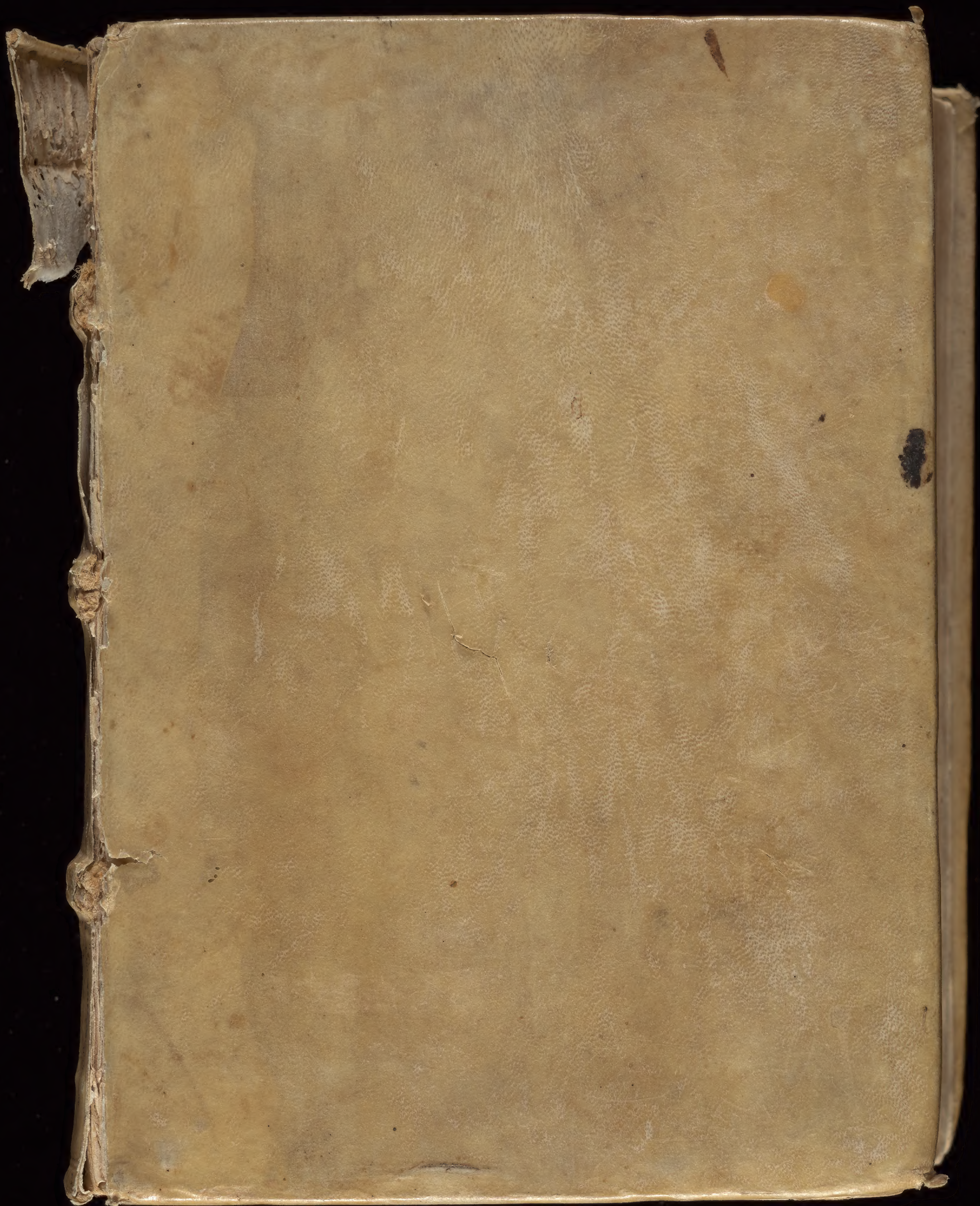


[illegible]

[illegible]

[illegible]

LIBER SE

DECRETA

ONIFACII PAPAE VIII.

LEMENTIS PAPAE V.

CONSTITVTIONES.

EXTRAVAGANTES TVM VIGINTI

D. IOANNIS PAPAE XXII.

TVM COMMVNES.

Hæc omnia cum suis glossis suæ integritati restituta, & ad exemplar ROMANVM diligenter recognita.

Et nunc recens illustratæ nouis Iuriscon. celeberrimorum Additionibus.



VENETIIS, Apud Iuntas. MDCXV.

BONIFACIVS Papa VIII. natione Hernicus, patria Anagninus, e familia Caietana, anno MCCXCIIII. Pontifex Maximus creatus est. Is Decretales epistolas prędecessorum suorum per Guilielmum Archiepiscopum Ebrudunen. & Berengarium Episcopum Biteren. ac magistrum Richardum de Senis S. R. E. Vicecancel. diligenter fecit recenseri: & quibusdam decretis nouis a se additis in vnum librum sub debitis titulis redigi, & quinque alijs Gregorij Papæ IX. annecti, Sextumque nuncupari iussit. Ad quem Ioannes Andr. Bononien. continuas glossas, quibus multa ex eius lectura fuerunt inserta, & hoc signo [ ] notata, conscripsit.

TAB TITVLORVM V. LIBRORVM SEXTI DECRETALIVM secundum ordinem alphabeti.

FINIS TABVLAE TITVLORVM.

TABVLA OMNIVM CAPITVLORVM SEXTI DECRETALIVM

secundum ordinem alphabeti.

A

B

C

D

Pa-

Si duo

FINIS.

Prima glo. legitur sine recitatione: tamen tria facit: Nam allegatione, & causa præmissis, inuocat suffragium diuinum, exprimens ad quid: Secūdo ponit operis utilitatem, quam optat: Tertio de quadruplici hominum sermone loquens, operis defectus excusat, & profectus attribuit Archidiacono, quē commendat, & cui submittit hoc opus. Ioan. And. in nouella.]

LIBER SEXTVS DECRETALIVM

Dom. Bonifacij Papæ Octaui.

BONIFACIVS a EPI-

In Vaticanis & alijs antiquis codicibus titulus huius uoluminis hī ita, incipit. li. 6. Decretalium Dñi Bonifacij Papæ Octaui. & hæc inscriptio ex præsenti etiam præfatione colligitur.



Quia præpostérus est ordo, prius humana subsidia petere, vt illis deficientibus diuini fauoris gratia postuletur. de consec. d. 1. oīs Christianus. in fine, idcirco ego Ioannes Andreæ Bononiensis in omnibus iuuenis, inter Decretorum Doctores licet minimus, tamen indignus cupiens huius operis mei fore principium ad inuocationem, honorem & laudem nominis Iesu Christi, quod qñ recolo, flectere debeo genua saltem corde, infra de immu. eccl. decet. §. conuenientes. Prius ad eum in quantum possum, humiles porrigo preces, ut non ponderatis humanis demeritis, sua sola clementia in me, sui cælestis irrigui gratiam influat, scientiæ & eloquentiæ supplendo defectum, augendo ingenij modulum, & memoriæ quantitatem: ut possint scripturarum huius libri ueritatem pandere, errores fugare, ænigmata reserare, nodos soluere, obscura dilucidare, & dubia declarare infra de reliq. & uene. sanct. cap. 1. §. horum quippe. in fin. §. ut sic seruetur, & augmentetur scientia, uirtus & gratia in meipso, ut iuxta uerbum Psalmistæ, De uirtute ambulemus in uirtutem. de pæn. distin. 1. cum sanctam. circa prin. planteтur, ædificetur, roboretur, & conseruetur huius iuris scientia in mentibus desiderantium auditorum. 24. q. 1. aduocauit. in fi. ut per eam ipsorum honorificata, & ditata sint corpora, supra. de præbend. de multa in fin. ipsorumque corporum membra reddantur iustitiæ seruitura, ut 47. distinctio. omnes. §. nam cum quibusdam. ut sic eruditæ sint animæ, & a Deo pictæ, induteque iustitia beatitudinem mereantur. de pœn. distin. 2. illa anima & cap. seq. Sit autem hoc opus memoriale prouectis, iuuenes instruat, cum paribus conferat, & desides excusso negligentiæ somno, infra de homi. pro humani. in fi. 1. respon. assiduos & uigilantes reddat ad studium, ut sermo meus scintillam amoris huius scientiæ in eis inueniens, in illam fluat & nutriat, ut cum creuerit flammam dignissimam faciat de pen. distin. 2. si sermo. Laudantes igitur hoc opus, melioribus rationibus roborantes, & merito reprehendentes amplector; detrahentibus 1 autem non resisto, sed uelut agnus coram tondente non aperiam os meum. de pen. distinctio. 2. si enim inquit. ad finem primæ columnæ, paratus ab aniculo doceri. 24. quæstio. 3. c. 1. Adscribatur igitur insufficientiæ meæ, quicquid in hoc opere reprehendendum exiftit, me tamen reddant aliqualiter in his excusatum cognoscendæ ueritatis affectus, & non debilis amor, quem corde gero fixum ad studium & studentes, quibus attrahor, & absolute compellor manum ad calamum mittere, licet ad id insufficientissimum me cognoscam. Si quid autem ibi fuerit notatu dignum & utile, prius diuinæ potentiæ adscribo: Secundo Reuerendissimo Patri, sub cuius umbra quiesco, & Doctor sedeo (licet indignus) Domino Guidoni de Baysio Archidiacono Bononiensi, ex cuius scriptis & dictis (quæ non in glossas recipio, sed in textum, & maxime in lectura per ipsum super libro Decretorum nouiter compilata) infrascripta collegi. Et licet omnium peritorum huius iuris dicta uel scripta suo iudicio putē esse submissa, ut quod approbat, approbatum, & quod reprobat, habeatur in singulis reprobatū: filiali tamē audacia huius operis scripta eius correctioni subijcio: & profiteor me tenere quod approbat, & non tenere, quod reprobat. Et si qua in hoc opere suis dictis, uel scriptis essent cōtraria, hīc cogito illa pro nō scriptis & per hoc cunctis pateat, me reprehendi non posse, ut 24. q. 1. hæc est fides. de sum. trin. damnamus. in fi.

Psal. 38.

1 Contra detrahentes. B. Hieronymus in prologo Esdræ pulchre scribit ita. Nunquā meū Christo iuuante, silebit eloquiū, etiā præcisa lingua balbutiet; legāt, qui uolūt, q nolunt abijciant euentilent apices, literas calumniētur, si agis uestra charitate prouocabor ad studium, q̄ illorum detractione & odio deterrebor. Ioan. And.

[Glo. seq. tria facit: Primo circa quærenda in principio librorū se dupliciter excusando remitit: Secundo diuidit: Tertio casum ponit.]



Onifacius eps] Ea rōne motus, qua ī principio secūdi, tertij, & quarti, & quinti libri Decretaliū, q̄rere nō solemus de his quinque vel sex, quæ sunt in cuiuslibet libri principio attēdēda, sed in principio uoluminis sufficit q̄siuisse: In principio huius sexti libri, licet nō idē sit auctor, querere prętermittā, ut sic breuitatis cā ad ea sufficiat remisisse, q̄ in principio Gregorianæ compilationis per Bernardū notata fuerūt Et licet antiqua sit Rhetoricorū altercatio, an salutatio sit pars epistolæ, id eorū disputationi & solutioni relinquens: hoc procemium in quatuor diuido partes: In quarū prima salutatio ponitur usque ibi; Sacrosanctæ. in scda exordiū usq; ibi. Sane. In tertia narratio usq; ibi. Vniuersitati. In quarta conclusio usq; in finem. Primo igitur Dñs Bonifacius Doctores, & scholares morantes Bononiæ 2 salutat, & benedicit. Scdo exordiendo dicit, quod intendit sollicite circa commoda subditorum, & uoluntarie laborat, & interdum totis noctibus uigilat, antiqua iura declarando, & noua condendo, ut ipsorum scandala tollat, & lites reprimat, ad quod se teneri fatetur ex officio dispēsationis sibi creditę, eo quod præest Sanctæ Romanæ Ecclesię, quę a Deo prelata fuit cunctis Ecclesijs, & effecta totius orbis magistra. Tertio narrat se a multis requisitum instanter, ut elucidaret, quę ex Extrauagātibus editis post compilationem Gregorij noni ab ipso uel alijs Romanis pontificibus teneri, & quę refutari deberent, & qui fuerint auctores ipsorum: Quod efficere desiderans, per tres nominatos in littera, Extrauagantes ipsas fecit diligentius recenseri, quarum multę resecatę fuerunt, quia temporales, uel iuri contrarię, uel superfluæ reliquas in melius reformatas, cum utilibus constitutionibus per ipsum nouiter editis, mandauit in unum librum redigi, & sub debitis titulis collocari, illumque librum vult adiungi quinque libris Decretalium, & uocari Sextū, cum senarius numerus sit perfectus. Dicit demum, quod ideo non mandauit has constitutiones in compilatione Gregorij sub suis titulis poni, quia oportuisset multos libros destrui, & nouos fieri cum maximis laboribus, & expensis. Quarto concludendo, mandat ipsis Doctoribus, & scholaribus, quod ipsum librum maturè compositum, quem eis sub Bulla transmittit, affectuose recipiant, illo usuri in iudicijs & scholis, & præcipit quod ulterius non recipiant, nec pro Decretalibus habeant aliquas constitutiones Romani pontificis editas post compilationem Gregorij noni Papę, quę in ipso Sexto libro insertę uel reseruatę non sint. Hoc dicit procemium.

2 Ex uarietatibus initio salutationis notatis fit uerisimile, dominū Papam non solum ad Bononiēse, sed ad alia etiam gymnasia hunc librū misisse.

[Glo. seq. tria facit, auctorem commendat, nominis etymologiam ponit, querit obijciendo de lege, & tripliciter soluit, legi respondens.

a ¶ Bonifacius.] Ex prædecessoribus suis eiusdē nominis.

minis, licet ipse fuerit octauus, credo quod unicam decretalem habuimus. s. sup. de præsumpt. nullus. 1 Et dicitur Bonifacius, quasi bona faciens: & uere est consonans nomen rei, prout esse debet. 21. dist. cleros. de præb. cum sm. Insti. de do. § est & aliud. Bonum igitur, immo optimum opus fecit, nostrũ ius Canonicum illuminando, & per declarationes antiquorum iuriũ, & per editiones nouorum. vt j. sequitur. Sed solent iuuenes dubitare, qua rõne mutetur nomen in creatione Romani Pontificis; cum noĩs mutatio prohibita sit C. de mut. non l. 1. hic. n. prius uocabatur Benedictus, modo Bonifacius est nominatus Innocentius quartus prius Sinibaldus, Gregorius decimus prius Theobaldus, Cælestinus v. prius Petrus. Rñdetur hoc fieri, ut ostendatur, ad permutationem nominis factam mutationem hominis: cum. n. prius esset purus homo, nunc uicem ueri Dei gerit in terris. sup. de eccle. benefic. ut nostrum. Vel ideo. quia omnis actio Christi nostra est instructio. sup. de elect. significasti. 2. q. 1. Deus, omnipotens, sed in promotione Petri, mutatum est ei nomen: cum primo vocaretur Simon. 21. di. in nouo sed Romanus põtifex uicẽ Petri gerit. s. qui fi. sint legi. p uenerabilem. Vñ ad eius instar, p tim eũũ mutandum est nomen. Præterea æquum fuit mutationem fieri, quia posset promotus turpe originale nomen hre: pone exeplũ. s. de elect. per inquisitionem. unde nõ esset æquum ipsum illo nomine uocari. 2 Lex autem de mutatione nominis fraudulenta intelligitur.

1 In decretis tamen hr de Bonifacio. 79. di. §. sed quæritur. 97 d c. 1. & 2. 12 q. 2. cũ deuotissimam. de consec. di. 1. vasa. secundum Arch. † In uno manuscripto ita: Paduę cõmorantib. in altero Vaticano ita, Bononiæ, Parisijs, Aurelianisque commorantib.

2 Ita Sal. l. cunctos populos. C. de Sum. Trini. doc. in c. grauis. de depo. sit. Cardi. in cle. exiui in uersi. ceterũ. de uerbo. significat.

copus a seruus seruorum Dei, b dilectis filiis c Doctoribus, d & scholaribus e uniuersis Bononiæ f † commorantibus, g Salutem & Apostolicam benedictionem. h

SACROSAN-

[Glo. seq. de stylo scribendi remittit: quærit opponẽdo, soluit ex solutione arguit.]

a ¶ Episcopus.] Ante consecrationem & coronationẽ sic scribitur: Bonifacius electus episcopus, & adde quod in fine libri super data. Et quare se uocet episcopũ, cum in ecclesia Dei dignitates Episcopali maiores, dubitari solet. Dic nouẽ ordines in ecclesia. 21. d. cleros. circa pri. & 23. distin. episcopus & c. seq. Istorum autem ordinum Epalis est maior, quia nullum ipso est inuenire maiorem uel parem. facit quod no. 21. dist. in nouo, in prin. 2 glo. & 32. dist. c. 1. Non ergo a dignitate, sed ab ordine uolens nuncupari. se uocat epm. Et est contra Theologos, qui dicunt solum esse septem ordines: Dicunt. n. quod Epalis & Psalmistatus non sunt ordines, pro eo quod certum officium circa confectionem Eucharistiæ non est illis ordinibus deputatum. Nos iuristæ contra 3 per iura prædicta. de hoc supra de purg. canon. quotiens.

3 Sequuntur Doct. hic & in c. prouida. infra eo. de elec. Io. And. c. 1. j. eo. de renũciatio. Font.

[Glo. sequens rec. per quæstionem vel obiectionen quam soluit quadrupliciter, & remittit.]

b ¶ Seruus seruorum Dei.] Non simpliciter se dicit seruum, sed seruum seruorum Dei: quasi de his, q̃ sunt foris, nihil ad eum 2. q. j. multi. §. quid. n. mihi. Vel quia his non seruit, qui Deo non seruiunt, sed illos iudicat: His autem qui seruiunt, seruit, ut infra de offic. deleg. officij, uel dic, seruorum Dei, s. Apostolorum Petri, & Pauli, quorum vices gerendo, seruire ipsis dicitur: ad hoc. 1. q. 7. quotiens. Vel ex nimia humilitate hoc dicit, secundum quam negat se vniuersalem Papam 99. dist. ecce, & submittit se iudicio sæculari. 2. q. 7. nos si. & uoluntariæ purgationi. 2. q. 5. mandastis. Vel dic, ut notatur in procemio Gregorij.

ADDITIO. Legitur in chronica Martiniana, quod B. Gregorius fuit primus, qui sic se scripsit. Habetur autem hæc clausula. 1. q. 3. saluator. in fi. & cap. ex multis in fi. 36. q. 3. c. 2. in tit. de senten. excom. relatum in fine, secundum Archidiaconum. Ioan. Andr.

[Glo. seq. remittit, & quæstionem soluit.]

c ¶ Filijs.] quos Papa uocet filios, & quos fratres, dic vt s. de crim. fal. quam graui. Et licet aliquis Eps esset in studio Bonon. scholaris uel Doctor, non est propter rescriptum uitiosum, quia generalius inspicimus, nec est curandũ de modico. de consecr. dist. 2. reuera. sup. de simo. & si quæstiones.

ADDITIO. In fin. vbi equus Cardinali donatus a fratre prælati debentis pallium recipere, simoniam non inducit, cum dicatur esse quid paruum, attentã qualitate personæ cui oblatus fuit.

d ¶ Doctoribus.] Doctor dicit a docendo, & debet esse cautus, ne pferat tacenda, vel dicenda reticeat. 43. dis. sit rector. in princip. Et debet seipsum, & verba sua secundum audientium capacitatem & ingenium coaptare. 8. qõ. 1. oportet. qui enim ea docet, quæ ab auditoribus intelligi non valent, non eorum vtilitatem, sed sui ostentationem facit. 43. di. §. vlt. nec debet esse arrogans, sed humilis. de maiorita. & obed. c. vlt. in prin. Nam habet hoc proprium doctrina arrogantium, vt humiliter nesciant proferre, quæ docent: & recta quæ sapiunt, recte ministrare non possunt 46. dis. cap. 1. in prin. & Doctores vniuersitatem faciunt. sup. de const. ex literis.

e ¶ Scholaribus.] A schola dictis,) quod 4 Græcum Latine dicitur vacatio: vide Ioan. And. j. ne cler. vel mon. c. 2. in prin.) Priuilegiati autem sunt scholares in his, quæ habentur ff. fam. ercis. l. quæ pater filio. & C. ne fil. pro pa. in consti. habita.

4 Inclusa addita sunt ad glossam.

[Glo. seq. quærit. & remittit.]

f ¶ Bononię.] Quid de alijs? Dic vt no. in procemio Gregorianæ compilationis.

ADDITIO Etymologiam huius nominis, Bononiæ, quã ponit hic Ioã. Monachus, & quando hic cœpit esse studium, vide in cle. 1. de magi. in gl. dicitur.

g ¶ Commorantibus.] Multi morantur, qui parum student: 5 & hos forte curialiter reprehendere voluit, secundum Host.

5 De quibus dicit gl. in ca. sunt qui. de pœ. di. 1. Bal. in l. directas. C. de test. ma. Fon.

ADDITIO. Dicit Io. Monachus, per hæc verba instrui cupientem studere, in quinque. scilicet vt eligat locum aptum: ibi, Bononiæ. Doctorem idoneum: ibi, Doctoribus. Quod studio vacet, ibi, scholaribus. Quod se ad diuersa non distrahat; ibi, vniuersis. Quod continuet studium, quod dicit colligi per interpretationem per verbum, Commorantibus. Et inducit illud, Doctrina scholaris intercisa perit, continuata viget. allegat. ff. de leg. 3. legatis. §. ornatricibus. Ioan. Andr.

[Glos. seq. dicit, quid conferat benedictio. & dat octo similia, & determinationem ponit.]

h ¶ Benedictionem.] Per benedictionem 6. prælati deuote susceptam, venialia remittuntur, ad hæc 1. q. 1. dictum & cap. maledicam. & c. sequenti. sicut per generalem confessionem, & orationem Dominicam. de pœn. distin. 3. de quotidianis. Per aquam benedictam de consec. d. st. 3. aquam. per eleemosynam & ieiunia. de pœn. dist. 3. sane cauendum. Et per Eucharistiam deuote sumptam. de consecrat. dist. 2. cum omne. per vnctionem extremam. supra de sacra vnct. capit. unico. ad prin. Per deuotam pectoris tonsionem. de pœn. dist. 1. tres sunt autem actiones. secundum Hostien. qui hoc non de pœn. & remis. omnis. Et quod dixi de remissione uenialium, intelligis uerum in eo, qui non est in mortali. not. de pœn. dist. 1. perfecta in ult. glos. Mortale enim sine ueniali potest dimitti, sed non econuerso, quia mortale opponitur charitati, ueniale feruori charitatis, sublato uero priori, tollitur posterius, sed non econuerso.

6 Ad istam glo. adde Thom. in 4. distin. 16. Do. Font.

SAcrosanctæ.] Incipe constructum: ibi, Præsidentes. secundum Ioan. Monachum, secundum quem hoc procemium diuiditur in quatuor partes, in Exordium, Narrationem infra. §. Sane. Argumentationem inf. §. Quem librum, Conclusionem j. §. uniuersitati Primam subdiuidit in duas, in Exordium generale. Secundo, in magis

magis concretum & speciale. In primo tangit eminentiam Romanæ ecclesiæ in præsidentia, & in subditorum cura. Secundo eius eminentiam in iurium antiquorum declaratione, & nouorum editione: ibi, Et quas. Secunda principalis: ibi, Sane. Primo narrat de causa efficienti principali. Secundo ibi, Per venerabiles, de causa efficienti, non principali: sed cooperante, uel instrumentali. Tertio: ibi, In quibus finem huius operis ex narratis concludit. Tertia principalis primo narrat operis perfectionem ex numero senario. Secundo: ibi, Nec sine causa, ex dispendiorum expensarum, & laborum euitatione. Quartam non subdiuidit. Io. And.

a Sacrosanctæ exordium. Et ideo sacrosancta dicitur, quia consecrata fuit martyrio Apostolorum Petri & Pauli. 21. distin. quamuis. 22. dist. c. 2. j. de ele. fundamenta. & de reliq. & vener. sanct. ca. 1. §. sit alma.

b Imperscrutabilis.] vnde, O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quàm imperscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius, ad Roman. 11. & de pæn. distinct. 4. si ex bono. circa prin.

c Incommutabili.] 22. quæst. 4. incommutabilis. sup. de summa Trin. firmiter.

d Prætulit.] per illa tex. secundū verba. Tu es Petrus, quod &c. 21. dist. in nouo. & c. sequen. vel: Pasce oues meas. sup. de ele. significasti.

e Magistratum.] 21. dist. c. 1. & 2. supra de summa Trinitat. capitu. damnamus. ad fin. supr. de priuig. antiqua. C. de sacrosanct. eccles. l. iubemus & infr. tit. proxi. cap. vno.

† eorum.

† Optimus tex. Docto. declarans nō nouat. similis text. in l. hæredes palam. §. sed & si notand. ff. de testa. Fōt.

ctæ [a] Romanæ ecclesiæ (quam imperscrutabilis [b] diuinæ prouidentiæ altitudo, vniuersis dispositione Incommutabili [c] prætulit [d] ecclesijs, & totius orbis præcipuum obtinere voluit magistratum) [e] regimini præsidentes, curis sollicitamur continuis, & assidua meditatione vrgemur, vt iuxta creditæ nobis dispensationis [f] officium, subditorum commodis [g] (in quorum prosperitate vtique prosperamur) [h] iugi; [i] quantum nobis ex alto concessum fuerit, solicitudinis studio intendamus. Amplectimur quippe voluntarios pro ipsorum † quiete labores, [k] & noctes quandoque tran sigimus insomnes, [l] vt scandala remoueamus ab ipsis. Et quas humana natura (nouas semper deproperans edere formas) [m] lites quotidie inuenire conatur, nunc antiquorum † declaratione, [n] nunc [o] vero nouorum editione iurium, prout nobis est possibile, [p] reprimamus. ¶ Sane, [q] cum post volumen Decretalium a felicis recordationis Gregorio Papa nono, prædecessore nostro, tam prouide, [r] quam vtiliter [s] compilatum, nonnullæ ab eo, [t] & ab alijs [u] Romanis Pontificibus successiue [x] super diuersis dicerentur articulis editæ Decretales: de quarum aliquibus, an Decretales existerent, earumque auctoribus [y] dubitabatur sollicite in iudicijs & in scholis: Nos ad apicem [z] summi Pontificatus superna dispositione vocati, super hoc cum instantia requisiti a multis, [a] † ambiguitatem, & in certitudinem huiusmodi dispendium [b] plutibus afferentem, † omnino tollere ac elucidare, quæ de Decretalibus ipsis teneri, [c] queque deberent in posterū refutari, [d] gratia suffragante diuina, pro vtilitate publica [e] desiderabiliter affectātes: per venerabiles fratres nostros Gulielmū Archiepiscopū Ebrudunen. † & Berengarium episcopū Biteren. ac dilectum filium magistrum † Richardum de Senis sanctæ Romanæ ecclesiæ Vicecan-

Clementis inf. de præben. cap. 1. cum simi.

p Possibile.] hoc dicit qua natura est introductum, plura esse negotia, quam uocabula. ff. de præscrip. uer. l. natura.

q Sane.] narratio.

r Prouide.] C. de nouo cod. cōpo. in prima constitutione.

s Vtiliter.] j. d. 4. erit.

t Ab eo.] ut j. de rescrip. c. 8. de testib. c. 1. & 2. & de deci. c. 1. de hære. c. 1. de rest. in integ. c. 1.

u Ab alijs.] ut per te inf. uidebis.

x Successiue.] & sicut successiue, sic ordinate poni debuerunt, vt ex ordinatione ipsarū, quæ prior fuerit, pateat, ut in prima const. C. de no. co. comp. ꝙ in huius libri compilatione bene seruat: unde si quę Decretales Greg. ix. ponuntur in tit. illæ sūt primæ, Bonifacij semper sunt ultimæ, in decretalibus. tamē eiusdem auctoriis dici solet, quod hic ordo non semper seruatur: quod solet probari s. de offi. archid. ad hęc. & c. vt nostrum & s. qui fil. sint legit. cau. sam 1. & 2.

y Auctoribus.] sicut erat i. Decret. Gregor. ix. inf. de restit. in integ. ca. 1. quam quidam attribuebant Alexan. iiij. & idem in similibus.

z Apicem.] idem verbum habes 40. distinct. non nos. ibi, Quis enim sanctum dubitet, quē apex tantæ dignitatis attollit? alias extollit, ut inf. de concess. preben. cap. vlt. in princ.

a A multis.] me teste fuit super hoc requisitus ab uniuersitate Bononien. per nuncium suum ad hoc missum: discretum virum bonæ memoriæ, dominum Iacobum de Castello. mansionarium Bononien. qui hoc muncio erat, id est paruus homo corpore: & in telligas quod magnus fuit in huius iuris scientia. Cum proponeret coram Papa Bonifacio stans: Bonifacius credens genu flexum, monebat eum vt surgeret: & tunc fertur, Portuensem, Cardin. scilicet, fratrem Matthæum de Aquasprета dixisse ad Papam, Zacheus est.

b Dispendium.] coarctandum fuit. infra de rescript. cap. tertio.

c Teneri.] scilicet insertæ in hoc libro, vel reseruatæ.

d Refutari.] scilicet quæ insertæ, vel reseruatæ non reperientur, ut inf. in fi. procemij.

e Publica.] 4. dist. erit in fi. Ioan. Andr.

† In dubio iuris, si princeps est præsens, consulendus est, aliter non valet actus uide le. inde nouo. C. de legi.

† al. afferentes.

† Ebredunen.

† Dom. notquod Docto. uocari possunt magistri gl. 3. in clem. cum sit, de mag. ego adde tex. in l. q bus pcipua. ff. de uerb. sign. Fon.

f Dispensationis.] 43. dist. dispensatio.

g Commodis.] in his præcipue quibus animarum saluti consulitur. inf. de præben. cap. 1. de constit. c. vlti. cum sim.

h Prosperamur.] inf. de offic. deleg. officij.

i Iugi.] id est, continuo.

K Labores.] idem dicit Imperator in auth. ut diuin. iuss. subscrip. ha. in glo. quæ est in prin. colla. 8.

l Insomnes.] in authen. ut iudic. sine quoquo suffrag. in princ.

m Formas. C. de ve. iu. enu. l. 2. §. sed quia diuinæ.

n Declaratione.] ut inf. de elect. statutum. de præben quia sæpe. cum sim.

o Nunc vero nouorum editione iurium.] verbum

cellarium [a] iuris vtriusq; Doctorem, [b] Decretales huiusmodi [c] diligentius fecimus † recenseri, & tandem pluribus ex ipsis (cũ vel temporales, aut sibi ipsis, vel alijs iuribus contrariæ, [d] seu omnino superfluæ viderentur) penitus resecatis; reliquas, quibusdam ex eis abbreuiatis, [e] & aliquibus in toto, [f] vel in parte mutatis, [g] multisque correctionibus, [h] detractionibus, [i] & additionibus [k] (prout expedire vidimus) [l] factis in ipsis, in vnum librum: cum nonnullis nostris cõstitutionibus (in quibus ad correctionem morum, [m] in subditorum; † quietem multa statuuntur salubria, fructus vberes Deo propitio in domo Domini allatura, & plurima in iudicijs & extra, frequenta dubia deciduntur) redigi mandauimus, & sub debitis titulis [n] collocari. ¶ Quem librum quinque libris alijs dicti voluminis Decretalium annectendum. Sextum censuimus nuncupari; vt idem volumen [o] senarium [p] † (qui numerus est perfectus) [q] librorum, illo

a Vicecancellarium.] tunc, nunc diaconum Cardinalem tit. sancti Eustachij.

b Doctorem.] Hi erant gloriosi non solum doctrina legum, sed etiam experientia rerum: & tales debent esse iuris compositores. C. de no. co. compo. in prima constitutione.

c Huiusmodi.] s. editas post volumen Gregorij noni.

d Contrariæ.] quod in iure reperiri nõ debet, vt sup. in procem. Gregor. ix. & C. de vete. iur. enu. l. tanta.

e Abbreuiatis.] ut est uidere in Decret. Grego. ix. inf. de decimis. c. 1. quæ per longiora verba extrauagabatur: & incipiebat, Grauem nobis, cum similibus.

f In toto.] ut patet, in Decret. Innocentij quarti, quæ incipiebat, Graue nimis, quæ per breuia uerba ponitur, ne cler. uel mon. ca. 2. & per decre. quæ olim incipiebat. Sicut dilecti, quæ per breuia uerba ponit. infr. de elect. statutum. & in decre. infr. de testam. cap. 1. quæ olim incipiebat. Ioennes Frangiapani. Extrauagans Innocent. iiij. maxime in text. & multæ sunt similes. Ioan. And.

g Mutatis.] 1 infra de rescriptis, statutum.

h Correctionibus.] vt infra de hære. quicunque ad fi. ut ibi dicam. Ioan. And.

i Detractionibus.] ut inf. de rescrip. c. 1. ad fi. & de test. c. 2. ad fi. & dupliciter, inf. de sent. excom. quia periculosum. ut in omnibus his dicam.

k Additionibus.] ut infr. de regula. non solum. ut ibi dicam. Idem esset videre in decret. infr. de præbend. si pro clericis pauperibus. & infr. de concel. præbend. ne captandę. versi. licet. & in decreta executor. versic. potest tamen. habito respectu ad antiquas, vnde tractę fuerunt.

l Vidimus.] sup. de consang. & affin. non debet.

m Correctionem morum.] quia hoc solum bene agitur, ut vita hominum corrigatur. 23. quęst. 5. prodest. circa fi. & Imperator dicit, Legibus nostris mores intendimus corrigere. C. de secun. nupt. l. 1. ad idem 46. distinct. cap. 1. ibi, Ne eum elatis moribus, &c. sup. de uita & honest. cler. ut clericorum.

n Titulis.] Nota, rubricas esse Authenticas: 2 ad hoc de pœnit. distinct. 1. cap. hęc autem uerba in glo. 1. supra ne sed. vacan. cap. 1. ut eccles. ben. cap. 1. ff. quod quisque iur. l. 1. item not. rubricas de textu: per quod collige, scriptorem, qui promisit textum scribere, illas ponere debere.

o Volumen.] Decretalium.

p Senarium.] alibi dicitur septenarius numerus esse perfectus de pęnit. distinct. 1. in summa, in gloss. 1. ipsius summę, contra id, quod infra in gloss. sequen. nota. Quia perfectus est numerus senarius qui pręcisę constat vel resultat ex omnibus partibus suis, aliquotis simul aggregatis. Septenarius numerus non est perfectus. Non obstat gloss. pręalleg. summę: quia intelligitur ibi perfectus, id est, multis similibus approbatis in quantitate numeri septenarii. De quo potes videre multa exempla, de celebra. missa. capit. 1. in gloss. fin. Hieron. Clarius Brixien.

[Glo. sequẽs recitetur per quæst. quare numerus senarius dicatur perfectus. Primo. dat duas solutiones, quas non approbat: ponit tertiam, quam approbat.]

q Perfectus.] vt 35. q. 4. cap. vnico. Sex enim ætatibus mundi generatio, & hominis status finitur, vt ibi. Prima enim ætas in homine, est Infantia, quæ durat vsque ad vij. annum. Secunda Pueritia, vsque ad xii. vel. xiiii. annum. Tertia, Adolescentia, vsque ad xxv. Quarta, Iuuentus, vel virilis ætas, vsque ad l. Quinta, Senectus, vsque ad lxx. Sexta abinde. Et dicitur Senium, aliarum ætatum terminus. C. de sacrosanctus eccle. vt inter diuinum. Sic & sex sunt generationes mundi. Quarum prima ab Adam vsque ad Noe. [In 3 hac fuit institutio & lapsus generis humani.] Secunda vsq; ad Abrah. [in 3 hac fuit generis humani destructo p diluuium & renouatio.] Tertia vsque ad Dauid. s. In 3. hac fuit circumcisionis & legis constitutio.] Quarta, vsque ad trasmigrationem Babylon. [Floruit 3 lex in hac sub regibus, & prophetis.] Quinta, usque ad aduentum Christi. [Fuit 3. in hac populi captiuatio, & redemptio.] Sexta, usque ad finem seculi.] Sub 3 hac humani generis redemptio.] Est autem ad hoc simile supra de consanguinit. non debet. de consecra. distinctio. 4. de trina. Sed licet sint bonæ istæ similitudines: non tamen inferunt, ipsum senarium numerum foro perfectum. Vnde dic, secundum Arithmeticos, quatuor esse generationes numerorum: Prima, quæ incipit ab uno, & durat usque ad decem, & dicitur ista numerorum monadicorum, a monos, quod est, unum. 19. quęst. prima. placuit. 2. quia ab uno incipit. Secunda dicitur, decadicorum, a decade, quod est x. & durat usque ad centum. Tertia dicitur, centedicorum, & incipit a centum, & durat usque ad mille. Quarta dicitur, milledicorum, a mille incipiens, & durat usque ad infinitum. Ex hic quatuor generibus numerorum est reperire alios perfectos, paucos tamen: alios imperfectos. Et ex imperfectis est reperire alios diminutos: alios abundantes. Dicitur autem numerus perfectus, qui constat vel resultat præcise ex omnibus partibus suis aliquotis simul aggeregatis. Est ergo vidnndum, quæ sunt partes aliquotæ, & quæ non sunt partes aliquotę. Sunt partes aliquotæ, quæ aliquotiens sumptę reddunt suum totum præcise, id est, non plus nec minus: vide hoc in senario, qui est primus perfectorum, & solum inter monadicos perfectus. Nam sex vicibus vnum, sex sunt: ter duo, sex sunt: bis tria, sex sunt: abinde non sunt partes aliquotæ: quia quatuor aliquotiens sumptum faceret octo, vel plus: ergo omnes partes aliquotæ sunt hæ; vnum, duo, tria: sed vnum, duo, tria, faciunt sex: ergo senarius numerus est perfectus secundum diffinitionem superiorem, quæ habet, quod numerus perfectus resultat pręcise ex omnibus partibus suis aliquotis simul aggregatis. Vide in alio numero perfecto. In genere enim decadicorum alius, & solus numerus est perfectus. s. xxviii.

† Nota, quod potestas condendi legem est delegabilis, do. Fon.

1 De his verbis, mutare, corrigere addere, uide modernos in l. edit. C. de edẽ. Fon.

2 De rubricis huius voluminis, & legum intel. lige: in rubricis decreti nõ est verũ. De hoc notat Io. 3. q. 9. carię in rubrica, & in §. hęc autem verba. hic allegato. Et de hoc in Spec. de dispu. & alleg. in fin. Ioan. And.

† al. ita; virorũ quę subditorum quietem.

† Consule Euclidem & alios mathematicos, ex quibus intelliges, cur numerus senarius dicatus perfect9, ad de Macrobium lib. 1. cap. 6. in cõnium Scipionis.

3 Quę sunt parẽthesi inclusa, ex Lectura. Io. An. huc fuerunt translata ad glossæ declarationem.

xxviii. tolle partes, s. dimidiam, & citra. ff. de verbor. signif. nomen §. 1. & inf. de decimis. c. 2. quia vltra dimidiam non esset reperire aliquotas, vt supr. dixi. Quatuordecim, est pars aliquota: quia bis sumptum, facit xxviii. Tredecim, xii. xi. x. ix. viii. non sunt partes aliquotæ de xxviii. quia aliquoties sūptę non inferunt præcise suū totum, sed plus vel minus Nam. xiii. bis sumptū, facit xxvi. ter sumptum, facit xxxix. & sic plus, vel minus, & sic de singulis. Septem est pars aliquota, quia quater sūpta infert suum totum. Sex, & quinque singulis non sunt partes aliquotæ. Quatuor vero, est pars aliquota: quia septies sumptum infert suū totum. Tria, non est pars aliquota, sed duo & j. bene sunt partes aliquotæ, quia xiiii. vicib. duo, facit xxviii. & xxviii. vicib. vnū facit xxviii. Ergo restat, quod oēs partes aliquotæ de xxviii. sunt xiiii. vii. iiii. ii. & i. Sed ex his aliquoties simul aggregatis resultat pci se totū, quia xiiii. vii. iiii. ii. & i. faciunt xxviii. Ergo sm diffinitionem superiorem xxviii. numerus est perfectus, & sic etiam de aliis perfectis. Computaui autem de isto, ut melius intelligeretur dictum de senario. Ex imperfectis dixi quod alii sunt diminuti, de quib. solet poni exemplum in octonario. Tres .n. sunt partes aliquotæ de octo, s. iiii. ii. & i. sed iiii. ii. & i. faciunt vii. & sic est imperfectus diminutus. Vide in quaternario, cuius duæ sunt partes aliquotę: scilicet ii. & i. quia bis ii. iiij. & quater vnum, quatuor. Sed. ii. & i. faciunt tria: ergo est quaternarius numerus imperfectus diminutus. Vide in ix. cuius etiam duæ tantum sunt partes aliquotæ. s. iii. & i. sed iii. & i. faciunt quatuor, & sic est imperfectus diminutus. In imperfecto abundanti solet exemplum poni in duodenario, cuius aliquotæ sunt vi. iiii. iii. ii. & i. sed istæ aliquotæ simul aggregatæ reddunt plus, quam totum: s. xvi. ergo est imperfectus abundans. Vide in xx. cuius partes aliquotæ sunt. x. quinque, quatuor, ii. & i. quæ simul aggregatæ reddunt plus, quam totum: s. xxii. & sic est numerus imperfectus abundans. Hæc late & clare etiam computando posui, ut bene intelligatur hoc, quod non est de materia iuristarum.

ADDITIO. Isidor. lib. 3. etymol. breuissime hæc ponit. Vide quod notatur de hære. ad nostrum. in cle. in gl. 6. Ioan. And.

a ¶ Nec fine causa.] Antipophora est: respondet enim tacitæ quæstioni, quia quæri posset: quare non mandabat istas Decretales poni in antiqua compilatione Gregorii sub suis titulis.

b ¶ Prædecessorum.] Innoc. iiii. & Greg. x. Scripserunt enim hi in proœmiis suis doctorib. & scholarib. ut decretales, quas mittebant sub suis titulis, prout exprimebatur in ipsis, inferi facerent, unde quidā faciebant ipsas scribi in fine titulorum compilationis Gregorij: & isti seruabant mandatum. Quidam faciebant de eis volumina, & isti non seruabant mandatum ipsorum, vt hic patet. Ioan. And.

c ¶ Promulgabant.] Leges instituuntur, cum promulgantur. 4. dist. §. leges

d ¶ Infinitos. oēs .s. editos ante huius libri compilationē.

e ¶ Laboribus.] not. maximos labores esse in libris scribēdis, & est contra scholares, qui semper dum sunt in studio, faciūt scribi libros, dum laborare deberēt ad studium. laboribus. n. talibus & expensis parcendū est. de dolo, & contu. finem. Io. And.

f ¶ Vniuersitati.] conclusio.

g ¶ Maturitate.] qđ fieri dēt, vt 35. qō. 9. Apostolicæ. sup. de rescript. ad andientiam.

h ¶ Bulla.] alias non creditur esse mandatum principis, ut 97. dist. nobilissimus. vbi de hoc & C. de mand. prin. l. vna. 1

[Glos. seq. dat duas remissiones.]

i ¶ De cetero.] constitutio ergo respicit futura. Quid dependentibus dicam.). de elec. licet canon. Qñ incipiant ligare constitutiones huius sexti libri, dicam in fine huius libri super data.

† al. ita: in ecclesiasticis rebus agendis.

† hoc

† Not. text. hic iuncta su perscriptione, quod scholares & Doctores simul faciunt uniuersitatem. Dom. Phil. Font.

adiuncto, numerum comprehendens, perfectam in † rebus agendis formam tribuat, & in moribus disciplinam. ¶ Nec fine causa [a] morem prædecessorum [b] nostrorum) qui cum cōstitutiones aliquas promulgabant [c] nouiter, eas mandabant sub antiquarum serie situari) omisim⁹ in hac parte seruare: hęc † enim fecimus, ne infinitos [d] libros destrui, & alios non sine maximis dispendiis, laboribus [e] & expensis de nouo fieri oporteret. ¶ Vniuersitati [f] † vestræ igitur per Apostolica scripta mandamus, quatenus librum huiusmodi cum multa maturitate [g] digestum, quem sub bulla [h] nostra vobis transmittimus, prompto suscipientes affectu, eo vtamini de cetero [i] in iudicijs, & in scholis: [k] nullas alias, præter † illas, quæ inferuntur, aut specialiter reseruantur [l] in eo, Decretales, aut Constitutiones à quibuscunque nostris prædecessoribus Romanis Ponticibus post editionem dicti voluminis [m] promulgatas recepturi vlterius, aut pro Decretalibus habituri.

† Not. quòd dictio, præter, sequens negatiuam, includit. Domin. hic Rom. consil. 328. Font.

TITVLVS I.

De summa Trinitate, & fide Catholica.

¶ Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi.

¶ *Spiritus Sanctus æternaliter à patre & filio tanq̃ ab vno principio, & vnica spiratione pcedit. Io. An.*

1 Immo etiā per testes pbari pōt Doctor. hic. & latius Barba. in procemio Cle. Font.

K ¶ Schol:s.] hoc expone, vt notatur in proœmio Gregorij.

l ¶ Reseruantur.] sicut decre. exijt qui seminat. reseruata. infra de verb. signifi. & constitutiones omnes, quæ editæ sunt super negotio hæreticæ prauitatis, non contrariæ constitutionibus huius libri, ut inf. de hære. cap. vlti. in fin. Idem posset dici de reuocatorijs, de quibus inf. de præb. c. penult. & antepenult. & de concess. præb. cap. vlt. Ioan. And.

m ¶ Voluminis.] scilicet compilationis Gregorius ix. Et sic videas hodie per hunc finem, 2 quod decretalis pastoralis: supra de fide instrum. non habet locum in decretalibus editis post compilationem Gregorij ix. & ante hunc librum: sed posset habere locum in Decretalibus Bonifacij editis post compilationem sexti libri. & in omnibus per eum vel eius successores edendis.

2 Decretalis pastoralis de fi. instru. qñ hēat locum.

DE SVMMA TRINITATE, ET fide Catholica.

[Gloss. seq. quærit, an rubricæ huius voluminis sint continuandæ, & determinat, quod non, assignans rationem. Dom.]

HVius sexti libri Rubricæ iudicio meo continuandæ non sunt. 3 Ratio est, quia secundum hoc, quòd occurrebant aliqua addenda, mutanda, detrahenda, uel corrigenda: sic addita, mutata, detracta, vel correcta fuerunt habito respectu ad compilationem antiquam, & ipsius rubricarum ordine hic retento, sed nihil in titulo uolebat addere uel mutare, illo omisso transibat ad se-

3 Concor. Archi. qui et illas non continuat. sed Ioan. Mon. 3 qui cōiter illas cōtinuat, qđ non placet, nec fuit illa intentio auctoris per rationē, quæ sequitur in hac gl. Ioan. And.

ad sequentes: vnde, secundum rei veritatem, decretales huius libri in compilatione antiqua debebant sub suis titulis collocari. sed omissum fuit ex causa, ut s. in proemio. versi. nec sine causa. De istius tamen rubricæ continuatione, & materia, dic vt notat Ber. supra eo. titu. 1.

CAP. VNICVM.



Ideli[a] † ac deuota professione[b] fatemur, quod Spiritus Sanctus æternaliter[c] ex patre & filio,[d] non tamquam ex duobus principijs, sed tanquam ex vno principio: non duabus spirationibus, sed vnica spiratione procedit, hoc professa est hactenus prædicauit, & docuit,[e] hoc firmiter[f] tenet & prędicat, profitetur & docet sacrosancta Romana Ecclesia, mater omniū fidelium[g] & magistra: hoc habet orthodoxorum[h] patrum,[i] atque Doctorum[k] Latinorū,[l] pariter & Græcorū[m] incommutabilis & vera[n] sentētia. ¶ Sed quia nonnulli propter irrefragabilis prę̄missę veritatis ignorantiam[o], in errores varios sunt prolapsi: Nos huiusmodi erroribus viā præcludere[p] cupientes, hoc sacro approbante Cōcilio; Damnamus[q], &

† Vide Magistrum & ibi Doctores Theologos lib. 1. sent. d. 11. & 12. & B. Tho. part. 1. q. 36. arti. 2. & 4.

Fideli. Errore Græcorum, qui dicebant, Spiritum Sanctum procedere a solo patre, extirpato per canones, de quo, de consecrat. distinct. 5. cap. penult. & vltimo. Adhuc quidam in errores alios inciderunt,[1] negantes, Spiritum Sanctum æternaliter processisse a patre & filio, alijs dicentibus, quod ab vtroque procedebat non tanquam ex uno principio, sed tanquā ex duobus principijs, & duabus inspirationibus Gregorius decimus in generali concilio Lugdunen. primo ponit confessionem suam, quam etiam dicit sanctæ Romanæ Ecclesiæ, catholicorum Patrum, Græcorum Doctorum, & Latinorum obseruantiam & doctrinam: scilicet, quod Spiritus Sanctus æternaliter a patre, & filio, & tanquam ab vno principio, & unica spiratione procedit. Demum reprobando, damnat omnes, qui præmissa negare, vel contrarium asserere præsumpserint.

1 De diuersis erroribus circa Spiritū sanctum habetur 24. q. 2. c. per. ver. Cathafrigis, & versi. Boetiani. & ver. Noetiani & versi. seq. & versi. Macedoniani, & hos omnes specificabat hic Franc. Versel. Ioan. Andr.

ADDITIO. Secundum Io. Monachum sunt tres partes. Prima narrat processionem Spiritus Sancti. Secunda firmat illam. Tertia damnat contrarium sentientes Io. Andr.

a ¶ Fideli.] supra confirmiter. & sup. de hæret. dubius. & est simile. Cod. de his qui ad eccles. confug. l. fideli. & dic, Fideli, quo ad mentem: Deuota, quo ad exteriores actus: quasi dicat, humili. ad hoc inf. de immunita. eccles. decet.

b ¶ Professione.] id est, confessione.

[Glo. seq. obiicit, & soluit.

c ¶ Aeternaliter.] nam est Pater generans, Filius nascens, Spiritus Sanctus procedens pariter ab vtroque absque initio semper pariter ac sine fine. sup. eod. firmiter. circa prin. de consecr. dist. 3. c. vlt. C. de summa Trin. in epist. inter claras. Sed opponitur: Trinitas est unum vniuersorum principium, ut sup. eod. firmiter, ergo non est ibi æternitas: quia æternum vere sine principio, sine fine est. Solu. Est principium principians, non principiatum, ut referatur principium ad res creatas, non ad ipsam diuinitatem.

[Glo. seq. ponit motiua Græcorum, & responsionem ad illa: in fine obiicit & soluit.

d ¶ Et filio.] Confunditur hic error Græcorum dicentium, Spiritum Sanctum a solo patre procedere. Mouebantur autem auctoritate Euangelica Io. 16. ibi: Spiritus Sanctus, qui a patre procedit. Item in symbolo apud eos edito simpliciter continetur. Qui ex parte procedit, nos addimus, Filioque ad idem lex Cod. de summa Trinitat. l. 1. ubi dicitur, Spiritum Sanctum, quem ex summo rerum parente speramus, &c. Sed ad hoc & similia[2] responderur, quod expressio patris non excludit filium, immo potius includit: cum ipsorum opera inseparabilia[2] sint. 28. quæstione 1. sic enim §. beatior, in fine. de consec. distinct. 3. cap. vlt. vnde cum pater[2] & filius sint una essentia, substātia, seu natura, ut in pdicta decretali, firmiter, non potest ab vno solo procedere. Nec sumus excōicati [vt dicebant Greci] addendo in symbolo, filioq;, quia illud potius est declarare, q̄ addere. Et adde quod not. de consec. dist. 3. cap. penult. Sed obiicitur ad hanc constitutionem, quod sit superflua ex eo, quod hoc idem dictū fuerat s. eod. firmiter. ibi, Spiritus Sanctus pariter ab vtroque, &c. Sed dic, quod hic expressius modum processionis aperit, dicens, quod non tanquam ex duobus &c. Pręterea hic dānantur asserendo vel negando, contrarium sentientes.

2 His rationibus gl. ne fidas, sed veras require a Theologis, vbi sup.

[Glossa sequens distinguit.

e ¶ Docuit.] Nota, q̄ in his, quę sunt de fide catholica, & eius articulis, necessario tenere debemus, & sequi quod tenet & sequitur Romana ecclesia, alias essemus hæretici sup. eod. titu. cap. 1. & 2. sed in alijs non tenemus necessario sequi, & tenere quod sequitur, nisi sequatur & doceat. 11. distin. nolite vbi de hoc in glo. docere. 12. dist. nouit, 31. di. aliter. de consec. dist. 4. de trina. In vna enim fide nil officit sanctæ Ecclesiæ consuetudo diuersa, vt ibi.

ADDITIO. Ista glo. placet Dom. & Phi. quorum distinctionem vide. Font.

f ¶ Firmiter.] sup. eo. firmiter.

g ¶ Fidelium.] de his, quæ sunt foris, nihil ad nos. 11. q. 3. inter verb. versic. si cogo. 2. q. 1. multi. de diuor. gaudemus. licet ab eis expediat bonum habere testimonium, vt ibi. & 8. quæst. 1. licet. ergo. sup. de sacra. vnct. cap. vno. §. ad exhibendum. 11. q. 3. non sunt, 12. q. 1. nolo.

h ¶ Orthodoxorum.] id est, catholicorum.

i ¶ Patrum.] 15. di. cap. 1.

k ¶ Doctorum.] quorum est ordo præcipuus in Ecclesia, supra de heret. cum ex iniuncto. §. cum igitur, & per Doctores, Prædicatores, & prelatos intelligas. 43. dist. cap. 1.

l ¶ Latinorum.] vt Augustini, Hieronymi, Ambrosij, & Gregorij. 20. di. de libellis. 15. dis. sancta infra, de reliq. cap. 1.

[Glo. seq. obiectionem dupliciter soluit.]

m ¶ Græcorum.] aliquorum[3] vt Ioan. Chrysostomi, Cyrilli, Athanasii, Didymi, & Ephesini concilii Patrum: Græci enim contrarium dicunt, vt sup. dixi, Vel dic secundum Gulielmum, quod in hoc generali Eargis. concilio, Græci quod hic dicitur, fuerunt publice professi, & symbolum si cum adiectione, Filioque, ibi publice cantauerunt de mandato Imperatoris, & Ecclesiæ Græcorum:[4] vtinam corde credant 23. distinctio. Psalmista.

3 Vide Magistrum sent. lib. 1. distin. 11. §. vnde etiam.

4 Refert Fran. Vercellen. quod ibi fuit personaliter ipsorum Patriarcha, & solemnes nuncii Imperatoris. Io. Andr.

n ¶ Vera.] alias posset in melius commutari. 35. ques. 9. Apostolicæ, & cap. sequenti.

o ¶ Ignorantiam.] quæ cunctorum errorum est mater, vt 38. dist. ignorantia, Nec in his excusat ignorantia: nam ignorans ignorabitur, vt eo. dist. n. quia ea. ad idem. 16. q. 1. si cupis 22. quæstio. 2. in quibus, & capit. sequenti.

p ¶ Pręcludere.] vt 83. dis. error. supra. de spon. inter opera.

q ¶ Damnamus.] sup. eo. damnamus. & dic. damnamus, & reprobamus: id est, reprobando damnamus.

[Glo.

[Glo. seq. quærit, arguit negatiue, & soluit.]

a ¶ Asserere.] supra dixit negare. Quid si quis nec negat nec asserit, sed tacens sic consentit? Videtur non teneri: quia tacer, est præter ista duo. 22. q. 2. ne quis. inf. de regul. iuris. is qui tacet. & ff. e. qui tacet. Solut. Licet non ex verbis, tñ ex mente iudicatur hæreticus sup. de hæreti. cap. 1. 24. q. 3. hæresis. 1 & c. hæreticus. Et Deus audit in corde, vt 17. q. 1. ca. fi. §. si ergo & cor interrogat 14. q. 5. si quid. & 15. q. 6. c. 1.

† Alias a patre.

1 Vide glos. ibi quam tenet Ana. ca. 2. de hæret. Fon.

reprobamus oẽs qui negare p̃sumpserint, ęternaliter Spiritum Sanctum ex† patre & filio procedere: siue etiam temerario ausu asserere[a] quod Spiritus Sãctus ex patre & filio, tanquã ex duobus principijs, & non tanquam ex vno procedat.

DE CONSTITUTIONIBUS.

TITVLVS II.

De Constitutionibus.

[Bonifacius viij. conditor huius compilationis, tractaturus de iure, considerauit, quod ubi non est fundamentum, desuper ædificari non potest: ut in cap. ueniens. de presbyt. non bap. in ant. Iccirco pro sui operis fundamento præmisit rubricam, de summa Trinitate, &c. Quo fundamento præmisso, incedit ad iura condenda. Et quia ius est duplex: scilicet, ius scriptum: & ius non scriptum: ut Institu. de iure natu. gent. & ciuili, §. constat. Et quia ius scriptum est dignius iure non scripto: ideo præmittit de iure scripto, puta de constitutionibus: postea de iure non scripto, scilicet, de consuetudine. Vnde pro intellectu huius quæritur primo, quid sit constitutio. Secundo, unde dicatur.

[Pro solutione primæ quæstionis est sciendum, quod constitutio in iure accipitur dupliciter. Vno modo stricte, prout differt ab alijs partibus iuris scripti: & tunc nihil aliud est, nisi id quod statuit & ordinat Princeps animo condendi legem. Institu. de iure naturali gent. & ciuili, §. sed & quod principi placuit. Est ergo constitutio stricte sumpta (prout differt a lege, plebiscito, senatusconsulto, & alijs partibus iuris scripti] illud, quod facit Princeps animo condendi legem, & ut subditi utantur tam in scholis quam in iudicijs. In scholis scilicet, Doctores legendo. In iudicijs, Iudices ordinando, & aduocati allegando. Alio modo accipitur, constitutio large: pro omnibus partibus iuris scripti, siue sit lex, siue plebiscitum, siue senatusconsultum principis placitum; edicta Prætorum, responsa prudentum: etiam siue sit ius commune, siue parriculare, ut sunt statuta Episcopi, & uniuersitatis, uel collegij, uel alterius corporis approbati.

[Ad secundam quæstionem respondetur, quod constitutio dicitur a con, quod est simul, & statuo, statuis, quasi simul statuitio. Vel dicitur communis statuitio, quia lex debet esse communis & generalis omnibus, & non debet edi in fauorem illius, uel istius. cap. erit autem lex, 4. dist. & c. cum omnes de consti. in ant. vbi dicitur, ꝙ statutum factum ab aliquibus canonicis alicuius Ecclesiæ de consensu Episcopi, non ualet, quando non omnibus canonicis est commune.

Licet.] Diuiditur: quia duo facit. Primo similitudinem improbat, rationem reddens: & casum soluit, duas modificationes ponens. Secunda, ibi, Ipsis. Ioannes. And.

CASVS. In hoc cap. posset poni pluribus modis: sed ponamus hoc modo: Cauetur in cap. cum in cunctis, de electio. in ant. ꝙ obtinens ecclesiam parochialem, debet promoueri ad sacerdotium infra annum: quod si non fecerit, dicit ille textus, quòd potest priuari sua ecclesia: sed tamen requiritur sententia priuationis, ita quod per lapsum anni non est priuatus ipso iure, nec per lapsum anni dicitur ecclesia vacare. Et in capi. licet canon. & in cap. commissa. j. de elect. dicitur, quod obtinens ecclesiam parochialem debet promoueri ad sacerdotium infra annum & si non fuerit promotus, ipso facto vacat ecclesia, ita, ꝙ sine sententia priuationis poterit episcopus illam ecclesiam conferre. Sic istæ duæ constitutiones sunt cõtrariæ, quia una dicit, quod priuatur ipso facto, alia dicit, quod non priuatur ipso facto: sed per sententiam. Et in dictis cap. licet canon. & capit. commissa. non fit expressa mentio de cap. cum in cunctis, quia in illis non dicitur quod ecclesia uacet ipso facto. Non obstante cap. cum in cunctis. quæritur, quod istorum cap. debeant obseruare iudices in iudicijs? Respondet Romanus Pontifex, quod cap. licet canon, quod est posterius, licet in eo non fiat expressa mentio de cap. cum in cunctis; quia Papa condendo posteriorem constitutionem contrariam primæ, videtur primam reuocare, ex eo quod Papa sciebat illam contrariam constitutionem, saltem præsumitur illam scire, cum Princeps habeat omnia iura in scrinio pectoris. Sed quid sanctissime Pater, ponamus, retento eodem themate, quod Papa fecit aliquam constitutionem nouam, quæ non est contraria aliquibus constitutionibus generalibus, sed particularibus aliquorum locorum particularium: puta, alicuius ecclesiæ, uel corporis, quia forte in tali ecclesia est consuetudo particularis super aliquo iure, quod non fuerat dispositum per ius commune; Papa fecit aliquam constitutionem contrariam illi statuto, & fecit illam constitutionem simpliciter, non derogando illi statuto particulari; quia non dixit Papa, quod vult uti tali constitutione, non obstante tali statuto, utrum Papa uideatur reuocare illa statuta particularia? Respondet Romanus Pontifex, quod non. Et ratio est, quia Papa non uidetur reuocare id quod ignorat: sed Papa præsumitur ignorare illa statuta particularia, quæ consistunt in facto: ideo non uidetur reuocare; quia quod quis ignorat, non uidetur reuocare. Nota primo ex principio huius cap. quod Princeps censetur habere omnia iura in scrinio pectoris sui; ideo si error consistat iure, non excusat Principem Simile dicunt Legistæ, in l. omnium, C. de testa. Sed hoc ideo est propter sapientes & consiliarios sibi assistentes, qui dicuntur pars corporis ipsius Principis; ideo machinans in mortem talium, committit crimen lęsæ maiestatis; l. quisquis C. ad leg. Iul. maiesta. Nota secundo principalem effectum, ad quem emanauit præsens cap. quod lex nou. & posterior Principis, tollit præcedentem legem de directo contrariam: licet in noua constitutione non fiat mentio, quod princeps intendat reuocare quascunque constitutiones contrarias; quia non est uerisimile, quod Princeps uoluerit legem istam nouam esse frustratoriam, & esset frustratoria, nisi reuocaret primam contrariam. Sed in statutis particularibus est alia ratio; quia si hæc lex noua non seruatur in loco, ubi seruatur statutum particulare: seruabitur tamen in alijs locis, & sic non erit frustratoria. Et hoc uerum, nisi talis constitutio particularis, esset generalis in toto loco: quia tunc uideretur reuocari

Bonifacius octauus.

¶ *Noua constitutio Principis tollit primam contrariam, quamuis id non exprimat: Speciales consuetudines, & statuta rationabilia non tolit, nisi id exprimat. Ioannes. Andreas.*

CAP. I.

LICET RO-

per constitutionem nouam. Sicut in regno Franciæ est consuetudo generalis, quod hæres alicuius defuncti agnoscendo hæreditatem, est hæres & etiam possessor, absque alia corporali apprehensione possessionis. Ponamus, quod Rex fecit unam constitutionem nouam, quod hæres declarādo se esse hæredem, non esset possessor absque corporali apprehensione; & in ista constitutione noua nullam fecit mentionem de illa generali consuetudine: nonne erit ista consuetudo reuocata per nouam constitutionem? Certe sic; alias constitutio Principis esset frustratoria, & sine effectu. Quæritur cum glo. in verb. facti. Quod dicitur hic, quod noua constitutio Principis non annullat constitutiones locorum particularium, nisi in ipsa constitutione aliud dicatur: uel quod ipsæ constitutiones non reuocant etiā contraria statuta: quæritur, utrum hoc sit uerum, etiam si tale statutum particulare disponat idem quod ius commune? puta, Episcopus fecit sua statuta, quæ idem disponunt ut ius commune. Nam plures sunt Episcopi, qui constitutiones suas. Synodales extrahunt è corpore iuris, ut rectores ecclesiarum uideant ea, quæ pertinent ad officium suum. Ponamus quod Papa fecit constitutionem contrariam iuri communi, non est dubium, quod illa constitutio noua tollit ius commune. Sed nunquid tollit etiam statuta particularia, quæ disponunt idem quod ius commune? Respondetur quod sic: & ideo c. istud intelligitur, quando illa statuta particularia erant facta præter ius: quia si sint facta secundum ius commune, tunc reuocato iure communi, reuocantur etiam illa statuta.

† Quæ dicitur quasi cōe statutum, & verbum statuti respicit ius scriptū. 1. di. §. cum itaq; secundum Archidiaconum.

manus[a] Pontifex (q iura[b] oīa in scrinio pectoris sui censetur habere)[c] cōstitutionē † condendo posteriorem, priorem,[d] q̄uis de ipsa mentionem non faciat, reuocare[e] noscatur;[f] quia[g] tamen locorū specialiū † & psonarū singulariū[h] cō suetudines & statuta † (cū sint[i] facti,[k] & in facto consistant (potest proba-

a ¶ Licet Romanus.] Noua constitutio principis tollit primam contrariam, quamuis id non exprimat: speciales consuetudines & statuta rationabilia non tollit nisi id exprimat.

a ¶ Romanus.] Vocantur interdum Episcopi, maximi Pontifices. 21. distin. cleros. §. Pontifex. Solus uero Papa Summus, uel Romanus pontifex appellatur, ut hic. 23. distinct. in nomine, circa prin. infra tit. proxi. si gratiose, de sent. excom. si summus. in clem.

ADDITIO. De diuersis Papæ nominationibus Arch. hic tractans dicit, ꝙ quandoque dicitur Romanus, uel Romanę ecclesiæ Episcopus. 2. quęs. 6. si quis episcopus. Aliquando, urbis Romæ Archiepiscopus, ut 4. distin. statuimus. in fi. melius. 21. distinctio. c. fi. Vel, Episcopus, ut 5. q. 4. cap. 2. in fi. C. de sum. Trinit. l. inter claras. in fi. Aliquando, Papa urbis Romæ. 97. distin. uictor: in prin. Aliquando, Patriarcha. 22. dist. ca. vlt. Aliquando simpliciter, Episcopus. 1. q. 3. saluator. & cap. ex multis. in fin. & se dicit Ministrum indignum. eod. capit. uersi. quapropter Archidiaconus.

b ¶ Iura.] Nota ex hac litera rationem, quare aliud in iuribus, aliud in rescriptis, ut primum ius tollatur per secundum contrarium: sed non primum rescriptum per secundum, nisi de illo fiat mentio, de rescrip. ceterum.

[Gl seq. allegat vnā cōcor. & duo cōtraria, & remittit.]

c ¶ Habere.] C. de test. l. omnium. Contra. 23. dist. præterea. & 30. q. 4. quod autem. in glo. 1. ubi non recoluit. Vrbanus eius quod prędecessor Leo prohibuerat. Sol. ut in prædicto cap. pręterea, notatur.

d ¶ Priorem.] posteriori directe contrariam.

[Glo. sequens allegat tres concor. dat simile, de quo dat rationem & regulam: & duos casus excipit.]

e ¶ Reuocare.] de consecr. distin. 1. vasa. de cog. spiri. cap. 1. ff. de leg. l. non est nouum. In legibus ergo contrarijs stamus ultimæ. Idem in testamentis. 13. quæst. 2. ultima uoluntas, de celebratio. missa. cum Marthę. §. ceterum sicut. ff. de leg. 1. si mihi & tibi. §. fi. Ratio est utrobique quia utrumque pendet ex uoluntate vnius tantum: in his autem quæ pendent ex uoluntate duorum, dic, ut dixi infra de reg. iur. qui prior. Quod de testamento dixi, scilicet, quod ultimo stamus: intelligas etiam si in ipso de primo non fiat mentio. Fallit in duobus casibus, s. si primum testamentū factum sit inter liberos. C. de testa. Auth. hoc inter liberos. & cum ipse testator legem testandi sibi dixit sic, Si fecero aliud testamentum; non valeat; quia tunc secundum faciendo, oportet quod faciat mentionem primi. ff. de leg. 3. l. si quis in principio testamenti. Ioan. And.

† Dictio spālium, nō hr̄ in vetustiorib. codicibus.

† Statuta locorū intelligo illa, quæ generaliter, ibi obseruētur, & extraneos transgressores ligant. ca. quæ contra mores. 8. dist. gl. in l. itē Mela. ff. ad leg. Aqu. statuta personarum voco, statuta alicuius corporis, q̄ non nisi incorporatos ligant Pet. de Anc. Fon.

[Gl. seq. obijcit, & soluit. Iterum obijcit & remittit.]

f ¶ Noscatur.] est cōtra supra de præscrip. nonnulli. de æta. & qualit. cam te. supra de ca. mo. ex parte j. de exces. prælat. ca. unico. & 25. q. 2. rescripta. & cap. dicenti. §. omnes quæ est lex C. si contra ius uel uti. pub. l. vit. & ibi de hoc. Dic prædicta iura non esse contraria: illa enim de rescriptis datis contra legem loquuntur, quæ non valent, nisi in ipsis fiat mentio de lege,[1] & maxime cum ibi cadit error facti, ut cap. nonnulli, hic de secunda lege loquitur, quæ primam tollit directe contrariam, licet de illa non faciat mentionem. Et potuit esse ratio: quia maturius & deliberatius fit legis promulgatio, quam rescripti cōcessio: ad hoc supra in procemio huius libri, in fi. In rescripto ēt dicimus, ꝙ si constaret de certa scientia Principis, ualeret rescriptum contra ius elicitum, ut in contrarijs notatur: sed prima facie pręsumitur per importunitatem obtentum: unde expectari solet secunda iussio: in Auth. ut nulli iudi. §. & hoc vero iubemus. colla. 9. in Authen. de iudi. §. omnes autem. coll. 6. & si rescriptum concedit aliquid contra ius, iam in eo mutat nomen rescripti & dicendum est priuilegium. 3. distinctio. priuilegia, de uerb. sign. abbate, Item contra: quia antiquiori iuri standum est 33. q. 2. hoc ipsum, ꝙ 50. distin. domino sancto. in fin. Dic ut ibi in glo. penult.

1 Sequitur Ancha. & de cla. illa Non obstantę, uide Bar, l (ex trauag. ad reprimēdam. ad finē. Fon.

g ¶ Quia tamen.] Diuersitatis ratio.

h ¶ Singularium.] Nota, quia per hoc patet, ꝙ generalem consuetudinem bene tollit noua constitutio Principis, & merito: quia illius legis promulgatio alias superflua & inutilis esset, sed in singularibus secus: quia licet lex non habeat locum Bonon. habebit locum Mutinę, Padue, & locis alijs.

i ¶ Cum sint.] Ratio rationis.

[Glossa sequens rec. per quęstionem, quam exemplificat, & soluit inducens sex rationes.

k ¶ Facti.] non enim reuocat quę ignorat: ignorat autem quæ sunt facti. Et puto per hanc litteram terminatam quęstionem illam qua quęritur, an noua constitutio reuocet statutum Episcopi contrarium, quo solum cauebatur ius commune. Pone in terminis decr. de ęta & qualitate. pręterea, quę quantum ad pręsentationes patronorum, est hodie reuocata per decre. infra de instit. capit. 2. Nunquid & sublatum erit statutum episcopi, quo illud simpliciter cauebatur, quòd dicit decre. præterea. Eodem modo potest poni exemplum de decret. supra de concess. pręb. accedens. & de decret. eod. tit. cap. 2. de decre. infra de censib. Romana. & cap exigit. & de decret. eod. tit. felicis. Dico autem, ꝙ sicut sublatum est ius commune, ita & statutum quod simpliciter continebat ius commune,[2] cum illud non sit facti, nec consistat in facto: immo sit iuris, & consistat in iure, & facit quod not. Innocen. Hostien. & moderni, inf. de rescript. cap. 1. ubi not. quod de rescripto, uel priuilegio, quod simpliciter continet ius commune, in secundo priuilegio, uel rescripto non est necesse fieri

2 idem dicit de Anch. respon. Ioann. de Ligna. tenenti contra glo. Fon.

men-

1 Idem Phi. Vide Fely. in ca. 1. supr. de rescrip. Fon.

mentionem. 1 Quod si contrarium diceremus, iam Episcopi possent tollere potestatum Summo Pontifici tollendi iura, in dioecesibus suis, statuendo simpliciter, quæ iure cauentur. Item probo id euidentissima ratione: Ista decre. æquiparat ista duo, consuetudines, & statuta singularia: sed iã sequeretur, quòd omnium iurium correctio vel mutatio esset inutilis. Dicam. n. ꝙ licet reuocatum sit ius cõe: tamen cõsuetudo præscripta, qua seruatum fuit ius cõmune, reuocata non sit 2 eadem ratione, qua id supra diximus de statuto, & id esset absurdum. Item uon possumus dicere, ꝙ statuta continentia ius cõmune, sint singularium personarum: quod requirit hæc decreta. Item si Papa tollit suam constitutionem, quod est plus; multo fortius constitutionem inferioris idem dicentem, quod est minus. Ad hoc optime facit extra, de fide instrumentorum, c. pastoralis, vbi dicitur, quod si decret. extrauagans consonat iuri communi, iudicari debet secundum ipsam: quia ius est. Idem igitur dicam in locali statuto: quod si continet ius commune, sublato iure, tollitur statutum, 3 quod ius commune est. Si igitur consuetudo, & statutum singularia sint, & consistant in facto, & sint rationabilia, nec expresse reuocentur, eis non derogatur per constitutionem nouiter editam: alias secus, hoc dicit decre. Ioan. Andr.

2 Et sine dubio sic dicendum est qñ fieret scandalum, si lex non obseruaretur no. gl. Do. ca. super eo. su. de cogn. spi. Do. Phil. Fon.

3 Nisi alia esset rõ statuti, quã sit iuris cõis. Do. & plenius vide Imo. Bar. in l. 1. ff. ad l. Fal. Fon.

biliter ignorare:[a] ipsis,[b] dum tamen sint rationabilia,[c] per constitutionem a se nouiter editam (nisi expresse[d] caueatur in ipsa) non intelligitur in aliquo derogare.[e]

¶ Idem.

¶ Duo sunt dicta. Primum quòd statuta ordinariorũ non ligãt probabiliter ignorantes. Secundum, quod statutum Episcopi, extra suã dioecesim, subditum non ligat. Ioan. And.

CAP. II.

VT[f] animarum[g] † periculis obuietur: sententijs[h] per statuta[i] quorumcunque ordinariorũ[k] prolatis, ligari nolumus

a ¶ Ignorare.] sup. ut eccle. bene. vt nostrum.

b ¶ Ipsis.] scilicet consuetudinibus, & statutis.

4 Idem Phi. & in dubio præsumitur rationabilis. Fon.

5 Gl. sequuntur. Phil. & D. nisi cõsuetudo iuuaretur noua ratione. But. in ca. fi. de consuetu. & ibi Rochus de Cur. Fon.

6 Secundum Io. Mo. dic illam legẽ loqui qñ lex, quæ consuetudinem sequitur adiuta est iure, quod utilitati publicę ꝓuidet. ut illa duo iuncta consuetudinem tollãt: alleg. inf. de iureiur. licet Ioan. And.

c ¶ Rationabilia.] Vtrum consuetudo sit rationabilis nec ne, relinquendum est iudici: 4 cum nec certa regula tradi posset secundum Host. qui hoc no. in summa. de consue. §. quid sit consuetudo, versic. cõsuetudo est vsus. Et bene dicit, Rationabilia: quia hoc solum quod rationabile est, defendit ecclesia. 34. distin. ca. ulti. & 81. di. si qui sine. De rationabili autem consuetudine pone exempla, infra de consuet. cap. 4. supra. de cousuet. cum dilectus, & facit quod dicam infr. de elect. ex eo. quod, in fine.

d ¶ Expresse.] infra de consue. cap. 1. & 2. de elect. quia sæpe, &c. cum non deceat in quibus reuocantur etiam priuilegia & statuta. de clericis non resi. ca. uno. infr. de censi. quamquam de poen. & re. cap. 2. de biga. ca. vno. de cap. mon. cap. uno cum simi. quæ omnia non uidentur competentia exempla, cum illa non essent rationabilia. Quod verum potest dici hodie, quia ius resistit. 5 habes exempla hodie circa consuetudines de ætate, & qualitate, ut hi, qui, in fine cum suis concordant. in Clemen.

[Glos. seq. signat contrarium, & soluit, & opinionem Host. reprobatam dicit.]

e ¶ Derogare.] contra ff. de sepul. viol. l. 3. §. Diuus. So. Illa lex multis modis intelligitur. vt ibi not. & ff. de leg. l. de quibus. Sed in quantum dicere videtur, quod consuetudo vel statutum præcedens legem, tollatur a lege dici potest hoc uerum: cum princeps hoc intendit, vt not. Ber. se intelligere illam legem, supra de fi. instru. pastoralis. in gl. 1. in fi. quæ solutio approbatur per hanc decre. 6. Reprobatur autem hic opi. Host. qui contra hũc textum not. in sum. de consue. §. & de uirtute. uersic. sed speciale est.

VT animarum.] Duæ sunt partes: Secunda ibi, Statuto. In prima ponit dictum, cui determinationem subdit: ibi, dum tamen. In secunda soluit dubium & rationem subdit: ibi, Cum extra.

CASVS. Episcopus fecit statutum, ut nullus clericus suæ dioecesis portaret arma, uel comam nutriret, uel aliquid aliud faceret sub poena excommunicationis, quam uolebat contra facientem incurrere ipso facto; Accidit, quod tempore, quo fuit factum tale statutum, non etiã in dioecesi, sed postea sum reuersus in dioecesim & feci contra statutum: vtrum sum ipso facto excõmunicatus? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ non; quia constitutio Epĩ (idem de quacunque alia cõstitutione) nõ ligat ꝓbabiliter ignorantes; secus est de ignorantia crassa & supina, quia illa non excusat. Sed quid Sanctissime pater, ponamus, quòd eps meus fecit statutum, quod nullus clericus arma portaret sub poena excõicationis: sciebam tale statutum: accidit, quòd dum fui extra dioecesim, portaui arma, & ſic feci contra statutum. Vtrum inciderim in poenam statuti? Respondet Romanus Pontifex, quòd non; & dicit, quòd statuta facta ab eo, qui habet territorium limitatum, non habent vires extra territorium & dioecesim, sed solum in dioecesi. Textus. Supina, quæ est ignorare, quod omnes sciũt, vel scire tenentur. Textus. Furtũ. iura bene dicunt, quòd faciens furtum excommunicetur: sed non dicunt, quòd qui facit furtum, sit ipso iure excommunicatus. Nota ex principio c. quod statuta episcoporum, uel quorumcunque habentium potestatem statuendi, non ligant probabiliter ignorantes, qui possunt prætendere iustam causam ignorantiæ: nisi eorum ignorantia fuerit crassa & supina: vt ponamus, quòd in hac ciuitate fuit facta constitutio penalis, & fuit publice publicata, si dico, quòd ignoro talem constitutionem, quia non fuit mihi notificata, non habeo iustam causam ignorantiæ: quia non est necesse quod constitutio auribus singulorum inculcetur, ut in c. 1. de postula. prælator. in ant. tamen quia admittitur ad probandum, quòd notificatio illius constitutionis non uenit ad euis notitiam. No. quòd statutum alicuius statuentis nõ habet vires extra territorium: sed restringitur ad limites territorij facientis statutum: Secus est in infamia & excommunicatione, quæ afficiunt personam, sicut lepra afficit personam leprosi: ideo si subditus episcopi fuerit excommunicatus, & exeat dioecesim, semper remanet excommunicatus.

† Do. hic nota. quòd laici ligantur statuto Epĩ in fauorem animæ facto ca. nouit. de iud. ca. nos iud. c. nos inter. de purg. can. Fon.

f ¶ Vt animarum.] hæc decretalis edita fuit ad declarationem decretalis de senten. excomm. a nobis, 1. & eius quod ibi no. Et eius duo sunt dicta: primum, quòd statuta ordinariorum non ligant probabiliter ignorantes. Secundum, quòd statutum episcopi extra suam dioecesim, subditum non ligat. Ioan. And.

g ¶ Animarum.] ad idem infr. de iureiu. & cap. 1. de sepul. ca. 1.

[Glos. seq. reci. per q. & soluit, & huic litteræ respondet dupliciter.]

h ¶ Sententijs.] quæ ligant animam, ut locum habeat proxima ratio: sed idem in alijs sententijs, quæ poenas temporales inferunt per l. ff. de decre. ab or. fa. l. ultim. vbi habes, quod municipali statuto non ligatur ignorans, sed sciens tantum: ad hoc C. de testa. l. iubemus. in fine. & potest dici, quod in hoc prouidetur animabus, saltem propter peccatum inobedientiæ, quod est maximum, 7. 8. qu. 1. sciendum. uel de his dixit: quia de alijs non erat dubium, per dictam legem.

7 Placet D. Phil. qui ex gl. inferunt, quòd veniẽs contra statutum municipale, peccat. vide glo. 10. di. c. quod autem. Fon.

i ¶ Statuta.] De generalibus ergo statutis canonum uel legum non loquitur, quæ ab omnibus sciri & custodiri debent, sup. de consti. c. 1.

k ¶ Ordinariorum.] Qui dicantur ordinarij, no. Glo. & Ber. sup. de offi. ord. cum ab ecclesiarum.

a Do. hic, quod peccans puniatur poena alterius legis non statuti idem Phil. Font.

ignorantes: a dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina. b ¶ Statuto c Episcopi, quo in omnes, qui furtũ commiserint, d excõicationis sententia promulgatur, subditi eius furtum, e extra ipsius dioecesim f committẽtes, minime ligari noscuntur: Cum extra g territorium h ius dicenti non pareatur impune. i

a ¶ Ignorantes.] Contrarium not. Ber. in præd. decre. a nobis supra de sent. excõ. & non mouebatur ex eo, quia incidebat in factum iam damnatum: & quia in culpa fuit, rem prohibitam faciendo: & quærere debuerat: & sicut etiam vbi culpa præcedit, non excusat metus. ff. quod metus cã. l. si mulier.

b ¶ Supina.] quæ est, ignorare qd omnes sciunt, de postu. præla. ca. 1. §. verum qm. de cler. excom. min. Apostolicæ. Ignorantia ergo alia facti, alia iuris. Si iuris, aut communis, aut singularis: statutum enim epi ius facit iter subditos, quod tamen nõ ligat probabiliter ignorantes, vt hic.

c ¶ Statuto epi.] nota epm posse facere statuta: ad idem supr. proxi. respon. supr. de maio. & obed. si quis venerit, & legatus in prouincia sua. supr. de offi. lega. ca. vlt. & sunt alia statuta perpetua. etiam post obitum vel recessum. vt ibi.

[Glo. seq. signat contrarium, tripliciter soluit: primam approbat, & remittit.]

d ¶ Commiserint.] contra infr. de sent. excom. Romana: §. caueant vbi dicitur, quòd pro futuris delictis excõicatio ferri non debet. Sol. Aliud est, ferre in aliquem excõmunicationis sententiam pro futuro delicto: vt si dicat Excommunico te si tale quid feceris, quod ibi prohibetur. Aliud statutum generale facere, excommunicationẽ fulminans, quod hic permittitur. vt supr. de sen. excom. a nobis. 1. Vel licet ibi prohibeatur ferri, tamen lata tenet vt ibi not. Ber. Vel si dicatur, quòd istud cõmiserint, sit præteritum, nullum est contrarium. Quod prius dixi, a tene, & adde quod ibi dicam.

a Istud etiã tenet Do. de Ancha. & cõmendat glo. ibi præteritum: in dubio tñ uerba intelligunt, ut sint futuri temporis. Font.

e ¶ Furtum.] quod est contrectatio rei alienæ inuito domino fraudulosa. & animo lucrandi. Insti. de ob. quæ ex quasi deli. in prin. & §. furtum autem. & §. placuit: & prohibitum etiam in decalogo, 14. q. 5. penale, & in secunda prohibitione obtinet quartum locum, quod dic, vt not. 32. q. 7. quid in omnibus.

f ¶ Dioecesim.] in qua tota iurisdictionem habet ordinariam: & in quolibet ipsius loco non exempto, potest pro tribunali sedere, sup. de off. ord. cum episcopus.

g ¶ Cum extra.] ratio. Et nota de omnibus rationem reddendam; quod dic, vt sup. de rescr. si quando.

h ¶ Territorium.] suum. supr. de off leg. nouit. ff. de iurisd. om. iud. l. ult. Et est territorium, vniuersitas agrorũ infra fines cuiusque ciuitatis: quod ab eo dictum quidam aiunt, magistratus eius loci infra eos fines terrendi, id est submouendi ius habent, ff. de verbo. sign. pupillus. §. territorium.

i ¶ Impune.] id est, sine poena, id est, non parens, ex eo poenam non patitur.

DE RESCRIPTIS.

¶ Ista rubrica continuatur ad præcedentem in modum qui sequitur: Dictum fuit supra titu. proxi. de constitutionibus, & sic de iuribus. Nam constitutio large sumpta accipitur pro omnibus partibus iuris scripti verum quia parum esset iura condere, nisi essent iudices, qui illa tuerentur, & redderent vnicuique ius suum: iccirco viso de iure, restabat uidere & de iudicibus, qui iura reddunt: Sed quia iudices ut plurimum constituuntur per rescripta; iccirco præmittitur hæc rubrica, de rescriptis. Vnde sciendum, quod nos habemus rescriptum, priuilegium, & beneficium. Rescriptum in iure accipitur dupliciter, uidelicet, stricte, & large; rescriptum large sumptum, comprehendit rescriptum, stricte, siue in specie sumptum, & beneficium Principis. Sed rescriptum stricte, & in specie sumptum, dicitur illud, quod emanat ad obseruantiam iuris communis: puta cum quis cõqueritur Principi, quòd aliqis facit contra iura, sup. plicans, vt Princeps det sibi iudicem delegatum, qui faciat obseruare ius commune. In isto autem titulo rescriptum accipitur large: quia in eo tractatur de gratijs circa beneficia obtinenda. Priuilegium uero dicitur illud, quod emanat contra ius cõmune in fauorem aliquarum personarũ: & dicitur priuilegiũ, quasi priuata lex: ut quia de iure communi omnes habentes prædia, tenentur soluere decimas prædiales ecclesiæ parochiali, Papa concedit aliquibus priuilegium, ut de laboribus suis, non soluãt decimas, uel de terris suis, quas colunt siue coli faciunt proprijs sumptibus non soluant decimas: sicut fuit concessum pluribus religiosis, ut de terris suis, quas colunt, siue coli faciunt pro prijs suis sumptibus nullas soluant decimas: istud vocat priuilegium. Sed beneficium Principis, dicitur gratia, quam princeps facit alicui præter ius, ut puta Papa fecit mihi gratiam, ut mihi detur beneficium, quod primo uacabit in Ecclesia Pictauiensi. Et licet priuilegium, rescriptum, & beneficium differant (ut dictum est) tamen rescriptum, largo modo sumptum comprehendit omnia ista.

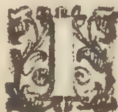
TITVLVS III.

De Rescriptis.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Rescriptũ impetratũ ab excõicato, est ipso iure nullũ, & quicquid inde secutũ est; nisi in causa, excõicationis, vel appellationis.*

CAP. I.



IPSO IV-

IPSO iure.] Ponit dictum, a quo duos casus excipit: ibi, quam excommunicationis. Ioan. And.

¶ Rescriptum delegatorium ab excommunicatio impetratum, est ipso iure nullum: nec ualet processus per illud rescriptum factum etiam si oppositum non fuerit. Fallit in rescripto in causa excommunicationis uel appellationis, hoc dicit. Pro intellectu huius ca. præsupponendum est, quod habetur. infr. eod. li. de exec. c. pia. ubi dicitur, quòd si excommunicatus maior excommunicatio fuerit in iudicio agendo, & non fuerit exceptum de excommunicatione, ualet processus cum eo factus: tamen licet excommunicato ante litem contestatam opposita non fuerit, poterit opponi in quacunque parte litis, & obtenta absolutione, accipiet excommunicatus processum in statu, in quo erat ante excommunicationem.

Istud c. procedit in excõicatione occulta siue manifesta, exceptis casibus hic positis, sed quod de appellatione hic dr, hoc fallit in actu partis extraiudicialiter facto. c. sicut. sup de ele. nam tũc non excipit. sed agit Philip. Do. in fi. lecturæ suæ colligit. 15. limitationes ad istud ca. quas uide. Fon.

CASVS. Prætendebam te debitore meum in aliqua pecuniæ summa: uel te possidere beneficium meũ, eo quod habebã ordinariũ loci certa ratione suspectũ nolui te conuenire corã ipso, sed a Papa impetraui rescriptum delegatorium ad aliquem iudicem, qui cognosceret de hmõi causa: tempore impetrationis eram excommunicatus maiori excommunicatione: præsentaui illud rescriptum delegato, qui uirtute illius rescripti processit usque ad diffinitiuam sententiam: postea peruenit ad notitiam tuam, quod tempore impetrationis rescripti eram excommunicatus maiori excommunicatione: uoluisti proponere nullitatem processus, sententiæ, & rescripti? quæritur, nunquid sis audiendus? Videbatur, quòd non: quia exceptio proposita, in quacunque parte litis, non annullat processum factum antea. Non obstante ista ratione dubitandi, dicit Romanus Pontifex, quod certe istud rescriptum non ualet, nec processus inde secutus. Et ratio est pp defectum iurisdictionis; quia ex quo fuit rescri-

Summarium Dñi Heliæ.

rescriptum ab initio nullū, per id non fuit tributa iurisdictio delegato; sed secus, si iudex aliàs haberet iurisdictionem, quia esset ordinatus vel delegatus, & impetrans non erat tpe impetrationis excōicatus: quia processus esset validus, donec cesset opposita exceptio excōicationis. Sed quæritur, an sit uerum indistinctè, q rescriptū delegatorium impetratum ab excōicato, sit nullum ipso iure? Respondet Romanus Pontifex, q hoc non est uerum indistinctè: sed fallit, si excommunicatus impetret rescriptum in cā excommunicationis, uel appellationis: puta, eps Pictauiensis me excommunicauit: dico excommunicationem esse iniustam: & ulterius dico, q sum absoluendus sine emenda, & absque aliqua cautione, accessi ad sedem Apostolicam, & impetraui rescriptum ad aliquem iudicem delegatum, per quod mandabatur, ut si iudici constaret de iniusta excommunicatione, me absolueret: quia potuissem adire ordinarium: & Papa concurrit cum ordinario: & sic potui adire Papam, & impetrante rescriptum: Alias sequeretur, quod excommunicatus iniustè, non haberet aliquod remedium contra iniustam excommunicationem. Item fallit in causa appellationis, ut si aliquis excommunicatus appellet, & impetret rescriptum, in causa appellationis rescriptum valet, ut reparetur iniuria sibi facta a iudice a quo. Textus. Articulo. vnde articulus est pars intentionis continens illud, quod actor uel reus intendit probare. ca. veniens. 2. ibi, pars autem. sup. de testib. Et articuli quandoque vocantur intentiones, quandoque assertiones. Nota primo, q excōmunicatus regulariter non potest impetrare rescriptū delegatorium ɔ̄ suos debitores. Nota secundo, q processus factus uirtute rescripti nulli⁹, est ipso iure nullus: quia ubi non est fundamentum, desuper ædificari non potest: secus si rescriptum non esset nullum, licet esset surreptitium, & elidibile ope exceptionis: quia tunc delegatus uirtute illius rescripti haberet iurisdictionem, sed elidibilem per exceptionem. Nota tertio duos casus exceptos a regula posita in principio cap. in quibus valet rescriptum ab excommunicato impetratum: uidelicet in casu appellationis, & in causa excommunicationis: Nam in causa excommunicationis excommunicatus potest esse in iudicio tanquam actor, & impetrare iudices delegatos, & petere relaxari excommunicationem suam, quam dicit iniustum. Item in causa appellationis potest excommunicatus maiori excommunicatione appellare, & appellationem prosequi & rescripta impetrare. Sed utrum per istud capitulum sit correctum cap. pia, inf. de excep. Dicit glo. in uerbo, processus, (& bene) quod non: quia illud cap. pia, intelligitur in excommunicato agente coram ordinario, uel delegato, qui agens tempore impetrationis non erat excommunicatus, sed incidit in excommunicationem postquam delegatus recepit iurisdictionem virtute rescripti delegatorij. Istud autem cap. intelligitur de excommunicato agente, qui tempore impetrationis rescripti erat excommunicatus.

[Glo. seq. ponit quod reprobat.]

1 Istā gl. probat Doct. ex qua no. Phil. q iudex p̄cedendo ad ulteriora, non ualidat processū suū vbi rescriptū est penitus nullū. vide Do. Fon.

a ¶ Ipso iure.] ego 1 sine exceptionis ope: & sic falsam puto opinionem Tancredi & Innoc. no. sup. de off. deleg. prudentiam. §. sexta. & Ber. Compost. not. sup. eo. c. super litteris, in glo. hic quæritur. & Guil. Du. not. in Spec. tit. de rescr. præsentatione. §. ratione autem impetrantis. versi. quid de processu. qui omnes dixerūt, quod processus habitus per litteras impetratas ab excommunicato, ualet, si non opponatur exceptio: Et hoc dico territus, cum supradicti omnes (excepto Tancredo) hāc uiderint decretalem, unde uel non ponderauerunt hoc uerbum, ipso iure, positum in principio hic, uel hanc decretalem putauerunt esse correctam per decre. pia. quod non credo, cum pars illa, quæ correcta est, remota fuerit, ut infra dicam.

[Gl. soluit q. & solutionē probat tribus rationibus.]

re a rescriptū, b vel processus c per ipsum habitus nō

b ¶ Rescriptum.] sup. eo. dilectus filius Abbas. Et satis hic puto terminatam quæstionem, qua quæri solet, vtrū reus actorem, quem excipiendo contra rescriptum & personam repulit excommunicationis vigore coram ipso delegato reconuenire possit. Et patet, q non. 2 Si enim nullum est rescriptum, & conuentio est principale, & reconuentio accessorium sublato principali, & accessorium. infra de reg. iur. accessorium. cum suis concordantijs. Item causa conuentionis & reconuentionis, simul sunt tractandæ supra de mutuis petitionibus. cap. 1. de ordi. cognit. cum dilectus quod hic esse non posset. Item conuentio est expressum, reconuentio tacitum. Sublato igitur expresso, & tacitum est sublatum, C. si reus vel accusat. mor. fu. l. vltim. & facit quod nota. de cle. coniug. quod a cle. & hoc tenuit Tancred. Bar. Brix. in quæstione Veneriali quæ incipit, Actor conueniebat reum.

2 Glo. bene dicit secūdū Doc. si tamē exciperet solū ɔ̄ personā fiet recōuentio, facit I. de elect. ab eo Do. Fon.

[Glo. seq. quærit, & soluit distinguendo. Item quærit de ratione, & ponit duplicem, quam improbat, & quadruplicem, quam approbat.]

c ¶ Processus.] nunquid ergo correcta est decret. pia. inf. de exce. vbi dicitur, quod processus habitus cum excommunicato tenet, donec opponatur exceptio, & postmodum ipso absoluto, reassumatur causa in eodem statu. Sol. Non est correcta, immo potius corrigeretur ista per illam, cum illa sit posterior. Est enim Innocentij IIII. sed hæc Greg. IX. sup. tit. prox. cap. 1. Sed neutra per alteram corrigitur, sed in diuersis casibus loquuntur. Nota igitur primo, falsam esse opinionem modernorum, q̄ Ber. not. in decre. pia. in gl. sed mirum. & in prædicta decret. dilectus, in glo. sic videtur. versi. secus si antiquis, & in decre. de offi. dele. prudentiam. in gl. sic videtur & in glo. secus esset in quibus dixit, rescriptum ab excommunicato impetratum ualere post suam absolutionem. Et uera est ipsius Ber. opi. antiqua, ut per prædictas gl. apparet. & de æta. & qual. cum bonæ & de cle. excom. minist. proposuit. Circa hanc igitur materiā sic distingue: aut excommunicatus maiori agit coram delegato, aut coram ordinario. In primo casu subdistingue: quia aut erat excommunicatus tempore impetrati rescripti, aut postea fuit excommunicatus. In primo casu subdistinctionis, habeat locum hæc decre. vt scilicet non ualeat rescriptum, nec processus per ipsum habitus, nisi impetratum fuerit super causa excommunicationis uel appellationis, ut hic, & in concor. superius al legatis. In secundo casu. s. quando post impetrationem excommunicatus fuit, locum habet decre. Pia. 3 & de offi. deleg. prudentiam. §. sexta. si agit coram ordinario, tunc tria tempora distingue: secundum uetera iura non tenebat processus cum ipso habitus. sup. de excep. exceptionem. aliàs non uideo quare ibi fieret condemnatio expensarum 4 si tenuisset habitus processus, ut ibi etiam nota. Postmodum statuit ibi Greg. in decis. huius decret. quod teneret processus habitus cum excommunicato, si reus eum scienter admisit. alias non. Secundum moderna vero iura tenet processus, & locum habet decre. pia. & sic nec corrigitur, nec corrigit. Si quæratur quæ sit ratio diuersi iuris, & dicatur, quod excommunicatus impetrans peccauit se ingerendo communioni hominum: non ualet hæc responsio, cum eadem ratio sit in ordinario. Si dicatur, quod hæc sit ratio, quia rescriptum impetratum fuit tali ueritate tacita, qua expressa litteras non habuisset, non ualet etiam hæc responsio quia tunc scriptum habet elidi. exceptionis ope, nō ipso iure, supra eodem super litteris, & hoc notat Bernar. supra eodem, ad audientiam 2. Vnde satis mirandum videtur, quod si ago coram ordinario, tenet processus. & si ab eo impetro delegatum, nec rescriptū valeat, nec processus. Sed potest esse ratio, quia iurisdictio delegata sumit initium ex persona agentis & impetrantis, & ideo cum vitiosum fuerit principium, ff. q. 1. principatum. nec rescriptum valeat nec processus.

3 Sicut. n. sequens excōicatio non uitiat uotum eligentis, sed solū præcedēs, de elect. cum inter R. ita nec uitiat rescriptū. Io. And.

4 No. gl. iuncto text. quē allegat q̄ reus differēs apponere exceptionem reddentē iudicium retro nullū punit in expensis. Phil. Do. Fō.

Ordina-

Ordinaria autem iurisdictio ab actore agente non inci pit, & ideo ibi secus. Item iurisdictio ordinaria fauorabilis est, extraordinaria odiosa, ut sup. cod. ad hoc. Item quando proceditur coram ordinario uel delegato impetrato ante excommunicationem, est in aliquo quod imputetur reo, qui de excõicatione debebat excipere, si sciebat, aliàs inuestigare debebat: sed ut plurimum, delegatum impetrat actor absente reo, & ideo nõ valet impetratio: nec processus habitus ipsius impetrationis vigore, ut hic. His ergo rationibus & excõicati odio, speciale dicas, ꝙ in hoc casu veritas suppressa ipso iure uitiet rescriptum, & processum habitum per illud.

valeat, si ab excommunicato, [a] super alio [b] quam excommunicationis [c] vel appellationis [d] articulo, fuerit impetratum. [e]

¶Innocentius quartus in Concilio Lugdunen.

¶Per clausulam, Quidam alij, possunt soli quatuor cõ ueniri, quorum nomina in primo citatorio exprimantur, ne uariationi sit locus. Ioan. Andr.

a ¶Ab excommunicato.] maiori excommunicatione, ut sup. de except. a nobis. & ĩ. eo. c. pia.

¶Glo. seq. quærit, ponit opi. cuius tenet contrarium, & respondet allegatis in contrarium.

b ¶Alio.] Quid si excommunicatus impetrat litteras inquisitionis? Notauit Gof. de off. deleg. prudentiam, in gl. colligitur, ꝙ bene ualent litteræ: & hoc ideo, quia fama ibi habetur accusatoris loco, ut sup. de accus. qualiter 2. ex quib. & licet promouens ineptus appareat, nihilominus valet rescriptum, & proceditur per illud, ĩ. de accusat. cum oporteat. ubi idem tenet Innoc. & Host. & hoc quando excommunicatus solum ministerium præbuit, nec nominatus fuit in litteris 1 idem Guil. in Specu. de inqui. §. 1. ver. quid si in littera allegat Innoc. & Host. ad hoc C. de preci. impe. off. l. 1. & l. vniuersis & ff. de inoff. testam. posthumus. §. 1. & l. si pars. §. vlt. Nõ enim refert secundum eos, a quo & quo tempore fuerit nunciatũ ff. de petitiõ. hære. l. item ueniunt. §. a quo. & ff. de euictio. si rem. §. vlt. per hanc litteram credo cõtrarium, cum in odium excommunicati sit hoc inductum, ꝙ nullæ litteræ valeant, nisi hic contentæ, nec puto tutum a littera recedere: & ad hoc optime facit: quia si excommunicatus pro alio litteras impetrat ad agendum, non valent. 2 supra de proba. post cessionem. & bene refert interdum, per quem preces offerantur. ĩ. de hære. cap. 2. §. 3. Ad decre. cum oporteat, rñde vt ibi no. ẜm Io. in gl. pen. Præterea non est inimicus ita persona prohibita ab impetrando, sicut excommunicatus: vnde agit pro sua iniuria, quod non facit excommunicatus, de iud. intelleximus. 4. q. 6. omnibus.

1 Placet Do. nam tex. hic loquit de rescripto ad instantiã impetrantis cõcesso. Fon.

2 Idẽ Do. & Pet. de Anc. Fon.

c ¶Excommunicationis.] supra de senten. excom. cum pro causa.

d ¶Appellationis.] supra de exce. cum inter. & c. significauerint. & c. ult.

e ¶Impetratum.] & sic inspicitur tempus datæ, vel 3 impetrationis. ad idem supra eo. eam te. & ĩ. eod. tibi, qui. de præb. cum cui. Sequebatur autem olim hic in fine talis littera, Quod coram eo actum est, coram ordinario similiter irritum est censendum, nisi forsitan, qui conuenitur scienter admisisset eundem. Remota fuit, quia reuocata per decre. pia, vt dixi supra in glo. nunquid ergo. Io. Andr.

3 Glo. sequit Phil. in principio lectu. Fon.

CVm in multis. ¶ Duo sunt dicta, quorum primum causam præmittit: secundum submittit ibi, Quorum. Io. And.

¶Pro intellectu huius capituli præsupponendum, quod aliquando in rescripto delegatorio, videlicet in narratione, ponuntur ista verba: Sixtus eps̃ seruus seruorum Dei, &c. Conquestus est nobis talis, ꝙ talis Titius, & quidam alij super tali re ei iniuriantur. Mandamus quatenus vocatis vocandis. quod iustum fuerit decernas. Aliquã ponuntur non solum in parte narratiua, sed etiã in parte dispositiua, hoc modo: Sixtus Episcopus, &c. Conquestus est nobis talis, ꝙ talis Titius, & quidam alij sibi iniuriantur, &c. Mandamus, quatenus dictum Titium ad præsentiam tuam conuoces, & alios quos dictus talis tibi duxerit nominandos.

CAP. II.

CVm [f] in multis [g] iuris articulis infinitas re-

CASVS. hoc præsupposito, sic figura: Ego a Sede Apostolica impetraui rescriptum ꝯ te sub prædicta forma, non est dubiũ, ꝙ virtute illius rescripti possũ te cõuenire coram delegato, & ẽt alios comprehensos sub clausula, Et quosdã alios. Sed quæritur utrum potero conuenire ꝑsonas tot, quot voluero? Respondet Romanus Pontifex, quod virtute illius clausulæ non potero, nisi tantum modo quatuor conuenire. Sed quid: Ponamus, ꝙ contra aliquem comprehensum sub illa clausula impetraui a iudice delegato aliquam citationem: vtrum in ista citatione impetrata contra vnum ego debeam nominare alios tres? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ sic, quia virtute illius clausulæ: Et quidam alij, non possum nisi quatuor conuenire, quos teneor exprimere in citatorio. Et licet quidam dixerint, ꝙ non debebam alios quatuor in citatorio exprimere: communis sentẽtia Doctorum est, ꝙ debeo omnes quatuor nominare, & debeo impetrare citationem contra omnes: & si impetro citationem solum contra vnum, debeo in ipsa citatione alios nominare: aliàs citatio non valeret. Nota primo id, ad quod allegatur principium capituli: quod infinitas in multis articulis iuris reprobatur. Nota secundo principalem effectum huius capituli, uidelicet, ꝙ rescriptum delegatorium non solum comprehendit nominatos in ipso rescripto, sed etiam alias personas non expressas, si in rescripto apponatur aliqua clausula, per quam appareat Papam hoc uoluisse. Nota tertio, ꝙ per clausulam, Et quidam alij possunt solummodo quatuor conueniri: plures non possunt cõueniri. Nota finaliter, ꝙ in citatione impetrati contra aliquem de comprehensis in clausula, Et quidam alij, omnes sunt nominandi, quos intendit impetrans conuenire: aliter citatio non ualeret, vt dictum est: quod est intelligendum, nisi impetrans diceret, ꝙ uirtute illius clausulæ non intendit conuenire nisi illum quem nominat: puta, quod non intendit conuenire nisi Caium, & alios tres non exprimit: quia illos non intendit conuenire, quia cum eis transegit: tunc si hoc dicatur ab impetrante in citatorio, valebit citatio; sed si simpliciter nominet vnum, & non fiat mentio de alijs tribus, citatio est nulla: quia iste textus requirit illam expressionem, vt sa tis dictum est.

f ¶Cum in multis.] per clausulam, Quidam alij, possunt soli quatuor conueniri, quorum nomina in primo citatorio exprimantur, ne uariationi sit locus. Io. Andr.

[Glo. seq. ponit viij. exempla, quibus uitiatur infinitas. in fine ponit casum, & remittit.]

g ¶Multis. 4] exemplificata ut supra de reli. do. c. ult. & ĩ. eo. tit. religionum. supra de testi. cum causam. §. volentes. & c. significauerunt §. mandamus. ff. de testi. l. 1. in fi. Item in relictis pro redemptione captiuorum restringitur infinitas. C. de sacrosan. eccl. ut inter diuinũ. Item restringitur seueritas, cum multitudo peccauit: de cler. excommu. latores cum simil. Item non oneratur hæres in infinitum fideicommissum soluere. ff. de lega. §. fideicommissa, §. si quis decem. Item non valet promissio, ne vlla exceptio deserti iudicij objiciatur, puta, promitto ꝙ si per casum fortuitum impeditus fuero, si cõparere non possim, non objiciam de casu, ff. si quis cautio.

4 Ad istam glo. uide Fel. c. licet 2. de testibus.

cautioni.l.sed & si quis. §.quæsitum. Item in stipulatione damni infecti non debet quis esse in infinitum obligatus, ff.de dam.infe.l.qui bona.§.ult. Item legatum, quod non potest sciri ex testamenro: puta, Lego centnm ei quem mihi Titius nominauerit, non ualet. ff.de iure fis.l. ita fidei. & merito reprobatur infinitas: quia multitudo est canonibus inimica, supra de præb. quia in tantum. & onerosa, nihil habens honesti, in authen.de referen. ad fi.collat. secunda. de hoc habes plures concordantias de ætate, & qualitate.cap. penult.

† perinde.

probetur, prouide [a] † duximus statuendum, vt per illam generalem [b] clausulam: quidam alij, [c] quæ frequenter [d] in litteris [e] nr̃is inseritur, vltra tres, uel quatuor [f] in iudicium nõ trahantur: quorum [g] noĩa [h] in primo citatorio exprimat impetrator: ne locus fraudi [i] forsitan relinquatur, si circa ea [k] possit [l] libere variare. [m] †

† al. variari.

a ¶ Prouide.] quia per generalitatem istam derogabatur iurisdictioni ordinariæ, cui per hanc constitutionem prouidetur.

b ¶ Per illam generalem clausulam.] præter expressos, enim poterunt quatuor conueniri.

c ¶ Quidam alij. 1] supra eodem pastoralis, & capitul. Rodulphus. Idem intelligo de qualibet consimili clausula, ut si dicatur, Titius & nonnulli homines ciuitates Bononien. vel simili modo. Item si dicatur, homines talis loci: nam aut conueniet eos, ut uniuersitatem, & tunc omnes habentur loco unius: aut, ut singulos, & tunc solos quatuor præter expressos poterit conuenire, ut hic secundum Innocentium.

1 Ista clausula locũ habet, ubi ponitur post personã expressam, nõ aliàs Do.Phi.For.

d ¶ Frequenter.] & ideo prouidendum fuit. ff. de legibus. nam ad ea. & infra de restitutione spoliatorum. frequens. hodie autem hæc clausula non est in vsu.

[Glo.seq.quærit, & soluit.]

e ¶ In litteris nostris.] Quid de litteris Episcoporum? Dic secundum Hostien. quod non extenditur ad illas ad hoc 25.dist.qualis.

[Glo.seq. quærit, & soluit, subdit duo, quæ possunr recitari per quæstiones.

f ¶ Vel quatuor.] Olim trahebantur quadraginta: argumentum, de testibus, cum causam. & capitulo significauerunt. & de clericis excommunic. ministran. latores. Si quæratur, quæ sit ratio, quare restricta fuit ad quatuor, dic, quod arbitraria, quia æque potuit restringi ad plus, & minus. Posset reddi similitudinaria quam habes supra de consanguinitate, & affinitate, non debet. Dico tamen secundum Bernardum, quod super re indiuisibili, puta, iudicio communi diuidundo, familiæ erciscundæ, & similibus, possunt per generalem clausulam ultra quatuor euocari ad iudicium. Item omnes ultra illos quatuor qui ius habent in re, possunt agere, uel defendere pro suo iure coram illo iudice. Argumentum supra de re iudicata, cum super, & sup.de offic.deleg.sup.eo. argumen.infra de elect.c.1.

[Glos.sequens recit.per quæstionem, ponit opinionem Innocent. secundum Hostiensem, tertio Bart. quam approbat. Secundo subdit dictum, cuius ponit opinionem contrariam, quam reprobat. Tertio quærit, & soluit. Quarto quærit argum.pro, & soluit contrarium.

g ¶ Quorum.] scilicet illorum, quos intendit conuenire per clausulam, & debet expressio in actis scribi: de probationibus, quoniam contra. §. primo. Et dixerunt quidam, scilicet Innocentius, quod in qualibet citatione illorum debeant omnia nomina exprimi. Satis potest dici, quod sufficit exprimi in citatione eius, qui primo citatur, & scribantur in actis. ut su. dixi secundum Hostiensem. Vel secundum Bartol. satis est, quod scribantur in actis, licet in primo citatorio non scribantur: quia uam cessat uariatio. Quod satis credo: 2 quasi hæc littera dicere uelit, quod antequam fiat citatio, nomina exprimenda sint illorũ quatuor. Et credo tutius, quod fiat hæc expressio in prima citatione quæ fit auctoritate rescripti: etiam si fiat de expressis in eo: licet alij contra, dicentes, quod sufficit quod fiat in prima citatione alterius illorum quattuor: sed secundum hoc non est plene fraudibus prouisum. Et si quæratur, an de non expressis conuenire possit prius, quam conueniat expressum? Est dicendum, quod sic: quia donare, liberare, & remittere potest, nisi forte in fraudem expressisset secundum formam decreta. supra eodem, sedes. & hoc tenet Bart. 3 in quæstione Veneriali, quæ incipit: Aliquis impetrauit. Sed pone: quatuor expressit, postea mutat vnam ex personis: vel neminem expressit, postea alterium conuenit, nihil excipitur: quæritur an valeat iudicium? Et videtur, quod sic: quia hæc exceptio dilatoria est, vt dici consueuit de exceptionibus duarum dietarum, supra eodem, nonulli. Item quia multa fieri prohibentur, &c. de regular. ad Apostolicam. Contrarium dico secundum Bartol. quia si nomina in primo citatorio, vel actis fuerunt expressa tempore debito: perinde est, ac si in rescripto fuissent expressa. Si non fuerunt expressa tempore debito: perinde est, ac si non fuisset ibi clausula. Vnde cum rescripta non extendantur ad alias res, vel personas: de offic. delega P.& G. dico quod etiam si non excipiatur, non valet iudicium. 4

2 Post factũ tene istã gl. Sed ante Hostiens. Phil. Do.Fon.

3 Hic nõ est Bart. de Saxoferr. sed Barthol. Brixiens. cuius sæpe meminit Io. And. & alij ueteres interpretes.

4 Do. notat hic, ubi iudex fundit caret iurisdõne: progrediendo ad vlteriora non facit se competentẽ: & processus nõ ualet Fon.

¶ Idem in eodem.

¶ Si actor contra reum super pluribus personalibus litteras impetrat ad diuersos, non ualet littera nec processus earum; et reo condemnabitur in expensis. Et idẽ in reo cõuenientе, uel reconueniente actorẽ, eodem durante iudicio.

CAP. III.

DISPEN-

h ¶ Nomina.] & cognomina, vel certas circumlocutiones.§.testes. supra de testib. licet ex quadam. & ff.si cert.pet.l.centum.vt euitetur æquiuocatio.supra eod.siguificante.&c.quia nonnullis.

i ¶ Fraudi.] cui occurrendum est infra de renunc. cap. 2. cum simi.

k ¶ Ea.] scilicet nomina.

l ¶ Possit.] Impetrator.

[Glo.seq.no.ad brocar. & remittit: secundo notat ad quæstionem.]

m ¶ Variare.] Not. uariationem, & inconstantiam reprobari: alibi permittitur. Quod dic ut plene dixi infra de regulis iuris, quod semel: Et nota per hanc litteram, quod per litteras generales ad obtinenda beneficia ex quo aliquid significauit sine protestatione: si succumbat, ad aliud transire non poterit: 5 quia perinde est, ac si in rescripto fuisset expressum illud beneficium quod optauit: infra de concessione præbendæ. quia cunctis. quod sane intelligas secundum id quod habes infra eodem titulo, nec captandæ. Ioannes Andreæ.

5 Tene menti gl. sed fallit tñ, si acceptans probabiliter ignorauit Fon.

DIspendia.] Diuiditur in duas partes: in prima ponitur causa constitutionis, in secũda ibi, Decernimus: ipsa constitutio, in qua duo facit. Nam primo prouidet de actore, & contrafacienti triplicem pœnam imponit. Secundo ibi, Reus quoque, prouidet de reo, in quo unum casum excipiens prædictam pœnam repetit. Io.And.

CASVS.

CASVS. Ponamus, ꝙ tu debebas mihi decem ſcuta ex cā mutui ueri & legitimi : Item alia decem ſcuta debebas mihi ex cauſa uenditionis: nolebam te cōuenire coram ordinario propter aliquam cauſam: unde acceſſi ad Papam, & impetraui iſtas cauſas delegari pluribus delegatis : quia impetraui unum delegatum ad cognoſcendum in una cauſa, & alium in alia, utrum ualeāt iſtæ impetrationes ? Rñdet Roman. Pontifex, ꝙ non immo debeo carere omnib. impetratis, & nullus delegatus recipit iuriſdictionem uirtute iſtarum litterarum: & ideo ſi fecero te conuenire coram illis iudicibus ipſi debebunt pronunciare, ſe non eſſe iudices : & me impetrantem condemnare in expenſis. Sed quid erit ſanctiſſime Pater ? Ponamus quòd impetraui unū iudicem delegatum pro aliquo alio debitò : vis me conuenire coram alio iudice delegato pendente meo proceſſu : utrum poſſis ? Reſpondet quod non : ſed debes me reconuenire coram meo iudice delegato. Et ſciendum eſt, quod littera in fine intendit iſtud dicere, quod reconuentio habet locum, quando ab initio reus offert actori libellum in cauſa reconuentionis, ut facta reſponſione in cauſa conuentionis, fiat reſponſio libelli in cauſa reconuentionis. Sed aliquando reus differt reconuenire actorem : Sed tunc reconuenit eum poſtquam actor multum proceſſit in cauſa, & tunc proceſſus actoris in aliquo non differtur, ſed proceditur in eo abſque aliquo impedimento, non obſtante reconuentione ipſius rei. Et tunc reconuentio non habet priuilegium ſuum, quando opponitur poſt litem conteſtatam, ſicut quando opponitur ante litem conteſtatam : tunc enim gaudet priuilegio, videlicet, quia ſi unus proceſſus fuerit expeditus in cauſa conuentionis, debet idē proceſſus expediri in cauſa reconuentionis, antequam expediatur alius proceſſus in cauſa conuentionis, vt ſ̄. de mutu. petitio in antiquis.

dia [a] litium ęquitatis compédio volétes, qua poſſumus [b] induſtria coarctare, ſtatutum felicis recordationis Gregorij [c] Papæ noni prædeceſſoris nr̄i ſuper hoc editum ampliantes: [d] Decernimus, vt ſi quis cōtra alium plures perſonales [e] mouere voluerit quęſtiones, non ad diuerſos iudices, ſed ad eoſdem ſuper omnibus [f] huiuſmodi quæſtionibus [g] litteras ſtudeat impetrare. [h] Qui vero contrarium fecerit, [i] omni [k] commodo careat litterarum: nec proceſſus [l] habitus valeat p̄ eaſdē: † reo, ſi eum per ipſas (citauerit, vel) fatigauerit, in expenſis [m] legitimis [n] condemnandus. ¶ Reus quoq; ſi eodem durante [o]

a ¶ Diſpendia.] ſi actor cōtra reū ſuper pluribus perſonalibus litteras impetrat ad diuerſos, non valent litteræ nec proceſſus earum : & reo condemnabitur in expenſis Et idē in reo conueniente, vel recōueniēte actorem, eodē durante iudicio. h. d. uocatur aūt diſpendium lōgum & inutile, compendium autem breue & utile ad idem de accuſ. qualiter & quando. 2. ad fi. Io. And.

b ¶ Qua poſſumus.] ad idem ſup. in procem. huius lib. & hoc ſufficit 43. diſ. Epheſijs. 47. d. c. ult.

c ¶ Gregorij.] hæc eſt littera, & loquitur de decret. ſup. eo. tit c. ult. Quidam olim habebant, Inn. Papa tertius. & male. Io. Andr.

d ¶ Ampliantes.] ampliauit in eo, quod ſtatuit, ꝙ p̄ceſſus non ualeat, & in eod. ꝙ ſtatuit de reo. Nam hæc in decretali. Quia nonnulli. expreſſa non fuerant.

[Glo. ſeq. notat a contrario: & quatuor diuerſitatis rationes reddit: cōntra ultimam remittit.]

e ¶ Perſonales.] quaſi ſecus in realib. 25. diſ. qualis, in glo. pen. ff de iud. cum prętor in gl. 3. & poteſt eſſe ratio diuerſitatis, quia perſonales alterius naturæ ſunt, quam reales, & facilius expediuntur. quia ſæpius fit inde inſtrumentum uel ſcriptura argu. ff. de eden. l. ſi legatū, & communiter paruę ſunt perſonales quęſtiones: reales uero magnæ. Item in vna petitione pro pluribus perſonalibus actionibus agi poteſt, cuiuslibet aſſignata cauſa. C. de ann. excep. ſi ex multis ſupra de libel. obl. capit. ulti. ſecundum Bernar. Verior eſt ratio ſecundum modernos, quare aliud in perſonalibus, aliud in realibus : quia duæ dietæ quæ olim dabantur per decretal. ſup. eo. nonnulli, uel una, quæ datur hodie per decre. ſ̄. eo ſtatutum ſeruata ipſius moderatione computātur, a finibus diœceſis vbi ſita eſt res, quando agitur reali. ſ̄. eo. dilectus 2. Contingeret ergo ꝙ quis non poſſet conueniri ſuper pluribus realibus coram eodem iudice, cum res eſſent ab inuicem remotæ : ſed in perſonalibus computantur a finibus diœceſis, ubi habet domiciliū. unde ſuper omnibus ad unum iudicem commodius impetrātur, & ideo in iſtis aliud, quam in illis. Sed forte iſta ratio ceſſat hodie per decret. infra eodem ſtatutum. Et dic, ut ibi dixi in §. cum vero. in gloſſa. olim dicebamus.

† In aliquot vetuſtis codicib⁹ ita: alias reo, ſi eū per ipſas fatigauerit in expēſis, &c. in codice Barbatiæ ita : & reo ſi eum p̄ ipſas fatigauerit, eſt in expenſis, & c. iā illa duo uerba: citauerit : uel non ſunt in uetuſtis exemplaribus, nec ea apparet cognita fuiſſe ab antiquis interpretib⁹.

[Glo. ſeq. obijcit. & ſoluit.]

f ¶ Super omnibus.] ſed ſi reus appellauerit ſuper vna perſonali, iudex non poterit procedere in alia, prima non finita, cum ſuſpectus ſit illi. ſupra de appel. ad hac ſi in una. ergo non eſt commodius agere ſub una quā ſub diuerſis. & ſic damnoſa videtur conſtitutio hæc actori, Sed poteſt dici ſm Ber. ꝙ iniquitas iudicis, qui perpetam proceſſit, non facit ꝙ reus p̄p̄ hoc coram alio iudice poſſit trahi, & ſibi imputet, qui talem obtinuit iudicem, & expectet actor donec appellationis cauſa ſit finita, quæ ſi pronunciata fuerit iuſta; actor poſtmodum ſtudeat alium iudicem impetrata. alias ſi fuerit iniuſta, procederet in alijs, & idem uidetur de alijs impedimentis, re non integra.

g ¶ Quæſtionibus.] & ſic ad eoſdem, & non ad diuerſos debet litteras impetrare: etiam una lite finita, ſec̄m Ber. licet quidam contra dicentes, ꝙ hæc conſtitutio. & illa quia nonnulli : intelliguntur quando eodem tempore actor trahit reum ad diuerſos iudices, uel una pendente coram uno.

[Glo. ſeq. quærit, & remittit.

h ¶ Impetrare.] quid, ſi coram delegato conueniat ſuper una, coram ordinario ſuper alia de hoc ſup. eo. cap. ult. in glo. ſecus.

i ¶ Fecerit.] cum effectu utendo .ſ. pluribus litteris : quia ſi unicis tantum uteretur, bene ualebit proceſſus habitus per eaſdem, ſec. Inn. Io. Andr.

K ¶ Omni.] alias omnium.

[Glo. ſeq. quærit arg. pro, & ſoluit contrarium.]

l ¶ Proceſſus habitus.] in hoc ampliauit ſtatuit. Quia nonnulli. Sed pone, proceſſum fuit coram diuerſis iudicibus, & nihil exceptum: nunquid ualebit ſententia, uel proceſſus ? Videtur, quod ſic, quia hoc eſt beneficium perſonale, per quod etiam alteri non præiudicatur, de regula ad Apoſtolicam. Sed uerius eſt 1 ſecundum Ber. quod proceſſus non ualet per hanc literā ? alias nihil uideretur addere hęc conſtitutio illi decretali : Quia nonnulli. & hoc idem tenet Inn. & dicit per curiam obſeruari.

m ¶ In expenſis.] & in damnis. 2 ſupra eod. capit. ulti. Ioan. Andr.

n ¶ Legitimis.] de hoc dic, ut 2. q. 1. in primis. §. glorioſus. de do. & contu. finem. & hoc eſt generale, ut fatigans aduerſarium, in expenſis punitur. ſupra de pæn. calumniam. de reſcri. ceterum. cum ſim.

ADDITIO. Alleg. Hoſt. eod. tit. capa. fin. de dolo & contu. cap. 2. & c. fin. de maior. & obed. c. fi. de app. ut debitus. Io. Andr.

o ¶ Durante.] qualiter habet fieri reconuentio, not. ſup. de mutu. peti. c. 1. & 2. Io. And.

1 Idē Phil. nec conſenſu partiū conualidat c. P. & G. de offi. deleg. Fon.

2 Gl. procedit ubicūq; aliquis temere trahit ad iudicium. l. eum quē temere. ff. de iudi. At ub expenſæ petunt rōne victoriæ, dāna non ueniūt. glo. in l. j. ff. de alie. iudi. mut. Petr. de Anch.

a ¶ Obno-

iudicio, actorem sibi obnoxium [a] dixerit, reconuentionis beneficio, vel conuentionis, [b] (si contra eum litteras [c] impetrare maluerit) de iure suo debet apud eosdem iudices experiri: [d] nisi eos vt suspectos poterit † recusare; [e] Simili pœna, [f] si contra hoc fecerit puniendus.

† Possit.

Bonifacius Octauus.

a ¶ Obnoxium.] etiam actione reali, secundum Bern.

[Gl. seq. ponit q. quam alternatiuè soluit: secūdo quærit atq. pro & ponit sol. Ber. cui dubitando resistit,]

b ¶ Vel conuentionis.] forte ponit hæc duo verba: quia si reconueniatur actor, vna & eadē snīa debet cā terminari: si conueniatur reus, tunc pōt prius terminari prima, quā secunda. probat hoc su. de mut. pe. ca. 1. & de or. cog. cum dilectus. Vel forte vtroq. casu vna snīa cā terminanda est, & sēper eode durante iudicio corā eodē iudice agēdū est, quo finito corā alio: quia tunc nō posset reus agere coram primo delegato, cum finita sit iurisdictio quātū ad cognitionē su. de off. dele. quærenti. An autē coram ordinario reconuenire possit eundem, eodem durāte iudicio, dubitatur: Et vī ꝙ sic: cū hic dicat littera. Litteras maluerit impetrare: unde solum de delegato loqui vī: sed quia eadem ratio est utrobique idem ius vī esse debere secundum Ber. Vel forte non est eadem ratio, qa iurisdictio ordinaria fauorabilis est, & extraordinaria odiosa, & ideo aliud in ordinario dici posset. Ad hoc facit quod tenet Inno. supra cap. vlt.

ADDITIO. Idē Archidiaconus Sed fortiter cōdicit auth. & consequenter. C. de sent. & interl. Fateor locum esse auth. sed nego pœnam huius decre. habere locum: ita ꝙ teneret processus, si hoc non exciperet actor. Ioan. And.

[Glo. seq. obiectionem soluit.]

c ¶ Litteras.] forte est talis cā, quæ non cadit in cognitionem delegati sine spāli mandato Papæ. 6. qu. 4. si quis eps sup. de confi. uti. vel inut. c. 1. & 2. de rest. in inte. ca. pen. alias. n. quare oneraret se litteris impetrandi, q per litteras actoris potest suum expedire negotium? Io. An.

d ¶ Experiri.] id est, agere: quia in reconuētione reus fit actor: concord. supr. de cau. pos. pastoralis alibi ponitur pro defendere, sup. de iud. c. 1. & 8. dist. quo iure. Io. An.

e ¶ Recusare.] ab initio antequā in eos consenserit: sm Bern. Vel ex superueniente causa: de off. deleg. insinuante: & pendente suspicionis cognitione, (quam proponit reus contra iudicem impetratum ab actore) iudex non procedit in reconuentionis causa per litteras impetratas per reum. quia si contrarium diceretur, facile esset deludere hanc constitutionem, secundum Inno.

[Glo. seq. exponit, & de quæstione remititt.]

f ¶ Simili pœna.] superius expressa in actore, s. vt litteris careat, processus nō valeat, & in expēsis condēnetur, per quem autē fiat talis condemnatio, no. sup. eod. c. vlt

Cum aliquibus.] Duo sunt dicta principalia. Secundū: ibi, Si vero. Ioan. And.

¶ Pro intellectu huius capituli præsupponendum est illud, quod hr in c. hi qui. inf. de præb. isto met libro, & in c. vlt. infr. de conces. præben. vbi dr, ꝙ si sint aliqui recepti in aliqua ecclesia, in canonicos illius ecclesiæ, sub expectatione præbendæ: & vnus sit receptus authoritate Apostolica, alius authoritate ordinaria: in assecutione præbendæ præfertur receptus authoritate Apostolica, licet esset posterior in receptione: & debet habere præbendam, quæ primo vacabit ꝓpter authoritatem sedis Apostolicæ. Et etiam ulterius præsupponendum, ꝙ qñ in aliqua ecclesia est statutum de certo numero canonicorū, & istud statutum est confirmatum per Papam cum clausula decreti irritantis. Canonici non possunt recipere aliquem super numerum in illa ecclesia, vt quia dixit Papa, tales canonici nobis exposuerunt, ut de cetero essent in tali ecclesia uiginti canonici, & viginti præbendarij.

Nos statutum cōfirmamus, decernentes irritum & inane, quicquid fuerit factum contra statutum.

¶ *Receptus per litteras facultatis, si ad recipiētes spectabat receptio, ipsorū et nō Papæ authoritate intelligitur esse receptus, nisi in literis aliud esset expressū. Si aūt receptio non spectabat ad eos, tunc Apost. authoritate dicit receptus. Io. An.*

CAP. IV.

Cum † aliquibus [g] recipiendi aliquem in ca-

† De materia vide Pan. & Doc. in c. cum accessissent de constitut.

CASUS. Hoc præsupposito, sic figuratur: In ecclesia Pictauien. canonici fecerunt statutum de cetero numero canonicorum in ipsorū ecclesia: & fecerunt postea illud statutum confirmari a sede Apostolica cū clausula decreti irritantis: tractu tpis ipsi canonici affectabant aliquem recipere in canonicum vltra numerū: unde miserunt ad Apostolicā sedē, & obtinuerūt vt possent vnum super numerum vel duos recipere, non obstāte eorum statuto cōfirmato & decreto irritante: Postea virtute istarum litterarum facultatis, receperunt aliquem in canonicum: Quæritur, an iste sic receptus censeatur receptus authoritate Apostolica, uel ordinaria? Rñdet Rom. Pont. cum distinctione, quia aut alias receptio pertinebat ad canonicos, quib. data est facultas recipiendi aliquē super numerum, & receptus dī receptus authoritate ordinaria, nisi aliud diceretur in litteris facultatis, puta, quia diceretur. Damus vobis facultatem, ut nō obstante vestro statuto, recipiatis aliquem in canonicū authoritate Apostolica, tunc enim nō diceretur receptus authoritate ordinaria, sed Apostolica. Si aūt receptio pertinebat ad aliū, vel ad eos, & aliū simul, tūc sunt vsi authoritate Apostolica, & per cons̄s talis receptus authoritate lrarū, vī recept[9] authoritate Apostolica, licet simpliciter mandaret Papa, vt ipsi talem reciperent, non obstante statuto, licet nō fieret mentio quòd ipsi reciperent authoritate Apostolica. Ex quo infertur, quòd talis est præferendus quibuscunque authoritate ordinaria vel legati postea, vel ēt prius. Nota primo ex isto c. quod in ecclesia numerata nō pñt canonici recipere vltra numerum, & hoc qñ istud statutum de certo numero est confirmatum authoritate Apostolica, cum clausula decret. irritantis, alias si statutū nō esset confirmatum per Papā, possent recipere aliquē super numerum sm Panor. in c. cum accessissent. de constit. in ant. & ibi tractatur de materia. Not. vlterius, ꝙ cū Papa dat canonicis facultatem recipiendi ultra numerū, non obstante statuto uel confirmatione sedis Apostolicæ, & uirtute litterarū facultatis, canonici recipiunt aliquem, talis vī receptus authoritate canonicorū, si alias receptio pertinebat ad ipsos, & non ad Papā. simile dicitur in c. licet. de offi. ord. in anti. vbi dī si Papa mādet ordinario loci, vt aliquid faciat, vī solum excitare iurisdictionem suam, & non vī mandere ut procedat authoritate Apostolica. Si autem receptio ad illos non spectabat, tunc recipiunt authoritate Apostolica, & sic iste receptus authoritate Apostolica, licet sit posterior, est præferendus alteri recepto authoritate ordinaria, vel legati Papæ, ut dictum est in præsupponendis.

[Glossa prima facit quatuor, dicit unde sumpta, quærit & soluit, & dicit quid declarar.]

g ¶ Cum aliquibus.] Fuit tract. de Extrauaganti Alex. q̄ incipiebat, contingit, & h. d. ꝙ receptus per litteras facultatis, si ad recipientes spectabat receptio, ipsorum, & nō Papæ authoritate intelligitur esse receptus, nisi in litteris aliud expressum. Si autem receptio non spectabat ad eos, tunc Apostolica authoritate dicitur receptus. Sed ante omnia quæro, ad quid expediat scire, quod dicit hæc decretalis expedit propter id, quod habes. infr. de præb. hi. qui authoritate, & de conces. præb. c. vlt. vers. vel eos. Emanauit autē ad declarationem eorum, quæ notat Innocen. & Hostien. de litteris facultatis. supr. de præben.

relatiuum

nonicum alicuius ecclesię, non obſtantib. eiuſdem ecclesiæ [a] priuilegiis, conſuetudinibus [b] vel ſtatutis, [c] iuramento, confirmatione [d] Apoſtolica, vel quacumque firmitate [e] alia roboratis, per noſtras litteras concedimus [f] facultatem: ſi Canonicorum receptio [g] alias in ipſa ecclesia non ſpectat ad eos [h], quibus huiuſmodi litteræ diriguntur, ſed ex earum viribus recipiunt poteſtatem: [i] is, qui recipitur, authoritate Apoſtolica dignoſcitur eſſe receptus. ¶ Si vero canonicorũ receptio alias pertineat ad eoſdem, [k] nõ Apoſtolica, ſed recipientium cenſetur authoritate receptus: [l] niſi, [m] quod eũ authoritate [n] noſtra reciperent, in noſtris litteris caueretur expreſſe. [o]

¶ Idem.

¶ Reſcriptum Papale quod concedit promoto retentionem primorum beneficiorum vſque ad beneplacitũ Papæ, extinguitur mortuo Papa, ſecus ſi ibi dicatur, Vſque ad beneplacitũ Apoſtolicæ ſedis. Nec intelligitur tale reſcriptum de beneficiјs prius non canonice detentis.

CAP. V.

SI p † GRATIO-

relatum & Compoſt. ſupr. eod. c. vltra duas chartas. verſ. quid ſi Papa, & ver. ſed pone quod abbati.

a ¶ Eiuſdem ecclesiæ.] ad quam recipitur.

b ¶ Conſuetudinibus.] quæ ſeruandæ ſunt inf. de præb. cum in eccleſijs.

[Gol. ſeq. duas quæſtiones ſoluit.]

c ¶ Statutis.] no. capitulum ecclesiæ poſſe facere ſtatutum, dum modo ſit licitũ, vt ĩ. de verb. ſig. conſtitutionẽ, vbi de hoc, & concordat ſup. de conſti. cum omnes.

d ¶ Confirmatione Apoſtolica.] quid operetur cõfirmatio, nota. 17. q. 4. frater. & s̃. de conceſ. præb. quia diuerſitatem.

e ¶ Firmitate alia.] puta vinculo pœnæ, cui ſe ſtatuentes ſpontaneè obligauerunt: vel forte per ſuperiorem ipſis ſtatutis appoſito, vel confirmatione legati, vel alterius ſuperioris, vel alia ſimili.

f ¶ Concedimus facultatem.] not. verbum: quia ſi præciperet oĩ caſu, diceretur Apoſtolica authoritate receptus. Et no. quòd per hanc formam cum dirigitur eis, ad quos ſpectat collatio, quæ hic vocatur receptio, non dr̃ grauata ecclesia: adeo ꝙ locum habeat decre. ſupr. eo. mandatum. inf. eo. c. pe. in fi. quia aliud eſt concedere facultatem, & aliud præcipere. 14. q. 1. c. fi. §. quod præcipitur, ad idem ſup. de arbi. cum olim, ff. man. l. 2. in fi.

ADDITIO. Vide ſupra de ſumma Tri. firmiter ſuper gl. & ideo. Ioan. And.

g ¶ Receptio.] ſumitur hic receptio, non pro inſtallatione, ſed pro collatione, quæ ius confert. ad idem infra de præb. cum in eccleſijs.

h ¶ Ad eos.] in quibuſdam enim eccleſijs canonicorum receptio, & præbendarum collatio, ad ſolum ſpectant ep̃m, vel prælatum tantum: in quibuſdam ad ſolum capitulum, vel conuentum. In quibuſdam communiter ad vtrumque. hoc prebatur ſupr. de elect. cum in ecclesia. ĩ. ne ſede vacan. c. vno, de reg. c. vlt.

i ¶ Poteſtatem.] recipiendi illum in canonicum.

[Glo. ſeq. recit. per quæſtionem, & ſolutionem.]

k ¶ Ad eoſdem.] tm̃ intelligo. Quid ſi cõiter ad eos, & alios? Adhuc idẽ credo quod in primo caſu, cũ iſti poteſtatem recipiant ex iuribus litterarum. Nam quod prius facere ſoli non poterant, modo poſſunt; Et de cõi nullus recte dicit, hoc eſt meum. [1] 12. quæſtio. 1. §. vlt. & q. 2. c. epiſcopus. § qui manumittitur, & argum. ff. de ſer. vrba. præd. l. ſi parietem, ibi, quia volens [2] non ſolum dominus eſt & facit. infr. de præb. cum in illis in fi.

l ¶ Receptus.] ſi ergo recipiatur alter authoritate Apoſtolica, ſecundus, & non primus primo vacantem præbẽdam habebit, vt infr. de præb. hi qui. Ioan. And.

m ¶ Niſi.] iſtud fuit additum quod non erat in extrauaganti decre. contingit.

n ¶ Auctoritate noſtra.] tunc ergo licet ad eos pertineat receptio, Apoſtolica dicitur authoritate receptus.

o ¶ Expreſſe.] ſic infr. eo. duob. in fi. infr. de præ. ſi motu proprio. in fi.

SI Gratioſe.] Diuiditur: quia ponit diſtinctionem bimẽbrẽ, & ſm̃ mẽbrum proſequitur: ibi, Secus. & cir-

ca vtrũque determinat caſũ dubium: ibi, Prætextu uero. ¶ Præſupponuntur primo ea, quæ dñr in c. cum in cunctis de elect. in anti. in c. de multa. de præb. in ant. in ca. licet canõ, inf. de elect. iſtomet libro. vbi dr̃, ꝙ ſi aliquis promoueatur ad epiſcopatum, ſtatim ꝙ fuit cõfirmatus & cõſecratus vel elapſum fuit tẽpus conſecrationis ſtatim uacãt priora beneficia. Similiter ſi quis habeat beneficiũ & acceptet aliud beneficium incompatibile, ſtatim uacat primum beneficium.

CASVS. Vacante aliqua eeclesia cathedrali Titius fuit electus in ep̃m & confirmatus: facta confirmatione, antequã cõſequeretur munus cõſecrationis, miſit ad Apoſtolicam ſedẽ, ut per munus conſecrationis ſua priora beneficia non uacarent, ſed illa poſſet retinere: Papa fecit ei gratiam ſub his uerbis, Tibi concedimus, vt beneficia, quæ obtines cũ ep̃atu, ad quem fuiſti promotus, valeas retinere uſque ad beneplacitum noſtrum: poſtea Papa mortuus eſt, vtrum illa beneficia uacẽt mortuo Papa? Reſpondet quòd ſic: quia mortuo Papa extinguitur gratia. Sed ponamus quod Papa in ſua gratia dicit: tibi concedimus, ut poſſis retinere priora beneficia, vſque ad beneplacitum ſedis Apoſtolicæ: moritur Papa, utrum uacent illa priora beneficia? Reſpon. quod mortuo Papa non intelliguntur uacare priora beneficia; nec gratia huiuſmodi dicitur extincta per mortem Papæ, qa ſedes Apoſtolica nunquam moritur: tamen ſi ſucceſſor eius uelit illam reuocare, poteſt. Sed quid erit? Ponamus quòd tempore iſtius gratiæ Titius erat intruſus in iſtis beneficijs, quia illa tenebat ſine titulo canonico, nec aliquis alius habebat canonicum titulum, quia forte obtinebat illa beneficia per ſimoniam, utrum per iſtam gratiam detur ei nouus titulus, & canonicus tenenda illa beneficia, ita quòd per illam gratiam uideatur licite tenere illa beneficia? Reſpondet Romanus Pontifex, quod non. Nota primo ex iſto capitulo iuncta ſua gloſſa, quòd per beneficium incompatibue uacat beneficium incompatibile, quod prius tenebat, & ſi intelligamus de epiſcopatu, intelligitur, quod per promotionem ad beneficium incompatibile poſt confirmationem, uacat prius beneficium incompatibile. Si uero intelligamus de alio beneficio: intelligitur poſt adeptam poſſeſſionem pacificam: Et hoc eſt uerum, niſi ſtetiſſet per eum, quo minus eſſet adeptus pacificam poſſeſſionem: ſed tunc eſt cautela, quod non fieret acceptatio ſecundi beneficij incompatibilis, donec eſſet diſpenſatus per Papam ad alia beneficia. Quia de iure non eſt limitatum tempus ad acceptandum beneficia; licet collator poſſit limitare tempus ad acceptandum cap. ſi tibi. infr. de præben. Nota ulterius & finaliter, quod gratia alicui facta uſque ad beneplacitum Papæ expirat mortuo Papa; ſecus ſi mandetur uſque ad beneplacitum ſedis Apoſtolicæ.

[Prima gloſſa tria facit, ſummat, dicit nnde ſumpta, & quid declaret.

p ¶ Si.] reſcriptum Papale, quod concedit promoto retentio-

† Quid noĩe beneficij intelligatur, vide late per Doc. in c. cũ olim de p̃b. & dignitat.

1 Vidè quod dicam infr. de uerb. ſig. ca. vlt. ſuper verſi. tuorũ. Ioan. And.

2 Supple parietẽ coẽm demoliri, & reficere. Ioã. And.

retentionem primorum beneficiorum usq; ad beneplacitum Papæ, extinguitur mortuo Papa : secus si ibi dicatur usq; ad beneplacitum Apostolicæ sedis. nec intelligitur tale rescriptum de beneficijs prius non canonice detentis, h.d. Habuit autẽ ortum hæc decre. ab extrauagante Clementis, quæ incipiebat. Vt petitioni tuæ congrue satisfiat & ibi Clemẽs non distinguebat, sed simpliciter dicebat, ꝙ si Papa hanc gratiã concesserit usque ad suæ uolnntatis beneplacitum, ꝙ per eius obitum non expirabat gratia, argu. legis dicentis, ꝙ vsusfructus relictus mihi q̃ diu Titius remanserit in furore, non extinguitur mortuo Titio, priusquam ad sanã mentem reuertat: ꝓ eo ꝙ usque ad oẽ tempus uitæ mei vsufructuarij, poterat (si mihi superuixisset) non fieri sanæ mentis. C. de vsusfru. l. ambiguitatem. sic uidebatur dicendum in casu proposito quia Papa si superuixisset, poterat non mutasse uoluntatem : ergo non expiraret gratia. Vrbanus autem contrarium responderat. s. quod expirabat in sua extrauaganti, quæ incipiebat, Significasti nobis. hic Bonifacius distinguendo ueritatem exprimit, & declarat. ꝙ not. Host. sup. de preca. cap. ult. & Vin. de elect. c. dudum 2. in vlt. glo. & Abbas ibidem.

† In uetustiorib⁹ exẽplaribus ita, quæ tẽpore tuæ promotionis obtines, possis vsq; &c.

† In codice Barbatiæ ita, quia sedes Apostolicá nõ moritur.

se[a] tibi a Romano[b] Pontifice concedatur, vt beneficia,[c] quæ † tempore tuæ promotionis[d] obtinebas, posses usq; ad suæ[e] voluntatis beneplacitum retinere : huiusmodi gratia per eius obitum, per[f] quẽ ipsius beneplacitum omnino extinguitur,[g] eo ipso expirat.[h] Secus autem si usque ad Apostolicæ[i] sedis beneplacitũ gratia cõcedatur prædicta : tunc enim, quia † Sedes ipsa nõ moritur,[k] durabit perpetuo:[l] nisi a successore fuerit reuocata. ¶ Prætextu vero talis concessionis, quæ dẽt, (cũ sit ambitiosa) restringi:[m] ea solum beneficia,[n] quæ canonice[o] obtines, potes licite retinere.

¶ Idem.

¶ Vocatio per mortem, & vacatio per renunciationẽ sunt diuersa, & iõ in litteris ad beneficia impetratis, uno expresso non venit reliquum. Ioan. And.

CAP. VI.

SVSCE-

[Gloss. seq. recitetur per quæstionem in qno fuerit gratia.]

a ¶ Gratiose.] in hoc fuit gratia, quia plura beneficia simul tenere poterat: unde si primum curatum erat, & secundum curatum: post receptam possessionem secundi, statim uacat primum. 21. q. 2. si quis iam. sup. de p̃b. de multa. uel ex quo per eum stat, quo minus possessionem haberet. inf. de præb. licet 2 nisi in casu. inf. de præb. si tibi 2. Si promoueatur in episcopum: post consecrationem, uel post decursum tempus de consecrandis episcopis, vacabunt priora beneficia supr. de elect. cum in cunctis. Est ergo gratia, ut donec uoluntas eius durauerit, beneficia ipsa non uacent. Io. And.

b ¶ A Romano Pontifice.] qui solus sub conditione, & ad tp̃s, sicut vult, potest beneficia & prælaturas conferre. 7. q. 1. pastoralis sup. de fil. presb. ueniens, & in his quæ vult, est pro ratione uoluntas: Instit. de iure natura. §. sed & ꝙ principi. Alius autem hoc non potest. 1. q. 2. quam pro. 7. q. 1. quam pio, 70. distin. sanctorum. 55. dist. præcepta. Nec enim moribus nostris expedit temporales habere filios, ff. de adopt. l. quæsitum est alias, si tibi nec actus legitimi, &c. inf. de reg. iur. actus.

c ¶ Beneficia.] large ponitur. Et nota ꝙ dicit, Beneficia : non dicit fructus beneficiorum. ut j̃. de præb. si tibi concesso. Hoc dico, vt denotem quod hic beneficia non vacent, ibi tamen vacent, ut ibi dicam.

d ¶ Promotionis.] forte in episcopum. Ioan. And.

e ¶ Suæ.] scilicet, Romani Pontificis, & concor. sup. eo. litteris, ubi per clausulam, Nisi per nos, &c. non intelligitur dignitas. sed persona scribentis.

ADDITIO. Et eodem modo debet distingui in reseruationib. an reseruet collationi suæ, uel sedis Apostolicę secundum Archid. Hodie sępe exprimit utrumque, & tunc est locus secundo responso. Io. And.

f ¶ Per quem.] ratio.

g ¶ Extinguitur.] concor. j̃. ne sede uacan. ca. uno in fine: sic ẽt crimina morte extinguunt. 23. dist. quorundã.

& j̃. de hær. accusatus. §. si uero. in fi. præterquam in casibus notatis in d. c. quorundam, & 24. q. 2. in summa.

[Glo. seq. primo allegat unam concor. & duo iura in contrarium, & soluit : secundo obijcit & soluit : tertio iterum obijcit, & dupliciter soluit.]

h ¶ Expirat.] expirãte igitur Papa, expirat hæc gratia, & concord. ff. loca. l. 4. ubi dr̃, ꝙ locatio uel precarium per te mihi concessum quamdiu voles, obitu tuo finitur ad hoc signatur ꝯriũ s̃. dę prec. ca. ult. & ff. de prec. cũ precarium. §. 1. ubi dr̃, ꝙ precariũ non finitur morte concedentis. Sed ibi simpliciter factũ fuerat p̃cariũ, nõ adiecta aliqua cõditione uel termino, ut not. ĩ p̃ dicta decr. vlt. de p̃ca. Itẽ cõtra. nonne uolũtas Papæ durare intelligitur. donec mutata probetur. sup. de baptis. & eius esse maiores, ẽt post mortem. 25. dist qualis. Sed illa in his, quę salutẽ animę respiciunt. Item ualde contradicit prędictis l. ambiguitatẽ. C. de vsu fr. per quę iura tenebat Abbas opinionem Clementis. supr. de elect. dudum. 2. in fi. Sed in lege illa est fauor, qui ampliandus est: hic odium, quod est restringendum, ut hic in fi. [1] Vel uerius, redire uel non redire ad sanam mentem, non erat in uoluntate morientis, sed hic reuocare & non reuocare gratiam, erat in uoluntate morientis. Ex quo ergo adiecit, donec uolam: perinde est ac si dixisset, donec moriar, nisi prius reuocauero.

[Glossę duę sequentes dant duo similia.]

i ¶ Apostolicę sedis.] nota ergo, ꝙ aliud est, cum scribit persona, aliud cum scribit dignitas : sicut aliud est cum scribitur personę, aliud cum scribitur dignitati. sup. de offi. deleg. quoniam. inf. eod. c. vlt. & infra de priuileg. ne aliqui.

K ¶ Non moritur.] sic 12. q. 2. liberti 2. non enim potest esse nulla 24. q. 1. pudenda. §. fi. quia dominus pro ea orauit. de baptis. maiores. in prin. 16. dist. in summa. §. inter eos. uersi. ego per te.

l ¶ Perpetuo.] i. donec vixerit ille, cui fuit gratia concessa: ad idem. ff. pro socio. l. 3. ubi de hoc. Et nota, ꝙ sicut priuilegiũ personale ex parte eius cui conceditur extinguitur cum persona 17. q. 1. petisti, ibi, hoc nulli: sic priuilegium personale ex parte concedentis extinguitur cum ipso concedente, ut hic, & sic de utroque potest intelligi. j̃. de reg. iur. priuilegium ut ibi dixi, priuilegium autem reale ex parte concedentis cum concedente non extinguitur, ut hic. [2]

m ¶ Restringi.] quia odia restringi, & fauores conuenit ampliari. inf. de reg. iur. odia, cũ suis concordantijs.

n ¶ Beneficia.] nota per hoc, quod hic, & sup. in prin. dicit beneficia in plurali, uidetur, quod quis simul plura possit habere beneficia De hoc dicam inf. c. 2.

[Glo. seq. dat unum simile.]

o ¶ Canonice.] nil enim noui iuris in beneficijs illis tribuit hęc dispensatio, sed uetus conseruat, & prorogat, Et probatur hoc supra de elect. dudum 2. in fine 2. sicut de innouatione dicitur supra de priuil. ex parte, & c. quia intentionis. & de confir. uti. uel inu. c. cum dilecta.

SVsceptum.] Sunt duo dicta principalia, secundum ibi. Si duo. Et prima pars tria facit Ponit dictum, & rationem reddit; ibi; Cũ non. Tertio determinat, uel casum

1 Placet dn̄o Pe. de Anch. late loquẽti de materia glo. & dic, quod leges allegatę loquuntur in vltimis uoluntatibus, quas moriẽdo confirmamus, hic in beneficialibus in q̃bus aliud l. mandatũ. C. mandati. Fon.

2 Et bene facit. ff. de leg. 1. leg. legata inutiliter. 1. resp. uel prorogatio dici nõ cõfirmat legatum inutile. Ioan. And.

sum excipit: ibi, Nisi. Secunda pars decidit casum dubium, rationem interserens: ibi, Cum beneficium. Et inci. constructum; ibi, Non potes.

ptum [a] ab Apostolica sede mādatum, ut ab aliquo beneficii (quod obtinet) resignatione recepta, ipsū alteri [c] cōferas, & assignes: adimplere nō potes, † si ille [d] antequā resignet, rebus eximatur humanis; [e] cum [f] non per resignationē vacauerit, sed ꝑ mortem: [g] nisi de intentione mandantis aliud appareret expresse. [h]

CASVS. Ego a sede Apostolica impetraui litteras huius tenoris; puta, quia Papa mandauit Archidiacono Pictauiensi, ut si cantor illius ecclesiæ uellet suā cantoriam seu dignitatē resignare, & eidē renūciare, ꝙ archidiaconus ipsam renūciationē reciperet auctoritate Apostolica, & postea dictam cantoriam mihi conferret: Accidit, quod idem cantor antequam resignaret dictam suam cantoriā mortuus est, archidiaconus illā cātoriam mihi contulit authoritate Apostolica, utrum ualeat talis collatio? Respondet quod non, quia mandabatur archidiacono, ut illam mihi conferret cum uacaret per resignationem, & non per mortem. Sed ponamus, ꝙ uacante aliquo beneficio per resignationem, uel per assecutionem secundi beneficij, accessit ad Apostolicam sedem, & impetraui litteras, per quas mandabatur mihi conferri tale beneficium ad præsens uacans per mortem talis, & tamen uacabat per resignationem, uel assecutionem alterius beneficij: postea alius accessit ad Papam, & illud beneficium impetrauit, & expressit uerum modum uacationis: quæritur quis nostrum debeat preferri? Respondet, quod iste secundus est potior, ideo est præferendus, licet sit posterior, quia istæ litteræ gratiæ ad beneficia sunt odiosæ: ideo restringendæ, & non ampliandæ. Nota primo principalem effectum huius capituli, uidelicet, quod uacatio per mortem, & per renunciationem, sunt diuersa. Ex quo infertur, quod in constitutione odiosa appellatione unius reliquum non uenit, quia in odiosis non fit extentio de uno ad aliud, sed uerba debent stricte & proprie capi. Nota ulterius & finaliter, quod si quis impetrauit a Papa beneficium uacans expresso falso modo uacationis, non ualet collatio, & hoc, siue Papa conferat, siue mandet conferri, nisi aliud exprimatur in litteris; puta, quia Papa mandauit, ut mihi conferre, ut beneficium uacans per mortem talis, uel etiam quocunque alio modo uacet.

¶ Nota, in materia stricta illud censeri omissū, quod non exprimitur. l. si cū dotē ff. sol. ma. l. commodissime. ff. de lib. & posthu. c. si cui. inf. de verbo. sign. nec fit extensio ad omissum etiā ex maioritate rationis c. si cui de non. inf. de preb. Philip. Petr. de Anch. Fo.

[Glo. prima summat & dicit, quid declaret.]

a ¶ Susceptum.] uacatio per mortem & uacatio per renunciationem sunt diuersa, & ideo in litteris ad beneficia impetrationis, uno expresso non uenit reliquum. h. d. emanauit ad declarationem eorum, quę not. Host. sup. de offi. deleg. ex parte 1.

b ¶ Apostolica sede.] idem si ab alio, qui hoc mandare posset, puta, legato, qui ad hoc haberet speciale mandatum, alias legatus hoc non potest, ut infra de offic. leg. c. pen. §. prohibemus.

c ¶ Alteri.] expresso uel non expresso, non curo, licet interdum sit differentia, ut infra de offic. deleg. si is cui & infra, de pręb. is cui.

d ¶ Ille.] qui beneficium obtinebat.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

e ¶ Humanis.] Argum. contra. inf. de off. deleg. si delegatus. 1. responso. Sol. de propria significatione uocabuli, Abesse dicitur, qui non est in rebus humanis. ff. de uerbo. signifi. mulieris. §. fina. non sic in propria significatione dicitur renunciasse (ut infra dicam) qui mortuus est, cum renunciatio sit uoluntaria, illa coacta, ideo secus. Et strictissime fit interpretatio in rescriptis ad beneficia 1. infra de pręb. quamuis 1. in princip. & concordat ad hoc. ff. de libe. & posthum. l. commodissime.

¶ Etiā in priuilegijs, quo ad nō cōprehensa, & oī modo diuersa a comprehensis ī priuilegio, Phi. Fon.

f ¶ Cum non per resignationem.] ratio. Io. And.

g ¶ Per mortem.] & in his forma mandati diligenter est seruanda, inf. de præb. sicut de mon. in fi.

¶ Si duo super eodem beneficio litteras impetrent: primo [i] eorum, per illius obitum, qui tenebat [k], secundo uero per cessionem eiusdem [l] ipsum proponente uacare. Secundus, [m] cum beneficium ipsum cessione non morte [n] vacauerit, debet primo in ipsius assecutione præferri.

h ¶ Expresse.] quia expressit se uelle beneficium tali cōferri resignatione, uel quocunque modo 2 uacauerit, & facit s. eo. ca. 2. & j. de præb. si motu ꝓprio. in fi.

2 De illa clausula Philip. hic late.

[Glo. sequens ultimo recitetur ꝑ obiectionem. quam soluit & tex. fortificat.]

i ¶ Primo.] 3 Ex hoc uidebatur debere præferri, ut j. eo. tibi qui & j. de præb. cū cui. Sed non est ita, quia licet ille posterior sit tempore, iure tamen est potior, eo quod uerum dixit, Primus autem falsum. Eadem ratione dico, quod posito, quod nullus impetrauerit secundo beneficiū illud, non debebitur impetranti qui falsum sic expressit; nihil enim ad rhombum impetratio secundi; quia si ius habuisset in beneficio primus, per superuenientem impetrationem sine prerogatiua illud perdere non potuisset, & est si. supra de eo. qui cogno. consangui. uxo. suæ, capit. discretionem.

3 Istam glo. sequit Do. Fon.

K ¶ Qui tenebat.] accipe infra illud, Asserente uacare, alias, proponente.

l ¶ Eiusdem.] scilicet, qui tenebat.

m ¶ Secundus.] qui de cessione dixit.

[Gloss. sequ. allegat duas concor. obijcit, & obiectionem coadiuuat per duo similia: demum obiectionem soluit & remittit.]

n ¶ Non morte.] nota ergo, quod aliud est cedere, aliud est decedere; ad idem infra de præben. quamuis tibi. & infra de uerborum signific. capit. vlt. Sed nonne renuncians, quoad ecclesiam habetur pro mortuo? ut 7. quæst. 1. capit. in apibus §. ecce in quibus. sicut & uir ab uxore iudicio ecclesiæ separatus, quantum ad ipsam pro mortuo reputatur 33. quæstio. 2. in summa in princip. sicut & monachus mortuus reputatur mundo 16. quæst. 1. placuit. 2. Solu. dicit lex, quod per fictionem iuris ueritas non confunditur, nec deletur C. de iur. dot. in rebus in princip. licet igitur renuncians quoad ipsam ecclesiam fingatur mortuus: tamen mortuus non est: nec idem est per omnia in eo, quod in mortuo: Nam talis de nouo posset ad ecclesiam reassumi supr. de renun. ex transmissa, quod in mortuo esse non posset. Bene ergo dicit. Io. qui no. in præd. capit. placuit. 16. quæst. 5. quod nunquam mors ciuilis naturali comparatur, nisi in casibus expressis in iure. Ad hoc optime, ff. de verborum obligationibus ex ea parte. §. in insulam. & ff. de donat. inter uir. & uxor. l. sed si mors, §. cum autem. Et licet alias in beneficijs larga fiat interpretatio, in litteris tamen beneficialibus, quæ ambitiosæ reputantur, fit stricta. ut j. de præben. quamuis 1. intelligimus stricte de morte naturali, 4 prout uerbum sonat, & adde quod dicam inf. de præb. quamuis 2.

4 Naturali. Sic, cum de ætate fit mētio, de naturali intelligendum est! non de ea q imperiali beneficio suppletur. C. de his, qui ve. æta. impe. l. fina. Arch.

o ¶ Præferri.] nota ergo pro illa regula quæ dicit, Qui prior est tempore, potior est iure: ad quod facit infra eodem. tibi qui. & de præbend. cum cui. intelligitur cum vtriusque par est causa, ut ff. de regulis iuris, quoties vtriusque, & dicam infra de regulis iuris, qui prior. Si autem potior est causa posterioris: potior erit in iure, ut hic. & infra de præbend. hi qui & c. si a sede. ff. de priui. credi. l. priuilegia. C. qui po. in pign. ha. l. ulti.

GRatia.] Primo ponit dictum, & suam cām. Secundo soluit dubium emergens : ibi, Vtrumque. Dom.

¶ Præsupponendum est pro intellectu huius c. ꝙ cū quis a sede Apostolica impetrat beneficium uacans, impetrans debet facere mentionem de beneficio suo quantumcunq; modico, immo etiam si impetret literas, uel expectatiuas ad beneficia a sede Apostolica, vel a legato Papæ, debet facere mentionem de beneficijs obtentis quantumcunque modicis, alias litteræ essent surreptitiæ. Secus esset si quis impetraret beneficiū ab ordinario.

¶ Idem.

¶ Licet ignorans beneficiū sibi collatum, in impetratione alterius illius mentionem non fecerit, valent litteræ, alterum tamē eliget, si de iure simul teneri non possint. Ioan. And.

CAP. VII.

GRatia, [a] quam super beneficio a sede Apostolica [b] te impetrasse proponis : uitiosa [c] reputari non debet, quamuis de alio beneficio ab episcopo tuo antea [d] tibi absenti & ignoranti [e] collato, nullam (cum tempore impetrationis nescires) [f] feceris mentionem. Vtrumque [g] tamen, (si talia sint beneficia, quæ simul nequeant de iure [h] teneri) habere non potes; [i] sed eligas [k] quod ex eis malueris retinere.

CASVS. Ego constitui procuratorem meum ad acceptandum & accipiendum possessionem actualem & realem quorumcunque beneficiorum, & affirmandum in forma communi postea arripui iter Romā, mihi absenti fuit collatum aliquod beneficium, procurator meus acceptauit istud beneficium, & ego ista ignorabam : postea uacauit aliquod beneficium : illud beneficium impetraui a Papa, uel eius legato : in impetratione mea non feci mentionem de alio beneficio: vtrum valeat ista collatio beneficij mihi facta? Respondet Romanus Pontifex, quod sic. Sed utrum potero tenere ista duo beneficia simul? Respondet quod non, si sint incompatibilia : sed dabitur mihi electio, vt eligam unum vel aliud.

[Prima glo. summat.]

a Gratia.] licet ignorans beneficium sibi collatum in impetratione alterius illius mentionem non fecerit, ualent litteræ, alterum tñ eliget, si simul teneri nō possint.

b ¶ A sede Apostolica.] idem si in alio & facit ad hoc inf. de offic. leg. c. vlt.

c ¶ Vitiosa.] est enim gratia vitiosa, quando in impetratione beneficij subticetur aliquod beneficium, quantumcunque modicum ut inf. de præb. si motu proprio, nisi forte proprio suo motu Papa beneficiū conferret, ut ibi. Hinc est, ꝙ expressio beneficij dispensationem non operatur: sed hoc solum, quod litteræ surreptitiæ non dicantur, ut eod. tit. inf. de præb. non potest. in fi.

ADDITIO. Ita & hic licet ignorantia probabilis excuset a uitio surreptionis : non tamen dispensat contra concilium. c. de multa. de præb. Io. Mo.

d ¶ Antea.] quasi post nulla fuisset dubitatio.

[Glo. seq. recitatur per quæstionem.]

e ¶ Ignoranti.] idem intelligo de sciente antequam acceptet, uel ratam habeat collationem eandem. Cum enim ante hoc beneficium suum dici non possit, non est necesse de ipso fieri mentionem: infra de præbend. si tibi absenti. Et nota ex hac decret. & illa, quod beneficia ecclesiastica licite conferuntur absenti: Simile in procuratore, qui constituitur etiam absens, ut infra de procur. licet, & ff. de procurat. l. 1. in fine. Sed hic 1 forte procurator præsens, habens mandatum ad talia, ratum habuerat, & acceptauerat, per id, quod dicit in fine. Retinere, uel dic in beneficijs vel litteris ad beneficia impetrandis, nihil debet taceri, quod possit mouere animum concedentis : & de tali beneficio antequam acceptet, debet facere mentionem. Ad hoc sup. eod. in nostra. & inf. de præben. quamuis. 1. & cap. si motu maxime cū habeat ius ad rem. 2 inf. de conces. præb. c. vlt. & in prędicta decre. si tibi.

1 Ista placet Doctoribus reprobata prima Font.

2 Et nudo cō sensu constituat sibi ius in re, ꝙ non facit uacatio nē expectās, qui tñ id tenetur exprimere, ut in prædicta decretali, in nostra. Io. And.

f ¶ Nescires.] diuinare enim non tenebatur : quia id humanum non est sup. ut eccl. benefi. ut nostrum. §. cum enim. vers. porro. Ioan. Andr.

g ¶ Vtrumque.] scilicet, impetratum a Papa, & collatum ab episcopo.

[Gl. sequens quærit, & remittit: ponit quatuor opi. tertiam reprobat : ad quartam signat contrarium, & soluit.]

b ¶ De iure teneri.] sed quæ sunt hęc beneficia, quæ possunt simul de iure teneri? Super hoc uide Spe. tit. de leg. §. restat, versic. illud autem. Posset dici, secundum Inno. qui hoc tenet. supra de elect. dudum. de prębend. cum iam dudum, quod habere plura beneficia non curata & quæ de consuetudine vel statuto residentiam non requirunt, non est peccatum, nec contra iura : & de talibus hic posset intelligi. Vel posset dici secundum Goffred. qui hoc not. supra de cleri. non resid. capit. 3. quod de iure potest quis habere plures præbendas, quarum altera per se non sufficit : allegat eod. tit. conquerente, ad quod facit etiam. s̄. de præbend. cum teneamur. Vel dic, quod loquitur be beneficijs vnitis, annexis, vel dependentibus, illa enim simul possunt de iure teneri. Sed hæc lectura non procedit; per collationem enim unius heberet utrumque, 3 & sic non fuisset necessaria alterius collatio. Vnde dici posset, opinionem Innocen. ueram esse : quam sequitur consuetudo, quam papa scit, & tolerat: 4 vel saltem opinio Goffred. argum. super eod. si gratiose argum. pro & contra. infra de præbend. is cui. Vel dic, quod litera ista loquitur de ijs beneficijs, quæ pretextu consuetudinis, uel statuti super hoc ex causa facti, simul teneri possunt. Ad primum, de conces. præbend. ex parte, in fin. Ad secundum de constitu. cum omnes, & est simile de iure, supra ut lit. pen. capit. 1. & supr. de elect. Cumana. ad fin. Ad primum contra, de consuet. cap. 1. supra de conces. præbend. litteras : Solu. illud speciale in duobus beneficijs in una & eadem ecclesia. Secus in diuersis, unde uidentur facere pro. & facit quod no. Hosti. in prædi. decre. litteras, in glo. non obstante, in fin.

3 Gl. est sing. & notabilis. Do. & Philip.

4 Et iō ualet scd̄m Doc. gl. ē i §. leges. 4. di. vide Do. hic late loquentem. qñ licet plura bñficia tenere. Fon.

i ¶ Non potes.] de iure communi, dispensatiue tamen posset. Et si quæratur, per quem dispensari possit; vide quod not. 70. distinct. sanctorum. in gl. 2. 21. q. 2. si quis iam translatus. de elect. dudum. 2. de præbend. de multa. de conces. præben. litteras. & inf. de consuet. c. 1. Ioan. And.

[Glo. seq. primo dat simile, secundo quærit arg. pro & contra. & soluit.]

K ¶ Eligas.] sic & olim electio dabatur ei qui duo beneficia curata simul habebat, super de præbend. referente &c. præterea. 5 hodie secus. eod. tit. de multa. Sed nunquid electo uno re integra penitere poterit, & aliud eligere? Argum. quod sic 2. quæst. 5. cap. ei qui. §. si quis libello. supra de ele. in causis. §. quia uero. de iure par. cum autem 6 quod facit etiam contra. & infra. de offi. deleg. quamuis. & inf. de procu. quāuis, & infra, de reg. iu. mutare. cum si. Arg. contra. 32. questio. 3. horrendus. de iureiur. quemadmodum. supra eod. lib. de rescrip. c. 2. & infra de reg. iu. quod semel. cum suis concord. Sol. satis uideretur, ꝙ re integra possit mutare consilium & aliud eligere per prima iura. Ad hoc. inf. de pręben. si tibi absenti. ff. de opt. leg. l. mancipiorum. Contrarium tene per prædi. reg. quod semel. ad hoc. inf. eo. c. pen. in fi. & de postul. c. 1.

5 s̄. de ęt. & qualit. cā te.

6 Et c. cū laici ubi de hoc ī j. glo. Io. An.

ADDITIO. Ioan. Monachus. j. de præb. si tibi ita distinguit. Aut optio, vel electio data est in contractib. & tunc variare licet. ff. de verbo. oblig. eum qui certarum. in fi. de actio. empt. l. si sterilis. §. fin. Aut in beneficijs vel vltimis voluntatibus & hoc dupliciter. Aut tenuit lectio, & tunc non potuit variare. ff. delega. l. serui electione. ff. de opt. leg. l. apud Aufidium. Aut non tenuit, & hoc dupliciter. Aut illam fecit optans iure proprio, & tunc iterato pōt optare. ff. de op. leg. l. 2. §. fi. & l. seq. ad instar iudicis ordinarij qui pōt iterato cognoscere, cum snīa est nulla. C. de accu. si accusatoribus & l. absentem. & j. de conces. præb. nec captādę. 2. rnso. Aut iure alieno, & tunc iterare non potest. j. de elect. si compromissarius §. 1. & vide qđ ibi no. in §. idem fit. in vlt. gloss. ad instar iudicis delegati. C. qūo & qñ. iud. l. sit vt proponis. §. 1. De materia vide quod scripsi. de testi. præsentata. super ver. optione. Io. And.

† Hodie huiusmodi mādata de prouidendo oīno sunt sublata per Concil. Trident. sess. 24. de refor. c. 19.

¶ Idem.

¶ Si restituatur qs ad gratiā reuocatā, sine alterius p̄iudicio intelligit̄ restitutus: vnde alteri ante restitutionē impetranti præferri non debet. Ioan. And.

CAP. VIII.

QVamuis [a] is, cuius gratia, [b] (per quam mandabatur † in certa ecclesia prouideri [c] sibi de beneficio proxime [d] vacaturo) per nos fuerat reuocata, [e] restituatur à nobis denuo ad eandem: non tñ ei, cui post reuocationem, [f] & ante restitutionē prædictas, similis [g] in eadem ecclesia gratia facta fuit (nisi † de hoc expresse [h] dixerimus) anteferri debebit. Cum talis [i] restitutio, vbi aliud non exprimitur,

† In antiqs codicib. ita: nisi hoc expresse diximus.

QVamuis is, cuius.] Ponit dictum in quo inserit exceptionem: ibi Nisi, & ponit rationem dicti ibi, Cum talis.

¶ Præsupponatur primo, q̄ inter expectantes auctoritate Apostolica habet locum illa regula: Qui prior est tempore potior est iure, vt si sint duo vel plures, qui in eadem collatione habent similes gratias expectatiuas: tunc in beneficio, quod primo vocabit, est præferēdus ille qui prior est in data.

CASVS. Hoc præsupposito potest sic figurari: Papa mihi in ecclesia Pictauiensi fecit gratiam hoc anno: quia ipse mandauit canonicis ipsius ecclesiæ, vt me reciperent in fratrem & canonicum: & præbendam vacantem, vel proximo vacaturam mihi assignarēt, cum clausula decreti irritantis, si canonici facerent in præiudicium meæ gratię: Tractu temporis accidit, quod Papa reuocauit gratiam mihi factam, & anno sequenti fecit tibi in illa ecclesia similem gratiam: quia mandauit dictis canonicis, &c. Accidit, quod ego primus accessi ad Papam, & petij, vt ipse dignaretur me restituere ad meam gratiam, quā ipse reuocauerat: quod fecit: Post vacauit præbenda in Ecclesia Pictauiensi: Quæritur nunc, an præbenda debeatur mihi. vel tibi secundo, attento, quod mea gratia fuit reuocata? Respondet Papa, quod quando restituit aliquem ad gratiam reuocatam. hoc facit siue præiudicio alterius: ideo respondet ad quæstionem, quod licet sim primus habito respectu ad gratiam, non tamen sum primus habito respectu ad restitutionem: ideo tu secundus in data gratiæ, es mihi præferendus: quia nos attendimus tempus restitutionis, & non tempus datæ gratiæ: Et hoc verum, nisi Papa aliud diceret in restitutione: videlicet, quod me restituit ad datam & prioritatem temporis, & vult gratiam meam valere perinde, ac si reuocata non fuisset, etiam quo ad prioritatem temporis. Nota primo ex textu iuncta glossa, quod si sub eadem collatione sunt plures expectantes, habentes similes gratias. ille præfertur qui est prior in data. Et sic habet locum illa regula. Qui prior est tempore. Secus si non haberent similes gratias: quia aliqui habent aliquas prærogatiuas: puta, si Papa mandet secundum in data præferri quibuscunque, tunc seruanda est voluntas Papæ, quia in his spiritualibus Papa habet plenam dispositionem. Nota secundo principalem effectum, ad quem emanauit istud cap. videlicet, quod cum Papa aliquem restituit ad gratiam reuocatam, non videtur in dubio velle præiudicare iuri alterius: Et istud facit ad decisionem talis quæstionis, videlicet. Aliquis vasallus commisit feloniam contra Regem, propter quod eius bona sunt confiscata: pendente illo tempore princeps dat feuda alijs: tractu temporis iste, qui commisit feloniam, restituitur per Principem, vtrum restituatur ad bona sua confiscata? Textus iste facit, q̄ non: quia Princeps videtur illum restituere sine præiudicio alterius: & hoc verum, si princeps simpliciter restituat: quia tunc non uidetur remouere ius alteri quæsitum.

[Glossa prima summat.]

a ¶ Quamuis.] si restituatur quis ad gratiam reuocatam, sine alterius præiudicio intelligitur restitutus: vnde alteri ante restitutionem impetranti præferri non debet.

b ¶ Gratia.] concessa forte a Nicolao IIII. vel Cælestino. V. Ioan. And.

c ¶ Prouideri.] nec adhuc prouisum erat, nec ad possessionem deuenerant, vnde habebant ius non in re, sed ad rem. inf. de conces. præb. c. ult. Io. And.

d ¶ Proxime uacaturo.] quod solus Papa facere potest, de conces. præb. c. 2.

e ¶ Reuocata.] tenorem huius rèuocatoriæ constitutionis non habemus: sed de ipsa fit mentio inf. de præb. c. pen. & antep. & de conces. præb. ca. vlti. Reuocatoria illarum Nicolai incipiebat, pridem ad apicem. Illarum Cælestini, Olim Cælestinus, & c. dudum, Io. And.

f ¶ Post reuocationem.] idem & multo magis si ante reuocationem.

g ¶ Similis.] s. de beneficio proxime vacaturo.

h ¶ Expresse dixerimus.] hoc enim Papa facere potest, ad hoc inf. de præb. c. penult.

ADDITIO. Facit Clem. quoniam. de immu. eccles.

[Glo. seq. alleg. in cōtrarium, fortificat textum, & contrarijs respondet, secundo arguit ad quæstionem, ponit opin. Goffred. contra quam alleg. 5. iura & remittit: demum subdit tres opiniones.]

i ¶ Cum talis.] ecce ratio. Et aduerte, quia in contrarium uidebatur ex eo quia restitutio est prioris status reparatio; & restitutus in pristinum ius recidit. argum. 15. quæst. 6. nos sanctorum. & c. iuratos. & sup. de elect. quia diligentia 2. quæst. 3. c. si quem. in fine. & C. de sen. pas. l. 1. Restitutio enim hoc operari debet, ut nec prosit, nec obsit quod euenit. ff. ex quib. cau. ma. l. 1. 1. responso. & ff. de mino. quod si minor. §. restitutio. Sed contrarium est uerum, ut hic & sic pro parte hac debuit quæstio terminari per decre. de renunc. ex transmissa. & de simo. ex insinuatione. & Concor. C. de remiss. pig. l. vlt. ubi, si de voluntae creditoris debitor pignus distrahit, si iterum deueniat ad ipsum debitorem res illi distracta, non renascitur hypothecaria, quam habebat a principio: actio enim semel extincta, &c. de consecratione distinctione quarta quæris. §. item per hanc. in glossa 1. de solut. qui res §. aream. Ad contraria respondetur, quod hic non est uere restitutio: immo quædam noua concessio, per prædicta iura. 1 Et nota, quod hæc decr. facit in argum. ad quæstionem dominicalem: an scilicet, episcopus inuito patrono restituere possit presbyterum per se depositum. & determinauit Goffred. de renun. ex transmissa, in fine, quod non: per l. C. de nupt. si ut proponis. 2 ubi dicitur, quod in matrimonio restaurando per filium post diuortium, requiritur consensus patris

1 Nota quod restitutio ad gratiā extinctam non re trotrahitur ad tp̄s prime concessionis. vnde si creditori post pactum de non petendo, fiat pactū de petendo, nō recuperat interesse neque vsuras medij tēporis. Pet. de Anch. De Font.

pattis sicut a principio in contrahendo. In contrarium facit, de renun. post translationem de Iudæ. Iudæi de ciuitate. & c. consuluit, de ijs quæ fiunt a prel. cum Apostolica 17. q. 1. eos. & not. de hoc 24. quæst. 4. Nabuchodonosor in prin. dicebat Host. opin. Goffr. esse veram, cum restituitur ab inferiore: secus si a Principe per iura superius pro restituto inducta. Bartho. Brix. in quæstione Dominicali. x quæ incipit Sacerdos aliquis fuit: dixit, ꝙ si depositus appellauit infra decem dies: restitui potest inuito patrono: alias non Tan. dixit, quod si episcopus præuenit in restitutione patronum, valet restitutio: alias non ꝙ approbat Host. in prædi. decre. ex transmissa. & de elec. innotuit, & facit, quod no. sup. de constit. cum accessissent in ult. glo.

x Dominicali. singul. 64. Et solutio eius cõmuniter approbat per ca. decernimus 16. q. ẽ. Io. And.

intelligatur a fieri sine iuris præiudicio alieni.

¶ Idem.

¶ In litteris ad beneficia impetratis, inspicitur tempus datæ: Vnde per illas beneficium curatum obtinete non poterit, qui licet nũc sit maior, illo tempore minor erat. Ioan. And.

CAP. IX.

Si b eo c tempore, quo tibi de beneficio cum cura, d vel sine cura mandauimus prouideri, ad obtinẽdum curatum beneficium idoneam e † non habebas ætatem: tibi, licet nunc legitimæ effectus f sis ætatis, authoritate litterarum huiusmodi (cum tempore datæ g ipsarum adhuc † non esses h idoneus) de beneficio curam i animarum habente nequaquam poterit prouideri. Beneficium k autem sine l cura (cum ad ipsum sufficientem tunc m

a ¶ Intelligatur.] concor. infra eodem capitulo secundo.

Si eo tempore.] Vnius thematis duo dubia soluit, & vtriusque causam reddit: secundum ibi, Beneficium. ¶ Præsupponendum primo, ꝙ quis non potest obtinere beneficium curatum, nisi attigerit 25. annum.

CASVS. Quidam Titius minor 25. annis, quia forte in 24. anno a sede Apostolica impetrauit litteras gratiosas ad episcopum Pictauien. sub hac forma: Mandamus ut tali prouideas de beneficio cũ cura, uel sine cura, si ꝙ de p̃senti uacat, alioquin de proximo uacaturo: Accidit, ꝙ anteq̃ uacaret aliquod bñficium, iste Titius effectus est maior, q̃a peruenit ad 25. annũ, & vacauit ecclesia parochialis, q̃ Titius petit sibi conferri virtute suæ gratiæ: Dicit ep̃s, ꝙ istud bñficiũ curatũ nõ cõprehendebatur sub sua gratia quia tempore impetrationis ipse erat incapax ad obtinendum illud beneficium curatum. Dicit ex aduerso impetrans, ꝙ licet tp̃e impetrationis esset incapax ad obtinendum illud beneficium curatum, tñ nunc ipse est capax, virum bene dicat? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ non, quia requiritur capacitas tempore impetrationis, & non sufficit capacitas tempore uacationis. Sed utrum uitietur beneficium sine cura per clausulam, Cum cura, puta, quia Papa mandauit ut ep̃s tali Titio conferret beneficium uacans uel proxime uacaturum cũ cura uel sine cura, utrum per clausulam, Cum cura, vitietur clausula, Sine cura, ita ꝙ tota ipsius gratia sit uitiata? Respondet, quòd non; ideo si uacet aliquod beneficium non curatum, episcopus tenetur illud conferre, & si episcopus nolit cõferre, tunc impetrans habebit recursum ad suum executorem, qui ei conferet illud beneficium non curatum, non obstante recusatione episcopi, quia utile per inutile non uitiatur, quando sunt separabilia, secus si essent inseparabilia. Nota primo ex hoc texto iuncta gloss. quod minor 25. annis non est idoneus ad obtinendum beneficium curatum, tamen sufficit, ꝙ compleuerit xxiiij. & attigerit xxv. annum, ut dr̃ in c. cum in cunctis. sup. de electio. licet secus sit in episcopo, quia requiritur in episcopo, ꝙ compleuerit annum 30. & inceperit annum 31. Quæ ætas requiratur in quolibet ordinato, tractat Panormit. in capit. super inordinata. de præben. in ant. Nota ulterius illud, ad quod allegatur istud capitulum, ꝙ respectu illius, pro quo scribitur, attenditur tempus datæ litterarum, & non tempus vacationis, & iste est principalis effectus huius capituli. Et ratio huius potest assignari, quia litteræ fuerunt nullæ respectu illius incapacitatis, ergo tractu temporis non conualescunt. Nota finaliter, ꝙ litteræ ab beneficia possunt pro parte ualere, & pro parte non ualere, ut in casu huius capituli: Nam si minori uigintiquinque annis facta fuerit gratia respectu beneficij curati: litteræ non ualent, & tamen respectu aliorum beneficiorum, ualent: & sic utile per inutile non uitiatur.

[Glossa prima summat.]

b ¶ Si eo.] in litteris ad beneficia impetratis inspicitur tempus datæ, unde per illas beneficium curatũ obtinere. non poterit, quia licet nunc sit maior, illo tempore minor erat.

† Quæ sit idonea ætas in quolibet ordinato tradit, Panormitanus in ca. super inordinata. de præben.

[Glos. seq. signat contrarium, & ibi remittit.]

c ¶ Si eo.] contradicit ad hanc infra de præben. ei cui prouideri. ibi soluitur.

† alias ita ad hoc. alias ita ad id.

d ¶ Cum cura.] nisi hoc fuisset expressum, de curato prouideri non posset. s̃. de præb. c. ult. & ĩ. de præb. cum in illis.

e ¶ Idoneam.] scilicet 25. annorum supra de elect. cum in cunctis.

f ¶ Effectus.] spectamus ergo initium & facit sup. de elect. dudum 1. & quod ibi not. Nec firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non ualebat. infra de reg. iur. non firmatur. cum suis concor.

g ¶ Cum tempore datæ.] sic nota inspiciendum tempus datæ, sic supr. eod. cam te & infr. eod. tibi qui. & de præb. cum cui.

[Glos. seq. recit. per quæstionem, alleg. pro, & soluit contrarium.

h ¶ Non esses idoneus. propter defectum ætatis, z & idem dici posset de defectu ordinum argum. supr. de ætate & qual. Præterea, sed hoc est falsum, ut inf. de pro l. si pro clericis. pauperibus.

z Illum defectum probabit obijciẽs, quia fundãs se in ætate dẽt illam ꝓbare. Dom. Adde Bet. in l. de ætate. ff. de min. Pon.

i ¶ Curam animarum. [in his, qui ad curata beneficia promouentur, requiritur maior idoneitas, quam in alijs, & ideo si mandatur prouideri de dignitatibus, personatibus, uel beneficijs, de cura mentione non habita, de curatis, dignitatibus, personatibus, uel beneficijs nõ poterit prouideri. ĩ. de præb. cum in illis.

K ¶ Beneficium.] quia poterat dubitari, ne illa inutilis adiectio, scilicet. Cum cura, uitiaret in totum rescriptum, scilicet, quod nec etiam de simplici posset prouideri, ideo annectit quod sequitur. Et sic not. utile non uitiari per inutile, infra de reg. iur. utile, cum suis concor.

l ¶ Sine cura.] quia ex se curam non habet, si autem haberet annexam parochialem, & curatam ecclesiam, dicunt dicam infra de præb. super eo.

m ¶ Tunc.] scilicet tempore impetrationis.

ADDITIO. Adde ergo quod si quis impetrauerit beneficium cum cura uel sine cura, & tempore impetrationis est legitimæ ætatis, si uacat, ei debetur ut in hoc cap. & hic not. in glos. ista antepe. Contrarium not. de præb. ĩ. c. ei cui eo. lib. ubi apperat sufficere quod tẽpore uacationis habeat sufficientem ætatem. Sol. ibi not. in 3. glos. quia prima glos. loquitur in impetratione curati, secunda in impetratione sacerdotalis. Satis obstat quod nota. eod. titu. non poten. in 4. gl. Sed credo, glos. c. ei cui, posse sustineri, licet aliqui contra, quia plus est habere curatum in actu & habitu, quam in habitu tantum, ad hoc quod not. de cler non resid. quia nonnulli. super uer. parochiales, & per Host ien. de offi. Archidia. cum latis, & Io. Andr. super uer. animarum, & opti-

me probat extrauagans. Ioan. execrabilis iuxta finem, versi. quantum autem. |Et quod not. in præalleg. c. ei cui. super ver. licite, in nouella. & vide contrarietatem glos. Greg. Sed adhuc insto per hunc textum in fi. & in gl. quę loquitur in beneficio simplici. Vnde potest sic dici, quod est quædam inhabilitas rōne ętatis temporaliter ab beneficium: quædam solum rōne ætatis ad qualitatē beneficij curati: quædā secerdotalis tm̄. In pr ma & secūda inspiciamus tps impetrationis, in tertia tēpus uacationis: quia plus est aliquem esse in habilitatū ad totum, q̄ ad partem, uel ad qualitatem paruam: ad hoc qđ notatur hic in nouella, de ætat. & qual. in decorum. de præb. super inordinata & ꝙ not. de corpo. uit. a. c. 1. & 2. & si. Et forte speciale est in ista qualitate sacerdotali, ut hic sentit Io. And. & adde quod notatur supra de conces. præb. cum nostris. per Inno. & Ioan. And. in additione, quæ incipit: Et in Clementia Hieronymus Clarius Brixien.

ætatem a haberes) per eas licite b poteris obtinere.

¶ Idem.

¶ Gratia generalis nō præiudicat speciali, & debet facere mentionem de præcedenti priuilegio, consuetudine, vel statuto, hoc dicit Zenze.

CAP. X.

SI propter tua c debita persoluēda fructus d beneficiorum primi anni, e

[Glo. seq q̄rit allegat opinio. interserens, & soluir.]

1 Istam glo. sequuntur Phili. & Do. q. Do. de materia bene concludit. Fon.

a ¶ Aetatem.]sed 1 quæ est idonea ætas in beneficio siue cura? Vr ꝙ maior quattuordecim ad illa dicat idoneus. supra de præben. super inordinata. ubi Hostiensis hoc tenet in canonicis ꝑ maturitatē consilij, qđ requiritur in ill. srnam ibi pueri non dicuntur idonei ad beneficia obtinenda. Certum autem est, quod infans dr̄ usque ad septimum annum: puer aūt, de septimo usque ad duodecimum, uel 14. annum. 22. q. 5. pueri. & C. de falsa moneta. l. 1. & dixi supra in procemio. circa finem. Sed ut ibi notat Bernardus, dici potest, ꝙ pueri ibi dicuntur minores septennio. & isti dicuntur indigni. Septennes autem, & maiores septennio dicuntur ideonei cum enim tales possint ordinari: 28. distin. de his. cum glos. 1. ergo & in benefic js intitulari. Argumento, de præb. cum secundum. Ad hoc optime facit inf. de elect. ex eo. & hæc uera intelligo, nisi essent talia beneficia, quæ sacrum ordinem ex priuilegio, consuetudine uel. statuto, uel alio modo requirerent: & facit quod dicam infra de fil. presb. cap. 1. 1. responso. & probatur expresse infra de pb. ei cui prouideri. An hodie dispensent episcopi in ætate. not. supra de elect. cum dilectus. & dica infra, de electio. licet canon. & de ętate & qualit. cap. vnico. Ioan. And.

b ¶ Licite.] id dicimur posse, quod licite possumus. 22. q. 2. faciat. Ioan. And.

SI propter.] Propter multiplicitatem intellectum glo. Ioan. And. non summat: potest tamen sic summari: Generalis gratia habens clausulam generalem; scilicet: Non obstante, nisi id aliter exprimatur, non preiudicat iuri specialiter ex statuto, consuetudine, uel priuilegio alij quęsito hoc dicit ſm Io. de Fantuzis, ſm quem hoc summarium comprehendit utramque lecturam positam in gl. Diuiditur secundum Ioan. Andr. quia primo ponit thema, & eius dubium, soluit ibi, Intentionis. casum exceptum interserens. ibi, Nisi.

2 Hic casus usque ad illa uerba uel dic ut inf. in ul. glo. Io. And. est, & in an. t quis codicib. reperitur.

CASVS. 2 Papa concessit episcopo Bonon. debitorum onere grauato priuilegium, ꝙ fructus beneficiorū primi anni uacantium in sua dięcesi, perciperet, & erat hæc gratia usque ad quinquennium duratura; apposito in priuilegio, quod non obstarent consuetudines, priuilegia uel statuta, per quæ sui posset impediri concessio: Vacauit quoddam beneficium, cuius redditus primi anni de priuilegio, consuetudine, uel statuto spectabant ad fabricam ecclesiæ, uel alium usum, uel aliquam singularem personam; quæritur cui debeantur huius beneficij redditus primi anni? Respondetur secundum unam lecturam, quod debentur fabricæ, uel illi vsui, uel singulari personæ, nisi in concessione facta episcopo aliud caueretur expresse. Vel dic vt infra in vlt. gloss.

CASVS. 3 secundum veriorem intellectum: Papa fecit epo Pictaniensi gratiam (videlicet pro exoneratione & solutione debitorum ei indulsit) vt fructus primi anni oium beneficiorum vacantium in sua diœcesi perciperet vsque ad quinquenniū. In ipsa diœcesi Pictauiensi erant aliqua beneficia, quæ habebant hoc onus, ꝙ redditus primi anni erant deputati alicui hospitali uel fabricæ: uacauit tale beneficium: Quæritur tunc, quis habebit redditus primi anni: an episcopus, uel fabrica? & vtrum ista gratia faciat præiudicium fabricæ? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ per talē gratiam nō fit præiudicium fabricę, quo minus percipiat fructus vnius anni: tamen episcopus habebit fructus primi anni, & non fabrica: sed fabrica habebit fructus secundi anni: & institutus in beneficio habebit fructus tertij anni: & sic fiet sine præiudicio fabricæ. Et ratio est quia alias ista gratia esset inutilis ipsi episcopo: puta, si illud beneficium solum uacaret in quinquēnio: tunc si episcopus perciperet solum fructus secundi anni, gratia esset ei inutilis: quia secundo anno esset expirata. Et istud verū, ꝙ dabuntur fructus episcopo uel fabricæ deductis oneribus ipsius beneficij, videlicet, ꝙ institutus accipiat moderate aliquam portionem pro seruiendo in diuinis: & residuum dabitur epo vel fabricæ. Nota primo ex isto capitulo, ꝙ eps non potest retinere fructus beneficij vacantis, si cōtingat vacare tempore messium, sed illos fructus tenetur reseruare futuro successori, quem instituet: quia alias frustra impetraret priuilegium, vt perciperet fructus primi anni beneficiorum vacantium in sua diœcesi: quia frustra precibus imploratur, quod alicui iure communi conceditur. l. vnica, de thesauris, lib. 10. C. Nota principalem effectum huius capituli, videlicet, quod si episcopo mole debitorum grauato fuerit facta gratia, ipse percipiet redditus primi anni beneficiorum vacantium in sua diœcesi, si tales fructus primi anni antea erant assignati fabricæ, uel alicui personæ: per gratiā m episcopi non præiudicatur fabricæ, uel personæ singulari, etiam si Papa dixerit in gratia episcopi. Non obstantibus priuilegijs vel consuetudinibus, sed debet fieri interpretatio, quia epi scopus habebit redditus primi anni: fabrica autem uel persona singularis habebit redditus secundi anni, & instituti habebunt redditus annorum sequentium: licet aliqui dicant, quod fabrica haberet fructus primi anni, & episcopus secundi, & institutus annorum sequentium.

3 Hic casus paulo lōgior est cuiusdam Heliæ.

4 Eligere. Nō obstat scdm Archid. ꝙ ecclesiastica beneficia debēt fine diminutione cōcedi sup. ut eccle. benef. in rubro & nigro: & qđ spuale jus sine tpali non consistit. 1. qō. 3. si quis obiecerit. Itē quod inane nomē habebit sine fructib. quia hoc operat indulgentia: qđ patet ēt in oibus ultra numerū auctoritate Papali receptis, qui expectat, sup. de præben. relatum. Io. And.

c ¶ Tua debita.] ad idem infra de pręb. si tibi 2.

d ¶ Fructus. Nota, ꝙ non habet retinere beneficia, sed fructus. Vide ut dixi sup. eod. si gratiose. in hoc casu uacant beneficia. unde is, ad quem pertinet electio, infra tps statutum necessario habet eligere 4. Et facit quod notat Bernardus de magist. quia nōnullis. & probatur hoc satis inf. de præb. si tibi concesso. Io. And.

[Glo. seq. quærit, & soluit duo dubia: & solutioni secundæ signat contrarium, cui respondet.]

e ¶ Primi anni.] quid dices? computabiturne annus iste à die fructuum colligendorum, an a die vacationis vel mortis? Credo à die vacationis computari. Vnde non credo hic seruari legem de vasallo, quæ dicit, quod si vasallus decedat post Augustum & ante Kalendas Martij, quod ad dominum pertinet: alioquin ad uasallum uel eius hæredem, ut in lib. feud. titu. hic finitur lex regni. capi. si vasallus. Sed credo quod à die vacationis vsque ad annum quicquid obueniet beneficio, & separatum erit à solo, totum erit huius priuilegiati. Comparo enim hunc priuilegiatum vsufructuario, quę

fru-

fructus separatos & reconditos, suos facit. ff. de vsufru. l. arboxibus. §. Iulianus. alias incipit, si fur, scd'm moderationem tamen decret. infra de offi. ordina præsenti. §. porro & facit quod ibi dicam. Et dico, quod annus iste habebit ccclxv. dies. unde si uacauerit ecclesia prima die mensis, sequenti anno prima die eiusdem mensis finitus erit annus. & facit quod dicam infr. de elect. quam sit ecclesijs. & si esset bissextus, illi duo dies cedũt sibi pro uno: pro vno enim computantur, ut s̃. de uerb. sign. cum bissextus. ff. de diuer. & temp. præ. l. 2. in vlt. glo. Licet sit argu. contra. ff. de statu liber. l. cum hæres §. Stichus. Sed illud in poenis uel odijs, q̃ sunt mollienda, de poen. dist. 1. poenæ. j̃. de regul. iur. in poenis. & facit quod not. in prædi. decre. quæsiuit. & 55. dist. cap. 2.

† Not. textũ hic iungendo cum verbo statutis, q episcopus statuit, ꝙ fructus beneficiorũ fvacantium debeantur fabricę Philip. & Do. & Pe. Fon.

quæ in tua vacabunt[a] dię cesi, tibi (non obstantibus quibuslibet consuetudinibus, priuilegijs, uel statutis, per quæ nostra impediri[b] posset concessio) vsque ad quinquennium[c] de speciali[d] gratia cõcedimus:[e] intentionis[f] nostræ nequaquã existit, si fructus hmõi ecclesiæ tuæ fabricæ, † vel alteri[g] vsui, seu cuicũque singulari psonæ, de speciali consuetudine, priuilegio, vł sta

[Glo. seq. ponit quatuor exempla, & subdit genus. demum quærit, argum. negatiue: & contrarium soluit.]

a ¶ Vacabunt.] morte, renunciatione, depositione, trãslatione, uel quocunque alio modo. Quid, si permutatione? Videtur, quod secus, per decr. j̃. de rerum permu. cap. unico. Sed contrarium puto: quia negari non potest, qnin propter permutationem uacet? & æquitas in eo solo casu iuris rigori præfertur, in quo scripta reperitur, in alijs non: non enim ex illo speciali casu est regula danda.

b ¶ Impediri.] secus ergo si differri: & licet intendat per clausulam. Non obstante, impedimenta tollere: dilationes tamen tollere non intendit, licet ex dilatione impediri posset, ut inf. dicam.

c ¶ Quinquennium.] factum narrat: idem erit in citeriori & ulteriori tempore.

[Glos. seq declarat in quo est gratia, & quid confert.]

d ¶ speciali gratia.] quia de iure futuris successoribus conseruari debebant, uel in utilitatem ecclesiarum expendi: inf. de elect. quia sæpe & de offi. ord. præsenti & intelligo hanc gratiam. & illam quæ sequitur secũdum moderationem illius decre. præsenti. §. porro. s· quod hoc solum intelligatur de illis fructibus ecclesiarum vacantium, quæ solutis debitis, si quæ sunt: & his, quę necessaria fuerint, pro seruitoribus, & ministris, & alijs incumbentibus oneribus usque ad nouos redditus reperta fuerint superesse.

Legatus de latere, an possit concedere fructus primi anni beneficiorũ uacantium.

[Glo. seq. quęrit, & opinionem ponit quam fortificat per aliquam opinionem cui opponit, & dupliciter respondet.]

e ¶ Concedimus.] an legatus de latere similem gratiam dare possit? tractauit Io. de Deo in quęstionibus suis, in prin. & Guil. in Spec. tit. de legato. §. nunc tractemus in fi. & dicunt, ꝙ dato, quod ex causa hoc posset: beneficium tamen uel dignitas debet cum aliquo emolumento cõferri. Quod uerum est, ut dixi s̃. in gl. prox. & in gl. nota quod nõ Notat etiam Bernar. sup. ut eccl. benefi. ut nostrum in ult. glo. quod episcopus ex iusta causa ad tp̃s posset fructus alicuius beneficij retinere: probat per decret. sup. de uerb. sign. cap. penult. quę etiã facit contra. cum id fuerit impetratum a Papa. Sed potest dici sic fuisse de facto ad hoc sup. de fil. presbyt. litteras uel illud secundum Goffr. in fructib. omnium beneficiorum Vacantium usq; ad certum tẽpus, ut hic et.

In uno autem beneficio & eius prouentibus conuertendis ex causa in usum prælati, non erit necessaria licentia Papę: quia cum Ep̃s eum capitulo possit supprimere dignitatem, & propter, necessitatem possessiones alienare. multo fortius prouentus percipere.

tuto[h] forsitan debeantur: quòd eis per concessionẽ[i] ipsam (nisi hoc expresse[k] caueatur in ea) præiudicium[l] aliquod generetur.

¶ Idem.

¶ *Causæ ab Apostolica sede, uel eius legato committi debent dignitatem obtinentibus, uel canonicatũ ecclesiæ cathedralis. Nec tractari debent, nisi in ciuitatibus uel locis insignibus: h. d. usque ad §. cum uero.*

ADDITIO. Et hoc est uerum dummodo illa perceptio non concernat utilitatem ipsius Episcopi. Do. Font.

f ¶ Intentionis.] nota ad intentionẽ scribentis recurrendum. facit. s̃. eo. c. 2. & inf. de conces. pręb. c. ult. & s̃. de deci. ex multiplici cum sim.

g ¶ Alteri usui.] puta, mensę capituli.

h ¶ Statuto.] nota, ꝙ omnia priuilegia, consuetudines, vel statuta quacunque firmitate uallata: concessa capitulis, conuentib. vel collegijs cathedralium, regularium, & conuentualium ecclesiarum, seu singularibus earundem personis, ut bona ecclesiarum ipsarum vacantium a pręlatis dimissa, uel tempore uacationis obuenientia possint surripere, diuidere, uel in suos usus conuertere, sunt hodie reuocata, & quassata per decret. inf. de elect. quia sępe. & ca. statutum, in clemen. quę tamen in alij beneficijs locum non habet, ut infra de offi. ordin. pręsenti. in fi.

i ¶ Concessionem ipsam.] sibi factam.

k ¶ Expresse.] ad idem sup. eod. cum aliquibus. & c. susceptum. & c. quamuis.

[Glo. seq. ponit duas lecturas: Contra secundam dupliciter opponit, & primam approbat.]

l ¶ Præiudicium aliquod.] nisi istud uerbum esset ita generale, ista decret. sic posset intelligi quod ex ea nil sequeretur absurdum, scilicet, quod fabrica vel vsus ille, vel aliæ singulares personæ sic priuilegiatæ habeant redditus secundi anni: iste autem priuilegiatus habeat redditus primi anni: & ita bene consequeretnr secundum hoc suum effectum illa clausula priuilegij. Non obstantibus quibuslibet consuetudinibus priuilegijs, &c. Alij dicunt, quod illa fabrica vel alij hic contenti, habebunt redditus primi anni; quia Papa non intendit eis derogare, sed soli successori: Iste autem priuilegiatus habebit redditus secundi, qui sibi est primus, sed quoad successorem vel beneficiatum, tertius erit primus: & sic nullum præiudicium etiam ex aliqua dilatione, generabitur fabricæ: sed secundum hoc posset impediri concessio, quod est contra tenorem ipsius gratiæ. Pone enim quod in anno quinto quo finiri debet gratia, vacet beneficium: si fabrica primos redditus habeat, Episcopus nihil habebit. Item quid operabitur illa clausula: Non obstantibus, &c. cum successori sine clausula illa præiudicium fieret. Vnde prima lectura magis mihi placet, 1 & magis est amica literæ, vt dicamus, quod ista erat dubitatio Decretalis, an per istam concessionem sic factam, scilicet, Non obstantibus quibuscunque, &c. v deretur derogare ipsi fabricæ, viui, vel singulari personæ: vt ex quo ex illius priuilegij vigore redditus primi anni habere non possunt, amplius nil habeant: Et Papa respondet quod habebunt redditus secundi anni, qui si iste sit prior, ut illa clausula, Non obstantibus, non successorem, sed priuilegiatum tantum coadiuuet.

1 Ista opinio est glo. & cõis quãq̃ Archid. & Pet. de Ancha. displiceat Fon.

Statutum.] Principium huius c. legitur usque ad §. Cum uero eiusdem.

CAP. XI.

Statutum[a] † quod[b] circa iudices a sede Apostolica[c] deputandos nuper edidimus, cum quædam[d] contenta in eo, quæ pro cõmuni[e] vtilitate credebantur[f] inducta, sicut experientia[g] docuit, tendere dignoscantur ad noxam:[h] sanctione[i] præsenti, quam irrefragabiliter obseruari mandamus, suadente utilitate, in melius[k] duximus reformandum.[l] Sancimus igitur, vt nullis, nisi dignitate[m] ...

† Vide quod nouissime sanciuit Cõci. Trid. sess. 25. de refor. c. 10.

CASVS. sic figuratur: prætendebam Titium debitorem meum in aliqua pecuniæ summa: & quia habebam ordinarium loci certa ratione suspectum, nolui ipsum corã ordinario cõuenire, sed a sede Apostolica impetraui, causam delegari canonico ecclesiæ B. Mariæ maioris Pictauij, vel canonico ecclesiæ B. Hilarij maioris, vel simplici sacerdoti, q non habebat dignitatẽ ecclesiasticam, nec personarũ nec canonicatum ecclesiæ cathedralis: Præsentaui litteras meas delegato, qui Titium meum debitorem ad præsentiam suã fecit citari: qui in die citationis cõparuit, cui obtuli libellum meum: Qui reus excipiendo proposuit, ꝙ non tenebatur litigare coram ipso delegato ꝑꝑ incapacitatem personæ: qa causæ a sede Apostolica non possunt committi, nisi personis existentibus in dignitate, uel personatu, uel nisi sint canonici ecclesiæ cathedralis: & sic, quia uirtute litterarum delegatus, iste non recepit potestatem, quæritur an bene dicat? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ sic: Et hoc uerum, nisi Papa hoc faceret ex certa scientia: uidelicet committendo alicui quamuis non sit in dignitate uel personatu: uel quamuis non habeat canonicatũ ecclesiæ cathedralis: Sanctissime Pater, quæritur, utrum habentes dignitatem, vel personatum, uel canonicatum ecclesiæ cathedralis possint cognoscere in omni loco de causis sibi a sede Apostolica commissis? Dicit Romanus Pontifex ꝙ non: immo tales delegati, uel ipsorum subdelegati debent de causis commissis cognoscere in ciuitatib. & alijs locis insignib. in quib. possit haberi copia peritorum. Nota primo, ꝙ cum statutum positiuum tractu temporis incipit esse damnosum, ꝑꝑ uarietatem morum mutari potest, quia non debet reprehensibile iudicari, si scd̃m ueritatem temporum statuta varientur humana. capit. non debet. supr. de consanguinit. & affinit. Nota ulterius, quæ personæ sunt capaces iurisdictionis seu delegationis Apostolicæ: quia solum illæ personæ, quæ sunt constitutæ in dignitate, uel personatu, uel quæ obtinent canonicatum in ecclesia cathedrali. Sed quomodo cognoscemus, quod aliquis habeat personatum, uel dignitatem? Declarat Panor. in capi. de multa. supr. de præben. ubi dicit, quod reccurrendum est ad consuetudinem, ut si sit consuetudo, quod talis habeat præeminentiam & iurisdictionem, dicitur habere dignitatem: Si autem sit consuetudo, quod talis habeat præeminentiam in ecclesia, & non iurisdictionem: tunc dicitur habere personatum, & non dignitatem. Nota insuper, quod canonicus ecclesiæ collegiatæ, quantumcunque illa ecclesia sit notabilis, non est capax Apostolicæ iurisdictionis: & sic est correctum cap. præsenti, quod hodie non habemus: de quo fit mentio in principio huius capituli: Et quamquam canonici ecclesiæ cathedralis possint esse delegati ad vnam uel plures causas: non tamen possunt esse conseruatores. c. fi. infra de offic. deleg. Nota, quod delegati a sede Apostolica, non possunt pro libito suę uoluntatis cognoscere de causis sibi delegatis in quocunque loco, sed debent causas examinare in ciuitatib. populosis, uel alijs locis insignibus, ubi sit copia peritorum. Et si alibi cognoscerent, processus non ualeret, ut in fine huius capituli, ubi ponitur clausula, quæ irritat facta contra istam constitutionem.

a ¶ Statutum.] Licet hæc decretalis per paragrephos aliter diuiditur: eam tamen in quatuor partes diuido principales: Prima durat a principio usque ad §. insuper. Scda ab inde usq; ad §. Proferendo. Tertia ab inde usq; ad §. Quicquid. Quarta vsq; ad finem. In prima statuitur quib. personis, & in quib. locis causæ a sede Apostolica, uel legatis vel delegatis ipsi committi dẽant, & tractari. In scda prouidet circa actiones, q̃ fiebant in iudicijs ab ipsis delegatis, assessorib. uel notarijs cãæ: & apponitur pœna. In tertia prouidetur circa uocationes testium ad iudicium, quæ sępius malitiose fiebant, & causa fatigãdi testes, vel ab eis aliquid extorquendi. In ultima decernitur cassum & irritum quicquid fuerit factum contra prædicta statuta.

ADDITIO. Ioan. Monachus diuidens decret. in sex Partes de prima faciebat tres dicens, ꝙ primo statuit circa loca & iudices: Secundo circa actores & reos in §. Cum uero. Tertio in §. In nullo circa loca, & iudices prorogat. Archid. non diuidit. Ioan. And.

b ¶ Statutum quod.] loquitur de decretali sua extrauaganti, quæ incipiebat, Statuimus, reformat etiam Decretalem Inno. iiij. eod. tit. præsenti, quam hodie non habemus & decre. sup. eo. nonnulli.

c ¶ A sede Apostolica.] legatis, uel delegatis ab eis, ut inf. patebit. Ioan. And.

d ¶ Quædam.] ibi non distinguebatur, an actor, & reus essent eiusdem ciuitatis uel diœcesis, uel diuersarum. Item additur ꝙ de expresso consensu partium extra locum, quo deputatus est, possit iudex cognoscere & committere, si referas ad decret. præsenti. secundum illam poterit fieri commissio institutis in collegiatis honorabilibus, & in cathedralibus ecclesijs: unde secundum eã videbantur posse causæ committi mansionarijs, & quibuscunque priuilegiatis in talib. ecclesijs: quod erat absurdum. Hic autem prouidetur, quod solis canonicis cathedralium ecclesiarum fiat commissio.

e ¶ Communi utilitate.] quæ in legib. constituendis attendenda est. 4. distin. erit autem lex. & supra in prooemio huius libri.

f ¶ Credebantur.] & erant sine dubio respectu prioris temporis. Ioan. And.

g ¶ Experientia.] ad idem infra de elect. quam sit. & ff. de leg. 3. l. legatis. §. ornatricib.

h ¶ Ad noxam.] & ideo non debuit iudicari reprehensibile si secundum temporum uarietatem, varietur ipsum positiuum statutum. 63. distinctio. ca. quia sancta. §. uerum in fin. 35. q. 1. c. 1. inf. de senten. excomm. cap. vltim. in princ. s. de consang. & affin. non debet. cum suis concor. Sic & priuilegium cum tendit ad nouam, renocationem uel moderationem a Principe recipit, sup. de deci. suggestum, infra de priuileg. ca. 1. & cap. auctoritate, & cap. sequenti.

i ¶ Sanctione.] sanctio proprie dicitur cui adijcitur pœna, quod dic ut notatur. 5. dist. in summa.

k ¶ In melius.] laudabilior est autem qui rem emendat, eo qui prius inuenit. C. de uete. iure enuclean. l. 1. §. sed neque.

l ¶ Reformandum.] eo quod non in totum, 1 sed pro parte, corrigitur istud statutum, ut inf. uidebis.

1 No. ex hac glossa quid sit reformare.

[Glo. seq. remttit, obijcit, & dupliciter soluit.]

m ¶ Dignitate.] dignitas sumitur multis modis, quod dic ut notat Ioan. 4. dist. denique & Vin. & Bernar. sup. de cleri. non resi. cap. 1. hoc ad litteram de ecclesiasticis dignitatib. intellige. Et nota mirabile: quia possunt commiti causæ maioribus xx. ann. ut supra de offi. deleg. cum uicesimum, a quocunque, & etiam minorib. a Papa, ut ibi, & ff. de re iud. quidam cõsulebant. Sed certũ est, ꝙ qui est in dignitate, vel personatu, debet attigisse

saltem

ſaltem.25.annum.ſup.de ele.cum in cunctis, & ſic vr̃,ꝙ minorib.25.annis non pñt cauſæ committi,ijs,dico,qui non attigerint.Solu. Si cauſæ non poſſent committi niſi perſonis in dignitate vel perſonatu conſtitutis,tunc procederet obiectio : ſed poſſent etiã cõmitti canonicis ecclesiarum cathedralium:in quib.non requiritur tanta ætas, vt probatur infr.de elect.ex eo.& dixi ſ. eo. ſi eo tempore, & ſic obiectio non procedit. Dico etiã quòd

prædítis, a aut perſonatũ obtinentibus, b ſeu eccleſiarum cathedralium c canonicis, d cauſæ e auctoritate litterarum f ſedis Apoſtolicæ, g vel legatorum h eiuſdem de cetero i committantur, k nec

diſpenſatiue poteſt aliquis habere dignitatem vel perſonatum, etiam minor xxv. annis,per diſpenſationem Papæ 1 vel epiſcopi: primum patet, ſecũdum probatur infra de ætate & quali.c.vno.

1 Si tñ talis eſt inhabilis ad iudicandum nõ erit delegatus, quia diſpenſatio nõ extenditur ad conſequentiã actus diſpenſati.Do. Fon.

a ¶ Præditis.]id eſt, præ alijs ditatis. Eſt enim dignitas quædam præeminentia in eccleſia,vt ſup.de verbo.ſign. quamuis.

b ¶ Obtinentibus.] idem de officialibus epiſcoporum principalibus & foraneis & de Prioribus religioſis conuentualibus & clauſtralibus: Dic vt in Clem. eod.tit.& ſi principalis.

c ¶ Cathedralium.]ſufficit ergo quòd ſit cathedralis. Et ſic ſublatum eſt quod olim continebatur de eccleſijs collegiatis honorabilibus: licet adhuc hodie in alio ſit comparatio, vt infra, de electione, quia ſæpe alibi æquiparantur cathedrales & regulares. ſupr. de electione, ne pro defectu.

[Gloſſ. ſeq.primo duo puncta declarat. Secundo quærit,arg.pro,ſoluit contrarium, & arg.reſpondet. Tertio ponit ius vetus.Quarto notat præſumi,&c.allegat.8.iura. Quinto ſoluit duas quæſtiones.]

d ¶ Canonicis.] habentibus igitur perpetuum officium in eccleſia cathedrali ſine dignitate, perſonatu & canonicatu:de quo loquitur inf.ti.prox.c.1.nõ poterit cauſa cõmitti,cum de his non exprimat.Item ſcias quòd licet iſti canonici delegari poſſint : Conſeruatores tñ dari nõ pñt:cum decre.vlt.infr.de offi.deleg. eos non exprimat. Sed, vt ſu.dixi, Canonicus põt eſſe maior ſeptennio per decre.infr.de elect.ex eo.& dixi.de hoc ſup.eod.ſi eo tẽpore:in gl.pen.ſi committatur cauſa tali canonico, nunquid dicemus litteras valere;Vr̃ quod ſic:quia iſta decretalis vltima de hac materia hoc ſolum requirit ꝙ ſit cathedralis eccleſiæ canonicus;ergo huic ſtabimus.Sed cõtrarium credo, & dico quòd ſi tali impuberi cõmitteretur cauſa,niſi appareret de certa ſcientia Papæ, non teneret commiſſio.Et idem dico,ſi committatur ab alio, q̃ a Papa minori xx.per prædictam decret. cum vigeſimum, quam non dico, nec credo correctam per hanc. Quod enim non mutatur, cur ſtare prohibetur. C. de teſtam. ſancimus.& correctio iurium eſt uitanda. ſup.de electione. eccleſia.2.& inf.de elec.cum expedit in prin.nec iſta decret.dicit,quòd hoc ſufficiat:ſed ꝙ hoc requiritur,vnde non contradicit : alias eadem ratione dicendum eſſet, quòd dummodo ſit canonicus cathedralis eccleſiæ vel in dignitate, vel in perſonatu non poſſit repelli prætextu acceptionis,excommunicationis,infamiæ,inimicitiarũ, vel alia iuſta cauſa; quod eſt abſurdũ, & eſt ſimile quod notabo inf.de elect.licet canon.Et not.quod dicit.canonicis,olim dicebat,inſtitutis: vnde videbatur quòd cuilibet inſtituto in cathedrali, etiam manſionario, poſſunt cauſæ committi: quod hodie per decre. hanc ſublatum eſt. Not.ergo: quòd pro dignitate & loco 2 præſumitur pro aliquo : quanto enim quis melioribus præeſt, tãto maior & ſanctior eſt,id eſt, eſſe præſumitur in Auth.de defenſ.ciuit.ad finem primæ col.§. nos igitur.coll.3.61. diſt.miramur.63.diſt.in.Metropolitano.ſup.de præſum. cum in iuuentute.24.diſt.quando de magiſtris ca.1.& c. quia & c.ſuper ſpe cum ſim. Et ſi tempore datæ quis eſſet canonicus, tempore præſentationis non : puto quod procedere poſſit : 3 non ſic econuerſo : ſpectamus enim initium. ad hoc ſupra eodem, cap.1. & c.ſi eo tempore,

2 Vide l.ꝙ ſi nolit. ff. de ædil. edic. Fon.

3 Hanc gloſ. ſequunt doctores cõiter.

ſupra de elect. dudum & quod ibi not. ff.de Sena.feminæ.ff.de iu.l.cæcus.& hoc habes in glo.ſi.in Cle.gratiæ eo.tit.Ioan.And.

e ¶ Cauſæ.] hæ ſine iuriſdictione non cõmittuntur.ſu. de offi.deleg.præterea,non ergo prohibet,quin audientia alicuius articuli, vel mera executio rei cuilibet clerico committi poſſit.

ADDITIO. Vnde ſignanter dicit, Cauſæ ſecundum B.cõtra arg.ad hoc ſup.de offic.deleg.ſuper quæſtionum.§.ubi dicit, uel iudex quicũque,&c.ſup.de re.iud.c.cum Bertholdus.Archid.

[Glo.ſeq.quærit, & ſoluit: ſecunda pars recitatur per quæſtionem : ponit opinionem Innocentij cum moderatione & declaratione.]

f ¶ Litterarum.] pone, Papa in litteris uocat aliquem ſimplicem clericum,nunquid ualebit commiſſio?ſecundum Ber.& omnes?dic ꝙ non habet hic locum talis exceptio,ex quo Papa ſcienter committit,quia facit & facere poteſt contra conſtitutionem iſtam. Ad hoc optime, ſup.de priuil.cum olim.2.uerſi.interim.Et no.ꝙ ſm Innoc.ſi cancellarius ex ſe dat iudices & hoc conſtat, non habet locum hæc exceptio, quare enim imputari debet parti, quæ talem iudicem non petijt? quod uerum eſt etiam ſecundum Ber.& Hoſt.cum hoc ex certa 4 ſcientia facit: quod intelligo, ſi id in litteris exprimitur,ut infr. de præb.ſi motu proprio.

4 Tunc autẽ ex certa ſciẽtia dr̃ Papa reſcribere, vt bene notat Francus hic cum ex tenore reſcripti apparet eum habuiſſe notitiam facti, & impedimenti.

[Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.]

g ¶ Sedis Apoſtolicę.]quid de ordinarijs?nunquid comprehenduntur & tenebuntur hac conſtitutione?Dic ſm Ber.& omnes,quòd non:& poteſt eſſe ratio, quia epĩ & ordinarij habent melius notitiam clericorum diœceſis ſuæ,quam Papa clericorum totius orbis:unde,etiã ſi ſimplici clerico committant ordinarij,tenet commiſſio: pone enim quòd ſimplex clericus excellens ſit Decretorũ Doctor. Præterea non eſt ita abſurdum,ꝙ aliquis etiam rudis & pannoſus clericus gerat vices epiſcopi, ſicut eſſet,quòd gereret uices Papæ igitur ad ordinarios nõ extendatur hæc conſtitutio. Et eſt ſimile quod conſueuit dici. ſupr.eo.nonnulli,& inferius tangam.

[Glo.ſeq.recitatur per quæſtionem,quam ſoluit & determinat.]

h ¶ Legatorum.]quia uerbum generaliter poſitum.&c. 19.diſt.c.3.Intellige hanc litteram generaliter in omnibus legatis quorum tria ſunt genera : quod dic ut ſu.de offi.leg.c.pen.& inf.eod.cap.1,quod uerum puto indifferenter:cum ex legationis uigore committunt, & idẽ intelligas in delegatis, ſ.cum committunt,delegationis uigore infr.eod.c.§.in nullo quoque.

[Glo.ſeq.quærit & remittit.]

i ¶ De cetero.] conſtitutio enim non extenditur ad præterita.ſup.de conſtit.c.ult. Quid de pendentibus?dicam infr.de elect.licet canon.Ioan.And.

[Glo.ſeq.quærit,ponit opinionem & ſoluit.]

k ¶ Committantur.]pone quòd qõ fuerit commiſſa,& pars non excipit,nunquid ualet proceſſus?Dicebat Ber. & omnes poſt eum,quod tacite & expreſſe poterat pars huic iuri renunciare.Introductum eſt enim in ipſorum fauorem, ne ſcilicet in opprobrium proprium cogantur epiſcopi & magni clerici coram rudibus & pannoſis clericis litigare, & interdum propter ruditatem ipſorum ius amittere ſuum: & facit de regularibus, ad Apoſtolicam. cum ſuis concordan.Sed hodie per finem iſtius decretalis, credo contrarium : ubi innuitur, quòd ipſo iure eſt irritum & inane, quod contra aliquod iſtorum fit : unde neceſſariam non credo exceptionis opem, & facit quod dixi. ſup.eod.c.1.in prin.Et poteſt eſſe ratio, ut ſup.tetigi : quia hoc uidetur non ſolum in fauorem partium inductum,ſed etiam in fauorem ipſius Apoſtolicæ ſedis,ne vilipendatur in tali miniſtro. 61.diſtin.in ſacerdotibus,cum ſim.

a ¶ Nec

audiantur [a] alibi, q̃ in ciuitatib. [b] vel locis [c] insignibus, vbi possit cōmode [d] copia [e] peritorū [f] †haberi.

¶ Actore & reo eiusdem diœcesis existentibus, causa committi non debet extra illam, nisi in sex casibus, in quibus tamen non trahatur vltra vnam dietam: & nisi in duob. vltimis casib. impetrās per iuramentum fidē fecerit de illis, repelletur à iudice; & in expensis cōdemnabitur, hoc dicit vsque ad §. Cum aueem, Dominicus.

¶C V M V E R O [g]

a ¶ Nec audiantur.] No. quòd versiculus iste non prohibet circa commissionem, sed circa agitationem & idem erat in prædicta decretali, præsenti. Si ergo extra talia loca fiat commissio, dummodo in his locis causa audiatur, satisfactū est huic rñso ſm Ber. & oēs. arg. §. eo. tit. nonnulli de exce. olim. & inf. §. ꝓx. & eo saluo quod ibi dr: & ad hoc. ff. qui satisd. cog. si fideiussor. §. 3. vbi dr, ꝙ cui difficile est satisdare in vna ciuitate, in aliam mittitur. vt satisdet.

† Noīe peritorū qui intelligantur, uide per Archidiaconū. in c. ut commissi. inf. de hæret.

b ¶ Ciuitatib.] ciuitas 1 murorum ambitu terminatur, regulariter tñ, etsi in suburbijs audiret, idem credo, arg. inf. de sen. excom. si ciuitas. Et bene dicit ciuitatibus: quia in eis præsumuntur esse periti: sic & epi in solis ciuitatib. statuendi sunt. 80. dist. c. 1. su. de priuile. c. 1. Et leges & artes in regijs ciuitatib. sunt docendę, vt in prooemio. ff. §. hæc autem. & de magist. ca. 1. & nomine studij, non intelligitur villa, vel castrum. de cle. non resi. tuæ.

1 Conciliacętusque hominum iure sociatos, ciuitates appellat Cicero de sum. Scipionis.

ADDITIO. Dicit Isid. in 15. lib. Etymol. quòd ciuitas est hominum multitudo societatis uinculo adunata, dicta a ciuibus, i. ab ipsis incolis vrbis, quia plurimorum constituat & contineat vnitatem. Nam vrbs ipsa męnia sunt: Ciuitatis autem nomine non saxa, sed habitatores notantur secundum Isidorum. Archid.

[Glo sc ponit duas lecturas.]

c ¶ Locis insignibus.] quidam dicunt, quòd hæc determinatio, Vbi, &c. quæ statim sequitur, non refertur nisi ad hoc quod dicit, locis insignibus: Sufficit enim ꝙ sit ciuitas, licet ibi non sint periti: Et est ratio, quia cōiter in ciuitatib. sunt periti: & ea quæ raro accidunt, Iurisconsulti non respiciunt, nee eis medentur, sed his tantum, quæ frequenter occurrunt: in Auth. ut sine prohilma. deb. tu. ge. §. quia uero, coll. 7. arg. 4. dist. erit. ff. de legib. nam ad ea, vix enim est, quòd in ciuitate uel ibi prope, non habeantur periti. Vnde satis eorum copia in ciuitate haberi potest. ff. de rei vend. quæ religiosis. 6. q. 1. Pontifices. Alij contradicentes, quòd ibi est eadem ratio. Primum placuit Innoc. & Host. 2 secundum hoc expone quod sequitur, Vbi, &c. i. in quibus locis insignibus. & facit pro hac parte. infr. eo. §. in nullo.

2 Et placet Do. & Phil. ex qua glo. notāt quòd clausula in fine rescripti posita nō refertur ad omnia superiora, ubi ratio hoc suadet facit. l. 3. §. 1. & ibi Bar. ff. de lib. & posth. Font.

d ¶ Commode.] 22. q. 2. facit.

[Gloss. seq. quærit & soluit: quæstionem fortificat, & soluit; circa solutionem duas opin. recitat, & demum solutionem determinat distinguendo.]

e ¶ Copia.] tam pro aduocatis, quā assessorib. & cōsiliarijs, & alijs quæ emergunt. ff. de postulan. l. 1. §. ait pṫor. ff. ex quib. cau. ma. l. ab hostib. §. fi. de vi. & hone. cle. cū ab omni. 11. qu. 3. non licet. Quid si inter iudices & partes est contentio super hoc? quia alter dicit locum insignem, & ibi eopiam peritorum haberi, alter negat, quid erit? Dic recurrendum ad cōem opinionem vulgi. ff. de supellect. leg. Labeo & su. de spon. ex litteris. Quid si adhuc super hoc sit contentio? Recurretur ad arbitriū boni uiri. ff. de uerb. obl. l. continuus actus. non delegatorū qui iurisdictioni suæ fauerent: ad hoc. C. de arbi. l. nemini. & sup. de pæn. dilectus. secundum Ber. & intellige bonum uirum iudicem ecclesiasticum illius loci, secundū Inno. Hostiē. autem dicit hic recurrendum ad arbitrium iudicis, i. boni viri; & sic intelligitur, l. continuus. §. cum ita eligentur ergo secundum eum arbitri, sup. eod. pastoralis de off. deleg. suspicionis, nisi euidenter notorium esset ꝙ ibi peritorum esset copia. ad hoc de app. consuluit 3 Ego eredo, quod cum iudex se constituit aduersarium, tunc locum habeant supradicta, sed si contentio esset solum inter partes, certe credo, quod iudex de hoc cognoscere & pronunciare posset, quia video, quod pronunciat, an sua sit iurisdictio: quod plus est. supr. eod. super litteris. & facit quod recitari cōsueuit. de prob. post cessionem. & facit. inf. §. prox. in fi.

f ¶ Peritorum.] scilicet, iuris, ut prius fuit in alia decre. præsenti.

g ¶ Cum uero.] hic incipit corrigere & moderari statutū gñalis concilij. supr. eod. nonnul i. & summæ æquitatis est, quod sequitur. Ioan. And.

¶ Iste §. legitur vsq; ad §. Insuper. & hoc hēt: Cū actor & reus sunt eiusdem ciuitatis uel diœcesis, extra ipsam ciuitatem uel diœcesim nō est causa deleganda, nisi cū iusta causa: quo casu potest cōmitti extra diœcesim, dummodo locus non distet a fine diœcesis ultra unam dietam. Et si actor & reus non sunt eiusdem diœcesis, & actor non uelit impetrare in diœcesi ipsius rei: potest impetrare in alio loco, dum tamen locus iste non distet a fine diœcesis rei, ultra unam dietam. Item delegatus deputatus ad cognoscendum in certo loco, non potest causam alibi adire nisi de consensu partium.

CASVS. Prætendebam Titium debitorem meum in aliqua pecunię summa; eo quòd habebā iudicem ordinariū mihi suspectum, coram ipso nolui eum cōuenire, sed impetraui delegatum a sede Apostolica; Quæritur utrum possim impetrare in quocunque loco. Rñdet Romanus Pontifex cum distinctione; quia aut ego actor, & ipse reus sumus eiusdem ciuitatis uel diœcesis, & tunc debet impetrari delegatus in ipsa diœcesi: nisi impetrarem iudicem delegatum ꝯ epm, uel Capitulum ecclesiæ cathedralis, uel uniuersitatem, qui habent iurisdictionem in tota diœcesi: quia tunc potero impetrare extra diœcesim: sed debeo impetrare in diœcesi uicina quæ non distet a fine diœcesis rei ultra unam dietam. Si autem fuerimus diuersarum diœcesum: tunc debeo impetrare delegatum in diœcesi rei, nisi habeam homines illius diœcesis suspectos: quia forte reus est magnus dominus in illa diœcesi, & gentes illius diœcesis vellent sibi fauere. Sed quid sanctissime Pater? Ponamus retento eodem themate, quod a uobis impetraui contra Titium iudicem delegatum, cui mandatum fuit, ut causam examinare in tali diœcesi: an possit delegatus causam examinare[t] extra illum locum? Respondet Romanus Pontifex, quòd sic de cōsensu nostro. Sed ponemus, quòd delegatus vult delegare uices suas aliquibus non est dubium quòd potest: sed quibus personis poterit? Respondet quòd personis, de quibus dictum est, sup. & non alijs. Nota ꝙ quando actor & reus sunt eiusdem diœcesis, delegatus est impetrandus in diœcesi, & non extra diœcesim, nisi cum causa: uidelicet si impetretur delegatus contra episcopum vel Capitulum ecclesiæ cathedralis, qui habet iurisdictionem in tota diœcesi. Nota quod si actor & reus sint diuersarum diœcesum, actor debet impetrare delegatum in diœcesi rei, nisi homines illius diœcesis habeat suspectos. Nota ulterius, quod non potest trahi ultra unam dietam a fine suæ diœcesis: Fallit in curijs priuilegiorum regalium, Apostolicorum, uniuersitatum, & hoc quando in priuilegijs uniuersitatis apponitur illa clausula. Quod conseruatores priuilegiorum possint cognoscere de quibuscunque personis cuiuscunque prouinciæ, uel diœcesis. Not. quod delegatus a sede Apostolica non potest causam alibi audire per se nec per alium, quam in loco sibi commisso. Nota quod delegatus a sede Apostolica non potest subdelegare, nec committere uices suas nisi personis habentibus qualitates de quibus dictum est supra tamen delegatus potest alicui non canonico committere examinationem

eiusdē [a] ciuitatis, seu dioecesis fuerint actor [b] & reus, extra [c] ipsas causas non committatur: [d] nec cōueniatur aliquis eorū-dem: nisi [e] ab episcopo [f] contra aliquem de sua dioecesi, [g] vel ab aliquo [h] contra eum, aut contra eius capitulum, [i] seu contra vniuersitatem ciuitatis, villæ, aut castri fuerit actio dirigenda: vel nisi actor eandem ciuitatem vel dioecesim intrare non audens, [k] aut sui aduersarij potentiam [l] merito [m] perhorrescens, eum [n] intra [o] ipsas nequeat conuenire secure: [p] in his quippe casibus extra dictas ciuitatē & dioecesim possit [q] contra prædictos [r] causa committi: nullus tamen eorum vltra vnam dietam [s] a fine suæ dioecesis valeat conueniri. Sed & in duobus. [t]

nationem & receptionem testium: tamen notam causam non posset subdelegare.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

a ¶ Eiusdem ciuitatis.] quia domicilium habent in eadem ciuitate uel dioecesi. Et idem intelligo, cum plura domicilia habent: quod esse potest, ut ff. ad municipal. assumptio. §. 1. quia adhuc dico, ꝙ locū habebit §. iste. & nō sequē s: quod satis probatur sup. de foro cōpet. ex parte B. nec negari pōt, licet ēt sit iste alterius ciuitatis, [1] quin etiam sit istius: quod §. iste requirit.

b ¶ Actor & reus.] unde dicant isti, habes sup de neib. sig. forus uers. in omni.

c ¶ Extra ipsas.] ciuitatē seu dioecesim.

[Glo. seq. ad quæstio alleg. pro & contra, & soluit dubitando.]

d ¶ Nec committatur.] hoc verum videtur, nisi ad id expressus accesserit partium consensus. argu. inf. eod. §. in. nullo quoque, quod etiam facit contra, cum in illo casu hoc sit expressum: in isto non. argum. de deci. ad audientiam tamen id videtur, cum hoc solum sit in partium fauorem inductum. de regula lib. ad Apostolicam, cum suis concordan. Et licet hoc satis videatur rationabile: non dico tamen hoc asserendo per id quod dicitur in fine cap. Audiui tamen curiam id seruare, & tales commissiones de curia emanasse: (& 1 eas vidi sub Bulla.

1 Hęc uerba: & eas uide sub bulla, nō repiuntur in antiq. codic.

e ¶ Nisi.] a generali dicto ponit casus exceptos.

f ¶ Ab episcopo.] hoc æquissimum est, ex eo maxime, quia si in ciuitate vel dioecesi sua aliquem ex subditis suis episcopis iudicem impetraret, recusari posset vt suspectus, vt supra vt lite non contest. acceden. 1. §. cum igitur.

g ¶ De sua dioecesi.] idem si de aliena, quia etiam tunc non impetrat in sua, vt infra §. proxi. Sed de sua ideo dixit, quia §. iste tractat tantum quando reus, & actor eiusdem dioecesis sunt unde dictio, Nisi, alias, nō proprie poneretur.

ADDITIO. Dioecesis dicitur disiunctio, siue diuisio, uel gubernatio, quia diuisa est ab ecclesia alterius episcopatus, ut satis patet 7. q. 1. episcopum: 6. q. 3. quicunque. cap. licet. & cap. inter. Et commissa gubernationi unius. decima quæstione prima, unio in fi. 2. quæst. 2. sicut Archid.

h ¶ Ab aliquo contra eum.] vix enim inuenerit actor in ciuitate episcopi iudicem, cui non faueret episcopo. argumen. supra ut lite non contesta. accedens. 2. ibi. Et omnes existunt sub districtu & cetera.

i ¶ Eius capitulum.] scilicet, suæ ecclesiæ cathedralis. Quod dic, ut leg. & not. sup. de uerb. signif. cum cle. sup. de testi. requisisti. §. secus autem est, & cum de tali cap. loquatur. ad alia non extendam quod hic dicit: & sic seruat curia de facto. Archid.

2 Vide Ioannem Roiam in singularibus fidei, singu. 200.

k ¶ Non audens.] forte Gibellinus, & ibi regunt Guelphi, uel econuerso: uel forte relegatus.

l ¶ Potentiam.] paritas in iudicijs est seruanda, sed potentioribus pares esse non possumus, ff. de alien. iur. mut. cau. facti quia etiam. in principio.

m ¶ Merito.] nota uerbum: quia si diceret se dubitare, ubi non est dubitandum, nō excusaretur. sup. eod. cum contingat. de simo & quæstiones, cum si.

n ¶ Eum.] aduersarium.

o ¶ Infra ipsas.] Ciuitatem & dioecesim, cuius sunt ipse reus, & actor.

p ¶ Secure.] quod in iudicijs requiritur, ut ipsorum iudiciorum exercendorum locus sit idoneus, & securus, alias locum habet appellatio. de app. ex parte 1. & tunc etiam si litteras, de conductu haberet, suis inimicis 2 capitalib. se opponere nō teneret s. ut lit. non contest. accedens 2.

2 Etiam si de differt inimicitiæ causā. l. si merces, §. culpæ. ff. loc. glo. in l. athletæ. ff. de excus. tut. in c. quia diuersitatis. supra de concess. p̄ben. Phil. & Anch. Fon.

q ¶ Possit.] non dixit, debeat. Vnde dico, ꝙ si c̄ episcopum uel capitulū uel potentem impetretur in sua ciuitate, uel dioecesi, bene tenet commissio: & idem econuerso, semper saluo recusationis iure. Io. And.

r ¶ Contra p̄dictos.] episcopū uel eius aduersarium, cōtra Capitulum uel uniuersitates, uel potentes, uel aduersarium eius, qui in eam intrare non audet.

[Glo seq. format q̄onem bimembrem. & secundum membrum soluit. Primū dupliciter exemplificat subdens aliud simile dubium: & utrumq; simul soluit.]

s ¶ Vnam dietam.] olim dicebamus de duab. per decr. s. eo. nonnulli. Sed quid dices, si agatur actione reali, nunquid fiet computatio a finibus dioecesis ubi sita est res, sm quod olim fiebat: Et nunquid erit ibi comparatio duarum dietarum, sm qd olim erat: uel unius tantum, ut hic? Quod olim sic esset, probatur sup. eo. dilectus 2 de foro comp. ex parte B. Vr̄ huic nouo iuri hodie standum ultimo de hac materia, & sicut generaliter loquitur, est generaliter accipiendum. 19. dist. c. 1. vt habeatur solum unius dietæ computatio, & non duarum: & cum determinatione, quæ hic ponitur. Sed a quo loco computetur, satis est dubitabile. Pone enim ꝙ Bononiensis c̄ Bononienses super re sua Mediolani litteras impetrat, ubi debebit impetrare? nunquid Bononiæ vel Mediolani, uel loco uicino inf. dietam a Mediolano: Item pone, ꝙ Bononiensis contra Regienses super re sita Mediolani, ubi impetrabit? an Regij, uel loco uicino infra dietam; an Mediolani, uel loco vicino infra dietam? item vide aliud dubitabile. Quid & si Bononiensis impetrat contra Regiensem domicilio & Mutinensem origine, an habebitur respectus ciuitatis Regiens. vel Mutinen. cum ratione originis dicatur esse de loco: ita, quod episcopus loci eum ordinare, & commendatitias ad ordines sibi dare possit, sic & episcopus domicilij. j. eo. lib. de tempo. ord. cum nullus. r. rū. & in loco originis dr̄ domicilium retinere. ff. de Sena. l. pen. Satis vr̄ de mente conditoris esse, ꝙ habeatur respectus loci domicilij, non rei uel originis: & hoc ex eo, quia de loco domicilij dr̄ quis proprie trahi per illud uerbum, Trahatur. s. eo. nōnullii: quod ēt hic repetitur: & per mentē conditoris hoc credo tenendum. Ad hoc j. de sepul. cū quis. ubi de loco originis non habetur rō. & C. de præscr. long. temp. l. ult. ubi procedit præscriptio, ut inter præsentes, ex quo præscribentes, & cui præscribitur, sunt in prouincia licet res sit extra prouinciā: Notat etiam Compostellanus in decre. nonnulli, in 3. glo Guil. in Spec. de citatione §. 1. circa prin. quod dioecesanus alicuius, ubi aliud non additur, intelligi debet dioecesanus domicilij. & sic disputaui & determinaui, & sic seruat Curia Romana, ut audiui.

t ¶ Duobus ultimis.] s. quando actor reum in ciuitate secure conuenire nō potest, quia ciuitatem intrare non audet; uel quia timet aduersarij sui potentiam.

a ¶ Primo.

a ¶Primo.] nota & est sim. ĩ. de elect. quamuis. & c. prouida ad idem supra de resti. spol. Pisanis.
q ¶Iudici.] nota pro eo quod dixi supra §. prox. in fi. iudicis. n. est inuestigare. sim. C. de fideicom. l. uoluntatis defuncti. 30. q. 5. iudicantem.

c ¶Saltem.] not. q̃a si aliter fides fieri potest, primo id fieri debet, ad iuramentum. n. recurritur solum in aliarum probationum defectũ sup. de probat. c. 2. de procurato. ex insinuatione. ff. de iureiur. admonendi. C. de iureiur. in bonæ fidei.
d ¶ Per proprium iuramentum] not. ꝙ iuramentum 1 est legitima probatio, facit ꝙ not. 82. dis. proposuisti. ad hoc de senten. excom. si vero 2. de excep. pastoralis. ĩ. de electio. ut circa. & c. nulli, & ad de ꝙ dixi, inf. de reg. iur. præsumitur ignorantia.

1 Vide Hippolytũ in rubrica. C. de proba.

e ¶In causa.] principali, procedet tamen in absoluẽdo, cognoscendo, taxando, & iudicando de expensis, ut sequitur.
f ¶Legitimis.] quod dic, ut notatur 2. q. j. in primis, de dolo & contumacia, finem.
g ¶Cum aũt.] sup. in prox. §. dixit, quid iuris cum actor & reus eiusdẽ diœcesis uel ciuitatis sunt, modo dicit hic, quid iuris cũ sunt diuersarum. De prælatis autẽ ordinum uel locorum, qui impetrant ꝓ mẽbris suis habentibus uel non habentibus speciales administratores uel gubernatores: dic ut in Clemen. eod. tit. Abbates.
h ¶ Habere.] idest impetrare.
[Glo. seq. soluit obiectionem.]
i ¶ Recuset.] nota quòd actor recusat iudicem, & hoc uerum est in iudice adeundo, delegato, uel ordinario unde si reus plures haberet ordinarios, actor alterum eligit, alterum recusat: sed sin iam aditio secus: quia tũc actor non recusat, sed reus bene: nisi ex noua causa, uel nouiter ad eius notitiam perueniente sup. de offi. deleg. causam quæ. & cap. insinuante.
k ¶ Traxerit.) & in quo deputatus est iudex ĩ. §. prox.
(Glo. seq. quærit, & remittit.)
l ¶ Vnam dietam.) an dieta ista computanda sit legaliter. s. vt xx. millaria computentur pro una dieta. ff. si quis cau. l. uicena. quæ est prima: an vulgariter, scilicet secundum regionis consuetudinem? Dic ut not. supra eod. nonnulli & infra de elect. cupientes. 1. respon. & quod de vulgaribus intelligi debeat, probatur infra. de præb. præsenti. §. loca.
[Glo. seq. soluit quæstionem.]
m ¶ Remotus.] vnde & si modicum vltra vnam dietã remotus esset locus ille; puta, per vnum miliare, non poterit ibi fieri conuentio. ff. de uerb. sig. l. 5.

vltimis casibus, nisi impetrãs de prædicto timore, quem in litteris commissionis exprimere tenebat, primo [a] fidem iudici [b] faciat, saltem [c] per proprium iuramentum; [d] iudex ipse nullatenus in causa [e] procedat, sed partes a sua iurisdictione dimittens, impetrantem eundem in expensis legitimis [f] alteri parti condemnet.

¶*Actor contra reum diuersæ diœcesis debet impetrare delegatũ vel in diœcesi rei, vel in alia non propria, nec vltra vnam dietam distante. Dominicus.*

¶ Cum autem [g] actor & reus ciuitatum & diœcesum fuerint diuersarum, si actor in ciuitate uel diœcesi rei iudicem habere [h] recuset; [i] ipsum non in sua, sed in alia ciuitate, vel diœcesi libere impetrare valeat, reumque trahere ad eandem dummodo locus, ad quem eum traxerit, [k] vltra vnam dietam [l] (sicut in casu alio præmittitur) minime sit remotus. [m]

¶*Delegatus extra locũ cõmissionis nec partes citare nec causam cognoscere põt sine expresso partiũ consensu: nec subdelegare locis uel personis aliis, quam hic expressis. Io. And.*

¶In nullo quoque casuũ prædictorum, [n] iudex extra ciuitatem seu diœcesim, in quibus deputatus [o] fuerit, citet [p] partes, nec de causa sibi commissa cognoscat: nisi ad id expressus [q] accesserit earundẽ † assensus: neque alibi, quã infra illas [r] & personis duntaxat designatis [s] superius, committat quomodolibet vices suas. [t]

¶ *Delegatus nihil debet a partibus recipere, nisi esculentum & poculentũ libere oblatũ, quod paucis possit consumi dieb. uel moderatas expensas, si non sunt pauperes, quando pro necessitate, uel utilitate non malitiose extra domicilium pergeret. Dominicus.*

IN NVLLO. ¶Primo ponit duo, a quibus unum casum excipit: ibi, Nisi secundo alia duo: ibi, Neque alibi. Io. And.
n ¶Prædictorum.] scilicet, cum actor & reus sunt eiusdem diœcesis: & in eadem sunt iudices impetrati, uel ex causa in alia: uel sunt diuersarum & in ciuitate rei impetrati sunt iudices, uel in tertia ciuitate.
o ¶ Deputatus fuerit.] Nota ergo, quòd non solum requiritur, quod non citet ad locum ultra dietam remotum, sed etiam quod non citet extra locum, in quo deputatus est. 2 Olim autem dicebamus de duabus dietis, quòd si iudex exeundo locum, in quo deputatus est, ueniat ad locum nõ remotum ultra duas dietas, procedere poterat. de exceptioni. olim hodie in supra dictis casibus nõ sic. ut hic uides.

2 Itẽ quod locus sit insignis ut s̃. uers. nec audiant. Quid ergo si talis locus in quo hæc tria concurrant haberi nò põt & remediũ litigandi coram ordinario non subest: puta, q̃a ab ipso est appellatum? Sol. exprimat hoc Papæ, qui sibi prouidebit, hoc expresso in rescripto. Io. And.
† al. eorundem.

[Gl. seq. recitetur per quæstionem.]
p ¶ Citet partes.] & si citauerit, non tenetur ire: quia citatio irrita est ipso iure ut in fi. c. & si ob hoc processerit contra eos, nõ tenet processus, ut ibi. An aũt citatus teneatur ire priuilegium uel defensionem allegaturus, dic ut not. 3. q. 2. si episcopus. in glo. secunda, & de accus. ueniens. in ult. glo.
[Gloss. soluit duas quæstiones.]
q ¶ Expressus.] in tantum credo inhærendum huic literæ, quod licet interueniat tacitus consensus, puta, quia non opponitur exceptio, credo quod non ualeat processus per fin. cap. Idem credo, si interueniat cõsensus rei, & non actoris, uel econuerso: licet eius tantum, qui consentit, uideatur esse fauor eadem ratione, cum litera ista dicat, earundem.
r ¶ Illas.] scilicet, ciuitates, seu diœceses, in quibus deputatus est.
s ¶ Designatis superius.] scilicet constitutis in dignitate, uel personatu, uel cathedralium ecclesiarum canonicis. Approbata est igitur per hanc literam opinio Ber. & modernorum, qui notabant in decr. præsenti, quod idem iuris erat in delegatis a sede Apostolica, quod in legatis: in ordinariis autem tene, quod habes infra de offi. or. ut litigantes. & cap. cum episcopus.
t ¶ Vices suas.] secus si audientiam committeret, vel aliquem certum articulum, ad hoc supra de offi. deleg. super quæstionum dixi sup. eod. §. 1.
INSVPER. Ista est secunda pars principalis, vt dixit glo. 1. Potest ista pars subdiuidi: quia primo ponit regulam

regulam præmissa ratione, quæ duos casus excipit. Prima: ibi. Nisi, & secundo casui excepto quatuor modificatione subijcit: ibi, Prouisurus.

¶ Iste §. legitur usq; ad §. assessorē, & hoc habet: Delegatus a sede Apostolica non debet a partibus aliquid recipere, exceptis esculentis & poculentis liberaliter oblatis: & hoc, nisi proficiscatur extra suum domiciliū; quo casu licite accipit expensas. hoc dicit.

¶ Insuper [a] vt gratis, [b] & cum omni puritate [c] iudicium [d] coram ipso [e] procedat, nullum munus [f] vel quicquid aliud] nisi [g] forsan esculentum vel poculentum mera liberalitate [h] oblatum, quod paucis [i] consumi [k] possit diebus; vel nisi cum ipsum ꝑpter causam [l] sibi cōmissam contigerit extra suum domicilium proficisci, [m] moderatas [n] expensas] re-

CASVS. sic figurat: dictū fuit s. in prin. huius c. ꝙ cāæ a sede Apostolica non delegantur, nisi ꝑsonis existentib. in dignitate uel personatu, uel obtinentib. canonicorū ecclesiæ cathedralis: & ꝙ isti sunt capaces iurisdōnis Apostolicæ, & nō alij; Sed quęritur, utrū dicti cōstituti in dignitate, pro laboribus suis & onerib. q̄ sustinent in examine causæ sibi delegatæ, possint licite a partibus exigere salarium? Rn̄det ꝙ non. nisi esculentū & poculentum quod possit in pauco tp̄e cōsumi. Sed quid, sanctissime Pater, nunquid pn̄t recipere expensas factas? Respōdet, ꝙ si faciant expensas nō solitas pro examine testiū vel alia iusta causa, quia proficiscentur extra domum, tunc licite possunt assumere & petere expensas moderatas: ꝙ si partes litigantes sint pauperes, ipse delegatus debet proficisci extra domum suis proprijs expensis. Nota, ꝙ si testes sint in loco propinquo, ita ꝙ potest testes examinare ad domum suam non debet delegatus aliquid accipere. Nota insuper ex isto § ꝙ delegatus a sede Apostnlica, non potest licite aliquod munus, uel aliquid aliud a partibus accipere, nisi poculentum & osculentum. Et hoc intelligitur de delegatis habentibus stipendia sufficientia ad victum: quia si essent aliquæ dignitates tenues possunt licite expensas petere a partibus ut per Pan. in c. cum ab omni. de vit. & hon. cler. in annota. Immo etiam licite exigit qui non habet stipendia ecclesiastica, unde possit sustentari, ut tenet hic Domin. de sancto Gem. Nota ulterius ꝙ delegatus. qui abundat redditibus si proficiscatur extra domum pro causa, licite recipit expensas. Sed quæritur, quas expensas recipit ipse Delegatus? Dicendum, ꝙ non recipiet integras expensas, sed solum illas expensas, quas in domo sua non erat consuetus expendere. Nota, quod cum delegatus pro causa extra domum proficiscitur, expensæ sunt sibi faciendæ communiter tam ab actore, quam a reo: quia ex quo agit commune negotium, illud cōmunibus expensis debet expediri. Nota quod cum delegatus exit extra domum pro causa, & litigantes sunt pauperes, nihil debet delegatus exigere pro suis expensis, sed debet proficisci expensis suis, quia redditus ecclesiastici sunt deputati pro iustitia partibus ministranda. Sicut etiam Regibus, & Imperatoribus sunt deputata tributa pro iustitia ministranda.

[Glo. seq. continuat, & quæstionem soluit.]

a ¶ Insuper.] quasi dicat, supra prouidimus de personis, & locis, quibus, & in quibus causæ committendæ sunt & tractandæ: nunc prouideamus circa exactiones indebitas quæ in iudicijs, & a iudicibus, assessoribus, & notarijs fiebant. De tempore processus nil dixit: quia satis per antiqua iura prouisum erat supra de ferijs. cap. vlt. de offic. deleg. consuluit. in Authen. de iud. §. sedebunt, collat. 6.

b ¶ Gratis.] bene dicit, quia iudicium iustum, uel iniustum non licet uendere. 11. quæst. 3. non licet. 14. quæstio. 4. non sane. §. ille tamen, de vita & hone. cler. cum ab omni.

ADDITIO. Gratis, aduerbium est qualitatis. i. sine merito: ad hoc. 1. quęst. 1. cap. gratia. & cap. quicquid cā, emendari c. dictum. c. baptizandis, sup. de simo. c. dilectus 2. in fine sup. de vita, & honest. cler. cum ab omni. 11. q. 3. qui recte. & c. non licet. 14. q. 5. c. ult. iuxta prin. Archid.

c ¶ Puritate.] conscientiæ, inf. eod. §. assessorem. inf. de re iud. cum æterni.

d ¶ Iudicium.] potest hic poni pro sententia, & etiam pro omni eo, qđ sententiam præcedit. & facit quod dixi inf. de reg. iur. in iudicijs. 1. q. 1. sicut.

e ¶ Coram ipso.] de legato, idem in conseruatore, inf. da off. deleg. c. ult.

f ¶ Nullū munus.] nota ꝙ triplex ē munus, 1 a manu, a lingua, & ab obsequio: non ergo dixit simpliciter munus, sed dixit, nullum munus: ad idem. 1. q. 1. sunt nonnulli. — 1 Vide B. Tho. 2.2. q. 100. art. 5.

ADDITIO. De hac dictione, munus: ēt hr̄ 27. dist. legant. Sed aliqn̄ munus sumitur pro ordine, siue officio vel dignitate, vt 55. dist. priscis, hic tn̄ ita sumitur. Sed id ideo dicit, nullum, quia rescriptum est Esa. 33. Qui excutit manus suas ab omni munere, iste etiam in excelsis habitabit. 11. q. 3. qui recte. in fi. ad hoc. 1. qō. 1. sunt nonnulli. Arch.

g ¶ Nisi forsan esculētum.] ergo nota, quia de aliquo quod in muneribus consistit, etiam vnius denarij, valorem recipere non potest, nisi esculentum, &c.

h ¶ Mera liberalitate.] ut exactum uel petitum directe uel indirecte non fuit: ad idem de simo. dilectus. 2. ad finem.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem, & solutionem.]

i ¶ Paucis.] cum numerus non adijcitur, crederem arbitrio boni uiri relinquendum, habita etiam consideratione personarū, ipsius iudicis recipienti, & consuetarum expensarum qualitate, & ipsius datis. ad hoc de simo. & si quæstiones. §. 2. & saltem duo dies non vn̄r exclusi, cū pluralis locutio duos numeros cōprehēdat, de consue. d. 1. hoc quoq; . ff. de testib. l. ubi numerus. ad hoc 2 de uer. obl. l. continuus actus. §. 2. — 2 Scilicet ꝙ relinquat arbitrio boni viri.

k ¶ Consumi.] ita ꝙ non producatur ad munerum quantitatem. ff. de offi. procons. solent. in fi. Talia. n. xenia, non sunt lucra; ut ibi. & ff. de offi. præsi. l. plebiscito. Et tolerantur ista, quia non est uerisimile, ꝙ propter ista moueretur animus iudicantis de simo. & si qōnes, ad finem. Sicut & pro modica re non datur actio de dolo: quia non est uerisimile, &c. ff. de dolo. l. id est, & lege præcedenti. in fi. & de modico non est curandum. de consecra. dist. 2. reuera. alibi non distinguitur inter multum & modicum. 14. q. 3. plerique, & q. ult. c. ult. sup. de appel. c. de appellationib. de simo. ex tua. Insti. de rer. diu. §. gallinarum. Io. And.

[Glo. seq. soluit quæstionem.]

l ¶ Propter causam.] id est suadente utilitate, uel necessitate causæ: unde non debet fingere occasionem, ut sequitur simile inf. de iur. cal. 1. Et per hoc satis vr̄ terminari, qđ solet quæri, an si scholari existenti in studio, Papa deleget causam, ille possit petere expensas: licet. n. ille nō sit in domicilio suo, sed extra, non est tamen ibi propter causam. sed propter studium, unde expensas nō habebit per hanc literam: & de hoc in Spec. de sala. §. uersi. si alicui. — Scholaris cui cō a Papa in loco studij cōmittitur expensas non habebit.

m ¶ Proficisci. Pone exemplum sup. §. proxi. de præscr. quia indicante.

[Glo. seq. primo literam exponit, secundo soluit duas quæstiones, tertio quærit & soluit distinguendo. in fine quærit dubium, & relinquit.]

n ¶ Moderatas.] Nota 3 ꝙ minores potest. ff. mand. si quis alicui. §. impēdia. ad idem ff. de admi. tut. cum plures, §. cum tutor. erunt tamen mediocres & non delicatæ. ff. de pig. act. si seruos. in fi. ad idem. de dolo & contra finem. & c. sequen. de eo qui mit. in poss. cum venissent, de sequest. poss. c. 1. ad fi. Nec credo compensandas, — 3 Gl. sequuntur Doctor. & Philip. & Pert. de Ancha. Fon.

cipere [a] ab eisdem partib. qualitercunq; [b] p̃sumat: [c] Prouisurus attēte, ꝙ in ipsis expēsis modum nequaquam excedat; [d] nec plus ab vna parte, quā ab alia [e] exigat, cū commune [f] gerat negotium vtriusque: quódque [vbi cāæ sibi cōmissæ utilitas [g] vel necessitas non exegerit] occasionem [h] propter habendas expēsas proficiscendi extra domiciliū nō assumat: sed & ubi notabiliter [i] fuerint pauperes [k] † litigantes etiam pro expensis nil prorsus exigat ab eisdem.

† Not. quòd paupertas excusat ab onere expensarū. Dom.

¶ *Delegatus, nisi indigeat, non assumat assessorem: alias de suo illi prouideat. Si eget, non suspectum partibus assumet, cum moderato salario a partibus soluendo.*

¶ A S S E S S O-

das, uel deducendas in hoc casu expensas, quas domi facturus esset, ſm quod dicere consueuimus in uictore, per l.ff.ad exhiben.sed & si. §. 1. de petit.hære. sed & si.§.quod autem 2. & ff.de rei ven.l.si res.quia dico, ꝙ in procuratoribus hæ non deducunt: Sicut & eps uisitans uel consecrans, procurationem integrā recipit, & nil deducit, s̃.de sim. cum sit. Et testis integre expensas percipit, 4. q.3.uenturis. & inf. eo.§.pen.aliàs sequeretur interdum, ꝙ nil haberent, cum interdum tantundem, & forte plus expendant in domo ꝓpria. præterea, iam nō esset differentia inter delegatum, & ordinarium, qui, qñ proficiscitur, expendit quæ domi expēsurꝰ erat, vt in Auth.de mand. prin.§.illud tñ.alij contra. Et no.ꝙ litera nō distinguit, an ddlegatus habeat beneficia sufficientia, uel non. Vnde dico, ꝙ siue abundet, siue non, expensas habebit cum proficiscitur propter causam: licet Host.dixerit delegatos Papæ peccare, si recipiunt expensas ex quo habent sufficientia beneficia: & hoc no. sup. de vi. & honesta. cler.cum ab omni. Et in illis expensis habetur satis nō solum uictus: sed etiā vecturarum, equorum, & similium. Quid dicemus de delegato ordinarij? Dic quod si est delegatus ad uniuersitatem causarum: idem quod in ordinario .s. quod nihil habebit, imò ordinarius ei prouideat. Idem enim est consistorium, inf.de appel.c. Romana.& ordinarius est, ut dixi inf.de offi. vic.licet, ad hoc sup.de offi.ordi.inter cetera.& in Auth.ut nulli iudi. §.nulli:coll.9. & in Auth.de mand.princi.§.illud. Si sit delegatus ad specialem causam & ordinarius ei causam malitiose committit, idem. Si non malitiose, uidetur idem quod in delegato Papæ secundum Innocentium, qui hoc no. supra de uita & honest. cler. cum ab omni. Sed an hæ pœnæ habeant locum in eo, quod in delegato Papæ hic exprimuntur: utilis esset declaratio pro eo, ꝙ pœnæ non uidentur excedere propriū casum.de pæniten.dist.prima.pœnæ.inf.de reg. iur.in penis.cum concor.

a ¶ Recipere.] nota ꝙ non solum exigere ab inuito, sed etiam a uolente recipere prohibetur ad idem infra de censi.Romana.§.pen.

Sportulæ an debeātur delegatis iudicibus.

b ¶ Qualitercunque.] nota quia secundum leges delegatus habet sportulas, scilicet duos aureos in principio & duos in fine.in Authen.de iud. §. ne autem.coll. 6. & hoc si causa sit maior centum aureorum: alioquin delegatus etiam a principe nihil habebit.ut ibi. Secundum nos nihil uidetur delegato dandum nomine sportularum, cum ista littera sic generaliter loquitur: & supra dixerit. Nullum munus uel quicquam aliud: & facit supra de vita & honest.cler.cum ab omni.& quod ibi notatur.

c ¶ Præsumat.] hoc uerbum denotat uitium.8.dist.quę contra mores 30.dist.cap.2. 17.dist. multis. Aliquando tamen demonstrat bonum actum, ut 5.dist.ad eius. 16. q.1.monachi.& 7.q.1.§.hoc tunc, aliàs, cum uero vers. præsumendum.2.q.2.si quis qualibet. Quod si contrafecerit, ad restitutionem integram tenetur, ut inf.eo.§. notarium. Archid.

Iudex qui ex causa ad testes accedit, a quo dēat procurari.

d ¶ Excedat.] hoc satis supca dictum fuerat, dum dixerat moderata.

[Glo.seq.soluit duas quæstiones.]

e ¶ Quando ab alia.] hoc non habet locum in casu, j. de iudi.mulieres. Cum enim testem producens illum habeat procurare, licet ille pro utraq; parte testetur j. eod.§. proferendo. a simili in iudice cum ad testem ex cā proficiscitur. Item ubi una pars abundat, alia nihil habet, idem dico, ut inf.eo.uers.sed & ubi. unde ibi dicit litigantes, in plurali: ad hoc de elect. cupientes §.si vero. uers. nisi forsan. & facit ad idem eadem Decre. §.denique, ver. vt eo.

f ¶ Cōmune.] facit. inf.§.proxi.in fi.

g ¶ Vtilitas uel necessitas.] Nota ista duo paria: ad idē de preben.exposuisti.& ibi de hoc. Aliquādo nō sunt paria, de eo qui mit.in poss.cum uenissent. ff. de impen.in re.dot. fact.l. impensæ. cum duab. leg.seq.

h ¶ Occasionē.] est sim.j.d iu.mulieres.

i ¶ Notabiliter.] notabilis igitur dēt esse paupertas: ad idē sup.de vsu.cū tu.

k ¶ Pauperes.] paupertas non est de genere malorum. 15. q. 1. illa in fi. Et no.quod etiam secundum leges in hoc casu ordinarius non habet sportulas. in auth. de man. Prin.§.sit ubi.coll.3. & magister in cathedrali Ecclesia institutus pauperes scholares gratis docet. de magi.c.1.& propter paupertatem duæ ecclesiæ vniūtur. 1 10. q. 3. vnio. & pauperibus prouidere debet prætor de aduocatis.ff.de post.l.1.§.ait prætor.

1 Vide conc. Triden. sess. 21. de refor. ca. 5. & sess. 24. de refor. cap.13

ADDITIO. De priuilegijs, & incommodis paupertatis, remittit Archi.ad ea quæ notauit.11. q. 3. pauper. Ioan.And.

ASSESSOREM. Ponit duo dicta. Secundum. ibi.Si autem.Io.And.

¶ Delegatus a sede Apostolica non debet assumere assessores, uel consiliarios, nisi causa hoc requirat: hoc primo. Item delegatus a sede Apostolica debet cauere, ne Notarius cāæ indebitas exactiones occasione sui officij, faciat. hoc secundo. Item Notarius uel iudex, qui aliquid exigit a partibus tenetur illud restituere, nec partes possunt ei donare. hoc tertio. Item delegatus non debet aliquos ad præsentiam vocare pro testimonio ferendo, nisi causa hoc requirat: & potest cogere partes, ut deponant expensas quas testes sunt facturi, hoc quarto. Item facta contra hanc constitutionem sunt ipso iure nulla & irrita: hoc dicit usque ad finem capit.

¶ Præsupponendum est pro intellectu istius §.qui dicantur assessores. Vnde assessores & consiliarij, idem sunt secundum Doct. Ægidium de Sostanis in suo libello, De ordine iudiciario: Nam quando iudex ordinarius uel delegatus reperit in causa aliqua dubia, ad quæ dubia decidenda putat se insufficientem: debet dicere partibus, Ecce reperio plura dubia in causa uestra, & intendo super his habere consilium: si habeatis consiliarios suspectos, nominetis: ne communicentur eis dubia. Tunc partes nominabunt aduocatos suspectos, si habeant aliquos suspectos. Hoc facto, iudex assumet unum uel duos de non suspectis, & eis communicabit dubia, & isti appellantur Assessores, siue consiliarij, & isti pro consilio licite possunt recipere salarium a partibus.

CASVS. Dictum fuit supra in §.precedenti, quod delegati a sede Apostolica non debent aliquid recipere à partibus, nisi esculentum & poculentum, quod possit consumi intra paucos dies: & hoc nisi proficiscantur extra domum: Sed quæritur, utrum delegatis indistincte sit ꝑmisū assumere assessores siue ꝯsiliarios, posito ꝙ ipsi delegati sint sufficiētes ad decidēdum dubia?

Di-

Dicit, ꝙ non niſi neceſſitas exigit: ideo ſi delegatus ſit neglıgens, quia dixit; quod non vult ſtudere, ideo quia non recipit aliquid a partibus hoc non debet facere: quia ſi ſit ſufficiens, non debet in grauamen partium aſſumere aſſeſſores & conſiliarios, qui ſalariabũtur a partibus. Sed ſi fecit qđ in ſe eſt, & comperit ſe non ſufficientem, debet aduocare aſſeſſores ſiue conſiliarios qui recipiunt ſalariũ a partibus. Sanctiſſime Pater, dixiſti qualiter delegati debent ſe habere circa aſſumendos aſſeſſores, ſed vellem informari qualiter ſe debeant habere circa notarios cauſarum? Reſpondet, quod delegati [idem de ordinarijs] debent attendere, ne notarij recipiant ſalarium immoderatum: & ſi vellent exigere a partibus magnum ſalarium, iudex debet facere eos contentari moderato ſalario. Item ſtatuitur, ne delegatus conſequatur ſalarium ſiue lucrum, habita conuentione inter ipſum & notarios, vel aſſeſſores, vt iudex conſequatur partem lucri a notario vel aſſeſſore: quia in aliquibus curijs iſta practicantur: maxime in curijs eccleſiaſticis, quod iudex non conſueuit ferre aliquam ſententiam, niſi prius habito conſilio cum peritis: Quod eſt contra iſtud c. & aliqui iudices diuidebant ſalarium, inter ſe & notarios vel aſſeſſores. Hoc non debet fieri: immo iudex debet abſtinere ab omni lucro. Sed ponamus, quod iudex vel notarius fecit contrarium, nunquid tenentur ad reſtitutionem? Reſpondet, quod ſic: & partes non poſſunt eis donare. Sed uellem informari a ſanctitate ueſtra, qualiter delegati ſe debeant habere circa teſtes? Reſpondet, quod non debent aduocare ad ſe aliquos teſtes, niſi neceſſitas exigat, uel conditio & ſtatus cauſæ requirat, & tunc facient delegati conſignare expenſas a partibus tam in eundo, quam redeundo. Et hoc uerum, ſi ipſi teſtes vocentur ex longinquis partibus. Poſtea in fine dicit Romanus Pontifex, ꝙ declarat irritum & inane, quod fit contra iſtud ca. unde clauſula irritans, Quicquid, &c. refertur ad omnia capitula iſtius conſtitutionis, Conſcientiæ, quia ſtatur conſcientiæ delegati, vtrum ſit ſufficiens ad decidenda dubia in cauſa, uel inſufficiens. Et ſi dicat ſe inſufficientem, cum ſit ſufficiens, ædificat ad gehennam, & peccat mortaliter. Nota primo, quod iudex non debet habere conſilium peritorum expenſis partium, niſi neceſſitas id requirat, uidelicet. quando cognoſcit ſe non eſſe ſufficientem ad cauſam decidendam. Nota vlterius, quod conſiliarius, uel aſſeſſor poteſt recuſari vt ſuſpectus, licet non habeat iuriſdictionem: quia conſiliarius poſſet inducere iudicem ad iudicandum pro parte aduerſa. Sed qualiter conſiliarij debent impendere conſilium. Dicit Doctor Aegi de So. quod non tenentur fortificare conſilium aliquibus rationibus, ſed ſufficit quod dicant, videtur mihi ſic de iure faciẽdum; nec tenentur allegare iura, cum opiniones Doctorum non ſint probabiles, niſi quatenus fortificantur rationibus. Veruntamen conſiliarij non tenentur allegare rationes, nec eorum conſilia conſueuerunt ſcribi apud acta. Nota vlterius, quod notarius debet recipere ſalarium moderatum a partibus, & in pluribus curijs ſalarium eſt taxatum: ſed ſi ſalarium non eſt taxatum, poteſt iudex illud limitare. Nota quod partes poſſunt recipere ſalarium datum iudici, etiam ſi fuerit ſponte oblatum, nec partes poſſunt iudici donare. Nota quod teſtes non ſunt uocandi ad præſentiam iudicis niſi ſtatus cauſæ requirat: quia quando quis vult producere teſtes ſuper principali, requiritur, quod lis fuerit conteſtata & iuratum de calumnia, & quod captus ſit terminus ad probandum, & iam porrexerit intentionem ſuam, id eſt, articulos probatiuos, ſuper quibus petit teſtes ſuos examinari, qui articuli in iure uocantur, quia ſic incipiunt, Intendit talis, &c. quod Not. quod teſtis uocatur ad iudicium pro teſtimonio ferendo non tenetur uenire ad iudicium, immo nec tenetur ponere pedem extra domum ſuem, niſi prius receperit expenſas, quas eſt facturus tam eundo & ſtando, quam redeundo, vt tenet Cyn. in l. quoniam. C. de teſtibus. Nota quod iudex debet obſeruare omnia contenta in hac conſtitutione, & ſi ſecus fecerit, tunc facta contra, ſunt ipſo iure nulla, etiam ſine ope exceptionis.

† Not. quod iura diſponunt ſuper ꝙ non fit ſæpe, ſed quandoque. Do.

rem a autem, vt quandoque b † faciunt aliqui fraudulenter, c niſi eo indigeat, d quod conſcientiæ e relinquatur f eiuſdem, ſibi nequaquã adiungat: alioquin g de ſuo proprio h prouidere teneatur eidem. ¶ Si autem indigeat, ipſum neutri parti ſuſpectũ i aſſumens, ei de competenti k ſalario proui-

† Not. quod licet iudex delegat⁹ nõ ſit ſufficiẽs, pp hoc non põt recuſari, ſed datur ei aſſeſ. Do.

a ¶ Aſſeſſorem.] de officio aſſeſſoris tangitur. ff. de offi. aſſeſſo. l. 1. & C. de aſſe. l. 1. & quaſi per totum. Eſt autem aſſeſſor is, quem ille qui poteſtatem iudicandi habet, ſibi aſſociat, ut ſibi in cauſa aſſideat vel aſſiſtat, ſeque ad cauſam recte decidendum inſtituat, vt in prin. l. 1. C. de aſſeſ. Archid.

[Gloſ. ſeq. allegat duas concordantias, ſignat contrarium, & remittit.[

b ¶ Vt quandoque.] nota haberi rationem de his, quæ raro fiunt, ad idem, ff. de ſta. homi. l. non ſunt. & l. ult. Contra. ff. de legib. nam ad ea. Sol. & not. de deſpon. impu. litteras, in gloſ. penult.

c ¶ Fraudulenter.] vel vt partes grauent, vel alteram earum, uel ut amicis ſeruiant, uel ut lucrum percipiant, uel participent, ut infr. ſequitur, uel ut ſeipſos exonerent, quod facere non debent. de offic. deleg. paſtoralis. in princ.

d ¶ Indigeat.] quia forte non eſt peritus, ut conuenit, ad uniuerſa puncta cauſæ rimanda, uel quia uarijs ſuis negotijs uel infirmitate corporis impeditur.

e ¶ Conſcientiæ.] ſim. de renu. niſi pridem. in fi. 1 & infr. de hæ. c. vlt. ad fi. & uide quod ibi dicam de triplici cauſa, qua quis relinquitur conſcientię, habes concor. ſup. de uoto. cap. fin.

1 Ab hoc loco uſq. in finẽ non ſunt in antiquis libris.

ADDITIO. Conſcientia eſt cognitio ſui ipſius cordis, ſecundum Papien.

f ¶ Relinquatur.] per hoc uerbum credo quod pars nõ poſſit referre quæſtionem iudici delegato, ſcilicet dicendo, quod aſſeſſore non eget. Cum enim hoc conſcientiæ relinquatur ipſius, ergo ſolus Deus hic, & nullus alius eſt iudex 2 vel cognitor. Præterea poſito quod ſummus ſit Doctor, & parum occupatus, ex quo conſcientia hoc dictat, poteſt aſſeſſorem aſſumere, ut hic, caueat tamen ſibi, ne conſcientia eius improbabilis ſit, de ſimonia, per tua 2

2 Iſta gl. eſt uera. Phi. & Do. Fallit tñ in caſu gloſ. Clem. 1. de iur. pa. & in ca. qualiter & qñ 1. de accu. Fon.

ADDITIO. Nota caſum, in quo relinquitur conſcientiæ ſic infr. de uoto. & uo. redempti cap. ult. ubi de hoc. & 4. diſtin. denique. ad idem infr. eod. lib. de hære. ſtatuta. §. ceterum. in fi. Archid.

g ¶ Alioquin.] ſcilicet, ſi adiunxerit, cum non egerıt.

h ¶ De ſuo proprio.] proprium eſt, quaſi porro priuatum, ſeparatum a communione, priuatum ſuum, quod ad alios non pertinet ut infr. dicam eod. lib. de elec. nulli, ubi uides Archid.

i ¶ Suſpectum.) nota pro ſuſpectis, qui de facto cauſis dantur per partes.

ADDITIO. Patet autem per hunc textum ſatis eſſe quod aſſeſſor non ſit de ſuſpectis, licet non ſit de confidentibus, in quos forſan partes non conueniunt. Ioan. And.

k ¶ Competenti ſalario.) ſpe etenim præmiorum inuitandus eſt aſſeſſor, C. de aſſeſ. l. 1. & ſalarium habere debet. ff. de offi. aſſeſ. l. diem functo. debet enim merces conſtitui pro labore. 12. quæſtio. 2. charitatem. nec de proprio beneficium quis facere cogitur. 10. quæſt. 2. precariæ, §. decreuit. in fi. & poteſt iuſtum conſilium uendere 11. quæſtio. 3. non licet. adde quod ibi no. & 15. quæſtio. 5. non ſane. uide in Spe. §. ſalarium. uerſi. quid ſi duobus.

a ¶ Moderando.] secundum qualitatem causæ, & partium conditionem, & facundiam assessoris, & loci consuetudinem: sicut de aduocato dicimus. ff. de va. & extraord. cog. l. 1. §. in honorarijs.

[Glo. seq. soluit quæstionem.]

b ¶ Communiter.] quia commune gerit negotium. sup. §. proxim. Et si delegatus moritur, vel partes concordent; nihilominus assessor salarium statutum habebit, vel habitum non restituet. ff. de offic. assesso. l. diē functo, ff. loca. qui operas. & l. ex conducto. §. item si. ff. de var. & extraor. co. gloss. 1. §. Diuus.

Assessor habeat salariū, licet partes concordent.

NOTARIVM. Primo mandat salarium moderari, secundo prohibet iudicem in lucris participare. Do.

c ¶ Notarium.] quem debet habere delegatus, vt fideliter cuncta iudicij acta conscribat sup. de proba. quoniam. & vocatur seruus publicus. infr. de vsu. quamquam. circa medium. Et Priuat. ecclesia etiam laicū hoc officio ratione peccati, vt infra de pæn. felicis, §. primo, cum sim.

Notarius laicus pōt priuari officio per ecclesiā.

de moderando [a] ab eo faciat a partibus communiter [b] prouideri.

¶ Delegatus taxare debet salarium Notariorum, nec participare debet cum ipsis vel assessoribus in salario. Dominicus.

¶ Notarium vero vel Notarios [d] in causa sibi commissa scribentes, qui vt plurimum in exigendo salario metas [e] rationis excedunt, vt ad ipsius spectat officiū [f] prudenter [g] refrænet: [h] nec cum ipsis, aut cum assessore præfato lucrum participet vllo modo.

¶ Delegatus recipiens aliquid contra prohibitionem huius capituli, tenetur restituere non obstante dantis remissone. Ioan. And.

¶ Si quid autem contra cōstitutionē præsentem receperit, [i] ad ipsius restitutionem integram teneatur: nulla eorum, quibus restitutio facienda fuerit, remissione [k] vllatenus profutura eidem.

¶ Delegatus non debet vocare testes, nisi statu causæ requirente; & producens illis administrare debet expēsas in veniendo, stando, & redeundo. Dominicus.

¶ Proferendo quoque testimonio [l] (prætextu cuius aliqui alios fraudulenter interdum a iudicibus vocari procurant, vt eos laborib. [m] & expēsis [n] fatigent, aut extorqueant [o]

& de simo. c. 1. 3. q. 7. c. infames. §. apud vrbem.

g ¶ Prudenter.] ad idem de accus. qualiter. 1.

h ¶ Refrænet.] alludit vocabulo: & est sim. sup. in prœmio compila. Gregorij. & sup. de homic. dilectus.

SI QVID. Prima punit. Secunda pœnam aggrauat ibi, [Nulla. Io. And.

i ¶ Receperit.] scilicet, a partibus, præter esculentum, vel poculentum, vel ultra moderatas expēsas cum proficiscitur: vel participando lucrum cū assessore, vel notario.

[Gloss. seq. allegat concordantias, notando casus contra regulam: secundo quærit, & soluit huic decretali respondens.]

k ¶ Remissione.] simile. inf. de censi. exigit ad si. & in Clem. de hær. nolentes. ver. quod si secus. Et sic est casus, vbi dominus rem suam in aliū transferre nō potest: quod est contra regulam, qua dicitur: Nihil est tam naturale, quam voluntatem domini volentis rem suam in alium transferre, &c. Instit. de re. diuis. §. per traditionem. Quid si postquam restituit iudex, pars ei donet, nunquid hoc facere potest? Credo quod sic, quia hoc non prohibetur, sicut nec alia sua bona donare prohibetur. Et est ratio quare aliud in remissione, aliud in donatione: & quare remissio facilius præsumitur fraudulenter fieri, quam donatio: quia facilius remitteret quis multa quam donaret pauca: sicut aliàs simile, ff. ad Velleia. sed ego. vbi dicitur, quòd Senatuscōsultum Velleianum mulieri intercedenti succurrere uoluit, non donanti: ideo quia facilius se obligat mulier, quam alicui donet. Et est causa, quare prohibetur, ne pœna interueniat in matrimonio, & non arrha: quia facilius promitteret quis centum nomine pœnæ, quam daret decem nomine, arrhæ, ut citari solet de spon. Gemma. Hæc omnia intelligo vera esse, dummodo contractus iste in fraudem non fiat: quia tunc non credo iudicem absolutum, ad hoc. ff. de dona. inter vi. & uxo. si sponsus. §. circa. ff. ad Velleia. quamuis. §. si cum essem. & facit. infra de elect. commissa. cum si & quod not. 14. quæstio. 3. plerique. de priuileg. quanto. ff. de legibus. l. contra, & quod not. Gulielmus olim in decre. de postu. properandum. Greg. X. quam hodie non habemus.

d ¶ Notarios.] nota plures notarios assumi a scribendum in vna causa, cum non reperiatur prohibitum, & hic sit concessum: & facit ad prædictam decre. quoniam supra de proba.

e ¶ Metas rationis.] & est illud quasi crimen concussionis, ratione officij vltra debitum exigere. 1. qu. 7. sancimus. C. ad l. Iul. repetun. l. vlt.

[Glo. seq. primo notat, & rationem reddit: secundo de duplici scriptura distinguit.

Salarium notariorū per quem iudicē debeat taxari.

f ¶ Officium.] nota iudices etiam delegati esse, moderari salaria assessorum & notariorum: quia cum causa sit ei commissa, &c. de offi. deleg. præterea & est. si. de iu. di. ca. vlti. vnde bene dicebat Guil. in Spe. tit. de sala. §. 2. circa si. quod aut scriptura erat de foro & iudicialis, aut extraiudicialis: Primo casu, puta in exceptionibus replicationibus & similibus scribendis ad officium iudicis, coram quo agitur, etiam delegati, pertinet talium salaria moderari, & a grauaminibus partes releuare. de pæn. distin. 1. ca. nemo. 1. de offic. deleg. cum te. & cuncta, quæ litigatores impediunt, emendare. 1. quæstio. 1. emendari. de offic. delega. ca. 1. & tales improbos exactores punire. C. de offi. perfecti Africæ, in nomine verius si. §. hoc etiā decernimus. Moderabitur ergo quid detur pro citatione, quid pro termino, quid pro contestatione: & sic de singulis, & in hoc inspiciet conditionem personarum, & causæ, & consuetudinis fori: & si videbitur, per alios fideles notarios hoc faciet taxari. Si vero scriptura extraiudicialis, puta, instrumentum venditionis, de qua agitur, vel depositi, vel absolutionis, vel similium, expedietur id per ordinarium loci; vel deputatum illi officio: puta per Cōsulem tabellionum. Bononien. qui si de certo salario non fuit conuentum inspecta qualitate causę conditione personæ, & consuetudine loci, taxabit vel taxari faciet per viros expertos. ff. de var. & extraord. cog. l. 1.

¶ PROFERENDO. Prima pars causa præmissa prohibet indifferenter testes uocari. Secunda eis prouidet in expensis, ibi, Sed nec: Dominicus.

l ¶ Testimonio.] ad quod (ne ueritas occultetur) quilibet compellitur. 14. quæstio. 2. quamquam. de testi. cogen. peruenit. & hoc in ciuilibus, in criminalibus autem quid iuris sit not. eodem titul. de testib. cogen. dilectorum.

m ¶ Laboribus.] in eundo, & redeundo.

n ¶ Expensis.] nota ergo, quod iudex non solum parcere debet laboribus, & expensis partium. ut supr. de do. & contuma. finem, sed etiam testium, ut hic.

o ¶ Extorqueant.] sim. sup. eod. cap. vlt.

a ¶ Con-

a ¶ Conditio & status.] Vt si petantur super principali lite contestata, & iurato de calumnia, & dato termino ad probandum, & porrecta intentione producentis, tunc testes citentur, vel si petantur sup dilatoria, ante litem contestatam dato termino per iudicem ad eam probandum, & intentione porrecta. 1 Et nota ꝙ si citauerit contra hanc formam, citatio nō valet ipso iure, inf. ca. prox.

1 Et sic cessabit qō notata in Specu. de teste, §. qualiter, ver si. qd ergo. s. de teste q iurauit produ ctis articulis Ioan. And.

† A. conuocent.

† Sed alia dāna non sunt resarcienda. c. in nostra, de iniu. Bal. in l. fi. in fi. C. de fru. & lit. expe. qđ no. qa si testis caperet, diceretur corruptus. Phil. Fon.

b ¶ A producente.] nota ꝙ licet testis iuret dicere ueritatem pro utraq; parte, ꝙ quæ capitula iuret, hēs 2. q. 4. nullam, & supra de testi fraternitatis, in ult. glo. & ad hoc teneatur, 14. q. 5. non sane, & celare ueritatem sit peccatum, sup. de cri. fal. ca. 1. 11. q. 3. quisquis. tamen solus ille qui producit, procurat testem inueniendo, stando, & recedendo, ut hic, & 4. q. 3. l. si testes: §. liberi testes, uer. uenturis, C. de test. leg. qm C. de ap. l. eos, §. si q s āt, & ad hoc cōcor. j. de elec. cum non deceat, supra de uoto & uo. redem. magnæ. ADDITIO. Omnino de his expensis uide quæ scripsi in Spec. de teste. §. qualiter. super uer. testes autem Ioan. And.

eisdem,) nullum ullatenus conuocet, † nisi quando conditio [a] & status causæ requirent. Sed nec tunc, nisi a producente, [b] competentes (uocato pro testimonio, ueniendo, stando, & redeundo) faciat ministrari † expensas. [e]

¶ Gesta contra hanc Decretalem sunt ipso iure nulla hoc dicit. Et nō diuidit.

¶ Quicquid autem contra præmissa, vel eorum aliquod contigerit attentari: sit ipso iure [d] irritum, & inane.

[Glo. seq. ponit malitiam aduocatorum, & duo antiqua remedia.]

e ¶ Expensas.] Consueuerunt aduocati sua dolositate & imperitia, nescientes aliter partes iuuare, dilationes iuris petere ad testes ultra marinos, uel extra prouinciā producendos, 3. q. 3. capit. induciæ, §. spacium, poterat iudex (si de malitia præsumebat scilicet ut id fieret causa protelandi negotium) sacramentum exigere infr. de iura. cal. capi. 2. in fi. sed si iurabatur, uidebatur danda dilatio. Consueuerant iudices aliter prouidere secundum formam decreta. de fideiusso. constitutus, scilicet, ibi committere receptionem testium recepta cautione ab illo, ꝙ uadat uel mittat ad uidēdum illos iurare, super quo uide quod ibi not. Hodie puto melius prouisum per hanc litteram: Si enim dicet pars, habeo testes ultra marinos, & iudex dicit, paratus sum illos citare & expectare: depone salarium pro expensis testium in eundo, ueniendo, uel stando, quod si facere nolit, causam non differet.

d ¶ Ipso iure.] Nota igitur ius nouum: quia (vt superius dixi in multis capitulis superiorib.) ualebat olim processus, si non opponebatur exceptio, hodie secus p hanc litteram: qa nullū est exceptionis remediū opportunū.

Tibi qui. Hæc est notabilis decretalis: Et diuiditur: quia primo ponit tres casus, quib. primus impetrans est potior, quos in fine moderatur. Secundus casus est ibi, Idem quoque. Tertius ibi, Quinimo. Moderatio est ibi, In prædictis secundum Io. Mon. Ioan. And.

Additio Domini Heliç.

¶ Istud c. emanauit ad declarationē c. Capitulū sanctæ crucis. eo. tit. in anti. ubi quæritur, utrum in rescriptis ad beneficia inspiciatur tempus datæ, uel tempus p̄sentationis factæ ipsi collatori, ut cum sint in eadē collatione duo expectantes, qui habent gratias similes: certum est, quod qui prior est tempore, potior est iure. Ibi est quæstio, qualiter attendatur illa prioritas utrum respectu temporis datæ, uel respectu temporis præsentationis. In isto cap. deciditur ista dubitatio.

Casus litteralis domini Heliç.

CASVS. Ego a sede Apostolica impetraui litteras expectatiuas in ecclesiā Pictauiensi: Nam Papa mandabat canonicis ecclesiæ Pictauiensis, ut me reciperent in fratrē & canonicum & præbendam mihi conferrent, si qua vacaret: alioquin proximo vacaturam: dato mihi executore, qui in defectu canonicorum reciperet me in fratrē & canonicum, & p̄bendam conferret. Facta impetratione non præsentaui litteras meas canonicis: postea Papa fecit tibi eandē gratiā in dicta ecclesia Pictauiensi cū clausula ista, Nō obstāte, ꝙ ꝓ illis scripserimus: præsentasti litteras tuas Capitulo, & Capitulū recepit te in fratrem & canonicum, & sic es prior in præsentatione, & ego in impetratione, tandem uacauit quædam præbenda, antequam esset tibi collata, præsentaui litteras meas, & petij, ut mihi conferrent præbēdam, tu uero qui eras prior in præsentatione, petebas tibi illam conferri, dubitatur, quis nostrum sit prior, & per consequens cui debeatur dicta præbenda? Rñdet, quod ex quo tempore præsentationis mearum litterarum non erat collata præbenda: licet sim posterior præsentatione, tamen sum potior in præbenda: & ideo sum tibi præferendus: quia sum prior in data. Quid si præsentaui litteras meas post uacationem nunquid erit idē, uidelicet, ut mihi dēatur præbēda, qui sum prior in data? Respōdet, ꝙ sic, si executor meus iam processerat in processu, quia inhibuerat canonicis, ne illam præbēdam tibi conferrent, uel alias per processum executoris præbenda fuerat mihi affecta, tunc debetur mihi, qui sum prior in data, & non tibi. Sed quid, si antequam executor meus fecisset processum, uel antequam præsentasset litteras meas canonicis, uacauit præbenda, & fuit iam tibi collata, utrum mihi dēatur & sit mihi affecta? Rñdet Romanus Pontifex, quod si in gratia mea fuit appositum decretum irritans: uidelicet, Decernentes irritum, & inane quicquid in præiudicium gratiæ nostræ feceritis, & per quod posset effectus nostræ gratiæ impediri &c. tunc præbenda est mihi adeo affecta, quod collatio alteri facta non ualebit. Nota primo ex isto capitulo, quod Papa potest dare ius ad beneficia uacatura, ita quod promissio afficiat beneficium, & liget manus collatoris. Nota quod in rescriptis impetratis ad beneficia respectu prioritatis, & posteritatis, attenditur tempus datę, & non tempus præsentationis. Nota magis specifice, ꝙ si Papa duobus in eadē ecclesia similē gratiam fecerit, primus est præferendus: licet secundus eum præuenerit, in præsentatione, & receptione, & hoc uerum, dummodo præbenda nō esset iam secundo collata: quia tunc secundo deberetur, & non primo: nisi in litteris primi impetrantis fuerit appositum decretum irritans: quia tunc afficit canonicos etiam ignorantes. Helias Regnier.

¶ Idem.

¶ Sola præuenta p̄sentatio & receptio in canonicū secundi impetrantis in eadē ecclesia, nō excludit primū impetrātem a præbēda uacāte tēpore suæ receptionis, uel postea uacante ante suā receptionē, uel præsentationē, & hoc, si per processum executoris, uel īterpositionē decreti ꝓ primo impetrāte affecta extiterat, nisi dolo vel negligentia excluderetur ab eadem. Dominicus.

CAP. XII.

3 Tibi, [c] qui gra-

e ¶ Tibi.] quia decretalis est aliquantulum obscure dictata: uide casum literalem. Ego impetraui gratiam in Ecclesia Bonon. dato executore mihi per Papam, vt faceret me recipi in canonicum Bonon. & prouidere, mihi de p̄b. si qua tunc uacabat, uel de proximo uacatura: Titius a Papa impetrauit secundo loco, eandem uel con-

similem gratiam in ipsa ecclesia Bonon. tamen præuenit me in præsentatione litterarum, & receptus fuit in canonicum: Tertio loco, ego litteras meas præsentaui, & auctoritate ipsarum receptus fui in canonicum Bononien. & tempore receptionis meæ uacabat præbenda, vel postea vacauit: q̃ritur, cui debeatur vel deferatur, an mihi primo impetranti, secundo præsentanti, & secundo recepto: an illi Titio secundo impetrāti, primo præsentanti & prius recepto? Respondetur, quod mihi & non illi debetur, ex quo illi ante p̄sentationem meam non erat collata. Secundo quæritur, pone retento eodē themate, quod ante receptionem meā uacauit præbēda, & executor meus notificauit aut interdixit seu reseruauit, & forte decretum apposuit, cui debitur? an mihi prius impetranti, secundo præsentanti: an illi secundo impetranti, prius præsentanti; priusq; recepto? Respondetur, quod mihi. Tertio quæritur, retētis eisdem terminis, post præsentationē & receptionem Titij: Ante præsentationem meā vacauerat præbenda: sed in litteris meis erat clausula decreti, quæritur cui debeatur? Respondetur, quod mihi: hæc uera, si dolus uel notabilis negligentia mihi prius impetranti imputari non potest, hoc dicit. Io. Andr.

eri dēat sup. eo. quamuis, hoc lib. & inf. de præben. cum in ecclesia, &c. si postquam. Hæc vera, nisi aliud diceretur. puta, quia haberet prærogatiuam. Infra de conces. preb. c. penult.

[Glo. seq. soluit contrarium, & remittit.]

tiam [a] in Bituren. † ecclesia impetrasti a nobis certo [b] executore cōcesso, qui te in canonicum recipi faceret, & de præbenda tibi (si qua in eadem Ecclesia tunc uacabat; alioquin de uacatura † proxime [c]) prouideret: [d] alius similem gratiam post tuam impetrationem obtinens in eadem licet prius quam tu, suas litteras præsentauerit, & in canonicum sit receptus. [e] in præbenda tempore tuę receptionis, uel etiam post uacante (ex quo alteri ante tuam receptionem collata non extitit [f]) anteferri non debet. Idem quoque si ante receptionem [g] tuam in canonicum, uacauisset præbenda, [h] per processum tui executoris, † qui ei, ad quem præbendæ collatio pertinebat, notificauerat, [i] quod eam volebat per huiusmodi potestatem conferre: aut interdixerat, ne conferret eandem, seu illam suę reseruauerat collationi: pręsertim [k] cum interpositione decreti affecta; tunc enim tibi, & non alteri debet præbenda huiusmodi assignari. ¶ Quinimmo si ante receptionem & præsentationem etiā tuā, præbenda vacauit: idem erit censendum, si in huiusmodi gratia tibi facta, decretum [l] a nobis fuerat irritum & inane, quod contra ipsam contingeret attentari. ¶ In † prædictis [m] itaque casibus debes tu præbendam vacantem potius, quā impetrator vltimus obtinere: dum tamen dolus [n] tibi non possit, vel notabilis † negligentia [o] imputari.

a ¶ Tibi qui gratiam.] Dic quod est gratia ex parte concedentis, ut inf. eod. lib. de præbendis, si motu, & cap. seq. & not. sup. de præben. relatum in glossa, immo uidetur, &c. & sic accipitur hic. Sed, ex parte impetrantis est ambitio. inf. eo. lib. de præb. quamuis, in prin. & ideo restringenda, ut eod. tit. si pluribus, §. 1. Archidiaconus.

b ¶ Certo.] Executor enim debet esse certus, ut no. hæc littera, habet enim delegatam iurisdictionem, quod patet, quia ipsius materia in illo titulo ponitur, infra de officio delega. si super, sicut de conseruatore dicimus eod. tit. ca. 1. & ult. Sed delegatus debet esse certus, supra eod. ad hæc sicut & arbiter & tutor. supra de arb. innotuit, ff. de testa. tute. l. tutor incertus, ergo & huiusmodi executor, & propter hoc dixit, certo.

[Glo. sequens respondet per duas quæstiones, scilicet, quid si non fuisset dictum de proxima? & quid si proxima debetur alteri? utramque soluit cum determinatione.]

c ¶ Proxime.] Hoc intelligitur, licet non exprimeretur, ff. de uerb. obliga. leg. cum qui kalendis. nisi aliud diceretur in litteris expresse, uel tacite: puta, quam duxerit acceptandam, inf. de conces. præb. c. 1. Et intelligitur hæc clausula & præcedens, de præbenda nulli alij de iure debita, cum talis concessio sine alterius præiudicio

d Prouideret.] Non dixit, compelleret, & ita alius est casus decretalis. j. de conces. præb. si soli, De hac tamen materia distingue, & subdistingue, vt ibi plene dixi.

ADDITIO. Prouideret.] Ergo erat prouisor; de compulsore habetur inf. eod. lib. de concess. præb. si soli. Arch.

[Glo. seq. obiicit, obiectionem impugnat, & remittit.]

e Receptus.] Videbatur ergo secundum communem lecturam illius decretalis, capitulū sanctę crucis, supra eo. titulo, quæ habebat, ꝙ illud verbum, prius, ibi positum esset aduerbium, quod ille prius præsentatus debebat consequi præbendam: sed absurdum erat, quod iste secundus præcurrendo læderet ius primi, vt hic, & infra de præbend. eum cui. vbi de hoc.

f Non extitit.] Ergo si prius erat alteri collata, secus. Quod intelligas verum, cum determinatione sequentium, sed hoc non haberet locum si canonicatus prius ei collatus fuisset, ut inf. de præb. eum cui. & cap. si postquam.

g Ante receptionem.] & post præsentationem, ut bene procedat casus, scilicet quod infra dicitur de notificatione, &c. & ut differat a sequenti.

h Præbenda.] Tolle quod est infra. Affecta per processum, & cetera.

[Gloss. seq. obijcit, & soluit.]

i Notificauerat.] Sed ad quid necessaria est notificatio, cum sufficiat præsentatio? vt inf. de conces. præben. si capitulo. Solu. sufficit præsentatio facta ei, ad quem spectat collatio, ut ibi, sed non executori, ut hic, & ideo dicitur ibi, capitulo ipsi factam.

k Præsertim.] id est, maxime.

l Decretum.] Decretum ergo Papæ afficit etiam ignorantes, inf. de conces. præb. cap. 1.

m Prædictis.] scilicet quando præbenda vacaret tempore receptionis, vel post, sed primus iam erat receptus, licet secundo, uel quando primus nondum erat receptus, sed executor saltem notificauerat, uel quando primus nondum præsentauerat, sed in litteris eius erat decretum.

n Dolus.] infra de renun. cap. 2.

ADDITIO. Hoc satis potest exemplificari per id, quod habetur infra eodem libr. de renun. si a te. Sed ibi fuit dolus alterius, non ipsius impetrantis. Archidiaconus.

o Negligentia.] infra de prębend. si clericus.

† Britensi. Betarensi.

† Hodie mā data de prouidendo, & gratias expectatiuas oīno sustulit concilium Trid. sess. 24. de refor. ca. 19.

† Nota, quod executor hēt potestatē inhibendi & decernendi nullū quod esset factum ꝯ ipsius præceptum: de quo. de test. c. Raynaldus & de præb. dilecto. Do.

† al. ita, in p̄dictis quoque casibus.

† Vt si permittat cōferri s̄m. Phil. aūt si non acceptet intra terminū sibi assignatum. Do. Font.

Si pro

SI pro te.] Non potest congrue diuidi, qnia constructus pendet vsque ad finem textus: loco tamen diuisionis potest sic ostendi quid faciat: Nam primo ponit gratiam conditionalem vnius: Secundo puram alterius: Tertio euentum conditionis, & gratiæ: Quarto dubium diffinit. Secunda: ibi, Alter. Tertia: ibi, Licet. Quarta: ibi, In prę bend. Ioan. And.

¶ Idem.

¶ Si primo sub conditione prouideri mandatur, & secũdus pure impetrãs prius, quã veniat cõditio a Papa vel executore suo canonicatum obtineat; in assecutione præbendæ primo præfertur, Ioan. And.

CAP. XIII.

SI [a] † pro te alicui [b] directa fuerint scripta nostra; [c] vt ibi de canonicatu, & præbenda Ecclesię Biturensis, † si ad id [d] accederet Episcopi [e] & Capituli Ecclesiæ prælibatæ assensus [f] auctoritate [g] Apostolica prouideret: alter postmodum [h] impetrans, qui ex collatione Apostolicę [i]

† Vide concil. Trident. sessio. 24. de ref. capit. 1. Vbi mandata de prouidendo auferuntur.

† Biterensis.

¶ Præsupponit primo effectus conditionis: videlicet, quia conditio suspendit actum sub ea celebratum vsque in euentum conditionis: & tunc conditione adueniente incipit actus ualere: nec trahitur retro à tempore conditionis: licet secus sit in ratihabitione, quæ trahitur retro. l. licet C. de iudi. l. pen. ante finem. C. ad Macedonia. & in regul. iuris ratihabitionem, &c.

CASVS. Papa mandauit alicui executori, ut ipse prouideret mihi de canonicatu ecclesiæ Pictauiensis, & etiam de præbenda, si qua vacaret: alioquin de proximo vacatura, cum ista clausula, Si capituli & episcopi consensus ad hoc accessisset: Postea obtinuisti a sede Apostolica gratiam, per quam mandabatur, ut tibi prouideretur de præbenda, si qua vacaret, alias de præbenda proximo vacatura: Antequam accederet consensus Capituli & Episcopi, fuisti receptus: postea obtinui consensum Capituli & Episcopi, & similiter fui receptus, sed post tuam receptionem postea uacauit præbenda: quæritur, quis nostrum erit potior? Respondet Romanus Pontifex, quod tu es potior: quia licet impetraui primo gratiam: tamen reuera non sum prior in impetratione: quia fuit mihi facta gratia sub conditione, quæ non trahit effectum retro: quia impetratio meá erat conditionalis, & iamque fueras receptus ante euentum conditionis: ideoque tu es potior, & per consequens præbenda tibi debetur, & non mihi. Nota primo, quod Papa non solum potest facere gratiam puram sine conditione: sed etiam potest facere gratiam conditionalem videlicet, ut prouideatur alicui de beneficio, si conditio talis eueniat & effectus gratiæ suspenditur vsque in euentum conditionis: Et si pendente conditione alius impetret gratiam, & postea conditio euenerit, secundus præfertur: quia primus non censetur impetrasse gratiam, nisi demum conditione adueniente: ideo secundo impetranti debetur præbenda, & non primo.

[Prima glossa summat.]

a Si.] Si Primo sub conditione prouideri mandatur, & secundus pure impetrans, priusquam veniat conditio, a Papa vel executore suo canonicatum obtineat: in assecutione præbendæ primo præfertur. hoc dicit.

[Glossa sequens soluit quæstionem.]

b Alicui.] executori. Et eadem ratione idem credo, si scriptum fuisset ipsi capitulo, possent, si uellent, Apostolica auctoritate recipere aliquem in canonicum & fratrem, ut supra. eod. cum aliquibus: quia omne ius impetrantis fertur ad diem conditionis: secundus igitur primo canonicatum obtinuit, præferri ergo debet. inf. cap. proximo.

[Glossa sequens recitetur per quæstionem, & solutionem.]

c Scripta nostra.] Per huius tenoris uel similis scripta, ecclesiam non puto grauatam, ita quod locum habeat decretalis sup. eod. litteras, & capit. mandatum & capit. abbatem. & infra. c. prox. in fi. Ratio: quia per hoc mandatum non grauantur, sed eorum uoluntati relinquunt, & aliud est permittere, & aliud præcipere. 3. distinctio. omnis autem lex. 14. quæst. 1. capit. fina. §. quod præcipitur supra de arbir. cum olim. ff. manda. l. 2. in fine.

[Glossa sequens obijcit, &c.]

d Si ad id.] Conditio fuit, & ad eius conditionis tẽpus mandatũ refertur, & decretum: si qđ ibi erat insertũ, ut in Cle. de conces. præben. cum ei quem 1 respon. & est sim. supra de appel. præterea. de uo. & uo. redẽ. l. cet. uer. sciturus. & de condi. appo. super eo. Insti. de verb. obl. §. ex conditionali. & ff. qui po. in pign. hab. l. potior. 1. respõ. licet sit contra ea. l. 2 respon. & ff. de periculo & commo. rei ven. ꝙ si pendente, vbi dies cõditionis trahitur ad diẽ obligationis: sed ibi non erat in potestate ꝯhentis primo sub conditione, ꝯctum conditionalem facere: postea pure ꝯhendo, reuocare: sed hic secus, quia in potestate Papæ concedentis erat, conditionalem gratiam facere, & etiam in totum tollere si voluisset. j. de conces. præb. c. pen. & vlt.

e Episcopi & Capituli.] ad quos de iure communi pertinet canonicorum receptio de conces. præben. postulasti, de his quæ fi. a præla. nouit. & cap. quanto de elect. cum ecclesia, & tibi de hoc: & tunc dẽnt absentes canonici vocari, qui sunt in loco: vnde ad electionem epi forent vocandi, inf. de præben. cum in ecclesijs, nisi esset consuetudo in ꝯrium, ut ibi. De consuetudine autem uel priuilegio interdum pertinet ad alterum tantum prædicta receptio: vt inf. ne sede vacan. cap. vno. de reg. cap. vlt. & intelligo consentire Capitulum, si consentit maior ipsius pars in hoc casu. arg. j. cap. prox. cum suis concordantiis.

[Glossa sequens quærit. arg. pro. contrarium soluit: & arg. respondet.

f Assensus.] Pone mortuus est episcopus, vel impeditus ita, ꝙ consentire non potest, & canonici cum eo: nunquid executor statim poterit conferre? Vr quod sic. arg. inf. ne sede vacan. cap. vno in fin. ad hoc. s. eod. si gratiosè. Sed ꝯrium credo. Hic enim sub certa forma tradita est excutori potestas quam transgredi non poterit. inf. de præben. cui de non, in fi. & sub conditione, qua non existẽte, sed pendente, cessat ipsius potestas. Et aliud est consilium teneri 1 requirere, vt ibi: & aliud assensum vt hic. & facit. s. de arbit. cum olim & decret. ne sede uacan. loquitur in casu illo cum ad illum pertinet electio, quam facere dẽt cum consilio epi: hic autem nõ pertinet prouisio nisi a die conditionis. Item ibi loquitur de beneficio iam vacante: vbi periculum est in mora, vt ibi. hic autem nullum periculum.

1 De hoc articulo plenissime Albertin. tract. de agn. asser. q. 26. adde c. cũ in ueteri. & ibi Anto. de But. extr. de elect.

ADDITIO. Adde quod dixi supra, de const. ex parte. in fi. Ioan. Andr.

g Auctoritate Apostolica.] Præfertur ergo omnibus prius receptis auctoritate inferiorem, infra de pręb. hi qui.

h Postmodum.] Vide posterior videbatur in iure, sicut fuit in tempore, infra de regu. iur. qui prior, cum suis concor. Quod non est verum, vt ratio infra patebit.

i Apostolicę sedis.] bene dicit, quia secus de inferioribus, quia si auctoritate alterius inferioris receptus esset, pręferretur iste etiã post receptus auctoritate Papę. infra de pręb. hi qui & sic prodest scire quod dicitur sup. eo. cum aliquibus.

a Prouisione.] quia datus erat ad prouidendum: secus, si ad compellendum tantum: quia tunc prouidere non possset.inf.de concess.præben.si soli.
b Accederet.] Ergo si prius fuisset pręstitus consensus. esset secus, sumpto arg. a ɔtrario huius literæ. ĵ.c.proxi. nam tunc non haberet locum quod inf. sequitur. Sed si casus accideret, vbi non posset hr̄e consensum prædictorum: nullam hr̄et ꝑꝑ hoc potestatem prouidendi, vnde hoc sibi mandetur sub certa forma duntaxat: ad hoc infr. eod.lib. de præbenda. cui de non. cum si. Sed arg. contra. infr. eod. lib. ne sede vacan. ca. 1. Dic ꝙ non tangit casum istum, nam ibi in ordinario loquitur. Archid.
[Glossa sequens quærit, & soluit.]
c Faciendam.] Quid, si post cōsensum habitū impetrasset? tunc secus, ad hoc sup.cap. proxi. in principio.
d Tu] primo impetrans.

sedis, vel executoris super hoc deputati prouisione, [a] prius quam Episcopi & Capituli prędictorum assensus ad prouisionem tibi accederet [b] faciendam, [c] canohicatum obtinuit Biturēn. licet tu [d] interueniēte postea prędictorum [e] assensu, dicti prioris mādati auctoritate in canonicum ipsius ecclesiæ sis receptus, in præbenda uacāte [f] tibi merito [g] anteferatur.

¶ Idem.

¶ Hac est solēnis Decretalis, & per Io. And. subtiliter glossata, & potest sic secundum eum summari; Si inter duos impetrantes non apparet prioritas. hæc Decretalis duo mēbra distinguit, & in secundo subdistinguit. Et partes patēt, secundū Io. And. licet glossa prima latius summet.

CAP. XIIII.

Dvobus [h] † super [i] prouisione simili [k] sibi facienda in eadē [l] Ecclesia, litteras a nobis [m] obtinēti bus, una die, certis eis executorib. deputatis, si nō appareat, [n] quis primo [o] impetrauerit [p] ex eisdem: is

e Prædictorum.] Episcopi & Capituli.
f Vacante.] quandocunque.
[Glossa ista fortificat.]
g Merito,] q̄a licet ille posterior fuerit in impetratione, tamen fuit prior in iure. 1 Mandatum.n.cōditionale, ante cōditionem existētem cōsensum nō habet, sicut nec matrimonium cōditionale: vnde nec ex ipso oritur dublicæ honestatis iustitia.inf. de spons.c.1. in fin.

1 Qui habuit ante aliq̄d ius primo creatū, & iō potior.s̄.eo. quāuis licet spes esset debitum iri. Ioan.And.

Dvobus.] Casus. Vidimus super, in duobus c. præcedentibus quod si sint duo vel plures expectantes in eadem ecclesia, qui habent similes gratias, ita quod in vna gratia non sunt prærogatiuæ magis quam in alia, quod habet locum illa regula, Qui prior est tempore, potior est iure. Sed ponamus, quod gratiæ sunt eiusdem datæ: nunc vacat præbenda, quæritur cui debeatur? Respondet cum distinctione, quia vel Papa vni istorum contulit solum ius canoniæ, & mandauit vt de facto installaretur, & præbenda ei conferretur: alteri autem non contulit ius canoniæ, sed mandauit canonicis, vt ei conferrent canonicatum: ita quod iste non receperat canonicatum à Papa, sed erat recepturus a canonicis: tunc alter, qui recepit canonicatum a Papa, est præferendus isti: Et hoc verum, nisi cōstaret, quod una expectatiua esset prior altera, licet eiusdem datæ: puta, si in una expectatiua dicatur, Datum Romæ hora tertia: & in alia dicatur, Datum Romæ hora vesperarum; tunc si constaret de prioritate impetrationis, certe prior esset præferendus. Sed quid, ponamus quod Papa contulit ambobus ius canonię, vel neutri contulit canonicatum: quęritur, quis est pręferendus? Respondet, quod ille qui primo præsentauerit litteras, est alteri pręferendus. Sed quid erit si simul pręsentauerunt litteras suas? Respondet, quod est in optione canonicorum eligere quem voluerint. Ponamus, quod canonci vnum elegerunt, & ei contulerunt prębendam, quid de alio? utrum illius gratia erit vacua, & sine effectu? Respondet, quod sic, nisi in gratia fuerit apposita clausula, Non obstante ꝙ pro alijs scripserimus; & Papa intendit prouidere ambobus: quia in dubijs Papa non uidetur grauare unam ecclesiam pluribus gratijs, immo si scripserit pro uno, alię gr̄e censent surreptitię, cap. mandatum. eo. tit. in antiq. Quia ius commune præsumit, quod si Papa fuisset informatus, quod talem ecclesiam grauasset una gratia, illam non grauasset alia gratia: nisi apposuerit clausulam, Non obstante quod pro alijs scripserimus.

[Glossa sequens primo summat, secundo arguit ad quæstionē.]
h Duobus.] Si ex duobus impetrantibus super simili prouisione, non apparet quis primo: si solum alteri collatus est canonicatus a Papa, ille præfertur alteri etiam prius præsentanti, & primo recepto. Si autem vtrique vel neutri est collatus, aut alter in præsentando pręuenit, aut ambo cōcurrunt: si alter præuenit, ille præfertur: si ambo concurrunt, ille uel illi vel ipsorum maior pars, ad quos collatio, & receptio spectat, alterum tenentur eligere, & ille solus admittetur vel alteri præferetur, nisi papa utrique uoluerit prouideri. Et facit decreta. istá in argu. ad quæstionem de his, qui producunt duo testamenta, & non apparet quod sit primum: & vterque in solidum se dicit hæredem, & in possessionem mittendum, quæ quęstio notatur C. de edicto diui Adriani toll. l. edicto in gloss. illa, mittit. Io. And.

† Meminisse semper oportet eorū quę sanciuit Cōcil. Trident. sessio. 24. de ref.cap.19.

i Duobus super.] Idem si tribus uel pluribus cum eadem ratio sit vtrobique.
ADDITIO. Arch. dicit illud simile in text. proxim. seq. non esse ponendum, quia fuit correctum.
K Simili.] quia uterque impetrauit sibi prouideri de canonicatu, & prębenda integra. Si autem impetratio esset dissimilis; puta, quia unus impetraret super dignitate, alter super canonicatu; uel unus ad præbendam integrā, alter ad dimidiam, tunc quod dicitur hic, locum non haberet; quia si uacat integra, dabitur ei, qui integram, si dimidia, ei qui dimidiam impetrauit; nec aliud fieri potest, iufra de præbend. cui de non. vel pone dissimile, ut supra cap. proxi.
l In eadem ecclesia.] quia de diuersis non esset quęstio.
m A nobis.] Si autem unus a Papa, alter ab ordinario, tene quod habes inf. de præbend. si a sede Apostolica.
[Glo. sequens recitatur per quæstionem.]
n ¶ Si non appareat.] 2 Sic infra de præben. si a sede & dico apparere posse per ipsas litteras, puta si diceretur in eis, Data die tali ante tertiam, in alijs diceretur, Post uesperas, sed hoc non est in usu. Potest etiam apparere per testes, per quos probare poterit suam petitionem primo eadem die lectam, & admissam per Papam, uel per confessionem partis alterius poterit apparere. & facit supra de restit. spol. cum ad sedem. & infra de confes. capit. 1.
o Quis primo.] quia si de hoc appareret, ei primo deberetur. supra eo. tibi. infra de præbend. eum cui. & c. si postquam.
p ¶ Impetrauerit.] Nam tunc illi deberetur sup. eo. tibi inf. eo. li. de præben. eum cui. & c. si postquam. Et hoc uidetur corroborare antiquam opin. quæ habet, in literis beneficialibus inspici tempus datę, non tempus pręsentationis. Ad idem supra eod. mandatum, ubi dicit, non scripsimus, ubi hoc approbat Host. Ad idem supra de offi. deleg. ex parte 2, iuxta finem. Archid.

2 Glo. plac[...] Doct.
3 Vult ꝙ a[...] uersarij co[...] fessio adi[...] uet dubia[...] probation[...] super ben[...] ciali titu[...] q̄ uis sola[...] non plene[...] bet. similit[...] ubi quęrit[...] de priorit[...] te matrim[...] nij carna[...] aduersarij[...] fessio mul[...] facit. Qu[...] no. forsa[...] milis gl. [...] reperitur[...] bi. Philip[...] Font.

b ¶ Cui.]

a Cui.]ſoli, vt infra ſequitur.
b In præbenda.]tunc uel poſtea uacante.
c Spectat.]de cōi uel ſpeciali iure, ut ſ. dixi cap. prox.
d Receptus.]Nō ergo in hoc caſu inſpicitur præſentatio, uel receptio, ſ. eo. tibi. Et ſubaudi hic, & alter oīno caret impetratis, niſi &c. ut in fi. & ita ſubaudias et in verſ. ſeq.
e Primo præſentauerit.] Nota ergo caſum in quo, ſ. ceteris paribus ſtatur hodie præſentationi in litteris ad beneficia: con cordat in litteris de iuſtitia, ſupra de appellat. vt debitus.
ADDITIO. Io. Mo all. C. qui po. in pign. l. 1. & ff. de procura. l. plu. C. de iur. deli. l. ſcimus, §. & ſi præfatã.
f Potior.] Subaudi, & alius carebit peni tus impetratis, vt ſatis colligitur. ĩ. verſ. proxi. vbi de gr̃a voluntate Papę conſtat euidenter, vt ibi dr̃ in fi. Archidiaconus.
[Glo. ſeq. arguit ad duas opiniones.]
g Concurrant.] No. quia primo inſpicitur inæqualitas in data demum in p̄ſentatione: ſed ſi omnia ſunt paria, tunc locus eſt gratificationi, & facit pro opinione Gofr. no. ſ. de Iudæis, c. 1. & concordat ad hoc, ff. loca. in naue, in fi. ff. ad Syllan. ſi quis in graui. §. cum omnes, ſup. de iure pat. cum autem, in fi. Et not. pro ſoc. R. Gof. & Bern. no. in dicta decret. Cum autem, ſcilicet, quod tunc demum locus eſt gratificationi, quando quis ſit in iure potior, dubitatur.
ADDITIO. Ioan. Monachus alleg. ff. de reli. & ſum pt. fun. l. fin. Arch. alleg. no. de elect. eccleſia. 2. in fine vlt. glo. Io. Andr.
h Spectat.]expone, ut ſupra.
i Collatio prębendarum.] ad quam vocandi ſunt abſentes; quod dic vt infra, de præb. cum in eccleſijs.
K Maior pars.] Videtur enim a toto Capitulo factum, quod ſit a maiori parte, 56. diſt. Apoſtolica, in gloſſ. 1. de elect. cum inter canonicos, in prin. in gloſ. 1. de his quę fiant a maior par. Cap. c. 1. ff. ad municip. quod maior.
l Voluerint.] Datur ergo eis optio.
[Glo. ſeq. recitatur per quæſtionem.
m Eligere.] Nec in ipſius electi præiudicium poterunt poſtea variare: ad hoc, de electionib. publicato, 1 de poſtul. præla. c. vno, in ſi. & ĩ. de reg. iu. mutate. cum ſuis concordantijs, & probat hoc ſatis: per litterã, q̃ ſtatim ſequitur, & facit ad id, quod dixi. ſ. eo. gratia. Ioa. Andr. [Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]
n Teneantur.] Nota, tenentur alterum eligere de neceſſitate, ſed non certum, vnde non datur eis optio, vt eligant, vel non eligant, ſed vt alterum eligant. Sed pone, nolunt eligere, vel pari numero diſcordant in eligendo, quid erit? Credo agendum coram ſuperiore, vt eos ad eligendum compellat infra certum tempus, vel ad concordandum, quod ſi non fecerint, credo quod ſuperior ipſe poſſit eligere, ad hoc 11. q. 3. cum ſimus, in gl. 3. de ſup. negligen. præla. per totum, infra, tit. prox. cap. vlt. infra, de reſtit. ſpol. frequens, infra, de prǽb. ſi tibi. & infra, de elect. quam ſit. ff. de leg. 1. huiuſmodi, §. fin. C. de inge. ma. diffamari. cum ſi. & ſupra, de iure patronat. nullus, cū ſimul. Sicut igit̃ ad ſuperiorẽ per lapſum tp̃is deuoluitur poteſtas eligendi, de

1 Dicit Arch. compellent officc. executorum. Io. Mo. dicit, ꝙ a iudice vter que alleg. l. amōi & dec. nullus, inferius alle. Io. Andr.

eorum [a] cui canonicatum contulimus, eſt in prębenda [b] pręferēdus alteri, qui à nobis canonicatū nō extitit aſſecutus: licet priuſquam alius, eis, ad quos ſpectat [c] canonicorū receptio, & collatio prębendarū, ſuas præſẽtauerit litteras, & ab eis in canonicū ſit receptus.[d] ¶ Si vero neutri eorū, vel vtriq; canonicatū contulimus, tunc) ex quo in gratia ſūt ęquales) is, qui primo [e] præſentauerit, erit potior [f] in præbenda. ¶ Quod ſi forsã ambo ſimul in præſentando concurrant, [g] hi, ad quos, vt præmittitur, ſpectat [h] canonicorū receptio & collatio [i] p̄bendarū, vel eorū maior [k] pars, ex eis alterū, quẽ voluerint, [l] eligere [m] teneantur, [n] quo electo, alius omnino [o] careat impetratis, niſi ex tenore litterarū ipſius [p] expreſſe [q] appareat, ꝙ vtriq; [r] ipſorum voluerimus [s] prouidere.

¶ Idem.

¶ Oēs indulgētiæ cōceſſæ à Bonifacio, vel ſuis p̄deceſſorib. clericis de pcipiendis ppetuo fructib. ſuorū beneficiorū, in abſentia, ſūt reuocatæ. Et pſitet Papa ſe illas ĩ poſterū nō daturū. Io. A.

C A P. XV.

Quia [t] † per ambitio-

conceſ. præb. ca. 2. ita ex eorū negligentia puto ꝙ hic deuoluatur poteſtas præligendi, de qua hic loquitur.
o Omnino.] vt nec præbenda illa nec ſequens, nec canonicatus etiam ei debeatur.
p Ipſius.] non electi.
[Glo. ſeq. primo exemplificat, ſecundo allegat tres cōcordantias, tertio ponit tres opiniones: quarum ſecundam dicit hic approbatam, vltimam impugnat, & impugnationi reſpondet.]
q Expreſſe. Quia in ipſis litteris appoſita erat clauſula; Non obſtãte, ſi pro alio ſcripſerimus, qui huiuſmodi gratiam, &c. vel, Non obſtante ſi per nos fuerit eccleſia veſtra grauata, vel ſimili clauſula 2. Et no. quod dicit, expreſſe, & eſt ſim. ſu. eo. cū aliquib. & c. ſuſceptū. & inf. de preb. ſi motu. Per hunc aūt textū approbatã dico opi. Ber. no. ſ. eod. tit. mandatum & etiam reprobatur opin. Gof. in ſumma huius tit. ante medium & Inno. & Compo. ſ. eo. Capitulū, qui dixerunt, ꝙ licet eccleſia grauata fuerit in receptione primi, nihilominus tenetur ſm̃ recipere: niſi in litteris contineretur, Niſi pro alio, &c. Sed Ber. contra, dicens, quod ſecundum recipere non teneretur: quia in litteris intelligitur prædicta clauſula, Niſi pro alio, &c. Et hoc uerum, niſi in ipſis litteris diceretur. Non obſtante ſi pro alio, &c. Et hanc opin. Ber. approbat ſtylus Curiæ, & finis iſtius decr. 3. Hoſt. diſtinguebat, an primus receptus eſſet ſub expectatione præbendæ, nec ne: In primo caſu non valeret litteræ pro ſecundo ſine clauſula. Non obſtante, in ſecundo ſic, & ita not. in decr. mandatū, eo. tit. contra quã opinionem facit ipſa decr. mandatum, ſed ibi erat clauſula, Si pro alio.
r Vtrique.] electo & non electo.
ADDITIO. Ex quo. n. per clauſulã, Non obſtante, q̃ hẽt ſecundus, apparet, ꝙ Papa grauare voluit eccleſiã de duobus concluditur, ꝙ vtrique voluerit prouideri. Vel, quia voluit poſt illum iſti prouideri: ergo vtrique Ioan. And.
ſ Voluerimus.] ſtatur. n. tunc volũtati s. ſ. eo. ſuſceptū.

QVia.] primo ponit cauſam impulſiuã & finalẽ huius conſtitutionis. ſecunda ibi, Nos volentes. Statuit primo de præteritis: ſecundo de futuris, ibi. Et earum.
¶ Iſtud c. eſt modicæ vtilitatis: quia ſolum ponit reuocationem gratiarum, quæ fuerant factæ à Bonifacio.
CASVS. Nonnulli a ſede Apoſtolica impetrauerunt diſpenſationem, ut quamdiu eſſent in ſcholis, non tenerētur ad reſidentiam faciendam in ſuis beneficijs, nec tenerentur petere licentiam, a ſuo diœceſano, ſed acciperēt fructus ſuorum beneficiorum, etiã præbendarū, exceptis quotidianis diſtributionibus. Alij clerici impetrauerunt diſpenſationes, quæ erant cauſa magnæ vagationis, & inducebant clericos ad vagandū, & plures erãt uagabundi & diſſoluti: Vnde Papa reuocauit illas diſpenſationes q̃ inducebant materiam vagandi, & diſſolutionis. Et iſtud c. ſeruit in glo. pen. in procemio Decretalium ad docendum, quod quando aliqua diſpenſatio ſiue gratia, præbet materiam diſſolutionis, vel eſt occaſio mali, ſuperior debet illam reuocare, tamen non ponit ius commune.
[Glo. prima ſummat, ꝙ dicit vnde ſupra.]
t Quia.] Omnes indulgentiæ conceſſæ a Bonifacio, vel

2 Puta nō obſtante ſi aliq. auctoritate nostra in canonicos ſint recepti vel vt recipiant reſiſtant, quę et eſt in uſu Ioan. And.
† Vide conc. Trid. ſeſſ. 5. de refor. c. 1. in fin. adde Horatiū Luciū tract. de Priui. Scholarium, priuil. 98.
3 De hoc ſecunde litterę non valent, niſi meminerint primarum. Petr. de Anch. Fon.

uel suis prędecessoribus clericis, de percipiendis perpetuo fructibus suorum beneficiorum in absentia sunt reuocatæ, & profitetur Papa se illas in posterum non daturum. Et potuit ortum habuisse à decretali supra, de cleric. non resident. cum ad hoc.

a ¶ Importunitatem.] propter quam Princeps sæpe non concedenda concedit, ut hic. uides. C. de pe ti. bo. sub la. l. 1. libr. 10. supra de purgat. canon cum in iuuentute, in princ. infra de relig. do. cap. 1. inf. de conces. præbend. detestanda. & ideo locum habet ipsorum reuocatio, ut hic & 35. q. 9. sententiam. de re iud. cum olim. Et no. ꝙ dixit, ambitiosam: quia est importunitas ambitiosa, ut hic, ut cum petitur, quod tendit ad noxam. Est & non ambitiosa, ut cum importune petitur quod est percib. impetrandum, de pœn. dist. 1. importuna. 100. dist. cā. pallium. infra, de appell. c. ab eo cum simul.

† In codice Barbatiæ ita seu alio etiā certo loco uel vbicūq; ex quo insolertię oriūtur vagandi, &c.

tiosā importunitatē a petētium, tam nos, quā nōnulli prædecessores nostri Romani Pontifices, indulgentias perpetuas [b] multis [c] cōcessimus de percipiendis fructibus [d] beneficiorū [e] suorum, distributionibus [f] quotidianis dūtaxat exceptis, [g] siue in scholis [h] essent, siue in ecclesiarum suarū altera [i] residerēt aut in Romana [k] curia moram traherent, seu † alio [l] certo loco, vel etiam vbicunque: [m] ex quo insolentiæ oriuntur vagandi, [n] & dissolutionis [o] præparatā materia, minuitur cultus diuinus, quem desideramus augeri: [p] & officium plerumque (propter quod beneficium Ecclesiasticum datur [q]) omittitur. ¶ Nos volentes emendare [r] præterita, & quantum possumus, [s] aduersus futura cauere; [t] omnes huiusmodi & similes indulgentias [u] personis, non ec-

[Gloss. seq. exponit perpetuum, & infert e contrario secundo quærit: opinionem ponit, cuius contrarium soluit.]

b Perpetuas.] i. donec uixerint: sic inf. de capit. mo. c. 1. ff. pro sol. l. 1. & facit, quod dixi supra eod. si gratiose. temporales ergo, puta usque ad quinquennium, uel simile tēpus, reuocatæ non sunt, facit ff. cōmmuni diuid. l. in hoc iudicium. §. si conueniat. & quod ibi nota. Sed quid dices, si concessa fuit indulgentia, quę posset esse perpetua? puta donec erit in seruitio talis Principis, uel similis? Dicunt quidam, talem indulgentiam non reuocatam: quia quod expresse non mutatur, &c. C. de appel. præcipimus, sed contrarium credo, 1 & puto hic casum. Nonne si habeo indulgentiam donec in scholis fuero, dr̄ hic perpetua? & sufficit, quod indulgentia possit esse perpetua, ff. de condict. indeb. sufficit, & quod no. de lo. c. vlt. in gl. 1. in fi. Io. Andr.

1 Vidē Phi. & nota ꝙ omnis gratia, cuius terminꝰ est incertus, ꝑt dici ppetua, cap. si gratiose, su. l. iurisperitꝰ, ff. de excus. tutor. 1 pri. Fon.

c Multis.] reuocari ergo debebat: quia tendebat ad noxam. sup. de decim. ex multiplici, &c. suggestum. & facit ad hunc casum. supra, de cleri. non resident. cum ad hoc sint. Io. Andr.

d Fructibus.] qui de iure communi tantum residentibus dari dēnt, sup. de cler. non resid. per totum, de consuetudine tamen potest induci contrarium, vel de speciali statuto, supra, de const. cum omnes.

e Beneficiorum suorum.] Pretextu huius indulgentiæ, quæ ambitiosa est, fructus solum istorum beneficiorum, quæ canonice obtinent, poterunt percipere, sup. eo. si gratiose, §. vlt.

f Distributionibus.] quæ interdum manualia beneficia, interdum victualia nuncupatur, de cler. non resi. de cetero, inf. eo. lib. & tit. 1 Vno, & supra, de præb. licet. Io. And.

g Exceptis.] ista non dantur ēt studentib. in theologia, supra de præben. licet, nec his, qui sunt in seruitio Episcopi vel domini Papæ: de cler. non resi. de cetero, & c. cum dilectus, vt ibi not. nec dēnt hæ distributiones dari etiam præsentibus, qui diuinis non intersunt officijs, nec valet consuetudo in contrarium, & qui percipiunt, ad restitutionem tenentur. infra, de cler. non resid. c. vno.

[Glo. seq. commendat licentiam ad studium, & tractat a quo detur.]

h In scholis essent.] vt legendi & proficiendi eis opportunitas concedatur in honorem & augumentum vniuersalis ecclesiæ, quæ uiris litteratis permaxime noscitur indigere, supra de magi. c. 1. & per totum, & infra de ele. cum ex eo, & non solum Papa, sed etiam inferiores prelati dāt clerico licentiam se ob has causas absentandi, & hoc videtur. Bern. intelligere de epis, vt not. de. cl. cler. non resid. inter quattuor Inn. & Hostien. intelligunt hoc etiam de inferioribus prælatis, per decret. eod. tit. relatum, ibi: Prelatorum suorum, 2 &c. Dispensationem autem, de qua loquitur decret. de electus cum ex eo, dico, quod soli episcopi, & ipsorum superiores facere possunt, cum de eis solis caueatur ibidem: & ibi dicam.

2 Tene ꝙ dicā l. de elect licet canon super glo. pe Io. Andr.

i Altera.] cum eas obtinent ex dispensatione, vel sunt tales ecclesiæ, quæ simul possunt de iure teneri, quod dic vt dixi supra eodem gratia. Io. Andr.

K Romana curia.] quæ hodie habet priuilegia studij, ut infra, de priuileg. cap. 2. per quam decretali. etiam videtur, quod hi, qui sunt in studio, de iure communi possunt percipere fructus suorum beneficiorum, quod non est verum: sed illud intellige, ut ibi dicam. Ioan. And.

l Alio certo loco.] puta, quia in indulgentia dicitur quod perpetuo [donec in domicilio suo habitauerint.] fructus percipere possint.

m Vbicunque.] quia sic generaliter se habet indulgentia. Io. Andr.

n Vagandi.] quod facere non dēnt clerici. 46. dist. clericum: nam & per horam ab ecclesia non debent abesse, ut 92. dist. c. ult.

o Dissolutionis.] quæ morib. & habitu est in clericis amputanda. 34. dist. qui episcopi, &c. seq. 21. q. 4. per totum, de uita & honest. cler. clerici, & infra de præb. cum singula.

p Augeri.] supra, de constit. c. penult.

q Datur.] unde priuatus officio, & beneficio priuatus intelligitur, cum sit eius sequela. 81. di. eos. &c. si quis sacerdotum. 32. dis. præter hoc, & ibi de hoc, & supra. de cler. excom. ministr. latores, de appell. pastoralis, cum simil. Io. Andr.

ADDITIO. Plenius in Clem. Cupientes, de pęn. ad fin. magnæ glossæ.

r Emendare pręterita.] 35. q. 6. sententiam, de re iud. cum olim, §. nos igitur, 22. q. 4. magnæ, de appell. cum cessante, de sent. exc. sacro, §. fin. & in Auth. de nupt. circa princ. coll. 1. & ibi Imperator. Non erubescimus, si quid melius horū, quæ prius ipsi diximus, adinueniamus, competentem prioribus imponere correctionem, ne ab aliis corrigi expectemus. Ad idem de accusat. qualiter, & quando, 1.

s Quantum possumus.] sim. supra, in proœmio huius libri.

t Cauere.] Nota futura præcauenda, 23. distin. in nomine Domini, §. 1. in gl. futuris, de procur. c. 1. de ser. non ord. c. 1. & exempla præsentia, &c. 82. dist. plurimos, ff. loca. si quis domum, §. 1. Io. Andr.

u Indulgentias.] perpetuas scilicet: nam de his supradixerat.

a Eccle-

1 No. hic aliquid conceditur eccleſię quod pſonę non conceditur: tamē redundat in pſonę utilitatem. Aliud exēplũ, Non conceditur immunitas malefactorib. l. ita vulneratus, ad legem Aql. ſed conceditur eccleſię, quod uenit in utilitatē malefactorum, facit l. ciuiratib. de leg. 1. Pet. de Anch. Fon.

clesijs [a] vel dignitatibus [b] datas, penitus reuocamus: & earum [c] conceſſionem noſtris volumus exulare temporibus. [d] Quodque nobis licere non patimur, noſtris ſucceſſoribus indicamus. [e]

a ¶ Eccleſijs. 1] iuſte innuit indulgentias eccleſijs cõceſſas non reuocari 25. q. 2. ca. 7. & per totum. ſed intellige hoc, ut ea. q. c. poſtea, §. his, ita, & §. ult. Archid.

b ¶ Vel dignitatib.] ſi ergo dignitati, uel eccleſiæ datum eſſet tale priuilegium per hanc decre. reuocatum non eſt: & potuit eſſe ratio: quia non tantus fauor perſonis debetur, ſicut dignitatib. vel eccleſijs, de elec. cũ nobis olim, in fi. cũ ſi. & infra de priuileg. ne aliqui.

c ¶ Et earum.] Prouidit huc uſque circa præterita, nunc cauet circa futura.

[Glo. ſequens quęrit, & ſoiuit.]

d ¶ Temporibus.] Quid, ſi tales indulgẽtias de nouo concedat? valent: quia non potuit ſibi legẽ imponere, à qua ſibi nõ liceret recedere, ad hoc ff. de leg. 3. ſi quis in princ. ff. pro ſoc. ſi fratres, §. idem reſpõdet. & primam conſtitutionẽ tollit per ſecundam, licet de ipſa non faciat mentionem. ſup. e. tit. prox. licet.

e ¶ Indicamus.] Simile C. de leg. digna uox. indicare potuit, ſed non legẽ imponere : q̃a par in parẽ non hẽt imperium, ſup. de ele. innotuit, cum ſuis concordantijs.

TITVLVS IIII.

De Conſuetudine.

Bonifacius octauus.

¶ Prætextu cõſuetudinis ẽt iuratæ, vel quantocunque tempore obſeruatæ, non poteſt quis niſi vnicum perſonatum, dignitatem, vel aliud perpetuum officium ſimul cum canonia & præbenda, in aliqua eccleſia abſque diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ obtinere, vel iam obtenta tenere, & contra præſumptum, irritum eſt omnino. Ioan. And.

CAP. I.

CONSVETVDI-

DE CONSVETVDINE.

[Viſum eſt ſupra tit. pximo. de iure ſcripto, uidelicet, de Reſcriptis, & Conſtitutionib. nunc uidendum eſt de iure non ſcripto. ſcilicet, de conſuetudine.]



Onſuetudinem.] Prima pars damnat conſuetudinem decernens illam, etiam ſi iurata fuerit, non ſeruandam, vtriuſq; dicti reddens cauſam : Secunda ſtatuit ipſius conſuetudinis contrarium, quod ad præterite extendit, & decretum apponit Secunda ibi, Statuentes. ¶ Sine diſpenſatione Apoſtolica non poteſt quis obtinere in eadem Eccleſia duas dignitates, perſonatus, uel officia uel unam dignitatem & officium, uel perſonatum, & officiũ, uel dignitatem: & pſonatum: nec ualet conſuetudo quantumcunque tempore obſeruata fuerit. hoc dicit. Quæritur pro intellectu huius capituli, quid ſit dignitas, quid ſit perſonatus, quid ſit officium? Vnde ſciendum, quod iura noſtra aliquando vtuntur illis uocabulis promiſcue. ut in ca. cum acceſſiſſent, de conſtit. in antiq. ubi Primiceriatus, in princ. illius cap. appellatur dignitas, & in medio cap. uocatur perſonatus; in fine uero cap. appellatur officium. Tamẽ proprie iſta tria, dignitas, perſonatus, & officium differunt. Nam dignitatem proprie dicitur quis habere, qui habet adminiſtrationem, & cum hoc habet iuriſdictionem : ſicut abbas, qui habet adminiſtrationem rerum ſui monaſterij. edoceri. ſupra, de reſcri. in antiqui. & habet iuriſdictionem in monachos, ut in cap. quanto, ſupra, de offic. ordin. Item, Prior conuentualis. Item ille qui pręeſt alicui corpori, qui habet iuriſdictionem in perſonas illius corporis, ut in l. fin. C. de iuriſd. omn. iud. Sed perſonatum dicitur is habere, qui in eccleſia habet aliquam pręeminentiam, non tamen habet iuriſdictionem: ſicut ille qui in Eccleſia, in Capitulo, & alijs honoribus pręcedit canonicos. Officium uero dicitur quis habere, qui ſine iuriſdictione & ſine pręeminentia habet adminiſtrationem rerum eccleſiaſticarum; ſicut eſt ſacriſta.

Dignitas perſonatus, & officium, in quo differãt

CASVS. Ponamus quod in eccleſia Pictauien. a xx. xxx. xl. lx. annis, fuerit obſeruatum, quod idem obtinebat decanatum, archidiaconatum, & cantoriam illius eccleſiæ: & ſic duas dignitates. Vel fuit obſeruatum longo tempore, quod idem obtinebat dignitatem & perſonatum, vel idem obtinebat vnum perſonatum & unam dignitatem, forte cum diſpenſatione epiſcopi, ſed abſque diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis: & fuit per tantum tempus obſeruatum, quod de initio non extat memoria: Vtrum valeat talis conſuetudo, quod quis poſſit tenere duas dignitates Vel perſonatus abſque diſpenſatione Papæ, vel etiam ſe defendere in foro contentioſo? Reſpondet Romanus pontifex, quod quantocunque tempore fuerit illa conſuetudo obſeruata, quæ dicitur potius corruptela, q̃ conſuetudo: non poteſt quis tenere duas dignitates, vel duos pſonatus in eadem eccleſia, uel dignitatem & officium tantum: tamen valeret conſuetudo, ut quis teneat dignitatem & canonicatum cum præbenda: Etiam epiſcopus poſſet diſpenſare, ut quis teneret unam dignitatem & canonicatum cum præbenda. Nota primo principalem effectum : videlicet quod non ualet conſuetudo, ut quis teneat in eadem eccleſia duas dignitates, uel perſonatus, uel dignitatem, & perſonatum, uel perſonatum, & officium. Nota quod ad hoc, vt valeat conſuetudo, requiritur quod ſit rationabilis: ſicut enim in lege ſcripta requiritur rationabilitas. ca. erit autem lex, 4. diſt. ita ſimiliter in lege non ſcripta requiritur rationabilitas. Conſuetudo autẽ, quod quis obtineat in eadẽ eccleſia plures dignitates, uel plures perſonatus, non eſt rationabilis : quia eſt inductiua multorum malorum. Nam primo fundatur in cupiditate. Item præſtat materiam vagandi. Item diminuit cultum diuinum : quia quanto ſunt plures in eadem, tanto augmentatur cultus diuinus. Nota illud ad quod allegatur illud cap. quod iuramentum non debet eſſe vinculũ iniquitatis. i. non debet obligare aliquem ad obſeruandum iniquitatem, & ſi quis iuraret obſeruare damnatam conſuetudinem, putaret peccare ; unde dicit gloſ. & bene, q̃ ſi quis in ſua receptione iuret ſimpliciter obſeruare conſuetudines illius eccleſiæ, in qua recipitur, iuramentum ſuum non ſe extendit ad conſuetudines irrationabiles, ſed ſolum ad conſuetudines rationabiles: Et ſi iuraret nominatim obſeruare talem conſuetudinem, quæ eſt irrationabilis, iuramentum ſuum non eſt obligatorium, id eſt, non aſtringit eum ad obſeruandum conuenta in ſuo iuramento, licet ipſe iurans peccet temere iurando. Nota, quod quis in eadem eccleſia nõ debet obtinere duas dignitates, uel duos perſonatus, uel dignitatem, & perſonatum, nec etiam in diuerſis eccleſijs Et hoc uerum, ſine Apoſtolica diſpenſatione : quia cum diſpenſatione poteſt. Sed utrum virtute diſpenſationis Apoſtolicę, quis poſſit obtinere duas dignitates vel duos perſonatus, poſito, quod non fiat mentio quod ſint in eadem eccleſia? Doctores formant iſtam quæſtionem in c. de multa, ſup. de prębend. & concludunt, quod quis non poteſt obtinere duas dignitates in eadem eccleſia, niſi in diſpenſatione expreſſe & nominatim dicatur quia ipſe eſt diſpenſatus ad duas dignitates, etiam ſi ſint in eadem eccleſia.

Caſus dñi Heliæ.

Dignitates duas nullus debet tenere in eadem Eccleſia.

[Prima gloſſa ſummat.]

a ¶ Conſuetudinem.] Præterea uigore cònſuetudinis etiam iu ratæ, vel quantocunque tempore obſeruatæ, non poteſt quis niſi unicum perſonatum, dignitatem, vel aliud perpetuum officium ſimul cum Canonia, & præbenda, in aliqua eccleſia abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ obtinere, uel iam obtenta tenere: & contra præſumptum irritum eſt omnino. Ioan. And.

† Vide cōci. Trid. ſeſſ. 7. de refor. c. 2. & 4. & ſeſſ. 24. de refor. c. 17.

nem, [a] † quam in ueſtra eccleſia ſeruatam aſſeritis tanto tempore, quod in contrarium memoria non exiſtit. [b] videlicet, quod ipſius eccleſię canonici duos perſonatus, aut duas dignitates, uel præpoſituras, [c] ſeu adminiſtrationes, [d] aut duo officia, [e] vel eorum alterum cum reliquo [f] inſimul & præbendam poſſint in ea [g] licite [h] abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicę [i] obtinere: corruptelam (cum ſacris ſit inimica canonibus, [k] & de ambitionis [l] radice proceſſerit) merito reputantes, eam auctoritate Apoſtolica reprobamus: uoſque ad ipſius obſeruãtiã, & ſi iuro [m] firmata extiterit, cum iuramẽtum iniquitatis vinculum [n] nõ exiſtat, decernimus non teneri: ſtatuentes, ut cum vnum officiũ [o] vix digne valeat aliqs adimplere, nulli liceat de cetero, niſi vnicum [p] perſonatum, vel dignitatẽ, aut præpoſituram, ſiue adminiſtrationem, uel officiũ perpetuũ, quocunque nomine [q] cenſeantur, † cum præbenda inſimul aſque diſpenſatioue dictæ Sedis in eadem eccleſia obtinere; vel iam obtenta [r] † tenere. Quod ſi a quoquam ſecus præſumptum fuerit, irritum ſit omnino. [s]

¶ Idem.

¶ Nõ ualet cõſuetudo, quod ab officiali epiſcopi ad epiſcopũ appelletur. Ioã And.

[Gl. ſeq. recitetur per obiectionem.]

b ¶ Nõ exiſtit.] ſi m. ſup. de verb. ſign. ſuper quibuſdam, & ſi cõſuetudo iſta aliàs legitima fuiſſet, non eſſet neceſſe in ea titulum oſtendere, j. de præſcript. ca. 1. 1 Videtur enim conſuetudo talis ius inducere, ff. de aqua plu. arcen. leg. 1. §. 1. Sed cum conſuetudo talis corruptela ſit: longitudo tanti temporis non prodeſt: & eſt ſimile, j. c. proxi.

1 Et ibi no. in gl. ſi. qũo talis conſuetudo probetur, & hic aliquid per Archidiaconum, qui et remittit ad libellũ Gof. rub. de parochia. Ioann. And.

c ¶ Præpoſituras.] certa dignitas eſt in eccleſia: licet alias omnes qui præſunt, prępoſiti dicantur, ſupra de uerbor. ſignif. quamuis.

d ¶ Adminiſtrationes.] ſic ſ. de ſta. monach. monachi. §. qui uero ſicut cameraria, uel quiſquis ſit veſtiarius, uel eleemoſynarius, uel aliud ſimile. Archidiac.

e ¶ Officia.] perpetua, ut inf. ſequitur.

f ¶ Alterũ cum reliquo.] id eſt, dignitatem cum perſonatu, uel præpoſituram cum adminiſtratione, uel officium perpetuum inſimul cum præbenda, prout ſtatim ſequitur.

g ¶ In ea.] eadem eccleſia.

h ¶ Licite.] 22. q. 2. faciat.

i ¶ Abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ.] nota caſum, in quo ſolus Papa diſpenſat. Duos ſimiles habes inf. de præbend. cum ſingula.

ADDITIO. Hic uidetur confundi ſententia Iō. Vincen. Gof. Hoſt. & Pet. qui dixerunt, ꝙ in talibus dicti epi poterant diſpenſare, prout ipſi notant ſup. de præbend. de multa, in fine. Et idem not. in Specul. de legato, §. uidẽdum reſtat, uer. ſed nunquid epiſcopus, de hoc etiam nota. 70. diſt. ſanctorum. Archid.

k ¶ Canonibus.] 70. diſt. ſanctorum, de conceſ. præbend. litteras, & hoc idem dicebat conſtitutio Vrbani, quæ incipiebat. Prouiſionis. vnde tracta. fuit decret. iſta.

l ¶ Ambitionis.] ſup de præbend. quia in tantum, de electio. ludum, 2.

[Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem, de quo iuramento, &c.]

m ¶ Iuramento.] ſpeciali 2 vel generali, nõn curo: quia ſi ſpecialiter iuraret hanc conſuetudinem expreſſe ſeruare, fuit iuramentum temerarium, non ſeruandum: & de eo quod iurauit, poſſet & deberet imponi pœnitentia, de iureiur. ſicut Si generaliter iurauit ſe ſeruaturum conſuetudines ipſius eccleſiæ: iuramentum iſtud ad poſſibilia & licita tantum extenditur, 3 ut inf. de iureiur. c. 1. Io. And.

2 Vide B. Th. 2. 2. q. 29. ar. 7. & ibi Caiet.

3 idem dicas de ſtatuto gñaliter loquẽte, facit l. ſi quis ſub conditione, & ibi Ang. per illũ tex. ff. de cond. & demonſt. Ion.

n ¶ Vinculum.] .i. vinculans, vel obligans in iniquitate: concor. 22. q. 4. inter cetera, ſ. de iureiur. quanto, & infr. de iureiur. c. 1. Ioan. And.

n ¶ Vinculum.] .i. non obligat ad aliquod iniquum ob ſeruandum aliquem, nec aſtringit, ſic 22. q. 4. inter cetera, inf. eo. lib. de iureiur. contingit, §. quia uero. Archid.

o ¶ Vnum officium.] Concor. 89. dſtin. ſingula. ſ. de hær. cum ex iniuncto §. 1. & j. de præb. cum ſingula, quæ ponit ſimilem caſum: & eſt ſimile, ſupra de cele. miſſar. te referente de conſec. diſt. 1. ſufficit.

p ¶ Niſi unicum.] ergo uidetur, quod de diſpenſatione inferioris a Papa, unicum perſonatum, uel officium cum canonicatu & præbenda, poſſit habere: & ſic poſſet approbari illa opinio poſita per Ber. de conceſ. præbend. litteras, in fin. ult. gl. Et idem credo, ſi hoc eſſet de ſtatuto uel conſuetudine eccleſiæ, ſup. de reſcriptis, eam te. ibi, erat idem archidiaconus canonicus. ad idem inf. de præben. quia ſæpe, ſupra de conc. præbend. poſtulaſti: infra de app. a collatione, & infra de præbend. cum in eccleſia, & ca. fin. 2. reſpon. & in Cle. fin. de præbend. in quibus habes, quod epiſcopus, præbendarius & canonicus eſt in eccl eſia.

† al. cenſeatur.

† No. ꝙ cõſtõ antiqui iuris declaratoria extenditur ad præterita. etiam ſi cõtra ſe habeat conſuetudinem, dũmodo declaret illam nõ valere: Do. Phil. Fon.

q ¶ Quocunque nomine.] vnde per hoc etiam camerlangariam, uel maſſariam, uel œconomatum perpetuum credo prohibitum. Ioan. And.

ADDITIO. Idem eſt de veſtiario, & eleemoſynario, ſecundum Archid.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.]

r ¶ Vel iam obtenta.] quid ergo de obtentis? quæro, vtrum detur optio, quid retinere, & quid dimittere poterit? Videtur ꝙ ſibi detur optio argum. ſup. de præb. referẽter &c. præterea, & melius, inf. de præb. cũ ſingula, §. 1. Vel dicatur, quod ſecundum adeptum retinere poterit & non primum, cum uacauerit primum ipſo iure, per prædictam decr. de conceſ. præb. litteras. Ad decretal. Cum ſingula, dici poſſet, quod in alio caſu loquitur. Ioan. And.

ſ ¶ Omnino.] ut poſſimus dicere, ꝙ omnibus careat, quia omnia illicite concupiuit. facit. ſup. de transl. licet. &c. quanto: & melius de præbend. cum ſingula, i. reſpõ. in fi. Ioan. And.

ADDITIO. Et apertius in conſtitutione, Execrabilis Ioan. xxij. verſi. alioquin, & uerſ. ſequen. Ioannes And.

NOn putamus.] Primo ponit dictum. Secundo rationem aſſignat ibi, ne ab eodem.

¶ Præſupponitur primo, quod ſi ſubſtantia appellationis eſt, quod appelleutr de inferiori ad ſuperiorem: nec poteſt appellari de ſuperiori ad inferiorem, uel de æquali ad æqualem: quia appellatio eſt de inferiori ad ſuperiorem procuratio. Item præſupponitur, ꝙ conſiſtorium epiſcopi, & ſui officialis principalis, dicitur idem conſiſtorium.

CASVS. Ponamus, quòd officialis Pictauiens. protulit contra me aliquam sniam qua appellaui ad Epm: certū est, quòd non valet appellatio de iure cōi. Sed ponamus, quod in diœcesi Pictauiensi fuit longo tpe seruatū contrarium, videlicet, quòd fuit appellatum ab officiali ad epm, & eps sæpius cognouit de causis appellationis: vtrum valeat talis cōsuetudo, ita quòd prætextu illius cōsuetudinis sit introductum vt eps possit cognoscere de causis appellationis sui officialis principalis? rñdet quòd non: quia illa consuetudo esset contra substantiam appellationis: quia appellatio est ꝓuocatio ab inferiori ad superiorem: modo ipse officialis & episcopus faciunt vnum consistorium. Et hoc verum, loquendo de officiali psincipali: sed non est intelligendum de foraneis officialibus, qui sunt subdelegati officialis principalis, siue episcopi: quia ab eis posset appellari ad Episcopum: quia a subdelegato appellatur ad primum delegantem.

CAP. II.

NOn putamus [a] illam consuetudinē quantocunque tempore [b] de facto [c] seruatam, consonam rationi, quòd ab officiali [d] episcopi ad eundem episcopum valeat appellari: ne ab eodem ad seipsum [e] [cum sit idem auditorium [f] vtriusque [g]] appellatio interposita videatur. [k]

[Prima glossa summat.]

a ¶ Non putamus.] non valet consuetudo, quòd de officiali episcopi ad episcopum appelletur.

b ¶ Quantocunque tempore.] etiam si in contrarium non sit memoria. sup. c. prox.

c ¶ De facto.] bene dicit: quia de iure non, vt inf. dicā.

[Gl. seq, primo dicit. de quo officiali loquitur: secundo dat duas opi. reprobatas, unam, s. Goff. alteram. Bald. & Hostiē. Tertio ponit duplicem reprobationis rationem. Quarto respondet ad rationem contrariam.]

d ¶ Officiali. 1] generaliter, s. secus enim si delegatus esset ad causam specialem ab episcopo: quia tunc ad ipsum epm appellari deberet. de off. deleg. super quæstionem. de app. dilecti, & ibi de hoc super glos. 2. ff. quis & a quo appell. sit, l. 1. & reprobata est per istud c. gl. Goff. q̄ not. in Sum. de offi. vic. §. item dubitari, quòd de officiali epi, debet ad epm appellari: & adde quod dicā de app. Romana. 1. Resp. & reprobata est gl. Bar. posita in ipso c. dilecti filij prior, de app. vbi dicebat, quod de consuetudine poterat induci, quòd de officiali ad epm appellaretur, sicut inducitur ex ea, quòd omisso medio appellaretur ad superiorem. Idem dicebat Host. inf. de app. Romana, j. rñs. & eadem ratione, sed falsum est, vt hic uides. Et potest esse ratio: quia appellatio est de minori iudice ad maiorem prouocatio. ut notant Summistæ. Goffr. & alij in ti. de appel. sed hic non prouocabatur ad maiorem, sed ad parem, vel eundem, ut hic uides patet. ergo ex ipsius appellationis descriptione: quòd hæc appellatio dici non potest: Vnde consuetudine induci non poterit id, ꝓpter quod appellationis substantia in descriptione mutetur; ex qua ratione sequitur, ꝙ non ualet consuetudo, quod ad minorem appellaretur, sicut uides in simili: quia non valet pactum factū in precario, per quod ipsius precarij natura mutetur; ut si vsque ad certum tēpus detur: ēt ante tempus reuocabitur. ff. de preca. l. cum precario. Præterea, licet interlocutoriam suam iudex reuocet, diffinitiuam tñ non. Quod dicit, ut no. de app. cum cessante, cū ergo officialis sententiam sit episcopi: non mirum; si ipse adiri non pōt. Et non obstat, ꝙ per consuetudinē pōt appellari omisso medio: quia appellari gradatim non est de substantialibus appellationis, sed de circumstantijs: vnde appellatur ad Papam; & ad legatum omisso medio; & circumstantiæ cōtractuum per pactum tolli possunt; infr. de commo. c. uno de depo. bona fides: sic & ista circumstantia per consuetudinem, vt prædicta decr. Roma.

g] Istam glo. sequuntur Doct.

ADDITIO. De materia gloss. Videl. pacto, ff. de contrahenda emptione.

e ¶ Ab eodem ad seipsum.] id est de officiali ad officialem, vel uerius, de episcopo ad episcopum.

f ¶ Auditorium.] infr. de appel. Romana, 1. responso.

ADDITIO. Et per hæc iura dixit Archidiaconus, ꝙ a delegato officiali appellari potest ad epm, vel ipsum officialem, & tu idem dicas etiam de subdito episcopo eadem ratione. Io. An.

g ¶ Vtriusque.] episcopi & officialis.

ADDITIO. s. quo ad appellationē, sed non quo ad recusationem infr. eod. lib. de offic. deleg. si contra in fin. & ista littera, satis tollit sniam Domini Goff. qui scripsit, officialem epi esse delegatū, non ordinarium: & hæc ipse scripsit in Sum. de offi. vica. §. 1. Sed licet hæc snia tempore suo posset saluari, tñ hodie non est uera, ut hic. Nam cum consistorium epi, & officialis sit unum & idem, ergo talis officialis ordinarius dicitur, & ab ipso sicut & ab epo est ad archiepm appellandum. inf. eod. lib. de app. Romana. in prin. Arch.

¶ Idem.

¶ Valet consuetudo præscripta, quod episcopus in inquirendo, puniendo, & corrigēdo subditorum excessus, sui Capituli consilium requirere non teneatur. Io. Andr. [i]

CAP. III.

NOn † est [dum ta-

† Vide Doca. si. de consuet.

[Gloss. seq. signat contrarium, & soluit: secunda pars reci. per obiectionem, de c. si contra.]

h ¶ Videatur.] contra. j. de app. a collatione. ubi de epo ad eundem epm appellatur. Sol. non est idem cōsistoriū epi in quantū est Canonicus, & in quantū eps, & ideo si collationi interfuit ut canonicus, ad eum bene poterit appellari, ut ibi. Eodem modo rñderi potest ad iura per Ber. inducta in supradicta glo. Item no. quòd licet idē sit consistoriū epi, & eius officialis, ita ꝙ nō appellatur de officiali ad epm, tñ si officialis epi recusatur, suspicionis causa coram epo est probanda. infr. de off. dele. si contra vnū, in fi. Vnde licet dicamus, ꝙ appellatio & recusatio paria sint, non est uerū per omnia, ut recitari solet su. de app. super eo. 2. Vnde in recusatione recurritur ad parē: & obtinet etiam in delegatis datis cum clausula, quòd si non omnes, ut in ead. decret. Si contra, in princip.

Appellatio & recusatio an sint paria.

NOn est.] Non diuiditur. Et no. ꝙ quia per hāc consuetudinē iudicatur inter eos, inter quos nō assueuit, adaptatur hæc decre. huic tit. alias fateor, quòd uidetur esse præscriptio contra Capitulum. Ioan. And.

¶ Præsupponitur pro intellectu istius c. ꝙ licet eps solus habeat iurisdictionem in suos subditos, & canonici non habeant iurisdictionem, illam tñ iurisdictionē dēt exercere ipse eps cum consilio canonicorum, nō dico cū consensu: quia eps non tenetur sequi eorum consilium, nisi vellet. Idem de collatione beneficiorum, ut in c. nouit, & c. quāto, s̄. de his quæ fiunt a p̄la. sine cōsen. Capi.

CASVS. Eps Pictauiens. per spatiū xl. annor. & per tēpora sufficientia ad inducendum consuetudinem, solus exercuit iurisdictionem puniendo subditos suos, inquirendo, corrigendo, &c. postea Capitulum ecclesiæ Pictauiens. opposuit, quòd episcopus non habebat, nec poterat exercere iurisdictionē solus, nisi requisito consilio Capituli: eps allegat consuetudinem præscriptam. nunquid prętextu consuetudinis sit acquisita iurisdictio ipsi episcopo; ut non teneatur requirere consilium sui capituli? hoc est querere, nunquid ualeat consuetudo legitimè præscripta, contra c. nouit, & c. quāto, de his quę fiunt a prælat. sine consen. Capit. alleg. Respondet Romanus Pontifex, quod sic. Heli. Reg.

[Prima glo. summat, & dicit quid corrigat.]

i ¶ Non est.] valet consuetudo præscripta, ꝙ episcopus in inquirendo puniendo, & corrigendo subditorum excessus, sui Capituli, consilium requirere non teneatur.

Et

Et corrigitur quod notatur per Hostiensem supr. de his, quę fiunt a Prælat. sine consensu capituli. nouit. & c. ea noscitur, in fi. Io. And.

a ¶ Præscripra.] super hoc vide quod not. de consuet. e. vlt. & 8. distin. frustra.

b ¶ Canonice.] s. cum bona fide & titulo; ꝙ dic, vt inf de p̃sc. c. 1.

c ¶ Cōsuetudo.] quæ describitur esse ius quoddam morib. institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex. 1. distin. consuetudo.

† al. legitimè.

d ¶ Quam allegat.] & probat. Ei enim non creditur, licet episcopus sit 6. quæstio. 2. si tantum. & cap. placuit.

† al. requirendus.

e ¶ Inquirendis.] debet prælatus inquirere de excess. subditorum. de offi. ord. perniciosam. quod intelligunt ibi Tanc. Goff. Bernar. & Inn. quando fama pręcedit sup. de simon. licet Hely. Archid,

men aliàs sit præscripta, [a] canonicè [b] †) cōsuetudo, [c] q̃ allegat [d] Ep̃s, reprobanda: quòd inquirendis, [e] † puniendis, & corrigendis, [f] subditorum excessibus [g] consiliũ sui Capituli requirere minimè teneatur. [h]

¶ Idem.

℥ Per rescriptum Apostolicum, quo de præbẽda primo vacatura mandabatur alicui prouideri, laudabilis illius ecclesiæ consuetudo nō tollitur: hinc est, ꝙ si ibi est consuetudo, ꝙ antiquiores canonici vacantes prabendas possint optare gradatim: illo non obstante mandato, poterit antiquior vacantem optare præbẽdã, & expectatis per xx. dies optare volentibus, executor de non optata prouidebit eidẽ: Si autem præbendam vacãtem in curia Papa conferret, tunc illam antiquior optare non poterit. Ioan. An.

f ¶ Corrigendis] Ista omnia generali damnatione episcopi non transeunt in officialem, infra de offi. vicat. capit. 2. nec beneficiorum collatio. eodem titu. ca. vlt.

g ¶ Excessibus.] ad quos corrigendos proceditur multis modis, vt sup. de simo. licet Hely. Ioan. And.

h ¶ Teneatur.] ad quòd alias tenebatur de iure communi. 15. q. 7. Episcopus nullius. de exces. prælato. ca. 1. alias irrita esset sententia sua, 1 vt ibi, & in c. episcopus, & concordat, de his quæ fiunt a prælat. nouit. & c. quando, de talibus senioribus intelligitur. de accusat. qualiter, 2. de simo. licet Hely. 15. qu. 7. si quid. 87. di. si quid. & hic adde, quod not. 15. quæstio. 7. episcopus, de off. ord. cap. irrefragabili.

1 Not. quòd cōsilium requirendum, & non req si tum reddit actum nullum. Bart. in l. 1. §. si plures. ff. de exerc. Pet. de Anchar. Phi. Fon.

Casus D. Heliæ.

CVm in tua ecclesia.] Diuiditur in tres partes. In prima ponitur casus dubij diffinitio: in secunda exceptio. in tertia prouisio. Secunda ibi, In præbendis. Tertia: ibi, Ne autem. Ioan. And.

CASVS. Papa mandauit canoniais ecclesiæ Pictauiensis, vt me reciperent in fratrem & canonicum: & præbendam, si vacaret, mihi assignarent: alioquin præbendam primo vacaturam. Tractu temporis uacauit quædã præbenda, canonici receperunt me in fratrem, & canonicum peto vt ipsi mih, conferant illam præbendam uacãtē: Dixit antiquior canonicus quòd in ecclesia ipsa erat consuetudo, quòd antiquior canonicus poterat præbendam uacãtem optare, & suam dimittere, & sic antiquior canonicus hoc nolebat facere: Dicebam ego, quòd vacans præbenda mihi debebatur, & non alia: rursum virtute consuetudinis fiat præiudicium gratiæ, vel econtra, utrũ per istam gratiam fiat præiudicium consuetudini? Rñdet quòd non, & dicit, quòd iste antiquior canonicus poterit præbendam uacantem optare: & si nolit illã optare, secundus antiquior poterit illam optare. & sic deinceps. Et tunc expectans habebit præbendam, quæ dimittetur ab antiquiore, uel illo, qui optauit præbendem vacantem, & hoc uerum, nisi præbenda uacaret in curia Romana, quia tunc antiquior canonicus non posset optare illam præbendam: immo talis præbenda esset assignanda ipsi expectanti: Nota primo, quòd ualet consuetudo, vt antiquior canonicus possit optare præbendam vacantem, & suam dimittere. Nota ulterius, quòd si antiquior sit negligens, uel nolit optare præbendam uacantem tunc executor expectantis tenetur expectare per viginti dies: & vltra non tenetur expectare: illis viginti diebus elapsis poterit executor expectantis ipsi expectanti conferre præbendam vacantem. Quæritur utrum optio habeat locum in præbendis vacantibus ex causa permutationis? Commuuis opinio Doctorum est, quod non habeat locum optio: per Clementinam unicam. de rerum permutatio. in Clemen. vbi dicitur, quod beneficia vacantia ex causa permutationis, debent assignari permutantibus, & non alijs: & si assignarentur alijs, non valeret collatio.

[Prima glos. summat.]

i ¶ Cum.] Per rescriptum Apostolicum, quo de præbenda prima vacatura mandabatur alicui prouideri, laudabilis illius ecclesiæ consuetudo nō tollitur: hinc est, quod si ibi est cōsuetudo, quod antiquiores canonici uacantes præbendas possunt optare gradatim: illo non obstante mandato, poterit antiquior uacantem optare præbendam, & expectatis per uiginti dies optare volentib. executor de non optata prouidebit eidem. Si autem Præbendam uacantem in Curia Papa conferret, tunc illam antiquior optare non poterit. Ioan. And.

CAP. IV.

CVM [i] in tua [k] † ecclesia (in qua cōsuetudo [l] habetur, quòd antiquiores [m] canonici gradatim [n]

† Not. ꝙ ecclesia dr̃ esse prælati, qđ itellige quo ad administrationem; quia prælatus non est dominus de don. ca. 3.

k ¶ In tua.] in Bononia est talis consuetudo, & in multis alijs ecclesijs.

ADDITIO. Vide Host. in Summa de maior. & obed. post prin. Io. And.

[Gl. seq. soluit duas quæstiones.]

l ¶ Consuetudo.] Nota simpliciter dixit, Consuetudo, non dixit præscripta. Nota igitur, quod ubi coosuetudo rationabilis 2 est, & non contra ius, sufficit, si sit longæua: licet quadraginta annis præscripta non sit. Vnde dixit Ioannes, tunc suffici te spacium decem annorum, hoc nota; duodecima distinctione, consuetudo, & facit pro his, quæ notat Innocent. & Hostien. supra eodem titulo, capitulo ultimo. & Compostella, ibidem, in prima glossa, ubi dicit sic iudicatum fuisse per Papam in Mediolanensi Ecclesia, in qua erat consuetudo seruata viginti quinque annis, quod antiquior canonicus posset mutare domum, & pronunciauit Papa illam ualere: licet quadraginta annis præscripta non esset: Si enim Papa hic putasset præscriptionem requiri: ita hic addidisset, ut supra addidit, capitulo proximo. Ista uero consuetudo innititut rationi, & æquitati iuris, ut patet in glossa sequenti. Er quod hic dicit de consuetudine, puto uerum etiam in statuto: ad hoc supra eodem lib. de Constitut. capit. 1. & quod ibi dixi.

2 Dixit rationabilis, quoniã consuetudo irrationabilis nullo tempore præscribitur. Ruin. cõsi. 555. lib. 4.

m ¶ Antiquiores.] non ætate, sed tempore, quo in ecclesia militauerunt. Idem si esset consuetudo de antiquioribus ætate, uel maioribus ordine, uel etiam æquitatem continens. Nota, quod consuetudo ista innittitur æquitati canonicæ, quæ vult antiquiores pręferre canonicos: ad hoc 61. distinct. quid proderit, & cap. sequen. ad finem, & 74. distin. Episcoporum, cum similibus.

n ¶ Gradatim.] scilicet, quod primo antiquior mutare possit, & si mutare noluerit primus, poterit mutare secundus, & nolente secundo, tertius: & sic de singulis: & hoc vult dicere. Ioan. Andr.

[Glos.

meliores [a], si uoluerint, possint cum vacant, [b] per se, vel per alios [c] optare præbendas) prouideri mãdamus † alicui de præbenda nulli alij de iure [d] debita: proximè [e] inibi vacatura; huiusmodi non obstante mandato [f], poterũt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem eãdem optare: cum præbenda vacabit: & illa, quæ optata non fuerit [g] (si nulli [h] sit debita) erit illi, pro quo scripsimus, conferenda. ¶ In præbendis verò apud sedem Apostolicam [i] vacantibus [k], cum de ipsis per Romanum Pontificẽ ordinatur, [l] locus prædictæ consuetudini [m] non existit. ¶ Ne autem prętextu eiusdem consuetudinis, prouisiones [n] authoritate Apostolica faciendæ, vltra debitum differantur; statuimus, vt executores super ipsis prouisionibus [o] deputati, optare volentes, per viginti dies [p] dumtaxat [q] † expectent: quibus elapsis, liberè in non optatis, ad exequenda sibi mandata [r] procedant, pręfata consuetudine non obstante.

† Hæc mandata de prouidendo sublata sunt hodie per Concil. Trid. sess. 24. de refor. c. 19.

† Idem Petr. de Anch. per l. Sabinus, ff. de in diem adiect. Fon.

† Papa cum scribit, non intendit derogare statutis ecclesiæ, c. 1. s. de cõst. Hoc fallit qñ ius ecclesiæ est ad ipsum deuolutum. Pet. de Anc. per text. hic. Font.

† De dictione, dũtaxat, uide Archid. in c. statutũ, §. in nullo. sup. de rescr. & Bar. & Alex. in l. 1. ff. si qs ius dic. nõ obtemp.

[Glo. seq. non quærit, arg. negatiuè; soluit contrariũ, & argumento respondet.]

a ¶ Meliores.] non enim minores optare uolunt de cle. non resid. c. 1. nec vult quis iactare pecunias suas. ff. de probat. cum de indebito. Et nota, quod in præbendis distinctis non reprobatur imparitas, ut vna sit melior altera. & facit ad ea q̃ not. de maior. & obedien. statuimus. Quid si in tali ecclesia minorẽ magis forte ex causa sibi gratiam mutare velit, & optare antiquior canonicus, nũquid poterit? Vĩ q̃ non, ĩ. de præben. cui de non sacerdotali, cõtrariũ credo, q̃a quod fauore, &c. ĩ. de reg. iur. quod ob gratiã, C. de legib. nulla iuris rõ. in fi. & arg. ff. de vsu & habit. l. ult. Et satisfactum creditori intelligit, quo modocunq; satisfiat, ff. de pigno. actio. l. si rem alienã, §. oĩs. Ad decretal. Cui de non. dico illud in mandato speciali, cuius formam transgredi non licet, ut ibi patet: alias regulariter contra: quia cui licet plus, & id quod minus. ĩ. de reg. iur. cui licet, cum suis concordantijs.

b ¶ Cum uacant.] non uacantes ergo operare uel acceptare non potest: sed hoc, quia consuetudo id non habet. Idem enim de non uacantibus crederem, si consuetudo esset, eadem ratione.

c ¶ Vel per alios.] hic enim in est regula, quod id potest quis per alium, quod per se. infra, de regul. iur. potest quis, cum suis concord. De hoc tamen dic, ut ibi dixi.

d ¶ De iure debita.] per hoc satis patet, quod potest fieri mutatio: consuetudo enim est ius quoddam, ut sup. dixi. sed de consuetudine debetur hæc præbenda antiquiori, qui mutare uoluerit, ergo de iure. Non igitur est de iure hæc præbenda debita impetranti, sed alia nõ optata, ut infra Papa respondet: & hoc idem probatur olim per decretalem, de concess. præb. Ex parte, in fine. Ioan. Andr.

e ¶ Proximè.] & si non adijceretur, de proxima intelligendum esset: alias qua ratione de secunda, & tertia, & sic de singulis. Probatur hoc ff. de uerbor. oblig. l. eum qui Kalendis.

f ¶ Mandato.] quo mandatur sibi prouideri de præbenda, &c.

g ¶ Non fuerit.] ex quo enim uacant præbendæ, necesse est unam remanere non optatam. De illa igitur prouideatur impetranti.

h ¶ Nulli.] puta priori tempore impetrationis. sup. tit. proxi. tibi, & ĩ. de præb. eum cui & ca. si postquam. Io. Andr.

i ¶ Apud sedem Apostolicam.] apud præpositio, per d, scribitur, quia ueteres pro apud, sæpe vsi sunt, Ad, duabus literis subtractis: sic ĩ. eo. lib. de præben. c. 2. c. præsenti, c. si Apostolica: sed hic potest exponi, Apud pro, in, ut eod. tit. statutum, in princ. Archid.

k ¶ Vacantibus.] istæ olim de consuetudine conferebantur a Papa, de accus. accedens: hodie verò de iure cõmuni sedes Apostolica illa confert, ĩ. de præb. licet. Et de quibus beneficijs uel præbendis intelligantur, dic, ut eod. tit. præsenti & c. seq.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

l ¶ Ordinatur.] Sed quare dicit hoc, cum alius de ipsis ordinare non possit, ut dixi s. in glo. proxi. Dico, quòd interdum per alios de talibus ordinatur, puta, cum Papa de ipsis non prouidebit infra mensem, ut ĩ. de præben. statutum, & tũc non haberet locum versiculus iste, cũ locum solum habeat, cum Papa prouidit, vt patet per litteram. Sed pone, de speciali potestate tributa a domino Papa [quia generalis nõ sufficit, vt in prædicta decretali, licet) collata est per alium talis præbenda, nunquid locum habebit iste versiculus: Dico quod sic. arg. s. eo. ver. per se, vel alios, vt ĩ. de reg. iur. qui facit, cũ suis concor. hoc optimè probatur ĩ. de præbẽ. hi, qui, & sup. tit. proxi. cum aliquibus.

m ¶ Prædictæ consuetudini.] quia scilicet antiquior seruato gradu mutare non poterit.

n ¶ Prouisiones.] præbendarum: quia canonicatus collatus erat per Papam. vel per executorem authoritate Papæ conferri potest.

o ¶ Prouisionibus.] erant ergo dati ad prouidendum, vel forte ad compellendum tantum. vt infra dicam.

p ¶ Viginti dies.] similis dilatio temporis infra de electio. cap. 1. & c. cupientes, & credo hoc tempus currere a tempore sentẽtiæ, sup. de conces. præb. quia diuersitatem, cum simil.

ADDITIO. Viginti dies. alibi habes inducias & expectationes quinque dierum, 85. dist. perlatum, alibi duorum, 5. q. 2. præsenti. vbi etiam dicitur de expectatione septem dierum, & unius diei. Archid.

[Glo. seq. recitatur per q̃onem, & solutionem, cui solutioni obijcit & rñdet: Finis soluit aliam q̃onem.]

q ¶ Duntaxat.] credo q̃ litera ista loquatur de oĩb. optare uolentibus, sicut in plurali probata est: Vnde non solum primus antiquior, sed & secundus, & tertius & quartus, & sic de singulis inter omnes, solos xx. dies habebunt. Si enim contrarium dicamus, iam sequeretur, q̃ si viginti esset canonici, & omnes deberent uiginti dies habere, iã haberent annum, & ultra: quòd esset absurdũ, & contra mentem istius decretalis quæ in plurali dicit, Volentes: & dicit, Duntaxat. Et secundum hoc antiquior optare nolens, impediet alios, quia non optabit infra uiginti dies, nec alij poterunt ante ipsum optare; & sic erit casus, quo quis punitur sine culpa, sed non sine causa, inf. de reg. iur. sine culpa. Vel est in culpa, quia Capitulum poterat ipsi antiquiori statuere terminum, puta duorum dierum ad mutandum uel optandum, ut sic locus daretur sequentibus, & sic de singulis, & si hoc non fecit, sibi imputet, fiet enim prouisio in non optata, C. si de expressa uoluntate canonicorum apparet, quod mutare nolunt, non habebit necesse per hos dies expectare. In eorum enim fauorem † est hæc dilatio inducta, unde ei renuciare possunt, & facit quod dixi in gl. non enim.

† Cõsuetudine de optando stãte, an possit Capitulũ præfigere certos dies ad optandum.

r ¶ Mandata.] ut si mandatum est q̃ prouideant, debeant prouidere: si mandatum est q̃ compellant, debeant compellere. ĩ. de concess. præb. executor. & duobus capitulis seq.

DE POSTVLATIONE PRÆLATORVM.

¶Dictum fuit supra tit. præced. de iure scripto, & non scripto: verum quia parum esset iura esse condita, nisi essent magistratus, qui ipsa iura tuerent, l. 1. §. post originē, ff. de orig. iu. c. ubi periculū, §. ptērea, ꝫ. de electio. ideo nunc uidendū est de ipsis Magistratib. seu iudicib. Verū, quia iudices assumunt altero de tribus modis, videlicet, per postulationē, electionē, uel translationē: ideo de istis tribus modis est nunc uidendū: & primo de postulatione. ¶Pro declaratione rubrica quæritur, ꝙd sit postulatio: Vnde glossa posita sup verbo, uera postulatio, describit, quid sit postulatio: & Panor. super rubr. eo. tit. in antiq. ꝙ postulatio, est petitio gratiæ facta a superiore. Electio vero, est alicuius personæ ad superioritatē uel societatē fraternā assumptio. Et est sciendū, ꝙ cū aliquis est electus, & est capax electionis de ipso factæ, superior non potest eū refutare, sed tenetur illū confirmare, & si nolit confirmare, pōt compelli p suū superiorem, uel ei præfigi terminus ad faciendum confirmationem cum comminatione, siue intimatione, ꝙ nisi ī. talem terminum confirmet, superior iure deuoluto hoc faciet. Et idem est dicendum in præsentato, si eps nolit instituere præsentatum, non fit immediate deuolutio ad archiepm, sed archieps pōt compellere epm ad instituendum præsentatum, uel ei præfigere terminum certum, infra quem ipse eps habet facere institutionem, cum communione, ꝙ si eps, infra talem terminum non faciat institutionem, ipse archieps dicto termino elapso instituet, ut tenet Panor. in c. Osius eps, eo. tit. in antiq. licet vsus aliter obseruet. Quia cum eps refutat præsentationem, fit immediatè deuolutio ad ipsum archiepm. Secus est in postulato: quia superior nō tenetur admittere postulationem, nisi velit: ꝙa postulatio dependet a mera gratia & postulatio fit de eo, qui non est eligibilis pp aliquem defectum: puta, quia non est procreatus de legitimo matrimonio, ca. innotuit, s̄. de elect. Vel quia non est perfectæ ætatis, s̄. de elect. cū in cūctis, puta si sit assumendus in epm, & non compleuit annum xxx. vt dicto c. cū in cunctis. Vel sit assumendus in Abbatem, & non fecit expressam professionem uel alium defectum patitur, pp quem nō est eligibilis: tunc si eligentes velint eum habere prælatum, est postulandus: quæ postulatio fit a solo Romano Pontifice, qui dispensauit circa istos defectus: Quia si episcopus posset dispensare, tunc posset postulari ab episcopo, uel illo, qui posset dispensare circa illos defectus: & sic postulatio est petitio gratiæ.

TITVLVS V.

De Postulatione prælatorum.

Bonifacius octauus.

¶Si aliquis eligat postulando, vel postulandū, vel in postulandum: vel postulet eligendo, uel eligendum, uel in eligendum, talis electio, vel postulatio est irrita ipso iure. Si autem dicat; Eligo, & postulo prout melius de iure valere potest, idem, nisi probabiliter dubitaretur, an esset eligendus, uel postulandus; & tūc cōsensus tempore eligat alteram viam, electionis scilicet, vel postulationis; qua electa, ad alteram redire non poterit. Io. Andr.

CAP. VNICVM.



Perpetuo [a] prohibemus edicto, ne sub aliqua ex his for-

Perpetuo.] Primo damnat sex formas cum appositione decreti: Secundo damnat septimam, etiam cum decreto, sed ab hac excipit unum casum cum determinatione. Secunda ibi, Sub ea. Io. Andr.

CASVS. Quidam constitutus in præsentia Romani Pontificis Bonifacij octaui, quæsiuit ab eodem Sanctissime Pater, sum in tit. de postul. prælat. occasione cuius materiæ uellem informari, sub qua forma sit facienda postulatio: utrum ualeat sub hic, ut eligentes dicant, & quilibet eorum in scrutinio. Ego eligo talem, ipsum postulando, uel postulo talē, ipsum eligendo, uel eligo talē postulandū, uel postulo talē eligendū? Rñdet Romanus Pontifex, quod non ualet sub illa forma, sed debent dicere, Ego postulo talē, & non debent dicere, Ego postulo talē ipsum eligendo. Sed si probabiliter dubitant, utrum ille, quē ipsi petunt in prælatū, sit legitimus, uel perfectæ ætatis, uel aliàs sit capax, utrum poterunt dicere: Ego eligo talem, & postulo, prout melius de iure poterit, an ualeat talis postulatio: Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ sic, si illi de Collegio, vel Capitulo verisimiliter dubitant de incapacitate. Sed quid si facta electione, & postulatione sub prædicta forma, eligentes præsentant electo, vel postulato illam electionē, uel postulationē, utrū teneat eligere præcisè postulationem vel electionem? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ licet eligentes possint illo modo variare, tñ postulatus uel electus dēt eligere unā uiā, & una electa nō poterit redire ad aliā: puta, si accaptauit electionē, non poterit redire ad postulationē, & si acceptauit postulationem, non poterit redire ad electionem, quia perdit ius quæsitum ex electione, quia si est impostulabilis, non poterit eligi si semel elegerit electionem. Ecōtra, si elegit viam postulationis, & reperiatur ineligibilis, nō poterit venire ad electionem. Nota primo, ꝙ nimia curiositas in iure reprobatur, ut sunt quidam, qui volunt esse curiosi, vbi nō expedit, c. etsi quæstiones, in princ. de sim. c. cum contingat, §. ceterum, de Rescrptis & per dictum Apostoli: Non plus sapere, quam oportet sapere. Nota, ꝙ non potest fieri postulatio sub hac forma: Postulo talem eligendo: vel, Eligo talem postulando: ꝙa ista continent repugnantiam. Nam postulatio & electio sunt contraria: quia postulatio dependet à gratia superioris, electio vero non. Nam confirmatio est de iustitia, & debet sequi electionem: Et allegans contraria, non est audiendus. Nota, quod postulatio facta cum aliqua de quinque, vel sex formis hic contentis, est nulla ipso iure. Nota, ꝙ postulatio facta sub hac forma: Postulo, & eligo prout melius de iure fieri poterit, nō valet, nisi probabiliter dubitetur, an postulandus sit capax, vel non, & vtrum debeat eligi vel postulari. Nota, quod in casu prædicto, vbi probabiliter dubitatur, an eligendus sit capax, vel non: licet in eligentibus admittatur illa variatio, non tamen admittatur in ipso postulato: sed debet eligere vnam viam: scilicet electionis, aut viam postulationis. Nota, quod vbi datur alicui electio duorum contrariorum, electo vno contrariorum, uidetur renunciare alteri: ita quod amplius non potest ad illud redire, sicut hic una est uia gratiæ, alia iustitię, quæ sunt contrariæ: & ideo electa una, videtur alteri renunciare. Rom. 12.

[Prima glo. summat, & dicit quid prouidet, & quid declaret.]

a ¶Perpetuo.] si aliquis postulando, uel postulandum, uel in postulandum: vel postulet eligendo, uel eligendum, uel in eligendum; talis electio uel postulatio est irrita ipso iure. Si autem dicat, eligo & postulo, prout melius de iure ualere potest, idem: nisi probabiliter dubitaretur, an esset eligendus, uel postulandus, & tunc consensus tempore eligat alteram viam, electionis

ctionis .s. vel postulationis : qua electa, ad alteram redire non poterit. hoc dicit. Prouidit ista decretalis contra aduocatorum imperitias, qui his formis utebātur: Et edita fuit ad declarationem eorum, quæ not. 63. dist. Valentinianus, & super eo. c. ult.

de inij ceretur laqueus ei, qui de communi iudicio non peccauit. quod esse non debet. ff. ad Maced. Senat. l. 3. 27. q. 1. de uiduis. & facit supra de translat. inter corporalia. vers. fin. ibi. Maiorum secutus errorem, &c. & bene etiam facit supra de diuor. gaudemus. in fine. & de consecr. Ecclesiæ, uel alt. aqua. in fi. Vnde secundum hoc ad id quod infra sequitur, Si secus actum fuerit, &c. repete. de cetero.

mis quas perniciosa [a] curiositas adinuenit, Eligo [b] postulando, & † postulo eligendo : aut eligo [c] postulandum, seu postulo eligendum : cum nec vera electio, [d] nec vera postulatio [e] resultet ex ipsis: quin sibi potius inuicem aduersentur: [f] aut sub illis verbis: † Eligo in postulandum, vel postulo in eligendum; cum rem imperfectam significare noscantur, ad faciendas electiones, vel postulationes de cetero [g] procedatur : si secus actum fuerit, eo ipso irritum [h] decernentes. ¶ Sub ea etiam forma, Eligo & postulo, prout potest melius [i] de iure valere (cum incertitudinem [k] contineat) quemquam postulari vel eligi prohibemus; statuentes, quod contra factum fuerit, viribus omnino carere; nisi quādo probabiliter [l] dubitatur, vtrum quis sit eligendus vel potius postulandus? quo casu is, qui sic [m] postulatus fuerit, aut † electus; consensus † [n] tēpore, viam electionis, vel po-

† al. ita: uel postulo.

† Dictio, uerbis, est in manuscript. codicib.

† al. ita: & electus, quā lectionem agnoscit gl. in vers. sic in fi.

a ¶ Perniciosa.] sunt quidam, qui uolunt esse curiosi, ubi non expedit, & perniciem inducunt: ad hoc supra de rescriptis: cū contingat. §. fina. de fim. & si questiones. C. de fide instrumentorum l. ultima ad finem.

a ¶ Perniciosa.] id est morbosa, uel perniciosa, calamitosa, funesta: sic 18. q. 2. perniciosam. C. de probat. l. exemplo. sicut is qui dat opem, ut aliquid perdat. Archidiaconus.

b ¶ Eligo postulando.] sicut enim postulandus eligi non debet, sup. cod. capit. ult: supra de elect. innotuit, sic nec eligendus postulari: quia postulatio soli gratiæ innititur, sup. eo. bonæ 2 & c. penult. electio autem iuri communi. de elect. publicato. & matrimoniale contrahitur uinculum: 1 de transla. inter. in princ. unde olim indifferenter utebamur his uocabulis, Eligo & postulo, & eligebamus postulandum, & postulabamus eligendum 86. distinctione. capit. statuimus §. his omnibus. 63. distinc. litteras. hodie non sic propter rationem supra dictam: & quia qui postulat, non consentit ut in uirum: sed qui eligit, consensit. Not. tamen Innocent. supra eodem tit. c. 1. ꝙ si solemniter postuletur eligendus, nihil agitur ratione prædicta: sed si minus solemniter: puta, quia clericus subditus episcopi petitur ab eo, non est malum: postea tamen solemnem electionem necesse est interuenire.

ɪ Per cōsensum .s. illorū, ad quos spectat eligere, quem eo aīo exprimunt & per cōsensum electi secutū. Io. And.

c ¶ Eligo postulandum.] ista forma approbata uidebatur per decr. de renunc. post translationem. in princip. uel illa de qua sequitur. Eligo in postulandum.

d ¶ Vera electio.] per quam habet matrimonium contrahi, quo ad consensum eligentium, subsecuto postmodum electi consensu.

ADDITIO. Illa est uera electio, quæ fit ab his, siue ex eorum consensibus qui ius habent eligendi, & quasi matrimoniale vinculum cōtrahendi cum illo, quem eligunt eo animo, ut fit sponsus suæ Ecclesiæ viduatę. supra de electione, cum inter canonicos. Archidiaconus.

e ¶ Vera postulatio.] per quam nullum ius acquiritur: quod tamen isti tribuere intendebant, dicendo, Postulo eligendo. Describi enim solet: Postulatio est petitio gratiæ a superiore facta : electio autem alicuius personæ ad prælationem uel societatem fraternam canonicè facta uocatio.

Constitutio antiqui iuris declaratoria an trahatur ad preterita, si consuetudo & cōis opinio prudentum erat in contrarium.

f ¶ Aduersentur] & sic repellendæ 74. distin. gesta 23. quæst. 7. quemadmodum. sup. de appell. solicitudinem. C. de far. l. 1.

[Gl. seq. recit. per quæstionem, alleg. pro, soluit contrarium, & contrariæ rationi respondet.]

g ¶ De cetero.] Licet ista constitutio sit iuris veteris declaratoria: puto tamen per hoc uerbum Papam præcedentes electiones sic factas noluisse comprehendere. Et potuit esse ratio: quia omni communi iudicio ante istam decretalem hæc forma bona esse putabatur, un-

[Glo. seq. recitatur quæstionem.]

h ¶ Irritum.] licet igitur sequatur admissio uel confirmatio talis electiōis, vel postulationis, non propterea conualescit: quia a principio nullum erat supra. de elect. dudum, & c. auditis. 36. quæst. 3. c. placuit, §. fi. ver. quæ enim ab initio, infra de regul. iur. non firmatur, cum suis concord. & facit quod dicam inf. titu. proxi. quam fit. in fi.

i ¶ Prout potest melius.] hanc formam approbat glo. supra eodem capit. vltimo. & Innocen. supra eodem, cap. 1. Ioan. Andr.

k ¶ Incertitudinem.] uota autem incerta in electionibus, & postulationibus reprobata sunt, inf. tit prox. c. 2.

[Glo. seq. exemplificat. & declarat.]

l ¶ Probabiliter.] in hoc igitur casu intelligatur illa Ber. opi. ipse etiam sic intellexit, prout ex uerbis suis satis apparet. Et potest poni exemplum, quando dubitatur, an quis in personatibus uel beneficijs cum cura assumendus attigerit xxv. annum: uel an assumendus in epm peregerit 30. annum. sup. de elect. cum in cunctis. vel dubitatur de monacho assumendo ad prælaturam eiusdem uel alterius ordinis, an sit expresse professus. infra tit. proxi. nullus. In his enim & similibus casibus potest eligi & postulari: prout melius de iure ualere poterit. Sic enim uidemus; ꝙ ratione dubij admittitur libellus disiunctiuus. ff. quorum legatorum. l. 1. §. qui autem. Et quod hic dicit, intelligo, si dubitetur, in facto: si autem dubitaretur ignorantia iuris, tunc secus credo, tum quia peritiores consulere debuerunt, & quia iuris ignorantia nec est probabilis, nec excusat. ff. de iur. & fact. igno. l. regula, inf. de reg. iur. ignoran. eo. lib. cum suis concor.

Dubitatio probabilis, an quis sit eligendus uel postulādus.

m ¶ Sic.] scilicet, secundum hanc ultimam formam, eligo & postulo, & prout melius potest de iure ualere. Et aduerte, quia nullam de his formis credo permissam, nisi ultimam. Hoc casu probabiliter est dubium, tum quia in eo casu est sola incertitudo, quæ admittitur cum probabiliter dubitatur, ut supra probaui. in alijs autem casibus insurgit contrarietas, & res imperfecta, ut patet in textu: tum quia aliàs non uideo, quare sic diuisisset istud capitulum, faciendo ibi, sub ea. §. & in priori parte ponendo speciale, & indeterminatum decretum, in secunda autem cum determinatione: & facit de decimis, ad audientiam. & hoc probo etiam per literam, quæ sequitur Postulatus & electus : quia ista sola ultima forma dicit, Postulo & eligo.

n ¶ Consensus tempore.] quem infra mensem post præsentationem sibi factam exhibere tenetur, infra titulo proximo, quàm sit. cum determinatione, quæ ibi ponitur.

a ¶ Ne in

stulationis (ne in incerta[a] † vagetur) eligere necessario [b] teneatur, redeundi ad aliam, [c] postquam vnā elegerit, sibi licentia penitus interdicta. [d]

† Vide c. ut quis duas ĩ. tit. proxi. & l. cū q̄ duob. ff. de acquir. hæred.

TITVLVS VI.

De electione & electi potestate.

¶ Innocentius iiij. in Concilio generali Lugdunen.

¶ Si aliqd opponatur cōtra ꝓuisionē, electionē, vel postulationem factā ad personatum, dignitatē, vel canoniam, in personā vel formam: & ab hoc fuerit appellatū ad Papā, appellans & defendens, & quorum interest, a die obiectionis infra mensē arripiant iter eundi ad Papam. Io. And.



CAP. I.

STATVIMVS, [e]

a ¶ Ne in in certo.] concordat ad hoc, & ad id, quod sequitur. inf. tit. proxi. ut quis duas.

b ¶ Necessario teneatur.] Quid si non elegerit? Dico totum, uiribus carere, ut sup. cum. n. ista fuerit pęna superius imposita, nisi determinatio sequens fuerit obseruata, patet ꝙ locum hēt pœna prædicta.

c ¶ Ad aliam.] viam.

d ¶ Interdicta.] sic C. de fur. l. 1. ff. de tribu. quod in hr̄dem, §. eligere. Præiudiciales ergo sunt sibi adinuicē istæ viæ: alias enim electione vni⁹ non tolleretur altera. Facit quod not. de libel. obl. c. 2.

DE ELECTIONE, & electi potestate.

¶ Dictum fuit, supra tit. proxi. de uno mō instituendi iudices, siue ministros iuris: puta de postulatione: nunc videndum est de alio modo. s. de electione. Et quia dubitari posset de potestate electi ante confirmationem, uel consecrationem, ideo annectitur in rub. & electi potest.



TATVIMVS.] 1 Tria facit. Primo ponit statuimus. Secundo pęnā contumacis in non veniendo. Tertio pęnā calūniosi. Secunda: ib. Sed si. Tertia ibi, Adijcientes. Et ita tertia subdiuidit, quia duo facit. Primo ponit obijcientem in formā. Secundo illū, qui obijcit in ꝑsonā ibi, Qui vero. Et hęc scđa ēt tria facit. Primo imponit pœnam. Secundo aggrauat: ibi, Ad quæ. Tertio excipit: ibi, Nisi: sup. Io. Mon. dicit, ꝙ primo ponit statutū quod secundo prorogat: ibi. Hæc autem. Tertio imponit pęnā nō probāti: ibi adijciētes an ille §. Hęc aūt. determinet, ꝓroget, uel restringat: ibi, dicit, circa textum.

1 Istud c. hēt locum in appellatione iudiciali, & extraiudiciali, & in illa, quæ interponit ab iniusta collatione executoris dati a Papa. Do. Fōt.

¶ Pręsupponendū est pro intellectu huius c. illud quod hr̄ in c. fi. inf. eod. videlicet, ꝙ cū electio est facta de aliquo, eligentes constituunt procuratorem ad præsentandum electionem superiori, & requirendū ut illam electionem confirmet, superior non debet statim electionem confirmare, ne faciat cōtra dictū Apostoli dicētis. Nemini cito manum imponas: sed debet iste superior videre an sint aliqui opponentes. Et si sint, debet illos citare peremptorie, seu citari facere ad dicendum causas suæ oppositionis: Si vero nulli reperiantur opponentes, debet decernere citationem generalem, & illam apponere in ualuis ecclesiæ illius electi, ut si sint opponentes, compareant coram ipso ad certum terminum. Hoc præsupposito.

Præsuppositio Domini Hel.

1. ad Tim. 5. c. 78. d. quid est cito.

CASVS in hoc cap. sic figuratur: Vacante Abbatia monasterij S. Cypriani Pictauis, monachi illius monasterij conuenerunt in unum tractaturi de electione futuri Abbatis; Electione facta, illam præsentauerunt episcopo Pictauiensi, & requisierunt ut ipsam electionem confirmaret, & electo committeret administrationem illi⁹ monasterij in spiritualibus, & temporalibus; Eps̄ decreuit suā citationē gn̄alē contra opponentes: in termino assignato cōparuerunt aliqui opponētes, qui allegauerunt aliquas causas oppositionis, videlicet, ꝙ ipsi fuerant spreti, & sic opposuerunt aliqd ꝯ formam electionis; Nam uocatio est facienda, tn̄ non est de substantia electionis; hoc est, tenet electio de mero iure cap. quod sicut, eo. tit. in antiq. & c. qui pp. eod. tit. tn̄ si opponentes prosequuntur contemptū facient ipsam electionem cassare; Vel etiā isti opponentes opposuerunt aliquos defectus in personam electi, puta, ꝙ ipse erat imperfectæ ætatis, non aūt, ꝙ esset illegitimus: quia ingressus religionis tollit maculam natalium. Episcopus noluit admittere istas causas oppositionis: uel forte cum causę essent irrationabiles, illas admisit: & in effectu fuit appellatum ad Apostolicam sedē; Quæritur, quid debeant facere opponentes & electus? Rn̄det Roman. Pont. ꝙ ipsi debēt arripere iter Romanū, inf. mensem a tp̄e appellationis, & debent facere diligētiam secundū cōem cursum, vt se, ꝑsentēt conspectui Apostolico: Sed quid? Ponamus, ꝙ opponentes comparuerunt, electus vero non, vtrum teneantur longo tēpore expectare ad hoc, ꝙ procedatur in causa appellatione? Rn̄det ꝙ debent expectare electum per tp̄s hic contentum. quo tp̄e elapso si nō compareat electus, poterit procedi in causa appellationis. Sed ponamus, ꝙ opponentes non probauerunt defectum, quem obijciebant contra formam electionis? Rn̄det qđ ipsi opponentes debent mulctari in expensis, & vltra sunt suspendēdi a perceptione fructuū suorum beneficiorum per triennium, & si inf. illos tres annos se immisceant illis beneficijs suis, sunt perpetuo priuandi. & hoc verum, ꝙ sunt suspensi a fructibus beneficiorum, quæ obtinent in illa ecclesia, & non beneficiorum, quæ obtinent in alia ecclesia, Nullam super hoc: Hic ponitur quædam comminatio: Nam Papa posset illum restituere, si uellet, nec per hoc imponit sibi necessitatem. Nota primo ex isto capit. quòd ab electione facta, postulatione, uel prouisione pōt appellari: unde prouisio, ut hic accipitur, fit per deuolutionem ad superiorem: ut qn̄ monachi peccant eligendo indignū, sunt priuati pro illa uice potestate eligendi, quæ electio deuoluitur ad superiorem immediatum, & illud quod facit superior, uocatur prouisio. Aliquando superior hoc facit iure suo, sicut plures Abbatiæ habēt Prioratus conuentuales sub se, quos conferunt abbates iure suo, & non eligunt monachi illos Priores conuentuales, & talis collatio, quā facit abbas de Prioratu conuentuali, uocatur prouisio, & ab illa pōt appellari. Nota ulterius, ꝙ cum appellatur ab electione, prouisione, uel postulatione ad Apostolicam sedem, appellans & appellatus debet arripere iter ad Curiā Romanam, inf. mensem, & una pars tenetur expectare aliam partē per xx. dies: quib. elapsis poterit procedi in causa appellationis, & sic in causa electionis poterit procedi ad testium receptionē, lite non contestata, c. qm̄ frequenter, ut lit. non conte. in antiq. Nota ulterius, ꝙ si aliquis ad impediendum confirmationem electionis aliquid opponat contra formā, & nō probat illud, cōdemnabitur in expensis: si uero opposuerit aliquid cōtra personam electi, ēt condemnabitur in expensis, sed vltra suspensus est triennio a beneficijs suis, quæ obtinet in ecclesia, cuius prouisionem uel electionem uoluit impedire.

[Prima glossa summat, & diuidit.]

e ¶ Statuimus.] Primo dr̄, ꝙ si aliquid opponatur contra ꝓuisionē, electionē, uel postulationem factā ad ꝑsonatū, dignitatem uel canoniam in personam, uel formam, & ob hoc fuerit appellatum ad Papā, appellans, & defendens, & quorum interest, a die obiectionis ĩ. mensem arripiant iter eundi ad Papam. Secundo, ꝙ si pars altera expectatur per xx. dies post aduentum alterius, & nō uenerit, in negotio procedet. Tertio, ꝙ non

pro-

probans, quòd in formam opponit, condemnatur parti alteri in expensis; non probans, quod obijcit in personam est a beneficijs triennio suspensus, & perpetuo priuatus, si se interim ad illa miscuerit, hæ pœnæ locum non habent, si legitime pateat eum calumniosum non fuisse, hoc dicit. Tria ergo facit, primo ponit statutum. Secundo pœnam contumacis in non veniendo. Tertio pęnam calumniosi.

vt si quis [a] electionem, postulationem, vel prouisionem [b] factam [c] impugnat, [d] in formam [e] † obijciens aliquid, vel personam, [f] & propter hoc [g] ad nos [h] appellari [i] contigerit: tam is, qui opponit, [k] quam qui defendit, [l] & generaliter omnes, quorum interest, & quos causa contingit, [m] per se, [n] vel per procuratores ad causam instructos, ad sedem Apostolicã, a die obiectionis iter [o] † arripiant infra mensem. [p]

¶ *Si pars altera expectata per viginti dies post aduentum alterius non uenerit in negotio procedatur. Ioan. Andr.*

¶ Sed si pars alia [q] † non venerit, per viginti dies [r] post aduentum [s] alterius expectata: in electionis, [t]

a ¶ quis.] vel si qua. 1. 17. q. 4. si quis suadente, & de sent. excom. mulieres saluo tamen eo, quod dicitur. infr. eo. indemnitatibus. §. porro. & §. seq. & ad hoc. inf. eo. generali. Ioan. And.

b ¶ Prouisionem.] factum vel ex superioris officio, vel ex negligẽtia subditorum. supr. eod. tit. ne pro defectu de concess. præb. ca. 2. vel suo iure, cuia forte ad eum pertinet prouisio, & prouidendo eligit & confirmat, quòd dic vt not. de elec. cum inter canonicos & dixit hic Innoc. quod hæc decre. locum habet ante confirmationem: post vero non, & hoc verum, nisi eligendo confirmaret; puta per prouisionem factam: vt hic.

[Gloss. sequent. quærit, opin. ponit, & soluit distinguendo.]

c ¶ Factam.] quid de facienda? Dixit Abbas hic, quod idem, cum vtrobique eadem sit ratio. Credo, quòd si contra certam personam appellat; vera sit opinio prædicta; alias non; & hoc probatur. infr. eod. qui contra certam, nam quod ibi dicitur de decret. vt circa. infr. eod. eadem ratione intelligam & de ista.

[Glos. seq. ponit & exponit dictum Inno.]

d ¶ Impugnat.] dixit hic Inn. quòd nullo se opponente, is, ad quem pertinet confirmatio, poterat confirmare, nulla citatione facta, & nullis edictis propositis. Idẽ in consecratore & ordinatore; quod in confirmatore verum erat secundum sua tempora, hodie secus. inf. eod. tit. c. vlt. Tamen nullo se opponente ipse habet inquirere de meritis eligentium & persona electi, supplet enim in causis electionum de facto. Quod dic vt not. 28. dist. prius quam & sup. de elec. cum nobis olim. & de postul. præl. bonæ. 1.

e ¶ Formam.) sup. eod. quia propter quædam tamen ibi contenta, sunt de substãtia, quædam vero non, vt ibi no. in gl. Dic vt infr. Ber. Ioan. And.

(Gl. seq. recitat. per q. ponit antiquam opi. Ber. & contrarium ipsius & Inno.)

f ¶ Personam.) electi, idem si opponatur in personam eligentium, vtrumque enim electionem reddit inualidam. sup. eo. cum in cunctis, cum Vinton. congregato, & in pluribus alijs c. & supra de consue. cum dilectus. secundum Ber. olim tamen ipse idem dicitur mutasse, & dixisse cum Inno. contrarium, maxime cum hic dicatur, Personam, in singulari. Nec est bona ratio secundum Inno. dicere, Vitium eligẽtium reddit electionem nullam, ergo eadem pœna tenetur: quia & uitium famæ reddit nullam electionem: & tamen non est eadem pœna quæ in persona, vt patet. infr. dico tamen secundum Innoc. quod licet non sit idem, quantum ad huius constitutionis pœnam, tenetur tamen ire, & appellationem prosequi: & potest hæc obiectio melius dici contra formam, quam contra personam.

g ¶ Propter hoc.) not. quia exprimi debent omnia & singula quæ opponuntur, & iurm interuenire, & non expressa prosequi non poterit appellans. Quod dic vt ĩ. eo. vt circa. & hæc vera cum in his casibus extra iudicium appellatur: secus si in iudicio, vt infr. eo. tit. cõstitutio.

[Glo. seq. reci. per q. ponit opi. & soluit.]

h ¶ Ad nos.] secus si alios, secundum Compostel. Abbas autem neutrum firmauit. Alij contra, scilicet Host. satis credo per decre. infr. eod. cupientes, & per hoc verbũ, quòd hoc locum habeat solum in appellationib. interpositis ad Papam, cum a iure exorbitet; & sic ad consequentiam trahi non debet infr. de reg. iur. quæ a iure. cum suis concordant. probat cle. eodem titul. causam. in princ.

i ¶ Appellari.] etiam si non appelletur, sed immediata subiectio confirmationes harũ deducat ad Papam. In regularibus, & cathedralibus ecclesijs tene quod habes infra eodem cupientes.

(Gl. seq. successiue format, & soluit duas quæstiones.)

k ¶ Opponit.] Sed nunquid illi, qui se opponunt, & nõ appellant, uenire tenentur? Respondeo, illi soli venire tenentur, qui appellant, vel quorum nomine appellatum est, vel qui appellationem ratam habuerunt expresse: alij autem, qui solum se opponunt, uenire non tenentur: videntur enim suo iuri renunciare, & electioni acquiescere. ff. quando app. sit. l. 1. §. solent. ff. de appellatio. scio. unde illorum absentia non obstante procedetur in negotio: tunc enim est appellandum, cum ordo decretum electionis interponat, ut in prædicto. §. solent, victoria tamen eorum, qui appellauerunt, omnibus proderit. C. si unus ex pluribus. l. 1. supra de appellationibus. tua, cum similibus. Quid si ille, qui appellauit, dolo se non prosequitur: 1 nunquid qui non appellauit, potest negotium assumere, etiam inuito eo, qui ex fide non prosequitur? Videtur, quod sic. ff. de appel. l. ab executore. §. alio condemnato. Ber. & Innoc. & facit ad hoc vltimum infra eodem lib. de appell. concertationi.

l ¶ Qui defendit.] scilicet electus, postulatus, vel in cuius persona facta est prouisio. Ioan. And.

m ¶ Contingit.] sicut adhærentes. infra eodem v circa.

n ¶ Per se vel procuratores.) in cathedralibus, & regularibus ecclesijs hoc restringitur per decret. infra eodem, cupientes, vt per se tantum ire teneantur, nisi ex iusta causa, vt ibi, & de personis instructis, dic ut ibi.

o ¶ Iter arripiant.) statuitur hic, & infra eo. cupientes. terminus ad iter arripiendum, sic supr. de appel. ad hoc & c. personas. & de re iudic. cum causa. & 2. qu. 6. cap. & qui. §. appellatore.

p ¶ Infra mensem.) qui currit ab interpositione appellationis facta coram appellato, uel ipsius speciali procuratore ad causam, uel post notificationem alteri eorum debito modo factam, quod dic ut in Clem. eod. titu. causam. quæ determinat hic & alibi scripta, ut ibi not. in glo, quid ergo.

q ¶ Pars alia.) opponens uel defendens. Ioan. And.

r ¶ Per uiginti dies.) similis dilatio temporis supra de consuetud. ca. ulti. supra de cri. fal. dura. supra de cler. excom. mini. illud.

s ¶ Post aduentum.) æquior temporis computatio est illa, quam habes. inf. eo. cupientes. §. quod si per. Sed nõ est mirum, cum ibi pœna priuationis imponatur: hic autem pęna solius processus in absentia.

t ¶ Electionis.) postulationis, vel prouisionis.

a ¶ Cuius-

† Not. quòd ille dr̃ impugnare actũ, qui opponit aliquid contra formam actus, uel ꝯ personam, ĩ cuius cõmodum dirigitur executio actus.

1 Quãdo masculinũ comprehẽdat femininũ, uide Archidia. in ca. si quis suadẽte. 17. q. 4. Bart. & Doct. in l. 1. ff. de uerbo. signifi. Add. Gozad num cons. 43. & 67. Ruinur. cons. 15. & 22. & 103. & 145. lib. 3.

Opponens ꝯ personas eligentium an dr̃ proprie opponere ꝯ formam, del personam.

† De his terminis uide gl. in c. personas. supra de app.

† aliqua altera.

1 Iudex de hoc ĩquiret, & hoc inuẽto, omnia retractabit, c. si. su. de collu. Do. Fon.

negotio, non obſtante cuiuſquam a abſentia, b ſicut de iure c fuerit, ꝓcedatur. ¶ Hæc auté d in dignitatibus, e perſonatibus,& canonijs obſeruari volumus & mandamus.

¶ *Non probãs quod in formam opponit, condemnatur parti alteri in expenſis. Non probans quod obijcit in perſonam, eſt a beneficijs triennio ſuſpenſus, & perpetuo priuatus, ſi ſe interim ad illa miſcuerit. Hæ pœna locum non habent ſi legitime pateat eum calumnioſum non fuiſſe. Io. An.*

¶ Adiiciétes, vt qui plene f non probauerit, quod in formam opponit: ad expẽſas, quas propter hoc pars altera † ſe feciſſe docuerit, g condemnetur.

¶ Qui vero in probatione h defecerit i eius quod obiicit in perſonam, a beneficiis k eccleſiaſticis

a ¶ Cuiuſquam.] prædictorum.

[Gloſſ. ſeq. rationem reddit,& declarat duplicem abſentiam: Secundo tractat, an veniens facto iam proceſſu, qui ſit poſt litem conteſtatam, petat libellum dari, vel conteſtationem fieri: & dicit, quòd non: Tractat demũ, quid ſi negatur procurator, & ponit tria dicta Innocentij quę in fine declarat.]

b ¶ Abſentia.] vbi enim agitur de ſpirituali matrimonio cõtrahendo, abſentia cõtumacis partis non obeſt vt hic,& ſu. eo. dudũ. i. & idẽ in carnali etiam cõtracto. ſupr. vt lite non conteſt. accedens. 2. &c. quoniam, §. porro. Et citata eſt hic pars interpretatiue. ad idem ſup. de appe. ſæpe terminus enim præfix⁹ loco peremptoriæ citationis habetur, vt ibi. Ber. Et quod dicit, abſentia, intelligas, quandocunque contingente, ſiue ab initio: quia non venit, ſiue ex poſt facto: quia venit, & contumaciter receſſit. ſupr. de iudi. ca. 1. 11. q. 3. certũ, & infr. de eo, qui mit. in poſ. eum qui ſupr. vt lite non conte. quoniam. §. porro. & §. quòd ſi forſan: Et vt dixit Inno. ſi proceſſum fuerit ad aliquod de illis, ad quod nõ proceditur lite non conteſtata, puta ad receptionem teſtium, vel huiuſmodi; ſi poſtea ueniat, & libellum petat, vel litis conteſtationem fieri, audiendus non eſt, 1 fecit enim eius contumacia, quòd lis habeatur pro conteſtata, Item ſi procuratori poſtmodum obiciatur, quòd non ſit procurator, non eſt poſtea cogendus probare mãdatum ratione prædicta. ff. de procur. Pomponius. §. ratihabitionis. Alij dicũt & videtur ſecurius ſm Inn. quòd licet de ijs, quæ egit ante aduentum partis, non ſit cogẽdus probare mandatum, tamen iudex vlterius nõ admittet eum procuratorio nomine agentem, niſi mandatum probet, tamen ſecundum eum, cum hoc videatur eſſe quadam æquitate non ſcripta, tum arg. prædictæ. l. Pomponius, ſatis videtur, quòd ſi remotis partibus ageretur cauſa. nec de facili poſſet probari procuratio, quia forte amiſſa eſt, quòd tunc non probata procuratione procederet iudex uſque ad finem cauſæ. Hæc omnia uera dici poſſent ad partis petitionem, credo tamen, ne iudex laboret in uanum, quòd procuratorem compellere poterit exhibere mandatum uel cauere, ſi dubitatur. arg. ſupr. de procu. c. 1. & de iud. cauſam quæ, cum ſi.

c ¶ Sicut de iure.] de iure autem eſt ut diſtinguatur, an appellans ſit præſens, 2 an appellatus, ſecundum formã decre. infr. de appel. ord. ſecundum Inno.

d ¶ Hæc autem.] ſcilicet, quæ dicta ſunt ſuperius. Nam hæc clauſula omnia ſuperiora reſpicit, ſupra de reſcrip. olim. §. ult. Hoſt. Archid.

[Gl. ſeq. ponit quatuor æquiparationes.]

e ¶ Dignitatibus.] hic æquiparantur hæc tria, dignitas, perſonatus & canonia. Alibi æquiparantur dignitas perſonatus,& beneficium cum cura animarum. ſupr. de fil. presby. nimis. Alibi, perſonatus, & beneficium curam habens, ſupr. eod. titu. dudum. Alibi, perſonatus & ordo presbyteralis. ſup. ne cleri. uel mona. ſuper Specu, §. quia uero. In dignitatibus tamen cathedralium vel regularium eccleſiarum quarum confirmatio uel ex immediata ſubiectione, uel ex appellatione ad Papam ſpectat, tene quod habes. infr. eo. cupientes.

[Glo. ſeq. ſoluit contrarium.]

f ¶ Plene.] nota, quia non ſufficit ſemiplena probatio: ratio, quia petit ius, alterius; & ſic non obſtat infra de procurat. ex inſinuatione, cum ſimi. & dic plene & legitime, & modos probandi habes ſupra de reſtit. ſpo. cum ad ſedem. in ſi.

[Gloſ ſeq. ponit dictum, & ſoluit contrarium.]

g ¶ Docuerit.] taxatione & iuramento præmiſſis: quòd dic, ut not. ſup. quod metus cauſa, c. ult. de huiuſmodi expenſis dic, ut no. de dolo & contu. finem. & 2. q. 1. in primis. §. glorioſus, glo. 1. & adde qđ habes. infr. de appel. cum appellationib⁹. Et bene dixi, taxatione, & iuramẽto: quia taxatio iuramentum ſequi nõ 3 poteſt, nec obſtat. ff. de in lit. iu. l. videamus. §. iurare quia loquitur de iuramento in litẽ, quod eſt de affectione: unde illud bene poteſt ſequi taxatio: quia nulla ſit uerecundia iuranti: quia poterat ex affectu æſtimare centum rem, quæ non ualebat quinquaginta, pone exemplum ĩ libro tuo, ſed hic loquimur de iuramento, quod eſt de ueritate, unde ſi poſtquam iurauit ſe centum expendiſſe, & de mandato iudicis fieret taxatio, iniuria & uerecundia eſſet iuranti. Ioan. And.

h ¶ Qui uero in probatione.] uidetur dicendum plena, ut præmittitur ſupra proxim. dicit Hoſt. ſaltem ſemiplena, & in hoc iſte. §. diuerſificatur a littera præceden. Archidiaconus.

[Gloſſ. ſequent. primo ſoluit contrarium, ſecundo quærit, argum. pro & contra, ſoluit, & contrarijs reſpondet.]

i ¶ Defecerit.] hanc pœnam incurret non ſimpliciter appellans, ſed qui probandi onus aſſumpſerit, quia licitum eſt ab appellatione recedere ſecunda quæſtio. 6. cap. ei qui. §. appellatione ceſſante. & §. ſi quis libellos. ff. de in ius uocand. l. quamuis, & ſic recedendo euadet hanc 4 pœnam. Sed nunquid hoc caſu appellans, qui non uenit, ſaltem in expenſis appellato condemnabitur legitime comparenti? uidetur quod ſic. C. de his qui accuſ. non poſ. qui crimen, nec enim in præiudicium alterius potuit mutare conſilium. infra de regul. iur. mutare cum ſuis concordant. Econtra uidetur, quia non intereſt appellari, iam enim in abſentia eius procedi poteſt, ac ſi præſens eſſet, & eſt ſim. quod nota, ſupra de dolo. & contum. capit. ultim. & ad hoc facit, ff. de arb. l. ſi cum. §. ſi arbiter. uer. ſed ſi in aliquem. & ff. de pæn. l. ſanctio. legum. Solu. dic eum teneri ad expenſas, nec obſtat quod dicitur quod non intereſt appellati, quia immo intereſt, quia multa potuiſſet per confeſſionem eius ſi præſens fuiſſet, habere. Nec obſtat l. ſanctio. quia condemnatio expenſarum non imponitur ſicut pęna, ſed tanquam intereſſe appellari, ſecundum Compoſtellanum.

[Gl. ſeq. ſoluit duas quæſtiones.]

i ¶ Defecerit.] intelligo ſecundum Compoſtellanum, hanc pœnam locum habere ſiue crimen aliquod obiectum fuerit ſiue defectus, cum generaliter loquatur. Et ſi plura quis obiecit, euitat 5 hanc pœnam, ſi unum ſolum probat, quod ad caſſationem ſufficiat, ſupra de reſcriptis, inter cetera. Item quia pœnam hanc patitur excipiens præter ius commune, de accuſat. ſuper his. Item prodita eſt in illorum odium, qui ordinationem impediunt, ſed ex quo unum probauit, patet qood non fuit in fraude.

k ¶ Beneficijs.] quæ in illa eccleſia obtinet, ut inf. eod. compromiſſarius, in ſi.

1 Not. quod primus act⁹ in sũmarijs iudicijs qui in plenarijs fieri non poteſt, niſi lite conteſtata, excludit dilatorias, vnde iuro de calũnia in cã beneficiali præcluſus eſt aditus dilatorijs.

Nota ſecundo, ꝙ contumax ueniẽs dẽt cauſam capere ut eã inuenit.

Tertio] not. ibi, non credo tñ excluſus ab exceptionib. põt nihilomin⁹ proponere exceptionẽ, ꝗ reddit iudiciũ retro nullum Do. & Philip. Fon.

2 Vide Spec. tit. de app. §. nunc breuiter. ver. ſed nunquid.

3 Vt in Authen. de ind[...] §. oportet. [...] habetur in Authẽ. nou[...] iure. C. de Iudicijs.

Tal. aduerſ[...]

4 Scilicet [...] ſpenſioni[...] beneficijs [...] ſed pœn[...] expenſar[...] non eua[...] in fine li[...] ſi uictus [...] rit. ut hi[...] tat. Ant.

5 Idem [...] Hoſt. C[...] poſtel. [...] chid. &

a ¶ Ad quæ.] beneficia.
b ¶ Tempus.] trium annorum.]
c ¶ Temeritate.] secus autem si auctoritate superioris vel si restitutus fuisset. C. de sen.pas.& re.l.1.2.q.3.c. si quem.§.accusatorum.

[Gl.seq.quærit,& remittit.
d ¶ Priuatus.] nunquid ille, ad quē collatio pertinet, statim possit illa conferre? Dic vt dicam inf. eod. commissa.
e ¶ Spem.] nec enim sub spe veniæ debet quis peccare, ut supr. de cle.excom.mi. illud, de consec.distin. 4.quando quis.
f ¶ Manifestissimis.] 2.q.8.sciant.C.de proba.sciant.
g ¶ Calumniæ.] nota in excipiendo, accusando & denunciando quem calumniari, de ac.super his. 2.q.3.qui non probauerit,&.q.8.qui crimen.& de calumn.cum dilectus.Ioan.And.

[Glo.seq.exemplificat, notat,& remittit.]
h ¶ Sufficiens.] defecerunt testes qui testificari promiserant, 1 probauerā illum excōicatum, qui tamē clanculo se prius absolui fecerat, ad hoc.2. q.3. Paulum, de cler.cxcom.mi.proposuit. Et not. ꝙ in cā appellationis non indistincte condemnatur uictus uictori in expensis. Quod dic. ut dixi.inf.de reg.iur.ignorantia.

1 Nota quod promittēs testificari non est suspect⁹, facit ca.dilectus.de cape.mona. Fon.

triennio nouerit se suspēsum: ad quæ [a] si infra illud tempus [b] propria temeritate se īgesserit, ei ipso iure perpetuo sit priuatus, [d] nullā super hoc de misericordia spē, [e] aut fiduciā habiturus nisi manifestissimis [f] cōstiterit documētis, ꝙ ipsum a calūniæ [g] vitio cā ꝓbabilis & sufficiens [h] excusaret.

¶Idem.

¶ Vota cōditionalia & alternatiua, & incerta, in electionibus reprobātur, & habentur pro non habitis, & recidunt in pure cōsentientes. Ioan. And.

CAP. II.

In electionibus [i] & postulationibus, ac scrutinijs, [k] ex quibus [l] ius oritur [m] eligendi, [n] vota conditionalia, [o] alternatiua, [p] vel † incerta [q] penitus reprobamus. Statuentes, ut huiusmodi uotis pro non adiectis habitis, ex puris

† al. ita, & incerta.

In electionibus.] Duo facit: quia primo tria reprobat: secunda: ibi, Statuentes, declarat: & punit. Ioan. And.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia cathedrali uel regulari canonici uel monachi illius ecclesiæ conuenerunt in unum tractaturi de electione futuri p̄lati, qui canonici uel monachi erant xij. numero, quidam ex eis dederunt uota sua conditionalia, alternatiua, & incerta: quia dixerunt, Eligo talem, si talis eum elegerit, & sic uotum fuit conditionale. Vel dixerunt, Ego eligo talem, uel talem, & sic uotum fuit alternatiuum. Vel dixerunt, Ego eligo illum quem talis eliget, & sic uotum fuit incertum, utrum ualeat ista electio? & utrum ista uota computētur ad augendum numerum? Respondet Romanus Pontifex, quod ista uota conditionalia, alterna. & incerta non augēt numerū, & sunt nulla ipso iure, ita ꝙ tota ptās eligēdi remāsit apud alios, qui pure elegerūt.

[Glo.sequens summat.]
i ¶ In electionibus.] uota conditionalia, alternatiua & incerta in electionibus reprobantur, & habentur pro non habitis, & recidunt in pure consentientes.

[Glo.seq. ponit tres significationes scrutinij.]
k ¶ Scrutinijs.] scrutinium multis modis dicitur, s. catechismi, de maio. & obed. his qui, & de capel. mona. dilectus, & de illis loquuntur canones de consec.distin. 4.ante baptismum, & c.seq. Item dicitur illorum, qui ad ordines uel dignitates promouentur, examinatio, supra de scruti.c.vno. Item dicitur inquisitio uoluntatum, quæ fit secreto in electionibus faciendis.sup.eod. quia propter, & sic sumitur hic.
ADDITIO. Host.ponit hic xiij.modos, quibus dicitur scrutinium. Ioan.And.
l ¶ Ex quibus.] s.scrutinijs, & intellige publicatis, supra eod. publicato.
ADDITIO. Quia aliter non oritur ius eligendi. Ioan.And.
m ¶ Ius oritur.] saluo eo, quod habes inf. eo. perpetuæ.
ADDITIO. Ius oritur, id est, legitime factis, quasi dicat, si crimina alias essent malefacta, non recideret in alios ius eligendi Innoc.
n ¶ Eligendi.] vel postulandi, sup.eod.tit.scriptum.
o ¶ Conditionalia.] id est, sub conditione rolata hoc modo Consentio in A.& si noluerit, consentio in B. vel consentio in A, si nouit iura; uel si habuit maiorem partem capituli, vel si decanus in eum consenserit.
p ¶ Alternatiua.] eligo A, uel B. Cardinales tū interdū sub his formis conditionalib.& alternatiuis eligunt, & per has formas ueniunt ad duas partes, ut dicunt moderni, & fit in eis spāle sicut & reliqua infr.e.licet, & ī.ca.px.

[Glos. seq. primo ponit exēplū, & huius iuris cām, & ius antiquum. Secundo notat inducens quattuor similia. Tertio quærit, & soluit. Infert ex solutione, & contrarium tenet.] l
q ¶ Incerta.] eligo illū, quem Archidiaconus eliget Oīa
3 talia uota non ualent, quia certū consensum non exprimunt, & ideo merito reprobantur, licet olim admitterentur, vt colligit̄, & not.61.dist.studij, & 85.dist. Archidiaconū, sed ex illis c.illud non colligitur, & ēt sic posset intelligi, sup.eo.tit.cum terra. Nota ergo, ꝙ hi sunt legitimi actus qui conditionem non recipiūt. ff. de regu. inr.actus legitimi.& inf.de reg. iur.actus, ubi de hoc, Certa enim debet esse persona eligenda, sicut iudex, arbiter, tutor, & procurator sup. de rescr.ad hæc. sup. de arbi.innotuit, ff. de test.tu.l. tutor incertus. ff, de pro. l.2. De procuratore tamen die, ut inf. de procur.c.1. Sed nunquid ꝙ hic dr̄ de postulatione & electione habeat locum in collatione seu prouisione? Dic quod sic, secundum Compost. & pp eandem rationē, nisi sit talis conditio, quæ insit de sui natura, puta confero tibi talem ecclesiam uel præbendam, si uacat, uel si capax es: talia enim non faciunt actum conditionalem. Vt si dicat Do. Titium tutorem si satisdederit, uel Titio lego x. si hereditatem adeat hæres, ff. de tuto.l. mutuo. §. 1. de præb.significatum. Vnde & Papa & eius executores quotidie conferunt præbendas cum conditione, Si uacat. Sed in hoc, quod dicit Compost. ꝙ ualet electio facta, si uacat: cōtrarium posset dici, cum tēpus eligendi nō currat ignoranti, de conces.præben. quia diuersitatem, non ergo debet eligere prius, quam sciat uacare. Nec obstat quod dicitur de tutore dato, si satisdederit, & legato relicto, si adierit: quia illæ sunt de futuro, & insunt alias, quare non eadem ratione ualeret, consentio in illum, in quem maior & sanior pars, &c. cū hoc ēt videatur inesse, sup.e. quia propter. Nam & uideo, quod condō quæ inest si exprimatur, facit legatum conditionale. ff. de leg.1.l. si ita legatum sit.§.1.& de hoc uide ꝙ dixi inf.de spon.c.vno.in ult.glo.Ioan.And.

Beneficij collatio conditionalis, seu alternatiua uel incerta an ualeat.

ADDITIO. Conditio ergo, quæ de sui natura inest, non facit contractum conditionalem ut not. 8. quæstio. 3. in summa & not.de elect.significasti.in 2. glo. & de seruis non or di.eo libentius in glo.2.& de restitut spol. olim 1.in gl. 2. Contrarium not. hic in ista gloss. Sola, si apponitur & exprimatur, nihilominus facit cōtractū conditionalem; Sed si non exprimatur, sed relinquitur dispositioni iuris sic disponentis, & petitur sic fieri, non censetur conditionalis, dato ꝙ ius sub conditione disponat. Ad hoc quod not.de spon.uno.in glo. fin.inf. eod, lib. Hiero. Clarius Brixien.

[Gl.seq.re.per obiectionem.]

a ¶ Residente.] quia si ex xij. canonicis, iiij. sic eligant, potestas eligendi sic remanet apud reliquos viij. ac si ipsi iiij. de capitulo nõ essent: ita ꝙ ualebit electio facta ab illis viij. vel maiori parte ipsorum. Et not. ꝙ licet pœna decre. cum in cunctis, non habeat locum nisi electione secuta, vt infra eod. ti. ꝑpetuo ista tamen etiã ante electionem locũ habet, cũ dicat, Scrutinijs. Vnde etiã si non sit ad electionẽ processum, dũmodo in scrutinium fuerit uotum tale depositũ, incurrit deponens hãc pœnam ex ipso consensu, cum non dicat uoce illorum qui elegerint, sed uoce illorum qui consenserint.

consensibus celebretur electio; uoce illorum, qui non pure consenserint, ea uice † in alios residente. a

¶ Gregorius decimus in generali cõcilio Lugdunen.

† Deponens vota hic expressa, non priuatur potestate eligẽdi, sed uox sua nõ computatur. Do. Fon.

a ¶ Residente.] alias recidente, Ioan. And.

VBi pericullũ.] Diuiditur in vj. partes. Secunda. ibi, Hoc sacro. Tertia: ibi, Porro. Quarta: ibi, Præterea. Quinta: ibi, Ceterum. Sexta: ibi. Quia uero.

ADDITIO. Et partes possunt subdiuidi scdm Io. Mon. quia primo tractat de Cardinalib. intrantibus conclaue: secundo, de non ingredientib. uel exeuntibus: ibi, Sane. Hæc autem prima iterum potest subdiuidi: quia primo tractat de exceptione absentium, & de ipsis ingredientibus conclaue, & de seruitoribus eorum. Secunda: ibi, In eodem, dat modum habitandi in conclaui. Et hæc facit quinque: quia primo prohibet uelamina. Secundo in §. Nulli prohibet accessum, missionem nuncij uel scripturæ, & cõtrafacientes excõicat. Tertio in §. Conclaui dat modum habendi cibum & potũ in conclaui. Quarto: ibi, Prouisionis, prohibet pendente prouisionis negotio aliquid per Cardinales de Camera recipi, & punit contrafacientes: ibi, Idem, prohibet Cardinales alteri negotio intendere, duos casus excipiens Boati. in diuisione concordat, & aliud hic non glossat Franchus diuidit in vij. Partes, & primam protendit usq; ad §. Verum si quod absit. secundam usq, ad §. Sane, tertiam usque ad §. Porro. In alijs concordat. Clericus Pisanus facit viij. partes in secunda concordat: tertiam facit: ibi, In conclaui. quartam: ibi, Prouisionis, quintam: ibi. Idem sextam: ibi. Sane septimam. ibi, Præterea. octauam, ibi, Ceterum, usque ad finem. Ioan. And.

¶ Istud cap. legitur unico cõtextu usque ad finem. Et in principio huius ca. primo ponitur cã constitutionis, & iuris ueteris conseruatio, protestando, ꝙ non intendit reuocare cap. licet. de vitanda discordia, eod. tit. in ant. vbi dr̃, ꝙ si Cardinales in electione Romani Pontificis sint in discordia, & duæ partes Cardinalium conueniãt in aliquẽ, ille est habendus pro Romano Pontifice, non obstãte cõtradictione tertiæ partis, sed si tertia pars Cardinaliũ opponat exceptionẽ, nõ est admittenda. Postea in secunda parte statuit, quomodo & in quo loco debeat celebrari electio Romani Pontificis, siue in Romana ciuitate, siue in alia, vnde in ciuitate, in qua moritur Romanus Pontifex, dẽt a Cardinalibus. electio fieri, & si sint absentes, sunt uocandi & expectandi per decem dies, & quẽ modũ dẽant seruare. Postea in tertia parte prouidet ubi sit facienda electio, qñ Papa moritur non in ciuitate ubi est curia Romana, sed moritur extra curiam, quia forte proficiscebatur ad aliquã peregrinationem cum suis familiaribus, & mortuus est. De forma nihil dixit quia eadem forma semper est seruanda. In quarta parte Romanus Pontifex siue concilium generale [quia ista constõ fuit facta in concilio gñali] considerans quod Cardinales possent recedere a forma istius constitutionis diabolo suggerente, & sic possent retardare electionẽ ꝑpter suã discordiã, deputauit executores dños tẽporales loci, in quo erit celebranda electio. Qui dñi tẽporales poterunt ipsos Cardinales includere sine metu excõmunicationis, & eis alimenta denegare scdm formam contentam in hoc capitulo, quia Cardinales debebunt esse contenti uno ferculo in die & si infra quinque dies non possint concordari debitur eis panis & aqua. In quinta parte inhibet Cardinalibus, ne pactionibus & iuramentis se adstringant ad aliquẽ eligendum. sed in arbitrio cuiuslibet remaneat scdm suã conscientiam. In sexto & finali parte monet & hortatur Chri fideles, ut audita morte Romani Pontificis, ipsi continue orẽt pro Romana ecclesia, & quod prælati hortentur subditos suos ad orandum pro Romano Pontifice. Hoc hẽt istud capitulum vsque ad finem. Et ista diuisio sit loco positionis casus. Textus. Dispendijs, i. damnis & incommodis. Absentes expectare. Hic est unum speciale in electione Romani Pontificis: uidelicet ꝙ præsentes non tenentur expectare absentes, nisi per decem dies: nec tenentur illos expectare, licet secus sit in alijs electionibus aliorum prælatorum a Romano Pontifice. Nam in ceteris electionibus uocandi sunt absentes, cap. quia propter, ce. sicut eod. tit. in ant. Ex tunc id est, elapsis decem diebus. Sruientibus, id est famulis: & quilibet Cardinalium non potest secum ducere ad palatium, in quo facienda est electio, nisi unum seruitorem, tamen datur sibi Cardinali electio, an uelit ꝙ sit clericus uel laicus. Et istud uerum, nisi Cardinalis esset detentus tam graui infirmitate, quod unus seruitor non sufficeret, tunc, n. permitteretur sibi habere duos famulos. Vnum conclaue, i. vnam cameram. Velamine, dicit glo. id est cortinis. Secretam cameram pro depositione superflui ponderis naturæ. Conclaui prædicto, & dicit ꝙ debet claudi, ita quod nullus intret. Sed qũo ministrabuntur eis necessaria? Hic prouidet, ut dimittatur aliqua parua fenestra, per quam ministrabuntur uictualia necessaria, quæ fenestra debet esse ita arcta, ꝙ per eam nullus possit intrare & exire. Prouisione, id est, electione, Intra tres dies, & sic durantibus tribus diebus possunt eis ministrati tria fercula: sed post tres dies solum eis ministrabitur unum ferculum. Quid, si unus velit vnum ferculum. alius aliud: puta unus vult carnes bouinas, alius capones, alius perdices? Dicunt Doctores, ꝙ est ministrandum unum solum ferculum omnibus, & non sunt eis ministranda diuersa fercula quia alias posset fieri fraus. Nam ipsi sibi ipsis ministrarent diuersa fercula. Intromittant. durante electione non debent se de alijs rebus intromittere, nisi grande periculum immineret, ut dicit hæc littera. Suffragio, id est uoce. Ciuitas. Si Ciues uideant, quod eorum dominus non vult exequi istam constitutionem, ipsi hoc debent facere, alias enim ipsi ciues punirentur, quia excommunicarentur, & eorum ciuitas poneretur sub interdicto ecclesiastico. Nam ex quo culpa est grauis & magna, etiam debet esse magna pænitentia. Vbi primum id est, quam primum. A clero & populo. unde exequiæ Papæ non debent fieri expensis solius cleri, sed populus debet contribuere. Nota ex isto cap. notabilia principaliora. Primo nota ex principio capituli, ꝙ ubi est maius periculum, ibi cautius est agendum, concor. Authen. apud eloquentissimum, de fide instru. C. ubi dicitur, quod in causa criminali iudex debet examinare testes, licet in causa ciuili possit uices suas alijs committere: quia in causa criminali maius periculum uetritur, quam in ciuili. Nota locum, in quo debet celebrari electio Papæ quando moritur in ciuitate, & ponitur forma electionis; quam debent obseruare Cardinales. Nota, quod si Papa dimissa curia in ciuitate, se transtulit ad aliũ locũ, & in itinere mortuus est, tunc electio est celebranda in ciuitate illius loci. Sed si ibat ad peregrinationẽ, tunc electio est facienda

¶ *Ponitur causa constitutionis, & iuris veteris conseruatio. Ioan. And.*

CAP. III.

VBI † PERICV-

† vide concilium Lateranẽ. sub Ale. 3. c. 1. & Cle. ne Romani, titu. de electione.

cienda ubi dimisit curiam. Vnde istud cap. limitatur secundũ Clem. ne Romani. eod. titu. Sed quid, si moritur in mari? non est in territorio seu dominio alicuius: quia quando dominia de iure gentium fuerunt distincta, mare remansit commune, & indiuisum, secundum quod erat de iure naturali. Dicunt Doctores, ꝙ licet mare non sit ĩ territorio alicuius domini, tamen partes maris consueuerent distingui per ciuitates proximas, & censentur pars ciuitatis. l. insulæ, ff. de iudi. Et ideo si Papa moriatur in mari, tunc electio fiet in ciuitate distinguente illam partem maris. Si aũt illa pars maris non cõsueuit stringi, fiet electio in proximiori ciuitate. Nota illud, ad quod allegat̃ istud capitulũ, ꝙ in famibus non patent portæ dignitatum Nota, quod parum esset iura esse condita, nisi essent magistratus qui iura tuerentur. Et ad hoc quotidie alleg. istud c. Helias Regnier.

[Glossa prima simul diuidit, & summat.]

lum[a] maius intenditur, ibi proculdubio est plenius[b] consulendum.[c] Quam grauibus autem sit onusta dispẽdijs, quot & quantis sit plena periculis Ecclesiæ Romanæ prolixa vacatio, exacti[d] consideratio temporis edocet, & considerata prudenter illius temporis discrimina manifestant.[e] Hinc nos euidens euocat ratio,[f] vt dũ reformandis etiam minoribus[g] nostra solerter[h] vacat intẽtio, quæ periculosiora[i] sunt, nequaquam absque remedio reformationis accommode[k] relinquamus. Ideoque omnia, quæ pro vitanda discordia in electione Romani Pontificis, à nostris sunt prædecessoribus,[l] & præcipue à felicis recordationis Alexandro[m] † Papa tertio, salubriter instituta: omnino immota in sua firmitate[n] manere censentes: nihil enim detrahere illis intendimus, sed quod experientia[o] deesse probauit, præsenti constitutione supplere.

† In conci. Lateran. c. 1. & refert in c. licet d̃ vitanda. extra de electio.

¶ *Ponitur quomodo debeat fieri Romani Pontificis electio, quando moritur in ciuitate, in qua cum sua curia residebat.*

¶ Hoc sacro Cõcilio[p] approbante statuimus, vt si eundem Pontificem in ciuitate,[q] in qua cum

a ¶ Vbi periculum.] in prima parte, quæ durat vsque ad ver. Hoc sacro. ponitur causa constitutionis, & iuris veteris conseruatio. In secunda ponitur, qũo habeat fieri Romani Pontificis electio, qñ moritur in ciuitate, in qua cum sua curia residebat. In tertia, quæ incipit: ibi, Porro, ponitur, quid iuris qñ moritur extra ciuitatem, in qua erat curia. In quarta quæ incipit: ibi, Præterea, dat executores huic iuri cum pœnis. In quinta, quæ incipit: ibi, Ceterum, obtestatur Cardinales, ut in electione Romani Pontificis deponant omnem priuatum affectum: & cassat omnia pacta obligationes, iuramenta, quæ data vel facta essent de aliquo eligendo. In Sexta, q̃ incipit: ibi, quia vero, monet omnes fideles, vt statim audita summi Pontificis morte eius celebrent exequias: & quotidie orent pro vigili, concordi, & vtili prouisione Romanæ ecclesiæ. Prælati autem in suis prædicationibus ipsos subditos adhortentur: & eis frequentiam orationum. & obseruantiam ieiuniorum indicant, hoc dicit in summa.

b ¶ Plenius] alias, penitus.

c ¶ Consulendum.] 42. dist. quiescamus, 7. q. 2. ca. ult. ff. de Carbo. edic. l. 1. §. sed & si quis,

d ¶ Exacti.] id est, retroacti uel transacti: sic prouidetur ex præteritis circa futura. de hoc uide. 43. dist. multis. 33. q. 2. cum per bellicam, sup. de præsump. scribam, & facit de procu. c. 1. de fer. non ordi. c. 1.

e ¶ Manifestant.] ad idem. ĩ. eo. fundamenta. Io. And.

f ¶ Hinc nos euidens euocat rõ.] Nota, rationem [1] legis attendendam non minus, quam ipsam legem, C. quæ sit lon. consue. l. 1. ff. de iure pat. adigere, §. quamuis. Et nota, quod ubicunque habet locum ratio, & lex. ff. de interd. l. 1. cum simil.

1 Hæc glossula ex annotatione marginali huc irrepsit & quãdo liceat arguere a ratione legis, vide Nicolaum Euerardum loco à ratione legis, ad ipsam legem.

g ¶ Minorib.] scilicet, inferiorum ecclesiarum uacationibus, 50. dist. postquam, de electio. ne pro defectu & ca. seq. & ĩ. per totum. & 21. q. 2. c. 1.

h ¶ Solerter. alias solerter, alias feliciter.

i ¶ Periculosiora.] sicut est Romanæ ecclesiæ vacatio: & est simi. ĩ. de immu. eccl. quoniam.

K ¶ Accommode.] id est multum commode.

l ¶ Prædecessoribus.] 23. dist. c. 1. 79. dist. per totum.

m ¶ Alexandro.] s̃. eod. licet de vitanda. Ioan. And.

n ¶ In sua firmitate] bene dicit, vt patet. 25. q. 2. si ea. & c. ꝙ vero & c. ecclesiasticæ, cum sim. Archidiaconus.

o ¶ Experientia.] sic supra eo. lib. de resc. statutum, & inf. eo. tit. quam sit.

ADDITIO. Sic in auth. hæc consti. Inno. consti. &c. col. 8. & infra eo. quam sit. 1. respon. Archidiaconus.

p ¶ Concilio.] generali. s. & edicto Lugdun. Sumit tamẽ illa constitutio potius vigorem ex renouatione Cælestini quinti: & hac approbatione & conseruatione Bonafacij, quam ex primeua constitutione Gregorij, ex eo, quia reuocata fuerat per dominum Hadrianum, [2] & per dominum Ioannem xxj. Papam: Et pro reuocata habebatur: nec olim inter Gregorianas legebatur. Et certe cum constitutio ista tam vtilis, approbatione tanti concilij fuerit edita, non æquum fuit, quod absque requisitione concilij reuocata fuerat, supra de regulis iuris, capitulo primo, de plenitudine tamen potestatis id facere potuerat: cum sit Papa super [3] omnia concilia, supra, significasti.

2 Qui fuit de Flisco, & nepos Innocentij quarti: vixitq; min[us] xl. diebus.

3 Vide Turrecrematam in sũma de eccl'a, li. 3. c. 34. in fi. & c. 24. vbi late ꝓbat hoc dictam glossæ.

ADDITIO. Iste prius vocatus fuit Petrus Hispanus, & fuerat Tusculanus Cardinalis, de hoc commendatur, quod se pauperibus & diuitibus communem exhibuit. Ad reuocandam autem constitutionem mouit eũ, quia mortuo Gregorio X. huius decr. auctore, seruata ista constitutione, surrogatus fuit Innocentius quintus, qui fuit Burgundus, frater prædicatorum, & doctor sacræ paginæ, & vixit quinq; mensibus & duobus diebus post eum. In creatione Hadriani V. etiam seruata fuit hęc constitutio qui parum vixit, vt prædixi. quo mortuo, in electione etiam ipsius Ioannis seruatus fuit effectus, constitutionis: quia vero etiam quamplures Cardinales tunc decesserunt: æstimatum fuit, quod illarum mortium causa fuerit refectio illius constitutionis: ideo per eum reuocata fuit vel suspensa, quo ad omnem ipsius effectum. Ioan. Andreæ.

ADDITIO. Alia Ioann. Mona dicit, quod fuerat suspensa: & quia suspensio non fuerat in scripris redacta: Ioann. illam suspendit quo ad omnem ipsius effectum, & ideo Gul noluit hanc decret. aliter glossare: sed prosequebatur hic xij. specialia in electione Papali, & circa illa seruabat aliquas quæstiones, quas vide in decreti licet, eodem tit. Gar. autem nil glossauit, nisi excusationem prætermissionis glossandi, Ioan, And.

q ¶ Ciuitates. ciuitas murorum ambitu terminatur. ĩ. de sent. excom. si ciuitas. Ioan. And.

[Glo. sequ. in princ. reci. obiectionem, quam soluit: & in incidenti quæstione remittit. secundo quærit argum. pro, & soluit. Tertio quærit, & soluit.]

a ¶ Decem diebus.] nota qđ constitutio ista non iubet eos citari, sed tantum expectari: & sic est speciale in electione summi pōtificis, cū in alijs absentes de prouincia sint vocandi. s̃. eo. coram. vel saltem secundum ꝙ est consuetudo, vt ibi no. & 7. q. 1. factus. & si consuetudo eēt, non vocarent. j. de præb. cum in ecclesijs. Si autem quęratur quę sit prouincia Romana: dic vt su. de offi. vica. sua. Sed pone, Cardinales qdam sunt absentes & ita remota, ꝙ nullo modo possent venire infra decem dies ad locū, vbi debet electio celebrari, nunquid poterunt præsentes statim ad electionem ꝓcedere: uel ante lapsū horum decem dierū? & uī quod sic ff. ad Velleia. l. aliqñ. §. fin. maxime ꝓpter periculū morę, ut s̃. Sed cū hic simlr dicat, quod expectari dēnt per decem dies, simpliciter intelligendum est, ſm Guli. ff. de alea. l. 1. §. qđ uero & sup. de priu. quia circ. possent enim absentes uti felici diplomate, ff. de uerb. obli. continuus, §. cum ita, circa finē. unde ante decendium ꝓcedere non debent: & forte audientes de infirmitate Papę vel alia causa venire cęperāt ante mortem: ita ꝙ infra decem dies a morte erunt in loco: & beneficiū iuris nemini est auferendū. 28. dist. de his. inf. de reg. iur. indultum, & facit optime. inf. eod. commissa. 1. re spon. cū suis concor. Sed pone: aliquis, Cardinalis non debito tempore expectatus vult agere de contemptu quæritur vtrum possit? Dic quod si electio facta fuit ab omnibus reliquis, vel a duabus partibus eo non cōputato, nulla obstat exceptio, & sic nec actio. su. eod. licet. & ff. de superfi. l. 1. §. act. in fin. §.

b Omnes.] præsentes: etiam si essent pauciores quam tertia pars per hanc constitutionem.

sua curia residebat, diem claudere contingat extremum: Cardinales, qui fuerint in ciuitate ipsa præsentes, absentes expectare decem diebus [a] tantummodo teneantur: quibus elapsis, siue absentes venerint siue non, ex tunc omnes [b] conueniant in Palatio, in quo idem Pontifex habitabat; [c] contenti singuli, singulis tantummodo seruientibus clericis, vel laicis, prout duxerint eligendum. Illis tamen, quibus patens necessitas [d] id suggerit indulgeri, duos habere permittimus, eisdem † electionis arbitrio [e] reseruato.

¶ In eodem autem Palatio vnum conclaue [f] nullo intermedio pariete, seu alio velamine, [g] omnes inhabitent in communi: quod (reseruato libero ad secretam cameram aditu [h]) ita claudatur vndique, vt nullus illud † intrare valeat vel exire.

¶ Nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat, vel facultas secrete [i] loquendi cum eis: nec ipsi aliquos ad se venientes admittant, nisi eos, qui de volūtate omnium Cardinalium inibi præsentium, pro his tantum, quę ad electionis instantis negotium pertinent, vocarentur. [k]

¶ Nulli etiam fas sit, ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui, nuncium mittere, vel scripturam: Qui vero contra fecerit scripturam mittēdo, vel nunciū, aut cum aliquo ipsorum secrete loquendo: ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. [l]

¶ In conclaui tamen prædicto aliqua fenestra [m] competēs dimittatur, per quam eisdem Cardinalib' ad victum commode necessaria ministrentur; sed per eam nulli ad ipsos patere possit ingressus.

¶ Verum si (quod absit) infra tres dies, postquam (vt prædicitur) conclaue præfatum ijdem Cardinales intrauerint, non fuerit ipsi Ecclesiæ de Pastore prouisum: per spatium quinque dierum immediate sequentium, singulis diebus tam in prandio, quàm in cœna, vno solo ferculo sint contenti: quibus [n] (prouisione non facta) decursis: extunc tantummodo panis, vinum & aqua † ministrētur eisdē, donec eadē prouisio subsequat.

¶ Prouisionis quoque huiusmodi pendente negotio, dicti Cardinales (nihil de camera [o] Papæ recipiant, nec de alijs eisdē ecclesiæ tempore vacationis obuenientibus vndecunque: sed ea omnia ipsa vacatione durante, sub eius; cuius fidei & diligentiæ camera eadem est commissa, [p] custodia

c ¶ Habitabat.] sim. ff. de iudic. si locus, ff. de arb. si cum dies. §. si arbiter.

d ¶ Necessitas.] vt forte quia podagras patitur, ita quod necesse habet per seruientes sustineri, & portari, uel alia similis causa.

e ¶ Arbitrio.] vt possit habere, vel vult clericos vel vult laicos: uel alterum clericum, vel alterum laicum.

f Conclaue.] ad idem 12. q. 1. cap. 1. j. de sta. reg. ca. 1. & ff. de dam. infec. l. qui conclaue. ADDITIO. Et solet dici conclaue, quod pluribus clauibus clauditur: uel ad quod per plures claues itur. Ioannes Andr.

g ¶ Velamine.] vt puta sestorijs vel cortinis.

h ¶ Aditu.] 18. qō. 2. diffinimus.

i ¶ Secrete. 81. distin. clericus. 28. quæst. 2. in decima.

K Vocarentur.] puta aduocati, uel iurisperiti, vel religiosi viri, vel tabelliones.

l Incurrat.] Nota canonem latæ sententiæ, alium habes inf. eod. cap. §. ꝙ si. Alios huiusmodi iuris noui notaui inf. de senten. excom. eos. 2 Et cum non reseruauerit sibi absolutionem: dicamus quod ordinarius absoluere poterit, vt dicam inf. eod. sciant cuncti.

m Fenestra competens.] ita quod nullus intrare per eam possit, vel exire, ut supra & infra. ADDITIO. Erit cum rota ad modum monialium, secundum Fran. Vercel. vel cum barris ferreis circundata, secundum eum. Ioan. And.

n Quibus.] s. quinque diebus.

o Camera.] sic & in clericis collegiatarum cathedralium, vel regularium ecclesiarum, infr. eod. quia sæpe. & fuit hoc statutum, quia forte propter hæc habenda essent in prouidendo tardiores. Ioan. And.

p Commissa.] per Papam, cuius morte non expirat officium camerarij. vt in clem. eod. tit. ne Romani. §. eo tamen.

† In antiqs codicibus legit eiusdem 1 Idē Phi. ex quo no. ipse ꝙ pendente dilatione nihil nouandū est, & si certū sit partem nihil agere posse Fon.

† In antiqs exemplarib. legit, illuc.

2 Et sunt 32. 52. induct[...] per Cle. ib[...] collegi, [...] sent. excom[...] c. 1. in gl. [...] sciendum. Ioan. And.

† Præter P[...] lippum Fr[...] chum hic, de glossa Clem. 1. hær. verb[...] tormentis

Re-

a ¶ Reſeruanda.] ſic inf. eod. quia ſæpe. & de offic. ord. præſenti.

b ¶ Intromittant.] ſimile inf. de hær. accuſatus. §. ſane. & §. ſequen. An collegium Cardinalium ſede vacante papali poteſtate uti poſſit, dicam infra de ſchima. capitul. 1. ad fin. & eſt expeditum hodie quod non: niſi quantum hic conceditur: vel niſi circa ſubſtitutionem camerarij vel pœnitentiariorum deficientium: quod dic ut in Clemen. eod. titu. ne Romani ubi etiam determinat hanc conſtitutionem, uel eius partem, tunc per collegium alterari non poſſe. Ioan. And.

† al. ita ad ipſos.

maneant: per eum diſpoſitioni futuri Pontificis reſeruanda.[a] ¶ Qui autem aliquid receperint, teneantur ex tunc à receptione quorumlibet reddittuum ad eos † ſpectantium abſtinere, donec de receptis taliter plenariam ſatisfactionem impendant.

¶ Ijdem quoque Cardinales accelerandæ prouiſioni ſic vacent attentius, q͛d ſe nequaquam de alio negotio intromittant,[b] niſi forſan neceſſitas adeo vrgens incideret, quod eos oporteret de terra ipſius eccleſiæ defendenda, vel eius parte aliqua prouidere, vel niſi aliquod tã grande, & tam euidens periculum immineret, quod omnibus & ſingulis[c] Cardinalibus præſentibus concorditer videret̃ illi celeriter[d] occurrendum. ¶ Sane ſi aliquis ex prædictis Cardinalibus conclaue prædictum (vt ſupra exprimit̃) non intrauerit: aut intrãs abſque manifeſta cauſa infirmitatis[e] exierit, ipſo minime requiſito, nec in eiuſdem electionis negotio vlterius admittendo, per alios ad † religendum ſummum Pontificem libere procedatur.

¶ Si vero infirmitate ſuperueniente, idẽ conclaue ex eis aliquem exire[f] contingat: ipſa etiam infirmitate durante, poterit eius ſuffragio[g] non requiſito [ad † electionem] procedi: ſed ſi ad alios, poſt ſanitatem[h] ſibi redditã ſeu ante, redire voluerit, uel etiã ſi alij abſentes, quos per decem dies dicimus expectandos, ſuperuenerint. re integra, videlicet[i] antequam eidem eccleſiæ ſit de Paſtore prouiſum, in eodem negotio in illo ſtatu, in quo ipſum inuenerint,[k] admittantur: pręmiſſa tã de clauſura, quã d̃ ſeruiẽtib᷒, cibo, ac potu,[l] & reliq̃s, cũ alijs ſeruaturi.

¶ *Quid iuris, quando moritur Rom. Ponti. extra ciuitatem, in qua erat curia.*

¶ Porro ſi quando Romanum Pontificem extra ciuitatem prędictam, in qua erat cum ſua curia[m] reſidens, contigerit ab hac luce migrare: teneantur Cardinales in ciuitate in cuius territorio[n] ſeu diſtrictu idem Pontifex obijt, conuenire: niſi ſit forſitan interdicta,[o] vel contra eccleſiam Romanam in aperta rebellione perſiſtat, quo caſu, in alia viciniori conueniant, quæ ſimiliter nec interdicto ſubiaceat, nec ſit, vt prædicitur, aperte rebellis. ¶ In hac etiam ci-

c ¶ Singulis.] licet alias dicere conſueuerimus, quod fit à maiori parte, dici factum fuiſſe concorditer. 56. diſt. Apoſtolica. in gloſ. 1. & de elect. cum inter canonicos, & ff. ad muni. quod maior. niſi minor pars iuſtam cauſam contradictionis oſtendat. de his quæ fiunt a ma. par. capi. c. 1. tamen per hanc literam quæ hoc hic exprimit, dico 1. omnes debere eſſe concordes.

1 Idẽ Dom. & hoc eſt ꝑpter adiectiuum geminatũ & idẽ dicas, ſi in ordinatione aliqua ponatur plena cõcordia. Phi. Fon.

d ¶ Celeriter.] ſcilicet, ſuſpenſo electionis negotio. Et not. quod deſideratur celeritas de hoc dixi inf. eo. ca. vlt. Io. And.

e Infirmitatis.] alia ergo neceſſitas non excuſat.

f Exire.] ſi autem omnes exierint ſimul vel ſucceſſiue: dic, ut in Clem. eod. titul. ne Romani, §. porro.

† In antiqs codicib. ita: ad eligendũ, ſubſtituendum Pontificem libere procedatur.

g Suffragio.] id eſt, conſenſu. ſic ſumitur ff. de legi. de quibus, in fina. ff. quod cuiuſque uniuer. item eorum, §. 1. ad hæc. ff. de decur. ſpurij. §. minores infra. eod. ex eod. aliquando ſumitur pro auxilio, concilio, vel ſeruitio. 12. quæſt. 2. quicunq; ſuffragio. C. de ſuffragijs. l. 1. Archid.

[Gloſſa ſequens quærit: ponit dictum Hoſt. & ſoluit.]

h Sanitatem.] quid ſi Cardinalis propter infirmitatem nolens incluſus ſtare, renunciet voci ſuæ: nunquid valeat renunciatio, & nunquid rediens admittetur? Hoſtien. cui hoc de facto contigit, plene notauit hanc quæſtionem ſup. de renun. niſi cum pridem, §. propter malitiam: dicens finaliter quod pęnitens & rediens admittendus eſt: de ijs autem quæ medio tempore facta ſunt, conqueri non poterit, & hæc quæſtio ſatis hic terminatur per ſequentia.

i Videlicet.] uide mirabilem expoſitionem huius uerbi, re integra; aliter exponitur ſup. eod. in cauſis. §. quia uero. ubi de hoc.

K Inuenerint.] ſim. inf. vt lit. penden. cap. 2. in fine.

[Gloſ. ſeq. quærit. arguit negatiue, & ſoluit contrarium.]

l Potu.] pone: Cardinalis abſens venit poſt diem octauum a die incluſuræ, ita quod Cardinales incluſi tunc non habebant, niſi panem, vinum, & aquam, vt dictum eſt ſupra, nunquid iſte ſuperueniẽs ſtatim compellitur ſuſcipere eorũ uitantur? & videtur quod non: quia non fuit in culpa. ſup. de conſtit. cap. 2. dic ſecus per hanc literam, & per illam ſuperiorem in eo ſtatu, &c. Ad hoc de ſtatu monachorum, care colentes, & ſæpe ſine culpa quis punitur ex cauſa, quod dic vt infra. de reg. iur. ſine culpa.

† Hę duę voces: ad electio. deſiũt in aliquot antiquis codicib.

m Curia.] & erat ordinatum de ipſa curia transferenda; alias ſi in primo loco remãſiſſet audientia litterarum & cauſarum, licet ſuſpenſa, ibi celebraretur electio, ut in conſtitu. clement. eod. titu. ne Romani. §. ſane. in fine.

[Glo. ſeq. recitatur per quæſtionem.]

n ¶ Territorio.] ſiue diſtrictu. Quid ſit territorium, dixi ſupra de conſti. cap. 2. quo ad hunc caſum ponitur pro diœceſi, vt in Clemẽ. eo. tit. ne Romani, §. ſane. & per hanc literam puto, ꝙ ſi moriatur in mari, Cardinales dẽant conuenire in ciuitate, per quam locus ille maris diſtringitur 2 ad hoc ff. de uerbo. ſign. l. pupillus. §. territorium, ff. de iudi. inſulæ Italiæ & ſi non diſtringatur 3 per aliquam ciuitatem, dicerem in uiciniori id faciendum ad hoc ſup. de conſue. cum olim ff. de uerb. ſign. notionem §. 1. ad hoc inf. §. 1. ibi: in alia uiciniori, &c.

2 al. diſtinguitur.
3 al. diſtinguatur.

o. Interdicta.] nota ꝙ in loco interdicto non poteſt electio celebrari: niſi uelis dicere hoc ſpeciale in electione Romani Pontificis, & poſito etiam ꝙ in tali loco celebretur, nihilominus ualet: quia nulla exceptio admittitur, ut ſup. dixi.

nitate, tam quoad expecta tione abſentiũ, quã quoad habitatione cõem, clauſuram, & cetera oĩa in domo epali, vel alia qualibet eiſdẽ Cardinalibus deputandã, eadẽ obſeruentur, quæ ſuperius obeũte dicto Pontifice, ĩ ea, in qua cũ ſua curia reſidebat, sũt expreſſa.

¶*Dat executores huic iuri cum pœnis. Ioan. And.*

¶Præterea (quia parum eſt iura condere, niſi ſit qui eadẽ tueatur)[a] adijciendo ſancimus, vt dñi, † alijque rectores, & officiales ciuitatis illius, in qua Romani Pontificis electio fuerit celebranda,[b] auctoritate noſtra, & eiuſdẽ approbatione concilij poteſtate ſibi tradita, præmiſſa omnia & ſingula plene ac inuiolabiliter, ſine fraude ac dolo aliquo faciant obſeruari: nec Cardinales vltra quã præmittitur, arctare præſumant.[c] ¶ Super his autem taliter obſeruandis, ſtatim audito ſummi Pontificis obitu, coram clero & populo vniuerſo ciuitatis ipſius ad hoc ſpecialiter conuocandis, præſtent corporaliter[d] iuramentum.

¶ Quòd ſi præmiſſa diligenter non obſeruauerint, aut fraudem in eis vel circa ea commiſerint, cuiuſcunq; ſint præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus, omni ceſſante priuilegio, eo ipſo † ſententiam excommunicationis incurrant, & perpetuo ſint infames: nec vnquam eis portæ dignitatis pateant,[e] nec ad aliquod publicum officiũ admittantur.

¶Ipſos inſuper feudis & bonis ceteris, quæ ab eadem Romana eccleſia, vel quibuslibet alijs eccleſijs obtinent, ipſo facto decernimus eſſe priuatos,[f] ita quod ad eccleſias ipſas plene ac libere reuertantur, adminiſtratorum earundẽ eccleſiarum arbitrio, ſine contradictione[g] aliqua diſponenda.

¶ Ciuitas vero prædicta,[h] non ſolum ſit interdicto ſuppoſita, ſed † & Pontificali dignitate priuata.[i]

¶*Obteſtat Cardinales, vt ĩ electione Romani Põtificis deponant omnẽ priuatum affectũ, & caſſat omnia pacta, obligationes, & iuramẽta, q̃ aliàs vel facta eſſent de aliquo eligendo.*

¶ Ceterum (quia cũ arbitriũ, vel inordinatus[k] captiuat affectus, vel † ad certum[l] aliquem obligationis cuiuſque neceſſitas adigit, ceſſat electio,[m] dum libertas adimitur eligendi) Cardinales eoſdem obſecrantes per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, per aſperſionem ſui pretioſi ſanguinis obteſtamur, vt penſantes attentius quid eis imminet, cũ agitur de creatione Vicarij † Ieſu Chriſti, ſucceſſoris Petri, Rectoris vniuerſalis Eccleſię, gregis Dominici directoris, omni priuatę affectionis inordinatione depoſita, & cuiuslibet pactionis, conuentionis, obligationis neceſſitate, nec non condicti & intendimenti contemplatione ceſſantibus non in ſe reciprocent conſiderationis intuitũ vel in ſuos: non quæ ſua ſunt,[n] quærant: non commodis priuatis intendant. ſub nullo arctante ipſorum in eligendo iudicium, niſi Deo, puris & liberis mentibus, nuda electionis conſcintia, vtilitatem publicam libere proſequẽtur, omni conatu, & ſolicitudine, prout poſſibilitas[o] patitur, id acturi tantũmodo, vt eorum miniſterio acceleretur vtilis & per neceſſaria totius mundi prouiſio: idoneo[p] celeriter eidem eccleſiæ ſponſo † dato. Qui autem ſecus egerint, diuinæ[q] ſubiaceant vltioni: eorum culpa, niſi graui[r] propter hoc peracta pęnitentia, nullatenus abolenda. Et nos nihilominus pactiones, conuentiones, obligationes, condicta, & intendimenta omnia, ſiue iuramenti ſiue cuiuslibet alterius fuerint vinculo firmitatis annexa, † caſſamus,[s] irritamus, & viribus decernimus omnino carere,[t] ita quod

a ¶ Tueatur.] vt, ff. de or. iur. l. 2. §. poſt originẽ, & infr. de ſta. re. ca. vnico. §. & quoniam.

b ¶ Celebranda.] ſecũdum diſtinctionem ſuperius factam.

c ¶ Præſumant.] quia tunc eſſent excõicati: ſicut & in ſe defendendo modum excedens, ꝙ dic vt ſup. de reſtit. ſpol. olim. 1. in fin. Et nota caſum, in quo laicus auctoritate canonis poteſtatem habet in clericum contra id 96. diſtinct. bene quidem, de ſent. excom. ſi vero.

ADDITIO. Et dic: canonis id ſtatuẽtis propter bonum publicũ, & ſuperioris defectũ bene facit 79. diſtin. ſi quis pecunia, alios caſus uide 23. queſtio 5. principes, in gloſſ. 2. Ioan. And.

d ¶ Corporaliter.] vide quod not. ca. proxi. Ioan. And.

e ¶ Pateant.] ſupr. de exceſ. prælat. inter dilectos. infr. de reg. iur. infamibus.

f ¶ Priuatos.] ſic infr. eod. fundamenta. §. ꝙ ſi ſecus. ſupr. de pœn. in quibuſdã, & infra eo. tit. felicis.

g ¶ Sine contradictione.] præſcribi tamen poſſunt, quod dic vt inf. de præſcrip. c. 2.

h ¶ Prædicta.] in qua ſecundum ſuperiorem diſtinctionem erat electio facienda. Ioan. Andr.

i ¶ Priuata.] ſic infra de pœn. felicis, in fin. & 15. q. 2. ita nos.

k ¶ Captiuat.] id eſt, quaſi captiuatum facit, & tenet. Io. And.

l ¶ Certũ.] puta talẽ eligendum. Io. And.

m ¶ Electio.] quæ libera debet eſſe cum ex conſenſu procedat, ad idem de ſpon. cum locum.

n ¶ Sua ſunt.] de cenſi. cum Apoſtolis.

o ¶ Poſſibilitas.] q̃a vltra poſſe nemo obligatur. 22. q. 2. faciat, inf. de reg. iur. nemo. ſup. de pact. s cap. vlt.

[G o. ſequens quærit & remittit.]

p ¶ Idoneo.] tenentur ergo Cardinales idoneum eligere: licet dicamus ꝙ nulla exceptio admittitur contra electum a duabus partibus, ſupra. eod. licet. Quid ergo ſi laicũ illiteratum vxoratum eligant? De hoc vide 79. diſt. ſi quis pecunia.

q ¶ Diuinæ.] ad hoc inf. eo. commiſſa, in fi.

r ¶ Graui.] fuit ergo grauis offenſa 24. q. 1. non afferamus.

ſ ¶ Caſſamus.] ſim. C. de leg. nõ dubium. ff. de pac. l. iuriſgentium §. & generaliter, & ſi hoc nõ dixiſſet Papa: tñ nõ tenebant ꝯ hanc cõſtitutionẽ, & alia iura. ꝙ dic vt leg. & no. 10. diſt. vides. ſupr. de ſpon. duorũ, tua Arch.

t ¶ Carere.] cõcor. ĩ. de offi. ord. quia plerique.

a ¶ Hu-

† In antiq̃s legitur, dñs.

† In aliquot manuſcript. ita: ſed etiã Pontificali, &c.

† In vno codice manu ſcripto ita: eo ipſo excõicationis vinculo ſint nodati.

† In antiquoribus codicibus ita, vel ad certũ aliquid obligationis, &c.

† Vide Turrecrematam in ſumma de eccleſia. lib. 2. c. 36.

† Vide Turrecrematam in ſumma de eccleſia lib. 2. c. 27 & 28.

† al. innexa

† al. ita nullus &c.

a ¶ Humana.] C. de nupt. Authen. quod eis. & ff. de obseq, l. eis. & ff. de lega. 1 si quis inquilinos. §. fi. ff. de pact. iuris gẽtium. §. pactorum. Ioan. And.

ADDITIO. Et in corpore unde sumpta fuit coll. 5. scenicas nõ solũ si fideiu. & c. post princip. & allegat hic Archidiaconus, quod ibi not. in glossa, sed quare.

b ¶ Orationis.] 23. q. 8. in qualibet ibi: scientes magis religionibus quam officijs & labore corporis, vel sudore, nostram rempublicam contineri.

ADDITIO. Quod multum ualent orationes iustorũ, alleg. Io. Mo. 45. dist. disciplina. circa fin. 13. q. 2. animæ. uide quod no. in cle. vna de reliq. & ve. sancto. ad fi. ma. glo. Io. And.

c ¶ Vbi primum.] id est, cum primnm. Ioan. And.

d ¶ Circumstantiæ.] puta quia timetur de zizania & magna discordia inter Cardinales.

e ¶ Ieiuniotum.] ad hoc concor. de uot. & uoti redem. magnæ. & uigiliarum exercitium, ut ibi.

VT circa.] summa, & diuide prout in prima glossa.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi, canonici illius ecclesiæ, ad quos spectat electio, conuenerunt in vnũ, tractaturi de electione futuri pastoris, habito tractatu, cũ maior pars uellet Titium postulare vel eligere: uel ꝓpter negligentiam canonicorũ potestas eligendi fuisset deuoluta ad superiorẽ: & superior prouidere uellet Tit. de ecclesia Pictauiensi, fuerunt aliqui opponentes & appellãtes ad Apostolicã sedẽ, ne Titius eligeret, postularet, vel idẽ ꝓuideretur: q̃ritur quid debeant appellantes

† al. ita, & apud eum.

quod nullus ad illa obseruanda quomolibet sit astrictus, nec quisquam ex eorum transgressione notam vereatur fidei non seruatæ: sed non indignæ laudis titulum potius mereatur: cum lex etiam humana[a] testetur: Deo magis transgressiones huiusmodi, quam iurisiurandi obseruationes acceptas.

¶ *Monet omnes fideles, ut statim audita summi Pontificis morte, eius celebrent exequias, & quotidie orent pro vigili, concordi & vtili prouisione Romanæ ecclesiæ. Prælati autem in suis prædicationibus ipsos subditos ad hoc hortentur, & eis frequentiam orationem & obseruantiã ieiuniorum indicant. Ioannes And.*

¶ Quia vero fidelibus non est tam de sollicita quantumcunque inuentione fidendum, quam de instantia orationis[b] humilis & deuotę sperandum: huic adijcimus sanctioni, ut in omnibus ciuitatibus, ceterisque locis insignibus, vbi primum[c] de memorati Pontificis obitu certitudo claruerit: a clero & populo solemnibus pro eo exequiis celebratis singulis diebus, donec de ipsius ecclesię prouisione indubitanter rumor pertulerit ueritatem, humiles preces fundantur ad Dominum, apud † eum deuotis orationibus insistatur: ut ipse, qui concordiam facit in sublimibus suis, sic efficiat eorundem Cardinalium corda in eligendo concordia, quod prouisio celer, concors, & utilis (prout animarum salus exigit, & totius orbis requirit vtilitas) ex ipsorum vnanimitate sequatur.

¶ Et ne tam salubre pręsentis sanctionis edictum ignorantiæ negligi prætextu contingat districte præcipimus: vt Patriarchæ: Archiepiscopi, Episcopi, & alijs ecclesiarum Prælati, ceterique, qui bus concessum est proponere verbum Dei, clerum & populum propter hoc specialiter frequentius cõgregandos, in suis sermonibus ad supplicum precum suffragia pro celeri & felici exitu tanti negotij frequentanda, solerter hortentur: & ipsis eadem auctoritate non solum orationum frequentiam, sed † obseruantiam) prout circunstantiæ[d] pensandæ suaserint) ieiuniorum[e] indicant.

¶ Idem in eodem.

¶ *Appellantes contra electiones, postulationes, vel prouisiones, omnia quæ obijcere intendunt contra personam vel formam tenentur exprimere; & iurare, quod illa credunt vera esse, & ea se posse probare. Super non expressis ipsi, vel adhærẽtes eis, non audientur; nisi de nouo emergant, vel perueniant, vel superueniat pro bandi facultas, super quo iurare debebunt. Statutum Innocentij editum contra non probantes quæ obijciuntur in personam vel formam, in suo robore conseruatur. 7.*

CAP. IIII.

VT CIR-

obseruare? Respondet Romanus Pontifex, qđ debẽt nominatim exprimere in sua appellatione vitia, quæ opponũt tam contra formam electionis, quam personam electi, postulati, vel pro uisi: & hoc non sufficit: sed vlterius debent iurare, quod omnia quæ opponunt, sunt vera, & ea posse ꝓbare. Sed quid, sanctissime Pater, ponamus quod appellantes volunt iustificare appellationem ex causa non expressa in appellatione: & uolunt aliquid deducere contra formam uel personam: quæritur an possunt, Respondet quod non, regulariter: falilt tamen, ibi illud quid opponunt, venit de nouo ad notitiam: uel si de nouo ista emergunt; puta quia electus post electionem perpetrauit homicidium; tunc .n. ex istis poterũt appellantes iustificare suam appellationem. Sed utrum ꝑ istud capitulum sit correctum capitulũ primum. su. eo. titulo, dicit ꝙ constitutio Innocentij Quarti facta contra deficientes in probatione obiectorum, remanet in suo robore & efficacia: deficiente in probatione puniuntur pęna illius constitutionis. Alioquin refertur ad uerba: s. ꝙ appellantes tenentur iurare, ꝙ credunt opposita per eos esse vera. Nota primo ex illo capitulo, ꝙ malitijs hominum non est indulgendum sed potius per superiorem obuiandũ, Nota ulterius, principalem effectum huius capitu li, ꝙ se opponẽtes uel appellantes electioni, postulationi, uel prouisioni factę uel faciendę dẽt ipsi appellantes in suo instro appellationis inserere causa, ꝑ quas intendunt impugnare electionẽ, prouisionẽ, uel postulationem uel personas eligentium

† al. ita sed & obseruantiam, &c.

tium uel electi: ita ꝙ non poterunt iustificare suam appellationem ex causis non insertis in instrumento appellatonis. Et sic de nihilo seruiret illa clausula, quam communiter inserunt appellantes in suo instrumento appellationis: uidelicet quando dicunt, quod ob illam causam & alias causas loco, & tempore opponendas se opponunt: & intendunt iustificare suam appellationem. Nota causas exceptas, ut appellatio possit iustificari ex causis nō insertis in appellatione: Primo, qñ illud

ca [a] electiones, [b] postulationes, & prouisiones ecclesiasticas viam [c] malitijs, prout est possibile, [d] præcludamus, ne diutius periculose [e] vacent† ecclesiæ, [f] vel personatuum, dignitatum, [g] & aliorum [h] ecclesiasticorum beneficiorum prouisio differatur: Edicto perpetuo [i] prouidemus, vt si quando aliqui [k]

† Vide Cōc. Laterañ. sub Innocen. iij. c.23. & refertur extra de electio. c. ne pro defectu.

quod non erat expressum in appellatione, & nunc opponitur, de nouo emersit. Secundo, cum de nouo superuenit facultas probandi, quæ de nouo non superuenerat. Tertio, si illud erat antiquum: sed peruenit de nouo ad notitiam appellantis. Nota insuper dispositionem huius capituli locum habere in quibuscunq; beneficijs etiam simplicibus: Nam si aliquis appellet prouisione facta de capellania uel canonicatu, uel alio beneficio simplici: habet locum dispositio huius ca. ut appellans teneatur inserere in scriptis, quæcunque ipse vult opponere contra prouisionem. Et si istam formam non seruauerit, non est admittendus ad prosequendum suam appellationem. Nota finaliter, quod indefinitiua iuris æquipollet uniuersali, ut hic late per gl. ad quam quotidie recurritur.

[Prima glossa summat, & diuidit.]

a ¶ Vt circa.] appellantes contra electiones, postulationes, uel prouisiones, omnia quæ obijcere intendunt cōtra personam uel formam, tenentur exprimere: & iurare, ꝙ illa credunt uera esse, & ea se posse probare. Super non expressis ipsi, vel adhærentes eis non audientur: nisi de nouo emergat, uel perueniat, uel superueniat probandi facultas: super quo iurare debebunt. Statutum Innocentij editum contra non probantes, quæ obijciuntur in personam uel formam, in suo robore cōseruatur. Et secundum Gar. & Ioan. Monachum hæc decretalis in sex partes diuiditur: quarum Prima usque ibi: Edicto; in qua ponit constitutionis causam. Secunda usque ibi; Alioquin, & ponit ibi constitutionem. Tertia usque ibi: Nisi aliquid, & ponit ibi pœnam non obseruantis constitutionem. Quarta usque ibi: Super hmōi; in qua facit exceptionem. Quinta usque ibi: Ista sane; in qua de iurando ponit super exceptione præstanda. Sexta ibi: Illa sane, usque in finem, in qua corroborat Domini Innocentij decretalem.

b ¶ Electiones.] nota hic tres modos tangi, quibus prouidetur ecclesijs. sic sup. eo. c. 1. eo. lib. quorum primi duo pertinent ad subditos, alius ad prælatos qui eo ipso ꝙ prouident, confirmant, quod est uerum si eodem iure spectat ad illos eligere & confirmare. 63. dist. in synodo ff. de auct. tu. l.3. secus si diuerso, & sic intelligitur sup. e. cu inter canonicos. vbi de hoc. & de fide instru. inter dilectos. §. ceterum.

c ¶ Viam malitijs.] inf. c. prox. de rescript. sedes. & c. plerumque. sup. qui ma. accu. pos. significante. ff. de rei vēd. in fundo. §. constituimus.

ADDITIO. Vide de simo. nobis. super 3 glo.

d ¶ Possibile.] non enim omnibus hominum malitijs viam precludere posset. 6. q. 1. si omnia, malas enim hominum uoluntates ad plenum cohibere non possumus. 31. q. 1. hac ratione in fi. nihil. n. est quod homo semel deditus malitiæ, non adinueniat. in Auth. coll. 6. ut hi, qui se ob. ha. perhi. res mi. in princ. & idem, ff. commo. ad eos ff. de præscript. uer. naturalis. C. mand. l. ab Anastasio.

ADDITIO. Qui circa lites uersantur, legem Anastasij fraudabant suis machinationibus, contra quas ibi prouidetur. Ioan. And.

e ¶ Periculose.] aduerbialiter ponitur. sic de pœ. dist. 1. periculose. & est periculum in spiritualibus & temporalibus, sup. eod. ne pro defectu. 50. distin. postquam. & inf. eod. quam sit.

f ¶ Vacent ecclesiæ.] id est prælatis careant, & ministris, sic & mulier dr̃ vacans, quæ uirum non habet. ff. ad. l. Iul. de ui pub. q. cœtu. §. qui uacantem. Archidiaconus.

g ¶ Dignitatem.] de quibus est idē iudicium habendū. sup. eo. ti. dudū. 2. & sup. de præben. de multa.

[Glo. seq. respondet per quæstionem & solutionem, obijcit rationi & solutioni, quæ est indefinitam æquipollere uniuersali, & obiectioni respondet.]

h ¶ Aliorum ecclesiasticorum.] omnium uniuersaliter. 19. dist. c. 1. ff. de offi. præsi l.3. igitur siue super simplici beneficio appelletur, siue super alio, locum habet hæc decret. Dici enim solet, ꝙ indefinita [1] canonis, uel legis regulam tradere intendentis, equippollet vniuersali? [2] indefinita communis locutionis nō: scd̃m iuristas, uel logicos, indefinita æquipollet uniuersali in materia necessaria, ut hō est animal; ergo omnis homo. In materia uero contingenti secus, ut homo currit, ergo omnis homo, non sequitur. Sed contra, ꝙ ēt s̃m iura, indefinita non æquipollet uniuersali? Nam si lego alicui omne marmor, uideor legasse & statuas marmoreas, & ceteras spēs ex marmore factas. ff. de leg. 3. hæres meus: §. 1. de au. & arg. leg. l. 1. & tñ si leget marmor indefinite, sub legato comprehenditur sola rudis materia, & non species de marmore factæ. ff. de leg. 3. l. quæsitum. §. illud fortasse. Item si lana indefinite legetur, tincta non continetur in legato, ff. de leg. 3. l. si cui. in prin, & si legatur oīs lana, etiā cedit tincta legato. ff. de aur. & arg. leg. l. pediculis, §. Labeo. ergo indefinita non æquipollet vniuersali. Item aliud qñ transigitur super generali petitione, aliud qñ super indefinita, ut no. sup. de transac. c. 1. Sed dic, ꝙ qñ non est eadem rō & condō (ꝑ aliqđ accidens) omnium particularium in uniuerso comprehensorum, indefinita non æquipollet uniuersali, ut patet in contrarijs; nam tinctura lanæ, & species marmoris non procedunt ex ipsa origine, sed ex accidenti hoīs operatione, & posset maioris æstimationis esse ipsum additum tincturæ uel speciei, q̃ ipsum principale, [3] sed quando omnium particularium est eadem ratio & conditio; ut prius: quia non uariantur per aliquod accidens, licet forte sit ibi imparitas ex origine; puta quia alia lana melior & nobilior est ex origine: Idem in marmore: tunc indeffinita negatiue uel affirmatiue prolata æquipollet uniuersali. ff. de leg. 2. si plurib. & l. si ita. ff. de reb. dub. l. si is qui, §. vtrum in fi.

[Gloss. seq. ponit 6. modos cognoscendi legem generalem.]

i ¶ Perpetuo.] id est generali sup. eod. Massana. & sunt hæc signa cognoscendæ gñalis constitutionis, cum edicti uocabulo nuncupatur, ut hic: si mittatur uenerabili cœtui: si præcipitur per omnes populos diuulgari, scriptura publice procedente: si dicatur idem in similibus obseruandum: si lex uel canon appelletur generalis: si iubetur expresse ad omnes pertinere. hos modos habes C. de leg. l. 3. Ioannes Andreæ.

[Glo seq. soluit qōnē: & ponit obseruantiam curiæ.]

k ¶ Aliqui.] quorum interest. ut q̃a canonici, parochiani, uel patroni. 16. q. 7. filijs; & si collegium obijcit se, ad hoc tenetur. ff. quod me. cau. l. metum autem præsentem. §. aīaduertendum dixit Gar. quod Romana curia quemlibet clericum de diœcesi uel ciuitate admittit contra electum episcopum, siue beneficiatus sit, siue inde oriundus: si vult obijcere in personam, contra formā autem non nisi canonicos admittit.

1 De materia hui9 glossæ ꝑter Doctores hic vide Dinū in Rubric. de regu. iu. lib. 6. & Cou. li. 1. varia resol. ca. 13.

2 Secus de indefinita statutorū, quæ stricte intelliguntur. c. i nostra. de in iu. & constōnib. ff. ad mu ni. sed ꝙ indefinita æqipolleat vniuersali hoc est ex significatione larga, Barto. in l. si seruitus. ff. de ser. vrb. præd. fallit si alias eluderetur statutum. Bar. in l. omnes populi. Fon.

3 Sequuntur Ph. & Do. it[a] in definita prolata ad p sonas ī odi sis non æqu pollet vl'i. l 1. & 2. ff. d li. & posthu fallit ī fauo rabilibus. l si quis ita. § 1. de tut.

electionibus, postulationibus, vel prouisionibus se opponunt, proponendo [a] aliqua contra electionis, postulationis, seu prouisionis formam, [b] aut personas eligentium, [c] vel electi: [d] siue illius, cui erat prouisio facienda, [e] siue facta: & propter hoc contigerit appellari [f] appellantes in instrumento publico, [g] seu litteris [h] super appellatione confectis, omnia & singula exprimant, & quæ in formam intendunt obijcere, vel personas: Coram [k] personis authenticis, aut persona, [l] quæ super hoc testimonium perhibeant veritati, corporali [m] præ-

a ¶ Proponendo aliqua.] si ergo, quæ opponuntur, non sunt talia: sed directè respiciunt ius Ecclesiæ, uel opponentis personæ, constitutio ista non arctat, vt in clemē. eo. ti. constitutionem. 1, respon.

b ¶ Formam.] vt quia seruata non fuit forma decreta. quia ppter in electione, contra formā postulationis obijci potest, quòd nō est concors, vel saltem a duabus partibus celebrata: & hoc qñ vnus postulatur, & alter eligitur sup. eo. scriptum, vel quòd postulatus èst, qui debuisset eligi super tit. proxi. ca. vno, contra prouisionem potest opponi: quòd adhuc non sit prouidendi potestas ad superiorem deuoluta: vel quia per litteras subreptitias sit facta Prouisio. de rescrip. super litteris.

c ¶ Eligentium.] vt quia sunt excommunicati maiori sententia vel ab homine suspensi sup. eo. cum inter, de consuet. cum dilectus, vel quia priuati a canone, vt quia scienter elegerunt indignum, sup. eo. cum in cunctis: vel sunt infames: quibus sunt actus legitimi interdicti, ff. de reg. iu. actus. sed eligere est actus legitimus. inf. de sent. excom. solet, ad fi.

ADDITIO. Et dicit Gulielmus hic reprobari opin. Inn. & approbari opi. Bern. antiquam, de quib. sup. ca. 1. in gl. electi. dic vt ibi. Et videtur reprobari quod facit ibi Inn. & Compost. quòd obiectio in personas eligentium proprie dicatur in formam, hic ponit ista vt diuersa. Sed dicit ibi: Archid. quòd hoc fit per similitudinem quam habent obiectus contra eligentes & electos, scilicet criminum, & defectum. Ioan. And.

d ¶ Electi.] puta defectus ætatis, scientiæ, & natalium, 1 sup. eo. cum in cunctis. obiectorum autem defectuum examinatio fiet, vt traditur. inf. eod. si forte. — 1 Etiā quòd sit leprosus dæmoniacus paralyticus. Do. Fon.

e ¶ Facienda.] quod igitur hic de prouisione dicitur, repetitum intelligatur in postulatione & electione faciendis: quod iuris enim in vno, & in reliquo. & hoc verum, si contra certam personam appelletur, vt non eligatur, vel postuletur: si autem contra incertam, huiusmodi constitutionis formam non est necesse seruare. inf. eod. qui contra certam.

[Glo. seq. respondet per quæstionem: ponit opi. Gul. & contrarium Gar. quam approbat. secundo ponit dictū Gar. hodie reprobatum.]

f ¶ Appellari.] ad Papam secundum Gul. & est ratio: qa appellationes interpositæ ad Papam magis consueuerūt protelare negotia ecclesiarum, de appella. sæpè & ad ea, quæ frequentius accidunt, & c. ff. de legib. nam ad ea, & ista constitutio videtur supplere illam, su. eo. statuimus. quæ expresse de appellatione interposita ad Papam loquitur. Arg. ad hoc inf. eo. is qui. & ca. seq. Tu dic secundum Gar. quòd hæc decret. etiam locum habet in appellationibus ad inferiores interpositis, cum generaliter loquatur, & sic sit generaliter intelligenda, ff. de off. præsi. l. præses. 2. 19. di. c. 1. ff. quod met. caus. l. metum autē. §. animaduertendum, ff. de publ. in rem ac. de pretio. Præterea Host. intelligit illam decret. sup. eo. statuimus, licet ibi exprimat, ad nos etiam in appellationibus ad inferiores interpositis: quod facit pro hac parte, tamen id non puto verum, vt ibi dixi: hæc autem decret. secundū Gar. locum habebat siue in iudicio, siue extra iudicium appellaretur: quod non est hodie uerum: non enim locum habet, nisi in appellationibus extra iudicium interpositis, 2 vt declaratum est inf. eo. constitutio. — Constitutio, vt circa, an habeat locū ī appellationibus ad inferiorē a Papa interpositis. — 2 Idem Petr. de Anch. Fō.

g ¶ Publico.] facto, scilicet per manum tabellionis. Quid sit publicum instrumentum, no. sup. de fi. instru. ca. 2. & dic publico, scilicet super appellationē confecto.

h ¶ Litteris. 3] testimonialibus, scilicet sigillo authentico sigillatis. inf. de offi. ordin. si canonici. & in decret. cum medicinalis. inf. de sen. excom. Vel dic, quòd sufficit si per suam vel alterius priuati manum fuerint litteræ, conscriptæ: probabitur tamen talis scriptura per testes: tamen ſm Guli. prior intellectus præualet: & ideo dictum est de litteris: quia in plerisque locis vsus tabellionum non habetur: sed instrumentorum loco habentur officialium litteræ. — 3 Hic vide Phi. Fon.

[Gloss. seq. quærit, alleg. pro. soluit contrarium, finis glo. dat consilium.]

i ¶ Omnia & singula.] quid ergo si dicat electum periurum, vel homicidā, vel excommunicatum, nunquid sufficit talis expressio? De hoc fertur tempore Ioannis & Nicolai multum disputatum: & diuersæ declarationes factæ dicuntur super hoc, & videtur, quod hoc satis sufficiat: quia quodlibet periurium, vel homicidium repellit. 4 Sed dic contra per hanc litteram: alias quare fieret hæc uerborum geminatio, & probatur hoc satis infra de exceptio. pia. & melius inf. eod. procurator. & in clem. constitutionem, eodem tit. primo respons. ad idem. ff. de dolo. l. sed si ex dolo. §. fin. inf. de testib. præsentium. §. testes. 2. qoæst. 8. per scripta. §. libellorum. de pen. distict. 5. consideret, & tutum est quod iuret per hunc modum, iuro omnia & singula, &c. — 4 Hæc constitutio nō prouidet circa repulsionē: sed circa propositionem: & multa valent in probando, C. de proba. siue quæ non ualent in ponēdo: ubi ius præsens allegari oportet, ff. de rei uen. si rem. in prin. Ioā. Mo. conco. quod no. infr. c. is qui. ī gl. pe. Io. An.

ADDITIO. Sed non est necessarium secundum Archidia. Gar. tamen dicit Nicolaum interlocutum, quod non sufficit iurare quod credat omnia, &c. nisi etiam addat, & singula, &c. quod hic placet Ioan. Mo. Ioan. Andr.

k ¶ Coram.] hic sit versi. refertur enim ad inferiora, nō ad superiora, coram aliquo autem fieri dicitur, quod fit eo sciente, & intelligente: licet non consentiente, ff. de verb. sign. coram. sed & hic eius testimonium requiritur, ut inf. dicam.

l ¶ Aut persona.] scilicet authentica, & intellige illam personam authēticam hic appellari, quæ præest iurisdictioni. Et habes hic casum, in quo creditur vni personæ authenticæ, ad hoc 86. d. tanta, vbi de hoc, ibi uideas. in gl. arg. quòd creditur, &c. & 18. dis. placuit. 2. in glo. 2. & 8. q. 3. c. 1. in gl. 2. Arch.

[Gl. seq. primo soluit duas quæstiones: secundo quærit: pouit opin. Gar. contrariam Gul. quam approbat in gloss.]

m ¶ Corporali.] per hoc dicas secundum Guli. & Gar. quod si iuret præsente textu Euangeliorum, & non tangat; quod huic constitutioni satisfactum non est: & sic Papam Nicol. in hoc interlocutum dicunt. 5 Si autem Euangelia tangeret pede vel cubito: vel si manus habet, nō sufficit: quia singula membra singula habent officia, 89. distinct. singula. supra de hære. cum ex iniuncto facit. enim contra generalem consuetudinem, quæ est optima interpres legum, supra de cōsuet. cum dilectus. Quid si sit episcopus, qui appellat: quæro an teneatur tangere sacra? Dixit Gar. quod sic: quia generaliter loquitur hæc decret. & sic generaliter intelligenda. 10. distin. cap. primo, §. dicendo, ff. de offic. præsi. l. 3. Item priuilegium episcoporum est in corpore iuris clausum: unde per illud tolli videtur, ac si ius esset, ff. de constit. licet, eo. lib. cum suis concordan. 6 Gulielm. contradicit, quod episcopi tangere non tenentur. 11. quæstio. 1. capit. testimonium, §. nec honore. C. de episco. & cler. Authen. sed iudex. de iuram. calum. capit. vltim. & hoc cre- — 5 Ad idē clē. 1. uer. porro. de hæret. & ibi uide glo. 2. per quod decido quod hic not. Archi. Io. And. — 6 Illud in legib. cōibus; hic loquitur cum una generalis, alia specialis, vt in casu l. sancto. ff. d pe. Io. Mo. & Archid.

do

stito a iuramento, quod credunt ea, quæ sic exprimunt, esse vera, & se posse probare; b Alioquin c tam opponentes, quam tempore appellationis interpositæ, vel postmodum adhærentes d eisdem obijciendi aliqua, quæ nõ fuerint in huiusmodi litteris vel instrumẽtis expressa, e potestatem sibi nouerint interdictam: f nisi aliquid postea forsan emerserit; g

do verius, licet opinio Gar. si tutior. & facit quod dicam infr. ca. proxi. Sicut enim per illam decre. non tolluntur illi speciales casus, in quibus quis administrat ante confirmationem de iure ueteri: sic & per istam sub atũ non credam illum casum, in quo quis tangere non tenetur 1 scilicet in episcopo: procederet hoc dictum, si priuilegium episcoporum esset generale: tunc responderetur ad contraria infra signata, quę ponunt casus speciales: sed quia per iura superius allegata: & per Authent. de sanct. episcop. colla. 9. §. sed nulli. potius probatur istud speciale in iuramento testium prius prorogatum ad iuramentum calumniæ per prædictam decret. ulti. de iuramen. calum. ibi: sicut in dicendo testimonio, &c. dicam quod in alijs tangere tenentur. ad hoc 2. q. 7. quoties, sup. de iureiuran. ego N. in fin. de pur. can. quoties. §. porro, in prin. & in fin. de sent. excom. venerabili.

1 Idẽ Anch. Bar. in extrauag. ad reprimedũ. Fon.

a ¶ Præstito.] in iuramentis, quæ iure præcipiuntur, vt est iuramentum testis, & calumniæ semper est iurãdum super sancta Dei Euangelia. 2. 11. quæst. 1. c. testimoniũ, §. episcopus non flagitetur. ad idem. 1. quæst. 7. quotiẽs. de consecra. dist. 2. ego Berengarius. supr. de iureiur. ego. in fin. supra de iu. calum. cum in causa. supr. de pur. can. quoties, §. 1. in princ. & idem in omnibus alijs iuramentis, quę a iure vel iudice, vel a partibus ex necessitate deferuntur. Archid.

2 Idem Pet. de Anchar. Fon.

[Gloss. seq. quærit, & soluit: secundo soluit quæstionem: tertio consulit.]

a ¶ Præstito.] pone quòd una die appellauit, sequenti die iurauit: quæritur an sit huic constitutioni satisfactum? Dixerunt Guliel. & Gar. quod non. & sic dicebant fuisse declaratum per Nicolaũ. & arg. ad hoc, ff. de dam. infec. qui bona. §. si quis stipulaturus. & su. de elect. quia propter. in quibus habes, quod stipulaturus de dam. infecto eodem tempore debet iurare & stipulari: alias non est ei cauendum, & publicatio scrutinij, collatio, & electio insimul fieri debent, non interuallo: vnde hæc videtur fuisse illius constitutionis mens, quod in continenti super oppositis in appellatione iuretur. ad idem ff. de testamen. hæredes palam. §. fi. 3 Item secundum eosdem dicas, & bene, & quod si appellans dicat sic, offero me paratum iurare omnia & singula, & cetera, non est huic constitutioni satisfactum: quia constitutio ista iuramentum exigit, non pollicitationem ad idem. C. de vsu, acceptam. ubi dicitur, quòd aliud est soluere: aliud esse paratum soluere. ad idem supra de eo qui mit. in poss. cap. Idem secundum eos, ut plene & in omnibus huic constitutioni satisfiat. Primo ipse tabellio fidem faciat in instrumento de sacramento: faciat etiam fidem de tactura 4 licet enim durum uideatur, quod ob hoc non valeat appellatio, si aliter probari possit tactura. tamen sic fertur per Nicolaum fuisse declaratum.

Appellans vna die, & sequenti die iurans: an satisfaciat constitutioni, circa.

3 Idem Io. Mo. & Arch. qui dicit, quod sic seruat curia. illud ẽt probat littera. infr. quæ sic exprimũt non dicit expresserunt. Ioan, And.

4 Idem Petr. de Anchar. Fon.

ADDITIO. Quod tamen non placet Gul. qui dicit. quod ex quo in instrumento fit fides de iuramento, omnia præsumentur solemniter acta. Instit. de fideiuss. §. fi. & C. de contrahen. & committen. stipula. l. 1. Sed vt dicit Io. Mon. & Archi. illud uerum de qualitate intrinseca: secus in extrinseca. ff. de publ. in rem act. l. quæcunque. ad fi. & inducit Archid. quod not. Compo. supra eodem dilecti. ad fin. Est ergo necesse etiam de qualitate iuramenti (quæ de substantia est) fidem fieri. Ioan. And.

[Gloss. seq. quærit: opinionem ponit: & contrarium soluit.]

b ¶ Probare.] Si autem dicat se credere posse probare ea, quæ sufficiant ad victoriam suæ causæ, non est huic constitotioni satisfactum: nec ualet appellatio, inf. eo. is, qui. Quid si appellans quædam probauit ex oppositis, & iuratis, quæ bene sufficiunt ad uictoriam suæ causæ, & quædam non probauit: quid erit? Dicunt quidam eum succumbere ad hoc de probat. licet versi. item quoque. & ita dicunt quidam Nicolaum interlocutum, Contrarium tamen est verũ: quia constitutio ista intendit, vt uideatur solam calumniam excludere: non enim iurat, quòd sint vera: sed quod credit ea vera: sic etiã intelligit Hostien. sup. eod. statuimus. decre. illa, licet, non obstat, quia ibi se adstringit ad vtrunque probandum: vnde mos gerendus fuit. ff. de probationibus. l. circa.

Opponens plura, & probans, alterũ, quod sufficit ad victoriam, an dicatur succũbere.

c ¶ Alioquin.] id est si non expresserint omnia quæ intendunt opponere. Alij exponunt, & male alioquin, id id est si non iurauerint. Vnde dicunt, quòd pœna istius constitutionis est solum, quòd si nõ iurat non audiatur super non expressis, sed hoc est falsum, quia si non seruat constitutionem, in nullo valet appellatio: & est expressum, inf. eo. is qui. & ibi etiam dicam, & probat hoc. Cle. eo. tit. constitutionem in fine.

[Gloss. seq. reci. per quæstionem, ad quam ponit opi. Gar. & contrarium. Gul.]

d ¶ Adhærentes.] dixit Gar. quòd adherentes debẽt seruare hanc constitutionem, vt principalis, alias non audirentur: aliàs enim non præcluderetur via malitijs, quod intendit ista constitutio. ad hoc. infr. eodem auaritiæ, & dicit Papam Nicolaum interlocutum. Sed Gul. contra; quod potius credo, cum hæc constitutio (nulla quãtum ad hoc de adhærentibus mentione facta) dicat appellantem iurare debere, & crimina specificare: adhærentes ergo, quãdiu appellans prosequeretur negotium, ad hoc nõ tenentur: arg. de deci. ad audientiam, nec sit tutum, nec honestum cogi multitudinẽ ad iurandum: illo uero defuncto, uel prosequi omittente: si ipsi velint prosequi, bene iurabunt & specificabunt. Et scias quod nõ admittentur ex uirtute appellationis adhærentes, nisi infra tempus quo appellasse debuissent, appellationẽ expresse ratificauerint, & dixerint se adhærere velle. 2. q. 6. nõ solent, ff. rem ra. hab. l. bonorum.

Cõstitutio, vt circa, an afficiat adhærentes.

e ¶ Expressa.] singulariter, ut dictum est.

ADDITIO. Satis ergo probat hæc littera, quòd si aliqua sufficienter expresserit, aliqua non, ualet appellatio quoad sufficienter expressa, dummodo in alijs fuerit seruata constitutio, & patet in cle. cõstitutionem, §. 1. & 8. eo. tit. Ioan Andr.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

f ¶ Interdictam.] alius autem qui non appellauit, nec adhæsit, poterit se opponere: non potest tamen prosequi in causa illa pro interesse communi articulos non specificatos, quod dic vt in cle. eod. titu. constitutionem. §. 2. & sic debet intelligi infra eodem, si forte ibi, aut dabit initiũ, &c. vel superior ex officio suo inquiret hoc, ne electus forsan criminibus ascendat ad apicem. 13. distinctione, qui episcopus. Quid si appellans qui deficit in probatione obiectorum: vel cuius appellatio, offert se paratum probare in continenti electum excommunicatum? Dic secundum Gulielmum & Gar. quod nõ admittetur tanquam pars: quod dic, vt in clem. eod. titu. constitutionem. §. insuper. nam etiam per modum querelæ non audiretur, ut ibi: sed superior ex officio inquiret de hoc & hoc si probationes sint in promptu: alias non: sic enim retardaretur confirmatio: taceat ergo. 2. q. 7. plerumque in prin 7. q. 2. si tantum.

g ¶ Emerserit.] vt si de nouo homicidium commisit, vel aliud mortale.

ADDITIO. Exemplum patet. infra de iureiu. ca. fi. Ioan. And.

a ¶ Anti-

vel super antiquis a superuenerit [b] probandi facultas; aut aliqua antiqua in opponẽtium notitiam de nouo peruenerint, quæ appellantes appellationis emissæ tempore verisimiliter [c] ignorare potuerint, & etiam ignorarint.

¶ Super huiusmodi autem ignorantia, [d] & superueniente [e] facultate probandi, fidem per proprium [f] præstandum corporaliter faciant iuramentum, hoc adijciendo in iuramento eodem, quod ad ea probanda credunt se sufficientes probationes habere.

¶ Illa sane, quæ felicis recordationis Innocentius Papa IIII. contra non plene probantes ea, quę in formam vel personam obiecerant, statuit, [g] in suo volumus robore permanere.

¶ Idem in eodem.

¶ Electus ante confirmationem administrare non debet per se, vel per alium in totum, vel in partẽ, sub quocunque colore, qui contrafecerint, ipso iure priuati sunt iure ex electione quæsito. Io. Andr.

CAP. V.

AVaritię [h] † cæcitas, [i] & damnandę ambitionis improbitas, aliquorum animos occupantes, eos in illã temeritatem †

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi, canonici illius ecclesiæ conuenerunt in unum tractaturi de electione futuri prelati: tractatu habito inter eos, elegerunt quendam Titium, quia Titius antequam esset confirmatus, requisiuit a capitluo, ut capitulum ipsum constitueret œconomũ uel procuratorẽ ad administrandũ bona ępatus, quæritur an sub isto colore posset se ingerere administrationi ante confirmationẽ? Rñdet Romanus Põt. quod non: aliàs si se ingerat, perdit ius sibi quæsitum ex electione: ideo electus ante cõfirmationem nec directe, nec indirecte debet se ingerere administrationi, ꝙ si fecerit, eligentes uel superior poterit prouidere de alio. nã facta electione ecclesia adhuc dr̃ vacare. Vnde sicut matrimonium carnale initiatĩ per sponsalia per uerba de futuro perficitur sequente consensu per uerba de præsenti, & consumatur per carnalem copulã, sic matrimonium spirituale initiatur per electionẽ, perficitur per cõnfirmationem, & consumatur per consecrationẽ. Nota primo id ad quod allegatur iste textus: uidelicet, ꝙ auaritia excæcat homines, ut nõ uideant ea quæ sunt recta. Nota insuper principalẽ effectum huius c. ꝙ licet sede uacante capitulum habeat administrationem in spiritualib. & temporalibus, & eam possit alij committere: non tamen potest committi electo ut administret tanquam procurator uel œconomus: aliàs fieret fraus ad c. qualiter. alleg. Not. vlterius ꝙ ingerens se administrationi ante confirmationem, perdit ius sibi quæsitũ ex electione. Vnde electus sine uitio ambitionis potest postulare & prosequi confirmationem suæ electionis ex quo semel fuit uocatus à Deo.

† Vide Lambertinũ de iure patr. li. 2. par. 2. q. 5. art. 1.

† Nota optimũ tex. qui dicanẽ agere actũ temeraríe: quia ille qui agit sciẽter actũ sibi a iure prohibitũ sub colore fraudulento, uide textum qui fil. sint legi. per uenerabilẽ, ver. videbatur, & Io. Andr. in clemẽ. 1. de sepul.

a ¶ Antiquis.] tunc notis, sed nõ oppositis, si vero fuissent opposita circumstan ijs omissis, non audiretur uolens illa exprimere, etiam cum iuramento quod sequitur, ut in Cle. eo. constitutionem. 2. respon. & quæ est ratio, ibi not.

b ¶ Superuenerit.] cum enim ab initio probandi nõ habuit facultatem, exprimere non debuit. 1. q. 7. plerumque, in princ. non sic in casu, inf. eod. nulli. ubi dixi. Io. Andr.

c ¶ Verisimiliter.] ut quia non consueuerant multam familiaritatem habere cũ isto electo: & quę opponuntur, non erant publica: & in facto alieno est probabilis ignorãtia, ff. pro suo l. ult. Gar.

Ignorantia est probabilis in facto alieno.

d ¶ Ignorantia.] vt in ultimo casu, quo de ignorantia dicitur.

e ¶ Superueniente.] ut in secundo casu. In primo ergo casu non iurat, nisi ut excludat calumniam, ut vt sequitur.

[Gl. seq. recitetur p obiectionẽ. de regula presumitur: & soluit: secunda pars recitetur per quæstionẽ & solutionem.]

1 Iuramentũ propriũ dr̃ qđ præstatur p seipsum, uel p procuratorẽ habentẽ ad hoc speciale mandatum.

f ¶ Per proprium. 1] nota ignorantiam probari per iuramentum. j. eo. nulli, & ideo compelluntur iurare, quia debuerunt ab initio quærere: & quia præsumuntur malitiose hoc opponere: aliàs quilibet præsumitur ignorans. inf. de reg. iur. præsumitur. Dixit Guli. quod generalis procurator non præstabit hoc sacramentum: sed specialis (scilicet habens ad hoc mandatum) bene, sic dicit se obtinuisse, ad hoc. ff. de iureiur. iusiurandũ quod. §. procurator. C. de procurat. l. in pecuniarijs. ad hoc j. eod. procurator.

ADDITIO. Vide Bart. in l. inter omnes. §. recte. ff. de furtis.

g ¶ Statuit.] sup. eo. statuimus. ibi enim ponitur pœna deficientis in probatione, hic pœna non seruantis hãc formam in appellando.

AVaritiæ.] Diuiditur in quatuor partes secundum Io. Mon. Prima ponit proœmium ad dicenda: Secũda narrat fraudem contra ius antiquum: ibi, Nonnulli: Tertia illam fraudem reprobat: ibi, Cum itaque; Quarta pœnam apponit: ibi, Omnes. Io. Andr.

¶ Pro intellectu istius c. præsupponendum est qđ habetur in c. qualiter. eo. tit. in ant. ubi dr̃ quantumcunque quis fuerit electus in concordia nemine discrepante nõ debet se ingerere administrationi, nisi fuerit per superiorem confirmatus: per quam confirmationem acquirit potestatem administrandi; sed non habet facultatem ordinandi ante consecrationem: & proprie ante consecrationem non uocatur episcopus, sed electus, quod si ante confirmationem se ingerit administrationi, priuatus est ipso iure electionis; & eligentes possũt alium ligere. Secundo præsupponendum est, ꝙ uacante ecclesia cathedrali, iurisdictio & potestas ordinãdi est apud Capitulum illius ecclesiæ ita quod Capitulum per se potest exercere iurisdictionem, cap. olim, de maior. & obed. in ant. Et ea quæ sunt ordinis, poterit per alium exercere.

¶ Auaritiæ cæcitas:] de auaro habetur 47. dist. c. uirum & bonorum 1 & c. sicut hi. per quæ iura apparet, ꝙ per hoc uitium quis a Deo separatur, & huic largitas obuiat quæ sancta in canone appellatur. 16. q. 2. uisis. ver. diuinę &c. cupiditas uero sæua nuncupatur supra de Iud. ita quorundam in prin. Archidiaconus.

[Prima glossa summar.]

h ¶ Auaritiæ.] electus ante confirmationem administrare non debet per se uel per alium, in totum, uel in partem, sub quocunque colore, qui contra fecerint, ipso iure priuati sunt iure ex electione quæsito.

i ¶ Cæcitas.] nota auarum appellari cæcum & ambitiosum. j. eo. quorundam, excæcant. n. ista animos, ut agenda non uideant, & a prohibitis non declinent, ibi, & 47. dist. uirum, & c. sicut hi. Et quis dicatur auarus, quis largus, quis prodigus, not. supra de consuet. ex parte. Ioan. Andr.

ADDITIO. Io. Monachus autem dicit esse cæcum, ut tetigit hic gl in princ. & hoc probat tali ratione: secundum philosophum. Possessio diuitiarum est in distribuendo: auarus autem hoc non faciendo, non uidet fructum diuitiarum, & sic est cæcus. Differt autem secundum eum cupidus ab ambitioso, ut dicit versus.

Est censu cupidus sed honore vir ambitiosus. Io. Andr.

impellunt, vt quæ sibi a iure interdicta [a] nouerint exquisitis fraudibus [b] vsurpare conentur. ¶Nonnulli si quidem ad regimẽ ecclesiarum [c] electi: quia eis, iure prohibente, non licet se ante confirmationem electionis celebratæ de ipsis, administrationi ecclesiarum, (ad quas vocantur) ingerere: [d] ipsam sibi tanq̃ procuratoribus seu œconomis cõmitti ꝓcurant. ¶Cum itaq; nõ sit malitijs hominum indulgẽdum; [e] Nos latius [f] prouidere volentes, hac generali constitutione sancimus: vt nullus de cetero administrationem dignitatis, ad quam electus est priusquã celebrata de ipso electio confirmetur, [g] sub Oeconomatus, [h] vel procurationis [i] nomine, aut alio de nouo quæsito colore [k] in spiritualibus [l] vel temporalibus, [m] per se, vel per alium, pro parte [n] vel in totum gerere, [o] vel recipere, [p] aut † illis se immiscere præsumat. Omnes illos, qui secus fecerint, iure (si quod eis per electionem quæsitum fuerit) decernentes eo ipso [q] priuatos. [r]

¶Idem in eodem.

¶ Eligentes quã cito commode possunt, electionẽ electo præsentent; Electus infra mẽsem cõsentiat: aliàs priuatus est iure quæsito, nisi conditio personæ ipsum excuset. Post consensum cõfirmationem petat infra tres menses, aliàs electio viribus vacuetur. Io. And.

CAP. VI.

QVAM †

a ¶Interdicta.] scilicet ante confirmationem administrare, sup. eo. nosti, & c. qualiter. & sup. de præb. cum iam dudum.

[Glo. seq. soluit quæstionem, & remittit.]

b ¶Fraudibus.] fiebat fraus quasi de contractu ad contractũ, & hoc prohibitum est, quod prosequere ut not. 14. q. 3. plerique, supra de priuil. quanto, & ff. de leg. contra.

[Gl. seq. ponit quatuor casus exceptos.

c ¶Ecclesiarũ.] omnium, cũ indefinite loquatur, ꝙ uerum intelligas, nisi in Papa, sup. eod. licet & idẽ ſm Hug. & Ioã. in Imperatore 1. qui hoc not. 93. dist. legimus, Alij ꝯ sup. eod. uenerabilẽ, & in casu ĩ. eod. indemnitatibus. §. si uero, & §. ceterũ. & in vltramõtano concorditer electo immediate subiecto dño Papę. s̃. eo. nihil, ad finem.

d ¶Ingerere.] vocati enim debet a Deo tanquam Aaron. s̃. eo. qualiter.

e ¶Indulgendum 2.] sup. c. proxi. ff. de rei vendi. in fundo. §. constituimus.

¶Gl. seq. recitetur per obiectionem, q̃ dupliciter soluit.]

f ¶Latius.] i. late, sic sup. de accu. licet, prope fi. ibi, potius. & infra de iniur. & si pignorationes, ibi. districtius hoc dico, quia idem prouisum est ex mente priorum iurium. Vel dic proprie, quia hæc constitutio latius & clarius exprimit. Itẽ olim irritabatur electio, hodie aliter est, ut inf. sequitur.

[Glo. seq. ponit triplicem rationem quare, & c. secundo quærit & soluit.]

g ¶Confirmetur.] & tunc administrabit quæ iurisdictionis sunt, non quæ ordinis, ut sup. eo. transmissam, est rõ quare electi ante confirmationem non administrant: quia aliàs de confirmatione non curarent, 3 maxime hi qui non habent consecrari: & etiam confirmatio nil operaretur, si administrationem per electionem haberent. Item si contingeret electionem cassari, non possent sic de facili remoueri. Quid dices de electo confirmato, a cuius confirmatione est appellatum; nunq̇d si administrabit appellatione pendente, incurrat pœnam? & fuit disputatum & terminatum olim Bonon. ꝙ administrator talis incurrat pœnam. facit de appell. oblatæ, ad fi. per l. ff. de mun. & hon. l. reus. §. eum contra quem. 4 & hoc nisi talis esset appellatio, quæ non teneret & sic intelligitur de appell. constitutis. 2.

h ¶Oeconomatus.] œconomus dicit̃ cui res ecclesiastica gubernanda mandatur. C. de sacrosan. eccl. l. iubemus circa princ. Io. Andr.

i ¶Procurationis.] sumebant hanc fraudem ex decr. s̃. eo. cum nobis, olim in fi.

ADDITIO. Inn. Papa ibi loquitur: nec puto excusari hodie electum per commissionem talem, quam faceret inferior confirmator: licet litera hæc contra. & Arch. loquitur obscure, quia dicit electum pœnam incurrere, si sine auctoritate legitimi superioris administrat. Et adde quod not. de simo. sicut tuis, in glo. 2. & quod ibi dixi. Io. Andr.

K ¶Colore.] quicunq; fuerit ille, puta vicaria, cõmenda, castaldionatus: vel dicebat se facere id ut canonicũ, secundum opi. Lau. qui notat hoc sup. eo. qualiter.

l ¶In spiritualibus.] vt excõicare, absoluere, interdicere, pœnitentias iniungere. & similia, sup. de exces. præla. accedentibus.

m ¶Temporalibus.] ut recipere census & debita: habere curã colligendorũ & conseruandorũ fructuũ, & similia.

ADDITIO. Liberat temen ecclesiam, soluendo quod dẽt, ff. de neg. gest. soluendo, sed debitorẽ sibi soluentem non liberaret. ff. solut. uero procuratori Io And.

n ¶Pro parte.] Gerere enim videtur qui minimã partem attigerit de hæreditate, ff. de acqui. hær. si seruũ. §. si q̇s seruus.

o ¶Gerere.] in iudicio, uel ex. ff. de verb. sign. uerba. & l. licet inter gesta.

p ¶Recipere.] de prouentibus, sic dicit lex in tutore. C. arb. tut. l. fin.

[Gl. seq. recitetur per quæstionam.]

q ¶Eo ipso.] s. quod se administrationi immiscuit: non autem eo quod fecit procuratorem vel œconomũ constitut si se non immiscuit, hæc probantur per superiorum literam, & verba cum effectu, &c. de cler. non resi. relatum. cum sim.

[Gl. seq. recitetur per obiectionem dupliciter, & soluit finis recita. per obiectionem.]

r ¶Priuatos.] ipso iure olim vero per sñiam: Nisi velis dicere, quod administrantes, vt electi nullo colore quæsito priuandi sint per sententiam per antiqua iura: administrãtes quæsito colore priuati sint ipso iure vt hic, quod satis mihi placet, vt euitetur correctio iurium, vt infra eod. cum expediat. Sed primum verius secundum Gar. & pro eo. inf. eo. cupientes, §. cæterum. Et si electus aliàs nullum ius habebat ex electione, vel ei renunciauerat, tenetur ad fructuum restitutionem: & aliàs iudicis arbitrio puniri debet secundum Gulielmum, supra eod. dudum. 2

ADDITIO. Secunda opin. huius glossæ quæ placet Io. And. placet etiã Io. Monacho, qui inducit illud Grego. simulata æquitas duplex est iniquitas, ꝙ est dicere, dupliciter peccat qui facit malum, & abutitur bono. & facit ad hoc infra de dolo & contu. eum qui. & quod ibi no. Hieron. ad Celantiam 6. Multo deformior est superbia, quæ sub humilibus signis latet. vide quod no. in Cle. ad nostrum, in fi de hæret.

QVam fit.] Præmissa cõstitutionis causa, statutit tria tempora ab antiquis iurib. non prouisa: Primo tempus electionis præsentandæ sine adiectione pœnæ: Secumdo. ibi, Electus, tempus consensum præbendi, pęnam apponens, & vnum casum excipiens; Tertio: ibi, Ceterum: tempus petendi confirmationem. & pœnam apponit, & determinat, quod satis not. Hosten. in summa

1 Vide Old. cons. 107. ti. de cle. & electi potesta. Font.

2 Vide supra de simon. ca. nobis, in gl.

3 Ne se submitterẽt periculo cassationis. Ioan. Andr.

4 Vide supra eo. ꝑ inquisitionem in ult. glo.

† in manusc. ita aut illi.

† Vide Cõc. Lat. sub Innocẽ. III. c. 23. refertur in c. ne pro defectu. ext. de elec. adde sancita in Conc. Trid. sess. 7. de refor. c. 23.

5 Idem Do. Phil. ex q[...] notant ꝙ c[...] stitntio puniens facien[...] tem non li[...]gat parant[...]se ad facien[...]dum. Fon.

sit [a] ecclesijs ipsarum dispendiosa vacatio, quàm periculosa etiam esse soleat animabus: non solum iura [b] testantur, sed etiam magistra [c] rerum efficax experientia manifestat. ¶ Cupientes itaque competentibus remediis vacationum diuturnitatibus obuiare, hoc perpetuo decreto statuimus: vt si quando fuerit electio in aliqua ecclesia [d] celebrata, electores electionem ipsam quam citius [e] commode [f] poterunt, electo præsentare, ac petere consensum ipsius procurent †: Electus vero illum adhibere infra mensem [g] a tempore presetationis huiusmodi teneatur †. Quem si electus ipse vltra præstare distulerit [h]: iure (si quod ei

summa huius tit. §. fi. uers. quid ergo si capitulum. in fi. Ioan. Andr.

CASVS. Cauetur in cap. ne pro defectu, eo. tit. in ant. ꝙ illi, ad quos spectat electio in ecclesia cathedrali, uel collegiata, debent eligere infra tres menses numerandos a tempore vacationis: & sic ibi satis est prouisum circa electionē: sed non fuit prouisum circa tp̄s, inf. quod debeant electo præsentare electionē: ad hoc emanat istud cap. scilicet, ꝙ eligentes debent q̄ cito commode possint electionē præsentare electo: & ipsum requirere, ut cōsentiat vel dissentiat electioni, & istud tp̄s hodie est redactum ad tp̄s octo dierum c. cupientes, infra eod. Sed uellē informari vtrū electus facta præsentatione, & requisitione teneatur in continenti cōsentire vel dissentire: vel vtrum detur sibi tempus ad delıberandū? Rn̄det ꝙ electus facta sibi præsentatione electionis, non tenetur in cōtinenti consentire, sed habet unum mensem ad deliberandum: & infra illum tenetur declarare animū suum ꝙ consentit. Si aūt non cōsentiat inf. mensem, tunc ipso iure perdit ius sibi quæsitum ex electione: nisi forte condō p̄sonę aliud requirat, quia forte erat religiosus, qui fuerat electus in ep̄m, qui non potest consentire sine licentia sui Prælati, c. si religiosus. inf. eo. & non pōt in breui tēpore habere licentiam sui abbatis: quia abbas forte est absens in remotis partibus. Sed quid si electus consentit electioni, inf. mensem? vtrum pro libito suæ voluntatis possit petere confirmationem suæ electionis? uel utrum sint tp̄a statuta? Rn̄det, ꝙ inf. tres menses tenetur petere confirmationem suæ electionis: & si infra illos tres menses non petierit, ipso iure perdit ius sibi quæsitum ex electione & eligentes poterunt alium eligere. No. Primo ꝙ celebrata electione non possunt electores pro libito suæ voluntatis celare electionem, sed illam debent publicare solemniter clero & populo: & publicata electione, electores debent illam præsentare electo, ut consentiat, vel dissentiat. Nota quod electus non tenetur in continenti declarare animum suum, immo non debet de honestate: ne videatur affectare dignitatem: tamen pōt si velit. Nota, quod electus facta sibi præsentatione electionis, debet consentire inf. mēsem & si infra mensem non consenserit, electores pn̄t alium eligere: quia illa ecclesia est libera, & vacat. Not. vlterius ex textu iuncta gl. ꝙ Papa potest alicui inhibere ne consentiat electioni de se factæ: & talis inhibitio annullat consensum electi, ita ꝙ electus non pōt consentire: quia nō minorem hēt potestatem Papa in clericos, q̄ abbas in suos religiosos: & tn̄ religiosus nō pōt consentire sine consensu sui Abbatis. c. si religiosus. allegato. Nota finaliter, ꝙ facta declaratione per electū, quod consentit electioni de se factæ, debet petere confirmationem suæ electionis infra tres menses; non dico quod obtineat: quia sufficit quod petat, & faciat quod in se est. Vnde sciendum quod in ecclesijs sæcularibus sufficit, quod fiat electio inf. sex mensēs ca. 2. de conces. præb. n. in ant. quia ille, ad quem pertinet prouisio, habet sex menses, ut d. c. 2. qui sex menses currunt a tempore notitiæ. cap. quia diuersitatem. eo. tit. de concess. præb. in antiq.

[Prima glo. summat.]

a ¶ Quam sit.] eligentes quam cito commode possunt, electionem electo præsentent: electus infra mensem consentiat, aliàs priuatus est iure quæsito, nisi conditio personæ ipsum excuset: post consensum confirmationē petat inf. tres menses: aliàs electio uiribus uacuetur.

b ¶ Iura.] 50. dist. Postquam. sup. eod. ne pro defectu & c. cum inter vniuersas.

c ¶ Magistra rerum.] dicit Philosophus. Natura potentē, ars facilē, usus promptū reddit artificē: & cuilibet artificio præbet experientia nutrimētū. ff. de leg. 3. l. legatis, §. ornatricibus.

ADDITIO. Ioannes Mona. allegat secundam constitutionem Codicis. §. 1. & C. de iud. l. certi. In prima lege commendatur iurisperiti experientia rerum: in secunda causarum experti iudices dari possunt. Io. Andr.

d ¶ In aliqua ecclesia.] nota qūo hæc litera loquitur indistincte. ad hoc s. de testa. relatū, in prin. cū concor. ibi positis & sup. de coniug. lep. quoniā in gl. pen. Archid.

e ¶ Quàm citius.] est hoc tempus ad arbitrium boni viri: cum lege vel canone non terminetur ff. de iu. deli. l. 1. & sup. de offi. deleg. de causis. & magis intellectu quā elocutione certa exprimi potest de don. Apostolicæ.

f ¶ Commode.] sup. eo. qua p̄g. 22. q. 2. faciat. ff. de ver. sig. l. nepos Proculo. si autē electores fuerunt negligentes in præsentando, non nocet electo: quia non dēt per alterū alteri iniqua cōdō afferri. ff. de reg. iur. non dēt: & est expressum. inf. eo. cup. ētes, §. ceterum & tene hodie quod ibi habes: quia si eligentes differunt electionem præsentare inf. octo dies, post quam cōmode poterunt, totaliter quo ad se exclusi sunt a prosecutione processus, & ab ecclesiasticis beneficijs, quę in illa ecclesia obtinent, per trienniū continuū sunt suspensi: electo per hoc nullum fit pręiudicium. hoc habes in prædicto §. ceterum. Et scias ꝙ illud locum habet generaliter in omnibus electionibus: non in illis tantū de quib. alias loquitur decret. cupientes: vt ibi dicam. & hoc probat principium ipsius decretalis.

[Glo. seq. reci. per quæstionem.]

g ¶ Mensem.] subaudi computandum a tempore, &c. Et dic secun. Gul. & Gar. ꝙ tot dies habebit iste mēsis, quod habuerit ille, in quo præsentata fuit electio: & si dies aliqui lapsi erant: supplent de mense sequenti. 1 & probatur aperte sup. de sup. negl. præl. licet. ubi duo semestria faciunt vnum annum. Si enim diceremus, ꝙ mensis deberet xxx. dies hr̄e, iam non facerent duo semestria integrum annum: sed solum ccclx. dies, si 31. essent ccclxxij. si 28. 2 cccxxxvj. Est ergo necessariū concludere, quod fieri debet computatio ẜm ꝙ menses occurrunt, & faciunt ad hoc, quæ notantur ff. de diuer. & temp. præscr. l. 2. & idem intellige in tribus mensib. datis ad eligendum, & tribus ad confirmationem petendum, ut infra sequitur.

ADDITIO. Mensis debet xxx. dies habere, ut tenet Pet. de sen. excom. sacr. per ca. de illicita. 24. q. 3. & quia est quoddā medium: & quia vulgus sic recipit: Io. And.

h ¶ Distulerit.] per hoc patet, ꝙ si impeditus fuerit, nō currit ei tempus: quia impeditus non differt. de concess. præb. quia diuersitatem. & facit quod in ultimo casu inferius dicitur.

ADDITIO. Distulerit.] negligentiam notat & causam iustam siue impedimentum excludit, ut patet, inf. eo. §. ultimo. & sup. eod. ne pro defectu ubi de hoc. & patet in eo quod legitur & notatur 61. dist. bene nouit. Arch.

† al. festinet.

† Not. ubi validitas actus celebrati pendet ex voluntate alterius, ad qd̄ vide l. Iulianus. §. si quis colludente. 1. respon. de act. emptio. Pet. Font.

1 Idē Bart. in l. cū bissextus. ff. de verb. sig. gl. in l. 2. ff. de diuer. & tēp. Font.

2 Iuxta, qd̄ vulgus recipit quatuor septimanas pro mense. Io. And.

ex sua electione fuerat acquisitum) extunc [a] se nouerit: eo ipso [b] priuatum: nisi forsan ea sit electæ personæ conditio, [c] vt electioni de se celebratæ absque superioris sui licentia, ex prohibitione, seu quauis prouisione sedis Apostolicæ, consentire non possit: quo casu idem electus, seu electiones ipsius, consentiendi licentiam ab eius superiore cum ea celeritate, [d] quam, superioris ipsius præsentia vel absentia permiserit, petere studeant, & habere. Alioquin si lapso tempore, pro eiusdem superioris præsentia vel absentia (vt præmittitur) moderando, huiusmodi licentiam eos nequaquam obtinere [e] contingat: electores extunc ad electionẽ aliã procedendi liberã habeant facultatẽ. [f] ¶ Ceterũ quiuis electus, infra tres menses [g] post consensum electioni de se celebratæ præstitũ, confirmationem electionis ipsius petere [h] nõ omittat. Quòd si, iusto [i] impedimento cessante, infra † huiusmodi trimestre tẽpus omiserit: electio eadẽ eo ipso virib. vacuet. [k]

¶ Idem in eodem.

¶ Si non sequatur electio non est quis ex consensu in scrutinio scienter habito in indignum, eligendi potestate priuatus. Hoc dicit Io. Andr.

CAP. VII.

PERPE-

† al. ita, inf. trimestre tẽpus omiserit petere cõfirmationem.

a ¶ Ex tunc.] extremum tempus significat. ff. de condi. & demon. si is. §. si ita. vnde vsque ad finem mensis poterit expectare.

ADDITIO. Adde quod notatur inf. de restit. spol. frequens. in gl. quia dies. in fi. Io. Andr.

b ¶ Eo ipso.] nec requiritur alia priuationis sententia: licet ubi dubium esset, declarari posset sententialiter illum esse priuatum. & adde quod dicam. inf. eodem cõmissa.

[Glo. seq. exemplificat, & quæstionem soluit.]

c ¶ Conditio.] ut quia Papa prohibuit, quod nõ consentiret electioni de se factæ, uel monachus, canonicus regularis, uel alius frater est, quia sine licẽtia superioris consentire non põt, inf. eo. si religiosus. j. respõ. Licentia aũt obtenta, dico quod habebit mẽsem integrũ illi enim nõ currit nisi ex quo cõsentire potuit supra eo. ver. electus. de cõcess. pręb. quia. C. de ann. except. l. j. §. fi.

d ¶ Celeritate.] si hoc in dubium reuocetur: boni uiri arbitrio terminetur. ff. de uerb. obl. l. cõtinuus. §. 2. de donat. Apostolicæ.

e ¶ Obtinere.] si superior illam dare nolit: dic vt dicam inf. eo si religiosus: & voluit Gul. in tantum adhærere huic literæ; quod dixit, quod nisi obtineatur, puta quia superior non vult dare, quod electores ad electionem procedere possunt: quod satis videtur iniquum. Vnde intelligo obtinere in quantum in eo est secundum Gar. Verius est dictum Gul. 1 vt in gl. seq.

1 Idem Phi. unde no. regulã, quod ubi licentia requiritur, debet expresse obtineri, neq; sola petitio, sufficit, nisi in casib. notatis in c. j. sup. de rescr. Font.

f ¶ Facultatem.] supple & electus iure (si quod sibi cõpetebat) sit eo ipso priuatus, per extrauag. Benedicti eo. tit. religiosus.

ADDITIO. Et per illam exrtauag. terminatum est, quòd diffuse tractat hic Ioan. Mo. in additione. s. an si post tempus obtineatur licentia, fieri possit illius electionis confirmatio & patet quod non. Idem patet, quod licet electores non eligant alium: non conualescit ius electi: Io. Andr.

g ¶ Tres menses de diuersis temporibus, vide quod dicam, inf. eo si electio.

[Gl. seq. primo no. secundo soluit quæstionem; tertio quærit, & soluit, & solutionem determinat.]

h ¶ Petere.] sufficit petere, licet non obtineat, ex quo per eum non stat. In confirmationibus cathedralium vel regularium ecclesiarum, quæ ex immediata subiectione vel appellatione habent peti a Papa, seruabis decretalem Nicolai, infra eod. cupientes. Et scias secundum Guliel. & Gar. quòd sufficit si electores petant, supra eod. cum inter canonicos: & capit. cum dilectus. & ca. dudum. in princ. & electo tunc nil petente vitatur hæc pœna. Item electus per suum procuratorem confirmationem petere poterit. sup. de rescr. cum dilecta saluo quod semper decret. cupientes. seruetur in suo casu. Sed pone, quod amicus eius nomine cõfirmationem petijt sine mandato: nunquid sufficit? Sic dummodo ratum habeat: quia & in iudicijs, ut ff. de iudi. l. licet & in contractib. 2 C. ad Mace. l. ult. Et in maleficijs. ff. de vi & vi arma. l. 1. §. quoties. ratihabitio retrotrahitur & comparatur mandato. inf. de sentẽ. excom. eum quis. & inf. de reg. iur. ratihabitionem, ubi dicam de hoc. Et intelligas quod debet ratum habere ante lapsum illorum trium mensium: alias ratihabitio postea facta non prodesset. ff. rem ratã hab. l. pen.

2 Et in quasi cõtractibus, ff. de negot. gest. l. Põponius. 1. & in distractib. ff. de solu. l. uero procuratori. l. fin. & in ultimis uoluntatib. C. de don. inter vir. & uxor. l. antepen.

i ¶ Iusto impedimento.] puta infirmitate, viarum discrimine superioris impedimento. Frequenti curiæ mutatione, uel alio simili, ff. si quis cau. l. 2. sup. de pig. significante. de appel. cum parati. 18. dist. episcopus ad Synodum cum similib. Et nota hoc tempus quodammodo utile, quia nõ cessantibus non officit. C. de inoffi. testa. contra maiores. supra de rescr. si autem. & ca. plerumque.

ADDITIO. Aduerte, quod l. 2. §. quod diximus. ff. si quis cau. superius allegata ponit exemplum in eo, qui sistere non potuit propter tempestatẽ maritimã, vel terrestrẽ, vel vim fluminis, vt quia pons fractus, vel nauigari non poterat. Ioan. Andr. in nouella.

[Glo. sequen. Primo ponit duas opiniones: secundam approbat: secundo soluit dubium, tertio quærit & soluit.]

k ¶ Vacuetur.] dixit Garsias per sententiam: & ideo aliud in isto casu, quam superiori: quia maius vinculum cõtractum est post consensum, quam ante, & ideo difficilius rumpitur. Gulielmus contra: quod puto verum 3: Cum hic dicat litera, eo ipso viribus vacuetur per quod satis patet, quod est canon latæ sententię, non ferendæ: hoc est ergo ius nouum; nam olim si post præstitum consensum non petebat electus confirmationem, nunquam propter hoc cadebat a iure sibi per electionem iam quæsito: sed per superiorem cogebatur ad confirmationem petendam, secundum ea, quæ notat Innoc. de electio. cum in cunctis. Et nota secundum Guli. quod hic statutum est in electione, intelligi & in postulatione: 4 Quia eadem est ibi ratio de constitut. translato. Quid si postea confirmationem petat electus, & eam obtineat. dico non posse conualescere quod a principio fuit nullum: & peccat detinendo episcopatum, nec facit fructus suos: nisi confirmatio scienter fuisset facta per illum, qui alias suo iure conferre potuisset secundum Gul. & facit quod notatur sup. de æta. & qual. cum bonæ. Io. Andr.

3 Idem clericus Pisan' Io. Mona. & Arch.

4 Secus in prouisione: nã illius nõ petitur confirmatio, ut patet, inf. de præb. c. si tibi absenti.

PErpetuo.] Primo ponitur declaratio. secundo continuatio: ibi. Licet Ioan. & hoc habet in effectu: Consentiens scienter in indignum, non est priuatus potestate eligendi ipso iure. nisi ex illo consensu, cum consensu aliorum fuerit secuta electio.

Præsupponendum est primo pro intellectu istius capituli, illud quod habetur in c. quia propter, iuncto ea. cum in cunctis. eod. tit. in antiq. & pœnæ illorum, qui

scienter

[illegible] elegerunt [illegible] ad electionem [illegible] procedi via de tribus vijs, videlicet via Spiritu Sancti: via compromissi, & via scrutinij: ut d.c. quia pp. Forma Spiritus sancti est, qñ nullo habito tractatu inter eligentes, nec conuentione, statim quod eligentes cõuenerunt in loco solito, clamãt vnanimiter: Nos talem eligemus, nullo contradicente, & nulla disputatione facta inter eos; vel vnus eligẽtium dixit, ego eligo talem, & omnes alij dicunt similiter. Alia est forma compromissi & forma cõpromissi est, cum eligentes vidẽt se in discordia: ita quod non possunt conuenire: tunc transferunt potestatem eligendi in aliquos. Alia est forma scrutinij, quæ est difficilior, de cuius substantia sunt plura: Primo, quod eligentes debent conuenire in loco capitulari: & deliberare qua via procedent assignando diem, qua procedent in electione facienda: ad quam diem debent absentes citari: qua die adueniente ipsi eligentes conuocati in loco deputato debent eligere tres scrutatores de ipsorũ corpore: qui scrutatores debent se trahere ad partem & locum secretum: & esse in loco tam remoto, quod vota & deliberationes aliorum non possint ab alijs intelligi: qui scrutatores interrogabunt vnumquemque eligentium, quem eligunt, quæ deliberationes omnium debent in scriptis redigi: & auditis deliberationibus omnium, isti tres scrutatores debent publicare scrutinium & legere, & fiet collatio zeli ad zelum, numeri ad numerum, meriti ad meritum, & illa examinatio secreta vocatur scrutinium. Et in c. cum in cunctis, dicitur, quod eligentes scienter indignum, sunt priuati potestate eligendi pro illa vice. Hoc præsupposito, casus in hoc c. sic figuratur. Ponamus, quod vacante ecclesia Pictauiensi, canonici conuenerunt in unum tractaturi de electione futuri Prælati, & ordinauerunt inter se, quod procederent ad electionem per formam scrutinij, unde ipsi elegerunt scrutatores, qui reciperent uota singulorum, tres vel quatuor ex canonicis nominauerunt scienter indignum, scilicet ille gitimum, vel imperfectæ ætatis, antequam procederetur ad electionem, pænitentia ducti reuocauerunt nominationem suam, & uoluerunt consentire in alium, vtrũ sit locus pænitentiæ? vel utrum sint priuati uoce sua pro illa uice, uel requiritur quod alij fuerint secuti nominationem suam? Respondet quod ipsi non sunt priuati potestate eligendi, sed requiritur perseuerantia vsque ad electionem completam, & quod ex uotis & nominationibus illorum sequatur electio. Nota primo, quod quis in scrutinio nominando scienter indignum, peccat, licet ex nominatione sua non acquiratur ius electo, quo minus eligentes possint alium eligere, nisi post publicatum scrutinium, quia publicato scrutinio non possunt amplius uariare c. publicato. eod. ti. in antiq. & hoc nisi scienter elegerint indignum, tunc enim possunt pænitere, ut est hic textus. Nota ulterius, quod scienter eligens indignum, est priuatus potestate eligendi pro illa vice. Et si omnes peccauerunt, tunc potestas deuoluitur ad superiorem. Si autem omnes peccauerunt uno excepto, tunc in illo remanet ius collegij, & ipse solus poterit eligere.

In omnibus antiquis codicib. ita: perpetuæ sanctionis, &c.

† Vide Conci. Tri. ses. 6. de refor. c. 3. & sess. 24. de refor. c. 18.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Perpetuo.] si non sequatur electio, non est quis ex consensu in scrutinio scienter habito in indignum, eligendi potestate priuatus, h.d.

b ¶ Perpetuo sanctionis.] id est, generali, uel id est, perpetuo duraturo, 25. q. 1. quæ ad perpetuam.

tuo a † sanctionis b oraculo c declaramus, quod scienter in electionibus nominantes indignum†, propter suffragium d in scrutinio præstitum (nisi adeo in eo perstiterint e, quod ex votis eorum communis electio subsequatur) nequaquam eligendi potestate priuentur f †: licet pro eo quod indignum nominando, scienter contra conscientias suas agunt†: & diuinam vindictam g, & Apostolicę vltionis metum†, quem qualitas facti suaserit, possint non immerito formidare. h

c ¶ Oraculo.] id est responso. C. de legi. [illegible] Et dicitur oraculum, quia [illegible] imperatore [illegible] concordat infra de uerb. sign. c. ii. eo. lib.

ADDITIO. Archidiaconus infra eodem tit. cap. fundamenta, in fi. dicit, quod oraculum dicitur propitiatorium. Exod. 37. Fecit propitiatorium id est oraculum, & in hoc sensu accipitur fere per totam Bibliam. Pro templo tamẽ potest accipi 3 Reg. c. 6. ubi dicit, In ingressu oraculi fecit duo ostiola. Dicitur etiam oraculum, diuinum eloquium, cæleste responsum, uel imperiale rescriptum, C. de sacrosan. eccl. iubemus nullam. Item dicitur ab oro, oras: & dat ibi uersum.

Supplicat, implorat, petit, obsecrat, hæc notat oro,

Vnde orator, id est, actor, defensor, patronus, causidicus, aduocatus. Ioan. And.

d ¶ Suffragium.] id est, consensum in scriptis redactũ: cum scilicet dicit: ego talis talem nomino in prælatum, & sumitur suffragium pro auxilio, seu seruitio, 12. q. 2. quicunque suffragio. C. de suffra. l. una. supra de celeb. missa cum Marthæ. in fi.

[Glo. seq. obijcit, & quæstionem soluit.]

e ¶ Perstiterint.] sed nonne publicato scrutinio compelluntur ad electionem, §. eo. publicato. & ca. in electionibus. 1 Sed dic illud uerum, cum dignum nominat: si autem in collationibus forte appareat, uel prius apparebat eum indignum: tunc locum habet hæc decretalis, & quod hic dicitur de peccato in personam, idem intellige de peccato in formam: & multo fortius, quia minus est peccatum.

ADDITIO. Idem Ioan. Monachus.

[Glo. seq. ponit opinionem, & notat.]

f ¶ Priuentur.] Idem intelligo secundum Gar. & Guil. de pœna suspensionis a beneficijs: cum ea non puniantur nominantes, sed eligentes, sup. eo. cum in cunctis. §. clerici, Et nota quod constitutus in mortali eligere potest: sicut & excommunicatus minori supr. de cleri. excomm. mini. si celebrat. & interdum eligitur etiam qui mortaliter peccauit. sup. de iureiur. sicut.

g ¶ Vindictam.] sic. C. de sum. Trini. l. 1 & supra eo. ubi uersi. qui autem.

[Gloss. seq. quærit, & soluit.]

h ¶ Formidare.] quæro quæ fuerit ratio dubitationis huius constitutionis? Solu. Dicebant quidam olim, uidelicet Innoc. & Host. & Compost. supra eo. dudum, qđ scienter nominantes indignum 2 in scrutinio, erant priuati potestate eligendi, & probabant hoc tali ratione, certum est quod tempore decr. cum in cunctis. innotuit. cum Vinton. adhuc non emanauerat decre. quia ꝓpter. unde ex solis consensibus uidebatur illa pœna inferenda, quia non erat tunc necessaria alia communis electio. Sed contrarium est uerum, ut hic uides, & triplici ratione. Primo, quia illa iura puniunt eligentes tantum. Secundo, quia nec nominatio, nec uotorum publicatio dici potest communis electio supra eod. in Genesi. Tertio quia simplex nominatio non tribuit ius. sup. eo. quod sicut. Ad id quod dicitur, quod ante decre. quia propter. sufficiebat consensus, uerum est, talis qui electionem inferret, unde non dicit decret. cum in cunctis, quod in quemquam consenserint, sed elegerint, unde & olim suo modo necessaria fuit electio, & hodie suo modo adhuc est, ut locum habeat illa pœna, fateor tamen, quod pœna decret. sup. eod. lib. & eo. tit. capit. 2. bene habet locum ante electionem, ut ibi dixi in gloss. penult.

† Priuatur, legitur, in manuscriptis libris.

† Al. agant.

† In omnib. antiquis exẽplarib. legitur, motum.

1 Supra hoc tit. & libro.

2 An sufficiat eligere dignum relicto magis digno, grauis est quæstio de qua uide no. in c. constitutis. 2. extra de appellatio. Conci. Trid. ses. 24. de refor. ca. 18. magis idoneum eligendum iubet.

NVlli licere.] Tria facit secundum Io. Monachum, scilicet primo ponit regulam: secundo dat instantias contra illam: tertio dat formam probationis illarũ: Secunda ibi, Nisi: Tertia: ibi, De huiusmodi. Ioan. And.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia, canonici vnanimiter & concorditer ab initio quendam Titium elegerunt: facta electione, orta fuit discordia inter Titium electũ & canonicos: quidam ex his canonicis voluerunt se opponere dicẽtes, quòd erat indignus, & forte re vera erat indignus, vtrum sint admittẽdi? Rñdet quòd non, & hoc verũ, nisi post electionem electus ꝯxisset maculã, vel ipsi eligentes tempore electionis illos defectus ignorassent, tunc essent admittendi ad probandũ istos defectus. Et hoc verum, ꝙ eligentes nõ possunt impugnare electionem in cõcordia factam, non tamẽ per hoc sunt ligatæ manus superioris, quin si velit, possit inquirere de defectibus, & eum repellere si sit indignus. Nota primo, quòd eligentes aliquem, electione secuta, non possunt se opponere electioni, nisi in casibus hic expressis. Nota ulterius, quòd vocatio absentium nõ est de substantia electionis, quo minus valeat electio: tamẽ si absentes, qui non fuerunt vocati, velint prosequi oppositionem, faciãt electionem declarari nullam c. quod sicut eo. tit. in ant. tñ si velint, possunt ratificare electionem, Hel. Reg. Not. ex fine. tex. quòd ignorantia eius qđ dependet a conscientia alicuius, probatur per suum iuramentum. Ad hoc dictum cap. vt circa. & facit quod notat gl. in §. sed & aliena. Inst. de actio. Domi.

¶ Idem in eodem.

¶ *Eligens, vel electioni cõsentiens contra electum (nisi ex noua causa, vel nouiter ei pandita) se nequit opponere, vel renunciare. Ioan. Andr.*

CAP. VIII.

NVlli [a] licere decernimus (postquam in scrutinio [b] nominauerit aliquem, & electio fuerit subsecuta [c]: vel postquã præstiterit electioni de ipso ab alijs celebratæ [d] consensum) illum super electione ipsa (nisi ex causis postea emergentibus [e]) impugnare: [f] vel nisi ei morum [g] ipsius antea celata, de nouo pandatur improbitas, seu alicuius alterius latentis [h] vitij, vel defectus [i], quæ verisimiliter [k] ignorare potuerit, veritas reueletur [l]. De hmõi autem ignorantia fidẽ faciat proprio † iuramento [m].

[Prima glossa summat:]

a ¶ Nulli.] eligens, vel electioni consentiens contra electum (nisi ex noua causa, vel nouiter ei pãdita) se nequit opponere, vel renunciare.

b ¶ Scrutinio.] quid sit, habes. sup. eo. quia propter.

c ¶ Subsecuta.] uel scrutinium publicatum: quia post publicationem scrutinij non est locus uariationis, sup. eo. publicato, & dic, ut ibi: nisi in casu præcedentis decre. vt ibi dictũ est. Et quòd dicit, subsecuta: intelligas ex illis consensibus. Verba enim sunt cum effectu intelligenda, de cle. non resi. relatum. ff. quod quisque iuris. l. 1.

d ¶ Celebratæ.] nota hic paria esse, eligere, vel eligentibus consentire: sed non per omnia, 1 vt sup. de electio ecclesia vestra. 2

ADDITIO. Et ff. de reg. iur. l. aliud est vendere, aliud vendenti consentire. Ioan. And.

e ¶ Emergentib.] & sic nouo auxilio opus est, s̄. de offi. deleg. insinuante. ff. de interro. actio. de ætate. §. ex cã.

f ¶ Impugnare.] sup. de proba. per tuas. G. de non num. pecu. l. generaliter, & sic not. quod semel approbatum non possum reprobare, & quomodo hoc intelligatur. 2 hic habes, & vide quod plene dixi infr. de reg. iu. quod semel.

g ¶ Morum.] debet enim esse morib. temperatus. Et boni mores plusquam diuitiæ operantur. ff. de tut. & cura. da. ab his l. scire. §. cum reliquis. & decorari non debent pallio moribus indecori 100. dist. contra morem.

h ¶ Latentis.] id est, quod latebat electores tempore electionis, puta luxuriosus erat, vel adulter, vel aliud simile, vnde in redhibitione erat. ff. de ædil. edic. cum sex. & l. ob quæ vitia.

i ¶ Defectus.] scientiæ, ætatis, ordinum, uel alicuius irregularitatis.

1 Et rõ est, quia consensus sequens nõ auget numerũ, ut hic tradit. Ioan. Andr. quem ceteri cõiter sequuntur.

2 Vide notata per Bart. in l. post legatum, ff. de his quib. ut indig. & per Inno. in ca. cum olim extra de censibus.

¶ Idem in eodem.

¶ *Contra electum à duplo maiori parte, vel electores ipsius, nil a reliqua parte potest opponi quod votum extenuet, sed id bene opponitur, quod votum annullet. Ioan. And.*

CAP. IX.

SI QVAN-

k ¶ Verisimiliter.] alias de facili non crederetur, ut circa ea, quæ publice facta sunt, uel quæ omnes sciunt. 16. dist. quod dicitis. de postul. prulat. c. 1. cum simi.

ADDITIO. Concor. sup. eod. ut circa. Gar. Io. Mona.

[Gl. seq. quærit opponendo, & soluit.]

l ¶ Reueletur.] quare non posuit certum casum, scilicet si super antiquis superueniat probatio, ut fecit. sup. eod. circa? Rñdeo vt ibi dixi, bene fecit appellans nõ exprimendo crimen qđ probare non poterat, sed hic male fecit eligens eligendo criminosum, licet id probare non posset, cum probatio non quæreretur ab ipso.

† Vide Par in c. 2. de cõstit. & Bal consil. 22 par. 2.

m ¶ Iuramento.] sup. eo. vt circa.

SI quando.] Prima prohibet, Secunda permittit, ibi, Si quid. Domi.

¶ Præsupponendum est pro intellectu istius ca. quod si aliqua electio fuerit facta a maiori parte, & alia a saniori: illa electio quæ est a saniori parte, præualet: & dicitur fieri a saniori respectu zeli ad zelum, meriti ad meritum: Dicitur autem fieri a maiori parte respectu numeri ad numerum: v. g. Vacãte aliqua ecclesia, in qua erant aliqui canonici consanguinei uel affines Titij; qui ducti affectione carnali ipsum elegerunt: alij canonici in minori tamen numero, non ducti affectione carnali, quemdam alium elegerunt: certe electio istorum ualet tanquam facta a saniori parte tamen ubi est maior pars, præsumitur quod etiam sit sanior.

CASVS. Ponamus, ꝙ in ecclesia Pictauiensi sint xviij. canonici, qui uacante ipsa ecclesia conuenerunt in unũ tractaturi de electione futuri ep̃i xij. elegerunt Titium, & sex Sempronium; isti sex se opposuerunt electioni de Titio factæ, dicendo quòd uoces istorũ 12. qui Titium elegerunt attenuantur, siue debent diminui; eo, ꝙ ipsi non processerunt ad electionem zelo charitatis, sed affectione carnali potius ducti. Item dicunt isti, sex, ꝙ Sempronius electus ab ipsis est dignior, quam sit Titius electus ab alijs 12. utrum bene dicant: & possint ista opponere ad attenuationem & diminutionẽ uotorum dictorum duodecim? Rñdet Romanus Põtifex, quòd non: nã illud quod dr̃, ꝙ debet haberi respectus zeli ad zelum, meriti ad meritum, est intelligendum, quando una pars eligentium in duplo aliam partem non excedit; Sed quid sanctissime pater: ponamus quod isti sex opposuerunt, quod aliqui istorum duodecim erant excommunicati maiori excommunicatione: & sic non poterant eligere, an bene dicant? Respondet quod sic: nam excommunicatio opponitur; non ut uota attenuentur: sed ut uota nulla reddantur. Nota primo ex isto textu, quod non semper ualet electio a maiori parte facta: sed requiritur quod illa pars fuerit sanior: unde sanitas proprie respicit zelum eligentium; & merita electorum: sed maioritas respicit numerum eligentium. Nota insuper

duabus

principalem effectum huius cap. videlicet, quod si duab. electionibus celebratis, vna a parte duplo maiori: alia autem a minori parte, non potest minor pars aliquid opponere ad diminuendum vota eligentium: puta, quod minor pars est maioris auctoritatis: vel quod electus a minori parte est dignior, vel magis idoneus: vel alia, quæ attenuent vota eligẽtium: dum tamen nõ annullent eligẽtium vota. Nam ista quę annullant vota eligentium, possunt obijci à minori parte contra duplo maiorem: puta quod aliqui partis duplo maioris erant excommunicati maiori excõicatione. Quærit glossa, an valeat electio facta, in qua fuit admissus excommunicatus maiori excõmunicatione? Respõdet glos. quod non valet electio, ex quo eligentes admiserunt scienter excommunicatum maiori excommunicatione; immo sunt priuati potestate eligendi pro illa vice. Hel. Regnier.

† Zelus, & meritum in quibus cõsistant, tradit Io. de Anan. consil. 62.

do [a] contigerit (duabus electionibus celebratis) partem alteram eligentium duplo maiorem numero inueniri; contra electores, qui partem reliquam sic excedunt, [b] ad extenuationem zeli, † meriti, [c] vel auctoritatis [d] ipsorum, reliquis, [e] vel electo ab eis, aliquid opponendi [f] omnem præsenti decreto interdicimus [g] facultatem. ¶ Si quid autem opponere voluerint, quod votum illius, cui opponitur, nullum [h] redderet ipso iure: id eis non intelligimus interdictum.

¶ Idem in eodem.

ADDITIO. Celebratis.] vno contextu sup. eo congregatio. antequam diuertant eligentes ad extraneos actus: nam quæ in continenti fiunt, inesse videntur sup. eo. officij. ff. si cert. pet. lecta. si autem fiãt ex interuallo, dic vt no. sup. eo. auditis in glo. nota quia Archid.

[Prima glossa summat, & declarat quid sit extenuatio, & quid annullatio.]

a ¶ Si quando.] contra electum a duplo, maiori parte, vel electores ipsius, nil a reliqua parte potest opponi, quod votum extenuet, sed id bene opponitur, quod votum annullet. Sed scire debes, quod extenuare votum, est illud obiicere, quod non annullat penitus votum, sed illud minoris reddit auctoritatis, sicut ego litteratus, tu illitteratus, ego in dignitate, & tu simplex canonicus, vel his similia. Annullare est nullum reddere, vt si quis dicatur excommunicatus maiori, vel ab homine suspensus, vel incidisse in decret. cum in cunctis, vel in decret. supra eodem, ca. 2. vel bigamus, vel miles factus, vel vxorem duxerit, vel canonicatui renunciauerit, vel voci suæ. 7. quæst. 1. quam periculosum, vel his similia, & hic bene obiici possunt a tertia parte contra duplo maiorem, vt hic.

b ¶ Si excedunt.] in duplo maiori numero.

c ¶ Zeli, meriti.] de his dic ut sup. eo. ecclesia 2.

d ¶ Auctoritatis.] in quibus consistat auctoritas, habetur supra. eod. dudum 1. & infra de testib. in nostra. Archid.

e ¶ Reliquis.] paucioribus. s.

dẽ Io. Moch. & Arid.

f ¶ Opponendi.] post electionem intelligas: 1 quia ante bene fiat de istis collatio, nec hoc hic prohibetur, vnde dixit in prin. electionibus celebratis.

g ¶ Interdicimus.] nota, quod numerus duplo maior præfertur auctoritati, & præsumitur Zelus melior, & facit ad ea quæ notantur supra de testibus cap. in nostra, si autem numerus maior esset, sed non in duplo, est arg. a contrario, quod numerus non p̃fertur, sed de hoc notatur sup. e. ecclesia 2. in gl. q̃ incipit. Ab hac. Et nota, ꝙ in hoc interdicto vr̃ caueri solũ de electoribus, vnde videtur, quod contra electũ bene posset opponi aliquid, quod ad extenuationem pertineat, sed non est verum secundum Gulielmum per litteram sup. quæ dixit, meriti, quod propriè respicit electum.

h ¶ Nullum redderet:) pone exempla, quæ posui supra. Quid si aliquis ex eligentibus excommunicat⁹ erat, an teneat electio? Non, si sciẽter ei communicauerunt: 2 aliàs, sic de sent. & re iud. ad probandum de hoc 9. q. 1. nos in hominem, & per modernos supra. eo. illa.

2 De articulo huius gl. plene hic Geminian. Frã. & alii, adde doct. in c. illa. sup. e.

¶ Appellatio iudicialis, uel extra, deuoluit cãs electionũ ẽporum, & superiorum ad Papã, si in scriptis, & ex causa probabili fuerit interiecta: aliàs non. Et ab ea possunt partes sine prauitate recedere prius quã Papæ præsentata fuerit. Et an in recessu interuenerit prauitas, inferiores iudices ante oĩa debẽt inquirere: quã si repererint, de causa non cognoscent, sed statuent partibus terminum, in quo cũ actis, & munimẽtis se Apostolico conspectui repræsentent. Io. Andr.

Qvamuis.] Diuiditur in quattuor partes secũdum Ioan. Monachum. Primo recitat constitutionem Alexandri: Secundo partim illam reprobat: ibi, Sed cum. Tertio permittit ab appellatione certo casu recedi: ibi, Ceterum. Quarto dat certã formam ordinario cum ab appellatione recedit: ibi, Inferiores. Ioa. Andr.

C A P. X.

QVAM-

ADDITIO. Gul. dicit hic se hanc constitutionem procurasse. Idem dicit in Spe. ti. 2. §. superest. 2. col. & de appellat. §. qualiter. uer. illud autem.

¶ Pro intellectu huius cap. præsupponendum est, quod causæ electionum episcoporum, & aliorum superiorum, puta archiepiscoporum, patriarcharum, uel primatuum, sunt de maioribus causis, quæ Papæ reseruantur, iuxta notata in c. maiores. de bapt. in antiq.

C A S V S. Vacante ecclesia Pictauien. canonici illius ecclesiæ unanimiter, & concorditer aliquem in ep̃m elegerunt, & electionem præsentauerũt archiepiscopo Burdegalensi, ut ipsum confirmaret, & electo committeret administrationem in spiritualibus, & temporalibus, coram quo archiepiscopo fuerunt aliqui opponentes, puta aliqui canonici, uel fundatores ecclesię uel parochiani, qui uolunt habere unum bonum pastorem, qui eos doceat exemplo bonæ uitæ. Archiepiscopus noluit admittere suas causas oppositionis, sed pronunciauit illas causas oppositionis non esse rationabiles, propter quod appellatum fuit ad Apostolicam sedem. Quæritur nunc quid debeat appellans obseruare ad hoc, quod causa ista deuoluatur ad Apostolicam sedem? Respondet Romanus Pontifex dicens, Ipse debet appellare in scriptis, & in instrumento appellationis inserere causam, quæ si esset uera, deberet legitima reputari licet aliqui dicerent, quod ista quãtumcunque friuola, deuoluebat negotium ad sedem Apostolicam cum sit de maioribus causis, ut dictum est in præsuppositione. Sed dicendum, quod illa duo requiruntur ad hoc, ꝙ deuoluatur negotium per appellationem ad sedem Apostolicã. Sed quid? Ponamus, quod appellans renunciauit suæ appellationi, an sit ei permissum? Respondet, ꝙ sic, si appellatio sua nondum fuerit præsentata conspectui Apostolico, & illud uerum, si ipse appellans appellationi renunciet sine prauitate. i. sine simonia. Sed quis habebit cognoscere, an renuncians appellationi renunciauit sine prauitate? Respondet Romanus Pontifex, quod iudex a quo fuit appellatum, debet inquirere, an sine prauitate fuerit recessum ab appellatione, qui iudex a quo,

quo, si inueniat interuenisse prauitatem simoniæ: puta quia electus dedit appellanti aliquod beneficium, vel pecuniã, vt renunciaret suæ appellationi; tũc iudex a quo, nõ obstante renunciatione, debet partes ipsas citare ad cõparendum in causa appellationis coram sede Apostolica. Sed cũ in electionum.] Vnde sicut qñ appelletur in iudicio, debent illa duo obseruari, videlicet quòd appelletur in scriptis: item quod in appellatione inseratur causa rationabilis, quæ si esset vera, deberet legitima reputari illa eadem debent obseruari, si appelletur extra iudicium; puta, cum appellatur ne talis eligatur in pastorem. Nota primo ex isto textu, quod licet causæ electionum episcoporum, & aliorum superiorum prælatorum sint de maioribus causis, quæ de sua natura pertinent ad Apostolicam sedem tamen non deuoluuntur ad Apostolicam sedem per appellationem, nisi sit appellatum in scriptis cum causa legitima. Nota vlterius vnum casum, in quo cum appel appellatur a diffinitiua oporter exprimere causam lationis, & quod appelletur in scriptis: licet regulariter in diffinitiua non sit opus, quòd appelletur in scriptis, nec quòd inseratur causa rationabilis in appellatione, sed istud est speciale in causis electionum episcoporum, archiepiscoporum, & aliorum superiorum: Ratio specialitatis est, ne malitiose, & sine causa impediatur prouisio ecclesiæ, quæ est multum periculosa tam ecclesiæ, quam subditis. c. quam sit. sup. eod. cap. quoniam vt lite non contest. in antiq. Nota insuper, quòd cum appellatur in causa electionis, tam in iudicio, quam extra iudicium, debet inseri causa rationabilis in appellatione, & etiam debet appellari in scriptis. Nota quod appellans in causa electionis potest renunciare appellationi, antequã sit deuoluta ad sedem Apostolicam. Nota finaliter, quod iudex a quo debet præfigere terminum ipsis partibus infra quem partes se præsentent conspectui Apostolico, cum suis munimentis, idest, instrumentis, quæ ideo vocantur munimenta, quia muniunt causam: vel possent dici monumenta, quia monent iudicem.

† Causæ electionũ epõrũ, & supiorum, sunt de maiorib. de quo vide doct. hic, & plene per Host. & Ioa. And. in c. vl. extra de cri. falsif.

[Prima glossa, summat.]

a ¶ Quamuis.] Appellatio iudicialis, vel extra deuoluit causas electionum episcoporum, & superiorum ad Papam, si in scriptis, & ex causa probabili fuerit interiecta: aliàs non. Et ab ea possunt partes sine prauitate recedere prius quam Papæ præsentata fuerit. Et an in recessu interueneri prauitas, inferiores iudices ante omnia debent inquirere, quam si repererint, de causa non cognoscent, sed statuent partibus terminum, in quo cũ actis, & munimentis se Apostolico conspectui repræsentent. Io. Andr.

b ¶ Constitutio.] quæ incipiebat dilecti filij Gar. & Arch.] habebat eam sub rubr. de elect. & Gul. de rescr. Host. de appellat. qui tractat de ipsa, de accus. cum dilectis; & Compostellanus sup. eo. statuimus ad fi. hodie non habemus eam, & est argum. quod cum vnum ius reuocatur per aliud, facienda sit de ipso mentio. quod non est verum, vt sup. eo. lib. de const. c. 1. vbi de hoc, & 18. dist. quoniam.

ADDITIO. Clericus dicit, ꝙ constitutio, de qua fit mentio in princ. huius glo. fuit edita propter causam electionis ecclesiæ Heliensis. Io. Andr.

c ¶ Causas electionum.] principales scilicet.

d ¶ Exortas.] accidentaliter, & in processu.

ADDITIO. Et sic patet, ꝙ idem iuris in principali, & in accessorijs, vel exortis, secundũ Io. Mona. & Archid. bene facit l. dispendiosã, de iud. Io Andr. ¶

d ¶ Maioribus.] quæ sint, no. 12. di. præceptis. in glos. fin. sup. de offi. leg. post trãslationem.

ADDITIO. Quod autem non sint de maioribus causæ electionum episcoporum, patet: quia illas confirmant archiepiscopi, & patriarchæ, & legati de latere, infra, eo. si abbatem. 2. respon. Ioa. Andreę.

e ¶ Maioribus.] vt est dignitas metropolitica archiepiscopalis primatia, patriarchatus. 21. dist. Cleros. Et dixit Guli. Du. quod etiam in inferioribus dignitatibus seruatur quod hic dicitur. & inf. de appell. c. vt debitus. & c. cordi. eo. lib. Arch.

[Glossa sequens recitatur per quæstionem, quod fuerit Alex.

f ¶ Quaslibet.] etiam frustatorias, & erat hoc contra ius commune; & per hoc manebant longo tempore ecclesiæ viduatæ, & ideo fuit correctione dignum, & innixus fuit Alexander opinioni Innocentij, quam nota sup. de app. vt debitus. in vlt. gl. sua, vbi enumerat causas electionum episcoporum inter maiores causas. Sed sm Gul. salua pace Inn. Alex. Vin. & aliorum id dicentium: illud, saluis, & c. est quædam protestatio, quam Papa facit de iure suo, sic 9 q. 3. saluo, & de supplenda negl. pręl. licet absurdum enim videtur quamlibet appellationem illas causas ad Papam deferre, de quib. alius quam Papa cognoscere non potest.

g ¶ Extra iudicium.] idem si in iudicio, vt infra sequitur.

ADDITIO. Et multo fortius propter honorem iudiciarium, secundum Fr. Verc. Io. And.

h ¶ Electionibus.] episcoporum.

i ¶ Maioribus.] vt archiepiscopatibus, patriarchatibus, primatiis, sed idem hodie in regularibus, quod dic, vt inf. eo. si postquam. 1. respon.

k ¶ In scriptis.] nota appellandum in scriptis, & est hoc generaliter verum, siue in iudicio, siue extra appelletur, nisi cum a diffinitiua, & in continenti appellatur: tunc appellari potest viua voce, ff. de appel. l. 2. C. de appel. litigatoribus. 2. q. 6. ad fin. q. 6. §. litigatoribus. nisi diceres contrarium in casu huius decr. etiam in diffinitiua, & adde quod dicam. j. de appel. cordi.

l ¶ Probabili.] dixit Gar. quod hoc speciale inducit hæc decretalis, quod siue a diffinitiua, seu ab interlocutoria appelletur, quod teneatur rationabilem causam exprimere, licet alias regulariter sit secus in diffinitiua. Gul. videtur tenere contrarium, quod satis verum crederem, 1 sed primum dictum est tutius.

[Glo. seq. exemplificat, quærit, & soluit. Iterum quærit, & soluit: solutioni obijcit, & respondet.

m ¶ Legitima.] ergo si est expressa legitima, defert negotium ad sedem Apostolicam, sed non manifeste frustratoria: puta, ne fiat electio regiis precibus non expectatis,

uis a constitutio [b] felicis recordationis Alexandri Papæ quarti prędecessoris nostri, causas electionũ [c] episcopaliũ, seu super electionibus episcoporũ exortas, [d] non immerito maioribus [e] † causis annumerans, cognitiones ipsarum per appellationes quaslibet [f] deuolui afferat ad Apostolicæ sedis examen. Nos tamẽ & temerarium appellantium audaciam, & effrænatam appellationum frequentiam refrænare volentes: Hac generali constitutione duximus prouidendum, vt si extra [g] iudiciũ in prædictis electionibus, [h] vel in alijs dignitatibus episcopatu maioribus [i] celebratis, expressa causa manifeste friuola † cõtigerit appellari per appellationẽ huiusmodi nequaquam ad sedem eãdem negotiũ deuoluatur. ¶ Sed cum in electionum earundem negotijs, in iudicio, vel extra iudicium appellatur, in scriptis, [k] † ex causa probabili, [l] quę probata deberet legitima [m] repu

† Friuolæ causę appellandi, q̃ dicã tur, vide in c. cũ appellationib. j. de app. hoc libro.] No. hic cũ dr: in scriptis, &c. casũ, in quo in appellatione requirit scriptura, alio vide per gl. inf. de cẽsib. c. 1. Dom,

1 Et rõ tex. di appell iudicio nitur, lata diff ua nõ e diciũ, de ver. Do. gl. & militer

ctatis, vt dicebatur in illa constitutione, dilecti. vel ne eligatur nisi doctor decretorum, uel magister in theologia, uel his similia. [puta ne eligatur ignobilis genere. sup. de præben. c. pen. Gul. & Archid.] Tunc non defert. Sed quid in dubio? Dic secundum Gulielmum, & Gar. deferri vt illud dubiū Papa decidat 6. quæst. 4. Osius. Quid si appellauit, & nullam causam expressit? Dicas idem, ac si expressisset frustratoriam, secundum prædictos. 1 Quia nullum & inutile æquipollent in iure, supr. de translatio. inter. §. sed neque versi. sicut ff. quod cuiusque vniuersi l. 1. §. & quidem. fuit enim promulgata constitutio ista, ut refrænaretur temerarius appellandi vsus: sed ita potest quis appellare temerarie, non exprimendo sicut exprimendo, videbatur autem contrarium: quia in causa non expressa nihil immutatum uidetur: ergo antiquo iuri standum est. C. de appell. præcipimus. in fin. sed prius dictum verum est: quia hæc constitutio non vult quod causæ hic deferantur ad Papam, nisi ex causa expressa probabili, quæ debeat reputari legitima.

1 Idem Clecus Pisanus, Io. Mona. & Archi.

Do. & Phi. orat hic, quod iudex præfigens parti terminū ad comparendū coram superiore, non se intromittit, unde eps potest illū præ... gere exempto.

tari, ad sedem ipsam huiusmodi negotia deferantur.

¶ Ceterum in præmissis a omnibus casibus liceat b partib. c ab huiusmodi appellationibus, nulla tamē interueniente prauitate, d recedere, antequam præfatæ sedi fuerint psentatæ. e

¶ Inferiores autem iudices, quorum erat ipsarum causarum cognitio, appellatione f cessante, an in hoc g grauitas intercesserit, ante omnia diligenter inquirant: h & si eam intercessisse repererint, se de causis ipsis nullatenus † intromittant: sed præfigāt dictis partibus terminum peremptorium i competentem, in quo cum omnibus actis & munimentis k suis, Apostolico se cōspectui repræsentent. l

¶ Idem in eodem.

¶ Si inter reliqua, quæ obijciuntur promouendo ad dignitatem, obijcitur euidens defectus scientiæ, vel psonæ illud ante omnia examinari debebit: & si reperiatur falsum, opponens a prosecutione negotij repelletur: & punietur perinde, ac si defecisset in probatione omnium obiectorum. Ioan. And.

f ¶ Appellatione cessante.] id est, si appellatio interposita non fuisset.
g ¶ In hoc.] in renunciatione appellationis.
h ¶ Inquirant.] quod si h... in inquisitione omissa ad eosdem confirmandos, vel consecrandos processerint: vel alios processus in causa fecerint: confirmatio, vel consecratio, vel processus illi sunt nulli: & confirmantes, & consecrantes ab episcoporum confirmatione, & consecratione per annum continuū sunt suspensi. eod. tit. prouida. in fi.
i ¶ Peremptorium.] & ad huc locum habebit expectatio xx. dierum, secundum formam decr. s. eod. c. 1. secundum Gust & Gar.
K ¶ Munimentis.] id est probationibus, & instrumentis, sic dictis: quia causam muniunt, alias monimentis: monent enim & informant iudicem quid facere debeat.
ADDITIO. Et eo respectu dicuntur etiam documenta: quia docent, & informant quid iudex facere debeat. 2. q. 7. plerunque in prin. de prob. quoniam in fi. Io. And.

C A P. XI.

SI † forte m inter cetera, n quę obijciuntur electo, aut postulato,

† Hoc decretū declaratur per Ro. Pon. j. hoc eo. li. in c. ab eo. hoc ti. & in c. constōnē. de verb. sig.

a ¶ Præmissis.] cum scilicet appellatum est ex causa probabili, in iudicio uel extra.
b ¶ Liceat.] quod olim non licebat per prædictam constitutionem Alexandri.
[Gloss. seq. argu. per plurale; & argumentum determinat: fin. quærit & remittit.]
c ¶ Partibus.] per hoc videtur, quod nisi ambæ partes consentiant, non potest fieri renunciatio: quod verum puto secundum Gul. & Gar. re non integra: sed re integra solus appellans hoc poterit, ad hoc de elect. in causis. ff. de reg. iur. nemo. Et adhuc si res non est integra, & velit satisfacere aduersario de suo interesse: adhuc poterit pænitere secundum Gul. secundum ea quæ notant. in Spec. tit. de except. §. viso. versic. sed nunquid iudex. Ex quo tamen appellatio præsentata est Papæ, vlterius recedere non possunt, etiam si vtraque pars consentiat, quod probatur. inf. ubi dicit: antequam præfatæ sedi, &c. ad hæc de postu. bonæ. 2 uers. nec obstabat. uers. si enim de off. leg. licet. in fi. & maxime quando obijciuntur crimina uel defectus de collat. deter. crimina. 24. quæst. 3. ecce. [Et sit speciale in his maioribus secundum Ioan. Mona. qui distinguit hic post Gar. causas maiores, medias, & minores: quas plenius prosequitur Host. de cri. falsi c. fi. quæ ibi abbreuiaui in glo. quærit hic Host. Solet quæri, utrum electus sine superioris licentia suo iuri renunciare possit. de hoc dicam inf. eo. si electio.
d ¶ Prauitate.] vt simoniaca pactione, uel aliqua illicita datione, uel promissione, uel uiolētia, uel metu. 20. quęst. 3. pręsens Si autem electus habeat; an liceat uexationem redimere? 2 Dicut no de simo dilectus. [Dic si plene & iuste habeat, & possideat, potest dare pecuniam, ne turbetur. Do. m. Fant.]
e ¶ Præsentatæ.] ergo non postea: ad hoc supr. de postulat prælat. bonæ 2. §. nec obstabat. inf. de off. lega. licet Archidiaconus.

2 In hoc art. hæc cōclusio tenēda est an ... ius q̄sitū, ... simonia cū ..., aduersan ... obstacula ... pecunia redi... ere sed post ... s a q̄sitū, li... per pecu... iam iniusta ... impedimēta ... mouere, B. ... 10. 2. 2. qō. ... o. art. 2. ad ... arg.

l ¶ Repræsentent.] quod si non venerint, pcedat ad cōfirmandam electionem ac si appellatū nō esset, quia non appellare, & appellare, & appellationem non prosequi, sunt paria. 3. de off. deleg. gratum. de testi. cū uenisset. C. de temp. ap. l. 2. in fi. licet nō per omnia, ut j. de sent. ex com. licet. & sup. de eo qui mit. in pos. cum venissent.

3 Vel illi renūciare, sm Gul. & Arch. Ioan. And.

SI forte inter. Prima dat ordinem. Secunda pœnam imponit, ibi, Ceterum. Ioan. And.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia cathedrali vel collegiata, canonici vel clerici illius ecclesiæ cōuenerunt in vnum, tractaturi super electione futuri prelati, & ordinauerunt, quod procederent per uiam scrutinij, facto & publicato scrutinio, fuit compertum, quod Titius fuerat electus a maiori parte: Vnde quidam ibi existens appellauit, ne Titius nominatus eligeretur, ex eo quod ipse Titius non habeat scientiam sufficientem requisitam illi dignitati: & quod erat homicida. Item oppugnabat formā scrutinij, & personas eligentium, an sit admittendus ad probandum omnes istos defectus simul? Rn̄det quod non; sed primo est admittendus ad probandum defectum oppositum contra personā electi, qui defectus si probatus fuerit, declarabitur ineligibilis; Si autem non possit probari defectus contra personam electi oppositus; ipse appellans condemnabitur in expensis; & punietur iuxta tenorem c. statuimus. sup. eod. ac si in omnibus probationibus defecisset, nec ultra admittetur ad improbandum alia uitia. Hel. Reg.

[Prima glossa summat.]
m ¶ Si forte.] si inter reliqua, quę obijciuntur promouendo ad dignitatem, obijcitur euidens defectus scientiæ, uel personæ, illud ante oīa examinari debebit. Et si reperietur falsum, opponens a prosecutione negotij repelletur; & punietur perinde, ac si defecisset in probatione omnium obiectorum. Io. And.
n ¶ Cetera.] ut puta, quod est homicida, periurus, excōmunicatus,

seu alias promouendo [a] ad aliquem dignitatem, [b] euidetem [c] scientiæ, [d] vel alium personę defectum [e] opponi contingat: [f] ī discussione obiectorum, illum statuimus ordinem incommutabiliter obseruandum, vt promouendus super defectu ipso ante omnia[g] subijciatur [h] examini,† cui⁹ euẽtus examinandis alijs, aut dabit initium,[i] aut negabit.

¶ Ceterum si pręmissi examinis exitus huiusmodi oppositiones docuerit veritate destitui, opponentes [k] omnino † a prosecutione causę, in qua talia obiecerunt, [l] excludimus & perinde puniri decernimus, ac si penitus in probatione omnium, quæ obiecerant, defecissent [m]

¶ Idem in eodem.

¶ *Qui grauauerit aliquam personam ecclesiasticam, vel eius consanguineos, vel ecclesias; seu bona, pro eo, ꝙ eum, pro quo rogabatur, eligere noluit, ipso facto excõmunicatus est, Ioan. And.*

† al. deest ctio, omnino.

catus, vel his similia: quæ ita de facili probari non possunt, sicut euidens defectus scientiæ vel personæ, quæ per oculorum inspectionem, vel examinationem de facili probari possunt.

a ¶ Promouendo.] puta per superiorem, ad quem deuoluta est potestas, vel quia plures noīati sunt dño Papæ: & petitur de altero prouideri, 85. dist. Arch. & de hoc supra eod. quod sicut. Item Ioa. Mona.]

b ¶ Dignitatem.] non est ergo ad simplicia bñficia hoc extendendū: cum si de eis intelligi voluisset vel expressisset vł gñaliter locutus fuisset. de decim. ad audientiam. ad hoc. ꝩ. eo. ab. eod. & ꝩ. de verb. sign. c. 2. vbi. semꝑ hoc repetitur.

† De examine eligendorum ad beneficia, vide sancita ī conc. Tri. sess. 24. de ref. ca. 18.

[Gl. seq. primo duo notata vi litteræ, & a simili: secundo q̄rit & soluit distinguendo: tertio iterum quærit & soluit: & solutionem exemplificat.]

c ¶ Euidentem.] si ergo defectum opponit, sed non euidentem, non hēt locum pœna, sed si opponit manifestum, idem: cū hæc sint synonima. s̄. de verb. sig. cum olim. & est expressum inf. de verb. sign. c. 2. Sed pone plures opponit euidentes defectus: alterum probat, alterum non: quid erit? Sol. Si deficit in primo, repellitur ipse opponens: si probat primum, repellitur electus. Si āt simul examinati fuerint, si sufficiens est defectus, qui verus reperitur, repellitur electus, sed opponens ēt de calumnia punietur, nisi iudex viderit ipsum probabili de causa a calumniæ vitio excusari, vt in auth. de iudi. §. oportet. coll. 6. supra de accusa. accedens & supra eod. cap. 1. Si autem opponeret non euidentia, fateor quod sufficiat alterum probari, vt supra eod. c. 1. & sup. eod. vt circa. de re iudi. cum l. & A. Sed numquid iudex ex suo officio talem discussionem facere possit, etiam parte non petente? Dic quod sic, secundum Gar. qui laborare dēt vt breuientur lites. ff. si cer. pet. le. quidam æstimauerunt. ff. de postul. leg. quos prohibet. ff. de proc. l. filius familias. §. inuitus. supra. de excep. ca. exceptionem. Hoc idem poterit etiam si ambæ partes expresse renuncient per iura prędicta, & per l. C. de iureiur. prop. cal. pan. l. 2. §. sed quia veremur. Si autem tacite: scilicet intrando iudicium, & permixtim examinando 1 oppositiones tam euidentium defectuum, quam alias, & aliæ reperiuntur veræ, oppositiones vero euidentium defectuum falsæ, non habet locum pœna huius canonis propter impossibilitatem sui. ad idē. ꝩ. eo. indemnitatibus in fi. Pœna. n. est ꝙ repellantur a prosecutione, sed isti iam sunt prosecuti, & sic non potest habere locum pœna. Nec obstat quod non possunt renunciare expresse, quia multa possumus tacite, quæ non possumus expresse, ff. de procura. filius familias, §. veterani C. de iureiur. prop. calum. dan. l. 2. §. sed quia veremur. & inf. de iur. cal. ca. 1. & sufficere debet ad repulsionem electi, quod aliquid inuenitur probatum, quod eum repellat, quia vndecunque crimina claruerint, &c. 24. q. 3. ecce. & de iu. exhibita.

1 Dom. & Ph. not. hic, si recipiatur ꝓbatio eius q̄ admitti non dēt ex illa debet seq̄ snīa cle. consti͂o. nē. eo. tit. & an testis examinatus, qui examinari ñ debuit, probet, vide Hyp. in l. j. §. Cornelio. ff. de q̄ō. Font.

Glo. seq. respondet per obiectionem, & solutionem & distinctionem.

d ¶ Scientiæ.] qui etiam in laicis intolerabilis est. 38. dist. si in laicis. Sed no. ꝙ est quędam intrinseca qualitas cum qua hō nascitur. s. quod aliquis sit castus, pacificus sobrius: & hanc quis pręsumitur habere, sicut noat. ff. qui satisd. cog. si vero. §. 1. donec contrarium probetur. sic intelligitur, de præsumpt. dudum. de scrut. c. vno. Est quædam extrinseca, ut literatura; & talis qualitas non præsumitur, nisi probetur: & ideo super hoc examinatur & sic intelligitur hic cum suis similib⁹. [Dicit Ioan. vbi nil facere habeo cum homine, præsumere debeo illum dignum. Sed ubi sibi dare volo filiam meam, id est, ecclesiam in sponsam: debeo inquirere de dignitate sponsi: saltem quo ad expressa, supra eodem cum in cunctis. & inf. eodem licet canon. Et quia eligens inuenire tenetur conditionem debitam filiæ. argum. ff. de rit. nup. qui liberos. ideo punitur hoc non faciens. Ioan. Andr.] De negatiua facti, iuris, & qualitatis dic ut 6. quæstio, vlt. accusator. de elect. bonæ 1.

e ¶ Defectum.] sed si electo opponatur, quod sit illegitime natus, quis habet hoc probare? Dic, quod opponens probat per notata Innocen. in cap. super his. de accus. & de dolo & contu. cum olim.

Opponens electū quod est illegitime natus hoc probare debet.

f ¶ Contingat.] nec poterit postea reuocare. infr. eod. tit. ab eo.

g ¶ Ante omnia.] nota, ꝙ cum plura obijciuntur, quorū quodlibet per se sufficit, illud quod facilius probari potest, primo probandum est, facit de præscrip. auditis.

g ¶ Ante omnia.] i. antequam examinent alia non euidentia, quæ sunt opposita. Archid.

h ¶ Subijciatur.] a iudice. cui fides debet fieri de his, quæ coram eo aguntur. 4. quæst. 3. cap. si testes. §. sæpe. in fine. ubi de hoc. ad hoc 30. quæst. vlt. iudicantem. Archidiaconus.

[Gloss. seq. obijcit per locum a diuisione, & quadrupliciter soluit.]

i ¶ Initium.] videtur quod hæc pars huius disiunctiuę locum habere non possit, quia aut electus inuenitur insufficiens, & tunc penitus repelletur, aut sufficiens, & tunc repelletur opponens, & sic nullo casu obiectorū discussio sumet initium. Dic quod vera est obiectio, si insufficiens reperitur electus; sed si sufficiens reperitur, adhuc locum habebit aliorum obiectorum discussio; quia superior inquiret ex officio suo illo repulso de alijs obiectis, ne per subreptionem, 2 &c. supra eod. cum nobis. & inf. eod. indemnitatibus. & cap. vltimo. Vel admittetur alius cuius intersit: licet iste repellatur propter eandem rationem. Vel dic hoc tunc locum habere, cum defectus oppositus reperitur verus: sed non sufficiens ad repulsionem electi, & tunc alia examinabuntur, admitti tamen non debuisset ad opponendum talem defectum. Vel dic quarto, quod opponens admittetur ad alia probanda, si probabilis, & sufficiens causa eum a calumnia excusauerit. sup. eod. capit. 1. ad fin. ut quia tales fuerunt verisimilitudines de defectu illo, quod dici, vel credi poterat euidens, & sic calumniatus non fuit secundum Gar.

2 Placet Font.

K ¶ Opponentes.] nota quòd dicit, opponentes repellendos, non alios, quorum intererit, pro eo quod dixi supra glo. proxi. in secunda solutione.

l ¶ Obiecerunt.] & defecerunt.

m ¶ Defecissent.] ut supra eo. cap. 1.

Sciant.]

SCiant.] Non diuiditur: quia totus textus vno constructu clauditur, secundum Gar.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia, dñs temporalis, in cuius territorio & iurisdictione erat situata illa ecclesia, scripsit canonicis, & eos rogauit vt suum filium, uel aliquem eius familiarem eligeret in prælatum: Canonici uidentes illum filiũ, uel familiarem non esse sufficientem, nec idoneum ad dictam prælaturam, vel ex alia causa, noluerunt ipsum eligere, sed alium in suum prælatum elegerunt: Dominus temporalis hoc ægre ferens, cœpit molestare canonicos, & eorum cõsanguineos: uel inuadere bona canonicorum & consanguineorum: quæritur, utrum ipse dominus temporalis incurrat aliquam pœnam, & quam? Rñdet, quod ipso facto est excommunicatus, nec ab ipsa excommunicatione est absoluendus nisi præmissa debita satisfactione. Nota primo ex hoc c. quod vota debentium eligere aliquem prælatum, debent esse libera. Nota insuper principalem effectum huius c. videlicet, quod si quis molestauerit clericos, ecclesias, vel consanguineos clericorum pro eo, quod eligentes clerici noluerunt eligere aliquem, pro quo molestans scripserat: ipse molestans incurrit ipso facto sententiam excommunicationis. Nota vlterius casum, in quo inijciens manus in laicos, incurrit ipso facto sententiam excommunicationis, quia quantumcunque consanguinei clericorum sint laici: iniijciens manus in ipsos, vel eos molestans, ipso facto est excommunicatus.

† Vide B. Anto. in tra. de excõicatione, cap. 2.

Vide. c. fe. cis inf. de pœnis. cum ei notatis.

CAP. XII.

SCiant a † cuncti, b qui clericos, vel quaslibet alias personas ecclesiasticas c (ad quos in aliquibus ecclesijs, monasterijs, aut aliis piis locis spectat d electio) pro eo, quod rogati e, seu alias inducti f, eum, pro quo rogabantur, siue inducebantur, eligere noluerint, vel consanguineos g eorum, aut ipsas ecclesias, monasteria, seu loca cetera beneficiis, siue aliis bonis suis, per se, vel per alios h spoliando, seu alias iniuste persequendo, † graua re præsumpserint, i se ipso facto excommunicationis sententia k innodatos. l

¶ Idem in eodem.

¶ Primo ponit vsurpantes de nouo custodiam vacantium ecclesiarum; Secũdo punit clericos, & monachos hoc fieri procurantes; Tertio punit clericos se talibus non opponentes; Quarto ponit, qualiter debeant se habere habentes talem custodiam ab antiquo.

CAP. XIII.

GENE-

[Prima glossa summat.]

a ¶ Sciant.] qui grauauerit aliquam personam ecclesiasticam, vel eius consanguineos, vel ecclesias, seu bona, pro eo, quod eum, pro quo rogatur, eligere noluit ipso facto excommunicatus est. Io. Andr.

[Glo. seq. soluit. q. & respondet contrario.]

b ¶ Cuncti.] etiam episcopi. Nec obstat. j. de sent. exc. quia periculosum, quia non de sententia excommunicationis, sed suspensionis, & interdicti loquitur.

c ¶ Ecclesiasticas.] vt Conuersos: 1 Templarios, vel Hospitalarios, qui licet non sint clerici, sunt tamen ecclesiasticæ personæ. 17. q. 4. quisquis. in glos. penulti.

[Glo. seq. recit. per quæstionem.]

d ¶ Spectat.] de iure communi in collegiata ecclesia ad collegium spectat electio, de iure patr. nobis 16. q. vlt. congregatio. Si non est collegium, spectat ad patronũ. sup. de iure pat postulasti & hoc de iure cõi: nisi aliud inducatur de consuetudine de cau. pos. cum ecclesia. Si autem non esset ibi collegium, vel patronus, per dicecesanum habet ordinari. 10. q. 1. regenda. 16. qu. 7. omnes basilicæ. & hæc vera quo ad electionem prælatorum. & in inferioribus not. sup. eo cum ecclesia Vulterana dic vt ibi Gar.

e ¶ Rogati.] an preces 2 inducant simoniam, dic vt nota. 8. q. 2. in summa & q. 1. Moyses, & supra de æta. & qual. tuam.

f ¶ Inducti.] per promissiones, vel alio modo.

g ¶ Consanguineos.] nota specialem casum, in quo laicum pcutiẽs, vel alias offendẽs, excõicatus est ipso iure. ad idem infra de senten. excom. quicunque. & de immun. eccles. quoniam.

Conuersi dicantur, b ... adunt Do. ... ca. vt pri... legia, de c ... i. & 1 c. nõ ... ibium, de ... nt. exc. ad-

Couar. 1 d ... alma ma ... de sent. ... om. lib. tronũ. ... ar. 2. §. 2. ... e hoc ar. ... preces ... ducant si- ... niam vi ... 3. Th. 2. ... 100. ar. ... 3. ar.

ADDITIO. Et vsque ad quem gradum dicantur hi consanguinei, recurre ad not. sup. de appell. postremo. in 1. glo. Et quia de affinibus non fit hic mentio, & constitutio est pœnalis: non includit illos inf. de reg. iur. in pœnis. Ioan. And.

[Glo. seq. rationem reddit, quam declarat: secũdo soluit quæstionem: tertio quærit, arguit negatiue, soluit distinguendo.]

h ¶ Alios.] quia qui per alium facit, &c. ff. de admi. tu. ita tamen. §. gessisse. sic & in maleficijs tenetur mandator 3 ac si per se faceret. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. deiecisse. & §. quotiens, & hoc verũ de his, quæ per alios explicari possunt: secus in adulterio, & similibus, quæ non possunt per alios explicari. C. de cad. tol. l. vni. §. ne autem, & mandatarius etiam excommunicatus hic erit de sen. excom. mulieres, & c. uniuersitatis. Sed nunquid huius decr. pœna locum habebit in præsentante patrono? Et uidetur, quod non, quia de electione tantum loquitur, & non de præsentatione, & est pœnalis & restringenda. infr. eod. tit. de sentent. excom. statutum. Dic quod si patronus est clericus, uel persona ecclesiastica, locum habebit constitutio, nec est ob hoc odiosa: immo fauorabilis ecclesiarum fauore, quibus propter hoc melius prouidebitur. & quia decre. indefinite loquitur, indefinite intelligitur. & dicit, clericos, &c. Si autem patronus est laicus, pœna locum non habebit, cum constitutio dicat clericos, uel ecclesiasticas personas.

3 Vide Bart. in l. non solum §. si mã dato. ff. de in iur. Alex. cõ fil. 65. in 4. volu. & Iasonem in §. pœnales Instit. de actio.

i ¶ Præsumpserint.] si. de exces. præl. tanta. sup. in anti.

[Glo. seq. soluit quæstionem.]

K ¶ Sententia.] sim. infra de sent. excom. quicunque. & secundum Gul. episcopi bene poterunt absoluere ab hac sententia: ex quo conditor huius canonis sibi absolutionem non reseruauit. de senten. excom. nuper. & argum. præd. decr. quicunque. in fine.

l ¶ Innodatos.] ergo est canon latæ sententiæ, ut hic patet. Et cum Papa hic sibi non retineat absolutionem, ordinarius diœcesanus clericos delinquenti indulgere uidetur. supra de sent. excom. nuper. ad hoc facit quod not. eod. tit. si quem. in glo. ult. in fin. Archid.

GEnerali.] Diuiditur in quattuor partes: Secunda, ibi, Clericos. Tertia, ibi, illos uero; Quarta, ibi, Qui autem. Ioan. And.

ADDITIO. Clericus, & Ioan. Mona. diuidunt in tres tantum, coniungunt duas primas, & bene conuenit literæ suspensiue, sed glo. conuenit menti. Fran. autem iungens tres primas partes, diuidit in duas tantum.

¶ Pro intellectu huius cap. præsupponendum est secundum veriorem intellectum ipsius, quid proprie iste textus appellet regalia. Quidam volebant dicere, quod regalia accipiuntur pro iuribus imperialibus, de quibus in lib. feudorum c. quæ sint regalia. ut si rex donauerit regalia ecclesiæ, & aliquis illa vsurpet, ipso facto est excommunicatus. Alij dicunt, quod regalia accipiuntur pro iuribus, quæ habet princeps in aliquibus ecclesijs, uidelicet quod uacante aliqua ecclesia rex percipiat fructus, & ecclesiam conferat.

¶ Hoc præsupposito ponamus sic casum: Vacante aliqua ecclesia, aliquis Comes vel Dux, qui dicebat se habere iura regalia in ipsa ecclesia, occupauit custodiam ecclesiæ vacantis: & dicebat, quod fructus ipsius ecclesiæ ad ipsum spectabant: licet non fuisset vsus ipso iure, an ille Comes vel Dux vsurpans illud ius in ecclesia vacante sit puniendus aliqua pena? Respondet Rom. Pontif. quod sic: & dicit, quod incurrit sententiam excommunicationis, & clerici illius ecclesiæ sibi non resistentes puniuntur pena hic contenta. Sed ponamus, quod rex vel alius princeps non cognoscens superiorem in temporalibus, habet ista iura regalia in aliquibus ecclesijs. Et ponamus, quod vacante tali ecclesia est sylua cædua: tamen non dum venit tempus ipsam syluam cęduam scindendi, siue amputandi: vtrum talis princeps possit illam scindere, siue scindi facere? Respondet, quod non, sed si tempus scindendi & colligendi aduenisset, cum sylua cędua sit in fructu, posset talis rex, vel princeps facere scindere huiusmodi syluam cæduam. Nota primo ex hoc text. iuncta glo. quod patronus laicus non habet custodiam ecclesiæ uacantis, sed superior prælatus cui subest ecclesia: secus est de patrono ecclesiastico: ideo patronus ecclesiasticus posset colligere fructus ecclesiæ vacantis, non vt fructus suos faciat, sed vt illos reseruet futuro successori. Nota insuper, quod patronus ecclesiasticus non potest prætendere ius aliquod in fructibus illius ecclesiæ vacantis, & hoc verum, nisi de auctoritate superioris tempore fundationis retinuerit sibi illud ius. Nota vlterius, quod vsurpans de nouo prædicta iura, vel procurans vsurpationem, est ipso facto excommunicatus. Nota finaliter, quod ille, qui habet custodiam ecclesiæ vacantis, non potest capere fructus, qui nondum venerunt ad maturitatem: Et istud facit pro archipresbyteris, qui durantibus xl. diebus percipiunt fructus ecclesiarum vacantium: ipsi enim non debent præuenire maturitatem fructuum.

'Casus litera Domini Heliæ.

† Pro intellectu huius ca. vide hic per alius Guliel. Durandū cognomento Speculatorē.

‡ Nota quod dispositio emanās contra vniuersos, nō includit singulos cōprehēsos sub uniuersitate, vide Iō. ā. An. ā excess. prælatorum.

rali a † constitutione sancimus: Vniuersos b ‡ & singulos, qui regalia, c custodiam, d siue guardiam aduocationis, seu defensionis titulum, in ecclesiis, monasterijs, seu quibuslibet alijs e pijs locis de nouo f vsurpare conantes, bona g ecclesiarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare h præsumunt, quantæcunque dignitatis honore præfulgeant i: Clericos etiam ecclesiarum, monachos monasteriorum, & personas ceteras locorum eorundem, qui hoc fieri procurant: k eo ipso excommunicationis sen-

[Prima glossa diuidit, & summat.]

a ¶ Generali.] decre. ista diuiditur in quattuor partes, in quarum prima punit usurpantes de nouo custodiam uacantium ecclesiarum, & durat vsque ibi, Clericos. In secunda, quæ durat usq; ibi. Illos uero: punit clericos & monachos hoc fieri procurantes In tertia quæ durat usq; ibi, Qui autem, punit clericos se talibus non opponentes. In quarta quę durat usque in finem ponit qualiter debeant se habere, habentes talem custodiam ab antiquo.

[Glo. seq recit. per. q. an includat feminas. Et soluit; quod sic. alleg. tres leges, & unam allegat in contrarium, & dat quatuor solutiones.]

b ¶ Vniuersos.] & uniuersas, nam appellatione si quis & si qua continetur ff. de uerb. sign. l. 1. ff. de pact. tres fratres 1 & de const. pec. l. 1. §. 1. Arg. contra, quia si pater exheredat filium nasciturum, si nascitur filia, non erit exhæredata. ff. de uent. in pos. mit. l. 1. §. sed & si incertain. Communiter dici solet, quod in fauorabilibus masculinum concipit femininū, in odiosis non. sic solui tur. ff. de uerb. sign. l. 1. Alii dicunt quod si masculinum uerbū proferatur ab homine, & est odiosum, non cōprehendit feminam, & sic intelligitur prædictus. §. sed & si incertum. sed si a lege, siue sit odiosum, siue non feminæ continetur. ff. de in. omnium iud. si quis id. Odoffredus dicebat, quod si et a lege proferatur uerbum odiosum, non comprehendit feminam, nisi id lege caueatur. Dic secundum Gar. quod uerbum masculinum prolatū a canone, comprehendit feminas, quod probatur 16. quę. 4. si quis suadente, coniuncto cum cap. de senten. excom. mulieres, quod est uerum, nisi eadem uel alia constitutione excipiatur femina. infra. eodem. indemnitatibus, §. sed cum eas.

1 Vide ibi Angelum.

ADDITIO. quę excepta intelligitur in articulis, qui feminis non congruunt. su. de sta. reg. ea quę in fi. de hoc Spec. de dispen. & alleg. §. post. hæc. uers. uel in masculinum, per Host. de testa. Raynaldus in prin. per Arch. plenius in prædicto. c. si quis suadente. per Cyn. C. de seru. fug. quicunque. Ioan. And.

c ¶ Regalia. 2] i. collectam, quæ fit Regis ratione, vel Imperatoris, vel tributum, quod debetur regi. 11. quest. 1. si tributum, sic solet exponi de iure patr. præterea 2 Vel iura, quæ ad Imperatorem pertinere consueuerunt, vt portus & vectigalia, sed illa erant ecclesijs concessa, & modo volebat ea de nouo aliquis occupare, vt in lib. feu. tit. quæ sint regalia, alias est sub l. Imperialem Ioan. Andr.

2 Vid Bertrādum consil. 276. inc. visa concessione. par. 3.

d ¶ Custodiam.] & cetera, quæ sequuntur, expone secundum Gar. id est iuris patronatus, quod secundum diuersas regiones diuersa sortitur vocabula. j. de iure patron. quia clerici. & c. preterea. 2. de statu mona. in singulis. §. 1. 16. q. 7. piæ mentis. & c. Frigentius. quocunque ergo nomine censeatur, vsurpantes de nouo tale ius in ecclesiis, & aliis locis piis, & bona ipsorum locorum vacantium occupantes, excommunicati sunt ipso iure.

e ¶ Alijs.] vt hospitalibus, vel alijs quocunque nomine vocatis.

f ¶ De nouo.] scilicet a. xl. annis citra, secundum Gar. de consue. c. vlt. de præscrip. de quarta. 16. quæst. 3. cap. placuit. §. quas. actiones, & hoc per literam, quæ sequitur, vel ex antiqua consuetudine, & c. Chrisma tamen, matrimonium, mancipium, vinum, dicuntur noua, quæ non excedunt annum, vetera quæ excedunt. Probatur primum de consecrat. distin. 3. litteris. Secundum, 35. quæst. 8. c. 1. Tertium, ff de publi. & vectig. l. interdum. §. quotiens. Quartum, ff. de vi. tri. & ole. lega. vetus. Alibi dicitur nouum, cuius extat memoria, & eius contrarium dicitur vetus 3 ff. de aqua plu. arcen. l. 1. §. fin. & in l. summa. §. 1. supra de verb. signifi. c. super quibusdam.

3 Qd dicat antiquū t... Vide per ...rianum S... cōsi. 89. i... 1 cā agit...

ADDITIO. Dicit Archid. quod hic, & supra eod. auaritię, dicit nouum, quod nunquam fuit Ioan. And.

g ¶ Bona.] de quibus nulla est laicis attributa facultas. 96. dist. bene quidem. de consti. ecclesia.

h ¶ Occupare.] in mala parte ponitur: sic supra eod. vt præteritæ alibi in bona. 7. q. 1. factus est Cornelius, & sup. de proc. non iniuste. & j. de proc. si duo. & de cōsec. dis. 5. nunquam, & proprie mobilia dicuntur occupari, vel rapi: immobilia dicuntur, inuadi: sæpe tamen sumitur vnum pro reliquo, 47. di. sicut 2. 12. q. 2. quicunque sup. de rest. spol. sæpe. C. vnde vi, si quis in tantam. Instit. vi bono. rapt. § quod non solum.

ADDITIO. Dicit Arch. quod isti tales rerum ecclesiasticarum occupatores dicuntur committere furtum & sacrilegium: & non qualecunq; furtum, sed peculatus, quod est furtum de re publica. 23. q. 4. quid ergo. glo. [Ioan. Andr.]

i ¶ Præfulgeant.] hic assume literam in fine sequentis vers. eo ipso, & c. & maiori pœna sunt digni, quibus cum plurimum honoris defertur, inueniuntur in crimine, 5. q. 6 c. quia iuxta. §. si forte presbyteri.

K ¶ Procurāt.] forte occasione discordię inter ipsos suscitatæ,

tentiæ decernimus † subiacere.

¶ Illos vero clericos,† qui se (vt dérét) talia faciẽtib. nõ opponũt: [a] de puentibus ecclesiarũ, seu locorũ ipsorum, pro tpe, [b] quo pmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtius inhibemus. [c]

¶ Qui aũt ab ipsarũ ecclesiarum, ceterorumque locorum fundatione, [d] vel ex antiqua [e] consuetudine iura sibi hõmi[f] vẽdicãt: ab illorum abusu sic prudẽter abstineãt & suos ministros[g] ĩ eis sollicite facient abstinere, qđ ea, quæ non pertinent ad fructus, siue reditus [h] puenientes vacationis tempore, non vsurpent: Nec bona cetera, [i] quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant; sed in bono statu conseruent.

¶ Idem in eodem.

¶ Parochialis ecclesia nemini conferatur, qui non sit idoneus scientia, moribus, & ætate: & si conferatur non attingenti xxv. annum, nõ ualet collatio: Ille autem, cui talis ecclesia collata fuerit, tenetur personaliter residere, & infra annum sacerdos fieri; si autẽ promotus non fuerit, elapso anno, priuatus est ipso iure. Super residentia autẽ prælatus eius ad tempus poterit dispensare. Ioan. And.

CAP. XIIII.

LICET [k] † CA-

† Vide cõc. Latera. sub Alex. iij. ca. 13. & conc. Trid. sess. 7. de ref. ca. 3. vbi hoc decretum cõfirmatur.

Procurare quis dicatur quadrupliciter.

tatę, & dicunt procurare ope, consilio, persuasione, & operatione. de homi. sicut dignum. de officio deleg. cap. 1. ff. de ser. corrup. l. 1. §. persuadere.

a Opponunt.] nota clericos se debere opponere, pro iuribus ecclesiæ defendendis ad idem inf. de re. eccles. non alie. hoc consultissimo.

† Verbũ decernimus, deest in quodã uetustissimo codice, & uĩ abeẽ oportere, cum tota hæc period⁹ regat a uerbo, sancimus, initio capitis posito.

b ¶ Pro tempore.] id est, pro ea parte temporis, vel id est, ab eo tempore citra.

[Gl. seq. quærit. & soluit distinguẽdo.]

c ¶ Inhibemus. cõtra faciẽs est transgressor canonis, qui canonem trãsgreditur prohibitionem cõtinentem, 4. dist. c. denique. in fi. secus si consilium tm̃, ut ibi. Sed quæro quæ sit pœna trãsgressionis canonis? Dic ſm Gar. quod qui transgreditur canonẽ credens Romanã ecclesiã non habere potestatem condendi canones & de tali trãsgressione punitur ut hæreticus. 19. di. nulli fas, ubi de hoc. Si autem credit Romanã ecclesiam potestatem habere, sed facit contrarium: quia sic ei placet, est pœna depositionis. 1 ut 4. di. §. vlt. & adde hoc quod no. sup. de treu. & pa. cap. 1.

† Dictio, clericos, quæ ut plurimũ deest in recẽtiorib. lib. reposita est ex omnibus antiquis codibus Pœna transgrediẽtis canones.

1 Vbi nõ est certa pœna statuta. I A.

d ¶ Fundatione.] fundans. n. & dotans ecclesiam de diœcesani consensu potest 2 hoc statuere, ut fructus ipsius ecclesiæ cum uacabit, suos faciat. 18. q. 2. Eleutherius de iure patro. præterea. 2 & c. nobis.

2 Quãtũ liceat hodie patronis bñficiorũ, ratione iuris patronatus sanciuit concil. Trid. sess. 25. de ref. ca. 9. quod omnino uideas.

ADDITIO. Licet donationis tempore possit doti onus imponi, non tamen tpe traditionis, quæ fit ex interuallo. facit C. de pac. con. l. ex morte. in fi. & quod not. de rei uxo. act. l. una. §. accidit facit de testi. cog. præterea.] cum concor. in ult. glo. Io. And.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

e ¶ Antiqua.] præscripta sup. de consue. c. ult. uidetur ergo quod consuetudo. qua usurpari possint bona ecclesiarum, & sic onerosa præscribi possit contra id; sup. de consue. c. 1. Dic, quod in hoc quod quis habeat ius patronatus, custodiam, guardiam uel similia, bene ualet consuetudo: sed in hoc quod vsurpet, non valet, & sic intelligitur contrarium.

f ¶ Huiusmodi.] scilicet, guardiam, custodiam, uel regalia.

g ¶ Ministros.] qui res alterius saluare tenentur, & de facto ministrorum tenentur. ff. nau. caupo. sta. l. fin. in princ. 86. di. an putatis & culpæ reus est, qui malorum. vtitur opera Inst. de obl. quæ ex quasi deli. §. sed si alicuius, circa finem.

[Glo. seq. quærit, & arg. & soluit.]

h ¶ Redditus.] ut sunt syluæ caduæ: quæ tempore vacationis non sunt in tali statu, quod cædi debeant. 3 Et nota ꝙ omnis fructus consistit in redditu ff. de usu. Paulus. §. 1. sed non conuertitur: quia partus ancillę est in redditu, sed non in fructu ff. de usur. in pecudum. §. partus. Inst. de re. di. §. in pecudum. Sed quæro an fructus medio tempore perceptos faciant tales suos? Ita uidetur per hanc litteram: quia non prohibet de fructibus, sed de his q̃ non pertinẽt ad fructus, Tu dic. ꝙ fructus cõseruari debẽt futuro successori. sup. de offi. ord. cũ vos. s. eo. ubi periculũ §. prouisionis. & ĩ. eod. quia sæpe. & de offi. ord. præsenti. Qui enim custodiam habet, custodire debet, non cõsumere. ff. ut in pos. lega. l. is cui. §. qui legatorũ l. habebũt timẽ ſm Gulielmum, q̃ diu custodiæ operam dant moderata cibaria. argu. 12. q. 2. charitatem. s. de præb. extirpandę. ff. comm. in rebus. §. possunt. & sic nõ habet locũ hic. & arg. a cõtrario sensu. C. de epis. & cle. conuenticulam, & ff. de cond. inser. l. 1.

3 Vel sunt stagna, uel uiuaria, non in statu quo piscari deant. Ioan. And.

i ¶ Cetera.] ff. de ver. signifi. l. ceterorum. Ioan. And.

Licet canon.] Summa & diuide, pro ut in prima glo.

CASVS. Quidam clericus constitutus in præsentia Rom. Pontificis quæsiuit ab eo, Sanctissime Pater, vellem bene informari a uobis, quæ idoneitas requiritur in promouẽd. ad ecclesiam parochialem? Ad qđ rñdet Rom. Potifex, quod in promouẽdo ad ecclesiam parochialem requiritur, ꝙ ipse habeat scientiam sufficientem: & sit imbutus bonis uirtutib. ac insuper sit alienus a uitijs & ꝙ compleuerit annum uigesimumquartum, & attigerit uigesimumquintum; ꝙ si non attigerit xxv. nulla est collatio ipso iure? Sed quid si promotus ad ecclesiam parochialem habeat omnia ista; quia est ætatis perfectæ, idoneus scientia, & moribus: sed tamen non est sacerdos? Rñdet Romanus Pontifex ꝙ ipse dẽt effici sacerdos infra annũ cõputandum a tpe adeptæ pacificæ possessionis ipsius ecclesiæ Parochialis: alias si non promoueatur ad secerdotiũ infra illud tempus: illo tpe elapso priuatus est ipso iure dicta ecclesia parochiali c. commissa, ĩ. eo. & sic correctum est c. cum in cũctis eodem tit. in ant. quod requirebat amotionem per sñiam; sed per istud capitu. ipso facto est amotus absque aliqua monitione uel sententia. Sed quid si promotus ad ecclesiam parochialem fuit effectus sacerdos infra annum: utrum teneatur residere personaliter in ipsa ecclesia: & eidem personaliter deseruire in diuinis? Respõdet quod sic: nisi suus prælatus cum ipso dispensauerit, ne resideret personaliter in sua ecclesia: sed ut posset in ipsa ecclesia deseruire, in diuinis per alium suum uicarium.

[Prima glossa summat. & diuidit.]

k ¶ Licet,] parochialis ecclesia nemini conferatur, qui non sit idoneus scientia, moribus & ætate; & si cõferatur non attingenti uigesimumquintum annum, non ualet collatio ille autem, cui talis ecclesia collata fuerit, tenetur personaliter residere, & infra annum sacerdos fieri: si autem promotus non fuerit elapso anno priuatus est ipso iure. Super residentia autem prælatus eius ad tempus poterit dispensare. Et potest diuidi in sex partes. In hac prima ponit constitutionem, Alexandri; & statuit cui debeat conferri parochialis ecclesia,

In ſecunda: ibi Decernentes, irritat collationem aliter
factam. In tertia: ibi, is ēt, ponit de reſidentia facienda.
In quarta: ibi, Et infra annum, de promotione ad presby
teratum. In quinta: ibi, Quod ſi infra, pœnam non pro
moti. In ſexta: ibi, ſuper reſidentia. de diſpenſatione re-
ſidentiæ.

ADDITIO. Iſta diuiſio in ſex partes placet. licet Frā diuidat in quattuor tantum, quia coniūgebat tertiam, & quartam. Itē quintam, & ſextam. Clericus diuidebat in quinque coniungendo primas duas Item Ioan. Mona. in quinque, ſubticendo tertiam. Ioan. And.

[Glo. ſeq. ponit tria quæ ſupplet ipſe canon.]

a ¶ Canon.] ſ. eo. cū in cunctis, qui hic in trib. maxime ſupple tur: quia ibi collatio parochialis eccleſiæ minoribus fieri prohi bebatur tantū: hic irrita decernitur, niſi dicere velis, quod id ſatis erat irritum per ipſam conſtitutionem:

non a à felicis recordationis Alexandro Papa tertio prædeceſſore noſtro editus, inter cetera b ſtatuerit, vt nullus regimen eccleſiæ parochialis ſuſcipiat, niſi vigeſimum quintum annum ætatis attigerit: ac ſcientia, & moribus commendandus exiſtat: quodque talis ad regimen aſſumptus huiuſmodi, ſi monitus, non fuerit præfixo a canonibus tempore c in presbyterum ordinatus, a regiminis eiuſdem amoueatur officio, & alii d conferatur. Quia tamen in obſeruatione canonis memorati, ſe multi exhibent negligentes: Nos periculoſam e illorum negligentiam f volentes iuris executione g ſuppleri, præſenti decreto ſtatuimus: vt nullus ad regimen parochialis h eccleſiæ aſſumatur, niſi ſit idoneus † moribus, ſcientia, i & ætate: Decernentes, collationes de parochialibus k eccleſiis, his, qui non attigerint l vigeſimum quintum annum, de cetero m faciendas viribus omnino carere. n ¶ Is

parochialibus collegiatis, vel aſſumptis ad earum regi-
men. j. eo. tit. ſtatutum. Quid ſi eccleſia olim habuit pa-
rochianos, ſed nūc habere deſijt? Dic ſm̄ Gar. quod non
habet locum conſtitutio: quia & deficientibus perſo-
nis collegij, deſinit eſſe collegium, vt not. ff. ꝙ cuiuſ-
que vniuerſi. l. ſicut municipij, §. 1. ſi aūt reinciperent ibi eſſe parochiani, ex tunc incipiet conſtō locū habere: quia facta eſt parochialis. & ò. reuolauit ad a. 35. d. ab exordio. quemadmodum ſi de nouo fieret aliqua eccleſia parochialis, locū haberet conſtō, & concor. ad hoc Hoſtien. ſup. de cler. non reſidē. quia nonnulli.

i ¶ Scientia.] quæ requiratur in eo, habes 38. diſt. quæ ipſis.

k ¶ Parochialibus] de talib. eccleſijs habetur 38. diſt. quando, in prin. 10. q. 1. regenda. 13. q. 1. c. 1. Parochia Græce, Latine dicitur partitio. & dicit parochia, quaſi partitio curæ: quia re

† Idē cauet in conc. Lat. ſub Alex. 3. c. 3. & ī cōc. Lat. ſub Innoc. 3. c. 30. & in Conc. Trid. ſeſſ. 7. de refor. c. 3. & ſeſſ. 24. d ref. c. 12.

¶ Idem Do. allegat ſimilem gloſ. in cle. 1. de iur. patr. Fon.

quia ſufficit legiſlatorem aliquid prohibuiſſe, & ſi non
adijciat contra factū nō valere. 1 C. de leg. non dubium.
nec fuit hoc propterea ſuperfluum, cū clarius exprimat.
ad idem ſup. de ſum. Tri. c. vni. eod. lib. & ſic innouati,
& ſuſcitat illud ius, quaſi per abuſum abolitum. Itē per
canonem illum moueri debent ad ſuſcipiendos ordines,
per iſtum non. Item per illum priuandus eſt per ſenten
tiam: per iſtum priuatus eſt ipſo iure. Io. And.

b ¶ Cetera] quia multa alia ſtatuit præter iſta.

c ¶ Tempore.] quod erat in proximis quatuor tempo-
ribus. 75. diſt. quaſi per tot. vel dic præfixo ab homine.

d ¶ Alij.] ergo non primo, ne fiant leges ludibrio, &
dicatur ſolum verbis lex impoſita. j. eo. commiſſa, §. por-
ro. & dic, alij qui cum effectu faciat id, in quo primus
fuit negligens, ſupra de cler. non reſid. relatum. aliàs re-
mouebitur, vt ibi.

e ¶ Periculoſam] ſibi & illis, quos corrigere debebat,
& ita cateruatim ſequebatur eos pereuntes multitudo
pereuntium. 40. diſt. ſi papa.

f ¶ Negligentiam.] hæc omnia lædit. in auth. coll. 6. de
quæſtore. §. hæc omnia. & nouerca eſt eruditionis. 83.
diſt. cap. nihil.

g ¶ Executione.] nota quod quilibet canon, qui eſt la-
tæ ſententiæ, poteſt dici executorius, & hoc eſt verum
quo ad iuris executionem.

ADDITIO. An neceſſario ſit executio facti vel declara-
tio. no. inf. eod. commiſſa. §. 1. Archid. remittit de præb.
licet. 2. Io. And.

[Glo. ſeq. quærit, arguit pro; ſoluit contrarium. Item
quærit, & ſoluit.]

2 Qualis ætas requiratur in promouēdis ad quaſlibet dignitates, & beneficia ſancit Alex. 3. in conc. Lat. & nouiſſim. c. 3. e concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 12. de ref.

h ¶ Parochialis eccleſiæ.] ſed nunquid erit idem in
decanatu, & alijs dignitatibus 2 de quibus loquitur
§. inferiora, c. cum in cunctis, ſ. eod. arguendo de ſimi-
libus ad ſimilia? videtur ꝙ ſic, cum ſub eadem prohibi-
tione manauerit ſ. de conſtit. translato. Dicas ſm̄ Gar. &
Gul. quod in illis per hanc conſtitutionem nihil immu
tatur; quod enim non mutatur, & cetera. C. de appel. præ
cipimus, & C. de teſt. ſancimus. Habeat ergo tantū locū
in eccleſia parochiali, nec recedam a verbis. ff. de leg. 3.
non aliter. Seruabitur ergo in eis §. inferiora. c. cū in cun
ctis. ſ. eo. Itē ſcias, ꝙ non habet locum hæc cōſtitutio in

ctor ipſius habet curam animarum totius populi infra
illos limites congregati: vnde dicitur populum regere.
j. de capel. monach. c. 1. Archid.

l ¶ Attigerint.] ſufficit ergo in his, quod attigerint
25. annum, ſecus ergo in epō ſ. de ele. cum in cunctis. &
in abbatiſſa j. eod. indemnitatibus, & in caſu inf. de æta.
& qualit. c. vno.

ADDITIO. Et in caſu de regul. ad noſtram. vbi, vide
cum ſuis remiſſis. Ad vtramque partem facit Clem. de
ſtatu monach. ne in agro §. ceterum. Solue vt ibi in glo.
4. Io. And.

[Gl. ſeq. notat & remittit, ſecundo quærit, de pendenti-
bus opi ponit, & ſoluit diſtinguendo.]

m ¶ De cetero] 3 ad futura tm̄ extenditur: & habet
hoc locum in qualibet conſtitutione prætetquam in ca-
ſibus ſup. de conſtit. c. vlt. dic vt ibi. Quid de pendenti-
bus nunquid ad illa conſtitutio extendatur? Et quidem
ſi pendeat per appellationem, negotium decidi debet
ſecundum ius, quod erat tempore primæ ſententiæ, non
ſecundum ius, quod emanauit appellatione pendente.
in auth. vt cum de appel. cog. in prin. & §. 1. Si autem
principaliter pendet, dixit Hoſtien. ſup. de conſtitu. c. 2.
decidi debere ſecundum ius, quod emanauit. Goffr. ibi,
& Accur. C. de legi. leges. ſecundum ius quod ante con-
ſtitutionem erat, & vterque allegat prædict. auth. dic ſe-
cundum Gar. quod ſi conſtitutio loquatur de ordina-
tione negotij vel contractus, vt de numero teſtiū, de ſcri
ptura, vel alia ſolemnitate, vera eſt opinio Goffre. Non
enim pars potuit diuinare. C. de teſt. teſtium. C. de teſta.
iubemus 82. diſt. propoſuiſti. Si autem conſtitutio lo-
quatur circa ordinationem ſententiæ vel proceſſus; po-
ne exemplum de iuram. calum. cap. 1. §. vlt. de ſentent. &
re iudic. cap. vlt. poteſt vera eſſe opinio Hoſtienſ. ita ꝙ
proceſſum cauſæ iam factum non tangat, ſed facien-
dum, & quod alias conſtitutio de ſui natura non exten-
datur ad pendentia, probatur opti inf. de offic. leg. cap.
pen. in fine.

3 De materia glo. vide Pet. de Anc. late loquentem. Fon.

[Gloſ. ſeq. de duobus ſimul quærit, & ſoluit. Iterum
quærit, arg. pro, & ſoluit contrarium.]

n ¶ Carere.] ipſo iure. Si quæratur an epi poſſint in
ætate diſpenſare, ſm̄ ꝙ olim a quibuſdam dicebatur per
illam

illam decret. de æta. & qualit. præterea. & c. indecorũ. & vtrum dispensatiue possint annum prorogare? Dic quòd non, per decr. istã, quę solum super residentia eis ptãtem dispensandi reseruat 1 eo tamen saluo, quod habes inf. eo. tit. cum ex eo. De dispensatione autem ordinum hic nihil prohibetur? vnde antiquo iuri stabitur, s. illi dec. ptẽrea. Sed nunquid nõ constitutus in maioribus vel in minorib. de iure cõi ad talẽ ecclesiã elig. põt? & vr quod sic: quia ista decret. nihil exigit, nisi quod promoueatur. ĩ. annum: sed ad omnes ordines promoueri poterit infra annum; Sed dic contra: 2 quia hæc decr. præterea. nihil per istã immutat: immo per istã quodammodo exponitur, quod ibi dicit, infra breue tempus.

1 Idem Do. Font.

† Idem cauet Conci. Trid. sess. 6. de ref. c. 2. quod omnino videas.

2 Idem Do. Font.

etiam, a qui ad huiusmodi regimen assumetur, vt gregis sibi crediti diligentius curam gerere possit, in parochiali ecclesia, cuius rector b extiterit, residere c † personaliter d teneatur; Et infra annum e a sibi commissi regiminis tẽpore numerandum, se faciat ad sacerdotiũ promoueri. Quòd si infra idem tempus f promotus non fuerit: ecclesia sibi commissa, nulla etiam præmissa monitione, fit præsentis cõstitutionis auctoritate priuatus. g

¶ Super residentia vero (vt præmittitur) facienda, possit ordinarius h gratiam dispensationis ad tempus i facere, prout causa rationabilis id exposcit.

¶ Idem in eodem.

¶ *Parochialis ecclesia non commendetur, nisi constituto in ætate legitima, & sacerdotio: & tali non nisi vna, & illa tunc demum, cum necessitas vel vtilitas exigit. Talis autem commenda vltra sex menses nõ duret. Quod contra prædicta factum fuerit, est irritum ipso iure. Ioan. And.*

CAP. XV.

NE-

a ¶ Is etiam.] tertia pars, in qua ponit de residentia facienda.

b ¶ Rector.] vel perpetuus vicarius: in quo locum habet, hic dicitur circa ordinẽ & ætatem, per clem. de offi. vica. quæ de ecclesijs. cuius cõtrarium dicit hic Archid. per hanc litteram.

c ¶ Residere.] ad hoc etiam tenebatur olim sup. de cler. non resi. relatum.

c ¶ Residere.] is dicitur residere, qui continue ibi moratur, arg: C. de metatis. l. deuotum. lib. 12. nisi in casibus a iure exceptis: in quib. is qui abest, fingitur esse præsens & residere, vt inf. de cle. non resi. de cetero. c. ex parte. & c. cum dilectus. cum si. Arch.

d ¶ Personaliter.] ergo non per vicariũ, nisi in casu, sup. de preb. extirpãdæ. quod per hanc tolli non credo sm Guil.

e ¶ Annum.] impedimento cessante, sup. eo. ti. lib. 6. quã sit, in fi. & est expressum inf. eod. commissa & currit iste annus ex quo habuit possessionem pacificam: vel per eũ stetit quo minus haberet: nec currit iuste impedito, inf. eo. commissa. & inf. de præb. licet.

f ¶ Idem tempus.] nisi cum eis per epos suos fuerit dispensatum: vt litterarum studio insistentes non teneantur vique ad septennium 3 promoueri, nisi ad ordinẽ subdiaconatus dumtaxat: ad quem sub hac pęna inf. annum promoueri tenentur inf. eo. ti. cum ex eo.

3 Vide cle. ut hic de ęta. & qualit. & Cõcil. Trid. sess. 7. de ref. c. 12. & sess. 22. de reform. 4. & sess. 24. de refor. c. 12.

[Glos. seq. quærit, & soluit: demum soluit duo dubia, & de tertio remittit: vltimo distinguit circa compulsionem ad ordines.

g ¶ Priuatus.] ipso iure: olim vero per sententiam. Sed numquid poterit purgari mora anno elapso per aliquot dies? Dic quod non, arg. hic. & de suppl. neg. præla. licet. quia commissa non potest purgari. C. de contrah. & cõmittit. stipulat. magnam. & adde quod dixi infr. de regu. iur. mora. & licet tam modicum tempus restet de annó, quod certum est eum non posse promoueri: nõ est priuatus, inf. eo. commissa. j. respon. & dico, quòd pœna illius constitutionis, cum in cunctis. non est remota per istam: quia si talis ecclesia collata fuerit diacono: & monitus promoueri nolit, etiam inf. annum priuari poterit secundum tenorem ipsius decre. Et si quæratur quando incipiat currere tempus illi, ad quem spectat collatio? dicam. infr. eod. commissa. Nota autem ex hac decret. quòd compellitur quis ad ordines per subtractionẽ beneficij.

Sed quia iura 4 super hoc variãt, distinguas, sec. Gar. Aut beneficium habet certum ordinem annexum, aut non. Si habet iusta causa excusat illum, vtpote irregularitas, in quam postea incidit sine culpa sua, vt quia oculum vel manum amisit; tunc nec compellendus est, nec priuandus, supr. eo. cum in cunctis. §. sane. Si autem incidit in talẽ irregularitatem culpa sua, debet amittere beneficium: & sic intelligitur de ætate & quali. c. 1. Idem si ante adeptum beneficium in illam irregularitatẽ incidit qualitercunque: quia id in promotione sua tacere nõ debuit. 24. dist. qñ & ca. vlt. sup. de cor. viti. exposuisti de renun. nisi cum pridem. §. personæ. Si autem iusta causa eũ non excusat, aut est parochialis ecclesia: & tunc elapso anno priuatus est ipso iure, etiam si nõ moneatur, vt hic: aut est alius beneficium: & tunc si monitus non vult promoueri, priuandus est sup. eo. cũ in cunctis, §. inferiora. In episcopatu aũt non requiritur monitio: sed sufficit negligentia electi per tempus a canone terminatum, 100. dist. ca. 1. circa fi. Si vero beneficium non habet certum ordinem annexũ: & ecclesiæ necessitas vel vtilitas non exigit, inuitus cogi non debet, & punitur qui eum compellit. 74. dist. ca. 1. & 2. & can. vbi ista. Si autem necessitas, vel vtilitas ecclesiæ requirit, vt promoueatur clericus: si se excusat prætextu criminis, quod se commisisse proponit: aut si proponit aliud impedimentum in quod incidit: culpa sua: tunc episcopus debet inferiores idoneos promouere: & ipsum clericum ab ipso beneficio penitus amouere: nisi alias ualde utilis & necessarius esset illi ecclesiæ de æta. & quali. quæris. ubi uero impedimentum temporale prætendit, puta infirmitatem, uel etiam perpetuũ ex delicto suo non proueniens non solum, non cogitur: sed etiam si eius excusatio non admittitur, poterit appellare: sicut & tutor appellat ob excusationem rationabilẽ non admissam. ff. quando appel. sit. l. 1. §. si quis tuto. Quod si voluntate sua renuit ordinari, nil prætendens, nisi quia non vult: debet compelli appellatione remota per subtractionem beneficij, & officij. 74. distinct. ca. 3. & 4. De regularibus dic vt in cle. de statu. regu. ne in agro. §. antepen.

4 Vide iura & Cõci. Tri. paulo ante citatum.

[Glo. seq. recit. per quæstionem.]

h ¶ Ordinarius.] id est, suus superior: siue sit episcopus siue maior vel inferior episcopo. supr. de cle. non resi. relatum: & sic illud intelligunt Inn. & Host. dispensationem autem illius. c. 1. eod. cum ex eo. non possunt inferiores episcopis facere, vt ibi dicam.

i ¶ Ad tempus.] bene dicit: quia nec Papa super residentias dat perpetuas indulgentias: & datas per prædecessores reuocat, ut sup. eo. lib. de rescr. c. vlt.

NEMO.] Tria facit, Primo præmittit cui, & quando fiat commenda parochialis ecclesiæ. Secundo quantum duret. Tertio decretum apponit. Secunda ibi, Huiusmodi autem. Tertia ibi, Statuentes.

ADDITIO. Et Io. Mona. diuidebat in quatuor: Secunda ibi, Nec tali. Ioan. And.

CASVS.

CASVS. Vacante aliqua Ecclesia, Episcopus non habens ad manus personam idoneam, vel forte patroni conten- debant de iure patronatus: certum est, quod ille Episco- pus potest ad tempus concedere alicui istam Ecclesiam in commendam: Sed quæritur quæ ætas, & quæ aliæ qua litates requiruntur in commendatario; Respondet, quod requiritur, quod commendatarius cōpleuerit ann. 24. & attigerit 25. an- num. Item requiritur, quod ipse sit constitutus in sacer- dotio: Nam requiritur quod exerceat ea, quæ sacerdos exercet. Item tertio requiritur, quod non habeat aliam Ecclesiam in commendam. Sed vtrum in perpetuum po- terit episcopus Ecclesiam commendare? Certe non: sed solum vsque ad sex menses: & in effectu potest Episco- pus Ecclesiam commēdare vsque ad illud tempus, quod habet in sua collatione Nemo.]Ista constitutio non com prehendit Romanum Pontificem: quia Roman. Ponti- fex non potest sibi legem imponere. Nota primo, quod Episcopus (idem est de alio superiore) potest Ecclesias spectantes ad suam collationem commendare, id est tra- dere in custodiam, & alicui committere administratio- nem ad tempus: sed talis commendatarius per hoc non habet titulum in Ecclesia sibi commendata. Nota vlte- rius, quod Episcopus non potest Ecclesiam commendare vltra sex menses: ideo elapsis sex mensibus expirat com menda; sed Romanus Pōtifex potest in perpetuum com- mendare: Vnde sciendum, quod commendatarius in Ec clesia sibi commendata non dicitur habere titulum, & ideo non vacat per mortem commendatarij. Ex quo se- quitur, quod si post mortem commendatarij impetrare- tur Ecclesia commendata tanquam vacans per mortem, impetratio esset surreptitia: quia esset expressus falsus modus vacationis: & hoc verum, nisi in impetratione esset apposita ista clausula, & hoc quocunque modo va- cet. Nota insuper, quod commenda ecclesiæ parochialis non potest alicui fieri, nisi constituto in sacerdotio: licet Ecclesia parochialis possit alicui dari in titulum nō con- stituto in sacerdotio. Nota finaliter, quod commendata- rius tenetur residere in Ecclesia sibi commendata: ideo ideo non posset sibi dari alia commenda, quia nemo po- test residere personaliter in duobus locis.

† Vacantib⁹ ecclesiis parochialibus quid agendum, diligēter præscribit Concil. Trid. sess. 24. de ref. c. 18.

Nemo a † deinceps b parochialem c ecclesiam, alicui non cōstituto in ætate d legitima, & sacerdotio, e commendare f præsumat: nec tali g etiam nisi vnā, h † &

[Prima glo. summat.]

a ¶ Nemo.] Parochialis Ecclesia non commendetur nisi constituto in ætate legitima & sacerdotio, & tali non ni si vna & illa tunc demum, cum necessitas vtilitas exigit. Talis aūt cōmenda vltra sex menses nō duret. Quod con tra prædicta factum fuerit est irritum ipso iure. Io. And.

b ¶ Deinceps.] per hoc verbum apparet, quod hæc con- stitutio ad præteritas 1 commendas non extenditur & quia natura constitutionis est, quod non extendatur ad præterita, & de hoc sup. ca. proxi.

1 Hanc additionē de tēporib. diuersotū cōciliorum ponit. Io. Andr. hic in lectu. sup glo. 1. in uerbo: pteritas.

ADDITIO. Fuit hoc concilium, vt refert Franc. Vercel. anno Domini 1274. a principio Maij vsq; ad Augustum, & hoc de Lugdu. Gregorius X. Prius autem fecerat Lug- du. Innocen. IIII. Cōcilium anno Domini 1245. vt patet in Specu. historiarum. lib. vlti. in princip. De Vien. quod fuit 1211. & 12. uide in Clemen. cum sit. de censi. glo. pe- nult. De Lateran. Alexand. III. quod fuit 1179. dixi de his quæ fiunt a præla. cum Apostolica, in fin. De genera- li Innoc. III. quod fuit 1215. dixi sup. de deci. cap. penul. Ioan. And.

2 Quid requirat ad hoc, ut ecclesia cēseatur parochia, notat Alex. cōsil. 74. incipient. Viso puncto. uolu. 4.

c ¶ Parochialem. 2] In alijs ergo nihil immutatur: sed remanet ius antiquum secundum Guliel. ad hoc C. de appel. præcipimus.

ADDITIO. Specialia igitur parochialium ecclesia- rum habes hic. & sup. c. prox. ubi de hoc in glo. sed nun- quid & inf. de præb. si Apostolica. sup. de præben. extir- pandæ. §. qui vero. & in clement. unica. de offic. uicarij. Ioan. And.

d ¶ Aetate.] s. quod attigit 25. annum sup. c. proxi.

e ¶ Sacerdotio.] ut possit interim ipsi Ecclesiæ in sa- cerdotali ordine deseruire. Et nota q parochialis Eccle- sia potest intitulata dari, et non presbytero sup. c. proxi. inf. eo. cū ex eo. inf. de insti. c. 2. cōmēdari aūt nō: & hoc est nouum, quia ante constitutionē istam hoc non erat.

[Gl. seq. ponit quomodo diuersis modis sumitur com mendare, & quō hic: secundo, circa cōmendam format octo quæstiones.

f ¶ Commendare.] Idem est quòd deponere, ff. de verbo. sign. l. commendare. ff. deposi. l. Lucius. 22. q. 2. ne quis arbitretur sup. deposi. c. 1. Quandoq; accipitur commendare pro verbali honore alicui impenso: vt cum quis de aliquo laudatur: vel quando amicum commendo, vt ei uerbalem honorem faciam. ff. manda. si uero. §. cum quidam. Et ea quæ commendandi cā dñr, non obligant. ff. de. ædil. edi. sciendum. ff. de contrahen. empt. ea quæ. nec commendandi sui causa debet quis fa cere quod alteri noceat. 11. q. 3. si quis uero. sed hic de cō menda agimus: quæ est custodia ecclesiæ alicui commis- sa. Et primo quæro an talis sit prælatus? Et dico quod non: sed procurator tantum: habet tamen legitimam administrationem 3 21. quæstio. 1. relatio, sup. eod. cum nobis olim. 2. §. fi. & sic no. 21. q. 1. qui plures, Sed nun- quid interim dicitur vacare: Dic quòd non: quia titulus est canonicus sicut & alij sup. eo. c. dudum, 2. & in præ- dicto ca. qui plures, & cum modo debito fit, vt hic. Sed nunquid facit ille talis fructus suos? Dic quòd non, se- cūdum Gar. quia custos est. nec in ecclesia ius habet, nec etiam in fructibus, nisi ad colligendum, & gubernandū, & prouidendum sibi, & ministris: & quod superest in vtilitatem ecclesiæ conuertendum: sicut & de uisitato- re dicitur 61. distin. obitum. & c. Catinensis & hoc tenet Host. in decre. Dudum. de elect. tamen contrarium sit de facto. 4 Sed nunquid habens talem commendam impe- trans ecclesiam, tenetur de commenda facere mentio- nem? Dic, quòd sic, argu. de decret. de conces. præb. cum nostris & c. litteras Nunquid ad talem commendam uo cabitur patronus? Dic quòd sic: secundum Innoc. Host. & Gar. arg. 16 qu. 7. filijs. Idem in alijs, qui ex tali com- menda læduntur. ff. de adop. l. nā ita. ff. de m no. l. in cau sæ. sup. de offi. Arch. ad hoc. §. fi. si autem fuerint contu- maces, ulterius non audientur. su. qui fil. sint legit. præ- latum. Sed quæro, an per ordinarium reuocari poterit vel interim conferri? Et dic quòd non, secun. Gar. nisi esset causa, ex qua facta fuerat. arg. de vo. & vo. redemp. magnæ. ad fi. 63. dist. ca. quia. §. uerum. 5 Quid si conces- sum sit episcopo, quod usque ad certum tempus fructus vacantium ecclesiarum percipere possit, supr. de verb. si- gni. tua supr. eod. lib. de rescri. si propter. infr. de præb. si tibi concesso. Nunquid tales indulgentia prætextu fru- ctus commendati beneficij poterit retinere? Non secun dum Gulielm. cum commenda ius tribuat, ut sup. dixi. Dicunt autem quod episcopus commendare potest tan- tum usque ad illud tempus, quo potest conferre, scilicet vsque ad sex menses sed certe hoc secundum. Guil. falsū est. si enim secunda uel tertia die post uacationem com mendaret, iam non duraret commenda hæc per sex men ses: quod tamen potest per hanc constitutionem: si igitur ultima die sex mensium fiat commenda, durabit per sex menses, & hoc dicit hæc constitutio. Caueat tamen ordinarius, ut priusquam totum tempus suum labatur, commendam faciat, quia postea se intromit- tere non poterit argumen. de offic. deleg. de causis. Vel dic, quod etiam illo finito, poterit eam commendare alicui custodiendam & saluandam, donec superior pro- uideat. argumen. de appell. cum teneamur. & de offi. ord. cum vos.

† Vide Conci. Trid. sess. 7. de refor. ca. 2. & 4. & sess. 24. de reform. c. 17.

3 Vnde si ecclesia uacans per mortem commendetur, finita cō mēda ad huc dicitur uacare per mortē. Phi. Fon.

4 Vide hodie quid statuerit. Cōci. Tri initio. c. citatum.

5 Dicit Phil. si commēda est facta simpliter, potest ante tempus reuocari.

g ¶ Nec tali.] scilicet constituto in ætate legitima & sa- cerdotio.

h ¶ Vnam.] Ergo duas commendatas habere non licet, sic nec duas intitulatas, sed quod possit habere unam in- titulatam, & aliā commendatam, non prohibetur 6 im- mo

6 Vide Concil. Trid. ... lo antea ... tum.

mo permittitur, ut 21.q.1. qui plures, cui antiquo iuri standum est cum reuocatum non sit. [Idem Io. Monac. & Archidiaconus.]

a ¶ Necessitate. Ista duo in dispensatione ecclesiasticarum rerum attendenda sunt. 12.q.2. fine. de præben. ex posuisti.

euidenti necessitate, [a] vel vtilitate [b] ipsius Ecclesię suadente. ¶Huiusmodi [c] autem commendam (vt pręmittitur) rite factam, declaramus [d] vltra semestris [e] temporis spatium non durare: [f] Statuentes quicquid secus de commendis ecclesiarum parochialium actum fuerit, esse irritum ipso iure.

ADDITIO. Dicebat ergo Inno. in decret. si constiterit. & Host. in decre. dudū, φ cum quęlibet Ecclesia debeat suum habere prælatum, de præben. cum nō ignores. commenda non poterat fieri sine dispensatione: quāuis illud relaxaretur ex causa. 1.q.7. dispensationes. Io. And.

b ¶ Vtilitate.] sic 16. q.1. cum pro utilitate. Et not. quod ista duo, seu eorum alterum sunt semper attendenda in rerum ecclesiasticarum dispositione. 1.q.2. sine 10.q.2.c. ea enim §. hoc ius. ꝭ. de præben. exposuisti. ꝭ. eo. lib. de reb. eccl. non alie. dudum. Archid.

c ¶ Huiusmodi.] s. factam constituto in ætate legitima. & in l. sacerdotio, & ex causa. & de vnica tantum parochiali ecclesia.

d ¶ Declaramus.] De hoc erat antiquorum altercatio: quidam dicebant eam ultra durare, quidam non.

e ¶ Semestris.] Olim dubia erat litera ista: quia quidā libri habebant trimestris: 1 quidam semestris; & litteram trimestris dicebat Dominus Gul. se habuisse de Bulla.

1 In omnib. exēplaribus, quæ uidere contigit, legitur, semestris.

ADDITIO. Et illam literam posuit de act. vel peti. §. su per actionib ad fi. ver. item ecclesia. Io. Andr.

[Glo. sec. quærit arg. pro, dupliciter soluit, in fi. quærit, & soluit.]

f ¶ Durare.] Nunquid finitis sex mensibus poterit ordinarius eandem iterato eidem, uel alteri commendare? Videtur quod sic ex causis hic express. arg. C. de dona. sancimus. §. si quis autem ex diuersa, quia tempus Lateranen. Concilij non currit pendente commenda ex causa facta: sed certe mens huius constitutionis contradicit: alias fraus ei fieri posset, & perpetuo fieri arg. ꝭ. de diuor. quando §. fi. & facit optime, ꝭ. eo. commissa. Vel distingue, utrum commenda fiat intuitu ecclesiæ, uel personæ. Sed nunquid commenda expirat morte commendantis? Dic secundum Gul. quod non, sup. de preca. c. si & de commod. c. unico. de donat. cum dilecti [idem Phil. Font.]

Ex domino Helia.

CVpientes.] Istud capitulum secundum dominum Heliam diuiditur in septem partes, ut in glo. Nam primo ponit causam suæ institutionis: & infra quod tempus electi debent uenire ad Apostolicam sedem, & quando confirmatio est facienda per Papam. Secundo: ibi, Quod si, ponit pœnam electorum non uenientium ad Apostolicam sedem: uel accedentium sine processu electionis. Tertio ibi. Ad hæc, prouidet & declarat qualiter eligentes qui elegerunt, concorditer debeant mittere personas instuctas ad Romanum Pontificem, quæ instruent Papam de omnibus necessarijs. s. an persona electa sit idonea: & an eligentes erant idonei. Quarto; ibi, Si uero, ponit quid debeant facere opponentes, quando electio fuit celebrata in discordia. Quinto: ibi, Ceterum, qualiter puniuntur eligentes si non mittant personas debito modo instructas. Sexto: ibi Denique ostendit quid iuris sit de postulationibus. Septimo & finaliter, ibi; Porro quid iuris sit de recuperatione expensarum.

Casus domini Heliæ.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia (forte cathedrali; uel alia, quæ immediate suberat Romanæ Ecclesiæ; ita quod facta electione confirmatio ad Papam pertinet: aliquis fuit electus: quæritur infra, quod tempus debeat ipse petere confirmationem suæ electionis? Respondet, quod debet arripere iter Romanum pro petenda confirmatione infra unum mensem numerandum a tempore præstiti consensus: uel numerandum a tempore habitæ notitiæ ipsius electionis: si eligentes fuerunt negligentes in præsentanda electione: & arrepto itinere debet electus se presentare, q̄ citius poterit, attētis conditione suæ ꝑsonæ, locorum distantia, & qualitate temporis, & sic tp̄s istud est arbitrarium. Sed ponamus φ illud tēpus competens est elapsum, an sit priuatus iure sibi spectante ex electione? Respondet, quod non, sed post illud tempus competens debet adhuc expectari per viginti dies. Et si infra illos viginti dies se non præsentauerit Apostolico conspectui, ne miserit nuncium ad probandum impedimentum, qui nuncius dabit xv. dies, elapsis viginti diebus perdit ius sibi competens ex electione. Sed sanctissime Pater, quæritur, quid de eligentibus, an debeant mittere ad Apostolicam sedem? Respondet, quod sic: & si electio fuit facta in concordia, ipsi debent mittere duos uiros non extraneos, sed ex ipsis, qui sciant instruere Papam de omni negotio electionis, an persona electa sit idonea, & an eligentes erant idonei. Sed quid si eligentes infra prædictum tempus non miserint ad Apostolicam sedem prædictas personas instructas? Respondet quod ipsi sunt præclusi a prosecutione electionis, & petendi confirmationem, & cum hoc sunt suspensi per triennium a perceptione fructum beneficiorum suorum, quæ ipsi habent in illa ecclesia, quod si se immiscuerint administrationi durante triennio illo, sunt priuandi perpetuo ipsis beneficijs. Sed quæritur expensis cuius isti duo uiri debeant mitti ad Apostolicam sedem? Respondet Romanus Pontifex quod si bona prelati sint distincta a bonis capituli, debent mitti expensis prælati, quia agitur de negotio prælati: Si uero bona non sint distincta a bonis capituli, sed sint communia, tunc fiant expensæ de bonis communibus. Sed ponamus, quod capitulum non habeat res mobiles? Respondet, quod in hoc casu capitulum poterit accipere mutuas pecunias, & obligare res immobiles ipsius ecclesiæ, quas tamen pecunias futurus successor tenebitur soluere & ecclesiam exonerare ab illo debito. Sed quid sanctissime pater, si electio fuit facta in discordia, quia aliqui se opposuerunt, uel fuerunt celebratæ plures electiones? Respondet, quod si fuerunt facta duæ electiones, tunc de qualibet parte debent mitti duæ personæ indistincte, sicut si esset facta electio in concordia. Postea ostendit quid iuris sit in postulato & postulantibus, utrum idem ius obseruetur sicut in electo & eligentibus. Et dicit quod postulatus non debet consentire nec dissentire postulationi, sed se debet submittere arbitrio sedis Apostolicæ, licet secus sit in electo, qui debet nominatim consentire uel dissentire. Item postulantes non debent mittere personas instructas expensis postulati. Item quod in recuperandis expensis electi & eligentium, postulati & postulantium, si aliunde fuerunt factæ expensæ, vult antiqua iura seruari. Insuper. [] Vnde sciendum, quod elapsis uiginti diebus concessis electo ad comparendum apud sedem Apostolicam uel si fuerit impeditus ad mittendum nuncium, qui infra

¶Nicolaus III.

¶Hæc decretalis fuit multum vtilis sub tempore, antequam Papa reseruaret sibi prouisiones episcopatuum; Gl. prima ponit summarium, & secunda diuisionem. Domin.

CAP. XVI.

CVPIEN-

quin-

quindecim dies tenebitur probare impedimentum electi, quod impedimentum si ĩ. sexagintaquinque dies non fuerit probatum, habent locum pœnæ sequentes. Electos uero.] Ponit q̃d iuris sit, si electus præsentet se conspectui Apostolico, sed non apportauit munimẽta: nam tũc ex sola præsentatione euitabit pœnam iuris sibi q̃siti: Et si petat dilationem ad faciendum fidem in partibus, non audit: sed debet facere fidem apud sedem Apostolicam. Vel per procuratorem.] Nã tenetur mittere procuratorem ĩ. viginti dies, nisi esset impeditus in missione procuratoris: tunc. n. non esset priuatus ipso facto iure sibi competente ex electione, quin restitueret: vel ẽm alios remanet illæsus ipso iure. Ceterum.] Iste §. est generalis ad quoscunque electos: et si confirmatio non spectet ad Papam: & declarat verbum, quam cito, positum s̃. eo. in c. quã sit. uidelicet ĩ. octo dies. Æquitas canonum.] vt in gl. fi. huius cap. quæ pro hoc est singularis.

tes [a] ecclesiarum [b] vaca-

[Hæc prima glo. ponit casum.]

a ¶ Cupientes.] CASVS. Tria tempora statuerat Gregorius X. circa expeditionem ecclesiarum vtilia. sup. eod. quam sit. Primum, de electionib. præsentandis electis: Secundum, de exhibendo consensu: Tertium, de confirmatione petenda. Primum cõfirmat Papa Nicolaus cum certi temporis adiunctione: statuens, ꝙ si inf. octo dies (ex quo commode poterunt eligentes) electiones electis distulerint præsentare, qui culpabiles in hoc fuerint, a prosecutione electionis in totum sint exclusi; & beneficijs, quæ obtinent in ipsa ecclesia per triennium suspensi: ad quæ si infra illud tempus se temere, vel colorate miscuerint, illis perpetuo sint priuati. Secundum præcisè confirmat, ut iacet. Tertium mutat circa confirmationes cathedralium ecclesiarum, vel regulariũ: quæ ex immediata subiectione, vel appellationis deuolutione habent peti a Papa, & statuit ꝙ prædicti electi, post consensum, vel post habitã de electione notitiam, si ipsam debito tempore non contingeret præsentari, infra mensem iter arripiant eundi ad sedem Apostolicam pro confirmatione petenda, & causa prosequenda, cum oĩbus actis, & munimentis. Finito autem mense siue iter arripuerint, siue non, habebunt tp̃s arbitrarium. s. infra quod commode venire possint, consideratis, quæ circa id consideranda fuerint, adhuc post istud tempus arbitrarium habebunt uiginti dies, inf. quos si personaliter non uenerint, iusto impedimento cessante, uel iustum impedimentum habuerint, sed infra prædictum tempus id proponi non fecerint, uel proponi fecerint infra debitum tempus impedimentum, sed illud non probauerint ĩ. quindecim dies ad hoc assignatos, uel bene proposuerunt & probauerunt debito tempore, tamen non miserunt procuratorem sufficienter instructum, uel miserunt procuratorem instructum, tamen impedimento cessante infra tempus debitum personaliter non uenerunt. In his casibus quinque, ut infra patebit, uel ipsorum altero priuati sunt ipso iure omni iure sibi per electionem quæsito. Si autem in aliquo prædictorum non peccauerunt, priuationis pœnam non patiuntur, sed si sine munimentis venerint, patiuntur hanc pœnam, quia pro ipsis producendis dilationem extra curiam non habebunt, nisi ex iusta causa. Statuto igitur de aduentu electi, statuit de aduentu eligentiũ, distinguens, an electio una uel plures in concordia, uel discordia fuerit, uel fuerint celebratæ, & dicit, ꝙ si vna tantum electio in concordia fuerit celebrata, duo de eligentibus sufficienter instructi infra supradictum tẽpus mitti debent per capitulum ad curiam, pro instruendo electionis negotio, & mittentur expensis dignitatis, si bona ipsius sint discreta, uel de communibus, uel per capitulum aliunde prouisis, si de illis habere non possint. Si autem plures electiones factæ fuerint, tunc pro qualibet parte mittentur illæ duę personæ expensis electorum, uel si unica fuerit electio, cui aliqui se opponunt, mittantur illæ personæ pro parte electi, suis expensis, & pro parte opponentium, si sint duo vel plures, saltem duo expensis opponentium sufficienter instructi, & si electi noluerint expensas ministrare secundum qualitatem negotij (nisi forte sint pauperes) priuati sint ipso iure omni iure sibi ex electione quæsito. Si autem eligentes supradictas personas non miserint: etiam si electi uel opponentes neglexerint uenire, vel expensas ministrare, priuabuntur a totali causæ prosecutione quo ad se: & prouentibus beneficiorum, quæ habent in ipsa ecclesia per triennium, hoc uerum, nisi paucitas capituli eligentium, uel contradicentium ipsos excusaret, seu alia iusta causa, & tunc mittant procuratorem sufficienter instructum, & cessante impedimento mittant supradictas personas, aliàs patientur pœnam supradictam, & eadem sit pœna opponenti, vel opponentibus, cum unica est electio, tamen licet opponentes, uel eligentes in prædictis casibus priuentur a prosecutione processus, electis tamen nullum præiudicium generetur. Et ea, quæ dicta sunt de electis, & eligentibus in concordia, uel discordia (saluo eo quod dicitur de exhibendo consensu & ministrandis expensis, ad quæ non teneantur postulati) intelligantur repetita, cum suis pœnis in postulatis & postulantibus, si ideo sint postulati, quia in ordinibus, ætate, uel similibus defectum patiuntur. Si autem ideo postulentur, quia sunt alijs ecclesijs alligati, antiqua iura seruentur, postulationes tamen nihilominus pendent ex gratia, sicut olim. Vltimo dicit Nicolaus, quod in omnibus supradictis casibus in recuperandis expensis electi & eligentium, postulati & postulantium, vult iura antiqua seruari.

Hic casus Io. Andreæ glos quam sit satoris ordinarij est, & in antiquis codicibus reperitur.

[Hæc secunda glossa diuidit.]

a ¶ Cupientes.] Decretalis ista est obscura dictamine, & quia Bonifacius dum esset notarius Nicolai fuit dictator ipsius, ideo eam per cõpilatores huius libri mutari, & clarius dictari noluit, & est utilis ualde, dummodo quod in ea statutum est, non trahatur ad noxam 1 q̃d esse non debet. sup. de deci. suggestum. C. de vsuc. pro emp. l. vlt. 2 Et diuiditur in vij. partes principales ẽm Gar. in quarum prima ponit suæ constitutionis causam, & qualiter, & ĩ. quod tẽpus electi cathedraliũ, vel regularium ecclesiarum, quorum electionum cõfirmationes appellatio uel immediata subiectio, deuoluit ad Papam, venire debeant, & durat vsque ibi, Quid si per xx. In secũda ponit pœnam electorum non uenientiũ, vel uenientium sine munimentis, & durat vsque ibi, Ad, hęc. In tertia prouidet de personis ad instructionem causæ, qñ facta est electio in concordia, & durat vsque ibi, Si vero. In quarta qualiter mitti debeant personæ instructæ, & opponentes uenire, qñ electio uel electiones in discordia celebrant, & durat usq; ibi, Ceterum. In quinta qualiter puniũtur eligentes, si electionem debito tp̃e non præsentent, uel si personas non mittãt instructas, & durat vsq; ibi, Denique. In sexta dicit quid iuris sit de postulationibus, & durat vsque ibi, Porro. In septima quæ durat abinde vsque ad finem, dicit, q̃d iuris sit de recuperatione expensarum.

1 Et procedat in ea velo leuato. C. de naufra. l. de submersis li. 11. & exponit ibi gl. 1. remoto velamine. Ioã. Andr.

2 Vide de priuil. ꝙ non nullis. super vlt. gl. Ioan. Andr.

ADDITIO. Io. Monachus diuidit in tres. Prima de electis, Secunda de postulatis. Tertia de expensis, quas gl. ponit pro sexta & septima. Iterum primam in duas. Prima de electis in concordia. Secunda de electis in discordia, ibi, Si vero. Iterum primã diuidit in quatuor, Prima vt in glo. De secunda facit duas, & sic. Tertia, ibi, Si electos. Quarta quam gl. facit tertiam, & vide quod dicam. § Si uero super 1. glo. Io. Andr.

a ¶ Cupientes.] tenetur ad hoc ex creditæ sibi dispensationis officio, ut supra in procœmio huius libri cum suis concordantijs.

b ¶ Ecclesiarum.] cathedraliũ, & regularium, quarum confirmationẽ appellatio uel immediata subiectio deuoluit ad Papã, ut ĩ. sequitur, vel ecclesiarũ oĩum, saltẽ quo ad præsentandas electiones, ut dicã ĩ. §. ceterum.

b ¶ Ecclesiarum.] cathedralium & regularium, vt ĩ. sequitur,

sequitur,& cum hic dicat, ecclesiarum, patet, ꝙ ista constitutio non extenditur ad hospitalia & est ratio, quia cum canones volunt loqui de hospitalibus, nomine ecclesiarum non solent comprehendere hospitalia; sed alio nomine nominant separatim: ut patet supra eodem, sciant & capitulo generali. Si igitur uoluisset ista constitutio de illis intelligere: de illis expressisset. inf. de decim. ad audientiam. cum simil. Archidiaconus.

† Not. ex text. iuncta gl. ꝙ vacatio simpliciter dicta continet oēm modū uacandi. facit ad cap. susceptū. de rescrip. s. eo. Phil. Fon.

a ¶ Vacationibus.] qualitercunque vacauerint, siue per mortem prælati, siue per cessionem, depositionem, vel alio modo, cum eadem sit ratio in quolibet præmissorum, nec alterum exprimatur, su. de rescri. susceptum.

[Glo.seq. recitetur per quæstionem.] & solutionem.

b ¶ Periculosis.] supra eodē ne pro defectu.50.distin. postquam, & habet locum hæc constitutio etiam si vacatio periculosa non sit: puta, quia est qui ibi in spiritualibus, & temporalibus ministrat.61. dist. obitum. & c. Catinensis. quia tali causa cessante non cessat constitutio.ff.de postu.l.1.§.sexum.32.q.7.tantum. quia & finalis huius constitutionis ratio est, ut celerius expediantur ecclesiæ 1 ad hoc optime inf.eo.si postquam.§.1.& quære.de hoc sup.de renunc.post translationem, & 61. dist.in c.statuimus.§.his omn:b.alias c.neophitus.

1 Adde §. affinitatis. Instit. de nupt. Fon.

[Glo.seq.soluit contrarium.]

c ¶ Malignantium.] Per hoc soluitur contrarium de canone 4.q.4.nullus.in fi. ubi habes ꝙ reorum est subterfugere: potest enim reus subterfugere, opponendo legitimas, & ueras exceptiones, non autem malitiosas & falsas, ut hic. Consueuit dici, quod qui habet ius in principali, cauillationes, & malitias aduersarij potest per alias repellere 2 nec uidetur fraudem facere qui fraudem excludit.ff. de lega.2.cum pater. §. Titio.in fi. & sic posset intelligi cap.nullus.& de hoc 23. quæst. 2. dominus noster. & argum. ad hoc. supra de simon. dilectus. 3

2 Cum fraus & dolus habeant vim mendacij, nemini licet eis uti, cum sint illicita, nec sit malū ꝓ malo reddendū, uide B. Tho. 2.2. q.69.ar.2.

d ¶ Obuiare.] Tolle hic uerbum, quod est infra subiungimus.

e ¶ Iam prouisis remedijs.] s. quod fiat electio infra tres menses 50.dist.postquam.& su.eo.ne pro defectu. quod fiat in ijs ecclesijs de quibus hic agitur sub certa forma.sup.eo.quia propter. Item remedia quæ sunt s. eo.c.1.& sup.eo.quam sit.& 100.distin.c.1. & alia multa sup.eod.tit.

f ¶ Alia.] scilicet, quod ueniat electus personaliter infra tempus huius constitutionis, alias certa pœna puniatur, & quod personæ instructæ mittantur, & quod certo tempore præsentetur electio, & pœna non præsentantium.

g ¶ Experientia.] magistra rerum efficax supra eodem quam sit. ad hoc supra de rescript. statutum. in princ. Ioan. Andr.

h ¶ Indicauit.] Aliàs, iudicauit.

i ¶ Vtilia. Et posito, ꝙ casus inueniretur, in quo prouisio hæc non reperiretur utilis, ut si diceretur persona nota,& electionis, factū notū tu curia vel similis, locū tñ habet constitutio, ut sup. dixi in simili, super verbo, periculosis, non enim in cuiuslibet persona, &c.61.dis.

miramur §.sicut enim.

K ¶ Præsentandis.] scilicet quam cito commodè præsentari poterunt.

l ¶ Adhibendo.] infra mensem a tempore præsentationis.

tionibus [a] † periculosis [b] occurrere, ac malignantium [c] subterfugijs obuiare; [d] iam prouisis [e] remediis: alia [f] (quæ patenter ipsa rerum experientia, [g] ad earum expeditionem indicauit [h] vtilia [i]) remedia experta subiungimus; & quod felicis recordationis Gregorius Papa decimus prædecessor noster, de electionibus præsentandis [k] electis, & ipsorum electorum petendo ac adhibendo [l] consensu, salubriter statuit, [m] in suo robore cum infra scripti temporis [n] moderatione, [o] † in præsentandis electionibus permanere volentes, sed quod de trimestri tempore post consensum, ad petendas confirmationes instituit, [p] (quò ad illas, quæ petuntur, vel peti debēt [q] a sede Apostolica) temperantes [r] cum interdum aliquorum locorum [s] vicinitas minus exigat, † aliquorum distantia prolixius tempus exposcat.) Hac generali, & in perpetuū valitura [t] constitutione sancimus, vt omnes electi [u] cathe-

† No. qualiter dēt iudex dilationes moderare, qa dēt cōsiderare distātiā, uel propinquitatem loci a quo citatus trahit, & s'm illam dare lōgum uel breuem terminū, ad hoc de app. cū sit Romana. Dom.

† Al. ita, & aliquorum, &c.

m ¶ Statuit.] supra eod. quam sit.

n ¶ Temporis.] .s. octo dierum, inf. eo. §. ceterum.

[Glo. sequ. moderat, soluit cōtrarium de decretali vltima, &c.]

o ¶ Moderatione.] i. moderati temporis adiunctione, quia uerbum moderationis, diminutionem continet sup. de ver. sign. c. ult. hic autem tempus auget, ut infra §. ceterū, uel quia pœnam apponit, quæ non erat olim apposita, ideo moderari videtur.

p ¶ Instituit.] supra eo. quam sit circa fi. Io. Andr.

d ¶ Debent.] ex immediata subiectione, vel appellatione, ut sequitur.

r ¶ Temperantes.] .s. in hunc modum. nam ad parandum se statuit mensem: ad expectandum vero xx. dies sed ad ueniendum est tempus arbitrarium, non legale, ut infra patet, §.prox. in prin. ibi, moderati, &c. Et est hic arg. quod iudex potest arctare, prorogare, & interpretari inducias a lege concessas. de hoc dic ut not. supra de app. cum sit. Arch.

[Glo.seq.obijcit,& soluit.]

f ¶ Locorum.] Sed quomodo ex distantia locorum aliquod discrimen inducitur, quod lex absurdum reputat. C. de temp. in integ. resti. superuacuam? Solu. Lex illa loquitur in eo casu, cum legislator inspectis locorum circumstantijs, certum tempus limitauit, quod ad quemlibet locum sufficere reputauit: vt in tempore restitutionis petendæ, & ad idem, ff. de instit. act. cum interdum. ubi locus uendendi uel emendi non mutat causam institoriæ actionis. 3 Sed quod hic & in similibus dicitur, in tempore non limitato, sed arbitrario, locum habet secund. Gar. sup. de do. & cont. cum olim, & concord. ff. de eod. quod cer. lo. l. ideo, ibi; quia scimus quam uaria sint pretia rerum per singulas ciuitates, &c. Ion. Andr.

3 Vnde non refert an institor teneat tabernā, uel non. Io. An.

t ¶ Valitura.] idem si hoc dictum non fuisset. C. de appell. præcipimus.

ADDITIO. Statur enim iuri ueteri, nisi mutetur.

[Glo.seq. remittit de tribus, secundo soluit quęstionem de magistro hospitalis.]

u [Electi.] De postulatis uidebis infra §. denique. Et quid de prouisionibus: Dicas: Idem iuris in illis 4 quod hic in electionibus statuitur. Et quod hic de electis dicitur etiam de confirmatis intelligas, si a confirmatione appelletur, hoc habes expresse inf. eodem. si postquā §. ultimo. Et dixit hic Gar. & Gulielm. quod hæc constitutio locum non habet in electo in magistrum Hospitalis uel Templi, si appelletur ad Papam, tum quia per mortem talis cathedralis uel regularis ecclesia vacare non dicitur, quia regimen ecclesiarum non cadit in laicos supra eodem, sacrosancta. in anti. & quia aliud hospitale, aliud ecclesia, ad hoc sup. eo. sciant. & quia milites sunt, quos arma scire volumus, & non leges. C. de iure deli. l. sancimus. §. sed & ueterem. C. de loca. & condu. l. milites.

4 Idē Phil.

[Glossa

[Glo.sequens soluit duo dubia de monasterijs feminarum,& de non principalibus dignitatibus.

a ¶ Regularium.] Virorum intell gas in monasterijs enim monialium non sibi per omnia locum vendicat hæc constitutio.inf.eo.indemnitatibus. §. sed cum eas.

Conſtõ, cupientes, an hẽat locum in dignitatib. ecclesiarum cathedralium quę sunt sub episcopo, Abbate uel priore.

Nec habet locũ hæc constitutio in dignitatibus ecclesiarum cathedralium vel regularium, quæ sunt sub Episcopo, uel Abbate, uel Priore: sicut sunt archidiaconi, archipresbyteri, superiores, uel Priores sub abbatibus, uel alijs Prioribus: per mortem enim talium non dñr ipsę ecclesię uiduatæ, qđ requirit hæc constitutio: & est simile quod dicimus supra eo.c.ne pro defectu, & c. quia propter in antiq.secundum Guliel.& Gar.

dralium, vel regularium [a] ecclesiarum, (quorum [b] electionem confirmationes, vel infirmationes, ad ipsius sedis examen deducit immediata [c] subiectio, vel appellatio [d] interiecta deuoluit (infra vnum mensem [e] post cosensum, [f] vel post obtentam [g] de ipsorum electione notitiam [h] (si eam debito [i] tempore non contigerit præsentàri) ad sedem ipsam iter arripiant: & extunc, [k] siue infra pręscriptum tempus iter arripuerint, siue non, [l] absque fraude [m] quem cito poterunt com-

b ¶ Quorum.] electorum, alias quarum: sed prima melior: quia respicit electionem, quod est sup.

[Gl.seq.reci.per quinq; quæstiones, quid de legato, quid de metropolitano, qui est in schismate. Item quid si partium uoluntate, relatione uel reuocatione causa deferatur ad curiam.]

c ¶ Immediata subiectio.] In hoc casu sufficit adire legatum de latere, qui episcoporum & archiepõrum exemptorum electiones confirmare potest.inf.eo.si abbatem §.hmõi.& seruanda erit hæc constitutio; quia satis est illud Apostol. sedis examen: secundum Gar. Gul. hic nõ determinat. Dicit.n.ꝙ alij dicunt cõtrariũ per literam Apost. sedis, & quia in legato non est distantia uiarũ: ita quod de facili poterit habere quos uolet: sed secundum istam rõnem sequeretur, ꝙ ista decret. non habet locum in uicinis Romanæ curiæ, ut Gar. ẽt dixit: tñ.Gul.fouet contrarium, ꝙ si ecclesia non est alias immediate subiecta Papæ: puta quia metropolitanũ hẽt si Metropolitana Ecclesia est schismatica, uel a Sarracenis capta, habebit locum hæc constitutio: Is enim proximus est, quem nullus antecedit.ff.de uerb.sig. l.proximus.ad hoc supra eod.quia diligentia, & bene facit pro Gar.inf.de off. dele.is cui. quod nõ credas verum si solus archiepiscopus ab ipsis paganis uel schismaticis captus esset, ut inf.de sup.neg.præl.si eps. Item scias ꝙ si partes sola uoluntate uadunt ad Papam, non habet locum hæc constitutio, licet bene facerent si eam seruárent. Ista enim constitutio nõ astringit, nisi in his duobus casibus.s.cum immediata subiectio, uel appellatio deuoluit, ergo in alijs locum non habet, secundum Gul. & Gar. unde & si relatione iudicis deuoluatur ad Papam, non habebit locum secundum Gui. Graue enim esset tantas pœnas vel causas imponere in illo casu non expresso. Item dic secundum eum, si Papa reuocat ad se tale negotuim, quia forte coram ordinario pendebat, nisi in reuocatione exprimat hanc constitutionem uelle seruari, & tunc non ex vi constitutionis, s d ex vi mandati, tenebuntur ad illam seruandam. sic supra de iudi.quia V.

Constitutio, cupiẽtes, an hẽat locum in ecclesia metropolitano schismatico tñ, uel a Sarracenis capto.

d ¶ Appellatio.] In hoc casu non sufficit adire legatum secundum Guliel. & Gar. nisi forsan partes concordarent, appellationi renunciando. de appell. constitutus. de offic.deleg.studuisti. & cap. licet. Et dic appellatio non manifeste frustratoria, quia talis non deuoluit negotium ad Papam, supra eodem quamuis & sic non habet locum hæc constitutio, quæ requirit quod talis sit quæ dauoluat, scilicet interposita in scriptis, & ex causa probabili, ut ibi, & quæ peruenerit ad notitiam appellati de constitu. cognoscentes. quod dic vt in clement. eod.tit.causam.

Constitutio, cupiẽtes, an hẽat locum in cã pẽdente corã ordinario, quam Papa ad se reuocauit.

e ¶ Mensem.] Iste mensis datur ad parandũ se ad iter.

f ¶ Post consensum.] subaudi quando debito tempore fuerit præsentata electio, alias locum habebit sequens hæc clausula.

[Glo.seq.supplet circa id, duas opiniones ponens, secundo obijcit, & soluit.

g ¶ Post obtentam.] subaudi secundum Gar. & post tempus in quo debuit pręsentare, & in quo debuit deliberare, uel postquam deliberauit, absurdum enim esset, quod in hoc casu non haberet inducias ad deliberandũ maxime cum decret. quam sit, sup.eod. hic sit reseruata, vt s. vidisti. quomodo.n. veniet, nisi primo deliberet, an consentire velit, & quomodo deliberabit, nisi tempus habeat. 50 dist.ponderet. tñ tutius videtur sibi & domino Gul. vt dicamus, ꝙ in hoc casu cum electio debito tempore non præsentatur, habeat vnum mensem ad deliberandum, & parandum se ad iter, nec illius mensis dimissio sit absurda, quæ fit ex causa, & ne fraudi locus relinquatur, secundum eos, & sufficit sic scriptum esse. ff. qui & a quibus l. prospexit. Sed nonne rogatus dẽt recedere, inuitatus fugere, & sola debet illi suffragari necessitas excusandi C.de ep s. & cler. si quenquam. quomodo ergo se ingeret, nisi inuitetur & rogetur? Dicas quod ex quo electus est, inuitatus & rogatus videtur, & auctoritate istius constitutionis sine nota ambitionis hoc facere poterit, aliàs enim laqueus pararetur, quòd esse non debet 27. q. 1. de viduis, de resti..spo. litteras, in antiq.

Electus an possit sine nota ambitionis persequi suã electionem.

[Gl.seq.exemplifisat, demum quærit, & soluit.

h ¶ Notitiam. 1] certam & indubitatam, puta quia ibi præsens fuit, erat forte canonicus, vel homines fide digni referunt pro certo sic esse, arg. de postu. c. 1. de cleri.excom.min.illud in ant. vel inde literam recepit authenticam, non enim cuilibet referenti credere tenetur ad hoc de dolo & contu. cum olim.& quod ibi not. quid si scit se electum, sed nescit appellatum? Dic ꝙ si ecclesia non pertinet immediate, non curritsse mensis, immo tenetur seruare decret. quam sit, donec sciuerit appellatum sec.Gar. & Gul.

1 Gl. probat Phil.& alle. gl.in cle. eã. eod. tit. q̃re eã sup uerb. Auth. & gl. l.Titio. vsus fructus tñ ẽ. l. Titio fun. ff.de cond.& dem. & l.pr decedens. alias est, quidã decedens §.fina. ff. de adm.tut. lectura sua est corruptissima. Font.

i ¶ Debito tempore.] scilicet, infra octo dies postquam commode præsentari potuit j.§.ceterum. & sic iste mẽsis non currit nisi a tempore, quo electio pręsentari debuit, sec.Gar.

[Gl.seq ponit duas lecturas istius, extunc, & secundam reprobat.]

k ¶ Extunc.] .i.elapso prædicto mense, & designat extremum tempus istius mensis.ff.de condi. & dem.si is, ad fi.]Lex quarta est, quam vide de testib. cogen. cap.2. super 1.glo.]Alij exponunt, extunc, i. arrepto itinere, quod est falsum per id quod sequitur, siue inf. pręscriptum, &c. et sequeretur secundum id, ꝙ post decem annos arripiendo iter, tunc inciperet sibi currere tempus, quod est absurdum. Io.And.

l ¶ Siue non.] Et sic de arreptione itineris non curat, dummodo veniat tempore competenti.

m ¶ Absque fraude.] Si ergo electus duplex habebat domicilium, dico ꝙ computatio fiet ab eo loco, vbi tunc erat absque fraude: per hanc literam: & idem dico si extra domicilium esset sec.Gar.& Gul.

[Glo.seq.recitetur per quæst. Primo secundum quas dietas fiat arbitratus. Secũdo de electo, qui prius venit, q̃runtur duo: Tertio quid de electo in curia: ibi præsente: Quarto an dies aliqui dentur in tempore arbitrario pro quiete. arg. ꝙ non, soluit contrarium: solutioni signat contrarium. & ibi remittit.]

a ¶ Com-

mode a locorum considerata distantia, petituri b suarum electionem confirmationes, vel prosecuturi c electiones suas, quibus poterunt modis licitis comparere (cum omnibus actis, iuribus, d & munimentis, e suis, & processus suos contingentibus f) coram g nobis personaliter teneantur. ¶ Quòd h

a ¶ Commode.] 12.q,2.faciat.ff.de verb.sign.nepos. [uide de verb.sig.intelligentia.super glo.1.] Et habet iudex hoc arbitrari inspecta qualitate personarum, locorum, temporum, & ętatum.ff.de verb.oblig.continuus.§.1.& patet in principio seq.§.Et dico quòd arbitrari debet iudex secundum vulgares dietas: 1 vt probatur.inf.de pręb.pñti.§.loca. si enim ꝙ ibi dr̃ speciale est, ergo ipsius ɔ̃rium regulare: & quia lex debet patriæ conuenire. 4.di. erit. & vsui statur etiam contra naturã vocis.ff.de leg.3.l.vxori.in principio. & multum operatur regionis consuetudo. ff.de fundo instructo.l.cum de lanionis,§.asinam. & in arbitratione vulgarium, semper respiciam conditionem personarum & temporis: vt supra dixi. Non autem arbitrabitur secundum singulares, quæ sunt, cum quis vtitur diplomate.ff.de verb.obliga. continuus.§.2.vel secundum legales.ff.si quis cau.l.1.& si habita computatione aliquid superest: pro illa dabitur vna dies, ff. de verborum signifi. l.3. si non apparerent vulgares, non crederem errari: secundum Guil. & Gar. si recurrerent ad legales; 2 dum tamen qualitas causæ personarum, locorum, & temporum id patiatur. Et scias, quòd si electus venit ante tempus, quod alias arbitraretur iudex: residuum eius arbitrij non propter hoc habet de lucro: quia in eo quod certum est coniecturis non est locus.ff. de verb. oblig.l.continuus.§.cum ita. versic.quòd si diplomate. 3 Si autem modicum restat de tempore: vtendo diplomate, pœnam euitat: præueniendo vero nil lucratur per prædictum. §. Item scias, quod si electus, qui per decem distabat in principio mensis iter arripiens 11.die sit in curia: non tenetur ex citatione illius canonis (nisi alias citetur a Papa) coram Papa comparere, si non vult, nisi primo labatur mensis & decem dies, quibus uenire poterat, & 20. quibus postea debuit expectari: & hoc probat littera superior cum dicit ex tunc, siue infra præscriptum mensem venit, siue non: & beneficium iuris nulli est auferendum. 28. distinct. de his.infra de regul.iur.indultum.cum suis concordantijs. Non obstat hoc ei, quod dixi supra, quod præueniendo non lucratur tempus: quia illud habet locum in tempore, quod iudex habet arbitrari: unde præueniẽdo non arbitrabitur iudex, nisi tempus, in quo venit, secundum Gar. sed nunc loquor de certo tempore, & a iure limitato: & de eo in quo venit quod alias habebat iudex arbitrari. Et scias, quòd si electio facta est in ipsa ciuitate, vbi est curia, & electus est præsens: de tempore arbitrario nihil habebit: sed mensem & illos viginti dies habebit, secundum Guli. & Gar. Ratio, quia in tempore certo. & limitato a iure, locorum varietas uarietatem iuris non inducit. C. de temp.in inreg.rest.l. superuacuam. Sed quęro an iudex arbitrando dare debeat aliquot dies ad quiescendum: pone unum in septimana? & uidetur hic quòd non, quia illi. 20. dies ob hanc causam dati sunt. Sed dic contra, secundum Gar & Guil. cũ enim præter mensem, & xx dies, detur hic tantum tempus, quantum commode uenire possit, quis impius iudex arbitrabitur, quod per quadraginta dietas vel plures uenire commode possit non quiescendo? Nec illi uiginti dies ob hoc dati sunt: sed quia iudex in peremptorio nõ multum debet contra absentem festinare. ff. de damno infecto.l.si finita.§.si forte. Credo, quod propter æquitatem illius legis seruandam, isti xx. dies dati fuerunt ad idem supra de re iudi. cum Bertholdus. Argum. contra infra de offi. ord. quamuis ibi, continuatis, &c. sed non est contra, ut ibi dicam.

1 No. ẽm Pe. Phi. ꝙ uerba legis, & statuti, q̃q̃ a peritis dicta, capiuntur ẽm usum vulgi. not. in ca. ex litteris 1. de spon.

2 Vt uiginti milliaria cõputẽtur pro dieta. Io. An.

3 Si existens Bononiæ ꝑ misi dare Ephesi, si vtẽdo diplomate ueloci illuc perueni: cõfestim obligatus sum.

Dies ꝑ quiete dandus est longum iter facturo.

b ¶ Petituri.] post consensum.

c ¶ Prosecuturi.] Referas ad id quod dixit, post obtentum, &c. quasi dicat, secundum Gar. post consensum poterit confirmationem petere: sed post notitiam petet ut compellantur electores electionem præsentare. Alij dicunt, quod post obtentam notitiam potest electioni non præsentatæ consentire: & confirmationem petere prior lectura magis placuit Gar.

d ¶ Iuribus.] id est, rationibus consistentibus circa factum: quia papa omnia iura habet in pectore. de appel sæpè. C. de testa. omnium. supr. eodem lib. de constit.c.1.

ADDITIO. Quomodo ius habet uarias significationes, ꝓlixe tractat hic Io. Mona. uide quod dicam. inf. de reg. iur. super glo. rubricæ. hic enim minus exquisite, item inexpedienter hic fuissent positæ: cum satis hic glossis ad materiem pertinentibus grauaremur Io. And.

e ¶ Munimentis.] id est, his per quæ sua causa muniri potest: instrui, uel iuuari: utpote cum decreto electionis, cum instrumento appellationis, protestationum & similibus.

f ¶ Contingentibus.] Vt dispensatio super pluralitate beneficiorum, super natalibus, & similibus, si talia opposita sint: si enim talia opposita non fuissent a principio: sed modo opponuntur, forte eo modo quem habes sup. eo. tit. ut circa. dico quod diuinare non tenebantur: & haberet eo casu dilationem etiam extra curiam. infr. eod. uer. electos. & in casu, in quo non est præsentata electio: habeat illa munimenta, quæ habere potest, ad alia non tenetur. ff. de reg. iur. impossibilium. argum. in seq. §. uersi. electus. ibi, nisi iusta causa, &c. neque dico, quod in continenti quando uenit, debeat ostendere munimenta: sed sufficit, quod paratus sit illa ostendere termino sibi assignato, ut per sequentia patebit, secundum Gul. & Gar.

g ¶ Coram nobis.] Per hanc litteram dicit Archidiaconus, quòd electus non ueniens Apost. sede uacante, non incidit in pœnam. Gar. & Io. Mona contra scilicet, quod incidit. licet de æquitate pœna remitti deberet, expeditum est quod incidit per cle. eo. tit. ne Romani. in fi.

[Gl. seq. exponit quinque casus, qui eliciuntur ex textu; & ponit ordinem litteræ.]

h ¶ Quod si per uiginti.] Secunda pars: Quicquid dixerit hic Gar. & alij, dic plenius, ꝙ iste, §. ponit quinque casus, in quibus priuatus est electus ipso iure. Primus, cũ iusto impedimento cessante infra tempus statutum nõ uenit. Secundus, cum iuste fuit impeditus: sed ĩ. tẽpus debitum impedimentum proponi non fecit coram Papa: Tertius, cum bene fecit proponi impedimentum tpe debito: sed statuto tpe non probauit. Quartus, cum statuto tẽpore proposuit & probauit: sed non misit ĩ. illud tempus procuratorem sufficienter instructum: Quintus, cum misit procuratorem sufficientem tñ cessante impedimento. ĩ. tempus debitum personaliter non uenit. In his casibus, uel altero ipsorum, priuatus est ipso iure: si autem in neutro ipsorum peccauit: pœnam non patitur priuationis. Vltimo ponit pœnam electi uenientis uel mittentis eo casu quo mittere potest sine munimentis & sic construe hanc litteram: Quod si expectati per uiginti dies, post lapsum temporis moderandi ex qualitate locorum contempserint personaliter comparere, & petere suarum electionum confirmationem, uel prosecutionem, seu executionem (siue opponentes uenerint, siue non electiones de ipsis, &c. usque ibi, inf. priuatos. hæc uera si contempserint nulla iusta causa interueniente: de qua proposita infra prædictus uiginti dies coram nobis, uel alio, seu alijs deputando, uel deputandis a nobis, si uidebitur admittenda, teneatur infra. 15. dies post tempus huiusmodi apud sedem Aposto. facere plenam fidem; subaudi, alioquin electiones de ipsis, &c. usque priuatos, nisi contigeret talia, uel tam uerisimilia proponi; uel infra eosdem uiginti dies seu prædictos 15. eo

casu

casu tantum, cum (vt prædicitur) fuerint concessi ad probandam prædictam causam appositam & admissam quæ merito excusaret electos ipsos ab infra scripta (id est supra scripta secundum constructum) pœna : & propter quod videretur forsitan indulgendum eidem, scilicet electo (si intelligas præsidenti : coniunge cum videret) tempus prolixius ad prædictam comparitionem. īsuper eo ēt casu, quo contigerit pponi; vel p, id est, & admitti aliquam iustā causam ad excusandum personalem comparitionem electorum, nisi tunc infra idem tempus se præsentauerint per procuratorem sufficienter instructum ad omnia præmissa, electiones, &c. hæc vera iusto impedimento cessante, & subdit tunc nihilominus: id est, non obstante, quod procuratorem miserint, nisi ipsa causa cessante se præsentauerint personaliter, vt præmittitur: electiones, &c.

si per viginti dies (post lapsum [a] ex qualitate locorum moderandi [b] temporis) expectati ; [c] siue eligentes, [d] siue opponentes [e] venerint, siue non : personaliter comparere, [f] & suarum electionum confirmationem, vel persecutionem, seu executionem [g] petere [h] (nulla iusta [i] causa interueniente) contempserint : [k] de qua infra prædictos viginti dies proposita, [l] infra quindecim dies post tem-

a ¶ Post lapsum.] Rationabilior est hæc computatio, quā illa, quæ fit per decre. statuimus. supra eo. ubi computantur dies post aduentum partis. Quid enim si pars vtatur diplomate? dieta inconueniens sequetur ex eo. Sed non mireris, quia hic maior pœna imponitur: vt ibi dixi in glossa. æquiori.

b ¶ Moderandi.] vt sup. dixi super verbo, commode.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

Mora in pœna incursa a iure purgari non potest.

c ¶ Expectati.] Sed pone, quod facta computatione recta in omnibus reperitur vna die uenisse post terminū, non allegans impedimentum: nunquid moram purgat? Dic secundum Gar. & Guli. quod cum hæc sententia lata sit a canone propter moram; statim elapso termino commissa est pœna priuationis ipso iure, quæ amplius purgari non poterit, sicut enim a sententia legis uel canonis non appellatur. supra de appel. quia nos. ff. de uerb. significa. si qua pœna sic nee purgatur in eo mora cum enim statim electio nulla sit amplius conualescere non posset. sup. eod. auditis. & infr. de regulis iur. non firmatur, & adde quod dicam, inf. de reg. iur. mora.

Electus adstrictus uenire ad curiam per c. cupientes tenetur venire, & si aduersarij sui non ueniant.

d ¶ Eligentes.] Hoc dicit ne credat aliquis, quod venientibus eligentibus non teneatur electus uenire: hoc ergo remouet.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

e ¶ Opponentes.] Quare punitur electus non ueniens, ex quo non uenerunt eius aduersarij. cum in eius aduentu nulla videatur utilitas, ad hoc. ff. si quis in ius uoca. l. 2. ad fi. & not. sup. de dolo & contu. ca. ultim. Dic quòd aduersatijs non uenientibus, ipse uenire tenetur : ideo quia in ipsorum absentia procedi potest supra eod. ca. 1. infra de eo qui mit. in pos. ca. 1. & supra ut lit. non contesta. quoniam; & etiam cessantibus aduersarijs, ibi locum habet iudicis officium. su. eodem. cum nobis olim. cum simi.

[Glos. seq. format, & soluit tres quæstiones.]

1 Nota ſm Do. & Phi. ꝙ non obstan. quòd dispo- natur te non audiendū ob solēnitates omissas, audieris tamē, si uis probare, ꝙ causa tua non est cōtenta sub dispositione Font.

f ¶ Comparere.] Quod si electus uenit infra tempora constitutionis, & negotio nondum finito illicentiatus recessit: nunquid incidit in pœnam illius cōstitutionis? Dic quòd sic. inf. eo. si postquam. §. 1. Sed pone, nō uenit electus infra tempus legitimum, nec post: petit aduersarius pronunciari ipsum in hanc constitutionem incidisse; apparet procurator electi, qui dicit hanc constitutionem in eo locum non habuisse puta, quia non pertinet immediate : vel quia appellatio non fuit talis, quæ deuolueret : replicatur quod hoc debuit proponi infra tempus, de quo dictum est supra, quæritur quid iuris? Dico secundum Guli. & Gar. procuratorem audiēdum : si enim non habet locum constitutio, satis est clarum, quod non habet locū eius pœna uel temporis arctatio : de hoc igitur cognoscendum est. 1 Sed pone electum in tempus feriatum incidisse: cuius temporis si fiat computatio, non uenit electus infra tempus, uenit tamen post tempus, antequam iudex sedeat pro tribunali, quæritur an incidat in pœnam ? & videtur quod non, ad quid enim prodesset uenisse : ex quo si uenisset, processum non fuisset ? Dico tamen secūdum Gar. & Guil. ipsum in pœnā īcidisse: debuit enim venire & se præsentare; & tali tempore potuit libellum offerre. ff. de adult. miles, §. sexaginta, si enim contrarium dicatur : eadem ratione sequitur, quod dies festi, & octauæ de tali tempore detraherentur. Præterea ex causa in causa electionis procedi potest tempore feriato. argumen. supr. de fe. cap. ultim. ubi de hoc not. Innoc. Nec obstat. ff. si quis in ius uocat. l. 2. ad fi. quia nec ibi dicitur, quod non committatur pœna; sed quod prætor eam remittere potest si vult: sic & in hoc casu poterit, si uoluerit Papa remittere.

g ¶ Executionem.] forte per hæc uerba denotare uoluit electum præsentem esse debere usque ad finem causæ: ut per hoc quod dicit confirmationem: notaret principium causæ: per hoc quod dicit prosecutionem, medium: per id quod dicit, executionem, finem & est expressum inf. eo. si postquam. §. 1. Vel forte loquitur cum petitur executio latæ sententiæ super confirmatione, a qua appellatum fuit: quia & tunc locum habet constitutio, ut in prædicta decre. si postquam, §. ult.

[Gloss. seq. reci. per q. an existens in curia procuratore, &c.]

h ¶ Petere.] Ex quo autem personaliter uenerit ad curiam, secundum Gar. & Guil. etiam per procuratorem confirmationem petere poterit 2 sicut ante constitutionem hanc poterat : cum enim hoc expresse reuocatum non inuenitur, antiquo iuri stabitur; unde notabiliter posuit, personaliter, prope uerbum, comparere: & non prope uerbum petere. Nec obstat, quod aduerbium, personaliter, intelligatur repetitum : quia per subauditiones & repetitiones tacitas iura reuocanda non sunt; 3 sed potius concordanda. C, de inoffi. do. l. una. & infr. eo. cum expediat.

2 Eadē rōne dicit hic I. M. idem de eligentib. una cum Archid. concor. glos. Ioan. And.

3 Est sing. ſm Romanū in Auth. ex test. ō. C. de col. Fon.

4 Idē Io. Mona. & Archi.

i ¶ Iusta causa.] puta infirmitatis, aduersitatis maris, uel hyemis, uel incursus latronum. ff. de excusa. tut. scire. §. aliud autem ver. obseruabunt.

k ¶ Contempserint.] non facias hic differentiam inter contemnere & negligere : licet alibi uideatur fieri. 20. dist. si decret. siue enim negligat, siue contemnat, punitur, & probatur hoc inf. eo. §. pen. Guli. & Gar. 4

[Glo. seq. primo soluit dubium, secundo quærit argu. pro, & contra, & soluit.]

l ¶ Proposita.] si misit nuncium ad proponendum : & nuncius impeditus fuerit, & de hoc constet, non nocebit ei: dummodo postea non sit negligens, & probatur hoc infra eod. uersi. insuper ibi: iusto impedimento cessante. Et si infr. illos dies Papam, uel auditorem habere non potest: protestetur hoc, ne de negligentia notetur : & habetur protestatio pro oppositione. ff. de nau. fœn. l. 2. Sed solet quæri, an sufficiat semel protestari, quod uidetur: quia unica protestatio currentem præscriptionem temporis interrumpit. supra de appell. si iustus metus. de offic. ord. pastoralis. C. de anna. exceptio. l. ut perfectius (canonizata. 16. quæstio. 3. dilectio. §. potest.) & unica debiti oblatio usuras currentes impedit. C. de usuris. si per te. Et unica solemnis depositio impedit iam currentes : dummodo præcedat oblatio & consignatio. C. de usu. acceptam. Econtra uidetur: cū instanter apostoli petendi sint. ff. de libel. dimis. l. una. de appel. ut super. & pallium, & litteræ dimissoriæ. 190. di. prisca. 61. dist.

1 Loquit de appellante, q dēt esse solli citus colligē do acta offe- endo illa, et postolos, no ariis cām i- roducendo. o.Andr.

dist. eps, & sollicitus dēt esse ad hoc. C. de temp. ap. cum anterioribus. §. in his. 1 Credo sm Gar. & Gul. tutum esse electum pluries protestari, ne de negligentia arguatur, & sic doceat se agere voluisse, ꝙ no. Inn. de præsc. ex transmissa, ad hoc. C de vsur. pupil. l. fi. Si tamen hora & loco cōpetentibus Papā requisiuit, & ei⁹ copiam habere nō potuit, & hoc legitime fuerit protestatus, sibi tempus nō curret, donec Papa copiam sui fecerit: quia talis licet vnica protestatio cursum temporis impedit. ff. qn ap. sit. l. 1. §. biduū. vers. dies & 2. q. 6. biduum, & arg. in l. vt perfectius. Et si Papa electos ad camerā cōsueuit ad mittere, licet in publico non faciat copiā sui, hoc coram ostiarijs, tabellione, & personis quæ occurrerint, protestetur. s. de app. si iustus, & pdicta l. vt perfectius. facit cl. quis. 1. rn. de appel. & in scriptis pte stat, vt in auth. de tē-po. nō so. pe. §. constitutionem. col. 7.

amicus qui proponit excusationem, cauere volens, ꝙ electus infra prædictum tempus ratum habebit, de æquitate admittendus est, & tunc satis est electo, quod infra pdictum tempus ratificet. Io. Andr.

h Verisimilia.] si autem proponat causam legitimam quo ad ius, nō tn quo ad factū, & vult probare, infra tempus de bitum audietur, quia plena probatio præsumptioni pferenda est, ff. de his qui sunt sui. l. filium, & pone exemplum sm Gar. Io Mo. & Arch. quia valde potens homo dicit se ab impotente detentum, vel coram iudice impressionem passum. ff ꝙ met. cau. non est verisimile.

i Præsidentis.] summi Pontificis, vel alterius ab eo dari.

k Cōparitionē.] personaliter faciendam.

l Prolixius.] arbitrarium habita tamen consideratione impedimenti, & qualitatis negotij. Placet hoc Ioan. Mon. & Archid.

pus a huiusmodi (coram nobis, vel alio, seu aliis deputando, vel deputandis à nobis, si admittenda videbitur b (teneantur apud c sedem ipsam facere plenā fidem: d Nisi vel e infra eosdem viginti dies seu prædictos quindecim, f eo casu tantum (cum ad prędictam causam propositā, g vt prędicitur, & admissam probandam concessi fuerint) talia, & tam verisimilia h proponi contingeret, quę † iudicio pręsidentis, i electos ipsos ab infrascripta pœna merito excusarent: & propter † q forsitā videretur eidem ad prędictam comparitionē k tempus prolixius l indulgendum. ¶ Insuper etiam eo casu, quo ad personalē electorum comparitionem excusandam, aliquam iustam causam proponi contigerit, vel m admitti: nisi tunc n infra idem tempus o iusto impedimento p cessante, per procuratorem q ad pręmissa r omnia sufficienter instructum: † & nihilominus s ipsa causa cessante t (vt pręmittitur) se personaliter pręsentauerint: u electiones de ipsis factas, eo ipso virib. va-

† Not. nō nūciū, sed istructū procuratorē mittendū, ubi persona cōparere nō pōt. Bart. in l. 2. ff. de diuer. & tēpo. prescr. Phi. Fon.

+ al. ita, q in iudicio. &c.

al. ita: & ꝑ hoc quod forsitan, &c. ed in antiqs odicibus, ut plurimū legitur ita, & ꝑ ꝙ, &c. Idē Do. & hilip. uide Bal. in l. 1. in r. C. de iur. alum. Fon.

a ¶ Tempus huiusmodi.] viginti dierum.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

b ¶ Videbitur.] quid si dum iudex deliberat, an sit admittenda vel non, labitur tempus: nunquid nocet electo? Credo ꝙ non 2 secundum Gar. & Gul. sup. de appell. ex insinuatione. 2. q. 6. biduum. C. de tem. appel. auth. sed & lis [canonizata. 2. q. 6. Idem. Io. Mo. & Arch.]

c ¶ Apud sedem.] ergo non alibi, nisi forte iusta causa suaderet contrarium inf. e. vers. electos.

[Gl. seq. soluit quæstionem, an opponens, &c.]

d ¶ Fidem.] per testes, vel alium legitimum modū probandi, de rest. spol. cum ad sedem, & si ex parte electi ꝓbetur iusta cā absentiæ, & opponens vult contrarium dicere, bene audietur; ne quis per testes falsos obtineat de testibus præsentium, & quia probare volenti mos gerendus est. ff. de probat. circa. iudex tamen accelerare debet quātum potest: quia hęc est eius constitutionis mēs, secundum Gar. & Gul.

e ¶ Nisi vel.] hic est vers. & exceptio ab eo, ꝙ dictum erat, quod debeant electi personaliter comparere, alias cadant a iure suo, & hoc verum est, nisi, &c. & hoc probat littera. inf. comparitionem.

[Gl seq. quærit, & soluit.]

Dilationes iuris an possit iudex abbreuiare, uel prolongare.

f ¶ Quindecim.] qui dantur ad probandam causam propositam. Sed nunquid iudex datus a Papa illos dies poterit abbreuiare vel prolongare? Dic ꝙ nō, sm Gul. & Gar. & Io. Mo. & Arch. cum sit tps limitatum a iure, sicut nec dies qui dantur ad appellandum. 2. q. 6. anteriorū, & qui dantur ad in integrum restitutionem petēdam. C. de tēp. in integ. rest. l. superuacuā, & facit cle. de in int. rest. ab ecclesia: gl. probat Phi. Bar. in l. 2. de re iud. Fon.

[Glo. duæ seq. soluunt tria dubia.]

g ¶ Propositam.] qui eam proponit, dēt habere mandatum, alias non vr huic cōstitutioni satisfactum cum inf. dicatur, per procuratorem ad præmissa, &c. si tamen gerens negotium sine mandato excusat, & admittatur, si electus ratum habet infra hoc tps, infra quod se debuit excusare, credo ꝙ sufficit. ff. rem rat. hab. l. pen. & facit, quod dixi sup. eo. quam sit.

ADDITIO. Idem dicunt Gar. Ioan. Mona. Archid. ꝙ

m ¶ Vel.] pro, &c.

n ¶ Tunc.] i. cum iusta causa proponitur, admittitur, & probatur.

o ¶ Tempus.] infra quod debuit electus personaliter cōparere.

[Gl. seq. tractat an ipso iure, &c. & instruit iudicem, ne acceleret.]

p ¶ Impedimento.] & sic in pœnam non incidit, si iustum impedimentum aduentum procuratoris impediuit. 3 Et credo sm Gar. & Io. Mon. & Arch. ꝙ seruetur illæsus ipso iure sine aliquo restitutionis auxilio per hanc litteram. Si autem electus infra tempus nec venit, nec misit, & aduersarius præsens petat pronunciari ipsum in constitutionem hanc incidisse: iudex in hoc casu bene faciet non multum accelerando: maxime si sit spes de vicino aduentu sup. de do. & contu. cum dilecti, sed si processerit iudex, & electus veniens probat impedimentum, propter quod nec venire, nec mittere potuit, restituetur contra processum. sup. de re iud. cum Berthol. ff. de damn. infect. si finita. §. si forte. Hoc placet. Ioan. Mon. & Archid.

3 Vel ipsius constōnē, ut qa in carcere tenēt electus taliter inclusus ꝙ nec ꝓcuratorē cōstituere pōt. Io. And.

q ¶ Procuratorem.) specialis casus, cum alias in arduis impeditus non cōpellatur procuratorē constituere. sup. de proc. querelam, vbi de hoc, & 5. q. 3. si ægrotans.

r ¶ Ad pręmissa omnia.) s. proponendū, & probandum iustam causam absentię, & petendā confirmationem, & prosequendam electionē. Et sic nota, ꝙ proponēs causas absentię, debet habere mandatum, ut sup. dixi.

s ¶ Nihilominus.) i. non obstante ꝙ procuratorē misit.

t ¶ Causa cessante.) impedimenti, ꝑ ꝙ (aliàs, propter q) electus se personaliter pręsentare non potuit.

(Gl. seq. reci. per q. an habere debeat omne tps, &c.)

v ¶ Pręsentauerint.) dato sibi post impedimēti cessationē omni tpe, quod a principio hac constitutione dabatur, vnde habebit mensem ad se parandum, & tps arbitrariū, & adhuc 20. dies, & hoc uoluit dicere superior littera, ut pręmittitur. Et quod dico de mense, qui datur ad iter arripiendum, intelligo cum tale fuit impedimētum, quod non solum iter, sed paramentum etiam impediuit, secundum Gar. Io. Mo. & Arch.

[Glo.seq. reci.per tres quæstiones,quis prouideat, an appelletur,&c.an electus contra coelectum audiatur.]

a Priuatos.] & pertinet prouisio ad Papam secundum Gar. 1 cum mēs cōditoris fuisse videatur, ex quo negotium esset in curia,ꝙ Papa prouidere dēret,aliàs nō esset celeris ecclesiarū expeditio, & ex ptātis suæ plenitudine pōt facere quod vult: sed de iure credo contrarium,& dico, ꝙ si canonici deliquerunt in personā vel formā tūc locū hēt decret.ſ. eo.q̄ quā. Si autē non deliquerint, electio reuertitur ad eosdē. inf.eo. si electio. Nec dicā contrarium ī hoc casu: cū non reperiā expressum: nec per subauditiones sūt iura reuocanda, vt dixi sup.e.§. in gl. ex quo autē. nec obstat Cle. vt lit. pen. si duob. q̄ non loquitur in electis, vt ibi patet in princip. & vide ꝙ ibi not.gl. secus.Si aūt iudex datus a Papa pronunciat electum incidisse in hanc constitutionem, si constat eum non incidisse, si autē convel est dubium, admittetur eius appellatio, stat eum incidisse, non admittetur,quia à pœna legis, vel canonis non appellatur,supra de appell. quia nos,ff. Et si elede verbor. sign. si qua pœna.sm̄ Guli. & Gar. ctus priuatus hac constitutione opponat se alteri electus, vt vnus de capitulo,admittendus videtur: quia exclusus ab illa parte, vnde ab illa parte,vnde liberi, admittitur ab illa parte, vnde legitimi,ff.de suc.edic l.1. §. quibus, quod intelligo verum,secundum Gar.si in alio capite sat sfactum est constitutioni: quia personæ instructæ missæ sunt:priuatus est enim solum iure sibi quæsito per electionem, vt dicit hæc littera.

1 Idē Arch. qui dicit, ꝙ sic seruat curia.Io.Andr.

m Prouenire.] & licet per talem procuratorem posset instructio prouenire: nihilominus veniunt hæ personę, sm̄ Gul.Gar.& Arch. & facit quod dixi in prin.super verbo,periculosis.

Gloss.seq.reci.per tres quæstiones.]

cuantes: ipsos omni iure (si quod eis per electionem huiusmodi quæsitum esset) decernimus esse priuatos a ¶ Electos vero, qui se sine actis,iuribus & munimentis suis, & processus suos contingentibus personaliter, vel per procuratorem (vt præmittitur b) præsentauerint, ea volumus ex contemptu constitutionis huiusmodi, eo casu c pœna percelli,vt pro exhibendis illis,alibi q̄ apud sedē ipsā (nisi ex iusta cā d) nō possīt dilationē aliā obtinere. ¶ Ad hæc e vt diligens inquisitio super electionibus, f & eligentibus, g & electis, h ac aliis præmissa i contingentibus, plena K informatio possit haberi (quam informationem Per procuratores, qui ut plurimum constituuntur absentes, l & processus ignari) cursus causarum nō sentit de facili prouenire, m de ipsis electoribus duæ n personæ ad minus, super negotio ipso, vt de electis præmittitur, o sufficienter instructę (quando electionem concordem p esse contigerit,) infra idem tempus, q p † capitulū expensis r bonorum ad Prelatū ipsius ecclesię,de cuius ele

n Duæ personæ.] hæ personæ procuratorium ab eligentibus habere debent 2 vel aliàs apparere quomodo trāsmissi sint, ar. sup. de hær. cū ex iniūcto,& si istę personæ non venerint, electus tñ vult plenā instructionem facere per alios, sufficit quo ad se, sed non quo ad electores: quia pœnā incurrent, inf.eod. §. ceterū. Et si personæ instructę venerint,& ante instructionem causę decesserīt,postquā sciuerint hoc eligentes,tenentur aliàs personas mittere infra tm̄ tp̄s, quantum superius est taxatū, aliàs propter nouum contemptum pœnam incurrēt: licet à principio negligentes nō fuissēt ad instar eius ꝙ dicitur de electo. supra.eod.§.proxim.versic.insuper.

2 Ad instructionē potiꝰ q̄ confirmationē petendā uel contradicēdum aduersario sm̄ Arch.

† Hęc periodus in antiquis codicibus ita hēt, per capitulū in expensis de bonis ad Prelatum ipsius ecclesię de cuius electione agit, pertinētibus si sint discreta,aliogn de cōib. Vel per ipsū capitulū aliūde ꝓuisis, si de ipsis, &c.

o Premittitur.] ergo venient cum actis,iuribus, & munimentis,ad idem inf.§. prox.

ADDITIO. sm̄ Gar.Idem Io Mon.& Arch.Posset.n. contingere secundum eos,ꝙ electus non deferret munimenta, & sic etiam istis non deferentibus causa instrui non posset Io.Andr.

b Præmittitur.].s.in casu, in quo mittendo excusatur.

c Eo casu.] s.qñ veniunt,vel mittunt sine actis.

d Ex iusta causa.]vt quia instrumentum detulit, & amisit,vel aliqua de nouo opponuntur, vt dixi sup.in gloss. vt dispensatio,quæ est gl.vlt.sup.in proxima parte.

e Ad hæc,] tertia pars,postquam dixit ad quid tenentur electi,dicit ad quid tenentur electores, & dic ad hæc, id est præter hæc.

f Electionib.] vt si forma decr. quia propter. fuerit obseruata,& quæri debet distincte de quolibet ipsius decretalis articulo,de quo in dubium reuocatur.

g Eligentibus.] vtrum excōicati maiori, ab homine suspensi,priuati a canone, hi.n. eligere non possunt, sup. eod.cum in cunctis,&c.cum inter R.de consuet.cum dilectus,cum si.Item de aliis, quę circa hoc fuerunt in dubium reuocata.

h Electis.] inquiretur circa hoc de his quæ habes supra eo.cum in cunctis.& 15.dist. vsque ad 49.

i Præmissa,] electiones,electores,& electos.

k Plena.]per hanc litteram,& sequentem dico sm̄ Gar. & Gul.& Io.Mo.ꝙ si mittantur canonici,qui tamē non interfuerunt negotio,quod non sufficit. cum & infra dicatur,ex ipsis electoribus,&c.

ADDITIO. Tamen vt dicit Archidiaconus,non est necesse quod fuerint compromissarij, vel scrutatores. Ioa. Andr.

l Absentes.]quod alias esse potest, inf. de procur. licet.

p Concordem.] licet 3 quidam dicant electionem concordem,quę a maiori parte capituli facta est: Tu dic sm̄ Gul.& Gar.& Arch.concordem quando omnes consentiunt nemine discrepante. Ille.n. intellectus est contra significationem vocis,& probatur hoc inf.§.prox.& inf. eod.quorundam.

3 Electio qū dr̄ concors.

[Glo.seq.reci.per questiones,quid si electus sit remotior,uel propinquior,uel in curia, uel si sint duo, quorū alter solus sit in curia.]

q Idem tempus.] infra quod electus debet personaliter comparere,& si electus sit remotior q̄ electores, sufficit quod personę instructæ ueniant. inf. id tp̄s, infra quod electus remotior uenire debet,sm̄ Gul.& Gar. si aūt electus esset propinquior: dico eligentes habere mensem, & tp̄s arbitrarium, & 20. dies,ad impossibile enim non obligatur.inf.de reg.iur.nemo,cum suis concor. & verba sunt ciuili modo intelligenda,ff.ad exhib.l.penul. & dico secundum Gul. & Gar. quod si in curia sit ille, qui est electus,ultra montes,habebunt personæ instructę tēpus ad ueniendum,quod haberet electus,si esset in ecclesia,& curreret a die eis notificati consensus exhibiti, tutius tamen esset, quod cum mittunt pro consensu mitterent etiam personas instructas secundum formam huius decr. tñ licet hoc non fecerint,non incidunt in pœnam. Qualiter.n.arctari debent ad prosecutionem causę donec sciant an electus consentiat. Item dico secundū eosdem,quod si duo sunt electi, quorum unus est in curia, alter in ecclesia, ille qui est in ecclesia, statim post suum consensum exhibitū arctatur hoc tempore, cū.n. decr.ista dicat,post consensū,&c. stabimus textui,nec dicemus ꝙ hēat uel possit expectare cōsensū alteriꝰ electi.

r Expēsis.]necessariis,& moderatis, ut sequit in seq. §.

Glo.

ctione agiṫ, pertinentium, si sint discreta: a alioquin b communium: vel per ipsum capitulum aliunde c prouisorum, si de ipsis discreti, vel communibus tunc haberi non possint, d ad omnia instructæ plenarie, transmittantur. e ¶Si vero f in discordia electio, vel electiones ipsæ processerint: tunc duæ g personę ad minus de parte qualibet, (cum sint plures) h uel de parte electi (cũ electio una processerit) in necessariis i & moderatis expensis electorũ; Quas si electi exhibere cõtempserint k (nisi forsan ipsos facultatum impotentia l pro qualitate negotii excusaret) omni iure ipsis ex tali electione quæsito priuentur. m Et † quando vnicus n est electus, cui aliquis vel aliqui se opponunt; o eo casu tá-

1 Vide Bar. in l.4. §. actor. ff. de re iud.

[Glo.seq.soluit dubiũ: secundo quærit, & soluit.]

a Discreta. 1] Si autem aliqua sint discreta, aliqua cõia: fiant de discretis pertinentib. ad platum, si sufficiunt: alias quod deest, per hanc literam de cõibus suppleatur sm Arch. & Ioan. Mona.] Sed si de bonis ecclesiæ plus recepit vnus, quam alter: dabit ne tm̃ vnus, sicut alius Dicas sm Gar. ꝙ est triplex genus expensarum: in expensis, quæ fiunt in causis vel negotijs gñaliter ad totãm ecclesiam pertinẽtibus fit contributio secundum facultates, vt q plus hẽt, plus soluat. de cens. sopitę. & c. cũ instãtia. sicut in naui iacturæ summam pro pretio rerũ distribui oportet: & qui plures res saluabit plus cõferet. ff. ad l. Rho. de iact. l.2. §. cũ in ea. ver. iacturæ summam. Aliæ sunt expensæ pertinentes tantum ad bona discreta, puta ad dignitatem: tunc de illis bonis discretis fieri debent expensæ, dummodo sufficiant. In expensis vero, quæ pertinent ad bona communia; de communibus hæ fieri debent. hoc satis probat hæc litera, secundum Gar.

b Alioquin.] id est, si bona discreta non sunt.

c Aliunde.] ꝓhendo mutuũ, 2. cũ manifesta sit in hoc ecclæ vtilitas. 10. q.2. precariæ. 12. q.3. quicunq; vel si id cõmode fieri nõ pt: a diœcesanis clericis charitatiuũ petant auxilium. de censi. cũ Apostolus. §. prohibemus: tractatur. n. subditorum salus. 61. dist. miramur.

Nõ tñ alienabũt bona ad epm pertinentia. 22. q.2. si qua de rebus. Arch. Io. And.

ADDITIO. Idem Ioan. Mona. & Archid. alleg. 8. q.2. c.1. & 2.

d Non possit.] commode ff. de verb. sig. nepos.

e Transmittantur.] non ergo sufficit eligere, nisi transmittantur. Si ergo electi primo nolunt ire, alios eligant & transmittant: illi autem electi, qui venire noluerint, hac pœna tanquam culpabiles puniantur. ĩ. §. ceterum, quod enim fit a maiori parte capituli, minor pars sequi tenetur, nisi rationabile quid ostendat. de ijs quæ fiunt a maiori par. c.1. vnde venire tenebanṫ: ad idem. 3. q.1. nulli. 7. q.1. quia frater. 16. q.1. vos autẽ fratres. & quod ibi notatur.

ADDITIO. Idem Ioan. Mon. & Arch. Et scias ꝙ non excusantur pro eo, quod sint alij in ecclesia ad hoc officium digniores, vt not. 11. q.3. quid ergo. & 23. q.1. c. vlt. Ioan. And.

f Si vero.] quarta pars ponit quid iuris de missione personarum quando electio facta est in discordia.

g Duæ personæ.] compareant: quod est. ĩ. & si istæ ꝑsonæ se aduersario in iudicio ꝯstituant, n hilominus instruere possunt; cum & infra dicatur, opponentes, instruũt, nec sunt isti proprie testes: sed instruunt causam cum actis, iuribus, & munimentis, & per hoc instruetur Papa, vel auditor in facti veritate.

ADDITIO. Idem Ioan. Mona. & Archid. qui dicunt cum Gar. ꝙ si omnes instructores vtriusque partis instruunt, vt testes: & ꝯcordant omnes, vel maior pars: creditur eis. de test. c. in nostra. Si vero non concordat pars maior, creditur eis ꝯ partem suam, sed nõ ꝯ partẽ aduersam, cum sint suspecti de excep. c.1. & 2. q.7. testes, nisi dolose dicerent contra partem suam. su. de simo. nobis. Ioan. And.

h Plures.] electiones & intelligas siue sint duæ, siue plures: dummodo omnes suas prosequantur electiones, secundum Gar. Io. Mona. & Archid.

i Necessarijs.] quæ sunt illæ, quib. non factis res peritura erat, vel deterior futura; Vtiles quæ meliorem causam faciunt, & deteriorem esse non sinunt, ff. de verb. sign. l. impensæ. & dico sm Gar. quod placet Archid. & Io. Mon., ꝙ condictione ex hac decret. electi non tenebuntur ad vtiles, cum de necessarijs tantum dicatur: sed actione negotiorum gestorum bene. ff. de nego. gest. sed an vltro. sup. de procura. cum pro causa.

[Glos. seq. quærit, argu. pro, & contra. & soluit.]

k Contempserint.] Sed an teneatur offerre, an sufficiat ꝙ paratus sit soluere, dubitatur; & videṫ ꝙ teneatur offerre. C. de contrahen. & com. stipu. magnã, ff. de leg. commiss. l. si fundus. ad fi. vbi diciṫ, quod offerre tenetur, alias in pœnam incidit. & sup. de loc. potuit. Arg. contra. ff. quorum legatorum. l. fi. §. 1. ubi dicitur, ꝙ sufficit si paratus sit satisfacere, nec tenetur offerre: sed moram potenti non facere, ff. de oper. liber. cum patronus, ff. de damn. infect. l.4. §. hæc autem. Sol. dico secundum Gul. & Gar. per iura vltimo allegata, & per decr de iureiur. breui. & infr. de sent. excom. cum medicinalis. §. quisquis. versi. exemplum, & per literam istam, quæ dicit, contempserint, ꝙ sufficit si soluere sit paratus. & contraria loquuntur. cum statuta est dies, quæ interpellat.

Contẽnere nõ dr̃, q nõ interpellaṫ.

[Glo. seq. recit. per quæstionem, quis soluat expensas in casu impotentiæ, vel voluntatis.]

l Impotentia.] & tunc expensas dare tenentur electores, ubi natus postulatum excusat, incumbit hoc onus postulantibus inf. §. penult. a simili, ubi ius excusat electum, incumbit onus expensarum electoribus, & satis hoc patet inf. proxi. ver. vel si personas & idem dico, si electi possunt, sed nolunt has expensas soluere per alleg. versi.

m Priuentur.] per sñiam: vbi enim vult decre. hęc, ꝙ sit canon latę sñiæ, bene hoc exprimit, ita & hic fecisset, si hoc voluisset, sup. de deci. ad audientiam.

ADDITIO. Non tamen punientur isti ut transgressores canonis pœna depositionis, de qua. 4. dist. denique §. fi. cum hic sit certa pœna statutá. ff. de pę. sanctio. Nec debet quis duplici pœna puniri de iudic. at si clerici. in fi. secundum Gar. & Io. Mona. Ioan And.

† Hæc periodus vt plurimum in antiqs exẽplarib. legiṫ ita: Et qñ vnicus ẽ elect9, cui aliq se opponũt in expẽsis ipsorum ppriis eo casu tam opponens, quã opponentes hmõi si duo tm̃ uel si plures duo ad minus ex ipsis opponentibus in expensis ipsorũ opponentium, plene, &c.

[Glo. seq. recit. per q. quid si sint plures electi.]

n Vnicus. si ergo sunt plures electi, dico per hanc literam, & per illam infra §. proximo. opponentis, vel opponentium, cum unicus est electus, quod opponentes venire non tenentur, ista enim decretal. non compellit alios uenire, nisi electos, postulatos, & personas instructas, & opponentes, cum unicus est electus: a uerbis ergo non recedam, immo verbis edicti deseruiam. ff. de legatis 3 non aliter. supra de rescriptis, susceptum. eodem l. br. & hoc intellexit Guliel. & Gar. de his opponentibus qui sunt de electoribus pro illis enim ueniunt electi, & personæ instructæ: sed si aliqui sint opponentes præter electores, puta diœcesani, clerici, uel alij quorum intersit, ipsi uenire debent; sed eadem ratione qua supra dici posset, quod in eis locum non habeat hæc decretalis, sed illa supra eodem, statuimus.

Opponentes an cogantur per constitutionem cupientes, venire ad sedẽ Apostolicã quando sint plures electi.

o Opponunt.] in formam, vel personam, aliquid obijciendo. sup. eod. c.1.

[Gl. seq. quęrit quid de episcopo.]

Opponens 5 electum uel postulatum, si sit eps, an teneatur personaliter cōparere ex mente constitutionis, cupientes.

opponens [a] quam opponentes hmōi, si duo tantum, vel si plures, duo [b] ad minus ex ipsis opponentibus, expensis [c] ipsorum opponentium propriis plene (vt dictum est, cum actis & munimentis) instructæ [d] cōpareant: [e] vt per præmissas personas, vel negotium plenarie instrui, [f] vel sedes eadem valeat informari: [g] an ecclesiarum vtilitate pensata, & aliis [h] inspectis circumstantijs, super habendis aliquibus probationibus, seu quibuscūque alijs, sit alibi [i] facienda commissio: vel (æquitate suadente) partes potius apud sedem ipsam in probationibus, & aliis sint arctandę. [k] Ceterum [l] si eligentes electiones [m] ipsas concorditer, vel in discordia celebratas, infra octo [n] dies, postquam commode poterūt, electis [o] pręsentare distu-

a ¶ Opponens.] dicit Gul. & Gar. ꝙ si archieps, vel eps se opponit, personaliter venire non tenetur: quia durū esset, quod occasione huius oppositionis suam ecclesiā, vel prouinciam derelinquat: & ideo sufficit si procuratorem mittat sufficienter instructum, tanquam iusta & rationabilis causa eum excuset. infra. §. proxi. vers vel si personas & ꝰ. eod. §. pe. vbi nō astringit personaliter venire eccle siæ alligatum, etsi postulatus fuerit.

[Glo. seq. soluit, q̄d si sint plures: solutioni opponit, & rn̄det.

b ¶ Duo ad minus.] si aūt decē sint opponentes, & diuersa crimina opponunt: vt pote vnus adulteriū, alius homicidium, & sic de singulis: sufficit duos mittere sufficiēter instructos, secundū Gul. & Gar. cū hęc litera non distinguat: & sic satisfactum dicemus huic constitutioni: & inconueniens esset tot opponentes compelli venire, & electum per tot distringi. ff. de exer. act. ne in plures. licet sit arg contra quia si plures de vno crimine accusant magis idoneus eligitur a prætore: si autem de diuersis, omnes venire tenentur: nec admittitur vnus pro alio. ff. de accusa. si plures. C. de accus l. qui de crimine. Sed illud, quia vbi criminaliter de crimine agitur, non potest procurator [1] interuenire: sed hic agitur ciuiliter: & ideo secus. de accus. super his.

1 Vide Rubeum Alex. in tract. de potestate ꝓcuratoris in causis criminalibus.

c ¶ Expensis.] quas si dare noluerint, & ita nullus uenit, tanquam culpabiles puniantur. inf. §. proxi. ver. uel si personas.

d ¶ Instructæ.] respicit illud duæ personæ: alias instructi, & respicit illud duo ex opponentibus &c. & an illi duo contribuere teneantur, dixi infra eod. cum non deceat.

[Glo. seq. soluit, quid si vicissim sibi opponunt electus & opponens tempora non seruata: secundo quærit & arguit pro, & soluit contrarium: & allegationi respondet.]

Electus si obijciat opponēti, quod tpa constitutionis, cupiētes, non seruauit & opponens hoc, idem opponat electo, de qua obiectione primo discutiendum.

e ¶ Compareant.] infra idem tempus, infra quod electi uenire tenentur: ut intelligatur repetitum. s. de app. secundo requiris. & si electus obijciat opponēti, ꝙ tempora non seruauit: & opponens idem obijciat electo: primo discutietur de iure opponentis, tanquā de pręiudiciali. C. de adul. quoniam sup. de ordi. cog. tuam. prius enim personæ opponentium discutiendæ sunt. 33. dist. illud. de accu. c. 1. & simul de utroq; cognoscere non debet. sup. de iud. exhibita. secundum Gul. & Gar. dico tn̄, ꝙ iudex excluso contradicente, ex officio suo cognosceret utrum electus tempora seruauerit. sup. eod. cum nobis olim. in anti. Quid si opponentes a principio non uenerunt inf. tempora, sed post. & se petant admitti ad cap. q̄ de nouo peruenerunt, nunquid admittentur. Videtur ꝙ sic. sup. eo. c. 1. s. qui ma. accus. pos. cū in tua. Et ne per subreptionē, & c. sup. eo. in antiq. cū dilecti. §. nos uero. Sed dic ꝗ per hanc decretalem quæ excludit eum a tota li prosecutione processus: & qui contra te calumniatus est, nec de illo, nec de alio crimine te accusat. ff. de accu. si eum. 3. quæst. 10. si accusatorum. non obstat decre. ut circa. punitur enim ibi qui non expressit: sed exprimere non potuit quod ignorabat: hic autem punitur quia contempsit decretalis autem, statuimus, non obstat, quia ibi non priuatur prosecutione processus; sed in hoc punitur, ꝙ in eius absentia proceditur: ueniens igitur admittetur in eo statu, in quo causa reperietur: dicamus igitur hoc per dec. istam specialiter introductum. non obstat decr. cum dilecti. quia officium iudicis non deficiet, vt in prædicta decr. cum nobis.

f Instrui.] ita quod finiri possit.

g ¶ Informari.] quando non est tale quid probatum, per quod negotium decidi possit.

h ¶ Alijs inspectis circumstantijs. quid enim si per istos informatur iudex, ꝙ probationes de facili possunt haberi in curia: vel non nisi cum magna difficultate? Hoc inspecto vel commissionem faciet, vel ad probationem faciendam in curia compellet. Gar.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

i ¶ Alibi. 2.] ad quid fiet ista commissio, cum electus & opponentes ducere teneantur oīa munimenta faciendis; sed ista commissio fit taxatione probationem faciendarum per testes, quos ad curiam ducere esset difficile de fideius. constitutus, 2. qu. 2. c. vlt. Gar. & Gul. & idem posset intelligi si haberet probare per instra, quæ secum ducere non potuit, puta priuilegium quod alterius erat, non suum nec illud habere potuit, vel impeditus fuit per aduersarium, quo minus habere posset, vel similia ad hoc de fide inst. cōtingit. & c. accepimus. de test. cogen. peruenit. 1. Gulie.

2 Gl. seqtur. Phi. & ipsa ꝓcedit, nisi testes essent examinati, tūc ꝓducent attestationes c. corā. s. de l integr. rest. Fon.

K Arctandæ.] scilicet testes compellendo ad curiam venire. s. de testi. cog. c. 2.

l Ceterum.] quinta pars.

[Glo. seq. reci. per q. an in alijs electionibus locū habeat quod hic dicitur.]

m Electiones.] scias secundum Gar. quod hoc quod hic dicitur, habet locum non solum in electionibus cathedralium ecclesiarum vel regularium, de quibus hic loquitur decr. sed in omnibus alijs electonibus: de q̄b. s. in princ. decre. Nicolaus corroborat quod statuerat Gregorius cum hac temporis moderatione, Gregorius tu, autem de qualibet electione loquitur, sic in qualibet electione locum habebit moderatio.

Eligentes q̄ non p̄sentant electionē infra tps debitū, qua pœna puniantur.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

n Octo dies.] & si exiuerunt competenti tempore ad præsentandam electionem, excusabuntur propter superuenientem casum; si autem exiuerunt eo tempore, quo venire poterant, vtendo diplomate, impedimentum superueniens non excusat eos. ff. si quis caut. l. 2. §. si quis. s. eo. cum in veteri. secundum Gul. & Gar. Phil. sequitur. glo. Fon.

[Glo seq. reci. per q. an sufficiat procuratori præsentasse, & distinguit.]

o Electis.] si autem præsentarent generali procuratori electi, non sufficit, quia temporalis hæreditas per talem non acquiritur. ff. de acquiren. hæred. per procuratorem multo minus spiritualis nec matrimonium [3] carnale per talem contrahitur. infra de procu. c. vlt. ff. de rit. nupt. generali. ergo nec spirituale, quod est verum nisi electus ratum haberet infra id tempus, infra quod sibi debuit præsentari. ff. rem rat. hab. l. penult. Si autem præsentarent procuratori ad hoc speciali sufficit per eadem iure, ad hoc infra de præben. accedens. 32. q. 2. honorantur. C. de acquiren. posses. l. 1. cum similibus.

3 De hoc ar culo quid tenendū vi doct. ī c. ꝰ. de proc & theolo gos lib. sent.

Glo.

lerint: ipsos, qui culpabiles [a] in hoc extiterint (quo ad se à processus prosecutione totaliter excludentes,) [c] omnib. beneficijs [d] suis, q̃ in ipsa ecclesia, [e] de cuius electione agitur, obtinent, per triennium continuum, ex tunc [f] inchoandum, volumus eo ipso fore suspensos. [g] Ad quæ si infra illud tps se proprio temeritate, vel alio q̃sito colore [h] ingesserint: illis ipso iure perpetuo [i] sint priuati. Vel [k] si psonas instructas, vt pmittit [l] etiã si opponetes, vel electi, [m] mittere vel venire, seu expensas ministrare [n] con-

[Glo.seq.quærit arg. pro, per vnam legem, & contra per canonem, & legem soluit, & contrario respondet.]

a ¶ Qui culpabiles.] si hoc ignoretur, quid erit? Videtur ꝙ nullus incidat in pœnã: qa sanctius est, &c. ff. de pę. absente, &c. Arg.5. qa si plures [1] pcusserint, & vnus solus lethaliter, & ignoretur quis: oẽs de occiso tenẽtur, 23.q.vl. cap.vlt. ff. ad l.Aquil. itẽ Mela. §. sed si seruum plures. Sol. lapsus temporis probat omnes culpabiles, nisi contrarium aliqui ostendant: puta de sua diligentia uel ꝙ miserunt, & missus fuit impeditus, vel negligens secundũ Gar. non tamen vr ꝙ negligentia missi excuset eligentes. j.eo.si cõpromissarius. 1.responso. nisi hic dicas contra per hoc verbũ, culpabiles. non obstat contrariũ: quia cũ sunt plures, & unus deliquit, & alter nõ, tunc habet locum lex illa, absentem; sed cum omnes deliquerunt, sed non æqualiter, tunc habeant locum iura pro hac parte inducta; nec enim potest aliquis innocens appellari, ut in l.absentem, secundum Gul. & Gar. [Arch. & Ioan. Mon.] hic autem omnes præsentare debebant, nisi ergo probetur contrarium, dicam omnes in culpa.

ADDITIO. Facit, quod scripsi. sup. de homic. significasti. 2. ver. quod si discerni Io. And.

b ¶ Totaliter.] per hanc literam dico, ꝙ nec electionẽ alterius partis poterunt impugnare, alias non essent totaliter exclusi. ad hoc inf. eo. versic. opponentes.

c ¶ Excludentes.] & sic exclusi sunt ipso iure, & si cum eis de facto processum est, [si postea excipiatur in medio causæ, de tali processu se iuuare non poterunt, iudex tñ ex illo processu posset animum informare, cum casus sit iste in quo procedit ex officio suo, ut pluries sup. dixi.

ADDITIO. Facit clem. eod. tit. constitutionem, in fin. & concor. Io. Mon. & Arch. Io. And

[Glo. seq. soluit quattuor dubia, scilicet quid de officijs, & quid si officiare nolunt, & an tunc possint eligere, & an eligi.]

d ¶ Beneficijs.] Non ergo officijs, & merito: pone enim quod fuissent omnes culpabiles, quis interim officiaret ecclesiam; Et si nollet isti interim officiare, per priuationem beneficiorum compelleret eos eps, si causam rationabilẽ non allegent, sup. de cler. non resid. inter quattuor uel saltem si vult eos ob multitudinem sustinere, secundum Guli. & Gar. de ipsorum beneficijs faciet ecclesiæ deseruiri, ut de cler. non resid. c. pe. & de ap. peruenit. Et si hac suspensione durante vacat ecclesia, eligere possunt, alias decr. cum in cunctis. sup. eo. tit. non priuasset eos specialiter hac potestate, ad hoc. eod. tit. cum Vintonien. eligi autem non possunt medio tempore in illa saltem ecclesia, in qua suspensi sunt, secundum Gar. & Gul. sup. eo. tit. per inquisitionem.

e ¶ In ipsa ecclesia.] nota suspensum a beneficio in una ecclesia, non propter hoc suspensum in alia. ad idem inf. eo. si compromissarius. in fi. & inf. de re. eccl. non alie. hoc consultissimo. & inf. de offi. eod. si canonici, secus in excommunicato, vel ab officio suspenso. 4.q.5. quisquis. 7.q.1. si quis presbyter.

f ¶ Ex tunc.] scilicet, post prædictos octo dies.

[Glo. seq. primo soluit duo dubia: secundo quærit an absoluat episcopus, soluit ꝙ non, & respondet contrario: tertio quærit, & soluit.]

g ¶ Suspensos.] est ergo canon latæ sñiæ, sic sup. eo. cũ in cunctis, & si eps esset, qui uocem hẽret, puta in electione metropolitani, [2] euitat hanc pœnã, cum de ipso non caueatur expresse inf. de sen. exc. quia periculosum, & j. eo. si compromissarius. §. hmõi. pœnam aũt superiorem non euitat, s. vt totaliter a prosecutione, &c. [Sed ad certum tẽpus, vt per inferiora patet. [Et si q̃ratur, an eps taliter suspensus possit absoluere? Dicendum est ẽm Gul. & Gar. ꝙ non, arg. decr. sup. eod. ca. 1. ibi, nullam, &c. & sup. de testi. tã litteris: ibi, donec nostrã mereantur, &c. facti .n. qõ in arbitrio est iudicantis: pœnę vero prosecutio, &c. 2.q.3. si quem. §. notãdũ, ff. de abol. l.1. §.2. iam .n. si diceretur contrarium, illuderetur huius canonis pœna & similium, quod inconueniens esset: non obstat dec. nuper. 5. de sent. excom. quia loquitur in excommunicatione ẽm Gar. vbi maius vertitur periculum, & ideo facilius remouetur, quia nullus, usque ad certum tempus excõicatur, sed donec satisfaciat, vel caueat, de verb. sign. ex parte in Christo. vnde vere loquendo ibi pœna non remouetur, sed quod ius statuit, adimpletur. Sed quid dices, si electio non fuit præsentata tempore debito, electus post notitiam iter arripuit, fecit expensas, postea pręsentatur sibi electio, electus reperit eam minus canonicam: non vult consentire. quæro, numquid electores teneantur ei ad expensas, quas facturus non fuisset, si ipsi debito tempore præsentassent? Dico ꝙ sic, secundum Gar. & Guli. alias electo per constitutionem hanc laqueus pararetur, ad hoc. ff. de peri. & commo. rei uen. l. vlt. C. de iud. sancimus, & inf. de offi. ord. si canonici. 1. respons. §. 1.

h ¶ Alio quæsito colore.] puta quia se ingerunt de alicuius superioris auctoritate. Vel pone exemplum. su. eo. auaritiæ, & quod dixi de superiore, intelligas qui id non possit concedere.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

i ¶ Perpetuo.] intelligebatur & si nõ fuisset appositũ, ex quo .n. priuantur, perpetuo priuati intelliguntur. C. de penis, seruus. 50. dist. c. 1. ꝙ dic ut sup. de cõsti. naut. c. ex litteris, & per hanc literã, perpetuo, dico ꝙ si eps ipsis priuatis ea vellet de nouo conferre, non posset. [3] ad idẽ sup. eo. cũ in cunctis, & c. licet canon. & c. auaritiæ, sup. eo. & melius inf. eo. c. commissa. 5. porro.

k ¶ Vel si] viso qualiter puniantur eligentes, si electionem tempore debito non pręsentant, est videndum qualiter puniuntur eligentes, si personas non mittunt instructas, & hic assume quod sequitur inf. s. destinare neglexerint.

l ¶ Vt præmittitur.] in §. ad hæc, & in §. si vero.

[Gl. duæ seq. quærunt opponendo de duob. similib.]

m ¶ Electi.] sed ad qd dẽnt venire personæ instructę, ex quo non uenit, nec mittit electus, cũ ex eo priuatus sit ipso iure? Rñdeo ut instruatur papa super toto negotio & forte possibile est ꝙ electus qui non uenit, impeditus fuit ad ueniendum & mittẽdum, & sic non est priuatus, sup. eod. uer. insuper, & super hoc ipso utilis esset instructio, & super alijs occurrentibus.

ADDITIO. Idem Arch. & Io. Mon. Item pœna electi locum non habet, nisi integro tempore elapso. inf. eo. commissa. 1. respon. & ecclesię instanti locum hẽt pœna eligentium. sup. §. ad hæc. saluo quod ibi not. in gl. infra, quod patet regulariter ex facto electi eligentes ex causari non posse. Io. Andr.

n ¶ Ministrare.] & ministrabunt tunc electores, qa ipsi tenentur mittere, & missi suis stipendijs non debẽt ministrare. 10. q. 2. precarie. sed ex quo electi contẽnũt ministrare expensas, priuati sunt. Ad quid ergo ueniũt personæ instructæ? Dic ut dixi sup. gl. proxima.

1 Vide Antonium Gomez. tom. 3. varia. resolut. ca. 3. de homic.

2 Vt suffraganei ecclesiæ Rauẽ. de consuetudine secundum Arch.

3 Idẽ de notariis, doctorib. ex delicto priuatis. Bal. in l. si manumissus. C. de lib. & eorum li. Fon.

a ¶ Neglexerint.]assume hic literam, & a totali quo ad se, &c. quæ est infra.
b ¶ Eos:]negligentes, & opponentes.
[Glo.seq. obijcit & sol.cui solutioni incidit obiectio.& quæstio, quibus respondet.

temnant) destinare neglexerint:[a] (nisi eos[b] capituli, uel contradicentium[c] paucitas, seu alia iusta[d] & probabilis[e] causa euidenter excuset: in quo casu procuratorẽ[f] sufficienter instructum mittere, & nihilomin⁹[g] cessante cā, dictas personas dirigere teneātur) & a totali (quo ad se) prosecutione processus, & à prouentuum beneficiorum; quæ in ecclesia ipsa obtinent, per triennium cõtinuum perceptione priuentur[h] opponentis, uel opponentium (cum vnicus est electus) contumacia[i] simili pœna[k] plectenda:[l] Nihilominus[m] tamen in p̃missis[n] casibus (quibus eligentes vel opponẽtes, quo ad se, processus prosecutione priuantur)[o] electis super hoc in prosecutione sui iuris nullũ[p] præiudicium generetur.

¶ Denique[q] cum ad postulationem concordem, vel discordem procedi contigerit, & aliqui[x] patientes in ordinibus, vel

c ¶ Contradicentium paucitas.] q̃uo hoc, cum nõ p̃nt esse pauciores quam vn⁹ vel duo, qui tñ venire tenentur.s̃.§ p̃xi.Rñdeo, q̃a non sunt alij qui ecclesiæ deseruiant nisi contradicentes qui sunt tam pauci, quod si mitterentur, non essent qui deseruirent ecclesiæ. Sed nonne sũt electores? Forte oẽs ꝯdicunt, puta, cũ superior prouidit: sed illi sunt pauci vel electores infirmi sunt, vel mortui vel absentes sunt, ita ꝙ nulli ecclesiæ deseruiunt p̃ter ꝯdicentes, & illi sũt pauci. Sed quot dicemus paucos: hoc relinquã arbitrio iudicãtis, si reuocetur in dubiũ, aliquæ enim ecclesiæ indigent pluribus seruitoribus, aliquæ paucioribus, & sic non potest electio exprimi ff. de solu.ratum, & quia respectiue quædam dicuntur pauca, & multa.45.dist.disciplina, inst. de iu.perso.§.fi.

ADDITIO. Dixit autem hic Gar. & placet Ioan. Mon.& Arch.quod quãdo contradicentes non possent mittere nisi vnum, illum mittere teneantur, arg.s̃.§. p̃xi. ver. & quando, ad hoc sup. de dolo & contu. cum dilecti. Et idem dicunt de personis instructis, quas eligentes mittere debent., vt s. saltem veniat vnus, & his casibus mittant procuratorem, vt sic, in quantum potest fieri, constitutioni satisfaciat. Io. Andr.

d ¶ Alia iusta.]puta, incursus hostium, infirmitas, nimia paupertas, ad hoc sup.§.prox.ibi.facultatum impotentia, vel est obligatus ecclesiæ cathedrali, vt episcopus vel archiepiscopus, vt sup.dix. Guli. & Gar.

e ¶ Probabilis.] infra tempus iudicis arbitrio taxandum probanda, ex quo hic non determinatur, secundum Guli.& Gar.ff.de iure deliber.l.1.

f ¶ Procuratorem.]etiã extraneum, qui non sit de electoribus, nec de opponentibus, vt declarat sequens litera ibi, dictas personas dirigere teneantur. Gar.

g ¶ Nihilominus.]si vero antequam cessaret impedimentum, esset negotium in curia terminatũ, non credo ꝙ personas dirigere teneãtur, cum iam instructioni vlterius non sit locus, ad quid ergo inanibus sumptibus se vexarent.ff. de inoffi.test.l.1.

[Glo.seq soluit tria dubia. s. quis priuet, quid si se ingerit, & quare aliud hic, quam supra.

h ¶ Priuentur.]per sententiam: & priuabit eos papa vel iudex ab eo datus, & hoc idẽ facere poterit ep̃s p̃prius, qui dẽt canones obseruare., & a subditis facere obseruari, & sacrorũ canonum est minister.21. dist.§.1. [Et custos.24.q.3.cum quib.in fi.s̃m Archid.] Et ideo nõ credo, s̃m Gar.ꝙ si in isto triennio se ingesserint, ꝙ sint priuati ꝑpetuo, vt sup.in alio casu, ex quo repetitum[1] non est, cum sit pœnale, & restringendũ, iudex tñ ex eo poterit eos punire. Sed quæritur quare in p̃cedenti casu priuantur, ipso iure, & hic per sñiam Dixit Gar. hoc iõ: q̃a papa reputauit eos amplius deliq̃sse: & quia hic est iã quasi iudiciale, & ibi quasi extraiudiciale; & iõ forte iudex non esset ita paratus ibi, vt hic

[1] Notat Phi. ꝙ in pœnalibus sequentia, non trahuntur ad p̃cedẽtia, nec ecõ si sic pœna extẽdere tur, Bar. in l. prætor, ff.ui bon. raptor Fon.

ADDITIO. Si. ꝙ not.de pœ.felicis, in ult.glo. I.An.
[Glo.seq.obijcit, & soluit.]

i ¶ Contumacia.]ut quia non uenit, cum sunt unus, uel duo, uel quia duos ex se non mittant, cũ sunt plures. Sed nonne ex istorũ repulsione posset sequi iniquitas: pone enim electũ indignum? Sol. licet isti repellantur, officium iudicis non quiescit, sicut & ubicunq; periculum animæ uertitur, supplet.s̃. eo. cũ nobis, de exceptio. exceptionem, & ibi publica ostenditur utilitas, ut in milite p̃curatore.C. de p̃cu.l.militem, & de his quę constant sibi tanquam iudici, de postu.prela. bonæ.3. ubi de hoc & supplet ea quibus omissis non ualeret processus, de lib. obla. c. 1. & de lit.contest. c. unico. cauere ẽt dẽt iudex, ne sibi illudatur, ff. de iud. si prætor. & ne in uanũ partes vexẽtur.sup.de offi.deleg. sup q̃onũ, §.porro

[ad fi.
[Glo.seq.obiicit, & dupliciter soluit.]

K ¶ Pœna.]excludnntur ergo a prosecutione processus, & beneficijs per triennium priuabuntur: Sed isti opponentes quare puniuntur in beneficijs, nonne a sua oppositione sine pœna desistere possunt? intellige s̃m Gar.& Gul.[idem Mon.& Arch.] hoc de illis, qui in sua oppositione persistunt, vel recedunt ab eo tempore, & modo quo ab ea recedere non potuerunt, inf. eo.ab eo.sup.eod.quamuis, & c.statuimus.

[Glo.seq.soluit duo dubia.]

l ¶ Plectenda.]argue secundum Gar. & Gul.quod non est canon.latæ sententiæ, quo ad hoc, & dixit Gar.ꝙ isti opponentes per modum denunciationis possunt dicere electionem nullam, arg.sup.de accusa. veniens, & c. prælatorum[2] sed per modum oppositionis, uel exceptionis non: quia à totali prosecutione, &c.officium tamen iudicis non cessat. ut pluries dixi.

[2] Arch. alle. de iureiu. ad nostram 2.& c. & si Christus. melius facit ca.quẽadmodum. Ioan. And.

ADDITIO. In duobus quæ ponit hæc glos. concordant Io.Mon.& Arch.

m ¶ Nihilominus.]i.non obstante ꝙ illi excludũtur.

n ¶ Præmissis.].s.cum eligẽtes excluduntur: q̃a electionem non præsentauerunt: vel personas instructas non miserunt, & etiam cum opponentes puniuntur: quia hanc decre.non seruauerunt. Io. Andr.

o ¶ Priuantur.]supple, vel priuari mandantur, propter casum præcedentem.

[Glo.seq. quærit & soluit distinguendo §. Deniq;]

p ¶ Nullũ p̃iudiciũ.]& ita extraiudicialis negligẽtia eligentiũ non nocet hic electo. Sed nũquid p̃cessus eligentiũ habitus ꝯ ipsos nocebit electo, vel aliis q̃ in iudicio non fuerũt? Dic s̃m Gar. ꝙ electo scienti p̃iudicabit, ignorãti non.3.q.6.p hęc q̃ppe. s̃.de dolo & contu. cum olim.s̃.de reiudi: q̃uis aliis aũt quorũ interest, nõ quia sint electi: sed aliter nocet & scientib. & ignorãtibus, vt in actione populari dr̃, in qua processus contra vnũ præiudicat alijs ẽt ignorantibus, nisi doceant de collusione, vel de proprio interesse, ff. de accus. si cui.ff.de iureiur.eum qui.§.in popularibus.

Processus agitatus contra eligentes an præiudicet electo. Phi

q ¶ Deniq;]sexta pars, & s̃.plene dixit qualiter dẽant se hẽre eligẽtes & electi, & ẽt opponẽtes, mõ vult dicere, qualiter se dẽant hẽre postulãtes, & postulati. Gar.

x ¶ Et aliqui.]& pro id est, uel proprie.

[Glo.

ætate [a] defectum, vel his similes, [b] postulentur [c] (non qui alijs ecclesiis alligati [d] liberum non habent sine nostra [e] permissione volatum; circa quos taliter alligatos, nihil de veteris [f] iuris obseruantia immutamus) postulatos [g] huiusmodi, & postulantes eosdem, ea moderata [h] districtione perstringimus, vt eo saluo, quod postulati huiusmodi, nec suis postulationibus præstare consensum, [i] nec (vt de electis dictum [k] est) exhibere expensas aliquibus [l] teneantur: sed postulantes ipsi concorditer vel discorditer, expensas ipsas personis talibus subministrent: [m] postulatos inueniendo (si non dissenserint) [n] & postulantes in mittendo personas instructas [o] (vt in concordi, vel discordi electione) per omnia, vt supra præmittitur, [p] moderatio præmissa constringat; & negligentes [q] statuta ibidem, similis [r] pœna percellat: nec [s] per hoc, quod de postulatis pro celeri [t] ecclesiarũ expeditione statuitur, postulationes ipsæ minus depẽdere, intelligãtur a gratia, [u] quã antea dependebant.

¶ Porro [x] in singulis casibus supradictis, in recuperandis, vel reddendis [y]

[Glo. seq. dicit quis dispenset.]

a ¶ Vel ætate.] qui patiantur in his defectum, collige. sup.eo.cũ in cunctis, & c.licet canon.sup.de æt.& qual. præterea.cum patientib.aũt defectum in ordinib.dispensant epĩ, in prædicta decr.præterea.& eo.ti.tuam. in epatibus Papa. de offic.legat.ꝙ translationem. de excessib.præ'.sicut vnire. [De hoc dixi de ætate, & qualit. a multis, super 3. gl.] Cum patientib. defectum in ętate quo ad epatus solus Papa dispensat. sup. eo.tit.in antiq. cũ nobis olim §.fi.quo ad dignitates tene qđ hẽs ĩ.de æta. & qual.c. vni. 1 Quo ad parochiales ecclesias, tene quod habes. s̃. eo. licet canon.

1 Q̃ hic no. Io.Mon. An do toris op'. illu excuset, cũ quo per epm fuerit dispensatũ, ibi dicã sup verbo, dispẽsare in fi. gl. Io. And.

b ¶ Similes.] Vt illegitime nati s̃. eo. innotuit.in antiq.

[Glo. seq.recitetur per quæst. quid si spectet immediate.]

c ¶ Postulentur.] intelligas istum.§.indistinctè, siue mediatè siue immediate pertineat, vel appelletur, siue non: quia ex quo non potest alius dispensare, quo ad hoc immediatè dicentur pertinere. Item cũ postulantur ad regulares ecclesias, & appellatum est, vel immediatè pertinent ecclesiæ: vel talis est casu, in quo nõ põt alius q̃ Papa dispensare: quia tunc quo ad hoc immediatè pertinere dicentur.

d ¶ Alligati,] vt epĩ, archiepiscopi, vel similes. Quid in alligatis inferioribus ecclesijs, puta abbatibus exemptis? Olim erat dubitatio, an tales deberent eligi, vel postulari: quæ terminata est inf.eo.si abbatem .s. quod debent eligi: & sic non habet locum iste §.

ADDITIO. De episcopis, qui renunciauerunt loco, non ordini, an sint eligendi vel postulandi: tenent hic Gar. Io.Mon.quod sunt eligendi: sed Arch. tenet, quod sunt postulandi: tene ꝙ distinguendo dixi sup.de renun.post translationem.super gl.Io. And.

e ¶ Nostra.] non ergo loquitur de his, qui sunt talib. ecclesijs alligati: quia sufficit alterius licentia. 1

[Glo.seq. recitetur per q. quid de opponentibus.]

f ¶ De veteris.] seruent ergo illi decr.sup.eo.ca.1.Et ex quo postulati in hoc casu non tenentur ad hoc ius seruandum nisi propter æqualitatem seruandam in iudicijs: dico ꝙ nec opponentes venire tenentur: sed sufficit quod seruent ipsum ius antiquum: nam etiam & priuilegium vnius partis sæpe ad aliam extenditur. C.de fru. & lit.expen.l.vlt.s̃.de mu. pet.c.2.

g ¶ Postulatos huiusmodi.].s. patientes defectum in ordinibus, ætate, vel his similes.

h ¶ Moderata.] hoc dixit ob id ꝙ sequit̃, ut eo saluo, &c.

[Gl.seq.quærit, & soluit qõnẽ, & duo quæ incidunt.]

Postulat⁹ ad ecclesiã qualiter debeat rñdere p̃sentantib.postulationem.

i ¶ Consensum.] sed ex quo consentire non debent: quando incipiet eis currere tempus? Respondeo secundũ Guliel.& Gar.quando deliberauerunt de non dissentiẽdo; vel responderint se non dissentire: vnde dixit Gul. quod episcopus postulatus ad ecclesiam sic debet respondere; Nec consentio, nec dissentio; sed in hoc me voluntati domini Papæ suppono; ad hoc 8. quæst.1. in scripturis, quod infra mensem facere debent sup. eod. quàm sit. Et dico, quod postulatio debet præsentari postulato: aliàs qualiter deliberaret de dissentiendo, vel non dissentiendo: & si postulantes negligẽtes fuerint in pręsentando, puniuntur vt electores per litteram, quę sequitur: & negligentes statuta ibidem, similis, &c.

k ¶ Dictum est.] s̃.§.si vero.

l ¶ Aliquibus.] vt personis instructis, vel alijs.

m ¶ Subministrent.] eadem distinctione seruata, quæ supra dicta est in eligentibus scilicet, an sit celebrata in concordia, aut in discordia, secundũ Gar.

ADDITIO. Et secundo casu ministrãt de proprio: & si non habent vnde, vt quia sunt regulares, de communi.sup. de accus.ex parte, & c. pe. secundum Gar.& Io. Mona. & idem Arch. s̃. §. si vero. & facit quod no.in fi. vlt gl. Io.Andr.

n ¶ Nõ dissenserint.] nota mediũ inter consentire, & dissentire, .s.non dissentire.con cor.inf.de reg. iur. is qui tacet.

o ¶ Instructas.] & dic sm̃ Guli. & Gar. licet hic textus non exprimat, ꝙ etiam opponentes tenentur venire: quia propter parem rationem habuit pro expresso.ad hoc s̃.eo.c.1. & c. vt circa, & eadem est ibi ratio.s.ecclesiarum prouisio.

p ¶ Præmittitur.) in §.ad hæc.& §.si vero.

q ¶ Negligentes.) .s. postulantes, & postulatos, negligẽtes in veniendo, uel mittendo.

r ¶ Similis pœna.) in quantum esse potest, electus .n. priuatus est iure iam sibi acquisito, postulatus autem solum spe gratiæ quam habebat, & idem dico in eligentibus.

s ¶ Nec per hoc) ne credat aliquis, quod quia postulati coguntur ad ueniendum, habeant maius ius, hoc hic remouet.

t ¶ Pro celeri.) nota hic mentem, & causam huius constitutionis.) secundum Gar.& Io. Mo.)

(Glossa sequens recitetur per quæst. de qua gratia loquatur.)

u ¶ Gratia.) scilicet illa generali. de qua dicitur sup. de rescript.sedes, &c.nonnulli, & c.ult.& sup. de torne.c.2. & hoc si postulatio concors fuit, vel saltem a duabus partibus facta: in quo casu secundum quosdam potest peti confirmatio.sup.eod. cum monasterium, &c. officij §. fin.& si talem admiserit superior, dicetur facere gratiã: & si non admiserit, facit iniuriam, ff. de aqua quoti. & æsti.l.1.§. penul. Si autem non sit facta in concordia, uel a duabus partibus, & ex causa: dependet ex gratia speciali.sup.tit.prox.in anti.c. postulationem.& c.bonæ 1. secundum Gar.qui hic prosecutus fuit quandam materiam extraneam de attentatis, quam uidebimus inf.de app.non solum.

Postulatio si nõ admittat̃ a superiori, an nõ admittens dicatur inferre iniuriam postulato.

x ¶ Porro.) septima pars, in qua quia supra dixerat, electos, & eligentes. postulatos, & postulantes teneri ad quasdam expensas faciendas: dubitaret aliquis utrum postea possent recuperare, ideo addit quod sequitur. Gar.

y ¶ Reddendis.) nec dabitur contradictio ex hoc canone ad repetitionẽ ipsarũ, qa nulla hic noua ẽ obligatio. ff. de

con.ex lege l.vnica quod .n.statutum iam erat hic obser
uari præcipitur : potius ergo dabitur secundum Gul. &
Gar.de conditione ex decr.vt præteritæ sup.eo.
ADDITIO. Idem Archid.qui remittit ad Spe. de ex-
pen.§. si ante litem.Io.And.

a Eligentium.] .i. quas fecerunt eligentes in prosecutione electionis: & sic expone sequentia.

[Gl.seq. quærit, & soluit distinguendo inter electionem, vel postulationē concordem, & discordem, & secundo aut maior pars prosequitur, aut

expensis eligentium, [a] electorum postulantium, & etiam postulati, illud seruari decernimus, quod iustum fuerit, seu æquitas canonum iudicabit. [b]

¶ Idem.

minor, subdens dictum Innoc. & facti obseruantiam: &
excipit casum decr. nihil est. In opponente distinguit,
an prosequatur ius proprium vel commune, & secundo
casu, aut succumbit, aut obtinet. In fine distinguit regu-
lares, à sæcularibus. Domin.]

b Iudicabit.] sed quid est iustum, vel quid iudicat æ-
quitas canonum? Respondeo secundum Gar. si electio vel
postulatio factæ sunt in concordia, possunt eligentes, &
postulantes expensas facere de bonis pertinentibus ad
prælatum: & si de suo fecerint, recuperare possunt fa-
ctas.sup.eod.vt præteritæ, & s̄.eod.cap. §.ad hæc, vel iu-
dicis officio: vel conditione præd. decr. & hoc intelli-
go siue obtineat siue non, siue dignum elegerint, siue
indignum, dummodo ignoranter : sufficit enim quod
non fuerunt in dolo.ff.de bo.au iud.pos.l. prætor. §.2.
si autem electio in discordia fuerit celebrata: & maior
pars prosequatur negotium electionis, dummodo vtili-
ter incipiat prosequi, expensas habebit: non tamen suffi-
cit, quod sine dolo, vt in casu præcedenti : sed est necesse
quod vtiliter, vt ff.de neg.gest. sed an vltro. minor autē
pars ita demum habebit expensas, si obtinet: quia appa-
ret quod vtiliter cœpit iudicium prosequi. Innoc. tamen
dixit, q cum facta est electio in discordia: illa pars habe
bit ab ecclesia expensas, de qua postea fuerit diffinitum
per capitulum super hoc conuocatum iterum: hoc tamē
quod de expensis dictum est, cum electio facta in discor
dia, dicit Gar. non seruari : si enim non obtinet electus,
sibi satisfaciat.sup.de test.relatum §.nomine; si vero suc
cumbit, non repetit expensas: quia suum negotium e-
git.G. de nego. gest.l.1. & de stat. & ima.l.vlt. Idem de
postulato intelligas per eadem iura : & hoc non intelli-
gas in casu illius decr.sup.eod.nihil. quia ibi electus ad-
ministrationem habet. Si autem aliquis se opponit, aut
prosequitur ius proprium: puta dicens se contemptum:
& tunc nil repetat, quia suum negotium egit: aut egit
de iure tangente ecclesiam, dicendo personam non ido-
neam, vel formam non seruatam : & tunc si succum-
bit, nil repetit: quia inutiliter excepisse præsumitur.
ff.iud.solu.iam tamen, §.antepen. si obtinet, recuperata
capitulo argum.supra de procur.cum pro causa, & sup.
de reb.eccles.non alien.ad nostram, & sic litis terminus
declarat negotium expensarum argumen. ad hoc. C. de
iud. rem non nouam. victus etiam condemnatur vi-
ctori in expensis: & si non est soluendo restituitur a-
ctio aduersus capitulum. Hæc autem vera inter sæcula-
res, qui proprium habent, si autem sit regularis, qui
non habet, proprium tunc etiam ad persecutionem cau-
sæ expensas habebit, alias cum ipse nil habeat, periret
ius suum, & ecclesiæ, sup.de accus.ex parte, & c.penult.
De his vide per Bernard. Innoc. & Hostien. sup. eod. vt
præteritæ.

Helias. Fundamenta.] Roman. Pontifex in hac constitutione
intendit solum dicere, quod ad officium senatoris,
vel rectoris vrbis Romanæ, non sunt vocandi principes,
& nobiles, vel alij, qui possent superare Papam, & Cardi
nales, quod si ciues ita sint potentes, similiter in eis ha-
bet locum tenor huius constitutionis. Nota ibi vniuerso
senatu: q licet olim essent centum senatores numero: ta-
men hodie in ciuitate Romana est vnus senator.

[Prima gl. diuidit, & ponit casum.]

c Fundamenta.] Decretalem [1] hanc, quæ localis est, ¹ Hęc est prima gl. ī qua Io.And. diuidit, & sūmat totam decretalem.
in quattuor partes diuido, quarum prima durat vsque ad §. Proinde. Secūda vsque ad §. Quod si secus, Tertia vsq; ad §. Vt aūt. Quarta vsque ad finē. in prima aūt parte ponitur constitutionis cā, & origo. In secunda ponitur cōstō. In tertia pœna transgressorum. In quarta quædam constitutionis modera-

¶ *Glossa prima diuidit; & summat totum textum; vide eam Dominicus.*

CAP. XVII.

Fundamenta [c] militantis ecclesiæ in monti-

tio. Quarum prima subdiuiditur in alias quattuor par- Ps. 86.
tes. Prima durat vsque ad §. Ne aūt. Secunda usq; ad §. De-
cet. Tertia usque ad §. Digne. Quarta usque ad finem ip-
sius partis. In prima autem particula dicit Nicolaus, &
probat auctoritate Psalmistæ, nostram militantem eccle-
siam fundatam esse super Apostolos, & prædicatores,
quorum fundamentum & solidatio est in Christo Iesu,
horum autem præcipuus fuit B. Petrus, cui superna Dei
prouisio B. Paulum adiunxit, qui duo sub uno persecu-
tore, eodem die, & loco, ciuitatem Romanam suo glo-
rioso cruore martyrii Christo Domino consecrarunt. Se-
cundo dicit ipsam ecclesiam diuino miraculo tempora-
libus adiutam auxilijs, dum .s. Constantinus Imperator
ipsi ecclesiæ in persona beati Syluestri quarto die sui ba-
ptismatis donauit ciuitatem Romanam, ut ibi collocata
Petri sedes gauderet plenaria libertate. Tertio dicit, de-
cens esse omnem materiam, & modum tolli, per quos
metus, uel terror aliquis imminere possit ipsi Pontifici
Romano uel suis fratribus in consiliis ibi exhibendis, &
aliis negotiis Romanæ ecclesiæ, quæ imminent pro tem
pore facienda in creatione Pontificis, & in promotione
Cardinalium, cum occurrerent. Quarto dirigens men-
tem suam ad urbem, ad memoriam reducit multa discri-
mina, magnaque pericula, quæ sustinuit uniuersalis ec-
clesia propter peregrina regimina, & senatores incogni-
tos, qui præfuerunt ipsi ciuitati Romanę: & maxime tē-
pore Corradini. In secunda parte principali uolens circa
futura pericula exhibere salubre remedium, statuit, quod
nullus Imperator, Rex, Princeps, Dux, Marchio, Comes,
aut Baro, uel aliquis alius, qui sit notabilis præeminen-
tiæ, dignitatis, potestatis, uel excellentiæ, frater, filius
uel nepos ipsorum, possit assumi ad tempus, uel in per-
petuum in senatorem uel rectorem urbis Romæ, quo-
cunque nomine uocetur ipsa rectoria. Item nullus a-
lius præter prædictos assumi possit ad ipsius ciuitatis
regimen ultra annum. Hæc uera, nisi specialis interue-
niret Apostolicæ sedis licentia, per ipsius sedis litteras
exprimenda. Tertio contrafacientibus pœnam imponēs
statuit quod nominantes, eligentes, uel assumentes, no-
minati, uel electi, uel assumpti si consenserint, & eis obe
dientes, dantes auxilium, consilium, uel fauorem, ipso fa
cto sint excommunicati, & ipsi assumpti uel electi ex
quo consenserint, uel se de regimine intromiserint, sint
cum suis posteris in perpetuum priuati omnibus feudis
priuilegiis, immunitatibus uel gratiis, & honoribus quę
a Romana uel aliis habent ecclesiis, & hi ad quos illa
pertinent, de ipsis disponendi liberam habeant facul-
tatem. Item statuta, præcepta, sententiæ, contractus, &
omnia quæ fecerint tanquam senatores, uel rectores
urbis, irrita decernit, & uacua, iudices & tabelliones,
qui patrocinantur talibus, uel instrumenta conscribunt
iudicatus, & tabellionatus priuat officijs: præcipit etiā,
quod a supradicta excommunicationis sententia prædi-
cti non possint absolui sine licentia domini Papæ spe-
ciali. Quarto dicit, quod Romani origine, uel ibi inco-
læ ad unum annum, uel tempus breuius, bene possunt in
senatores Romanos assumi; licet supradictorum fratres
sint,

ſui filij, nepotes, aut ſub comitatus vel baroniæ nomine extra territorium vrbis iuriſdictionem perpetuam, vel temporalem obtineant: dummodo non ſint tantæ præeminentiæ, vel potentatus, quòd cum perſonis ſupra prohibitis merito debeant numerari. Ioan. And.

p ¶ Dicendo.] Matth.16.& 24.q.1.loquitur.21.diſtinct. in nouo.

q ¶ Petram.] a ſoliditate fidei ſic dictus.50. diſtinct.fidelior.

r ¶ Cui.] Petro.

bus ſanctis Propheta a rememorans, per mõtes Apoſtolos & prædicatores patenter inſinuat, quibus tota huiuſmodi ædificij fabrica cõfidenter innititur; b qui firmæ baſes c eccleſię ſuper fundamento, præter quod nemo aliud ponere d poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus veluti ſummo angulari lapide ſolidãtur, vt veritas, quæ antea e legis & prophetarum præconio f vehebatur, g per Apoſtolicam tubam h in ſalutem vniuerſitatis exiret; ſicut ſcriptum eſt; i In omnem terram exiuit ſonus eorum; & in fines orbis terræ verba eorum. Huius autem muneris k ſacramentum, ita Dominus ad omnium Apoſtolorum voluit officium pertinere, vt in Beato Petro Apoſtolorum omnium ſummo, l † principaliter collocaret: vt ab ipſo quaſi quodam capite, dona ſua velut in corpus omne diffunderet; Hunc m enim in conſortium indiuiduæ vnitatis n aſſumptum, id quod ipſe erat, o Dominus voluit nominari, dicendo; p Tu es Petrus, & ſuper hanc petram q ædificabo Eccleſiam meam; vt æterni templi ſtructura Deo ædificante conſtructa, mirabili munere gratiæ Dei, in Petri cõſiſteret firmitate; cui r Saluatoris noſtri miranda, s prouiſio Beatum Paulum in Apoſtolatu gẽtium per dexteras t ſocietatis † adiũxit. Iſti u ſunt, per quos Euangelium Romæ reſplẽduit x Iſti ſunt eius patres, verique paſtores. Iſti ſunt, qui vna y die pro merito, † vno loco z pro gloria, ſub vno perſecutore a pro parili b virtute compaſſi, vrbem ipſam glorioſo cruore martyrii, Chriſto Domino cõſecrarunt. c Iſti ſunt, qui illam d in hãc gloriam prouexerunt, vt ſit gens e ſancta, populus electus, ciuitas ſacerdotalis & regia, per ſacram beati Petri ſedẽ caput totius orbis effecta.

¶ Ne autem ipſa mater f Eccleſia in congregatione & paſtura fidelium temporalibus careret auxilijs, quin potius ipſis adiuta, ſpiritualibus ſemper proficeret incrementis. g non abſque miraculo factum eſſe concipitur, † vt occaſionaliter Conſtantini monarchæ h à Deo i prouiſa, ſed curata k † baſiã contra perſecutionẽ in paſſione

a ¶ Propheta.] Dauid Pſal. 68. qui incipit. Fundamenta.

b ¶ Innititur.] eſt.n. præcipuus in Eccleſia prædicatorum, & doctorum ordo. de hære.cũ ex iniuncto.

c ¶ Baſes.] i. columnæ. & dici ſolent columnæ ex petra duriſſima.

ADDITIO. Dicitur baſis quòd ſupponitur vel ſuperponitur columnæ, ſecundum Hugon. Alij dicunt, quod eſt baſis, quod ſupponitur, Epiſtilium quod ſupraponitur. Ioan. And.

d ¶ Ponere poteſt.] 1. Cor.2.1.qu.1.cum Paulus de presby. nõ baptiz.veniens.

e ¶ Antea.] in veteri teſtamento.

ADDITIO. Et habes hæc verba vſque ibi. cui Saluatoris. 19.diſt.ita Dominus. Ioan.And.

f ¶ Preconio.43.diſt. ſit rector.

g ¶ Vehebatur.] id eſt quaſi vehiculo ducebatur, & tranfundebatur in orbem.

h ¶ Tubam.] Eſa.57. in fi.alias 58.in prin. Clama ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tuam. 43.d.ſit rector. Io.And.

i ¶ Scriptũ eſt.] Pſal. 18.Cæli enarrant gloriam Dei.

k ¶ Muneris.] prædicandi.

l ¶ Summo.] adminiſtratione. 80. diſtin. in illis. in fi.ibi: inter Apoſtolos nõ fuit par inſtitutio, ſed vnus præfuit omnibus non autem meritis. Nec obſtat infra vbi dicit, pro parili virtute, & c.2. qu.7. Paulus.& 21. diſtin.in nouo.

m ¶ Hunc.] Beatum Petrum.

n ¶ Vnitatis.] ipſi Chriſto per vnionem charitatis, & gratiæ.ſupr.de ſum. Trin.damnamus.de conſe.diſt.2.in Chriſto patri. Et nota quia vnitatem in militanti eccleſia eſſe voluit, dũm ſuper vnum fundauit.24.q.1.loquitur. ſchiſmatici autem conantur hanc ſcindere infr.de ſchiſma.c.unico.

o ¶ Ipſe erat.] ſcilicet Petrus, iuxta id, Petra autem erat Chriſtus.

ADDITIO. Et de conſe.diſtin.2.reuera, poſt princip. Hiero. ſuper Abdiam, Petra Petro donauit, ut petra ſit. Ioan. And.

s ¶ Miranda.] vt in prooemio huius lib. & inf.de reliq.& vene.ſan.c.1.

t ¶ Dexteras.) per dexteram pignus pacis, & teſtis fidei ſolet dari: alias dicitur manus dextera quaſi dans extra, vnde illa manu ſolent porrigi dona.

ADDITIO. Quod per dexteram pignus pacis, & teſtis fidei ſoleat dari: vt tetigit hic gl.facit 1.Macha. 11.poſt medium: vbi pluries de dextera reperitur: ibi, Dexteras dederunt mihi & Barnabæ ſocietatis. gloſ. ibi, coniungere dexteras ſolet eſſe ſignum concordiæ, qua ſe inuicem conferebãt antiqui. Ioan. And.

u ¶ Iſti.) ſcilicet Petrus & Paulus.

x ¶ Reſplenduit.) ſcd per Euangeliſtas eluxit, inf.de reliq.& vene.ſanct. Ioan. And.

y ¶ Vna die.) vt ad Chriſtum pariter peruenirent.

z ¶ Vno loco.) ne alteri Roma deeſſet.

a ¶ Vno perſecutore) vt æqualis crudelitas vtrumque perſtringeret.2.q.7.beati. vbi ſunt hæc verba, & dic perſecutore, ſcilicet Cæſare Nerone.21.di.quamuis. & adde hic quod ibi notatur.

b ¶ Parili. & ſic Petrus Paulo virtute non præfuit, ut ſupra dixi. & dic pro parili virtute, i. vt perennẽ virtutem & conſtantiam videantur habuiſſe.

c ¶ Conſecrarunt.) infr.de reliq.& uener.ſanct.glorioſus.22.diſt.quamuis.22.diſt c.2.

d ¶ Illam.] ciuitatem Romanam.

e ¶ Gens ſancta.) dic ſancta Apoſtolorum affectu. Ioan. Andr.

f ¶ Mater.) 2.qu.6.ad Romanam de priuil. antiqua. & inf.de pœnis.felicis.

g ¶ Incrementis.) 23.q.5.prodeſt.

h ¶ Monarchæ.) id eſt principis.

i ¶ A Deo.) qui omnia quæ fiunt, aut iuſto iudicio facit, aut permiſſu ſuo ita fieri ſinit. 26.q.5.nec mirum.

k ¶ Curata.) medicum enim ſe vocat, Luc.5.c. Sed non ſanis, ſed male habentibus opportunum. de pæn.diſt.3. adhuc perfidi inſtant. Ioan. And.

1. Cor.c.3.

Pſal.18.

Rom.c.10.

† Vide Turrecrematam in Summa de Eccleſia li.2.c.5.& 6. ubi hæc proſequitur luculenter.

Matt.5.16.

Anacl. Papa epi.3.

† al. ſocietates.

† Hæc ſcribit B. Ambro.ſerm.66 de natali Petri & Pauli, refert Gratianus in c. Beati.2.qu.7.vide B. Aug.to.10. de Sãctis ſerm.3.in feſto Apoſtol. Pet.& Pauli.

† al. conſpicitur.

† Vide Nicephorum lib.7.hiſto.Eccl. ca.33.34.& 35.

ſ ¶ Pa-

a ¶ Firmitatem.] iuxta illud Pauli 2. ad Corinth. 11. Cum infirmior, tuuc fortior sum. supra de renunciat. nisi cum pridem. §. alia; plerumque enim infirmitas corporis fortitudinem cordis augmentat vt ibi. & dic firmitatem per auxilia temporalium, vt supra patet.

ptismalibus fomētis infirmitas quandam quasi adijceret ipsi ecclesiæ firmitatem [a] qui quarto die sui baptismatis, [b] & vniuerso senatu, optimatibus [c] etiam, & cuncto populo, in persona beati Siluestri, sibi Romanam concedendo † vrbem relinquens, ab eo, & successoribus eius per pragmaticum [d] constitutum disponendam esse [decernens in ipsa vrbe vtriusq; potestatis monarchiam [e] Romanis Pontificibus] declararet: [f] non iustum arbitrans, [g] vt ibi [h] sacerdotij principatum, & Christianæ religionis caput Imperator cælestis [i] instituit, illic [k] Imperator terrenus [l] habeat potestatem: quin magis ipsa Petri sedis in Romano iam proprio solio collocata, libertate plena [m] in suis agendis, per omnia potiretur. Nec vlli subesset homini, [n] quæ ore diuino cunctis dignoscitur esse prælata.

¶ Decet [o] namque ipsi Romano Pontifici, per fratres [p] suos sacro Sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales [qui sibi in executione officij sacerdotalis coadiutores assistunt] libera prouenire consilia: Decet [q] ipsius nullo modo vacillare [r] iudicia, vt fratres ipsos nullus sæcularis potestatis metus exterreat, nullus temporalis fauor absorbeat, nullus eis terror immineat, nihil eos, a veri consilii soliditate remoueat; quin, cū per ipsum Romanum Pontificem quibuscunque negotiis contingeret [s] eorum [t] peti consilia in consulendo per omnia liberi, eidem Romano Pontifici in omnibus, quæ pro tempore imminent, libere consulant, & assistant: ipsaque Romani Pontificis vicarii [u] Dei, quæ suis temporibus occurrerit electio, [x] & eorundem Cardinalium † (cum expedierit) facienda promotio, in omni libertate procedant.

¶ Digne itaque ad vrbem ipsam eiusque regimē aciem nostrę considerationis extendimus, vt felici ducta regimine, [y] præseruetur à noxiis, & optatis semper proficiat incrementis. Nunquid obduxit [z] obliuio, [a] quæ vrbi, quæ incolis nota dispendia intulerunt hactenus peregrina [b] regimina; Nunquid non hæc destructio mœnium [c] deformatio proueniens ex ruinis, [d] luce clarius manifestant? Nunquid non hæc [e] fidelium contrectata † deposita? † [f] Nunquid non hæc ipsa veneranda Dei templa præsidentis manu sacrilega diebus nostris nefarie violata proclamant? Quid plura? Nonne ipsius vrbis retroactis temporibus incorrupta constantia, † sub regentis eo tempore nefando subuer-

b ¶ Satrapis.] 1 sapientibus: unde solebant vocari satrapæ præfecti Persarum, & ipsorum principes. ADDITIO. Vel iudices sapientes, secundum Ioan. Mo. Ioan. And.

c ¶ Optimatibus.] quasi melioribus, & ditioribus de populo: vnde opes diuitiæ dicuntur.

d ¶ Pragmaticum.] Pragma idē est quod causa:

e ¶ Monarchiam.] monarchia, dicitur a monos, quod est unus, uel singularis, & archos quod est princeps, vel principatus, quasi unus & singularis principatus. ADDITIO. Et est idem verbum. 12. quęstione prima futurā. Et secundum Isidorum quatuor monarchiæ fuerant: Prima Assiriorum: Secunda Persarum, & Medorum: Tertia Græcorum: Quarta Romanorum. Et prima & vltima fuerunt feliciores alijs.

f ¶ Declararet.] habet plenius in illa Palea. 96. distinct. Constantinus.

g ¶ Arbitrans.] Constantinus.

h ¶ Vbi.] Romæ scilicet,

i ¶ Cælestis.] 11. quæstione 3. Iulianus. in fin. alibi uocatur rex, vt in procemio decre.

k ¶ Illic.] Romæ.

l ¶ Terrenus.] quia de terrestribus, & sæcularibus tantum habet disponere. 96 distinct. bene quidem supra de constitut. ecclesia.

m ¶ Libertate plena.] sim. sup. de spō. cum locum.

n ¶ Homini.] & in hac parte Papa nō est homo, sed Dei 2. vicarius, ut inf. sequitur. 33. quæstio. 2. quos Deus, expressus. supra de transla. quanto.

o ¶ Decet.] nota inspiciendum quid deceat. sic supr. de voto, & vo. redemp. magnæ. circa princip. infr. de immunit ecclesi. decet. & inf. eo. cum non deceat.

p ¶ Fratres suos.] nota, quod quando Papa permixtim de Cardinalibus loquitur, uocat eos fratres, ut hic dicitur & inf. de offi. leg. ca. 1. cum simi. Sed cum specialiter, episcopos Cardinales vocat fratres: reliquos filios 3 ¶. de cri. fal. ca. quam graui.

q ¶ Ipsius.] scilicet Romani Pontificis.

r ¶ Vacillare.] Vt 35. q. 9. Apostolicæ, & capit. sententiam, supr. de priuileg. ex ore. in princ.

s ¶ Cōtingeret.] quia non compellitur. habet enim in se cælestis & terreni Imperij iura. 22. di. cap. 1. ADDITIO. Vide ꝙ dicā infr. de hære. super eod. & quod no. infr. de re iudi. ad Apostolicæ. in 1. glos. Ioan. And.

t ¶ Eorum.] Cardinalium.

u ¶ Vicarij Dei.] su. eod. tit. ubi periculū, §. ceterum. ut eccle. benefi. ut nostrum. de trāsla. episco. quāto. cum si.

x ¶ Electio.] facienda: quod est inf. & eo modo, quo dicitur supra eod. vbi periculū. Ioan. And.

y ¶ Regimine.] sæculari, ut patet per sequentia.

z ¶ Obduxit.] quasi de mente subduxit.

a ¶ Obliuio.] quæ quandoque fallit. 23. dist. præterea.

b ¶ Peregrina.] prohibita. 3. q. 6. peregrina, & c. seq.

c ¶ Mœnium.] id est, ædificiorū. (C. de sū. Tri. l. 2. in fi.) Et propriè dñr mœnia ædificia murorum ciuitatis: dicta ab eo ꝙ ciuitatē muniāt & interdum abusiue dñr oīa publica ædificia ciuitatū, & interdum priuata: a Męnio męnis, i. ædifico, ædificas.

d ¶ Ex ruinis.] hoc maxime fuit tpe Brā caleonis de Andulo ciuis Bon. qui ciuitatē Romanam multis ruinis reddidit deformē. [cum esset Sen. Rom. Io. Mo.

e ¶ Non hæc.] proclamant, quod est infra.

f ¶ Depositа.] feruntur hæc fuisse tempore Henrici fratres Regis Castellæ.

1 Satrapa dictio est Persica, quæ apud nos prefectū significat uide Plin. li. 6. ca. 20. Suidā.

† Vide Iacobatium tractatu de Cōcil. lib. 10. ar. 8. adde Cou. li. 4. c. 16. uariat. resol.

2 Vide Turrecrematam in Summ. de ecclesia. li. 2. cap. 37.

3 Vide notata in c. Raynal. de testa. vers. dilect⁹. f. n. O. ubi inueniens, quę ad hunc locū pertinent.

† Quales Cardinales, eligi debeāt hr̄ in Conci. Tridē. 24. de ref. c. 1. cir. fi.

† al. contracta.

† Hæc Periodus in antiquis exēplarib. constanter legit̄ ita: sub regentis eo tpe nefando subuersa regimine, ipsam urbem speculū fidei tanta, &c.

AD-

ſa eſt regimine? ipſamque vrbem ſpeculum [a] fidei tanta reſperſit infamia, vt a matre ſua Romana Eccleſia filia prædilecta deuiare compulſa quondā Corradinum, qui de venenoſa radice Frederici quōdam Romani Imperatoris, colubri tortuoſi iuſto ipſius Eccleſiæ iudicio reprobati [b] prodijſſe videbatur in regulum: quique ad exterminium Romanę matris Eccleſię manifeſtis indicijs vna cum ſuis fautoribus aſpirabat, & in cōtemptum Dei, & ſuæ matris, ac ipſius vrbis opprobrium patenter reciperet, † recepto faueret, conſtituens [c] ſe per hæc† tam patentis hoſtis ſuæ matris Eccleſiæ filiā adiutricem. Hoc ipſi Romæ præſtiterunt ſenatores incogniti, hoc pręſides improuiſi, vt glorioſa ciuitas redderetur in gloria, ſua ſtabilitas vocaretur inſtabilis, ſuæque conſtantiæ antiquata ſoliditas, linguis hominū vocaretur infirma. ¶Proinde officij noſtri debitū [d] circa huiuſmodi tam periculoſos [e] euentus, ad librā moderaminis erigentes, tantæ ſubuerſionis occaſiones ita ſalubris remedij [f] appoſitione præcidimus: ne illorum (qui ipſam rempublicam laudabiliter hactenus gubernauerunt) videamur gloriā ſuggillare, vel merita; quæ illis apud infallibilem [g] & ſcientem [h] omnia retributorem, de iam perlatis, quæſita laboribus ſalua perſiſtunt. Vt ergo circa regimen ipſum talis adhibeatur in omnibus cū diſcretione ſolertia, per quā ipſi Romanę Eccleſię plena libertas (quæ in omnibus, & per omnia ſibi debetur) optata proueniat, vitentur iam experta pericula; & † Romanus populus ab opprimentium protectus incurſibus ſedeat, ſedendo quieſcat in pulchritudinem † pacis, in tabernaculis fiduciæ, & temporalium requie opulenta: de fratrum noſtrorum conſilio, hac irrefragabili, & in perpetuum valitura conſtitutione, ſancimus, ut quandocunque, & quotieſcunque [i] ſenatoris electio, vel alterius quocunque nomine [k] cenſeatur, qui quocunq; modo, uel quocunque titulo ipſius vrbis debeat præeſſe regimini, in poſterum imminebit: nullūs Imperator, ſeu Rex Romanorum aut alius [l] Imperator, uel Rex, Princeps, [m] Marchio, [n] Dux, Comes, aut Baro, vel quicunque alterius notabilis præeminentię, potentię, ſeu poteſtatis, excellentię, vel dignitatis exiſtat, frater, filius, vel nepos † eorum, ad tempus, vel in perpetuum, [o] ſeu quiuis alius, vltra annale ſpacium, quouis modo, colore, vel cauſa, per ſe, uel per aliam perſonam quomodolibet ſubmittendam, in Senatorem, Capitaneum, Patricium: aut Rectorem, vel ad eiuſdem Vrbis regimen, ſeu officium nominetur, eligatur, ſeu alias etiam aſſumatur abſque licentia Sedis Apoſtolicæ ſpeciali, per ipſius Sedis litteras [p] conceſſionem licentię huiuſmodi ſpecialiter exprimentes. [q] Quod ſi ſecus factum fuerit, nominationem, electionem, & aſſumptionem huiuſmodi decernimus eſſe nullas; ac carere omni robore firmitatis: & non ſolum nominatores, electores, & aſſumptores, verum etiam nominati, electi, & aſſumpti, ſi huiuſmodi nominationi, electioni, ſeu aſſumptioni conſenſerint, aut ſe de ipſis quolibet modo intromiſerint, intendentes [r] & obedientes eiſdem, & in hoc omnes dantes ipſis nominatoribus, electoribus, aſſumptoribus, aut nominatis, electis, vel aſſumptis, auxilium, conſilium, vel fauorem, publice, vel

occulte,

ADDITIO. Tunc ſenatoris Romani, cuius tpe templa vrbis fuerunt violata. Io. Mona.

a ¶Speculum.] ciuitatem Romanam. 19. diſt. enimuero.

b ¶Reprobati.] inf. de re iud. ad Apľicæ.

c Conſtituens.] ipſa ciuitas Romana.

d ¶Debitum.] j̃. de offi. deleg. c. 1.

e ¶Periculoſos.] 24. diſt. in nomine Domini. & ſup. eod. tit. ubi periculum.

f ¶Remedij.] huius noui. Io. Andr.

g ¶Infallibilem.] de conſecr. diſt. 2. panē.

h ¶Scientem omnia.] 22. diſtin. erubeſcant. 24. q. 3. Deus quando.

i ¶Quotieſcunque.] poſitum ne quis crederet ſolum in prima electione ſenatoris hanc conſtitutionem locum habere.

k ¶Nomine.] ſupra eo. tit. auaritiæ. 14. q. 3. plerique ſupra de ſimo. ea quæ.

l ¶Alius Imperator puta.] Græcorum. Io. Andr.

m ¶Princeps.] quaſi primum locum capiens: & poteſt eſſe dignitatis & ordinis hoc nomen.

ADDITIO. Vide in Clem. præſenti. de baptiſ. in glo. ſimile. Io. Andr.

n ¶Marchio.] in libro feu. tit. qui dicatur marchio, comes, capitaneus, uel ualuaſſor, habes ad litteram hæc uerba: Qui a Principe de ducatu aliquo inueſtitus eſt, dux ſolito more uocatur: qui uero de marchia, marchio dicitur: Dicitur autē marchia, quia cara, id eſt, collecta, & iuxta mare plerumque ſit poſita. Qui uero de comitatu aliquo inueſtitus eſt. comes appellatur. Qui uero a Principe de poteſtate aliqua de plebe aliqua, uel plebis parte fuerit inueſtitus, is capitaneus appellatur: qui proprie maior valuaſſor olim dicebatur. Qui uero a capitaneis antiquitus feudum tenent, valu:ſſores ſunt. Qui a ualuaſſoribus, valuaſini, id eſt, minores ualuaſſores, appellantur.

o ¶Perpetuum.] id eſt, ut ad hæredes tranſeat: vel id eſt, donec uixerit. Ad idem s̃. eo. lib. de reſcr. ſi gratioſe, & ff. pro ſoc. l. 1.

p ¶Litteras.] nota caſum, in quo ſcriptura requiritur, alios not. infra de cenſi. Romana. §. poſt quam.

q ¶Exprimentes.] ſic inf. de tempo. ordinat. c. 1. de appella. cordi. inf. de ſenten. excom. cum medicinalis.

r ¶Intendentes.] idem uerbum. ſup. eod. vbi periculum. §. ceterum, & §. ſequen.

¶Digni-

al. excipe... et.

al. per hoc, ... p hanc.

...Marchio, co... nes, capita... neus, valuaſ... or quis dica... ur.

† al. ita, & Romanorū popul⁹, &c.

† al. pulchritudine.

† Nepos eſt deſcendens ex filio. l. 1. §. 2. ff. de gra. ſed vſus, qui ſequendus eſt, etiā in conſtōne reſtringibili, ſm Bar. in l. omnes populi. gl. in c. nonnulli. de reſcrip. nepos eſt fili⁹ frīs, vel ſororis in vſibus feu. qui. mo. feu. amit. §. itē ſi frēm. ita capit̄ hic. Ioan. Andr. Do. Phil. Fō.

occulte, cuiuscunque dignitatis, [a] vel præeminentiæ, conditionis, aut status extiterint, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant: [b] ac nihilominus ipsos nominatos, electos, seu assumptos, si contra constitutionem præsentem prædictis nominationi, electioni, vel assumptioni cõsenserint, aut se quoquo modo illis ingesserint, & eorũ † posteros in perpetuũ omnibus feudis, priuilegijs, libertatibus, immunitatibus, gratijs, & honoribus, quæ a prædicta seu alijs tenent Ecclesijs, censemus esse priuatos. Ita quod illi, ad quos eorum collatio, concessio, seu dispositio pertinet, resumendi ea, aut retinendi, concedendi, seu conferendi alijs, seu de ipsis etiam disponendi (prout ad eos ptinet) liberã [c] habeant potestatem: Et ne taliter nominati, electi, vel assumpti de sua ptinacia, vel contemptu valeant gloriari: [d] Nos quælibet mandata, præcepta, ordinationes, & statuta, quæ fecerint, omnesque sententias, quas tulerint, & quicquid penitus in cõtractibus, & obligationibus, seu quibuscunq; alijs vrbis nomine, vel tanquam senatores, capitanei, patricii, aut rectores, vel officiales ipsius egerint, irrita prorsus ex nunc, & vacua nũciamus.

¶Iudices [e] vero & tabelliones, qui super his, aut eorum aliquibus, contra præsentis constitutionis edictum patrocinari, vel instrumenta conficere forte præsumpserint: iudicatus, & tabellionatus officijs se nouerint esse priuatos. ¶Contemptores quoque, seu violatores præmissorum, vel aliquorum, vel alicuius eorum ab huiusmodi excommunicationis sententia (præterquam in mortis [f] † articulo) absolui non possint, nisi per Romanum Pontificem: vel de ipsius petita, & obtenta licentia speciali: Non obstantibus aliquibus priuilegiis, indultis, concessionibus, constitutionibus, consuetudinibus & statutis quacunque firmitate vallatis: quæ in præmissis omnibus nolumus aliquibus, vel alicui suffragari: sed omnia, quoad illa decernimus non tenere. ¶Vt † autem ciues Romanorum, qui ex ipsa vrbe naturalem duxisse noscũtur originem, aut quiuis alij, qui in ipsa, eiusve territorio non aduenæ, sed continui habitatores extiterant, † quo ad honores ipsius vrbis, aut regimen, gratiosis functionibus potiantur: [g] non intendimus, quod præsens cõstitutio tales excludat, [h] quin ad vnum annũ duntaxat, vel ad aliud tempus breuius nominari ad ipsius regimen, & officium eligi valeant, ac assumi: etiam si prædictorum principum, & aliorum fratres, filii, vel nepotes existant, aut etiam si extra vrbem, & ipsius territorium sub nomine comitatus, baroniæ, seu cuiuscunque alterius tituli, in hominibus, † vel locis aliquibus iurisdictionem, seu potestatem aliquam temporalem, vel perpetuam obtinerent: dummodo prædicta iurisdictio, vel potestas extra vrbem & territorinm præfata consistens, non tantæ præeminentiæ, uel notabilis potentatus existat, quod eam † obtinentes eius occasione, vel causa, cum aliis exclusis a dicto vrbis regimine (vt præmittitur) præsentis constitutionis oraculo rationabiliter includantur.

Bonifacius Octauus.

¶*Canonicis cathedralis ecclesiæ ipso iure, vel per sententiam præterquam in casu negligentiæ eligendi potestate priuatis, ad Papam ius deuoluitur eligendi in inferioribus ecclesijs semper ad proximum superiorem deuoluitur, hoc dicit.*

CAP. XVIII.

QVAM-

occulte,

a ¶Dignitatis.] etiã si episcopi fuerint: nec obstat ĩ. de sent. excom. quia periculosum, quæ in sñia excommunicationis non loquitur.
b ¶Incurrant.] & absoluentur a solo Papa. ĩ. eod. §. contemptores. Io. Andr.
c ¶Liberam.] etiam illis non uocatis. inf. de præb. licet episcopus. & hoc intellige saluo eo, quod dicit inf. de præscrip. ca. 2. Io. And.
d ¶Gloriari.] sup. de postu. cap. 1.
e ¶Iudices.] id est, aduocati. & loquitur ad modum vulgariũ, per id quod dicit infra patrocinari: uel proprie ponitur.
f ¶Mortis.] iste casus semper excipitur. sic 18. q. 3. si quis suadente & sup. de offic. ord. pastoralis 2. resp.
g ¶Potiantur.] olim etiam Romani specialia habebant priuilegia. Vnde Paulus aduersus iniuriosos, se Romanum ciuem testabatur, Actuum 22. 10. d. si in adiutoriũ. [Gl. seq. soluit contrarium.
h ¶Excludat.] sicut ergo ciuis Romanus senator illius ciuitatis esse potest: sic & prætor. C. de officio præto. l. 2. [facit l. 4. C. de incol. lib. 10.] alias non potest quis præsidere, uel assidere in prouincia uel ciuitate sua sine principis licentia, C. de crim. sacrileg. l. ult. ff. ex quibus causis maio. l. 2. qui. & l. seq. & C. de asse. l. in consiliarijs.

QVamquam.] Diuiditur, in duas partes principales: Prima loquitur de ecclesijs episcopalibus: Secunda: ibi, Secus, de inferioribus Dominicus.

ADDITIO. De quo conquerebatur Hostien. inf. de supplenda negligen. prælato. cap. Romana, vt ibi dicam super ver. eorum, in fi. Io. And.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi, vel alia cathedrali, vel metropolitana Ecclesia, omnes canonici peccauerunt in materia, quia sciẽter indignum elegerunt: vel scienter omnes peccauerunt in forma: certum est, quod in primo casu sunt priuati ipso facto potestate eligendi pro illa vice in secundo vero casu non sunt priuati ipso facto potstate eligendi pro

† Dixit Pet. de Anch. nisi hoc fuisset exptessum, pœna priuationis feudi non transiuisset in filiũ. Quod tñ ipse latius distinguit. Font.

† Quia tunc nulla est casuũ reseruatio, & ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusuis peccatis, & casuris absoluere possunt, Cõcil. Trid. sess. 14. c. 7. de casuũ reseruatione.

† al. ita: Vt aũt ciues Romani.

† al. extiterint.

† al. ita: in hominibus. al. ita: in omnibus, sed lectio impressa est vera.

† Dictio, eã, deest in manuscriptis codicib.

quamquam[a] in casu negligentiæ sit statutum a iure,[b] † vt ecclesia cathedrali[c] vacante, si per eos ad quos spectat,[d] non fuerit electio de prælato infra tempus[e] debitum celebrata; eligendi potestas ad superiorem proximum deuoluatur; hoc tamen non est ad casum alium[f] extendendum. Igitur si electores in huiusmodi ecclesia, vel ipso iure, cum eligunt[g] scienter[h] indignum,[i] vel per sententiam, cum formam traditam in generali[k] † concilio non obseruant, eligendi potestate priuentur; non ad dictum[l] superiorum, sed ad Romanum Pontificem potestas eadem[m] deuoluetur:[n]

† In gñali Conc. Lateran. sub Inn. iij. c. 23.

pro illa vice: in secundo uero casu non sunt priuati ipso facto ptãte eligendi pro illa vice: sed veniunt priuandi per sñiam. Ponamus, ꝙ fuerunt priuati ptãte eligendi pro illa vice: quæritur quis habebit prouidere illi ecclesiæ de prælato: vtrum Papa uel superior immediatus? Respondet, ꝙ licet pp negligentiã canonicorum immediatus superior posset illi ecclesiæ puidere tñ in casu delicti in prędictis casib. ptãs prouidendi deuoluitur ad solũ Papam: Quid in alijs ecclesijs inferioribus puta monachi S. Cypriani scienter peccauerunt in materia, uel in forma: vtrum superior immediatus s. Eps Pictauiensis, habebit prouidere ipsi abbatiæ S. Cypriani? Respondet, quòd in Ecclesijs inferioribus, in casibus prædictis, prouisio spectat ad proximum superiorem: & sic istud capit. non immutat aliquid de iure antiquo, nisi in ecclesijs cathedralibus, & metropolitanis. Nota primo illud, ad quod allegatur princip. huius cap. videlicet nos non debemus dicere ius antiquum esse correctum: nisi in casibus, in quibus reperitur expresse correctum, ĩ. cord. l. præcipimus, in fin. C de appellat. ideo licet in capitulo, ne pro defectu. eo. tit. in antiq. comparentur ecclesia cathedralis & regularis: & per hoc capitulum sit recessum a cathedralibus ecclesijs: non tamen per hoc est recessum ab ecclesijs regularibus: Nota insuper principalem effectum, ad quem emanauit præsens capitulum, videlicet, ꝙ si canonici ecclesiæ cathedralis vel metropolitanæ peccauerunt in materia, sunt priuati in ipso facto potestate eligendi pro illa uice: si in forma, per sententiam, & potestas prouidendi deuoluitur ad Papam. Nã res de facili reuertitur ad suã naturam; Vñ in principio Ecclesię solus Papa conferebat epatus, & alias dignitates maiores: & epi conferebant oĩa alia inferiora beneficia: postea illud fuit immutatũ, & fuit ordinatũ, ꝙ canonici eligerent epm uel prælatum superiorẽ. Ita similiter in alijs interioribus ecclesijs collegiatis, clerici similiter haberent electionem. Item si essent alia beneficia, & aliqui ea fundarent, ꝙ ipsi haberent ius patronatus in illis beneficijs, & ad illa possent clericos præsentare. ideo si canonici ecclesiæ cathedralis, uel metropolitanæ, quibus facta fuit illa gratia, delinquant: potestas reuertitur ad Papam. Nota ulterius, ꝙ licet in c. ne pro defectu. alleg. Ecclesiæ cathedrales, & regulares æquiparentur: quia in utraque est electio facienda infra tres menses tamen disconueniunt. Nam in cathedralibus ecclesijs si peccatum fuerit in materia, uel forma fit deuolutio ad Papam, in alijs autem ecclesijs inferioribus fit deuolutio ad proximum superiorem.

¶ Prima glo. summat. & dicit quid declaret, & vnde soluitur.

a ¶ Quamquam.] canonicis cathedralis ecclesiæ ipso iure, uel per sententiam (præterquam in casu negligentiæ) eligendi potestate priuatis, ad Papam ius deuoluitur eligendi: In inferioribus ecclesijs semper ad proximum superiorem deuoluitur. hoc dicit. Emanauit ad declarationem eorum, quæ not. Ber. sup. eod. bonæ. 1. in ult. glo. & moderni sup. eo. cum in cunctis. & ca. ne pro defectu, ut infra clarius dicam. Et primum dictum huius decretalis fuit sumptum ex decretali Alexandri, dilecti in fine, de qua facta fuit mentio supra eod. quamuis.

b ¶ A iure.] sup. eo. ne pro defectu.

¶ Cathedrali.] & idem in hoc casu statutum est de regularibus, vt ibi: & de inferioribus omnibus sup. de concess. præbẽ. c. 2. sed licet quo ad casum negligentiæ sint hæc paria: non tamen quo ad alios casus, vt inf. in fine patebit.

ADDITIO. Vt dixi sup. eo in antiquis: quia propter. in glo. 2. Io. And.

d ¶ Spectat.] quocũq; modo, siue iure cõi, siue priuilegio, vel præscripta cõsuetudine sup. eod. cum ecclesia de cã possessio. cum ecclesia, cum simil. in antiquis.

e ¶ Tẽpus debitum.] trium mensium. 50. dist. postquam supra eod. ne pro defectu. saluo. eod. quod dicitur infra de præben. c. 1. & 3.

ADDITIO. Dic vt ib., in glo. 2. Io. And.

[Glo. seq. dat tria similia.]

f ¶ Alium.] a casu negligentiæ: & sic aliud est esse in negligentia: aliud in dolo, probatur idem infra eodem si compromissarius. sicut & aliud est rem tri in vno, quam in alio. ff. de his qui notan. infam. l. 1. & 2. ad idem ff. de suspect. tut. l. hæ enim. sup. eod. tit. super eo. in antiq.

g ¶ Eligunt.] hoc intellige, siue simul & semel eligant, siue separatim in antiq. sup. eo. tit. bonæ 1 licet quidam olim dixerint contra. s. Lau. sed hoc est tenendum, vt ibi no. in vlt. gl. & idem ibi notant moderni omnes.

h ¶ Scienter.] secus si ignoranter: quia tunc ad eos rediret electio. & a die cessationis tempus integrum haberent, ut inf. eo. si electio.

i ¶ Indignum.] sup. eo. cum in cunctis, in antiq.

k ¶ Generali concilio.] sup. eod. quia propter. & idem dico in alijs casibus quibus priuati sunt, vel priuantur sup. eo. quicquid. & sup. eo. lib. & tit. c 2.

l ¶ Dictum superiorem.] scilicet proximum.

m ¶ Potestas eadem.] eligendi, vel prouidendi in ipsa cathedrali Ecclesia.

[Gl. seq. primo ponit antiquam & nouam opi. Bern, secundo contra nouam allegat. tertio illam fortificat per simile, quarto illam probat per originariam huius iuris causam, quinto quærit, & soluit.]

n ¶ Deuoluetur.] vt plene scias hanc materiam, & huius iuris originem scire debes. ꝙ Bern. in quadam sua antiqua glo. quam hodie non habemus per decr. sup. e. ne pro defectu. notabat. sup. eod. bonæ 1 in ult. glos. ꝙ quando canonici eligebant scienter indignum in cathedrali Ecclesia, ꝙ eligendi ptãs ad superiorem proximũ deuoluebat? Respondens ad decret. bonæ ꝙ ibi non erat alius superior, quam Papa, sed postmodũ cãcellata illa gl. in sui additione, quã ibi posuit, dixit ꝯtra: & opinio eius hic approbatur: dixit enim ꝙ quia in decret. cum in cunctis. Papa in inferioribus expressit ad quos eligendi potestas deuoluatur, & in cathedralibus tacuit: dedit intelligere, quod ad ipsum in prædictis ecclesijs eo casu potestas deuolui deberet, & hoc ibi tenet Goff. & Vin. In contrarium videbatur; quia quasi paria videntur, non eligere infra debitum tp̃s, vel non eligere idoneum, ad hoc de transla. inter corporalia, (& ibi vide concor in versi. sed neque, & de cleric. non resi. tuæ, in glo. 2.) sed si illi non elegissent, ad illam superiorem deuolueretur potestas: ergo, &c. & super hoc vide quod no. Inno. sup. de concess. præb. cum nostris. 1 Sed vt sup. dixi, & infra patebit, aliud in uno, aliud in alio; & merito. Nam dicit lex, ꝙ si quis negligens fuerit in petenda bonorum possessione infra centum dies, locum facit sequenti in gradu. ff. de success. edic. l. 1. §. decretalis. & §. quod dicimus. Si autẽ ꝓpter

eximens

† al. gñali Conc. Later. sub Inn. iij. cap. 24.

1 Et ibi scripsi super verbo, possidebat. Tenet tñ ibi, ꝙ dũmodo talem elegerint, in quẽ cadere possit ius dignitatis, qualem dixit esse homicidam, non dicerentur negligentes, secus si talem elegissent, in quẽ tale ius nõ cadit exẽplificat de omnino illiterato, mulieres, uel infante ibi vide. Io. Andr.

Secus a autē in inferioribus b ecclesiis est censendum.

¶Idem.

¶Constitutioni, vt circa: non satisfecit appellans, qui disiunctiue iurauit se credere opposita esse vera, vel quæ sufficere deberent ex eis. Io. Andr.

CAP. XIX.

IS, qui contra c electionis formam, vel electi d personā aliqua obii-

crimen, uel indignitatem, bonorum possessionē amittit, applicatur fisco, non sequenti in gradu. ff. de his qui bus, ut indi. l. Claudius, & l. mulierem, & C. eo. ti. l. hæreditas. Sicut ergo succedit fiscus propter delictum, vel in dignitatē, non propter negligentiā: sic & curia in primo casu, nō in secundo succedat. Vt igitur huius iuris originem scias, veritatem scire debes, s. de antiquo iure, & dispositione ecclesiæ, potestatem conferendi episcopatus ad Papā ptinere. 22. dist. c. 1. cōferendi autē inferiores ecclesias ad epos. Sed hæc regula fallit in casib. qui postmodū a iure fuerunt expressi: Voluerunt .n. iura ꝙ in cathedralibus sibi eligerent canonici, sup. eo. cum ecclesia, in inferiorib. ēt collegiatis canonici. 21. q. vlt. cōgregatio. s̄. e. cap. 1. & statuta fuerūt eis tpa sup. ne pro defectu. & de concess. præb. ca. 2. 50. dist. postquam. Scias tñ, ꝙ primo emanauit constitutio illa, nulla. de concess. præb. quam decretalis illa, ne pro defectu. Olim ergo etiam post decret. nulla, si canonici cathedralis Ecclesiæ non eligebant epm debito tempore, deuoluebatur etiā in hoc casu negligentiæ, potestas ad Papam, ut supra de concess. præben. dilectus. sed postmodum statutum fuit, ꝙ in illo casu, s. negligentiæ, bene deuoluatur ad superiorem proximum, ut in c. ne pro defectu, in hoc casu ergo seruabimus illud ius: sed ad alios non extendemus: vt hic vides: sed antiquo iuri stabimus. Refert autem Compostellanus pluries suis temporib. tractatū fuisse per Papam, ꝙ hæc potestas archiep. scopis conferretur etiam in his casibus: sed finaliter deliberatio in cōtrarium resedit, ut hic uides; Et fuit ratio: quia prompti essent archiepiscopi in cassandis electionibus, ut prouisionum potestas rediret ad eos. Fuerat etiam olim ista opinio Vinc. sup. e. ii. notuit & sequuntur eam Inn. & Host. in decr. cum in cunctis, & sic seruabat curia ante istam constitutionem. Et semper intelligas hæc vera, cum omnes scienter eligunt indignum, siue simul & semel, siue separatim, ut supra dixi. Si autem aliqui eligunt, tunc deuoluitur potestas eligendi ad alios ipso iure, uel per sententiam, cum peccant in formam, ut in decret. quia propter. facit supra eo. cap. 2. Sed pone. pars eligentium peccauit eligendo scienter indignum: remansit ergo iurisdictio in alios: illi nō elegerunt infra tempus debitum: quid erit in casu isto. nunquid deuoluetur electio ad archiepiscopum uel ad Papam? Dico secundum Ber. Compost. qui hoc not. sup. eod. cum Vintonieñ. cum pars non peccans fungatur vice capituli, ut ibi, & sup. eodem. dudum, si capitulum negligat: ad superiorem deuoluitur electio, per capit. ne pro defectu, sic & hic, cum finalis culpa fuerit negligentia.

ADDITIO. Et finis est ponderandus. de no. oper. nūc. c. 2. in fi. Io. Andr.

[Glo. seq. literam declarat, & rationem reddit, signat contrarium & soluit.]

a ¶Secus.] In hoc secus: quia in inferioribus utroq; casu deuoluitur ad superiorem: & est eadem rō quam sup. dixi. ad epm em ex dispositione antiqua pertinebat ecclesiarum suæ diœcesis dispositio: redit ergo res ad suam naturam. 35. dist. ab exordio. (Et si uacat etiam cathedralis, dicit Io. Mo. tenendum quod habetur inf. ne sede uacan. c. uno. Io. And.) Nota ergo ꝙ pœna decr. cū in cunctis, habet locum in inferioribus dignitatibus ab episcopatibus: & est expressum sup. eo. dudum 1. Contra j. eo. si compromissarius. §. huiusmodi. Solut. ibi loquitur de pœna illa suspensionis a bñficijs per triennium, quæ non habet locum nisi in eporum, & superiorum electionibus de qua loquitur decre. cū in cūctis. §. clerici sane. Sed hic loquitur de alia pœna, s. priuationis potestate eligēdi de qua loquitur ipsa decre. cū in cunctis. in fi. Sed cū pœna suspēsionis a bñficijs ibi repetita non sit: in illis locum non habebit, ut in ɔ̄rio dicit.

[Gl. seq. ponit ɔ̄rium obseruantiā curiæ, cui rñdet.]

b ¶In inferioribus.] quibuscumq; ab epatib. ēt in regularib⁹: olim tñ curia seruabat ɔ̄rium, interdum in regularib. qa cum decre. illa, ne p defectu. æquiparet cathedrales, & regulares, sicut in cathedralib. sup. dictū est, ita videbatur in regularib. dicendū: sed nō est ita: nec hēt locū rō reddita sup. prox. rñso: qa sufficit nō denegari diœcesano hanc ptāte, cum in sua diœcesi oīa possit, quod non est in archiepiscopis. (In qb. satis est id eis nō cōcessum, j. de suppl. negl. prela. Romana, cum suis concor.) Et super hoc vide Compost. sup. eo. ne pro defectu, ad fi. Approbatur autē hic gl. Io. & Hug. 17. q. 2. c. 1. qui ibi no. ꝙ eps alium instituet in abbatem, cum monachi indignum eligunt & quod no. ipse Ber. in prædicta decre. bonæ. in vlt. gl. (& de exce. significauerunt. in 1. gl. Io. And.)

Is qui.] Primo soluit casum dubium: Secundo rationem subdit ibi, Cum non Io. And.

ADDITIO. Dicit Archidiaconus, ꝙ in Concil. Biturieñ. idem fuerat interlocutus Inn. V. Io. Mo. dicit de quarto. Io. And.

CASVS. Dictum fuit in c. vt circa, sup. eo tit. in antiq. ꝙ appellans ne aliquis eligatur, postuletur, aut prouideatur, debet exprimere in sua appellatione oīa vitia, quæ opponit tam cōtra formā electionis postulationis, uel prouisionis, q̄ ɔ̄ personam electi, postulati, vel prouisi. Item ꝙ debet ipse appellans iurare, ꝙ oīa obiecta per ipsum credit esse vera, & se ea posse probare: Sed ponamus, quod ipse appellans a prouisione, electione, vel postulatione iurauit sub hac forma, quod ipse credit omnia proposita in instrō appellationis, vel aliqua ex eis quæ debebunt sufficere ad repellendum electum, postulatum, vel prouisum, esse vera: vtrum per istam formam sit satisfactum illi constitutioni? Respondet quod non: imō debet simpliciter iurare, ꝙ oīa quæ opposuit in formam electionis, vel personam electi, postulati, vel prouisi, credit esse vera: & ea se posse probare: alias sua appellatio non valet: nec potest impedire confirmationem electionis. Nota Primo, quòd appellās in causa electionis ad Apostolicam sedem, obijciendo aliqua in formam electionis, & personam electi postulati, vel prouisi, debet iurare expresse, quod omnia per eum obiecta credit esse vera: & se posse probare.

Nota ulterius, ꝙ si appellans ab electione, postulatione, uel prouisione, iurauerit omnia per eum posita in instrō appellationis se credere esse uera, & posse pbare, uel aliqua ex his, quæ tñ sufficient ad electum, postulatū, uel prouisum repellendum, non est per hoc satisfactum formæ substantiali appellationis de qua in c. ut circa, ideo non est admittendus ad prosequendum suam appellationem Heli. Reg.

[Prima gl. summat, & dicit unde sumpta.]

c ¶Is, qui contra. Constitutioni, ut circa, non satisfacit appellās, qui disiunctiue iurauit se credere opposita esse uera, uel quæ sufficere deberēt ex eis. Ortum habuit hæc decretalis ex glo. Gar. posita sup. eo. ut circa. super uerbo, probare, & glo. Gul. ibidem posita, super uerbo, se posse & hic ipsorum approbatur opinio.

d ¶Vel electi.] 1 Ergo intellige idem de postulato uel eo, in cuius persona facta est prouisio: cum decre. illa, ut circa. hæc omnia equiparet: Vnde quod in uno dr intelligat in alijs repetitū: & idē ēt intelligas de eligendo, si contra certam personam appelletur inf. c. proxi.

1 Ex hac gl. not. Phil. ꝙ noua dispo iuris antiq declaratoria, hēt locū in casu quo ius antiquū. Font.

a ¶Obij-

ciens, a ad sedem Apostolicam b appellauit, corporali a se præstito iuramēto, quod illa, quæ in appellatione sua expresserat, vel ea, quæ de ipsis deberent sufficere, vera esse credebat, & se posse probare; nō est super obiectis, vel expressis hmōi audiendus. c Cum non simpliciter, d sicut tenebatur iuxta constitutionem felicis recordationis Gregorij Papæ X. prædecessoris nostri, editā in Cōcilio generalı Lugdunensi, e iurauerit expressa eadem seu obiecta se credere vera esse: & se f posse ꝓbare: sed indeterminate illa, g vel ea, quæ deberent sufficere de eisdem.

¶ Idem.

¶ Qui contra certam personam ne eligatur appellat, constitutionem, vt circa seruare tenetur. Io. And.

CAP. XX.

QVi cōtra, i certā, k & nominatā † l personā ne ab aliis eligatur, m ad sedē Apostolicam, n antequā

a ¶ *Obijciens.*] exempla de his quæ obijci possunt, dixi *sup.eo vt circa.*

b ¶ Ad sedem Apostolicam.] ista littera videtur facere pro Gal. qui not. in decre. ut circa. quod decret. ipsa non habet locum, nisi in appellationib. interpositis ad Papā: sed ꝯrium credo, vt ibi dixi, secūdū Gar. cum decret. illa indistincte loquatur.

ADDITIO. Pluries meditatus sum, ꝙ forsan compositores huius libri in his opinionib discordabant, certis volentibus, & alijs nolētib Apostolicā sedem exprimere. Et ideo non fecerunt de his quattuor capitulis declarantib. decre. ut circa vnicam decr. diuisam per §. sicut fecerunt de decr. commissa. ī. eod. quæ declarat decre. licet canon.

c ¶ Audiendus.] nota ꝙ ista decre. declarat quæ sit pęna non seruantis constitutionem illam, vt circa, scilicet quod nō valet appellatio: dicebant enim quidam, quòd illa erat pęnam non iurantis, quod super non expressis non audiretur, super expressis vero bene: per illū uer. alioquin. qui est ibi. sed hoc est falsum, vt hic patet: quia non iurās, vel iurans alio modo quam debuerit, non auditur etiam sup expressis: & ille vers. alioquin. exponi debet, ut ibi dixi.

d ¶ Simpliciter.] nota non recedendum a verbis legis. 6. q. 3. scriptum, de deci. ad audientiam. ff. de exer. act. l. 1. §. si is qui nauem. ff. de leg. 3. non aliter.

e ¶ Lugdunensi.] supr. eo. vt circa.

f ¶ Et se.] repete, credere: constitutio enim illa non veritatem quærit, sed calumniam excludit, ut ibi dixi in glos. si autem.

ADDITIO. Licet quandoque credere ponatur pro scire de re iud. cum olim versi. post hoc Ioan. And.

g ¶ Illa vel ea.] sed contra, si duo proponuntur etiam copulatiue, quæ ad vnum finem tendūt, sufficit alterum probari. sup. de iud. exhibita nisi superflua probatione se oneraret, astringens se ad vtrumque probandum. sup. de prob. licet. ff. de proba. circa, & secundum hoc etiam copulatiua dissoluitur in disiunctiuam. ff. de verbo. sign. sæpe. 16. qu. 3. placuit. Idem est ergo proponere copulatiue, vel disiunctiue: cum vtrobique sufficiat alterum probari, vt per prædicta iura probatur, & supr. de resci. inter ceteras. Respondeo: obiectio supradicta uera est: quia quoad probationem bene sufficit alterum: sed nō quoad obiecta: noluit enim illa constitutio probationibus prouidere, sed obiectionibus, scilicet quòd nihil calumniose opponeretur: & ideo uoluit quod simpliciter super omnibus iuraretur 1 si enim iurat vera esse, quæ ad victoriam sufficiat: iam istud iuramentum omnium obiectorum malitiam non excludit: immo ex decem obiectis, si vnicum quod sufficeret, esset verum, reliqua falsa, nō satisfactum esset illi iuramento, & concor. infra eodem ut quis duas.

h ¶ De eisdem.] scilicet expressis, uel obiectis in appellatione.

QVi contra.] Ponit casum, quo declarat constitutionem, ut circa, & eius pœnam locum habere. Secunda ibi, Alioquin. Ioan. And.

ADDITIO. Ipse tamen Gul. declarat formam contrariā in Spec. de app. §. restat, in prin. Ioan. And.

¶ Istud emanauit ad declarationem c. ut circa. sup. eo.

CASVS. Dictum fuit in d. c. ut circa, ꝙ appellās in causa electionis ad Papam, debet in appellatione sua ipsa referre omnia, quæ intendit obiicere contra formam electionis & personam electi: Sed vtrum istud sit verum indistincte etiam si interponat appellationem contra incertam personam? Rñdet ꝙ non, immo si appellat contra incertam personam, nō tenetur exprimere aliquos defectus: puta si dico, appello ne eligatis excommunicatū maiori excommunicatione, qa tunc ignorat electū: sed quando appellat, ne talis eligatur, dēt omnia in appellatione sua inserere, quæ intendunt opponere contra formam electionis, & personam electi: & iurare ꝙ credit illa esse vera, & se posse probare, vt dictum est in di. ca. vt circa, & c. proxi. sup. eo. Nota primo iuncta gl. ꝙ cum appellatur contra personam incertam, ne persona incerta eligatur: appellans non tenet seruare ca. ut circa, sup. eo. quia non tenetur aliquos defectus exprimere: sed postea electione secuta tenebitur illos exprimere: sed nō in appellatione sua. Nota insuper quod licet c. ut circa loquatur in appellato electione secuta: tamen etiam habet locum quando appellatur ab electione facienda.

† No. ar. qđ potest dici ꝑsona certa, licet suo noīe non nominetur, ad hoc de testi. licet ex quadam.

[Prima Glossa ponit summam, & dicit unde sit sumpta.]

i ¶ Qui contra.] qui cōtra certam personam ne eligatur, appellat, constitutionem, ut circa, seruare tenetur. Decretalis ista tracta fuit de glo. Gar. posita in decretali, ut circa, super uerbo, appellari * & Guil. super uerbo, facta, & approbatur hic ipsorum opinio.

* Vbi dixit Nico. sic interlocutum in causa Ffisicen. Idē dicit hic Ioan. Mo. & cle. vbi dicit, qđ pronūciatio ista fuit facta secundo anno pontificatus, anno Dñi 1279. Viterbij.

k ¶ Certum.] ergo secus si contra incertam: puta ne fiat electio nisi canonica. sup. eo. cum nobis, uel ne fiat contra tenorem priuilegiorum ecclesiæ, sup. eo. c. considerauimus, uel ne fiat de aliquo excommunicato, uel homicida, uel his similia: (Puta ne fiat nisi duplici uoce appellanti concessa, de re iud. cum olim. in prin.) tunc enim non habet locum cōstitutio, & ratio per se patet, si enim ante electionem, & contra incertam personam appello: per te uides quòd contra formam electionis nihil obijcere, uel exprimere possunt: cum adhuc non sit facta: & quod non est, & c. sup. de despon. impu. ad dissoluēdum. Idem in personam cum enim nullam exprimam personam, quæ contra illam possum exprimere.

l ¶ Nominatam.] intelligo hoc, siue sit proprio nomine puta ne paganus de Mutina; vel appellatiuo, puta ne filius P. uel ne arch diaconus; uel ne primicerius; uel his simile, uel alia certa circumlocutio, ad hoc. ff. de rebus credi. l. certum. supr. de testi. licet ex quadam.

ADDITIO. Facit infra de sent. excomm. constitutionem, & quod ibi not. Ioan. And.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

m ¶ Eligatur.] uel postuletur. de prouisione non erat dubitatio, quia expressum erat in decre. ut circa. ut iam dicam. Quid si appello, ne ad electionē admittatur? Eodem modo credo distinguendum, utrum contra incertam, puta ne aliqui excommunicati, irregulares &c. & tunc non teneat, aut contra certam, & tunc teneat constitutionem ipsam seruare per hanc decre.

Appellās ne certa persona ad electionem admittatur, an teneatur seruare cōstitutionem, vt circa.

n ¶ Ad sedem Apostolicam.] repete. quæ dixi supra cap. proxi.

(Gl. seq. recitetur per quæstionem.)

¶ a Fiat

hac gl. infert, l clausu on se a- gēs, nō at, ubi aturfim er rñde on.

fiat [a] electio, duxerit appellandum: debet per omnia in appellando seruare formam constitutionis felicis recordationis Gregorij Papæ Decimi, prædecessoris nostri, Vt † circa, [b] editæ in Concilio Lugdunési, ac si electione iam facta [c] cum contingeret appellare: Alioquin non obseruans pœnæ [d] constitutionis eiusdem se nouerit subiacere.

a ¶ Fiat electio.] dubitationis causa fuit: quia in decre. vt circa, dicebatur qn̄ appellatur contra electum; sed hic non appellatur contra electum, sed contra eligendum, & sic non vr̄ habere locū constitutio, sed secus est, vt hic vides, & sic dicebamus olim per illam litterā, quæ ibi est, prouisio facienda uel facta, quia sicut in facienda prouisione seruanda erat forma in appellatione, sic & in faciēda electione, cum illud capitulum illa parificet. ad idem sup. eod. c. 1. & cap. si forte, infr. eod. si postquam.

b ¶ Vt circa.] supra, eod. tit.

ADDITIO. Et quia tex. nominat decret. facit s̄m Archi. ꝙ nomē canonis exprimē dum sit in exceptione excommunicationis, de quo dicā. infr. de excep. pia. super gl. hoc ideo. Io. And.

† Not. argu. quod allegā ti aliud statu tum, sufficit quod alleget principium ipsius, absq; eo quòd totum extensū producat ad hoc, supr. ca. proxi. Dom.

[Glo. seq. soluit quæstionem.]

c ¶ Facta.] scias, quod ita intelligebant curiales decret. illam cum eadem ratio sit vtrobique. Et nota, quod sicut hæc decre. determinat decre. vt circa. ita dico & determinari decre. sup. eo. ca. 1. nam licet ibi dicatur electionem, postulationem, uel prouisionem factam seruata istius distinctione, idem dicam in facienda, per hanc decre. ut ibi etiam dixi. Et sic seruat curia, & facit quod not. Gul. in decre. ut circa. in gl. nota ergo.

d ¶ Pœnę.] vt non ualeat appellatio, nec audiatur etiam super expressis. sup. c. proxi.

Sicut cum.] Primo ponit simile, per quod casum decidit, Secundo ponit simile, ibi, Quamuis. Tertio decernit, ibi, Alioquin. Ioan. And.

¶ Primo pro intellectu huius c. est præsupponendum in quibus electionibus debeat seruari forma c. quia ꝑpter. eod. tit. in antiq. videlicet, quando per formam scrutinij proceditur, nā tunc requiritur, quod fiat publicatio scrutinij, & fiat collatio zeli ad zelum, meriti ad meritū, numeri ad numerum. postea si appareat in quo maior pars consensit. quod ille eligatur simpliciter per vnū ex scrutatoribus, dicendo ego talem eligo, qui fuit nominatus in scrutinio. Et illa forma seruatur in episcopatibus, abbatijs, & electionibus aliorum prælatorum, quorum morte ecclesia dicitur uiduata, sed in alijs inferioribus beneficijs non est opus, quod illa forma seruetur.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauieñ. canonici illius ecclesiæ conuenerunt in unum tractaturi de electione futuri prælati, qui canonici cum non possent uenire ad cōcordiam, compromiserunt in aliquos, qui compromissarij conuenerunt in unum, & plures eorum conuenerunt in Titium, puta, cum essent quinque compromissarij, tres conuenerunt in Titium, utrum unus istorum compromissariorum debeat nomine omnium facere electionem per uerba singularis numeri, uidelicet quod dicat, ego nomine meo & nomine talium compromissariorum talē eligo, ut in forma scrutinij dicitur quod nominatus in scrutinio maiori parte debet eligi per vnum, vt d. c. quia propter. alleg. Respondet Romanus Pōtifex quod sic.

¶ Prima Gl. summat, & dicit unde sumpta.

e ¶ Sicut.] si compromissum est in plures ut eligāt, per unum facienda est electionis pronunciatio, sicut qn̄ proceditur per formam scrutinij, aliter electio facta non tenet. Ortum autem habuit hæc decretalis ex his, quæ notantur per Innocentium, Hostiensem, & Compostellanum sup. eo. quia propter, & c. in Genesi. ut inf. patebit.

¶ Idem.

¶ Si compromissum est in plures, vt eligant, per unū facienda est electionis pronunciatio; sicut quādo proceditur per formam scrutinij: aliter electio facta nō tenet. Ioan. Andr.

CAP. XXI.

Sicut, [e] † cum per formam [f] scrutinii ad electionem proceditur, est per vnum [g] pronuncianda & facienda cōmunis [h]

[Glo. seq. reci. per q. in quibus electionibus, &c.]

f ¶ Formam.] nota quod ista decre. locum habet in his electionib. in quib. debet seruari forma decre. quia propter & c. in Genesi. Et secundum Ber. qui hoc ibi not. in prima gl. [1] & Inn. & Compost. in prima gl. decret. illa locum habet in electionibus ep̄orū, uel inferiorum prælatorum, qui præsunt collegio, & per quorum mortem ecclesia dicitur uiduata, in alijs non. Host. autē [2] illā intellexit ēt in quocunque beneficio, vel canonia, cuius electio ad plures, vt ad collegium pertinet, ut ibi not. circa prin. primos sequor. Secūdum, hoc ergo dicemus, hoc ꝙ hic dr̄ de cōi pronunciatione, habere locum in his, in quibus seruanda est prædicta forma, in canonijs uero uel beneficijs, alijs secus, quia ibi sufficiet singularis consensus, quod uerum est, si illi sunt capitulum, si consensus præstent in capitulo, alias secus, secundum Ber. qui hoc notat in decre. in Genesi. in gl. super vrrb. communiter. & ibi etiam de hoc per Inno. & Hostien.

1 Et adde ꝙ ibi dixi in fi. vbi uideas, Ioan. And.

2 Cuius opinio hic placet Archi. potissime p decret. 1. su. eo. li. & ti. & decre. ut circa, quæ nil facit. Adde decret. 1. rū. ut ibi dixi super uer. in formam.

† Vide Cōci. Later. sub Inno. iij. c. 24. vbi tradunť uarię electionū formæ.

ADDITIO. Faciunt etiam notata. sup. in ant. de consti. cum omnes. in fi. primæ gl. concordat quod scripsi in decre. in Genesi, in glo. quamuis. facit quod no. 53. dist. c. 1. 3. q. 6. c. ei qui. §. nominationes. quæ est lex. C. de appella. & 3. 7. 9. nih lominus. 12. q. 2. fine & c. episcopus, §. qui manumittitur sup. eo. ecclesia 2. & c. bonæ, & c. cū dilectus, ff. quod cuiusque uni. l. nulli. & l. plane, & de reg. iur. aliud. §. refertur. C. de præd. curia. l. ult. ad fin. de decur. l. 3. in prin. de leg. l. pen. & ult. lib. 10. de uend. re. ci. l. fi. lib. 11. Ioan. And.

[Gl. seq. ponit opi. quam reprobat secundo quærit, & soluit.]

g ¶ Per vnum.] quod ergo dicit decre. quia propter, ut is collatione habita eligatur, intelligitur per iura postmodum subsecuta, per unum omnium uice. Notabat tamē ibi Hostiensis, quòd licet hoc seruaret curia, tamen satis erat, si omnium uno ore sermo procederet. ad hoc. C. de epis. & cle. l. quoniam uenerabilis: ibi ab omnibus uno ore damnaretur, &c. nec obstat secundum id decr. in Genesi. quia ibi singulariter, non uno ore cōiter elegerant. Sed hoc est falsum ut hic uides. Et quod dicit, unum, si quæratur per quem, dic per eum qui habet primam uocem, uel eum, cui capitulum commiserit, sed si capitulū, uel illi, qui consenserunt, non committant hoc expresse alicui, unus præsentibus alijs facta collatione eligat uice capituli, uel consentientium, & satis est, quia ratihabitio & taciturnitas mandato comparantur, saltem in re appetibili & meritoria, sicut est quòd per electionem canonicā prouideatur ecclesię. ff. manda. quòd si fideiussor. & C. manda. si fideiussor, & secus in onerosa, ubi requiritur expressus consensus. ff. de procur. filius. §. inuitum, secundum Inno. qui hoc not. in decre. in Genesi & Compo. in decre. quia propter.

ADDITIO. Et refert Bona. quod Innocent. ita sententiauit. & uide quod post ipsum Innocen. scripsit de maio. & obed. cap. 1. in glo. per hæc. Et quod dicit Guli. in Spec. eo. tit. §. 1. uer. publicatione. & quod ibi dicam. Ioan. And.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

h ¶ Cōis.] sed nonne sufficiunt singulares consensus ff. de serui. rusti. prædi. per fundum. ff. communia prædi. receptū. ff. de aqua plu. arcen. l. si aūt. Solu. leges istæ loquuntur

quuntur de actu, qui diuisionem recipit: nec est ibi cōio collegiatorum, sed singularium; quod dic vt supra de cōstitut. in antiquis, cum omnes. Sed hic de negotio loquitur, quod diuisionem, transmutationem, vel omissionem non recipit, & ideo secus, ff. de verb. obl. l. 2.

a ¶ Instituta.] sup. eo. tit. in Genesi.

b ¶ Debet fieri.] & pronunciari cōis electio, vt dictū est sup.

c ¶ Compromissi.] & vtrobique faciēda est per verba singularis numeri, vt inf. de re iud. cum ab vno. ¶ Et hoc tenet ibi Archid. quod not. in glo. fi. de episcopo, qui locutus est in plurali: & ibi competentius, ponitur.] Dicebat decret. quia propter, qui vice omnium ecclesiæ viduatæ prouideant: vnde videbatur, quod omnes haberent prouidere, quod verum est, sed vnus omnium vice pronunciare, & electionem facere, vt hic.

Not. arg. p[ro] ... ē 5 q leges ciuiles pñt allegari ī fo[ro] canonico ... c quo s. de noui oper. nunc. c. 1. & Domin.

Al. subsistit

electio, secundum canonica instituta: [a] sic & per vnum debet fieri, [b] cum per formam proceditur compromissi: [c] Quāuis in arbitris compromissarijs lex † humana [d] innuat, quod ab eis omnibus sit pronunciatio facienda: alioquin a pluribus compromissarijs facta simul electio, eo ipso viribus non subsistat. [e] †

¶ Idem.

¶ Decr. supra eodem, licet canon in collegiatis parochialibus ecclesiis, & assūptis ad ipsarum regimen. locum nō habet. Io. And.

[Prima glossa summat, & rationem reddit.]

f ¶ Statutum.] Decretalis. s. eod. licet canon. in collegiatis parochialibus ecclesijs, & assumptis ad earum regimē locum nō hēt. Et nota q decretalis cum in cūctis. p[ro]ponebat de dignitatib. & beneficijs curatis, & parochialibus, ecclesiis decret. ergo, licet canon: solū de parochialib. dicens ecclesijs ad dignitates extendi non debuit: præcipue cum constitutio sit pœnalis, vt sequitur.

† Vide Card. consil. 30.

C A P. XXII.

STatutum [f] † felicis [g] recordationis Gregorii papæ decimi prædecessoris nostri de his, qui ad parochialium [h] ecclesiarum regimen assumuntur † promouendis ad sacerdotium [i] infra [k] annum, alioquin [l] eisdem ecclesiis sint priuati: [m] Quod [n] cū sit pœnale, restringi [o] † potius conuenit, q laxari. Declaramus [p] ad collegiatas [q]

g ¶ Statutum felicis.] supra. eodem. licet canon.

h ¶ Parochialium.] q dicantur parochiales, dic vt dixi supra. eod. licet canon.

i ¶ Promouendis ad sacerdotium.] hoc verum: nisi in casu j. eo. tit. cum ex eo.

† Cap. licet canō. locum hēt qualitercunq; sit p[ro]uisū de parochiali ecclesia, cū textus dicat, assumūtur q cōgruit cuilibet mō prouisionis.

k ¶ Infra annum.] numerandum à die quo possessionem pacificam habuit, vel per eum stetit quo minus haberet. inf. eod. cōmissa. §. 1. j. de præb. licet 2. nec currit iuste impedito, ut in præd. decr. commissa.

l ¶ Alioquin.) id est, si se non fecerint infra annum promoueri.

m ¶ Priuati.) intelligas integro elapso anno, quod dic, ut inf. eo. commissa. 1. respon.

n ¶ Quod.) statutum.

o ¶ Restringi.] nam odia restringi, & fauores, &c. infra de regul. iur. odia. cum suis concor. & ff. de liber. & posthum. cum quidam, & benignior interpretatio facienda est in pœnis. infra de regul. iur. in pœnis, cum suis concor.

† Nota iura pœnalia stricte esse interpretanda, ad hoc regula, ī pœnis. infr. de reg. iur.

p ¶ Declaramus.) hoc olim fuerat etiam declaratū per quandam extrauagantem Alexandri, (& Martini, sm̃ Arch.) de qua dixi sup. c. quamuis, & c. quanquam, quæ incipiebat, dilecti.

(Glo. seq. notat, & remittit, quærit & soluit, iterum quærit, & arguit ad negatiuam, & ad affirmatiuā, & soluit distinguendo.)

q ¶ Collegiatas.) Nota, ergo quod aut sunt ibi plures, ut collegium: aut non, sed ut singuli. In primo casu locū habebit decret. hæc: in secundo non, & super hoc uide quod no. Ber. supra eod. tit. cap. 1. & de iure patr. postulasti. 1. Si quæratur quomodo hoc cognoscetur? Responde, quia ibi est rector ut caput, & canonici ut membra super his tamen uide quod no. de exces. prælat. dilect. Sed quæro, pone, quod ecclesia fuit collegiata, nunc desinit ibi esse collegium, quid erit, habebit ne locum hæc decretalis? Et uidetur quod non, quia deficientibus personis desinit esse collegium, ff. ad munici. sicut municipium, ad hoc supra eod. tit. & lib. cap. 1. 10. quæstione 3. unio. ff. de uerbor. signific. Neratius. & grex esse desinit, si unum animal tantum remansit in grege, ff. de leg. 1. si grege. Arg. contra. 19. quæstio. 3. quæ semel. 7. quæst. 1. pastoralis, cum similibus. Dico & breuiter, quod si collegium desinat ibi esse: puta canonicorum morte, locum habet decret. quia alii habent substitui, & si hoc non faciant hi, ad quos primo pertinet, infra debitum tempus ad superiorem deuoluetur, & sic de singulis usque ad Papam, & ius collegij bene remanet in uno, quod dic ut not. supra de postul. gratum si autem destruatur collegium superioris auctoritate, puta quia hoc facit ex causa, tunc non habebit locum decret. Pone exemplum de noui oper. nunc. cap. 2. &

† Vide Oldr. consi. 162. Lapū allegat. 5. & plene Doctor. in c. cū nō ignores, s. de præb.

ADDITIO. Vnde dicit hic Archidiaconus, quod cōpromissarius pronuncians, potest vti verbo, eligo, & verbo prouideo. Ad primum sup. eo. cum dilectus, &c. cū in veteri. de fort. ecclesia. Ad secundum decr. ipsa, quia p[ro]pter, & s. eo. causam quæ, Io. Andr.

d ¶ Lex humana.] ff. de arbit. l. item si vnus, §. item si plures, vbi dicitur: quod aut omnes sententiam dicant, aut nullus, tñ secundum nos, vnus alijs præsentibus, & mandantibus sententiam, per verba tamen pluralis numeri poterit recitare, & idem in pluribus iudicibus. j. de re iud. cum ab vno. & etiam no. ff. de arb. l. sicuti.

e ¶ Subsistat.] ratio, quia tot videntur electiones, quot sunt numero eligentes, vt not. supra eodem in Genesi.

STatutum.] Primo ponit ius antiquum, Secundo declarationis motiuum, ibi, Quod cum. Tertio declarat, ibi, Declaramus. Io. Andr.

¶ Canon pœnalis non debet extendi vltra suos terminos.

CASVS. Dictum fuit in cap. licet canon, supra eod. tit. & lib. quod ecclesia parochialis non debet cōferri, nisi cōstituto in 25. anno, & q ille cui est collata parochialis ecclesia, debet promoueri ad sacerdotium infra annū, aliàs est priuatus ipso iure ecclesia parochiali, ita quod non est opus sententia priuationis, nec aliqua monitione. Sed quid, sanctissime Pater, ponamus quod alicui fuit collata ecclesia parochialis, quæ cum hoc est dignitas in ecclesia collegiata, sicut in ecclesia beati Hilarij de Sella Pictauis, ipsa parochialis ecclesia est dignitas, quia abbas ipsius monasterij est rector ipsius ecclesiæ, vnde iste non fecit se promoueri infra annum ad sacerdotium, vtrum ipso iure sit priuatus dicta parochiali ecclesia, ita quod collator possit illam alicui personæ idoneæ conferre? Videbatur quod sic, per illud cap. licet canon, alleg. hoc tñ non obstante decidit hic Romanus pontifex contrariū, nec obstat illud capit. licet, quia loquitur simpliciter de ecclesijs parochialibus, ideo non est extendendum ad ecclesias collegiatas, sed in ipsis ecclesiis parochialibus collegiatis debent seruari antiqua iura, videlicet quod superior potest ipsum monere, ut promoueatur ad sacerdotium inf. annum, & si non promoueatur inf. annum, anno elapso potest superior talem priuare, ut in ca. cum in cunctis. eo. tit. in ant. Heli. Reg.

ibi,de hoc per Inn.& facit quod no. Lau. & Ioan. 16.q. 7.& hic diximus.

a ¶ Ecclesias.] sæculares. nam hodie secus in regularibus,quod dic vt in cle.de sta.regular.ne in agro. §. ceterum.

b ¶ Antiqua iura.] sup.eod. tit.in antiqcū in cunctis. §. inferiora. Et de hac compilatione ordinū plene dixi sup. eod. licet canon. in fi.

SI cui.] Primo ponit casum: quem secundo determinat; ibi,Talis, motiuū interserens: ibi,Cū prę-ter.Io. Andr.

¶ Primo pro intellectu huius capituli est præsupponendum,ꝙ ad hoc vt valeat electio, requiritur,quod fuerit facta à maiori parte totius capituli, & ideo non sufficeret si esset facta a maiori parte per comparationem aliarum partium: puta, cum in aliqua ecclesia essent 12.canonici, ipsi conuenientes in vnum super electione celebranda, diuiserunt vota sua in tres partes: sex elegerunt vnum: quattuor alium, & duo alium: Electus à sex,est electus à maiori parte per comparationem aliorum partium, sed non per comparationem ad capitulum.

CASVS. Vacante Ecclesia Pictauien. canonici compromiserunt in quendam Titium, vt ipse Titius sigillatim ac secreto exquireret vota singulorum canonicorum, & illis votis in scriptis redactis, ipse eligeret illum in quem maior pars canonicorum consentiret, etiam si illi non facerent maiorem patrem per comparationem ad capitulum: vnde Titius exquisitis votis omnium canonicorum, reperit, quod sex vnum nominauerant; tres alium: duo alium, & vnus alium, & reperit, ꝙ nominatus a sex,erat electus a maiori parte per cōparatione ad alias partes,licet non esset electus a maiori parte ꝑ comparationem ad totum capitulum,an valeat talis electio? Respondet Romanus pontifex,quod non nisi fuerit obseruata forma cap.quia propter.sup.eo.in antiq.Nam canonici non potuissent eligere nisi illum, in quem maior pars totius capituli consensisset, igitur ipsi non potuerunt compromittere in Titium, vt ipse eligeret illū, in quem maior pars per comparationem ad partem consensisset, quia non potuerunt ei dare maiorem potestatem, quam ipsi haberent, ideo talis electio est nulla. Nota primo ex isto textu,quod ius eligendi prælatum est delegabile, seu transmissibile in alium, & ille alius in quem transmittitur, dicitur proprie compromissarius. Nota vlterius, quod cum proceditur ad electionem per viam scrutinij, vota eligentium debent scrutari sigillatim, & secreto, alias non esset opus publicatione, quia publicare scrutinium, nihil aliud est quam manifestare vota singulorum canonicorum. Nota insuper principalem effectum,ad quem emanauit præsens cap. videlicet, quod canonici alicuius ecclesiæ non possunt compromittere in aliquem, vt eligant illum, in quem maior pars per comparationem ad partem, & non per comparationem ad capitulum consenserint, & ratio huius redditur, quia si ipsi per se hoc non possint facere, nec in aliū pn̄t illam potestatem transferre quia nemo in alium potest plus iuris transferre; quam ipse habeat.

ecclesias,[a] etiam si aliàs parochiales extiterint, & assumptos ad earum regimen non extendi, sed antiqua iura [b] seruari debere potius in eisdem.

¶ Idem.

¶ Si compromissarius secū dum traditam sibi metam (scrutatis, & in scriptis redactis voluntatibus singulorum) illum eligat, in quem non maior pars capituli, sed plures, aliorum cōparatione consenserant; nō tenet electio cū præter formas concilij fuerit celebrata Io. Andr.

CAP. XXIII.

SI cui [c] eligendi [d] potestas data fuerit sub hac forma, [e] vt ipse secreto [f] & sigillatim votis singulorū de Capitulo [g] exquisitis, & in scriptis redactis, illum eligat, in quē plures de Capitulo partiū † comparatione minorum [h] consenserint; licet consētiētes maiorē partē totius Capituli non attingant, ipseq; [i] facto huiusmodi scrutinio & in scriptis redacto iuxta traditā sibi formā, eum, in quem non maior [k] pars, sed plures de dicto Capitulo, quam in quenquam alium direxerant vota sua, duxerit eligendum: talis electio (cum ꝑter [l] formas, quas generale † Conciliū [m] seruari statuit in electio-

[Prima glossa summat.]

c ¶ Si cui.] Si compromissarius secundum traditam sibi metam [scrutatis, & in scriptis redactis voluntatibus singulorum] illū eligat, in quem non maior pars capituli, sed plures aliorum comparatione consenserant: nō tenet electio, cum præter formas cōcilij fuerit celebrata Io.And.

[Glossa seq.4. & 5. supplendo soluit tria dubia.

d ¶ Cui eligendi.] idē si plurib. cum rō capituli semper remanet,& dēt ista decret. iungi cum decr.inf.e. cum expediat.

[Glos. seq. reddit rationem.]

e ¶ Forma.] quę non est de permissis immo prohibita, vt s̄.e. in antiquis propter., & eo. tit. ecclesia vestra. per hanc enim erat reperire electum non a maiori parte totius capituli præfici ecclesiæ.

f ¶ Secreto.] idem & multo magis si non secreto,quia tunc esset obuia,cōsilio quia propter,& semper locum habet ratio fin.

g ¶ De Capitulo.] idem si non essent de capitulo,sed vocem haberent,vt s̄.de causa poss.cum ecclesia Sutrina.& supra eo. Cumana.

h ¶ Minorum.] puta cum ex 12.canonici 5.consentiunt in vnum 4. in alium, 3. in alium, electus igitur a 5. electus est a maiori parte comparatione partium, sed nō a maiori parte capituli, quia quinque non sunt maior pars de 12.

ADDITIO. Sic exemplificatur supra.eod.ecclesia 1. Io.Andr.

i ¶ Ipseque.] in quem tradita est potestas huiusmodi.

[Gl.seq.sol.q.a contrario.]

k ¶ Non maior pars.] ergo a contrario,si eligerent illū, in quem consensisset maior pars,valeret electio, inf.eo. cum expediat,quia illa forma per concilium subsequens sublata non videtur, ut ibi.

[Gl.seq.all.vnam conc.& obiicit,& soluit.]

l ¶ Præter.] Nota ista duo æquiparari,præter,& contra. sim.de fi.instr.pastor.Sed nōne nominatus a maiori parte aliorum comparatione, ex quo placuit omnibus,quod ipse eligeretur, est nominatus ab oībus, unde & in electione Romani Pontificis seruatur interdum hoc, quod nominatus a maiori quam a duobus partibus de consensu omnium habeatur pro Romano pontifice. Compost. s̄.e.licet.& Guil.sup.e.vbi periculum? Dic ꝙ iura uoluerunt certas formas seruari,& licet oēs consentiant, si nō seruantur formæ,non tenet electio. ì. Cardinales nec arctantur,nec de facto seruant formas, sed sufficit ꝙ duæ partes consentiant.s̄.e.licet.

[Gl.seq.soluit quæstionem.]

m ¶ Concilium.] supra.eod.tit. quia propter. Et aduerte,ꝙ sic ut dixi.sup. eod. sicut cum ista decret. fundetur super formis concilii,dicam, quod vbicunque non hn̄t locum illæ formæ, non habeat locum istæ decret. Si igitur in dignitatibus per quas viduatæ non sunt ecclesiæ serua-

† Nota ꝙ appellatiōe maioris partis intelligit̄ de maiori parte totius, nō āt de maiori pte cōparatione aliarū minorū Dom.

† Hoc est generale conc. Lat.sub Inn. 3. cap.24.

1 Dic tu si cō cedat, ut eligere possit, neque ei aliqua forma ꝑscribit̄, tūc ualebit electio ab eo solo facta, sed hic canonici expresserunt formā contrariā iuri, iō nō ualet, secus si simpliciter delegassent electionē Ph.F.

securretur hæc forma, vel beneficijs, vel canonicis non viciaretur electio: super quo vide quod ibi dixi.
ADDITIO. Quod dixi in prima parte huius glo. Idem dicit hic Arch. de transla. voto. quid a certis fieri poteit, etiam alijs non facientibus: vbi forma concilij seruāda nō est. alias secus: & sic intelligitur quod scripsi de appel. constitutus. de elect. scriptū in anti. Ioan. And.

a ¶ Non valere.] ipso iure.

b ¶ Firmitatis.] & sic etiā eligentes priuari debent ea vice potestate eligendi, vt s. eo. quia propter.

Quorundam.] di. Vornndam.] di. Quide, & Sūma prout in prima glos.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi canonici: ꝯuenerunt in vnum tractaturi de electione futuri prælati, qui diuise runt uota sua in tres partes: Ponamus, ꝙ erant xxiiij. canonici xij. elegerunt quēdam Mendicantem: alii. iiij. aliū. & viij. alium: vtrum Mendicans electus a xij. possit consentire, ēt de licentia sui prelati † isti electioni factæ in discordia? Respon. ꝙ nō: & istud est speciale in Mendicante: ꝙ si mendicans huiusmodi electioni de ipso factæ consenserit: non initiatur matrimonium inter ipsum & ecclesiam, nec aliquod ius sibi ex illa electione acquiritur: secus est in alijs non Mendicantibus. Sed quid si alius non Mendicans fuit electus a maiori parte comparationem aliarum partiū, & non per respectum ad maiorem partem totius capituli: vtrum valeat talis electio? Et dic ꝙ non nisi fuerit facta a maiori & saniori parte totius capituli. Subiugarunt. Nam religiosus promittit obedientiam. i. abdicat suum velle, & ponit in ptātem sui prælati secundo promittit paupertatem: tertio castitatem Nota primo ex hoc textu, quod Mendicantes pñt per canonicam & ꝯcordem electionem vocari ad prælaturas: etiā extra suam religionem: ad alias ēt prælaturas pñt vocari per postulationem. 1 Nota insuper, ꝙ ad hoc vt aliquis ex Mendicantibus possit ꝯsentire electioni de se factæ ad prælaturam extra suam religionē, requiritur ꝙ fuerit facta in concordia: secus si in discordia. Nota finaliter illud, ad quod alleg. iniucta gl. ꝙ inter Mendicantes primum locum obtinent Prædicatores: quia hic præponuntur alijs: & valet argumētum ab ordine literæ. Ratio huius est secundum glo. quia eorum institutio est antiquior: modo antiquiores sunt honorabiliores, vt. c. 1. & c. statuimus, de maio. & obed. in antiq. & sic in processionibus Prædicatores debent obtinere locum honorabiliorem.

† declara hūc tex. prout in Cle. qd̄ circa de qui electio.

1 Lege extrauagātem. Io. xij. q̄ icipit, calumnijs. Fon.

nibus celebrandis, decernens eas si aliter fierent, non valere, a fuerit attentata) robur non obtinet firmitatis. b

¶ Idem.

¶ Ex vocatione quocunque modo facta in discordia, de religioso mendicante ad Prælaturam extra administrationem sui ordinis, non acquiritur illi ius: nec consentire poterit etiam de Prælati licentia. Idem de vocatione facta a minori parte numero ad quālibet Prælationem de religioso non mendicāte: & secus factū irritū decernit. Et ponit istud cap. vnū speciale in Mendicātibus Io. An.

CAP. XXIIII.

Quorundam c † oculos d sic vitium ambitionis excæcat, e quod quasi suæ professionis immemores, f qua contemptis honoribus, g abiectis diuitijs, h spretisque delicijs, arbitrium proprium subiungarunt alterius ditioni, i retro respiciunt ad aratrum, manumissa, k dum præcipitanter ruunt in litigiorum l anfractus, & † causarum strepitibus se inuoluunt, m & extra administrationes proprij ordinis solium n prælaturæ conscendere moliuntur; electionibus, o postulationibus, seu prouisionibus de se in discordia p celebratis, improuide præstando consensum: præbendi assensum a suo superiore q nonnunquam extorta r

[Prima glo. diuidit, & summat.

c Quorundam.] Decretalem diuide in quatuor partes. In prima ponit constitutionis causam: in secunda constitōnem circa Mendicantes: in tertia constitutionē circa non Mendicantes: in quarta decretum. Et dicit in summa, ꝙ ex vocatione quocunque modo facta in discordia de religioso Mendicante, ad prelaturā extra administrationem sui ordinis, non acquiritur illi ius: nec consentire poterit etiam de prælati licentia: idem de vocatione facta a minori parte numero ad quamlibet prælationem de religioso non Mendicate. Et secus factum, irritum decernit.

[Glossa sequens distinguit triplicem oculum.]

d ¶ Oculos.] 2 Est oculus mentis: qui purus esse debet. vt hic. & 1. quæst. 1. multi. Est oculus corporis, qui debet esse pudicus. vt 32. quæst. 5. qui viderit. [Vide quod dixi in prooemio Gre. super glo. 1. castos & qui vide Valer. lib. 4. cap. 3. in primo exterorum exemplo, ubi dicitur, pretoris non solum manus a pecuniæ lucro, sed etiam oculus a libidinoso aspectu cōtinentes esse debere. Ioan. An.] Est oculus administrationis, qui debet esse prouidus 93. dist. diaconi. 1. & 2. & 6. q. 1. oues. & sup. de off. archi. ad hoc.

2 Multos oculos collegit Bascoletus in arbore diuidui & indiuidui. Fon.

Luc. 9.

† Dictio. &, deest in manuscriptis codicibus.

e ¶ Excæcat.] sic supra eo. auaritiæ.

f ¶ Immemores.] mens auida pecuniæ, nec abstinere nouit a vetitis, nec gaudere concessis, nec adhibere pietati consensum, 47. distin. virum, & inf. de conces. præben. detestanda.

g ¶ Honoribus.] 27. q. 2. scripsit de sta. reg. ea. quæ.

h ¶ Diuitijs.] 1. q. 2. §. verum. retentio enim propriorum monachatui est 3 contraria de sta. reg. cum ad monasterium. in fi.

3 Vide Beat. Tho. 2. 2. qō. 188. art. 7. & ibi Caiet.

i ¶ Ditioni.] 12. quæstio. 1. non dicatis, infra eod. tit. si religiosus.

K ¶ Missa.] & sic non sunt apti regno Dei. Luc. 9. cap. in fin. & supra. de vo. & vo. redem. c. magnæ.

ADDITIO. Exponitur hoc verbum de pœn. dist. 2. pennata. Ioan. And.

l ¶ Litigiorum.] Quæ a monachis uel religiosis sunt penitus euitanda. supra de syn. cap. uno. cum suis concord.

m ¶ Inuoluunt.] & sic oues conuertuntur in lupos. sup. de renun. nisi cum ptidem. §. propter malitiam.

n ¶ Solium.] supra eod. fundamenta. §. ne autem. in fine.

o ¶ Electionibus.] ergo eligi possunt; quod dic ut dicam infra eo. nullus.

p ¶ In discordia.] intelligo in discordia fieri, siue duæ siue plures celebratæ sint electiones, siue una tantum aliquibus ex his contradicentibus ad quos spectat electio, ut supra eod. cupientes. §. si vero.

q ¶ Superiore.] cuius solius licentia alias sufficit. Infr. eod. si religiosus 2. responso.

[Glo. seq. dat tria similia.]

r ¶ Extorta.] & sic non valeret si de hoc constaret. sup. de priuil. cum olim 2 sicut nec confessio extorta. supra. quod me. cau. perlatum. 15. q. 6. cap. 1. nec absolutio inf. de ijs, quæ vi, me cau. fi. c. uno. nec licentia extorta præiudicat repetenti coniugem. supra de conuer. coniu. accedens.

licentia potius, quàm obtenta: ex quo animarum, & ecclesiarum dispendia a noscimus prouenisse, & prouētura maiora b in antea c verisimiliter formidamus. ¶Volētes igitur huic pesti salubri remedio obuiare, præsenti constitutione sancimus; vt nulli religioso Prędicatorum, d Minorum, Eremitarum Sancti Augustini, aut quorūlibet Mendicantium e ordinum ex electione, postulatione, prouisione, seu vocatione, ad aliquam extra administrationem sui ordinis f prelaturam in discordia g de se facta ius de cetero acquiratur: h nec eorum aliquis tali electioni, postulationi, prouisioni, aut vocationi quoquo modo valeat consentire: etiam si Magistri, aut Ministri, vel Prioris i generalium eorundem ad id accesserit licentia, vel consensus. ¶Circa† religiosos quoque alios k cuiuscunque cōditionis vel status existant, volumus hoc seruari, vt nec ipsi electionibus, postulationibus, prouisionibus, aut vocationibus a minori parte numero l ad prælationes quaslibet m de se factis (quæ hoc ipso, quod a minori n parte processerint, nullum prorsus tribuant ius eisdem) suum audeant præstare consensum, etiam si super hoc assensus, vel licentia suorum interuenerit Prælatorum. o Nos enim quicquid contra præmissa, vel eorum aliquod, a quoquam contigerit attentari; omnino decernimus irritum & inane. p

¶ Idem.

¶Non potest electus duas electiones prosequi, petendo confirmationem ex illis, etiam si protestetur se contentum altera, per quā consequi possit sua intentionis effectum, necesse ergo habet alteram eligere, qua electa ad alteram redire non poterit. Io. And.

V CAP. XXV.
T †

a ¶ Dispendia.] vitanda. sup. eod. cupientes. sup. de fid. instru. quod super his. inf. de vsur. vsurarum. sup. eod. de consti. cap. 2. infra de sepul. c. 1.
b ¶ Maiora.] sim. de collu. in tantum.
c ¶ In antea.] occurrendum ergo fuit. de ser. non or. c. 1. de procur. ca. 1. cum. suis concor.
d ¶ Prædicatorum.] Nota semper prædicatores præmitti: quia antiquior fuit ipsorum institutio 1 Ad idem supra de exces. prælat. c. uno. infra de deci. ca. 1. in superscriptione, cum simi. & de reli. do. c. 1.
[Glo. seq. soluit dubium: secundo quærit, & soluit.]
e ¶ Mendicantium.] Mendicantes,] q̄ certas possessiones vel redditus habere non possunt: sed per quæstum publicum eis victum præbet incerta mendicitas inf. de re. do. capit. 1. Per quam de re. §. vlti. patet etiā Carmelitas esse Mendicantes. Ioan. And. Quid si mēdicans episcopus postuletur ad archiepiscopatum vel episcopatum alium? Satis puto eū sub hac prohibitione includi: quia licet sit episcopus, nihilominus est de ordine Mendicantium.
ADDITIO. Facit infra glo. pen. ad hoc supra de vi. & hon. cler. clerici. in fin. & quod ibi not. & sup. de priui. cum olim 2. Ioannes And.
f ¶ Ordinis.] in illis enim, [scilicet, administrationib. sui ordinis.] hic nil noui iuris statuitur. Io. And.
[Glo. seq. quærit, soluit, ponit opi. contrariam, remissionem, & additionem.
g ¶ In discordia.] quid si opponatur aliquid quod votum discordātium nullum reddat: puta quia tales erāt, ꝙ si consensissent electioni huic, & cum aliis elegissent, non ualeret electio: ut excommunicati, suspensi, uel irregulares: nunquid tunc poterit consentire; Satis crederem, ꝙ in eo casu non obstaret hæc constitutio Arg. supra eo. si quando & pone exemplum ĩ. eod. ex eo & hoc ante omnia uideretur examinādum, cuius euentus, &c. supra eo. si forte. & hoc maxime cum supradicta dicuntur notoria, & probationes paratæ offeruntur. ad hoc sup. de rest. spol. litteras ff. ad exhi. l. 3. & alij contradicentes simpliciter debere haberi rationem numeri: & super hoc uide quod dicam infra eod. indemnitatibus §. 1. Declaratum est hodie quod hic simpliciter inspicitur discordia. & infra §. proxi. minoritas. quæ consistit in facto, non in fictione, uel iuris effectu, in cle. eod. titu. quod circa.
h ¶ Acquiratur.] ergo confirmatio peti non poterit quæ ius antiquum habet firmare. supra de fid. instru. inter dilectos.
i Prioris.] secundum ꝙ in diuersis ordinibus diuersa sunt præsidentium nomina. [Prædicatores habent magistrum: Minores ministrum: Eremitæ priorem.] Et habes idem ĩ. de pac. q̄a ex eo. Io. An.
[Glo. seq. soluit quæstionem.]
K ¶ Alios.] Nota ꝙ per hoc verbum dico ꝙ circa Mendicantes vocatos ad administrationes sui ordinis, non habebit locū iste. §. sed stabitur iuribus antiquis.
l ¶ Numero.] Nota q̄a licet minor pars esset sanior, non tamē poterit electioni huic consentire per hanc literam: credo tamē [vt supra. §. pxi. dixi.] ꝙ si maior pars priuata esset ipso iure: ita ꝙ vota reciderent in minorē: ꝙ tunc poterit consentire: quia non est electus a minori parte: immo a toto capitulo. facit quod no. de postula. gratum.
[Gloss. seq. ponit vnam opi. & eius cōtrarium.]
m ¶ Quaslibet.] siue proprij ordinis, siue alterius, siue secularium ecclesiarum: & sic generalior est ꝓhibitio hæc quo ad prælaturas, quam. s. proxima. Alij cōtra, scilicet, ꝙ administrationes ꝓprij ordinis non cōprehendat. vt rō in princ. c. posita sit generalior ad non Mendicātes, primum teneo. 2 & si Papa id voluisset. expressisset, vt facit supra proxi. §. ad hoc. de deci. ad audientiam. infra de priui. si papa. 1. responso. in fi.
n ¶ A Minori.] numero, vt supra.
[Glo. seq. quærit & soluit.]
o ¶ Prælatorum.] Quid si monachus rector parochialis ecclesiæ eligatur in episcopum, vel prælatum a minori parte numero nunquid poterit consentire, vel acquiretur sibi ius? Satis videtur quod non per litterā, quæ superius dicit; cuiuscunque conditionis vel status existant. licet enim nihil habent, cum nihil sit commune. xvj. q. 1. ne pro cuiuslibet. tamen negari non potest, quin monachus vel religiosus existat. 16. qō. 1. de monachis. in fine.
p ¶ Inane.] si igitur superueniret confirmatio, ideo nō conualesceret; cum a principio sit nullum. supra eo. auditis. cum similibus.

VT quis.] Primo ponit dictum rationem interserēs. ibi; Cum non; Secundo illud fortificat, ibi, Etiā; Tertio ibi, Oportet, declarat aliam rationē interserēs, ibi; Ne cum. Ioan. And.

¶ In annis uidelicet do. Mccxvj. confirmatus fuit ordo prædicatorū per Honorium iij. ꝙ se facturū anno præcedenti Innoc. iij. ipsius p̄decessor promiserat. Ioa. And.

¶ Vide Oldradum cōs. 303. & conc. Trid. sess. 25. titu. de regu. cap. 6.

2 Idē ĩdistincte. Phi. Fō. † No. ex hoc c. posse quē obtinere duplicē electionē in eadem ecclesia, … ꝯfirmationē quęrere non posse nisi … vna. Itē non posse aliqu… cāre titulum super eadem re, nisi ex … na cā. vide textū, in ca. inter dilectos. de fid. instrum.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia, canonici conuenerunt in vnum super futuro Prælato illius ecclesiæ eligendo: qui canonici quendam Titium elegerunt: electione facta dubitauerunt canonici peccasse in forma electionis, ideo reuersi sunt ad capitulum, & aliam electionem de eodem Titio fecerũt: postea istis electionibus præsentatis Titio, dubitauit Titius quæ electio præualeret, & nolebat unam eligere, sed dixit q̃d fuerat electus duabus electionibus, protestando quod non intendebat habere ius nisi in vna: Et est vn⁹ opponens qui petit, vt Titius electus eligat vnam electionem, & quãcunque eliget, vult impugnare, an teneatur eligere vnã vel aliam? Respondet Romanus Pontifex quod sic: Sed ponamus, quod ipse elegit vnam: vtrum postea poterit ad aliam redire si videat quod ius sibi melius acquiritur ex alia electione? Respondet quod si elegit vnam electionem, ipse non potest ad aliam redire, quia uidetur illi renunciare eligendo primam electionem, ideo debet bene deliberare apud se quam electionem velit acceptare.

quis [a] duas [b] electiones de se in aliqua ecclesia celebratas prosequatur insimul, [c] & confirmationem petat ex eis (cum non nisi ex una [d] ipsarum valeat ius habere) rationi [e] consonum non putamus: Etiam si se contentum [f] esse velle altera, per quam suæ intentionis consequi possit effectum, [g] in initio protestetur. [h] Oportet ergo eum (ne cum ipsius ecclesiæ, [i] vel sui ad uersarii [k] si quem habet, discrimine in incerto vagetur [l]) eligere [m] quam prosequi velit ex illis, & confirmationem petere tantummodo ex eadem. Regressum ad aliam, cui per electionem alterius renunciare, [n] sibique ius ex ea non competere profiteri videtur, nullatenus habiturum.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Vt quis.] Non potest electus duas electiones p rosequi, petendo confirmationem ex illis, etiam si protestetur se contentum altera, per quam consequi possit suæ intentionis effectum: necesse ergo habet alteram eligere, qua electa ad alteram redire non poterit. Ioan. And.

[Glo. seq. quærit & soluit, solutioni obijcit & r̃ndet.]

b ¶ Duas.] ad quid de facto fuerunt duæ electiones factæ de eodem? Forte fuerat electus ab eis ad quos pertinebat proprio iure, & quia dicebatur iam tẽpus elapsum fuerat idem electus a superiore ex iure deuoluto: & vtrumque prosequebatur, uel forte fuerant aliqui cõtempti in prima, cum quibus postea processum est ad secundam, uel aliqua alia solemnitas omissa in prima, quæ restaurata extitit in secunda. Sed dices, ad quid ergo ista bestia prosequitur nisi secundam? Forte aliqui de his qui fuerant in prima, fuerunt contempti in secunda, unde caute faciebat, si id de iure fieri posset, vtramque prosequendo, sed esse non potest propter rationem quæ sequitur.

c ¶ Insimul.] nec etiam diuisim, ut in fine patebit.

[Glossa sequens declarat, signat contrarium, & soluit.]

d ¶ Ex vna.] Si enim prima valuit, secunda non valuit, si secunda valuit, ergo prima non valuit. In contrarium videbatur, ut supra de concess. præben. post electionem, ubi prosequebatur duplicem concessionem archidiaconatus: Sed non obstat, quia ibi non dicitur, quod fuerit admissus, sed prosequi unam electionem, quam multiplici iure poterunt facere eligentes, ut si qui eligant con suetudine præscripta, & priuilegio speciali, non est prohibitum, ut ibi, sed hic duas, uel plures electiones diuersas prosequi, prohibitum est. 1

e ¶ Rationi.] quæ idem est quod lex. 1. dist. consuetudo, & consuetudini præualet. 8. dist. frustra. & exemplis anteponenda est, 9. distin. sana quippe. & de hoc infra eo. ex eo.

f ¶ Contentum.] sim. supra eo. is qui.

g ¶ Effectum.] scilicet confirmationem.

h ¶ Protestetur.] ergo nil operatur protestatio: per con trarium 2 enim factum protestationi videtur obuiare quod dic vt 27. dist. cap. 1. de consti. cum M. de electio Cumana. cum similibus.

i ¶ Ecclesiæ.] ad quam electus est.

k ¶ Aduersarij.] coelecti, vel alias se opponentis, sup. eo. cupientes, & infra eo. cap. vlt.

[Glos. seq. allegat vii. cõcor. duo infra in contrarium, soluit & remittit.]

l ¶ Vagetur.] ꝙ non licet. ff. de iur. fisc. l. ita fidei. ff. de edẽ. le. 1. §. edere. ff. de ĩter. act. de ætate. §. nihil. sup. e. in electionib. s̃. eo. lib. de rescrip. cum in multi sup. de rescr. ad hoc, de app. c. 2. cũ sim. Arg. cõtra ꝙ liceat ĩ incerto vagari. ff. de rei vend. q̃ de tota. §. incertæ. ff. cõi. diui. & si nõ oẽs §. si ĩcertũ. sed spãlia sunt, ꝙ dic vt not. de libel. obl. c. 2. Et facit decr. ista ad quæstionem, quam hoc annno disputaui. an valeat alternatiua appellatio, scilicet appello ad archiep̃m, vel ad Papam, super ꝙ dic vt ibi dixi. infra de offi. deleg. c. si is cui.

m Eligere.] proponendo ergo non incurrit pœnam: sed sufficit ꝙ alteram eligat, & sic tenetur eligere, vt in actionibus dici solet: aut enim sum certus quæ mihi cõpetit actio, & tunc eligere debeo. ff. de trib. actio. quod in hæredem. §. eligere. aut incertus. & distingue tunc: quia aut sum incertus per iuris imperitiam, & tunc nihilominus eligere debeo: quia peritiores consulere debui, & ignorantia iuris non excusat, vt 1. qu. 4. §. notandum, infra de reg. iur. ignorantia. ff. de iur. & fac. igno. l. regula. Aut per errorem facti, & tunc subdistingue: quia aut erat error proprij facit, aut alieni, aut eius in cuius locum successi; si ex errore proprij facit, eligere debeo; quia in primo facto intolerabilis est ignorantia. 3. ff. ad Velleia. l. quamquam. Si propter errorem facit aduersarij, tunc non teneor eligere. ff. quorum leg. l. 1. §. quod autem. Si propter factum eius in cuius locum successi, eligere teneor, ff. de reg. iur. q in alterius. in fi. & ĩ. de reg. iuris is qui in ius. & adde quod dixi. ĩ. de re iud. abbate. in princ.

Eligere an & q̃n dicat quis unam ex pluribus actionibus sibi cõpetentibus.

3 Si tñ esset excusabilis admitteretur ut no. in remissione quam ponit finis glo. Io. And.

ADDITIO. Facit ad hanc glos. & seq. quod dicam post Io. Mo. ĩ. de app. non solum. super ver. ante omnia. ad fi. gl. versi. ipse Ioan. Monachus. Ioan. Andr.

[Glo. seq. arguit ad quæstionem, & remittit.]

n ¶ Renunciare.] & est ratio; quia sibi sunt contrariæ vt s̃. vidisti. & est si. C. de fur. l. 1. ibi. n. agendo manda ti, approbat factum serui; agendo furti, reprobat, & ideo vna electa, fit alteri præiudicium, ad idem. C. si ser. exte. se emi. man. l. una, vbi si ex peculiaribus num mis seruus se mandauit emi, & emptus est; dominus agit ex vendito ad pretium, quia ex illo pretio non competit emptori liberatio, uel agit mandati ad man cipium, sed vna electa sibi præiudicium facit in alia ea ratione qua supra. ad idem. C. de codicil. l. ult. ff. de leg. 2. cum filius. §. uarijs. C. de pact. inter empt. & uẽd. l. commissoriæ. Quod ergo dicitur, ꝙ edita actio potest mutari, emendari, & corrigi sicut placet usque ad litem contestatam. 2. q. 8. libellorum. C. de eden. l. edita, uerum est in his, in quibus una non tollitur per electionem alterius, ut hic, & in prædictis concord. ut not. de libel. ob. c. 2. in glo. magna. in fin. De hac tamen materia plene not. ff. de trib. act. quod in hæredem, §. eligere.

Actio edita an & q̃n possit mutari.

ADDITIO. Et Anch. hic quem uide, & modernos in l. 1. C. de eden. Fon.

SI electio.] primo soluit casum, quem per quatuor exempla specificat, & rõnem interserit: Secundo solutionem moderatur ibi, Dummodo. Ioan. Andr.

Additio, domini Heliæ. ¶ Pro intellectu huius c. p̃supponitur, quod illi ad quos spectat electio ecclesiæ cathedralis siue regularis hẽnt tres mẽses ad eligendum. cap. ne pro defectu. e. tit. in ant. quia cap. 2. de conc. præb. nõ est correctum, nisi in ecclesijs cathedralib. & regularib. immo remanet incorrectum quo ad alias: nam cap. ne pro defectu. alleg. emanauit post illud. c. 2. & iura antiqua non debemus dicere correcta, nisi expresse inueniãtur correcta. l. p̃cipim⁹. C. de appe.

¶ Idem.

¶ Si electus non consentit, vel post consensum renunciat vel moritur, vel propter occultum sui vitium electio cassatur, eligentes ad eligendum ex tunc integrum tempus habebunt, nisi circa id egerint fraudulenter. Ioan. And.

CAP. XXVI.

SI electio [a] ex eo non sortiatur effectum, [b] quia electus consentire recusat, vel post consensum renunciat [c] † iuri suo, aut forte diem claudit extremum, seu propter occultum [d] eius vitium irritatur: electores (qui iam fecerant quod † spectabat ad ipsos infra iuris terminum eligendo) habebunt a dissensu, [e] renunciatione, [f] morte, vel irritatione prædictis, ac si vacatio noua esset, tempus integrum [g] ad ele-

CASVS. Vacante aliqua ecclesia cathedrali vel regulari canonici illius ecclesię conuenerunt in vnum, tractaturi de electione futuri prælati, & quendam Titium in suum prælatum elegerunt, cui postea pręsentauerunt electionem, eũ requirendo, vt ipse consentiret vel dissentiret electioni de ipso factæ: ipse noluit consentire electioni, vel forte ipse consensit, sed ante confirmationem ipse renunciauit illi electioni, vel etiam mortuus est ante confirmationem, quæritur vtrum canonici poterunt procedere ad nouam electionem, & vtrum habeant adhuc tres menses post dissensum vel renunciationem? Rñdet ꝙ sic, ac si vacatio esset noua: tamen non est noua, quia adhuc ecclesia non habet pręlatum, ex quo matrimonium non erat perfectum; ideo canonici ad nouam electionem habebunt integrum tempus, ac si non fecissent electionem, dum tamen non commiserint aliquam fraudem. Heli. Regnier.

[Prima glossa ponit summam, & quid declarat.]

3 Et Archid. hic dicens, ꝙ lr̃a hęc loq̃tur de renũciatione post cõsensum, & de nullius licẽtia mẽtionem facit. Idẽ Io. Mo. ĩ. ut lit. pen. cap. 1. Ioan. Andr.

a ¶ Si electio.] Si electus non consentit: vel post consensum renũciat, vel moritur, vel propter occultum sui vitium electio cessatur, eligentes ad eligendum ex tunc integrum tempus habebunt: nisi circa id egerint fraudulenter. Et determinat hæc decretalis qđ tangebatur per Hostiensem & Compostellanum. s̃. eo. ne pro defectu. p. Vinc. & Abbatẽ, sup. de maio. & obed. cum. olim.

d ¶ Effectum.] confirmationem. supra. c. proxi. si eñ confirmatus esset, & cassaretur confirmatio: dic vt. ĩ. e. si confirmationem, uel consecrationem: si talis est electus supra eo. cum in cunctis. supra de acc. super his. ĩ.

[Glo. seq. circa renunciationem electi, qui consensit, ponit tres opi. & soluit.]

2 Qui tamẽ Host. fateẽ ꝙ 5ria opin. habet ęquitatẽ. Sed dicit, ꝙ id interp̃tari non est suũ sed papę, q. fil. sint le. g. uenerabilẽ. §. rationib⁹. Io. Andr.

c ¶ Renunciat.] an electus post consensum sine superioris auctoritate possit renunciare electioni de se factę, fuit cõtẽtio inter Doctores, & dixerũt Io. Ber. Inn. Pe. de Samp. & Abbas supra de transl. inter corporalia quod põt. 1 Gof. & Host. ibi tenet contrariũ. 2. Dixit igiẽ Ber & Inn. sup. de rest. in inte. c. 2. ꝙ post consensum & ante cõfirmationẽ sufficit renunciare in manibus eligentium. Tu dic ẽm Guili. qui hoc not. supra. eod. quã uis, ad fin. quod non confirmatus, aut renunciat electioni priusquam negotium ad superioris deferatur examen, aut post: primo casu hoc ei licet sup. eo. cũ inter canonicos de trasl. inter corporalia. de resti. in integ. c. 2. 7. q. 1. quã periculosum. Si delatum est, aut proponitur tale quid contra electum quod electionem nullam reddat, & eligentes potestate priuat eligendi, aut non. In primo casu licet teneat renũciatio quo ad ipsum, non tamẽ quo ad superiorẽ, quin facta renunciatione possit super propositis veritatẽ inquirere: & si de ipsis cõstiterit, eligere ac prouidere ac si pronunciatum esset, de supplen. negli. præla. licet. alias sibi posset illudi. s̃. in antiq. de postu. bonæ 2. §. nec nocebat. & criminis vndecunq;. & c. 24. q. 3. ecce. de collu. ca. 1. Sicut qñq; de iure defuncti quæritur, ut sciri possit de iure superstitis s̃. de arb. ex parte. Itẽ secundus accusator de prioris præuaricatione docẽs admittitur. ff. de præua. l. 3. C. de accus. si quis homicidij. In secundo casu tenet in totũ renunciatio, in nullo enim præiudicatur superiori corã quo quæstio pendet. puta si dicatur, ꝙ electio facta sit contra formã concilii, q̃a propter. Ego dico ꝙ etiam si non sit delatum negotiũ ad superiorẽ, uel etiã in secũdo casu distinctionis cum delatum est, scilicet & nõ opponitur id per quod sint priuati, licet teneat renunciatio quo ad electum secundum opinionem Ber. & sequacium quam credo ueram esse: tamen in nullo casu tenebit quo ad superioris præiudicium: nam etiam si peccatum sit in forma, habet superior tunc prouidere, ut supra eodem, quanquam. Dico ergo breuiter, quod in omni casu ante confirmationem tenet renunciatio quo ad electum, quo ad superiorem in nullo casu fit sibi præiudicium per iura pro hac parte inducta. & argu. inf. eod. tit. ab eo. Ioan. And.

† Idẽ in electo ad sęcula re officium. l. hæc conditio. §. 1. ff. de condi. & demon. l. filio. §. 1. illo titu; Phi. Fon.

† Nota, ꝙ diligẽtia in termino facta, & redacta ad nihilũ terminus iteratur. Bart. in l. & iõ ff. de uer. ob. ergo si in fi. mẽsis dati acta p̃dãtur, iterãdus est mẽsis. Phil. Pet. Font.

[Glo. sequens causam addit, literam exponit, quærit, & soluit.]

d ¶ Occultum.] idem si propter superueniens delictum, uel factum. Pone ꝙ peccauit in decret. supr. eod. quam sit, uel in decre. cupientes, uel in decr. inf. eo. si religiosus. redibit potestas ad electores, cum in culpa non fuerint, & ideo dicit, de occulto: quia si scienter elegissent potestas eligendi non rediret ad eos: sed ad superiorem deuolueretur secundum. distinctionem decre. sup. eod. quanquam, & sic non procederet quęstio quantum tempus deberent habere, quia nullum. Sed pone, quod scienter elegerunt indignum, ita quod priuati erãt potestate eligendi: Papa de gratia eos restituit 3 nunquid habebunt integrum tempus, uel tantum quod super erat? Dico quod integrum per hanc decr. & per decret. de maio. & obe. cum olim in antiq. quia integre restitui intelliguntur. 23. q. 3. notandum. C. de sent. pas. l. 1. & ita notant. Vinc. Inno. & Abb. in prædicta decre. de maio. obed. cum olim.

3 Non fit hic restitutio cõtra lapsum tẽporis, & [illegible] non obstat [illegible] nis vlt. glo. Ioan. And.

e ¶ A dissensu.] vt supra in primo casu.

f ¶ Renunciatione.] scilicet post consensum.

[Glo. seq. literam exponit & ampliat: secundo ponit duas opiniones, & primam approbat.]

g ¶ Integrum.] scilicet trium mensiũ in cathedralibus vel regularibus ecclesiis. sup. eo. ne pro defectu in minoribus sex menses, de concess. pręb. cap. 2. Et idem intelligo repetitum in mense, qui datur Papæ ad electionem uel collationem beneficiorum in curia vacantium infra de præben. statutum 4. Et intellige hanc decret. in his qui de iure proprio habent eligere, quia secus si ex iure deuoluto, secundum ea quæ not. Ber. Tan. & Hostien. supra eod. ne pro defectu qui dicunt negligentes esse priuatos tantum in prima electione, quæ occurrit, unde secundum hoc si archiepiscopus, ad quem ex iure deuoluto spectat eligere, eligit, & electus dissentit uel renunciat, uel moritur, ad canonicos redibit electio. Sed Goffr. intellexit negligentes priuatos in tota illa vacatione, sed prior opinio verior uidetur quia si culpa

4 Et idem in patronis q[illegible] ad tẽpus q[illegible] drimestre vel semest[illegible] de quo inf[illegible] de iure pa[illegible] c. 1. Io. An[illegible]

ex

ex delicto proueniens ; ex prima electione tantum punitur, sup. eod. cum Vintonien. multo fortius hic erit culpa, quæ prouenit ex negligentia, cum minus puniri debeat negligentia, quam dolus sup. c. nihil est. de crimin. fal. ad falsariorum.

[Glos. seq. tex. ampliat, secūdo notat diuersa tempora.]

a ¶ Aliam.] eadē rōne idem dico in tertia, & quarta: si secūdus, vel tertius dissentit, renunciat, moritur: vel occulto suo vitio cassatur: & idem in vlterioribus. Nota igitur tēpora, quæ dantur in expeditionibus ecclesiarum vacantium: Primo dantur tres 1 menses electoribus ad eligendum, vel sex menses secundum distinctionem supra eo. ne pro defectu. de conc. præben. cap. 2. & seruata forma istius decret. Ad præsentandū datur tempus quam citius fieri potest, & adhuc octo dies supra eod. tit. & lib. quam sit. & cap. cupientes. in princip. & §. ceterum. Ad consentiendum datur vnus mensis electo, si libertatem habet consentiēdi, alias quantum iudex arbitratur. Ad petendam confirmationem dantur tres menses. sup. eo. quam sit. Ad cō secrationem alij tres 100. dist. quoniam & 72. dist. cap. 2. Et si debet pallium petere, hoc faciat a tempore cōsecrationis, ĩ. alios tres menses. 100. d. c. 1. In causis autem regularium, vel cathedralium, quæ ex immediata subiectione vel appellatione deuoluuntur ad Papam, seruatur decr. Nicolai sup. eo. cupientes.

ctionem aliam a celebrandā: Dummodo nil fraudulēter b egerint in p̄missis.

¶ Idem.

¶ Si religiosus non obtenta licentia consentit electioni de se facta extra suū monasterium, non valet consensus, & irrita est electio.

C A P. XXVII.

SI † religiosus c (cuius arbitrium d non ex sua, cū velle, vel nolle non habeat: e sed ex illius, quem vice Dei supra caput suū posuit, & cuius imperio se subiecit, voluntate dependet) electioni de se ad prælationem aliquā extra suū monasterium, vel suam ecclesiam f celebratæ, sui superioris, g qui dare ipsam valeat, non petita licentia, & obtenta, h prǽsumpserit consentire: consensus sic prǽstitus non teneat: i & in pœnam prǽsumptionis illius, electio eadem ipso facto viribus vacuetur omnino.

¶ Solus superior sine conuentu dare potest suo religioso consentiendi, & transeundi licentiam hoc dicit.

¶ Quia vero vtrū religiosis k consentiendi electionibus de se factis, & ad p̄lationes, ad quas electi fuerint transeundi, 3 a suis superioribus sine fratrum † cōsilio licentia dari possit (cū iura super hoc sint varia) l dubitatur interdum: Nos

(Gl. seq. textum exponit, dubium soluit, & arguit.)

b ¶ Fraudulenter.) pone in vltima die trium mensium dixerunt canonici, eligamus talem qui dissentiet, & sic a die dissensus adhuc habebimus tres menses, & sic fraudem faciendo reperiebantur sex menses habere in cathedralib. vel regularib. vel in inferioribus annum: quod esse non debet, s̃. eo. auaritiæ. Et dico ꝙ qui fraudem allegat, eam probare debet. ff. de probat. quotiens. §. qui dolo. Nota ergo hanc decis. quæ facit pro his quæ no. per Innoc. & Hostiens. s̃. in anti. de appell. ex ratione qui ibi no. quod si vna die quis fuerit impeditus de anno appellationis prosequendæ: habebit integrum annum 2 per prædictam decr. & eo. tit. cum sit. 2. q. 6. ei qui. & in Auth. de his qui ingred. ad appellan. in pr. §. 1. 2. & 3. coll. 8. Sed si beneficio restitutionis ei subueniretur, tunc nō habebit nisi tantum tempus, quantum amisit. ff. ex quib. cau. maio. in integr. rest. l. ab hostibus. §. fi. ibi de hoc per eos plenius videre poteris.

ADDITIO. Facit Clement. ab ecclesia. de rest. in int. Io. Andr.

SI religiosus.) Sunt duo dicta: Secundum ibi: Quia vero.

C A S V S. Vacante aliqua abbatia, forte abbatia monasterii noui Pictauis, vel alio monasterio monachi illius monasterij quendam monachum alterius monasterij in suum abbatem elegerunt: & electione facta sibi eam præsentauerunt, petendo, vt consentiret aut dissentiret: quæritur vtrum iste monachus possit cōsentire isti electioni sine licentia sui abbatis: vel requiratur vt petat, & obtineat licentiam a suo prælato, siue abbate? Respondet Romanus Pontifex, quod cum monachus censeatur mortuus, & nō habeat velle, neq; nolle, non potest consentire electioni de se factæ nisi petita, & obtenta licentia a suo p̄lato: tamen si ipsius prælatus nollet ei dare licentiam, posset ipse prælatus compelli per suum superiorē. Sed quid? ponamus quod abbas bene vult ei dare licentiam: sed conuentus non vult consentire vtrum solus abbas possit ei dare istam licentiā? Respondet quod sic, etiā inuito conuentu.

[Prima gl. summat.]

c ¶ Si religiosus.] Si religiosus non obtēta licentia consentit electioni de se factæ extra suum monasteriū, non valet consensus, & irrita est electio. Secundo dr̃, quod solus superior sine capitulo dare p̄t cōsentiēdi, & trāscūdi licētiā.

d ¶ Arbitrium.] dependet ex voluntate illius, cuius imperio, &c.

e ¶ Non habeat.] 12. q. 1. non dicatis. & sup. eo. tit. quorundam. ĩ. de sepul. c. vlt.

f ¶ Suam ecclesiam.) in alijs ergo non habet locum hęc constitutio.

g ¶ Superioris.) solius etiam sine conuentu, vt inf. proximo responso.

(Glo. seq. litteram exponit, notat, quærit, & soluit, & opin. ponit.)

h ¶ Obtenta.) debito modo, & non per extorsionem, vt s̃. eod. quorundam. ad idem ĩ. de his quę vi metusue causa fi. cap. 1. Et nota casum, in quo non sufficit petere licentiam, nisi & obtineatur: interdum sufficit, vt sup. de teg. licet. 2 Sed quid si superior licentiam dare noluit? Dixerunt. Tanc. & Bern. supra in anti. de renunc. post translationem. in prin. ipsum per suum superiorem compellendum, nisi habeat iustam causam denegandi, sup. de iure patr. nullus; si habeat iustam causam, non compelletur. 63. dist. litteras. 71. dist. c. 2. & 3. Sed quia solius principis priuilegium videtur priuare aliquem re sua, dicūt quidam per superiorem, papam intelligendum: & sic loquitur illa decret. nullus. quæ in papa loquitur. Dic vt ibi dixi. Io. And.

ADDITIO. Per superiorem, papam intelligi dicit Hostiens. in decret. nullus, de iure patro. & Abb. in decret. admonet de renun. quod placet. Io. Mo. & Archid. sup. eo. quam sit. Nec obst. decr. nullus. quia illud cum est aliquod ius quæsitum: hic de mera gratia: hoc semper saluo, quod habes in extrau. Benedicti, eo. tit. si religiosus, de qua ibi feci additionem. Io. And.

i ¶ Non teneat.) sic supra eo. quorundam.

k ¶ Religiosis.) Mendicantibus, uel non.

(Glo. seq. alleg. pro & contra, & ponit opi.

l ¶ Sint varia.) Quod enim solus prælatus illam dare posset: videbatur per c. 58. d. cap. 2. ibi, abbas loci de capitulo nihil dixit, sup. de renun. post translationem, ibi, &

† Not. quod monachi dn̄t fres, c. cām. s̃ de iu. Do. all. ibi. c. pen. ĩ. e. de pri. Fō.

3 Dicit Ioan. Mona. aīus hoīs generosus de se tendit ad alta. s. honores, & officia; q̄m aīum reprimunt, iura, ut hic, & s̃. de test. ca. 2. sed non sic homo aspirat ad onera.

dq; ex de- Cōc. Lat. Inno. 3. ide Clem. concessa. elect. & r. Benedi- q̄ incipit: religiosus electio.

si alia anni sp dili notant d. c. ex egistæ th. 2. d tēp. n.

a Arch. alleg. 16. q. 1. monachi. & ca. cũ pro vtilitate. & 18. q. 2. nullã ptãtem. 20. q. 4. monachum. Io. And.

sancti Fridiani Priore, & supra eo. tit. quàm sit. 1 ibi, superioris, nil de capitulo dixit. In contrarium videbatur supra de verbor. signif. abbate. ibi, abbati & cõuentui placuit, &c. & est expressum de statu mona. cap. 2. in fin. & 19. q. 3. statuimus, & hoc secundum litteram, quæ ibi est abbatis, ac totius congregationis: sed sm̃ aliam quæ est sine actione facit in contrarium. Et prælatus non potest alienare res ecclesiæ sine consensu capituli, 12. q. 2. sine ergo nec personas, cũ maior sit alienatio personæ, q̃ rerum. ad idem 12. q. 1. præcipimus, & hãc secundam partem tenebat Io. An. 58. dist. c. 2. & Ber. in prædicta decr. post translationem in 3. glo. prima tamen hic approbatur non tam de iure antiquo, quam de hoc nouo ob celerem ecclesiarum expeditionem.

ad huiusmodi dubitationem tollendam: a & vt ordinationes ecclesiarum, ac monasteriorum, in quibus tales b electi c extiterint, celerius, & facilius valeãt expediri: Decernimus, vt iidem superiores (suis irrequisitis conuentibus) electis d huiusmodi cõsentiendi, & transeundi liberã dare valeant facultatem.

¶ Idem.

Iuriũ declaratio ad papã spectat.

a ¶ Tollendam.] Interpretatio enim, & declaratio iurium ad eum spectat. 11. q. 1. c. sicut. §. ex his. s̃. de sen. excom. inter alia. C. de leg. l. vlt. Et habes etiam de hoc s̃. in ant. de postul. cap. 1.

b ¶ Tales.] .s. religiosi, qui non habent liberum arbitriũ transeundi, vel consentiendi.

c ¶ Electi.] ex multiplicatione huius verbi, quod hic habes, not. quod religiosi possunt eligi: & dicam infr. cap. prox.

d ¶ Electis.] non dixit, eligendis: vnde non valet licẽtia data religioso, vt consentire possit electioni futuræ, vel prouisioni, etiam cum consensu sui superioris: vt in cõst. Clem. eo. tit. cum concessa.

NVllus religiosus.] Primo statuit: Secundo decernit: ibi, Quod si. Tertio excipit: ibi, Ad dignitatem, fortificationem interserens: ibi, Ad quam. Ioan. Andr.

C A S V S. Vacante monasterio sancti Cypriani Pictauis, in quo sunt plures monachi: aliqui sunt tacite professi, videlicet per relationem habitus, vel se immiscẽdo actibus professorum. alij autem sunt expresse professi: ipsi conuenerunt in vnum super electione futuri abbatis: & quendam monachum tacite professum, non autem expresse, in suum abbatem elegerunt: vtrum ad hoc, quod quis possit eligi in abbatem, requiratur expressa professio? Respondet Romanus Pontifex, quod sic: ita quod tacita professio non sufficeret, & hodie istud capitulum extenditur ad prioratus, & alias administrationes: vt in Clem. ne in agro. §. sane. de sta. regul. Ex quo dicunt Doctores, quod monachus, qui fecit tacitam professionem, potest instare, vt prælatus suus ipsum admittat ad professionem expressam, quia ipsius monachi interest admitti ad professionem expressam: vt posit vocari ad prioratus, & aliàs administrationes. Hoc dicunt ista duo vltima capitula ad longum. Nota primo ex capitulo, si religiosus, quod religiosus, per professionem abdicat a se suum proprium velle, & illud supponit voluntati abbatis, & hoc verum in licitis, & honestis. Nam si abbas sibi præciperet aliqua, quæ essent contra Deum, non tenetur ei obedire, vel etiam si præciperet aliqua, quæ sunt contra propriam conscientiam, ad omnia autem alia tenetur ei obedire.

Nota insuper ex dicto cap. si religiosus, quod religiosus potest consentire electioni de se factæ cum licentia sui prælati, & solus prælatus inuito conuentu potest dare religioso licentiam se transferendi ad aliud monasterium. Nota ex hoc c. nullus quod ad hoc, vt possit religiosus se transferre ad aliud monasterium, requiritur q̧ fecerit professionem expressam. Idem dicendum in quocunque prioratu: vt in cle. ne in agro. §. sane. sup. alle. Nota q̧ religiosus potest vocari ad prælaturam episcopalem, posito q̧ ecclesia cathedralis sit sæcularis: nec per hoc dr̃ descendere, sed potius ascẽdere: quia episcopi dicũtur religiosissimi.

¶ Monachus in abbatẽ eligi nõ potest, nisi sit expresse professus. Ad dignitatẽ autem episcopalem, & in sæculari, & in regulari ecclesia talis eligi poterit.

C A P. XXVIII.

NVllus † religiosus; e ad Abbatiam, seu prælaturã f suæ vel alterius religionis g de cetero eligat, h nisi ãtea fuerit ordinẽ regularẽ exp̃sse i professus: Qđ

† Vide Cle. cũ rõni. de elect.

[Prima glossa ponit summam, & quid declaret.]

e ¶ Nullus religios⁹.] Monachus in abbatem eligi non potest, nisi sit expresse professus: ad dignitatem autem episcopalẽ, & in sæculari, & in regulari ecclesia talis eligi poterit, hoc dicit. Declarat in prima parte decretalem. s. e. cũ causam, & reprobat quod no. Naso. & Compostellanus. sup. eo. cum in magistrum, & approbat quod ibi not. Hostiẽs. & Goffr. & Abbas in decretali, cum causam. in secunda approbat quod no. Ber. de statu regul. quod Dei timorẽ, in magna gloss. Compostell. s̃. eo. cum causam. & Host. de voto. per tuas.

f ¶ Prælaturam.] puta Prioratum, Guardianatum, 2 vel Magistratum secundum, quod diuersa sunt nomina talium prælatorum, qui religiosis præsunt. vt supra. eod. tit. c. quorundam. ad idem supra. eod. fundamenta. Sed etiã hodie in administrationibus, & prioratibus monasteriorum habet hoc locum. vt in cle. de sta. regul. ne in agro. §. sane.

2 Hic not. Do. q̧ Guardian⁹ fratrũ Minorũ est in dignitate, iõ dat delegatus. vide Fe. in c. olim. de ma. & obed. Font.

g ¶ Alterius religionis.] hodie religiosus eligi non potest ad prælaturam alterius religionis, vel habitus per cle. eo. tit. cum rationi.

A D D I T I O. Archidiaconus tenebat hic contrarium per hanc litteram respondens ad cap. 16. q. 7. in noua actione, quod non loquebatur de disparitate habitus, sed clericorum, ad laicos, & sic. 19. q. 3. monasterii, loquebatur de laicis, qui sunt in probatione, & cap. officii. supra in ant. Sed loquitur ibi de nouitio non experto. Ioan. Andr.

[Glos. sequens ostendit hic solui quæstionem, de qua ponit duas opi.]

h ¶ Eligatur.] eligere tamen potest, si tacite sit professus. j. eo. ex eo. quod, in fi. & in cap. indemnitatibus. in prin. Nota expresse, quod monachus vel religiosus eligi põt, nec habet postulari, sed post electionem postulabit, sine superioris enim licentia, qui eam dare possit, non poterit consentire. s̃. eo. cap. prox. per quod idem probatur. & per decr. s̃. eo. quam sit. & sup. eod. quorundam. De hoc olim opiniones fuerunt: & tractabant de hoc Innoc. & Host. supra de renunc. post translationem. s̃. in antiq. de uo. per tuas. Compost. sup. in antiq. de postul. c. 1. Gar. sup. eo. quam sit. & dicebant quidam [quibus fauebat. Inn. & Compostell.] monachum extra suum monasterium debere postulari, non obstante decr. per tuas. vbi dicebant abbatem electum in prælatum, aliàs in episcopum eligi posse, aliàs extra suum monasterium postulari debebat. Alii dicebant indistinctè eum eligendum. Ad decr. post translationem, respondebant, illum fuisse postulatum propter ordinem Episcopalem, hodie tene eum eligendum per hæc iura.

i ¶ Expresse.] ergo non solum secularis eligi non poterit in abbatem, vt sup. eodem, cum ad nostram, sed nec religiosus tacite professus, vt hic, & infra eo. indemnitatibus, in prin. vbi in abbatissa, vel priorissa idem dicitur, & tamen per tacitam professionem bene est quis monachus: &

ſi ſecus actum † fuerit, eo ipſo irritum a habeatur. ¶ Ad dignitatem vero epiſcopalem (ad † quam nouitij b eliguntur interdum) talem in ſæcularib. vel regularibus c eccleſiis, eligi minime prohibemus.

¶ Idem.

¶ Forma electionis tradita per decre. ſup. eo. cũ dilecti, nõ eſt ſublata per ſequẽs capitulum, quia propter, hoc dicit. Ioan. And.

CAP. XXIX.

CVM expediat d concordare iura iuribus, & eorum correctiones † (ſi ſuſtineri e valeant) euitari: Decretalem f felicis recordationis Innocentii Papæ tertij prædeceſſoris noſtri, quæ innuit ſub ea forma poſſe in electionib. licite † compromitti: vt compromiſſarii ſecreto & ſigillatim volũtatibus omnium inquiſitis g illum, in quem maior & ſanior pars capituli h conſenſerit, eligere teneantur; declaramus abrogatam non eſſe per ſubſecutum concilium i † generale: immo põt in ipſis electionib. vt

chus: & votum ſolemnizat, inf. de vo. c. vno. non autem ſolus habitus, ſed profeſſio facit monachum, ſupr. de regula. porrectum talem autem profeſſionem in ſcriptis 1 facere debent. vt obuiet illis, (ſi poſtea reclamarent) propria ſcriptura, 27. quæſtio. 1. omnes feminæ, 1. quæſt. 7. ſaluberrimum.

1 Scriptura tñ nõ eſt de neceſſitate profeſſionis, Frãcus, hic.

† al. ita actũ fuerit.

† al. ita ad etiam nouitij, &c.

a ¶ Irritum.] olim nõ erat irritum ipſo iure ſed irritandum per ſententiam. ſupr. eo. cum cauſam.

b ¶ Nouitij.] nedum tacite profeſſi: & minus ſunt obligati nouitij, quia poſſunt ad ſæculum remeare: niſi appareat eos abſolute voluiſſe vitam mutare: vt infr. de reg. non ſolum.

[Glo, ſeq. quærit, & ſoluit.]

c ¶ Regularibus.] quaſi dicat, interdum cathedralis Eccleſia ſæcularis eſt, i. ſæcularium canonicorũ, interdum regularis: vtroque caſu tacite profeſſus in epiſcopum eligi poterit. Sed quæ eſt ratio, quare in cathedrali regulari eligitur non profeſſus: in alijs non: prout dixerunt. Lau. Tancre. Goff. & Compoſtella. in prædicta decr. cum cauſam, id eſt propter excellentiam epiſcopalis dignitatis, & ordinis, vt epiſcopus etiam ſæcularis immediate præſit monachis, & probatur idem ſup. de iudi. cauſam. ſupr. ne ſede vacante. ca. 1. vbi monaſterium erat unitum cathedrali eccleſiæ, forte ſæculari. tamen Tancre. & Goff. ibi dixerunt, quòd Bathon. cathedralis eccleſia ibi erat regularis: ſicut & multæ in Anglia. ſed Ber. videtur tenere contrarium in tertia gloſ. vnde in conſecratione religioſus dicitur etiam religioſior abbate, & epiſcopus monachos ad profeſſionem recipit, vt abbas. in authent. de ſanct. epiſco. §. iubemus. colla. 9. & facit ad hoc ſupr. de vo. & vo. redem. ex multa, & quod not. ſup. de capel. monach. cap. 2.

CVM expediat.] Præmittit declarationis cauſam generalem. Secundo declarat: ibi, Decretalem. Ioan. And.

¶ Pro intellectu huius capit. præſupponit primo illud quod habetur in c. cum dilectus., & c. quia propter. eod. titu. in antiq. Dicitur in ca. cum dilectus, quòd canonici alicuius eccleſiæ vacantis, poſſunt compromittere in aliquem ſub hac forma: videlicet, vt ipſe exquirat vota ſingulorum canonicorum, & eligat illũ in quem conſenſerit maior pars totius capituli, & dicant illi hoc modo: Nos ſumus viginti canonici, qui damus & concedimus tibi poteſtatem, vt exquiras vota ſingulorum canonicorum ſigillatim & ſecreto; & ſi reperis aliquem, in quem maior pars totius capituli conſenſerit, illum eligas: ſed illa forma non eſt ſeruanda in electionib. aliarũ dignitatum per quas eccleſia non dicitur viduata. Dicitur in c. quia propter, alleg. quòd canonici debent eligere prælatum altera de tribus vijs, videlicet, per viam Spiritus Sancti, vel compromiſſi, vel ſcrutinij: Per uiam Spiritus Sancti, videlicet quando concorditer eligunt aliquem nullo modo habito tractatu inter ſe. Per viam cõpromiſſi, quando eligentes compromittunt in aliquẽ, ut dictũ eſt in c. perpetuæ. ſupr. eo. tit. & lib. vnde forma ſcrutinij eſt multum difficilis: in qua etiã deficiunt periti, & maxime ſi non habeant practicam, & in hoc ca. deciditur, vtrum per ca. quia propter, ſit correctum. ca. cũ dilectus. videlicet, quod ſi canonici velint transferre in aliquos poteſtatem eligendi, quòd debeant facere cõpromiſſum abſolutum, non determinatum: vel vtrum non ſit correctum illud. c. cum dilectus. videlicet vt canonici poſſint facere compromiſſum cum determinatione, & reſtrictione? Rñdet, ꝙ per cap. quia propter. non eſt correctum ca. cũ dilectus. Nam cap. quia propter. non dicit, quòd illud compromiſſum ſit ſimplex: & non ſit determinatum & reſtrictum, ſed ſolum ponit vnam formam compromiſſi: quia dicit, quòd ex altero de trib. modis eſt procedendum: & ſi aliter proceſſum fuerit, non valet electio. Forma autem contenta in c. cum dilectus. cõtinetur ſub forma compromiſſi.

† Correctio iuriũ eſt vitanda, & vbi apparet contrarietas, per diuiſionem actuum dẽt reduci ad cõcordiam, ad hoc ſupr. de teſti. ca. cum tu. & de reſtitu. ſpol. c. litteras.

† Dictio, licite, deeſt hic in antiquis codicibus.

[Prima gloſſ. ſummat, & notat, & exponit.]

d ¶ Cum expediat.] forma electionis tradita per decretalem ſup. eo. cum dilectus. nõ eſt ſublata per ſequens concilium. quia propter, h. d. Et nota ex hoc princi. inſpiciendum quid expedit. de pæn. diſt. 1. aliud ſup. de vo. & voti. redem. magnæ. Vide quod ibi dixi in gl. vt patet in fi. & proprie expedientia vtilitatem reſpicit, vt ibi patet. Ioan. And.

† Conci. Lateranñ. ſub Inno. iij. c. 24. refertur de elec. c. 42.

e ¶ Suſtineri valeant.] reprehenduntur hic illi, qui volunt ſuſtinere iura, quæ penitus ſunt correcta: vbi ergo apparet de correctione, non ſuſtineãtur: aliàs ſuſtineantur. ad idem, C. de inoff. teſta. ſi quando, & ſup. eod. eccleſia veſtra 2.

ADDITIO. Vide quod ſupra de priuil. accedentibus dixi ſuper 1. glo. in fi. Ioan. And.

f ¶ Decretalem.] ſup. eo. cum dilecti. aliàs cum dilectus.

[Glo. ſeq. declarat, & commendat hanc formam.]

g ¶ Inquiſitis.] eſt ergo forma iſta partim ex ſcrutinio & partim ex compromiſſo vt hic patet: 2 ſed principalius dicetur iſta forma compromiſſi ſed determinati. Et ſi bene aduertatur, iſta hodie eſt melior & expeditior forma iudicio meo quam hodie habemus: non enim volunt canonici libere ius ſuum in alios transferre, & dare illis poteſtatem præficiendi prælatum per formam ſcrutinij graue eſt procedere, nec omnes bene ſciunt illam formã ſeruare: immo & boni iuriſtæ practicã ignorantes in ea deficiunt: expedientius ergo ſeruabitur iſta forma.

2 Ideo nouas; quia vbi ius emanans cõſurgit ex duob9 capitulis iuris antiqui facit nouam ſpẽm. l. Gallus. §. ille caſus. ff. de libe. & poſt. l. c. quanto. ſ. de iudi. Petr. de Anchar. Fon.

h ¶ Capituli.] nota quia ſecus ſi diceretur de maiori parte eligentium; & compromiſſarij illum elegiſſent, quem maior pars numero, nõ maior capituli nominaſſet: quia tunc electio eſſet nulla, ſup. eo. ſi cui.

ADDITIO. Cum qua hæc deberet iungi, ut ibi dixi, & hic Arch. & Ioan. And.

[Glo. ſeq. ponit motiua opinionis hic reprobatæ, & alleg. reſpondet.]

i ¶ Concilium.] ſupr. eo, quia propter dicebant enim quidam, quod forma illa ſublata erat per decret. quia propter, & hoc videbatur tenere Hoſt. in prædicta decret. in princ. qui dicebat diuerſas electionum formas, vt ſupra eod. cum dilectus. & propterea ibi tres tantum formæ, vel ſecundam alios duæ approbari videntur; & propterea ibi dicitur, aliter electio facta non valeat: ſed contrarium eſt verum, vt hic uides, & propterea iſta eſt forma compromiſſi; 3 ſed cum certa determinatione, vt ſup. dixi.

3 Idẽ Dominicus ſed Arch. & Anch. contra: ſed opin. glo. eſt cõior. Font.

a ¶ Vt

a ¶ Vt prius.] id est sicut poterat ante concilium, quia propter. concilium tamen & decret. fuerunt eiusdem auctoris.

CVM non.] Primo ponit coustitutionis causam generalem. Secundo ponit constitutionem, interserēs causam specialē: Tertio tollit obstantia. Secunda ibi. Statuimus. Tertia ibi, Non obstantibus.

CASVS. Dicitur in cs. cupientes. sup. eo. tit. & lib. quòd si in causa electionis appelletur ad Apostolicam sedem; eligentes debent mittere ad eā dem sedem duos ex ipsis instructos; similiter, quòd opponentes debent mittere duos ex ipsis. Sed q̃d si illi, qui mittuntur ad Apostolicā sedem sunt de ipsis canonicis; vtrum ipsi canonici debeant reputari residentès, hoc est, vtrum ipsi possint percipere fructus præbēdarum suarum? Respondet quòd cum ipsi canonici sint absentes pro vtilitate illius ecclesiæ debeāt censeri, & reputari p̄sentes, ita quòd ipsi percipiant fructus p̄bendarum suarū; exceptis fructib⁹ distributionum suarū quotidianarum. Sed ponamus, quòd tales canonici qñ erant in ceclesia cuius negotium tractatur, perciepiebant fructus præbendæ, quā habebant in alia ecclesia: sicut in Abbatia Ecclesiæ B. Mariæ maioris Pictauis, non potest esse abbas illius Ecclesiæ, nisi sit canonicus in Ecclesia Pictau. & percipit fructus ipsius abbatiæ? Respondet quòd tales canonici absentes pro vtilitate ecclesiæ fructus non solum suarum præbendarum quas habent in ecclesia, cuius negotium prosequuntur: sed etiā debente percipere fructus, quos perciperent, si non essent absentes: sed residerent in illa Ecclesia. Nota primo, ex hoc c. illud ad quod allegatur principium c. quòd officium suum non debet alicui esse damnosum, siue nociuum. Nota vlterius, quòd absentes pro vtilitate ecclesiæ censentur residentes quo ad perceptionem fructuum suarum præbendarū, exceptis quotidianis distributionibus, quæ tantum conceduntur interessentibus diuinis officijs. hoc uerum, nisi talis canonicus esset infirmus, quia debet etiam habere quotidianas distributiones, licet sit absēs, ut in c. 1. de cler. ægrot. in antiq. Not. insuper, quòd absentes ab Ecclesia in qua sunt præbendati, de iure cōi, non debent percipere grossos suarum præbendarum, ualet tñ contraria consuetudo, uel statucum, ut ēt in absentia percipiant fructus suarum præbendarum. c. cum omnes de consti. in ant. Nam pp officium. i. ministerium datur beneficium. i. fructus.

prius a procedi licite per eandem.

¶ Idem.

¶ *Accedens ad sedem Apostolicam pro instruendo negotio electionis per decre. Cupiētes eundo hac de causa, stando, & redeundo, integre (præter quotidianas distributiones) percipit fructus beneficiorū, quos percipere posset in ipsa ecclesia residendo. Ioan. And.*

CAP. XXX.

CVM non deceat [b] alicui suum officium esse damnosum: Statuimus, vt ij, qui iuxta [c] constitutionem [d] felicis recordationis Nicolai Papæ tertij prędecessoris nostri super hoc editam, ad Apostolicam sedē venerint, eam circa iminentium electionum negotia instructuri: (Cum tales ecclesiarum suarum † prosequentes vtilitatem, censeri debeant residentes [e]) fructus beneficiorū suorum, quæ obtinent in illis ecclesiis, quarum negotia prosequuntur; & etiam aliorum quos reciperent, vel possent recipere in† ipsis ecclesiis residendo; [f] integre (quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis [g]) recipiant ad sedem propterea [h] veniendo eandem, ibidem hac de causa, [i] morando, & ad ipsas ecclesias redeundo; ac si personaliter in eisdem ecclesiis residerent: Non † obstantibus quibuslibet consuetudiuibus, vel statutis ecclesiarum ipsarum contrariis, seu priuilegiis quibuscumpue, per quæ

[Gl. prima summat & notat, allegans quo ad hoc principium sex concord.

b ¶ Cum non deceat.] accedens ad sedem Apostolicam pro instruendo negotio electionis per decret. cupientes. eundo hac de causa, stando, & redeundo integre, præter quotidianas distributiones percipit fructus beneficiorū quos percipere posset in ipsa ecclesia residendo. Et nota ex hoc principio inspici quid deceat; quod proprie honestatem respicit. sup. de uo. & vo. redēp. magnæ nec. n. honestum est officium suum alicui fore damnosum. 4. q. 3. §. item in criminali ver. uenturis. sup. de rescrip. statutum, in fi. ff. de fur. l. si seruus communis. ff. ad Velle. l. 2. §. 1. C. de admi. tu. cum quidam. sup. de fideiussor. peruenit. cum simil.

[Gloss. sequ. soluit quæstionem.]

c ¶ Iuxta.] not. quia per hanc litteram dico, quòd si talis est casus quo instruens vadat non astrictus per decre. su. cupientes, puta quia nō est ecclesia cathedralis, nec regularis; vel si est talis appellatio, vel immediata subiectio, quæ non deuoluit, his casib. cū non habeat locum decre. cupientes. ergo nec istius decret. priuilegium per istam litteram: & concor. quod dixi infr. eod. si postquam. 2. resp.

ADDITIO. Et facit ad quæstionem, quam Paduæ disputaui de Doctore disputante, qui disputare non tenebatur quam uide infr. de reg. iur. accessorium. Ioan. And.

d ¶ Cōstitutionem.] supra eodem cupientes.

e ¶ Residentes.] Concordan. supra de cler. non resi. ex parte.

f ¶ Residendo.] pone: habet ecclesia Bonoñ. priuilegium quòd canonici ipsius ecclesię percipiant fructus beneficiorum suorum, quos habent in alijs ecclesijs in Bonoñ. ecclesia residendo: vel habet ipse qui uadit pro instruendo negotio priuilegium, quòd recipiat fructus tales, supra de rescri. c. vlt. hos isto casu percipiet, hoc vult dicere littera ista.

g ¶ Exceptis.] quæ nec dantur studentibus in theologia supr. de præb. licet. nec dantur præsentibus qui non intersunt horis canonicis, infr. de cle. non resid. c. vnico. Et licet ista constitutio fingat ipsum præsentem; nō fingit ipsum diuinis officijs interessentem: habeat ergo quod præsens haberet, qui diuinis officijs non interesset, vt in prædict. ca. unico, quod etiam est contra: cum dicat distributiones quotidianas concedi ijs, qui prosequuntur ecclesiarum vtilitatem: & ibi soluitur.

h ¶ Propterea.] nota legem pro instruendo negotio electionis iuxta prædictam constitutionem, & facit ad id quod dixi in gl. 2.

[Gloss. seq. recitetur per duas quæstiones, & solutiones ipsarum.]

i ¶ Hac de causa.] Si ergo facta instructione, & finito negotio, sola uoluntate, vel pro aliorum suorum negotiorum expeditione maneret in curia: tunc cessabit priuilegium hoc. Et est huic simile quod dicit lex, quòd nō uere reipublicæ causa abesse dicitur is, qui proprij commo. causa in legatione est, ff. ex quibus cau. maior. l. non vere. sed postea ex quo redire inciperet, competeret ei hoc priuilegium: reddit enim de itinere, quod ob hanc causam fecit. [Hoc est expressum. ff. ex qui-

bus

† No. quod suum potest dici id quòd est suum in parte, & nō in toto nam ecclesia non est tota canonici, vide gl. inf. de præb. cum in illis.

† al. ita in dictis ecclesijs &c.

† al. ita: non obstantibus quibuslibet alijs consuetudinib. &c.

† Vide Concil. Trid. ses. 5. de refor. c. 1. in fi.

bus causis maio.l.si cui. §. tamdiu.] & est simile huic quod dicitur de teste, sup.eo.li.de rescri.statutum,in fi. cum suis concor.

Glo.seq.exemplificat,quærit,soluit, solutioni opponit,& respondet:In fi.arguit ad quæstionem.

a ¶ Effectus.] puta, quia est statutũ,consuetudo, uel priuilegium in ecclesia, ꝙ quacunque de causa qs absit, ēt si vtilitatem ecclesiæ prosequat̃,nihil percipiat. Quid si talē consuetudinem, uel statutũ iurauerit? Nõ credo, ꝙ tũc locum habeat hoc priuilegiũ: quia iur̃m illud põt seruari sine periculo animæ.sup.de iureiur. si vero.& quia hic non dispensat cõtra iuramẽtum, ut de rescri. cum aliquibus supra eo.li. cum suis similibus. Nec obstat, si sustulit statutum, vel cõsuetudinem, quod est principale: ergo & iur̃m 1 de illo seruãdo,quod est accessorium, tolle em̃ instãtiam. sup.de iureiur. cum cõtingat. & ꝙ ibi not.[Aliqui contra per id quod dicit, quibus libet: & subdit, quibuscunque, & quomodolibet, quæ multum videntur pro eis facere.]

præmissorum effectus [a] posset quomodolibet impediri.

¶Idem.

¶Is qui opponit euidentem defectum scientiæ vel personæ, contra promouendũ ad aliquam dignitatem, pœnitere non potest, causam reddit. Io. And.

CAP. XXXI.

AB eo, [b] qui contra electum, vel postulatum, seu promouendum ad [c] aliquam dignitatem, inter cetera, quæ obijcit, euidentem, † notorium, seu manifestum [d] scientiæ, vel alium personæ defectum opponit: ipsius defectus oppositio, vel eius qualitas [e] nequeunt postea reuocari: cum enim opponens (si quod de defectu opposuit huiusmodi, destitui veritate contingat) a prosecutione causæ debeat omnino excludi, [f] & puniri, perinde ac si in probatione omnium, quę obiecerat, defecisset: [g] iustum est, vt (postquam ad oppositionem eandem procedit) nequeat in præiudicium eius, contra quem opposuit, vlterius pœnitere. [h]

¶Idem.

¶Canonicus impubes ad electionem non vocatus, nõ agit de contemptu.

† Not. ista ęquiparari: euidens, notoriũ, & manifestum: & sic vñr ista synonyma, de quo uide text. infra de uerb. sig. c. 2.

Hæc decre.bene facit ad quæstionem, de qua quærebat olim Gar.in decre. cupientes supra eo. li. an duæ personæ de opponentibus, 2 quæ vadunt pro instruendo negotio ad curiam, contribuere debeant ad expensas: fiat quod inter eos conuenit.ff. de deposi. l.1.§.si conueniat.si nil erat conuentum. dicebat iudicis arbitrio relinquendum, pensatis labore, & facultatibus mittentium & missorum.[Idem Io.And.] cum ista decre.priuilegiet eos in fructibus percipiendis, satis arbitratur iudex eos conferre debet.

2 Glo.fin.in cle. dudum. uers. pacta: de sepult. ca. constitutus, de rescrip. in antiq. & procedit hęc gl. ... Phil. ēt ... clausula, ... non obstan-..., ponit in ...re, uide ...com.consil. ...or.Fon.

ADDITIO. Et facit ad quæstionem de damnum passo,nunquid contribuat cum alijs ciuibus ad emendam? Et dicitur,ꝙ sic,in Spec.de censi.§.2.vers. quid si damnum.facit ff.ad legem Rhod.de iac.l.nauis onustę. §.cum autem.de hoc. ff. de legatis 1.ab omnib.§.si Titio. Io.And.

AB eo,qui contra electum.] Diuiditur in duas partes,Secunda,ibi,Cum enim.Domi.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi, uel alia ecclesia, puta monasterio sancti Cypriani, Pictauienses canonici uel monachi, quendam Titium in prælatum elegerunt fuerunt aliqui opponentes,qui opposuerunt ꝯ electum defectũ scientiæ uel morũ, uel defectum suorum natalium, & cũ hoc qualificabant illos defectus,uidelicet,quod illi defectus erant manifesti,opponentes pænitentia ducti uoluerunt recedere ab illo defectu, vtrũ possint? Rñdet ꝙ non. Nam ex quo appellauerunt ob illum defectum, ab illo defectu recedere non possunt: Sed ponamus,ꝙ ipsi nolunt recedere a defectu, sed solũ a qualitate,utrum sit eis permissum? Rñdet,ꝙ non, immo si recedant a qualitate defectus sunt puniendi, ac si defecissent in probatione defectuum, ideo debent persistere & in defectu,& in qualitate defectus, tamen si dicti opponẽtes recedant ab ipsis defectibus,uel qualitatibus, poterit superior inquirere de ipsis defectibus,uel qualitatibus,uel etiam opponentes,si sint, qui prætendant habere interesse.

1 Idem de ...igẽtib. eo. ...su,quo te...entur ad ex...nsas. Ioã. ...ndr.

[Prima glossa summat.]

b ¶Ab eo.] is qui opponit euidentem defectum scientiæ,uel personæ contra promouendum ad aliquam dignitatem pęnitere non potest, causam reddit.

[Secunda Gl. quæstionem soluit.]

c ¶Promouendum.] ista igitur tria sunt paria concor.sup.eo. tit.ut circa.Et not.ꝙ dicit,dignitatem: & idem dicit sup.eo. si forte & idem inf. de verborum signif.constitutionem, per qđ apparet,quod decret. ista,si forte, non habet locum in alijs beneficijs, ut ibi dixi.

d ¶ Manifestum.] ista enim quo ad casum nostrũ sunt synonyma, & idem designant ut inf. de verborum sig. constitutionem.

e ¶ Vel eius qualitas.]hoc vult dicere: is,qui opposuit, forte vult obiectũ reuocare:vnde cum opposuisset euidẽtem defectum scientiæ uel personæ,dicit ꝙ vult instare alijs obiectis & recedere ab illo,vel non reuocat obiectũ, sed qualitatem, 3 unde nunc vult simpliciter dicere, quod patitur defectum, sed reuocat id quod dixerat, quod defectus erat euidens,istud est reuocare qualitatem tantum, & neutrum.potest,ut hic uides.Io.And.

3 Et non potest,quia detractio qualitatis mutaret actionẽ: quia istæ exceptiones sapiunt actionẽ. Do.Fon.

f ¶ Excludi.]ut sup.eo,si forte.

g ¶ Defecisset.]ut sup.eo.tit.c.1.

[Glo.seq.quærit,arg.negatiue, & affirmatiue, & pro negatiua soluit.]

h ¶ Pœnitere.] ut sic sibi non liceat mutare consilium in alterius detrimentum, infra de regulis iuris: mutare. cum suis concordant. ad idem supra de electione cap. publicato.nam & quod semel placuit, non potest amplius displicere,ubi uersatur alterius interesse infra de reg. iur. quod semel nisi in casibus, in quibus iura, pœnitentiam & uariationem admittunt, quorum aliquos ibi not. 4 & est simile huic supra eodem ut quis duas. [Ioan. Monach. & Archidiaco.alleg. ff.de pact.l.fi.deposi.l.1.§.si rem.]Quid dices, pone promouendus consentit, quod opponens renunciet obiectui, uel qualitati obiectus: iudex non consentit, nunquid hoc poterit opponens?Et uidetur quod non, quia quos prætor prohibet, &c. ff. de postulan. l. quos prohibet prætor, & concord. supra de exceptionibus, cap. ultimo. maxime cum in huiusmodi electionibus exuperet iudicis officium, s̃. de electionibus cũ nobis olim, cum similibus in contrarium uidetur per hanc literam, quæ dicit, in præiudicium eius, contra quem, &c. & quilibet potest renunciare iuri pro se introducto, supra de regul. ad Apostolicam.C. de legib. quod fauore, infra de regulis iuris, quod ob gratiam. Satis uidetur (per prima iura, & maxime ea ratione, quia si probetur talis obiectus, promouendus statim debet repelli) quod ipse huic iuri renunciare non possit, 5 cum istud ius licet ei faueat, si non probatur obiectus, tamen ei nocet, si fuerit probatum, & sic uidetur renunciare non posse huic iuri inuito iudice, & facit quod dixi supra eod. si forte.

4 Adde qđ ibi dicã.uide gl.in c.si diligenti. de fo.comp. Felin. cap. cum olim. 2. đ re iud. in anti. Fon.

5 Idem Archid.all. quæ no.2.q.7. q̃rendũ, & c. alieni. Ioan. Andr.

CAP. XXXII.

Ex eo [a] qđ ad electionem episcopi, [b] quæ te in pupillari [c] constituto ætate, in tua † ecclesia [d] extitit celebrata, cū ceteris eiusdem ecclesiæ canonicis non fuisti admissus: de contemptu [e] conqueri, aut electionem eandem impugnare non potes: Cum tam iuris, [f] † quam rationis [g] existat; vt tales (cum discretione [h] careant) ad præstandum in electione suffragium [i] nullatenus admittantur.

¶ *Non professi cum professis, vel conuersi laici cum clericis, electioni interesse non debent. h.d.*

¶ In ecclesiis quoq; regularibus, vel monasteriis,

Ex eo.] sunt duæ partes, quæ patent. Et prima ponit dictum, cuius rōnem subdit ibi. Cum tam. Secunda ponit duo dicta: secunda ibi, uel conuersi. Io. And. ¶ Pro intellectu huius c. præsupponendum est illud, ꝙ hr̃ in c. quod sicut. eo. tit. in ant. ubi dr̃, ꝙ oēs habentes vocem in electione, debent uocari ad electionem faciendam. Itē ꝙ illi, qui sunt p̄sentes die electionis faciendæ, non debent uocari: quia frustra vocarentur: sed soli absentes sunt vocandi ad illam diē, qua dēt electio celebrari, si sint in loco propinquo uel remoto, secū dū statuta illius ecclesiæ: tñ si præsentes processerunt in electione absque uocando absentes, ualet electio de se: sed absentes poterunt postea facere cassari illam electionem.

† Nota, ꝙ suum potest dici, quod ē cōe cū alijs. ad hoc supra eo. cum non deceat. vide q̄ notaui ad cap. pen. inf. eod. de sent. excō. Font.

† Not. argu. qđ ad probādum decisionē dubij, sufficit ualidarè decisionē duplici argumento, uel rōne. vide Io. Andr. in c. inquisitionis. sup. de accus. Dom.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi, canonici illius ecclesia conuenerunt in unum ad electionem futuri pastoris faciendā in ecclesia ipsa erat canonicus impubes de iure communi, vel dispensatiue, qui erat tunc absens vñ qñ assignauerunt diē ad faciendam electionem: alij canonici nō vocauerunt illum impuberem. sed eo spreto ad illam electionem processerunt: vult iste impubes conqueri de contemptu, & cassare electionem: vtrum possit? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ non: quia cum talis impubes nō habeat vocem, frustra vocaretur ad electionem: quia ipsa impubes, caret discritione, quæ requiritur in electione: Sed hodie quantumcunque sint puberes, non habet uocem, nisi sint in sacris constituti: sed impubes non potest esse in sacris: ideo non habet uocē in electione? Secundum uero hæc tp̄a non requirebat, ꝙ quis esset constitutus in sacris, quo ad electione actiuā. Sed sanctissime Pater ponamus quod uacat aliqua ecclesia regularis: in qua sunt monachi professi, & alij non sunt professi: utrū non professi habeant uocem electiuam, & sint uocandi ad electionem actiuam? Respondet Roma. Pontifex, quòd non quia ad electionem actiuā requiritur professio: sed tunc in isto casu scilicet ad electionē actiuam, sufficit tacita professio: sed ad electionē passiuam, requiritur professio expressa, ut in cap. si religiosus, supra eod. tit. & in clemen. ne in agro. §. sane, de sta. regu. in clem. Sed quid de conuersis. utrū habeant uocem in electione, ut communiter in religione B. Frācisci sunt laici cōuersi. Rñdet, ꝙ tales conuersi non hēnt uocē in electione: quia illi soli habēt uocē in electionibus, qui sunt tacite uel expresse professi religiosi, ideo conuersi non habent uocē. Nota primo ex illo textu, quod impubes pōt esse canonicus ecclesiæ cathedralis. Sed quæritur, utrum istud possit esse de iure communi, uel ex dispensatione. Quidam dicunt, ꝙ de iure communi, quia in simplici beneficio & in canonia sufficit, quod quis sit egressus infantiam: Communis tamen opinio Doctorum tenet, ꝙ in beneficio requirente discretionem animi, requiritur, quod quis sit pubes, & quod perfecerit 14. annum, & attigerit 15. sed in alijs simplicibus beneficijs, in quibus non requiritur discretio animi, sufficit ętas septem annorū. De hoc latius per Panorm. in c. super inordinata de prę ben. in antiq. Nota insuper, quod in elctionib. prælatorum regularium soli ueri religiosi professi & clerici habent uocem electiuam, alij autem vt conuersi, uel non professi, non habent uocem.

[Prima Glo. ponit summam, & quid declaret.]

a ¶ [Ex eo.] Canonicus impubes ad electionē non uocatus, non agit de contemptu, non professi cū professis, vel conuersi laici cū clericis, electioni interesse nō debent: Emanauit primum dictum ad declarationē eorū, q̄ notant Vincen. Tancred. Goffre. Bernardus, & moderni, ds æta. & qual. ex ratione. Secundum ad declarationē eorum, quæ norāt Bernar. Innocentius, & Host. de instit. c. 2. & Abbas supra eod. tit. in Genesi.

[Glo. seq. quærit, arg. negatiue, & contrarium soluit.]

b ¶ [Episcopi.] quid de inferiorib dignitatibus? Ex his vulgaribus iuribus, quibus arguimus a verbis. ĩ. de priui. si Papa. 1. respon. in fi. cū sim. videretur, ꝙ in inferioribus secus, cum si de inferioribus idē voluisset intelligi, id expressisset, sup. de dec. ad audientiā. Contra puto, cum ratio. c. quæ infra sequitur, sit generalis 1 nec ibi repetatur de epo, cum dicit, ad prestandum in electione suffragium, &c. & hoc bene probatur. ĩ. eo. indemnitatibus in prin. Io. And.

c ¶ [In pupillari.] quæ est in mare minor 14. annis, in femina minor 12. nec distinguimus, an malitia suppleat, sicut nec in finienda tutela. C. qñ tut. vel cura. l. indecorā. Inst. qui. mo. finiatur tute. in prin. licet secus in matrimonio, vt supra de despon. impu. impuberes. vbi de hoc ad idem ĩ. eo. indemnitatibus, in prin.

d ¶ [In tua ecclesia.] Nota, ꝙ minor 14. annis dicitur idoneus ad beneficium, etiam ad canonicatum 2 cathedralis ecclesiæ de hoc supra de præbē. super inordinata. [Host. ibi contra, & de æta. & qua. c. 2.] & sup. eo. lib. de rescri. si eo tempore.

e ¶ [Contemptu.] quod aliàs cassationem inducit, & plus in electione nocet, quam multorum contradictio, sup. eo. venerabilem, & c. bonæ 2 in anti.

f ¶ [Iuris.] scripti.

g ¶ [Quam rationis.] quæ deficiente iure scripto allegari potest, 8. distin. frustra. & 9. distinct. sana quippe sup. eo. tit. & lib. vt quis. lex enim est omnē quod ratione consistit. 1. dist. consuetudo & Seneca in epistola 37. ad Lucillum. Si vis tibi omnia subijcere, te subijcias rationi.

ADDITIO. Aug. dicit ratione vincendum. 23. quęst. 6. videas.

[Glo. seq. quæstionem soluit.]

h ¶ [Discretione.] 3. q. 7. infamis. §. tria. & sup. de cor. uitiato, ex parte. C. de fal. mo. l. 1. 3 [De reg. cum uirum, in prin. & c. cum simus. in prin. ff. de iud. cum prætor. §. non autem.] Et per hanc literam dico idem de furioso per prædictum §. tria. & 15. q. 1. nec is. §. cum itaque, de succes. ab intest. cum dilectus. ff. de iniu. l. illud. cum nec tales matrimonium carnale contrahere possint. sup. de spon. dilectus, 32. q. 7. neque furiosus, nec religionem vouere, de reg. sicut. 1.

i ¶ [Suffragium.] ff. de iu. immu. l. 2. §. impuberes & dicit lex, indignum nobis uidetur, eum qui stabilē mentē nondum adeptus est, propter priuilegia militū, sapientū hoīum iura tractare. C. de test. mili. l. ult. & minores sportulas decurionum accipiunt, suffragium tamen inter alios non afferunt. ff. de decur. l. spurij. §. minores. & si princeps det ueniam ætatis minoribus, non uidetur concessisse, ꝙ sine decreto alienent, uel citra perfectam ætatem liberam administrationem habeant. C. de his qui ven. æta impet. l. eos 2. isti enim accusare non possunt, nec testificari. 2. q. 1. prohibentur 4. q. 4. nec testamenta facere. 2. q. 6. capit. ei qui. §. diffinitiua, & talis

1 Rō gñalis extendit legem. D Nic. Euerardus in loco a rōne legis ampla. Font.

2 Vide Cōc. Trid. sess. 24. de ref. ca. 12.

Ratio allegari pōt deficiente iure scripto.

3 An isti ob maleficia puniant, uide Doct. in l. ex cipiuntur ad Sylla. cui ad de l. si arrogati. ff. de tu. & de malo. qđ faciunt isti pueri in ludo, uide Petr. de Anchar. consil. 283. Font.

hi, qui [a] non sunt tacite [b] vel expresse professi, non debent cum professis; vel conuersi [c] laici cum clericis [d] electionibus [e] interesse.

¶Idem.

¶Si ab electione cathedralis vel regularis ecclesiæ, in scriptis ex causa probabili appelletur ad Papã, ea pendente, confirmatio facta per ordinarium non valet. Requirit decre. cupientes. nõ solum ꝙ electus veniat, sed ꝙ vsque ad finem negotiũ prosequatur, & habet locum ẽt cum appellatur a confirmatione, vel prouisione. Io. Andr.

CAP. XXXIII.

SI postquam [f] ab electione in cathedrali vel regulari Ecclesia [g] celebrata, fuerit in scriptis [h] ex causa probabili, [i] quæ probata deberet legitima reputari, ad sedem [k] Apostolicam appellatum, electionem ipsam per ordinarium confirmari contingat, huiusmodi confirmatio, nisi prius fuerit

talis ætas prona est ad malum. 12.q.1.c.1. & est hæc litera. (Et decre. indemnitatibus. in princ. inf. eo.) contra Tancr. & Barth. Brixiens. qui dixerunt in quæstione dominicali, 77. quæ incipit, Tutor cuiusdam: quod si pupillus patronus maior vij. annis præsentat vnum, & tutor eius alium: præfertur præsentatus a pupillo. pro eis facit 16. quæstione 7. decernimus.

a ¶Hi qui.] .s. fratres uel monachi; nec distinguo in his, an sint clerici, prout distinguit in conuersis, ut infra dicam in glo. 2.

b ¶Tacite.] in electis autem requiritur expressa professio. s̃. c. nullus. sic inf. eo. indẽnitatibus. in prin. Nouitij ergo nõ admittuntur. & sic tenebat Abbas in gl. in prin. alleg. ad hoc. ff. de sta. lib. l. statu liberum. licet tales gaudeant priuilegio canonis, vt inf. de sent. excom. religioso; tamen non sunt ueri religiosi, ut ibi.

c ¶Conuersi laici.] de conuersis ergo hic loquitur: monachi ergo uel fratres professi, indistincte admittuntur. ad hoc sup. de arbit. cum olim. de sent. excõ. canonica: & 16.q.j. generaliter 93. dist. a subdiacono. hodie secus; quod dic, ut in cle. de æta. & qual. ut hi, qui.

d ¶Cum clericis.] in plebibus ergo ubi sunt clerici, & laici conuersi, non admittuntur conuersi laici; ergo in hospitalibus & locis hmõi ubi sunt solum laici conuersi: isti bene eligunt sibi priorem, rectorem, magistrum, uel massarium. sup. de arb. cum olim. nec hoc hic prohibetur. ad hoc inf. eo. indemnitatibus. §. pen.

[Gl. seq. quærit, & soluit, & contrario respondet.]

e ¶Electionibus.] tale. n. ius non cadit in laicum. sup. eo. in antiq. Massana. & c. sacrosancta, ẽt conuersum ut hic. Quid dices in qõne facta in aliquo ordine; puta Humiliatorum; (vel S. Marci) uel in aliqua ecclesia sæculari præscripserunt laici conuersi, ꝙ debeant ad electionem admitti, & uocari: per hanc constitutionem clerici nolunt eos admittere; quæritur quid iuris? Dico ꝙ de iure cõi conuersi laici ad electionem non admittuntur, 1 ut hic, sed decr. ista non tollit specialium locorum ordinum, uel personarum consuetudines præscriptas supra eo. lib. de constit. licet. quare illi præscriptæ consuetudini stari debet. Non obstat ꝙ in talibus non ualeat consuetudo sup. eo. Massana, quia illud dico uerum secundum Inn. & Host. qui hoc not. de instit. c. 2. de laicis professione & habitu nõ de conuersis; cũ ergo conuersus sit ecclesiastica persona. 2 12. q. 1. cap. duo. tale ius spirituale præscribere poterit.

SI postquam.] Sunt tres partes: Secunda: ibi, Si uero electus: Tertia: Cum autem Dom.

CASVS. Vacante Ecclesia Pictauiensi, canonici quendã Titium elegerunt, a qua electione fuit appellatum ad Apostolicam sedem, quia forte unus erat contradicens, & talis solemniter appellauit; appellatione interposita, dicti canonici eligentes ipsam electionem præsentauerunt metropolitano, ut eã confirmaret, qđ fecit metropolitanus ad requisitã aliorũ canonicorũ, non curando de appellatione istius; an valeat talis confirmatio, vt electus virtute illius confirmationis receperit ptãtem administrandi? Respondet Romanus Pontifex, quod non: nã ex quo fuit appellatum ad Apostolicã sedẽ: suspensa fuit iurisdictio iudicis inferioris; ideo non potuit eum metropolitanus confirmare, & per cõsequens si iste electus se ingerat administrationi, perdit ius sibi quæsitum ex electione: cum non uideatur confirmatus. Et istud uerum, quod superior, videlicet metropolitanus, non potest confirmare istam electionem pendente appellatione: nisi appellans renunciasset suæ appellationi: quia tunc per illum recessum ab appellatione superior reassumit iurisdictionẽ, virtute cuius posset ipsam electionem confirmare. Sed sanctissime Pater dictũ est in c. cupientes supra eo. ꝙ si confirmatio, vel infirmatio ꝑtinet ad Papam: electus tenetur ire personaliter ad Apostolicam sedẽ pro obtinenda confirmatione: Ponamus, ꝙ ipse electus postquã fuit in curia Romana sine licentia Papæ, post aliquos processus recessit a curia non remanendo vsque in finem causæ, vtrum videatur satisfecisse illi constitutioni, cupientes allegatæ? Rñdet ꝙ non; Item dictum fuit in d. c. cupientes, quod cum appellatur ab electione facta: ad impediendum confirmationem, tenetur electus ire ad Curiam Roma. & etiam eligentes, & opponentes. Ponamus ꝙ electus fuerat iam confirmatus, & appellatum fuit a confirmatione? utrum electus eligentes, & appellantes teneantur mittere ad Apostolicam sedem, ſm distinctionem illius c. cupientes? Respondet quod sic.

[Prima gl. summat.]

f ¶Si postquam.] Si ab electione cathedralis vel regularis ecclesiæ: in scriptis ex causa probabili appelletur ad Papam: ea pendente, confirmatio facta per ordinarium non valet. Requirit decret. cupientes non solum ꝙ electus veniat, sed ꝙ usque ad finem negotium prosequatur, & habet locum etiam cum appellatur a confirmatione, vel prouisione. Io. And.

g ¶Ecclesia.] nota quo ad cathedralem ecclesiam bene erat statutum, ꝙ appellatio deuolueret, eo ipso quod in scriptis, & causa probabili interposita esset. supra eod. quamuis, sed de regulari non sic erat expressum: parificatæ igitur sunt regulares cathedralibus: sic sup. eod. in antiq. ne pro defectu, & sup. eo. ti. lib. & cap. cupientes. secus in casu: sup. eod. quamquam.

h ¶In scriptis.] sic. j̃. de appel. cordi. & de hoc sup. eo. tit. Quamuis.

i ¶Probabili.] Vnde istud est speciale in istis ecclesijs, ꝙ sufficit, ꝙ appellatio sit interposita ex causa probabili, licet causa sit falsa: ad hoc ut deuoluatur, & põt esse ratio, quia maiora facilius deuoluuntur, ut sup. de appell. ut debitus. in fi.

[Glo. seq. recitetur per q. duplicem. s. quid si appellatur ad inferiorem, & quid si ad legatum.

K ¶Ad sedem Apostolicã.] ergo secus si ad inferiorem, (vt ẽt dicit Archid. cum. n. ista decr. ponat suum casum specialem contra regulam. inf. de appel. non solum 2. respon. quo cauetur primo constare debere de veritate causæ antequam reuocentur attentata post appellationem ante sententiam interiectam, ob hoc igitur a casu expresso non recedam, sed antiquo, & generali iuri in alijs stabo. Et potuit esse ratio, reuerentia sedis Apostolicæ, & ut melius uisitetur. Et quia ista maiora de facili trauseunt ad Papam ut in prædicta decre.

vt

vt debitus in si. Et si appelletur ad legatum non puto hanc decre. locum habere: licet dici soleat examen legati satis esse examen Apostolicæ sedis. Sed uideo, ꝙ si appelletur ad sedem Apostolicam, non sufficit adire legatum: nisi partes concordarent, appellationi renunciando: de appellat. constitutus. de offic. lega. studuisti. & c. licet & dixi sup. eo. cu pientes. circa princ. Io. Andr.

ff. de serui. si cui & hoc tenet Gul. & Gar. in decret. cupientes.

ADDITIO. Idem Archid. & Ioan. Monac. qui tamen in additionibus hic dixit forte talem ex contemptu ligari. supra de senten. excommun. per tua. §. nos igitur. Ioan. Andr.

canonice [a] ab appellatione ipsa recessum (cum fit ab eo, qui non potuit, [b] † de facto præsumpta) nullam obtinebit† roboris firmitatem. [c] ¶ Si vero electus, [d] qui iuxta [e] constitutionem [f] felicis recordationis Nicolai Papæ tertij prędecessoris nostri, ad dictam sedem venerat pro electionis suę negotio prosequendo, de Romana curia sine licentia recesserit, antequam huiusmodi negotium sit finitum: eius electio auctoritate constitutionis ipsius (quę non solum vt quis veniat, sed etiam ex sui mente [g] exigit, quòd vsque ad finem negotium prosequatur) eo ipso viribus euacuatur † omnino. [h] ¶ Cum autem [i] ab electionis confirmatione, [k] vel facta prouisione [l] per eum, [m] ad quē propter inferiorum negligentiam fuerat deuoluta, eligendi potestas, ad sedem appellatur eandem: constitutionem prædictam inueniendo, & mittendo, & alijs, quæ perstringuntur in ea, conuenit obseruari.

¶Idem.

¶ *Dispensare possunt episcopi superiores cum habentibus parochiales ecclesias sibi subiectas, quod vsque ad septennium studendo nō teneantur ad sacerdotium promoueri; ad subdiaconatum tamen debent promoueri infra annum, alias sunt priuati; Et illo durante septennio debet in illis ecclesijs idoneus poni vicarius de fructib. Ecclesiæ sustentandus; Elapso septennio debet rector infra annum in presbyterū promoueri.*

CAP. XXXIIII.

CVM EX

† Gesta a iudice incompetenti sunt nulla vide no. in c. at si clerici supra de iud.

† In antiqs codicib. legitur obtinet.

† al. vacuat.

a ¶ Canonice.] sine aliqua prauitate, ut sup. eod. lib. quamuis & inf. eo. prouida. & primo inquiratur de recessu ut ibi.

b ¶ Non potuit.] sufficit enim quod appellatio sit interposita ex causa probabili, ad hoc ut deuoluat: & alias competentis iudicis iurisdictionem reuocet.

c ¶ Firmitatem.] simile infra eo. prouida. & c. seq. & c. ult.

d ¶ Si uero electus.] approbat: quod not. Gul. & Gar. sup. eodem. cupientes. §. quod si.

e ¶ Iuxta.] si ergo talis erat electus, qui venerat ad curiam: non adstrictus tamē illa constitutione, licet ante finem causæ recedat: cum non habeat ibi locum hęc constitutio. ergo, nec eius pœna. Et facit quod dixi in decret. cupientes, in princ. super uerbo: immediata subiectio & sup. eo. cum non deceat.

f ¶ Constitutionem. sup. eo. cupientes.

[Gl. seq. no. arg. cōtrariū, & soluit dupliciter, & ecōtrario respondet: finis recit. per qōnem, quam soluit.]

g ¶ Mente. 1] & ita punitur, qui mentem offendit, sicut qui mentem & uerba ff. de iurisd. omn. iud l. si qs versi. ꝙ si dum proponitur. ff. ad Macedo. sed Iulianus. §. mutui. immo præfertur intentio uerbis. sup. de uerb. sign. intelligentia & c. præterea. Et in contrarium uidebatur; quia constitutio pœnalis erat. & ideo restringenda. ff. de pœn. interpretatione. Sufficere ergo uidebatur, quod venerat prout constitutio dicebat. Sed contrarium est verum. Ista. n. sunt paria, non venire, & venire, & sine licentia recedere. 11. q. 3. certum. sup. de iudi. ca. 1. ff. de excu. tut. l. scire. §. aliud autem. ver. obseuabunt. in fine, (aliàs incipit, & sufficit. & C. de decurionibus, lib. 10. si quis.) uidetur etiam talis offendere uerba, secundum quod notatur sup. eodem tit. cupientes. §. qđ si per xx. super ver. executionem. Non obstat quod dicitur, constitutionem pœnalem non extendendam, quia in hoc non extenditur quod erat de mente 2 nec puto electum puniri, qui eo tempore quo non impeditur processus causæ 20. vel 30. milliaria peregrinationis, recreationis, uel simil. causa iuit extra curiam: non enim recessisse dr, qui statim est reuersurus. ff. de procu rat. præsens. & l. sequen. ff. de diuor. l. 3. Et uerba ciuili modo non captiose sunt intelligenda. 4. distinct. erit.

1 Qūo colligatur mens legis, uide Arch. & Do.

2 Vide glo. in c. 1. supra de temp. ordin. Fon.

h ¶ Omnino.] quod hic de pœna electi venientis, & recedentis sine licentia dictū est: eadem ratione intelligo repetitum de pœna opponentium, & personarum instructarum.

i ¶ Cum autem.] approbat quod no. Gulielm. & Gar. sup. eodem cupientes. in princip.

k ¶ Confirmatione.] in contrarium videbatur: ibi enim de meritis electionis: sed de iniquitate iudicis agitur sup. de appellat. interposita. ad fin. ad quid ergo uenirent personæ instructa? Sed contrarium est uerum licet enim de iudicis iniquitate agatur nihilominus & de meritis electionis: & sic est necessaria instructio personarum.

[Gl. seq. dupliciter opponit, & soluit.]

l ¶ Prouisione.] in contrarium uidebatur, quia pœnalis erat constitutio, cupientes.] & ideo non extendenda.] & quia si Papa de prouisione uoluisset intelligi, id expressisset: sicut fecit 3 de electionibus, & postulationibus de deci. ad audientiam. Sed cum quotidie iura ista parificent electiones, & postulationes, & prouisiones sup. eod. statuimus, & c. ut circa quid iuris de vno & de alio, vt hic patet sed post prouisionem non uidebatur uacare ecclesia: & sic nec habet locum constitutio, quæ prouidere intendit ecclesijs uacantibus ui ibi patet, in prin. sed per appellationem suspenditur confirmationis, & prouisionis effectus de iureiu. uenientes. vnde merito locum habet constitutio.

3 Sequuntur Dom. & Phil. & vide not. in l. si quis seruo. C. de fur. gl. in præsenti. c. de sent. excō. Font.

m ¶ Eum.] ꝙ dic, ut notatur sup. eo. ne pro defectu. & c. quamquam.

CVM ex eo.] Primo ponit constitutionis causam, in qua ponit ius antiquum, & impedimentum ex eo proueniens: In secunda constitutionem: quæ tria facit. Primo permittit dispensationem septennij: arctat ad subdiaconatum: & causam reddit: Secundo prouidet quomodo interim ecclesijs deseruiatur: Tertio post septennium eum, cum quo dispensatum fuit, reducit ad ius antiquum. Secunda: ibi, Porro. Tertia: ibi, Elapso. Io. And.

CASVS. Dictum fuit in c. licet canon. sup. eod. quod promotus ad ecclesiam parochialem debet promoueri ad sacerdotium infra annum, annumerandum a tempore adeptę pacificæ possessionis, vel a tempore, quo potuit habere pacificam possessionem, & per ipsum stetit: Sed quæritur; nunquid eps possit fauore studij cum tali

tali promouendo diſpenſare, vt non promoueatur ad ſacerdotium infra annum? Rñdet quòd ſic vſq; ad ſeptennium: vt promouendus per illud ſeptenniũ non teneaẽ promoueri ad ſacerdotiũ: Sed nunquid per illud ſeptennium infra annũ debeat promoueri ad ordinẽ ſubdiaconatus? Rñdet ꝙ ſic. Et hoc ne poſſit redire ad ſæculũ, & pciperet fructus illius eccleſiæ pẽdente tñ illo ſeptẽnio, debet in eccleſia parochiali idoneus poni vicari9. q ſuſtentabit de fructib. illius eccleſię: & elapſis illis ſeptẽ annis, debet ipſe rector infra annum promoueri ad ſacerdotium: alias ſi nõ promoueatur ad ſacerdotiũ infra annum, ipſo facto dicta eccleſia dr̃ vacare abſque alia ſñia, vel monitione. Nota primo, quòd promotus ad eccleſiam parochialem, debet pmoueri ad ſacerdotium infra annum numerandum a tpe adeptę pacificę poſſeſſionis: vel a tempore quo potuit habere pacificam poſſeſſionem, & per eum ſtetit. Nota vlterius, ꝙ ẽps, vel alius ſuperior poteſt diſpenſare cùm promoto ad eccleſiam parochialem, quòd vſque ad ſeptennium fauore ſtudij non teneatur promoueri ad ſacerdotium: Vnde ſciendum eſt, quòd ſolus ẽps, in cuius diœceſi eſt ipſa eccleſia parochialis, poteſt dare iſtam diſpenſationem: non autem epiſcopus domicilij: licet per c. nullus epiſcopus, inf. de temp. ord. clericus beneficiatus dicatur habere tres epiſcopus, quo ad promotionem ad ordines, ſ. ẽpm domicilij, ẽpm originis, & ẽpm beneficij. Nota inſuper ibi: litterarum ſtudio inſiſtentes: ꝙ licet tales clerici promoti ad eccleſias parochiales eſſent in ſtudio: ſi tamen litteris non inſiſterent, non prodeſſet eis iſta diſpenſatio. Nota etiam, quòd durante illo ſeptennio, debet ẽps, vel alius ſuperior in ipſa eccleſia parochiali ponere vicarium idoneum, qui ibi deſeruiat in diuinis, & qui ſuſtentabitur de fructibus illius eccleſię: Tamen hodie aliter fit: nam hodie epiſcopus diſpenſando dat eidem clerico poteſtatem, vt poſſit conuenire cũ vicario de fructibus, & poſſit affictare fructus illius eccleſiæ: ſed ſi non eſſet diſpenſatio, deberet obſeruari qđ hic dicitur. Nota finaliter; quòd eſt prohibitum ſtudentibus expenſis beneficiorum redire ad ſtatum ſæcularem de quo hic in gl. Dominicus.

† al. ita, dñs Grego. Papa prædeceſſor noſter, &c.

Numerandum.

eo, [a] quod felicis recordationis: † Gregorius Papa Decimus prædeceſſor noſter ſtatuit in Cõcilio Lugdunenſi, [b] vt ad regimẽ parochialium [c] eccleſiarũ aſſumpti, ſe ad ſacerdotium promoueri faciant infra annum a ſibi commiſſi regiminis tempore [d] connumerandum; † & perſonaliter [e] reſideant [f] in eiſdem: Alioquin ſi infra idem tempus promoti non fuerint, [g] huiuſmodi eccleſiis abſq; monitione alia ſint priuati: Nonnullis ex tunc [h] parochiales eccleſias recuſantibus acceptare, [i] legendi, & proficiendi [k] (cum eis facultates non ſuppetant: nec ab eccleſiarum prælatis de aliis beneficiis in pleriſque mundi partibus [l] interdum prouideatur eiſdem) opportunitas [m] ſit ſublata, in grande vniuerſalis eccleſiæ, (quæ ad ſui regimen viris litteratis permaxime noſcitur indigere) [n] diſpendium & iacturam. Nos ſuper hoc multorum inſtantia excitati frequenter volentes cupientibus in ſciẽtia proficere, vt fructum in Dei eccleſia ſuo tempore afferre valeant opportunum, vtiliter prouidere: [o] Præſenti conſtitutione ſancimus, vt epiſcopi, [p] eorumque ſuperio

eſt hæc diſpenſatio neceſſaria. ſup. eod. ſtatutum.

d ¶ Tempore.] id eſt ex quo poſſeſſionem habuit, uel per eum ſtetit, quo minus haberet. infr. ca. proxi. §. 1. & inf. de præb. licet epiſcopus.

e ¶ Perſonaliter.] ergo non per uicarium, niſi in caſu decre. de præben. extirpandæ. ſup. qui caſus per Concilium mutatus non eſt: vt ibi dixi. & idem hodie in caſu huius capituli.

f ¶ Reſideant.] diſpẽſari tamẽ poterat ſuper reſidentia, ut in prædicta decre. licet. in fi. Ioan. And.

g ¶ Non fuerint.] iuſto impedimẽto ceſſante, ut hic in fine, & inf. cap. proximo. & §. porro.

h ¶ Ex tunc.] id eſt, poſt illud, Conciliũ.

i ¶ Acceptare.] quia nolebant ſic ſtatim presbyterari.

k ¶ Proficiendi.] de mag. cap. 1. & c. quia nonnullis.

l ¶ Partibus.] in quibus forte pauca ſunt alia beneficia.

m ¶ Opportunitas.] ſicut prouident iura. ꝙ opportunitas ad malum tollatur, ut 18. q. 2. diffinimus, de coha. cle. 1. ſu. eo fundamenta. inf. de ſtatu reg. c. unico. 1. reſpon: in fin. ita prouidẽt, ne opportunitas tollatur ad bonum, ut hic, & ſup. de mag. per tot.

¶ n Indigere.] ſup. de mag. c. ult. unde de aduocatis dicitur, quòd non minus prouident generi humano, quam ſi patriam armis defenderent, C. de aduo. di. iud. l. aduocati. & Doctorum ſcientia mundus illuminatur ſupr. de hære. cum ex iniuncto, infr. de reli. domi. c. uni.

[Gl. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

o ¶ Prouidere.] ſed nonne ſatis erat prouiſum pauperibus ſup. de magiſt. Dic quod ſic circa Doctores, ſed circa libros & expenſas non, circa quæ prouidet iſta conſtitutio.

Diſpenſare an poſſit ẽps ſine conſenſu cap.

[Glo. ſeq. primo ſoluit dubium, ſecundo quærit, arg. negatiue, alleg. 5. iura, affirmatiue alleg. 8. iura. & ſic ſoluit.]

p ¶ Epiſcopi.] licet igitur inferiores prælati poſſint ex cã ſuper reſidentia diſpenſare ſup. de cler. non reſi. relatum, & ita ibi ſentit Inn. Hoſt. & Gar. ſ. eo. licet. in ult. gl. hoc tamen caſu non diſpẽſabunt minores epiſcopis, & in §. porro. inf. proxi. idem repetitur. Sed nunquid ſolus ẽps ſine capitulo hanc & alias diſpenſationes facere poterit? Et vr̃ expreſſum ꝙ non. 1. q. 5. c. uli. in fi. ubi ẽt de hoc. & 50. diſt. ex pænitentibus & ad idem inf. de exceſ. præl. c. 1. & ſupra de his, quæ fiunt a præl. nouit. & c. ſeq. In contrarium ur̃ per hanc litteram, & per decr. at ſi clerici. de iudi. cum in his iuribus dicatur de epiſcopis, nulla mentione facta de capitulo ad idem de ord. ab epiſco. qui renun. epiſco. cap. 1. & 2 de cler. coniug. ſane. 2. de cler. pug. in duello cap. 1. ad idem inf. de æta. & qualit. c. unico, de fil. presby. cap. 1. cum multis ſim. & hoc ultimum credo, & communiter obſeruatur ſecundum Hoſtien. qui hoc not. de temp. ord. dilectus in fine mag. gl. & Gul. in Specu. tit. delegato. §. antepen. in princip. tamen Hoſtien. not. contrarium de ſtatu reg. quod Dei timorem 1 tamen poſito quod de iure ſolus diſpenſare non poſſet; de conſuetudine præſcripta ſibi poteſt hoc Dominicus.

1 Sequitur Anch. c. 1. de fi. presby. ad iura. quæ niſi de epiſcopo loquunẽ ſupplet cum cap. quia diſpẽſatio, eſt de maioribus negotijs, ſed ipſe primam opinionẽ tenet conſuetudo.

[Prima gl. ponit ſummam, & quid dedit cauſam.]

a ¶ Cum ex eo.] Diſpenſare poſſunt epiſcopi & ſuperiores cum habentibus parochiales eccleſias ſibi ſubiectas, quod vſque ad ſeptennium ſtudendo non teneantur ad ſacerdotium promoueri: ad ſubdiaconatum tamen debent promoueri infra annum; alias ſunt priuari; & illo durante ſeptennio, debet in illis eccleſijs idoneus poni vicarius de fructibus eccleſiæ ſuſtinendus, elapſo ſeptennio debet rector infra annum in presbyterum promoueri. Cauſam dedit huic conſtitutioni, quod notat. Gul. ſupra eodem, licet canon, in gloſſa ſuper uerbo priuatus.

b ¶ In Concilio Lugdunenſi.] ſup. eo. licet canon.

c ¶ Parochialium.] non colisgiatarum, in quibus locum habet Concilium, in collegiatis non, & ſic in illis non

ius

ius acquirere. supra de his quæ fi. a præla. noscitur. in fi, & sup. eo. lib. de consuet. c. 2.
a ¶ Huiusmodi.] parochiales scilicet.
b ¶ Subiectas.] no. quia licet quo ad dandas dimissorias æquiparemus episcopum originis, domicilij, & beneficij, vt infra. de temp. ord. cum nullus, 1. respon. quo ad casum istum secus. vnde si Bonoñ. clericus talē ecclesiam habet Mutinæ; Mutinēsis epš, non Bonon. habebit dispensare per hanc litteram.

† Not. ꝙ qñ requiritur dispensatio ꝑsonæ respectu beneficij, ille prælatus dēt dispensare, qui habet ecclesiā subiectā, respectu cuius est dispēsatio necessaria Dominicus.

c ¶ Obtinent.] si iam elapsus esset annus, ita ꝙ priuati essent, tunc eas nō obtinēt, sed obtinuerūt, & sic hmōi dispensatio locum non habet.
[Glo. seq. notat, dubiū soluit, quærit & soluit: Iterum quærit & soluit, & declarationem exposcit.]
d ¶ Septennium.] nota in septennio scholarem esse debere ꝓuectum, studentē in theologia ī quinquēnio. supr. de magi. ca. vlti. & ēt studentem in iure ciuili, vt in proœ. florum, ibi, & quinto anno, &c. & si voluerint epi in citeriori tpe dispensare, bene id poterunt: sed in vlteriori nō. de re iud. ꝙ ad consultationem. de app. oblatæ. inf. de reg. iur. cui licet. Idem Ioan. Mona. & Arch. bene facit. ff. de vul. subst. si ita quis substituerit. & supra de offi. dele. pastoralis. §. 1. immo commendabile est non a principio totum dare septennium, vt experiatur si proficiant & tunc detur vlterius tempus, alias denegetur. [Sed nunquid episcopus, qui dispensauit in septennio, ante illud tempus finitum poterit dispensationem reuocare? puto quod non, per reg. inf. de reg. iur. decet. & sup. de fil. presby. ex tua, vbi de hoc dico, nisi euidens causa suaderet contrarium, & sic potest intelligi de cler. non resi. c. vlt. vnde & priuilegiū reuocatur cum tendit ad noxam. de deci. suggestū. Quid si pendente dispensatione mecum facta de isto septēnio assumor ad aliam parochialem ecclesiam sine fraude, nunquid adhuc poterit in septennio mecum dispensari? Et satis videtur, quod non, per hanc litteram, cum videatur inspici tempus ratione personæ, & secūdum hoc, & per ea quæ dixi in principio glossæ, videtur, quod tempus istud incipiat a tempore dispensationis, & secundū hoc esset reperire, quod per nouem annos, uel quasi prorogaretur receptio ordinis presbyteralis, & in hoc vtilis esset declaratio.
ADDITIO. Si enim septennio inciperet a tempore commissi regiminis, per modum de quo inf. c. prox. §. 1. si fiat dispensatio post sex menses, non habebit pro studio integrum septennium. Ioan. And.

† Regulariter debet clericus per se diuinis seruire. Font.

e ¶ Litterarum.] cum nō distinguat, intelligo generaliter, siue in grammatica siue in iure canonico, vel ciuili, uel scientia theologiæ studeat. Et caueant episcopi, ne dispensent cum his, qui dociles non sunt: iam enim in eis cessat huius constitutionis causa: vnde nec fiat dispēsatio. 1. q. 7. quod pro remedio. Et habentes dispensationem propter studiū studere debent, non in castris uel uillis, sed in studio generali, ut supr. de cle. non resi. tuæ. alias priuilegium non habebunt, ut ibi.

1 Ista gl. ſm Phil. uult, ꝙ beneficiatus in sacris, pōt studere legibus. adde quæ dicam. infr. eod. ne cler. uel mo. c. 1. Fon.

res, cum his, qui huiusmodi[a] subiectas[b] † sibi ecclesias obtinēt,[c] vel obtinuerint in futurum, dispensare possint libere, quod vsque ad septennium[d] litterarum[e] studio insistentes promoueri minime teneantur, nisi ad ordinem subdiaconatus[f] duntaxat: ad quē infra prædictum annū recipiendum (ne sicut a multis de Christi[g] patrimonio sublimatis olim factum esse dignoscitur,[h] a statu retrocedere[i] valeant clericali) omnino astringi volumus: & nisi receperint, pœna[k] contenta in dicto Concilio, eo ipso percelli. ¶ Porro septennio prædicto durante, iidem Episcopi & superiores sollicite prouidere procurent, vt per bonos & sufficientes vicarios † ab eis in hmōi ecclesijs deputandos, animarū cura diligenter exerceatur:[l] & deseruiatur laudabiliter in diuinis; quib. de ipsarum ecclesiarū prouentibus, necessaria congrue ministrentur.[m]

¶ Elapso vero dicto septēnio,[n] † hi, cum quib. fuerit (vt præmittitur) dispensatum, ad diaconatus, & presbyteratus ordines infra annum se faciant promoueri; alioquin[o] ex tunc dictam pœnā[p] (nisi iusta de causa id omiserint) ipso iure se nouerint incursuros.

¶ Idem.

¶ *Quattuor dicit; Primo, quod ad pœnam priuationis Rectoris Parochialis Ecclesiæ non promoti, requiritur, quod annus integer sit completus. Secundo, quod annus ille non currit iuste impedito; Tertio, qđ post priuationem, Ecclesia eidem conferri non potest. Quarto quod nō promotus si eo animo receperat Ecclesiam, vt fructus anni perciperet, tenetur ad restitutionem ipsorum. Et qui ea mente contulit, Ecclesiam seruare debet indemnem. Ioan. And.*

[Glo. seq. ponit opinionem, quam reprobat, & contrario respondet.]
f ¶ Subdiaconatus.] per hoc dicunt quidā quòd sine dispēsatione de communi iure potest in minoribus constitutus èligi ad parochialem ecclesiā ad idem allegant. infra de præb. si pro clericis, & inf. de instit. ca. 2. [Hoc placet Archid. & Ioā. Monac. sup. eod. cupientes, §. pen. in prin.] Sed puto contra. & dico ab antiquo iure illi⁹ decretalis. sup. de æta. & qual. preterea. non recedi, nisi in quantum reperitur expressum: Nec obstat hæc decretalis: potuit enim dispensari cum illis per litteras Apostolicas, vel per præsentationem patroni consequi parochialem ecclesiam in minorib. constitutus: & si dispensetur cum tali, necesse habet infra annum subdiaconus fieri: & sic intelligo istum textum. dixi de hoc supra in prædicta decretali, si pro clericis.

† Not. Petr. quod post dispensationē fit reditus ad ius cōe, sicut finito priuilegio. l. Titia. §. usuras. ff. de leg. 2. Fon.

¶ g Christi.] not. dominium bonorum ecclesiarum esse penes Christum. de hoc. 12. q. 1. expedit. 16. qu. 1. quoniā quicquid, sup. de verb. sig. causa.
h ¶ Dignoscitur.] nota ex præteritis circa futura caueri. 23. dist. in nomine, de procur. c. 1. & supra eo. fundamenta. §. digne.
i ¶ Retrocedere.] militando, negotiando. uel uxorem accipiendo, quod possunt ipsi clerici in minoribus constituti. sup. de cler. coniug. ca. 1. sed qui sunt in sacris, non inf. de uoto. c. uni.
k ¶ Pœna.] priuationis ipso iure.
l ¶ Exerceatur.] prouidet hæc cōstitutio ecclesijs & personis, sic supra eo. cum nobis olim. in fin. & infr. de reg. beneficium.
m ¶ Ministrentur.] non enim debent proprijs militare stipendijs. 12. q. 2. charitatem.
n ¶ Septennio.) idem est de minori tempore, si ad minus tempus dispensatum fuisset, quod fieri potest, ut superius dixi.
o ¶ Alioquin ex tunc.) id est, elapso anno a fine septennij.
p ¶ Pœnam.) priuationis.

Com-

COmmissa tibi.] Quattuor sunt dicta : secundum ibi, Annus autem. Tertium ibi, Porro, Quartum, ibi, Ceterum, & ista decr. est gl. cap. licet canon. eo. tit. supra. Dominicus.

CASVS. Dictum fuit in c. licet canon. s̄. eod. tit. q ille cui est collata ecclesia parochialis, dēt promoueri ad sacerdotium infra annum, numerandum a tēpore adeptæ possessionis. Sed ponamus, q aliqua ecclesia parochialis fuit alicui clerico collata, qui non fuit promotus ad sacerdotium inf. annū, sed annus nondū fuit elapsus: tñ certū est, q ipse non poterit p̄moueri ad sacerdotiū infra annum, quia de anno solum restant duo menses, & infra illos duos menses non celebrantur ordines : vtrum ante finem anni vacet ecclesia? Respondet Romanus Pontifex, quod licet sit impossibile, quod talis possit promoueri infra duos menses : tamen ante finem anni non vacat ecclesia. Sed quid si iste fuit impeditus infra annum, vel non potuit promoueri, quia erat in minori ætate, & habebat ecclesiam cum dispensatione : vtrum currat annus? Respondet quod non, sed tamen debet se facere promoueri ad illum ordinem, quem ætas sua patitur : Sed ponamus quod iste priuatus sit ecclesia sua, quia cum non esset impeditus, non curauit se facere promoueri ad sacerdotium; nunquid episcopus potest denuo conferre illi istam ecclesiam, quam perdidit per lapsum anni? Respondet quod non pro illa vacatione; nam ipse est incapax illius ecclesiæ pro illa vice : Sed quid de fructibus? Ponamus, quod infra annum ipse non fecit se promoueri ad sacerdotium, vtrum licitè poterit retinere fructus ecclesiæ, quos percepit durante anno? Respondet quod iste si in principio quando fuit institutus, non habebat intentionem, vt promoueretur ad sacerdotium infra annum, sed solum vt perciperet fructus, tunc tenetur ad restitutionem fructuum, & etiam collator tenetur reddere ecclesiam indemnem; Si vero ille, qui habuit ecclesiam parochialem, habebat bonam intentionem, quia intendebat promoueri ad sacros ordines, sed ex aliqua causa superueniente nō vult promoueri, quia forte eius frater antiquior vult promoueri, & ipse vult remanere in sæculo, non tenetur ad restitutionem fructuum. Nota ex textu ibi, te nolente,] argum. quod beneficiū quando de necessitate est proximo vacaturum, potest conferri alteri de consensu rectoris, licet aliter non interueniat renunciatio, & sic ille consensus videtur habere vim renunciationis. de quo vide quod not. inf. in regula. beneficium, & de iis quæ fiunt a mai. part. Cap. ex ore. super verbo confirmatus, quia istud debet intelligi quando cōsentit, ut conferatur per illum, in cuius manibus debet fieri renunciatio.

CAP. XXXV.

COmmissa [a] tibi parochialis [b] ecclesia, quāquam tantum [c] de anno trāsiuerit, quod infra ipsum nequeas iuxta statutum generalis concilii Lugdunensis [d] ad sacerdotiū promoueri: non est, nisi tunc demum cum ex toto fuerit † ipse annus elapsus, [e] cēsenda vacare: nec pōt alteri antea, te nolente, [f] conferri. ¶ Annus aūt huiusmodi (qui à tempore illo incœpit, † quo ipsius ecclesiȩ regimē commissum tibi extitit, & possessionem eius pacificam [g] † habuisti, vel per te

[Prima gl. diuidit, & summat.]

a ¶ Commissa.] quattuor dicit : Primo quod ad pœnā priuationis rectoris parochialis ecclesiæ non promoti, requiritur quod annus integer sit completus; Secundo, quod annus ille non currit iuste impedito. Tertio, quod post priuationem ecclesia eidem conferri non pōt; Quarto, quod non promotus, si eo animo receperat ecclesiam, vt fructus anni perciperet, tenetur ad restitutionem ipsorum; Et qui ea mente contulit, ecclesiam seruare debet indemnem. Io. Andr.

b ¶ Parochialis.] non collegiata sup. eo. statutum.

c ¶ Tantum.] quia ammodo ante finem anni non expectamus aliqua tempora statuta ad ordines recipiēdos de quibus. s̄. de tempor. ord. de eo. vel si superest unum tempus, adhuc non est diaconus, vel subdiaconus.

d ¶ Concilij Lugdunensis.] sup. e. licet canon.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

e ¶ Elapsus.] facta computatione, vt dicitur. j. §. prox. In contrariū videbatur: quia lex dicit, quod si promisisti mihi facere insulam infra certum tempus: & iam tempus tantū elapsū est, q ammodo infra illud tēpus fieri non potest, licet totū tempus nō transierit, contra te agere possum, ff. de verbor. obl. l. hoc iure, & l. si ita stipulatus essem, vnde ex quo certum erat illum infra diem promoueri nō posse, videbatur pœna commissa. Sed contrariū est verū, vt hic patet, & hoc tenebat Gul. 1. & Gar. sup. eo. licet canon. per l. ff. de verb. oblig. l. in illa stipulatione, & l. insulam, ubi expresse dicitur, stipulationem pœnalem non committi ante diem, etiam si sit certum parere non posse. Item licet certum sit conditionem extituram, expectari debet donec existat, ff. quando di. leg. ced. l. huius legatum. Ad cōtraria potest responderi, ut not. in dicta, l. hoc iure. Vel dic ante diem agi posse, quanti interest opus inchoatum non esse, ut in primis iuribus, sed ad pœnam non, vt in secundis. & hic.

† Nota q vbi imponit pœna ex nō facto intra certū tp̄s, pœna non committitur, nisi ex toto labatur tēpus.

† al. incipit.

† Pacifica possessio q̄ dicaē tradit Gemin. cōs. 125. uers. Super tertio.

1 Videas q ipse not. in Spe. de obe. & solu. §. 1. vers. quid si promisisti, ubi tenet pœnā cōmitti, sed ante diē exigi non posse.

ADDITIO. Quo ad casum nostrum, .s. quod annus integer debet esse completus, sit efficax ratio, quia ultima die posset obtinere dispensationem papalem, uel episcopi per modum decret supra prox. In hoc tamen est opinio, sicut ibi dixi super gl. si iam ubi omnino uideas. Io. Andr.

f ¶ Te nolente.] & merito non potest conferri, quia non conferuntur beneficia antequam uacent. sup. de concess. præb. cap. 1. & 2. anno elapso libere potest conferri, non obstante illius possessione. infra de præbend. licet episcopus. Idem uides in morte naturali, quia licet certum sit clericum moriturum, non tamen confertur eius beneficium ante mortem, ut infr. de concess. prabend. cap. 1. & 2.

[Glossa sequens quærit, ponit opin. & soluit. Iterum quærit, & soluit.]

g ¶ Pacificam.) quid 2 si nactus est possessionem solum minoris partis bonorum? Dicunt quidam quod non currit tempus, secus si maiorem. argum. infra, de restit. spoliat. frequens. Dic secundum Guli. qui hoc not. supra eod. licet, quod si liberum habet exercitium curæ animarum, tenetur hac constitutione, licet tantum minoris partis bonorum possessionem habeat, quia cura pars principalis est, & dignior, de ætat. & qualit. cum sit. ad hoc, de consecratione eccles. vel altar. quod in dubijs, & eius ratione tenetur ad sacerdotium promoueri supra. de præbend. extirpandæ. secus si non habeat liberum curæ exercitium, licet possessionem habeat etiam maioris partis bonorum ad idem supr. eodem titulo in antiquis. dudum. 2. circa principium, unde dixit hic littera, ipsius ecclesiæ regimen, &c. Quid si postquam nactus est possessionem mouetur sibi controuersia? Dicit Gulielm. quod si in continenti in ipsa possessione lis sibi mouetur, & possessio continue turbatur, promoueri non tenetur, quia quæ in continenti fiunt, &c. supra eod. officij, ff. si cert. petat. lecta. & quia non uidetur pacifica fuisse, quæ non durauit, ad hoc supr. eo. si postquam. §. 2. sup. de uerb. signif. nam & ego, ff. de in rem uerso. si pro parte, §. uersum. de pæn. distin. 1. diuortium, & litis euentus dubius est, ff. de pecul. quod debètur, posset ergo esse quod ecclesiam perderet, & sic in presbyterum ordinatus absque benefi-

2 De mā, gl. videlicet, q̄ dicaē pacifica possessio, p̄ter doctor. hic uide Gemin. cons. 82 & 87. & 125 & Paul. de Cast. consil. 265.

cio mendicaret. 93. dist. diaconi. vlt. Si autem possessionem aliquandiu [1] obtinuit sine litigio, hac constitutione arctatur, & sufficit, quod semel cœpit pacifice possidere. sup. eod. dudum ff. de act. emp. l. ex empto. in prin. alias suo velle quilibet posset sibi litem confingere in fraudem huius cōstitutionis: nec obstat, ꝙ iste succumbere poterit: quia mala electio est in culpa. C. de acq. pos. l. vlt. C. de iure delib. sancimus.

1 Lapus exponit p mēsē uel duos c. fraternitatis de frig. & mal. Fon.

† al. legitimo.

† al. idem.

stetit, [a] quo minus haberes eandem (tibi non currit, si promoueri iusto [b] impedimento detentus infra tempus huiusmodi nequiuisti. ¶ Porro si infra dictum † tempus non fueris (rationabili causa cessante) promotus: tibi ecclesia ipsa,[c] qua dicti statuti auctoritate iam † priuatus existis [d] (ne statutum ipsum fiat ludibrio, [e] debitoque frustretur effectu, & non rebus, sed verbis, cum sit potius contrarium faciendum, [f] lex imposita videatur) nullatenus ea vice [g] poterit iterato [h] conferri. ¶ Ceterum si promoueri ad sacerdotium non intendens, [i] parochialem receperis ecclesiam, vt fructus ex ea [g] annum percipias: ipsam postmodum [k] dimissurus (nisi voluntate mutata [l] promotus fueris, [m]) teneberis ad restitutionem fructuum eorundem: cum eos receperis fraudulenter. † ¶ Illum autem, qui eam tibi contulit, cum te nō crederet ad huiusmodi ordinem promouendum,[n] pręter diuinam, quam exinde incurrit offensam [o]) ad seruandam indemnem [p] eandem ecclesiam decernimus obligari.

¶ Idem.

¶ *Abbas exemptus eligitur in episcopum, sed transire non potest sine licentia Papæ, vel legati de latere.*

CAP. XXXVI.

SI ¶ ABBA-

a ¶ Per te stetit.] sic inf. de præbend. licet episcopus.

ADDITIO. Arch. alleg. J. de reg. iur. cū non stat. & c. imputari, ff. de annu. leg. l. Mæuia. Io. And.

[Glo. seq. explicat & consulit.]

b ¶ Iusto impedimento.] sic. s. c. ꝗ sit. l. adsi. Pone quod toto illo anno ęgrotauit, vel absēs erat epš; & cōmendatitias habere nō potuit, vel eū epš ordinare noluit: vel his similia hæ enim sunt iustæ causæ, quæ excusabunt eum. Et propter hanc cām dico, ꝙ licet elapso anno statim, illo nō vocato possit alteri ecclesia conferri, vt in præ dicta decr. licet, in tutius, & honestius esset ipsum citari, & facere pronunciari illum priuatum: si non ostendit dispensationem, vel iustum impedimentum: nam si hoc omisso fiat collatio: ipse postea veniens, & de iusto impedimento, vel dispensatione fidem faciens, collationem cassari faciet. sup. in antiq. de re iudic. cum Bertoldus, sed quia iudices, vel illi ad quos collatio spectat, nolunt litigare, vel se aduersarios constituere, nec illi quibus facienda est collatio, nisi primo habeant ius in re: ideo communis eligitur altera via, vt sine alia pronunciatione fiat collatio.

† In uno manuscr. Vaticano, & in altero item manuscr. ita: iā priuatus existis, & ad ꝗ ipso facto te inhabilē reddidisti, &c. quod est diligēter obseruandū, p eo, ꝙ notat gloss. hic in uer. ea uice.

c ¶ Ecclesia ipsa.] tolle quod est in fine huius, §. ibi, nullatenus ea vice, &c.

d ¶ Existis.] quidam habent hic in littera: & 2 ad quam inhabilem reddidisti te.

e ¶ Ludibrio.] sic. C. de bo ꝗ li. l. vlt. §. vbi aūt puerilis.

f ¶ Faciendum.] vt C. communia. de leg. l. 2. in fi. magis ergo consideremus sensum quàm verba ad idem sup. eo. si postquam. §. 1. sup. de verb. signif. intelligentia, & cap. propterea.

g ¶ Ea vice.) intelligo, id est in illa vacatione: alias lex esset imposita verbis: facile. n. esset sibi conferre vni, quē sciret nolle consentire: & postea reiterato illam primo conferre, sm illos, qui habent in textu, & ad quam te inhabilem, &c. non est dubitatio tanta.

h ¶ Iterato.) nam qua ratione posset primo anno finito iterato eidem conferri: eadem ratione finito secundo, sic dic de tertio: & sic de singulis, & sic canon frustraretur effectu, vt dictum est, concordat supra de testibus, licet 3.

ADDITIO Et sup. de consan. & affin. tua. in fi. Io. And.

i ¶ Non intendens.) si ergo intendebat à principio promoueri, sed postea mutata voluntate promotus non fuerit, non tenetur, ad restitutionem fructuum 3 quod uerum puto de perceptis ante mutatam uoluntatem:

2 Hęc lectio inuenta est in manuscr. eod. Barbariæ, ut ī margine, paulo antea notatum est.

3 In dubio sm Petr. de Anch. psumitur talē habuisse a principio, sicut apparet in fine, arg. l. qui adulterij C. de adul. Fōt.

in alijs crederem secus eadem ratione,

k ¶ Postmodum.] elapso anno. Io. Andr.

l ¶ Mutata.] nota quod fraus purgatur: sic & mora interdum, supra de locat. potui. & inf. de reg. iur. mora. vbi de hoc. & nota exitum spectari, cum vitium consistit in animo: aliàs spectatur initiū. sup. eod. lib. de rescript. si eod. tempore. supra. eod. dudum 1. vbi de hoc.

m ¶ Promotus fueris.] ad sacerdotium infra annum.

n ¶ Promouendum.] & in veritate promotus non fuisti: aliàs purgatur vitium in vtroque.

o ¶ Offensam.] sic sup. eo. perpetuæ, cū suis concord.

[Gloss. seq. ponit quæstionem, quam soluit.]

p ¶ Indemnem.] pone enim illum, qui fructus percipit non esse soluendo: ita ꝙ inefficax est actio contra eū. sup. de solu. Odoardus, dabitur in conferentē, vt hic vides. Et hic loquit nō solum de obligatiōe in foro animæ: sed etiam in foro iudiciali. dummodo de tali credulitate, vel fraude fiat fides: tamen qui fraudem allegat: illam probabit. ff. de probat. quotiens. §. qui dolo, & probabitur id per coniecturas. inf. tit. prox. cap. 2.

† De coniecturis probātibus fraudē uide l. Fulc. ff. de bon. auct. iud. pos. siden. Fon.

SI Abbatem.) Ponit duo dicta principalia, secundum ibi, Huiusmodi. Dōm.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi canonici illius ecclesiæ affectantes habere in prælatum abbatem monasterij noui Pictauis, uel alium abbatē exemptum, & immediate subiectum sedi Apostolicæ dubitauerunt, an deberent ipsum postulare, uel utrum possent illum eligere: super hoc consuluerunt Romanum Pontificē; qui Papa consultus respondit, ꝙ licet abbas exemptus non possit dimittere suum monasterium sine licentia papæ, hoc tñ non obstante, ipse potest eligi in epm, uel alium prelatum. Sed quid, ponamus quod in hoc regno est legatus de latere, s. Cardinalis, utrum poterit confirmare illā electionem? Rñdet quod sic: sed alij legati, qui non sunt de latere siue Cardinales, non possunt confirmare illam electionem, & dare illi abbati electo licentiam, ut se transferat ad illam ecclesiam, in qua fuit electus. Nota primo, quod alligatus inferiori dignitati ab episcopatu, debet eligi, & non postulari Dominicus. Nota secundo quod exemptus, & immediate papæ subiectus, non potest renunciare beneficio in manibus ordinarii loci. Dominicus.

(Prima gl. summat, & dicit quid declaret.)

q ¶ Si abbatem.) abbas exemptus eligitur in episcopū, sed transire non potest sine licentia papæ, uel legati de latere. Secundo dicitur, quod legatus de latere potest confirmare electiones episcoporum exemptorum, reliqui non, sine speciali mandato. Declarat quod notat Bernardus supra de postul. cap. ult. ultra medium glossæ Compost. l. ibidem in principio 4 & ea quæ not. moderni de consuet. cum uenerabilis. & Gar. sup. eod. cupientes. §. denique.

4 Vbi Bern. sic loquitur ꝙ reprehēdi nō pt. Cōp. uero simpliciter dicebat abbatē exēptū postulādū, nō exemptū eligendum. Io. An.

Glo.)

[Glo.seq.soluit quæstionem.]

a ¶ Abbatem.] idem intelligas de quolibet alio inferiori prælato ab episcopo, quia eadem ratio est.

b ¶ Subiectum.] quod cognosci potest per decretalem ĵ. de priuile. si Papa; idem de subiectis epo, quo ad hoc ꝙ eligi possunt: sed sine licentia epi non transibunt.

c ¶ Episcopũ.] idẽ de alijs dignitatibus puta ad aliam abbatiam. sup. eo. ca. nullus. cum si. & eadem est ratio.

[Glo.seq. declarat dubitationis cãm, & respondet.

† De triplici gñe legatorũ vide glos. in c.1. de off. le.

d ¶ Elegistis.] dubitationis fuit cã: eps quia non habet liberum volatum, sine licentia papæ, dẽt postulari ad alium archiepatũ vel epatum: & si eligatur, ñ valet electio. Eadem ergo rõ videbatur in abbate immeditate papæ, subiecto, vt per id deberet postulari ñ eligi. Sed illud speciale in epis. ŝ. de renuncia. nisi eum pridem. non enim quicunque hẽt petere licentiam transeundi, postulandus est, vt ꝓbatur sup. eod. si religiosus. & c. nullus. & in his, quæ notantur supra de postu. c. vlt. in anti.

e ¶ Exinde.] quia elegistis, & non postulastis.

f ¶ In prouincia.] Si enim legatus esset sed non in illa prouincia, licentiã dare non potest: licet. n. quædam possit quæ voluntariæ iurisdictionis sunt extra prouinciam sibi decretam eundo & redeundo: tñ ea quæ contentiosæ iurisdictionis sunt, non potest, vt hic, & supra de consuetu. cum venerabilis. Primum probatur supra de offi. leg. quod translationem & c. pen. & sup. de sent. excom. ad eminentiam. cum si. & quod dicit, sit in prouinciam missus, quod est infra. quia licet prouinciã exiuisset, cum modo in legatione esset, adhuc licentiam dare põt, su. de offi. legat. nouit. Si autem exiuisset prouinciam, & legationem, secus: & sic posset intelligi hæc litera.

ADDITIO. Idem Archidia. qui dicit hic, quod ordinarius prouinciam exiens, habetur pro priuato. de offic. præsi. l. 3. & ideo non habet potestatem iudicandi, vel ius dicendi. ff. de iurisd. omn. iud. cap. vltimo & sic ibi sedere pro tribunali non potest, 9. q. 2. episcopum. vbi de hoc. Ioan. And.

g ¶ De latere.] scilicet Cardinalis inf. de offi. legati. c. 2. in fine vbi dicam. de hoc.

h ¶ Missus subaudi; vel ab alio, qui haberet super hoc speciale mandatum, vt in fine capituli.

i ¶ Deserendi.] sicut. n. inferior, non deserit sine superioris licentia suam ecclãm. sup. de renun. admonet. sic nec iste sine papæ licentia, q̃ sibi proximus est superior, vel sui legati de latere suum monasteriũ deseret.

[Glo. seq. quærit & soluit, dicit opi. Host. reprobatam & Comp. approbatam.]

tem [a] ecclesiæ Romanæ immediate subiectum [b] in vestrum episcopum [c] elegistis, [d] reprehendi exinde [e] nulla rõne potestis, ei tñ ab alio quã a nobis, vel ab Apostolicę sedis legato † si sit in prouincia [f] de latere [g] nostro missus, [h] dari non potest [*] licentia suum deserendi [i] monasterium, & ad vestram ecclesiam transeundi. [k]

¶ Legatus de latere potest confirmare electiones episcoporum exemptorum; reliqui non sine speciali mandato. Ioan. And.

¶ Huiusmodi [l] vero legatus, qui maius [m] omnibus post Romanum Pontificẽ in prouincia sibi decreta imperium [n] censetur habere; [o] archiepiscoporum, episcoporum, & exẽptorum electiones potest ex officio [p] confirmare. Alij aũt legati [q] hoc [r] nequeũt; nisi id eis a sede ipsa spãliter [s] sit cõmissũ. [t] †

¶ Idem.

¶ Si compromissarius non eligit infra tempus iuris, ad superiorem deuoluitur potestas prouidendi: Si eligit, sed indignum, indistincte redit ad compromittentes: nisi id scienter ratum habuerint; Idem si electus idoneus non consentit. Si compromissarius scienter eligit indignum; ipse solus ab ecclesiasticis beneficiis triennio est suspensus, nisi id compromittentes scienter ratum habuerint; Et pœna prædicta suspẽsionis non habet locum in episcopo compromissario, nec in electione inferiorũ eporũ: Et restringitur illa pœna ad beneficia, quæ obtinet in ecclesia offensa. Et idem in beneficiis illius, qui deficit in probatione eius, quod obiecit in personam.

k ¶ Transeundi.] quid si abbatia non sit exempta, sed priuilegium hẽt, ꝙ abbas ad epatum non possit assumi sine sedis Apostolicæ licentia ex causa forte: quia abbates se videntes recessuros res monasterij dispergunt: & habes de hoc priuilegio. 16. q. 1. hinc est etiam. Nunquid poterit legatus de latere huic dare licentiam; Satis vr̃ istius decret. arg. ꝑ sic. 1 quia potest omnia præter excepta. de offic. leg. ꝙ translationem. 10. q. 1. frater. ff. de offic. præfe. præto. l. vnica sed ad hoc inf. de v[illegible]r. sign. c. 1. in princ. Vnde nota ꝙ per hanc decre. reprobata est opinio Hostien. not. sup. in anti. de consue. cũ venerabilis. dicebat enim ibi, & de renun. c. vlt. in prin. ꝙ illi legati habebant speciale mandatum transferendi abbates exemptos: alias id facere nõ possent, 2 per decret. de off. leg. quod translationẽ, sed Compost. ibi contra: dicens, ꝙ ex generali legatione hoc poterant: & eius opinio hic reprobatur, ut hic vides.

† al. concessum.

1 Not. Phil. post Archi. [illegible] sedis apostolicæ venit legatus de latere, nisi apponãtur dictio [illegible] dumtaxat, & similes, aut materia soli papæ conueniat. Font.

2 Reprobat a Doctorib⁹ quia legatus põt dispensare super his quę priuilegio papali ꝑmittuntur, licet ꝯ priuilegiũ ipsum tollendo nõ posset dispẽsare. Fon.

l ¶ Huiusmodi.] sumptum ex eo quod notat Gar. supra eod. cupientes. circa prin. super verbo, examen. & dic huiusmodi, scilicet de latere.

m ¶ Maius.] vnde minores legati non exequuntur officium suum eo præsente. sup. de offic. leg. cap. volentes

n ¶ Imperium.] quia ordinarium est, nec perit morte mandantis. inf. de offi. leg. cap. 2. & in eo pares sunt consulibus. ut ibi. Ioan. And.

o ¶ Habere.] ff. de offi. præsid. l. 4 ff. de offic. proconsul. & ideo.

p ¶ Ex officio.] legationis quia non requiritur speciale mandatum: & idem dicebamus per decre. supra eod. quia diligentia. vbi hoc tenet Compost. Item quia non erant hæc specaliter reseruata.

q ¶ Legati.] scilicet non de latere, vel qui dignitatem illam sibi vendicant ecclesiarum prætextu. de quibus sup. de offi. leg. c. 1. & pen. & inf. eo. tit. c. 1.

r ¶ Hoc.] scilicet confirmare episcopos, archiepiscopos, & alios exemptos.

s ¶ Specialiter.] nota ꝙ non tantum valet genus quantum species. de appel. c. 2. de hoc, de offic. ordi. si sacerdos. sup. in anti. & 23. dist. quamquam.

t ¶ Commissum.] nota & breuiter, ꝙ si exẽptus ꝓlatus inferior epo eligit ad episcopatum, tenet. electio, tñ transire non poterit sine licentia, quam dat Papa vel eius legatus de latere. Si canonicus, vel alius eligitur in epm exemptum, vel archiepm exemptum, vel ad aliam dignitatem exemptã, legatus de latere confirmat, inferiores legati non, sine mandato speciali. Si autem episcopus in episcopum, uel archiepm postuletur, tunc vt transire possit, specialis licentia papę requiritur: quia casus, scilicet episcoporum translatio, est de reseruatis.

ſup.de offic.leg. ꝙ translationem & ſic ſane decretalem
iſtam intelligas,unde non dixit hic,quod legatus admit
tat postulationes : ſed ꝙ confirmet electiones: epiſcopi
autem non eliguntur,ut prædicti.

SI compromiſſarius.] Sunt duæ partes : Prima deter-
minat certos caſus
dubios circa pœnam
priuationis:Secunda:
ibi;porro alios circa
pœnam ſuſpenſionis.
Ioann. Andr. Poſſet
etiam quælibet pars
ſubdiuidi,quę patent
Domiñ.

† Nota quod electio pōt fieri ante q̃ epſ tradatur ſepulturę,q̄a hic tantū dicit, defuncto de quo aliq̄d ſup. eo.ſi electio.& in ca. bonæ 2. ſup. eod. tit.

CAP. XXXVII.

SI [a] compromiſſarius, [b] in quem defuncto † epiſcopo [c] transfertur eligendi [d] poteſtas, negligenter [e] infra tempus [f] a [i]ure ſtatutum [g] eligere prętermittat, ad ſuperiorem [h] proximum† poteſtas deuoluitur prouidendi;† ſibiq; compromittentes imputent, [i] qui in talem [k] poteſtatem huiuſmodi [l] tranſtulerunt.[m]

CASVS. Vacante ec-
cleſia Piſtauienſi , ca-
nonici illius eccleſiæ
ad quos ſpectat electio, conuenientes in vnum,tractaue
runt de electione futuri prælati;poteſtatem eligendi cō-
promiſerunt in aliquos compromiſſarios : qui compro
miſſarij fuerunt negligentes in electione facienda per
tres menſes:vtrum non ſolum compromiſſarij,ſed etiã
ipſi canonici compromittentes ſint priuati poteſtate eli
gendi pro illa vice? Reſpondet quod ſic.& ſibi imputēt
canonici , qui deſides tales elegerunt : & ideo poteſtas
prouidendi illi eccleſiæ deuoluitur ad proximum ſupe-
riorem. Sed ponamus quod compromiſſarij non fue-
runt negligentes in electione facienda, ſed tamē in ele-
ctione deliquerunt,quod ſcienter elegerunt indignum:
puta ſcienter elegerunt aliquem Titium patientem de-
fectum in natalibus : vtrum delictum compromiſſario-
rum noceat canonicis,hoc eſt quod canonici ſint priua-
ti poteſtate eligendi pro illa vice: ac ſi ipſi indignū ſcien
ter elegiſſent? Reſpondet quod non: immo electio reuer
titur ad ipſos canonicos: ita quod canonici poſſunt aliū
in ſuum prælatum eligere: & iſtud verum quod delictū
compromiſſariorum non nocet canonicis:niſi ipſi ſcien
ter ratam habuerint electionem per compromiſſarios fa
ctam : puta quia compromiſſarij retulerunt canonicis,
quod Titium in ſuum epiſcopum elegerunt ; & cano-
nici ſcientes illum indignum,approbauerunt electionē.
Certe canonici in hoc caſu ſunt priuati poteſtate eligen
di pro illa vice ? ac ſi ſcienter indignum elegiſſent . Sed
quid ſanctiſſime Pater ; cauetur in c.cum in cunctis. eo.
tit.in antiq.quod eligentes ſcienter indignum , ſunt ſu-
ſpenſi a perceptione fructuum ſuorū beneficiorum per
triennium , utrum non ſolum compromiſſarij ſint ſu-
ſpenſi per triennium a perceptione fructuum ſuorum
beneficiorum,ſed etiam ipſi canonici ? Reſpondet quod
non; niſi canonici electionem de indigno factam ſcien-
ter ratificauerint,quia cum ratificatio mandato compa-
retur.ipſi canonici ſunt ſuſpenſi per triennium a perce-
ptione fructuum ſuorum beneficiorum,quæ obtinent in
illa eccleſia;ſecus eſt de beneficijs, quæ ipſi obtinent in
alijs eccleſijs,ut in fine huius c. dicitur. Sed quid, pona-
mus ꝙ canonici compromiſerunt in aliquem epm , vel
archiepm , qui epſ vel archiepſ ſcienter eligit indignū,
an ipſe eligens ſit ſuſpenſus a perceptione fructuum di-
gnitatis epiſcopalis, vel archiepiſcopalis ? Reſpondet ꝙ
non,nam c.cum in cunctis.non facit mentionem de di-
gnitate epiſcopali, uel archiepali, modo canones pœna-
les non cōprehendunt epos, vel alios ſuperiores, niſi de
eis faciant expreſſam mentionem, & ſic iſte verſiculus.
Huiuſmodi quoque pœna,& c.eſt declaratiuus illius ca.
cum in cunctis,etiam illa pœna ſuſpenſionis a perceptio
ne fructuum beneficiorum per triennium,non habet lo
cum niſi cum peccatur in electione epiſcopi uel ſuperio
ris, & non intelligitur de electione abbatum , vel alio-
rum inferiorum. Sed quid ſanctiſſime Pater, habuimus
in cap.ut circa,quod ſe opponens electioni,& obijciens
aliqua contra formam electionis , uel perſonam ele-
cti , ſi deficiat in probatione illorum , quæ oppoſuit in
formam electionis,condemnatur ſolum in expenſis : Si
vero deficiat in probatione illorū , quę oppoſuit in per-
ſonā electi:non ſolū condemnatur in expēſis ; ſed etiã
ſuſpenditur a perceptione fructuum beneficiorum ſuo
rum: Vellem informari a vobis , de quibus beneficijs
intelligatur ? Rñdet ꝙ intelligitur de illis beneficijs,
quæ opponens habet in illa eccleſia , cuius voluit im-
pugnare electionem:
non aūt intelligitur
de illis beneficijs , q̃
obtinet in alijs eccle
ſijs. Heli. Reg. Nota
optimum textum, ꝙ
ille ad quē deuolui-
tur ius eligendi, non
habet neceſſe elige-
re : ſed poteſt proui-
dere de quo.s̃.eo.ne
pro defectu.Dom.

† Dictio proximū deeſt ī antiquis codicib.quę ex gloſſa fuit ī textū tranſlata.

† al.eligēdi.

[Prima glo.ſummat,& dicit quid declaret.]

a ¶ Si.] ſi compromiſſarius , non eligit infra tēpus iuris;ad ſuperiorem deuoluitur poteſtas prouidēdi;Si eligit,ſed indignum, indiſtincte redit ad compromittentes;niſi id ſcienter ratum habuerint : Idē ſi electus idoneus non conſentit. Si compromiſſarius ſcienter eligit indignū , ipſe ſolus ab eccleſiaſticis beneficijs triennio eſt ſuſpenſus ; niſi id compromittentes ſcienter ratum habuerint; Et pęna p̄dicta ſuſpenſionis non habet locū in epo ↄpromiſſario; nec in electione inferiorū eporū. Et reſtringitur illa pœna ad beneficia , quæ obtinet in eccleſia offenſa;Et idem in bñficijs illius,qui deficit in probatione eius , quod obiecit in perſonam . Declarat hæc decretalis multa iura,& multas opiniones , & maxime ea,quæ notant Vincenc. & Bern. ſup. de conceſ. præb.conſtitutus,in prima glo.& ipſe Bernardus.s̃.co. cauſam.& Innocentius & Hoſt.s̃.eo.ne pro defectu, & Compoſtellanus.eod.tit. in cauſis. in fine.

[Glo.ſeq.ſoluit quæſtionem.]

b ¶ Compromiſſarius.] vel compromiſſarij , cum eadem ratio ſit in pluribus,& in vnum,& in plures compromitti poteſt,vt hic,& ſup.eo.cauſam. & c.in cauſis, & c.cum iure,cum ſimilibus.

c ¶ Epiſcopo.] idem intelligas quo ad pęnam priuationis de inferioribus dignitatibus , cum ſuper inferiores locum habeant rationes.

d ¶ Eligendi.] & tunc poterit etiam poſtulare,ut ſup. eo.in cauſis.de renun.poſt translaionem.

e ¶ Negligēter.] alias nō curret tp̄s.s̃.de conceſ.præb. qa diuerſitatem. Quid ſi dolo neglexerit; nunq̄d habebit locū quod hic dr̄,an quod dr̄.j̃.§. proxi. Puto locū habere quod hic dr̄;ſufficit.n.quod nō eligit.ad hoc infra.de app. ab eo. vbi prætermittere facere quod quis debet infra debitum tempus , ſiue dolo ſiue negligentia id faciat,æquiparantur , ad idem de teſti. per tuas. in fine,& ſup.in anti.de reſcri.plerumque.

ADDITIO. Quidam reſiſtunt huic gl. dicentes , quod quia negligentia fraudulofa,fraus & dolus eſt ; iudicabitur vt de dolo , & locus erit ver. ſeq. ut hoc caſu redeat ptās ad compromittentes , ſed hoc eſt abſurdum , ut ſtatim ſequitur in gl.poterant. Io. And.

f ¶ Tempus.] trium menſium.

g ¶ Statutū.] 50. diſt.poſtquā & s̃.eo.ne pro defectu.

h ¶ Superiorem.] proximum,uel ad capitulum in inferioribus in caſu. de conceſ.præb.c.2. ſup. in anti.

i ¶ Imputent.] puniuntur enim ex proprio facto,non ex alieno,quia negligentem elegerunt.

ADDITIO.ff.de minor.cum mandato.in fin.gloſſ. Ioan. And.

K ¶ In talem.] negligentem ſcilicet.

l ¶ Huiuſmodi.] eligendi epiſcopum.

[Gl.ſeq. primo rōnem reddit.notat & remittit, ſecundo obijcit,& ſoluit,tertio quærit,& remittit.]

m ¶ Tranſtulerunt.] poterant.n.ſibi prouidere ſolicitum eligendo. 1 Item alio modo , ſ. non dando ei totum tempus quod habebant , ad hoc de elect.cum in ueteri.cū ſim. Et ſic nota , q̄d negligentia procuratoris nocet

1 Qui mād[at] alteri q̄d ip[ſe] ſe facere d[e]... ñ excuſat... tex. & no... l. ſi procura[tor]... torē.§. ſi... tor.ff. man[dati]. Fon.

¶Si vero eligat, [a] sed indignũ: tũc siue sciẽter id fecerit (cũ dolus ipsius eis, qui nõ sunt in culpa, non debeat imputari [b] †) siue ét ignoranter [c] (cũ suo sit functus [d] officio) eligendi potestas (nisi & ipsi scienter [e] electioné talem ratã [f] habuerint) [g] libere [h] reuertitur ad eosdem: [i] Idem [k] fit cum eligit [l] idoneum, [m] sed electus renuit [n] consentire. [o] ¶ Porro eo casu, cum scilicet indignus eligitur [p] ab eodem, compromittentes (quos illius odio non conuenit [q] præ grauari) nequaquam) nisi sit vt pręmittitur [r] ratum habuerunt) puniuntur, sed ipse (vt pœna suum auctorem teneat [s]) a beneficijs ecclesiasticis [t] trié nio, iuxta Lateranense † concilium [u] suspenditur ipso iure. [x] ¶ Huiusmodi [y] quoque pœna, nec in episcopo, si ad eligendũ [z] fiat compromissarius [a] sic

† Rõ est qa pcurator in cõmittendo, dño non nocet.l. si.C.de acq. pos.ubi eius delictũ cõcernit procesũ, & pœnam Petr. de Anch. Fon.

† Hoc est cõcilium Lateran. sub Alec. iii.c.3.

nocet dño. de hoc sup. vt lit. non contest. ca. 1. in glo. vlt. perdunt enim ius ex quo per se vel per alium debito tpe vsi non sunt. ff. quemad. ser. amit. l. vsu. Ad hanc primam. partem contradicit expresse C. de temp. appe. auth. si tñ ubi dicitur, ꝙ si in causa appellationis eligantur arbitri, non currit biennium appellationis prosequendæ, pendente coram arbitris causa: ẽt si mille anni transirẽt sed tunc currit cum arbitrium desertum fuerit. Solut. ibi compromissum factum est de voluntate præscribentis, & eius cui pręscribitur: hic autem de voluntate eius cui præscribitur, secundum Inno. qui hoc no. sup. eo. ne pro defectu. in prin. nec per omnia est idẽ in arbitris compromissarijs, & compromissarijs datis ad eligendum ut patet s̃. eod. sicut. & inf. de re iudic. cum ab uno. Si quæratur an compromittentes hoc mandatum reuocare possint? Dic ut no. sup. eo. in causis in antepen. glo.

a ¶ Eligat.] infra debitum tempus.

[Glossæ duæ sequentes ostendunt quid approbat, & quid reprobat.]

b ¶ Imputari.] in hoc concordabant supradicti Doctores in glo. supra in prin. allegatis. c. sup. eod. in causis. & Bart. Brixiensis. in qõne veneriali: quæ incipit. Canonici cuiusdam ecclesiæ, peccata. n. suos debent & c. inf. §. porro cum suis concor. excepto Cõpost. qui tenebat in totũ, contra istum §. in decr. supra eo. in causis in fin. dicebat enim in hoc casu ad superiorem potestatem deuolui, cũ vice capituli compromissarij prædicti fungantur.

d ¶ Ignoranter.] hic olim erant opiniones. Ber. tenebat hanc opinionem, quæ hic approbata est. sup. eod. causam. & in prædicta decr. constitutus sup. de conces. præben. & eadem ratione Host. ibi, & Compost. eod. tit. in causis, in fi. dicebant contrarium per decr. sup. eod. cum terra, quæ decr. non obstat. & intellige eam, ut ibi no. Item illa ratione hoc dicebant, quia illi compromissarij funguntur vice capituli, sed capitulum eo casu iterum posset eligere: ergo & iste compromissarius, sed non est verum, ut hic vides.

ADDITIO. Et de hoc 1. q. 7. per illicitam. Io. And.

d ¶ Fundus.] sicut in iudice, siue bene, siue male semel iudicante. sup. de offic. deleg. in litteris, & c. venerabili, ff. de re iud. l. iudex. & l. Paulus, cum si.

e ¶ Scienter.] bene dicit, quia sicut a principio si ignoranter elegissent, non haberet, locum pœna concilij, ita nec si ignoranter ratificent.

f ¶ Ratam.] trahitur. n. ratihabitio retro, & comparatur mandato. ff. de reg. iur. hoc iure. §. deiecit & l. semper, §. 1. inf. de sent. excom. cum quis, & inf. de reg. iur. ratihabitionem. cum suis concord. & bene poterant ratam habere, quia suo nomine id erat factum: alias secus, ut in prædicta decr. cum quis, inf. de reg. iur. ratum quis.

g ¶ Habuerint.] in quo casu deuoluitur prouisio ad Papam sup. eo. quanquam.

h ¶ Libere.] quia habebunt liberum tempus, ac si noua esset vacatio. ut sup. eod. si electio. simile de maio. & obed. cum olim.

i ¶ Ad eosdem.] probamus hoc olim per decr. de renũ. post translationem. in fi. nam ibi non ualuit electio vel postulatio facta per compromissarium, & nihilominus Papa mandat, quod compromittentes eligant.

k ¶ Idem fit.] scilicet quod electio libere ad eosdem reuertitur compromittentes.

l ¶ Eligit.] scilicet compromissarius.

m ¶ Idoneum.] supra eo. cum in cunctis.

n ¶ Renuit.] vel post consensum renunciat: vel dicm claudit extremum, sup. eo. si electio.

[Glos. seq. ponit quid approbat, & quid reprobat: secũdo casum determinat: & subdit duas opiniones.]

o ¶ Consentire.] approbatur hic supradictæ glossę Ber. & rep̃batur opin. Hostien. qui in hoc pũcto dicebat cõtrariũ in prędicta decr. causam. in fi. ratione p̃ eum in superiori casu reddita, & quia verba cũ effectũ sũt intelligenda. supr. de cler. non resi. relatũ. & ca. postquam. posset ergo & ille qui ipsius vicem gerit. 93. distin. cap. 1. cum si. sed hoc est falsum propter superiorem rationẽ, quia functus est, &c. Et quod dicit iste. §. & §. prox. quo ad s̃m casum verum intelligas, nisi aliud caueretur in mandato: puta ꝙ possit eligere semel, & pluries. &c. & ita terminauit Bar. Brixiẽ. in qõne dñicali sua, quæ incipit, quidam dederunt ptãtem, vnde dicebat Damasus sup. In prędicta. decr. cãm, vbi electio defertur à iure, põt sæpius fieri & variari, sed vbi ab hoĩe, unica electione ɔsumitur ptãs, ff. de uerb. obl. eũ q certarũ. §. ul. Non obstat s̃m eũ. ff. de optio leg. l. 2. vbi electio delata ab hoĩe, vnica electione nõ ɔsumitur, qa ibi nõ fuit exhibita tota familia, in qua debebat fieri electio. Distinxerunt qdam, an detur potestas prouidendi. an eligendi ut in primo casu iterũ possit eligere (quia adhuc non est prouisum) & in secundo non, quæ distinctio satis æqua uidetur, nec ista decr. contradicit: quia de potestate eligendi loquitur, ut patet in ipsius principio.

1 Tancr. & Petrus de Samp. s̃. eo. cãm & Abb. hoc recitat. sup. eo. quia p̃p. Io. And.

p ¶ Eligitur.] scienter, quia alias pœna suspensionis locum non habet.

q ¶ Non conuenit.] 24. q. 3. si habes, ff. de dolo. & eleganter. C. de inoffi. test. si quis in suo, in fi. C. de pœn. sancimus. inf. de in. & de dam. dat. & si pignorationes. & inf. de reg. iur. non debet & dic vt ibi.

r ¶ Præmittitur.] sup. §. si vero.

s ¶ Teneat. supra de his, quæ si. a maio. par. Capituli. quęsiuit. cum suis concor.

t ¶ Ecclesiasticis.] quæ in ipsa ecclesia obtinentur, vt statim sequitur.

u ¶ Concilium. [sup. eo. cum in cunctis.

x ¶ Ipso iure.] approbatur in hoc opinio. er. & Host. q hoc no. sup. eo. innotuit.] in glo. sicut ergo.] Et opinio Inno. sup. eod. cum in cunctis: & reprobatur opinio Tãc. q̃ not. Ber. in decre. innotuit, qui dicebat, ꝙ requirebatur snĩa per decr. sup eo. quisquis, sed non est verum, vt hic patet. & decre. illa in alio casu loquitur.

ADDITIO. Scilicet in his qui eligunt per secularis potestatis abusum, Io. Andr.

y ¶ Huiusmodi.] quod hic dr̃, tenebat Ho. de elect. cum in cunctis, & sup. e. tit. causam. in fi. & dic huiusmodi, scilicet pęna suspensionis per triennium a beneficijs.

z ¶ Ad eligendum.] episcopum, vel superiorem, per id quod statim sequitur.

a ¶ Compromissarius.] sup. eo. causam. & idem episcopus eligeret proprio iure. vt quia habet vocem in electione patriarchę, vel archiepiscopi, vel alterius episcopi. quia eadem est ratio.

peccante[a] (cum de iure[b] nullam sententiam suspẽsionis incurrat, nisi de ipso expressa mentio habeatur) † nec in aliorũ quam episcoporum & superiorum ipsorũ electionibus cum peccatur in ipsis, vẽdicat sibi locum.[c] ¶ Restringitur[d] etiam dicta pęna solũ ad ea beneficia, quæ sic peccans, in illa obtinet ecclesia, quam taliter[e] eligendo, specialiter[f] noscitur offendisse.[g] ¶ Et idem in illius beneficijs[h] est censendum, qui alicuius electionẽ, postulationem, aut prouisionẽ impugnans, in probatione deficit eius, quod obijcit in personam.[i]

¶ Idem.

¶ Procurator ad appellandum secundum formam capit. ut circa. non est idoneus, nisi omnia obiecta, & forma iuramẽti in procuratorio exprimantur. hoc dicit secundum Pau.

CAP, XXXVIII.

PRocurator ad appellandum[k] contra electionem, postulationem, aut prouisionem[l] alicuius † nõ aliter idoneus de cetero[m] reputetur, quam si omnia quæ in formam[n] obijcere, vel personas,[o] & propter quæ appellare intendit, singulariter[p] & clare in eius procuratorio sint expressa. Habeatque speciale[q] mandatum[r] iurandi corporaliter in eorum[s] animas, quorum

a ¶ Sic peccantẽ.].s. in eligendo scienter indignum.

[Glo.seq.recitetur per contrariũ, & solutionem.]

b ¶ De iure.] ĩ. de senten. excom. quia periculosum. Nota, quia licet hoc teneat Host. in supradictis glo. & Gar. in decre. cupientes. s̃. eo. §. ceterum. tñ olim dubitabat ideo. q̃a decr. illa, q̃a periculosum, vr̃ de sui mente intelligẽda de suspẽsionibus ab officio, uel cohęrentib. officio; puta ingressu ecclesię, & similibus ibi, p̱p̱ executionẽ Põntificalis offi. ij, &c. Sed laudetur Deus, & dñs Bonifacius, qui dubitationẽ illã mihi sustulit p̱ hanc literã: & potuit esse rõ: q̃a spũalia sine t̃palib. diu esse non posũt: q̃ hñt se vt cõn. x 1, 1.q.3. si q̃s obiecerit & c. saluator. & esset uerecundum ep̃os indicare. s̃. de renun. ad supplicationem.

c ¶ Locum.] ꝯ̃ sup. eo. c. quanquam. in fi. ibi soluitur.

[Gl.seq. signat ꝯ̃rium, & remittit.]

d ¶ Restringitur.] dicebat Host. in decre. cum in cunctis, ꝙ super hoc puncto necessaria erat interpretatio; soluebat tamen contrariam opinionem. [Idem Petrus de Samp. Io. And.] quia indefinite loquebatur concilium, & quia constitutio illa fauorabilis uidebatur ecclesiis. Concordat autem ad hunc. §. supra eod. cupientes, §. ceterum. Et nota pœnas restringendas. inf. de reg. iur. in penis, ubi de hoc.

e ¶ Taliter.] scilicet scienter indignum.

f ¶ Specialiter.] quia & generalem offendit ecclesiam quæ una sola est. 24 q. 1. loquitur.

ADDITIO. 7. q. 1. Nouatianus. Ioan. Andr.

g ¶ Offendisse.] quantum in eo fuit: licet conatus non habuerit effectum: non tamen fuit uoluntas suis terminis contenta: & ideo punienda. de pęnit. dist. 1. cogitatio.

h ¶ In illius beneficiis.] s. quæ in ipsa ecclesia obtinet. ut hic uides, & sic declara decret. primam istius tit. circa fi. & sic aliquis est suspensus a beneficio in una ecclesia, non in alia: sic sup. eo. cupientes. §. ceterum. ĩ. de offi. ordi. si canonici, & ĩ. de reb. eccl. hoc consultissimo. Quid si in his casib. eligens, uel opponens non habet in illa ecclesia beneficiũ? Dic ꝙ pœna extraordinaria puniri poterit. supra de accusa. super his. de iudæ. ad l. be: andam. C. de sepul. uio. l. ult. in fi. cum sim.

ADDITIO. Idem Ioannes Monac. alleg. ff. de pœn. l. prima, ad fin. ff. de in ius uo. l. fin. & facit supra, de male. c. 2. cum concordantiis: Io. And.

i ¶ In personam.] quia a beneficiis ecclesiasticis triennio est suspensus.

PRocurator.] Ponit duo quæ requiruntur in procuratorio ad appellandum, in casu decret. ut circa, secundum ibi, Habeatque. Dominicus.

CASVS. Habuimus in ca. ut circa, & in cap. cupientes. supra. eo. quod appellans ab electione debet p̱ponere oẽs defectus, quos ipse intendit opponere ꝯ̃ electionem, uel personam electi. Ponamus ꝙ aliquis non est sufficiens per seipsum: vult constituere procuratorem. Vtrum procurator generaliter constitutus possit appellare ab electione, uel se electioni opponere, opponendo defectus tam contra formam electionis, quam personã electi? Respondet Romanus Pontifex ꝙ non: sed debet constitui spãliter, ita ꝙ in instr̃o procurationis debent inseri omnes causæ, & defectus, quos ipse constituens intendit proponere contra electum, vel electionem. Item debet constitui specialiter ad iurandum in animam constituentis, ꝙ credit omnia per ipsum proposita esse vera, & se posse illa probare; alias non admittetur procurator. Nota ex hoc textu, argumẽtum, quod obijciens contra personas eligentium, nõ dr̃ obijcere cõtra formam: hoc probat tex. hic, qui dicit, p̱sonas, in plurali numero.

k ¶ Procurator ad appellandum.] extraiudicium. decre. enim ista in his casibus locũ habet, in quib. decre. ut circa. sed decre. illa locum non habet in appellationibus interpositis in iudiciis inf. eo. constitutio. ergo nec ista: licet alias dicamus, ꝙ procurator est qui de mandato domini aliena negotiam iudicio 1 administrat ff. de procur. l. 1. sed ad negotia constituitur. inf. de procur. qui generaliter, & quod dicit ad appellandum, intelligo ad quemcunque etiam inferiorem Papa secundũ Gar. qui in omnibus appellationibus dixit illam decr. locum habere, licet Guil. contra. ubi dixi.

l ¶ Prouisionem.] factam, vel etiam faciendam, si contra certam personam appellatur. sup. eod. qui contra certam. Idem. Archid.

m ¶ De cetero.] extenditur ergo ad futura, supr. licet canon.

n ¶ Formam.] supra eo. quia propter.

o ¶ Personas.] in plurali dixit, vt comprehenderet electum & eligentes. sup. eod. vt circa. Io. And. Idem Arch.

p ¶ Singulariter & clare.] per hoc satis reputo solutam quæstionem, quam olim formabant Gul. & Gar. in decre. ut circa. sup. eo. an scilicet sufficiat opponenti, dicere oppono homicidium, periurium, & simoniam: & dico per hanc literam ꝙ non: ad quid enim in procuratorio sic singulariter, & clare fieri deberet expressio: si in appellatione id idem fieri non deberet? & de hoc dixi in ipsa decre. ut circa. in glo. quid ergo.

q ¶ Speciale.] nota quod non tantum valet genus quo ad speciem, quantum species de hoc v. de 23. dist. quanquam & supra de offic. ordin. si sacerdos.

[Glo. seq. reci. per quæstionem & solutionem.]

r ¶ Mandatum.] non credo 2 quod in casu isto locum habeat decretalis illa inf. de procura. qui ad agendum. quia casus iste est specialis, in quo semper requiritur expressio. Idem credo in matrimonio contrahendo, ut eo. tit. c. vlt.

[Glo. seq. reddit rationem.]

s ¶ Eorũ aĩas.] bene dicit, alias enim non prouideretur malitię: posset enim esse, quod procurator credit ea vera

esse

¶ Rõ s̃m Pet. est in c. quia periculosũ. inft. de sen. excõ. & punit tñ arbitrarie, quia secundum gl. fi. hic ubi pœna statuta ĩponi rõ põt: illa mutat in aliã. l. hos accusare §. in oĩb ff de accu. cap. finem litib. de dolo & contu. Fon.

† Dictio alicuius, deest in manuscriptis codicib.

1 Istud non est in textu legis. Ioan. Andr.

2 Placet Doctoribus, [illegible] ratio est, [illegible] interest a[illegible] uersarij [illegible] fieri, ne dñ[illegible] postea dica[illegible] se non intel[illegible] lexisse, ita [illegible] text. est in [illegible] qui ita. §. [illegible] ff. ad Treb[illegible] cle. non p[illegible] test. de pro[illegible] curat.

¶ al. est.

ſſe, quæ non credit dominus: procurator ergo iurat in animam Dñi non in propriam. Super hoc dic, vt 63. diſt. tibi domino, & de iura. calum. in pertractandis. De ſacramento autem calumniæ dicam infr. de iuram. calum. cap. 2. 2. reſponſ.

a ¶ Et ſe poſſe.] repete credunt.

SI confirmationē.] Non diuiditur. Io. Andr.

CASVS. Dictum fuit in c. ſi poſtquam. ſup. eo. tit. ꝙ ſi ab electione fuerit appellatum ad Apoſtolicā ſedem: ſuperior immediatus non habet poteſtatē confirmandi electionem, pendente appellatione. Et dicitur, ꝙ ſi ſuperior electionē ipſam pendente appellatione confirmet, quod non valet confirmatio: Sed nūquid confirmatio ſuperioris facta pendēte appellatione, preiudicet ipſi electo: ita vt accipiendo confirmationem a ſuperiore perdat ius ſibi quæſitum ex electione? Reſpondet ꝙ non: & iō poterit petere confirmationem ſuæ electionis a ſuperiore. Nota primo, quod electio, & confirmatio ſunt partes totaliter ſeparatæ, vide not. per Innocent. de reſtitut. in integ. cap. 2. Nota ſecundo, in habentibus cauſam ſeparatam vtile per inutile non vitiari ad hoc regula, vtile. infra de regul. iur. Dominicus.

† Sꝺ Doct. iſte text. hēt locū ēt in aliis confirmationib. vide Fel. in c. cōſtitutus de reſcr. Fon.

procurator exiſtit, quod ipſi credunt expreſſe] huiuſmodi vera eſſe, & ſe poſſe [a] probare.

¶ Idem.

¶ Caſſata confirmatione, vel caſſa nunciata propter defectum iuriſdictionis, uel ſolemnitatem omiſſam, nō propter hoc electio caſſata dicetur. Io. And.

CAP. XXXIX.

SI confirmationem [b] electionis [c] † propter debitam iuris [d] ſolemnitatem in confirmatione ipſa omiſſam: vel ex eo, quia ipſe, qui confirmauit confirmandi non habuit poteſtatem, [e] caſſari, ſeu caſſam, & irritam nunciari, contingat: non propter hoc [f] precedēs electio (ſi aliàs ſit canonica) [g] intelligitur [h] īfirmari.

¶ Idem.

¶ Si vacante cathedrali, regulari vel collegiata eccleſia ſingulares perſonæ capituli vel conuentus occupāt bona a plato dimiſſa, vel vacationis tpe obuenientia: donec plene reſtituāt, ab officio & quibuſcūque beneficiis ſūt ſuſpēſi, nō obſtantib. priuilegiis, ſtatutis, & conſuetudinib. quacunque firmitate vallatis.

CAP. XL.

QVia [i] ſępe [k] † contingit, quod cathedra-

[Glo. prima ſummat, & allegat duo antiqua iura.]

b ¶ Si confirmationem.] caſſata confirmatione, vel caſſa nunciata propter defectum iuriſdictionis, vel ſolemnitatem omiſſam: non propter hoc electio caſſata dicetur, & probatur, quod hic dī ſupra de præb. cum iam dudum, maximè per integram: quia ibi confirmatus fuit electus, & caſſata confirmatio propter iuris ordinem nō ſeruatum: & iterum Papa de electione mandat inquiri per decretalem ſ̄. de re iud. ad probandum, vbi caſſata eſt confirmatio propter defectum iuriſdictionis. & iterū de electione quæritur.

ADDITIO. Et eſt huius iuris ratio ſm̄ Io. Monach. quia inſeparabile inutile adiectum, non vitiat quod erat vtile, de hoc inf. de reg. iur. utile.

c ¶ Electionis.] ſi autem caſſaretur electio, ſeruandū eſt ꝙ dicitur. ſ̄. e. quamquam, &c. ſi electio.

d ¶ Iuris ſolemnitatem.] ſ̄. e. quamuis. & inf. e. prouida. §. verum. & inf. e. e. vlt.

e ¶ Poteſtatem.] puta quia aliàs non erat iudex: vel legitime appellatum erat ab ipſo: vel Papa inhibuerat. inf. de appell. non ſolum, vel erat excommunicatus publice iudex. ſup. de re iud. ad probandum, vel ante confirmationem reſeruauerat papa epiſcopatum. inf. eod. ſi eo tēpore, vel his ſimilia, & propter hoc non valuit ipſo iure confirmatio.

f ¶ Propter hoc.] caſſationem. ſ. confirmationis.

g ¶ Canonica.] ex perſonis, & forma. ſup. eo. quia pp. & c. cum in cunctis.

[Glo. ſeq. notat, quærit, & ſoluit.]

h ¶ Infirmari.] immo iterum petitur eiuſdē electionis confirmatio coram debito iudice, & ſeruatur debitus ordo. Et ſic no. ex hac decret. ꝙ principale nō ſequitur naturam acceſſorii: licet acceſſorium ſequatur principalis naturā. inf. de offi. deleg. ſi ſuper gratia, & de reg. iur. acceſſorium. cum ſuis concor. Sed quid dices, prout apparet ex decret. ſi iudex caſſat confirmationem vitio electionis? Clarum eſt, ſi propter ſolemnitatem omiſſam: & hoc eſt clarum, vt hic; quid in dubio? Satis vr̄ dicendum, inſpici debere quod opponebatur; & ſi contra electionē erant obiecta: dicatur facta caſſatio vitio electionis: ſi de ſolemnitate omiſſa, tunc locū hēt hæc decret. in dubio dicatur vitio ſolemnitatis facta caſſatio confirmationis ad hoc, ff. de ſuſpect. tut. hæc. n. §. 1. & facit quod ibi. no. ad idem, ff. de except. rei iud. ſi ex teſtō. ff. de pœnis ſi præſes, & inf. de re iur. in pœnis. & facit quod not. 50. diſt. c. 1. & de conſtit. ex litteris. ſ. in antiq. Conſulte tn̄ facit iudex, ſi decernit ad inſtar eius, qui remittitur de exercitu, ff. de his qui no. infra l. 1. & 2. & facit ad hoc quod notant moder. ni. ſ̄. eod. ſuper eo. & ri iis q̄ ſæpe iudex caſſat confirmationem tantum; ſecus ſi confirmationem, & electionem: quia tunc non eſt dubitabilis hæc quæſtio. Io. Andr.

† Not. ꝙ iura dēnt adaptari hæc vera dicantur, cū contingūt vide gl. ꝺ deſp. imp. litteras.

QVia ſæpe.] Primo narrat factum reprobū. Scꝺo motiuum exprimens, illud punit: ibi. Nos ipſorum. Tertio tollit obſtantia, ibi, Non obſtantibus. Io. And.

CASVS. Certum eſt, ꝙ vacante ſede epiſcopali capitulū ſuccedit, ita ꝙ poteſt exercere per ſe illa, quæ ſunt iuriſdictionis, & ea quæ ſunt ordinis, & facere exerceri per epiſcopum. Sed quid de bonis dimiſſis per prælatum: quia ponamus ꝙ prælatus defunctus plura bona dimiſit, vel aliqua bona obuenerunt tempore uacationis, utrum ſit permiſſum capitulo illa bona ſibi appropriare, & canonicis inter ſe diuidere? Rn̄det ꝙ non: imò illa bona debent reſeruari futuro ſucceſſori, vel conuerti in vtilitatē eccleſiæ: Quod ſi contrarium fecerint, puniuntur pœnis hic contentis: & quod hic dī de eccleſia cathedrali, idem dicendum eſt de eccleſiis collegiatis, vel regularibus. Nota quod lex tollens ſtatuta, non tollit pacta, uel priuilegia, niſi de eis faceret mentionem, de quo. ſ̄. eo. lib. de conſtit. c. 1. Domin.

[Prima gl. ſummat, & dicit quid declaret.]

i ¶ Quia.) ſi vacante cathedrali, regulari, vel collegiata eccleſia, ſingulares perſonæ capituli, vel conuētus occupant bona a prælato dimiſſa, vel uacationis tpe obuenientia, donec plene reſtituant, ab officio, & quibuſcunque beneficiis ſunt ſuſpenſi, non obſtantibus priuilegiis, ſtatutis, & conſuetudinibus quacunque firmitate uallatis. Et aduerte ꝙ decr. iſta non principaliter facit ad titulum: 1 ſed quia uacante eccleſia cum imminet electio facienda, ſi canonici uideant bona uacantis dignitatis ſibi deberi difficultates ingerunt, & tardius eligunt, ideo hic prouidit, & ſic etiam electioni faciendæ prouidit. idē di co decr. ſ̄. e. ſciant, & c. generali, & facit, ſ̄. e. ubi periculū. §. prouiſionis. Io. Andr.

1 Quia ad nullū de his part.b. quas diſtinxi, ſup. rub. de elect. ſup. Io. And.

k ¶ Sæpe.) Debuit igitur ius ſuper hoc prodire, ff. de legib. nam ad ea. inf. de reſt. ſpol. frequens, cum ſi. & eſt ſimile inf. de præb. quia ſæpe. & de hoc ſup. de deſponſ. impub. litteras. in gl. pen.

a ¶ Collegiatis.] in alijs non habet locum hæc decr. sed illa.inf.de offic.ord. præsenti, & quæ dicuntur ecclesiæ collegiatæ,dixi,sup.e.statutum.
b ¶ Vacantibus.] principali prælato per cuius mortem dicuntur viduatæ. sup. eod. ne pro defectu. & cap. quia propter.
c ¶ Earundem.] nota quod ad extraneos & qui non sunt de collegio, non extenditur hæc constitutio, vt hic vides.
d ¶ Dimissa.] de quibus an testari potuissent,dicam.inf.de officio ord. præsenti.
e ¶ Expendi.] vt s. eod. cupientes , & de offic.ordin. præsenti. §.porro.
[Glo. seq.in princ. reci.per quæstionem, quam soluit, & remittit: secundo quærit, soluit, & solutionem reprobat.
f ¶ Reseruari.] 75. dist. quoniã quidam, 12. q.2. non licet , & c.illud. Et fiet hæc reseruatio per œconomum si eum habeat, vel in prædictis iurib. vel per visitatorem , vel administratorem ecclesiæ,si quem hẽt. sup.eo.is cui.& de supplen.negli. præla. ecclesiæ. & super hoc adde quod no.Ioa. in prædicto c.illud. 12. q.2. Sed pone, vacante sede certum est, ꝙ capitulum succedit in iurisdictionẽ. sup. de maio.& obed. cũ olim.& inf.eo. tit.c.vnico.[& de instit.cap.2. nisi esset visitator datus a Papa.inf.e.is cui.rõne istiꝰ iurisdõnis aliqua proueniũt: puta ex condẽnatione,vel sigillo, vel hmõi : nunquid in his locum hẽt decr. puto ꝙ non : quia ex quo competit eis iurisdõ.ergo & oĩs iurisdictionis fructus, qui accessorius est.de reg.iur.accessorium: cum suis concor. & hoc forte voluit dicere illud relatiuum, quæ 2 in vtilitatem, &c.Arch.contra.[Et Io.Mon.in add. cum capitulum, vt administrator legitimus alieno nomine administret, quod si suo facere vellet, malæ fidei possessor esset, qui non præscribit.j.de reg.iu.possessor.Io.An.] ꝙ est hodie approbatũ per cle.e.tit.statutum. & ibi vide in gl. hic patet.
g ¶ Earum.] ecclesiarum cathedralium , regularium, & collegiatarum.
h ¶ Maneant.] quia nõ dimittit peccatũ, nisi restituatur ablatum.inf.de reg.iur.peccatum. cum suis conc.
i ¶ Officio.] prouidebitur aũt ꝙ de ipsorũ fructibus officietur ecclesia,sup.e.tit.cum ex eo §. porro, & sup. de app.peruenit.Io.And.[idem Io. Mona.]
[Gl.seq.alle. duo iura diuersa , de diuersitatis ratione quærit,soluit,& solutionem iustificat.]
k ¶ Beneficiis quibuscumque.] aliud in casu. sup. eod. cupientes.§.ceterum. & sup. eo. si compromissarius. §. pen.& vlt.Si quæratur quæ est rõ,quare ibi solum a beneficiis ipsius ecclesiæ suspensus est:hic vero ab oĩbus, quod et extra illã ecclesiam hẽt.Breuis est solutio: quia hic ab officio suspensus est; ibi vero non , cũ ergo ab officio suspensus sit : & ab omnibus beneficiis dr esse suspensus 81.dist.eos.de cler.excom.ministratores.& grauior pœna bene debuit hic opponi,cum possit statim sibi prouidere restituendo, ibi suspensus est vsque ad triennium.
ADDITIO. Si quæratur quare grauiori pœna punitur violans hoc c.quam cap.cupientes.§.ceterum. sup. e.Respondetur violans hoc c. quam cap. cupientes. Archid. qui allegat.87.dist. irreligiosum.23. q. 2. iustum, 25.q.1. violatores. ff. de incen.rui.nau.l.3. §.senatus. Io.Monac. dicit, quod hic peccat vt iudex, vel administrator legitimus, ibi peccat. vt priuatus. Io.Andr.
l ¶ Donec.] ipsis igitur restituentib. ipso iure sine alia snia restituti erũt, vt no. Io. 81.d.si qui. 2.17.q.4. si quis deinceps. & Ber.s.de m.a. cõ.cõtra iterd.eccl.de muliere.
m ¶ Plene.] et vsque ad ouũ.3.q.1. redintegranda.
n ¶ Restituerint.] nõ credo hic cautionem sufficere,quiam.n.hoc fuisset expressum:sicut inf.de vsur.cap.2. ad hoc sup.de deci.ad audientiã.Sic etiã excõcato pro manifesta offensa, vel contumacia nõ sufficit cauere.inf.de sent.excom. venerabilibus.
o ¶ Consuetudinib.] multum vigebant hæ consuetudines in partibus Gallicanis. [Memor sum ante hanc decr.illarum partium socios habuisse, qui dicebant canonicatuum suorum redditus triplicari cum vacabant ipsorum ecclesiæ.] Et per hanc decr.& sup.eo.cum non deceat, potes exemplificare id quod dicitur sup.eo.lib.de const. cap. 1. ut ibi dixi. Idan. Andr.
p ¶ Firmitate.] puta confirmatione inferioris a papa,uel appositione penæ,uel his similibus.
q ¶ Quæ omnia.] indulgentias,priuilegia, uel statuta in aliis autem ecclesiis non sunt reuocata prædicta , seruari tamen debet,quod dicitur inf.de offi ord.præsenti.§.porro,& ideo statim sequitur,quo ad hoc.

¶ Qño puniantur collegia vide Bar.in l. aut facta , ff. de pœn. c.si ciuitas,de sen. excõ.Petr.de Anch. Font.

libus , & regularibus , ac collegiatis [a] ecclesiis vacantibus [b] capitula , conuentus, collegia, † & singulares earundem [c] personæ , bona a prælatis ipsarum dimissa, [d] vel vacationis tempore obuenientia , quæ in vtilitatem dictarum ecclesiarum expendi , [e] uel futuris deberent successoribus fideliter reseruari, [f] occupant , inter se diuidunt, subripiunt,dilapidant,dissipant , & consumunt in earum [g] graue dispẽdium, & iacturam.

¶ Nos ipsorum ausus reprimere , ac ecclesiarum indẽnitatibus præcauere volentes: Decernimus vt hi, qui præmissa de cetero præsũpserint,eo ipso sint, & tam diu maneãt [h] ab officio , & beneficiis [k] quibuscunq; suspẽsi, donec [l] plene [m] restituerit [n] quicquid de bonis perceperint supradictis. Non obstantibus quibuslibet priuilegiis , vel indulgentiis, aut cõtrariis cõsuetudinibus, [o] constitutionibus,vel statutis, iuramento , cõfirmatione sedis Apostolicæ, aut alia quacũque firmitate [p] vallatis : quæ omnia [q] quò ad hoc auctoritate Apostolica reuocamus,cassamus,& irritamus: ac nullius deinceps volumus esse firmitatis .

¶ Idem.

¶ *Decretalis,vt circa , solum in extraiudicialib. appellationibus locum habet , in iudicialibus autem antiqua iura seruanda sũt, hoc dicit. Io. And.*

CAP. XLI.

Constitutio [r] felicis recordationis Grego-

z Nec possent sm Archid. piatus remittere. Itẽ ista pœna est iuris, quod nõ tollitur nisi per imponentẽ. Dom. Fon.

a De hoc ar. tic.uide plene p Host.in c.ad abolendam. extra de hær.

a Gl.ult. sm Do. & phil. ꝙ istud relatiuũ ponat hic restrictiue uide glo. in reg. contractus.j.de reg.iur. Fõ.

Constitutio.] sunt duæ partes: Secunda, ibi, Quando uero: ibi ponit secus in iudicialibus: & causam reddit: ibi,Cum per eam.Io. And.

CASVS. Dictum fuit in cap.ut circa, alleg. quod appellans in causa electionis debet in appellatione sua inserere omnia , quæ intendit obiicere tam contra formam electionis, quam personam electi, & iurare se credere omnia esse uera , & illa posse probare : sed utrum illud sit uerum indistincte , etiam siue quis appellet in iudicio siue extra iudicium? Respondet quod non : sed tunc demum habet locum illud capitulum , cum quis appellat extra iudicium : Si autem appelletur in iudicio in causa electionis : debent obseruari iura antiqua : Nam nos non debemus iura antiqua dicere correcta , nisi expresse in nouis iuribus correcta inueniantur. cap. cum expediat. supra eod.& l.præcipimus. C. de appell.

[Prima gl.ponit summam, & dicit quid declaret.)
r ¶ Constitutio.)declarat decretalem , ut circa, dicens, quod

ꝙ solū in extraiudicialibus appellationib. locum habet Habuit ortum hæc decretalis ex his quæ not. Guil. supra eo. vt circa in gl. no. ergo. & Gar. ibidem in gl. sed nunq; d ibi dicebant ꝯrium eius quod hic dr, s. quòd vtrobiq; decretalis illa locum habeat; allegabant decretalem supra eo. quamuis. & generalem rationem 1 decretalis, s. vt via malitijs præcludatur. Sed magis habemus para ta remedia in iudicio quam extra iudiciū: 2 & ideo maior fuit extra iudiciū adhibē da cautela. & decreta lis, quamuis: in alio casu loquitur.

a ¶ Constitutionem.] sup. eod. vt circa alias constitutionem, alias constitutum.

a ¶ Negotijs.] electionum, postulationū, aut prouisionum.

b ¶ Anteriora.] infra de appel. vt debitus, & infr. de appell. cordi, & sup. eo. c. 1. cum mille fin.

ADDITIO. Hoc intendit, quòd si ī iudicio appellatur ab interlocutoria exprimitur grauamen. si a diffinitiua, sufficit dicere appello ab iniqua sententia, vt ibi. Ioan. And.

c ¶ Cum per eam.] constōnem, vt circa.

d ¶ Immutata.] not. correctionem iurium euitandam. supr. eod. cum expediat. cum suis concord.

1 Notāt Domi. & Phil. ꝙ lex exorbitās non extēditur ad inclusa sub ratione in l. expressa: sed ad comprehēsa sub verbis. Petr. de Anc. alleg. Bar. in l. si res. ff. de app. re. Fōt.

† Dictio, in, deest in manuscriptis.

† al. in iudicio.

2 Simile, ī. de sentē. excō. solet. in fi. & qā not. in c. vno. de schism. ī gl. Ioan. And.

rij Papæ prædecessoris nostri, edita in Cōcil. Lugdunensi, formam exprimens, secūdum quam ab his, qui in † electionibus; postulationibus, aut prouisionib. se opponunt, debeat appellari; locum sibi non vendicat, nisi solum cum in eis extra iudicium appellatur: Quando vero in iudiciis, † in huiusmodi negotiis [a] appellari contingit; anteriora [b] iura (cum per eam [c] immutata [d] non fuerint) obseruari oportet.

¶ Idem.

¶ Habens plenam administrationem cathedralis ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus: iurisdictionalia exercere potest, sacramentalia non, nisi Episcopus fuerit, hoc dicit Dominicus.

CAP. XLII.

IS, cui procuratio seu administratio cathedralis ecclesiæ, plena, & libera [e] in spiritualib., [f] & tēporalibus a sede Apostolica (cui soli [g] † hoc competit) est cōmissa: potest (alienatione bonorum immobiliū [h] dumtaxat excepta) omnia, quæ iurisdictionis epālis existunt, & quæ potest electus exequi confirmatus, [i] libere exercere. Illa quippe, quæ ministerium consecrationis exposcunt (nisi fuerit episcopus) per alios faciat episcopos expediri. [k]

¶ Idem.

¶ Monialis non eligit, nisi peregerit duodecimum annum: & sit tacite vel expresse professa; nec eligitur nisi peregerit xxx. annum, et fuerit expresse professa, hoc dicit prima pars vsque ibi, Sane. Ioan. And.

e ¶ Et libera.] not. arg. quòd prælatus habet liberam & generalem administrationem, & hoc no. Ioan. 5. q. 3. ca. vlt. in fi. mag. glo. alibi. not. contrarium. 12. q. 1. c. vlt. pro prima parte facit. 7. q. 1. c. 1. 16. q. 1. & temporis. 21. q. 1. relatio. & sup. eo. in antiq. cum nobis olim, in fi. Siue dicatur habere liberā, & generalem, siue generalem, & non liberam, siue econuerso, donare nō potest, nisi ita habeat consuetudo, & modica de dona. ceterum.

[Gloss. seq. recitetur per quæstionem.]

f ¶ Spiritualib.] pūt igit dare litteras commendatitias ad ordines, inf de tēpor. ordi. cū nullus. §. pe. & puto ꝙ iste administrator dispensationē decr. cum ex eo. s. eo. tit. & lib. facere possit per hanc decret.

ADDITIO. Idem Arch. alleg. C. de off. eius qui vi. ali. iudi. ob. l. 1. & 2. & ff. de tutelis. l. quæsitum. Ioan. And.

g ¶ Soli.] præterquā in casu inf. de suppl. neg. prælat. ecclesiæ cathedralis.

[Gloss. seq. reci. per quæstionem, & solutionem.]

h ¶ Immobiliū.] puto, quòd mobilia etiā pretiosa possit in casu licito alienare. 3 De ijs enim quæ seruando seruari non possunt non est dubium. C. de admi. tutor. lex quæ. si voluisset Papa quòd alia mobilia alienare non posset, hic generaliter locutus fuisset: sicut fecit sup. eod. tit. in ant. nihil est, in fi. & s. de acc. c. vlt. inf. c. prox. §. si vero. Aliquid enim debent uerba operari. inf. de priuil. si Papa s. respon. in fi. & sup. de deci. ad audientiam. C. de codic. si idem ad hoc uerbum istud quod inf. sequitur, damtaxat. Et sic not. ex hac decre. & ex prædicta decre: nihil est. & infr. cap. proxi. administratorem ecclesiæ vacantis, siue sit datus a iure, siue ab homine, immobilia alienare non posse.

[Glos. sequ. primo remittit: secundo quærit: & ponit opinionem Compost.]

i ¶ Confirmatus.] quæ sunt ista: vide no sup. eod. transmissam. Dubitari solet an istius administratoris officiū expiret mortuo Papa: & dixit Compost. sup. eo. cum nobis olim ad fi. quòd non expirat ordinariam enim potestatem habet, ad hoc. ff. de iuris. om. iud. l. & quia. & inf. de off. leg. cap. 2. Not. etiam ibi, ꝙ eo ipso quod Papa dat administratorem, vel visitatorem ecclesiæ cathedrali: si postea canonici etiam ignoranter eligant episcopum, non tenet electio: quasi Papa dando uisitatorem, ad se prouisionem reuocauerit: & sic dicit pronunciatum in curia: sed non bene probatur iure.

ADDITIO. Alleg. tamen ibi de app. vt nostrum. ff. de æqu. pos. qui absenti, infra de concess. præben. quia cunctis. Ioan. And.

k ¶ Expediri.] concordat. 7. q. 1. Pontifices. & sic mandat quod per se non potest quod dic vt sup. eo. in antiq. suffraganeis. & sup. de transla. c. 1.

Prælatus an habeat liberam administrationem.

† No. solum Papam dare administratorem ecclesiæ vacāti cathedrali, aliquos casus Papæ reseruatos uide per gl. sup. de of. leg. quòd translationem. Domi.

3 Idem Petr. de Anchar. Do. Phil. l. lex quæ tutores. C. de admi. tut. gl. fin. in c. 1. de clerico ęgro. pcedunt vbi vniuersalis prohibetur alienatio. Font.

IS cui.] Primo tractat de his, quæ sunt iurisdictionis. Secundo de his. quæ sunt ordinis: ibi, Illa quippe.

¶ Pro intellectu huius capituli præsupponendum est, ꝙ electus in epm post cōfirmationem potest exercere illa, quę sunt iurisdictionis, vt in c. trāsmissam, eo. ti. in anti. sicut sunt excōicare, iudicare, corrigere, &c. Illa vero quę sunt ordinis, non potest exercere, nisi post consecrationem. in c. quòd sicut. §. præterea. eo. tit. in anti.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi priusquam canonici conuenissent in vnum super electione futuri prælati peruenit ad notitiā Papæ, quòd illa ecclesia erat viduate, pastore, qui uolens ipsi ecclesiæ prouidere quendam Titium non epm constituit procuratorem, & administratorem illius ecclesiæ Pictau. cum libera & plena administratione in spiritualib. & temporalib. absq; aliter specificando: quæritur vtrum ille Titius deputatus a sede Apostolica, cū plena & libera administratione, possit exercere omnia illa quæ posset facere eps? Rñdet, ꝙ non, sed iste poterit expedire omnia illa, quæ facere posset electus post cōfirmationem suæ electionis: ita quòd sicut electus potest per se exercere illa quæ sunt iurisdictionis, & illa quæ sunt ordinis facere exerceri p epm: similiter est dicēdum de isto administratore: fallit si iste administrator vellet alienare res immobiles ipsius epatus: sed bona mobilia etiam pretiosa. poterit ipse licite alienare. Sed quid si iste administrator sit episcopus: nū quid per se poterit exercere etiam ea, quæ sunt ordinis? Respondet Roman. Pontifex quòd sic.

[Gloss. seq. alleg. duas gl. contrarias: & quo ad certum casum non curat.]

Indem-

CAP. XLIII.

Indemnitatibus † a monasteriorum Monialium, quæ b frequenter propter electiones in discordia celebratas in ipsis grandia in spiritualibus & temporalibus dispendia c

Indemnitatibus.] Istud capitulum gratia breuitatis legitur vsque ad finem ipsius: Primo ꝓ intellectu eius præsupponendũ est quod hr̃ in c. quia propter. eo. tit. in anti. videlicet ꝙ circa electiones celebrãdas, siue sint electiones virorum siue mulierum, proceditur vna de trib. vijs. Aliqñ em̃ proceditur per viã Spiritus Sancti, qñ eligentes eligunt aliquẽ inter se habito tractatu. Aliqñ proceditur per viam scrutinij: & ista est difficilior, de qua vide in c. perpetuo. eo. ti. & lib. Aliqñ proceditur per viam compromissi, quando eligentes videntes se in discordia, trãsferunt potestatẽ in aliquos.

† De materia huius primi §. uide ꝙ nouissime diffiniuit Cõci. Tri. se. 25. tit. de regularib. et monia lib. ca. 7. vide Concil. Agathen. c. 19.

CASVS. Vacante monasterio Sanctæ Crucis Pictauiens. in quo erant aliquæ moniales tacite professæ, puta per delationem habitus professarum, vel cum stant in religione post annum probationis: aliæ erant expresse professæ: & etiam erant aliquæ impuberes minores 12. annorum: quæritur, quæ moniales habeant vocem electiuã hoc est, quæ moniales sint vocandæ ad electionem faciendam? Respondet quod impuberes, item non professæ, non sunt admittendæ ad electionem. sed si fuerint professæ, admittuntur: & habent vocem electiuam: & tunc in isto casu sufficit tacita professio. Sed quid de electione passiua? Respondet, quod antequam aliqua monialis possit eligi in Abbatissam, vel Priorissam, requiritur quod ipsa fuerit expresse professa: & insuper requiritur quod ipsa compleuerit xxx. annos, & attigerit. 31. Or sanctissime Pater ponamus eodem themate retento, quòd vacante monasterio Sanctæ Crucis, moniales ipsius monasterij, ad quas spectat electio, conuenerunt in vnum tractaturæ de electione futuræ priorissæ: & inter se ordinauerunt, quòd ipsæ procederent per viam scrutinij: quæritur quæ debeant seruari in electione ista, & etiam in confirmatione quid debeat obseruare superior confirmans? Respondet Rom. Pontifex cum distinctione, Aut electio fuit facta in discordia: nam cum essent 18. moniales, 12. quandam Ludouicam elegerunt: aliæ sex quandam Catharinam: sex se opposuerunt electioni de Ludouica facta: vel appellauerunt dicendo, quòd electa a 12. erat minus idonea, vel quod eligentes processerunt affectione carnali: an tunc istæ sint admittendę vel non ad proponendum ista, & se opponendum, uel appellandum? Respondet quòd non: immo superior, puta Episcopus Pictaueñ. non obstante oppositione, vel appellatione istarum sex, debet istam electionem a duodecim factam confirmare: & electæ munus benedictionis impendere: verumtamen superior confirmans poterit & debebit ex officio suo inquirere circa defectus electionis vel personæ electæ: nam si electam duodecim inuenerit indignam (forte quia esset illegitime nata) non teneretur immo non deberet electionem ipsam confirmare. Sed quid cum essent 18. moniales, nouem elegerunt unam, aliæ nouem aliam: postea publicato scrutinio aliquæ, puta tres pœnitentia ductæ, antequam se diuerterent ad alios actus consenserunt in aliam, vtrum electio illius sit confirmanda non obstante oppositione, uel appellatione alterius partis, ac si ab initio duodecim illam elegissent: Respondet quòd sic; dum tamen nõ interuenerit prauitas simoniaca. Sed quid si talis monialis electa patiatur aliquem defectum; nunquid post confirmationem & benedictionem, si sit abbatissa, poterit apud superiorem accusari uel denunciari? Respondet, quòd sic. Sed si ponamus, quòd aliqua monialis fuit electa non a maiori parte in duplo, sed tamen a maiori parte: quia cum essent 18. moniales in dicto monasterio, decem illam elegerunt in abbatissam suam: cui electioni aliæ octo, uel aliquæ earum se opposuerunt vel appellauerunt: vtrum sint admittendæ ad hoc quod possit differri confirmatio electionis? Respondet, quòd sic: Verumtamen pendente causa appellationis, ipsa electa administrabit in spiritualibus & temporalib. Et istud est speciale in electione monialium, vt ipsę administrent antequam confirmentur suæ electiones; tamen ipsa electa non poterit aliq̃d alienare de bonis ipsius monasterij. Quid si aliqua fuit electa a minori parte, an valeat talis electio? Respondet quòd non. Sed sanctissime Pater, ponamus quòd moniales nolũt procedere per viam scrutinij ad electionem: sed per viã compromissi: quia cũ viderent se in discordia, compromiserunt in aliquas moniales, quæ haberent potestatem eligendi vice & nomine aliarum: istæ compromissariæ eligunt aliquam monialem: tamen minor pars conuentus se opposuit, uel appellauit: an sit admittenda? Respondet, quòd non: immo statim fit confirmatio, contradictione, vel appellatione ipsius minoris partis non obstante, sed post possessionem adeptam & confirmationem, admittetur accusatio, vel denunciatio. Sed quid si maior pars conuentus se opponit isti electioni factę per compromissarias: vtrũ possit? Respondet, quod sic, & differtur confirmatio: sed tamen pendente appellatione, & oppositione, electa administrabit in spiritualibus, & temporalibus, & hęc sũt vera dum tamen pars quæ opponit uel appellat, non sit maior pars in duplo totius conuentus: quia tunc electa non administraret, nisi finita causa appellationis, uel oppositionis. Post Romanus Pontifex ostendit vtrum c. vt circa. & c. cupientes. eod. tit. & lib. supra habeant locum in electionib. monialium. Cõsequenter excommunicat aduocatos, & alios uocatos in electionibus ipsarũ monialium, qui uocat seminauerint discordiam inter ipsas moniales, uel etiam qui inter ipsas dutriuerint discordiam. Consequenter in fine capituli facit quandam protestationem, quòd cum in hoc casu contineantur multa specialia, quæ uidentur discrepare a regulis iuris communis, quia electiones monialium confirmãtur non obstante oppositione uel appellatione. Item secundo, quia monialis electa administrat ante confirmationem, & in multis alijs, ut potest uideri per discursum huius constitutionis, per hoc tamen Romanus Pontifex non intendit ponere aliquas specialitates in monasterijs virorum circa electiones de prælatis suis faciendas; sed vult iura antiqua circa eas disponentia obseruari. Heli. Reg. Nota primo, quòd iura debẽt fieri super his quæ frequenter occurrunt. de quo su. de despon. impub. litteras. Nota secundo duo requisita ad hoc vt moniales habeant uocem in electione abbatissæ, & sic alterum ex eis non sufficeret: unde si fecisset professionem ante 12. annum, non esset habilis ad uocem dandam. Dominicus.

Casus litteralis Dñi Heliæ.

[Prima gl. diuidit, & summat.]

a ¶ Indemnitatibus.] diuide decretalem in septem partes: 1 in prima ponitur constitutionis causa: & constitutio circa personas eligentes, & eligendas in monasterijs monialium. In secunda ibi. Sane, ponet quid iuris, cum in ipsis monasterijs plures fuerint electæ in discordia per formam scrutinij in tertia, quæ incipit ibi, Ceterũ, ponit quid iuris, cum electæ per formam compromissi aliqua pars se oppunit in quarta ibi. Porro, declarat an decretalis, ut circa, & decret. cupientes, supr. eodem titulo habeant locum in causis ipsarum electionum. In quinta ibi, Postremo, excommunicat aduocatos pro dictis electionibus, qui discordiam seminauerint, uel exortam nutriuerint. In sexta ibi, Supra dicta, fit ampliatio constitutionis ad canonicas non professas: & quæ habẽt proprium. In septima ibi, Ad hoc, fit quædam protestatio, & antiquorum iuriũ saluatio. Et prima pars hoc dicit. Monialis non eligit, nisi petegerit. 12. annum, & sit tacite, vel expresse professa, nec eligitur nisi peregerit. 30. annum, & fuerit expresse professa.

1 Idem Io. Mon. aliqui diuidunt in 8. faciendo duas partes de prima aliqui in duas, & secundam ĩ 7. posset etiã diuidi in 3ª in constõnis cãm, constitutionem, & constitutionis declarationẽ: & secunda tunc sub diuidit in sex, vel in quinque. Io. And.

b ¶ Quæ.] scilicet monasteria.

c ¶ Dispendia.] sup. eo. in antiq. quia propter.

a ¶ Affe-

patiuntur, occurrere desiderabiliter affectantes: [a] statuimus, ut cũ in eis fuerit electio facienda, nulla Monialis (nisi duodecimũ [b] annum peregerit; [c] & professa fuerit tacite, [d] vel expresse) ad eligendũ cum alijs [e] admittatur. Nec in Abbatissam, aut Priorisã [f] (vbi per Priorissam monasteriũ gubernatur [g] de cetero eligatur [h] aliqua, nisi tricesimũ [i] annum cõpleuerit: & expresse [k] professa fuerit ordinẽ regularẽ. ¶*Non obstãte cõtradictione, uel appellatione quacunque, electa a duabus partibus numero, cũ per scrutinium proceditur, examinatione præmissa per officiũ præsidentis cõfirmatur & benedicitur. Item publicato scrutinio, antequã ad actus extraneos se diuertant, eligentes possunt accedere ad illã, quæ maiorem partem conuentus numero habet: & si p accessum ad duas partes peruenerint (sicut in primo casu) confirmabitur et benedicetur: non tamen adimetur contradicentibus potestas denunciandi vel accusandi, cũ abbatissa fuerit benedicta, et possessionem adepta. Item de obiectis contra electam a maiori parte conuentus, quæ tamẽ duas partes nec a principio, nec per accessum habet; ante confirmationem sine strepitu & figura iudicij inquiretur; Ipsa tamen (alienatione bonorum, & Monialiũ receptione sibi interdictis) interim ministrabit. Itẽ a minori parte electæ nullũ ius acquiritur, nec aliæ possunt accedere ad eã: nec ibi fit collatio, nisi numeri ad numerum: h.d.*

¶Sane † [l] si ad electionem per formã scrutinii procedatur: & votis in diuersa diuisis, [m] electiones † per plures in discordia celebrari contingat, ea, quæ a duabus [n] partib. numero fuerit celebrata (exceptione, seu contradictione, aut appłone quacunq; partis alterius non obstante [o])

a ¶Affectantes.] sup. eo. tit. cupientes.
b ¶Duodecimum.] quia tunc dicitur pubes sup. de despon. impuberes, & idem est in viro; quia ante pubertatem ad eligendum non admittitur. sup. eo. ex eo quod.
c ¶Peregerit.] sic. s. eod. in antiq. cum in cunctis. j. de æta. & qual. c. vnico, sup. de offic. deleg. cũ vicesimum.
d ¶Tacite.] idem in monasterijs virorũ. s. eo. ex eo quod in fi.
e Cum alijs.] professis.
f ¶Priorissam.] idẽ si alio quocunq; nomine vocetur 1 ad hoc sup. eo. tit. & li. auaritiæ, & c. fundamenta. §. proinde.

1 Idem Phil. Fon.

[Glo. duæ sequentes soluunt duas quæstiones.
g ¶Gubernatur.] inf. de sta. reg. cap. vnico. & per hanc litteram puto quod in priorissam, uel superiorissam claustralem bene possit assumi minor 30. annis. 2 Et de talibus, supra de sta. mo. cum ad monasterium, ver. prior autem.

3 Vide hodie ꝙ statuit Conc. Trid. initio ca. citatum.

ADDITIO. Licet in ætate differant, in professione cõueniũt hodie. Nam & in illis requirit expressa. ut in cle. ne in agro. §. sane 2. de sta. mon. Io. Mona.
h ¶Eligatur.] eligi prohibet, sed nõ postulari, sic in episcopo, qui infra idem tẽpus nõ eligitur. sup. eo. cum in cũctis, sed bene postulatur. sup. eo. innotuit, in antiq. Et puto quod debebat postulari a Papa. infra. de æta. & qual. c. unico.
i ¶Tricesimum] olim abbatissa debebat esse sexagenaria. 26. q. 1. iuuenculas. Sed non utebamur illo iure; sed per decr. sup. eo. cum in cunctis. §. inferiora. eligebatur quæ attigerat. 3. 25. annum, nunc autem imposita est certa meta, quam licet in abbatissis seruemus, in abbatibus locum habere nego, ut j. in fi. c.
ADDITIO. Idem Io. Mon. & Archid. Et fit ratio specialitatis secundum eum fragilitas sexus. Nec obstat C. de ijs, qui ue. æta. l. 2. & quod ibi nota ubi uenia datur mulieri, 18. annorum, masculo, 20. quia illud in administratione proprij patrimonij, hic in ecclesiastica dignitate. Dic quod hæc depẽdent a principum uoluntate. Io. And.

2 Quidquid sit de antiqs iurib. hodie est tenendũ quod statuit Concil. Triden. sess. 25. de Regularib. & Monialib. c. 7.

k ¶Expresse.] nota ꝙ in eligente sufficit ꝙ sit tacite professa, quod fit cum maior sciens & sponte sumit habitum professorum infra annum, & triduo perseuerat, uel cum stat in religione ultra annum, his modis fit tacita professio, & hoc uerum in religionibus non mendicantibus. probatur hoc sup. de reg. ad nostram, & c. ex parte. & inf. eo. tit. constitutionem. In electa requiritur expressa professio, ut hic, & idem per omnia in monasterijs, vt sup. eo. nullus. & c. ex eo quod, in fine.
l ¶Sane.] secunda pars.
m ¶Diuisis.] quod si est, non est nouum, nec reprehensibile. 63. dist. nosse. & c. vlt. & 8. q. 1. nec nouum.
n ¶A duabus partib.] sim. sup. eo. tit. si. quando.

[Glossa. seq. prima pars recitetur per qõnem, an possit opponi nullitas voti, & hæc pars tria facit. Primo ponit tres opin. Secũdo defendit primam. Tertio illam impugnat, & ultimã impugnationẽ approbat. Scđa pars format & soluit duas qõnes.]
o ¶Non obstãte.] hoc intelligo, nisi opponatur id, ꝙ eligentis votum nullum reddat, ita ꝙ nõ remanerent duæ partes. arg. sup. eo. si qñ. Pone. n. quod opponatur, ꝙ eligentes nõ sunt tacite vel expresse professę. vel nõ sunt pubetes, supra prox. rñso; uel ꝙ in monasterijs non mendicantibus sunt aliquæ receptæ, quarũ non valet receptio, j. de sta. reg. c. unico. §. sane. Dico tales exceptiones admittendas ad hoc supra de offi. deleg. ex parte 2. & facit qđ dixi supra quorundam. Vbi ergo de duabus partibus constat, nec opponitur aliqd qđ illas minuat, aliqua nõ obstabit exceptio & sic intelligas hanc lřam. Alij contradicentes hoc speciale, in casu nostro, ꝙ excõicatæ suspensæ, & interdictæ & similes personę, & eligentes scienter indignam, admittentur & computabuntur in numero, sed q̃ non sunt professæ uel minores nõ, quia non faciunt numerũ. Quidam uero dicũt exceptionem excõicationis bene admitti cõ eligentes, quia excõicatio priuat uoce & numero 2. q. 1. nomen, ibi, de numero collegarum eius supprimere, vel delere, &c. 4 Sed scienter eligens indignam, licet priuetur voce, non numero, & idem non obstat talis exceptio, superioris tamẽ officiũ his casib. non deficiet, ut sequitur. Ego iam bis in iudicijs conabar defendere, ꝙ eligentes scienter indignam, tanquam suspensæ & irregulares repellantur, & uotorum suorum non habeatur computatio, ita ꝙ secundũ hoc electio a minori parte numero possit ualere, quo. n. ad illam electionem, dicam illas in numero non computandas, vt vitetur antiquorum iurium correctio. Si enim ita simpliciter stamus numero, quid dicemus si xij. sunt moniales vij. nolunt eligere, instat finis termini, aliæ v. eligunt, quare non valebit electio facta ab ipsis v. Quid si Papa interdixit vij. Monialib. ne eligant, quare non ualebit electio facta a v. Si hoc est in interdicto hominis, quare non erit in interdicto iuris? Non video; Item pone, ꝙ aliquæ Moniales elegerunt alter-

† De articulo huius §. & seq. uide qđ nouissime sanciuit Conciliũ Tridẽ. ses. 25. ti. de Regularib⁹ & Monialibus, c. 6.

† In antiq. codicib⁹. ita electiones plures in discordia &c. absq; dictione, per.

4 Vide ꝙ ibi no. secundũ ꝙ ibi dicunt aliqui probari cõtriũ, si excommunicati supprimãtur, depositi deleanť. Sed satis est huic opi. ꝙ nomẽ supprimitur, de numero vt. s. pro eo tpe nõ dicatur de numero. Io. And.

alternatiue, conditionaliter, uel incerte, ita ꝙ vota earũ transferantur in alias ſup. eo. c. 2. dicemus ne voces alterius partis, licet fortè ſit minor numero, non valere? Ex his & ſimilibus rationibus, videtur non haberi debere rationem votorum illarum, quæ elegerunt, ſcienter indignam. Sed contra hoc facit: quia ſi non ſit collatio in electionibus Monialium, ut inf. eo. cap. §. ut autem. ergo pœna priuationis in eis locum non habet: ſed hoc nõ eſt uerũ, vt ibi j. dicam in gl. not. ex hoc. Itẽ cõtra id facit ſi nis. cap. ubi dñr multa ſpecialia ſtatuta in his electionibus. Sed id nõ obſtat: quia præter illud ſunt ſpecialia multa, ut j. patebit. Item obſtabit qđ litera dicit, numero: Itẽ quia ſm hoc nihil eſſet quo ad hoc nouũ in electionibus Monialium: quia id erat ſtatutũ s. eo. ſi qñ s. alleg. per quod c. ex prin. & fi. & p decr. s. eo. in ant. ſcriptũ. in quãtum in illis dicitur, quod ꝯ duplo minorem partẽ numero poteſt obijci id quod votum annullat probari vr̃ qđ votum nullum computetur in numero. Et ſi dicamus vota talium computari: multo fortius vota contemptorum: Vnde iam in cauſis ſuccubui: & iudicio meo non ſolum utilis, imò & neceſſario eſſet declaratio: & idem dico circa decre. ſup. eo. quorundam. ubi hæc omnia intelligantur repetita. Recepi quod ſeruat curia, quod in iſta decre. & decre. quorundam, præciſe ſtetur numero: ita quod non habeatur ratio excommunicationis, ſuſpenſionis, irregularitatis, & aliorum, quę reddunt uotum nullum & audiui Bononiæ Papam ſic in conſiſtorio dixiſſe. vide in clem. eo. tit. quod circa, & quod ibi no. Quid dicemus ſi in concordia uel a duplo maiori parte ſit facta electio: erit ne de neceſſitate, qđ fiat proclamatio ſecundum formam decr. vlt. j. eo. tit. ita quod aliter non valeat cõfirmatio? Et procedit dubitatio iſta: quia ex eo caſu nõ admittitur aliqua exceptio, ut hic. Ad quid habet fieri proclamatio? Puto contrarium, cum illa decre. indiſtincte loquatur. Præterea poſſet eſſe. Moniales illas non eſſe profeſſas, uel non eſſe ætatis legitimæ. & iſtę ſaltem exceptiones non poſſunt negari, quin admittantur, cum numerum diminuant, ut ſupra dixi. Item forte de conſuetudine, præſcripta uel priuilegio non ad conuentum, ſed ad alios ſpectat eligere: fiat ergo citatio, vt & hoc ſciatur: vel forte tenent eligere de certo loco ſup. in antiq. de conſuet. cum dilectus. de uerb. ſign. cum abbate. item quid dicemus in monaſterijs, quæ per mares reguntur? Sũt enim quædam monaſteria Monialium, quæ per Priorem reguntur, facit 8. q. 2. qui religioſis. & c. in decima, & Moniales eligunt ſibi illum Priorem, iſta talia monaſteria ſunt mihi nota, habebit ne locum iſta decre. in talibus electionibus, & per prin. huius ca. ubi dicit, ſtatuimus, ut cum in eis fuerit electio facienda, & per finem, ubi dicit in §. ult. in princip. in quibuslibet mulierum monaſterijs, &c.? videtur quod ſic. Satis credo quod in quantum decret. iſta inſpicit eligentes, & factum earum, etiam in talibus electionibus haberet locum hæc decret. puta, quod & tunc eligentes ſint profeſſæ, ſint ætatis legitimæ, poſſint accedere, collationem, zeli & meriti omittere, & his ſimilia. Sed in quantum conſtitutio inſpicit electam: puta quod ſit 30. annorum, quod adminiſtret ante confirmationem electa a maiori parte, & his ſimilia: fortè in illis locum non haberet. Et iudicio meo circa hoc etiam eſſet neceſſaria declaratio.

per ſuperiorem (prius tamen ex officio,[a] prout ſpectat ad ipſum diligenti[b] examinatione præmiſſa) ſi alias inuenta fuerit canonica,[c] confirmetur: & confirmatæ electæ, ſi Abbatiſſa[d] † extiterit, benedictio impendatur. Si autem nulla earundem electionum[e] a partibus fuerit celebrata duabus: tunc non obſtante quod ſit publicatum ſcrutinium, & ad electionẽ proceſſum,[f] poſſint Moniales, quæ in aliam, vel in alias direxerant vota ſua: licite per conſenſum, antequam ad actus diuertant[g] extraneos,[h] omni prauitate[i] ceſſante, ad illam accedere, quæ ab alijs maiorem[k] partem conuentus numero facientibus, eſt electa. Et ſi per acceſſum huiuſmodi ad duas partes, perueniri poterit: illis, quæ ante in eam conſenſerant, computatis,[l] † confirmetur, & benedicatur,[m] ac ſi duas partes ab initio[n] habuiſſet, ut in caſu proximo eſt p̃miſſum. †[o]

a ¶ Officio.] ex quo examinare habet, & ſupplere in his caſibus, etiam de facto, ſup. eo. cum nobis olim, in antiq. & ibi de hoc ſup. de poſtu. bonæ 1. in anti. & 28. diſt. priuſquam.

b ¶ Diligenti.] s. eo. nihil & s. de præbẽ. graue nemini enim cito debet manũ imponere, ut 24. d. ca. 1. §. de his ita ſcribit. 88. diſt. quid eſt cito. ſup. eo. cum nobis, & j. eod. c. ult.

c ¶ Canonica.] ex forma debita, & perſona idonea; vnde ſi ſit illegitime 1 nata ſup. eo. cum in cunctis. de fi. presby. per totum, uel corrupta 20. q. 1. iuuenculas, uel alias indigna nõ confirmabitur.

d ¶ Abbatiſſa.] nota, quod Prioriſſæ non benedicuntur, ſed Abbatiſſę, et negligentibus recipere benedictionem infra annum a tempore cõfirmationis, imponitur pęna per Conciliũ Vienen. ſup. de ſta. reg. in c. recolentes, per totum.

e ¶ Electionum.] ad quas proceſſum fuit per formam ſcrutinij.

f ¶ Proceſſum.] hoc eſt contra iura. ſupra. eod. publicato. ſed eſt in hoc caſu ſpeciale, vt dicitur in fi. Idem in electione Summi Pontificis. ſupra eo. licet de vitãda. in antiq.

[Gl. ſeq. ponit diuerſitatem, & ipſius rationem.]

g ¶ Diuertant.] non ſic in electione Papę, quia etiam poſtquam diuerterunt Cardinales ad alios actus, poſſunt 2 accedere. ſi pendeat ſcrutinium, ſuper quo vide quod dixi ſup. eod. licet, in prin. Sed hic ſecus. Et poteſt eſſe ratio, quia maior cõſtantia eſt in viro, quam in muliere. ſup. de verb. ſig. forus. in fi. cum concor. Et quia in electione Papæ requiruntur neceſſario duæ partes, ſed hic non neceſſario, & adde rationem ipſius decre. licet de vitanda. in fi.

h ¶ Extraneos.] ſic ſup. eod. quia propter. & c. cum poſt petitam. in antiq. Et eſt ſimile, quod de teſte dicitur. de teſtib. cog. pręterea.

ADDITIO. Secũdum illa iura, quia propter. & c. cum petitam. hic alleg. intelligẽdum eſt quod hic dr̃ ſecũdũ Archid. ſic dicatur actus extraneus hic, qui eſt extraneus ab electione quæ tunc ſit. Io. Mona. pro intellectu huius verbi remittit. ff. de teſta. hæredes palam. §. fi. ff. de duo. l. duos in fi. ff. de verb. obl. l. continuus. j. reſpõ. ad legem Iul. de adult. quod ait. §. quod lex. C. de teſta. cum antiquitas. Io. And.

i ¶ Omni prauitate.] vt ſimoniaca datione, vel aliqua pactione illicita, vel coactione, uel extorſione, ſimilę ſup. eo. quamuis, & j. c. proxi.

k ¶ Maiorem.] ſecus de minor. j. eo. c. §. ſi qua.

l ¶ Computatis.] illi enim diſſentire non poterunt, cũ de illis cautum non ſit.

m ¶ Benedicatur.] ſi fuerit abbatiſſa, vt s. §. proxi. in fi.

n ¶ Ab initio.] infra de reg. iur. ratihabitionem. cum ſuis concord.

o ¶ Præmiſſum.] ſcilicet contradictione, exceptione, uel appellatione partis alterius non obſtante præmiſſa tamen diligenti inquiſitione ex officio ſuo hoc fuit præmiſſum.

† Nota opt. argu. ꝙ electa, & confirmata appellatur abbatiſſa ẽt ante benedictionẽ.

Electio abbatiſſę debet confirmari ſcđm formã c. ſi. de elect.

† al. ita: & cõfirmatur, & benedicatur.

† al. expreſſum.

1 Quare illegitimi repellantur late tradit hic Dom.

2 De hoc vide ꝙ notat per doctores s. eo. c. licet in princ.

¶ Talis.

¶Verũ si quæ fuerint Moniales, quæ postquã in pręmissis casibus talis [a] cõfirmata & benedicta extiterit, ac possessionẽ [b] suę administrationis fuerit assecuta, voluerint in modum denunciationis vel accusationis, vt a dignitate deijciatur adepta, proponere aliquid contra ipsam, eis p prædicta, proponendi minime sit sublata facultas [c]. ¶Si vero ad illã, quæ a maiori parte (vt pręmittitur) est electa; noluerint aliæ accedere Moniales: vel si accesserint; non tot tamen ꝙ cum alijs prius in eam consentientibus faciant duas † partes: tunc super † obiectibus partis alterius, [d] si qui fuerint, & super alijs, quæ in tali negotio sunt ex officio inquirẽda; [e] plene sine strepitu [f] iudicij, & figura, per superiorẽ inquiratur primitus, antequam confirmetur eadem electio; vel etiam infirmetur: sed interim [g] præsentis constitutionis auctoritate, [h] in spiritualibus & temporalibus libere [i] administret, sic tamen, quòd de rebus [k] monasterii nil penitus alienet; nec aliquam in Monialem recipiat [l] quoquo modo. ¶Si qua vero a minori parte [m] conuentus numero nominata fuerit, vel electa: ex nominatione, vel electione huiusmodi (quas eo ipso, quod pars minor eas fecerit, vires aliquas nolumus obtinere [n]) ipsi [o] ius aliquod quomodolibet [p] non quæratur: nec ad eam ab aliis per consensum in hoc casu valeat accessus haberi. ¶Vt autem cum per prædictam formam proceditur, facilius in huiusmodi Monialium electionibus ad concordiã veniatur. Decernimns, vt non zeli ad zelum, nec meriti ad meritum, sed solum numeri ad numerum fiat collatio [q] in eisdem.

¶ Electæ per cõpromissum benedictio impendetur, nõ obstante minoris partis cõtradictione: sed si maior se ei opponat, libere administrabit, nec confirmabitur. Si autem ei se opponat pars in duplo maior, non administrabit, nec confirmabitur: sed expectabit litis euentum. hoc dicit.

¶ Ceterum [r] si per for-

a ¶Talis.] scilicet quæ ab initio, uel per accessum habuit duas partes.

b ¶Possessionem.] a qua alias non impeditur quis post confirmationem, nisi crimen cum infamia opponatur sup. de accus. accedens.

c ¶Facultas.] sic supra de conces. præb. post electionem. in fi. & de app. constitutus in fi. Et sic nota, quod datur actio, cui denegatur exceptio. contra id. ff. de regu. iur. inuitus. §. cui damus. Sed est speciale. Et adde quod dixi ĩ. de reg. iur. qui adagendum.

ADDITIO. Quod hic dicitur, est speciale, scilicet, quod non auditur ante confirmationem, qui auditur post possessionem: hoc dico, quia post cõfirmationem regulariter non auditur excipiens contra petentem possessionem: qui tamen postea auditur agens. quod dic, ut in remissione, quæ præcedit. Io. Andr.

d ¶Alterius.] scilicet minoris.

e ¶Inquirenda.] s. de forma electionis, & persona electa.

f ¶Sine strepitu.] sic sup. de accu. olim. ubi de hoc. Vtrum legatus, uel iudex inferior possit committere causam decidendam sine iudiciorum strepitu: & quid importent uerba illa, uide quod dixi inf. de hære. c. ult.

g ¶Interim.] hac causa pendente.

h ¶Auctoritate.] nota nouum casum hic. & inf. §. ceterũ. 1 vbi electa ante confirmationem administrat. alium habes sup. eo. nihil est. aliũ. sup. eo. licet de vitanda. 23. dist. in nomine. alium secundũ quosdam in Imperatore, vt sola electione administret. 93. dist. legimus.

i ¶Libere.] vt supra eo. cum nobis olim. in fine, & supra c. proxi.

k ¶Rebus.] strictius loquitur, quam sup. eo. ca. proxi.

l ¶Recipiat.] conuentus tñ recipere poterit ẽm dist. inf. ne sede va. c. vnico & de reg. c. vlt.

[Glo. seq. quærit & soluit.]

m ¶A minori parte.] aduerte. decret. ista bene determinat quid iuris, qñ facta est electio a duplo maiori, & a maiori, & a minori. Quid dices in quarto gradu, cum electiones pares voces habeant numero? 2 Nunquid alitera poterit per accessum ratificari? Credo ꝙ non accedat. ad hoc quod no sup. c. ecclesia vestra 2. ad fi. in ant. Et hoc credo pcipue ista rõne: electio, facta a minori parte ad quamcunq; dignitatẽ, nulla est ipso iure de religioso quocunq; sup. eo. tit. quorundam, & ĩ. statim sequitur. Hæc igitur est ratio, quare per accessum ratificari non potest: quia quod a sui principio sic nullum fuit, tractu temporis non conualescit inf. de reg. iur. nõ firmatur. cũ suis concor. & sup. c. auditis. sed electio facta a media parte, etiam nulla est. sup. eo. quia propter: &c. ecclesia vestra 1. & 2. ergo per accesũ ratificari non poterit præterea publicato scrutinio, &c. sup. eod. c. publicato. sed iurium correctio est uitanda. sup. eod. tit. cum expediat. ab illo igitur iure non recedã, nisi in quantum expressum inuenio: sed in electione facta a maiori 3 parte inuenio expressũ, quod augetur per accessum: nunc igitur casum non extẽdam, ad hoc inf. in fi. c. dicam, ergo ẽm hoc minorem partem illam, quæ non est maior; ita ꝙ accessus haberi non possit.

n ¶Obtinere.] sup. eo. quorundam.

o ¶Ipsi.] electæ, uel nominatæ a minori parte. Io. And.

p ¶Quolibet.] vna dictio: sic inf. de cler. egro. pastoralis. §. pe. Alibi dicitur quolibet modo. 50. dist. de his clericis. & dicit Arch. ꝙ est distributiuum modorum.

[Gl. seq. primo docet reprobatam opinionẽ: secundo ponit aliam opinionẽ, quam reprobat.]

q ¶Collatio.] Nota ex hoc, & superiorib. reprobatam opin. illorum, qui dicebant, supra eo. quia pp. in princ. ꝙ decre. illa in mulieribus locum non habebat, quibus licebat ignorare iura. ff. de iur. & fac. igno. l. regula. Et per hanc literam; quę dicit, collationem zeli & meriti in huiusmodi electionibus non habere locum; dicunt quidam, quod Monialis eligens scienter indignam, non est priuata potestate eligendi, quasi priuatio ex collatione procedat. Sed certum est, ꝙ tempore decr. supra eod. cum in cunctis: in electionibus non erat necesse collationes fieri: quia adhuc non emanauerat decr. quia propter: & tñ tunc sine collationibus eligentes indignos, erant priuati potestate eligendi: ergo bene infertur, quod ex collationibus priuatio non procedit. sed ex electione, vt sup. eo. tit. perpetuo: nam vt ibi dicitur: etiam si post collationem non sequatur electio, non habet locum poena.

r ¶ Cæterum.] tertia pars.

† Intellige sicut vulgus respectu totius: secũdũ Docto. & sic est hic text. s Bart. in l. interdum. ff. de hær. inst. dicentem, ꝙ iura loquentia de duab. partib. intelliguntur respectu duodecimæ partis Pet. & Domi. Font.

† al. ita; sup obiectis partis alterius si quæ, &c.

Electus in certis casib[9] põt administrare ante confirmationem.

Quintus ... electio est ...ncors non ...aptatur vt ...tet in prin ...huius par ...Io. And.

3 Not. ꝙ ap- plone maioris partis nõ uenit · dimidia: de quo per glos. in uerbo, aliqua, clem. 1. de fo. comp. sed · sub minori partebena cõprehenderetur dimĩdia. l. domũ. ff. de ꝯhen. empt. Fon.

Moniales eligentes scienter indignã, an sint priuatæ eligendi potestate.

[Glo.

mam compromissi [a] fuerit in electione processum, & electæ pars aliqua se opponat; Si minor, [b] ipsius (vt in forma [c] scrutinij statuitur [d]) confirmetur [e] electio, & eidem benedictio [f] impendatur, partis eiusdem [g] contradictione, vel exceptione, aut appellatione qualibet non obstante; [h] sed per hoc denunciandi, vel accusandi eam postmodum sibi via minime sit præclusa: [i] Si maior eius (donec de obiectis † & alijs, vt in eadē forma, scrutinij præmittitur, [k] fuerit inquisitum) confirmatio vel infirmatio differatur: [l] sed interim, [m] (vt prędicitur) [n] libere administret: nisi forsan pars opponentium extiterit duplo maior: tunc enim ad ministrare ipsam nolumus, sed litis euentum [o] potius expectare. [p]

¶ *Si ab opponentibus in casib. præmissis appellatur, constitutio, vt circa, seruabitur, sed Moniales ad sedem Apostolicam personaliter non ueniens, sed procuratores secundum constitutionem, cupientes, mittent hoc dicit. Io. Andr.*

¶ Porro [q] si in huiusmodi electionū negotiis contigerit (in illis dumtaxat casibus, in quibus oppositiones iuxta præmissa [r] fuerint admittendæ) ad sedē Apostolicā [s] appellari: appellantes formā [t] constitutionis felicis recordatiōis Gregorii Papæ prædecessoris nostri, editæ in con-

Electio monialium an possit fieri secundū formam c. cum dilectus. de elect. s̄. in antiq.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]
a ¶ Compromissi.] quid si procedatur per formam. s̄. eo. cum dilectus; & ca. cum expediat, habebit ne locum quod hic dicitur: uel au quod dicitur in superiori proxima parte? Credo, ꝙ locum habebit particula huius decret. quia forma illa potius compromissi est q̄ scrutinij, ut probatur per ipsam decret. cū expediat. & dico q̄d illa forma non est forma per se: sed est quædā species formæ compromissi. Quod hoc sit verum: probatur ex eo, quod omnes aliæ formæ sublatæ erant per decret. quia propter. Si ergo illa fuisset per se forma, necessario esset concludere illā fuisse sublatam, sed non fuit; quia species est formæ compromissi: vt dixi. [1] sicut & compromittitur ad aliā certam metā sup. eo. cum in veteri, in ant. & facit j̄. c. proxi. §. porro. & hoc probat tex. ipsius decre. cum expediat, ibi, in electionibus compromitti. Io. Andr.

1 Ex hac gl. notandum post Dn̄icū, ꝙ actus mixtus denominandus est ab illo simplici, quem magis intendit agens.

† al. obiectibus.

[Glo. seq. qōnem soluit alternatiue.]
b ¶ Si minor.] satis credo, ut dixi in proxima parte: idem de media: & secundum hoc dicamus minorem partē illā, quæ maior non est: uel necessaria esset in hoc puncto declaratio, vel standum antiquo iuri.
c ¶ Vt in forma.] j̄. exponit ibi, partis eiusdem, &c.
d ¶ Statuitur.] scilicet quando a principio, uel per accessum electa est a duplo maiori parte. sup. eod. §. sane. & §. sequen.

[Gl. seq. reci. per q. & soluit.]
e ¶ Confirmetur.] aduerte, quia in isto casu, & in casu sup. eo. §. sane. & §. seq. non credo, ꝙ ante confirmationem administrare possit. Et est mirabile: quia si est electo a duplo maiori parte: ergo a maiori. ergo. vr̄. ꝙ ante confirmationē administrare possit. s̄. eo. §. si vero. Itē si minor pars se opponit: multo fortius vr̄, ꝙ administrare possit, q̄ qn̄ se maior pars opponit, ut j̄. sequitur. Sed non mireris, quia in istis casibus non differtur confirmatio propter obiecta, & ideo nō administrabit ante confirmationē; sed in illis differtur: & ideo ante confirmationem administrabit iuris permissione: & ꝙ hoc sit uerum, probo; quia ꝙ electus ante confirmationem administret, est contra iura. sup. eod. qualiter. & c. nosti, in antiq. a quo iure antiquo dico non recedendum, nisi in quantum permissum inueniam; in alijs ius antiquū seruabo. ut in fi. c. ad hoc. sup. de transla. c. ult. ad maiorem transire permittitur, sed non ad parem.
ADDITIO. Vide quod ibi dixi super glo. 4. Io. And.
f ¶ Benedictio.] si abbatissa fuerit sup. eo. §. sane. in fi.
g ¶ Eiusdem.] s. minoris numero.
h ¶ Non obstante.] expone, ut sup.
i ¶ Præclusa.] sup. eo. §. uerum.
k ¶ Præmittitur.] sup. eod. §. si uero. s. fine strepitu. & figura iudicij.
l ¶ Differatur.] hæc est ergo ratio quare administrat, vt sup. dixi. Ioan. Andr.
m ¶ Interim.] nota pro his quæ sup. dixi.
n ¶ Prædicitur.] in dicto §. si uero. s. ꝙ bona non alienet, nec aliquam in Monialem recipiat quoquo modo.
o ¶ Litis euentum.] qui dubius est. ff. de pecul. quod debetur.

[Gl. seq. facit duas æquiparationes; & soluit, quare tertio casu etiam non fit æquiparatio.]
p ¶ Expectare.] No. ꝙ electio facta per formā scrutinij a duplo maiori parte, & electio facta per formam compromissi, cui minor pars conuentus se opponit, sunt paria quia in eis statim fit confirmatio, contradictione partis alterius, uel exceptione, vel appellatione non obstante & post possessionem adeptā vtrobiq; admittit̄ accusatio, uel denunciatio. Itē electio facta a maiori parte per formā scrutinij: & facta per cōpromissum, cui maior pars se opponit, sunt paria: quia vtrobiq; differtur confirmatio: & interim administrat exceptis q̄busdam casibus: sed electio facta per formā scrutinij a minori parte conuentus, & facta per formam compromissi, cui duplo maior pars conuentus se opponit, non sunt paria: quia prima non valet ipso iure: nec ratificatur per consensum: secunda posset valere. Etiam si omnes dissentirent. supra capit. causam. sed non administrat electus: sed litis euentum expectat. Si quæratur quare ius diuersum in forma scrutinij, & forma compromissi: satis patet per se solutio: quia in secundo casu omnes consensisse uidentur: eo quod compromiserunt. s̄. eo. in ant. in causis. ver. propter quod. quod nō est in primo. per formam, n. compromissi ēt vno, cōtradicente procedi non potuit. s̄. eo. in ant. quia propter. Aequa igitur fuit ratio in eis diuersum ius statuens.

Electio per viā scrutinij, & electio p uiam cōpromissi q̄nque parificantur.

q ¶ Porro.] quarta pars.
r ¶ Præmissa.] quia non in electione, quæ per formam scrutinij a principio, uel per accessum facta reperitur a duabus partibus: nec in electione quæ facta fuit per formam compromissi, cui minor pars se opponit.

[Glo. seq. arg. pro opi. & respondet.]
s ¶ Ad sedem Apostolicam.] No. arg. pro opinione Guli. Duran. ꝙ decr. vt circa. non habeat locum: nisi in appellationib. interpositis ad Papam. Sed contrarium dixi sequendo Gar. in prædicta decr. ut circa. s. ꝙ in omnibus appellationibus locum habeat: & dico ꝙ decret. ista hic respicit cap. sequens. quod loquitur de decr. cupientes. quæ locum non habet, nisi in appelationibus ad Papam interpositis.
t ¶ Formam.] s. quod exprimat omnia & singula, quæ in formam uel personam intendunt obijcere: & singulariter & clare. sup. eod. procurator. & quod iuret secundum formam ibi contentam. Et est pœna quod super non expressis non audiantur, nisi ex certa causa, vt ibi patet.

a ¶ Lug-

cilio Lugdunensi [b] diligentius seruare reneantur.

¶ Sed cum eas [b] propter sexus verecundiam, [c] † suæque conditionis statum, [d] non deceat, [e] nec † ipsis expediat [f] publico cętui demonstrari; aut extra sua monasteria euagari, [g] nolumus quod electę vel etiam eligentes, aut appellantes, seu hæ, contra quas appellatum [h] fuerit, ad eandem sedem personaliter [i] veniant quoquo modo. Sed procuratores sufficienter instructos, [k] iuxta constitutionem [l] piæ memoriæ Nicolai Papæ Tertij; prædecessoris nostri, ad sedem ipsam transmittant: per eos electionum, ac appellationum, & postulationum suarum prosecuturæ negotia, prout iustitia suadebit; pęnam [m] in dicta constitutione contentam ipso iure, si hoc non fecerint, [n] incursuræ.

¶ Ponentes vel nutrientes discordiā in electione Monialium, ipso iure sunt excōmunicati, h.d. Ioan. And.

¶ Postremo [o] † hi, [p] quos ad dirigendas in huiusmodi electionibus Moniales easdem deinceps [q] contigerit euocari, ab his prorsus abstineant, per quæ inter eas super faciendas ipsis electionibus oriri possit discordia, vel exorta nutriri: [r] alias eo ipso excommunicationis sententiæ se nouerint [s] subiacere.

¶ Hæc constitutio locum habet in Monialibus regulariter viuentibus, et in canonicis secularibus; hoc excepto, quod non debeant nisi professæ elegere vel eligi, quod non potest sibi vendicare locum in canonicis sæcularibus; per hoc tamē Papa non approbat statum dictarum canonicarum sæcularium, h.d. Ioan. And.

¶ Supradicta [t] siquidem nedum in monasterijs, in quibus sunt Moniales viuentes sub aliqua de religionibus approbatis: [y] † sed etiam in illis, vbi sunt iuxta quarundam prouinciarum [x] consuetudinem mulieres, quæ nec proprijs renunciant, nec professionem faciunt regularem, sed viuunt vt in sæcularibus ecclesijs canonici sęculares, volumus per omnia obseruari; eo, quod supra [y] dicitur, dumtaxat excepto; vt non eligantur, nec eligant non professæ: cum in ipsis hoc locum sibi nequeat [z] vendicare: per hoc tamen eorum statum, ordinem, seu regulam nolumus nec intendimus approbare.

¶ Iura de virorū electionibus tractantia p̄ hoc capitulum non sunt mutata, h.d.

¶ Ad hæc [a] licet præmissa, quæ in multis [b] a iure communi discrepare noscuntur, necesse est, quod eligantur, & eligant non professæ.

a ¶ Lugdunensi.] vt sup.eo.vt circa. Ioan. And.
[Glos. seq. dicit vnde sumpta fuerit pars illa.
b ¶ Sed cum eas. §. iste tractus fuit ex glos. Gar. posita sup.eo.cupiētes.circa prin. super verbo, regularium. vbi dicebat Gar. ꝙ satis credebat de mente conditoris non fuisse, ꝙ femine irēt ad curiam: videbatur tamē per verba, quòd ire tenerentur: quia in masculino genere cōprehenditur femininum. ff. de leg. 2. si ita scriptum fit 17. q. 4. si quis suadente, coniuncto cum decr. sup. de sent. excō. mulieres. Item per iura antiqua in abbatissā electa, personaliter suam electionē prosequi poterat. sup. de rescr. in antiq. cum dilecta. & quod fuerit illa mens conditoris, probatur per decre. sup. de sent. excō. de Monialib. 18. q. 2. perniciosam, & de cohabi. cle. per totum, de sta. mo. ca. vlt. §. fi.
c ¶ Verecundiam.] nota meliorem conditionem mulierum. ad idem infr. de iud. mulieres. In quibusdā uero deterior est, quod dic vt supra. de pæn. & remi. cap. noua quædam.
d ¶ Statum.] regularem scilicet: & sic duo concurrunt.
e ¶ Deceat.] secūdum honestatem.
f ¶ Expediat.] secundum vtilitatem. sup. de voto, & vot. red. magnæ.
g ¶ Euagari.] infr. de statu. reg. c. vnico & concor. C. de ijs qui ve. æta. impetr. l. 2.
h ¶ Appellatū.] quæ venire tenebantur secundum formam decre. cupientes.
i ¶ Personaliter.] in hoc ergo solo, scilicet in personali aduentu locum non habet decret. cupientes. alias vero bene.
k ¶ Sufficienter.] scilicet cum omnibus actis, iuribus & munimentis ad causam spectantibus. supr. eod. titu. in decret. cupientes. §. quod si per viginti.
l ¶ Constitutionem.] sup. eo. cupientes.
m ¶ Pœnam.] s. quod electę si infra tempus debitum procuratorem non m[i]s[er]int, sint priuatę oī iure sibi per electionem quæsito: si autē miserint, sed non cum actis, iuribus, & munimentis sufficienter instructum; pro illis exhibendis alibi, quam apud sedem Apostolicam, nisi ex iusta causa, dilationem aliquam non habebunt: Eligentes, appellantes, vel opponentes quo ad se a totali sunt exclusæ prosecutione processus: ita quod per hoc electis nullum pręiudicium generetur. Hæc & alia habes in prædicta decret. cupientes.
n ¶ Hoc non fecerint.] scilicet procuratorē non miserint: vel non sufficienter instructum.
o ¶ Postremo.] quinta pars.
p ¶ Hi.] puta religiosi uiri. 63. dist. obeuntibus, vel consiliarij, uel discreti uiri ad hoc uocati. Et quod dicit hi, dic vel hæ: quia si religiosas, uel discretas mulieres ad hoc uocarent, ipsæ tenentur hac constitutione, & facit quod dixi supra. §. proxi. supra eodem titu. generali.
q ¶ Deinceps.] respicit enim futura.
r ¶ Nutriti.] not. ista duo paria esse, ad idem de priuile. cum & plantare, in principio.
s ¶ Subiacere.] nota nouū casum: in quo quis excommunicatus est ipso iure, & credo quòd episcopitales possunt absoluere cum Papa sibi non reseruauerit absolutionem supra de sen. excom. nuper & adde quod dixi supra eodem tit. sciant cuncti. Ioan. And.
t ¶ Supradicta.] hic est sexta pars.
u ¶ Approbatis.] infr. de relig. dom. regionum.
x ¶ Prouinciarum.] ut in Theutonia & uide quod notat. Io. And. 12. quæstio. vlt. cap. ulti. & Ber. supra de maio. & obedien. dilecta. in gloss. penult.
y ¶ Supra dicitur.] scilicet in prima parte capituli.
z ¶ Nequeat.] propter facti impossibilitatem: cum nō profiteantur, necesse est, quod eligantur, & eligant non professæ.
a ¶ Ad hæc.] septima & ultima pars.
b ¶ In multis.] ut in electione confirmanda, exceptione aliqua nō obstante, in administrādo ante cōfirmationē

ita

† De effectu verecundiæ uide hic per Ancha.

† In quodā manuscripto [...]a: nec expediat, ipsis publicis demōstrari specta[...]alis: aut [...]c.

[...] de Cōci. [...] supra [...]um in [...]cap.

Mulier seminans discordiā inter Moniales super electione facienda excōmunicationem incurrit.

† al. ita: sed & in illis ēt, ubi, &c.

in recedendo a consensu post publicatum scrutinium, & secutam electionem: & in multis alijs.

ADDITIO. Dic plenius quòd specialia huius constitutionis sunt decem: Primum de ætate illius, quæ in prælatam eligitur. Secundum, quòd appellatio duobus casibus nõ deuoluit, nec impedit officium cõfirmatoris. Tertium, quòd post electionẽ accedunt eligẽtes ad electã ab alijs. Quartum, quòd duob. casibus exceptio vel contradictio non recipitur: & post possessionẽ admittitur actio. In hoc vide, quòd dixi in hoc præsenti. c. §. verum. super vlti. gloss.

Quintum, quod in duobus casibus proceditur sine strepitu & figura iudicij: sed hoc hodie in alijs electionibus commune per Clem. dispendiosam. de iu. Sextum, quod ante confirmationem electa in duobus casibus administrat cum certa moderatione. Septimum, quod electio per minorem partem numero facta ex fictione aliqua, valere nõ potest. Sed hoc cõe religiosis non Mendicantibus sup. eod. titu. & li. quorundam. §. circa. Sed in hoc posset esse strictior specialitas: quia cum in religiosis Mendicantibus maribus non habeat locum ille. §. circa, vt ibi dixi in prima gl. haberet tamen in feminis locũ iste. §. si qua. Octauum, quod non fit collatio zeli, & numeri. Nonum, ꝙ quo ad personalem cõparitionem nõ arctat decret, cupientes. electas eligentes vel opponentes. Decimum de pœna vocatorum ad instruendum, qui discordiam seminant vel nutriunt. Et per prædicta coniuncta textui, videre potes, quomodo in aliquibus est deterior, & in aliquibus melior, & in alijs æqualis conditio marium & feminarum, de quo satis in Spe. de proc. §. 1. ver. addenda sunt hæc. Ioan. And.

† In manuscriptis ita, ex certis causis & rationabilib. &c.

† al. existit.

† al. maneant.

a ¶ Extitit.] alias existit.

b ¶ Firmitate.] quod fauorabile & expediens est. supra eod. tit. cum expediat.

PRouida.] Primo ponit ius antiquum: Secundo ipsius transgressionem: ibi, Verum. Tertio prouisionem pœnalem. ibi, Nos. Ioan. And.

¶ Pro intellectu huius c. præsupponendum est quòd hr̃ in c. quamuis, sup. eo. isto volumine, videlicet, ꝙ si in cã electionis fuerit appellatum ad Papã, potest appellans renunciare suæ appellationi, & valet renunciatio: dum tamen renunciet sine prauitate simoniaca. Insuper dicitur, quod si appellans recesserit ab appellatione sua, antequam superior immediatus confirmet electionem: ipse debet primo inquirere, an fuerit recessum ab appellatione cum prauitate simoniaca.

CASVS. Dicitur inter cetera in d. cap. quamuis, quod superior ad quem pertinet confirmatio electionis, a qua fuit appellatum ad Papam: si appellans recessit ab appellatione sua, debet superior inquirere, an fuerit recessum ab appellatione sine prauitate simoniaca: Ponamus, quod superior cõfirmat electionem sine tali inquisitione, an valeat consecratio postea secuta? Respondet quod nõ: immo talis ordo est substãtialis ipsius cofirmationis, uidelicet qa requiritur, quod præmittatur illa inquisitio. Sed vtrum cõfirmans puniatur, eo quod confirmauit & consecrauit nõ pręmissa tali inquisitione? Dicit quòd sic: nam si cõfirmauit & consecrauit, est suspẽsus per annum continuum a confirmatione & consecratione episcoporum suorum suffraganeorũ. [Verum cum nõnulli.] Hucusque ponitur tenor illius ca. quamuis, nunc ponitur prouisio & constitutio super inquisitione puniantur. Et sic quis punitur in eo ĩ quo deliquit. Hel. Reg.

tur, circa electiones in quibuslibet mulierum monasteriis faciendas † ex certis causis rõnabilib. specialiter duxerimus statuenda: Intentionis tamen nostræ nequaquã extitit, † [a] per illa quo ad electiones ĩ aliis virorũ monasteriis, vel quibusuis ecclesiis celebrandas, aliquid immutetur: sed iura pręcedentia in sua omnino remaneãt † firmitate. [b]

¶ Idem.

¶ Si ordinarius post recessum appellationis interiectæ ad curiam, in causis electionũ Episcopatuum, nõ inquisito an prauitas interuenerit, procedit, confirmat, vel consecrat, prædicta non tenent, & ipse ab episcoporum cõfirmatione & consecratione suspensus est per annum. Dominicus.

CAP. XLIV.

PRouida consideratione generale Concilium Lugdunen. [c] concessit, [d] vt ab appellationibus in iudicio, vel extra iudicium, [e] ad sedem [f] Apostolicam in electionum Episcoporum, & eorum superiorum [g] negotiis interiectis, per quas ad sedem ipsam, eadem negotia deferuntur: [h] partes [i] (nulla interueniente prauitate) recedere valeant, antequam ipsi sedi Apostolicæ † appellationes eædẽ fuerint præsentatæ: sed inferiores iudices, quorũ est (appellatione cessante) negotiorum cognitio eorundem: si † in hoc prauitas intercesserit, ante omnia diligenter inquirant: & si eã intercessisse repererint, se non intromittant vllatenus de eisdem: sed præfigant ipsis partibus peremptorium terminum cõpetentem, quo cum actis & munimentis suis Apostolico se conspectui repræsentent.

¶ Verum; [k] cum nonnulli concessione huiusmodi abutentes, [l] † suam (inquisitione [m] præfata omissa) cognitionem in eisdem negotiis [n] interponant; ad confirmandas electiones, & consecrandos electos

† Dictio, Apostolicæ, deest in antiquis Codicibus.

† al. ita: an in hoc, &c.

† Not. quò vbi iudici... tur iurisdictio sub ce... ta forma ... xercenda ... procedit il... forma om... sa, non va... processus, de gloss. Cle. 1. de... re patr.

c ¶ Lugdunen.] sup. eo. titu. quamuis. Io. And.

d ¶ Concessit.] quia id prius per Alexan. prohibitum fuerat, vt ibi dixi.

e ¶ Extra iudicium.] latior est ergo ista decre. & illa supra eo. tit. quamuis, quam illa sup. eo. tit. vt circa. quæ locum habet solum in appellationibus extra iudicium interpositis. sup eo. tit. constitutio.

f ¶ Ad sedem Apostolicam.] in alijs secus, cum cautum non reperiatur.

g ¶ Superiorum.] archiepiscoporum, patriarcharum, & primatuum.

h ¶ Deferuntur.] nam frustratorie non deferuntur, supra eo. quamuis licet olim secus, vt ibi.

i ¶ Partes.] ergo altera pars tantum hoc nõ posset, quod dic vt dixi sup. eo. quamuis, & sequentia expone etiam, vt ibi exposui.

k ¶ Verum.) secunda pars.

l ¶ Abutentes.) & sic priuilegium vel concessionem amittere debuerunt, vt supr. de priuile. tuarum. de sent. excom. cum illorum. & c. contingit. 11. qu. 3. priuilegiũ. cum sim.

m ¶ Inquisitione.] s. an in illo recessu interuenerit prauitas nec ne.

n ¶ Negotijs.) scilicet episcoporum electione, & suorũ superiorum.

a ¶ Ex-

a ¶ Expressius.] hoc dicit ex eo, quia satis erant nulla, quæ per illos fiebant per ipsam decret. quamuis, quia satis est legislatorem aliquid prohibuisse, & si non adijciat, quod contra factum fuerit, non valere, C. de leg. non dubium, & expressius etiam propter penam, quam addit.

ADDITIO. Vnde dicit Ioan. Mon. quod licet infra dicatur, de cetero, tamen ante hoc c. ita fuerat diffinitum, vt hic dr̄ in facto Ciuitatē. Io. And.

Cōfirmatio præcedit con secrationē.

b ¶ Consecrationes.] consecrationem enim præcedere debet confirmatio: alias non valet consecratio. s. de dol. & contu. cū olim D. hic autē confirmatio non p̄cessit, quia idem est non esse, ꝙ nullum esse. sup. de transl. inter corporalia. patet ergo, ꝙ non tenuit consecratio.

[Glos. seq. primo soluit vnū dubiū: secundo quærit arg. p, & contrarium soluit.

Vide l. 1. ff. de diu. in pr. & Barr. in l. ... stor ait. §. noeq; interdictū. ff. de no. ope. nūc.

temere procedendo: Nos super hoc expressius a prouidere volentes, confirmationes, & consecrationes [b] huiusmodi, & quoscunque [e] p̄cessus alios, quos inquisitione præmissa non habita, contigerit de cetero in talibus negotijs attentari: decernimus, nullius penitus existere firmitatis: [c] & confirmantes, & consecrantes eosdem (vt in eo, in quo [d] peccauerint, puniantur [e] †) ab episcoporum confirmatione, ac consecratione, per annum continuum [f] ipso iure fore suspensos. [g]

¶ Idem.

¶ Si Papa sibi prouisionem ecclesiæ cathedralis reseruauit, inhibuit, et decreuit: non est vitiata electio, quæ præcesserat, omnia tamen quæ reseruationem sequuntur, carent effectu. Io. And.

CAP. XLV.

SI eo tp̄e, [h] quo prouisionem † alicuius ecclesiæ cathedralis, [i] ex quauis cā, [k] dispositioni, seu ordina-

Consecratio nulla non vitiat electionē prius factam.

c ¶ Firmitatis.] electio tamen propter hoc non vitiatur, sed de nouo petetur confirmatio coram Papa: non coram illo, qui prius confirmauerat, quia suspensus est per annum continuum a confirmationibus episcoporū, vt sequitur, & sup. eod. tit. si confirmationem, quam explicare potes per istam: vt ibi dixi, sed si reperietur electio canonica, de nouo confirmabitur, vt supra dixi: Sed nunquid de nouo consecrabitur? Et videtur, quod sic, per istam litteram: Credo, quod cum character impressus fuerit animæ ad instar episcopi ordinantis, quem ordinare non poterat, puta non suum subditum, verus episcopalis ordo collatus fuerit, sed non eius executio, & sic intelligam consecrationem esse nullius firmitatis quo ad executionem, ad idem 9. quæst. 1. ca. 1. & c. ordinationes, & q. 2. c. 1. & c. episcopum. sup. de temp. ord. quod translationem, secundum hoc ergo illius ordinis sibi tradetur executio. facit quod not. de renun. post translationem. ad fi.

An in ordine epāli imprimatur character tradunt late doct. theol. 4. sent. dis. 4. adde Tur c. in c. cleros 21. d. & ī ep̄s 23. dis.

[Gl. seq. soluit dubium.]

d ¶ In quo.] propter hoc dico ꝙ si solum confirmauit, a confirmatione tantum suspensus est, si consecrauit, & confirmauit, suspensus erit ab vtraque.

ADDITIO. Si vero neutrum facit, licet processerit, a neutro sit suspensus. Io. Andr.

e ¶ Puniantur.] supra de temp. ord. litteras cum si. Ioan. Andr.

[Gl. seq. soluit dubium.]

f ¶ Annum continuum.] credo, ꝙ a die confirmationis incipiet annus suspensionis a confirmatione, a die consecrationis annus suspensionis a consecrationibus.

ADDITIO. Archidiaconus cautius loquitur, qui dicit ab hora, alleg. supra de appell. super eo. 2. vide quod dicam inf. de præbend. statutum super. glosa, est ergo. Io. Andr.

g ¶ Suspensos.] repete. decernimus, quod est supra.

SI eo tempore.] Fraudulenta renunciatio spectādi nocet hoc dicit. Duo facit. Primo format casum dubiū, quem secundo soluit, ibi Præsenti. Io. And.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauiensi, canonici conuenientes in unum super electione futuri Prælati, quendam Titium elegerunt, Papa putans adhuc ecclesiam vacare, reseruauit ecclesiam Pictauiensem, suæ prouisioni pro illa vice, & inhibuit canonicis cum decreto irritante, ne ipsi procederent ad electionem; Vtrū per istā reseruationem retractetur electio prius facta? Respōdet quod non: Sed si electus adiuit superiorem immediatum: & consecutus est confirmationem suæ electionis: an teneat confirmatio? Dicit, quod non: nam, licet electio non sit nulla, tamen omnia quæ sequuntur illam reseruationē, sunt nulla ipso iure: Ideo si electus velit habere confirmationē, & consecrationē: opus est, ꝙ adeat Apostolicā sedem pro habenda cōfirmatione, & consecratione.

[Prima glossa ponit summā, quid causam dedit, & quid declaret.]

h ¶ Si eo tempore.] Si Papa sibi prouisionē ecclesiæ cathedralis reseruauit, inhibuit, & decreuit: non est vitiata electio, quę præcesserat: omnia tamen, quæ reseruationē sequuntur, carent effectu. causam dedit huic decre. quia vacante ecclesia Bonon. per mortem bonę memoriæ domini Octauiani ipsius ecclesiæ episcopi, infra biduum canonici de reseruatione timentes, elegerunt bonæ memoriæ Dominum Sclatam 2 fratrem suū, postmodum Papa Bonifacius audiens de morte. Q reseruauit, inhibuit, & decreuit, post triduum audiuit de electione facta de domino Sclata prædicto, satis gratum habuit, sed ab adstantibus iurisperitis quæsiuit, an ad ipsum, an ad archiepiscopum ipsius electionis spectaret confirmatio, quod hic determinat, & determinatur per hanc decretalem quæ not. sup. eod. in antiq. innouit in fi. Io. Andr. [& uide, quod dixi super glossa penult.]

† Not. ꝙ uerbū prouisionē inducit totalē prouisionē ecclesiæ, & sic electionē, & confirmationē, uide gl. in cle. si. e. ti. Dom.

2 all. Sclatā.

[Glossa sequens quærit, arguit pro, & contra, & soluit.]

i ¶ Cathedralis.] Quid de inferioribus? Videtur, quod in eis locum non habeat, quia si de eis voluisset intelligi, illud expressisset. supra de decimis, ad audientiam, & ad hoc faciunt omnia argumenta, quæ inducuntur a verbis; Contra uidetur, quod idem sit in alijs, cum eadem sit in eis ratio, ergo idem ius, & est simile, quod dixi supra eodem titulo, ex eo, quod satis potest dici, quod esset standum litteræ, vt in cathedralibus tantum locum habeat decret. nec est verum quod sit eadem ratio, quia causæ episcopatuum sunt merito connumerandæ maioribus causis supra eodem quamuis. in principio, quod non est in aliis, & ideo licet iurisdictio papę sit pręuenta, tamen propter maioritatem suam deferuntur ad Papam, in inferioribus vero, quę non sic connumerantur, maioribus sufficiet pręuentio, 3 vnde ex quo præcesserat electio reseruationem, poterit quicquid faciendum imminet per ordinarium expediti, alias graue esset quod propter reseruationem, quę electionem alicuius beneficiati sequitur, necesse esset pro confirmatione Papam adire, nec hic æquiparabo regulares cathedralibus, sicut nec supra eodem libro quamquam. licet æquiparentur supra eodem, si postquam. vnde si post confirmationem abbatis fiet reseruatio ante benedictionem, benedicet ordinarius, hæc uera, nisi Papa aliud in reseruatione iussisset, & sic non habilitabo verba, nec recedam a littera.

Reseruatio dignitatis īferioris ab ep̄o, interueniens post electionē, an afficiat ea, q̄ sunt ipsius electionis cōsecutiua.

3 Ita exp̄sse dicit Phi. Fō.

k ¶ Ex quauis causa.) ex sola etiam uoluntate, sibi .n. sola voluntas est pro ratione, de conces. præb. proposuit. cum suis concord.

a ¶ Referuamus.] has referuationes legati etiam de latere facere non poffent. ĩ. de offic. delegat. deliberatione. in princ.

[Gl. feq. quærit, & foluit.]

b ¶ Prouifionem.] puta faciendam ex iure deuoluto. fup. eod. quamquam. Nunquid fola referuatio fine inhibitione fufficeret? Credo quod non ad caffationem, fup. de præb. dilectus. puniendi tamen effent qui elegerunt, poftq̃ referuationem fciuerant effe factam, vt ibi. & ĩ. de concef. p̄b. fi foli, per q̃ decr. vĩ, ꝙ inhibitio bene fufficiat fine decreto; hoc verũm ad caffandum ea quæ fcienter poft inhibitionē funt facta: fed ad hoc, vt ab ignorantia facta vitientur neceffarium videtur decretum, vt hic.

ADDITIO. Non fto præcife huic dicto. f. quod fola referuatio fine inhibitione fufficiat ad caffationem; nec credo, quod curia illud reciperet, vt referuatio aliquid operetur, facit quod not. inf. de concefs. præbend. fi capitulo. in 3. gl. Si tñ bene ponderatur illa decr. facit pro glo. fcilicet, quod faltem ante tempus fcientiæ referuatio nō afficiat: nam datio executoris ad prouidendum, fatis videtur habere vim referuationis, nec tamen fine decreto, afficit ante præfentationem vt ibi, & fup. eod. lib. de refcript. tibi qui, & plus afficere debet cum quæritur de iure alterius, pro quo Papa fcribit, quam ex nuda referuatione, in qua ius non eft alteri acquifitum. inf. de præbend. dudum. facit pro gl. ftylus curię femper fubmittens hanc claufulam. cum de referuatione fit fermo, & decr. ĩ. de præb. fi beneficia. in prin. Io. And.

Referuatio fola fine decret. an afficiat ignorantes.

tioni fedis Apoftolicę referuamus,[a] inhibentes, ne ad electionem vel prouifionem[b] faciendam in ea quomodolibet ꝓcedatur, & decernentes fi fecus fuper hoc a quoquam fcienter uel ignoranter[c] attentatum extiterit, irritum & inane: iam[d] ad electionē forfitan fit proceffum in ipfa: Pręfenti conftitutione fancimus quod licet referuatio, inhibitio, & decretũ[e] huiufmodi non afficiant electionem uel alia,[f] quę p̄cedunt: afficiunt† tamē, vt effectu[g] careant ea, quę poftmodũ[k] fubfequũtur.

† al. afficiā

¶ Idem.

Abfens plures procuratores ad actum electionis dare poteft infolidum, & non aliter, & in altero admittēdo ponit tres gradus, hoc dicit vfque ad §. porro. Dominicus.

CAP. XLVI.

SI

c ¶ Ignoranter.] nota, quod decr. ignorantes afficit, fed notare potes contrarium: fi enim ignoranter afficeret, quare hic additum fuiffet, vel ignoranter, fuperflua fecundum hoc videretur hæc littera. In decreto Papæ dicimus, quod ignorantes afficit. inf. de concef. præbend. quia cunctis.

[Gloff. feq. quærit, & foluit.]

Referuatio, & electio fi fiant eodem die, quæ illarum fit potior.

d ¶ Iam.] f. ante tempus, quo facta fuerit referuatio. Quid fi eadem die facta fuerit referuatio, & electio? Dico, quod fi pōt apparere quæ primo: puta per inftrumēta electionis, & referuationis, puta fi in eis dicatur de die & hora, vel per teftes, qui prędictis interfuerunt hic nullum dubium, fi autem hoc nullo modo poteft apparere, dico negotium ad Papam deferendum, ut fua uoluntate determinet, per decr. fup. de refcr. c. pen. e. lib. cum enim hic de iure Papæ quæratur, quod dubium eft, non poterit inferior ipfo ratificare: & hoc cum referuauit tantũ, fed fi referuaffet, & contuliffet, præfertur datus a Papa in eo cafu. inf. de præb. fi a fede. Io. Andr.

e ¶ Et decretum.] nota copulatiue, & non disiunctiue ponuntur, & facit pro his, quæ fupra dixi.

f ¶ Vel alia.] fi ergo confirmatio, & confecratio pręceffiffent decretum, effet electi negotium expeditum: Si autē fola electio, confirmatio, & confecratio pertinebit ad Papam: Si autem præcedat electio, & confirmatio, tunc fola confecratio ad ipfum pertinebit.

ADDITIO. Cum enim ante confecrationem non fit prouifum ecclefiæ de transl. c. 2. Papa referuando prouifionem confecrationem referuaffe videtur, fecundum Arch. Io. And.

g ¶ Effectu careant.] fi ergo ante referuationē electus & poft referuationem confirmatus fuerit, non valet confirmatio, etiam ab ignorantibus exhibita, & recepta Electio tamen propter vitiofam confirmationē non vitiatur ĩ. eo. tit. fi confirmationem quam per hanc exemplificare potes, & adde qđ dixi. ĩ. eo. c. prox.

[Glff. feq. colligit argumentum.

h ¶ Poftmodum.] f. poft referuationem, inhibitionem, & decretum: Et argue ex hac decr. quod fi Papa prouidit alicui de epatu, alius quam Papa fine eius mandato illum non poterit confecrare. ar. ad idem; ĩ. de acc. meminimus.

ADDITIO. Nifi aliud habeat confuetudo, vbi dixi per decr. fup. eo. in antiq. nihil eft ad fin. Io. And.

Cafus litt... ralis Dom... ni Heliæ.

SI quis iufto.] CASVS. Dr in cap. quia propter. e. tit. in antiq. quod fi quis ex canonicis ecclefiæ vacantis fit abfens, non poteft comparere in die affignationis pro electione facienda: poteft unum ex canonicis conftituere nomine, & uice abfentis; Sed ponamus, quod ifte abfens plures procuratores vult conftituere, an poffit? Refpondet quod fic: dum tamen iftos plures procuratores conftituat in folidum; quia fi illos conftitueret fimpliciter, ipfi cōftituti poffent variare, & eligere plures perfonas. Sed quæritur, utrum omnes ifti conftituti in folidum admittentur, vel fit tantum vnus admittendus: & quis debeat præferri? Rñdet propter rationem prædictam: ne ipfi conftituti poffint eligere diuerfas perfonas noĩe eiufdem, non funt plures admittendi, fed erit melior conditio primitus occupantis. Sed ponamus, ꝙ oēs conftituti fe fimul præfentant, quis erit p̄ferendus? Rñdet quod erit in optione capituli quē uelit admittere, & ille, quem admitteret capitulũ pręferretur aliis. Sed quid una pars capituli vult admittere vnum, alia pars aliũ, & funt in æquali numero: quæritur quis fit præferendus? Rñdet, ꝙ ille qui primo eft noĩatus in procuratorio. Sed ponamus, ꝙ aliquis abfens conftituit plures procuratores fimpliciter: utrũ aliquis admittatur ad eligendũ pro abfente? Rñdet ꝙ nullus debet admitti, quia nullus habet mandatum in folidũ, fed folũ vnus poffet eligere fimpliciter cum aliis, & fic omnes poffent variare, & eligere diuerfas perfonas, ideo procuratorium non valet. Sed ponamus ꝙ ifte canonicus abfens conftituit vnum canonicũ, vtrum ifte conftitutus poffit unum eligere nomine fuo, & alium nomine magiftri fui? Refpondet, quod non: quia non poteft hr̃e unam confiderationem nomine fuo, & aliam nomine alieno. Et iftud uerum, nifi procuratorio caueretur, quod ifte procurator eligeret talem nomine magiftri fui, tunc enim nomine fuo poffet unum eligere, & nomine fuo alium, fi ifte videatur magis idoneus. Sed quid fi nullus ex canonicis vult admittere procuratorium, nunquid poterit aliũ extraneum a collegio fiue capitulo conftituere? Refpondet quod fic, confentiente capitulo, uel collegio, fed diffentiente capitulo non poteft. Sed nunquid ad minus poterit abfens mittere votum fuum per litteras? Refpondet quod fic, fed tamen non proderit tale uotum, quia nullus debet exprimere uotum fuum ante fcrutinium. Nota primo ex nominatione ius acquiri, de quo remittit Archid. 93. dift. dominus, & fupra qui fil. fint leg. per tuas. Nota fcđo, quod paria funt, non conftituere procuratorem,

rem, vel constituere in forma prohibita a iure: & sic comparens cum procuratore minus legitimo, videtur contumax, ad hoc de appel. Nicolao. Dom.

[Prima glossa diuidit, casum ponit, & dicit quid declaret.]

a ¶ Si quis.] Hãc decretalẽ diuido ĩ tres partes: Prima durat vsq; ad §. Porro. Secunda vsque ad §. absens. Tertia vsq; ad finem. Aliquis iusto impedimento detẽtus, in electionis negotio commisit pluribus vices suas: q̃ritur an valuerit commissio? Respondetur, q̃ sic, dummodo in solidum dati fuerint, & erit melior tũc occupãtis ꝯditio: si autem nullus occupat, sed ambo simul concurrũt, admittetur ille, quem capitulum vel maior pars elegerit: si aũt capitulum non cõcordat, ille admittetur, qui primo in instr̃o procurator extiterit nominatus. Et ratio quare alter solus admitti debet, est, quia possent vota dirigere in diuersos & sic res nõ haberet exitum: & quod fieret, non ualeret. Si autem non fuerint dati in solidum, tunc neuter admittetur propter superiorem rationem: & sibi imputet, qui sic eos instituit. Secundo quæritur: aliquis dedit procuratorem in negotio electionis: ille procurator nomine suo eligit vnũ, & nomine domini alium eligit; quæritur an possit? Respondetur quod non, nisi de certa persona eligenda habuerit speciale mandatum. Tertio quæritur, pone canonicus absens non inuenit aliquem procuratorem in collegio: quæritur an possit dare extraneum? Et Respondetur, quod non, inuito capitulo. Sed quæritur, an saltem votum suum possit exprimete per litteras? & respondetur, quod non: quia votum in ipso scrutinio secreto & sigillatim tantummodo est exprimendum: & non ante scrutinium. Emanauit hæc decr. ad declarationem decre. de electio. quia propter. §. penult. & eorum, quæ ibi notantur.

† In hoc c. declaratur ꝯc. Late. sub Innoc. iij. c. 24. in §. illud penitus, referẽ in c. quia pp extra de elec.

† In cõc. generali Late. sub Inn. iij. c. 24.

quis[a] † iusto[b] impedimento detentus[c] in electionis negotio nequeat commode interesse: potest nedum vni (prout dicitur in concilio[d] † generali) sed & pluribus[e] committere vices suas: dum tamen eorũ cuilibet det in solidum[f] potestatem: & erit tunc[g] melior conditio occupantis.[h]

¶ Verum si ambo concurrant insimul,[i] & postulent se admitti, audiri eos non expedit: quia possent vota sua dirigere in diuersos, sicque res non haberet exitum: & quod ab eis hoc casu fieret, non valeret: sed is admittatur duntaxat,[k] quem capitulum vel pars maior[l] elegerit:[m] vel si concordare nequeant:[n] is, qui primo † in instrumento, vel litteris procurationis extiterit nominatus.[o]

¶ Si autem nullus ipsorum in solidum fuerit deputatus, tunc propter[p] rationem eandem, ipsorum aliquis non debebit admitti:[q] sibique imputet, qui sic eos con-

† Et ẽ rõ, q̃a ex ordine verborum p̃sumitur ordo ĩtellectus. de ꝯse. d. 2. in Xp̃o pr̃. l. si seru⁹ cõis. ꝗ sti. ser. c. q̃m abbas. ꝗ offi. dele. Fon.

b ¶ Iusto.] Hoc relinquendum est iudici, quia nec numerari possent: exempla tamen habes. ff. si quis cau. l. 2.

[Glo. seq. soluit duo dubia, an constituens habet necesse iurare, & quibus verbis iuret procurator.]

c ¶ Detentus.] & in loco existens, de quo debeat euocari: alias locum non habet commissio. sup. eo. in antiq. quia propter, §. pen. 1 Et de hoc impedimento si opus fuerit, fidem facere debet iuramento: vt ibi: vnde non est de necessitate quod iuret in instrumento procuratoris ipse dominus: sed cautum est, quod det mandatum ipsi procuratori iurandi in animam suam, quod ipse tali impedimento detentus est secũdum omnes modernos, qui hoc notant in decretalis; quia propter & est ratio, quia si capitulum requireret iuramentum, procurator iurare non posset: nec præterea vlterius expectaretur: Fuit eñ procurator minus sufficiens, & ideo sibi constituens imputet. ad hoc inf. §. si autem, nec debet dicere procurator, dico dominum in loco, in quo debet vocari, iusto impedimento detentum, quin ista sunt verba iuris, sed dicere debet verba facti scilicet dico dominum in tali loco, & tali impedimento detentum: puta tali infirmitate, vel talibus inimicitijs; & tunc si non admittatur appellet: secundum Host. qui hoc ibi notat.

De infirmo ... te tractat Arch. de ... o ibi satis ... gl. pen. princ. te- ... autẽ hic possit pro- ... atorẽ con- ... uere. Io. ... d.

d ¶ Concilio.] supra eod. in antiq. quia propter. Ista enim fuit dubitatio: quia ibi dicebatur, committat vni de collegio.

ADDITIO. Sed effectiue vnus solus erit procurator. Ioan. And.

e ¶ Pluribus.] idẽ no. Vin. & Compost. sup. eod. quia pp. & quod dicit, pluribus intelligo siue duo fuerint. siue plures: dũ tñ in solidum, vt sequitur: quia eadẽ ratio est.

f ¶ In solidũ.] aliter neuter admitteretur. ĩ. eo. §. si autem.

g ¶ Tunc.] cum potestatem habet in solidum.

h ¶ Occupantis] s̃. de procur. non iniuste. vbi de hoc.

i ¶ Insimul.] ita q̃ non apparet quis primo.

k ¶ Dũtaxat.] idest, tantum modo, vnde isto electo alter omne ius amittit. & est sim. s̃. in antiq. de rescri. c. pen. quod verũ credo, nisi in instr̃o diceretur: meliorem nõ esse condõnem occupantis, & quod vnus incepisset, alter finire posset, arg. ad hoc in p̃di. decr. in fi. & ĩ. de procu. si duo.

l ¶ Pars maior.] sic sup. eod. lib. de rescr. c. pen. ad idẽ 56. dist. Apostolica. de ele. in antiq. cum inter canonicos. ff. ad muni. quod maior.

m ¶ Elegerit.] nec credo quod variare possint. vt supra eo. tit. vt quis duas. de postu. supra. eod. lib. c. uno. in fi. Ioan. And.

[Glo. seq. soluit vnum quare.]

n ¶ Nequeant.] quia nolunt eligere, vel pari numero discordant. Et nota quod primo recurrendũ est ad electionem capituli, sc̃do ad ordinem scripturæ; Tabelliones. n. p̃ponunt q̃d volunt in instr̃is, & ideo fuit æquius primo recurri ad electionẽ capituli, p̃ quam magis idoneus eligetur, ad hoc inf. de proc. si duo. ff. de accu. si plures, secundo ad scripturæ ordinem in subsidium.

[Glo. seq. alleg. concord. quærit, & soluit.]

o ¶ Nominatus.] per ordinem scripturę ꝯcor. optime. ĩ. de præb. mandatum. ad idem. 43. dist. sit rectos. in fi. cum suis ꝯcor. & s̃. de rescri. in antiq cum dilecta. cum suis ꝯcor. & facit, ff. de leg. 2. cum pater. §. penul. Quid si nõ apparet, puta quia duo sunt instr̃a, nec appare quod prius? puto quod mutuo se impediant. ff. de vsufr. l. quotiens. & imputet sibi quis sic eos constituit.

p ¶ Propter rationem eandem.] qui possent vota dirigere in diuersos, & sic res non haberet exitum.

[Gl. seq. quærit, & soluit, secundo signat contrariũ, & soluit.]

q ¶ Admitti.] Quid ergo? nũquid de nouo citabitur ipse canonicus? Non: alias quid sibi imputaret, ut sequitur? Idem. n. est non uenire, quod non sufficienter ueni re, contumax ergo fuit & procedent ipsius socij ad electionem. ꝯ inf. de procu. si duo. vbi dicitur, quod si in causis electionum sunt dati plures procuratores, sed nõ in solidum, iudex eliget idoneiorem. Sol. ibi loquitur de procuratore dato ad iudicia in causis electionũ & postulationum vel prouisionum, hic de procuratore dato ad negotium, s. ad ipsam electionem faciendam. & ibi de iure iam nato, hic de nascituro, quod minus fauorabile est, & utrobique utilis prouisio ob celerem expeditionem.

Canonic⁹ ĩpeditus, qui ad actũ electionis procuratorem non legitime constituit, an d̃beat iterũ citari.

ADDITIO. Dicebat ergo Ioan. Monach. si non assumatur vnus ex duobus, qui prosequatur electionem iam factā, hic imminet periculum: sed nullum periculum, si vnus de collegio non mittatur ad electionem faciendam.

stituit indiscrete.[a]

¶ *Procurator ad eligendū constitutus, vnum nomine suo, & vnū nomine domini sui eligere non potest: nisi a domino de certa persona speciale mandatum habeat hoc dicit.*

¶ Porro [b] cum vnus est procurator simpliciter cō stitutus; si is vnum suo, & alium domini sui nomine in scrutinio nominandū duxerit, nihil agit; [c] nisi de certa [d] eligenda persona sibi dominus dederit speciale mandatum: tunc enim in illam[e] eius, & in aliam suo nomine licite poterit consentire.[f]

¶ *Canonicus absens (licet nullus de capitulo eius procurator esse velit, & ipse procuratorem, qui non sit de capitnlo, nolente capitulo deputare non possit) votum per litteras exprimere non potest; cum cuiuslibet votum sit secrete, & sigillatim in scrutinio exprimendum. hoc dicit.*

¶ Absens [g] † quoque (licet nullus de collegio velit esse procurator [h] eiusdem, nec ipse, nolente [i] capitulo, extraneum valeat deputare) non poterit aliquatenus per litteras exprimere votum suū: [k] quod non est ante scrutinium, sed in ipso scrutinio secrete & sigillatim tantummodo exprimendum.[l]

a ¶ Indiscrete.] nō enim dēnt stulti melioris esse cōditionis quam periti. inf. de præben. cum qui beneficium.

b ¶ Porro.] Secunda pars: Hic approbatur opinio Vincent. & Compostel x. eo. qa propter, & Abbatis eo. tit. in antiq. c. congregato tamen Gof. & Hostien. ibi notāt q̄d satis poterat dici valere, cum in diuersos consentit: dūmodo neuter sit malus; quod falsum est, vt hic vides.

c ¶ Nihil agit.] Ratio: qa qua conscientia tenetur meliorē eligere suo nomine eadem ratione tenetur ad idem nomine dñi sui, ad hoc 46. di sicut nō suo. & j. de reg. iur. q̄d alicui. & incerta videntur hæc vota. s̄. eo. tit. c. 2. q̄d dicit nihil agit: intellige, qa neutrum votū valet: & est simile quod dicimus in delegato, qui subdelegationem recepit a socio. s̄. de offi. deleg. super quæstionem. in §. si uero.

[Glo. seq. dicit quid approbat, & quid reprobat: secūdo quærit & soluit: & solutioni obijcit, & respondet. Iterū quærit & distinguendo respondet.

d ¶ De certa.] nota approbatam opinionem Compostel. & Inn. & reprobatā opinio. Vin. qui dicebat. s̄. eod. congregato. quod non poterat fieri compromissum uel mandatum procuratori de certa persona, dicebat enim, quod uidebatur singularis electio, & sic non ualebat. s̄. eo. in antiq. in Genes. Item talis commissio est contra concilium, quod requirit, quod committat uicē suam: sed iste non committit uices suas, qui dat mandatum de certo eligendo: sed falsum est ut hic patet: & de hoc per Abbatem. sup. eo. congregato. Sed nunquid procurator ad eligendum datus poterit alium? substituere? Dic secundum Compost. quod sic: 1 quia procurator est ad negotium; qui alium procuratorem dare potest. inf. de procu. c. 1. §. procurator. ff. man. si procuratorem. §. si quis mandauerit. Est tamen arg. ȝ. inf. de off. deleg. is cui. & sup. de off. deleg. c. ult. §. is autem cui. Solu. illa loquuntur in iudicibus, non in procuratore. Item quæro nunquid procurator datus ad eligendum, compromittere poterit? Dic secundum Cōpost. quod si liberum mandatum habuit compromittere poterit: quia id potest, quod dominus; si autem ad certam personam, tunc compromittere non potest: quia sola necessitatis forma; s. scrutinij, tunc intelligitur de mandata. arg. ff de pœ. licet. §. si seruus.

1 Verū est si hēt mādatū de certa p̄sona, secus si d incerta. Fon.

e ¶ Illam.] certam personam; de qua habuit mandatum expressum, & nota illam, quia aliam eligere non potest; quia faceret contra formam mandati sup. de rescrip. cum dilecta, & ff. man. diligenter & inf. de præb. cui de non.

[Gl. seq. arguit, & remittit.]

f ¶ Consentire.] not. argu. quod habens speciale mandatum, id potest quod alias non posset: ad idem. inf. de procur. c. 1. & vlt. & facit ad quæstionem, quam hoc anno disputaui: an delegatus ab alio, quàm à principe, habens speciale mandatum subdelegandi, subdelegare possit: & de hoc dicam. inf. de offic. delegati. is cui.

[Glossæ duæ seq. cum penult. dicunt q̄d approbat, & quid reprobat.]

g ¶ Absens.] hic in primo dicto approbatur glo. Ber. supr. eod. quia propter. in glos. pen. & omnium modernorum idem ibi notantium: sed in secundo puncto reprobatur eiusdē Ber. opinio in eadem gloss. & quasi Host. consentiebat, sed idem Inno. & Ber. & Compostel. cōtra. & eorum approbatur hic opinio, & intelligas: hanc literam de supradicto absente. qui compromittere potest, scilicet iuste impedito, & existente in loco, de quo &c.

† Not. quo officium p[...] curatoris principio e[...] voluntariū & sic non c[...] pellit quis lud recip[...] re, secus si lud accept[...] set, vide c[...] 1. de proc[...] Dominicu[...]

h ¶ Procurator.] dicebat Goffr. quod putabat talem canonicū indirecte contemni: Alij dicebant, quod compelli debebat aliquis de capitulo. vt ab ipso mandatum susciperet; sed non est verum, a principio enim nullus compellitur procuratorem recipere. C. de procu. inuitus. Instit. mand. §. mandatum. Ioan. And.

i ¶ Nolente capitulo.] Si enim capitulum vellet; bene tunc posset extraneum deputare, sed inuito capitulo non, & sic debet intelligi decret. quia propter. extraneum enim etiam sine mandato admittere posset, & sibi præiudicare, & in extraneum etiam compromittere. sup. eod. in antiq. causam. cum si.

K ¶ Votum suum.] Bern. contradicebat, ita tamen quod publicatio ipsius voti fieret tantum cum aliorum fiebat publicatio, sed non inspexit, quod non solum publicatio, sed etiam expressio in scrutinio tantum fieri debet, ut sequitur.

ADDITIO. Et per hoc patet, quod neque in literis aperta possit mitti schedula inclusa aperienda in scrutinio, continens nomen eius, in quem ille consentit, & licet Ioan. Mona. hoc dicat sub dubio forte, tu dicas assertiue. Ioan. And.

[Glo. seq. obijcit & soluit.]

l ¶ Exprimendum.] nota, non sola publicatio inspicitur, sed etiam expressio. Sed contra sup. prox. §. vbi exprimit votum consensus ante scrutinium, dando. s. procuratori mandatum de certa persona eligenda. Sol. falsum est, ꝙ tunc exprimat votum. sed mandatum dat de voto exprimendo, sicut aliud est inuestire, aliud mandare de inuestiendo de his quæ fiunt a maior. par. capitul. ex ore. Vnde aduerte pone, quod procurator, qui mandatum habuit de certa persona eligenda, non eligit, ille electus fuit a quibusdam alijs, nunquid vox illius absentis & mandantis augebit numerū illius ut possit dicere, ꝙ electus sit a decē: quia nouem elegerunt, & decimus mandauit de eo eligendo? Absit. Dico ergo quod aliud est dicere, consentio in talem, & hoc debet fieri in scruti-

scrutinio & secreto, & sigillatim, vt hic, & tali modo consentit in spirituale matrimonium: & aliud est dicere, do mādatum Titio de tali eligendo, quia istud non est votum, nec per hoc contrahitur matrimonium, & ideo ante scrutiniū fieri potest: vt ibi. Sic vides in matrimonio carnali, aliud est contrahere, aliud est dare mandatum de contrahēdo: hinc est, ꝙ qui ꝯtrahit, amplius non pęnitet, sed qui mandatū dedit, pęnitet ante contractum, ĩ. de proc. c. vl. sic ergo intelligas, nec similitudinem dicas, vbi nō est. Io. Andr.

QVoniam.] Hęc est solennis decretalis, & quotidie practicatur. Diuiditur aūt ĩ tres partes. Primo ponit cōfirmātium abusum, quem prohibet cum decreto: Secūdo ponit vocationis formā, ibi, Vocationem. Tertio ad electionem concordem hoc prorogat: ibi, Quæ etiam.

† Quę electio dicatur concors & q̄ nō, no. in c. quorūmdā. su. e. uide glo. in. c. 1. s. de maio. & ob. Barbatiā cōs. 1. uol. 1. & late Ale. cons. 48. in c. in causa uertente. volu. 7.

¶ Idem.

¶ Si apparet coelectus, vel se opponens ei, qui cōfirmationem petit, ille vocabitur nominatim, alias fiet in ecclesia crida generalis, quod se confirmationi volentes opponere, veniant peremptorio assignato, aliter confirmatio facta non tenet. Io. Andr.

CAP. XLVII.

QVoniā [a] electione [b] non in concordia [c] † celebrata, superior, ad quē electionis ipsius confirmatio pertinet, [d] consueuit interdū suę confirmationis celeritate, [e] præferens [f] cupiditatem [g] propriam iuri, [h] & inordinatum affectum etiam æquitati, competitorem aliquando, vbi alius, vel eos, qui se volunt opponere, quando electus est vnicus [i] supplantare, dum nullis vocatis, & non discusso negotio [k] per repētinam confirmationem cito (contra doctrinā Apo-

ADDITIO. Quid autem corrigat, non dico reprobet, videbis in glossa dicebamus. & super eo. Ioannes Andreæ.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauen. canonici ilius ecclesiæ conuenerunt in vnum, tractaturi de electione futuri prælati: tractatu inter se habito: quendam Titium elegerunt, & aliqui se opposuerunt isti electioni, vel fuerunt duo electi, vnus istorum electorum accessit ad superiorem, & declarauit, ꝙ ipse fuerat electus in episcopum ecclesiæ Pictauen. vtrū superior poterit illū confirmare absque causæ cognitione, non uocato coelecto uel opponente; Rn̄det ꝙ non. Sed quid si electio fuit facta in cōcordia. utrum superior illam electionem sine uocatione, & citatione illorum, quorū interest, possit confirmare? Respondet ꝙ nō: immo illi, quorum interest, sunt uocandi & citandi peremptorie. Sed quæritur qualiter sunt ipsi citandi? Rn̄det Romanus Pontifex cum distinctione, quia aut sunt aliqui opponentes uel est competitor, siue coelectus. & tales sunt nominatim & peremptorie citandi, ut ad talem diem ueniant dicturi causas, propter quas electio non sit cōfirmanda. Sed ponamus, ꝙ electio fuit facta concorditer? Rn̄det ꝙ tunc citatio debet esse generalis, uidelicet ut si sint aliqui qui uelint pretendere aliquas causas, quare electio non sit confirmanda, ꝙ ipsi compareāt peremptorie ad talem diē, & poni debet citatio ista peremptoria in ualuis illius ecclesiæ, de cuius electionis confirmatione tractatur, alias confirmatio non ualeret Hel. Reg. Nota primo, ꝙ iudex non debet esse nimis festinans, & celer ad sententiam proferendam. Ad hoc supra de restitutione in integrum, cap. cum ex literis, & infra de re iudicata, cum æterni. Nota secundo, quod actus dicitur repentinus, qui fit sine citatione, & cognitione requisita. uide text. 48. di. c. 2. Dominicus.

[Glossa prima summat.]

a ¶ Quoniam.] Si apparet coelectus, uel se opponens ei, qui confirmationem petit, ille uocabitur nominatim, alias fiet crida in ecclesia generalis, quod se confirmationi uolentes opponere, ueniant peremptorio assignato, alias confirmatio facta non tenet.

[Glossa sequens soluit duo dubia, de tertio remittit.]

b ¶ Electione.] Idem dicam de postulatione, cum eadem sit ratio: quod verum puto in admissione postulationis, quæ fit a superiore illo, qui postulatum admittendo confirmat: secus in eo, qui postulatur a prælato suo, vt monachus electus in episcopum ab abbate, quia in ea non fiet vocatio. Et idem puto in præsentatione. vt etiā ille, cui fit præsentatio, seruare teneatur hanc decr. & sic seruatur. De collationibus dicam in fine cap.

c ¶ Non in concordia.] idem si in concordia quoad vocationem faciendam, vt dicitur in fin. Ioan. Andreæ.

d ¶ Pertinet.] verbū hoc late patet. ff. de verborum signific. verbum pertinere. vnde intelligo siue pertineat iure communi, vt ad episcopum. 16. quæst. 7. nullus omnino, supra de hæretic. cum ex iniuncto siue iure speciali: puta, ex priuilegio uel consuetudine præscripta, siue iure delegato, quia omnes habebunt hanc formam seruare.

Pertinere verbum qualiter intelligatur.

[Glo. seq. de celeritate ponit quosdam casus, quibus approbatur, & quosdam quibus reprobatur.]

e ¶ Celeritate.] nota, quod hic reprobatur celeritas. & est generale in omnibus personis promouendis. 8. quæstio. 2. dilectissimi. Item propter rei nouitatem. 23. distinct. communis filius, ubi de hoc per Archidiac. 43. distinct. capit. 1. vnde Paulus. Item propter reuerentiam sacramenti recipiendi. de consecrat. distinctione 4. Iudæi. Item propter metum incommoditatis emergentis. 12. quæstio. 2. sine exceptione. [Item propter honestatem, vt res carior habeatur. 27. quæstion. 2. institutum. Item propter certitudinem habendam, vt 17. quæstion. 2. si quis incognitus. Item propter reuocandi difficultatem, ut in dandis sententijs 2. quæstio. 1. Deus omnipotens, & hic, uel in ipsarum executione. 11. quæstio. 3. cum apud. idem in legibus condendis 4. distin. in istis.] Item propter rei dignitatem. 61. distinctione miramur. Item propter periculosam sacramenti iterationem. de consecratione distinctio. 4. cum itaque. Interdum autem desideratur acceleratio propter metum contaminationis 8. distinct. mala, propter metum defectus 5. distinct. baptizari. propter metum vsurpationis 35. quæstion. 9. loci. propter magnitudinem transgressionis 27. quæstio. 1. si custos. propter inobedientiæ culpam. 12. quæstion. 2. qui & humanis, propter debitum obedientiæ. 93. dist. cap. 1. propter rectitudinem dispensationis. 45. distinct. disciplina. propter periculum imminens, ut in vacatione ecclesiæ supra. eodem in antiq. cum inter vniuersas, vnde & cautio damni infecti celeritatem desiderat. ff. de damn. infec. leg. 1. & idem in similibus, ut sup. de re iudic. capi. 2. de rescript. in antiq. ad hoc, ubi ex certa causa idem est reperiri.

Celeritas in quibusdam casib. reprobatur & in alijs desideratur.

f ¶ Præferens.] sic supra eod. tit. auaritiæ & capit. quorundam.

g ¶ Cupiditatem.] quę omnium malorum radix est. 47. dist. bonorum. de pęn. dist. 2. quia radix.

h ¶ Iuri.] quod facere non debet. 7. quæstion. 1. si quis episcopus, in fi.

i ¶ Vnicus.] sim. sup. eo. cupientes. §. si vero.

k ¶ Non discusso negotio.] male faciunt & puniuntur si promouent indignum, ut supra eod. nihil est. & supra de præben. graue.

a ¶ Apostoli.] Pauli 1. ad Tim. 5. ca. 24. dist. §. 1. 78. dist. quid est manus cito. sup. eo. in anti. cum nobis olim.
b ¶ Manus.] confirmatorias, de quibus loquimur.
c ¶ Morbo.] nam quod medicamenta morbis exhibēt. hoc iura negotijs: in auth. hęc constitutio innouat con- stit. in prin. coll. 8.

1. Tim. 5.

stoli a) imponit manus b electo: Nos volentes huic morbo c & fraudibus d obuiare: præsenti consti l tutione sancimus, confirmationes tales e viribus omnino carere, ipsasque decernimus irritas, & inanes. f

¶ Vocationem † autem huiusmodi nominatim, g vbi est coelectus, vel appareret oppositor, † alias generaliter h in ecclesia, in qua electio facta est, vt si qui sint, qui se velint opponere, i compareant assignato peremptorio k termino competenti, l faciendam esse censemus. Quæ m etiam si electio in concordia celebrata fuerit, volumus obseruari. n

TITVLVS VII.

De Renunciatione.

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Romanus, Pōtifex potest libere Papatui renūciare, hoc dicit secundum Zen.*

QVoniam o † aliqui curiosi p discepantes de his, quæ non multum expediunt q.

d ¶ Fraudibus obuiare.] quod faciendum est sup. eod. auaritiæ, & ca. commissa & j. tit. proxi. c. 2.
e ¶ Tales.] scilicet factas non vocatis cōpetitoribus, vel his qui se vellent opponere, si qui essent.
[Glos. seq. ponit qd prius tenebatur: quærit, & soluit distinguendo.]
f ¶ Inanes.] dicebamus olim, & not. de hoc Inno. & Host. de appell. constitutis 2. de do. & contu. in antiq. c. cū olim. ꝙ ꝯfirmatio facta vocatis his, qui vocādi erāt, & cū causæ cognitione, habet uim diffinitiuæ: hinc est, ꝙ reuocari non poterit, & si appelletur, appellari potest ut à diffinitiua. Si autem fiat sine causæ cognitione, & non vocatis vocandis, vim habet interlocutoriæ. ibi de hoc plenius per eos videre potes. 1 Sed hodie non valet confirmatio sine vocatione huius decre. ut hic vides. Quid si sic confirmatus administrat? Satis crederem, quod si errauit in facto, quia credidit vocationem factam, quæ facta non erat, excusetur à pœna decr. sup. eo. auaritiæ & c. qualiter. maxime cum vacatio & citatio ista sit superioris officium, & non partis. Sed si errauit in iure, eum a dicta pœna non crederem excusari. ad hoc inf. de reg. iur. ignorantia. cum suis concor.
g ¶ Nominatim.] sim. inf. de sent. excom. statuimus.
h ¶ Generaliter.] & publice, quia talia edicta in publico proponi debent de postu. cap. 1. ꝙ est contra illos, qui adhuc fraudem faciunt cōstitutioni, faciendo hanc vocationem fieri coram certis amicis.
ADDITIO. Concor. quod not. in cle. eod. titu. causam, §. verum in 4. glo. Ioan. And.
i ¶ Opponere.] ne electus confirmetur.
[Glo. seq. quærit, & remittit.]
K ¶ Peremptorio.] nunquid post hunc terminum veniens audiretur? Super hoc dic ut supra qui ma. accusa. pos. cum in tua.] Vide secundam quæstionem quam posui super regula, mora. inf. de reg. iur. & scripsi in Spec. de cita. §. viso in prin. Io. And. officium tamen iudicis in his non quiescit. vt sup. eo. cum nobis olim.
¶ Competenti.] secundum locorum distantiam, personarum, & negotij qualitatem. Ioan. And.
m ¶ Quæ.] scilicet dicta de vocationibus faciendis, & quod non valeat confirmatio aliter facta.
[Glo. seq. quærit, & soluit.]
n ¶ Obseruari.] quid in prouisionibus, vel collationib. nunquid in eis habebit fieri hæc vocatio? tutum puto & in his hæc fieri, non tamen credo uerbis, uel mente huius iuris hoc esse, & facit inf. de præben. cum in illis. & optime eo. tit. licet episcopus. Ioan. And.

† Vide Romanum cōs. 342. & Barbatiam consil. vlt. vol. 4.

† Nota tex. & vide Inn. in cap. inter quattuor de maio. & obedi. & Doc. in l. fi. C. de iure delib.

1 Ita enim tenebāt prædicti Doct. ibi, & in decr. cum dilecti. eo. ti. ad fi. & c. nihil est, & vide ꝙ ibi dixi in glo. dicebat & Compost. eo. titu. ꝙ sicut, ꝙ non erat necesse vocationem fieri. & suo tempore verū dicebat & sic seruabatur pp illa loca quibus per prouincialia, uel synodalia statuta erat ꝓmissum cōtrarium ut Bono. Io. And.

DE RENVNCIATIONE.

¶ Dictum fuit supra tit. proximo de elect. verum quia nihil est sub sole adeo tam firmum, quin rumpatur, & electio rumpitur per renunciationem ideo ad nos informandum qualiter rumpatur electio, annectitur præsens rubrica de renunciatione.

QVoniā.] Diuidit in tres partes sm Io. An. In prima ponitur cā cōstitutionis Cælestini: In scda ipsius cōstitutionis mens: ibi Celestinus. In tertia ex duplici causa illam inter has cōstitutiones īterserit: ibi, Nos igitur. Ioan. Andr.

CASVS. Papa videns se impotentē ad regēdū vniuersum orbē: vult renūciare Papatui; an possit? Vr ꝙ nō, qa obtinēs ad ministrationē ecclesiasticā, nō pt illi renunciare & resignagnare nisi in manib. superior. ca. admonet. & c. quod in dubijs. eo. tit. in antiq. modo Papa nullum habet superiorē Nō obstante tn̄ ista rōne dubitandi, deciditur ꝯr. ū., videlicet ꝙ pōt renunciare Papatui: & vacat ipse Papatus, ita quod Cardinales possunt alium eligere: Et iura loquentia, quod obtinens ad ministrationem ecclesiasticam non potest renunciare, nisi in manibus superioris, intelliguntur quando talis renuncians habet superiorem. Statutum. ji. tenorem, quia ipsum statutum non inseritur hic de verbo ad verbum, sed solummodo tenor ipsius. Nota, ꝙ nimia curiositas est reprobata. 37. dist. sacerdotes. Nota reprehensibile esse sapere vltra quam expediat, & maxime in his quæ sunt fidei, in quibus simplicitas commendatur, de quo de sum. Tri. c. 1. in anti. Nota insuper, ꝙ subsistente iusta causa potest Papa renunciare Papatui. Nota finaliter ex isto textu, ꝙ beneficiatus habens superiorem, non potest dimittere beneficium, & se exonerare ab obligatione qua est astrictus, nisi in manib. sui superioris, & tunc requiritur consensus superioris ita ꝙ superior acceptet renunciationem. Nam superior posset ipsum cogere, vt resideret: quia obligatio licet ab initio sit uoluntatis, tamen ex post facto est necessitatis, & istud uerum nisi subesset iusta causa, nā tūc posset superior compelli ad acceptandā renunciationē c. nisi. de renū. eo. tit. in anti.

[Prima glossa ponit casum.]

o Quoniam.] Quia quidam plus q̃ expediret curiosi, referebant in dubium, an Papa possit renunciare Papatui: Cælestinus quintus dum præsideret ecclesię Romanæ regimini, statuit de consilio & assensu suorum fratrū, qd summus Pontifex libere possit renunciare Papatui: Quod statutum ne obliuioni daretur, & de prędicto casu dubitaretur ulterius, inter alias huius sexti libri constitutiones de fratrum suorum consilio dn̄s Bonifac. hic redegit ad perpetuā rei memoriā. Ioan. And.
p ¶ Curiosi.] qui maiores curas exhibere uolunt quam res exigat. ad hoc. 4. di. denique. de consecr. di. 5. quinque modis.
ADDITIO. Et ff. de nouatio. do. in fi. 46. dist. cap. 1. uers. paruo autem naso. & sup. eo. lib. de postul. c. 1. in prin. Io. And.
q Expediunt.] quod faciendum non est. C. de summa Trin. l. nemo. infra de hære. cap. 2. & infra de re iudic. abbate. ad fi.

† Vide Ludouicum Go mezii in regula cācel. infirmis re gnātib9 q.

a ¶ Apo-

& plura sapere, quam oporteat, contra doctrinam Apostoli,[a] temere appetentes, in dubitationem solicitam,[b] an Romanus Pontifex (maxime[c] cum se insufficientem[d] agnoscit ad regendam[e] uniuersalem ecclesiam, & summi Pontificatus onera supportanda) renunciare ualeat Papatui: eiusque oneri, & honori; deducere minus prouide videbantur:[f] Cælestinus Papa quintus prædecessor[g] noster, dum eiusdem[h] ecclesiæ regimini præsidebat, uolens super hoc hæsitationis cuiuslibet materiam amputare, deliberatione habita cum suis fratribus[i] ecclesiæ Romanæ Cardinalibus (de quorum numero tunc eramus) de nostro, & ipsorum omnium concordi consilio, & assensu, auctoritate Apostolica statuit,[k] & decreuit: Romanū Pontificem posse libere resignare.[l]

¶ Nos igitur, ne statutum huiusmodi per temporis[m] cursum obliuioni[n] dari, aut dubitationem eandem in recidiuam[o] disceptationem vlterius deduci cōtingat: ipsum inter constitutiones alias, ad perpetuam rei memoriam,[p] de fratrum nostrorum consilio duximus redigendū.

¶ Idem.

3 *¶ Si in fraudem expectantis primā vacaturam, cum in proximo crederetur pinguis vacare, renunciet aliquis tenuem, quam habebat, non tenetur expectans illam recipere, imò illa dimissa expectabit aliam sine fraude vacantem: Et si illi renuncianti illa pinguis postea conferatur, hoc ipso probata sit fraus, & carebit vtraque.*

Paulus ad Ro. ca. 12.

a ¶ Apostoli.] Pauli in epist. ad Romanos, c. 12. & habes eadem verba 43. d. sit rector.

b ¶ Sollicitam,] vide infra deducere minus prouide videbantur.

c ¶ Maxime.] comparatiuum: vnde etiam si sufficiens sit, renunciare poterit, vt per inferiora patebit.

[Gl. seq. primo ponit dubium, secundo notat, dat simile, & exemplificat.]

De hoc art. qui valde est cōtrouersus, cōsulēdi sūt Doctor. tum Theologi, tū canonistæ.

d ¶ Insufficientem.] ꝓpter hoc tñ nō posset deponi: quia ꝓꝑ solā hæresim ī deponitur. 40. dist. si Papa sed alij p̄lati propter insufficientiam bene deponuntur, & ecclesiastici, & sæculares. 18. q. 2. quis abbas. 15. q. 6. alius, & propter negligentiam. 81. distin't. dictum supra de hæret. excommunicamus in fi. Et nota, quod licet omnis sufficientia esse dicatur in Papa: ita quod omnia iura in pectoris scrinio habeat. s̄. e. tit. de cōst. c. 1. tamē interdum insufficiēs esse pōt, vt hic. & interdum eū fallit obliuio. 23. dist. præterea. vbi de hoc, sic sedes ipsa aut sanctū inuenit, aut sanctū facit. quis. n. sanctum dubitet quē apex tātę, &c. 40. distin. non nos, & tñ hæreticus posset esse. 2 & propter heresim deponi. ea. dist. si Papa. & posset ex multis insurgere insufficientia hæc, ut ex defectu litteratura, ex senectute, ex infirmitate, vel similib. Io. And.

Vide Albe. ghiū Camensē. lib. 4. 3. de eccles. erarch. vbi e de hoc.

e ¶ Regendam.] ad quod ex officio suo tenetur, ut in procemio huius libri.

[Gloss. sequens ponit rationes contrarias, & eis respondet.]

f ¶ Videbantur.] & erat ipsorum ratio motiua: quia qui renunciat, renunciare debet in manibus superioris, & aliter matrimonium spirituale non dissoluitur supra eod. de renunc. admonet, sed Papa superiorem non habet, ergo renunciare non potest. Item fungitur vice Dei, quas vices sic videtur ossibus habere annexas, quod a se abdicare non possit, ad hoc de sta. mo. cum ad monasterium, in fi. Multæ aliæ rationes inducuntur, ut scilicet, quia Papatus a solo Deo est, & quæ a Deo sunt uel committuntur, ab inferiori tolli non possunt. Ergo Papalis dignitas a Deo commissa, alicuius inferioris auctoritate dimitti, vel tolli non potest. Item nullus potest auctoritatem vel potestatem auferre, quam conferre non poterit: sed Papalem auctoritatem nullus conferre potest, nisi Deus: ergo nec eam auferre; quod fieret si valeret renunciatio, multas alias rationes, vide hic per Io. And. in sua nouella. Sed contrariū verum est, ut hic uides, & probatur ex eo, quia Marcellinus renūciauit Papatum, cui substitutus fuit Marcellus 21. dist. nunc autem. Itē Clemens renunciauit Papatui, cui successit Linus, & eo mortuo, Cletus, & illo mortuo iterum successit Clemens, ut in chronicis. & vide de hoc 8. quæst. 1. cap. 1. hinc disputat hic mundus, &c. & hanc opinionē approbauit. Io. 7. q. 1. c. non autem. Ad id quod dicitur, ꝙ renunciatio fieri debet in manibus superioris: fateor id verum vbi est superior: Sed hic propter impossibilitatem ius illud seruari non potest, & facit optime, s̄. ti. prox. indemnitatibus. §. penul. & s̄. eod. licet, de uitanda discordia in fi. (Io. Monac. alleg. ff. de ijs, quæ in testa. delen. l. proxime, melius facit tit. seq. de hære. inst. l. & hoc, Tiberius.) Item inferiores p̄lati a suis p̄latis confirmantur, & instituuntur, vnde non est mirum si sine ipsorū licentia renunciare non possunt. Sed Papa a nemine confirmatur, vnde sicut sine superiore instituitur: ita sine superiore renunciat. ad hoc. s̄. de reg. iur. c. 1. Io. And.

ADDITIO. Dicit Ioan. Mona. quod sicut populus Romanus penes quem erat sūma potestas lege lata, illā trāstulit in principem. Instit. de iur. natura. §. sed & quod principi. Sic & Papa qui hēt potestatis plenitudinem, hac lege lata cedere potuit oneri, & honori. Ioan. Andr.

[Gl. seq ponit differentiam.]

g ¶ Prædecessor.] cū dignitas uacat alias, quam per mortem, successor non congrue dicitur prædecessor, sed dicere deberet præcessor. Prædecessor. n. idem quod prædecedens: nisi dicere velis, quod quomodocunque vacet prelatura, quo ad illam decessisse putatur, & est expressum. 7. q. 1. §, ecce in quib. & 33. q. 7. §. 1.

h ¶ Dum eiusdem.] postea. n. ipsius constitutio non ualuisset, quia Pontifex non erat, ut j. patebit.

i ¶ Fratribus.] Cardinales ergo fratres uocat, cum de ipsis permixtim loquitur infra de officio legati. officii.

k ¶ Statuit.] credendum est Papæ hoc referenti. s̄. de testi. cum a nobis. in fine.

l ¶ Resignare.] hoc expresse notat Ioa. 7. q. 1. non autē, in gl. magna. in fi. & facit quod no. 79. dist. si quis pecunia. 18. q. 2. quam sit.

m ¶ Temporis.] hinc est, quod antiquorum memoria, melius præscripta tenetur, & de hoc uide quod not. sup. de probat. tertio.

n ¶ Obliuioni.] omnium enim habere memoriam, & in nullo peccare, &c. ut supra. ut eccles. benefic. ut nostrum.

o ¶ Recidiuam.) quod esse non debet, ut supra de uerborum significatione ex parte, secundo cum suis concordantiis.

p ¶ Memoriam.) facit infra de re iudicata, ad Apostolicæ. in superscriptione, & quod ibi dicam in prima glossa.

Si te præbendam.] Fraudulenta renunciatio non nocet expectanti hoc dicit, secundum Zen. Prima prouidet impetrantibus contra fraudes, de quarum coniecturis ponit exempla, ibi. Vt quia. Secunda, ibi, Ceterum, conuincit, & punit fraudulentos.

¶ Præsupponendum est pro intellectu huius cap. ꝙ Papa aliqñ scribit pro aliquo sub ista forma, Mandamus, quatenus tali prouideas de p̃benda vacante, si qua vacet in tali collatione, alioquin de prima vacatura. Aliquoties Papa ita scribit, Mandamus quatenus tali ꝓuideas de præbenda primo vacatura in tali collatione; si ipsam præbendam duxerit acceptandam, alioquĩ de illa quam ipse acceptandam duxerit. In primo casu ille ꝓ quo scribit papa, non poterit petere nisi primo vacaturam, fallit in casu huius cap. videlicet quando vacat in fraudem impetrantis.

†Hodiæ gr̃æ quæ dñt expectatiuæ, siue ad uacatura, oĩno sublatæ sũt p̃ cõc. Trid. sess. 24. de ref. c. 19.

CAP. II.

Si te præbendam [a] † vel dignitatem in aliqua ecclesia proximo [b] vacaturam, auctoritate Apostolica [c] expectãte, aliquis præbendam seu dignitatem [d] tenuem obtinens in eadem, [e] fraudulenter ei renunciet [f] vt illa [g] primo sic vacante, præcludatur tibi [h] via per consequens ad obtinendam præbendam, vel dignitatem aliam pinguiorem, quæ per mortem alicuius, [i] vel alias [k] in ipsa ecclesia creditur verisimiliter in proximo [l] vacatura: per renunciationem huiusmodi (dummodo de præmissa fraude appareat, saltem per aliquas ꝓbabiles coniecturas: [m] Vt quia dictæ renunciationis tempore, is qui præbendam, vel dignitatem pinguiorem habebat, infirmitate graui detinebatur, vel aliquid aliud imminebat; propter quod illius præbenda, seu dignitas vacare in proximo probabiliter credebatur) nullum tibi volumus ob

CASVS. Papa volens mihi facere gratiam in aliqua ecclesia, mandauit alicui episcopo, vt mihi prouideret de præbenda primo vacante in tali ecclesia, si qua vacaret; alioquin de proximo vacatura: Tractu temporis cum speraretur vacare quædam præbenda pinguis, quia forte canonicus erat senex: vel fecerat tractatum de intranda religione, vel volebat redire ad sæculum, cum nondum esset in sacris. Quidam aduersarius meus prosequẽs me odio, vt me frustraret illa præbenda, quia habebat vnam præbendam modici valoris, forte vnius floreni, fecit vacare suam præbendam per renunciationem: nolo illam acceptare: postea vacat pinguis præbenda: volo illam petere, an possim? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ si appareat per coniecturas, quod illa renunciatio fuit facta in fraudem, possum illam præbendam modici valoris omittere, & acceptare præbendam pinguem. Sed ponamus, quod præbenda pinguis fuit collata illi canonico, qui renunciauit præbendam modici valoris: utrũ eo ipso, quod fuit sibi collata, sufficienter sit probata fraus? Certe sic, nec requiritur alia probatio fraudis: idõ debet ipse priuari vtraque præbenda. s. illa cui renunciauit; & illa pingui, quæ fuit ei collata. Nota primo differentiam inter præbendam, & dignitatem, & sic patet, ꝙ canonicus non dr̃ habere dignitatem ad hoc, s̃. de rescr. statutũ, in princ. de consuetudine. c. 1. eo. lib. Nota secundo, quod habens gratiam ad proximum beneficium vacaturum, non potest acceptare aliud: nisi fraudulenter introducatur vacatio primi. Dom.

[Prima gl. summat, & dubium soluit.]

a ¶ Si te præbendam.] Si in fraudem expectantis primam vacaturam, cum in proximo crederetur pinguis uacare; renunciet aliquis tenuem quam habebat, non tenetur expectans illam recipere, immo illa dimissa expectabit aliam sine fraude uacantem: Et si illi renuncianti illa pinguis postea conferatur, hoc ipso probata sit fraus, & carebit utraque. Scire debes, quod quia nemo uidetur fraudare eos, qui sciunt, & consentiunt, ut ff. de regul. iur. nemo uidetur, infra eod. tit. scienti. puto nec decret. istam, nec eius pœnam locum habere, ubi expectans consentit: quia hoc sciens uoluit illam tenuem habere; pone enim quod plus sibi placet; prouiso tamen, quod non committatur simonia.

ADDITIO. Et hæc quæstio inter quæstiones collatas in hoc studio fuit prima in ordine disputata per dominum Henricum Anglicum, ponebãt tamen terminos, quod renunciatio, & collatio fuerant factæ clandestine, & super hoc fundabat solutionem suã quare dicebat illas nõ valere. Io. And.

b ¶ Proximo vacaturam.] debebatur .n. sibi primo vacans, vt s̃. de præbend. si clericus, & sic per fraudes videbatur via præcludi ad aliam: secus si haberet litteras super ea, quam duceret acceptandam, quia tunc fraus ista sibi non p̃clusisset viam, quod est verum, nisi acceptasset primam, quæ vacaret, quod potest: licet certam, & nominatam talis acceptare non possit. infra. de concess. præbend. ne captandæ, quia tunc per omnia idem.

c ¶ Apostolica.] q. est etiam in casu decretal. infra, de præbend. hi qui. & capitu. si eum, & supra eodem, de rescript. cum aliquibus. cum simi. Alius enim, quam Papa ad uacaturas contra Lateranense Concilium ius non tribuit, ut supra de concess. præbend. cap. 2.

ADDITIO. De legatis, dic ut inf. de offic. lega. c. 3. & 4. Ioan. And.

d ¶ Dignitatem.] singula singulis refert.

e ¶ In eadem.] ecclesia, s. in qua expectans. & idem si expectabat in ciuitate uel prouincia, si in ea fieret talis fraus: cum eadem sit ratio.

f ¶ Renunciet.] de uacatione per renunciationem dicit: quia de illa ad titulum: sed idem credo [1] si in fraudem occideretur, uel deponeretur, scilicet, quia tenuem obtinebat, ut præcluderetur expectanti uia ad pinguem, & secundum hoc dicam, quod expectans primam uacaturam, primam si uacat in eius fraudem, recipere non tenetur.

1 Idẽ Phil. Franc.

g ¶ Illa] tenui renunciata.

h ¶ Tibi.] cui debebatur prima, & non secunda.

i ¶ Alicuius.] quia ualde senex est: uel infirmus ualde. Ioan. And.

k ¶ Vel alias.] puta quia tractat ille, qui in sacris non est, de matrimonio contrahendo: uel quia electus est, uel eligi speratur in episcopum: uel religionem uult profiteri, uel de crimine accusatur, propter quod creditur deponendus, uel his similia.

(Glo. seq. recit. per quæstionem.)

l ¶ Proximo.) Idem credo, si non in proximo, dummodo fraudulenter fiat renunciatio talis, & possit id alias constare, quia semper ratio remanet; pone enim, quod litteras habeo ad primam uacaturam, & Titius licet non speretur de prima uacatione, tamen quia odio me prosequitur, renunciat præbendæ, quæ ualet unum florenum, ut sic me impediat in pinguibus, si uacarent, certe cum eadem sit ratio, idem credo.

m ¶ Coniecturas.) Nota, quod dolus probatur ex perspicuis coniecturis. (C. de dolo. l. dolum. cum concord. Ioa. Mona. remittit ad ꝙ id plene nota. inf. de re iud. dolo.) & qui eum allegat, probare illum debet, ff. de probat. l. quoties. §. qui dolo.

a ¶ Omiſſa.] non enim debet acceptare ſi hoc ſciuit,]ſed omittere.vt hic vides.

b ¶ Aliam.]puta,non vacauit illa,de qua ſperabatur,ſed alia 1 vnde ex quo non videtur acceptare illam quæ primo vacauit propter illam fraudem, debebitur ei & tenebitur acceptare ſecundam vacantem de præb.ſi cui.& c.ſi clericus.eo.li.

1 Quę ſequũtur ab hoc loco vſq;ad finẽ huius gl. non reperiũtur in antiq. codicibus.

ſtaculum interponi, quominus (prębẽda vel dignitate prædicta ſic fraudulẽter renũciata, omiſſa a) poſſis dictam pinguiorem, cũ eam, vel aliam b ſi prius ipſam vacare contigerit: auctoritate præfata libere petere veluti tibi debitã, c & habere. ¶ Ceterum ſi prædicto renuncianti huiuſmodi præbenda vel dignitas pinguior forſitan conferatur: eo ipſo † dicta fraus intelligatur eſſe probata: & idem renuncians habita d omnino careat, & ambita. e

c ¶ Debitam.] licet enim iſta non ſit primo vacans,ſed ſecundo: tamen ratione fraudis primo vacãs fingitur,& eſt ſi.ſup. de reſcr. ſi propter. eo.lib.& in hoc præfertur æquitas rigori propter fraudem. ad idem. C.de iudi.l.placuit.C.de furt.& ſeruo.cor. ſi quis ſeruo. & infr. de re.permu. ca.vno. Et ſic nota caſum, in quo licet ſcribatur de prima vacatura: debetur ſecunda.alios caſus habes ad idem. inf.de præben.c.2. in fi.eo. tit. & ca.quia ſæpe. & c. cum in eccleſia, & c. ei cui. & infra.de rerum permu.c.vno.

¶ Ex vicinitate tẽporis aliquid pſumitur. no.l. poſt ꝯtractum, ff.de do.Bal. in l.1. C. de ſeru. fu. dicit præſumi contra illũ, qui ſecrete locutus eſt ei, qui ſtatim occidit. Phil.Fon.

d ¶ Habita.] cui ſemel renunciauit: & ſic repetere non poterit.7.q.1. quam periculoſum.cum ſim.

[Gl.ſeq.ſoluit dubium.]

e ¶ Ambita.] ſ.per cupiditatem & fraudem: & eſt ſi. ſupr.de transla.licet.& ca.quanto.7.qu.1.ſi quis epiſcopus. (Bene facit. ff. de diuor. ſi filia.ff.ſol.matrim.ſi filiæ. Io. Mon.) Suis ergo terminis ſit quiſque contentus nec vltra menſuras ſui iuris affectet augeri: vt in prædi. c.ſi quis,in fi. Ambita autem ideo carere debet: quia expectanti debetur: ſed etiam ſi non deberetur: puta quia vacauit alia ante illam, ob quam fiebat renunciatio: tamen non debebatur renuncianti, qui eam adeptus eſt: cum iſte finis non diſtinguat: & ad hoc faciunt prædicta iura.

DE SVPPLENDA negligentia prælatorum.

¶ Rubrica iſta poteſt dupliciter continuari: Vno modo ſic: viſum fuit ſup.tit.proxi. qualiter quis perdat adminiſtrationem eccleſiaſticam per renunciationem: verum quia aliquoties quis repellitur ab adminiſtratione propter ſuam negligentiam: ideo poſt rubricam præcedentem annectitur præſens rubrica, de ſupplenda negligentia prælat. Alio modo poteſt continuari ſic: quia prælati quandoque ſunt negligentes in adminiſtratione ſuorum beneficiorum: poſſet dubitari an aliquis poſſit ſupplere defectum prælatorum negligentium: ideo ad nos informandum qualiter quis poſſit ſupplere negligentiam prælati: annectit rubricam de ſupplenda negligentia prælatorum.

Romana.] Sunt tres partes ſec. Hoſt. & Io.Mo. primo reuocat edictum: Secundo cauſam reddit: ibi, Quia etiam: Tertio antipophorizat: ibi, Sed alia. Secundum Dominum Heliam Reg. hoc c.ſic ſummatur. Excommunicato epiſcopo, iuriſdictio ſua non deuoluitur ad ſuperiorem, h.d.

CASVS. Cum archiepſ Remenſis prouinciam ſuam viſitaret, non fuit receptus debito modo a ſuis ſuffraganeis, vnde eos excõicauit; Et quia excõicati non poterãt exercere iuriſdictionem: fecit proponi edictum, vt ſubditi ſuorũ ſuffraganeorũ pro cauſis ſuis dirimendis adirent ſuum officialẽ: Vnde ſuffraganei archiepĩ Remenſis conqueſti fuerunt Romano Pontifici, quòd archiepſ Remẽſis vſurpabat ſuas iuriſdictiones, quòd facere non debebat: cum iſte caſus non ſit de caſibus enumeratis in ca.paſtoralis.de off.ord.in antiq. vbi enumerantur caſus, in quibus metropolitanus poteſt exercere ſuam iuriſdictionem in ſubditos ſuorum ſuffraganeorum: Vnde Papa caſſauit illud edictum: quia iuriſdictio ſuffraganeorum non poterat deuolui ad ipſum archiepm; & ſi ſuffraganei deliquerant poterat archiepſ ipſos aliter punire: ſed per hoc non eſt auferenda eorum iuriſdictio. Nota primo ex hoc ca. ꝙ metropolitanus põt totam ſuam prouinciã viſitare, & procurationem a ſuis ſuffraneis petere: qui ſuffraganei ſi nolint eum procurare, vel eo modo quo debent: poterit illos excommunicare pro illa inobedientia. No.inſuper principalem effectum, ad quem emanauit præſens c.quòd ſi epiſcopus fuerit excõicatus, iuriſdictio ſua propter hoc non deuoluitur ad ſuperiorẽ.concor.cap.quia diuerſitatem.de conceſſ. præb. in anti.vbi dicitur, ꝙ epõ excõicato metropolitanus vel capitulum non poteſt conferre beneficia ſpectantia ad collationẽ ſolius epiſcopi: quia deuolutio non fit ad metropolitanum: niſi negligenti epõ per ſex menſes: modo ſi epiſcopus fuerit excommunicatus, non poteſt dici negligens: quia etiam ſi vellet non poſſet conferre, ſed metropolitanus debet expectare, quòd epiſcopus ſit abſolutus: & tunc poſt abſolutionem incipiunt currere illi ſex menſes. Et iſtud verum, niſi epiſcopus excommunicatus eſſet negligens in petenda abſolutione, quia tunc etiam illi ſex menſes incipiunt currere a tempore negligentiæ.

TITVLVS VIII.

De ſupplenda negligentia prælatorum.

¶ Innocentius VI.

¶ *Iuriſdictio ſuffraganei excommunicati ad metropolitanum non deuoluitur. Ioan.And.*

CAP. I.

Romana f † eeclefia: g & infra. Edictum vero per Remenſem prouinciam pu-

† Huc ſpectant tradita per Ioan. And.in c.nouit. & p Fely.in ca. paſtoralis. ext. de off. dele.

[Prima glo.ponit caſum litteralem, & ſummarium.]

f ¶ Romana.] CASVS.2 Dum archiepiſcopus Remenſis viſitaret prouinciam Remenſem & non debito modo fuiſſet a ſuffraganeis receptus, excommunicauit eos, & fecit proponi edictum per totum prouinciam Remenſem, quòd omnes ſubditi ipſorum ſuffraganeorũ adirẽt ipſum pro ſuis cauſis dirimendis: Papa Innocentius reuocat hoc edictum 3 & dicit quòd licet ipſi ſuffraganei pro ſuis culpis excommunicati ſint, non tamen ad ipsũ archiepiſcopum iuriſdictio ipſorum deuoluitur: cum id cautum non reperiatur in iure, licet alias pro culpis ipſos poſſit debita pœna punire. In ſumma hoc dicit: Iuriſdictio ſuffraganei excommunicati ad metropolitanũ non deuoluitur.

2 Hic caſus Io. And. eſt, & in ant. codicibus reperitur.

3 Si reuocauit ad petitionẽ ſuffraganeorũ, qui excõ. erant. hoc fecit ex plenitudine poteſtatis ſecundũ Boat. vel non fuit exceptũ, vel fuerant abſoluti: vel forte erant in hoc rei conuenti, quia nõ parebant edict. Io. An.

g ¶ Romana Eccleſia.] multas decret. eiuſdem nominis & auctoris, de eadem cauſa quæ erat inter Remenſem archiepiſcopum & ſuffraganeos ſuos, habebis in proceſſu huius libri.

ADDITIO. Nouem ſunt præter iſtam. & Hoſtiẽ. & Ioan. Mona. hic illas enumerant. de offic. vic. & de offi. ordi. de fo.compe. de teſtib. de app. de cenſi. de pœnis, de peniten. & remiſſ. de ſenten. excommun. Romana. Ioan. Andr.

a ¶ Publi-

a ¶ Publicatum.] ex parte archiepiscopi Remensis.
b ¶ Subditis.] in quos archiepiscopus iurisdictionem non habet: nisi in certis casibus expressis a iure. & not. sup. de offi. ordi. pastoralis. Et ideo edictum istud reuocari debuit. cum vergeret in præiudicium suffraganeorũ, & aliorum inferiorũ iurisdictionem habẽtium: & suum ius absorberet: quod esse non debet: cum non nisi per appellationẽ ad ipsum quæstiones tales deferantur: nec ipse plus iuris sibi potest vendicare, quam ei per canones sit cõcessum. de off. ordi. c. c. duo simul. 9. qu. 3. conquestus & qu. 2. ca. 2. & 10. qu. 3. quia cognouimus. & 18. q. q. 2. cap. 1.

blicatum a vt a subditis b epõrum ipsius prouinciæ, ꝑ audiendis & terminãdis eorũ causis c libere ad Remensem curiã accedatur, penitus reuocamus; Quia etiã si tenerentur d ijdem epĩ pro suis e culpis f vinculo excõicationis astricti: non tñ ex culpis † ipsis (cũ id nõ inueniatur a iure cõcessum g) ad Remensem archiepm̃ iurisdictio deuolueretur eorum: Sed alia

† No. quòd quis põt plures puniri ex eadẽ culpa, qñ persistit in eius cõtumacia, ad hoc, ut li. te. non cõte. quoniam in fi. Dom.

ADDITIO. Casus in quibus archiepiscopus iurisdictionem habet in subditos suffraganeorum, vide hic per Host. & Io. Mon. qui etiam ponunt hic versus, quos ipse Hostiẽ. ponit & exponit in summa, de offi. urd. §. quid pertinet quos quia ibi habes, hic decido prosecutionem ipsorum. Versus autem sunt hi,

Officium varium, forus, appellatio, crimẽ:
Peccans, non parens, res, consultatio, deses:
Præsul, canonici tumidi, sententia nequam:
Visitat, indulget custos, quia Papa dat usus.
Permutat socÿs suspectus; cumq; remittit;
Casibus his primas subiectos præsulis arcet.

c ¶ Causis.] quas inter se habent ipsi subditi: non intelligas de causis, quas haberent subditi: contra suffraganeos ipsos: quia tunc licitum esset edictnm. 11. q. 1. peruenit, & c. si quis cum clerico. & c. si clericus. cum sim.
d ¶ Tenerentur.] hoc dicit quia forte non constabat an iuste fuissent excommunicati.
e ¶ Pro suis.] pro alienis enim non debent excommunicari. vt 24. q. si habes.

[Gl. seq. signat, & soluit duo contraria.]

f ¶ Culpis.] Nota quòd licet ex sua culpa excõicatus sit episcopus, ita quòd iurisdictionem exercere non possit; non tamen propter hoc ad metropolitanum suũ transfertur iurisdictio supr. de conces. præben. quia diuersitatem, sed propter negligentiam bene transfertur iurisdictio 1 & præbendarum donatio de episcopo ad archiediscopum: vt ibi, & supra eodem titulo per totum. Nota ergo quod licet in negligẽtia epislopi archiepiscopus suppleat vicem eius: non tamen in delicto: & concordat optime supra eod. lib. de elect. quamquam. Sed contra inf. de temp. ordĩ. c. 2. vbi vicini episcopi supplent potestatem, quam perdidit episcopus propter delictum suum, & illud speciale propter fauorem ordinum suscipiendorum; in quorum dilatione posset esse periculum, & procedit ex concessione expressa ipsius decret. Item contra infr. de off. dcle. si is cui. ubi propter delegati excommunicationem, de subdelegato appellatur ad primum delegantem, Solutio: non sic dependet iurisdictio episcoporum ab archiepiscopo, sicut delegatorum Papæ ab ipso Papa, ad hoc supra de re iud. duob. & in appellatione, quæ habet fieri infra certum tempus, & prosequi etiam immineret periculum, si primus delegans nõ suppleret: & ideo aliud ibi.

1 Idem Phil. 9. q. 3. c. cum scimus. Fon.

Iurisdictio epĩ nõ ita dependet ab archiepõ, sicut delegatorũ Papæ ab ipso Papa.

g ¶ Concessum.] sim. infr. de sent. excom. is qui. Et not. intelligi prohibitum quod non est concessum. de temp. or. dilectus. de transla. inter. in antiq. vbi de hoc. Et facit ad ea quæ notantur de dispens. tunc episcoporũ, sup. de iud. at si clerici. & 50. dist. in snmma, & c. minor.
h ¶ Pœna.] secundum qualitatem delicti, vel causæ. supra de offi. deleg. sanc. 1.

forte pro illis pœna h ipsis canonica posset infligi.

¶ Idem Baronib. & Comitibus Regni Portugalliæ.

¶ Si ille, qui præest, est negligens, & remissus dẽt superior illi dare idoneum coadiutorem, h. d. Io. And.

CAP. II.

GRandi i non immerito: & infra.
¶ Mandamus, quatenus dilectum filium nobilem virum Comitem Bolon. præ-

GRandi.] De hac decre. facit additionem Gulielm. in spe. de feu. §. 2. in fi. Et primo ponit mandatum: Secundo dat ipsiꝰ executores: ibi, Alioquin. Tertio protestãtur: ibi, Per hoc. Et prima pars continet quatuor: nam præmissa coadiutoris commendatione, & ad quid detur: & sublatis obstantibus, mãdat illum prius recipi: Secundo sibi pareri: Tertio sibi suffragari. Quarto de redditibus illi responderi. Ioan. And.

¶ Nota primo principalem effectum huius cap. uidelicet, quod si ille qui præest alicui communitati, sit negligens & remissus, potest suus superior sibi dare coadiutorem, qui in iure uocatur curator. Nota ulterius conditiones requisitas in coadiutore, & in illo qui præest alicui cõmunitati: quia debet esset deuotus erga Deum, circumspectus, plenus oculis, & bonus mundanus. Nota insuper quod officium coadiutoris expirat per mortem illius, cui datus est coadiutor; Caueas tamen ne te fallat glossa finalis, quæ dicit. quod si iste, cui datus est coadiutor, non habeat filios: quod ipse coadiutor ei succedet in regnum: Si autem habeat filios, illi filij succedunt. Ex qua glossa voluerunt quidam dicere, quod quando datur coadiutor alicui prælato in casibus in quibus est dandus sibi coadiutor, quod prælato mortuo succedit coadiutor in prælatura: Vt si Episcopus Pictaueñ. esset affectus infirmitate lepræ uel alio morbo, & daretur sibi coadiutor: mortuo episcopo Pictaueñ. coadiutor succederet in episcopatu: sed istud est falsum: quia officium coadiutoris expirat per mortem illius qui est datus coadiutor: sed glossa ista debet intelligi, quod adiutor istius regis sibi successisset in regnum si rex ipse nullos habuisset filios: quia iste comes de quo in textu datus coadiutor, erat proximior ipsi regi & ei successisset, si rex non habuisset filios etiam si non fuisset datus coadiutor ipsi regi.

[Prima gloss. ponit casum literalem, & summarium.]

i ¶ Grandi.] CASVS. 2 Rex Portugalliæ negligens erat & remissus circa regnum & subditos eius: prodigus & dissipator erat, permittebat ecclesias, monasteria, & pia loca regni sui, & ipsas personas ecclesiasticas aggrauari: uiduas etiam & pupillos, & orphanos, & ceteros in regno suo degentes grauabat, uel grauari sinebat; quare Papa supradicto regi & regno, & omnibus ibi degentibus prouidere volens, dedit ipsi regi in coadiutorem nobilem virum Comitem Bolon. fratrem prædicti regis, deuotum, circumspectum, magnanimum & potentem; & per quem sperat futuram reformationem ipsius regni: Mandat ergo Baronibus & Comitibus ipsius Regni Portugalliæ, quatenus dicto Comiti & coadiutori, cum ad eos accesserit non obstantibus aliquibus fidelitatibus, homagijs, seu pactis uel iuramentis: si in aliquibus his sunt regi astricti, debitum honorem exhibeant, & eum cum omnibus suis recipiant in ciuitatibns, & munitionibus villis, castris, & singulis locis ipsius regni: et eius mãdatis

† Hic casus Io. An. est, et in anti. codicib. reperit.

obe-

fati [a] regis [b] Portugalliæ fratrem, [c] de deuotione, [d] probitate, ac circumspectione [e] multipliciter cõmendatum, [f] qui eidem regi (si absque legitimo [g] decederet filio) iure [h] regni succederet: quique [i] examinatæ dilectionis [k] affectu, quo vos, & prædictum regnum prosequitur (magnanimitate, ac potentia [l] sibi plurimum suffragantibus) regnum ipsum maturius reformaturus firma credulitate speratur, præsertim cum ad curam, & administrationem generalem, & liberam [m] regni eiusdem, tam † pro sæpedicti regis, quam ipsius regni vtilitate (si prouide attendatur) ac ad defendendum [n] Ecclesiarum, monasteriorum, [o] aliorumque piorum locorum regni præfati, & personarum ecclesiasticarum, tam religiosarum, quam secularium, nec non viduarum, [p] orphanorum, & ceterorum ibidem degentium, ac deperditorum [q] inibi recuperationem salubriter, vt in Domino confidimus,

† al. ita, non min⁹ pro sæpe dicti regis, quā &c. aliàs ita; tam pro spe dicti regis, quā &c.

obediant: & sibi auxilium ꝯ quoslibet violentos & repugnantes impendant: De reditibus & iuribus oĩbus ipsius regni sibi integre rñdendo: ut dicto regi ſm qđ decet excellentiam suam, & sibi & suis de prædictis, & necessitatibus regni prouidere valeat: Vult tñ quod personam ipsius regis, vel sui legitimi filiũ (si quem illum habere contingeret, debeat fideliter conseruare. Notificat autem eis, quod si ipsi prædicta non fecerint: ipse mandauit duobus iudicibus, quod eos ad id ecclesiastica censura appellatione cessanti, compellant. Protestatur in fine, quod per hoc non intendit regi p̃fato, vel suo legitimo filio (si quem habuerit) prædictũ adimere regnũ, sed solum per prouidentiam ipsius Comitis consulere ipsi regi, regno, & subditis, hoc dicit in summa hæc decretalis: Si ille, qui præest, est negligens, & remissus: debet superior illi dare idoneum coadiutorē.

a ¶ Præfati.] in decisione, sub illo infra.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

b ¶ Regis.] Rex iste dissipator & negligens erat, ut patet per inferiora: & per vtrumque vr̃ ꝙ potuerit remoueri: Primum probatur supra de elect. ꝙ sicut, in fi. 12. q. 2. monemus. Secundũ supra de offic. custo. c. 1. 1. q. 1. si qui episcopi. §. ecce cum honoris. 81. dist. dictum, vbi de hoc, & sic non debuit ei curator dari, sed potius debuit regno priuari: & sic ad fratrem ordine geniture conuerti, cum filios non haberet supra de voto, licet. Dic ꝙ rex 1 cui per successionem regnum defertur, propter supradicta priuari non debuit: sed curator datur de hic factum fuit: ad instar furiosi seu prodigi. ff. de cur. fu. l. 1. & custodiet regnum & regem: sicut ipse curator furiosum & patrimonium. ff. eo. tit. l. consilio, & satisdat talis rem eius, cui datur saluam fore. ff. eod. tit. l. obseruare, & l. seq. & C. de cu. fu. l. ult. §. sed cum antiquitas. Papa autem hic non curat cautionem requirere: Propter delictum autem bene priuatur rex regno per superiorem suum, uel per ecclesiam, cum superiorem non habet, de re iud. ad Apostolicæ 15. q. 6 alius: & sup. de vo. licet, & tunc vel succedet proximus, scilicet cum per successionem defertur, uel eligent illi, ad quos pertinet, alium sup. de elect. c. uenerabilem.

Idem in ...ce Comi- & simili- s, secundũ hoc.

ADDITIO. Arch. in materia, in prin. huius glo. tractat, an uidelicet rex propter negligentiam remoueri possit, alleg. de offic. Archid. ea quæ de re iud. quamuis in ant. C. de fun. pat. l. 2. li. 11. & remittit ad notata per Goff. in summa huius tit. circa medium. Distinguit autem neglectum & negligentiam. de primo 11. q. 3. placuit, & illud post monitionem, secundum ante monitionem, in quo locum habet 1. q. 1. quicquid. Io. And.

Gl. seq. signat contrarium.]

c ¶ Fratrem.] contra. ff. ubi pu. mo. uel edu. de. l. j. & penult. ubi dicitur, quod pupillus apud illas personas educari non debet, quæ ad ipsius successionem aspirant, & facit sup. de conuer. infi. cap. ult. sed secundum Ber. rex iste non educabitur apud fratrem, sed per se, & cum sua honorabili familia & curia, nec erat iste frater suspecta persona.

d ¶ Deuotione.] circa Deum scilicet, & Romanam ecclesiam.

ADDITIO. Dicunt Pet. & Archid. circa fidem catholicam. Io. And.

e ¶ Circumspectione.] erat enim plenus oculis, ad hoc supra de elect. scriptum, & tales debent esse etiam Archidiaconi. 93. dis. diaconi.

f ¶ Commẽdatum.] multis modis sumit̃ commendare: quod dic, ut sup. de accusa. si constiterit sup. eo. lib. de elect. nemo.

g ¶ Legitimo.] illegitimus enim non succedit, ut sup. qui fil. sint legit. per venerabilem, in fi. nec educari, uel ali debet, ut ibi: de quo dic, vt supra de eo, qui dux. in mat. quā pol. per adul. cum haberet, nec ad ordines promoueri, uel ad beneficia ecclesiastica sine dispensatione, quod dic, ut infra de fil. presbyt. c. 1 Io. Andr.

h ¶ Iure regni.] quia debebatur ex successione, hoc vult dicere.

ADDITIO. Remissiones dedi de elect. venerabilem. in fin. quæ est contra, sed loquitur in imperio. Io. And.

i ¶ Quique.] tolle infra, regnum ipsum reformaturus, &c.

K ¶ Dilectionis.] quod enim quis non diligit, facile contemnit. 20. q. 3. presens.

l ¶ Potentia.] prodest potentia, ut hic, & de hoc in Auth. de ap. constitutus 2. interdum nocet, supra eo. lib. de elect. fundamenta. §. proinde, cum fi. sup. de loca. potuit. cum concor.

m ¶ Liberam.] licet liberam habeat donare non potest. ff. de pact. contra iuris ciuilis ff. de dona. l. filiusfa. si tamen iusta ratione motus donauerit, ualet donatio ut in prædicta. l. filius. Tenetur autem reuocare ea, quæ male sunt alienata, ut infra, ibi, deperditorum recuperatione, immo ipse rex reuocare deberet non obstante iuramento de non reuocandis, supra de iureiu. intellecto. secundum Ber.

Potentia prodest, & nocet.

ADDITIO. Liberam habens administrationem de quo fit mentio in princ. huius glo. interdum donare, potest, quod habet locum præcipue in procuratoribus regum secundum Inno. cum regibus speciale. & proprium sit donare secundum eum. ff. de admin. tu. cum. plures, §. penult. Io. Mona. arg. contra supra de iureiur. intellecto, illud in enormi præiudicio, ut ibi dixi. Ioan. Andr.

Liberam habens administrationē an possit donare.

n ¶ Defensionem.] ad quam tenentur ipsi principes sæculares, vt 23. q 5. principes. & c. regnum, & c. administratores. Io. And.

o ¶ Monasteriorum.] Nota argu. nomine ecclesiarum monasteria non comprehendi, ad idem supra de elect. sciant, eo. libro, & infra de sent. excom. capit. vlt. §. adijcimus. 2 Contra 54. dist. §. hac autem authoritate. Ioan. And.

2 Est uerum in materia stricta. Do. Font.

p ¶ Viduarum.] de quibus an pertineant ad iudicium ecclesię dic ut not. de foro competen. ex tenore. Ioan. And.

q ¶ Deperditorum.] propter regimen malum, supra eodem libro de elect. fundamenta. §. digne itaque.

sit assumptus: cum ad vos accesserit (fidelitate, homagio, iuramento, seu pacto;[a] si aliquibus forte præfato regi, vel cuicunq; alij personæ tenemini, aut etiam ipsius regis ꝓhibitione:[b] dummodo personam eius & vitam, ac legitimi sui filij, si aliquem ipsum habere contigerit, fideliter conseruetis,[c] debitum eis exhibentes honorem,[d] nequaquam obstantibus) in ciuitatibus,[e] castris, villis, & munitionibus regni prædicti cum omnibus suis recipere, ac eius dispositioni, ordinationi, & mandatis vniuersaliter singuli, & singulariter vniuersi, per omnia, & in omnibus intendere absque difficultate qualibet procuretis:[f] impendentes sibi contra quoslibet repugnantes, ac etiam violentos,[g] consilium, auxilium, & fauorem: de redditibus,[h] prouentibus, omnibusque præfati regni iuribus, sine diminutione[i] aliqua, plenarie respondendo; vt de illis dicto regi, secundum quod suam decet excelleñtiam,[k] sibi ac suis, & præfati regni necessitatibus pro tempore ac negotiorum emergentium qualitate, valeat prouidere. Alioquin[l] venerabilibus fratrib⁹ nostris Bracharensi † Archiepiscopo, & Episcopo Colimbriensi; damus nostris litteris in † præceptis: vt vos ad id monitione[m] præmissa, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, compellant. ¶ Per hoc autem non intendimus memorato regi, vel ipsius legitimo † filio (si quem habuerit) prædictum regnum adimere: sed potius sibi, & eidem regno destructioni exposito, ac vobis ipsis in vita[n] ipsius † regis, per sollicitudinem & prouidentiam Comitis consulere supradicti.

¶Bonifacius VIII.

¶ Episcopo a Paganis, vel a schismaticis capto, non Archiepiscopus, sed Capitulum administrat: nisi Papa quam cito hoc fieri poterit super hoc per Capitulum consulendus aliter ordinaret. Io. Andr.

CAP. III.

SI Episcopus[o] a Pa-

a ¶ Pacto.] ad idem infra de offic. ordi. quia plerique.

b ¶ Prohibitione.] non enim potest subditis prohibere, quin obediant & intendant curatori in his, quæ ad curam regni & ipsius regis honorem pertinent: cum ad hoc procurandum assumptus sit impediretur enim ipsius officium.

c ¶ Conseruetis.] ad hoc supra de iureiu. petitio.

d ¶ Honorem.] ut 7. q. 1. quia frater.

e ¶ Ciuitatib.] quæ murorũ ambitu terminantur; ut infra de sen. excom. si ciuitas. Ioan. And.

f ¶ Procuretis.] huc vsque est littera suspensiua. B.

g ¶ Violentos.] sic. n. iuste bellabit se defendendo 1. 23. q. 2. cum igitur. iu. sicut 3. & sic obedire debent, ex quo constat iustum esse bellum: sed & idem est cum dubitatur an sit iustum, nec ne, ut 23. q. 1. quid culpatur. in fi. cum autem certum est bellum 2 iniustum secus. 11. q. 3. Iulianus. & c. si dominus, &c. non semper. cum si.

1 Facit c. dilecto, de sent. excom. l. 3. §. c. 1. & supra de iure ff. de vi & vi arm. no. in l. hostes. ff. de captiu. in ca. olim, primo, ĩ. de restitu. spol. Petr. de Anch. Font.

h ¶ Redditibus.] generale nomen est: plus enim est in redditu quã in fructu: vt partus ancillæ, ff. de usu. in pecudum. §. partus. ff. ad Treb. deducta. §. hæreditatem, & dixi supra de elect. generali.

2 Vide B. Th. 2. 2. q. 40. ar. j

i ¶ Sine diminutione.] ad idem supra de verb. sign. cum inter vos.

K ¶ Excellentiam.] facit sup. de præben. de multa in fi. 7. q. 1. quamuis, sed remoto pro crimine sumptus non ministrantur, quia male meriti debent egestate laborare. ff. deposi. bona fides.

l ¶ Aloquin.] id est, si eum recipere, mandatis parere, adiuuare, de redditibus integre prouidere prædicto Comiti, contempseritis.

m ¶ Monitione præmissa.] quæ semper excommunicationem præcedere debet 12. q. 2. indigne 24. q. 3. de illicita, sup. de sent. excom. sacro. cum si.

n ¶ In vita ipsius.] Nota coadiutoris officium expirare morte eius cui adiutor datus est 3 tunc enim potestas ad capitulum pertinet in ecclesia cathedrali. ĩ. c. 1. & 2. mortuo autem rege, aut reliquit filium, qui ex successione rex erit, & sic cessat istius coadiutoris officium: aut non: & sic iste rex erit, & deficiet esse coadiutor: & ideo dicit, in vita.

3 Tenet B. in l. q̃situm. ff. de tu. facit c. consuluit, ĩ. de procur. Petr. Fon.

SI Episcopus.] Aliter non diuiditur: quia textus sub vno constructu dependet. Dom.

CASVS. Eps̃ Pictauien. fuit captus a Paganis, & sic fuit effectus eorum seruus: uel fuit captus a schismaticis: id est diuisis ad vnione ecclesiæ, puta quia duo gerebant se pro Romano Pontifice; Quæritur quis administrabit in Episcopatu Pictauien. vtrum Archiepiscopus Burdegalẽsis, vel capitulum ipsius ecclesiæ Pictauiẽsis. Respondet Romanus Pontifex, ꝙ cum eps̃ ipse captus ab infidelibus, vel schismaticis censeat̃ mortuus: capitulum administrabit, ac si esset mortuus naturaliter: Nã si mortuus esset naturaliter, capitulum, non Archiepiscopus administraret. capit. cum olim. de maior. & obed. iñ antiq. Et illud uerum, nisi Papa illi Ecclesiæ alio modo prouideret, puta, si Papa illi Ecclesiæ aliquem deputauit ad administrandum: tunc ille administraret quem Papa deputauit ad administrandum: Nam Papa potest illi Ecclesiæ aliquem administratorem deputare: quia Episcopus fingitur mortuus licet re vera adhuc viuat.

Nota primo, quod captus ab infidelib. dicitur seruus infidelium, & fingit̃ mortuus ciuiliter: Et sic hẽs hic casum, quo mors ciuilis æquiparatur morti naturali. vide gl. sup. eo. lib. de rescrip. susceptũ. Nota principalem effectum huius c. videlicet, quod Episcopo capto a Paganis, uel schismaticis, metropolitanus non administrat, sed capitulũ, ac si per mortem naturalem Ep̃i ipsa ecclesia vacaret. Nota finaliter, quod Papa potest dare ecclesiæ cathedrali vnum uisitatorem siue administratorem, & auferte administrationem ipsi capitulo.

[Glossa prima summat, & dicit vnde orta.]

o ¶ Si Episcopus.] Episcopo a Paganis, uel a schismaticis capto, non Archiepiscopus, sed capitulum administrat, nisi Papa quã cito hoc fieri poterit, super hoc per capitulum consulendus, aliter ordinaret. Habuit ortum hæc declaratio ex his, quæ notat Hostiensis supra de maio. & obed. cum olim.

ADDITIO. Et facit ad ea quæ notantur 7. q. 1. pastoralis, in fi. vlt. glo. & 71. dist. clericos. in glo. 2. Ioan. Andr.

† De his episcopatibus vide Ioannẽ Vasæum in Annalib. Hispaniæ c. 20.

† alias ita, in mandatis.

† Præter Doctores hic, vide Cynũ, & Bal. in l. si viua matre. C. de bon. mat. Aret. consil. 153. Bar. in l. cũ antiquiorib. C. de iure deliber. & Guliel. Monferra. in tract. successionũ in primo dubio.

† al. eiusdẽ.

a ¶ Paga-

a ¶Paganis.]vel hæreticis de quib. idem iuris, ut sup. de hæret.si quis episcopus, & schismatici 1 dicuntur. 24.q.3.inter hæresim.Io.Andr.

b ¶Non archiepiscopus.].cum hoc non reperiatur in iure expressum,ut sup. eo.c.1.ꝟ.prox.

† Vide Eymericum in Directorio inquisitorū p. 2. qō. 48. & Turrecrematā in summa de ecclesia.li. .. p.1.c.1. & seq.

† Sacrarum ...erum scriptores Paganos uocant ...ēs idolorū cultores.

ganis, [a] † aut schismaticis capiatur: non archieps̃, [b] sed capitulum [c] ac si sedes per mortē [d] vacaret illius, in spiritualibus, [e] & tēporalibus [f] ministrare debebit: [g] donec eum libertati [h] restitui, vel per sedē Apostolicā (cuius interest Ecclesiarū prouidere necessitatibus) super hoc per ipsum capitulum quam cito commode poterit consulendam, [i] aliud contigerit ordinari. [h]

(Glo. seq.not. & remittit.)

c ¶Sed capitulum.] ipsius cathedralis ecclesiæ, cuius eps̃ captus est. Et sic not.ꝙ sicut capitulum cum vacat Ecclesia supplet vicem episcopi in iurisdictione, ut inf. ca. proxi. de Instit. cap. 1.sup.de maio.& obedien. cum olim. & infra de maio. & obedien. cap. primo, sic & cum quasi uacat, ut hic. Et sic nota ciuilem mortem æquiparari naturali.& est simile,C.de dona. inter uirum & vxorem res vxoris vbi donatio causa mortis confirmatur morte ciuili sicut naturali ad idem.C.de episc. & cler.l.ult.de hoc tamen dic,ut no,Innoc.16.q.1.placuit.2.Ioan.Andr.

d ¶Mortem.]renunciationem,translationem,depositionem,uel alio modo.

e ¶Spiritualibus.] in his quæ requirunt ordinem uocabunt vicinos episcopos cum cautelæ studio,7.q.1. Pōtifices.sup.eo.lib.de ele. is cui.Beneficia autem quę spectant ad collationem solius episcopi, non conferant, ut sup.ne sede vacan.c.2.& inf.eo.tit.c.unico.quia id non facerent,si per mortem naturalem vacarent,ut ibi: nec dant clerico licentiam transeundi ad aliam diœcesim. 71.dist.fraternitatem.

ADDITIO. Vide quod dixi inf. cap. proxi.in fine. Ioan.And.

f ¶Temporalibus.] ita ꝙ de immobilibus bonis nihil alienent.sup.eo.lib.de elect.is cui.

[Glo.seq.quærit, arguit negatiue,ponit tres opiniones.& tertiam approbat.]

Capitulum ...de vacante ...ōt confirmare electio... archidiaconi per ipsū capitulū electi.

g ¶Debebit.] Pone,archidiaconus post epm̃ præest capitulo:eps̃ a schismaticis captus est,& postmodum: archidiaconus mortuus: quem capitulum habet eligere, & episcopus confirmare: eligit capitulum T. in archidiaconum. Quæritur quis habeat confirmare? Et vr̃ ꝙ capitulum talem confirmare non possit,quamuis eñ circa inferiores inueniamus permissum capitulo supplere episcopalem iurisdictionem:circa superiores non reperimus concessum:immo vr̃ prohibitum.ad hoc.s̃.de maior.& obed.cum inferior,& 21.dist. inferior, quidā dixerunt Papam & non alium hunc confirmare posse: ad hoc inf.de offic.c.1. Alij de archiepiscopo dixerunt. Sed Host.in hac qōne notat de maio. & obe. cum olim. ꝙ capitulum talem confirmabit: licet enim canonici in eo,quod canonici sint inferiores: tñ in eo ꝙ capitulum,superiores sunt. ff.quis & a quo appell.sit l.fin.ad hoc sup.de off.ord.irrefragabili.§.excessus, & maxime in eo ꝙ episcopi vices gerunt sup.de offi. deleg. sane 2. & 93.dist.c.ult.& 94.dist.c.1. & hoc uerum credo. arg. inf.de app.c.pen.

ADDITIO. Alias sequeretur ꝙ eps̃, qui esset canonicus,uel canonicus uicarius,uel delegatus episcopi illum confirmare non posset.Io.Andr.

h ¶Libertati.] seruus enim factus erat. Instit. de iur. perso.§.ult.ff.de capt.& postli.reuer.l.5.& ff.de regul. iur.seruitutem,recuperat ergo iura sua quasi iure postliminij,ut 16.qō.1.prima actione.7.quæst.1. pastoralis Instit.quib.mod.ius patr.pot.§.si ab hostib.

i ¶Consulendum.] ad idem infra de cleric. ægrot. capit.uno.

K ¶Ordinari.] aliter prouidendo, uel forte visitatorē dando,ut inf.c.proxi.

¶Idem.

¶Ecclesia cathedrali vacante,solus Papa visitatorem deputat, nisi archieps̃ propter negligentiā, vel dolosam capituli administrationem cū causæ cognitione deputaret. h.d.Dom.

CAP. IIII.

Ecclesiæ † cathedrali [l] vacanti, [m] visitator [n] ab alio, quam a Romano † Pontifice [o] deputari non potest. [p] Nisi forte

1 Vide Marianū So nū tract.de visitatione.

† Nota unū casum reseruatum Papæ: Alios uide s̃. de off leg. ꝙ trāslatione. Dom.

Ecclesiæ.] Sunt duo dicta: ꝑm: ibi, Huiusmodi quoque. Et prima pars facit tria: Primo ponit dictū, a quo duos casus excipit. ibi, Nisi,quos statim limitat: ibi,Tunc.n.Io.Andr. CASVS. Dictum fuit sup. c.proxi. ꝙ si eps̃ fuerit captus ab infidelibus uel schismaticis,qui dicuntur hæretici, quia faciunt contra illum articulum, Vnam Sanctam Ecclesiam Catholicam; potest dari visitator Ecclesiæ vacanti ac si eps̃ esset mortuus naturaliter. Sed quæritur quis potest dare istum visitatorem? Respondet Roman. Pontif qđ solus Papa; Sed nunquid archiepiscopus poterit dare visitatorem Ecclesiæ vacanti? Respondet, quod non regulariter: fallit si capitulum esset negligens: quia tunc vocato, & audito capitulo: & sic cum causæ cognitione poterit dare uisitatorem.Sed utrum uisitator a Papa datus, uel ab archiepiscopo,data negligentia capituli, possit conferre beneficia spectantia ad collationem episcopi? Respondet quod sic: si fuerit deputatus ab Apostolica sede: Si uero ab archiepiscopo, tunc nullo modo poterit conferre,Cognitione:& sic aliquid fieri cum causæ cognitione est uocare partem,& illam audire.Nota, quod ubi agitur de præiudicio alicuius, debet uocari qñ super illo actu iudex cognoscit.ad hoc supra de maio.& obed.c.infra quatuor, & sup.de elect.c. fin.Dominicus.

[Prima gl.ponit.quid determinatr& unde orta.]

l ¶Cathedrali.]Opiniones erant olim, quis possit uisitatorem dare cathedrali Ecclesiæ: Item an uisitator posset conferre beneficia: Vtrumq; horum determinat. hic Papa. Ortum habet primum dictum huius decret. ex his quæ no.dist.quorum Festus & per Innoc.& Hostien. sup. ut eccl.benefi. ut nostrum.Secundum ex his, quæ no.61.dist.obitum.

m ¶Vacanti.] idem in quasi uacante,ut supra capitu. prox. 2

2 Et si prælatus est impotens & senex dandus est ei coadiutor c. 1. de cleric. ægro.Fon.

n ¶Visitator.] idem quod administrator. de quo 61. dist.de Cathineñ.& c.quoniam Festus.

o ¶Pontifice.] cuius interest ecclesiarum necessitatib. prouidere sup.c.prox.

p ¶Non potest.]hoc præcise tenebat Io. in prædicto c. quoniam Festus Barthol.Brix. & Hug. ibi contra tenebant, scilicet quod archiepiscopus hoc poterat; sicut & præses dat curatorem Institut.de curat.§.ulti.& quia prohibitum non reperiebatur. Lau.idem dicebat. tamen dicebat clericorum requirendum consensum. Inno.& Hostien.supra ut eccles. benefi.capit.unico.distinguebant, ut hic. scilicet quod alius quam Papa sine causæ cognitione, & uocatis hi qui uocandi erant scilicet capitulo,non poterat uisitatorem dare: & est ratio quia archiepiscopus non potest tollere capitulo ius suum sine causa, quod est quod ad ipsos uacante sede pertinet administratio spiritualium & temporaliū. sup.cap.proxi.cum concor. ibi signatis. Papa autem ex potestatis suæ plenitudine hoc bene potest, de concess. præb.proposuit.in antiq.

a ¶ Ne-

capitulum in ſpiritualib. & † temporalib. negligenter, [a] aut perperam [b] adminiſtret; Tunc enim archiepiſcopus ob negligentiam vel malitiã capituli (eo vocato, [c] cauſæque ſuper hoc cognitione pręmiſſa [d]) viſitatorem ſeu adminiſtratorem, eidem eccleſię licite poterit deputare.

¶ *Viſitator Eccleſiæ vacantis ab infertiore a Papa deputatus, tẽporalia, & ſpiritualia adminiſtrat, excepta beneficiorum collatione ad epiſcopum pertinente. h.d. Dom.*

¶ Huiuſmodi [e] quoq; viſitator, quamquam ſpiritualiũ & temporalium administrationem legitimã [f] cenſeatur habere: beneficia tamen, quæ ad collationem pertinent epiſcopi, [g] conferre non poteſt, [h] ſi ab alio, [i] q̃ a Romano Pontifice fuerit deputatus, [k]

1 Quia hic operant eũdẽ effectũ. Do. Font.

† Ecce iſta duo requirũtur copulatiue. Phil. Fõ.

a ¶ Negligenter.] ecce primum caſum.

b ¶ Aut perperam.] ecce ſecundum: Nota hic æquiparari negligentiã & delictũ. 1 (Facit de conſe. diſt. 1. nemo 2.) alibi differunt ſup. eo. li. 2. de ele. ſi cõpromiſſarius. pro utraq; parte eo. ti. quam. Io. And.

c ¶ Eo uocato.] ſunt enim uocandi, quia eorum intereſt ſupra de offic. Arch. ad hæc de temp. ordin. ſi archiepiſcopus, & qũo interſit ſup. dixi.

d ¶ Cognitione præmiſſa.] quod ſi non fiat, dico uiſitatoris dationem non ualere ad hoc ſup. eo. li. de ele. quamuis. & c. ꝓinde. Sufficit. n. legiſlatorẽ aliquid prohibuiſſe: & ſi nõ adijciat, quod contrafactum fuerit, nõ ualere. C. de leg. non dubium.

e ¶ Huiuſmodi.] ſ. datus Eccleſiæ cathedrali.

f ¶ Legitimam.] 61. diſt. Cathinenſ. & c. quoniam, & ſup. de ele. cum nobis olim. in fi. nõ em̃ ſequitur, q̃s habeat adminiſtrationem legitimam, ergo beneficia confert. uide in ſtantiã. in capit. illa. ibi, vacante ſede, ſup. ne ſede vacan. & ſufficit dare inſtantiam, ut 1. quęſt. 1. ſicut urgeri.

g ¶ Epi.] ſolius alias illa cum capitulo cõfert, ꝙ dic ut ĩ. ne ſede vac. c. vno. & de regu. c. vlt.

[Glo. ſeq. ponit duas opi. cõtrarias, quas cõcordat.]

h ¶ Non põt.] ſuper hoc uide quod not. de maiorit. & obed. c. cum olim. in ant. Scire debes ꝙ Io. & Hug. tenebant cõtrarium: dicebant em̃ indiſtincte, ꝙ uiſitator poterat beneficia cõferre: & hoc no. 61. diſ. obitum. Lau. contra. Opinio ergo Lau. uera in viſitatore dato ab alio, quam a Papa: prima in viſitatore a Papa dato. Debet enim propter ampliorem dantis prærogatiuam, ampliore fungi poteſtate. ad hoc inf. de prȩb. ſi a ſede ſicut & delegatus a Papa, ſubdelegatum dat, ab alio non. C. de iud. a iudice, de off. deleg. paſtoralis, c. vlt. in ant. ad idẽ inf. de præb. hi qui.

i ¶ Ab alio.] puta, archiepiſcopo in caſib. ſupradictis, uel a capitulo, ſi alicui committeret vices, ille diceretur viſitator.

ADDITIO. Vel ẽt ſi ipſe uiſitator eſſet deputatus a legato Cardinali. ſec. Arch. qui poteſt, ꝙ poteſt archiepiſcopus: Nam in prouincia maius habet imperium. ſup. eo. de ele. ſi abbatem. Io. And.

K ¶ Deputatus.] ille ergo bene hoc poterit: quia omnia poteſt, quæ electus confirmatus. ſup. eod. lib. de elect. is cui. Io. And.

DE TEMPORIB. ORDINATIONVM, & qualitate ordinandorum.

Continuatio Domini Heliæ.

¶ Superius dictum fuit de promouendis ad adminiſtrationes eccleſiaſticas: poſſet dubitare aliquis, vtrum oĩ tp̃e poſſint fieri promotiones: ẽt vtrum oẽs perſonæ indiſtinctæ poſſint promoueri: ideo ad nos informandum de iſtis annectitur. tit. de temporibus ordinationum. & qualitate ordinandorum. Vnde ſciendum quòd iſta rubrica, eſt generalior nigro: nam in nigro nihil dicitur de temporibus ordinationum: Pro quo notandum, ꝙ minores ordines poſſunt conferri etiã die feſto: ſed ſacri ordines nõ poſſunt conferri niſi certis diebus, videlicet diebus Sabbati quatuor Temporum, Sabbato Paſchæ, & Sabbato ante Dominicam Lætare: & hoc uerum loquendo de Epiſcopis: Nam Papa poſſet ordinare omni tempore.

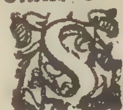
TITVLVS IX.

De temporibus † ordinationum, & qualitate ordinandorum.

† Vide Cõc. Trid. ſeſ. 23. de refor. c. 7. & 8. & Gelaſium Papa j. Ep iſt. 1. ad epõs per Lucaniã. ca. 13. refert Grat. in c. ult. diſt. 75.

¶ Clemens Quartus.

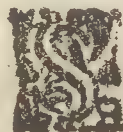
¶ *Epiſcopus Italiæ vltramontanũ nõ ordinet, niſi de ſpeciali licentia Papæ, vel per patẽtes litteras epiſcopi ſui, continentes iuſtã cãm quare nolit, uel nõ poſſit illum ordinare: ſi ſecus factum fuerit, ordinans punietur pœna condigna, & ordinatus manebit ſuſpenſus: ita quod etiam a pœnitentiarijs Papæ ſine ipſius ſpeciali licentia abſolui nõ poterit. Io. And.*



Æpe contingit.] Primo ſecundum Io. Mona. ponit conſtitutionis cauſam impulſiuam. Secundo ſtatuit: ibi, Nos igitur. Tertio tranſgreſſores punit: ibi Eos vero. Quarto pœnam inhibitoriam addit: ibi, Omnibus. Io. And.

CASSVS. Aliquis citramontanus quãtũ ad nos, forte de iſta diœceſi Pictauieñ ſe tranſtulit vltramontes ad ciuitatem Boñ. uel aliã ciuitatem, in Italia, voluit ordinari ab Epiſcopo Italiæ: utrum Epiſcopus Italicus poſſit talem clericum Pictauienſem ordinare impune? Reſpondet ꝙ ſic, ſi talis clericus habeat litteras a ſede Apoſtolica, per quas mandatur, ut talis clericus poſſit ad ſacros ordines per quem maluerit epiſcopum ordinari. Quid ſi non habeat litteras a ſede Apoſtolica, an impune poſſit ordinari ab ep̃o Italico? Rñdet ꝙ ſic: ſi litteras habeat ab epiſcopo Pictauieñ. in quibus declaretur, ꝙ ipſe clericus eſt idoneus & perfectæ ætatis, & ſi non contineatur cã propter quam nõ poteſt illũ ordinare, tunc. n. iſtis interuenientibus poterit Italicus Ep̃s illum clericum Pictauieñ. ordinare: alias punietur clericus ordinatus, quia erit ſuſpenſus ab executione ſuorum ordinũ: unde ep̃s non debet talem ordinare, nec ẽt conferre primam tonſuram ſ̃m ueriorem opinionem gloſſæ. Sed quæritur, quis poterit ipſi relaxare iſtam ſuſpenſionem: & dare executionem ordinationẽ. Rñdet ꝙ ſolus Papa, & ſui Pænitentiarij, qui hñt ſpecialem ptãtem a Papa; alias ſi non haberent ſpecialem ptãtem, non poſſent cũ eo diſpenſare, & reſtituere ſibi executionẽ ordinũ, nec per ſe, nec ꝑ alios ſuo noĩe. Abſque ſpe. (Hæc eſt quædam comminatio ad terrorem, alias textus eſſet contrarius; quia in fi. dicitur, ſi pęnitentiarij Papæ hñt ſpecialẽ ptãtem a ſede Apoſtolica diſpenſandi cũ iſtis, ꝙ pñt cum eiſdem diſpenſare. Pęnitentiarijs) qui ſunt numero 12. qui ordinantur ſ̃m diuerſitates linguarum ibi affluentium. Not. ꝙ duo epiſcopi pñt dare clerico litteras commendatitias ad ordines ſ. Epiſcopus beneficij, &c. ad hoc inf. c. proxi. Dom.

CAP. I.



AEPE [1] con-

[Prima glo. ſummat.]

1 ¶ Sæpe.] Epiſcopus Italiæ vltramontanum non ordinet

tingit,[a] qđ nonnulli clerici[b] vinculo excōicationis[c] astricti, aut apostatæ,[d] seu irregulares,[e] vel alias ordinum sacrorum susceptione indigni, suam patriam,[f] in qua de his habetur notitia,[g] fugientes,[h] se in remotis partibus faciunt ad huiusmodi ordines[i] promoueri. ¶Nos igitur volentes animarum ipsarum periculis obuiare: statuimus, vt nullus episcoporū[k] Italiæ,[l] de cetero aliquē vltramontanū, clericum[m] ordinare præsumat, nisi a nobis specialem licentiam habeat, vel ab episcopo, de cuius diœcesi traxit originem ordinandus, vel in cuius diœce si beneficiatus existit:[n] † [p] eius patētes litteras[o] causam rationabilem continētes, quare ipsum nolit, aut nequeat ordinare.

¶Eos vero † quos contra præmissa contigerit ordinari, manere volumus absque spe[p] dispensationis, super hoc a sede Apostolica obtinendæ, suspensos:[q] ac ordinantes pœnitentia condigna puniri. Omnibus nostris pęnitentiarijs inhibētes districte, ne absque licentia nostra speciali,[r] cum taliter ordinatis dispensent, vel suas eis tradant litteras, per quas cū ipsis debeat dispensari.[s]

dinet, nisi de speciali licentia Papæ: vel per patentes litteras episcopi sui continentes iustam causam quare nolit, vel non possit illum ordinare: si secus factum fuerit, ordinans punietur pœna condigna, & ordinatus manebit suspensus: ita ꝙ etiam a pęnitentiarijs Papæ sine ipsius spāli licētia absolui nō poterit. Io. And.

a ¶ Sæpe contingit.] fuit igitur prouidendum sup. de ap. sæpe, supr. eod. lib. de elect. quia sæpe. inf. de rest. spol. frequens. ff. de leg. nam ad ea.

b ¶ Clerici.] Nota pro his quæ inf. dicā.

c ¶ Excommunicationis.] de talibus in excommunicatione maiori ordinatis dic ut ĩ. de sent. excom. cum illorum. & distingue inter regulares & sæculares & inter scientes & ignorantes ius vel factum, ut ibi.

d ¶ Apostatæ.] qui excommunicati nō sunt. de hoc 23. dist. si quis. supra de vit. & hon. cleri. si quis. de apo. cap. 3. nisi in casu cap. vt periculosa. inf. ne cle. uel mon. Qui autem in apostasia recipit sacrum ordinē, etiam si religiosus sit, non dispēsatur cum eo per alium quam per Papam. sup. de apo. c. vlti. [Et eo. tit. cap. 1. de triplici apostasia notatur.] quod intellige si vera erat apostasia, per id quod habes supra eod. capit. ex parte. & ibi not. apostatæ autem infames sunt. 6. quæstio. 1. infames, & 3. quæst. 4. si quis a suo & sic non promouendi. 24. dist. quando. Io. And.

e ¶ Irregulares.] siue ex crimine, siue ex defectu: pu͂ta bigamia, illegitimitate, corporis vitio, vel alio defectu. Ioan. And.

[Glo. seq. signat contrarium, & soluit.]

f ¶ Patriam.] de qua inquirere debet examinans ordinandos 24. dist. quando. propter patriam etiam & natiuitatem carius uel vilius emi solet mancipium. ff. de ædil. edic. quod si nolit, §. qui mancipia, contra supra de iudi. cum deputati. Solu. non loquitur in ordinando 2. qui subtiliter examinandus est, vt supra de pur. can. constitutus.

g ¶ Notitia.] & ideo in his fieri debet examinatio. supra de elect. postquam, cum suis concordantijs.

h ¶ Fugientes.] 19. q. 2. duæ sunt.

i ¶ Huiusmodi ordines.] scilicet sacros.

k ¶ Episcoporum.] abbates 3 etiam ordines conferunt 69. dist. quoniam videmus, sup. de æta. & quali. c. cum contingat, sed talibus conferre non possunt, quod dic ut infra de priuil. abbates in fi. Et presbyteri conferunt psalmistatum, ut 23. dist. psalmista.

ADDITIO. Quod verum est, si ipsi presbyteri habent episcopalem iurisdictionem, uel quasi, ut in prædicto c. Abbates. in fin. & vide quod scripsi in prædicto c. cum contingat. super glo. Ioan. And.

[Glo. seq. quærit, arguit contra, & pro, & soluit.]

l ¶ Italiæ.] quid econuerso si epūs vltramontanus ordinet Italicum? non vr̄ hæc decr. locum habere, quia pœnalis est, & sic restringenda: & sic proprium non excedit casum, sup. eo. lib. de elect. statutum, de pœn. dist. 1. pœnæ. In Ↄrium vr̄, cum per omnia sit eadem ratio vtrobique: ergo idem ius: nec vr̄ ista ampliatio vel extensio 4 secundum ea quæ vides sup. eod. de elect. si postquam. vbi constitutio illa, cupientes, licet pœnalis, locum habere declaratur in prouisionibus, & appellationibus, & confirmationibus de quibus ibi cautum non erat. Ad hoc. ff. de verb. obl. l. a Titio. vbi enim est eadem ratio, & penitus omnimoda similitudo, non proprie dicimus extendere. ff. ad l. Iuliam de adul. l. si postulauerit. ff. de eden. quædam. §. nummularios. tunc enim pęnæ dicuntur extendi, quando ad casum non omnino similē extenduntur: & sic intelliguntur contraria. Facit ad hanc quæstionem, quod notant moderni, & Host pręcipue, supra de ele. nihil. & Gul. & Gar. e. ti. auaritiæ, dubitando credo per primā rationem, ꝙ hæc decre. in Italicis vltra montes ordinatis, locum nō habeat. & pōt esse ratio; quia vltramontanus citra montes existēs habet duo remedia: ut cito mittat ad proprium epm̄, uel a Papa saltem qui sibi uicinus est licentiam postulet: quod non sic facile potest Italicus vltra montes existens: habeant ergo in hoc casu locum antiqua & moderna iura, istud autem suum scriptum casum nō excedat.

[Gl. seq. quærit. arg. negatiue, & affirmatiue, soluit, & contrario respondet ponit opinionem contrariam.]

m ¶ Clericum.] quid dices si laicum ordinet in clericū? vr̄ ꝙ tunc locum non habeat per iura gl. proxi. allegata, & ad hoc sup. in prin. decr. Sed Ↄ, inf. c. vlt. cum suis concord. & eadem est ratio vtrobique ergo idem ius erit. So. credo per vltimo dicta, & de laico in clericum ordinato hanc constitutionem intelligi, & facit quod dicam infra ca. proxim. & litteram lege punctando post vltramontanum, & non post clericum, & sic tunc verum intellectū habebis, & licet procemium de sacris loquatur, constitutio generaliter loquitur; vel dicuntur hic sacri ordines large, vt comprehendantur minores, sic sup. de biga. c. 1. de hoc. 32. dist. in summa. Alij contra.

[Gl. seq. reci. per quæstionem.]

n ¶ Existit.] subaudi, vel ubi habet domicilium, licet alibi natus fuerit. inf. eo. cum nullus. 1. responso, nisi dicere velis hoc speciale in hoc casu, quod credo verum. 5 Et licet aliàs videam vnum ius suppleri per aliud, vt sup. eo. de elect. is cui, tamen istud non credo suppleri per illud, alias facilimum erit vltramontano infami se facere ordinari, quod vetat hæc constitutio.

o ¶ Litteras.] hic not. duo spālia, Primo casum in quo scriptura requiritur, & habes de hoc sub. de prob. c. 3. & dixi. inf. de censi. c. 1. Secūdo, ꝙ non sufficit licētia, nisi exprimatur cā, & est si. inf. de sent. excō. cum medicinalis.

p ¶ Absque spe.] sim. sup. de elect. c. 1. in fi. episcopus ergo super executione secum non poterit dispensare, vt olim poterat. 9. q. 2. Lugdunen.

q ¶ Suspensos.] in casu isto celebrans irregularitatem incurrit, & de hoc dicam inf. c. proxi. Ioan. And.

r ¶ Speciali.] sic infr. de offi. vica. c. 2. & 3. inf. de poe. & remis. c. 2. de reg. iur. in generali. Ioan. And.

s ¶ Dispensari.] quod enim per se non possunt, nec per alios

4 Vide Ias. & Doct. in authent. quas actiones. C. de sacr. eccl. & Euerardū in loco a ratione legis larga: & F ā cum.

† al. extitit.

† Vide Cōcil. Trid. sess. 6. de refor. c. 5. & sess. 7. de refor. c. 10. & sess. 23. de refor. c. 8.

5 Io. Mo. & Arch. contra per rationē sequentē, ad quā allegat. Io. Mo. C. de diuersis rescrip. l. 1. ff. man. l. fi. Io. And.

Accipe hoc [illegible]ctū glossæ [illegible]no modo, [illegible] per apo[illegible]tas intelli[illegible]mus cleri[illegible]s sæcula[illegible]s, qui habi[illegible] clericali [illegible]on vteben[illegible]r, qui non [illegible]nt ipso iu[illegible] excōicati, [illegible] debēt p[illegible]erea excōi[illegible]ti, nisi se [illegible]endent. c. [illegible]æ, extra de [illegible]osta. cum [illegible]js in glos[illegible] citatis.

Loquitur [illegible] admini[illegible]atore di[illegible]itatis qui [illegible] illa ad [illegible]endum ad [illegible]ttit. Fon.

[illegible]ide hodie [illegible]d circa [illegible] decre. ve[illegible] Concil. [illegible]d. sess. 23. [illegible]ef. c. 10.

alios poterunt, vt 46. dist. sicut. 23. q. vlt. his a quibus sicut econuerso. inf. de reg. iur. potest quis. & ibi plene dixi. Ioan. And.

Eos qui.] Tria facit: Primo punit ordinantem: Secundo ratificat pœnas ordinati: ibi, his quæ. Tertio licentiat clericos ordinandos: ibi, Clericis. Ioan. And.

CASVS. Titius diœcesis Lemouicen. tempore ordinum celebrandorum se presentauit epo Pictauien. & petijt ab eo ordinari; Eps Pictauien. fuit incautus, & non petijt ab eo clerico Titio, an haberet licentiam a suo Epo, quem clericum sciebat ipse Eps esse diœcesis Lemouicen. & ordinauit eum, vtrū iste Titius ordines receperit? Certum est q̄ sic; sed tamē est suspensus ab executione suorum ordinum. Sed vtrum Episcopus Pictauien. ordinans puniatur? Rn̄det q̄ sic: quia per vnum annū continuum est suspensus ab ordinum celebratione: Or sanctissime Pater, quæritur, quid interim faciant clerici diœcesis Pictauien. qui durante illo anno volunt ordinari? Rn̄det quòd ipsi sine licentia proprij Epi poterunt ordinari a proximis Epis. Alienæ [id est non suæ: nam clericus potest esse alienæ parochiæ & suæ: quia clericus respectu domicilij habet propriam diœcesim, licet ratione originis sit alienæ diœcesis: ideo glo. exponit, alienæ, id est, non suæ: nec ratione domicilij, nec ratione originis, nec ratione beneficij: nam clericus quantum ad facultatem recipiendi ordinis habere potest tres Epos, s. Epm domicilij, Epm originis, & Episcopum beneficij, vt infr. c. proxi. Heli. Regnier. Not. primo, quòd ignorantia affectata æquiparatur scientiæ, concor. sunt in gl. Not. secundo ex illo tex. ibi: Clericis quoque.] quod quis dicitur habere liberam facultatem exercendi actum, qui potest facere sine licentia alterius; prò quo vide notata. infr. de præben. licet Episcopus. Dominic.

† Vide Cōc. Trid. ses. 23. de refor. c. 8.

¶ Gregorius X. in generali Concilio Lugdunen.

¶ *Qui scienter ordinauerint clericum alienum, per annum a collatione ordinū sunt suspensi, & postquam suspensio fuerit manifesta, poterunt subditi sine ipsorum licentia a vicinis Episcopis ordinari. Ioan. And.*

CAP. II.

Eos, [a] † qui [b] clericos [c] parochiæ [d] alienæ [e] absque superioris ordinandorum licentia [f] scienter, [g] seu affectata [h] ignorantia, vel quocunque alio figmento [i] quæsito præsumpserint ordinare: [k] per annum [l] a collatione ordinum [m] decernimus esse suspensos. His, quæ iura statuunt [n] contra taliter ordinatos in suo robore duraturis. ¶ Clericis quoque parochiæ taliter [o] suspensorum, postquam eorum suspēsio fuerit ...

[Prima glossa summat.]

a ¶ Eos.] Qui scienter ordinauerint clericum alienum per annum a collatione ordinum sunt suspensi & post quam suspensio fuerit manifesta, poterunt subditi sine ipsorum licentia a vicinis Episcopis ordinari. Io. And.

1 Idem Do. Fon.

2 Vide Concil. Trid. ses. 23. ref. ca. 5. & 7.

b ¶ Eos qui.] generaliter loquitur, vt comprehendat quibus competit ordinare. sup. de priui. quia circa.

[Placet Dom. Fon.]

c ¶ Clericos.] de laicis dic vt inf. c. vlt.

d ¶ Parochiæ.] id est diœcesis. 9. qu. 2. Lugdunen. quandoque econuerso de pecu. cle. 2. Io. And.

e ¶ Alienæ.] id est non suæ: siue sit proxima, siue remota. 9. q. 2. c. 1. & c. Episcopum. 71. dist. per totum. supra eo, quod translationem.

f ¶ Licentia.] quam quis dare possit, dicitur infra cap. proxi.

[Glo. seq. quæritur, arg. pro, & soluit.]

g ¶ Scienter.] Sed nunquid scire præsumetur, vel ignorare: vr̄ quod ignorare. ff. de proba. l. uerius. infra de regu. iur. præsumitur. Dic quòd præsumetur sciens, nisi probet ignorātiam. 1 Ad hoc sup. de elect. innotuit. ibi nec probare cogimus, &c. quia quemlibet ordinandum scrutari 2 tenetur, vt 23. dist. qui Episcopus. 24. dist. quando uidetur autem ad eam probandam sufficere iuramentum 3 ut sup. eo. de elect. ut circa. & c. nulli. Et licet per alios examinet, ex sua negligentia eorum culpa sibi imputabitur ad hoc, de simo. in tantum.

3 Est uerū, nisi ius ultra præsump. de scieptia etiā statueret nā tunc p̄ iurm non probaretur ignoran. tia. ca. uidua sup. de regu. Bart. in l. si cui. ff. de accus. Phil. Fō.

[Glos. seq. alleg. unam concord. & soluit duo dubia.]

h ¶ Affectata.] æquipollent ergo scientia & affectata ignorantia, de clan. desp. cum inhibitio. & dr̄ affectata, ex quo scire potuit, sed noluit: imo dissimulauit. C. de incest. nupt. l. qui contra. Et dico quòd si iurauit se ignorare, ut dixi in proxi. gl. altera pars habebit necesse probare scientiam uel affectatam ignorantiam, & probabitur hoc p̄ argumenta, uel coniecturas probabiles. s. de renun. ca. 2. eo. lib.

i ¶ Figmento.] sic supra eo. de elect. auaritiæ. vel quia forte dicit scholarisest, quē bene ordinare possū: vel fingit licentiam datam fuisse: vel dicit Epm ordinandi amicum suum, ita q̄ bene habebit ratam 9. q. 2. Lugdunen. uel scire dissimulauit litteras dimissorias sub reptitias esse, ut ibi not. Hug. uel in fraudē cōstitutionis huius aliquem in suum familiarem 4 recepit: uel ei beneficium contulit. hæc & similia sunt figmenta.

k ¶ Ordinare.] etiam ad primam tonsuram. 71. dist. primatus. de ætate, & qual. cum contingat, in anti. quod dic, ut inf. eo. c. ult.

[Gl. seq. ponit duas opiniones.]

l ¶ Per annum.] continuum. sup. de elect. prouida. nota ius nouum, quia olim certa pœna contra tales non fuerat statuta secundū quosdam: sed secundū Guil. hic mitigatur pœna, quia olim per annum a celebratione Missæ suspensus erat, & deponi debebat, ut 9. q. 2. nullum. [7. q. 2. Episcopus in diœcesi] puniuntur ergo in quo peccauerunt. 1. qu. 1. si qui Episcopi. sup. de his quæ fi. a maio. par. c. quæsiuit. Io. And.

m ¶ Ordinum.] omnium secundum Gui. & Gar. & per hāc litteram: & sup. eo. uel non est compos, ubi punitur in collatione omnium ordinum, qui in diaconatu peccauit; & si Papa voluisset eum tantum illo quem contulit priuari expressisset ut supr. c. litteras. & c. ult. Nec de iure frui debet maioribus, qui minorib. caret. ff. de ser. expor. cui pacto & de or. ab epi. c. 1. 5

[Glo. seq. quærit alle. pro, & contra, & soluit.]

n ¶ Statuum.] quod scilicet ordinatio rata nō habeatur quo ad executionē in. 9. q. 2. per totum. 71. dist. c. 1. quædam iura. dicunt eos deponendos. 7. q. 1. Episcopus est in diœcesi. Sed nunquid suspensus est sic ordinatus ab executione, uel an habeat executionem nisi interdicatur? & ur̄ quod necessarium sit interdictum supra eo. tit. quod translationem ibi, interdicenda est, & c. Ad idem de off. arch. significasti. Sed contra, sicut non tenet sententia lata a non suo iudice, sic nec 6 ordinatio, ut 70. dist. neminem. 71. dist. per totum. Sol. dicas illum suspensum ipso iure, sed non illa suspensione, quæ irregularitatem inducat, sed suspendendum illa, ut in decre. quod translationem. secundum Host. Guil. & Gar. unde & in forma dispensationis, quæ talibus datur ab Apostolica sede dicitur, ipso iure ab ordinum executione suspenso, licet igitur suspensi sint a iure, nihilominus & ab homine suspendentur, quod est uerum, nisi in casu. supr. ca. proxi.

[Gl. duæ seq. soluunt duo dubia.]

o ¶ Taliter.] quia scilicet ordinauerunt clericos alienæ diœcesis, & per hoc dico, quod secus erit in alijs casibus, in quibus hoc non inuenitur expressum, ad hoc sup. tit. proxi. c. 1. de conces. præb. quia diuersitatem in ant. sup. de elect. suffraganeis.]

4 Qualiter epi possunt suos famili[...] resordinare uide Concil. Trid. ses. 2[...] de refor. c. [...]

5 Gl. repro[...] bat Dn̄icu[...] quia iura i[...] definite [...] quentia [...] stringuntu[...] ad casum [...] pabilem. [...] cōpromis[...] rius supr. [...] elect. Fon[...]

6 Intellig[...] quoad ex[...] tionē, u[...] ne notat [...] princ. gl[...] ord. a nō [...] epo, reu[...] manent o[...] dinati, cū [...] cipiant ch[...] racterem.

ADDI-

rit manifesta, [a] absque ipsorum etiam licentia [b] interim [c] recipiendi ordines ab aliis vicinis [d] episcopis, alias tamen canonice [e] liberam concedimus facultatem. †

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Episcopus originis domicilij, vel ecclesiastici beneficij commendatitias ad ordines dare potest, inferiores Prælati non, nisi ex priuilegio, nec officialis epõrum, sed hi qui habent administrationem spiritualium, illas bene concedunt.*

CAP. III.

Cum [f] † nullus [g] clericum [h] parochiæ [i] alienæ, præter superioris ipsius licentiam debeat ordinare, [k] superior intelligitur in hoc [l] casu episcopus, [m] de cuius diœcesi est is, qui ad ordines [n] promoueri desiderat oriundus, [o] seu in cuius diœcesi beneficium obtinet ecclesiasticum: [p] seu habet (licet alibi natus fuerit) domicilium [q] in eadem. [r] ¶ Inferiores quoque Prælati, [s] religiosi, vel alii, nisi eis quod suos clericos, aut subditos, [t] possint à quo voluerint epõ [u] facere ordinari, à sede Apostolica specia-

ADDITIO. Habet autem æquitatem hæc pæna, vt sicut alienos sine licentia ordinauerunt, sic & sui sine eorum licentia ordinentur. Io. And.

a ¶ Manifesta.] per euidentiam facti. s̃. de coha. cle. ca. vlt. vel quia est iuris notorium, vt in eod. tit. vestra. & sup. de ver. sig. cum olim alias in dubio à proprio prelato nõ recedent. 8. q. 4. nonne. Io. And.

b ¶ Licentia.] quod .n. a iure concessum est ulterius non est necesse a iudice postulari. ff. de condit. inst. l. quæ sub conditione. §. ult. C. de thes. li. 10. l. vna. I. A.

al. potestatem.

c ¶ Interim.] .s. anno suspensionis durante.

[Gl. seq. ponit opinionem.]

d ¶ Vicinis epis.] in sua diœcesi, quia nõ intrabunt absq; sua licentia parochiam suspensi, ut credo, secundum Gul.

e ¶ Canonice.] .s. præcedente debita examinatione, & scrutinio, & temporibus debitis. s̃. eo. tit. de eo. & modo debito. s. non furtiue, vel per saltum, vel per plures sacros eodem die, vel duobus continuato ieiunio. sup. e. litteras, & c. dilectus.

Vide conc. Trid. sess. 7. de ref. c. 10. sess. 23. de ref. c. 10.

Cum nullus.] sunt quattuor partes, quæ patent per §. Et determinat notata per Host. in summa huius §. a quo. in prin. & per Innoc. de cle. peregr. super titu. alias. sup. c. 1. Io. And.

CASVS. Dictum fuit sup. per discursum huius tituli, ꝙ clericus promouendus ad sacros ordines non potest ꝓmoueri ab alio, quam à proprio episcopo, nisi de licentia proprij episcopi, dubitatur quis dicatur proprius episcopus quantum ad dandum facultatem recipiendi ordines ab alieno episcopo, & etiam quantum ad facultatem ordinãdi: Respondet, ꝙ clericus maxime beneficiatus dicitur habere tres episcopos. s. episcopum originis, episcopum domicilii, & episcopum beneficii, & omnes isti possunt ordinare, & dare licentiam recipiendi ordines ab extraneo episcopo, & ideo quilibet istorum dicitur proprius episcopus. Sed quid de aliis prælatis inferioribus, vtrum possint dare licentiam recipiendi ordines ab alio quam ab episcopo? Respondet quod non: nisi sibi fuerit specialiter concessum a sede Apostolica, vt ipsi possent facere ordinari clericos, vel subditos suos a quo mallent episcopo, dummodo catholico. Sed quid de officiali episcopi, vtrum possit dare facultatem recipiendi ordines ab alio episcopo? Rñdet ꝙ non regulariter, eo ipso ꝙ est officialis, nisi de hoc fieret expressa mentio in creatione officialis. Sed quid de vicario generali episcopi? Dicendum ꝙ si epñs sit absens in remotis partibus vicarius suus generalis poterit dare illam facultatem. Sed quid? ponamus quod in hac diœcesi est Prioratus dependens a monasterio Cluniacen. abbas Cluniacen. contulit Prioratũ in hac diœcesi existentem alicui de illis partibus, & iste Prioratus est manualis, quia reuocabilis ad nutum abbatis, vtrum prior & suus consocius possint se facere ordinari ab epõ Pictauien. Rñdet, ꝙ sic: licet ille Prioratus sit reuocabilis ad nutũ abbatis Cluniacen. No. primo, ꝙ appellatione parochiæ comprehenduntur diœcesis. si. sup. c. ꝓx. No. secundo quo ad potestatem ordinãdi potest quis habere tres iudices superiores. Dominicus.

[Prima glossa summat.]

f ¶ Cum nullus.] episcopus, originis, domicilij, vel ecclesiastici beneficii commendatitias ad ordines dare potest: inferiores Prælati non, nisi ex priuilegio, nec officiales episcoporum: sed hi qui habẽt administrationem spiritualium, illas bene cõcedunt, & possunt episcopi ordinare priores prioratuum nõ exemptorum, & ipsorum socios quãdiu morantur in illis, licet inde non fuerint oriundi.

g ¶ Nullus.] generaliter loquitur, vt dixi. sup. c. prox.

h ¶ Clericum.] vel laicum. infra capit. prox.

i ¶ Parochiæ.] id est diœcesis.

K ¶ Ordinare.] s̃. c. prox. cum suis concord.

l ¶ Hoc casu.] .s. in danda tali licentia hoc dixi, quia multis alijs modis dicitur quis subditus alterius, & de eius foro quod dic vt sup. de fo. comp. c. vlt. & ff. de iud. l. hæres absens. §. 1.

m ¶ Eps.] ergo non inferior. ut inf. §. prox. & est. s. s̃. e. de ele. cum ex eo,

n ¶ Ordines.] quoscunque minores, vel sacros.

o ¶ Oriundus.) dicitur enim quis ibi domicilium retinere, unde oriundus est. ff. de sen. l. pen.

(Gl. seq. soluit duo dubia.)

p ¶ Ecclesiasticum.) ad differentiam alterius beneficii, uel prouentus sæcularis: 1 & talia ecclesiastica beneficia sine institutione canonica obtineri non possunt, ut inf. de reg. iur. c. 1. cum suis concor. & intelligo siue istud sit beneficium propter quod ordinem recipit, siue non: cum generaliter & non distinguendo loquatur, unde nec distinguere debeo 2. q. 5. consuluisti. sup. de trãslat. inter corporalia.

1 Idẽ tamen esset in talibus. ca. quia nonnulli de magi. Phil. Dom. Fon.

q ¶ Domicilium.) potest quis habere domicilium in pluribus locis. ff. ad municipal. l. assumptio. §. iurisprudentibus, de fo. comp. ex parte. B. in antiq. supra de rescript. dilectus 2. quod verum est, si in vtroque se equaliter collocauit, ut ibi, & inf. de sepul. cap 2. alias ibi dicetur habere domicilium, ubi maiorem partem rerum suarum habet, ff. ad munic. eius §. ult. C. vbi se. uel cla. senatores. alias sola domus possessio, quæ in ciuitate alia comparatur, domicilium non facit, ff. ad munici. libertus. §. sola.

r ¶ In eadem.) subaudi, vel dominus Papa supra cap. 1. & infra. § proxi. ipse enim ordinarius est singulorum. 9. quæstio. 3. cuncta per mundum. Et Roma. communis est patria. ff. ad municip. Roma. & ibi potest quilibet conueniri, ut supra de foro competen. capitulo ultim.

s ¶ Prælati.) puta abbates, archipresbyteri, vel archidiaconi, & habes de his sup. de off. arch. signific. dixit eñ canon, litteras episcopi necessarias, & non inferioris. 71. dist. extraneo.

t ¶ Subditos.) laicos.

u ¶ Epõ.) dum tamen catholico, & habes de hoc priuilegio. sup. de præscr. ueniens.

(Gl. seq. recitetur per quæst.)

liter sit indultum, [a] vel officiales episcopi (cum ad hoc se ipsius officium non extendat [b]) huiusmodi nequeunt licentiam impartiri. ¶ Episcopo [c] autē in remotis [d] agente, ipsius in spiritualibus vicarius generalis, vel sede vacante capitulum, [e] seu is [f] ad quē tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi.

¶ Possūt Episcopi ordinare Priores Prioratuum non exemptorum, & ipsorū socios, quamdiu morātur in illis, licet inde non fuerint oriundi. Ioa. And.

¶ Religiosi [g] vero a suis superioribus in non exemptis Prioratibus deputati Priores, & eorum socij, [h] possunt à locorum diœcesanis, quamdiu morantur in ipsis Prioratibus ordinarii licite, licet non sint de eorum † diœcesibus oriundi. [i]

¶ Idem.

¶ Eps̄, seu alius inferior primam tonsuram infanti non confert, nisi religionē intret: nec homini illiterato, nec homini alterius diœcesis, absque sui Prælati licentia, nec etiam coniugato, nisi religionem intret, aut ad sacros promoueatur legitime, alias contra faciens punitur vt hic h. d. Zen.

CAP. IV.

NVllus † episcopus, vel quiuis alius [k] infanti [l] (nisi forte religionē intraret [m]) seu illiterato: sed nec absq; sui superioris [n] licentia homini [o] diœcesis alienæ [p] clericalem præsumat conferre tonsuram: [q] nec ēt coniugato, nisi volenti religionem intrare, aut ad sacros ordines promoueri: prout est sacris canonibus diffinitū. [r] ¶ Qui vero contra fecerit (vt in eo, in quo peccauerat [s] puniatur) per vnū annum [t] à collatione clericalis tonsuræ duntaxat [u]

a ¶ Indultum.] subaudi, vel nisi habeant ex consuetudine præscripta, vt hoc facere possint in hoc casu bene valet consuetudo sm̄ Ioan. qui hoc no. 9. q. 2. episcopū. & facit qd̄ no. Ber. s̄. de offic. Archid. significasti. nec .n. consuetudo reuocatur per nouā constitutionē, sup. de constit. c. 1. eod. lib.

b ¶ Non extendat.] nisi habeat speciale mādatum ad hoc, vt j. de off. vic. c. 2. & 3.

c ¶ Episcopo.] super hoc vide ꝙ not. Ber. & moderni de offic. Arch. sign.

(Gl. seq querit, ponit opi. & soluit.

Locus qñ dicatr̄ remotus.

d ¶ Remotis.] quem locū dicis remotū? Dicūt quidā de citra & vltra mōtes, ꝑ decr. sup. de elec. nihil. sed hoc est falsum, ꝙ solū talis locus dicatur remotus, quia aliud est dicere, valde remoti, vt ibi, & aliud, remoti vt hic: sicut aliud est dicere, cautio qa tūc ītelligitur nuda cautio, ut C. de ver. sig. sācim⁹, & aliud sufficiēs cautio, & tūc intelligūt̄ pign. vel fideiussores ff. mā. si mandato, §. vlt. Sed vr̄ ꝙ remoti dicātur extra prouinciā. s̄. de elect. corā. C. de p̄scr. x. vel xx. an. l. vl. vel vltra duas dietas. sup. de rescr. nōnulli. vel vltra vnā vt eo. tit. statutū. Satis crederem hoc arbitrariū iudici, qs locus dicat̄ remotus. ADDITIO. Concor. Host. de sent. excom. relatum, & Archid. j. de test. c. 2. 2. respon. Hodie talib. vicarijs datur super hoc expressa potestas, ita qd̄ ēt episcopis præsentibus tales licentias concedunt. Io. An.

e ¶ Capitulum.) quod tunc in spiritualibus administrat, vt s̄. tit. prox. c. ult. & pen.

f ¶ Is.) puta. visitator. 61. d. quoniam. sup. tit. prox. cap. vlt. sup. de elect. is cui.

g ¶ Religiosi.) ēt exempti, vt aliqua fuerīt dubitatio, & per hoc quod dicit, in non exemptis, vel fuerit dubitatio, quia non erant perpetui, & hoc est verius. ADDITIO. Facit cle. de suppl. negl. præl. c. 1. §. præmissa per quam reprobatur opinio dicentium, qd̄ in beneficiis ecclesiasticis non perpetuis episcopus talis beneficii non dat commendatitias Io. And.

h ¶ Socii.) nōn. n. ibi debent esse soli, quia, væ soli, &c. Ecclesiast. 4. 7. q. 1. illud, & de sta. mon. monachi, & probatur eo. tit. quod Dei timorem.

† al. ipsorū.

i ¶ Oriundi.) quia tunc possent ratione originis, vt s̄. 1. respon. & sicut possunt ordinare, ita dico quod commendatitias ad ordines dare, vt ibi.

NVllus episcopus.) Duo facit: Primo prohibet, secūdo punit: ibi, Qui vero Dom.

¶ Dictū fuit in c. eos, sup. eo. qd̄ eps̄ extraneus non pōt ordinare extraneos clericos sine licētia proprij epi: sed qd de laico, vtrum extraneus episcopus possit laico cōferre primā tōsurā impune? Rñdet ꝙ nō: imo est suspēsus ꝑ vnū annū a collatione primæ tōsuræ. [Diffinitū.] vt si vir velit promoueri ad sacerdotiū, quod fiat cū consensu vxoris suæ: q̄ sit antiqua, & voueat continentiam. nam si esset iuuenis, oporteret ꝙ intraret religionem.

k ¶ Alius.) puta abbas 1 vel presbyter, qui psalmistatū conferre possunt 69. di. qm̄ 23. d. psalmista. ADDITIO. Vide ꝙ dixi sup. c. 1. super gl. puta, abbates. I. A.

1 Vide circa hoc qd hodie sāciuerit concil. Trid. ses. 23. de refor. c. 10.

l ¶ Infanti.] s. minori vij. annorū, septēni. ergo pōt cōferre tonsurā. 28. d. de his & 77. d. in singulis. & facit. sup. de elec. ex eo. de præb. super inordinata, & quod ibi not. Io. And.

m ¶ Intraret.] ergo minor vii. ann. pōt religionē intrare: 2 quod verum est, saltem per oblationem parentum vel tutorum: sed præcise non obligatur, vt sup. de regula. quia in insulis. & c. ad nostrā. & dic, vt inf. de regul. is qui. & c. non solū, & c. seq. Io. And.

† Vide conc. Trid. ses. 23. de ref. c. 4.

2 De mā huius glo. vide plenissime B. Tho. 2. 2. q. 189. art. 1.

n ¶ Superioris.] vt s̄. c. prox. 1. rñ. Io. A.

o ¶ Homini.] laico: ꝙ apparet, qa cōfert primam tonsuram. Olim volebāt quidā dicere, ꝙ clericū alterius episcopi qs nō potest ordinare, sed laicum sic, & hoc dicebant per decr. sup. eod. eos qui. & hoc falsum erat, vt 71. d. primates. ubi etiam de laico expressum erat. ADDITIO. Intellige de laico, qui non transtulit domicilium, ut ibi not. Io. And.

p ¶ Alienæ.) .i. non suæ, quia etiam si alienæ essent, dūmodo, & suæ nihilominus poterit ordinare.

q ¶ Tonsurā.) ꝑ q̇ immunitate gaudet, & clericalis ordo confertur s̄. de æt. & qual. cum contingat. Io. And.

r ¶ Diffinitum.) quod dic vt no. s̄. de conuer. coniug. coniugatus. ADDITIO. Et hic terminantur quæ ibi not. Io. And.

s ¶ Peccauerit.) de his quæ si. a ma. par. Cap. quæsiuit.

(Gl. seq. quærit, & remittit.

t ¶ Annum,) integrum, & continuum sup. de elec. prouida. e. li. Quid si fit bissextus? Dic ut notat Io. 55. d. c. 2. & Ber. sup. de uerb. sig. quæsiuit.

u ¶ Duntaxat.] .i. tantummodo. Et nota pro eo qd̄ dixi s̄. e. tit. & li. eos qui. quia si ibi Papa uoluisset solū illos esse priuatos a collatione ordinis, quem inique contulerunt, hoc expressisset, sicut & hic fecit. Ad idē s̄. e. litteras, & c. dilectus, & s̄. de dec. ad audientiā. Et intelligo hoc uerum quando solam clericalem tonsuram contulit, alias etiam in ulterioribus quos contulit, punietur, per iura supradicta, & 1. q. 1. si quis.

(Glos.

[Glo.seq.quærit,& soluit.]

a ¶ Suspensum.]ipso iure, sed nunquid tonsuram licebit tunc ab alio episcopo subditis suis recipere? Dic quod cum hoc non reperiatur expressum, non uidetur sic latere.

DE AETATE ET qualitate, & ordine præficiendorum.

¶ Dictum fuit.s. de qualitate & ætate pmo ↄdedorũ ad sacros ordines: nũc est vidẽdum de ętate, & qualitate, & ordine pficiendorum, i. promouendorũ ad bñficia ecclesiastica obtinẽda: ideo cõpetenti ordine annectitur hæc rubrica de ætate & qualitate, &c.

Continuatio Dom. Helię.

nouerint se suspensum.

TITVLVS X.

De ætate & qualitate, & ordine præficiendorum.

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Episcopus disspensat cũ maiore xx. annis indignitatibus & personatibus non curatis, si aliud non obstet, h.d. Dominicus.*

Permittimus. Nõ diuiditur quia breue.

¶ Pro intellectu huius capituli præsupponendum est primo quod habetur in c. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. in anti. videlicet, quod in promouendis ad beneficia ecclesiastica etiam simplicia requiritur quod talis. 14. annum compleuerit, & attigerit. 25.

CASVS. Vacante aliqua dignitate simplici, i. sine cura, quia obtinens eam non habebat iurisdictionem in foro pænitentiali nec ↄtentioso: eps illam dignitatẽ affectabat ↄferre Titio minori. 24. annorũ: quæritur an possit eps dispẽsare cum ipso Titio minori, & sibi ↄferre illam dignitatem? Rñdet Romanus Pontifex ꝙ sic: dum tñ nõ habeat ille Tititus alium defectum: quia si esset illegitimus, habilitatio spectat ad Papã quo ad sacros ordines & dignitates, licet eps posset dispensare in minorib. ordinibus: vel ẽt si iste Titius minor 24. annorũ sit legitimus filius, & in matrimonio natus, sed pater eius habuerat illam dignitatem. Nota primo ex hoc textu: quod de lege cõi minor. 24. annorum non poterit obtinere dignitatem vel personatum: etiam si sit simplex hoc est, non habeat iurisdictionem ĩ foro pænitentiali vel contentioso. Nota vlterius, quod episcopi possunt dispensare in simplici dignitate vel personatu super defectu ætatis. Nota finaliter, quod ad hoc vt episcopus possit dispensare, requiritur, quod ille compleuerit annum. 20. & attigerit. 21. Idem dicimus in promouendis ad abbatiam, c. indemnitatibus. sup. de elect. eo. lib.

[Prima glossa ponit quid determinet.

b ¶ Permittimus.] Determinantur per istud. c. notata per Ber. sup. de elect. cum in cunctis. §. inferiora. & eo. tit. cum dilecti. & sup. eo. tit. indecorum. & c. præterea. per ipsum & modernos.

ADDITIO. Et in Spec. tit. 2. §. nunc de episcoporum. ver. 53. Ioan. And.

[Gl. seq. tripliciter opponit, & respondet.

b ¶ Permittimus.] videbatur permissum ẽt in citeriori ætate arg. a ↄrio illius decre. s. c. indecorum, & arg. directo illius decre. eod. tit. ex rõne, & arg. a pari illi[9] eod. tit. præterea. nam in decret. ex ratione. dispensant cum decenni, in decre. præterea, dispensat in ordine: ergo pari ratione in ætate, vt ibi notat Host. Sed ad primum dic, ꝙ arg. a ↄrio non procedit vbi repetitur in iure contrarium, licet alias sit fortissimum, de his quæ fi. a præla. cum Apostolica. in fin. sed contrarium reperitur sup. de elect. cum in cunctis, §. inferiora. ergo non procedit argumentatio illa. Ad decret. ex ratione, dico illud fuisse ex speciali mandato Papæ. Ad decre. præterea dico valde maius esse pati defectum in ætate, quàm in ordinibus, ut per te vides: & probatur de insti. c. 2. inf. eo. lib. & de præb. si pro clericis, noua. sit igitur hæc permissio.

c ¶ Episcopi.] inferioribus credo vetitum, & facit sup. tit. proxi. c. 3. 1. & 2. respon. sup. de elect. cum ex eo.

CAP. VNICVM.

P Ermittim[9], [b]† vt episcopi [c] cũ his, q̃ vigesimũ annũ compleuerint, [d] quod dignitates vel personatus, qui bus animarum cura non imminet, [e] valeant obtinere: possint († si † aliud non obstat canonicum) [f] libere dispensare.[g]

[Gloss. seq. inducit tria similia. secunda pars reci. per quęstionem.

d ¶ Compleuerint.] nota nõ sufficit attingere, sicut in cpo sup. de elect. cum in cunctis & in abbatissa. s. de elect. indemnitatibus. 1. responso, & in delegato. sup. de offi. deleg. cum vigesimũ. Et quod dixit hic Papa de 20 anno. idem, si voluisset, dicere potuisset de citeriori vel vlteriori tempore: si aliud canonicum non obstat. quia ista talia, sunt illa de quibus dicit lex, quod non omnium quæ a Principibus fiunt, ratio reddi potest. ff. de legibus. non omnium. & de hoc sup. de rescrip. si quando tamen satis æque concordando ad alia iura de 17. anno. constituisset sicut in procuratore ad negotia dicimus infra de procura. qui generaliter. §. vlt. & sicut de aduocato. ff. de postu. l. 1. & 3. quæst. 7. §. tria. sed vt prædixi, sic placuit Principi, & sufficit sic scriptum esse. ff. qui & a qui. prospexit 6. q. 3. scriptum est in lege. supr. de fect. c. 2. in principio.

Rõe ẽ de arbitrarijs reddere non cogimur.

Vide ocil. Trid. sess. 24. de refor. ca. 12.

† In manuscriptis ita: si aliud canonicum non obsistat.

e ¶ Non imminet.] in illis ergo secus: sicut & in parochialibus ecclesijs supr. eod. de elect. licet canon & hoc forte voluit dicere lo. qui not. de elect. cum dilecti. in antiq. quod in minoribus dignitatibus simplex episcopus dabit veniam ætatis, vel forte aliter intellexit.

f ¶ Canonicum.] quia non sunt illegitimi, non corpore vitiati, nec bigami, nec criminosi. Ioan. And.

[Glo. seq. primo quærit & remittit, secundo quærit, & ponit duas opin. contrarias.]

g ¶ Dispensare.] sed nunquid promouendo dispensat? de hoc vide 51. dist. qui in aliquo. 54. distin. si seruus. in prima glo. 81. dist. si quis sine. 16. q. 1. ecclesia, in antiq. de concess. præb. litteras de schis. fraternitatis, & per modernos de fin. presbyt. veniens: & de cleri. coniu. diuersis. Et satis est euidens argum. quod promouendo non dispensat: 1 quia punitur promouens. sup. de elect. nihil est, sed hic determinatum est de patiente defectum in ætate. Quid de patiente defectum in ordinibus si eligatur ad tales personatus uel dignitates sine cura: nunquid necessaria est epi dispensatio, uel an de iure cõmuni ad illa talis eligi possit? Tenent Inn. Ber. & Compost. ꝙ de iure cõi ad illa talis eligi possit: 2 arg. a contrario decre. cum in cunctis. §. inferiora. & dicit idem eodem argu. per decr. sup. eod. præterea. Ad cap. 60. distin. per totum, respondent illa correcta, contraria consuetudine, uel cum ibi dicatur in archidiaconum non debere quem assumi, nisi sit diaconus, in præpositum nisi sit presbyter, patet illa correcta per decret. cum in cunctis. §. inferiora. quæ de ordine nihil dixit, & per id quod ibi dixit, si moniti non fuerint, &c. & hoc notat Inno. in prædicto §. de re iud. cum olim, & Compost. eod. tit. dudum 1. Ad decret. dudum 2. dicunt quod idem iudicium est quo ad pluralitatem: uel allegatio fuit illa Hostiensis cont. in decr. prædicta pręterea, & in decret. cum in cunctis. pro quo facit quod notat Ber. de his, quę fiunt a maiori par. cap. ex ore, in glo. quia erat, & hęc opinio expressa erat indecisa ipsius decr. ex ore. & probatur optime de elect. dudum 1. in antiq. Ad id quod dicitur, de capitulis. 60. dist. per totum, in quibus dicitur

1 Si non præcedat causæ cognitio Phi lippus.

2 Idẽ Archi.

tur quod archidiaconus, diaconus, & præpositus presbyter debet esse: dico secundum Host. ibi subaudiendum, vel subdiaconus, cum in episcopum etiam possit eligi de æta. & quali. a multis.

DE FILIIS PRESBYTERORVM, & alijs illegitime natis.

TITVLVS XI.

De filijs presbyterorum, (& alijs † illegitime natis.)

¶ In aliquot antiquis codicibus desunt hæc uerba, & alijs illegitime natis.

¶ Sub Bulla fuit, & alijs non legitime natis: & merito: quia nigrū de primis expresse nō loquitur: & ꝑ plura inf. dicenda in dispensationis formā quam referi. in Spec. eod. tit. in fi. Io. And.

Continuatio dñi Heliæ.

Dictum fuit sup. titulis præcedētibus de promouendis ad ordines & beneficia ecclesiastica: verum quia posset dubitare aliquis, vtrū filij presbyterorū de lege cōi sine dispēsatione possint promoueri ad ordines vel beneficia ecclesiastica: ideo cōpetenti ordine ponit de filijs presbyterorum promouendis ad ordines vel beneficia, quid iuris sit, videamus.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Cum illegitime natis dispensant episcopi in minoribus ordinibus, & beneficio sine cura: dummodo sit tale, in quo aliàs dispensare possint, in alijs dispensatio Papæ requiritur. Io. Andr.



IS qui.] Sunt duo dicta: secundum ibi, Ille vero. Dom.

¶ Glossa intelligit istud c. quod dispensatus vt possit obtinere [non obstante defectu] beneficium curatum virtute dispensationis, non possit simul obtinere duo beneficia; sed tunc istud ca. non contineret difficultatem per c. de multa de præb. in antiq. vbi dicitur, quod quis non potest simul tenere duo beneficia, etiam si esset legitime natus: ideo in hoc reprehenditur glos. nostra. Sed dicunt moderni quod istud cap. intelligitur, quod illegitimus dispensatus, ut possit obtinere quodcunque beneficium, non potest obtinere duo beneficia, etiam si vellet dimittere primum, si illud semel acceptauit: quia expirauit sua dispensatio in primo beneficio acceptato, vt c. non potest. inf. de præben. vbi si quis sit dispensatus ad plura beneficia, est verificata sua dispensatio in primo beneficio accepto, vel duobus primis obtentis; ergo idem in casibus huius cap.

CASVS. Certum est quod in promouendo ad beneficium, etiam simplex, requiritur quod talis sit procreatus ex legitimo matrimonio. ca. cum in cunctis. de elect. in antiq. idem est in promouendo ad primam tonsuram; ita quod illegitime natus sine dispensatione non potest promoueri ad ordines, etiam ad primam tonsuram, vt dixi: Sed quæritur vtrum solus Papa possit dispensare? Respondeo, ꝙ non: immo aliquotiens sufficit dispensatio episcopi, scilicet quando talis illegitimus vult promoueri ad minores ordines, uel si vult promoueri ad beneficia simplicia: Si autem vellet promoueri ad sacros ordines, uel ad beneficia sustinentia administrationem, vt dignitatem, ut personatum, uel curata, requiritur dispensatio Papæ. Sed quid si Papa dispensat cum illegitime nato, ut possit acceptare quodcunque beneficium, etiam si immineret illi cura animarum? accidit quod illi illegitimo fuit collatum unum beneficium illud acceptauit: postea fuit ei collatum aliud pinguius beneficium, utrum possit licite accipere? Dicit Romanus Pontifex ꝙ non, secundum veriorem intellectum; quia dispensatio sua est verificata in primo beneficio obtento, licet glos. aliter intelligat. Sed Dominicus de sancto Gemin. & moderni doctores in hoc reprehendunt glo. quia tunc istud cap. non contineret dubitationem: quia legitime natus non pōt obtinere duo beneficia curata, c. de multa, alleg. ergo multo minus illegitime natus: & hæc sunt uera nisi in dispensatione fuisset dictum, ꝙ obtento uno bñficio, posset aliud acceptare, & primum dimittere, vt fit quotidie. Heli. Regnier. Nota primo, quod vbi sub sūt plura impedimēta, p remotionē vniꝰ nō sequit remotio alterius: licet em̄ tollatur illegitimitas, nō per hoc tollūtur alia canonica impedimēta. Ad hoc. s̄. de vsu pallij, ex tuarū, & d̄ priuil. pastoralis. Nota scđo, ꝙ cū illegitimo, vt ꝓmoueat ad sacros ordines, vel obtineat beneficium curatum, solus Papa dispensat. Dom.

CAP. I.



IS, qui [a] defectum [b] patitur † nataliū ex dispensatione [c] episcopi [d] licite potest (si ei aliud canonicum [e] non obsistat) ad ordines promoueri minores, & obtinere beneficium, [f] cui cura non imminet animarum: dummodo sit tale, [g] super quo per ipsum episcopum valeat dispensari. ¶ Ad ordines quoque

† al. ita: pat in natalib.

[Prima glossa ponit summam, & qđ declaret.]

a ¶ Is qui.] cum illegitime natis dispensant epi in minorib. ordinibus, & bñficio sine cura: dummodo sit tale in quo alias dispensare possint: in alijs dispensatio Papæ requitur. Si dispensatum fuerit cum aliquo ꝙ non obstante illo defectu possit ad curatum beneficium promoueri: prætextu illius dispensationis, non poterit duo beneficia insimul obtinere. Emanauit ad declarationem eorum quę notantur sup. eo. tit. c. pen. & vlt.

ADDITIO. Et Guil. in Spec. tit. 2. §. nūc de Episcoporū, in vlt. col. qui tenere voluit, quod ex causa episcopi dispensare poterant in sacris. fatebatur tamen curiam tenere, quod hic dicitur. Io. And.

[Glo. seq. soluit dubium.]

b ¶ Defectū.] indistincte intelligo, prout iacet de quocunque defectu, siue sit spurius, siue adulterinus, vel naturalis, 1 licet alias quod ad successiones distinguatur: nec ita de facili dispensetur cum uno sicut cū reliquo: & sic intelligatur sup. de renun. nisi cum pridē. §. personæ vero, &c. Est. n. dignus venia, q̄ alieno vitio laborat, C. de natura. lib. l. legem.

1 Et rō est ... Phili. hic, ... ptās dispe... sandi, cui... effectus ... epm, sed ... aliū deri... tur dēt ... interpreta...

ADDITIO. Idē Arch. alle. 28. q. 1. idololatria. supra de cle. coniu. c. 2. Idem. Io. Mona. Ioan. And.

c ¶ Dispensatione.] nunquid promouendo dispēset? Vide remissiones, quas dedi sup. c. proxi. Ioan. And.

d ¶ Episcopi.] in contrarium, videbatur sup. eo. litteras. vbi Papa cum talibus in clericatu dispensat, sed ratio est, quia petitum fuit a Papa: nam & episcopus poterat, ut notat. Ber. eo. tit. c. vlt.

e ¶ Canonicum.] facit quod dixi. sup. c. proxi.

f ¶ Beneficium.] intelligo simplex: etiam si sit canonia ecclesiæ cathedralis, secundum Archidia. quia in personatu, vel dignitate etiam sine cura, ut sup. c. proxi. non credo quod dispensare possit, c. ad hoc 2 eo. tit. de præb. c. vlt. & de elect. dudum. 2.

2 Idē Do... Fon.

[Gl. seq. ponit tres lecturas, & opiniones circa primā.]

g ¶ Tale.] quia nō paternū 3 Immediate, super quo nō pōt eps ēt cum legitimo dispēsare s̄m Vinc. s̄. eod. ex tua. Gof. in summa huius. tit. §. circa aliud. Bat. Brixis. 56. dist. in summa Ber. & Petr. de Sam. in prædicta decret. ex tua & Inno. eo. tit, c. ulti. s̄m Io. qui hoc notat. 56. dist. in summa, & Tancr. in dicta decr. Sed dixit Vincena ꝙ si tñ esset eps hoc facere non auderet. Goff. sup. de elect. innotuit. Raz. in summa huius tit. & Hostien. in dicta decretali tenent contrarium. 4 Ad decre. pe. sup. eo. tit. respōdent, quod de illegitimo loquitur, de tali forte beneficio loqui voluit hæc litera:

3 Vide ... concil. Tr... ses. 25. de r... c. 15.

4 Qui tñ ... tur, ꝙ ... tenet prim... Io. And.

Vel

maiores, [a] vel † beneficia curam animarum habentia, super quibus nequit episcopus dispensare, sine dispẽsatione sedis Apostolicæ [b] promoueri nõ põt. ¶ *Si dispensatum fuerit cũ aliquo, quod non obstante vllo defectu possit ad curatum beneficiũ promoueri, prætextu illius dispẽsationis non poterit duo beneficia ĩsimul obtinere. Io. A.* ¶ Ille vero, cum quo per sedem [c] dispensatur eandem, vt præmisso non obstante defectu, [d] valeat ad beneficium, etiamsi curã animarum habeat, promoueri nequit prætextu dispensationis huiusmodi, (quã exorbitanté a iure oportet veluti odiosã [e] restringi) nisi vnicũ beneficium obtinere. [f]

¶ Idem.

¶ *Si ille, cum quo sup defectu originis ĩ curato beneficio fuerit dispensatũ, eo tacite sup pluralitate dispensationẽ obtineat, nõ valet dispensatio. Io. An.*

CAP. II.

SI is, [g] cum quo fuit per sedem [h] Apostolicam dispensatum, vt non obstante defectu [i] natalium quem patitur) ad

† In aliquot antiquis codicibus ita, vel bñficia, super quib⁹ nequit, & c. absque illis verbis, curã animarum habentia.

1 Idẽ Archi. qui alleg. ff. de leg. 1. sed & si res & j. de pb.:s cui. Et idem Io. Mo. qui dicit idem ubi statu tñ iura ñ per sedẽ Apostolicã õfirmatum iõ acquirit llegitimũ- oan. And.

Vel intelligas de beneficio quod habeat ecclesiam curatam annexam: ad hoc inf. de præben. super eo. Vel de beneficio quod ex priuilegio, consuetudine, vel statuto requirat sacrum ordinem: quia cũ in ordine tali dispensare non possit: ergo nec in beneficio, ꝙ illum ordinem requirit. de cõst. trãslato. 1. q. 3. si quis obiecerit. & c. si quis p̃bendas. 1 Et est simi. ꝙ dixi sup. de rescri. si eod. tempore.

a ¶ Maiores.] hoc intellige de seculari clerico: nam in regulari secus est, quia de iure talis promouetur ad sacros. sup. eod. tit. ca. 1. 56. dist. c. 1. & c. nasci. & hoc tenet Ioan. 56. di. in summa Ber. s̃. eo. c. vlt. Gof. in sũma huius titu. §. circa filios, nec per hoc intelligitur dispensatũ in episcopatu arg. de sent. excom. quia periculosum. de conces. pręb. dilectus. in ant. vbi de hoc per Inn. & Host. 12. di. nos cõsuetudinẽ. & j. ca. proxi. ADDITIO. Idem hic Archidia. quod idem Compõst. sup. de elect. cum in cunctis. & Guli. in Spec. titu. 2. §. fin. ver. quid & si dispensatum. Et de his quæstionibus ad materiam, ibi uide in versi. si præcedentibus, & versi. seq. Ioan. Andr.

[Glos. seq. soluit dubium & remittit: secundo quærit, & dupliciter soluit.]

b ¶ Sedis Apostolicæ.] nec sufficit dispensatio legati, vt sup. eo. tit. c. pen. & dic ut ibi. Sed quæro quare episcopus dispensat in criminalibus ab adulterio citra. & nõ in defectu? Sol. 2. Facilius deletur irregularitas proueniens ex crimine, purgatur enim per pęnitentiam. non sic in defectu. 26. dist. deinde, vel maior est irregularitas proueniens ex origine, quam ex crimine, quia prima ex natura, secunda ex accidenti, sed naturalia immutari non possunt. 6. dist. §. vlt.

Secundum of. sup. ca. & in sum. o. tit. versi. en. Io. And.

c ¶ Per sedem.] eadem ratione dico idem de illo, cum quo dispensatur per episcopum, ut possit ad minores ordines, & ad beneficium sine cura licite promoueri, cum eadem sit ratio.

d ¶ Defectu.] propter hoc a secularibus non repellitur honoribus ff. de decuri. l. spurij. & l. generaliter. §. spurios. Ioan. Andr.

e ¶ Odiosam.] inf. de reg. iur. odia. cum suis concor.

f ¶ Obtinere.] Concor. inf. de præben. non potest. 2. responso. cum suis concor.

SI is cum quo.] Decidit casum, & rationem interserit: ibi, Cum non sit verisimile Ioan. Andr. aliter autem diuidi non potest, quia tota litera pendet. Dominicus.

¶ Dispensatio addita dispensationi non valet, nisi in dispensatione secunda fiat mentio de prima.

CASVS. Titius illegitime natus a sede Apostolica obtinuit dispensationem, vt possit promoueri ad sacros ordines, & ad beneficium ecclesiasticum etiam curatum, deinde assecuto beneficio curato, virtute suæ dispensationis videbat beneficium curatum aliud sibi conferendum, unde accessit ad Papam, ut posset obtinere duo beneficia curata, & in illa dispensatione non fecit mentionem, quod esset illegitime natus, Papa fecerat ei gratiam ad obtinendum beneficium curatum, an ualeat ista secunda dispensatio, ita ut posset obtinere plura beneficia virtute illius secundæ dispensationis? Rñdet Romanus Pontifex quod non; imo est subreptitia. quia tacuit id, quo si expressisset, nõ obtinuisset secundam dispensationem Papæ, vel saltem cum maiori difficultate, quia verisimile est ꝙ Papa non voluisset eum prosequi tanta bñficiorũ multitudine. Nota primo illud ad quod allegatur textus iste, ꝙ dispensatio addita dispẽsationi non valet: nisi in scđa dispensatione fiat mẽtio de prima. Not. magis specifice, ꝙ si ille cũ quo fuit dispensatũ sup illegitimitate ad beneficiũ curatum, velit obtinere secundam dispensationem ad pluralitatem beneficiorum obtinendorum in futurũ tempus, debet in secũda dispensatione super pluralitate beneficiorũ obtinẽdorum in posterum facere mentionẽ de prima. Nota vlterius, ꝙ litteræ impetratæ ad plura beneficia obtinenda, si cõstiterit ipsas esse subreptitias, non valent ipso iure. Sunt autem litteræ subreptitiæ, quæ sunt impetratæ tacita veritate: Secus vero est in litteris iustitiæ. Nam valet processus virtute illarum factus, si non excipiatur de surreptione: Nam tales litteræ non sunt nullæ ipso iure, c. si motu proprio. j. de præb. Sed quæritur quot beneficia potest obtinere ille, cum quo est dispensatum sub hac forma, videlicet; Sixtus seruus. & c. dispensamus, vt duo uel plura beneficia possis obtinere; Dicendum est, ꝙ cum dispensatio sit odiosa & exorbitans à iure communi, debet restringi in quantum fieri potest, ideo dicendum est, ꝙ dispẽsatio sub prædicta forma, solum extenditur ad tria beneficia Sed quid si Papa dispensauit sub hac forma. Dispensamus vt possis obtinere duo, uel plura beneficia? Dicendum quod talis dispensatio solum extenditur ad quatuor beneficia, uidelicet ad duo ratione dictionis, duo & alia duo ratione uerbi, plura.

[Prima glossa summat.]

g ¶ Si is.] si ille cum quo super defectu originis in curato beneficio fuerit dispensatum, eo tacito sup pluralitate dispensationem obtineat, non ualet dispensatio. Ioan. Andr.

[Glo seq. soluit dubium.]

h ¶ Sedem.] quia alius non poterat. sup. ca. proxi. & eadem ratione idem credo in episcopo, quod si dispẽsauerit cum tali, & possit ad minores odines, & simplex beneficium promoueri, & postmodum tacito defectu impetretur dispensatio super pluralitate talem beneficiorum, non ualet dispensatio propter eandem rationem, quia non est uerisimile, &c.

[Glo. seq. ponit tres casus prohibitionis.]

i ¶ Defectu.] iste defectus tribus de causis ordinum & beneficiorum promotionem impedit, primo ob ordinis prerogatiuam. 26. di. c. pen. & ul. de exces. præla. in antiq. inter dilectos. C. de dignit. neque famosis lib. 12. Secundo ob detestationem paterni criminis, quod punitur in filio, ut per id puniatur pater. 24. quæst. 3. cum ergo. § sed qui. ff. de eo quod me. causa l. isti quidem. §. ult. Tertio propter in continentiam paternam, quæ timetur in filio iuxta illud, Sepe solet similis

Illegitimus trib. rõnib. ab ordinũ. & beneficiorũ promotione repellitur.

filius &c.6.q.1.c.sunt plurimi.§. verum.,& ideo stylus est curiæ: si paterne non sit,&c.defectus autem est sed non culpa 56.dist.nasci.& de purg.canon. accedēs.
ADDITIO. Ex his tribus insurgit quarta, scandalum scilicet illorum,inter quos promouetur. Io.And.

a ¶ Ad omnes ordines.] caute ponitur hoc in dispensatione 1 & super hoc vide ꝙ not.Ber.& moderni.sup.eo.litteras.

1 Quia si non poneret, venirent soiū minores gl.ī c. litteras.e.ti. Petr. de Anch. Fon.

[Glo.seq. obijcit, & soluit.]

d ¶ Defectu.] natalit, sup quo dispēsatione habuerāt. sed nonne sublatus erat ille defectus per primā dispensationem: petinde igitur debet haberi ac si illegitimus non fuisset, & sic est ꝫ. ff. de ædil. edi.l.qđ ita.50. d.ferrū.in ant.de rescr.eā te. in fin.ff.de nata.resti.l.ĝris. Litera.ĵ. cum non sit verisimile,&c.soluit ꝫtra. Nec obstat.l. quod ita, quia hic de origi nis naturali defectu loquitur:ibi de morbo accidentali,q facilius tollitur, vt.s̄. dixi.c. proxi. Sed ca.ferrum.loquitur quo ad salutem animæ. & de peccatis quæ [per 2 pœnitentiam.] purgantur. A Deo : quem nil latet. Sed hic prima dispensatio latebat:secundum Ioan.Moñ. Et sic.c.eam.te.&l.quæris. loquuntur de quadam plena restitutione natalium.

†Vide oc.Tr. ses. 7. de ref. c.4.& ses.24. de ref.ca.17. & ꝯcil. Late. sub.Inn.3.c. 29.

2 Hæc duo verba, p pœnitentiam, desunt in antiqs codicib.

oēs [a] ordines promoueri valeat, & obtinere beneficiū, et si curā habeat animarū, dispensationē aliā (tacito de prædicto defectu[b]) postmodū obtineat a sede[c] præfata, vt duo,[d] †aut plura beneficia simile curā[e] habentia possit recipere, si ei alias canonice cōferant, & ea simul licite retinere: talis dispēsatio cū nō sit verisimile sedē ipsam, cū illo prædictum patiente defectū, voluisse, si hoc fuisset expressum, eidē in pluralitate beneficiorum huiusmodi dispēsare) veluti p subreptionē obtēta, nullius penitus est momēti.[f]

ADDITIO. Non obstat secundū Io. Mon.in auth. quomo. na.effi.sui.§.tribus,& §.adoptionis. coll.7.q̄a ibi de tpalium bonorum successione : hic de spūalib. q̄ sunt digniora.de maio.& obed.solitæ, in ant.Io.And.

[Glo.seq.ponit duas opiniones.]

c ¶ Sede præfata.] alius enim dare non posset:ad hoc facit.ĵ.de præb.super.eo.&c.non potest &c.tū singula.hoc tenet Ber.de elect.dudum.2. in antiq. Bart.Brixien.70.dist.sanctorum.& Inno.s̄.de præb. de multa. Hostiensis autem dixit,ꝙ in dispensatione, quæ habet fieri propter necessitatem, vel vtilitatem ecclesiæ, eandem potestatem habent episcopi post decre. de multa. quam primo habebant, per prædictum cap. sanctorū sed illam, quæ habet fieri ob prærogatiuam personę, facit solus Papa:& sic intelligit ipse Pet.de Sam. & Abbas dictam decr. de multa.in fi.sed primam seruat curia,& de hoc in prædictis iuribus.21. quæst.2. si q̄s iā translatus.

3 Literas s. gratiæ, & si motu proprio, ĵ.đ p̄b. secus de lite. Iustitiæ, q̄a valet pcessus in his, si nō excipiat de subreptione, q̄ non semp impedit,l.p̄scriptione, C.si cōt. ius vel util. publicā.Pellic.

d ¶ Duo.] ex talis dispēsationis virtute prima duo quę habuit, solum retinere poterit, vt inf.de præben.non potest.2.respon.

e ¶ Curam.] in curato enim & simplici, bene dispensant episcopi, secundum omnes, vt not. in decret.dudum.2. de elect.

f ¶ Momenti.] Nota literas subreptitias 3 ipso iure nō valere de hoc dic vt not. s̄.de rescr.ad audientiam,2.

DE BIGAMIS.

¶ Visum est sup.titu.prox. de fil.presbŷ.qualiter non possunt promoueri ad ordines vel beneficia: verū quia dubitare posset aliquis de bigamis, an bigami possint promoueri ad ordines vel beneficia, ideo annectitur rubrica,de bigamis.

TITVLVS XII.

De Bigamis.

¶ Gregorius x.in concilio generali Lugdunensi.

¶ *Bigamus nudatus est omni priuilegio clericali, & astrictus sæculari foro: nec valet cōsuetudo in contrariū, & prohibetur sub anathemate, ne tonsuram deferat. Ioan. Andr.*

CAP. VNICVM.

Altercationis[g] † antiquę[h] dubiū p̄sentis declarationis oraculo ācidētes, bigamos[l] oī

Altercationis.] Tria facit : Primo declarat. Secundo reprobat : ibi, Et coertioni. Tertio prohibet, ibi, Ipsis quoque.
ADDITIO. Quod Lamech fuerit primus bigamus, habetur Genes.4.& 31. quæst.1. quomodo virginibus Ioan. And.

CASVS. Certum est ꝙ promoti ad primā tonsuram gaudent pluribus priuilegijs: nam nō tenentur subire onera sordida, nec personalia l.placet. C.de sacrosan.ecclesi.c. non minus.de immun.eccles.in anti.Item si committāt delictū non puniuntur per iudicem laicum, sed remittūtur ad iudicem ecclesiasticum. Ponamus ꝙ aliquis clericus promotus ad primam tōsuram effectus est bigamus vere vel interpretatiue: quia cō traxit cum duabus, vel cū vna corrupta : an talis sit priuatus omni priuilegio clericali ? Rñdet Romanus Pontif. & sic: Sed clerici vxorati retinent adhuc duo priuilegia, s. vt non possint distringi per laicum iudicem: Item retinent priuilegium c.si quis suadente 17.q.4.Sed verū bigamus possit portare insignia clericalia ? Rñdet quod non: ideo non potest deferre tonsuram, nec habitum clericalem : Et si deferat, potest moneri sub pœna excommunicationis ne amplius deferat,& si non desistat est excommunicandus: imo secundum l.committit crimen falsi.l. eos qui.§. qui se pro milite.ff. ad l. Cor. de fal. Nota primo ꝙ ad Papam spectat declarare dubia iuris, quæ sunt inter doctores.ad hoc sup de rescr.super literis.& qui fil.sint legi.per venerabilē. Nota secundo, ꝙ quis potest dici nudus, qui priuatur aliqua qualitate incorporali,ad hoc inf.de resti.spo. frequens . Dñicus.

† Vide Am... cont.124. ... de malup... ci pęna big... morum ag... Ioan. Mōt... igne tract... bigamia.q...

[Prima glossa summat.]

h ¶ Altercationis.] Bigamus nudatus est omni priuilegio clericali, astrictus sæculari foro: nec ualet consuetudo in contrarium, & prohibetur sub anathemate, ne tonsuram deferat Ioan. And.

[Glo.seq.ponit opin.quas decr.determinat.]

n ¶ Altercationis antiquæ.] hoc ideo dicit, quia olim super hoc erant opiniones: Dicebat Hug. quod bigamus gaudebat priuilegio clericali & canonis, quia tenebatur p̄rtare tonsuram. sup.de vi.& ho.cle. clericus si tonsura.& erat de foro.ecclesiæ.argum.31.dist.dictum,& ad minores ordines ascendere poterat.34.di.si quis viduā 2.in fi.a contrario sensu & ca.lector.ea dist.3.lo.& alij. contra.per c.74.dist.quisquis.& ibi hæc altercatio : ubi dicitur, quisquis clericus viduam aut secūdam vxorem duxerit, omni ecclesiasticę dignitatis priuilegio mox denudetur, laicali sibi tantum communione concessa, & per illud, denudetur, uidebatur non esse priuatus, sed priuandus, præsens ergo constitutio declarat hoc si.C. arbitute.l.veteris C.de postu.hære.instit.l.quod certarum.C.de fur.apud antiquos.

4 Vbi de... & pleniu... c.2. Fran... cit p hoc... cilium ... ēt in m... bus dis... re non ... Ioan. A...

i ¶ Bigamos.] vere uel interpretatiué, ut quia duas vxores habuit 5 uel cum uidua uel corrupta contraxit. sup. eo.de bigamis. 26.dist.deinde. & hoc uerum est de his, qui sic in minoribus ordinibus contraxerunt, secus si in sacris.sup.eo.nuper à nobis.

5 Et pro... hoc ēt ... cū da no... uxor ... quod ... mentū ... ꝫhēs ig... bat lic... chid.hi... hoc di... eo tit. ... super ve... tū ī ipsi... Andr.

a ¶ Omni priuilegio.] quod multiplex est. 17. q. 4. si quis suadente. s̄. de fo. comp. cap. 2. & hoc quo ad personā. Item quod non vexentur aliquibus vexationibus in persona vel reb. C. de episc. & cler. l. 1. & 2. & l. generali, & sup. de vi. & hone. cler. c. vlt. & ideo dr̄ omni priuilegiā: & comprehendit etiā priuilegio fori: & hoc sequetur.

b ¶ Addictos.] id est astr ctos. C. de epis. audien. l. addictos.

c ¶ Consuetudine.] quę erat in quibusdam locis Franciæ: non ergo valet consuetudo in hoc casu, sicut nec ī illis. s̄. de consuet. c. 1. & 2. sup. tit. de elect. quia sæpe, de qua dic vt s. dil. frustra, de consuet. c. vlt.

d ¶ Anathemate.] interminatio est, non canō latę sñīæ 1 ꝙ ꝓbatur de iure patr. relatū de quo dic, vt s̄. de sagit. c. vno, de sim. sicut tu is: & ꝑ 1o. 63. d. Sal.

1 Idē Anc. F.

priuilegio [a] clericali declaramus esse nudatos: Et coerctioni fori sæcularis addictos: [b] consuetudine [c] contraria non obstante. Ipsis quoque sub anathemate [d] prohibemus deferre tonsuram, uel habitum clericalem.

TITVLVS XIII.

De officio uicarii.

¶ Innocentius quartus.

¶ *Successor officialis excō municati, excōicatus non est nisi in crimine dānato cōicet; illa aūt quæ exercet illo excōicato manente, non valēt, si iurisdictione solū ab eo recepta hoc facit. Ioan. And.*

CAP. I.

Romana [e] ecclesia: & inf. ¶ Cum Remensis archiepiscopus in officialem alicuius suffraganei sui excōicationis [f] sententiam ex aliqua rationabili [g] † causa profert: illos, qui uices ipsius [h] gerunt, propter [i] hoc excommu-

† Vide conc. Trid. ses. 25. de ref. c. 3.

ADDITIO. Posset ergo excōicari, vt hic propter pęnā. 11. q. 3. nemo episcoporum. Item extraordinarie puniri. in auth. de san. epi. §. pen. coll. 9. C. de episc. aud. l. minime. inst de iniu. §. 1. Io. Andr.

DE OFFICIO VICARII.

¶ Dictum fuit supra per discursum titulorum præcedentium de promotione clericorum ad beneficia ecclesiastica: verum quia sic promoti quandoque habēt sub se vicarios: ideo ad nos informandum annectitur rubrica de officio vicarii.

Romana.] Sententia excommunicationis in aliquem promulgata ex propria culpa, non est ad eius vicarium extendenda, hoc dicit secundum Zen. Et tria facit s̄m. Io. Mo. Primo statuit: Secundo rationem ponit: Tertio tacitę quęstioni respondet. Secunda ibi, Cum non. Tertia ibi. Et tamen. Io. And.

CASVS. Cum archiepiscopus Burdeg. officialem Pictauien. excōicat aliqua rationabili causa: officialis Pictauien. non potest exercere iurisdictionem episcopi Pictauien. Ponamus ꝙ officialis ipse excōmunicatus aliquē sibi substituit: vtrū ipse substitutus sit excōicatus exercendo iurisdictionem epī Pictau. Rñdet ꝙ non, nisi sit participans cum officiali in crimine damnato, e. si concubina de sent. excom. in antiq. vbi dr̄, quod participās in crimine ꝑꝑ quod aliquis fuit excommunicatus: incurrit maiorem excōicationem. Sed quid? Ponamus qd̄ substitutus exercet iurisdictionem ipsius officialis, an ualeant gesta per ipsum officialem? Rñdet Romanus Pontifex cum distinctione, quia aut iste substitutus suscepit iurisdictionem ab officiali excōicato, & tunc non valent gesta per istum substitutum: quia si officialis nō valuit per se exercere iurisdictionem, nec ēt potuit alijs committere: aut substitutus ab alio suscepit iurisdictionē, & non ab officiali excōicato: tunc ualebūt gesta per ipsum. Alii intelligūt ꝙ officialis excōicatus de facto substituit aliū officialem: ꝙ facere non p̄t. l. prætor, ff de iurisd. omn iud. & talis substitutus de facto ab officiali excōicato non est excōicatus, sed tamen non valēt gesta ꝑ ipsū. Nota primo ex hoc, c. ꝙ quis sine cā rōnabili non dēt excōicari: vnde excōicatio non fertur ab homine, nisi pro inobedientia uel contumacia; & licet delictum p̄cedens sit cā mediata, tn̄ contumacia est cā immediata excōicationis. Nota insuper ex hoc text. iuncta gl. ꝙ officialis epī potest excommunicari sub nomine dignitatis, & tn̄ excōicatio non extenditur ad successores, nisi participarent cum excōicato in crimine damnato, vt dicto c. si concubinæ alleg. quia tunc incurrerent maiorē excōicationem. Nota, ꝙ epīs excōicatus non p̄t exercere ea quæ sunt iurisdictionis: & sic non p̄t cōferre beneficia: quia collatio beneficiorū est iurisdictionis. c. transmissā, de elec. in ant. Sed vtrū capitulū, vel superior possit tunc cōferre beneficia vacantia? Certe non. c. quia diuersitatem. de conc. pb. in ant. quia collatio beneficiorum non deuoluitur ad capitulū, vel superiorē, nisi data negligentia: sed modo episcopus excōicat9 nō p̄t dici negligēs, quia ētsi ipse vellet conferre nō posset.

[Prima glossa summat.]

e ¶ Romana.] successor officialis excōicati, excōicatus non est; nisi in crīe dānato communicet: illa āt q̄ exercet illo excōicato manente, non ualent, si iurisdictione solum ab eo recepta hoc facit. Io. And.

f ¶ Excōicationis.] maioris: nam excommunicatus minori, ea quæ sunt iurisdictionis exercet, ut sup. de cler. excom. mi. si celebrat.

[Gl. seq. recitetur per quęstionem.]

g ¶ Rationabili cā.] aliter non dēt ferri excommunicationis sñīa. j̄. de sen. exc. cū medicinalis, & potuit esse rationabilis cā, cum officialis epī peccat in his q̄ sunt iurisdictionis: quia idem est consistorium epī, & sui officialis; tūc archiepiscopi eos sicut episcopi punire possunt. j̄. de app. Romana. 1. rñ. Si vero officialis episcopi aliquid possideret, uel faceret, ut priuatus, tunc archiepiscopus eum plus punire non posset, nisi sicut alios subditos ēporum, in casib. not. sup. de off. ord. pastor. & hoc probatur. j̄. de fo. comp. Rom. §. 2. & vlt.

[Glos. seq. primo litteram exponit: secundo format duas quæst. & illas soluit.]

h ¶ Ipsius.] officialis uel officialatus, nec putes qd̄ officialis alium officialem generalem dare possit. 2 Ad hoc sup. eo. clericos. vbi de hoc per Host. & Gar. licet specialem causam delegare possit, & etiam plures. ff. de iudic. l. cum prætor. posito tamen quod generalem officialē dederit: sicut interdum fit de facto, ille tamen excommunicatus non est, vt hic dicit. Vel hic non dr̄ quod officialis ipse officialem dederit, 3 sed episcopus alium officialem dedit excommunicato primo: quæritur an excommunicatus sit secundus: & uidebatur quod sic, cum lata esset sententia in officialem, ad hoc respōdet. Quæri solet, quid si quis delegauit causam, postea excommunicatur, nunquid expirauit delegati potestas? De hoc recurre. s̄. de off. del. licet, & quod non expiret, bene facit. inf. tit. prox. si is cui. 4 si uero episcopus est excommunicatus, nec ipse, nec ipsius officialis [cum eorum idem sit consistorium] de causis cognoscent, quid ergo tunc fiet? adeatur papa, vt prouideat. sup. eo lib. de suppl. negl. præl. c. 1.

2 Imo de consuet. faciunt, cū consensu epī ad tēpus Phil. Fan.

3 Imo hoc dicit hic Phil.

4 Posset rñderi, ꝙ res non erat integra. Phil.

i ¶ Propter hoc.] s. quod gerūt uices officialis ex commissione episcopi uel ipsius officialis facta ante excommunicationem. Vel dic ut sup.

a ¶ Ob id.] scilicet, quod gerunt vices eius.
b ¶ In crimine.] quia tunc eadem sententia sunt ligati, sup. de sent. excom. si concubinæ.
c ¶ Qui.] ita construe: qui .s. officialis non arctatur districtione censuræ ecclesiasticæ: & pro eo quod suum, &c. ergo si ideo essent excommunicati tunc successores eadem snīa ligarentur Pone in terminis: Excōicauerat archieps epm: monuerat officialē, quod de causis non cognosceret, qui non desinebat: excōicauit eum, successor participauit in crimine damnato vnde ligatus est. Idem ẽm Innoc. in illo qui in officialatu sibi deseruit, vel stat iuri coram illo. Io. And. Alia littera est in plurali, exercent, & arctantur: quasi dicat, eo quod vices gerentes exercent officialis officium, non ligantur sententia.
d ¶ Ipsi.] .s. vicarij officialium.
e ¶ Vices.] officialis saltem nunc excommunicati.

nicationis vinculo non astringit: Cum non cōmunicent ob id a officiali eidem in crimine, b qui c ecclesiasticæ censuræ districtione, pro eo, quod suum exercent officium, non arctantur. ¶ Ea tamen, quæ ipsi d gerendo huiusmodi vices e agunt, eo taliter f excommunicato manente (si iurisdictionem tantum g recipiunt h ab eodē) non possunt obtinere vigoré. i

¶ Bonifacius octauus.

Ex generali commissione non potest officialis inquirere, corrigere, deponere, & punirē subditorū excessus. Ioan. And.

f ¶ Taliter.] alias tū, alias tamen: & dic, taliter, id est, etiam propter aliam causam, non propter officialitatē.
g ¶ Tantum.] ergo si ab episcopo, secus; quia officiali excommunicato, si episcopus alij committat, tenet commissio, vt superius dixi.
1 Placet Dominico. h ¶ Recipiunt.] 1 de facto, quia de iure ille iurisdictionem demandare non potest, qui excōicatus est. 24. q. 1. audiuimus. de re iud. ad probandum.
i ¶ Vigorem.] non. n. potuit excommunicatus quod nō habebat, committere. 1. q. 7. Daibertum de iure patr. cū autem. In casu tamen excommunicatus vtitur iurisdictione. inf. de hær. præsidentes. & est specialis 2 casus in odium hæresis.
2 Vide Eymericū in direc. p. 3. q. 22. & Gondissaluū tra. de hær. q. 39. nu. 8.

L Icet.] Primo ponit dictum: Secundo excipit: ibi, Nisi. Ioan. And.

CASVS. Episcopus Pictauien. fecit, & creauit sub terminis generalibus Titium suum officialem iurisdictionis: vtrum Titius officialis virtute generalis cōmissionis recipiat potestatem ab episcopo inquirendi crimina, & puniendi excessus? Respondet, quod non, nisi in commissione habeat specialem, & liberam facultatem corrigendi crimina, & puniendi excessus, sed pro istis criminibus esset recurrendum ad episcopum: ideo libellans in criminibus qui litigat coram officiali, debet dicere in suo libello; coram vobis officiali specialiter constituto ad inquirendum excessus, puniendum, deponendum, &c. nam ista tribuunt sibi potestatem. Nota primo, quod per commissionem officij generaliter factam episcopo, datur potestas cognoscendi de causis. Nota secundo, quod in generali mandato non includitur potestas cognoscendi de causis criminalibus. Ad hoc clem. non potest de procurat. Dominicus.

[Prima gl. ponit summam, & dicit vnde trac. & quid approbat.]

k ¶ Licet.] ex generali commissione non potest officialis inquirere, corrigere, deponere, & punire subditorum excessus. hoc dicit, & fuit hæc decretalis tracta de quadam extrauaganti Alexandri quarti, quæ incipiebat, Dudum, vbi quidam officialis epi abbatem deposuerat: qui appellauit ad archiepm, & officialis archiepiscopi sententiam confirmauit; appellatum fuit ad Papam: & Papa prædictas sententias infirmauit 3 quod hic dicitur tenebat Hostiensis de institut. ex frequentibus in antiquis.

CAP. II.

L Icet k † in officialem l episcopi m per commissionem officii generaliter n sibi factam, causarum cognitio transferatur; potestatem tñ inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorū excessus, seu aliquos a suis beneficiis, officiis † vel administrationib. amouendi, transferri nolumus in eundē: Nisi sibi specialiter hęc committantur. o

¶ Idem.

¶ *Ex generali cōmissione officialis beneficia conferre non potest. Ioa. And.*

CAP. III.

C VM IN GENE-

ADDITIO. Et Gul. in Spe. de inquis. ad fi. 1. col. Io. And.
l ¶ Officialem.] qui interdum missus Domin. appellatur. de reg. cap. 2. de frig. & malef. c. 1. Officialis iste ordinariam hēt iurisdictionem; interponit. n. decretū in alienationibus rerum minorum, & emācipationibus, & omnia, quæ ad iurisdictionem pertinēt, expedit. C. de offic. eius, qui vices, al. iu. ob. l. 2. & inf. de iud. ca. vlt. sed talia cum causæ cognitionem requirant secundū leges, non delegantur. ff. de offi. procon su. l. nec quicquam. §. 1. ergo sequitur ꝙ ex iurisdictione ordinaria hoc facit, nō ex delegata, secundum Inno. & Host. qui hoc not. sup. eo. ti. sua. & Gul. in Spe. de ord. cog. in prin. Goff. contra in summa istius tit. Primum tene, & adde rationem decr. supra eod. libro de consuet. c. 2. & quod ibi dixi, licet autem negari nō possit eos iurisdictionem habere ordinariam, tamen non in omnibus recurritur ad eos sicut ad dantes, hinc est, quod de casibus hic, & inf. cap. 1. expressis, sine speciali mandato se non intromittunt, nec etiam de spiritualibus vnde litteras commendatitias ad ordines dare non possunt, vt sup. eod. lib. de tempor. ordin. cum nullius. §. 1. 4. Nec officialis archiepiscopi præsente, uel uicino archiepiscopo in suffraganeum excommunicationis, suspensionis, vel interdicti fert sententiam. inf. de offic. ord. cap. 1. in fi.
m ¶ Episcopi.] vel cuiuscunque alterius, cum eadem sit ratio.
n ¶ Generaliter.] non ergo tantum ualet genus quo ad singula, quantum species de hoc 23 dist. quamquam. de offi ord. si sacerdos. in antiq.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

o ¶ Committantur.] sed pone, episcopus dedit vicarium generalem, & in mandato expressit aliquod de istis, quod requirit speciale mandatum, secuta clausula generali, & omnia alia, quæ per nos possumus etiam si mandatum exigant speciale, quæritur an talis omnia specialia possit? Et dicit Hostiens. supra de offic. arch. significasti, per ipsam decr. & per decret. sedes. sup. de rescrip. & per l. ff. si quis cautio. sed & si. §. quæsitum, & per ea quæ not. de commod. capitulo. vno. quod omnia poterit, quod satis videtur ad instar procuratoris, ut inf. de procur. qui ad agendum. §. 1. secus si aliquod de specialibus non expressum fuisset, vt ibi, 1. responso.

C Vm in generali.] Præmissa duplici ratione ponit dictum, a quo secundo excipit, ibi, Nisi. Io. And.

CASVS. Episcopus Pictauien. Titium suum officialem siue uicarium in spiritualibus, & temporalibus constituit, creauit, & ordinauit, Certum est quod uirtute generalis commissionis ipse Titius officialis non recipit potesta-

† Not. ꝙ ge- nus nō incl- dit q̄libet sp- ciē cōpreher- sam sub illo qñ est dar- aliq̄ rōnem quare nō in- cludatur ad hoc, ꝙ not. glo. infra. de excep. pia.
† Dict. o, offi- ciis, deest in antiq. codic.
3 Per hāc gl. soleo ponere exemplū in decr. cām. 2. de iud. ꝙ si- militudo cau- sæ reddit iu- di ē suspe- ctū qñque ut ibi scripsi su- per uer. pœ- na. Io. And.
4 Officialis epi. hēt iurisdi- ctionē ordi- nariam.
4 Nec etiā ad eos recurrit si appelletur a delegato e- piscopi, & a- lias fallētias ponit hic. Phil. Fon.
4 Dic similiter u:l minora expressis.

potestatem inquirendi, & puniendi excessus, vel deponendi, vt dicitur supra c. proxi. Sed nunquid uirtute generalis commissionis recipit potestatem conferendi beneficia spectantia ad suam collationem? Respōdet quòd non: nisi collatio beneficiorum ei specialiter committitur: No. primo quod in officielem ex generali commissione trã sit iurisdictio in causis ciuilibus: sed virtute generalis commissionis non habet potestatem inquirendi, & corrigendi crimina, nisi ei specialiter mandetur, potestas inquirendi, & corrigendi, & puniendi excessus. No. vlterius quod collatio beneficiorum vocatur donatio: sed contra hoc facit: quia donatio nullo cogēte imperio ex mera liberalitate confertur, sed collator compellitur conferre beneficium vacans intra sex menses; alias priuaretur potestate conferendi, igitur, &c. Dicendum, quod collatio beneficiorum uno respectu est donatio, videlicet in cui conferendo: puta mihi, vel tibi, vel illi: sed alio respectu, scilicet in conferendo simpliciter, non dicitur donatio: cum ista collatio fiat aliquo cogente imperio, ne perdat potestatem conferendi elapsis sex mensibus: ex quo sequitur, quod si ille in quem fit collatio, sit ingratus, non potest repelli: licet secus sit in meris donationibus ciuilibus. capitu. penul. infra. de donat. l. fin. C. de reuoc. don. Nota quod procurator omnium bonorum cum libera administratione, & generali potestate, vt possit facere ea, quæ constituens faceret, non potest dare bona spectantia ad dominum: quia in tali generali commissione est intelligenda ista clausula: excepta alienatione bonorum nostrorum gratuita. Nota principalem effectum huius cap. quod vicarius episcopi non potest conferre beneficia, nisi ad hoc episcopus dederit ei specialem potestatem. Vtrum episcopus possit alicui dare facultatem cōferendi beneficia ad collationem ipsius spectantia? Dicendum quod sic, vt hic dicitur: sed non intelligitur, quod episcopus possit dare potestatem ad conferendum beneficia proximè vacatura, quia fieret fraus Concilio Generali, ne conferantur beneficia proximè vacatura. quod est contra vicariatus speciales, qui communiter dantur.

¶ Not. ar. p, & 5, ꝙ idem est dicere officialis, quòd vicarius de quo hic per Dom.

rali a concessione nequaquam illa veniant, quę nō esset quis verisimiliter [b] in specie cōcessurus: [c] nec regulariter [d] donare valeat is, cui bonorum administratio etiam libera [e] est concessa: officialis, † aut vicarius generalis episcopi beneficia conferre non possunt, [f] Nisi beneficiorum collatio ipsis specialiter sit commissa. [g]

[Gl. prima pouit summam, & quid declaret.]

a ¶ Cum in generali.] ex generali commissione officialis beneficia conferre non potest. Declarat notita. per Goffredum, Innocentium, & Hostiensem de præben. dilecto.

b ¶ Verisimiliter.] Nota inspiciendum quod est verisimile, concordat sup. tit. 2. c. vlt. & habet hoc locum etiã vbi est generalitas, vt hic, & ubi est obscuritas, vt inf. de reg. iur. inspicimus.

c ¶ Concessurus.] ad idem infra de pœn. & remis. si episcopus, & infra de reg. iur. in generali. cum suis concord. & idem in obligatione. C. quæ res pign. ob. poss. leg. 1.

[Gl. seq. ponit tres casus contra regulam.]

d ¶ Nec regulariter.] secunda ratio huius dicti, & ideo dicit regulariter: quia casualiter secus, vt si iusta ratione motus donauerit vtputa magistro, vel si donare ei permissum sit: vel ratione personæ ipsius, cui concessa est administratio, ut si sit filius senatoris, ff. de admini. tuto. cum plures. §. cum tutor ff. de tut. & ra. dist. l. 1. §. 1. & ff. de don. l. filiusfam. 1. j. respons. 2. & 3. de hoc no. ff. de pact. contra iuris, in fi.

ide Bart. filius. al in gl. in ĩ. liberã. andi. de plen. ge. co. li.

e ¶ Libera.] in conferendis beneficijs est liberalitas in cui dando: sed non in dando, secundum ea quæ no. sup. de præben. relatum. & cap. inter cetera.

[Hlo. seq. opponit de duobus capitulis. quib. rñdet.]

f ¶ Non possunt.] in contrarium videbatur per decre. sup. de instit. ex frequentibus, & supra de præbē. dilecto. sed illa iura nō obstant: quia in decre. ex frequentib. non dicitur, quòd officiales possint cōferre: sed quòd possint confirmare; & hæc sunt diuersa, vt patet in cap. sede vacante. quod bene confirmat ab episcopo confirmandos. supra de maio. & obe. cum olim infr. de insti. ca. 2. & tamen non confert beneficia ad solius episcopi collationem spectantia, supra ne se. vacan. illa. & infra eodem tit. c. unico. ad idem infr. de præben. cum in illis. Decret. dilecto. non dicit, quòd approbatio ibi facta per generalem procuratorem valuerit.

g ¶ Commissa.] nota pro his quæ no. Ioan. Ber. & Hostien. supra de concess. præben. constitutus. dixerunt enim quod episcopus non potest specialiter conferre collationem alicuius præbendæ, quæ nondum [2] vacat: quia id posset fieri in fraudem uacaturarum: quia cum non posset mihi promittere primam uacaturam, daret fratri, vel amico meo potestatem conferendi primam, & hoc esse non potest, & sic intelligitur decret. prædicta constitutus. in fi. Sed generaliter committere collationem beneficiorum ad se spectantium bene potest, ut hic & 16. quæstio. 1. statuimus (scilicet ei quem facit uicarium, super quo uide quod not. infr. titu. 2. c. penul. in fine antepenul gloss. & inf. de præben. statutum in gl. fin.) Et perpetuo etiam posset hoc ius committit alicui dignitati: vel in genere, vt supra de institu. cum uenissent. uel in specie, ut supra de dona. pastoralis. 16. quæst. 2. visis.

ADDITIO. Tene quod scripsi de censi. cum uenerabilis in antiq. super fin. 2. glo. uersi. tamen hoc puto. Ioan. And.

† In quodã manuscr. ita. Inn. IV. Concil. Lugdu.

2 Vide Concil. Tri. sess. 24. de refor. c. 19.

TITVLVS. XIV.

De officio & potestate iudicis delegati.

¶ Innocentius. IV.

¶ Conseruator a manifestis defendit iniurijs, & inditialem indaginem nō exercet.

CAP. I.



TATVI-

DE OFFICIO ET POTESTATE iudicis delegati.

¶ Superiori titu. dictum fuit de officio uicarij; uerum quia iudex delegatus gerit uices iudicis delegantis, & quodammodo dicitur eius uicarius quantum ad causam sibi commissam, ideo post rubricam præcedentem ponitur hæc rubrica, de officio, & potestate iudicis delegait.



TATVIMVS.] sunt duæ partes. In prima promissio. In secunda ibi, Nec ad alia prohibitio. Ioan. And.

CASVS. Romanus Pontifex aliquos religiosos uel alios exemit a potestate iudicir ordinarij & eos recepit in suam tutelam, & custodiam, dando eis conseruatores: Quæritur de potestate iliorum conseruatorum? Rñdetur, quod potestas eorū in hoc consistit, ut illos quibus sunt deputati, defendāt a manifestis iniurijs. Sed quid si iniuria non sit manifesta: sed requirit plenam causæ cognitionem: vtrum conseruator possit se impedire? Rñdet ꝙ non: sed pro hoc est recurrendum ad ordinarium. Et ista uera sunt, nisi in priuilegijs istorum religiosorum, uel aliorū quibus dati sunt cōseruatores, aliud diceretur, uidelicet, ut

possent

possent cognoscere de iniurijs & alijs causis etiam si requirerent iudicialem indaginem, & communiter in priuilegijs apponitur illa clausula. Not. primo, quòd officium conseruatorum est defendere illos, qui eis cōmittuntur a manifestis iniurijs, & violentijs. Nota insuper, quod cōseruatores simpliciter deputati non possunt se impedire de his, quæ sunt occulta, & dubia. Sed quid si offensa manifesta negetur, vtrū conseruator possit cognoscere an sit manifesta? Respōdet glossa, ꝙ sic: alias quilibet posset impedire iurisdictionem ipsorum conseruatorum, quia quilibet conuentus semper negaret iniuriam manifestam: Vnde quando dubitatur de iurisdictione alicuius iudicis, ad eum iudicem spectat cognoscere an cognitio ad eum spectet, vel non, l. si quis, ff. si quis in ius voc. non ierit.

† Vide Petr. de Anch. consi. 87. inci. omisso primo dubio & & cons. 132. inci. in primo dubio & Ias. cons. 145 incip. circa dn̄o vol. 4.

† Not. quòd potestas data alterū defendendi, necessario non includit cōcessionem potestatis defendendi, cū indagine iudiciali. Do.

mus,[a] † vt cōseruatores,[b] quos plerumque concedimus, a manifestis iniurijs, & violentijs defendere[c] possint quos eis committimus defendendos; Nec ad alia, quę iudicialē † indaginem[d] exigunt, suā possint extendere potestatē.

¶ Alexander IV.

[Prima gloss. summat.]

a ¶ Statuimus.] conseruator a manifestis defendit iniurijs, & iudicialem indaginem non exercet.

[Gl. seq. recitetur per sex quæstiones.]

b ¶ Conseruatores.] quia materia cōseruatorum in tit. isto hic & inf. c. proxi. & c. vlt. posita est. nota conseruatores delegatos esse 1 & vt dicebat Ber. de istis conseruatoribus per iura antiqua parū, vel nihil habebamus: Possunt tamen dici conseruatores epi, qui habent conseruare & defendere viduas, pupillos, & orphanos, & alias personas miserabiles 2 ab oppressionibus, & iniurijs de fo. compe. ex parte B. & ca. ex tenore. in anti 87. dist. c. 1. & 2. 23. q. 5. administratores sup. de censi. licet, sup. eo. c. significantibus. Scire debes (secundū Inno. & Host.) quod isti conseruatores interdum dantur, vt aliquos defendant contra latrones vel prædones, interdum contra eos qui eorum priuilegia infringunt: interdum latius, vt defendāt ab iniurijs & offensis, & in nullo dictorum casuum habent iudicialem indaginem, vt hic, & inf. eo. c. vlti. De manifestis ergo solummodo habent cognoscere. Et intellige manifesta illa, quæ notoria sunt, & ita patentia, quod nulla probabili tergiuersatione celari possunt, vt de verb. sign. ex parte, in anti. de cohab. cle. & mu. c. ulti. Sed quid si negetur offensa notoria? negatione videtur fieri res dubia. C. qui. ad li. procla. non li. l. 3. Dic quod bene probationes recipiet conseruator an factum sit notorium, vt sic uideat an sit sua iurisdictio. 3. ff. de iud. si quis ex aliena sup. de rescr. super litteris, alias enim istorum officium esset inutile & si inueniet factum notorium, procedet: alias desistet, non enim habet potestatem simpliciter defendendi iniuriam: sed qualificatam, notoriam, scilicet habet ergo conseruator reuocare reum: & si confiteatur factū, bene quidem; si neget, super notorio probationes recipiat: si autem confiteatur factum, sed dicit se id suo iure fecisse: dicunt quidam, quod ulterius se intromittere non debet. Alij contra dicentes quod probationes recipit super notoria offensa. 4 Ad hoc supra de elect. bonæ. alias facilè esset conseruatorum officium deludere: vnde si uideatur conseruatori probabilis negatio, non procedat; aliàs puniat sicut notorium. Dicebat autem olim Ber. quod sicut delegatus recusari poterat, sic & conseruator: postea mutauit dicens, quod quia in notorijs non admittitur recusatio, uel appellatio, conseruator autem non cognoscit nisi de notorijs: ergo recusari non poterit, sup. de appel. proposuit. & c. cum sit. Dixit etiam talem conseruatorem inuocare posse auxilium brachij secularis sup. de offi. ord. c. i. & ca. quoniam. 13. q. 5. administratores.

1 Item Ioan. And. & Petr. de Anch. q̄ a eorū officiū expirat quo ad nō cępta.

2 Quæ dicantur personæ miserabiles tradunt doc. in c. 1. de postu. præla. & in c. super q̄busdam. de verb. sign. & Bart. in l. cū aliæ. ff. de leg.

3 Idem Petr. de Anch. Fō.

4 Idem Pet. de Anc. Fō.

ADDITIO. A tempore Inn. hoc tenentis, & hoc placet Host. & Archid. & ex eadem ratione dicebat. Innoc. quod procedere poterit parte per contumaciam absente: remittit ad notata de cohabita. cleri. & mulier. vestra. Ioan. And.

¶ In coactionibus, & pœnis Pontificali dignitati defertur.

CAP. II.

QVia Pontificali[e] dignitate prędlitis[f] ob reuerentiam sacri officij,[g] quod exercent, plurimū deferri cōuenit, & eos plꝰ alijs honorari decet:[h]

[Glos. seq. declarat an iniuria commissa & cōmittenda, &c.]

c ¶ Defendere.] hoc intelligi potest de cōmissa, & committenda: pone enim paratos ad exercitium, & violentiam inferendam illis, quorum conseruator est: Prohibere poterit, excōmunicare, & punire de senten. excom. sacro. & inf. eo. tit. Romana. §. caueatur. In commissa defendent per districtionem ecclesiastieam, compellendo iniuriatores, ut satisfaciant læso, & etiam sæculare brachium inuocando, vt superius dixi.

Conseruato[r] p̄t defender[e] non tantu[m] ab iniuria cōmissa, se[d] etiam a co[m]mittenda.

d ¶ Indaginem.] id est, causæ cognitionem, seu ipsius examinationem: quia dubia sunt; & si de talibus se intromittant, pœnam incurrunt de qua inf. eo. c. ult. §. ut aūt, nec ualet qđ agitur, vt ea. decr. §. ult. q̄ est gl. istius.

QVIA Pontificali.] Præmissa causa ponit constitutionē in genere, quā secundo specificat, ibi, Quod. tertio excipit: ibi, Nisi. Ioan. And.

¶ Istud c. emanauit ad declarationem ca. sane, & ca. pastoralis. eo. tit. in anti. ubi dicitur, quod iudex delegatus potest rebelles cōprimere, & coercere episcopos, si non obediant in eis quæ spectant ad suam iurisdictionem, tamen deferre debet dignitati episcopali, & mitigare illas pœnas. istud c. ponit quo ordine debet mitigare illas pœnas.

CASVS. Delegatus Papæ causam subdelegauit epo Pictauien. Episcopus non vult acceptare: Certū est quod delegatus potest eum punire: sed tamen debet mitigare pœnam. Sed quæritur quam mitigationem debet ipse delegatus seruare? Rn̄det ꝙ non debet ab initio episcopū excōicare: sed debet ei primo interdicere ingressum ecclesiæ, postea si illam pœnam contemnat, debet eum suspendere ab officio sacerdotali: postea procedere ad pœnas grauiores: tamen si delegatus primo processerit ad excommunicationem, tenet excommunicatio, licet non bene faciat: quia iste tex. loquitur de honestate: verumtamen posset esse tanta contumacia, quòd delegatus inciperet ab excommunicatione. Heli. Reg. Nota primo argu. quòd illa quæ exercet episcopus ratione dignitatis episcopalis, dicuntur competere ex officio, & non ex ordine, & sic non uidetur episcopatus ordo: de quo per gl. & ibi dixi sup. in proœmio huius libri. Nota secundo, quòd appellatione iudicis non comprehenduntur conseruatores; quod nota pro iuribus loquentibus de iudicibus. Dominicus.

[Prima gl. summat, & dicit quid exemplificat.]

e ¶ Quia Pontificali.] in coactionibus & pœnis pontificali dignitati defertur. Exemplificat quod habetur supra eo. sane. 2. & c. pastoralis. in prin.

ADDITIO. Guli. hanc decretalem allegabat sub titu. de priuil. in Spec. de sent. prolat. §. vt autem. vers. quandoque. Ioan. And.

f ¶ Præditis.] id est, præ alijs dotatis.

ADDITIO. Arch. exponit id est, sublimatis & ornatis. Ioan. And.

g ¶ Officij.] concor. infr. de sent. excom. quia periculosum. & 11. q. 3. absit.

h ¶ Decet.] inspicimus quid deceat, sic supr. eod. li. de elec. cum non deceat. cum suis concor.

ADDITIO. Et decentia proprie respicit honestatē, sup. de uot. magnæ. Ioan. And.

a ¶ Iudi-

vt cum a iudicibus, [a] vel conseruatoribus a sede Apostolica deputatis cōtra eos, ad coactiones aliquas siue pœnas fuerit procedendum, gradus & modestia in huiusmodi processu seruetur: Ita quod (eis quadam condigna reuerentia supportatis) ingressus [b] primo ipsis ecclesiæ, uel sacerdotale [c] interdicatur ministerium: ac deinde ab officio suspēdātur, & subsequenter aggrauetur censura ecclesiastica contra eos. Nisi forte aliter [d] fieri suaserit nimia contumaciæ proteruitas, siue culpa.

¶Bonifacius VIII.

¶ *Delegato procedēte cum duobus subdelegatis non in totum; ad Papam non ad condelegatos appellare debet, hoc dicit. Io. And.*

CAP. III.

SI [e] duo ex tribus [f] a sede Apostolica [g] delegatis, duobus [h] alijs non in totum [i] subdelegauerint vices suas, ipsique †

a ¶Iudicib.] potest referri ad hoc quod ĩ. sequitur, deputatis, uel puncta hic, & in iudicib. quibuscunque. Io. And. Idem Archid.

b ¶Ingressus.] & si durante tali interdicto in ecclesia solemniter celebrat, irregularis efficitur. ĩ. de sentē. excom. is cui. r

r Et si moritur, non est in cœmiterio sepeliendus. Archid.

ADDITIO. Et ibi dicam quod hic dicit Arch.

[Gl seq. obijcit, & dupliciter soluit.]

c ¶Sacerdotale.] sine quo Pontificale officium exerceri nō pōt sup. de exces. pla. ex literis. [Scias ꝙ suspensus a Pontificalibus tm̄, in illis celebrando non fit irregularis, ſm Guil. in Specu. de leg. §. iusta. vers. quid si quis eps. Sed vr̄ ꝙ ab ipso principio isti arctius q̄ reliqui puniri deberēt 5. q. vlt. c. quia iuxta. §. presbyteri. quæ est lex. C. de episc. & cle. l. patri. ubi dicitur, quòd multo maiori pœna sunt digni, quibus cum plurimum honoris per nostram iussionem delatum est, occulto reperiantur in crimine: lex ista loquitur de illo, qui deliquit in eo, in quo honorabatur .s. in sacerdote, qui in testimonio dicendo honoratur, ut non torqueatur, & ideo uerum tacuit, uel falsum dixit. Vel dic, ꝙ minor pœna maior est in maiore, secundum ea, quæ not. de cle. vena. cap. I.

d ¶Aliter.] vt. s. non supportetur tanta modestia, vt qa iniurias, uel cōtumeliosa uerba profert in iudicem sup. de pœ. dilectus. Quid si iudex non seruata forma huius decre. statim excommunicet, uel suspendat episcopum uel superiorem, tenet ne sententia? Dic, ꝙ sic: licet reprehendendus sit iudex, ꝙ hanc modestiam non seruauit. 11. q. 3. c. I. sup. de sent. excom. sacro.

ADDITIO. Vide quod dixi in decre. sane. super verbo, interdicat. Io. Andr.

SI duo ex tribus.] non diuiditur. Præmitte ꝙ si delegatus Papæ subdelegat non in totū, facit gradū, ita ꝙ de eius subdelegato ad ipsum subdelegantē debeat appellari, ut ĩ. eod. si delegatus. & sup. eod. super q̄onum. Sed istud fallit in casu huius decr. Dominicus.

¶Secundum dominum Heliam hoc c. sic summatur: Si appellatum fuerit ab uno trium delegatorum, non appellatur ad duos delegatos, sed ad Papam. h. d.

CASVS. Papa commisit causam tribus iudicibus delegatis, uidelicet decano, archidiacono & archipresbytero: duo fuerunt impediti, unde ipsi uices suas subdelegauerunt, qui subdelegati processerunt cū tertio delegato in tantū, ꝙ deuentum fuit usque ad sn̄iam quam ꝯ te tulerunt, uis ab illa sn̄ia appellare, utrum possis appellare ad delegatos? Vr̄ ꝙ sic, quia appellare, vis a subdelegato, ergo est appellandum ad delegatos, si in totū uices suas non commiserunt, sed aliquid sibi retinuerunt? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ licet delegati subdelegauerint uices suas, & non in totum, eo tamen ꝙ illi subdelegati non processerunt soli, sed cum tertio delegato, qui est par illis delegatis, ideo non potest appellari ad delegatos. Nam non appellatur a pari ad parem, & ideo a subdelegatis est appellandum ad Papam, ac si oēs delegati simul de causa cognouissent, & sic si delegati in totū subdelegassent causam, non appellaretur ad delegatos. l. unica; C. qui ꝓ sua iurisd. iud. da. vel nō da. poss. ſm literam, quæ habet, ad nos iure iudicia remeabunt. quæ est cōis litera, licet aliqui habeant in litera: ad eos & tunc ille tex. intelligitur qn̄ delegati subdelegauerūt in parte, & nō in toto Nota. Primo ex hoc c. ꝙ delegatus Papæ pōt subdelegare. l. a iudice. C. de iud. c. pastoralis. alleg. s̄. e. l. & qa. ff. de iurisd. om. iud. Nota vlterius, ꝙ delegatus Papæ subdelegando pōt retinere aliquid de iurisdictione, ita ꝙ nō desinit oīno esse iudex rōne cuius est appellandū ad ipsum delegatū, & iste est unus casus ĩ quo non pōt appellari ad Papam omisso medio: & illud procedit siue delegatus reseruauit sibi sn̄iam siue tm̄ executionem. Nota insuper principalē effectum huius cap. ꝙ si aliqui delegati subdelegent, qui subdelegati procedūt cū uno ex principalibus delegatis, appellandum est non ad subdelegantes, sed ad Papam, propter mixturam paris respectu illorum subdelegatorum. Et ex hoc infertur aliud notabile, quod vbi duo permiscentur quorum vnū sit potētius altero, potentius attrahit ad se naturam minus potentis, etiam si minus potens in numero excedat potentius. Ad hoc sup. de consec. eccl. vel alt. aqua. Dom.

† Nota ꝙ plures diuersam iurisdictionē habētes, in una causa iudicāt & tūc ad appellationem interponendā inspicitur dignior iurisdictio l. ꝓcipimus ad fi. C. de appell. ubi autē discordant in sn̄ia stat numero c. fi. s̄. de re iu. l. fi. C. de can. largi. lib. 10. An cha. Fon.

[Prima glossa dicit quid declaret.]

e ¶Si duo.] edita est hæc decretalis ad declarationem eorum, quæ notant Ber. Inno. & Host. sup. eo. super quæstionum §. si vero. ad finem.

ADDITIO. Hanc decr. prolixe glossauit Archid. de glossa decre. super quæstionū. & de expeditis, infra eo. si delegatus. quæ postea cancellauit Io. And. & Guli. in Spec. de appe. §. nunc tractemus. uersi. quid si tres. Ioan. And.

f ¶Ex tribus.] idem de uno, & multo fortius, quia maior dubitatio est quando duo ex tribus subdelegant, quam quando unus tantum, videbatur enim inspici debere maiorem numerum, quia ergo duo erant subdelegati, & tertius delegatus, quia maior pars huius iurisdictionis subdelegata erat, non videbatur appellādum ad primum delegantem, sed secus est, ut hic uides, cum enim in hoc casu diuersis respectibus emergant aduersa, eligere debemus, quod minus in se habet captionis. ff. de reg. iur. quotiens. captiosum enim esset si de pari ad parem appellaretur. ad primum ergo appellari delegantem debebit.

ADDITIO. Dicit Ioan. Monachus, quod cum hoc casu simus extra. §. porro. cap. cum plures infra eo. qui est exceptio à regula illa 2. quæst. 6. ad Romanam tenenda est regula hoc casu expresse non vitiata. Ioan. Andr.

g ¶A sede Apostolica.] ideo dictum, quia delegatus ab alio nō delegat, sup. eo. pastoralis & c. ult. C. de iud. a iudice.

h ¶Duobus alijs.] idem si subdelegarent illi collegæ: sed de hoc uidebatur dictū sup. eod. super eo. §. si uero, secundum unam lecturam, quæ ibi amplectenda est, qa si ibi quæreretur de eo qui totum subdelegauerat, non erat quæstio, quia per præcedentia decisa erat.

i ¶Non in totum.] bene dicit, quia si in totum subdelegassent, non esset quæstio, quia tunc semper appellatur ad primum delegantem. sup. eo. super quæstionum. §. porro.

a ¶Cum

a ¶Cum delegato.] nota quia si in rescripto esset clausula, quod si non omnes, & duo committerent, tertius se excusaret, nec committeret in hoc casu ab illis duobus subdelegatis, ad delegatos subdelegantes appellaretur, & non ad primum delegantem, cessat enim ratio, & 1 hoc vr voluisse hæc litera.

1 In antiqs libris ita, & hoc voluit hæc litera.

b ¶Ab ipsis.] delegato & subdelegatis.

c ¶Condelegatos.] quia appellatio est de minori ad maiorem prouocatio, &c. hic autem partim appellaretur de pari ad parem, quod esse non potest, adde quod dixi supra eod. libro de consue.c.2.

SI contra.] Sūt tria dicta quæ patent. Secundum, ibi, Cum autem. Tertium, ibi, Idē est. Dominicus.

¶Istud cap. emanauit ad limitationem iurium dicentium, ꝙ cū iudex recusatur, ut suspectus, sunt eligendi arbitri, fallit in tribus casibus hic enumeratis.

subdelegati cum delegato [a] tertio in causa processerint delegata: si appellatur ab ipsis, [b] non ad condelegatos, [c] sed ad primū delegantem tantummodo appellari debebit.

¶Idem.

¶Tres casus ponit, in quibus suspicionis causa coram arbitris non tractatur vnus ex delegatis datis cum clausula: quod si non omnes; Secundus cum recusatur delegatus Episcopi; Tertius, cum recusatur officialis. Io. Andr.

CAP. IIII.

SI contra [d] vnum ex duobus [e] iudicibus cum illa clausula: quod si ambo interesse non possunt, [f] alter eorum in causa [g] procedat: a sede Apostolica [h] delegatis, suspicionis causa legitima [i] proponatur; causa ipsa suspicionis coram nō recusato coniudice (ad quem ex vi prædictæ clausulæ debet ipsius causæ cognitio pertinere) probari, [k] & ab eo expediri debebit.

CASVS. In causa, quam eram tecum habiturus, impetraui a sede Apostolica duos delegatos, uidelicet decanum & archidiaconum ecclesiæ Pictauien. cum clausula, ꝙ si ambo interesse non poteritis, alter vestrum negotium exequatur, accidit ꝙ coram istis delegatis feci te citari & obtuli libellum, cui petij per te responderi; Tu comparens proposuisti, ꝙ habebas vnum iudicem tibi suspectum, quia erat consanguineus meus, uel cum consultus fuerat causam & opinionem suam dixerat, illa causa est probabilis, quæritur coram quo iudice debeas illam causam suspicionis probare, & utrum sint eligendi arbitri. Respondet ꝙ non, sed illam causam suspicionis debebis probare coram suo coniudice. Et hoc uerum quando illi duo delegati sunt dati cum clausula, quòd si ambo: Si autem essent simpliciter dati, tunc assumendi essent arbitri secundum iura antiqua, quia si non potest condelegatus cognoscere in principali, nec in accessorio. Sed quid si quis vellet recusare officialem episcopi, uel delegatum episcopi, utrum sint eligendi arbitri? Certe nō, sed ex causa suspicionis probanda coram episcopo, qui officialem delegauit. Nota primo, ꝙ cū causa est delegata duobus simpliciter, neuter eorum sine altero potest procedere, etiam in causis emergentibus siue incidentibus, sicut nec possunt procedere in principali, unde recusatio est causa emergēs, & tamen alter sine altero non potest cognoscere, quando sunt dati simpliciter. Si autem dati fuerint cum clausula, quod si non omnes, tunc tota iurisdictio apud alium remanet, non solum quoad principale, sed quo ad emergentia & incidentia. Nota ulterius ex hoc c. casus in quibus non recurritur ad arbitros pro causa suspicionis probanda, uidelicet cum recusatur alter delegatorum, vel officialis episcopi, uel eius delegatus, & sic officialis non est delegatus episcopi, sed habet iurisdictionem ordinariam. Not. finaliter, ꝙ causa recusationis debet exprimi coram iudice qui recusatur, probatio autem coram ipso fieri non debet. ad hoc sup. de appel. cum speciali. Dominicus.

[Prima glossa ponit summam, & quid prima pars declaret.

d ¶Si contra.] Tres casus ponit, in quibus suspicionis causa coram arbitris nō tractetur. Primus cū recusatur unus ex delegatis datis cum clausula, quod si non omnes. Secundus cum recusatur delegatus episcopi. Tertius cum recusatur officialis. Et reprobat prima pars, quod not. Innocen. sup. eod. cum super. & approbat quod ibi not. Hostiensis & Abbas. Et probatur olim per decisam ipsius decretalis & ipse Hostiensis. sup. eo. super quæstionum. §. qui uero & ꝟ. de appel. legitima, & Guil. in Spec. de recu. §. vlt. uer. quid si unus.

e ¶Ex duobus.] idē si ex pluribus, cum eadem sit ratio.

f ¶Non possunt.] est ergo necesse, ꝙ de eius impotentia pateat antequā collega procedat. s. eo. in ant. prudentiam. secus cum scribitur, vt ꝟ. eo. cum plures 1. responso.

[Glo. sequens obijcit, & soluit.]

g ¶In causa.] principali, unde non uidebatur ꝙ de impedimēto cognoscere deberet, quod sibi commissum nō uidebat, sed cognoscit an sua sit iurisdictio. ff. de iud. si quis ex aliena. s. in ant. de rescri. sup litteris. sic & hic cognoscit an collega suspectus sit, vt sic videat, an sit iudex sine illo ex culpæ uigore.

h ¶A sede Apostolica.] idem uideretur in delegatis ab alio. Nec obstat. ꝟ. §. proxi. quia ibi loquitur secundū hanc rationem, ubi vnus solus est delegatus. [Vel plures sine clausula.]

ADDITIO. Quod hic dicitur in delegatis a Papa, idem est in delegatis ab alio: Nam & ordinarius & delegatus principis opponere possunt hanc clausulam, secundum Goff. in summa huius tit. uers. item quid si ordinarius: Nam & in compromisso apponitur. sup. eod. uno delegatorum secundum Archid. punctum tamen glo. non tangit. Io. And.

i ¶Causa legitima.] recusatur iudex propter vnicā causam. s. propter suspicionem. ꝟ. cap. proxi. sed illa ex multis causis insurgit. pone exemplum sup. eo. causam quę. & c. cum R. & c. insinuante. de iud. causam quæ ut lit. non contest. accedens 1. & 2. de app. ad hæc si in vna & c. postremo. cum si. Ioan. And.

Suspicio f... la iudicē ... cusari faci...

ADDITIO. De quibus uide in Spe. tit. 1. §. superest. dicit hic Archid. quod iusta causa esset recusandi, si procurasset sibi causam committi, uel si prius per actorum consultus, rndisset eumius habere, per l. Prætor. ff. de iu risd. om. iud. alleg. quod not Inn. sup. de offi. ord. irrefragabili. vt ibi scripsi. super gl. uel per decanum. & dicam post Host. ꝟ. de app. legitima. Io. And.

[Glo. seq. quærit & soluit, & ponit opi. Inno. secundo quærit. arg. pro, & soluit contrarium, tertio obijcit, & soluit.]

K ¶Probari.] Bene dicit coram quo habeat probari, & per quem habeat expediri, sed non dicit coram quo habeat proponi. Coram quo ergo proponetur, an coram ambobus: an coram altero tantum? Satis uidetur per istam decr. ꝙ coram omnibus sit proponēda, & coram collega probanda, olim dicebat Inno. sup. eod. cum sup. ꝙ licet bonum esset, ꝙ coram omnibus proponeretur, sufficiebat tamen si proponeretur tantum coram recusando: cum arbitri deberent cognoscere, ꝙ hodie posset locum habere in delegatis datis sine clausula, vt ꝟ. sequitur. (Vel cū clausula, quod si non omnes, tu cū altero, & is ad quem sermo dirigitur, recusatur. Et idem in

Recusat... alicuius d... legatorū, ... debeat ... ni corā o... nibus, an ... rā recusā... tantum.

Vbi vero nõ eſt dicta clauſula [a] in reſcripto; debet ſuper hoc ad arbitros recurſus haberi. ¶Cum autem [b] ipſe† delegatus epiſcopi [c] recuſatur; recuſationis cauſa coram epõ eſt probanda. ¶Idem [d] eſt ſi officialis recuſetur eiuſdẽ: licet ad ipsũ ab eodẽ officiali nequeat appellari. [e]

Idem.

¶Diſtinguit tria tempora ad ſciendum, an iudex ſuſpectus committere poſſit; quia aut non eſt propoſita recuſatio, & tunc in totũ per eum facta commiſſio tenet; Aut eſt propoſita, ſed nondum pronunciatũ ſuper ea: & tunc volente recuſatore, committere poteſt: alias non: Aut cum pronunciatum eſt illũ eſſe ſuſpectum: & tunc etiam volente recuſatore cõmittere nequit. Io. And.

CAP. X.

IVDEX [f] ab Apo- cionis, & de appell. cum ſpeciali.

in clauſula de qua ſup. eo. coram Archid. quod placet.] Sed nunquid medio tpe pẽdente probatione corã collega poterit ipſe collega in principali ꝓcedere? & vr̃ ꝙ ſic: quia medio tpe ille cognoſcere non poteſt: ergo ex vigore clauſulæ collega cognoſcere poterit. Sed dic contra: quia primo conſtare dẽt de impotentia anteq̃ ſolus ꝓcedere poſſit. s̄. eo. prudentia, ſed pendente cã ſuſpicionis ille vult intereſſe; nec adhuc apparet eum nõ poſſe, igitur collega in principali nõ procedet. Sed Ioan. Card. ſentit contra, & dicit, quòd medio tẽpore eſt locus dictæ electioni, ꝙ ſi non oẽs, &c. ſed dic, ꝙ expectari dẽt finis cauſæ. ad hoc optime ff. de excuſ. tut. l. diximus, circa princ. Sed nonne honor eſt iudicem eſſe, ut ſup. de appellat. ut debitus, & C. iqñ prouo: non eſt ne. l. omnem honorem, & maior honor videtur ſolus iudex eſſe quam cum alio, ad hoc inf. de conceſſ. præb. c. vlt. vr̃ ergo collega ſuſpectus in pronunciando facilius illũ ſuſpectum, ut ſolus iudex remaneat. Sed dic, ꝙ licet iudici debeatur honor: tamẽ id eſt onus, ut s̄. eo. paſtoralis. ibi, exonerare, &c. & ff. de mun. & ho. l. ult. §. iudicandi, vnde non eſt ibi tanta ſuſpicio: 1 quia non præſumitur quis appetere oneroſa: & iõ taciturnitas in his non habetur pro conſenſu. ff. de procu. filiusfa. §. inuitus. & dixi de hoc inf. de reg. iur. is qui tacet. Præterea ſi male pronunciat in hoc caſu, non deeſt appellationis refugium inf. eo. ab arbitris.

ADDITIO. Et ſi non appellaret grauatus, tranſiret interlocutoria in rem iudicatam, ut ſcripſi poſt Innoc. & Hoſtien. in decre. prudentiam poſt princ. ſuper ver. conſtare. Io. Andr.

a ¶Clauſula.] ex quo enim ſimpliciter dati ſunt: unus ſine altero procedere non poteſt, ſupra eo. cauſam matrimonij, & cap. uno delegatorum: impedito ergo vno, ita quod non poſſit cõmittere, alij procedere nequeũt. Io. Andr.

b ¶Cum autem.] hoc notat Ber. ſup. eo. ſuper quæſtionum. §. quem vero in vlt. gl. & Hoſt. ibidem.

[Glo. ſeq. dat ſimile: quærit de ratione, & rñdet.]

c ¶Epiſcopi.] idẽ in ſubdelegato delegati Papæ, q delegauit non in totum, ut in prædicto §. quem uero. (Vide quod poſt Inn. dixi in præalle. decr. ſuper quæſtionum. ad fi. ſuper ver. auditores. ibi tenet ꝙ ẽt ſi totum delegauit, anteq̃ ſubdelegatus citet, proponeretur: & probabitur recuſationis cã corã delegato. bene facit inf. c. 2. De materia, vide quod ſcripſi ſup. de app. cum ſpeciali. in glo. propriũ. & in Spec. de recu. §. fi. in fi.) Si aũt ipſe epiſcopus recuſaretur, eligerentur arbitri. s̄. de appe. cum ſpeciali. Sed quare tunc non aditur ſuperior ſicut & hic? Rõ, quia iuriſdictio ordinaria fauorabilis eſt. Item non ita de facili põt haberi ſuperior ordinarius, licet interdum poſſit: 2 ſed ad ea quæ frequentius, &c. ff. de legi. nam ad ea. ſicut nec ſic de facili poteſt adiri Papa: & ideo ſi recuſatur delegatus ipſius, itur ad arbitros: omni ergo caſu Papa laboribus, & expenſis partium voluit prouidere. 3 Io. Andr.

d ¶Idem.] .ſ. quod coram epiſcopo probabitur cauſa recuſationis, & hoc notat Hoſtien. infra de appellat. legitima.

[Glo. ſeq. not. obijcit, & ſoluit.]

e ¶Appellari. 4] nec valet conſuetudo in Ɔrium, ut s̄. eo. lib. de conſue. c. 2. Et ſic nota, ꝙ licet quo ad quædam ſit idẽ conſiſtoriũ epĩ, & ſui officialis, non tñ quo ad omnia. ad idẽ ſup. tit. proxi. c. 2. & 3. Sed nonne appellatio & recuſatio ſunt paria? vt ſupra de app. ſuper eo. 2. reſponſo. Dic, ꝙ iſtud intelligitur quo ad modum, ut ibi nor. ſicut non admittitur fruſtratoria appellatio, ita nec fruſtratoria recuſatio: vnde recuſo etſi non grauer, tamen non appello. niſi grauer: appello a iudice, in quem conſenſi, quem tamen non recuſo, in multis alijs eſt diſſimile, & quo ad caſum noſtrum eſt ratio: quia licet de natura appellationis ſit, ut eatur ad maiorem, ut dixi ſupra ca. proxi. non ſic in recuſatione, ut patet ſup. 1. reſpon. & in hoc itur ad arbitros, vt ſup. eo. ſuſpicionis, & de appell. cum ſpeciali.

IVdex.] ſunt tria dicta: ſecundum ibi, poſt recuſationem. tertium ibi, Ex tunc. Dominicus.

CASVS. Cum eſſem habiturus tecum litem, a ſede Apoſtolica impetraui delegatum, coram quo feci te conueniri iſte delegatus erat tibi certa rõne ſuſpectus; antequam cã ſuſpicionis fuiſſet per te propoſita coram eo, ipſe iudex cauſam ſubdelegauit, an poſſit? Certe ſic: Sed quid ſi cã fuerit propoſita, & fuerunt electi arbitri: ſed anteq̃ arbitri cognoſcerent de cauſa ſuſpicionis, ipſe cauſam principalem commiſit cuidam iudici, & ipſum ſubdelegauit: utrum poſſit? Reſpondet ꝙ ſic, ſi ſubdelegauit in totum te reo conſentiente. Sed ponamus quòd iudex recuſatus noluit ſubdelegare: ſed expectauit ſententiam arbitrorum, qui pronunciauerunt cauſam ſuſpicionis eſſe ſufficienter probatã, vtrum poterit ſubdelegare poſt pronunciationem arbitrorum conſentiente recuſatore? Rñdet ꝙ non: quia deſinit eſſe iudex per pronunciationem arbitrorum: & ideo nõ põt ſubdelegare, ẽt de conſenſu partium, quia priuatorum conſenſus non dat iuriſdictionem ei, qui nulli præeſt iudicio. l. priuatorum conſenſus. C. de iuriſd. omn. iudi. Nota primo ex hoc textu practicam, quã debet obſeruare iudex legatus, qñ cognoſcit ſe ſuſpectum, quia quãquam nollet facere iniuſtitiam, cautela eſt, ꝙ anteq̃ de cauſa ſe intromittat, ꝙ cãm ipſam in totum ſubdeleget: nam ſi ſemel ſe intromiſit de cã, nõ poterit amplius ſubdelegare, niſi de conſenſu recuſatoris. Nota inſuper, quod cã ſuſpicionis ſemel propoſita nõ poteſt delegatus cauſam ſubdelegare, niſi de conſenſu recuſatoris. Nota vlterius, ꝙ ſi arbitri pronuncient cauſam ſuſpicionis eſſe ſufficienter probatam, tunc iudex recuſatus deſinit omnino eſſe iudex: ideo. de cauſa non poteſt amplius ſe intromittere. etiam ſubdelegando. Nota præterea quod plus impedit exercitium actus ſententiæ prolatio, quam ſola probatio rei ſuper qua ferenda eſt ſententia. Nota finaliter, quod etiam de conſenſu partiũ non poteſt fieri prorogatio iuriſdictionis, quæ non habetur in perſonam iudicis, uide ſup. eo. tit. ſignificantibus. Dominicus.

[Prima gl. ponit quid declaret, & ſummat.]

f ¶Iudex.] declarat notata per Bern. ſupra de appell. ſecundo requirit. in glo. pen. & per modernos ibidem, & de appell. l. cum ſpeciali, & per Goffre. in ſumma de appella. §. dubitari. & eod. tit. poſtremo. & Guli. in Specu. de recuſa. §. ult. verſ. ſed quid ſi iudex. Et diſtinguit tria tpa ad ſciendum, an iudex ſuſpectus committere

poſſit

possit: quia aut non est proposita recusatio, & tunc in totum per eum facta commissio tenet: aut est proposita, sed nondum pronunciatum super ea, & tunc volente recusatore, committere pōt, alias non: aut iam pronunciatum est illum esse suspectum: & tunc etiam uolente recusatore committere nequit.

a ¶ Ab Apostolica sede.] ideo dictum, q̄a delegatus ab alio non delegat, ut dixi sup. eo. tit. si duo.

b ¶ Legitime.] aliquas concordantias dedi sup. c. proxi.

[Glo. seq. obijcit quatuor modis, & trib. alle. pro & dicit hæc per distinctionē concordari.]

c ¶ Proponatur.] in contrarium uidebatur, quia inefficax est apud ipsum iurisdictio, ex quo elidi potest: quia nihil refert an aliquo ipso iure inefficax sit an per exceptionem. ff. de regul. iur. nihil interest. ff. quibus ex cau. in poss. ea. l. Fulcinius. §. si in diem. si ergo inefficax est iurisdictio in delegante, ergo & in delegato, qui vicibus eius fungitur. ff. de iurisdict. omn. iudi. l. solet prætor. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. l. 1. §. qui mandatam. Item pars iurisdictionis est delegare. ff. de iurisdi. omn. iudi. l. 3. in fin. Cum ergo aliàs partes iurisdictionis aggredi non possit; ergo nec istam: inspicimus enim an delegatus cognoscere voluerit, ut demum delegatio valeat. C. qui pro sua iurisdict. l. vna. hinc est quod si Proconf. committat causam antequam ingrediatur prouinciam, quia tunc cognoscere non potest: nec delegatus ab ipso, nisi tunc demum cum ingressus fuerit, ff. de offic. proconf. obseruare. §. vltimo. Item delegatus præuenire non potuit diligentiam recusantis. ad hoc sup. de appell. sæpe. & c. oblatæ. Item exceptio quæ obstat venditori, & emptori. ff. de contrahen. empt. l. doli. §. 1. [Facit Clemen. religiosus. §. primo, de procurat.] Pro ista parte facit, quia causa suspicionis personam afficit: vnde contra subdelegatum non competit. 1 ff. de diuer. & temp. præscript. l. an vitium, & personales exceptiones personas non egrediuntur. ff. de except. exceptiones: vnde mutatione personæ vitium aboletur. 1. q. 1. cito. sup. in antiq. de fil. presbyt. ex transmissa. ff. vti poss. si duo. §. non uideor. Item uidemus quod ordinarius ēt recusatus delegat. supra de foro compet. si quis contra, de appell. cum speciali. Item licet iudex sit suspectus, dum tamen nō recusetur: tenet eius processus. 2 vnde tria tempora distinguens hæc decret. altercationem determinat.

3 Idē Pet. de Ancha. Fon.

2 Nota a ꝯ̄rio, ꝙ si recusset nō tenet Bart. in l. q̄a poterat. ff. ad Treb. Phi. Do. hic, fallit tñ si procedat de consensu. text. hic: aut si recusatio noto rie est iniusta. Phil. Fō.

d ¶ Nequibit.] intellige cum incœperit subdelegatus vti iurisdictione. inf. c. prox.

ADDITIO. Idem Io. Mon. Et respicit gl. verbum recusari: non uerbum, impugnari, vt sit sensus, ꝙ si re integra subdelegatum reuocaret, quod potest ut ibi adhuc recusari posset. Item & si subdelegatus non recipit subdelegationem. Io. And.

e ¶ Quod posset.] s. recusari, & facta commissio impugnari. Io. Andr.

3 Et sic nocere posset, ꝙ cōsiderandū est. Dom. Anch. l. Labeo. ff. de sta sub. Fon.

f ¶ Aliquid.] quodcunque sit illud ad idem inf. ca. 2. ex quo enim sibi aliquid reseruauit, saltem in reseruato iudex remanet. 3 Item de suspicione subdelegati habet cognoscere. Item reuocat ad se iurisdictionem, supra eodem. super quæstionem. ff. de iudic. l. iudicium. vnde adhuc recusari potest, & commissio impugnari.

g ¶ Recusatoris.] non est ergo necessarius cōsensus aduersarij: habet. n. delegatus hoc a lege, ut delegare possit; Impeditur autem in hoc ex facto recusantis: 4 volente ergo illo, hoc poterit, etsi aduersarius contradicat, s̄. eo. tit. c. vlt.

4 Text. [...] in l. 1. C[...] qua pra[...] pote. Petr[...] Anch. Fo[...]

stolica[a] sede datus, quamuis legitime [b] recusari ualeat ut suspectus, potest licite uices suas cōmittere, antequā recusatio contra ipsum proponatur; [c] Et si in totum commiserit, recusari ulterius, aut facta per eum commissio impugnari nequibit [d] qđ posset, [e] si sibi de iurisdictione aliquid [f] reseruasset. ¶ Post recusationem quoque propositam, committere (nisi de recusatoris [g] procedat assensu) non potest: sed eo uolente hoc potest, etiam si iam recusatio eadem sit probata: dummodo pronūciatum non fuerit super ea. [h] Ex tunc [i] enim (cum omnino iudex esse desierit [k]) nulla etiam cum illius assensu [l] potest fieri commissio per eundem.

¶Idem.

¶ Delegatus subdelegans, etiam in totum, re integra causam reassumere poterit. h. d. Io. And.

CAP. VI.

QVamuis alicui [m] uices tuas in cā tibi

h ¶ Super ea.] ergo ista non sunt paria per oīa, aliquid esse probatum, & secundum probata esse iudicatum.

ADDITIO. Ad idem ff. de ijs qui not. inf. athletas. §. calumniator. & §. seq. & l. non alia. 1. resp. Io. Andr. sup. de verb. signi. ca. cum olim.

i ¶ Ex tunc.] id est ex quo pnūciatū fuerit illū esse suspectum.

k ¶ Desierit.] s̄. eod. in litteris, & c. significantb. & c. venerabili. ff. de re iudic. l. iudex.

l ¶ Assensu.] cum enim ibi desinat iurisdictio, non est quid prorogetur. 5 de quo dic, ut sup. eo. P. & G.

5 Et d[...] idem, si[...] dex se pro[...] ciat incon[...] tentem in[...] significan[...] bus. s̄. e[...] Anch. Fo[...]

QVamuis. ponit dictum, cuius rationem reddit: ibi, Cum iurisdictio. Io. Andr.

¶ Delegatus Papæ, qui in totum subdelegauit potest re integra causam illam reuocare: & alteri subdelegare. Idem si subdelegatus moritur hoc dicit. Præsupponendum pro intellectu cap. ꝙ delegatus Papæ subdelegans in totum, videtur a se abdicare iurisdōnem cum limitatione huius c. si subdelegatus incœperit vti iurisdictione ita quòd res non est integra.

CASVS. Ego iudex delegatus inter te & Titium, vices meas Caio in totum commisi, nihil retinendo de iurisdictione: & ista subdelegatio fuit præsentata Caio subdelegato: tñ non usus est adhuc iurisdictione: an potero ergo reuocare illam subdelegationem? Rñdet ꝙ sic, ex quo res est omnino integra, & non incœpit vti iurisdictione: Sed quid si subdelegatus re integra est mortuus, nunq̄d potero cām reassumère, uel alteri subdelegare? Rñdet, ꝙ sic: quia non est abdicata a me iurisdictio cum effectu: ex quo subdelegatus non incœpit uti iurisdictione sibi subdelegata: & res est adhuc integra. Nota primo ex hoc textu argumentū a contrario sensu, ꝙ delegatus qui subdelegauit in totum, pōt commissionem reuocare: & reuocando extinguitur iurisdictio subdelegati. l. iudicium soluitur. ff. de iudi. Nota ulterius effectum principalem huius ca. ꝙ si subdelegatus incœpit uti iurisdictione, etiam per citationem decretam, licet reus non sit citatus, ita ꝙ res desijt esse integra, delegatus non potest reuocare commissionem: & in eo non habet locum l. alle. iudicium soluitur. ff. de iudic. Et sic solus actus per quem inducitur usus iurisdictionis, perpetuat iurisdictionem, de quo hic aliquid per Dominicum.

[Prima gl. ponit quid declarat, & summat.]

m ¶ Quamuis alicui.] declarat notata supra eod. super quæstionum. §. si uero in glo. patet & sup. eo. uenerabili. in glos. penul. & ult. & ibi etiam not. per modernos, & Gulielm. in Spec. tit. 1. §. restat. ultra modum. & Gostiens. plene in summa eod. titu. §. delegari. uersicu. sed nunquid potest reuocare. Et hoc dicit. Delegatus subdelegans, etiam in totū, re integra, causam reassumere poterit.

a ¶ A sede

a sede Apostolica a delegata, in totum b commisisse noscaris: si tamen antequã ille iurisdictione vsus c fuerit, commissio huiusmodi per te reuocetur ab ipso: vel eum rebus eximi contingat humanis: causam ipsam resumere poteris: Cum iurisdictio (ex quo ipsa vsus non extitit) non censeatur in eum efficaciter d transiuisse.

¶ Idem.

¶ Si delegatus subdelegauit quotiens abesset, vel donec reuocaret, & mortuus sit, re non integra, subdelegatus procedit. Et semper de subdelegato ad delegatum, qui sibi aliquid iurisdictionis reseruauit, appellari debet: etiam post sententiam, h.d. Ioan. And.

CAP. VII.

SI e delegatus, f quotiés eum abesse g cõtigerit, tibi commiserit vices suas poteris eo rebus humanis exempto (cum & tunc cẽseatur abesse) commissum tibi negotiũ (dum tñ illo viuente iurisdictione vti h cęperis) libere diffinire. Idem i poteris quãdo tibi vices etiam sub ea forma commisit, donec eas duceret reuocandas. k Nam talis commissio per quam cẽsetur etiam sententiæ prolatio (nisi antea fuerit reuocata) committi, l ne-

a ¶ A sede Apostolica.] quia delegatus alius nõ potest.
b ¶ In totum.] quod si reseruasset, iudex remanebat: vnde non erat sic dubitandum in eo casu: videbatur enim in totum committẽdo ita esse officio suo functus, quòd resumere non posset, ad hoc supra c. prox. in fi. cum suis concordan. & hoc dixit. Tanc. & Ber. olim secutus est eum, sed postea mutauit, vt patet p supradictas glo.
c ¶ Vsus fuerit.] qualitercunque r ad idẽ s. eo. c. licet vndique.
d ¶ Efficaciter.] vides enim in casu conuerso: pone quòd moritur subdelegans re integra: certũ est quòd subdelegatus nõ procedet. sup. eo. licet ergo patet, quòd adhuc efficaciter iurisdictionem non habet: retinet delegatus etiam potestatem compellẽdi, nisi malitiose seipsum, &c. sup. ca. pastoralis. Aliud ergo est in procuratore q habet mandatum ad substituendum: quia dando substitutum, qui mandatum suscepit: amplius re integra nequit causam reassumere, aliud in delegato, vt hic vides; & est expressum. inf. de procur. is qui. & quæ sit ratio diuersitatis, ibi dicam.

ADDITIO. Et addam quod hic dicit. Ioan. Monac. Ioan. And.

SI delegatus.] Sunt tria dicta: Primo ponit primum dictum cum sua determinatione: ibi, Dum tamen: Secundo secundum: ibi, Idem, cum causæ redditione: ibi. Nam talis, Tertium: ibi, Ad eum quoque. vbi tria coniungit: quæ in fi. fortificat: ibi, Etiam si.

CASVS. In causa quæ moueri sperabatur inter te, & me, impetraui iudicem delegatum forte decanum Pictauien. qui decanus considerans quod non poterat commode causam nostram examinare, alteri vices suas commisit sub hac forma: Tibi in tali causa vices nostras cõmittimus, quotiens nos abesse contigerit, vel donec duxerimus reuocandas: iste subdelegatus incœpit vti iurisdictione, & causam examinare; postea delegatus est mortuus: vtrum subdelegatus poterit causam finire, & terminare? Respondet, quod sic: si ante mortem delegantis res desierat esse integra, hoc est. quia subdelegatus incœperat procedere in causa. Sed quæritur ad quẽ est appellandum: vtrum ad subdelegantem, uel ad Papam? Respondet cum distinctione: quia uel subdelegatus subdelegauit in totum: tunc non est ad ipsum recurrendum: sed est appellandum ad primum delegantem. aut iste delegatus subdelegans sibi aliquid reseruauit de iurisdictione, puta sententiam vel executionem ipsius causæ, & tunc appellatur ad ipsum subdelegantem: & non ad Papam. Nota primo quod delegatus Papæ potest vices suas committere: etiam sub conditione, nam ista uerba, quotiens me abesse contigerit, habent vim conditionis, id est si me abesse contigerit aliquibus assignationibus. Nota quod delegatus mortuus dicitur abesse. Et sic patet quod uerbum, abesse, uerificatur in absentia temporali, & in absentia perpetua & naturali, quod nota pro statutis, quæ faciunt mentionem de absentia. Nota vlterius, quòd morte mandantis expirat mandatum. §. soluitur. Inst. de man. l. mandati. C. man. etiã si mandans alio respectu erat mãdatarius. Nota quòd cum appellatur a subdelegato principis, appellatur ad subdelegãtem, nisi ille delegatus subdelegasset in totum: nam tunc esset appellandum ad principem, primum delegantẽ. l. vnica. C. qui p sua iuri. sm lect. quæ habet ad nos. Nota insuper vnum, in quo nõ potest appellari ad Papam omisso medio: videlicet cum appellat a subdelegato delegati Papæ, qui non subdelegauit in totũ vices suas.

[Prima glossa summat, & dicit quid approbet.]

e ¶ Si delegatus.] si delegatus subdelegauit quotiens abesset vel donec reuocaret & mortuus sit re nõ integra, subdelegatus procedit: & semper de subdelegato ad delegatum, qui sibi aliquid iurisdictionis reseruauit, appellari debet, ẽt post sñiam. h. d. Approbat primum dictũ notatum per Inno. & Host. sup. eo. licet vndique. in prin.

f ¶ Delegat⁹.] Apostolicæ sedis, et s. c. pxi.

g ¶ Abesse.] idem dicebant prædicti Doctores per l. ff. de verbor. sign. l. mulieris. §. fin. vbi dicitur abest ea res, quæ in rebus humanis non est, sed non conuertitur, est ergo de significatione uocabuli, a qua recedendum non est nisi ubi res aliter salua esse non potest. ff. de leg. 3. l. non aliter, immo tunc vere & finaliter abest scilicet non reuersus.

ADDITIO. Per hunc modum ergo si in rebus humanis est, non abest, res enim quæ in rebus humanis est, potest abesse: Sed res quæ in rebus humanis nõ est, non potest non abesse, ponderatur enim diuersus modus abessendi, ut not. ff. de procu. l. præsens. de quo hic etiam per Archid. Ioan. And.

h ¶ Vti.] qualitercunque, etiam citra litis contesta. sup. eo. relatum, & c. licet.

i ¶ Idem.] scilicet commissum tibi negotium libere diffinire.

k ¶ Reuocandas.] reuocare iurisdictionis est. ff. de iu. l. iudicium soluitur, retinendo ergo reuocandi potestatem, aliquid de iurisdictione renituit.

[Gl. seq. ponit contrariam opi. Inno. & rationem qua mouebatur, & ei respondet.]

l ¶ Committi.] reprobatur lectura Innocentij & abbatis, qui not. sup. eo. si pro debilitate, quòd per talem cõmissionem non transferebatur sententiæ prolatio, quia per illam clausulam, donec duxero. & c. uidebatur sententiam retinuisse, vt illa clausula aliquid operaretur, quod esse debet de leg. 1. l. si quando quis uxori. ad idẽ inf. de priui. si Papa 1. responso. in fi. Contrarium tenebat ibi Hostiensis, cuius opinio hic approbatur, nec obstat quod dicitur, quod clausula debet aliquid operari, satis enim operatur, quia reuocare poterit delegans, qđ simpliciter uel totum committendo non potuisset. a Item quia ex uigore clausulæ illius ad eum appellabitur, ut dicitur in fi. cap.

[Gl. seq. quærit, arg. pro, & contra, & soluit.]

a ¶ Mor-

Dic tu per ...itationem ...hil. Fon.

a Adde tu q si delegatus aliquid faciat, adhuc non vr reuocare, dũmodo prius hoc protestetur, neque protestatio illa est facto contraria. Ioan. And. in regula, in generali. Phil. Fon.

quaquam morte [a] cōmittentis expirat: ex quo res integra non existit.

¶ Ad eum quoque, qui vices suas committit, donec reuocet: vel qui executionem sententiæ † tantum, [b] aut quicquid aliud de iurisdictione sibi reseruar|; non ad delegantem primū appellari debebit: Etiam si post sententiam fuerit appellandum.

¶ Idem.

¶ Plurium delegatorum insolidum quilibet cognoscit: Et vno cognoscente, alij nisi ex causa, se non intromittunt: Et perpetuatio vnius, perpetuat quo ad omnes, hoc dicit. Zen.

CAP. VIII.

CVm [c] plures sub illa forma: [d] vt omnes, aut duo, vel vnus eorum mandatum Apostolicum exequantur, aut alia consimili [e] iudices vel executores a sede Apostolica [f] deputari contingit: ipsorum quilibet iniunctū potest liberè [g] adimplere mādatū. ¶ Porro vno [h] eorum

a ¶ Morte.] quid si delegatus vsque ad suæ voluntatis beneplacitum subdelegauerat? Videretur prima facie per decre. supr. de rescrip. si gratiose, quòd illo mortuo expiret iurisdictio. Contrarium vr̄ per hanc dec. ad hoc sup. de bap. maiores. C. de vsufr. l. ambiguitatem. Nec obstat illa decre. quę in odiosis & restringendis loquitur: hic aūt fauorabile puto: melius est enim hūc iudicem procedere, q̄ nouo, & incognito cām delegare 1 ff. de vaca. mune. l. prætor §. vlt. arg. 16. q. 3. monasterijs & sup. de renun. ca. 1. & licet hoc videatur æquum: primum videtur verius ad idem. ff. loca. l. 4.

[Glos. seq. ostendit duas opiniones reprobatas.]

b ¶ Tantum.] hic reꝓbatur opinio. Tācr. qui dicebat delegatū sibi reseruare nō posse tantum executionē sententiæ: & reprobatur opinio Ber. & Inno. qui dixerūt, ꝙ licet executionem reseruare possit, si tamen appelletur a sententia, non appellabitur ad eum, sed ad primum delegantem. Super hoc vide quod not. supr. eo. super quæstionum. §. porro in gl. 2. [Et in Spe. de app. §. nunc tractemus. ver. sed q̄d si delegatus.] & ver. seq. Approbatur autem opinio Hostien. qui hoc quod dicitur, ibi no. & sup. eod. quærenti.

† Not. quòd executio est iurisdictio. nis, ideo nō facienda die feriata de fer. Dn̄icus. Fon.

1 Notat Dn̄icus quòd facienda est benigna interpretatio ad conseruandam delega. D. & Phi. ꝓbant gl. si tn̄ clausula sonaret actum positiuū nouæ uoluntatis, per mortem non expiraret. Fōt.

CVm plures.] Sunt tria dicta: Secundum, ibi, Porro. Tertium: ibi, Iurisdictione, Dominicus.

¶ Cum causa est pluribus delegata cum clausula quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum: quilibet delegatus recipit iurisdictionem in solidum: tamen si vnus causam occupauit, alij non possunt eum impedire, nisi occupans differret procedere malitiose.

¶ Præsupponendum est pro intellectu huius capituli, quòd cum causa est delegata simpliciter pluribus iudicibus, licet iurisdictio sit indiuisibilis, quia est apud quē libet iudicium in solidum, tamen exercitiū iurisdictionis est apud omnes simul. l. duo ex trib. ff. de re iu. c. pastoralis. eod. tit. in ant. Verumtamen Papa consueuit apponere istam clausulam, quod si omnes interesse nequiueritis, alter negotium exequatur: Aliquotiens etiam ponitur ista clausula, quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum negotium exequatur.

CASVS. Cum prætenderem te debitorem meum, impetraui duos vel tres delegatos, sub ista forma, Cōquestus est nobis talis, quod Titius super tali re ei iniuriatur, quo circa mandamus, quatenus vos vel duo aut vnus vestrum quod iustum fuerit decernatis, vnde præsentaui litteras meas vni delegatorum, ut mihi decerneret vnam citationem, utrum iste possit procedere alijs irrequisitis? Respondet quod sic, quia forma suæ iurisdictionis hoc habet. Sed quid, ponamus, quod unus istorum incœpit procedere in causa, utrum alij postea poterunt implere? Respondet quod non, nisi iste qui causam occupauit, non uellet, vel non posset causam finire, quia forte mortuus est, uel occupatus, uel si malitiose differret procedere, uolens fauere uni parti, tunc potest dimitti, & alij poterunt adiri, & de causa se intromittere. Sed quid si unus solus incœpit uti iurisdictione, deinde mortuus est Papa, & moritur iste delegatus, uolo adire alium pro parte tua, dicitur quòd non possum, quia est res integra quantum ad istum? modo re integra mortuo mandante expirat mandatum? Rn̄det Papa quòd iurisdictione perpetuata per unum delegatorum perpetuata est etiam quo ad alios, licet non incęperunt uti iurisdictione. Nota primo, ꝙ clausulæ plurium delegatorum qn̄que dantur disiunctiue, ita ut ex propria uolūtate quilibet ipsorū possit sine alio procedere. Nota secūdo, ꝙ dictio, plures, īcludit ultra duo, qm̄ ex sequent. istam dictionem apparet loquētem illud voluisse, limita regulā, pluralis. inf. de re. iu. Dominicus.

[Prima gloss. dicit quid declaret.

c ¶ Cum plures.] declarat & approbat notata per Hostiensem sup. eo. pendentiam. 1. responso.

[Gl. seq. distinguit inter formas: ponit & probat opinionē contrariā, & rn̄det.]

d ¶ Forma.] ista forma est bene aduertēda, aliud enim est cū scribitur cum clausula, quòd si non omnes, uel, quòd si ambo. quia tunc iurisdictio datur conditionaliter, tunc igitur unus uel duo iurisdictione uti poterunt, cum constiterit de conditione, & de impedimento tertij, uel collegæ, aliter non ualet quod agitur supr. eo. prudētiam. in prin. hic uero iurisdictio datur alternatiue 2 unde quilibet est iudex in solidum uigore alternationis. inf. de reg. iur. in alternatiuis. cum suis concor. Dicebant tn̄ quidam in casu nostro ꝯrium, & tali ratione, cum dr̄ in litteris, ut oēs, uel duo, uel alter, &c. uidetur Papa intellexisse, quòd omnes uoluut & possunt procedere, omnes procedant, & si non omnes, duo, & si non duo, unus, ad hoc. ff. de admi. tuto. l. quidam decedens. §. Papinianus. & gradus disiunctiue interdum considerantur ꝺm ordinem scriptura. ff. ad Treb. l. hæredes. §. fi. ibi tamē ex certis coniecturis apparebat intentionem scribentis fuisse talem. ad idem. ff. de leg. 2. cum pater. §. pen. & inf. de præb. mandato. sup. eo. lib. de elect. c. penul. Et si dicatur, quòd ꝺm hoc non erit differētia inter hanc clausulam, & clausulam quòd si nō omnes? Respondebant, immo erit, quia per hanc clausulam, sufficit requirere: sed per clausulam, quòd si non omnes, necesse est de impotentia constare, ut in decre. prudentiam. & pro eis facit, quia Papa libentius cōmittit causas tribus, quam duob. & duob. qnam vni, ut ibi, sed cōtrarium est uerum, ut hic patet, unde non sunt istæ alternatiuæ ordinis, sed præstationis, & est regulare, neq pōt negari quin si alter solus procedat, mādatum Papæ sit adimpletum. ff. de solutioni. qui res. §. area. in fi. & in prædicta regula, in alternatiuis. cū suis cōcordātijs.

2 Vide no. l. cum quidā C. de uerbo sig. & dic q disiunctiua inter personas grauata accipitur ꝓprie. l. si e toto. de l. sicut hic n iudicatura grauamē e gl. in uer. ꝓbari. c. si contra vnum. § eo. ti. sed inter honoratos capit cō iunctim. dic l. cū, nisi constaret aliud de mente disponētis expresse. l. Titio aut Seio. de leg. 1. aut tacite l. cum pater. de le. 1. Fon.

e ¶ Consimili.] ut si dicatur, quòd quilibet eorum in solidum, & per se iudicare & exequi possit.

ADDITIO. Vel si dicatur, quod alter alterum non expectet, uel non requirat. Ioan. And.

f ¶ Apostolica.] idem si ab alio, est enim quo ad hoc eadem ratio.

g ¶ Libere.] id est etiam non requisito collega, simili modo exponimus illud, libere, quod habetur supra de præb. de multa, ut patet. inf. de præb. licet episcopus.

h ¶ Vno eorum.] idem credo de duobus, uel de omnib. qui simul inchoauerunt quo ad quid, s. quod si omnes incœperunt omnes finiant, nisi ex causa, ut sequitur. [Vide cap. si duo. inf. de procu. Fon.]

a ¶ In-

a ¶ Inchoante.] qualitercunque, etiam ſi lis nondum ſit conteſtata corã eod.ṡ.eo.gratum.& c.licet. & ſup.e. in aut.quamuis,& j̃.eo.ſi a ſubdelegato.aliud in procuratore, qui dicitur occupaſſe per litis cont.vt ſit melior eius conditio.inf.de procur. ſi duo.

b ¶ Nequibunt.] ecce aliam differentiã inter clauſulam, ꝙ ſi nõ omnes, & clauſulam: vos vel alter quia in primo caſu qñ vno impedito ꝓcedit alter: ceſſante impedimento ſimul procedunt, ille enim impeditus poſtea veniens, & cũ alio volens procedere, admittetur.

ADDITIO. Vt no. ſupra eod. quoniam abbas.in glo. 2. & c. coram.in gloſſ.penult.Ioan.Andr.

rum negotium inchoante [a] commiſſum, alii nequibunt [b] ſe vlterius intromittere de eodẽ: [c] niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum [d] contingeret impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. [e] ¶ Iuriſdictione vero perpetuata mandatore viuente, per vnum (eo caſu quo [f] poteſt) ex iudicibus delegatis: perpetuata intelligitur quo ad omnes.

¶ Idem.

¶ Executor ſuper gratia facta datus à Papa, mortuo Papa etiam re integra gratiam exequitur. Ioa. And.

CAP. IX.

SI SVPER GRA-

c ¶ De eodem.] ſic in pluribus procuratoribus datis in ſolidum, ff.de procura. l.pluribus, ff.man.l.creditor. duobus ſup.de procurator.non iniuſte.j̃.eo. lib. eo.tit. ſi duo alias ſequi poſſet perplexitas, 1 ſi quilibet per ſe procedere vellet, quia eodem forte tempore ad diuerſa loca citarent.ſupra de reſcriptis.cap. vlt. ibi unus excommunicaret alter abſolueret.ſup.in ant.de reſcript.c. cum contingat, & ſic ſe impedirent, ſicut duo vſufructuarij, ff.de vſufr.l. quotiens, & neceſſe eſſet ad ſuperiorem habere recurſum ſup.eo.c.2.& ſic contra iura ſuperfluis fatigarentur laboribus,& expenſis: tutior ergo & melior fuit hæc interpretatio, vt res valeret, & non periret.ſup.de verb.ſign.abbate.ad idẽ.ff.de admin.tut. l.decreto.ad fi.

d ¶ Illum.] ſcilicet inchoantem.

[Gl.ſeq.ponit vnam differentiam ad proc.& duas cõuenientias.]

e ¶ Recuſaret.] Tunc ergo poterunt alius vel alii procedere: non ſic in procuratoribus datis in ſolidum, quia vno occupante,& poſtea impedito, alii non poſſunt ꝓcedere, niſi dictum fuiſſet in conſtitutione, quod nõ fieret melior conditio occupantis inf.de procur. ſi duo. Et quod dixi delegato impedito, collegam hoc caſu procedere poſſe: verum intelligo, niſi ille qui inchoauit ſubdelegatum daret 2. Arg.prædic.decre.ſi duo.puto etiam quod cum collega propter impedimentum inchoantis procedit ipſe inchoans ceſſante impedimento ſuo, cauſã reſumere non poterit, niſi & ille impediretur, uel procedere nollet, ad inſtar eius quod de procuratore diximus in prædicta decr.ſi duo.

[Gloſ.ſeq.ſoluit quæſtionem, quam ſolutionem multipliciter probat: ponit opinionem contrariam, quam reprobat.]

f ¶ Quo poteſt.] vt quia ſcriptum erat cum clauſula, quod ſi non omnes, & collega etiam actu perpetuationis impeditus non poterat intereſſe, vel ſcriptum erat cum clauſula, uos uel alter. Et patet per hanc litteram, ꝙ ſi iudex proceſſerat cum non poſſet, per illum actũ, non ſit perpetuata iuriſdictio: Vnde per hanc litteram, & per decr.prudentiam terminaui quæſtionem de delegato dato in diem uel ſub conditione, qui forte uolentibus partibus ante diem, uel conditionem fuerat uſus iuriſdictione: deinde mortuus fuerat delegans, an per illum actum perpetuata eſſet iuriſdictio: Nonne iuriſdictio uni ſub conditione mandatur per clauſulam, quod ſi ambo, & ſi antequam conditio ſuperueniat, procedit nihil reputatur egiſſe.ſupra. eod.prudentiam.in prin.3.Ergo ſi ille actus habetur pro nullo non eſt perpetuata iuriſdictio, & ſic perpetuationem inducere nõ poterit unde ſanus eſt ibi caſus. Item ex conditionali demandatione nondum eſt attributa iuriſdictio, ſed ſpes iuriſdictionis: ſicut ex conditionali obligatione ſola ſpes eſt debitum iri.Inſtit.de verb.oblig.§.ex conditionali: ergo quod ante conditionem facit, vt priuatus facit, non vt iudex. Item ſi prorogatur iuriſdictio poſt tempus requiritur ꝙ actor, reus, & iudex conſentiant. ff.de iud.l.2. & facit quod not. ſupra eo. P. & G. in principio vltimæ gloſſæ, & ꝙ recitatur, ſupra eod. de cauſis, ita arguendo de poſteriore ad prius in præuẽtione requiretur cõſenſus iudicis, ſed iſte iudex non erat, conditione vel die non veniente, vt dixi: Sicut ſtatuliber, qui agit medio tp̄e, facit vt ſeruus, non vt liber. ff.de ſtatuliber.l.ſtatuliberum. Item uideo quod terminus hominis nõ præuenitur ſupra de appell.oblatæ, & forma mandati exacta diligentia ſeruanda eſt, ita quod ei renunciare non poteſt.infra de præbendis.cui de non. Item pendente dilatione, iudicis officium quieſcit.ſup.de appel. ſignificantibus.C.de dilationibus, ſiue pars. ad quæſtionem bene facit, ff.de uer.oblig.cum filius, ff. de cond. & demon.l.multum.ff.de condictione indebiti.l.ſub conditione. Item bene facit infra de ſpon. cap.uno.nam uides ibi, ꝙ ſponſalia nulla inducunt publicæ honeſtatis 4 Vide conc. Trid.ſeſ. 24. de ref.c.3.
4 iuſtitiam,& tamen ſponſalia conditionalia non, quia ante conditionem conſenſum non habent, a ſimili dicam adhuc minus eſſe de iuriſdictione ſub conditione delata ante conditionem, quam in alias nulla, uerum eſt tamen, quod Hoſt.no.ſup.e. licet quod ad perpetuationem iuriſdictionis non requiritur, quod ille actus de iure teneat, quod non eſt uerum, præcipue in caſu noſtro cum non poſſit perpetuari quod nondum eſt, ſicut nec renaſci quod nondum eſt natum, de conſecr. diſt.4. qui in maternis.nec relabi qui nondum eſt lapſus j̃. de hæret.accuſatus.

SI ſuper.] Ponit dictum, quod primo probat per regulam: ſecundo per euitationem abſurditatis, Secunda: ibi, Ne gratiam.

CASVS. Papa contulit mihi canonicatum in eccleſia Pictauienſi, quia creauit me canonicum eccleſiæ Pictauienſis,& mandauit canonicis, ut de facto me inſtallarent,& ponerent me in poſſeſſionem canonicatus, præbendamque mihi aſſignarent, ſi qua uacaret, alioquin proximo uacaturam,& dedit mihi executorem ad compellendum canonicos, antequam meus executor exequeretur mandatum, Papa mortuus eſt, poſtea in contumaciam canonicorum implorauі officium mei executoris, ut exequeretur mandatum: pro parte canonicorum fuit mihi oppoſitum, quod poteſtas ipſius executoris expirauerat per mortem papæ: ego dico contrarium, quia mea gratia non expirauerat, & executio eſt acceſſoria ad gratiam: Conſultus Papa reſpondet, ꝙ executor poterit facere executionem, licet Papa mandans ſit mortuus,& hoc propter rationem textus; quia executio eſt acceſſoria ad gratiam iamque factam, ideo ſecus ſi gratia non eſſet iamque facta, ſed facienda: tunc enim executor mortuo papa non poſſet uti ſua executione ſi res ſit integra, & non incœperit uti ſua executione cap. ſi cui.infra de præbend. Nota primo, quod Papa poteſt alicui conferre canonicatum ſine præbenda, & ſic canonia poteſt eſſe ſine præbenda, tamen non debet eſſe diu, & tamen præbenda poteſt eſſe ſine canonia, ut in notabilibus eccleſiis paruuli habent unam præbendam, non tamen per hoc ſunt canonici, & laicus poteſt eſſe præbendatus in eccleſia, non tamen per hoc eſt canonicus, de hoc in cap.cum M. de conſt. in antiq.

tia a cuiquam ab Apostolica sede facta [b] executores fuerint deputati: æquum esse censemus, vt sicut ipsa gratia (licet nondum sit in eius executione processum) morte non perimitur concedentis, sic nec etiã re integra perimatur executoribus data potestas: quam [c] veluti gratiæ prædictæ accessoriam, naturam sequi congruit principalis: [d] Ne gratiam eandem vel reddi quandoque omnino inutilem, [e] vel ipsius effectum in tempus lõgius [f] (cum illius † dispensatio, cui facta extitit) differri contingat.

† al. ipsius.

¶ Idem.

¶ Duos casus ponit, quibus de subdelegato non in totũ appellatur ad primum delegantem .s. cum delegatus excommunicatus vel mortuus est: Alios casus ponit infra eodem, si à subdelegato. Io. And.

CAP. X.

Si is [g] cui causa (licet proprio nomine non expresso [h]) a sede fuerat Apostolica delegata, subdelegauerit non in totum [i] vices suas alicui, a sub-

Nota ꝙ si Papa postquam mihi contulerit canonicatũ, mandat canonicis, vt me inducerent in possessionem actualem; & præbendam si qua vacaret mihi conferrent, alioquin proxime vacaturam: datis ad hoc certis executoribus, & accidit ꝙ Papa moritur antequam executor in negotio ꝓcesserit, non propter hoc expirauit potestas executoris propter rationẽ textus. Nota insuper id ad quod allegatur præsens c. ꝙ si quis fuerit creatus canonicꝰ per Papam, mortuo Papa nõ expirat creatio canonicatus, & sic per mortem papę non expirant gratiæ per eũ ad beneficia concessæ. Tamen Papa in crastinum suæ confirmationis consueuit reuocare omnes gratias per suum prædecessorem concessas ne detur materia captandi mortẽ. Nota deinde ꝙ potestas executoris non dr̃ principalis quo ad gratiam, sed potius accessoria. Nota finaliter, quod aliud est rem reddi inutilem, aliud eius effectum elongari, & sic patet, ꝙ dilatans executionem rei, non semper dicitur facere rẽ inutilem. Domin.

[Prima gl. ponit summam, & quid declaret.]

a ¶ Si super gratia.] Executor super gratia facta datus a papa, mortuo papa etiam re integra, gratiã exequitur. Et declarat hæc constitutio quod no. Goff. & Host. de rescr. constitutus in prin. & Host. sup. eod. quoniam. & cap. licet.

[Gl. seq. soluit contrarium, & remittit.]

b ¶ Facta.] istud est quod soluit contra de decr. ĩ. de p̃b. si cui. vt ibi dixi in vlt. gl.

ADDITIO. Item Io. Mon. & Archid. qui alleg. facilius impediri faciendum, quam tolli iam factum. 15. quæst. 1. §. vlt. supra de iureiuran. quemadmodum. Ioa. Andr.

c ¶ Quam.] .s. potestatem datam executoribus super ipsa gratia sibi facta.

[Gl. seq. all. concor. obiicit, & soluit.]

d ¶ Principalis.] ad idem infra de regul. iur. accessorium, cum suis concord. huius contrarium videtur, quia iura inducta supra eodem indistincte dicebant potestatem delegati perire re integra morte mandatoris. supra eodem relatum gratum licet. cum sim. sed executor habet delegatam, quod patet, quia tractatus ipsorum ponitur sub isto titulo, vt dixi supra eodem libro. de rescript. tibi qui. ergo eorum potestas expirare videbatur. Et non obstat si dicatur illud rescriptum esse executorium gratiæ, quia si rescripta, quæ causæ cognitionem committunt, pereunt re integra morte committentis, multo fortius videbatur in executoriis gratiarum, cum facilius via extraordinaria, quam via iuris communis tolli debeat. [In Authent. de rebus ecclesia. non alienand. §. quia vero verisimile collat. 2. Ioannes Monach. Ad idem. C. ad Velleian. antiquæ 2. responso. ff. de milit. testa. huius militis. §. 1.] Et si dicatur quod gratia posset esse inutilis, recurretur ad ordinarium, sicut in causa infra de præbend. (si clericus. §. verum, sed contrarium est verum, & ratio sequitur.

e ¶ Inutilem.] puta quia gratiam habebat contra ordinarium, & nouos executores non impetrat.

f ¶ Longius.] quia necesse habet adire Papam pro consequenda iustitia, vel pro nouis executoribus impetrandis.

Si is cui.] Ponit dictum, cuius cãm interserit: ibi, Ne absolutionem. Io. An.

¶ Præsupponendum primo, ꝙ cũ appellatur a subdelegato Papæ, est appellandum ad subdelegantem, quando non subdelegauit in totũ: fallit in casu huius capituli.

CASVS. Papa causam moueri speratã inter te, & me delegauit alicui, puta Decano. Pictauiẽsi, qui subdelegauit aliquẽ reseruando sibi sententiã: subdelegatus incœpit cognoscere de causa, tractu tp̃is subdelegans fuit excõmunicatus ex aliqua causa rationabili, vel est mortuus, postea subdelegatus tulit sententiam contra te: tu vis appellare, quæritur ad quem est appellandum? Respondet quod in hoc casu, quando subdelegans est mortuus: est appellandum ad Papam primum delegantem omisso medio. Nota quod delegatus Papæ potest subdelegare in totum nihil sibi reseruando de iurisdictione, vel non in totum, sed reseruando sibi sententiam vel executionem. In primo casu non potest reuocare subdelegationem nisi re existente integra. Item est appellandum tunc ad Papam, & non ad ipsum subdelegantem; In secundo uero casu potest commissionẽ suam reuocare, etiam re non existente integra. Item appellatur ad ipsum subdelegantem, & non ad Papam, nisi in casu huius capituli, quando delegatus est excommunicatus vel mortuus. Nota vlterius ius commune mutari propter præiudicium quod verisimiliter litigantibus imminet. infra de re iud. abbate, ad fi. secundum Io. Monach. Nota finaliter, quod litigantes grauari non debent ex alieno facto. ad hoc 23. q. 4. si quis a catholica. & c. forte. & c. nimium. in fi. secũdum. Archid. Dom.

[Primæ gl. dicit quid declaret, & summat.

g ¶ Si is.] declara notata per Innocentium, & Hostiensem. supra eod. licet. in fi. & duos casus ponit quibus de subdeleg. non in totum appellatur ad primum delegantem .s. cum delegatus excommunicatus uel mortuus, est. Alios casus ponit infra eodem, si a subdelegato.

h ¶ Non expresso.] alias non erat dubitatio, si. n. nomẽ fuisset expressum, successor non succederet in delegatione. s̃. eo. quoniam Abbas.

ADDITIO. Quæ cum ista per §. iungi debuisset, Ioan. Andr.

i ¶ Non in totum.] hoc dicit, quia alias non esset dubitatio quo ad secundum membrum; Si. n. delegatus subdelegasset in totum, indistincte appellaretur ad primũ delegantem, s̃. eo. super quæstionum. Sed quãdo aliquid reseruat, appellari debet ad ipsum delegatum subdelegantem, ut ibi, & sup. eo. si delegatus.

ADDITIO. Et quod ibi. dixi post Hostien. super prima gl. hic ponit Archid. scilicet, quod quando scribitur dignitati successor cognoscit, etiam si prædecessori, qui

erat

erat tpe datæ, rescriptũ p̃sentatum non fuerit. Io. Andr.

a ¶ Excõmunicari.] maiori excõmunicatione: minori enim excommunicatus bene exercet ea, quæ sunt iurisdictionis supra de cle. excom. min. si celebrat.

b ¶ De medio.] idest, de hoc mundo: quod quare dicat̃ medium, uide 23. qõ. 4. hæc autem vita.

[Glo. seq. primo arguit a ꝯrio: secundo qõnem soluit: & ponit opinionem contrariam: tertio arguit ad aliam qõnem.]

c ¶ Durante. Nota quia sublato impedimento, id est, illo absoluto vel confirmato successore: ad primum delegantem appellari non debet. Et si dubitaretur, an ipse delegatus esset absolutus: credo quod teneret appellatio alternatiua propter ꝓbabile dubium. 1 Ad hoc supra eod. lib. de postula. ca. vno. sicut etiam propter dubitationem probabilem format actor libellũ alternatiuum. ff. quorum lega. l. 1. §. qui autem, alias non credo: maxime secundum canones, quod liceat alternatiue appellari: ne liceat vagari, &c. supra eodem libr. de election. vt quis duas rad idem bene facit eod. titu. cap. 2. vbi non tenent vota alternatiua, secũdum canones dixi quia secundum leges non appellatur ad Imperatorem omisso medio: & si appellaretur, Imperator remittit ad eum, ad quem debuerat appellari, ff. de appellationibus. Imperatores. vide si appelletur ad Imperatorem, uel ad præsidem. tenere posset appellatio ad præsidem prædicta ratione. sed secundum nos appellari potest ad Papam omisso medio sup. de appella dilecti. vlti. & ad legatum. sup. de offi. leg. c. 1. vnde si appellans de episcopo dicat, appello ad archiepiscopum vel ad Papam, non puto appellationem tenere: 2 nisi alterum eligat infra id tempus, infra quod poterat appellari. Arg. sup. de postulat. cap. 1. §. fin. ne cum discrimine appellari licet sic vagari. ff. de iniur. l. prætor. licet Guil. foueat contrarium in Spec. de appella. §. nunc tractemus vers. sed pone aliquis, & vers. quid si dicat. Bene autem facit hęc decre. & illa inf. eo. si a subdelegato ad quæstionem not. sup. a de for. compet. si quis contra clericum. in gloss. 2. scilicet ad quem appelletur de delegato episcopi recusati. Et dicebant Vin. & Tancre. quod appellari potest ad archiepiscopum. non obstat decret. dilecti. cum hic iam per recusationem sublatum sit medium, pro quibus in argu. faciunt ista iura.

d ¶ Prorogari.] circa quod debent iudices prouidere. sup. de dolo & contu. finem, infra de offi. ordin. ut litigantes.

† Vide Anch. ... 2. no. de cu ius mẽte vr̃, ꝙ cessante ista rõne, appellet ad proximũ ponde ... ꝓ eo. ver. ... luiãte, signi ficans longũ ... ẽpus. Fon. ... Idẽ si dubi ... atur an sub- ... elegauerit ... otũ uel par- ... e, & stat per ... dicẽ uel ad ... ersarium, ꝙ ... rtificare ... on potest. ... an. And.

... dẽ Phil. & ... g. Are. in ... §. si quis ... de appel. ... n.

delegato hmõi, si delegatũ ipsum excõicari,[a] aut de medio[b] tolli cõtingat, impedimẽto tali durante[c] ad sedẽ ipsam (ne absolutionẽ vel successorem expectãdo † illius, præiudicari litigãtibus, vel causa plus debito ꝓrogari[d] valeat) volumus appellari.

¶ Idem.

¶ Ab arbitris iuris appellatur ad Papam. Io. An.

CAP. XI.

Ab arbitris, qui secũdum formam iuris,[f] vt de ꝓposita contra iudicem[g] suspicionis causa cognoscant: vel qui cum de reuocatione ambigit̃ litterarum, iudicib. nequẽtibus in vnam sñiam concordare,[h] ad concertationem huiusmodi sopiendã a partibus eliguntur: est (si grauauerint)[i] ad sedẽ Apostolicã appellandũ.[k]

¶ Idem.

¶ Executor datus a Papa, vt ꝓuideat personæ, subdelegat: si detur vt prouideat ecclesiæ non expressa persona, non subdelegat, nisi habeat speciale mandatum, & causam reddit. Io. And.

ABarbitris.] 3 Non diuiditur: quia tota litera uno constructu clauditur Dom.

CASVS. Causam, quæ inter te & me mouebatur, uel moueri sperabatur, Papa ad mei instantiam delegauit archidiacono Pictauiensi, tu uoluisti recusare iudicem, quia inimicus tuus capitalis: fuerunt electi arbitri ad cognoscendum de ista causa suspicionis, & tulerunt suam sententiam interlocutoriam vel diffinitiuam [quia istud capitulum habet locum etiam si arbitri assignauerunt terminum nimis arctum] ab ista sententia interlocutoria vel diffinitiua appellauisti: Quæritur ad quem debes appellare, vtrum ad iudicem recusatum possis appellare? Rñdet ꝙ non: nam cum sit suspectus in cã principali, esset similiter suspectus in causa appellationis: Sed est appellandum ad Papam. Sed quid sanctissime Pater: habemus in c. pastoralis de rescrip. in ant. ꝙ qñ sunt plures & diuersi iudices impetrati, si dubitetur vtrum prima commissio reuocetur: vel quid, dicitur ibi, quod si iudices nolint deferre, debent inter se conuenire, qui si nõ possint conuenire, dẽnt eligere arbitros ad sopiendum illã qõnem: an prima commissio fuerit reuocata vel non: Sed quæritur: isti arbitri tulerunt suam sententiã, ad quem erit appellandum? vtrum appelletur ad ipsos iudices? Respondet ꝙ non: sed est appellandum ad Papa. Nota primo, ꝙ cã suspicionis est proponenda coram iudice, qui recusatur, ad hoc sup. eo. suspicionis, & supra eo. tit. & li. si cõtra vnum, & c. iudex. Nota secundo arg. quod isti arbitri non possunt cognoscere de causa principali. probat text. quod dicit de causa suspicionis, de quo in dicto. c. suspicionis. Dominicus.

... ta hic ꝙ ... rbitri iu ... de oĩb. ... gentib. ... & Do.

[Prima gloss. ponit quid approbet, & summet.]

e ¶ Ab arbitris.] approbat, quod notat Ber. su. eo. suspicionis. circa principium in gl. & Guil. in Spec. de appel. §. nũc tractemus, ver. sed ad quem. Et breuiter dicit, quod ab arbitris iuris appellatur ad Papam.

f ¶ Iuris.] 4 vbi sunt iura. videbis, inf. & ista ratio quare debet appellari ad Papam; quia cum isti arbitri secundum iuris formã sint electi ad ipsum ius, a quo potestatem habent; oportet appellari, & sic ad papã, qui est lex animata in terris.

4 Ista gl. facit ꝙ debeat appellare ad statuẽtes, qñ p statura dẽat ĩ arbitros cõ ꝓmitti. Phil. Font.

ADDITIO. In authentico de Cõsulibus. ad finem. & colla. 4. Io. And.

g ¶ Iudicem.] delegatum papæ. sup. eo. suspicionis, ꝙ intellige. vt sup. eo. lib. si contra vnũ, & idem si recusetur ordinarius sup. de appellat. cum speciali.

h ¶ Concordare. nec sibi inuicem dissentibus. §. in ant. de rescrip. pastoralis. in prin.

i ¶ Grauauerint.] siue in sententia, puta quia inique pronunciant illum suspectum; quia suspectus probatus non est, vel econuerso, vel ante sententiam, puta nimis breuem dilationem dando, §. de dila. c. 1. quod est ipsorum officium. sup. eo. suspicionis.

[Glo. seq. obijcit & soluit, casum addit, solutionem per simile fortificat.]

k ¶ Appellandum.] contra. C. de recep. arbit. l. 1. 2. q. 6. a iudicibus. in quibus dicitur, quod non appellatur ab arbitris. Solu. sunt quidam arbitri qui compromissarij vocentur, & voluntate adeuntur, & ab istis non appellatur. 5 Et sic loquuntur contraria; Sunt alij, qui de necessitate iuris habent assumi; de quibus loquitur hæc decretalis, & de talibus bene appellatur, ut hic, & sic etiam posset intelligi lex illa. C. de iudi. l. vlt. Et hac ratione puto hanc decre. locum habere in arbitris electis ad aliam causam, quam mouet episcopus contra suum subditum: cum etiam illo casu de necessitate eligantur arbitri. 11. q. 1. si clericus. & de hoc sup. de offic. eid. irrefragabili in glo. pen. sic etiam magis fauet lex ei qui necessariam

5 Supplicari tñ p̃t s. ď arbi. nõ sine. & no. 2. q 6. c. a iudicib. §. ꝙ ď arbitris. in fi. pen. gl. Archid.

ſatiſdationem præſtare debet, quam ei, qui voluntariam quia primum ſi ibi ſatisdare non poteſt, alio loco ſatiſdare permittit, ſecundum non. ff. qui ſatiſd. cogan. l. fideiuſſor. ad idem. C. de rebus credi. generaliter. in fi. 1. reſponſo.

CAP. XII.

IS cui [a] ab Apoſtolica [b] ſede committitur certæ pſonę prouiſio [c] de bñficio in certa eccleſia, diœceſi, vel prouincia [d] faciēda: poteſt alij committere licite vices ſuas. ¶ Sed ſi non expreſſa certa perſona committatur eidem, vt alicui perſonæ idoneę de certa eccleſia, vel beneficio debeat ꝓuidere (Quia circa eligendam perſonā eius induſtria† tunc videtur electa) prouiſionem ſibi cōmiſſam alteri demandare non poteſt: [e] Niſi forma commiſſionis habeat, vt per ſe, vel per alium [f] id valeat expedire.

¶ Idem.

¶ Is cui aliquid certo loco expediēdum committitur, ex iuſta cauſa illud expedire poterit extra locum hoc dicit Ioan. And.

IS cui.] Sunt duæ partes. ſcđa ibi, Sed ſi. q̄ facit tria. Primo ponit dictū: Secūdo rationem interſerit: ibi, Quia circa. Tertio: ibi. Niſi. excipit. Io. And.

CASVS. Papa mandauit epiſcopo pictauienſi, vt ꝓuideret pſonæ idoneæ de tali præbenda, q̄ vacabat: quia forte vacauit in curia, & Papa non habebat notitiā perſonarum huius patriæ: vtrum talis executor ſic deputatus a Papa, poſſit vices ſuas committere alij? Reſpōdet quod non, niſi Papa daret ſibi ſpecialē ptātem, vt prouideret per ſe vel alium. c. vlti. eod. titu. in ant. Sed quid ſi Papa mandauit, vt de illa præbenda prouideret certæ perſonæ: puta Titio, vtrum poſſit ſubdelegare? Reſpondet quod ſic: nam tunc non eſt electa induſtria perſonæ; ideo pōt alij cōmittere: ſecus eſt in primo caſu, cum eſt electa induſtria perſonæ circa perſonam eligendam: tunc enim non poteſt alij committere, niſi ad hoc habeat ſpecialem poteſtatem a Romano Pontifice, vt dictio cap. prę allegato. Nota primo quod cum Papa mandat alicui, vt ipſe prouideat de tali beneficio certæ perſonæ; puta Titio, non videtur electa induſtria perſonæ executoris: ſecus ſi committitur prouiſio incertæ perſonæ. Nota inſuper, quod in eligenda perſona idonea magnum periculum verſatur: & ideo talis executor cui mandatur, vt eligat perſonam idoneam, nō poteſt ſubdelegare, quia induſtria eius electa eſt. Nota hic gloſſam notabilem, quæ limitat iura dicentia, quod delegatus datus a principe non poteſt ſubdelegare, verum eſt, niſi detur ſibi poteſtas ſpecialis ſubdelegandi nam delegans dando poteſtatem ſubdelegandi, videtur ipſe delegans ſubdelegare; ſicut etiam dominus dando procuratori ſuo facultatem ſubſtituendi; & ꝓcurator ſubſtituit; videtur ipſemet dominus ſubſtituere; Heli. Reg.

[Prima gloſſa tria dicit; vnde ſumpta, quid declaret, & ſummat.]

a ¶ Is, cui.] Sumpta fuit de extrauagāti, quæ incipiebat, quæſiuit a nobis. Et declarat iſta decretalis & ſequens, decretalem vltimam ſup. eod. tit. §. is aūt. Et in ſumma dicit, ꝙ executor datus a Papa vt prouideat perſonæ, ſubdelegat; Si detur vt prouideat eccleſiæ non expreſſa perſona, non ſubdelegat, niſi habet ſpeciale mandatum; & cauſam reddit.

ADDITIO. Et approbat quod ibi dixit Pet. de Ancharano, & reprobat quod ibi dixit Inno. in gl. fin. qui diſtinxit, an dicatur, prouideas vel exequaris, & tunc non committit; An prouideri facias vel compellas; & tunc committit.

b ¶ Ab Apoſtolica ſede.] ſpeciale enim eſt delegati a principe, quod ſubdelegare poteſt. C. de iudi. a iudice. ſup. eo. c. paſtoralis. & c. vlt.

c ¶ Prouiſio.] Et ſi committatur ei, ꝙ inquirat de illius vita & conuerſatione, vt in cle. eo. tit. iudices.

ADDITIO. Et hoc eſt quod dixit. Io. Mon. ita ſeruari in forma pauperum. Io. And.

d ¶ Prouincia.] ergo non requirimus quod beneficiū ſit certum: ſufficit quod ſit certa perſona, licet incertum beneficium, vt ſubdelegare poſſit: in hoc caſu non habet locum decretalis vlt. ſup. eo. tit.

e ¶ Non poteſt.] & ſic intelligatur ſup. eo. c. vlt. is enim cuius induſtria eligitur, non ſubdelegat. & ibi plene de hoc.

[Gloſſ. ſeq. allegat vnam concordantiā, & per illam & iſtam quæſtionem ſoluit: ad quam ſolutionem adducit 10. decret. & duas leges.]

f ¶ Per alium.] ergo quod de iure communi non pōt, ex poteſtate cōmiſſionis poterit: ad idem infra cap. vlt. §. vices. Et faciunt hæc ad quæſtionem quā diſputaui: an delegatus ab alio quam a principe, habens ſpeciale mandatum ſubdelegandi, ſubdelegare poſſit. Et credo quod ſic; 1 quia ſicut iſti non habent a lege quod ſubdelegare poſſint, tamen ſi ad hoc haberent ſpeciale, hoc poſſint, ſic dicam ꝙ licet delegatus ab alio quā a principe non habeat hoc a lege, & ſic loquuntur contraria, tamen ſi habet hoc ab homine, ſubdelegare poterit. Ad hoc optime facit infr. de proc. c. 1. 2. reſponſo, vbi procurator ad iudicia ante litem conteſtatam non ſubſtituit ex poteſtate legis, niſi eſſet datus in rem ſuam. tñ ſi habet ſpeciale mandatum ſubſtituere poteſt. ad idem eo. tit. c. vlt. ubi procurator datus ad matrimonium contrahendum non ſubſtituit, niſi habeat ſpeciale, & compromiſſarius datus ad eligendum, non eligit vnum nomine ſuo, & alium. nomine domini ex poteſtate legis, tamen ſi habeat ſpeciale hoc poteſt ex poteſtate hominis ſupra eod. lib. de elect. ca. pen. §. porro. ad hoc etiam facit infra tit. proxi. c. 1. & ſup. tit. proxi. c. 2. & 3. & inf. de re. iu. qui per alium. & in regula, poteſt quis. Stabo igitur regulæ, cum contrarium non reperiam. Et dicit lex, quod non refert an ipſe ordo decurionum elegerit, an is cui ordo ipſum negotium dedit. ff. quod cuiuſque vniuer. l. item eorum. §. ſi decuriones. ad hoc etiam facit ſup. eod. de reſcript. cum aliquibus. & infra de præben. his qui. ſecundo reſponſo. Inſti. de Attil. tut. §. ſed quod iure veteri.

† Dic ꝙ illa cenſetur electa ī magnis in cōcernentibus publicam vtilitatē, & qñ vltra factū aliquid amplius requirit, puta examinatio. Bart. in l. inter artifices. ff. de fo... Io. An. in re... qui per aliū vide Anch... Fon.

1 Ita practicatur, q̄a ordinarij deleg... gant cū clauſula, per ſe uel per alii... quē ex nun... Phi. remitt... ad Bart. in more maio... rū. ff. de iu... omn. iudi. ... tenet Bal. p... tex. ibi. l. ne... diſtingue... §. quæſitu... ff. de recep... arbi. Fon.

CAP. XIII.

STATVI-

STatuimus.] Primo ponit ſpeciale ſtatutum cum ſua cauſa: Secundo illud generaliter prorogat, & cauſam reddit: ibi, Idem Io. And. hic.

¶ Pro intellectu huius cap. præſupponendum eſt, quod mandatarius tenetur fines mandati obſeruare diligenter, ita quod ſi fines ſui mandati excedat, non valet, eo quod exceſſit fines mandati. Secūdo præſupponendum, quod inquiſitor a ſede Apoſtolica deputatus ad inquirendum exceſſus, dicitur delegatus. Tertio eſt præſupponendum, quod delegatus in certo loco, non poteſt cognoſcere extra illum locum. ca. ſtatutum. ſup. eodem. lib. de reſcript.

CASVS. Peruenit ad notitiam Papæ, quod in monaſterio S. Cypriani Pictauis erat magna diſſolutio tam in capite, quam in membris, mandauit Papa Archidiacono Pictauieñ. vt ad dictum monaſterium accedens, inquireret de dictis exceſſibus, tam in capite, quam in membris, & inquiſitione facta totum proceſſum remitteret ad Papam: Archidiac. delegatus timet, quod monachi eum male tractent; Quæritur vtrum inquiſitor deputatus ad certum locum, poſſit locum mutare, ad faciendum inquiſitionem, ſecundum quod fuit ſibi man-

mandatum? Videtur quod non per c. statutum. alleg. hoc tamen non obstante respondet Romanus Pontifex in contrarium: videlicet, quod inquisitor deputatus ad certum locum, si subsit causa rationabilis poterit locum mutare, & illud capit. statutum intelligitur quãdo non subest rationabilis causa: & hoc ne monachi reportent lucrũ ex suo dolo: nam necessitas non habet legem ca. consilium de obser. ieiu. in antiq. Nota primo ex isto text. quod delegatus à se de Apostolica deputatus: [Idem in delegato a quocunque alio, cui est iniũctũ vt mandatum certo loco exequatur] tenetur exequi in loco assignato: nisi subsit iusta causa, vt hic. Nota insuper, quod non solum iudex ordinarius potest mutare locum suorum maiorum. l. si ut pro ponis. C. quomodo & quando iud. sed hoc etiam potest facere iudex delegatus cum iusta causa, nec in hoc requiritur consensus partium: sed si non subsit iusta causa, non potest sine consensu partium, sed de consensu partium potest prorogari iurisdictio ca. statutum. supra eod. lib. de rescript. Nota vlterius, quod si Papa mandauit, vt delegatus aliquam inquisitionem certo loco faciat, si executor timeat potentiam illius contra quem est facienda inquisitio: poterit alium locum idoneum assignare, nec poterit excipi contra delegatum, quod procedit extra locum sibi deputatum.

c ¶ Aliud.] puta pronunciatio, monitio, denunciatio, vel his similia.
d ¶ Illius contra quem.] idem si propter aliam iustam causam, vt dicitur in fi.
e ¶ Secure.] Locus ergo non solum debet esse securus partib. supra de app. ex parte, sed etiã iudici vel inquisitori, vt hic, debet et esse idoneus: qa non in taberna: vel in loco inhonesto expediri id debet, vt hic.
f ¶ Causa.] etiam sine dolo & fraude eius, contra quem id imminet expediendum. Io. And.
g ¶ Commode.] 22. q. 2. facit. ff. de verb. sign. nepos Proculo.
h ¶ Differri.] puide ri igitur debet nõ solũ ne impediatur in totũ: sed etiã ne nimium differatur. & concor. s. e. tit. si sup gratia. In fi. Io. And.

mus, a vt is, per quem ab Apostolica b sede certo loco inquisitio fieri vel q cquid aliud c expediri mandatur: si propter potentiã vel malitiã illius, cõtra d quẽ inquiri debet, siue pcedi, seu fautorum † eiusdem, non possit hoc exequi eo loco secure e (ne ipse commodum ex dolo vel fraude reportet) ad id exequendum locum alium eligat idoneum, & securum. ¶ Idem faciat si alia rationabilis causa f subsit, propter quam in loco decreto perfici nequeat commode g quod mandatur: ne tali prætextu impediri contingat mandatum Apostolicum, vel deferri. h

¶ Idem.

¶ Quãdo a subdelegato nõ in totũ appellatur, quia nõ admittit exceptionẽ, per quam denegatur etiã delegatũ habere iurisdictionẽ ad primũ delegãtẽ appellabitur. hoc dicit Io. And.

C A P. XIIII.

SI à subdelegato, i cui delegatus non in totum causam reddit; ibi, Alias. Io. And.

[Prima glossa summat, & dubium soluit.]
a ¶ Statuimus.] Is, cui aliquid certo loco expediendum committitur ex iusta causa illud expedire poterit extra locum: hoc dicit. Et nota quod dicit, statuimus 1 quasi innuat, quod ante hanc decretalem ex quo commissum erat expediendum in loco: extra locum expediri non poterat, vt forma mandati diligenter seruaretur. infra de præben. cui de non. fit ergo hoc de iure nouo.

ADDITIO. Et per hoc patet falsam esse opinionem Vin. quam vide supra de re iud. cum I. & A. super ver. ad ecclesiam. quam etiam hic reprobat Archi. qui dixerat valere processum factum per delegatum, ex quo non opponebatur exceptio Ioan. And.

[Glo. seq. quærit, soluit, arg. pro, soluit contrarium.]
b ¶ Apostolica sede.] Quid si ab inferiori ordinario fiat talis commissio cum eadem sit ratio? Satis videretur idem. ff. de leg. non omnium, sup. de translat. inter corporalia. Sed contrarium puto, 2 vt istud verbum aliquid operetur, ad hoc sup. de deci. ad audientiam. & infra de priuil. si Papa, nec est eadem ratio, quia non sic de facili de delegato Papæ per vniuersum orbem recurritur ad Papam, sicut ad ordinarium de prouincia vel diœcesi sua potest recurri: Hinc est etiam, quod licet delegatus Papæ recusetur coram arbitris, quia ibi difficile esset recurrere ad Papam, delegatus ordinarij non, sed recusatur coram ordinario. sup. eod. tit. & lib. si contra vnum §. cum autem. Si igitur delegatus ordinarij in loco exequi non potest, insinuet ordinario, qui super hoc sua deliberatione prouideat, vel expresse committendo eidem, quod extra locum statutum id possit, vel alio modo.

SI a subdelegato.] Ponit statutum, quod secundo prorogat: ibi, Idem Tertio

¶ Præsupponendum est, quod cum delegatus Papæ causam subdelegauit non in totum, si appelletur a subdelegato, appellandum est ad delegatum subdelegantem: fallit in casu hic expresso.

CASVS. Impetraui contra te delegatum, cui mandatum fuit in communi forma, vt vocatis vocandis quod iustum esset decerneret, delegatus iste, quia isti causæ examinãdæ nõ poterat commode vacare, quendam subdelegauit non in totum, sed reseruata sibi sententia vel executione. accidit quod corã isto subdelegato feci te conuenire, in termino assignato coram paruisti, comparitione facta tu reus excepisti, quod non tenebaris procedere coram iudice subdelegato propter defectum iurisdictionis, quia. s. delegans fuerat mortuus, antequam subdelegatus decerneret citationem, subdelegatus interloquendo declarauit istam exceptionem non fore admittendam; tu ab ista sententia interlocutoria appellauisti, quæritur ad quem debes appellare? Respõdet quod in hoc casu est appellandum ad Papam omisso delegato, nam appellando ad delegatum esses tibi ipsi contrarius, nam tu negas delegatum habere iurisdictionem, quia per mortem Papæ non solum extinguitur potestas delegati, sed etiam subdelegati, & appellando ad delegatum, fateris eum habere iurisdictionem; Idem est in aliis casibus, in quibus negas delegatum habere iurisdictionem vt in glos. puta si proponis rescriptum nullum. Nota quod allegans contraria non est audiendus, & sic contrarietas in iudicio repellitur, & ad hoc quotidie allegatur istud capitulum, & l. prima, C. de fur. & seruo cor. &c. sollicitudinem, de appellat. Nota vlterius, quod per quemcunque actum iudex delegatus procedit, intelligitur perpetuata iurisdictio, probat tex. per illud verbum, in aliquo. de quo supra. eo. tit. & l. ib. quamuis.

[Prima glossa summat.]
i ¶ Si a subdelegato. Quando a subdelegato non in totum appellatur, quia non admittit exceptionẽ, per quam denegatur etiã delegatum habere iurisdictionem, ad primum delegantem appellabitur. hoc dicit. Ioan. And.

Marginal notes (left, partly cut off): ¶ Nota q͞ pa ...ria sunt im- pediri p illũ q͞ quẽ dẽt fie ...ri actus vel p alios ei⁹ fau- tores. vide de testi. cõstitu- tus. & de ho mi. Petrus. & 1. q. 4. q. a præsulatus. Dominicus. / ...udex ordi- narius nõ tã ...ũ põt locũ maiorũ mu- ...are, sed etiã delegatus cã subsistente. / Nota q͞ di- ...io statui- mus, est no- ... iuris fi- ...num. glo. in ...e. generale. ...ta. & qua glo. in ver. ...atuimus. in ...c. fin. de re- ...i. Dom. & ...lentib. par ...us nõ pro ...det extra ...ũ signatũ ...a forma ...egationis ...erãda non Petr. de ...ch. Font. / ...ẽ Arch. ...eandem ...nẽ. Io.

Delegatus ordinarii locũ ñ mutet sine nouo mandato. Iudicij locus sit tutus, & honest.

Iurisdictio ppetuatur p actu subdelegationis.

totum[a] commiserat vices suas, ex eo fuerit appellandum, quia exceptionem coram se propositam quod antequam per eum, vel per ipsum delegatum in aliquo processum [b] fuisset, delegans viam fuerat vniuersæ carnis ingressus, admittere recusauit: non ad delegatum (cum iursdictionem negetur habere) sed ad delegantem potius appellari debebit. ¶Idē fiet [c] in aliis casib.[d] in qb. delegatus iurisdōnem habere negatur: Alias si appellari deberet ad ipsum [e] esset appellans (qui sit [f] fateri videretur eundem iurisdictionem habere, quod ante negauerat †) contrarius [g] sibi ipsi.

Idem.

¶Ponit hic qui possint esse conseruatores, & vbi cognoscere, & an, & quibus possint delegare, & quantum duret eorum potestas & de expensis talium. hoc dicit. Zen.

CAP. XV.

HAC CONSTITV-

a ¶ Non in totum.] alias non esset quæstio, vt dixi sup. eo. tit. si duo ex tribus. & c. si is cui. Io. Andr.

[Glossa sequens quærit, & soluit: secundo quærit, & remittit.]

b ¶ Processum.] quid dices pone: Papa dedit delegatum: ille subdelegauit non in totū: demum & antequam subdelegatus incipiat vti, moritur delegās. s. Papa nūquid delegatus, vel subdelegatus procedere poterūt? Satis credo qa subdelegare, est iurisdictionem delegare, ex quo subdelegauit, ppetrata sit iurisdictio. & hoc sonat hæc litera, q̄ dicit. in aliquo pcess um. 1. s̄. eo. ti. & lib. cū dicit, inchoāte. & sup. c. licet. dū dicit, vti cœperit. [Et ibi hoc tenet Host. ꝙ cœpisse dicatur, cōmittendo vices suas etiā in parte.] Sic & retinere potestatem reuocandi est iurisdictionis. supr. eo. tit. & lib. si delegatus. 2. responso. Sed pone quod omissa hac exceptione cum competit procedatur, tenet ne processus? De hoc uide supra de testi. cum venisset.

1 Th̄ littera hic p eū facit in ꝯ1 i, sed ē exceptio partis sic loquē. tis. Io. And.

c ¶ Idem fiet.] scilicet quod non appellabitur ad delegatum subdelegantem, sed ad primum delegantem Ioan. And.

[Glo. seq. ponit. 11. exempla.

d ¶ In alijs casibus.] puta quia dicit rescriptum impetratum ab excommunicato sup. eo. lib. de rescr. c. 1. Vel ipsum delegatum, subdelegantem excommunicatum. sup. de re iud. ad probandum Vel delegatum non esse talem, qualem requirit constitutio. sup. eo. li. de rescr. statutum. 2. respon. Vel commissionem ad eum factā extra locum de quibus ibi dicitur. Vel rescriptū esse impetratum. per subreptionem: ita quod non ualet seruata distinctione decr. sup. in ant. de rescr. super litteris. Vel ꝙ ipse delegatus subdelegans est seruus vel infamis, de rescr. in antiq. sciscitatus. Vel nō est ætatis idoneæ. sup. eo. cū vigesimum. Vel ꝙ ipse primus delegans reuocauerat delegatum subdelegātem. ff. de iud. iudicium. Vel quod ipse delegatus retulerat. supra de appel. intimasti. Vel ab eo fuerat legitime appellatum supra de app. ut debitus. Hæc & similia coram subdelegato opponuntur. per quæ negatur delegatum iurisdictionem habere.

Delegatum multipliciter iurisdictionē habere denegatur.

2 Hoc dictū, si ad hæreticos referatur vide Alfonsū Castrū li. 2. c. 23. d̄ iust. hæret. punit. si ad alios infideles, vide B. Thomam 2. 2. q. 10. ar. 10.

ADDITIO. Vltra prædictos casus potest pars allegare delegatum iurisdictionem non habere, quia dicit ipsum hæreticū, de hoc satis hic Arch. alleg. 1. q. 3. cui est. Vn̄ dicit Gar. ꝙ extra ecclesiam nulla est iurisdictio, & ideo sententia per talem lata nō tenet: ad hoc. 24. q. 1. ubi sana. & c. aperte. & c. seq. §. his auctoritatibus in prin. Io. And.

e ¶ Ad ipsum.] delegatum subdelegantem.

f ¶ Sic.] scilicet appellando ad eū, quē negat iudicem.

[Glo. seq. recitetur obijciendo, & soluit.]

g ¶ Contrarius sibi ipsi.] & sic non audiendus, de appel. sollicitudinem. in fin. C. de furt. l. 1. cum si. Et hoc est mirabile, quia si iste delegatus non subdelegasset, coram ipso potuisset proponi exceptio, per quam negaretur eum iurisdictionem habere, & super ipsa posset pronunciare 3 supra de rescript. super litteris. in fin. ff. de iudic. si quis ex aliena. tamen si coram subdelegato proponatur. & propter hoc appelletur, non appellabitur ad delegatum, sed ad primum delegantem: appellando enim fungitur vice actoris. 4 & in agendo non licet contraria proponere. quod tamē licet in excipiendo, supra de re iu. nullus ad hoc. infra de except. cum inter priorem.

3 Idem do. gl. in l. amplius. C. de tempo. appel. cle. 1. de rescri. Fon.

4 Idem Phi. & Do. vide gl. magnam in cle. si appellationē. de appella. Doct. in l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. Fon.

† al. negauit. Al. denegarat.

HAc constitutione.] Prima pars circa qualitatem conseruatorū ponit tres prohibitiones. Secunda prouidet circa processus loca, subdelegationes, & durabilitatem ipsorū prorogās alias prouisa per decr. statutum: Tertia. decretum apponit. Ioan. And.

CASVS. Dictum fuit in capi. statutum sup. eo. lib. de rescr. ꝙ ad hoc, ut quis sit capax iurisdictionis Apostolicæ, requiritur ꝗ habeat dignitatē, vel personatum, uel quod sit canonicus ecclesiæ cathedralis. Itē dictum fuit in capitulo 1. supra eod. titulo & libr. quod conseruatores religiosis uel alijs clericis a sede Apostolica deputati, cognoscunt de manifestis iniurijs: Sed quæritur qui possunt esse conseruatores? Respondet quod episcopi, archiepiscopi, abbates, & alij habentes potestatem: canonici vero ecclesiæ cathedralis non possunt, licet possint esse delegati ad vnam causam: Et ista est differentia inter conseruatores, & delegatos ad vnam causam. Sed quid ponamus quod Papa deputauit abbatem sancti Cypriani conseruatorem priuilegiorum concessorum monasterio nouo Pictauis, & deputauit abbatem monasterij noui Pictauis conseruatorem priuilegiorum concessorum monasterio sancti Cypriani, vtrum hoc possit fieri? Certe non: nam præsumitur quod sibi inuicem fauerent. Sed quid: ponamus, aliquis vult impetrare conseruatorem sibi subditum an possit? Certe non: sed reges & reginæ possunt, alij non. Et hæc est alia differentia inter conseruatores & delegatos, quia causæ possunt committi & mutuo. Item potest impetrari subditus in causa, & valet processus si non fuit exceptum. secus est in conseruatore, quia ipso iure processus conseruatoris non valet. Sed quæritur, in quo loco cognoscere debent conseruatores de causis priuilegiorum? Respondet quod in loco, in quo sunt deputati, & non in alio, etiam de consensu partium, licet secus sit in delegato, quia delegatus de consensu partium potest cognoscere in alio loco, quam in loco sibi deputato c. statutum. alle. & hæc est alia differentia inter conseruatores, & delegatos. Sed vtrum conseruator possit subdelegare causas ad se spectantes? Respondet quod non, nisi illud sibi fuerit specialiter concessum in sua creatione, secus in delegato, quia absque speciali potestate potest subdelegare. Or sanctissime pater habemus in cap. 1. supra eod. titu. & lib. quod conseruatores possunt solummodo se impedire de manifestis iniurijs. Sed quid si conseruator de facto excessit fines suæ potestatis? Certum est quod processus est nullus. Sed vtrū puniatur aliqua pœna? Rn̄det quod sic, quia est suspensus per annum ab officio, delegatus uero non punitur, licet processus suus non valeat. Et hæc est alia differentia inter conseruatores & delegatos. Sed quid de parte, quia vna pars litigantium procurauit vt conseruator excederet fines mandati, an puniatur? Respondet

tione a perpetuo valitura sancimus: Vt conseruatores, qui aliquibns (ut [a] manifestis iniuriis, & violētiis tueātur [b] eosdem) plerumque a sede Apostolica conceduntur, de cetero deputari non possint, nisi episcopi, vel eorum superiores, aut Abbates, seu dignitates, vel personatus in cathedralibus vel collegiatis ecclesiis obtinentes: [c] nullusque deputati sibi conseruatoris esse valeat conseruator. [d] ¶ Nec aliquis (regibus† & reginis. qui sicut dignitatis altitudine pręeminent: sic prærogatiua gratię ipsos conuenit anteferri, duntaxat exceptis) [e] deinceps consernatorem habeat eū, qui sub ipsius iurisdictione, dominio vel districtu ecclesiastico [f] vel temporali, [g] consistat. ¶ Conseruatores autem huiusmodi extra ciuitates, seu diœceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscunqne procedere, aut aliquos vltra vnam dietam a fine dięcesum eorūdem trahere non præsumant. [h] ¶ Vices quoque suas (citationibus & sententiarum denunciationibus dumtaxat exceptis, quas per alios valeant exercere) nulli committere [i] possint: nisi hoc eis competierit ex beneficio litterarum: [k] sed nec tunc, [l] nisi intra ciuitates, seu dięceses, in quibus deputati fuerint, & personis tantum, quæ superius [m] sūt expressæ. ¶ Vt autē conseruatores limites sibi traditæ potestatis (quos frequenter excedunt) metu [n] pœnę diligenter obseruent: Decernimus, vt si de alijs, quam de manifestis iniuriis, & violentijs sciēter [o] se intromiserint: seu ad alia, quę iudicialē indaginem exigunt, suam extenderit potestatē: eo ipso per vnum annum ab officio [p] sint suspensi. [q] ¶ Pars vero, quę hoc fieri procurabit, sententiam excōmunicationis incurrat: [r] a qua non possit absolui, nisi ei, quem sic fatigauit † indebite, primo satisfaciat integraliter de expensis. [s] ¶ Officium autem quorumcunque [t] conseruatorum, ipso iu-

det quod sic: nam ipso facto incurrit sentētiam excommunicationis, a qua non debet absolui: nisi prius satisfacto de expensis factis ab aduersa parte. Sed quid: vtrum per mortem Papæ expiret iurisdictio conseruatorum? Respondet quod sic, quo ad negotia nō incępta, & in hoc æquiparantur conseruatores delegatis. ca. gratum. eod. tit. in ant. Sed quid sāctissime pater: dictum fuit supra de rescr. quod delegati non debēt aliquid accipere: vtrum idē sit dicendū in cōseruatore? Respōdet quod sic: & in hoc similiter æquiparatur conseruator delegato. Sed quid si conseruator fecerit contrariū in omnibus casibus pmissis, an valeat pcessus? Respondet quod non: imò suus pcessus est ipso iure nullus. Non possint.] de potestate ordinaria, sed bene de potestate absoluta: nam Papa si vellet, posset derogare huic constitutioni.

Nota quod qualitates requisitę in cōseruatore, requiruntur in subconseruatore: sicut etiā dicitur in cap. statutū. sup. eo. lib. de rescr. quod qualitates requisitæ in delegato, requiruntur in subdelegato.

Nota vlterius cōseruatores non posse se intromittere nisi de manifestis, de quo supra c. 1. supra allegato. Nota finaliter arg. quod appellatione epōrū non comprehendūtur habentes dignitates superiores, de quo inf. de sent. exc. quia periculosum. Dom.

(Gl. seq. huius c. principaliter insistunt in ostendendis differentijs inter delegatos, & conseruatores; quas demum colligit pen. gl.)

a ¶ Hac constitutione.) Quædam ex istis sumptæ fuerunt de extrau. Alex. quæ incipiebat. Quia de conseruatoribus.

ADDITIO. De qua Spec. ponit. eod. tit. §. ult. prope fi. Io. And.

b ¶ Tueantur.] de hoc sup. c. 1. in gl. 2.

c ¶ Obtinentes.) ecce una differentia inter delegatum, & conseruatorem, quia delegatus potest esse canonicus ecclesiæ cathedralis, conseruator non: & in hoc constitutio Alexand. immutatur, quæ id permittebat.

d ¶ Conseruator.) ecce alia differentia: quia eius qui est mihi iudex delegatus, possum esse delegatus, saluo iure recusationis. 1 sed in conseruatore secus, vt hic, ꝙ intellige ēt si non opponatur exceptio per fi. huius c.

e ¶ Exceptis.] est sim. infra. de priuil. ne aliqui.

f ¶ Ecclesiastico.] sup. vt lit. non cont. accedens 1.

g ¶ Vel temporali.] vt lit. non cont. accedēs. l. 2. & ecce tertium: quia [saluo iure recusationis] subditum mihi bñ possum impetrare delegatū, conseruatorē nō, ut hic.

h ¶ Non psumāt.] idē in delegato, eo saluo, quia delegatus de expresso consensu partium hoc bene posset. sup. e. lib. de rescrip. statutum. §. in nullo qđ in conseruatore nō credo: quia si hoc voluisset, hoc addidisset hic sicut ibi fecit: & hoc maxime per fi. huius c.

i ¶ Nulli committere.] Gul. not. contrarium in Spec. tit. 1. ad fin. versic. sed nunquid conseruator, ibi dicebat, qđ conseruator in eo, in quo iurisdictionē habet, vices suas alijs cōmittere poterat. a Et ecce quarta differentia inter istū, & delegatum a principe, qui potest in totum, & in partem committere. sup. eod. pasto. & c. fin.

2. Abb. s. e. ti. & li. c. 1. dicebat, ꝙ cōsuetudo curię habebat, ꝙ cōmittere non poterat. I.A.

k ¶ Litterarum.] ad idem supra. eod. tit. is cui. in fine.

l ¶ Nec tunc.] scilicet cum hoc competit eis ex beneficio litterarum.

m ¶ Superius.] scilicet in primo responso, & idem in delegato: quia subdelegatus talis esse debet, cui possit delegari, sup. de rescr. statutum. §. in nullo. in fi.

† al. fatigauerit.

n ¶ Metu pœnæ.] ad idem s. de elect. cum in cunctis, de vi. & hon. cleric. vt clericorum.

Ignorantia ē multiplex.

o ¶ Scienter.) si ignorantia esset iuris, vel crassa, vel affectata, idem essent, infra de reg. iur. ignorantia, supra. eod. lib. de temp. ordin. eos. supra. de clandestin. despon. c. 3.

p ¶ Officio.) & a beneficio, quod est eius sequela. 32. d. præter hoc. 81. d. si qui.

ADDITIO. Idem Ioan. Monachus, & Archid. vide quod no. in cle. cupientes. de poe. in glos. no. nouam, in fine. Ioan. And.

q ¶ Suspensi.) ecce quintum speciale in conseruatore, quod non est in delegato, quia dato quod delegatus intromittat se de eo, quod non est suæ iurisdictionis, nō propterea locum habet pœna: cum in illo non inueniatur expressa.

Suspensus ab officio est suspensus a beneficio.

r ¶ Incurrat.) Nota nouum casum, quo quis excōicatus est ipso iure: alios no. inf. de sent. exc. eos.

s ¶ De expensis.] ad idē. j. de immun. eccl. qm̄ in fi.

t ¶ Quorumcunq;] quasi diceret, siue sint dati ad cōseruatio-

Notat Pet. / e Anc. ꝙ dī / ic ēt de cō- / eruatoribus / icorū pon- / erando istā / ceptionē / a exceptio / e regula ē l. / .§. cui dul- / a. ff. de vi. / it. & oleo / gato. Fon.

al. ita, uel / gnis.

Quæ fieri / t eo casu / Guliel. in / tit. 1. §. / ereft. ver. / si un⁹. & / m post / t. inf. de / leg. I.A.

uationem priuilegiorum, vel ad defendendum a manifestis iniurijs, vel alio modo, vt dixi. s̃. eo. c. 1. Io. And.
a ¶ Ipso iure.] vnde si postea procederet in nō cæptis processus esser nullus, ad idem ĩ. in fi. c. & sm̃ opi. Gof. Inno. & Bart. Brix. hic est alia differentia, sed sm̃ Bern. & Host. secus, de hoc sup. de test. cum venisset.

re a quoad non cœpta negotia per obitum concedẽtis volumus expirare. b

¶ Circa munera vero, & expensas, assessores, ac notarios, & personas testimonii causa vocandas, illa præcipimus in huiusmodi conseruatoribus per omnia obseruari: quę in delegatis iudicibus constitutio a nobis super his edita c obseruanda decreuit. †

¶ Quicquid autem contra pręmissa, vel eorum aliquod attentari contigerit: omnino d decernimus irritum & inane.

b ¶ Expirare.] saluo eo. quod dr̃. sup. eod. tit. & li. cum plures, in fi. s. ꝙ si plures essent conseruatores: quo ad negotiū cæptum per vnū perpetuata sit iurisdictio quo ad oēs. 1 Et nota, ꝙ licet potestas executoris, dati ad gratiam, non pereat re integra mortuo Papa, vt sup. eo. li. si super gr̃a, tamē ptãs cōseruator. spriuilegiorū, in quib. continentur gratiæ, bene perit quoad nō cæpta morte concedentis, vt hic.

1 Nō in aliis nōdū cęptis. Phil. Fon.

† al. ita, decernit.

c ¶ Edita.] sup. de resc. r. statutum. §. insuper. cū §. seq. In hoc ergo cōparãtur alij delegati, & cōseruatores: licet discrepēt in quinque superius enarratis .s. quia canonicus ecclesiæ cathedral. s. potest esse delegatus, sed non conseruator. Secundo, quia eius qui est mihi conseruator, conseruator esse non possum. 2 Tertio quia eius cui sum subiectus ecclesiastica vel temporali iurisdictione, conseruator esse non possum. Quarto, quia conseruator non subdelegat, nisi secundum formam hic positam. Quinto, quia conseruator excedēs metas potestatis suę, suspensus est ab officio. hæc patent ex textu. Sextū addidi, supra in gl. idem in delegato. Septimum secundū opin. in gl. vnde si.

2 Quia ista mutua defensio est iuri suspecta, tñ duo pñt pro se inuicē testimoniū dare. l. q testō. ff. de test. similiter duo tutores ꝓ se fideiubere, Bar. in l. Roma. Apulus. ff. de tuto. & cur. da. ab his Pe. de An. F.

ADDITIO. Octauum, quia conseruatores dãtur, ad futura delegati non, vt scripsi post Inn. supra de restit. spol. audita. in prin. Io. And.

d ¶ Omnino.] ergo sine aliqua ope exceptionis, & facit quod dixi. s̃. e. li. de rescr. c. 1. & eo. tit. statutum, in fi.

ADDITIO. Io. And. circa materiam conseruatorum ponit hic 16. quæstiones per modum summæ: quas videas per te, si tibi corde sedet.

DE OFFICIO LEGATI.

¶ Dictum fuit supra de his, qui gerunt vices aliorum in foro iudiciali, videlicet de delegato, qui gerit vices delegantis: verum quia legatus Papæ gerit similiter vices Papa: ideo, &c.

Continuatio dñi Heliæ. diuisio.

Officii nostri.] Præsupponitur pro intellectu illius capit. illud quod habetur in gloss. 3. huius cap. posita super ver. legati, quod tria sunt genera legatorum: Quidam enim sunt legati Cardinales, qui dicuntur legati de latere, & hoc ideo, quia assumuntur de latere Papæ: nam sicut Imperator, & patritii siue consiliarii faciunt vnum corpus, cuius Imperator est caput; & consiliarii, qui sibi assistunt in secretis, dicuntur esse membra, ita quod machinans in mortem ipsorum consiliariorum committit crimen læsæ maiestatis, sicut si machinaretur in mortem Imperatoris. l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. ita similiter Papa, & Cardinales faciunt vnum corpus, cuius Papa est caput, & Card. sunt membra: Ideo qñ aliquis assumitur de Cardinalibus, vt mittatur legatus, dicitur sumptus de latere: & appellatur legatus de latere. Alij sunt legati nati, sicut est Archiepiscopus Cantuarien. vt in c. 1. de offi. leg. in ant. Alii sunt legati missi qui mittuntur ad aliquã prouinciã, vt in ea reformãda reforment, tamen nō sunt Card.

TITVLVS XV.

De officio legati.

¶ Innocentius quartus.

¶ Legati non Cardin. sine speciali mãdato iure legationis beneficia cōferre nō possunt, sed legati Cardin. hoc bene possunt. Io. And.

CAP. I.

Officii nostri e debitū remediis inuigilat subditorum: quia dum eorū excutimus onera, dum scandala remouemus, nos in eorum quiete quiescimus, & fouemur in

CASVS. Est aliquis legatus in his partibus a sede Apostolica missus: durante sua legatione vacãt aliqua beneficia, vt ponamus archiepiscopus Burdeg. est legatus: vacãt bñficia in sua diœcesi particulari, quæ non spectant ad suam collationē: vel vacãt beneficia extra suã diœcesim particularem, quæ non spectãt ad suam collationē, vtrum possit illa conferre? Respondet, ꝙ non: nisi in creatione suæ legationis fuerit sibi a sede Apostolica nominatī data ptãs, vt possit conferre beneficia. Et ista sunt uera, tam in legatis natis q̃ in legatis missis simpliciter. Sed ponamus, ꝙ est legatus Cardinalis, utrū possit conferre beneficia vacantia in sua prouincia? Rñdet ꝙ sic: exceptis aliquibus beneficiis, de quib. in c. præsenti. ĩ. e. Et istud uerum, ꝙ legatus Card. potest conferre beneficia vacantia in sua diœcesi, dum tamen præuenerit ordinarium, ad quem spectat collatio illorum beneficiorum vacantium.

Nota primo ex prin. c. quod princeps superior ex debito sui officii debet laborare circa commoda suorum subditorum: nam ad hoc fuerunt sibi constituta tributa fiscalia. Nota secundo principalem effectum huius cap. quod legatus non Cardinalis, non potest conferre beneficia in prouincia cōcessa, licet habeat iurisdictionem ordinariam in tota prouincia sibi decreta, ita quod in iurisdictione concurrit cum ordinariis, & potest adiri a subditis ordinariorum in prima instantia, & istud faciebat rationem dubitandi, quia collatio beneficiorum est iurisdictionis, sed Papa uoluit expresse suis remouere hanc facultatem. Nota tertio, quod si legatus Cardinalis potest conferre beneficia vacantia in sua prouincia etiam posset reseruare beneficia vacatura 3 certæ personæ: sed non potest dare ius ad beneficium uacaturum; Ratio diuersitatis est; quia licet reseruans fecerit mentionem de certa persona: tamen potest variare, & conferre alteri: & sic ista persona non habet certam, & indubitatam spem, & ideo non cito machinabitur in mortem illius, qui tenet beneficium, sed si haberet spem indubitatam, puta si sibi est datum ius ad beneficium uacaturum, citius machinaretur in mortem illius, qui tenet beneficium. Nota quarto, quod existens in maiori dignitate debet magis honorari in concessione priuilegiorum, ad hoc de prębend. de multa, & supra titulo proximo, cap. fi. §. 1. Dominicus.

Legatus non Cardin. licet habeat ordinariã iurisdictionem tñ beneficia cōferre nō pt.

3 Hæc cessãt hodie p cōc. Trid. ses. 24. de ref. c. 19.

[Prima gl. summat, & diuidit.]

e ¶ Officii nostri.] Legati non Cardinales sine speciali mandato iure legationis beneficium conferre non pñt. Sed legati Cardinales hoc bene possunt. Et primo ponit

nit Inno. procemium ad dicenda vsque: ibi, Proinde, secundo ponit statutum de legatis non Cardinalibus: vsque, ibi, Quod in fratribus, ibi ponit de Cardinalibus vsque in finem.

ADDITIO. Scias quòd auctor huius decretalis Inno. glossauit hanc decretalem. Io. And.

pace.[a] ¶ Proinde præsenti decreto statuimus, vt Ecclesiæ Romanæ legati[b] quātumcunq; plenā legationē obtineant, siue a nobis missi fuerint, siue suarū p̄textu ecclesiarū[c] legationis[d] sibi vendicent dignitatē; ex ipsius legationis munere conferendi beneficia nullam habeant potestatē,[e] nisi hoc alicui specialiter duxerimus indulgendum. Quod in fratribus[f] nostris legatione[g] fungentibus nolumus obseruari: quia † sicut honoris prærogatiua[h] letātur, sic eos auctoritate fungi volumus ampliori.[i]

† In manuscriptis ita: q sicut &c.

¶ Clemens IV. S. titu. S. Cæciliæ. presbytero Cardinali, Apost. sedis legato.

¶ Legatus habet ordinariam: vnde per mortē Papæ non expirat eius officiū, hoc dicit. Ioan. And.

C A P. II.

LEGATOS,[k] quibus in certis p̄uincijs cō...

a ¶ Pace.] ad hoc procemium concordat p̄cemium huius libri, & infr. de resti. spol. frequens.

[Gle. seq. de paritatibus legatorum remittit: & ponit quatuor imparia.]

b ¶ Legati. i.] Tria genera legatorum distinguit hæc decre. & licet quo ad quędam non sit in illis imparitas, vt dixi sup. eod. lib. de rescri. statutū, 1. resp. in gl. quia verbum. tamen quo ad alia est imparitas, scilicet in excōicatos ab soluendo, vt sup. eod. c. pen. & in confirmationibus exemptorum, supr. eo. lib. de elect. si abbatem, & in cognoscendo de caussis exemptorum, & illos puniendo, inf. de verb. signi. c. 1. & in collationibus beneficiorum, vt hic. Et qui dicantur esse legati de latere Papæ, no. sup. eo. c. penul. Et quod Cardinales dicantur esse de latere patet. inf. du dicit: quod in fratrib. nr̄is, &c.

...egatorum ...es sunt spe ...es inter se ...fferentes.

Vide Anc. c Fon.

c ¶ Ecclesiarum.] suarum: sicut Cantuarien. & Eboracen. inf. eo. c. 1. & de app. c. 1. cum sim.

d ¶ Legationis.] q. d. si alio iure hoc eis competeret; legatio illud non priuat.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit.]

e ¶ Potestatem.] contra supra in anti. de supplen. neg. præla. litteras, vbi legati, qui Cardinales non erant (vt ibi patet ex subscriptione) beneficia conferunt: Dic qd̄ illud fuit ex speciali mandato, & sic non contradicit: sed concordat ei quod statim sequitur, nisi hoc, &c. multa ergo licent ex speciali demandatione: quæ ex generali virtute legis non licent, de his vide sup. titu. proxi. is cui. in fi.

f ¶ Fratribus nostris.] nota quia cum Papa promiscue de Cardinalibus loquitur: vocat fratres illos. 2 Si specialiter, episcopus Cardinales uocat fratres reliquos filios sup. de test. licet 3.

Et sic intel...itur de ...rdinalib. non epis, c. Fon.

ADDITIO. De præb. dilecto. in prin. Ioan. And.

g ¶ Legatione.] repete Ecclesiæ Romanæ de qua supra tractauerat.

h ¶ Prærogatiua.] concor. sup. tit. proxi. c. vlt. §. 1. & infra de priuil. ne aliqui.

[Gl. seq. litteram exponit: quærit, arg. proponit. 2. opiniones contrarias: in fine ponit duo dicta.]

i ¶ Ampliori,] vnde beneficia conferre poterunt cum restrictione tamen. & determinatione, quam habes infra eod. præsenti, & cap. seq. Sed quid dices: potest ne legatus Cardinalis conferre beneficia, quorum collatio deuoluta est ad Papam per Lateraneñ. Concilium? Videtur quod sic 3 per decret. supra de præben. cap. penul. vbi legatus tale beneficium contulit. Dicebat ibi Vin, quod talis legatus hoc nō poterat sine speciali mandato: & ideo ibi institerat ipse legatus apud Papam, quod illam collationem confirmaret: & sic faceret illam valere, Goffred. ibi reprehendebat Vin. & Innoc. concord. ibi Goff. & Guli. in Specu. titu. de legato. §. nunc tractemus, circa prin. qui omnes dicunt quod legatus de latere bene potest conferre talia beneficia per prædictam decre. immo dixit Goff. quod illa præcipue potest conferre, quæ sunt ad Papam deuoluta: cuius uices gerit in prouincia. alleg. etiam decre. sup. eo. dilectus. & supr. de iure pat. c. cum dilectus, pro hoc etiam bene facit supra eo. li. de ele. si abbatem. 2. respon. vbi confirmat electiones, quarum confirmatio spectat ad Papam, & infr. de verb. sign. c. 1. j. resp. Quod ergo petijt in prædicta decre. p. ille legatus, quod Papa collationem per eum factam, prosequeretur benigno affectu: intelligatur quo ad facti executionem: quia legato non parebatur. Certum est 4 ant, ꝓ legatus etiam de latere non potest conferre beneficia vacantia in curia sine speciali mandato, ut infr. de præben. licet. in fi. ꝓ intelligo infr. mensem, ut eo. ti. statutum. Et not. ꝓ ubi est legatus Cardinalis in prouincia: vel alius habens speciale mandatum: possent tres concurrere in collatione beneficij, s. Papa, legatus, & ordinarius: 5 & si apparet quis primo contulerit, nō est dubium: si uero non apparet quis primo cōtulerit: tene quod habes inf. de præb. si a sede. Io. And.

...rā sit Dñi cum gl. ...n.

4 Idē Doct. Fon.

5 Idē Doct. Phil. vide Fely. in c. fi. s. de cōfir. Fō.

LEGATOS.] Duo facit: præmittit & probat declarationis causam, secundo declarat: ibi, Præsenti. Ioan. And.

CASVS. Papa creauit aliquem legatum in aliqua prouincia: accidit quod Papa mortuus est: vtrum sit expirata potestas ipsius legati: ita quod mortuo Papa non possit aliquid iure suæ legationis expedire? Respondet Romanus Pontifex, quod cum legatus habeat iurisdictionem ordinariam: (nam si sit legatus de latere æquiparatur, proconsuli; Si vero sit legatus natus, vel legatus missus simpliciter, æquiparatur præsidi prouinciæ) mortuo Papa poterit legatus expedire ea, quæ incumbunt sibi iure suæ legationis. Nota primo, quod legati mittuntur vt euellant vitia, & plantent uirtutes: veruntamen plura alia possunt expedire. Not. secundo, quod legati Papæ habent iurisdictionem ordinariam; & istud indubitanter uerum de his, quæ eis competunt iure suæ legationis: Sed quid de his: quę eis competunt ex speciali facultate: Dicēdum quod communis opinio doctorum est, quòd ipsi legati habent delegatam iurisdictionem: ideo illa expirat per mortem Papæ: sed non alia quæ eis competunt iure simplicis legationis. Nota tertio ex suprascriptione, ꝓ quando Papa scribit presbytero Cardinali, præmittit titulum suum, quod tamen fallit in Cardinali Basilicæ. 12. Apostolorum, vt not. Hostien. supr. de priuile. cum olim. Nota quarto, quòd legatio dicitur esse officium de quo supr. c. proxi. ubi appellauit dignitatem, Dominicus.

[Prima glos. dicit unde sumpta, & quid approbet ponit summam, & soluit dubium.]

k ¶ Legatos.] Extrauagans fuit eiusdem Clementis: & incipiebat, ex parte & approbat hæc decre. quòd not. Ioan. 7. q. 1. sicut vir & 25. qu. 2. igitur Ioan. de Deo. in quæstionibus suis, in prin. Inn. de offic. deleg. in antiq. licet Host. de restit. in integ. tum ex litteris, & sup. eod. c. ult. & Guli. in Specu. eod. titu. §. superest versic. quid de sententia, & §. finitur versi. pone ergo. & versi. sequ. Et nota quia licet decret. dirigatur legato Cardinali: tamen indistincte loquitur de omnibus legatus: 6 Ex quo infert postea solutionem ad ipsum legatum quærentem: quod etiam patet ex eo, quod infra dicit cetero-

6 Et sic dixit. Frā. sup. c. prox. fuisse seruatum post mortē istius Clem. in archiepō Rau. Io. An

ceterorumque præsidum: licet ergo quo ad quædam sit differentia inter eos, vt dixi sup. c. proxi. non tamẽ quo ad hoc, vt hic vides.

a ¶ Dissipent.] Vitia.

b ¶ Plantent.] Virtutes: & ista proprie sunt ordinariorum, sup. de offi. ordi. cap. 1.

mittitur lagationis officiũ vt ibidem euellant & dissipent,[a] ædificent atq; plantẽt:[b] prouinciarũ sibi cõmissarũ, ad instat proconsulũ,[c] ceterorumq; præsidum, quib. certæ sunt decretæ prouinciæ moderandæ, ordinarios reputãtes:[d] Præsenti declaramus[e] edicto, cõmissum tibi a p̃decessore nostro legationis officium, nequaq̃ per ipsius obitũ † expiraise.[f]

¶ Bonifacius VIII.

¶ *Finita legatione expirãt reseruationes legatorũ, & omnis processus habiturus super illis: nisi tunc illa be*

c ¶ Proconsulum.] legatos Cardinales equiparat proconsulibus, reliquos præsidibus: Nam proconsul est, qui ex consulibus ab Imperatore ad regendam certam prouinciam mittitur: [Aliter dicitur proconsul suffectus loco consulis: sic dict⁹ q̃a pro consulibus fungeretur.] Præsides autẽ illi dicuntur, qui cum non essent prius consules, mittebantur ad regimina prouinciarum. ff. de offic. præsid. l. prima. 1 vbi de hoc & l. 2. & ff. de offi. q. l. 1. §. ex his. vnde arguendo a nomine legati Cardinales qui ex latere Papæ, & ex consulibus suis (assistunt enim sibi in secretis cõsilijs supra eodem lib. de elect. fundamenta. §. decet) mittuntur ad regendam prouinciam: æquiparantur proconsulibus, supra de senten. excomm. ad eminentiam. ff. de offi. proconsu. l. 2. Reliqui autem qui secretis consilijs non assistunt, missi ad regendas prouincias æquiparantur præsidibus: sed illi habent ordinariam, ergo & isti.

1 Sic dicti q̃a præsunt & est nomen generale, vt ibi, s. q̃ñ nõ adijcit cuius. p̃uinciæ. Ioã. And.

† Intellige, s. re non integra: re uero integra. an per mortem Papæ expiret legatio distĩguit hic Pet. de Anc. Bon.

d ¶ Reputantes.] hic incipe constructum; nos reputantes legatos, &c. & merito dicuntur ordinarij: nec expirat eorum officium: faciunt enim statuta perpetua. supra de loca. c. 1. & sup. eo. ti. c. vlti. & adeuntur per querelam sup. eo. ti. c. 1. & de hoc. 2. qu. 6. c. 3. Item habent imperium. supr. eod. lib. de elect. si abbatem. ff. de offi. procon. l. & ideo. ad idem eod. titu. l. 1. & 2. & C. de offi. eius qui vicem alt. iu. ob. l. 1. & 2.

[Glos. seq. primo notat hoc ius declaratorium, & respondet contrario, rationem reddit, & interserit opinionem Goff. secundo tractat de nondum ingresso, tertio quærit, an cœtus Cardinalium illum reuocet ponit, opi. & remittit.]

e ¶ Declaramus.] non est ergo iuris noui promulgatoria: sed veteris declaratoria. quod ergo dicitur in prædicta decret. tum ex litteris, de restitut. in integ. in princi. cui etiam Alexander successor ipsius Anastasij officio legationis denuo in partibus illis fungenti, &c. illud, denuo, determinat uerbum, commisit, quod sequitur: non enim morte Anastasij expirauerat legatio: Notat tamen Goff. in summa istius titu. §. finitur, quod morte Papæ licet expiret legatio: non tamen iurisdictio quo ad excepta: sed nec expirat legatio, ut infr. sequitur: nec mirum: legatus enim Papæ dicitur legatus sedis Apostolicæ: sedes ipsa non moritur. 12. quæst. 2. l. berti. 2. sup. eo. lib. de rescri. si gratiosæ. Et nota, quod ista decret. non distinguit an ille legatus tempore mortis ingressus fuerat prouinciam, vel non: vnde sicut in reliquis ordinarijs non inspicimus mortem constituẽtis, ita nec in isto. An autem vacante sede cœtus Cardinalium reuocare possit legatum forte communiter a Papa, & Cardinalibus deputatum. not. Hostien. in prædicta decre. tum ex litteris. & Guli. in prædicto. §. finitur. versic. sed nunquid. quod ex magna, & euidenti causa hoc possent: aliàs non debent. 2 De potestate tamen Cardinalium sede vacante, vide quod dixi infr. de schisma. c. unico.

2 Idem Hu. & Do.

ADDITIO. Clemen. ne Romani. de elect. & supra eod. de elect. vbi periculum, §. idem quoque. in gl. prima. Fon.

neficia iam vacantia sint collata. Demum dicitur, quod pendente vna sua reseruatione in ecclesia collegiata, vel de beneficio spectante ad collationẽ alicuius: legatus in eadem ecclesia, vel beneficio spectante ad collationẽ eiusdẽ, aliam facere non potest; & quod fit contra prædicta irritũ decernit. Ioan. And.

CAP. II.

PRæsenti[g] declaram⁹ edicto, reseruationes † quorumcunque beneficiorum ab Apostolicę sedis legato suæ[h] legatio-

f ¶ Expirasse.] idem habes de inquisitoribus hæreticæ prauitatis: infra. de hære. ne aliquid.

PRæsenti.] Sunt tres partes: Prima in vno declarat: Secunda circa duo restringit; Tertia decernit. Secunda: ibi, Ceterum. Tertia: ibi, Quicquid. Ioan. Andr.

CASVS. Legatus Cardinalis in hac prouincia suæ collationi reseruauit præbẽdam proximo uacaturam in Ecclesia Pictauien. in fauorem certæ personæ: & illi personæ dedit executores ad prouidendum in defectum capituli: postea uacauit præbenda: exceutor tamen eam non contulit, accidit quod finita est potestas legati: vtrum expirauerint omnes effectus reseruationis: ita quod executor non possit conferre illam præbendã? Respondet quod sic, executor nondum processerit ad collationem; sed si processisset, & illam præbendam contulisset, ualeret collatio: licet persona illa certa non apprehendisset possessionem illius. Sed vtrum sit uerum indistincte, quod legatus possit reseruare beneficia, & quot uoluerit? Respondet quod non: sed in una Ecclesia unicum poterit reseruare beneficium: vel de beneficijs spectantibus ad unum collatorem: & hoc pẽdente illa reseruatione: sed illa finita posset sibi reseruare unicam aliam collationem: & hoc etiam uerum de beneficijs spectantibus ad collationem unius collatoris. Nota primo argumen. quod quando legatus facit actum pertinentem ad officium collationis: debet dicere, quòd faciat auctoritate legationis, & non auctoritate Apostolica. Nota secundo, quòd potestas data executori super gratia fienda, expirat expirante gratia, ad hoc infr. de præb. si clericus, & c. sicut. Dom.

† Vide Cõc. Trid. ses. 24. de ref. c. 19. vbi reseruationes quæ. libet ad uacatura beneficio tollunt.

[Glos. prima facit quattuor, dicit quid restringit quæ pars sit declaratoria summat, & dicit quid determinet.]

g ¶ Præsenti.] ista decretalis & sequens restringit generalem potestatem legatorum circa beneficia conferenda, de qua supra eo. c. 1. uerum est tamen, quod primum dictum huius decretalis declaratorium est iuris veteris, 3 ut in principio pãtet. Et hoc dicit: finita legatione expirant reseruationes legatorum: & omnis processus habitos super illis: nisi tunc illa beneficia iam uacantia sint collata. Demum dicitur, quòd pendente una sua reseruatione in Ecclesia collegiata: uel de beneficio spectante ad collationem alicuius: legatus in eadẽ Ecclesia, uel de beneficio spectante ad collationem eiusdem, aliam facere non potest, & quod fit contra prædicta, irritum decernitur. Et determinat hæc decretalis notata per Hostiensem supr. eod. ca. ulti. & per eum, & per Ber. sup. de iu. pat. cum dilectus. & Guli. in Spec. eo. tit. §. nunc tractemus. uer. sed ecce.

3 Vnde Gul. in uers. in fi. alle. & Arc. hic dicũt q̃ curiales hoc tenebant dicentes, q̃ sæpe sic fuerat declaratum. Ioan. And.

h ¶ Suæ legationis.] quia si ex speciali auctoritate sibi tradita a Papa hoc faceret tunc secus: ad hoc inf. de præben. hi qui. 2, respon. Et nota quia si legatus non Car-

dinalis

dinalis non potest conferre beneficia vacantia iure legationis, supra eo.tit.& lib.c.i.multo minus ergo posset reseruare in Cardinalibus ergo habèt locum hæc decretalis.

ADDITIO. Idem Ioan.Mona.

nis auctoritate factas, & decreta interposita super ipsis, nec non denunciationes, inhibitiones, & processus quoslibet per eum, vel per executores deputatos ab eo habitos circa ipsas (dummodo ad collationem [a] eorundem beneficiorum iam vacantium † minime sit processum) eo ipso quod illius finitur [b] legatio, viribus penitus vacuari; nec executores eosdem posse vlterius beneficia taliter reseruata conferre.

¶ Ceterum reseruationes huiusmodi (per quas interdum prælati & ecclesiæ nimium onerantur) restringere [c] cupientes: Prohibemus, ne postquam legatus in aliqua cathedrali vel collegiata ecclesia reseruationem aliquam duxerit faciendam: aliã (illa pendente [d]) faciat aliquatenus in eadẽ. [e] Nec etiam postquam alibi reseruauerit aliquod beneficiũ ad collationem pertinens cuiuscunque: aliud [f] quod ad illius [g] collationem pertineat (quamdiu reseruatio pendet alterius) sibi quoquomodo reseruet. Quicquid aũt contra premissa [k] contigerit attentari, eo ipso viribus non subsistat.

¶Idem.

¶Cathedrales, vel regulares, uel collegiatas ecclesias legati reseruare, vel conferre non possunt; Idem in dignitatibus ecclesiarum cathedralium, quæ sunt maiores post Episcopo, si ipsarũ prælati per electionem debent assumi, & contra hoc factum est irritum.

a ¶Ad collationẽ. ergo non sufficit, quod vacauerint: nisi priorum beneficiorũ uacantium sit facta collatio & est si.j̃. de cõcess.pręb.c.vlt.ubi nõ sufficit, quod beneficia vacauerint, & quod ab executoribus fuit petitum ut illa conferant, si ipsorum non fuerit facta collatio imò habuit locum reuocatoria.

[Glo.sequẽ. ponit quattuor modos quibus finitur legatio.]

b ¶Finitur legatio.] hoc potest esse multis modis puta, quia datus fuit legatus ad tp̃s: finito tempore finita est legatio.sup. de offic. dele. de causis. Item quando reuocatus est. ff. de in. l.iudicium. Item quñ est egressus 1 legatione animo non redeundi legationem ideo dixi, quia si esset egressus unam prouinciam, is qui est legatus in pluribus, ex quo non est egressus legationẽ, adhuc non expirauit eius iurisdictio sup.eo.tit.nouit. sic enim legatus in qualibet parte legationis existens iurisdictionem exequitur, sicut episcopus in qualibet parte diœcesis.j̃.tit.proxi.cũ episcopus. Item finitur legatio personalis morte ipsius legati, non tamen morte constituentis supra c.proxi.personalis ideo dixi, quia si esset realis, puta quæ competeret dignitati, non expirasset morte legati, ut supra eod. cap.j.& supra de offi.deleg.quoniam abbas. Et quod supra dixi his modis legationem finiri, dic uerum in sui persona, & quoad non cœpta per delegatos, sed si quas causas commisisset, & res non esset integra, durat finito eius officio illius delegati potestas supra eod.ca. ult. Et est mirabile, quia iurisdictio delegati a legato bene perpetuatur per citationem, & alium iudicialem actũ, sed notificatio, inhibitio, & decretum non perpetuant iurisdictionem executoris hos & alios processus facientis. Sed reseruationes beneficiorum sunt odiosæ propter duo, quia per eas datur ui ad uacaturas, & quia præiudicant ordinariæ potestati, igitur sunt restringendæ, sed potestas executorum datorum a Papa super gratia facta, etiam re integra, & super facienda re non integra, bene perdurat post mortem Papæ 2 quia Papa potest ius ad uacaturas dare, sed non sic legatus. supra eod.tit.proxi.si super gratia. & infra de præb. si cui.in fine, bene ergo potest legatus donec durat in officio suo impedire ordinarium in conferendo, sed finito officio non, ut hic.

c ¶Restringere.] causam huic edicto, & ei quod dicitur j̃.c.proxi.dare potuit Cardinalis S.Mariæ Nouę (scilicet D.Petrus de Biperno, de quo dixi sup.c.j.in fine. qui in pluribus prouincijs legitimus Papali fungens, officio, omnes dignitates, personatus, & beneficia in legatione sua uacantia suæ collationi reseruauit, restricta est ergo hodie eorum potestas, ut j̃.patebit.

[Glo.seq.ponit quattuor exempla, quibus non pendet, ad duo quæ solutioni obstante, respondet & remittit.]

e ¶ Illa pendente.] illa igitur sublata, puta mortuus, uel per sententiã debito modo exclusus est is pro quo facta erat reseruatio, vel iam consecutus est prębendam, uel reuocauit legatus reseruationem 3 tunc bene potest in ecclesia eadem facere aliam 4 quia illa non pendet, si uero illa pendet, aliam non potest facere. Sic & pendente dilatione quiescit officium iudicis. C. de dila. siue pars.sup.de appel. significante. sic & pendente lite contra unum electum, nõ potest alius eligi, quod dic ut j̃. ut lite penden.c.1.& 2. & sic attentata pendente appellationes reuocanẽ per modum attentari, quod dic ut j̃. de appell. non solum. sic & is qui cõtulit alicui beneficium, pendente termino acceptionis non potest illud alij conferre, ut supra de præbẽ. si tibi absenti. & sic pendente negotio reseruationi, delegatus non subdelegat causam, nisi de recusatoris assensu vt supra eodem libro de officio delega. iudex. 2. responso. sic & accusatus pendente accusatione non promouetur. supra de accusa.omnipotens nec testificatur, quod dic vt supra de testi.c.vlt.

3 Quod põt ante collationem ĩ dubio tñ nõ præsumitur. Do. Fon.

4 Nec teneẽ facere mentionẽ de prima reseruatione, ubi est clausula motu proprio si illa non est certa dẽt maxime cũ pro eadem persõna reseruet. Do.Font.

e ¶ In eadem.] quia ista littera non distinguit, non curo an illa beneficia spectẽt ad collationem vnius, an diuersorum, ex quo enim sunt in eadem ecclesia, siue ijdem, siue diuersi habeant conferre, pendente una reseruatione non fiet alia [Idem Arch.]

f ¶ Aliud.] etiam in alia ecclesia, & sic differt a proximo dicto.

g ¶ Illius.] pone, reseruauit legatus beneficium quod spectat ad collationem episcopi, hac reseruatione pendente, reseruat aliud quod spectat ad collationem ipsius Episcopi & alterius, nunquid valet reseruatio secũdi? Credo, quod non 5 quia licet spectet ad collationem alterius, tamen & illius. Et est sim. quod dixi sup. eo lib.de rescrip.statutum §.cum vero in glos.2. Et qui iurat non suum esse, iurat etiam sibi commune non esse.ff.de uerb.singi.pupillus.§.vlt. Ad hoc.ff.de leg. 3.si quis seruos, ubi testatore legante seruos suos, & qui in totum, & qui in parte sui sunt legati esse uidentur. Nec obstat infra de præben. cum in illis.in fi. quia illud induxit intentio Papæ, qui illum solum grauare intendebat, ut ibi dixi in ult glo. Nec obstat, quod dixi sup.eo. lib. de rescrip. cum aliquibus quia similitudo & identitas rationis illud indcit, ut ibi dixi.

5 Idẽ Doct. Phi.Fon.

h ¶ Præmissa.] omnia comprehendit. ad idem. sup.in ant. de rescriptis, olim. si igitur finita legationes exe-

cuor

cutor conferat, vel processus faciat, non tenet, ut in primo respon. & idem in sequentibus casibus, ut in princ. dixi.

Deliberatione.] Prima pars facit duo: Primo ponit prohibitionem in quadruplici specie: Secundo decretum: ibi, Decernentes.

CAP. IIII.

Deliberatioue[a] prouida duximus inhibendū, ne aliquis Apostolicæ sedis legatus, quantúcunque legationē obtinere plenariā dignoscatur, cathedrales, vel regulares, aut collegiatas ecclesias,[b] seu ipsarum ecclesiarū cathedraliū dignitates, ad quas hi, qui præficiuntur eisdē, maiores in earum capitulis post episcopos existentes, habent per viam electionis[c] assumi, suæ ordinationi, collationi, prouisioni, electioni, aut dispositioni, quomodocunque reseruet: nec de ipsis ordinandis, conferendis, vel disponēdis se aliquatenus intromittat: neque aliqđ, quo minus hi ad quos ꝑtinuerit eligere, aut postulare libere valeant cum vacabunt, obstaculū quomodolibet interponat:[d] Decernentes quicquid cōtra hoc actum extiterit, eo ipso irritum & inane.

¶ *Legatus non potest alicui committere, quod recipiat resignationem beneficij, & postea illud conferat, & contra factum, uel faciendum decernit irritum, hoc dicit. Io. And.*

¶ Prohibemus[e] insuper, ne legatus ipse in genere, aut in specie[f] cuicunque[g] concedat, vt ab his qui beueficia infra legationé eiusdem habētes, ea

CASVS. Dictum fuit s̄.cap.1. ꝙ legati Cardinales possunt beneficia conferre, & reseruare: vtrum sit verum indistincte, ꝙ possint conferre bn̄ficia quæcunq; siue sit ecclesia cathedralis, uel aliud beneficium? Certe nō: Sed quid, vacat abbatia, vel aliqua dignitas ecclesiæ collegiatæ, vt decanatus beatissimi Hilarij maioris Pictauis, uel prioratus beatissimę Radegundis Pictauis: an legatus Cardinalis possit illas conferre? Rn̄det ꝙ non, dum tn̄ sit principalis dignitas illius ecclesiæ aliæ autē dignitates minus principeles illius ecclesiæ cadunt sub potestate legati Cardinalis: & hoc uerum, nisi ad illas dignitates minus principales aliqui assumèrentur per electionem: Nec potest legatus dare alicui potestatem, ut recipiat resignationem alicuius beneficij, & ei committere collationem simul: sed potest committere successiue, ut dicit glossa. Nota primo, quod iura communia debent fieri cum magna deliberatione: ad hoc procém. huius lib. Nota secundo arg. quod in mandato generali, quibuscunque uerbis utatur, non includuntur requirentia speciale mandatum. ad hoc j̄. de proc. c. 2. Dominicus.

[Prima glossa ponit summam.]

a ¶ Deliberatione.] Cathedrales, uel regulares, uel collegiatas ecclesias legati reseruare, uel conferre non possunt: idem in dignitatibus ecclesiarum cathedralium, quæ sunt maiores post episcopos, si ipsarum prælati per electionem debent assumi: & contra hoc factum est irritum. Secundo dicitur ꝙ legatus non potest alicui committere, ꝙ recipiat resignationem beneficij, & postea illud conferat, & contra factum, uel faciendū decernit irritum.

b ¶ Ecclesias.] tolle quod est infra, suæ ordinationi, &c. Et conferre ecclesiam, est conferre ipsam principalem dignitatem de ecclesia 1 puta episcopatum; plebaniam, abbatiā, prioratum, uel his similia & has hic prohibet conferti non prohibet canonicatus ipsarum ecclesiarum conferri per legatos; quod ex his patet, quę sequuntur.

1 Vide ꝙ no. in cle. de prę bē. c. 1. in gl. isto. Io. And.

[Gl. seq. querit, opin. ponit. Iterum quærit, & soluit.]

c ¶ Electionis.] aduerte: iā uidi de facto hanc qōnèm: legatus contulit plebaniam, quæ ad collationem episcopi spectabat quærebatur, an collatio eius teneret, & dicebant quidam 2 quod sic, per hanc literam, ex quo non per viam electionis, sed collationis assumitur ibi prælatus. Sed hoc non est verum: quia ista litera, quæ de via electionis loquitur, tantum in prælaturis cathedralium ecclesiarum loquitur. [Alias sequeretur, ꝙ ēt cathedralem conferre posset, cui prouideretur per collationem: quod aliqui fatentur, sed non est uerum 3 Io. And.] quasi diceret archidiaconatū in ecclesia cathedrali legatus conferre non poterit si ista duo concurrunt: ꝙ ille archidiaconatus sit maior dignitas post ep̄m: & ꝙ per viam electionis archidiaconus ibi assumatur: sed si vtrumq; uel alterum desijt, tunc legatus illum conferre poterit 4 vnde non sine mysterio sic diuisim sūmaui intellectum: ad hoc facit quod sequitur, suæ ordinationi, &c. nec obstat j̄. neq; aliqd quo min⁹, &c. quia & sine illa clausula satis erat prohibitum per præcedentia, & ibi sic locutus est pro eo, ꝙ id plurimū obuenit. & potest etiam respicere quod hic dicit de dignitatibus cathedralium ecclesiarum maioribus post ep̄os. Sed cū maioritas consideretur circa multa, ut circa ordinem secundum quem archipresbyter est maior archidiacono: circa administrationem ſm quam e cōuerso: & circa alia, q̄ not. sup. in anti. de rescript. sedes. de qua maioritate intelligimus. Dic, ꝙ de maioritate prælationis loquitur, in qua licet inspicienda sit consuetudo: dicimus tamen de iure archidiaconum præ esse. Is ergo, qui præ est post episcopum capitulo, & conuocat capitulum, & similia facit: hac prohibitione inclusus est.

2 Archidia. olim, sed postea mutauit & tenet ꝙ sequitur in gl. Io. And.

3 Idē Ph Fon.

4 Hoc verissimu. Phil. & D mi. Fon.

ADDITIO. Idem concludit Phi. Fon.

d ¶ Interponat.] nota quod ordinarius ad quem collatio uel electio non spectat: non potest inhibere electoribus, ne eligant: etiam si sit legatus de latere multo minus inferior. supra de resti. in integrum, cap. 2. vbi de hoc.

ADDITIO. Et si id faciat, uidetur puniendus ut sacrilegus. 1. q. 1. sunt quidam. ad fi. quæstionis. Archid. Io. And.

e ¶ Prohibemus.] declarat notat. per Inn. & Host. supra de offi. deleg. ex parte 1.

ADDITIO. Et Io. Mona. refert hic se prius sic pronunciasse de Papæ mandato. Io. And.

ADDITIO. Ista secunda pars facit quattuor: primo ponit prohibitionem, secundo eius causam: ibi, Cum per hoc tertio decernit, ibi, Nos enim. quarto prorogat, ibi. volentes. Io. And.

f ¶ Specie.] hic genus & species parificantur, interdum differunt, quod dic, ut 23. dist. quamquam. sup. de offi. ordi. si sacerdos.

[Gl. seq. soluit dubiū de duob. delegatis, distinguens, an simul, an successiue dentur.]

g ¶ Cuicunque.] uel quibuscunq;, ut in una ꝑsona prohibitum, censeatur in pluribus repetitum, cum eadem subsit ratio, ad idem supra eodem lib. de elect. cap. penult. in princip. & ad hoc de pęnit. dist. 3. adhuc perfidi instant. 96. dist. cum ad uerum. vnde nō poterit resignationem committere vni, ꝙ recipiat, & alteri, quod demum conferat, quia qua ratione committendo hæc eidem, daretur via ad uacaturas, eadem ratione committendo hæc diuersis. Et iste est casus specialis, quod

possum

ſſum per e quod nõ r alium. s an poſ- cõmitte- alicui ſpe liter , ut nferat cer bñficium uacabit.

Hoc eſt cõ Lateran. Alexan. .cap.8.

ſta tenet l. & alle- Rot.dec. . tenere cum glo. t.

s pro- legati, ſcludat ptionẽ motus rius Pa

in illius manib. voluerint liberè reſignare, ipſorum reſignatione recepta, illa valeat idoneis cõferre perſonis. Cum per hoc aperiri poſſet via cõtra Lateranenſe [a] † Conciliũ ad beneficia vacatura. Nos. n. conceſſionem, quam contra hoc contigerit attentari: & quicquid ex ea, vel ob eam ſecutum extiterit, nullam prorſus habere ſtatuimus roboris firmitatẽ: volentes non ſolum ad futura, ſed etiam ad preterita, & adhuc pendentia [b] negotia hoc extendi. [c]

¶Idem.

¶Collatio legati per taciturnitatem peioris beneficij vitiatur. hoc dicit Zcn.

CAP. V.

Collatio beneficij per legatum [d] ſedis Apoſtolicæ tibi facta nullius momenti exiſtit: ſi in ea non fuerit † habita mentio de [d] alio beneficio, quod primitꝰ obtinebas.

TITVLVS XVI.

De officio ordinarij.

¶Innocentius IIII. in Concil. Lugd.

¶Archiepiſcopus non poteſt ſibi conſtituere officiales in diœceſibus ſuffraganeorum ſuorum etiam pro futuris cauſis per appellationem deuoluendis ad ipſum: niſi de cõſuetudo hoc habeat, & tunc etiam tales officiales inhibere non poſſunt, priuſquam fuerit appellatum.

CAP. I.

ROMANA Ec-

poſſum per me quod non per aliũ ꝫ regulam. ῀j. de reg. iur. poteſt. ubi hunc & quoſdam alios numeraui legatus. n. bene poteſt reſignationem beneficij recipere: & poſtea illud beneficium vacans conferre, ſed hanc commiſſionem non poteſt facere: facilius. n. per hunc modum fieret fraus ad vacaturas, quam per illum. Et eſt ſim. expreſſum ſupra de cõceſſ. præben. conſtitutus, ubi non poteſt alicui epiſcopus ſpecialiter committere, quod conferat certũ beneficium cum uacabit: licet cum uacauerit, poſſet illud cõferre. Puto tamen, quod legatus bene poteſt committere alicui, & recipiat reſignationem alicuius beneficij, & recepta reſignatione cum beneficium uacat, bene poſſet eidem, uel alteri committere, ꝙ illud beneficium conferat: & per hanc decre. 1 [Maxime ponderato princ. huius. §. ibi in genere.] attentari poſſet, ꝙ licet eps̃ poſſet generaliter tradere poteſtatem officiali uel vicario ſuo, c. cõferendi beneficia vacatura, ſup. eo. lib. de off. vic. cap. ult. non tñ alium quam officialem conſtituerer.

ADDITIO. Vide quod no. inf. de preb. ſtatutum in ultima gl. Io. And.

a ¶ Lateranenſe.] ſup. de conceſ. præb. nulla.

b ¶ Pendentia.] q. d. ſicut hæc conſtitutio non reſpiciebat præterita ita nec pendentia, ſed prorogatione eam extendi uoluit ad utramque, de hoc uide ſup. de elect. licet canon.

ADDITIO. In gl. ad futura, quam hic ponit Arch. Io. Andr.

Collatio.] Non diuiditur: quia breue eſt: Sicut taciturnitas beneficij obtenti uitiat collationẽ obtentam a ſede Apoſtolica: ita vitiat collationẽ obtentã a legato: Secus eſſet de collatione obtenta ab ordinario: quia illa taciturnitas non uitiat.

CASVS. Legatus Cardinalis in hac prouincia exiſtens contulit mihi aliqđ beneficium uacans; tacui ei aliud bñficiũ qđ obtinebã: an ualet talis collatio? Certe non nam taciturnitas bñficij obtenti uitiat collationem legati a ſede Apoſtolica impetratam. Nota primo legatum poſſe conferre beneficia, de quo ſup. eod. tit. & lib. c. 1. Nota ſecundo, quod in litteris beneficialib. quæ impetrantur a legato eadem mentio debet fieri qualitatum & circumſtantiarum, quæ requiruntur in litteris a Papa impetratis. Dominicus.

c ¶ Legatum.] Cardinalem: quia alius iure legationis conferre non poteſt ſup. eo. c. 1. in fi. niſi ex ſpeciali poteſtate, ut ibi.

d ¶ Mentio.] quid dices ſi legatus proprio motu (& hoc exprimitur in litteris conceſſionis) confert mihi bñficiũ habenti aliud de illo mentione non facta: nunquid valebit collatio ſicut & ualet eo caſu ſi Papa contuliſſet. inf. de præb. ſi motu proprio? Videtur ꝙ non: quia Papa non eſt ligatus 2 legibus, ſicut legatus. C. de leg. digna vox. de conceſ. præb. propoſuit, vnde aliud in Papa, aliud in legato: Sed contrarium credo: ſicut enĩ ſi ordinarius mihi habenti beneficium conferat aliud, bene tenet collatio hoc tacito: licet vtrũque retinere nõ poſſim. ut in clemen. de offi. ordi. c. 2. quæ in hoc reprobat quod hic not. Archidiaconus. ſic & ſi legatus cõferat, tenebit collatio: 3 non tamen vtrumq; propter hoc potero retinere, & facit ſup. eodem lib. de reſcr. gratia. hoc ergo intendit decre. quod ſicut impetrans beneficium a Papa tenetur de beneficio ꝙ habet (quantumcunque modicum ſit illud) facere mentionem; ſic & impetrãs a legato: aliàs non valebit collatio: quia impetratio eſt 4 ſubreptitia: Vbi uero nõ impetrauit, ſed legatus contulit in quo peccauit ille cui facta eſt collatio? Certe in nullo: vnde credo tenere. Sic uideo, quod impetrationem impedit facti poſſeſſio colorata, ſi de illa non fit mentio, ſup. de conceſſ. præbẽ. cũ noſtris. collationem non impedit infra de præben. licet epiſcopus. Io. And.

2 Vide Bucchar. lib. 15. decre. c. 42. & B. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 5.

† al. fuit.

3 Idem Pet. de Anchar. Fon.

4 Quæ proprie fit ab illo, ad quem primo iure non ſpectat collatio. Io. Andr.

DE OFFICIO ORDINARII.

¶ Dictum fuit ſupra de officio legati, qui eſt maior quibuſcunq; ordinarijs in cã ſibi delegata: nunc reſtat uidere generaliter de quibuſcunq; ordinarijs, ideo ponit titulum, ſiue rubricam de officio ordinarij.

ROMANA.] ſunt quinq; partes ſec. Io. Mon. Primo ponit prohibitionem: Scđo: ibi, Nec pro eo ſoluit oppoſitionem illius prohibitionis: Tertio; ibi, Quia in cauſis rationem ſolutionis ſubijcit. Quarto: ibi, Officiales, quandã moderationẽ officialibus Remẽſib. iniungit. Quinto: ibi, Et hoc illã ad alios officiales extendit. Plus mihi placet, ut ſint ſolũ duę partes. Io. And.

¶Præſupponendum eſt, quod Archiepiſcopus poteſt committere cauſam ſuffraganeo, uel ſubditis ſuffraganei: ſed quando committit ſubditis ſuffraganei, non poteſt eos compellere.

CASVS. Archiepiſcopus Burdegal. vult officialem foraneum in diœceſi Pictauien. deputare ad cognoſcendum de futuris cauſis per appellationem ad ipſum deuoluendis in futurum: vtrũ poſſit? Rñdet, quod non: licet cauſas deuolutas cõmittere, ſiue delegare poſſit in diœceſi ſui ſuffraganei: ſed non cauſas in futurum deuolendas. Ratio eſt: quia poſt appellationem iuriſdictio eſt ipſius archiepĩ: ideo cauſas poteſt committere: ſed ante appellationem non habet iuriſdictionem; ideo nõ poteſt

commit-

committere: quia nemo dat quod non habet. Sed ponamus, ꝙ archieps per tps sufficiens ad introducendum consuetudinem, constituit officiales ad cognoscendum de causis in futurum per appellationem deuoluendis, vtrum valeat consuetudo? Respondet quod sic. Sed ponamus, ꝙ illud ius sibi competit ex consuetudine: & sic constituit officialem in diœcesi Pictauiensi. vtrum possit inhibere officiali Pictauien. vt non attentet aliquid, antequam sibi cōpetat iurisdictio? Respondet, ꝙ non, vt in c. Romana. inf. de appel. & ibi latius. Sed vtrum officialis iste deputatus ab archīepiscopo Burdegalensi possit excōicare, interdicere, vel suspendere episcopum Pictauien. vel alios suffraganeos? Dicit Romanus Pontifex quod non, si archiepiscopus Burdegalens. sit præsens, uel prope locum: ne episcopo fiat quodammodo iniuria ab ipso officiali deputato, qui est humilis persona: tamen istud procedit de honestate: Nam si officialis archiepiscopi episcopum suffraganeum excommunicaret, teneret excommunicatio. Nota primo, quod archiepiscopus regulariter non potest intrare diœcesim sui suffraganei, ut aliquid agat ex auctoritate sua: fallit in aliquibus casibus, nam archiepiscopus potest uisitare totam prouinciam suam. de censi. c. 1. eo. lib.

Nota secundo ibi: Disponant, aliquidve.] iuncta glo. ꝙ archiepiscopus in diœcesi suffraganei nō pōt sibi sedem constituere, nec ordines celebrare: multo minus pōt eps particularis in diœcesi alterius episcopi. Nota tertio principalem effectum huius capituli, ꝙ licet archieps possit inhibere suffraganeis, ne procedant, uel aliquid attentent in causis ad ipsum per appellationē deuolutis, ut in c. Romana inf. de app. non tamē potest constituere officialem ad id faciendum in causis, quæ nondum sunt deuolutæ: sed si essent iam deuolutę, posset; quia nō tenetur facere inhibitiones personales, sed potest alteri committere. Nota quarto, ꝙ archieps pōt committere causam ad ipsum per appellationem deuolutam alicui de suffraganeis suis ca. pastoralis, eo. ti. in antiq. sed non potest compellere subditos suorum suffraganeorum, ut dicto c. pastoralis. Nota ulterius, ꝙ consuetudo dat iurisdictionem, c. cum contingat de foro compet. in ant. l. j. C. de eman. lib. l. j. iuncta l. more maiorum. ff. de iurisd. omn. iud. Nota insuper ꝙ archiepiscopus non potest per se uel per alium facere inhibitiones, antequam fiat deuolutio ad ipsum per appellationem: quia ante appellationem non habet aliquam iurisdictionem. Nota ulterius, quod quamdiu archieps est præsens: suus officialis principalis non dēt eps suffraganeos excōicare: sed illud reseruare debet archiepiscopo: si tamē faciat, tenet excōicatio: quia licet officialis archiepi sit minor quantū ad ordines: tñ quantū ad iurisdictionem est maior: & ei est honor deferendus sicut suo domino: tñ est puniendus, eo quod fecit contra canones. Nota insuper in §. Nec pro eo] quod officialis dicitur actum facere non auctoritate propria, sed uice & auctoritate illius, qui eum creauit. Nota finaliter ex eo §. quod iudex, qui in causis certam habet iurisdictionem, non dicitur illam habere ante ortum causæ, in qua datur iurisdictio.

clesia [a] & inf. ¶Prohibemus quoq; ne Remensis [b] archiepiscopus in diœcesibus suffraganeorum suorum foraneos [c] officiales constituat: quia cū metropolitanis, ne suorū suffraganeorum ingrediantur [d] diœceses, ut in eis auctoritate propria iudicent, [e] disponant, [f] aliquidve aliud agant [g] canonica [h] prohibeant instituta: nequaquā hoc possunt in illis per alios [i] exercere. ¶ Nec pro eo, [k] qd causas per appellationem delatas ad ipsos, possunt [l] in suffraganeorū suorum diœcesibus delegare [m]: similiter licet eis tales officiales instituere in eisdē: q eorū vice(cū ap-

[Prima gl. summat.]

a ¶ Romana ecclesia.] Archiepiscopus non potest sibi constituere officiales in diœcesi suorum suffraganeorum, etiam pro futuris causis per appellatione deuoluendis ad ipsum: nisi de consuetudine hoc habeat; & tunc etiam tales officiales inhibere non possunt priusquam fuerit appellatum. Secundo dr, quod donec archieps de facili pōt hri, officialis eius suffraganeum excōicare, suspendere, uel interdicere non potest pp ordinis episcopalis reuerentiam, hoc dicit in summa.

b ¶ Remensis.] idem de alijs. ut in fi.

[Gl. seq. tripliciter exponit foraneos.]

c ¶ Foraneos.] quia foris in diœcesi. constituebantur: quod archiepiscopus facere non potest, quia in diœcesi sui suffraganei, &c. ut infra sequitur, uel foraneos, id est, qui forum teneant. sup. de verb. signifi. cap. forus. Vel foraneos. qa de foris veniunt vt aduenæ, vel peregrini dicantur, quorum sunt reprobata iudicia. 3 qō. 6. peregrina, &c. seq. Io. And.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

d ¶ Ingrediantur.] quomodo ergo uisitabunt & procuratorem recipient? & sic est contra sup. de præscri. cum ex officijs. sup. de censi. sopitæ. & c. nuper. & infra eo. tit. Romana, & c. vlt. cum suis simi. Solu. hoc non possunt nisi in casibus permissis quorum iste vnus est, & uide ꝙ no. Io. 9. q. 3. c. 1. & 2. & Ber. super. de offi. ordi. pastoralis.

e ¶ Iudicent.] pro tribunali sedendo.

f ¶ Disponant.] extra iudicium faciendo coram se celebrari, 1 & ante se recognosci contractus. inf. de fo. comp. Romana §. ult. De celebratione uero diuinorum, dic hodie, ut in cle. de priui. archiepiscopo.

g ¶ Agant.] conferendo ordines, 2 sacramenta, & similia faciendo.

ADDITIO. Vt consecrando ecclesias, vel altaria. Io. Andr.

h ¶ Canonica.] loquitur de his canonibus. 9. q. 2. c. 2. & q. 3. nullus primas. & c. conquestus. & concor. l. in auth. de defen. ciui. §. interim. colla. 3. ubi pręses prouincię, qui potest comparari archiepo: nō prohibet defensorem ciuitatis, qui pōt comparari epo, quo minus vtatur iurisdictione sua: non sic autem in epo, circa subditos suorum subditorum de hoc sup. eo. tit. cum ab ecclesiarum, & probatur in auth. iam alleg. in prin. ubi dicit, quod defensor ciuitatis potest de causis inferiorum (pretermissis magistratibus municipalibus) cognoscere, & de hoc 11. q. 1. de persona.

[Glo. seq. alleg. duas concor. duo contraria soluit, & remittit.]

i ¶ Per alios.] quod .n. quis per se non pōt, nec per aliū 46. dist. sicut. ff. de admin. re. ad ci. per. l. 2. §. 1. Arg. contra 86. dist. non liceat, inf. de cle. vel mona. cap. ult. cum sim. primum est generale: secunda sunt specialia: quod dic, ut 88. di. eps gubernationem, quod etiam est cōtra inf. de reg. iur. potest quis.

K ¶ Nec pro eo.] olim hic erat duplex litera, s. hæc prout iacet: alia secundum causas per app. &c. & hanc literam communiter habebamus: & hanc secutus Ber. posuerat glossam, quæ sm hanc literam nec pro eo. falsa est: dicens quod Archieps poterat tales officiales in causis appell. constituere: sed de illis in quibus appellatum non est, nullam habebāt potestatem, nisi de consuetudine, &c.

l ¶ Possunt.] & debent: quod dic, ut supra eodem, ut litigantes.

m ¶ Delegare.] non tamen renitentem compellere ad delegationem suscipiendam sup. eo. pastoralis. j. responso. ibi plene de hoc, & inf. de fo. comp. Romana 2. responso.

1 Cōtracti ꝙ sequit[...] Io. Andr.
2 Vide qd xi s̄. eod. l[...] de tēp. o[...] cum null[...] Ioā. Andr[...]

a ¶ Inhi-

pellatur ad ipsos) citationes, vel inhibitiones [a] faciant, seu compescant in hac parte rebelles. Quia [b] in causis per appellationem deuolutis ad ipsos, iam iurisdictionem obtinere noscuntur: [c] propter quod licite possunt super illis committere vices [d] suas. Non sic autem in aliis, † in quibus nondũ [e] extitit appellatum: & idcirco non debent aliquos constituere pro citationibus in futuris [f] causis appellationum, & inhibitionibus faciendis: nisi aliud Remensis ecclesia circa talium officialiũ institutionem de consuetudine [g] † obtineat speciali. A quib. [h] etiã si de consuetudine hmõi possint in Remensi prouincia constitui: inhibitiones tñ ne procedatur in causis, priusquã ad Remensem curiã appelletur, fieri penitus inhibemus.

¶ Donec Archiepiscopus de facili potest haberi, officialis eius suffraganeum excõicare suspẽdere aut interdicere nõ potest, propter ordinis (melius dixisset, officij) episcopalis reuerentiam, h.d. in sum. Io. And.

¶ Officiales autem Remẽsis archiepiscopi (quãdiu in sua prouincia, vel circa illam [i] extiterit [k]) in suffraganeos; ĩterdicti, suspẽsionis, vel excõicationis proferre sententias nõ attentent. [l] Et hoc idem ab officialibus aliorũ metropolitanorum, [m] circa ipsorum suffraganeos (quibus ob reuerentiam [n] pontificalis officij deferri volumus in hac parte) præcipimus obseruari. [o]

¶ Gregorius X. in generali Concilio Lugdunen.

¶ Canonici, qui a diuinis cessare possunt consuetudine, vel alio iure, si cessare volunt, causam suæ cessationis exprimant in instrumento publico, vel patentibus litteris suo, vel alio authentico sigillo munitis: & exhibeant illud vel illas illi, contra quẽ cessant. Hoc prætermisso, vel expressa causa non inuenta legitima, quicquid medio tẽpore perceperint ab ecclesia, restituant: & quæ percipere debent, non percipiant, & satisfaciant de iniurijs illi, contra quẽ cessant. Causa legitima inuẽta, tenetur ille ad interesse canonicis, & ad certam quantitatem Ecclesiæ, superioris taxandam arbitrio. Vltimo reprobatur cõsuetudo, qua imagines Sãctorum in dicta cessatione spinis & vrticis supponebantur; Et statuitur contrarium facientes grauiter puniendos. Ioan. And.

a ¶ Inhibitiones faciant.] scilicet iudici appe. ne vlterius in causis procedat. vt inf. eod. c. §. a quibus & inf. de appel. c. Romana. §. si autem. & de effectu huius inhibitionis dic vt inf. eo. non solum.

b ¶ Quia in causis.] similitudinem improbat.

c ¶ Noscuntur.] nota φ eo ipso, quod appellatum est, iurisdictionem habet in causa vnde vr̃, quòd statim possit inhibere. Sed de hoc dic, vt dicam. inf. de appell. in decreta. Romana. §. si autem & in decr. non solum.

d ¶ Vices suas.] quia possunt per alium quod per se. infr. de reg. iu. potest quis p alium. cum suis concordantijs.

e ¶ Nondum.] nemo dat quod non habet. 1. q. 7. Daibertum. de de iure pat. quod autem. & concor. de offi. proconsul. obseruare. §. vlti. de rescrip. c. pastoralis. in fi.

f ¶ Futuris.] tractus futuri temporis, &c. ff. de vsur. l. 1. §. 1. & de hoc supra de procurat. auditis in vlti. glossa.

ADDITIO. Et supra eo. sep. in nostra, infr. de homi. ca. 2. & de sent. excomm. Romana. §. caueant. Io. And.

g ¶ Consuetudine.] præscripta. sup. de cõsue. c. ult. ad idem. supra eo. lib. eo. ti. ca. 3. & coucordat ad hanc litteram. inf. eo. ti. ut litiganees, in fine. Ioan. And.

h ¶ A quib. s. officialibus, & idem dic de ipsis archiepiscopis eadem ratione.

ADDITIO. Et satis patet. inf. de app. ca. c. Romana. §. si autem. & §. sequ. Ioan. And.

[Glo. sec. recit. per quæstionem, quam dupliciter soluit, & remittit.]

i ¶ Circa illam.] puta ĩ vicina prouincia inf. duas dietas vulgares. sup. de referiptis, nonnulli vel legales, vt inf. de præb. præsenti. §. loca. Vel dic arbitrarium, & adde quod dixi sup. eod. lib. de temp. ord. cum nullus. §. episcopo.

k ¶ Extiterit.] scilicet archiepiscopus.

[Gloss. seq. reci. primo per obiect. secundo quærit, ar. negatiue soluit contrarium.]

l ¶ Non attentent.] licet de iure hoc possunt: quia licet sint minores ordines, sunt tñ maiores iurisdictione, pp eos quorum vices gerunt. 93. dist. ca. vlt. & 94. dist. ca. 1. supra in antiq. de officio delega. sane, secundo tamen inhonestum erat: & ideo Papa hoc prohibuit. Sed quid si excommunicet: nunquid tenetur? vr̃ qđ non: quia sufficit legislatorẽ aliquid prohibuisse: etiã si non adijciat, &c. C. de legib. non dubium. Sol. dico cũ Bern. quod tenet, qa speciale est in his sẽtentijs, quod iniuste latæ ligant. 11. q. 3. ca. 1. supr. de sent. excommu. sacro. punietur tamen qui hoc fecit, vt ibi.

[1] Vide B. Th. li. 4. sen. di. 18. q. 2. Palu. ea. di q. 1. ar. 4. & Ricard. ea. dist. ar. 3. q. 5.

m ¶ Metropolitanorum.] vni de iure scriptũ, omnes instruit. 23. dist. præterea. 61. dist. miramur. de re iud. in causis. in ant.

n ¶ Reuerentiam.] sup. de offic. dele. c. 2. eo. lib.

[Gl. seq. quærit. & soluit.]

o ¶ Obseruari.] dixi de officialib. quid dices de delegatis ipsorum archiepiscoporum? Credo qđ idem cum eadem sit ratio, imo multo fortius, quia magis est iurisdictio officialis fauorabilis, cum idem sit consistorium. infr. de appel. Romana. 1. responso.

SI canonici.] Sunt quattuor partes secundum Gar. & Ioã. Mona. & Clericum, Primo ponit cessationis formam, Secundo, ibi, Scituri, punit non seruantes illam. Tertio, ibi, Si autem, punit illos 𝔷 quos canonice cessatum est. Quarto, ibi, Ceterum improbat quendam abusum quem facientes puniri decernit. Ioan. And.

CASVS. Canonici ecclesiæ Pictauien habent ex priuilegio, vel consuetudine, qđ cum aliquis eos offendit, uel occupat res ecclesiæ, possunt cessare a diuinis, donec sit eis satisfactũ. Accidit quod quidã offendit vnum ex canonicis, vel aliquod delictum commisit propter quod possunt ipsi canonici cessare a diuinis: Quæritur, quam formam teneantur ipsi obseruare? Respondet, quod in scriptis in instrumento publico, vel litteris sigillatis sigillo authentico, debent inserere causam suæ cessationis, & notificare delinquenti quod propter illam causam intendũt cessare a diuinis. Quid si ipsi non obseruant istam formam? Respondet, quod ipsi punientur: quia non percipiẽt fructus suarum præbendarum.

Ex princip. istius. c. not. ꝙ Papa pōt statuere formam super statu. priuil. consuet. feruandis. Petr. de Anc. Fōt.

bendarum: & si percipiant, tenentur restituere, & satisfacere de iniurijs illi, in odium cuius cessabant. Postea reprobatur quædam consuetudo; quia si delinquens nō curabat de cessatione, ipsi canonici remouebant imagines a suis locis: & ponebant inter spinas, vel vrticas. Papa mandat quòd ista cōsuetudo est irrationabilis quia est dedecus Dei & sanctorū: Diuini cultus.] ista emenda debet applicari ad augmentum diuini cultus: & non est applicanda episcopo. Nota primo, ꝙ canonici de consuetudine possunt inducere cessationem a diuinis in ecclesia, secus ergo de iure communi. Nota secundo, quod pa rem vim habet in probando instrumētum publicum, & litteræ authentico sigillo sigillatæ ad hoc supra eo. lib. de elect. vt circa. Dominicus.

† De materia huius c. vide citatos in c. quāuis. inf. eo. tit. & lib.

† In quodā manuscr. ita consuet. seu concessione, vel priui. Papæ, uel alias uendic. &c.

CAP. II.

Si a † canonici b a diuinis c cessare d voluerint, prout in ecclesijs e aliquib. sibi ex cōsuetudine, f † vel alias g vendicant: antequam ad cessationem huiusmodi h quoquomodo procedant, in instrumēto i publico, vel patentibus litteris k sigillorum † suorum, aut alterius l authentici minimi ne roboratis, cessationis ipsius causam exprimant; & illud m vel illas n ei, cōtra quē cessare intendunt, assignent. ¶ Sciturí quod si hoc o prætermisso cessauerint: vel causa, p quam expresserint, non fuerint inuenta q canonica: omnia, quæ de quibuscunque prouentibus illius ecclesiæ, r in qua cessatum fuerit, cessationis tempore perceperint, resttiuent. s Illa vero, quę pro eodem tempore debentur eisdem, nullo modo percipient, t sed ipsi ecclesiæ cedere, ac nihilominus ei contra u quem ces-

[Prima gloss. ponit summam.

† Exponit Anc. singulorū. facit. ad testiū. ff. de test. l. si. ff. de albo scribē. vide c. significantib. inf. de appe. Fōt.

a ¶ Si canonici.] Canonici, qui a diuinis cessare possūt, consuetudine vel alio iure, si cessare volunt causam suæ cessationis exprimant in instrumento publico, vel patentibus litteris suo, vel alio authentico sigillo munitis, & exhibeant illud vel illas illi contra quem cessāt. Hoc prætermisso, vel expressa causa non inuenta legitima, quicquid medio tempore perceperint ab ecclesia, restituant, & quæ percipere debent, non percipiant, & satisfaciant de iniurijs, illi contra quem cessant, causa legitima inuenta, tenetur ille ad interesse canonicis, & ad certam quantitatem ecclesiæ, superioris taxandam arbitrio. Vltimo reprobatur consuetudo, qua imagines Sanctorum in dicta cessatione spinis & vrticis supponebantur: Et statuitur contrarium facientes grauiter puniendos. Ioan. And.

[Glo. seq. ponit opinionem quam reprobat.]

1 Idē Do. notans ex gl. ꝙ simplici uocabulo canonici ueniunt ēt reg. si materia hoc patiatur. Font.

b ¶ Canonici.] seculares, non enim in regularibus locū habet hæc constitutio secundum Guli. quod est falsum 1 inf. c. quamuis in prin. & dic canonici & capitulum, quia pauci hoc non possent facere. supr. de his quæ fi. a maio. par. c. quæsi. it.

c ¶ A diuinis.] scilicet officijs.

[Gloss. seq. reci. per quæstionem, an sit interdicta ecclesia.]

2 Saluo, ꝙ habes cle. de sent. excō. c. 1. Arch. not. de sen. excō. is qui 2. risso ꝙ irregu. cō trahit si cessatio facta erat auth. legati, epi, & iud. dele. Io. And.

d ¶ Cessare.] de ista cessatione dicitur supra eo. irrefragabili. §. ceterum. nec medio tempore dicitur talis ecclesia interdicta, sed suspendunt isti organa sua, vnde tali cessatione durante, potest ibi Episcopus & alij celebrare sine irregularitatis pœna 2 vt in prædicto. §. ceterū, quod non esset, si esset interdicta, de cleri. excomm. mini. postulastis, de exces. præla. tanta, secundum Guli. & Gar. Nec possent ipsi canonici sine Episcopo ecclesiam interdicere, de his, quæ fi. a maio. par. cap. quęsiuit, de iure communi, quia de speciali non loquor, & sic potest intelligi supra de appel. dilectis, & vacante sede de iure communi hoc possent supra de hære. ad abolendam. supra de maio. & obed. cum olim. infra eodem lib. eod. tit. c. 1.

e ¶ Ecclesijs.] vt Lugdunen. Vien. Claremonten. Atrebaten. & quibusdam alijs secundum Guli. & Gar.

f ¶ Ex consuetudine.] Nota quod consuetudo iurisdictionem tribuit, vt 9. quæst. 3. conquestus, de foro compe. cum contingat de arbi. dilecti. C. de emanci. l. prima, & si.

g ¶ Alias.] vt ex priuilegio.

ADDITIO. Argumen. supra de verborum signifi. ex parte, vel concessione Episcopi secundum Gul. vel constitutione synodali secundum Clericum pro quo facit clem. 1. de senten. excommu. Arch. intelligit de priuilegio Papali. Ioan. Andreæ.

h ¶ Huiusmodi.] scilicet posse a diuinis cessare.

i ¶ Instrumento publico.] ad idem supra eo. li. de elect. vt circa. & dic, vt ibi.

k ¶ Patentibus litteris.] ad idem de tempo. ordin. cap. primo, infra de senten. excommu. cum medicinalis.

[Glo. sequen. duo notat.]

l ¶ Alterius.] Nota ex vi relatiui sigillum capituli authenticum 3 de hoc de prob. post cessionem & plene per modernos de fide instrumen. capit. 2. & in Spe. de instrumen.

edi. §. videndum ver. 10. item nota, quod potest quis alieno sigillo signare, sicut in testamento. C. de testa. si vnus ad idem. 73. dist. in nomine. ad hoc supra de re iud. cum inter vos.

ADDITIO. Vbi de hoc in quarta gloss. dicit Archid. quod ad hoc vt sit cautum in litteris, vel instrumentis, fiat mentio quomodo alieno sigillo signatum est. argu. ff. de ijs, quæ in test. delen. l. 1. §. & ideo. Ioan. And.

m ¶ Illud.] instrumentum publicum.

n ¶ Illas.] scilicet, patentes litteras.

o ¶ Hoc prætermisso.] id est, causa non expressa in patentibus litteris, vel instrumento publico. & assignatione non facta.

p ¶ Causa.] quæ manifesta, id est, notoria, & rationabilis debet esse. supra eod. irrefragabili. §. ceterum. Et super ea debet interueniente tractatus, & seruari forma decre. infra eod. quamuis non enim propensione subtracta, vel minima offensa fiet cessatio: sed propter grauem iniuriam, puta fiunt statuta contra libertatē: 4 vel imponuntur taliæ vel collectæ clericis, detinetur clericus vel canonicus per secularem balliuum, vel his similia.

ADDITIO. Dicit Archid. hæc discernenda arbitrio boni viri id est, iudicis. ff. de verbo. obliga. continuus. §. cum ita, supra. in antiq. de offi. deleg. causis. Ioan. Andr.

q ¶ Inuenta.] per superiorem. infra eo. quamuis. scilicet per Papam.

r ¶ Illius ecclesiæ.] sic sup. eo. lib. de elect. cupientes. §. ceterum, & sup. eo. tit. si compromissarius. in fi. & nota pœnas restringendas.

[Glo. seq. tractat quo iure agatur.]

s ¶ Restituent.] condictione ex ista decret. cum enim per nouam legem inducitur obligatio, datur condictio ex lege. ff. de condi. ex leg. l. vna. sic est similiter in canone. [vt not. supra de sepul. cum liberum in glossa. 2.] licet secundum canones non intentetur actio. supra de iud. dilecti. Gar.

t ¶ Percipient.] alias participent, quia cum contra eos datur actio ad repetendum, multo fortius exceptio ad soluendum. ff. de superfi. l. 1. §. quod ait. ff. de reg. iur. inuitus. §. cui damus, inf. de reg. iur. qui ad agendum.

u ¶ Ei contra quem.] episcopo vel alteri cuicunque.

3 Io. Mo[...] fatetur [...] contra se[...] de procur[...] procurato[...] non pro[...] C. de li. ca[...] precum. [...] And.

4 Quæ si[...] ta sint c[...] libertatē [...] clesiæ, [...] in c. fi. de [...] mu. eccl[...] 6. de sen[...] com. ca[...] uem. Fon[...]

Cōdictio [...] lege quan[...] datur.

Glo

sauerant, de dānis [a] & iniuriis satisfacere tenebūtur.[b]

¶Si aūt cā eadē canonica [c] fuerit iudicata, is, qui occasionē [d] cessationi dederat, ad oē interesse dictis canonicis, & ecclesiæ, cui debitū officium eius est culpa subtractum, ad certā quantitatē taxandam, & in diuini cultus augmentum cōuertendàm superioris arbitrio [e] condemnetur.

¶Ceterū detestabilē abusū horrendæ indeuotionis [f] illorū, qui Crucis, B. Mariæ Virginis aliorūque sanctorū imagines, seu statuas irreuerenti ausu tractantes, eas in aggrauationē cessationis hmōi prosternunt in terrā, [g] & vrticis spinisque supponūt, penitus reprobātes, aliquid tale fieri de cetero districtius ꝓhibemus. Statuētes, vt in eos qui cōtra fecerint, vltrix [k] procedat dura sententia q̄ delinquētes sic puniat grauiter, quod alios à similium præsumptione compescat. [i]

¶ Idem.

¶Statuit Papa, qđ habentes plures dignitates, vel alia beneficia curam animarum habentia, per ordinarios cōpellantur ostendere infra tempus competens superioris arbitrio statuendum, dispensationes, quas si non ostenderint, perinde ꝓcedatur ac si nullas haberent. Et si ostenderint, & sufficientes nō amplius molestentur, prouiso ne in prædictis beneficiis cura negligatur animarum: Si autē dubitetur ne dispensatione, ad sedem Apostolicam recurratur. Talibus plura similia beneficia obtinentibus, aliud nō conferatur beneficium nisi ostensa dispēsatione sufficienti, & tunc ita demū conferatur si per dispensationē possunt illud cū aliis retinere, vel si prioribus renūciauerint, aliter collatio facta non teneat. Io. Andr.

CAP. III.

ORDINARII † LO-

[Glos. seq. tractat tria, primo de taxatione: secundo an concurrant petitio damnorum, & actio iniuriarum: tertio quomodo desuper iniuria iuretur.]

a ¶ Damnis, & iniurijs.] & hæc superioris taxabuntur arbitrio, vt in casu seq. ad hoc sup. quod met. cau. super eo. C. vnde vi. l. si qñ. Et nota ꝙ petitio dānorū, super diminutione patrimonii cōpetit. ff. de dā. infect. damnum. §. 1. Instit. eo. tit. §. pęna. actio vero iniuriarum datur ad vindictam, ff. de iniur. l. prætor. §. 1. & ideo vna non impedit aliam, ff. de condi. fur. si pro fure §. cum furti. sicut & aliud expensæ, & aliud damn. sup. de iniur. in nostra. & dicit lex, ꝙ tutor dēt resarcire damnū pupillo, si cessauerit in distractionē rerū, q̄ tpe pereunt, ff. de adm. tu. l. tutor qui repertoriū §. si tutor. vel si cessauerit administrare. e. tit. quidam decedens in fi. Dico aūt sm̄ Guli. ꝙ ille contra quem cessatū est, iniuriam æstimabit hoc modo: potius voluissem centū perdidisse de meo, q̄ hanc iniuriam pati, sed postea taxabit iudex, ne ille in infinitum iuret, ff. de iniur. l. constitutionibus. §. 1. Instit. eo. tit. §. pœna. de hoc in Spec. de iniur. §. 1. ver. in hac autem.

b ¶ Tenebuntur.] in tribus ergo puniunt; primo in perceptorū restitutione: secundo quia quod eis debetur, non percipient: tertio in damnorum, & expensarum refectione: cum enim non seruierint altari, de altari viuere non debuerant. de præbend. cum secundum. Item punientur per Papam, & quanta pœna? arbitraria. infra. eod. quamuis.

c ¶ Canonica.] & vera supple, & sic in exhæredatione pater qui vult filium exhæredare, debet causam legitimā inserere in testamento, & illa causa pronūciari debet esse vera, vt exhæredatio sit efficax. in Auth. vt cum de appell. eo. §. aliud. coll. 8. sic & in appellatione ante sententiam interpositam, 2. q. 6. ei qui. §. ab eo autem. in fi. & sup. de appell. vt debitus.

d ¶ Occasionem.] nota arg. ꝙ qui occasionem præbet interdicto ciuitatis vel alicuius castri, tenetur ad restitutionem damnorum, quæ ecclesiæ, & religiosi, & hospitalia illius loci occasione interdicti in eleemosynis, & oblationibus passa sunt, quia qui occasionem damni, &c. de iniu. c. vlt.

ADDITIO. sm̄ Gul. qui dicit se hoc induxisse in ciuitatibus Romandiolæ, & patrimonij, dum ibi erat rector. Et Arch. dicit se de facto vidisse. Io. And.

e ¶ Arbitrio.] hic determinat taxationem, condemnationem, & conuersionem.

ADDITIO. secundum Gul. Idem Arch. & Io. And.

f ¶ Indeuotionis.] nam imagines propter reuerentiā illorum quos imago figurat, 1 adorare debemus: quod enim facit scriptura legentibus, hoc pictura cernentibus idiotis, vt de consecrat. dist. 3. perlatum: ita tamen adorare debemus, ne duliam 2 in latriam conuertamus. de hoc de consecr. d. 3. venerabiles.

ADDITIO. Dulia est cultus vel seruitus quæ debetur homini: Latria cultus vel seruitus quæ debetur Deo. dabat Gar. hunc versum.

Latria fit Domino, debetur dulia seruo, Io. Andr.

g ¶ In terram.] nam nec signum Saluatoris in solo, aut silice, vel marmoribus humi positis sculpere, vel pingere licet. C. nemini lic. sig. sal. l. vna.

[Gl. seq. quærit, respondet dupliciter: & quælibet in duas subdiuiditur.]

h ¶ Vltrix.] hoc est verbum in l. C. de his qui ad sta. confu. l. 1. in fin. Sed quæ erit pęna? 3 videtur ꝙ temporalis, vt scilicet, in vincula publica mittantur, ff. de pæn. capitalium. §. ad statuas, vel ꝙ moriantur, vt not. C. ne mi. lic. sig. fal. l. vna. Sed dic quod spiritualiter punientur, quia nisi pęniteant, & satisfaciant, loci sui dignitate, & honore priuandi sunt. 26. q. 5. quicunque in princ. vel iudicis arbitrio, ff. de iur. deliber. l. 1. de offi. del. de causis in ant.

ADDITIO. Alleg. Gul. C. de collo. Illyric. l. vnica. lib. 11. ibi. multæ. cuius modum in auctoritate iudicis collocamus. Io. Andr.

i ¶ Compescat.] pęna. n. vnius, metus est alterius vt C. ad l. Iul. repe. l. 1.

ORdinarij.] Licet Gar. diuidat in sex partes, & Boatinus in nouem: Tu dic quod duæ sunt partes principales. Prima prouidet circa collata beneficia: Secunda circa conferenda: ibi, In conferendis. Iterum prima tria facit, prouidet circa præceptum dispensationis exhibendæ, & ponit pœnam non exhibentis: secunda ibi, Ceterum cum exhibetur distinguit an sit euidenter sufficiēs, an dubitetur, secundum membrum: ibi, Si vero. Secunda principalis facit duo: primo prohibet, secundo decernit.

ADDITIO. Ibi aliter dicit Francisc. quod principaliter propter Teuthonicos, & Hispanos emanauit hæc constitutio, quia plus in talibus excedebant. Ioan. Andr.

CASVS. Quidam Titius clericus possidet seu obtinet duo beneficia incompatibilia, puta duas dignitates, vel duas ecclesias parochiales, utrum dięcesanus loci possit eum cogere, ut ostendat quo iure teneat illa beneficia? uidetur quod non quia non potest cogi dicere titulum

1 Vide conc. Nic. act. 3. & concil. Trid. sess. 25. ti. de inuocatiōe, veneratiōe, & reliquic sanctorū, & sacris imaginibus.

2 Vide B. Tho. 2. 2. q. 84. art. 1. ad primū arg. & q. 103. ar. 3. & Magist. & Theologos li. 3. sen. d. 9. ubi plene de mā huius glos.

3 Vide Brun. de imagin. c. 20. Ioa. de Anania, & alios in c. 2. extra de maledicis.

† Hoc decretū expresse innouat, & cōfirmat sacrū concil. Trid. sess. 7. de refor. c. 5.

titulum suæ possessionis.l.cogi.C.de peti.hær. hoc tamē non obstante dicit Papa, quod ordinarius loci potest eū cogere ad ostendendum, quo iure tenet illa beneficia. Nec obstat l.cogi, allegat. quia illa loquitur de rebus cōmunibus, in quibus non vertitur periculum animæ, sed hic vertitur periculum animæ. Ideo ordinarius potest cogere talem ad ostendendum suam dispensationem. Sed quid si diœcesanus ipsi statuit certum tempus ad exhibendum dispensationem, infra illud tempus non exhibuit, nec habuit impedimentum: nunquid episcopus poterit illa beneficia, vt vacantia cōferre? Rñdet quod lapso illo termino poterit episcopus conferre, ac si non haberet dispensationem. Sed ponamus quod iste infra tempus exhibuit dispensationem, quæritur, quid debet facere eps? Respondet, quod ipse debet istum dimittere in quiete. Sed quid si non apparet, quod iste sit sufficiens, sed est dubium, & taciturnitas in quo dubitāt Doctores, propter aliqua verba ambigua posita in dispēsatione, an illa verba faciant dispensationem subreptitiam? Respondet quod episcopus debet referre Papæ, vt ipse interpretetur illa verba: Or sanctissime Pater, habemus in c.dudum 2.de elect. in antiqu. quod qui obtinet plura beneficia incompatibilia sine dispensatione est incapax quorumcunque beneficiorum: Ponamus, quod vacat beneficium spectans ad collationem epi Pictauien. qui episcopus affectat conferre illud beneficium Titio: qui obtinet tria beneficia, tamen dispensato ad tria beneficia, vtrum debeat ei conferre? Respondet quod non: nisi episcopus prius videat suam dispensationem validam, videlicet, vtrum Titius sit capax alterius beneficij. Sed quid si apparuit episcopo de dispensatione legitima? poterit ei istud beneficium conferre, vt si videat qđ erat dispensatus solummodo ad tria beneficia, non poterit ei conferre nisi tria beneficia, nisi in dispensatione sua dicatur, ꝙ loco illius vel illorum posset vnū dimittere, & aliud acceptare. Nota primo, quod eps pōt cogere subditos ad ostendendum quo iure ipsi teneant plura beneficia incompatibilia, cū ius cōe eis resistat, & sic est casus specialis contra.l.cogi.C.de pet.hæred. Ratio specialitatis est fauor animarum. Nota insuper modum quē debet obseruare eps, qñ vult cogere aliquem habentē plura beneficia, quia debet ei præfigere terminum ad ostendendum dispensationem ad plura beneficia obtinenda. Nota insuper quod eius est interpretari, cuius est condere. Nota quod beneficium tertium non debet alicui conferri, licet sit dispensatus ad tria beneficia, nisi collatori primo constet, quod licite duo prima obtinet. Sed utrū sit correctum c.de multa.de præb. in ant. Dicit gl. ꝙ sic, quia ibi loquitur de illo, qui obtinet unicum beneficium, & collatio secundi beneficii valet.

[Prima glossa suminat.]

¶ Ordinarij locorum.] statuit Papa, quod habentes plures dignitates, vel alia beneficia curam animarum habentia, per ordinarios compellantur ostendere infra tempus competens superioris arbitrio statuendum, dispensationes, quas si non ostenderint, perinde procedatur ac si nullas haberent. Et si ostenderint, & sufficientes non amplius molestentur: prouiso, ne in prædictis beneficijs cura negligatur animarum? Si autem dubitetur de dispensatione, ad sedem Apostolicam recurratur: Talibus plura similia beneficia obtinentibus, aliud non conferatur beneficium, nisi ostensa dispensatione sufficienti, & tunc ita demum conferatur, si super dispensationem possunt illud cum alijs retinere.

corum [a] subditos suos plures [b] dignitates, vel ecclesias, quibus animarum [c] cura imminet, obtinentes; seu personatum, [d] aut dignitatem cum alio beneficio, cui cura similis [e] est annexa, districtè compellant dispensationes, † [f] auctoritate quarum huiusmodi ecclesias psonatus, seu dignitates canonicè tenere se asserunt, infra tempus pro facti qualitate [g] ipsorum ordinariorum [h] moderandum arbitrio, exhibere.

¶ Quod si forte iusto impedimento cessante, nullam dispensationem in-

uel si priori renunciauerint, aliter collatio facta non teneat. Io.And.

(Gl.seq.recitetur per q. de quib. ordinarijs loquatur, & duas opin. ponit.

a ¶ Locorum.) per hoc quod dicit, ordinarij locorū: vt tantum de epis intelligere, ad hoc 11. q. 1. de persona. tñ dic sm Gui.& Gar. ꝙ etiam hanc compulsionē facere possunt quicumque inferiores, q habent institutionem. 63. d. si in plebib. de offi.del.super eod. de instit.cum venissent, & destitutionem de præbe. referente. ipsi enim ordinarii sunt, de offic.ordin.in ant. cum ab ecclesiarum, & probatur.inf.eod.§.in conferendis.

b ¶ Plures.] hæc pluralitas, quia canonibus inimica, vt sup.de clericis non residentibus, quia nonnulli. 21. q.1. per totum. ideo odiosa, & restringenda, ff. de liberis, & posth.cum quidam, & inf.de reg.iur.odia.& inf.de præbendis, non potest.

[Gl.seq.rec.per quæstionem: quid de non curatis.]

c ¶ Animarum cura.] licet specialiter hic dicat de his idē [1] in aliis, cum enim pluralitas [2] sit reprobata in beneficiis, de iure communi potest etiam in minoribus ordinarijs id petere, s̄.de proc.ex insinuatione, nisi essent beneficia, quæ simul de iure teneri possent, quod dic, vt s̄. eo.lib.de rescr.gratia.

d ¶ Personatum.] ergo idem iudicium de personatibus, quod de beneficiis curam animarum habentibus s̄. de elect.dudum, 2 sed non per omnia, vt s̄. de ætat. & qual.cap.1.

e ¶ Cura similis. [animarum. s.

[Gl.seq.rationem reddit, & obiectionem soluit.]

f ¶ Dispensationes.] in quibus velut ambitiosis stricta fieri debet interpretatio, vt sup.de electio.dudum 2 §.insuper.sup.de filijs presbyterorum.c.1.& inf.de præb.nō potest. Nec obstat ꝙ beneficium principis, & c.de verbo. sign.olim. quia ambitio, & odium hoc inducunt. de consanguin.& affin.quod dilectio.de præb.c.ult. illud autē de principis beneficio non odioso intelligitur infra. de præben.quamuis 1.

g ¶ Qualitates.] hoc regulariter attenditur in quibuslibet dilationibus.supra. de appell. cum sit. sergo dicetur habere dispensationem in remotis partibus maius tēpus ei dabitur, quam si in propinqua habeat, ff. de eden. l.spacium.

[Gl.seq.quærit, & soluit, & opi.ponit.)

h ¶ Ordinariorum.) ad quos spectat animarum prouidere saluti, inf.eo.§.prouideat. Quid si talia beneficia in diuersis episcopatibus obtinet? Quilibet ordinarius in cuius diœcesi beneficium obtinet, ipsum compellere poterit, ad hanc exhibitionem.9.q.3.c.2. Ad hoc sup.eo.li. de temp.ord.cum nullus. Quidam dicunt ꝙ ordinarius qui præuenit in cōpulsione exhibitionis, seruabit quod hic dicitur, & postea alter episcopus (in cuius diœcesi habet simile beneficium) quasi sit præuentus ab illo, non poterit eum ad hoc cogere, arg.sup.de foro.compe. proposuisti, ff.de iurisd.omn.iud.cum quædam, sed primum verius secundum Gul.& probat pluralitas, dum dicit ordinarij, in plurali.

i ¶ Iusto impedimento.) istud excusat ne tempus currat. sup.de elect.ne pro defectu, & c.quam sit.§.fi. & c.commissa.§.1.(de elect.e.lib.)

k ¶ Nullam.) vel minus sufficientem. arg. de pœn.d.1. scindite.de translat.inter corporalia.ver. sed neque cum concor.ff.quod cuiusque vniuer.l.1. & ideo bene sequitur, cæterum.

a ¶ Tem-

† Nota quasi possessionē nō sufficere in ijs, q sine priuilegio vel dispensatione obtineri nō possunt vbi agitur cōtra superiorem vel parem Dec in l.fin. C.de fid. ist. sed inter tertios interesse ptendentes sufficit quasi possessio.

Quo ad id sequitur gl. non qu ad alia di illius. Io.

2 Vide co Trid. sess. de refor.c & sess.24 refor. c.

a ¶ Tempus.] ab ordinario moderatum.
[Glo.seq.signat contrarium, & soluit.]
b ¶ Exhiberi.] sed contra nemo compellitur dicere titulum possessionis suæ, C.de pet.hære.l.cogi.2.q.5.§.1. ad hoc dicas. 1. q in his, quę possunt de iure commuui possideri, verum est illud: sed in alijs secus, ut hic de præb.cap.de multa; transfertur ergo propter hoc onus probandi in eum, vt hic. sim. de deci. dudum. de procu.ex insinuatione. vbi de hoc. & 100.dist.contra morem & dixi de hoc infra de reg. iur.c.1.

fra idem † tempus [a] contigerit exhiberi: [b] ecclesiæ beneficia, personatus, seu dignitates, quę sine dispẽsatione aliqua eo ipso [c] illicite detineri constabit: per eos, ad quos eorũ collatio pertinet, libere [d] personis idoneis cõferantur.

¶ Ceterum si dispensatio exhibita sufficiens euidenter [e] appareat: exhibẽs nequaquam in beneficijs huiusmodi, quæ canonicè obtinet, molestetur. [f] Prouideat † tamen ordinarius, qualiter nec animarum cura [g] in eisdẽ ecclesijs, personatibus, seu dignitatibus negligatur: nec beneficia ipsa debitis obsequijs defraudentur.

¶ Si vero de dispensationis exhibitæ sufficiẽtia dubitetur: [h] super hoc erit ad sedem Apostolicam recurrendum: cuius est æstimare [i] quem modum sui [k] beneficij esse velit. [l]

¶ In conferendis [m] insuper personatibus, dignitatibus, & aliis beneficiis curam habentibus animarum annexam: iidem ordinarii diligentiam illam obseruent: vt personatum, dignitatem, vel aliud † beneficium similem curam habens animarum, † alicui plura similia obtinenti non ante conferre præsumant, quam eius euidenter sufficiens ostendatur. Quia etiam ostensa, ita demum ad collationem procedi volumus, si appareat per eandẽ, quod is, cui est collatio facienda, huiusmodi personatum, dignitatem, vel beneficium retinere libere valeat cum obtentis: vel si ea, [o] quæ sic obtinet, libere ac sponte resignet. Aliter [p] autem de personatibus, dignitatibus, & beneficijs talibus [q] facta collatio nullius [r] penitus sit momenti.

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Præcipit Papa, ne prælati subditis interdicãt, ne statum ecclesiarũ & personarum superioribus inquirentibus minifestent: nec eos ad id celandum iuramentis, promissionibus, obligationibus, aut alijs pœnis astringãt: decernit autem quod cõtra factũ fuerit, irritum & inane; & sententias, iuramẽta, promissiones, vel pœnas non ligare, & p̃sumptores præcipit pœna condigna a superioribus eisdem puniri. Ioan. And.*

c ¶ Eo ipso.] quod nõ ostẽderit in termino: litteræ enim quę non apparent, non sunt. ff. de contrahen. emp.l. in lege, & l. Rutilia Polla; de consec.dist. 1. solennitates.

d ¶ Libere.] id est, nõ obstante contradictione tenentis illud Credo tñ quod si præueniret ipse clericus episcopum, vel eum ad quem pertinet collatio, dispensationem ostendendo, q eps postea conferre nõ posset: quia video hoc in iure acquirendo: multo fortius esse debet in iure acquisito, per decre.inf.de pręben.si tibi absenti.

e ¶ Euidenter.] Idest, manifeste. s̃.eod. li.de elect. si forte, & in f.de verb.sign. constitutionem; si autem esset dubium, fiet qđ dicitur in ver. si vero.

f ¶ Molestetur.] ne locum habeat pœna temeritatis vel calumniæ. ff. de iud. eum quem.de calum.capi. 1. & 2. de elect. eod. lib. vt circa. §. alioquin.

g ¶ Cura.] ad hoc eius spectat officium. 10. quæst. 1. regenda, sup.eod. irrefragabili. sup.de elect.dudum, 2. prope prin.& concord.sup.eod. lib.de elect.cum ex eo.

ADDITIO.] §.porro.Ioan.Mona.alleg.sup.de appellat. peruenit. 2. Et dicit in addit. quod licet ordinarius in principali potestatem non habeat propter dispensationem: in his tamen quę hic dicuntur de cura & obsequio ecclesiæ, potestatem habet; quia dispensatio semper datur uel dari intelligitur, secundum istas duas modificationes, & sic soluitur contrarium de reg. accessorium. inf.de reg.iur.Io.And.

h ¶ Dubitetur.] probabiliter de rescript. cum contingat prope fin.de appel.consuluit. inf.de senten.excom. mun.sacro.

i ¶ Aestimare.] sup.de iud.cum uenissent, eius enim est interpretari, &c. 11.q.1.c.clericum.3.§. ex his.de sent. excom.inter alia.C.de leg.l. vlt.

K ¶ Sui bñficii.] nota solum Papam dispensare in pluribus curatis: Pro ijs quæ no.s̃.de pręben.de multa.

l ¶ Velit.] sumpta fuerunt hæc verba ex l.ff.de reg.iur. Neratius.in fi.

m ¶ In cõferendis.] dixit de pruralitate beneficiorum, q̃ obtinebant: hic dicit de his quæ obtinere volunt.

† D'ctio, animarum, deest ĩ ma uscriptis aliquot.

n ¶ Ostendat.] quia si propter iuriș transgressionem sit inhabilis ad beneficiũ obtinendum, supra de pręben.cum iam dudum.

ADDITIO. Et supra. de elect.dudũ. 2. Et de hoc in Spe. de legato. §. nunc uidendum. ver. sed nunquid habens. & an episcopus cũ tali dispenset: ibi in versi. seq.Io.And.

o ¶ Ea quæ.] nota q in plurali dicit, ea q̃ tenetur ergo omnia habita renunciare, si vult de nouo aliud obtinere: nec vnum potest in aliud permutare: & licet potuerit duo vel tria q̃ dispensatiue habebat retinere, modo non potest de nouo habere nisi vnum, nisi aliud dicat̃ in dispensatione: & est rõ; qa odiosæ sunt tales dispẽsationes, vt dixi & probat̃ expresse hoc hodie ĩ.de præb.non potest. 1. resp. Ioan. And.

Dispẽsat[o] ad duo, non potest unũ uel ambo cũ alio uel alijs permutare.

p ¶ Aliter.] idest, dispensatione non obtenta; uel obtenta si primo non renũciat habitis: cum non extendatur dispensatio ad tot beneficia.

b ¶ Talibus.] idest habentib. plura bñficia cum cura. vel dignitates, vel personatus, vel alterum cum altero.

r ¶ Nullius.] est ne reuocata decr.de multa.2. vbi dicitur, quod primum simile uacat ipso iure; sed tenet secundi collatio, hic dicitur quod non tenet posterioris collatio; quia promptum est iura iuribus concordare, & expediens. supra eo.li.de elec.cum expediat. Dic secundum Gar.quod decre.de multa, loquitur in eo, qui unum tantum beneficium obtinebat, quod erat de iure communi; hic loquitur de illo, qui ante obtinebat plura, quod erat contra ius commune, & qui non esset habilis ad aliud obtinendum, nisi dispensationem habeat, cum si transgressor canonum, vt prædixi, adde in Clemen.de præbend.si plures, & quod ibi not.in glo. si intelligas. Ioan. And.

2 Vide concil. Trident. sess.7.de ref. cap.3. ubi fit mẽtio ca. de multa.

CAP. IV.

QVia [a] plerique [b] prælati non † sine multa temeritatis audacia suis [c] subditis aliquando interdicunt, [d] ne ipsorum superioribus, [e] aut Apostolicæ sedis legatis, vel inquisitoribus [f] ad inquirendum, corrigendum, [g] & reformandum [h] in eorum ecclesijs, [i] monasterijs, siue locis, a sede deputatis eadé, vel alijs quibuscunq; personis, [k] per quas ad notitiam prædictorum valeat peruenire, statum ecclesiarum, monasteriorum, seu locorum suorum, personarum & rerum ipsorum insinuent, vel exponant: in ipsos (si secus egerint) excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententias proferentes: eosq; ad hoc celandū iuramentis, † promissionibus, & † obligationibus, alijsq; pœnis nihilominus astringentes. ¶ Nos huic malitiæ [m] (ne tali prætextu in ecclesijs, monasteriis, & locis eisdem inquisitio, correctio, seu reformatio, cum faciendæ fuerint, valeant impediri) occurrere cupientes: prædicta, [n] & eorum quolibet attentari de cetero districtius inhibemus: [o] Decernentes authoritate Apostolica, quicquid contra præsentem inhibitionem attentatum extiterit, nullius penitus existere firmitatis: nec quemquam sententiis, [p] iuramentis, promissionibus, obligationibus, vel pęnis huiusmodi obligari quomodolibet, vel astringi. [q] ¶ Præsumptores [r] autem eosdem (ne ipsorum temeritas quoquo modo transeat impunita [s]) a superioribus, vel legatis, seu inquisitoribus, memoratis, animaduersione condigna [t] præcipimus [u] castigari.

¶ Idem.

¶ Iurisdictio archiepiscopo attributa in vna diœcesi sibi in alijs nō prodest: hoc dicit Zen.

CAP. V.

VT † LITIGAN-

QVia plerique.] Primo inhibet: Secundo decernit ibi: Decernentes. Tertio præsumptores puniri pręcipit ibi, præsumptores. Ioan. And.

CASVS. Episcopus Pictauien. sciens quod Papa mittebat legatū in hanc prouinciam pro reformatione morū, vocauit subditos suos, qui ei iurauerunt nō reuelare sua crimina: vel se ad hoc astrinxerunt sub certis pœnis: vel episcopus illos excōicauit casu quo aliqua crimina reuelarēt: vtrū valeāt ista? Rñdet ꝙ nō: immo excōicatio est nulla ipso iure: & si subditi soluere ꝓmiserūt aliquas pœnas: pœr ę nō pñt ab eis exigi; vel si iurauerunt non dicere aliquid, & postea dicāt, non pp hoc sunt periuri. Nota primo, ꝙ iura debent adaptari ad id ꝙ sæpius fit, vide sup. de despon. im pub. litteras. Nota secundo: arg. ꝙ appellatione ecclesiæ nō cōprehēditur monasterium: de quo aliquid in glo. Dominicus.

[Prima glos. summat, & dicit vnde sumpta.

a ¶ Quia.] præcepit Papa, ne prælati subditis interdicant, ne statum ecclesiarū, & personarum superioribus inquirentibus manifestent: nec eos ad id celandum iuramentis, promissionibus, obligationibus alijs, aut pęnis astringant: Decernit autē ꝙ ꝯ factum fuerit irritū & inane: & sententias: iuramenta promissiones, uel pœnas non ligare: & præsumptores præcipit pœna condigna a superioribus eisdem puniri. Hæc decretalis olim erat extrauagans, & incipiebat: Ad audientiam nostrā. ADDITIO. De qua faciebat mentionem Guil. in Spec. de inquisitionibus. §. nunc tractemus sub ver. quid si ante. Illa tamen loquebatur solum in religiosis, hęc vero latius Ioan. And.

[Glossæ omnes sequentes sunt textuales.]

b ¶ Plerique.] ut potes videre sup. de accus. olim.

c ¶ Audacia.] ad hoc inf. de verb. sign. constitutionem, 2. responso. & est audacia: quia tacere veritatem, peccatum mortale est. 11. q. 3. quisquis. de cri. fal. c. 1.

d ¶ Interdicunt.] hoc ipso se reddebant suspectos. sup. de testi. constituris 2. & se ostendit iniquam causam fouere, ut ibi. & sup. de testi. cogen. peruenit & C. de postul. prouidēdum & 2. q. 7. § uerum ver. si quis autem.

e ¶ Superioribus.] pone gradus in archipresbytero circa episcopū, epō circa archiepiscopū, & sic de singulis.

f ¶ Inquisitoribus.] qui non possunt alijs committere vices suas. sup. de offic. deleg. c. vlt. sup. eo. lib.

g ¶ Corrigendum.] crimina. Ioan. And.

h ¶ Reformandum.] mores. Ioan. And.

i ¶ Ecclesijs.] quarū appellatione monasteria comprehenduntur. 54. di. c. abbati. §. hac autem auctoritate. ADDITIO. Vide quod not. & dixi sup. eo. lib. de suppl. negli. præla. grandi. in glo. no. Io. And.

k ¶ Personis.] puta familiaribus ipsorum superiorum legatorum, vel inquisitorum.

l ¶ Statum.] ad qđ tales tenentur habita distinctione śm duplicem formam iuramenti de qua vel quibus habes sup. de accu. cum dilecti.

m ¶ Malitiæ. sim. s. eo. li. de offic. delega. statuimus 2. Io. And.

n ¶ Prædicta.] inter dictum, pęnales sententias, iuramenta & ꝓmissiones, vel obligationes alias.

o ¶ Inhibemus.] simile est ꝙ dicit lex, quod dña accusata de adulterio non pōt manumittere seruos suos: & hoc ideo, vt per ipsos veritas inquiri possit. ff. qui & a qui. ma. li. non. fi. l. prospexit.

p ¶ Sententijs.] dico hunc casum specialem, in quo non tenet sententia excōicationis ipso iure, & addendum ad alios, q recitati solēt. s. de sent. excom. p tuas. & dicam j. eo. li. & eo. tit. præsenti.

q ¶ Astringi.] si nō tenuit principale nec accessorium. inf. de reg. iu. accessorium. cum suis concordan. & merito hoc ligare nō dēt: ad hoc ut possit veritas reuelari. & concor ad hoc sup. de testi. cogen. c. vlt. 1 expedit. n. peccata nocentium esse nota. ff. de iniur. eum qui. §. 1.

r ¶ præsumptores.] ipsos prælatos.

s ¶ Impunita.] quod esse non debet sup. eo. tit. si canonici. in fin. ADDITIO. ff. de fideiuss. l. si a reo. ad fin. C. de pœ. l. si operis. Ioan. And.

t ¶ Condigna.] intelligamus arbitraria ex quo certa non exprimitur sup. in antiq. de offi. dele. de causis. ff. de iur. delib. l. 1. & dixit sup. eo. si canonici. in fi.

u ¶ Præcipimus.] & si ipse prælatus nō facit hoc, peccat: quia quod præcipitur imperatur: quod imperatur, necesse est fieri. 14. q. 1. quod præcipitur. de verb. sig. in his, & sunt culpæ, & c. 28. dist. quia sunt. ADDITIO. Et obligat præceptum canonis, sicut & iudicis Remittit Arch. de app. cum speciali ver. sciatque. Ioan. And.

VT litigantes.] Archiepiscopus causas etiam appellationem iure metropolitico ad eum pertinentium in propria diœcesi, vel unde ad eum deuoluntur cognoscere vel committere debet, nisi aliud habeat consue-

† In antiquis codicib. ita, nō sine multæ temeritatis, &c.

† Vide Bart. in l. Seius & Augerius ff. ad l. Falc. & ca. veniente. de iureiur. in concedendo. & l. seq. & ibi Bar. ff. de aqu. plu. arc.

† In antiq̃s exemplarib⁹ ita: & obligationibus alijs, atq; pœnis nihilominus. &c.

Ecclesiæ appellatione venit monasteriū.

† Vide nouissime sanci in conc. T sess. 23. de r for. c. 20.

1 Et j. đ re iu. ñ est obligatoriū. sup. đ sim. nem Io. Mona.

Consuetudo hoc dicit. Tria facit: Primo ponit constitutionis causam: Secundo constitutionem: ibi, Statuimus. Tertio exceptionem: ibi, Nisi.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram epo Pictauien. qui te tulit sententiam diffinitiuam, a qua appellauisti ad archiepiscopum Burdegalensem: archiepiscopus vult causam istam appellationis examinare in diœcesi Xanctonien. an possit? Rñdet q non, sed dēt cognoscere per se, vel per alium in sua diœcesi particulari, vel in diœcesi illius iudicis a quo fuit appellatum, & istud verum, nisi aliud haberet consuetudo: nam consuetudine potest induci, vt alibi posset cognoscere vel committere causas appellationis. Nota primo, q proprie dicitur suum, q est suum ratione iurisdictionis tm: quam habet in loco. glos. sup. in antiq. de postula. præla. ca. 1. Nota secundo. casus in quibus archiepiscopus potest locare sedem, & de causa cognoscere in diœcesibus suffraganeorum suorum Dominicus.

tes [a] releuentur à laboribus & expensis: [b] Statuimus, [c] ne archiepiscopus causas, quæ per appellationem, vel alias iure metropolitico [d] deferuntur ad ipsum, alibi quam in sua propria ciuitate vel diœcesi, [e] aut in eis, in quibus appellatum [f] extitit, vel causæ ipsæ consistere dignoscuntur, [g] audiat, vel etiam audiendas committat. [h] Nisi sibi aliud de consuetudine [i] † competat in hac parte. [k]

[Prima glossa dicit quid declaret.]

a ¶ Vt litigantes.] emanauit hæc decretalis ad declarationem illius vers. sup. eo. c. 1. vers. Nec pro eo, & cetera, ibi dicebatur in genere, suffraganeorum suorum, & de quibus non dicebatur, & eorū quę ibi notat Hostiensis.

ADDITIO. Quod hic dicitur, fuerat olim hic disputatū, & sic terminatum per dominum Altegradum de Lendenaria, demum episcopum Vicentinum vltra iura quæ primo alleg. glos. inducebat. 9. quæstio. 3. nullus, & cap. conquestus. sup. eod. tit. in ant. duo simul per quę patet metropolitanum non plus posse in diœcesibus suffraganeorum, quam alium episcopum, nisi in quantum inuenitur concessum, sed episcopus non posset. 6. quæstio. 3. scriptum. 13. quæst. 1. cap. 1. 16. q. 5. capit. 1. ergo nec metropolitanus. Inducebat etiam decr. Romana, infra de foro competen. Ioan. And.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

b ¶ Expensis.] ad hoc intendere debet iudex, ut supr. de dolo. finem. cum suis concor. Sed pone, de consensu partium archieps audit uel committit causam extra loca de quibus dicitur infra: quæro, an quod agitur valeat? Et videtur q sic, quia cum hoc ius sit in fauorem litigātium introductum, illi renunciare possunt de reg. ad Apostolicam. cum sim. ad hoc sup. eod. lib. de rescr. statutum. §. in nullo. & hoc satis verum puto, 1 dummodo ipse vel delegatus eius habeat licentiam episcopi illius diœcesis, vt ibi pro tribunali sedere possint? Ista enim fuit prohibitionis ratio, quia archiepiscopus non potest ingredi suffraganei sui diœcesim, ut ibi aliquid agat vel iudicet, nisi in casibus concessis. sup. eod. tit. & lib. ca. 1. Si autem causa Bononiæ deferatur, æquum non est, q pp illam possit Mutinæ sedere, si autem Mutinen. eps consentit & ipsæ partes, satis credo quod possit, alias non, ut 9. q. 2. & 3. ff. de offi. præsi. l. 3. ff. de iurisd. omn. iud. l. vlti. & facit de offi. leg. nouit & quæ ibi not.

ADDITIO. Facit cle. quamuis de foro compet. in princ. & §. volumus. Ioan. And.

[Glossa sequen. recit. per quæstionem, an edat ius nouum uel declaret, & per id infertur ad tempus præscriptionis.]

c ¶ Statuimus.] videtur quod noua sit constitutio, alias dixisset innouamus, 2 sup. de treu. & pace, c. 2. ubi innouatur quod statutum erat. 24. quęs. 3. si quis Romipetas.

(left margin, cut off: ...lem Ar- / ...fine de / ...inatio / ...quæ in / ...ponitur / ...3. q. 6. / ...tus. Io. / ...a signū / ...tionū, / ...laratio / ...Fon.)

& cap. paternarum. videbatur enim q sicut legatus in qualibet parte prouinciæ potest sedere, sic & archieps posset: sed propter rōnem, quam dixi. s. prox. glo. satis videbatur esse constitutio ipsa, vel eius ratio antiqua. 3 qui idem est quod ius. 1. dist. cōsuetudo. ſm quod restaret q legitime deberet ipsa consuetudo esse pręscripta, s. spacio. xl. annorum, vt sup. in ant. de ꝯsuet. ca. vlt. de causa poss. cum ecclesia. nec sufficeret præscriptio x. annorū, ſm quod est in his q̃ sunt præter ius ſm id q not. 12. di. consuetudo. & dixi sup. e. l. b. de consuetud. c. vlt.

3 Notat Do. q sicut consuetudo q̃ iᵒ expressum dēt induci x. annis, ita cōsuetudo q̃ rōnē in iure expressam. Fō.

¶ Idem.

¶ Si episcopus cum potest suā diœcesim visitat per alium, habet illi in necessarijs pūidere; uisitati autem in victualibus pūidebunt ipsi vicario visitāti, & non episcopo, hoc dicit Ioan. Andr.

d ¶ Iure metropolitico.] super quo vide q no. Io. 9. q. 3. i summa. & Bér. sup. eo. tit. pastoralis & aduerte qa interdum cognoscit archieps. vel legatus Papę, vt sup. e. irrefragabili. §. ceterum. & eo casu forte posset dici, q eo modo & his personis posset delegare, quo & quibus delegati Papæ, quod dic vt not. sup. eod. lib. de rescrip. statutum, & ideo non dixi simpliciter, deuoluuntur, sed dixit, iure metropolitico.

†Ergo cōsuetudo tribuit iurisdictionē. glo. in c. conquestus. 9. q. 4. glo. in c. dilecti. de arbit. Archi. in ca. placuit el. 1. 16. q. 1.

CAP. VI.

SI † EPISCO-

ADDITIO. Vide quod dixi de hęre. ad abolendam super glos. fin. & quod dicam infra tit. proximo. c. vno super glos. antepenul. Ioan. Andr.

†De materia visitationis. prout ad p̱ut ad hunc locū spectat, vide conciliū Toletanū iiij. cap. 35. & nouissimum cōcilium Tridēt. sess. 24. de refor. c. 3.

e ¶ Vel diœcesi.] satis per hanc literam terminatum erat quod dixi infra eo. cum episcopus.

f ¶ Appellatum extitit.] hoc cum causa per appellationem defertur.

g ¶ Dignoscuntur.] cum deferuntur causæ iure metropolico, alias quam per appellationem.

h ¶ Committat.] nota quod nō potest per se, nec per alium. sup. eod. tit. & lib. c. 1. sic econuerso, quod potest per se, & per alium, ut ibi, & infra reg. iur. potest. vbi de hoc.

[Glo. seq. quærit, & arguit, & soluit.]

i ¶ De consuetudine.] sic sup. eod. cap. 1. ver. nisi aliud. Sicut ergo hic cōsuetudo potest inducere, vt alibi possit committere & audire, sic & consensus diœcesani loci, & partium consensus, vt sup. dixi sicut æquiparantur pactum & consuetudo in dote lucranda uel donatione propter nuptias, vt sup. de do. post diuor. resti. c. ult. Quid dices clericus agit contra episcopum, ad metropolitanum debet quæstio deferri. 11. q. 1. si quis cū clerico non vult, vel non potest committere in sua ciuitate, nunquid poterit audire uel committere extra ciuitatem ipsius episcopi, secundum id quod dicitur sup. eod. lib. de rescrip. statutum. §. cum uero & satis id uidetur per prædictum. §. quod uerum puto, si de consensu procedat episcopi illius, in cuius diœcesi causa auditur, ut dixi sup. in glo. 1.

Archieps pt delegare cām inter episcopum & clericum extra diœcesim ipsius epi.

K ¶ In hac parte.] scilicet in audiendo, uel committendo extra loca prædicta & sic nota q consuetudo dat iurisdictionem. nona quæstione tertia conquestus. de foro competen. cum contingat. supra. eo. lib. de consuetudine. c. 3. C. de emanicipa. libe. l. 1. & fin. & supra eo. tit. cap. 1.

SI episcopus.] Primo prouidet; Secundo prohibet, §. b, Idem. Prima subdiuiditur, quia primo prouidet circa expensas uicariorum extra uictualia, secundo, ibi. Hi tamen. circa expēsas, uictualium, & causam reddit. Dominicus.

CASVS. Episcopus Pictauien. vult suam diœcesim uisitare per alium in casu permisso, puta quia est detē-

tus infirmitate, vel quia illud habet ex priuilegio. Quæritur, quis tenebatur vicario ministrare necessaria? Rñdet ꝙ vicario visitanti tenebuntur visitati procurare in victualib. sed si indiget equis, vel conducat famulos: hoc fiet expẽsis epi: Verumtñ hodie epi hẽnt ex priuilegio, vt possint visitare per alios, & percipient integrã procurationẽ, q̃ est hodie taxata ad certã summam, vt in extraua. Benedi. q̃ incipit, vas electionis. de censi. Nota primo, ꝙ delictum est recipere tẽporalia pro administratione spiritualiũ, ꝙ est verum in casu a iure non permisso. Nota scdo, ꝙ epi, nõ visitando prosonaliter non debet habere procurationem respectu personæ suæ. Dominicus

suum debitum recipere posset arg. s. de elect. significasti. Sed prout dicebat decre. cum venerabilis. s. de censi. tũc demum episcopus procurationem habebit cũ accesserit; &c. si ergo non accedat sed mittat, non habebit ipse, sed missus. vt hic vides. 2. Non enim ferendus est qui lucrũ amplectit, &c. C. de cad. tol. l. vna. §. pro secũdo. & ad quẽ spectat onus, &c. 12. quæst. 2. charitatem, & c. quicunque suffragio & c. ecclesiasticis. Ioan. And.

1. Corin. 9.

[Prima glossa summat, & dicit quid declaret.]

pus [a] suam dioecesim, vbi ei a iure permittitur, [b] faciat per alium [c] visitari, licet ipse [d] illi [e] habeat in alijs necessarijs prouidere: [f] Hi tamen, qui visitantur, ministrare tenentur expensas victualium [g] visitanti: [h] Cum secundum Apostolum [i] non sit magnum, si ab eo metantur temporalia, per quem spiritualia seminantur.

¶ Idem tamen episcopus cum personaliter non visitat, † nihil prorsus ab his qui per illum quem deputat, fuerint visitati, exigere poterit, aut debebit. [k]

† al. visitet.

¶ Idem.

¶ In quolibet loco dioecesis non exempto, per se & per alium potest episcopus pro tribunali sedere, & libere exequi quæ ad ipsius spectant officium. Ioan. And.

CAP. VII.

CVm [l] † episcopus [m] in tota sua [n] dioecesi iurisdictionem ordinariam habeat, …

CVm episcopus.] ponit dictum cuius rationem præmittit: Secunda, ibi, Dubium. Io. And.

CASVS. Episcopus Pictau. vel eius officialis vult sedere pro tribunali, & causas examinare in alio loco quã in sua ciuitate. vtrum possit? Rñdet quod cũ episcopus habeat ordinariam iurisdictionẽ in tota sua dioecesi, potest sedere in quolibet loco suæ dioecesis pro tribunali: exceptis in locis exemptis contra voluntatem exemptorum: Sed vtrum episcopus habeat capturam malefactorũ in qualibet parte suæ dioecesis? Respondet quod sic, nam ex quo habet iurisdictionem in tota sua dioecesi, videntur illi concessa illa sine quibus, & cætera. Arguitur contra textum de l. ancillæ. C. de furt. vbi dicitur, quod de casu non dubitabili non est facienda lex. Solutio, Iste textus post istam constitutionem est de casu indubitabili: sed ante istam constitutionem erat dubium, an episcopus posset exercere suam iurisdictionem in quolibet loco suæ dioecesis, & vtrum posset capere malefactores in quolibet loco. Nota primo, ꝙ eps solus habet iurisdictionem ordinariã generalem in tota sua dioecesi: vnde territorium est solius episcopi & non archidiaconi uel alterius inferioris prelati. & prodest istud: nam si quis extraneus commisit delictum in archidiaconatu: archidiaconus non habet punitionem; quia territorium est solius episcopi, & non archidiaconi: Secus est si talis delinquens esset subditus archidiacono: quia tunc posset illum punire: idem est dicendum in abbate: nam isti tales non habent proprium territorium, ut dixi. Nota secundo ꝙ episcopus potest sedere pro tribunali in quacunque parte suæ dioecesis & etiam mutato loco suorum maiorum: sed tunc deberet illud notificare parti citatæ. Nota tertio, quod episcopus habet captionem delinquentium: & illam captionem potest facere in qualibet parte suæ dioecesis. Nota vnum singulare secundum Dominicum, ꝙ locus exemptus, dr̃ de dioecesi: & sic patet, quod dispositiones, & mandata quæ fiunt in dioecesibus, includunt loca exempta; dum tamen fiant per habentem iurisdictionem in exempto, uide no. sup. de rescrip. abbatem & glo. super verbo, primo anno. in cle. frequens. de excess. præla.

2. Nec debet eo qđ plus expendisset, si personaliter visitasset illud excessiuũ exigere. arg. ff. mãda. l. si quis alicui. §. impendia. secundũ Ioan. Mona. Ioan. And.

† Vide limitationem ad hoc ca. traditam per Decium in cap. cum te de offic. deleg.

a ¶ Si episcopus.] si episcopus cum potest suam dioecesim uisitat per alium, habet illi in necessarijs prouidere: uisitati autem in victualibus prouidebunt ipsi uicario uisitanti, & non episcopo. Emanauit autẽ hæc decretalis ad declarationem eorum, quæ notat Hostiensis supr. eo. inter cetera. super uerbo, subministrẽt. & Guil. & Gar. §. de censib. exigit. super uerbo, impẽso. qui omnes tenebant, quod hic dicitur.

b ¶ Permittitur.] scilicet cum id personaliter exequi non põt. sup. de offi. ordi. inter cetera. & 10. q. 1. epm. Et semel in anno. 10. q. 1. decernimus & duob. c. seq. sup. de offi. archi. mandamus nisi ex causa, & tũc etiã, pluries id poterit, ut supra de censi. cum uenerabilis, & 18. q. 2. uisitandi & c. non semel. cum sim. Ioan. Andr.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

c ¶ Per alium.] sed uisitans prædicare debet 10. quæst. 1. placuit. & j. de censi. c. 1. sed officium prædicandi non delegatur, ut supra in ant. de offi. dele. c. ult. ergo uisitatio delegari uel emendari nõ potest. sed dic secũdũ Inno. Gof. & modernos, qui hoc not. in decr. inter cetera. sup. eo. in ant. aut hoc pertinet iure ordinario, & tunc bene demandatur, ut ibi, & hic aut iure delegato. & tunc non demandatur ut in contrario, nisi haberet ad id speciale mandatum, ut sup. eodem. lib. de offi. dele. is cui, & c. ult. §. uices.

d ¶ Ipse.] scilicet episcopus.

e ¶ Illi.] uicario.

[Glo. seq. ponit opinionem.]

f ¶ Prouidere.] & sic intelligi debet decr. illa, inter cetera, ubi dr̃: epi ipsis uicarijs cũ indiguerint, necessaria congrue subministrent: s. ut parent sibi equos, uestes, familiam, & alia opportuna, [Sicut pararent sibi ipsis, si personaliter uisitarent,] preter uictualia, & sic intelligebat Host. Inno. intelligebat etiã de uictualibus, & tunc scilicet cum uictualia sine scandalo per uicarios a subditis haberi non poterant. prima uera, ut hic uides, nec per hoc secundam reprobo.

…stæ expẽsæ sunt taxatæ ĩ extrauaganti Benedicti, q̃ incipit, uas electionis. tit. de censi. Ion.

g ¶ Victualium.] in uictualibus .n. tantum debet recipi procuratio, quod dic ut j. de censi. c. 1. 2. & 3.

h ¶ Visitanti.] illi uicario Io. Andr.

i ¶ Apostolũ.] Paulũ, 1. ad corint. 9. & habes hoc idem sup. de præscr. cum ex officii, & j. de censi. c. 3. ad fin.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

k ¶ Debebit.] de hoc quærebatur in gl. de quibus in prin. c. dixi. Et uidebatur, ꝙ ex quo iure concedẽte per aliũ soluere poterat debitum, ad qđ subditis tenebat:

[Prima glossa summat.]

l ¶ Cum episcopus.] in quolibet loco dioecesis non exempto, per se & per alium põt episcopus pro tribunali sedere: & libere exequi quæ ad ipsius spectant officium.

[Glo. seq. dat duo similia.]

m ¶ Eps.] idem est in legato circa suam legationem. sup. in anti. de offi. leg. nouit. idẽ in archiepiscopo circa suã propriam dioecesim. sup. eod. vt litigantes. sed non quo ad prouinciã, ut ibi, & sup. eod. c. 1. & 9. q. 2. c. 1. 2. & 3.

n ¶ In tota sua.] ita quod nullus alius in tota sua dioecesi sub eo. iurisdictionem habeat, in parte autem bene quod dic ut not. 25. distin. perlectis. & facit quod not. Host. de offi. arch. presby. cap. vlt.

a ¶ Habere

ps quo ad iurisdictio- ... ē epale hēt intentionē fundatā de iure cōi.

... tū loc⁹ ...tus, & se- ...r⁹ esse dēt ...bus qui ...bent in iu ...cio cōpare Fel. in ca. ...cedēs el. 2. lite non ...nt. & in c. olim. in ...in. de test.

a ¶ Habere.] ita quod intentio sua fundata est de iure communi; ita quod qui se dicit exemptum, habet hoc ostendere. 100. dist. contra morem, quod dic, vt inf. de priuil. cum personæ.

b ¶ Loco honesto tñ, maxime cum tractat causas spirituales s̄. de appel. qua fronte.

...risdictionē ordinariā noscatur habere. [a] Dubiū non existit, quin in quolibet loco [b] † ipsius diœcesis non exempto, [c] per se, vel per alium [d] possit pro tribunali sedere, [e] causas ad ecclesiasticum forum spectantes [f] audire, personas ecclesiasticas, (cum earum excessus exegerint [g]) capere, [h] ac carceri [i] deputare, nec non, & cetera, quę ad ipsius spectant officium [k] libere [l] exercere.

¶ Idem.

¶ Canonici qui a diuinis cessare possunt, cū cessare uoluerint, uocabunt absentes, sicut si immineret electio facienda, cum quib. de cassatione deliberabunt, & si deliberant cessare, requirēt prius eum, contra quē cessant, vt irrogatam offensā emēdet, quod si fecerit, non cessabunt, alioquin cessare poterunt, ita quod a cessatione infra mēsem utraque pars, & cessans, & contra quem cessatur, iter arripiat eundi ad Papam, uel per se uel per procuratores sufficiēter instructos; nisi interim interuenerit concordia inter ipsos; Et continuatis dietis, quam cito poterunt se coram Papa præsentent, vt vtraque parte præsente, vel altera cōtumaciter absente, Papa diffiniat negotium, & culpabiles puniat; & si pars cessans prædicta non seruet cessatio non seruetur. Io. And.

CAP. VIII.

QVamuis [m] † super cessationibus à diuinis, quæ à capitulis, conuentibus, siue collegiis sæcularium vel regularium ecclesiarum multotiēs sine causa rationabili attentantur, manifesta satis à felicis recordationis Innocentio † tertio, [n] & Gregorio decimo [o] prædecessoribus nostris manauerint instituta. Quia tamen post illa est plerumque cōpertum, cessationes easdem irratio

c ¶ Non exempto.] ad cognoscendum locum exēptum, vide inf. de priuil. si Papa, & bene dicit, nō exēpto, quia in loco exēpto cathedram collocare non potest, vt iudicia exerceat, vt expresse probatur 18. q. 2. luminoso.

ADDITIO. De celebratione diuinorum, & benedictione populi: dic vt in clem. archiepiscopo. de priu. Io. And.

d ¶ Per alium.] quod .n. pōt per se, & per alium. inf. de reg. iur. potest. dic, vt ibi.

e ¶ Sedere.] quod requiritur in cognitione, & decisione causarum 3. q. 3. §. spaciū inf. de re iud. cap. vlt. Io. And.

f ¶ Spectantes.] vt sup. de verb. sig. super quibusdam. in fin. de for. comp. c. cum sit. ubi de hoc.

g ¶ Exegerint.] alias non debet eos detinere, si de parendo iuri dederint fideiussoriā cautionem. infra. de sent. excomm. si clericos. in fi.

h ¶ Capere.] id est capi facere: quia manus iniicere in aliquē non debet episcopus. 86. dist. non liceat. C. de episc. & cler. Auth. sed neque, & de ipsius mandato capientes excommunicati non sunt sup. de sent. excom. ut famæ. & inf. eod. lib. & eod. tit. si clericos. Io. And.

...r est i- ...us ad ...diā, ali ... pęnā,

i ¶ Carceri.] qui licet institutus fuerit ad eorum custodiam, interdum est pœna. inf. de pœ. quamuis. & sup. de verb. sig. nouimus. in fi.

k ¶ Officium.] ordines celebrare, uirgines, & ecclesias cōsecrare, & his similia.]

ADDITIO. Arch. alleg. 68. dist. quamuis, quam plura ad officium ordinarij spectātia, colligit breuiter Gul. in Spe. eo. tit. §. officium. Io. And.

l ¶ Libere.] ac si esset in propria ecclesia, uel palatio iuridico.

ADDITIO. Arch. exponit, id est, absque alicuius contradictione. Io. And.

QVamuis.] Sunt tres partes: Prima ponit in genere ius antiquum, & pro constitutione causæ ponit transgressionem ipsius: Secunda dat formam cessationibus ante factum; ibi, Nos. Tertia cessationes aliter factas, iubet non seruari: ibi, Parte insuper Dom.

CASVS. Dictum fuit in cap. si canonici. sup. eod. titulo. quam solemnitatem debent obseruare clerici in cessatione a diuinis indicenda propter iniuriam sibi, uel ecclesiæ illatam: Sed ponamus quod aliqui canonici sunt absentes, & sunt in loco propinquo, in quo essent uocandi in electione facienda, nunquid etiam sunt vocandi in facienda cessatione a diuinis? Respondet, quod sic: Et iste est vnus casus, in quo canonici absentes sunt vocandi pro negotijs capitularibus: licet regulariter soli præsentes sint uocandi; Alius casus est in negotio electionis: Alij casus ponuntur in c. præsentium. infra. de testib. Sed quid si absentes legitime fuerint vocati, comparuerunt, & deliberauerunt, quod offensa erat sufficiens ad indicendam cessationem a diuinis. Quæritur quid debent canonici facere ante cessationem? Respondet quod causam cessationis debēt in scriptis mittere illi iniurianti, & illum requirere, vt satisfaciat p iniuria commissa: Si autem non velit satisfacere, poterunt cessare a diuinis: Sed tunc ipsi cessantes & delinquentes debent mittere ad Apostolicam sedem. Nota casum, in quo recipiuntur testes lite non contestata, & in absentia partis. Nota primo argumen. differentiam esse inter capitulum, conuentum, & collegium de quo vide sup. de rescrip. c. capitulum sanctæ Crucis. Nota secundo, quod paria sunt non habere rē. uel per eum stare, quo minus illam habeat. sup. eod. lib. de elect. commissa. in prin. Nota tertio, quod Papa referens se ad collegium Cardinalium, appellat eos fratres, & non filios. de quo sup. e. lib. de offi. leg. c. 1. §. quod in fratribus, ubi gl. Domin.

† De mā cessationis a diuinis uide Pan. & alios in ... extra de appel. Cald. trac. de eccl. interd. & Gondiss. tra. de irreg. c. de interd. † Id cauit Inn. 3. in cōcil. gñali Lateran. c. 7.

[Prima gl. summat.]

m ¶ Quamuis.] canonici qui à diuinis cessare posssūt, cum cessare uoluerint, vocabunt absentes sicut si immineret electio facienda, cum quibus de cessatione deliberabunt, & si deliberant cessare, requirent prius eum, contra quem cessant, ut irrogatam offensam emendet quod si fecerit, non cessabunt, alioquin cessare poterunt, ita quod a cessatione infra mensem utraque pars, & cessans, & contra quem cessatur, iter arripiat eundi ad Papam, uel per se uel per procuratores sufficienter instructos, nisi interim interuenerit concordia inter ipsos. Et continuatis dietis quam cito poterunt se corā Papa præsentent, vt utraque parte p̄sente, vel altera contumaciter absente, Papa diffiniat negotium, & culpabiles puniat, & si pars cessans prædicta non seruet, cessatio non seruetur. Io. And.

n ¶ Innocentio tertio.] supra eod. irrefragabili. §. ceterum.

o ¶ Gregorio decimo.] sup. eo. tit. & lib. si canonici.

a ¶ Irrationabiliter.] id est sine rationabili, & manifesta causa, & illorum iurium forma non seruata.
b ¶ Regulari.] reprobata est igitur opinio domini Gul. Duran. qui not. sup. eod. canonic. quod decreta illa non habebat locum in regularibus, sed solum in sæcularibus quia dicebat canonici, vt ibi dixi.
c ¶ Conuentu.] intelligas, quod sibi vendicet ius cessandi ex cōsuetudine, vel alio iure, vt sup. e. si canonici. in princ.
d ¶ Cessationes ipsæ.] aliquatenus attententur: quod est infra.
[Gl. seq. ponit opinionem quam partim reprobat: dubium soluit, arguit, & remittit.]
e ¶ Euocandi.] scilicet de prouincia sup. de elect. coram. vbi de hoc. & 7. q. 1. fact[9] est Cornelius. In his autem vocationibus quæ in remoto loco fiunt, statur consuetudini, vt in anti. de elect. c. cum inter vniuersas. & cap. bonæ, 2 sed an vocentur vel non, nō statur consuetudini secundum quosdam: quod non est verum per decretalem. inf. de preb. cum in ecclesiis, vnde credo, quod si in ista ecclesia esset consuetudo absentes nō vocari ad electionem nec ad hanc cessationem vocari debebunt per hanc litterā, quæ dicit, prout sunt, &c. Et not. ex hac littera, quod in alijs tractatibus ecclesiarum quā electionibus, non debent vocari absentes: † alias quare dixisset; prout sunt pro electionis, &c. facit ad ea quæ not. 10. q. 2. hoc ius porrectum. & inf. de test. c. præsentium.
f ¶ Deliberatione.] nota, casum in quo præcedere debet tractatus: sic & in alienatione perpetua rerum immobilium ecclesiæ. ī. de reb. eccl. non alien. dudum.

† Idē Doct. notāt ex gl. quod vbi cōsuetudo dispo- nit in altero duorū casuū æquiparatorū, extēditur ad reliquū, & pro isto dicto est tex. hic, ibi, put sunt, &c. Fō.

nabiliter [a] esse factas: Nos ad tam perniciosum euitandum abusum, eadem statuta cum infrascripta moderatione in suo volentes robore perdurare: de fratrum nostrorum consilio districtius inhibemus, ne à sæculari, vel regulari [b] capitulo, collegio, seu conuentu [c] ecclesiæ cuiuscunque, cessationes [d] ipsæ nisi vocatis omnibus (prout sunt pro electionis negotio euocandi) [e] & deliberatione [f] habita diligenti, ac episcopo, aliove quocunque clerico siue laico (cuiuscumque dignitatis, præeminentiæ, conditionis, aut status existat) propter cuius iniuriam vel offensam eadem videtur cessatio facienda, post prædictas vocationem, & deliberationem de cessando habitam, requisito: quod irrogatam iniuriam vel offensam emendet, aliquatenus attententur: Neque tunc etiam, si emendam inde habuerint: vel per eos steterit, [g] quominus habeant competentem.

¶ Si autem præmissis seruatis capitulum, collegiū, vel conuentus alicuius ecclesiæ ad cessationem eandem duxerint procedēdū: ex tunc [h] infra vnius mensis [i] spacium pars vtraque: videlicet ij qui cessant, & illi etiam propter quorum factum a diuinis cessatur (nisi superueniente concordia inter eos cessatio illa cesset) iter [k] arripiant † per se, vel per procuratores idoneos, cum munimentis, & actis ad negotium ipsum spectantibus, ad sedem Apostolicam veniendi, & continuatis [l] dietis quam cito commode poterint, se Apostolico conspectui repræsentent, vt partibus [m] præsentibus aut vna præsente, altera non veniente vel mittente, examinato negotio apud sedem eandem, pars quæ culpabilis inuenta fuerit in præmissis, præter aliàs pœnas a dictis canonibus institutas, si Romano Pontifici videbitur expedire, pœna docente [n] cognoscat quantum excesserit, quæ cessationi factæ rationabiliter causam dedit, vel quæ sine rationabili, & manifesta [o] causa cessauit. Parte insuper a diuinis cessante, suprascripta † tam in cessando, [p] quam inueniendo siue mittendo [q] ad sedem Apostolicam nō seruant, non seruetur cessatio, sed ea non obstante, (vt prius) in ipsa ecclesia celebretur.

g ¶ Steterit.] sim. s. eo. lib. de elect. commissa. §. annus. & inf. de preb. licet.
h ¶ Ex tunc.) idest, post cessationem.
i ¶ Mensis.) quot dies computentur in mense, dic ut dixi, sup. e. lib. de elect. quam sit.
(Gl. seq. ponit conuenientiam, & differentiam ad c. cupientes.)
k ¶ Iter arripiant.) datur ergo dilatio ad iter arripiendum; & postea tempus arbitrarium ad se præsentandum. sic sup. eodem lib. de elect. cupientes. Sed vnum nota, quia in decret. cupientes, siue arripuerit iter infra mensem, siue non, debet postea ire: & post tempus arbitrarium expectatur per 20. dies. Sed hic ex quo non arripuit iter infra mensem, habent locum pœnæ debitæ. 2 nec post arbitrarium, tempus expectatur.
[Gloss. seq. soluit dubium, & remittit.]
l ¶ Continuatis.] nō credo quod propter hoc cōpellatur omni die proficisci, & nunquam quiescere: 3 quis. n. impius iudex arbitretur, quod per 40. dietas deberet venire non quiescēdo? & hoc probatur dum dicit: quam cito poterunt. Et illud dicimus posse, quod possumus de iure, & cōmode 22. q. 2. facit. ff. de verb. signif. nepos Proculo, & de hoc dixi supra, de elect. cupientes. in prima particula. super ver. commode.
m ¶ Partibus.] quarum assertione panduntur merita causarum. supra de in integr. restit. tum ex litteris.
n ¶ Pœna docente.] 38. di. inst. qui ea. de offic. leg. nisi specialis. in ant.
o ¶ Et manifesta.] sup. eo. irretr.
p ¶ In cessando.] scilicet vt vocentur absentes, deliberent, & inquirant priusquam fiat cessatio.
(Gloss. sequens colligit x. quæ præcedunt cessationem, & tria quæ sequuntur.]
q ¶ Mittendo.] scilicet, iter arripiendo infra mensem, & dietas, prout cōgrue poterat continuando. Nota igitur in summa ad hoc quod fiat cessatio, necesse est hæc interuenire. Primo, quod qui cessant, hoc habeant de consuetudine, vel alio iure, vt cessare possint. Secundo, quod vocentur absentes ad tractandum de cessatione. Tertio, quod tractent. Quarto, quod de cessando deliberent. Quinto, quod sit manifesta offensa propter quam cessant. Sexto, quod sit rationabilis. Septimo, quod ante cessationem instrumento publico, vel patentibus litteris authentico sigillo munitis, causam cessationis exprimant. Octauo illud instrumentum, vel litteras tradant ei contra quem cessant. Nono, quod requirant illum qui emendet competenter iniuriam, vel offensam

† al. arripia[nt]
2 Et nihil[o] minus ire [te]netur, sm A[r]ch. all. s. d[e] dolo. & cō[n] cū dile. & [c] not. Host. ī de sent. ex[com.] cū medicin[a]lis, quāru[m] ergo ad de[] uolutione[m] partium, n[on] nocet, si nō fuerint t[ēpora] obseruata. Io. And.
3 Dī. n. ali[] quid conti[] nuū, ētsi [] interuallu[m] ibi. de con[] d.) sint tib[i] all. Arch. [] de aq. quo[] dicit lex in [] 1. §. 2. & [] ff. de aq. qu[o]tid. & not. [] caus. pos[] ecclesia. ī g[] ex hoc. Io. And.
† al. s. dic[]

5 Ecce deci- mũ. Io.An.

offensam propter quam cessare volunt: quod si non fecerint, 1 tunc locum habet cessatio. Post cessationẽ, pars vtraque debet arripere iter ad sedem Apostolicam infra mensem per se vel per procuratores sufficienter instructos: ex tunc continuatis dieb. hẽt tps arbitrarium, quo commode possit ire. Omnib. hic nõ seruatis. nõ seruetur cessatiõ, & habeant locũ pœnæ sup. eo. ti. si canonici, & præter illas, arbitraria Summi Pontificis, vt hic.

Principiũ ...stus c. pro...edit etiã si ...sti successo...es possẽt se ...ocari ad ...lanstrum, ...uia nihilo...inus dẽnt ...abere fru...tus perce...tos tpe u...at:õis, quos ...n epi nec ...bates eis ...etinere pos...int, multo...inus alij ...ibẽtes ius ...Ecclesia. ...al. Fon.

P Ræsenti. a] partes patent: Prima sic diuiditur in prohibitionem, exceptionẽ: & pœnã: Secũda: ibi: Nisi. Tertia: ibi, Alioquin. Io. And.

CASVS. Aliquis obtinet beneficium in ecclesia, plura bona ex fructibus prouenientia sui beneficij reseruauit: & ipse dimisit ea bona: Certũ est ꝙ iure cõi sui consanguinei non succedũt ab intestato, nec ẽt potest ipse testari de hmõi bonis: Sed vtrum fiscus vel eps erit eius hæres? Rñdet ꝙ non. sed in isto casu fiscus erit sua ecclesia: ideo illa bona debent custodiri: & reseruari futuro successori in illa Ecclesia. Idem est in canonicis ecclesiarum cathedralium & collegiatarũ: & istud verum nisi aliud habeat consuetudo. Nota primo, quòd appellatione rectorum comprehenduntur etiam habentes dignitatem vel personatum, siue prioratum. Nota secundo, quod cõsuetudo potest disponere quod fructus obuenientes tempore vacationis beneficij, applicentur alteri vsui, quam ecclesiæ: de quo in extrauaganti. Io. xxij. suscepti. Dominicus.

¶ Idem.

¶ *Primo ponit constitutionem de bonis dignitatum, vel ecclesiarum vacantiũ, non occupandis per eos, ad quos collatio, præsentatio vel custodia pertinet: nisi de speciali iure id eis cõpetat, & cõtrafacientibus pœnã imponit. Secundo ostendit de quibus bonis intelligatur; cum de speciali iure id alicui competit. Tertio decretalem quia sæpe. supra eod. lib. de elec. dicit non esse correctam. Ioan. And.*

CAP. IX.

P Ræsenti [a] prohibemus edicto, ne episcopi, vel eorum superiores aut [b] abbates, seu quiuis alij regulares; vel seculares prælati, aut ecclesiasticæ [c] quæcunque personæ: vacantibus [d] dignitatibus, personatibus prioratibus, vel ecclesijs quibuscunque [e] sibi subiectis, seu ad collationem [f] ordinationem, præsentationem, vel custodiam [g] pertinentibus eorundem, bona (morientibus eorum rectoribus, vel ministris) in ipsis inuenta, siue vacationis ipsorum tẽpore obuenientia, quæ in vtilitatẽ eorundem, expendi, vel futuris debent successoribus fideliter reseruari: [h] occupare, aut in vsus suos conuertere quoquo modo præsumant. Nisi de speciali priuilegio, vel consuetudine iam præscripta legitime, [k] seu alia causa [l] rationabili, hoc eisdem com-

[Prima glossa diuidendo summat.]

a ¶ Præsenti.] primo ponit constitutionem de bonis dignitatum, vel ecclesiarum vacantium, non occupandis per eos, ad quos collatio, præsentatio vel custodia pertinet, nisi de speciali iure id eis competat, & contra facientibus pœnam imponit; Secundo ostendit de quibus bonis intelligatur: cum de speciali iure id alicui competit. Tertio decretalem, quia sæpe, sup. eo. lib. de elect. dicit non esse correctam. Ioan. And.

b ¶ Superiores.] archiepiscopi, vel Patriarchæ.

ADDITIO. Dicit hic Archidiaconus, quod inter Archiepm & metropolitanum est differentia alle. 21. dist. ca. 1. post prin. & in auth. de priuileg. archiepi colla. 9. in prin. ibi: non solum metropolitanus, sed etiam archiepiscopus: Si autem habetur illa rubrica post tit. de san. epis. quæ non legitur, nec glossatur. Io. And.

c ¶ Ecclesiasticæ.] in sæcularibus non posset habere locum pœna inferius posita. Io. An.

...re dictã ...beneficia ...sint ma...ia.

d ¶ Vacantibus.] vacare etiam dicuntur si sint manualia non de mensa, sed habentia bona discreta: & in his locũ habet hæc constitutio, vt in cle. de supplen. negli. præla. quia regulares, quæ determinat, quod hic Archidiaconus prolixe no.

e ¶ Quibuscunque.] in hoc differt a decret. quia sæpe. sup. eo. lib de ele. vt patet. inf. in fine.

f ¶ Collationem.] inter hæc & sequentia magna est differentia, inf. de præb. cum illis.

g ¶ Custodiam.] sup. eod. lib. de elect. generali. & 63. distin. si in plebibus. de insti. cum venissent de appel. bonæ in antiq.

[Gl. seq. primo. dicit per quem seruentur, & remittit: secundo notat ad quæstionẽ in qua distinguit cum Hostiens. & Gar. inter clericum administratorem, & simpliciter beneficiatum.]

h ¶ Reseruari.] per œconomum si est in Ecclesia: vel eum qui custodiam hẽt: quod dic, vt dixi. su. de elec. quia sæpe. Dic quod ẽt in monasterio vacanti dare põt eps, vt dicit hic Archid. per decret. cum uos. supr. eo. & per ea quæ no. Innoc. & Host. de sta. mo. ea. quę, §. si vero. ver. ꝙ si abbas, & vide quod ibi dixi super versi. prouideatur. Et nota 3 ꝙ dicit, reseruari: per hoc. n. vr qđ de illis nõ possint decedentes testari 4 de hoc not. Gar. de reb. eccle. non alien. hoc cõsultissimo, no. & distinguebat (prout distinxerat Host. & s. de pecu. cle. si quis sane) inter clericum habentem administrationem, & non habentem: nam clericus habens administrationem quamdiu viuit, & sanus est, dare potest: moderate tñ. sup. de don. ceterum, comparatur enim vsufructuario; quia eius ius morte finitur: sicut vsufructuarij, vt in prædi. decre. si quis sane, & sup. de dona. consultationibus, sup. de pig. cap. vlt. instit. de vsufru. §. finitur. potest ergo dum viuit voluntatẽ suam facere, dummodo moderate donet. Cum incipit infirmari, comparatur usuario, & ita nihil habet nisi vsum tantum eleemosynam tamen facere potest supr. de testa. ad hoc testari non. eod. titu. cum in officijs, cum si. Si uero sit clericus non habens administrationem; sed personaliter & simpliciter beneficiatus, & in morte cõparatur usufructuario quantum ad faciendum fructus suos, & de ipsis potest testari: ecclesia tamen succedit ei in isti., si decedat ab intestato. sup. de testam. relatum probatur satis ista distinctio. supra de testam. requisisti. §. illud. & consuetudo generalis quasi ubique eam approbat. Et quod dictum est de clerico simpliciter beneficiato, quòd facit fructus suos, intelligendum est de perceptis, & reconditis, alij uero per iura allegata ad ecclesiam pertinebunt.

3 Testari an possint Clerici de fructib. beneficiorũ seu de bonis intuitu ecclesiæ acquisitis.

4 Hic articulus ualde freqnẽs, est & difficilis de quo præter Doc. hic, uide late de in c. cum in offic. ext. de test. Panor. ĩ repe. c. cũ es ses. e. ti. Rot. decis. 87. in in nouis Barbatiã tra. de præstantia Cardinaliũ part. 1. qõ. 3. & B. Thom. 2. 2. qu. 185. art. 7.

i ¶ Priuilegio.] sup. eo. li. de rescri. si propter inf. de præben. si tibi concesso. & sup. de uerb. sig. c. pen.

k ¶ Legitime.] xl. annorum spacio, supr. de consuetud. capit. ultimo.

ADDITIO. Archidiaconus remittit ad ca. nullus. 2. q. 1. & 10. q. 3. quia cognouimus. 8. q. 2. seruitutum. & infra de præsc. c. 1. & pro summa, circa præscriptionem remittit. 16. q. 3. in summa. Io. And.

l ¶ Alia causa.] puta onere imposito in fundatione. 18. q. 2. Eleutherius, & c. seruitium. supr. de iu. pat. præterea vel statuto, ut præd. decre. quia sæpe.

ADDITIO. Quod dixi post Host. ut ec. bene. c. unico. super uer. iusta causa, quod hic ponit Archi. Ioan. And.

a ¶ Eccle-

a ¶ Ecclesiæ.] ad idem sup.eod.lib.de off.deleg.c.2.& si sic suspensus celebraret in ecclesia, irregularis esset, vt infr.de sent.excomm.is cui, secus 1 si extra ecclesiam, vt ibi dicam.

b ¶ Ceteri.] inferiores episcopis.

1 Priusquam facile hoc dictum gl.recipias, consule Doctor.tum in c. is cui, inf. de sent. tum alibi.

petere dignoscatur. Alioquin episcopi, & eorum superiores ab ingressu ecclesiæ: [a] eteri [b] vero ab officio [c] & beneficio tamdiu eo ipso nouerint se suspensos: quousq; [d] restitutioné [e] fecerint de prædictis.

¶ Porro [f] vbi ex priuilegio, vel consuetudine, seu alia de causa rationabili, sibi aliquis prædictorum asserit bona competere supradicta: [g] hoc de illis bonis solum debet intelligi, quæ solutis debitis, [h] si si quæ sint, & his, quæ fuerint necessaria pro seruitoribus, & ministris, ac incumbentibus oneribus, [i] vsque ad nouos redditus supportandis congrue reseruatis, ex ipsis reperta fuerint superesse.

¶ Sane constitutionem, quam superius specialiter edidimus [l] contra capitula, collegia, conuentus, seu singulares [m] personas, bona cathedralium, vel regularium, aut collegiatarium ecclesiarum vacantiũ [n] occupantes: per constitutionem præsentem (quã in dignitatibus, personatibus, prioratibus, & ecclesiis aliis locũ habere censemus) nolumus in aliquo derogari. [o]

TITVLVS XVII.

De maioritate & obedientia.

Bonifacius VIII.

¶ Capitulum, vel is ad quem administratio pertinet, vacante sede eos absoluet, quos absoluere posset episcopus si viueret; nisi a sede Apostolica id fuerit interdictum. Ioan. And.




CAP. VNIC.

EPISCO-

c ¶ Ab officio, & beneficio.] dic quibuscunque, vt supra de elec.quia sæpe.sic nõ in casu supr. eod.lib. de elec. cupientes. §. ceterum.& c.si compromissarius in fi. & est ratio: quia hic ab officio suspensus est ibi nõ, vt dixi in prædicta decr. quia sępe.

d ¶ Quousque.] facta ergo restitutione nõ erit necessaria aliqua absolutio, 2 vt not. Ioan. 81. dist. si qui. & 16.quæst.7.si quis deinceps.& Ber.de matri. contract. con. interdic. ecclesi. de muliere.

2 Immo vĩ necessaria, ut ẽt notatũ est in ca. de muliere.extra de mat. 5ct.cont.interdi. ecclesiæ. uide ca. cum desideres, & c.a nobis el.ij.ext. de sen.excõ.

ADDITIO. Vide quod not.in cle.1.de decimis, in gl. sic suspensi. Ioan.And.

e ¶ Restitutionem.] & sic non sufficit cautio. Idem Archi.iam enim hic fuisset expressum: sic infra de vsuris.c.2. ad hoc supra de deci.ad audientiam.si supr.de verb. signi.ex parte, inf.de sent. excom. venerabilib. §. sane. & facit supr. de re iudi. cum aliquibus. ff. de pigno.act.l.non est.

f ¶ Porro.] sumptum fuit hoc de eo quod not. Hostien. supra de verbo. signi. cap.penult.

g ¶ Supradicta.] scilicet dimissa tempore mortis, & obuenientia tempore vacationis.

h ¶ Debitis.] ad quæ remanet ecclesia obligata, & successor, sicut hæres filius ad paterna, vt supr. de solut.c.1. sic etiam dicit lex, quòd si mulier dedit bona sua in dotem, dedisse videtur quod superest deducto ære alieno, ff. de iure do.l.mulier & bene debent prius ipsius ecclesiæ debita solui: quia agris eius sitientibus alios irrigare non debet. C.de serui.præses.

ADDITIO. Et facit ad ea quæ scripsi post Host.sup. de arbit.dilecti in prin.& de ver. sig.cum inter super 3. glo.Ioan. And.

i ¶ Oneribus.] fabricæ. hospitalitatis, receptionis legatorum, & nunciorum sedis Apostolicæ, & reliquis similibus.21.q.1.c.1.& sup.de pręb.de monachis.de præscr. accedentes.de censi.cum instantia.

k ¶ Superesse.] hodie dic vt in constitutione Io. xxij. quæ incipit, suscepti regiminis.

l ¶ Edidimus.] sup.eo.lib.de elect.quia sæpe.

m ¶ Singulares personas.] ipsarum ecclesiarum: de quibus loquitur decre.quia sæpe.

n ¶ Vacantium.] principali prælato, vt ibi dixi.

[Glo.seq.quærit, & soluit.]

o ¶ Derogari.] sed in quo poterat derogari? Sol. In eo quòd hic reseruantur consuetudines, statuta, & priuilegia: ibi vero reprobantur: & ex hoc forte credidisset aliquis derogatum fuisse.

ADDITIO. Et ideo tam varie: quia ibi læditur caput per membra: hic econuerso: & capitis læsio grauior est sup.de accusa.qualiter: ibi, nec concussis, &c.2.qu.7.sicut.2.Ioan.Mon. Vel absurdum est quod filius in parentem, vel subditus, in prælatum, vel ipsius ras habeat potestatẽ. de maio. & obe.cum inferior, plus vrget ratio ibi not. in 1.gl. Ioan.And.

DE MAIORITATE & obedientia.

¶ Superius dictum fuit de varijs & diuersis prælatis siue magistratibus, verũ quia inter ipsos iudices, siue magistratus quidam sunt maiores; quidam minores: qui minores debent maioribus obedientiam: ideo post rubricas præcedẽtes, ponit titulum de maioritate & obediẽtia.



Piscopali sede.] ponit dictum, a quo excipit: ibi, Nisi. Io.A.

¶ Præsupponendum est primo pro intellectu huius ca. illud quod habetur in c.si episcopus.11.q.3.videlicet, quòd mortuo episcopo successor eius potest absoluere excõicatos a prædecessore suo mortuo, & sic cũ illud ca. non loquatur de alijs, videt eis interdixisse ne possint absoluere: & ista fuit ratio dubitandi ad istud capit. Secundo præsupponendum est illud quod habetur in c.cum olim.eod.tit.in antiq. videlicet, quod vacante sede episcopali, capitulum succedit in iurisdictione, ita quòd potest per se examinare causas.

CASVS. Episcopus Pictauien. vel eius officialis Titiũ excommunicauit propter suam contumaciam: vel Titius incurrit sententiam excommunicationis propter leuem iniectionem manuum in clericum: antequam Titius esset absolutus, episcopus Pictauien. est mortuus; forte prouisio ecclesię differtur, & Titius excommunicatus petit absolutionem, vtrum capitulum quod succedit loco episcopi, poterit eum absoluere? videtur quòd non: per dictum c.si episcopus.11.quæst.3. Hoc tamen non obstante Roman. Pontifex hic decidit contrarium, dicens, quòd sicut episcopus si viueret, posset Titium absoluere: sic etiam capitulum quod est loco epi, poterit illum Titium excommunicatum absoluere per se vel alium. Idem est dicendum de alio, cui deputatur Ecclesia sede vacante: puta si ecclesiæ vacanti Papa deputauit aliquem. Nec obstat illud c.si episcopus, quia illud c.non negat quin deputatus a Papa vel capitulum quod succedit, possit absoluere: Vel dicendum secundum gloss. quod capitulum vel ille deputatus a Papa dicitur successor: & sic continetur sub illo ca.si episcopus. No.primo ex hoc textu, quod uacante ecclesia cathedrali capitulum succedit episcopo in administratione iurisdictionis

Cõtinuo D. Helia

nis epalis. Not. secundo magis specifice, q capitulum sede vacante pōt absoluere illos excōicatos, quos eps, cuius capitulum vices gerit, posset absoluere: & sic capitulum sede vacante, tantam habet potestatem respectu absolutionis, quantam habet eps viuens, & capitulum in hoc succedit ipsi episcopo: Absoluere .n. ab excōicatione dependet a iurisdictionali potestate, & non ordinis, ut dicit hic Dom. Nota tertio, q eps regulariter potest absoluere de omni excōicatione, nisi in casibus Papæ reseruatio. c. nuper sup. de sē. ten. excō. Nota finaliter, q capitulum est capax iurisdictionis. s. in ant. de offi. ordi. c. irrefragabili de fo. compe. c. cum contingat. Habes ēt ex hoc tex. ibi. Seu is ad quē q iurisdictio epalis potest etiā ad alium deuolui quam ad capitulum sede uacante, secundum Dom.

pali [a] sede vacante, [b] potest capitulum, seu is, ad quem [c] Episcopalis iurisdictio [d] tunc temporis [e] noscitur pertinere, ijs, quibus posset Episcopus si viueret, ab excommunicationis sententia, siue iuris, [f] siue hominis [g] fuerit, absolutionis beneficiū impertiri: [h] Nisi ei [i] fuerit a sede [k] Apostolica specialiter īterdicta potestas.

TITVLVS XVIII.

De pactis.

[Prima glossa ponit summam, & quid determinat.]

a ¶Episcopali sede.] capitulum, vel is ad quem administratio pertinet vacauit sede, eos absoluet quos absoluere posset episcopus si uiueret: nisi a sede Apostolica id fuerit interdictum. Edita fuit ad declarationem eorum, quæ not. sup. eo. his, quæ 1 & reprobat quod tenebat Goff. sup. ne sede vacante illa.

ADDITIO. Et de hoc Gul. nil approbans in Spec. ne sede vacan. in fine. Io. And.

b ¶Vacante.] idem si eps a paganis, uel schismaticis captus esset, ut sup. eo. lib. de suppl. neg. prel. si episcopus.

c ¶Is ad quem.] puta visitator datus a Papa s. eo. lib. de elect. is cui. uel ab archiepo in casu, sup. eod. lib. sup. de nego. præla. c. ult. uel electus ad hoc capitulum.

d ¶Iurisdictio.] circa tpalia & spiritualia: uel saltē circa spiritualia, ut sup. de temp. ordi. cum nullus. eod. lib.

ADDITIO. Vnde in multis ecclesijs Gallicanis reges ex regalia uendicant sibi iurisdictionem temporalium sup. eo. lib. de elec. generali, & certis dignitatibus competit ex speciali iure administratio spiritualium, facit quod dixi, sup. eo. lib. de offic leg. c. pen. super glo aduerte. Ioan. And.

e ¶Tunc temporis.] vacante sede.

f ¶Iuris.] a qualibet iuris excommunicatione absoluit episcopus, si absolutio non sit summo Pontifici reseruata. sup. de sent. excomm. nuper. & dixi sup. eod. lib. de elect. sciant cuncti.

ADDITIO. An absoluat illos, qui leuiter percusserunt clericos, not. hic Archid. q sic, & ponit id quod dixi de sent. excom. peruenit. Io. Andr.

g ¶Hominis. 2] puta ipsius episcopi mortui, uel sui vicarij, uel delegati, quod dic, vt sup. in antiq. de offic. deleg. prudentiam, uel inferioris prælati. Vel dic, vt s. de offic. ordi. cum ab ecclesiarum.

[Glo. seq. ponit quorum hæc opi. erat: & contrariam Goff. & respondet ad capitulū per quod mouebatur.]

h ¶Impertiri.] hoc tenebat Hug. Vinc. Ber. & Host. Sed Goff. s per c. 1. j. q. 3. si episcopus ante dānati. ubi dicebatur, q mortuo epo debebat successor excōicatū a predecessore absoluere: vnde dicebat q capitulum id nō poterat. Sed falsum est, ut hic vides. ad hoc sup. de hæret. ad abolendam. 3 sup. eo. cū olim. sup. eo. li. de supp. negli. præla. c. pen. & vlt. j. de inst. c. 2. cum si. Ad illud ca. si episcopus dic, q ibi dicitur, q successor poterit illum absoluere, sed nō ibi dicitur, q episcopus hoc solum facere debeat, & potest etiā dici capitulum, vel visitator vel successor: cum in iurisdictione succedat, vt per iura superius allegata probatur.

i ¶Ei.] scilicet capitulo, vel iurisdictionem episcopalem habenti.

[Gl. seq. soluit quæstionem.]

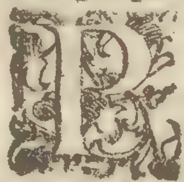
K ¶Sede Apostolica.] non credo inferiorem hoc posse. 4 Et facit q dixi supra de suppl. neg. præl. c. vlt. & in auth. de defen. ciui. §. interim. col. 3. & dixi. sup. eo. tit. prox. c. 1.

legatā iurisdictionē, in illa succedit capitulū, al. leg. j. de pb. c. j. in fi. vide q dixi in pdic. decr. ad abolendā. supra per ult. glo.

4 Idem Archid. qui ēt alleg. C. de sacros. eccle. l. omni nouatione. Io. Andr.

¶Bonifacius VIII.

¶Monachi habentes liberam a sede Apostolica sepulturam, si paciscuntur de non recipiendis aliquibus, vel certis parochianis Ecclesiæ alicuius, seruare compelluntur pactum, nec illos sepelire poterunt, licet apud eos elegerint sepeliri, cum per pactum priuilegio renunciauerint. Io. And.



CAP. I.

A-

DE PACTIS.

¶Dictum fuit supra de iudicib. & magistratibus, nunc vero est videndum de iudicijs: Verum, quia partes litigantes in iudicijs, timore iudiciorum conueniunt & paciscuntur inter se: ideo Romanus Pontifex volens nos informare di istis conuentionibus, præmisit titulum de pactis.

Nota tamen differentiam esse inter pacta & transactiones, quæ his versibus colligi potest: Incerta de re transactio dicitur esse: Sed fiunt certæ pacta fauore rei. vide l. 1. ff. de transac.

PActum.] Primo ponit dictum; Secundo soluit obstaculum: ibi, Quamquam. Tertio rationem subdit: ibi, Cum per. Io. And.

¶Quidam intelligunt, quod istud pactum de quo in litera, fuit concessum post priuilegium: alij intelligunt quod fuit factum ante priuilegium.

CASVS. Secundum primum intellectum sic figuratur, Aliqui religiosi qui habebant suum conuentum intra limites meæ parochiæ, a sede Apostolica impetrauerunt priuilegium sepeliendi quoscunque eligentes sepulturam apud ipsos, quia de iure communi non possent illos recipere ad sepulturam: Postea tractu temporis orta lite inter religiosos & me rectorem super iure sepulturæ: quia dicebam ego priuilegium eorum non valere: finaliter conuenimus inter nos, & deuenimus ad istud pactū, q de cetero ipsi non reciperent homines talis domus ad sepulturam: alios vero ipsi possent recipere: nunc in dubium reuocatur, an valeat tale pactum? Respondet q sic: nam per pactum fuit derogatum pruilegio: ideo secundum tenorem pacti tenentur recedere a priuilegio suo.

Secundum alium intellectū casus sic figuratur, retento, eodem themate: Religiosi & ego fecimus tale pactū: q ipsi non reciperent homines talis domus ad sepulturam: post impetrauerunt rescriptum & priuilegium, vt ipsi quoscunq; possent recipere ad sepulturam, & in impetratione sua nullā fecerunt mentionē de pacto inter nos inito & facto: vtrum per illud priuilegium derogetur pacto nostro? Rñdet q non: ideo priuilegiū ipsorum non seruabitur quoad homines cōtentos in nostro pacto, & si 9 fecerint, & aliquem recipiant ad sepulturam: tenebuntur restituere corpora, vna cum emolumentis inde perceptis. Nota primo q solæ ecclesiæ parochiales habent ius sepulturæ respectu aliorū eligentium sepulturas: nam ius sepulturæ est de iure parochiali, ut tenet Dominicus, sup. tit. de parochi. in antiq. Et sic est limitatio ad cap. 1. de sepult. in antiq. vbi dicitur, q liberum est cuique eligere sepulturam vbi voluerit: nam illud

Sepulturæ ius regulariter pertinet ad solas ecclesias parochiales.

est

est intelligendũ, dum tñ ille locus habeat ius sepulturæ de iure cõi, uel per priuilegium Apostolicum. Nota vlterius principalem effectum huius c. scd̃m unum intellectum, videlicet ꝙ si religiosi ex priuilegio habeant liberam sepulturam pñt priuilegio suo renunciare in toto, vel in parte. Not. insuper ẜm aliũ intellectũ, ꝙ si inter religiosos & rectorẽ alicuius parochię, intra cuius limites sũt ipsi religiosi, fuerit factũ pactũ super iuribus parochialibus: & religiosi postea impetrãt priuilegiũ gñale: per illã gñalitatẽ non derogatur pacto speciali: per hoc facit c. ex multiplici de deci. in antiq.

† Vide Ant. de But. c. sta tuimus, de transf. prælat. Fel. in c. cũ sit generale. de fo. comp.

[Prima glossa ponit summam, & qd declaret.

ctum [a] † cum rectore parochialis ecclesiæ factum a vobis, ne aliquos vel certos [b] ipsius ecclesiæ parochianos recipiatis ad ecclesiasticam sepulturam, omnino seruare debetis; Quãquam sepultura libera [c] sit monasterio vestro ab Apostolica sede indulta: & illi apud vos elegerint [d] sepeliri; cum per dictum pactum indulto huiusmodi derogetur. [e]

¶Idem.

a ¶Pactum.] Monachi habentes liberã a sede Apostolica sepulturã, si paciscunẽ de non recipiendis aliquibus, vel certis parochianis Ecclesiæ alicuius, seruare compelluntur pactum: nec illos sepelire poterunt, licet apud eos elegerint sepeliri: cum per pactum priuilegio renũciauerint. Emanauit ad declarationem eorum, quæ no. Innoc. et Hostiensis de sepult. c. 1.

a ¶Pactum.] quid sit pactum, habes sup. de uerb. signi. pactum.

b ¶Certos.] puta masculos uel tales de tali domo.

ADDITIO. Archidiaconus alleg. de consec. dist. 1. certum. dicit Io. Mona. ꝙ per primum pactum abrogatur priuilegio: per hoc secundum illi derogatur. ff. de uerb. sign. derogatur. Io. Andr.

[Glo. seq. recitetur per obiect. & solutionem.

c ¶Libera.] hoc inducebat dũbitationẽ: ex quo enim habebant liberam, uidebatur ꝙ omnes sepelire possent non obstante pacto: sed non est uerum. 1 Sicut & ille qui liberam habet non donat, ut sup. eo. lib. de offi. vic. c. ult. & de elect. is cui, cum similibus & C. de inoff. testa. si quando, in prin. & est ratio huius cap. quia per pactum priuilegio renunciauerunt, ut sequitur.

1 Vnde non possent p illud priuilegiũ sepelire illos quibus est interdicta sepultura de quib. no. d̃ sepul. ex parte ẜm Arch. alle. l. si qñ. & de priuileg. ut priuilegia. Io. And.

d ¶Elegerint.] quod poterant, etiam si minus religiosus esset locus electus quam dimissus, ut inf. de sepult. c. 2. in fi. sed ex uirtute pacti huiusmodi electio prędicta caret effectu. Et nota, ꝙ licet tale pactum inter ecclesias initum ualeat, 2 non tamẽ ualet pactum ꝙ parochianus promittit, uel obligat uel iurat se sepulturã electurum, uel electam non dimissurum ĩ. de sepult. c. j. ad hoc sup. eo. plerique.

[Gl. seq. concludit per locum a diuisione.]

e ¶Derogetur.] si pactum secutum est priuilegium, non est dubium, quod non obuiat priuilegium, quo ad illa, quibus derogatum est per pactum 3. & est casus supra de præscrip. cum olim. Si autem priuilegium secutum fuerit compositionem, non ualuit contra compositionem, ex quo in illo facta non fuit inde mentio, ut supra de deci. ex multiplici, omni ergo casu seruandum est pactum.

2 Etiã sine auctoritate superioris, & si monachi lædanẽ, nõ restituũtur. Phil. & Do. Font.

Qvamuis.] Primo ponit dictum: Secundo rationem reddit: ibi, Cum non. Dominicus declarat notata. in Spec. eodem titu. in 1. colum. ubi etiam datur forma per quam etiam sine iuramento ualere posset tale pactum, quod consilium Cynus attribuit Petro de Belapert. in l. pactum dotali. C. de colla. uide etiam distinctionem, quam ibi in Spec. scripsi super vers. not. in fi. Ioan. Andr.

3 Quod facile fieri põt hoc casu, cũ p id redeat res ad suam naturam 35. dist. ab exordio. Io. And.

¶Primo pro intellectu capituli habemus præsupponere illud quod dicitur in l. pactum. C. de coll. uidelicet, quod filia quæ nuptui tradebatur, dixit patri suo, quod pro omni sua portione successionis paternæ erat contenta sola dote, & renunciauit oĩbus alijs bonis, nõ valet tale pactũ: qa est pactũ de futura successione: ideo ista filia mortuo patre suo poterit uenire ad successionẽ cũ fratrib9, dum tamen ipsa conferat dotem.

¶Pactum factũ patri a filia dũ tradebatur nuptui, quod dote contenta nullum habebit ad bona paterna regressum: si iurauerit id ipsa filia, omnino seruare tenetur. Io. And.

CAP. II.

Qvamuis † pactum [f] patri factum a filia dum nuptui tradebatur, vt dote contenta [g] nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet [h] lex [i] ciuilis; si tamen iuramentum nõ vi, [k]

CASVS. Titius pater filiæ suæ dedit dotẽ sufficientẽ, & fauore liberorum induxit suam filiã ad renunciandum oĩ paternæ successioni, s. quod esset contenta sua dote, quod fecit ista filia. Nam ipsa bonis omnibus sui patris renunciauit, & vlterius iurauit nõ venire ꝯ istud pactum. postea pater est mortuus intestatus, filia vult admitti ad successionem patris cum alijs liberis, an debeat admitti? Rñdet Romanus Pont. ꝙ ex quo ipsa iurauit nunquã uenire ꝯ istud pactum, & iur̃m suum nõ est contra bonos mores, nec illicitum, quia potest seruari sine interitu salutis æternæ, ipsa tenetur illud iuramentum seruare, & ideo ipsa debet esse contenta sua dote, nec debet admitti ad successionem cum alijs fratribus, etiam ipsa vellet afferre suam dotem. Nota primo, ꝙ quis non potest renunciare futuræ successioni. Nota vlterius, ꝙ filia non potest cum patre pacisci, vt sit contenta sola dote sibi data, vt renunciet alijs bonis patris. Nota insuper, quod iuramentum præstitum super tali pacto, non est illicitum, ideo est seruandum. Et sciendum secundum Archidiaconum ꝙ ponderari debet verbum, omnino hic positum, nam excludit dispensationem, ita quod filia non potest habere relaxationem iuramenti ab episcopo.

† Vide Matthæũ de Afflict. dec. 322. Purpuratũ consil. 100. Hippolytũ sing. 673. in ci. nonnulla de pręsentia Alex. consil. 29. lib. 3. & cons. 42. li. j. & Iasonem consil. 133. vol. 4.

[Prima glossa summat.]

f ¶Quamuis pactum.] factum patri a filia dum tradebatur nuptui, ꝙ dote contenta nullum habebit ad bona paterna regressum, si iurauerit id ipsa filia, omnino seruare tenebitur. Io. Andr.

f ¶Quamuis pactum.] tolle, lex ciuilis improbet, quod est inf. Io. And.

g ¶Contenta.] ipsa filia.

h ¶Improbet.] q; est de futura successione, quę siue sit de succedẽdo, siue de non succedẽdo, nõ ualet ẜm leges. C. de inoffi. test. si qñ §. 1. C. de pac. l. pactum quod dotali. & l. ult. C. de coll. l. pactum dotali, cum sim.

i ¶Lex ciuilis.] prædicta. C. de coll. l. pactum dotali. Sed mirum, quare ẜm leges non valet tale pactum, cum ẜm eas bene ualeat pactum ne pater filio suo succedat. ff. si a parente l. 1. §. si uel parens? Sol. non ita debetur patri hæreditas filij, sicut patris filio. ff. de inoffi. test. nam & si. uel uerius non ui pacti ibi repellitur, sed p 4 delictum, quia pretium emancipationis recepit, ut C. de ope. lib. l. si quam uel aliter, ut no. in prædicta le. pactum.

Pactum de succedendo, seu de non succedendo non ualet.

ADDITIO. Et in præalleg. §. si parens. & C. de inoffi. test. si quando §. illud. Io. And.

K ¶Non ui.] an iuramentum per metum extortum obliget, dic ut no. Io. 22. q. 4. inter cetera & 15, q. 6. auctoritatem. & Bern. sup. de iureiu. si uero. & sup. quod me. causa Abbas. Ista littera. & sup. de iureiu. cum contingat. & ĩ. eo. lib. eo. tit. licet faciunt pro illa opinione quod non obliget.

5 De hac qõne, uide B. Th. & ibi Caiet. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 3. argum.

ADDI-

ADDITIO. Tene quod habes de iureiu. verum Io. Mo. dicit hic ꝙ tenet, sed agit ad relaxationẽ. Io. Andr.

a ¶ Seruari debebit.] approbata est ergo opinio Placen. not. in præd. l. pactum, qui hoc dicebat: sed Accur. ibi contra per l. C. de legibus, & constat non dubium. & C. de nuptijs. authẽ. quod eis. signata su. per l. imperialis. sed de turpi iure loquitur. Qua autem ratione secundum leges tenet contractus puberis, si iurauit, q. alias non tenet, C. si aduersus vendit. authen. sacramenta eadem rõne tenere debet pactum istud iuratum: & idem in casu supra de iureiur. cum contingat, & vide quod ibi not. & inf. eo. li. eo. tit., licet quę concordat ad istã decretalem non tamen multùm faciũt; Et cõpelli debebunt per censuram ecclesiasticam iudices sæculares ad hoc ius canonicum obseruandum per prædictum decretalem, licet ad idem de sententia excommunicationis decernimus.

b ¶ Dispendiũ.] tunc .n. seruandum non esset. 22. q. 4. per totũ. & sup. de iureiur. si uero ẽt ẽm leges. ut in præalle. Auth. C. de nup. auth. ꝙ eis ff. de lega. 1. si qs inquilinus in fi.

c ¶ Detrimentũ.] .s. principale; secundario. n. ibi posset detrimentũ reperiri filijs vel viro, uel uenientibus ab intestato, uel similibus personis.

Qvia ex eo.] secundum Ioan. Mo. na. primo ponit factum. Secundo illud decid. ibi, Nos. Io. Andr.

CASUS. Orta lite inter me rectorem ecclesiæ parochialis, & quosdam Mendicantes super iure sepulturæ, vel alio iure parochiali: accidit quod conuenimus inter nos cum Guardiano vel priore cum consensu fratrum illius conuentus: & fecimus pactum inter nos: tamen non interuenit consensus & auctoritas Generalis ordinis vel prouincialis: vtrum religiosi isti Mendicantis, possint resilire a pacto, eo quod non interuenit consensus sui Generalis: vel ex eo, quod ista pactio non fuit approbata in capitulo generali? Rñdet Romanus Pontifex, quod non: sed ex quo interuenit consensus Guardiani, uel Prioris, & fratrum illius conuentus, debet seruari tale pactum quantum ad illum conuentum. Nota primo ꝙ Prædicatores præponuntur Minoribus, de quo hic in glossa. Nota secundo, ꝙ religiosi debẽt abstinere ab his, per quæ daretur alijs malum exemplum, aut detraheretur. Dom.

[Prima glo. summat.]

nec dolo præstito firmatũ fuerit ab eadem, omnino seruari [a] debebit: Cũ non vergat in æternæ salutis dispendiũ, [b] nec redundet in alterius detrimentum. [c]

¶Idem.

¶ *Pacta inita per fratres Prædicatores, vel Minores, uel alios mendicantes, cũ rectoribus parochialiũ ecclesiarũ super parochialibus iuribus, si facta sunt ꝑ Priores, uel Guardianos de suorũ conuentuũ ipsorum locorũ consensu, (licet auctoritas sedis Apostolicæ non interuenerit, vel licentia Prioris, vel Ministri Generalis, aut Magisteri, vel Prouincialis Ministri, vel capituli prouincialis) seruanda sunt; dummodo aliàs sint licita & honesta. h.d. Io. Andr.*

CAP. III.

Qvia ex eo, [d] qđ fratres Prędicatores, [e] & Minores, & alij mendicãtes, [f] cõpositiones & pacta cum prælatis, capitulis, rectoribus & ꝑsonis ecclesiarũ, ciuitatũ, castrorũ, villarũ, & locorum, in quibus domus seu habitationes [g] eorum existunt, super iuribus parochialibus, [h] vel alijs [i] quibuscumque articulis, ab eis vel eorum antecessoribus [k] inita siue facta, seruare recusant; & ea eo prętextu infringere moliuntur, quia Magistri, aut Ministri, vel Prioris Generalium, seu prouincialium eorundem nõ affuit assensus in ipsis, nec approbata per ipsorum generalia, vel prouincialia capitula extiterunt: multa in diuersis mundi partibus insurgunt scandala; † & ipsorũ fratrũ (quos decet puritatem omnimodã in suis obserua re actionibus; † & ab his abstinere propensius, per quæ possit alijs exempli pernicies gñari) famæ detrahit plurimũ & honori. ¶Nos his occurrere paternæ solicitudinis studio intendentes, præsenti decreto sancimus: compositiones & pacti huiusmodi cum prælatis, capitulis, & † rectoribus, & personis prædictis ab ipsorum fratrum conuentualibus, Prioribus, seu Guardianis facta, vel approbata, de suorum conuentuũ consilio & assensu (dum tamen aliàs sint licita [l] & honesta [m]) debere ab ipsis fratribus in locis, in quibus

d ¶ Quia ex eo.] pacta inita per fratres Prædicatores, vel Minores, uel alios mendicantes, cum rectoribus parochialium ecclesiarum super parochialibus iuribus si facta sunt per priores uel guardianos de suorum cõuentuum ipsorum locorum consensu, (licet auctoritas sedis Apostolicæ non interuenerit, vel licentia Prioris, uel ministri generalis, aut magistri uel prouincialis ministri, uel capituli prouincialis) seruãda sunt: dummodo aliàs sint licita & honesta. hoc dicit Io. And.

e ¶ Prædicatores.] hi præponuntur: quia antiquior ipsorũ institutio ad idem s. de excess. prælat. nimis. sup. de priuil. in his sup. eod. lib. de elect. quorundam, & ibi dixi.

f ¶ Mendicantes.] vt sunt Eremitani Sancti August. uel quiuis alij.

ADDITIO. Vt Carmelitæ inf. de relig. dom. ca. unico. §. ceterum. Io. And.

g ¶ Habitationes.] quas mutare, uel aliàs de nouo acquirere non possunt, vel antiquas dimittere, vel aliquo titulo in alios transferre: sine speciali licentia sedis Apostolicæ, ut inf. de excess. præla. c. vnic.

ADDITIO. Contra facientes excõicati sunt ꝑ Cle. de pę. cupientes. j. rñ. Io. And.

h ¶ Parochialibus.] ut exhibitione sacramentorum, decimis, primitijs, oblationibus, iure funerandi, & his similib.

ADDITIO. De quibus plene per Hostien. in summa de parochijs: §. in quibus consistat, & per Roffr. in lib. iuris canonici eo. tit. & dixi super Rubrica de parochijs. Ioan. And.

i ¶ Alijs.] Extra iura parochialia, prout multa potes exempla per te uidere.

k ¶ Antecessoribus.] ad quæ tenetur successor, sicut ipse prædecessor, ad hoc d. sol. c. 1.

l ¶ Licita.] alias non ualent, & facit sup. de pactis. c. vlt.

m ¶ Honesta.] scilicet, & possibilia: quia nullus ad impossibilia obligari posset. sup. eod. c. ult. & in f. de reg. iur. nemo potest.

[Glo. seq. reci. per quæstionem, secundo illud decidit, ibi, sed hodie.]

† Vide B. Tho. 2. 2. q. 43. per totã qõnem.

† In antiq. codicib. constanter legitur actibus.

† Dictio, &, deest in manuscriptis.

a ¶ Præ-

a ¶Fratres Minores.] de eis dixit: quia de ipsorum exemptione constabat, uel quia dicebantur priuilegiati, q nulla ipsorum pactio uel obligatio teneret facta sine licentia domini Papæ.

ADDITIO. Vel quia bona quæ tenent Minores, sunt Ecclesiæ Roma.]. de verb. sig. exijt, & cle. eo. tit. exiui. §. pinde. Sed hodie Dñs Io. Papa renunciauit illi dñio per cõstõnẽ suam quæ incipit, ad conditorem. Io. And.

† No. q tex. hẽt locum in pactis factis cũ laico; arg. a rõne text. maxime si talia pacta nõ disponant de alienatione iuriũ, sed modificent pcedentes contractus. Phil. Pont.

DE PROCVRATORIBUS.

¶Quia partes quæ non possunt venire ad concordiam super litibus, & causis in iudicio agitandis, solent accipere procuratores ad causas suas defendendas: idcirco post Rubricam de pactis, ponitur Rubrica de procuratoribus.

fuerint facta, perpetuo † inuiolabiliter obseruari; non obstante quod Magistri, vel Ministri, aut Prioris generalium seu prouincialium prædictorum non intetuenerit in eisdé assensus: nec ab ipsorum generalib. vel prouincialibus capitulis extiterint approbata: seu quod sedes Apostolica in his, quæ per prædictos fratres Minores a facta fuerint, auctoritatem suam non præstiterit, vel assensum.

TITVLVS XIX.

De procuratoribus.

¶Bonifacius VIII.

¶Laicus põt esse procurator ad agendũ et defendendũ in causis spiritualibus.

Continuatio Dñi Heliæ.

NON indiscrete iudex.] sunt tres partes, sicut sunt tria principalia dicta: Secunda: ibi, Licet. Tertia: ibi, procurator. Dominicus.

CASVS. Aliquis meus parochianus cessauit in solutione decimarum, dicens, quod forte mihi non competebar ius percipiendi decimam de fructibus suis: propter quod feci illum citari coram iudice delegato, uel alio iudice competente: ad istam causam meã agendam constitui meum procuratorem quendam mere laicum, etiam uxoratum: facta constitutione iste laicus procurator pro me comparuit in termino assignato: pro parte rei fuit exceptum, q iste laicus non poterat esse procurator in ista causa spirituali: nam laici nõ possunt tractare spiritualia in cap. 2. de iud. in antiq. & q debebam clericum constituere ad istam causam spiritualem tractandam: Ideo petebat defectum sibi dari, ac si procuratorem non misissem: Dubitatum fuit utrum iste laicus censeatur inhabilis ad comparendum pro me in causa spirituali? Rñdet Romanus Pontifex, quod iudex potest & debet istum laicum admittere tanquam procuratorem ẽt in causis spiritualibus, tam pro actore, quam pro reo, & iudex hoc faciens non facit indiscretè: Nec obstat capit. 2. allega. quia bene uerum est, quod laici tanquam actionem habentes, & nomine suo non debent tractare res spirituales, ut d. capit. 2. sed bene possunt spiritualia tractare nomine aliorum.

¶Sed quid sanctissime Pater: utrum procurator constitutus ad lites possit alium procuratorem loco sui substituere seu subrogare, ut constitui te procuratorem in aliqua causa, in qua non potes interesse propter occupationem aliquam, utrum possis substituere alium procuratorem? Respondet regulariter quòd non, nisi post litem contestatam: sed non ante; quia fuisti factus dominus litis per litis contestationem, uel nisi ego dominus dedero tibi specialem potestatem substituendi, & tunc ego dominus uideor substituere. Sed utrum ad hoc, ut possit dari potestas substituendi, requiratur potestas substituendi certam personam, uidelicet talem Titium: uel sufficiat quod dicam, do tibi potestatem substituendi, non expressa certa persona? Respondet quod talis potestas ualet, & poteris uirtute illius substituere, quamuis non dederim tibi mandatum de certa persona substituenda. Sed utrum sit idem in procuratore cõstituto ad negotia extraiudtcialia: puta tibi mandaui vt talem domum meam reparares, uel talam rem meam venderes: utrũ poteris aliũ loco tui substituere ad illud negotium explicandum? Respondet Romanus Pontifex q sic. Non prohibetur.] nam laicus non reperitur prohibitus ad exercendũ negotium rei spiritualis. Antea.] hoc est, ante litem contestatam in rem.] id est nisi fuerit constitutus procurator in rem suam: uel nisi data fuerit a domino potestas, ut possit substituere. No. primo ex isto cap. q iudex dicitur discretè agere, cũ ipse agit siue procedit ẽm dispositionem iuris. Indiscretè autem agere dicitur, cũ procedit contra dispositionem iuris. Nota principalem effectum in prin. huius c. & laicus ẽt vxoratus, & procurator clerici potest causas spirituales tractare: quia tunc illas tractat nomine alieno, s. clericorũ, & nõ nomine suo, & in consistorijs epalib. sunt plures procuratores etiam vxorati: sed tamen laicus non posset esse iudex in causis spiritalibus etiam ut delegatus. vt d. capit. 2. de iudi. in antiq. Not. ulterius quod edictum de procuratoribus est prohibitorium: ex quo infertur quod quilibet potest esse procurator, nisi expresse reperiatur phibitus. Et est sciendum, quod prima facie uidetur, quod edictum de procuratoribus non est prohibitorium, sed permissorium: nam quod regulariter permittitur, dicitur pmissorium: sed hoc non est verum: immo dicitur edictũ permissoriũ qñ materia per se est prohibita: sed in certis casibus est permissa, & dr materia prohibitoria qñ materia est de se permissa: sed in aliquibus casibus est prohibita: nam edictum prohibitorium uel permissorium recipit de nominationem a specialitate, & non a generalitate, & sic ex hoc colligitur, q ius commune est pro comparente, quod præsumitur idoneus, ideo allegans procuratorem inhabilem, debet illud probare. Nota vlterius quod procurator datus ad litem exercendam, non potest alium procuratorem substituere ante litẽ contestatã sed post bene ad litem finiendã: & rõ est: quia procurator non põt constitui, nisi a dño: modo procurator constitutus ad agendum, ante litem contestatã non est dñs litis; sed post litẽ contest. fuit factus dñs litis, non causæ, & sic põt procuratorem substituere: fallit si ipse habuit a dño potestatem substituendi, vel si sit procurator in rem suam, & non simplex. Et dr procurator in rem suam, qñ emolumentum sententiæ debet sibi applicari: & dicit in rem suam, id est, ad suam utilitatem, puta Titius pater cessit filio suo scholari actiones sibi competentes contra suos debitores, & eũ constituit procuratorem in rem suam ad exercendum actiones directas: Nam actio directa mihi semel acquisita, est adeo meis ossibus affixa, ut inde non possit euelli: Et si uelim cedere actiones directas semper remanent apud me cedentem: sed vtiles trasеunt in cessionarium. i. in illum cui facta est cessio actionum: & iste cessionarius intẽtabit exercitiũ directarũ actionũ nomine meo, & utiles noĩe suo, qa utiles fuerũt sibi q̃sitæ p cessionẽ, & qa iste cessionarius est procurator ad suã vtilitatẽ: poterit procurator substituere ẽt lite non contestata. Nota insuper, q licet procurator debeat constitui certus, ita q aliàs non ualet talis constitutio: tum potestas data procuratori de substituendo valet; licet sit incertus is, quem vult substituere. Nota etiam, q iudex non dicitur facere indiscretè; qñ facit actum iudicialiter, qui non reperitur a iure prohibitus. Nota ibi, Vel defendendum, argu. mandatum dr legitimum, si datur procurator ad agendum tantum, probat dictio uel, hic posita: ad quod inf. eo. quia ad agendum Dominicus

Notabil[e] Dñi Heliæ.

Edictum de procuratoribus est prohibitorium.

Glo.

[Gloss. prima summat.]

a ¶ Non.] laicus potest esse procurator ad agendum & defendendum in causis spiritualibus: procurator post litem contestatam potest dare alium procuratorem, antea non, nisi datus fuerit in rem suam: vel a domino habuerit mandatum de substituendo etiam non certam personam: procurator ad negotia potest dare alium procuratorem libere, & etiam quandocunque.

CAP. I.

NOn a indiscrete b iudex cēsetur egisse, procuratorem laicū c ad agendum, vel defendendum in causis spiritualibus d †admittendo: Cum regulariter qui non prohibetur expresse ad exercendum procuratoris officiū, idoneus debeat reputari. e

¶ Procurator post litem cōtestatam potest dare alium procuratorem: ante nō nisi datus fuerit in rem suam, vel à domino habuerit mādatum de substituendo etiā non certam personam.

¶ Licet autem à procuratore post litem contestatam ab eo, f possit (cum dominus sit litis g effectus, dari alius procurator: h ante i tamen non potest, k nisi in rem l suam sit datus: vel a domino substituendi m alium (etiam certa n non expressa persona) sibi fuerit concessa potestas.

¶ Procurator ad negotia potest dare alium procuratorem libere, & etiam quādocunque, hoc dicit.

¶ Procurator vero datus ad negotia, o potest libe-

b ¶ Indiscrete.] simile sup. eo. nō iniuste. & infr. de iuram. cal. ca. vlt.

c ¶ Laicum.] intelligo qui nullū habeat ordinem nec sit alias ecclesiastica persona. 12. quæstio. 1. capitu. duo.

[Glo. sequen. signat contrarium, & soluit aliud contrarium, cui respondet. alleg. Hostien.]

d ¶ Spiritualibus.] § s. de iud. ca. 2. Sol. ibi, loquitur de laicis, qui tractant causas spirituales suo nomine, quasi ius in eis habētes & sic non est contra. Notat tamen Ber. supra de except. Apostolicæ, quod quis non potest agere pro se, vel pro alio, pro eo, quod possidere non potest; 1 sed in actibus spiritualibus tunc id posset habere locum. In iudicia lib. autem super spiritualibus locum nō habet vt hic vides, & super hoc uide quod not. Hostiē. in summa huius titu. § qui dari ver. vlt. & Guli. in Spec. eod. titu, §. 1. ver. item quod est laicus, & quod not. sup. de syndi. cap. vnico.

ADDITIO. Hug. & Lau. 5. q. 3. c. si. Archid.

e ¶ Reputari.] ff. de proc. mutus. §. 1. & ibi de hoc & Insti. per quas perso. nob. acqui. §. vlt. & fi. in testa. ff. de testi. l. 1. & in contrahendo matrimonio. 30. q. 4. qui spiritualem. sup. de spon. c. cum apud cum ergo non reperiamus hunc expresse prohibitum, erit ergo admittendus: & ideo dixit, expresse, quia tacite videbatur prohibitum secundum eum modū, quem sup. dixi, secundum Ber.

[Glossa. seq. signat contrarium, & soluit duas opi. recitat. & remittit.]

f ¶ Ab eo.] scilicet procuratore: si ergo dñs contestatus litem, dat procuratorem postmodū ad litē: ille sic datus non substituit, vt hic probatur. arg. §. C. eo. tit. nihil arbitramur interesse: sed ibi loquitur de facultate dandi, nō de facultate substituendi, vt ibi no. Et no. quia approbatam puto opinionem Io. quam ibi notat Accursius, scilicet quod procurator datus post litem non substituit. Et Guli. in Spec. huius tit. §. 1. ver. quid si procurator intercesserit. Accursus dicebat, quòd forte idem vtrobique dici poterit per. l. C. de consor. eius. lit. l. 2.

g ¶ Litis.] & exponunt legistæ, id est instantiæ, ut C. de iu. properandum, secundum nos non perit instantia, vnde intelligimus proprie, 2 sup. de iud. c. pen. Et sic videtur sententia in eum formanda, non in dominū, de quo dic ut sup. in ant. de ele. querelam.

[Glo. seq. reci. per q. & solu. secundo recitat opi. Azonis, quam reprobat, & ipsius rationi respondet.]

h ¶ Procurator.] vt C. eo. l. nulla. & pen. & l. neque tamen. si. & ff. eo. in causæ. & ff. de ap. l. ab executore, §. fin. & ff. de doli excep. si procurator agit. 1. §. 1. Et hoc uerum intelligo, ubi fuerit simpliciter constitutus, uel nō expresse prohibitus: alias si constitutus fuerit vsque ad litem contestatam, & expresse prohibitus, ne vltra procederet, secus. 3 De quo dic vt no. Inn. & Host. infr. eod. petitio perficiat ergo dominus per se, vel per alium litem cōtestatam. Et ad instar huius dicit dominus Azo. quòd delegatus ab alio quam a principe post litem contestatam delegare potest. quod secundum nos videtur nō uerum vt supr. de appell. cum causam. & de hoc sup. de re iud. cum Bertoldus, nec est facienda comparatio. quia etiam post litem contestatam ordinarius reuocat delegatum suum. ff. de iudi. l. iudicium, sed procurator non, nisi causa cognita, ut inf. eod. c. proxi. & rationem quare. ff. eō. tit. post litem.

3 Idem si datur ad lit. cōtest. tm, ō vero simpliciter. datur ad litē contest. procedit in cā lite per se contesta. sm Inn. & Gui. in Spe. co. ti. §. 3. uersi. qd si dedi. quę uer. ad litterā ponit hic Archi. idem Iac. de Rauē. in l. si procurator. C. e. & pro rōne sumit interesse partis aduersæ, ppter quod reuocari, non pōt. ut scripsi in dicta petitio.

ADDITIO. In glo. 2. quæ dicit: quòd hic damnū pecuniariū: ibi non. Item hic ex mutatione psonæ grauatur aduersarius. Ioan. And.

i ¶ Antea.] id est, lite contestata.

k ¶ Non potest.] scilicet dari alius procurator. ff. eod. l. quod quis.

l ¶ In rem suam.] ut si titulo donationis cessæ sunt actiones mihi, & datus sum procurator ad eas intendendas, iste est casus. C. de don. l. illam subtilem.

ADDITIO. Quomodo ex parte rei detur in rem suā not. ff. eod. l. Plautius. in gl. sed qualiter. Ioan. And.

[Gl. seq. arguit ad quæstionem.]

m ¶ Substituendi.] tunc enim substitutus uidetur, uel datus ab ipso domino ad hoc, ff. quod cuiusque uni. l. itē eorum. §. decurionis. Et per hoc & alia quædam iura soluit quęstionem de delegato ab alio quam a principe, qui habet speciale mandatum subdelegādi, scilicet quod subdelegare possit, ad idem supr. eod. lib. de offi. delegat. is cui. vbi de hoc & c. ult. §. uices.

[Gloss. seq. obijcit, & obiectionem opinione confirmat, & soluit.]

n ¶ Certa non expressa persona.] in contrarium uidebatur, quia procurator debet esse certus. ff. eo. tit. l. 2. sicut & arbiter. ff. de arb. item si unus. §. si in duos. & sup. de arb. innotuit. (Ibi propter plures electores timetur discordia, qui timor cessat in uno secundum Ioan. Moba. & Arch. & ad hoc supra de elec. c. pen. eō. lib. per quā decretalem. §. si autem dicit Io. Mona. quod si essent duo non insolidum & discordantes, sibi imputet constituēs. Io. And.) Sicut & tutor. ff. de test. tutor. incertus, 4 & l. duo sunt Titij. 2. & hoc per prædicta iura tenebat. Vbertus de Bobio, ut not. Guli. in spec. in tit. 1. §. iam nunc. ver. quid si in delegatione. Et Accur. uidetur idem tenere. ff. eo. l. 1. in glo. 1. sed illa glo. & l. 2. eod. titu. possunt intelligi de procuratore incerto secundum modum illius. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tut. quia plures sunt Titij, & facit Titium procuratorem, & non apparet de quo senserit.

4 Vide eundē per hanc gl. & legem nōtat, hic Pitil. Francus ex mēte. Ioan. And.

ADDITIO. Datur simile de electo, qui debet esse certus. supr. eo. lib. de elect. ca. 2. & tamen procurator datur ad eligendum incertum eo. tit. c. pen. Ioan. And.

o ¶ Ad negotia.] & ad unum etiam negotium dari potest. ff. eo. l. 1. ff. de neg. gest. l. 3. §. negotiū ad idem. ff. vi. bo. rap. l. 2. §. quod ait.

a ¶ Depu-

Adde gl. i ... er. procur. ... clem. 1. de ... nun. tenē- ... m, q laic9 ... nstit. pcu. ... renun. be- ... ficium & ... is gratiam ... ceptādi po ... t accepta- ... beneficiū ... r laicū, ita ... acticat sin ... t. de Anc. ... c. accedēs ... de pbē. & ... istis iuri- ... s non ca- ... ntibus in ... cū est nu- ... s minister ... fine omni ... sione trā- ... nt in con ... arg. not. ... Bar. in l. ... fes. quo- ... ff. de ac- ... pos. Fōt.

... er q gl. di ... t ibi Pe. ... an. quod ... us nō po ... t esse p- ... tor i cau ... spirituali ... nisi in ... Io. An.

... isplicet ... & pla- ... i exposi ... legista- ... Font.

a ¶ Deputare.] ff.mand.sic procuratore. & sic nota vnã drĩam inter procuratorẽ ad negotia, & ad iudicia, aliam videbis.inf.eo.qui generaliter.in fi.tertiam.sup.in anti. de rescri.ex parte decani.ff. manda. si mandassem,& qđ hic dicitur,dic verum, nisi in casu.infr.eod,c.vlt.

Qvamuis.]Prima pars tractat de reuocando. Secunda de adessendo,ibi, verum. Item prima distinguit duo membra: Secundum; ibi, postea. In quo octo casus excipit,subdens clausulam generalẽ. Ioan.And.

CASVS. In quadã causa, quam corã iudice competẽte eram tecum habiturus, cõstituti creaui & ordinaui Titium procuratorem meum,qui Titius recepit mandatum & acceptauit: & antequam processisset in causa vsque ad litis contestationem, ipsum reuocaui, & sibi notificaui reuocationem: quæritur an Titius desinat esse meus procurator, & possim eum reuocare? Rñdet,quòd si nondum fuit litem contestatus, quæ fit per rñsionem factam libello: & si ad illum statũ causæ non fuit processum,potero illum reuocare: sed si fuit litem cõtestatus,non potero eũ reuocare,nisi subsit iusta causa, quia forte post contestationem litis fuerunt ortæ inimicitiæ inter me & ipsum procuratorem, & timeo, vt aliqua per malitiam in causa omittat:vel si morbo fuit impeditus vt non possit vacare negotio nec causæ: & in effectu cum subest iusta causa, potest procurator reuocari, etiam lite contestata. Sed ponamus, quod non subest iusta causa reuocandi procuratorem, sed tñ ego constituens habeo suspicionem de collusione, puta, quòd procurator meus habeat pactionem cum aduersario & omittat proponere proponenda, vel aliqua falso confiteatur in præiudicium mei domini?Rñdet quòd licet ego dominus non possim ipsum procuratorem reuocare, tamen potero adesse causæ cum meo procuratore, vt videam proposita allegata & producta, ne fiat collusio inter ipsum procuratorem & reum.Nota ex hoc tex. quòd licet sit ab initio liberum constituere procuratorem.l.fi. C.de procu.ex quo tamen dominus semel procuratorem constituit & res non est integra, non potest procuratorem reuocare, nisi subsit iusta causa. Nota vlterius, ꝙ dominus potest ante litis contestationem procuratorem reuocare indistincte. Nota insuper,quòd ingressus religionis tollit obligationem personalem præcedentem, quæ est incompassibilis cum religione, vt not.de oblig.ad ratiocinia.c.1. Dominicus.

rè quandocunque alium deputare. a

¶ Idem.

¶ Procurator ante litẽ contestatam etiam sine causa reuocari potest, post litem contestatam nõ sine rationabili causa, dominus tamẽ bene potest adesse causæ cũ ipso procuratore, maxime si de collusione timeat.

CAP. II.

Qvamuis b † procurator possit ante litem contestatam c etiam sine causa liberè a domino reuocari, d postea e tamẽ ipso nolẽte f nequibit: g nisi eum h cũ † domino inimicum i fieri,vel suspectum: aut aduersario af-

[Prima glossa summat.]

b ¶ Quamuis.] procurator ante litem contestatam etiã sine causa reuocari potest, post litem contestatam non, sine rationabili causa, dominus tamen bene potest adesse causæ cum ipso procuratore, maxime si de collusione timeat.

c ¶ Ante litem contestatam.] vt instit.manda.§.pen.ff. manda.si vero non remunerandi.§. si mandauero.C.mãda.si pater, ff.de procu. ante litem supr. in ant.de cle.in causis.sup.eo.ex insinuatione.& est iste casus quo pœnitere licet,quod dic vt dixi.inf.de reg.iu.quod semel.quę est contra.

[Gl.seq.quærit, ponit duas opi.contrarias, & tertiam Host.quæ distinguit.]

Reuocatio pcur.nõ ĩtimata iudici vel parti an valeat.

d ¶ Reuocari.] sed nunquid in hoc casu reuocatio peruenire debeat ad iudicẽ, vel aduersariũ? dic ut sup.eo.mandato,Et vr ꝙ non,arg.a ɔ̃rio illius decr.& hoc ibi tenẽt Tãc.& Goff.Ber.& Inn.ibi tenent ɔ̃, & subaudiunt maxime,& eorum rationes ibi uide,& Guli.in Spe.eo.ti.§. 1.versi.item ꝙ mandatũ.Host.no.eo.ti.audiais,quòd se uocatio tenet indistincte. quoad præiudicium reuocantis. Si quæratur de præiudicio aduersarij si fit ante litẽ contestatam, & iudex uel aduersarius certificatus fuit, vel certificari põt de mandato, non obest reuocatio, nisi ad alterum peruenerit, debet enim ignorantia probabilis esse excusata de cle.excõ. mi.Apostolicæ.ff.iu. sol.si ante multo minus valet post litem contestatã,nisi ad alterum prædictorum perueniat, quibus semel de mandato, extitit facta fides.§.eo. mandato,ff.eo.si pro curatorem. Sed si celet procurator,obligator dño. ff. de do. & eleganter. §.pe. Et si non est soluendo, tenetur aduersarius, si particeps sit delicti.ff.mand.si pro curatorem.§.1. Sin aliter sibi imputet,qui talem elegerit.ff.de min.cum mandato.in fi.vnde si reuocatio ad iudicem vel aduersarium perueniat, id super quo conclusum est non impedit,alias sic,vt in prædicta decre.audiũis. Si autem de mandato non fuit facta fides, & sine satisdatione fuit admissus,tenet reuocatio,& sic intelligatur.sup.c.in nostra & c.ex insinuatione. & ff.eo.in causæ.& contrarius sensus sup.eo.mandato & sibi imputet, qui eam non exegit. Si autem satisdationem exegit, in procuratorem celantem reuocationem redundabit, & aduersarius erit sine dãno,vnde si erat procurator actoris, commissa est satisdatio de rato. ff. rem rat.habe.l.si procurator rei satisdat.iudicatum solui,& de dolo committetur.ff.iud.so.l.iudicatũ solui.2.& ff.eo.l.Plautius.

e ¶ Postea.] id est, post litem contestatam, & intelligas ab ipso procuratore,vt dixi sup c.proxi.

f ¶ Ipso nolente.]secus si volente.& sic posset intelligi. sup.eo,mandato.ut ibi not. Quantũcunque tñ procurator ɔ̃dicat, non procedetur cũ eo post reuocationẽ quousque de cã reuocationis cognitum fuerit, non.n.debet se ingerere procurator, sed debet ei sufficere, quòd sine suspicionis nota remoueatur. ff.eo.l.quæ omnia.

g ¶ Nequibit.] contra.inf.eo.si quem.Sol.ibi.

h ¶ Nisi eum.] hos casus qui sequuntur habes. ff.eod. tit.l.filius.§.fi.& l.seq.vsque ad l. sed & ex his & l.post litem,vsque ad l.quæ omnia.§.1.

[Glo.seq.reci.per q.& solu. cui solutioni signat contrarium,& respondet.]

i ¶ Inimicum.]& quæ inimicitiæ hic ueniat, arbitrabitur iudex. facit quòd diximus de iudice & de teste, 2.q. 5.c.2.in anti.de simo.per tuas & de accusatio.cum oporteat. Non tamen dico,quòd requiratur capitales?& hoc sonat littera quæ dicit, uel suspectum licet uideatur,cõtra.ff.eo.l.filius.ad fi.& l.si post datum.Sed in procuratore pro quo 1 promisit dñs iudicatum solui, loquitur, qui compellitur prosequi, nisi capitales inimicitiæ interueniant,vel aliæ iustæ causæ de quibut ibi dicitur, & ideo lex eo.tit.uel exilio, quæ loquitur de casu nostro, non posuit capitales in textu.

[Gl.seq.obijcit, & tripliciter soluit.]

k ¶ Suspectum.] & est suspicio alleganda & probanda sicut contra iudicẽ su.de appell.cum speciali,sed hoc ipso,ꝙ operas ingerit in inuitum, suspectus est.ff.eo.tit.l. quæ omnia, & sic etiam ex falsa causa dominus poterit ipsum reuocare, quia contradicendo suspectus erit: & sic habebit locum hæc littera. Sed potest dici vt not. Accur.ff. eod.tit.l.quæ omnia, quod aut procurator solus resistit, & tunc procedat, & uera sit obiectio,aut aduersarius,uel procurator & aduersarius,& tunc secus,& sic possunt intelligi leges præallegatæ, & decre,ista, sed littera

† Pro hoc uide quę t dit Ias. cõ 138.inci. r uocatur I c biũ uol.4. Fely. in c. parte decar extra de r scrip.

† Dictio.c deest in an tiquis cod cibus.

1 Sciente d non contra dicente.ff.c tit.si defun ctus.1.rñso. et vide quòd not.ff.eo.fi lius.§.fin.e l. sed hæ. § prætor. et ꝙ not.eo.tit. 1.in gl. pr cise. Io.An

Idẽ Dom. ...on.

...al.effic. ...An noui- ...s in reli- ...one possit ...e procura- ...r, vide gl. ...c. benefi ...i. j. de re- ...l.& an ... ...sus vide i ...em. relig. ...ꝑcu.adde ...ch.in cap. ...llus, el se- ...do. 2. q. 7. ...lacet Do. ...nt.

littera ista solum dicit, ipso nolente, vnde & postea dicit idem Accur. dic eum suspectum qualitercunque, sed non ita ꝙ remoueatur, 1 vel suspectus est interim, donec causa remotionis tractatur, alias .n. ad quid remotionis causa tractaretur non video, licet dominus Mar. ibi primũ consueuerit approbare.

finitate [a] coniungi, vel eius [b] hęredem fieri, † seu ingredi [c] religionem,† aut in longum [d] peregrinari, vel ęgritudine, aut vinculis [e] detineri contingat, seu alia rationabilis [f] causa subsit, propter quam sit merito reuocandus.

¶ Verum quamquam (nisi vt præmittitur) reuocari non possit, [g] dominus tamen suæ causæ vna cũ eodem procuratore (maxime si de collusione [h] timeat) minime ꝓhibetur adesse. [i]

¶ Idem.

¶ Procurator habens mandatum substituendi, substitutum à se post mandatũ susceptum, etiamsi eo nõ sit vsus, reuocare non potest, nisi & potestatem habuit reuocandi. Si autem erat procurator ad plures causas, & in altera substituit, in alys remanet procurator. Io. And.

CAP. III.

IS, qui † à procuratore super hoc a domino potestatem [l] habente procurator extitit substitutus, non potest post mandatum susceptum, [m] etiam si eo vsus [n] non fuerit (licet in delegato sedis Apostolicę [o] vices suas alteri cõmittere

a ¶ Affinitate.] quia tunc domino timet periculum, C. de excu. tu. humanitatis.

b ¶ Eius.] scilicet aduersarii, & tunc ipse procurator aduersarius est, & poterit dicere contrarium eius quod primo petebat. Ad hoc. 3. q. 7. infamis. §. tria. versi. si cõtra partẽ. ad idẽ. ff. de post. l. vlt.

c ¶ Ingredi.] ẽt non profitendo sed solũ probationis causa 2. ad hoc infr. de sent. excomm. religiosi 2. respon. & j. de reg. c. 1. in prin.

d ¶ In longum.] arbitrio iudicis credo terminandum: habita consideratione causæ, & viarum.

e ¶ Vinculis.] Prædonum vel hostium potestate, ff. eod. tit. item si suspectus.

f ¶ Alia rationabilis.] Vt puta ætas nimis decrepita, vel nimis iuuenis, & tunc reuocaretur de facto, vt ff. eo. tit. l. post litem. in fi. vel quia latitat. ff. eod. l. vel exilio. Vel iudicio publico vel priuato detinetur, vs ff. eo. tit. l. vel iudicio, & idem in similibus. 3

...t quia su ...uenit no ...a excõica ...nis. Arch. ...q. 3. si ini ...cus. D.F.

ADDITIO. In quibus est par vel maior æquitas sicut in causis expressis. arg. eius quod no. C. de furt. & secundum Cor. l. si quis seruo. in gl. fi. Ioan. Monach. & l. eos. Ioan. And.

g ¶ Non possit.] inuitus, vt sup. vidisti.

h ¶ De collusione.] sed nonne ex quo die collusione timet, habet eum suspectum, quare ergo non reuocat, vt s̃. e. c. Sol. timet hoc, sed probare non potest, ad hoc 2. q. 7. plerique, vel aliter hic non vult dilatare processum causæ, qui esset in cognitione suspicionis, vt sup. dixi. & probatur. ff. eo. l. post litem. Io. And.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

...esse liti ...est inte ...nti ...is.

i ¶ Adesse.] sed quid sibi proderit adesse? proderit, qa inte poterit testes, & probationes inducere, quas ille omitteret, vel saltem ille producere tenebitur nominatos a domino: beneficium enim iuris quod adesse possit, interpretandum est late, & vt aliquid conferat, de verb. sign. abbate. & de hoc per Accur. ff. de inoff. testa. si suspecta. in prin.

IS qui.] Sunt duo dicta principalia: Secundum: ibi, Verum. Iterum primo ponit dictum, inferens contrarium arg. ibi, Licet. Secundo ponit exceptionem a dicto: ibi, Nisi. Io. And.

¶ Præsupponitur primo illud quod fuit dictum supra eo. lib. de offi. deleg. c. quamuis, videlicet, quod si subdelegatus in totum cœpit vti subdelegatione, non potest delegatus de causa se intromittere, nec reuocare subdelegationem.

CASVS. In quadam causa, quam eram tecum habituras, Titium constitui procuratorem meum, cum potestate substituendi, qui Titius videns ꝙ non poterat interesse negotio meæ causæ, quendam Caium substituit, qui Caius acceptauit substitutionem, ea tamẽ substitutione non est vsus, quia non comparuit in causa: vtrum iste Titius meus procurator, qui substituit, possit substitutionem reuocare, & extinguere potestatem substituti, & causam reassumere? Respondet Romanus Pontifex quod non: quia quam cito incœpit substituere vsus est officio suo, & iõ desinit esse procurator, & hoc verũ, nisi ad hoc esset sibi data specialis facultas per dominũ constituentẽ in isto procuratorio, vt possit alium constituere, & causam de nouo assumere. Sed ponamus, ꝙ constitui Titium procuratorẽ meum ad plures causas, cum potestate substituendi: Titius quantum ad vnam causam substituit: vtrum quantum ad alias cãs remaneat procurator. non obstante substitutione, quam fecit ad vnam causam? Respondet ꝙ sic: Ratio dubitandi in hoc capit. fuit, quia aliud erat ĩ delegato, videlicet, qđ re existente integra potest subdelegatus in totum reuocari, vt dictum fuit in præsuppositione, tamen aliud est in procuratore, vt hic, & rationem diuersitatis assignat gl. posita in verbo, aliud. Nota primo hic textum notabilem, quod per susceptionem mandati non dicitur quis vti mandato, quod no. quia facit ad dubium, quod susceptio mandati facta per delegatũ non inducat vsum iurisdictionis, & sic non perpetuat iurisdictionem. Nota secundo, quod id quod quis non potest a se ex dispositione iuris communis, potest virtute specialis mandati, facit ad notata. supra eod. tit. c. 1. Dominicus.

† De mã reuocationis procur. vide Cyn. & alios in l. mandato. C. mãdati. & Io. An. cõs. 25. inci. vtrũ ꝓsentatio. & Paul. de Cast. cõs 361. inci. venerabilis vir.

[Prima glossa summat.]

K ¶ Is qui.] Procurator habens mandatum substituendi, substitutum a se post mandatum susceptum, etiam si eo non sit vsus, reuocare non potest, nisi & potestatem habuit reuocandi: Si autem erat procurator ad plures causas, & in altera substituit, in alijs remanet procurator. Io. And.

l ¶ Potestatem.] quia alias non poterat, nisi in casibus. sup. e. cap. 1.

m ¶ Susceptum.] & licet dixerit se nolle suscipere, tñ domino in eadem voluntate manente, adhuc suscipere poterit, vt j. eo. licet.

ADDITIO. Et secundum id oportet intelligi finiri mandatum procuratoris per ipsius renunciationem, re integra, re non integra non, nisi ex causa, vt idem dicatur in renunciatione, quod in reuocatione. sup. c. 1. Ioan. And.

n ¶ Vsus non fuerit.] licet ergo dominus reuocet procuratorem re integra, vel ante litem contestatam. Inst. man. §. recte, & s̃. c. prox. in prin. cũ suis conc. & ipso facto sim id quod dr. j. eod. si quẽ. procurator tñ datus ad substituendum hoc non potest post susceptum mandatum, iam. n. suo functus est officio, & potius hic constitutus a principali domino, quam substitutus a procuratore videtur, 4 vt dixi, s̃. e. c. 1.

4 Idẽ Phil. vnde satisdabit dñm ratũ habiturũ nõ substituẽtem. Phil. F

o ¶ Sedis Apostolicæ.] quia alius non subdelegat, C. de iud. a iudice. sup. de offi. deleg. pastor. & c. vlt. de appel. cum causam.

Delegatus quare reuocat ſub delegatũ re integra, & ꝓcurator non reuocat ſubſtitutum. † Tñ habens gñale mãdatũ ad oĩa ꝓcuratorem ĩ vna cã a ſe ſubſtitutũ reuocat ante lit.cõt.Pet.đ Anch.Fon.

[Gl.ſeq.quærit,& ſoluit.not.vnam differentiam, & rationem reddit,finis reci.per quæſt.]

a ¶ Aliud.] .ſ.quod reuocare poſſit antequam ille vſus fuerit,& habes hoc ſup.eo.lib.de offic. deleg. quamuis. Sed quæro, quare aliud in delegato, q̃ in procuratore? Sol credo ꝙ ſit rõ,q̃a delegatus principis habet a lege qđ committere poſſit, & iõ donec iudex ſubdelegatus vti cœperit, reuocare poterit, vt in prædicta decr. q̃uis. Sed procurator de quo hic loquitur hẽt hoc ab homine, & iõ cõmittendo ſuſcepto mandato per procuratorẽ,functus eſt officio ſuo, & iõ amplius nõ reuocat. [Dicit ibi. Io.Mo. & hic Archid.qđ iudicare licet ſit onus,tñ eſt honor: procurare vero eſt onus tm̃, & vile officium.C. de decu.l. ſi quis procurationem.lib.10.quare non præſumitur quis ſic executere honorem ſicut onus, nec ſic duos ſicut vnum.Io.And.] Et nota quia ſi cõpromiſſarius datus ad eligendũ eligat, & electus renuit conſentire, amplius non eligit,quia ſuo functus eſt officio.s.e.li. de elect.ſi cõpromiſſarius. §.1. procurator tñ ſubſtituens non eſt functus officio ſuo,niſi ſubſtitutus mandatum ſuſcipiat vt hic vides,& ideo aliud,quia hic procurator cauſã agere,& ſubſtituere poterat,ibi ſolum eligere,& ideo citius illius expirat officium. Et ſm̃ ſuperius dicta nota, quia cum tres caſus ſint poſiti.ſup c.1.in quibus procurator ad iudicia ſubſtituit, hic de altero tm̃ dicit .ſ. de eo qui mandatũ hẽt, vnde de reliquis ſecus credo, cũ habeant ꝑtãtem non ab hoĩe,ſcd a lege,vt ſuperius dixi ex eo,ꝙ factus eſt dñs litis,vel datus in rem ſuam:alias.n.quare non ſic de aliis expreſſiſſet,& facit ſup. de dec. c.ad audientiam & quod recitari ſolet, de eo qui duxit in matrimonium quam pol. per adul.c.vlt.& de conuer. in fide. c.1.

aliud[a] cenſeatur) vlterius reuocari ab illo:[b] † Niſi reuocandi[c] poteſtas conceſſa fuiſſet eidem.

¶ Verum ſi cum ad plures, vel ad omnes[d] cauſas generaliter conſtitutus fuiſſet, in vna tantum ſubſtituerit earundem, in aliis nequaquam prohibetur procurationis officium exercere.[e]

¶ Idem.

¶ *Procurator generalis nõ agit exigentia ſpeciale mãdatum, niſi cum aliqua illorum ſpecificatione, vel libera poteſtate. h.d. Zen.*

CAP. IIII.

QVI † AD agen-

b ¶ Ab illo.].ſ.ſubſtituente, a domino autem bene habita diſtinctione,quam habes.ſup. c.prox.

ADDITIO. Eadem diſtinctio ſeruabitur in procuratore,qui habet mandatum reuocandi ſm̃ Arch.Non enim plus poterit in reuocatione quam dñs,vnde ſubſtitutũ a ſe qui conteſtatus eſt litem,non reuocabit, niſi eo caſu quo reuocaret dominus conſtitutum a ſe.Io.And.

c ¶ Reuocandi.]tunc.n.non expirat mandatum, ex quo penes eum poteſtas remanet reuocandi, & facit optime.ſup.eo.li.ſi delegatus,de off. del.

ADDITIO. Reuocat ergo quod tranſtulit non ex ſe vel a ſe, ſed ex poteſtate per dominum tradita, ex quo dominus poterat.ſup.c.prox. Io.Mo.Io.And.

d ¶ Ad omnes.] poteſt ergo conſtitui ad vnam, & ad plures,& ad omnes cauſas proc.ff. eo.l.1.

e ¶ Exercere.] ſic & delegatus ab alio quam a principe ad uniuerſitatem cauſarum,vnam delegat,& in aliis iuriſdictionem retinet.ff de iud cum prætor. §.1.

QVi ad agendum.] Primo ponit de generali procuratorio cum clauſula. Scđo cum illi formæ adiicitur ſpeciale. Tertio ponit tria, quæ requirunt ſpeciale mandatum,& caſum excipit.Secunda ibi, Sed ſi. Tertia ibi: Procurator quoque.Io.And.

¶ Datus procurator ad agendum, & defendendum, & generaliter ad omnia alia,quæ mandatum exigunt ſpeciale,non poteſt agere in cauſis requirentibus mandatum ſpeciale, niſi in procuratorio fuerint expreſſi aliqui caſus requirentes ſpeciale mandatum, ſubiecta clauſula generali: Item ſine ſpeciali mandato non poteſt procurator tranſigere vel paciſci,niſi ſit conſtitutus in rem ſuam,hoc dicit.

¶ Præſupponendum eſt qđ habetur in glo.magna huius cap.videlicet,ꝙ ſunt aliqui caſus, in quib. quilibet non poteſt agere pro alio vt procurator, niſi fuerit ibi data ſpecialis poteſtas in procuratorio ad hoc, ſicut in cauſa reſtitutionis in integrum, quis non poteſt petere releuamentum, niſi habeat mandatum ſpeciale: Item ſunt plures alii caſus,de quib. in gl.

CASVS. Ego Titium conſtitui procuratorẽ meũ ſub iſta forma: Titiũ procuratorẽ meũ generalẽ ad agendum, & defendendum conſtituo, creo, & ordino, & ad oĩa negotia iudicialia, & extraiudicialia, et ſi talia req̃rãt mandatum ſpãle, tñ nõ ſpecificaui in mãdato procurationis illa ſpecialia, q̃ritur, an meus procurator virtute illius procuratori ſit admittendus ad petendum in integrum reſtitutionem, & ad explicandum alios actus requirentes mandatum ſpeciale? Reſpondet Romanus Pontifex, ꝙ non,niſi ſpecificauerit in mandato illa,quæ requirunt mandatum ſpeciale. Sed ponamus quod ego conſtitui procuratorem meum ſpecialiter ad petendum in integrum reſtõnem, & adiungo in procuratorio, & alia requirentia mãdatum ſpãle, vtrũ procurator meus poſſit explicare alios actus requirentes mandatum ſpãle, poſito ꝙ illi actus non ſint expreſſi in mandato? Rñdet quod ſic: Sed ponamus quod ego conſtitui procuratorẽ meum in aliqua cã, vel conſtitui procuratorem meum gñalẽ ad oĩa negotia: qui procurator meus tranſegit cũ debitore meo.i. aliquo ſibi dato remiſſo vel retento, receſſit ab actione mea: an valeat talis tranſactio, & mihi obſtet ſi velim ſcđo agere? Rñdet quod non ꝑt procurator trãſigere, niſi ſit ſpãliter conſtitutus ad tranſigendũ. Sed ponamus qđ non tranſegit,ſed plus fecit, quia gratis noĩe procuratorio quietauit? Rñdet quod hoc non potuit facere, niſi fuiſſet procurator in rẽ ſuã, quia donaueram ſibi debitum,& in eũ tranſportaueram meas actiones, q̃a tũc exercet actiones meas directas in rem ſuam .i. ad ſui vtilitatem,& iõ poterit tranſigere cum aduerſario, quæ tranſactio erit in detrimentum ſui & mei. Item fallit ſi fuerit inſtitutus cum libera adminiſtratione, hoc eſt ut poſſit facere omnia tanquam ſi eſſem in propria perſona, tunc nomine meo poterit tranſigere, & ualebit talis tranſactio. Nota primo,quod procurator quantumcunque fuerit gñaliter conſtitutus ad omnia negotia, poſito quod in mandato fuerit dictum, etiamſi talia ſint,q̃ mandatum exigant magis ſpeciale: non poteſt petere reſtitutionem in integrum, contrahere matrimonium,tranſigere uel paciſci,nec explicare alios actus requirentes mandatum ſpeciale. Nota ulterius, quod ſi quis procuratori ſuo dederit mandatum ſpãle ad petendum reſtitutionem in integrum, uel aliquid aliud faciendum,quod mandatum requirit ſpeciale, & ſuppoſuerit clauſulam generalem,etiam ſi talia exigant mãdatum ſpeciale, illa ſpecialitas operatur, ut clauſula generalis ſecuta habeat effectum, licet alias ſi non fuiſſet poſita ſpecialitas, nullum haberet effectum, & iſtud facit ad iura dicentia. Ponamus quod aliquis promiſit ſe præſentare certo die in iudicio ſub certa pęna ſi fuerit legitimo impedimento impeditus, ad illam pœnam non tenetur, niſi promiſerit ſoluere pęnam, non obſtãte impedimento, talis renunciatio ualet, licet fuerit impeditus alio impedimento, ſiue alio caſu fortuito non expreſſo, nam poteſt renunciare omni impedimento aliquibus caſibus fortuitis expreſſis. l. ſed & ſi quis §.quæſitum.ff.ſi quis cau. Nota, quod procurator cõſtitutus ad agendũ, non poteſt iuramentum litis deciſorium

† Vide Lap alleg. 69. & alleg. 82. & Conuar.li.2 var.reſo.c.5

tium deferre: & si detulerit, & aduersarius iur̃m susceperit: non preiudicat domino: secus si dominus detulisset. Nota ꝙ transactio proprie respicit actorem: nam dr̃ a transigo: quod est vltra ago, uel litem decido, actionẽ scilicet remittendo.

da, de cõfe. dist. 4. q̃ris. in prin. Item in ꝯhenda excõicatione. 24. q. 4. si habes. in prin. Itẽ in præstatione iuramenti de calumnia. ꝗ. de iura. cal. c. vlt. Item in casu. s. eo. li. de elect. procurator. & de hoc vide in Spe. eod. tit. §. 1. ver. item opponitur, quod licet habeat.

dum[a] & defendẽdum, ac generaliter ad omnia, etiã si mandatum exigant speciale,[b] constituitur ꝓcurator: ex vi generalitatis huiusmodi ad aliquem articulum, in quo speciale mandatum exigitur, admitti non debet.[c] ¶ Sed si aliquis, vel aliqui de articulis speciale mandatum exigentibus specificati † fuissent, adiecta clausula generali: tunc ad non expressos[d] ẽt admittetur.[e] ¶ Procurator quoque absque speciali mandato[f] iuramentum deferre,[g] transigere, vel pacisci[h] nõ potest: nisi ei bonorum, vel causæ administratio libere † sit concessa.[i]

† al. ita libera.

¶ Idem.

¶ Mãdatum generale ad negotia, etiã ad iudicia se extendit.

CAP. V.

QVI [k] GENERA-

a ¶ Ad agendum.] datus ad agendum defendere cogitur, vel satisdare de defendendo ff. eod. l. seruum. in fine.
ADDITIO. De hoc ff. eod. l. sed & hæ. §. præter. Et quõ hoc intelligitur de actionibus tempore constitutionis competentibus, vide in Spec. eod. tit. §. 1. vers. item excipitur, quod licet. Io. And.
b ¶ Speciale.] vt Inf. §. vlt. cum simil.
c ¶ Non debet.] & sic non valet tantum genus quo ad spẽm, quãtum species: ad idem sup. de app. c. 2. [Concor. vide ff. eo. Pomponius. in prin. Ioan. And.] De hoc habes supr. de off. ord. si sacerdos, in anti. 23. dist. quamquam.
d ¶ Non expressos.] non tamen per hoc matrimoniũ contrahere poterit, 1 vt inf. eo. c. vlti. nec poterit contra electum vel promissum opponere crimina, vel defectus, ut in clem. eo. tit. non potest.
[Glo. seq. arg. pro opin. Bulg. & aliorum doctorum.]
e ¶ Admittet.] nota pro illa opinione Bulgari, & aliorũ doctorũ legũ, ꝙ paciscens, ꝙ casum fortuitũ non opponet: aut aliquos expressit secuta generali clausula, aut nullũ, vt in primo casu teneat renunciatio: in secundo vero non. & no. hæc materia per Accur. ff. si quis cau. l. sed & si. §. q̃situ & recitari solet s. de depo. bona fides.
f ¶ Mandato.] vel eo quod habeat vim ipsius specialis mandati, ut supra proximo responso.
g ¶ Deferre.] ff. de iureiur. iusiurandum. 1. §. fi.
[Glo. seq. ponit. 20. casus computatis, quos ponit textus, quibus requiritur speciale mandatum.]
h ¶ Vel pacisci.] C. de transa. transactionis, vbi de hoc ff. eo. tit. l. procurator. cui generaliter libera, & l. mandato. & s. de transa. cõtingit, & de arbi. per tuas. nec in integrũ restõnem pro alio petere. s. de rest. in int. coram. ubi de hoc, & hoc qñ principaliter petitur: secus si incidenter. s. eod. tit. sciscitata. C. etiã per procur. causam. in integ. resti. agi. pos. l. vnica. Item in causa suspecti tutoris. ff. de procu. non solum. §. fi. Item ubi sunt duo procuratores omniũ rerum alicuius: tunc. n. non põt vnus ab alio sine speciali mandato exigere. ff. eo. l. qui duos. & l. itaque. Itẽ de interdicto. de li. exhib. & dedu, ff. eo. l. Põponius in prin. Item in acceptilatione. ff. de accep. l. 3. Item in rescriptorũ impetratione. sup. de rescrip. nõ nulli. & c. ex parte. Item in cã matrimoniali ẽm Vin. 2 sup. q. mat. ac. pos. c. ex litteris. in parte decisa [. i. in compilatione antiqua.] arg. ꝯ. sup. eo. tit. accedens. sed ibi parentibus agentibus de matrimonio filiorum, accessit ipsorum consensus. vt ibi not. Item ẽm quosdam in voto transmarino sup. de vo. ex multa. in princ. ver. illis. Itẽ in consumptorum instrumentorum exemplatione de fid. instrum. c. vlt. Item in his quæ sedes Apostolica sibi specialiter reseruauit, ꝙ dic. vt no. in ant. de offi. dele. ꝙ translationẽ. Item in ꝯhendo matrimonio. ꝗ. eo. c. vlti. & in sponsalibus qui cle. vel vo. veniens. In compromisso. sup. de arbi. ꝑ tuas. Item in absolutione petẽda ab excõicatione. de sent. exc. ꝙ de he his. in fi. & arg. de peni. dist. 1. quẽ penitet. 3 Itẽ in oblatione filij idolis facien

i ¶ Cõcessa.] vel datus sit ĩ rẽ suã. In tribus ergo casibus hoc pt, s. qñ hẽt speciale: qñ hẽt gñalem & liberã, qñ datus est in rẽ suã: hęc ꝓbant. ff. eo. l. procurator. cui generaliter libera. ff. de iureiur. l. iusiurandum. §. fi. & l. seq. C. de noua. l. non abstulit. & ff. de solu. l. hoc iure. & C. de transa. l. transactionis.

Qvi generaliter.] Soluit tria dubia: Primum de forma: Secundũ de persona: ibi, Nedum Tertiũ de ætate, ibi, Licet autem. Io. And.
CASVS. Ponamus ꝙ ego Titiũ cõstitui meum procuratorem sub ista forma: Constituto Titiũ procuratorẽ meũ ad oĩa negotia mea, non addito, iudicialia vel extraiudicialia, vtrum virtute illius procurationis Titius poterit agere ꝯ debitores meos & an poterit experiri, hoc est, defendere contra meos creditores; vel requiratur ꝙ dicam: constituo Titium meum ꝓcuratorẽ ad lites presentes & futuras, & ad negotia? Rñdetur, ꝙ procurator constitutus ad negotia poterit expediri vel defendere ꝯ creditores agentes, & agere contra debitores. Sed quid Sãctissime Pater habemus in l. filiusfa. ff. eo. tit. quod filiusfa. potest esse procurator. Sed vtrum possit hoc facere sine licentia & auctoritate sui patris, vel vtrum requiratur licentia & auctoritas sui patris? Videtur quod sic: quia ipse filiusfa. non potest suscipere iudicium nomine suo absque auctoritate sui patris. l. non solũ. C. de bo. quæ li. ĩ pat. pote. consti. in glossa magna: ergo similiter nec nomine alieno. Hoc tamen non obstante, Respondet Romanus Pontifex, quod filiusfa. poterit agere & defendere pro alio sine licentia patris. Or sanctissime Pater, uellem informari a uobis, quæ ætas requiritur in procuratore ad lites? Respondet quod licet in procuratore constituto ad negotia sufficiat ætas. 17. annorum, tamen in procuratore cõstituto ad lites & ad iudicia, requiritur quod ipse habeat. 25. annos: & quod sit maior. 25. annis. Nota primo, quod verbum, negotia, positum in procuratorio, accipitur large, vt comprehendat negotia iudicialia & extraiudicialia, vt in c. forus de ver. sig. in anti. vbi habetur, ꝙ negotium dicitur in iudicio, & negotiatio extra iudicium. Nota vlterius, quod licet filiusfa. non possit esse suo proprio nomine ĩ iudicio sine auctoritate patris, alias iudicium esset nullum, tamen potest esse procurator in iudicio nomine alterius sine auctoritate patris. Vnde sciendum quod filiusfa. est nomen iuris, & dicitur ille, qui est in potestate alterius, quamuis habeat liberos, vel non habeat, quia nõ refert: paterfamilias vero accipitur ꝓ eo qui est sui iuris. Nota quod quis non potest esse procurator ad iudicia, nisi sit perfectę ætatis, id est maior. 25. annis. & q minorem. 25. annis constituit procuratorem, perinde est ac si nullum constituerit: fallit in casu. l. exigendi. C. eod. tit. ubi dicitur, quod filius potest suscipere defensionem pro patre suo absente.
[Prima glossa ponit quid declaret.
K ¶ Qui generaliter.] nõ eget summa ꝯ, qa satis summat

liter[a] constituitur ad negotia procurator, agere, ac experiri[b] pōt: † exceptis his casibus,[c] qui mandatū exigunt speciale.

¶ *Potest filiusfamilias esse procurator etiam absque patris consensu. Zen.*

¶ Nedum vero, ad negotia, sed etiam ad iudicia potest filiusfamilias[d] absque patris assensu fieri procurator.

¶ *Maior annis xxv. ad iudicia, maior xvij. ad negotia deputari potest procurator. hoc dicit. Zen.*

¶ Licet autē quis post decimum septimum annum procurator ad negotia[f] licite deputetur: ad iudicia tamen, nisi maior vigintiquinque[h] annis fuerit, deputari nequibit.

¶ Idem.

¶ *Ex duobus procuroribus simul simpliciter constitutis, alter solus admittit non debet: Si vero in solidum, qui primo contestatur litem admittitur, altero totaliter excluso: nisi adiectum fuerit, quod non sit melior conditio occupantis, quo casu altero non prosequente, nec aliū substituente, reliquus admittatur hoc dicit.*

CAP. VI.

SI † DVO PRO

mat sei psum. Hoc primū dictum ponebat Gul. pro quæstione. Spe. eo. tit. §. 1. & in fi. & sequente. Vbertus idem dicebat quod dicit hæc decre. & idem not. Host. de proc. petitio. in 1. glo. & satis olim hoc dicebamus per decr. dilectis. in antiq. eod. titu. vbi est hoc satis expressum: sed glo. videbatur ibi tacite consentire, ꝙ generaliter fuerit cōstitutus ad negotia, & ad iudicia.

a ¶ Generaliter.] nota ꝙ generaliter pōt fieri procuratoris constitutio: & dicit hoc sup. eo. petitio.

b ¶ Experiri.] id est defendere, s̄. de iudi. c. 1. alibi ponitur pro agere supra de caus. poss. pastoralis.

c ¶ Casibus.] exempla uide supra c. proximo.

[Glo. seq. recitat p obiectionem & solutionem.]

d ¶ Filiusfa.] t non dubitamus, quin filiusfam. posset constitui procurator, supra eodem. non iniuste. & ff. eod. l. filiusfa, §. ipse quoque. sed an sine mandato patris possit constitui, dubitatur: Et videbatur quod non: quia pro se non admittitur, ergo nec pro alio: cum interdum admittatur pro se, qui pro alio ff. de postu. l. 1. §. 2. 3. quæst. 7. c. infamis. §. tria. & not. de hoc per Accur. C. de bon. quæ lib. l. vltim. §. 1. in fin. sed quia nil deperit patri, idcirco admittitur sine mandato, ut hic, & est simile infra de iudi. cap. vlti. ubi autem deperiret patri, haberent locum iura prædicta: ad hoc. ff. ad Trebel. l. ille a quo. §. fin. ff. de in integ. restit. cum mandato. in fine.

ADDITIO. Filiusfamilias pro se non admittitur, etiam contra extraneum, nisi in casibus, quos uide nota. in Spec. tit. de actore. §. 1. vers. sed & filius. & not. inf. de iudi. c. fi. in fi. Admittitur etiam contra patrem in casib. qui not. ff. de iudi. l. lis nulla. & in Spec. præalle. §. versi. item quod est filius. & an tunc egeat consensu sui patris. in eod. §. vers. quid si filius. Ioan. And.

[Glo. seq. dat simile.]

e ¶ Decimumseptimum annum.] Institu. qui ex caus. ma. non licet. §. iustæ. sic & aduocatus peregisse debet 17. annum. ff. de postu. l. 1. §. initium 3. q. 7. c. infamis. §. tr a. vers. veruntamen.

ADDITIO. Quare minor ætas sufficiat in aduocato & teste, quàm in procuratore ad iudicia, uide in Spe. de aduocato. §. 1. vers. item ꝙ est minor. & no. in §. initium. statim allegato & C. eod. exigendi. & ratio est, quia obligatur procurator actione mandati. Item cōdemnatur; quod non est in illis. Ioan. And.

[Glo. seq. ponit dictum Host. quod recit. per quæstionem.

f ¶ Ad negotia.] not. Host. supra eod. non iniuste: in 4. glo. quod procurator datus ad negotia maior 17. & minor 25. potest agere & experiri; z nam ex quo procurator ad negotia agere potest. ut supra proxi. responso: & minor 25. annis datur ad negotia, ut hic: ergo & aget. ut ib. Ioan. And.

g ¶ Vigintiquinque.] ff. eod. titu. minor. de his qui ve ætã impe. l. fi. C. eo. tit. l. exigendi.

S ¶ duo.] Ex pluribus procuratoribus quādo unus sine alio admitti debeat. hic habetur. Zen. Diuiditur secūdū Io. And. hoc modo: quia principium, & finis: ibi, Sane. Ponit de procuratoribus simpliciter datis, distinguens inter causas spirituales: & non: Medium; ibi. Secus ponit de datis in solidum: Primo sine clausa; ꝙ non sit melior, &c. Secūdo: ibi, Nisi. quando cū clausula: Tertio moderationem subdēs; ibi. Dum est. Quarto casum dubium circa id soluens: ibi, Cætetum, secundum est.

CASVS. In causa, quam eram tecum habiturus, Titiū & Caium meos procuratores constitui, nō adiecto, ꝙ eos cōstituebam meos procuratores, & eorum quēlibet in solidū: Quæritur, an alter istorum procuratorum sine altero possit causam procurare? vel an sit necesse in omnib. actis iudicialibus, quod ambo procuratores sint p̄sentes? Rñdet Romanus Pontifex dicēs. ꝙ cum duo, vel plures procuratores sūt in vna cā constituti simplr, non adiecta clausula, & quemlibet in solidum: vnus sine altero nihil potest explicare, sed simul debēt interesse: fallit in casu posito in fine huius capituli puta in casu electionis, postulationis. vel prouisionis, secus si fuisset adiecta clausula, & quemlibet in solidum, tunc. n. alter siue altero poterit negotium explicare; nam tunc constat de mente constituentis. Sed ponamus, ꝙ vnus istorum procuratorum incœpit causam procurare, vtrum iste, qui incœpit causam, erit porior in promotione causæ & solus; ita ꝙ alius non possit de causa se intromittere? Respondet ꝙ si alter istorum causam occupauerit, solus siue alio comprocuratore, tunc solus habebit facultatem initiendi causam, & non alius, & hoc verū, nisi esset dictum in procuratorio, ꝙ melior non esset conditio primitus occupantis, vel deterior subsequentis, sed quod per vnum ipsorum fuerit incœptum, possit alter terminare, prosequi, & finire: tunc. n. isto casu uno occupante non erit alius exclusus a promotione causæ: immo poterit casum assumere in eodem statu in quo alius dimisit, & finire vsque in finem, & istud uerum nisi ille qui causam primo occupauit, aliū substituerit, quia tunc substitutus præferetur comprocuratori. Sed ponamus retento eodem themate quod si in vna causa constitui duos uel plures, vnus causam primo occupat: postea lite contestata cum aduersario meo iste procurator fuit impeditus, & non substituit, alius comprocurator comparuit pro mea causa, postea cessat infirmitas: uult primus pcurator causā reassumere, & expellere istum, an possit? Respondet ꝙ licet cesset impendimentum tñ non poterit istum procuratorē expellere. Postea Romanus Pontifex, in uers. sane, excipit casus a regula posita in princi. c. uidelicet, quod cum quis cōstituit plures procuratores simpliciter, nō adiecta clausula: & quemlibet in solidum, in causa requirente celeritatem, puta in causa electionis, postulationis, uel prouisionis, certe ualet talis cōstitutio simpliciter facta, & omnes non admittūtur ad promouendum cām, sed unus duntaxat. Sed quis admittet? Certe ma-

† Etiā in criminalibus ciuiliter motis inf. de iud. c. 1. ibi gl. secus in criminalibus criminaliter motis. ca. veniens. sup. de accu.

Phi. no. ꝙ cōstitutus ad vnū actū extendit se ad aliū, nisi natura actus uariaretur: qa constitutus ad recipiendū, non sufficienter agit & cōfitendo receptū. quia ista differūt. l. 1. §. si mutuā. ff. si qd ĩ fraudẽ pa. Pe. de An. Fon.

x Vide Bart. in l. cum nō solū §. necessitatē. C. de bon. quæ liber. Font. Aduocatus dēt peregisse annum 17.

z Falsum qa in tali nō solum requiritũ mādatū, sed etiã ætas & prin. tex. intelligitur qñ sufficit mandatum generale Phi. Fō.

† Ad hūc tex. uide quæ dicit Fel. in c. 2. ex de test. adde Socin. cōs. 11. inci. circa præsentem, lib. 1.

gis idoneus, & iſtud relinquitur arbitrio iudicis quis dicatur magis idoneus: nā dicit iudex, gratifico iſtum, & alios non admitto. Et ratio ſpecialitatis ponitur in textu, quia iſtæ cauſæ requirunt celeritatem, & ſegnius expediuntur negotia commiſſa pluribus, ideo iura cōiter dicunt, ꝙ in cauſis iſtis ſpūalib⁹ q̃ reqrūt celeritatē, eſt procedendū ſummarie, & de plano ſine figura, & ſtrepitu iudicij, clem. diſpendioſam, de iud. Nota primo, ꝙ illa verba; quemlibet in ſolidū non ſunt verba ꝯſtitutionis: nā ſi ponerentur illa verba in conſtitutione, forte nō valeret ꝯſtitutio ptāte & volūtate ꝯ̃dicentibus. c. cū ſuper in fi. de offi. & poteſt. iudi. dele. in antiq.

De occupa- one uide æ dicit La s allga. 22.

curatores [a] ſimul [b] (non adiecto, in ſolidum [c]) deputētur, vnus ſine altero nō debebit admitti. [d] Secus [e] ſi ſint ī ſolidū cōſtituti, ſed tunc illius melior erit conditio, qui per litis cōteſtationem [f] negotium primit⁹ occupabit [g] † Poſt occupationē autem huiuſmodi, alter ſe ītromittere nequibit vlterius, cum ille litis [h] domin⁹ ſit effectus: niſi dictum in conſtitutione fuiſſet, quod non fieret melior conditio occupantis: [i] tunc. n. ſi eum, qui occupauit, īfirmari, mori, abſentari, vel alias impediri cōtingat: aut ſi ꝓſequi forte nolit, poterit alter ſuſcipere ac perficere nego-

Nota vlterius, ꝙ procurator per litis ꝯteſtationē efficitur dominus litis, & ad hoc allegatur iſtud cap. Nota inſuper, quod vbi exercitium actus duobus ſimpliciter, & eodem tempore committitur, intelligitur factū vt ſimul procedant, ad hoc ſupra in anti. de offi. deleg. cauſam. Nota etiam, quod vbi duo habiles concurrunt ad exercitium actus, ille obtinet, qui alium præuenit ad hoc ſup. eodem lib. de reſcrip. cap. penul. & ſic patet, quod vigilantibus & non dormientibus iura ſubueniunt. Dominicus. Nota finaliter quid importet clauſula, quod non ſit melior conditio occupantis, in procuratorio poſita, quia præſeruat poteſtatem procuratoris non occupantis quo ad habitum poteſtatis, non autem quo ad exercitium, niſi in certis caſibus, ſecundum Dominicum.

[Prima gloſſa dicit quid determinat.

a ¶ Si duo procuratores.] Emanauit hæc decret. ad declarationem eorum quæ not. Ioan. 2. q. 7. §. forma, & Ber. ſupra eod. tit. non iniuſte. & Accurſius, ff. eod. tit. l. pluribus, & Inno. & Hoſtien. ſup. eo. in noſtra. & Guliel. in Spe. eod. ti. §. ratione autem, verſ. quid ſi duo, & verſi. ſeq.

Glo. ſeq. recitat. per quæſtionem.]

b ¶ Simul.] quia ſecus ſi diuerſis temporib. ff. eo. l. ſi quis cum procuratore. §. fi. & ſupra eo. non iniuſte. & hoc ideo quia dando ſecundum, vr̄ primum reuocare, vt in prædictis iuribus, & hoc eſt verum, niſi exprimat ſe nolle primum reuocare. ff. de leg. 1. ſi plurib. ad hoc inf. eod. ſi quem. Et hoc verum intelligo, 1 ſi ſecundus procurator nolit ſuſcipere mandatum, arg. Inſtit. quibus. mod. teſta. infir. §. poſteriore. vbi dicitur, quod ſecūdum teſtamentum rumpit primū, licet ex ſecundo teſtamento aliquis hæres factus non ſit, vel eſſe noluerit; ſic & hic arg. prædictorum iurium. & hoc tractat Guli. in Spe. eo. tit. §. ratione autem. verſ. ſed cum dato ſecundo. Et in eod. §. ſuper verſi. item quod licet dixi, quod ſunt duo procuratoria duorum, nec apparet quod prius. 2

em Arch. px. alleg. e adi. leg. ſi tranſ. & l. le- 2. §. 1. .And.

ADDITIO. Quod quis dando ſecundum procuratorem, uideatur reuocare primum, licet ſecundus acceptare nolit: patet etiā. ff. de lega. 1. l. plane, in prin. & inſtitutio. quibus mod. tolli obliga. §. præterea, & uide quod ibi nota in gl. ſeq. quæ. & quod dicam poſt Dyn. infra de regu. iur. non præſtat. contra. ff. de reſcind. uendi. l. ſi id quod, primo reſponſo. Dic ut ibidem. Ioan. Andr.

c neu- erit ad- ndū: & tet ſibi ēs: fa no. in bus. ſ̃. er. Do.

c ¶ In ſolidum.] aliquid operatur, ſed non per omnia, quod ſonat, vt inf. patet.

[Glo. ſeq primo ponit tres caſus diuerſos ab iſto: ſecundo reddit rationem huius dicti: tertio quærit, & ponit tres opiniones, & approbat ultimam.]

d ¶ Admitti.] aliud in executoribus vltimæ voluntatis, vt inf. de teſta. cap. vlti. in fi. & in procuratorib. datis ad iudicia ſpiritualium cauſarum, vt inf. eod. cap. §. ſane. & in tutoribus. ff. de adminiſt. tutor. decreto. in fine. & in his de benignitate ſecus eſt receptum, vt ibi. Et eſt ratio dicti: quia hi duo cenſentur pro vno. ſ̃. eo. li. de elect. c. pen. §. 1. 3 Eſt ergo hic neceſſe, ꝙ vterq; admittatur, ſicut in iudicibus datis ſine clauſula, ſ̃. in antiq. de offi. deleg. cauſam matrimonij. Sed quid dices: ecce unus cōfitetur, & alter negat: q̄d erit? Super hoc fuit diſſenſio, dicunt quidam, ꝙ facta eſt litis conteſtatio, & ſtatur confeſſioni, quod ſic probatur: ſi dominus præſens eſſet, & confiteretur, & negaret, ſtaretur confeſſioni, quæ contra eum eſt ff. de interroga. act. de ætate. §. 1. ergo idem in his, qui perſonam domini repræſentant. Alij dicunt quod eligere poteſt dominus, utrum ſtetur negationi, uel confeſſioni. argūm. ſupra de re iudi. duobus. & ff. de re iudic. duo iudices. Tertij dicunt, & forte melius ſecundum Inno. quod per talem reſponſionem non fit litis conteſtatio, ſed procedendum eſt contra dominum, tanquam contra contumacem, pro eo quod non miſit procuratores inſtructos, ſupra de iuram. calum. in pertractandis. 4 Prima opinio placuit Hoſtien. ſup. eo. in anti. in noſtra. Mihi placet vltima, quia conceſſio vel negatio vnius ſolius, etiam altero non reſiſtente, non valet, ut ſupra in princip. multo minus altero reſiſtente, ad hoc ſupra eod. lib. de elect. capit. penul. §. ſi autem. Et propter euitanda hæc dicebat Ber. ſupra eod. non iniuſte, quod ſatis erat æquum quod ſiue adijceretur, in ſolidum, ſiue non: ſemper iudex eligeret idoneiorem, ad hoc ff. de accuſ. ſi plures. ff. de admi. tuto. ſi plures, ſed non eſt verum, niſi in caſu infra eod. §. ſane. Vincen. autem dicebat ob prædictam cauſam procuratores tales non admittendos. Sed uera eſt eius opinio in caſu ſupra eodem lib. de elect. cap. pen. §. ſi autem, alias non, vt hic vides.

3 ff. de ꝯd. & demonſt. cui fundus. Ioā. Mona. & facit cle. plures, de iure patr. Io. An.

4 Alias opiniones inuenies, de hoc in Spec. de cō feſ. §. fi. verſ. ſed pone. Io. And.

e ¶ Secus.] ſcilicet quia tunc vnus admittetur ſine altero.

[Glo. ſeq. alleg. quattuor concor. ponit duos alios modos occupationis, & caſum in quo nihil operatur occupatio.]

f ¶ Litis conteſtationem.] quia tunc demum agere videtur. ff. rem rat. hab. l. amplius. Ad hoc ſupra in anti. de offic. deleg. relatum. & de verbor. ſignific. ex parte 2. & concord. ff. eod. l. pluribus. 5 Interdum autem dicitur quis occupare, quia primo ad ſententiam deuenit, ut in actione de peculio, & in noxa. ff. de pecul. ſi vero. ff. de noxa. ſi quis à multis, quia non præſumitur quis aſtrictus, & ideo ibi ante ſententiam appellatione non ſuſpenſam nullus occupare videtur. argum. C. de action. & obli. l. negantes, & delegatus cum clauſula, uos uel alter veſtrum, occupat per quamlibet inchoationem iudicialem, ſup. eod. lib. de offic. deleg. cum plures. aliquando nil operatur occupatio. ff. de damn. infect. ſi finita. §. Iulianus. ff. vt in poſſeſ. leg. l is cui. §. qui prior ubi omnes æqualiter in poſſeſſionem mittuntur, licet partes ſibi faciant per concurſum.

5 Et ff. de leg. 1. ſi pluribus in fin. Sed ibi valet occupatio conſtitutionis quo ad electionē tantū faciendam de re legata, uel pretio. Io. And.

g ¶ Occupabit.] in bona ſignificatione. ſic 7. quæſt. 1. factus eſt Cornelius. alibi in mala. ſupra eod. lib. de elect. generali. vbi de hoc.

h ¶ Litis dominus.] ſup. eod. cap. 1. cum ſuis concord.

i ¶ Occupantis.] & nihilominus cōtra uoluntatem dñi melior fiet ipſius occupantis. cōditio: quia ſtatutū iuris

immutare non potuit in totum, ad hoc supra de testam. requisisti. & c. tua. ff. de leg. 1. l. nemo: si ergo non valet in totum vt agit., ualeat pro ea parte, & eo modo quo valere potest. 1. Ad idem infra de despon. impu. cap. 1. §. 1. [Et bene facit. C. de fideius. non recte l. 1. & vide quod dixi in anti. de maio. & obed. solitæ. super gl. quod quandoque. facit etiã. ff. de vsufr. leg. si alij., cuius casum vide in decret. de celebrat. Mis. in quadam super gloss. antepe.] Et determinatum est hic quod dubie tractabat Guil. in Specu. eodem titu. §. ratione autem. versiculo, quid si dictum fuit.

† al. ita ab illo.

a Nota quod uerba non ↄperantur ut sonant iure aliter interpretante. Do. & Pe. de Ancha. Fon.

a ¶ Inchoatum.] simile supra eod. lib. de offic. delega. cum plures.

b ¶ Præferri.] est enim constitutus ab eo q potior est, clausula non obstante, vt supra vidisti; excludet ergo illum cum vices potioris gerat 2. ad hoc 93. distinct. cap. vlti. & 49. distin. c. 2. infra de præben. hi qui.

† al. contigerit.

2 Neque poterit ab altero reuocari. q̃ uis ambo habeant potestatem substitutos reuocandi. Phil. Fon. Adde ex Bart. in l. si ante acceptum. §. si. ff. iudi. solui. q tunc prior satisdatio euanescit, & dñs de nouo pro isto satisdare debet. Pet. de Anch. Fon.

c ¶ Substituto.] ab occupante. Nunquid hũc reuocare possit? dic vt dixi supra eod. tit. is, qui.

d ¶ Alter.] collega datus cum eo. in solidum.

e ¶ Ipsum.] negotium.

f ¶ Cessante.] argu. contra supra eo. lib. de electione cupientes §. quod si. & infra de senten. excom. municat: eos. qui vbi cessante impedimento tenetur quis ad hoc, ad quod prius tenebatur, sed hic iam alius occupauit, & eod. casu quo potuit; unde nec uirtus clausulæ hoc operatur, vt vides.

tium ab alio inchoatum:[a] dum tamen ab † alio non fuerit alius substitutus: nam si sit, is præferri[b] debebit eidem.

¶ *Procurator datus in solidum, qui occupauerat negotium, ex impedimento exclusus, non reassumit, nisi altero impedito; hoc dicit Dominicus.*

¶ Ceterum vbi nullo substituto,[c] alter[d] suscipit negotium prosequendum is qui occupauit primitus ipsum,[e] resumere postea impedimento cessante nequibit: nisi forsan illum contingeret † impediri.[g]

¶ *In causis spiritualibus ex duobus procuratoribus simul simpliciter datis, iudex eligit magis idoneum, qui solus prosequi poterit nec alius admittitur, nisi primo legitime excluso, h. d. Dominicus.*

¶ Sane in electionum, postulationum, prouisionum, & aliorum spiritualium negotiorum causis[h] (cum talia celeriorem[i] expeditionem exigere dignoscantur) volumus specialiter[k] obseruari, vt si plures ꝓcuratores simul in eis fuerint non in solidum[l] deputati: iudex (ne propter eorum cõcursum negotia eadem intricari[m] contingat) idoneiorem[n] ex ipsis eligere valeat, & ille solummodo prosequatur, habeatque quicquid cum illo sic electo, factũ extiterit, plenam roboris firmitatem: Nec ad prosequendum alius admittatur postmodum, nisi prout eum, qui non occupat negotium, cẽsuimus post occupationem factam ab alio superius admittendum.[o]

¶ Idem.

¶ *Procurator, q renuit acceptare mandatum, pænitere potest, quamdiu constituens in eadem perseuerauerit voluntate.*

CAP. VII.

LICET †

g ¶ Impediri.] & tunc ille assumet, nec ille substitutum dare poterit, cum litem non fuerit contestatus supra eo. cap. 1. §. 1.

h ¶ Causis.] secus in negotijs etiam spiritualibus, ut patet supra. eo. lib. de elect. cap. penult. §. si autem. quod est contra, & ibi dixi.

i ¶ Celeriorem.] de hoc vide quod dixi supra eod. lib. de elect. c. vlt.

k ¶ Specialiter.] Nota ergo quod fauor aliquid inducit contra ius positiuũ, quod habuistis. in prin. decr. Et nõ. per hanc literam reprobatam illam opinionem, quæ uidebatur æqua Bernardo sup. in anti. eod. non iniuste. q siue esset clausula in solidum, siue non, iudex poterat eligere, sed non est uerum nisi in spiritualibus, ut hic uides, & facit pro illa opinio. ff. de pop. act. l. 2. sed non obstat, quia ibi plus tangitur uniuersitas, quam priuati persona, & ideo fuit electio magistratus.

l ¶ Non in solidum.] si enim in solidum, nõ esset speciale, quia omni casu iudex eligeret si ambo occurrerent, & simul occuparent. ad hoc supra. eo. lib. de elect. cap. penult. §. 1.

m ¶ Intricari.] vt ex contrariis responsionibus. Parat igitur viam expeditioni negotij, prouidet domino absenti occurrit partium laboribus & inutilib. expensis, ad quæ omnia tenetur iudex supra. eod. lib. de offic. ordina. vt litigantes de rescriptis. statutum.

n ¶ Idoneiorem.] ff. de accus. si plures [Ad idem. ff. de dãn. infect. in reficiendo. cum concordan.] ff. de administra. tu. si plures, & videtur idoneior magis honestus & qui melius merita causę nouit. supra de iuramento calumniæ. in pertractandis.

ADDITIO. Facit. C. eod. tit. l. fi. Io. And.

o ¶ Admittendum.] scilicet quando non dedit substitutum, & non potest, vel non vult, prosequi.

LIcet.] Non diuiditur, quia textus sub vno constructu pendet. Dominicus.

CASVS. In quadam causa, quam, eram tecum habiturus, Titium procuratorem meũ constitui, & ei misi litteras procurationis p aliquem nuncium meum; qui nuncius sibi Titio præsentauit litteras & eum requisiuit, vt onus dictæ procurationis in se assumeret; dixit Titius, nolo acceptare procuratorium, nec onus assumere, & renunciauit procurationi, postea pænitentia ductus, voluit illam procurationem acceptare: Opponebatur pro parte tua quod Titius non erat procurator meus, eo quod renuerat semel accipere procurationem, quæritur an possis eo prætextu eum repellere, & an possit Titius procurationem reassumere? Respondet, quod si ego constituens perseuerauero in eadem voluntate, quod certè ipse Titius potest procurationem reassumere & acceptare, & causam meam promouere, ac si ab initio non refutasset. Nota primo, ex isto capitu. quod officium procurationis est officium voluntarium, & ideo non cogitur quis accipere procurationem. l. filius, §. inuitus. ff. eodem titu. l. inuitus. C. eo. & hoc verum in officio procurationis singularium personarum: secus est in officio procurationis regiæ: nam onera publica quis inuitus cogitur suscipere. Instit. de excusat. tut. & cura. circa prin. & cum istud officium sit publicum, ideo

† Ad hũc te[xtum] vide dicit Alexa[n]der cons. 8 incip. reuoc[a]tur in dubi[o] lib. 5.

ideo quis inuitus illud suscipere cogitur. Et secundum Doct. qn̄ dr̄ quod officium procuratoris est vile officiū, non intelligatis quod reddat vilem vel infamem illum, qui exercet tale officium: sed dicitur vile, eo quod viles personæ admittuntur ad exercendum tale officium: & intelligitur de pcuratione singulariū personarum: nō aūt de procuratione regia: Nam illud officiū est dignitas: quia hēt iurisdictionē inter priuatum, & fiscum, quia iurisdictio hēt dignitatem annexā. Nota quod licet procurator renuerit acceptare procuratorium, & dixerit pcise quod refutabat: tamen est locus pœnitentiæ, si cōstituens perseuerauerit in eadem voluntate, ideo dicit glossa, quod si in constitutione procuratoris dicat dominus constituo talem: & casu quo noluerit acceptare procurationem, constituo talem tunc si primus refutauerit, non est amplius locus pænitentiæ. Nota ulterius, quod absens potest constitui procurator: concord. sunt in gl. & in c. cupientes. §. ad hæc. eod. lib. supra de electione.

is, [a] qui procurator [b] constituitur ab absente, [c] dixerit præsentatum sibi suscipere [d] nolle [e] mandatum, hoc tamen nequaquam [f] obstante, quādiu [g] constituens in eadem perstiterit voluntate, ipsum [h] acceptare poterit † quandocūque placebit. [i]

¶ Idem.

¶ *Dominus dans procuratorem, quotiens contingit eum abesse, causam tractādo, procuratorem non intelligitur reuocare, secus si simpliciter, nisi expresse protestetur, quod ipsum reuocare non intendit, vel alias hoc appareat ex probabilibus coniecturis. Ioann. Andreæ.*

Nota insuper arg. quod voluntas semel posita, semper præsumitur, nisi contrarium probetur. vide s̄. de bapt. maiores. in fi. Dom.

[Prima gl. summat.]

a ¶ Licet is.] procurator, qui renuit acceptare mandatum, pęnitere potest, quamdiu constituens in eadē perseuerat uoluntate.

b ¶ Procurator.] ad iudicia vel negotia: non curo, cum non distinguat: & eadem ratio sit vtrobique.

c ¶ Absente.] præsens igitur, & absens quis potest constitui procurator: vt hic, & ff. e. l. 1. sup. de consi. vtil. uel inut. cum dilecta.

d ¶ Suscipere.] quod si scienter illud sine protestatione recipit, dominum, qui pro eo debite cauerat, super inclusis in procuratorio defendere cogitur, ut in clem. eo. tit. cap. 1.

e ¶ Nolle.] de nolle, & velle quomodo alterum extensiuum, alterum non, uide quod no. ff. de verb. oblig. si quis stipulatus sit. 1

f ¶ Nequaquam obstante.] & sic not. speciale contra regulam inf. de regul. iur. quod semel. cum suis concordantiis.

g ¶ Quamdiu.] si ergo mutasset voluntatem, uel causā agendo, vel alium procuratorem dando: [Vel id verbis exprimendo.] secus est, ut dixi sup. cap. prox. in princ. Ad hoc inf. c. prox. Io. And.

h ¶ Ipsum.] .s. mandatum.

[Glossa seq. signat contrarium: soluit, arguit ad simile.]

i ¶ Placebit.] argum. contra, ff. de suc. edic. l. 1. §. qui semel. vbi si ille q̄ est primi gradus, dixerit se nolle succedere, statim ius deuoluitur ad eum, qui est secundi gradus. 2 Sed ibi erat ad quem ex renunciatione ius deuoluebatur: hic ad nullum alium, quam ad dominum ipsum procuratorem constituentem: Vnde satis dici potest, quod de quadam perseuerantia uoluntatis & æquitate, ille vel non desinit esse procurator: vel si desinit, [prout tenet Io. Monac.] iure permittente reassumere potest: & forte statutum fuit, ne contingat pp procuratoris defectum negotia protelari, ad hoc sup. c. proxi. Credo tamen per prædictam leg. & per hanc litteram quamdiu, &c. si dominus dixisset, constituo talem: qui si renuerit, talem constituo: non haberet tunc locū hæc decret. Et not. argum. quod si electus præsentata sibi electione renuat consentire, 3 adhuc electoribus in eadem voluntate manentibus poterit consentire, alias non quod verum est, qa a principio renuunt, & quasi inuiti trahuntur. octaua quæstione prima, qui episcopatum, & capit. in scripturis. Ioann. Andr.

3 Infra tp̄s iuris de quo s̄. e. li. de cle. q̄ sit. & vide q̄ no. & dicā j. de p̄b. si tibi abseti. super gl. pen. q̄ loquitur in prouiso, ista in electo. Io.

ADDITIO. Idem in delegato, & multo fortius cum ipsius officium sit necessarium, secundum Archidiaconum alleg. supra de rescriptis. suscitatus. ff. de officio præsid. legatus. C. de excu. mu. lib. 10. l. placuit. §. si quis. Ioan. Andr.

CAP. VIII.

SI quem sub ea [k] forma

SI quem.] Sunt duo dicta principalia: Scd̄m: ibi, Secus. Dominicus.

¶ Præsupponendum pro intellectu huius cap. quod si in aliqua causa mea constitui meum procuratorem, qui causam ipsam incœpit procurare: quia obtulit libellum, sed lis nondum est contestata: si ego dominus compaream personaliter, & aliquem exerceam actum iudicialem in causa: videor meum procuratorem reuocare.

CASVS. Constitui Titium procuratorem meum sub hac forma: Titium meum procuratorem cōstituo quotiens me abesse contigerit: quasi dicam, quod intendo causam ipsam personaliter promouere, sed Titium procuratorem constituo quotiens contigerit me abesse: non potui comparere in primo termino; sed Titius meus procurator comparuit pro me: postea in secundo termino comparui personaliter, & aliquid in causa feci nomine meo proprio: nam aliquem actum iudicialem exercui: utrum eo ipso, quod comparui, videar reuocasse meum procuratorem? Certe non: alias uideretur procurator reuocatus per comparitionem domini, & hoc verum, nisi dominus constitutus faciat protestationem, quod non intendit reuocare procuratorem, sed quod comparet citra procuratorum suorum reuocationem, tunc enim talis protestatio impedit reuocationem. Et si feci constitutionem procuratoris simpliciter, & postea in causa compaream: & aliquid in causa nomine meo exerceam: uideor regulariter reuocare meum procuratorem: fallit si faciam protestationem, quod compareo citra procuratorum meorum reuocationem. Item fallit si est talis actus, qui nō poterat exerceri per procuratorem, sed requirit præsentiam meam, quia forte est articulus ad iurandum de calumnia, vel respondendum positionibus: tunc .n. comparendo in propria persona non uideor procuratorem meum reuocare.

[Prima gl. summat, & dicit quid approbat.]

k ¶ Si quem sub ea.] Dominus dans procuratorem quotiens contingit eum abesse, causam tractando procuratorem non intelligitur reuocare, secus si simpliciter, nisi expresse protestetur, quod ipsum reuocare non intendit, uel alias hoc appareat ex probabilibus coniecturis Decretalis ista approbat, quod not. per Innocentium, & Hostiensem supra eodem, capitulo petitio, & uide quod not. ff. mand. qui mutuam. §. non ideo.

quotiens te abesse [a] contigerit, constitueris procuratorem ad causã: non ideo (licet tractes eam postmodum per teipsum) procuratorẽ ipsum dignosceris reuocare: quinimo procurator idẽ procuratoris assumet [b] officiũ quandocunq; te contigerit absentare. ¶ Secus [c] si simpliciter a te fuerit constitutus: tunc .n. siue ante litem [d] contestatam, siue post [e] ad causam ipsam venias, non vt ipsi procuratori assistas, [f] sed vt causam tractes eandem, tractando ipsam eum reuocare censeris: nisi dicas expresse, quod ipsum vis in officio procurationis (hoc non obstante) manere, [g] vel nisi quod non animo reuocandi hoc facias, ex aliquibus appareat coniecturis: † vt si forsan aliquis immineat articulus, in quo tu nosti melius veritatem, [h] aut si sit procurator ipse infirmus, vel forsitan se absentet, seu quicquid aliud accidat, [i] propter qđ ipsi causæ tua sit præsentia opportuna. [k]

¶ Idem.

¶ Tria dicit: Primo, quod procurator ad contrahendum matrimonium dẽt habere speciale mandatum: Secundo, quod talis procurator non substituit; nisi ad hoc mandatũ habeat. Tertio quod si talis procurator reuocatus etiam ignorãter contrahit, non tenet matrimonium. Ioan. And.

CAP. IX.

PRocurator [l] † non

a ¶ Abesse.] sub hac ergo forma potest dominus procuratorem dare: sic & delegatus Papæ subdelegatum. s̃. de offi. del. si delegatus. e. lib.

ADDITIO. Et vtrobique si moritur constituens reintegra, mandatum expirat tamen aliter dicitur res non integra in subdelegato, quam in procuratore. Itẽ & aliter in procuratore ad iudicia quam ad negotia. de hoc not. C. man. l. mandatum. Ioann. Andr.

b ¶ Assumet.] si. C. de cura. furt. l. penul. ff. man. l qui mutuã. §. non ideo.

c ¶ Secus.] .s. quia non assumet, & inf. declarat quare.

d ¶ Ante litem cõtestatam.] tunc reuocatur sine causa, & inuitus, vt s̃. e. tit. & lib. c. 2. cum suis cõcord.

[Gl. seq. signat cõtrarium: ponit opin. quam reprobat: demum soluit.]

e ¶ Siue post.] ad hoc s̃. eo. non iniuste. ff. e. li. l. plurib. ff. manda. qui mutuã. §. nõ ideo minus. Sed contra. s̃. eo. tit. & lib. c. 2. vbi post litem contestatam procurator non reuocatur. Sol. quidam dicunt hunc casum addendum .s. quod procuratorem post litẽ contestatã a se non reuocat dominus, vt det alium procuratorẽ; sed si causam tractat bene, sed ad hoc contradicit finis ipsius decret. quæ dicit, quod adesse potest; sed non tractare, & est expressum. C. eo. l. procuratoribus, vbi habes, quod post contestationem a procuratore factam non hẽt dominus potestatem prosequendi negotium. Dic ergo, & verius, quod decr. ista & supradicta iura loquuntur qñ domino post litem contestatam non contradicitur 1 litis assumptio, vt legitur, & no. ff. eo. tit. l. quæ omnia, & ideo illa littera, quæ est sup. eo. tit. & lib. cap. 2. ibi, ipso nolente: soluit contrarium, & ita etiam tenent prædicti Doctor. in decr. petitio, sup. eo. Si autem contradicitur, tunc locum habet decr. illa, quod causa cognita reuocabitur, alias non.

f ¶ Assistas.] quod potest eo inuito. sup. eod. tit. & lib. quamuis. in fi. ff. eo. l. Paulus. ff. de inoff. test. si suspecta. Ioan. And.

g ¶ Manere.] ad idem sup. eo. tit. & lib. si duo. & no. ꝓ protestatione; quia hæc saluat quod sine ipsa perderetur. de hoc s̃. in ant. de const. cum M. & de elec. Cumana, & 27. dist. c. 1.

ADDITIO. Io. Mon. remitrit inf. de reg. iur. in generali. Io. And.

h ¶ Veritatem, ff. eo. si actor. j̃. de iud c. 1.

i ¶ Accidat.] puta quia vinculis detinetur. supra eodem quamuis.

K ¶ Opportuna.] pone procurator non habebat mandatum iurandi de calũnia, vnde oportuit uenire dominum, & iurare j̃. de iur. cal. c. vlt.

PRocurator.] Tria sunt dicta; Secundum ibi, Et quãuis. Tertium ibi, Sane. Dom.

CASVS. Titium feci, & constitui meum procuratorem ad omnia negotia iudicialia & extraiudicialia: & ponamus, vt sit maior dubitatio, quod Titium meum procuratorem constitui ad omnia negotia iudicialia, & extraiudicialia, cum potestate faciendi omnia, & singula, q̃ facerẽ & facere possem, si personaliter interessem: quid fecit iste Titius procurator meus: Contraxit matrimoniũ pro me cum Berta, & forte per verba de præsenti: an sit matrimonium inter me & Bertam? Respondet quod non: quia ad hoc non habebat mandatũ spãle, & ista specialitas attenditur ẽt circa personã cum qua est contrahendũ: aliter non est mãdatũ sufficiẽs ad contrahendũ matrimoniũ, puta si dicam: constituo talem ꝓcuratorem meum ad contrahendũ matrimonium nomine meo cum tali Berta: tũc est matrimoniũ inter nos. Sed ponamus, ꝙ constitui ꝓcuratorem meum ad contrahendũ matrimoniũ cũ tali Berta: ꝓcurator meus fuit impeditus, & alium substituit: ille substitutus protulit verba apta ad contrahendum matrimonium cum Berta; quia dixit nomine procuratorio meo talis accipio te in vxorem, & econtra Berta dixit, accipio te in virum, vt procuratorem talis; an sit matrimonium? Certe non, nam procurator constitutus ad matrimonium contrahendum non potest substituere, cum agatur de maximo præiudicio. Sed ponamus, quod constitui Titium procuratorem meum ad contrahendum matrimonium cum tali Berta; reuocaui procuratoriũ; sed non notificaui procuratori, nec Berta; ille procurator contraxit matrimonium cum Berta nomine meo; an teneat matrimonium? Respõdet quod non, licet dicamus rũr, quod reuocans procuratorem, debet notificare ꝓcuratori, si fuerit procurator ad negotia; Vel debet notificare iudici & parti aduersæ, si sit procurator ad iudicia; fallit tamen in causa matrimonii; quia quamuis reuocatio notificata non fuerit procuratori; tamen non valet quod procurator egit; nec est matrimonium propter defectum consensus, qui requiritur in matrimonio. Nota primo, casum, in quo requiritur speciale mandatum; alios uide per gl. super eo. tit. & lib. qui ad agendũ. Nota secundo, ibi, §. & quamuis, quod procurator datus ad matrimonium contrahẽdum, dicitur datus ad negotia. Dominicus.

[Gl. prima diuidit, & summat.

l ¶ Procurator.] Tria dicit; primo, qđ procurator ad contrahendum matrimoniũ debet hr̃e speciale mandatũ; Scđo, ꝙ talis procurator non substituit, nisi ad hoc mãdatũ habeat; Tertio, ꝙ si talis procurator reuocatus, ẽt ignoranter contrahit, non tenet matrimonium.

[Gl. seq. ostendit de iure veteri, &c. signat contrariũ & soluit.]

† Nota Pet. đ Anch. ꝙ vna ꝓsũptio tollit aliam de ꝓs. litteras. đ in inte. rest. l. diuus. Fon.

† Idẽ Phil. Pe. de Anch. Do. intelligẽdũ non contradicit a parte, vel ab ipso ꝓcuratorẽ etsi ꝓcurator vult, pars p̃t nolle, quia principalis ẽ indiscretus horribilis. Bart. in l. fi. §. si actor male. ff. eo. Fon.

† Vide An[…] cons. 228. i[…] ci. A. duas fi[…] lias hẽbat e[…] duob. consil[…] seq. Ant. Bu[…] cõl. 64. inci[…] A. duas filia[…] habuit. Al[…] xã. cõs. 14[…] inci. in cã[…] lite & con[…] 149. inci. […] so process[…] lib. 5.

a ¶ Ido-

aliter cēsetur idoneus [a] ad matrimonium [b] contrahē dum, q̃ si ad hoc mandatū habuerit speciale. [c] Et quā uis aliàs is qui cōstituitur ad negotia procurator, alium dare possit: [d] in hoc tñ casu (propter magnum, quod ex facto tā arduo † posset periculum imminere, non poterit deputare [e] alium, nisi hoc eidem specialiter sit commissum. [f]

¶ Sane [g] si procurator antequā contraxerit, [h] a dño fuerit reuocatus: [i] contractū postmodum matrimonium ab eodē (licet tam ipse, quam ea, cum qua contraxit reuocationem hmōi penitus ignorarent [k]) nullius momenti existit; [l] cum illius consensus defecerit, sine quo firmitatem habere nequiuit. [m]

TITVLVS XX.

De his, quæ vi metusve causa fiunt.

¶ Gregorius X. in Concilio Generali Lugdun.

¶ Excōmunicationis suspensionis, vel interdicti absolutio vel reuocatio per vim extorta, non tenet: & extorquens excommunicatus est ipso iure. Ioan. And.

a ¶ Idoneus.] an per procuratorem possit contrahi matrimonium? de hoc nō dubitatur per canonem. 32.q.2. honorantur. supr. de conuer. coniu. ex part. 2. & qui cle. vel vouē. c. veniens. ad idem de matrim. contract. c. 2. ff. de spon. sufficit. & l. ult. & ff. de ritu nup. l. mulierem, omnes enim contractus qui consensu cō trahuntur, inter absentes contrahūtur. ff. de contrah. empt. l. 1. §. est autem. Sed contra. sup. de spon. duo. c. 1. ibi, corde tñ & ore, &c. Sed dic, q̄ satis dr̄ ore consentire qui per procuratorem 1 consenit. inf. de reg. iur. qui per alium. Sed an procurator ille debeat ad hoc habere speciale mandatum, dubitat? Dicebamus aūt quòd sic, sicut & in alijs casib. quos no. sup. eo. li. & tit. qui ad agendū. §. vlt. & ad hoc facit s̄. de despon. impub. c. c. 1. & Instit. de nup. §. 1. & expresū erat. ff. de rit. nup. l. generali. & l. mulierem.

ADDITIO. Vnde dixit Phil. s̄. de restit. in integ. coram. per ius aliquod nō probari, quòd in matrimonio contrahendo per procuratorem interuenire debeat speciale mandatum. Ioan. And.

[Glossa sequens ponit dictum cui signat contrarium & remittit.]

b ¶ Matrimonium contrahendum.] nec ad causam matrimonialem agendam, vt dixi. sup. eod. tit. & lib. qui ad agendum. §. vlt. secundum. Vinc. Sed ad hoc contra sup. eo. tit. accedens sed sol. vt ibi not. Ber. in fi. vlt. gl.

[Gl. seq. quærit, arg. pro, soluit contrarium. Iterum quærit arg. negatiue contrarium soluit.]

c ¶ Speciale.] Sed nunquid si habet generale cum quibusdam expressis, clausula subsecuta, ut supr. eod. lib. & tit. qui ad agendum conttahere poterit? videtur quòd sic per illud c. Sed contrarium credo, ut ibi dixi. Dico enim quòd illa clausula generalis, quæ sequitur, specialia expressa similia includit, sed non longe maiora: 2 vt est in casu nostro: notabiliter enim tali concedi debet: & hoc voluit hæc littera. Ad hoc 12. distinct. nos consuetudinem. sup. in antiq. de rescrip. sedes, C. de diuer. rescrip. l. 1. ff. de vi. tri. & oleo leg. l. vlt. in fin. & ad hoc facit finis huius c. maxime cum requiritur speciale mandatū. & de expressa persona, 3 vt statim dicam: & sic dubitatio procedit. Sed quid dices: nunquid sufficit speciale mandatum ad contrahendum, vel requiritur speciale de certa persona & expressa? & videtur quòd non requiratur expressa persona. 4 arg. sup. eo. tit. & lib. c. 1. 2. responso. Sed dic contra per l. ff. de ritu nupt. generali, ad hoc sup. de arb. innotuit. cum suis concord. & quæ not. 29. q. 1. in summa.

ADDITIO. Idem Dom. Philipp. hic Bar. in l. fi. ff. de dona. ad quod facit glo. 30. q. 5. cap. nec illud. quam vide Fonta.

d ¶ Possit.] libere, & quandocunque sup. eo. ti. & li. c. 1. §. procurator. & ff. man. si procuratorem.

e ¶ Deputare.] & sic fallit illa regula. ad idem. ff. de ri. nup. generali. in prin.

f ¶ Commissum.] concor. supra eod. titu. & lib. capit. 1. 2. respons. sup. de offi. delega. is cui. & capit. vlt. §. vices quoque.

g ¶ Sane.] hoc quod dicitur hic notabat Io. 63. distin. tibi domino. & 30. q. 5. nec illud.

ADDITIO. De hoc. ff. de spon. sufficit per Innoc. de spon. sub rub. quæ gl. communiter habetur in c. Iudæis, per Hostièn. in summa, de spons. §. qualiter contrahatur. versi. quòd si pœniteat. Ioan. And.

[Gl. seq. ponit differentiam carnalis ad spirituale.]

h ¶ Contraxerit.] matrimoniū dicitur cōtrahi per mutuū consensum: & est uerum in hoc casu: secus in matrimonio spirituali, quia ex quo clerici elegerunt licet adhuc non sit per mutuum electi consensum matrimonium spirituale contractū, tamen penitere non poterunt sup. in ant. de elect. publicato. & e. cum inter canonicos, & facit ad hoc de transla. inter corporalia.

Matrimoniū per qd cōtrahitur.

i ¶ Reuocatus.] vel uetitus ne contraheret: Quid si iurauerat dominus non reuocare, uel penitere? Idem licet periurus sit: & de eo debeat sibi pænitentia imponi. de spon. sicut. & c. inter in fi. defuit enim cōsensus: & sic idem iuris, cum eadem sit ratio.

Procurator reuocari pōt licet dñs iurauerit non reuocare.

ADDITIO. Firmitas ergo contractus nec per iuramentum, nec per pęnæ promissionem potest haberi; sed sæpius consului, quòd post contractum procuratoris fiat ratificatio constituentis. Ioan. And.

k ¶ Ignorarent.] speciale in hoc casu cum alias reuocatio procuratoris ad negotia ad ipsum procuratorem uenire debeat: de quo dic, ut sup. in antiq. de rescri. ex parte decani. 5 De reuocatione procuratoris ad iudicia dixi sup. eo. tit. & lib. ca. 2.

5 Ibi uideas Fely. de ista materia Fō.

[Gl. seq. signat contrarium.]

l ¶ Existit.] arg. contra. ff. de diuor. l. si pænituit. Reuocatum est ergo mandatum, licet mandatarius hoc ignoret, quamquam agat, ne sine culpa sua damno afficiatur, ff. man. si uero non remunerandi, & l. si mandassem.

ADDITIO. Lex, si pænituit in prin. huius gl. allegata dicit, quòd si pęnituit me misisse deuortium, tamen nuncius ignorans pęnitentiam meam, libellum dedit, durat matrimonium: in hoc pro: nisi is qui recipit pęnitentia cognita, diuertere uelit: in hoc contra. Sol. in contrahendo requiritur utriusque consensus: quod non est in diuertendo, C. de repu. consensus. Ioan. And.

m ¶ Nequiuit.] 27. qu. 2. c. 2. & per totum. de spon. cum locum, & e. tua, & de despon. impu. c. 1. Et est ratio quare furiosus non c̄hit, quia non pōt consentire. 32. q. 7. neque furiosas. & 27. q. 2. sufficiat. & supr. de spō. dilectus.

DE HIS QVÆ VI METVSVE causa fiunt.

¶ Visum est supra de his, quæ geruntur spontanea uoluntate agentium: & sic ualent & tenēt irretractabiliter ut dicit Iurisconsultus. l. 1. ff. de pac. nihil enim est quod magis humanæ naturæ congruit, quam pacta seruare, quæ sponte fiunt: Verum quia aliquando accidit, quòd talia fiunt per metum, & dubitari posset utrum talia teneant irretractabiliter uel non: ideo post titulo præcedētes ponit titulum de his, quæ vi metusve causa fiunt.

Cōtinuatio Dñi Heliæ.

Abso-



Bſolutionis beneficium.] Duæ ſunt partes. Secunda: ibi. Ne autem.

¶ Abſolutio vel relaxatio ab excõicatione interdicto, vel ſuſpenſione per metum extorta, eſt nulla ipſo iure: & extorquens abſolutionẽ vel relaxationem, incidit in aliam ſententiam excommunicationis: & ſic eſt duabus ſententijs ligatus, licet pri⁹ non eſſet ligatus niſi vna ſententia: & ſic habet verum locum illud vulgare: ſæpe iactorem ferit ſua ſagitta.

Iſtud c. limitat reg. dicẽtẽ geſta per metũ reſcindi per actionẽ quòd metus cã alias limitationes uide in c. abbas ſup. eod. Fon.

CAPIT. vnicum.



Bſolutionis beneficiũ [a] ab excommunicationis [b] ſententia, vel quamcunque reuocationem [c] ipſius, aut ſuſpenſionis, [d] ſeu etiam interdicti, [e]

¶ Pro intellectu huius c. præſupponendum eſt, quòd illa quæ fiunt per metum iuſtum, qui poteſt cadere in conſtantem virum, tenent de mero iure: quia in eis interuenit conſenſus, licet coactus: modo coacta voluntas eſt voluntas: verumtamen probato iuſto metu, ille actus reſcindetur propoſita actione, quod metus cauſa, quæ accipit denominationem a capite edicti, l. 1. ff. eo. nam dicit prætor: quod metus cauſa geſtum erit, ratum non habebo. Fallit in caſu noſtri. cap.

CASVS. Meus competens iudex ordinarius, vel delegatus (non refert) me excommunicauit iuſte vel iniuſte vt ſit maior dubitatio. Iuſte quia exigente contumacia, & precedenti canonica monitione me excõmunicauit: Iniuſte, quia non ſeruauit debitum ordinem in excõmunicatione: hoc facto aliqua die ego inueni excommunicantem ſolum in loco in quo poteram ſibi inferre violentiam, & poſito gladio ad guttur, minabar eum occidere, niſi me abſolueret, vel relaxaret ab excommunicatione. Iſte iudex ſola vita contentus, uidens meam deliberationem, fecit illud quòd volui: quia me abſoluit a ſententia excommunicationis iuſte, vel relaxauit me ab excommunicatione iniuſta: quæritur vtrum ſim abſolutus vel relaxatus? Reſpondet quod non: immo remaneo in priſtina excommunicatione, & nouam excommunicationem incurro, & ſum excommunicatus duplici excommunicatione. Si iſte caſus non eſſet caſus ſpecialis, abſolutio de mero iure teneret, ſed iudex poſſet agere contra me, ut ipſa abſolutio reſcinderetur, & poneret in priſtinam excommunicationem. Idem eſt dicendum de ſententia interdicti vel ſuſpenſionis. Nota primo ex capit. iſto caſum, in quo geſta per metum ſunt nulla ipſo iure, quod eſt contra communem regulam, quæ habetur in capit. abbas ſupra eodem in antiq. nam ſi compellas me per metum, ut vendam tibi librum, tu es dominus libri, nec librum a te poſſum vendicare, niſi talis uenditio reſcindatur per actionem quod metus cauſa: fallit in certis caſibus, in quibus requiritur cõſenſus ſpontaneus & liber, vt in matrimonio: quia cum quis compellitur ad matrimonium contrahendum: matrimonium eſt nullum: quia licet ibi ſit voluntas: quia coacta uoluntas eſt uoluntas; non tamen eſt uoluntas ſpontanea. Item fallit in abſolutione ab excommunicatione, ut hic: nam ſi excommunicator abſoluat per metum, nulla eſt abſolutio: nec eſt neceſſe quod reſcindatur abſolutio: ſed poteſt publicari pro excommunicato, ac ſi nullo modo abſolutus fuiſſet. Quæritur quæ differentia eſt inter abſolutionem & relaxationem: quia prima facie videretur quod eſſent idem: & ſic iſte text. eſſet ſuperfluus: quia in iure noſtro non debet eſſe aliqua ſuperfluitas, ut ſup. in procemio decre. ibi, reſecatis ſuperfluis, & in procemio, C. dicit gloſſa, quod iſte text. non ponit ſuperfluitatem: nam uerbum, abſolutio, reſpicit ſecundum aliquos abſolutionem præſtinam cum ſolemnitate, ſcilicet, cum Pſalmo pœnitentiali: Miſerere mei Deus: ſecundum, quod ponit Guil. Duran. Specul. in titu. de imag. ſed verbum relaxatio. reſpicit abſolutionem non ſolemnem: vt dicit gloſſ. Abſolutio reſpicit iuſtam excommunicationem: & relaxatio reſpicit excommunicationem iniuſtã, quæ tamen tenet: ſed uenit relaxanda iuxta ca. ſacro. de ſenten. excommun. in antiq. Vel abſolutio reſpicit ſimplicem abſolutionem, & relaxatio reſpicit abſolutionem ad cautelam, quando quis negat ſe excommunicatum; ſed tamen petit abſolutionem ad cautelam, vtrunque poteſt ſaluari ſec. Doctores. Not. ulterius, quòd excommunicatus poteſt iterum excõmunicari. Sed quæritur quomõ eſt hoc poſſibile: quia excommunicatio ponit aliquẽ extra eccleſiã hoc eſt extra communionẽ fidelium, & ſi ſit extra eccleſiam per primam excommunicationem quomodo poteſt poni extra per ſecundam: Nam cum ſit extra eccleſiam, non poteſt amplius poni extra. c. cum frequens de reſti. ſpol. eo. lib. Dicendum eſt, quòd excommunicatio habet duos effectus: ut dicit gloſſ. notabilis. cap. ita quorundam de Iudæ. in antiq. Primus effectus eſt, ut ponat excommunicatum extra eccleſiam: Secundus effectus eſt, ut teneat eum extra eccleſiã donec fuerit abſolutus. Secunda excommunicatio non poteſt habere primum effectum, & ſic intelligitur contrarium, ſed habebit ſecundum effectum: quia retinebit excommunicatum extra eccleſiam: & quantum ad iſtum effectum excommunicatus poteſt iterum excommunicari. Nota inſuper quòd abſolutio a ſententijs cenſuræ, appellatur beneficium.

¶ Nota finaliter textum, quòd canon loquẽs per uerbum præſentis temporis cum adiectione huius uerbi, omnino, inducit canonem latæ ſententiæ, uide gloſ. in c. quam ſit. ſup. eo. li. de elect. Dom.

[Prima gloſſa ſummat, & quod fuerit dubium, declarat.]

a ¶ Abſolutionis beneficium.] Excommunicationis, ſuſpenſionis, uel interdicti abſolutio, uel reuocatio per uim extorta, non tenet. Secundo dicitur, quod extorquens excommunicatus eſt ipſo iure. Huius decretalis fuit dubitatio: quia regulariter quæ per metum fiunt, ualent, & obligant, quod dic. ut not. 15. qu. 6. auctoritatem, & ſup. eod. c. Abbas fallit in caſibus ibi notatis, ad quod adde iſtum: & quia ſicut iniuſta excommunicatio ligat: ſic uidebatur de iniuſta abſolutione, de pen. di. 1. uer. uerbum.

b ¶ Excommunicationis.] etiã iniuſtæ: humiliter enim debebat abſolutionem petere, non per metum compellere: quia ſententia paſtoralis ſiue iuſta, & c. 11. q. 3. c. 1. ſecundi. Guil. & Gar.

Excõicat⁹ iniuſte, debet humiliter abſolutionem petere.

ADDITIO. Idem Io. Mon. & Archi.

[Glo. ſeq. ponit triplicem differentiam.]

c ¶ Reuocationem.] differentiam facit inter abſolutionem & reuocationem: & poteſt dici abſolutio ſolemnis, quæ fit iuxta formam eccleſiæ. (De ſenten. excom. a nobis 2. in fi. Gar. & Archi. remittunt ad no. per Hoſtien. in ſumma. de ſen. excomm. §. qualiter hæc abſolutio. Reuocatio uerbalis ſine ſolemnitate: Vel ubi tenuit excommunicatio locum habet abſolutio: ubi non tenuit, reuocatio. Vel refertur reuocatio ad abſolutionem ad cautelam.

ADDITIO. Facit de ſenten. excomm. ſacro. uerſ. caueant. Ioan.

d ¶ Suſpenſionis.] intelligo indiſtincte, ut loquitur id eſt ab officio ſiue a beneficio, ſiue ab ingreſſu eccleſiæ, inf. de ſent. excomm. is, cui.

ADDITIO. De uarijs ſpeciebus ſuſpenſionum not. in Clem. de pœn. cupientes. in gl. no. nouam.

e ¶ Interdicti.] iſta tria ſunt paria: quia omnia ſub eccleſiaſtica cenſura continentur, & ſecum trahunt executionem: unde ſequens appellatio non ſuſpendit earum effectum, ſup. de appel. paſtoralis, & c. ad hæc quoniam, inf. de ſenten. excom. is cui, & in ſcriptis ferri debent, inf. de ſenten. excomm. cum medicinalis. §. & hæc eadem.

a ¶ Vim.

Vis quid dicatur.

a ¶ Vim.] vis est maioris rei impetus, cui non potest resisti. ff. eo. l. in fi. & l. 2. & quot modis sumatur, & quot actiones, uel interdicta inducat, not. sup. eo. ad audientiam. Metus autem est trepidatio mentis, instantis uel futuri periculi causa. ff. eodem l. 1. & exigitur quod præsens sit metus, licet futurum sit periculum. ff. eodem l. metum. 2. & quis metus excuset, no. s. e. cũ dilect⁹.

Metus quid sit.

b ¶ Extorta.] sic nec subditi electi a prælatis debent transeundi licentiã extorquere. sup. eo. lib. de elec. quorundam.

Glo. seq. remittit, quærit, argu. pro, sed contrarium soluit.]

Excõicatio extorta per uim uel metum an teneat.

c ¶ Vacuamus.] ipso iure hic vacuatur ꝙ fit per metum, alibi ꝑ actionẽ. qđ metus causa, alias per constitutionem principum alias per iudicis officium: quod dic, vt no. sup. cod. cum dilectus.

per vim [a] vel metum extortæ: [b] præsentis constitutionis auctoritate omnino viribus vacuamus. [c] ¶ Ne autem sine vindicta violentiæ crescat [d] audacia: eos, qui absolutionẽ, seu reuocationem huiusmodi vi vel metu extorserint, [e] excommunicationis [f] sententię decernimus subiacere. [g]

TITVLVS XXI.

Quid in excommunicatione per vim vel metũ extorta? Vr ꝙ idem. s. ꝙ ipso iure nõ ualeat, qa per ius ligandi, & absoluendi dñs esse voluit de pœn. dist. 1. uerbũ ad hoc 11. q. 3. iniustũ. Sed dic contra secundum 1 Guil. 11. q. 3. quatuor. potest tamen per exceptionẽ elidi, ut ibi no. arg. ff. de fur. interdum. §. 1.

Glo. sequi. Dñicus, Philip. te primam Font.

d ¶ Crescat.] Nam si negligenter ea quæ male, &c. 35. q. 9. loci. sup. de uita & hone. cler. ut clericorum.

[Gl seq. recitetur per quæstionem, & solutionem.]

e ¶ Extorserint.] si ergo metum intulit, sed iudex absoluere nolit, non habet locum hæc pœna [secundum Gar. Ioan. Monac. & Archid.] quia uerba, &c. supra de cle. non resi. relatum cum concor. & optime facit ff. de in ius vo. l. quamuis. alias tñ punietur inferens. pro qualitate delicti. ff. ad l. Aquil. ita vulneratus. Io. And.

ADDITIO. Principium huius glo. non loquitur de pœna c. si quis suadente. 17. q. 4. quæ bene posset locum habere. Io. And.

[Gloss. seq. arg. remittit, & arg. tollit: secundo quærit & soluit: tertio soluit tres quæstiones.

f ¶ Excommunicationis.] Nota excommunicatum amplius excommunicari: quod dic ut no. 3. q. 4. Engeltrudam & de Iudæis ita quorundã. Si autem non ipse excommunicatus, sed alius metum hunc inferat, non excommunicatus erit, & tunc non sumatur prædictum arg. Sed nunquid hoc casu ipse excommunicatus inter dictus, uel suspensus incurrit hanc pœnam? dic ꝙ sic, si mandauit, uel eius nomine factum ratum habuit, sup. eo. lib. de elect. sciant. infra de sent. excommu. cum quis. Nec dicam istos pœnam euadere, licet absolutor postea ratum habeat illud quod ab initio coactus fecerat, quia statim ab initio ligati fuerunt. [Facit supra de senten. excommu. cum desideres.] Absolui tamen poterunt per suum ordinarium? cum conditor canonis sibi non retinuerit absolutionem. supra de sentent. excom. nuper. & dixi supra eo. lib. de elect. sciant. Et in hanc pœnam incidit, qui per pœnam amissionis rerum ad hoc compellit ipsum excommunicatorem, ut supra eo. cap. Abbas.

ADDITIO. Secundum Gar. & Gai.

[Glo seq. quærit & soluit.]

g ¶ Subiacere.] quid si compulit per uanum metum, de quo timere non debebat, nunquid tunc locum habet hæc pœna? Dic ꝙ non secundum Gar. & Guil. Fran. & Io. Mona. quia talis metus non inducit restitutionẽ, nec proprie appellatur metus ff. eo. l. metum. cum legibus seq. & l. nec timorem, & quis sit iustus metus, not. supra, cum dilecti. Ille ergo metus, qui putatur iustus ad reuocandum ea quæ per illum fiunt, ille pœnam constitutionis inducit: aliàs non.

ADDITIO. Guil. & Archid. dicunt hoc relinquendum arbitrio boni viri. Io. And.

De restitutione in integrum.

DE RESTITVtione in integrum.

Gregorius IX.

¶ Ecclesia post quadriennium non admittitur ad petendum restitutionem contra sententiam, vel contractum, nisi rationabilis aliqua causa hoc suadeat. Io. Andr.

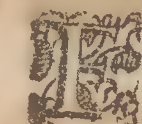
[Dictum fuit supra tit. prox. de restitutione, quæ regulariter petitur iure actionis cõtra ea quæ per metũ fiunt: nunc videndum est de restitutione, quæ fit officio iudicis nobili, ita ꝙ ad petendũ illã restõnem, non est introducta aliqua actio a iure, sed solũ potest implorari officium iudicis nobile. Vnde sciendum, quod restitutiones petũtur duplici iure scilicet iure actionis, sicut in materia tituli præcedentis, ut quando quis per metum compulit me ad aliquid faciendum, tunc petam restitutionem per actionem, quod metus causa, uel si dolo me induxisti ad illud faciendum, habeo actionem de dolo; Aliæ sunt restitutionis in integrum, quæ petuntur officio iudicis nobili, ut si minor 25. annis passus fuit rem usucapi, vel fuit in iudicio auctoritate curatoris, sed per negligentiam omisit facere aliquem actum, iura uolũt, ut iudex rescindat illum actum, uel usucapionem. Idem quando quis est absens causa reipublicæ, nam tunc potest petere restitutionẽ officio iudicis nobili, & istud fundatur in quadam æquitate. Idem est in ecclesia si fuerit læsa in aliquo contractu ex negligentia prælati, uel canonicorum, iura uolunt, ut possit restitui. de hoc latius in c. si de offic. iud. in antiq.

Continuatio dñi Heliæ.

CAP. I.



ECCLE-



Ecclesia.] Primo ponit dictum: Secundo. Ponit exceptionem a dicto: ibi, Nisi Ioan. Mona.

CASVS. Ego rector alicuius ecclesiæ parochialis feci quendam aduersariũ meum conueniri coram iudice competente ordinario, uel delegato, pro iuribus meæ ecclesiæ, in causa mea fui negligens, quia omisi aliquos testes necessarios, & fui exclusus a productionibus, uel forte negligentia mea nõ produxi instrumentum, taliter ꝙ reus fuit absolutus, & ego succubui in causa, non est dubium, quin ego possim petere, ut omnes processus & omnia acta rescindantur usque ad illum statum, in quo erant tempore quo debebam facere istam productionem. Ponamus, quod ego fui negligens per quatuor annos ad petendum istã restitutionem, quia elapsum est quadriennium numerandum a tempore sententiæ contra quam uolo restitui, uel forte ecclesia fuit data in emphyteusim, certum est quod ecclesia potest petere restitutionem infra quatuor annos. eo. tit. in antiq. sed utrum possit elapsis illis 4. annis? Respondet, quod non, quia restitutio solum durat ꝑ quatuor annos, de hoc est text. in l. fi. C. de tẽp. in integr. resti. Et istud uerum, quod ecclesia post quatuor annos non debet audiri, nisi causa rationabilis allegaretur, qui forte aduersarius qui obtinuit sententiam contra ecclesiam, fecit cum prælato ecclesiæ, quod non peteret restitutionem infra quadriennium, nam dedit ei intelligere, ꝙ in perpetuo possit restitui, tunc si sit causa rationabilis, quæ debeat mouere iudicem, deberet sibi dare restitutionem, unde iudices habentes merum imperium possunt in integrum restituere. l. fi.

C. vbi

C.vbi & apud quos in integ.resti.peti possit. Nota primo, quod ecclesia potest petere releuamentum aduersus sententiam: hoc etiam potest minor. C.si aduer.senten.per totum. Nota vlterius, quod ista restitutio potest peti vsque ad quatuor annos, computandos a tempore læsionis in maioribus & ecclesia: sed in minoribus illud quadriennium non currit, nisi demum post 25.annos, & a tempore perfectæ ætatis: ut si minor sit læsus in 15.an. habebit 14.annos ad petendum releuamentum: & sic in minoribus durat vsq; ad 29. ann. ætatis ipsorum: sed in ecclesia currit a tempore læsionis: nã ecclesia semper est censenda minor factus maior. Nota quod cum subest iusta causa, quæ impediuit petere restitutionem infra quadriennium, potest peti post illud quadriennium, unde notat glo.fin.in uno, quod illud quadriennium non currit, durante uita illius prælati, qui male administrauit: & fuit causa illius læsionis: sed eius successor poterit petere restitutionem post mortem sui prædecessoris infra quatuor annos. Nota ulterius, quod appellatione ecclesiæ comprehenduntur prælati, & clerici de ecclesia: nam ecclesia cum sit res inanimata non potest petere restitutionem: & sic quandoque ponitur continens pro contento. De isto nomine qualiter multipliciter assumatur, uide glo.ne prælati vices suas.cap.fi. Nota insuper, quod fraus prælati nõ nocet ecclesiæ, ad hoc reg.delictum. infra de regul. iur. Dominicus.

sia,[a] quæ ad retractandam sententiam,[b] vel contractum,[c] per beneficium[d] restitutionis in integrum postulat se admitti: si quadriennij[e] spacium post sit lapsum, & negligenter[f] omiserit: non est ad beneficium huiusmodi admittenda:[g] † Nisi præuaricationis,[h] vel fraudis manifestæ[i] probetur[k] super hoc interuenisse commentum:[l] aut alia[m] rationabilis causa[n] subsit, quæ superiorem mouere de-

[Prima glo. tria facit, summat, dicit unde sumpta, & quid declaret.]

a ¶ Ecclesia.] Ecclesia post quadriennium non admittitur ad petendum restitutionem contra sententiam uel contractum, nisi rationabilis aliqua causa hoc suadeat. Olim extrauagabatur decretalis ista: & quidam intitulabant eam Alexandro, alij Gregorio IX. & eius fuit, ut hic vides: excepto fine, qui superadditus fuit, ut ibi dicam. Emanauit autem ad declarationem eorum, quæ not.in glo.& omnes antiqui & moderni, supra eod.cap.1.

ADDITIO. Hostiensis hanc decretalem vsque ad vers. aut.posuit & glossauit eo.tit.c.1.

a ¶ Ecclesia.] quæ fungitur iure minoris facti maioris, & iure reipublicæ. 1 quod dic, ut not. supra eodem tit.cap.1.

ADDITIO. Vide quod ibi dixi super quarta gl. post Inn.& Host.Io.Andr.

1 Vide q̃ dixi sup. de re iud.inter. super vlt.gl.de quo hic Ancha.Io.And.

b ¶ Sententiam.] C.si aduer.rem iud.l.1. supra eo.cum ex litteris.

[Glo.seq. supplet tria: & de quarto remittit: secundo notat differentiam.]

c ¶ Contractum.] C.si aduer.vend.l.1.C.si aduer.do.l.1. Item si aduersus confessionem infra cap. proxi. vel aduersus probationem omissam.sup. eo.cum venissent & cap.auditis. An autem contra præscriptionem restituatur ecclesia? Dic, ut no.sup.eod.auditis. in glo.antepen.[Et de hoc, C.de sacrosanct.eccle. Auth.quas actiones] vel contra lapsum temporis, ex quo læsa est: & tũc restituitur infra quadriennium a tempore læsionis, sed ad idem tempus tantum quo læsa fuit, ut in Clement. eo.tit.ab ecclesia. Nota tamen, quod quando ecclesia contra contractum restitutionem petit, maius est suum priuilegium, quam minoris in hoc: quia si minor iurat non contrauenire, non restituitur. C.si aduer.vend. Authen.sacramenta puberum. Si autem prælatus iurat nõ repetere vel contrauenire in contractu damnoso ecclesiæ sic iurando deierauit, & ecclesia eodem petente, vel alio ex iudicis officio restituitur. 35.q.9.quod q̃s, de rebus eccle.non alie.si quis.de iu reiur.sicut & c. intellecto.de inst.cum uenissent.

Minor ĩhẽs & iurans nõ ĩuenire, perdit beneficiũ restitutiõis.

d ¶ Per beneficium restitutionis.] quia si per viam iuris communis, secus: ut si diceret sententiam nullam, contractum nullum fuisse: uel sic casu infra cap. proxi. Et scire debes, quod si præstetur restitutio: quilibet recuperat, quod prius suũ erat. ff. de minor.q̃d si minor. §. restitutio.& l.intra vtile. C. de repu. l. unica, & C.si aduer. vsuc. l. vnica.

† Istè ver... habet ẽt lo... in alijs pe... sonis quib... ista restõ ... petit. Phi... Fon.

e ¶ Quadriennij spatium.] quod datur minori facto maiori, infra quod oportet, quod assumat, & finiat causam. Quod dic ut dicitur in cle.eod.tit.ab ecclesia.C.de tempo.in integ.rest.l.petendæ, & l.fi. 2 ff.de mino.l.Papinianus exuli, nisi per judicem, vel reum steterit, ut in d.l.petendæ. in fi. & sic possent intelligi supra eod.tum ex literis.& supra de reb.eccle.non alie. ad nostram, ut infra dicam.

2 In illa l.... dicunt D... quemadmo... dum agend... nõ q̃ritur ... stitutio po... 4. anno. i... nec excipie... do, q̃ a acti... & excepti... idẽ efficie... tes, sunt ei... dẽ uitæ ... limitat. l.l... cct. C.de e... cep.D.Fon...

f ¶ Negligenter.] Nota delictum prælati in omittendo præiudicare ecclesiæ, vt no. 16. q.6. si episcopum de hoc dicam ĩ. de reg. iur.delictum.

ADDITIO. Et qualiter quis agendo dicatur negligens, habetur. ff. de diuer. & temp. præl.l.1.Ioã. And.

g ¶ Admittenda.] repaobata est ergo õpi. Ala. Gui. Nas. & Goff. qui no.supra eo.ca.1. & ipse Goffre.in summa huius tit. §. sit computatio. & §. quando autem. quod etiam indistincte post quadriennium restituitur ecclesia: hoc probat per decer.prædic. supra eo.cap. 1. ibi, semper debeat illæsa, & c. per cap. supra eod. tit. tum ex litteris, & supra de reb. eccle. non alie. c. ad nostram. Approbata autem est opin. Vicen. Bernar. Ioan. Innocen. & Hostien. & Abbatis qui omnes dixerunt contra, ad iura in contrarium allegata. Respond. ut in ipsis iuribus no.

h ¶ Præuaricationis.] præuaricator est qui corruptus in totum ab accusatione desistit. ff. ad Turp. l.1.2.q̃o.3. cap.si quem.§.notandum. sed hic non propriè ponitur quia de tali non loquitur: sed præuaricator quasi varicator, qui ex utraque parte consistit: quinimo ex altera: sic isti fingunt exterius se bene administrare: & tamen spoliant, uel damna inferunt. Vel dic præuaricationis, quo ad sententiam, fraudis, quo ad contractum. Io.And.

Præuaricato... q̃s dicatur...

i ¶ Manifestæ.] id est, euidentis, & sic est nomen & casus genitiui, uel est aduerbium, & expone, manifeste, id est, clare.

K ¶ Probetur.] quia qui dolum allegat, & c.ff. de proba. quotiens §.qui dolo.

l ¶ Commentum.] id est deceptionem, uel occultum uel malitiosum tractatum. Vel confictum machinamentum.87.distinct. cap.2. supra de test. cogen.peruenit 1. in fin.) Et hoc casu licet petens ab ecclesia restitutionem fuerit in culpa, ille contra quem petitur fuit in dolo, ne beneficium illud peteretur infra quadriennium, & dolus culpæ præponderat. ff. ad legem Aquiliam. item si obstetrix. in fine, in glos. tenebitur.

m ¶ Aut alia.] possibile est, quod ista uerba fuerunt Grego.tamen in extrauaganti sua, qua utebamur, nõ erant vnde credo quod addita fuerint per Bonifacium, & est sim.de præben.dilectus filius G.in fi.

ADDITIO. Et infra de reg.non solum. Ioannes Andreæ.

3 Glo. tene... Pet.de Anch... per c.ad no... strã. de reb... eccl.nõ alie... §. si ex cã. ff... de min. Phil... Font.

n ¶ Causa.] ut supra eo.tit.tum ex litteris, uel uixit ille prælatus male contrahens tanto tempore, vnde tunc non currit præscriptio. 3 16.q.3.si sacerdotes. vt tenet Inno-

Innoc.in dicto c.tum ex litteris,vel multas mutationes prælatorum habuit ecclesia , uel eminentissimum fuit damnum ipsius.

SI aduersus.] Sunt duo dicta principalia: secundum: ibi,Vbi uero.

CASVS . Ponamus ꝙ ego litigabā cū epo Pictauieñ. de & sup iuribus ecclesiæ : in qua causa prælatus aliqua confessus fuit quæ uergebant in læsionem ecclesiæ suę: nō est dubium quin ecclesia possit petere releuamentum aduersus illam confessionem : Sed quæritur usq; ad qđ tp̄s poterit petere istud releuamentum aduersus illam confessionem? Dicit Romanus Pont. aut illa Ecclesia vult petere releuamentum iure spāli , allegando solā confessionem: & tūc potest petere vsq; ad quattuor annos: Aut Ecclesia petit istam restitutionem iure communi,sicut alius priuatus: tunc admittitur quandocunque vsq; ad finem causæ, puta quia prælatus allegat,quod per errorem aliqua confessus fuit:tunc admittitur ēt post quadriennium,probando errorem: qa quilibet priuatus allegans errorem,admitteretur,sed si prælatus solū fundet se in eo ꝙ ecclesia est læsa, & non allegat errorem, tunc solum debet petere restitutionē , infra quattuor annos.

¶Nota primo, quod quadriennium restitutionis petendæ incipit currere a tempore confessionis,& sic facit pro opi.Io.And.sup.c.proxi.Nota secundo,ꝙ confessio reuocatur,quando errore facti quis fuit inductus ad cōfitendum : secus ergo videtur,si facta fuit errore iuris. Dominicus.

beat, ad idem beneficium concedendum .

¶Bonifacius VIII.

¶Ecclesia contra confessionem, qua læsa fuit, admittitur inf.quadrienniū per benefieium restitutionis in integrū postea non; nisi per viam iuris communis. Io. Andr.

CAP. II.

SI aduersus [a] confessionem [b] in iudicio [c] a se factam , [d] læsa [e] ecclesia beneficiū restitutionis in integrum [f] infra quadriēnium ab ipsius confessionis tempore computandum , [g] petere negligenter [h] omittat: non est(nisi aliquid rationabile [i] appareat,qđ aliud [k] suaserit faciendum) ad hoc petendum vlterius admittēda. ¶Vbi vero per viam communem reuocationis erroris;quem in facto [l] pretendit, vult aduersus suā confessionem ecclesia se iuuare: [m] hoc quandoeūque poterit , [n] donec negotium sit finitum. [o]

TITVLVS XXII.

De arbitris.

¶ Bonifacius octauus.

¶Si ex tribus arbitris duo concordant in summa, tenet illorum sententia; si omnes discordāt, tenet sententia de summa minori.

[Prima glo.ponit summam,& quid declaret.)

a ¶Si aduersus.]Ecclesia contra confessionem , qua læsa fuit , admittitur infra quadriennium per beneficium restitutionis in integrum,postea,non nisi per viam iuris communis. Declarat quod no. Innocen.Host.& moderni sup.eo.tit.auditis.

ADDITIO. Vide Clemen.eod.titu.cap.vnico.in 3.glo. & Gail.in Spec.2.par.eo.ti.§.2.ad fi.vers.sed nunquid. Io.Andr.

[Glossa sequens allegat unam concord. obijcit, & soluit.]

b ¶Confessionem. 1] Ergo contra confessionem datur restitutio.ff.de confess. certum, §.pen. Sed ꝰ aut confessa est ueritatem contra quam non datur restitutio,aut falsitatem: & hoc probato non nocet confessio, vt inf.sequitur: Non est ergo recurrendum ad extraordinarium,ex quo ordinarium competit. ff.de minor.in causæ.2.Sol.dixit Host.ꝙ posset esse, quod falsitas confessa probari non posset : vnde expedit restitutionem dare. Vel dic,ꝙ fuit confessa per errorem : vel non potest error probari,sed læsio . Vel fuit confessa tempore quo non debuit,uel lata est sententia: tamen est adhuc ĩ.quadriennium a die confessionis,ut inf.dicam. Idem si contra sententiam uel contractum , uel aliam læsionem,ut dixi sup.c.proxi.

c ¶In iudicio.]ideo dicit:quia extra iudicium facta nō nocet:quod dic,ut sup.de confes.c.vlt.Io.And.

d ¶A se.]vel a procuratore sup.de re iu.suborta.de cōfes.c.ult.uel ab aduocato parte absente sup. de app. cū causam de censib.olim.

ADDITIO. Idem Io.Mo.& Arch.

e ¶Læsa.] enormiter,quia pro leui læsione non datur restitutio, ut sup. de reb. eccl.non alie.c.pe.ff. de in integr. restit. l. scio illud. ff. de min. l.si ex causa 2.responso.in fine.

f ¶In integrum.]qd operetur dixi supra, c.proxi.

g ¶Computandum.] in hoc differt minor a maiore: quia etiam post sententiam inf. quadriennium restituitur minor contra confessionem, maior non: nisi ante sententiam , & ostenso de errore.

h ¶ Negligenter .] secus si præuaricatione vel aduersarij fraude, vt sup. capit. proxi.

i ¶Rationabile.] ut dixi sup. cap. proxi.

K ¶Aliud.] s.ꝯrium.

l ¶ In facto.]qui nemini nocet.ff.de iur. & facti igno. l. error. dummodo probetur negotio nondū finito , supra de confes.c.vlt.& hic.error autem iuris, non excusat,C.de reg.iur.& fac.ign.l.2.& l. cum quis, & de hoc inf.de reg.iur.ignorantia.Io.And.

m ¶ Iuuare.] potest ergo aliquis contra factum suum uenire : hoc est ratione erroris : quia nil tam contrarium consensui, quam error , ff. de iurisd.omn.iudic.l. si per errorem.sic & in matrimonio , de coniug. seruo. cap.ulti. Error est cōsensui contrarius.

[Glo.seq.signat contrarium,& remittit.]

n ¶ Poterit .] & licet una uia admittitur ad id , a quo alia prohibetur : quia per formam iuris cōmmunis admittitur ad id a quo prohibetur per restitutionis beneficium : Sic interdum econuerso per formam iuris communis repellitur , & per beneficium restitutionis admittitur,sup.eo.titu.coram.ubi de hoc. Ad hoc contra. inf.de reg.iur. cum quid . cum suis concord. sed solue, ut ibi dixi.

ADDITIO. Dicit Ioan.Mon.quod vbi via generalis contineret viam specialem actu , & a speciali quis esset exclusus, per consequens & a generali , ff.de do.excep. l.2.§.item quæritur, & §.seq.Io.And.

o ¶ Finitum .] quocunque modo , puta sententia , uel transactione: quod dic , ut dicam infra de lit. contesta. c.exceptionis,& huic decret.concor.inf. de appell.concertationi.

ADDITIO. Potest etiam negotium dici finitum secundum Ioan.Mona.si est conclusum, alleg. supra de procu.auditis de causa posses. pastoralis , & quod not. C.de adult.quamuis.1.& quia post conclusionem non. est cognoscere,sed cognitum esse , & sic non est probatio recipienda quæ necessaria est circa errorem.Archid. hoc recitans allega.de fide instru.cum dilectus ff. de euic.si rem in si. Tractat etiam hic an sit idem renunciare & concludere ; de quo scripsi in prædict.decr. pastoralis.Io.Andr. Finitum qñ dicatur negotium.

DE

DE ARBITRIS.

Continuatio Dñi Heliæ.

[Dictum fuit supra de iudicibus tam ordinarijs, quã delegatis, qui causas discutiunt & examinant: verum quia arbitri a partibus electi procedunt ad instar iudicum, tã examinando, quã diffiniendo: ideo post rubricas præcedentes ponit rubricã de arbitris: Alij alter continuant: Dictum fuit sup. de iudicib⁹: nunc esset dicendum de iudicijs: verum quia arbitraria sunt redacta ad instar iudiciorum: ideo ponit rubricam de arbitris. Sed secundũ modernos Doctores ista cõtinuatio non est bona: nam ista rubrica deberet sequi rubricam de iudicijs,

CAP. II.



I ex trib. [a] arbitris, te duo in decẽ, & tertius in q.nq; cõdemnẽt: dẽt snĩa ꝑualere duorũ: [b] licet [c] cũ vnus in xv. alius in decẽ, tertius vero in quinque pronunciant, illius, qui dixit de summa minori [d] (cum in illa omnes concordes existãt) sententia efficax censeatur.

¶Idem.

¶Si ex tribus arbitris vnus nolit examinando vel diffiniendo negotio interesse duo procedere poterũt, ac si ille præsens esset: Circa iudices autem antiqua iura seruentur. Io. And.

CAP. II.

VT QVAESTIONI-



I ex tribus. 1 [Sunt duo dicta: secundũ: ibi Licet quo ad mentem decret. quamuis quo ad litteralem intellectum, diuisionem non recipiat. Dominicus.

1 Bald. in l. cõuenticulã. C. de epis. & cler. hic alle. per Phil. dicit istũ text. ꝓcedere in testibus, sed Dom. hic dicit si peto 15. & unus testis dicat de x. alius de 5. ꝙ non probant: vide ad materiã istã Aret. in l. 1. §. si stipulanti. ff. de verb. obl. Font.

CASVS. Petebã a Titio xl. aureos: tractantibus communibus amicis. Titius & ego compromisimus in tres arbitros, qui de causa cognouerunt, & fuit taliter processum in causa, quod fuit deuentum usque ad sententiam diffinitiuam exclusiue: quam snĩam dicti arbitri pronunciauerunt hoc modo: nam duo ex ipsis condemnauerunt Titium ad soluendum summam quadraginta aureorum quam petebam; alius autem condemnauit solum in decem aureos: quæritur quæ istarum sententiarum præualeat? Respondet quod sententia lata a duobus, & sic a maiori parte arbitrorum. Sed ponamus quod isti tres arbitri fuerunt discordes in sententia: nam unus condemnauit Titium in sexaginta, alius in quadraginta, alius in triginta; quæritur quæ istarum sententiarum præualeat: uel utrum neutra ualeat, attento quod in nulla istarum sententiarum concurrit maior pars arbitrorum? Respondet quod ualebit sententia quæ lata fuit ab arbitrio, qui condemnauit in minori summa, quia omnes concurrunt in minori summa: Nam ex quo condemnauerunt in maiori summa, bene condemnauerunt in minori: quia in maiori summa semper inest minor. Nota primo, quod etiam ia pluribus arbitris communi consensu partium assumptis, habet locum illa regula: quod fiat a maiori parte, valet. Nota magis specifice, quod si fuit compromissum in tres arbitros, & duo conueniant in eandem sententiam, & alius discordet: ualet sententia duorum. Nota ulterius, quod in maiori summa inest & minor. Nota ulterius, quod si omnes arbitri discordant in summa, ualet sententia illius arbitri qui condemnauit in minori summa. quia in illa summa minori omnes alij sunt concordes. Nota insuper argum. quod si compromissum fiat simpliciter intelligitur etiam factum ut stetur iudicio maioris partis. vide Doctor. de elect. in causis. & c. eum in iure. in antiq.

[Prima glo. summat.]

a ¶Si ex tribus.] Si ex tribus arbitris duo concordant in summa, tenet illorum sententia: si omnes discordãt, tenet sententia de summa de minori.

[Glo. seq. ponit opin. reprobatam: residuum reci. per duas quæstiones: & prima est trimembris.]

b ¶Duorum.] s. qui condemnauerunt in decem, & quidam dicebant contrarium, arg. eius quod statim sequitur: & hoc tenebat Guil. in Spec. eo. tit. §. ult. in princ. cuius hic reprobatur opinio: quia illud verum, cum oẽs dicunt de dispari summa; Et sic reprobatur quod no. Acc. ff. eo. tit. l. diẽ. §. si plures. & reprobat opin. Placen. quæ placuit Gui. quando duo protestantur quod non consentiunt in minori summa. Et quod dicitur hic de tertio, qui condemnat in minori summa, dicas idem & multo fortius si condemnaret in maiori; quia tunc minor est dubitatio, vt sup. dixi idem si absolueret, 2 uel non pronunciaret, ut inf. cap. proxi. Et per hoc dicemus idem in termino solutionis faciendæ, ut si duo assignant tres menses, alius unum: tenet dilatio duorum si omnes discordant tenet minor.

2 Vnde u[...] cit Io. Mo[...] tunc u[...] snĩa du[...] cũ tertiu[...] diceret, [...] tius ual[...] dẽt cũ in[...] quo conc[...] dat.

ADDITIO. De vnico qui cõdemnat in quinque, cum decem peterentur: vide in Spe. de sen. prola. §. qualiter versi. quid si peto. Et vide ꝙ plene scripsi de re iudi. cũ inter. in vlt. gl. Io. And.

c ¶ Licet cum unus.] hoc sumitur. ff. eo. tit. diem. §. si plures.

[Gl. seq. rationem reddit, quærit. & soluit.]

d ¶ De summa minori.] s. de quinque, & est ratio quæ sequitur: plus. n. semper in se continet quod est minus. ad hoc 24. q. 1. si quis dederit. & inf. de regul. iur. plus semper. ubi de hoc. & ff. de reg. iu. in eo. quod plus. & in obscuris minimum sequimur. inf. de reg. iur. in obscuris, quod dic ut ibi. Quid si ille qui condemnat in 15. protestatur quod ita condemnat in 15. quod non consentit in minorem summam? licet quidã contrarium dicunt, satis credo adhuc tenere snĩam in 5. cum illa protestatio impossibilis uideatur, & uidetur sibi contrarius de consti. cum M. in antiq.

e Protesta[...] impossibi[...] vel ɔtraria[...] ctui nihil[...] peratur.

VT quæstionibus.] Tria facit sec. Io. Mona. Primo ponit procemium; Secundo statutum. Tertio tacite quæstioni respondet. Secunda ibi, Statuimus, Tertia, ibi, Circa.

ADDITIO. Et determinat ẽm Archid. notata per Inn. & Hos. sup. de test. Raynaldus in prin. & quod no. Gul. in Spe. de arb. §. fi. in prin. uer. & no. & plenius ibi in ver. quid igitur si se, & uer. sequ. dixit Inno. in prædi. decre. Raynald. & Host. posuit eius glo. ꝙ quando omnes arbitri sunt præsentes, & unus non vult cum alijs concordare: ẽt si dicat se non instructum. alij q concordant, pronunciare possunt, ff. de re iudi. duo ex tribus, & l. Pomponius, aliàs, incipit, si uni. Idem si opinionem suam dixit, & recessit audita opinione aliorum: cessat etiam ratio legis, qua dicitur, quod alios in suam opinionem contrahere posset, ut ĩ. no. secus si illorum opinionem non audiuisset, dato quod malitiose recederet, licet, quidam dicunt, quod ex quo conuenerunt ab sententiam ferendam, qualitercumque unus postea recedat, alij præsentes sententiare possunt, quia uerum est omnes affuisse ad sententiã ferendam, i. ad diem ferendæ snĩę assignatum, bona ergo fuit hæc constitutio, quæ has perplexitates tollit. Io. And.

¶Pro intellectu huius cap. præsupponitur illud ꝙ habetur in l. si in tres. ff. eo. tit. ubi dr, ꝙ si fuit factum cõpromissum in tres arbitros simpliciter, non adiecto ꝙ duo ipsorum arbitrorum possent procedere sine tertio si duo procedant sine tertio, non ualet eorum snĩa, & licet si tertius esset præsens, & contradiceret duobus, sua contradictio non noceret, tamen eius contemptus. & contumacia nocet, & reddit processum nullum: sicut dicitur, quod unius canonici absentia nocet quo minus ualeat electio per alios canonicos facta in c. 1. de his quæ fiunt a mato. par. cap.

Additio d[...] Heliæ.

CA-

[C]asus littera [...]s domini [...]liæ.

CASVS. Tu & ego de causa nostra compromisimus in tres arbitros, qui acceptauerunt compromissum, licet non compellantur accepare nisi velint, licet sit secus in iudicibus etiam delegatis: quia munus iudicandi est munus publicum; facta acceptatione, duo ex ipsis arbitris erant parati in causa procedere, requisierunt tertiũ, vt cum eis conueniret ad procedendum in causa: ille tertius licet requisitus noluit venire, vel non potuit venire; vtrum tota potestas illius tertij sit apud duos, qui uoluit procedere in ista causa? Respondet quod sic: licet lex ciuilis alleg. aliter dicat, videlicet, quòd duo arbitri absente tertio, licet fuerit requisitus, nõ possunt procedere, nisi dictũ fuisset in cõpromisso, quòd si unus eorum interesse nõ posset, alij duo in causa procedere possent: sed de iure canonico est aliud: quia duo arbitri possunt procedere requisito tertio, & nolente uenire, ut hic est textus. Sed vtrum istud cap. debeat seruari in foro sæculari? Respondet glo. quòd non, nam quando est disconuenientia inter ius ciuile & canonicum, & vtrumque potest seruari sine periculo animę, tunc ius canonicum seruatur in foro suo, & ius ciuile in suo, nisi laicus esset de terris Papæ, & sibi subiectus: nam tunc etiam in foro ciuili, seruaretur ius canonicum, vt tenet Bar. in l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle. & Doct. in ca. 1. de no. ope. nuncia. in anti. & c. at si clerici. de iu. in ant. Secus si ius ciuile non posset seruari sine periculo animæ, ut in præscriptione 30. vel 40. annorum cum mala fide, quæ procedit de iure ciuili, sed non de iure canonico c. possessor. de reg. iur. infra. ca. fi. de præscrip. in ant. Sed quid in iudicibus, ut ponamus, quòd causa aliqua fuit a sede Apostolica delegata simpliciter tribus iudicibus, nõ adiecto quòd si unus nollet comparere, uel etiam non posset: quod alij duo in causa possent procedere: litteræ fuerunt præsentatæ duobus iudicibus, qui requisierunt tertium, vt conueniret cum eis: iste tertius non vult uenire, uel non potest uenire: quia alijs negotijs occupatus: vtrum isti duo possunt procedere, tertio requisito & nolente venire? Respondet Romanus Pontifex, quòd non: sed in ipsis antiqua iura seruantur; nam iura antiqua per istud cap. solum sunt correcta in tribus arbitris. Nota primo vnam differentiam inter ius canonicum & ciuile: nam quandò est factum compromissum in tres arbitros simpliciter de iure ciuili, duo sine tertio etiam si fuerit requisitus non possunt procedere. Secus est de iure canonico, uidelicet quod duo sine tertio poterunt procedere, ut hic.

Not. quòd lex fingit absentem præsentem, & in hoc fictio prefertur ueritati, licet regulariter dicamus, quod veritas præfertur fictioni. Nota ulterius quod adesse uniuersitatis requiritur maior pars, & quod cõueniant duæ partes ad aliquid exercendum: & quod fit a maiori parte illarum duarum partium, ualet. l. plane, & l. nulli. ff. quod cuiusque uniuer. & secundum Docto. in cap. cum omnes de const. in ant. Et istud uerum nisi eorum conuocatio pertineret ad aliquem actum: quia tunc si fuerunt conuocati, & non ueniant, eorum contumacia facit eos extraneos ab uniuersitate pro illa uice: & hoc de iure canonico. Nota finaliter, quod est differentia inter voluntariam absentiam, & malitiosam: & sic probans quem abesse uoluntarie, non concluderet absentiam malitiosam.

bus [a] (quæ plerumque pp arbitrorum voluntariam seu malitiosam [b] absentiam remanent indecisæ) finis celerius imponatur: [c] Statuimus, vt si ex tribus arbitris a partibus electis [d] eorum aliquis ab aliis legitime [e] requisitus ad examinandum vel diffiniendum [f] vna cum eis negotium, super quo in ipsos extitit compromissum, nõ curauerit (cessante impedimento [g] legitimo) conuenire: duo præsentes, penes [h] quos (licet lex ciuilis [i] aliud innuere videatur) totalem, eo casu remanere decernimus potestatẽ, [k] possint (malitiosa seu voluntaria illius absentia non obstante) dictum examinare negotium, & libere [l] diffinire, sicut possent illo præsente, nec volente cum eis in vnam sẽtẽtiã concordare: † vt sic ipsius absentia præsentia repleta diuina, [m] eum repu_

[Prima glossa summat.]

a ¶ Vt quæstionibus.] Si ex tribus arbitris unus nolis examinando uel diffiniendo negotio interesse duo procedere poterunt ac si ille præsens esset: circa iudices autem antiqua iura seruentur.

b ¶ Malitiosam.] vt seruirent scilicet parti, quæ eos elegerat, quam uidebant succumbere.

c ¶ Imponatur.] ad quod prouidere debet iudex, supra de dolo & cõtu. finem. ff. si cer. per. l. quidã. & no. quod hic desideratur acceleratio, quod dic. ut dixi su. de elec. c. vlt.

d ¶ Electis.] simpliciter: quia si esset ibi clausula: uos, vel alter uestrum, uel quod si non omnes: non procederet decretalis dubitatio: sicut nec in iudicibus, sicut dicam in fi. Ioan. And.

e ¶ Legitime.] per litteras suas, uel nuncium litteratorie destinatum, uel per iuratum nuncium quod dic ut sup. in ant. de offi. deleg. prudentiam.

f ¶ Diffiniendum.] cum scilicet conclusum est, quod non restat nisi ferre sententiam. supra de fide instrum. cum dilectus.

g ¶ Impedimento.] ergo tunc stabimus legi. cum habet impedimentum legitimum, quod rescribere debet collegis, ut in prædi. decr. prudentiã. de delegato diximus, vel pars id coram eis probare debet.

h ¶ Penes quos.] decernimus totalem potestatem, &c. quod sequitur.

[Gloss. seq. dicit quæ fuerit legis & contrarij canonis consideratio, remittit ad simile, quærit & soluit.]

i ¶ Lex ciuilis.] ff. eod. tit. l. si in tres alias q. 1. §. sub. l. item si unus, & bona etiam fuit legis consideratio, quæ uoluit ꝙ præsentia, & contradictio non noceret, sed sic absentia, quia forsitan si ille præsens fuisset, traxisset alios in partem suam. [facit 36. distin. Nicæna.] Et est simile cum dicimus, quod alias tenetur consilium requirere, & non sequi, ut no. supra eo. tit. cum olim. Sic dicit decret. ꝙ in electionibus plus nocet contemptus, quam contradictio. sup. de elect. uenerabilem. & ca. bonæ. 2. Sed decretalis ista uoluit illum fingere præsentem & contradicentem, ut inf. sequitur 1 ex consideratione æquitatis, quæ ponitur in prin. & sic diuerso respectu utriusque bona fuit consideratio, &c. & est sim. quod no. supra de iureiur. cum contingat. supra de præscri. ca. ult. Sed quid dices, nunquid seruabitur hæc decre. in foro sæculari? Dic quod non, 2 in locis quæ non sunt in temporali iurisdictione ecclesiæ: quod dic ut dixi. inf. de reg. iur. c. 2.

k ¶ Potestatem.] si compromittentes dixissent, quod si non omnes, & hoc possent duo: & hæc decret. supplet. 3. ac si ipsi dixissent, & est sim. C. de rei uxo. act. l. una circa prin. Ioan. And.

l ¶ Libere.] unde si nolit interesse examinationi, non tenentur ipsum in sententiam uocare per hanc litterã. arg. ad hoc. infr. de dolo. & contu. eum qui. sed dic eum ad omnia citandum. arg. eius quod ibi dicam.

m ¶ Diuina.] ad hoc. C. de iud. properandum. §. cum autem eremodicium. sup. de dolo & contum. ueritatis, cum sim. inf. de eo. qui mit. in pos. c. uno.

† Adde, aut loqui. Pet. de Ancha. & D. et tenet Bar. in l. item si vnus. §. item si plures. ff. eo. ti. & Phi. hic Fon.

1 Concor. ff. mand. si præcedẽ. §. Luc. Ioan. And.

2 Idem Petr. de Anc. Do. & Phil. ponens hic sex limitationes ad dictum glo. Font.

3 In casu absentiæ malitiosæ uel uoluntariæ.

a ¶ Pro

tari faciat pro præſente. [a] ¶ Circa [b] iudices vero antiqua iura nolumus immutari.

a ¶ Pro præſente.]per hoc dico,quòd non eſt idē in duobus arbitris, quod hic dicitur in tribus : quia ſi ex duobus vnus ſe abſentat malitioſe, alter non poteſt procedere:quia in tribus duo ſunt maior pars.ſup.cap.proxi. præterea ille abſens habetur pro præſente & contradicente, vt hic vides:ergo neutrius valet ſententia. ſupra de re iudica.ca. vlt.nam tunc valet ſententia præſentium in hoc caſu, quando valeret eo contra dicente: alias non 1 & per hoc dico etiam, quòd ſi in compromiſſo hoc actum eſt, quod non valeat ipſorum triū arbitrorum ſententia,niſi omnes concordent, quòd nō habebit locum decre.iſta eadem ratione.2 [inf.de teſta. c.2.in fi.]vnde tunc locum habet hæc decr.cum ſimpliciter ſunt aſſumpti,vt ſup.dixi.

[Gl.ſeq.diſtinguit: demum quærit, & ſoluit.

b ¶ Circa iudices.] proteſtatio quædam,vel tacitè,quæſtionis reſponſio : Circa eos ergo dic, quod aut ſunt ordinarij,aut delegati]: Si ordinarij,aut quilibet per ſe & in ſolidum iuriſdictionem habet : & tunc poteſt alter alterum præuenire,ſupra de foro comp.cap.pen.& no. ſupra de appel.ut debitus.aut non in ſolidum,& per ſe, ſicut in capitu.vel ſyndico, vel his, qui audiunt cauſam presbyteri,diaconi,& ſubdiaconi, in his caſibus omnes citare debent : & ſi duæ partes ſunt præſentes, ſufficit. [Vide ff.de re iudi.l.Pompon.ff.ad muncip.l.magiſtratus.& quod ibi no.& quod no.in Spec.de ſent.prola.§. ſequitur.verſic.quid ſi ſunt.& §. iuxta.poſt princip.]ff. quod cuiuſque vniuer.plane.de decre. ab or.fac.l.3.niſi in prædictis caſibus ubi certus requiritur numerus. 15. quæſt.7.ſi autem.& cap.felix. ſup.de re iudi.nō poteſt. Aut ſunt delegati,& tunc ſubdiſtingue, aut ſunt dati ſimpliciter: & tunc vnus ſine alio non procedit ſupra de offic.deleg.cauſam matrimonij. aut cum clauſula: & tunc iterum ſubdiſtingue:quia aut cum clauſula iſta,vos vel alter veſtrum,aut cum illa,quod ſi non omnes, in primo caſu tene quod habes ſupra eodem libro de offic.deleg.cum plures. In ſecundo quod habes ſupra de offic.deleg.prudentiam. Sed quæres quare ius diuerſum inter arbitros ſimpliciter datos, & delegatos ſimpliciter datos,vt per ſuperiora patuit? Dic 3 quod ius quod minus dictum eſt a partibus ſupplet lex.ſic alias.ff.eod.titu.item ſi vnum.§.principaliter. Iudices autem maiori maturitate creantur ut ſupra eodem lib. de reſcript. ſtatutum & ideo ius in eis ſupplere non vult. Item in iudicibus rigor attenditur: quia clementiores lege eſſe non debent, in Authen.de iudi.§.oportet.colla.6. Arbitri autem prout viſum eis eſt, pronunciant, & plerumque eliguntur amici, & poſſunt viles eſſe, & ideo ius magis circa illos prouidere & conſiderare voluit,vt ſupra in prin.decre.

1 Idem Phil. & Do.Font.

2 Idem Do. & Phil.fallit tñ in iam electis [item in arbitris iuris qui cōtra ius non pronunciant. Fon.

3 Idem I[...] Mona.& ſimile q[...] not. de o[...] deleg. c[...] viceſimu[...] in fi.vlt.g[...]

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBRI

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS.

¶ Dictum fuit supra de magistratibus, & iudicibus, & de arbitris; nunc videndum est de iudicijs, q̃ exercentur ꝑ illos magistratus.

ADDITIO. Quindecim significationes iudiciorũ notat hic Io. Mon. quas vides s̄. de reg. iur. in iudiciis. Io. And.

Vris esse.] Primo ponit dictũ: Scdo casus excipit', ibi. Nisi causa.

¶ Pro intellectu huius ca. habemus præsupponere duo: vnũ pro ratione dubitandi, & alterum pro ratione decidendi: Et primo pro ratione dubitandi, quod Papa potest compellere partes ad comparendum coram se personaliter, licet causa sit ciuilis, & pecuniaria. Itẽ quod delegatus Papæ gerit vices Papæ, & regulariter in causa sibi delegata põt illud quod Papa posset facere. Aliud pro ratione dubitãdi: videlicet: quod a iuris beneficio partes habent, vt in causis pecuniariis possint comparere per se, vel per procuratorem. l. in pecuniarijs. C. de proc. Item quod beneficium iuris nemini est auferendum sine causa.

CASVS. Prætendebam Titium debitorẽ meum in aliqua pecuniæ summa, quia habebam ordinarium loci certa ratione mihi suspectum, a sede Apostolica impetraui delegatum, cui præsentaui litteras delegatorias: delegatus iste mandauit reo, vt compareret personaliter corã ipso, & tñ causa erat pecuniaria siue ciuilis, & in citatione non exprimitur causa, quare debeat comparere in propria persona: vtrum Titius teneatur cõparere personaliter? Rñdet Romanus Pontifex quod non, & dicit ꝙ delegatus suus non p̃t cogere partes ad comparendum personaliter coram se in causis ciuilibus, quia non põt partibus auferre beneficium iuris, licet Papa hoc posset, nisi esset talis causa, quæ requireret præsentiam personæ, & esset causa expressa in citatione, vt in l. 1. ff. de fer. vbi dicitur, quod si tempore feriarum, vindemiarũ vel messium quis citetur, in citatione debet contineri causa, quæ illo tempore possit & debeat expediri: Sic in ꝓposito, qñ reus est citatus, vt veniat personaliter, debet in citatione exprimi causa, quare debeat venire personaliter, puta quod veniat personaliter iuraturus de calumnia, vel rñsurus positionibus partis aduersæ, vel ad exequendum alium actum, qui requirit præsentiam personæ, & tunc reus citatus tenetur personaliter comparere, & si mittat procuratorem, nihilominus reputabitur cõtumax, ac si nullum procuratorẽ misisset. Sed quæritur cum istud non esset ambiguum, quare fuit factum istud c. vt in c. cum in iure. de offic. deleg. & l. ancillæ. C. de fur. Dicendum, quod postquam emanauit præsens cap. istud non erat ambiguum, sed ante bene erat ambiguũ: nam cum Papa possit hoc facere .s. compellere partes in causa pecuniaria, vt compareant personaliter coram se, videbatur quod etiam suus delegatus hoc posset facere, vt dictum fuit in ratione dubitandi. Nota primo, quod per verbum, videtur, respondetur de iure, quod no. pro doctore vel consultore qui dicit, mihi videtur, & vide tex. de appellatio. præterea requisisti. Nota secundo, ꝙ in causa criminali iudex potest compellere partes, vt personaliter coram se compareant. Dom.

[Prima glossa summat.]

LIBER SECVNDVS.

TITVLVS I.

De iudicijs.

¶ Innocentius quartus in generali concilio Lugdun.

¶ *Iudex delegatus non habens ad hoc speciale mãdatum a Papa, non potest cõpellere partem, vt personaliter coram eo compareat, nisi ex rationabili causa. Ioan. And.*

CAP. I.



Vris esse [a] ambiguum, [b] nõ videtur, [c] iudicem delegatũ [d] (qui a sede Apostolica mãdatũ ad hoc nõ recepit spãle [e]) iuris esse ... est, ff. de arbit. l. non distinguemus. §. quæsitum.

a ¶ Iuris esse.] iudex delegatus si non habeat ad hoc spãle mandatũ a Papa, non põt compellere partẽ, vt ꝑsonaliter coram eo compareat, nisi ex rationabili causa.

b ¶ Ambiguũ.] ambiguum est, vbi opiniones sunt, & iura varia videntur. sup. de sent. excom. inter alia.

ADDITIO. 50. distinct. quia sanctitias tua. supra de restit. spol. litteras, de æta. & qualit. quæris. & c. a multis. supra e. lib. de elect. si religiosus, & inf. de præbend. quia sæpe. Deriuatur autẽ ambiguum ab ambigo, quod componitur, ab am, qđ est circum & ago: interposito b, quasi circum agor & voluor. secũdum Ioan. Mona. & de triplici ambiguitate not. 33. dist. cap. fin. in glo. in ambiguis. Io. And.

c ¶ Nõ videtur.] nec est, ff. de arbit. l. non distinguemus. §. quæsitum.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem quid de ordinario: secundo signat contrarium & soluit: tertio textum determinat.]

d ¶ Iudicem delegatum] a contrario sensu videtur secus de ordinario. 25. distinct. qualis. in glo. penult. de iis quæ fiunt a præl. cum Apostolica. Sed idem in ordinario secundum Ber. non enim potest compellere partes coram se uenire personaliter, nisi in sequentibus casibus. C. de procurat. l. ult. & ideo de ipso dictum non fuit, quia de ipso non dubitabatur, per prædictam legẽ, sed de delegato Papæ dubitabatur, qui uidebatur posse, idem quod Papa quo ad illam causam [1]. Liberum enim est cuilibet per se, uel per procuratorem respondere. C. de his qui ad ecclesiam confugiunt. l. præsenti. §. cum autem, ff. de proc. l. 1. infra de iura. calum. cap. ult. supra de procur. querelam beneficium autem iuris nemini auferendum est. 28. distinct de his. infra de regul. iuris indultum. cum suis concord. argumen. contra, quod personaliter citatus, personaliter uenire teneatur, supra de dolo & contumacia. cum dilecti. Dic quod illud obtinet in Papa, ut ibi notat, & sic etiam supra de maior. & obed. humilis. de dilationibus capit. ulti. Et habent hæc locum in causis priuatorum. In causis uero ecclesiæ, collegii, uel uniuersitatis [2] de necessitate interuenit syndicus. supra de iuramento calumniæ in pertractandis, & cap. sequenti, secundum Bernard.

ADDITIO. Licet hæc gloss. dixerit in principio secundum Bernard. ordinarium non posse compellere partes coram se uenire, non tamen uetat quin extra iudicium possit ipse ordinarius ex causa cogere subditos coram se personaliter comparere, ut si eget ipsorum consilio uel personali auxilio, secundum Hostien. allegat. 22. quæst. 5. de forma. de offic. deleg. cap. ult. uel uult quod proueantur ad ordines. de ætat. & qual. cap. 1. Et secundum eum de consuetudine hoc in diuersis casibus experimur: Constat etiam eis in dubio semper obediendum. 23. quæst. 1. quid culpatur, in glo. fi. Addit Io. Monach. quod uocat abbates, presbyteros, & clericos personaliter ad synodum. 18. distinct. cap. ult. Item clerum, & populum congregat ad sermonem. sup. e. lib. de ele. ubi periculum. §. quia uero. & ad curiam mittit clericum. 16. q. 1. uos autem. in Auth. de san. epi. §. reuerendissimi. coll. 9. Io. And.

e ¶ Speciale.] quia tunc sicut Papa id potest, & ipse similiter. sup. de proc. c. pen. cum suis conc.

Ambiguum quid sit, & unde dr̃.

1 Hoc uerũ quo ad illa, sine quib. cã nõ p̃t expediri s̄. de off. deleg. c. 1. & c. p̃terea. sm̃ Inn. & Arc. sed. sine hoc expediri põt per ꝓcuratorẽ ergo, &c sicut ergo si possem illi p̄cipere qđ iret ad S. Iac. sic nec ꝙ ad ipsũ ꝑsonaliter ueniat. sm̃. Io. And.

2 Etiãsi ipsius cã esset criminalis, uel de criẽ, & uide quid not. & dixi. de sim. dilec. 2. Io. And.

bere non posse alterutram partium coram se personaliter in iudicio [a] comparere: Nisi causa fuerit criminalis,[b] vel nisi pro veritate dicenda, [c] vel pro iuraméto [d] calumniæ faciédo, vel alias iuris necessitas partes coram eo exegerit [e] personaliter præsentari.

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Mulieres personaliter ad iudicium (quacunque cã in iure non expressa) inuitæ trahendæ non sunt, sed si necessarium sit ipsarum testimoniũ in causa, iudex expẽsis producentis interdum ibit, interdũ mittet, & iudex fraudulenter vadens, excommunicatus est. Mulieres religiosæ etiam uolẽtes extra monasterium suũ ex aliqua causa personaliter ad iudicium trahi non possunt: quod contra prædicta fit, est irritum. Io. An.*

C A P. II.

MVlieres † [f] (quas vagari non conuenit,

a ¶ In iudicio.] de extraiudicium non dubitabatur, & est si. ſ. eo. lib. de rest. in integ. c. 2.

[Gl. seq. textum exponit. secundo quærit. arg. pro, & contra, ponit opi. Ber.

b ¶ Criminalis.] intelligas criminaliter intentata. Si .n. de crimine agitur ciuiliter, bene interuenit procurator. ſ. de proc. tuæ, de accu. sup his, vnde tunc personaliter venire cõpelli non poterit. Si aũt criminaliter intentetur ꝓcurator non interuenit, nisi in casib. not. 2. q. 6. si qñ. in gl. fi & sup. de accus. veniens. Sed quærebat hic Ber. si admittatur procurator in cã criminali, an valeant quæ facta sunt cum eo? Et vĩ quod sic, si nõ opponitur exceptio. C. de procura. ita demum. ff. de proc. filiusfamilias. §. veterani. & ea quæ fiunt cum falso procuratore, valent per consensum. ff. de iudi. licet, ff. rem ra. habe. l. 3. §. falsus. Sed contra videtur, quia contra legem actum est. ff. de pub. iudi. l. penult. §. ad crimen, & 5. q. 3. c. in criminalibus. Dicebat Ber. quod valet quod cum eo actum est per prima iura: ex quo non fuit obiectum: 1 iudex tamen talem procuratorem ex officio suo potest & debet repellere sup. de excep. exceptionem cum suis concor. & sup. de accu. cum P. Nec obstat si iudex debet repellere: ergo non valuit iudicium: vide instantiam in excommunicato per prædictam decr. exceptionem ĩ. de excep. pia, & cum hoc concord. Guil. in Spec. de proc. §. 1. ver. sed pone, quod in casu tali.

Procurator ĩ cã criminali an dẽat admitti, & an valeat ꝓcessus agitatus cum illo.

1 Idẽ tenet Dom. alle. c. quia frustra de vsu. iuncto fine cũ princ. & cle. constitutionem. in fide elect. tñ Pet. de Anch. allegans Bar. in d. c. ad crimẽ tenet cõtrarium. Fon.

ADDITIO. Et Io. Monach. hic, & Archid. eod. li. sup. de proc. qui generaliter & facit quod not. C. de adult. quãu 3 indubitati. Sed vt ibi not. Cy. Fran. Accur. resistebat illi glos. quæ innuit hanc exceptionem dilatoriam hac ratione: verba sententiæ referenda sunt ad personam domini. C. de iniur. l. fi. & absens damnari non potest. ff. de poe. absentem. In procuratorem autem sententia ferri non potest, quia nocens non est. C. de sent. & interlo. l. 1. ergo semper opponi poterit. C. de procu licet. secundum eum, per quod dici potest, quod quo ad fienda repellitur, valebunt tamen prius cum eo gesta ꝑ iura præallegata. Io. And.

c ¶ Dicenda.] s. ad præstandum iuramentum de veritate: 2 quod solum olim præstabatur in spiritualibus, hodie secus ĩ. de iur. cal. cã. 1. in fi. & differt in eo a iuramẽto calumniæ, quia per illud respondetur de eo qđ credit & æstimat. C. de iureiur. propter calum. dã. l. 2. § fin autem, & per istud iuramentum de veritate rñdetur, vt littera sonat. sup. de elec. dudum 2.

2 Et ad rñdẽdũ per illud ad positiões vel interrogata: & per id posset dici idẽ de ꝓpositione facti per decr. Pastor. e. ti. ꝙ dic. Vt ibi. Io. Andr.

3 Hæc glos. ex lect. I. A. huc est trãsfusa, & non hr̃ in antiq. codicibus.

[Glos. seq. recitetur quæstionem.]

d ¶ Iuramento calumniæ.] quod principales personæ præstare debent. C. de iureiur. propter calum. dan. auth. principales. sup. de iura. calum. in pertrectandis, quod verum est nisi procurator habeat ad hoc speciale mandatum. ĩ. de iura. calum. c. vlt. in quo casu dicam ꝙ delegatus principalem ad iurandum compellere non poterit, cum ibi tunc nõ sit iuris necessitas, de qua sequitur: nisi forte principalis iustior sit quam procurator, & natura causæ hoc requirat, vel scit melius veritatem, vt C. de proc. l. vlt. Et facit ad hoc ſ. de procur. si quem in fi. eo. lib. Io. Andr.

e ¶ Exegerit.] quasi 3 coegerit. Et tractat hic Ioa. Mon. quomodo exigere ponitur pro cõplere, pro petere, pro cogere, pro diuidere, pro expellere, ponens versum:

Exigo perficio, peto, diuido, cogo, repello.

MVlieres.] Primo ponitur prohibitio mulieribus in genere: S. do: ibi. Sed cum prouisio bimembris circa ipsarũ testimonia, cũ certa prohibitione, & pœna: Tertio prohibitio circa religiosas: ibi, Cæterum. Quarto decernit in fi.

CASVS. Tu & ego litigabamus corã aliquo iudice, fuit taliter processũ, quod lis fuit contestata: uolo probare intentionẽ meã per testes, & dico ꝙ testimoniũ aliquarũ mulierum est mihi necessarium, & peto ꝙ ipsę mulieres citentur, vt cõpareãt corã iudice ꝑsonaliter perhibituræ testimoniũ veritatis, vtrũ iudex poterit cõpellere mulieres, vt coram se personaliter compareant, & se exhibeant in publico pro ferendo testimonio in aliqua causa? Respondet quod non: nam non possunt exire domum suam ut se immisceant cœtibus virorũ. Quid ergo fiet celabitur veritas? Rñdet ꝙ iudex ibit ad ipsarum domum, & ab eis recipiet iuramentum, & in domibus ipsarum illas examinabit vocata parte, & citata. Sed ponamus ꝙ iudex est grauis persona: quia est cõstitutus in dignitate, & non est decens, vt iudex accedat ad domos illarum mulierum bassæ conditionis? Rñde quod tunc iudex uices suas committet alicui commissario ad illas mulieres examinandas. Et ista sunt uera, nisi mulieres istæ vellent venire ad iudicium, & renunciare huic beneficio: nam istud capitulum intelligitur quod non possint compelli, vt veniant ad iudicium: fallit in religiosis & Monialibus, quæ etiamsi vellent venire ad iudicium, & renunciare huic beneficio, non sũt admittendæ. Nõ fingatur.] vnde si est talis causa, in qua debent produci testes & examinari: debet mittere commissarios, & non debet ire personaliter fingendo quod eius præsentia requiratur, & si in fraudem faciat incidit in excommunicationem: puta quia iudex apperit amplexus mulieris, & fingit quod testimonium mulieris est necessarium in causa, & facit cum parte vt pars nominet aliquam mulierem inter suos testes, vt possit habere accessum ad illam mulierem. Religiosæ.] vnde religiosæ hic accipiuntur specialiter pro illis, quæ fecerunt professionem, non sicut in l. 1. C. de Summa Trinitate, & fide catholica ibi, in tali volumus religione versari. & sup. de const. ecclesia. vbi dr̃, ꝙ laici etiã religiosi non habent potestatem disponendi in rebus ecclesiasticis. Nota primo quod uagatio est prohibita mulieribus: & similiter permistio earum in congregationebus virorum. Nota secundo, ꝙ mulieres non possunt trahi ad iudicium inuitæ, personaliter, & sic videtur secus a contrario de aliis. de quo sup. prox. c. Dom.

† Vide l. [...]minæ. d[...] cu. l. fer[...] C. de iu[...] l. fem. [...] reg. iur.

[Prima glossa summat.]

f ¶ Mulieres.) mulieres personaliter ad iudiciũ (quacũque cã in iure non expressa) inuitæ trahendæ nõ sũt: sed si necessariũ sit ipsarũ testimoniũ in cã iudex expẽsis producentis interdum ibit, interdum mittet, & iudex fraudulẽter vadẽs, excõicatus est. Mulieres religiosę etiã uolentes extra monasteriũ suũ ex aliqua cã personaliter ad iudicium trahi non possunt, quod contra ꝑdicta fit, est irritũ. Ista decretalis Bonifacii extrauagãs erat quia edita ante compilationem huius Sexti libri, Io. An.

(Glossæ

nec virorum cœtibus immisceri)[a] auctoritate litterarum [b] sedis Apostolicę, vel legatorum [c] ipsius, aut alia [d] quacunque, ad iudicium personaliter euocari vel trahi inuitas [e] causa ferendi testimonium, aut alia qualibet (quæ in iure nõ exprimitur) [f] prohibemus. [g] Sed cũ necessariũ [h] fuerit testimoniũ earundẽ, iudex (in expensis partis producentis [i] easdem) tabellionem, aut aliam personam idoneam [k] ad eas transmittat: vel si forte talis casus occurrerit, quo iure prohibente, [l] receptio testium alteri cõmitti non possit: iudex † tunc propter hoc personaliter ad illas accedat: [m] † aut (si talis sit personæ [n] iudicantis conditio, quod id per ipsum non deceat fieri, vel non possit)[o] mittat [p] ad eas: † prouiso qđ casus huiusmodi (videlicet vt iudex vadat personaliter) nõ fingatur: [q] nec fraus interueniat in hac parte. Alioquin fictor huiusmodi vel fraudator, ipso facto sentẽtiam excommunicationis incurrat.[r]

¶ Cæterum feminæ religiosæ, præsertim quę debent sub clausura morari[s] extra suum monasterium vel clausuram non uocentur ex quauis causa [t] personaliter, etiam si ad hoc voluntas accederet † earundem. [u] Decernimus quoque, vt ipso iure sit irritum & inane, si quid contra præmissa contigerit attentari.

† al. accesserit.

¶ Idem.

¶ Maior xiiij. annis, per se & per procuratorem potest agere & defendere causam spiritualẽ: minor xiiij. per se non agit, sed per procuratorem, vel per curatorem datum auctoritate ordinarij ecclesiastici iudicis: & etiam delegati dati ad causas illas: Filiusfamilias sine patris assensu agit causam spiritualem. h.d. Ioannes Andreæ.

CAP. III.

SI AN-

[Glossæ oẽs sequentes recitantur in textu Io. And.]

a ¶ Immisceri.] periculosa est enim sexuum commistio 18. q. 1. diffinimus.

ADDITIO. Archidiaconus alleg. C. de arbit. l. vlt. Ioan. Andr.

b ¶ Litterarum.] generalium intelligas: puta quib. causa committitur: si enim specialiter expressum esset in litteris qđ mulier trahi posset, secus. ad hoc c. proxi.

c ¶ Legatorum.] vel delegatorum multo magis. ad hoc supr. de rescrip. statutum.

d ¶ Alia.] puta ordinaria, uel delegata ab eo.

e ¶ Inuitas.] volentes ergo possunt: & in hoc differunt, religiosę, vt inf. sequitur.

ADDITIO. idem Io. Mon. & Archidiaconus.

f ¶ Non exprimitur.] sup. c. proxi.

g ¶ Prohibemus.] nota meliorem conditionem mulierum quã mariũ: ad idem supr. de sent. excom. mulieres, & ca. ea noscitur. sup. de pign. ex litteris. Interdum est deterior, ꝙ dic ut no. sup. de pęn. & remis. noua quedam. ad hoc ff. de reg. iur. l. 2. Interdum par vtriusque causa, & de his no. in Spec. de procu. §. 1.

h ¶ Necessarium.] qa non sunt alij qui veritatem sciant, vel non ita bene sciunt. 14. q. 2. quamquam.

i ¶ Producentis.] 4. q. 3. si testes. §. liberi. versiculo venturis supra eo. lib. de rescrip. statutum in fi. in glo. a producente, & C. de testib. quoniam, sicut ergo producens tenetur expensas ministrare testi producto: ita & tabellioni vel iudici, qui ad eas vadit. ut hic uides.

k ¶ Idoneam.] presbyterum, uel alium uirum honestum coram quo iurẽt: & ibi etiam erit tabellio: & citabitur pars aduersa, ut uadat uisura eas iurare, ut supra de testi. c. 2.

ADDITIO. Dicit Archidiacon. quod faceret illum presbyterum uel uirum honestum iurare, quod suum officium fideliter adimpleret, ut sic maior & plena fides illi adhiberetur, allega. de præsump. illud de præscript. ad audientiam. 1. quæst. 7. sancimus. Aliquando tamen talis persona nuncius appellatur. supra de testib. cog. c. 1. aliquando executor uel auditor. sup. de offic. deleg. super quæstionem.

ADDITIO. Vnde dicebat Ioan. Mona. quod melius diceret, personas. alleg. supra de probat. quoniam contra. Ioan. And.

l ¶ Iure prohibente.] ut in criminali criminaliter intentata, ut in auth. de testi. §. & quoniam. & §. hæc omnia, & C. de fi. instr. auth. apud eloquentissimum.

ADDITIO. Quod dicit hic glo. in criminali criminaliter intentata Intellige. vt no. de ver. sig. forus. ad fi. & 15. q. 3. ex eo. Ioan. And.

m ¶ Accedat.] expensis producentis, vt no. sup. non. n. in hoc casu. credo locum habere decre. s. eo. l. de rescript. statutum. §. insuper.

n ¶ Personæ.] puta epm̃ vel superiorẽ ꝓpter reuerentiam ipsius pontificalis officij ad mulierculã eos ire non decet: ad hoc supra de offi. ordi. c. 1. eod. lib.

ADDITIO. Vel alias religiosus, & magnæ famæ Arch.

o ¶ Non possit.] puta ratione infirmitatis, vel forte loci in quo morat̃ mulier, vel alia simili.

p ¶ Mittat.] tabellionem vel personã idoneam, vt dictum est sup. Io. And.

q ¶ Non fingatur.] vt iudex posset dominam visitare, faciebet eam nominari ĩ testem.

r ¶ Incurrat.] non reseruat absolutionẽ: ergo alijs cõcedit. de sent. excom. nuper.

s ¶ Morari.] ut infra de sta. regu. c. vno.

t ¶ Causa.] vnde nec seruare tenentur decret. Nicolai, quo ad personalẽ cõparitionem, vt sup. eo. lib. đ electio. indemnitatib. §. sed cum eas.

u ¶ Earundem.] nota ꝙ non potest qs renunciare iuri suo: ad idẽ sup. de foro cõpetenti si diligẽti. & quod ibi no. de sent. excomm. contingit multos tales casus quære per Accursium. C. de pact. si quis in conscriben. & ff. ad pactis. l. pactum inter hæredes, & per Gof. de reg. ad Apostolicam. Sępe enim procurarent Moniales se ad iudicium euocari, vt claustrum exirent ad idem sup. de sent. excom. relatum.

SI annũ.] Prima pars tractat de minore: Secunda de filio familias: ibi, in huiusmodi. Prima iterum subdiuiditur: quia primo tractat de minore. 25. qui est maior. 14 Secundo ibi, Si vero. de minore. 14. q est minor uel maior septennio. Io. And.

¶ Pro intellectu capituli præsupponendum est illud ꝙ habetur. C. qui leg. perso. standi in iudi. habeant vel non. in l. 1. & 2. videlicet quod minor. 25. ann. non habet personam idoneam, in qua possit fundari & subsistere judicium: sed si habet curatorem generalem, debet ingredi iudicium cum auctoritate sui curatoris, si non haberet curatorẽ generalem, debet ei dari curator auctoritate iudicis.

CASVS. Quidam Titius contraxit matrimonium cum Berta. contracto matrimonio per verba de præsenti,

num[a] quartum decimum [b] tuæ peregisti ætatis : in beneficialibus , & alijs causis spiritualibus, [c] necnon & dependentibus [d] ab eisdem , ac si maior [e] vigintiquinq; annis existeres: ad agendum & defendendum, per te vel per procuratorem† (quem ad hoc constituendum decreueris) admitti debebis. [f]

¶ Si vero jnfra quartumdecimum annum existas , per te agere , aut defendere non poteris [g] super ipsis : sed vel per tuum episcopum , vel per officialem eiusdem , [h]

Berta non vult sibi adhærere tanquam marito: certum est ꝙ pōt agere contra ipsam, & petete iudicem, vt iudex compellat illam Bertam ad sibi adhærendum tanquam marito; Sed ponamus quod Titius erat minor 25. ann. vtrum possit esse in iudicio in ista causa spirituali sine auctoritate curatoris? Respondet Romanus Pontifex, cū distinctione: aut iste minor habet 14. annum completum, ita ꝙ est pubes: & in isto casu pt̄ esse in iudicio sine auctoritate tutoris, & agere per se sine auctoritate curatoris, & pōt cōstituere suū procuratorem absq; curatore. Si autē non dum compleuit annum 14. non pōt agere sine auctoritate curatoris: & si velit constituere procuratorem, dēt constituere cum auctoritate iudicis, coram quo vētilatur causa, siue sit iudex ordinarius, siue delegatus. Idem dicendum est in causis dependentibus a causis spiritualibus: verbi gratia Titius minor. 25. annis contraxit matrimonium cum Berta: pater Bertæ promisit ei centum in dotem : certum est quod iste Titius minor. 25. ann. dummodo sit pubes, potest sine auctoritate curatoris petere istam Bertam in vxorem; sed vtrum possit petere dotem sibi promissam sine auctoritate curatoris, licet sit minor? Rñdet ꝙ sic. Sed ponamus quod aliquis qui vult tractare cām spiritualem, est filiusfam. qui non potest esse in iudicio sine auctoritate patris, vt in glossa. magna. Instit. de pat. pote. Ponamus quod filiusfamilias contraxit cum Berta : pater Bertæ non vult dotem soluere, utrum possit iste filiusfamilias tractare causam sine auctoritate patris ? Vel filiusfamilias beneficiatus uult agere in causis beneficij sui, utrū possit sine auctoritate patris? Respondet Romanus Pontifex, quod sic; nam in causis istis spiritualibus non curatur de auctoritate patris : & sic filiusfamilias in causis spiritualibus potest agere sine auctoritate patris: Infante.] qui non habet potestatem agendi , nec constituendi procuratorem : quia non intelligit illa ætas quid uideat. l. prima C. de falsa mone. Nota primo ex isto capitulo , quod minor uigintiquinque ann. regulariter non potest esse in iudicio per se, nec constituere procuratorem absque auctoritate curatoris sui. ut. l. 1. & 2. allegatis. Nota , quod quascunque causas spirituales uel descendentes a spiritualibus minor. 25 ann. sine auctoritate curatoris potest tractare : & censetur quantum ad illas causas maior. Not. quod. idem est iudicium de causis spiritualibus & descendentibus ab eisdem : sicut dicimus quod de causis spiritualibus & de causis annexis spiritualibus, idem est iudicium in c. quanto de iudi. in ant. ut ius patronatus non est merū ius spirituale : sed est annexum iuri spirituali , puta institutioni , vt hic dicitur. Nota quod impubes non potest causas spirituales tractare per se, nec in eis constituere procuratorem absque auctoritate sui curatoris. Potest poni exemplum in beneficijs dummodo sint præbendæ : uel ex dispensatione. Apostolica . quia in pupillari ætate posset obtinere beneficium ex dispensatione Apostolica : sed tunc debet habere curatorem ad illas lites, uel si uelit constituere procuratorem, hoc debet esse auctoritate iudicis. Nota quod iudex delegatus potest dare curatorem minori. 25. ann. ad lites uentilandas coram ipso : sed non ad causas , quæ non uentilantur coram se, sed ordinarius potest dare curatorem ad omnes causas tam coram se mouendas , quam alibi. Not. unum casum in quo fil. usfa. potest esse in iudicio sine auctoritate patris, quod est contra. l. non solum C. de bo. quæ lib. puta in causis spiritualibus pōt filiusfamilias esse in iudicio sine auctoritate patris : nam ista censentur peculium castrense , vel quasi : Nota vlterius illud ad quod allegatur iste text. quod clericus etiam sacerdos & beneficiatus non liberatur a patria potestate : nam nos non legimus quod clericatus sit modus tollendi patriam potestatē: legimus tamen de dignitate episcopali. in Auth. sed episcopalis dignitas. C. de epis. & cle.

[Prima glossa summat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Si annum.] maior 14. annis per se & per procuratorem potest agere & defendere causam spiritualem, minor 14. per se non agit, sed per procuratorem, vel per curatorem datum auctoritate ordinarij ecclesiastici. iudicis, & etiam delegati dati ad causas illas. Filiusfam. sine patris assensu agit causam spiritualem : hoc dicit Emanauit hæc decretalis ad declarationem eorum, quæ not. Ber. sup. de resti. spoliat. ex parte, & de ætat. & qualit. ex ratione. Goffr. Inno. & Hostiensis eo. tit. indecorum & sup. de procur. accedens.

ADDITIO. Et Io. 15. quæst. 3. in certis & Accursius. ff. de mino. l. ait prætor. in prin. & principium corrigit quod no Gul. in Spec. de stat. mona. vers. 31. Io. And.

b ¶ Quartumdecimum] in mare hoc intellige, in muliere 12. & sic intellige prędictam decre. de restit. spolia. ex parte. & probatur. s̄. eod. lib de elect. indemnitatib. & responso sup. de despon. impub. continebatur. Io. And.

c ¶ Spiritualib.] puta matrimonio & similibus.

d ¶ Dependentib.] ut dote, quæ depēdet a matrimonio. de do. inter virum & vxo. & de dote post diuor. rest. c. 3.

e ¶ Ac si maior.] sine curatore sicut maior.

[Glo. seq. ponit quatuor opin.

f ¶ Debebis.] in matrimonio hoc erat expressum in prædicta decret. ex parte. [Per quam patet in q. Ioan. de Deo, de qua dicam infra de sen. excō. c. licet in vlt. glo. ēt suo tempore non ponderandam ætatem 25. anno. in defendente causam matrimonialem.] Sed quia quidam dicebant id speciale in carnali matrimonio : ideo emanauit hæc lata constitutio . Sed quod idem esset in spirituali, probatur per decr. de elect dudum. 1 & de reg. postulasti. ad hoc facit quia huius voluminis compilatores. 2 de tutelis & curis non posuerunt tanquam de materia nobis non multum necessaria: & aduerte, quia quod hic dicitur, quidam tenebant indistincte. Inn. dicebat, ꝙ debebat dari curator secūdum quod in ver. seq. de minore 14. dicitur. Host. autem suo capite & quadā similitudine distinguebat inter maiores 17. ann. vt tunc haberet locum prima opin. quia talis prodire pōt in publicum. 3. q. 7 c. 1 §. tria ad hoc. s̄. eo. lib. de proc. qui generaliter in fin. uel 18. secundum ea quæ no. de offic. deleg. cum uicesimum , & minores 17. vt tunc habeat locum opin. Innoc. & hanc viam mediam dicebat tenendam. Arg de offi. deleg. quærenti. hæc no. de æta. & qualit. indecorum, & summa eiusdem tit. §. ætas sed reprobatur hæc opinio, ut hic vides. Ioan. And.

g ¶ Non poteris. hoc tenet Ber. de æta. & qualit. ex ratione in glo. vltima.

[Glo. seq. recit. per obiectionem.]

h ¶ Eiusdem.] 2 non enim sufficit: immo nec requiritur patris auctoritas ; non enim de patrimonialibus tractamus , in quibus id locum habet C. de bon. quæ. li. cum oportet. & l. cum non solum, & inf. in fi. c. nec Imperatoris vel alterius iudicis sæcularis , cum spiritualis & ecclesiastica sit causa. 96 dist. bene quidem. sup. de iudicat si. & de arbi. contingit. argu. ff. ad Treb. l. Ille a quo. §. fin. & l. seq.

† Nota ubicunq. minor legitime pt̄ interesse iudicijs, ibi pt̄ ꝯstituere ꝓcuratorem c. ex parte. de rest. spol. si tñ lædat̄ restituet. gl. in d. c. ex parte & ī l. 1. C. si de momen. pos. Fon.

Minor ꝑ se pōt cās spirituales aut ab illis depēdēges tractare.

1 Quos vi. sup. in proemio §. nos apicem. Io And.

2 Gloss. f Dom. Pet. An. & Ph notant qu tutor test mētarius c tuus nō p set litigare pro bene cijs sui pu li, quod n bene; qu Pet. dicit non est al bi. Font.

a ¶ Ad lites.] ad hoc. C.de in litem dan.tuto.vel cura. per totum. C.de cura.fu.l.ſi in prin.
b ¶ Huiuſmodi.] ſcilicet ſpirituales, quaſi de tempora libus non dependentibus ſe intromittere non debeat arg.inf.prox.reſponſo, niſi forte ratione perſonæ.puta ſi.clericus eſſet.

[Glo.ſeq.q̄rit obijciendo, & ſoluit.
c ¶ Maior infante.] id eſt ſeptennio.s̄.de deſpō. impu. litteras & cap.acceſſit.minor enim ętas ignorat q̄d videat. C. de fal. mo. l.1.in fin.Sed dices q̄ cauſam ſpiritualem poteſt tractare minor infante: matrimoniū enim vel ſponſalia contrahere non pōt, ut in prędictis iurib. Saluo eo quod habetur de ſponſ. iuuenis beneficiū eccleſiaſticū habere nō poteſt, vt no.ſup.de præb.ſuper inordinata. qualis ergo erit hæc cā? Forte diſpenſatione Papæ adeptus eſt beneficium de quo agit vel defendit, uel forte repetit, uel ab eo repetuntur vſuræ. 1 Vel dr̄ natus de illegitimo matrimonio. de ordine cognitio. tuam. vel his ſimilia.
d ¶ Alterius.] ēpi ſcilicet vel officialis.

tibi curator dabitur ad lites [a] huiuſmodi [b] exercendas, aut tu ipſe (ſi maior infante [c] fueris) cum auctoritate alterius [d] eorundem procuratorem ad eas poteris deputare. Delegatus etiam Apoſtolicæ ſedis & ſubdelegatus ab eo, [e] tibi (ſi non habeas) curatorem [f] dare valeant, vel auctoritatem conſtituēdi procuratorem [g] pręſtare ad illas cauſas, vel lites dūtaxat, quę coram ipſis fuerint vētilandæ. [h]

¶ In huiuſmodi [i] quoque litibus ſiue cauſis, quamqnam in poteſtate patris exiſtas, † nec alias abſque ipſius aſſenſu, in iudicio regulariter [k] eſſe poſſis: eius (cum de his ſe intromittere nō habeat [l]) nequaquam requiri debebit aſſenſus.

ADDITIO. Vel curatoris ſic deputati, ſecundum Archidiaconum.
e ¶ Ab eo.] delegato ordinarij nòn dicit, quaſi ordinarius hoc delegare non poſſit. ad hoc.ff.de offic.proconſul.l.nec quicquam.§. ubi decreto. & ſuper hoc uide ꝙ not.ſup.de reſtitutione in integrum.capi.pen. & quod dixi ſup.eod.lib.de offic.vicarij. licet.
ADDITIO.Nec etiam dicit,delegati, ſm̄ Archidiaconū: non enim emanat a ſede, quod emanat a delegato, allegat de fil. presbyter.dilectus. Graue videtur hoc dicere, quod delegatus legati non poteſt,quod poſſit ſubdelegatus delegati, procederet autem eius dictum, ſi intellexiſſet ꝙ delegatus legati id non ſubdeleget. Ioan.And.
f ¶ Curatorem.] forte generaliter, uel ſpecialiter ab ordinario datum.]
g Procuratorē.] cū eſt maior ſeptēnio, vt ſup.ver.prox.
h ¶ Ventilandæ.] delegata.n.eis cauſa,& oīa delegata videntur, ſine quibus cauſa,&c. de offic.dele. præterea.
ADDITIO. Et c. prudentia.§.ſexta.ad cauſam vero pertinet, ꝙ pſona legitima ſit in cauſa.C.qui da tu. & curato.l.in vniuerſis.ergo poſſunt per quod peruenit ad illud.ff.de procuratorib.l.ad legatum. Ioan. Andr.
i ¶ Huiuſmodi.] ſ.ſpiritualibus, & dependentibus.
Glo.ſeq.declarat tex.& ponit.7.caſus exceptos.
K ¶ Regulariter.] & hoc habet locum etiam in maiore.C.de bonis quæ liberis,cum oporte.& l. cū non ſolum. Et eſt hoc verum ſuo nomine,ſecus ſi ſit alterius procurator ſup.eo.lib. de procurat qui generaliter. ſecūdo rñſo & ff.de minoribus,cum mandato. Ideo aūt dixit, regulariter, quia cauſaliter ꝯtra: ſicut in caſtrēſi peculio, in quo ēt contra patrem agit.ff.de iudicis, lis nulla. Item cum imperrat veniam ætatis: dummodo ſit maior viginti annis.C.de his qui veniam ætatis impetrauerunt,l.ſecunda. Et in momētanea poſſeſſione.C. qui ligitimam perſonam, l.vltima. Item cum agit de thoro violato.ff.de adulterijs, ſi maritus ſecūda, §.lex Iulia.& l.inter liberas.§.penul. Et in interdicto de libero homine exhibendo.ff. de libero homine exhibendo.l.tertia.§.ſi mulier. Item ſecundum canones vr̄ ꝙ indiſtincte conqueratur filius de patre. s̄.de ſpon.c. non eſt 2.q.7. quæritur. vbi d̄ hoc.& 23.q.4.ſi eccleſia. Itē in caſu.ff. de iudicijs, ſi lōgius. In his, & ſimilibus minor & in poteſtate conſtitutus agit.
ADDITIO. Materiam glo. vide plene in Spe. de actore §.1.ver.item ꝙ eſt filius.& duab. chartis ſequētibus, & ſpecialiter de clericis in verſ.ſed cū clericorū dicto. & per hoc decido quam plures q̄ſtiones huius materiæ ibi poſitas. & in l.vlt.C. de bonis quę liberis.Io. And.
l ¶ Nō habeat.] habet enim locum illa regula in patrimonialibus, vt s̄. dixi.

TITVLVS II.

De foro competenti.

¶ Innocentius quartus. †

† in quodam manuſcripto tribuitur Inno.3.

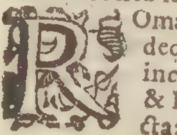
¶ *Archiepiſcopus omiſſo appellationis articulo, vel per viā querelæ, de cauſa ſubditorum, ſuffraganeis etiam ipſis conſentientibus, non cognoſcit. hoc.d. vſque ad §.neque.*

CAP. I.


Omana [m] eccleſia, & infra. ¶ Nec appellatiōis articulo pre

DE FORO competenti.

¶ Dictū fuit titulo prox. de iudiciis: verum quia multotiēs accidit.quod vocati ad iudicium excipiunt de incompetentia fori, & poſſet aliquis dubitare quod dicatur forum competens,& quid incompetentia: ideo annectitur rubrica iſta de foro competenti. Continuatio dñi Heliæ.


Omanam.] Hæc ſolemnis decret.habet vndecim dicta circa forum competens vel incompetens ſecundum Hoſt. Boatinum & Ioā.Mona. Primo enim ponit duo dicta: Secūdo ibi, Neque tria. Tertio ibi.Nec etiā. duo Quarto.ibi, Contrahentes. vnum Quinto ibi, Nec clericos ponit alia tria.

¶ Pro intellectu huius c. habemus aliqua præſupponere:& primo illud quod dr̄ in c.paſtoralis.de. offi.ordi. in an.& regulariter archiepiſcopus non eſt competens iudex inter ſubditos ſuorum ſuffraganeorum in prima inſtantia. Item præſupponendum eſt, ꝙ qñ appellatur ab ep̄o ad archiep̄m, ſi appellatio fuerit legitima cauſa deuoluitur ad archiep̄m, & archiep̄s p̄t retinere cognitionē cauſæ principalis, ſi dictū fuerit bñ appellatū, & male iudicatum.c.vt debitus.de appellat. in antiq.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram ep̄o Pictau. qui cōtra te tulit aliquam interlocutoriā, a qua appellauiſti ad metropolitanū, videlicet ad archiep̄m Burdegalen̄.fui citatus ad procedendum in cā appellationis.in termino mihi aſſignato comparui, tu & ego conuenimus mutuo conſenſu, ꝙ archiep̄s non congnoſceret de articulo appellationis, ſed tantum de principali cauſa, an archiepiſcopus poſſit cognoſcere de cauſa principali omittendo articulum appellationis? Reſpondet Romanus Pontifex, ꝙ non, quia partes poſſent adhibere fraudem, vt priuarent primum iudicem ſua iuriſdictione. Sed ponamus, quod in aliqua cauſa quæ vertebatur inter te & me,& coram epiſcopo Pictauien. fuit ad archiepiſcopum Burdegalen. appellatum, archiepi- Caſus.§.Neque.

chiep̄s eſt contentus cauſam appellationis committere, nō eſt dubium ꝙ pōt, dummodo faciat in diœceſi illius ep̄i a quo eſt appellatum: Sed quid, delegatus non vult acceptare delegationē: an poſſit compelli? Rñdet ꝙ non. Sed ponamus ꝙ archiep̄s cognoſcit inter partes in prima inſtātia, altera partium vult ꝓducere aliquos teſtes, qui ſint de iſto ep̄atu P.ctauien. vtrū poterit illos facere cōueniri corā ſe? Rñdet ꝙ non: Qualiter ergo ꝓuidebitur parti? Rñdet ꝙ archiep̄s poterit vices ſuas cōmittere alicui cōmiſſario in diœceſi Pictauiē. & poterit archiepiſcopus ep̄m Pictauiē. requirere vt cōpellat commiſſariū ad ſuſcipiendum delegationem, & teſtes ad ferendū teſtimonium veritatis corā ipſo cōmiſſario. Sed quid, habuimus in principio huius capituli, ꝙ archiep̄s non habet iuriſdictionem in ſubditos ſuorum ſuffraganeorum: ſed nunquid ad minus habebit in officialem & alios officiarios ſuorum ſuffraganeorum: puta archipresbyteros, decanos, & alios? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ non, niſi ſit ꝯria conſuetudo. Et ponamus ꝙ tu. & ego, qui ſumus de iſta diœceſi litigabamus in curia archiep̄i Burdegalenſis: accepimus in cauſa noſtra peroranda procuratores & aduocatos, & conuenimus cum aduocatis & procuratoribus de certo ſalario pro conductione cauſæ in ciuitate Burdegalen. iſte aduocatus meus conuenit me pro ſuo ſalario, vtrū tenear cōparere? Rñdet ꝙ nō: nā pro ſalarijs non poſſum in dicta curia archiepiſcopi in prima inſtantia conueniri. l. hæres abſens. ff. de iudicijs. vbi dicitur, ꝙ ſi quis tanquam viator contrahat in aliquo loco, licet ratione contractus ſortiatur forum, tñ non poteſt conueniri in illo loco, quia eſſet abſurdum ꝙ quilibet viator poſſet conueniri in omnibus locis, in quibus contraxit, vt dicta. l. hæres abſens: alleg. modo iſti erant ibi tanquam viatores. Nota primo, quod iudex qui non pōt adiri niſi per viā appellationis, non poteſt de cauſa principali cognoſcere: niſi prius diſcutiat de viribus appellationis, etiā ſi partes conſentiant, & ſic patet quod iudex q habet iuriſdictionē limitatā ad certum caſum primo habet cognoſcere an ſit in caſu quo iuriſdictionem habet. Ad hoc. s̄. de elec. ꝗuida. Nota ſecundo ex §. neque. quod quis non poteſt cōpellere vt recipiatur eius delegatio, niſi illum quem vult cōpellere vt recipiatur eius delegatio, habeat ratione illius iuriſdictionis ſubiectum. Nota tertio ex §. nec etiam. quod quis non poteſt conueniri in loco ꝯtus qñ fuit factus per aliquem viatorem, de quo in gloſſa.

† al. officiales.

Caſus. §. Nec etiam.

Iudex appellationis ď prīcipali non cognoſcit antē appellatiōis diſcuſſionē.

termiſſo [a] nec alias etiam (cum minime appellatū extiterit [b]) Remé. [c] archiepiſcopus, vel eius officialis, † de cauſis clericorum [d] tanquam iudices [e] (licet in ipſos iidem clerici de facto [f] conſentiant) abſque diœceſanorum ſuorū voluntate cognoſcant.

¶ Archiepiſcopus, ſubditos ſuffraganei non poteſt compellere cauſas delegatas ab eo ſuſcipere, ſuas ſententias, & p̄cepta exequi, vel teſtimonia in cauſis ad eos deuolutis ferre: niſi conſuetudo aliud diſponat hoc. d. Dominicus.

¶ Neque ſuffraganeorum Remenſis eccleſiæ ſubditos ipſorum delegationem ſuſcipere: [g] vel ſententias & præcepta [h] exequi: aut in cauſis per appellationem deuolutis ad eos teſtimonium (niſi aliud in his tribus de conſuetudine [i] obtineāt) perhibere compellant.

[Gloſ. ſeq. determinat textum, ponit contrarium.]

a ¶ Prætermiſſo.] licet per appellationem ad archiepiſcopum cauſa deuoluatur, & de ea cognoſcere poſſit, tñ de principali qōne cognoſcere non p̄t, niſi prius, de appellatione cognoſcat etiam partibus conſentientibus.] ſine voluntate ſuffraganei, quia in hoc caſu perinde eſſet, ac ſi ſine voluntate ſuffraganei per ſimplicē querelam cognoſceret, quod non poteſt facere; eo. lib. de offic. ord. cap. 1. & ac fraus fieret illi conſtitutioni. Et hoc intellige, cum appellatur ante ſententiam: nam quando appellatur a ſententia, iudex appellationis ſtatim de principali cognoſcat, 1 de hoc ſupra de appell. vt debitus, in gloſ. penul. & per hoc probat opi. Hoſtien. qui not. s̄. eo. lib. de app. cordi. ꝙ illa decre. locum habet ſpecialiter in Papa, in archiepiſcopo enim locum non habet, vt hic vides, ſic etiam ſoluitur contrarium illius decret. ad iſtam. Satis tamen videtur. ſecundum Hoſtien. Pet. de San. & Archid. ꝙ in quolibet inferiori à Papa locum etiam habeat decret. illa qui per ſimplicem querelam poſſit adiri: 2 & ſic poſſet intelligi opinio Inno. vt ibi dicam.

1 placet Do.

b ¶ Extiterit.] & ſic aditur per ſimplicem querelam.

c ¶ Remen.] vel alius quilibet de off. ord. c. 1. ſup. eo. lib.

d ¶ Clericorum.] in laicis ſecus: quia priuatorum conſenſus. &c. C. de iuriſdictione omniū iudicum, l. priuatorum.

ADDITIO. Idem. Ioan. Mona. & Arch. quod eſt verum quo ad temporalia: ſecus in ſpiritualib. ſecundum Hoſt. alleg. ſup. de pœn. & remiſ. omnis, & remittit ad id quod not. de deſpon. impub. ca. 2. & de hoc dixi. de offi. dele. P. & G. ſuper gl. fi. Io. And.

e ¶ Iudices.] bene dicit, quia tanquam arbitri hoc poſſent etiam ſine epiſcoporum conſenſu, ſicut quilibet alij, cum hoc prohibitum non ſit. 3. ad hoc de arbitr. cum tempore, & c. dilecti.

ADDITIO. Et de hoc ſupra eodem in antiquis, ſi diligenti. in fin. 1. glo. Io. Andr.

f ¶ De facto.] quia de iure non poſſunt in iudicem nō ſuum, etiam eccleſiaſticam perſonam, & ſi alias præſit iuriſdictioni, ſine proprij epiſcopi conſentire licentia, ſupra eodem in antiquis, ſignificaſti. vbi de hoc.

ADDITIO. Et quod ibi ſcripſi poſt Hoſt. ſuper prima gloſ. hic not. Hoſtiē. & Ioan. Mona. de nouem, ſcilicet quæ requirūtur in iuriſdictionis prorogatione, quam facit clericus. Io. Andr.

[Gloſ. ſeq. quærit, ſoluit, dat ſimile, in fin. ſoluit obiectionem.]

g ¶ Suſcipere.] bene pōt archiepiſcopus cauſam vel executionem ſententiæ delegare ſubditis ſuffraganeorum ſuorum, ſed ad illa ſuſcipienda illos innitos compellere non poteſt, nec poteſt compellere illos vt ferant teſtimonium in cauſis ad ipſum per appellationem deuolutis, niſi in his caſibus aliud inducat conſuetudo. Quid ergo fiet? mandabit ſuffraganeo, vt ſubditū compellat ad teſtimonium ferendū in cauſa illa, 4 ſicut in alijs caſibus. & de hoc. s̄. de offi. ordi. paſtoralis. Idem eſt in quolibet iudice, vt ſi de alia ciuitate petantur teſtes, iudex cauſæ ad iudicem loci mittat, vt teſtes recipiat, & ad iudicem atteſtationes remittat. C. de fide inſtrumentorum. l. iudices. Et not. quod non eandem iuriſdictionē hēt iudex in acceſſorio, quā in principali, ſed illud quia in ſubditos ſuffraganeorum iuriſdictionem non habet, vt in prin. decre. paſtoralis.

ADDITIO. Et ſic non obſtat ſupra de offic. deleg. prudentiam. §. pen. & vlt. quæ loquitur in delegato Papæ. Ioan. Andr.

h ¶ Præcepta.] vt quia aliquem citari mandat; vel his ſimilia.

i ¶ De conſuetudine.] conſuetudo ergo in his iuriſdictionem tribuit, ad idem ſup. eo. li. de offi. ord. cap. 1. de foro compe. cum contingat, in antiquis. ſup. eo. lib. de conſue. c. 3. cum ſimilibus.

2 Vt eſt lega- tus. c. j. ď off le. tñ Do. te net, ꝙ illa de cr. nō hēt lo cū c. perueni 11. q. 2. idē te net Ph. Fon.

3 Idē Pe. d Anch. ex qu gl. no. Do. & Phi. ꝙ appe latione iudi ciū ñ veniū arbitri & in tellige gl. q cōpromittit de patrimo nialibus: q de eccleſiaſt cis ñ poſſen ſine licentia ep̄i gl. fi. c. p uenit. s̄. ď a bi. Io. A. Ph & Do. For

4 Quid ſi i tra termi ad hoc aſ gnatū id fecerit Arc ep̄s id fac ſm Hoſt. le. ꝙ no. ſu eod. de ſu plen. neg. p Romana. h nō placet A chi. dicen ꝙ licet tu ſuffraganei cogere poſ ſubditum i ſius nō. I.

a ¶ Officiales.] licet.n.in episcopum iuriſdictionē hēat, non tamen in officialem, vt inf.in fi.c.dicitur.
b ¶ Salariis.] taxata erant olim iſta ſalaria per decret. de poſtu.properandum, quam hodie non habemus. Et de iſtis ſalariis habes, C.de ſuffra. l. vna. C. de mand.ſalarium.& qua actione petantur.C.mād. l.1.in vlt.gl. ff.eo.l. ſalarium.
ADDITIO. Et de his vide ſatis in Spe. de ſala §.2. & 3.
[Gloſ.ſeq. obiicit, & ſoluit.]
c ¶ Procuratorium.] contra procuratoris officiū dēt eſſe gratuitū 1 & ſi aliquid recipiat,cōtra bonos mores facit: & redēptor litis eſſe cenſetur.C.de procu.l.itē. C.mand.ſi contra. li citum. ff mand.ſi vero non remunerādi. §. vlt. Sed leges illæ loquūtur qn̄ paciſcitur, vt hēat certā partē eius de quo eſt q̄ſtio, qđ illicitū eſt. [De hoc.3. q.7.c.infantes,§. tria. ver.arcentur plenius. ff.de pact.l.ſumptus.Io.And.] Hic de ſalario loquitur, quod datur pro remuneratione laboris, quod licitum eſt, vt hic & ff.mand.l.ſalarium.
ADDITIO. Datur.ſ. ſine pacto : alias non eſt mandatū: ſed locatio.ff.mand.l.1.in fi.Io.And.
[Gl.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.]
d ¶ In cauſis.] licet .n. iuriſdictionem habeant in cauſis,non tamen in perſonas, ratione ſalariorum ipſorum cum alia ſit cauſa. Arg.contra.C. de iudiciis, properandum.§.illo proculdubio, vbi dicitur quod propter ſalarium aduocatorum omnino debet cauſæ fieri dilatio: ſed illud in ordinario loquitur.
ADDITIO. Dicit Hoſtienſis,& Archidiaconus poſt eū, quod illa lex concordat: quia non intromittit ſe archiepiſcopus de cauſis ſalariorum : & ſic propter illas lis non protelabitur. mandabit autem ordinario vt illas expediat.Ioan. Andr.
[Gl. ſeq. ſignat contrarium quod tripliciter ſoluit in fine ponit duas opi.reprobatas.]
e ¶ Reſpondere.] nota ergo quod ratione contractus non ſortitur quis forum.Contra ſup.eo. c. vlt. cum ſuis concord. Sol. hic de contractu loquitur inito in ciuitate ſuffraganei: puta cum Bonon. qui appellauerat, ſecum duxit aduocatum Rauennam : & ſic contractus Rauennæ initus non fuerat. Vel dic quod locum habet quando ibi non inuenitur. Vel dic verius, quod de contractu loquitur, quem quis celebrat ut viator, ut tunc ibi conueniri non poſſit: durū enim eſſet, ut quocumque loco nauiget, vel delatus ſit, reſpondere teneatur. 2 ff.de iudic.l.hæres abſens.§. nam ubi ſic uenit, & hæc uera, niſi ſe ibi promiſerint ſoluturos : tunc .n. ſuſcipere compellerentur 3 iudicium : cum ibi, & vbi domicilium habent, ualeant conueniri. ff. de iudiciis.l.hæres abſens.§.item ſciendum. ſupra eod. dilecti. ibi enim contraxiſſe videtur,ubi ſe ſoluere obligauit. 4 ff.de actionibus,& obligationibus,l. contraxiſſe, & contractum non utique eo loco intelligitur quo negotium geſtum eſt,ſed quo pecunia eſt ſoluenda. ff. de rebus auct.iud.poſſ.l.quarta. Et hic reprobari uidentur duæ opiniones doctorum legum : quorum quidam dixerunt, quod ratione contractus uiator reſpondere cōpellitur, ſi conueniatur priuſquam inde diſcedat. Alij directe dixerunt contrari ſcilicet, quod conueniri non poſſet priuſquam inde diſcedat: ſed poterit ſi illuc poſtea reuertatur. Hæ opiniones hic tolluntur : cum dicatur indiſtincte,quod reſpondere non cogitur. Nec obſtat, ff. de iudiciis.l. ſecunda.§.omnes.& §.plane. vbi probari videntur iſtæ opiniones: quia in Roma ſpeciale eſt, quod ibi dicitur, quæ communis eſt omnium patria.ff. ad municipalem.l.Roma. & ſ.e. cap.vlt.

Aduocatus i licite uen it patroci iū. 11. q.3. on licet. ſ. oan. And.

Intellige oc ēt ſi poſt ceſſū recertat. Do. Phil. po ēs ihic octo mirationes i gl.Font. Intellige oc per mom ſequen s.§.Io.An. Idem Doc. ſi tacite ſe obligauit ittēdo lit ras tū̄ loc lutiōis po tur ex inruallo ubiq; con niēter gl. o. in l.exi re. ff. de d.Phil.F.

¶ *Archiepiſcopus cōtra officiales, vel p̄latos ſuffraganeorum (cōſuetudine aliud non diſponente, & contra ſubditos ipſorum, pro ſalariys aduocatorum, & procuratorum cauſarum fori archiepiſcopi iudex competēs non eſt hoc dicit.*

¶ Nec etiam ſuffraganeorum ipſorum officiales, [a] aut archidiaconos, archipresbyteros, & alios inferiores prælatos, ſuffraganeis eiſdem ſubiectos (dūmodo aliud eis contraria conſuetudo non tribuat) nec ſubditos ſuffraganeorum ipſorum, ſuper ſalariis.[b] aduocatorum, & procuratorum: [c] in cauſis [d] (quæ in Remenſi ventilantur curia) cogant que relantibus in ſua præſentia reſpondere.[e]

¶ *Archiepiſcopus non compellit inuitos contrahentes aliarum diœceſum in ſua propria coram ſe reſpondere, niſi ibi inueniantur. Sed ſi citati nolunt comparere, vel malitiosè ſe occultant, ne citentur, in bonis ipſorū ſuæ diœceſis poteſt miſſionem facere, vel in alia decernere per ordinarios faciendum. hoc dicit.*

¶ CONTRAHEN-

Præſuppoſitio pro intellectu.§.contrahentes.

CONTRAHENTES. Sciendum eſt qn̄ dicatur quis forū ſortiri ratione contractus: nā rōne ſolius contractus quis non ſortitur forum: ſed requirit q̄ interueniat aliud, videlicet q̄ ipſe contractus habeat domicilium in loco, in quo contrahit, & tunc demū ſortitur forū duplici rōne.ſ. rōne contractus,& rōne domicilii: donec mutauerit domicilium,ſed mutato domicilio, quod poteſt; tunc ſortitur forum ratione ſolius contractus, & non ratione domicilii, uel etiam ſortitur forum ratione contractus, licet contrahens non habeat domicilium in loco contractus; puta ſi in uno loco exercet negotiationem, & reſidet in alio loco, ut ſi eſſet aliquis uxoratus, qui reſideret cum uxore ſua Turonis,& haberet ſuos factores in hac ciuitate, cum quibus reſideret pro certa parte anni; tunc in hac ciuitate ratione ſolius contractus ſortitur forum; Secus in uiatore ut dixi: qua ratione ſolius contractus non ſortitur forum: ſed requiritur quod habeat domicilium in loco. Ex quibus præmiſſis concluditur, quod ratione ſolius contractus quis non ſortitur forum; ſed ultra requiritur quod ipſe habeat domicilium in loco contractus, uel faciat reſidentiam operando mercantias; unde quamdiu ipſe habet domicilium, poteſt conueniri in illo loco; uel quamdiu faciat reſidentiam; ſed mutato domicilio, non poteſt amplius conueniri; quia remanet tantummodo ſolus contractus.l.iuris ordinem.C.de iuriſ.omn.iud. & de foro competenti, hoc præſuppoſito, caſus in hoc. §. ſic ualet figurari; Ponamus, cum haberē domicilium in diœceſi Burdegalen. contraxi in ipſa diœceſi; & remanſi tibi obligatus ex aliquo contractu; antequam me conuenires, mutaui domicilium, & me tranſtuli ad iſtam urbem; hoc facto, tu qui es de diœceſi Burdegalen. uis me conuenire coram Archiepiſcopo Burdegalen. utrum poſſit archiepiſcopus me citare? Reſpondet Romanus Pontifex;aut poſſum inueniri, & apprehendi intra limites ſuæ diœceſis, & tunc auctoritate ſua poterit me citare, & iſta citatio ſua me arctabit; aut non poſſum inueniri,intra diœceſim,ſed uult me citare in alia diœceſi; & tunc ipſe poterit me citare, ex quo ſum de ſua iuriſdictione ratione contractus; tamen ſua citatio non habebit effectum arctatiuum meæ perſonæ; nec poterit me tanquam contumacem excommunicare,ſed tamen poterit me reputare contumacem quantū ad effectum miſſionis ex primo decreto;quia ſi non cōparuero, dabit defectum contra me; & ſi habeam bona in ſua diœceſi particulari, faciet miſſionem in illa bona; ſi autem non habeam bona, declarabit miſ-

Caſus. §.contrahentes.

sionem esse faciendam, & mandabit epo Pictauien. in cuius epatu sunt mea bona, vt mittat meam partem aduersam q̃ obtinuit defectum ꝯ me, in possessionem bonorũ meorum. Or sanctissime Pater, nunquid archieps Burdegalen. poterit suos tabelliones mittere ad diçcesim suorum suffraganeorum pro recipiẽdis cõtractib. & forte ꝓ recipienda submissione partium iurisdictionis ipsius archiep.? Rñdet ꝙ nõ: & si de facto mittat suos tabelliones pro recipiendis cõtractibus in diçcesim suorũ suffraganeorũ, gesta per tabelliones nõ valent. Sed ponamus ꝙ archieps Burdeg. fecit citari officialẽ Pictauien. Rñdet ꝙ non pt, quia ĩ ipsum nullam habet iurisdõnem. No. primo ex isto. §. cõtrahentes decisam esse quæstionẽ, q̃ formauit gl. in Auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi. opor. qa si delinquens in aliquo loco fugiat in aliũ, iudex delicti poterit eũ sequi: & petere, vt iudex in cuiꝰ territorium accessit, eũ capiat, & mittat ad ipsum iudicẽ in cuius territorio deliquit: Sed in contractib. est aliud: qa pt cogere ad litigandũ corã se, si inueniat ad locũ cõtractus: alias non: & sic in cõtractib. nõ fit remissio: sed secus fit ĩ delictis: in quib. fit remissio ad locũ delicti. No. ꝙ iudex extra suum territorium non põt citare realiter. Pro quo sciendum est quod citatio realis est captio personæ, quę non debet fieri extra territorium iudicis, sed debet requiri iudex loci in quo inuenitur, ut iudex illũ capiat, & tradat apparitoribus vinctum. Nota ꝙ sicut iudex nõ põt facere citationem realem extra territorium, sic etiã non pt facere citationem ad hoc ut possit iudex contractus excommunicari: quia excõicatio est pęna afflictiua personæ. Nota quod iudex potest facere citationem verbalem extra suum territorium, quo ad effectum constituendi reum in contumacia quantum ad faciendum missionem realem ex primo decreto. Et non intelligatis de præcepto de citando, quod appellatur interlocutoria snia iudicis: nam extra territorium non posset iudex facere illud præceptum, sed intelligitur de actu citationis: iõ si eps Pictauien. mandet, vt citetur talis & in citatione dicatur, datum Turonis, citatio non valet. Nota, quod requisitio quæ fit, ut talis citetur, appellatur iuris subsidium, vt vulgariter appellatur, rogamus, & si iudex uellet excommunicationem ferre in aliquẽ, qui non est suæ iurisdictionis debet facere istã requisitionem, sed quantum ad faciendum missionem ex primo decreto dicunt doctores, quod illud iuris subsidium non est necessarium.

Casus. §. Nec Clericos.

† al. faciant.

† No. idẽ ꝙ not. hic in 4. notabili, & ꝓbatur ꝑ c. ex tuæ. de cler. nõ resi. Itẽ nõ ẽ necesse territoriũ, de quo quæro cito, esse meũ, patet ĩ arbitro citãte qui nullũ hẽt territoriũ. l. sed interpellatus. §. 1. ff. de ar. nec ob. isti ca. cle. pasto. quia ibi unũ dominiũ aliud non recognoscit. F. Remissio fit in delictis, sed nõ in cõtractibus.

tes [a] vero aliarum [b] dioecesum, super contractibus initis in Remen. dioecesi ab eisdem, (nisi inueniantur ibidem) trahere coram se non debent inuitos. [c] licet in possessionem bonorum, quę ibi habent, etiam cum alibi copiam sui faciũt, † si eorũ [d] auctoritate citati † comparere contemnant, possint missionem facere contra eos: vel (si fortè malitiosè seipsos occultent, ne citatio perueniat ad eosdem) decernere faciendam in possessionem bonorum, quę in alia etiã dioecesi obtinere noscuntur: [e] sed tunc loci dioecesanus ad denunciationem ipsorum [f] faciet [g] huiusmodi missionem.

¶ *Non potest archiepiscopus suos clericos mittere in dioecesim suffraganei, vt coram eis fiant cõtractus, vel iã facti approbentur. Nec si facti vel approbati fuerint coram illis possunt suffraganeorũ subditos coram se compellere litigare super illis, nec excõicare suffraganeorum officiales vel subditos, si nolunt litigare coram ipso. h. d. ad finem, secundum Dom.*

¶ Nec clericos suos mittat ad suffraganeorum ipsorũ † dioeceses, pro ineundis [h] vel recognoscendis [i] cõtractibus corã ipsis. Nec eorundem suffraganeorũ subditos compellant corã se occasione huiusmodi [k] iuri stare. Neque põt archiepiscopus ipse in suorum suffraganeorum officiales [l] & subditos (pro eo quod vocati ab ipso nolũt querelantibus in sua pręsentia respondere) ecclesiasticam exercere censuram.

¶ Bonifacius VIII.

¶ *Iudex saecularis, qui vult clericum compellere ad debita (etiam liquida) soluenda, per ecclesiasticum iudicem desistere compellatur. Io. And.*

CAP. II.

SAECVLARES † IV-

a ¶ Contrahentes.] dicit hic Bart. Brixien. gl. positam s. e. c. vlt. super verb. contractus. intelligendã sm̃ qd dr in isto. §. intellige istum §. in contractu. quẽ quis celebrat tanq̃ domiciliũ habens, vt cum ibi per gulã hẽat vel armarium, alias cõtradiceret s. ꝓx. §.

b ¶ Aliarum.) de ꝓuincia, vel extra prouinciam.

c ¶ Inuitos.] dicebant. n. quidam, ꝙ remitti debebant sicut in criminibus: cũ in hoc parificentur. 1 in Authen. vt oẽs obediant iud. colla. 5. in 2. col. In delictis aũt id seruat. in Auth. vt nulli iudic. §. si quis vero: & §. seq. coll. 9. [Et in clem. pastoralis, de re iudic. post medium. ver. ꝙ si punitio, vbi de hoc in gloss. sed nunquid.] Alii dicebãt, ꝙ si aberat latitandi animo, iudex vbi reperiebatur, tenebat remittere: alias debent possideri bona.] De hoc ff. de iudi. hæres absens. §. 1.] expeditũ est, vt hic vides.

d ¶ Eorum.] archiepiscopi, vel offic.

e ¶ Noscuntur.] ipsi contrahentes: Dicebant quidã, ꝙ nullo casu iudex hoc decernere poterat: quorũ hinc reprobatur opi. 2. & de hoc ꝑ Host. in sum. e. tit. §. 2. ver. itẽ rõne cõtractus.

f ¶ Ipsorum.] archiepiscopi, & offic.

g ¶ Faciet.] ad idem sup. eo. postul.

h ¶ Pro ineũdis.] id est faciendis, vel incipiendis.

i ¶ Recognoscendis.] tangit consuetudinem Franciæ, vbi fiunt tales recognitiones, & concor. ad hoc s. de iure patr. relatum.

K ¶ Huiusmodi.] quia. s. inierunt uel recognouerunt cõtractum coram illis.

ADDITIO. Nam si extra dioecesim etiam coram ipsis archiepiscopis fierent contractus, non sortiuntur contrahentes ipsorum forum, & quocũque fiant in sua diçcesi, sortiuntur forum ipsorum. Inn. Io. And.

l ¶ Officiales.] licet. n. idem sit consistorium epi, & officialis sui, vt j. de app. Rom. in prin. non tñ iurisdictionem habet in officialem episcopi, vt sup. e. §. 2. & 3.

ADDITIO. Quod intelligas qñ peccat extra officialatum, vt sup. e. li. de offi. vic. c. 1. in 3. gl. Io. Andr.

SAecu lares.] Diuidi nõ potest, quia clauditur uno cõtextu. Dominicus.

CASVS. Titius prætendebat me clericum suum debitorem in aliqua pecuniæ summa, & habebat schedulã signo meo manuali signatam, fecit me conueniri corã iudice sæculari recogniturum uel negaturum signum meum manuale appositum in tali schedula, & contenta in eadem, cõparui, confessus sum signum meum manuale,

nuale, & contenta in schedula : iudex fecit mihi præceptum de soluendo infra certū tps , & mandauit cuidam executori, vt ad hoc me cōpelleret: an valeat tale præceptum? Rñdet ꝙ non; quia iudex sæcularis non potest ad hoc me compellere: sed istud pertinet ad forum ecclesiasticū: & si super hoc sit consuetudo illa, potius est corruptela, quā mereatur dici consuetudo: nā statuta laicorū non astringūt personas vel res ecclesiasticas. c. ecclesia Sanctæ Mariæ. de constit. in antiq Nota argu. quod debitū probatum per litteras committētis, vel instrumentum publicum statim meretur executionē Dñicus.

[Prima gl. ponit sū mam , & unde sumpta sit.]

a ¶ Sæculares iudices.] iudex sæcularis qui vult clericū compellere ad debita ēt liquida soluenda, per ecclesiasticū iudicem desistere cōpellatur. Fuit tracta de fine decretalis extrauagātis , quæ incipiebat , quia non contingit. ADDITIO. Io. Mon. alleg. Extraua. quam sit graue, q̄ nō vidi : sed veritas est ꝙ ille versi. quia vero erat pars decre. quia nonnulli. inf. de immu. eccl. ut ibi dixi in prin. ista fuit 7. & vlt. prouisio, quam ibi fecerat Alex. quartus. Ioan. And.

dices [a] qui (licet ipsis nulla [b] competat iurisdictio in hac parte) personas ecclesiasticas [c] ad soluēdum debita (super quib. coram eis, [d] contra ipsas earum [e] exhibentur litteræ , vel ꝓbationes aliæ inducunt) damnabili [f] præsumptione compellunt, [g] † a temeritate huiusmodi per locorum ordinarios , censura ecclesiastica decernimus compescendos. [h]

¶ Idem.

Ratione iuramēti laic⁹ (vt illud seruet) corā iudice ecclesiastico conuenitur.

CAP. III.

CVM C. [i] laicus (pro quo soluisti [k] certam pecuniæ quantitatem, in qua pro eo te fideiussorio nomine obligaueras [l]) te seruare recuset indemnē, [m] contra iurm a se præstitum temere veniendo; ipsum corā ecclesiastico iudice (ad cuius forum ratione iuri, [n] causæ hmōi cognitio , noscitur pertinere) de iure poteris conuenire. Vt ipsum monitione premissa , [o] per censuram ecclesiasticam, † quòd te super predictis (vt tenetur [p]) seruet indemné, preuia ratione compellat.

TITVLVS. III.

De litis contestatione.

¶ Innocentius IV. in Concilio Lugdunen.

Peremptoria litis contestationem non impedit : nisi sit de re semel finita. Ioan. And.

tibi soluere; certum est ꝙ habeo contra debitorē actionē mandati, & condictionem certi ex stipulatu, uolo cū conuenire, vt me seruet indemnē: unde feci eum conuenire coram iudice ecclesiastico : ipse citatus in termino comparuit, & excipiendo proposuit. quod erat male cōuentus, & petebat remitti ad suum iudicem vna cum expensis. Dicebā ego, quòd in isto contractu interuenerat iurm : & ratione iuri ipse laicus effectus fuit de iurisdictione ecclesiastica , & sic bene fuit conuentus: & non remittendus ad iudicē laicū, nunquid bene dico? Rñdet Ro. Pontifex. ꝙ sic. No. quod principalis personæ debet seruare indemnem fideiussorem suum, vt hic, & de fideius. c. 2. & 3.

† Non ergo potest capere personas, aut res earū Do. Petr. de Anch. Phil. Fon.

[Prima gl. summat, & dicit vnde sit sumpta.]

i ¶ Cum C.] ratione iuri laicus , ut illud seruet , coram iudice ecclesiastico conuenitur. tracta fuit hæc decretalis de extrauaganti Clemētis, quæ incipiebat: sua nobis nobilis vir Henricus eod. tit.

k ¶ Soluisti.] an fideiussor qui soluit vsuras illas a debitore repetat] Dic ut no. sup. de fideius. ca. 3. (Plenius in quæstione quam disputaui, uide super regula, damnum, inf. de re. iu. Io. And.) Et ante solutionem agit fideiussor cōtra debitorem , vt ipsum a fideiussione absoluit in casibus supr. de fideius. c. ult. & c. constitutus.

l ¶ Obligaueras.] olim erat in optione creditoris, quē uellet conuenire debitorem vel fideiussorem : hodie non: quod dic, vt supr. de fideius. c. 2. in 1. glo.

m ¶ Indemnem.] & sic sentiebat damnum unde præmium merebatur, quòd esse non debet. supr. de fideius. ca. 2. vbi de hoc.

n ¶ Iuramenti.] 22. qu. 1. c. vlti. supr. de iud. nouit. uer. postremo. de elec. uenerabilem, & idem in alijs criminibus ecclesiasticis, quæ no. sup. eod. tit. cum sit.

ADDITIO. Facit quod no. de purga. cano. c. nos inter. Ioan. And.

o ¶ Præmissa.] quæ semper censuram habet præcedere. 12. q. 2. indi. in gl. 2. 23. q. 3. de illicita. de sen. exco. sacro.

p ¶ Tenetur.] ex tribus tenebatur, ex iure communi, ex pacto, & uinculo iuramenti, ex vltimo coram ecclesia conuenitur, vt hic vides.

ADDITIO. Adiectio igitur iuri murat forum, sicut & quandoque ualidat contractum sup. eo. lib. de pact. quānis, inf. de iureiu. licet, quandoque nil operatur, infr. de reg. iur. non est. sec. Io. Mon. & Archi. qui ambo. sic ad litteram loquuntur , & facit quod post Host. scripsi. de ord. cog. tuam, super ult. gl. Ioan. And.

b ¶ Nulla.] obsequendi enim est eis necessitas non auctoritas imperandi. 96. dist. c. 1. §. cumque lecta. de consec. eccl. & reb. ecc. non alie. cum laicis. cum sim.

c ¶ Ecclesiasticas.] etiamsi ordinem clericalem non habeant, vt religiosi & conuersi. 1 12. qu. 1. duo sunt.

ADDITIO. De clericis coniugatis secus: dummodo nō fiat districtio in persona ⁊. de cler. coniu. c. vno. Io. An.

d ¶ Eis.] sæcularibus iudicibus.

e ¶ Earum.] personarum ecclesiasticarum.

f ¶ Damnabili.] quia hoc est contra ecclesiasticam libertatem. inf. de immu. eccl. c. vlt. & pen.

g ¶ Compellunt.] de facto. (Forte captis pignorib. vel satisfit ipsorum bonis. Si distringerent personaliter locus esset poenæ. c. si quis suadente. 17. qu. 4.) Et est hoc contra Bonon. qui habent statutum , quòd omnis contractus factus cum rectore ecclesiæ valeat , & quòd potestas teneatur illud executioni mandare.

ADDITIO. Bon. statutum illud habebant tempore huius glossæ: sed post traditum, s. per ciues regimen ciuitatis Domino Host. sublatum fuit illud statutum.

h ¶ Compescendos.] concor. inf. de iureiu. c. licet. de excec. c. 2. de sent. excom. decernimus.

CVM C. laicus.] Istud c. potest diuidi in tres partes, licet. Io. And. non diuidat: In prima ponitur cōsultatio: In secunda responsio: ibi, Ipsum. In tertia instruit iudicem: ibi, Vt ipsum. Dominicus.

CASVS. Ego fideiussi pro aliquo, qui promisit mihi, ꝙ me indemnē redderet tactis sacrosanctis Euangelijs, tu creditor eo ꝙ renunciaui Authenticæ, fecisti me conuenire : ego conuentus requisiui illū pro quo fideiusseram, vt me liberaret: noluit facere: & fui condemnatus

DE LITIS CONTESTATIONE.

¶ Dictum fuit sup. eo. tit. prox. de fo. compe. Et quia post disceptationem & sniam interlocutoriā , an iudex sit competens, compellitur reus libello actoris respondere , & litem contestari: ideo post Rubricam de foro competenti ponitur ista Rubrica de litis contestatione.

Cōtinuatio Do. Heliæ.

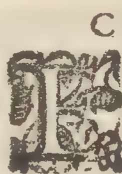
EXCE-



EXCEPTIONIS.] Ponit regulam, in cuius ventre exceptionem inſerit: ibi, Niſi. quã regulam exaggerat: ibi, Licet, ſecundum Io. Mon. & incipit conſtructum: ibi, Obiectus. Ioan. And.

¶ Exceptio peremptoria regulariter nõ põt opponi ad impediendum litis conteſtationem: ſed demũ opponitur ad merita cauſæ: fallit in exceptione tranſactionis rei iudicatæ, litis finitæ, hoc dicit.

CAP. I.



Xceptionis [a] peremptoriæ, [b] ſeu defenſionis [c] cuiuslibet principalis, cognitioné negotij contingentis, ante lité conteſtatã obiectus; [d] Niſi de re iudicata, [e] tranſacta; [f] ſeu finita [g] excipiat

d ¶ Obiectus.] id eſt, obiectio.

ADDITIO. Inn. exponit id eſt, exceptio peremptoria: Sed non placet ponderato conſtructu. Io. And.

e ¶ De re iudicata.] C. de re iud. l. ult.

ADDITIO. Dicebat Io. Mo. iudicata efficaciter, tranſacta firmiter, finita irretractabiliter. Ioan. And.

f ¶ Tranſacta.] C. de tranſact. cauſas.

ADDITIO. Et ff. de condic. ind. elegãter. §. ſi quis poſt. vbi glo. alle. hanc decre. Ioan. And.

vi aut clã. d... cit tñ Phi. li... cet gl. ſit i... ſe vera, text... nõ cõgruit ... q a text. vul... bene ſolõn... vel accep. o... poni, quia ... ſunt litis fi... nitę. Fon.

CASVS. Titium meum debitorem feci conueniri coram ſuo iudice competente, qui in termino aſſignato comparuit: comparitione facta obtuli ei libellum, cui petij reſponderi: ipſe accepit terminum ad reſpondendum libello: die adueniente ipſe excipiendo propoſuit, quod non tenebatur libello meo reſpondere, eo quod feceram ſibi pactum de non petendo: vel mihi ſoluerat, vel oppoſuit aliquam aliam exceptionem peremptoriã in vim dilatoriæ, qua exceptione peremptoria probata ipſe veniret abſoluendus. Dico quod ipſe reſpondeat libello, hoc eſt, confiteatur contenta in libello, vel neget: & ſi confiteatur proponat exceptionem, quam voluerit: quæritur an bene dicam: ita quod ſit compellendus directe reſpondere libello meo confitendo uel negando? Reſpondet Roman. Pontif. quòd ſic nam iſtæ exceptiones peremptoriæ opponuntur ſolum ad merita cauſæ, & non ad impediendum litis conteſtationem. Sed quid Sanctiſſime Pater, an iſtud ſit uerum indiſtincte? Reſpondet quòd non, ſed fallit in exceptionib. tranſactionis, rei iudicatæ, & litis finitæ: Nam iſtæ tres exceptiones opponuntur ad impediendum litis conteſtationem, vt illis poſitis non requiratur litis conteſtatio, id eſt nec reſponſio affirmatiua, nec negatiua ad libellum oblatum, vel ad actionem intentatam, eo quòd tales tres exceptiones merita cauſæ non reſpiciunt: ſed & actionem elidunt, & agentem a limine iudicij repellũt, quòd per præſentem tex. innuitur: & per tex. ca. proxi. & ſeq. Nota, quod exceptio peremptoria regulariter nõ poteſt opponi ante litem conteſtatam, fallit in caſibus hic expreſſis. Dom.

[Gl. prima ſummat.]

a ¶ Exceptionis.] peremptoria litis conteſtationem nõ impedit, niſi de re ſemel finita.

Exceptio peremptoria quæ eſt.

b ¶ Peremptoriæ.] de peremptorijs & dilatorijs dic, vt no. ſup. de excep. c. exceptionem in 1. gloſ. Et eſt peremptoria quæ intentionem agentis perimit, vt pactum de perpetuo non petendo & exceptio doli mali, & iuramẽtum de non agendo, vel accuſando, ff. de exce. l. 1. & 3. de accuſ. veniens. Ioan. And.

[Gl. ſeq. ponit differentiam inter exceptionem, & defenſionem.]

Exceptio & defenſio qualiter differant.

c ¶ Defenſionis.] differentiam facit inter exceptionem & defenſionem pactum enim de non petendo, ſiue iuramentum, ipſo iure tollit naturalem obligationem ſicut numeratio: ſed non ciuilem ipſo iure, ſed ope exceptionis illam elidit, ff. de ſolu. Stichum. §. naturalis. Inſti. de excep. §. præterea. Defenſiones proprie dicuntur, quæ ipſo iure actiones tollunt, ut ſolutio, acceptilatio: quia ſolutione eius quod debetur, & acceptilatione omnis obligatio tollitur. Inſtitu. qui mo. tol. obl. in prin. §. item per acceptilationem. Item renunciatio dici poteſt defenſio, de renunc. ſuper hoc. 7. quæſt. 1. quam periculoſum, de elect. cum inter. huiuſmodi enim defenſiones non proprie dicuntur exceptiones, 1 cum nõ excludant actionem: quia nulla eſt ibi actio. ff. de exce. l. 2. licet largè exceptiones dicuntur: quia excludunt agentem, ſecundum. Ber.

1 Idẽ Do. & Phil. no. gl. pro ſtatutis vide Bart. in l. 1. §. 1. ff. qđ

ADDITIO. De hoc plenius in Specu. de except. §. 1. Ioan. And.

[Gl. ſeq. exponit hæc tria, & rationem reddit: ſecundo format, & ſoluit duas quæſtiones.]

g ¶ Finita.] ſufficiebat hoc dicere quòd omnia comprehendit, vt dixi in prin. Et ꝙ dicit, 2 iudicata, dic cũ Ber. ab eo cui iudicandi ius fuit (ff. de re iud. l. 4. §. condemnatum. ff. de pœn. l. rei. §. fi. ff. de bo. poſ. contra tab. nõ putauit. §. non quauis. unde ſi non fuit iudex, nõ tenuit eius ſnĩa. de iud. at ſi cler. cum concor. Item ſi erat excõicatus vel ſchiſmaticus non hñs gratiam ſedis Apoſtolicæ. de off. ord. quòd ſedem. de elect. quia diligentia de hære. excõicamus. §. credentes. de ſent. excom. nouerit de excõicato tñ dic, vt dixi de re iud. ad probandum de quo hic Archid. Item requiritur, quòd iudicatum ſit ſeruato iuris ordine: alias ſecus. 2. q. 6. ei qui. §. diffinitiua. Vbi ergo lata eſt ſententia a ſuo iudice non impedito, & iudiciario ordine obſeruato; procedit quòd hic dicitur, et ſi contra ius litigatoris lata fuerit, ex quo nõ appellauit. ſup. de re iud. cum inter. Trãſacta bona fide, vt tranſactio teneat. 3 ff. de pact. tres fratres. Finita per conſenſum uel longo ſilentio.) Non intelligas de præſcrip. licet Hoſt. hic contra, & male, vt patet, C. de præſcriptione lon. tem. l. emptor: & vide in Spec. prædicta charta, uerſi. ſed certe, ubi dicit Guli. quòd curia Romana hoc non recipit, quòd præſcriptio ante lit. conteſt. poſſit opponi. Quidam dicunt ſilentium homologationis arbitrij ex quo paratur actio & exceptio. C. de arbit. cum antea. de hoc ſup. de arb. per tuas, alij dñt ſilentium illius qui appellauerat a ſententia quam appellationem deſeruit ſilendo, uel non proſequẽdo: ſed iſtud cadit in primam exceptionem, ſcilicet de re iudicata & ſumpta fuerunt hæc uerba, ſcilicet iudicata, tranſacta, ſeu finita. ff. ad Senatuſconſul. Tertul. l. 1. §. ult. ff. de uerbo. ſignifi. tranſacta. & l. ſequ. & quod dixi; finita conſenſu: poteſt intelligi per iuramentum delatum a parte parti; quia tale iuramentum maiorem habet auctoritatem quam res iudicata, ff. de iureiu. l. 2. & ſup. de iureiu. & ſi Chriſtus: ibi, omnis controuerſiæ, &c. & poſt tale iuramentum nihil eſt quærendum. ff. eodem non erit, §. diuus. uerſi. dato. ad hoc de accuſatio. ueniẽs Merito ergo iſta litis conteſtationem impediunt: obligatio enim ſemel extincta, &c. fi. de ſol. qui res, §. areã, de conſecra. diſtin. 4. quæris. §. per hanc in gl. contrahatur. C. de remi. pig. cum ex cauſa. nec intendit Papa lites ſopitas, per ſua ſuſcitare reſcripta. ſupra de reſcrip. nonnulli. & reſcriptum impetratum tacito de re iudicata, a qua non eſt appellatum non tenet, C. ſenten. reſcin. non poſſ. l. impetrata, & per tranſactionem a lite receditur. C. de tranſact. fratris tui; & l. cauſas de tranſact. ca. 5. Item ſi per iuſiurandum, ut dictum eſt, finitum ſit negotium, reſtaurari non debet: ideo iſta litis conteſtationem impediunt. Sed pone, dicitur quod ſententia non tenuit: puta quia iudex non fuit, qui eam tulit, uel quòd tranſactio dolo facta fuit, vel non fuit iure finitum negotium, nunquid audiendus eſt? Et dic, quòd ſic ſecun. Bern. ut patet per prædictas leges. ff. ad Tertul. l. 1. in fi. ff. de uerbo. ſig. tranſacta. quia præiudicialia ſunt iſta. & prius tractanda de ord. cog. tuam. Sed pone, oppoſita eſt res iudicata; uel tranſactio, uel quòd finita eſt res: & de hoc bene conſtat, quomodo pronunciabit

2 Materia... huius gl. p... ne require... Spe. de exc... §. dic. in v... char. per t... tum quo... aliqua hic ... ſequit Ar... Ioan. And.

3 Nam ſi n... teneret, ... in caſib. n... in l. poſt r... C. de tranſ... nõ impedi... Phil. Fon.

ciabit iudex? Super principali non potest pronunciare: quia super eo non est actum: nec super eo in contestata.s̄.ut lit.non contest.per totum & de qua re,&c. ff.de iud.de qua re.de cau pos.cum ecclesia & c. seq. Dic s̄m Ber. ꝙ non pronunciabit super principali, sed super exceptione rei iudicatę hoc modo, quia data fuit petitio, petit talis rem talem a Titio quam dicit ad se pertinere,&c. cui fuit excipiendo rn̄sum, ꝙ cū alia vice super ipsa petitione iudicatum fuerit ꝯ ipsum, non est vlterius audiēdus ꝯ sententiam, a qua non fuit appellatum Iudex 1 contestata lite sup illa exceptione 2 ita procedet, quia constitit super eo, quod talis petit, ꝙ ei obstat res iudicata, a qua non fuit appellatum, diffinitiue pronuncio ipsum super illa petitione non esse ulterius audiendum sibi perpetuum silentium imponendo. Ad hoc de accu. ueniens. in fi. (facit quod no.11.q.1.Christianis.& sup. de renun.super hoc in ult.gl. Si.n.hoc fieri potest ubi actor probauit intentionem,& reus peremptoriam: fortius ubi solus reus probauit.) Vel poterit delegatus dicere, pronuncio literas non ualere. In his tribus casibus secundum Ber.tutius vr̄ proponere has tales exceptiones lite contestata: quia tunc a principali debito absoluetur.

litigator, [a] litis contestationem non impediat, [b] nec retardet: Licet dicat [c] obiector, quod rescriptum non fuisset obtentum, [d] si quæ sunt impetranti opposita, fuissent exposita [e] deleganti.

¶Bonifacius VIII.

¶Per exceptionem peremptoriam non fit litis contestatio. Io. Andr.

CAP. II.

SI oblato [f] ab actore libello, [g] ex parte rei exceptio peremptoria [h] proponatur: [i] nequaquam per hoc litis contestatio intelligitur esse facta: [k] Immo ea non obstan-

a ¶Litigator.]reus scilicet.

b ¶Non impediat.] ergo per talem exceptionem non fit litis contestatio: alias non requireretur an impediret uel non.j̄.cap.proxi.

c ¶Dicat.]exceptionem peremptoriam opponendo, ut non sequitur absurditas de dilatoria, quæ uenit ante litem contestatam.

d ¶Obtentum.] Nota ꝙ peremptoria inter dilatorias proponenda non est: quia alius est ipsarum effectus: altera differt, altera perimit 3 in peremptoria enim habet præcedere actio, cui opponatur ipsa exceptio.ff.de except.l.2.Bern. Scias autem ꝙ omnis exceptio peremptoria, quæ perimit litteras & gratiam, opponitur & ante litis contestationem & post: si litteras tantum, ante litis contestationem. C.de exceptio. l. ult. de hoc uide per Inn.& Host.sup.de rescr.constitutus.

[Glo.seq.obijcit,& soluit.]

e ¶Exposita.] videbatur contrarium, quia eadem ratio, &c.supra de rescript.super litteris.in fi. sed non est uerum: quia secundum id iam omnis peremptoria exceptio ueniret in uim dilatoriæ, & si de replicatione dixisset nihilominus litteras habuisset, ut ibidem recitari solet.

ADDITIO. Item cum actor non teneatur in libello de exceptione rei facere mentionem, ut notat Inn.de libel.obla.c.ult.multo minus in rescripto, quod pręcedit libellum secundum Arch Io.Mona.

SI oblato.]Primo ponit decisionem: Secundo circa illam declarationem annectit.ibi. Imò.exceptionem interferens: ibi. Nisi.Dom.

CASVS. Quidam mutuauit B. certam summam pecuniarū: pro qua soluenda A mutuans, ipsum B in iudiciū traxit: & libellum super eadem summa obtulit, in quo ipsum B ad solutionem compelli petiuit; ipse autem B contra libellum & petitionem in illo contentam exceptionem pacti de non petendo obiecit, Bonifacius Romanus Pontifex consultus quid iuris s.an per hmōi petitionem & exceptionem lis contestata censeatur? Rn̄det ꝙ non: & ꝙ tali exceptione non obstante procedēdum sit ad litis contestationem, nisi obijciatur de transactione, de lite finita, & re iudicata, q̄ litis ingressum impediunt: & licet quidam casum huius capituli aliter forment: tamē prædicta casus forma & positio plus est amica textui, uerba ipsius vt iacent intelligendo. Nota primo arg. ꝙ copia libelli debet dari sumptibus actoris cum arctetur ad cōferendum, ut hic vult tex. & 4.q.3.c. induciæ.§.offeratur. de quo per gl. in cle. quamuis. de appella. versi.oblatos.& gl.in Clemen. Causam. de elect. Nota secundo, ꝙ dictio, Nisi sequēs negatiuam, stat inclusiue, de quo per gl. in regula peccatū. j̄. de reg.iur.Dn̄icus.

[Prima glo.sūmat, & dicit qd declaret.]

f ¶Si oblato.]Per exceptionē peremptoriam non fit litis contestatio. Emanauit decretalis hæc ad declarationem eorum, quæ not.Goff. de elect.dudum 2. j̄. de dolo & contu. prout & quæ ibi Host. & Abbbas de appellat.cum cām de excep.cū uenerabilis & s̄.c.prox.& Guil.in Spe.de litis contest.§.nūc dicamus vers.sed nunquid per exceptionem.

ADDITIO. Et de excep.§.uiso. uer.sed nunquid & reprobat quod tenere uidebatur Accur.C.eod.tit.l. una in ult.glo.Io.And.

g ¶Libello.] qui est de substantia iudiciarij ordinis 3.q.3.c.induciæ §.offeratur.supra de libel.obla.c.1. quod dic ut ibi.

ADDITIO. Et in Clem.sæpe. de uerb. sig. in gl. datur.per hoc.Ioā.And.

h ¶Exceptio peremptoria.] de dilatoria non sic dubitatur, quia per eam non respondetur sic petitioni: & quia de sua natura contestationem præcedit. ut dixi supra cap.prox.

i ¶Proponatur.]simpliciter, & solum in modum exceptionis, vt infra dicam.

[Gl.seq.ponit opinionē ꝯriam: quam corroborat quinque iurib.in fi.rn̄det: in medio fortificat textum.]

K ¶Pacta.]dicebant quidam ꝯtra, & uidebatur opinio eorum probari per decre. de dolo & contu. prout, de appell.cum causam. vtrobique ur̄ contestata lis per exceptionem præscriptionis de excep. cum uenerabilis. ꝑ exceptionem permutationis.de test. Raynutius per exceptionem annalis præscriptionis, usucapionis &c. Itē instituta actione, & opposita peremptoria exceptione vr̄ esse iudicium ff.de inter.act.si filius.§. exceptionib. Sed cōtrarium est uerum: & hoc tenebant omnes supradicti Doctores, ꝙ optime probat lex, dicens, ꝙ qui vult exceptionem doli mali opponere, quæ competit ex trāsactione, ante litem contestatam facta, eo quod incidit in transactionem, ante litem contestatam id facere debet.ff.de condi.inde.eleganter.§.pen.Item per litis cōtestationem ordinatur iudicium: per peremptoriam exceptionem destruitur. sed eadem res duos effectus contrarios non potest parere.26.dist.deinde. in gl.pen. supra de bapt.maiores ff.de solu.qui hominem probatur idem expresse sup.c.proxi. si enim per peremptotiā exceptionem non debet impediri, uel retardari litis cōtestatio: ergo per eam non fit; alias non processisset quæstio. Ad contraria respondetur hoc modo: aut reus directe respondet libello; puta cum petuntur ab eo decem ex causa mutui, dicit se non teneri, & petita fieri non debere, cum pactum de non petendo perpetuo sibi factum fuerit, & tunc facta est litis contestatio, 4 & sic intelliguntur ꝯria.[Et sic intelligatur, quod no. Accur. in Authen de exhib.& introduc. §.sancimus.ver.suscepto.in gl.scilicet colla.5. Format enim ibi quæstionem in eo qui excipit negatione præmissa, licet in solutione uideatur generalius loqui.] Aut simpliciter excipit de

4 Idē Phi.qa sic loquēdo nō sta.in finib⁹ exceptionis, sed ultra procedit.

non

1 idem Phil. q. litis contestatio fit p rñsionē sequentē narrationē, sed excipiens nō rñdet l. eleganter. §. si quis post. ff. de cond. ind.

pacto de non petendo pscriptione, vel alia peremptoria: & tunc non intelligat facta, 1 ut hic. Idē si excipiendo proponeret se nō teneri rñdere libello, eo quod factum fuerat sibi pactū de nō petendo, &c. ad hoc de decimis, dudum. Et in isto casu solemus vocare exceptionem intentionis exclusionē: & quando proponit post litis contestationē, vocatur actionis exclusio. ff. de excep. l. 2. in prin. Et hic adde qđ dixi. j. de reg. iur. exceptionem.

a ¶Impediunt.] sup. cap. proxi.]

b ¶Oportebit.] de necessitate iuris: qa alias pcessus habitus 2 post talē exceptionē non valet: cū lis cōtestata nō esset. s. ut lite nō cōtestata, per totū, sicut nec p positiones, & rnones fit litis contestatio s. de elec. dudū 2. s. de litis cōtest. c. vno. Io. And.

2 Etiā de cōsensu partiū sm Arch. q hic tractat id de quo dixi s. de offi. deleg. de causis. super fine 2. glo. Io. And.

te, nisi sit de illis exceptionibus, quæ litis cōtestationem impediunt [a] fieri oportebit [b] eandem.

TITVLVS IIII.

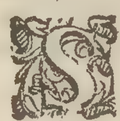
De iuramento calumniæ.

¶Bonifacius VIII.

¶Non est de substantia, quòd statim post litem cōtestatam iuretur de calumnia. Io. Andr.

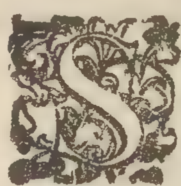
DE IVRAMENTO CALVMNIÆ.

¶Ista rubrica hoc ordine continuatur, quia actione in iudicio edita, & contestatione litis facta, ex ordine succedit iuramentum calumniæ. Igitur post rubricas præcedentes secundū Goff. & alios scribentes, merito subijcitur hæc rubrica de iuramento calumniæ.



SI de calumnia.] Diuiditur, quia continet tria dicta, quę patent in rubro, Secunda pars, ibi, Propter. Tertia, ibi. Quamuis Dominicus. CASVS. Propter diuersitatem & contrarietatem iurium, & opinionum inde resultantium dubium vertitur, beatissime Pater, quando iurandum sit de calumnia, Quidam enim dicunt, quòd etiam post receptionem testium possit & debeat præstari: uerum immo in quacunque parte litis usque ad conclusionē exclusiue. Alij s. videlicet q statim post litis contestationem, & quiuis horum suam intentionem iuribus seu rationibus fundare & comprobare nititur, prout hæc ex gl. 1. huius c. eliciuntur & hñr. Hinc Romanus Pontifex consultus qñ præstandum sit tale iurm si quis dicit, q ipsum præstari debeat statim lite cōtestata, an bene dicat? Rñdet Romanus Pontifex q non, & dicit, q licet istud iurm fuerit omissum, tñ pōt exigi a partibus in quacunque parte litis. Idem est dicendum de iuro veritatis, qđ exigitur in causis spiritualibus, & dr de ueritate, quia olim dicebat iudex, iures rñdere veritatem, dū eris interrogatus? Idem in reo, sed non iurabat in causis spiritualibus de calumnia, sed solum de ueritate dicenda. Hodie autem istud est correctum, quia hodie iuratur de calūnia ēt in causis spiritualibus. Sed ponamus q istud iurm calumniæ non fuit petitum in quacunque parte litis, sed fuit omissum, an ualeat processus? Rñdet Rom. Pontifex, q si istud iurm de calumnia tacite omittatur, nō propter hoc erit processus nullus, secus si partes istud iurm de calumnia remitterent, qa tunc processus esset nullus. Ex quo sequitur, q cū istud iuramentum possit omitti, q non est de substantia ordinis iudiciarij. Sed quid sanctissime Pater, vtrum in causis spiritualibus sit iurandum de calumnia? Dicit, quod olim de iure decretalium in causis spiritualibus non erat iurandum de calumnia. Nam iura præsumebant, quod in causis spiritualibus non committeretur ita cito calumnia, sicut in causis profanis, quia spiritualia exiguntur a persona: Sed dicit Romanus Pontifex, quod experientia docente compertum fuit, plures litigantes commisisse calumniam in causis spiritualibus, ideo ordinat, q in causis ipsis spiritualibus sit iurandū de calumnia, sicut in causis profanis. Et sic in causis spiritualibus præstatur duplex iuramentum .s. iuramentū de veritate dicenda, & iuramētum de calumnia. Nota primò, q exordium litis appellatur litis contestatio. Idem dicit gl. in l. 1. C. de iudi. ubi dr iudiciū cęptū per litis contestationem. Qñque ēt dr iudiciū ceptum per citationē simplicē. l. iudicium soluit. ff. de iudi. l. si qs. ff. de iud. c. proposuisti. de fo. cōp. in antiq. Nota secundo q non est de substantia ordinis iudiciarij, q iuretur de calumnia. Nota tertio, q si in exordio litis non iuretur de calumnia, potest peti, & debet exigi illud iuramentum in quacunq; parte litis, & istud uerum quod debet exigi non præcise, sed causatiue, videlicet nisi quis uelit perdere suam causam. Nam hæc est pœna nolentis iurare de calumnia, ut ipse amittat suam causam in capit. fina. eodem titu. in antiquis. Nota ulterius, quod hodie est iurandum de calumnia in causis spiritualibus, sicut in causis profanis. Nota finaliter, differentiam inter iuramentum de calumnia, & iuramentum de ueritate. ad hoc infra eodem cap. 1. 3. responso, & infra de testibus præsentium. Quæ autem sit differentia, uide Specul. de iuramen. calum. §. cum autem. ver. uude ab huiusmodi. Dominicus.

CAP. I.



SI de [c] calumnia, [d] seu de veritate [e] dicēda, in primo litis exordio non iuretur, vt debet, poterit postmodum in qualibet parte litis iurari: cum huiusmodi iuramenta præstari ab initio de substantia ordinis iudiciarij non existat. [f] †

[Prima glossa summat. & diuidit, secundo dicit quid declaret.]

c ¶Si de.] tria dicit, primo quod non est de substantia, quod statim post litem contestatam iuretur de calumnia. Secundo quod non annullatur processus, licet tacite omittatur calumniæ iuramentum. Tertio præcipit, quod in spiritualibus simul de calumnia & de veritate iuretur. Emanauit ista decretalis ad declarationem eorum quæ not. Bern. de iureiuran. ex litteris. in vlt. glos. Innocentius & Hostiensis. supra eodem litteris. Abbas supra eodem cap. 1. Guliel. in Spec. eo. tit. §. 1. in princ. & ver. quartum. & §. 2. uers. quid si non. & §. restat. & Host. in summa eod. tit. §. quando. vers. vnum tamen.

d ¶Calumnia.] euitanda sic 13. distin. nerui. ibi, vnusquisque habeat suam propter fornicationem, scilicet, euitandam.

e ¶Veritate.] quod solum olim in spiritualibus præstabatur, ut in fine uidebis.

[Glo. seq. obijcit, textum fortificat, & obiectioni respondet.]

f ¶Non existat.] uidebatur contra, Primo, ex ordine rubricæ sup. eod. Secundo, ex ordine illius literæ. supra de elect. dudum 2. ver. lite uero, &c. & erat expressum C. eod. l. 2. in prin. sup. eod. ca. 1. & cap. cum causam. Ad hoc facit lex quæ dicit, q procurator ante litem contestatam præstare debet cautionem de rato, & tunc si prę stita non fuerit, postea non præstabitur. ff. de procur. l. Pomponius. §. ratihabitionis. Sed contrarium est verū, vt hic vides, & sic prædictorum Doctorum comprobatur opinio. Et de iuramento de veritate videbatur casus de iureiur. ex litteris. 3 Ad hoc sup. de fide instrumen. cum Ioannes. uersi. uerum & j. de testib. præsentium ad hoc ff. de dam. infect. qui bona, §. penult. nec enim

† A Ȝrio, [...] esset de sub[...] stantia, sup[...] pletio poste[...] facta nō ua[...] lida ret inu[...] tiliter retro[...] gesta, sicut n[...] testō supple[...] tio septimi[...] testis nō con[...] firmat acta[...] corā sex te[...] stib. l. hære[...] des palā. ff[...] de test. argu[...] ȝ c. 1. de cler[...] per salt. pro[...] mot. Petr. de[...] Anch. Fon.

3 Sed quidā rñdebant ad illam, quod ibi extraordinarie petebatur illius iuri præstatio. Io. And.

enim ſemper ordinem ſcripturæ ſeruamus. ff. de ſol.l. nec ordo.& ſup.de reſcr.cauſam quæ.(Et vide quod dixi eo.tit.cum dilecta.ſ.ſuper 4.gl.) Et cum in totum tacite omittatur,ut inf.proxi.rñſo. multo fortius ad tps. Ad contraria reſponde,uerum eſſe id fieri debere,ut dicit hæc litera : ſed ſi non fiat,non propterea uitiatur : quia alijs iuribus ſuſtinet, ut dixi, & facit quod no.ſup.de ſpō. duor. tua,in ult.gl.(Et inf. de reg. iur. quæ contra ius.) Prædicta l. Pomponius.§.ratihabitionis in alio caſu loquitur,& eſt illud, quia per conteſtationem litis factus eſt procurator dominus litis ſup. de procura. c.1.eo.lib.

¶Non annullatur proceſſus licet tacite omittatur calumniæ iuramentū. h.d.

¶Propter [a] omiſſum quoque tacite [b] in tota [c] cauſa calumniæ iuramentum,iudicialis proceſſus alias factus legitime, [d] non eſt nullus, nec etiam annullandus. [e]

¶Præcipit quod in ſpiritualibus ſimul de calumnia,et de ueritate iuretur. Io. An.

¶Quamuis † in cauſis ſpiritualibus in quibus debet de veritate dicenda iurari, canones nō indicant alicui calumniæ iuramentum: [f] nos tamen quia frequenter calumniari videmus in ipſis, [g] vtile [h] reputam⁹, quod ſimul ſicut plerique obſeruant, [i] tam de veritate dicēda, quam de calumnia (ut via præcludatur calumnijs) iurari debeat in eiſdem. [k]

¶Idem.

¶In cauſa appellationis iurari debet de calumnia, et de veritate dicenda.

CAP. II.

IN † appellationis cau-

a ¶Propter.] declarat quod no.ſupra de teſti.tuis. in vlt. glo. C.de iureiur.propter calum. dan.l.2.§.ſed quia.

b ¶Tacite.] expreſſe vero remitti non poteſt. 1 C.de iureiur. propter calum. dan. l.2.§.ſed quia[vide de fo.comp.ſi diligenti. in gl.pen.] nec valet conſuetudo de ipſo non præſtando. de iuram calum.ceterum.

c ¶In tota cauſa.] nedum in principio cauſæ,ut ſupra proxi.reſponſo.

d ¶Legitime.] puta libello dato lite conteſt.& iudice ſententiante in ſcriptis,ſedendo, & per ſe recitando,ꝙ dic,ut ſ.de libel.obla.c.1.j.de ſen.& re iudi.c.vlt.& nō die feriato.ſup.de fer.c.ult.Io.And.

[Glo.ſequen.docet quid approbat, & quid reprobat, §.iſte.

e ¶Annullandus.]approbata eſt ergo opi. Iaco. Bal.Io. Cre.Pilei,& ſequacium,qui hoc dixerāt, quia tunc demum exactum præſtari debebat.ff.de noui oper. nunc. de pupillo.§.qui opus ff.de iureiur.iuſiurandum.§.qui iuſiurandum.ad hoc.ff.de procurat.filiusfa.§.veterani, C.eod.tit.ita demum,& ad hoc,ſup.de proba. quoniam contra.ubi de iuramento nil dixit.Et reprobata eſt opi. Azo.& Mar. quibus conſentit Hoſtien. ſupra eodem ceterum,& in prædi. decre. tuis dicentium,quod etiam ſi tacite omitteretur,non ualeat iudicium, id eſt,ſententia.2.quæſt.6.ei qui.§.diffinitiua, C.de ſent. & interloc.omn.iud.prolatum,quam intellige cum fuit exactum,& pro eis faciebat prædi.decre.ceterum, & prædictus,§.ſed quia. ubi dicitur,quod ex diſſimulatione etiam non poſſit omitti, ſed expone ibi : ſimulatione, ſcilicet cum ſimulant ſe non calumnioſe agere, ut ibi dicit Accurſius.

[Gloſſa ſequens ponit rationes antiqui iuris, quas impugnat.]

f ¶Iuramentum.] ſupra eod.tit.c.2. Et erat ratio:quia in ſpiritualib. præſumebatur, quod ſemper eſſet Deus in memoria, & ſic non calumniarentur litigantes, & hoc probat litera ſequens. Reddebat Inn.in prædic.cap. tres rationes; Prima quia rigor in ſpiritualibus non ſeruatur.de dolo. & contu.c.1.Secunda quia licet iuramentum non ſit peccatum, 2 tamen ex frequenti iuratione ſæpe ſequitur peccatum,ſup.de iureiu.& ſi Chriſtus maxime cum de credulitate ſit hoc ſacramentum, Tertia,quia hoc iuramentum eſt a malo non credentis, de elect.ſignificaſti,ſed parum ualent hę rationes, cum & in ciuilibus locum habeant,ut per te uides.

g ¶In ipſis.] & ſic æquum fuit ex quo ceſſabat cauſa, ceſſaret & conſtitutio, ſupra de app. cum ceſſante cum ſimilibus.

h ¶Vtile.]id eſt neceſſarium.ff.quando app. ſit.l.1. & 2.q.6.biduum, uel dic proprie, ut ſi iudex uideat tales perſonas, de quibus non ſit aliqua calumniæ ſuſpicio, exiget ſolū ueritatis ſacramentum, primum tutius & uerius reputo.

i ¶Obſeruant.] obſeruabat hoc domin⁹ Gul. ut no. in Spe. eo.tit.§.1. verſ. quartum. no. hoc Bernar. æquum eſſe ſup.eod. c.2. & in prædi. decr. ex litteris de iureiu. ADDITIO. Et Inno. inf. de teſti. præſentium circa ſi dicit ꝙ quidam iuramēto de ueritate adijciunt iuramentum de credulitate : quod multum commendat ibi Hoſt. ut ibi dicam in §. præterea. ſuper 2 gl.Io.And.

Glo.ſeq.quærit, & remittit.]

K ¶In eiſdem.] ſpiritualibus cauſis. Numquid in criminalibus iuretur de calumnia? Dic ut no. C. eod. l. 1.ſup.eo.cap.1.

† An iurm de calumnia pſtari poſſit per procuratorem uide Fel.in c.licet ex quadam ext.de teſtib.

IN appelationis.]Continet tria dicta: ſm ibi, procuratores:tertium ibi,in omnibus.Dominicus.

CASVS. Dictum fuit ſup.eo.ca.proxi. quod iuramentum de calūnia debet ab vtraq; parte præſtari in exordio litis, id eſt, ſtatim poſt litem conteſtatam. Sed ponamus, quod in prima inſtantia iuratum fuit per partes de calumnia:utrum in cauſa appellationis ſit de calumnia iterum iurandum: Vr ꝙ non, quia eadem eſt cā appellationis cum prima inſtantia : ſed in prima inſtātia iuratum fuit de calumnia, igitur non eſt amplius de calumnia iurandum in cauſa appellationis : aliàs in eadem inſtantia ſiue cauſa bis iuraretur de calumnia, hoc tamen non obſtante reſpondet Roman. Pontifex, ꝙ in cauſa appellationis iurandum eſt de calumnia:licet in prima inſtantia fuerit iuratum. Sed ponamus, ꝙ partes principales litigantes iurauerint de calūnia,poſtea conſtituerunt procuratores ſuos, utrū iſti procuratores ſuperuenientes debeāt iurare de calūnia? Reſpondet quod ſic, licet interueniant poſt iuramentū præſtitum a principalibus partibus aliàs ipſi procuratores in cauſa poſſent de facili committere calumniam. Sed ſanctiſſime Pater,uellem informari a ſanctitate veſtra,utrum iudex poſſit pluries exigere iuramentum de malitia, licet fuerit præſtitum iuramentum de calumnia? Videtur quod non : quia iuramentum de malitia continetur ſub iuramento de calumnia. Hoc tamen nō obſtante reſpondet Roman. Pontif. dicens, quod licet generaliter in iuramento calumniæ contineatur iuramentum de malitia:tamen quia ſolet plus timeri illud quod in ſpecie exigitur, quam illud quod ſolum in genere exigitur: poterit iudex quotiens ſibi uidebitur exigere a partibus iuramentum de malitia, licet in cauſa ipſa iuratum fuit de calumnia. Nota primo argumen. quod aliud eſt cauſa principalis,aliud eſt cauſa appellationis de quo per glo.inf.de teſt.cap. ſi. Nota ſecundo iſta duo iuramenta quo ad præſtationem æquiparari videlicet iuramentum calumniæ, & ueritatis, ut ubi unum præſtatur, ibi etiam aliud ſit præſtandū, ad hoc ſup.c.proxi.§.ſi. Dominicus.

¶Prima

[Prima glo.summat, & diuidit; secundo dicit quid declaret.]

a ¶In appellationis causa.] in causa appellationis iurari debet de calumnia, & ueritate dicenda, hoc primo: secundo dicit, ꝙ procurator deputatus post iuramentū calumniæ, iurabit de calumnia. Tertio, ꝙ iudex quotiens sibi vr̄, exigit iur̄m malitiæ: et si de calumnia: vel veritate iurāū sit. Per primum dictum determinantur quæ not. per Accur. C. eo. l. 2. in prin. & per Innocen. & Host. Pet. & Abb. s̄. eod. c. 1. super ver. quæcumq; causa. Guil. iu Spec. eod. tit. §. 2. vers. quid de causa. Barth. Brix. in qō. veneriali, quę incipit quæritur utrū in cā. Et prædicta videre potes, ꝙ hic reprobat opin. Pla. & Azo. qui dicebāt, quod ex quo iuratū erat in principali, non iurabunt in causa appellationis. Authen. de his qui ingre. ad app. §. fi. col. 8. & pro eis faciunt in omnia iura, per q̄ probatur, quod eadē sit causa appellationis cum prima. 26. dist. habeo. 1. q. 6. c. si autē. §. si quis in quacunq;. C. ut in una & eadē causa. l. 1. ff. de iud. proponebatur. Ioā. Cre. Host. Goff. & supradicti doctores; quorum hic approbat opinio, ut pro eis. 6. q. 4. Osius. in gl. 1. & 2. q. 6. si quis eps̄. in gl. 1. C. de iud. properandum in Auth. vt lit. iur. in princ, ibi tamen Accur. tenet primam, ff. de dam. inf. qui bona. §. pen. Io. And.

sa,[a] quamquam in principali iuratum [b] fuerit; præstari iubemus calumniæ iur̄m. [c] Et idem in iuramento de veritate dicenda [d] volumus obseruari.

¶Procurator deputatus post iuramentū calumniæ, iurabit de calumnia. h. d.

¶Procuratores [e] quoque, qui post [f] iuramentum calumniæ deputantur, [g] teneri volumus, (vt calumnia vitetur ab ipsis [h]) ad subeundum hmōi iur̄m; [i] etiamsi a suis dominis q̄d ponere, aut respondere, seu agere debeant, sint instructi. [k]

¶Iudex quotiens sibi videtur, exigit iuramentum malitiæ, etiam si de calumnia, vel ueritate iuratum sit. Io. And.

¶In omnibus [l] autem causis ne dum ante, sed etiam postq̄ lis fuerit cōtestata, siue de veritate, siue de calumnia sit iuratū in ipsis: pōt iudex a partibus exigere iur̄m malitiæ, [m] quotiens viderit expedire.

Idem.

¶Procurator habens speciale mandatum, iurat de calumnia. Io. And.

CAP. III.

NVLLAM †

b ¶Iuratum fuerit.] propter hoc erat dubitatio, quia non uidebatur tunc debere iurari, & quia bis iurandum non est, & quia tunc superfluum videbatur iuramentū: quod faciendum non est, de iureiur. & si Christus. de probat. c. 2.

ADDITIO. Et hic no. Arch. quod ibi dixi. Io. And.

c ¶Iuramentum.] sed de calumnia iurari debet statim post litis constōnem, ut s̄. proxi. No. ergo arg. ꝙ facienda est litis contestatio in causa appellationis. 1 de hoc no. sup. de test. c. Rayn. ver. dilectus. Io. And.

d ¶De ueritate dicenda.] si talis est causa in qua iuretur de ueritate, ut in fi. c. dicitur.

1 Idem Phil. Io. Andr. & Bar. in c. Ray. de test. Font.

e ¶Procuratores.] emanauit iste ver. ad declarationem glossarum prædictarum. Inn. Host. & Guil. in Spec. eo. tit. §. sequitur in fin. & eius hic approbatur opinio, & reprobatur opin. Host. qui tenebat contrarium.

ADDITIO. Vide Acc. in Auth. principales. C. eo. tit. in 1. glo. Io. Andr.

f ¶Post.] hæc erat dubitatio, quia non videbatur bis iurandum. C. eo. tit. Auth. hoc sacramentum.

g ¶Deputantur.] ab ipsis principalibus, uel a procuratoribus, qui post lit. contest. substituere poterunt sup. eo. lib. de procu. c. 1.

[Glo. seq. rec. per quæstionem & solutionem.]

Iur̄m calumniæ in cuius animam per procuratorē præstatur.

h ¶Ab ipsis.] nota ꝙ licet procurator iuret in animā domini 17. q. 4. metuentes in glo. pen. & 100. dist. optatum. in gl. 2. 63. dist. tibi dn̄o ubi de hoc & sup. eo. li. de cle. procurator. sacramentū tamen calumniæ & in animam dn̄i, & in propriam præbet, ut hic uides: alias aūt quare iuraret, ex quo dn̄s iurauerat, in hoc casu non est necessarium speciale mandatum. de syndico vero dic, ut sup. eo. in pertractandis.

ADDITIO. De hoc in Spec. eo. tit. §. 2. ver. sed nunquid hæres, & ibi in vers. sed nūquid si iudex mutetur, & per Acc. in l. 2. C. eo. tit. in princ. Io. Andr.

[Glo. seq. soluit qōnem: & ponit opi. contrariam.]

i ¶Iuramentum.] nota ad qōnem qua quæritur, an hæres uel successor teneatur iurare, ex quo defunctus iurauerat? Et dic quod sic: 2 per hanc litteram, & per Auth. C. eo. tit. principales, & per l. ff. de dam. infe. cui bona. §. pen. potuit. n. defunctus habere bonam fidē, & hæres uel successor malā. ff. de accusa. si cui. C. de reb. cred. generaliter. 1. respon. licet quidā contra: quia hæres & successor eadē persona cum defuncto censet 3 in Auth. iusiurandū quod a moriente præstatur §. 2.

k ¶Instructi.] in hoc casu recitabunt prædicti Doctores non debere procuratorem iurare: quia qui facit per alium, &c. de regul. iur. qui facit per alium.

l ¶In omnibus.] declaratur per hoc ꝙ no. supra de rest. spo. literas. in gl. antep. & de proba. c. 2. & probatur, ꝙ no. de test. pręsentium. in gl. iuramentum. in fi.

ADDITIO. Et quod no. Guli. in Spe. eo. tit. §. 1. versi. secundum. Io. And.

m ¶Malitiæ.] licet ergo ex quo iuratum est de calumnia, amplius in eadem causa de calumnia iurandum non sit ab eodem. vt C. eo. Auth. hoc sacramentum. & supra proxi. responso, de malitia tamen bene iuratur: puta cum suspicatur iudex, quod malitiose proponatur exceptio, 4 petatur dilatio. Ad hoc de except. pastoralis. de testib. ultra tertiam. C. de fi. instr. l. vlti. 30. q. 5. iudicantem.

2 Idem Phi… & rō qa… ramentū… transit de… sonam, i… nouari d… Font.

3 Hæc rō… procedit… in uerita… sunt duæ… sonæ, & … bēt duas… mas Phi. … † De inte… ctu, vide … thesilanū… gulari 19. … cip. nota q… dominus. … de Imolā, … Alex. in l. … bona §. fi… lieno. ff. … dam. infe… 4 Alia exe… pla vide … Spec. eo. ti… alle. uers… Io. And.

Nvllam. ¶ Quia breue est, non diuiditur. Dominic.

¶ Præsupponendum est pro intellectu c. quod habetur in c. 1. eod. in antiq. uidelicet, quod partes principales debent personaliter præstare iuramentum de calumnia, nisi essent egregiæ personæ. l. ad egregias. ff. de iureiur.

CASVS. Prætendebam te debitorem meum: feci te conueniri coram iudice competenti, ad causam meam tractandam constitui meum procuratorem specialiter ad iurandum de calumnia in tali causa, nam requiritur quod causa exprimatur: nec sufficit dicere, constituo meum procuratorem in omnibus & singulis causis ad iurandum de calumnia: licet contrarium seruetur in plerisque curijs: lite contestata procurator meus uoluit iurare de calumnia pro me dn̄o suo: Tu aduersarius meus proponis, q̄d ipse procurator non est admittendus ad iurandum de calūnia pro me, sed ꝙ teneor illud pręstare personaliter, ut in c. 1. eod. tit. in antiq. an bene dicas? Rn̄detur ꝙ non, immo iudex potest & debet procuratorem ad hoc specialiter cōstitutum admittere ad iurandum de calumnia, & in hoc non facit iudex iniuriam partibus. Nota primo unum casum, in quo requiritur speciale mandatum, alios casus gl. enumerat in c. qui ad agendum. de proc. sup. eod. lib. Nota secundo, ꝙ aduersarius dicitur, qui habet litem contra alium: quod nota pro statutis facientibus mentionē, de aduersario. Dominicus.

Prima

[Prima glossa summat, & dicit quid declarat.]

a ¶ Nullam tibi.] procurator habens speciale mandatū iurat de calumnia. Emanauit ad declarationem eorum quæ leguntur & notantur. C. eo. tit. l. 2. §. si autem abfuerit & per Bernar. supr. eod. cap. 2. & c. ceterum & per Innocentium, & Hostiensem supra eodem, cum causam & per Guil. in Spec. eo. ti. §. restat. uersi. quid ergo.

b ¶ Iniuriam.] quā si inferret, iudex nō esset, supra de verb. sign. forus. in fin. ADDITIO. Quod exponas, vt ibi not. sup. Ioan. And.

c ¶ Aduersarij.] & sic erat procurator singularis personæ, de syndico enim vniuersitatis, vel collegij nō dubitamus quin iuret sup. eod. in pertractandis. & & cap. seq.

d ¶ Iuramentum.] dicunt quidā, quod olim procuratores indifferenter iurabant. ff. de damn infect. qui bona. §. penu. sed fuit postea statutum, quod solum principales personæ iurent. C. eod. tit. l. 2. §. si autem. & supr. eod. tit. cap. 1. quod verum est nisi procuratores habeant speciale mandatum, 1 vt hic & ff. de iureiu. l. iusiurandum & ad pecunias. Alij dicebant, quod procurator priuati etiam cum speciali mandato ad iurādum non admittitur per prima iura, sed quia non expedit iura corrigi. ut sup. eod. de elect. cum expediat. dic. l. qui bona: non esse correctam, sed loqui in casu decretalis istius scilicet, cum habeat procurator speciale mandatum. Alij dicebant, quòd cum procurator per litis cōtestationem factus sit dominus litis, poterat de calumnia iurare, quod verum est, 2 nisi habeat ad hoc speciale mandatum, ut hic vides.

tibi a iudex iniuriam b fecisse censetur, qui procuratorem tui aduersarij c constitutum ad causam, habentem super hoc speciale mandatum admisit ad præstandum in ea calumniæ iuramentum. d

TITVLVS V.

De restitutione spoliatorum.

¶ Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi.

¶ In ciuilibus non admittitur spoliationis exceptio facto ab alio quā ab actore. In criminalibus admittitur facta a tertio, dummodo sit de tota substantia, vel maiori parte. Exceptio probari debet infra quindecim dies, aliàs fit cōdemnatio expensarum. Ioan. And.



CAP. I.

Requens † &

DE RESTITVTIONE spoliatorum.

¶ Dictum fuit supra per discursum titulorum præcedētium de armis actorum contra reos, uerum quia ipsi rei conuenti aliquotiens excipiunt de spoliatione facta ab actore, quandoque a tertio, ideo ad nos informandum de huiusmodi spoliationibus quid iuris sit, annectit titulum de restitutione spoliatorum.

Frequens &c.] Hæc est notabilis decretalis. Et duæ sunt partes, In prima proœmium & constitution. s causa. In secunda constitutio, ibi. Statuimus quæ tria facit. Primo prouidet, quando obstat exceptio spoliationis in ciuilibus & criminalibus, & ponit tempus probandi, & pœnam non probantis, Secundo soluit scholasticam dubitationem, ibi, Solet, Tertio certo casu prohibet exceptionem, ibi. Ad hoc. Io. And.

¶ Pro intellectu huius capituli, habemus præsupponere, quòd si quis intulerit mihi violentiam spoliando me re, quam possidebam, ipse spoliator non potest aliqua actione contra me agere, nisi primitus redintegret me in statu, in quo coram tempore illatæ uiolentiæ. de hoc in l. 2. C. vnde vi. de or. cog. in ant. maxime in c. fi. CASVS. Titius ui & violentia te expulit a possessione vineæ, uel prati, postea feci te conuenire coram tuo iudice competenti super mutuo, uel alia re tibi obtuli libellum meum, cui petij per te respondere, tu in die qua eras rńsurus libello, excipis, quòd fueras spoliatus a possessione uineæ tuæ, uel prati per quendam Titium, & quòd non tenebaris rńdere libello meo, nisi primo esses redintegratus: utrum illo medio possis me repellere ab agendo? Certe non: nisi ego te spoliassem. Sed ponamus quòd ago cōtra te criminaliter, tu excipis, quod talis te spoliauit omnibus bonis tuis, sine quibus non potes defendere, & ꝓpterea qui causam crimina em, an sis audiendus: & vtrum ista spoliatio a tertio facta differat processum quousq; sis restitutus? Rńdet Romanus Pontifex cum distinctione: quia uel Titius spoliauit te aliqua re aut omnibus bonis tuis. Primo modo videlicet quando Titius spoliauit te aliqua re: tunc illa spoliatio non differt, processum meū in causa criminali: Si autem spoliauit te omnibus bonis, uel maiori parte bonorū tunc differtur processus usque ad restitutionē. Sed nunquid a iure est limitatum tempus ad probandum istam spoliationem, rńdet quòd sic; videlicet tempus. 15. dierum, & si infra illos 15. dies non probes spoliationem: illis 15. diebus elapsis iudex compellet te ad procedendum mecum. Sed ponamus quòd infra 15. dies tu reus probasti spoliationem, quæritur usque ad quod tp̄s erit differendum, siue prorogandum istud iudicium super crimine, quia tu reus posses differre restitutionem spoliationis, ut impunitus remaneres de crimine? Rńdet Romanus Pōtifex, quòd iudex poterit tibi præfigere terminum, & debebit, infra quem tu ages contra Titium spoliatorē, quo termino elapso iudex compelleret te ꝓcedere mecū in causa criminali, & hoc siue a spoliatione fueris redintegratus, siue nō, & hoc ne reus de crimine remaneat impunitus. Sed ponamus, quòd ego actor te spoliaui a possessione tuæ uineæ nō facta restitutione possessionis tuæ uineæ, uolui agere ꝯ te pro iuribus ecclesiæ meæ, quia dicebam, ꝙ ecclesiæ meæ debebas legatum, uel aliquod aliud deuerium, utrum possis me repellere ab agendo, & excipere de spoliatione per me facta, vt differatur processus donec fueris restitutus? Certe non obstat mihi ista exceptio spoliationis. Idem est dicendū econtra, vtputa si nomine ecclesiæ meæ te spoliaui, postea ago nomine meo priuato, non obstat mihi exceptio spoliationis. Nota primo ex isto textu, ꝙ spoliatio ab actore facta, ipsum repellit ab agendo, per quācunque actionem, agat contra me, licet aliqui dicant, ꝙ solum illum repellit ab agendo contra me super illa re qua spoliaui, nec teneris mecum procedere donec sis restitutus. Nota insuper, quod uiolentia alterius non debet alijs nocere, ideo uiolentia tertij super spoliatione non repellit me ab agendo. Nota vlterius, ꝙ exceptio spoliationis a tertio facta, potest opponi agenti criminaliter quando reus est spoliatus omnibus bonis, uel maiori parte bonorum. Nam reus pro illa spoliatione est turbatus, & non potest meditari defensione sua, ideo iura uoluerunt ut processus super causa criminali differatur usque ad reintegrationem.

Nota, quod spoliatio a tertio facta debet probari infra quindecim dies, tamen non computetur dies propositæ exceptionis. Idem dicitur in exceptione excommunicationis, quæ debet probari infra octo dies infra excep. cap. pia. ibi enim similiter non computatur dies propositæ exceptionis. secus est in decem diebus datis ad

† Vide Matt. de Afflic. decis. 19.

Nō requi- / tamen ꝙ / fit specifi / ta, unde ꝓ / rator ad li / præsen- / , & futu- / habēs in / ocurato. ꝙ / ssit iurare / calumnia / te poterit / quacunq; / , licet dn̄s / ā cām spe / liter ei nō / miserit & / practica- / . Phi. Pōt.

Supple in / antū congit dn̄ū.

ad appellandum: nam illi decem dies currunt appellanti de momento in momentum, secundum communem opinionem Doctorum. Nota ꝙ exceptio dilatoria debet primo discuti & terminari, quam super negotio principali procedatur: ad hoc de iudic. prohibita. Nota arg. ꝙ condemnatio expensarum est pęna de quo per gl. in c. 1. de elect. sup. eo. libro Dominicus.

[Prima glossa summat, & ponit antiq̃ in titulationem.]

a ¶ Frequens & assidua.] in ciuilibus nõ admittitur spoliationis exceptio facta ab alio, quam ab actore. In criminalib. admittiť facta a tertio dummodo sit de tota substantia, vel maiori parte. Exceptio ꝓbari debet infra 15. dies: alias fit cõdemnatio expensarũ. Excipiens de spoliatione facta a tertio, infra certum tempus a iudice statuendũ, debet restitutionẽ petere, alias accusabit exceptione non obstante. Vltimo dť, ꝙ agẽti super rebus ecclesiasticis nõ obstat exceptio spoliationis priuatarum rerum, vel econuerso. Hanc decretalem quidam intitulabant olim sub tit. de excep. alij sub tit. de restit. spol. & bene, vt hic vides.

† al. conturbat.

assidua [a] nos querela circumstrepit, [b] quod spoliationis exceptio nonnunq̃ in iudicijs calumniose [c] proposita causas ecclesiasticas impedit & perturbat: † dum enim exceptioni [d] insistitur; appellationes interponi contingit: & sic intermittitur, [e] & plerunq; perimitur [f] causæ cognitio principalis; Et pp ea nos, qui volũtarios labores [g] appetimus, vt quietẽ alijs præparemus, finem litibus cupiẽtes imponi, & calumniæ materiã amputare: Statuimus, [h] vt in ciuilibus negotiis, spoliationis obiectu (quæ ab alio, q̃ ab actore [i] facta proopnitur) iudex in principali procedere non postponat. Sed si in ciuilib. ab actore, in criminalib. autẽ se spoliatum reus asserat à quocunque, [k] infra quindecim [l] dierum spacium (post diem, in quo proponitur [m]) quod asserit, [n] † comprobabit: alioquin [o] in expensis, quas interim actor ob hoc fecerit, iudiciali taxatione [p] præhabita, condemnetur: alias (si iudici æquum visum fuerit) puniendus. [q] ¶ Illum autem spoliatum intelligi volumus in hoc casu, cum criminaliter accusatur, qui tota sua substantia, [r] vel maiori parte

i ¶ Ab actore.] hoc erat iniquum, quod reus exciperet cõtra actorem de spoliarione facta a tertio, cum in hoc non deliquerit actor, & ideo factum alterius sibi non debebat obesse. C. de inoffi. test. si quis suo. versus finẽ, & inf. de reg. iur. non debet & peccata suos teneant auctores. C. de pęn. sancimus. supr. de his q̃ fiunt a maio. par. ea. quæsiuit, & recitat hic Ber. se non meminisse uidisse aliquem excipientem sic in ciuilibus.

k ¶ A quocunque.] ecce differentiam inter criminalem causam & ciuilem, vt in ciuili non opponatur spoliatio facta ab alio, quam ab actore. In criminali sic, cũ moderatione quæ sequitur: & rationes inf. sequenť.

l ¶ Quindecim dierum.] arctatur tempus probandi, quia malitiosa sæpius ꝓponebatur talis exceptio, ut supr. dixi. sic in exceptione excõmunicationis octo dies sunt dati. inf. de excep. pia.

ADDITIO. Hic adde quod ibi no. in gl. licet enim. in prin. tamen hic Io. Mona. & Archi. tenent quod ibi probaui. Dicunt enim terminum prorogari posse. Ioan. And.

a ¶ Frequẽs & assidua.] æquum fuit ergo super hoc ius prouisorium emanasse. ff. de legi. l. nam ad ea.

b ¶ Circumstrepit.] id est, pulsat, vel lædit. [Molestat, vel ex clamosa postulatione currentium venit hoc, vel circum circa strepitum facit, secundum Io. Mo.] Et sumpta sunt hæc verba ex canone. 54. dist. frequens.

c ¶ Calumniose.] sic sup. de dolo & contu. finem.

ADDITIO. Ibi tamen peremptoria malitiose proponitur: hic dilatoria. Io. Mona. & Arch.

d ¶ Exceptioni.] spoliationis de qua supra dictum est.

e ¶ Intermittitur.] id est, differtur.

[Gl. seq. reci. pro obiect. & solut. cui solutioni obijcit, & respondet.]

f ¶ Perimitur.] de facto intelligas, non de iure; q̃a multi propter tot impedimenta & timore expensarum litẽ dimittunt. Et sic exponũt secundum Ber. quia exceptio spoliationis dilatoria est, non peremptoria. supr. de ord. cog. c. 2. & vlt. Non obstat. C. vnde vi. si quis in tantam, quia licet priuatio dominij insurgat condictione ex illa lege: non tamen ex interdicto, vel exceptione, ut no. supra de causa. pos. pastoralis.

ADDITIO. Propter hoc quod exceptio spoliationis est dilatoria: dicitur quod si ante lit. contest. proposita non fuerit, postea ptoponi non poterit, quòd quidam intelligunt etiam si nouiter euenerit, uel ad notitiam deuenerit. Super hoc uide quod post Inn. scripsi de ordi. cog. c. 2. in glo. id est ante. & glo. hanc exceptionem, ver. est autem dilatoria. Ioan. And.

g ¶ Labores.] hæc uerba fuerunt sumpta de corpore Auth vt diuinæ iussio subscri. hab. gloss. quæst. in prin. coll. 9. & pro republica Imperator noctes ducit insomnes. in Auth. ut iu. sine quoquo suf. in prin. coll. 2. & Papa idem de se dicit sup. in procœ. huius libri. Io. And.

h ¶ Statuimus.] hic fit interpretatio canonum antiquorum de hac materia loquentium.

[Gl. seq. dat tria similia, & unum dissimile. si. recitatur per quæstionem.]

m ¶ Proponitur.] quia dies illa non computabitur in 15. 1 sic dies in quo proponitur excõmunicationis exceptio, inf. de exceptionibus pia. sic dies in quo cautum proponitur, & in quo sistere in iudicio oportet, non cõputatur in uicena millia passuum. ff. si quis cautio. l. 1. & sic dies præsentationis litterarum, cum committitur causa infra certum tempus decidenda, sup. de app. super eo. 2. vbi de hoc. Secus in decem diebus, qui dantur ad appellandum, in quibus tempus sententiæ prolationis computatur. 2. quæst 6. biduum. vbi de hoc su. de re iud. quod ad consultationem. [Archi. Alleg. sup. eod. tit. audita. ver. mandamus. supr. de cleri. non resi. qualiter. 18. quæst. 2. pridem. uer. admonemus. 2. q. 6. propter. 88. distin. perlatum. 4. q. 5. cap. 1. 31. dist. tenere. 82. dist. proposuisti.] Et ultimo istorum. 15. dierum 2 probari poterit exceptio, sic. ff. ad leg. Iu. de adult. l. pater. §. sexaginta, & l. is cuius. §. ex senatusconsulto. Et potest peti bonorum possessio infra centesimum diem, & centesimus in eo numero computatur. ff. de succes. edi. l. 1. §. si intra versi. quod dicimus. simile. ff. de uerb. obli. qui ante kalendas. Ioan. And.

n ¶ Quod asserit.] s. se spoliatum in ciuilibus ab actore, in criminalibus a quocunque.

o ¶ Alioquin.] id est, si infra illud tempus non probauerit.

p ¶ Taxatione.] de qua dic ut supr. quod met. cau. c. vlt. in gl. quæ incipit, vltra quam. Ber.

q ¶ Puniendus.] pœna arbitraria: ex quo non statuitur hic certa pęna. de offi. del. de causis. §. 1. ff. de iu deli. l. 1.

ADDITIO. Idem Host. & Io. Mona. & Archi.

[Gl. seq. reddit causam: & dat simile.]

r ¶ Substantia.] interpretatur & exponit hic Papa canones illos. 3. q. 2. oportet & 2. qu. 2. nullus ubi sunt hæc verba:

† No. hi sũt mult sus in qu spoliato negať res vt uides no. su. eo trãsmissa illis ergo sib. in qu non agit non exci & illi cui terdictũ de vi. vel bo. rap. n tur, non c petit ẽt ceptio, d qua in te Petr. de A 1 Placet D idẽ si 15. d simp. assig quia intel gitur de l. cũ qui lendis. ff. verb. obli. de pręb. n p̃t. in dub tñ dies t mini cõpu tur. Bar. in 3. ff. si qu cau. in gl. c anteriorur 2. qu. 6. Ph Fon.

2 Sed quid ille vltim est feriatu certe tunc 14. debeba qñ enim v timus dies termini pr fixi est fer tus, debes lum præu nire. l. 2. i fin. de tem app. Petr. Anc. Phil. de per Do. c. cũ dilect de do. & co tu. Fon.

maiori parte ipsius se per violentiam destitutum affirmat, & secũdum hoc loqui canones, sano credendum est intellectu, quia nec nudi contendere, nec inermes inimicis opponere nos debemus: habet.n. spoliatus priuilegium ut non possit exui iam nudatus.

¶ *Excipiens de spoliatione facta a tertio, infra certũ tẽpus a iudice statuendum, debet restitutionem petere, alias accusabitur exceptione non obstante. Io. And.*

¶ Solet autem † inter scholasticos dubitari, si spoliatus a tertio, [a] de spoliatione contra suum accusatorem excipiat: an ei tempus [b] a iudice debeat indulgeri, infra quod restitutionẽ imploret: ne forte sic [c] velit existere, vt omnem accusationem eludat; [d] quod [e] satis ęquitati, & iuri consonum æstimamus. [f] † Quod si infra tempus indultum restitutionem non petierit, & causam cum potuerit [g] non ducat † ad finem, non obstante spoliationis exceptione, deinceps poterit accusari.

¶ *Agenti super rebus ecclesiasticis, nõ obstat exceptio spoliationis priuatarũ rerum, vel econuerso. Io. An.*

¶ Ad hoc sancimus, vt rerum priuatarum spoliatio agenti super ecclesiasticis vel econtrario, nullatenus opponatur. [h]

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Ecclesia quæ petit restitutionem decimarũ (quas se dicit infra parochiã alterius possedisse) non auditur, nisi probet possessionẽ legitimam. Io. And.*

† extimam⁹.

† Alias, inducat.

verba: Ridiculum enim videbatur ꝙ criminaliter accusatus accusatorem suum per exceptionem spoliationis rei modicæ, & vilis, ab accusatione repelleret: Et est simile quod dicit lex, quod tutor a tutela excusari non põt ratione controuersiæ, quæ est inter ipsum, & pupillum suum: nisi forte de omnib. bonis aut plurima parte bonorum sit cõtrouersia. ff. de excu. tut. l. propter litem. Inst. e. tit. §. Item propter litẽ. licet illud iure Aut. immutatum videatur. in Authen. vt hi qui ob. se ha. perhi. res mi. §. 2. 3. & 4. collat. 6.

ADDITIO. Vnde sumpta est Auth. minori. C. qui da. tuto. pos. tamen vt dicit Host. ratio legis abrogatæ durat, & allegari potest: de hoc de iud. nouit. ver. nec sit illud in 1. glo. Dicit autem I. Mon. quod æqua fuit hæc interpretatio: lcũ accidentia subiecta non denominẽt, nisi adsint in toto, vel in maiori parte alleg. ff. de leg. 3. l. legat. seruis, §. si vnus. & remittit ʃ. de verb. sign. sicut, Io. And.

In antiq. dicib. ita, et.n.

a ¶ A tertio.] id est ab alio quam ab accusatore. 3. q. 1. episcopi, & q. 2. cum ecclesia,

b ¶ Tempus.] arbitrarium: ex quo certum non statuitur, vt dixi. sup.

c ¶ Sic.] .s. spoliatus.

d ¶ Eludat.] malitiis autem indulgendum non est supra qui matrim. accusa. poss. significante. cum suis concord.

e ¶ Quod.] .s. quod iudex terminum statuat.

f ¶ Aestimamus.] & alii æstimare debent. supra de re iudica. in causis. Et sic compellitur aliquis agere. Ad idem Cod. de inge. ma. l. diffamari, sed non præcise, sed hoc vt excipere possit, ut hic vides. Ioann. Andr.

ADDITIO. xvij. casus, in quibus compellitur quis agere, notat hie Hostiens. quorum aliquos notat Accursius C. vt nemo inui. l. vnic. & ponit primo quattuor in personis. quibus periculum imminet, si non agant, vt tutoribus, & curatoribus. C. arbitr. tut. l. nomina. & de admi. tu. l. debitoribus. Secundo negotiorum gestores, si sint cognati domini absentis, & facile sit eis satisdare. ff. de neg. gest. si autem. Tertio, procuratores. C. manda. l. procuratorem, & l. a procuratore. Quarto, administratores ciuitatum, ff. de administr. re. ad ci. pert. l. ult. §. 4. & §. penult. Quinto, hæres qui habet necesse vindicare mortem defuncti accusando interfectores ipsius. C. ad Syll. l. 1. Sexto, quicunque litem contestatus fuerit, vel libellum obtulerit instante reo. in Authent. de lit. §. omnem. collat. 8. Septimo, venditor, qui excepit habitationem domus venditæ, quam alii locauerat: Vnde si inquilinus domum dederit: cogitur agere contra ipsum, & emptori reddere quæ fueris consecutus. ff. de act. empt. Iulianus. alias incipit, inter eum. §. penult. Octauo, magister nauis, qui in solidum reddit vectoribus non detracto damno proportionabiliter. ff. ad l. Rho. de iac. l. 2. Nono, cogitur, colonus in dominum agere in casu quem habes. ff. loca. cum in plures. §. messem. Decimo. in casu. ff. ne quid in loco publi. l. 2. §. si quis in suo. versicu. idem Nerua scribit. Vndecimo. in casu. ff. de leg. 1. si sit legatum. §. finali. Duodecimo, supra de offic. ordinar. significauit. Tertiodecimo, in matre quæ necesse habet petere filio tutorem. C. qui pe. tu. l. matris, & l. cum a matribus. Quartodecimo, in appellatione. de appel. oblatæ. Quintodecimo, in impediẽte matrimonium. sup. de cland. despon. cum inhibitio. Sextodecimo, in nunciante nouum opus, de noui oper. nuncia. cap. fin. Decimoseptimo, cum actor malitiose tardat reum conuenire pone in scholari, de quo not. in prælle. l. unica. C. vt nemo inui. quẽ conuenire intendit actor, cum paratus fuerit ad recessum, vt sic se redimat. sup. de rescr. nonnulli, hoc ergo præcaueri debet, de ser. non ordin. ca. 1.

...e quis ...llitur in ...is casib.

Ad instantiam ergo scholaris bonus iudex assignabit terminum ciui, infra quem agat, & post quem ciuem illum non audiet, argum. hic, & l. diffamari, quam alleg. gl. supra de prob. licet, inf. de appel. legitima. C. de re. pig. si eo, ff. de op. leg. mancipiorum. ff. de cura bo. dan. l. 1. ff. de bo. auct. iudic. possi. si seruus. ff. de Car. edic. l. 3. §. causæ. Io. And.

g ¶ Potuerit.] alias non debet sibi imputari. sup. e. li. de elect. commissa. supra de appell. ex insinuatione, cũ similibus.

[Gl. seq. obiectionem dupliciter soluit, & duplicem rationem subdit.

h ¶ Opponatur.] intelligit Bernard. hoc, quando inter ecclesiasticas personas causa vertitur, ne sit contra. supra de ord. cog. cum dilectus. Vel dic, quod ibi de temporalibus contendebatur, quæ proprie priuata dicuntur: quia possunt a priuato possideri, res autem ecclesiasticæ uocantur hic, quæ non cadunt in laicum, vt decimæ, & alia spiritualia, ff. de legat. 3. l. hoc legatum, & est ratio huius dicti, quia agens nomine ecclesiastico, non agit suo iure, sed nomine ecclesiæ, vnde sicut procurator agens nomine alieno, de iure suo non excipit sic nec hic. Ad hoc. ff. de do. excep. si procurator. Item res ecclesiasticæ sunt publici iuris, sed de publico ad priuatum non fit compensatio. C. de compen. l. 1. & 3.

ADDITIO. Host. remittit ad summam eodem tit, §. qñ facienda. vers. quid si vir. vbi tenet Host. & idem Spec. de pet. & poss. §. 1. vers. quid si ago quod agenti de matrim. petit. uel posses. non opponit coniux spoliationẽ rerum. Ioan. And.

A D decimas.] Primo, casum soluit rationem subdēs, ibi, Quia eas. Et duos alios modos summandi generalius dicam super 4. gl. Et dicitur decr. hæc sumpta fuisse ex extrauag. Clem. 4. quæ incipiebat: Cum inter canonicos, sed illam non vidi. Io. Andr.

† Vide Math. de Afflict. decis. 326.

† Not. ꝙ isto verbo, canonici, venit capitulum in actu, in quo requirit capitulū, uel maior pars. Do. & Phil. An tūc describi debeāt noīa singulorū. vide gl. 2. in c. si. §. de ꝓ. F.

CASVS. Canonici sancti Nicolai percipiebant decimas de prædiis, quæ prædia erant infra meam ecclesiam parochialē, & cōstat ꝙ ipsi excedebāt fines parochię suę, & sic possederūt decimas per magna tempora: hoc facto ego rector illius ecclesię parochialis anticipaui canonicos, & percepi fructus illorū ꝑdiorū: Canonici voluerunt contra me intentare interdictū vnde vi, ꝓ recuperāda possessione, quęritur quid dēant re proba isti canonici ꝓ obtinendo in possessorio? Rňdet Romanus Pontifex, ꝙ cū ius cōe sit contra canonicos: nam ius commune dictat, quod decimæ prædiales soluantur illi parochiæ, infra cuius limites sunt sita prædia. Itē cum ius commune sit pro me rectore, quia constat illa prædia esse in parochia mea: certe antequā canonici possint obtinere in possessorio, vltra suam possessionem debēt probare titulum, medio cuius habuerunt possessionem: videlicet quod dicant, quod decimæ illæ pertinent ad ipsos ex donatione episcopi cum consensu capituli, vel ex donatione laici, qui habebat illas decimas infeudatas de auctoritate episcopi. Nota primo, quod licet vna ecclesia vel persona ecclesiastica sit capax iuris decimarum: tamen non potest decimas percipere, nisi mediante titulo: nec etiam possidere, quod plus est, nisi cum titulo, & titulus legitimus poterit esse donatio Episcopi de consensu sui capituli, vel legitima præscriptio per 40. annos, tam de iure ciuili, quam de iure canonico. De iure ciuili habemus text. in Authent. quas actiones. Cod. de sacrosanct. eccles. De iure canonico in capit. de quarta. de præscript. in antiquis. Et ideo dicit gloss. quod laicus quantocunque tempore perceperit decimas in aliqua ecclesia parochiali, si rector illius ecclesiæ spoliauerit laicum: laicus contra rectorem non potest intentare interdictum vnde vi: nisi alleget titulum id est, infeudationem ante concilium Lateranens. non autem auditur, si alleget præscriptionem: quia nō potest præscribere, cum non possit possidere. Nota vlterius quod possidens aliquid contra iuris dispositionē, præsumitur malæ fidei possessor. Nota finaliter expressum text. quod decimæ prædiales de iure communi spectant ad ecclesiam simplicem parochialem, licet non sit baptismalis, de quo supra. de decim. cum contingat. Dominicus.

CAP. II.

A D decimas, [a] † quas canonici [b] † Sancti Nicolai se asserunt infra parochiam ecclesiæ B. clerici possedisse aliquādiu, & eis per eundem [d] clericum spoliatos fuisse, nequaquā debent restitui, nisi euidenter docuerint, quod earū possessionem legitime assecuti fuissent: Quia eas occupasse [e] iniuste verisimiliter præsumuntur, [f] cum proueniant ex prædiis infra alienam parochiam constitutis: Sitque manifestum (nisi aliud ostendatur [g]) eas de iure communi ad eandem ecclesiam [h] pertinere.

TITVLVS VI.

De dolo, & contumacia.

¶ Innocentius quartus. †

† Alias in Innoc. 4. Conc. Lug

¶ *Actor contumax condēnatur in expensis, nec citatur vlterius ad sui petitionem reus, nisi caueat de veniendo, & comparendo.*

[Prima gl. summat.]

a ¶ Ad decimas.] Ecclesia, quæ petit restitutionem decimarum, quas se dicit infra parochiam alterius possedisse, non auditur, nisi probet possessionem legitimam.

b ¶ Canonici.] nomine ipsius ecclesiæ agentes, quod possunt, vt sup. de prob. ex litteris. de cōces. præb. ex parte. ubi de hoc cum simil.

c ¶ Asserunt.] ex hoc insultat præsumptio contra eos, quæ eis verisimiliter obstat, secus si hoc nō constaret, ꝙ illæ decimæ essent in alterius parochia, & facit ad ea quæ dicam ĩ. e. lib. de præscr. c. 1.

d ¶ Eundem clericum.] Nota litteram, quia hoc ius facit pro reo. & contra actorem: Si aūt spoliati essent à tertio: ius commune licet faceret contra actorem, nō tamen pro reo: vnde tunc decr. locum habere non puto, & facit quod dixi. infra de præscr. c. 1.

ADDITIO. Vnde dicebat hic Ioan. Mona. hic patere, ꝙ agēs restitutorio iudicio contra eū, qui iure communi iuuatur, debet docere de titulo. Vel dicatur ꝙ spoliatus petēs restitui cōtra illum, qui iure cōmuni probato iuuatur, succumbit, si aliud nō ostendat. Io. And.

e ¶ Occupasse.] in mala parte: alibi in bona 7. q. 1. factus. et sup. e. lib. de procur. si duo.

[Glossa sequen. argu. ad opin. Ioan. contra Brixien. & fortificat textum.]

f ¶ Præsumuntur.] Nota secundum opin. Ioann. qui not. 14. quæst. prima. capitulo primo. in glossa possideri, quod laicus restitutionem decimarum petere non poterat, per decret. supra de præscript. causam. Bartol. Brixen. not. contrarium, cum laici decimas interdum possideant de facto. Ad decret. illam causam respondebat, quod decret. ipsa dicit, detinere, non dicit, possidere. Satis puto hanc decret. facere pro Ioann. ut nisi laicus probet se legitime assecutum, cum sit contra eum prę sumptio, non auditur, qui enim restitutionem petit, habet duo probare: se possedisse, & spoliatum fuisse, supra eodē capit. olim primo. 1. & 3. Et aliud est possidere, & aliud est in possessione esse. ff. de acquir. possessio. si quis autem. Et est sim. supra eod. ex transmissa. & quod ibi not. Hic ergo est præsumptio contra actorem: & ius commune pro reo: possessio ergo & spoliatio probatæ non auocant ut fiat restitutio, petitorio ꝓbato pro reo, ad hoc de cau. posses. cum ecclesia. & capit. cum dilectus. ff. de rei vendic. officium. & idem videtur vbicunque factum est pro reo notoriū. de diuor. significasti. [& hoc tenet Ioan. Mona.] Proprietas igitur pro reo probata, ipsum in possessione defendat, ad hoc. ff. de superficie. leg. 1. §. quod ait, ff. dep. l. bona fides, in fin.

Possidere, in possessi... ne esse su... diuersa.

Spoliatus ... tra quē n... torie cō... de nō iure... dēt restit...

ADDITIO. Dicit etiam. Archidiac. hic quod propter fatuam allegationem actorum quasi super notorio, Papa sic debuit iudicare, ad hoc. ff. de dolo. lege. dolo. ff. vt in posses. l. si is a quo. ff. de action. empti. & uendit. l. emptorem. in princip. ff. de probat. circa p. in fi. Facit, quod dixi post Innocent. & Compost. de consuetud. cum inter. de priuileg. ex tenore. Ioann. Andr.

g ¶ Aliud ostendatur.] Vt compositio, titulus præscriptionis, priuilegium, uel aliud simile, de donat. apostolicæ, infra de his quæ fiunt a præl. cum Apostolica. cum simil.

h ¶ Ecclesiam.] .s. B. clerici. Io. And.

DE

DE DOLO ET CONTVMACIA.

¶ Dictũ fuit.s̃.tit.pxi.de fatigatis vi seu potẽtia aduersariorũ:nunc vero est vidẽdũ de fatigatis aduersariorũ dolo & contu.ideo annectit tit. de dolo & cõtumacia.

CAP. I.



CTOR, a qui ad terminum [b] venire, ad quem citari aduersarium fecerat, non curauit, [c] ve-

A Ctor.] Duplexẽ prouisio contra actoris contumaciam:|secunda prouisio ibi, Ad citationem.

ADDITIO.Et vt dicit Ioan.Mona.prima repetit ius antiquum:alleg.de procu. auditis.C.quomodo, & quando iudi.Authen.qui semel.C.de fruct.& lit.expen.non ignoret. Secunda adijcit ius nouum, quod vt dixit Inno.alio iure non cauebatur.Sed Hostien.dicit, quod satis est quod cauebatur alio casu, quo minus hoc videretur fieri debere,scilicet.in Authen. libellum, quæ habetur.3.quest.3.cap.induciæ.§.libellum, & C.de lit. contest.Authen.libellum,& exponit eam hic totaliter, quod proposito cõgruit:s.ꝙ sit mens eius,ex quo actor fuit contumax, nec ad libellum porrigendum, nec ad porrectum prosequendum, nec ad aduersarium citandum admittitur : nisi cauetur reo vel iudici.vt ibi de contestanda lite infra duos menses:supplet etiam ꝙ in terminis comparebit, vt hic : vel omne damnum restituet. Multum violenta est hæc expositio. Inducit etiã ipse Authen.generaliter.C.de epis. & cler. ex quibus dicit sumptam hanc decret. quasi per modum innouationis illorum iurium,quæ non seruabantur: vt etiam not.in præalleg.Authen.libellum.3.q.3.c.inducię.§.libellum,in fi.2.gl.Quicquid dicat Host. uerũ dixit Inn. hoc alio iure non caueri : vnde dicit hic Archidiaconus,illas Authen.loqui etiam nulla contumacia præcedente. Ioan. And.

CASVS. Titius prætendebat me suum debitorem in decem fecit me conueniri coram iudice meo competenti: ego reus in termino mihi assignato comparui:ipse uero actor non comparet:quæritur qua pęna ueniat actor non cõparens pro sua contumacia puniendus?Rñdet Romanus Pontifex,quod ipse actor primo est mihi condemnandus in legitimis expensis,quas pp hoc ego feci : Item est puniendus alia pœna : quoniam si uelit denuo me cõuenire per aliam citationem nouam,quia prima est perempta[l.& post peremptorium.ff.de iud. in fi.legis,ubi edictũ circumducitur.i.citatio extinguitur]& est expirata,necessaria est alia citatio. Et ideo si actor uelit impetrare nouam citationẽ, dẽt mihi cauere ubi certa pęna,ꝙ in singulis terminis comparebit:& si actor nolit præstare illam cautionem, iudex debet ei denegare citationem:& hoc uerum,si requisitus fuerit iudex,ut ei denegaret citationem,nisi præstet illam cautionem de comparendo in singulis assignationibus:Nã iudex non debet interponere officium suum ad priuatam utilitatem,nisi requiratur a partibus.l.4.ff. de dã. infect.cap.1.de iud.in ant.ibi ; quem cum petijsset aduersarius introduci.

Nota primo ex isto c.ꝙ cum reus ad instantiam actoris citatur,ut coram iudice compareat ad certum terminum, actori similiter ur̃ ille terminus assignari, licet iudex non dicat actori,ꝙ sibi talem terminũ assignat. in tm̃ ꝙ actor non comparens est tanquam contumax puniendus. Nota ulterius,quod actor non comparens est condemnandus in expensis,quas reus ꝓpter hoc fecit. Quæritur de quib.expensis intelligatur istud?Quidam dicũt vt Dominicus de sancto Gem.quod verbum, pp hoc factis, positum in hoc tex. refertur ad verbum, veniendo:ita quod reus petat expensas ab actore,quas ipse reus fecit veniendo,stando,& redeundo,sed si fecerit alias expenses, puta, pro consilio aduocatorum, illas non poterit petere per modum præiudicij, sed tñ illas poterit postea petere in fine causæ si obtineat.Cõtra tamen hanc opi.vr̃ tex.in l.eum quem temere. ff. de iud.ubi dicitur,ꝙ faciens aliquem temere vocari ad iudicium,debet soluere viatica, & sumptus litis. Item facit l.sancimus.C.de iud.ubi dicitur, ꝙ contumax dẽt soluere omnes expensas & damna, quæ fecit ipse reus vel actor comparens. Nota insuper, quod actor contumax in primo termino non debet a iudice obtinere aliam citationem pro faciendo citari reum, nisi [illegible]ita prius cautione sufficienti, ꝙ fideliter comparebit in omnibus & singulis assignationibus. Et oneratur tali cautione propter præcedentem contumaciam suam, quia præsumptio est contra eum, quod ipse actor non comparebit, sicut non comparuit in primo termino; Sed pro intellectu huius cap.& totius materiæ,quęritur primo,utrum text.iste procedat, ut quis condemnetur in expensis pro simplici citatione? Istam quæstionem formauit glo.in c.querelam,de procur.in antiq. & dicit ibi gloss.quod debet fieri condemnatio expensarum post citationem peremptoriam; ideo pro simplici citatione non est quis condẽnandus in expensis; Nam dicit illa glos.condẽnatio expensarũ est pro contumacia, modo quis non dicitur contumax pro simplici & prima citatione. Doctores dicunt contrarium, ꝙ etiam pro simplici citatione quantũ ad condemnationem expensarum est quis censendus contumax,etiam virtute unius citationis, sed non quantum ad sententiam diffinitiuam,uel missionem in possessionem. Quæritur secundo,quid si reus similiter non comparuit, vtrum actor non sit admittendus ad nouam citationem contra reum,nisi mediante cautione,de qua hic?Respondet glo ꝙ tunc non habet locum dispositio huius cap.immo contumacia contra cõtumaciam compensatur:& istud facit contra gl.l.penul.de eo per quẽ fact.erit.ff.l.1.vel 2.ff.si quis in iudic.quæ tenet, quod licet neuter compareat tamen iudex debet condemnare partes in multam pro interesse publico,& hanc opinionem tenent domini tpales.pro quo sciendũ, ꝙ contumax non cõparens coram iudice,offendit iudicem & rempublicam, pro quo venit condẽnandus in emenda; quę emenda est arbitraria.l.vnica.§.fi.ff.si quis ius dic. non obtempe. Item contumax offendit suam partem aduersam, & ratione illius debet contumax erga suam partem aduersam condemnari in expensis & interesse l.sancimus.C.de iudi.Sed tunc ad quæstionem quando neuter comparet; certum est quod contumacia cõpensatur,quantum ad partem. Sed quid quantum ad rempublicam,utrum debeat compensari ? Glo.allega.dicit quod non : Sed dicunt Doctores,quod cum impositio multæ sit regulanda secundum interesse, & damnum partis aduersæ, ut de hoc est text. notabilis, in l. 2.ff.si quis in ius vocatus, & modo quando neutra pars comparet,fit compensatio; & postquam parti non interest, nec reipublicæ,debetur multa.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Actor.]actor contumax condemnatur in expensis, nec citatur vlterius ad sui petitionem reus, nisi caueat de ueniendo,& comparendo.

[Glo.seq. recitetur per quæstionem.]

b ¶ Ad terminum.]Cum indistincte loquatur de quolibet termino, siue peremptorio, siue non, 1 intelligendum uidetur; Sicut & in reo dici solet, quod pro qualibet contumacia etiam ante peremptorium condẽnatur in expensis,licet solum post peremptorium possit excommunicari,uel missionem pati. De hoc 74.dis. honoratus.in glo.tot scriptis.4.quæst.5.in summa, & sup.de procur.querelam. maior autem est contumacia actoris non venientis,quam rei.4.q.4.c.1.

1 Et siue in pricipio causæ, siue in ꝓgressu, Fran. Hosti.allega. 19.dis.c.1.de priuil. quia circa. ad idẽ ff. de pub de ptio. Io. An.

c ¶ Non curauit.] cum potuisset: unde nota negligentiam uel contemptum.ff.de re iud.cõtumacia,ad idem sup.tit.proxi.c.1.§.solet.

[Glo.seq.unum dubium soluit, de alio remittit.]

a ¶ Venienti.]ergo non venienti non condemnabitur sed compensetur contumacia contumaciæ.ff.de dolo. si duo,ff.de compen.l.si ambo.Si autem actor non venit: & iudex fuit absens vel præsens,sed procedere non poterat : an fieri debeat condemnatio ? dic ut not. in reo, sup.eod.tit.cap.vlt.

nienti a reo in expensis † (propter hoc [b] factis legitime) [c] condemnetur : Ad citationem aliam minime admittendus, [d] nisi sufficienter [e] cauerit, quod in termino [f] fideliter [g] debeat comparere.

† intellige de expensis quas fecit cõparens ex sua comparitione Cyn. & Bald.in l. sancimus C. de iud. de lucro ꝙ cõparens amisit, dic ut notat in c.finē litibus.de do.& cõtum. Phi. Fon.

Cautio sufficiens dr̃, qñ dãtur pignora uel fideiussores.

b ¶ Propter hoc.]s. rõne contumaciæ. de procur.auditis, infra de except. pia. supra eo. cum dilecti & c. finem. Et qualiter contra contumaces procedi debeat, dic vt not.sup.eo.prout, & c.causam.

c ¶ Legitime.]quod dic ut no.2.qõn.1.in primis, supra eo.tit. finem.

d ¶ Admittendus.] & sic puniet in quo peccauit, s̃.de temp. ordi.litteras. in fine.

[Gloss. seq. recit.per quæstionem.

e ¶ Sufficienter.] vt sic pignora uel fideiussores denr̃.ff. n ã. si mandato.§.vlti. si autem hanc dare non posset,det iuratoriam,supra de do.post diuor.restit.per vestras.ubi de hoc,ad idem C. de episc.& cler.l.generaliter. Dicit autem Innoc.quod sufficit uerbo cauere : quod potest uerum esse seruata prædicta dist. Ber.

f ¶ Termino.]primo.s.ad hoc ff.de uerbor.oblig.eum qui calendis: & infra de præbend.non potest.§.1.cum suis concord. Vel dic termino quocunque quo ad eius petitiondm citabitur reus : hæc est enim indefinita legis,quæ æquipollet uniuersali , ut dixi supr.eod.lib.de elect.ut circa.sic & cautio præstatur de perseuerantia litis vsque ad fi. C.de epis.& cle.Auth.generaliter.

ADDITIO.Dicit Host.quod ideo loquitur singulariter, ut det intelligere, quod pro defectu cuiuslibet termini locus est pœnæ.Io.And.

g ¶ Fideliter.]præsumitur autem malitiose abesse,nisi contrarium probetur.s. ꝙ impeditus fuerit. de re iudicum Bertoldus,de procu. querelam, ubi de hoc.

¶Bonifacius VIII.

¶ Iudex appellantem & recedẽtem citare vlterius non tenetur, si vult in causa procedere : nisi forsitan appellationi renunciet. Ioan. Andr.

CAP. II.

EVm, qui [h] a tua interlocutoria, vel grauamine, [i] quod per te [k] sibi proponit illatum, a tua præsentia recedit appellans : [l] Cum protestari [m] videatur hoc ipso, [n] se nolle coram te de cetero litigare : citare ad alia, quæ postea in iudicio facienda incumbunt, [o] vel etiam ad sententiam [p] audiendam, [q] nisi sponte appellationi suæ renunciet, [r] non teneris. [s] Nec

a In isto casu, videatur notat Phi. ꝙ iudex nõ tenet amplius citare,quem p̃sumit nolle cõparere corã se, & p̃cessus sine citatione ualet. Clem.1. eo.tit.Font.

EVm qui.]. 1 Soluit casum dubium,& rationem interserit,ratio ibi. Cum protestari Et unum casum excipit ibi,Nisi.Ioan.And.

¶ Præsupponendum est quod habetur in gl. uidelicet, quod iudex non potest articulum in causa expedire,nisi pars fuerit citata : alias si expediret illum articulum, processus esset nullus ipso iure.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram iudice competenti ordinario uel delegato, [non refert :] qui iudex tulit contra te aliquam sententiam interlocutoriam : quia cum lis esset inter nos contestata: & vellem producere meos testes contra te: tu opposuisti exceptionem, quæ testes repellebat ab examinatione & receptione: unde non obstante tua exceptione, iudex interlocutus est meos testes recipiendos & examinandos : a qua interlocutoria appellasti,& petisti Apostolos tibi dari, qui iudex dedit tibi Apostolos refutatorios: iudex uult procedere in cã,& examinare meos testes;utrum possit te non uocato & non citato? Rñdet quod sic:nam cum recedẽdo ab ipso per appellationem,uidearis protestari,quod non intendis coram eo comparere:frustra te citaret;& ideo te nõ uocato & non citato,poterit iudex in causa procedere , & omnes alios articulos expedire; immo poterit ferre sententiam diffinitiuam te non uocato ad audiendam sententiam. Sed ponamus ꝙ interposita appellatione renunciasti sponte appellationi; iudex processit ad alios articulos 5 te non vocatum , nec citatum forte ad sententiam diffinitiuam , vtrum valeant tales processus?Rñdet ꝙ non:quia ex quo renunciasti appellationi tuæ,videris confiteri , ꝙ coram iudice comparebis. Nota primo , ꝙ recedens a iudice appellando,vr̃ nolle coram illo iudice litigare. Nota secundo, quod qñ fit citatio ad sñiam,dẽt in ea exprimi , q̃d ad sñiam audiendam citatur, vide tex.& gl.in Clemen.sæpe. de ver.sig. Dominicus.

[Prima gl.summat, & dicit quid determinat.]

h ¶ Eũ,qui.] Iudex appellãtẽ & recedentẽ citare vlterius nõ tenetur, si vult in cã procedere; nisi forsitan appellationi renunciet. Et determinat notata per Inno. de accusat. ad petitionem , per Guil. in Spe. de citatione.§. uiso de temporum. versi.quid si quis recesserit.

[Gloss.seq.recitetur per qõnem,quia de diffinitiua.]

i ¶ Grauamine.] hoc dicit ex eo;quia si appellatur à diffinitiua , iam functus est iudex officio suo.de offic. deleg.in litteris.ff.de re iud.iudex. Sed & idem in illo videtur quo ad executionem,quæ post sententiam imminet facienda eadem ratione.

ADDITIO. Hoc intellige in casibus, in quibus appellatio non impedit executionem , quod dic vt infra de app.Romana,§.si autem.

k ¶ Per te.]loquitur iudici;sic supra de iureiu.c.vlti.

l ¶ Appellans.]& frustratorie;quia si bene appellaret ex causa & forma,tunc ille a quo appellauerit , iudex non esset;& sic appellans contumax non esset. De reuocatione attentatorum post appellationem habebis inf. de appel.non solum.

m ¶ Protestari.] Nota quod ius fingit protestationẽ.

ADDITIO.De protestatione iuris & hominis remittit Io.Mo.infra de reg.iur.in generali.Ioan.And.

n ¶ Hoc ipso.]appellando,& recedendo.

o ¶ Incumbunt. considerato eo statu, in quo tũc erat causa.

p ¶ Ad sñiam.]puta quia lis erat contestata, & liquet de cã,vel talis est cã,in qua sñiari põt lite non contestata,quod dic vt.s̃.vt lit.non contest.qm̃, & s̃.eo.prout.

q ¶ Audiendam.]si non esset contumax expresse citari dẽt ad sñiam audiendam;alias non valeret sñia parte absente.ff.quæ sen.sine appell.rescin.l. 1.§. item cũ ex edicto.& de hoc no sup.de offi.deleg. consuluit.

r ¶ Renunciet. expresse, 2 ꝙ põt.2.q.6.c.ei.qui.§.si quis libellos.C.de appell. si quis,& tacite ẽt litigando corã iudice a quo appellauit, appellationi renunciat.s̃. de offi.deleg.gratum.de testib.cum venisset , si tamen interest aduersarij , ad ipsius interesse tenetur ; quod dic vt nota.s̃.de appell.interposita, §. ille denique.

2 Dictio, expresse,quam hic hẽnt recẽtiores codices, deest in antiquis exẽplarib.

[Gl.seq.]obijcit de trib. decretalib.ad quas respondet; demum quærit,& soluit,& huic decretali respondet.]

s ¶ Non teneris.]videbatur contrarium per decr.s̃.de offi.deleg.cum olim.1. vbi iudices citauerunt appellantem,quem putabant frustratorie appellasse , ad idem supra ut lite non contestata,accedens, 1.vbi etiam iudices citauerunt,quem putabant frustratorie appellasse, ad idem sup.eod.prout.ubi Papa mandat citari eum qui frustratione appellarat. Sed dic ꝙ de necessitate

citari.

citari non debet, ut hic. Ad decret. cum olim. & decret. accedens, dic ꝙ ibi factum narratur, non ius ponitur 1 Ad decre. prout, dico, quod pro ista parte facit, cum ibi Papa mandat citari ad malitiam conuincendam: ergo id de necessitate non erat, quod s. citaretur, & de hoc consueuit recitari de accusa. accedens & c. ad petitionem. Sed quid dicemus de contumace, nũquid qui in uno actu iudicij fuit contumax, ad alios actus citabitur. Dic ꝙ sic, ut supra de testib. cũ olim in fin. vbi citatur cõtumax ad sententiã audiendam, qa licet in uno actu contumax sit: non propterea protestari videtur quod in alijs contumax esse velit, sed hoc malum contumaciæ sub colore boni, scilicet remedij, appellationis defendit, quod simpliciter contumax non facit.

1 Nota glo. & uide gl. in uerbo collationem j̃. de rerũ permu. c. r. Do. Fon.

Cõtumax in uno actu iudicij, an sit citandus ad alios actus.

Alias ita, Inn. quartus Concilio Lugd.

ꝓcesseris[a] tuus ꝓcessus validus[b] reputari debebit.

TITVLVS VII.

De eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ.

¶ Innocentius quartus. †

¶ *Quãdo agitur de beneficio ecclesiastico, ob contumaciam rei, non fit missio in possessionem, sed ad sententiam lite non contestata proceditur.*

CAP. VNICVM.

EVm, † qui[c] super dignitate, personatu, vel be-

ADDITIO. Nota quod quando ad certum actum vel articulum facta est citatio, indistinctè uerum est quod dicit glos. Sed si citatus esset ad totam causam. Placet Inn. [de procu. auditis, ubi scripsi super ver. conclusum & in decre. consuluit. de offic. delega. ad fin. super verb. incumbit.] quod sine alia citatione ad vlteriora: & ad sententiam procedi possit, quod intellexit Host. quando in citatione comminatus fuit se etiam diffiniturum. ibi videas. Ioan. And.

a ¶ Processeris.] alias de iure.

[Glo. seq. quærit, arguit pro, soluit contrarium.]

b ¶ Validus.] quid de iudicibus datis cum clausula, quod si non oẽs. Omnes simul non pronunciauerunt, sed duo vnum: tertius vero aliud, illi duo volunt procedere ad executionẽ suæ sententiæ, quæritur an possint tertio non vocato? Et vr̃ tertium ipsum non debere vocari. arg. huius decr. & sup. hoc lib. de arb. cap. 1. & ff. de re iud. duo ex tribus. cum ergo ipsorum ualeat sententia, ergo & executio. Sed dic [ꝫm Io. Mon.] quod uocandus est. 2 nam licet sententia duorum teneat, tamen alius articulus qui emergit, est omnibus communis, ita quod ad illum duo [tertio non uocato] procedere non possunt. sup. de off. deleg. cãm. & c. prudentiam. §. adijcimus. alias sequeretur, quod si in aliqua termini assignatione unus ab alijs discordaret, illi duo, illo non requisito, postea procedere possent, quod est absurdũ.

2 Verũ si in executione ... sit co... tio causę, ... it sit nu... executio, ... falsa. ... Fon.

DE EO QVI MITTITVR IN POSSESsionem causa rei seruandæ.

¶ Dictum fuit supra, tit. proxi. de dolo & contumacia, uerum quia ꝓp contumaciã rei actor regulariter mittit̃ in possessionẽ, iõ post tit. de do. & cont. annectit titulũ de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ.

EVm qui super.] Primo ponit dictum, secundo ipsius rationem, tertio contumacis punitionem, secunda ibi, Ne per hoc. tertia ibi. Sed liceat.

CASVS. Secundum intellectum glossæ, qui approbatur per Doc. Ego existens in præsentia dñi Papæ, ipsi Papæ exposui, quod Titius erat intrusus in bñficio sine titulo & sic uacabat, & tãto tpe qđ collatio ipsius bñficij erat deuoluta ad Papã, petebã ut Papa illud bñficiũ tanquã uacãs mihi ꝯferret, unde Papa mandauit iudicibus, ut si ꝯstaret quod talis Titius fuit intrusus in tali bñficio qđ illud beneficiũ mihi cõferrẽt, Titius citatus corã iudicibus, licet fuerit citatus perẽptorie, nõ cõparuit, utrum iudices possint me mittere in possessionẽ illius beneficij? Rñdet quod non, qa cũ nõ habeã titulũ, nec institutionẽ, si mitterer in possessionẽ ipsius beneficij, haberem ingressum vitiosum. Sed iudices non obstante contumacia Titij intrusi poterunt cognoscere de defectu sui iuris, & examinate testes, & procedere vsq; ad diffinitiuam sententiã, & nihil conferre illud beneficium, si eis constet ꝙ Titius intrusus nõ habeat ius in beneficio. Alij intelligunt ꝙ istud capitulũ loquitur in bñficio iã obtento, sed a possessione ipsius aliquis fuit spoliatus, & ꝫm istũ intellectũ casus sic figuratur. Cũ essẽ in possessione alicuius beneficij, Titius me spoliauit: ago cõtra eũ interdicto vñ vi: Titius citatus est contumax, non comparet: peto me mitti in possessionem beneficij ex primo decreto, certe nõ sum audiendus, sed non obstante absentia Titij citati [lite nõ contestata.] potero informare iudicẽ, & docere de iure meo. & iudex proferet sententiam diffinitiuã lite non contestata non obstante absentia ipsius Titij citati, & si docuero de meo iure, & iudici cõstiterit, mittar in possessionẽ, vel alias iudex procedet ꝫm quod sibi videbitur. Nota ꝙ glo. pro sua opinione ponderat verbum, obtinendis, & verbum, ingressus, quæ faciunt cõtra opinionem illorũ, qui dicunt, quod istud capitulũ hẽt locũ in beneficijs iam obtentis. Nota vlterius, quod cũ agitur de beneficio ecclesiastico obtinendo, quia de isto non est difficultas, data cõtumacia possessoris, non fit missio in possessionẽ ex primo decreto, sed dẽt executor datus cognoscere de iure absentis, & facere ius isti pręsenti, & accusanti contumaciã absentis alias si iste accusans mitteretur in possessionem in primo decreto, haberet vitiosum ingressum, nã adhuc iste non habebit titulo sine institutione, ideo iudex dẽt cognoscere de iure absentis, & proferre sententiam diffinitiuã lite nõ contestata, & iste est vnus casus, in quo põt ferri sñia diffinitiua lite non contestata, contra illam regulam positam in capitulo, quoniam frequenter vt lite non cont. in antiq. Nota 3 vlterius ex primo intellectu huius capituli, quod regulariter iudex non potest articulum expedire contra absente non citatum legitime, & si aliquem processum expediat, ille processus erit nullus. l. 1. ff. quę sententiæ sine appel. rescind.

† Amplia istud cã ad fructus beneficiorum: nec fiet eorũ sequestratio, nisi in Clemẽ. 1. de sequest. posse. Phil. Font.

3 Istud notabile cum tribus sequen. debuit scribi in c. prox. s̃. eod.

Nota ꝙ vbi constat de intentione absentis, ꝙ est deliberatus non uenire, non est citandus: nam citatio fit ad istum finem, uidelicet, ad explorandũ animum citari, an uelit uenire, uel non uenire. Nota ulterius, quod iudex dr̃ esse certus de intentione absentis, quod non vult uenire, si appellet, & a iudice recedat: qa uidetur protestari, ꝙ non intendit amplius coram illo iudice a quo appellat comparere, sed coram superiore. Nota ulterius magis specifice, quod si quis appellet ab interlocutoria, iudex a quo, põt procedere non citato eo, qui appellauit Nota arg. quod personatus non est dignitas, de quo plene Arch. s̃. de consue. c. 1. eo. lib. Nota insuper, quod iudex debet supplere pro absente, quando procedi potest in causa contra eum, similis tex. sup. de arb. c. 2. eod. lib. Dominicus.

[Glossa prima summat, & ostẽdit hinc infringi duas regulas, & dicit quid declaret.]

c ¶ Eum qui.] quando agitur de beneficio ecclesiastico, ob contumaciam rei non fit missio in possessionem sed ad sententiam lite non contestata proceditur, Ponit hęc decre. duos casus speciales contra duas regulas. Regulariter enim quãdo agitur reali ob contumaciam rei, fit missio in possessionẽ causa rei seruandæ. fallit in hoc casu. Item regulariter nõ proceditur ad testium receptionem uel diffinitiuam sententiã lite non con-

testata. Fallit in hoc casu, & est ad declarationem eorum quæ not. sup. de do. & contu. contingit.

ADDITIO. Et approbat hæc decret. quæ notauit Vin. sup. vt lit. non contest. tuæ. item decre. ista ut dixit Boatinus non superfluit propter decre. quoniã. §. porro. vt lit. non cont. quia ille §. specialiter tractet de electione, ista decret. generaliter de causa beneficij. Item illa non expresse prohibebat fieri missionem: quod facit ista. Ioan. And.

neficio[a] ecclesiastico[b] obtinendis[c] cum aliquo litigat possessore:[d] ob partis aduersæ cõtumaciam, causa rei seruandæ in ipsorum possessionem statuimus non mittendum: ne per[e] hoc ad ea ingressus patere valeat vitiosus.[f] Sed liceat in hoc casu (contumacis absentiam diuina replente presentia)[g] etiam lite non contestata, † diligenter[h] examinato negotio, ipsum fine debito[i] terminare.

a ¶ Beneficio.] quocunque. [maximo, medio, & minimo secundum Host.] Ad hoc de præb. maioribus. de verb. signific. c. penult.

b ¶ Ecclesiastico.] secus ergo si super temporali præbenda, vel temporali beneficio agatur, quia cum talia possint sine institutione canonica possideri, non habebit locum decretal.

† Not. quod vbi ẽ contumacem non mittit in possessionẽ, & mora est periculosa: procedit ad diffinitiuã, dixi ꝙ mora periculosa pp capitur ut lite no contestata. Do. Font.

[Gloss. seq. querit, arg. & soluit, & solutionem impugnat.]

c ¶ Obtinendis.] quid dicemus de obtentis? pone confirmatus est qui agit, & in possessionem inductus: & tandem spoliatus est, ut sup. de cau. pos. cũ olim. & c. cũ super. vel petit ꝙ confirmatio de eo facta, uel collatio sibi facta sortiatur effectum de concessio. præben. post electionem. de appel. constitutus 2. vel petit possessionem condictione ex canone, redintegranda, ut supr. de resti. spol. sæpe Nunquid in his casibus ob contumaciã rei fiet missio? videtur ꝙ sic, per hanc literam, quæ dicit solum de obtinendis. Sed dic quod non fiet hęc missio: tum quia decreta. huius iõ adhuc locum hẽt: tum quia ago de obtinendo quod non habeo, s. detentionẽ, saltem quæ apud alium est. ff. de rei vend. officium. Itẽ missio in possessionem est quoddam auxilium extraordinarium, quod habet locum solum ubi deficit ordinarium. ff. de mino. in causæ 2. in princ. sed hic procedi potest ordinario iuris ordine, lite non contestata. ut sequitur, & apertius hodie probatur per cle. de iudi. dispendiosam. ergo non habet locum missio. Et licet doctores 1 sic teneant, tamen obstat litera hic posita, quæ dicit; ingressus, non dicit, regressus, quasi per id detur intelligi, & per verbum, obtinendis, quod in recuperandis non habet locum decretalis.

1 Recitat hic Innoc. & tñ Hostiensis, & Guil. in Spec. de contumacia. §. sequit. ver. illud aũt & ibi refert in hoc concordasse Clem. iiij. & oẽs auditores. Idẽ Io. Mon. & Cõpost. sup. de rescrip. capitulũ, in fi. vlt. gl. ubi dicit sic iudicatũ, fatetur tñ probabile ꝙ sequit in gl. & illud etiã quod sequit, tenuit hic Fr. Ver.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

d ¶ Possessore.] Quid si nullus possidet, sed duo, pone coelecti petunt? Dic idem propter eandem rationem sup. de rescrip. inter ceteras.

e ¶ Ne per hoc.] Ratio superioris dicti.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

f ¶ Vitiosus.] nõ enim possunt ex possessione haberi, sed solum ex canonica institutione. 1. q. 1. legum. de instit. ex frequentibus. j. de reg. iu. c. 1. ff. de decur. Herennius. Si uero non ageretur de ecclesia tanquam de beneficio, sed tanquam de proprietate tunc bene haberet locum missio, ut probatur sup. ut lit. non conte. c. 2. de eo qui mit. c. 1. sup. de verb. sign. dilecto.

g ¶ Presentia.] C. de iud. properandum. §. cum autem. sup. eod. lib. de arbitr. c. 2. in fine.

h ¶ Diligenter.] hoc semper est faciendum. 30. q. vlti. iudicantem.

[Glo. seq. recit. per quæstionem.]

i ¶ Fine debito.] ut si liqueat uel liquere possit de causa, procedatur ad sententiam: secundum ea quæ not. sup. de do. & cont. prout. Et est necesse, ꝙ constet de iure actoris, ad hoc vt sibi adiuidicetur; nec sufficit quod constet possidentem ius non habere, vt sup. de rescrip. olim. C. de rei. vend. l. vlt.

TITVLVS VIII.

Vt lite pendente nihil innouetur.

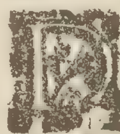
VT LITE PENdente nihil innouetur.

¶ Superiori titulo fuit dicti de quadã innouatione, quæ fit circa possessionem pp contumaciã rei: verũ quia possit dubitare aliquis, an lite pendente aliqua possint innouari, vel vtrũ omnia debeant remanere in eodem statu, ideo ad nos informandum de istis ponitur præsens tit. vt lit. pend. nihil innouetur. Ex quo tit. colligitur, ꝙ lite pendente regulariter nihil debet innouari: nam titu. qui habet ordinationem integram, solet facere ius, vt notant. doct. super tit. vt lite no cont. in antiq.

Bonifacius VIII.

¶ Si ex duobus litigantib⁹ electis alter decedat, renũciet, vel a prosecutione causæ excludatur, si lite pendente cum reliquo fuerit alia electio facta, non tenet.

CAP. I.



ISPENDIJS.

Ispendijs. 1] Tria facit: primo ponit constitutionis causam: secundo constitutionem prohibitoriã ibi, Statuimus. tertio decretum ibi. Alias.

1 Amplia stud c. ad postulationes pñsentationes Phil. not. quod perstes ĩ ista casũ non terit ab alia parte elig Do. Fon.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia collegiata vel regulari per mortem prælati, canonici, vel religiosi conuenerunt in vnum tractaturi de electione prælati, & diuiserunt vota sua in duos: nam vna pars canonicorũ vel religiosorum vnum eligit, alia pars alium: quilibet electorum dicebat electionem suam præualere: nam licet vnus esset electus a maiori parte alius a minori, tamen iste qui fuerat electus a minori parte, dicebat quod plures ex alia parte erant excommunicati, & sic inter istos duos electos erat controuersia de præualiditate electionis: pendente processu, vnus istorum electorum mortuus est, vtrum pars canonicorum vel religiosorum, quæ mortuum elegerat, possit alium subrogare in locum istius mortui: & facere nouã electionem? Respondet Romanus Pontifex, quod isti canonici vel religiosi non debent procedere ad nouam electionem, nisi prius constiterit, an electus superstes habeat ius in electione, vel non habeat, sed tñ ipsi canonici vel religiosi, qui mortuum elegerunt, poterunt assistere processui, & constito quod iste superstes non habet ius in electione, ipsi canonici vel religiosi poterunt licite procedere ad nouam electionem.

Nota primo ex isto casu, quod pp diuersas electiones in discordia celebratas, ecclesiæ sæpenumero patiuntur dãna & incommoda, quia nõ fit ꝯfirmatio alicuius, & pẽdente processu, nullus posset administrare: modo longæua vacatio solet afferre damnum ecclesię. cap. quoniam, vt lit. non contest. in antiq. Nota quod principes debẽt obuiare indẽnitatibus suorum subditorum, & maxime ecclesiarum. Nota vlterius principalem effectum huius ca. videlicet, quod si duo sint electi in discordia, & se opponãt ne alia fiat electio, si pẽdente controuersia alter moritur, illi qui elegerunt talem defunctum non possunt alium eligere, donec lis fuerit finita cum superstite. & si constet quod superstes nõ habeat ius, ipsi pñt procedere ad aliam electionem. Queritur quæ differentia est inter præsens cap. & cap. sequens? Responde gl. quod in isto cap. nullus istorũ litigantium

tigantium adhuc obtinebat beneficium seu dignitatē de qua litigabatur in c. vero sequenti alter litigātium habebat possessionem beneficii, postea alius mouit sibi quæstionem super possessorio: & pendente lite mortuus est.

eod. tit. cap. uno. Ioan. And.

f ¶ Mori.] sup. de arbit. ex parte.

g ¶ Renunciare.] sup. de restit. in integ. c. 2.

h ¶ Excludi.] ut sup. eod. lib. de elect. si forte. & capit. quamuis, & cap. cupientes. §. quod si per uiginti. & §. sequen.

[Prima glo summat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Dispendiis.] si ex duobus litigantibus electis alter decedat renūciet, vel a prosecutione causæ excludatur: si lite pendente cū reliquo, fuerit alia electio facta, nō tenet. Emanauit ad declarationē eorum, quę no. Inn. & Host. sup. de arbit. ex parte, & de elect. dudū. 2. de restitut. in integ. c. 2. & Compost. de constit. cum M. ad finem.

ADDITIO. Et Gul. in Spec. de appell. §. pen. ver. verum. Ioa. And.

b ¶ Dispendiis quę.] dicitur dispendiū lōgum & inutile: Cōpendium breue & utile, de hoc de rescr. cap. dispendia. (sup. hoc libro.)

diis, a quæ b propter electiones diuersas ecclesiæ patiuntur interdum, occurrere cupientes: Statuimus, c vt si aliquibus apud sedem Apostolicam, vel alibi d litigantibus, e super electionibus de se, in discordia celebratis, aliquem ipsorum mori, f vel suo iure renunciare, g aut a prosecutione ipsius contigerit quoquo modo excludi: h ad electionem aliam (lite super electione superstitis electi i pendente) nullatenus procedatur. Alias attentata cōtra hoc, electio ipso iure viribus non subsistat. k

¶ Idem.

¶ Si beneficiatus, cōtra quē super beneficio litigatur; cedit vel decedit; si alius lite pēdente cum superstite fuerit electus, non ualet electio. Si vero aliqui (quorū intersit) ad defensionem litis uelint admitti; in eo statu, in quo erat causa, admittentur. Io. And.

CAP. II.

SI HI CONTRA

i ¶ Electi.] & in casu isto quærimus de iure ipsius defuncti, vt sciatur de iure superstis coelecti. Ad hoc 2. q. 1. in primis. licet. n. appareat defuncto amplius non deberi, non propter hoc sequitur superstiti uiuenti deberi, ad idem supra de rescript. olim.

ADDITIO. Dicit Archid. quod ēt ꝓpter eligentes ferenda est sententia, ut sciatur an penes ipsos, vel quos ex ipsis remaneat electio: an uero sit ad superiorem deuoluta, sup. de electio. cum Vintoniē. in antiq. & sup. eod. lib. & tit. quamquā. Sic & mortuo hoīe fertur sententia propter bona. C. si reus uel accu. mor fue. l. 2. Io. And.

[Gloss. sequens dicit hoc ius nouum: obiicit, & soluit.]

c ¶ Statuimus.] Constitutio ista noua est saltem inquantum dicit electionem nullam: maximè non interueniente aliqua inhibitione, vt supra de arbitr. ex parte. Sed dices, nonne secunda electio facta, prima non cassata, cassatur, supra de election. considerauimus. Item nonne secunda electio, facta, prima non cassata, valet interdum; secundum ea, quæ not. supra de elect. auditis, scilicet quando prima nulla erat, & eligentes erant priuati potestate eligendi. Sol. illa iura & quæ in illis not. locum habent quando secunda electio fit prima non cassata, & nondum in litigium deducta: & sic intelligantur not. in dicto cap. auditis, istud capit. & sequens loquuntur quando in litigium erat res deducta: & tunc secunda electio ipso iure sit nulla.

d ¶ Alibi.] Videbatur Hostiens. differentiam facere supra de electio. dudum, 2. in glos. numquid in hoc casu, inter causas, quæ pendebant in curia, & extra curiam. Arg. decr. de maior. & obed. per tuas. de appell. si duobus, sed quo ad casum nostrum, nulla sit differentia, vt hic vides.

Glo. seq. respondet quod quomodo, duas solutiones ponit primam approb. in fi. remittit.

c ¶ Litigantibus.) Litigiosa est res, de cuius dominio quæstio vertitur inter petitorem, & possessorem conuentione iudiciaria, uel precibus principi oblatis, & iudici insinuatis, & per eum futuro reo cognitis. Cod. de litigios. Authent. litigiosa. Dicunt tamen rem litigiosam non esse nisi per litis contestationem, facit pro eis supra de offic. deleg. relatum, in Authent. de litigiosis. §. omnem. collat. 3 & optimè supra de uerbor. signific. ex parte 2. Litis contestatio dicitur litis exordium supra de offic. deleg. super quæstionum. §. intentionis. Sed dic contra 1 per supradictam Authent. litigiosa, & probatur supra de offic. delegat. gratum, ut lit. pend. cap. 1. & ex ijs, quæ ibi not. Host. supra de testi. causam quæ 2. C. quando libel. l. 1. & 2. Quid autem quo ad hunc tit. inducat litis pendentia, habes in Clem.

Dom. ide gl. .c. fin.

(Gl. seq. format duas quæst. quas soluit.)

k ¶ Non subsistat.] Quid si postea appareat illum superstitem ius non habere, nunquid conualescit dignitas uel beneficium in isto? Dic quod non: quia qđ ab initio, &c. 16. q. 3. ca. placuit. §. potest. supra de elect. auditis. inf. de regul. iur. non firmatur. Sed nunquid de nouo poterit eligi? Credo quod sic per decr. sup. de ele. super eo.

ADDITIO. Hoc intelligitur ubi non est uitium personæ, ut quia electus non acceptauit sciens casum, & se liti non immiscuit: licet. n. non sit in causa cassationis primæ electionis, quæ a principio fuerat nulla; hic tñ culpa incidens in facto, iuste faciet cassari secundam, s̄. de excep. c. 1. in fi. de conc. præb. c. 1. & inf. de præben. si beneficia. Io. And.

SI hi contra quos.) Primo ponit statutum prohibitorium interserens causam: secundo decretum ibi, Quod si. Tertio prouisionem illius, cuius interest, ibi. Sane.

CASVS. Titius possidebat beneficium, quod dicebam ad me pertinere, & spectare mediante iusto titulo, & canonica institutione; & dicebam Titium esse intrusum in illo beneficio: unde fecit eum citari, & conueniri super petitorio uel possessorio (non refert) secundum Dominicum de sancto Gemin. fortè intentaui interdictum vti possidetis, uel unde ui, & sic possessorium; vel intentaui petitorium: lite pendente ipse Titius possessor mortuus est, vel renunciauit iuri suo in manibus superiorls: Quæritur utrum ille ad quem spectat collatio illius beneficii possit illud conferre, uel ad illud præsentare idoneam personam, si sit patronus nondum finita lite; quia collator vult conferre alteri illud ius quod defunctus habebat: an possit? Respondetur, quod non, lite pendente, & si fiat, non ualet collatio, nec præsentatio, nec electio, si beneficiū sit electiuū: secus si petitor esset mortuus, quia alius posset subrogari loco mortui. Rō est, quia superstitis petitoris interest vt nō fiat subrogatio in locū alterius; nā si faciat docere de iure suo, ipse facilius obtinebit possessionē beneficii, q̄ si alius esset subrogatus loco illius q possidebat.

quos [a] super dignitatibus, personatibus, vel aliis ecclesiasticis beneficiis, quæ possident,[b] † litigatur,[c] lite pendente cedāt, vel forte decedant: ne propter nouos aduersarios, qui malitiosè [d] interdum petitoribus subrogantur, litigia in ecclesiarum dispendiū ꝓrogari cōtingat: Statuimus vt dignitates, personatus, vel beneficia huiusmodi [e] (donec contra superstites lis finita [f] fuerit) aliis nullatenus conferantur, nec ad ea eligatur quispiam, vel etiam præsentetur. [g] Quod si secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur. ¶ Sane † si ad defensionē ipsius litis, aliqui, quorum intererit, [h] petierint se admitti: eos in illo statu in quo [i] ipsam inuenerint, decernimus admittendos.

TITVLVS IX. De Confessis.

¶ Innocentius quartus in Concilio Lugduñ.

¶ *Super facto negatiuo per partem improbabili (si iudici videbitur) est admittēda positio. Dom.*

CAP. I.

STATVI-

Sed ista rō cessat in petitore mortuo: nam possessor ꝑ hoc non amittet possessionem: & ipsius possessoris non interest: quia paria sunt ꝙ subrogatus litiget cum ipso, vel ipse ordinarius: iuxta c. ordinariis. sup. de offic. ord. istomet libro. Sed quid, ponamus quod mortuo possessore ordinarius vult suscipere defensionem loco defuncti; nūquid ordinarius, vel alii quorū interest, pñt adesse causæ, & ipsius causæ suscipere defensionem? Respondet ꝙ sic: dū tñ suscipiant defensionem in eodem statu, in quo defunctus eam dimisit. Nota primo ex isto textu, ibi; dignitatibus, & personatibus, ꝙ personatus nō est dignitas; alias frustra diuersis nominibus appellaretur. l. si idem. C. de codicil. tñ iura vtuntur istis nominibus promiscué, vt in c. cū accessissent, de constit. in antiq. vbi primiceriatꝰ vocat dignitas, ꝑsonatus & officiū. Qualiter autem differant, tractat Panor. in c. de multa. de ꝑb. in antiquis; Nota principalem effectum huius capituli quod lite pendente inter aliquos super beneficio, si moritur conuentus: non potest ordinarius alium subrogare loco illius defuncti, nisi mortuo prius superstite; sed hodie impetratur a principe, vt possit fieri subrogatio, non obstante isto c. & hoc quando possessor moritur, secus si petitor, ut dictum est in positione casus. Nota quod ordinarius licet non possit alicui subrogare loco defuncti possessoris: potest tamen adesse causæ; & tunc summarie debet probare quod sua interest; quo probato admittetur ad defensionem causæ, & tunc debet assumere causam in eodem statu, in quo defunctus eam reliquit, non autem potest petere, vt causa de nouo inchoetur.

[Prima gl. summat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Si hi contra quos.] Si beneficiatus, contra quem super beneficio litigatur, cedit vel decedit, si alius lite pendente cum superstite fuerit electus; non ualet electio; Si vero aliqui quorum intersit, ad defensionem litis velint admitti; in eo statu, in quo erat causa, admittentur. Emanauit hæc decretalis propter ea, quæ supra. proxim.

[Gl. seq. diuersitatem præcedentis casus declarat.]

b ¶ Possident.] Ista ergo est diuersitas inter istum casū & præcedentem; quia in præcedenti nondum erant beneficia adepti; sed de electione litigabant, hic beneficia iam erant adepti.

c ¶ Litigatur.] Expone, vt dixi sup. c. prox.

d ¶ Malitiose.] hoc fiebat isto modo, litigabatur contra me super beneficio meo; cum ego non possem contra aduersarium me defendere; renunciabam, vt beneficiū conferretur alicui potenti; qui litigantem iniuria, & iure vexaret.

e ¶ Huiusmodi.] possessa. s. per illum cedentem uel decedentem, contra quem litigabatur.

[Gl. seq. primo exponit per locum a diuisione, secundo quæst. soluit.]

f ¶ Finita.] si apparuerit illos ius habere, nulla fiat electio; alias fiat electio, vel præsentatio post sententiā, 1 per eos, ad quos ꝑtinet. Et intelligo decretale istā, cū illi qui contra illos cedentes vel decedentes litigabāt, ex eo litigabant, quia dicebant illas dignitates vel beneficia, ad se spectare: alias nulla fieri haberet dilatio. Pone. n. ꝙ clericus ꝯ clericū agit, petens ipsum ab ecclesia remoueri, quia criminosus vel cōcubinarius: moritur clericus accusatus lite pendēte, cedit, vel decedit nunquid per hoc impedienē illi ad quos electio vel ꝑsentatio pertinet eligere vel ꝑsentare? Dic ꝙ nō; quia statim illo cedēte vel decedēte finita est lis; & sic nō habet locū hęc decretalis, q̄ dicit expectandū finē litis cū superstite; & crimina extinguuntur morte. 23. dist. quorūdam. cum suis concordā. 2 Si aūt petit illū ab ecclesia remoueri, & illā sibi assignari, q̄ dicit ad se spectare, tūc locum hēt decr. ad hoc, sup. de rescr. olim.

g ¶ Præsentet.] Nota dr̄iā esse inter collationem, electionem, & præsentationem, quia hæc tria hic ponuntur pro diuersis; habes hoc expressum ĩ. de præb. cum in illis. §. cum autem.

h ¶ Intererit.] puta qui eligunt cedentem, uel præsentauerunt, uel contulerūt, uel forte quia expectabant primā vacaturā, & sic istud beneficium uelut mō cessione vel morte uacans, sibi dicit deberi, uel similes personæ.

[Gl. seq. dicit q̄d declaret, & exprimit fraudē antiq̄.]

i ¶ In illo statu.) optima fuit prouisio, & declarat quæ notant Inn. & Host. de iud quia V. ducebant .n. cām illi beneficiati usque ad finem, tpe snīæ cedebant, subrogabantur aduersarii, quos oportebat de nouo citari, & iudicium incipi 3 qui iterum producebant cām usque ad conclusionem; & postea cedebant; Iterum veniebāt alii, & idem faciebant, & sic non erat litium finis, & idem fiebat olim de nouitiis electis uel præsentatis; sed de illis hodie sublata est dubitatio per hæc uerba. Et contra hoc non dabat Host. aliud remedium, nisi quod interpellata sedes Apostolica super his prouideret, & veritatem inquireret, sed hic optimum datum est remediū, vt in eo statu admittantur, &c. & sic erit finis litium, & concord. ad hoc s. e. lib. de elect. ubi periculum. §. sane, & ĩ. de except. pia.

ADDITIO. Et optime facit, ff. de nox. si quis a multis. §. si. cum l. seq. in princ.

DE CONFESSIS.

¶ Dictum fuit supra per discursum titulorum præcedētium de actis recipientibus ordinationem litis; Nunc uero est dicendum de actis quæ respiciunt merita, & defensiones causæ, ut sunt confessiones, probationes; quare recto ordine annectitur tit. de confessis.

ADDITIO. Dicit Io Mo. iō melius intitulatū titulum de confessis, q̄ de positionib. quia positiones non curamus in se, sed ꝑ finem, ꝑ responsionē . s. ex qua habet confessio; hunc. n. finem respicit moralis philosophus, & hæc scientia supponitur Ethicæ, id est, morali scientię, ut satis dixi in proœ. decr. super 1. gl. Io. And.



Tatuimus.] Hæc decret. non diuiditur propter breuitatem; Determinat autem notata per Hostiens. in sum. de probat. §. quis debet probare, versic, nunquid ergo, & in Spec. de posit. §. 7. videndum. versiculo 8. Quæ dat intelligere

† Notāt Ph. & Pe. de An. ꝙ in bñficia lib. est uera possessio, & illa est causa quare ī talibus fiūt possessoria, sicut in ꝓfanis, & limitāt istū textū An. & Do. ñ procedere in petitore decedēte, neq; obstat Cle. 1. §. si vero. ĩ. e. quia illa ītelligitur qñ nulla lis pendet mortuo petitore. Itē limitat text. qñ lis est inter prouisū a Papa, & eū ad quem spectat ꝓuidere. Phil. Fon.

1 Quæ transiuit in rē iudicatā; tunc .n. est finita lis. l. 1. ff. de re iu. Phil. F.

gere, quòd dubium non procedebat in negatiua iuris, qualitatis, vel facti prægnantis, vel facti determinati, quæ veniunt in probatione; & per consequens in positione: Remissiones ponit gl. non possunt. Ioan. And.

¶ Decretalis ista ſm Dñm Heliam sic summatur; Licet positio negatiua non possit probari, nisi per confessionē aduersarij, est tamē ista positio admittenda de æquitate, licet non esset admittenda de iuris rigore: quia de iuris rigore illud potest poni, quod potest probari.

mus, † a vt positiones

[Left margin, partly cut off: ...mmarium ... casus Do... ini Hel. / Vide Paul. Cast. con... 167. inci. 1. in 2. vo... & Cyn. in ... §. sed qa. ... de iur. cal.]

¶ Pro intellectu huius ca. præsupponendum est quæ dicantur positiones: vnde est sciendum, quòd cū actor fecit libellum cui petijt per reum rñderi: & reus rñdit eidem libello facto in prosa, postea lite super eodem libello contestata, actor deducit suum factum quod continetur in libello per articulos, & isti articuli vocantur positiones: eò quia sic incipiūt, ponit in iure & iudicio &c. sicut dictum est de articulis probatiuis a libello agētis extractis, qui appellantur, intendit: quia sic incipiūt, intendit talis actor coram vobis. Et fuerunt inuētæ positiones vt ponens releuetur ab onere probandi per confessionem aduersarij: & istis positionibus tenetur pars aduersa personaliter respondere per verbum credit, vel non credit mediante suo iuro. c. 2. inf. eo. Item præsupponendum, quòd iudex non debet indistinctè admittere omnes positiones, sed debet uidere an sint aliquæ captiosæ, & impertinentes: & super illis ferre interlocutoriam sententiam, quòd tales positiones sunt admittēdæ, & tales sunt impertinentes, & reijciendæ.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram iudice competenti: lite inter nos contestata feci meas positiones: inter quas erat aliqua positio negatiua, ita quòd illa positio continebat merum & purum factum, quod nō poteram probare: vtrum iudex debet admittere talem positionem negatiuam? Rñdet Roma. Pont. quod sic: & licet de rigore iuris talis positio non sit admittenda: tamē de æquitate poterit iudex illam admittere; immo secundū Host. iudex debet illam admittere, & si non admittat, ab eo poterit appellari: qa licet talis sit mere negatiua, & sic non possit probari: tamen pars aduersa forte confitebitur istud factum negatiuum. Not. primo quòd litigantes in causa possunt facere positiones, & ante litem contestatam, & post, licet aliqui dicāt, quòd debēt fieri post litem contestatam, & non ante, quia bene verum est, ꝙ in principali negotio debent fieri post litem contestatā, vt in c. proxi. inf. eo. sed in emergentibus, & exceptionibus, quæ opponuntur ante litis contestationem, possūt fieri positiones lite non contestata. No. vlterius principalem effectum huius ca. videlicet, quòd licet mere factum negatiuum non possit probari per testes: tamē illud factum negatiuum potest poni, adeo quòd talis positio est admissibilis, & eidem positioni tenebitur pars aduersa rñdere: alias si nolit rñdere, talis positio habebitur pro confessata: vt in c. seq. No. vlterius gl. quæ ponit decem per modum summæ in materia positionis.

[Left margin, partly cut off: ...itiones ... fieri an... cōtest. ... ost. / ...tiuum ... m, licet ... nproba... est tñ ... bile.]

[Glo. seq. per modum summæ recitetur sic. Circa materiam positionum quærit de decem: Primo quid sit positio: Secundo, vnde ortum habuit: Tertio ad quid fiat. Quarto, in quo differat ab interrogatione. Quinto quis respondeat positioni: Sexto, quando fiat: Septimo qualiter fiat: Octauo, super quo: Nono, de cautela ponentis: Decimo de positionis effectu.]

a ¶ Statuimus.] Circa positionum materiā, quæ nō habentibus practicam noua, & ignota vr̄, scire debes primò, ꝙ positio ſm Goff. est dictum loco interrogationis positiuum, vt quod olim interrogatiuè fiebat, fiat hodie positiuè pone in terminis dicebat olim actor, quærite domine iudex, an sit hæres, & ex qua parte? hodie dr̄ pono te esse talem hæredem. Item pono te hæredem ex asse. Sed hodie etiam fiunt interrogationes, & ante litem contestatam: quod dic, ut not. de iuramen. calumniæ, c. penul. & etiam post litem contesta. ff. de interro act. vbicumque, etiamsi sit conclusum in causa, ut su. de fide instru. cum Ioan. Vnde potest describi, quòd positio est breuis, verborum formula, mentem proponentis cō tinens ad ueritatem eliciendam concepta. (Vincē. dixit, quòd positio est assertio alicuius dicti, vel facti ut ad ipsum respondeamus. Io. Mon. dicit, quòd est narratio facti nondum probati ad experientis intētum directe, uel indirectè spectantis, quod intenditur probari per respōsionem aduersantis. Cy. in l. 2. de iureiu. propter cal. dā. ponit diffinitionem. Io. de Are. qui dixit, quòd positio est alicuius substantialis, vel adminicularis articuli causæ in iure facta expressio seu assertio. Iac. uero de Rauenna diffinit, quod est credulitas asserta, habens annexam interrogationem, uel iudicis suppletionem conferēs ad probationem. uel ut ipsum, uel adminiculans. Arch. dicit hic, quòd positio est assertio alicuius facti, quo per responsionem ad ipsam pertinentem obligatur reus, & actor probandi onere releuatur. Cum positio etiam fiat per reū: incautè expressit de reo, & actore in descriptione.) Habuit autem hoc uerbum ortum non solū ex vsu hominum diu in causis inolito: sed ex antiqua lege. ff. de leg. 3. Offidius. §. ex diuerso, pone (inquit) in credito, &c. ad idem supr. de lit. contest. ca. uno. de elect. dudum. 2. & inf. de testi. præsentium. Fiunt autem positiones, ut per cōfessionem aduersarij releuetur ponens ab onere probandi, ut hic, & ff. de iureiu. eum qui. 1. rñso. nam & ad hoc fiunt interrogationes, ff. de interr. act. l. 2. 3. & 4. Differunt autem positiones & interrogationes: quia positiones assertiue fiunt, illæ interrogatiue: positiones a parte, illę a iudice. Et dicunt quidam, quòd positiones tantum fiunt post litem contesta. interrogationes ante tantum, quorum utrumque falsum est. de interrogationibus. sup. dixi, de positionibus inf. dicam. Ad positiones autem respondere debet pars, nō autem aduocatus, immo solent cauti iudices tunc respondētes aduocatos expellere. 1 Scire tamen debes, quod aduocatus qui docet clientulum falsum respōdere, tenetur aduersario illius damna resarcire, quæ ob hoc pertulit, puta ex onere probandi, uel amissione causæ. 50. dist. sępe. sup. de iniur. c. ulti. ff. ad leg. Aqui. qui occidit. §. ult. unde solent aduocati dicere clientulis: si hoc confitearis: causam perdes, nec dicūt, si negaueris, animam perdes, de simon. Matthæus, in fi. Scire debes, quòd positiones fiunt in causa, & ad eas respondetur per iuramentum calumniæ, uel ueritatis in causa præstitum, unde uidetur quòd solum post litem contestatam fieri habeant, cum post litem contestatam iuretur, sup. eo. lib. de iuramen. calum. ca. 1. Sed dic, quod quandocunque faciendæ sunt probationes, fieri possunt positiones siue ante litis contestatio. siue post. Nec obstat quod de iuramento dictum est supra, quia iudex ponentem ante litis contestatio. faciet iurare se credere & æstimare uerum esse quod ponit, & aduersarium, quòd uerum respondebit. possunt enim ante litis contestationem exceptiones opponi, super quibus faciēda est probatio, ad cuius releuationē fiāt positiones: pone enim excipitur quòd actor excommunicatus est, quia percussit clericum, & sic ab agendo repellēdus: ponet ipse reus & hoc modo. Pono quòd percussisti talem. Item quòd in tali parte corporis. Item quòd cum gladio. Item quòd ī tali loco. Itē ꝙ tali die. Itē quòd talib. præsentib. Item quòd turbatus ex tali cā percussisti illum. Itē quòd animo iniuriādi. Item quòd ille tunc erat clericus. Item quòd erat in possessione clericatus. Item quōd sciebas illum clericū esse. Item quod uidisti eum tonsuram, & habitū clericalem deferentem, his per actorem confessatis, probata est excōicatio, alias reus hoc probet, mutando uerba & dicendo, intendit probare, &c. Post litis contestationem pone, quod peto ab ecclesia aliquem, quam contra iura retinet, remoueri, dicā, pono ego talis iuramento meo, quod talis habet & possidet. Ecclesiam S. Petri. Item quod habet & possidet Ecclesiam S. Marci. Item quod quælibet earum habet curam animarum. Item quod eas post Concilium acquisiuit, hoc cōfessato, succumbit

reus

[Right margin notes: Positionis descript. / Positiones vnde habuerint ortum. / Positiones quare fuerīt introductæ. / Positio & interrogatio qualiter differant. / 1 Verum qñ cōstat quòd sis admittendus, secus si hoc non constaret. Fon. / Positiones qñ possint fieri.]

reus:nisi dispensationem vel iustam causam ondat : & idem in similib. Scias aũt ꝙ positiones fieri dẽt super contẽtis in libello, & ad ea pertinentib. vel pertinere ualentib. ex parte actoris ad intentionem fundandam : ex parte rei ad extenuandã. 4. q. 4. c. 1. Fieri autẽ debent de facto rei : quia ad factũ alterius non cogitur rñdere. ff. pro suo. l. fi. Et sunt in scriptis offerendæ iudici, ut videat an sint impertinentes, impossibiles, captiosæ, negatiuæ, saluo eo, ꝙ hic dr̃, & sic eas repellat, & de hoc dicã j. proxim. quas si admittendas viderit in actis curiæ suæ scribi faciet. de ꝓba. qm̃ s̃. eo. li. de rescr. cum in multis. ff. de re iud. l. acta. ad illas postmodum faciat aduersarium rñdere, vel de veritate, vel de credulitate 1 habita distinctione an de veritate vel calumnia tantum sit iuratum. j. tit. prox. c. 2. & rñsiones scribi faciet sic: fatetur, uel negat, credit, vel nõ credit. Cũ autẽ ex iuro de calumnia, vel de veritate rñdet, an possit dicere, dubito no. s̃. de iur. calum. cum causam in 1. glos. Caueat autẽ ponens a positionibus suæ intentioni contrarijs, vt si agat petitione hr̃ditatis, vel quorum bonorum, non dicat se post mortem possedisse defuncti; Si agat Publiciana, non ponat se emisse a vero dño. Si agat vti possidetis, non dicat aduersariũ possidere, & idẽ in similibus. Est autem positionis effectus, vt is qui ponit, quod ponit confiteri dicatur, 2 ut inf. de iureiur. c. vlti. ubi dicam de hoc: & an positio, uel responsio ad eam reuocari possit.

negatiuas a(quæ probari non possunt b nisi per confessionem aduersarij c) iudices d admittere possint, e si æquitate suadente viderint expedire.

¶Benifacius VIII.

¶ Si reus iussus positionibus respõdere recusat: vel si contumaciter recedit, habebuntur pro confessatis: secus si prius quam sic iussus esset, contumax fuerat; nam tunc procedetur contra eum tamquam contra contumacem. Io. And.

a¶ Negatiuas.] quæ est ratio, quare positio de negatiua, quæ aliter probari non põt, fieri nõ poterat. 3 Breuis est solutio: negatiuæ quædã probari non pñt, super quod dic, vt no. Io. 6. q. vlt. accusator. Ber. s̃. de ele. bonę 1. §. cõtra vero. Accur. ff. de prob. l. 2. sed positio in locũ probationis venit: illud ergo in positione dẽt admitti, ꝙ admitteretur in probatione, de hoc no. Goff. sup. de elect. dudum 2. Item positio negatiua probari dẽt : sed negatiua non probatur, vt sup. ergo, &c. Item negatiua positio non ponit: sed remouet. Et hoc siue sit negatiua explicita, puta quod non cognoui Bertã. de frig. c. 1. vel non fui citatus de ele. bonæ: siue implicita vt pono ꝙ in electione tantum quattuor canonici pñtes fuerũt, de cau. pos. cum ecclesia. positiones ergo has negatiuas iuris rigor repellit. sed æquitas eas admittit, si iudici videbitur, vt hic.

ADDITIO. Dicit Io. Mon. negatiua dicit carentiã. & sic non existentiam, & non entis non sunt species nec differentiæ, sec. Philosophum. Cum ergo probatio habeat fieri per principia, sicut causatum habet ostendi per causam, & principatum : vt species per genus, & differentiam; & quia hoc habet affirmatiua, & non negatiua : ideo affirmatiua probari potest per rerum naturam, id est, per principia quæ sunt inducentia naturã rei pp hoc dixerat Pet. de Bellap. quod ius ciuile talem probationem non nouit. vt ponit Cy. vt C. de non nume. pecu. l. 3. in fi. Io. And.

b ¶ Non possunt.] Pone nego litteras ad lites de mandato domini Impetratas. 4 Vel nego pecuniam numeratã, q̃ promiseram instr̃o solemni, & spe futuræ numerationis. [Vel si pono ꝙ non fuisti institutus de auctoritate diœcesani de cler. pereg. c. fi. de instit. c. 3. fm Hostien.] Hæc & similia non pñt probari, nisi per confessionem aduersarij.

ADDITIO. Et ideo cum nõ sit nisi vna species probationis, magis succurrendum est ponenti arg. sup. de testi. c. vlt. & j. de testi. cogen. dilectorũ. de proba. c. 2. & c. ad nostram. ff. de testi. l. curent. C. de reb. credi. generaliter. 5. responso. C. de hære. l. penult. secundum Hos. Io. And.

c ¶ Aduersarij.] dicebant quidam doctores antiqui negatiuam positionem admittendam indistinctè. Et quod dicit ꝙ negatiua probari non põt, verum est per testes, per confessionem autem aduersarij bene, & probatur hoc sup. de temp. ord. dilectus, de æta. & qualit. c. vlt. Io. And.

d ¶ Iudices.] ordinarij delegati, vel arbitri, sup. de prob. qm̃ ff. de arbi. l. 1.

ADDITIO. Et C. de arbit. l. penul. §. vlti. Host.

CAP. II.

SI POST PRAE-

e ¶ Possint.] Non quicquid iudicis potestati permittitur, iuris necessitati subijcitur, ff. de iud. l. non quicq̃d. ad hoc. ff. de offi. præsi. l. sępe. & l. seq. per quæ vr̃, quod optioni iudicis relinquatur, peccat tñ iudex reijciens ex quo positio facit ad causam, & æquitas suadet, cum æquitas scripta rigori iuris præferatur. C. de iudi. placuit. de fur. & ser. cor. l. si quis seruo, & æquitatẽ semper habere debet præ oculis, vt 4. q. 3. c. 1. & inf. de rer. permu. c. vno. ff. de eo quod cer. lo. l. quod si Ephesi. in fi. nec sit arctanda probandi copia. 14. q. 2. q̃q̃. C. de ꝓba. l. vlt. sec. Host. tenetur, 5 & si non admittat. poterit appellari. Io. And.

SI post.] Sunt duo dicta Secundum ibi, Verum, Do. CASVS. Tu & ego litigabamus coram iudice ordinario vel delegato: lite cõtestata super meo libello, dedi meas positiones, & asserui eas medio meo iuramento dicendo: credo illud qđ pono esse verum: hoc facto; petij, vt tu rñderes meis positionib. vnde iudex ibi p̄cepit, ut tu rñderes meis positionibus per uerbum credit, uel non credit: tu autem recusas rñdere : quæritur. qua pœna uenis puniendus? Rñdet ꝙ meæ positiones habebũtur pro confessatis. Et iudex poterit & debebit te condemnare in petitis, nam de petitis constat per tuam confessionẽ interpretatiuam, i. inductam ex interpretatione iuris; & istud uerũ nisi proponas aliquã exceptionem. Sed quid si non, cõparuisti in die tibi assignato ad rñdendum meis positionibus, an positiones habeantur pro cõfessatis? Rñdet ꝙ nõ, sed cõtra te poterit iudex procedere tãquã cõtra cõtumacem; nam si non liquet de cã, iudex te excõicauit, uel mittet me in possessionem. Nota primo ex isto c. ꝙ facta litis contestatione anteq̃ fiant positiones, debet præcedere iuramentum de calumnia. hoc tñ non est de substantia, ut dictum fuit sup. de iur. cal. c. 1. No. ꝙ si iurato de calũnia ponens fecit iussum fieri aduersario, ut positionibus rñderet, & aduersarius nolit rñdere, tunc positiones habentur pro confessatis; & sic tacens hr̃ pro confessato, si cõfessio uergat in detrimẽtũ, & præiudiciũ suum. Et si negatio tenderet ad suum præiudicium, & incommodum: similiter positiones haberentur. ꝓ negatis. Nota vlterius, ꝙ quis potest rñdere positionib. suæ partis aduersæ per procuratorem: dum tñ ille ꝓcurator habeat ad hoc speciale mandatum, & ꝙ Positiones sint insertæ in procuratorio :& detur mandatũ ꝓcuratori, vt fateatur talem positionem & talem : alias non haberet mandatum sufficiens. Nota ꝙ paria sunt, nõ venire ad iudicium, vel uenire, sed cõtumaciter recedere, concor. c. 1. de iud. in antiq. Nota, ꝙ maior est contumacia illius, qui comparuit, & non vult facere illud quod sibi facere incumbit, quàm illius, qui non comparuit, hoc habet præsens capit. nam maior pœna imponitur ei qui comparuit, & contumaciter recessit, quam ei qui non comparuit. Nota etiã ꝙ taciturnitas

1 Et hoc solũ not. hic Inn. s. qđ sufficit qñq; rñdere de credulitate, remittit. j. ti. 1. c. 2. Io. And.

2 Sic vt aduersarius nõ debeat ꝓbare qđ pars ponit, nõ tñ poterit ex illa positione tãq̃ ex cõfessione condẽnari, Dom. hic obstat ca. si. hic all. sed illa positio fuit per partem acceptata, q̃ si non fuisset acceptata, poterat reuocari ca. mulieri de iureiu. vide Do. in ca. abbate sanè. j. e. đ re iud. 2. col. Fon.

3 Dicit Host. hoc inductũ ꝓpter timorẽ periurij; vidẽs. n. rñdens, ꝙ ꝓbare nõ poterat facile deierarет. Io. And.

4 Hanc Ponit per iuramentũ de credulitate: sequentẽ bene põt ponere per iurm̃ veritatis. Io. And.

5 Idem Ioa. Mo. & Ar. nõ tñ dic. Ho. & alij dicti id ꝙ [illegible] tur de appellatione. Io. And.

furnitas habetur pro confessione. Ad hoc de postu. p̄la. c. 1. & de ord. cog. c. cum dilectus. Nota finaliter, ꝙ recedens a iudicio sine iudicis licentia, punitur tanquam contumax. ad hoc de indi. c. 1. 11. q. 3. certum, & de elec. si postquam sup. eo. lib. Dominicus.

[Prima glos. summat, & dicit vnde sumpta.

Si post prestitū a veritatis aut b calūniæ iuramentum, c reus d vel procurator e ipsius, positionibus ab aduersario sibi factis interrogatus iussusque f a iudice † respondere, absque rationabili g causa recuset, aut nolit, seu contumaciter se absentet: haberi debet super his, de quibus in eisdem h positionibus interrogatus extitit, pro confesso. i ¶ Verum si

a ¶ Si post prestitū.] Si reus iussus positionib. r̄ndere recusat, uel si cōtumaciter recedit, habebunt̄ pro confessarius: secus si priusquā sic iussus esset, contumax fuerat: sed tunc ꝓcedet̄ ꝯ eū tanquā ꝯ cōtumacē. Tracta fuit hæc decre. de extrauag. Alex quæ incipiebat, retulisti, alias, dilecto filio. Io. An.

b ¶ Aut.] quo ad spirituales causas exponimus ꝓ &: in eis enim in utroque iuratur. ut sup. de iuram. calumn. c. 1. §. ult. & sic est sim. C. de uerb. sig. cum quidam.

c ¶ Iur̄m.] nota pro opinione illa quæ habet, ꝙ solum post litem contest. fiant positiones: Sed dic, ut dixi sup. c. proxi. & respicit quod communiter fieri solet.

[Glo. seq. quærit opi. ponit, & soluit contrarium.]

d ¶ Reus.] Quid de actore uel eius procuratore? Dicunt quidam, ꝙ cadit ab instituta actione. s̄. de iuram. calū. c. ult. C. de iuram. calum. l. 2. §. quod si actor. Ad positiones enim respondetur ex vi iuramenti: & ideo pœna iurare uolentis hic locum habeat, quod non credo, sed dic, ut dixi sup. in proximo glo. ꝙ hic respicit, ꝙ cōiter accidere solet, siue potest s. ꝙ actores probare habent, & sic positiones facere: sed idem econuerso (s. ut habeatur pro confesso) cum actoris & rei sit æqua conditio. j̄. de reg. iur. non licet. cum sim.

e ¶ Procurator ipsius.] nota procuratoris contumaciā post litem contestatam domino nocere, de hoc sup. ut lit. non contest. c. j. in fi.

ADDITIO. Hoc etiam probatur de taciturnitate: & facit. ff. de procu. non solum in prin. ubi de hoc. & aliqd dixit Inn. de postu. præl. c. 1. & Guil. in Spec. de poss. §. 9. post princ. Io. And.

[Glo. seq. dicit quæstionem solui.

f ¶ Iussusq; a iudice.] Per hanc literam bene videt̄ determinata illa antiqua altercatio, qua quæritur: si iudex citat partem, etiam post iuramentum præstitum, ut ueniat r̄ndere positionibus, & citata uenire non vult: an positiones habeantur pro confessatis? Et licet quidam 1 dixerunt ꝙ sic, puto ꝙ non; 2 Ecce. n. ꝙ tex. dicit, iussus a iudice, & ne credat aliquis ꝙ talis iussus factus p nuncium sufficeret præmittit interrogatus: ille igitur licet sit iussus per nuncium, non per iudicē (& hoc concesso,) non tamen est interrogatus a iudice, ꝙ requirit hæc constitutio: unde & infra submittitur [uerum si antequā r̄ndere sic iussus fuerit] scilicet ab ipso iudice interrogatione præmissa. Maiorem ergo reputauit contumaciam illius, qui interrogatur a iudice, & ab eo iussus r̄ndere non vult, quam illius qui citatus per nuncium, uel litteras, & hoc expresso uenire non vult.

ADDITIO. Opinionem glo. tenet Archi. & Dy. videtur concordare in regula contra eum j̄. de reg. iur.

[Glo. seq. recit. per quæstionem, quæ sit rationabilis causa, & ponit 12. exempla.]

g ¶ Absque rationabili causa.] Puta si positio sibi proposita superflua esset, uel impertinens, 3 quæ probata non releuaret. C. de probatio. ad probationem. 5. q. ult. iudicantem ibi, ad rei ueritatem, & c. supra de officio archidiaco. ut nostrum. Vel obscura 4. dist. crit. de sponsalib. de muliere, C. de transact. ut responsum. Vel generalis, ff. de leg. 2. Titio 1. responso. Item si sit de facto alieno, ut dixi supra c. proxi. Item si sit captiosa, puta quæ detegat periurium respondentis, non est admittenda, puta pater conuentus iurauit nil esse in peculio: tutus est igitur exceptione iurisiurandi a parte delati, nisi pro rebus postea quæsitis: postea in positione dicuntur aliquę res fuisse in peculio tempore quo iurauit: per hanc detegitur periurium eius: unde respondere non cogit. ff. de iureiur. l. duobus. §. fi. Nulli enim inijciendus est laqueus 17. qō. 1. de viduis. Itē si sit multiplex ut pono, quod possideat talē ecclesiam ad tale monasterium pertinentē: vel pono quod Titius filius P. debet mihi 10. uel his similia: posset. n. alterū esse verū alterum falsum, & ideo petit̄ explicari, vel ipse idem explicet, dicendo utrumque falsum, uel hoc uerū, hoc falsum, Vel poterit simpliciter positionē negare, etiā si alterum uerum sit ff. de rebus dub. si is qui ducenta. §. vtrum. 3. q. 9. pura 9. dist. si ad scripturas. Vnde uidetur, quod ad multiplicē positionē respōdere bene teneatur, cū habeat supradicta remedia. Ad hoc optime infra titulo proxi. præsentium §. pręterea. Consueuerunt autem aduocati dicere, pono hæc, & si nō credis coniunctim, pono disiunctim, ad quam tamen respondere nō compellitur, 4 ut quibusdam uidetur per iura supradicta: non enim ponit ut debet. Item si positio sit iuris, ut pono, quod impubes potest condere testamentū: uel his similia: & ad hoc nō compellitur respōdere: 5 cum enim ius quis probare non cogatur. sed factum: ergo nec ponere, cum succedat in locum probationis, supra eodem c. proxi. ergo tanquam ad superflua non cogitur respōdere, item si sit impossibilis, uel contra naturam, ut si ponit uirginem peperisse: uel patrem iuniorem filio 17. quæst. 2. cap. decreta. §. cum ergo ad hoc supra de conf. ff. c. ulti. & quod ibi not. ff. de interrogat. actio. l. confessionibus & l. seq. Item super crimine eius contra quem fiunt, non admittuntur positiones 6 de pœn. dist. 1. cap. quis aliquando. §. Item illud Ioannis. uersi. non tibi dico. Hæ ergo & similes sint rationabiles causæ, propter quas respondere non teneatur. Item si procuratori fiunt positiones super aliquo emergenti, de quo probabiliter non imputetur domino: si non instruxit procuratorem, bene habebit procurator inducias ad consulendum dominum: secus in principali super quo a principio instrui debuit supra de iuram. calum. in pertractandis, ubi de hoc per Inn. & Hostien.

4 Verum ste si simpliciter dicatur, peto positionibus r̄nderi, si positio sit cum qualitate in debita. vnde si debitū conditionale petatur pure, tota positio negari pōt. arg. c. 1. j̄. de plus petitio. D. Font.

5 Bene dicit nisi positio fieret de iure speciali, ut statuto consuetudine, aut de iure dubitabili, ut puta de una extrauagante. Do. Font.

[Glo, seq. soluit dubium,]

h ¶ Eisdem.] scilicet quibus respondere non vult: & per hanc literam dico, ꝙ in quibusdam respondeat: & postea alijs r̄ndere nolit: illę quibus iam responderat, non habebuntur pro cōfessatis, si eas negauerit, pœna enim vlterius non debet extendi, &cet. de his quæ fiunt a maiori parte Cap. quæsiuit. Io. And.

[Glo. seq. quærit arg. opi. ponit, & soluit finis poni dictum quod additio corrigit.]

i ¶ Pro confesso.] nunquid ipso iure, aut per sn̄iam? Videtur ꝙ per sententiam. [& hoc tenet Ioan. Mona.] secundum ea quæ not. supra de iur. cal. cap. vlt. dicebat Tan. ꝙ tacens non habebatur pro confesso, nec pro negante, per regulam, ff. de reg. iur. qui tacet j̄. eod. tit. is qui tacet. ibi dixi. Quid ergo fiet? secundum eum compellitur respondere per excommunicationē: in possessionem missionem, captionem pignorum, multam, & his similia sup. ut lite non conte. tuæ, &c. quoniam. ff. de uent. inspi. l. 1. §. cogēda igitur. ff. si quis ius di. l. una, & facit secundum Hostien. de elect. bonæ. uersi. contra legati. Sed hodie pro confesso haberi debet, ut hic uides. Ad hoc, ff. de interrogat. actio. de ætate. §. qui tacuit. & idem iuris de obscure respondente, nisi declaret, ut ead. l. §. nihil. Et quod dicit, quod habetur pro cōfesso, intellige si confessio est damnosa, alias si esset sibi

6 Fallit si crimē sit notoriū, de accus. qualiter, & qn̄: aut si de crimine sit infamia. Fel. in c. cum causam de test. Do. Fon.

bi

1 Idē Host. Archidia. & Gui. in Spec. depos. §. 9. vers. item illud. Io. And.

bi utilis, haberetur pro negante, 1 ut ff. de intero. act. l. non alienum, & l. de ætate. §. 1. usque ad 6. In interrogationibus procedat hoc: in positionibus non credo, in quibus satis sit ponenti, quod habeat intentum suum. Ioan. Andr.

ADDITIO. Diuersitatis ratio, quia iudex super dubio interrogat, nec iurat: pars vero ponit super certo, & iurat. Io. An. a ¶ Ratio dictauerit.] quod dic, vt notat. sup. de dolo & cō tū. prout.

antequam respondere sic iussus fuerit, eum contumaciter absentari contingat, tunc pro confesso nō debet haberi: sed est alias contra eum tanquam contra contumacem (prout ratio a dictauerit) procedendum.

DE TESTIBVS & attestationibus.

† Hæc duo uerba, & attestationib. desūt in plerisq; manuscrip.

¶ Dictum fuit s. tit. prox. de confessis, uerum quia sæpe cōtingit ꝙ pars aduersa nō confitetur positiones actoris, sed illas negat, & sic actor arctatur ad probandum sua facta, quæ potest probare regulariter per testes, ideo post titulum de confessis conuenienti ordine ponitur titulus de testibus. Notanter dr̄, ꝙ facta probantur regulariter per testes, quia aliquoties scriptura est de substantia actus, non tamen est de substantia probationis ipsius actus. l. 1. C. de fide instrumentorum.

Continuatio Dñi Heliæ.

TITVLVS X.

De testibus (& † attestationibus.)



Ediatores.] ponit dictum, cui subdit duplicem determinationem.

¶ Præsupponendum pro intellectu huius ca. quando dicitur quis agere ciuiliter pro crimine simoniæ: Dicendum quòd in crimine simoniæ dicitur quis agere ciuiliter etiamsi agat, & tendat ut simoniacus priuetur beneficijs suis: sed si agat & tendat ut priuetur ordinibus suis: dr̄ agere criminaliter. Secundo præsupponendum est, ꝙ aliquotiens quis est socius criminis & muneris simul: aliquādo quis est socius criminis tantum & non muneris, ut uolebam obtinere ab episcopo Pictauien. aliquid spirituale: ego sciens, ꝙ ipse diligebat temporalia, habui aliquem de suis familiaribus; & conueni cum tertio, ut promitteret aliquem equum episcopo, ut possem habere spirituale: iste mediator nihil accepit, sed gratis fecit, talis dr̄ socius criminis tantum, & non muneris: aliquando autem conuenio cum mediatore, & aliquid sibi do pro præmio: tunc talis dicitur socius criminis & muneris simul.

Casus literalis domini Heliæ.

CASVS. Accusabam Titium de simonia, oblato libello, & super eodem lite negatiue contestata, responsoq; per reum meis positionibus, petij me admitti ad probādum intentionem meam, & produxi aliquos testes, accusatus proponit ꝙ mei testes non sunt admittendi ad testificandum ꝯ se, quia fuerunt socij & participes criminis, an illa societas criminis repellat eos a testificando? Rn̄det Romanus Pontifex cum distinctione; aut ago contra simoniacum, ciuiliter, ut ipse priuetur beneficijs suis, & non deponatur ab executione ordinum, & tunc distinguitur, aut accusatus opponit ꝯ meos testes, ꝙ ipsi fuerunt socij criminis & muneris simul, & tūc dicit Romanus Pontifex, ꝙ isti testes repelluntur a testificando, licet super crimine simoniæ agatur ciuiliter, alij sunt socij criminis tantum & non muneris, quia præstiterunt operam gratis, & tunc admittuntur, & est speciale in crimine simoniæ, ut socius criminis admittatur ad testificandum, & istud est ob detestationem criminis, aut agitur contra simoniacum criminaliter ad depositionem ordinum, & proprie ab executione ordinum, quia quantumcunque quis deponatur actualiter non priuatur ordinibus sibi semel collatis, immo si celebraret, conficeret uerum corpus Christi, ut tenet gl. in c. degradatio, ī de pœnis. ideo proprie agitur contra simoniacum criminaliter ab executione ordinum, & tunc non admittuntur socij criminis ad testificandū in cā criminali intētata criminaliter. Nota primo ex isto textu, ꝙ socius criminis regulariter nō admittitur ꝯ socium criminis, quia par delictū testem repellit. Nota unum speciale in crimine simoniæ, idem in alijs criminib. exceptis, sicut in crimine læsæ maiestatis, & heresis, videlicet qd̄ socius criminis admittitur ꝯ socium in crimine intentato ciuiliter, dum tamē sit socius criminis tantum, secus si esset socius criminis & muneris simul, secus in crimine criminaliter intentato, quia tunc non admitteretur socius criminis tantū, & multo minus socius criminis & muneris simul. Quæritur qualiter accusatus potest opponere ꝯ testes productos ꝙ sunt socij criminis, nisi ipse accusatus confiteatur crimen. & tunc si confiteatur, non erunt necessarij testes ad ipsum conuincendum, sed sua confessio erit sufficiens ad ipsum condemnādum c. 2. de conf. in antiq. Dicit glossa quod poterit accusatus opponere ꝯ testes, qd̄ sunt socij criminis tribus modis. Primo modo accusatus proponet crimen generaliter, dicendo ꝙ talis testis est simoniacus, & sic glo. uidetur fateri ꝯtrum, uidelicet ꝙ si accusatus simpliciter diceret, ꝙ talis testis est socius criminis, sua confessio esset sufficiens ad ipsum condemnandum. Alio modo dicit glo. uidelicet ꝙ accusatus hoc poterit ꝯ testes opponere, ꝙ testes fuerunt socij criminis, nec per hoc vr̄ confiteri crimē, quia excipiens nihil uidetur confiteri de intentione aduersarij, & in hoc remanet gloss. Item quia vr̄ confiteri ꝯrium actum, tñ si hoc modo responderet, mendacium committeret. Nota finaliter ꝙ de crimine potest agi criminaliter & ciuiliter, & qñ dicatur agi de crimine simoniæ criminaliter uel ciuiliter, uide optimum textū in c. per tuas 1. de simo. in fi. Dominicus.

Gregorius IX. † in Concilio generali Lugdunēsi.

† In ma[...] script. re[...] demptis [...] git ita G[...] gorius I[...]

¶ *Socius in crimine simoniæ admittitur in testem, si sit socius criminis tantum, & agatur ciuiliter, alias non. Io. And.*



CAP. I.

MEDIATORES, b † per

† Vide c. [...] uis ad [...] lendā. tit [...] simo. in 2 [...] pi. vnde [...] decre. vr̄ [...] sumpta. & [...] per tuas [...] primo. c[...] ibi not. [...] hac editio[...] tit. de sim[...] nia.

[Prima glo. summat, & dicit quid determinat.]

b ¶ Mediatores.] Socius in crimine simoniæ admittitur in testem, si sit socius criminis tantum, & agatur ciuiliter, alias non. Ista decretalis & sequens fuerāt Gregorij, & deberent esse in antiqua compilatione ultimæ in titulo, & per hanc decretalem modo rationem recipiunt glossæ illæ Io. & Ber. 4. q. 3. §. item in criminali. ver. librii. n 1. glo. quam quidam non habent, & de testib. ueniens. in glo. pen. qui indistinctè dicebant, quod in hoc crimine socius criminis tantum admittebatur in testem, criminis uero & muneris non, distinctio. n. illa locum habet, cum solum agitur ciuiliter, si enim criminaliter, socius etiam tantum criminis repellitur, ut vides. ad hoc sup. eo. testimonium.

ADDITIO. Corrigit etiam quod not. Gof. in sum. de simo. in fi. ubi simpliciter dicit hos mediatores a testimonio repellendos. Io. And.

b ¶ Mediatores.] qui proxenetæ dicuntur. [Canon uocat illos interemptores. 91. distinct. cap. penult. & salarium quod eis datur, dicitur proxeneti cum. ff. de proxene. l. 1. & 2. & si in spiritualibus salarium recepit, uel aliquam promissionem commodi temporalis, simoniacus est. de simo. cum essent. & tunc non admittitur etiam si ciuiliter agatur, ut hic in fin. & supra eo. Veniens.

nens 1.& infamis eſt.1.q.1.ſi quis epiſcopus, & 1.q.3. ſi quis præbendas, & beneficijs priuandus ſup. de elec. per inquiſitionem,& deponendus. de confeſ. c.2. de ſimo.non ſatis ibi,uel conſenſerint.

a ¶Per quos.] id eſt,quorum miniſterio.

b ¶Plerumque.] ergo non ſemper, quia interdũ ſine mediatore inter ſe componunt ſimoniaci. de ſimo. de hoc. & cap. ueniens, cum ſimil.

c ¶Ad teſtimonium.] nota quod ad præſumptionem faciendam bene admittuntur, ſed non ad probationẽ 4.q.3.c. ſi teſtes. §. liberi, quod dic,ut no.15.q.3. nemini.de confeſ. ca. 1. de teſtib. ueniens 1. Et not.quod dicit,teſtimonium, quia circa accuſationẽ nihil hic ſtatuitur,ſed ſtatur iuri antiquo:2.quæſtione prima,in primis in fine.15. quæſtio.3. ſanè.de ſimon. tanta.& c.licet Hely.& cap.per tuas.& ei quod no.2.q. 8.in ſumma.

d ¶Auctores.] cum interdum etiam per alios conuinci non poſſint:ad hoc ſupra de teſti.cogen.cap.ult. ubi ad detegendam coniurationem inducuntur ſocij,& iurari.Io.And.

[Glo.ſeq.ponit duas lecturas.

e ¶Criminis.]alias tanti criminis, & concor. 1.q.ult. cap.ult.ſup.de ſimon.tanta.& c.licet Heli. ibi, cum ad inſtar criminis,&c.Et per hanc literam credo hanc decre.intelligendam etiã de mediatore, qui non eſt emendatus de crimine,alias quid eſſet ſpeciale in hoc, ut ſupra eo.teſtimonium, uel poteſt dici de emendato debere intelligi, & bene eſt ſpeciale, quod mediator admittatur.ut inf.dicam.

f ¶Criminaliter.] ſup.eo.teſtimonium.

g ¶Ciuiliter.] nota quod regulare eſt, quod in ciuilibus mediator de conſenſu partium admittatur ad teſtimonium,alias nõ:in auth.de teſtib.§. qm̃ uero,coll. 7.Et no.Bern.de teſtib.cogen.dilectorum circa princip. glo.Et hoc intellige,ut ibi dixi.] Hic tamen admittitur etiam parte contradicente, quod intellige ſecundum diſtinctionem decre.de ſimon.per tuas,& c.licet Hely. [ſecundum Hoſt.]

[Glo.ſeq.quærit,& ſoluit, obijcit, & tripliciter ſoluit,& ſecundum approbat. Io.And.

h ¶Aſſecuti.] vides quid iuris in hoc excepto crimine ſcilicet ſimoniæ. Sed quid de alijs exceptis. De crimine læſæ maieſta.dic,ut 6.quæſt.1.cap.ſi quis uer.ſanè ſi quis.de confeſſ.c.j. De crimine hæreſis dic,ut inf. de hæret.in fidei fauorem. Sed aduerte,mirabile enim eſt quod dicit hæc decret. quod ſocius 1 criminis repellatur in criminali: criminis & muneris in ciuili. ſi enim qui petit ipſum a teſtimonio repelli, dicat, ſocius mihi in crimine fuiſti, non egemus ulterius teſte: quia ex hac confeſſione puniendus eſt, de confeſſ.cap. 2.nec permittit canon uel lex, quod dicet, hoc non feci,quia mendacium,uel aliud peccatum non permittunt.23.quæſtio.4.qui peccat.& ff.de tribu.illud,§.penult. Sed dic, 2 quod poteſt in genere dicere, non potes teſtis eſſe, quia commiſiſti hoc crimen, quod me offero probaturum, & ſic repelletur, quia par delictum repellit teſtem,ſupra eod. perſonas.cum diſtinctione decretal.de ſimo.licet Hely.& cap.per tuas,uel dic præciſe, quod exceptionem obijciens non fatetur.infra de reg.iur.exceptionem,& ibi dicam. Vel pone,quod opponatur criminis ſimoniæ exceptio contra teſtem, & ille qui produxit, dixit eum qui probat,fuiſſe ſocium, & ſic contra ſe nil fatetur,ſed ſecundũ tene, quia & hic videtur fateri teſtem ſuum ſimoniacum.

ADDITIO.Quod no.79.di.c.2.in glo.penult.C.de libe. cau.ſi filiũ.in ult.gl.per Hoſt.in ſumma de ſimo. §.qui ad accuſationem.in fi.& Spec. de accuſa.§.1. verſic. caue tamen,& in §.ibi præce.qui incipit, item repellitur qui fuit. inuenies caſus exceptos quibus additur ſocius contra ſocium.Io.And.

quos [a] ſcelus ſimoniæ plerumque [b] committitur,ad teſtimonium [c] contra ſceleris eiuſdem auctores, [d] in deteſtationẽ criminis, [e] admittuntur: ſi nõ agatur criminaliter, [f] ſed ciuiliter [g] & emolumẽtum exinde non fuerint aſſecuti. [h]

¶Idem.

¶Ponit modum remiſſionis curiæ, dat modum iurandi ſuper poſitionibus, dicit per quem iurari debeat:dat modũ reſpondendi,& modum teſtes probatorios reprobandi,& reprobatorios iterum reprobandi.h.d. Ioan. Andr.

CAP. I.

PRAESEN-

PRæſentiũ.] Sunt tres partes. Prima tractat de poſitionibus iuramento, & reſponſionibus ipſarum: Secunda ibi, Teſtes de teſtibus reprobatorijs probatoriorum:Tertia ibi. Si vero, de reprobatorijs reprobatoriorũ.

CASVS. Orta lite inter abbatem & conuentum S. Nicolai Andegauen. parte ex una, & priorem & conuentum Linconeñ. in poſſeſſorio; nam dicebat abbas, & conuentus S. Nicolai,quod ille prioratus Linconeñ. ſuberat monaſterio Sãcti Nicolai, quodque monaſterium Sancti Nicolai fuerat in poſſeſſorio ſubiectionis per tempus ſufficiens ad inducendum preſcriptionem, & quod a paucis diebus citra ipſe prior denegauerat debitam obedientiam, & ſic intentabant interdictum utile pro recuperando poſſeſſorio: Iſta cauſa fuit euocata ad Papam: quod fieri poteſt, ut in capit.ut noſtrum.de appellat. in antiquis. & fuit proceſſum in cauſa,in tantum quod fuit facta litis conteſtatio:fuerunt factæ productiones teſtium: quia poſitiones non fuerunt immediatè factæ poſt litem conteſtatam: nam illud non eſt neceſſarium, ut in capit. 1.de iuram.calum. poſtea abbas uoluit facere ſuas poſitiones,ut in illis prior Linconeñ.reſponderet perſonaliter:unde Papa commiſit auditionem poſitionum Archiepiſcopi Rhotomag.cui mandauit Papa, ut ipſe exigeret iuramentum de calumnia, & ueritate:quia utrũque eſt præſtandum in cauſis ſpiritualibus, ut dicto ca. 1.de iuram.calum. & faceret ipſum priorem reſpondere poſitionibus ſigillatim: Et ſi prior uellet producere teſtes reprobatorios contra teſtes abbatis productos in principali,eos reciperet & examinaret: & ſi abbas uellet producere aliquos teſtes ad ſuſtinendum alios primos teſtes ſuper principali productos, illos ſimiliter reciperet & examinaret ſecundum ſuos articulos & interrogatoria partium. Poſſeſſione,].i.quaſi poſſeſſione quia uera poſſeſſio ſolum cadit in his rebus, quæ poſſunt uideri oculo corporali, & palpari, modo ſubiectio non poteſt palpari: ideo non poteſt dici uera poſſeſſio: ſed quaſi poſſeſſio. Quam ſuper poſitionibus.]Nã partes ante commiſsionem dederant Papæ ſuas poſitiones, articulos, & interrogatoria,& omnia iſta inſeruit Papa in ſua Bulla. Contradictione.]Vnde ſciendum, ꝙ licet pars contra quã dantur poſitiones poſsit illas impugnare, & dicere captioſas: tñ quia Papa admiſerat poſitiones:ideo mandat Archiep̃o, ut non admittat partes ad impugnandum poſitiones Syndico.] Sed ad quid interrogatur ſyndicus? Dicendum ꝙ reſponſio ſyndici corroborabit rñſionẽ p̃lati, & cõuentus, ſed ſi non ſit conformis, ſed contradicat; tunc ſtandum erit rñſioni prælati,& conuentus, & non reſponſioni ipſius ſyndici: Articulis.] Articulus hic dr̃ pars intentionis ipſius partis,ſcilicet actoris uel rei. Interrogatoria.] Vnde partes cõiter dant interrogatoria generalia: de quibus in gloſ. aliquando etiam dant interrogatoria ſpecialia,& iſta interrogatoria ſunt ad reperiendum teſtes in uariatione & falſitate. Specificatione.] Nam ille q̃ vult reprobare teſtes contra ſe productos, debet ſpecificare crimina, & contra quos teſtes opponit illa crimina,

na,

na, & per quos teſtes intendit illa probare : quia debet hoc modo dicere: dico talem teſtem adulterum, & intendo probare per illos teſtes. Nota primo ex iſto textu, ꝙ licet in rebus incorporalibus, q̄ non poſſunt tangi, nec uideri, ut inſti. de reb. corpo. & incor. non ſit vera poſſeſſio: pro ipſis tñ incorporalib. põt intentari remedium poſſeſſorium, non tamen directum, ſed vtile, quod remediũ poſſeſſoriũ utile oritur ex mente legis, licet non ex verbis: ſed tñ eſt idem effectus. No. ꝙ ſi ſubditus recuſet obedire ſuperiori: per illã recuſationẽ dr̃ ſpoliare ſuperiorẽ illa ſubiectione. No. ꝙ prælatus agit pro ſe, & conuẽtu ſuo: quia forte hæc erat cã ardua quã nõ poterat deducere ſine conſenſu rationabili cõuentus, in c. 1. de ꝑcur. in antiq. ſecus ſi eſſet cã leuis, ut in c. edoceri. de reſcri. in anti. modo quando prælatus agit ꝑ eccleſia, dicitur cauſa grauis, & tunc prælatus iurat in animam ſuam, & conuentus. Nota quod ſicut reus compellitur reſpondere poſitionibus actoris mediante ipſius rei iuramento, ita ſiľr actor cõpellitur iurare ſuas poſitiones ueritatem continere per uerbum, credit: uidelicet, quod credit ſuas poſitiones continere ueritatem, & iſta ſunt intelligenda, niſi eſſet cauſa ſpiritualis, tunc enim deberet iurare poſitiones de ueritate, & non ſolum quod credit ſuas poſitiones ueritatem continere. Nota quod licet regulariter ſint faciendæ poſitiones poſt litem conteſtatam: ſi tamen non fuerint factæ, ſed actor produxit ſuos teſtes, teſtibus productis & examinatis, poteſt actor petere, ut reus reſpondeat ſuis poſitionibus: nam forte probabit per poſitiones, quod non potuit probare per teſtes. Nota, quod cum quis vult producere teſtes, debet exprimere nomina teſtium: & ſecundum communem opinionem doctorum debet exprimere articulos, & teſtes per quos intendit probare. Nota quod reprobans teſtes debet dicere in ſpecie crimina: & contra quos teſtes opponit illa crimina: & per quos teſtes intendit illa probare. Nota, quod poſſum teſtes reprobatorios reprobare: ſed meos teſtes non poteris amplius reprobare: alias eſſet proceſſus in infinitum. Nota finaliter, quod in eodem libello poſſunt accumulari, & peti diuerſæ res & iura: uide de elect. querelam, glo. in uerſi. perſonalibus. in c. ſi. de reſcrip. & Innoc. in c. conſtitutus: de reſtit. in integ. Dominicus.

† al. ita: de Spalding. Linconien. diœceſis.

† Lingon. Linconen.

[Glo. prima ſummat.]

a ¶ Præſentium.] Hæc decretalis eſt practica, & per aduocatos optime ſcitur, & ponit modum remiſſionis curiæ, & dat modum ſuper poſitionibus iurandi: & dicit per quem iurari debeat: dat modum reſpondendi: & modum teſtes probatorios reprobandi, & reprobatorios iterum reprobandi, h. d.

ADDITIO. Dicit Io. Mon. quod hæc decre. melius ſcitur per practicam, quam per doctrinam.

b ¶ Conuentum.] dic ut ſup. de reſcr. edoceri.

c ¶ Ex una parte.] & actores.

d ¶ Ex altera.] & reos, ut patet per ſequentia.

e ¶ Poſſeſſione.] i. quaſi poſſeſſione, 1 q̃a de incorporalibus agebatur. ff. de uſucap. ſequitur. §. ſi uiam, & de hoc ſ. de fo. comp. cõqueſtus. (vñ canon 16. q. j. reuertimini §. ſi quis doctus. dicit, quod ſciẽtia poſſidetur.)

1 Gl. ſequuntur Do. Petr. de Anch. notantes, ꝙ libellus non vitiatur, in quo dr̃ poſſeſſio, quando dicẽdum eſſet quaſi poſſeſſio. F.

tium a auctoritate mandamus, quatenus in cã, quæ inter abbatem & conuentum b Sancti Nicolai Andegauen. ex vna parte, c & Priorem, & conuentum de † Paldigen. Linconen. † diœceſis ex altera d ſuper eo, quod ijdem abbas & conuẽtus, ſe ab ipſis Priore & conuentu de Paldig. poſſeſſione e ſubiectionis eiuſdem prioratus aſſerũt ſpoliatos, & ſuper irritanda quadã compoſitione f olim inita inter partes (& rebus g alijs) vertitur: ab eiſdem abbate h & Priore noĩe ſuo, & in animas conuentuum i eorundem, vel maioris & ſanioris partis ipſornm, k recepto iuramento de veritate dicenda: iniungas dictis abbati & Priori, vt tã ponendo, l quam reſpondendo, dicãt veritatem, quam (ſuper poſitionibus tibi ſub bulla noſtra tranſmiſſis m) ipſi ſciũt, & per illos n intelligunt, in quorum animas iurauerunt. ¶ Præ-

Et no. sec. Inn. quod hic agebatur poſſeſſorio: & tamen iuratur de ueritate: quod eſt contra id quod opponit Ber. ſup. de iuram. cal. c. 2. in gl. 1. in fi. & ſup. de reſtitu. ſpoliat. litteras, ſed non prohibet hic iurari, (ſcilicet de calumnia.) & hodie iurandum non eſt, per id quod habes ſupra eod. lib. & tit. c. 1. (ſcilicet de iuramento calũniæ.)

f ¶ Compoſitione.] ſi amicabilis fuerat valere poterat: Secus ſi fuiſſet tranſactio. ſupra de tranſact. ſuper eo. de hoc de præben. niſi eſſent, ſecundum Hoſt.

g ¶ Rebus alijs.] commiſſio facta cum hac clauſula non extenditur ad maiora: ꝙ dic ut ſup. de reſcri. ſedes.

h ¶ Abbate & priore.] vtraque enim pars petijt poſitionibus ſuis, per eos qui principales erant & melius ueritatem nouerant, reſpõderi: & ideo ſuper his ſcripſit Papa Rhotomagen. Archiepiſ. ut ſequitur, ad hoc ſup. de iuram. calum. in pertractandis, ff. de procu. ſi actor.

[Glo. ſeq. reci. per obiect. & no. duo.]

i ¶ Conuentuum.] .i. ſingulorum de conuentu, uel maioris partis: q̃a conuentus ſicut uniuerſitas non habet animam. inf. de ſen. excom. Romana. §. ult. Nota ius nouum ut prælatus iuret in animam ſuam, & fratrum, uel maioris partis: olim ſolus prælatus pręſtabat hoc iuramentum, de hoc ſupra de elect. dudum. 2. Et nota ex hac litera, quod confeſſio ſolius prælati 2 non nocet eccleſiæ: quia nec etiam confeſſio minoris partis: cum hic dicat, uel maioris, &c. & facit de his quæ fiunt a maio. par. Capituli 1.

[Gl. ſeq. recit. per q. ponit opi. Inno. & contrarium Hoſt. primam approbat.]

K ¶ Ipſorum.] ibidem reſidentium, ſec. Inno. ad hoc 10. q. 2. c. ea. n. §. hoc ius porrectum Hoſt. ꝯ, dicens, abſentes uocandos, ſi poſſint commode uocari. de elect. quia pp. facit pro eo. inf. de pręben. cum in eccleſijs, ſed opi. Inn. credo veram per decre. ſup. eo. lib. de offi. ord. quamuis ibi, prout ſunt in electionis negotio, &c. Si in omnibus tractatibus uocandi eſſent abſentes, non video quare expreſſiſſet de negotio electionis plusquã de alijs tractatibus. Speciale 3 ergo vr̃ in electionibus & receptionibus, & in caſu ipſius decre. quamuis. quod debeant abſentes uocari, alias non. 10. q. 2. ca. ea enim. §. hoc ius porrectum.

ADDITIO Ad hoc quod not. de maior. & obed. capit. ſi. in 3. gl. & vide quod dixi de no. ope. nunc. c. 2. in glo. ſic. ſup uerſ. præſidentes. Innoc. (de quo in princ. huius glo.) dicit, quod non, ſufficit, ꝙ in aliqua poſitione, conſentiat maior pars iurantium: niſi eſſet maior pars conuentus ibidem reſidentis. Et eſt hoc ea ratione quia minoris partis confeſſio non poteſt præiudicare toti conuentui. Io. And.

l ¶ Ponendo.] quia etiam ponens contraria periurus eſt. inf. tit. prox. c. ult.

m ¶ Tranſmiſſis.] quib. nil opponi poterit, cũ ſint examinatæ & approbatæ ꝑ Papã. 35. q. 9. Apoſtolicæ. C. de teſta. oĩum, & hoc eſt qđ ĩ. ſequitur, nulla prorſus, &c.

ADDITIO. Sic & bulla Papæ omnium ſuſpicionẽ excludit, ut dicit Inn. de fide inſtr. ex parte. Archid.

[Glo. ſeq. ſoluit duas quæſtiones.]

n ¶ Illos.] qui tractabãt illas cum conuentu: ſi autem ſcien-

2 Scilic hẽntis datũ a tulo : ꝑiudica ut no. de Cõſ nopoli niſi error. confeſ. Io. And

3 Exte gl. ad o ſus cor les, duos, Abb. i de his maio. vide la in c. in de con in c. pa lis. de

ſcientia prælati eſt contraria rñſioni cōuentus: dicat, ex parte cōuentus ſic dico: ſed ſic ego credo vel dico, ad hoc ff. de admi. & peri. tut. quotiens. §. ſicut, ſm Hoſt. Si aũt eſſet in iudicio tanq̃ prælatus, habes de hoc ſupr. de poſtu. bonæ. 2. de præſc. c. vlt. i. 54. di. generalis. Sed in caſu præmiſſo cui rñſioni ſtabitur? Dic ꝙ rñſioni conuentus: cum prælatus hoc rñdeat, vt pars conuentus, & maiori parti ſit ſtandum, vt ſup. dixi.

ADDITIO. Secus ſi ſuper his ageretur quæ diuiſa eſſent ad ſolum abbatem ſpectantia, ſupr. de reſcr. edoceri. ſed hic patet quòd iſta erant communia ſecundum. Innoc. & Hoſt.

a ¶ Præterea.] alias poſtea, alias prȩterea, quaſi dicat, diximus quòd reſpondendum eſt poſitionibus, volumus inſtruere iudicem quomodo habeat facere reſponderi: & ideo dixit præterea.

terea [a] ſigillatim [b] ſuper quolibet articulo in qualibet poſitione contento, facias a partibus ſufficienter [c] adinuicem reſponderi: nulla prorſus ab eis ſuper ipſis poſitionibus contradictione [d] recepta. Sine iuramento autem a ſyndico vtriuſq; partis quid ſciat [e] de huiuſmodi poſitionibus, vel credat, inquiras. [f] ¶ Teſtes etiam, quos ſuper articulis [g] ſub eadem bulla tranſmiſſis, pars dictorum prioris, & conuentus duxerit producendos, [h] ad reprobandos teſtes partis alterius, [i] in cauſa principali ꝑductos [k] (quorum nomina [l] in eiſdẽ articulis cõtinẽtur) vſque ad Kalendas [m] Nouembris proximo futuri, examines (ſecundũ partis aduerſæ interrogatoria, [n] quæ tibi ſub eadem bulla tranſmittimus) diligẽter: primo tamen in perſonam cuiuslibet teſtis a prædictis Abbate & conuentu producti, facta ſigillatim

b ¶ Sigillatim.] quia poſitio habens plura membra, in vno falſa, in alio vera poſſet eſſe: & ſic copulatiua 1 poſſet hic negari, vt dixi ſup. ti. proxi. c. vl. ff. de rebus dub. ſi is, qui ducenta. §. vtrum. Et ponens debet ponere certum, & reſpondens reſpondere certum. ff. de confeſ. certum. Et omnis diſiunctiua eſt incerta. ff. de verb. oblig. l. vbi. §. illud. ff. de iniurijs. l. prætor edixit. §. quod autem.

le Fely. r. extra iud. & conſil. ol. 5.

ADDITIO. Inn. hic per litteram, ſuper quolibet, notat non ſufficere poſitionẽ negari, niſi ad ſingula reſpõdeatur in poſitione contenta. Idem Petr. & Abb. & dicit Hoſt. hoc æquum contra cauillosam ſubtilitatem aduocatorum, ſumptam ex dicto. §. vtrum. Dic etiam, quòd forſan cauſam dedit ipſe huic edicto in cauſa quam habuit cum Hoſpitalarijs. Ioan. And.

c ¶ Sufficienter.] ſ. ſigillatim & clare reſponderi: & ſi reſpondere nollent, haberentur pro confeſſatis. ſupra tit. proxi. ca. vltimo.

ADDITIO. Et dilucide, & non ſolum de ſciẽtia, ſed etiam de credulitate ſm Hoſt. dicentem, quòd quicquid dicatur iurans de veritate, reſpondere debet de credulitate, inducit iura, quod non credo. Io. And.

d ¶ Contradictione.] rationem dixi ſuper verb. tranſmiſſis.

[Gloſſ. ſeq. titubat, quærit, & ſoluit.]

e ¶ Quid ſciat.] quòd ſi titubat, habebit diem ad deliberandum. ff. de petit. hæredi. ſi debitor, & ſi præſumptio 2 eſt de malitia, poteſt iudex exigere iuramẽtum ab eo, quòd malitioſe hoc non petit ſup. eo. lib. de iura. calum. cap. 2. in fine. ſi autem animum ſuum ad aliam partem applicare neſcit: tunc poterit dicere, neſcio, vel negatiue reſpondere, vt ſi quæratur, ſi talis viuat, dicat, nõ credo, non ſequitur propterea quod credat ipſum mortuum ſecundum Inno. & Hoſt. tunc enim titubat non credens hoc vel illud.

e Dec. cet. ex prob.

[Glo. ſeq. quærit, & ſoluit ſecundum Ber.]

f ¶ Inquiras.] Quid ſi ſyndicus 3 confiteatur contrariũ eius quod prælatus confeſſus fuerat, licet alij aliter dixerunt. Dic ſecundum Ber. potius ſtandum confeſſioni prælati & capituli, quam confeſſioni ſyndici, qui non iurauit: ſi vero concordet cum prælato, eius confeſſio adiuuat. hoc placet Arch.

cõfeſ- ndici icet, le. cõ- in 2.

g ¶ Articulis.] articulus vocaẽ pars intẽtionis, cõtinẽs id q̃d actor ꝓbare intendit facit. ſup. de teſti. veniens 2.

ADDITIO. Vnde ſm quoſdam articulus eſt nomẽ Græcum, & ſonat indiuiſionem: inde membra, quæ non diuiduntur in alia membra, dicuntur articuli, ut in articulis digitorum, ſic inf. de hæreti. accuſatus, in princ. Et ſic hic dr̃ articulus: quia arctat, i. arte componiẽ. Item arctat ad credẽdum, vt articulus fidei. de hoc dixi de hære. cũ Chriſtus. arctat ad reſpondendum, de hoc hic. Alijs modis ſumitur articulus, de quib. dantur verſus.

Articulus color eſt, breue mẽbrũ, dictio Græca;
Articulus numerus per denos multiplicatus;
Momentum articulus; preſſuraque dicitur eſſe.

Ioan. And.

h ¶ Producendos.] iuratos tamen: alias teſtimonium ipſorum non ualet, etiamſi eſsent religioſi. ſupr. de teſti. nuper. niſi iuramentum remitteretur a parte, vt eo. tit. tuis.

i ¶ Partis alterius.] ſ. ſancti Nicolai.

k ¶ Productos.] coram Papa uel iudice ab eo dato. Et ſic nota, quod conteſtata erat lis, aliter non ualet teſtium receptio. ſupra, ut lit. non conteſt. in rubro & in nigro. Et ſic nota, quòd licet ſtatim poſt litem conteſtatam iurandum ſit de calumnia, uel de ueritate dicenda. ſecundum quod requirit cauſa, & faciendæ poſitiones ante probationes; ſi tamen hoc omiſsum fuerit, adhuc poſt probationes fieri poterit, ad hoc ſup. eo. lib. de iuramẽ. calum. c. 1. hic enim poſt teſtes receptos, & de ueritate iuratur, & fiunt poſitiones.

ADDITIO. Vt refert Io. Mona. ſup. tit. 2. c. 1. quidam dicebant contrarium, quaſi aggrediendo probationem teſtium, ſibi pars præcluſerit uiam ponendi. Ad decr. 1. de iuramen. calum. reſpondet iurari. de calumnia non propter partem tantum, ſed propter vtilitatem publicam, cuius intereſt lites dirimi, ſed poſitiones ſunt tantum fauore partium, alleg. de foro compet. ſi diligenti. cum ſimilibus. Ipſe dicit tenendum cum glo. ne probationis copia ſic anguſtetur. C. de hæret. l. pen. in fin. Ioan. And.

l ¶ Nomina.] ne eſſe poſſit uariationi locus. ſupr. eod. de reſcri. c. 2. Et continebantur iſto modo, intendit talis probare talem teſtem 4 adulterum, pro eo quod talem uxorem talis publice in ſuam tenuit concubinã, & hoc probare vult per A. B C. Item intẽdit probare, quod T. eſt periurus, quia deierauit corruptus in tali cauſa, & hoc vult ꝓbare per D E. F. & ſic de ſingulis, quia unus teſtis neſcit omnes articulos intentionis, ſed interdum alterum tantum, & ſic vellet alios quam nominatos inducere uel alios tranſponere, non credo quod poſſit ſecundum Hoſt. arg. ff. mand. l. diligenter. ſup. de reſcrip. cum dilecta, infr. de præb. cum de non.

4 Non. n. ſufficit dicere, excipio contra teſtes, ꝙ ſunt de talibus criminibus, &c. ſed ſigillatim & nominatim dẽt exprimere de quocunque. Vnde dicit lex, deſignãdũ, cuius dolo ſit factũ. ff. de dolo. l. ſi ex dolo. §. ulti. ad hoc de ele: per inquiſitionem in prin. ꝯ. de ſent. exc. con ſtit. cum con

[Glo. ſeq. recit. per quæſtionem.]

m ¶ Ad Kalendas.] & non ultra. ſup. de prob. licet nec poſsũt iſti delegati terminos prorogare, niſi partes ambæ in prorogationem termini conſentirent ſup. de off. deleg. de cauſis.

ADDITIO. ſecundum Hoſtien. Idem Io. Mona. & Archid.

[Gl. ſeq. dicit quid ſint interrogatoria.]

n ¶ Interrogatoria.] interrogatoria ſunt, quæ facit pars con. Io. And.

teſtibus

testibus productis contra se, & dātur super articulis de quib. præmissum est, & formantur ſm circumstantias causæ & personarum productarum, vt in d.c.licet.§.1. sup. de proba. & sup. eo. c. causam 1 & c. per tuas. vnde datis articulis petit pars terminum ad danda interrogatoria: qui terminus tam ex prædictis iuribus dari debet quam consuetudine gnali, quæ est optima, &c. ff. de legi. si de interpretatione de cōsue. cum dilectus. Et fiūt interrogatoria hoc modo: Si dixerit testis verum esse, quod primo intētionis articulo continetur, q̄ratur ab eo quomodo scit, & si ibi præsens erat, & ad quid ibi erat, & an vidit: Potuit enim præsens esse, & non vidisse. Itē quo anno, & die, id fuit factum: Item in quo loco, qua domo, qua parte dom⁹, & an domus illa sit terranea, vel in solario, & qui erant ibi præsentes; Itē, si cognoscit illum, 1 de quo testificatur, & cuius ætatis, staturæ, & coloris, & his similia, secundum quod faciunt ad factum. Et hæc interrogatoria de consuetudine & de iure non dantur parti aduersæ, 2 ne posset super his instruere testes suos; sed iudex per se vel per assessorem examinat illa: & si quam reperit superflua, 3 vel impertinentia illa, resecat. hic autem non habebit locum resecatio cum sit approbata per Papam, vt de articulis superius dixi.

ADDITIO. Si nulla interrogatoria fierent, faciat iudex quæ habentur supra eodem, cum causam. Et an valeat dictum testis non interrogati de causa scientiæ. vide quod ibi dixi super quartam glossam. Consuluit Hostien. quod potius fiant superflua, quam omittatur aliquid necessarium, vel utile, hoc dicitur propter decret. per tuas. supra eodem. quia si fuerat factum interrogatorium, & omissum negligenter, vel dolose, non obstante publicatione repetetur: secus si non fuerat factum. Alia ratio, quia forsan ex officio iudex plura resecabit quam expediret. Et arguit contra iudices, qui committunt examinationem testium notarijs, & simplicibus cum in propria persona ipsos audire deberent. C. de fide instrumentorum. authent. apud eloquentissimum. cum ad minus committere deberent personis discretis, idoneis, & honestis. supra eodem, si qui testium. de testibus cogen. ca. 1. de consangui. & affinita. c. 1. Cum enim in probationibus sit tota vis causæ, potius deberent committere alia quam testium examinationē. 42. distin. quiescamus. §. circa maiora. Sed quia id est onerosum, ideo facile committitur: etiam per eos qui sportulas exigunt contra iura. ff. de reg. iur. secundum naturam de cle. coniug. diuersis, infr. de præbendis, cum hi. Ioan. And.

a ¶ Specificatione.] Nota pro specificatione obiectorū, ad idem supr. de elect. ut circa.

a ¶ Et aliorum obiectorum.] forte obijciebantur aliquibus non crimina, sed alia per quæ impediebantur testes esse: puta quod erant, vel fuerant aduocati, vel procuratores in causa, infr. c. proxi, vel quod erant minores. 4. q. 3. c. 2. uel his similia.

specificatione a criminum & aliorū b obiectorū sibi in eisdem articulis contentorum. ¶ Si vero dicti Abbas & cōuentus c aliquos testes corā te produxerint contra testes † ab eisdem priore & conuentu producendos d iuxta articulos (quos ipsi abbas & conuētus tibi super reprobatione testium productorum prioris, & conuentus in eadē causa† produxerint) recipere ac eos vsq; ad Kalēdas Februarij proximo e futuri diligenter examinare f procures: simili g specificatione criminum, & aliorum (quæ cōtra testes eorundem prioris, & conuētus obiecta fuerint) obseruata; h prius tamē præstito iuramento i a procuratore dictorū abbatis & cōuentus, quod ad hoc ex malitia non procedant. k

¶ Innoc. IV. † in generali Concilio Lugdunensi.

¶ *Aduocatus vel procurator principalis causæ, in causa appellationis testificari non potest. Iuramentum autem (præsumptione faciente pro appellante) sibi deferri non debet, nisi iudici uideatur. Dominicus.*

CAP. III.

ROMA.

ADDITIO. De quibus plene in Spe. de teste. §. 1. Io. And.

c ¶ Conuentus.] originales actores,

d ¶ Producendos.] ad reprobationem testium productorum in principali.

e ¶ Proximo.] intelligebatur si non fuisset appositum. ff. de verb. oblig. eum qui kalendis.

f ¶ Examinare. 4] secundum interrogatoria prioris & conuentus Spaldigen. vt supra in proxi. casu dictum est.

g ¶ Simili.] de qua dictum est supra proxi. versi.

h ¶ Obseruata.] hos autem testes non licebit vlterius priori & conuentui reprobare. vt supr. de testi. licet dilectus.

[Glo. seq. quærit, & dupliciter soluit.]

i ¶ Iuramento.] sed quare exigitur iuramentum a procuratore abbatis in hac reprobatione, & nō in prima reprobatione, quam fecit prior cōtra principales testes abbatis? Solu. potius præsumitur, quòd hoc facit abbas ex malitia. quā prior qui primo reprobauit testes 5 super principali productos, quasi prouocatus uelit vlcisci: & ideo propter illā præsumptionem hoc exigitur iuramentum. simil. de resti. spol. litteras. secundum Bern. Sed dic quòd hoc est in potestate iudicis per prædictam decretalem, & per c. de iura. calum. ca. 2. in fine, supra eodem lib. vnde & in prima poterit exigere si sibi videbitur, & in secunda omittere si sibi videbitur: iste autem necesse habet mandatum Papæ seruare.

k ¶ Procedant.] habebant olim quidam hic plus de textu, quidam non: scilicet, ceterum nobis sub sigillo tuo.

Romana.] Casus. In causa, quam eram tecum habiturus, constitui Titium meum procuratorem, qui causam meam duxit vsque ad finem causæ: & in tātum fuit processum, q̧ iudex tulit sniam diffinitiuam cōtra me ad tuū commodum & utilitatem: ab ista snia lata procurator meus apdellauit, & coram iudice appellationis istam causam introduxit: obtuli libellum meum appellatorium, cui petij per te responderi: respōsione per te facta, petij admitti ad probandum meam intentionem per testes; & ad probandum meum intentum volo producere Titium qui fuit meus procurator in prima instantia, non tamen est procurator meus in causa appellationis: an sim admittendus? videtur q̧ sic: quia alia est causa appellationis a prima causa principali in prima instantia, cum sit ibi alius procurator & alius iudex: hac tamen ratione dubitandi non obstante, respondet Romanus Pontifex in ꝯrium, dicens, q̧ ille qui fuit procurator in causa principali, non potest esse testis in causa appellationis. Idem dicendum de illo qui fuit aduocatus in prima instātia, quòd non potest esse testis in causa appellationis. Sed quid; Ponamus q̧ in causa appellationis ego appellans probaui meum intentum per vnum testem non suspectum, sed omni exceptione maiorem, & sic probaui intentionem meam semiplene: vtrum iudex in supplementum semiplenæ probationis debeat

† Not. q̧ iudex p̄t præfigere terminū ad reproban. psonas testiū añ public. attesta. nam attesta. publicatę nō erant, qa iudex eas cās tenebatur remittere Pet. de Anc. Fōt.

† Dictio, cā, deest in antiquis codicibus.

1 Nam si nō cognoscit nō valet. glo. in c. cām. su. de test. Phil. & Do. Fon.

2 Tene menti. idē voluit Inn. in c. per tuas. s̃. eod. Phil. & Do. Fon.

3 In dubio tñ non resecātur superflua ſm Do. de iud. c. per tuas. Fon.

4 Et an … dña inte… cipere, &… minare … Dec. in c… cet de p…

† In aliq… manuscr… liq. dem… legitur … Inno. IV…

5 Vide A… in c. præs… t. um ext… de testi.

debeat mihi deferre iuramentum necessarium? Rñdet Romanus Pontifex quod non: imo est in eius arbitrio. Nota primo, ex hoc cap. quod procurator nedum in prima instantia repellitur à testimonio, sed etiam in causa appellationis, & rõ est, quia non solum causa principalis in qua fuit procurator, censetur cã sua, sed ẽt causa appellationis, & pp affectionem, quam ipse habet ad causam, nam ita faciliter deieraret pro commodo partis, sicut pro suo, quia procuratores cõmuniter asserunt partib. suis quę illos cõstituũt, ꝙ ipsæ partes hẽnt bonã cãm, & ꝙ obtinebũt in cã. Et eadem rõne aduocatus nõ potest esse testis. No. insuper, quod iudex non arctatur ad deferendum iurm necessarium habenti p̃sumptionẽ pro: sed est in arbitrio iudicis deferre actori vel reo secundum communem opinionẽ Canonistarum in c. vlt. de iureiur. in antiq. licet Legistę tenuerint contrarium in l. bonæ fidei. C. de iuraiur. maxime Bar. & Sal. videlicet, quod iudex tenetur deferre iuramentum actori habenti vnam bonam præsumptionẽ pro se. Nota ꝙ iuramentum in defectum plenæ probationis non debet deferri, nisi primo adsit præsumptio pro altera parte ad hoc, de iureiur. in c. fi. Nota finaliter, quid debeat considerare iudex in delatione iuramenti fienda magis vni parti quã alteri, de quo plene Io. And. in d. c. fi. Dom.

na [a] ecclesia, & infra.

¶ In appellationis [b] causa, is qui appellantis procurator vel aduocatus in priori iudicio fuerat, [c] non recipiatur in testem. [d] †

¶ Neque indistinctè ipsi appellanti (præsumptione [e] faciente pro eo) deferatur etiam iuramentum: sed tũc cum inspectis personarum, & ipsius causæ circumstantijs, id fuerit faciendum.

TITVLVS XI.

De iureiurando.

¶ Nicolaus tertius.

¶ Prælati, canonici, rectores, & officiales locorũ, qui iurant statuta, & consuetudines loci, vel ecclesiæ seruare, p̃textu talis iuramenti nõ obligãtur ad illicita, impossibilia vel obuiantia ecclesiasticæ libertati, nec ad ea debet intentio sua referri. Io. And.



CAP. I.

ONTIN-

a ¶ Romana.] duo sunt huius decr. dicta, & breuia, & idcirco eam non summo.

[Gl. seq. recitetur per quæstionem, quæ fuerit dubitationis causa, quam exprimit, & ei respondet.]

b ¶ Appellationis.] fuit causa dubitationis, quia alia videbatur causa appellationis a principali propter alium iudicem & alium procuratorem & aduocatum, qui frequenter in ipsa interueniunt, quia non tenentur procurator vel aduocatus principalis causæ defendere cãm appellationis, vt not. sup. de proc. c. non iniuste, & 2. q. 6. c. si autem, §. secundam & facit quod dixi sup. de iura. calum. c. 2. i. rñ. sed non est alia. Vel licet sit alia quo ad quid, tamen procurator vel aduocatus in principali, in causa appellationis non debent testimonium ferre, ne memores sui officii forte contrarium afferãt veritatis, sicut, & aduocatus nequit esse iudex: ne affectionis suæ memor, &c. C. de asses. l. nemo. in fi. Et iudex in causa q̃ iudicauit non potest esse testis 1. 3. q. 6. statutum. vbi de hoc quod intellige secundum determinationem, decr. sup. e. dilecto. & c. cum a nobis. in vno ergo, & eodẽ negotio quis duplici officio tam suspecto fungi nõ debet, de cler. coniug. diuersis, ff. ad Treb. ille a quo, §. tempestiuum, 2. q. 1. in primis, de verb. sign. forus cum sim. in testẽ ergo multo fortius non recipietur talis in principali, per iura prædicta.

ADDITIO. De hoc in Spe. de test. §. illud. vers. item ꝙ fuit in eadem causa. Ioan. Andr.

c ¶ Fuerat.] si ergo illum procuratorem constituit, sed non recepit mandatum, testificari poterit, s̃. eo. dilecto. Idem in aduocato, & de hoc etiam no. ff. e. l. ult.

[Gl. seq. primo soluit duo dubia, quorum secundum incipit primo. secundo quęrit, & soluit. Io. And.

d ¶ In testem.] intelligas pro ipso appellante, nã pro appellato bene recipietur 2 sm̃ Bern. & modernos.] & Accur. in præalleg. l. fi. ff. eod.] Tum quia ratio prohibitionis cessat: tum quia nõ reperitur prohibitum, & edictum de testibus prohibitorium est ff. eod. tit. l. 1. Et in illo casu quando procurator vel aduocatus appellantis deponit pro appellato, dico, quod deponat etiam pro appellãte, quia iurat pro vtraq; parte dicere veritatem. ad hoc sup. e. in c. de testib. & C. de quæstionibus, l. pridem, & dixi ĩ. de re. iur. quod ob gratiam. [Pro hoc C. de temp. in integ. rest. l. petendę. Arch. inducit qđ no. Inno. & Host. sup. de exce. cum venerabilis, super verb. instrumentum.] Quid de procuratore ad negotia? Dic sm̃ Hostiẽ. ꝙ in negotio ꝙ procurauit de consensu partiũ, p̃t admitti sicut & iste, & sicut mediator, in Auth. de testi. §. qm̃ verò, coll. 7. in alijs admitteẽ etiam parte inuita, cum nec prohibeatur, ff. eod. l. 1.

ADDITIO. ff. de iure fis. l. deferre. §. iidem decreuerũt. Ioan. Mona. nam vt dicit Archid. administrator bonorum ecclesiæ de contractu per ipsum celebrato testificari potest. alleg. 14. q. 2. c. 1. vers. ceterum, & not. Bart. Brixien. in quæst. Veneriali. 47. Aliquis erat administrator. Io. Andr.

e ¶ Præsumptione.] puta, quia habet vnum testem, sup. de proc. ex insinuatione, 24. q. 3. si habes, ff. de do. præalleg. l. Theopompus.

ADDITIO. sm̃ Inn. qui etiam allegat, ff. quemadm. test. aper. l. 1. in fi. & idem Host. Ioan. And.

f ¶ Inspectis personarum & ipsius causę circumstãtiis.] quod dic vt no. sup. de iureiur. c. vlt.

DE IVREIVRANDO.

¶ Superiori titulo dictum fuit de probatione quæ fit per testes, verum quia pars videns quod non põt probare suam intentionem per testes, quandoque defert iuramentum litis decisorium suæ parti aduersæ, ideo ad nos informandum de huiusmodi delatione iuramẽti, annectitur titulus de iureiurando. Cõtinuatio D. Heliæ.



Ontingit.] Primo ponit thema circa clericos, & laicos, secundo ibi, Quia vero. Constitutionis causam, & Constitutionem circa vtrosque. Io. And.

CASVS, Episcopus Pictau. in suo ingressu iura 1 obseruare cõsuetudines, & statuta ecclesiæ Pictau. Ponamus, ꝙ in libro statutorum ecclesiæ Pictau. sunt aliqua statuta impossibilia de iure: quia illa obseruare esset peccatũ mortale, uel sunt statuta, quæ obuiant libertati ecclesiæ. Postea episcopus uult facere aliqua statuta contraria illis statutis impossibilibus, & obuiantibus ecclesiasticæ libertati: Obiicitur pro parte Canonicorũ quod nõ põt, alias incurreret periurium? Rñdet eps̃, quod in iur̃o suo non intendebat seruare illa statuta illicita, & obuiantia libertati ecclesiæ, an bene dicat? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ sic. Sed ponamus ꝙ eps̃ Pictauien. iurauit expresse seruare illa statuta impossibilia, & contra libertatem ecclesiæ: vtrum teneatur seruare iurm suum? Certe nò alias grauiter peccaret, ideo vigore iuramenti sui non est astrictus ad seruandum illa statuta, verumtamen iurando temere, peccauit mortaliter, & pro illo peccato

tenetur agere pænitentiam, tñ cautela eſt, ꝙ eṗs in ingreſſu ſuo iuret ſeruare ſtatuta eccleſiæ, dummodo non ſint illicita, vel irrationabilia. Nota primo, vnū in quo iuramentum eſt permiſſum, quia regulariter non eſt permiſſum iurare ſine cauſa: alias eſſet iurare temere & in vanum, ſed cū iuſta cauſa eſt iurandum: ſicut prelatus ī receptione ſua iurat ſeruare ſtatuta illius eccleſiæ, ad q̄ promouetur; & iurando nō peccat, etiam ſi illa ſtatuta ſint irrationabilia dum tñ non habeat animū ſeruādi ſtatuta irrationabilia: alias enim rōne deprauati animi peccaret mortaliter. Nota vlterius, ꝙ iuramētum ſcholaris, vel canonici, vel p̄lati ſeruandi ſtatuta, intelligitur de ſtatutis rōnabilibus, & licitis, nam iuramētū refertur ad licita, & rōnabilia, tñ ſi quis referat intentionem ſuā ad illicita, nō tenet illa obſeruare, tamen peccauit mortaliter temere iurando, & pp intentionē deprauatam. Not. ꝙ appellatiōe rectorū comprehendūtur ēt illi qui p̄ficiūtur adminiſtrationib. laicorum, ad hoc text. j. de hęret. vt inquiſitionis. Nota. finaliter arg. ꝙ p̄ıātes, & officiales dignitatum tp̄aliū non confirmantur, ſed adminiſtrationē habēt ex ſola admiſſione ad talia officia, probat tex. ibi, admittat de quo aliquid p̄ Doct. ſup. de iud. c. ſi. Do.

[Prima gl. ſummat.

git, a † in nonnullis eccleſiis de earum conſuetudine b obſeruari, quod † nec ipſarum Prælati (cum primo ad eccleſias ipſas accedunt c) admittuntur, nec canonici (cum de recipiendis d ibidem nouis canonicis agitur) aliter recipiuntur in ipſis: niſi iurent ſtatuta & conſuetudines ipſarum eccleſiarum, ſcripta e & non ſcripta, inuiolabiliter obſeruare. Inter laicos etiam in multis ciuitatibus, f caſtris, & terris, in ſuis poteſtatibus, g rectoribus, vel officialibus aſſumendis, conſuetudinis morbus irrepſit: quod poteſtates, rectores, & officiales huiuſmodi, ad poteſtarias, rectorias, & officia eadem (niſi prius ſeruaturos ſe ſtatuta ipſorum locorum clauſa h † iurauerint) nullatenus admittantur.

¶ Quia vero in ſtatutis, & conſuetudinibus ſupradictis interdum aliqua repeɾiuntur illicita ſeu impoſſibilia, uel obuiantia eccleſiaſticæ libertati: i † ne ſub tali generalitate iurandi, ſic iurantibus peccādi occaſio præbeatur: cum iuramentum non fuerit, vt eſſet iniquitatis vinculū, k inſtitutum: Hac generali conſtitutione animarum periculis obſiſtere l cupientes, præcipimus à quibuſcunque ſcientibus contineri in prædictis conſuetudinibus & ſtatutis illicita, impoſſibilia, vel libertati eccleſiaſticę obuiātia, iuramenta huiuſmodi aliquatenus non preſtari. Et talia iuramenta ea intentione m facienda vel facta, ut etiam illicita vel impoſſibilia, n ſeu eccleſiaſticę libertati obuiantia obſeruentur (cum etiam ſub tali intentione preſtari non poſſint abſque diuinę maieſtatis o offenſa) decernimus in huiuſmodi illicitis, impoſſibilibus, ſeu libertati eccleſiaſticę obuiantibus, non ſeruanda; quin potius pro animarum ſalute, ſi ſub forma predicta uel ſimili aliquos ignorantes predicta illicita ſeu impoſſibilia, uel libertati eccleſiaſticę obuiantia iurare contigerit, ad obſeruanda dumtaxat licita, poſſibilia, & non obuiantia libertati eccleſiaſticę, iurantium referri debet intentio. ¶ Declaramus p † quoque iuramenta ſub hmōi genera-

a ¶ Contingit.] p̄lati, canonici, rectores & officiales locorū, qui iurant ſtatuta, et conſuetudines loci, vel eccleſiæ, ſeruare, prætextu talis iuramenti non obligantur ad illicita, impoſſibilia, vel obuiantia eccleſiaſticæ libertati, nec ad ea debet intentio ſua referri. Io. And.

b ¶ Conſuetudine.] ad hoc ſup. eo. clericus.

c ¶ Accedunt.] in quo acceſſū antiquas eccleſiæ conſuetudines ſeruare debent, ut ſup. de præb. dilecto.

d ¶ Recipiendis.] ad hoc vocari debent abſentes. j. de præb. cum in eccleſiis, niſi conſuetudo eſſet in contrarium, ut ibi. Io. And.

e ¶ Scripta.] ɩ potes ſingula ſingulis referre.

f ¶ Ciuitatibus.] quæ murorum ambitu terminantur. j. de ſent. exc. ſi ciuitas.

g ¶ Poteſtatibus.] qui gladio utuntur ad malefactorū vindictam & laudem bonorū. de homicidio, poſtul. & de maior. & obed. ſolitæ. & tunc miniſter eſt Dei, vt 23. q. 5. miles, & c. ſeq.

h ¶ Clauſa.] ɩ. in hoc erat morbus, & ſi iurant ſolum ſeruare ſtatuta edita ad edenda ſacramento non tenentur, vt ſ. e. ti. c. pen.

i ¶ Libertati.] & iō ſtatutarii excōicati ſunt, ſi j. duos menſes ea de ſtatutis deleri non fecerint, vt & qui tales conſuetudines, vel ſtatuta ſeruare faciunt vt ſ. de ſent. exc. nouerit. Ad hoc j. de immu. eccl. c. 3. 4. & 5.

ADDITIO. In quib. conſiſtat libertas eccleſiæ, remittit Arch. ad ibi. no. per Inn. Io. And.

k ¶ Vinculum.] ſup. eo. quanto. 22. qu. 4. inter cetera. ad hoc. j. de reg. iur. in malis. & c. non eſt obligatorium. Sed de appellationib. dr̄ ſup. d̄ app. ad noſtram & c. cum ſpeciali.

ADDITIO. Prædicta regula, in malis, probat cū ſuis cō. cor. ꝙ promiſſio in malis nō obligat: ergo nec iurm̄ adiectū, vt in regula ſequēti. ſm̄ Ioa. Mo. remittit Arch. de foro comp. ſi diligenti, ad finē. ſup. eo. cum contingat. Io. And.

l ¶ Obſiſtere.] ad hoc ſ. eo. lib. de conſt. c. 1. inf. de ſepul. cap. 1. cum ſimil.

m ¶ Ea intētione.] dicitur ergo iurm̄ illicitum ex animo, ſic & ſentētia excōicationis. ſup. de ſent. excom. per tuas. & c. ſacro, vbi de hoc 11. q. 3. c. non ſolum. §. cum ergo. Io. And.

n ¶ Impoſſibilia.] ad hoc nullus poteſt ſe obligare. ſup. de pac. c. vlt. de cond. appo. c. vlt. ff. de reg. iu. impoſſibilium. inf. de regul. iur. nemo poteſt. Et intelligo impoſſibilia de iure, vel de facto, vt dixi in prædicta regula, nemo poteſt.

o ¶ Diuinæ maieſtatis.] quam peius eſt offendere q̄ temporalem, ut ſup. de hær. uergentis. & j. de immun. eccl. clericis. C. de hæret. Manich.

p ¶ Declaramus.] declaratio igitur antiqui iuris eſt, & hoc ius not. Bernar. ſupra de his quæ fi. a maio. par. cap. c. 1. in glo. ult. & Hoſt. eod. c. in glo. penult. unde dabat ibi conſilium Hoſtienſ. quod iurans ſic diceret, iuro ſeruare ſtatuta, & conſuetudines iuſtas, poſſibiles & honeſtas, quæ de facto, & iure ſeruari poteſunt. Et multiplex eſt impotentia, ut not. ſup. de reſcript. ſciſcita-

† De intellectu vide Dec. in rubr. de cōſt. ī 1. lect.

† In antiqs codic. hæc periodus conſtanter legit ita, ꝙ ipſarū p̄lati cū primo ad eccleſias ipſas accedūt, vel cū d̄ recip. ibid. nou. canon. agit nec p̄lati admittūt nec canonici aliter recipiūtur in ipſis, niſi iurent, &c.

† An ſit dr̄ia iurare ſimpliciter obſeruare ſtatuta, uel cōtēta ī ſtatutis, uel prout in ſtatutis, vide Fel. in c. cum acceſſiſſent. de conſtit.

† Quæ ſtatuta. obuiēt eccleſia. libert. vide in c. fi. de imm. eccl. j. eo. & c. grauē de ſenten. exc. Fō.

1 Dom. reprobat gl. q̄ ſic referēdo eſſet, incōgruitas, unde notat ipſe q̄d ſcriptura nō eſt de eſſētia legis. Font.

2 Phil. ſe[…] gl. idē ſi ſi[…] pliciter i[…] raſſet ſeru[…] re ſtatuta. […] eſt ſtricti […] ris iurm. […] cit c. veniē[…] & c. Quin[…] ual. ſup. e. […]

† Vide All[…] ricū de […] ſate tract. […] ſtatu. par[…] queſt. 25. […] late.

ſciſcitatus. Poſito tñ ꝙ in genere iuret, fit tñ ſecundum ius cõe interpretatio iuramenti, & probatur hoc ſatis ꝑ decr. s̃. eo. ad noſtrã. tertia, & ſup. de verb. ſign. ſup. quibuſdam. 1 Dic ergo breuiter, ꝙ aut quis expreſſe iurat ſtatuta illicita, impoſſibilia, inhoneſta: & tunc eo ipſo largo modo periurus eſt, ſic s̃. eo. ſicut noſtris; aut generaliter iurat ſeruare conſuetudines & ſtatuta: & tunc diſtingue; aut tunc ſciebat ibi ſtatuta eſſe illicita, & illa ſe obligaturũ ſeruare in mente gerebat: & tunc idem ꝙ ſup. aut neſciebat, nec id in mẽte gerebat: & tunc non peccauit, & ſolum ad licita obligatur, vt hic, & in prædictis iuribus. ad idẽ. ff. de tranſact. qui cũ tutorib⁹. §. vlt. ff. de ꝯdi. indeb. ſi ꝓcurator, quaſi in fi. ff. de condi. inſti. l. conditiones. & l. ſeq.

L[icet.] Primo ponit factũ rephenſibile: ꝯ qđ prouidet. Secũda, ibi, Nos animarum. Dominicus.

¶ Iudex ſæcularis poteſt cõpelli per iudicẽ eccleſiaſticum, ut compellat mulierẽ ſeruare iuramentũ, quæ iurauit nõ venire contra alienationem rei dotalis, hoc dicit. Præſupponendum quod de iure ciuili ſi mulier milleſies conſentiat, & iuret non venire contra alienationẽ rei dotalis, tñ ſoluto matrimonio poterit vendicare illas res dotales alienatas. l. non dubiũ. C. de leg. ſecus de iure Canonico, c. cum contingat. eo. tit. in anti. nunc emanauit iſtud c. pro obſeruatione illius c. cum contingat. CASVS. Titius vxoratus vendidit domum, uel aliam rem; quam ab vxore in dotem acceperat, & iſti alienationi conſenſit ſua vxor, & iurauit ad ſancta Dei euangelia non uenire contra huiuſmodi alienationem: poſtea tractu temporis Titius maritus viam eſt vniuerſæ carnis ingreſſus, certum eſt, quod dos debet redire ad vxorem regulariter, niſi pater feciſſet pactum quod dos ad eum rediret. Nunc mulier vult uendicare iſtam rem alienatam a poſſeſſore, qui excipiendo allegat venditionem illius rei in qua conſenſit ipſa mulier: & qđ iurauit non venire contra: mulier vero replicat in contrarium, & allegat nullitatem uenditionis, & vlterius quod iuramentum non valuit: quia contra legem fuit præſtitum. Poſſeſſor rei dicit quod licet non valeret de iure Ciuili, tamen valet ſecundum Canones: iudex uero ſæcularis ſuper iſta cauſa aditus, vult ſequi ius Ciuile, & non ius Canonicum, utrum ſit poſſeſſori prouiſum de remedio? Reſpondet Romanus Pontifex, quod ſic; nam adibit epiſcopum, qui monebit iudicem ſæcularem ſub pœna excommunicationis ut obſeruet ius Canonicum & non ius Ciuile: quod ſi noluit facere, poterit eps̃ iudicem ſæcularem excommunicare. Nota primo ex iſto c. unam differentiam inter ius Canonicũ & ius Ciuile: nam de iure Canonico mulier compellitur ſeruare iuramentum præſtitum in alienatione fundi dotalis, c. cum contingat, eod. titu. in antiq. ſecus ſm leges, ut d. l. non dubium, C. de legi. cum ſim. Nota, qđ ubi uertitur periculum animæ, laicus tenetur iudicare ſm Canones, & nõ ſm Leges, ſed iſtud nõ facit ꝓhibitio iuris Canonici, ſed obligatio acquiſita de dicto cap. cum contingat, ſimile in c. fin. de præſ. in antiq. Nota, ꝙ in materia concernente animam, ſi iudex laicus velit ſeruare Leges: recurritur ad iudicem eccleſiaſticũ, vt eum compellat ad iudicandum ſm Canones, & non ſm Leges. Nota, ꝙ in obſeruantia iuri attẽditur diſpoſitio iuris Canonici, & non Ciuilis: rõ hic aſſignatur. ꝑ ꝑ peccatum. Nota finaliter, qđ qs preciſè cõpellitur ſeruare iurm licitum & obligatorium, ad hoc dictum c. cum contingat, ne p̃lati vices ſuas. c. q̃relam. Dominicus.

[Prima gl. ſummat, & dicit vñ ſumpta.]

† al. quacunque.

† Nec generalis principis cõfirmatio trahit ad illicita, & alia de quib⁹ in tex. Alex. conſ. 59. uol. 1. & Dec. cõſil. 172.

1 Ibi patet ꝙ generalis ꝓhibitio ſolũ illicita reſpicit: alias dicim⁹ ꝙ generalis non includat niſi licita, per iura q̃ allegat ſi. glo. & per l. ff. de cõdict. indeb. ſi procurator. §. pe[...] nul. ff. ad exhibẽdum. l. [...]pen. ff. q̃ in fraud. cred. [...]i pater. ſm [...]ſtr. q remit[...]it ad not. s̃. [...]o ueniens [...]& 13. diſtin. [...]erui. in gl. [...] ſubditus. [...]oan. And.

litate qualitercunque, & ſub qualicũque † verborũ forma præſtita vel præſtãda, ad licita, poſſibilia, & libertati eccleſiaſticæ non obuiantia† tantum extendi: ipſoſq; iurantes ad alia per præſtationem iuramenti huiuſmodi non teneri.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Per eccleſiaſticum iudicem ordinarium loci, compellitur iudex ſæcularis eccleſiaſtica cenſura ius Canonicum, quod ad prouiſionem animarum ſtatutum eſt, ſeruare.

CAP. II.

Licet mulieres,[a] quæ alienationibus dotiũ & donationum[b] propter nuptias conſentiunt non contrauenire, proprio[c] iuramento firmantes ſeruare iuramentum huiuſmodi nõ vi[d] nec dolo[e] præſtitum, de iure Canonico[f] teneãtur: quia tamen quidam iudices ſeculares[g] eas contra præfatas alienationes, audiunt, quamuis eis conſtet legitimè de huiuſmodi iuramento: † Nos animarum periculis obuiare[h] volentes: eoſdem iudices ad ſeruandum hoc ius Canonicũ,[i] per locorum ordinarios cenſura eccleſiaſtica[k] decernimus compellendos.[l]

a ¶ Licet mulieres.] Per eccleſiaſticũ iudicem ordinarium loci compellitur iudex ſæcularis ecclẽaſtica cenſura ius Canonicum, quod ad prouiſionem animarũ ſtatutum eſt, ſeruare. Et fuit tracta hæc decretalis per cõpoſitores huius libri de extrauagãti, q̃ incipiebat: Quia vero contingit. ADDITIO. Communiter erat verſic. ſub decret. quia nonnulli. Alex. quarti, q̃ habes inf. de immun. eccleſ. & vide quod ibi dicam, in prin. Ioan. Andr.

† Vide notata per Romanũ ſingul. 498. inc. ubi iuramẽtũ & ſing. 499. incip. tu ſcis. & ꝑ Io. An. in c. cum laic⁹. de foro cõpet. adde Fe. in c. j. extra. de iurei.

b ¶ Donationũ.] de his dic vt ſup. de donat. inter vir. & vxo. & de dote poſt diuor. reſti. c. nuper.

c ¶ Proprio.] intelligo ſiue iurent per ſe, ſiue per procuratorem, cui ad hoc ſpeciale mandatum dederint, ad hoc. 63. diſt. tibi. & ibi de hoc in gl. 2. de iura. calum. ca. vlt. & de procu. c. vlt. cum ſim.

ADDITIO. Vide quod non ſup. eo. li. de elect. vt circa. in gl. pen. & quod ſuper ea dixi. Io. Andr.

d ¶ Non vi.] ergo iuramentum metu extortum non obligat. de quo dic vt ſup. de his quæ vi me. cau. ſi. abbas, & ſup. eo. ſi vero.

ADDITIO. Tene quod dicitur. eo. tit. verum. Io. Andr.

e ¶ Dolo.] quem qui allegat, probare debet, ſaltem ex perſpicuis indicijs, ff. de prob quotiẽs, §. qui dolo, C. de dolo, l. dolum, ſup. eo. lib. de renunc. c. 2.

f ¶ De iure Canonico.] vt ſup. eo. c cum ꝯtingat, ubi de hoc ſecus 2 uidetur de iure Ciuili, ff de fundo, l. lex Iulia, Inſti. quibus, alie. licet uel non, in princ. C. de rei uxo. act. l. unica, §. fin.

g ¶ Iudices ſæculares.] qui in hac parte ratione periurij cui cauſam dãt, ſunt de foro eccleſiæ, ſup. de iud. nouit, ſup. eo. lib. de fo. comp. c. ult.

h ¶ Obuiare.] s̃. c. ꝓxi. cum ſuis concordantijs.

i ¶ Ius Canonicũ.] ſim. j̃. tit. prox. c. 2 j̃. de ſent. excõ. decernimus. facit s̃. eo. li. de pac. c. 2. & de fo. cõp. c. 2. & ſic Papa tollit legem etiam quo ad forum ſæculare, de quo dic, ut dixi inf. de reg. iur. c. 2. Io. And.

K ¶ Cenſura eccleſiaſtica.] quid contineatur eius nomine habes ſupra, de uerb. ſign. quærenti.

[Glo. ſeq rationem reddit, quærit & ſoluit, ſolutioni aſſignat contrarium, cui reſpondet.]

l ¶ Compellendos.] eſt. n. ſuperior eccleſiaſtica ptãs: & ideo coercet ſæcularem, ut 23. q. 5. adminiſtratores. s̃. de maio. & obed. ſolitæ, qui filij ſint legi. per uenerabilem. cum ſi. [Dicit Arch. hoc procedere ubi agĩt de periculo animæ: uel ubi eſt de ſua temporali iuriſdictione;

2 De hac differentia uide Baptiſtam de S. Blaſio in rubricæ decreti q. 25. differẽtia. 14.

ne; & vbi mandat suas sñias obseruari: remittit ad no. per Inn. de offi. ordi. c. 1.] Quid dices si mulier iurauit non alienare dotem vel donationem pp nuptias, nec alienationi consentire nisi ex rõnabili causa & auctorizante iudice: & si cõsenserit, reuocabit pro posse: postea iudice non auctorizã te consensit, & iurauit nõ ꝯuenire; quid erit? Dic ẽm Hostiẽ. 1 qui hoc. no. supra eod. cum contingat, quod primum seruabitur, ad hoc supra eo. eam te, & c. intellecto, & in Auth. de non alie. §. sanctissimas, colla. 9. Sed ꝯ. s. eod. tua nos. Solut. ibi primũ iuramẽtũ illicitum: & ideo secundum primo præiudicat, hic primum licitum: & ideo derogat secundo.

1 Idem Ioan. Mo. & Arch. & Gui. in Sp. de empt. & ven. §. tertio loco, ver. & no. gñale, & vide quid ibi dicam. Et de materia huius decre. & an teneat obligatio pœnalis ibi vi. ver. sed pone vxor. cũ ver. sequentibus. De obli. fide iussoris dixi in decre. cum cõntingat. in 2. glo. Ioan. Andr.

¶ Idem.

¶ *Electus post sacramentum ponens vel respondens cõtraria directe, nisi rationabiliter excusetur) velut periurus a cõfirmatione repellitur. Idẽ si hoc fecerit ꝓcurator ipso mandante, vel ratũ habente, vel nõ reuocãte. h. d. I. A.*

CAP. III.

CVm in positionibus a super electionis b tuæ negotio (post iuramentum c in causa pręstitum) à te datis, d seu responsionibus, quas ad positiones tui aduersarij fecisse dignosceris, reperiatur contrarietas manifesta: e tibi tanquam periuro f (nisi iusta causa g & rationabilis † te excuset) super ipsa electione perpetuum silentium imponi debebit. h ¶ Idem i

CVm in positionibus. Sunt duæ partes. Secunda, ibi, Idem fiet, & prima loquitur de domino. secunda de procuratore. Ioan. And.

¶ Præsupponendum est pro intellectu huius. c. ꝙ habetur in c. querelam eod. tit. in antiq. videlicet, ꝙ periurium est sufficiens causa vt quis repellatur a bñficio iã obtento, & multo magis a beneficio obtinendo.

CASVS. Aliquis fuit electus ad prelaturam, antequam esset confirmatus, aliqui se opposuerunt, orta lite inter electum, & opponentes, iurato de calum. electus fecit duas positiones ꝯrias directe: & sic oportet dicere, quod altera sit falsa: & per consequens, ꝙ ipse electus in vna ipsarum deierauit: nunquid istud periurium est sufficiens ad ipsum repellendum, ne electio sua confirmetur? Respondet Romanus Pontifex, quod sic. Idem si pars aduersa dedit positiones de directo contrarias, & electus eas negauit, vel ambas confessus est. Certe est ipse periurus: quod periurium est sufficiens ad ipsum electum repellendum a confirmatione & prelatura: quia etiam repelleretur a beneficio iam obtento, vt in d. c. querelã, sup. eo. tit. Nota primo, qđ positiones sũt faciendæ post iuramentum, & uide supra de confes. eo. lib. c. 2. Nota secundo, arg. quod ponens dr̃ confiteri id quod ponit, & sic facit iste tex. pro glo. magna. in fine sup. de confess. c. 1. eo. lib. Dominicus.

[Prima glossa summat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Cum in positionibus.] Electus post sacrm̃ ponens uel rñdens ꝯria directe [nisi rationabiliter excusetur] uelut periurus a confirmatione repellitur, idem si hoc fecerit procurator ipso mandante, uel ratum habente, uel non reuocante, hoc dicit. Habuit ortum hæc decretalis ex his quæ notat Host. sup. de fide instr. cum Ioan. super uerbo, unica tantum uenditio.

ADDITIO. Et quæ no. Guil. de elect. ut circa in glos. patet ex hoc, per quas glo. patent exempla. Io. Andr.

b ¶ Electionis.] idem ur̃ si agatur de iam obtento, cũ periurium nõ solum impediat, sed etiam deijciat, sup. eo. tua nos, & c. querelam, & de fideius. peruenit.

ADDITIO. Idem Ioan. Mona. & idem Archid. qui alle. 24. q. 3. ecce. Ion. And.

c ¶ Post iuramentum.] quia tunc faciendæ sunt positiones. sup. de confess. c. 2. & ibi dixi. & eo. tit. c. 1.

[Glo. seq. arguit ad quæstionem.]

d ¶ Datis.] Not. ad qõnem quam disputaui, 2 an per instrumentum probetur crimen, quod sic probatur, hic enim per scripturas actorum apparet eum posuisse contraria: & sic periurum, de hoc supra de maior. & obed. cum in ecclesijs, & per modernos, de accus. super his, ad idem infra, de verb. sign. c. 2.

2 De hac qõne vide Fel. in ca. cum in ecclesijs, de maior. & obed.

ADDITIO. Vbi de hoc, & omnino vide quod ibi dicam, Ioan. Andr.

e ¶ Manifesta.] euidens vel notoria. infra de verbor. sign. constitutionem.

f ¶ Periuro.] periuri sunt infames 6. qõ. 1. infames, & ecclesias regere non merentur, supr. eod. querelam: nec ad testimoniũ admittuntur ẽt 3 post penitentiam. 22. q. 5. paruuli. in glos. fin. de test. testimonium.

[Gl. seq. ponit duo exempla: secundo q̃rit. arg. pro & cõtra, ponit duas opiniones & soluit.]

g ¶ Iusta causa.] ut vnum ex contrarijs dictis multipliciter potest intelligi, s̃. de accusa. cum dilecti. Vel probare vult se errasse 4 in altero de contrarijs: maxime vbi poneretur vel responderetur de facto alieno ubi tolerabilis est error, ff. pro suo. l. vlti. sup. de confes. ex parte, sup. eod. lib. de restit. in integ. c. vlt. in fi. [in facto etiam alieno est ignorantia excusabilis ad hoc ff. de interrog. act. de ætate, §. vlti. ff. de colla. bo. non nunquam, ad idem 2. q. 3. Paulum, & supra eod. lib. de elect. c. 1. in fin. in Auth. de execu. & his qui conue. in princ. coll. 7. secundum Archi. qui ponit exemplũ quando electus est de aliena ecclesia: contra quem opponitur, cuius vita potest probabiliter ignorari. Ipse etiam potest probabiliter ignorare numerum canonicorum ecclesiæ, & his similia.] Sed quid dices: nunquid positio vel responsio ad ipsam reuocari poterit? Et videtur quod non. Nam volat emissum semel irreuocabile verbum 43. dist. §. vlti. in fin. de probat. per tuas. C. de non num. pecu. generaliter. Econtra videtur, quod reuocari possit. 32. q. 1. apud, de pœn. dist. 1. diuortium. de verb. sign. nam & ego, ff. de diuor. si penituit. 5 Dixit Ioã. de Deo, si data sit positio in scriptis, non potest reuocari; alias potest, ad hoc de electio. scriptum. de confes. ex parte, quod Guil. abhorret in Spec. tit. de positionibus, §. vlt. versic. item si ponens, dicens quod ex quo in iudicio proposita est, siue in scriptis, siue non, reuocari non poterit, per prædictam decret. ex parte, de lit. contesta. ca. vnico. de elect. dudum, 2. nisi doceret de errore, ut sup. dixi. Satis uidetur quod sicut testis a periurio excusatur, si in continenti se corrigat, ut supra, de testi. cog. præterea, sic & ponens uel respondens eadem ratione. Ioan. And.

ADDITIO. Idem Ioan. Mona. & Archid. qui remittit ad no. de app. cum causam, in 5. glos. facit quod no. de elect. scriptum in 1. gloss. & quod dixi post Hostien. de diuor. ex litteris, super glos. 2. quod facit pro Ioan. de Deo. Ioan. And.

h ¶ Debebit.] nec propter hoc coelectus confirmabitur 2. q. 1. in primis, sup. de rescript. olim sup. eod. lib. ut lite pen. c. 1. & 2. C. de rei vend. l. vlt. Et sic no. quod nõ inspicitur hic principium, de quo not. sup. de elect. dudum, 1. Nam non solum antiqua crimina repellunt electos. sup. de temp. ord. c. ulti. sed etiam noua. 6 Probatur hoc idem supra de rescrip. olim. sup. eo. lib. de elect. ut circa: sicut & noua causa non solum antiqua iudicem repellit, de offic. deleg. insinuante.

ADDITIO. Dicebat ergo Ioan. Mona. quod sicut quis agendo ius agendi non recte inchoatum consequitur. ff. de pign. act. l. si rem, §. fin. & facit infra de re iud. Abbate: sic agendo perdit ius recte inchoatum, ut hic Ioan. And.

i ¶ Idem.] scilicet quia tibi silentium imponitur.

3 Fallit h[…] in casu no[…] bili ut p Fe[…] in c. ueniẽ[…] el. 1. de test[…]

† Approba[…] a iure, und[…] notat Anch[…] & Phil. ꝙ[…] manifestam[…] ꝯrietatẽ ad[…] mittit accu[…] tio, ut euit[…] periuriũ, […] eius pęna, […] cũ dilecti, […] de accu. c. […] olim, de ce[…] sibus Font[…]

4 Hoc nõ […] cile ꝓbat i[…] ꝓfessione d[…] liberata, u[…] de qđ no. d[…] diuor. ex li[…] teris. in gl. 2[…] ut eccl. bene[…] ut nostrũ. i[…] gl. cũ prim[…] Ioan. And.

5 An & q[…] quis posi[…] positiones […] reuocare, d[…] cet Alex. cõ[…] sil. 92. uol. 3[…]

6 Nec miri[…] ẽm Io. Mo[…] & Ar. qa re[…] ante sui com[…] pletionẽ pe[…] uenit ad ei[…] casum a qu[…] non potera[…] habere prin[…] cipiũ, ff. ad l[…] Aquil. qa i[…] eum. & faci[…] qđ dicã ĵ. d[…] re iud. factũ[…] super 1. glo[…] Io. Mo. alle[…] ff. de ser. pr[…] parte. Io. An[…]

a ¶ Ex-

a ¶ Expresse.] si ergo dedit mandatum ponendi & respondendi positionibus generale, sed nõ expressum vt sic, & sic responderet vel poneret, vt sup. eod. lib. de iur. calum. c. 2. resp. in fin. tũc licet procurator ponat vel respõdeat cõtria, dominus nõ deierat, nisi in casibus sequentib. & cõcor. s. eod. lib. de electio. si compromissarius.

b ¶ Ratum habẽte.] & sic in maleficijs locum habet ratihabitio expressa, & tacita. j. de sen. excõ. cum quis. & de reg. iur. ratihabitionem vbi de hoc.

c ¶ Tuo nomine.] alias ratum nõ posset habere quod suo nomine factum non est. j. de reg. iur. ratũ quis. vbi de hoc. Io. And.

fiet si (te expresse a mandante, vel etiam ex post facto sciente, ac ratum b habẽte, seu nõ reuocãte) positiones aut rñsiones hmõi contrarias tuo noĩe c tuus fecerit procurator.

TITVLVS. XII.

De exceptionibus.

¶ Innocentius quartus in Concilio Lugdunensi.

¶ Sex sunt dicta huius decre. Primo ponit arẽgã, & ius antiquũ, & cõstitutionis cãm. Scdo dicit quod reus, qui cõtra actorem de excõicatione excipit, vt ipsum repellãt ab agẽdo, dẽt ipsius excõicationis speciẽ & nomẽ excõicatoris exprimere, & eã infra octo dies pbare: alias iudex procedet in cã, & illũ in expensis condẽnabit. Tertio statuit, ꝙ si iterũ obyciatur & probetur eadem vel alia excõicatio, actor repellitur: sed q̃ acta sunt, valebunt, Quarto, ꝙ vltra duas vices hæc exceptio nõ opponatur: nisi ex cã. Quinto, ꝙ si opponitur post rem iudicatã, impeditur executio, sñia nihilominus valet. Sexto dicitur, ꝙ iudex publice excõicatũ reo non opponẽte ex suo officio dẽt ab agẽdo repellere. Io. An.

CAP. I.

Pia d † conside-

Continuatio dñi Heliæ,

DE EXCEPTIONIBUS.

¶ Sicut in bello naturali requiritur ꝙ bellantes sint armati, armis sibi necessarij, sic in bello ciuili. Et in superiorib. titulis visum fuit de armis actorum, nũc videndum est de armis reorum, & quia exceptiones dicũtur esse arma reorum: ideo post titulos præcedentes ponit titulum de exceptionibus.

Pia consideratione.] Hæc est notabilis decret. & quotidie practicabilis. [Commendat abbas hoc exordium vel arengam.] Diuiditur in sex partes, Secunda ibi, Si qui igitur. Tertia ibi, Si vero. Quarta ibi, Prouisio. Quinta ibi, Sed si post. Sexta ibi, Eo tamen. Dom.

¶ Pro intellectu huius cap. est præsupponendum illud quod habetur in capit. intelleximus de iud. in ant. videlicet, quod regulariter excommunicatus maiori excommicatione, non potest esse in iudicio agendo, ne ex malitia sua reportet commodum. vlterius est præsupponendum, ꝙ exceptiones dilatoriæ, quæ proponuntur causa differendi processum, debent proponi regulariter ante litis contestationem cap. 1. supra de litis contest. istomet lib.

CASVS.. Titius ptendebat me debitorẽ suum in aliqua pecuniæ summa, facit me cõueniri corã meo iudice cõpetenti, obtulit mihi libellũ, cui respõdi negatiue. lite cõtestata & iurato de calũnia, cũ ipse Titius actor peteret admitti ad probandũ cõtenta in suo libello: opposui ei ꝙ ipse erat excõicatus maiori excõicatione, & sic nõ erat admittendus quousq. ipse esset absolutus. an bene dicam? vĩ ꝙ non, quia cum ista exceptio excõicationis opponatur ad differendum processum, debebat opponi ante litem contestatã, per c. 1. de litis cõtest. su. Hoc tamen non obstante, respondet Romanus Pontifex in cõtrariũ, dicẽs, ꝙ ista exceptio excõicationis potest opponi contra actorem ad differendũ processum in quacunque parte litis, propter periculum communionis, ne ego reus compellar communicare cum excommunicato, & sic incidã in minorem excommunicationem Item propter alias rationes positas in princ. Sed ponamus ꝙ cum haberem litem cum aliquo, ipse malitiose, vt processus meus differretur, opposuit mihi simpliciter ꝙ eram excommunicatus maiori excõicatione, nihil aliud exprimendo, vtrũ istud sufficiat ad repellendum me agendo? Rñdẽt ꝙ non, immo ipse reus debet exprimere speciem excõmunicationis, & nomen excommunicatoris: puta, dicet reus, quod non teneor tecum litigare, quoniam tu es excõicatus maiori excõmunicatione pro tali causa, videlicet pro manifesta offensa, vel pro cõtumacia, per talem iudicẽ ordinarium uel delegatum. Sed quid si actor negat se excõicatũ maiori excõmunicatione? Rñdet ꝙ reus tenebitur probare illam excommunicationem infra octo dies per litteras uel testes, uel p alia manifesta documẽta: alioquin si non fuerit probata ista excõicatio infra octo dies, iudex procedet in causa: & reum condẽnabit in expensis erga actorem: & compelletur pcedere in principali. Sed ponamus ꝙ reus opposuit actori maiorem excõmunicationem: ipse nõ potuit illam probare infra octo dies, & sic fuit condemnatus in expensis, & compulsus litigare in principali: postea factis aliquibus processibus in causa, vult probare excommunicationem: an sit admittendus? Certe sic, vt actorem repellat ad procedendum in futurum: sed processus prius facti valebunt: & habita absolutione actor reassumet processum in illo statu in quo erat tempore quo reus fuit admissus ad probandum excõicationem: nam excõicatio non facit processum nullum. Sed ponamus ꝙ in secunda oppositione reus non probauit excõicationem, sed fuit condemnatus in expensis: vult nũc tertio opponere exceptionem: an sit admittendus? Respondet ꝙ non, nisi allegaret causam rationabilem: puta si dicat reus ꝙ actor contraxit excommunicationem de nouo, uel probationes de nouo venerunt ad notitiam ipsius rei: in his enim & similibus casibus posset reus opponere tertio excommunicationem contra actorẽ. Sed quid, ponamus ꝙ cum haberem tecum litem, & essem excommunicatus: non opposuisti mihi excommunicationem: nec similiter iudex mihi opposuit: & sic non fui repulsus ab agendo. fuit lata sentẽtia contra te reũ: quam cum vellem executioni demandari facere, opposuisti mihi quòd eram excommunicatus: & eam probasti infra octo dies iuxta tenorem huius capi. vtrũ iudex debebit differre executionem sententiæ donec sim absolutus? Respondet quod sic: tamen processus facti & sententia pro me lata valebunt: sed differetur solum executio sententiæ vsque post absolutionem. Sed ponamus quod tu reus non excipis de excommunicatione, nunquid iudex ex officio suo poterit mihi obijcere excommunicationem absque requisitione partis? Certe sic: & denegabit mihi audientiam donec fuero absolutus. Nota primo, ex isto textu quod excommunicatus maiori excõicatione non potest esse in iudicio agendo, sed bene defendendo: ne ex malitia sua reportet commodum, ut in cap. intelleximus. de iudi. in antiq. quod est fundamentum in hac materia. dicunt tamen aliqui, ꝙ adhuc reus excommunicatus tenetur constituere procuratorem, communis tamen opinio est, ꝙ reus excommunicatus poterit se defendere personaliter: nec communi-

† De intellectu vide Couar. in capit. quamuis. de pact. lib. 6. in 3. p. relectio. §. 3. & Ludo. Gomez. in reg. cancellariæ de annali possessore. q. 44.

municantes cum eo incurrunt excommunicationem quia communicant cum eo in suum preiudicium, & non in suum commodum Nota ex isto capitu. causas propter quas fuit inuenta ab ecclesia excommunicatio. Nota ꝙ reus excipiens de excommunicatio. non debet excipere in genere, sed debet exprimere excōicationem in specie: & dicere nomen excommunicatoris. Nota ꝙ illa exceptio debet probari apertissimis documentis infra octo dies & dicūtur apertissima documenta, scriptura, vel testes. Et licet in snia excōicationis ab homine, fit de substātia excōmunicationis scriptura, tn̄ illa poterit probari p testes. Nota ꝙ retardans pcessum, rōne processus retardati debet cdenari in expēsis. l. nō ignoret, C. de fruc. & litium expensis, quæ cōdemnatio & taxatio expensarum fit statim, ita quod parti condemnatæ in expensis ratione processus retardati denegatur audientia, donec fuerint huiusmodi expensæ solutæ nam sunt præiudiciales, & ideo debent solui ante litis ingressum. l. sancimus. C. de iudic. & istud verum, quod denegabitur ei audientia si fuerit actor, sed si sit reus, reputabitur contumax ac si non compareret. Nota casum in quo deficiens in probattione exceptionis postea admittitur ad probandum illam exceptionem in alia parte processus. Nota ꝙ exceptio excommunicationis potest opponi post sententiam ad impediendum executionem sententiæ. Nota ꝙ iudex potest interponere officium suum ad priuatam vtilitatem sine requisitione partis, licet secus regulariter. l. 4. ff. de dam. inf. ca. 1. de iud. c. 1. de offic. iud. in antiq.

† al. & communionis.

[Prima glossa diuidit, & summat.]

¶ Pia.] sex sunt dicta huius decr. Primo ponit arengam & ius antiquum, & constitutionis causam. Secundo dicit, quod reus qui contra actorem de excommunicatione excipit, ut ipsum repellat ab agendo, debet ipsius excōicationis speciem & nomen excōicatoris exprimere, & eam infra octo dies probare: alias iudex procedet in causa, & illum in expensis condemnabit. Tertio statuit, ꝙ si iterum objiciatur & probetur eadē vel alia excōmunicatio, actor repellitur, sed quæ acta sunt, valebunt. Quarto, ꝙ vltra duas vices hæc exceptio nō opponatur. nisi ex causa. Quinto, ꝙ si opponitur post rem iudicatam, impeditur executio, sententia nihilominus valet. Sexto dicitur, quod iudex publice excommunicatum reo non opponente ex suo officio debet ab agendo repellere. Ioan. Andr.

a ¶ Consideratione.] quadruplici, vt inf. sequitur: ibi vt ex hoc &c.

b ¶ Statuit.] sup. eo. exceptionem Io. Andr.

c ¶ Maioris.] exprimatur ergo ipsius species, vt infra statuitur.

d ¶ Opposita.] quod fieri potest, non obstante lapsu peremptorij ad proponendas dilatorias assignati, vt in clem. eo. tit. excommunicationis.

e ¶ Differat.] nota ꝙ ista decret. locum habet solum cum opponitur excommunicatio in vim dilatoriæ, vt infra dicam.

f ¶ Agentes.] sed non defendentes s̄. de iud. intelleximus. & sup. eo. tit. cum inter. cum similibus.

ratione [a] statuit [b] mater ecclesia, quod maioris [c] excommunicationis exceptio in quacūque parte iudiciorum opposita, [d] lites differat, [e] & repellat agentes: [f] vt ex hoc [g] magis censura ecclesiastica timeatur, [h] communionis † periculum [i] euitetur, contumaciæ [k] vitiū reprimatur, & excommunicati (dum a communibus [l] actibus excludūtur) rubore suffusi ad humilitatis gratiā, & reconciliationis affectum facilius inclinentur: sed hominum succrescente malitia, [m] † quod prouisum [n] est ad remedium, tendit ad noxam. [o] Dum enim in causis ecclesiasticis [p] frequentius hæc exceptio per malitiam † opponitur, contingit interdum differri [q] negotia, & partes fatigari [r] laboribus & expensis, proinde (quia morbus iste quasi communis irrepsit [s]) dignum duximus communem adhibere medelam. [t] Si quis [u] igitur excommunicationem opponit, [x]

ADDITIO. Qui sunt rei necessarij & voluntarij, hic not. Ar h. tene quod dixi sup. eod. dilecti.

g ¶ Vt ex hoc.] assignat quattuor considerationes illius iuris.

h ¶ Timeatur.] ligatur enim quis magis ex contēptu. 11. q. 3. c. non solum. §. cum ergo, in gl. fi. supr. de sent. excom. per tuas. in glo. pen.

i ¶ Periculū.] quod est tam in excōicato quam in communicante. de cle. excommun. min. illud. & c. si celebrat. eod. tit. ff. cum sim.

k ¶ Cōtumaciȩ.] ob quam solam excommunicatur qs ab homine. 11. qō. 3. nemo episcoporū, in glo. fi.

ADDITIO. De hoc ea. queſ. episcopus. & 17. q. 4. de presbyterorum. Arch.

l ¶ Communibus.] olim erat duplex litera, alia ciuilib. alia communibus. Et hȩc est melior, scdm Hosti. qui dicit, ꝙ quidam actus sunt Publici, ut tutela & cura, Instit. de tute. circa prin. quidam ciuiles, vt iudicare & arbitrari ff. de iudi. cum prætor 2. q. 7. c. 1. §. tria sup. de arbi. dilecti. quidam communes, ut officium procuratorum & testium, &c. Et intelligas communibus, nō solum iudicialibus sed etiam extraiudicialibus, ubi de ipsorum vtilitate agatur, erunt igitur inter homines, & eorum carebunt suffragijs. Cod. de aposta. hi qui ad sanctam. In spiritualibus autem non est dubium eos repelli: quia talium capaces non sunt de æta. & qualita. cum bonæ, de cleri. excom. mini. postulastis. cum similibus. & hoc secundum Host. innuit litera hæc, communibus, quasi dicat omnes actus, qui alijs hominib. sunt communes excommunicatis sint interdicti ubi de ipsorum quæritur vtilitate, & adde quod dicam infra de sent. excom. decernimus.

m ¶ Malitia.) quæ semper crescit. 11. quæst. 1. omnis ætas 20. q. 3. prodiuus.

ADDITIO. Et in authen. de nup. § mitiores. collat. 4. Hostien.

n ¶ Prouisum.] 45. dist. licet.

o ¶ Noxam.] id est delictum. de hoc sup. de regula. consulti. in glo. 2.

p ¶ Ecclesiasticis.] & tamen etiam per ciuilem iudicē debet admitti talis exceptio, 1 & seruari forma quæ sequitur, ut inf. de sent. excom. decernimus.

q ¶ Differri.] contra id est sup. de dolo & contu. finē. ff. si cert. pet. l. quidam æstimauerunt.

r ¶ Fatigari.] contra id sup. de app. ut debitus. sup. eo. lib. de offic. ordi. ut litigantes.

s ¶ Irrepsit.] i. latēter inuasit. C. de epi. & cle. repetita.

ADDITIO. Io. Mo. alleg. ff de consti. pe. qui autem. §. 1. Arch. alleg. 48. dist. cap. vlt. 50. dist. quicunque penitēs. 3. q. 1. cap. Deus ergo. §. pater. inf. eo. lib. de pen. felicis. 1. responso. Io. And.

t ¶ Medelam.] nota quod medicamina morbis, &c. ad hoc 50. d. ꝗn. ut constitueretur, supra de iuram. calum. ceterum. in authent. hæc constitutio in po. consti. quæ, in prin.

u ¶ Si quis.] uel si qua. ff. de uerb. sign. l. 1. & dixi sup. eod. lib. de elect. generali.

[Glo. seq. soluit tria dubia.]

x ¶ Opponit.] intelligas in vim dilatoriæ: 2 quod per superiora & inferiora probatur. Si. n. in vim peremptoriæ

† Pet. de A ch. notat le gē necessa riā non reu candā si ill abuti cōtin gat, aliter malitijs oc currendum Fon.

† An & qi malitiose ex cipiens ad mittatur ue repellaī do cent Abba & Decius in c. licet, de proba.

1 Sequitt Petr. de A ch. & p ist gl. limitat gl. ī uer. u ris. in cle. d spendiosar de iud. Fo

2 Idē Inn Petr. Ab Boa. & I Mo. & Gu in Specu. dilatio. §. uer. sed & sub ver. ill quoque. dicebat A bas hoc pa re ex co, in vim per ptoria m potest qn proponi.

tiæ proponatur, vt si dicetur electus excōicatus excōica tione maiori, vel ab excōmunicatis electus, tunc dabit competens dilatio: quia hic perit ius opponentis oppo sitione non probata, & econuerso, vbi autem differtur, non perit, ad hoc s̄. de procu. ex insinuatione. Et dic opponat coram quocūque iudice ordinario, vel delegato, ecclesiastico, vel sæculari, vt s̄. dixi. Nec intelligo dilationē huius decret. locum habere vbi negatur iurisdō, vt si dicatur ĩpetratum rescriptum p excómunicatū. s̄. eod. lib de rescrip. c. 2. ibi. n. non principaliter de actoris pſona, vt hic quæritur: sed de iudicis iurisdōne, & sic decr. dilatio, locum non habet. [Item nec locum habet qn̄ excipitur de excommunicatione iudicis uel testis: tunc. n. assignabitur dilatio congrua ponderatis circumstantijs, secundum Archi. alleg. no. de procura. dilectus.] Ioan. And.

speciem [a] illius & nomen [b] excommunicatoris exprimat, sciturus eam rem [c] se deferre debere in publicam notionem, [d] quam infra octo dierum [e] spacium † (die in quo proponitur minime computato [f]) probare valeat apertissimis [g] documentis. [h]

ADDITIO. Quæ dicta sunt locum habent ubicunque opponatur excommunicatio: etiam si in curia Romana: secundum Host. Io. Mona. & Archi. & Guil. in præalle. uer. sed & si ubi, & in uer. pone. inuenies hoc generale in omnibus dilatorijs causarum, quæ ibi uertuntur, quod non datur in illis dilatio extra curiam ad probandum. Et uide etiam quod scripsi sup. de appel. c. 1. In prin. alleg. Hostien. sup. de priuileg. cum olim essemus, uel secundum eum de hoc non est nobis quærendum: quia suum sibi consilium in hoc sufficit, de sent. excom. mulieres. §. 1. & c. cum illorum. Io. And.

[Glo. seq. causam reddit, & notat.]

a ¶ Speciē] hoc ideo dixit: quia duplex est excōmunicatio, altera ab agendo repellit, s. maior: altera non, s. minor 3. q. 4. Engeltrudam, in glo. 1. sup. de sent. excom. si quem, ubi de hoc. Non ergo sufficit in genere aliquid proponere, quando quælibet species generis illum non sequitur effectum ad quem proponitur, quia non licet cum alterius damno in incerto uagari. sup. eod. lib. de rescrip. cap. 2. de elect. ut quis duas, ff. de iniu. l. prætor edixit.] & si dicit lex quod in tanto crimine. [de dolo scilicet] non oportet uagari. ff. de dolo sed & ex dolo. §. fi. & leg. seq.] secus uidetur quando quælibet generis species sufficit. ff. de peti. hæred. item ueniunt. §. a quo. ff. de admin. tut. quidam decedens. §. fi.

[Glo. seq. exponit, reddit causam, arg. ad quæstionē, ponit opinionem, & remittit.]

b ¶ Nomen.] proprium, & appellatiuum, uel saltem nomen dignitatis. Nomen autē ideo debet exprimi, ſm Ber. ut sciatur an sit ordinarius an delegatus: quia si est delegatus, & excommunicatio illius, exhibeatur sine iurisdictionis delegatione, non staretur tali excommunicationi, de offic. delegat. cum in iure, sed in ordinario hoc non requiritur. Et per hanc litteram uidetur quod non sufficiat opponenti probare quod actor sit denunciatus excommunicatus. Tamen not. Hostien. sup. de offic. deleg. prudentiam, quod credit sufficere ad excommunicationem probandam denunciationem probari. 1 Sed contra hoc est littera infra apertissimis documentis, & adde quod dicam inf. de sent. excomm. licet in glo. nota.

c ¶ Eam rem.] id est, excommunicationem.

d ¶ Notionem.] id est, iudicialem notitiam, nomen autem notionis ad eos pertinet qui iurisdictionem non habent, sed habent de quauis causa notionem. ff. de re iud. ait prætor, in princ. tamen nomine notionis accipere possumus, & cognitionem, & iurisdictionem. ff. de uerbo. sign. notionem. unde expone, notionem, i. cognitionem, & sumptum fuit hoc uerbum. C. de prob. sciant cuncti. Bern. 2. quæst. 8. sciant cuncti.

[Gl. seq. reci. per obiec. ꝙ probationis copia, &c. secūdo per q. an maior dilatio dari possit: tertio, quærit, & dupliciter soluit: & incidit ex hoc quæstio, quam etiā soluit dupliciter.]

Quod [i] si non probauerit, iudex in causa procedere non omittat: reum in expensis, quas actor [k] ob hoc diebus [l] illis se fecisse docuerit, præhabita taxatione, [m] condemnans. [n]

¶ Si vero postmodū instantia durante iudicij, [o] &

e ¶ Octo dierum.] li cet. n. probationum copia non debeat an gustari, 14. q. 2. quā quam, quia tn̄ ista exceptio malitiosè frequenter opponebatur, & est odiosa, iō restringenda fuit potius q̄ laxanda. s̄. de deci. tua. in fi. inf. de reg. iur. odia, cum suis concord. ad idē sup. eo. li. de rest. sp. frequens, & inf. de sent. excom. solet. Si ergo non habet probationes, 2 taceat. q. 7. pleriq; ēt si sit eps. 6. q. 2. si tm̄, & c. placuit. Notat tn̄ Bern. inf. de sent. excom. solet. [& hic Io. Mona.] quod licet sine cā maior dilatio non debeat dari, in hoc casu tn̄ causa cognita maior dari poterit, ex illa clausula, si qua mihi iusta causa, &c. ff. ex quib. cau. ma. l. 1. in fi. Sed primum verius vr̄, 3 cum non pereat ius aduersarii, arg. sup. de proc. ex insinuatione. [Pro hoc facit quia iterato potest opponitur sequitur, & hoc tenet Fr. inducens etiam rationem; quia istud est priuilegium actoris, quod sibi reus infra octo dies non probās condemnetur in expensis, quod priuilegium iudex auferre non potest, alleg. 28. dist. de his in fi. Simile quod dicam secundum eum de sent. excom. Romana, super glo. antepen. & uide quod dixi sup. eo. lib. de offic. ord. Romana ad fi. super glo. licet.] Sed quæ res, quare non dātur hic xv. dies sicut sup. eo. lib. de rest. spol. frequens? Dic quod in dilationibus quæ dantur a iure, voluntas est pro ratione, sic. n. poterat xv. uel x. uel ēt minus dare, & facit quod recitari solet, sup. de rescrip. cap. si qn̄. ff. de legi. l. non omnium. 4 Vel dic ſm Host. hoc ideo statutum fuisse: quia de excommunicatione hominis solet, & debet fieri instrumentum. inf. de sentē. excom. cum medicinalis, sed de spoliatione non, ideo non est mirum si longior ibi data est dilatio, ad hoc. ff. de pig. l. contrahitur. in fi. Sed quare saltem in excommunicatione iuris non statuebantur xv. dies quia non fit instrumentum: immo est necesse probare factum? Dic secundum eum, quod idem factum diuersis mensuris metiri non debet, & quod de vno dicitur, de alio intelligi debet. sup. de constit. translato, maxime cum circa principale non fiat præiudicium actori. Vel dic verius, vt primo dixi.

f ¶ Computato.] sic s̄. eo. lib de rest. spol. frequens, & ibi vide conc. de hoc.

ADDITIO. In gl. quia dies. Et hic repetas quod not. ibi. s. vltima die termini probationem fieri posse, quod hic no Inn. Host. Io. And.

g ¶ Apertissimis.] i. indubitatis, & claris. 5. C. de prob. sciant. 2. q. 8. quisquis, & c. sciant.

h ¶ Documentis.] i. instrumētis, vel testib. sup. de test. cog. peruenit. ff. de fi. instr. l. 2.

i ¶ Quod) i. quam excommunicationem

k ¶ Actor.) originalis.

l ¶ Diebus illis.) quib. proposita fuit exceptio quousque proceditur in principali, de proc. auditis.

ADDITIO. De dolo, & cont. cum dilecti. in fi. Host.

m ¶ Taxatione.) iuro præmisso (s. ante condemnationem.) De hoc de his quæ ui metusue causa fiunt. c. ult.

n ¶ Cōsidemnans.) intelligas hoc, nisi errore probabili excusaretur, ut sup. de sent. exc. sacro. sup. eo. lib. de ele. cap. 1. in fi.

o ¶ Iudicii.] per sententiam non finiti. 6. Ad dr̄iam eius quod sequitur. inf. sed si post.

2 Tūc donec videat se hr̄e probationes sic prōptas ꝙ huic termino satisfieri possit; cū in qualibet parte litis hoc possit ut in prīcip. c. Io. An.

3 Idē Ph. similes casus vide p Doc. in c. cū sit, s̄. de app. & p Im. in l. 2. ff. de re iud. F.

4 Idē uoluit gl. in l. 1. §. pueritiā. ff. de post. Fō.

5 An sufficiat iurm, docet Abb. in c. licet, de prob. & Dec. ĩ Rubr. de prob.

6 Non. n. loquit̄ d̄ instā tia, q̄ ſm leges perit cur su triennii ꝙ nō hēt lo cū ſm cano. s̄. de iud. ca. pen. & dicit hic Host. ꝙ rō iuris diuersi sumit ex decr. sup c. 2. de ap. vt dixi in prēd. dec. pe. I. A.

Sed si ulti... n⁹ dies esset ...triatus, an ...lis inter o... to esset ꝯpu ...idus, docet ...l. in c. fi. de ...co.

...ac qō... de Ab... Fel. & ...c. pru..., in §. ...de offi. & deci Rotæ. ...nouis.

a ¶ Probetur.] infra octo dies, vt sup. Io.And.

[Glo.seq. ponit dictum casum diuersum, & ius antiquum. signat contrarium ponit opi. Host. cui respōdet.]

b ¶ Duraturis.] etiam si cum publice excōicato fuerit actum, licet secus in iudice, sup. de re iud. ad probandū.

probationis copia succedē te de eadem excommunicatione vel alia excipiatur iterum, & probetur: a actor in sequentibus excluditur, donec meruerit absolutionis gratiam obtinere: his quę pręcesserunt nihilominus in suo robore † duraturis. b Prouiso quod vltra duas c vices hæc non opponatur exceptio: præterquam si excommunicatio noua emerserit: d vel euidens, & prompta e probatio superuenerit f de antiqua. g ¶ Sed si post rem iudicatam talis exceptio proponatur, executionem

Olim processus habitus cū actore excōicato non valebat vt s̄.e. exceptionē. alias quare fieret ibi condēnatio expensarū, & ibi de hoc. Cōtra. s̄.eo. li. de rescriptis c.1. vbi processus habitus cum actore excōicato ipso iure præter aliquod exceptionis auxiliū nō tenet. Host. intellexit decr. istam in occulto excōicato. Sed tu solue, [vt ibi plene dixi.] .s. ꝙ decretalis hæc locū hēt in processu habito corā ordinario, vel corā delegato, qñ excōicat9 fuerat actor post interpretationē: illa autē qñ actor erat excōicatus tempore impetrati rescripti.

† De hac re vidēdus Fel. in c. except. de except.

1 De mā gl. vide Abb. in c. pasto. de cā poss. & propric.

c ¶ Duas vices.] sic 1 in reprobationibus testium. sup. de testib. licet 3. in appellationibus, & dilationibus. sup. de appel. sua nobis. ff. de dilatio. l. vlt.

ADDITIO. Bene facit. ff. de bo. auct. iudi. possi. l. vlt. in fi. Io. And.

d ¶ Emerserit.] sup. de offi. deleg. insinuante, & facit ꝙ dixi. sup. tit. prox. c. vlt.

e ¶ Prompta.] s̄. de test. veniens 2. sup. de rest. spol. litteras. §. præterea. vnde dicitur, hodie constat, hodie agamus. ff. vt in pos. leg. si is a quo. 1. resp.

ADDITIO. Nec dilationem petit, & idem Host. & Arch. Io. Andr.

f ¶ Superuenerit.] & si opus fuerit, de hoc fidem faciet iuro. sup. e. li. de elect. vt circa, §. super huiusmodi, & s̄. e. past. Vel dic quod non est necessarium iuramentum: ex quo probationem offert. Host.

ADDITIO. Qui alleg. sup. eo. exceptionem, & idem Io. Mo. & Arch.

g ¶ Antiqua.] iam bis proposita, vel dic, ēt nō ꝓposita.

h ¶ Executionē impediret.] no. ꝙ merus executor dēt admittere exceptionem excōicationis. idem de aliis quę no. sup. de re iud. quod ad consultationem.

ADDITIO. Quas hic no. Host. & Io. Mon.

i ¶ Obtinebit.] .s. ac si ille tempore sententiæ excommunicatus non fuisset.

K ¶ Excommunicatus sit publice.] Host. alleg. hanc litteram pro se, ad probandum ꝙ decr. ista loquitur de occulto excōicato. Sed ego dico ꝙ littera ista facit solum diuisionem inter occultum, & publicum quo ad officiū iudicis, non quo ad alia supradicta. Supplet enim iudex de iure, & de facto 2 notorio non occulto. 2. q. 1. c. Deus omnipotens. §. quando autem. C. qui & aduer. quos in integ. restitut. l. 1. de hoc sup. de postu. bonæ 2. in gl. 1. In causis autem electionum supplet indistincte de facto, vt 28. d. priusquam, vbi de hoc, & sup. de elect. cum nobis olim:

2 De hoc dicto. glo. vide Ale. cōs. 186. incip. visis iol. 2.

l ¶ Non excipiat.] hoc forte timore condemnationis expensarum, de qua hic dictum est sup.

ADDITIO. Propter quem timorem cōdemnationis expensarum forte non excipit, sed protestatur, uel omnino silet, secundum Host.

m ¶ Repellere.] si duret iudicium, si autem est finitū, ab executione poterit abstinere. sup. prox. responso.

ADDITIO. Idem Io. Mo. sed Host. qui tenet processum habitum cum actore publice excōicato, & notorio non valere, dicit, quod etiamsi executus esset iudex, reuocaret executionē, Hoc non placet, vt not. sup. in gl. etiā si. Ioan. Andr.

h impediet: sed sententia, quæ præcessit non minus robur debitum obtinebit. i Eo tñ saluo, vt si actor excommunicatus k sit publice, & hoc iudex nouerit, † quandocūque (etsi de hoc reus non excipiat) l iudex ex officio † suo actorem repellere m non postponat.

¶ Bonifacius VIII.

¶ *Exceptio rei iudicatæ per ecclesiasticum iudicē admitti debet in foro sæculari, & econuerso. Io. And.*

CVm quidam sæculares.] Primo ponit factum reprehensibile sęcularium iudicū, contra quos prouidet: ibi, Decernimus. Secunda: ibi, Similiter, prouidet ad casum conuersū. Et prima pars fuit sumpta ex decr. Alexandri quarti, quia nonnulli, quam alleg. Spec. eo. tit. §. secundo, vers. & not. sub vers. Porro. & vide no. infra de immun. eccles. capitulo primo. in principio. Io. And.

† No. ꝙ n... sequit, i... publice cōicatus: ... go iudex ... §. notand... 2. q. 1. Pe... Anch. Fo... † Vide D... ca. parati... appell.

CAP. II.

CVm quidam n sæculares iudices (dum co-

CASVS. Titius laicus debebat mihi clerico centum ex contractu mutui: in contractu ipso interuenerat iurm, rōne cuius iuramēti effectus erat de foro ecclesiastico c. fin. de foro compet. Conueni eum coram ecclesiastico iudice, qui eum absoluit ab impetitione mea, postea feci eum conueniri coram iudice sæculari: ipse opposuit mihi exceptionem rei iudicatæ, dicendo: tu alias conuenisti me coram iudice ecclesiastico super ista re, qui iudex ecclesiasticus me absoluit: ideo non teneor facere processum tecum, sed peto absolui, & te condemnari in expensis: iudex laicus nolebat admittere istam exceptionem rei iudicatæ in foro ecclesiastico: an sit tibi prouisum de aliquo remedio contra iudicem laicum? Respondet Romanus Pontifex, quod sic: nam episcopus poterit monere istum iudicem laicum vt admittat istam exceptionem rei iudicatæ, & si noluerit eam admittere, poterit ipse iudex excommunicari. Sed quid econtra, ponamus, quod ego conueni te coram iudice laico: fuisti absolutus: postea volo te conuenire coram ecclesiastico iudice: tu opponis exceptionem rei iudicatæ; iudex ecclesiasticus non vult eam recipere; vtrum iudex sæcularis possit iudicem ecclesiasticum compellere ad admittendum illam exceptionem? Respondet Romanus Pontifex, quod non, quia minor non habet iurisdictionem in superiorem, sed reus poterit adire iudicem superiorem ipsius iudicis ecclesiastici, vt eum compellat quatenus admittat illam exceptionem rei iudicatæ, puta si iudex ecclesiasticus, qui non vult admittere illam exceptionem rei iudicatæ sit episcopus Pictauien. poterit adiri archiepiscopus Burdegalen. Nota quod iudex ecclesiasticus potest compellere sæcularem in casibus in quibus derogaret iurisdictioni ecclesiasticæ. Nota insuper quod exceptio rei iudicatæ inter easdem personas potest opponi coram quocunque iudice, Et sic patet quod sententia lata ab uno competente iudice, debet seruari ab alio cuiuscunque iurisdictionis sit. Dom.

[Prima gl. summat.]

n ¶ Cum quidam.] exceptio rei iudicatæ per ecclesiasticum iudicem admitti debet in foro sæculari, & econuerso. Io. And.

[Gl. seq. ponit regulam, & tres casus exceptos.

a ¶ Co-

rã eis excipitur de re per eccleſiaſticum iudicem iudicata † in caſu quo ad eũ pertinet cognitio [a] de conſuetudine, [b] vel de iure [c]) recuſent excipientes audire, in derogationem iuriſdictionis [d] eccleſiaſticę & contemptũ: Decernimus, vt per cenſuram eccleſiaſticam ab iniquitate coerceantur huiuſmodi, & ad admiteendũ exceptionem eandem (vbi aliàs de iure debet admitti [e]) a locorũ ordinarijs compellãtur. [f]

¶ Similiter eccleſiaſtici iudices (ſi coram ipſis excipitur de re per ſæcularẽ iudicem iudicata [g]) exceptionem ipſam admittãt, in his quæ animarum periculum [h] non inducunt; per ſuperiores. [i] ſuos (niſi fecerint) animaduerſione debita [k] caſtigandi.

TITVLVS. XIII.

De prǣſcriptionibus.

¶ Bonifacius VIII.

¶ In præſcriptionibus ſufficit bona fides, vbi ius cõmune uel p̃ſumptio nõ eſt contra præſcribentẽ, aliàs debet allegari titulus, & probari; niſi ſit præſcriptio, cuius contrarij non extat memoria, hoc dicit. Ioan. And.

CAP. I.

EPISCO-

a ¶ Cognitio.] & pronunciatio: quia licet regulariter de qua re iudex cognoſcit, pronunciet, ff. de iud. de qua re. ſup. de cã poſ. cum ſuper, vbi de hoc in gl. vlt. Vbi poſui plures alios caſus, quibus fallit hæc regula, vbi videas. Tamen interdum cognoſcit quod non pronũciat: pone exemplum ſu. de reſc. c. cum contingat. In auditore. ſup. de teſta. Raynutius. Item in caſu. 5. qu. 4. duodecim. 3. q. 3. accuſatus, cum ſim.

b ¶ Conſuetudine.] Nota, ꝙ conſuetudo dat iuriſdõnem. 9. q. 3. conqueſtus, in glo. antepen. ſupr. de foro compet. cum contingat, ſup. eo. lib. de offi. ord. Romana, & de foro comp Romana, cum ſimil.

[Gloſſ. ſeq. ponit. 7. exempla, quibus iudex, &c. Secundo addit tertium caſum.]

c ¶ De iure.] de iure cognoſcit eccleſiaſticus iudex inter laicos, vbi hẽt temporale dominium, de iu reiu. venientes. j. ne cle. vel mon. c. vl. Itẽ in matrimonialibus & ſpiritualib. cauſis, de ord. cog. tuam 1 §. qui fil. ſint legit. cauſam. Et in Eccleſiaſticis criminibus, vt not. ſupr. de foro compe. cum ſit, ſup. eo. lib. de fo. competen. cap. vltimo. Item cum cauſa delegatur per iudicem ſæcularem. ſup. de rap. in archiepiſcopatu. Item per reconuentionem. 3. q. 8. c. 1. §. cuius in agendo. Item inter laicos qui ſunt de familia eccleſiæ, ſecundum quoſdam. 89. diſt in. iudicatum in gl. 1. Vel vbi laicus iudex eſt negligens. ſup. de foro compe. ex tranſmiſſa, & ca. licet ex ſuſcepto. ubi de hoc. Et vide quod ibi no. in 2. gl. & quod ſuper ea dixi. Et quod dicit de iure, ſupple, vel priuilegio conceſſo ab eo qui illud concedere poſſit. iſta enim tria æquiparantur. 100 diſt. contra morem. de off. ordi. duo ſimul.

d ¶ Iuriſdictionis.] quod Papa pati non debet, ut infra de immu. eccle. c. pen.

e ¶ Admitti.] ſcilicet ubi eſt idem corpus, ſiue eadem quantitas: idem ius ſiue cauſa petendi, & eadem conditio perſonarum, & ille qui abſoluitur, poſſideat tempore ſententiæ: alias enim exceptio rei iudicatæ non obſtat. 2 ff. de exce. rei iudi. cum quæritur, & l. ſeq. & l. ſi rem meam. & ſup. eo. tit. aduerſario, & poteſt proponi hæc exceptio ante lit. conteſt. & poſt. ſup. eo. lib. de l. t. conteſta. c. 1. vbi de hoc.

f ¶ Compellantur.] ſic ſup. eo. lib. tit. proxi. licet. de fo. comp. c. 2. inf. de ſen. excom. decernimus.

g ¶ Iudicata.] eo caſu quo de conſuetudine, uel de iure ad iudicem ſæcularem cognitio pertinebat, ut ſupra in caſu conuerſo vidiſti.

h ¶ Periculum non inducunt.] in his enim canon tollit legem. ſup. de præſcr. c. ult. ſup. eo. li. tit. proxi. licet.

[Gloſ. ſeq. reci. per obie. quare hæc inæqualitas.

i ¶ Per ſuperiores.] non enim compelluntur per ipſos ſæculares qui tulerunt ſententiam: quia minor in maiorem. & c. 21. di. inferior. de maio. & obed. cum inferior, cum ſimilibus. Minor autem eſt iuriſdictio ſæcularis quam eccleſiaſtica, de maior. & obe. ſolitæ. 96. diſt. ſi Imperator. Io. And.

ADDITIO. Et in Cle. paſtoralis, de re iu. ad fi. Io. And.

k ¶ Debita.] arbitraria, ex quo certa non ſtatuitur, de offic. deleg. de cauſis. ff. de iure delib. l. 1.

ADDITIO. Facit de accu. inquiſitionis, j. reſpon. in fi. & tenebitur parti ad intereſſe. ſup. de ſent. excom. ſacro. inf. de immu. eccle. quoniam. Ioan. And.

DE PRÆSCRIptionibus.

¶ Dictũ fuit ti. prox de exceptionibus in genere per quas eliduntur actiones actorum, uerum quia per præſcriptionẽ & vſucapionẽ repelluntur agentes a ſuis intentionibus ſicut per alias exceptiones: iõ cõuenienti ordine ponit titulũ de p̃ſcrip.

EPiſcopũ.] Primo ponit dictũ rationem interſerens. Secundo rationẽ explicat: ibi Nam licet. Tertio a dicto, & ratione vnũ caſum excipit: ibi Niſi. Præmitte ꝙ eps ſuper ſubiectione eccleſiarum ſuæ diœceſis, & ſuper perceptione decimarũ fundat intentionem ſuam de iure communi, ut in iuribus alleg. in glo. Dominicus.

CASVS. Epiſcopus Pictauieñ. detinebat aliquã eccleſiam in diœceſi Xanctoneñ. unde Epiſcopus Xanctoneñ. egit contra Pictauieñ. Epiſcopum, & petebat vt iudex declararet illam eccleſiam eſſe de ſua diœceſi, & ſibi deberi iure epiſcopali, Epiſcopus uero Pictauieñ. allegauit præſcriptionem, probauit poſſeſſionem ſuam, & perceptionem iurium epiſcopalium per tempus ſufficiens ad præſcriptionem: ſed non probauit titulum, vtrum bona fides Epiſcopi Pictauieñ. ſufficit ad repellendum Epiſcopum Xanctoneñ. a ſua actione? Reſpondet Romanus Pontifex, quod non: ſed vltra bonam fidem oportet quod alleget titulum, & probet, puta, ſi dicat Epiſcopus Pictauieñ. quod Epiſcopus Xanctoneñ. cum conſenſu ſui capituli dedit iſtam Eccleſiam Epiſcopo Pictauieñ. cum Epiſcopo Pictauieñ. reſiſtat ius commune. Sed ponamus quòd eſt materia in qua ius commune non reſiſtit Epiſcopo Pictauien. quia Eps Picta. poſſedit pratum, vel uineam ſpectantem ad Eccleſiam Xanctoñ. vtrum poſſet Eps Pictauieñ. ſe tueri præſcriptione. 40. annor. licet non alleget titulum? Reſpondet Rom. Pontif. quòd ſic: ex quo ius commune non eſt contra ipſum poſſidentem. Sed utrum primum dictum cap. ſit uerum indiſtincte, videlicet, quòd quando ius commune reſiſtit poſſidenti, quòd ipſe vltra bonam fidem tenetur allegare & probare titulum ſuæ poſſeſſionis? Reſpondet quòd non. Nam ſi poſſeſſor probet poſſeſſionem centũ annorum, nõ tenetur allegare titulum: quia poſſeſſio tanti temporis habetur pro titulo. Sed qualiter poterit ipſe probare poſſeſſionem tanti temporis, cum nullus inueniatur qui uiuat tanto tempore, uel ſi aliqui reperiantur uiuere tanto tempore, non tamẽ poſſent deponere de tanto tp̃e: quia antequã aliqui ſciãt deponere, oportet quòd habeant aliq̃ etatem & diſcretionem animi, de hoc dicetur in notabilib. No. primo quòd in præſcriptione currente contra Eccleſiam non requiritur titulus, ſed ſufficit bona fides. Nota, quòd cũ ius commu

ne eſt

ne est contra præscribentem, in præscriptione etiam lōgissimi temporis titulus requiritur, nec sufficit bona fides. No. quòd si vnus episcopus in diœcesi alterius possideat aliquas ecclesias, non potest se tueri prescriptione, nisi probet prescriptionem, & cum hoc probet titulum, qui præbuit sibi iustam causam possidēdi: quia alias præsumeretur habere malam fidem; ideo ad tollendum malam fidem, tenetur probare & allegare titulum. Not. quod quando ius commune est contra præscribentem, tenetur probare & allegare titulum, & hoc siue agat, siue excipiat, licet aliqui dicant, quod illud verū est quando qui præscripserat ciciderat a possessione, & dicebat res illas esse suas ex præscriptione. Nam aliquando præscriptio longi temporis parit exceptionem, sed non actionem, iuxta. l. si quis. C. de præscri. long. temp. in medio legis. Cōis tamen opinio Doctorum est, quod siue agat siue excipiat, si habeat ius cōe contra se, debet probare, & allegare titulum. Nota vlterius quod possessio centū annorum habetur loco tituli, & iste titulus sec. Doct. erit titulus pro suo, qui præsumitur ex possessione tanti tēporis. Sed quæritur qualiter possessor poterit probare possessionem de tanto tempore, de quo non extat memoria: quia testis debet deponere de eo quod percipitur sensu corporeo, & tenetur rationem reddere sui dicti, in l. solent. C. de test. Respondet glo. quod testes deponent de tempore suo, quòd tempore suo talis possidebat talem rem, & scimus quod talis possidet, & a suis maioribus audiuerūt, quod talis possidebat talem rem: & sic debet fieri probatio: alijs istud capitulum contineret contrarietatem: idem econtra aduersarius poterit probare. Sed quæritur, quibus testibus stabitur? Respondet, dignioribus, & hoc est expeditum, in c. in nostra. de testi. in antiq.

† De intellectu uide Capyciū in deci. Neapolit. 209. & Cep. in tract. de ser. vrb. pre dio. ca. 24. & Dec. in c. ne absentes. de consuetudine.

pum, [a] † qui ecclesias, [b] & decimas, [c] quas ab eo repetis [d] proponit [e] (licet in tua [f] sint cōstitutæ diecesi) se legitimè [g] prescripsisse, allegare oportet [h], (cum ius cōe contra ipsum faciat) huiusmodi prescriptionis titulum, [i] † & probare; Nam licet ei, qui

[Prima glossa summat: dicit vnde sumpta, & quid declaret.]

a ¶ Epm.] In præscriptionibus sufficit bona fides, vbi ius commune, vel præsumptio non est contra præscribentem; alias debet allegari titulus, & probari: nisi sit præscriptio, cuius contrarij non extat memoria, hod dicit. Tracta fuit hæc decretalis de quadam extrauaganti Gregorij quę incipiebat. Venerabilium. de qua facit mētionem Bern. supr. de præscri. si diligenti. in vlt. gl. in fi. ad cuius declarationem etiam emanauit, & eorum quæ ibi notant moderni. Ioan. And.

b ¶ Ecclesias.] quo ad proprietatem & iura episcopalia.

c ¶ Decimas.] Id est, quartam decimarum, quæ debetur episcopo, supr. eod. titu. c. de quarta, uel proprie sup. de deci. quoniam.

d ¶ Repetis.] alteri episcopo loquitur, ut patet per sequentia.

e ¶ Proponit.] per exceptionem præscriptionis non fit litis contestatio, quod dic, ut dixi sup. eo. lib. de lit. contest. cap. 2.

f ¶ In tua sint.] & sic ius cōe facit pro actore. 16. qu. 7. omnes basilicæ, sup. eo. de quarta, & de deci. dudum.

g ¶ Legitime.] s. spacio quaaraginta anno. Minor enim non currit contra ecclesiam. 16. qu. 3. c. iubemus. §. quas actiones. sup. eod. de quarta.

ADDITIO. Contra laicum præscribit ecclesia spacio. 30. annorum. Tu dic decem, ut dixi. sup. eo. illud super 3. gl. Ioan. And.

h ¶ Oportet.] necessitatem importat, ad idem. 3. qu. 9. non oportet licet alibi honestatem denotet, 25. q. 1. c. 1. vbi de hoc. [Idem Archid.]

[Gl. seq. ponit 6. opiniones, & septimam dicit approbatam: secundo obijcit, & obiectioni respondet, ponit opinionem quam improbat, & distinguit, per id quæstioni respondet.]

i ¶ Titulum.] circa allegationem & probationem tituli fuerunt opiniones antiquorum, & tales. Primo dixit. Io. circa corporalia necesse esse allegari, & probari titulum, sed non circa incorporalia. Sed contradicit sibi decre. si diligenti, sup. eo. vt ibi not. ad decre. dudum, de deci. rn̄debat etiam, vt ibi no. Alij distinxerunt inter corporalia, quæ habent cām continuam, & quæ non, vt in primis nō requiratur titulus; sed in secundis sic, s̄. eo, auditis, ff. si ser. vēdi. si quis diuturno. Alij distinxerunt: aut quis agit ex præscriptione, aut excipit: si agit, vt 16. quæst. 3. ca. placuit. §. potest. & C. de præscri. 30. annorum, si quis emptionis, necesse habet titulum probare. Si excipit, vt supra de proba. ex litteris, tunc nō habet necesse titulum probare: tum quia nemo cogitur dicere titulum possessionis suæ. 2. quæst. 5. §. 1. (in sum. in glo. fi.) C. de peti. hære. l. cogi. tum quia non probante actore absoluitur reus. 6. quæst. ult. accusator. vt eccle. bene. c. unico. C. de probat. actor. 1 Alij dixerunt quod quocunque modo quis præscriptionem obijciat, siue agendo, siue defendendo, tenetur titulum probare, ut sup. eo. si diligenti. Alij dixerunt, & hæc fuit opinio Goffr. in summa huius tit. quod non est necesse probare titulum, nisi quis possideat pro hærede, uel pro possessore. C. de petit. hære. cogi. uel nisi sit præsumptio contra possessorem. C. de proba. siue possidetis, uel nisi se ad hoc obligauerit, vt sup. de proba. licet, & in hoc casu intelligebant. supr. de deci. dudum. Alij dicebāt quod olim sufficiebat bona fides. per decr. s̄. eod. ad aures, hodie requiritur, titulus. s̄. eo. si diligēti. His oībus opinionib. resecatis, tene qđ no. Ber. & moderni sup. eo. si diligenti, quorum hic approbatur opinio. Sed obijcio, quod decretalis ista, & eius distinctio potius sit de uerbo, quā de re: quod esse non debet sup. eo. lib. de elec. cōmissa. §. porro, s̄m hoc enim omni casu necesse erit titulum probari, cum præsc. semper sit contra ius: & sic cōtra præscribentē sēper præsumendū: sed obiectio nō est uera: non. n. est cōtra ius qđ aliquis in fundo meo seruitutē acquirat, immo potius præter ius. licet. n. sit contra ius meū, non tn̄ contra ius cōe, vt probatur de serui. C. & ff. imputetur igitur mihi, si fui negligens & remissus, sup. eod. vigilanti. Item voluerunt quidā dicere, q̄ non est ꝯ ius, quòd unus eps in diœcesi alterius sibi acquirat iura epalia: sed quòd archidiaconus, vel inferior epo sibi acquirat epalia, hoc est contra ius: & ideo sine titulo non præscri. Ad hoc 100. dist. contra morem, de exces. prelat. accedentib. Sed primū quod de epo dr̄, falsum est, ut hic uides. Ad hoc. 3. q. 6. per totum, 9. qu. 2. per totum. Dic iudicio meo, & sic breuiter: Interdum ius cōe uetat ne præscriptio procedat, & hoc facit interdum ratione rei, interdum rōne personæ. Et hos casus habes notatos. 16. q. 3. clerici. & per Ber. sup. de præscrip. cum non liceat, de his nihil ad nos. interdum ius commune facit pro petitore, & contra possessorem, ut in exemplis hic positis, & in decre. dudum. de deci. & tunc est necesse allegare & probare titulum, ut hic. Ad idem 93. dist. illud. nemo enim dēt vti illis ornamentis nisi probet a principe hoc sibi fuisse concessum. C. de uesti. olob. & aur. l. nemo. C. nulli licere in fre. l. una. li. 11. Ad hoc 1. Mach. 11. ubi Antiochus dedit Ionathæ potestatem bibendi in auro, & esse in purpura, & fibulam auream ferre, sic etiam intelligitur. 100. dist. contra morem, quod uerum intelligo tā in excipiente, ut hic, & in prædictis iuribus, quam in agente, ad hoc sup. de restit. spol. ad decimas, eo. li. idem si est presumptio contra ipsum prescribentem, ut hic, & 10. q. 3. quia cognouimus. C. de proba. siue possidetis, pone exemplum sup. eod. si diligenti. ibi enim ex confessione ipsius archiepiscopi Pisani resultabat presumptio contra ipsum, ubi uero ius commune, vel presumptio

ptio non eſt 5 ipſum præſcribentē, bona fides ſufficit vt hic vides. Pone in terminis: præſcribit eccleſia domum meam uel aliam rem meam, ego repeto rē illam, quam ſe iam eccleſia dicit præſcripſiſſe: eſt ne intentio mea iure cōi fundata? certe non: hic ergo præſcribenti ſufficit bona fides, quia licet illa præſcriptio ſit 5 ius meū, non tñ 5 ius cōe, notabiliter .n. ſemper habes hoc verbū, ius cōe, ſecus eñ in iure priuato. Pone ergo, Præſcripſi contra priuilegiatū, priuilegiatus agit 5 me, oppono præſcriptionē, habeo ne neceſſe ꝓbare titulum? Certe nō: q̃a ille non iure cōi, ſed ſpeciali fundat intentionem ſuam. Idē 5 eum q̃ 5 me p̄ſcripſerat, præſcribo, & idem in ſimilibus. Cōclude ergo ꝙ ubi petitor fundat intentionē ſuam de iure cōi, tunc præſcribens habet probare tirulum: alias nō niſi p̄ſumptio faciat 5 ipſum ſit ſm hoc poſſemus dicere ꝙ quando vna eccleſia petit decimas ab alia eccleſia, quas poſſidet in tertia parochia, ꝙ ibi ſufficiat præſcribenti bonam fidem probare: quia licet ius cōe faciat 5 præſcribentem: non tamen facit pro petente 1 & ſic forte poſſet intelligi decre. ſupra eod. ad aures. ſecundum illos qui dicunt quod per illam decret. ſufficiebat olim bona fides. & facit ad hoc ff. ſi ſer. uen. l. loci. §. vl. ubi dicitur, ꝙ ſi domus mea, quæ eſt iuxta te & Seium debet ſeruitutem Seio altius non tollendi: te inuito altius tollam: nam licet non habeam ius tollendi ꝓpter ſeruitutem Seij, tu tamen non habes ius prohibendi. Supradicta ſunt uera, niſi ſit tanti temporis præſcriptio, &c. ut ſequitur.

rem prȩſcribit eccleſiaſticam, ſi ſibi non eſt contrarium ius commune, vel cōtra eum præſumptio non habeatur, ſufficit bona fides: † vbi tamen eſt ei ius commune contrarium, vel habetur prȩſumptio contra ipſum, bona fides non ſufficit, ſed eſt neceſſarius titulus, qui poſſeſſori cauſam [a] tribuat præſcribendi: † Niſi [b] tanti temporis allegetur præſcriptio, cuius contrarii memoria [c] non exiſtat.

¶Idem.

¶Priuatus ipſo iure, uel per ſentētiam bonis, quæ tenet a Romana, vel alijs Eccleſijs, illa minori ſpacio centum annorum contra Romanam, vel quadraginta contra alias non præſcribit: Filij autem hæreticorum, qui catholici putabantur, bona paterna contra Romanam, & alias Eccleſias præſcribunt ſpacio quadraginta annorū & idem in extraneis. Io. And.

CAP. II.

SI qui† [d] (exigentibus culpis, vel exceſſibus ab eiſdem commiſſis) bonis quæ a Romana, † vel ab aliis tenent [e] Eccleſiis,

a ¶Cauſam tribuit.] non enim requiritur ꝙ ſit iuſtus titulus, uel talis qui dominium tribuat, ad hoc ſup. eo. ueniens quia quod meum eſt ex una cauſa, &c. de fide inſtrumen. inter dilectos. §. ceterum, in fi. ſed aliqualis titulus dat cauſam præſcribendi, de quo dic, vt ſup. eod. ſi diligenti.

b ¶Niſi.] iſtud, niſi, uenit exceptiue ad id quod dixi ſ. de titulo, non ad id quod dixit de fide: quia non prodeſſet talis prȩſcriptio cū mala fide, nulla enim antiqua dierum poſſeſſio. &c. ſup. eo. uigilanti. & c. ult.

[Gl. ſeq. notat alleg. quinque concor. quærit & ſoluit. Iterum incidit quæſtio quam ſoluit.]

c ¶Memoria.] nota pro ijs quæ not. Bern. Io. & Hoſt. ſup. de uerb. ſig. ſuper quibuſdam concor. ff. de proba. ſi arbiter. 50. diſt. in. mos antiquus. ff. de aqua quotid. & æſt. l. hoc iure, §. ductus aquæ. 3. q. 6. hæc quippe. ff. de aqua plu. arcen. l. j. §. ult. Sed quomodo probabitur tanti temporis præſcriptio? Dico ſecundum Hoſt. qui hoc no. de uerb. ſign. quid per nouale, quod dicent teſtes p̄ſcribentis, ſi talem habent conſcientiam 2 ꝙ ſemper uiderunt & audierunt ita eſſe: nec unquam uiderunt, uel audierunt contrarium, & ꝙ communis eſt fuit ſemper opinio ꝙ ſic fuerit: & ꝙ nō extat contrarij uel initij memoria 3 ſi autem contra hoc aduerſarius probare uellet; teſtes ſui (ſi de ipſorum eſſet conſcientia), deberent dicere: quod uiderunt tali tempore contrarium, & audierunt a ſuis ſuperioribus contrarium eius fuiſſe. Quid ergo ſi utraq; pars probat, tunc p̄feruntur teſtes magis idonei: & qui dicūt aptiora, ſup. de teſti in nr̃a, vbi de hoc & ſic illi q̃ dñt ſe uidiſſe 5riū, deberent præferri. cum alij ſatagant negatiuā. 16. q. ult. accuſator cū ſuis ſimil. Materiam huius glo. uide plene in Spe. de probat. §. 1. uer. ultimo quȩritur. vſque ad fi. §. Io. And.

ADDITIO. Pondera uerbū, teſtes ſæpe ī hac gl. repetitū. Nam per inſtrumenta non vr̃ poſſe probari hæc cōis opinio, vel negatiua, cum nō ſit res de qua inſtr̃m rogari, uel 5fici poſſit (licet ſecus ſit in negatiua determinata, ut dixi ſ. de ele. bonę 1.) ſed ipſius 5rium cū ſit actus affirmatiuus bene recipit ꝓbationem per inſtr̃m per quod poterit memoria cōtrarij actus probari. Io. And.

SI qui.] Duæ ſunt partes quæ patēt. Io. And. præmittit ꝙ ubi pp̄ crimen quis ipſo iure uel per ſententiam erat priuatus ſuis bonis, ſi per aliquem illa occupabātur uel apprehendebantur: præſcribebantur ab illo 5 eum cui applicari debebant ſm leges: aliquando per annum, aliquando per aliud tempus ſecundum uarietatem caſuum, ut patet in legibus hic allegatis in gl. Dominicus.

† De intellectu Io. Faber. Inſti. de vſuca. §. res fiſci.

† Quid intelligatur hic applone Eccleſiæ Romanæ docet Pōtifex in c. ad audientiā, ſ. eod.

CASVS. Titius perpetrauit delictum propter quod bona ſua fuerunt confiſcata per ſententiam iudicis, uel ſine miniſterio hominis ipſo iure fuerunt confiſcata. Ponamus ꝙ Titius tenebat res in feudum ab eccleſia Romana, uel alia Eccleſia, (non refert.) Confiſcatis bonis propter delictum ſuum, certum eſt quod feuda debent redire ad Eccleſiam: tamen Eccleſia fuit negligens in petendo feuda, quæritur infra quod tempus repellitur eccleſia a petitione feudorum. Rñdet, q̃d Eccleſiæ Romanæ currit ſolum tempus, & prȩſcriptio centum annorum: Contra alias Eccleſias currit præſcriptio 40. annorum. Sed ponamus q̃d pater meus tempore ſuo fuit hæreticus: ſed tamen hȩreſis ſua fuit occulta, certum eſt quod eſt incapax poſſeſſionis & dominij omnium bonorum, licet eſſet reputatus catholicus, poſt mortem ſuam fuit detecta eius hæreſis, & bona ſua fuerunt confiſcata. ego tenui bona poſt mortem ipſius: quia Eccleſia non petijt illa bona, utrum poſſim me tueri præſcriptione 40. annorum? Certe ſic, & hoc uerū, ſiue ſit Romana Eccleſia, ſiue alia. Et ſic Eccleſia Romana vtitur hic iure communi, uidelicet q̃d. contra Eccleſiam Romanam currit prȩſcriptio 40. annorum.

Nota primo hic text. declarantem quid importent iſta uerba, ipſo iure, quia cōcludunt priuationem rei abſq; alia probatione ſententiæ, uide gloſſa in c. 1. de reſcri. eo. lib. Nota ſecundum, quod legum humanarum appellatione comprehenduntur leges ciuiles. vide gl. 1. de priuileg. c. 2. Dominicus.

[Prima gloſſa ſummat.]

d ¶Si qui.] Priuatus ipſo iure, uel per ſn̄am bonis, quȩ tenet a Romana, vel alijs Eccleſijs, illa minori ſpacio cētum annorum 5 Romanam, uel quadraginta 5tra alias non præſcribit Filij autem hæreticorum, qui catholici putabantur, bona paterna contra Romanam & alias Eccleſias prȩſcribunt ſpacio quadraginta annorum, & idē in extraneis. Io. And.

e ¶Tenent.] in feudum, vel alio modo, vt dicam infra.

a ¶Per

a ¶ Per sñiam.] vt quia propter ingratitudinem reuocata fuit donatio s̄.de dona.ca.vlt. C.de reuoc.do.l.vlt. Ad idem sup.de pœ,ad aures.j̄.de s his.c.vnico.

[Glo.seq.allegando 6.concor.ponit 6.exempla.]

b ¶ Ipso iure.] pone exemplū s̄.de penis, in quibusdam. licet ibi quidā dicāt contrarium .s. eos p sñiam ibi priuādos. Ad idem s̄. eod. lib. de elect. ubi periculum. § ipsos insuper, & c. fundamenta. §. ꝙ si secus. j̄.de pœn. felicis. & sup. de sen. excō. grauē. ad fi. in lib. feudo. de feudis nō alie, imperialē. §. præterea. cum sim.

c ¶ Videantur.] 1 ut in auth. de san. epis. §. si quis rapuerit. ad fi. tit. per vnā columnā, coll. 9. unde fuit tractū. 27. q. 1. si quis rapuerit. vbi dr̄, ꝙ bona corrumpentis, rapientis, uel solicitantis monialē vēdicari dēnt monasterio, sed si postquam crimen notū fuerit, neglexerit Ecclesia per annū petere, tunc applicantur fisco, & facit ff. de diuer. & tēp. prescr. l. in oībus, & quod ibi no. Io. Mo. & Archi. alleg. authē. ut cū de ap. cog. § generalem. ver. si vero. coll. 8. vbi non extantibus filijs agnatis uel cognatis catholicis, defertur ecclesię, q̄ si per annū petere negligat: defertur fisco. Io. And.

ADDITIO. Bona ad Ecclesiam delata aliquando peti possunt intra annum, ut tetigit hæc glossa. Aliqua iura uidebantur dicere de quinquennio. C. de appel. leg. 2. & de hæreti. Manichæos. & quod ibi nota in 3. gl. Alia uidentur dicere de quadriennio. ff. de diuer. & tēpo. præscrip. inter quattuor. C. de quadrien. præscrip. l. 1. Io. And.

d ¶ Centenaria.] 16. q. 3. nemo. de præscrip. si diligenti, & cap. cum nobis, & ibi notatur qualiter probetur talis præscriptio.

e ¶ Quadragenaria.] 16. q. 3. cap. iubemus. §. quas actiones, supra de præscrip. de quarta, & c. ad aures. cum similibus.

f ¶ Legitime.] supra c. prox.

g ¶ Completa.] ut subducantur tempora schismatum, vacationum, hostilitatum, & similia, sup. eo. c. 1. & c. ex transmissa. & c. cum nobis.

h ¶ Putabantur.] in alijs igitur hæc præscriptio locum non habet. ad hoc. sup. de præsum. nonne.

i ¶ Catholicis.] bene dicit: quia secus si essent hæretici: illi enim nihil possunt possidere. 23. q. 7. per totum: 8. dist. quo iure ergo nec præscribere, quia præscriptio sine possessione non procedit, supra de probat. ex litteris, supra eo. causam. ff. de vsucap. sine possessione j̄. de reg. iur. cap. 3.

K ¶ Quibuscunque.] dum tamen catholicis, ut sup.

l ¶ Bona fide.] credebant patrem uel testatorem fuisse catholicū: & sic iusto titulo in ipsos eorū bona trāsijsse.

† Notat Pet. de Ancha. ꝙ post sñiam iuris, uel hominis faciendā est executio: sed, ꝙ declaratoria executionem p̄cedat ca. cū s̄m j̄. eod. de hære. siue illa cōcernat res siue personā vnde in crimine læsę maiest. retinet titulus in bonis. ar. nō. in l. is cō sequēter. ff. famil. ercisc. donec ferat̄ declaratoria. l. eius qui delatorē. ff. de iure fisci, ēt si crimen sit probatū, & notoriū, q̄a probatio nō t̄m pōt sicut sñia, ut not. Pet. de Anch. de off. deleg. iudex s̄. eod. cui addo gl. singularē s̄m Do. in c. si. de confes. s̄. eo. in l. sed & si. §. si cū. ff. de iureiur. Fon.

† al. ita: Si uero post mortē, &c.

† In uno manuscripto ita: sancim⁹ eos super bonis hmōi ēt a Rom. Ecclesia in hoc casu non esse, &c.

1 De hac dr̄ia uide Baptistā de S. Blasio in repetit. Rubricæ decret. q. 25.

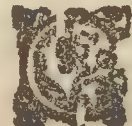
sint per sententiam, [a] vel ipso iure [b] priuati: Statuimus, vt in apprehendendis † vel occupandis postea quādocunque bonis eisdem, nullus (licet leges humanæ super hoc alia tēpora statuere videantur [c]) ipsis Ecclesijs temporis lapsus obsistat: nisi contra ipsam Romanam Ecclesiā centenaria, [d] vel contra Ecclesias alias quadragenaria [e] præscriptio legitime [f] sit completa. [g] ¶ Si † post mortē hæreticorum: qui dū viuerent catholici putabantur [h]: bona ipsorum a catholicis [i] eorum filijs, vel nepotibus, aut extraneis quibuscunq; [k] spacio quadraginta annorū fuerint bona [l] fide possessa: Sancimus † eos super bonis huiusmodi etiā si ad Romanam peruenire deberent Ecclesiam; in hoc casu [m] non esse vlterius molestandos: quamquam illi, quorum bona fuerant, nunc [n] detegantur hæretici [o] extitisse. †

TITVLVS XIIII.

De sententia & re iudicata.

¶ Innocentius IIII. in Concilio Lugdunensi.

¶ Iudex, qui cōtra iustitiā & contra conscientiā aliquid in iudicio fecerit in grauamen partis, per gratiā, vel per sordes: condemnandus est parti læsæ in æstimationem litis, & per annum est suspensus, & p̄petuo si medio t̄pe ingerat se diuinis, nisi Papa cum ipso dispenset. Io. And.



CAP. I.

CVM † æter-

m ¶ In hoc casu.] nota specialē causam in quo quadragenaria prescriptio currit contra Romanā Ecclesiam, & fungitur uice aliarum ecclesiarum. Vide quod no. 16. q. 4. uolumus in gl. ante pe. & quod not. de capel. mon. dilectus. & quod ibi dixi per quod decido, quod hic not. Archi. Sic omnes Ecclesiæ gaudebant priuilegio centum annorum. C. de sacros. eccl. ut inter diuinū.

n ¶ Nunc.] scilicet tē pore quo Eccl'a vult bona uendicare, si referatur ad uerbum detegantur, uel nūc, scilicet tēpore mortis suæ, si respiciat uerbū, extitisse, alias est in littera, tunc, & clarius.

[Gl. seq. obijcit & soluit.]

o ¶ Hæretici.] sed nonne tales damnantur? & ipsorum memoria etiā post mortem, vt hic, & 23. q. 2. c. ult. & s̄. de hære. si quis Episcopus. ergo & bona intelligunt̄ esse damnata, cū sint accessoria ad personam. C. de bo. p̄scrip. auth. bona, in fi. & l. fi. in fi. Et facit quod not. de cle. coniu. ꝙ a te. Sol. speciale est 2 in casu propter bonam fidem ipsorum catholicorū hæredū, qui tanti temporis, s. 40. annorum præscriptum sibi dominum quæsiuerunt: alias locum haberent cōtraria: nam etsi aliā rem ecclesiasticam præscriptibilē bona fide tanto tempore possedissent, præscripsissent: ergo & ista bona p̄scribēt. ADDITIO. Nisi hæc constitutio emanasset parum iuuaret hæc ratio. In re enim Ecclesiæ præscribebatur Ecclesiæ, quæ neglexit petere. Sed hic ante pronunciationem nulla negligentia, ut dixi super uersi. sancimus.

† Vide Z chinū t de hære. 24. & Marsil. s 307. inci. na delinc tis. & A Gom. to uariar. re cap. 14.

2 Vide C reriū tra de hær Squiliace tract. de cath. c. 54 repertori Inquisito ucrbo bo

† De int ctu vide batē in j. de off. & Bald. i fi. C. de iud. qui le iud.

DE SENTENTIA ET RE iudicata.

¶ Visum fuit supra per discursum titulorum præcedentium, de judicijs, & præparatorijs iudiciorum, & de allegationibus & defensionibus partium. Et quia postquam partes allegauerant & proposuerunt totum id & quicquid proponere & allegare uoluerunt, superest solum sententia, & appunctamentum iudicis: ideo ad nos informandum posuit rubricam, de sententia, & re iudicata.

CVm æterni,] Diuiditur in quattuor partes secundum Ioan. Mona. Primo ponit procemium. Secundo dat fomam sententiandi, supple, & procedendi: ibi, Caueant. Tertio contra facientem suspendit. ibi, Si quis. Quarto non seruantem suspensionem punit multipliciter: ibi, Sciturus. Io. And.

¶ Pro intellectu huius cap. præsupponendum est quod habetur in l. vlt. ff. de uar. & extraord. cogni. & Insti. de oblig.

ni [a] tribunal [b] iudicis illum reum [c] non habeat, quem iniuſtè iudex [d] condemnat [e] teſtante Propheta: [f] Nec damnabit [g] eum cum iudicabitur illi; [h] Caueant eccleſiaſtici [i] iudices, & prudenter attendant, vt in cauſarum proceſſibus [k] nil vendicet odiū, [l] uel fauor † vſurpet, timor exulet, præmium aut expectatio præmij iuſtitiam non euertat, [m] † Facit ca. 1. 15. q. 7. & c. de eccleſiaſticis. 25. q. 2.

oblig. quæ ex quaſi delic. naſcuntur, uidelicet, quod iudex ſi per imprudentiam male iudicauerit, tenet parti quam læſit, ſecundū ꝙ bonum, & æquum iudici uidebitur, & dicitur facere litem.

CASVS. Prætendebam te debitorem meum in aliqua pecuniæ ſumma, puta in centū, conueni te corā iudice competenti, tu per pecuniā, vel preces amicorum tuorū corrupiſti iudicem, in tantum, ꝙ ipſe tulit iniquam ſententiā ꝯ me, & te ab impetitione mea abſoluit; ꝯ tñ ſuam conſcientiam, & iuſtitiā, quæritur an ſit aliqua pęna puniendus? Reſpōdet Rom. Pontif. quod ſic: nam ultra pęnas legales, eſt mihi condemnandus in æſtimationem litis: & inſuper eſt ſuſpenſus per annum ab officio: & ſi pendente illo anno ſe immiſcuerit, incurrit irregularitatem, a qua non poterit niſi per Romanum Pontificem abſolui.

¶ Nota primo principium huius c. quod iudex debet iudicare magnum, ut paruum, ſenem ut iuuenem, in cap. nouit, de iudic. in antiq. ita ut apud eum non ſit aliqua acceptio perſonarum. Nota ulterius, principalem effectum huius c. videlicet, quod iudex male iudicans contra iuſtitiam & conſcientiam, incurrit uarias, & diuerſas pęnas hic contentas. No. quod iſtæ pœnæ imponunt iudici q male iudicauit ultra pœnas legitimas, id eſt a legibus indictas, ut in capit. at ſi clerici, de iudi. in antiq. Not. quod iudex male iudicans primo efficietur infamis infamia iuris, quæ ipſum repellit a teſtimonio, & a dignitate, ita quod non poterit eſſe iudex, nec aduocatus nec alium accuſare. Item non facit querelam ubi alias locum haberet. Item locum facit querelæ, ubi alias non haberet locum querela. Nota, quod iudex male iudicans ſuſpenditur ab officio per unum annum, & ſi pendente illo anno ſe immiſcuerit diuinis, incurrit irregularitatem, a qua non poteſt abſolui per alium niſi per Papam. Nota ſex requiſita ad hoc ꝙ iudex male iudicans incurrat pœnas hic contentas. Primo requiritur quod ipſe iudicet contra iuſtitiam: ſecus ſi iudicaret contra conſcientiam, dum tamen ſecundum iuſtitiam. Secundo requiritur quod ipſe iudicet contra conſcientiam. Tertio quod ſciat quod male iudicat, ſi autem credebat bene iudicare, tunc non haberent locum omnes iſtæ pœnæ: tamen iudex teneretur ad æſtimationem litis, ut inſtitut. de obliga. quæ ex quaſi delic. naſcunt. circa princip. Quarto requiritur quod iudex hoc fecerit in grauamē alterius partis: ideo ſi iudex iudicet contra conſcientiam, & contra iuſtitiam, ſed non in læſionem alterius partis, non haberēt locum iſtæ pœnæ. Quinto requiritur quod ipſe fuerit motus ad iudicandum male per ſordes, id eſt, per pecuniam, gratiā, uel preces alterius, uel fauore, uel odio. Sexto requiritur, quod ipſe grauet partem in faciendo, ſecus eſt in negligendo. Iſtud quidam notant in uerbo, fecerit: quia cum illa conſtitutio ſit pœnalis, debēt ponderari omnia uerba ipſius: ideo dicunt quod requiritur factum iudicis, ſecus ergo ſi iudex aliquid omittat tunc enim non teneretur hic contentis, licet iudex bene teneretur ad intereſſe partis. Nota ulterius ex iſto textu iuncta gloſ. quod iudex debet iudicare ſecundum allegata & probata. vtrum autem poſſit iudex iudicare contra conſcientiam priuatam, tractatur in ca. paſtoralis, de offi. & poteſt. iud. deleg. in antiq. Et dicūt aliqui, ꝙ ſi iudex habeat conſcientiam informatam ex actis, dēt iudicare ſecundum illam conſcientiam: ſed ſi habeat conſcientiā contrariā conſcientiæ informatę ex actis, nullo modo debet iudicare ſecundum illam conſcientiam. Dominus autem Siculus Barbatia tenet, ꝙ iudex debet ſemper iudicare ſecūdū allegata, & probata, non aūt ſm conſcientiam priuatam, & dicit, quod ſi iudex habeat conſcientiam priuatam contrariam cōſcientiæ informatæ ex actis, debet deponere illam conſcientiam priuatam, & ſe conformare actis iudicialibus. Nā dixit quod iudex debet credere, & ſemper gerere in mēte, quod diabolus fecit ſibi illā conſcientiā priuatā, & quod oppoſuit ſibi phantaſmata, quæ tñ non ſunt uera, ut ipſe iudicaret. Nota, qđ condemnatus iniuſte per iudicē, non cenſetur condemnatus apud Deum, de hoc de ſen. excom. a nobis. §. nos igitur. ibi, propter quod. Et cum hoc nota, ꝙ licitum eſt arguere a dictis prophetarum. No. ꝙ appellatione cauſę comprehenditur etiam ſententia, ꝙ nota, quia facit ꝙ procurator conſtitutus ad cauſam, uidetur etiam conſtitutus ad ſententiam. Dom.

[Prima gloſſa ſummat.]

a ¶ Cum æterni.] iudex, qui contra iuſtitiā, & contra conſcientiā aliquid in iudicio fecerit, in grauamen partis, per gratiam, uel per ſordes: condemnandus eſt parti læſæ in æſtimationē litis, & per annum eſt ſuſpenſus, & perpetuo, ſi medio tempore ingerat ſe diuinis, niſi Papa cum ipſo diſpenſet. Io. Andr.

a ¶ Æterni.] id eſt, Dei patris ſ. de ſum. Tri. c. 1. in prin.

ADDITIO. Arch. alleg. 52. d. erubeſcant. in ſi. 11. q. 3. cuſtodi. 9. q. 3. aliorum. Io. And.

b ¶ Tribunal.] 1 id eſt locus in quo ius redditur, uel ubi pro tribunali ſedet iudex, qui aliàs forus uocatur, ſup. de uerb. ſig. forus. 1 Vide B. Th. 3. par. q. 59. art. 1.

c ¶ Reum.] a reatu: non enim qui accuſatur ſtatim reus eſt, qui conuincitur criminoſus, 15. q. vlt. c. ult. de uerb. ſign. forus.

d ¶ Iudex.] humanus, id faciens errore uel dolo, & in eo quod male iudicat, non eſt iudex: cum non ſit in eo iuſtitia. 23. q. 2. ca. 1.

e ¶ Condennat.] fuit hoc ſumptū. 11. q. 3. & ſi ad tempus, & hoc eſt ideo, quia iudicium Dei innititur ueritati, quæ nec fallit, nec fallitur: iudiciū hominis opinioni, quæ fallit, & fallitur, de ſent. exc. a nobis. 2.

f ¶ Propheta.] Dauid in Pſal. 2. Noli æmulari. 2. Pſal. 36.

g ¶ Damnabit.] Deus.

h ¶ Illi.] id eſt contra illum: id eſt, cum fiet iudicium de illo: & ſunt hæc uerba 24. quæſtione 3. non in perpetuum.

ADDITIO. Et ibi exponitur. Io. And.

i ¶ Eccleſiaſtici.] .i. ſæculares non ligat: cum nec pœna inferius poſita illos ligare poſſit, & facit ſup. eo. lib. de ele. indemnitatib. in ſi.

K ¶ Proceſſibus.] quibuſcunque. ſup. de prob. quoniam contra falſam.

l ¶ Odium.] priuatum. ſup. de teſti. quotiēs [Ad idem 3. quæſt. 7. iudicet, 15. quæſt. 7. cap. 1. 23. q. 4. cap. 1. & c. ea uindicta, in prin. facit 11. q. 3. ita enim, & c. iudicare. 3. q. 5. omnes qui. ſecundum Archid. 86. diſtin. odio. 23. q. 4. duo iſta.

ADDITIO. Ad idem 1. q. 1. odit, 14. q. 1. odi. hæc quattuor iura probant ꝙ licet odire vitia. Et dicit Archi. de tali odio loquitur Pſalmiſta Pſalmo 138. ad ſi. Perfecto odio oderam illos. Admittitur etiam odium culpæ, quo inducta eſt præſcriptio ad negligentiam puniendam, ſup de præſcr. uigilanti. Io. Audr.

m ¶ Non euertat.] hæc .n. quattuor humanum ſolent peruertere iudicium. 11. q. 3. quattuor, & ueritatem in teſte, ſup. de teſt. quotiens, & c. licet ex quadam. (Et illa quattuor his uerſibus comprehenduntur.

Quattuor iſta, timor, odium, dilectio, cenſus,
Sæpè ſolent rectos hominum peruertere ſenſus,

ADDITIO. Dicit Io.Mon.q̃d quidam addunt quintum.ſ.ignorantiam.ſup.de temp.ord. uel non eſt compoſ.& alij ſextum.ſ.negligentiam, infra de homic.pro humani,lib.6.Io.And.

ſed ſtateram [a]† geſtent in manibus, lances appendant æquo libramine, [b] vt in omnibus, quę in cauſis agenda fuerint, præſertim in concipiendis [c] ſententijs & ferendis [d] præ oculis habeant ſolũ Deũ: [e] illius [f] imitantes exẽplum, † qui querelas populi tabernaculum ingreſſus ad Dominum referebat, vt ſecundum eius imperium iudicaret. ¶ Si quis autẽ iudex eccleſiaſticus ordinarius, [g] aut etiam delegatus, famæ ſuæ prodigus, [h] & proprij perſecutor honoris, contra conſcientiam, † & contra [i] iuſtitiam in grauamen [k] partis alterius in iudicio [l] quicquam fecerit per gratiam vel per ſordes; [m] ab executione officij [n] per annum [o] nouerit ſe ſuſpenſum, ad ęſtimationẽ litis parti, quam læſerit, nihilominus condemnãdus. [p] ¶ Sciturus, quod ſi ſuſpẽſione durante damnabiliter ingeſſerit ſe † diuinis, [q] irregularitatis [r] laqueo ſe inuoluet ſecundum canonicas ſanctiones: a qua [s] non niſi per ſummum [t] Põtificem poterit liberari, ſaluis aliis conſtitutionibus, quę iudicibus male iudicantibus pœnas ingerunt & infligunt. [u] Dignum eſt enim, vt qui

a ¶ Stateram.] 24.q.1.non afferamus, qui.n.rectè iudicat, ſtateram in manu geſtat.41.diſ. oĩs. qui, & ita magnum iudicabit, ut paruum de iud.nouit.licet in pęnis deferatur dignitati, & perſonæ, ſup.eo. lib.de offi.de leg.c.2.

b ¶ Libramine.] ſic & contrahentes iuſtas menſuras, & pondera debent habere, ſupra de emp. & uendi.c.2.

c ¶ Concipiendis.] hoc quo ad ſcripturam, & pronunciationem ipſarum.

d ¶ Ferendis.] hoc quo ad prolationem uerbalem, ad hoc j. eo.c.ult.

e ¶ Deum.] a quo ſicut iudicabunt, iudicabuntur. C. de iud. rem non nouã, & remetientur; in qua menſura fuerint menſi, ut de pœn.& rem. cum ex eo.

ADDITIO, De accuſ.qualiter.1. Io.And.

f ¶ Illius.] Moyſi.Exo.32.& habes idem 11.quæ.3.ſummopere.

g ¶ Ordinarius.] fallit in ep̃is [1] qui aliqua ſuſpenſionis canonis pœna non comprehenduntur, niſi de ipſis caueatur, inf.de ſen.excom.quia periculoſum, & ſup.e. lib.de ele.ſi compromiſſarius, §. huiuſmodi.

h ¶ Prodigus.] ſic ſup. de accu. c. ult. & ſic crudelis eſt, etiam ſi conſcientiæ ſuæ confidat.12.q.1.nolo.

i ¶ Et contra.] no.iſta duo ſic copulata: utramq; .n.requiritur ut locum habeat pœna. Non .n.ſm̃ conſcientiã ſimpliciter iudicare debet: ſed informare debet eam ſecundum allegata, & probata, de hoc 3.q.7. iudices, s̃. de off.deleg. paſtoralis.§.quia uero.

K ¶ In grauamen.] Ecce tertium quod requiritur, ut locum habeat pœna.

[Gl.ſeq.quærit, ponit opi. quam determinat, finis ſoluit aliam quæſtionem.]

l ¶ In iudicio. [2]] quid de arbitro: nunquid hæc pœna in ipſo locum habebit? Dic ſec. Goff.& Ber. ꝙ non: quia de ordinario & delegato hic tantũ cauetur, & hęc eſt pœna: & ſic non amplianda, de pœnit.diſtin.1.pœnæ.inf.de reg.iur.odia, & c.in pœnis. quod eſt uerum ſecundum Hoſtien: Io.Mona.& Archid.ſi ſit arbiter cõpromiſſarius.ſecus ſi in locũ ordinarij uel delegati ſuccedat. Ad hoc ſup.eo.lib. de offi. deleg.ab arbitris. Et eadem ratione dixit Hoſt. quod non credit hanc pęnã in auditore uel in mero executore locum habere: cum & hi non ſint iudices, ſup.de offi.deleg.ſuper quæſtionum §.1.& §.verum.

ADDITIO.] Idem Io.Mon.& Arch.

m ¶ Vel p ſordes.] hoc eſt quartum quod requiritur, vt locum habeat pęna hæc. Et dicitur fieri per ſordes, ſi prece, pretio, timore, uel odio, iudex corruptus ſit, & ideo de his fecit ſuperius mentionem.

ADDITIO. Apertius dici poteſt, quod ſex ſunt, quæ requiruntur, ut iudex incurrat hanc pœnam. Primo, quod contra conſcientiam. Secundo, quod contra iuſtitiam. Tertiò, ꝙ in grauamen partis. Quartò, ꝙ in iudicio. Quintò ꝙ faciat per ignorantiam: ſed in hoc opinio, ut dixi circa tex. Sexto, ꝙ per gratiam, vel ſordes, altero deficiente ceſſat pœna. Arg. ff.de verb.oblig. ſi quis ita ſtipulatus. Io.And.

[Glo. ſeq. quærit: & opi. ponit. Hoſt.

n ¶ Officij.] quid de beneficio? Dicit Hoſtien. ꝙ quia pœnæ ſunt reſtringendæ, hoc ad beneficia non extenditur. ſi.n.Papa hoc voluiſſet id expreſſiſſet, de deci.ad audientiam. In ſuſpenſione autem hominis poſſit habere locum, ꝙ ſuſpenſus ab officio, & a beneficio. Huius directè no. contrarium Ioã. 32.diſt.præter hoc.& facit quod dixi ſup. eo.lib. de elect. quia ſæpe, & quod not. de appell. paſtoralis, in fi.plenius in Clemẽ. de pœn.cupientes.

ADDITIO. In gl.nota nouam, in fin.ubi etiã inuenies quod ibi no.Ioan. Mon.& Arch.Io.Andr.

o ¶ Annum.] ex tũc inchoandum.ſup.eo. lib.de elect.cupientes.§.cæterum. Quid ſi annus fuerit biſſextilis? Dic.ut no.55.diſtin.ca.2.ſup.de uerb.ſigni. quæſiuit.§.1.

ADDITIO. Hoſt & Io. Mon. hic tenent, quod ſi incurrat in anno biſſextili abſtinebit 366. diebus. cum hic agatur de facto animæ, vnde ſequendum eſt certius, alleg.de ſpon.iuuenis, de cler.excom.illud Io.Andr.

p ¶ Condemnandus.] C.de pœn.iu.qui ma.iud.l.ult.& infamis eſt.ut ibi, ff.de iud.ſi filiusfam. & iure Authenticorum condemnatur in triplum, ſi ciuilis ſit cauſa, ſi criminalis, punitur in confiſcatione proprię ſubſtantię: & in exilium mittitur, in Authen.Vt iur.in exor. li. iurent §.ſi quis autem poſita.C.de pœ. iu. qui malè iud. Authen.Nouo iure. Si autem per imprudentiam iudex malè iudicauerit, tenetur ex quaſi maleficio, in quantum bonum & æquum uiſum fuerit iudici, ff. de var.& extraord.cog.l. ult. Inſtit. de oblig. quę ex quaſi delic. in prin.

ADDITIO. Vide quod no.2.q.6 hoc etiam, in glo. fin. & an hæc ſecunda pœna locum habeat in arbitro, uide in Spec.de arbitris, §.1.uerſi.ſed & ſi, & uerſi. ſequenti, Io.And.

q ¶ Diuinis.] officijs, nec dicit de beneficijs, ſm̃ Hoſt.

r ¶ Irregularitatis.] de qua dicetur inf. de ſen.exc.cum medicinalis.Io.And.

ſ ¶ A qua.] irregularitate, aliàs a quo.ſ.laqueo.

t ¶ Per ſummum.] eſt.n.de caſib. reſeruatis, ut 11,q.3. ſi quis ep̃s damnatus, & c.ſeq.de ſen. exc.cum illorum. & de hoc de cler.excom.mi.clerici.

ADDITIO. Idẽ dicit hic Inn.de corpore uitiatis, & illegitimè natis, & pęnitẽtib.& bigamis, & ſic ſeruat Eccleſia Rom. ſm̃ eum & hoc dictum poſuerunt Hoſt.& Abbas.& Hoſt.alleg.de cor.uit.c.1.de big.c.1.2, & 3.51.d. qui in aliquo.de illegitimè natis expeditum eſt s̃.e.li. de fil.presb.c.1.Io. And.

v ¶ Infligunt.] nec mireris, ſi de uno delicto plures pœnas uolumus irrogari: dignũ eſt.n.&c.& ita cõtinua, & facit ꝙ no.de iu.at ſi clerici, in gl.pen.

a ¶ In

† Prou. 11.

† An ſit exẽplis iudicandũ, uide Fel. c.2. de præſumptio. & Doctor. in l. nemo, C. de ſent.

† Vide B.Th. 2.2.q.64.ar.6.ad3.arg.& eadẽ parte, q.67. art. 2. Abb. & Fel. in c. paſtoralis, de offic. deleg.

1 Licet grauius peccẽt, c. cũ quidã, de iureiu. c. hõ Chriſtianũ, & c. p̃cipue, 40.d. & ca. quia tua, 11.q.3.

2 Iſtã gl. ſequunt Phil. D. tñ in honorabilibus applone iudicũ uenirẽt arbitri gl. in uerbo, iudices, in c.1. in princ. s̃. eod. de confe. Fõ.

† Suſ ingere diuin qñ ſit laris,u in c. i de ſen e.lib. cũ in cle. e Rot.i ſen.ex ciſ. 3. tiq.

a ¶ In tot.] s. in Deum, iustitiam, officij debitum, humanam naturam: quia contra proximum est corruptus & sic nec Deum timet, nec hominem reueretur. Et facit sup. de crim. fal. cap. 1.

ADDITIO. Et inf. de app. cordi. in fi. Ioan. And.

in tot [a] præsumit offendere: pœna multiplici [b] castigetur.

¶ Idem sacro præsente Cōcilio, ad memoriam sempiternam.

¶ *Papa Imperatorem deponere potest ex causis legitimis, hoc dicit secundum Paulum.*

CAP. II.

AD Apostolicæ [c] dignitatis; & infra.

¶ Sane cum dura guerrarū commotio nonnullas professionis Christianæ prouincias diutius afflixisset, nos ad Fridericum † præcipuum [d] principem sæcularem huiusmodi dissensionis, & tribulationis auctorem, a felicis recordationis Gregorio Papa IX. prędecessore [e] anathematis [f] vinculo innodatum, speciales nuncios, & magnę auctoritatis viros, videlicet venerabiles fratres P. Albanen. & H. † Sabinē. Episcopos, ac dilectum filium Guilelmum basilicę xij. Apostolorum Presbyterum Cardinalem, qui salutem zelabantur [g]

b ¶ Pœna multiplici.] & sic sit approbata illorum dñorum doctorū legum opinio, qui dicebant in præall. legibus omnes pœnas habere locum.

ADDITIO. Alleg. Host. 13. dist. duo mala. 94. dist. si quis autē, 4. di. factæ sūt. de celebra. mis. de homine. & de vita & honest. cleric. vt clericorum. Ioan. And.

AD Apostolicæ.] CASVS. Orta fuit controuersia inter Romanam Ecclesiam, & Fridericum Imperatorem. Nam cum ipse Fridericus Imperator plures excessus commisisset, Papa eum citauit, seu citare fecit, vt certa die coram se compareret: qui Fridericus noluit comparere: quare Papa eum reputauit contumacem & pro contumacia sua illum anathematizauit, id est excommunicauit cum solemnitate. Nam Papa induit vestimenta papalia, & coram duodecim Episcopis indutis vestimentis Episcopalibus, qui habebant quilibet vnum cereum in manu, protulit sententiam excommunicationis in ipsum Fridericum, & quilibet Episcopus proiecit suum cereum in terram, & eum pedibus conculcauit, in signum maledictionis æternæ. Cū istud deuenisset ad notitiam Friderici Imperatoris, ipse indignatus habuit guerram contra Romanam Ecclesiam, & Prælatos Ecclesiæ. Et cum Prælati Ecclesiæ vocarentur ad Concilium Papæ, ipse Fridericus cum suo exercitu accepit. 22. galeas oneratas Prælatis, qui ibant ad Concilium, quos Prælatos idem Fridericus incarcerauit, quod cum relatum esset Papæ, ipse Papa misit ei duos Episcopos & vnum Cardinalem in textu nominatos, vna cum articulis, vt in littera continetur. Vnde Fridericus Imperator noluit acquiescere dictis illorum trium, propter quod indignatus Papa, & habito cōsilio cum suis Cardinalibus dictum Fridericum priuauit Imperio, & regno Siciliæ, quod regnum dictus Fridericus tenebat in feudum ab Ecclesia, mandando insuper Electoribus Imperatoris, vt alium Imperatorem eligerent, quod fecerunt ipsi Electores. Et sic durante vita ipsius Friderici, fuerunt duo Imperatores electi.

ADDITIO. Refert hic Franciscus, quòd ipse Fridericus post depositionem tenuit regnum, & eo mortuo filius eius Corradus, & eo mortuo, alter filius Manfredus. Et hæc fuerunt tempore Alex. IV. & Vrbani. Demū Clemens IV. dedit regnum Domino Carolo fratri regis Franciæ, qui bellum habuit cum ipso Manfredo, in quo mortuus est ipse Manfredus. Deinde Corradinus filius dicti Corradi, dicens regnum ad se spectare, intrauit Apuleam viriliter, & potenter: & ibi deuictus, & captus, per dictum Carolum decapitatus fuit. Ioan. And. Nota quòd collatio regni Siciliæ spectat ad solum Papam: prouidet tamen cum consilio Cardinalium. Dominicus.

[Prima glossa diuidit, & summat, secundo respondet per duas quæstiones, scilicet, quare dicat superscriptio de pręsentia concilij, & quare de memoria sempiterna.

c ¶ Ad Apostolicæ.] decr. hæc potest diuidi in quattuor principales partes. In prima præmittit dissensionē quę erat inter Ecclesiam, & Fridericum Imperatorem, & oblationes per Ecclesiam sibi factas. In secunda quæ incipit ibi: Sed licet, dicit oblationes non fuisse receptas per eū. & quattuor quę faciebant ad depositionē eius enumerat, & quintum quod faciebat ad priuationem regni Siciliæ. In tertia quæ incipit ibi: Nos itaq;, ipsum deponit ab Imperio, fideles absoluit, fauētes excōicat, dat licentiā Electoribus eligēdi successorē. Vltimo protestatur se prouisurum regno Siciliæ. Et not. 1. ꝙ in superscriptione dr̄, sacro præsente 1 Concilio ad memoriam sempiternam, quod dicit de Concilio potius est ad honestatem, quā ad necessitatē: & sine sententia, vel licentia Concilij sententia Papæ sufficeret ꝯ Imperatorē, & quēcunque alium, 15. q. 6. alius. ibi non dr̄ ꝙ in Concilio facta fuerit depositio. Ipse enim habet plenitudinem potestatis, 2. q. 6. decreto. [ibi. vt in partem sint, &c.] su. de vsu. pal. ad honorem. [1. dist. c. 2. & quod ibi no.] Licet inferiores prælati, qui iudicare debent ſm Canones, præsentiam suorum habere debeant clericorū. 15. q. 7. eps nullius, de ijs quæ fiunt a præla. nouit, nisi esset cōsuetudo contraria. sup. eo. li. de consue. c. 3. Papa uero non subijcitur Canonibus, 2 nec ab eis auctoritatem habet: sed econtra, supra, de elect. significasti, ipse ergo omnes iudicat, & nullus ipsum, 22. dist. omnes, 9. q. 3. c. Epō, §. sola, & c. nemo. Quod autem dicit de memoria sempiterna, non est hoc speciale: quia omnis sententia est perpetua & fertur ad rei memoriam: & etiam instrumenta ad hoc fiunt. 1. q. 7. saluberrimū. 27. q. 1. omnes feminæ. [ff. de pign. contrahitur. in fine.] Sed quia hoc negotium grauissimum erat, & raro contingit sententiam depositionis contra Imperatorem ferri, vt per hoc appareat quanta sit auctoritas & potestas Ecclesiæ: & ut magis timeatur Ecclesia, [merito est talis sententia memoriæ commendanda.] Ad hoc sup. de pęn. in quibusdam, inf. de schisma. c. vnico, de pœn. felicis. Ioan. And.

ADDITIO. Dicit hic Inn. quod hæc sententia memoranda est, ut sciant omnes, quot, & quantis periculis se subiecit Ecclesia Romana, ut subditis pacem procuraret; dans exemplum ceteris prælatis subeundi pro suarum ecclesiarum defensione quæcunque pericula. Dicit enim quot & quantis periculis maris, terræ, proditionum, assassinorum, & alijs infinitis submissus fuerit lator huius sententiæ, vix homo posset enarrare 3. Dicit tamen, quod aliqua in Chronicis Romanæ Ecclesiæ continentur. Ioan. And.

d ¶ Præcipuū.] potest referri ad auctorē, & ēt ad prin.

e ¶ Excessibus.] id est contumacia excessuum 3 quia satisfacere nolebat. 11. q. 3. nemo episcoporum.

f ¶ Anathematis.] id est, excommunicationis 4 cum solemnitate factæ: de qua 11. q. 3. nemo.

ADDITIO. Et c. debent, & in Cle. Si quis suadente, de pœ. vers. & quia. Et vide quod dixi. sup. de iud. cum non ab homine, super uer. anathematis. Ioan. And.

g ¶ Salutem zelabantur.] quasi feruenter amabant. Ad hoc supra, de custo. euch. cap. 2. Et tales mitti debent

quia

† In aliquibus anti. Feder. hr̄, sed in bene correctis Fridericū legitur. T. Roger.

† G.

1 Non dicit approbante, sicut sup. de sen. excō. sacro, in prin. forsan ex cā ne crederet aliquis sine appro. Cōci. deposi. Imp. per Papā fieri nō posse, vñ infr. nos itaq; dicit de liberatione præhabita. Ioan. And.

2 Sed ut dicit Arch. su. de off. or. q̄ uis, iustū est vt quod alijs imperat, ipse seruet. 11. dist. iustum. palea est. Requirat ergo Conc. præcipue arduis & præcipue fratrum. Io. And.

3 Super quibus admonitus fuit per Hono. III. ſm Boatinū.

4 Vide c. certū est. 24. q. 3. & Card. in Cle. 1. de pę. & Fely. ca. a nobis, de exceptio.

ipsius, duximus destinandos; a facientes sibi proponi b per ipsos, quod nos, & fratres nři (quātū in nobis erat c) pacem d † per oīa se cum habere: nec non cum oībus hominibus optabamus, parati sibi pacem, & tranquillitatem dare, ac mundo etiam vniuerso. e

¶ Et quia Prælatorum, clericorum, oīumque aliorū, quos detinebat captiuos, & omnium tam clericorū, quam laicorū, quos ceperat in galeis, f restitutio poterat esse pacis plurimum inductiua, eum, vt illos restitueret (cum hoc idem, tam ipse, quam sui nuncij, antequam ad Apostolatus vocati essemus officium promisissent g) rogari, & peti ab ipso fecimus per eosdem, ac proponi insuper quod ijdem pro nobis parati erant audire, h & tractare pacem, ac etiā audire satisfactionem, quā facere princeps vellet de omnibus pro quibus erat vinculo excommunicationis astrictus, & offerre pręterea, quod si Ecclesia eū in aliquo (contra † debitum) læserat (quod non credebat) parata erat corrigere, i ac in statum debitum reformare. Et si diceret ipse, quod in nullo contra iustitiam lęserat Ecclesiam, vel quod nos eum cōtra iustitiam læsissemus parati eramus vocare k reges, prælatos, & principes tam ecclesiasticos, quam sæculares ad aliquem tutum l locum, vbi per se, vel per solemnes nuncios conuenirent, † eratque parata Ecclesia m de consilio Cōcilij sibi satisfacere, si eum læsisset in aliquo, ac reuocare sententiam, si quam contra ipsum iniuste tulisset, & cū omni māsuetudine, & misericordia n (quātum cum Deo o & honore suo fieri poterat) recipere, de iniurijs, & offensis ipsi Ecclesiæ, suisque per eum irrogatis, satisfactionem p ab † eo volebat, q & omnes amicos suos sibiq; adhærentes † in pace ponere, lenaque securitate gaudere, vt nunquam hac occasione possent aliquod subire discrimen.

¶ Sed licet sic apud eum pro pace paternis monitis & precum curaremus insistere lenitate, idem tamen Pharaonis r imitatus duritiam, & obturans † more aspidis s aures suas

quia cum is qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. 3. q. 7. in grauib. in prin. 49. dist. in sum. §. 1.

[Glo. seq. recit. per quæstionem.]

a ¶ Destinandos.] non solum cum Papa legationem iniungit: sed etiam cū inferior prælatus canonico suo, in vtilitatem Ecclesiæ, suscipere tenetur. Ad hoc 3. qō. 1. nulli. de hoc 7. qō. 1. quia frater, 16. qō. 1. c. vos autē. hoc verum, nisi rationabilem excusationem haberet de ijs quę fi. a ma. par. cap. c. 2. Io. And.

† Vide Spec. in tit. de cōpe. iud. aditione, §. 1. & Fely. in c. cū sit, de for. cōpet.

[Glos. seq. reci. per quæstionem.]

b ¶ Proponi.] credendum erat eis, quia de legatione apparebat: alias non. C. de man. prin. l. vnica. vel dic, quia Cardinales, & noti erāt, etiam sine scriptura credi eis debuit, 97. distin. nobilissimus, vbi de hoc in gl. 2.

c ¶ Quantum in nobis erat.] sumptum de verbis Pauli ad Romanos. 12. ad Corin. 8. si fieri potest, quod in nobis est cū omnibus hominibus pacem habentes. habes hoc. 11. qō. 3. inter verba, §. vocandi, vers. Paulus.

ADDITIO. Ad idem. 3. quæst. 6. hæc quippe, in fine. Ioan. And.

d ¶ Pacem.] huiusmodi iudicium ad ecclesiam spectat supra de iudic. nouit. Et nota, quod Ecclesia, & quilibet alius primo debet aduersarium monere vt ad pacem cum ipso veniat. idē in eo, qui agit contra ecclesiam, 2. quæstio. 7. accusatio quoque, vbi de hoc. ad hoc in glo. l. sed si quis, in fin. C. de pigno. debitores. sed illud de vrbanitate, vt ibi not. ff. de ser. vrb. prædi. quidam. Iberus.

† In quodā manuscri. desūt hęc duo verba cōtra debitum.

ADDITIO. Vide de simo. licet, in gloss. ex hoc. Ioan. And.

e ¶ Mundo etiam vniuerso.] cuius dominus est. 9. qu. 3. cuncta per mundum, & sup. in prooemio huius libri.

f ¶ In galeis.] 32. 1 Ianuensium, ex quibus euaserunt duæ secundum Boatinum, in quibus erant tres Cardinales legati, qui iuerant per partes diuersas pro conuocando Concilium & multi Prælati qui veniebant Romam ad Concilium conuocatum per Gregorium IX. quibus captis, dicitur, quod Fridericus misit litteras continentes duos versus tales:

Omnes Prælati, Papa mandante vocati.

Et tres legati veniant huc vsque ligati.

& ita factum fuit. Subdit ipse Boati. quod ex eis galeis euaserunt duæ. Vnde pro significatione huius vocabuli, galea, nota hunc versiculum.

Armo caput galea, pelagus percurro galea. Io. And.

1 Hæc gl. nō hř in antiq. codicib. sed ex lectu. 20. I. An. huc est translata, vt ide apparet.

g ¶ Promisissent.] credendum est Papæ 2 hoc referenti, supra de testibus cum a nobis, & dixi supra de renun. cap. 1.

2 Ad gl. vide 1. de r & ven. ctū Ro Singu. incip. Dec. co 198. & cōs. 215

h ¶ Audire.] non perficere: vnde habebāt ad instar auditorum referre, supra de offic. deleg. super quæstionum.

i ¶ Corrigere.] 35. quæstione 9. sententiam. & c. apostolicę, sup. de re iud. cum olim in auth. de nupt. in fine primæ columnæ coll. 4.

† al. conniret.

k ¶ Vocare.] de gratia hoc dicit: & vt euitaret omnem suspicionem. ad idem. 2. q. 7. nos si incompetenter. in prin.

l ¶ Tutum.] talem locum assignare debet iudex, alias locus est appellationi: etiā si sit, scriptum appellatione remota, supra de app. ex parte, & 33. quęstione 2. siue de coniugij, ff. de iud. si locus.

† al. ab

m ¶ Parata ecclesia.] non dixit se reuocare, sed reuocare paratam. Et facit ad respōsiones quas faciunt iudices appellātibus ab interlocutorijs sētentijs, de hoc supra de app. cum cessante, & infra tit. proxi. si a iudice.

† An iudic. d hærent qđ de p vide De si. 151. consil. 3. volu

n ¶ Misericordia.] 45. dist. disciplina, in prin.

o ¶ Quantum cum Deo.] supra capitu. proxi.

† al. rantis.

p ¶ Satisfactionem.] quam quis non tenetur remittere, etiam quo ad Deum, rancorem autem sic. 90. dist. si quis contristatus. vbi de hoc, & 23. q. 4. si is qui, & ibi de hoc.

q ¶ Volebat.] etiam ecclesia. Io. And.

r ¶ Pharaonis.] qui monitionibus & flagellis durior est effectus, nec conuerti voluit. 23. q. 4. Nabuchodonosor. in prin. & habeş originem Exo. 7. vsq; ad 15. & pōt dici de Frederico Imperatore, φ magnus sine comparatione creatus, sine venia damnatus fuit, sicut diabolus, de pœn. dist. .. principium, circa prin. ver. ista arbor.

s ¶ Aspidis.] incantatæ: quæ autem alteram aurem calcat in terram, alteram obturat cauda, vt incantationem audire non possit.

ADDITIO. Hoc ponit Isid. ety. libro 12. cap. 8. Ioan. And.

a ¶ Ela-

preces huiusmodi & monita, elata [a] obstinatione, ac obstinata elatione despexit, propter quod non valentes absque graui offensa Christi eius iniquitates amplius tolerare, cogimur (vrgente nos conscientia) iustè animaduertere in eũdem. Et vt ad præsens de ceteris eius sceleribus taceamus, quattuor grauissima [b] (quæ nulla possunt tergiuersatione [c] celari) commisit. Deierauit [d] enim multotiens, † pacem [e] quondam inter Ecclesiã, & Imperium reformatã temere violando: & infra.

¶ Perpetrauit sacrilegium [f] capi faciens Cardinales [g] Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac aliarum ecclesiarum p̃latos, & clericos religiosos, & seculares venientes ad Concilium, quod idem prædecessor noster duxerat conuocandũ, & infra.

¶ De hæresi [h] quoque non dubiis, & leuibus, sed difficilibus, & euidentibus argumẽtis, suspectus hr̃, & ĩf.

¶ Præter hæc regnum Siciliæ (quod est speciale patrimonium [i] Beati Petri, † & idem princeps ab Apostolica sede tenebat in feudum) iam ad tantam in clericis, & laicis exinanitionem seruitutemque redegit, quod eis pene penitus nihil habẽtibus, & omnibus exinde fere probis eiectis, illos, qui remanserunt ibidem sub seruili quasi conditione uiuere, ac Romanam Ecclesiam (cuius sunt homines principaliter & vasalli) offendere [k] multipliciter, & hostiliter impugnare compellit. Posset etiam merito reprehendi, [l] quod mille quidem fartorum [m] annuã pensionem (in qua pro eodem regno ipsi Ecclesiæ Romanæ tenetur) per nouem annos, & amplius soluere prætermisit.

¶ Nos itaque super præmissis, & quampluribus aliis eius nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & san-

An totiens iuret, quotiens ꝯuenit uro, docent Doct. & in c. utare. 6.q. uide Spe. ĩ ibr. de sent. his q̃ ipsã q. §. Spẽs. Abb. & A- t. & alios, c. sicut, de t.

a ¶ Elata obstinatione.] 16. quæst. 1. vos autem.

b ¶ Grauissima.] bene dixit, quia maxima causa sub esse debuit. Imperatoris depositioni. Nec est similis depositioni clericorum, qui pro quolibet magno peccato deponi possunt, 81. dist. c. 1. quia vbi maius scandalũ, & periculũ timet, agendũ est benignius, 50. di. vt constitueretur, cũ suis sim. hoc autẽ insurgit in depositione Imperatoris, qui quasi præest omnib. Christianis, 7. q. 1. in apibus. Item clerici ministrant Sacramẽta, sed nõ principes. 31. dist. tenere.

c ¶ Tergiuersatiõe.] probabili. ad idem supra de cohab. cler. & mul. cap. vlt. Ioa. And.

d ¶ Deierauit.) piurium crimen ecclesiasticũ est, s̃. de iud. nouit. s̃. e. lib. de fo. compet. c. vlt. Et grauissimum crimen in quolibet, p̃sertim in prælato vel principe: cum eorum facta trahantur ab aliis in exemplũ. sup. de voto, magnæ, & iõ grauius punitur, 11. q. 3. c. præcipue.

ADDITIO. Dicit Inn. ꝙ p̃lati, & principis verbum dẽt esse firmissimũ, ẽt sine iuramento, alle. 23. q. 4. Innoc. & §. pone. Ioan. And.

[Gl. seq. primo pacem cõmendat: secũdo ponit sex casus q̃ pacem impediunt.]

e ¶ Pacẽ.] Christus in morte ait, Pacem meã do vobis: pacẽ meã relinquo vobis Matth. 10. Ioan. 14. facit 23. q. 1. nisi bella, Non est ergo hæres Christi, qui pacem eius testamento relictam non habet: principes autem maximè tenentur ad hanc seruandam, 23. q. 1. noli, de treu. & pa. per totũ. in Auth. de pa. tenenda in rubro, & nigro, col. 10. Et qui contra pacem ecclesiæ sunt si dignitatem aut cingulum habent, nudentur eis, 24. q. 1. qui cõtra ecclesiæ pacem. Et solẽt reddi sex causæ propter quas non est pax inter homines. Prima, quia non puniuntur maleficia, Ecclesiast. 8. quia nõ profertur cito contra malos sñia: [ideo absque timore vllo filii hominum perpetrant mala.] Ad hoc. sup. eo. lib. de offi. deleg. c. 1. & 23. q. 2. dominus. Secũda, abundantia temporalium, [Hiere. 9. cap.] & Genes. 13. facta est rixa inter pastores Abraham. & Loth. Tertia, quia non occupamur in pugna contra dęmones ad Ephes. 5. Non est nobis colluctatio aduersus carnem. Quarta, quia non cõsideramus damna guerræ, in qua diuitias, corpus & animas perdimus. Hierem. 46. fortis impegit in fortem, & ambo pariter ceciderunt, &c. Quinta, quia non consideramus dubium euentum belli. 3. Reg. 12. varius euentus belli, &c. Sexta quia non seruamꝰ p̃cepta Dei, nec decimas soluimꝰ. Hie. 3. & Esa. 48. Vtinã attendisses mandata mea, facta fuisset sicut flumẽ pax tua, & iustitia tua sicut gurgites maris. 16. q. 1. reuertimini, vnde quod non accipit Christus, tollit fiscus, 16. q. 7. maiores.

f ¶ Sacrilegium.] quod est etiam crimen ecclesiasticum, supra de foro compet. cum sit vbi de hoc [Archid. remittit 17. q. 4. sacrilegiũ. vbi de hoc. not. per modum summæ, & per Inno. de sent. excom. cũ pro causa.] Et talium oblationes recipi prohibentur 17. qu. 4. minor. 12. q. 2. de viro. Et sacrilegium tale in captione clericorum excõicationem irrogat. 17. q. 4. si quis suadente, etiam in faciente per alium. de sent. excom. mulieres, in fi. etiam si nõ irrogetur ipsis alias iniuria. e. tit. nuper.

† Adde c. mãdata, & ibi Doc. de p̃scr. & in c. 1. 94. d. in Cle. Roma. đ iureiu.

g ¶ Cardinales.] istud est crimen læsæ maiestatis, & contra tales prodita est noua pœna per dec. infra de pę. Felicis. Io. And.

h ¶ Hæresi.] propter quod crimen non solum Imperator, sed etiã Papa deponi debet. 40. d. si Papa. suspectus etiam de hæresi si se nõ purgat, & si p annũ sic steterit, & iurare noluerit punit̃ vt hr̃ticus, vt supra. de hære. excõmunicatus, §. si q̃ vero, & est idem in excõmunicato ob cõtumaciam in causa fidei, ĩ. de hære. cum contumacia.

ADDITIO. De quadruplici pęna hęreticorũ, secundũ Canones. s. excommunicatione, depositione, bonorum ablatione, militari persecutione, remittit Arch. ad no. per Goff. in summa, de hære. §. punitur hæreticus, & vide plenius per Host. in sum. istius tit. §. qua pœna feriatur Io. And.

ADDITIO. Habes ex hoc tex. quod argumenta euidentia, & difficilia, per quæ quis efficitur suspectus de hæresi, inducunt probationem sufficientem ad condemnãdum, de quo hic per Dom.

i ¶ Patrimonium.) 93 dist. c. 1. in fi. 11. q. 1. peruenit, 10. q. 3. relatum. Io. And.

k ¶ Offendere.] offenditur. n. pater in filio, 24. q. 3. cum ergo. §. sed qui. ff. quod met. cau. l. isti quidem, s̃. de pręsump. afferte. Dominus tñ seruo 2. q. 7. accusatio. Iudex in subdito. 32. q. 2. c. 2.

ADDITIO. Vide quod not. ĩ. de priuil. auctoritate in gl. fi. Io. And.

l ¶ Reprehendi.] quasi ista sit causa, qua priuari posset regno Siciliæ, sed non Imperio.

m ¶ Fartorum.] genus monetæ, ad idem de confes. c. 2. de empt. & uend. ad nostram, ad finem.

ADDITIO. sup. de priuil. cum olim 2. Io. And.

n ¶ Per nouem annos.] sufficit, quod emphyteuta eccle-

hæ cesset per biennium a pensione, de loca. cap. potuit, vbi de hoc. [Emphyteuta autem priuati per triennium. C. de iure emphyt. l. 2. §. 1. & in gl. biennium.
a ¶ Vices.] de translatio. quanto, vt ecclesi. benefic. vt nostrum.

non, dũmodo ipsi velint eligere: secus vr̃ si nollent eligere, vel concordare non possent; hoc probat per decr. s. de elect. venerabilem, §. obiectioni, vers. nunquid .n. & hoc maxime in laicis locum habet. Ad hoc s̃. de iure patr. cum dilectus. & quod ibi not.

...cto Concilio deliberatione præhabita diligenti (cũ Iesu Christi vices, [a] licet immeriti teneamus in terris, nobisque in Beati Petri persona sit dictum: [b] Quodcunque ligaueris [c] super terram ligatum erit & in cælis) memoratum principem, qui se Imperio, & Regnis, † omnique honore, & dignitate reddit tam indignum; quique propter suas iniquitates a Deo ne regnet, vel imperet est abiectus, suis ligatum peccatis, & abiectum, omnique honore, ac dignitate priuatum a domino ostendimus, denunciamus, & nihilominus sententiando priuamus, [d] omnes qui ei iuramento fidelitatis tenentur astricti, a iuramento huiusmodi perpetuo absoluentes: [e] auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cetero sibi tanquam Imperatori vel Regi, pareat, & intendat. † Decernẽdo quoslibet, qui ei deinceps velut Imperatori vel Regi, consilium, vel auxilium præstiterint, seu fauorem, ipso facto † excommunicationis sententiæ subiacere. [f] Illi autem, [g] ad quos in eodem Imperio Imperatoris spectat electio, eligant [h] libere successorem. ¶ De præfato Siciliæ Regno prouidere curabimus, cum eorundem fratrum nostrorũ consilio, sicut viderimus expedire.

¶ Idem præceptori hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani in Hispania, & Commendatori ac fratribus domus de Curuaria, hospitalis eiusdem,

¶ *Qui petit rẽ certã causa expressa, si illã causam nõ probat, succumbit, licet aliam probet, maximè postmodum emergentem. I. A.*

CAP. III.

ABBATE SA-

ADDITIO. Et ibi remittit Bern. ad gl. vnde dicitur. Io. And.
b ¶ Dictum.] Matt. 16. & 24. q. 1. quodcunque, vbi de hoc.
ADDITIO. Et q. 2. c. 2. Io. And.
c ¶ Ligaueris.] claue non errante, sup. ca. prox.
ADDITIO. Et 24. q. 1. manet, & facit, de pœnit. dist. 1. quem pœnitet. ver. Deus. ibi: sed oportet vt iustus misereatur iuste. Io. And.
[Gl. seq. ponit sex casus, quibus, &c. rationem reddit, & remittit.]
d ¶ Priuamus.] propter crimina: ergo deponit Papa Imperatorem, 1 vt hic. Idem, cum est inutilis. 15. q. 6. alius, & dat coadiutores ipsis male administrantibus, sup. eodem. lib. de sup. neglig. præl. grandi, per negligentiam ipsorum iurisdictionem assumit, supra de foro comp. licet. Cõpellit ipsos iustitiam facere, 23. q. 5. administratores. & ius Canonicũ ẽt debitis casib. obseruare, supra eo. lib. de foro comp. c. 2. de iureiur. licet j. de sen. excommun. decernimus. Vnum enim oportet esse principatum ad quem omnes recurrant, 7. q. 1. in apib. qui fil. sint legi. per venerabilem [circa fin. vers. is vero, &c.] & de hoc vide quod not. Inno. & Host. de fo. cõp. licet ex suscepto.
e ¶ Absoluentes. 2] 15. q. 6. iuratos. supra de hæret. c. vltimo.
f ¶ Subiacere.] absolutionem sibi non reseruat, & sic aliis videtur permittere. s̃. de sent. exc. nuper.
[Glo. seq. dicit qui sint electores: secundo quærit, & soluit.]
g ¶ Illi autem.] .s. Archiep̃s Mogunt. Colon. Treueren. & quattuor laici. s. Palatinus, Comes Rheni, Dux Saxoniæ, Marchio Brandeburgens. & Rex Bohemiæ olim Dux. Et dicunt quidam, quod Rex Bohemiæ de necessitate vocandus non est, nisi cum alii discordant: necistud ius habuit ab antiquo, sed hodie de facto tenet. & hoc per Host. de elect. venerabilem. Canon dicit, quod exercitus Imperatorem facit, 93. di. legimus, vers. nam & Alexandriæ, ff. de ori. iu. l. 2. §. postea, & §. deinde cũ debet, & §. deinde quia difficile. & §. nouissime, Inst. de iure nat. §. sed ꝙ, C. de uete. iur. enu. l. 1. §. hoc ẽt nihilominus. Sed nunquid Papa posset principes electione priuare, & p se eligere Imperio uacãte? Dicit hic Ber. ꝙ

† Nota ꝙ dignitates sæculares de iure plures simul teneri possũt absq; dispẽsatiõe, licet secus sit in ecclesiastícis, de quo 1. c. 1. de consu. & in cap. de multa, d p̃b.
1 Vide gl. in c. si Papa, 40. d. Innoc. & Doct. in c. nouit, de iudic. & Fel. in ca. ex suscepto, de fo. comp. † al. & decernendo.
2 Idẽ. 11. q. 6. c. alius, & c. nos sacrorũ, & c. iuratos, & de ele. uenerabilem.

ADDITIO. Præfati electores Imperatoris his versibus, cõtinentur.

Magna Moguntia, crassa Colonia, Treueris alma:
Atque Palatinus dapifer, Dux portitor ensis:
Marchio præpositus Cameræ, pincerna Bohemus.
Romanũ Regẽ statuendi dant sibi legem.

[Gl. seq. recit. per quæst.]
h ¶ Eligant.] nõ statuitur a iure certum tempus principib. ad Imperatorẽ eligẽdũ. hinc est, ꝙ Papa non põt eligere, nisi pri[9] illos admoneat. s̃. de ele. venerabilem, qđ nõ est in ecclesiis, in quibus siue sint cathedrales, siue inferiores, statuta sũt tẽpora, supra de ele. ne pro defectu, de concess. præb. ca. 2. vnde temporis lapsus sufficit, quia dies statuta, &c. supra de locato. c. potuit.

† Id est, ab... monition... ita Decius c. rep̃hens... lis, de app... & consi. 1...

ABbate sane.] Pro intellectu huius c. est p̃supponẽdum ꝙ quælibet actio siue personalis, siue realis, habet duas causas. s. causam propinquam, & causam remotam. Causa propinqua actionis realis dr̃ dominium, uel quasi. Causa remota dicitur esse titulus mediante quo fuit acquisitum dominiũ. Et de hac causa remota loquitur præsens capitulum. Actio personalis habet similiter duas causas, uidelicet propinquam, & remotam. Causa propinqua dicitur esse obligatio. Causa remota est contractus. De hoc tractat gl. in c. 2. de libe. obla. in antiq.
CASVS. Orta lite siue controuersia inter Abbatem de Bonefacio actorem ex una, & hospitalarios sancti Ioannis, reos siue defensores ex alia, de, & super castro siue loco de Rosellis, dicebat abbas pro se, & suo Conuentu, quod illud castrum ad ipsos spectabat ex donatione Regis Aragoniæ. Et petebat ut iudex declararet illud castrum ad ipsos spectare, & reos condemnari ad illud castrum restituendum una cum fructibus, & emolumentis inde perceptis, & sic abbas in suo libello exprimebat causam remotam. s. quod illud castrum ad ipsos spectabat ex donatione Regis Aragonum, ꝙ tamen non erat necesse, quia in reali actione sufficit exprimere causam propinquã. pro parte uero reorũ ex aduerso propositũ extitit, quod ille locus ad ipsos spectabat iure dñii, unde partes ipsæ lite inter ipsas negatiue cõtestata

fuerunt

fuerunt admissę ad ꝓbandum sua facta: pro parte Abbatis & cõuentus de Bonefacio fuerunt ꝓducta nõnulla instrã, & inter cetera vnum instrumentum, in quo cauebatur, ꝙ Rex Aragonũ donauerat locum. in quo erat dictum castrum de Rosellis monasterio Populeti, & postea Monasterium de Populeto locum illum donauerat monasterio de Bonefac. Et sic Abb. non probauit donationem suo monasterio factam ex donatione Regis Aragonum: sed ex donatione monasterij de Populeto. Item per inspectionẽ donationis monasterij de Populeto, constitit, qđ donatio illius castri fuit facta Abbati de Bonefac. actori post litem contestatam in hmõi cã, his uisis pro parte dictorum reorum dictum fuit, & propositum, quod ipsi rei debebant absolui ab impetitione Abbatis: eo videlicet quia Abbas non probauerat causam ipsam in suo libello. Et cum quis allegat causam certam, oportet ꝙ illam probet: alias cadere dẽt ab instantia. Item dicebãt isti hospitalarij, ꝙ dicto Abbati actori superuenerat dominium. n. post litẽ contestatam: & sic non vr̃ in iudicium deuenisse, l. non potest, ff. de iudic. vnde quidam Cardinalis de causa cognoscens, ipsos reos absoluit ab instantia abbatis actoris, reseruata eidem actori actione in alia instantia. Tamen dixit Papa, si actor egisset contra eos expressa cã proprinqua & non remota: & tempore sententiæ faciendæ probauisset quod ille locus ad ipsum spectabat, rei fuissent condemnati, & sic est bona limitatio ad leg. illam, non potest, alleg. ꝙ intelligatur in causa propinqua, & non in remota. Allegabatur: Hospitalarij rei dicebant, ꝙ longe ante donationem Regis Aragoniæ [de qua loquitur actor] alius donauerat locum, in quo erat castrum ipsis reis. Pro parte vero actoris fuit replicatum, quod illa donatio non valebat: quia tempore donationis ille locus erat ĩ manibus Sarracenorum: ideo dicebat actor non valere hmõi donationem, Pro parte autem reorum fuit respõsum illud quod sequitur. [Multũ quoque.] quia actor produxit instrumentum donationis illius castri, ĩ quo continebatur. quod Rex Aragonię donauerat castrum monasterio Populeti, & ordinauerat, quod monasterium Populeti fundaret aliud monasterium, quod fecit, nam monasterium Populeti fundauit monasteriũ de Bonefa. & ei donauit prędictum castrũ: & sic Abb. de Bonefac. ꝓbauit aliam cãm, quã expresserit in suo libello: ideo dicebant rei, quod actor non probauerat cãm expressam in suo libello: quare veniebant absoluendi ab instantia, & actor condemnandus in expensis erga ipsos reos. Pro parte altera.] Ponitur hic replicatio Abbatis de Bonefac. nam dicebat Abbas, ꝙ actor & reus non debent ad imparia iudicari, & certũ est, ꝙ si rei reperiuntur possidere tempore sententię, sufficit; licet actor non reperiatur fuisse dominus tempore litis contestatæ: sed ista ratio nõ profuit Abbati: & rõnem diuersitatis ponit glo. & latius ponit Cyn. in l. 1. C. de ali iu. mut. causa facta. Ceterum.] Vnde si quis in genere formet libellum, & non exprimat cãm specialem, si reus patiatur, & non obijciat, valebit processus & litis contestatio, l. fin. C. de ann. excep. Tamẽ reus poterit petere, vt actor exprimat cãm specialem. Nota ex prin. c. ꝙ vendicans rem ab aliquo, sufficit ꝙ exprimat cãm propinquã, licet non exprimat causam remotam: tamen poterit exprimere si velit: sed tñ aliquando prodest, aliqñ nocet exprimere causam remotam. Nocet, quia si exprimat cãm remotam, & non ꝓbet, ẽt si lite cõtestata dñium ei veniat, succumbit, vt hic. Plures doctores iuris ciuilis tenuerunt ɔ̃rium per l. non põt. alle. videlicet, quod si veniat dñium post litem contestatam, pro eo potest ferri sententia, & hoc voluit Papa in fi. huius. c. dum dixit; Et licet aliquibus curiosis, &c. No. insuper, principalem effectũ huius ca. ꝙ cũ quis egit actione personali vel reali, expressa certa cã, dẽt illam probare: & non sufficit probare, ꝙ dominium venerit ad ipsum ex alia causa. Nota finaliter, ꝙ ꝓcedit libellus porrectus ꝑ Prælatum, licet non dicatur qđ agat nomine ecclesiæ: sed nomine suo & clericorũ, quod not. de quo, de dilationibus. ca. litteræ. & de proba. ex litteris.

† De intellectu, vide Io. Fabrũ. Inst. de act. §. sic itaq. discretis

ne: a & infra. † ¶ Abbas de Bonefac. pro se, & Conuentu b suo proponẽs locum de Rosellis esse prædicti monasterii iure dominii, vel quasi, c &

ADDITIO. Præmitte ꝙ rex Aragonũ castrũ Curuariæ cum suis finibus; inter quos erat locus de Rosellis, qui tunc erat in ptãte infidelium, donauit hospitali sancti Ioan. sub conditione, si ad manus fidelium, &c. Demum mortuo illo Rege, nepos qui successit in Regno illo, de manibus infidelium acquisiuit; & donauit monasterio Populeti, volens qđ in loco de Bonefa. ibi inclusο ædificaretur vnum monasterium: demum cum esset quæstio inter monasteriũ de Bonefa. & Hospitalarios super loco de Rosellis, monasterium Populeti donauit locum de Rosellis monasterio de Bonefa. super hoc vertitur quæstio hic decisa. Dominicus.

[Glo. prima ponit diuisionem, & summam.

a ¶ Abbate sane.] diuiditur hæc decr. in sex partes. In quarum prima ponitur dictorũ petitio, & eius cã. In secunda q̃ incipit ibi, Allegabatur, ponitur triplex defensio reorum. In tertia q̃ incipit ibi, Pro parte, ponĩt duplex actorũ replicatio. In quarta q̃ incipit ibi, Sed ad hoc, ponitur reorum publicatio. In quinta ibi, Præfat. ponitur causæ diffinitio ꝑ Cardinalem facta. In sexta, ibi, Nos igitur, ponitur Papæ confirmatio. [Et hoc dicit decretalis in summa. Qui petit rem certam cã expressa, si illam causam non probat, succumbit, licet aliam probet, maxime postmodum emergentem.

b ¶ Conuentu.] quod facere debet, quod dic, vt sup. de rescri. edoceri.

ADDITIO. Dicunt quidam, quod si agitur, quia locus petitus communiter pertinebat ad abbatem & conuentum. Item constat securius esse quando simul agunt etiam de proprijs, sup. de iud. causam, licet quisque ꝓ sui agere possit. Io. And.

[Gl. seq. obijcit, & dat sex solutiones instando circa primam, quando competat rei vendicatio, & quando Publiciana, & quomodo in ea sufficiat bona fides recipientis. Ad hoc signat contrarium de authen. malę. fidei, & soluit.]

c ¶ Dominij vel quasi.] 1 vr̃ qđ talis libellus admittẽdus non sit, cum hæc sint aduersa. Ex iure. n. dñij dicit se dñm, ex iure quasi dominij dicit alium esse dominum, & sic dicit se dominum & non dominum, & sic quasi cõtrarius deberet repelli, de app. solicitudinẽ, cum suis concor. nec debet iudicium esse in pendenti, vel dubium, ff. de iudic. non quemadmodum. Circa huius libelli formam, nota, qđ petitio ista: peto talẽ rẽ iure dñij, habet locum, cum quis emit rem ab eo, qui illius rei dñs est, & ei rẽ tradidit, & sic dñium. ff. de acq. re. do. l. traditio, in prin. [& C. de pac. traditionib.] Recte 2 ergo se dñm dicens, dñium siue cãm suæ petitionis ponit. Petitio autem rei iure quasi dñij locum habet, cum quis bona fide rem emit a non domino, & rem sibi traditam bona fide recipit, credens vendentẽ rem venditionis & traditionis tpe dñm esse, ff. de Publi. l. eum qui, §. vlt. & sufficit emptori habuisse bonã fidem, licet 3 venditor malam fidem habuerit, & callido consilio vendiderit, vt ead. l. §. prętor ait. Si talis emptor antequam vsucapiat a possessione cadit, petit rẽ a possessore iure quasi dominij, & appellatur actio Publiciana, Si aũt post vsucapionẽ a possessione cadat, tunc non competit Publiciana, sed datur ciuilis actio, s. rei vendicatio. ₰m quosdam vtilis, secundum alios directa. ff. de publi. l. 1. Dicta est autem Publiciana a Publicio auctore, q eam inuenit, vt instit. de act. §. alię Ad hoc autem vt actor obtineat, oportet eum probare

1 De materia isti⁹ glo. vide Corneũ cõsi. 1. & ɔsi. 89. li. 3. & Ruinã consi. 25. & consil. 54. li. 4.

2 Vide Alex. consi. 121. in 1. vol. & ɔsi. 202. ĩ 2. vol. & cõsil. 95. ĩ 4. vol.

3 Vide Alex. cons. 89. in 5. vol.

cum suis finibus ex largitione [a] Regis Aragoniæ ad ipsum monasteriũ pertinere: [b] petiit adiudicari eidem monasterio locum ipsum, & vos exinde amoueri.

¶ Allegabatur [c] autem pro parte vestra, quod facta vobis donatio de prædictis valida existebat, quamuis illa sub Sarracenorum tunc existerent potestate: quia non simpliciter, sed sub conditione fuere donata, videlicet, si ad manus fidelium deuenirent. In quo casu concessio poterat, & debebat habere vigorem; [d] quia ipsi donationi rerum douatarum natura, vel qualitas [e] non obstabat, & salubre ac laudabile [f] quidem erat spectare, ac præstolari tempus, quo illa Chri-

titulum & rem sibi fuisse traditam, 1 & bonam fidẽ habuisse tpe emptionis & traditionis[q̃d p̃sumitur. 2 nisi contrarium probetur.]& quod credat modo venditorem vel donãtem tpe contractus dominum non fuisse, alias Publiciana non ꝯpeteret. Et formatur libellus: peto talẽ rẽ mihi restituere iure dñij. uel quasi: hoc est dicere quasi dominij. ac si usucepissẽ, ꝙ ñ usucepi:& q̃ sola cõsuetudine admittit̃ talis libellus sub disiũctione: uñ dicere deberet: Peto talem rẽ iure quasi dñij, q̃a modo certus est reus. In supradicto aũt libello q̃cũque partẽ disiunctẽ probauerit actor, obtinebit s̃m formã petitiõis. Et si deficiat in una, & absoluat̃ reus, postea poterit intentare alteram partem disiunctæ, non obstante exceptione rei iudicatæ: 3 quia hæc est modo alia cã, quã prima, supra de cau. posses. c. ult. & de hoc Insti. de act. §. aliæ. sicut cum in iudicio peto rationem tutelæ, & prosequor alteram speciem tantum: licet fiat absolutio in illa specie uel simpliciter, nihilominus alias species postea prosequi potero, si excipias de re iudicata, te replicatione doli repellam. C. de iudic. licet. Sed ei quod dictum est, q̃d mala fides tradentis nõ nocet accipienti rem bona fide quominus usucapiat, ꝯdicit C. de præscri. longi. temp. Authen. Male fidei. q̃ dicit, in male fidei possessore alienante, cessat longi temporis præscriptio. Dic q̃d licet prædictæ leges corrigantur p Authen. ut bona fides tradentis exigatur: nihilominus quod de Publiciana dr̃, locum habet, ut qui rẽ habuit bona fide & iusto titulo, licet tradẽs habeat malam fidem, & licet accipiens usucapere non possit pp malã fidem tradentis: tamen a quocunque possessiore præterquam a domino Publiciana rem uendicabit. Contra dominum autem non currit præscirptio, licet tradens habeat bonam fidem. Distinguitur tamen utrum dominus sciuerit suam rem taliter alienatam: & tunc currit ei p̃scriptio longi temporis, nisi res esset furtiuæ: quia tunc non currit ei præscriptio pp uitiũ quod ei adheret. Si ignorauit, p̃scriptio longi tpis ei non currit; præscriptio aũt longissima bene currit. ut in prædicta Authentica, malæ fidei, hoc ergo nõ uetat Authen. quin locum habeat Publiciana, licet fuerit mala fides tradentis. 4 Sed ad hoc ut longi temporis præscriptio locum habeat, requiritur tradentis & acipientis bona fides secundum Leges, s̃m Canones uero sola præscriptio 40. annorum locum habet, & semper cum bona fide, s̃. de præscri. c. ult. Ber. cuius fuit hæc gl. licet nõ per oĩa ad literam, quã hic pp suas remissiones posui quas alibi facit ad eam. Et uides q̃d sentit Ber. talem libellum de consuetudine admitti: & satis esse p̃t, cum cõsuetudo sit optima legum interpres, s̃. de cõsue. cum dilectus, & hoc ẽt bo. Gul. in Spec. de caus. pos. & proprie. §. notandum. uer. aliæ, & §. seq. in fi. Alij, ut Tanc. dicũt, quod illi subtilitati ciuili, ꝙ libellus alternatiuus non recipiatur, non est standum s̃m Canonicam æquitatem. Ad hoc. j. in fi. c. & . s̃. de iud. dilecti. de in integ. rest. constitutus, §. quare, vbi de hoc per Inn. & Host. & per Host. de ele. querelam. Alij dicunt, ꝙ hic & ĩ similib. ñ fuit obiectũ: q̃a bene fuisset repulsa talis petitio pp rõnes alleg. in prin. glos. & sic intelligunt p̃dictam decr. Cõstitutus. 5 Alij dicunt ꝙ vbi actor incertus est ex facto alieno, & nil sibi potest imputari, tunc admittitur alternatiuus libellus. ff. quorũ leg. l. 1. §. q̃a aũt nonnunquam. alias non, & sic soluunt ꝯria. Goffr. & Inno. dñt, ꝙ vbicunque quis probabiliter dubitat, nõ solum ratione alieni facti, sed etiam proprij, potest in eodem libello plures proponere actiones: nec cogitur eligere, etiam si se non compatiantur: & sic intelligatur decr. constitutus, alias si non est probabile dubium, eligere cogitur, ff. de tribu. quod in hæredẽ, §. eligere ubi plene de hoc. & adde quod dixi sup. eod. lib. de electio. vt quis duas. Alij dicunt, ꝙ licet iste libellus videatur contrarius, non est: quia rei vendi. & Publiciana, non sunt cõtraria, sed diuersa, cũ ad eundẽ finem tendant: cum autem tendunt ad diuersum finem, tunc habent locum cõtraria, & hoc tenet Guil. in Spec. vt supra. & super hoc adde quod dixi inf de reg. ius. nullus pluribus.

ADDITIO. Remittit. 3. q. 3. capi. induciæ, §. offeratur. Ioan. Andr.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

a ¶ Ex largitione.] sed per hoc non habebat locũ rei vendicatio: cum non dicatur, ꝙ traditio secuta fuerit. C. de rei vend. l. seruum, ubi emptor seruum non traditum sibi præsentẽ vendicare non põt. Ad idẽ C. de hære. uel actio. ven. qui tibi, ff. de rei ven. si ager. Sed dic illud verum in priuato, secus in ecclesia. C. de sacros. eccles. ut inter diuinum, & sup. de consue. c. 2. ubi de hoc. & ex hac expressione succubuit Abbas ut j. patebit.

ADDITIO. Et sic expressa nocent, ff. de reg. iu. expressa. Hanc autem expressionem facere non tenebatur, ut plene not. de libel. obl. c. 2. Ioan. And.

b ¶ Pertinere. hoc verbum latè patet. ff. de verb. sign. verbum illud, de fi. instru. inter dilectos.

[Glo. seq. ponit decisam, quam iure approbat.]

c ¶ Allegabatur.] 6 Secunda pars. Propositũ fuit primo pro parte Hospitalariorum, quod auus ipsius Regis castrum Curuariæ cum suis, finibus intra quos erat locus de Rosellis, prius Hospitalarijs contulerat. responsum fuit per monasterium, quod talis donatio non valebat, cum facta fuisset eo tempore, quo res donata erat in potestate hostium, nõ in dominio donatoris. Et pro hac parte facit, quia liber homo, fundus hostiũ, & quæ natura fieri non concedit, in stipulationem uenire non possunt, ff. de verb. oblig. liber homo in stipulatum. & l. si stipuler, & si aliquid alicui sit relictum quod propter qualitatem relicti haberi non potuit, non tenet legatum licet interdum æstimationem habeat, cum distinctione legis. ff. de legat. 3. fideicommissa, §. si seruo. Contra hanc allegationem monasterij allegabat Hospitale, vt sequitur.

d ¶ Habere vigorem.] scilicet adueniente conditione, vt sequitur. Ad hoc ff. de ac empt. & uend. l. ulti. & legatum, quod non ualet pure factum, si legetur sub conditione, ualet conditione adueniente. ff. de leg. 1. l. cetera §. 1. in prin. ff. de condit. & demon. qui hæredi. in fi. & l. qui sub conditione.

e ¶ Natura uel qualitas.] quia res donata non erat liber homo, uel res sacra, uel religiosa, uel inæstimabilis, ff. de uer. obli. inter stipulantem. § sacram. Reges enim qui spiritualia possidere non possunt, nec illa possunt donare, & recipientes sunt sacrilegi, 16. quæst. 7. si quis deinceps. Ioan. And.

f ¶ Laudabile.] quasi diceret: nec ex uirtute conditionis debuit infringi donatio: q̃a erat laudabilis & honesta.

¶ Mox

1 Alia necessaria iurant. q̃a sunt animi ĩterioris. glo. in §. aliæ Instit. de act.

2 Quam suffi cit fuisse in accipiente licet nõ in tradente, est tñ necessario allegãda, ait Phil. citans Ang. in l. sup longi, C. de præscip. longi temp.

3 Idẽ Doct. hic & in l. minor, § 1. ff. de euict. supple qñ alterã expresse prosecutus est si enim vtat̃ generali verbo, ptinere, succumbens in probatione dñij non intentabit publicianã, Barto. in l. & an eadẽ, §. actiones, ff. de except. rei iud.

4 Idẽ Doct. hic Spec. tit. de cau. pos. §. nec dicendũ vers. pen. ibi vide de Publiciana. Fõ.

5 Ita si libellus copalatiue fuisset cõceptus Raymi. Ferra. C. de eden.

6 In hoc ... iuncto fin... ibi. Absoluẽ... dos, no. Petr... de Anchar. q... nõ fert sñi... sup iure re... per se in iud... ciũ deducto... sed tñ abso... uitur ab ad... uersarij im... petitione ... tñ possit su... iure rei pro... nunciari, & declarari do... minium, no... tant Doct. i... capit. ex con... questione, d... restit. spol. Font.

stianorum dñio subderentur: quare mox,[a] cū puenerunt ad ipsos,[b] fuerunt ad vos totaliter deuoluta. ¶ Multum[c] quoque distabat, an ipsi monasterio de Bonefac. vel prædicto monasterio Populeti † ab eodem Rege facta donatio fuisset, quia etsi liquebat prædicta monesterio Populeti ab ipso Rege, ac ab illo abbati, & conuentui de Bonefac. fuisse collata, non tamen ob hoc cō stabat dictum Regem ipsi monasterio de Bonefac. illa donasse, vel mandasse donari. ¶ Nec ꝓ eo ꝙ voluit & statuit, vt ædificaret ibi monasteriū poterat & debebat intelligi eum prædicta, vel eorū aliqua construendo monasterio donauisse;[d] cū illa potius sua videretur intētio, vt (quia pfatum monasteriū Populeti, tot & tantorum bonorū largitiōe ditabat) abbas & conuentus ipsius pro sua suorumque salute monasterium construere tenerentur, presertim quia monasterio, quod nondum erat, aliqua fieri donatio non valebat.[e] ¶ Præmissa vero concessio facta monasterio de Bonefac. ab Abbate & conuentu monasterij Populeti, nullum prorsus ei videbatur afferre suffragium, pro eo potissime, † quod post litem contestatam & processum iudicij facta fuerat, sicut clare patebat ex instrumento præfato. Vnde cum ius) si ꝙ in prædictis ipsi monasterio de Bonefac. ex concessione huiusmodi, competebat) in iudicio minime deduxisset, (q̄a videri nō potest illud venisse, quod postmodum accidit[f]) pronunciari vtique super petitis non poterat ex eadē. ¶ Pro parte[g] autem altera dicebatur, quod cū Rex ipse sua probitate, ac studio ab infidelibus[h] loca conquisiuerit supradicta, donatio aui, vel partis ipsius prius facta de illis, cū ad cultum fidei peruenirent, Regem eundem, quo ad hæc sic per eum postmodum acquisita, obligare non potuit: cū sua propria facta essent, & viderētur ab aliis bonis hæreditariis separata.[i] ¶ Porro præfata concessio facta monasterio de Bonefac. a monasterio Populeti licet post acceptum iudicium, causæq; processum interuenerit: prodesse tamen & valere debebat, cum pro actore (quod de iure suo ex causa idonea, quamuis superuenienti † appareat) satis sufficere videatur, satisque esse, si (prout seruatur in reo[k]) intersit ipsius

a ¶ Mox.] C. de sacrosan. eccles. ut inter diuinum, ut supra dixi 4. glo.
b ¶ Ad ipsos.] scilicet Christianos.
c ¶ Multum.] bonus aduocatus Hospitalariorū primo confirmauit ius ipsorum, secundo impugnat ius monachorū 1 duplici rōne: & hęc est prima dicebant Hospitalarij: monachi nō oñdunt donationē Regis, ut in libello dixerunt. Dicebāt monachi, satis esse q̄d ostendebāt donationem factam a Rege monasterio Populeti: & ab ipso monasterio Populeti monasterio de Bonefac. respondebant Hospitalarij multum distare ut sequitur.
d ¶ Donauisse.] bñ dicebat, quia ex nullo verbo posito in donatione facta monasterio Populeti patebat fuisse hanc volūtatē donātis, ꝙ loc⁹ de Rosellis daretur monasterio de Bonefac. & ecce ꝙ sequitur cum illa, &c.
ADDITIO. Alle. Inn. C. de do. ꝓmis. l. 1. Ad idem. ff. de ver. obl. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. Ioan. And.
e ¶ Nō valebat] ad hoc de eccles. ædific. ad audientiam 2. vbi de hoc de desp. imp. ad dissoluēdū. & 32. q. 2. quod uero non formatum. Io. Andr.
ADDITIO. Dicebāt Inno. & Io. Mo. ꝙ in l. si seruitus. §. fin. ff. de serui vrb. pd. & l. seruos. ff. de lib. cau. non quæritur ius in re. sed personalis obligatio. Ioan. And.
f ¶ Accidit.] & ideo alia interpellatione opus est. ff. de iu. nō pōt. & l. solemus iudex ergo non posset ex alia donatione pronunciare, ex qua actum nō fuit, ut in prædicta l. solemus.
g ¶ Pro parte aūt altera.] s. monasterij de Bonefac. & hæc est tertia pars. Et bene allegassent hic monachi, si res donatæ non pertinuissent ad regnū, quia nihil disponere potuisset, sed quia ad regnum pertinebant, licet illa non possideret, ius quod in eo habuit, dare potuit ff. de fund. don. si fundum. maxime sub conditione. vt supra, & ad hoc obligare potuit successorem. Vel male, allegabant monachi, eo quod conditionalis obligatio bene adstringit successorem. Instit. de verb. obl. §. ex conditionali. ff. de prob. si pactum.
h ¶ Ab infidelibus.] Nota quod acquisita 2 ex bello gesto contra infideles, efficiuntur capientium. de quo per Inno. de voto, quod super his. Et dic ꝙ iste rex acquisiuerat ab infidelibus ꝑ iustū bellum initum contra ipsos infideles & Sarracenos. facit. 23. q. 5. dicat. in glo. 2. & de hoc per Innocen. olim. 1. de resti. spol. & prædi. c. quod super his. Dominicus.
i ¶ Separata.] bonorum separatio non habet locum, nisi in certis casib. not. ff. de separa. l. prima. Ioan. Andr.
ADDITIO. In 1. glossa dicunt quidam, quod hic non dicebatur impetrata seu facta separatio bonorum, immo quia simpliciter patris hereditatem adiuit, vna censetur sua & patris hereditas. ff. de vulga. & pupil. sed si plures. §. filio. Ioan. Andr.
[Glo. seq. declarat quod dicitur de reo, & diuersitatis, rationem reddit.
k ¶ In reo.] qui si rem petitam tempore litis contestatæ possideat, sed tempore sententiæ sine dolo desijt possidere, absoluitur. Si vero tempore litis contestatę non possideat, & tempore sententiæ possidet, condemnatur. ff. de rei vend. sin autem. §. 1. ff. ad exh. l. tigni. §. si quis. supra de excep. cap. penul. Sicut ergo ex causa superuenienti post litem contestatam absoluitur. vel condemnatur reus, sic videtur in actore, 3 vt ex causa post litem contestatam superuenienti sibi debeat reus condemnari, sed hoc nō est verum, vt infra patet. Et potest esse ratio, quia qui agit ex certa causa maxime post litem contestatam, mutare illam non potest, nec aliam allegare, cum super alia contestatio non sit facta, & ita ex causa illa, ex qua actum est debet ferri sententia. Sed reus qui conueniebatur, si non possidebat tempore litis contestata, hoc dicere debuit. & fuisset absolutus, si id constitisset imputet ergo sibi quia tacuit. ff. ad exhi. l. tigni. §. si qui. & §. ceterum. & de hoc supra de excep. cap. penult.

1 Iuxta doctrinā Isido... i prius est, ...t nostra fir...nemus, de...nde obiecta ...onfutemus. ...oan. Mon

...Monasteriū Populeti a fundamētis erexit ...x multis di...itiis auxit ...lfonsus primus rex Aragonū, & comes Barcinonæ ut ibi re... es Arago...iæ sepeli...entur ita te...antur eius ...egni histo...æ.

...Vide Bart. Alex in l. ...bebat. ff. ...instit. & ...x. in l. Di... ff. de re... i. & Fel. cap. licet. probat.

2 An & qn̄ bona capta in bello sint capiētiū. docet Feli. in c. excommunicam⁹ de hęr. Bar. & Doct. in l. hostes. ff. de capitiuis. & postlim. reuc.

† Vide decisionem Rotę 176. in nouis.

3 In casu conuerso. s. cum definit actor habere ius, quod habebat tpe litis contestatæ, distinguitur, quia aut ex facto ꝓprio & tūc re⁹ absoluitur aut ex facto rei; & tunc nō absoluitur. ff. de rei ve. si post acceptū. & de condi. fur. si seruus futurus so. mat. si constante. §. fin.

a ¶ Sed ad hæc.] quarta pars in qua reſpondetur ad duo proxime dicta.
b ¶ Ceterum.] reſponſio ad ſecundum de quo dixerat, in ver. porro. Ioan. Andr.
c ¶ Speciali.] in libello expreſſa, vt hic, puta ex cauſa donationis factæ a Rege. Io. And.

iudex tempore ſententiæ obnoxium reperit, ſi eũ abſolueret, contra conſcientiam iudicaret. & in hoc caſu ex abſolutoria ſententia perpetuo, & ex omni cauſa paratur exceptio rei iudicatæ. 1 ff. de excep. rei iud. ſi mater. §. eandem.] Sed non ſic cum ex certa cauſa petiit, quia tunc tantum, ex illa cauſa paratur exceptio. de cauſ poſ. cap. vlti. & dixi ſupra in magna glo. Ioan. And.

tempore ſententiæ proferendæ.

¶ Sed ad hæc[a] pars veſtra reſpondit, quod cum tam ſupradicti aui donatio, q̃ locorum acquiſitio præmiſſorũ, fuerint nomine regni factæ: memoratus Rex donationem ſeruare huiuſmodi tenebatur. †

¶ Ceterum[b] prędicta monaſterij Populeti conceſſio, monaſterio de Bonefac. auxiliari non poterat in hac parte: quia cũ quis egit ex aliqua certa & ſpeciali[c] cauſa, & poſtea[d] ſiue alia[e] ſiue ſimilis[f] ei, quam expoſuit, accidit, videri nõ põt illa in iudicio deueniſſe: cũ iudex tũc[g] proſpicere, ac attendere debeat diligenter, an † ex ea omnino eadem, quę prius expreſſa extitit, vt pote quæ tunc etiam competeret, actoris intentio ſit fundata.

¶ Secus autẽ cum egit, vel petiit in genere, nulliꝰ certæ, vel ſpecialis cauſę faciens mentionẽ: videlicet quia generaliter forte ꝓpoſuit aliquem obnoxiũ[h] eſſe ſibi, vel ad ſe iure dominij vel quaſi rẽ aliquã pertinere: tunc enim hoc pręcipue eſt inſpiciẽdum iudici, an ſufficienter vel minime, de iure, vel intentione cõſtet actoris, vnde ſi de hoc ex cauſa etiam poſtmodum accidenti liqueat: poteſt & debet iudex (etiam ſi appareat minus iuſte a principio fore actum) ſuum exinde animum informare. Quoniam[i] etſi petitum fuerit indebite, non ob hoc tamen minus valuit & tenuit iudiciũ[k] ſubſecutũ, nec illius acta vel geſta propterea minus valida extiterunt, nec ẽt[l] iudex ipſe cognita taliter veritate, pronunciare in contrariũ poſſet cum libera conſcientia[m] & ſecura. Non prodeſſet[n] ẽt multũ reo, ſi tunc forte in ipſum ex hmõi ſuperuenienti cã, condẽnatio non ferretur: cũ mox alio inſtituto iudicio[o] foret ex illa merito cõdẽnandus. Vnde etſi actori ſuã ex ſuperuenienti cã intentionẽ ſufficiat fundauiſſe, cũ egit[p] aliqua cã ſpecialiter non expreſſa: ſecus tñ eſt ſi certam, & ſpecialẽ in ſua petitione ſubiunxerit, niſi poſtmodũ intentionẽ ſuã ex eadẽ prorſus (q̃ prius expreſſit) tunc[q] † etiam cõpetenti cauſa fundarit.

¶ Quare cum memoratus Abbas monaſterij de Bonefac. propoſuerit ſæpe fatum locum de Roſellis cũ ſuis terminis ad ipſum monaſterium ex prædicti Regis largitione ſpectare, nec de aliqua facta ipſi monaſterio ſuper hoc ab eodem Rege conceſſione docuerit, oſtenderit autẽ donationem quondam factam illi de his ab Abbate & cõuentu monaſterii Populeti, quæ nec in ſua petitione fuerat expreſſa, nec etiã ante[r] facta, nullum profecto cõmodum ex ea reportare debebat.

¶ Præfatus[s] igitũ Cardinalis præmiſſis omnibus, & aliis,[t] quę hinc inde fuerũt propoſita, diligẽter[u]

d ¶ Poſtea.] i. poſt litis conteſtationem ex prędicta cauſa.
e ¶ Alia.] puta quia petebatur res ex cauſa donationis; modo petitur ex cauſa venditionis, forte factæ poſt lit. conteſt.
f ¶ Similis.] vt cum peteretur ex cã donationis factæ a Rege modo ſit fides de donatione facta ab alio, puta monaſterio Populeti, vt hic allegabatur: ergo ſimilis cauſa, ſed ab alia perſona & alijs loco & tempore, & ijs quæ comitantur cauſam.
g ¶ Tunc.] ſcilicet tempore litis conteſtatę. Io. Andr.
[Glo. ſeq. recit. Per q. quã diſtinguendo ſolu. & remittit.]
h ¶ Obnoxium.] talis generalis libellus in perſonalib. actionibus non debet admitti ſ. de libel. obl. ca. vlt. tñ valet ſi recipiatur, & ſibi imputet reus, q̃ cauſam non fecit exprimi in libello. C. de an. ex ce. ſi ex multis. In realibus cõiter admittitur. ff. de exce. rei iudi. ſi mater. §. eadem. & l. & an eadẽ. §. actiones. & de hoc plene ſup. de libel. obl. ca. 2. & ff. de eden. l. 1. Ioan. And.
i ¶ Quoniam etſi.] proximum dictum tribus rationib. probat. Ioan. And.
k ¶ Tenuit iudiciũ.] ac ſi iuſte petijſſet, dũmõ iuris ordo ſeruetur in iudicio, qui ſeruari dẽt, & ſentẽtia tenet contra eum & pro eo, licet ferat̃ ꝯ ius litigatoris. niſi fuerit appellatum. 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua ſupra eod. tit. cum inter vos.
l ¶ Nec ẽt.] ſcẽa rõ.
m ¶ Cõſciẽtia.] ſi. n. generaliter dixerint eũ obnoxiũ, & illum

n ¶ Non prodeſſet.] tertia ratio.
[Gl. ſeq. arguit, & ponit triplicem lecturam.]
o ¶ Iudicio.] videt̃ hic, ꝙ ſi iudex condemnet reum, ex ſuperuenienti cauſa, eædem probationes habitæ in primo iudicio ualeant in alio inſtituto ex eadem cauſa: ꝯriũ tenetur, quia eſt noua cauſa. & nouũ eſt iudiciũ. vnde cũ ſint lite nõ conteſtata recepti, quantũ ad hoc non deberent valere: iuxta illã regulam: teſtes recepti lite non conteſtata non valent. Super hoc poſſet forſan dici, ut traditur ſupra de teſti. præſentata. C. eod. l. vlt Ber. Vel dic, ꝙ generalis illius negatio, qui ſe negat obnoxiũ, intelligitur conteſtata lite ſuper omni obnoxietate etiam poſtea emergenti. 2 Vel dic, ꝙ hæc verba ſunt allegatio partis, nec ponunt ius. Ioan. And.
p ¶ Cum egit.] reali vel perſonali, vt dixi ſuper ver. obnoxium. Ioan. And.
q ¶ Tunc.] id eſt, tempore litis conteſtatæ.
r ¶ Ante.] ſcilicet ante petitionẽ, vel litem, ſuper ea conteſtatam.
ſ ¶ Pręfatus igitur.] quinta pars.
t ¶ Alijs.] hinc elici conſueuit inſtructio iudicantis, ſcilicet ꝙ debet poſt ſpecialia ſubijcere clauſulam generalẽ, ſub qua omnis cauſa deciſionem iuſtificans valeat comprehendi Archidiac.
u ¶ Diligenter.] 30. q. 5. c. vlt.

† Vide de hoc Bar. in l. phibere. §. plane ff. ꝙ vi aut clam. & Ruinum. conſi. 25. lib. 2.

† In quodã manuſcripto legit̃ ſic, an & omnino eadem, &c.

1 Præter… ex cã ſup… uenienti… nouo. ſec… dũ Doct. ꝙ etiã ſe… Phil. & … de æqui… huius d… licet ſecꝰ… iure ciui… ſm doct. l. ſi mater… Fon.

† al. & t… etiam.

2 Hoc pla… Io. Mo. d… Archi. ꝙ… iuris ſub… ta ẽ iſta … ualent, … ſuper eo… nõ erat, … ur̃ facta … conteſta… ar. ff. de … l. de his. … de excep… iu. l. ſi ex… ſtamento… Nec ſuff… ꝙ ſit in … rentia, ue… habitu. … iud. rõ … admodũ … l. non põ… auro & … l. ſi ita. … hoc eſt d… quitate, … cit text. … eod. in … Ioan. An…

auditis, ac vtriuſque partis meritis æqua iuſtitię lāce a diſcuſſis, prudenter attendit,[b] id quod prædicti Abbas, & conuentus de Bonefac. propoſuerunt, intentionem videlicet actoris, ex his quæ poſt litis cōteſtationem accidunt poſſe fundari, eaque debere in iudicium deuenire) tunc locum habere (ſicut congrue allegatum eſt ſupra) videlicet quando ex certa, & expreſſa † cauſa ſpecialiter non eſt actum. Ex his enim, quæ poſt inchoatum iudicium eueniunt, quando cauſa fuit expoſita ſpecialis,[c] nec debet, nec poteſt iudicis animus ad proferendam ſententiam informari: quia cum certæ cauſæ facta eſt mentio, vtpote donationis, vel vēditionis, aut alterius ſpecialis, oportet incœpti iudicii tempus attendi, vt liquido cognoſcatur, an tunc interfuerit actoris ꝓpter illa, quæ ſpecialem comitantur cauſam, & neceſſario adeſſe debent, veluti locus & tempus, &[d] huiuſmodi, quæ ſunt ſollicite attendenda, & ſine quibus cauſa vacua, & inualida cenſeretur.[e] Sed cum eſt in genere abſque alicuius cauſæ declaratione petitum, non ſic oportet accepti iudicii tempus inſpici: quia non requiruntur, nec ſunt opportuna, nec attendi poſſunt huiuſmodi comitantia[f] in hoc caſu. Et licet[g] aliquibus curioſis (qui de his, quę non multum expediūt ſępe diſceptant)[h] aliter forſan appareat, quando actum eſt cauſa aliqua non expreſſa:[i] vtilius tamen videtur negotia tali expediri compendio, quam per quandam exactam ſubtilitatem longo diſpendio prorogari:[k] præſertim cum nonnulla pro utilitate communi contra iuris aſperitatem ex æquitatis † manſuetudine tolerari noſcantur.[l] Vnde idem Cardinalis conſiderans, quod ipſi Abbas, & conuentus de Bonefac. non probauerunt largitionem ſuper his regiam legitime ſibi factā, ex qua ſpecialiter vos impetere videbantur: ab huiuſmodi[m] eorundem abbatis, & conuentus impetitione, de mādato noſtro, pręhabito fratrum noſtrorum conſilio, vos duxit ſententialiter abſoluēdos. Nos igitur[n] Cardinalis eiuſdem ſententiam ratam habentes, eam auctoritate Apoſtolica confirmamus.

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Si ex plurib. iudicib. vel arbitris, vnus (alijs præſentib. & mandātib.) ꝑ verba pluralis numeri ferat ſentētiam, tenet ſentētia. Electio autē pronuncianda eſt per verba ſingularia. h.d. I.A.*

a ¶ Lance.] ſupra eod. tit. cap. 1.
b ¶ Attendit.] repetit quaſdam ex allegationibus.
c ¶ Specialis.] vt in caſu noſtro.
d ¶ Locus & tempus.] & hoc vult dicere; ſi peto rem ex cā donationis, licet de tpe & loco non adiecerim: quia cū donationem neceſſario comitantē tp̄s & locus: 1 mihi nō ꝓdeſt ſi poſt litē conteſtatā mihi donetur eadē res: cū de certa donatiōe oporteat intelligi certis loco & tpe facta. Si aūt rē peto iure dominij vel quaſi: hic ēt ſi poſt li. cont. ius acquiro, ferē pro me ſnīa. ff. de rei ven. ſin āt. 1. rñ. & §. 1. 2 cū .n. nullas ſpālis dñij cās expreſſerim: nō ſunt ibi concomitantia certorū loci, & tp̄is: & iō nō eſt vis quo loco vel tēpore dñium ante ſententiā ꝑuenerit ad me. [Gl. ſeq. declarat textū, ſcđo notat locū in inſtr̄o ponendū, ponit opi. cōtrariā, tenet primum: ꝙ probat per ſex iura, & tres rationes.]
e ¶ Cenſeretur.] .ſ. donatio, vel vendō, vel alia cā expreſſa merito cenſet̄ inualida: quia ī dubio regulariter pronūciat̄ ꝯ actorē. ſ. de prob. ex litteris. §. 1. cū .n. non ſit probata venditio certis loco, & tpe facta; & ſic ſit dubiū, an ante litē conteſt. vel poſt fuerit facta, ſuccumbet: & ſic inualidū eſt probare actori cām ſine tpe. Et nota 3 per hāc litterā, ꝙ tabellio ī inſtr̄o dēt apponere locum ꝯctus. Quidā tā dicunt locum ſolum de conſuetudine apponi, cū de iure cautum non ſit. Sed dic ꝯ per hanc litteram, & per decr. ſ. de proba. qm̄. ibi, loca deſignando, &c. ad hoc 2. q. 8 libellorū. [q̄ eſt l. 3. in prin. ff. de accu.] C. de ꝯhen. & commit. ſtip. l. optimam. [in gloſſ. in eo die. ad finem. vbi de hoc, & C. de tabell. l. generali. lib. 10. & vide quod dixi de fid. inſtru. inter. ſuper ver facilius.) ſup. de teſti. ex tenore. ſupra. qui fil. ſint legi. per tuas. video quod teſtis deponit de loco ſupra de teſti. cum cauſam. 1 & in iuribus ſuperius allegatis, ſed par eſt probatio inſtrumentorum & teſtium. de fid. inſtr. cum Ioan. C. eod. tit. in exercendis. ergo, & tabellio conſcribere debet locū præterea forte confecit inſtrumentum in loco, in quo non potuit.

ADDITIO. Super hoc vltimo vide, quod notat in Spec. de inſtr. edi. §. reſtat. verſ. & not. ꝙ tabel. & verſ. ſeq. Io. And. Licet l. libellorum. ff. de accuſat. ſ. alle. in libello accuſatoris requirat locum, & mēſem ſaltem: in libello conuentionali nō ſic: vnde dicit hic Inno. ꝙ actor non hēt exprimere in libello diē aut locū ꝯctus, ſicut nec teſtis exprimit diem, de fi. inſtr. cum Ioan. niſi iudex ex cauſis certis id fieri faceret, vt præall. decret. cū Io. in l. ſi. Inſtit. de act. §. curare. Io. And.

f ¶ Comitantia.] .ſ. locus & tempus.
g ¶ Et licet.] quaſi dicat, & ſi hæc quæ dicta ſunt, non poſſunt tolerari de ſe, tamen ſic ſeruandum eſt; quia æquū eſt. ff. ad l. Aqui. l. ita vulneratus. §. Inno. Ad idē. ff qu:b. mo. pig. vel hypo. ſol. ſicut, §. ſi debitor. Arch.
h ¶ Diſceptant.] qđ faciendum non eſt. ſup. eod. li. de renuncia. ca. 1. in prin. inf. de hær. c. 2. C. de ſū. trin. l. nemo.
i ¶ Non expreſſa.] .ſ. idem, quod eſt qñ actum ex cā expreſſa, 4 ut ueniant comitantia tempus, & loc⁹, & licet forte de iure ſtricto id verū eſſet, de æquitate dicamus contrariū. ff. ad l. Aquil. ita vulneratus. ad fi. verſ. cum neq; & æquitas ſcripta rigori ꝑfertur. C. de iud. placuit argumentum bonū de ſim. licet Hely. & c. per tuas. Ioan. And.
k ¶ Prorogari.] ad hoc ſup. eod. lib. de offic. deleg. ſi is cui. Io. And.
l ¶ Noſcantur.] pone exemplum. inf. de rerum perm. c. unico, &c.
m ¶ Huiuſmodi.] quaſi dicat ſi ex alia cauſa agant, rei iudicatæ non obſtābat ſententia. ſup. de iud. examinata. C. de petit. hær. l. hæreditas. ff. de excep. rei iud. ſi mater. §. 1. & l. & an eadem.

ADDITIO. Et ſic uno reſpectu utilius eſt cauſam exprimere per hæc iura: alio reſpectu utilius eſt non exprimere per hanc decr. Io. And.

n ¶ Nos igitur.) ſexta pars.

† An & qñ æquitas ꝑferat̄, uide Cy. in l. 1. Co. de leg. Doct. in l. ſic feci. ff. de eo ꝙ certo loco, & in c. fi. de trāſa. & Fel. in ca. cū illorū, de ſent. exco. & in c. 2. de re iud. vbi tradit regulā cū limitatiōib. 4 Ad hāc gl. vid Ale. cōſ. 150. in 5. vol.

dē Bart. l. eadem. ff. excep. rei l. Fon.

Hoc nō ꝓ tur ibi, ſed poſſeſſio litis cō- ſuperue- ipſi reo. il. Fon. Vide ad Bart. in ff. de edē. n l. hēbat e inſt. & in. in c. ex .de reſcr.

n & qñ in ro publi- requirat oſitio lo tpis, ui- l. in cap. ties. 1. q. in ca. 3. ob. & in m, de re- Abb. in de prob. .cōſ. 66. nſ. 123. Iaſ. in l. tor. §. ſi x. ff. de d.

CVm ab vno.]Primo ponit dictum. Secundo ipsius determinationem: ibi, Oportet. Tertio causam determinationi dissimilem: ibi, Licet.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice, vel habebamus controuersiam inter nos, compromisimus in tres arbitros, qui cognouerunt de causa: & assignauerunt nobis terminũ ad audiendam sentẽtiam, termino adueniente vnus de mandato aliorum recitauit sententiã, an valeat sententia, vel an sit necesse, ꝙ tres simul legãt; Vr̃ ꝙ sic. l. item si vnus. §. itẽ plures. ff. de arb. vbi dr̃, ꝙ oẽs tres pronũcient aut nullus: nõ obstãte illa rõne dubitandi, Rñdet Romanus Pontifex in contrarium, quod sufficit quod vnus pronunciet: nec requiritur, quod oẽs simul legãt sententiã. Et dicit ꝙ snĩa ipsa vr̃ lecta ab omnibus, ex quo vnus pronunciat de consensu aliorum: quia alii licet non pronuncient per se, pronunciant tñ per istum, qui recitauit sentẽtiam, & sic intelligitur lex illa, Item si vnus. allegata. Idem dicendum est in plurib. iudicibus, nã sufficit ꝙ vnus legat sententiã, sed dẽt dicere per verba pluralis numeri: Nos tales arbitri, vel iudices, &c. Licet sit secus in electione: quia ad denotandum quod electio est unica, & singularis: dẽt fieri per verba singularis numeri, vt si procedatur per viam scrutinii, debet dicere ille cui capitulum committet: Ego talem nomine meo, & nomine capituli eligo. Nota, quod sententia ante ipsius recitationem debet redigi in scriptis: aliter sentẽtia esset nulla regulariter: fallit in casibus, de quibus c. seq. in gl. de hoc est tex. in l. 2. C. de sent. ex breui. recit. Et primo debet iudex videre, an debitus ordo fuerit obseruatus, quo facto debet videre allegationes partium, & habere cõsilium cum peritis, deinde debet redigere suã sententiam in scriptis, & emendare, postea conuocatis debet eam in scriptis legere. Nota quod cum plures arbitri vel iudices habent sententiare, in causa debent omnes conuenire, & est in optione ipsorum, an uelint cõmittere recitationem sententiæ vni eorum: sed tamen est honestius vt recitationem sententiæ vni eorũ committant: ne videantur simul loquendo assumere officium mulierũ. Nota, quod recitatio facienda est in plurali numero. Et sic per argumentum a contrario sensu iudex vnus potest loqui in verbo singularis numeri: licet hodie iudices loquantur per verba pluralis numeri quando loquuntur ratione officii. Nota quod cum proceditur ad electionem per viam scrutinii, vel compromissi, electio est proferenda per unum ad denotandum quod electio est vnica, & communis. Si autem procedatur per viam Spiritus Sancti, illud non est necesse, utputa si procedatur per uiam compromissi, quod est factum in tres: & illi conueniunt in unam personam: vnus debet eligere in singulari numero. Quid si fuerit compromissum in vnum, puta in episcopum Pictauien. super eligendo Abbate sancti Cypriani: & episcopus eligat per verba pluralis numeri, dicendo: nos existentes episcopus Pictauien. eligimus talem, utrum vitietur electio? Certe non nec per hoc desinit esse vnica electio. Nota finaliter quod licet electio conficiatur ex plurium consensu: tamen ea deducta in esse dicitur actus vnius. Dominicus.

† Ad intelligentiã uide no. p Doct. ac pśertim. Arch cõmẽ. in c. sicut cũ per formã. de ele. lib. 6.

† Vide §. fin ãt. in auth. ut iudices ñ expectent.

Iudicis ĩstructio antequã snĩam feret.

C A P. IV.

CVm † ab vno arbitrorum [a] vel iudicum, [b] (aliis præsentibus, & mandantibus) [c] scripta [d] sententia recitatur: habetur perinde ac si simul esset ab omnibus recitata. †

¶ Oportet [e] tamen vt is qui recitat, non vtatur verbis singularis numeri, sed pluralis, vt dicat: Nos † tales iudices, vel arbitri pronunciamus, seu statuimus [f] in hunc modum. Licet secus in electione [g] seruetur, in qua (vt censeatur euidentius unica, & communis) est ab una uice omnium (siue per compromissum, siue per scruti-

[Prima gl. summat, & dicit quæ fuerit dubitatio.]

a ¶ Cum ab vno arbitrorum.] Si ex pluribus iudicib. vel arbitris, vnus (aliis præsentibus, & mandantib.) p verba pluralis numeri, ferat sententiã, tenet sententia. Electio autẽ pronuncianda est per verba singularia. Hoc dicit. Dubitatio decre. huius fuit ex eo, quod dicit lex, ꝙ ex pluribus arbitris, aut omnes debent sententiam dicere; aut nulli. ff. de arbit. l. itẽ si vnus. in §. item si plures, sed satis omnes videntur dicere, cum vnus aliis præsentibus, & mandantibus per verba pluralis numeri sententiã dicit: hoc idẽ tenebat. Accurs. ff. de arb. l. sicuti. Io. And.

ADDITIO. Et de hoc ĩ Spe. de arb. §. si. ver. pone ergo, vbi inuenies ꝙ hic posuit Arch. de Azone & socio. Io. And.

b ¶ Iudicũ.] ordinariorum, vel delegatorum, fit igitur hæc æquiparatio inter iudices & arbitros, ad idem de offi. delega. uno delegatorum, licet interdum sit grandis differentia. supra eod. tit. cap. ult. supra eo. lib. de arbit. c. 2. cum similibus.

[Gl. seq. soluit dubium, & consulit.]

c ¶ Et mandantibus.] ergo si alii præsentes essent, sed non mandarent secus: 1 & sufficit ita esse scriptum, ff. qui & a quibus l. prospexit. 6. q. 3. scriptum est. Et sic taciturnitas non habetur hic pro mandato, & facit inf. de reg. iur. is qui tacet, & quod ibi dixi, nec enim in sententiis procedit ratihabitio sicut in aliis actionibus, de hoc 9. q. 2. c. 1. in glos. 2. supra de his quæ fi. a præl. cum nos. Caute ergo facit is, pro quo lata est sententia ab vno solo recitata, si de mandato aliorum possit fidẽ facere, sicut de snĩa, & facit quod no. s̃. de offic. del. cum in iure in gl. 2.

d ¶ Scripta.] quod dic, ut inf. c. prox.

e ¶ Oportet.] necessitatem importat, 2 alias .n. si per uerba singularis numeri pronunciaret, haberet locum ille §. si plures. l. item si unus, ff. de arbit. quod uerũ intelligas, nisi collegæ, qui tamen hoc possent, commisissent illi uices suas non solum in recitando, sed etiam in pronunciãdo. Tunc .n. ille uerbis singularis numeri uteretur. Interdum tamen uerbum, oportet, honestatẽ designat. 25. q. 1. ubi de hoc.

f ¶ Statuimus.] hoc uerbum rem perfectam significat, & habet uim siue firmitatem diffinitiuæ sententiæ, ut sup. e. de uerb. sig. in his.

ADDITIO. Et hic, & sic uerbum præcipimus, uim habet sententiæ, supra de translat. quanto, sed si esset tantum unus iudex: & diceret sententiam diffinitiuam per uerba pluralis numeri, non uidetur ex hoc uitiari, cum infra excipiatur, tantum de electione facienda. sup. eo. lib. de ele. sicut cum alias non ualeret electio, ut ibi dicitur. Archid.

[Glo. seq. remittit, quærit, soluit, contra solut. alleg. solutionem fortificat, consilium dat: secundo quærit, & soluit.]

g ¶ Electione.] de hoc dic ut s̃. dixi de ele. sicut cum. eod. lib. Sed quid dices: compromissum fuit in tres, ut deberent eligere, qui secedentes in partem, postea redierunt dicentes, quod concordauerunt, & commiserunt uni electionem, & pronunciationem illius, de quo concordauerant, qui eligit Titium: alii duo resistunt dicentes, quod non de illo, sed de Seio fuerat concordatum, quæritur an dẽat illis duobus credi? Hostiens. qui dicit hanc qõnem fuisse de facto in ecclesia Lugdunen. plene eam tractauit. sup. de prob. c. tertio loco, & dixit ibi se inter Card. obtinuisse credendum esse illis duobus tum quia magis credendũ est duobus quã uni: 3 & quia duobus creditur donec cõtrarium probetur, & ut fraus euitetur, alias qui pronunciaret, semper posset ius

suum

† An in si ferendis mẽ appe tiuũ sit p̃ nẽdũ p̃pi uel eõ, u Bal. in l. 2 de sen. ex ric. & Pl Franch. l

1 Facit l. si ti. ff. de ar uide Bart. l. summi. de re iud. Bal. ĩ l. fi. de sen. ex ri. recitan.

2 Verbũ op tet, qñ ĩpo tet necessi tẽ, & qñ h nestatem de Ioa. Ar Arc. & Do in c. 1. de p & in c. fi. iureiur. & c. ut quis. elec. lib. 6 Bar. & Do in l. 1. ff. iust. & iu.

3 Placet Ph ex qua no plus cre duob. test sup nega ua, q̃ uni per affirm tiua. Eos

ſuum ſubtrahere illi in quem communiter concordaſſent, & quia facultas probationum non eſt anguſtanda, ſup. vt lite non conteſt. quoniam, & quia impoſſibile eſt alio modo probari, in quo caſu ēt interdū hæretico creditur 1 C. de hær. quoniam multi. in fin. & conſpiratori infr. de teſtibus cogen. ca. vlt. Itē cum de cōſcientia alicuius q̄ritur, creditur vni ſoli, ſcilicet quia aliter probari nō poteſt de homi. ſignificaſti 1. ver. ſi. (in glo. antepen.) & ad hoc bñ facit ipſa decretalis, tertio. Et ſic dixit intelligendā decretalem, cum dilectus. de ele. vt illi tres vel duo deponant, & de conſenſibus aliorum, & de proprijs, in cōtrarium videbatur, ſcilicet quod credendum eſſet tertio tanquam a duobus ad id officium deputato; 2 argum. ff. ſi menſ. fal. mo. d. l. 1. ſupra de teſti cogen. præterea, nec uidetur credendum duobus, cum videantur in ſuis teſtimonijs ſingulares. 3. qu. 9. puta. de elect. cum dilectus. de accuſa. cum dilecti. Item uidentur iſti teſtificari de proprio facto: & ſic non ſunt teſtes idonei. C. de teſt. l. omnibus. 3. quæſtio. 3. ſi teſtes. §. item nullus idoneus. Sed negari non poteſt, quin iſti duo poſſint probare ſaltem diſſenſum tertij, ſcilicet quod ipſe tertius pronuncians non conſenſerat in illum: nec de illo fuerat ordinatum. Conſilium tamen eſt tutum ad has fraudes euitandas, quod ipſi compromiſſarij habeant tabellionem, & ſcribi faciant publicum inſtrumentum quomodo deliberant, & ordinant de tali eligendo, & committunt illi ſocio, vt eligat, & pronunciet, aut ipſi ijdem ſcribant & ſigilla apponant, ut ſcriptura & ſigillum obuient contrarium aſſerenti prima quæſt. 7. ſaluberrimum. 27. qu. 1. omnes feminæ. C. de non nume. pecun. Authen. contra qui propriam. Quærebat etiam ibi Hoſtien. an ipſi compromiſſarij ex quo deliberaſſent, & conſenſiſſent in aliquem, poſſent mutare voluntatem. Et dixit quod non: quia uicem capituli tales obtinent: vnde talis conſenſus habet ſaltem vim ſcrutinij publicaci. ſup. de elect. publicato.

Io. Phi. q̄ ... res aliter ... b. nō p̄t, ... litur ido. ... Bart. in ... toties. C. ... aufra. li. ... Fon.

... de Feli. ... ad aud. ... ſcr. Cy. ... ſi quis ... r. C. de ... Theo. ... dote p̄- ... t. de An ... Font.

nium procedatur) electionis pronunciatio per verba ſingularis a numeri facienda.

¶ Idem.

¶ Ponit tres caſus nullitatis ſententia: & a primo vnum caſum excipit, h. d. Ioan. And.

CAP. V.

ET † ſi ſententia diffinitiua a (poſtq̄ ſcripta fuerit) debeat a iudice, non ab alio † de ſcripti recitatione proferri b

[Gloſſa ſequens ſucceſſiue de duobus quærit & ſoluit.]

a ¶ Singularis.] Not. ad quæſtionem quæ fuit de facto ep̄s compromiſſarius ad eligendum Abbatem ratione dignitatis ſic locutus eſt in plurali? Nos talis ep̄s Bonoñ. compromiſſarius, &c. opponebatur, q̄ nō ualebat electio: quia facta per uerba pluralis numeri, non credo hoc nocere hic: quia uere eſt unica & cōis, ex quo fit per unum ſolum: nec habet locum hæc decretalis, ut per te vides. Quid dices in collationibus habebitne in illis locum hæc decretalis, ut ſi ad plures ſpectat collatio, neceſſe ſit eam fieri: ab uno: & per uerba ſingularis numeri? Non credo. Dico enim ut dixi. ſupr. de ele. ſicut cum, quòd ubi non habet locum decretalis, quia propter, non habebit hæc locum, ſed in collationib. nō habebit locū decretalis, quia propter: ergo nec iſta. Ad idem inf. de præb. cum in illis, & quod dixi ſup. de elec. c. vlt. ſeo. lib. in ult. gl. Ioan. And.]

io facta ... p̄m cō- ... iſſariū ... æc uer- ... os talis ... ompro ... ri⁹, &c. ... leat. Vi ... c. in c. ... le elec.

ADDITIO. Idem, ſcilicet quòd collatio non ſit facienda ab uno, &c. tenet Archi. ſupra eo. lib. de elect. ſicut cum, inducit, quod epiſcopi conſueuerunt ſic de ſe loqui de conſecr. diſtinct. 2. reuera ver. forte dicit, &c. in Chriſto patre, circa prin. uerſ. de natura, & uerſ. hoc autem. 13. quæſt. 2. quam præpoſterum, uer. idem nobis, & 73. diſt. per totum, & facit quod ſcripſi poſt Hoſt. de bap. c. 1. ſuper ver. &c. & facit infra de pæni. cap. 2. in fin. Ioan. And.

ET ſi ſententia.] Sunt duæ partes. Prima ponit dictum regulare, & caſum exceptum, cui dat ſimile, Secunda ponit regulam bimembrem: ſecunda: ibi, Sententia. Io. And. poteſt ſic ſummari, ſecundum Zen. Sententia in ſcriptis per iudicem & non per alium, & ſedēdo regulariter debet ferri, h. d. Dominicus.

¶ Iudex debet per ſe ipſum ſententiam recitare: & non per alium: alias ſententia eſſet nulla, fallit in ep̄o, qui ſententiam per eum ferendam poteſt per aliū recitare, ad exēplum illuſtriū perſonarū. Item ſi iudex tradidit ſententiā in ſcriptis ſine recitatione non ualet ſententia, idem ſi pronunciat de ambulando, & nō ſedendo, hoc dicit.

† Vide Abb. in c. ſicut nobis. de ſent. & re iud. & Fel. in c. ſciſ. de reſc. & Deciſ. Ro. 499. in nouis & Ale. cōſ. 215. li. 2. limitantes. iſtū tex.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice non Epiſcopo, lite conteſtata concluſo, & renunciato in cauſa, Iudex aſſignauit nobis terminum ad audiendam ſententiam. Termino adueniente iudex non recitauit ſententiam, ſed tradidit notario recitandam, an ualeat talis ſententia? Vel ſit de ſubſtantia ipſius ſententiæ, quod iudex eam ore proprio recitat? Reſpondet quod niſi eſſet Epiſcopus iudex, per ſe tenetur ſententiam recitare: alias non teneret ſententia: nec eſſet neceſſe ab ab ea appellare. Sed ponamus q̄ iudex non fecit recitari ſententiam, nec eam perſonaliter recitauit: ſed eam in ſcriptis tradidit partibus: an valeat ſententia? Rñdet quòd non? quia iudex tenetur eam ore proprio recitare: alias ſententia eſt nulla. Sed ponamus, quòd iudex legit ſententiam proprio ore: ſed tamen illam legit deambulando, uel ſtando, & non ſedendo pro tribunali in loco maiorum ſuorum, uel in loco mutato ex iuſta cauſa? Reſpondet quòd non ualet talis ſententia: nam requiritur, quod iudex eam pronunciet proprio ore ſedendo pro tribunali.

† Fallit tex. ſi hoc hēat conſuetu. & in inqui. hæ re. c. ut commiſſi. inf. de hære. itē in in not. gl. in Auth. ut iu. ſine quo. ſuſf. fr. P. Fon.

Nota primo q̄ ſnīa diffinitiua debet in ſcriptis proferri, iſtud tamen non ſeruatur in curia parlamenti, q̄a cordetenus legunt ſententiam: alij iudices legunt uerba diſpoſitiua: ſicut ſunt, condemno, uel abſoluo. Nota quòd iudex debet ſententiam diffinitiuam recitare per ſe, & non per alium: niſi eſſet perſona illuſtris. Gl. ponit caſus in quibus non requiritur quòd ſententia recitetur in ſcriptis, puta in cauſis ſummarijs, in quib pōt omitti libellus in ſcriptis: immo ſententia poteſt recitari cordetenus. Nota ulterius, quod ad validitatem ſententiæ requiritur quod iudex recitet per ſe, uel per aliū quando eſt perſona illuſtris. Nota quod iudex recitans ſententiam debet pro tribunali ſedere. Quid ſi non poteſt commode ſedere: quia dolet in ano? Dicit gl. quòd debet ſe ponere in tribunali, & ſedere eo modo quo poteſt ſedere. Nota quod exiſtens in maiori dignitate plus priuilegietur quam exiſtens in minori dignitate, vide de præben. de multa. Nota finaliter diffinitiuam eſſe nullam, prolatam per iudicem ſtantem, & ſic aliud eſſe ſtare, aliud ſedere, uide de uita, & honeſt. cler. c. 1. Dominicus.

[Prima gl. arg. a contrario illi argumento: ſignat contrarium, & ſoluit.]

a ¶ Diffinitiua.] Nota, quod ſecus de interlocutoria. Sed huic, contra ſup. de proba. qm̄ contra falſam. Solu. interlocutoria bene debet redigi in ſcriptis; ut ibi, ſed non eſt neceſſe, quòd proferatur vel recitetur de ſcripto, poterit ergo iudex interloqui, & poſtea interlocutoriā illā tabellio rediget in ſcriptis nec eſt etiā de neceſſitate quod redigatur in ſcriptis: ſed alias non creditur iudici, niſi id pateat per ſcripta actorum, ut ibi.

3 Ad hāc gl. vide Spec. in ti. de ſen. §. ¶a. §. ſeq. & Fel. in c. ſciſ. de reſc. & in ca. qm̄. §. de proba.

[Gl. ſeq. quærit, & ſoluit.]

b ¶ Proferri.] Quid ſi iudex nouiter excæcatus eſt, vel neſcit legere; cum tales iudicare poſſint, ff. de iud. cœtus, ubi de hoc. C. de iud. l. certi? Sol. vel deleget cauſæ

diffinitio-

diffinitionem alteri, vel faciat per alium legi petitionem; & allegationes partium, & per seipsum ab alio instructus proferat verba diffinitionis causæ, s. condemno, vel absoluo, vt faciunt potestates Italiæ, quod tamen Host. non approbat. in sum. eo. tit. §. qualiter. Iudices tñ debent esse litterati, habere peritiam canonum supr. de consan. & affi. c. 1.

ADDITIO. Quod sufficiat iudici dicere condemno, vel absoluo, vt faciunt potestates Italiæ, placet Accur. C. de sent. ex peric. reci. l. fi. in j. gloss. Sed vt dicit Arch. idē faciūt Cardinales & Auditores curiæ, & cōiter hodie omnes iudices. Io. An.

(aliàs nec nomen sñiæ mereatur habere, nec ab ea sit appellare necesse: a) epo tñ (quē propter dignitatis prærogatiuā, ampliori conuenit b honore fulgere) sñiam ab eo ferendam licebit (ad instar illustrium c personarum) per alium recitare. ¶ Sentētia, quam scriptam edi, d a iudice litigatoribus non recitari, vel quā ab ipso stando e non sedendo f proferri contingit: nullius penitus est momenti. g

a ¶ Necesse.] 2. q. 1. in primis. in fin. & C. de senten. ex peric. reci. l. 1. 2. & 3. ff. de arbit. l. non distinguemus, §. quod si supra eod. titu. ca. primo, nec confirmaretur talis sententia 1 per appellationem, non obstat, ff. rem rat. haberi. l. tertia. 1. falsus, quod dic, vt not. supra eod. cap. primo.

1 Vide Feli. in c. 1. de sē. & re in c. dilecto. de ap.

ADDITIO. Appellatio uero licet in hoc casu nō habeat effectum suspendendi vel extinguendi: habet tamen effectum deuoluendi secundum Io. Mo. & Archi. De hoc, & an simul possit appellaus prosequi iniustitiam, vel nullitatem per Inn. & Host. supr. de appe. dilecto. Io. And.

b ¶ Conuenit.] supr. de off. delega. sane. 2. sup. eod. libr. eod. titu. cap. 2. inf. de hæret. inquisitores. & c. vlti. infr. de priui. c. vlt. inf. de senten. excom. quia periculosum, cum similibus.

[Gloss. sequ. alleg. duas concor. ponit quattuor casus, quib. valeat sententia sine scripto, & alios duos in quibus est opinio, in fine dat consilium.

c ¶ Illustrium.] C. de sens. ex peric. reci. l. 2. & in Auth. de illustri. & qui super eos sunt. §. sancimus igitur. collat. 5. [ibi no glos. quinque gradus magistratuum, & vide satis in Specu. de iurisd. omn. iudi. in 1. & 2. colum.] Habes ergo casum in quo iudex non recitat per se sententiam. Sunt 2 & casus, in quibus ualet sententia sine scripto, vt cum breues sunt causæ, & maxime vilium personarum. Et breuis poterit dici duorum aureorum. ff. de dolo ma. l. id est, & l. præcedenti in fin. Inspiciatur autem qualitas personarum & relinquatur iudicis arbitrio. ff. de iu. delib. l. 1. supr. de offic. delega. de causis, vel inspiciatur consuetudo loci uel fori. 11. distinctio. consuetudinis. Item cum episcopus: de causa ciuili iudicat inter clericos suos. 11. quæstio. 1. si quis cum clerico, & hoc habes, C. de senten. ex pericu. re. Auth. nisi. Item in casu, scilicet cum præses deposito officio conuenitur, vt reddat administrationem in Authent. vt iud. sine quoquo suffra. §. necessitatem. Item cum Papa 3 per se pronunciat, valet enim sententia licet, non tulerit eam in scriptis, ipse enim solutus est legibus. C. de legi. digna. vox, & quia eius præsentia omnem supplet solemnitatem. C. de test. l. omnium, Item secundum quosdam valet in sententia lata in causa matrimoniali sine scripto, per decret. supra de testi. Albericus, & hoc uidentur ibi tenere Ber. Io. Goff. Innoc. Sed Host. intelligit quòd ibi bene fuerit sentētia lata in scriptis, sed non publicis. & hoc teneas per clem. de uerbo. signif. sæpe. circa fi. de hoc in Specu. de sent. prola. §. iusta. uersi. non ualet. Vel dic distinguendum, an iudex procedat ex officio, an in figura iudicij, ut primo casu teneat sententia sine scriptura, in secundo non, uel an procedat in figura iudicij vtraq; parte pñte, an altera contumaciter absente, ut in primo ualeat, in secundo non, & hoc dixit verissimum, allegat, supr. ut lit. non contest. c. 1. & ca. qm. Item fm. Io. & Laurent. qui hoc notant. 2. quæst. 2. in primis. in fin. de consensu part. potest sententia ferri sine scripto.

2 Vide Ro. sing. 5. inci. ꝙ sen. Fel. et Dec. in c. scitatus de rescr. & in c. qm ꝫ de ꝓ. Abb. & Do. in c. de appe. & Phi. Francum hic.

3 Idē in Impe. tenet Deci. consi. 102.

Sed Ber. & Host. contra vt su. de off. dele. de causis. fatet tñ ibi Host. ꝙ partes 4 bñ possent iudiciario ordini renunciare, ita quòd nec locus esset libello, nec prolationi sñiæ, & de plano inquireretur veritas, & mandata sua daret: vel aliter vt sibi videretur ordinaret, ff. de of. procon. ne quicquā. §. de plano, & C. de tempo. app. l. fin. sed quòd iudicando, & ꝓnunciādo omittatur scriptura: dicit fieri non posse. Et dāt Doctores consiliū, quod iudex in ipsa sententia dicat, in his scriptis, C. de testa. Auth. hoc inter. §. nisi forte. C. de fi. instr. contractus. Et dicunt quidam aliter latam sententiam non valere, C. de sen. ex peric. recit. l. 2. & ulti. quòd non est verum 5 Sufficit enim, quod in scriptis feratur, ut hic ar gu. C. de test. l. cum antiq. §. fi.

4 An & [...] liter par. sint renu[...] ord. iud. Doct. in [...] th. offe. C[...] lit. conte. in l. prop[...] dū. C. de [...] & in c. i[...] teris. de [...] deleg.

5 Vide A[...] cōs. 90. [...]

ADDITIO. De hoc in Spec. de sent. prola. §. iuxta, versi. non ualet etiam, & an præsumatur in scriptis lata, ibi no. Et uideas etiam quod no. in Specu. de app. §. 1. vers. & notabiliter. Ioan. And.

d ¶ Edi.] non cures si aperta sit vel clausa. & habes hoc. C. de sen. ex peric. reci. l. 1. Arg. contra. inf. ti. proxi. app. ibi soluitur. Ioan. And.

e ¶ Stando.] in casibus in quibus proceditur simpliciter & de plano, sine strepitu & figura iudicij, dic ut in cle. de verb. sig. sæpe circa fi. glo. Ioan. And.

[Glos. seq. textum fortificat alleg. quinque iura. quærit, & soluit, & ex eo infert solutionem, ad simile: ponit opi. contrariam finis reci. per quæstionem.]

f ¶ Sedendo.] Sedere enim debent iudices 6 non solum cum diffinitiue pronunciāt, sed etiam cum res quæ agitur plenam cognitionē desiderat. ff. quis ordo in bono. possess. seruet. l. 2. §. dies, in Auth. ut ab illustr. & qui super eos sunt. §. sancimus igitur coll. 5. in Auth. de iud. §. sedebunt. coll. 6. 23. qu. 1. paratus ibi, sedes me iudicare, & c. 3. q. 3. c. induciæ. 2. §. a iudice. Quid si sedebat in alta turri, vel palatio, & partes erant inferius? Dic ꝙ valet sñia. Potuit enim tuitionē sibi loci prouidere si forte timebat, arg. sup. de sponsa. cum locum, de ele. bonæ. 1. ff. de acq. pos. l. quod meo. §. si uenditorem. [De hoc. C. de sen. ex peric. reci. l. 1. & in Specu. de sent. prola. §. iuxta, uer. quid si pronunciat. & omnino uide quod ibi dicam. & ver. seq. & per Host. in præallegat. §. qualiter. cod. tit. post principium.] & arg. ubi sena. uel cla. l. 3. ante medium: ad hoc sup. eo. lib. de off. deleg. statuimus, & inf. de hær. c. ult. Et idem possumus dicere de eo, qui super equū sedendo tulit sñiam, s. quòd sententia ualeat. 7 licet enim non uideatur sedere, vr̄ tñ quasi sedere, ff. de seruit. rust. præd. l. qui sella. de homi. dilectus. & c. significasti. Alij contra. C. de sen. & interlo. prolatam. 2. q. 6. ei qui. §. diffinitiua. in prin. Talis enim non vr̄ sedere, sed baiulari. C. de off. eius, cui man. est iurisd. l. honorati. Et nota, quod dr̄ de sedendo, intelligunt. Docto. ꝙ iudex in sede sua sedere debeat, & non stare. [Anima enim sedendo & quiescendo fit prudentior, & Hieroñ. super Dañ. 8. c. ibi, antiquus dierū sedit, sic dicit: Sedens describitur, ut maturitas sñiæ cōprobetur.] Vnde quid si in culo doleret, quòd sedere non posset. Item quid si in ipsa sede, nec sederet, nec staret: sed iaceret: Satis forte fuit de mente iuris quod sedere intelligatur, & sic in sede sua de plano iudicando quocunque modo ibi moretur. [Dedi remissiones supra de dila. ca. 2. ad l. uoluit. ff. de interroga. actio. & ad Specul. de d lat. ad fi.] Tamē primum tene: quia minime sunt mutanda quæ interpretationem certam semper habuerunt, ff. de legib. l. minime. Ioan. And.

6 Ad hãc [...] uide Bart[...] l. 2. C. de s[...] in l. 1. C. [...] sent. ex pe[...] cu. & Spe[...] in ti. de [...] prola. §. [...] sta.

7 Idē gl. i[...] 1. C. de se[...] ex peri. r[...] & gl. in c. [...] stul. 3. qu[...] Fon.

g ¶ Momenti.] Ita quòd nec est appellare necesse. supr. proxi. responso.

DE

DE APPELLATIONIBVS.

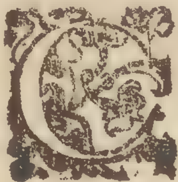
[Dictum fuit supra tit.proxi.de sent. & re iud. Verum quia aliquotiens partes grauantur in huiusmodi sententijs & apunctamētis iudicis: & dubitaret aliquis an possit pars grauata appellare: & quomodo sit appellandum, ideo annectit titulum de appellationibus.

TITVLVS XV.

De appellationibus.

Innocentius Quartus in Concilio Lugdunensi.

¶ *Appellans ad Papam in iudicio uel extra appellare debet in scriptis: & causam exprimere, & apostolos petere. Si vult & petit appellatus principales psonæ per se, vel p procuratores instructos super principali accedere debent ad Papam. In appellationibus a sententia diffinitiua interpositis, nil mutatur. Demum vtrique contra facienti imponitur pœna. Io. And.*



CAP. I.

Ordi no-



Ordi nobis. Ista est solēnis, & quotidiana decr. q̄ diuidit in quatuor partes. Secunda pars: ibi Sancimus Tertia ibi. His quæ. Quarta: ibi, QI si. Sed Io. Mona. diuidebat in sex, de secunda faciendo tres partes, qa s̄m eū dat primam formam appellandi ante diffinitiuam. Secunda: ibi: In quibus, informat quid facturus sit iudex a quo est appellatum. Tertia: ibi, Post hoc, tractat uiam in huiusmodi procedendi. Demum de quarta facit duas: nam primo ponit appellantem: secundo appellatum.

CASVS. Prætendebam te debitorem meum in aliqua pecuniæ summa, forte in centum feci te conuenire coram tuo iudice competente ordinario, uel delegato: coram quo tibi obtuli libellum meum: cui petij per te responderi, captasti terminum ad r̄ndendum meo libello; quo termino adueniente; cum deberes r̄ndere libello, tu excipiendo proposuisti. ꝙ libellus meus erat obscurus, generalis, & inadmissibilis: ego autem dico in contrarium super quo iudex tulit sententiam interlocutoriam, & dixit libellum meum esse admissibilem, & te debere eidem r̄ndere: a qua sententia appellauisti uerbaliter, an ualeat tua appellatio? R̄ndet Romanus Pontifex: dicens ꝙ si quis appellauit a sententia interlocutoria, debet in appellatione sua exprimere causam sed vltra debet in appellatione sua exprimere causam rationabilem, talem uidelicet, qđ si esset uera, deberet legitima reputari & quę si esset uera necessario inferat appellantem fuisse grauatum. Item appellans debet requirere iudicem a quo, ut sibi det apostolos Sed utrum appellanti tenebit iudex a quo statim dare apostolos, & utrum posset appellanti assignare terminum infra quē dabit sibi apostolos? R̄ndet Romanus Pontifex, ꝙ iudex non compellitur statim, & illico dare apostolos, sed potest petere terminū ad deliberandū quos apostolos ipse dabit, utrum reuerētiales, uel refutatorios. Sed quid si iudex dedit appellanti apostolos reuerentiales & dimissorios, ob reuerentiam illius iudicis superioris ad quem appellabat, quæritur utrum iudex a quo possit appellanti præfigere terminum ad prosequendū appellationem? R̄ndet, ꝙ sic, & terminus iste assignabitur per iudicam a quo consideratis qualitatibus personarum & negotij; & etiam considerata distantia locorū. Sed ponamus quod appellatus petiit, ut iudex a quo remittat totum negotium ad curiam Romanam, utrum sufficiat, ꝙ appellatus mittat procuratorem instructum in causa & negotio principali, uel in causa appellatiōis solum? Respondet ꝙ appellatus debet mittere ad Apostolicam sedem procuratorem suffieienter instructum in causa principali, & non solum in causa appellationis, ut finito articulo appellationis possit Papa procedere in negotio principali & hæc eadē quæ dicta sunt de appellatione interiecta ab interlocutoria: sunt similiter intelligenda si quis appellet a grauamine extraiudiciali. Sed quid si appellet quis a diffinitiua sententia: utrum appellans teneatur obseruare ista? Respondet, quod non: sed tunc seruantur iura antiqua, uidelicet, quod appellans non tenetur appellare in scriptis nec exprimere causam rationabilem in sua appellatione: quæ si esset uera, deberet legitima reputari; sed sufficit appellare uerbo, & iudex a quo tenebitur deferre isti appellationi. ca. cum sit. de appellationibus, in antiq. postea Rom. Pont. in fine huius c. imponit pœnā facientibus cōtra istam constōnem.

Nota primo, ex principio huius cap. quod iudex debet laborare in quantum potest, ut lites abbreuiet. l. quidam existimauerunt. ff. si cer. pet. ca. finem. de dolo & contu. in antiq. Nota ulterius, quod appellans a grauamine extraiudiciali, uel ab interlocutoria, debet appellare in scriptis. Et iste est vnus casus, in quo scriptura est de substantia. alios casus ponit gloss. in cap. 1. infra de censi. ad quam quotidie fit remissio. Regulariter autem scriptura non est de substantia rei gestæ. l. pactum. C. de pact. l. contrahitur, ff. de pigno. ubi dicitur, quod scriptura non fuit inuenta, ut sit de substantia rei gestæ: sed inuenta fuit ne ipsius rei gestæ pereat memoria. Nota quatuor requisita in appellante ab interlocutoria, uel grauamine extraiudiciali.

Primo enim debet appellare in scriptis. Secundo requiritur, quod ipse exprimat causam suæ appellationis. Tertio, quod illa causa sit rationabilis, Id est talis, quæ si esset uera, necessario inferret istum appellantem fuisse grauatum. Quarto, debet appellans requirere iudicem a quo, ut sibi det apostolos. Nota, quod apostolos debet & tenetur iudex dare appellanti, non tamen in continenti: sed potest petere terminum ad deliberandum quos apostolos ipse dabit: an reuerentiales, dimissorios uel refutatorios. Vnde sciendum, quod plures sunt Apostoli: quidam enim sunt reuerentiales siue dimissorij, alij sunt refutatorij, alij sunt testimoniales: de quibus videas late per Panorm. in cap. cum cessante eod. tit. in antiq. Nota quod iudex a quo appellatur, potest terminum iuris ad prosequendum appellationem abbreuiare: nam de iure appellans habet annum ad prosequendum suam appellationem, & ex cā biēniū c. cū sit Romana. eo. ti. in antiq. & hoc verū respectu appellationis prosequēdę, non aūt respectu appellationis finiēdæ. Nā iudex a quo cū sit inferior non pōt ligare manus superioris. Nota. qđ si appellatus petat, vel iudex a quo remittat totam causam principalem ad sedem Apostolicam, debet tam appellatus quam appellans mittere procuratorem sufficienter instructum non solum respectu causæ appellationis, sed etiam respectu causæ principalis: secus si appellatus non petit istam remissionem fieri: tunc enim sufficienter mitteret procuratorem ad prosequendum causam appellationis, vel ad impetrandum iudices delegatos. Nota insuper quod Archiepiscopus cognoscens de causa appellationis, non potest retinere causam principalem in cap. 1. de foro compet. isto libro nam Archiepiscopus non potest. de principali negotio cognoscere etiam de consensu partium, nisi finito articulo appellationis dicat, bene appellatum, & male iudicatum, quia tunc posset articulum principalis causæ retinere, secus in Papa, quia potest retinere causam principalem, etiamsi dictum sit, bene iudicatum, & male appellatum. immo sine appellatione potest Papa inhibere iudicibus, vt non se intromittant amplius de causa:

causa:sed ipsam causam vna cum partibus remittant ad Papam.c.ut nostrum eo.tit. in antiq. l. iudicium soluitur.ff.de iud.unde istæ euocationes, quæ quotidie fiũt de minori iudice ad maiorem, fiunt uirtute illius l.iudicium soluitur.ff.de iud.

a ¶ Prima glo.diuidit & summat.

bis, [a] est lites minuere, [b] & a laboribus releuare subiectos, [c] Sancimus † igitur vt si quis in iudicio [d] vel extra [e] super interlocutoria, [f] vel grauamine aliquo ad nos [g] duxerit appellandum: [h] causam

† Ad intelligentiã vide Bar.in l.1.§.fi.ff. de app. Fel. in ca. si qñ. de offic. deleg. & Baptistã de S. Blasio in Repet. Rubr.1. Decret.q.25. distin.8. ubi ponit drĩam cũ fallẽtijs.

a ¶ Cordi nobis.] Appellans ad Papam in iudicio, uel extra, appellare dẽt in scriptis, & causam exprimere, & apostolos petere, si vult, & petit appellat⁹: ut principales personę ꝑ se, uel per procuratores instructos super principali, accedere debent ad Papam. In appellationibus, a sententia diffinitiua interpositis, nil mutatur, demum appellanti & appellatio constitutionem non seruantibus imponitur pœna. Et potest diuidi decretalis in quatuor partes, in quarum prima ponitur constitutionis causa. In secunda constitutio. In tertia, ipsius declaratio. In quarta non seruantium pœna. Io. And.

ADDITIO. Sic incipit.l.1.C.de emend. Iustin. Codic. & idem uerbum C.de iudi. apertissimi; circa finem. Io. Andr.

b ¶ Minuere.] sic ff.si cer. peta. quidam æstimauerunt. in si.de rescript.nonnulli.de dolo & contu. finem, cum suis concord.

c ¶ Subiectos,] sup.in procemio huius lib. & de offic. leg.c.2.de offi.ordi.c.ut litigantes sup.eo.lib.

d ¶ In iudicio.] quod habet locum postquam quis citatus est.sup.de fo.comp.proposuisti. sup.de offi.dele. gratum.& cap.licet Host.& dic in iudicio, id est ab actu iudiciali, in quo est iudicium, id est iuris partium disquisitio. Archid.

[Glo.seq. recitat per quæstionem an in appellatione extra iudicium non a iudice interiecta, locum habeat hæc constitutio: & ponit duas opiniones, & secundam dicit tutiorem.]

e ¶ Vel extra.] hoc debet intelligi quando extra iudicium appellatur, tamen a iudice: quod patet per id ꝙ de apostolis sequitur: secundum Inno. [Ioan. Mona.& Archid.& facit Clem.eo.tit.appellanti.] Ad hoc ĩ.versi. his quæ in appellationibus. ibi enim excipitur, sed alias non esset uera exceptio, si non includeretur sup.præcedentib.ff.de penu leg.l.nam quod.§.fin. Et secundum hoc quod infra dicit interlocutoria, ad actum iudicialem referas: quod dicit, grauamine, ad actum extraiudicialem referas: tamen per iudices illatum. Sed alij contradicentes cum appellatur extra iudicium etiam si non a iudice, seruari debere. 1 arg.ĩ.eo.concertationi. [De diuersis extraiudicialibus appellationibus ibi dicam post Io.Mona. super glo.2.] Ad id quod dicitur de Apostolis? Respondetur id locum habere quando in iudicio appellatur. [Tutum est etiam, cum appellatur extra iudicium, puta in electionibus Apostolos petere secundum Francis.& ita seruatur. vnde dicit appellãs: Apostolos peto si sit qui eos dare posset & not. inf. eo. ut super.] Ad id ꝙ dr̃ de versiculo. his quæ r̃ndetur ꝙ illa non est exceptio, immo determinatio uel protestatio quædam: & hoc est tutius.& tenet hoc Bernar.supra de elect.considerauimus 1.glo.

1 Et istos sequit Dom. & Phil.Fon.

[Gl.seq.notat ponit duas opiniones Gof. & contrarias.Bernar.

f ¶ Interlocutoria.] Nota ius nouum appellantem ab interlocutoria debere in scriptis appellare: 2 & æquiparatur appellationi interpositæ a diffinitiua ex interuallo usque ad decem dies: tunc enim est appellandum in scriptis: sed si in continenti appelletur, sufficit viua voce appellari.ff.de appel.l.2.& 2.q.6. ad fi. §.litigatoribus. Sed ab interlocutoria in continenti, & ex interuallo appellandum est in scriptis, ut hic. & dixit Goff. & Hostien. post eum, quod aliud etiam ius nouum hic inducitur, ꝙ qui appellat, causam cur appellat, debet exprimere in appellatione: sed per uetera iura sufficiebat dicere, appello ab iniqua interlocutoria: sicut in diffinitiuis, & induxerunt ad hoc sup. de elect. cum dilectus.de test.significauerunt.versic. mandamus. supra eo.dilecto & cap.dilecti.& cap.ex parte. Sed Bernar.cõtradicens hoc nouum non esse; dicens ꝙ in illis decretalib. bene exprimebatur causa appellandi, & cum Bernar.credo per decretalem.s̃.eo. ut debitus. Itẽ dixit Goff. quod olim extra iudicium non compellebatur quis causam exprimere: vnde & quo ad hoc istud ius nouũ dicit. Sed Bernard. contra 3 dicens quod secundum antiqua iura bene tenebatur qui extra iudicium appellabat causam exprimere, & de hoc notatur supra eo. cum causam.in gloss.utli.& cap.sequen.in vnica gloss. Istud ergo solum dicit Bernad. hoc quo ad ius nouum induci, quod in scriptis appelletur in iudicio & extra. Causa autem ideo exprimitur, vt uideat iudex cui porrigitur appellatio, an iusta fuerit, ut sic appellantem admittat uel repellat, unde semper Papam in committendon appellationis a grauamine interpositas, scribit, si est ita.

2 An idem sit in interlocutorijs habentibus vim diffinitiuæ. V. de decis. Rotæ 13. in nou. & Imol. & Ang. in l. 5. ff. de verb. oblig.

3 Idẽ ter[...] gl. in d. c[...] debitus. [...] versi. rõ[...] bili. Bart[...] l eius qui[...] in l.fin.ff[...] appella. [...] Phil.Fon.

ADDITIO. Cconcordantias, vide infra eodem capitu.non solum.2. responso in prima glossa.Ioan. Andreæ.

[Glossa sequens recitat per quæstionem an in appellationibus ad alium quam ad Papam, locum habeat hæc constitutio.ponit duas opiniones contrarias, quas in fine determinat.]

g ¶ Ad nos.] maxime secundum quosdam. [Videlicet Petr. de Samp. & Boatin. qui intelligunt quo ad formam appellandi & appellandorum petitionem, non quoad deuolutionem, ut sequitur.] Secundum Hostien. 4 in his quæ de nouo inducit hæc constitutio, locum non habet: nisi in appellationibus interpositis ad Papam: cum hoc hic exprimatur. & cum sit pœnalis, & sic restringenda. [& supra de elect. cap. statutum. sic etiam priuilegia restringuntur, secundum Hostien.de priuileg.sane, de offic. deleg. quod translationem.] Et quod solum de appellationibus interpositis ad Papam intelligatur; satis probatur per decretalem de foro competenti. Rom. 1. responso. ubi habes quod Archiepiscopus de consensu partium non potest de causa cognoscere appellationis articulo prætermisso: ergo necesse est dicere, quod decretalis ista loquatur in Papa. Sed secundum primam opinionem posset dici idem in quolibet alio iudice ordinario, qui per simplicem querelam cognoscere possit, ut legatus, vt cap.1. de offic. lega. Sed Archiepiscopus per querelam cognoscere non potest, & ideo primo est sibi uidendum an appellatio deuoluat.

4 Et Archi[...] quem ui[...] 3.q.5.qa [...] specti, & h[...] vera quo [...] deuolutio[...] negotij pr[...] cipalis, h[...] probat, [...] sequitur [...] glo. Ipse [...] Host. lari[...] intellexit, [...] patet in g[...] 2. Io.And[...]

h ¶ Appellandum.] uerbo, quia adhuc hodie secundum Host.poterit facto appellare, ut sup.eod. meminimus & c.suggestum.& cap.ad hæc sicut. de hoc sup. de appel.ut debitus.

ADDITIO. Dicit Innocen. quod facto appellans prudenter facit, si coram testibus exprimat omnia grauamina, pro quibus uadit uel nũcium mittit. Nam si quando appellat uiua uoce, ad hoc tenetur ut sequitur, quare non quando facto. & hoc idem not. in cap. ut debitus. facit quod not.supra eodem dilecti.in glos. quoniam plus dicit Archidiaco. quod dato quod adpellans facto hoc non faciat, non puto quod incidat in istam constitutionem, & ponderat quod Innocent.dixit eum prudenter facere, quasi non necessario. Ioan. Andr.

[Glo.seq. ponit dubium: secundo ponit quid addat hoc ius nouum: tertio signat contrarium, quod quadrupliciter soluit.

appellationis in ſcriptis [a] aſſignare deproperet, † [b] petat apoſtolos, [c] quos ei præcipimus exhiberi. [d] In quibus appellationis [e] cauſam exprimat, & cur appellatio non ſit admiſſa, vel ſi appellationi forſan ex ſuperioris [f] reuerentia ſit delatum. [g]

¶ Poſt hoc appellatori ſecundum locorum diſtantiam, perſonarum, & negotii qualitatem tempore proſecutionis indulto, [h] ſi voluerit appellatus & petierit, [i] principales perſonæ per ſe, [k] vel per procuratores inſtructos cum mandato ad agendum, & cum rationibus & monumentis [l] ad cauſam ſpectantibus, accedant ad Sedem Apoſtolicam ſic parati, vt (ſi nobis viſum fuerit expedire) finito [m] appellationis articulo, vel de par-

a ¶In ſcriptis.] Iſtud ſpeciale in appellatione ad Papã interpoſita; alij cõtra: & facit pro eis. ſ. de probationib. quoniam contra; ad quod dicit Hoſtien. quod licet non fuerit in ſcriptis redactum, poterit fides fieri. (Per alia documenta, ut ibi patet in fine. & dicit ſic determinandum, quod not. in Summa. eo. ti. §. qualiter. fatetur tamen Hoſtien. quod contraria opinio eſt expediens: non tamen ſic aſtringit, quòd ad non ſcribentem pœnam huius conſtitutionis extendat.) Sed nunquid quælibet ſcriptura ſufficiet? Dicit Innocẽt. quod ſic: ſatis enim eſt ꝙ forma, qua appellatum eſt in ſcriptis, probari poſſit. Expedientius tamen eſt & melius, ꝙ ſcriptura ſit publica, vel authenticum ſigillũ, ſ. de fide inſtrum. ca. 2. & facit ſup. eod. lib. de electio. ut circa.

ADDITIO. Vnde ſecun. Inn. priuata ſcriptura nec ꝓbat appellatum, nec probat appellationis formam: cum tñ ſcriptura ad hoc fuerit inducta, ut obuiet appellanti, ſi variare uellet, 1. q. 7. ſaluberrimum, 27. q. 1. omnes feminę, & ꝙ no. 20. q. 1. uidua. Dicit Hoſtien. ꝙ licet conſuetudo hẽat, quod priuata ſcriptura ſufficiat, non tñ per id ſatisfactum uidetur menti huius Conſtõnis, quę vult varietatem euitari; quare tutius dicit quod ſequitur in glo. allegat etiam inf. de ſenten. excom. cum medicinalis, §. exemplum, uide in Spec. 4. par. eod. tit. §. 1. uer. & notabiliter.

b ¶Deproperet.] .ſ. feſtinet, 1 vel ualde properet, præpoſitio (de) hic auget. ſim. C. de iu. properandum, ff. de po. l. 1. in prin. & uide quod dixi poſt Hoſt. de conſuet. ad noſtram. Io. And.

c ¶Petat Apoſtolos.] Inſtanter 2 & infra 30. dies ĩ. eo. ab eo & in Clem. Quamuis, eod. tit. [Dixerat hic Innoc. ꝙ non petens renunciat appellationi, niſi per argumenta pateat eum uelle proſequi appellationem, ut ſi ad illã proſequendum mittit, hoc reprobatur in prædicta Decretali ab eo] Et non intelligas de Apoſtolis Petro & Paulo, ſed de literis dimiſſorijs. ff. de lib. dimiſ. l. unica. ff. de uerb. ſig. l. dimiſſoriæ.

ADDITIO. Dicit Hoſt. & Pet. ꝙ dicuntur Apoſtoli ab apo, quod eſt de, & ſtolon, ꝙ eſt miſſio: quaſi miſſio q̃ facit unus iudex ad alium, ſic ẽt de Apoſtolis dicimus, ꝙ a Deo uel de cælo miſſi fuerunt, uide in Spe. 4. parte, eo. tit. §. ſequitur, ubi ponit Guil. quinq; ſpecies Apoſtolorum: conuentionales, teſtimoniales, delatorios, refutatorios, & reuerentiales, & ibi ponit ipſarum formas. Io. Andr.

d ¶Exhiberi.] quod ſi non exhibeatur, & poſtea 3 iudex in cauſa procedat, niſi appellationi renunciatum eſſet inualidus eſt proceſſus, infra eo. ut ſuper, quod eſt uerum, ſi debitis loco, modo, & tempore requiſitus eos expreſſe denegat, uel infra debitum tempus, negligenter uel malitioſe tradere prætermittit. inf. eo. ab eod. 2. reſponſo. Et nota, quod iudex, tradendo apoſtolos, uidetur appellationi deferre, ſup. eo. tit. dilectis, ad finem: quod eſt uerum, quando tradidit dimiſſorios, uel reuerentiales, ſecus ſi refutatorios, ut ſequitur. Sic nec termini datio habet uim delationis, ut dicam infra eo. tit. cum appellationibus.

e ¶Appellationis.] Admittendę uel nõ: & tũc ſequẽtia ueniunt expoſitiue ad cãm ob quam appellatum fuit.

[Gl. ſeq. ponit opinionem quam determinat.]

f ¶Superioris.] non dicit Papæ. Et ſic not. pro his quæ ſupra dixi.

ADDITIO. Dixit ergo Hoſtien. per hoc ſatis patere, ꝙ de Apoſtolis dicitur in omnibus iudicibus locum habere. Io. And.

g ¶Delatum.] ſolet fieri in dubio cum dubitatur 4 de ueritate appellationis alias caueant pęnam, ſupra titulo proxi. cap. 1.

ADDITIO. Secundum iura dicit Hoſtien. quod illam pœnam non incurrat: dummodo id non fecerit in grauamen alterius partis. per gratiam, uel per ſordes, ut ibi no. Io. And.

ADDITIO. Poteſt dubitari, uel de ueritate appellationis, ut dictum eſt: Vel de iuſtitia, puta propter dubiam opinionem ſecundum Abb. qui ponit exempla, per no. in Decret. Vt debitus, eo tit. Ioan. And.

h ¶indulto.] à iudice à quo 5 eſt appellatum de quo dic, ut ſup. eo. tit. cum ſit Romana.

i ¶Petierit.] quia non ſufficit quod hoc gerat in mente, niſi hoc exprimat ore. ff. de uerbo. oblig. l. quidquid aſtringendæ, in princip. Et nota, quod ſecundum iura uetera, aut recipiebatur appellatio a iudice, uel a parte, aut non, nec ſtatuebatur terminus. In ſecũdo caſu ſufficit mittere procuratorem ad impetrandum, & contradicendum. In primo debent mittere procuratorem ad proſequendam cauſam appellationis: ſed de principali nil dicebatur per antiqua iura. Hodie autẽ ſi hoc petit appellatus, tenetur mittere non ſolum ad proſequẽdam cauſam appellationis: ſed etiam principalem, ut hic uides, ſi huius conſtitutionis pœnas euitare uoluerit & ſic addit ſolum iſta conſtitutio, 6 & non derogat. Sed contra ſup. eo. qua fronte, ubi hoc uidetur eſſe in opinione appellantis. Solu. Quidam exponunt ibi ſi maluerit aduerſarius. ſ. appellatus. Alij dicunt illud correctum per iſtud. Alij, quod decretalis illa dat optionem appellanti ad quem appellare uelit 7 non an uelit principalem cauſam ad iudicem appellationis deferri. Vel dic, quod ibi datur optio an uelit coram eo ad quem appellauit, litigare, uel delegatum impetrare, & hoc cum appellatus non contradixit, vt hic.

k ¶Per ſe.] Non datur optio, ut perſonam trahere poſſit, ſed cauſam, unde iſtud uel, quod ſequitur, non refertur ad poteſtatem appellati, ſed appellantis.

ADDITIO. Aliàs ſecundum Pet & Abb. uiſis clericus litigans cum epiſcopo, ipſum epiſcopum litigantem urgere poſſet ad perſonale iter ad Curiam. Idem de milite, uel alio litigante cum Rege: quod eſſet abſurdum. Io. And.

l ¶Munimentis.] id eſt priuilegijs, & inſtrumentis & omnibus hic per quæ poteſt cauſa muniri, ſupra de dolo, & contum. cap. fi. de elect. cupientes, ſupra, eodem lib.

ADDITIO. De teſtibus tamen hic non intelligitur, ſupra de fideiuſſor. conſtitutus. verſicu. preterea: licet cauſam muniant. Innocent. Archidiaco. Ioan. Andr.

m ¶Finito.] Per approbationem uel caſſationem appellationis: quod eſt officium iudicis appellationis. 2. q. 6 ad finem. Io. And.

¶ Omiſſ-

4 Ad hoc ſ. e. cũ ſpãli, §. exceſſu. Ioã. And.

5 Vide c. fi. de accu. & Roma. ſing. 165. incip. iudex. quo & Fely. in ca. cũ Bertold. de re iudica.

6 Dic tex. ꝓcedere antequam literæ sũt ꝑ appellãtẽ impetratæ, vel nũciꝰ miſſus: aliàs re non integra nõ ꝓcedere. Phi. Fons.

7 Pluribꝰ iudicibus cõcurrentibus ad quos appellare liceat Do. Fon.

Etiã ſm ... s ciuile. ... r. in l. cu... s, ff. de ap... l. ut iudex ... beret, vt ... n uagetur ... ts, & ita ... etur ꝯ gl. ... l. j. ad fi. ... cod. & ui. ... Ang. A... in d. l. j ... on.

... infra quã ... tps aſſi... nda ſit ... lonis cã ... in. conſ. ... lib. 5. ... ũo & qñ ... endi ſint ... oſtoli, do ... Felyn. in ... um ſe, de ... deleg. Ideſt ex ... petiti ... rũt Apo... li, ſm Ho... n. Et no. ... hæc pars ... t ponde... i tps pe... onis non ... egatio... ꝯriũ no. ... a. ut ſup ... antepen. ... uide qd ... dicam. ... Andr.

a ¶ Omisso.] quod non posset Archiepiscopus sup. de foro comp. Romana, 1. resp.

1 De priuilegijs antiqtatis, uide Fely. in c. 1. de maior. & obed. & c. si qui testium. ext. de testi.

b ¶ Antiquitas.] reuerenda. 1 sup. de translationibus, quanto. §. 1.

c ¶ Statuit.] s. quod appellans, in eis appellationis causam non teneatur exprimere, sed sufficit dicere; appello ab illa iniqua sententia, & iudex debet appellationi deferre, & potest statuere terminum appellanti ad appellationem prosequendam, eod. tit. cap. cum sit.

d ¶ Quæ præmissa sunt.] id est, si causam appellationis nõ expressit in scriptis, & Apostolos non petijt: & instructus non uenit, ut hic dicitur, [uel non misit.]

ADDITIO. Secũdum Innoc. cuius est glo. quã posuit Bern. in additionibus, & tamen in alia gl. tenuit Inn. quod prædixi. Io. And.

tium voluntate omisso, [a] procedat in negotio principali quãtum de iure poterit, & debebit. His quæ in appellationib. a diffinitiuis sententiis interpositis antiqtas [b] statuit, [c] nõ mutatis. Quod si appellatur quę premissa [d] sunt, non obseruet: reputabitur non appellans, & ad prioris iudicis redibit examẽ, in expensis legitimis condemnandus. [e] ¶ Si autem appellatus cõtempserit [f] hoc statutum: in eum tanquam in cõtumacem tam in expẽsis, quam in causa (quãtum a iure permittitur) procedatur. [g] Iustum est equidem, vt in eũ iura insurgant, qui ius [h] & iudicẽ [i] & partẽ [k] eludit. [l] †

¶ Idem.

¶ Iudex qui recusatur, statuit competens tempus arbitris ad finiendum causam; quo elapso, si finita non fuerit in principali procedit. Io. And.

CAP. II.

Legitima [m] suspicionis [n] causa contra iudicem [o] assignata, † & arbitris a partibus (secundum formam iuris [p]) electis, qui de ipsa cognoscant, [q] sæpe contingit,

e ¶ Condemnandus.] non dixit, condemnatus: unde dicit Host. ꝙ iudex 2 principalis causæ habet condemnationem facere. Sed dic quod etiam iudex appellationis ipsam potest facere, inf. eo. cum appellationibus, j. respon. in fine.

2 Vide decis. Rotæ 251. in nouis.

f ¶ Contempserit.] quare hoc dicit, cum in uoluntate appellantis resideat ire uel non ire? Hoc intelligitur secundum Bernardum, cum appellatus hoc approbauit, scilicet, cum uolebat coram superiore causam prosequi. Si igitur postea non seruauerit hoc statutum, id est si non ueniat instructus ut debet, contra ipsum tanquam contra contumacem procedetur tam in expensis quam in causa. Et qualiter procedatur contra contumacem reum uel actorem, lite contestata, uel nõ contestata, uel quasi contestata, plene not. sup. de dolo, & contu. prout.

ADDITIO. Archidiaconus alleg. quod no. sup. eod. sæpe, in gl. ut si l. s. & uide quod ibi dixi: per quod decido quod hic no. Inn. & Io. Mon. Io. And.

3 An uero requirat noua citatio super principali, vide Abb. in c. sæpe, de appell.

g ¶ Procedatur.] 3 per illum ad quem est appellatum, sup. eo. sæpe, & c. per tuas, nec est mirandum, si tales taliter puniantur. iustum est, &c.

h ¶ Ius.] sup. eo. in princ.

i ¶ Iudicem.] qui appellationem recepit, & terminum assignauit.

k ¶ Partem.] quæ uenit instructa coram Papa.

l ¶ Eludit.] quod reprobatur supra de alien. iud. mut. causa facta. ca. 1. de postu. præla. bonæ. 2. §. nec nocebat. ff. de iud. si prætor.

ADDITIO. Et ff. ne quid in loco publ. l. fi. Io. Mon. & C. de spor. l. ult. in fi. Io. And.

Legitima.] Primo ponit factum sæpe contingens cui secundo prouidet: ibi, Volentes. Hostien. facit tres partes, dicens ꝙ in prima ponitur dubitatio, in secunda solutio, in tertia dicitur, quod iudex procedat. Partes istæ patent. Sed Ioan. Mona. dicit aptius, quod primo narratur iuris antiqui prouisio. Secundo ibi. Volentes, ponitur noui iuris adiectio. Vel dic quod prima pars ponit morbum, cui secunda medetur. Ioan. Andr. Præmitte quod habes in cap. suspicionis, j. Respon. supra de off. delega. scilicet, quod ubi iudex recusatur, eliguntur arbitri, qui de causa suspicionis cognoscunt. Dominicus.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice delegato a Papa, tu eum vis recusare ut suspectũ: quia dicis, ꝙ ipse est affinis meus, certum est quod debemus eligere arbitros ad cognoscendum de ista causa suspicionis: coram quibus arbitris teneris probare istam causam suspicionis. Sed ponamus quod iudex recusatus timet quod arbitri sint negligentes in finiendo istam causam: nunquid poterit præfigere arbitris terminum ad finiendam causam suspicionis? Respondet Romanus Pontifex, quod sic, & si arbitri non finierint causam recusationis infra illum terminum, poterit iudex recusatus reassumere iurisdictionẽ. Nota primo, ꝙ iudex potest assignare arbitris terminum inf. quem causam decidant, ꝙ intellige de arbitris iuris, de compromissarijs non loquitur iste tex. Nota secundo, ꝙ quando sunt electi tres arbitri, vr data potestas duob. ut ꝙ maior pars ipsorum fecerit, ualeat. Ad hoc sup. de arb. c. fi. eo. lib. Dom.

[Prima gl. summat, & dicit quid supplet.]

m ¶ Legitima.] Iudex qui recusatur, statuit competens tp̃s arbitris ad finiendam cãm: quo elapso si finita non fuerit in principali procedit. Emanauit ad suppletionẽ decretalis sup. de off. deleg. suspicionis. Io. And.

ADDITIO. Et in Spe. de reg. §. fin. uer. sed quid actoris. Ioan. And.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

n ¶ Suspicionis.] de ueritate causæ non dubitatur qn habeat arbiter cognoscere. Sed quis cognoscet an causa sit legitima? Dic quod idem arbiter. 4 ut no. supra eo. cum speciali, in 3. gl.

ADDITIO. Et in c. suspicionis, s̃. de off. dele. in j. gl. & in Spe. de recus. §. qualiter, in prin.

o ¶ Iudicem.] ordinariũ uel delegatum a Papa, s̃. eo. cũ speciali, de off. deleg. suspicionis. si autem esset delegatus ep̃i uel eius officialis, uel essent plures delegati cũ clausula, ꝙ si non omnes, & unus ex his recusetur, tũc non itur ad arbitros quod dic, ut no. sup. eo. lib. de offi. deleg. si ꝯ unum. Et coram ipso iudice qui recusatur, dandus est libellus recusatorius, sup. eo. secundo requiris, C. de iud. apertissimi.

ADDITIO. Libellus recusatorius dandus est corã recusato iudice, si sit ordinarius uel delegatus, ut in prędicto c. cum speciali, & c. suspicionis, Host.

[Gl. seq. ponit quattuor quę requiruntur in arbitris.]

p ¶ Formam iuris.] sup. eo. cum speciali, & non debent esse laici 5 tales arbitri, quia cum habeant testes compellere, & alia facere quę pertinent ad hunc articulũ, talis spiritualis iurisdictio non caderet in eos, s̃m Bar. ad hoc. 96. dist. bene quidem, de iud. decernimus. Item non dñt esse suspecti, alias possent sicut iudices recusari. Item nec dñt esse multum remoti, supra eo. secundo requiris, & c. cum speciali. Item debent esse in locis cõpetentibus, ubi possit haberi copia peritorum, sup. eod. lib. de rescr. statutum.

q ¶ Cognoscant. 6] & pronũciẽt, ff. de iud. de quã re supra

ſupra de cauſa poſſeſſionis. cum ſuper. & infra patet. Ioan.And.

a ¶ Proferat.] quod poteſt, ſupra de offic. deleg. ſuſpicionis.

b ¶ Odium.] caueant tales arbitri iuris a pœna, ſupra tit. proxi.c.1.licet arbitri compromiſſarij illam timere non habeant, vt ibi dixi.

ADDITIO. Dicit Hoſtien. quòd arbitri iuris pęnam d. c. 1. incurrunt, faciendo vel omittendo aliquid ꝑ gratiam, vel per ſordes. Nam delinquere poſſunt omittendo, ſicut peccare faciendo. ſupr. de excep. dilectæ. & ca. ſignificauerunt, de reſcriptis, ſignificante. Io.And.

c ¶ Vilipendunt.] & ex eo magis ligātur, ſupra de ſen. excom. per tuas.

d ¶ Cauſa ipſa.] ſcilicet recuſationis. 1

ADDITIO. Decē & octo iuſtas recuſationis cauſas not. hic Hoſt. vide plenius in Spec. tit. 1. §. ſupereſt. & per ipſum Hoſt. in Sum. de offic. deleg. §. quæ ſunt iuſtæ cauſæ. Ex illis 18. vide ſex not. de offic. deleg. cauſam. in 1. gl. & vide quod notat. ſup. eod. li. de off. deleg. ſi contra vnum, in 6. gloſſ. & quod ſuper ea dixit Ioan. And. qui hic in ſua nouella peculiariter explicat ipſas cauſas, incipiendo ad ſeptem vſque ad 18. incluſiue.

Not. ꝙ iu- ſd. extēdit l perſonas ō incluſas ſcr. quia npediūt il d, propter uòd reſcri. nceſsū eſt t. de Anc. on.

Cāę recuſa onis ponū r per Dec. ca. poſtre- o, de app.

quod ipſis in idem conuenire nolentibus, nec tertium aduocantibus, cum quo ambo, vel alter eorū procedat ad deciſionem ipſius negotij, vt tenētur, iudex proferat [a] excommunicationis ſniām contra ipſos: † quam ipſi tum propter odium, [b] tum propter fauorem partium diutius vilipēdunt: [c] quare cauſa ipſa [d] plus debito prorogata, non proceditur ad cognitionem negotij principalis. Volentes igitur morbo [e] hmōi neceſſariam adhibere medelam: ſtatuimus, vt ipſis arbitris per iudicem [f] competens [g] terminus præfigatur, † infra quem in idē conueniant, vel tertium concorditer aduocent, cū quo ambo, vel alter eorū, eiuſdem ſuſpicionis negotium terminare procurēt. Alioquin [h] iudex ex tunc in principali negotio procedere non omittat. [i]

¶ Idem.

¶ De officiali epiſcopi, non ad Epiſcopum, ſed Archiepiſcopum appellatur.

CAP III.

ROMANA ECCLE-

e ¶ Morbo.] ſupra eod. lib. de excep. pia.

ADDITIO. De iuramento calumniæ, ceterum. vbi de hoc in gloſſa 2. & dicit Archidiac. morbum dictum, quia ex illo mors oritur, ſcilicet animæ. Ioan. And.

[Gloſſa ſeq. ſignat contrarium, opinionem ponit & ſoluit.]

Ad hāc gl. le Abb. c. o reqris, epp. & Fe n c. paſto s, de ex- tio.

f ¶ Per iudicem. 2] ipſum recuſatum ordinarium, vel delegatum. contra ſupra de off. delegat. ſuſpicionis. Solo reqris, lu. iſta corrigit illam ſecundum Bernard. & ſic O. reuocauit ad A. id eſt, hoc extremum ius ad illud quod olim erat ante decretalem, Suſpicionis. Sed dic, quod decretalis iſta non corrigit illam. Illa enim decretalis loquitur in termino partibus aſſignando ad probandum, id eſt, parti quæ ſuſpicionem vult probare: quem, nō qui recuſatur, ſed arbitri aſſignare debent, ut ibi. Iſta loquitur in termino aſſignato arbitris ad cauſam finiendam: quem non arbiter, ſed iudex recuſatus debet ſtatuere. Ioan. And.

ADDITIO. Idem Hoſtienſ. Petr. de Samp. & Abbas.

g ¶ Competens.] quod ſi minus competentem terminum aſſignaret, locus eſſet appellationi, ſupra de dila. cap. 1. Ioan. And.

ADDITIO. Secundum Boatin. locus eſſet appellationi interponendæ per partes, quæ in hoc grauantur non per arbitros: quod intellige, ſi non grauantur. Si ergo in arbitros fulminaret ſententiam, ſi infra terminum non diffiniuiſſent, tunc eorum intereſt appellare. Ioan. And.

h ¶ Alioquin.] ſcilicet ſi elapſo termino nōdum ſit per ipſos negotium terminatum.

i ¶ Non omittat.] videtur ꝙ conſtitutio iſta ſit iniqua, ſic probo: Pone ꝙ iudex in veritate ſit ſuſpectus ſuſpicione quæ proponitur cōtra ipſum, arbitri in fauorem partium, vel partis non finiunt negotium in termino. iudex procedit in principali: & ſic inutiliter proponitur recuſatio. Quomodo ergo fiet, cum hic compellatur coram iudice ſuſpecto reus litigare? Dicunt quidam (Pet. de Samp. & Abb.) quòd pars petet a iudice, vt ſm acta corā arbitris negotium finiat. ad hoc ſupra, de teſtibus præſentata, & ſi male pronunciauerit appellet. Vel dic, qd ſi arbitri nolunt pronunciare, uel male ꝓnunciant: appellandum eſt ad Papam, ſupra eo. lib. de offi. deleg. ab arbitris. Ioan. And. Idem Archid.

† Nō tū ceſſat remediū antiquum. ſ. coactio, arg. l. quotiēs, ff. de action. & obl. Itē præſens. c. uenit ad fortif. ius antiq. nō ad corrig. Facit l. 1. dixerit aliquis, ff. de Publ. Petr. de Anc. Fon.

Romana.] Hęc eſt famoſa & notabilis decretalis, quæ (omiſſa prolixitate Hoſt. & diuiſione. Io. Mona. quæ nimis eſt confuſa) poteſt diuidendo ſummari ſic. Hęc decretalis de duobus tractat, ſcilicet de appellatione ad Archiepiſcopum interponenda: & de ipſius poteſtate circa eam interiecta. Circa primum decidit tres caſus, quibus dubitabatur an poſſet vel deberet ad Archiepiſcopum appellari, & hoc in 1. & 2. reſpon. & in §. Debet. Circa ſecundum facit quinque. Primo, decidit quando citare poſſit uel delegare: ibi, Cum autem. Secundo, ibi, Si uero, quando poſſit inhibere: diſtinguens circa hoc tres caſus. Tertio, ibi. In alium. de ipſius poteſtate in aliam perſonam, vel aliam cauſam. Quarto, ibi, Sententias, de poteſtate reuocandi cenſuram. Quinto, & ultimo, de neceſſitate remittendi male appellantem. Dom.

CASVS. Officialis Pictauien. cognoſcit de aliqua cauſa inter duos ſubditos ſuos, tulit ſententiam diffinitiuam vel interlocutoriam, non refert: vna partium vult appellare, quæritur ad quem iudicem ſit interponenda appellatio, hoc eſt utrum poſſit pars appellans appellare ad Epiſcopum Pictauien. dominum ipſius officialis? Reſpondet Romanus Pontifex, quod certe non: & licet Epiſcopus ſit maior ſuo officiali, tamen quia idem eſt conſiſtorium amborum, non poteſt appellari ab officiali ad epiſcopum, ne appelletur ab uno iudice ad eundem: imō non valet contraria conſuetudo, c. 2. ſupra, de conſuetud.

Caſus ampliſſimus & peculia. dñi Heliæ, comprehendens particulariter ſing. §§.

¶ Sed quid: ponamus quod aliquis prælatus inferior, puta Archidiaconus, uel Archipresbyter exiſtens ſub Epiſcopo, tulit aliquam ſententiam interlocutoriam, uel diffinitiuam: una pars vult appellare: quæritur ad quem ſit appellandum? Certè appellandum eſt ad Epiſcopum non autem ad Archiepiſcopum omiſſo medio, valeret tamen contraria conſuetudo, ut quis appellaret a prælato inferioris Epiſcopi ad Archiepiſcopum: nam cum conſuetudo dat iuriſdictionem non habenti, multo magis poteſt iuriſdictionem prorogare habenti.

Caſus §. ab Archid.

¶ Sed ponamus, quod fuit appellatum ab officiali Epi ad Archiepiſcopum, uel ab inferiori prælato Epi ad epiſcopum, an iudex appellationis ad ſolam aſſertionem partis appellantis poſſit decernere citationem, ad citandam partem appellantem, & iudicem a quo eſt appellatum, priuſquam ſibi conſtat quòd appellatio fuit interpoſita

Caſus §. Cū autem.

posita ex causa probabili: hoc est, vtrum antequã iudex appellationis decernat citationem suam, debeat sibi liquere quòd fuerunt obseruata omnia illa quæ requirũtur ad deuolutionẽ causæ ad superiorem per appellationem. Rñdet Romanus Pontifex quòd sic: & ideo appellans debet comparere coram iudice appellationis, vt cũ informet de omnibus istis, alias iudex appellationis no deberet decernere suam citationem. Hoc dicit præsens tex. vsque ad §. Si vero, in quo sic figuratur.

Casus litteralis. §. Si vero.

CASVS. Certum est, quòd iudex appellationis consueuit inhibere iudici a quo, ne aliquid attentet in præiudicium appellationis.

¶ Sed ponamus quòd pars appellata cõparet coram iudice appellationis, & proponit, quod appellans non appellauit infra decem dies: vel aliquid omisit propter ꝙ reputatur non appellans: nunquid debet iudex appellationis antequam decernat citationem, prius de istis cognoscere, & super his interlocutoriam ferre? Respondet, quod sic: a qua interlocutoria poterunt partes appellare.

Casus §. Qđ si obijciatur

¶ Sed ponamus, quòd pars appellata non proponit non fuisse appellatum inf. decem dies: sed dicit quòd causa inserta in appellatione non est de causis insertis & approbatis a iure; dicit appellans, quòd licet illa causa nõ sit inserta in corpore iuris: tamen est similis, vel maior, quam sint causæ insertæ in iure: nunquid iudex appellationis prius debet ferre interlocutoriam, an illa causa inserta in appellatione sit iusta, vel non, antequam faciat inhibitiones iudici a quo? Rñdet quòd sic, & nõ intelligatis quòd iudici ad quem, debeat constare de veritate appellationis: sed intelligitur sibi constare, an causa inserta in appellatione sit rationabilis, vel non.

Casus §. Si autem.

¶ Sed ponamus, quòd fuit appellatum a sententia diffinitiua, utrum iudex ad quem, possit facere inhibitiones iudici a quo, non præmissa cognitione? Rñdet ꝙ non: nisi fuerit appellatum a sententia diffinitiua in casibus in quibus est inhibita appellatio: puta, quia aliquis fuerat condemnatus ex sua confessione, & appellauit, tunc enim debet inseri iusta causa in appellatione & debet fieri fides iudici ad quem, an causa inserta in appellatione sit rationabilis.

Casus §. In alium.

¶ Sed quid: ponamus, quòd erat quæstio super prædio quod possidebas: lata est sententia contra te; & ab ea appellauisti, postea quidam tertius intulit tibi uiolẽtiam in illa re: vtrum coram iudice appellationis possis eum facere conueniri; Certe non: sed debet conueniri coram suo iudice immediato. Et istud verum, nisi per istã turbationem impediretur iurisdictio iudicis appellationis, hoc dicit vsque ad §. Cum vero.

Casus §. Cũ vero.

¶ Sed ponamus, quòd pẽdente appellatione conueni te coram iudice a quo, super alia re; vtrum iudex appellationis possit inhibere iudici a quo, ne cognoscat de ista causa? Certe non: veruntamen posses ipsum iudicem a quo recusare, vt suspectum, probato grauamine, quod tibi intulit in alia causa a quo appellasti.

Casus. §. dẽt.

¶ Sed ponamus, quòd Episcopus Pictauiensis habet iurisdictionem temporalem in aliquo loco suæ diœcesis: tulit aliquam sententiam per se, uel per auditorem suum. Vtrum debeant appellare ad metropolitanum, puta ad archiepiscopum Burdegalen. vel ad præsidem prouinciæ: puta, Senescallum, uel eius locum tenentem? Respondet quòd est appellandum ad Metropolitanum: & sic ad iudicem ecclesiasticum, nisi episcopus teneret in allodium illam iurisdictionem, non præstando aliquam pensionem domino temporali: secus si teneret in feudum. nam tunc appellandum esset ad iudicem laicum in ca. allegato pro contrario in glos.

Casus. §. Sententias.

¶ Sed quid ponamus, quod iudex a quo excommunicauit appellantem, ipsum reputando contumacem, vtrum iudex appellationis possit relaxare, vel declarare nullas istas sententias, antequam cognoscat utrum bene uel male fuerit appellatum? Respondet, quod non, & istud uerum, nisi immineret periculum animæ, quia tunc posset illas relaxare, sed non declarare nullas.

Casus. §.

¶ Sed ponamus, quod iudex appellationis pronunciauit bene sententiatum, & male appellatum, quale debet esse officium iudicis ad quem? Respondet quod ipse iudex appellationis debet remittere partes ad iudicem a quo, ut ipse cognoscat de principali causa. [Idem consistorium.] Per hoc enim excluduntur officiales foranei qui sunt delegati Episcopi: licet enim ipsi habeãt iurisdictionem ad vniuersitatem causarum, tamen ab eis appellatur ad Episcopum, & non ad Metropolitanum. [Quod si.] sed qualiter pars appellata potest opponere, quod iudex appellationis cognoscat an causa inserta in appellatione sit iusta, uel non? Dicendum quod aliquæ sunt causæ, quæ non sunt expressæ in iure, puta quia sunt similes uel maiores, & in illis debet iudex appellationis cognoscere an illæ causæ sint iustæ, uel non, si autem causa inserta in appellatione esset vna de causis insertis in iure, tunc non haberet iudex appellationis cognoscere an illa causa esset iusta, vel non.] Vnde sciendum, quod iudex appellationis haberet ferre duas sententias, unam interlocutoriam, an appellatio fuerit ad eum deuoluta, vel ne: aliam diffinitiuam respectu articuli appellationis, uidelicet, an bene fuerat appellatum uel male, & an bene iudicatum uel male. Nota primo, ex principio cap. quod ab officiali Episcopi non potest appellari ad ipsum Episcopum, nec ualeret contraria consuetudo, ut capitu. 2. supra de consuetu. & istud uerum, quando appellatur ab officiali generali, & principali, quia si appellaretur ab officiali foraneo, esset appellandum ad Episcopum.

Appellari põt omisso medio regulariter.

Nota, quod non potest appellari omisso medio regulariter, nam ab Archipresbytero non potest appellari ad Metropolitanum omisso Episcopo. Sed quid si Archipresbyter est sub Archidiacono, an possit appellari ad Episcopum omisso Archidiacono; Communis opinio Doctorum est, quod sic: nam concurrit cum quibuscunque inferioribus Prælatis, exceptis Abbatibus respectu suorum religiosorum, capit. quanto, de offi. ordin. in antiq. Nota vlterius, quod valet consuetudo, vt omisso medio possit appellari. Nota, quod iudex appellationis non debet citare appellatum, nisi constet sibi quod appellatio fuit interposita ex iusta causa & rationabili & istud uerum, quando causa est exprimenda in appellatione, videlicet quando appellatur ab interlocutoria, vel diffinitiua in casibus in quibus prohibetur appellatio a iure. Et si iudex appellationis videat, quod causa inserta in appellatione non sit iusta, debet denegare audientiam appellanti. Nota vlterius ibi, quod si obijciatur, quod non solum potest appellari propter causas insertas in iure, sed etiã propter alias causas maiores, uel æquales, puta nos non habemus in iure, quod iudex posset recusari ut suspectus propter compaternitatem, si tamen de iure patriæ sit tanta amicitia inter compatres sicut inter consanguineos, ista est sufficiens causa recusandi iudicem, ut suspectum. Nota quod si pars appellata proponat, quod causa inserta in appellatione non est rationabilis, iudex appellationis debet interloqui an illa sit causa rationabilis, vel non.

Appellari diffinitiua in casu prohibito debet causam inserere.

Nota, quod quando appellatur a diffinitiua in casibus a iure prohibitis, necesse est, vt appellans in appellatione sua inserat causam rationabilem, ut puta si confessus in iure appellet, debet inserere in appellatione sua, quod confessus fuit per errorem, uel metum, & debet de errore & metu fidem facere, & in hoc æquiparantur interlocutoria, & diffinitiua. Nota, quod iudex appellationis non recipit iurisdictionem nisi inter partes, puta inter appellantem & appellatum, & non inter tertium, quod uerum est, nisi iste tertius impediret iurisdictionem iudicis appellationis, capitu. primo de offic. & potesta. iudicis delegati. in antiquis.

[Prima glossa diuidit, & summat.]

sia a † & infra. ¶ Cum suffraganeorum Remensis ecclesiæ, suorumque officialium (qui generaliter b de causis ad ipsorum forum pertinentibus, eorum vices supplendo cognoscũt) vnum & idem c consistorium siue auditoriũ sit cẽsendum: ab ipsis officialibus non ad dictos suffraganeos d † (ne ab eisdem ad seipsos e interponi appellatio videatur,) sed de iure f ad Remen. est curiam † g appellandum.

¶ De subdito Episcopi ad ipsum, non ad Archiepiscopũ appellatur, nisi aliud esset de consuetudine. h.d.

¶ Ab Archidiaconis vero aliisque inferioribus Prælatis h suffraganeis subiectis eisdem, & eorum officialibus, ad suffraganeos ipsos debet, & non ad eandem curiam i (omissis dictis suffraganeis) appellari: nisi aliud Remensi ecclesiæ de consuetudine k competat in hac parte.

¶ Archiepiscopus causam appellationis ab episcopo interpositæ non debet committere, vel partes citare, nisi in appellatione probabilis causa sit expressa.

¶ Cum autem † ad præfatam curiam ab eorundem suffraganeorum, vel suorum officialium audientia fuerit appellatum Remens. Archiepiscopus (qui pro tempore l fuerit) vel officialis ipsius nullatenus in appellationis causa interpositæ, ante diffinitiuam m sententiam

a ¶ Romana Ecclesia.] Huius Decretalis vndecim sunt partes, sicut & vndecim eius dicta. Primum quod de officiali episcopi non ad epm sed ad archiepm appellatur. Scdm, ꝙ de subdito epi ad ipsum non ad archiepm appellatur: nisi aliud esset de consuetudine. Tertiũ, ꝙ archieps causam appellationis ab epo interpositæ non dẽt committere, vel partes citare, nisi ĩ appellatione ꝓbabilis causa sit expressa. Quartũ, qđ si negetur per appellationẽ negotiũ deuolutũ, nõ inhibebit Archieps iudicẽ principalis cãæ procedere, nisi prius de deuolutione constiterit. Quintũ, ꝙ si dr̃ ex iniusta cã appellatum, Archiepiscopus inhibere non põt: nisi prius recepta appellatione, vt probabiliter incipiat cognoscere de causæ veritate. Sextũ, quod licet dicatur appellatũ a diffinitiua in casu ꝓhibito a iure, ex quo đ hoc Archieps cognoscere cęperit, põt inhibere, ne sñĩa executioni mandetur. Septimũ, ꝙ Archiepiscopus in tertiã personã [post inhibitionem suãm in causa per appellationẽ delata ad ipsum] aliqd innouantem iurisdictionem exercere non potest. Octauum, ꝙ Archiepiscopus appellantem in aliis causis a iurisdictione Episcopi non potest eximere. Nono dicitur, quod ab Episcopis in causis, quibus iurisdictionem temporalem habent, de iure debet ad Archiepiscopum appellari, nisi speciale ius aliud inducat. Decimo, quod censuram ecclesiasticam in appellantem prolatam per Episcopum, Archiepiscopus reuocare non potest, nisi partibus vocatis, & de causa legitime cognito. Vndecimo & ultimo dicitur, qđ ex quo Archiepiscopus pronunciauerit male appellatũ ante sententiam, statim debet causam ad suffraganeum remittere.

[Gl. seq. notat officialem ordinarium reprobans opinionem Goffr. & excusans opinionem Bern.]

b ¶ Generaliter.] Nota per hanc litteram, ꝙ officialis 1 est ordinarius non delegatus, & sic est reprobata opinio Goffr. qui no. in sum. de offic. vic. §. item dubitari, quod officialis Episcopi delegatus est, non ordinarius, & ob hoc dicebat de ipso ad Episcopum esse appellandum. & hoc idem videbatur tenere Ber. sup. ne præl. vic. suas c. 2. in glo. 2. ubi dicit, quod Episcopus non potest de iure ordinarium dare, sed solum princeps, uel lex. Vel dici posset, quod per hoc non negat officialem esse ordinarium, quia dici posset, quod habeat a lege. Vnde ipse Bernar. hic & Inn. Host. & omnes. Io. Mon. & Archid. not. officialem ordinarium esse, quod ex hoc dicto necessario concluditur hic, & probatur hoc, vt dixi sup. e. li. de offic. uic. licet ad hoc. sup. de offi. uic. sua in Auth. de iu. circa prin. coll. 6. [& §. istud custodiendo. & C. eo. tit. si quando. Io. And.

c ¶ Idem.] non tamen per omnia, 2 vt sup. eo. li. de off.

ADDITIO. Et sup. eo. li. de offi. vic. c. 2. & 3. [Vnde dicebat Inn. Episcopum posse prohibere officialem ne iudicet, sed non econuerso, ff. de iud. l. iudiciũ, & in multis aliis differunt. Dicit Host. ꝙ illa diuersitas hr̃ sup e. li. de offic. ord. Rom. in fi. Io. And.

d. ¶ Suffraganeos.] ẽt si cõsuetudo esset, ꝙ appellari posset ad eos, vt sup. de cõsue. c. 2. lib. & vide quod ibi dixi.

e ¶ Ad seipsos 3] ꝙ esse nõ potest, appellatio enim est de minori ad maiorẽ, &c. Si autem appellatur de officiali ad episcopum, non appellatur de minori ad maiorẽ: imo de eodem ad eundem, & sic non põt dici appellatio.

f ¶ De iure.] Quasi diceret, de cõsuetudine posset secus induci. ad hoc ĩ. §. prox. & hoc tenẽt moderni: ꝙ falsũ ẽ, vt s̃. de cõsue. c. 2. vbi đ hoc. ADDITIO. Bern. & Hostiens. per §. proximũ tenent talẽ cõsuetudinẽ posse ĩduci, & vltra id inducit Host. ꝙ licet si per errorẽ de superiore ad inferiorem appelletur, nulla sit appellatio: non tamen nocebit error, si appelletur ad maiorẽ q̃ debuerit, vel ad parẽ. ff. eo. tit. l. 1. §. penul. valet ergo consuetudo quo ad parem: licet nullo modo ualere possit quo ad minorem, cum sit irrationabilis, & inepta 21. distinct. inferior. de consuetud. cap. fin. secundum eum. Et licet hæc procedere possent in pari [quem consuetudo quo ad hoc faceret maiorem] non tamen procedunt in eodem, ut ibi. Io. And.

g ¶ Curiam.] nisi appellare vellet ad Papam, ad quem omisso medio, appellatur. 2. q. 6. Romanam, & c. si quis putauerit, & idem in legato. de officio. leg. cap. 1. ubi de hoc & 2. q. 7. c. 3. secus secundum legem, ff. de appellat. Imperatores.

ADDITIO. Si ad Imperatorem per saltum appellatum sit, remittit ad illum ad quem ex ordine debuerat appellari. Io. And.

h ¶ Prælatis.] qui iurisdictionem habent, quod dic, vt sup. de offi. ord. cum ab eccles.

i ¶ Curiam.] Remen. de qua sup. dixi.

k ¶ Consuetudine.) 5 quæ dat iurisdictionem. s̃. de fo. comp. cum contingat. sup. eo. li. & tit. Romana. de offic. ord. Romana, & in hoc casu possumus intelligere. s̃. de præb. referente de no. ope. nunc. significantibus; idem si de priuilegio, cum ista sint paria. 9. q. 3. conquestus, s̃. de offi. ord. duo simul. ĩ. §. debet (& de iud. nou. uer. non enim. ubi de hoc. Io. And.

l ¶ Quæ pro tpe.) quasi diceret, istud non est ius spãle, & personale, quod extinguatur cum persona, imo perpetuum est s̃. de trans. de cetero, & in aliis archiepĩs ẽt seruandum est. sup. e. li. de off. ord. Rom. ad fi.

m ¶ Diffinitiuã.) quia in appellationib. a diffinitiua, si est necesse causam exprimere, vt dixi s̃. eo. cordi. & sic ibi non haberet locum quod sequitur.

¶ Decretũ huius c. confirmat cõc. Tri. ses. 22. de refor. c. 7.

† Per istã rõnẽ dicit Pe. đ Anc. istud c. ꝓcedere in quocunque ... ñaliter alte... ius uic. ger. ... nõ ad ip... i cuius ui... s geruntur ... đ ad ei⁹ su... riorẽ ap... llet, sed an... applicari ... ssit uide ... in cap. ex ... teris de in ... rest. Fõt. Vide cap. si ... is cleri... s. 11. q. 1.

... Officialis ... n sit or... rius, uel ... gatus, & ... de Vic. ... decisio. ... 379. in ...

... hãc gl. ... glos. in deleg. si contra unum. §. ult.

2 c. non p̃t de ꝓb. e. l. & ĩ c. signi. de sẽt. exc. & Phil. Franch. hic.

3 Istã gl. cũ tex. dic. ꝓcedere ẽt de iure ciu. Bar. in l. 1. §. 1. ff. qs & a quo per l. pręcipim⁹. C. e. Phil. F.

† De intellectu uiđ Fel. in c. pasto. §. qm̃. de resc.

4 Ad hãc gl. vide gl. in c. dilecti filii e. tit. & Doc. in c. 1. de off. dele. & Bart. et Ian. in l. 1. §. pẽ. ff. đ ap.

5 Etiã p̃scriptione fieri posset. itẽ si mediatus nõ esset catholicus cap. fi. s cui. de offic. del. s̃. e. Itẽ si nõ opponat. exce. Phil. F.

[Glossa sequens recitat per quæstionem an arctet citatio contra hæc facta, soluit: dat generalem doctrinam, & remittit.]

a ¶ Citent.] & si citauerint, impune non paretur. ff. de iur. omn. iud. l. vlt. [Nā ius dicenti extra territoriū. vel ꝰ. iurisdōnē suā, impune non paret.] Et hoc intelligas vbicū que qs citatur ab aliquo, & cōstat, ꝙ citatus nō est de iurisdictione citantis, [1] non tenet cōparere, nisi cā talis in citatione exprimat, ꝑ q̄ apparet illū iurisdictionem hre, [2] si vera sit illa cā, ff. qui satisd. cog. l. si vero. [vbi dr, ꝙ si dubitat an fideiussor sit locuples, ap ꝓbari dēt: secus si euidenter est locuples.] facit ēt ff. de fer. l. 1. [vbi nō tenet venire citatus ad diem feriatā ēt fauore hominū.] In dubio melius est cōparere 13. q. 1. c. qd culpatur. ff. de iud. si qs ex aliena, & adde ꝙ no. 3. q. 2. si eps. (in gl. 2.) de acc. veniēs. (in gl vlt.)

citent a partes, nec etiam aliis illam committant, appellationis eiusdem causa probabili, seu legitima nō expressa.[b]

¶ *Si negetur per appellationem negotiū deuolutum, nō inhibebit archiepiscopus iudicē principalis causæ procedere, nisi prius de deuolutione constiterit. h. d.*

¶ Si vero vocatis partibus, vel nullatenus, aut nō infra decem dies post interlocutoriam,[c] vel diffinitiuam sententiam appellatū fuisse, seu aliquid aliud simile,[d] sicque nō esse per appellationem ad eundem archiepiscopum, vel eius officialem deuolutum negotium proponatur, iidem (nisi prius ipsis constiterit causam ipsam ad eos totaliter[e] fuisse delatam) prohibere, ne in causa illa,[f] vel ne ad executionē procedatur sententiæ,[g] non præsumant.[h]

¶ *Si dicitur ex iniusta causa appellatū, archiepiscopus inhibere non pōt, nisi prius recepta appellatione vt ꝓbabili, incipiat cognoscere de causæ veritate. h. d.*

¶ Quod † si obiiciatur ex iniusta causa, seu minus[i] legitima ante sententiam appellationem interpositam extitisse, & ex eo non esse appellationem huiusmodi admittendam, nequeunt prædicti archiepiscopus, vel eius officialis prohibere,[k] ne procedatur in cā, nisi prius appellatione recepta velut emissa ex causa probabili, cognoscere incipiāt de causa huiusmodi an sit vera.[l]

¶ *Licet dicatur appellatū a diffinitiua in casu ꝓhibito a iure, ex quo de hoc archieps cognoscere cœperit, pōt inhibere ne sententia executioni mandetur. h. d.*

¶ Si autem post sentētiam in casibus a iure prohibitis[m] (vt pote a sn̄ia super manifesto, & notorio[n] † crimine, vel de quo[o] quis,

b ¶ Expressa.] dupliciter pōt intelligi. s. quod archieps nisi videat in appellatione expressam probabilem causam, nec citabit, nec cōmittet. Vel dic, [sm Innoc.] expssa in citatione, vel cōmissione, quia in cōmissione vel citatione exprimet ꝓbabilē cām ob q̄ sit appellatū. [3] Sed ꝯ. sup. e. tit. si duob. vbi archieps, causam in citatione nōn expressit, & tamen tenuit citatio. Sed illud per istud supplendum est: (vel nondum statutū erat ꝙ appellaretur expressa causa secundum Inn.] Vel citare non debet vt hic, si citauerit expressione non facta, tenet: vbi, quia multa fieri, &c. secundum Host. [Allegat de iureiur. quēadmod. verb. quod si post melius habes de regularibus, ad Apostolicam. Io. And.

[Gl. seq. arguit, declarat, & remittit.]

c ¶ Interlocutoriam.] ergo interlocutoria transit in rē iudicatā, nisi ab ipsa infra decē dies fuerit appellatum. sup. de elect. cum dilectus. in fi. quod uerum est quo ad partem, sed non quo ad iudicem, quod dic vt sup. e. tit. cum cessante. & ꝭ. e. c. ult.

(Gl. seq. ponit tria exempla.)

d ¶ Simile.] vt si dicatur appellationi renunciatum tacite [4] uel expresse sup. de offi. del. gratum. Vel dicatur ex probabili causa non appellatum ꝭ. proximo responso. vel dicatur non appellatum in scriptis, eo casu quo debuit in scriptis appellari ꝯ. e. c. 1. ante ergo q̄ de his cōstiterit, priorū iudicū non impediet officiū. I. A. ADDITIO. Vide in Spec. de excep. §. dicto, versic. sed pone, quod in causa. vbi soluitur, quod opponitur has exceptiones perēptorias esse differēdas post litē cōtestatā de quo hic Archid. quasi ad litteram ponens illius verba, & ideo hic decido. Io. And.

e ¶ Totaliter.] id est talem fuisse appellationem, quæ deuoluat negotium, licet forte causa sit falsa, [secūdum Inn. & Host.]

f ¶ Ne in cā illa.] s. qn̄ appellatū est ante sententiam.

g ¶ Sententiæ.] s. quando appellatum est a diffinitiua.

h ¶ Non præsumāt.] primo. n. debet de iurisdictione constare, & cognito an sit iudex, exercitium iurisdictionis procedere sup. d resc. super litteris ad fi. Inn.

i ¶ Minus legitima.] cum causa nō est in iure expressa [5]. ff. de lega. nō possūt. sup. eo. pastor. in prin. & hoc arbitrabitur primo iudex an legitima causa sit, & si male arbitraretur, appellari poterit. ff. qui satisd. cog. l. arbitrio, & l. seq. Si autē causam in iure expressā negaret esse legitimam non audiet. ff. de prob. ab ea parte. ADDITIO. Vel si reprobatā vellet dicere legitimā. Inn. & Host.

K ¶ Prohibere.] partib. vel iudici a quo fuit appellatū, vel forte tertio deputato forte ad executionem sententiarum. ADDITIO. Vt adaptetur, intelligendum videtur de interlocutoriis, alias melius adaptaretur. §. præc. Ioan. And.

l ¶ Vera. licet [6]. enim quo ad commissionem faciendam sufficiat, quod probabilis sit causa, vt sup. §. cum autem. probari tamen habet veritas causæ appellationis nisi se offerens probaturum coram iudice a quo appellauit, non fuerit admissus, vt supra eod. interposita. & dic vt ibi.

m ¶ Prohibitis.] multo ergo fortius hoc in nō prohibitis locū hebit. Arg. a minori. sup. de elect. cū in cunctis.

n ¶ Notorio.] in quo non admittitur appellatio. sup. e. cum sit Rom. & c. peruenit. & c. cōsuluit. & dic notorio per euidentiam rei, vt differat ab eo notorio iuris per confessionem. de quo sequitur.

[Gl. seq. tractat an sola confessio impediat appellare, ponit opinionē Azonis, & contrariam quā approbat.]

o ¶ Vel de quo. Non alternatiuam, nam videtur quod tria concurrere debeant ad hoc, quod in crimine non debeat appellari, scilicet, quod sit confessus, testibus conuictus, & argumentis superatus 2. quæst. 6. cap. et qui. §. sunt etiam quorum. versicul. nullus. C. quorum appellat. non recipi. l. 2. & dixit dominus Azo. quod nisi omnia ista tria concurrant; reseruatur condemnato beneficium appellandi. [Dictum Azonis [7]. quidam intelligunt, cum criminaliter agitur, contraria cum

1 Et satis est ꝙ sit de iurisdictiōe licet nō sit ꝺ suo foro sm̄ Inn. Io. And.

2 Quia de iure cōi iurisdictionē nō habens dēt exprimere und hēat. Roma. cōs. 483. ꝑ l. sed si hac. §. ꝓtor. ff. de in ius uoc. n.

† Ad hāc gl. uide omnino Fran. hic.

4 Exēplū in diffinitiua ꝺ re iud. ꝙ ad cōsultationē Io. And.

† Ad intelli
gentiā. §. vi
de Abbat. &
Fel. in c. dil
ctus, el 2. d.
rescr. Deci
Ro. 11. & 41
e. ti. ī noui
5 Nō .n. oi
iustæ cāç
pellationis
sūt ī iure
ꝓssæ. Inn.
iō ius ī h
distinguit
eo. pastor. i
prin. Io. A
† Quid sit
toriū, & q
tuplex, &
eorū plus
peret Abb
cōs. 45. li.
Fel. in c. e
cept. de ex
Grā. d c. 1
6 Vide Al
cōs. 91. Vol
7 Intell
Azonē s
ē argum
supat⁹, p
a testib. c
ctus, sed r
cōfessus
pellat. l. s
cuncti. C
ꝓb. Do. F
pol. in l.
ff. de q. &
de Rom.
19. incipl
de iur. c
ꝙ limit
ctū istius

cum ciuiliter. Alij dicunt,& forte bene, quod confessus in iure,non auditur appellans,si tamen ita sit confessus quod standum sit confessioni, non tormentorũ formidine territus,& hoc tã in ciuili , quam in criminali,nisi vellet allegare se sic errore facti confessum. In quo casu posset appellare,vt suum corrigeret errorẽ. ff.ad Tert.l.1.§.vlt.& hęc opinio per literã satis ꝓbat, quæ disiũctiue loquitur. Ad hoc facit quia quod quisq; sua voce, &c. s̃.de proba.per tuas. C. de non numerata pecunia,generaliter. & pro hoc 2.q.6.qui cunque, vbi de hoc. Nec posset negari crimen per confessionẽ fore notorium. s̃.de cohabi.cleric. vestra & in notorio non admittitur appellatio, vt in proxima glo.& no. Ioan. & Archid. 2.q.6. quicunque & 2.q.1.in primis.

ADDITIO. De hoc in Spe. de appe. §.in quib. post prin. & de conf. §.fi. vers. sed nunquid confessus.Io. And.

a ¶ In iure.] alias non præiudicaret cõfessio super crimine. sup.de confes.c.vlti. saluo eo quod habes de exces. præl. quam sit graue.

b ¶ Consimilib.] 1 puta,si appellet ne testamentum aperiatur,vel ne script⁹ hęres in possessionem mittatur, vide.2.q. 6.in summa & c.ei q. § sunt etiam quorũ, & §.seq.ff.de appel. recip. vel nõ.l. pen. & vlt.sup.eo.constitutus.2.vel ꝑ contumacem in non veniendo,ut 24.q.3.de illicita.

ADDITIO. Abbas ponebat hic versus istos:

Appellare vetant scelus, excellentia,pactũ,
Contemptus minima res,interdictio facta,
Arbitrium,res quæ perit,& si longius acta,

id est protela'a.Ioan.And.

[Glo.seq.obijcit & soluit.

c ¶ Mandetur.]ergo notorius criminosus 2 & confessus in iure auditur appellans cõtra iura superius signata,potest dici,ꝙ notorius criminosus appellare potest: sed iudex non tenetur appellationi deferre,vt in ꝯrijs, ad idem.s̃.de appel.pastoralis,nisi exprimeret cãm rõnabilem , puta se timore tormentorum confessum, vt superius dixi,vel per errorem.ff.de confes.l.vlt.&pen. alias ergo antequam superior de appellatione cognoscat & habeat , potest iudex sententiam exequi , postea non infra eod.non solum.

d ¶ Alium.] 3 ab appellante,appelleto,& iudice,iste enim alius non transtulit ad archiepiscopum causam suam , & ideo simpliciter põt aduersarium coram suo iudice counenire, 4 & non coram archiepiscopo,cum nullam habeat potestatẽ ĩ ipsum,de off. ord,pastoralis.s̃.eo. tit.& libr.Romana. in prin.ad hoc s̃.eo. cum teneamur.tales ergo citare nõ p̃t:ꝙ verum est,nisi iurisdictionem suam impedirent inf.de pœnis.Romana,ſm Inno.& Host.& cͣ hoc per eos. s̃.de offi.de leg.ca.1.Ioan.And.

in iure[a] confessus extitit, promulgata(vel consimilibus[b] appellatũ fuisse dicatur:possunt , ne sententia excutioni mãdetur[c](postquam cognoscere cœperint vtrum sit recipienda, vel non appellatio ab eo interposita) inhibere.

¶ *Archiepiscopus in tertiã personam (post inhibitionem suam in causa per appellationem delata ad ipsum) aliquid innouantem, iurisdictionem exercere non potest. hoc dicit.*

¶ In alium [d] quoque,qui circa rem,de qua inter appellantem & appellatum controuersia vertitur,aliquid post eorum inhibitioné attentat : non valet occasione huiusmodi [e] iurisdictionem aliquam vendicare.

¶ *Archiepiscopus appellãtẽ in alijs causis a iurisdictione episcopali non potest eximere hoc dicit.*

¶ Cum vero is qui ad Remensem curiam super aliqua [f] causa vocem appellationis emittit,nihilominus in causis aliis ordinarii sui iurisdictioni subiiciatur : Remensis archiepiscopus vel officialis ipsius nequaquam iurisdictionem ipsam in aliis impediant,vt ab eiusdem ordinarij potestate totaliter eximant taliter appellantem.

¶ *Ab episcopis in causis in quibus iurisdictionem temporalem habent, de iure debet ad archiepiscopũ appellari nisi speciale ius aliud inducat : hoc dicit.*

¶ Debet autem ad eos, [g] ab episcopis præfatæ prouincię super causis,in quibus temporalem [h] iurisdictionem exercẽt, nisi forte de consuetudine,[i] †aut priuilegio,siue iure alio [k] speciali sit appellandum ad alium, appellari.

¶ *Censuram ecclesiasticã in appellantem prolatam per episcopum,archiepiscopus reuocare non potest : nisi partibus vocatis , & de causa legitime cognita. hoc dicit.*

¶ Sententias quoq; interdicti , vel suspẽsionis, seu excõicationis [l] in appellantem ab eo,a quo appellatũ proponitur promulgatas,nullatenus† nisi uocatis [m] partib.& de appellatione legitime cognito,

e ¶ Huiusmodi.] cũ casus iste non sit expressus in iure. s̃ .de off.ord. pastoralis.

f ¶ Aliqua causa.]in qua tm̃ est exẽptus appellans a iurisdictione sui iudicis,archiepiscopus ergo ĩ alijs causis in quib⁹ remanet in iurisdictiõe ordinarij, nullam hẽt ptãtem , ut hic dicit,ad hoc sup. eo.proposuit vbi de hoc, licet.n.ipse subditus appellans fortassis posset illum recusare ut suspectũ , vt s̃. eo. ad hęc si in vna. archiepiscopus tñ de hoc se intromittere non habet , vt hic.

g ¶ Eos.] scilicet archiepiscopus.

h ¶ Temporalẽ.] q̃ in criminib. ꝑ alios exercẽt: qͣ dic vt ĩ. eod. lib.ne cleri.uel mona.ca.vlt.Et hoc ꝙ hic dicit, probabamus olim per decretalẽ.s̃.de delict.pue. c.2.ubi de hoc. s̃.de maio. & obed.solitæ. & ibi ẽt de hoc, & vide qͣ no. Host. in sum.eod.tit.§.de quo ad quem.& vers.sed pone,& ver.seq.in Spe.eo.tit §. nunc tractemus.in fi.ubi dicitur in regno Franciæ hoc non recipi. Io.And.

i ¶ De consuetudine.]prę scripta;alias non valeret sup. de consuetud.c.vlt.

k ¶ Iure alio.]puta in causa feudi. 5 sup.de foro compet.ex transmissa,& c.verum,de maio.& obed.solitæ.

ADDITIO. Vel ſm Boati.reseruauit sibi [concedens iurisd ctionem temporalem] episcopus ius appellationum:quod potuit:facit sup.de iure pat.præterea 2.18. q.2.Eleutherius sup.de condi.appo.verum. ff de pact. in traditionibus.Ioan.And.

l ¶ Excommunicationis.] in hoc sunt ista p⁺ria , ad hoc inf.de sent.excom.is cui.in fine.

m ¶ Vocatis partib.] sup.eo.ca.§. si vero,nam merita causarum.&c.C.si per vim, uel alio modo.l.vlt.& concor.ad hoc sup,de offi.ord.cum ab ecclesiarum.

3 Vide Deciũ. in ca.cũ teneamur. de appellat.

4 Præstabit tñ cautionẽ possessori ꝙ si obtineat , illum defendet ꝯ cõpetitorem ff. de rei vend.is a quo.ff.cͣ pe. hæred. l. pe. ſm Bern.Io. And.

† Vide gl.in ca.fi.de consuet.lib.6.& Ruinũ cons. 119.lib.4.

† Dictio,nullatenus, qd importet ui de per gl.in cle.1.de seq. pos.& ꝑ Grãmaticum cõsil.3.

5 Vide Decium in cap. ceterum , de iudicijs.

In quibus sibus ap- ... llare non ... eat , vide ... e. in titu. ... appel.§.ĩ ... ib.enume ... tem. 37. ... us , & in ... in sũma. ... .6.

... hãc gl. ... Abbatẽ ... nostrã ... ꝯsuluit ... pe.Fel. ... de sen. ... iu. & ... nũ sin ... 9.inci. ... ciuili.

a ¶ Reuocent.] vel absoluant, 1 & intelligo hoc verum ubi periculum non est in mora: quia tunc bene possent absoluere: & si nō possent nullas nunciare uel reuocare ad hoc sup. eod. qua fronte. §. primo. de sent. excom. sacro. ibi; absque periculo, &c. Et inf. de sent. excom. venerabilib. §. sane. Io. And.

1 Vide a Abbatem in ca. qua fronte, de appel.

b ¶ Ante sniam.] qa aliud si a snia: qa ibi aggreditur iudex statim cognitionē principalis negotij, ꝙ dic vt no. s̄. eod. vt debitus; in glo. pen. Quis aūt hēat exequi sententiam latam per iudicē appellationis, vide quod not. s̄. de offi. dele. pastoralis. §. præterea.

c ¶ Cognitio.] legitime. s. partib. presentibus: uel altera per contumaciam absente. sup. eod. interposita. Io. And.

d ¶ Minus rōnabilē] vt qa peccatum fuit ī decretalē, cordi. vel in decretalē, ut debitus, vel cā non est reperta ueta. Io. Andr.

e ¶ Remittere.] qd de attentatis ꝑ videbis inf. eo. non solū de quo hic Inno. & breuius. Host.

VT sup.] Pro intellectu huius est p̄supponēdū illud ꝙ dr̄ in c. non solum ĩ. eo. tit. uidelicet ꝙ validitas gestorū post appellationem ab interlocutoria pendet ab exitu appellationis: ita ꝙ gesta per iudicem a quo, inter appellationem & prohibitionem non retractantur: nisi in fine appellationis, postquam fuit dictum bene appellatum, & male iudicatum.

† Hæc decre. ut sup. olim incipiebat, ut probatio. Et nota cām quare iudex dēt dare apostolos quia ꝑ illos facilius instruit cā appellationis. concord. text. C. de appe. eos. §. super his.

CASVS. Prætendebam te debitorem meum: feci te conueniri coram iudice competenti, qui tulit contra me aliquam interlocutoriam, a qua appellaui, & eum requisiui, ut daret mihi apostolos i. responsionem: iudex nullos voluit dare apostolos: sed contra me tanquam contra contumacem processit: utrum valeat eius processus post appellationem & requisitionem apostolorum, supposito quod appellatio sit frustratoria? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ ut facilior habeatur instructio apud iudicem appellationis, præcipit ut iudex a quo, det apostolos etiam si appellatio sit frustratoria: alias suus processus non ualeret: unde si apostolos dedisset, ualeret in capitulo, non solum. inf. eo. Requisitus. nam a iudice a quo, debent peti apostoli congruo tempore. c. ab eo. inf. eo. tit. No. primo causam propter quam iudex a quo, tenetur dare apostolos parti appellanti; videlicet ut facilior instructio causæ appellationis ualeat haberi; etiam si appellatio sit frustratoria, & dederit iudex a quo, apostolos refutatorios. Nā in apostolis refutatorijs inseritur causa quare fuit appellatum: & quare iudex non detulit appellationi. Nota vlterius quod iudex a quo, tenetur dare apostolos si requiratur. Vnde sciendum quod requisitio apostolorum est necessaria quantum ad pœnam huius c. & c. ab eodem inf. eo. veruntamen si iudex non fuerit requisitus, non tenetur dare apostolos. Nota insuper principalem effectum istius capituli: si iudex a quo requisitus dare apostolos, illos non det, sed in causa ipsa procedat: processus eius erit nullus: & retractabitur p iudicē appellationis: secus si dedisset apostolos: quia tunc nō retractaretur eius processus: nisi ille quē fecisset post inhibitiones iudicis appellationis.

[Prima glo. tria facit, ponit summam. diuisionem, & quid supplet.]

reuocēt [a] aut denuncient esse nullas.

¶ *Ex quo archiepiscopus pronunciauerit male appellatum ante sn̄iam, statim debet causam ad suffraganeū remittere. h. d.*

¶ Cum autem ad Remensem archiepiscopum, ab audientia suffraganei sui, super aliqua causa fuerit ante sententiam [b] appellatum: idem archiepiscopus (postquam de appellatione cognitio [c] constiterit eam minus rōnabilem [d] extitisse) causam ad eundem suffraganeum remittere [e] non postponat.

¶ Idem.

¶ *Si iudex requisitus non tradit apostolos, & postea procedit in cā, non valet processus: nisi renunciatū fuisset appellationi. Io. A.*

C A P. IIII.

VT † super [f] appellatione ac eius causa instructio [g] facilior [h] ualeat in processu haberi: dr̄ stricte præcipimus, quod ille, [i] a quo appellatur, apostolos appellanti (iuxta tenorem cōstitutionis [k] nostræ super hoc editæ) tribuat requisitus [l] Si uero non exhibuerit: ex tūc [m] si forte in causa procedat (nisi appellationi renūciatum [n] fuerit) † eius inualidus & irritus [o] sit processus.

† Ante pcessum: quia si post renunciaret: illa ñ validaret. I. An. Pe. de Anch. Eon.

¶ Clemens quartus.

¶ *Iudex appellationis inique appellantem ante sententiā remittere debet ad iudicem principalem, & in expensis cōdemnare, & hoc si principalis iudex nō detulerat appellationi: sed si detulit, non fiet remissio de necessitate. In appellationib. interpositis a diffinitiua, antiqua iura seruentur. Io. And.*

C A P. V.

CVm † appellatio-

f ¶ Vt super.] si iudex reqsitus nō tradit apostolos, & postea pcedit in cā, nō valet pcessus: nisi renūciatū fuisset appellationi. Diuidit decretalē in duas partes: in quarū prima ponit ius antiquū, ī secūda penā iudicis ñ seruātis. Et emanauit suppletorie ad d̄ cretalem. s̄. eo. cordi.

g ¶ Causa.] dēt. n. in apostolis c. appellationis exprimi, & ca. delationis vel repulsionis sup. eo. c. 1.

h ¶ Facilior.] cōcor. s̄. eo. lib. de elect. cupientes. §. ad hæc.

i ¶ Ille.] iudex. s. qñ extra iudicium 2 appellatur, ↄsueuit appellās dicere, & apostolos peto, si sit qui ipsos dare possit, & debeat.

2 Nō a iudice, & vide not. sup. e cordi. I. 4. § Io. And.

k ¶ Constitutionis.] sup. eo. tit. cordi.

† Vide Petrinū. in c. priore ex de appell Cep. cau 45.

l ¶ Requisitus.] cum debita instantia, loco & tempore congruo: alias pœna sequens locum non habet. inf. eo. tit. ab eo. 2. responso.

m ¶ Ex tunc.] idest, ex quo negauit expresse, vel inf. tēpus debitum negligenter vel malitiose non tradidit. ĩ. eo. tit. ab eo. in fine.

ADDITIO. Host. sup. eo. cordi. dicit, ꝙ si ex quo petiti sunt apostoli, iudex in aliquo procedat antequam sint exhibiti, irritus est processus: allegat hanc decre. & secundum hoc deberet exponi, ex tunc: ex quo requisitus fuerit quod non placet, & istud, ex tunc, repetitur in decre. ab eo. Io. And.

n ¶ Renunciatū.] tacite vel expresse, s̄. de. offi. deleg. gratum. de test. cum venisset. Io. And. Idem. Archid.

[Glo. seq. soluit dubium.]

o ¶ Irritus.] 3 posito, quod alias valeret de iure puta, quia frustratoria esset appellatio cui deferendum non est. infr. c. proxi. Archidiaconus tenet idem.

3. Et ita quam at tatum de reuocari tenet R eo. tit. de 3. in. ro sed lin prout in cif. Roç eod. tit in nouis

CVm appellationibus.] Prima pars loquitur de appellatione cui non defertur: Scda ibi: Si vero: de illa cui defertur: Tertia potestatur: ibi Saluis. Io. Andr.

¶ Emanauit istud c. ad declarationem. c. vt debitus ho not. sup. eo. tit. in antiq. & c. Romana. sup. eod. tit. isto met lib. in fi. cap. vbi dicitur, ꝙ si iudex appellationis dicat bene iudicatum, & male appellatum, debet partes remittere ad iudicem a quo: & appellatem condemna-

demnare in expensis. Istud cap. limitat illa iura: videlicet ꝙ intelliguntur quando iudex a quo non detulit appellationi, quia si detulerit, non tenetur iudex appellationis faceret remissionem, nisi velit.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice, qui tulit ꝯ te aliquā īterlocutoriā, à qua appellauisti, inserta causa in tua appellatione, quam iudex a quo, sciebat falsam, vel forte illa causa expressa nō erat falsa, sed tñ non erat rōnabilis: Certū est, ꝙ iudex a quo, non deferret huic appellationi: nec dēt timère, ꝙ iudex ad quē, retineat cognitionē causę principalis: Sed ponamus ꝙ iudex a quo, dedit apostolos reuerentiales, vel dimissorios, & sic admisit appellationē; postea iudex appellationis pronunciauit male appellatum, & bene iudicatū, certum est, ꝙ debet te appellantem condemnare in expensis, sed vtrum teneatur remittere causam principalem ad iudicem a quo? Respōdet ꝙ non: nā ex quo iudex a quo, detulit appellationi friuolæ, vr̄ abdicasse a se cognitionē causæ principalis, ideo iudex appellationis poterit retinere causam principalem: tamen si velit, remittet ad iudicē a quo. Quando iudex a quo p̄sumit appellationem friuolam, non deferat appelationi, sed det appellanti apostolos refutatorios [Faciens expensarum.] quæ condemnatio expensarum eadem die fieri debet, in l. Paulus, alleg. in gl. vel ēt potest fieri condemnatio expensarum, sicut profertur sn̄ia: nam condemnatio expensarum fit officio iudicis mercenario, qđ inhætet actioni, ideo finita actione non durat. Nota primo, ꝙ iudex a quo non debet deferre appellationi friuolę, q̄ interponitur sine causa, vel si causa est irrōabilis, aut est falsa: immo si deferat, peccat mortaliter. Nota ꝙ cum iudex appellationis pronunciat bene iudicatū & male appellatum, debet remittere negotium principale ad iudicem a quo, ꝙ est verum in alio iudice a Papa: nam Papa posset retinere negotium principale, licet pronunciet bene iudicatum & male appellatum. Nota vlterius, quod iudex appellationis qui pronunciauit male appellatum & bene iudicium, debet appellantem in expensis condemnare, sed condemnatio debet fieri tp̄e ꝓlationis sn̄ię, vel ad minus eadem die, quia expensæ non petentur, nisi officio iudicis mercenario qđ nō p̄t implorari, nisi durante causa. Et fieret condemnatio expensarum eadem die, dr̄ fieri durante instantia: Nam quæ in continenti fiunt, inesse videntur, l. lecta, ff. si cer. per secus de expensis, q̄ petuntur rōne contumaciæ, nam illæ petuntur iure actionis in factū, descendente ex edicto, si quis in ius vocatus nō ierit, de quo in l. sancimus. C. de iud. c. 2. de ꝓcur. in antiq. Nota, quo si iudex a quo, iniuste admittat appellationem, p̄t iudex appellationis ēt ab initio antequam cognoscat de meritis. causæ appellationis, retinere causam principalem, & sibi imputet iudex a quo, quare detulit appellationi friuolæ: multo magis si iudex appellationis cognouerit de articulo appellationis poterit retinere cognitionem causæ principalis. Nota finaliter, quod ad iudicem ad quem, pertinet cognoscere de legitimitate appellationis, ad hoc sup. de rescr. dilectus. secundo, in princ. Dominicus.

[Prima glossa summat.]

nibus [a] friuolis nec iustitia deferat, nec sit a iudice deferendum: [b] si iudex inferior [c] appellationem minus legitimam non admittat, [d] eam appellatore nihilomin⁹ prosequente, superior de ipsa cognoscens causam ad priorem iudicem (iuxta sanctiones canonicas [e]) sine difficultate remittat, eadem die [f] condemnationem faciens expensarum ¶ Si vero iudex admittat eandem, [g] licet tam appellatio, quam ipsius iudicis delatio a superiore valeant refutari: [h] † quia tamen iudex ipse quantum in se [i] fuit, à se iurisdictionem abdicauit eandem, appellationi deferens [k] minus iustæ, totius causæ decisio in superioris est potestatem transfusa, nec est illi causa, de necessitate vlterius remitrenda: [l] Saluis ijs, quæ super appella-

a ¶ Cum appellationibus.] iudex appellationis inique appellantē ante sn̄iam remittere debet ad iudicē principalē, & in expensis condemnare; & hoc si principalis iudex non detulerat appellationi, sed si detulit, nō fiet remissio de necessitate. In appellationibus interpositis a diffinitiua, antiqua iura seruent. I. A.

[Glo. seq. reddit causam, & dat simile.]

b ¶ Deferendū.] debet enim iudex iustitiā imitari. de verbo. sig. forus. in fi. & merito non est deferendum appellationi friuolæ, non. n. fuit inuenta, ut esset iniquitatis defensio, sed innocentiæ p̄sidiū, sup. eo. ad nostrā, & ca. cū epāli, §. porro; sic & iuramentū, non fuit inuentū ut esset vinculum iniquitatis, s̄. eo. lib. de iureiur. c. 1. cum suis concord.

† Et iō quia culpa alicuius nō debet aliū plus grauare, quam velit. arg. no. in l. si q̄s plurimū. ff. de leg. 1. Ancha. sicut periurus non p̄stat iuramentū honoris sedoneris, ne culpa sua alios grauet. Font.

c ¶ Iudex inferior.] a quo appellatū fuit ante sententiam.

d ¶ Non admittat.] tradere tamen apostolos non est deferre, ut dixi sup. eo. cordi.

e ¶ Canonicas.] s̄. eo. ut debitus, & eod. tit. & lib. c Romana. in fi. hoc verū, nisi iudex deferat, ut ī. eo. c. 2. ī fi.

1 Idem Arch. all. no. p In. de rescri. ab excommunicato in gl. 2. inducit ēt literā remittendam, quę sequitur, cū. n. possit voluntarie remitti: ergo remāsit iurisdictio apud eū ad hoc s̄. eo. tit. de off. de ꝑc. is q, fm hoc ergo intelligenda ē litera transfusa, quā sequitur. Ioa. And.

f ¶ Eadem die.] ea enim quæ sententiam concomitantur, eadem die qua principale expediri debent, sicut fructus, & expensæ, ff. de re iudic. l. Paulus, de hoc 35. q. 9. c. loci, §. quia ergo. alias incipit, his ita. & dicam. inf. de reg. iur. contra eum.

g ¶ Eandem.] scilicet friuolam appellationem.

[Glo. seq. reci. per qōnē, & solutionē distinguentē.]

h ¶ Refutari.] per hanc literam dico, ꝙ si iudex detulit appellationi frustratoriæ, & superior ad quem appellatum fuit, remisit: eo non obstante quod detulerat, quod ipse cognoscit ex priori iurisdictione ordinaria, vel delegata, quam habebat, & non ex noua demandatione. Si. n. ille refutat delationem, ergo ille remanet iudex qualis erat 1 Hæc vera, nisi superior hoc expresse ageret, scilicet, ꝙ delegatum eum ad causam daret: ꝙ posset, cum ipsius causę sit iudex, vt sequitur.

i ¶ In se.] Nota pro ijs quæ not. sup. de renun. quod in dubijs, & c. vltimo, in glo. 2.

K ¶ Deferens.] & male: & talis reatus merito debuit ab ipso honorem excludere iudicandi. C. vbi sena. vel cla. l. 1. de necessitate. ergo nō fiet ad ipsum remissio, ff. sol. matr. l. si ab hostibus, §. 1. ff. de pact. l. tres fratres. ADDITIO. Facit, ī. de hære. vt commissi. in fine, & c. 2. §. ad hoc. Ioan. Monach.

[Glo. seq. literā exponit, & dat simile, scđo qōnem soluit, quattuor rōnes inducēs, sed primā impugnat.]

l ¶ Remittenda.] ad ipsum iudicem qui detulit, voluntarie autem posset ipse iudex superior remittere si vellet, & est sim. de renun. c. vlt. Et nota 2 per hanc literam terminatam quæstionē, qua quæritur, an termini assignatio, quā facit iudex a quo appellatum est, habeat vim delationis. Vides enim quod si detulit, non reassumit iurisdictionem etiam si frustratoria fuerit appellatio, sed elapso termino assignato, & appellatore negligente, reassumit iudex iurisdictionem, sup. eo. sæpe. Vel satis posset dici, ꝙ decre. ista locum habet cū appellās prosequitur. si enim non prosequeretur, tunc non obstante delatione reassumet iudex iurisdictionē per iura prædicta, & per hanc literam quę dicit supra; appellatore nihilominus, &c. ad hoc facit, ꝙ not. Bern. de matr. cōtract. ꝯtra inter eccl. c. 2. in 3. gl. sed ꝓ

2 Idē his Archi. Io. And.

batur id optime per decr.s̃.eo.oblatę,in prin.ubi defer re, & terminũ ad proſequendũ aſſignare, ponuntur vt diuerſa [in dicto c.oblatæ, remiſi ad Spe.eo.tit.§.nunc dicamus,in fi.vbi not.quid iuris, ſi notarius ſcripſit,ꝙ iudex benigne recepit.] Item uidetur, ꝙ aliter debeat mittere appel.ãs qñ delatum eſt,& aliter qñ ſolus termin⁹ eſt p̄fixus, ꝙ dic,ut not. s̃. de ren. veniens.in gl.ſed non vr̃, & patet s̃.eo.ſępe. Item ſi ꝯrium diceretur,iam ſequeretur, ꝙ oĩ appellationi deferretur a iure,cũ ab ipſo iure ipſi proſequenti ſtatutus ſit terminus.2.qõ.6.ei qui.ſup.eod. cum ſit. & c.ex ratione. Sicut ergo ius terminũ ſimpliciter ſtatuendo non detulit, & ſic de iudice eadẽ ratione eſt dicendũ. Vide Archid.2.q.6.appellatore.

tionibus poſt ſententiam interpoſitis ſunt ſtatuta.[a]

¶ Bonifacius octauus.

¶ Si appellans infra xxx. dies inſtanter nõ petit apoſtolos: appellationi renunciat. Si iudex modo debito requiſitus illos non tradit, ſed poſtea procedit,nõ valet eius proceſſus. Io. And.

CAP. VI.

AB eo[b] qui appellat infra triginta dies[c] inſtanter[d] apoſtoli peti debent, & eidem infra dictum tempus a iudice exhiberi, alias præſumitur † appellationi ſuæ renunciare appellans, ſi eos infra idem tempus petere prætermittat, etiam ſi vadat[e] aut mittat ad appellationem huiuſmodi proſequendam. ¶ Illud autem quod felicis recordationis Innocẽtius

di per appellantem,non per appellatum. Nota ſecundo quod non eſt neceſſe,quod apoſtoli petantur eodem momento temporis quo appellatio interponitur, ſed poſſunt peti ex interuallo: dum tamen infra. 30. dies & idem not. gl.in Clem.2.eo.tit.quæ incipit:lex dicit, in fine Dominicus.

[Prima gloſ. ſummat.]

b ¶ Ab eo.] Si appellans.j̃. triginta dies inſtanter non petit. apoſtolos,appellationi renũciat.Si iudex modo debito requiſitus, illos non tradit. ſed poſtea procedit, non valet eius proceſſus.

[Gloſſa ſeq. allegat concordãtias,dicit quid de iure veteri:ſoluit dubium, & ſolutionẽ declarat.]

c ¶ Triginta dies.]2.q.9.c.ei qui.§. iudicibus & C.de appel.iudicib. olim dabãtur ſolum quinq; dies,2.q.6.ab eo. Et currunt iſti dies a die ſnię, vt,in prædicto.§.iudicib.& prædicta.l.iudicibus, quod verũ intelligo, quando eſt appellatum infra 10.dies; cum enim non teneatur quis appellare niſi a tempore ſententiæ,ad hoc.j̃.eo.conteſtationi,pone,ꝙ poſt.30.dies appelletur,tunc impoſſibile fuit tempora a die ſententiæ computari,& tunc puto illos.30.dies a die ſententiæ computari,ad hoc.C.de tempor.appel.l.1.

ADDITIO. Determinat.j̃.& determinatio hoc intendit, quod tempora petendorum apoſtolorum currere incipit vna cum tempore appellationis interponendæ,& ſic a tempore ſententiæ.Et ſimiliter quod not.ff. de excuſ.tuto.l.quinquaginta. Sic etiam no.in Clem. eo.tit.c.2.in.3.glo.Io. Andr.

[Gloſſa ſequens allegat duo ſimilia, ſecundo quærit.arg.pro, & pro hac arte opinionem recita, & ſoluit contrarium.]

d ¶ Inſtanter.] ſic 100.diſt.priſca.ſup.de renun.quidã. Quid ſi quis dicat,apoſtolos peto,& iterum 1 peto,& cum inſtantia peto,nunquid dicetur inſtanter petiuiſſe? Vr̃ ꝙ iterationes illæ habeantur ſolum pro vna petitione, ſicut cum quis dicat,appello, appello, vnica eſt appellatio.31.q.2.Lotharius,§.præterea 3 Cõſuetudo q̃ eſt optima legum interpres,ſup. de conſue.cũ dilectus,interpretatur talem petitionem inſtantẽ,dici,ꝙ tenet Gul.in Spec.tit.de appel.§.ſequitur,ad fi.dicens, ꝙ hoc nunquã vidit opponi,& ꝙ ſatisfaciat, q̃ inſtanter in ipſo actu appellandi illos petit. Tu dic[cum Archid.] ꝙ debet illos iterum petere, cum textus dica eos inſtanter & ſæpius petendos.2.q.7. ſi quis erga. exponitur ſæpiſſime.id eſt tertio.]2.q.6. poſt appellationem.& j̃.dicit,cum debita inſtantia.& ad hoc j̃.de ſent.exc.conſtitutionem,in fi.hodie dic,vt in Cle.eod. tit.quamuis.1.reſponſo.Iudex tamen etiam non petenti apoſtolos dare debet,C.de appel. quoniam, & melius.l.eos,in fi.2.q.6.ab eo.Sed licet tunc non det, non habet locum pœna de qua infra ſecundo reſponſo.

ADDITIO. Vide quod dixi poſt Hoſ.ſup.eod.cond. ſuper ver.pręcipimus.Io. Andr.

[Glo.ſeq.obiicit,& dupliciter ſoluit.]

e ¶ Vadat.] ſed nonne iter arreptũ hẽtur pro appellatione.ſup.e.dilecti filii.1. Forte illud hodie correctum eſt p decr.vt debitus.de appel.Vel licet habeatur ꝓ appellatione,cũ tamen appellatum eſt verbo, nõ habetur pro apoſtolorũ petitione,vt hic. idem Archidiaconus. Et fuit hoc ſtatutum,vt facilior inſtructio per apoſtolos habetur.ſup.eod.ut ſup.ſimile eſt ubi non ſufficiat factũ,q̃a requiritur uerbum,ſup.de elect.eccleſia veſtra.

ADDITIO. Item iudex pro refrenanda malitia appellantis reſtringit ſibi terminum iuris, quod poteſt, ſup. eod.cum ſit.ergo nõ poteſt dici, quod per id illi faueat, cum a ſua iuriſdictione laxando,ſup.de translat.cap.2. ver.nec quod & facit quod hic dixi in tex.in glo.dubitatur, ad fin.2.quæſtionis.Io.And.

[Glo.ſeq. reddit rationem diuerſitatis, & in fi.quærit,& remittit.]

a ¶ Statuta.] eſt autem ratio quare illud in appellationibus a diffinitiua interpoſitis, quia iuſte potuit iudicare iudex,ſcilicet ſecundum allegata & probata,& iuſte poſſet ipſius contrariũ iudex appellationis pronunciare, pp nouas probationes, C.de temp.& repara.appel.per hanc.de teſtib.fraternitatis, ſupr.de fide inſtru. cum Ioannes. & ideo deferendo appellationi a diffinitiua interiectæ,non potuit increpari iudex. Sed ſecus in appellatione ante diffinitiuam interpoſita, quia ibi fit querela tantum de iniquitate iudicãtis, ad hoc ſup. eo. interpoſita.§.ult. An autem ſi iudex appellationis pronunciet bene iudicatum, & male appellatum, ipſe idẽ uel primus iudex habeat exequi ſententiam, not. ſup. eod.de offic.deleg.paſtoralis,§.præterea,in glo. vlti.

ADDITIO. Et uide ſup.eo.Romana,§.fi.ſup 1.gl.I.An.

AB eo.] Primo ponit tempus petendorum apoſtolorum:Secundo declarat capitulum, ut ſuper.ſup.eo. Secunda ibi, Illud autem.Dominicus.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice, qui tulit aliquam ſñiam ꝯ te,a qua appellauiſti in ſcriptis,inſerta cauſa rõnabili in tua appellatione, certum eſt,ꝙ teneris petere apoſtolos iudicis a quo,c.1.ſup.eo. Sed vtrum teneris petere ſtatim? Rñdet ꝙ non, ſed illos debes petere inſtanter & ſępius infra 30.dies, qui 30.dies numerantur a tp̄e ſñiæ latæ, qñ fuit appellatũ infra 10. dies: ſi autem appellatum fuit poſt 10. dies, tunc iſti 30.dies currunt a tempore ſecutæ ſententiæ, l.2.& 3.C.quomodo & qñ iudex,& non a tempore notitiæ, puta ſi fuerit lata ſententia cõtra abſentem,& appellauit forte a die ſñiæ poſt 15.dies. Sed ponamus, ꝙ appellans non petijt apoſtolos? Rñdet Romanus Pontifex,ꝙ habetur pro non appellante,& uidetur renunciare appellationi: ita ꝙ iudex a quo,procedat ad vlteriora, de ſi non eſſet appellatum. Sed quid, appellans petijt apoſtolos,ſed iudex noluit dare? Dictum fuit ſupra,ꝙ non ualet proceſſus, Sed utrum illud ſit uerum indiſtincte, poſito ꝙ ſemel requiſiti fuerunt apoſtoli? Rñdet,ꝙ non,ſed debet iudex requiri inſtanter iteratis vicibus congruo loco & tempore, alias perinde eſt ac ſi nõ eſſet requiſitus.Nota primo,ꝙ apoſtoli ſunt peten

ADDI-

† Pręſũptione iuris & de iure,dicit Phi. contra q̃ non audi gl.in c. is q de ſpon. niſi fuiſſet imp ditus ar.c.ſi ſu. q ma.ac caſu.poſſun Fon.

1 Iterata p tio habet pro una ſ uide Feli in c. ſi c tio. & in ex literis. tra. de ſi inſt.

2 Et faci not.de ill uno inſt ter dicit, lue.ff.d p actio ſi uenerit, fi.Io. And

Papa iiij. prædecessor noster statuendū decreuit, a vt si is a-quo appellatur, apostolos appellanti non tribuat requisitus, ex tunc si fortè in causa procedat, (nisi appellationi renūciatum fuerit) eius inualidus sit processus; tunc demum obtinet, cum iudex super hoc cum debita instantia loco, b & tempore congruo requisitus, eos expresse c denegat, vel infra præmissum tempus maliciosè aut negligenter d illi tradere prętermittit.

¶ Idem.

¶ *Innouata per iudicē post diffinitiuam sententiam, a qua appellatum extitit, reuocantur statim per iudicē appellationis: etiam si ante appellationē fuerint innouata. Attentata vero post appellationem ante diffinitiuam, non reuocantur nisi primo de veritate constiterit, nisi post inhibitionem debito modo factam attentata fuissent. Ioa. And.*

CAP. VII.

NOn † solum e innouata post appellationē a diffinitiua f sententia interiectam, debent semper (exceptis casibus, g in quibus iura post sententiam ꝓhibent appellare) ante h

ADDITIO. Cum concordantiis quas ibi dedi super gl.2.Io.And.

a ¶ Decreuit.] sup.eo.tit.& lib. vt super, Io. And.

b ¶ Loco.] 1 quia non cum equitat, vel per viam pergit, & quod dicit, tempore, id est infra dictos triginta dies: vel non de nocte: vel cū est in prādio, vel Missa.

c ¶ Expresse.] hoc ē aperta vel manifesta rebellio ad idē. j.de sent.excom. venerabilibus, §.secus.

d ¶ Negligēter.] hic dolus, & negligētia æquiparantur, & facit ad ea q̄ dixi, s̄.eo. lib.de elect. si cōpromissarius. Io. And.

NOn solū.] Hæc est solemnis decretal. & habet materiam vtilem, & quotidianā. Sūt duæ partes, prima loqtur de appellatione interiecta a diffinitiua, secūda de īteriecta post: ibi, illa. In qualibet harum a suo generali dicto vnus casus excipitur. In prima, ibi, Exceptis. In secūda, ibi, Nisi. Præmittet qđ sit remediū attentati, & in quo differat ab interdicto vnde vi: cuius differentiam habes per Inn.in c.ex parte, sup. de rescr. de maio.& obed.dilecti, per gl.in Clem.2. vt lite pend. Domin.

¶ Præsupponendum est ꝙ hr̄ in l. quæ incipit p̄ses, C. eo.tit. videlicet, ꝙ cum appellatur a diffinitiua, si iudex a quo, aliqua attentauerit, forte exequendo snīam, vel aliquid innouando post snīam: iudex appellationis ante oīa debet illa cassare, & reducere ad primum statū. Istud c. declarat de quibus attentatis intelligitur.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram ordinario iudice vel delegato, qui tulit aliquam sententiam contra me, a qua appellaui non illico, sed fortè die decima: iudex a quo, aliqua innouauit post sententiam, ante appellationem, & post appellaui, releuaui, & petii ut iudex appellationis reuocaret illa attentata ante appellationem meam: vtrum possit & debeat hoc facere iudex appellationis? Respondet, quod sic: nam ad iudicem appellationis spectat reuocare attentata: etiam ante appellationem post sententiam, & non solum post appellationem. Sed quid de attentatis post appellationem ab interlocutoria: vtrum iudex ad quem, debeat illa reuocare vt attentata, antequam cognoscat de meritis causæ appellationis? Dicit quod non, sed cognito de meritis causæ appellationis, & pronunciato benè appellatum, & quod male fuit interlocutum, reuocabit attentata, & hoc verum, nisi attentata, de quorum reuocatione quæritur, fuissent attentata post inhibitiones debito modo factas: quia iudex ad quem, decreuit citationem per quam inhibitum fuit iudici a quo, ne procederet in causa, & si hoc non obstante iudex a quo processit, tunc illa attentata debent reuocari antequam cognoscatur de meritis causæ. Nota primo, ꝙ ad officiū iudicis ad quē, spectat cassare, reuocare, annullare attentata post sententiam diffinitiuā, etiā post appellationem, & hoc priusq̄ incipiat cognoscere de meritis causæ appellationis, an bene vel male iudicatum fuerit. Nota ꝙ gesta per iudicē a quo, post appellationē ab interlocutoria n̄ reuocātur, sed remanent in eodem statu, donec sit recognitum de meritis causæ appellationis, videlicet ꝙ probatum sit, ꝙ cā inserta in appellatione sit vera. Nota quod iudex appellationis non potest inhibere iudici a quo, ne in principali procedat quousq; constiterit iudici appellationis, quod negotiū sit ad ipsum deuolutum: & hoc per instrm appellatoriū & hoc verum, loquendo de interlocutoria, c.Romana, s̄.eo. tit.& lib.

[Prima glo. summat, & dicit quid declaret.]

e ¶ Non solum.] innouata per iudicem post diffinitiuā sententiam, a qua appellatum extitit, reuocātur statim per iudicē appellationis, etiā si ante appellationē fuerint īnouata. Attentata vero post appellationē ante diffinitiuam, non reuocātur, nisi primo de veritate constiterit: nisi post inhibitionē debito modo factam attētata fuissent. Ortum habuit ista decretalis ex his q̄ no. Inno.& Hostien. s̄. eo.bonæ, de offi.del.pastor.§.præterea, de excep.dilecti, de elect.dudum, 2.& plene per Gar.de elect.cupientes, §.penult.in fi.

e ¶ A diffinitiua.] distinguit igitur hęc decr. inter appellationem a diffinitiua, & ab interlocutoria interpositā, vt etiam prædicti Doct. dicebant, & ratio j. patebit.

[Gl.seq.exemplificat, & rationem reddit, secundo q̄rit.& distinguendo soluit.]

g ¶ Casibus.] 2 vt quia contumax fuit in non veniendo: vel insignis latro: vel criminosus notorius, ad hoc s̄.e.tit.& lib.Romana, §.si autem, sup.eod.proposuisti, 24.q.3.de illicita, & idem in aliis casibus, quos habes 2. q.6.ei qui, §.sunt etiam quorum, C. quorum appell.nō rec.l.1.2.3.4.5.& 6.ff.de app.reci.uel non, l.pen.& vlt. sup.eod.constitutis 2.in his casibus esset iniquū, quod appellatio executionem sententiæ impediret, cum tali appellationi non sit deferendum, ut in prædictis iuribus. Sed quid dices: pars appellata dicit casum talem esse in quo appellari non potuit, & ideo talis appellationis obtentu reuocationem fieri non debere per modū attentati, appellans contradicit: pone in terminis, dicit enim fuisse vere contumacem in non veniendo, appellans negat, quid erit in dubio: fiet ne reuocatio? Dixit in hac quæstione Gar.[& Ioan.Monac.] forte distinguendum, vtrum pars appellata velit in continenti ꝓbare illam contumaciam, dicens: hodie constat, &c. an dilationes longiores expectèt. In primo casu non fiat reuocatio: in secundo] sic. Ad hoc, ff.ad exhib.l.3.§.ibidem, de restit.spol.litteras.sup.eo. lib. de except.pia. s̄. de testi.ueniens, 2.ff. ut in poss. leg. si is a quo. cum simi. alias semper contumax negaret se contumacem, & idem in similib.

[Gl.seq.signat contrarium, & soluit.]

h ¶ Ante.] & sic non expectabitur euentus litis ut in proximo casu. Scias tamen, ꝙ de hoc primo cōstare necesse est .s. quod fuerit diffinitum, & appellatum, & post attentatum: unde uides quod supra ponit pro cōstanti, scilicet quod sint innouata. Sed contra videtur dicere lex, ff.de appel. cum ex causa, quæ dicit, quod

Adde ad l.1. §.ad- ... undi. ff. qn̄ ... pp. sit. Pet. ... c Anch.F.

† De intellectu uiđ Ale. cons.89.uol.1. & Imo.in Cle.1. de cā poss. & pro. uers. nota bonum dictū.

2 Ad hāc gl. p̄ter Franch. hic uiđ Old. cōs.18.& notata p Bald. in l. addict. Co. de epali audiēt. & in l.fi.C.si a nō compet.iud.

omnia per appellationis iudicem penitus reuocari: sed etiam ea omnia, quæ medio tempore inter sententiam & appellationem (quæ postmodum infra decendium [a] interponitur ab eadem) contingit † innouari, [b] ac si post appellationem eandem innouata fuissent. [c]

¶ Illa vero quæ post appellationem interpositam ante diffinitiuam [d] sententiam innouantur, donec appellationis causam veram esse constiterit, reuocari non debent: nisi iudex [e] appellationis (postquam sibi constiterit per appellationem emissam, ex causa probabili fore ad se negotium deuolutum) [f] inhibeat canonicè iudici à quo appellatum extitit, ne procedat: tunc enim quicquid [g] post inhibitionem huiusmodi fuerit innouatum est (licet causa [h] eadem non sit uera) per eundem appellationis iudicē, ante omnia in statum pristinum reducendum. [i]

ex tunc reuocabitur quod factum est post appellationem cū appellans meliorem sententiam meruerit obtinere: ergo non ante. Solu. Ibi non negatur quin ēt ante reuocari possit, 1 quod conceditur per alias leges, ff. nil inn. app. pen. in rubro, & nigro, & sic vacat ibi arg. a contrario, sicut & C. de episc. & cler. l. cōuenticulam.

† Idē dicunt Io. An. Do. et Phi. tenētes, ꝙ ista attētatorū reuocatio peti ꝑt ſꝑ ante conclusionē in cā. & uide Fel. de istis attentatis in c. dilecti. de ma. & obe. Fon.

† al. contigerit.

a ¶ Infra decendiū.] secus si post q̄a tunc non teneret appellatio, nec ipsius ꝑtextu fieret attentatorū reuocatio, sup. eo. ti. & li. Roma. §. si vero. Sunt aūt isti dies vtiles a principio, & in ꝓgressu cōtinui, & fit ipsorum computatio de momento ad momentum, ꝙ dic vt plene not. 2. q. 6. anteriorum. ī gl. 1. & 2.

b ¶ Innouari.] hic repete, debent ante omnia ꝑ appellationis iudicem penitus reuocari, ac si, &c.

[Gl. seq. reddit rationem textus.]

c ¶ Innouata fuissent.] & est ratio; quia sicut post appellationem a diffinitiua nil attentari debet, vt sup. 1. rñso, sic nec pendente iure, quod competit condemnato ad appellandum. s. vsque ad decem dies. Indultum enim a iure beneficium, &c. infra, de regul. iur. indultum, 28. dist. de his, in fi. Vnde sicut ius alicui non debet auferri, ita nec spes ad ius, ff. de vsufruct. quemadmodum caue. l. si vsusfructus mihi, in princ. ff. de adult. si vxor, §. 2. Tunc enim proprie dicitur iudicatum, quando infra illud appellari non potest, s̄. de re iudic. quod ad consultationem. Et an hoc habeat locum in sentētia excommunicationis, vide quod dixi j̄. de sent. exc. venerabilibus. §. porro, & notabatur quod hic dicitur, ff. nil. inno app. pen. l. 1. in prin. in 1. gl. ff. de verb. sig. si qua pœna. circa medium.

ADDITIO. ff. de appel. constitutiones, & per Goff. de accu. ad petitionem. Io. And.

d ¶ Ante diffinitiuam.] s. ab interlocutoria uel grauamine, huiusmodi autem dicti est ratio: quia in casu isto appellatio debet interponi expressa causa probabili, vel ex alia causa, vel ex nouis, uel nouiter probandis processus impugnari non potest vt in Clem. eod. tit. appellanti. Nec sufficit causam esse probabilem, nisi sit, vera, sup. e. interposita, in prin. Est igitur necesse, quod prius constet de veritate. 2 In euentum ergo litis scietur an attentata veniant reuocanda nec ne, & est simile sup. de frigid. fraternitatis. Nec est hoc ius nouum, imo probatur expresse per antiqua iura, non enim semper Papa in appellationibus ante sententiam interiectis mandat, si est ita, reuocato in irritum, &c. sup. de resc. significante; & duob. c. seq. sup. de iud. exhibita, s̄. e. significantibus, cum multis similib.

2 Gl. sequūt Doct. & ꝓcedit ēt si iudex a quo, sciret, ꝙ iudex ad q̄m incepisset cognoscere, & ei hoc intimasset: quia intimatio sine expͣssa ꝓhibitiōe eū nō ligat.

ADDITIO. Alleg. Archid. de dilat. c. 1. sup. eod. sæpe ver. quod si. & c. ex parte, 2 & quod no. 54. d. quis aūt. Ioan. And.

[Gl. seq. addit alium casum.]

e ¶ Nisi iudex.] ponit unum casum exceptum a primo generali dicto. Alium casum posses addere, qñ s. iudex ipse detulerat appellationi, sup. e. tit. & lib. cum appellationib. Io. And. idem Io. Mon.

f ¶ Deuolutum.] alias inhibere non posset, sup. e. tit. & lib. Romana, §. si vero, & §. seq.

[Gl. seq. recita. per quæst.]

g ¶ Quicquid.] intellige, quod per ipsum iudicem attētari non possit, hoc dico, quia quædam possunt iudices a quibus appellatum est, sicut est reformare possessionem appellanti cum sibi turbata fuit; omittere tamen debet articulum super quo appellatum est, s̄. eo. titulo, cum teneamur. Vide q̄d ibi dixi, remittendo ēt ad 16. tales casus, quos colligit Guli. in Spe. 2. par. e. tit. §. pen. Itē si appellās nimis ꝓlixū terminum assignauit, pōt moderari, s̄. e. cū sit Romana, & c. consuluit. in fi.

h ¶ Causa.] ꝑꝑ quā appellatum extitit.

[Gl. seq. tractat ꝙ de attētatis a tertio: & quid de attentatis a ꝑte. In primo mēbro collige bimēbrē distinctionē: ad primum membrū obiicit, & dupliciter soluit. In secūdo distinguit hæc mēbra: aut attentatum est irreuocabile, aut reuocabile, & si reuocabile, aut illicitum, aut licitum, & si licitum, aut appellatio est extraiudicialis, aut iudicialis, in fine quærit, & soluit.]

i ¶ Reducendum.] Decretalis, ista loquitur in iis, quæ sunt attentata per iudicem, & hoc apparet ex eo, ꝙ dicit, inhibeat canonice iudici, &c. Si aūt aliquid attentaretur a tertio, id est, qui non fuit pars, vel iudex in cā illa, attentata non reuocantur per modum attentati a iudice ad quem fuit appellatum, sed per suum proprium iudicem cognito de cā, seruato iuris ordine, sup. eo. tit. & lib. Romana, §. in alium, ff. de rei uēdicatio. is a quo. non. n. præiudicat aliis res inter alios acta. supr. de re iudica. quamuis, quod est verum: nisi ille tertius per attentationem illam iurisdictionem iudicis impediret. sup. de offic. deleg. cap. 1. Non obstat sup. eod. bonæ. ubi vr̄ attentatum a tertio reuocari per modum attentati: ibi. n. fuit generaliter appellatum, ne quis super possessione, &c. & ideo molestans non potuit dici tertius, sed potius pars; appellata. Alii dicunt, quod illud reducitur in pristinum statum per interdictum vnde vi, non per modum attentati, & secundum hoc non obstat. Idē & per eadem iura intellige, si tertius aliquid attentat lite, relatione, vel consultatione pendente. Hæc tamen omnia de tali tertio intelligas, qui cum parte uel iudice nihil attentat illicitum, nec ab eis causam cœpit habere. Ad hoc. ff. de excep. rei iud. si a te, §. si. in princ. & l. exceptio. Io. And. alias secus, sup. de const. cum M. in fine, ut hic, pendente ecclesia 2. Si autem aliquid attentetur a parte, aut illud de natura sua est irreuocabile, aut reuocabile. Si irreuocabile; puta pendente appellatione, uel lite inter duos super sponsa: alius eorum cū ea per uerba de præsenti contraxit, etiam post inhibitionem non fiet reuocatio: quia ex futuro euentu patebit an ualeat matrimonium uel non. s. num perpetuum impedimentum præcessit, necne, sed bene fiet ad tempus separatio, & alia pœnitentia vel pœna imponitur, sup. de matr. contract. contra interdict. eccle. c. 1. & ult. Si uero reuocabile sit, distinguo, an sit licitum, uel illicitum: si illicitum, ut quia appe. pendente pars spoliat partem, reuocatur per modum attentati. de appellatio. bonæ. ff. de ædil. edic. ædiles. §. item sciendum, & ff. de acq. plu. arc. l. supra iter §. officium. Et fit talis reuocatio, & restitutio ex solo iudicis officio, ut lite pen-

3 Vt appa[...] hic ex Do[...] molestās[...] dici pars[...] hēt cāma[...] dice, vt si[...] nitus ap[...] let, & [...] eū offene[...] fundo m[...] per bāno[...] dicis a q[...] iō iudex[...] q̄m me c[...] pescet, B[...] in l. 1. ff.[...] hil nou[...] Phil. Fon[...]

¶ Idem.

¶ *Qui appellat extra iudicium infra decem dies (ex quo sciuit grauamen) appellare debet postea per remedium iuris cōis audietur, sed non per appellationis remedium. Ioan. And.*

C A P. VIII.

CONcertationi [a] † antiquæ finē imponere pręsenti constitutione volentes: Statuimns, vt ab electionibus, postulationibus, prouisionibus, & quibuslibet extraiudicialibus [b] actibus (in quibus potest appellatio interponi) quisquis ex eis grauatum [c] se reputans,

te penden.c.1.& per totum.Fit inquam de plano, & sine libello, facit quod no.ff.de interrog.act.super Rubricam. Tenetur tñ duo probare, ꝙ innouatū fuerit, & ꝙ lite pen. vel appellatione, vt lite pen.per totum.Si verò aliquid attentetur, quod alias esset licitum, vt si quis facit quæ de iure cōi sibi competunt, vt puta app. pen. collegiū eligit, vel similia. Si extraiudicialis fuit appellatio 1 talia attentata non reuocantur per modum attentati, sed pendent ex euētu futuro.sup. de electionibus cum inter, & c.considerauimus, C.de rei vend. si fundū. Si autem in iudicio fuerat interposita: hic fuerunt opiniones no.de in integ.restit.c.2.de iure patr.ex litteris. Dic tamen secundum Gar. quòd si lite vel appellatione penden. quis vtitur possessione eo modo quo ante, nil innouās illicitum vel dolosum in præiudicium partis, non habet locum reuocatio per modum attentati: cum nil innouari videatur, 8.qu.1.nonne, immo circa ipsum fieret innouatio, quod prohibitum est, vt in prædictis iuribus. Si autem dicit aduersarius aliquid immutatum illicitè, probet hoc, supra, eo bonæ, de iure patr.ex litteris, aliàs pendent ex futuro euentu.de restit.in integ.c.2.nisi prohibitio iudicis ex causa interposita aliud inducat sup.de præben.inter cetera, supr.de despons.impub. ad dissoluendum, ff.ne quid in loco pub.l.vlti. Vnde vnum scias, quod si pars appellans aliquid illicitum attentat: eo ipso se indignam facit appellationis beneficio, & procedit iudex a quo appellatum est, perinde ac si non fuisset appellatum, supr.eod.an sit secundum casum Inn.Sed redeundo ad textum quæro, si iudex appellationis statim reuocat attentata: postea pronunciet malè appellatum, nunquid illa reuocata resumunt uigorē ipso iure? Respondeo non: quia illa reuocatio legitimè facta est ad tuitionem appellationis, cum processus in ipsius aepellationis contemptum factus fuerit, & ideo tanquam legitimè facta, firma, & stabilis perseueret. C. de adul. Grachus. Itē illa reuocatio fuit q.interlocutoria, & sic cum ab ea non fuerit appellatum, transiuit in rem iudicatam.supra de elect. cum dilectus.de re iudic. quod ad consultationem.Cum igitur talis reuocatio nō pendeat ex euentu appellationis, sed sola dependentia appellationis 2 ad reuocationem sufficiat, vt hic, & sup. de iureiu.venientes. quicquid de appellatione cōtingat factum, ipsa pendente fuit legitimè reuocatum.pronunciata igitur appellatione legitima, de nouo iterum procedetur, de accusationibus, qualiter, & quando, 1.

1 De hac plenè scripsi de maio.et obe. dilecti.in gl. ed qđ ꝓdest ū remissis, uæ ibi sūt, n si.gl. Ioā. nd.

Vide Deci. c.cum sit oma.& Pesinū in ca. onsuluit, ex a de app.

2 Simile su. d.li. vt lit. n.c.1.& 2. ꝙ dixi. s̃. ordi. cog. i. Io.And.

ADDITIO. Nam vt dicit Inno. de exceptionib.dilecte, nulla est absurditas, si quid male factum est reuocatur, & illud idem legitimè repetatur, facit supr.de elect. dudum.1.ver.tandem, de re iud. ad probandum, sup.eo. li.de elect.si confirmationem. Ioan. And.

COncertationi.] Primò ponit motiuum constituentis. Secundo: ibi, Statuimus, constitutionem, quæ distinguit an per aepellationem uel aliter petatur reuocari grauamen. Et secundum membrum: ibi, sed si cui determinationem interserit, ibi, dummodo.

CASVS. Peruenit ad notitiam meam, quòd ep̄s Pictauiensis contulit alicui beneficium tamquam vacans, qđ dicebam meum, & non uacans: & sic dico, quòd collatio est facta in præiudicium meum, uolo appellare ab illa collatione, an possim? Certè sic, dum tamen appellē. inf.decem dies numerandos a tempore notitiæ meæ, postea non possum appellare. Sed per hoc tamen non videor renunciare iuri meo, quin via iuris communis possim prosequi ius meū, uidelicet interdicto, unde vi, vel alia actione, uel etiam munutentionem ipsius beneficij petere, uel potest poni casus in electione hoc modo. Canonici Ecclesiæ Pictauien. uno excepto elegerunt quendam simoniacum, certum est, quod unus poterit appellare, & pro causa appellationis, dicere, quòd ille est incapax. dummodo appellet infr. decē dies, si uerò non appellauerit inf.decem dies, poterit se opponere ne talis simoniacus confirmetur, sed amplius non audietur per uiam appellationis. Nota primo ex principio capituli, ꝙ altercatio quæ est inter aliquos doctores super decisione alicuius dubij, potest dici concertatio: quia simul pugnant iaciendo iacula, & rationes: & de hac concertatione loquitur præsens capitulum. Nā de hoc fuit concertatio inter doctores antiquos, utrum ab actibus extraiudicialibus debeat appellari infra decem dies No ta ulterius, quod ab actibus extraiudicialibus pōt quis appellare, sed tamen propriè loquendo dicitur prouocare & non appellare, c.cum sit Romana, eo.tit.in antiquis. No. quòd ab actibus extraiudicialibus debet appellari inf.decem dies, qui currunt a die notitiæ grauaminis, & non a die notitiæ actus, ut hic tenet Dominicus de Sancto Geminiano, & ponit exemplum: Ponamus, quod ep̄s Pictau. contulit tibi beneficium, ꝙ erat mihi debitum, & ignorabam, quòd esset mihi debitum, cum sciebam collationem esse tibi factam, post sciui quòd illa collatio fuit facta in meum præiudicium: certum est, quod possum appellare inf.10.dies, qui numerātur a die notitiæ grauaminis, quo sciui, quod collatio fuerat facta in meum præiudicium.

Concertatio qñq; est inter Docto.

Appellandū est ī. decem dies ab actibus extraiudicialibus.

[Prima gl.summat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Concertationi.] qui appellat extra iudicium inf.decem dies, ex quo sciuit grauamen, appellare debet postea per remedium iuris communis audietur, sed non per appellationis remedium. Emanauit hæc decretalis ad declarationem eius quod notat Ioan.2.quæstio.6.biduum, & Hostien.de appe.ut debitus, & Inno.supr.eod. bonæ.

ADDITIO. Et Gui in Spec.de app.§.restat.uersi.sed quid dices 2.Io.And.

b ¶ Extraiudicialibus.] siue fiant a iudice, siue a priuato sup.eo.c.1.

[Glo.seq.fortificat tex.& ponit opi.Host.]

c ¶ Grauatū.] nota quòd decretalis ista locum habet in appellatione interposita a grauamine iam illato: secus si ab inferendo, cum ex probabili causa timetur, & interponitur appellatio. Vnde aduerte, quod inf.decē dies appellandum sit a grauamine extra iudicium, allegabatur talis ratio; si appellari possit undecimo die, eadem ratione & centesimo, quod esset absurdum. Præterea, si quis uelit dicere decurionem legitimè non creatura, nō auditur nisi infra legitimum tempus contradicat, ff.de decurionibus. Imperatores.§.fin.& infra id tempus infra quod appellandum est, argumentum, C.eo.hi qui ad ciuilia.& l.nominationes, 2.q.6.c.ei qui.§.nominationes. quod enim tempus in sententijs attenditur, attendi debet & in his, in quibus non profertur sententia. ff.quando appellandum sit, l.1.§.quòd in sententijs. & 2.quæstio.6.biduum. Dicebat autem Host.in decret.ut debitus, ad finem, de appellationibus, quod in electionibus ante, & post etiam decem dies poterit appellari: sed hoc modo: quia si ex legitima causa interponitur appellatio, ne fiat electio, ualet: & causa probata irritabitur electio postea secuta. supra de electio.considerauimus, & supr.eodem. constitutis.2.aliàs nō reuocabitur,

per appellationis beneficium grauamen illatum desiderauit reuocari, infra decem dies † (postquā sciuerit [a]) si velit, appellet: post decendium verò eidem aditus non pateat appellandi. ¶ Sed si per cō tradictionem debitā,[b] vel alia iuris remedia petierit reuocari grauamen; ei (dū modo medio tpe his non consenserit [c] †) lapsus decendij non obsistat.[d]

¶ Idem.

¶ *Valet appellatio in scriptis porrecta, licet corā iudice nō legatur; h.d. Zēz.*

C A P. IX.

Appellatio, [e] † quam in scriptis [f] iudici [g] (a quo appellare volebas)

cabitur: vt sup. dixi. c. prox. post electionem, & ante confirmationem appellatur ēt post decem dies ne fiat confirmatio, & sic posset intelligi quod not. Inn. in decret. bonæ, quòd extra iudicium appellatur post decem dies. 1 cum enim extraiudicialis appellatio non sit aliud quā ad cām prouocatio, sup. eo. cum sit. sicut læsus qñcunque pōt lædentem ad iudiciū vocari facere: sic eum potest prouocare ad causam extraiudiciū appellando: nō enim transit grauamen in rem iudicatam, sicut sententia, vt supr. eo. titu. & lib. Roma. 1. si verò. in iudicialibus autē actibus, vel quasi, necesse est infr. decem dies appellari 2 & sic intelligūtur leges prius inductæ; loquuntur enim in electionibus, in quibus decretum decurionum, quod est quasi iudiciale vel præsidis, interponitur, ad hoc, ff. quādo appellandum sit, l. 1. Sed decretum canonicorum eligentium non est iudiciale, vel quasi: immò omninō extraiudiciale. Expeditum ergo sit per hanc decretalem quod a grauamine, extra iudicium illato, necesse est infra decem dies appellari: & sic intelligatur sup. de electionib. c. 1. & c. vt circa, & ca. cupientes, aliàs appellatio non deuolueret. supra eodem, Romana. §. si verò. Iuris autem alia remedia propter hoc non tolluntur, vt sequitur.

a ¶ Sciuerit.] est enim tempus vtile a principio, licet cōtinuum in progressu, & de hoc plene no. 2. q. 6. anteriorum, & fit de momento ad momentum computatio, vt ibi. Et intelligo sciuerit, non solum actum illum factū: sed per illū se grauatum. Quid enim si sciui te electum, & post decem dies sciui, quod prius mihi de illo beneficio Papa prouiderat? adhuc inf. decem dies a die scientiæ prouocabo: quia modo scio me grauatum, & hoc sonat hæc littera.

ADDITIO. Ad hoc sup. eo. lib. de rescrip. ca. gratia. Ioan. And.

b ¶ Debitam.] vt si coram superiore excipiatur, vel cassatio petatur: vel his sim.

ADDITIO. Io. Mon. ponit exemplum per decre. licet episcopus infra de præben. quando. s. prouisum est tibi de beneficio quod possidebam, possum appellare: Item expectare quod vocet propter possessionem quam habeo. Sit autem secundum eum huius iuris ratio: quia habens plures vias, licet sit sibi præscriptum in vna, vt in via appellandi, non propter hoc præscriptum est in alia, vt in via contradicēdi, ff. de appellat. si expressum. Ioan. And.

c ¶ Non consenserit.] scienter 3 propter ea quæ sup. dixi: nihil enim tam contrarium consensui, sicut error. ff. de iurisdict. omn. iud. l. si per errorem, & intellige si assenserit etiam tacitè, de officio delega. gratum de his quæ fiunt a maiori parte Capituli. ex ore. cum suis concordantijs.

d ¶ Non obstat.] optime concordat, sup. eo. lib. de restit. in integ. c. 2. Idem Archid.

Appellatio.] Quia breue est, non summatur, neque diuiditur.

¶ Appellans in scriptis non tenetur legere appellationem iudici a quo: sed sufficit, quòd appellet, vt in littera continetur, hoc dicit. Et secundum aliquos non est necesse exprimere verbum, appello: sed sufficit ostendere chartam iudici a quo.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram aliquo iudice competenti. qui tulit aliq̄ interlocutoriam contra me, a qua appellaui in scriptis, ex causa rationabili, & appellationem meam redegi in scriptis, quam infra decem dies exhibui & præsentaui iudici à quo, sed tñ eam non legi: vtrum vitietur mea appellatio? Vr̄ ꝙ sic, nā iudex tenetur legere sniam suam: aliàs sententia sua non valet, c. fi. sup. eo. li. de re iud. ita vr̄, quòd in appellatione reqratur recitatio, & vt appellās legat suam appellationem. Hac tñ ratione dubitandi non obstante, dicit Roma. Pontif. quod ego appellans non teneor legere appellationem iudici a quo: sed si petat diploma appell. debeo ei tradere: si autem non petat, non teneor illi tradere; Ex quo patet, quod non sunt necessaria ista verba, quæ ponunt communiter notarij in instrumentis appellationis, quòd ipse appellans fecit lecturam. Nota primo, quod licet iudex a quo, teneatur sententiam diffinitiuam legere partibus: ita quod non sufficit si eā tradat partibus: tamen secus est in appellatione, vt est hic tex. Nota quod appellatio est interponenda coram iudice a quo: non autem sufficeret, si interponeretur coram aduersario: & hoc verum, si possit haberi tutus accessus ad iudicem: nam secus si quis commode non habeat tutum accessum, ut in c. fi. eo. tit. in antiq. Not. ulterius, quod appellatio est porrigenda iudici, non appellato quantum ad ualidandum appellationem: sed quantum ad deuoluendum cām, an sit porrigenda appellatio: Dic, vt in Clem. Causam, de elect. Not. finaliter quòd impugnatio & exceptio, quæ non est rationabilis, non est admittenda. Dom.

[Prima gl. dicit quid approbet.]

e ¶ Appellatio.] hoc no. Guli. in Spe. eod. tit. §. qualiter autem, in princi.

f ¶ In scriptis.] sic enim est appellandum ante sententiam: & a sententia ex intetuallo, quod dic, ut not. sup. eo. tit. & lib. c. 1.

[Glos. seq. recit. per quæstionem an coram iudice necesse sit appellare.

g ¶ Iudici.] Not. appellandum coram iudice, de hoc per Io. 2. q. 6. biduum. §. adeundi. in glo. 1. & per Bern. supr. eodem suggestum. indistincte teneas (cum in iudicijs, vel extra a iudice appellatur) coram iudice appellandum, supra eodem lib. cordi. sup. eodem, ut debitus ibi, coram eodem iudice, &c. & hoc si potest ipsius haberi copia, & in publico: non in hortis, uel uilla suburbana. 2. quæstio. 6. biduum. §. adeundi. uel nisi iustus metus appellantem excusat. supr. eodem titu. cap. ulti. Si verò sunt plures iudices: dic ut in Clem. eod. tit. si a iudicib. Ioan. And.

ADDITIO. Hanc opi. gl. de appellando coram iudice, &c. tenet. Arch. qui etiam alleg. ff. quando appel. sit l. 1. §. dies. & §. si quis. C. eo. ti. in offerendis. in Auth. de app. §. 1. col. 4. Recitat tamen opin. Goff. qui dixit, quod appellatio emissa in absentia iudicis bene excusat si nō fiat fraudulenter, ut dixi in decre. suggestum. supr. eod. quòd uidetur placere Inno. in decret. dilectis. eo. tit. ad fi. ubi dicit quòd per appellationem etiam factā in absentia iudicis, appellans est exemptus ab ipsius iurisdictione, tamen ipsi Inno. placet in decret. si iustus quod sequitur in gl. Dicit etiam Arch. quod si bene videatur decr. si duobus. 1. resp. in fi. satis demonstrant, quòd appellatio non protegit appellantem a suo iudice, donec ad ipsius iudicis notitiam perducatur, & idem ibi Pet. de Samp. Ioan. And.

† Pet. de Anch. no. hic cōuenientiam inter appell. iudic. & extraiud. & ponit sex pulchras differētias. Font.

1 Docto. dn̄t verum si iudex ext. iud. iubendo uel faciendo me grauet: dicā ei ꝙ reuocet: si nolit, tunc app. infr. eo. c. si a iudice. Itē si præcipiat soluere decem, dicā ei ꝙ hoc reuocet offerēdo me iuri, si nolit app. Io. An. Font.

2 Et ēt inf. illos dies dēt fieri adhæsio ratiha. gl. in ver. ad hę. in c. ut circa. ꝫ. eod. lib. Phi. Fon.

3 Et sponte sm Arc. alle. 35. q. 5. notificasti, & ꝙ ibi no. Ioan. And.

† al. assenserit.

† De intimatione appel. uide Lapum alle. 39. inci. an ualeat, & alleg. 119. incip. quantū.

a ¶ Pro-

a ¶Proponis.]& probas sup.de conceff.præb. cum sup quæstione.ergo ut dixi sup.eo.cap.1. non est necesse, ꝙ scriptura appellationis sit authentica 1 dummodo possit probari: tutum est tamen quod per notarium de hoc fiat scriptura publica: quia quod continetur in charta difficile est probare.

1 Quia fit so lummõ ad intimandum actũ præsentẽ. Si autem scriberet̃ ad probandum actũ præteritũ, illa scriptura dẽt esse auth. Cle. ... ãm.de elec. ... nch. Fon.

[Gl. sequens signat contrariũ,& soluit.

b ¶Lecta.]Videbatur ꝯ argu. eius quod dr̃ sup.tit. prox.c.vlt.in fine, cum suis cõcor. sicut enim requirit̃ ꝙ sententia legatur per iudicem, nec sufficit quod in scriptis edatur, ut ibi: sic etiã vr̃ nõ sufficere ꝙ appellatio in scriptis edatur, nisi ẽt legat̃. Sed non tanta solennitas requirit̃ in appellando, quanta in diffiniendo; alias sequeretur ꝙ die feriato non posset appellari, sicut nec diffinitiua proferri: & quod appellans haberet sedere & nõ stare: & hæc sunt falsa, cũ ergo decret. ut debitus.& decret.cordi.hoc solum requirant, quod assignet̃ vel exponatur causa probabilis, uel in scriptis, assignare autem fit uerbis, nutu, testamento, uel codicillis, ff. de uerb.sig.assignare.[Et Institr.de assign.lib. per totũ. Ioan.Mona.]ff.de assign.lib.l.1.§.assignare, ergo.& in scriptis assignando & porrigendo iudici, satisfactum est iuri. Et facit ad hoc, sup.eo.lib de offic.ord.si canonici. 2 Sicut.n. ibi sufficit causam cessationis scribere, & scripturam assignare ei contra quem cessatur, sic & hic in appellatione. Sic & olim dabat maritus uxori suę libellum repudij, quod sufficiebat, licet non legeret, de quo dicitur in procœmio decret. probatur hoc etiam 2. q.6.c.ei qui.ver. si quis libellos appellatorios ingesserit,& l.biduum,§.adeundi.uers.si quis ipsius ibi, ut ei libellos daret. Et quod hic de appellationibus dicitur, de exceptionibus intelligo, ut sufficiat illas dari in scriptis: licet non legantur. ad hoc sup.de probat. quoniam contra. Io.And.

2 Vide Rotã ...cis.7. & de ...s.74. in no ...s.

Dicit Ioã. ...on. ꝙ ista ...cr. & illa ...obant ꝙ ...ignare & ...rrigere ...e est ꝙ prę ...ntare, præ...ntatio uel... non req... lecturã, ...c posuit ...ch. in de... ...c.Cordi.

te porrexisse proponis; [a] non potest ex eo quod coram ipso lecta [b] nõ fuerit, rõnabiliter impugnari.

¶Idem.

¶Iudex a quo compellere non potest appellantem a grauamine ipsius ueritatẽ probare, licet citare potest ad ipsius reuocationem audiẽdam: qua facta, in causa procedere poterit, eius contumacia non obstante, ac si nunquam appellasset. h.d. Zenzel.

CAP. X.

SI † a iudice [c] a quo (propter grauamen [d] quod tibi proponis illatum) appellas, ad docendum te fore grauatũ, & ad audiendam reuocationem eiusdem grauaminis (si de ipso docueris) tibi terminus præfigatur. Nec coram eo (cum ipse per se [e] id videre habeat) hoc docere, nec etiam tanquam coram iudice (cum per appellationem sit suspensa ipsius iurisdictio) comparere teneris: [f] nisi ad hoc solum, vt reuocationem ipsam audias, si eam duxerit faciendam.

SI a iudice.]Gl.non summat. Diuiditur autem istud c.in duas particulas. Prima ponit thema, cuius duo dubia soluit, utriusque reddens rationem; ibi. Nec coram. Secunda particula, quæ est ibi, Nisi ad hoc solum, secundum dubium determinat,& declarat. Io.And.

¶Pro intellectu istius ca. habemus præsupponere, ꝙ licet iudex non possit reuocare suam sententiam diffinitiuam.l.2.C.de sent. ex periculo recitan. potest tamen reuocare interlocutoriam sententiam, l. quod iussu, ff. de re iud.c.cum cessante, eo.tit. in antiq. Secundo habemus præsupponere, ꝙ appellans per appellationem eximitur a iurisdictione iudicis a quo appellauit, quantum ad illam causam.c.Romana.sup.eo.tit.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram officiali Pictauien. qui tulit aliquam interlocutoriam cõtra me, a qua appellaui solemniter, & in scriptis, iuxta tenorẽ.c.1.s. eod.tit. Officialis fecit me citari ut coram eo comparerem, facturus fidem de grauamine, an tenear comparere? Respondet quod non, nam iudex debet esse certus, an me grauauerit, uel ne. Sed ponamus, quod iudex citauit me ad reuocandum interlocutoriam suam, an debeam comparere? Certe sic; & si non compaream,& iudex reuocet suam interlocutoriam, poterit contra me procedere tanquam contra contumacem, quia reuocato grauamine est extincta appellatio mea. [Reuocauerit cum effectu]& realiter, non verbo: & hoc si grauamen sit realiter illatum. Nota primo, ꝙ iudex a quo, potest suam interlocutotiam reuocare, & sic est una differentia inter sententiam diffinitiuam, & interlocutoriam. Nota ꝙ si iudex a quo, citauit appellantem ad faciendã fidem de suo grauamine, non tenetur appellans cõparere, quia iudex dẽt cognoscere vtrũ appellantẽ grauauerit: secus si appellans esset citatus ad uidendũ reuocari grauamen: quia tunc teneret̃ comparere coram iudice a quo. Et si citatio sit facta ad edocendũ de grauamine,& videndũ reuocare grauamen, tenet̃ comparere, non ad oẽs fines, sed ad uidendũ fieri reuocationem grauaminis. Nota, ꝙ cessante causa finali, cessat effectus, secus est de causa impulsiua. l. 1. §.sexũ. ff.de postulãdo. ubi turpitudo Calphurnię fuit causa impulsiua prohibitionis mulierum a postulando. Item illud intelligitur, quod cessante causa finali, cessat effectus, quando est unica causa finalis, secus si essent plures, quia tunc requiritur cessatio omnium causarum. Inst. de nup.§. affinitatis.de hoc Doctores in c.etsi Christus.de iureiu. in antiq.in fine.cap.

[Prima glo.dicit quid declaret,& exponit.]

c ¶Si a iudice.] Emanauit ad declarationem eorum, quæ no.Ber.& Moderni.supra eo. cum cessante. Et dic iudice ordinario, uel delegato, & idem si esset arbiter iuris, a quo potest appellari, supra eod.lib.de offi.dele. ab arbitris.

ADDITIO. Et Gul.de excep.§. uiso.versi.sed si iudex.& seq.& corrigit, quod not.Ber.sup.eo. lib.de re iu. ad Apostolicæ.uersi.eratq; parata.

d ¶Grauamen.] secus enim si a sententia diffinitiua quam iudex reuocare non potest, functus est enim officio suo semel iudicando, siue bene siue male. ff. de re iud.iudex sup.de offi.deleg.in litteris, & c. venerabilis intellige igitur grauamen, siue per interlocutoriam siue præter interlocutoriam inferatur.

e ¶Per se.] Debet enim esse de facto suo certus. sup. de rescrip. ab excommunicato. C. de rescindenda uenditione. quisquis. ueritas enim causæ appellationis probanda est coram iudice appellationis, ut supra eo. tit.& lib.Romana.& c.cum appellationibus, ergo non corã iudice a quo appellatur; saluo eo. quod dr̃ supra eod.tit. interposita.

[Glo.seq.quærit arg.pro & contra soluit,& certis allegatis in contrarium respondet.]

f ¶Teneris.] Quid si compareat, & coram iudice ipso a quo appellauit de grauamine doceat, nunquid ab appellatione uidetur 3 recessisse? Videtur primo quod sic, per decreta. supra de offi.deleg.gratum sup. de testi. cum uenisset. in quibus dicitur, ꝙ si appellans post appellationem probationes inducit coram illo a quo appellauerat, appellationi renunciat. Item hæc litera dicit, quod per appellationem suspensa sit iurisdictio iudicis, si ergo aliquid facit coram ipso, ut coram iudice, allegat contraria, & sic non auditur. ad hoc sup.eod. sollicitudinem. cum suis concord. contra sup. eo. interposita.

3 Vide Alex. cons.130. in 5.uol.& Deci.in tit.gratum in 4.no. ext. de offic. deleg.

sita.ubi dicitur, quod appellans potest probare si vult ueritatem causæ coram iudice a quo appellat. Sed responderi potest decret. illā locum habere ante appellationem. 1 Satis credo cum per actum istum semper intendat ad iudicis iurisdictionem declinandam, 2 quod per hoc appellationi non renunciat & hoc sonat litera, quę dixit hic, non teneris:non dixit, non potes: & sic etiā soluitur, quod dicit de allegante contraria, cum ista non sint cōtraria, quæ ad unum finem tendunt. Et facit quod dixi infra de regul.iur.nullus pluribus. Ad decretal.gratum.& ca. cum uenisset.respōdetur, ꝙ illæ probationes fiebant super principali negotio: & ideo bene renunciabat appellationi,quia cōtrarius sibi:sed hic secus.facit pro hac parte ꝙ iste prouocatus est.ad hoc,ff.de condi. fur. & ideo in prin.supra de excep.cum inter priorem, & accedant quæ not.3.quæst.3.cap.induciæ 2 §.offeratur. supra de re iud.cap.inter monasterium, & utilius videtur negotia tali expediri compendio,quam per exactam subtilitatem longo prorogari dispendio. supra tit. proxi. abbate sane,in fine.præterea legitime tenetur comparere ad id quod sequitur,& tamen comparendo non renunciat appellationi.

1 Hic colligit Do.ꝙ licet p actum corā iudice a quo renuncietur appellationi interpositæ, non tñ interponendæ. Fon.

2 Hoc est uerū si per uiā simplicis informationis agat: secus si agat tanquā corā iudice constitutus, ut iuribus cōtrarijs. Do. Font.

alias si non comparueris, & ipse in termino grauamen reuocauerit cum effectu, a. poterit extunc libere in causa procedere, ac si appellatio interposita non fuisset. b

¶Idem.

¶A collatione Capituli ad Episcopum appellatur, si vt canonicus interfuit: secus si vt prælatus. hoc dicit. Dominicus.

CAP. XI.

A Collatione beneficij, c quā cōiter per Episcopū & Capitulū in tuū præiudicium d factam esse proponis; Non † ad ipsum episcopum (si in ea vt prælatus e interfuerit †)

2 ¶Cum effectu.] effectualiter enim intelligenda sunt verba,ut supra de cler.non resid.relatum.cum suis concordan. Hinc enim est,quod non sufficit dicere separatum reuocare, nisi & reuocet. ad hoc supra de eo qui mittit.in possess.causa rei seruand. capit. 1. & ad hoc supra titu.proxim. ad Apostolicæ, uersicu. erātque parata. Item si grauamen fuit uerbale, reuocatio sufficiat verbalis, si reale, non sufficit uerbalis, nisi re etiam reuocetur.

ADDITIO. Idem Archidia. qui etiam alleg. Ioan. de Deo in suis cauillationibus,rubrica de generalibus exceptionibus.ubi not. quod non sufficit, quod iudex dicit ego reuoco,nisi recedat a grauamine interlocutionis. Ioan. And.

b ¶Non fuisset.] quia cessante grauamine cessare debet appellatio.sup.eo.cum cessante.Io.And.

A Collatione.]Duo facit,quia circa unum thema distinguit: Primum ibi,Non ad ipsum:Secundum ibi: Alias si.

¶Appellans a collatione facta per Episcopum, & Capitulum,debet appellare ad Archiepiscopum, si Episcopus interfuit ut Prælatus, secus si ut canonicus, quia tunc appellatur ad Episcopum.

¶ Præsupponendum est pro intellectu huius capituli, quod quis potest appellare etiam collatione continuata in præiudicium alterius cap.1.eo.tit. in antiq. Item habemus secundo præmittere, quod quis potest appellare post collationem factam, dum tamen appellet infra decem dies numerandos a tempore notitiæ suæ.cap. concertationi supra eo.tic.& lib.Item est præsupponendum quod habetur in cap.2.ut lit.pen. supra isto met libro,ubi dicitur,si duo litigent super beneficio, & moritur possessor,non debet alius subrogari in locum defuncti,donec sit cognitum de iure superstitis: & si fiat collatio,posset superstes appellare ab illa collatione, vel etiam continuata: sed ordinarius poterit defendere ius defuncti.

CASVS. Tu possidebas beneficium,quod dicebam ad me spectare,uel esse mihi debitum, unde feci te conuenire coram iudice cōpetenti: pendente controuersia ista tu es mortuus:Eps Pictauien. & Capitulū ad quos cōiter spectat collatio illius beneficij cum uacabat, uolebant illud ɔferre:ego hoc uidens me opposui ne facerent collationē de illo bñficio:nō obstante mea oppositione ipsi contulerunt bñficium, uolo appellare ab ista collatione, quæritur ad quem debeam appellare, vtrum ad archiepiscopū, vł ad ipsum Epm? Rdet cum distinctione,aut Eps interfuit collationi ut prælatus,aut interfuit ut simplex canonicus, si interfuit ut ꝑlatus, debeo appellare ad archiepm,vel ad Papam, & non ad Epm,quia tūc appellarē ab eodē ad eundē;si vero Eps interfuit ut canonicus, & nō ut prælatus, tunc possum appellare ad ipsum Epm tanquam ad superiorem Capituli. Nota primo,quod a collatione facta,uel facienda in præiudicium alicuius,potest appellari, sed proprie dicitur prouocatio.cap. cum sit Romana. eodē titu.in antiq. Nota,quod Episcopus potest interuenire in capitulo vt canonicus, & tunc habet vocem, & sua vox auget numerum. Item potest esse in Cap. ut prælatus, & tunc non habet uocem licet Host.dicat, ꝙ ipse repræsentat mediam partem Capituli, & ꝙ ipse & unus canonicus faciunt maiorem partem Capituli. de hoc in cap.proposuisti. de conces. præb.in antiq. Communis autem opinio Doctorum est in contrarium, uidelicet, ꝙ ipse non habet uocem quando est in Capitulo ut prælatus, sed solum habet potestatem concludendi ꝓm maiorem partem Capituli Not. vlterius, illud ad quod emanauit præsens capitulum, uidelicet quod cum appellatur a collatione facta communiter per Episcopum & Capitulum, potest appellari ad ipsum Epm, si interfuit vt Canonicus,quia tunc cēsetur simplex canonicus,modo Capitulum subest Epo,& appellandum est ab inferiori ad superiorem. Sed quomodo cognoscemus, quod Eps est in Capitulo ut prælatus uel ut simplex Canonicus? Doctores hanc materiam tractant in c.postulastis.de conces.præbcn. Et dicunt ꝙ si in Ecclesia sit statutum,quod ordinet,ut Eps sit in Capitulo, vt prælatus,uel ut simplex Canonicus,standum est illi statuto,si uero non sit statutum, tunc cognoscetur ex coniecturis: nam si Episcopus nō tenet primum locum & honorabiliorem, censetur esse in Capitulo ut canonicus: si autem præsidet & teneat honorabiliorem locū, censetur esse in Capitulo vt prælatus.

† Induceun Io.A. & Pet de Ancha. a qōnē,an do nata ambasi toribus acq rant sibi, v illis a quibu mittunt: u de Bart. in vero. ff. sol mat. l. soci qui, §. fi. fi pro socio. Font.

† al. inter fuit.

[Prima glo.dicit quid approbat.]

c ¶ A collatione beneficij.]Hoc notat Hostiensis de excessibus prælato.c.1.

ADDITIO.In c.postulastis.de conces.præb.& forte corrigitur,quod ibi not.Innoc. qui dicit de electione Episcopi & Capituli,ad Episcopum appellandum:qui licet constituunt unum Capitulum in electione, non tamen in exercenda iurisdictione.forte dixi: quia saluatur, si intellexit iuxta secūdum membrum huius distinctionis.Io.And.

d ¶ Præiudicium.] Aliàs appellare non licet 2. quæstio.6.non solent.supra de electio.cum inter R. ff.de appel.1.

[Glo.seq.soluit dubium,quærit.]

e ¶ Prælatus.] quod præsumitur, nisi aliud appareat. Et si quæratur,quomodo cōstabat an sit ibi ut prelatus, & an sit ibi ut canonicus? Recitari solet supra de conces.præben.postulastis.Si est in primo loco & ei primo scribitur,tūc apparet eū esse ut episcopum,vel vt caput. Sed quando sedet, & subscribit post archidiaconū, uel alium

alium, qui ibidem præsit capitulo, tunc patet ipsum ibi esse ut canonicum, ad hoc 17. dist. c. ult. de maio. & obed. statuimus.

a ¶Superiorē.] Papā uel proximū. s̄. eo. ti. dilecti. c. ult.
b ¶Vt canonicus.] sup. de cōces. præb. postulastis. j̄. de preb. cum in ecclesia. ne sede vac. ca. 1. cum similibus.

[Gl. seq. alleg. duo similia, & soluit duo dubia.]

c ¶Potuisti.] sim. 17. dist. multis, ubi de archiepō appellatur ad synodum, cui tamen præest archiepš. ad idem. ff. qñ appel. sit. l. 1. §. solent. vbi de ordinario, & præside appellatur ad præsidem, & quod dicit, potuisti: intelligo & debuisti, nisi appellaret ad Papā cum gradatim sit appellandum. sup. eo. dilecti. Puto tamen quòd si appellans hoc petit, ipse episcopus habeat causam delegare, 1 cum satis sit suspectus; 2 ne uelit uenire contra factum suum, licet id fecerit, ut alius, ad instar eius quod dicimus de iudice a quo fuit appellatum, qui efficitur iurisdictionis eius, ad quem fuerat appellatū, de hoc 3. quæst. 7. cap. infames. §. item si contra partē. supra de elect. querelam. in 1. glo. C. de appellat. eos. in principio.

sed ad superiorem [a] te oportuit appellare. Alias si vt canonicus [b] interfuisset in ea, potuisti [c] appellare licite ad eundem.

¶Idem.

¶Per appellationem interpositam a diffinitiua, reuocori potest interlocutoria principali negotio præiudicans, alias non. Ioan. Andr.

Concord. | n.& Host. | offi. ordi. | efragabi- | Iō. And. | Vide in si- | li Aret. | c. insuper | . de testi- | , & Ge- | .in c. aua- | æ, in 2. | posit. de | c. lib. 6.

LIcet.] sunt duo dicta, secundum ibi, ubi uero.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram iudice ordinario, uel delegato: lite inter nos negatiue contestata, tu actor fuisti admissus ad faciendum tuas probationes de & super tuo libello: probationibus factis ego reus proposui exceptionem peremptoriam: puta exceptionem de non petendo: uel aliquam exceptionem peremptoriam, iudex noluit admittere istam exceptionem peremptoriam, & sic me grauauit, ego non appellaui ab ista interlocutoria hoc facto ipse iudex post renunciationem & conclusionem tulit sententiam diffinitiuam contra me, a qua appellaui. Quæritur nunc, vtrū in causa appellationis possim repetere illam exceptionem peremptoriam, quæ a iudice a quo fuit mihi repulsa? Videtur quod non, quia transiuit in rem iudicatam; & mihi imputetur quare non appellaui. Hoc tamen non obstante respondet Romanus Pontifex, quod illas peremptorias exceptiones possum repetere in negotio principali, & ipsis probatis obtinebo: quia per appellationem fuit causa reducta ad illum statum, in quo erat immediate post litem contestatam, sed non ante. l. ita demum. C. de procur. Sed quid: ponamus quod in causa principali. Proposui aliquam exceptionem dilatoriam, quæ fuit repulsa, uolo illam repetere in causa appellationis: utrum possim? Respondet ꝙ non; quia in causa appellationis non possunt proponi ea quæ erant proponenda ante litis contestationem, ut d. l. ita demum, sed solum illa quæ erant proponenda post litem contestatam. Et sic intelligitur illud dictum. In causa appellationis non proposita proponam, & non probata probabo. Nota primo ex isto cap. bonum argumentum, ꝙ si actor dicat exceptionem pro parte rei propositam esse impertinentem, iudex super hoc habet interloqui, an illa exceptio peremptoria sit admissibilis uel inadmissibilis. Et ideo est cautela aduocatorum peritorum, dum uolunt appellare ab interlocutoria, quod petant interloqui super admissibilitate. Sed cauti iudices obuiant isti cautelæ dicendo: admittimus istam exceptionem in quantum de iure est admissibilis. Hanc cautelam ponit glossa in capitu. cum contingat, de officio delega. in antiq. Nota quod si iudex non admisit exceptionem peremptoriam: & pars non appellet ab illa interlocutoria, sed postea appellet a diffinitiua, in causa appellationis poterit illam exceptionem peremptoriam repetere; nec dicitur repulsio transire in rem iudicatam, ut hic est textus. Nota quod exceptionem dilatoriam repulsam in principali causa non potest appellans repetere in causa appellationis.

CAP. XII.

LIcet [d] ab interlocutoria (per quam pacti, [e] vel præscriptionis, aut alia, principali negotio præiudicans, [f] vel iudicium nullum reddens, [g] exceptio est repulsa) nō [h] fuerit appellatum: [i] si tamē a diffinitiua (quæ postmodum, etiam vltra [k] decendiū promulgatur) ap-

[Prima glos. summat, & dicit quid determinet.]

d ¶Licet.] per appellationem interpositam a diffinitiua reuocari potest interlocutoria principali negotio præiudicās, alias non. Et determinatur hic altercatio Inno. & Host. notata per eos. supr. de re iud. quod ad consultationem, & sup. quod met. cau. cap. vlt. & Innocentij opinio approbatur.

e ¶Pacti.] de perpetuo non petendo, uel similis.

f ¶Præiudicans.] quod in peremptorijs regulariter est videre.

ADDITIO. De quibus uide satis sup. eo. li. de lit. cōtest. exceptionis. Iō. And.

g ¶Reddens.] sicut exceptio falsi. ff. de iud. licet supra de except. cum uenerabilis, supra de procurat. in nostra, uel exceptio contra rescriptum quod ab excommunicato fuerit impetratum, sup. eod. lib. de rescript. c. 1. cum simil.

h ¶Non fuerit.] secus si a repulsione fuisset appellatum secundo, & succubuisset appellans: quod dic, ut in cle. eo. ti. cum a repulsione.

i ¶Appellatum.] & sic uideatur transiuisse in rem iudicatam. s̄. de elect. cum dilectus, in fi. de testi. significauerunt, cum sim.

[Glo. seq. quattuor opin. recitat, quarum tertia hic approbatur.]

K ¶Vltra decendium.] hoc dicit ut maior sit dubitatio. Dicebant .n. quidam, ꝙ si non fluxerat decendium cum appellauit a die interlocutoriæ, tunc reuocari poterat interlocutoria, & repeti exceptio per ipsam reprobata, quasi intelligatur super diffinitiua, & interlocutoria appellatum. Et impugnabatur hæc opinio tali modo: Certum est quod aliter appellatur ab interlocutoria, quam a diffinitiua, & etiam a diffinitiua continente plures articulos, in uno potest appellari, in alio non, de testa. Raynaldus, cum simi. Et ob hoc dicebant secundi, quod ex quo appellatum erat a diffinitiua indistincte omnes exceptiones admissas, & non admissas, siue fuit interlocutum siue non, siue decem dies fluxerint, siue non, repetere licebit. Et uidetur hoc satis expressum. ff. de appella. l. j. §. 1. & vlt. & l. 2. & 3. & ff. quando appell. sit. l. 1. Ex quo. n. admittitur ad decendium super principali, quod est maius, igitur contra interlocutoriam, quod minus est, ueritas .n. semper est iuuanda sup. de iureiu. ex litteris, & in clem. sæpe de uerb. sig. præterea iudex appellationis succedit in locū principalis. l. cum apud. ff. iudicat. solui. sed interlocutoria non transit in rem iudicatam quo ad iudicem principalis causæ: ergo nec quo ad iudicem appellationis, quin dare possit licentiam exceptionem repetendi. Innocen. uero tenebat opinionem hic approbatam. Hostien. (Qui hoc prosequitur satis in sum. de senten. §. qualiter proferri debent. sub §. primo. uersi. uerumtamen si appellatur. Io an. Andr.) dicebat, quod cum secundum leges 3 regulariter ante sententiam non appelletur. (super eod. super eo. 2. C. quorum appell. non

3 Per quas qs deciperet si grauamen ante diffinitiuam illatū per appellationē a diffinitiua reuocari nō posset: quod esse non dēt, C. de ijs qui uen. æta. l. 2. Io. Mon.

recci-

¶ Habes hic dictum Lapi limitatū. q dixit in c.1. ſ.e. de reſcr. ꝙ ſi iudex interloquaē reſcriptū nō eſſe impetratum poſt ex cō:cationē, ualet iudiciū, quia hoc non procedit ſi appelletur a diffinitiua. Do. Fon.

reci, l. ante. Ioan. And.] omnia grauamina illata in cauſa habent releuari per appellationem interpoſitam a diffinitiua. Sed ſecundum canones a qualibet interlocutoria, & quolibet grauamine poteſt appellari, & ideo quātumcunq; a diffinitiua appellatur, firma manet interlocutoria, a qua inf. decem dies non fuit appellatum.

ADDITIO. Circa ſecundam opinio. prius tactam dicebat Io. Mona. ante ſnīam non eſt quis læſus, ſed in ſententiando, cum totus proceſſus ordinetur ad diffinitiuam, & ideo cum læſio conſummetur per diffinitiuam: appellatio ab illa interpoſita ſuſpendit non ſolum illam, ſed ēt ordinata ad illam. Argu. ff. ut leg. no. caue. l. 1. §. ſi quis ſub condōne. ff. ſi quis cau. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. de tut. & rat. diſtrah. ſi cum. Io. And.

pellari a contingat, pōt † in appellationis cauſa ipſum grauamen per interlocutoriam eandē illatum licite per appellationis iudicem emendari. b Vbi vero interlocutoria ſuper eo profertur, ꝙ non parat c præiudiciū negotio principali, vel d iudicium nullum reddit; niſi fuerit appellatum e ab ipſa; per appellationem a diffinitiua poſtea interiectam, f grauamen illatum nequaquam poterit reuocari. g

a ¶ Appellari.] inf. decem dies. a die ſententiæ, uel ex quo ſciuit ſup. eo. concertationi.

b ¶ Emendari.] ſicut. n. concluſio facta in principali nō parat præiudicium, quo minus noua iura poſſint in appellationis cauſa produci ſupra de teſti. fraternitatis. & de fide inſtr. inter dilectos. C. de temp. appell. per hāc, ita nec interlocutoria ꝑiudiciū parat, quo minus vetera iura repeti poſſint, ut hic, alias enim quid prodeſſet ſuper illa diffinitiua appellaſſe?

c ¶ Non parat.] ſicut eſt uidere in dilatorijs vel in condemnationibus expenſarum ſuper eo. ꝙ in exceptione ſuccubuit, uel propter aliam cauſam ſimilem.

d ¶ Vel.] repete ſuper eo quod non.

e ¶ Appellatum ab ipſa.] quid ſi lata tali interlocutoria iudex ſtatim vult procedere in cauſa; petit pars contra quam lata eſt interlocutoria, non procedi infra decem dies, ut deliberet, an ab ipſa interlocutoria appellare uelit necne, quæritur, 1 an ſit audienda? & videtur ꝙ ſic: quia beneficium, &c. 18. diſt. de his. ad fi. inf. de reg. iur. indultum, cum ſuis concor. ad hoc optime facit 2. q. 6. anteriorū ubi dr̄ quod decem dies dantur ad appellandum, ut liceat, ī. ipſum ſpacium pleniſſimè deliberare an appellandū ei ſit, uel quieſcendum, ſed iſte litigando & procedendo ſuper principali, ſic pleniſſimè deliberare non pōt. Solu. dico ꝙ non eſt audienda, 2 & hoc not. Guil. in Specu. tit. appellatio, §. reſtat uidere. in fi. & eſt eius ratio; quia quo ad iudicem non tranſit in rem iudicatam ſententia, & ideo non poſſit eam reuocare, non omittat proceſſum. Et in hoc dicit in priuata ſua examinatione omnes doctores Bononiæ concordaſſe, & uide euidentem rationem, ſi contrarium diceres, nunquam eſſet litium finis, in qualibet enim interlocutoria, termini aſſignatione, uel iudicis actu, diceret pars, quieſcatis per decem dies, ut deliberem an uelim appellare, quod eſſet abſurdum.

1 De hoc ar-ticulo ui- Abbatem c. ſollicitu- nem in fi. tra de app-

2 Idem d- Do. Phil. Anch. ne- per actū p- tis vī ipſ- pars renu- ciare app- lationi int- ponendæ, bonum eſſ- ꝙ proteſt- retur. Fon

f ¶ Interiectam.] intelligo etiam ſi infra decem dies a die ipſius interlocutoriæ a diffinitiua fuerit appellatum propter rationes quas dixi ſup. in glo. hoc dicit, in prin. Io. Andr.

g ¶ Reuocari.] iudex ergo in quem ex appellationis virtute principale negotium tranſit, de ijs quæ principale non impediunt, intromittere ſe non debet.

ADDITIO. Multum ergo eſt præiudiciale impedire appellationes interponendas ante ſententiam. Io. And.

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBER

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE clericorum.

¶ Superioribus libris dictum fuit de clericis & personis clericorum: nunc videndū est de eorum vita & honestate: ideo annectit titulū de vita & hon. cleri. ¶ Opponitur ꝙ titulus de vita & honestate clericorum nō fuerit bñ formatus: quia sufficiebat alterum ex istis, dicēdo, de vita clericorū, vel de honestate clericorū, quia q̃dquid attribuit vitæ, spectat ad honestatē, & q̃cquid honestati attribuit, ptinet ad vitā, quia honeste viuere respicit ēt vitam, ar. in proœ.cōpil.Greg. & sic habet titulus superfluitatē, contra id quod Papa protestatur in procœmio huius libri. Sol. dicit. Io. And. quod Host. in summa huius tit. diuisit istum titulum, per quòd intendit docere duo. Primum, qualiter clerici, viuere debeant. Secundū, in quibus consistit eorum honestas. Dominicus.

LIBER TERTIVS.

TITVLVS I.

De vita, & honestáte clericorum.

¶ Bonifacius VIII.

¶ Clericus ioculatoriam artem per annum exercens, si tertio monitus non desistat, ipso iure perdit priuilegium clericale. Io. Andr.

CAP. I.



Clerici, [a] qui clericalis ordinis dignitati [b] non modicū detrahentes, † se ioculatores [c] seu goliardos [d] faciunt, aut bufones, [e] si per annum [f] artem [g] illam ignominiosam [g] exercuerint, ipso iure: † si autē tempore breuiori, [i] & tertio

Clerici. ¶ Duo membra distinguit: Secundū mēbrū prosequitur: ibi, Si autem. Io. And. ¶ Pro intellectu huius ca. est præsupponēdum, ꝙ clerici dicuntur habere multa priuilegia, de quibus in gl. sup. de big. c. vnic.

CASVS. Certum est quòd clerici non debent intendere artibus ignominiosis, vt sunt artes mimorū, ioculatorum, & histrionum. c. clerici, sup. eo. in ant. Sed ponamus, quòd aliqui clerici exercuerunt illas artes, puta quia fecerunt in publico spectaculum sui corporis, an sint puniendi aliqua pœna? Respondet Romanus Pontifex, quòd si clerici exercuerunt illas artes per vnum annum, sunt ipso iure id est, ipso facto absque declaratione iudicis priuati omni priuilegio clericali. Sed ponamus, quod isti clerici non exercuerunt istas artes per vnum annum integrum: sed per minus tempus, forte per spacium sex mensum an ipso iure perdant priuilegia clericalia? Respondet quòd non, sed requiritur ꝙ ep̄s illos monuerit primo, secundo, & tertio, & sic canonice & competenter, & si moniti non desistant ab exercitio illarum artium, ep̄s per suam sñīam debebit & poterit illos declarare priuatos omni priuilegio clericali. Nota primo iuncta glos. quòd clericatus dicitur esse dignitas, hoc uerum, accipiendo dignitatē large pro quadam præeminentia, nam dignitas proprie dicitur quando quis habet præeminentiam supra aliquos, & cum hoc iurisdictionem. Nota ulterius quòd clerici exercentes artes istas de quibus in tex. priuantur omni priuilegio clericali, etiam priuilegio canonis, si quis suadente diabolo. 17. qu. 4. & in hoc sunt ponderanda ista uerba, omni priuilegio. Nota insuper, quòd clericatus dicitur dignitas. concor. sunt in gl. Not. finaliter casum, in quo clericus priuatur priuilegio clericali absque aliqua monitione. Dominicus de sancto Geminiano.

(Primo gl. summat, & dicit quid declaret.

a ¶ Clerici.] clericus ioculator secundo, uel tertio monitus non desistens, ipso iure perdit priuilegium clericale. Emanauit ad declarationem, & approbationem eorum, quæ de quadam æquitate dicebat Host. supra de sententia excommunicationis ca. perpendimus in summa eo. tit. §. quis possit, vers. quid, & dicebat bonum esse si Papa hoc determinaret, & tempora limitaret.

b ¶ Dignitati.] nota quòd clericatus est dignitas ad idē 4. distin. denique. vbi de hoc, & de cleric. non residen. cap. 3. Si ergo detrahunt dignitati, merito priuilegium perdere debēt, quòd non personæ, sed dignitati confertur, vt supra de foro compe. si diligenti. & de sen. excom. contingit.

ADDITIO. Idem Archi. qui etiam contra tales allegat ca. si apud. 23. quæstio. 5. Ioan. And.

c ¶ Ioculatores.] quasi ioci latores in publicum, supra eo. tit. cum decore. faciunt enim spectaculū proprij corporis, ad hoc ff. de ijs qui notātur infam. l. 2. §. fi. in occulto tamen, vel infirmitatis, vel alterius honestæ rei causa aliquid ioci facere non reprobatur, & facit quod not. Ioan. de citharistis, & ijs, qui varijs vtuntur instrumentis. 86. dist. donare in 1. gl.

ADDITIO. Et Accur. in præalleg. l. 2. §. fi. ff. de infamib.

d ¶ Goliardos.] vulgare Gallicorum.

ADDITIO. A gula forte sic dicti: solent enim esse gulosi, & leccatores. Ioan. And.

e ¶ Bufones.] vulgare Tuscorum.

ADDITIO. Canon tales vocat histriones. 4. qu. 1. c. 1. de consec. dist. 2. pro dilectione, & unde sumpserit originem illud nomen, ponit Valerius lib. 2. ca. 1. circa medium. ver. uerum. & uide quod dixi. supr. eod. clerici in prin. alias bufo idem est, quod rana terrestris. Io. And.

f ¶ Annum.] ad hoc inf. de hære. cum contuma. supr. de reg. statuimus, in Auth. de sanct. epis. §. interdicimus, coll. 9. & hoc est ius nouum cum alias nisi monitione trina præmissa fuerint incorrigibiles inuenti, non perdant priuilegium clericale, ut sup. de sent. excommu. in audientia, & c. contingit. 2.

g ¶ Artem 1] nota actum damnatum appellari artem, sic usura ars appellatur. 47. distinct. sicut 2 & cura animarum. supra de ætate & qua. cum sit. in prin. 39. dist. Petrus. & C. de malefi. artem. sic etiam officium procuratoris ars nuncupatur. 5. q. 3. quia episcopus: in fine, & magicam artem exercentes. 5. q. 1. Petrus, & C. de malefi. & Math. l. 2. & 4. & multis alijs legib. seq. eo. titu. & coqui dicuntur habere artem. de conse. dist. 5. ne tales. Archidiaconus.

h ¶ Ignominiosam.] ff. de ijs qui no. infam. l. 2. §. ignominiose. & §. fin. cum ergo talibus ignominiosis artibus clerici intendere non debeant, & mimis, ioculatoribus & histrionibus. sup. eo. clerici. 1. respon. (34. dist. presbyteri. de consecr. distinct. 5. non oportet. 1 C. de episco. & cleri. Authen. interdicimus, secundum Archid. Ioan. And.] Multo minus ea exercere debent ad hoc. 44. distinct. non liceat. ubi dicitur, quod non licet clerico tabernam ingredi; multominus temere 2. visitas ergo uitæ tales non patitur priuilegio gaudere. C. de adult. quæ adulterium in fine, supra de apostat. ca. 1. 46. distinctio. clericum scurrilem. ne cleri. uel monacap 2.

i ¶ Breuiori.] nota infra annum, dici breue tempus post annum, longum uel uetus, ad hoc. 35. q. 8. cap. 1. ubi de hoc & sup de uer. sign. quid per nouale.

† Ideo dn̄t Doct. ꝙ oēs & sing. clerici pn̄t tales accu. & extēdunt istud c. ad monac. c. duo sūt gn̄a. 12. q. 1. Fōt.

† Istud uerbū ponde. dicit Phi. ꝯrius alijs ꝙ desistentes ab istis artib. recuperāt priuil. facit tex. in Authē. de sanct. epis. §. interdicim⁹.

1 Et tales de lucris hmōi artiū gabellam soluēt. Do. Anch. tñ tex. in l. quæsitum. de fundo inst. in fi. est cōtrarius huic additioni. Fon.

2 Qualiter hoc possit ꝓcedere uide late hic per Phi. Francū.

a ¶ Moniti.]hoc de veteri iure,sed per quem monebuntur? Dic,quòd per suum prælatum vel iudicem,vt supr. de sent.excom.in audientia.ibi,si a prælatis suis &c.& c.contingit secundo ibi,si a tertio.

b ¶ Careant.]repete,ipso iure.

c ¶ Omni.] hoc dicit: quia multiplex est clericorũ priuilegium,quod dic,vt dixi.sup.eod.lib.de biga. altercationis, vbi idem est verbum.

moniti [a] non resipuerint careant [b] omni [c] priuilegio clericali.

ADDITIO. Vnde non tenent immunitatem canonis : licet etiam sint in sacris,secundum Archi.alleg. quòd littera indistincte loquitur, & quòd illi plus peccant. 5.q.6.presbyteri.40. dist. homo.de iureiu.cum quidam. Sed Io. Mona. hic contra,dicens constitutos in sacris non perdere priuilegium,licet plus peccent:non enim desinunt esse clerici, & clericaliter viuere tenentur propter characterem impressum,alleg.supr.qui cleri.vel vouen.cap.1.& 2. supra. de cleri. coniug. sane 2. prima placat. Ioan. And.

TITVLVS II.

De clericis coniugatis.

¶ Bonifacius VIII.

DE CLERICIS CONIVGATIS.

¶ Dictum fuit sup.tit.proxi.de clericis,& eorum vita, verum quia aliqui sunt clerici coniugati, dubitaret aliquis,vtrum amittant priuilegia clericalia: ideo ad nos informandum Romanus Pontifex ponit titulum de clericis coniugatis.



Lerici.] Prima pars reseruat clericis coniuhatis duo priuilegia cum certa moderatione. Secundum:ibi, Et cum.Secunda reliqua tollit, & etiam prædicta duo, si moderatio non seruetur: ibi,in ceteris.

CASVS. Aliquis Titius clericus contraxit matrimonium cum quadam Berta virgine, quæ non fuerat corrupta,& prius non contraxerat matrimonium cum aliqua, quæritur,vtrum amittat priuilegia clericalia? Respondet quod sic,exceptis duobus videlicet:quia adhuc retinet priuilegium,cap.si quis suadente.17.qu.4. Nam si quis verberaret talem clericum, manus violentas iniiciendo,incurreret sententiam excommunicationis: a qua non posset absolui nisi a Papa, si iniuria esset grauis Item aliud priuilegium retinet,vt non possit conueniri coram iudice sæculari. Sed vtrum ista sint vera indistincte,ut quilibet clericus coniugatus gaudeat istis duobus priuilegijs: dum tamen contraxerit cum vnica & virgine? Respondet quod non,sed præmissa sunt intelligẽda, si iste clericus coniugatus deferat uestes clericales & tonsuram: nam si non deferret priuaretur istis duobus priuilegijs, videlicet c.si quis suadente, & pro suis excessibus puniri posset per iudicem sæcularem. Sed quid,habemus in l.2.C.de epis.& cler.& in c.fi.sup. de vita & honest.cler. in antiq. quod clerici non debẽt vexari collectis, talijs, nec alijs exactionibus, & multa alia priuilegia habent, ut dicit gloss.in cap.unico.supra de biga. Vtrum clericus coniugatus gaudeat istis priuilegijs? Respondet quod non: etiam posito casu quod deferat habitus clericales: sed istis omnibus est nudatus. Et sic clericus coniugatus solum retinet duo priuilegia, scilicet priuilegium c. si quis suadente,& priuilegium ne cõueniatur coram iudice sæculari pro delictis. Nota, quòd clericus coniugatus amittit omnia priuilegia clericalia,exceptis duobus de quibus in littera. No. quòd clericus in minoribus constitutus potest contrahere matrimonium:secus si esset in sacris ordinibus positus. De hoc habemus rubricam specialem,qui cleri. vel vouen. matrimonium contrahere possunt in antiq. Nota, ꝙ clericus coniugatus debet deferre habitũ clericalem,qui consistit in duobus,s.in habitu & tonsura,& si non deferat, omnia priuilegia clericalia perdit,etiam ista duo posita in textu:nam tunc reputatur laicus, & ut laicus potest puniri. Nota ibi, Vestes, ꝙ coniugatus clericus non solum debet deferre habitum clericalem in ueste superiori, sed etiã in inferiori, & alijs, & istud uerum, nisi illa vestis sit latens,et non appareat & in hoc ponderatur uerbum,uestes; alias si sit indecentia in ueste inferiori cẽsetur laicus, & tanquam laicus potest puniri, ideo Tholosæ quidam clericus coniugatus, eo quod habebat caligas bipertitas,reputatus fuit laicus,& pro crimine tãquam laicus fuit condemnatus: nam fuit laqueo suspensus. Nota quòd clericus coniugatus in alijs omnibus priuilegijs reputatur laicus, ideo ut laicus uocatur ad talias, tributa,exactiones, & alia munera a quibus eximuntur clerici. Sed utrum etiam talis clericus coniugatus, possit esse uicarius epi? Rñdet ꝙ non. Nam iurisdictio ecclesiastica non cadit in laicum c.2.de iud.in ant. & iste clericus coniugatus exceptis duobus priuilegijs reputatur laicus. Not.arg.a contrario sensu(quod est fortissimum in iure c.cum Apostolica.§. pen.in glos.1.de his quæ fiunt a præla.in antiq.l.1.ff.de offi. eius cui mandata est iurisdict.) quod bigamus est priuatus omni priuilegio clericali, etiam istis duobus priuilegijs.

Nota, quòd tonsura hic accipitur pro clerica, nam pro parte tonsura est illa abscissio capillorum, quæ est in parte inferiori, ut aures pateant, sed clerica est abscissio capillorum in parte superiori, & circuitas abscissionis illorum capillorum uocatur corona.

[Prima glossa summat,dicit unde sumpta; & quid declaret.]

¶ Si clericus coniugatus ferat habitum & tonsurã, clericali priuilegio gaudet aliàs non.Ioan. And.

CAP. I.



Lerici, [d] † qui cũ vnicis [e] & virginib. [f] contraxerũt, [g]

† Vide Cõc. Trid. ses.23. de refor.c.6.

d ¶ Clerici.]si clericus coniugatus ferat habitum & tõsuram,clericali priuilegio gaudet,alias non.Et fuit tracta de fine cuiusdam extrauagantis, quæ incipiebat,ad quorundam. Et emanauit ad declarationem eorũ quæ no.23.dist.clerici.in 1.gl.& eo.tit.ca.Ioan.

e ¶ Vnicis.]quia si bigami essent, omni priuilegio clericali exuti essent, nec possent etiam portare tonsuram. sup.eo.lib.de bigamis.altercationis.

f ¶ Virginibus.] secus si cum corruptis, 1 uel uiduis contraxissent, & eas cognouissent, ut 33.dist. Valentino.& rationem quare uirginitas in mulieribus requiratur quo ad hoc potius quam in uiro,quæ re de big.debitum.in gl.pen.

1 Etiã qu... credebãt ... gines,vt n... 32.di.nem... Ioan.And.

[Glossa seq.arg.pro opi.recit.contrariam, quam approbat.]

g ¶ Contraxerunt.] Nota pro opin. Hug. & Hostien. quod mulier debeat esse desponsata in uirginitate, vnde si primo deflorauit quis mulierem,& postea cum illa contraxit, nõ videtur quod promoueri possit ad hoc 30.quæst.5.qualis.ubi de hoc.[in gloss.2.]& 33.distin. nemo. Præterea carnis commixtio conformitatem designat humanæ diuinæque naturæ, quæ per incarnationis mysterium fuit in utero uirginali contracta; oportet ergo, quod consummatio, quæ illud designat fuerit facta in utero uirginali, quod si ante illam corrupit, esse non potest, & bene facit ad hoc.33. distinct. maritum. Sed contrarium credo 2 secundum Tanc. & Goff.qui h.c no.in summa huius tit.de biga.§.itẽ quid

2 Et bñ gl... ca.debitũ... biga. & S... ibi.& in c... ne.1. de cl... coniug. u... Thol. dec... q.119.Fon...

si quis

si tonsuram, & vestes [a] deferant clericales, priuilegium retineant † canonis [b] † ab Innocentio Papa ij. prædecessore nostro editi in fauorem totius ordinis clericalis. [c]

¶ Et cum (iuxta Parisiense concilium [d]) nullus clericus [e] distringi, aut condemnari debeat a iudice seculari: Presenti declaramus [f] edicto, huiusmodi clericos coniugatos [g] pro commissis ab eis excessibus vel delictis, trahi non posse criminaliter aut ciuiliter ad iudicium seculare, nec ab ipsis secularibus iudicibus eos debere personaliter, vel etiam pecuniariter (ne per vnam viam concedatur eisdem iudicibus, quod per aliam denegatur [h]) ullatenus condemnari.

¶ In ceteris [i] autem, vel nisi (vt premittitur) tonsuram, vel † vestes deferāt clericales: etiam in premissis [k] eos gaudere nolumus priuilegio clericali. [l]

TITVLVS III.

De clericis † non residentibus in Ecclesia uel prębenda.

Bonifacius VIII.

¶ *Distributiones quotidianæ solum præsentibus, qui intersunt diuinis, dari debent, consuetudine non obstante. Et qui aliter illas receperint, non faciunt illas suas; & idem de distributionibus, quæ dantur pro anniuersarijs defunctorū. Io. And.*



CAP. VNICVM.

CONSVE-

---

si quis. Licet Bernar. contrarium not. de cler. coniug. sane. 1 Et Bart. Brixien. in quæstione dominicali, quæ incipit: quis cognouit virginem. Ber. s. de biga. debitū in gl. vlt. tum quia non diuisit carnem suam in plures, vt ibi: tum quia sequens matrimonium fingitur pcessisse, vt sup. qui filii sint legi. tanta.

ADDITIO. Quo modo hanc rōnē Host. impugnat, ibi dixi ī gl. per hanc.

a ¶ Vestes.] 21. q. 4. omnis iactantia [in tex. & glos. 1.] & per totam quæstionē. & sup. de vita, & hon. cler. clerici.

b ¶ Canonis.] 17. q. 4. si quis suadente.

[Glos. seq. quærit, & soluit.]

c ¶ Clericalis.] huic ergo fauori clericus renunciare non potest de sen. excomm. contingit. inf. de fo. compet. si diligenti. Sed nūquid talis clericus si habebat rescriptum ad vacaturam, antequam contraheret, mortua tali vxore, si postea vacat illa præbenda, potest illam petere? Terminauit Bar. Brixien. in principio quęstionū suarum, quæstione quæ incipit quidam impetrauit [& est 9. dominicalis,] quod non. quia contrahendo matrimoniū renunciauit per ipsū factum, 2 & animū deposuit. [Quasi diceret, habuit pro derelicto, ff. pro dereli. l. 1. & vlt.] Et hoc est certum. Nam tunc etiam perdidisset ius in re, multo fortius ergo ad rem, secundum ea quæ not. supra eod. cap. 1. ad hoc infra. de concess. præbend. cap. ult. [& in Clemen. de rescript. gratiæ.] Item contrahendo voluit perpetuo adhærere vxori. 32. quæst. 2. solet, ibi, & potest quidem. sup. de condit. app. cap. vlt. & eligendo alterum de contrariis, alteri renunciauit, supra eo. lib. de postul. præl. cap. unico, in fine de elec. vt quis duas. ad hoc infra eod. capit. vbi dicit, in ceteris, &c.

d ¶ Concilium.) s. de fo. comp. c. 2. quod hr̄ pro palea. 9. q. 1. c. 2. Io. And.

e ¶ Clericus.) cuiuscunque ordinis. 3 sup. de iud. cum non ab homine, & patet in c. de quo fit mentio sup. de fo. comp. c. nullus. Arch.

(Gl. seq. not. opin. Io, approbatam, & contrariam reprobatam, ob. & tripliciter soluit.)

f ¶ Declaramus.) Ex hoc & superioribus no. approbatam opinionem Ioan. Mo. 23. distin. clerici. & reprobatam opinionem Bartol. Brix. ibi not. qui dicebat, quod clericus coniugatus in nullo poterat priuilegio gaudere quantumcunque in habitu, & tonsura incederet, quomodo ergo respondebitur ad decre. sup. eod. Ioannes? Triplex est solutio. Prima est, φ ex sola delatione tonsuræ sine habitu (supple, & econuerso.) non retinet priuilegiū. Vel ibi cum vidua, uel corrupta cōtraxerat, vel aliam vxorem habuerat. Vel quia hoc est diuinare. dic tertio, & verius, φ de alio priuilegio loquitur, & sic concordat. vt j. e. §. in ceteris autem.

ADDITIO. Si Ioannes (cuius opinionem glos. ista in princ. dixit approbatam) intellexisset φ gauderet omnib9 priuilegiis, partim approbatur eius opinio, & partim reprobatur, in §. in ceteris. Triplicem ergo opi. in hoc notat & media hic approbatur, qđ in omnibus gaudeat incedens vt clericus, & hoc placuit Gui. in Spe. eo. tit. post prin. Secunda, quod in nullo. Tertia, φ in quibusdam. Ioan. Andr.

g ¶ Coniugatos.] đ- ferentes tonsurā uel habitum, vt j. dr̄.

h ¶ Denegatur.] j. de reg. iu. cum quid. vna cum suis cōcor. ibi vide de hoc. Ioa. And.

i ¶ In ceteris.] vt in priuilegio quod habent, ne vexentur exactionibus vel collectis. C. de episc. & cler. l. 2. s. de vita & hon. cle. c. vl. Io. An.

K ¶ In præmissis.] priuilegio. s. canonis Innocentij, & priuilegio Concilij Paris. Ioa. And.

l ¶ Clericali.] & sic intelligatur decret. sup. e. Io. And.

† Vide Cōc. Trid. sess. 6. de refor. c. 1. & ses. 21. de refor. c. 3. & ses. 24. đ ref. cap. 12.

[Left margin, cut off:] † Et ibi plenius scripsi sup vlt. gl. tões, quas inducit Hos. Io. And. † Al. retinēt. † Vid Alex. cons. 8. in 1. vol. & Rot. decis. 202. in nouis. — † al. & Et facto re nūciat quis uri suo. de is q̄ fiunt a ma. par. c. ex re. C. de iure do. ip. l. 2. — Etiam priuæ tonsuræ ut seruitio ecclesiæ deutati. ca. 2. q. Petr. de nch. Fon.

DE CLERICIS non residentibus in ecclesia, vel præbenda.

¶ Dictum fuit supra de cler. & eorum vita: verū quia clericis dantur stipendia, vt melius vacent diuinis, quæ stipendia dicuntur beneficia clericorum: dubitaret aliquis, vtrum clerici teneantur residere in suis beneficiis, ideo ad nos informandum ponit titulum de clericis nō residentibus in ecclesia, vel præbenda.



Onsuetudinem.) Primo recitat consuetudinem quam reprobat. Secundo statuit, ibi, Statuimus. Tertio pœnam apponit, a qua duos casus excipit, ibi, Qui uero. Vltimo prorogat, ibi, de distributionibus.

¶ Præsupponēdum est pro intellectu istius c. quod fructus præbendarum consistunt in duobus, s. corpore ipsius præbendæ, quod in aliquibus locis vocatur grossū, puta cum præbendæ sunt inter se distinctæ, quilibet canonicus habet certas possessiones pro sua præbenda. Secundo consistit præbenda in quotidianis distributionibus, quæ dantur interessentibus horis diuinis, & dicuntur manualia beneficia. Vlterius est præsupponendum, quod istæ quotidianæ distributiones fuerunt introductæ, ut canonici melius vacarent horis diuinis, videlicet, vt si non amore Dei, saltem cupiditate pecuniæ interessent diuinis seruitiis.

CASVS. Canonici ecclesiæ cathedralis Pictauien. per longum tempus sufficiens ad introducendum consuetudinem (si alias esset rationabilis) consueuerunt vt canonici

nonici non ſolum intereſſentes diuinis horis, ſed etiã abſentes hērent, & perciperent quotidianas diſtributiones, ac ſi interfuiſſent diuinis horis: an valeat talis conſuetudo, & ſit rõnabilis? Rñdet ꝙ non. nam Canonici etiam ſi ſint in eodem loco, dum tamen non interſint horis diuinis, nõ debent habere quotidianas diſtributiones, quæ alias vocantur manualia beneficia clericorum, eo quia dantur ad manum: puta quod intereſſentes Miſſę, habebũt duodecim denarios: in aliquibus eccleſiis non dantur iſtæ quotidianæ diſtributiones in pecuniis, ſed dantur in cibariis, puta pane, & vino. Nota primo, ꝙ quandoque alii cleclerici, q̃ canonici recipiunt quotidianas diſtributionẽ in eccleſia. Item qñque etiam diſtributiones dantur in aliis eccleſiis inferioribus cathedralibus, & pro his vide tex. in Cle. Vt hi qui, de ætate & qualit. Nota ſecundo, quod illi dicũtur præſentes, qui ſunt in ciuitate vel caſtro ſed tamen tales non dicuntur intereſſentes diuinis, niſi perſonaliter interſint. Dominicus.

† Vide Dec. cõſ. 280. ubi late de his quotidianis diſtributionibus.

† Al. participant.

tudinem, a quæ in quibuſdam partibus inoleuit, qua Canonici, & alii beneficiati ſeu clerici cathedralium, & aliarum collegiatarum eccleſiarum, diſtributiones b † quotidianas (quæ alias manualia c beneficia ſeu victualia d nuncupantur, & tantum reſidentibus tribuuntur) qualitercunque in ciuitatibus ſeu aliis locis (in quibus ipſæ conſiſtunt eccleſiæ) ſint præſentes, e licet diuinis officiis non interſint, ex integro percipiunt, † ac ſi continue ipſis eccleſiis in eiſdem officiis deſeruirent, penitus improbantes: f Statuimus, vt diſtributiones ipſæ quotidianæ, in quibuſcunque rebus conſiſtant, Canonicis ac aliis beneficiatis, & clericis eccleſiarum ipſarum g qui eiſdem officiis in ipſis eccleſiis adfuerint, h tribuantur, iuxta eccleſię cuiuslibet ordinationem i rationabilem iam factam, ſeu etiam faciendam. ¶ Qui vero aliter de diſtributionibus ipſis quicquã receperit (exceptis illis, quos infirmitas k † ſeu iuſta, & rationabilis corporalis neceſſitas, aut euidens eccleſiæ vtilitas l excuſaret) rerum ſic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas ſuas: m immo ad omnium reſtitutionem, quę contra huiuſmodi noſtram conſtitutionem receperit, n teneatur.

[Prima gl. ſũmat, & dicit ꝙ iure veteri hoc ꝓbetur.]

a ¶ Conſuetudinem.] diſtributiones quotidianæ ſolũ præſentibus, qui interſunt diuinis, dari debent, conſuetudine non obſtante. Et qui aliter illas receperint, non faciunt illas ſuas; & idem de diſtributionibus, quæ dantur pro anniuerſariis defunctorum. Et probatur huius decretalis dictum in fine per decretal. ſupra. de præb. licet.

b ¶ Diſtributiones.] ſ. de præb. licet.

c ¶ Manualia.] vt inf. de verb. ſig. olim.

d ¶ Victualia.] ſ. eo. de cetero.

e ¶ Præſentes.] Quid. n. prodeſt præſentia in loco, ex quo diuinis non adſunt, propter quæ ſunt beneficia conſtituta?

f ¶ Improbantes.] Licet igitur de conſuetudine corpus præbendæ deberi poſſit abſentibus, qui diuinis non interſunt, ſ. de conſtit. cum omnes; ſecus in diſtributionibus quotidianis, vt hic.

g ¶ Eccleſiarum ipſarum.] cathedralium, vel collegiatarum.

h ¶ Adfuerint.] Nota, ꝙ ſi quis impetrat quod in abſentia percipiat prouentus ſuos ac ſi præſens eſſet, diſpenſatio hæc faciet eum reputari pro præſente, ſed non pro intereſſente diuinis officiis, ※ ſed ſi præſens eſſet, & officiis non intereſſet, has diſtributiones non perciperet, ut hic: ergo nec diſpenſationis vigore perciperet. Sed ſi diceretur in gratia quod reciperet ac ſi præſens eſſet, & diuinis officiis intereſſet, tunc ſecus, rõne prædicta. Sit igitur impetrans in hoc cautus, vt ſecundũ hanc formam impetret, ſi poteſt.

※ Hoc nõ aduertit Ber. ſ. e. cũ dilectus in gl. 2. Item nec Hoſt. ĩ c. ad liberãdã de Iudæ. I. A.

ADDITIO. Non tamen memini vidiſſe talem formam ab Apoſtolica ſede manaſſe, ſi tamen daretur, tunc haberemus quartum caſum exceptum. ſ. quando per apoſtolicum priuilegiũ illa perciperet. Exiſtens tamen in ſeruitio Papæ illas nõ percipit, vt no. ſ. eo. cũ dilectus. fructus tamen p̃bendæ percipiunt, vt ibi. Et quis intelligatur eſſe in ſeruitio Papæ, & quid de illo qui reſidet cum Cardinali, dixi poſt Hoſt. ſuper verb. circa nos. & ſuper gl. vlt. quod hic ponit. Arch. Io. And.

i ¶ Ordinationẽ.] vt puta, ꝙ tm̃ detur ei qui intererit in Miſſa, & tm̃ ei qui intererit in matutino, & ſic de ſingulis horis.

ADDITIO. Vide ꝙ no. in Cle. Vt hi q. de æt. & qual. ĩ gl. nota ꝓ cõſuetudine, & in cle. 1. de reliq. in fi. Io. And.

k ¶ Infirmitas. 2] q̃ a celebratione diuinorum excuſat, vt ſupra de pręb. ſignificatum. alias clerici ad oẽs horas tenentur, ꝙ dic, vt ſ. de celeb. Miſſa. c. 1.

[Gl. ſeq. ſignat cõtrarium, & ſoluit.]

l ¶ Vtilitas.] hęc duo ſolent diſpenſationẽ inducere: ſupra, de præb. expoſuiſti. Et ſignatur huic contra ſupra eod. lib. de ele. cum non deceat, vbi illi qui proſequuntur vtilitatem eccleſiæ diſtributiones ñ percipiunt. Sed canonici non tenentur eas talibus concedere, vt ibi: tamen ſi conceſſerint, illi nõ tenentur ad reſtitutionem, vt hic. Alii dicunt hoc loqui in præſentibus, illud in abſentibus, ut præſentes qui proſequuntur utilitatem eccleſię, diſtributiones percipiant, abſentes non, vt ibi. Primum credo.

2 Vide B…
conſ. 1. Bo…
fac. in cl. …
pientes. ď …
nis, & Io. …
in cap. vl. …
uerb. ſig. li…
† Notant h…
Do. & Ph. …
infirmitas …
priuat ſtip…
dio debit…
ſic famul…
ægrotus h…
bit ſalari…
allego. gl. …
l. arborib. …
de illo. ff. …
uſuf. Bart. …
l. ſi cũ dot…
§. ſin aũt. …
ſol. mat. u…
deciſ. Tol. …
359. Fon.

ADDITIO. Archidiaconus dicit hanc loqui in eccleſiis, in quibus eſt conſuetudo, quod abſentes iſta percipiãt. quæ toleratur in caſibus hic expreſſis: contrariũ in eccleſiis in quibus non eſt talis conſuetudo. Si intelligitur de abſente a diuinis, poteſt conuenire litteræ, alias non. Io. And.

[Gl. ſeq. ſoluit dubiũ, & remittit, ſcdo q̃rit, & ſoluit.]

m ¶ Suas.] de his ergo non poteſt fieri eleemoſyna. qđ dic ut no. 14. q. 5. in ſum. & ſ. de deci. ex trãſmiſſa. Quid ſi illi quorum lucro prædicta cedebant, remittat, nunquid eſt canonicus abſolutus? Satis vr̃ quod ſic, Inſt. de re. di. §. per traditionem, cum hic nõ ſit additum remiſſionem non prodeſſe, ut ſup. e. li. de reſcr. ſtatutum. § an rep. & ĩ. de cenſ. exigit. in fi.

ADDITIO. Arch. dicit, quod forte contrarium eſt verũ, nam ex quo non p̃t illas recipere, ut hic, ĩ nullo mõ ſuæ fieri poterunt, quin ad reſtitutionẽ teneatur, cũ illas recipiat ꝯ mentẽ, & prohibitionẽ huius conſtitutionis.

[Gl. ſeq. ponit opi. quam reprobat quadruplici rõne, ſecundo quærit, & ſoluit, & ſolutionem fortificat, Tertio quærit, arg. pro, & contra, & ſoluit.]

n ¶ Receperit.] dicunt quidam ẽt in p̃teritũ, ut ſic conſtitutio iſta præterita cõprehendat, maxime cũ uideatur ius antiquũ, ſup. de præb. licet. Sed contrarium credo. (Idem Archid.) tum ex eo quod ſupra dicit, ſtatuimus, cum ex eo quod dicit hic contra huiuſmodi noſtrã cõſtitutionem, &c. Sed qui ante hanc conſtitutionẽ recepit, contra hanc conſtitutionem nõ recepit, quia pęna legis

¶De distributionibus etiã pro defunctorum anniuersarij largiendis, idem [a] decernimus obseruandum.

TITVLVS IIII.

De prębendis & dignitatibus.

¶Clemens tertius, alias quartus. †

¶Ad præsentationē religiosorũ etiam exemptorũ, non debent in ecclesijs ipsorum rectores institui, nisi primo tantum eisdem assignetur, vnde incumbentia onera subire possint, & congrue sustentari, nec valet contraria consuetudo. Ioa. Andr.

CAP. I.

SVSCEPTI regiminis [b] nos cura solicitat, vt vtilitatibus subiectorum in illis præci-

extpe lègis.32 q.4.dixit Sara. Præterea, licet statutum esset has distributiones solũ ijs qui diuinis intersunt officiis dari; non tñ erat expresse statutũ, consuetudinem ɔ̃riam non valere. Item nec pœna addita, qđ facit constitutio hæc. Sed quid dices de ecclesijs, q̃ non hñt aliquo modo distinctas prębẽdas, sed tã tum singulis diebus dantur cuilibet pro victu totlibrę panis, tot mensuræ vini, & sic de singulis? Credo ꝙ de illis nõ loquitur decr. cum illæ potius sint præbẽdæ, q̃ distributiones, alias esset canonia sine p̃benda in talibus ecclesiis: quod esse nõ debet. 1 1.q.3.si q̃s obiecerit, s̃. de præben. relatum. Et hoc optimé probat iudicio meo decret. sup. de verb. signi. olim. certũ.n.est, ꝙ quotidianæ distributiones non dãtur absentib. etiam in theologia studentibus, uel priuilegiatis, vt in prædicta decr. Licet. & tamen in talibus ecclesiis dantur tales priuilegiatis absentibus, ut in prędicta decret. olim qui verus est decre. intellectus. alias nulla esset ibi decre. ratio, nisi quia ita placuit Papæ. Et ad hoc facit quod not. Ber. in prædicta decret. Licet. de præben. plus dico, quod in ecclesiis in quibus sunt distinctæ præbendæ, & postea est mensa communis grossa, & postea distributiones, solum in his distributionibus, & non in illa mensa grossa locum habeat hęc decre. & ita fuit consultum in ecclesia Bonon. Et hoc sonat verbũ quotidianæ, & supra dum dixit, quæ tantum residentibus, &c. [Hoc ergo tenendum, quod priuilegiati super percipiendis fructibus [vt nunc studentes Bononię, virtute priuilegij, quod facit illos censeri residentes] totum illud percipient, quod perciperent in ecclesia residendo, non interessendo horis, & facit quod not. s̃. in gl. not. ꝙ.] Sed quid dices, ordinatio est in ecclesia; qui vadit ad talem horam tantum habebit, &c. uadit canonicus ad horam principaliter pro denario 2 nunquid simoniam committit? Videtur quod sic, argu. de sim. suam nobis. & cap. sicut pro certo. Contra supra de prę bend. significatum. Sol. dic secundum Hostien. qui hoc no. supra de verb. signi. olim, quod tales non committunt veram simoniam: cum nulla expressa pactio intercedat, peccant tamen grauiter, & mentalem simoniam committunt, & per pænitentiam satisfaciunt. supra de simonia, tua nos, & c. vlt.

1 Vnde dicit Ar. s̃m Bonaguidã Cugiam tenere, quod litteræ impetratę super habẽdis distributionibus nõ extẽduntur ad illas. Io. Andr.

† In vetustioribus codicib. cõstanter legitur, Clemens iiij.

2 De hac qõne uide Bea. Tho. qđ lib. 8. qõ. 6. Dec. in c. ex parte, 1. de off. deleg. & Sũmistas, verbo, Simonia.

a ¶Idem.] i. quod hi, qui non intersunt, nil habeant, & consuetudo contraria non ualeat, & recipientes sine iusta causa ad restitutionem teneantur.

DE PRÆBENDIS ET DIgnitatibus.

Continuatio dñi Heliæ.

[Dictum fuit supra de clericis & eorum uita: uerũ quia præbendæ & dignitates & alia stipendia dantur clericis, ut melius vacent diuinis seruitijs, dubitaret aliquis de huiusmodi præbendis & dignitatibus, ideo annectitur tit. de præb. & dignitatibus.]

SVscepti.] Diuiditur in quattuor partes. Secunda ibi, Sane. Tertia ibi. Verum. Quarta ibi, Nos itaque. Ioan. Andr.

CASVS. Dicitur in c. de monachis, sup. eod. quod religiosi habentes aliquas ecclesias parochiales, puta ex donatione episcopi, cũ consensu sui Capituli possunt ad illas præsentare personas idoneas, & tenentur ipsi religiosi assignare dictis personis, quas ad ecclesias illa pręsentat, congruam portionem vnde possint sustẽtari, & onera ecclesijs incumbẽtia supportare, & hospitalitatem tenere, & iura episcopalia soluere, qui religiosi si nolint ista facere, poterit episcopus loci tales religiosos ad hoc cõpellere. Sed quid. vtrum illud c. de monachis, sit verũ indistincte, et si illi religiosi sint exempti, & subsint immediate ecclæ Romanæ? Rñdet ꝙ sic: & hoc vt possint reperiri personæ idoneæ quæ ad illas ecclesias valeant assumi pro seruiẽdo in diuinis: nec valet ɔ̃traria consuetudo.

Nota primo, ꝙ prælatus superior ex necessitate sui officii tenetur ꝓuidere necessitatibus suorum subditorum, nam sibi sunt assignati redditus, vt liberius vacet vtilitatibus suorum subditorum.

Nota ꝙ dña est inter recipere præsentatũ, & admittere. Hoc colligit Dominicus de S. Geminiano ibi, nullum recipiant, & ex hoc deciditur quæstio in facto. Nã quidam patronus præsentauit quendam clericum ad aliq̃ ecclesiam, & rogauit epm̃ vt illum admitteret: Rñdit ep̃us, & bene, notarius vero in instrumento suo posuit qualiter episcopus talem instituerat, vtrum notarius commiserit crimen falsi? Vr̃ quod sic; quia si verbum, admittere, non sit idem quod recipere, talis est falsarius: si autem admittere sit idem quod recipere, non est falsarius, cum recipere sit idem ꝙ instituere. Dicendum, ꝙ aliud est admittere, aliud recipere & sic verbum, bene, quod respondit ep̃s, solum operabatur approbationem personæ pręsentatę, non autem institutionem, & ideo instrumentum illud est falsum.

Nota principalem effectum huius capituli, qđ diœcesanus non tenetur aliquẽ instituere, immo, nec admittere ad pręsentationem religiosorum: nisi prius fuerit assignata certa portio personę pręsentatę, unde uiuere & sustentari possit, soluere episcopalia iura, & tenere hospitalitatem: tamen communiter religiosi sustinent onera, & assignant pręsentato certam portionem pro uictu & uestitu. Clem. 1. j. de iure patro. in Cle. Nota ꝙ ep̃s non tenetur recipere pręsentatum, nisi prius facta assignatione congruæ portionis. Quid si religiosi nolint assignare portionem? Dicendum ꝙ episcopus poterit illos compellere ad assignandũ congruam portionem, ut dicta Clem. 1. etiam si sint religiosi exempti, & in hoc religiosus exemptus subest iurisdictioni epi: quod uerum est, dummodo illa ecclesia & populus sint sub potestate episcopi. Nota quod rõne paupertatis ecclesia quandoque confertur non idoneo, facit c. extirpandæ. sup. eod. cum simil. Nota finaliter casum in quo exempti subijciuntur ordinarijs. alios casus uide enumeratos per glo. in Clem. 2. de pœnis.

[Prima glo. summat, & diuidit.]

b ¶Suscepti regiminis.] Ad p̃sentationẽ religiosorum et exemptorũ non dẽnt in ecclesiis ipsorũ rectores institui, nisi primo tm̃ eisdẽ assignetur, unde incumbentia onera subire possint, & cõgrue sustentari, nec ualet ɔ̃ria cõsuetudo. Et diuide in quattuor partes: in prima arengat: in scd̃a antiq̃ constõnem recitat: in tertia ipsius transgressionẽ: in quarta ponit renouationem, & extensionẽ ipsius, & ɔ̃riam consuetudinem damnat.

pue, per † quas animarum [a] saluti consulitur nunc nouorum editione iurium, nunc antiquorum innouatione [b] solicite prouidere curemus.

¶ Sane fuit olim per sedem Apostolicam prouide constitutum, vt diœcesani locorum ad præsentationem religiosorum [c] nullum ad aliquam ecclesiam recipiant, nisi tantum ei de prouentibus ipsius ecclesiæ coram eis fuerit assignatum, [d] vnde iura episcopalia possint soluere, [e] & congruã sustentationem habere.

¶ Verum (sicut nobis querela multorum frequens insinuat) religiosi exempti [f] de prouentibus parochialium ecclesiarum, in quibus ius obtinent patronatus, seu rectorum præsentatio pertinet ad eosdem, tantum percipiunt annuatim, ꝙ rectores ecclesiarum ipsarum non possunt de residuo commode sustentari, [g] & episcopalia iura persoluere, ac alia incumbentia eis onera [h] supportare: propter quod sæpe contingit, quod non inueniuntur personæ idoneæ, quæ huiusmodi ecclesias velint recipere: sicque frequenter minus idoneis conferuntur, ex quo pericula imminent animarum. [i]

¶ Nos itaque volentes super hoc salubre remediũ adhiberi † Præsenti decreto statuimus & mandamus, constitutionem huiusmodi quo ad omnes patronos † ecclesiarum religiosos tam exemptos, quam non exemptos, & alios [k] inuiolabiliter obseruari, consuetudine [l] contraria non obstante.

a ¶ Animarum.] sup.eo.lib.de consti.c.2. infra de sepul.cap.1.
b ¶ Innouatione.] nunc antiquorũ declaratione, sup.in proœ.huius libri ad finem exordij.
c ¶ Religiosorum.] de monachis statutũ fuerat, s̄.eo. d̄ monachis, de alijs religiosis eadẽ rõne idem dicebamus; p decre.sup.cod. auaritiæ, & capit.in Lateranen.
d ¶ Assignatũ.] q̄d per eos augeri vel diminui non poterit: dicit Archi.supra.eo. auaritiæ, & habẽt circa hæc prouidere diœcesani, etiam quo ad exemptos, vt in Cle.de suppl. neg.p̄la.quia regulares.
e ¶ Soluere.] hospitalitatem tenere. vt in præd.decr. de monachis; & dic, vt ibi; & 21.quæst.1.c.1.& 16.q.1. quoniam quicquid.
f ¶ Exempti.] ecclesia tamen cũ populo nõ erat ibi exẽpta. alias non intromitteret se episcopus, sup. de priuil. quoniã. & de sup.neg. præl. sicut hodie secus: ut in Clement. eod.tit. quia regulares.
[Gl.seq.exponit, ponit opin. & declarationes iuris noui.]
g ¶ Sustentari.] forte dimittebant quartã quartæ, id est, sextã decimam decimarũ. supra eodem tit.extirpandæ.in princip.nolebant quod eis generarentur podagræ. de consecra. distinct.5. legimus quosdam. Notauerunt autem Tan. Goff. & Ber. supra eodem, de monachis, quod si monachi hanc portionem assignare nollent, elapsis sex mensibus episcopus ordinaret ecclesiam allega. decret. de supp. negli. prælat.in antiq. sicut. Idem notauerunt Innocen. & Hostiens. Sed Archid. hic reprehendit, dicens, quod decret. sicut, loquitur de defectu personæ præsentatæ, non de defectu rerum; de quo loquimur hic. Dicit ergo quod hoc casu episcopus non ordinabit, sed coget illos ad portionem assignandam. Dic vt infra dicam in additione. Hodie diœcesanus ad hanc assignationem faciendam statuet eis terminum, infra quem si non fiat, præsentatum admittet, & postea faciet hãc assignationem, in qua taxam in pluri vel minori non debet excedere, quod dic vt in Clem. de iure patr. vt constitutio.
h ¶ Onera.] hospitium receptionis, nũciorum Apost. sedis, & simil.
i ¶ Animarum.] quarum regimẽ est ars artium, s̄.de ætã.& qualit.cum sit, in antiq. est.n. anima pretiosior corpore, 12.q.1. præcipimus. Ioan. Andr.
K ¶ Alios.] clericos intelligo; quia laici nihil percipiunt, sup.in ant.de iure patro. præterea. & sic etiam intelligitur sup.eo.tit.extirpandæ. in princ.
ADDITIO. Intellige clericos patronos; scilicet de quibus hic loquitur secundum Archid. per decret.statim alleg. hic autem intelligit de habentib. ius instituendi: sed salua pace non adaptatur litteræ, nisi dicatur per eos fieri præsentatio solũ ad curam populi de iam instituto per ipsos ad regimen Ecclesiæ: ut scripsi de præb.de monachis. super fin.2.glossæ. Io.And.
l ¶ Consuetudine.] cum.n.aĩab. sit periculosa, ut s̄. p̄batũ est, ergo extirpãda. s̄.eo.tit.extirpandæ de consu. in anti.c.vlti. & de hoc ibi plene. Io.And.

Licet.] Dicit Clericus, ꝙ secũdo anno Pontificatus Clemẽtis emanauit hoc capitulum: & simul cum hac decre. legere soleo decreta. sequentem, & decr. Si Apostolica, q̄ hãc restringunt, & decr. p̄senti q̄ hãc exponit, vt patet in gl. Io. An. Facit tria: Primo recitat antiquã ꝯsuetudinẽ: Scđo ibi, Nos itaque, illã approbat, & inhibet: Tertio ibi, Nos.n.decernit. I. A.

CASVS. Titius tenẽs beneficiũ canonicè, ꝙ spectat ad collationẽ epi Pictauiẽ. mortuus est in Curia Romana: eps Pictauien. ad quẽ spectabat collatio hui⁹ bñficij, sciuit istã vacationẽ: q̄a forte erat in Curia: vtrũ poterit cõferre istud bñficiũ ac si vacasset extra Curiam? Rñdei ꝙ nõ: & dicit ꝙ licet p̄uisio quorũcũque bñficiorũ spectet ad Papã, spãlius tñ antiqua ꝯsuetudo voluit ad ipsum spectare collationẽ bñficiorũ vacantiũ in Curia: quã consuetudinẽ approbat hic Papa, & constituit vt nullus talia bñficia vacãtia in Curia audeat conferre. Et istud verũ: dũmodo Papa cõferat infra mensem: quo elapso poterũt epi ad quos spectat electio, cõferre per se, uel per uicarios suos generales in spũalib. & tp̄alib. in sua diœcesi dimissos: Tñ si Papa inuenit illud beneficiũ vacans, ẽt elapso mẽse poterit cõferre: si nõ fuerit facta collatio per epm, vel suũ uicariũ dimissum in partib. Hoc dicit p̄sens capitulũ. Nota primo, ꝙ Papa hẽt plenã dispõnẽ beneficiorũ in quacũq; parte orbis sitorũ: nã ipse fuit vocatus in plenitudinẽ ptãtis, ut ipse cõcurrat cũ oĩbus alijs p̄latis: ideo inter ipsos est locus p̄uentioni. Nota ꝙ beneficia vacantia in curia sunt reseruata dispõni Papæ. Nota vlterius ꝙ ius cõe p̄t disponere illud q̄d ãntea disponebat cõsuetudo: & sic de ꝯsuetudiue fit ius cõe: vnde Papa ponderat hic cõsuetudinẽ ad se excusandũ, videlicet ne videretur ordinarijs collatoribus ꝙ esset cã auferendi ab eis collationẽ istorũ beneficioru; tñ cessante cõsuetudine istud idẽ potuisset ordinare. Not. casum in quo bñficium dẽt conferri, per Papã j. mensem, alias perdit qualitatẽ collationis; Nã ante nullus alius poterat conferre nisi Papa, post mensem uero alij concurrunt cum Papa, & est locus p̄uentioni. Nota quod iste mẽsis currit a die vacationis, nec computatur dies vacationis; & ideo istud non statuitur in odium negligentiæ papæ, quia tunc non curret mensis iste nisi a die notitiæ, sed statuitur istud tp̄s in fauorem ecclesiarum,

† al. per quę.

† Idem. Io. Mo. & Arch.

† al. adhibere.

† Alios c[...] sus quib[...] exempti s[...] sunt ordin[...] rijs, uide [...] eo.capi.2.[...] pęn. & [...] mis. per gl[...] ibi. Phi. Fo[...]

† No. Do. ꝙ dictio alius, nõ includit diuersa. vide Fel. ĩ c. sedes de rescr. in antiq. Fon.

rum, ne diu maneant sine plato, ideo currit iste mensis a die vacationis, vt dictum est, secus in alijs temporibus relictis ceteris prelatis in odium negligentię corũ, quia illud tempus currit a die notitiæ ipsorum.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Licet ecclesiarũ.] beneficia vacãtia in Curia, alius quam Papa conferre nõ potest, quod si fecerit, irrita est collatio.

[Glossa seq. quęrit & soluit.]

b ¶ Dignitatũ.] quid de episcopatibus, nũquid comprehendũtur hac constitutione? [Cleri. Pis. infra c. proxi. tenuit ꝙ sic, propter verbum, ecclesias. quod hic ponit, quod cathedrales comprehẽdit, supra de verbo. sign. cũ clerici. Ioan. Andr.] Satis videtur ꝙ nõ: quia ea quę speciali nota sunt digna, nisi specialiter notẽtur, neglecta intelliguntur. ff. de iniur. item apud, §. hoc edictũ. ĩ. eo. tit. quamuis, ĩ. de senten. excomm. quia periculosum. cũ simi. & facit. s̃. de procur. c. vlt. & quod ibi dixit sup. de filijs presby. c. 1. Est enim non dignitas, sed dignitatum culmẽ, s̃. eo. venerabilis, & c. cum olim, & hoc seruat Curia 1 quæ reseruationes ĩ his cũ vacant facere cõsueuit, quod etiam interdum in Abbatijs facit, vt sic per istam comprehendãtur solum prouisa per Cõcilium Lateranẽ. nõ per generale, sup. de elec. ne pro defectu. Ad hoc supra. de cõcess. præb. dilectus.

ADDITIO. Not. Ioan. Mona. infra, de hęretic. inquisitores, quod declarari vidit appellatione dignitatis Abbatiam non contineri facit. 16. quæstio. 7. si quis deinceps. Et secundum hoc dicit Archid. idem de prioratibus, per quos principaliter reguntur monasteria, sicut sunt prioratus de Bosco, & sancti Ioannis in monte, in quibus eadem est ratio, nec per uariationem nominis ius immutatur, sed quantum percipio, Curia hoc non recepit. Ioan. Andr.

† Alias ita: ...erũ etiã ius ...d ea tribue... ...e uacatura. ... Quæ facit ...e Papæ no... ...eat ordina... ...ij ꝑuentio: ...nde inferũt ...o. & Pe. de ...nch. cõsue...udinẽ forti...care ius cõ...mune: & hęc ...ortificatio ...umit sibi no... ...en a cõsue...dine, non ...iure cõi ꝑ ...ius ciuile, ...de iust. & ...re, & hic. ...n. Facit ele. ...renunc. c. ...o, & dicit ...ar. ĩ. c. ꝓx. ...c probari ...r litteram ..., conferre ...eant. de ...atibus em ...sic loque...ur, & di... ꝙ Nic. 3. ...interpre...s est in ...lesia Bra...r. Io. An.

¶ Idem.

¶ *Beneficia vacantia in Curia, alius quam Papa conferre non potest quod si fecerit, irrita est collatio. Ioan. Andr.*

CAP. II.

Licet ecclesiarum,[a] personatuũ, dignitatum,[b] aliorumque beneficiorũ ecclesiasticorum plenaria dispositio ad Romanum noscatur Pontificem pertinere,[c] ita quod non solum ipsa cum vacant, potest de iure conferre, verum † etiã ius in ipsis tribuere vacaturis:[d] collationem tamen ecclesiarũ, personatuum, dignitatũ & beneficiorum apud sedem[e] Apostolicã vacantiũ, specialius ceteris antiqua consuetudo[f] † Romanis Pontificibus reseruauit. ¶ Nos itaque laudabilem reputantes huiusmodi consuetudinem, & eam auctoritate Apostolica approbantes, ac nihilominus volentes ipsam inuiolabiliter obseruari: eadem auctoritate statuimus,[g] vt ecclesias, dignitates personatus & beneficia, quæ apud sedem[h] ipsam deinceps vacare[i] contigerit, aliquis præter Romanũ Pontificem quacunque super hoc sit auctoritate munitus, siue iure ordinariæ potestat is ipsorũ electio, prouisio seu collatio[k] ad eũ pertineat, siue litteras super aliquorum prouisione generales vel etiã speciales sub quacunque forma † verborũ receperit, (nisi ei sit super conferẽdis eisdem in Curia Romana vacantibus specialis, & expressa[l] ab ipso Pontifice summo auctoritas attributa) conferre[m] alicui, seu aliquibus non præsumat.

¶ Nos enim si secus actũ seu attentatum fuerit, decernimus irritũ, & inane.

g ¶ Statuimus.] sit ergo de speciali consuetudine ius commune: sic supra de clãdest. despon. cum inhibitio. & est si. de fideiuss. quod quibusdam, de priuil. ꝙ non nullis. Allegatur tamen Romanæ ecclesiæ consuetudo pro iure, in antiq. sup. de constitut. ex litteris.

h ¶ Sedem ipsam.] non vacantem, alias parochiales ecclesiæ cõferuntur per illos ad quos collatio pertinet, quod dic vt infra eodem, si Apostolica.

i ¶ Vacare.] an beneficium dicatur in Curia vacare, cum duobus ibi super eo sibi collato litigantibus alter moritur, vel vterque? Dic vt in Clem. vt lite pẽd. si duobus.

[Glossa sequens tractat quid de præsentatione.

K ¶ Collatio.] nihil dixit de pręsentatione: vnde sępius reperitur receptum in Curia 2 Papam ꝑ hoc non conferre beneficia, quę pertinent ad præsentationem laicorum. Sed eadem ratione non conferret quæ pertinent ad præsentationem ecclesiarum, vel monasteriorum, vel monachorum, supra capi. proxi. pro hac parte facit infra. eod. titu. cum in illis, §. cum autem. ad hoc supra de iure patr. cum dilectus. Sed per litteram quæ supra dicit: quacunque auctoritate † & per id quod dicit prouisio. Et q̃a pręsentatio patroni clerici habet vim electionis, vt no. Innoc. de iure patro. cũ autem, secundum Archid. satis videntur cõprehẽdi prædicta.

† Procedit ẽẽ si hẽat clausulã, non obstãte, ꝙ oporteret expressam mẽtionẽ de uerbo ad uerbũ fieri in litteris Apostolicis. Petr. de Anc. Do. & Phil. Fon.

2 Idẽ Io. Mo. dicit tamen Arc. ꝙ Papa illa reseruare potuisset si voluisset. Ioan. Andr.

Gregor. decimus in Concilio generali Lugdunen.

¶ *Si Papa beneficia vacantia in Curia non conferat infra mensem à die vacationis, illi ad quos collatio pertinebat, poterunt illa conferre. Ioan. Andr.*

CAP. III.

STATV-

ADDITIO. comprehenduntur ẽt illa, quæ possent laici conferre ex priuilegio Papali, secundum Archid.

c ¶ Pertinere.] 32. dist. omnes, & uide quod dixi sup. eo. lib. de elect. quanquam. Ioan. And.

d ¶ Vacaturis.] quod alius non potest, vt supra, de conces. præb. c. 2. etiam Legatus de latere papæ, vt sup. eo. tit. dilectus filius. T.

e ¶ Apud sedem.] quæ dicantur apud sedem ipsam vacare, dicetur. ĩ. eo. præsenti.

f ¶ Consuetudo.] patet ex facto, sup. de accu. accedens.

l ¶ Expressa.] Nota vnum casum, in quo vacat prębẽda in ecclesia, & ille ad quem spectat prima vacatura, non consequitur illam, alium habes infra de rerum ꝑmu. cap. vnico.

ADDITIO. Adde quod not. inf. eod. quia sæpe, in vlt. glo. And.

m ¶ Conferre.] infra mensem a die vacationis numerandum, quia post illum possunt ea conferre, quod dic vt inf. c. proxi.

STatutum.] Ponit constitutionem Clementis, cuius moderationem subdit ibi, vt ij quam postea restringit, ibi, Tantummodo. Dominicus.

CASVS. Pro intellectu huius ca. pręsupponendum est illud quod habetur in c. præcedenti, videlicet, ꝙ ecclesiæ, dignitates, personatus, & beneficia quando vacant

tum a † felicis b recordationis Clementis Papę prędecessoris nostri, de dignitatibus, & beneficijs ĩ Curia c Romana vacantibus nequaquam per aliũ, quam per Romanum Pontificem conferendis, decernimus d taliter moderandum.

¶ Vt ij, ad quos eorundem beneficiorum & dignitatum spectat collatio † (statuto non obstante prædicto) demum post mensem e à die quo dignitates seu beneficia ipsa vacauerint numerandum, f ea conferre valeant tantummodo per se ipsos, g vel (ipsis agentibus in remotis,) h per

in Curia, conferri non possunt per alium, q̃ per Romanum Pontificem. Hoc præmisso, dicit cap. præsens, ꝙ si Romanus Pontifex beneficia in Curia vacantia infra mensem a tempore vacationis numerãdũ, nõ conferat illi prælati ad quos huiusmodi beneficiorum collatio spectat, mense elapso illa conferre poterunt statuto Clementis 1. cap. immediate proximo non obstante, dummodo ipsi collatores p̱ se ipsos illorum collationem faciant. Sed q̃d si ipsi a suis diœcesibus sint remoti, q̃s tunc conferret? Rñdetur, ꝙ eorum Vicarij generales q̃ erunt in ipsis diœcesib. collationẽ facere poterunt, dummodo habeant speciale mandatum beneficia conferendi. Nota primo, quod appellatione Romanæ Curiæ venit sedes Apostolica: hic. n. dicit, in Curia Romana. & supra ca. prox. dixerat, apud sedem Apostolicam. Nota secundo, quod ista decr. modificat ca. præcedens. Sed quæstio est an habeat locũ in beneficijs electiuis? Vr̃ quod non, quia tex. dicit, collatio, sed collatio & electio diuersa sunt, vt c. cum illis, ĩ. eod. appellatione igit̃ vnius alterum non comprehẽditur. Aliqui ista ratione moti, tenent istam partem. Dominicus tamen tenet contrarium, quia istud cap. venit ad limitationem præcedentis: ergo debet habere locum in illis, in quibus c. supra proximum. Sed præcedens cap. habet locum in electiuis, vt patuit ibi, electio, prouisio, seu collatio; igitur istud in illis locum habere debet. Nota finaliter effectum huius c. quod nisi Papa prouiderit infra mensem de beneficio in Curia vacante: tunc Ordinarius poterit conferre, & ex hoc elice quatuor specialia, quę hic ponit glo. est ergo expressum, &c.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Statutum.] Si Papa beneficia vacantia in Curia nõ conferat infra mensem a die vacationis: illi ad quos collatio pertinebat, poterunt illa conferre.

b ¶ Statutum felicis.] supra c. proximo.

c ¶ In Curia.] & sic idem est dicere in Curia, ꝙ apud sedem Apostolicam, vt supra, cap. proxi. & quando ibi vacare dicantur, videbis. ĩ. c. præsenti.

d ¶ Moderandum.] hoc arctationem respicit, non augmentum, sup. de verb. sign. c. vlt.

ADDITIO. Interdum ponitur pro gubernatione, ut ibi dixi super glo. penul. Io. Andr.

e ¶ Mensem.] De huiusmodi computatione dicitur supra eod. lib. de elect. quam sit.

[Gl. seq. alleg. contrarium, & op. ad illud, ponit opi. contrariam, quam approbat, & respondet ad contrarium: secundũ tractat an tempus currat sede uacante, tertio notat quattuor specialia.

f ¶ Numerandum.] est ergo expressum istud tempus non a tempore scientię, sed vacationis currere, licet uideatur. ꝯ. supra, de conces. pręben. quia diuersitatem. ad fi. supra, de sup. neg. præl. licet. is enim qui nescit potestatem experiendi non habet. 2. q. 6. biduum, ff. de calum. l. annus, & hoc tenuit hic. Guil. Sed contrarium credo secundum 1 Gar. quia hoc statutum fuit in fauorem ecclesiarum, ne contingeret beneficia diu uacare, non autem in odium summi Ponificis negligentis quia tunc non nisi a tempore scientiæ curreret prescriptio, ut in contrarijs. Item per hanc reditur ad ius cõmune, Extendenda est igitur, ut de facili ad suam naturam redeat, 35. distinct ab exordio, ff. de pact. si unus, præsertim, ubi statuens contra se statuit: alias enim quare non sic expressisset a tempore scientiæ, decim. ad audientiam. ad hoc infra, de regu. iur. contra eum qui. Vnum scias, licet illud tempus currat ignoranti, non tamen sedi vacanti. 2 quod satis probatur infra eod. si Apostolica: si enim ibi specialis est casus: ergo ipsius contrarium est regulare. & est ratio: quia hoc reperimus expressum, sed illud non. Et sic no. specialia in hoc casu: Primum, quod cum in alijs detur maius tempus, de concess. præbend. ca. 2. hic datur solum mensis. Secundum, quod istud tempus currit ignoranti Tertium, quod non fit computatio de momento ad momentum: sed dies vacationis non computatur in mense. 3 vt hic patet, dum dicit, a die, &c. & si. supra de excep. pia, de restitut. spol. frequens. Et Clemen. sicut appellationem, de appellat. & uide quod dixi sup. eod. lib. de elect. prouida. in gloss. penult. Quartum quod cum alias communiter potestas deferatur ad superiorem, hic redit ad inferiorem, & hoc facit impossibilitas casus. ad hoc, supra de elect. licet, in fi. & supra eod. lib. & eod. titu. indemnitatibus. in fine.

ADDITIO. Tenuit Guliel. tempus istud de quo fit mentio in princ. huius glo. currere a tempore scientię: qui etiam dicebat, quod nouo Papæ currebat a tempore electionis, uel immutationis, non a tempore coronationis, cum ex electione competat illi plena iurisdictio, sup. de elect. licet; & de facto patet, quod ante coronationẽ beneficia confert, & quandoque si non vult conferre, reseruat. Et quomodo scribat ante coronationem, & qualem bullam det, not. in fine huius libri super data, Ioan. Andr.

[Glo. seq. dicit quid dederit causam Constitutioni, secundo quærit, & soluit.]

g ¶ Per se ipsos.] habebant episcopi ante constitutionem Clementis procuratores in Curia, qui statim cum vacabant beneficia, conferebant illa, & sic præueniebant Papam: vnde motus Clemens promulgauit constitutionem supra c. prox. demum Gregorius quia multum præiudicialis erat constitutio illa 4 in Concilio Lugdunensi moderatus est eam. Sed ne adhuc exercerent illas malitias, scilicet quod haberent procuratores in Curia, qui statim mense elapso illa conferrent, id circo hoc addidit. Papa enim etiam post mensem posset conferre si vellet, dummodo præuentus non esset. 5 supra c. proxi. in prin. Sed litera ista dicit, per seipsos: Nunquid si pręsentes sunt, per alios conferre poterunt. Dic. quod per alios conferre non poterunt, nisi in casu? qui sequitur: potuit enim Papa rei suæ conditionem & modum apponere, & legem quam voluit 68. quæst. 2. Eleutherius ff. de pact. in traditionibus, de conditio. appo. c. uerum.

ADDITIO. In quantum hæc glos. dicit quod etiam præsentes per alios conferre non poterunt, tria specialia not. secundum Gar. & Archid. scilicet quòd possum per me, quod non possum per alium. Item quod poss ũ per alium quod non per me, cum horum contrarium sic regulare infra, de regul. iur. potest. ubi de hoc. Item quod potestas conferendi redit non libera, sed onerata, ut hic patet. Ioan. Andr.

[Glo. seq. ponit opinionem, quam reprobat.

h ¶ In remotis.] sic supra eo. lib. de tẽp. ord. cũ nullus, §. episcopo. Et dixerũt quidam per hanc literam, quod quis extra suam diœcesim existens beneficia conferre non poterat, sed hoc est falsum. 7 licet in hoc casu posset

† Vide ex trauagãt. Bonifacij octaui ĩ cip. Piæ sollicitudinis. habetur inter cões. tit. de p̃bẽ & dignit.

1 Idem Petr. de Anch. Do. p̱ rationem glo. Font.

2 Placet Do. Fon.

† Large capiunt Doct. hic. hẽt. n. locũ in oĩ casu quo p̃cedens, facit §. fin. in Auth. de fil. ante do. instr. Fõ.

3 Idẽ dicunt Pe. de Anch. & Dom. late scribẽtes de ista præpositione a. Fõ.

4 Quod pa[...] fuit ex diut[...] na vacation[...] ecclesiæ Ro[...] manæ pos[...] obitum Cle[...] mentis. 3. se[...] cundũ Guli[...]

5 Placet Phi[...] & Do. in re[...] seruatis, d[...] quib. ordin[...] rius non di[...] sponit, gl. i[...] Cle. si de be[...] neficio, de [...] præb. Fon.

6 Sequitur Do Fon.

7 Idem Gu[...] & Gar. Vicarius E[...] an & qñ p[...] sit confer[...] beneficia curia Rom[...] na.

fet concedi, & probatur hoc olim, s̄. de concef. præben. post electionem. in parte decisa. & hoc not. Io. & Ber. s̄. in antiq. de off. leg. c. nouit.

[Gl. seq. ponit duas lecturas, & primam approbat.]

suos vicarios generales in eorum Diœcesibus existẽtes, quibus id canonice [a] sit commissum.

¶ Bonifacius VIII.

¶ In beneficijs, vel in impetrationibus ad beneficia, p̄ prouisionem vsque ad certam summam pensio non debetur. Per ecclesias ciuitatis, vel diœcesis non comprehenditur cathedralis: Sed per ecclesias prouinciæ metropolitana, et cathedrales reliquæ ĩcludũtur. I. A.

a ¶ Id canonice.] dicebant olim quidam id .s. vicaria; nam eo ipso ꝙ vicarius gñalis erat, beneficia conferre pōterat: sed hoc est falsũ, vt sup. eo. lib. de offi. vicar. cum in gñali. In talium ergo collatione per ordinariũ facienda, requiritur ꝙ mensis elapsus sit, ꝙ per seipsos conferãt, si presentes sint; vel ꝙ per generales vicarios, non speciales: & ꝙ habeant speciale mandatum beneficia cōferendi, & sic expone, id, s. beneficia conferre.

ADDITIO. Archidiaconus] cuius dictum vt tutius consulo ante factum; post factũ sto gl.] exponit, id ē collatio beneficiorũ sic in Curia vacãtiũ. Adde quintum, quod infra diœcesim conferãt. Ioannes Andreæ.

QVamuis.] Primo ponit regulam; Secundo instãtiã, ibi, Et ideo: Tertia ibi, Quamquam, decidit secundum dictam instantiam, & duos casus subiicit. Quarta, ibi, Secus, contra instantiam alium casum subiicit, secundum Io. Mon. Io. And.

CASVS. Papa voluit mihi facere gratiam: & mandauit Episcopo Pictauiensi, vt pro sustentatione meæ vitæ mihi prouideret vsque ad summam quinquaginta librarum: vtrum virtute istius gratiæ possit assignare vsque ad istam summam in pensione super aliquo beneficio? Respondet quod non, nisi in litteris meæ gratiæ fiat expressa mentio de pensione, sed virtute illius gratiæ solum mihi fiet prouisio vsque ad summam quinquaginta librarum in beneficiis ecclesiasticis, & non in pensione: & rationem ponit: nam litteræ istæ sunt odiosæ & ambitiosæ, & ideo sunt restringendæ. Sed quid, ponamus quod Papa mandauit sub hac forma, vt mihi prouideretur de beneficio vel præbenda vacante, vel proxime vacatura in aliqua ecclesiarum Ciuitatis Pictauiensis: vacauit aliqua præbenda in ecclesia cathedrali Pictauiensi, an virtute meæ gratiæ possim illam petere? Certe non: Et dicit Papa, quod non intendit, quod mea gratia extendatur ad ecclesiam cathedralem: licet in fauorabilibus sub nomine ecclesiarum ciuitatis Pictauiensis cōtineatur cathedralis ecclesia. Sed quid si Papa mandauit mihi prouideri in aliqua ecclesiarum prouinciæ Burdegalensis: vtrum ecclesiæ cathedrales comprehendantur sub mea gratia, adeo quod possit mihi prouideri de beneficiis ecclesiæ cathedralis Pictauiensis, vel aliarum ecclesiarum cathedralium prouinciæ Burdegalensis? Respondet quod sic: Et non solum ecclesiæ cathedrales suffraganeorum continentur sub mea gratia, sed etiam ecclesia metropolitana: nam videtur mihi fecisse vberiorem, & pleniorem gratiam, quam quando mandat mihi prouideri in ecclesiis alicuius ciuitatis: & ideo appellatione ecclesiarum in hoc casu continentur ecclesiæ cathedrales. Nota primo, quod verba inserta in dispositionibus beneficialibus, titulum beneficialem concernentibus, sunt interpretanda largissimè: ad hoc de don. cum dilecti. Nota secundo, quod verba rescriptorum beneficialium sunt interpretanda stricte. Dominicus.

[Prima gl. tria facit, summat, dicit vnde sumpta, & quid declaret.]

CAP. IV.

QVamuis [b] † plenissima [c] sit alias in beneficiis interpretatio facienda: litteræ tamen super obtinendis beneficiis impetratæ, debent (cum sint ambitiosæ) restringi. [d] Et ideo si alicui vsque ad certam [e] summam prouideri mandamus: ei non in pensione, [f] sed in beneficiis ecclesiasticis tantum volumus prouideri, nisi de pensione in nostris litteris men-

† Vide Oldr. conf. 168.

b ¶ Quamuis.] In beneficiis vel impetrationibus ad beneficia, per prouisionem vsque ad certam summã, pensio non debetur, per ecclesias Ciuitatis vel Diœcesis non cōprehenduntur cathedrales, sed per ecclesias prouinciæ metropolitana, & cathedrales reliquæ includũtur. Fuit tracta de extrauaganti (Innocẽtij, 4. breui responso, &c. licet in bñficiis. Et emanauit ad declarationem eorũ, q̃ no. Tan. Ber. & moderni, sup. in antiq. de æta. & qual. accepimus, in fi. de preb. pro illorum. in prin. Ber. & Compost. de rescript. Capitulum sanctæ crucis, in glo. quia quæstiones; §. item quæritur de hac forma, & §. seq.

ADDITIO. Et per Inn. & Host. sup. de iu. pat. cum dilectus. Io. And.

c ¶ Plenissima.] supra de don. cum dilecti, in fine supra, de verb. sign. olim, ff. de constit. prin. beneficium. Vide quod plene dixi d. cap. olim, super ult. glos. Archid. remittit ad not. de consanguin. & affin. quod dilectio. Et debent esse mensura. infra de regul. iur. decet. cum suis concord.

d ¶ Restringi.] sic supra. eod. lib. de fil. presbyt. cap. 1. & seq.

e ¶ Vsque ad certam.] aliud puto cum Papa scribit vt prouideatur impetranti usque ad talem summam: aliud dum Papa scribit vt prouideatur ei de præbenda tanti valoris vel summæ: quia in primo casu potest prouideri de minori, sed non de maiori; in secundo vero de maiori, sed non de minori, quia forma mandati est seruanda [1] infra eodem tit. cui de non. Et cum istud, vsque, ponitur in litteris, intelligo quod veniat ascensiue, quasi papa scribendo quod prouideatur vsque ad summam centum librarum, velit quod prouideatur de summa a sexaginta usque ad centum, sed non vltra id, sup. eod. lib. de arbitr. cap. 1. cum suis concord.

1 Per istã rõnẽ Dom. & alii reprobant gl. quia prouideri non põt nisi de expssa. Fon.

ADDITIO. Archid. alleg. ff. de uerb. obl. l. 1. §. si stipulãti, & l. inter stipulãtem. ff. de leg. 1. si seruus legatus, §. quinque. Ioa. And.

[Glo. seq. rationem reddit.]

f ¶ In pensione.] Papa videtur mandasse ei prouideri de eo quod prouidens per se non poterit retinere sicut beneficia: Quia licet ibi sit liberalitas, non tamen est in collatione, sed in eo quod magis isti quam illi cōfertur, quod dic ut s̄. de præb. relatum. probatur hoc j. de inst. c. vlt. Et licet in fauorem eius hoc dictum videatur, nõ tamen illi fauori renunciat propter intentionem Papæ, quæ talis fuit, & propter formam mandati, quæ seruanda est inf. eo. tit. cui de non.

Pensio non obligat ad residentiam.

ADDITIO. Per beneficia quis intitulatur, & obligatur ecclesiæ, & tenetur ad continuam residentiam. sup. de Cle. non resid. ca. fin. sed per pensionem non intitulatur, nec ad residentiam tenetur. 16. q. 1. possessiones, & quæst. 6. illud, cum illa possit etiam laico concedi, vt ibi. Ioan. Andr.

tio habeatur expressa.

¶ Quamquam sub nomine ecclesiarum Ciuitatis comprehendatur alias [a] ecclesia cathedralis, cum tamen alicui de beneficio mādamus in aliqua ecclesiarum Ciuitatis vel Diœcesis prouideri, ad cathedralem ecclesiam (quam propter ipsius honorem, sub hac generalitate nolumus hoc casu includi) se mandatum huiusmodi non extendit. [e] Secus † autem cum mandamus in aliqua ecclesiarum prouinciæ [d] prouideri, tunc enim & metropolitana, & ceteræ cathedrales ecclesiæ includuntur sub tali mandato: cum vberiorem [e] hoc casu, quā alio impetranti gratiam facere videamur.

† In ant. cod. ita: Secus est cū mādam⁹.

¶ Idem.

¶ *Impetranti beneficium sæculare, prouidetur de beneficio per sæculares clericos vsque ad præscriptionē legitimam possesso, hoc primo. Clerico sæculari prioratum impetranti simpliciter, non prouidetur de consueto per religiosos gubernari. hoc dicit secundo. Dominicus.*

CAP. V.

Cum † de beneficio ecclesiastico consueto clericis sæcularib. assignari, prouideri mandatur, de illo debet intelligi, quod tanto tempore ab vno [f] vel pluribus sæcularibus clericis institutis [g] in eo rectoribus extitit cōtinue ac pacifice gubernatum, vt præscriptio legitima [h] sit completa, etiam si ante [i] vel

† Vide Cle. I. tit. de suppl. neglig. prælat. vers. prioratus. & late Fel. in c. I no stra. extra de rescript.

a ¶ Alias.] vt 100. dist. pallium, de auct. & vsu. pal. ca. I. [vbi de hoc per Host.] s̄. de test. requisisti. ad hoc de ver. sig. cum tibi. imo et interdum solum cathedralis cōprehenditur, vt sup. de verb. sig. cum clerici.

ADDITIO. Quod est speciale propter periculum, quod imminere potest ex periurio, vt ibi dixi. Io. And.

[Gl. seq. all. vnam concor. & ponit op. pro, secundo ponit opi. contrariam, quā soluit.]

b ¶ Includi.] sic inf. de sent. excom. quia periculosum, & hoc tenebat Compost, in supradicta gl.] Et facit. C. de aquæduc. l. eos. lib. 11. Io. Mo. & Arch. Ibi dicitur qđ habētes aquæductū, non attentent matrices fistulas.]

Sed Ber. & Tan. videbantur tenere contrariū in prædicta. decr. accepimus. in antiq, in gl. pen. Sed forte bonum habuerūt intellectum si ad casum decr. se retulerunt. s. in iis qui primo erāt obligati ꝓuidere: obligauerat .n. se eps ordines cōferendo, vt sup. eod. in ant. cum secundū Apostolum. ad fi. ꝓuidere vel in cathedrali vel alia. litteræ igitur ibi impetratæ fuerunt litteræ iustitiæ: sed hic de litteris gratiæ loquimur, unde in hoc casu per communem formam in cathedrali uel aliis ꝓuidere tenebitur. I & sic decret. illa loquatur in suo casu: nec sit correcta per istam ad hoc. sup. e. lib. de elect. cum expediat.

I Trāsit Do. cū gl. Font.

[Gl. seq. quærit. arg. pro, soluit contrarium: secundo quærit, & soluit.]

c ¶ Non extendit.] quid si mandetur sub hac forma? nunquid in capellania, vel mansionaria maioris ecclesiæ cathedralis poterit prouideri? Et videtur papa solū canonicos, & ipsorum excepisse præbendas. ad hoc. sup. in tex. vbi dicit; propter ipsius honorem. ad hoc. sup. eo. lib. de rescript. statutum. & sup. de verb. sig. cum clericis, Satis credo, cum hæc littera sic indistincte loquatur, quod in nullo beneficio cathedralis ecclesiæ poterit ꝓuideri: non .n. dicit, quod non includatur canonicatus ecclesiæ cathedralis: sed quod non includatur ecclesia; ergo nullum ipsius ecclesiæ beneficium includetur ad hoc optime inf. de priuil. per exemptionem. & sup. I. responso. [Hanc opinionem tenet Archid. qui refert sic pronunciatum per archiepiscopum Rauen. de mandato papæ in forma pauperum. inducit etiam ad hoc inf. de sent. excom. c. vlt. § adiicimus.] Sed pone, impetraui prouideri mihi in ecclesia. S. Petri Bonon. non est alia sancti Petri ecclesia quam cathedralis, nunquid in ea ꝓuidebitur mihi? Videtur propter stylum Curiæ 2 gratia surreptitia: quia in cathedralibus ecclesiis non solet exprimi nomen sancti: sed in inferioribus sic, quod credo, nisi aliter per litteras appareret papam de cathedrali intellexisse per istud cap.

2 Qui patet d. c. le. in antiq. dudū, I. & 2. & c. Cumana, & c. Sacros. cū sim. Io. And.

d ¶ Prouinciæ.] & in hoc casu loquitur per decr. sup. e. tit. pro illorum. vnde non aduertebant qui decret. ista allegabant, quod per litteras quibus prouideri mandabatur in aliqua ecclesia Ciuitatis, potest prouidere in cathedrali, cum ibi archiepiscopo de ecclesiis suæ prouinciæ scriberetur.

e ¶ Vberiorē.] si ergo q̄rat̄ diuersitatis rō, sufficiat ista: licet quo ad metropolitanā ecclesiā nō multum efficax videat̄, sed sufficit sic p Papā declaratū in ant. de re iud. in causis.

ADDITIO. Vide ꝙ no. Host. s̄. e. ꝓ illorū post princ. & in sum. de verb. sig. § a quo fieri: post princ. uer. qd si p̄cipiatur. vbi dr̄, quod ciuitas, & diœcesis sūt correlatiua, sicut pr̄, & filius: & sic vnū ñ est reliquū, sed prouincia nō est correlatiua ad ciuitates, sed illarum collectiua vel conclusiua, ita qđ et Ciuitatē propriā cōcludit, facit 6. qu. 3. scitote 3. q. 6. non liceat, & seq. c. Io. An.

Cum.] Duæ sunt partes: Scđa, ibi, Qñ.] Et hæc scđa ponit dictū, a quo casū excipit ibi: Nisi. & hoc verbū, bñficio, large ponitur, siue d parochiali ecclesia, vel de p̄latura: vel de p̄bēda tractetur. I. A.

CASVS. Papa mandauit epo Pictauien. vt mihi prouideret de bñficio, ꝙ consueuit assignari clerico sæculari. Erat aliqđ bñficium qđ fuerat regulare, tñ fuerat possessum, p sęculares clericos per spacium 40. annorū, sufficiens ad inducendā præscriptionē: utrum uideatur mutatū bñficium? Rñdet ꝙ sic: nā ex spacio tanti tpis p̄sumitur mutatio status talis bñficii, iō continetur in gr̄a mea, ac si sp fuisset sæculare, & non regulare. Sed quid, pone quod Papa mādauit, vt mihi prouideretur de prioratu: quæritur de quo prioratu intelligatur? Respōdet quod de prioratu sæculari congruo meo statui, nisi in gratia mea contineretur expresse, ut mihi prouideretur de prioratu, etiam si illud esset regulare.

Nota primo quod appellatione consuetudinis intelligitur de præscripta. ut not. in c. Cumana. de elect. in antiq. Nota secundo; quæ possessio inducat præscriptionē: quia requiritur quod sit continua & pacifica ad hoc. de præsumpt. illud. Dom.

f ¶ Ab vno.] Nota pro iis quæ no. Ber. s̄. de caus. pos. & proprie, cum ecclesia Sutr. in gl. ex hoc uidetur [facit. s̄. in ant. de fil. presby. constitutus.]

g ¶ Institutis.] ergo si de facto tm̄ occupatū esset per eos, non hēret locū p̄scriptio. uel si ibi non ut rectores, sed uicarii uel conductitii sæculares clerici rexissent.

ADDITIO. Idem Io. Mo. & Arch. qui ponderat ꝙ hic requiritur præscriptio, non consuetudo tm̄: propter ea q̄ dixi. s̄. eo. lib. de consue. c. fi. in 2. gl. Io. And.

h ¶ Legitima.] s. 40. ann. in ant. de p̄scr. de quarta. de cā pos. cum ecclesia de consue. c. ult. [Idem. Arch.

i ¶ Ante.] incœptam p̄scriptionē: sed secus si post incœptam, & ante cōpletam: & iō dixit. s̄. in tex. cōtinue.

a ¶ Post.]

a ¶ Post.] i non tamen continue, & pacifice spatio. 40. annor.& ideo dicit, quia qui etilla igitur administratio prę cedentis temporis tollitur per præscriptionem sequentem: administratio autem præscriptionem sequens illã non tollit, nisi alia interuenirent, quæ ius aliorum haberent perimere.

ADDITIO. Idem Archidiaconus.

b ¶ Prioratu.] Prioratus est Generale, verbũ quod ad prioratum sæcularem, vel regularem potest extendi: sed ratione personæ impetrãtis, qui clericus sæcularis est, sibi regularis prioratus conferri non potuit, vt arctetur id solum ad sæculares: nã graue est inexpertos, &c. 19. q. 3. monasterijs. in antiq. de elec. cum ad nostram, & c. officij.

c ¶ Sæculari.] quid si tempore impetrationis sæcularis erat impetrans, modo factus est regularis, nũquid de tali prioratu sibi poterit prouideri? Credo quòd nõ 2 per decret. supra eod. lib. de rescript. si eo tempore.

d ¶ Iuxta modum præmissum.] supra proximo responso, scilicet per quadraginta annos continue & pacifice ab vno vel pluribus institutis in ipso.

Margin notes: 1 Placet Phi. quem vide Fon. Prioratus est duplex. † Tene men. ti iistum tex. cum sua gl. tñ si variè ꝑ diuersos beneficium sit gubernatum attendit statuts vlti. Do. & Phil. Fon. † Ergo si tpe impet. relig. bonã fide illud bñficiũ possideant, non ualent litteræ, nisi mentio fiat de possess. ca. ñ. de decim. Phil. Petr. de Anch. Fon. 2 Phi. transit cum gl. Fõt.

post a † religiosi quandoque † ministrauerint in eodem. ¶ Quando vero scribitur, vt prouideatur de aliquo prioratu b alicui clerico sæculari c prouideri non potest de prioratu, qui per religiosos (iuxta modum præmissum d) est solitus gubernari. Nisi hoc in litteris caueatur expresse.

¶ Idem.

¶ *Habere personatum cũ cura & præbendam, cui annexa est parochialis Ecclesia, non est contra Concilium Generale. Io. An.*

CAP. VI.

SVper eo, quod c prębendas, quibus parochiales Ecclesiæ sunt annexæ, f † in quibus spiritualẽ iurisdictionẽ secũdum Ecclesiæ vestræ consuetudinem approbatam, & sic secundũ aliquorum interpretationem curam animarum habetis, simul cũ personatibus g (quorum aliquibus cura imminet animarum) in eadẽ h Ecclesia obtinetis, vobis (cũ hoc generali Concilio i † nõ obuiet k) dispensatio l necessaria non existit.

¶ Idem.

¶ *In impetratione beneficiorum inspicitur data, non præsentatio, vel receptio. Ioan. And.*

CAP. VII.

EVM,

SVper eo.] Non diuiditur: dici tñ potest ꝙ decidit casum, & rationem interserit, ibi: Cum hoc. Io. And. Præmitte, quòd pluralitas beneficiorum curatorum est prohibita. sup. eo. de multa. Dom.

¶ Præsupponendum est pro intellectu huius ca. illud quod habetur in c. de multa. eo. ti. in anti. uidelicet, ꝙ si quis obtineat dignitatẽ vel personatum, & ei cõferatur aliud beneficium simile, vel Ecclesia parochialis, primũ vacat habita possessione secundi beneficij, & si contendat retinere ptimum, vacat vtrumque.

CASVS. Cum obtinerem dignitatem, vel personatum Episcopus Pictauiensis mihi contulit præbendam, cui erat annexa ecclesia parochialis; acceptaui præbendam cum sua annexa, & apprehendi possessionem, an vacet mea dignitas, vel personatus? Respondet quod non: quia ecclesia parochialis est simplex beneficium, & cõpatibile cum dignitate vel personatu: ideo possum illa duo obtinere sine dispensatione Apostolica: secus si ecclesia parochialis esset per se: quia tunc esset necessaria dispensatio a Sede Apostolica: Ratio diuersitatis est: quia quando ecclesia parochialis est annexa præbendæ, dicitur esse suppressa & extincta: ideo censetur simplex beneficium. Personatibus.] non intelligatis quod unus & idem possit obtinere plures personatus: sed loquitur iste textus de pluribus beneficijs, ex pluribus personis, quibus conferuntur. Nota primo, quòd magis dignum potest annecti minus digno: Nam magis est digna animarum cura, quam Canonicatus. de ætat. & qualit. cum sit. in antiq. Not. secundo, quod est possibile ex consuetudine Ecclesiæ retinere in eodem corpore personatus curam, & præbendam: etiam si præbendæ sit annexa Ecclesia parochialis. de cõsue. c. 1. eo. lib. Dom.

[Prima glo. summat, & dicit quid declaret.]

e ¶ Super eo quod.] habere personatum cum cura, & prębendã, cui annexa est parochialis Ecclesia, non est ꝯ Conciliũ Generale. Et reprobat per istã decre. opi. Ber. ĩ. eo. tit. extirpandæ. §. qui vero cui fauet Guil. in Spec. tit. de legato. §. vidẽdum. ver. quid si habeo. & approbatur opi. Inn. & Host. ADDITIO. Et dicit Arch. quod hoc dicebat Constitutio extrauagans Innoc. 4. Salubriter, & dicit, ꝙ audiuit a Spec. ꝙ vidit illã sub Bulla. In vers. tñ pręalle. g. dicit, quod numquam vidit hoc diffiniri, ꝙ tamen vidit sæpius agitari: nec ego vidi illam constitutionẽ. Ioan. And.

f ¶ Annexæ.] in quibus deseruire debet per vicariũ ꝑpetuũ vt in prædi. §. sed an ipse Vicarius, uel ipse prębendarius curã animarum illius parochiæ habeat: de hoc fuerunt opiniones diuersæ, vt sequitur: vicarius. n. curã animarum hbaet, 3 ꝙ probatur supr. in antiq. de offic. uicar. ex parte, sed ut Vicarius. ut ibi not. Ber. cum ergo rector spiritualem iurisdictionem ibi habeat, & super vicarium exsistat: quia excõicare potest, & similia facere: ergo quin curam habeat negari non potest. 4 sup. de ele. dudum, 2.

g ¶ Personatibus.] & sic uř ꝙ unus possit plures personatus, & præbendam etiam cum parochiali annexã in Ecclesia obtinere sine dispensatione Papæ? unde ꝯdicit aperte, sup. eo. li. de consue. c. 1. Sed hic Papa plurib. loquitur ut uides inf ubi dicit, obtinetis. unde plurib. Canonicis eiusdem Ecclesiæ de hoc quærentibus consultus Papa respondit, & sic non est contra.

h ¶ In eadem eccle.] idem & multo fortius in diuersis ad hoc sup. de conces. præb. litteras.

i ¶ Concilio sup. eo. de multa.

K ¶ Non obuiet.] cum. n. accessorium habeat sequi naturam principalis: sup. eo. lib. de off. deleg. si super gratia, inf. de reg. iur. accessorium, cum suis concord. & de præbenda non est cautum ꝙ uacet, ergo nec uacabit capella accessoria ad præbendam. ad hoc ff. de seru. rusti. pręd. l. una est uia ff. quemadmodum ser. amit. si cõem. ad hoc inf. eo. quia sępe. præterea, cessat ratio prohibitionis: quia in ecclesia annexa præbendæ non tenetur residere, ut sup. eo. ca. extirpandæ. ergo Constitutio, de multa. hic locum non habeat.

l ¶ Dispensatio.] intelligo Papæ de quã loquitur Concilium, de quo mentionem fecit: alias in præbenda & dignitate bene requiritur dispensatio epi, nisi consuetudo ecclesię aliud induceret, ut illa sine dispensatione simul possint de iure teneri. 5 ad hoc sup. eo. li. de rescrip. gratia. & ꝙ ibi dixi. Dicebat ergo Inno. & Host. sup. eo. extirpandæ, hunc esse casum, in quo de iure cõmuni, uel saltem de cuiuslibet superioris dispensatione secundum diuersas opiniones, quas nõ. sup. eod. tit. cum iam dudum. quis plures curas habebat.

EVm, cui.] Decidit casum, cuius dubium fortificat, ibi, Licet isti. Ioan. And.

CASVS.

Margin notes: † Vide ꝙ de ista vnione no. Cle. si una. de reb. eccle. non alie. & c. si unire, de excess. pl. Pet. de Anch. Font. † Hoc est generale Conc. Later. sub Innoc. 3. ca. 29. 3 In actu, quo ad forũ pęnitẽtiale. Do. Phi. Fon. 4 Verum est ĩ habitu. Do. Phil. Fon. 5 Placet Do. Font.

CASVS. Papa contulit mihi ius canoniæ in Ecclesia Pictauieñ. & mandauit Decano & Capitulo Ecclesiæ Pictauieñ. vt de facto me reciperent in fratrem & Canonicum, & me installarent: Postea papa in eadẽ ecclesia Pictauieñ. fecit tibi similem gratiam, quia te creauit Canonicum Ecclesiæ Pictauiensis, & mandauit Decano, & Capitulo ipsius Ecclesiæ, vt de facto te reciperent in fratrẽ & Canonicum. tu fuisti diligentior me: quia licet essem prior in impetratione, tamen tu primo præsentauisti litteras tuas Decano & Capitulo, qui te receperunt in fratrem, & Canonicum: ego postea præsentaui litteras meas: & secundo me receperunt in fratrem, & Canonicum: Accidit quod statim post uacauit quædam præbenda: quęriiur cui nostrum debeatur? Respondet quod mihi, qui primus fui in impetratione. licet fuerim posterior in præsentatione litterarum.

† Nota hoc: quia si a Capit. non afficeretur pręb. no. Doc. sup. eo. inter cetera. Petr. de Anch. Fon.

† Et si illorũ exce. contra istum fulminarent cẽsuras, non ligaretur, quia tales censurę non ligãt nisi iniustè & de facto resistentes, s̄. eo. pro illorum. Pet. de Anch. & vide hic Fely. in c. eã te. de rescrip. Fon.

cui[a] canonicatus alicuius Ecclesiæ a Sede † Apostolica est collatus, [b] licet nõdum sit in ea receptus: decernimus in assecutione præbendæ (iuxta suæ prouisionis ordinem) omnibus pręferendum, [e] † quibus postmodum in ipsa Ecclesia similis [d] gratia est concessa: Licet iste primo suas littras præsentauerit: & primo [f] recepti fuerint in eadem.

¶ Idem.

¶ Per litteras Apostolicas non facientes de defectu ordinis mentionem, potest impetranti de curato beneficio prouideri: ad ordines tamen se faciet proximis temporibus promoueri. Ioan. And.

CAP. VIII.

SI pro clericis [g] pauperibus, vel alijs [h] nostras litteras, vt eis de beneficijs prouideas, etiam si animarum cura [i] sit annexa eisdem, recipere te contingat: ipsis (licet nec in sacris sint constituti ordinibus, nec de defectu [k] ordinum in eisdem litteris mentio habeatur) poteris de beneficiis curam habentibus licitè prouidere, [l] nec prætextu dicti

CASVS. Papa fecit tibi gratiam, & mandauit Episcopo Pictauieñ. vt de beneficio spectante ad suam collationem tibi prouideret, si quod vacaret: alioquin de proximo vacaturo: etsi illi beneficio immineret cura animarum: & in litteris Papæ nihil dicebatur de defectu ordinis: vtrum virtute gratię tibi factæ possit prouideri de beneficio curato, ita quòd taciturnitas ordinis non faciat lr̃as tuas subreptitias? Rñdet Roman. Pontifex, quod licet patiaris defectũ ordinis: tamen litteræ tuæ non sunt subreptitiæ, posito quòd in eis nulla fiat mentio de defectu ordinis: Nã sufficit, quod possis promoueri ad beneficium curatum. inf. annum, c. licet canon. de ele. sup. eo. li. & c. cum in cunctis. alleg. secus si patiaris defectum in ætate, vel scientia: nã tunc litteræ tuę essent subreptitiæ, & virtute illarum non posset tibi conferri beneficiũ. Nota textum iuncta gl. quod in promouẽdo ad Ecclesiam Parochialem requiruntur quattuor, scilicet, ætas, scientia, morum honestas, & ordo, patiens defectum in tribus primis, non promoueretur auctoritate Apostolica: secus si pateretur defectum in quarto, puta in ordine, ut hic. Nota, quod beneficium curatum potest conferri nondum promoto ad ordinem, sed sufficit, quod promoueatur infra annum.

Not. primo, quod ex Canonicatus collatione acquiritur ius, etiam sine alia receptione in Canonicum. ad hoc infra eod. si clericus. Not. secundo, quod idem est prouisio quod collatio: patet hic: quia dicit iuxta suæ prouisionis. & supra dixi de collatione. Dominicus.

[Gl. prima ponit summam, & quid declarat.]

a ¶ Eum cui.] In impetratione beneficiorum inspicitur data, non præsentatio, uel receptio. Emanauit ad declarationem omnium, quæ not. sup. de rescr. capitulum. & reprobatur communis opinio.

b ¶ Collatus.] longe diuersum est conferre, & mandare conferri. ad hoc sup. eod. lib. de rescript. tibi qui & c. duobus.

ADDITIO. Et plenè not. infr. de conces. præb. si soli. in vlt. glo. Ioan. And.

c ¶ Præferendum. 1] nisi in casu infr. eod. si clericus, §. verum ad hoc sup. eod. li. de rescr. tibi qui, in fi.

1 Placet Doc. Fon.

d ¶ Similis.] ideo dixit, quia secus si maior, vt puta, quod omnibus prioribus præferatur, vt infr. de conces. præb. auctoritate. ad idem in casu inf. eod. quia sæpè.

e ¶ Isti.] posteriores impetrantes.

[Gl. seq. iustificat textum.]

f ¶ Primo.] approbatur ergo illa lectura decre. capitulum, quòd ibi prius, sit nomen, non aduerbium: Et certè satis erat absurdum dicere 2 quòd per cursum tuum tu me præuenires in iure iam mihi acquisito. Et scire debes, quòd sicut primo impetrans præfertur omnibus secundo impetrantibus in hoc casu, sic præfertur omnibus quibus præbenda vacans, etiam ab ignorantib. conferretur, vt inf. eo. si postquam.

Item not. in præalleg. decre. tibi qui. de reser. Ioã. And.

SI pro.] Primo decidit casum, quem secundo determinat ibi, Oportebit. Io. And.

¶ Pro intellectu huius c. habemus præsupponere illud quod habetur in c. cum in cunctis. de ele. in anti. Vr̃ quod ad hoc vt quis sit idoneus ad beneficium curatũ, quattuor sint requisita: videlicet ætas, scientia, certus ordo: licet de ordine non fiat mentio in dicto c. cum in cunctis. Item quarto requiritur maturitas morum. Et taciturnitas istorum quattuor, vel alicuius istorum quattuor reddit litteras subreptitias.

[Prima gl. summat, & dicit unde sumpta.]

g ¶ Si pro clericis.] Per litteras Apostolicas non facientes de defectu ordinis mentionem, potest impetranti de curato beneficio prouideri; ad ordines tamen se faciet proximis temporibus promoueri. Tracta fuit de extrauaganti, quæ incipiebat: Venerabilibus fratrib. alias super prouisiones, & fuit Alexandri.

[Gl. seq. dicit quare illud, alijs, fuerit additũ, & quòd declarat, & hòc iustificat.]

h ¶ Alijs.] hoc fuit non sine mysterio dictum, quia constitutio Alexandri solum de pauperibus loquebatur: vnde multi dicebãt, secus in alijs, & declarat hic quod no. Compostella. in anti. de rescr. capitulum, in glos. quia quæstiones. §. item quæritur an collatio. Et not. quod quattuor requiruntur in promouendo, sciẽtia, ætas, mores, & ordo: in primis tribus patiens defectum, auctoritate litterarum sedis Apostolicæ non promouetur, nisi fiat mentio, sup. in antiq. de æta. & qual. eam te. & ca. seq. in quarto sic, ut hic uides, & sic cautè decret. illa. quartum omiserat.

i ¶ Animarum cura.] alias enim nisi hoc esset expressum, de curato prouideri non posset. sup. de præb. c. vlt. inf. eo. tit. cum in illis.

k ¶ De defectu ordinum.] secus in defectu ætatis supra eodem libro. de rescript. si eo tempore. Et nota, quod bene probat ista littera, & inferior, quæ idem repetit: quod promouendus ad curam, si non est in sacris, defectum patitur, & facit ad id quod dicam infra glos. proxima.

[Gloss. sequen. ponit opinionem, quam non approbat.]

l ¶ Prouidere.] olim de iure cõi tales ad talia beneficia non poterant assumi. sup. de æta. & qual. pterea. hodie

dicunt

dicunt quidam 1 indistincte, quod pnt. ad hoc sup. eo. lib. de ele. cũ ex eo. j. de insti. c. 2. & hic. Sed non sum ausus corrigere decre. præterea 2 & dico ab ea recedendum solum in casibus, in quibus hoc expressum inuenio, ut hic, & j. de instit. c. 2. in alijs salua maneat, & secundũ hoc intelligo decret. cum ex eo.

ADDITIO. Vt ibi not. in gl. per hoc vide quod dixi de elec. dudum 1. super ver. vel ordin b. Io. And.

Apostolica, & non Legati, & ideo præfertur omnibus alijs habentibus similem gratiam in ea Ecclesia. Nota primo iuncta glo. quòd Papa potest dare ius ad beneficium primo uacaturum. Legatus uero non potest, licet possit reseruare beneficium primo uacaturum in fauorem certæ personæ.

...t hoc placet. Arch. Io. And.

Saltẽ quo d parochiales Ecclesias, de quibus loquitur. Io. A. Vide Conc. Trid. sess. 22. de refor. c. 4.

...rdines qui ...us tpribus ...ossint conferri.

defectus tua poterit prouisio impugnari. Oportebit [a] tamen, vt ipsi ad ordines, quos requirunt [b] † collata eis beneficia, se faciant in proximis statutis a iure [c] temporibus promoueri. [d]

¶Idem.

¶ Mandato alterius super prouisione facienda per Papam impleto, prouisio auctoritate Papæ intelligitur esse facta. hoc dicit secundum Zen.

C A P. IX.

SI eum super cuius [e] prouisione Apostolicę sedis legatus in certa Ecclesia suas litteras, [f] quibus obtemperatum non fuerat, destinarat: Mandamus auctoritate [g] nostra in ipsa Ecclesia in Canonicum recipi & in fratrem, sibique prouideri de præbenda iuxta ipsius Legati continentiam litterarum: talis receptus [h] huiusmodi nostri auctoritate mandati, non Legati, sed nostra † intelligitur auctoritate receptus: Et ideo est in assecutione præbendæ omnibus post eum eadem [i] auctoritate receptis, in dicta Ecclesia præferendus.

¶Idem.

¶ Mandatum alternatiue plures collatores includens, verificatur in primo vacante. In simul vero vacantibus, ordo scripturæ seruatur. h. d. secundum Dominic.

a ¶ Oportebit.] vnde solet exprimi in litteris, sm stylum Curię, ita tñ, quod idẽ clericus se faciat statutis a iure, &c. & personaliter, &c.

b ¶ Requirunt.] de iure communi, consuetudine, vel statuto Ecclesiæ. ad hoc quod dixi sup. de fil. psbyt. c. 1. 1. responso.

c ¶ A iure.] vt in quattuor temporibus anni, & in Sabbatho sãcto, & Sabbatho mediæ Quadragesimę in antiq. de tempo. ord. c. 2. & 3. minores aũt conferri pñt in festiuis diebus, ut ibi, & eo. tit. c. 1. Io. And.

[Gl. seq. distinguit & in secundo membro tres casus excipit.

d ¶ Promoueri.] quod si moniti non fecerint, poterunt eisdẽ priuari, ut patet supra, in antiq. de elect. c. cum in cunctis, in §. inferiora.] Hodie imponitur noua pœna reseruatis antiquis, per Cle. vt hi qui 2. respon so. de æta. & qual.] Si autem beneficium sit curatum, 3 priuatus est ipso iure: nisi sacerdos fuerit j. annum. s. eo. lib. de ele. licet canon. nisi esset Ecclesia collegiata, vt eo. tit. [iam alleg.] ca. statutum. vel habuerit iustum impedimentum. eo. tit. commissa, §. 1. uel secum fuerit dispensatum. eo. tit. cum ex eo.

...Cautius di ...issem parochialis Ecclesia. Io. And.

SI eum super cuius. Primo decidit casum, ex quo infert decisionem alterius: ibi, Et ideo. Io. And.

¶ Pro intellectu huius cap. est præsupponendum, quod cum in aliqua Ecclesia sunt plures expectantes: aliquis auctoritate Apostolica, alius auctoritate ordinaria: beneficium primum uacans non potest deberi omnibus: nã beneficium debet esse unius, sed expectanti auctoritate Apostolica est conferendum quia ille præ ceteris est præferendus.

CASVS. Canonici Ecclesiæ Pictauiensis auctoritate sui ordinarij receperunt quendam Titium in fratrem & Canonicum: & ei promiserunt præbendam primo uacaturam: tamen ista promissio non est obligatoria; Item legatus Cardinalis mandauit Canonicis Ecclesiæ Pictauiensis, vt quendam Caium reciperent in fratrem & Canonicum, & sibi reseruauit primã uacaturam: iste Caius litteras suas psentauit canonicis Ecclesiæ Pictauien. qui ipsum noluerunt recipere in fratrẽ & Canonicum: unde accessit ad Papã; qui mandauit ipsis Canonicis sub hac forma: Mãdamus quatenus talẽ Caiũ pro quo scripsit talis Cardinalis Legatus, recipiatis in fratrẽ & Canonicum: & ei præbendam primo vacaturam conferatis secundum continentiam litterarum ipsius Legati: quæritur, utrum iste videatur receptus auctoritate Apostolica vel Legati? Rñ. quod vr receptus auctoritate

Rõ diuersitatis est: quia ille non tñ procurabit mortẽ viuentis sicut si haberet ius ad beneficium primo vacaturum, nam licet Legatus reseruauerit tale bñficium primo vacaturum in fauorẽ istius, tñ potest Legatus iste recedere a reseruatione, & illud beneficiũ alteri conferre, & ideo non ita procurabit mortẽ viuentis. Nota, quod si Papa mandat aliquem recipi in Canonicum iuxta tenorẽ litterarum sui Legati, licet Papa se referat ad litteras sui legati, tamẽ iste talis dr receptus auctoritate Papæ; & non auctoritate Legati. Et ad hoc emanauit præsens c. & istud uerũ, nisi talis primo esset receptus auctoritate legati. Ratio dubitãdi ad istud cap. fuit, quia dicebat Papa, recipiatis talem Caium iuxta tenorẽ litterarum talis Legati. Sed ratio decidendi, quia in litteris Apostolicis dicebatur, ut iste Caius reciperetur auctoritate Apostolica. Nota ulterius, quod inter receptos auctoritate Apostolica quando habent similes gratias, qui prior est tempore, potior est iure, sed illa prioritas attenditur a tempore impetrationis litterarum & non a tempore præsentationis earundem, supra eod. tit. cap. eum cui. Nota etiam quod litteris legati creditur super collationibus beneficiorum ad eum iure legationis ptinentium, materiam uide de probatio. c. post cessionẽ. Nota finaliter, quod uerbum, auctoritate nostra, inducit actum delegationis. uide sup. eod. lib. de rescr. cum aliquibus Dominicus.

[Prima glo. dicit unde sumpta sit, & quid declaret.]

e ¶ Si eum super cuius.] Tracta fuit de Extrauaganti, quæ incipiebat: Dilectus filius. Emanauit ad declarationem eorum, quæ not. Compostella. supra de rescript. capitulum, in glo. quia quæstiones. uers. sed pone quod prior. & Guil. in Spec. titu. de legato. §. nunc tractemus. uer. quid si per.

f ¶ Litteras.] reseruationis, nam legatus uacaturam nõ confert, ut supra eo. tit. in antiq. c. dilectus filius T. sed bene reseruat collationi suæ: & super ea conferenda cũ vacabit dat executores, ut supra eo. lib. de offi. leg. c. 3. & 4. & j. eo. tit. si Apostolicæ.

g ¶ Auctoritate nostra.] litteræ igitur gratiosæ sic missæ faciunt illum censeri auctoritate Apostolica receptum, ex quo sic exprimitur. ad hoc supra eo. lib. de rescrip. cum aliquibus. in fi.

h ¶ Receptus.] post impertitam enim auctoritatem a Papa, talis gratia Papalis intelligitur, j. eo. si Apostolicę 4. & C. de veteri iure enu. l. 1. ante medium.

i ¶ Eadem.] nam si minori præfertur, etiam prioribus, j. eo. hi qui.

† In 3rium adducit Pet. de Anch. l. si seruus, ff. de hære. inst. & l. vnum ex fam. ff. de lega. 2. sol. vincerent 3ria, si p reseruatione legati alteri ius acquireretur, sed non. Font.

Ratio dubitandi & decendi.

4 Qd hic no. Io. Mon. ibi dicã sup. glo. non in fo. ma. Io. And.

Mandato

MAndato nostro.] Ponit thema, cuius dubium soluit distinguendo. Primum membrum ibi. De beneficio. Secundum ibi, Si uero. Io. Andr.

CAP. X.

MAndato [a] nostro sub ea forma tibi directo, vt alicui prouideas de beneficio ad collationem [b] tuam vel alterius pertinente. De beneficio quod primo vacabit [c] (siue ad tuam, siue ad illius [d] collationem pertinuerit) ei pro quo scribitur, prouidere debebis. Si vero plura beneficia ad tuam & illius collationem forsan spectantia simul vacent; [e] tunc scripturæ ordinem [f] seruare habebis, vt illi solum prouideas de illo beneficio, quod ad te [g] noscitur pertinere.

CASVS. Papa mandauit epō Pictauiensi sub hac forma: Mandamus ut tali conferas beneficiū ꝓximo vacaturū, spectans ad tuam collationē, uel alterius prælati: nūc uacat beneficium spectās ad collationē epi Lemouicen. illud voluit mihi cōferre Eps Pictauiensis. Dicit Eps Lemouicen. nō cōferatis, quia Papa mandauit nobis alternatiue iō expectetis ꝙ prius vacet beneficiū spectans ad vestrā collationem: an bn̄ dicat? Certe non: sed poterit Eps Pictauien. mihi ɔferre bn̄ficiū spectās ad collationem Epi Lemouic. Sed ponamus, ꝙ eodem tp̄e vacauit beneficiū in diœcesi Pictauien. & aliud bn̄ficiū in diœcesi Lemouicensi: ꝙ istorum beneficiorū mihi cōferet? Rn̄det ꝙ ex eo ꝙ Eps Pictauien. primo fuit noīatus in litteris Apostolicis, debebit seruare ordinē litterarū, ut primo ɔferat bn̄ficium spectans ad collationem suam. Sed quid si in litteris dicar̄, quod Episcopus Pictauien. conferat mihi beneficiū spectans ad collationem Epi Lemouicen. uel suā? Certe licet tunc uacent duo beneficia, unū in diœcesi Lemouicensi: aliud in diœcesi Pictauiensi: poterit ɔferre illud beneficium quod uacat in diœcesi Lemouicensi, quod spectat ad collationē Epi Lemouicensis. Nota ꝙ beneficiū primo uacans debetur præcise, qn̄ Papa mandauit de bn̄ficio proximo uacaturo. Et istud uerum, nisi primum beneficium fuisset vacans in fraudem, quia tunc possum omittere primū, & petere ſm. Sed cessante fraude debeo acceptare primum: ꝙ si omittam petere primum, non possum postea petere ſm. Et istud uerum nisi in litteris meis diceretur hoc modo; mandamus quatenus conferas tali primū bn̄ficium proximo vacaturum, si illud duxerit acceptandū: alias eidē conferas primū bn̄ficiū ꝙ ipse acceptandum duxerit, quæ uerba hodie cōiter ponit Papa in suis litteris. Nota insuper, ꝙ qn̄ Papa scribit de bn̄ficio spectante ad collationē unius uel alterius ita ꝙ sunt duo grauati? tunc beneficiū spectans ad collationē primo noīati, debet illi pro quo Papa scribit. Et hoc uerum, siue ille cui scribitur sit primo noīatus, siue alter. Nota ulterius, in alternatiuis dispositionibus illud adimplendum, ꝙ prius peruenerit ad casum in dispositione inclusum. Nota finaliter, ꝙ in alternatiuis præstationib. est seruandus ordo scripturæ, qn̄ qualitas secūda iuncta alternatiuæ addit̄ in defectū, uel subsidiū primæ. vide glo. fi. 63. dist. metropolitano, & gl. in regula in alternatiuis. j. de reg. iu. Dominicus.

[Prima gl. dicit unde sumptà sit, & quid declaret.]

a ¶Mandato.] hæc decretalis satis plane tracta. fuit de extrauaganti Alex. IIII. quæ incipiebat: Sua nobis. 1 Et emanauit ad declarationem eorum, quæ not. Compostel. s. de rescri. capitulum, in glo. quia quæstiones. §. sed quid si in hac forma.

1 Qui dixerat, ex quo is cui scribit̄ habet beneficia ad suā collationem spectātia ēt si non vacēt ꝙ de alijs ꝓuidere non pōt, ꝙ hic reprobatur. Io. And.

ADDITIO. Ibi ponit de duab. formis: scilicet, tuā, uel alterius, & tuam: alioquin ad cuiuscunque collationem spectante. Et dicit hic Arch. ꝙ in ista secunda forma hic nō corrigit̄ dictū Alex. de quo præmisi quasi intendat, ꝙ plus importat illud, alioquin, quam alternatiua vel Gul. posuit secundum formam tantum in Spec. de act. & peti. §. super actionibus, ver. Item si scribitur. Io. An.

b ¶Ad collationem.] de illo igitur quod pertinet solū ad præsentationem, uel institutionem, non poterit talis prouidere: nec econuerso, j. eo. tit. cum in illis. §. cum autem.

c ¶ Primo vacabit.] intelligo sine fraude: per decreta. s. eo. lib. de renunc. c. 2. (Idem Archid.)

d ¶Ad illius.] est ratio: quia de primo ꝓuidendum est, alias eadē ratione de centesimo. ad hoc ff. de verb. obl. eū qui Kalendis, de illo igitur ꝓuideat̄, ne videatur extingui gratia. s. eo. tit. & lib. eum cui. & j. c. prox. qđ uerū est, nisi in litteris esset clausula: quod duxerit acceptandum. j. de cōcess. præb. quia cunctis & c. ne captādæ.

e ¶Simul vacent.] pone mortuus uel promotus est clericus, q habebat illa duo beneficia, uel duo clerici simul mortui, uel promoti: uel renūciauerunt, ne apparere potest quis primo ad hoc sup. eo. lib. de rescri. duob.

f ¶ Scripturæ ordinem 2] & est sim. sup. eo. lib. de ele. si quis iusto. §. 1. in fine 43. distin. sit rector in fine, ff. de vsuf. quotiens 1. responso. ad hoc facit quod dixi inf. de re iu. in alternatiuis, & facit ff. de leg. 2. cum pater. §. vlt. & ff. ad Treb. l. hæredes. §. fi. & uide quod not. sup. in antiq. de rescri. cum dilecta.

[Glo. seq. ponit rationem, & duos casus soluit.]

g ¶ Ad te.] aliàs esset in potestate illius cui scribitur te exonerare. 3 Dico tamen quod idem iuris esset in ordine conuerso, scilicet, quando scribitur ad alterius, uel tuam, &c. quia tunc etiam si simul uacent, prouidebit de spectante ad collationem alterius, ordinem scripturæ seruando: ut sup. dixi. & expone, ad te. i. ad tui collationem. Et quod dicit decre. hic, per omnia verum intelligo, cum etiam tertiæ personæ scribitur, puta mihi, ut tibi prouideam de beneficio spectante ad collationem talis aut talis: nam tibi de primo uacante prouidebo, aliàs scripturæ ordinem obseruabo, eadem ratione. [Idem Archid.]

2 Ordo scri pturæ seru dus est, uid late Dec. i c. qm̄ abbas de off. dele

3 Supple, & aliū onera re, & ho fieri nō dēb ff. de eo, q cer. loc. l. § in prin. Ar chi. Io. And

¶Idem.

¶Si clericus, cui mandabatur prouideri de præbenda primo vacante, negligit petere præbendam sibi debitam; extincta est gratia. Si autem sibi collatus fuerit Canonicatus tunc habebit præbendam, cum nullus est ibi expectans auctoritate Apostolica. Io. An.

CAP. XI.

SI † CLERI-

† Vide Co cil. Trid. se 24. de refor c. 19. ubi m data de pro uidendo to luntur.

SI clericus.] Soluit duos dubios casus circa illum, qui negligit gratiam prosequi, & primo primum, rationem subdēs, ibi, Cum facta, secundo ſm, ibi. Verum rationem diuersitatis interserens ibi: Cum remanserit determinat, ibi: Dummodo, & declarat, ibi: Et eidem. & decretum apponit, ibi; Aliàs facta.

¶Præsupponendum primo pro intellectu huius c. ꝙ cū Papa scribit Canonicis pro aliquo, aliquando mandat ut præbēdam ei assignent si uacet, alioquin proximo vacaturam, & postea eū recipiant in fratrem & Canonicū & tunc si iste pro quo scribitur fuerit negligens in petēda p̄benda primo uacatura, extincta est sua gratia. Aliquando autem Papa ɔfert alicui ius canoniæ, & mādat Canonicis ut īllū pro quo scribit, recipiant in fratrem & Canonicum, & sibi assignent præbendam si uacet, alioquin proximo uacaturam, isto casu si iste pro quo scribitur fuerit negligens in petendo primam uacaturā non propter hoc est extincta sua gratia.

CASVS. Papa mandauit Canonicis Ecclesię Pictauiensis, ut

sis, ut

cus, [a] pro quo a Sede Apostolica recepisti mandatum, vt ei de præbenda † proximo vacatura in certa Ecclesia prouideres, eumque postea [b] in Canonicum ipsius Ecclesiæ recipi faceres [c] & in fratrem, præbendam sibi debitam [d] quando vacat, petere negligenter [e] omittat: aliam [f] postmodum in ipsa Ecclesia vacaturam nequibit prætextu dicti mandati petere, nec tu de ipsa sibi poteris prouidere; cum facta ei gratia per ipsius negligentiam sit extincta. [g] ¶Verùm si præfatus clericus fuisset auctoritate Apostolica effectus [h] ab initio Canonicus in Ecclesia prælibata, tunc (cum remanserit in ea Canonicus) dicta negligentia [i]

fis, ut mihi assignarent præbendam si qua vacaret, alioquin proximo uacaturã, & postea mihi conferrent ius Canonicatus: accidit quod postea vacauit præbenda in Ecclesia Pictau. certum est, quod illa est mihi debita & non alia: fui negligens in petenda præbenda: vtrum gratia mea sit expirata, ita quod non possim petere aliã pbẽdam? Rñdet ꝙ extincta est mea gratia: rõ est: quia adhuc non habeo ius canonicatus, virtute cuius possum petere præbendã mihi deberi. Sed quid? ponamus, ꝙ Papa contulit ius canoniæ, & mãdauit canonicis Ecclesiæ Pictau. ut mihi assignarent pbendã si qua uacaret, alioquin ꝓximo vacaturã, vacauit aliqua præbenda, fui negligens in petẽda illa prębenda: utrum expirauit mea gratia? Rñdet, quod non: quia iam iamque fui creatus Canonicus, ꝓpter quod ius canoniæ, si inueniam aliquam præbendam uacare, potero illam petere. Et ista sunt uera, dum tamen in Ecclesia nõ sit alius expectans auctoritate Apostolica: & tunc in hoc casu quando est alius expectans auctoritate Apostolica; non expirat gratia mea, sed collatio non fiet mihi per meum executorem: quia meus executor solum recipit potestatem, ut mihi prouideret de præbenda primo uacatura: sed collatio est fienda per ordinarium, & si ordinarius alteri conferat, collatio erit nulla ipso iure. Nota primo, quod Papa potest alicui dare ius ad beneficium non uacans. Nota ulterius, quod extincta gratia Apostolica, extincta est gratia executoris ad illam gratiam exequendam: quia potestas executoris est accessoria ad gratiam. No. principalem effectum huius c. videlicet, quod si Papa mandauerit alicui prouideri de præbenda, & postea mandet illum recipi in fratrem & Canonicum: primo vacatura est illi conferenda, & non alia. Nota insuper, quod cum quis habet ius canoniæ sub expectatione præbendæ, si non petat primam præbendam, non est extinctus primus Canonicatus, sed uirtute eius poterit petere aliam præbendam. Est istud verum, ut dixi, si in illa ecclesia non sit alius expectans auctoritate Apostolica: quia tunc illi expectanti debetur, & non alij. Nota ẽt quod impetrans beneficium debet exprimere quod sit clericus: vide de rescrip. in antiq. capit. postulasti. & de transact. ex litteris. Not. finaliter, quod per negligentiã quis perdit ius suum, & sic iura non subueniunt negligentibus. Dom.

† Pet. de Ancha. hic iungendo hæc verba postea in canonicũ, not. ꝙ collatio pbendæ non infert necessario ius canoniæ, c. cũ in ecclesia inf. eo. vñ mandatũ de conferenda pbenda non cõfert ius canoniæ, principale .n. ab accessorio ñ ...estitur, l. pe...ens, C. de ...act. j. de cõ...ecr. eccl. c. 1. ...ed Archid...uem sequit. ...hil. not. j. ...ium. Fon.

...anoniã ha...ẽs licet nõ ...etat primã ...bendam nõ ...b id perdit ...us suum.

[Prima gl. summat, & dicit quid declaret.

a ¶Si clericus.] Si clericus cui mandabatur prouideri de præbenda primo uacante, negligit petere præbendã sibi debitã, extincta est gratia: Si autẽ sibi collatus fuerit Canonicatus, tunc habet præbendam, dum nullus est ibi expectans auctoritate Apostolica. Et declarantur hic, & corriguntur quæ no. Compost. de rescr. mandatum in gl. 2. in fi.

ADDITIO. Et dicebat Archidiac. quod usque ad §. verum, sumpta fuit de quadam decreta Nicolai tertij, postmodum disputauit Iacobus Canonicus Bonoñ. an quando ista dictio non esset in rescripto, executor cui scriberetur sub hac forma, posset illum recipi facere antequam uacaret præbenda, & soluendo tenuit, quod non; alleg. iura, quæ probant formam mandati, & ordinem scripturæ seruandos; sufficit ad primum inf. eod. cui de non. ad secundum, supra cap. proxi. cum concor. Ioan. And.

b ¶Postea.] s. prouiso sic de præbenda. & hæc est noua forma, quæ non multũ habet vsum Curiæ. 1 Si autem mandasset sibi de Canonicatu statim prouideri, & postea de præbenda quando vacaret: & prouisum fuisset de canonicatu, tunc idem quod in secundo casu.

1 De hac & alijs formis dicã inf. de conces. pb. si soli. in prin. Io. An.

c ¶Faceres.] erat ergo datus in hoc ad compellendum, de quo dic ut dicã. j. de concess. præb. si capitulo. & c. si soli.

d ¶Debitam.] s. ꝓxime vacaturã, & intelligas, nulli alij de iure debitam.

[Gl. seq. exemplificat, & dubiũ soluit.]

e ¶Negligenter.] desiderosus erat, uel execrabitur lites, uel ignorabat ius: quia credebat illam præbendã deberi primo recepto auctoritate Capituli, uel inferioris a Papa. Si autẽ infirmitate laborabat magna, uel alienatus erat a mente, uel captiuatus, uel iusta causa absens, & procuratorem dimiserat, qui mortuus tunc erat, 2 uel his similia: tunc hoc casu præbendam non ꝑdit. ad hoc s. eo. lib. de ele. commissa, non. n. potest dici negligens qui potestatem experiendi nõ habuit, ad hoc s. in antiq. de elect. c. ult. & de concess. præb. quia diuersitatẽ. Quando autem dicatur negligens, arbitrio boni uiri, id est, iudicis relinquendum credo. 3 ff. de uerb. obliga. cõtinuus, §. cũ ita. Nec n. dico, quod statim post mortem necesse habeat petere: immo aliquod tempus sibi assignandum est, in quo deliberet, an præbenda sibi debeatur de iure, uel non. ad hoc sup. eo. lib. de consu. c. ulti. arbitrabitur ergo iudex hoc tempus secundum qualitatem negotij personarum, & loci ad hoc sup. eod. lib. de elect. Cupientes.

Negligens qñ dicat impetrans primã uacaturam.

2 C. qui pe. tu. l. cum a matrib.

3 Vide qđ dixi de resc. capitulũ, super glos. & ita. Nec ab hoc dicto recedo per decre. deinde, de concef. pben. cum ei quẽ, in fi. illa .n. determinat qñ impetrans dicatur scire, hic loquitur qñ dicatur negligere, ut ibi dixi in pen. glo. Io. And.

f ¶Aliam.] Nota quia si neglexi petere debitam, & alij collata est, aliam non peto; sed si neglexi petere debitam, tamen adhuc non est alteri collata, dico, ꝙ illam adhuc possum petere, ad hoc j. eod. si tibi absenti. in fi.

ADDITIO. De habente beneficium acceptandi infra mensem, an post mensem acceptet adhuc uacantem, no. in Clemen. de concess. præben. c. 1. in glo. iste terminus. Io. And.

[Gl. seq. fortificat text. & ponit opi. contrariam.]

g ¶Extincta.] & sic extincta debet esse potestas executoris, secus econuerso. de off. deleg. si super gratia. eo. lib. ad hoc sup. eod. titu. & lib. super eod. & inf. de regu. iuris, accessorium, cum suis concord. Et merito est extincta potestas: cum enim forma sibi tradita fuerit per rescriptum super uno beneficio tantum, scilicet primo uacaturo sibi debito: illo omisso nil superest rescripto. ad hoc in antiq. de off. delega. ex parte, 1. ex quo igitur sciuit rẽ suum agi, & se non opposuit, sibi imputet, in antiq. de re iud. quamuis. aliàs sequeretur, ꝙ ius haberet in pluribus præbendis, quod est absurdum. Quidã tamen dicebant olim contra, propter intentionẽ mandantis, qui uoluit illum præbendam habere: unde si non habet primam, habeat secundam, ad hoc sup. eod. dilectus, 3. supra de concess. pręben. cum super, nec dicitur ius habere in duabus prębendis: quia desinit ius habere in prima. & hoc putauit Compo. in prędic. gl. magna, æquum. Io. And.

ADDITIO. Quod tamen hic diffinitur ibi placuit. In no. in 1. gl. Io. And.

h ¶Effectus.] quia Papa contulit, uel mandauit conferre canonicatum in ecclesia, quod factum fuit.

i ¶Negligentia.] quia neglexit petere præbendam sibi debitam, & sic fuit alteri collata.

[Glo.

[Glo.seq.quæstionem soluit.]

a ¶Dummodo.]per istum versiculum probo, ꝙ nõ p̃ferretur expectantibus, qui impetrauerunt post negligentiam, nã de ijs quæ ante negligentiã impetrauerunt, dictum erat sup.ibi:nulli alij de iure debita, superflueret ergo hæc litera, nisi & de posterioribus intelligeretur. hoc sonat ergo litera, quod quamdiu erit ibi aliquis expectans auctoritate Apostolica, siue prius, id est ante negligentiam impetrans, siue post, ille negligens non habebit præbendam. (Idẽ Archidiaconus.]

d ¶ Eadẽ auctoritate.]præfert̃ igitur receptis auctoritate inferiorum.j.c.proxi.

c Mandatum.]cuius fines diligenter seruandi sunt inf. eo.ti. cui de non. sed istud esset mandati fines excedere.

d ¶Spectat.]quocunque iure cõi, uel speciali. 1 Inf. ne sede vac.c.vnico,inf. de regul.c.vlt.cum sim.

e ¶Prouideri.]s.de prębẽda, de qua scriptum non fuit.

f ¶ Debebit.] idem dicebant olim quidã in casu decre. sup.eo. lib.de off.deleg.si super, ut ibi dixi. Ioan. Andr.

g ¶ Non subsistat.] intelligas nisi etiam negligens esset in ipsa petenda; quia & tunc perderet ius in illa, 2 sicut & in superioribus casibus dictum est. Nota igitur, quod plenior est gratia secundi rescripti, quam primi. Secundus ergo negligens in præbenda non propterea amittit Canonicatum, quem iam habuerat: sed amittit potioritatem in præbenda respectu Apostolicorum, qui duplici iure iuuantur, non autem respectu aliorum, ut vidisti.

HI qui. Sunt duo dicta, quæ satis patent. Primum diffinit de prærogatiua receptorum. Secundum, de ipsorum qualitate, ſm ibi, Eum quoque.

CASVS. Canonici Ecclesiæ Pictauieñ. auctoritate sua ordinaria receperunt aliquem in fratrem & Canonicum sub expectatione præbendæ: postea auctoritate Legati Cardinalis in his partibus destinati, receperunt aliquem in Canonicum sub expectatione prębendæ: postea auctoritate Apostolica receperunt alium. qui receptus auctoritate Apostolica est posterior, nunc uacat præbenda quæritur cui debeatur? Rñdet quod debetur illi, qui est receptus auctoritate Apostolica, nam talis est ceteris præferendus, licet sit posterior receptus. Sed quid, ponamus, ꝙ Papa mandauit suo Legato Cardinali, ut faceret recipi Titium in Canonicum Ecclesię Pictau. vnde Legatus uirtute huius potestatis Apostolicę mandauit Canonicis Ecclesię Pictau. ut Titium reciperent in canonicum: Vtrum iste uideatur esse receptus auctoritate Apostolica, uel auctoritate Legati? Rñdet, ꝙ dr̃ esse receptus auctoritate Apostolica. Et hoc verũ, quando legatus habebat speciale mandarum a Papa, ut Titium faceret recipi in Canonicum Ecclesiæ Pictauien. sed si legatus non haberet speciale mandatum censeretur receptus auctoritate Legati, & non auctoritate Apostolica, licet Legatus haberet potestatem generalem a Papa. Not. primo, ꝙ vbi concurrunt diuersi hñtes ius a Papa, & inferiore, non procedit regula ꝙ ille, qui est prior tempore sit potior in iure: quod est uerum qñ agitur de iure ad rem: secus si agatur de iure in re etiam ita procedit inf.eo.si a sede. Not. secundo, ꝙ gestum a legato, non dicitur gestum Apostolicę Sedis, ut sup.eod.tit. & lib. si cum. Dom.

non obstante, ac per consequens ratione Canonicatus sit in alia præbenda nulli alij de iure debita ceteris præferendus; petere poterit præbendam aliam proximo vacaturam; dummodo [a] non sint aliqui eadem auctoritate [b] præbendas in ipsa Ecclesia expectantes. Et eidem de ipsa non per te (cum mandatum [c] non susceperis super illa) sed per eum, ad quem spectat [d] in eadem ecclesia præbendarum collatio, prouideri [e] debebit: [f] Aliàs facta de præbenda huiusmodi alteri collatio in illius prępiudicium, eo ipso viribus non subsistat. [g]

¶Idem.

¶Receptus auctoritate Papæ etiam ad mandatum alterius, præferendus est alijs in præbendis. h.d. secũdum Zenz.

CAP. XII.

HI qui [h] auctoritate Apostolica in aliqua Ecclesia in Canonicos sunt recepti, debent in prębendarum assecutione ceteris anteferri † legatorum vel aliorum quorumcunque auctoritate receptis antea [i] in eadem.

¶Eum quoque, qui ad mandatum Legati, vel alterius auctoritate Apostolica sibi specialiter [k] in hac parte cõcessa fungentis, recipitur, auctoritate Apostolica receptum esse dubium non existit.

¶Idem.

¶Si post gratiam mihi factam a Papa de Canonicatu & præbenda, Bononienses Canonici hoc ignorantes, & ignoranti præbendam conferunt post uacantem, non tenet collatio. h.d. Io. And.

[Glo. prima dicit quid declaret.]

h ¶Hi qui.]Decretalis ista emanauit ad declarationẽ eorum, quæ no. Inno. & Hostiensis, & moderni. sup.eo.relatum. Ber. Compost. s̃. de rescr. capitulum. in gl.magna.§.itẽ si unus primo, & probabatur hoc olim pet decretalem de accu. accedẽs, in parte decisa. & tũc ponebatur de cõcess. præben.

[Glo. seq. ostendit hic exponi regulã illam, qui prior, &c.]

i ¶Antea.] nota, ꝙ regula illa, qui prior est tempore, potior est iure: locum habet in ijs quorum par est causa, quod probatur, ff. de reg.iur. quoties utriusque, & dixi inf. de reg. iur. qui prior. ad hoc sup.eo.tit. & lib. eum cui. Si autem dispar est causa, non habet locum regula, ut hic: hinc est, ꝙ lex dicit priuilegia considerari non tam ex tempore, quam ex causa, ff. de priuil.credi.l. priuilegia, & creditor dotalis præfertur quibusdam creditoribus, etiam anterioribus, non tamen filijs ex priori matrimonio, qui agunt de dote materna. C. qui pot. in pign. hab.l.ult. ubi de hoc.

[Gl.seq.obiectionem soluit.]

K ¶Specialiter.] auctoritate ergo huius specialis mandati fungitur potius delegatus, q̃ legatus, & sic delegantis auctoritate vr̃ esse receptus. Sed tempore Alexandri quidam contrarium dicebant dicentes; ꝙ speciale mandatum Legato directum non inducit nouam auctoritatem Papæ, sed ueteris potestatis legati prorogationem. Arg. ff. de precar. sed & si manente. vnde primo receptus tali auctoritate Legati prorogata receptus vr̃. 3 Vnde postponitur secundo auctoritate Papæ recepto, & hoc uidebatur dicere constitutio Alexandri. Execrabilis. Sed contrarium est uerum, ut hic uides. Nec obstat l. sed & si manente. quæ loquitur, cum prima & secunda cõcessio sunt eiusdem naturę & formę: sed hic potestas legationis est per se: & potestas prouidendi uel conferendi auctoritate Apostol. postea cõces-

1 Et ille confert ut ordinarius, quia nisi aliud ex primat̃ iurisdictio data a legè dr̃ ordinaria, c.cũ ad ecclesiarũ, in antiq. de off. ordi. D.Fon.

2 Remanet tñ sibi ius saluũ in tertia, & cum effectu decreta. secundum Arch.

† Quia non hab... ius in v... turis pp... ter. Cõc... Papa he... Papa cõ... nõ ligat... cle. signi... sti. in an... dat ius i... caturis, ... gatorũ r... uatio nõ... pedit, ex... Papa eos... nõ, pri... giat. de c... cũ instan... l. amic... mos, §. ... de excu. ... Petr. de ... Font.

3 In eo ... quod fa... vt legat... legatus ... potior d... le. stud... in antiq... Andr.

sa eodem modo per se: & gratiosa data vel fauore legati, vel eius pro quo scribitur. Constitutio Execrabilis, vel loquebatur in suo casu speciali, cum scilicet prouidit vltra quaternarium numerum, 1 vel in legato Cardinali, qui conferebat iure legationis, vel sit correcta supra in fine proœmij huius libri.

1 Hoc intelligas per id qđ scripsi super si. præalleg. ver. de illo Ioan. And.

C A P. XIII.

SI postquam[a] Canonicatum in aliqua Ecclesia tibi contulimus,[b] & de præbenda nulli alij de iure debita inibi proxime vacatura mandauimus prouideri, hi ad quos in ea spectat collatio præbendarū, præbendam, quæ vacabit † ibi postmodum[c] motu proprio[d] ignorantes tibi gratiam factam alij duxerint cōferendam: talis collatio in tuum præiudiciū attentata, nullam obtinet firmitatem: Nam eo ipso, quod Canonicus authoritate Apostolica fuisti effectus, ius ad obtinendum præbendam proxime vacaturam[e] ibidem tibi acquisitum extitit, eandemque quā cito vacauit (ex quo nulli alij debebatur) iuste petere † potuisti, & ideo a prædictis (licet ignorantibus) alteri conferri nequiuit.[f]

¶ Idem.

¶ Si Papa det licentiam Legato suo recipiendi auctoritate Apostolica resignationes beneficiorum legationis suæ libere in manibus suis factas, et illa beneficia conferendi, secundo Papa de prædicta potestate non habita mentione canonicatum et præbendā si vacat, vel quam primo vacauerit in aliqua Ecclesia legationis mihi conferat, tertio Canonicus ipsius Ecclesiæ renunciet, & Legatus etiā ignorans collationem mihi factam cōfert tibi præbendam prædictam: non tenet collatio legati: sed mihi illa præbēda debetur, h.d. Ioan. An.

C A P. XIV.

Dv-

SI postquam.] Primo diffinit casū: secundo rationē reddit, ibi. Nam eo ipso. Ioan. And.

CASVS. Papa contulit mihi ius canoniæ in Ecclesia Pictauiensi, & mandauit Canonicis, vt me reciperēt de facto, & installarent cum assignatione prębendæ vacātis, alioquin proximo vacaturæ: anteq̄ præsentassem literas meas canonicis Pictauiēsis Ecclesiæ, & sic anteq̄ essent certificati de gratia mihi facta, vacauit præbenda, q̄ tibi cōtulerunt & tu similiter ignorabas gratiam mihi factā, nunquid valeat tua collatio? Respondet, q non, nā gratia mihi facta ex qua sum creatus Canonicus, ligat manus collatoris vt non possit præbendam alteri conferre etiam ignoranti, & si alij conferat, non valet collatio. No. quòd gratia per quam Papa cōtulit canonicatum sub expectatione præbendæ, ligat manus ordinarij etiā ante scientiam ordinarij. Et iste est principalis effectus ad quem emanauit præsens c. Sed quid si Papa non contulisset mihi ius Canoniæ? De hoc in cap. si capitulo, & c. si soli, de conces. præb. inf. eo. lib.

† In ant. lib. cōstanter legitur, vacauit.

† Condictio ...ne ex c. rela... ū in anti. de ...ręb. vel off. ...ud. & rōne: quia ad rem nō in re ius ...nēt, c. si. inf. ...le cōcess. præ...ben. ergo sua ...ucto. nō capiet, l. si ex stipula. ff. de ...cqui. pos. de ...riuil. pastoralis. Pet. de Anc. Fon.

[Prima glossa summat, & dat simile.]

a ¶ Si postquam.] Si post gratiam mihi factam a Papa de Canonicatu & præbenda Bonon. canonici hoc ignorantes & ignoranti præbendam conferunt post vacantem non tenet collatio. Nota ergo, quod sicut inspicitur tempus datæ quo ad secundum impetrantem a Papa. sup. eod. tit. & lib. eum qui.] sic etiam inspicitur quo ad illum, qui postmodum recipit a Capitulo etiā ignoranter. Ioan. And. [Idem Archi.]

[Glos. seq. quærit, & remittit.]

b ¶ Contulimus.] quid si non contulit, sed conferri mādauit? Dic vt inf. de conces. præb. si capitulo. & c. si soli. ADDITIO. Dicit Arch. quod fortius in illis procedit hoc, quod dicit per hunc textum clare patere. vide quod not. in Clem. vnica, de conces. præb. in glo. hic determinabat. Io. And.

[Gl. seq. quærit, arg. pro, soluit contrarium.]

c ¶ Postmodum.] quid si tunc temporis vacabat præbenda, quæ postmodum fuit collata? Vī q teneat collatio: quia mandatur de prima vacatura prouideri, sed illa iam vacabat, ergo non debetur, vt c. si clericus. in fi. sup. eo. tit. & lib. Et ideo est stylus Curiæ, præbendam si qua vacat, vel quæ primo vacauerit, &c. Satis credo idē per rationem, quæ infra sequitur, nam eo ipso, &c. ad hoc infra eo. si beneficia. Ioan. And.

Hanc gl. se...ūtur Doc. ...iter. vide ...o. in cle. 1. ...r. notitia, ...cōcess. pb. gl. in c. di...tus. 2. eo. & Ruy. cō 81. nu. 16. 43.

d ¶ Motu proprio.] quia secus si contulissent expectanti auctoritate Papæ. inf. eo. c. proxi.

e ¶ Vacaturam.] multo fortius ergo vacantem: quia difficilius ius constituitur in vacatura, quam in vacante. sup. de conces. præb. nulla, sup. eod. tit. dilectus filius T.

f ¶ Nequiuit.] illi tñ cui sic collatū fuerat si dimisit aliquod beneficiū propter illud habendum, recuperat illud, si sine difficultate cognito prębendam illi deberi, eam sibi dimiserit: aliàs non inf. eod. tit. si beneficia.

DVdum.] Primo ponit mentem duarum gratiarum Apostolicarum: Secūdo, ibi. Cumq;, ponit processus habitos per illas. Tertio ibi, Nos igitur: multis argumentis ostendēs partem alteram potiorem, illi dat iudices. Vel sunt duæ partes tm̄, et primæ duæ cōtineantur sub querela Camerarij: quod plus placet. Io. And.

CASVS. Papa destinauit legatum suum in his partibus cum potestate, vt ipse Cardinalis posset recipere resignationes quorūcūque beneficiorum libere factas in manibus suis, & illa beneficia cōferre personis idoneis: postea Papa fecit gratiam cuidam Camerario de prębenda primo vacatura, certis executoribus sibi datis: accidit, quod quidā Canonicus resignauit suam præbendam simpliciter, & non causa permutationis, in manibus ipsius Legati, qui Legatus illam resignationem recepit, & dictam præbendam contulit fratri suo, qui legatus ignorabat gratiam factam Camerario: Postmodum Camerarius sciens illam præbēdam vacare per resignationem factam in manus Legati, accessit ad executores suos, qui executores negligentiam Canonicorum illam præbendam Camerario cōtulerūt. Collatione facta, cum Camerarius vellet accipere possionem illius præbendæ, iste cui legatus præbendam ipsam contulerat, dictum Camerarium impediebat, quare Camerarius accessit ad Papam, supplicans sibi de remedio prouideri opportuno, qui Papa mandauit certis iudicibus, vt si eisdem constet de gratia Camerario facta, cōpellerent illū cui legatus præbendā contulerat, vt dimitteret Camerarium in pace: Nā dicit Papa, quòd Camerario competit præbenda, & non illi, cui legatus præbendā contulit: & hoc probat Romanus Pont. p aliquas rōnes, quæ claræ sunt in textu. kalendario.] Hic recitat effectus l. eius qui, ff. si cer. pet. videlicet, q si quis proposuerit seruum suum kalendario. i. certæ negotiationi, puta ad mutuandum pecunias, & dn̄s seruum suum reuocauerit: postea vero seruus ipse mutuat pecunias, nō transfert dn̄ium pecuniæ in accipientem, licet accipiens ignoret reuocationem. Nota primo, q legatus nō Cardinalis, sed alius, puta legatus missus, vel legatus natus, non habet potestatem recipiendi resignationes beneficiorum vacantium in sua prouincia, neque illa conferre

ferre personis idoneis : Sed legati Cardinales habent illam potestatem ex sua generali legatione, primi vero non, nisi habeant mandatum speciale a Papa. Not. insuper, quòd si legatus missus, vel legatus natus habeat specialem potestatem recipiendi resignationes beneficiorũ inter manus suas, & illa bèneficia conferre personis idoneis; si Papa postmodum faciat alicui gratiam cum decreto irritante, poterit iste expectans petere beneficium vacans per resignationem inter manus legati factam, nec poterit legatus illud beneficium conferre in præiudicium expectantis. Nota ad quod allegatur præsens, c. videlicet, ꝙ generi ꝑ speciem derogatur, licet in specie non fiat aliqua mentio de genere, concor. ca. 1. de rescrip. in antiq. Not. vlterius, quod decretum irritans appositum in reseruatione ligat ignorantes, nec est necessarium, quod gratia cũ decreto notificetur collatori, sed absque aliqua notificatione manus ordinarij sunt adeo ligatæ, quod beneficium vacans nõ potest alij conferre. Not. ꝙ vbi agitur de præiudicio reuocandi gratiã alteri datam, nõ est necesse, quod gratia alteri notificetur. Not. quod si quis præposuerit seruũ negotiationi ad mutuãdum & numerandum pecuniam, per mortem domini expirata est eius potestas, nã seruus nõ potest mutuare pecuniam sine voluntate domini, quæ est extincta per mortem ipsius domini.

† al. Palestrino.

† Al. extitit.

† al. ita certis sibi super hoc &c.

Dudum [a] venerabili fratri nostro S. Epo Prænestrino, † quem ad partes destinauimus Gallicanas, recipiẽdi auctoritate nostra [b] resignationẽ ab obtinentibus beneficia [c] ecclesiastica in eisdẽ partibus, qui ea vellent liberè [d] in eius manibus resignare, ac beneficia ipsa personis idoneis [e] cõferẽdi per nostras litteras potestate [f] concessa. Nos postmodũ (de concessione hmõi non habita mentione) Nicolao de Bonifac. camerario dilecti filij nñi N. tituli S. Laurentij in Damaso presbyteri Cardinalis Canonicatum [g] Lexõ. Ecclesiæ, quæ [h] in partib. illis [i] existit † & præbẽdã nulli alij de iure debitam (si qua tunc vacabat in dicta Ecclesia) contulimus, & sibi prouidimus de eisdem. [k] Si vero nulla talis [l] præbenda vacabat ibidẽ, nos præbendã ꝓximo ibi vacaturã (conferendã dicto Camerario cum vacaret) donationi Apostolicæ duximus reseruandũ; decernẽtes ex tunc irritũ & inane, si secus super hoc à quoq̃ contingeret attentari, certis sibi ad hoc executorib. deputatis. Cumque postmodũ Nicolaus Vasalli clericus Canonicatum & præbendã, quos in dicta Lexon Ecclesia obtinebat in dicti Epi manib. resignasset, & dictæ potestatis prætextu eos idem Eps (collationis, prouisionis, reseruationis, & decreti prædictorũ forsan ignarus Gulielmo Vasalli ꝑsbytero contulisset, dicti executores (collatione nõ obstante prędicta [m] litterarũ nostrarum authoritate, ꝑbendã eandẽ dicto Camerario velut sibi debitã, cõtulerunt, quẽ dictus presbyter [n] (prętextu † collationis per dictum Epm sibi factę) quod prębẽdam ipsam pacifice [o] possidere valeat, non permittit, ꝓp quod idẽ Camerarius nobis supplicauit humiliter, vt prouidere sibi suꝑ hoc de opportuno remedio dignaremur. ¶ Nos igitur attendentes, quod etsi memorato Episcopo prędictam concessimus potestatem, penes nos tamen nihilominus remansit maior, licet eadem [p] potestas

[Prima gloss. summat.]

a ¶ Dudum.] Si Papa det licentiam Legato suo recipiẽdi auctoritate Apostolica resignationes beneficiorum legationis suæ libere in manibus suis factas, & illa beneficia conferendi, secundo Papa de prædicta potestate nòn habita mentione Canonicatum & præbendam si uacat, uel quam primo uacauerit in aliqua Ecclesia legationis mihi conferat, tertio canonicus ipsius Ecclesiæ renunciet, & legatus etiam ignorans collationem mihi factam confert tibi præbendam prædictam, non tenet collatio legati, sed mihi præbenda debetur, h.d. Io. An. ADDITIO. Et per hanc decr. terminata fuit qõ de legato, cui Papa cõmiserat, ut sibi rebelles in pace facienda vel cõseruanda priuare posset bñficijs, & illa alijs cõferre, qui priuauit ꝓpter cãm illã Titiũ, ꝙ in ꝑiudiciũ expectãtis in illa Ecclesia primã uacaturã, non possit illud alteri cõferre, vt sic illa ꝯmissio intelligatur sine ꝑiud. iuris alieni: cui. s. tẽpore vacationis, vel priuationis, beneficium esset affectũ prius, vel post cõmissionẽ prædictam. s. eo. lib. de resc. q̃uis. hodie tñ in terminis prædictis, vel de quib. loquitur decre. eo. vel similib. ponitur in litteris clausula derogatoria, per quam quo ad beneficia illa præiudicatur expectantibus. cũ protestatione, ꝙ in alijs non fiat eis præiudicium simi. ꝙ dixi. su. c. proxi. in fi. Io. And.

[Gl. oẽs huius c. recitantur in textu.]

b ¶ Auctoritate nostra] hoc fortificabat dubiũ: quasi ex quo auctoritate Apostolica hoc faciebat in secundo mãdato de illa prima potestate mentio fieri deberet aliàs. n. si potestate ordinaria hoc faceret, satis videbatur dubiũ terminatum, sup. eo. tit. c. proxi.

c ¶ Beneficia.] sumitur hic beneficiũ large, ut ad beneficia ecclesiarum cathedraliũ extendatur, vt per inferiora patet. Arg. cõtra, sup. eod. ti. & lib. quamuis. ADDITIO. Vltimus. §. illius decr. est pro, & sol. contra. Io. And.

† al. occ ne.

d ¶ Libere.] non. n. pactio, uel conditio in his locum habet, supra de trans. super eo. & facit de elec. cũ inter R. & quod ibi not.

e ¶ Idoneis.] & sic non pueris, vel alijs beneficiatis, supra eodem in antiq. super inordinata, supra, eodem tit. is cui.

f ¶ Potestate.] hanc potestatẽ legatus nõ demandat ex se, & est casus in quo potest quis per se, quod non per alium, vt in anti. de offi. deleg. c. vlt. in fi. § & est ratio, ne detur uia ad uacatura, ut ibi not. Ioan. And. ADDITIO. Qua ratione, & cum decr. is cui, de offi. dele. sup. eod. lib. puto quod nec iste legatus potestatem hanc coniunctim delegare posset. Io. And.

g ¶ Canonicatum.] & sic affecta erat præbenda primo vacans sine alio decreto, ut sup. c. proxi. & inf. sequitur.

h ¶ Quæ.] Lexon. ecclesia, &c. Ioan. And.

i ¶ Illis.] s. Gallicanis.

k ¶ Eisdem.] s. Canonicatu & præbenda.

l ¶ Talis.] s. Canonicalis, & nulli alij de iure debita.

m ¶ Prædicta.] facta a legato ipsi G. Vasalli.

n ¶ Presbyter.] G. Vasalli.

o ¶ Pacifice.] si igitur præbenda non habebat certum ordinem annexum, non tenebatur se facere promoueri, sup. eo. lib. de elect. commissa. §. 1. &c.

p ¶ Eadem.] est maior & eadem, diuerso respectu.

ADDI-

ADDITIO. Ordinaria enim delegato commissa maior est in delegante, & minor in delegato. Io. Mon. dicit hic Arch. fons scaturiens maior est quam riuus inde procedens. Io. And.

a ¶ Præoccupauimus.] sic s̄. de procur. non iniuste. eo. lib. e. tit. si duo. & de offi. del. cum plures.

& tamen maiorem. s. reuocandi ēt tacite, vt hic vides.

i ¶ Lucro.] de damno. n. eius non agitur, quia si dimisit priora beneficia, recuperat illa secundum formā decr. infra. eo. si beneficia.

k ¶ Ad instar.] coadiuuat proximam rōnem per duo legalia argumēta. sic. j̄. de conces. præb. quia cunctis, de sen. exc. si iudex.

etiam in prædictis, propter quod nostra, qui eandem præoccupauimus [a] potestatem, potior debet esse conditio: præsertim † quod secundum canonicas, & legitimas sanctiones [b] per speciē generi derogatur, quāquam de genere in derogāte specie mentio nulla fiat. Considerantes quoque, quod nos exposito nobis de potestate prædicta, nihilominus litteras gratiosas daremus in dictis partibus, non habita mentione de ipsa: [c] † quia foret absurdum [d] si tam lata nostra [e] impediretur ptās, & si in omnibus prouisionū nostrarum litteris, quas cō cederemus in partibus supradictis; oporteret nos de sæpe dicta potestate specialem facere mentionem: Et quod decretum nostrū prædictum (maxime hic, vbi iam dictus camerarius ante dictam renunciationem per nos erat Lexoniē. effectus canonicus) statim ignorantes ligauerat, cum super incerto [f] non esset editum; nec ex alieno penderet arbitrio, vel voluntate cuiusuis, qui acceptandi [g] potestatem haberet, & idcirco per illud etiam expressisse videmur, ne alius posset conferre, & potestatem prædictam quantum ad præsentem speciem reuocasse, [h] quæ in hoc casu, vbi de lucro [i] dicti G. tantum agitur, & nō de præiudicio episcopi memorati, ab ignorante potuit reuocari: nec post reuocationem huiusmodi ius per eum in alium etiam ignorantem, in re reuocata transferri. Ad instar [k] etiam serui [l] Kalendario [m] præpositi, qui post mortem domini præponentis mutuatas pecunias accipientis non facit, [n] licet inter contrahentes mors domini præpositum reuocans [o] fuerit ignorata. Et domini, [p] qui peculium quod proprio seruo cōcessérat, statim perimit, cum in eo suam mutauerit voluntatem. Discretioni vestræ mandamus, quatenus pręfatum presbyterum monitione præmissa, [q] per censuram ecclesiasticam compellatis, vt collatione de canonicatu, & prębenda pręidictis per dictum episcopum sibi facta, (quę nulla extitit) non obstante, dicto Camerario pręben dam ipsam omnino dimittat, & eum super ea deinceps nullatenus inquietet.

¶ Idem.

¶ Secundus, qui impetrauit dignitatem, & præbendam, præferetur priori, qui solum præbendam impetrauerat, si præbenda dignitati est annexa: alias, non. h. d. Io. And.

CAP. XV.

QVIA SAE-

b ¶ Sanctiones.] s̄. de rescr. c. 1. & c. pastoralis. [in antiq.] & de offi. leg. studuisti. [in antiq.] j̄. de reg. iur. generi. & ibi vide de hoc. & ff. de reg. iu. ī toto. optime concord. j̄. eo. q̄uis. 1. & 2. resp.

¶ al. ita: eo p̄sertim quod secundū, &c.

ADDITIO. Arch. all. ff. de le. 3. l. vxorem. §. felicissimo & l. seruis vrbanis. §. vlt. ff. de ali. leg. l. alimenta. §. basilicæ. & l. Stichus. in principio. Io. And.

c ¶ De ipsa.] scilicet potestate data legato. valent 1 ergo litteræ, cū non sit talis veritas tacita, qualis expressa, nihilominus lr̄as habuisset. s̄. eo. tit. [. s. de rescr. alle. in gl. proxima.] c. super lr̄is. licet hoc ī litteris ad beneficia impetratis gn̄aliter non sit verum, vt j̄. e. tit. si motu, &c.

1 Vide Fel. in c. sup litteris, extra de rescript.

d ¶ Absurdum.] nota bonum modū argumētandi ex sequela absurditatis. sic s̄. [in ant.] de except. cum inter priorem.

Ista regula nō est gn̄alis in lr̄is ad bn̄ficia, vt uult ... hic. faciūt nota. in c. ex parte. B. d̄ fo. cōp. & ī Spec. de lib. concessione. §. ad huius tit. cō summationē vers. cū sit alior. Petr. de Anch. Fon. al. late.

ADDITIO. Ad idem ff. de neg. gest. Pomponius scribit, ff. sol. matr. l. diuortio. ibi, alioquin si collectis vindemiis, &c. de le. 3. l. Aufidius. ff. de contrah. empt. l. in lege in fi. Io. And.

e ¶ Nostra.] Papa nō debet iustitiā suam negligere, qui alios in sua iustitia fouet, vt j̄. de immu. eccle. quoniam.

f ¶ Incerto.] sicut cū scribitur alicui prouideri de beneficio, qd̄ primo vacabit in ciuitate, vel quod primo vacabit in p̄uincia. sup. eo. tit. & libro, quamuis. incertum est quod beneficium impetrans sit habiturus, sed hic certum est de canonia Lexon.

g ¶ Acceptandi.] vt j̄. de conces. præb. quia cunctis. & c. ne captandæ, &c.

h ¶ Reuocasse.] licet. n. eandem retinuerit potestatem;

l ¶ Serui.] habes hoc ff. si cer. pet. l. eius q̄ in prouincia. hic eñ nō agitur de damno serui, & sic ab ignorante seruo potestas reuocatur. sic inducit ad propositum.

m ¶ kalendario.] id est, nominibus faciēdis. ff. de leg. 3. qui filium.

ADDITIO. Et l. vxorem. §. legauerat. Archidiaconus.

n ¶ Non facit.] debitorem tamen soluentem sibi, & hoc ignorantem liberat, vt in prædicta. l. eius qui. & ff. de sol. si q̄s seruo. & l. cū quis. §. 1.

o ¶ Reuocās.] sic su. eo. lib. de resc. si gratiose. 1. responso, vbi de hoc, infr. ne sede va. c. vnico, ī fi. ff. lo. l. 4. Inst. mā. §. recte.

p ¶ Et domini.] repete ad instar, & habes hoc. ff. de pecu. l. nō statim. ff. de opt. leg. apud Aufidium. [& ff. de manu. vin. si pater. Arch.] & est hoc casu quoddam spāle contra regulā, sup. d̄ reg. iur. c. 1. ff. eod. nihil. quia peculiū re non tantum verbis constituitur, ff. de pecul. peculiū, 1. §. si vero nomina. & tamē verbis tollitur, vt hic. & in prædicta. l. non statim. Io. And.

q ¶ Præmissa.] semp enim pręcedere dēt. 12. q. 2. indigne. s̄. de sent. exc. sacro. cum similibus.

QVia sæpe.] Primo ponit dubium, ꝙ secundo distinguendo declarat: ibi, Nos dubitationem. Et iīi membrum: ibi, Nisi.

¶ Præsupponendum est pro intellectu huius c. quod quando sunt plures expectantes in eadem ecclesia, & habent similem gratiam, habet locum illa regula, qui prior est tempore potior est iure.

CASVS. Papa creauit me canonicum ecclesiæ Pictauien. & mandauit canonicis ipsius ecclesiæ, vt me de fa-

† Cuius officii laicus capax non est: quia pcedentia minuunt significationē sequētiū. l.fi.§.cui dulcia.de ui.tri.& oleo. le.l. Seiæ.§.Caio. de fund.inst. vel instr.leg. ff.de Anc.F.

cto reciperent & installarent cum assignatione præbendæ vacantis, si qua vacaret: alioquin mihi conferrent præbendam proximo vacaturam: Anno sequenti Papa fecit tibi similem gratiam videlicet quia contulit tibi ius canoniæ in ecclesia Pictau. & mandauit canonicis vt de facto te reciperent in fratrem, & canonicum, & pbendam si qua vacaret, tibi assignarēt: alias præbendā proximo vacaturam, & si ipsi non conferrent tibi primam vacantē, q ipsi conferrēt dignitatem cum pbenda: postea vacauit pbenda & dignitas, quitur quis nostrū habebit præbendā? Respōdet Romanus Pōtifex cum distinctione: quia vel præbenda est annexa dignitati, & tibi detur, & prębēda, & dignitas, aut nō est annexa, & tunc mihi debet, & nō tibi, licet tua gratia possit tunc in totum impleri. Et ista fuit rō dubitandi ad istud c. nā cū tua gratia possit nunc in totū impleri, videbatur q tibi deberetur pbenda, & dignitas. Sed ratio decidendi in contrariū fuit, quia cum præbenda sit separata a dignitate, mihi priori impetranti debetur, & non tibi. Nota primo quod iura fiunt de iis quæ sæpe accidunt, ut gl. de despon.impub.in antiq. cap. litteras, in princ. Nota secundo, quod de iure annexionis consequitur quis id quod principaliter obtinere non posset. ad hoc facit. s. eo. tit. & lib. super eo. Dom.

pe [a] dubitatur [b] a multis, si canonicatus alicuius ecclesiæ sit collatus a sede Apostolica successiue duobus, fueritq; mandatū primo de præbenda, [c] secundo vero de præbenda, & dignitate, personatu, vel officio [d] † (cum se facultas obtulerit) prouideri, quis ipsorum in præbenda, quę cum dignitate, personatu, vel officio vacat [e] ibi postmodum debeat de iure præferri. Nos dubitationem huiusmodi sopire volentes, præsenti declaramus [f] edicto: primum (cum sit tempore anterior [g]) cui per mandatum secundum præiudicari, [h] aut ius ipsius absorberi non debet, ex quo de intentione mandantis contraria non apparet, [i] præferendum esse in dicta præbenda: Nisi vacanti dignitati, personatui, vel officio sit annexa: [k] Nam si esset annexa, secundus cui debetur dignitas, personatus, vel officiū, pręferetur in ipsa.

[Prima gl. summat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Quia sæpe.] secundus qui impetrauit dignitatē, & præbendam, præfertur priori: qui solum præbendam impetrauerat si prębenda dignitati est annexa, alias nō. Emanauit autem hæc decretalis ad declarationem, & correctionem eorum, quæ not. Innocentius & Hostien. supra eod. tit. cap vlt. & supra de maio. & obed. statuimus. & Compost. de rescr. capitulum. in glos. magna. §. vnum casum. Et reprobata est opinio Innocentii, & Compost. qui dicebant, licet præbenda non esset annexa, dignitatem habentem præferri, & sic dicebat Compost. se de mandato Papæ pronunciasse in Bonon. ecclesia, in dignitate archipresbyterali: approbata est autem opinio Host.

ADDITIO. Quo ad not. in prædicta decret. statuimus, facit hæc decr. pro Inn. & contra Hostien. tenuit enim Innoc. de duobus impetrantibus primum pręferri secundo, qui est maior in ordine, per rationem quā ponit hæc littera. Sed Host. contra, & ibi scripsi in gl. loquitur. Io. And.

b ¶ Dubitatur.] & merito fuit declaratio eorum faciēda. sic sup. eo. li. de elect. quia sæpe. s. vt lit. non contest. quoniā. Dubitabatur autem propter varias opiniones, quas s. vidisti, & fuit etiam hæc dubitatio nostris temporibus in Bon. ecclesia.

c ¶ Prębenda.] tantum.

d ¶ Officio.] perpetuo in ecclesia, vt sup. eo. lib. de consuet. c. 1. [Et uide quod ibi scripsi super uer. personatus. Ioa. And.

e ¶ Vacat.] morte, renunciatione, vel promotione illius qui dignitatem habebat, & præbendam.

f ¶ Declaramus.] nota: quia ius nouum non facit, sed vetus declarat. Facit quod dixi. supra tit. proxim. cap. vnico.

g ¶ Anterior.] & sic est iure potior, quia ex quo præbenda non est annexa, vtriusque quo ad hoc est par causa: secus cum est annexa, & facit quod dixi. supra. eod. titu. & lib. hi, qui.

h ¶ Præiudicari.] gratia enim secundo facta intelligitur fieri sine alieni iuris pręiudicio. sup. e. lib. de rescr. quamuis.

i ¶ Apparet.] quia tunc secus. j. eo. c. penul. & de conces. pb. auctoritate.

(Gl. seq. ponit rationem inducēs duo iura: demum ponit decem casus, quibus secundo impetrans primo impetrāti pfertur, & quinq; casus quibus primam expectans, illam nō consequitur.

K ¶ Annexa.] ex quo enim habet vnū connexorum, & reliquū habere debet. de constit. (in antiq.) cap. translato. ad hoc supra. eod. tit. super eo. Habes igitur unum casum in quo secundus impetrans primo impetranti præfertur. Alium habuisti. supra eo. si clericus. Alium infra eo. cap. penult. Aliū j. de conces. præbend. cap. penult. Interdum habes quod vacat præbenda, & ille qui expectat primam, illam non consequitur, unum casum habes. sup. eo. tit. cap. 2. in fi. Alium j. eod. cum in ecclesia. Tertium inf. eo. tit. ei cui. Quartum j. de rerum permut. cap. unico. Quintum. sup. eod. lib. de renunc. c. 3. Et alium habes in clem. gratiæ. de rescript.

† Vide C... Trid. ses 7 ref. c. 3. & Th. 2. 2. q... artic. 6.

¶ Idem.

¶ *Mandatum prouideri de dignitatib. vel beneficijs alijs ecclesiasticis, curata nō includit, non expressa cura. h. d. vsque ad §. Illis.*

CAP. XVI.

CVM † IN-

Cum in.] hæc est notabilis decr. Sunt quattuor dicta, & partes patent. Io. An.

En petrā... cūdus p... primo ir... trāti in... tis casib...

¶ In gratiis Apostolicis appellatione beneficiorum, & etiam dignitatum non includūtur beneficia curata: hoc dicit primo. Item appellatione dignitatum vel personatuum, non ueniunt dignitates, ad quas quis consueuit per electionem assumi: h. d. secundo. Item electio, psentatio, & institutio sunt diuersa, ideo unum appellatione alterius non uenit. h. d. tertio. Itē si mandetur aliquibus prouideri de beneficio spectāte ad eius collationem & alterius, non poterit prouideri de beneficio spectante ad alterius collationem tantum, nisi dicatur communiter uel diuisim. h. d. quarto.

CASVS. Papa fecit mihi gratiam sub hac forma, quia mandauit episcopo Pictauien. ut mihi prouideret de beneficio spectante ad suam collationem, siue illud esset simplex beneficium, siue dignitas aut personatus, vacauit beneficium curatum: vtrum sit comprehensum sub mea gratia? Respondet quod non, nisi in mea gratia fuerit facta expressa mentio de beneficio curato. Et ratio est, quia maior idoneitas requiritur in promouendo ad beneficium curatum, ideo non uenit appellatione simplicis beneficii uel dignitatis, uel personatus: nisi diceretur expresse in illis, quod mihi prouideretur de beneficio simplici, uel dignitate aut personatu etiam si illi beneficio immineat cura animarū. ¶ Sed quid? ponamus quod Papa mandauit episcopo Pictauiē. ut mihi prouide-

illis, [a] quibus beneficia curam animarum habentia committuntur, maior, quam in ijs, qui ad alia promouent, idoneitas requiratur: [b] intentionis [c] nostræ nequaquam existit, vt cū aliquibus de ecclesijs, personatibus, dignitatibus, vel alijs beneficijs quibuscunque (de animarum cura [d] mentione non habita) prouideri mandamus, ipsis, de ijs quibus huiusmodi cura immi net, possit aut debeat prouideri. [e]

¶ *In beneficij prouisione modus electiuus non includitur, si alij modi prouidendi exprimantur. h.d.*

¶ Illis vero pro quib. scribimus, vt prouideatur eisdem de personatibus vel dignitatibus, etiam si curam habeant animarum, ad collationem, prouisionem, præsentationem, uel dispositionem spectantibus quorumcunque † prouideri nequibit de prælaturis, personatibus, vel dignitatibus, ad quos seu quas per electionem [f] ij, qui eis [g] habent præfici, assumuntur. [h]

prouideret de dignitate vel personatu, vel officio ī ecclesia Pictauien. vacauit dignitas ad quam quis consueuit assumi per electionem: vtrum comprehendatur in mea gratia? Respondet ꝙ non, nisi fiat expressa mētio in mea gratia de dignitate electiua: puta quia dixit Papa vt mihi conferretur dignitas, vel personatus, vel officiū, etiam si ad illam dignitatem, personatū vel officium quis cōsueuerit ꝑ electionē assumi. ¶ Sed qd? ponamus ꝙ Papa scripsit epo Pictauien. vt mihi cōferret beneficium spectās ad suam ꝑsentationem, vacauit beneficium spectans ad suā collationē: Nā ipse eps conferebat illud beneficium pleno iure: vtrum virtute meæ gratiæ possim petere? Respondet ꝙ nō: Nam differunt collatio, præsentatio, & īstitutio: ideo appellatione præsentationis non venit collatio, nec institutio.

Casus. §. Cū autem.

Casus. §. Si vero.

Sed quid? ponamus qđ Papa mandauit epo Pictauien. vt mihi cōferret beneficium spectans ad collationem decani & capituli ecclesiæ Pictauien. vacat nunc beneficium spectans ad collationem alterius tm̄, puta ad collationem decani uel solius capituli: vtrum possit episcopus Pictauien. de illo beneficio mihi prouidere? Certe non, nisi in litteris gratiæ meæ fuerit additum, communiter vel diuisim. Sed quid? ponamus quod Papa mandauit prouideri de beneficio spectāte ad collationem epi Pictauien. vacauit beneficium quod spectabat ad collationem episcopi, decani, & capituli ecclesiæ Pistauien. vtrum de illo beneficio possit mihi prouideri? Certe non: Ratio dubitandi potuit esse; quia quod commune est, meum est ideo uidebatur quod de beneficio spectante communiter ad collationem episcopi, decani, & capituli posset mihi prouideri. Sed ratio decidendi, est, quia Papa non intendit per meam gratiam grauare nisi solum episcopum Pictauien. No. primo quod in promouendo ad ecclesiam parochialē maior idoneitas requiritur, quam in promouendo ad alia beneficia ecclesiæ: Nam in hac maiora committuntur, & periculosiora, quia non solum ei cōmittuntur corpora, sed animæ. Nota vlterius, quod in gratijs expectatiuis non includuntur beneficia curata, nisi in gratia dicatur exprese de beneficio curato, quantumcunque ponantur verba generalia, & hoc propter rationē positam in principio huius cap.

Nota: ibi, illis vero, quod appellatione dignitatis comprehenduntur solū dignitates, quibus aliquis præficitur per collationem: non autem comprehenduntur illæ dignitates ad quas quis consueuit assumi per electionem, nisi in litteris expectatiuis fiat expressa mentio de illis dignitatibus electiuis. Nota insuper, quod differunt præsentatio, collatio, & institutio: quod verum est in materia stricta & odiosa, nisi aliter constaret de mente superioris quia nunc non esset curandum de verbis. c. petitio. de procu. in antiq. Pro quo sciendum, quod præsentatio dicitur electio personæ, vt ꝑsentetur superiori: & instituat̄ & ista præsentatio computatur inter iura patronatus: & per istam ꝑsentatione nō acquiritur ius in beneficio, sed solum acquirit̄ ius in hoc, vt patronus nō possit variare si sit patronus ecclesiasticus vel laicus, nisi accumulatiue. Institutio autem dr̄, quæ fit ad præsentationem patroni, quæ alio modo dicitur confirmatio. Sed collatio dicitur quando prouisio alicuius beneficij spectat pleno iure ad diœcesanum: tamen communiter in iure vnum ponitur pro reliquo. No. ꝙ si Papa mandat alicui ꝑuideri de beneficio spectāte ad collationē duorum, non poterit virtute illius gratiæ prouideri de bñficio spectante ad collationem alterius tm̄, nisi ī litteris gratiæ dicatur, cōiter vel diuisim. Not. qđ Papa non intendit grauare nisi illū de quo fecit mentionem in gratia.

[Prima glos. dicit quid declaret.]

a ¶ Cū in illis.] Declarātur hic, quę no. per Ber. Inn. & Hostiensem sup. cod. ca. vlti. per Cōpostel. s̄. de rescri. capitulum. in glo. magna, §. sed quid in his.

† Hic cōprehēdit̄ et vniuersitas. Io. And. Pet. de Anch. cū eñ ista iura in uniuersitatē cadunt; ergo ipsa comprehendit̄. facit l. 1. §. fin aūt & l. oībus ff. ad Tre. Fon.

b ¶ Requiratur.] est enim ars artium, regimen animarum. supra de ætate & quali. c. penult. ad hoc sup. eo. graue. & c. seq. in antiq. & sup. eo. tit. & lib. c. 1.

ADDITIO. Dicit Archid. ꝙ quia isti habent alios regere & pascere, ideo pastores dicuntur, 63. dist. si in plebibus. 95. dist. ecce ego. Ioan. And.

c ¶ Intentionis.] ad quam recurrendum est, ut sup. eo. c. vlt. 1 & sup. de deci. ex multiplici, ubi de hoc. illa aūt intentio & ratio quæ fuit delegantis, debet esse & delegati. sup. [in ant.] de rescrip. super litteris. in fi.

1 Hic ponit Arch. ꝙ ibi dixi de sñia. uel processu delegati ꝯ intentionē delegantis. Io. And.

d ¶ Cura.] etiam si in litteris prouideri mandetur, quod animarum cura non negligatur, si qua imminet dignitati quod dic ut in Clemen. eo tit. si dignitatem. 1. responso.

[Glossa sequens fortificat textum per simile, & per rationem: secundo quęrit, arguit negatiue, contrarium soluit.]

e ¶ Prouideri.] hinc est ꝙ cum patientibus defectum in ætate dispensant epi in dignitatibus non curatis; sed in curatis non. s̄. eod. lib. de æta. & qual. c. vnico & est etiam simile de fil. presby. c. 1. sup. eo. lib. & est hoc ꝑꝑ beneficiorum impetrationem quæ dicitur ambitiosa & restringenda sup. eo. tit. & lib. quamuis, 2 cum alias nomine beneficij dignitates & beneficia includantur, ut supra de verb. sig. cap. penult. Quid si Papa simpliciter mandat prouideri de beneficio 3 nunquid poterit executor de tali beneficio prouidere quod requirat sacrum ordinem? Videtur quod non. arg. huius c. Ad hoc sup. eo. lib. de fil. presby. ca. 1. Sed dic contra, infra eod. ei cui. Ad idem supra eod. si pro clericis. 3 nisi pateretur in ætate defectum, ita quod ad illum ordinem promoueri non posset: ut ibi. & sup. eod. lib. de rescrip. si eo tempore Ioan. Andr.

2 Et sic rn̄detur ad id ꝙ dr̄ nil excellētius dignitate. C. de cōsul. l. 1. lib. 12. Io. And.

3 Vide ꝙ ibi dixi post Io. Mo. & idem Arch. cū hic ab illa gñalitate excipiat solū bñficia curata. Ioan. And.

f ¶ Electionem.] electio igitur non concluditur sub verbo prouisionis uel dispositionis, cum inter ista tria sit differentia & facit quod statim sequitur, & est si s̄. eo. lib de offi. leg. deliberatione. 1. responso. & facit qđ dixi sup. eo. lib. de elect. c. ult. & inf. c. proxi. 2. responso in glo. sed nonne.

g ¶ Eis.] s. prælaturis, personatibus, uel dignitatibus.

h ¶ Assumuntur.] et si inhibeatur in litteris ne electores eligant ut in Clem. eod. titu. si dignitatem 2 rn̄so.

a ¶ Noscatur.] hinc est φ capitulum vacante sede non confert beneficia, quæ spectant ad collationem episcopi, supra ne se.vaca.c.2.& inf. eo.lib.eo.tit.c.vnico, & tamen tunc instituit instituendos ab episcopo inf. eod. lib.de instit.c.1.de maio.& obe.cum olim.[in anti.]& idem vides in generali vicario, supra de insti. ex sequentibus sup.eod.lib. de offic. vica.c.vlt.

b ¶ Nõ adiecto.] ex quo Papa hoc nõ adijcit, alterum tantũ grauare non intendit: & hoc intellige secundum determinationem, quam habebis j.eo.tit.c.vlti. & fuit hoc sumptum ex quadam extrauaganti, quæ incipiebat, Contingit interdum sicut te, &c.

¶ Beneficiales litteræ vnũ modum exprimẽtes, alios non includunt. hoc dicit.

¶ Cum autem inter collationem, præsentationem, & institutionem, differentia magna esse noscatur:[a] si cui de beneficio ad alicuius collationẽ spectante prouideri mãdetur, de illo quod ad eius præsentationem uel institutionẽ pertinet, prouideri nõ poterit, † nec etiam econuerso: expresso enim vno casuum prædictorũ, mandatum super hoc factum (quod debet de sui natura restringi) ad alios extendi non debet.

¶ Mandatum simpliciter duos includens, alterum solum non adstringit: & econuerso directum vni duos non afficit. hoc dicit Dominicus.

¶ Si verò de beneficio ad aliquorũ collationem vel præsentationẽ spectante (non adiectio[b] communiter vel diuisim) prouisio iniungitur facienda: in beneficio quod ad collationem vel præsentationem alterius ipsorum tantum pertinet, admpleri nõ potest. Sicuti si de beneficio spectante ad collationem vnius prouisio iniuncta fuisset, impleri non posset ĩ beneficio, cuius collatio ad eum simul cum alio[c] pertineret.

¶ Idem.

¶ Beneficium mihi collatum ante dissensum meum alteri conferri non potest, nisi terminus mihi datus ad consentiendum esset elapsus, & tunc etiã post terminum antequam alteri conferatur, potero consentire. Io. Andr.

CAP. XVII.

SI tibi[d] absenti per tuũ

† Si autẽ ad suã collationẽ spectet, & simul ad p̃sentationẽ alterius patroni clerici res ẽ dubia; quia Papa. non vr̃ cogitasse de beneficio, quò cũ altero; in fin. ca. eo. alter laicus patronus, clarum est, φ posset. de offic.deleg.dilectus.Ioan. And. Pet. de Anch. Font.

[Gl.seq. obijcit & soluit.]

c ¶ Cum alio.] absurdum .n. esset illũ grauari, de quo Papa non intellexit. In cõtrarium uidebatur: quia ad collationem suam spectat, licet & alterius: nam & qui iurat suum non esse, in iurat & sibi commucõicat ne nõ esse, ff.de ver. ut signi. pupillus.§.vlt. istius [cum sua glo.& vide & ca.fi.j. quod dicitur infr. de si autem verb.sig.c.vlti.]Et q esset legat seruos suos, & qui in totum, & qui pro parte sui sunt, videtur non detur legasse. ff.đ le. 3.l. si qs seruos. Sed hoc facit cõtraria intentio Papæ, idem est ergo dicere ad collationem talis, & solius talis.

ADDITIO. Bene facit. ff.de leg.2.legatis. ubi legatum factum uxori de ijs quæ sunt parata ad ipsius usum, non intelligitur de paratis ad communem usum ipsius, & viri. Dicebat Ioan.Monac. quod est commune mihi & alteri, proprie non est meum. ff.de ritu nup.illud. & verba generalia proprie non improprie sumi debent. allega. supra eod.tit.& lib. cum de beneficio.in fine, & remittit ad regulam, in generali.infra de regu. iuris.Ioan.And.

SI tibi absenti.] Circa beneficium collatum absenti nondum acceptatum soluit quinque dubia: Primũ, an sit illius: ibi, Licet. Secundum an possit alteri conferri: ibi, Ipse tamen. Tertium, an si conferatur, ualeat collatio ibi, Quod si. Quartum, quid si lapsus sit terminus datus ad acceptandum: ibi, Sed si. Quintum, quid si prouisus post terminum præueniat collatorem: ibi, Antequam. Ioan. And.

CASVS. Episcopus Pictauien. alicui Titio absenti & ignoranti contulit aliquod beneficium, non fuit ibi aliquis, qui acceptaret collationem pro Titio absente: an valeat collatio? Certe sic, adeo φ collator non poterit amplius uariare, nec illud beneficium alteri conferre. Sed vtrum Titio absenti & ignoranti per illam collationem sit acquisitum ius in beneficio? Rñdet quod non, nisi Titius illud beneficium acceptauerit: sed facta acceptatione, est sibi ius acquisitũ sine corporali apprehensione, licet sit secus in rebus profanis. l. traditionibus. C.de pact. Sed ponamus, φ Titius postquam sciuit illud beneficium sibi collatum, differt acceptare collationem: an eps collator possit illud beneficium alteri conferre? Rñdet quod non statim: sed poterit Titio assignare certum terminũ, ĩtra quẽ tenebitur suam declarare volũtatem, an velit istud bñficiũ acceptare: quo termino elapso, poterit collator illud beneficiũ alteri conferre. Sed ponamus φ collator elapso termino illud bñficiũ non cõtulit: vtrũ possit Titius tale bñficium acceptare anteq̃ verus collator alteri contulerit: ita φ p illã acceptationẽ acquiratur sibi ius ĩ bñficio? Certe sic Not. primo, qđ bñficium p̃t cõferri absenti, & ignorãti: nec req̃ritur ad hoc vt valeat collatio, φ ille cui confertur beneficium, illud acceptet. No. statim φ si absens sciuit bñficiũ sibi fuisse collatũ, & acceptauit: statim sibi ius est acquisitũ in beneficio: & p̃t lato mõ dicere illud beneficiũ suũ rõne cuius potest agere rei uendicatione lata. Et sic ẽt solo titulo acquiritur ius in beneficio & dñium: secus in rebus profanis: quia in illis ex solo titulo non acquiritur dñium, ideo. l. quoties. C.de rei uen. non habet locum in beneficijs. Not. ulterius, quod in iure non est aliqđ certum tempus præfixũ ad acceptandum beneficium collatum, secus in acceptatione uel repuditatione electionis: & ideo collator potest præfigere tempus ad acceptandum beneficiũ collatum. Not. insuper, quod non est necesse esse præsentem, cui beneficium confertur: nec etiam alia persona, quæ collationem eius nomine recipiat. Ad hoc supra eo.lib.de rescrip. gratia. Not. finaliter casum in quo uacat beneficium, tamen conferri non potest: Nam nõ dicitur beneficium hic istius, & tamen dicit quod non ualet collatio. Alios casus uide de constit. cum accessissent. Dominicus.

[Glo.prima summat, & dicit quid declaret, & quod erat dubium, & soluit quæstionem.]

d ¶ Si tibi.] Beneficium mihi collatum ante dissensum meum, alteri conferri non potest: nisi terminus mihi datus ad consentiendum esset elapsus: & tunc etiã post terminum, antequam alteri conferatur, potero consentire, Emanauit hæc decr. ad declarationem & approbationem eorum quæ no. Inno. & Host. & Moderni sup. e.accedens. & Host. in sum. de inst. §. quis institui. sciebamus. n. quod absenti poterat beneficium conferri, & absens inuestiri, ut ibi: sed dubitatur an medio tempore posset collatio reuocari; quod hic terminatur, & qđ dicit, absenti, idem & multo fortius si præsenti, q̃ forte deliberare uelle se dixit. Io. And.

episcopum a conferatur † beneficium, licet per collationem huiusmodi (donec eam ratā habueris b) ius in ipso beneficio ut tuum dici valeat, non acquiras: c ipse tamen episcopus, vel quicunque alius d de ipso beneficio (nisi consentire recuses) in personam e alterius ordinare nequiuit. Quod si fecerit, eius ordinatio facta de beneficio non libero viribus non subsistet.

¶ Sed si episcopus (notificata tibi collatione) ad consentiendum terminū f competētem assignet, nisi consenseris, poterit eo lapso g beneficium libere (cui viderit expedire) conferre. Antequam tamen ipsum contulerit, tuum poteris (non obstante quod lapsus sit terminus) præstare consensum: h & ex tunc de ipso non poterit aliter ordinari.

¶ Idem.

¶Qui vi vel iniuste occupat secundum beneficium curatum, priuatus est primo. Qui autem vi beneficium aliquod occupat, est ipso iure priuatus iure, ꝙ in illo, vel ad illud habebat, hoc dicit. Ioan. Andr.

EVM † CAP. XVIII.

† Quod pōt ēt nullo mediante. Pe. de Anch. secus in alijs ꝯctibus, qui īter absentes fiūt, nam ibi intermediat aliqd not. in l. consensu, ff. de actio. & obli. Font.

Beneficiū nō acquirit mihi per cōsanguineum ante acceptationem.

a Scilicet qa priusquam agnoscat, pōt repudiare ꝙ aūt dicit, acquiri dñium, dic re uera adita hæred. Ex fictione tñ dr acquisitū post mortē, ff. de furt. si iussu. §. vl. & l. a Titio, & ff. qui. mo. seru. amit. si partē, §. vl. ff. de condit. instit. l. si quis ita hæreditatem.

Beneficiū collatū absenti, n possit alte i cōferri sub conditione si le non acceptauerit.

a ¶Episcopum.] factum ponit, non ius: quia idem si per alium. [Idem Ioannes Monachus & Archid.]

b ¶Habueris.] acceptando, uel consentiendo, uel ratū habendo, si negotiorum gestor uel procurator generalis fuerit inuestitus de ipso, sed si specialis, statim dici debuit suum ꝙ dic ut not. sup. eod. accedens. Ad hoc. ff. de neg. gest. si ego. ff. de sol. ratum. ff. de acq. possessio. qui absenti. Ioan. And

ADDITIO. Potest etiam cōsanguineus inuestiri de beneficio, sed per eum etiā ante acceptationem non acquiritur dominiū beneficij uel canonicatus, qui consensu eligentium & electi acquiritur, supra in anti. de elect. cū inter canonicos. s̄. de spon. cū locum. licet talis ꝓ tali agere possit. ff. de procurat. sed & hæ. vnde dicit Host. licet lex talem personam agere permittat, non tamen facit illum procuratorem. ff. iud. sol. l. 3. §. 1. ff. de ꝓc. nō solum. §. si de dote. Ioan. Andr.

[Glo. seq. ponit tres opin. quæ olim erant de materia.]

c ¶Non acquiras.] secus in legato speciei: quia tūc acquiritur dñium legatario ignoranti: licet commutabiliter ff. de leg. 2. cum pater §. surdo. facit ff. de condi. & demonst. l. legata. per quæ iura dicebant quidam, quod hic dicitur. Item per id quod habes sup. de elec. cum inter canonicos, & c. publicato. Ad hoc. infra de reg. iur. quod semel, cum suis concor. Alij dicebant, ꝙ si secundo prius fieret traditio, uel prius consentiret, bene tenebat collatio, per l. C. de rei ven. l. quotiens, in prin. & in fi. ubi dicitur, si res vēdita fuerit duobus, ille potior est, cui prius fuerit tradita, & uide quod dixi infra de reg. iur. qui prior. Tertia opinio erat, ꝙ aut secundus scienter recipiebat beneficium, aut ignoranter, in primo casu non tenebat collatio, in secundo sic, tenetur tamen conferens prouidere primo in æquiualenti beneficio. ad hoc sup. eo. inter cetera. inf. de iure pat. pastoralis. Facit ad hanc distinctionem inf. de conces. præb. quia cunctis. ff. de vsufr. l. si Sticho.

ADDITIO. Archid. attribuit hanc tertiam opinionem Hostiensi, & verum est quod Host. ponit illam in decr. accedens. tamen recedit ab illa inhærendo Innocentio, qui simpliciter dixerat collatorem non posse a proprio facto recedere. Io. And.

d ¶ Alius.] Puta legatus de latere, qui confert beneficia vacantia. supra de off. leg. ca. 2. istud autem conferre non poterit, quia licet uacet, non tamen est liberum, ut infra sequitur.

[Glo. seq. format, & soluit duas quæstiones.]

e ¶ Personam.] Sed nunquid poterit alteri sub conditione cōferre, scilicet si ille nō acceptauerit? ꝙ nō s̄. eo. lib. de elect. c. 2. & ī. de reg. iur. actus. sicut beneficium non uacans non confertur cum conditione quando uacabit sup. de conces. præben. cap. 2. ad hoc supra de rescript. pastoralis. Sed nunquid potest de illo ordinare non conferendo personæ: sed alias, puta, veniendo, uel religiosum locum constituendo? Non, nisi sicut posset post acceptationem, cum eadem sit ratio. sup. de eccle. ędi. ad audiētiā, 2. sup. eo. exposuisti, 12. q. 2. c. antepen. & etiam tunc secundario fit ordinatio in personam.

[Glo. seq. obijcit & soluit.]

f ¶ Terminum.] sed nonne statutus est terminus a iure infra quem consentire debet, scilicet vnus mensis. sup. eo. lib. de electio. q̄ sit. nec videtur ꝙ de beneficio iuris possit episcopus diminuere, ī. d̄ regulis iuris, indultum, cum suis ꝯcordantijs? Dic decreta. illam loqui in electis qui adhuc habēt cōfirmationem petere. istam ī iis q̄bus fit collatio, ī his autem non est statutum certum tempus & facit supra ca. proximo. Probatur, & hoc per id quod sequitur, nam in decr. quā sit, lapso termino priuatus est ipso iure, nec potest vlterius consentire, hic autem etiā post terminum consentit, dummodo res sit integra, vt sequitur.

[Glo. sequēs soluit quæstionem.]

g ¶ Eo lapso.] quasi dissensisse videatur, sic sup. e. li. d̄ appel. ab eo, vbi etiam ista ponuntur vt paria. Et per hanc literam videtur idem dicendum si dissenserit, scilicet ꝙ adhuc re integra possit consentire, quod verum est conferente in eadem voluntate manente. Ad hoc sup. eo. lib. de proc. licet, vbi de hoc dixi.

ADDITIO. Ibi tamen glo. loquitur de electo: hic loquitur de prouiso. Io. Andr.

h ¶ Consensum.] ad hoc ff de opti. leg. l. mācipiorum.

† vide Extrauag. Io. xxij. Incipit. Execrabilis e. tit. & Cōci. Tridēt. sess. 7. de ref. c. 2. & seq. & sess. 24. de refor. c. 17.

EVm qui.] Sunt duæ partes, quæ satis patent, secunda ibi, Insuper. Et prima subdiuiditur, quia ponit primo dictū: cuius postea duas rationes subdit: ibi. Nō enim. Io. Mo. dicit, ꝙ primum dictum ponit peccatum in facto, & in modo: secundo in modo tm̄, Io. Andr. Premitte quod habes in c. de multa, sup. e. in ant. Domi.

¶ Præsupponitur illud quod habetur in ca. de multa. eo. tit. in ant. & hodie in extraua. Io. xxij. quæ incipit, Execrabilis, vbi dicitur, ꝙ si alicui obtinenti beneficiū curatum, dignitatem, personatum, vel officium, conferatur aliud simile beneficium, puta si alicui obtinenti ecclesiam parochialem conferatur alia ecclesia parochialis, vel dignitas, vel personatus, aliudque beneficium acceptauerit & apprehenderit possessionē, ipso iure vacat primum beneficium: & si contendat habere, caret vtroque.

CASVS. Secundum communem intellectum huius cap. mihi obtinenti ecclesiam parochialem episcopus Pictauien. contulit aliam ecclesiam parochialem, quidā tertius intrauit in possessionem ipsius beneficij collati, ego non expectaui ꝙ episcopus me induceret in possessionem ipsius beneficij, sed mea temeritate istū tertium a possessione beneficij mihi collati expuli: vtrū per istam violentam expulsionem a possessione secundi beneficij vacet primum, ac si auctoritate Apostolica fuisset apprehensa possessio huius secundi beneficij? Rñdet ꝙ sic, alias sequeretur, ꝙ vir stultus esset melioris conditionis quā sapiens. Sed quid, sanctissime pater, ego sciens non habere ius in aliquo beneficio, me intrusi sciēter in eo, vtrū per istam intrusionē

qui[a] beneficium, cui animarum curæ [b] imminet, vi occupat, seu se scienter [c] iniuste intrudit in eo, decernimus ipso iure fore priuatum beneficio, quod cum cura simili primitus obtinebat. [d] Non enim decet vt stultus melioris, quam peritus conditionis existat, [e] vel qđ inuasor † eo, qui iuste ingreditur, priuilegio gaudeat potiori.

¶Insuper vt violenti, [f] qui auctoritate (vel verius temeritate) propria occupare dignitates, personatus, aut alia quæcunque ecclesiastica beneficia nō

vacet primum beneficium quod obtineo? Rñdet quod sic, ac si habuissem titulum in secundo beneficio, & adeptus fuissem pacificam possessionem: secus si credebam habere ius in beneficio, & tamen nullum habebam, c. si beneficia. infra eo. tit. Sed nunquid per istam violētiam uel intrusionē, debeo carere iure quod mihi competebat in primo beneficio? Certe sic, ipso facto, ſm communem opinionem, & hoc probant ista verba, eo ipso. Nota primo, quod nō est alicui licitum intrare beneficium per violentiam, in quo vel ad quod habet ius, sed debet expectare inductionē superioris, quæ inductio in possessionem beneficiorum de iure communi spectat ad Archidiaconum, qui hoc faciet auctoritate Episcopi: tamen hodie Arch. istud non obseruant nisi in magnis dignitatibus, & non in paruis beneficijs. Not. ꝙ quis sua auctoritate non debet ingredi possessionem beneficij sibi collati, sed auctoritate sui superioris, nisi esset inuestitus. Pro quo sciendum est, ꝙ institutio est tituli collatiua: postquam dixit episcopus vel superior instituens: inuestio te per traditionem huius rei, & per illam inuestituram non transfertur possessio, nisi fieret inuestitura in præsentia beneficij, sed solum per illam inuestituram datur instituto facultas, vt possit ingredi beneficium auctoritate sua. simile dicitur in l. 2. ff. de acq. vel amit. poss. vbi emptor sua propria auctoritate non debet ingredi possessionem rei venditæ. Et sic intelligit text. tamen etiam potest intelligi, si per violentiam fuit intrusus in beneficio, in quo non habebat aliquod ius. Not. ꝙ per adeptionem secundi beneficij incompatibilis vacat primum. Vnde sciendum, quod licet istud cap. non loquatur nisi in ecclesijs parochialibus, tamen communis opinio Doctorum est, quod etiam intelligitur in dignitatibus & personatibus. nam istud cap. venit limitatiue ad illud capi. de multa, alleg. ideo secundum illud ca. debet intelligi, ideo dixit Dominicus de sancto Gemi. quod constitutio declaratoria debet intelligi secundum omnes clausulas constitutionis declaratæ, nisi aliud dicatur in cōstitutione declaratoria. Not. vlterius: ex hoc tex. quod lex si quis in tantā. C. unde vi. & similia iura, etiam habent locum in eo qui expulit a beneficio, vt videlicet quod talis perdit ius quod habebat in beneficio. Not. insuper, quod iste textus in prima parte non habet locum, nisi in beneficio curato. No. finaliter, quod sicut non est possibile duo curata simul retinere quando iusto modo acquiruntur, ita ēt non est possibile quando iniusto. Et sic videtur qñ iura ponunt pœnam exercenti actum, pœna committatur etiam si actus non tenet de iure. vide. ĩ. de sent. excom. statutum. Dominicus.

¶ Prima glossa summat, & dicit quid declaret.

a ¶ Eum qui.] Qui vi, vel iniuste occupat ſm beneficium curatum, priuatus est primo. Qui autem vi beneficium aliquod occupat, est ipso iure priuatus iure quod in illo, vel ad illud habebat. Emanauit hæc decretalis ad approbationem & declarationem eorū, quę no. Innocentius & Hostiensis s̃. eo. tit. de multa.

ADDITIO. Quærebant enim de illo, qui propria auctoritate inuasit secundum curatum, & arguebant quod ipso iure videatur renunciasse primo. 21. q. 2. si quis, iam recitabant alios dicere contrarium, nisi auctoritate in superioris habuerint. Io. Andr.

[Glossa sequens arguit a contrario, secundo quærit & soluit.]

b ¶ Cura.] alias non haberet locum pœna decre. sup. eo. de multa. si ergo haberet ecclesiam curatā, & postea uiolenter occupat simplex beneficium, non vacat primū, sed perdit ius si quod habebat in secundo, ut infra prox. responso. Sed quid si habet curatam ecclesiam, & vi occupat præbēdā, uel simplex beneficiū cui est annexa ecclesia curata, nunqđ uacat prima? Dic ꝙ non: sed locum habebit sequens responsum. hoc dico p decre. supra eo. titu. & lib. super eo, ubi ergo esset priuatus primo per iustam receptionem secūdi. erit etiam priuatus per iniustam: alias non. Et est simile quod dicimus de bigamia [uel eius pęna quæ inducitur per matrimonium, quod non tenet eo casu quo incurreretur si matrimonium teneret: alias non [in anti.] de big. nuper. Ioan. And.

[Glo. seq. soluit dubium per contrarium literæ, sed cum distinctione.]

c ¶ Scienter.] Ignoranter igitur non tenebit pęna ad hoc. ĩ. eo. tit. si beneficia. [Idem Arch. quod de ignorantia facti uerum intelligo, secus ignorantia iuris, infra de reg. iur. ignorantia, cum suis concor.

[Glo. seq. per hoc c. soluit tria dubia.]

d ¶ Obtinebat.] eadem rōne quæ hic ponitur in pęna decr. de multa. d. cam idem de decre. cū in cunctis, s̃. de elect. s. quod si aliquis scienter & iniuste se faciat in epm consecrari, puta, lite pendente quod uacent priora beneficia sua, ac si canonice consecratus fuisset, & sic etiam iam audiui in Curia fuisse factum 1 propter rationem quæ sequitur. Et eadem ratione uř, quod si aliquis iniuste detinens beneficium, impetrat aliud beneficium, non facta mentione de illo beneficio quod occupatum tenebat, quod literæ non ualeant, ne sit melioris conditionis, &c. ut hic. Ad hoc sup. eo. tit. & lib. quamuis, & sic intelligitur ĩ. eod. si motu. & idem etiā secundum id dici potest de decr. non potest. inf. eod. s. quod si aliquis habebat plura beneficia, ex quibus unū erat occupatum, & tacito de illo super alijs impetrauit dispensationem, dispensatio non ualet.

ADDITIO. Hoc idem tenet Archi. Vnde ad propositum huius quod tangitur in princ. glos. dixit Inno. in decre. de multa. quod cum interdictum erat regnū (ut puto) Siciliæ, & oībus Capitulis prohibitum eligere, multi tñ eligebantur in episcopos & confirmabantur per Metropolitanos, & administrabāt. arguebat tñ quod elapso tempore de consecrandis, uacabant ipsorū priora beneficia, per l. 3. §. uideamus, ff. de don. inter uirum & uxo. in Auth. de restit. & ea, qua pa. §. fin. inf. de exces. prælat. tanta. sup. de transla. quanto. sed Archidiaconus dicit illam glossam non fuisse in originali Inn. Io. An.

e ¶ Existat.] 16. q. 1. legi epistolam, in princ. ff. quod ui aut clam. l. nam & si seruus, ff. de iur. & fac. igno. l. regula §. antepen. Nec ex delicto quis facit conditionem suam meliorem. ff. de don. inter uir. & uxo. l. 3. §. r. sup. de sent. excom. si uere. Nec melior esse debet contumacium quam obedientium conditio. sup. de postul. c. 1. de dolo & contu. contingit.

ADDITIO. Interdum malæ fidei possessor est melioris conditionis quam bonæ fidei, ut patet ex no. ff. de rei uen. l. in rem. §. fin. Ioan. Andr.

f ¶ Violenti.] Not. quod latius loquitur pars prima, quam hæc secunda, quia loquitur hic solum in uiolento, non in alio se iniuste intrudente, ut in prima parte. & innititur iste §. rigori illius legis C. Vnde ui, l. si quis in tantam. & 16. q. 6. placuit.

† No. hic … ad delicti p… nitionē su… ficit aliqui… fieri de f… cto. ca. cū n… per de bi… not. in c. pl… rūq; de d… inter virum… & vxorē, … Hippo. in … diuus ff. … ficar. arg. … ad sacrū … sufficeret a… quid fieri … facto l. h… conditio, … de condit. … demonstra… tradet Anc…

1 Sic refe… Io. Mon. … chidiacon… Ioan. And…

Intrusus violētus ferunt.

A D-

verentur, [a] etsi nō viriutis amore, pœnæ saltem formidine [b] a suæ temeritatis audacia refrenentur, eo ipso ius, si qđ in dignitatibus, personatibus, & beneficiis occupatis taliter, [c] vel ad ea [d] ipsis forsitan competebat, amittant.

¶ Idem.

¶ Habens potestatē Apostolicā personæ idoneæ de beneficio prouidendi, alias beneficiato sufficienter ꝓuidere nō poterit, nisi in litteris hoc exprimatur, & tūc vnicū simplex obtinēti ꝓuidebit. Si vero conceditur vt prouideat beneficia obtinenti, ad duo tantum refertur, & contra factum, est nullum, h.d. Dom.

C A P. XIX.

IS cui [e] conceditur, vt auctoritate Apostolica possit vni personæ idoneæ [f] † in sua uel alia ecclesia prouidere alicui aliud beneficiū sufficiens [g] obtinēti ꝓuidere non pōt: [h] nisi primo ille beneficiū q obtinet, omnino dimittat. [i] Vel

ADDITIO. Et vt ibi not. in re violenter possessa non iuuaret littera confirmationis, C. vnde vi. auctoritatem. Io. And.

a ¶ Non verentur.] vereri deberet cum sine iusto titulo illa detinere non possint, nec eos iuuat antiqua possessio, vt s. đ reg. iur. c. 1. cum suis concord.

[Gl. seq. tractat de triplici timore.]

b ¶ Formidine.] 62. dist. docēdus. de ele. cum in cūctis. de vi. & ho. cle. vt clericorum. Ad idem. C. de emen. ꝓpin. l. vnic. accedat qđ dr̄. Oderūt peccare, &c. 1 Et vocatur talis timor seruilis, 2 qui per se p̄mium non hēt, nisi quia solet inducere filialē, & est timor seruilis sm̄ Gregoriū, in quo viuit peccandi volūtas, & sequeretur opus si speraret impunitas: & pertinet ad seruum. Initialis respicit amissionem præmii, & pertinet ad mercenarium. Filialis respicit offensam, & proprie ad filium pertinet.

1 Vide hos versus de offic. ord. irrefragabili. in vlt. gl. I. An.

2 Vide B. Th. 2.2. q. 22. ar. 2. & ibi Caietanum.

ADDITIO. De hoc de pœ. d. 2. sicut seta. Io. An.

c ¶ Taliter.]. s. violenter, facit pro eo quod s. dixi, &c.

d ¶ Ad ea.] differentia est inter ius quod competit in re, & quod competit ad rem, ut videbis inf. de concess. præb. c. ult.

IS cui.] Primo determinat duos casus: Scđs, ibi, Si vero. Scđo decretum apponit: ibi, Prouisio quoque. Iterum prima subdiuiditur: quia primo ponit dictum, a quo duos casus excipit: ibi, Nisi: & sm determinat: ibi, Tunc enim. Io. Andr.

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendum, qđ gratia de qua in hoc c. non fiebat fauore illius, cui erat ꝓuidendum, sed gratia illius ad quem dirigebatur; puta quia Papa fecit gratiam abbati S. Cypriani, vt posset ꝓuidere de beneficio spectante ad collationē vel præsentationem alterius prælati: tunc in ista gratia nō est necesse quod fiat mentio de beneficio obtēto. Itē non mādabatur prouideri certæ personæ: sed idem si etiam certæ personæ mandaretur prouideri.

CASVS. Papa dedit alicui executori gratiam siue facultatem, ut posset vni certæ personæ idoneæ prouidere de beneficio existente in sua ecclesia, uel alia; iste executor voluit mihi prouidere de tali beneficio, qui tamen obtinebam beneficium aliquod simplex, quod erat sufficiens, & ex quo poteram sufficienter sustentari vtrum possit mihi prouideri de alio beneficio simplici? Respondet quod non: quia in sua gratia sibi mandatum, vt prouideat personæ idoneæ: modo ex quo habeo beneficium ex quo possum sufficienter sustentari, non sum idoneus ad aliud beneficium: quod verum est, nisi nellem primum beneficium dimittere: nam tunc posset mihi conferri aliud beneficium. Sed ponamus quod in gratia ipsius prælati siue executorum dicitur ut possit conferre beneficium in sua ecclesia uel alia existens, etiam obtinenti aliud beneficium? Respondet quod mihi obtinenti beneficium simplex poterit prouidere: dummodo beneficium quod obtineo non sit curatum. Sed ponamus quod obtinebam duo beneficia simplicia: iste executor uult mihi conferre aliud beneficium compatibile, utrum possit? Certe non: licet in gratia sua dicatur, ut illud beneficium possit conferre etiam obtinenti aliud beneficium: nam gratia sua intelligitur in obtinente vnicum beneficiū duntaxat. Sed ponamus q Papa dicit in litteris gratiæ suæ, vt iste executor possit prouidere de bñficio alicui etiam obtinenti plura bñficia, aliquis obtinet tria beneficia, vtrum possit sibi conferre aliud bñficium? Respondet q non: nā illa pluralitas verificatur in duob. beneficiis. Not. primo id ad quod allegatur præsens c. qđ obtinens sufficiens bñficiū, non est idoneus ad obtinendū aliud beneficiū: nisi exp̄sse vt beneficiatæ p̄sonæ possit conferre, fiat cōcessio. No. magis specifice, quod si Papa mandat alicui collatori, vt ꝓuideat personæ idoneæ de bñficio, virtute illi⁹ facultatis non prouidet p̄sonæ obtinenti bñficium sufficiens, nisi illud primū bñficiū dimittat: & hoc verū, nisi aliud diceretur in grā. Not. q in litteris ad bñficia, pluralis locutio restringitur ad duo beneficia tantū, & adhuc requiritur qđ ista duo bñficia non sint curata.

† Hæc dictio determinat ly ꝓuidere: ergo si nunc nil hēt, q̄uis alias habuerit, videbit ēt de curatis, cū hic fit grā ꝓuidenti, iō ē in suū fauorē amplianda. Pe. đ A. F.

[Prima gl. dicit quid approbet, & reprobet.]

e ¶ Is cui.] approbatur hic opinio Hostiensis, quā no. sup. eo. tit. c. ult. in fine: & reprobatur opinio Innocentii ibi, not. & Compostell. not. s. de rescript. cū adeo in fi. Et fuit de facto in Mediol. archiepiscopo hæc questio. primi dicti.

[Gl. seq. dubium soluit.]

f ¶ Idoneæ.] & si non apponatur: hoc idem intelligo sup. de ele. causam quæ. sup. de rescr. cum adeo, Ad hoc de præsum. c. ulr.

ADDITIO. Ad hoc littera, inf. ibi, uel nisi in concessione huiusmodi sit expressum, & idem Host. in prælleg. decr. ult. eo. tit. Io. And.

[Gl. seq. arg. a contrario, & remittit.]

g ¶ Sufficiens.] ergo si non est sufficiens, secus est. 3 Ad hoc. s. e. de rescr. postul. [& c. cum adeo. sup. e. cū teneamur, & c. dilectus. ff. de uen. insp. l. 1. in fi.] Quid aūt ueniat in hac sufficientia, no. per Io. 21. q. 1. cap. 1. & per Ber. sup. e. tit. de monach. Io. And.

3 Idē Archid. dummō in collatiōe faciat mētionē de primo, s. eo. li. de offi. leg. collatio.

[Gl. seq. ponit motiuum. opi. contrariæ.]

h ¶ Non potest.] contrarium notabant dicti Doctores, & mouebantur illa ratione: quia hoc casu non fiebat gratia prouiso, sed prouidenti; nec poterat secundū eos prouisus hoc casu ambitiosus dici, cum ad sui instantiā nihil fuerit obtentum. sup. e. tit. & lib. quamuis j. eo. si motu proprio. Sed contrarium est uerum: quia beneficiatus idoneus non est, s. e. super inordinata. & iure cōmuni beneficiatus beneficiari non mandatur. s. eo. tit. quia in tantum. Io. And.

ADDITIO. Dicit Io. Mo. qđ genus facilius patitur debilitatem uel annihilationem quam species: quia genera sunt intelligenda ciuiliter, ff. de serui. si cui. ff. ad exh. l. pen. vnde uerbum, personæ idoneæ, debet intelligi sm̄ ius commune, de qua. sup. Io. And.

4 Io. Mo. & Arch. allegāt de ele. dudū. 2. & q ibi not. in gloss. tp̄s. Io. And.

[Gl. seq. ponit differentiam inter duas formas.]

i ¶ Dimittat.] si ergo dimittit, tunc sibi poterit prouideri, & in hoc est differentia inter istam formam, & illam quam in principio impetrauit ille, cui prouidetur; quia in illa non sufficit modo beneficium primū dimittere, si tunc tacuit. inf. eod. si motu. 4 Hic sufficit nunc dimittere, licet in concessione gratiæ nihil fuerit dictum.

ADDITIO. Quia nulla potest notari surreptio in prouiso. Dicit Io. Mon. per hoc rescriptum nihil habetur actualiter, sed potentialiter: & ideo satis est quod sit habilis persona, quando potentia explicatur ad actum. Io. And.

a ¶ Tunc enim.] Not. interpretationẽ strictam. Ad idem sup. eo. cum in illis. Io. And.

b ¶ Sine cura.] si igitur vtrumque vel alterũ sit curatũ, tali nõ poterit prouidere. Et nota ꝙ pluralis locutio nõ est vaga: immo potius arcta & restringẽda: sit ergo cõtenta duorũ numero, j. de reg. iu. pluralis, cum suis cõcordantiis.

c ¶ Non subsistat.] poterit igitur illud beneficiũ alteri conferri: sed si ille possidet non poterit sine cognitione causæ de possessione repelli. j. eo. licet.

SI beneficia.] Decre. ista succurrit ignorantię. Et primo primi gradus. Secundo secundi, & vlteriorum: ibi, Eundem. Et pars prima facit iria: quia primo ponit casum: Secundo rationem ꝓuisionis: ibi, Ne talis: Tertio prouidet parenti: ibi, Statuimus. Quarto uerò resistentis ibi, Alioquin.

† Vide Dñicū cons. 78. inc. formant, & Lap. all. 120.

CASVS. Cum obtinerem aliquod beneficium incompatibile, episcopus Pictauiens. contulit mihi aliud beneficium, & non eram dispensatus per Papã ad plura beneficia incõpatibilia, tamen Papa præuenerat episcopum Pictauiens. quia illud beneficium mihi collatum alteri contulerat, quod tamen ignorabam, ego videns quod non poteram habere plura beneficia, dimisi primum beneficium, & acceptaui secundum, postea secundum fuit euictum per illum cui Papa contulerat, an possim redire ad primum beneficium? Respondet ꝙ sic, cum statim fuit debite informatus, qđ in secundo beneficio nõ habebam ius, non expectato exitu causæ, dimisi illud secundũ beneficium possum redire ad meum primum beneficium propria auctoritate, & sic sine noua collatione, & hoc habet verbum, libere positum in tex. idem est de omnibus aliis, qui illo modo dimiserunt beneficia: nam poterunt ad illa redire sua propria auctoritate. Not. primo ꝙ collatio beneficii facta per Papam, afficit manus ordinarii collatoris etiam ignorantis illam, ita ꝙ collatio illius in contrarium facta non ualet, ad hoc, eod. tit. & lib. sup. c. si postquam. Not. secundo, quod ubi ex una cã fit decisio casus in primo gradu, eadem causa deciduntur casus occurrentes in secundo, & ceteris gradibus sequentibus. Dominicus.

[Prima glossa decretalem summat, & commendat: & glossæ reliquæ sunt textuales.]

d ¶ Si beneficia.] si quis ignorans recipiat beneficium prius reseruatum, vel alteri collatum per Papam: si ex quo sciuit, illud sine difficultate dimittit, recuꝑat priora beneficia ꝑꝑ illud dimissum alias non: Hæc decretalis summæ innititur æquitati, & iustæ ignorãtię prouidet.

nisi in concessione huiusmodi sit expressum, quod alias beneficiatæ valeat ꝓuidere personæ: Tunc .n. [a] prouidere poterit vnicũ duntaxat beneficium obtinenti: dum tamen illi cura non immineat animarum. ¶ Si vero concessum fuerit, vt prouidere illi valeat, qui alia beneficia noscitur obtinere, huiusmodi pluralitas debet solum ad duo beneficia sine cura [b] restringi. Prouisio quoque facta contra præmissa, eo ipso virib. non subsistat. [c]

¶ Idem.

¶ Si quis ignorans recipiat beneficium prius reseruatum, vel alteri collatũ per Papam, si ex quo sciuit, illud sine difficultate dimittit, recuperat priora beneficia propter illud dimissa, alias non. Io. And.

CAP. XX.

SI † beneficia, [d] quæ per Sedem Apostolicam [e] conferuntur, aut decreto interposito reseruantur, interdum contingat ab iis [f] ad quos alias pertinet collatio eorundem, aliquibus huiusmodi collationẽ seu reseruationem ignorantibus de facto conferri, & beneficia quæ illi tenebant antea, & † post prædictorum adeptionem dimissa [g] per eos aliis assignari: [h] Ne talis ignorantia eis (cũ sint sine culpa) [i] præiudicialis existat: statuimus, vt si ipsi de collatione seu reseruatione prædicta postea certiores [k] effecti, sublata difficultate quacunque omnino dimiserint beneficia sic sibi de facto collata, ad beneficia sua priora (collatione quibuscunque personis facta de ipsis nequaquã obstante) liberè reuertantur; Alioquin redeundi ad ea (si difficultatem adhibuerint in aliis dimittendis) sit ipsis penitus interdicta facultas.

¶ Eundem quoque modum in dimittendo recepta, & recuperando dimissa quo ad omnes alios, [l] qui forsan occasione prædicta sua dimiserint beneficia, & dimissa per alios fuerint assecuti: per omnia decernimus obseruãdum.

† Dictio, ... deest ĩ an... quior. codi...

e ¶ Per sedem Apostolicam.] idem si ꝑ aliũ qui cõferre posset: puta ꝑ legatũ. j. eo. tit. si a sede. quia non ius ponit, sed factum. [Idem Archidiaconus.]

f ¶ Ab iis.] sciẽtibus vel ignorantibus, nõ curo; vnde si bñ aduertis, hæc decr. non requirit ignorãtiam in cõferẽte, sed solũ in eo cui confertur. Præsumitur autem ignorantia, nisi probetur scientia. j. de reg. iur. præsumitur [Idem Ioan. Mo. & Arch.] quod intellige vt ibi dixi.

g ¶ Dimissa.] vel iuris necessitate, vel ignorantia, vel sola voluntate. Io. And.

h ¶ Aliis assignari.] multo ergo fortius recuperabunt, si adhuc nõ sint aliis assignata, vt s. eo. tit. & lib. si tibi in fi.

i ¶ Sine culpa.] & sic deberent esse sine pęna. de constit. [in ant.] cognoscentes. j. de reg. iur. sine culpa. si ergo sciuissent, fuissent in culpa, & sic tali priuilegio nõ vterentur. Ioan. And. Hoc placet Archid.

k ¶ Certiores.] & sic cuilibet referenti credere non tenentur. de sim. per tuas, 1 Sed non debet se dicere dubitare, vbi certus 2 esse debet, de rescr. in ant. c. cum cõtingat, & est si. 33. d. habuisse in princ.

ADDITIO. Ibi, te concubinam manifesta veritate cõperimus. ad idem 2. q. 1. Deus uer. mala. not. 30. quæst. ult. nullum alibi dicitur clara probatione uel competentibus indiciis. j. de reg. non solum. alibi manifestis. inf. de hær. accusatus §. licet secundum Arch. d. Datur tamẽ dimittendi consilium, vt sibi taliter prouideat, quod clare ostendere possit beneficium dimissum ad alium pertinuisse per instrumenta publica vel insinuata; uel alio modo. Io. Andr.

1 Arch. re... tet, de el. minist. il... uers. licet Io. And.

2 Certus dr, cũ ai... p̃t aliqua... ne in ... inclinari... zad. cõs... num. 39

l ¶ Omnes alios.] hoc vult dicere, beneficia istius A. fuerunt collata B. iste B. dimisit quæ prius habebat, & fuerunt collata C. cuius C. priora beneficia fuerunt collata D. aget A. contra B. qui si dimittat in pace, aget contra C. qui etiam si sine difficultate dimittit, repetet a D. & sic de singulis.

Non

NON potest.] Diuisio patet; quia sunt tria dicta per §. diuisa. Seundum ibi, illud. Tertium ibi, Cum vero. rationem sui subdens ibi, Hoc enim.

CASVS. Cũ obtinerem aliquod beneficium simplex, impetraui a Papa vt possem retinere plura beneficia: tñ tacui quod obtinerem aliud beneficiũ: vtrũ lræ meæ dispensationis sint subreptitiæ? Rñdet Roman. Põtifex, ꝙ sic. Sed pone quod aliquis a Sede Apostolica obtinuit dispẽsationem, vt licitè possit retinere duo beneficia curã animarum habentia; accidit quod isti dispensato fuerunt collata duo beneficia curata: postea dimisit vnum illorum beneficiorum, & fuit sibi collatum aliud beneficium curatum, vtrũ possit illud recipere virtute suæ dispensationis? Respondet Rom. Pont. quod non: nam litteræ dispensationis sunt odiosæ, & restringendæ: modo dispensatio sua fuit purificata in duobus primis beneficijs: ideo non poterit virtute eiusdem dispẽsationis retinere aliud beneficiũ, nisi aliud diceretur in dispensatione: Nã in istis odiosis inspicienda & attẽdenda sunt verba gratiæ secundum eorum proprium significatum. Sed quid si mihi obtinenti aliquod beneficium Papa fecit gratiam, vt possem obtinere aliud beneficium: vtrum per hoc videatur Rom. Pontifex mecum dispensasse super pluralitate beneficiorum? Certe non. De quo ergo seruit mihi impetratio mea? Respõdet Roman. Pontifex quòd seruiet mihi de hoc: quia litteræ meæ non erunt subreptitiæ, ex hoc quia in eis fit mentio quod obtinebam aliud beneficium: sed tamen propter hoc non sum dispensatus ad obtinendum plura beneficia. Not. primo arg. ꝙ subreptitio in dispensationibus beneficiorum vitiat gratiam ipso iure. ad hoc sup. de fil. presby. ca. 2. eo. lib. Not. secundo, quod in gratijs beneficialibus taciturnitas alicuius qualitatis, qua expressa nihilominus litteras habuisset, vitiat litteras: nam si expressisset minimum beneficium, obtinuisset dispensationem; & tamen vitiat litteras, ad hoc. ĩ. eo. si motu proprio: vide quod dixi. sup. eod. dudum. Domin.

† Vide Fel. in ca. in nrã, extra de resc. & Pan. in ca. ad aures in 2. no. de resc.

¶ Idem.

¶ Taciturnitas beneficij ẽt modici vitiat dispẽsationẽ super pluralitate beneficiorum, quæ ẽt legitime super duob. obtẽta ad duo prima recepta refertur. Itẽ prouisio alicui facta de beneficio non obstãte, quod aliud habeat, dispẽsationẽ super vtroq; retinendo non inducit, h. d. secundum Zen.

CAP. XXI.

NOn † potest a dispẽsatio super pluralitate beneficiorum concessa impetranti prodesse, qui aliquod quantumcũque modicum b beneficium subticuit in eadem.

¶ Illud autem Apostolicæ Sedis c indultum, vt quis duo beneficia curam animarũ d habentia, † si alias canonicè e conferantur eidem, possit recipere, ac simul licitè retinere, f intelligitur de duobus

† Vide Conci. Tri. ses. 7. de refor. c. 2. & seq. & ses. 24. de refor. c. 17.

[Prima gl. dicit quid declaret.]

a ¶ Non potest.] emanauit hæc decret. ad declarationẽ eorum quæ no. Inn. sup. de elect. Dudum, 2. in gl. hoc intellige, in fin. & quæ ibi no. Host. & de rescr. postulasti, & de præb. super inordinata, in fine. & Compost. in decret. cap. de rescrip. ad finem gl. magnæ, versi. Item quæritur de hac, & c. in nostra, in gl. pen. & Gar. sup. de offi. ordi. ordinarij, in fi, & Guli. in Spec. tit. de leg. §. videndum, ver. illud, cum seq. ad finem.

[Gl. seq. fortificat tex. & circa duo remittit.]

b ¶ Modicum.] si enim in impetratione hoc locum habet, sup. de rescri. si proponente, inf. eod. si motu, multo fortius in dispensatione locum debet habere, cum etiã ipsæ dispensationes sint ambitiosæ, & restringendæ; s̃. de fil. presb. c. 2. eo. lib. Quis autem super pluralitate beneficiorum dispensare possit? vide 70. dis. sanctorum, & 21. q. 2. si quis iam translatus, & supr. eod. tit. de multa. An autem de iure sine dispensatione teneri possint, vide quod dixi. sup de rescr. gratia.

c ¶ Apostolicæ sedis.] nota argu. pro illa opinione, quæ habet, quòd solus Papa dispenset in curatis.

[Gl. seq. quærit, arguit pro, soluit contrarium.]

d ¶ Curam animarum.] pone, habens ecclesiam curatam, dispensationem obtinuit, vt liceret sibi recipere aliud beneficium etiam si sit personatus, similem curã non habens, & cum priori tenere: confertur sibi Archidiac. quæritur an possit illum retinere? Et vr̃ quod sic: quia licet Archid. curam habeat, non tamen curam similem curæ parochialis Ecclesiæ, vt sup. de elec. dudum. 2. ad fin. Ad hoc supr. qui fil. sint leg. per venerabilem, vers. verũ. Nec etiã potest simile, vbi est aliqua dissimilitudo, 28. qu. 1. sic enim. ff. de iniusto rup. test. l. 3. & expressa similitudo requiritur, s̃. de trãsla. inter corporalia. Item verbum simile, in indulgentia positũ, gratiose interpretandũ est. s̃. de verb. sign. olim. Sed hic ꝯ sec. Guil. q hoc not. in Spe. tit. de leg. §. videndum, ver. quid si habens Ecclestam, & supr. de offic. ordi. in fi. Similitudo enim de qua fit mentio in indulgentia, nõ ad speciem, sed agens refertur: & sufficit qualitercunque curam habeat, cum talis indulgentia velut ambitiosa sit restringenda, ut hic vides supra eo. lib. de rescrip. si gratiose. de fi. presb. c. 2. C. de Senatusconsul. l. 1.

ADDITIO. Dicit Boetius super Topica Tullij, li. 3. quòd similitudo est rerum singularium, vel differentiũ comparatio: vnde in illa non requiritur quod res tota sit toti rei similis, sed in eo ad quod confertur de consir. uti. uel inut. cum dilecta, & uide quod ibi dixi: qui fil. sint legi. per venerabilem. post princ. & uer. verum, si. ff. de admi. tut. si pupillus alterum, §. fi. ad Treb. l. recusare, §. ult. facit quod dixi de iud. causam, quæ, 2. de cõstit. translato, super ult. gl. & de transla. c. 2. super gl. ar. quod. Ioan. And.

e ¶ Canonicè. 1] concor. sup. eo. lib. de rescri. si gratiosè, & supr. de elec. dudum, 2. ad fi.

1 Qñ dicatur beneficiũ canonicè retineri, docet hic Frãc. ex Spe. quẽ uideto.

ADDITIO. Et vide quod ibi scripsi super uer. de nouo. Ioan. And.

[Gl. seq. de duobus quærit, & soluit.]

f ¶ Retinere.] quæro de duob. primo: Nunquid per talem indulgentiam videatur concessum, quòd in neutro residere 2 teneatur? Videtur quòd sic, ne inutilis sit indulgentia, & hoc uidetur tenere. Io. 7. q. 1. si quis in clero, in gl. 2. causa enim prohibitionis esse uidetur, ne qs plura beneficia habeat: quia residere tenetur: hoc ergo inducere uidetur indulgẽtia principaliter, quod ad hoc non teneatur. Dic secundum Gulielmum, qui hoc notat. in præd. §. uer. quid si indulgetur, quod tenetur in altera residere, nisi illud expresse in indulgentia caueretur, quod ad hoc nõ teneretur: ambitiosæ enim sunt tales indulgentiæ, & restringendæ, ut supra dixi: resideat ergo in altera quam vult: uel nunc in ista, nunc in illa: & sic utrique satisfiet. Sed quid dices, in indulgentia habetur hæc clausula: dummodo in beneficio, in quo non residet, faciat canonicè deseruiri: nunquid si hunc modum non seruauerit 3 ualet dispensatio & beneficiorum retentio? Respondeo secun. Innoc. & Hostien. & Compostel. qui hoc not. in dicta decret. Dudum. & de præsu[illegible] cap. ult. & Guli. hoc not. in prædicto. §. 1. uersic. sed quid si indulgentia, quod not. in Clemen. de offic. deleg. ca. unico, quod bene tenet dispensatio, illud enim, dummodo, non habet uim conditionis, sed potius admonitionis, uel comminationis, ut ff. de tute. l. muto. C. commi. epist. per totum, & uide quod dixi infra de regu. iur. actus. poterit tamen propter seruitij negligentiam eo iuste priuari sup. [illegible] non residente relatum.

2 De hoc ar. præter Doct. hic, uide Arch. in c. si qs in clero, 7. q. 1.

3 Vide duo similia, q̃ scripsi su. de ele. eo. li. licet canõ. Io. And.

Primis

a ¶ Primis.] Ita dicebant prædicti Doctores, & probababant per l.ff.de leg.3.fideicommissa, §.si quis decem de condi.& demon.l.hæc conditio, ff.de verb.sign.bones.§.1.ff.de verb.oblig.eum qui calendis.& idem erat satis expressum per decrèt.supr.eod.lib.de offic.ordin. ordinarij. ad fin.ibi dum dicitur vel ea quæ, &c. vt ibi dixi.

b ¶ Eundem.] per receptionē ergo tertij vacant duo prima, vt in Cle.e.tit.si plures. ADDITIO. quod not.hic Archi. ibi vide in gloss. si intelligas. Ioan.And.

Beneficium tertium recipiens facit duo prima uacare.

c ¶ Subreptitia.] q fieret exceptis duob. casibus, supr.de rescr. gra, & inf.eod.si motu proprio.Not.ergo, q sufficit huic clausulæ q suū consequatur effectū, & alium non poterit operari, ff.de adimen. leg.l.legata inutiliter.

primis a beneficijs, quæ cum cura post dictum indultum obtinere contingit eundem.[b] ¶ Cum verò tibi (nō obstante quòd aliud beneficium obtinere noscaris) a Sede prædicta de aliquo beneficio ꝓuideri contingit; per hoc tecum vt primum beneficium cum secundo retinere valeas, non intelligitur dispensatum. Hoc enim solum prædicta operatur expressio, quod facta tibi gratia nequeat subreptitia [c] iudicari.

¶ Idem.

¶ Mandatū Legati super facieda prouisione ꝑ Papā confirmatum, Papalis gratia est censenda. Zenz.

SI Apostolicæ.] primo ponit factum continens gratiā legati, & approbationem Papalem. Secundò ibi. Certū est: soluit dubium insurgēs ex facto, rationem interserens & dubium fortificans: ratio ibi, Cum ipsa: fortificatio, ibi, Etiam. Ioan.And.

Pro intellectu huius ca. est præsupponendum quòd quando in aliqua ecclesia sunt plures expectātes, vnus auctoritate ordinaria, & alius auctoritate Legati, & ali⁹ auctoritate Apostolica, & habent similes gratias: expectans auctoritate Apostolica, licet sit posterior in impetratione, est præferendus ceteris.

CASVS. Legatus Papæ fecit mihi gratiam in Ecclesia Pictauien. quia creauit me Canonicum, & mandauit canonicis, vt me de facto reciperent in fratrem & canonicum, & præbendam si qua vacaret de præsenti mihi conferrent. alioquin proximo vacaturam: postea accessi ad Papam, & petij, vt ipse confirmaret gesta per suū Legatum, videlicet vt mihi confirmaret gratiam a suo Legato factam: vnde Papa auctoritate Apostolica confirmauit illam gratiam mihi factam, & mandauit canonicis, vt mihi assignarent præbendam si qua vacaret: alioquin proximo vacaturam. Deinde Papa fecit tibi similem gratiam; Nam contulit tibi ius Canoniæ in Ecclesia Pictauieñ. & mandauit Canonicis vt te reciperēt in Canonicum cū assignatione præbendæ: postea uacauit quædā præbenda, quæritur cui nostrum debeatur? Tu pro parte tua allegas quod tibi, non mihi debetur: quia tua gratia est a Sede Apostolica & auctoritate Papæ, mea autem est auctoritate Legati, & non Papæ. Ego autem dico quod ex quo mea gratia est confirmata per Papam, quod a tempore confirmationis dicitur gratia Apostolica, & non solum gratia Legati: quæritur an bene faciam? Respondet quod sic: & ideo si sum primus in data, & in impetratione, præbenda mihi, & non tibi debetur. Not. primo, quod Legatus in suis actibus gestis virtute legationis, non debet dicere, auctoritate Apostolicæ Sedis: sed auctoritate Legationis, quod nota: quia plures vidi in hoc errare. Nota ulterius, quòd executores deputati in litteris beneficialibus, etiam Legatorum debent esse certi, de quo per gloss. in ca. tibi qui. de rescrip. supr. eod. lib. vbi habetur quid de Apostolicis. Domin.

[Prima glossa dicit casum similem, & ponit dissimilitudinem.]

d ¶ Si Apostolicæ, quod hic dicitur, habuisti supr.eod.si eum. & emanauit ad declarationem eorū quæ ibi dixi: nec est differentia in iure: licet in facto videri posset: ibi non fuerat obtemperatum litteris legati. Item ibi Papa mandauit canoniam statim conferri, præbendam autem cum vacaret: hic canoniam & præbendam conferri mādat cum vacabunt, & sic ibi expectans iā erat in Canonicum receptus: hic non.

CAP XXII.

SI Apostolicæ [d] Sedis legatus [e] volens tibi suæ legationis auctoritate in certa ecclesia [g] prouidere, Canonicatum & præbendam, nulli alii de iure debitos proximo in ipsa Ecclesia vacaturos collationi suæ reseruet, & decernat [h] irritum & inane, si secus super hoc cōtigerit attentari, certis, qui eos [i] tibi conferant cum vacabunt, executorib. per suas litteras deputatis: nosque postmodum plena de his facta narratione, quod ab ipso legato factū extitit, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, [k] &

e ¶ Legatus.] scilicet de latere: alius enim nec conferre, nec reseruare posset, supra eodem libr. de offic. leg. ca. 1.

f ¶ Legationis.] Si enim auctoritate Apostolica speciali hoc faceret, non esset alia confirmatio necessaria, supra eodem. l. hi qui, 2. responso.

[Glo. seq. ponit dictum, quod postea moderatur.

g ¶ Ecclesia.] in qua eiusdem Legati alia reseruatio non pendebat, quod dic, vt supr. de offic. leg. ca. 3. ad fin. & quod dixi verum intelligo, nisi etiam id Papa ex certa scientia confirmaret, eius rei facta plena narratione, vt inf. dicetur.

h ¶ Decernat.] nota contra opinionem modernorum, qui dicebant, quod Legatus non poterat decretum apponere, nisi ad id speciale haberet mandatum. Ad idem sup eo. lib. de offi. leg. præsenti, & dicam infr. de conces. præb. quia cunctis.

ADDITIO. Hanc opinionem hic reprobatam tenet Hostiens. in summa. de offic. lega. §. quid pertinet. uersicu. irritat, & uide in Specu. titu. 2. §. nunc ostendens. uersi. 37.

i ¶ Eos.] s. Canonicatum & præbendam.

[Gl. seq. exponit, quærit & soluit.]

k ¶ Confirmamus.] non in forma communi, sed ex certa scientia facta fuit hæc confirmatio, supra de confirmatio. vti. vel inuti. c. penul. Quid dices de usitata quæstione. Receptus est aliquis proprio motu Capituli, impetrat confirmationem a Papa per formam, ne inane Canonici nomen, &c. in qua confirmatione Papa quod de ipso factum est confirmat auctoritate Apostolica: cum clausula, si est ita; mandans etiam executori, quod si est ita, auctoritate Apostolica præbendam, &c. post impetrat aliquis Canonicatum, & præbendam, nulli alij de iure debitam, & secundum stylum solitum, uacat modo præbenda, cui debeatur, quæritur. Super hac quæstione multotiens fuit a me petitum consilium & sigillum: & dubitans de ea plura lucra respui. Sed communiter tenent Doctores per hanc decretalē, & per decret. supra eodem titu. & lib. si eum, quod præferatur receptus & confirmatus, 1 & bene facit pro eis. sup. eod. lib. de rescri. cum aliquibus, in fi. quod satis puto. Ioan. And.

a ¶ Con-

eiſdem executoribus, vel alijs, noſtris damus litteris in mandatis, vt in huiuſmodi prouiſionis negotio auctoritate noſtra procedant iuxta ipſius legati cõtinentiam litterarum: Certum eſt, quod cũ ipſa prouiſio ipſius legati † poſt impertitam a nobis auctoritatem, noſtra cenſeatur effecta omnibus, quibus poſtea mandauimus in eadẽ Eccleſia prouideri, (etiam ſi Canonicatum ipſius eccleſiæ duxerimus conferendum [a] eiſdem) de iure præferri [b] debebis in præbenda poſtmodum [c] inibi vacatura.

¶Idem.

¶Obſtat taciturnitas obtenti beneficij licet modici, niſi conſtet prouiſionem factam proprio motu Papæ, qui demum intelligitur, ſi hoc in littera exprimatur. hoc dicit. Zenz.

CAP. XXIII.

SI motu † proprio [d] alicui aliquod beneficium [e] obtinenti conferamus aliud, de illo non habita mentione: non ob hoc [f] gratum huiuſmodi, quæ de noſtra mera liberalitate proceſſit, inualidam volumus reputari. Secus ſi ad petitionẽ illius, vel vlterius pro eodẽ oblatam, gratiam huiuſmodi faciamus: tunc enim, quantumcunque modicum [g] beneficium taceatur [h] in ea, ipſam veluti ſubreptitiam vires nolumus obtinere. ¶Motu quoque proprio tunc ſolum gratia fieri cenſeatur, cum hoc expreſſe [i] cautum fuerit in eadem.

a ¶Conferendum.] quod plus eſt quam mandare conferri, ut ſup. eo. lib. de reſcri. duobus.

[Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem & ſolutionem.]

b ¶Præferri.] præfertur ergo: & hoc ꝯſequitur ꝙ gratia ſua eſt perpetua: cum alias ſi ꝯfirmatio Papæ non interueniſſet, expiraſſet finito legationis officio, ſi ad collationem vacantis proceſſum non fuiſſet, ſ. eo. lib. de offi. leg. præſenti. in prin. Et per hoc patet, quod cum per talem ꝯfirmationẽ acquiratur & augmentetur ius, ꝙ talẽ confirmationẽ impetrãs de prioribus beneficijs tenetᷣ facere mẽtionem: & idem dico de recepto ꝓprio motu, capituli, ad hoc ſ. eo. tit. & lib. c. quamuis. & melius. eo. tit. c. non poteſt. ſi enim in litteris ꝑ quas ius iam acquiſitum conſeruatur. ſ. in diſpenſatione ſuꝑ pluralitate, tenetur impetrãs beneficiorũ ſuorum facere mentionem: multo fortius in litteris, per quas ius nouum acquirit, & acquiſitum auget, eius immutando naturã, ut hic patet: & ſic ſeruat Curia: 1 Nam & qui cõfirmat, donat. ff. de verb. ſign. l. lege obuenire.

† Hæc duo verba; ipſius legati deſũt [in] manuſcri[p]t. codicib.

[V]t ẽt not. [A]rch. ſ. c. ꝑ-[...]i. ubi dicit [B]onifacium [...]c rñdiſſe [...] auditori-[...]us conſul-[...]um, Ipſe tñ [...]i prius te-[...]uerat cõtra [...]um. Io. An.

c ¶Poſtmodum.] ſcilicet poſt ꝯfirmationem & auctoritatem impertitam. ſup. uer. certũ eſt, &c. ſi qui igitur medio tempore impetrauerunt a Papa. ſ. poſt reſeruationem & mandatum legati, & ante confirmationem: illi præferentur. Plus eſt ergo quo ad hoc quando a principio Legatus auctoritate Apoſtolica cõtulit, ut ſup. eo. tit. & lib. hi, qui.

SI motu.] Diſtinguit duo mẽbra: Secundum ibi, Secus. Et primũ determinat ibi, Motu quoq; proprio. CASVS. Mihi obtinenti aliquod ſimplex beneficium Papa fecit gratiã, quia ꝯtulit mihi aliud beneficium: in impetratione tacui ꝙ haberem aliud beneficium, vtrũ litteræ meę ad beneficia ſint ſubreptitiæ? Rñdet Romanus Pontifex cum diſtinctione: quia uel Papa ꝯtulit mihi aliud beneficium motu ſuo proprio, uel ad petitionẽ meam contulit, uel ad petitionẽ alterius. Primo modo qñ mihi cõtulit beneficium ſuo proprio motu, tunc litteræ meæ non ſunt ſubreptitiæ: ſed dabitur mihi optio an uelim dimittere primum beneficium, uel ſcm: Si vero ꝯtulit mihi bñficiũ ad petitionẽ meã, uel alteri⁹ collatio dr̃ eſſe ſubreptitia: niſi ĩ ea fieret expreſſa mentio de alio bñficio iã obtẽto. Sed ſanctiſſime pr̃, uellem informari a uobis qñ cognoſcã ego ꝙ facta fuit a uobis collatio motu ueſtro ꝓprio. Rñdet Pontifex collatio dr̃ fieri motu nr̃o ꝓprio, qñ in collatione nr̃a exprimim⁹, ꝙ fuit facta motu noſtro proprio: puta ſi dicamus: nos motu nr̃o proprio, nõ ad petitionem tuam uel alterius alias ſi iſta non exprimantur in litteris noſtris, præſumitur ꝙ fuit facta ad petitionem alterius. Not. primo collationem beneficij poſſe fieri etiam non petenti. Ad hoc ſup. eod. tit. & lib. ſi tibi abſenti. Not. ſecundo, arg. ꝙ quis poteſt impetrare beneficium pro alio abſq; alio mandato eius pro quo impetrat: & ſic vr̃ text. hic, pro dicto gl. de reſcriptis, nonnulli. in antiq.

[Prima gl. commendat & dicit quid declaret.]

d ¶Si motu proprio.] æqua diſtinctio huius decretalis. Emanauit ad declarationem eorũ quæ not. glo. & moderni. ſup. de reſcrip. ſi proponente.

[Gl. ſeq. quærit, ponit opin. contrarium ſoluit.

e ¶Beneficium.] qd ſi plura beneficia obtinebat? Dñt quidã, ſ. Io. Mon. hoc locum non hr̃e, ſed quod ſequitur, vt multitudo beneficiorum vitetᷣ. Sed credo 2 ꝯ̃rium cum rõ proprij motus adhuc remaneat, ſuper quo fundatur diſtinctio: & ſic eſt hodie terminatũ per Cle. eod. tit. ſi Romanus. Præterea licet valeant litteræ, nõ propterea poterat bñficia retinere; cum per hoc ſecum diſpenſatũ non ſit. ſ. eo. tit. & lib. non poteſt. in fi. optime facit ſ. e. lib. de reſcrip. gratia. Et per iſtam & illam vides duos caſus in q. bus ualent litteræ, licet de beneficio eius pro quo ſcribitᷣ mentio non fiat.

† De clauſula, motu proprio, vide Fely. in c. ad aures, & in c. ſi qñ. extra de reſcrip. & in c. cauſam quæ. el 2. de teſtib. & in c. cum inter priorem, de except.

2 Idem Archi. Io. And.

f ¶Ob hoc.] ſ. ꝙ mentio non fuit habita.

ADDITIO. Quaſi dicat, ex alia cauſa bene poſſet eſſe ualida. Multa exempla de defectu natalium vel ætatis, uitio corporis, bigamia, & ſimilibus, quæ licet per uiam ſubreptitionis parti opponi nõ poſſint: opponuntur tamẽ per uiam iuris cõis, cum proprius motus talium diſpenſationẽ non faciat. Et decret. eam te. de æta. & quali. in antiq. dicit tales per litteras Apoſtolicas non recipiendos, non diſtinguendo an fuerint uel non proprio motu datæ: & adde quod in tex. dixi in 4. gl. Io. And.

[Glo. ſeq. ſpecificat quid approbetur uel reprobetur.]

g ¶Modicum.] opinio ergo Ber. quam conſuetudo curię approbat per decr. iſtam etiam approbatur, & approbetur opinio G. N. Inno. & ſequacium qui ibi no. diſtinguendum inter tacentem & mentientem, ut in primo caſu ualerent litteræ, ſi modicum erat beneficium: in ſecundo non Vinc. & Goff. diſtinguebant 3 ſup. eo. cũ teneamur, ſ. de reſcr. poſtulaſti, inter tacentem tale beneficium per ſimplicitatem, ut tunc ualeat reſcriptum, uel per dolum: & tunc non ualeat, per decr. de reſcri. in anti. ſuper litteris.

3 Dic tu ſimpliciter, ꝙ reſcrip. non ualet, ex quo tacetᷣ illud, qđ iure iubẽte exprimendũ eſt, not. c. dudũ. ſup. e. Do. Font.

[Glo. ſeq. ſoluit dubium.]

h ¶Taceatur.] indiſtincte intelligo: cum. n. ius non diſtinguat, nec ego diſtinguã, vñ ſiue per malitiã, ſiue per ſimplicitatẽ taceat 4 locum habeat hæc decr. illã tñ diſtinctionem approbant Inn. & Compoſt. ſ. de reſcr. poſtulaſti. per decre. eo. tit. ſuper litteris, quæ in litteris ad lites loquitur non in gratioſis. Idem Archid.

4 Non dicit per ignorantiã, ꝑꝑ decr. gratia, ſup. e. lib. de reſcr. Io. Andr.

i ¶Expreſſe.] concor. ſ. eo. lib. de reſcri. cum aliquibus. ſ. eod. tit. & lib. c. 2. ad fi. unde dico, ꝙ licet probaretur, ꝙ Papa proprio motu collationem fecit: ex quo nõ exprimitur

primitur in litteris, locum habeat ꝭm dictum, & nõ primum, quid enim scimus? forte Papa ante annum rogatus fuerat pro illo, sufficit ita scriptum esse, ff. qui & a quib. l. prospexit, 6. q. 3. scriptum.

ADDITIO. Et econuerso: quia si Papa exprimit ꝙ motu proprio, quantũcunq; aduersarius uelit probare, ꝙ ad impetrantis vel alterius instantiam hoc fecit Papa: nõ audietur propter rationẽ gl. & quia id esset Papam arguere de mendacio, quod nõ licet: & vide quod not. in Cle. de prob. litteris, in gl. antepe. Io. An.

SI plurib.] Primo ponit thema: ex quo dubium orit, ꝙ distinguendo soluit: ibi, Gratiam. Secundũ membrum prosequitur: ibi, si uero, & in vtroque rationẽ reddit, & subdistinguit: & in membris subdistinctis negligentiam punit: ibi, Alterutro.

CASVS. Papa mandauit Epo Pictauien. ut mihi prouideret de dignitate si qua vacaret in sua diœcesi, alioquin de proximo vacatura: tpe illo vacauerũt tres vel quatuor dignitates: certũ est, ꝙ non possum hr̃e nisi vnam; eps Pictauien. vult mihi cõferre vnam: ego autẽ peto aliam: queritur cui dabitur optio? Respõdet Romanus Põtifex cum distinctione: quia aut illæ dignitates sunt diuersi valoris: aut sũt equalis valoris: Si sunt diuersi valoris, est distĩguẽdum, quia uel Papa fecit mihi gratiã motu proprio, & tunc mihi debetur dignitas pinguior & maioris ualoris; Si aũt Papa fecit gratiam ad mei postulationem, uel alterius, tunc mihi non debetur nisi dignitas minoris ualoris. Si uero dignitates sint æqualis ualoris, tunc est in optione Epi q̃ uoluerit mihi ꝯferre, ꝙ uerum est, qñ collatio est mihi facta per Papã ad mei requestam, uel alterius, quia si esset mihi facta collatio per Papam motu suo proprio, tunc daret mihi optio, & intra decẽ dies potero eligere dignitatẽ q̃ uoluero, & isti decẽ dies non currunt nisi a tempore notitiæ. Et est hic tex. quod decem dies ad appellandũ non currunt nisi a tpe notitiæ, c. concertationi, alleg. in gl. Not. primo, ꝙ in dubio Papa conferendo beneficium non intendit tollere ius, quod primitus in illo alteri competebat. sup. de rescrip. quãuis. Nota secundo, ꝙ ubi datur æqualitas inter duo, quorum alterum tantum est debitum, electio est illius cui debetur in materia fauorabili sibi, sicut est quando motus proprius exprimitur. Dominicus.

[Prima glo. dicit quid declaret.

a ¶ Si pluribus.] declaratur hic Dñicalis quæstio Bartholomæi Brixien. quæ incipit: Episcopus quidam promisit auctoritate domini Papæ. Et innititur hic Papa æquitate, sup. proxi. decre.

ADDITIO. Et scias ꝙ bona fuit, sed non sufficit hæc prouisio, ut patebit per ea, quæ dicam super vers. cuiquam. super 2. glo. Io. And.

¶ Idem.

¶ Collatio facta motu proprio Papæ, pluribus beneficijs in eadem Ecclesia vacãtibus simul intelligitur facta de pinguiori: sed si beneficia sunt æqualia, ad eũ spectat electio, cui gratia est concessa. Collatio uero facta ad petitionem alterius, ad minus beneficium restringitur si sint æqualia, eligit qui alias conferebat, quo negligente, alius eligit, & etiam econtra, h. d. secundum Zenz.

CAP. XXIIII.

SI pluribus [a] simul in aliqua Ecclesia vacantibus [b] dignitatibus, vel præbendis, nos de hac vacatione incerti: [c] dignitatem, vel præbendam [d] (si qua nulli alij de iure debita in ipsa vacat Ecclesia) cuiquam in genere conferamus; gratiam huiusmodi (si motu proprio [e] eam fecerimus, vt tunc fiat interpretatio plenissima in eadem) referri volumus ad dignitatem vel præbendam, quæ inter illas maioris [f] censetur esse valoris; seu (si sint forsan æquales, ad eam, quam is cui conferimus infra decendium post habitam de dicta vacatione notitiam, [g] duxerit eligendam. ¶ Si vero ad petitionem alterius [h] ipsa gratia fuerit per nos facta: eam (vt hoc casu prout iuri [i] cõgruit, restringatur) ad illam, quæ minoris [k] valoris existit, seu si sit æqualitas in eisdem, ad eam, quam is, ad quem ipsarũ spectat collatio infra dictum tempus [l] elegerit [m] postquam sibi huiusmodi gratia erit nota, decernimus referendam. ¶ Alterutro quoque ipsorum (prout ad eum pertinet) infra tempus debitũ eligere negligente, ad aliũ ex tunc electio libere deuoluatur. [n]

¶ Idem.

¶ Non debetur expectanti præbenda, quæ per Episcopi præbendarij mortem vacat hoc dicit secundum Zenzel.

b ¶ Vacantibus.] idẽ eadem rõne puto qñ scriberetur de prima vacatura: & duæ simul vacarent; ita ꝙ neutra primo.

c ¶ Incerti.] qa si certus fuisset expressisset q̃ dari uoluisset.

ADDITIO. Dato tñ ꝙ certus fuisset: ex quo non declarasset, staretur huic diffinitioni. Io. And.

d ¶ Dignitatẽ vel prębẽdã.] nõ sũt ista verba lr̃arũ. 1 Sed mandauit de dignitate ꝓuideri: & plures dignitates vacant: uel mandauit de pbẽda: & plures vacant præbendæ. Io. And.

e ¶ Motu ꝓprio.] qđ nõ intelligit, nisi id in gr̃a exprimat, ut s̃. c. ꝓxi. in fi. illud. n. oĩ casu locum habet, & generaliter loquitur.

f ¶ Maioris.] maioritas ꝯsistit in multis, ꝙ dic, vt s̃. de testi. su per eo. 2. & no. sup. de rescr. sedes, hic aut in ꝑpici iussit maioritatẽ valoris scit. n. ꝙ clerici hoc magis cupiũt. sup. de cler. non resi. quia nõnulli. sup. eo. auaritiæ, excæcantur ergo auaritia, vt sup. eo. lib. de elect. auaritiæ cæcitas.

g ¶ Notitiã.] nõ ergo currit ignoranti, sicut nec decendiũ datũ ad appellandũ. s̃. eod. de appel. ꝯcertationi. simi. de ꝯcess. pb. qa diuersitatẽ Io. An.

h ¶ Alterius.] s. ipsius cui fit, uel alterius, ut s̃. ca. proxi.

i ¶ Iuri.] sup. eo. tit. & lib. quamuis. & c. non potest.

K ¶ Minoris.] j̃. de reg. iur. in obscuris. sup. de censibus ex parte. ff. de leg. 2. l. nummis.

l ¶ Dictum tempus.] scilicet decem dierum.

[Glo. seq. allegat tres concordantias, & soluit.]

m ¶ Elegerit.] tunc ergo det quam vult, & sit liberatus, ut ff. mand. l. fideiussorem, ff. de leg. 1. si quis a filio. §. si quis plures. C. de donation. si quis argentum. §. 1. Et nota ꝙ in isto casu & sup. proxi. reseruatur optio tunc solũ qñ est æqualitas, vt tũc in primo casu eligat is pro quo scribitur: in secũdo is qui ꝯferre habet, unde nõ puto ꝙ In primo casu qñ est inæqualitas, possit conferri minori nec in secundo maiori, perinde. n. est, ac si primo casu Papa expressisset de maiori, secũdo vero de minori: sicut ergo si expressum esset, mutari non posset, j̃. eod. cui de non. ita nec hic, 2 cum habeatur pro expresso per hanc declarationem. Idem Arch.

m ¶ Elegerit.] sup. de rescri. duobus.

n ¶ Deuoluatur.] simi. supra eo. lib. de consuetu. c. ult. in fine.

1 Est ... hæc alter... tiua canc... non hoĩs... mi. ff ex... cau. ma... quis stip... tus in pr... Io. And.

2 Placet... ctorib. ...

CAP. XXV.

CVM in ecclesia [a] tua, quæ xij. canonicorũ & xiij. præbendarum [b] habet numerum, consuetudinem [c] esse proponas; vt Episcopus qui est pro tempore, vocem habeat in Capitulo tamquam canonicus, licet canonicus nõ existat; & vnam de dictis præbendis, sicut vnus canonicus obtineat in eadem: certum est eum cui auctoritate Apostolica ꝓuideri mandatur † de præbẽda, nulli alii de iure debita proximo in ipsa Ecclesia vacatura, præbendam, q̃ per mortẽ epi vacare contingit (ne cõtra dictã cõsuetudinẽ, [d] cui per prefatum mandatum non intelligitur derogari, futurus Eps præbenda careat, & dictus canonicorũ numerus amplietur) habere non posse: sed expectare debere quousque vacet alia, oportebit eundem.

¶Idem.

¶Per adoptionem secundi beneficij curati, cuius fructus alius ex causa ꝑcipit, non vacat primũ. Io. An.

CAP. XXVI.

SI TI-

ADDITIO. Et sup.eod.si tibi,de leg. 2. statuliberum. §.Stichum,& quod no.de rescrip.inter cetera.glo.pen. Io.Andr.

CVm in ecclesia.] Decidit casum dubium duplicem rõnem interserens. Et prima ratio: ibi, Ne contra. secũda ibi. Et dictus Io.Andr. Pro intellectu istius ca. est ꝓsupponendũ illud quod hr̃ in ca. a collatione. s̃.de app. istomet libro: uidelicet. quod eps põt esse in capitulo tanquã Canonic⁹, & habere uocẽ in ca. aliqñ ut Prælatus, & tunc non habet uocem, ut ibi dicitur.

CASVS. Ponamus ꝙ in Ecclesia Pictauiẽ. fuit obseruatum per longum tempus, & sufficiens ad introducendum consuetudinem, ꝙ episcopus hr̃et uocem in Cap. tãquam Canonicus, licet non esset Canonicus: & ꝙ haberet unam prębendam vt ceteri canonici: quia in illa ecclesia erant xiij. præbendæ, licet non essent nisi xij. canonici: postea Papa mihi contulit Canonicatum in ipsa, & mandauit canonicis, ut me reciperent in fratrem, & Canonicum, & præbendã, si qua uacaret, mihi conferrent; alioquin proximo uacaturã: Accidit quòd episcopus mortuus est, & sic uacauit sua præbenda: quæritur nunquid uirtute meæ gratiæ possum illam præbendam petere? Certe non: sed debeo expectare quousque præbenda alicuius Canonici uacet: nam Papa non intendit per meam gratiam derogare consuetudini illius ecclesiæ. & cũ per consuetudinem ecclesiæ illa præbenda debeatur futuro episcopo, non possum illam petere. Nota primo, quod ecclesia potest dici episcopi; quod intellige quo ad administrationem, non quo ad proprietatem, de donat. capit. secundo. Nota secundo argumen. quod consuetudine induci potest, ut quis habeat principalem prælaturam Ecclesiæ, & Canonicatum in eadem, de quo aliquid infra. Dominicus.

[Prima gl. dicit quid approbet, no. & remittit.]

a ¶Cum in Ecclesia.] approbatur quod no. Hostien. supra de concess. præb. postulastis. in fi. & ponit terminos in Ecclesia Ebredun. [Vide ꝙ no. 13. d. c. 2. de Canonico electo in episcopum, qui retinet præbendam, quod secundum Laur. seruatur in Ecclesia Compost. & uide quod no. Host. in sum. eo. tit. §. cui sit. versi. beneficium sæculare. Arch.] Habes hic casum quo uacat præbenda, & non debetur primo expectanti. & de hoc dixi supra eo. quia sæpe. in fine.

b ¶Xiij. præbendarum.] est ergo in ecclesijs interdum reperire maiorem numerum præbendarum, quam Canonicorum, ut hic, & sup. de mag. c. pen.

ADDITIO. Sic econuerso. de constit. cum M. sup. eod. relatum. Io. And.

c ¶Consuetudinẽ.] valet talis consuetudo, ut in ꝑdicta decre. postulastis, & sup. eo. lib. de appell. a collatione.

[Glo. seq. format quæstionem, arguit negatiue, contrarium soluit.]

d ¶Dictam consuetudinem.] not. argumen. ad quæstionem Mediolan. Consuetudo est Mediolani, quod archiepiscopus confert beneficia omnium clericorum vacãtia per uxorationem uel interfectionem ipsorum clericorũ: Vel pone, est consuetudo in aliqua ecclesia, ꝙ Canonicus electus in Episcopum conferat Canonicatum suum & præbendam: est expectans auctoritate Apostolica: vxoratur vel interficitur clericus, ut in primo casu, uel promouetur Canonicus in Epm̃: ut in secundo executor confert expectanti præbendam, Archiepiscopus uel eps confert: quæritur quis sit potior? Vr̃ ꝙ Papa non intendat derogare consuetudini, ut hic: & sic non ualet executoris collatio. 1 Ad hoc s̃. de consti. c. 1. Sed certe satis credo, ꝙ ualeat: quia Papa intendit isti prouidere de prima vacãte ad quẽcunq; spectet collatio siue iure, siue consuetudine, siue priuilegio: quod probatur j̃. eo. dudum. & j̃. e. quamuis tibi, hic autẽ duo conferebant: quia infringebatur consuetudo, & augebatur numerus: & ratione connexitatis illa præbenda debet̃ episcopo, sup. eodem quia sæpe. Credo autem satis probari per hanc decreta. quod si xiij. sint præbendę in ecclesia, & xiij. Canoici: quia alteri annexum est onus magistri, quod si illa præbenda uacat, non debeatur expectanti. Consuetudini ergo per quam præbenda alteri debebatur non derogatur; sed consuetudini per quã præbenda ad collationũ alterius pertineat, derogat Papa, ubi determinate non scribit, ad collationem talis, ad hoc infra eodem titu. capit. ult.

SI tibi.) Diuisione non eget. Io. And. Vel dic: ponit thema ex quo surgit dubitatio, & illam decidit: ibi, Æquum est. Et pro declaratione text. præmitte, ꝙ habes sup. eo. multa. Dom.

¶Pro intellectu huius c. est præsupponendum illud, ꝙ dr̃ in c. de multa. eo. ti. in ant. & extrau. Io. xxij. quæ incipit. Execrabilis, uidelicet, quod si alicui obtinenti beneficium curatum conferatur aliud beneficium curatum, & illud acceptet post adeptam pacificam possessionem, ipso iure uacat primum: ita quod episcopus poterit illud alteri conferre.

CASVS. Cum Episcopi Pictauien. esset grauatus mole debitorum, accessit ad Apostolicam Sedem, & a Papa impetrauit gratiam, ut ipse perciperet fructus primi anni omnium beneficiorum uacantium in sua diœcesi, ut inde ex illis fructibus posset soluere sua debita: accidit quod uacauit ecclesia parochialis: episcopus Pictauien. primo mihi obtinenti aliud beneficium curatum, contulit istam ecclesiam parochialem, quam acceptaui, & adeptus fui possessionem; nunquid pendente anno quo episcopus Pictauien. percipit fructus illius ecclesiæ, censebitur meum primum beneficium uacare, ita quod possit alteri conferri per episcopum? Respondet Romanus Pontifex dicens, quod æquitati consonum est, ut pendente anno quo episcopus percipit fructus beneficij curati, non uacet primum: nam cum ego non percipiam fructus istius beneficij, non dicor plene habere possessionem illius secundi beneficij, ideo licite potero retinere primum beneficium, & sic istud cap. declarat cap. multa, alleg. No. primo argu. quod in priuilegijs appellatione beneficiorum comprehenduntur etiam curata. vide de verb. signifi. c. pen. in antiq. Nota

secundo

Hæc man[da]ta de pro[ui]dendo sub[lat]a sunt per [C]oncil. Trid. [ses]s. 24. de re. c. 19.

1. Hoc tenet Io. Mona. dicens se sic in secundo casu sententiasse, alleg. ff. de ꝯhen. empt. fistulas. §. fi. C. de fer. omnes iudices. in fi. j̃. de rer. permut. cap. uno, hoc ẽt olim tenuit Arch. sed postea mutauit, tenens ꝙ sequitur. Ioan. Andr.

secundo casum, in quo quis simul potest retinere titulos duorum beneficiorum curatorum absque dispensatione. Dominicus.

[Prima glo. summat, & dicit quid declarat.]

a ¶Si tibi.] per adeptionem secundi beneficij curati, cuius fructus alius ex eâ percipit, nõ uacat primum. Emanauit hæc decreta. ad declarationẽ decretalis, de multa. sup. eo. tit.

[Glo. seq. no. duo: ex secũdo infert obiectionẽ, & remittit.]

b ¶Fructus.] no. quia alia est ista concessio ab illa quam habes sup. eo. lib. de rescr. si gratiosæ. ibi. n. cõcessum fuit de bñficijs: hic aũt de fructibus, hoc dico, quia in illo casu virtute indulgẽtiæ non uacant beneficia: hic uacant: & necesse est illa debito tempore conferri. alias locum haberet Lateran. Concilium, vt sup. de eccl. benefic. ut nostrum. & no. de magistris. ca. pen. in ult. glo. & Host. in decre. s. de uerb. sign. c. pen. Et intellige quod si aliqua sint onera 1 incumbentia: ille qui fructus percipit habet illa subire, quod dic, ut sup. eod. lib. de off. ord. præsenti. §. porro. [Et per extrauag. Ioã. suscepti. de quo ibi dixi. Io. And.]

† Et appellatione beneficiorũ an cõprehendanẽ præbẽdæ, pẽsiones, & pstimonia, vide Fel. in c. postulasti. ex de rescr.

1 Facit extrauagans Ioã. 22. quæ incipit. Suscepti. tit. de ele. & electi potestate.

bi a concesso a nobis, ut fructus b beneficiorum, † quæ vsque ad certum tempus in tua vacabunt diœcesi percipere valeas: pro soluendis debitis, c quibus est tua ecclesia onerata, d beneficium vacans postmodum curam habẽs animarum annexam alicui simile beneficium obtinenti te e conferre cõtingat: Aequũ est, vt quamdiu fructus ipsius perceperis, primum non debeat reputari † vacare. f

¶Idem.

¶Cum mandatur alicui non sacerdotalis, vel integra, vel certi ualoris conferri præbenda, sacerdotalis dimidia uel minoris ualoris, illi etiam uolenti, cõferri non poterit.

CAP. XXVII.

CVI † DE

¶Quos autẽ fructus talis habere debeat: & quot dies habeat annus hoc casu dixi. supra eo. lib. de rescr. si propter. Et per illum §. porro satis videtur ista decre. & eis ratio esset superflua. cum minister debeat expensas habere: quare ergo non uacat primum, ex quo de secundo recipit saltem victum: sed potuit esse ratio, quam dixi in gl. quia non est.

c ¶Debitus.] ad idem s. de verb. sign. c. pen. s. eo. lib. de rescr. si propter. & idem si propter aliam causam.

ADDITIO. Etiam si non respiciat ecclesiam, sed nobilitatem uel prærogatiuam personæ, facit s. eo. de multa. in fi. Archi. ponit exemplum de guerra, litigio, longa peregrinatione, magna emptione, & qualibet paupertate sine culpa. alleg. sup. de censi. cum Apostolus de don. Apostolicæ, de relig. do. c. 2. 16. q. 1. & temporis secundum Host. Io. And.

d ¶Onerata.] ad quæ soluenda tenebatur Ecclesia: ex quo nomine ecclesiæ, & pro eius utilitate erat contracta. sup. de sol. c. 1.

e ¶Te.] Vel alium; quia idem iuris, cum eadem sit ratio. & facit, quòd dixi. sup. eo. tit. si tibi.

[Gl. seq. rationem reddit, dat simile, subdit cautelam, deinde quærit, arg. negatiue, soluit contrarium. ad quæstionem obijcit, & soluit.]

f ¶Vacare.] quia non est adhuc adeptus plene: quia licet beneficiũ habeat, fructus non habet, & sic non videtur plene translatus. 21. q. 2. si quis iam translatus. nam licet res data sit, uacua possessio tradita non est. ff. de vsur. stipulatus. 1. responso. & sic ad plenum recepisse non uidetur, ad hoc, ff. commo. l. 3. 2. responsõ. Et idem credo de decre. cum in cũctis, scilicet, quod si lapsum est tempus de consecrandis episcopis, uel iam est consecratus, beneficia propria tenebit, si fructus epatus alteri ex causa debebantur eadem ratione. Et caute 2 faciet episcopus qui talem indulgentiam habet si beneficium uacans conferat alias beneficiato; pone enim quod habere debeat fructus primi anni: primo anno habebit fructus secundi beneficij: secundo anno uacabit primum, & tunc habebit fructus primi, si adhuc durat indulgentia. Sed quæro nunquid ille teneatur ĩ. annum promoueri? Et uidetur quod non, per istud c. nec vĩ possessionem adeptus vsquequaq; nec integres & facit sup. de ele. cum in cunctis. §. cum uero. Et hoc quidam 3 tenent assertiue. Sed ɔ̃rium credo, & dico, ꝙ bene currit tp̃s, ex quo habet exercitium curæ animarũ liberum & pacificum. ad hoc sup. eod. lib. de ele. cõmissa. §. 1. 4 pp illud. n. ordinari debet. Ad decr. cum in cunctis. §. cum uero. ibi ecclesiasticorum bonorũ administrationẽ, &c. dico, ꝙ administratione iste habet, licet fructus non hẽat. facit pro hac parte s. e. lib. de elect. licet canon. ibi, ut gregis sibi crediti, &c. Item qd dices in parochiali Ecclesia, ubi nõ eẽt aliquis reddit⁹: puta qa dos eius chasmate uel alluuione perijsset: nonne teneret rector eius promoueri? Dicam igitur ꝙ qui tale beneficium recipit, sibi imputet 91. dist. clericus uictum. Sed oppones ꝙ quæstio non procedit ex quo habebat primum beneficium, qd retinet, saltem ratione primi promoueri tenetur; Dico quod procedit, pone ꝙ prima ecclesia curata sit collegata, ut sup. eo. de ele. statutum. eod. lib. uel super illa fuerit dispensatũ, uel pone simpliciter non fecit se promoueri, priuatus est prima. nunquid & secunda? vnde bene procedit quæstio. Speciale igitur statuitur in hac decret. ne clerici mendicare cogantur, quod primum beneficium simile no uacet: sed ne pereant animæ, nihilominus promoueri tenetur, ut sup. dixi.

2 Non dicit, recte faciet, sed caute: ab hac. n. & similibus cautelis abstinẽdum est viris pijs.

3 Io. Mo... hic & ib...

4 Idem... Archid.

† Nota ... s̃m Doc... in uer... vacet pe... de mult... eo. no... terit ... istud fr... neficiũ ... reij cer... regulæ ... semel ... † Vide ... lam ... colligit ... cha. cõ... inci. Ex... testam... Pron... ad cu... dẽt in... nũ ad ... nes pr... ueri, li... clesia n... habeat ... ditus.

CVI de non.] Tria sunt dicta, quę patent per paragraphos: & finis omnia respicit. Io. And.

¶Pro intellectum huius cap. presupponendum, quod in quibusdam ecclesijs aliquę sunt prębendę, quæ dñr sacerdotales, aliæ diaconales, aliæ subdiaconales: & istud fuit introductum, ut melius posset deseruiri diuino cultui: hoc est, aliquę sunt prębendę ad quas nullus promouetur nisi sit sacerdos: alię diaconales, ad quas diaconi promouentur: aliæ subdiaconales, quæ conferuntur subdiaconis. Item præsupponendum secundo, quod in aliquibus ecclesijs, sicut est in Ecclesia Pictauien. aliquæ sunt prębendę integræ, aliæ sunt dimidiæ præbendæ: quia canonicus hebens illam dimidiam præbendam, percipit medietatem fructuum alicuis prębendæ.

CASVS. Papa mandauit episcopo Pictauien. ut mihi prouideret de aliqua præbenda non sacerdotali in ecclesia Pictauien. accidit quod uacauit aliqua præbenda sacerdotalis: utrum Episcopus uirtute meæ gratiæ possit mihi illam conferre? Certe non. Sed quid? Papa mandauit epo Pictau. ut in sua ecclesia, in qua erant præbendæ integræ, aliæ dimidiæ, mihi cõferret præbendam integram, utrum possit eps mihi conferre dimidiã præbendam? Respondet ꝙ non. Sed ponamus, ꝙ Papa mandauit mihi prouideri de præbenda ualoris centum librarum, uacauit nunc aliqua præbenda minoris ualoris, ut puta, ualoris quinquaginta librarum: utrũ possit de illa mihi prouideri? Certe non. Et rationem horum ponit Romanus Pontifex; nam fines mandati Apostolici sunt diligenter obseruandi in l. diligenter. ff. mandati. ideo mandatum Apostolicum non debet extendi extra casus expressos in rescripto. Not. primo, quod quandoque in Ecclesia præbendæ annectitur ordo sacerdotalis, ad hoc de ele. ut hi, qui. de æta. & qualit. No. secundo, quod in mandato cuius forma est obseruanda, non potest illa omitti, etiam de partium consensu. Dominicus.

[Prima

non a sacerdotali [b] præbẽda prouideri mandatur, sibi etiam volenti sacerdotalis auctoritate mandati hmõi conferri nequibit.

¶ Similiter si in Ecclesia, in qua integræ ac dimidię [c] præbendæ habentur, mãdetur † integra [d] conferri præbenda: quamquam ille pro quo scriptum extitit, dimidia velit esse contentus, ei de ipsa non poterit prouideri. [e]

¶ Idem cũ iniungitur prouideri alicui de præbenda [f] certi valoris, vt in præbẽda minoris valoris etiam illo volente mandatũ non possit adimpleri. Nõ enim huiusmodi mandata (quorum fines diligenter [g] seruari oportet) debent ad casus alios, quam expressos extendi.

¶ Idem.

¶ Secundo beneficio curato effectualiter adepto, primum consimile eius possessore irrequisito conferri potest, non autem eius possessio dari, secundum Zenz.

CAP. XXVIII.

Licet [h] † Episcop[9] [i] beneficium, quod cum animarum cura tenebas (postquam aliud recepisti consimile, ac ipsius possessionem pacificam habuisti, vel per te stetit, quo minus haberes eandem [k]) possit alteri de iure conferre: [l] illum tamen cui contulerit, non debebit te non vocato [m]

† al. mandatur.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Cui de non.] cum mandatur alicui non sacerdotalis, vel integra, vel certi valoris conferri præbenda: sacerdotalis, dimidia, vel minoris valoris illi etiam volenti conferri non poterit.

b ¶ De non sacerdotali.] istud videbatur in eius fauorẽ appositum, vt non compelleretur esse sacerdos & tamen in eius læsionem retorquetur, ita ꝙ etiam si volet, sacerdotalem habere non poterit, & ratio est in fi. ca. & vide ꝙ dixi. infr. de reg. iu. quod ob gratiam.

c ¶ Dimidiæ.] si una præbẽda diuideretur in duas: quælibet per se diceretur integra, sup. eo. maiorib. & c. vacante. sed hic vna præbenda diuidebatur in duas, vel erant ibi præbendæ quæ sic vocabantur, integræ & dimidiæ, quia medietatem redditũum forte habebant respectu integrarum.

d ¶ Integra.] quid si simpliciter mãdetur prouideri de præbenda? Dic 1 si illæ præbendæ dimidiæ sunt diuisæ: quia pars a toto iam separata, non est pars, sed totum: tunc de dimidia poterit prouideri, 2 vt sic aliud sit de integra scribere: & aliud simpliciter scribere: ad hoc inf. eod. titu. ei cui. sed si alias nulla esset diuisio, sed una præbenda diuideretur in duas, secus crederem, cum tunc non de præbenda, sed de dimidia prouideretur.

1 Idem Io. ...o. qui dicit sic senten...asse, & idẽ ...rch.

2 Placet Do. illa diuisio ...t facta ante datam litterarũ, secus post quia litteræ beneficiales non attenduntur ...d creata, ...ost datam ...c. fi. de res...on.

ADDITIO. Ad hoc. ff. de leg. 2. Caius. §. 1. Io. And.

e ¶ Prouideri.] vide inf. in tex. ibi, Non enim, &c.

f ¶ De præbenda.] & tunc de pensione prouideri non poterit, vt sup. eo. tit. & lib. quamuis. ꝭ. responso.

g ¶ Diligenter.] ff. man. diligenter. & supr. de rescript. cum dilecta.

ADDITIO. Allega. Ioan. Mona. ff. de acqui. hær. l. si quis mihi bona. §. pater filio. Arc. Alle. de restit. spo. cap. fi. Ioan. And.

Licet Episcopus. Primo ponit beneficium de iure vacans conferri posse possessore non uocato. Secundo in danda possessione dicit illum vocandum: ibi, illum tamen. Io. And.

¶ Prętermitte, quòd habens beneficium curatum, & obtinens secundum, ipso iure est priuatus primo; & libere potest conferri. sup. eo. de multa. hic declaratur quid importat uerbum, libere. Dom.

¶ Istud c. uenit limitatiue ad cap. de multa. eod. tit. In anti. ubi vr̃ ꝙ si alicui obtinenti beneficium curatum, uel dignitatem, uel personatum conferatur aliud simile beneficium incompatibile, & adeptus fuerit possessionem pacificam, uacat primum beneficium, dr̃ in capit. commissa, de ele. sup. eod. isto lib. quod etiam si steterit per ipsum cui est collatum secundum beneficium, quo minus adipiscatur possessionem pacificam, uacat primum beneficium ac si apprehendisset possessionem pacificam: & potetit Ep̃s primũ beneficium conferre alteri idoneæ personæ: sed utrũ Episcopus possit istũ, cui contulit primum beneficium, quod uacat per adeptionem alterius beneficij incomparibilis inducere in possessionem realem absque cognitione causæ? Respondet ꝙ non, immo debet ep̃s facere citari primum possessorem, & ipsum audire super iure suo, quare retineat primum beneficium, cum adeptus fuerit possessionem pacificam secundi beneficij: quia nisi alleget aliquam causam rationabilem, poterit Ep̃s inducere istum (cui secundo contulit illud beneficium) in possessionem realem ipsius beneficij. Nota primo, quòd per solã beneficij collationem non dr̃ quis acquirere ipsius possessionẽ. Not. secundo, ꝙ licet quis possideat prima facie contra ius rem, tamen non potest ab ipso possessio euelli illo non vocato. Dominicus.

[Prima gloss. dicit quid declaret.]

h ¶ Licet Ep̃s.] edita fuit ad declarationẽ decretalis, de multa, sup. eo. tit. & ad probationem eorum quę ibidem not. Inno. & Host. quæ no. Guil. ꝭ. de ele. licet canon.

† Vide Fely. in c. fi. extra de p̃sumpti. & Hipolytũ singula. 195. incip. nemo priuandus est.

ADDITIO. Et Cõpostel. de rescrip. capitulum. in gl. magna. vers. item quæritur, uttrum executor datus & uersi. seq. Ioan. And.

i ¶ Episcopus.] uel quilibet alius ad quem collatio pertinet, cum eadem sit ratio: & concilium indistincte loquitur. is quoque ad quem prioris decre. & c. cui uerbo declaratiue uenit hæc decre. ut sup. dixi.

k ¶ Eandem.] sic sup. eo. lib. de elect. commissa. §. 1.

[Gl. seq. dubium soluit, & rationem reddit.]

l ¶ Conferre.] not. ex hoc tex. quòd decre. illa supra de elect. c. ult. eod. li. licet in confirmationibus locum sibi uendicet, non tamẽ in collationibus; unde uides quòd non facta aliqua uacatione, potest fieri collatio. ad idem facit. sup. eo. tit. & lib. cum in illis. §. cum autem. & bene dicit text. de iure conferre: quia istud est regulare 3 ꝙ rem ad collationem meam spectantem, uel ius quod in ea habeo donare, uel quocunque alio titulo in aliũ transferre possum, detentione alterius non obstante. ff. de reg. iur. qui potest. C. de hære. uel act. uen. per totum. ff. de contrah. emp. qui tabernas, ad hoc supra eod. uenerabilis supra de feud. cap. 2. de possessione autem fiet quod sequitur.

3 Idem Do. facit gl. ca. cũ nr̃is: de concessi. præb. Fon.

[Gl. seq. fortificat textum.]

m ¶ Te non uocato.] non ergo remouebitur possessor a sua possessione uel quasi, sine causæ cognitione: 4 ex quo titulo possidet, licet iniusto. 16. q. 4. uolumus. & sic intelligitur, de conces. præbend. cum nostris. de restitu. spolia. in litteris. de cau. posses. ca. 2. in antiq. & est expressum. C. de rei uendica. l. fi. Hinc est quod usufructuarius usufructu finito non potest a quasi possessione expelli: immo contra eum agetur negatoria: uel ex cautione de restituẽda re præstita. ff. si ususfruc. petat. l. uti, frui. r. respon. ff. usufru. quemadmodum caue. l. 1. §. hoc autem. agat ergo is cui collata est Ecclesia, ut sibi tradatur possessio, in quo procedetur summarie possessore uocato, C. si per uim uel alio modo. l. ulti. Alleg. Arch. sup. de rest. in integ. cum ex litteris. ad fi. ff. de requir.

4 Cognoscere aũt debet de can. collapetẽtis, & de iniusta detẽtione posses. s̃m Arch. su. de resc. olim. & scripsi in p̃di. decre. cũ nostris super gl. 2. Io. An.

quir.reis.l.2.& 3.q.9.indicas.Ioan.And. Nemini enim licet rem etiam suam sua auctoritate occupare. C. unde vi.si quis in tantam.16.q.6.placuit.supr.eod.tit.& lib. eum qui.2.respõso ad hoc sup.de diuor.porro. Et quod hic dicitur, idem intelligo secundum prædictos Doctores in omni eo casu, in quo priuatus est quis ipso iure. pone in terminis. supra de elec. licet canon.licet vtilis esset declaratio vt sup.dixi.eod. titu. commissa.

ADDITIO. Vide quod dixi per Inn. & Host. de conces.preb. cum nostris. in antiquis. super gl.pen.ad fi.Ioan.And.

a ¶ Retinendi.] vt si sufficienter secum dispensatum esset. sup. eo.tit. & lib.non potest. uel ad tẽpus hoc cõcessum, vt su.eo.li. de resc.si gratiose.vel ex causa non percipit fructus secundi beneficij sup.eo.ti. & li.si tibi cõcesso.vel habet commendatam eam.sup. de elect.nemo.eo.lib.

† Mandata de prouidendo sustulit. Conci. Trid. ses.24.de refor.c.19.

(cum tibi forsan ius possit competere retinendi[a]) in possessionem ipsius inducere corporalem.

¶ Idem.

¶ *Sacerdotalis præbenda per simplex mandatum de prouidendo non nisi apto ad sacerdotium est conferenda, hoc dicit secundum Zen. Et istud summariũ potest adaptari vtrique lecturæ positæ in tertia glos. Dominicus.*

CAP. XXIX.

EI, cui prouideri mandatur † simpliciter[b] de præbenda proximo vacatura, sacerdotalis[c] pbẽda conferri non potest, † si nondũ[d] in ætate[e] tali existat, quod possit ad sacerdotium promoveri: Sed aliam[f] expectare debebit.

ET cui.] Decretalis tria facit. Primo ponit formam prouisionis; Secundo soluit illius dubium: Tertio solutionem declarat. Secundum ibi, Sacerdotalis. Tertium ibi, Sed aliam. Ioan.And.

CASVS. Cum in ecclesia Pictauien. essent aliquæ prębẽdæ sacerdotales, aliæ non: sed erant diaconales, vel subdiaconales, Papa fecit mihi gratiã sub hac forma: quia mandauit Epõ Pictauien. ut mihi prouideret de præbenda in Ecclesia Pictau. simpliciter absq; alia specificatione: vacauit pbenda sacerdotalis: vtrum Eps illã mihi nõ promoto ad sacerdotiũ possit cõferre? Rñdet ꝙ nõ. Sed quid si nondum fui promotus ad sacerdotium: sed tñ sum in ætate legitima, puta.25.annorum, in qua potero promoueri ad sacerdotiũ: an de illa præbenda sacerdotali vacante possit mihi prouideri? Certe sic. Et ista sunt vera: nisi aliàs constaret de mente Papæ, puta si in litteris Papæ diceret, non obstantib. quibuscunque, per quæ effectus litterarũ nostrarũ posset impediri aut differri; nã tunc ẽt de pbenda sacerdotali posset mihi ꝓuideri: licet nondũ essem ætatis legitimæ, in qua possẽ ꝓmoueri ad sacerdotium: Not. primo arg. ꝙ mandatũ directum simpliciter super præbenda, includit sacerdotalem & non sacerdotalem. Nota secundo, secundum. Io. Mon. quod genus quod in vno de indiuiduis non potest impleri, implebitur in alio. sup.eod.tit.& li.cum in ecclesia.& vi.concor.in di.c.quia sæpe in gl.fi. Dom.

[Prima glossa soluit dubium.]

b ¶ Simpliciter.] hoc non sine mysterio dictum fuit: si enim in litteris cõtineretur, non obstantib.aliquibus, &c.per quæ effectus gratiæ nostræ impediri valeat, vel differri: hic secus: quia patet ꝙ Papa vult sibi præbendã dari: ordinem autem recipiet cũ ætatis erit ad hoc aptæ & super hoc uidi declarationem sub bulla.

ADDITIO. Non intelligas per modũ cõstitutionis: sed in quadã causa, vt mihi vr̃. Nouarien. præbẽdę obtinuit impetrans contra opponentẽ, quia ipse non habebat ætatem ad sacerdotium, q̃ requirebat præbenda. Ista ratione expressa in Papalibus litteris super sñia editis, quòd impetrans habebat in litteris gratiæ clausulam, non obstantibus ijs per quæ effectus, &c. Io.And.

c ¶ Sacerdotalis.] ex priuilegio, consuetudine, uel statuto Ecclesiæ.

ADDITIO. Dicit Arch. vt in Ecclesia Bonon. iã dudũ in ipsa Ecclesia contrarium consului, s. in ea tunc non esse præbendas sacerdotales: vnde ex eo quia nõ erat expresse onus sacerdotij, vel alterius ordinis præbẽdis annexum: licet ibidem bene fuerat statutum quòd essent tot diaconi, tot presbyteri, &c. Io.And.

[Gl.seq.signat contrarium, & soluit.]

d ¶ Nondũ.] ergo nõ inspicimus tp̃s datæ, sed tp̃s uacationis, ut si tunc est in ætate, bene quidẽ: aliàs sequentẽ expectat. Sed ꝯ sup.eo.li.de rescr.si eo tp̃e, ubi non inspicitur tp̃s, quo uacat beneficium cum cura imò solum tp̃s datæ. Sol. ĩ curatis bñficijs & in ipsorum impetratione maior idoneitas requiritur, q̃ in sacerdotalib. præbendis.supr.eo.tit.& lib.cũ in illis.supr.de ele.isto lib.statutum. & iõ fauorabilior est hæc gratia q̃ illa. præterea hic loquitur generaliter, quod gen⁹ ciuiliter est intelligendum 1 ff.de serui.l. si cui. pterea gratia illius decret. saltem in altera parte est duratura hic autem posset gratia in totum extingui. Pone enim ꝙ omnes præbendæ ibi essent sacerdotales: si ergo ille qui impetrauit sibi prouideri de beneficio cum cura, vel sine cura, tunc non erat ætatis idoneæ: pro ea parte qua de curato expressit, sunt litteræ uitiosæ, si autem simpliciter impetrauit super primo beneficio, curatum nõ debebitur. sup.eo.cum in illis, sed secus cum impetro prouideri de præbenda, ut hic uides. Ioan.And.

[Gl.seq.quærit, argu.& soluit. Iterum quærit, ar.pro, & contra, & soluit.]

e ¶ Ætate.] quam dicis hic congruam ætatem? 2 Dicendum vr̃ quòd ætas.30 annor.78 dist.c.1. & 3.ubi est expressum. Et hoc tenet hic Archid.sequens. Host.cuius opinionem posui in §.inferiora, super gl.2.Sed hodie si attigerit.25.annum. satis est in ætate legitima, per decre. sup.de elect.cum in cunctis, & 78.dist.ca.vlt.& hoc approbat Clem.de ęta.& quali.generalem, & non dico hodie seruanda interstitia temporum de quibus habes. 78.dist.c.2.& 3.& per totum. Sed quid dices si iam erat sacerdos, licet non esset in ætate legitima, nunquid debebitur sibi præbenda? Videtur quòd non, quia non est in legitima ætate, quod requirit hæc littera, & non debemus respicere quid factum sit, & c.ut supr.de elec.cũ causam.cum suis concord. benę facit.ff. quando dies lega.cedit, l.penul.ff. qui satisda. cogan.l.quotiens, cum suis concor. Contra vr̃: ex quo enim promotus est iam, quid quærimus ætatem ad promouendũ? recepit enim verum ordinem de tempo. ord. uel non est compos, in ant. Primum credo, 3 cum tali interdicenda sit executio ordinis sic suscepti, vt in prædicta. decre. uel non est cõpos, & quia non debet esse melior conditio eius qui deliquit. sup.eo.tit.& lib.eum qui.

f ¶ Aliam.] non sacerdotalem, uel etiam sacerdotalem, si tunc peregerit ætatem idoneam, ut supra dixi. Ioan.And.

† Hic e... n⁹ casus primus ... petrans obtinet mũ uaca... alios ui... gl.quia ... sup.eod ... Dom. F...

1 Idẽ vr̃... tire Inn. minans & Pan.ca... dilectus. eod. qui... nõ fuit ... reptio, ... in d.ca. ... tpe. Fon...

3 De æta... uide qua... mũ sanc... Concil. ... ses.23. d... for.c.12

3 Idẽ ... chi. qu... induci... lis cum... uti fal... ploma... niẽdus ... ad l. C... de fal. ... §.fi.Io...

CAP. XXX.

SI PAV-

I pauper.] Decidit casum dubium, rationem interserens, ibi, Cum esset.

ADDITIO. Et dicit Io.Mona. quod hic datur instantia ad regulam, factum legitime. inf.de reg.iur. & ibi remittit. Ioan.And.

CASVS. Papa mandauit Episcopo Pictauien. in forma pauperum, vt Titio clerico prouideret de beneficio compe-

competenti secundum merita ipsius Titij vt inde posset sustentari: antequã eps̃ Pictauien. illi prouideret de beneficio cõpetenti, ipse Titius adeptus fuit aliquod beneficium, ex quo licite poterat sustentari: postea vacauit beneficium in collatione episcopi Pictauien. vtrum de illo possit prouidere eidem Titio: Videtur, ꝙ sic: alias sua gratia sibi de nihilo seruiret. Non obstante ista ratione dubitandi, decidit hic Romanus Pontifex contrarium, videlicet ꝙ eps̃ Pictauien. de beneficio vacante non poterit Titio prouidere, & ratio huius est, quia cum modo habeat beneficiũ, ex quo potest viuere, & sic cesset causa suæ gratiæ, debet cessare effectus.

1 Multis modis qs dicitur pauper uide Alec.cons.37. inci. cõsulto sum.li.7.ad de Bar.in l.si constãte. ff. sol. mat.

per † a clericus cui cum beneficium nullum haberet, mandabatur de beneficio (iuxta suæ probitatis merita) per episcopum prouideri, aliud antequã sit prouisum eidem, beneficium fuerit assecutus: prouidere b sibi episcopus (cũ c cesset causa mandati) de cetero non tenetur.

¶ Idem.

¶ *Vbi de prioritate benefi-*

Nota primo, quod pauper dicitur nõ habens beneficium ecclesiasticum, nec bona patrimonialia, licet habeat virtutes, quod intellige, vt sit pauper respectu bonorum patrimonialium. Nota secundo, quod cessante causa mandati, cessat mandatum: etiamsi non fuerit adimpletum. vide de appel. cum cessante. in ant. Dominicus.

[Gloss. prima recitetur per quęstionem, quam distinguendo soluit.

a ¶ Pauper.] Nota, quia non sine mysterio dictũ puto, si enim in gratia speciali prouisum sit alicui, & postea ante vacationem adipiscatur aliud beneficium, non expirat gratia 1. Hæc enim decretalis loquitur de forma quæ prouidet necessitati pauperum, quæ est iustitia, 1. vel quasi, in antiq. de Præbend. cum secundum. Prouisione igitur facta impetranti, cessat causa iuris, & sic ipsius executio. & facit, ĩ. eod. si episcopus. 1. respon. in fi. ibi, per eum vel alium, &c. ius enim beneficiatum non beneficiat supra eodem, quia in tantum. Et hoc verum puto, nisi adeptum beneficium se non compareretur 2 cum prima gratia, si iam haberet effectum, vt in duobus curatis, supra eodem, de multa. cum enim in eo casu periret ius in re: multo fortius ad rem. inf. de conc. præben. cap. vlt. & hoc approbat Clement. de rescriptis, gratiæ.

1 Iustũ ẽ clericũ bñficiari in uico potissime de quo est. C. de epi. & cle. in ecclesiiis. Io. And.

2 Facit ꝙ de litigãte dixi post Inn. s̃. d̃ rescr. in nr̃a. Ioa. And.

ADDITIO. Quod gratia specialis alicui facta non expiret si postea ante vacationem adipiscatur aliud beneficium, tenet Io. Mon. & Arch. & de hoc per Io. de Deo in sua q. 23. primi lib. vbi dicebat, ꝙ si in litteris continebatur eum nullum habere beneficium, & sic erat tempore datæ rei veritas, iudex pronunciabit illud beneficiũ sibi deberi. Ego non curo de illa clausula, & tene quod dictum est in gl. Io. And.

b ¶ Prouidere. talis forma etiam in litteris gratiæ non extenditur ad hospitalia, vel loca similia, ut in Clemen. eo. tit. per litteras.

[Glos. sequens exponit, quærit, & soluit etiam distinguendo.

c ¶ Cessante causa mandati.] & sic cessabit effectus. Et quæ erat causa? quia nullum habebat beneficium, 3 & sic causa iustitię potius quam gratiæ, vt sup. dixi. concor. de appel. cum cessante, in antiq. cum sim. Sed quid dices; pone, est illi prouisum de vicaria, numquid per id expirabit mandatum? Sol. si uicaria est temporalis, pone in terminis. sup. eo. lib. de elec. cum ex eo in fi. & ĩ. de reg. beneficium. sup. de appel. peruenit 1 [sup. de uoto, c. fi. s̃. e. lib. de elect. cum ex eo. & consti. Io. Execrabilis, in fi.] tunc non expirabit mandatum, quia beneficiatus non est, cum beneficia sint perpetua. Sed si Vicaria est perpetua, vt supra eodem, extirpandæ. tunc secus, supra de rescriptis, postulasti. [Idem Archidiaconus.]

3 Ergo si hẽret pẽsionẽ ĩ titulũ, illa tacita gratia ñ valeret. Fõ.

SI a sede.] soluit casum dubium, distinguens duo mẽbra: Secundum, ibi, Si vero. Io. Andr.

cij pluribus collati non constat, primo possessio, deinde maior prærogatiua præfertur. hoc dicit secundum Zenz.

CAP. XXXI.

SI † a sede Apostolica, vel legato d ipsius vni, & ab ordinario alteri, eodem die idem beneficium conferatur, nec appareat e quæ collatio fuerit

† Vid Alex. cons. 19. inc. admodũ. l. 2. & late Phil. Probũ ĩ c. eũ cui. s̃. hoc. eod. tit.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia parochiali, uel aliquo alio beneficio, impetraui illud beneficiũ a legato Cardinali tunc in his partibus existenti: eadem die episcopus Pictauiẽ. tibi contulit illud beneficium: quæritur, quis nostrũ debeat habere illud beneficium, utrum ego qui habeo collationẽ a legato de latere vel tu qui habes collationẽ ab ẽpo Pictauiensi? Rñdet Romanus Pontifex cum distinctione: aut tu habes possessionem illius beneficii, & tunc es præferendus, licet habeam collationem a legato Papæ, & non tu: aut contra ego sum possessor, & tunc sine dubio sum potior, ideo sum tibi præferendus. Sed ponamus, quod neuter nostrum est in possessione, quæritur quis sit potior in collatione? Respondet, ꝙ ego, qui habeo collationem a legato, & non tu: & propter excellentiam, & p̃rogatiuam ipsius legati de latere, sum tibi præferendus. Et ista sunt vera, dum tamen non possit apparere per testes, vel alia probationum genera, quæ collatio fuerit prior, nam licet istæ duæ collationes sint factæ eadem die, tamen potuit esse quod eps̃ Pictauien. fecit tibi collationem istius beneficii tali die de mane, & quod legatus fecit mihi collationem hora uesperarum, tunc. n. si de hoc posset constare, tu esses potior, & ideo esses p̃ferendus. Nota primo, quod Legatus de latere potest conferre beneficia ex sua generali commissione legationis, secus est in Legatis natis, & missis: nam tales non possunt beneficia conferre, nisi haberent super hoc specialem potestatem. Nota principalem effectum huius c. videlicet, quod si eadem die papa uel suus legatus contulerit mihi aliquod beneficium, & eadem die (ita ꝙ non potest constare, quæ collatio sit prior, & posterior. eps̃ fecerit tibi collationem illius beneficii, qui primo adeptus fuit possessionem illius beneficii, est præferendus, si autem neuter possidet, tunc ego qui habeo collationem a papa, uel a suo legato, sum potior in assignatione beneficii Nota ulterius, quod factum legati non dicitur factum Apostolicæ sedis, probat tex. qui ponit ista hic ut diuersa, ad idem s̃. eo. tit. & lib. si eum, &c. si Apostolicæ. Notà finaliter, quod in collatione beneficii eodem tempore possunt concurrere tres potestates conferendi. Dom.

[Prima gl. soluit quatuor dubia.)

d ¶ Legato.] Intelligas de Legato de latere, 4 quia alii beneficia conferre non possunt, nisi haberent specialẽ super hoc potestatem, sup. de offic. leg. cap. 1. Quid dices si papa contulit uni, & legatus alteri? Dic idem quod infra sequitur in papa, uel legato ex una parte, & ordinario ex altera, quia eadem ratio. Idem dico, si papa uni, Legatus alteri, ordinarius tertio contulerit, in archiepiscopo autem & episcopo, & suis subditis dubitatio nõ procedit, quia ad alterum solum pertinebat collatio. & illa sola ualuit.

4 Vide ꝙ no. de off. leg. c. pe. in glo. 2. Io. Andr.

e ¶ Nec appareat.] si enim posset apparere, quæ fuerit primo facta, ille obtinebit, 5 ut si probetur p̱ testes de hora, uel in ipsis litteris dicitur de hora, & facit qđ dixi. sup. eod. lib. de rescr. duobus, ubi idẽ uerbũ habes.

5 Vterq; ergo p̱bare poterit, & obtinebit q̃ melius p̱bauerit de renũc. sup hoc, de prob. ex litteris. Ioan. An.

a ¶ Possidentis.] magnum ergo est possessionis commodum. C. de rei ven. l. res alienas. Instit. de interdi. §. retinendæ. inf. de reg. iur. in pari, cum suis concor.
ADDITIO. Alleg. Archid. 16. qōn. 4. volumus, ut li te pen. per totum Io. Mon. alleg. ut eccles. be. ca. unico, post princ. optime facit ad casum, ff. de pigno. si debitor, cuius casum pono. inf. de reg. iur. cum sunt. Io. And.

¶ No. beneficij titulū adiuuari a possessione; iusta dico, l. uis eius, C. de prob. ca. licet cām. de ꝓb. & sufficit possessori ēt semi plene probare, ꝙ petitoris ius reddat dubium not. in l. bonæ fidei. C. de re. cre. Fō.

primo facta: erit potior conditio possidentis.[a] † Si vero neuter[b] possideat: is, cui sedes ipsa contulit, vel Legatus (propter conferentis ampliorem prærogatiuam)[c] erit alteri[d] præferendus.

b ¶ Neuter.] uel vterque: nec apparet qs tunc primo: idem iuris. sup. de rescri. duobus, 2. responso. in princ.
c ¶ Prærogatiuam.] sic supr. de maior. & obed. per tuas.
d ¶ Alteri.] cui contulit ordinarius.

¶ Idem.

¶ Religiosus habens prioratum vel ecclesiam curatā, si recipit secundum sine licentia Papæ, ipso iure vacat primū: quod si statim non dimiserit, efficitur ineligibilis, & priuatur vtroque. Eadem est pœna in ijs, qui habebant ante hanc cōstitutionem, nisi infra mensem alterum elegerint, & alterum dimiserint, h. d. vsque ad §. prohibemus. Io. Andr.

CAP. XXXII.

CVm † singula[e] officia sint singulis committēda personis,[f] & dissolutionis, ac euagationis materia sit religiosis prę ceteris auferenda:[g] Pręsenti prohibemus edicto, ne aliqui mo

CVm singula.] Primo ponit constitutionis causam: Secundo cōstitutionem circa religiosos: ibi, Præsenti. In qua tria facit: Primo prouidet circa futura, & pœnā apponit: Sc'do ibi, Circa. prouidet circa præterita sub eadem pœna: Tertio ibi, Prohibemus. prouidet circa administrationes vel officia vnius monasterij non committenda monachis alterius monasterij, & pœnam apponit committenti & recipienti.
CASVS. Abbas monasterij sancti Cypriani, alicui ex suis monachis habenti prioratum, uel aliquod beneficium curatum, uoluit conferre aliud beneficium curatum, utrum talis monachus possit illud secundum beneficium absque auctoritate Papæ obtinere? Respondet quod non: alias ipso iure vacat primum beneficium, & tenetur ipse monachus dimittere primum beneficium statim, ut conferatur alteri: quod si non fecerit, efficitur ipse monachus ineligibilis, & tamquam ambitiosus debet vtroque priuari: quod uerum est, siue ipsi monachi deseruiant illis prioratibus, & ecclesijs curatis per se ipsos, siue per uicarios institutos per episcopum ad præsentationem ipsorum, iuxta capit. de monachis, eodem titu. in antiquis. fallit si unum istorum beneficiorum esset alteri annexum, quia tunc non haberent locum pœnæ supradictæ, cum ista duo beneficia reputentur pro uno. capitu. dudum, supra de electione. ¶ Sed quid si solita sunt & consueta conferri solis monachis illius monasterij, utrum possint conferri monachis monasterij noui Pictauien. uel alterius monasterij, quod non subest monasterio sancti Cypriani? Respondet Romanus Pontifex, quod non: nisi cum auctoritate Apostolicæ Sedis, quod verum est si in monasterio sancti Cypriani reperiantur personæ idoneæ ad obtinendum illa beneficia, quia si non possent reperiri personæ idoneæ, possent assumi de monasterio monasterij noui, uel alterius monasterii non subiecti monasterio sancti Cypriani, etiam absque licentia Papæ: ueruntamen securius esset, quod requireretur auctoritas Papæ. Sed quid, ponamus, quod de facto factum fuit contrarium? utrum contra facientes, & non obedientes huic constitutioni, debeant puniri aliqua pęna? Respondet Romanus Pontifex, quod sic, nam prælatus, qui contulit prioratus, uel alias administrationes monachis alterius monasterij, est priuatus iure conferendi illas administrationes pro illa uice, & potestas conferendi illa beneficia pro illa uice defertur dięcesano loci, nisi monasteria sint subiecta immediate Romano Pontifici, quia tunc potestas conferendi defertur ad Papam. Quid de recipientibus, & detinentibus illa beneficia? Respondetur, sunt ineligibiles ipso iure: nec tenet collatio sibi de dictis beneficiis facta. Nota ex principio capituli, quod singula officia debent committi singulis personis, & vna persona non debet habere duo beneficia: sicut ī corpore humano, quodlibet membrum hēt suam propriam operationem, nec exercet actū alterius membri. 89. distinctio capit. 1. in princ.

casus. §. prohibemus.

Nota insuper, qđ cā. de multa. eodem titulo in anti. etiam habet locum in prioratibus, & non solū in ecclesiis parochialibus, vt hic dicitur. Nam monacho obtinenti vnum prioratum, nō potest alius prioratus cōferri: nisi ille esset annexus primo prioratui: sed tunc non dicitur habere nisi vnicum beneficium: nam isti duo pro uno reputantur. cap. Dudum, de electione. Nota vlterius, quod religiosus unius monasterii non debet assumi ad beneficium, vel prioratum alterius monasterii. Nota insuper, pęnam, quæ imponitur illis, qui faciunt contra istam Constitutionem.

† Vide Conc. Trid. ses. 7. de ref. cap. 2. & ses. 24. de refor. c. 17.

Nota etiam, quod pluralitas beneficiorū inducit dissolutionem, & uagationem in personam beneficiati. Nota finaliter, quod religiosis est prohibita vagatio. ad ꝙ 16. quæst. 1. placuit 1. Et cum hoc nota argumentum, ꝙ appellatione monachorum non comprehenduntur alii religiosi. Dom.

[Prima gl. summat, & dicit quid declaret.]

e ¶ Cum singula.] Religiosus habens prioratum, vel ecclesiam curatam, si recipit secundum sine licentia Papæ, ipso iure vacat primum, quod si statim non dimiserit, efficitur ineligibilis, & priuatur vtroque. Eadem est pœna in his, quæ habebant ante hanc Constitutionem, nisi infra mensem alterum elegerint, & alterum dimiserint. Prioratus ecclesiæ, vel administrationes unius monasterii solitæ per ipsius monachos gubernari, absque sedis Apostolicæ licentia alterius monasterii monachis non committantur, nec commissa dimittantur, qui contra fecerint, sint priuati potestate ordinandi prædicta ea uice, & defertur ad diœcesanum in non exemptis, & ad Papam in exemptis. Recipientes uel eligentes, sunt ineligibiles ipso iure. Emanauit ad declarationem eorum, quæ not. Hostiens. supra eodem, de multa.
ADDITIO. Dicebat Io. Mo. quod hæc decretalis obuiat ambitioni monachorum, & eam multiplicibus pœnis astringit. Io. And.
f ¶ Personis.] 89. distinct. cap. 1. in princ. sicut singula membra corporis singulos actus habent, vt ibi. ad idem 16. quæst. 1. presbyteros. sup. eod. tit. quia in tantum. C. de asses. l. nemo.
g ¶ Auferenda.] ad hoc sup. eodem libro de electione, si religiosus, primo responso, & c. quorundam, & cap. indemnitatibus. §. sed cum eas. infra de statu reg. c. unico, sup. ne cler uel mona. c. 2. monasterium enim est eis quasi carcer. 16. q. 1. placuit 2. de sent. excom. ut famæ. [in antiq.]
[Gl. seq. soluit dubium.]

a ¶ Prio-

nachi vel religiosi alij † pluribus prioratibus; a vel ecclesijs curam habentibus animarum, etiam si eadem cura non per ipso, sed per presbyteros ad eorum præsentationem per episcopus institutos habeat exerceri, absque sedis Apostolicæ b auctoritate præesse præsumant: nisi † forte vnus ex eis ab alio dependeat, vel adinuicem sint annexi. c † Statuentes, vt quicumque ipsorum prioratum, vel ecclesiam talem obtinens alium receperit: primum, quo sit ipso iure priuatus, statim omnino dimitere teneatur, d per eum, ad quem pertinuerit libere e alteri conferendum. Quod nisi fecerit; f ex tunc eo ipso efficiatur ineligibilis, g † & tanquam ambitiosus ab vtroque penitus repellatur.

¶ Circa eos autē, qui plures prioratus, vel ecclesias huiusmodi nunc detinent: prouidemus, vt infra mensem h postquā pręsens constitutio peruenerit i ad eosdem, vnum ex ipsis, quem retinere voluerint (reliquis dimissis) eligere k teneantur; alioquin ex tunc l pęnis subiaceant supradictis. m

¶ *Prioratus ecclesiæ, vel administrationes vnius monasterij solitæ per ipsius monachos gubernari, absque sedis Apostolicæ licentia alterius monasterij monachis non committantur, nec commissa dimittantur. Qui contra fecerint, sint priuati potestate ordinandi prædicta, ea vice, & defertur ad diœcesanum in non exemptis, & ad Papam in exemptis, Recipientes, vel detinentes (alias eligentes) sunt ineligibiles ipso iure. hoc dicit.*

¶ Prohibemus insuper, ne prioratus vel ecclesiæ, aut administrationes, seu officia vnius monasterij consueta per eiusdem monachos gubernari, committantur deinceps absque auctoritate sedis eiusdem alterius monasterij monachis gubernanda, n nec hactenus commissa dimittantur eisdem; sed per eos, ad quos pertinent, libere ordinentur: Cum illis non liceat habere locum in diuersis monasteriis, o quorum vnum ab alio non dependet: p nec aliorum monasteriorum (nisi canonice q transferantur ad ipsa) prioratus, ecclesias, administrationes, vel officia gubernare. Qui vero contra prohibitionem præsentem prædicta de

a ¶ Prioratibus.] potest dici etiam non curatis, & qđ infra dicitur de curatis, referatur ad proxime dictum de ecclesijs: per decre. s. eo. de multa. s. de ele. dudum. 2. & hoc approbat Concilium Vien. de supplen. negli. plat. q. a regulares, in fine. in cā aūt est dissimilitudo inter personatus, & parochiales ecclesias: quam habes j. ne cle. vel mona. c. 1. ADDITIO. Idem Io. Mona. & Archidiaconus.

b ¶ Absq; sedis Apostolicæ.] nota arg. ꝑ illa opinione, quod in duobus curatis 1 solus Papa dispenset. ad idem supra eod. tit. & lib. non potest.

c ¶ Annexi.] in his casib. nullius dispensatio est necessaria: cum hæc duo ꝓ vno reputentur. s. de ele. Dudū, 2. vbi de hoc. sup. eo. tit. super eo. & cap. extirpandæ. §. qui vero.

d ¶ Teneatur.] inquantum possidet de facto: quia de iure priuatus est.

e ¶ Libere.] sup. eo. tit. & lib. licet eps.

f ¶ Quod nisi fecerit.] i. statim omnino non dimiserit.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.

g ¶ Ineligibilis.] ad idem sup. de elect. quisquis, & j. in fi. c. exaggeratur igitur pęna in religiosis, & merito, vt s. in prin. ad hoc 16. q. 1. alia est cā. Sed nūq̄d hoc. [s. ꝙ vacaret primū. Io. An.] hoc erat statutū ꝑ decr. de multa. Dicebat ibi Host. ꝙ in prioratib. conentualib. vel curatis bene habebat locum decr. de multa, vt religiosos respiceret in ijs, a quibus ad volūtatem abbatis remouentur: 2 vr, ꝙ plures possent habere; cum potius quam custodes essēt quam priores. Indistincte autē intelligo hanc decr. etiam in omnibus prioratibus prout indistincte loquitur, & approbatum est hoc hodie per concil. Vien. de supplē. negl. præla. quia regulares. in fi. & hoc non erat ita clare statutum per decret. de multa. & pœnæ etiam sunt additæ, vt hic vides.

h ¶ Mensem.] quomodo huiusmodi mensis fiet computatio: dixi j. de ele. quam sit, sup. eo. lib.

i ¶ Peruenerit.] & sic si perueniat ante duos menses a tēpore publicationis, statim incipit eis tēpus currere: & si non peruenerit infra duos menses, ad huc tempus nō currit, & sic placuit Papæ in hoc casu religiosos adstringi: cum alias cōstitutio principis ex quo fuerit publicata post duos menses oēs adstringat. 3 in auth. vt factæ nouæ consti. circa prin. ad hoc sup. de postu. c. 1. & dicam in fi. huius. lib. super data. Ioan. Andr.

k ¶ Eligere.] ad idē supra eo. referente, & c. præterea.

l ¶ Ex tūc.] id est, post mensem.

m ¶ Supradictis.] vt s. fiant ineligibiles: & tanquā ambitiosi repellantur ab vtroque. Io. Andr.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

n ¶ Gubernāda.] qđ si ī ipso monasterio nō est aliqs idoneus. Tunc satis credo, qđ aliunde 4 posset assumi ad hoc sup. de ele. ne pro defectu. & c. indemnitatibus eo. lib. de ele. sup. in fi. & sup. de ver. sig. c. abbate. in fin. satis tñ tutum esset auctoritatem Papæ requiri per superiorē literam.

o ¶ Monasteriis.] s. de relig. do. c. vlti. in fi. sicut nec diuersorum monasteriorum abbas esse, vt ibi, & 10. q. 4. monachum, vel præesse monasterio & eccl'ę sęculari. 16. q. 1. presbyteros.

p ¶ Non dependet.] nec adinuicem sunt connexa, vt supra.

Glo. seq. recit. per quæstionem, & solutionem, cui signat contrarium, & respō det.]

q ¶ Canonice.] vt si transeat ad strictiorem 5 religionem, sufficiat licentiā sui prælati requirere, et ri. 8. & Hos. si nō obtioneatur. s. in sum. tit. d̄ de regu. licet. Sed si transiret ad laxiorem 6 sine cā. solus Papa dispensat: cum sit contra iura, sup. de cons. præb. proposuit. Si ad parem; ex causa transire poterit de licentia abbatis & conuentus. 19. q. 3. statuimus, & non obstat sup. de elect. eod. lib. si religiosus 2 Responso. quia illud locum habet cū transit ad rectoriam: & ibi de filio sit pater & ideo ibi sufficiat abbatis licentia.

ADDITIO. Inno. supra. de renun. c. filio. dicit, ꝙ quando vult religiosus transire ad parem, requiritur dispensatio & auctoritas epi. quod placet hic Io. Mo. & Archid. in decr. si religiosus, in fi. vide quod not. in Spec. tit. 2. §. sunt quoque, versi. 24. & quod dixi de reg. non est. super. 1. glo. Ioan. Andr.

† al. alijs.

1 Vide qđ de hoc articulo sācitū sit nouissime ī cōc. Trid. ses. 7. d̄ refor. q. 2. & seq.

† In quodā manu scripto codice ita nisi forte vnus, vel vna ex eis ab alio dependeat, &c.

† Alios cas 9 ꝗbus retinere plura bñficia dicit gl. 22. q. 1. ī sū. vide q̄ dixi ī ca. gratia. s. eo. de rescri. Font.

† Ergo prius erat eligibilis. vide gl. 16. q. 1. in sū. & Cle. 1. de elec. Phi. Fō.

2 Idē no. su. de statu. mo. c. 2. in glos. pe. & q̄ scripsi. s. eo. li. q of. or. ꝑsēti: in 1. gl. ver. qrit demū. Ioan. And.

3 Vide B. Tho. 1. 2. q. 90. arti. 4. Sotū li. 1. de iust. & iu. q. 1. arti. 4. Deci. & alios in ca. cognoscētes extra de cōsti.

4 Vide cōci. Tri. ses. 25. ti. de regularibus, & monial. c. 7.

5 Vide B. Tho. 2. 2. q. 189. ar. ti. 8. & Hos. in sum. tit. d̄ regularibus. 6. & qualiter

a ¶ Ea vice.]id est, in prima ordinatione. sup. de ele. cum in cunctis.&c.cum Vinton.
b ¶ Per sedem Apostolicam.]vel legatum de latere, si sit in prouincia.ad hoc sup.eo.lib.de ele. si abbatem.1. & 2.responso.Ioan. Andr.
c ¶ Ipso iure.]& collatio non tenet, vt s. eodē, ibi, & per eos ad quos pertinent, &cet.

ADDITIO.Et facit ad not. in Clement. eodem tit. si plures, in glo. si intelligas. Ioan.Andr.

Cum in ecclesijs.] Primo ponit dictum: Secundo ibi, Nisi, exceptionem, Tertio ibi, Alioquin. pœnā. partes patent. Ioan. Andr.

CASUS. Vacante Succentoria.vel alia dignitate electiua in ecclesia Pictauiē. Canonici conuenerunt in vnum, & ad Succentoriam vel aliam dignitatem quendam Titium elegerūt: veruntamen erant aliqui absentes: quæritur, nunquid debebant ipsi absentes vocari ad electionem? Rñdet Romanus Pōtifex, ꝙ sic: si ipsi cō mode poterant vocari: & hoc siue sint i prouīcia, sine extra, dummodo commode possint vocari. Sed ponamus, ꝙ ꝑ longū tempus & sufficiens ad inducendum consuetudinem fuit obseruatum, quod in electionib. faciendis de Succentoria & alijs dignitatibus ecclesiæ Pictauien. soli pñtes eligebant, nec erat necesse vocare absentes: an valeat talis consuetudo? Respondet Romanus Pontifex, & sic secus, si non esset talis consuetudo: Nam tunc Canonici absentes possent allegare, & dicere quod fuerunt neglecti, occasione cuius ipsi possent per iudicem competētem facere cassari electiones istas, verum tñ si ipsi absentes nihil opponerent contra istas electiones, nec personas electorum: ipso iure valerent electiones factæ per præsentes; Nam vocatio absentium non est de substantia electionis. c. ecclesia, 2. de electione in antiq. Nota argum. quod quādoque collatio beneficiorum, vel Canonicatuum spectat ad solos Canonicos de quo supra, de ele. cum ecclesia Vulterana Dominicus.

[Prima glossa dicit quid declaret.]

d ¶ Cum in ecclesijs.] Emanauit ad declarationem eorum quę not. Ber. & moderni, supra, de re iudi. cum olim, in fine.

[Glo.seq. ponit opinionem contrariam, & eius motiuum, cui respondet.

e ¶ Facienda.]da electione eorum per quorum mortem est ecclesia viduata, tantum habebamus in decreta. quia propter. in antiquis. Sed per prædictam decretalem cum olim, in fine, ibi, plena omnium, qui præsentes fuerint, &c. dicebant quidam in minoribus beneficiis non vocādos absentes, quod hic reprobatur. vnde intelligimus ibi, præsentes, qui sunt in loco, vnde debent vocari, C. de præscri. long. temp. l. vlt. supra, de maio. & obe. c. vlt. vel ibi consuetudo erat absentes ad talia non vocari, vt sequitur.

ADDITIO. Et sic dicit Archi. se habuisse a Canonico illius ecclesiæ. Ioan. Andr.

[Glossa sequēs ponit dictū, & opinionem illi contrariam, quam improbat per hanc decretalem: adiungit tres rationes. demū quęrit, & soluit.]

f ¶ Si commode.] sic supra de electione. quia propter. siue ergo sint in prouincia, siue extra ꝓuinciam, si cōmode vocari possunt, vocabātur: alias non, de hoc supra de electio. coram. [hæc fuit opinio Hostien. quę placet Archi.] Sed de quam remoto loco vocentur, statur consuetudini, de electio. in antiq. in Genesi. & dicebant quidā, ꝙ an vocarentur vel non, non stabitur cō suetudini: quod non est verum, vt hic patet. Sed posses dicere, quod hic non loquitur de electione prælatorum, & dicit litera: ad talia, &c. Sed dico, quod consuetudo dat ius eligendi, & ita potest intelligi de causa possessionis, cum ecclesia. Item dat iurisdictionem iudicandi: ergo & sine absentibus eligendi. de foro competenti, cum contingat. [in antiquis.]cum similibus. Item vocatio absentium non est de substantialibus formæ. sup. de elect. ecclesia, secundo. Sed nunquid in alienatione & aliis tractatibus vocari debent absentes? Credo quod non, decima quæstione secunda. §. hoc ius porrectum, vbi de hoc, per decretal. supra eodem libro, de officio ord. quamuis, vbi dixi de hoc, & supra, de testibus, cap. præsentium.

g ¶ Eis instantib.] poterunt ergo contemptum prosequi, & collationem illam facere cassari; ratificare & poterunt. si volent. sup. de elect. quod sicut.

Tal. ita, & de ppās.

¶ al. ordinentur.

¶ In manuscriptis exēplarib⁹ ita: Hi aūt, q ea susceperint, vel suscepta præsumpserint, &c.

¶ No. hic esse drīā inter receptionē Canonicorū & collationem Canonicatus vel pbendæ. Et sic vr, ꝙ sola receptio non inducat collationē de resc. eam te.

1 Tā fallit in receptione facienda ad pceptū superioris, qñ maior pars, aut duæ partes pñtes sūt. Sci to tñ. quod in casu quo isti nō sūt vocā di, poterunt ꝗ rescriptū & personā obijcere. Phil. Fran.

---

cetero alienis monachis commiserint, vel dimiserint iam commissa: ea vice [a] ordinandi de ipsis sint potestate priuati, & † de eis per diœcesanos (si exempta non fuerit) alioquin per sedem Apostolicam [b] ordinentur. † Ij † autem, qui ea suscipere, vel suscepta præsumpserint detinere, reddantur ineligibiles ipso iure. [c]

¶ Idem.

¶ Contēptum possunt prosequi si ad receptionē, vel collationē absentes monachi vel canonici nō vocentur, nisi cōsuetudo habeat eos nō vocari. hoc dicit secundum Zenzel.

CAP. XXXIII.

Cum in ecclesiis[d] Canonicorum receptio, † aut præbendarum, vel beneficiorum collatio imminet facienda, [e] absentes Canonici (si commode [f] fieri valeat) sunt vocandi: Nisi consuetudo habeat eos ad talia non vocari. Alioquin quod in eorum absentia fieri contigerit: eis instantibus [g] irritari debebit.

Idem.

¶ Beneficia morientium etiam in loco vicino curiæ Romanæ per duas dietas legales, vel sede ipsa vacante, ibi cām, domicilium, vel originem non habentiū. vel etiam habentiū sed curialium, & ibi causa Romanæ curiæ morantium, vel translata curia eam sequentium, & in itinere decedentium, uel in loco unde recessit curia in quo remanserant infirmi, conferri nequeunt per alium quam per Papam. hoc dicit secundum Zenzel.

CAP. XXXIV.

PRAESENTI.

PRæsenti.]Diuisio patet: quia sunt quinque dicta, & tertium resp cit prima: dño Secundum ibi, Idem est. Tertium ibi, Loca. Quartum ibi, Sane. Quintum ibi, Porro. Dominicus.

Istud cap. venit limitatiue ad c. licet, sup. eodem tit. isto libro.

CASUS. Dicitur in cap. licet, alleg. supra, quod solus Papa potest conferre beneficia vacātia in Curia Romana. Sed ponamus, qđ Nucii Sedis Apostolicæ, vel Legati Papæ, cum mitterentur ad aliquam prouinciam in sua legatione mortui sunt in locis proximis Curiæ Romanæ, non tñ decesserunt in Curia; vtrum cōprehendantur sub. c. licet. ita qđ solus Papa possit beneficia eorum vacantia

2 Facit l. filio pterito, cūnotat. ibi in gl. in uer. tucbitur, ff. de iniusto, rup. & irri. fac. test

ti [a] declaramus edicto statutum [b] felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri, de beneficijs apud sedem Apostolicam vacantibus per aliũ, quam per Romanum Pontificem minime conferendis, locum habere in beneficijs, quæ legati, aut nuncij sedis eiusdem, vel quiuis alij [c] ad Romanam Curiam venientes, vel etiam recedentes [d] ab ipsa obtinere noscuntur, si eos in locis vicinis [e] † ipsi Curiæ mori contingat: quemadmodum si in loco vbi eadẽ Curia residet, morerentur. ¶ Idem est si aliquis Curialis (etiam ecclesia Romana vacãte) peregrinationis, infirmitatis, aut recreatiõis, seu alia quauis causa ad locum Curiæ vicinum secedens, in huiusmodi loco vicino decedat: [f] dummodo ibi (etiam si erat ad ipsam Curiam reuersurus) eius domicilium [g] seu domus propria [h] non existat. ¶ Loca vero intelligantur vicina eidem Curiæ in pręmissis, quæ remota vltra duas dietas legales [i] (quas hoc casu sic specialiter [k] volumus computari) a loco vbi moratur ipsa Curia non existunt.

¶ Sane si quis in loco vbi † degit Curia, suæ originis [l] domum habens, diem claudat extremum in ea: ipsius beneficia sub prædicto non aliter includantur † statuto, quam si Curialis esset antea, & ibidem occasione Curiæ moraretur. [m]

¶ Porro cum Curiã de loco

vacantia conferre personis idoneis? Rñdet ꝙ sic, & ideo Papa poterit illa beneficia conferre, ac si ipsi obijssent in illo loco ubi residet Curia. Idem dicendum est in Curialibus, qui proficiscuntur ad peregrinationem, & moriuntur in locis proximis ipsi Curiæ, ut etiã solus Papa possit illorum beneficia ꝯferre ſm tenorẽ illius ca. licet. videlicet, dummodo Papa hmõi beneficia conferat infra mensem: nam ipso mense elapso possent collatores hmõi beneficiorum dicti beneficia conferre. Sed sanctissime Pater, uellem informari a vobis, qualiter cognoscam ego, ꝙ aliqs sit mortuus in loco vicino Curiæ Romanæ? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ in isto casu illa loca appellamus vicina Curiæ Romæ, quæ distant a loco ubi est Papa cum sua Curia per duas dietas legales: hoc est per xx. leucas: nam dieta in iure accipitur pro decẽ leucis, l. vicena millia, ff. si quis cautionibus. Sed ponamus, ꝙ aliquis clericus habẽs domicilium Parisijs, cum curia ibi esset residens, mortuus est, vtrum beneficia sua dicantur vacare in Curia? Respondet ꝙ non & ideo solus Papa non posset illa beneficia conferre, sed si ordinarius præueniat Papam, valebat collatio. Sed ponamus, quod Curia Romana, cum esset Parisijs, vult se transferre ad Ciuitatem Romanam, postea aliquis Curialis non potuit insequi Curiam, sed remansit infirmus Parisijs, & postmodum mortuus est, utrum beneficia sua censeantur vacare in Curia Romana? Respondet quod sic, & per consequens solus Papa illa beneficia poterit conferre, dum tamen conferat infra vnum mensem, ut dictum est. Nota primo, ꝙ appellatione prædecessoris comprehenditur prædecessor etiam per aliquos mediatos. Nam inter Bonifacium auctorem huius ca. interpositus fuit Gregorius decimus vt patet in cap. statutum, sup. eod. tit. & lib, & Inno. iiij. Nota secundo, argum. differentiam esse inter Nuncium sedis Apostolicæ, & eius Legatum, ad hoc supra de præscript. accedens, de censibus in antiq. cum instantia. Dominicus.

† Not. ex loci vicinitate ꝯ-hi cõionem quandã etiã quo ad præmiũ, pęnam, mores de pę. di. 1. §. sed cõtinuo l. non tm̃ §. Illicen sib. ff. de exc. tut. & qui di cantur uicini, uide l. si tertius, de aqua plu. arc. l. 4. §. si tam uicinum, ff. de dam. inf. Pe. de Anch. Font.

[Prima glossa dicit quid declaret.]

a ¶ Præsenti.] Emanauit ad declarationem eorum, quæ not. Gul. & Gar. sup. eo. tit. statutum. Io. And.

b ¶ Statutum.] sup. eod. tit. c. 2.

c ¶ Alij.] Curiales, uel non.

d ¶ Recedentes.] dicebat Gar. quod cum appellatione urbis urbs tantum & suburbia intelligantur, ff. de verbor. signif. l. 2. sic & nomine Curiæ, tantum locum vbi Curia habitat cum suis suburbiis intelligere debeamus in ijs, qui nondum Curiã intrauerint, uel illicentiati recesserint, in alijs secus. Io. And.

e ¶ Vicinis.] dicitur præsens ille qui est in hortis, ff. de proc. l. præsens. vel qui est in prouincia, C. de præscr. lo. tẽp. l. vlt. ĩ. determinabit quæ intelligantur loca vicina.

f ¶ Decedat.] hoc dicebat Guli. si recesserat animo cito redeundi, ut de pœnit. dist. 1. diuortium.

g ¶ Domicilium.] quod in pluribus locis haberi potest, ff. ad muni. assumptio. sup. de rescrip. dilectus, 2. de foro comp. ex parte.

ADDITIO. Et quod ibi not. in 3. gl. & de paroch. c. fin. in 1. gl. hic ponit Archidiac. Ioan. Andr.

[Gl. seq. notat, quærit, solutioni obijcit dupliciter, & primæ respondet. in secunda remittit.]

h ¶ Domus ꝓpria.] ergo licet sola domus possessio in ciuitate comparata non faciat quem municipem, ff. ad muni. libertus, §. sola tamen quantum ad hoc æquiparantur domus & domiciliũ. Quid dices, si est in domo sibi & alijs cõmuni? Idem credo ac si esset in domo solum propria. ad hoc s̃. de postu. c. 1. Et res communis omnium illorum est, ff. de ritu nup. l. illud. 1. Et qui iurat suum non esse, iurat & sibi commune non esse, ff. de verbor. signific. si pupillus, §. vltimo. Et cum quis legat seruos, & qui in toto & qu in parte sui sunt, legati a t intelliguntur ff. de leg. 3. si quis seruos suos. Nec obstat. 12. quæstion. 2. episcopus. §. qui manumittitur. & ff. de in ius vocan. leg. sed & si hac, §. qui manumittitur, quia ibi erat commune pluribus, vt collegio. probatur hæc solutio, ff. eo. tit. communis libertus non obstat. 12. q. 1. §. vlt. quia ibi soluitur. Io. And.

† al. ita ubi degit. ipsa Curia &c.

† al. includantur.

i Facit ff. de iud. l. Iulian⁹ si alter, ub. æquiparatur iudicẽ fieri litigatoris hęredẽ in totũ uel pro parte. Io. An.

i ¶ Legales.] secundum quas xx. milliaria computantur pro die, ff. si quis cautio. l. vicena millia, & si modicum etiam superesset, non includeretur sub loco. ff. de verb. sign. l. 3. Ioan. Andr.

K ¶ Specialiter.] si hoc est speciale: ergo ipsius contrarium est generale, & facit ad ea quæ not. supra, de rescrip. non nulli, & quæ dixi eodem lib. de rescrip. statutum. §. cum autem, de elect. cupientes, i. responso. Ioan. Andreæ.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

l ¶ Originis.] certe satis idem puto si ibi habet continuum domicilium, licet inde non sit oriundus. ad hoc 10. dist. si in adiutorium. & optime s̃. de ele. eo. lib. fundamenta. §. vlt. supra eo. lib. de temp. ordi. c. 3. 1. respon. ff. ad muni. eius. §. vlt. C. ubi senato. uel claris. l. senatores, nec rationem diuersitatis video. Et idem dico in oriundo, qui ibi propriam non haberet domum, sed forte conductam, cum eadem sit ratio. ad hoc ff. de legibus, non possunt unde quod dicit, originis suæ domum, & de domo propria, & de domo habitationis potest intelligi. Io. And.

m ¶ Moraretur.] alias enim graue præiudicium inferretur loco ubi degit Curia, si omnia beneficia tunc ibi vacantia haberent solum conferri per Papam.

ADDITIO. Et simi. quod scripsi post Vin. sup. de offic. deleg. eo. lib. c. fin. super verbo, non possint, scilicet,

ad locū transferri contingit, si curiales in itinere (dum curiam sequuntur eandem) vel in loco vnde recedit ipsa curia forsitan remanentes infirmi, rebus inibi eximantur humanis, pręmissum statutum (quātumcunque locus ubi decedunt, ab ipsa curia sit remotus) ad illorum beneficia se extendit.

¶ Idem.

¶ Mors Papæ tollit ne parochiales ecclesiæ in curia vacare dicantur. hoc dicit secundum Zen.

CAP. XXXV.

SI Apostolica sede vacante aliquas parochiales [a] ecclesias vacare de cetero contigerit apud ipsam: Statuimus, vt de eis (ne ipsarum [b] vacatio diutina periculum valeat animabus afferre) [c] per eos, ad quos pertinet, † possit libere ordinari: constitutione felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri de beneficijs apud Sedem ipsam vacantibus, per alium, quam per Romanum Pōtificem minime conferendis, vel alia [d] quauis contraria super hoc edita nō obstāte. ¶ Idem volumus, & de illis, quæ ibidem ipso Romano Pontifice viuente vacabunt, si de ipsis per eum ante ipsius obitum [e] non fuerit ordinatum.

¶ Idem.

¶ Gratia alicui concessa, vt prouidere possit personis idoneis in certa ecclesia, personis non expressis, non expirat re integra obitu concedentis, secus si personæ essent expressæ. Io. A.

CAP. XXXVI.

SI

† Vide Dec. in c.bonæ.in prin.extra de appel.

quod multum præiudiciale esset clericis prouinciæ, si percussores ipsorum possent absolui per legatos perpetuos, scilicet ratione ecclesiarum habentes officium. Ioan.Andr.

SI Apostolica.] Ponit duo dicta. Secundum: ibi, Idem, & rationem interserit; ibi, Ne ipsarum.

ADDITIO. Multum æquitatis habet hæc constitutio circa parochiales ecclesias uacātes in curia.

CASVS. Dicitur in c.3.eo.tit. ꝙ solus Papa pōt conferre beneficia uacantia in curia Romana: dum tamen illa beneficia cōferat infra unum mēsem. Sed ponamus, ꝙ Apostolica sede vacante, aliquis clericus habēs ecclesiā parochialem, uel aliud beneficium curatū decessit in curia: ytrū ad ecclesiam Romanam spectet solum collatio hūōi beneficij curati, ita qđ prouisio hmōi ecclesię parochialis, seu beneficij curati debeat differri usque ad futurū successorem, qui eligetur in Romanū Pontificem? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ cum uacatio ecclesiæ Parochialis, & beneficij curati sit periculosa animabus subditis, præcipit Papa, quod si sede Apostolica uacante uacet hmōi beneficiū curatum in curia Romana, vel in locis proximis curiæ, quod ordinarius possit hmōi beneficium conferre, non obstante dicto.c.licet. & sic istud capitulum ponit speciale in beneficijs curatis. Sed ponamus quod vacauit istud beneficium curatum, adhuc viuente & superstite Romano Pontifice, accidit ꝙ Papa est mortuus antequam prouideret alicui de isto beneficio curato, vtrum ordinarius possit illud conferre, ēt si non dū sit elapsus mensis intra quem solus Papa debeat prouidere? Respōdet ꝙ sic, qđ verum est, si Papa non contulerit istud beneficium curatum ante ipsius mortem.

Nota primo, ꝙ Apostolica sede vacante possunt ordinarij conferre ecclesias parochiales, etiam si vacauerint in curia, non obstante.c.2.sup.eo. & istud est spāle in ecclesiis parochialibus. Ratio specialitatis est fauor animarum, vt dicit principium textus. Et quod sequitur, ꝙ cum istud sit speciale in ecclesiis parochialibus ꝙ ius commune seruatur in alijs beneficiis ecclesiasticis.l.1.ff.ad municipal. Nota ꝙ mensis qui conceditur Papæ ad conferendum beneficia uacantia in curia Romana; non incurrit sede Apostolica uacante.

[Prima glossa arguit a contrario.]

a ¶ Parochiales.] speciale sit in eis propter curam, in alijs ergo ius antiquum remanet. Ad idem supra eod. lib.de electio.nemo. Et per hoc satis patet, quod in aliis non currit mensis sede uacante, curit tamen ignoranti, ut supra eodem tit.& lib.statutum.dixi. [in glo.est ergo.]

ADDITIO. Quod speciale sit in parochialibus ecclesijs quod hic dicitur, tenet Archid. unde licet posset urgere eadem ratio in alijs ecclesijs curatis non parochialibus, detractio iuris ueteris non habet locum in illis, super qua uide infra de uerb.signif. constitutionem. & quod ibi not. in 4.glo. Ioan.And.

b ¶ Ne ipsarum.] rationem hic ponit. & est simi.sup.eo.lib.de offic.delega. si is cui. & inf. ne sede uacan. c.unico.in fi.

c ¶ Afferre.] supra eod.tit.c.1.

d ¶ Alia.] ut sup.eo.titu.statutum. & sup.c.proximo.

e ¶ Obitum.] scilicet cū decessit infra mensem: alias non esset quæstio. supra eo.statutum.

ADDITIO. Quia scilicet etiam Papa uiuente posset ordinarius illa conferre. Io. Andr.

SI cui.] Sunt duæ partes Secunda, ibi, Secus. Prima subdiuiditur, quia primo ponit dictum: secundo reddit causam sui dicti: ibi. Quam cum.

CASVS. Papa concessit epō Pictau. facultatem, ut forte in ecclesia sua cum ad ipsum non spectaret collatio præbendæ, sed ad decanum & Capitulum, uel etiam in alia ecclesia, posset prouidere personis idoneis: Anteq̃ eps Pictauien. prouidisset illis personis, Papa mortuus est, vtrum illo mortuo expirauit gratia data epō Pictau. vel utrum non obstante morte papæ possit dictus eps prouidere personis idoneis? Respondet, quod si anteq̃ eps Pictauien. prouidet personis idoneis, & sic re ipsa existente integra papa mortuus sit. non expirat mandatum, ideo non obstante morte papæ poterit prouidere personis idoneis, qđ uerū est quando in gr̃a non fuerunt expressæ certæ personæ; Sed qd si gratia prouidēdi in aliqua ecclesia respiciebat fauorē certæ personę & anteq̃ eps ꝓuideret, mortuus est Papa, utrū expirauerit gratia? Respondet ꝙ tunc per mortē concedentis expirata est gratia. Nota primo ex principio.c. ꝙ gratia iam facta per mortem cōcedentis non expirat antequam ille cui facta est gratia, illa gratia uteretur, & ista fuit ratio dubitandi ad istud capitulum, secus est in gratia alicui concessa, & sic cessat contrarium glossę de c. si super gratia. de offic.deleg.eo.lib. quod uidetur contradicere secundo dicto huius capi. Dicitur enim in dicto.c.si super gratia, ꝙ mortuo papa antequā uacet ꝑbenda, non expirat potestas executoris, qa non expirat gr̃a, ergo nec potestas executoris, quæ est accessoria ad gratiā. Sed ibi iā iamq; erat facta gr̃a, hæc autem in secūdo dicto huius c.nō erat facta, sed mandabatur fieri, sed in primo dicto gratia erat facta, qua respiciebat fauorem illius cui mandabatur, ut faceret gratiam, & ideo quantum ad ipsum dicitur facta gratia. Nota argumen. quod inferior a Papa, non potest conferre beneficia ad Apostolicā sedem deuoluta, ut in Clemen.

men.s de beneficio, eo.tit. Nota, quod gratia facta nõ expirat per mortem concedentis: etiam si nondum eius effectus sit adimpletus. Dom.

[Prima gl. summat.]

a ¶ Si cui.] Gratia alicui concessa, vt prouidere possit psonis idoneis ĩ certa ecclesia, personis non expressis, ñ expirat re integra obitu cõcedentis: secus si personę essent expressæ. Io. And.

b ¶ Expssione.] multũ ergo operatur expressio personę, & facit ĩ.c. px. & s̃. đ off. del. is cui. e. lib.

c ¶ Idoneis.] vt supra eo. tit. super inordinata, & c. is cui. eodem lib.

† De hac clausula vid Zab. in Cle. 2. §. 5dictores, de relig. dom. et Fel. in c. sup eod. extra de off. deleg.

d ¶ Legitime.] s. secundum statuta Lateranensis 1 vel generalis Cõcilii. s̃. de cõces. præb. c. 2. & de elect. ne p defectu. Et talia beneficia legati de latere, q sunt in prouincia, conferre possunt. sup. eod. venerabilis.

1 Vide p̃ aliis Ph. Frã. hic.

ADDITIO. Et not. sup. eod. lib. de offic. leg. c. 1. in vltima gl. & vide quod ibi dixi. Ioan. And.

cui[a] (nulla personarum facta expressione) [b] sit gratiosè concessa facultas, vt auctoritate Apostolica possit aliquibus personis idoneis [c] in certa ecclesia prouidere, vel beneficia, (quorum collátio est ad Sedem Apostolicam legitime [d] deuoluta) conferre, contradictores † eadem auctoritate, per censuram ecclesiasticam compescendo: huiusmodi concessio (quã cum specialem gratiam cõtineat, decet [e] esse mansuram) non expirat etiam re integra per obitum concedentis. Secus, si super prouisione certæ personę facienda sit data potestas eidem, non ob suam, [f] sed eius, cui prouideri mandatur gratiam, vel fauorem: illa quidem expirat omnino, si concedens re integra moriatur. [g]

¶ Idem.

¶ Qui ex licentia circa incertos concessa absque titulo ad sacros ordines clericos promouet, eis tenetur prouidere. Dans licentiam promouenti, vel etiam promouendis: eis promotis ad sacros sine titulo, prouidere tenebitur. h.d. Zen.

CAP. XXXVII.

Si † episco-

† Vide conc. Trid. ses. 21. de ref. c. 2.

e ¶ Decet.] inf. de regul. iuris, decet. cum suis concordantiis.

f ¶ Suam.] quando ergo est gratia eius cui scribitur, non expirat, vt s̃: secus quando alterius, puta pro quo scribitur, vt hic.

[Gl. seq. amplificat tex. obiicit, & soluit: solutioni opponit, & respondet.]

g ¶ Moriatur.] vel renunciet. sup. de renunc. ca. 1. eod. lib. Ad hunc finem expresse contradicit, sup. eod. lib. de offic. deleg. si super gratia. ubi dicitur, quod executorum potestas datorum super gratia alicuius, non expirat re integra, sicut nec gratia, cum sit accessoria ad gratiam, hic contrarium dicitur. Solutio. 2 Facti diuersitas soluit contrarium. ibi loquitur de gratia iam facta: hic de facienda per executores: unde ibi dixit textus: gratia facta, &c. hic dicit prouisione facienda. si ergo Papa concedat canonicatum, & præbendam, si vacat, uel quæ primo vacauerit, nulli alii de iure debitam, & super hac gratia per se facta dat executores, habet locũ decretalis illa: quia cum iam sit canonicus, & iam sit facta gratia: potestas executorum, velut accessoria, non expirat 3 si Papa non facit gratiam, sed mandat fieri: puta prouideri mihi de beneficio: hic potestas executoris principalis est, & expirat re integra. Sed quare non expirat in supra proximo casu, cum etiam adhuc sit prouisio facienda? Solut. ibi etiam iam erat facta gratia, cũ respiceret eum qui prouidere debebat, non eum cui debebat prouideri.

2 Idẽ ibi. Io. Mo. & Arch.

3 Vide text. Io. in ca. autor. ĩ. de cõces. pb. đ mãstius gl. uiđ Phil. hic remissiue. Fõ.

Si episcopus.] Sunt tres partes, quarum prima decidit quid iuris cum per proprium episcopum data est alteri episcopo ordinandi licentia. Secunda & tertia decidunt, quando de personis data est prædicta licentia. Secunda ibi, Si vero. Tertia ibi: Eis autem, harum quælibet exprimit suam causam. Prima ibi. Cum in culpa. Secunda, ibi, Tu qui. Tertia, ibi, Cum eam. Io. And.

¶ Si ẽps alteri ẽpo dederit potestatem, ut uice sua in sua dioecesi clericos posset ordinare, & fuerunt clerici sine titulo ordinati: ordinans, & non dans ptãtem, incurrit pœnam. cap. cum secundum Apostolum, eod. tit. in antiquis. nisi dans potestatem nominauerit sibi certos clericos ordinandos: nam tunc dans potestatem, & non ordinans, pœnam incurrit. hoc dicit.

¶ Præsupponendum est, quod hr̃ in c. allegat. cum sm̃ Apostolum, videlicet, qđ episcopus nõ debet aliquem clericum ordinare ad sacros ordines, nisi constet sibi, quod talis cleric9 habeat sufficientem titulum unde uiuere possit: & si contrariũ fecerit: tenetur episcopus illi dare necessaria unde possit uiuere, donec fuerit affecut9 sufficiẽs beneficium, ne cogatur mendicare.

CASUS. Ẽps Pictauien. dedit episcopo Angolimen. potestatem, vt posset ordines celebrare in diecesi Pictauien. episcopus Angolimen. aliquos clericos pmouit ad sacros ordines sine titulo ecclesiastico: quæritur quis episcoporum tenebitur ordinario ministrare necessaria vitæ, donec habeat unde possit sustentari? Respondet Romanus Pontifex cum distinctione: aut ẽps Pictauien. dedit potestatem ẽpo Angolimẽ. celebrandi ordines in dioecesi Pictauien. non facta expssione personarum: & tunc episcopus Angolimen. tenebitur præstare necessaria uitæ tali ordinato, donec fuerit beneficium assecutus. Si autem dedit potestatem ordinandi certam personam expressam: tunc per se episcopus Pictauien. illi tenetur ministrare necessaria: qa tunc videtur dedisse potestatem ẽpo Angolimen. ut istũ ordinet; siue fuerit idoneus, siue non: sed in primo casu uidetur dedisse potestatem, vt clericos ordinet si fuerint idonei, non autem dicuntur idonei absque titulo ecclesiastico. Sed quid Sanctissime Pater, ponamus q̃ episcopus Pictauien. dedit mihi licentiam recipiendi ordines a quocunque mallem episcopo, [quia de iure communi non possum recipere ordines nisi a proprio episcopo] non habebam aliquem titulum ecclesiasticũ; unde cum istis litteris accessi ad episcopum proximũ, & ab eo recepi ordines; quis illorum tenebitur mihi ministrare necessaria? Respondet, q̃ meus proprius episcopus; quia non debet dare istas litteras, nisi prius sibi cõstiterit de titulo ecclesiastico. Hodie tamen episcopi dãt istas litteras licentiæ non facta fide de titulo ecclesiastico, sed ipsi in litteris suis faciunt mentionem; dũ tamen uobis constiterit de titulo ecclesiastico sufficienti conscientiam nostram exonerando. Nota primo iuncta glos. quod quis non potest ordines celebrare in aliena dioecesi sine licentia proprii episcopi; nec posset in sua dioecesi ordinare clericos alterius dioecesis: tamen teneret ordinatio si fieret de facto; sed ordinans esset suspẽsus, & ordinatus non haberet executionem ordinum. Nota principalem effectum huius cap. quod ordinans debet diligenter inquirere an promouendi habeant titulum ecclesiasticum; nam si ordinet absque titulo, incurrit pœnam cap. cum secundum Apostolum. alleg.

Nota ꝙ cum proprius eps committit alteri episcopo ordinationem certorum clericorum, & nominatorum: episcopus cui facta est commissio, nõ tenetur inquirere an nominati sint idonei, vel non: sed debet præsumere, ꝙ committens præsentauit sibi idoneos: & si tales ordinati reperiantur sine titulo, est imputandum committenti, & non ordinanti.

No. vlterius ꝙ eps non debet dare licentiam recipiẽdi ordines ab alio epo: nisi constet sibi, ꝙ tales habeant titulum.

pus, [a] cui nullis personis expressis in genere commisisti, [b] vt vice tua ordines in tua diœcesi celebraret, ad sacros [c] ordines promouerit quempiam titulum [d] non habentem: ei (cum in culpa fuerit [e] taliter [f] ordinando eundem) tenebitur vitæ necessaria ministrare, [g] donec sibi per eum vel alium [h] de competenti beneficio sit prouisum.

¶ Si vero certas [i] commisisti † eidem ordinare personas, tu (qui præuidere hoc casu, an haberent titulum, debuisti) taliter ordinato ad prædicta, [k] donec per te [l] beneficiatus fuerit, obligatus existis.

¶ Eis autem quibus a diœcesanis datur licentia, vt possint a quo voluerint [m] episcopo ad omnes sacros ordines promoueri: non qui ordinant, sed qui tribuunt licentiam (cum eam dare non debeant titulum non habenti) ad præmissa, [n] si titulum non habeant, obligantur.

¶ Idem.

¶ Si primo loco Papa dat licentiam conferendi beneficia certo modo vacantia, vel ad Papam deuoluta, secundo aliquod de his conferat specialiter vel conferri mandet: species generi derogat, ita quod secundo beneficium debetur. h. d. Ioan. Andr.

CAP. XXXVIII.

QVAMVIS † TI-

[Prima gl. dicit q̃d declaret.]

a ¶ Si eps.] Emanauit ad declarationem decretalis, sup. eod. non liceat, & c. episcopus, si, & c. cũ sm̃ Apostolum.

ADDITIO. Et eorũ quæ no. Inn. & Hos. de æta. & qual. c. antep. & pen.

b ¶ Commisisti.] ꝙ alias sine pœna facere non posset, vt s̃. eo. lib. de temp. ord. cap. 2.

c ¶ Ad sacros.] Ideo dicit, quia pro ordinatis ad minores nõ scribit ecclesia, vt ordinatores compellat, vt no. sup. e. tit. c. 2.

[Gl. seq. ponit duas opi. contrarias, & secundam approbat.]

d ¶ Titulum.] saltem patrimonii. [1] Vnum scias q̃d Ioan. Goff. & Inn. tenent. sup. e. episcopus: ꝙ quantumcunque clericus habeat patrimonium, nisi expresse, ordinetur ad titulum patrimonii sui, habet actionẽ cõtra ordinantem, ad ea quæ dicuntur ĩ. Tan. & Host. contra: dicentes eum si patrimonium habet tacite ad titulũ patrimonii ordinatum: ita quod deficiet actio: quib. ego consentio per prædictam decr. episcopus] si, alias illud, nisi, quod ibi ponitur, nec proprie nec exceptiue veniret, & per decr. tuis. e. tit. in antiq. Et de hoc habes per Host. sup. de rescr. postul.

ADDITIO. Vide quod dixi in dicto c. tuis. sup ∫i. vlt. gl. per quod videbis, quod licet quo ad obligationem de qua hic loquimur, sequar Tan. & Host. non tamen dico patrimonium esse titulum, nisi expresse fuerit sic actũ. Io. And.

e ¶ In culpa fuerit.] & sic esse debet in pœna, vt 38. d. qui ea, & 28. d. quia sunt. Io. And.

f ¶ Taliter.] s. sine certo titulo.

[Gl. seq. obiicit, & soluit.]

g ¶ Ministrare. Videbatur quod puniri deberet ille qui mandauit, & imputare sibi debuit quod talem elegit, & per alium fecit, vnde idem ac si per seipsum elegisset. de regul. iur. qui per alium, sed hæc uera, ubi mandauit de certo, vt statim sequitur, & facit sup. de elect. si compromissarius.

ADDITIO. §. 1. Alleg. Io. Mo. ff. de cond. indeb. si procurator. in prin. vbi generali mandato non committio ꝓcuratori, quod soluat indebitum. Io. And.

h ¶ Alium. Nota pro iis quæ dixi. sup. eod. tit. & lib. si pauper.

i ¶ Certas.] & expressas intelligo: quia si cõmisisset ei ordinare clericos talis villæ, vel loci, adhuc est hic genus & non species, vnde locum habebunt superiora: aliud est. n. certum, aliud certum, & expressum, [2] facit inf. de conc. præb. ne captandæ.

ADDITIO. Per quod patet, quod aliter sumitur hic expressio, & s̃. eod. lib. de rescr. cap. 2. q̃ sup. eo. lib. & tit. c. 2. ad fi. Io. And.

k ¶ Ad prædicta.]. s. vitæ necessaria.

l ¶ Per te.] vel per alium s̃. prox. responso. nec poterit sibi in dignitatẽ ad bñficiũ obiicere, ex quo illum dignum ad ordines reputauit. s̃. de æt. & qual. accepim⁹ quod dic, vt ibi.

m ¶ A quo uoluerint.] dũ tñ catholico, & in aperta sedis Apostolicæ rebellione non fuerit supra de præscr. veniens.

[Gl. seq. exponit, q̃rit arg. negatiue, & affirmatiue, & duas opi. ponit.]

n ¶ Ad præmissa.] s. vitæ necessaria, donec eis de cõpetenti beneficio sit prouisum: & transit talis obligatio ad successorem, vt sup. eo. tit. cum sm̃ Apostolum. Quid dices si clericus ordinatus sine titulo ad sacros promisit episcopo, ꝙ eũ super his nõ inquietaret: nũquid tali renunciatione non obstante agere poterit? Videtur quod non, ex quo renunciauit. 7. q. 1. quam periculosum. de ele. cum inter R. in ant. E contra: quia istud vr̃ ius publicum, quod remitti non potest, de fo. comp. si diligenti, de sent. exc. contingit. [ẽt in antiq.] Et bñficio quod ñ dum habebat, renunciare non potuit, sicut nec hæreditati nondum delatæ. ff. de acqu. hær. l. qui superstitis, & alimenta [3] pacto alimentarii non tolluntur [4] ff. de trã s. cum hi. dixit Da. & q̃d ualet pactũ. Bart. Brix. dixit hoc verum, si post ordinationem interuenerit, sed in ordinatione vterque simoniacus esset, & deponendus, sup. de sim. c. pen. in quæst. Veneriali, quæ incipit, Esto q̃d episcopus ordinet.

QVamuis.] Sunt duo dicta: sm̃, ibi, Simili. Et in fine primi reddit rõnem vtriusque, ibi, Nã primæ. I. A.

CASVS. Papa dedit episcopo Pictau. facultatem conferendi bñficia sex clericorum cedentium, uel decedentium, & isti clerici possidebant bñficia spectantia ad collationem alterius episcopi, q̃ episcopi Pictau. data ista facultate vacauit bñficiũ cõprehensum sub tali facultate, forte per decessum uel renunciationem illorum clericorum. vnde postea Papa fecit collationẽ de uno illorũ beneficiorum, uel dedit facultatem cõferendi spãle bñficium, licet non fieret mentio de generali ptãte episcopi, an ualeat ista spãlis collatio? Respondet Romanus Pontifex quod cum gñi derogetur per spẽm, ualet illa specialis collatio, licet non fuerit facta mentio de gñali facultate. Not. primo, quod in beneficiis conferendis Papa hẽt plenã potestatem, & iõ potest conferre bñficia in quacunque parte orbis sita, nam concurrit cũ quibuslibet ordinariis, immo posset reseruare dispositioni suæ beneficia ad alios spectantiã cũ decreto irritante. No. ad ꝙ allegatur præsens capitulum, quod generi per speciẽ dero-

† all. cõmisisses.

1 Circa hoc vid̃ quid sãciuit Cõ. Tr. ses. 21. d̃ ref. c. 2. §. patrimoniũ uero.

2 Ph. & Do. no. ꝙ ubi requirit certa, & exp̃ssa mẽtio, dẽt fieri p uerba spãlia, non generalia. Fon.

† Vide Dec. c. 1. de rescr. sup 1. glos. & eũdem. consil. 147.

3 Futura, secus in p̃teritis, C. de trã. l. de alimentis. Io. And

4 Sine p̃tori auctoritate & intelligi de relictis t[...] stõ, uel caus[...] mortis, alia[...] secus, ut ibi §. plane, & d[...] hoc in Spe. q[...] fil. sint legi. ver. sed que[...] ritur utrum,

derogatur, concordat, c. 1. de rescri. in antiq. No. principalē effectū huius ca. ꝙ si Papa alicui dederit gñalē facultatē cōferēdi beneficij: postea alteri dederit specialē potestatem conferendi certum beneficium sub generali facultate concessum: valet collatio specialiter facta.

[Prima gl. Summat, & dat concor.]

a ¶ Quamuis tibi.] Si primo loco Papa dat licentiam conferendi beneficia certo modo vacantia, vel ad Papam deuoluta: secūdo aliquod de his conferat specialiter: vel conferri mandet, species generi derogat, ita quod secundo beneficium debetur, ad hanc decreta. concordat. eo. tit. dudum.

b ¶ In genere.] si autem in specie dedisset licentiā puta Archid. Bonoñ. cum uacabit, tūc secus: quia vtrūque speciale: & sic valeret primum, nisi de primo fieret mentio in secundo; & idem est si ante secundam specialē gratiam iam erat descensum ad speciem ex virtute primæ generalis. 1 Ad hoc supr. de fil. presby. ex tua, de offic. delegati ex parte 1.

1 Idem Ioã. Mo. Io. And.

bi[a] nuper in genere [b] potestatem dederimus beneficia sex clericorum tuorum [c] cedentium vel decedentium [d] auctoritate nostra personis idoneis [e] conferendi Canonicatum tamen & præbendam, quos ĩ tua Ecclesia (in qua post [f] prædictam gratiam tibi factam mandamus cuidā specialiter prouideri) obtinebat quidam ex eisdem tuis clericis nunc defunctus, conferre non potes: cum illi, pro quo scripsimus, debeantur. Nam primæ generali gratiæ tibi factæ derogat [g] posterior specialis, licet de illa non fecerit mentionem.

¶ Simili ratione si post facultatem tibi concessam à nobis conferendi beneficia tuæ diœcesis (quorũ collatio est ad Sedē Apostolicam deuoluta) nos eorum aliquod antequam tu conferas, conferamus [h] specialiter alicui, vel cōferri mandemus, de concessione tibi facta non habita mentione: facta per nos collatio canonica est censenda.

¶ Idem.

¶ Reuocatio gratia non tollit ius quæsitũ sed quærendum, nisi ius annexionis aliud inducat: nec tamen tollit ius quærendum annexũ iuri digniori iam quæsito. hoc dicit secundum. Zenzel.

CAP. XXXIX.

S I

c ¶ Tuorum.] qui dicantur sui clerici hoc casu & similibus habes inf. de verb. sig. c. vlti.

[Glos. seq. notat, quærit & soluit: secundo quærit, argu. pro, soluit contrarium: tertio soluit, & solutionem declarat.]

d ¶ Cedentium vel decedentium.] ista duo sunt diuersa, maxime in impetrationibus vel gratijs, vt probatur supra, de rescript. susceptum, 2. responso. Sed nunquid si clericus suus cedit, vel decedit in Curia Romana: poterit eius beneficium conferre? Dic, quod non, 2 nisi haberet ad hoc mandatum expressum, ut supra eodem cap. 1. & 2. in fin. Sed quid dices? ille cui facta est talis gratia vult conferre beneficia, quæ uacant per uxorationem clerici sui: vel per adeptionem episcopatus, vel secundi beneficij curati: nunquid poterit? Et videtur quod sic: iam enim tacitè ipso facto renunciasse videtur, ad hoc supra, de ijs quæ fiũt a maiori parte. ex ore. de offic. delega. gratum. Credo. (Idem Archidia.) quod cum tales indulgentiæ restringantur supra eodem titu. & lib. is cui, & c. quamuis, quod talia beneficia conferre non poterit, 3 cum potius priuatione iuris, quam renunciatione vacent, quod patet ex eo quod compelluntur ad illa dimittendā: ut supra de cleri. coniug. c. 1. supra eodem de multa, & c. licet Episcopus, & ca. cum singula. supra eodem titulo, & lib. Ad hoc facit prædicta decretalis, susceptum, nã similiter posset dici, quod cedens esset mortuus quo ad beneficium cui cessit, 7. quæst. 1. c. in apibus. §. ecce, in quibus. 33. q. 2. §. primo. Sed pone, iam contulit beneficia quinque clericorum moriuntur duo sui clerici simul, quorum alter habebat pinguius beneficium altero vult pinguius conferre, nũquid poterit? Videtur distinguendum, aut Papa proprio motu dedit hanc gratiam, aut non, ut primo casu possit pinguius conferre, secundo non, 4 vt supra eod. titu. & lib. si pluribus. Sed dic, quod aliud posset locum habere si posset conferre beneficia sex primorum clericorum suorum decedentium: sed hoc de primis clericis non est dictum: 5 vnde quod beneficium voluerit conferre, poterit. Dominicus. Ioan. And.

2 Idem Arc. de ver. si. ca. si. Io. And.

3 Verũ, si or- dis præiud. c. [illegible] sanè, supr. de de priuil. Si soli concedē [illegible], secus. In- no. c. cum di lecti. supr. de don. Phi. Fō.

4 Immò ꝑt, si conferēdo soli Papæ ꝑ- iudicet. Phil. post Do. Fō.

5 Immò de rigore sic intelligendum est c. pōt. §. 1. & eod. l. nec conditio. ff. de cōd. & de mon. aliud de æqui. ubi de paruo agitur præiudicio. Fon.

e ¶ Idoneis.] supra eodem lib. & titu. is cui.

f ¶ Post.] Aliàs non fuisset tanta questio, ex quo primum mandatum speciale genus præcessisset. Ioã. Andr.

g ¶ Derogat.] vt inf. de regul. iur. generi. cum suis concor. Io. And.

h ¶ Conferamus.] penes Papam enim remansit eadem potestas, & maior etiam in prædictis. vnde ex quo ipse præoccupauit, melior est ipsius conditio, vt sup. c. dudum.

SI is cui.] Circa reuocatoriam gratiarum decidit tres casus dubios; Primũ, contra expectantem in eo solum quod expectat? secundum, & tertium, pro expectante: ibi. Non sic, & ibi, Sed & si, vtriusque rationem ponit. Ioan. And.

¶ Pro intellectu istius cap. est præsupponendum quod habetur in gloss. posita super verbo uerba: videlicet qđ Bonifacius Octauus, conditor huius voluminis statim post suam promotionem, reuocauit gratias factas per duos suos prædecessores, videlicet Nicolaum & Cęlestinum; & uerba illius constitutionis erant ista: Gratias factas per tales, & per quas ius non est acquisitum in re, cassamus, & adnihilamus, decernentes in irritum.

CASVS. Nicolaus Quartus, uel Cęlestinus Quintus contulerat Titio vanonicatum: & mandabat Canonicis vt sibi prouiderent de præbenda, canonicatu, dignitate, vel officio, uirtute suæ gratiæ. Titius asecutus fuit prębendam, & expectat dignitatem uel officium. Pendente illo tempore Nicolaus Quartus mortuus est; & ei successit Bonif. Octauus, qui reuocauit gratias factas ꝑ prædecessores suos; postea uacauit dignitas: illam petebat Titius uirtute gratiæ sibi factæ per Nicolaum Quartum: dicebat Capitulum, quod non tenebatur sibi illam dignitatem conferre: quia gratia sua fuerat reuocata per Bonifacium VIII. Dicit Titius, quod constitutio reuocatoria intelligitur, dum tamen non fuisset sibi acquisitum ius in re: & quia fuerat præbendam asecutus, ideo dicebac suam gratiam non esse reuocatam. Econtra allegabat Capitulum, quod ista dignitas eset separabilis a canonicatu, & licet Titius consecutus fuisset præbendam, tamen non habebat ius in re quantum ad dignitatem: nunquid Capitulum bene dicat? Respondet quòd sic, & ideo dicit Romanus Poncifex, quòd sua gratia erat extincta quantum ad dignitatem, personatum, uel officium. Sed pone, quòd Papa, creauit me Canonicum, mandauit mihi conferri præbendam, & etiam ut conferatur mihi dignitas, uel officium: uacauit præbenda, quæ consueuit assignari soli Canonico, asecutus fui dignitatem, sed adhuc

sum

is, a cui de Canonicatu, præbenda, & dignitate, perſonatu, vel officio, per felicis recordationis Nicolai [b] vel Cęleſtini [c] præ deceſſorum noſtrorũ litteras, gratia in aliqna Eccleſia facta erat, conſtitutionis noſtræ reuocatoriæ tẽ pore Canonicatũ, & præbendam, dignitati, perſonatui, vel officio alicui non annexam [d] erat adeptus, licet dignitatem, perſonatum, ſeu officium inibi expectaret: propter expectationem hmõi priuatus non intelligitur iure, quod in Canonicatu, & præbenda fuerat canonicè aſſecutus: ius tamen quod ad dignitatem, perſonatum, vel officium cõpetebat eidem, iuxta verba [e] dictæ reuocationis, intelligitur reuocatum.

¶ Non ſic autem ſi canonicatum cum dignitate, perſonatu aut officio con ferri tantum Canonico cõſuetis, [f] † fuerat aſſecutus ſub expectatione præbendę, cum ius magis dignũ, [g] quod iſte in dignitate, pſonatu, ſeu officio hmõi iam habebat, ius minus dignũ canonicat⁹ retineat, cuius Canonicatus ratione ius eidẽ ſaluum remanet ad prębendam nulli alii debitam, Apoſto. ante ipſũ auctoritate recepto. ¶ Sed & ſi [h] ex epi vel alterius cuiuſcumque [i] collatione, vel prouiſione, adeptus fuerat in eadem Eccleſia dignitatẽ, perſonatum, ſiue officium conferri tantũ Canonico conſueta, pręfatus, qui Canonicatum auctoritate Apoſtolica iam habebat, idem [k] erit cenſendum.

¶ Idem.

¶ *Obeſt reuocatio gratiæ præbendam expectanti, & decreti interpoſitio, etiam ignoranti. hoc dicit Zen.*

C A P. XL.

QVO-

ſum ſub expectatione præbendæ: pendente tẽpore fuit reuocata mea gratia, poſtea vacauit præbenda: nunquid illã poſſum petere? Rñdet, ꝙ ſic; licet gratia mea fuerit effectum ſortita quantum ad Canonicatum & dignitatem. Sed quid ſi Papa creauit me canonicum, & mandauit prouideri de præ benda cum vacaret: poſtea vacauit dignitas: quia conſueuit aſſignari ſimplici Canonico, & fuerunt reuocatæ gratiæ: vtrum iſta videatur re uocata, ex quo non ſum adhuc adeptus præbendam? Rñdet Rom. Pontifex quod non. Not. primo, qđ per mortem Papæ cõcedentis gratiam, nõ extinguitur gratia etiam re exiſtente integra: ideo eſt op⁹ reuocatione. Nota quod ſi in eccleſia ſit ſtatutũ quod dignitas non conferatur niſi canonico: ſufficit, quòd talis habeat ius canoniæ, licet nõ habeat præbendam. Et hoc niſi ſtatutum magis ſpecificè loqueretur: quia diceret, ſine Canonico præbendato: nam tunc eſſent obſeruãda verba ſtututi: vt hic eſt tex.

¶ Nota quòd ius re uocatorium ſuperueniens, tollit ea quæ ſunt in fieri: non autem illa quæ ſunt in perfecto eſſe. Not. in §. non ſic, quod conſuetudine induci poteſt in eccleſia, quod quis habeat dignitatem & canonicatum in eadem, ad hoc ſupr. eod. cum in eccleſia. & de conſue. c. 1. eo. lib. Dom.

[Prima gl. dicit vndè habuit ortum.]

a ¶ Si is.] Habuit ortum ex conſtitutionibus reuocatorijs, quas fecit Bonifacius ſtatim poſt promotionẽ ſuã. de gratijs factis à Nicolao IV. & Cæleſtino V. per quas ius quæſitum erat ad rem. non in re. Reuocatoria gratiarum Nicolai incipiebat: Pridem ad apicem. illa uero Cæleſtini incipit: Dudum circa promotionis: & infr. de his etiam conſtitutionibus tractat infr. c. proxi. & infra de conceſ. præb. c. ult. plenius.

b ¶ Nicolai.] Quarti.

c ¶ Cęleſtini.] Quinti.

d ¶ Non annexam.] quaſi in annexis ſecus, ſupra eodem titu. & lib. ſuper eo. & cap. quia ſæpe. & inf. proxi. reſponſo.

[Glo. ſeq. ponit uerba reuocatoria.]

e ¶ Verba.] quorum mentẽ habes inf. de cõceſ. præb. c. vlti. ſed ad litterã erant hæc. Omnes collationes, prouiſiones, reſeruationes ſuper canonicatibus, dignitaribus perſonatibus: præbendis, officijs, portionibus, pręſtimonijs, eccleſijs parochialibus, ruralibus, uel alijs: nec nõ ſuper quibuſcunque beneficijs eccleſiaſticis vacaturis cum cura, uel ſine cura, in quibus non ſit ius quæſitum in re, licet ad rem, per dictũ anteceſſorem noſtrum ſeu eius auctoritate factas, conceſſas, ſeu commiſſas: & ea q̃ ab ipſo ſuper his, vel circa ea qũolibet proceſſerũt, Apoſtolica auctoritate in fratrum noſtrorũ pſentia. 6. kal. Ianuarij cũ adhuc (ſicut præmittitur) eſſemus Neapoli, omnino caſſauimus, irritauimus, & vacuauimus, caſſas irritas, & vacuas nunciauimus, nullius ẽt decreuimus fore firmitatis: & quod ex tunc ſecus a quoquã ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, & c. ideo igitur, dixit iſta verba: quia per uerba illa caſſatur ius quæſitum ad rem: ſed ius in re nõ ſic intelligitur reuocatum.

ADDITIO. De reuocatione aliorũ priuilegiorum Cęleſtini vide in cõſtitutione Ioann. S. Romana, & dicam inf. ti. 2. c. vlt.

f ¶ Conſuetis.] per hoc non reuocatur gratia, eſt enim æquius, quod propter ius in re ſeruetur ius ad rem in hoc caſu, quam propter ius ad rẽ extingueretur ius in re, contra mẽtem conſtitutionis.

ADDITIO. Eſt ſi. ff. de lib. & poſth. ſi ita. §. regula. cuius caſum vide de offic. dele. præterea. ſuper glo. vlt. Ioan. And.

g ¶ Magis dignum.] ſup. de conſecr. eccle. vel altá. quod in dubijs cum ſuis concord.

ADDITIO. Pro & contra de off. deleg. ſuper queſtionũ. §. ſi vero. in antiq. ubi de hoc. Ioan. And.

h ¶ Sed & ſi.] tolle, quod eſt infra: præfatus qui Canonicatum auctoritate Apoſtolica iam habebat, adeptus fuerat in eadem Eccleſia ex Epiſcopi, &c. Ioan. And.

i ¶ Cuiuſcunque.] ad quem pertinebat collatio, vel forte legati.

k ¶ Idem.] ſcilicet qui Canonicatum retineat: & Canonicatus ratione præbendam.

QVodam.] Decidit dubium exortum ex duabus gratijs Nicolai & Cæleſtini: & proceſſu facto per primam ſecuta poſt reuocatoria, & deciſionis cauſam exprimitur: ibi, prima, enim. Ioan. And.

CASVS. Papa fecit mihi gratiam in eccleſia Pictauienſi: quia contulit mihi ius canoniæ, & mandauit canonicis, ut mihi conferrent præbendã ſi qua uacaret, alioquin proximo uacaturam cum decreto irritante: datis mihi executorib. poſtea Papa fecit tibi ſimilem gratiã cum clauſula, anteferri, quia uoluit te præferri quibuſcunq; prioribus, quib. facta erat ſimilis gratia: uacauit præbenda: certum eſt ꝙ tibi debebaẽ uirtute clauſulæ, anteferri: tñ meus executor contulit mihi præbendam uacantem: quia forte ignorabat tuam gratiam; poſtea fuerunt reuocata gratiæ, & tuus executor tibi contulit iſtam præbendam: quæritur, cui debeatur præbenda? Rñdet, ꝙ nulli noſtrũ debetur: primum nõ mihi debetur,

† Dicũt Pet de Ancha. & Arch. ꝙ reſc impetrãtis Papa ad dig nõ facta m tione cõſue de qua no obtineret l. honores, § 2. ff. de decu eſt ſubrepti tium. Fon.

dam[a] per litteras felicis recordationis Nicolai Papæ prædecessoris nostri canonicatum sub expectatione † vacaturę prębendæ in certa Ecclesia obtinente, successor eius Cælestinus cuidam alteri similem in eadem ecclesia gratiam fecit, quem omnibus etiam ante ipsum auctoritate Apostolica, vel quauis alia in ecclesia ipsa receptis voluit anteferri,[b] † cum interpositione decreti: priusquam tamen ad primum & eius executores secundæ gratię notitia peruenisset, vacans præbenda eidem primo per suos fuit executores collata: post huiusmodi autē & ante factā secundo collationem ipsius præbēdæ, nostra constitutio reuocatoria[c] emanauit: & quoniam quis eorum ius habeat in præbenda huiusmodi dubitatur: Nos neutrum illorum habere ius decernimus in eadem. Prima enim collatio post & contra decretum a dicto Cælestino interpositum facta (licet ab ignorantibus & etiam ignoranti[d]) non obtinet firmitatem. Ius vero quod secundo ad præbendam, non in p̄benda huiusmodi competebat (cum nostram reuocationem eius collatio[e] non præcesserit) per eam penitus est sublatum.

¶Idem.

¶Mandatum de prouidēdo de beneficio ad collationē Capituli pertinente, non tangit ius singularis Canonici. h.d. secundum Zenz.

CAP. XLI.

MAndatum[i] Apostolicum tibi directum vt T. clerico de beneficio[g] spectante ad collationem[h] Narbon. Capituli prouideres, beneficia eiusdem Capituli,[i] siue dentur in cōmuni per ipsum, siue per Canonicos eiusdem Ecclesiæ singulares, vice ac auctoritate Capituli, aut ex iure ipsius de consuetudine vel statuto[h] merito comprehendit. † Ad beneficia tamen ratione dignitatum, personatuum, vel officiorum, quæ nonnulli ex eisdem Canonicis obtinent in ipsa Ecclesia, ad eorundem collationem spectantia mandatū huiusmodi minime se extendit.[l]

† Expectatiuas ad vacatura, omnino sustulit cōc. Triden. sess. 24. de refor. c. 19.

† De clausula, anteferri, vide late per Fel. in c. capitulum, extra, de rescr.

tur, pp clausulam de anteferri. Item nec tibi: qa tēpore quo fuit tibi collata præbenda, iamq; tua gratia fuerat reuocata: iō nullus nostrum habet ius in illa præbenda. Not. primo limitationē ad regulam illam, ꝑ in gratijs expectatiuis habet locū illa regula. Qui prior est tēpore potior est iure: fallit illud; qn̄ apparet de ꝯria voluntate ipsius mandantis: quia voluit ꝑ secundo receptus oībus prioribus præferretur: sed quādo aliter non apparet de uoluntate Papæ, habet locum illa regula: Qui prior est tempore, potior est iure.

a ¶ Quodam.] alias hoc erat de iure communi. sup. eod. tit. & lib. hi qui.

b ¶ Anteferri.] ad idē ĩ. de concel. prębend. auctoritate.

c ¶ Constitutio reuocatoria.] de qua vidi sti. s̃. proxi cap.

d ¶ Ignoranti.] sup. eo. titu. & lib. si postquam, & ca. dudum. & c. si beneficia, &c.

ADDITIO. Hæc iura aperte probant decretum Papæ ligare ignorantes. ad idē ĩ. de ꝯcess. præb. quia cuncti. & vide quod dixi s̃. eo. tit. & lib. si Apostolicæ. Io. And.

e ¶ Collatio.] quia si præcessisset collatio, ius habuisset non ad rem, sed in re: & sic non fuisset reuocatū per ꝯstitutionem reuocatoriam c. proxi. de ꝯces. præb. c. ult. Et sic nota, ꝑ quis impedit alium in eo quod per se non ꝯsequitur: ad idē ĩ. de ꝯces. p̄bē. auctoritate: sed ibi aliquid ꝯsequitur, qa habet secundam præbendam: aliàs solum habiturus esset tertiam. Io. Andr.

MAndatum.] Tres casus dubios, cum scribitur ad collationem Capituli, hic decidit, & in ultimo excipit. Secundus ibi, Ad beneficia. Tertius ibi, Idem. Exceptio ibi, Nisi.

CASVS. Papa mandauit Episcopo Pictauien, ut mihi prouideret de beneficio proxime uacaturo in Ecclesia Pictauien. cuius collatio spectat ad Ecclesiam Pictauiē. uacauit nunc beneficium, cuius collationem habet canonicus solus, & non omnes canonici simul: utrum illud beneficium comprehendatur sub gratia mihi facta? Rn̄det Romanus Pontifex cum distinctione: aut iste Canonicus facit collationem illius beneficij vice & nomine totius capituli, quia forte propter discordias eu tandas fuit factum statutum, ut unus solus Canonicus, puta antiquior cōferret beneficia uacantia in prima hebdomada: & alius in alia hebdomada, & sic de alijs: & tunc comprehendit sub gratia mea: quia tunc idem est ac si totum Capitulū conferret. Si aūt iste solus Canonicus non habet facere collationem vice & noīe Capituli, sed rōne suæ præbendæ: tunc nō cōprehendit sub gratia mea, nisi diceret in lr̄is meis aliud: puta, qnia apponeret cl'a ista, de beneficijs spectātibus ad Ecclesiam Picta. cōiter, vel diuisim. Et sic est intelligendū. c. cū in illis, alleg. videlicet, ꝑ cū mandat alicui prouideri de bn̄ficio spectāte ad Capitulum alicuius Ecclesiæ, nō pōt prouideri de bn̄ficio spectante ad collationē singularis Canonici: nam hoc intelligitur verū, nisi singularis cōferret vice & noīe Capituli. No. primo, ꝑ qn̄que collatio beneficiorū pōt spectare ad solum Capitulū. No. scdo ꝑ mādatū factū vniuersitati cōiter, vel diuisim, cōprehendit materiam spectantem ad eos vt collegiū: uel ad eos vt singulares. Dom. [Prima gl. dicit quid declaret.]

f ¶ Mandatū.] Decretalis ista uenit declaratiue ad decretalem. sup. eo. tit. & lib. cum in illis in fi.

ADDITIO. Tolle literā ĩ. merito cōprehēdit bn̄ficia. Io. An.

g ¶ Bn̄ficio.] de curato non prouidebit, sup. eo. tit. cū in illis, in fi. nec de dignitate, sup. eo. tit. c. vlt.

h ¶ Collationē.] de spectante ad p̄sentationem, institutionē vel electionem, non poterit prouideri, s̃. eod. cum in illis. §. cum autem.

i ¶ Capituli.] idem enim est facere per alium qđ per se, inf. de reg. iur. qui per alium cum suis concor. ff. quod cuiusque uniuers. item eorum. §. si decuriones. [ubi dicitur, quod non refert an ordo elegerit, an deputatus ab ordine.] Io And.

K ¶ Statuto.] est forte consuetudo uel statutū, ꝑ beneficia uacantia primo mense pertinentia ad collationem Capituli, conferat primus Canonicus: vacantia secūdo, secundus, tertio tertius, & sic de singulis. Vel ꝑ beneficia familiarium suorum spectantia ad collationem Capituli, uacantia canonici conferant, tales consuetudines & statuta sunt in multis Ecclesijs Gallicanis.

ADDITIO. Idē ẽm Arch. sic Capitulum cōiter ordinat: ꝑ qsque Canonicus dū viuit, ꝯferat certa bn̄ficia, sicut suo tēpore dicit factum in Ecclesia Bononien. Io. And.

l ¶ Extēdit.] qa Papa nō intēdebat grauare alterā dignitatē Capituli, sed totū Capitulū sup. eo. cū in illis, ad fi.

† Pet. de Anch. notat mādatū ēt adstringere gerentē vices eius cui mādatur; similiter mandatū factū uicem gerenti, quia deficit principalis debet postea per principalem commoda recipientē impleri, l. ẽm naturam. ff. de reg. iu. neque poterit per uicē gerenrē impleri. in his .n. mandatis intelligitur restante in eodē statu. l. 2. ff. si ex noxa. causa aga. Fonr.

a ¶ Sin-

² Et an mandatum gñale extendat ad singulos, uide Abb. & alios, in c. eã te, extra de rescript.

² Ista rubrica est nigro generalior: tñ hmõi rubricæ non restringuntur a specialiori nigro. Ias. in l. 1. ff. si cer. pet. Doct. su. eod. de sum. Trin. Font.

a ¶Singulariter.) quasi non vice Capituli, ut in 1. responso. Io. Andr.

b ¶Præbendarum.) vel dignitatum, uel officiorom ipsius Ecclesiæ, ut in secundo rñso. Et nota. ꝙ dicit rõne hmõi præbendarum: quasi dicat, si pertineret ob aliam causam, puta propter alia beneficia, quę habent in alia Ecclesia: mandatum tunc non comprehendit illa.

¶Idem esse censemus, si ratione prębēdarum suarum ad ipsos Canonicos collatio dictorum beneficiorum singulariter [a] pertinere noscatur. Nisi contineatur forsitan in mandato, quod eidem clerico prouideas de beneficio ad collationem Narbon. Capituli pertinente communiter vel diuisim, tunc enim de beneficijs, quæ ad ipsorum collationem pertinent, ratione huiusmodi præbendarum [b] poteris prouidere.

DE CLERICO² ægrotante, uel debilitato.

¶Visum est de clericis non residentibus, & de præbendis non conferendis eisdem. Sed quia dubitari poterat, nunquid eis ægrotantibus uel debilitatis sint prouētus Ecclesiæ subtrahendi: ideo post præcedē tia subijcit istum titulum.



Astoralis.] Primo declarar cuius sit dare coadiutores Eporũ & superiorum. Secundo prouidet, cum Eps coadiutorē vult: ibi, Verũ, Tertio ibi, Si uero cũ est demēs. Quarto ibi, Si autē, cum Eps coadiutorē nõ vult. Quinto, ibi, Pręsenti. de coadiutorum expensis & potestãte. Sexto ibi. Ceterũ ad superiores prorogatur, quod de epis dixerat. Io. Andr.

† Hæc duo verba: uel debilitato: desunt in uetustiorib. exēplaribus etiã impressis.

TITVLVS V.

De clerico ægrotante (vel † debilitato.)

¶Bonifacius VIII:

¶Datio coadiutorũ Epõrum, & suorum superiorũ est de maioribus causis, & spectat ad solũ Papã potest tamē Episcopus senior vel infirmitate perpetua impeditus, de consensu Capituli sui maioris partis sibi auctoritate Apostolica vnum vel duos coadiutores assumere; & si demens fuerit, Capitulũ aut duæ partes ipsius hoc faciēt. Sed si Episcopus contradicit, tunc nil innouabit Capitulũ, sed Episcopi, & Ecclesiæ cõditionē quã cito poterit, intimabit Papæ. Et coadiutores illi sumptus moderatos habebunt de prouentibus prælatorũ ipsorum. Ioan. Andr.

CAP. VNICVM.



Astoralis [c] officij debitũ exequēres: declaram⁹, atque statuimus, coadiutorum † Episcoporum & superiorũ prælatorum dationem

CASVS. Iure cautum reperitur, ꝙ si Eps sit taliter impeditus, ut non possit exequi officium pastorale: est sibi de coadiutore prouidendum. Sed quæritur ad quē spectat pũidere de isto coadiutore; utrum ad Metropolitanum, uel Legatum, uel solum Papam? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ datio coadiutoris Epõrum, Archiepõrum, & aliorum superiorum, est de maioribus causis reseruatis Papæ, ideo solus Papa poterit eis dare coadiutores. Et dicit Romanus Pontifex, ꝙ ipsis prælatis inuitis poterit prouidere de coadiutore. Sed q̃ritur, nunquid Episcopus uel superior alius senio ꝯfectus, uel alio morbo impeditus, possit sibi assumere coadiutores? Rñdetur, ꝙ sic, de cõsensu tñ sui Capituli uel maioris partis Capituli: sed non posset accipere coadiutores dissentiente Capitulo, uel maiore parte. Sed ponamus, ꝙ Episcopus est demens uel furiosus, certum est, ꝙ non põt sibi eligere coadiutores. Sed nunquid suum Capitulum poterit coadiutorē aut coadiutores eligere? Rñdetur ꝙ sic: dum tamen totum Capitulum cõsentiat, uel saltē duæ partes Capituli. Sed ponamus, ꝙ Eps dicit, ꝙ non indiget coadiutore: nunquid capitulum suum eo inuito poterit dare coadiutorem? Rñdet ꝙ non, Sed Papæ debebit Capitulum notificare statum Episcopi & Ecclesiæ: qui Papa prouidebit Ecclesiæ, & dabit coadiutorem, si uideat id fieri debere. Sed vtrum coadiutor tenebitur præstare officium coadiutoris expēsis suis uel prælati, cui est datus coadiutor? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ coadiutor accipiet sumptus moderatos de prouentibus ipsius prælati, cui est datus coadiutor: nec poterit alienare bona Ecclesiæ, quæ seruando seruari possunt. licet possit alienare bona mobilia, quæ seruando seruari nõ possunt: ad similitudinem tutoris dati pupillo, uel curatoris adulto. Sed nunquid coadiutor qui legauit fructus Ecclesiæ, tenebit̃ reddere rationem siue computum bonorum per eum administratorum? Rñdet ꝙ sic: non solũ in foro pænitentiali, sed ēt in foro contentioso, & poterit compelli ad reddendum rõnem siue computum ipsi prælato, cui est datus coadiutor, uel successorib. suis. Nota primo, ꝙ datio coadiutoris Episcoporũ uel aliorũ prælatorum superiorũ est de maioribus causis, quæ spectant solum ad Papam. Ex quo sequit̃, ꝙ legatus Cardinalis non põt dare coadiutores, nisi haberet ad hoc specialē potestatem a Papa, c. quod translationē, sup. de offi. leg. in antiq.] Nota vlterius, ꝙ ꝯ Romanam ecclesiã non currit præsctiptio in his, quæ sibi reseruauit in signũ generalis dominij. Nota insuper, ꝙ Episcopus senio ꝯfectus uel alio impedimento ꝑpetuo detentus, põt sibi assumere vnum coadiutorem, uel plures: dummodo cõsenserit suum Capitulum, vel maior pars. Nota, ꝙ si Episcopus non possit eligere coadiutorem, tunc Capitulum suum poterit pro ipso eligere: & hoc auctoritate Apostolica sibi data, per istud c. sed tunc requiritu, quòd omnes de Capitulo consentiant, uel duæ partes Capituli. Nota, quod alius a Papa nõ potest Episcopo inuito dare coadiutorem. Nota, ad quod allegatur præsens cap. quod quis non tenetur militare suis proprijs expensis. Nam hic dicitur, quod coadiutor debet habere expensas moderatas de prouentibus Episcopi, cui est datus coadiutor. Nota, quod coadiutor non potest alienare bona Ecclesiæ: & hoc verum de immobilibus, uel mobilibus pretiosis: Nam bona mobilia, quæ seruando seruari non possunt, posset ipse coadiutor alienare ad similitudinem tutoris, uel curatoris.

† Quã auctoritatē habeã coadiutores dati Epis senibus, uel infirmis, lat docet Oldra consi. 44.

[Prima glo. dicit quid declaret, & summat.]

c ¶Pastoralis.] Emanauit ad declarationem decretalis supra eodem ex parte, in fine, & eorum quæ ibi not. Hostiens. & eodem titiulo, de rectoribus. in fine. Et hoc dicit: Datio coadiutorum Episcoporum, & suorum superiorum est de maioribus causis, & spectat ad solum Papam: potest tamen Episcopus senio, uel infirmitate perpetua impeditus de consensu Capituli sui, uel maioris partis sibi auctoritate Apostolica vnum, uel duos coadiutores assumere: & si demens fuerit, Capitulum aut duæ partes ipsius hoc facient. Sed si Episcopus contradicit, tunc nil innouabit Capitulum, sed Episcopi & Ecclesiæ conditionem

intelligendam esse de causis maioribus, [a] & referendam ad Sedem Apostolicam, ac ab ea (consuetudine non obstante [b] contraria) tantummodo [c] postulandam. ¶ Verum ne hoc prætextu ecclesiæ (existentes pręcipuè in remotis [d]) dispendia patiantur: nos earum in hac parte indemnitatibus præcauere volentes, hac generali constitutione sancimus, vt Episcopus senio aut valetudine corporali grauatus, vel etiam alias adeo impeditus perpetuo, [e] vt officium suum nequeat exercere: possit de sui consilio & assensu Capituli, vel maioris [f] partis ipsius, vnum, vel duos auctoritate Apostolica [g] coadiutores assumere, ad dictũ officium exequendum. ¶ Si verò episcopus demens [h] fuerit, & quid velit aut nolit exprimere nesciat, vel non possit: tunc eius Capitulum, vel duæ ipsius partes [i] eadem auctoritate, vnum aut duos [k] coadiutores assumant idoneos, qui eius officium [l] † exequantur. ¶ Si autem episcopus senio aut incurabili morbo grauatus, vel perpetuo impedimento detentus, ad sui executionem officij reddatur inutilis: & coadiutorem assumere vel habere noluerit, [m] licet a Capitulo requisitus proprio, se illius non indigere suffragio forsitan asserendo: tunc nil per Capitulum innouetur, sed hoc casu, & etiam proximo [n] idem Capitulum Episco-

ditionem quam cito poterit intimabit Papæ. Et coadiutores illi sumptus moderatos habebũt de prouentibus prælatorum. Io. Andr.

a ¶ Maioribus.] Connumeretur ergo inter alias, quas habes notatas. s̄. de transla. c. 3. de offi lega. quod translationem, de excess. præla. sicut vnire.

b ¶ Non obstante.] Nota per hanc litteram, ꝙ contra Romanam Ecclesiam non currit p̄scriptio 1 in his quæ sibi in signũ sp̄alis priuilegij reseruauit 2 sicut nec ꝯ priuilegium prælationis, de hoc supra de præscriptio. cum nobis.

[Gl. seq. dat simile: exponit, & contrarium soluit.]

c ¶ Tantummodo.] sic supra eod. lib. de supplen. negl. præla. ecclesiæ. ergo non ab archiepiscopo, uel Patriarcha, uel Legato, quia in generali Legatione talia nõ transeunt. in prædicta decretali, quod translationem. Ad decretalem inf. eo. ex parte, in fine, respondetur, quod illud fuit de speciali auctoritate vel mandato dñi Papæ, & ꝙ ita esset per antiqua iura, probauit per Can. 7. q. 1. c. 1. & cap. quamuis sit triste, cum multis capitulis eiusdem quæstionis. ad idē decret. superius allegata, in antiq. de reg. licet. vers. illa semper. de renunc. nisi, ad finem.

ADDITIO. Archiepiscopus, ut tetigit hic glo. in princ. talem coadiutorem dare nequit, qui id solum potest in prouincia sibi decreta, quod a iure reperitur concessum, vel ex prisca consuetudine introductum. 9. quæst. 3. conquestus. sup. eo. lib. de supplen. neglig. prælat. c. Romana. Ista ergo potestas concessa Episcopo & Capitulo, vel maiori parti, seu soli Capitulo, metropolitano non cõpeteret Episcopo viuente, licet datio visitatoris quandoque competat eo mortuo, sup. eo. lib. de supplen. negli. præla. ecclesiæ. Io. And.

d ¶ In remotis.] his enim præcipuè prouidendum fuit. Ad hoc sup. de elect. nihil est. ad finem.

e ¶ Perpetuo.] & sic no. ꝙ licet ægrotans laboret infirmitate incurabili, non remouetur, sed datur coadiutor, ad idem sup. eo. tit. ex parte, & sic reprobatur opin. Ber. de qua no. sup. eo. tua.

ADDITIO. Dicit Arch. responderi posse quod hic in episcopo loquitur. Io. And.

f ¶ Maioris.] regulariter. n. tenet quod facit maior pars de ijs quæ fi. a maio. par. Capituli, c. 1. & dicitur totum Capitulum fecisse. 56. dist. in. Apostolica, cum simili, sed hoc fallit, inf. prox. casu.

g ¶ Auctoritate Apostolica.] sunt igitur isti delegati Papæ in hac parte. & concord. sup. de offic. ordin. irrefragabilis. sup. de hæred. ad abolendam, in fi. & inf. de statu reg. c. vnico, & in cle de sup. negl. prælat. quia regulares, cum concor.

h ¶ Demens.] de succ. ab intest. cum dilectus. 3. q. 9. indicas, & est simi. quod dicit lex, ꝙ quando pater est furiosus, filius datur curator patri. C. de curato. furio. l. si pater. ff. eod. tit. l. 2. alias autem erubescit lex filios esse castigatores 3 parentum, in Authen. de nupt. §. si quod sanctum, colla. 3. de maior. & obed. cum inferior. hinc est, ꝙ ipsi inuito coadiutorem non dabunt, ut in seq. responso.

[Gl. seq. dat quattuor similia, & ponit regulam.]

i ¶ Duę ipsius partes.] sic non sufficit maior pars, & est sp̄ale, ad idem in anti. de elec. licet, ubi in electione Romani Pontifi. requiruntur ad minus duæ partes. ad idem sup. eo. tit. alleg. cap. scriptũ. vbi in postulatione quæ concurrit cum electione, duæ partes ēt requirũtur, ad idem sup. eod. lib. de elec. si quando, & c. indemnitatibus, §. 1. licet autem hoc sit speciale, quod duæ partes debent consentire: regulare est, ꝙ duæ partes collegij, vel vniuersitatis debent esse præsentes, ff. quod cuiusque vniuer. l. plane, ff. de decre. ab ord. fac. l. 3.

ADDITIO. Vide q̄d no. de maior. & obe. c. si. in 3. glo. & de ijs quæ fiunt a maiori parte Capit. in gloss. pen. & quod super ea dixi. Io. And.

k ¶ Aut duos.] hanc literam, quam supra habueras, hic videas repetitam; per quam literam credo ꝙ si plures dare vellent, non possent, 4 & potuit Papa ad hoc motus esse ex eo, quod coadiutores debēt sumptus habere ab ecclesia ut inf. eo. §. pręsenti. stemus ergo scripturæ; 5 quia Papa si de pluribus voluisset, hoc expressisset, de deci. ad audientiam, in anti. & sufficit ita scriptum eē, 6. q. 3. scriptum. ff. qui & a quib. l. prospexit. cum etiam isti non ordinaria, sed delegata potestate fungantur: vnde habēt seruare metas mandati, supra tit. proxi. cui de non. sup. de rescri. cum dilecta.

l ¶ officium.] est ergo coadiutoris 6 officiũ ea facere, quæ pertinent ad officium eius cui deputatus est.

[Gl. seq. no. dñiam, arguit, argumentum reprobat, & ad iura contraria respondet.]

m ¶ Noluerit.] non est ergo idem tacere quod contradicere, quia si contra dicit, capitulum coadiutorem non dat: si tacet, secus, ut in proxi. casu ad hoc facit infra de reg. iur. is qui tacet: ubi dicam de hoc. Et not. argu. ex hoc textu, ꝙ coadiutor non datur inuito, ad hoc 7. q. 1. scripsit & c. qualiter, & c. quãuis. §. ecce. sed hoc est falsum: quia inuito datur, ad hoc. de eccl. ædifi. ad audientiam. 1. in fi & no. sup. eo. ex parte. in vlt. gl. Et iura illa non in coadiutore, sed in substituto loquuntur, qui nõ datur inuito. coadiutor autem in casu isto per capitulũ inuito episcopo non datur: alias autē per eum ad quem pertinet, bene datur inuito, ut ibi dixi: sed hic Apostolica auctoritate datur: sed hoc casu non dabitur: quia capitulum in hoc casu mandatum non habet a Papa, ad quem datio eius pertinet, ut in principio.

n ¶ Proximo.] s. quando demens est episcopus, & nescius, vel non potest exprimere quid velit.

a ¶ Cir-

1 Vide Fely. in c. cũ dilectus, de fide instr. & Abb. in c. cũ contingat, de foro comp.

2 Quæ sint Romanæ sedi sp̄aliter reseruata, tradit Host. in Sũma, titu. de off. lega. §. ꝙ pertinet. & Turrecrem. in c. huic so. 17. dist.

3 Vide B. Th. 2. 2. q. 33. ar. 4.

† Gñaliter in oĩb. quæ sunt iurisdictionis diœcesanæ & dignitatis ep̄alis: itē beneficia cõferet. itē cognoscet de causis delegatis sub noïe dignitatis. Do. nota. in c. si. sup. e. Pet. de Anch. Fon.

4 Idem Phil. & Do. Font.

5 No. formã datã ab hoïe seruandã, sicut formam datam a iure D. Font.

5 De p̄tāte coadiutoris vide Oldra. consi. 44.

a ¶ Circumstantias.] aliter. n. ad ueritatem peruenire non posset 23.q.8.occidit, sup.de testi. cum causam.
b ¶ Moderatos.] ad idem sup. eo. tit. de rectoribus, & c. seq. non. n. coguntur porprijs militare stipendijs. 10.q.2.precariè. 12.q.2.charitatem.

pi & ecclesiæ suæ conditionem, & statum, ac facti circumstantias [a] vniuersas, quā cito poterit fideliter & explicitè referat ad notitiam dictæ Sedis', recepturi humiliter, & efficaciter impleturi, quod super hoc per Sedē ipsam contigerit ordinari. ¶ Præsenti quoque adiicimus sanctioni, ut coadiutores huiusmodi de prouentibus prælatorum, in quorum assumentur auxilium, sumptus recipiant moderatos, [b] ab alienatione qualibet de bonis ecclesiasticis prælatorum ipsorum, vel ecclesiarum suarum quomlibet facienda penitus abstinentes, [c] rōnem non solum in districto examine, sed & prelatis eisdē (si sanæ mētis extiterint) ac Capitulis eorundē, seu etiam ipsorum prælatorum successoribus (si hoc antea non fecerint) plenariam reddituri. Ceterum, quod de episcopis præmittitur, ad superiores et prelatos esse volumus & intelligimus referendum.

TITVLVS VI.

De Institutionibus.

¶ Bonifacius VIII.

¶ Capitulum Sede vacante, licet beneficia ad Episcopi collationem spectantia conferre non possit, tamen ad illa præsentatos instituere potest. h. dicit. Zenzel.

CAP. I.



Tsi † Capitulū [d] † Sede vacāte beneficia, quę ad collationē episcopi [e] pertinent, conferre nō possit: [f]

[Glo. seq. tres concor. alleg. & quæstionem soluit.
c ¶ Abstinentes.] ad idem supra. de ele. nihil est, & eo. lib. & titu. is cui, & c. indēnitatib. §. si uero. Et intellige de alienatione immobilium uel mobilium pretiosorum, aliàs mobilia, quæ seruando seruari non pñt, alienare poterunt ad instar tutorum, C. de admini. tut. lex quæ tutores. Io. And.

DE INSTITVtionibus.

Continuatio Dñi Meliæ. ¶ Dictum fuit sup. de præbendis: uerum quia posset dubitari, ad quē ptineat collatio & institutio præbendarum, & aliorū beneficiorum ecclesiasticorum: ideo ad nos informandū annectitur tit. de institutionibus. Pro quo sciendum, quod institutio hic accipit largè, & sub se comprehendit collationem; Nā collatio proprie dicitur quando beneficiū est liberum, & in mera dispositione Episcopi, ita quod disponit de illo beneficio suo iure ordinario, absq; aliqua præsentatione. Sed quando beneficium non est liberum, sed est in iure patronatus alicuius, quia patronus præsentat, & ad præsentationem patroni episcopus instituit, illud proprie dicitur institutio: prouisio uero dr̄ quando fit iure deuoluto, s. quando superior prouidet in refutationem inferioris.

ETsi Capitulum.] Sede uacante Capitulum succedit Episcopo in potestate instituendi, sed non in potestate conferendi beneficia, hoc dicit secundum Ioan. de Fan. Et primo improbat similitudinem: Secundo decidit casum dubium: ibi, præsentato, quod dubium fortificat: ibi, Licet. Io. Andr.

¶ Pro intellectu huius capituli est præsupponendum illud quod habetur in ca. cum olim, de maior. & obed. in antiq. videlicet, quod Capitulum sede vacante succedit episcopo: ideo potest exercere ea quæ sunt iurisdictionis per se: & illa quæ sunt ordinis per alium, puta per aliquem episcopum. Item est præsupponendum, quod conferre beneficia est iurisdictionis uoluntariæ: ideo potest exerceri extra territorium, in cap. nouit. de offi. lega. in antiq.

CASVS. Vacante ecclesia Pictauien. per mortem prælati, antequam aliquis esset electus in episcopum, uacauerunt aliqua beneficia spectantia ad collationem episcopi certum est, quod Capitulū succedit loco episcopi: sed utrum ista beneficia uacantia poterit: Capitulum conferre? Respondet Romanus Pontifex quod non: sed collatio istorum beneficiorum reseruabitur futuro episcopo: nec ualet contraria consuetudo: ut tenent Doctores in dicto capitulo, cum olim. allega. Et rationem assignent; quia Capitulum non potest incipere præscriptionem: cum pręscriptio nō incipiat, nec currat contra ecclesiam vacantem. Sed ponamus, quod uacant beneficia patronata: vtrum Capitulum potest instituere præsentatos? Respondet quod licet Capitulum non possit conferre beneficia uacantia (ut dictum est) tamen poterit instituere ad p̄sentationem patroni. Nota primo vnū casum, in quo Capitulum Sede vacante non exercet iurisdictionem Episcopalem, scilicet, in collatione beneficiorū spectante ad solum Episcopum, sed poterit instituere ad præsentationem patroni, id est, in confirmandis electionibus: ut in iure allegat. in gloss. Nota ibi. Admittere, quod differunt admittere & instituere. Et per hunc textum deciditur una quæstio, quæ est in facto. Nam quidā patronus quēdam clericum præsentauit Vicario Episcopi; & rogauit illum, ut illum admitteret: Vicarius respondit, placet: vnde notarius instrumento suo inseruit qualiter Vicarius illum admisit & instituit; nunc redarguitur instrumentum de falso: quia Vicarius Episcopi admittendo personam, non per hoc instituit. Iste text. facit quod Instrumentum sit falsum: quia differunt admittere & instituere: & admittendo personam istius præsentati, non uidetur illum instituere.

† Varias [si]gnificatiō[nes] huius uoc[is] Capitulū [po]nit Io. An[dr.] in c. capi[tu]lum, supra refer.

Not. casum prohibitum Capitulo Sede uacante. Alios uide per Ioan. And. in capit. 1. supra, de maior. & obed. eod. lib.

Not. quod potestas instituendi in beneficijs deuoluitur sede uacante ad habentem exercere iurisdictionem prælati defuncti. Dominicus.

[Prima gl. dicit quid declaret.]
d ¶ Etsi Capitulum.] Emanauit ad declarationem eorum, quæ no. sup. de maior. & obed. his quæ, & capit. cum olim.
e ¶ Episcopi.] solius, quod dic, ut infra ne Sede uac. c. unico.

[Gl. seq. alleg. concor. obijcit & soluit.]
f ¶ Non possit.] ut sup. ne Sede vac. c. illa. 1 Sed obijcies, si potest confirmare quod est plus, quare non conferre? Sol. est falsum, quod confirmare sit plus: quia qui confirmat, non donat. de fide instru. inter: sed qui confert, donat. sup. eo. lib. de offi. Vicar. c. vlt.

1 Opin. G[...] Spe. de p̄s[en]tatione n[...] facienda [...] Capitulū [...] cāte sede, [...] qũo com[...] dā facere [...] secūdū Vi[...] quas ibi s[...] psi hic po[...] Archi. Io. Andr.

[Glo.

[Glo.seq. quærit & soluit.]

a ¶ Præsentatos.] quid de electis per clericos ad quos electio spectat? Dic idem sed de illis erat expressum in prædicta decre.cū olim.& de maio.& obe. ideo de præsentatis solum hic dixit, & poterat de præsentatis dubitari, quasi præsentatio inniteretur gratiæ, & non iuri cōi, vt sic potestas huius gratiæ vacante sede in Capitulum non transiret.

b ¶ Idonei.] intelligitur si non sit appositum. de elect. causā quæ in antiq.

ADDITIO. Arguit hic Archid. per c.28.dist.priusquam. & per no.64.dist.c.1. in fi. quod si confirmator Episcopus Capitulum, vel confirmator ipsorum dicit: talem non debuistis eligere: per id ipsum reprobasse videtur. Ioan.And.

c ¶ Episcopum.] solū 1 ea enim quæ sunt iurisdictionis, transeunt in Capitulum sede vacante. vt in iuribus superius allegatis. ad idem de hære. ad abolendam, in antiq. quod verum intelligas, nisi interdictum eis esset a Papa: vt sup.eo. lib. de maior. & obed.c.vnico.

SI is.] Non diuiditur. Ioan.And.

CASVS. Vacante aliqua Ecclesia parochiali patronus illius Ecclesiæ præsentauit Titium clericum constitutum in minoribus ordinibus diœcesano: qui clericus erat alias idoneus: vtrum propter istum defectum, quòd non est promotus ad sacerdotium sit repellendus a beneficio? Rñdet, ꝙ propter defectū sacri ordinis non est a beneficio repellendus: dummodo aliàs fuerit idoneus, & possit promoueri ad sacros ordines intra annum. Not.primo, ꝙ appellatione rectoris cōprehenditur ille, q præficitur parochiali Ecclesiæ. vide in Clem.Dudum, de sepul. No. secundo, quòd idoneitas in præsentato ad Ecclesiam requiritur tempore præsentationis, quo ad alias qualitates quam ordinum sacrorum. Dom.

d ¶ Si is.]quod in decret.sup.de ætа.& qualit. præterea. de dispensatione olim fieri poterat: est hic hodie ius cōmune, quod uerum intelligo in hoc suo casu, scilicet cū præsentatur quis ad rectoriam Ecclesiæ parochialis per patronum. Dic autem vt sup.eod.lib.de præb.si pro clericis pauperibus

ADDITIO. Multi contra: & vide quod ibi dixi de elect.dudum. 1. super uersi.vel in ordinibus. Io.And.

e ¶ Statutum.]sup.de elect.eo.lib.licet canon. (vide gl. fi.c.2.supra de rescript.)

[Margin:] ...alias, pertinerent. — ...Hæc duo verba: in eodē, non sunt in manuscr. codicib. — De arti. hu...s gl. uide la... per Host. ...c. ad abolē..., ver. sede vacante, ext. ...hæret. — No. idonei...tem & tps ...ic per copu...m ponit: vñ ...ō sat est qđ ...tra tēpus ...ris possit ...romoueri, ...d, debent ...iæ idonei...tes côcur...re. Do. & ...et. de Anc. ...on.

præsentatos a tamen a patronis potest admittere, si sint idonei, b & eos instituere in beneficiis, ad quę fuerint præsentati: Licet ad Episcopum c (si superesset) admissio & institutio hmōi pertineret. †

¶ Idem. [in eodem †]

¶ *Non repellit præsentatum defectus sacrorum ordinum, h.d. Zenz.*

CAP. II.

SI is, d ad quem rectoris præsentatio in aliqua parochiali Ecclesia noscitur pertinere, quempiam non constitutum in sacris præsentet ad eam; ipsum † (dummodo aliàs sit idoneus, & infra tempus a iure statutum e ad ordines, quos ipsius Ecclesiæ cura reqrit, valeat promoueri) decernimus admittendum.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ. & Ecclesiæ non vacantis.

¶ Visum fuit supra de præbendis & alijs beneficijs ecclesiasticis: etiam visum est de institutionibus ad illa beneficia ecclesiastica: verum quia posset aliquis dubitare quid iuris sit de beneficijs non vacantibus, vtrum possint alijs conferri: ideo ponitur titulus de concessione præbendæ, & Ecclesiæ non vacantis.

QVia cunctis.] Hæc est famosa decretalis, & copiosa, & subtiliter glossata per Inno. Abbas sic summat: ꝙ executor datꝰ sub forma, quòd conferat tali qđ duxerit acceptandum: ante acceptationē nihil facere pōt. Sed dicit Io. And. ꝙ istud non vr̄ bene dictū: Sed dic ꝙ intellexit nihil, ꝙ afficiat: & sic dēt intelligi gl. in §. subiunctū ī. ꝗ incipit. No. ꝙ qñ. Do. Istud c. diuidit in sex partes, vt ī gl. Nā in prima ponit actoris petitio: In secūda, exceptio rei in tertia ponitur agentis replicatio: in quarta parte ponuntur duplicationes: in quinta, triplicationes: in sexta & finali parte ponit̄ sñīa. Prima est in prin. Secunda ibi, Ex parte. Quarta ibi, Sed extitit. Quinta ibi, Econtra. Sexta, ibi, Nos itaque.

CASVS. Inn. IV. fecit gratiā cuidā Draconi in Ecclesia Carnot. sub hac forma, quia mādauit Canonicis illius Ecclesiæ, vt Dracone̅ reciperēt in Canonicū, & ī fratrem, & præbendam vel dignitatē si qua vacaret eidem cōferrent, ꝗ duceret acceptandā, alioquin proximo vacaturam, cum decreto irritante, & datis sibi executorib. ad compellendū. Draco iste præsentauit gratiam suam executori, qui executor accessit ad illā Ecclesiam in qua erat Subdiaconus illius Ecclesiæ, & ipsi Draconi contulit præbendam proximo uacaturā, & sic contulit antēꝗ Draco illam acceptaret, Deinde in ipsa Ecclesia vacauit præpositura Normanniæ, quæ erat dignitas sine cura, qua uacante quidam legatus Card. in illis partib. existens, rogauit Epm, vt de dicta præpositura prouideret cuidā Andreæ nepoti dñi Papæ. Eps rñdit quòd quantum ad hoc cōmittebat uices suas illi legato Cardinali, qui legatus præpositurā cōtulit Andreæ nepoti dñi Papæ: postea Draco acceptauit illā dignitatē. Modo fuit orta cōtrouersia super illa dignitate inter Andream nepotem Papæ, qui habuerat collationē a Legato nomine ordinarij, & dictum Draconem qui habuerat collationem a suo executore: fuit dubitatum qs hr̄et potius ius in ipsa dignitate, vñ fuerūt allegatæ plures rōnes hinc inde, tandem auditis allegationib. hincinde per partes propositis: Papa tulit sñīam diffinitiuam pro suo nepote ɔ̄ Draconem, & ipsi Draconi imposuit perpetuum silentium. Ratio motiua Papæ fuit, quia Draco acceptauerat dignitatem istam post collationem ordinarij.

No. primo ex principio textus practicā cōcipiendi libellū cū agit qs pro beneficio, qđ dicit ad se pertinere, nam non sufficit dicere ꝙ habuit collationem a tali, sed vlterius addat in libello, & ꝗ habebat ptāte conferēdi.

TITVLVS VII.

De concessione præbendæ, & Ecclesiæ non vacantis.

¶ Innocentius IV. dilecto filio Andreæ Capellano nostro.

¶ *Si mandatur alicui prouideri de dignitate vacatura, quam duxerit acceptandam, & vacat dignitas quam ante acceptationem Ordinarius confert, tenet ipsius collatio: etiam si executor impetrātis ante acceptationem fecerit reseruationem, inhibitionem, & processus super prima vacante. Ioan. And.*

CAP. I.



QVIA cun-

Not.

Not. principalem effectũ huius ca. ꝙ si mandetur alicui prouideri de dignitate proximo vacatura, quã ipse pro quo scribitur, duxerit auceptandam: potestas ordinarij, non est ligata, nisi is pro quo scribitur acceptauerit: nã executor non põt facere collationem, nisi facta acceptatione: sed facta acceptatione p̃t executor suã porestatem: exercere, etiam priusq̃ vacet dignitas. No. ꝙ in indicijs non est faciẽda acceptatio personarum: ꝙ est contra aliquos iudices, qui grauant suos consanguineos, vt videantur iustiores. tñ prudentes iudices se exonerant a talibus causis, ne videantur hominib. iudicasse affectione carnali. Not. ꝙ decretum irritans in gratia expectatiua ligat ignorãtes, dum tñ fuerit purificatũ: quòd purificatur dum gratia est purificata. Et non dr̃ purificata gratia, nisi ipsa fuerit acceptata. Nota quæ dicatur canonica collatio quia illa quæ est facta de beneficio vacante: & per illum, qui potestatem habet conferẽdi. Not. finaliter, ꝙ licet non sit necesse in libello tollere defensionem partis aduersæ, vt not. Inn. de re iud. cum Bertholdus, tñ ex illa non vitiatur libellus, vt patet hic dum dicebat, quod non erat facta inhibitio, Dom.

ctis;[a] & infra.[b] ¶ Proponebatur itaque pro parte tua, quod cũ prædicta[c] p̃positura dum vacabat[d] tibi per eum,[e] qui conferre potuit ipsam collata fuisset: collatio huiusmodi canonica existebat, maxime cum nulla per Priorem[f] ipsum, quæ illam impedire posset[g] inhibitio præcessisset. Dicebat autem pars altera, quod cũ præmissæ[h] litteræ sede Carnoten. vacante fuissent in Capitulo publicatæ,[i] ac præfatus Episcopus tunc de capitulo ipso esset,[k] ibique præsens existeret, ignorare non potuit mandatum Apostolicũ (super conferenda memorato D. prębenda vel dignitate sine cura,[l] q̃ ipse duceret acceptandam, cum primo in ecclesia ipsa prædicta vacaret) alii fuisse directum, & sic per consequẽs facultatẽ sibi esse sublatam conferendi hmõi dignitatem, pp quod videbatur,[m] qđ nec per se nec per alium præfatam præpositurã, curam non habentem animarum annexam (quæ primo post mandatum ipsum in Ecclesia prędicta vacauit) poterit alicui personæ cõferre. Præsertim cum iam dictus Prior, eodẽ publicato mandato, mox præfato D. prębendam vel dignitatem curam hmõi non habentem, quam primo in eadem Ecclesia vacare cõtingeret, contulisset, nec aliàs etiam (prout allegabatur[n]) prodesse poterat ipsius Episcopi ignorantia in hac parte.

[Prima gl. sũmat, & ponit ꝓuisionẽ inuentã ꝯ casũ.]

a ¶ Quia cunctis.] Si mandatur alicui prouideri de dignitate uacatura, q̃ duxerit acceptandam, & uacat dignitas, q̃ ante acceptationẽ ordinarius confert, tenet ipsius collatio, etiamsi executor impetrantis ante acceptationem fecerit reseruationem, inhibitionem, & processus super prima vacante. Contra hunc casum stylus curiæ clausulam adinuenit, qua statuit terminum acceptandi, inhibens. j. illum collationem fieri cum decreto, quod dic, & vt in Cle eo. tit. Cum ei quem, 2. responso.

ADDITIO. Formam illius Clem. ibi vide notatam in gl. iste terminus. Ioan. And.

[Secunda gl. supplet decisam, & diuidit decretalem.]

b ¶ Et infra.] sub hoc infra intelligas factũ, s. ꝙ Inn.[1] dedit gratiã Draconi super prima præbenda uel dignitate sine cura, quæ uacatet in Ecclesia Carnotensi, quam duceret acceptandam, dato sibi Priore quodam in executorem, ut in litteris suis erat decretũ, Prior ille accessit ad Ecclesiam Carnoten. quæ tunc uacabat, & ibi in Capitulo in quo erat subdecanus gratiã publicauit, & cõtulit ibidem illi D. dignitatem sine cura, uel p̃bendã, quæ ibi primo vacaret, q̃ duceret acceptandam, inhibens ne quis ueniret cõtra suã collationẽ, & pronuncians irritũ secus factũ: Post hoc præpositus Normãniæ in ultramarinis partibus decessit, prius electo, & cõfirmato subdecano ipsius Ecclesiæ Carnoten in Ep̃m Carnotensem præpositura aũt illa erat dignitas[2] sine cura in Ecclesia Carnoten. G. sancti Eustachij. Cardinalis in partib. illis legatus supplicauit Ep̃o. ut dignitatẽ illã conferret Andreæ nepoti dñi Papæ: Ep̃s ille commisit illi Cardinali, vt cõferret, quod factum est. Prior aũt ille executor Draconis audiens dignitatem illã vacasse, cõmisit cuidam Archipresbytero: ꝙ illum Draconem, qui ipsam dignitatẽ acceptauit, deberet de ipsa inuestire, quòd factũ est. Modo inter D. & A. super hac dignitate q̃one suborta, partes fuerunt corã Papa: & primo allegauit A. vt sequitur: hęc patẽt in decisa, & ex ijs, quæ sequentur infra. Et diuide in sex partes: In prima quæ durat vsque ibi, Dicebat autẽ: ponitur Andreæ petitio. In secunda, quæ durat vsque ibi, Ex parte: ponitur Draconis defensio. In tertia, quæ durat vsq; ibi, Sed extitit, ponũtur replicationes A. ĩ quarta quæ durat vsque ibi, Eꝯ vero, ponuntur replicationes Draconis. In quinta q̃ durat vsq; ad §. nos itaque, ponunt̃ triplicationes. A. In sexta pro A. s̃nĩa fertur.

ADDITIO. Host. qui facit nouẽ partes in hoc ca. de secunda facit tres: dicẽs quod contra. A. excipitur. Tertio exceptio roboratur, Quarto pro D. alia ratio inducitur. Item de tertia dicitur quod quinto replicatur. Sexto replicationi additur, hoc non placet, quia potius sunt partium diuisiones, quam partes. Ioan. And.

c ¶ Prædicta.] in decisa, sic ĵ. de reb. eccl. non alie. D idñ.

d ¶ Vacabat.] notabat factum partis alterius q. d. illi D. fuit collata præbenda seu potius dignitas per executorẽ suum, antequam uacaret, sed mihi uacans collata fuit.

e ¶ Per eum.] s. per Ep̃m seu eius auctoritate, ut sup. dixi, interdum ẽt solus Ep̃s talia cõfert, interdũ cum Capitulo ŝm diuersas consuetudines, quod dic vt no. de elec. cum Ecclesia Vulterana. inf. ne sede uac. c. unico, & bene dixit (qui potuit) quia alias collatio non ualuisset, quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, & c. de iure patr. quod autem, in antiq. ibi de hoc.

f ¶ Priorem.] qui fuerat executor Draconis, ut s̃. dixi.

g ¶ Posset.] Nota quòd aliqua præcesserat, sed nõ talis quæ impedire posset; & erat ratio, quia fuerat facta ante acceptationem, ut patet infra uersi. subiunctum.

h ¶ Præmissæ.] in decisa impetratæ per illũ D. ad Priorem executorem suum.

i ¶ Publicatæ.] vnde per hoc uidebatur dignitas affecta vt ĵ. eod. si Capitulo sed non est uerũ hoc casu, ibi dicã.

k ¶ Esset.] sic sup. de rescr. si eam te & licet hoc nõ ignoret, non tñ ignorabat collationem per Priorem factam ante uacationem & acceptationem non ualere. & ideo istę allegationes ignorantiæ, parum prosunt.

l ¶ Sine cura.] etsi hoc non fuisset adiectum, de tali intelligendum erat, ut supr. eod. lib. de præb. cum in illis, j. responso.

m ¶ Videbatur.] male intelligentibus subtiliter autem intuentibus hoc non uidebatur, supr. de translatio. inter corporalia, §. 1.

n ¶ Allegabatur.] pro parte ipsius D. ad corroborãdam exceptionem, uel defensionem suam.

1 Quartus auctor decr. dicit Host. & Boat. post eũ qui semper fuit nobilib. gratiosus, & iste Draco fuit fili⁹ Dñi de Borbonio Ioan. And.

2 Dicit Ioã. Mo. quòd hic non fuit disputatum an ad esset dignitas, uel offic. tñ ut dicit Innoc. de preb. de mul. in fi. quòd præpositura Eccl. Carno. est offic. non dignitas. Io. And.

a ¶ Non

Nam ſi alicui a ſede Apoſtolica concedatur, quod excommunicari non poſſit:[a] licet id forſan ſuus ignoret epiſcopus, non tamen propter hoc eius ligatur ſententia, ſi quam proferat in eundem. Similiter[b] ſi alicui conferendi præbẽdam aliquam tribuatur a Sede Apoſtolica poteſtas: ex hoc ipſo videtur, quod ſit epiſcopo conferẽdi tunc eam penitus interdicta facultas.

¶ Nec obſtaret ſi forte obiiceretur, quod lex ſeu conſtitutio, & mandatum nullos aſtringunt, niſi poſt q̃ ad notitiam † peruenerint eorundem, aut niſi poſt tẽpus[c] infra quod ignorare minime debuiſſent: quia in priuilegiis,[d] & indulgentiis ſeu conceſſionibus ſpecialibus ſecus exiſtit, in quibus ſufficit, quod ad illorum, quibus conceduntur, notitiam perueniant, vt patet cum indulgetur alicui, quod excommunicari non poſſit, ſicut ſuperius eſt expreſſum. Et quidem cum tribuitur alicui poteſtas conferendi præbendam: videtur procul dubio ei concedi aliquid ſpeciale.[e]

¶ Adiiciebatur inſuper, quod cum ſententia ſtatim arctet etiam ignorantem: quoniam ſi contra prælatũ aliquem abſentem[f] depoſitionis[g] ſententia proferatur, cõtractus, quos iniit ignoranter poſtea vt prælatus, nullum robur obtinent firmitatis, & in ſupradictis litteris irritum decernimus, & inane, quidquid ſuper huiuſmodi præbenda, vel dignitate contra noſtrum contigerit attentari mandatum, collatio, quam idem epiſcopus poſt tale noſtrum decretum (ſiue illud ignorauerit, ſiue non) de præfata præpoſitura, per ſe uel per alium fecerat, non valebat.[h]

¶ Ex parte vero tua extitit replicatum, quod hæc de illis priuilegiis, & indulgentiis (æquitate ſuadente) debent intelligi, quæ vim ſuam[i] habent mox cũ ad illos, quibus conceduntur, perueniunt, ex quorum tenore liquido noſci poteſt, quod talis circa ea fuerit intentio concedẽtis, vtpote cum alicui conceditur, quod excommunicari non poſſit, ex † hoc enim euidenter apparet aliis ipſum excommunicandi ademptam eſſe penitus facultatem: non ſic autem ſi alicui conferendi præbendam, ſiue certam,[k] ſiue incertam[l] tribuatur poteſtas. non enim tunc eſſe videtur tribuentis intentio, vt per hoc ei (ad cuius donationem præbenda ipſa pertinet) conferendi poſſibilitas adimatur,[m] niſi prius ille ſibi notificet, quod eam velit per huiuſmodi poteſtatem conferre, aut ei collationem interdicat illius, vel poſtquam illi notifi

a ¶ Non poſſit.] vt j. de priuileg. volentes, talia tamen priuilegia non extenduntur ad ſententias ordinariorũ niſi in caſibus, vt j. eo. tit. iam alleg. ne aliqui.

b ¶ Similiter.] parum valet hæc ſimilitudo, quia alia ratio reformat pactum, vt patet j. §. ex parte.

c ¶ Poſt tempus.] ꝙ eſt duorum mẽſium a tp̃e publicationis: poſtea vero non valebit ignorantiã allegare, vt in authen. vi fa. no. cõſt. coll. 5. circa prin. & ſup. ne cler. vel mo. ſug ſpecula. Et hic adde q̃d dixi in fi. huius lib. ſuper data Romæ, in vlt. gl. Io. And. ADDITIO. Facit ẽt ſup. de ſent. excom. nouerit. dicit Hoſ. ꝙ putat ibi ſpeciale in conſtitutionib. principis: alias autẽ hoc tp̃s erit arbitrarium. ff. de iure delib. l. 1. §. ait prætor, & ideo ſufficit, ꝙ ſit publice promulgata ad hoc, vt oẽs aſtringat, ſup. de poſtulatio. præl. c. 1. 16. di. quod dicitis. de cõſt. c. 2. de hac materia, & quę ſit rõ diuerſitatis, plene not. in ſum. de cõſt. §. qñ conſtitutio. in princ. Hoſt. cuius dictum ponunt. Ioan. Mon. & Archid. Opinionem autem Ioã. quam ponit Archid. vide in remiſs. quæ ſequitur in glo. Subdit aũt Archid. quod mandatum ligare ñ debet, niſi ex quo p̃uenit ad eos, quibus mittitur, ff. de acqu. poſſeſſ. qui abſenti. Et not. Inno. ſup. de elec. innotuit. in vlt. gl. ſua. & vide quod dicam ſuper gloſſa ſeq. Io. And.

† Vide Dec. & Doct. in c. cognoſcẽtes. extra. d̃ cõſt. & Turrec. in c. in iſtis. §. leges. diſt. 4.

d ¶ Priuilegiis.] Hęc allegatio intelligitur ſm̃ reſponſionẽ aduerſæ partis, j. eo. §. ex parte; & poterat eſſe ratio, quia cõſtitutiones sũt pœnales, & ſic ex ſe odioſæ: priuilegia gratioſa, & ſic fauorabilia. ad hoc j. de reg. iur. odia: ſed licet hoc probabile videatur ſm̃ prædictum §. debet intelligi. ADDITIO. Dicunt Innoc. & Hoſtienſ. quod hęc ratio. ſ. quia conſtitutiones ſunt pœnales: non eſt perpetua. declarat. Ioan. Mon. quia in multis conſtitutionibus non agitur de pœna infligenda. dicit ergo quod quia lex omnibus eſt cõmunis, & omnes aſtringit. ſup. de conſtit. cap. fi. C. de leg. leges ſacratiſſimæ, iõ ibi eſt tempus uniforme. Sed indulgentia eſt lex priuata. 3. diſt. priuilegia. quã ſola concedentis intentio contemplatur. Io. And.

e ¶ Speciale.] quaſi ſecundum intentionem allegantis litte pro D. directa priuilegiũ eſt cenſenda, & ſic nõ requiratur ep̃i ſcĩa, ſed nõ eſt ita vt ſequitur. Io. And.

f ¶ Abſentem.] cõtumaciter, alias contra 3. q. 9. per totum. ADDITIO. ſup. de maior. & obed. inter quatuor: Archid. remittit 3. q. 9. in ſum. de dolo, & contum. veritatis. in ant. Io. And.

g ¶ Depoſitionis.] idem in inhibitione, ſuſpenſione, vel excõicatione videtur. ad hoc de dolo, & contumacia. veritatis. in fi.

h ¶ Non valebat.] hoc verum eſſet, ſi de certa præbenda vel dignitate mandatum fuiſſet, vel in caſu iſto poſt acceptationem, & hoc non aduertit allegator. Io. And.

i ¶ Vim ſuã habẽt.] priuilegium .n. datũ alicui ſtatim vim ſuam habet cũ peruenerit ad illum cui conceditur, ad hoc facit lex dicẽs, quod ſi ſcripſi ſeruo meo, vt in libertate more tur, non ſtatim liber eſt, ſed tunc cum litera ad ipſum peruenerit. ff. de acq. poſſ. l. qui abſenti ſeruo. in prin. 1 Sed non ſic cum datur alicui ptãs conferendi prębendam, vt j. verſic. non ſic autem, &c.

† al. ita: ex hoc. n. euidẽter apparet aliis excõicãdi eum ademptam, &c.

1 Hoſt. datur hic aliud ſimile, ꝙ vide not. de prębend. accedens. ad fi. gl. Io. An.

K ¶ Certã.] expreſſam vel non expreſſam, puta primam, quæ vacauerit. ADDITIO. Quæ dicitur certa pro tanto, quia refertur ad vnicam: vere tamen prius eſt in certa.

l ¶ Incertam.] ſicut cum dicitur, præbendam conferas, quam duxerit acceptandã, vt in caſu noſtro.

m ¶ Adimatur.] ſup. de præb. dilectus 2.

cauerit talem potestatem fore sibi concessam, vacuũ decernat, & irritum, [a] si secus de ipsa præsumat. Quia [b] cum illi non amplior detur potestas, quã ipse Romanus Pontifex habeat in hac parte; sicut per eam quam obtinet ipse Romanus Pontifex, facultas conferendi beneficium vel præbendam (nisi suam insinuet uoluntatem) alicui non aufertur, similiter, & per eam quæ taliter illi [c] ab ipso [d] conceditur ei, ad quem ipsius præbendæ spectat collatio, priusquam insinuet ille sibi quod eam velit concedere, vel etiam conferat (si forte uacet) potestas non tollitur conferendi: nisi forsan quod ipsam cõferre non possit, exprimatur in concessione huiusmodi potestatis: tũc enim licet talem concessionem fortassis ignoret; sua tamẽ collatio, si postmodum p̃bendam ipsam conferat, nihil ualet: cum satis super hoc concedentis intentio agnoscatur, sicut cum indulgetur alicui, quod excommunicari non valeat, vt in superioribus est præmissum.

¶ Subiunctum [e] etiam extitit, quod cum memorato Priori per præfatas litteras mandassemus, ut memorato D. Præbendã vel dignitatem sine cura, quã acceptandam duceret, si vacaret, tunc, vel quã primo uacare contingeret in ecclesia prædicta conferret, idem Prior prouidendi ei de præbenda vel dignitate ipsa (nisi post [f] acceptationem ipsius) † non habebat aliquam potestatem. Vnde cum sæpedicta prępositura fuerit tibi (antequam illam idem D. acceptaret, [g]) præfati episcopi auctoritate collata, huiusmodi collatio talis [h] mandati nostri prætextu (etiam si prius illud episcopus ipse sciuisset) non poterat uacuari. Nostrum autem in hac parte decretum ad præbendam seu dignitatem, quã prædictus D acceptaret, referri [i] debebat: alioquin super incerto fuisset editum, nec aliquem astrinxisset. [k]

¶ Sed extitit ex aduerso [l] responsum, quod etsi † præfatus Prior iam dicto D. præbendam, vel dignitatem huiusmodi cum vacaret, ante huiusmodi acceptationem conferre nequiret: idem tamen D. præbendam, vel dignitatem talem licitè posset, & libere acceptare: quare prædictus episcopus præfatam præposituram (cum non prius eum requisierit, an acceptare vellet eandem) cuiquam conferre non potuit: quinimo ipsius collatio (cum idem D. præposituram ipsam postmodum acceptauerit) irritari debebat, & concessio per iam dictum archipresbyterũ [m] sibi facta debet stabilis permanere.

Executor habens p̃tãtem conferẽdi p̃t interdicere ei ad q̃m al's de iure pertinet cõferre.

a ¶ Et irritum.] nota ꝙ executor qui habet potestatem conferendi, potest interdicere collationem ei ad quem pertinet de iure, & reseruare sibi collationem, & decernere irritum, quod postea fieret sicut, & legatus. de iure patr. cum dilectus, & not. de hoc, de præben. c. vlt. & sic habes hic tres casus, in quibus præbenda afficitur, de his videbis. j. eo. si capit. &c. si soli. Ioan. An.

ADDITIO. Quod possit executor talis sibi reseruare, & decernere, &c. no. Inn. qui dicit satis hic patere, ꝙ executor suspẽdit ordinarium a collatione beneficii. Sed Hostiensis intelligit hæc verba qñ in rescripto est clausula: decernẽtes, & c. s̃. de præb. inter. & refert qđ alii generaliter intelligunt. & Archi. dicit opinionem Host. confundi. j. eo. si soli. Io. Andr.

b ¶ Quia cum illi.] optima responsio. & secundum Inno. Papa enim præbendas omnes, & dignitates conferre potest. s̃. de praben. c. 2. & tamen illi ad quos collatio spectat, possunt illas conferre: nisi Papa prius insinuet illis ꝙ non conferant, cum decreto, sic per talem potestatem datã executori non aufertur ei ad quem pertinet conferendi potestas, nisi in litteris id dicatur. s. quod conferre non possit.

c ¶ Illi.] executori.

d ¶ Ab ipso.] Rom. Pont. Ioan. And.

e ¶ Subiunctum.] ꝑ parte ipsius Andreæ, cui scribitur.

f ¶ Post acceptationem.] intelligitur autẽ acceptare petendo per executorem suum sibi cõferri beneficium, quod poterat acceptare, vel recipiendo illud sibi pręsenti collatum, vt in cle. eo. tit. cũ ei quem 2. responso.

Acceptare dr̃ quis beneficiũ eo ipso ꝙ petit illud sibi conferri.

g ¶ Acceptaret.] no. quod quando scribitur sub hac forma; quam duxerit acceptandam: decernẽtes irritum, & inane: executor tunc ante illã acceptationem nil potest facere, & si fecerit, non valebit tamquam super incerto prolatum. argum. ff. quod cuiusque vniuer. l. item eorum. §. 1. Si uero Papa mandet alicui prouideri de præbenda, quam duxerit acceptandam, sine clausula illa decernentes: tunc tenebit collatio illius, ad quem de iure pertinet, antequam ei nuntietur 1 de acceptatione, Si autem Papa mandat alicui prouideri de præbenda, quam acceptauerit, cum clausula, decernentes: tunc acceptatione facta, statim executor interponit auctoritatem suã, prohibendo ne contra prohibitionẽ suam aliquid disponatur de illa præbenda, decernendo irritum, & inane quicquid postea duxerit faciendum: cum hoc per illam formã sic ei sit concessum, nec valebit prouisio tũc facta ab eo, ad quem pertinet illius p̃bendæ collatio, ẽt ignorante huiusmodi acceptationem, & decretum. Ber.

1 Facit (in q̃t Ph.) s̃. de app. c. ap. super. eo. 2. Fon.

† Do. no. hic. ꝙ executoris ad cõferendũ b̃ñficiũ, ꝙ impetrans duxerit acceptandũ, inhibitio, ĩtimatio, collatio ante tp̃s vacationis ñ ligat ordinariũ: q̃a p̃tãs in euentũ cõditionis, non exercet̃ ante purificatã cõditionẽ facit c. si pro te, s̃. e. de rescr. F

h ¶ Talis.] scilicet quam duxerit acceptandam.

i ¶ Referri.] licet igitur dicatur in litteris decernentes, &c. nihil operat̃ decretũ priusq̃ fiat acceptatio: alias decretũ esset sup incerto, ꝓut sequit̃, Papa .n. non vult, quod statim assumat illud decretũ suum vigorẽ, sed tũc cũ acceptauerit, ualet ẽt si ille ad quẽ pertinet collatio, ignorauerit acceptationẽ: quia tunc decretũ sumit uigorẽ, & ligat ignorantes, ut hic, & s̃. de p̃b. e. lib. dudũ. Secus .n. est in casu vel decreto, qđ prohibet aliquid fieri, & ꝙ ꝯ factũ fuerit, cassat: quia statim ligat 35. q. 3. cõtradicim⁹. & s̃. de elec. q̃a pp. vers. aliter, & qñ nõ apponit̃ clausula illa, decernentes, sæpe locum hẽt regula illa. Multa fieri ꝓhibent̃, facta tñ tenent de reg. ad Apostolicam, in ant. sm̃ Bern.

† No. caut modũ alleg di, videlicet vt loquat̃ c ditionaliter ꝙ si sic esse tamẽ, &c. E hoc ẽ caut ne videat̃ fa teri intẽtio nẽ aduers rii ad hoc. ver. sig. c. ab bate, §. hoc. & sup except. cũ nerabilis. Host. & I.

k ¶ Astrinxisset.] cõ cor. cle. co. ti. cum ei quem. 2. resp.

l ¶ Ex aduerso.] .s. ex parte Draconis.

m ¶ Archipresbyterũ.] cui Prior qui erat executor Draconis cõmiserat collationẽ p̃posituræ, ut patet in integra. & dixi in princ.

ADDI-

ADDITIO. Alij dicunt, quod ille Prior factus erat arch presbyter: & sic erat eadem persona quæ prior: per hoc ius non variatur: tamen ex integra patet contrariū. Ioan. And.

a ¶ Legatur.] ponit tenorem legis, ff. de optio. legā. si cum optio. Ioan. And.

e ¶ Legatis futuris.] ut lego Titio unum fœtum nasciturum de grege, quem eligere voluerit, & fuit huius mandati forma similis huic legato: dū dicit, quæ primo uacauerit, quam duxerit acceptandam. Legatum de præsenti est, lego tibi unum de seruis meis quem elegeris, in his a tp̄e aditę hæreditatis intelligatur rei legatæ dominium fuisse legatarij: unde nec seruum legatum sub conditione hæres manumittendo facit liberum. ff. de manu mis. l. seruum.

Legatum est & de futuro & de p̄nti.

Sicut cum legatur [a] alicui vnus ex seruis, quem elegerit, [b] vel optauerit, & hęres ante optionem, vel electionem illius manumittit aliquem, vel alienat ex illis: profecto manumissio vel alienatio irritatur, ceditque ille [c] legato, si legatarius eum duxerit eligendum. ¶ Econtra vero pro parte tua propositum extitit, quod id in vltimis [d] voluntatibus tenet, nec præmissa in legatis futuris, [e] quemadmodum in extantibus habent locum: quia nec etiam ad optandum seu eligendum ex illis, [f] sicut ex istis potest terminus assignari. Et grauis inesset conditio, quoddamque incongruum [g] videretur, si quando mandaretur alicui de beneficio, quod duceret acceptandum in aliqua prouincia, quam primo illud vacare contingeret, prouideri: oporteret ipsum † in singulis beneficijs postmodum inibi vacantibus) prorogata non absque periculo [h] forsitan ipsorum collatione) † requiri: vnde cum sæpe præfato priori fuisset iniunctum, vt dicto D. præbendam vel dignitatem, quam acceptandam duceret, si vacaret in ecclesia memorata, vel quam cito contingeret eam vacare, sibi auctoritate Apostolica conferret, & ita eidem D. circa futuras, siue vacaturas præbendas vel dignitates tales [i] ipsius ecclesiæ optio data esset, non poterat per hoc memorati episcopi in illis quando vacarent, collatio impediri, nisi forsan cum aliquam ex eis vacare contingeret, illam ipse D. (priusquam eam conferret episcopus) acceptaret; [k] vel etiam nisi ante vacationem alicuius ipsarum vacaturarum ex his primā, vel ea omissa, ex aliqua causa [l] vlteriorem duceret acceptandam: quia taliter acceptatam conferre postmodum episcopus non valeret.

¶ Nos itaque tam tuis, quam præfati D. rōnibus

† al. ita: oporteret eum.

ADDITIO. Dicit Host. ꝙ fortis est allegatio, quæ locū hēt, siue homo indistincte legatus sit, siue pluriū data sit optio q̄a singuli sub ꝯditione videnť legati. ff. q & a quibus. l. 3. arg. ff. de pecul. leg. cū domus. §. fi. ff. de optio. leg. si tibi, §. fi. & l. si optio. & si lapsi sint anni 20. vr̄ ꝙ optare possit, & ꝙ beneficiū ei debeatur. Arg. ex presſū, ff. de cond. & demon. l. fi. Ioa. And.

b ¶ Elegerit.] not. ꝙ in legato generis data optione eligendi speciem, non pōt fieri alienatio alicuius speciei ante electionem legatarij.

c ¶ Ceditque ille.] s. seruus manumissus vel alienatus, anteq̄ legatari⁹ elegerit, legatari⁹ ergo poterit illū seruū manumissum, vel alienatū vēdicare si voluerit: forsitan seruus ille alijs seruis melior erat, & hęres legatario electione auferre nō potuit. Eodem mō videbať ꝙ ep̄s nō potuerit auferre electionē isti Draconi: & sic collatio archip̄sbyteri valere debet: hoc intēdit hęc allegatio: sed nō est vera. Ber.

d ¶ In vltimis voluntatibus.] cōis responsio aduocatorum nostri tp̄is ad leges Infortiati, speciale in vltimis voluntatibus. Sed dicant quare? Vnde admirando dicebat Host. Domine dominus noster, & cetera. Si in vltimis voluntatibus hoc locum habeat, multo fortius in beneficijs, in quibus est adhunc plenior interpretatio facienda, sup. de dona. cum dilecti. Sed non aduerit, quod ista non sunt talia beneficia, quæ sic large sunt interpretanda, vt notauerat de elect. dudum, & habes sup. de præben. eo. lib. quamuis. 1.

ADDITIO. Host. qui dicebat in beneficijs pleniorem interpretationem faciendam, addebat, ꝙ princeps non debet in facto suo fraudem aliquam adhibere. sup. de donatio. per duas. nec aliquem propter bn̄ficium suum decipere. C. de ijs qui ve. æta. l. 1. nec alicui inijcere laqueum. 27. q. 1. de viduis. 2 nec verbum suum variare. 23. dist. psalmista. Nec primo impetranti præiudicare, vt no. de rescript. c. 1. & c. litteris, de iure patro. cum autem. in fi. Et dicit quod nescit si prædictis omnib. consideratis, ipse pro nepote suo iudicasset. Honeste, & iuste hoc tenuisset, si ponderasset quod ipse not. in prin. suæ summæ. Ioan. Andr.

ADDITIO. ff. qui & a quibus l. cum is. & uide quod dixi super gloss. poss. & quod ibi dixi in text. Io. And.

f ¶ Illis.] Legatis de futuro: ibi non potest ad eligendum terminus assignari vt sequitur: Sed in legatis de præsenti bene assignatur terminus legatario ad eligendum. Assignabit enim sibi prętor terminum, ut eligat quod si non fecerit, hæres poterit seruos uendere, ff. de optio. lega. l. mancipiorum, & l. si tibi, in princ. & l. si optio. §. vlt. ad hoc facit de restitu. spolia. frequens. sup. eod. lib.

ADDITIO. Facit sup. eod. si pluribus. & c. si tibi, & supra eod. lib. de consue. ca. fin. Ioan. And.

g ¶ Incongruum.] ĩ. eo. executor.

h ¶ Periculo.] In beneficijs ergo læditur respublica: ĩ legatis priuata, in quib. & testator quam vult legem sine alicuius iniuria pōt imponere. C. de sacrosanct. eccl. l. 1.

† Hic not. Phil. ꝙ ordinarius, cui mandať conferre bn̄ficiū Titio q̄d duxerit acceptandū; potest beneficiū ante acceptationē alteri cōferre, nisi in litteris esset terminus Titio pręfixus ad eligendū. cl. 1. §. secus inf. eo. Font.

Legata de futuro & de p̄senti differunt.

i ¶ Tales.] scilicet sine cura.

k ¶ Acceptaret.] No. quod ille pro quo scribitur sub hac forma potest acceptando sine præsentia & collatione executoris impedire collationem ep̄i: quod uerum est, si est ibi clausula, decernētes, &c. ut superius dictū est. Sit ergo uigil. ille pro quo sic scribitur, ut ordinarium in acceptando præueniat. Ad idem infr. eod. ne captandæ. in fi. & ff. de ijs quæ in fraud. cred. l. pupillus. in fin.

ADDITIO. Quod possit impediri collatio ep̄i acceptando sine præsentia & collatione executoris: tenent Inno. Io. Mon. & Archid. adhiberi tn̄ debent testes idonei, sm̄ Host. alleg. de offic. ord. pastoralis, in fin. melius facit de sent. excom. sacro. in princ. in anti. Sed Cōpost. vr̄ uelle, quod coram executore facienda sit acceptatio. ĩ. de rescrip. Capitulum, in gl. magna, ad fi. ver. quid si litteræ & vers. seq. Sed ut dicit Archi. hoc non est iure cautum, immo contrarium hic apparet: cum sic indistincte loquatur, non dicendo coram quo acceptet. Io. And.

l ¶ Causa.] ergo sine causa non potest, ut dixi inf. eod. ne captandæ. & una acceptata non poterit aliam acceptare. ff. de opt. leg. l. apud Aufidium. nisi fuisset deceptus

vt quia debebatur alij,& ignorabat : vel pro dignitate ſimplex beneficium acceptauit.

ADDITIO. Idem no.Innoc.& Hoſt.poſt eum alleg.ff. de opti.lega.l.2.& ſup.de prȩſum.quia veriſimile.uide quod no.ſup.de elect.cauſam, & quod ſcripſi ſup. eod. lib. de reſcri. cum in multis. ſuper vlt.gl. quod dicam inf.eo. ne captandæ. ad finem.Ioan. Andr.

a ¶ Nouimus.] ipsū ergo mouit iuſtitia, non carnalitas,& eſt hoc contra quoſdam hypocritas, q vt videantur iuſti, pronūciant contra ſuos.

†al. ita ; me morato D. ſup ea, &c.

ADDITIO. Vt dicit Hoſtiēſis de quodā Pariſienſi ſcholari, q reuerſus ad patriam, pronunciabat cōtra ſuos iuſtas cauſas fouētes pro extraneis, vt iuſtiſſimus videretur.Ioan.Andr.

b ¶ Curauimus.] qa collatio tibi facta prȩuenit acceptationem Draconis. Io.And.

†Vide cōcil. Trid.ſeſſ.24. de ref.c.19.

DEteſtanda.] Primo ponit ſm. Io.Mona.arēgam vel exordium: Secundo ius antiquum,& ſequelam ipſius: ibi,Sane.Tertio illud reuocat:ibi,Nos.

¶ Præſupponendum eſt illud quod habetur in c.accedens.eod.tit.in antiq. videlicet ꝙ licet non valeat promiſſio iſta,promitto tibi beneficium cum vacabit : uel promitto tibi beneficium uacaturum per mortem ; ualet tñ iſta promiſſio,promitto tibi de beneficio ꝓuidere,cum facultas ſe obtulerit : quia non eſt tantum uotum mortis alterius captandæ ſicut in prima promiſſione:nam multis alijs modis quam per mortem poſſunt beneficia uacare : puta cum facultates alicuius eccleſiȩ ſunt augmentatæ:iuxta c.cum M. Ferrarienſis.de cōſt. in antiq. ideo emanauit præſens capitulum ad declarationem illius capituli, accedens.

CASVS.Epiſcopus Pictauienſis ad quem ſpectat collatio præbendarum eccleſiæ Pictauienſis, promiſit mihi aſſignare p̄bendam cum uacaret , vtrum iſta promiſſio ſit obligatoria,ita qđ poſſim agere ꝯ Epiſcopum Pictauien. ad ſuam promiſſionem , & ſi non adimpleuerit, teneatur mihi ad damna & intereſſe, ſi ꝑ hoc feci aliquas expenſas?Reſpondet Romanus Pontifex , qđ illa promiſſio non eſt obligatoria.Sed ponamus ꝙ ep̄s Pictauien.fecit mihi promiſſionē ſub iſta forma: Promitto tibi conferre beneficium cum primum facultas ſe obtulerit;nunquid valet iſta promiſſio ? Reſpondet qđ olim ualebat iſta promiſſio.& uirtute illius poterat agi contra promittentem ad damna & intereſſe : ſed hodie non ualet , ne detur occaſio machinandi in mortem proximi:nec uirtute illius poteſt agi:No. primo ex hoc textu , quod abuſus eſt iuſta cauſa caſſandi illa quæ alias iuſta erant. Nam propter abuſum multoties princeps caſſat priuilegia conceſſa aliquibus.Et in hoc fundant ſe iuſtitiarij regij huius regni:qui nolunt permittere ſcholares huius uniuerſitatis gaudere priuilegiis nobis conceſſis. Not.principalem effectum huius ca.ꝙ beneficium vacaturum non poteſt promitti ſub quacunque forma verborum. Nota quod promiſſio continens turpitudinem non eſt obligatoria , & ſic promiſſio beneficii vacaturi nō eſt obligatoria; vt qui inuitat aliquem ad machinandum in mortem proximi : immo cenſetur promiſſio iſta impoſſibilis impoſſibilita-

plenius intellectis : quia ſæpe dictam præpoſituram ad te nouimus a pertinere, ipſam tibi (habito fratrum noſtrorum conſilio) adiudicare curauimus ; [b] ipſi † D. ſuper ea perpetuum ſilentium imponentes.

¶ Bonifacius VIII.

¶ Omnis promiſſio per quam datur via ad beneficia vacatura , eſt reprobata. Ioan. Andr.

CAP. II.

DEteſtanda [c] † iniquorum peruerſitas abſtinere neſciens a vetitis, nec gaudere debito modo conceſſis, [d] digne plerumque officium excitat prȩſidentis,ad ea,quȩ iuſta fuerant conſideratione cōceſſa (cum in abuſum ea vergere circumſpicit) diſcretione præuia reuocanda. [e] ¶ Sane licet olim fuerit canonica conſtitutione decretum, [f] quod † hi,qui ꝓmittunt aliquibus de beneficijs eccleſiaſticis cum poterunt , vel cum facultas [g] ſe obtulerit, prouidere,ꝓmiſſiones ſuas (facultate ſe offerente) debeant adimplere ; quia tamen

te iuris.No.id quod eſt prohibitum directe , nō poteſt promitti per obliquum, vtrum, per iſtud c. ſit correctū c.relatum,de præb.in ant.Rñdet glo.& bene,ꝙ nō: immo receptus in canonicum pōt licite petere p̄bendam ex vi canonicatus:ſed non ex ui promiſſionis. Sed quid ſi conferatur prȩbenda alij: utrum teneat collatio? Reſpondeo quod ſic : ſed tamen iſte in canonicum receptus pōt agere cōtra Capitulū , ut ſibi prouideat de redditibus cōib. donec fuerit ſibi prouiſum de aliqua prȩbēda, licet hoc non ſit iure cautum:tamē Doctores cōmuniter inſequūtur Inno. q hoc no. in titu. de maiori. & obed.in antiq. Nota ulterius, qđ importunitas petentium inducit hominē ad concedendum id, quod non conceſſiſſet.con cor.ſunt in gloſ. No. finaliter quod extorqueri dicitur illud , ꝙ obtinetur per importunitatem uerborum.Dominicus.

†al.vt hi.

[Prima gl.ſummat,& dicit quid corrigit , & declarat.]

c ¶ Deteſtanda.]Omnis promiſſio per quā datur uia ad beneficia uacatura , eſt reprobata.Emanauit hæc decret.ad correctionem decret.ſup.eo.accedens, & ad declarationem,& approbationem eorum, quæ ibi tangebant Innocentius & Hoſtienſis.

ADDITIO. Et exponit Arch.deteſtanda. id eſt, abominanda,& execranda. Sic etiam ſumitur ſup.de fil. prȩſbyt.ex tranſmiſſa.in fi.& ſup.de ſepul.c.1.in fi.& ſup. qui fil.ſint legi per uenerabilem.in fin. Alibi ſumitur pro denunciatione.ff.de uerb.ſig.ſubſignatum, §. deteſtari & l.ſeq.quæ dicit , quod deteſtatio eſt denunciatio facta cum teſtatione. Ioan.Andr.

d ¶ Conceſſis.] Fuerunt hæc verba ſumpta de canone 47.diſt.virū catholicum.ibi dicit , mēs auida potentiæ nec abſtinere nouit a uetitis, nec gaudere cōceſſis , nec adhibere pietati ꝯſenſum,nam,&(vt dicit canon.) mēs cupiditati alligata cito deuiat a vero.83.diſtin. nihil.& 96.diſt.bene quidem.& alibi , Omnium malorū radix eſt cupiditas 47.diſt.bonorum. de pȩn. diſt.2. quia radix.ad hoc de conſt.nam concupiſcentiam.

e ¶ Reuocanda. ad hoc optime.63. diſt.§. verum.ſu. de conſang.& affi.non debet, de deci.ſuggeſſum,vbi & priuilegium reuocatur cum tendit ad noxam 1 [& 12. q.1.certe.ſup.eo.lib.de reſcrip.ſtatutum,in prin.]

1 Vide nota in c. qd p uale. ext. verbo. ſig

f ¶ Decretum.]ſup.eo.tit.accedens.

[Glo.ſeq.ponit dictum. Hoſt.quod improbat.]

g ¶ Facultas. antiquis iurib.generalior viſa fuit hæc forma quam illa cum vacabit ; quia multis caſibus poteſt ſe facultas offerre,quod non eſt mors canonici expectanda : ſed ut dicebat Hoſtien. in decre. accedens. etiam poteſt beneficium propter mortem vacare : puta renunciatione, depoſitione , præbendarum diuiſione, & ſimilibus modis;vnde vtrobique videbatur mala intentio eſſe poſſe , vnde voluit dicere quod voluntas ibi erat pro ratione.ſed hæc litera ſupra poſita, iuſta fuerunt conſideratione, &c. dicit contrarium ; vnde oportet dici , quod ratione generalitatis licebat olim quod ſpecialiter & expreſſe non licebat. ad hoc de offi. ordi.ſi ſacerdos in antiq.& quod ibi no. & 23. diſtinct. quamquam & inf.c. proxi,

g ¶ Ex-

(sicut experientia[a] docuit) per promissiones huiusmodi, quæ per importunitatem nimiam (per quam non concedenda multotiens cōceduntur)[b] & per ambitionem improbam vt plurimum extorquentur, aperitur via sub tali palliatione verborum, ad promittenda damnabiliter † contra Lateranense[c] Concilium beneficia vacatura, mortis alienæ votum ingeritur, & ecclesijs, ac prelatis, & personis ecclesiasticis grauamina plurima inferuntur. Nos malis huiusmodi & animarum periculis occurrere cupientes, promissiones easdem & alias quascunq; sub quouis modo, aut [d] forma verborū de cetero [e] faciendas, per quas directe vel [f] indirecte aperiri via valeat ad beneficia vacatura, auctoritate Apostolica penitus reprobamus, & omnino viribus vacuamus, decernētes per eas, [g] vel ipsarum aliquā, ad prouidendum alicui nullum deinceps quomodolibet obligari.

¶ Idem.

¶ Habens litteras Apostolicæ sedis super primo beneficio dignitate, vel præbēda, quod duxerit acceptandum, certum acceptare non potest, sed primū quod vacabit, vel ex causa secūdum; vel vlterius poterit acceptare. Reseruationes, processus, & decreta contra hoc facta non valent. Io. Andr.

N CAP. III.
E CAPTAN-

a ¶ Experientia.] quę est efficax magistra rerū. de elec. quam sit. sup. eo. lib cum suis concordantijs.

ADDITIO. Et 50 dist. vt constitueretur. & sup. eod. lib. de rescrip. statutum, in principio. Ioan. And.

b ¶ Conceduntur.] supra de rescr. c. vlt. eo. lib. & sup. de pur. cano. cum in iuuētute. ꝟ. de reli. do. c. 1. C. de peti. bono. sub. l. 1. lib. 10. & est ibi īportunitas ambitiosa, & non ambitiosa, ut dixi de rescript. ca. vlt.

c ¶ Lateranense.] sup. eo. c. 2.

d ¶ Forma verborū] puta, cum in genere promittitur ecclesiasticum beneficium, ut notatur sup. eod. accedens.

e ¶ De cetero.] ad p̄terita 1 ergo nō extenditur hæc constitutio: tum quia non est iuris veteris declaratio, immo correctio; tum quia de p̄teritis non cauetur in ea. ad hoc sup. eo. lib. de consue. c. 1. de off. leg. c. penu. ad fi. ad hoc 32. q. 4 dixit Sara. de consti. capit. 2. in antiq.

[Glossa sequens quęrit, & distinguēdo soluit.]

f ¶ Indirecte.] nunquid omnia indistincte reuocata dicētur, per quæ via paretur ad vacaturas, sicut receptiones canonicorum, & sic sit reuocata decr. supra, de præbend. relatum, de conces. præb. cum super. & reseruationes. de iure patr. cum dilectus? Dico 2 ꝙ non. Vnde breuiter dic, quod aut recipitur quis in canonicum simpliciter aut recipitur & promittitur sibi de præbenda cum se facultas obtulerit prouideri, aut nō recipitur, sed solum promittitur sibi de præbenda prouideri, cum primo vacabit, aut promittitur prouideri de præbenda cum primo se facultas obtulerit, vel cum poterit, vel simpliciter. Primo casu ualet receptio, ex cuius virtute debet habere præbendam. 3 Quod est verum nisi sit ibi expectans auctoritate Papæ; supra eodem libr. de præb. hi qui. In secundo casu etiam debet habere præbendam, non ex virtute promissionis, sed ex uirtute receptionis, & sic intelligantur contraria, relatum. & cum super. In tertio casu, scilicet cum non recipitur, sed simpliciter prouideri promittitur de præbenda cum uacabit. non tenet promissio, ut supra eodem ex tenore, & cap. 2. Si uero non recipitur, sed promittitur prouideri de præbenda cum poterit, promittens secundum iura antiqua obligatus erat: secundum hæc noua non: ut hic uides: Et quod per hoc verbum indirecte, non sit reuocata expectantium receptorum prouisio, probatur ex eo, quia vitanda est quantum fieri potest iurium correctio sup. eo. lib. de elect. cum expediat, cum suis concordantijs. hic autem nil de expectantibus, sed solum de promissionibus dicitur: quod etiam quadruplicatum est in textu, & sic hoc ius correctorium non dilatemus. Secundo, quia hodie uidemus confirmationes receptionum emanare a curia sicut olim: licet a quibusdam audiuerim quod tales confirmationes non concedit Cancellaria per formam iustitiæ: nisi eas Papa concedat per formam gratiæ. Sed certe his rationibus & per formam iustitię saltem iudices cōcedere deberent, scilicet cum clausula, ne inane canonici, &c. [Vide quod dixi post Ioan. Mona. supra eo. lib. de præb. si Apostolicæ, super glo. non in forma. Ioan. Andr.] Tertio, quia eadē ratione sequeretur, reseruationes legatorum sublatas, quod est falsum. supra eo. libro, de off. lega. ca. 3. & 4. Concludo ergo breuiter, vbi ex sola promissione quis expectat, nō valet promissio, vt hic, sed vbi ex receptione vel reseruatione, secus, vt in prædictis iuribus quia casus illos non tāgit hæc decretalis.

g ¶ Eas.] scilicet p̄missiones.

NE captāde.] Præmittit constitutionis causam: Secundo subdit constitutionem: ibi, Declarādū: in qua ponit thema, de quo soluit duo dubia affirmatiue, & tertium negatiue. Primum ibi. Licet Secūdum ibi, Aut. Tertiū ibi, Certum. Tertium p̄sequitur ibi, Quod si. Ioan. Andr.

CASVS. Dictum fuit supra eod. in ca. quia cunctis, quod quando Papa mandat prouideri de beneficio, quod ille pro quo scribit, duxerit acceptādum, executor datus non recipit potestatem conferendi illud beneficium nisi facta acceptatione, sed vtrum possit acceptare certum beneficium antequā vacet dicendo, Ego accepto talem præposituram, vel talem præbēdam, & intendo illam habere virtute gratiæ mihi factæ? Rn̄det quod non, & sic istud capitulum venit ad limitationem illius capituli, quia cunctis. in §. penult. in fin. Veruntamen dicit Papa, quod ipse posset isto modo facere acceptationem, Accepto beneficium quod primo vacabit, vel quod secundo, vel tertio loco vacabit, & hoc verum, quando subest iusta causa ne acceptetur beneficium, quod primo vacabit. Nota primo limitationem ad cap. quia cunctis, supra, eo. tit. & lib. ꝙ illud capitulum intelligitur, quando ille pro quo Papa scribit, vult acceptare in genere, quia non posset acceptare certum beneficium, vt hic dicitur, quod si acceptauerit certum beneficium, quod talis tenet, tunc cassantur & annihilantur omnes processus inde facti: verumtamen si acceptet certum beneficium, & postea vacet illud, poterit petere non virtute acceptationis, sed virtute gratiæ sibi factæ.

Nota ꝙ multa licet in genere, quæ non licet in specie. Nota ulterius vnum casum, in quo excommunicatio est nulla ipso iure, uidelicet si meus executor promulgauit excommunicationem post meam acceptationem de certo beneficio vacaturo: Nam ex quo acceptatio mea est nulla ipso iure, non valent processus inde secuti: & per consequens non ualet excommunicatio Not. quod quando Papa scribit ut tali prouideatur de beneficio, quod duxerit acceptandum, manus ordinarij non sunt ligatæ ante acceptationem.

Nota ꝙ ille pro quo scribitur, debet acceptare primum

† No. ꝙ contraueniēs iuri, peccat gl. de pę. di. 1. in summa. imo incurrit notā infamiæ, cap. illud, de maio. & obe. Bar. in l. si q̄s pro eo. ff. de fideiuss. vide glo. in c. 1. de scrut. in ord. faci. Vide q̄ dixi ego in c. perpetuæ, s̄. de elec. Fon.

1 De materia huius glossæ vide gloss. & Doctores in c. licet canō, verbo de cetero, supr. de elect. hoc eo. lib. & Bartolū & Doctores in l. ita stipulat⁹, ff. de uer. obli.

2 Idem Arch. & quo ad reseruationes. idem Io. Mo. Ioan. Andr.

3 Non intelligas, ꝙ ita sit debita, ꝙ sit affecta, vt no. inf. eo. si soli: in glo. vlt. vltra me diū. uer. vtrique. Io. An.

mum beneficium, & non secundũ, nisi subsit iusta causa, puta quia dubitatur an possit illud acceptare, & an sibi debeatur, uel non: tñ (ut dictum est) manus ordinarij sunt liberæ ante acceptationem. quod verum est, nisi apponeretur ista clausula: præfigendo tibi terminum vnius mensis ad acceptandum à tempore vacationis, inhibendo collatoribus & alijs quibuscunq;, ꝙ pendente illo termino non conferant, decernentes id irritum, &c. Nota insuper, ꝙ per concessionem beneficiorum vacaturorum datur occasio & votum mortis alienæ, & sic est hic text. pro dicto Goffr. supr. eod. proposuit.

Nota finaliter, quod expectans virtute sui rescripti, potest iterato acceptare beneficium quod primitus acceptauerat, si prima acceptatio fuit nulla, de quo sup. eod. tit. & lib. capitu. I. circa fin. & de rescript. cum in multis. etiam eo. lib. Domin.

[Prima gloss. summat, dicit vnde sumpta, & quid declaret.] a ¶ Ne captãdæ.] Habens litteras Apostolicæ sedis super primo beneficio, dignitate, vel præbenda qđ duxerit acceptandũ: certum acceptare nõ potest, sed primũ quod uacabit, uel ex causa secundũ uel vlterius poterit acceptare. Reseruationes, processus & decreta contra hoc facta non valent. Et fuit tracta hęc decre. de decr. extrauaganti eod. tit. quæ incipiebat, licet alias, audiuimus. & uersi. licet in genere, additus est. [Vt sciatur quid posset facere executor, ut dicit Archid. se habuisse a domino Bittelen. Io. Andr.] Et emanauit hæc decre. ad declarationem decre. supra eod. tit. & lib. quia cunctis. §. penul. in fi. & eorum quæ ibi no. Inno. & Host. & quæ no. Compost. de rescript. capitulum. uersus finem, in §. item quæritur, qualiter fiat, & quando fiat acceptatio.

ADDITIO. Et ibi not. in versic. sequentibus. Hic not. Archid. scilicet, quod is pro quo scribitur cum priui legio acceptandi in prouincia, acceptare potest in certa diœcesi vel ecclesia, in qua Papa id facilius concessisset. Ioan. And.

b ¶ Tribuatur.] contra concilium Lateranense, & contra decr. proximam supra.

c ¶ Quem.] scilicet personatum, alias quam, scilicet præbendam uel dignitatem. Ioan. And.

d ¶ Quod.] scilicet beneficium.

e ¶ Executoribus.] siue ad prouidendum siue ad compellendum, non curo, licet alias distinguatur. infra cap. proxi.

dæ [a] alienæ mortis occasio ex benignitate gratiarum sedis Apostolicæ tribuatur: [b] Declarandum duximus, quod is, cui ab eadem Sede, vt ei prouideatur de prębenda, dignitate, vel personatu, aut alio beneficio in† aliqua prouincia, diœcesi, vel ecclesia, quem [c] † seu quod [d] duxerit acceptandũ, certis sibi sup hoc executoribus [e] deputatis gratia noscit esse facta. Licet in genere [f] primum personatũ, dignitatẽ, præbendã seu beneficiũ in eadẽ prouincia, diœcesi, vel ecclesia vacaturũ: Aut secundũ seu vlterius (si rationabilis causa [g] subsit) valeat acceptare: Certum tamen & expressum priusquã vacet, acceptare non potest. ¶ Quod si fecerit, etiam si p executores eius secundum acceptationem huiusmodi facta fuerit reseruatio, inhibitio, varijque processus, ac sententię pmulgatę: tam acceptatio † ipsa, quam processus viribus careant, [h] nec aliquam obtineant roboris firmitatem: immo nisi acceptator ille dignitatem, præbendam, personatum, seu beneficium taliter [i] acceptatum & reseruatum per collationem, vel institutionem postmodum factam de vacanti iam adeptus, vel ei ius in ipso [k] fuerit acquisitum: per eum, ad quem eiusdem personatus, dignitatis, prębendæ, aut beneficij collatio, seu prouisio pertinet, (dictis acceptatione, ac executorum processibus inde secutis nequaquam obstantibus) de illo vacanti libere poterit alij prouideri. [l]

¶ Idem.

¶ Sine speciali mandato non inhibet executor generaliter collationẽ beneficiorum prouinciæ: specialiter vero reseruat primum, & inhibet vlteriorem nõ sine mãdato, nec tunc tenet collatio contra facta. h. d. Do.

CAP. IIII.

EXECV-

f ¶ In genere.] 1 & sic licet in genere, quod nõ licet in specie, & interdum est econuerso quod dic, vt supra de offi. ord. si sacerdos, 23. di. quamquam. 2.

[Glo. seq. notat, querit, & soluit.

g ¶ Causa subsit.] No. ergo ꝙ ille pro quo scribitur de pbenda acceptanda, põt primã acceptare: sed non vlteriorem, nisi ex causa. vt s̃. eo. titu. & lib. quia cunctis. circa fi. & j̃. c. pxi. Sed quæ põt esse causa: forte prima debetur alteri, vel dubitatur an debeatur? Ad hoc 23. q. 1. quod culpatur. ad fi.

ADDITIO. Idem hic Archi. & idẽ Inn. & Host. supra. c. 1. circa finẽ. alleg. Io. And.

h ¶ Careãt.] No. casum in quo sentẽtia excõicationis non ligat alios, videbis. j̃. de sen. exc. præsenti.

i ¶ Taliter.] scilicet certũ, & expressum. vel secundum, vel vlteriorem sine causa. Ioan. Andr.

K ¶ In ipso.] sup hoc vide quod habuisti sup. eo. lib. de præb. si is cui. & ca. seq. & j̃. eo. cap. vlt.

l ¶ Prouideri.] nõ ergo necesset habet expectare, ꝙ ille acceptet, vel sibi terminũ ad hoc pcedere, vt s̃. eo. qa cunctis. §. pen.

EXecutor.] Primo ponit dictum negatiuum, & ipsius casum exceptum: ibi, Nisi. Secundo: ibi, Potest. ponit affirmatiuũ cum suo decreto, ibi, Qđ autẽ. Io. And.

¶ Executor deputatus super alicuius puisione facienda sibi in certa prouincia, nõ põt prælatis, ad quos beneficiorũ spectat collatio facere inhibitionẽ generalem donec fuerit prouisum illi, pro quo scribitur. Inhibitionem aũt specialem facere potest de primo, secundo, vel tertio beneficio vacaturo, & si fieret collatio cõ hmõi inhibitionem specialem, est nulla ipso iure. hoc dicit.

CASVS. Papa mandauit Decano ecclesiæ Pictau. vt mihi prouideret de beneficio, si vacaret in prouincia Burdegalen. alioquin de beneficio proximo vacaturo. receptis litteris executor videt nullum beneficium vacare, vult inhibere archiepiscopo Burdegalensi, & quibuscunque alijs prælatis prouinciæ Burdegalensis, vt non conferant aliqua beneficia, donec de beneficio fuerit mihi prouisum, vtrum possit facere istam inhibitionem generalem? Respondet quod non. Sed ponamus, quod Papa sib mandauit, vt mihi prouideret de beneficio quod duxerim acceptandum, acceptaui beneficium primo, vel secundo loco vacaturum, numquid executor poterit reseruare illud beneficium, & inhibere prælatis prouinciæ Burdegalensis, ne tale beneficiũ conferant? Respondeo quod sic: Et si prelati fecerint

¶ Ponit differentiam inter istas prępositiones in, & de, de quare uide Bar. in l. 1. §. plures. ff de exerci. act.

¶ Alias ita: q̃, seu ꝙ duxerit &c. q̃ varietatem etiam agnouit glo. hic.

† Phi. & Do. notãt ꝙ nõ ualet actus factus tẽpore prohibito licet cõferatur in tps pmissũ faciũt no. in ca. bonæ 2. sup. de elec. rõ huius est legis prohibitio. de eo qui duxit in matr. quã polluit c. 2. & in l. per fundũ ff. de ser. rustic. præd. neque dicas (aut superãnus) sicut

dom. Phil. de principio actus qa bñficij acceptatio censet vnus & idiui duus actus. Fon.

1 Vid Clem. cũ ei de con cess. pręben. & Rotã decisio 431. ĩ nouis.

†Nota φ executor datus ad prouidendū, seu cōferendū, nō pt reseruare vel inhibere in gñe sed ĩ specie sic: & rōnē ponit hic Io.An.& In. in c. cū dilectus, s̄. de iure pat. Fran.

tor a † super prouisione alicuius a sede Apostolica, ꝑ generales litteras in aliqua prouincia b deputatus, prælatis, & aliis ad quos beneficiorum in eadem prouincia spectat collatio, ne ad prouisionem aliquorū procedant, donec illi, pro quo scribitur, sit prouisum, non potest generaliter inhibere: Nisi expresse c in ipsis litteris facultas huiusmodi d inhibitionis concedatur. Potest tamen reseruationem, & eisdem inhibitionem facere specialē de primo; vel (si hoc illi ex beneficio competat litterarum) de secundo, uel ulteriori beneficio inibi vacaturo, eidē clerico conferendo. Quod autem contra talē e reseruationem, & inhibitionē ab eo, ad quem beneficii reseruati collatio ꝑtinebat, fuerit attentatum, non tenet.

¶ Idem.

¶ Si mandetur Capitulo vt me recipiat in Canonicum, & præbendam conferat, cū id pertineret ad illud, dato executore ad prouidēdum, per solam præsentationem factam Capitulo affecta est præbenda: & executor negligente capitulo infra terminum per eum statutum me recipere, & præbendam conferre) nō vocato Capitulo id exequi poterit. I. And.

CAP. V.

SI Capitulo f alicuius ecclesiæ cū ad ipsū cano-

ferint aliquam collationem contra inhibitiones sibi factas, collatio ipso iure erit nulla. Nota primo principalem effectum huius capituli, quod executor deputatus per litteras generales, vt prouideat alicui in aliqua prouincia, non pōt ipse executor inhibere ꝑlatis generaliter ne bñficia in prouincia vacantia cōferant, sed bñ spāliter. Sed vtrum sit idē dicendum in executore deputato ad ꝓuidendū in aliqua ecclesia, vel in aliqua diœcesi, videlicet vt non possit facere inhibitionem gñalē? Rñdet gl. qđ tūc nō habet locū istud capitulū. No. φ executor deputatus potest bñficium primo vacaturū reseruare suę collationi: & hæc reseruatio, & inhibitio afficit bñficiū, & ligat manus ordinarii, vt istud bñficiū conferre non possit.

[Prima gl. dicit vñ sumpta quid additū, & quid declaret.]

a ¶ Executor.] fuit tracta hęc decretalis de extrauaganti, quę incipiebat. eod. tit. si cut ex parte. & §. potest tamen. additus fuit. Et emanauit ad declarationem eorū quæ proxime.

ADDITIO. Et eius quod not. Host. in sum. de præben. §. & a quo. ver. pen, & vlt. & eius quod no. In. & Hoh. sup. de iure pat. cum dilectus. Et uide quod scripsi post Comp. de rescr. pastot. super ult. gl. an potestas executoris qui duas inhibitiones fecit in prouincia, expiret per mortem Papæ. Io. And.

ȝ Pro hac gl. vide φ plenissime hic tradit. Phil. Franc.

b ¶ Prouincia.] idem puto de ciuitate, diœcesi, uel ecclesia propter eandem rōnem, ad hoc s̄. eo. c. prox. & ĩ. prox. responso. Sed dic contra, vt hoc verbum inferius etiam repetitum aliquid operetur. sup. de deci. ad audiētiam. inf. de priuil. si Papa. §. 1. & in fi. ad idem. sup. e. ti. & lib. quia cunctis. §. pen. nec est eadem ratio cum grauius sit totam prouinciam impediri, quā diœcesim uel ecclesiam. 6. q. 3. scitote. ad hoc. sup. e. li. de præb. quamuis. 1. & 2. responso.

c ¶ Expresse.] ratione ergo expressionis hoc tunc poterit, ad hoc sup. e. li. de offi. deleg. c. ult. §. uices, & de ꝓc. c. 1. & ult. sup. e. lib. Ioan. And.

d ¶ Huiusmodi.] s. generalis. de qua. sup. dixerat.

e ¶ Talem.] s. specialem. de qua dixit in prox. respōso: nam quod fieret contra generalem, valeret cum illa nō teneat, vt sup. dixit, ad hoc. sup. c. prox.

SI capitulo.] Hæc est notabilis decretalis, & quotidie practicabilis. Primo ponit formam gratiæ: cuius duo sunt dubia; Primum, quando afficit, secundum, qđ sit officium executoris. Primum soluit; ibi, Per solam, & solutionem exponit: ibi, Absque. Ad secundum rñdet, ibi; Immo. & incidens dubium soluit: ibi, Etiam sine. Ioan. And.

CASVS. Papa mandauit Decano, & Capitulo ecclesiæ Pictauien. ad quos pertinet collatio præbendarum, vt me reciperent in canonicum, & fratrem, & præbendam [si qua vacaret] mihi assignarent, alioquin proximo uacaturam: dato mihi executore ad prouidendum negligente Capitulo, Præsentaui litteras meas Decano, & Capitulo Pictauien. ecclesiæ: Insinuatione facta meus executor non notificauit potestatem suam, nec fecit reseruationem: nec etiam inhibitionem secundum communem opinionem; licet glossa in hoc laboret; sed solum stetit in simplicib. denūciationib. meæ gratiæ: postea vacauerūt canonicatus, & ꝑbenda: Decanus, & Capitulū hōi canonicatum cum præbenda cōtulerūt alteri: nūc requisiui decanū, & capitulū, vt mihi prouiderent sm̄ φ eis mādatum fuerat: ipsi recusauerunt: meus executor illos monuit, vt mihi canonicatū, & ꝑbendā cōferrēt: ipsi fuerunt negligētes: vtrum poterit meus executor mihi prouidere? Non est dubiū φ sic: nā per præsentationē fuit affectū mihi bñficiū, & mihi debitum, ita φ nō potuit alteri cōferri: licet meus executor nullā fecerit reseruationem nec prohibitionē. Et adhuc non vacāte ꝑbenda, poterit meus executor monere Decanū, & Capitulū ecclesię Pictauien. vt me recipiāt in fratrem, & canonicum: quod si recusent facere, poterit meus executor mihi conferre canonicatum in ecclesia Pictauien. sub expectatione præbendæ; Et cum uacabit præbenda, poterit præbendam cōferre capitulo non monito; & hoc ideo, quia capitulum fuit contumax, in prima monitione, ideo ius ꝓsumit quod adhuc esset cōtumax in secunda monitione. Nam qui semel malus, semper præsumitur malus, in eodē genere delicti. No. primo, quod de iure spāli donatio præbendarum pōt spectare ad Capitulum sine epo, & econtra. Sed quæritur ad quem de iure cōi pertinet? Communis opinio doctorum est, quod ad epm, & Capitulum simul in ecclesia cathedrali, collatio uero aliorum beneficiorum spectat ad episcopum, de cōsilio tamen sui capituli. De hoc latius per Doctores in c. cum ecclesia Vulteran. de elect. in antiq. Nota principalem effectum huius. cap. quod per præsentationem factam ordinario est affectum beneficium comprehensum sub gratia, absque eo qđ executor insinuet suam potestatem, quod verum est, dummodo in gratia fiat mentio de potestate executoris, ut quia dicitur, noueritis nos tali executori dedisse in mādatis, &c. Nota ulterius ex fine capituli, quod si ordinarius cui scribitur ut prouideat de canonicatu, & prębenda, fuit contumax in prouidendo de canonicatu, postea vacante præbenda non est necessario monendus ut ꝑbendam conferat, quia ius præsumit quod postquam semel fuit contumax, quod etiam sit contumax in assignatione præbendæ. Not. quod quandoque ad Capitulum spectat collatio canonicatuum. Ad hoc. sup. eo. lib. de præb. c. fin.

{Prima gl. dicit quid declarat, quid reprobat, & approbat, secundo summat.}

f ¶ Si capitulo.] hic determinatur decretalis. sup. e. proposuit, & corrigitur opinio glossæ. ibi no. in glo. quæ

nicorum receptio, ac præbendarum collatio pertinebat, [a] vt te in canonicum reciperet, & tibi de prębenda (si tunc vacaret) inibi prouideret: vel cum se facultas offerret, ac executori, qui eodem Capitulo negligente mandatum Apostolicum exequatur, [b] directa fuerint scripta nostra: Per solam illorum [c] præsentationem Capitulo [d] ipsi factam, [e] absque alia etiam executoris insinuatione, inhibitione seu reseruatione, beneficium, pro quo tibi conferendo [f] scriptum extiterat, adeo est affectum, [g] quod de illo alteri facta collatio non obtinet firmitatem. [h]

¶ Immo si Capitulum infra terminum competentem [i] sibi ab executore p̄fixum, mandatum Apostolicum ei pro te directũ, in quantum poterit [k] non duxerit adimplendum: ex tunc [l] in ipsum executorem potestas prouisionis huiusmodi transferatur, & executor ipse canonicatum in continenti poterit tibi dare; ac præbendam) etiam sine alia Capi-

incipit: Inn. in fine. in qua gloss. dicebat Bar. ꝙ Cælestinus illi fecit iniuriam: cum collatio præbendæ per Capitulum sibi facta valeret: potuit tñ id facere de plenitudine ptãtis. Approbatur autem opinio Innocentii ibi notata: & quam ibi recitat Hostiensis, & opinio Pe. de Sam. & Abba. qui posuerunt in illo c. casum sm̃ istud cap. & Compost. etiã dicebat hunc verũ intellectũ. sup. de rescr. Capitulũ in gl. magna ver. si uero ordinario. & hoc dicit decretalis hæc in sũma. Si mandet Capitulo, vt me recipiãt in canonicum, & p̄bendã conferant: cũ id pertineret ad eos dato executore ad p̄uidendũ per solã p̄sentationem factam Capitulo, affecta est p̄benda: & executor negligente Capitulo infra terminum per eum statutũ me recipere, & præbendam cõferre, nõ vocato Capitulo id exequi poterit.

[Glossæ duæ sequentes, & gl. secus, cum duabus sequentibus, & gl. penul. & vlt. possunt recitari per 7. cõtraria: & unam quæstionẽ, quæ incidit secundo contrario gl. nota. quarta, & sexta formant, & soluunt tres quæstiones.]

a ¶ Pertinebat.] de speciali priuilegio, vel præscripta consuetudine. sup. de elect. cum in ecclesia. inf. tit. proxi. cap. vnico. in princip. infra. de reg. ca. ult. alias secus. supra de his quæ fiunt a præl. quanto. & cap. ea noscitur. Io. And.

b ¶ Exequatur.] istud est quod soluit contrarietatem. j. prox. decr. quia hic executor datus fuit ad prouidendũ: ibi ad compellendum tantum. Et si quæras quæ ibi sit ratio huius diuersi iuris: Sol. est in promptu: [1] quia in primo casu cum dat Papa executorem ad prouidendũ, videtur ad se, vel ad suum executorem prouisionem reuocare, & sic per consequens ordinario adimere, ad hoc de appell. ut nostrum. Sed ubi dat solum ad compellendum, tunc potestatem ad se non reuocat, nec admittit: immo potius penes ipsum permittit, dum uult ipsum ad prouisionem compelli. Io. And.

c ¶ Illorum.] nunquid requiritur quod scripta directa executoribus, præsententur Capitulo: an sufficit quod præsententur ipsius Capituli litteræ, id est, sibi directę? Licet sit cautius, & illa præsentari: puto tñ sufficere, si ipsi Capitulo præsententur literæ ad ipsum directę; hoc verum, si de intentione Papæ per ipsas patet literas [2] puta quia in litteris directis Capitulo dicitur, noueritis nos T. mandasse, vt vobis negligentibus mandatum nostrum exequi non postponat, in hoc casu uel simili, credo sufficere si hæ literæ fuerint præsentatæ. Si autẽ per litteras Capituli de datione executoris, & qđ sit ad prouidendum non apparet: tunc credo necessarium executorum literas Capitulo præsentari, hoc uidetur sensisse Compost. in uers. supradicto, & uers. seq.

d ¶ Capitulo.] nota, quia si fit præsentatio literarum Capitulo, & postea uacet, uel tunc uacabat præbenda: iam est affecta etiam antequam executoribus suæ literæ p̄sententur: hoc sonat hæc litera.

ADDITIO. Patet ẽt per hanc literam, quod p̄sentatio facta solis executoribus, non afficit, & secundum id intellige quod not. de præb. cap. si. in gloss. 2. & Innocent. & Host. de iure patr. cum dilectus. Ioa. And.

e ¶ Factam.] quæro quomodo fiet hæc præsentatio capitulo? Requirat illum qui habet conuocare capitulũ, vt ipsum conuocet, vel per sonũ campanæ, vel per aliũ modum in ecclesia solitum, si autem se includerent, vel impedirẽt, ne fieret pręsentatio: perinde est ac si p̄sentatio esset facta ad istar eius qui latitat, vel impedit ꝙ citari nõ possit. s. vt lit. non cõt. om̃. §. porro. Poterit etiã compelli [3] per executorem ille qui hẽt conuocare Capitulũ, vt ipsum cõuocet, vel ipse idẽ cõuocare: licet primũ tutius sit. ad hoc đ offic. dele. præterea. Si aũt aliqui venerint, aliqui nõ: dic quod sufficit p̄sentare Decano, vel ei qui ibi ẽ maior: & his canonicis qui cum eo sunt p̄sentes, adhoc vt Capitulo adimat potestas vt hic dr̃, nec requiritur ꝙ ꝓbet, qđ maior pars p̄sẽs ibi fuerit. In dictis .n. citationibus, & denunciationibus vniuersitati faciendis sufficit quod in loco congruo coram maioribus, & aliis ibidem inuentis publice proponantur. 16. distin. quod dicitis. sup. de postul. cap. 1. & in hoc concordãt doctores. sup. de elect bonæ. 1. vbi de hoc, in gl. 1. soli. Et si diceres, ꝙ de necessitate haberet probare, quod maior pars ibi fuerit præsens, pone quod maior pars nolit conuenire, qui nec libenter ad talia conueniunt, iis ergo qui vocati veniunt, fiat præsentatio, & satis est. Sed quid si collatio pertinet ad duos, puta ad episcopum, & ad Capitulum: nunquid per præsentationem alteri factam adimitur vtrique potestas? Dic quod sic; sm̃ Compost. qui hoc not. in prædicta gl. uer. item quid si collatio, ex quo .n. potestas adimitur vni sine quo alius conferre nõ p̄t, ergo & alteri: sicut & uno ex pluribus arbitris, uel iudicio impedito, alii procedere non possunt. sup. de off. del. vno. ff. de arbit. si in tres. & l. seq. ad hoc facit lex quæ dicit, quod sufficit denunciatio facta uni ex illis qui hẽt domum communem. ff. de noui oper. nunc. l. de pupillo. §. si plurium res. Io. And.

f ¶ Cõferendo.] secus si fuisset scriptũ, de eo ꝙ duceret acceptandum. sup. eo. quia cunctis, & c. nec captandę.

g ¶ Affectum.] licet sit affectum, non tñ habet ius in dignitate uel præbenda, vt archidiaconus vel prębendarius dici possit. sup. eo. lib. de pręb. si tibi absenti, sed habet ius ad eam, unde & reuocatoria ibi locum haberet. inf. eo. tit. c. ult. Io. And.

h ¶ Firmitatẽ.] ꝯ. s. e. lib. de rescr. tibi qui. 1. rñ. in fi. Sol. ibi non scribebatur Capitulo, sed soli executori, qui ẽt partim erat ad compellendum, partim ad prouidẽdum. Hic uero scribebatur Capitulo, & executori ad prouidẽdum, & ideo plus operatur hic quam ibi simplex pręsentatio literarum. Io. And.

i ¶ Terminum competentem.] alias posset appellari, ut sup. de dil. c. 1. Et sic no. executorem pręfigere terminũ sm̃ sup. de pręb. si tibi absenti. eo. lib.

k † Poterit.] ut ex nunc recipiant in canonicum; cum poterunt, prouidebunt de prębenda.

l ¶ Ex tunc.] extremum tempus designat. ff. de cond. & demon. l. si is. §. cum ita, & hoc intelligo de executore, qui hoc habebat in mãdatis, ut Capitulo negligente exeque-

Capit. qualiter p̄sentabũtur literę Apostolicę.

1 Sm̃ Cõpo. in pręal. uer. & idẽ Arch. j. cap. prox. Io. And.

2 Facit cle. ut lite pẽd. c. 2. in fi. Io. An.

3 Vide qđ dixi de mai. & obed. c. 1. in glo. per hoc. Io. And.

Pręsentatio mãdati Apostolici facta vni ex collatorib. an afficiat alium.

tuli vocatione [a] vel monitione) si vacat, vel cum obtulerit se facultas.

¶ Idem.

¶ Si soli ordinario vel soli executori ad cõpellendum, vel Ordinario & tali executori sit scriptum per præsentationẽ talis mandati non afficitur præbẽda, nisi ĩ litteris esset decretũ, aut executor ille insinuasset, & interdixisset, maximè cũ decreto, vel rõne mãdati iam esset facta receptio ad canonicatũ. In his casibus, vel ipsorum altero affecta est præbenda, ita qđ collatio alteri facta non tenet. Ioan. And.

C A P. VI.

SI soli [b] Ordinario [c] † pro te beneficiando executore non dato, vel Ordinario, & executori (vt eum ad faciendum quod mandatur, compellat [d]) aut soli executori (vt tibi faciat de canonicato, & prębenda, vel alio beneficio in certa ecclesia, diœcesi, seu prouincia prouideri [e]) mandatum Apostolicum sit directum; per talis præsentationem mandati ordinario ipsi factam, licet si contra faciat puniendus [f] existat: ei tamen potestas sic non adimitur [g] conferendi, quin teneat alteri facta collatio ab eodem; Nisi nos in gratia tibi facta decreuissemus irritum & inane, quod fieret contra [h] ipsam: Aut exe-

1 Vide Abb. & Deci. in c. super eo. de offi. dele. itẽ Deci. consil. 129.

exequeretur. Si autem simpliciter esset datus: puta quia 1 soli executori esset scriptum: tunc non haberet necesse negligentiam expectare. & facit ꝙ dicam, ĩ. ca. proxi.

a ¶ Vocatione.] hoc tenebat Compost. in prædicta glo. versi. sed quid si postquam executor. Et licet de canonicatu hoc satis videretur, tamen de præbẽda contrarium videbatur; quia licet capitulum fuerit negligens in vno, non in alio: quia diuersa sũt mandata, vnum de recipiendo, aliud de conferendo. Ad hoc de dolo & contuma. cum dilecti. & de hoc sup. de rescr. constitutus. sed ex quo fuit negligens in uno, iã præsumitur in reliquo ad hoc de præsump. scribã. & optime. sup. eo. lib. de dolo. & contu. cũ qui.

ADDITIO. Facit, ff. de suspect. tut. l. 3. §. quæri potest. quæ quid dicat, vide de ætate, & qualit. accepimus, in gl. quarta. Ioan. And.

† No. primo ꝙ qñq; Papa scribit ordi. vt cõferat sine alia execu. datiõe ad hoc de rescr. eam te. Not. sc̃do argu. ꝙ in impetratione dẽt fieri mentio de can. & pręb. Et sic vr̃ ꝙ nõ sufficeret expressio tm̃ alterius. Do.

SI soli. Primo iungit tres casus, quibus littera beneficialis non afficit: Secundus, ibi, Vel ordinatio. Tertius ibi, Aut soli: Secundo ibi, Nisi nos ponit alios tres casus quibus afficit. Secundus. ibi, Aut executor. Tettius ibi, Vel nisi.

¶ Est sciendum, quòd habemus in iure executores sententiarum, negotiorum, vel præceptorum. item testamẽtorum, item gratiarum. De executoribus sententiarum plene no. de offi. deleg. pastoralis. §. quia vero. & de sen ten. & re iud. de cetero. & c. quod ad consultationem, & habetur de his rubri. in Specu. parte 2, De executore negotiorum, litium, & præceptorum supr. de oblig. ad ratio. ca. unico, & de offic. delega. super quæstionum. post prin. ff. de neg. gest. l. 3. §. si executor, & de testib. l. fi. vbi de his no. & quandoque missus uocatur, de immu. eccl. c. 1. de his in Spe. parte 1. Rubrica penul. De executorib. testamentorum inf. de testa. ca. 2. & satis scripsi supra de testa. Ioan. & in Specu de his plenius de instrum. edi. §. nunc vero aliqua. De ultimis circa quos versatur propositum, est secundum quòd ipsorum variæ sunt formæ. Sunt enim prouisores, compulsores, & misti, s. partim ad compellendum, & partim ad prouidendum, de quibus sup. de rescri. tibi qui. De compulsorib. sup. de rescr. abbatem, &c. Ioan. And.

C A S V S. Papa mandauit canonicis Ecclesiæ Pictauiẽ. vt me reciperent in fratrem & canonicum, non dato executore ad prouidendum & compellendum: & præbendam mihi assignarent si uacaret: alioquin proximo vacaturam, vel etiam scripsit cantori B. Hilarij maioris Pictauieñ. executori, vt compelleret Decanum, & Capitulum Ecclesiæ Pictauieñ. ut mihi Canonicatum cum præbenda conferrent, vel etiam ambobus scripsit, quia mandauit Decano & Capitulo Ecclesiæ Pictauieñ. vt me reciperent in Canonicum, & fratrem, & præbendam mihi assignarent si uacaret: alioquin proximo uacaturam. Et mandauit cantori Ecclesiæ Beati Hilarij, vt Decanum, & Capitulum compelleret ad conferendum mihi Canonicatum sub expectatione præbendæ. Hoc facto, præsentaui litteras meas executori meo in secundo casu: qui executor eas notificauit Decano, & Capitulo Ecclesiæ Pictau. vtrum affecta sit mihi præbenda primo vacatura, ita ꝙ alteri conferri nõ possit? Rñdet ꝙ non regulariter: Fallit si in gratia mea erat decretum irritans: sicut si in primo casu mandabat Decano, & Capitulo Ecclesiæ Pictau. ut mihi decanatum, & præbendam conferrent: decernentes irritũ, &c. uel etiã si decretũ irritans nõ erat appositũ in gr̃a mea, sed executor notificauit gr̃am meã, & sibi reseruauit prębendam primo uacaturam, & decernebat irritũ, &c. Vel si iam fuerã in canonicũ receptus. In his. n. casibus eẽt mihi affecta p̃bẽda: alias secus esset, si executor esset datus ad prouidẽdũ, vt in p̃cedenti capitulo. Nota primo, ꝙ cũ Papa, scribit ordinario, ut prouideat præsentato, nõ ligat regulariter manus ordinarij, quin teneat collatio alteri facta. Idem est cum executor fuit datus ad cõpellendũ tm̃, videlicet ut faciat p̃uideri: fallit in gratia in qua fuit appositum decretum irritans. Not. ꝙ recepto in canonicum est affecta præbenda proximo uacatura. c. relatum de præb. in anti. Not. quòd si est scriptũ ordinario & executor ad compellendum, est necesse ꝙ executor insinuet ordinario potestatem suam, & faciat inhibitionem cum decreto irritante, ad hoc quòd affecta sit illi præbenda pro quo scribitur.

[Prima gl. dicit quid declaret, & summat.]

b ¶ Si soli.] Emanauit ad declarationem decret. supr. de præben. dilectus. 2. & 3. & eorum quæ ibi not. per Ber. & modernos & eorum quæ plene no. Compost. sup. de rescrip. capitulum in gl. magna ad prin. [& Inno. & Hostien. sup. eod. quia cunctis. & ibi Pet. & Abb. in distinctionib. & ipse Host. in Sum. de præb. §. & a quo uer. ad horum solutionem.] Et ad correctionem pro parte eorum quæ no. sup. de præb. ca. ulti. Et hoc dicit in sũma. Si soli ordinario, uel soli executori ad compellendum, vel ordinario, & tali executori sit scriptum per præsentationem talis mandari non afficitur prębenda, nisi in litteris esset decretum, aut executor ille insinuasset, & interdixisset maxime cum decreto, uel ratione mandati iam esset facta receptio ad canonicatum. in his casibus, vel ipsorum altero, affecta est præbenda, ita quod collatio alteri facta non tenet.

c ¶ Ordinario.] per ordinarium intellige illum, ad quem collatio pertinet. 2 Et in hoc casu intellige. sup. de præbendis. c. dilectus. 2.]

d ¶ Compellat. 3] secus si fuisset datus ad prouidẽdum sup. c. proxi.

e ¶ Prouideri.] De hac forma not. sup. de rescr. abbatem supr. de præb. pro illorum. de conce. præb. cum nostris.

f ¶ Puniendus.] de præb. dilectus. 2. de offi. dele. prudentiam. §. adijcimus.

g ¶ Non adimitur.] rationem dixi sup. c. proxi.

h ¶ Contra ipsam.] & tunc etiam ante pręsentationem littera-

2 Vide quod not. de offic. ordi. in gl. 2. Ioan. And.

3 Vide Petr. de Anch. consi. 154. incip. quia primo inquirendũ.

cutor hmõi ordinario suã insinuans [a] potestatem, ne alteri conferret beneficiũ (de quo tibi est secũdum tenorem hmõi mandati Apostolici prouidẽdum) interdixisset [b] eidem: præsertim cum interpositione decreti: Vel nisi tu iuxta dictum † mandatum esses in canonicum iam [c] receptus: tunc [d] enim præbendæ collatio alteri facta firmitatem [e] aliquam non haberet.

¶ Idem.

¶ *Si tres expectantes sunt in vna ecclesia, unus auctoritate Mart. alter auctoritate Bonifa. tertius eius-*

† al. prædictum.

litterarum affecta est in casu sup. eod. lib. de rescrip. tibi qui. §. quinimo. alias nec per præsentationem afficitur, vt hic. Ioan. And.

a ¶ Insinuans.] sup. eo. li. & tit. quia cunctis. §. ex parte.

[Glos. seq. ponit opin. reprobatam & approbatam, pro approbata inducit decret. cui respondebatur, deinde inducit rationem.]

b ¶ Interdixisset.] no. reprobatam opinionem Ber. not. supra de præbend. cap. vlti. vbi dicebat, quod executor datus ad cõpellendum, non poterat interdicere 1 Compost. contra in prædicta gl. allegabamus decreta. quia cunctis. §. ex parte eod. titu. & lib. sed in prouisore loquitur; sed illud vicinum est mandato, vnde satis mandatum intelligitur. supra de electio. in causis. ff. iudi. solu. iam tamen. §. in hac.

1 Idẽ Host. in decre. pro illorum. Sed Inn. dicit ibi q̃ interdicere, & reseruare põt. Ioan. And.

c ¶ Iam receptus.] tunc enim negotium prouisionis faciendæ de præbenda post receptionem vacante est deuolutum ad Papam, & sic capitulo ademptum. 3. q. 6. dudum, de app. vt nostrum. de off. leg. licet de præben. inter cetera, vbi negotio permutationis præbendæ ad Papam deuoluto, non ualuit collatio ordinarij de præbenda, quæ permutari debebat.

d ¶ Tunc enim.] s. in his tribus casibus, vel altero eorum, s. cum erat decretum, cum executor inhibuit, vel cum iam facta erat receptio.

2 Est magistra. Dom. & Petr. de Anc. & ord. ac singul. ẽm Phi. Fon.

[Gloss. seq. 2 habet duas principales partes. secunda ibi, Videndum. Prima habet tria principalia membra; ẽm ibi, Si autem Canonicatus, quorum primum distinguit duo: secundum, alia duo, primum quorum subdiuidit in tria. tertium distinguit in alia tria. Secundũ principale primi membri distinguit quattuor, tertium principale stistinguit tria. Pars secunda principalis habet duas partes: secunda ibi, Si autem non contulit, quæ subdiuiditur in duo, & huius secunda distinguit quinque: ibi, Si autem de canonicatu.]

Impetrans a Sede Apost. an & q̃n præferatur alijs impetrãtib.

e ¶ Firmitatem.] ad plenam & breuem indaginem veritatis huius materiæ primo videndum est de expectantibus quis alteri præferatur: secundo, quæ gratiæ præbẽdas afficiant. Ad primum distingue, aut vterque expectat auctoritate Apostolica, aut alter tantum, aut neuter. In primo casu subdistingue; quia aut vtrique collatus est canonicatus a Papa, aut vtrique mandatur conferri, aut alteri est collatus: alteri conferri mandatur. Si vtrique collatus est canonicatus a Papa; si apparet quis primo impetrauit: ille præfertur, quantunicunque secundo impetrans primo suas præsentet litteras: & primo recipiatur. de præben. eod. lib. eum cui. & sic debet intelligi de rescrip. ca. capitulum Sanctæ Crucis, hoc fallit in casibus, 3 in quibus præfertur secundus impetrans: Primo primus fuit negligens petere præbendam sibi debitam. supra eod. lib. de præben. si clericus. §. uerum. de rescrip. tibi qui. in fin. Secundo, quando debetur dignitas secundo, quæ habet præbendam annexam. supra eod. lib. de præben. quia sæpe. Tertio quando secundus ex se habuit prærogatiuam sup. de præben. ca. pen. Quarto, quando secundus non ex persona sua, sed ex persona tertij impetrantis super primum prærogatiuam habet infra cap. proximo. Quinto, si uacuit sacerdotalis præbenda, & secundus est in ætate, & non primus, supra eod. lib. de præbend. si cui, quod tamen sane intelligas prout ibi dixi. Idem putant quidam in casu decre. eodem tit. si pauper. 4 sed dic vt ibi dixi. hoc cum apparet quis primo impetrauit. Si autem non apparet ex data vel alio modo quis primo impetrauit, aut alter præuenit in præsentando, aut ambo concurrunt, si alter præuenit, ille præfertur: si autem ambo concurrunt: ille uel illi, uel ipsorum maior pars, ad quos collatio, & receptio spectat, alterum eligere tenentur & ille solus admittetur, vel alteri præferetur; nisi Papa vtrique voluerit prouidere, ut supra eodem lib. de rescrip. duobus. 1. responso. Si autem neutri collatus sit canonicatus: sed utrique conferri mandatur, aut constat quis primo impetrauit, aut non: Si non constat, tunc dic, vt supra proxi. dixi, quando vtrique collatus erat per decret. de rescrip. duobus. 2. responso. supra eodem lib. Si constat, aut mandatur vtrique pure conferri, aut alteri sub conditione, alteri pure, aut vtrique sub conditione. Si constat quis primo, & mandatur vtrique pure conferri, datis executoribus ad prouidendum: si primus primo præsentauit, & primo receptus fuit, hic nulla est quæstio. Si vero secundus primo præsentauit, & primo fuit receptus, adhuc indistincte in præbenda vacante post receptionem primi, vel etiam ante si adhuc non erat collata secundo præfertur primus impetrans. de rescr. tibi qui 1. respon. sup. eo. li. si autem tempore receptionis primi iam erat præbenda collata secundo: aut in litteris primi erat decretum, & tunc indistincte præbenda illa primo debetur. su. eo. lib. de rescr. tibi qui. §. quinimmo, aut non erat decretum in litteris; & tunc aut executor insinuauit, reseruauit, & inhibuit maxime cum decreto: aut non: In primo casu præbenda vacans post reseruarionem, & insinuationem collata secundo, primo & non secundo impetranti debetur, vt sup. eodem. c. §. idem quoque. In secundo casu potietur præbenda sibi collata secundo impetrans, primo præsentans, vt eod. tit. tibi qui. 1. responso, in fi. Quod autem dixi primo impetrantem præterquam hoc ultimo casu præferri, intelligas sane, ut etiam præferatur secundus in casibus, quos supra proxi. parte notaui. Si uero mandatur alteri sub conditione, alteri pure conferri: si prima est pura, secunda conditionalis: idem quod supra: si uero prima gratia est conditionalis: puta ut prouideatur si accesserit consensus Capituli: si secundus pure impetrãs priusquam consensus accedat, a Papa uel executore suo obtineat canonicatum, præfertur primo: alias præferetur primus supra eodem lib. de rescrip. si pro te. 5 Si uero utrique mandatur sub conditione conferri puta in hoc casu, quod qui Primo ad prouisionem, & conditionem peruenerit, ille præferatur in assecutione præbendæ tunc, uel post vacantis, argumen. prædictæ decr. si pro te. iam enim dies datæ. ad diem conditionis refertur ad hoc supr. de appel. præterea. de uoto, licet, de condi. appo. super eo. Si uero non appareat quis primo ad conditionem peruenerit: satis esset seruandum, quod dicitur supra de rescrip. ca. penul. Si autem Canonicatus alteri collatus est, alteri conferri mandatur, aut primo impetranti collatus est: secundo uero conferri mandatur, aut econuerso, aut ignoratur quis primo impetrauit. In primo autem casu dubium non est primo impetrantem præferri. supra eodem lib. de præb. eum cui. In secundo adhuc primus impetrans præferetur secundo, supr. eod. lib. de rescri. tibi qui. de præben. si Apostolicæ, ad fin. quod uerum puto, nisi in casu, in quo sup. dixi ex duobus, quibus mandatur conferri, secundum primo præferri. supra eodem lib. de rescrip. tibi qui. 1. responso. in fi. si autem nec ex data, nec alio modo apparet quis primo impetrauerit indistincte, tunc prefertur cui collatus est canoni-

3 In quib. casib. secundus præferẽ primo, uide Fely. in ca. cap. ext. de rescr.

4 Scilicet q̃n primus consecutus est aliud beneficiũ. Phil. post Ioan. And.

5 Vide n[...] ibi, & p g[...] in uer. ex[...] inf. eo. cle[...] Io. An. Ph[...] Fon.

canonicatus. s̄. eo. lib. de rescrip. duobus 1. rn̄so. Si vero alter tantū Apostolica auctoritate expectat iste siue sit primus siue secundus, præfertur, inferiorum legatorum vel quorumcunque auctoritate receptis uel expectantibus s̄. eo. lib. de præb. hi, qui. Si autem aliquis esset receptus auctoritate legati habentis speciale mandatum a Papa auctoritate Papæ receptus intelligitur, vt ibi 2. responso. interdum etiam recepti p̄ litteras facultatis, intelligunt̄ recepti auctoritate Apostolica: q̄ dic, vt sup. eo. lib. de rescrip. cum aliquibus. Si autem aliquis expectat auctoritate legati, secundus vero auctoritate Papæ, demum impetret primus cōfirmationē, & executores a Papa, adhuc præfertur secundus: sed ille primus præfertur omnibus post suam cōfirmationē impetrantibus a Papa. sup. eod. lib. de præb si Apostolicæ. & c. si eum. Si uero neuter expectet auctoritate Apostolica, aut uterque ex reseruatione legati, aut uterque ex receptione capituli: aut unus ex receptione capituli, alter ex reseruatione legati: prima dubitatio hodie non procedit: quia aut vnus & idem legatus fecit reseruationem: & tunc non ualet secundo, nec eius processus, & decretum, ut sup. eo. lib. de offi. lega. præsenti. §. ceterū, aut prædecessor fecit primam, successor secundam; & adhuc non procedit quæstio, quia ex quo ad collationem iam vacantium processum non erat, expirant reseruationes & decreta finito legationis officio, vt eo. c. 1. responso. Si uterque auctoritate capituli expectet, de æquitate deberetur primo præbenda: si tamen capitulū eam secundo vel neutri, sed alteri tertio conferat, tenet collatio, quia capitulum ius ad primam vacaturam dare non potuit: sed Papa solus, sup. eo. c. 2. & de hoc supra de præb. relatum per Innoc. & Host. Et dicunt quidam, q̄ tales receptiones non ualent hodie per decre. sup. eo. detestanda, quod non credo, ut ibi dixi. Si vero unus expectat ex receptione capituli, alter ex reseruatione legati: puto q̄, siue sit primus siue secundus, illi pro quo reseruata est a legato, debetur: quia cum potuerit reseruare præbendam nulli debitam, ut sup. de iur. patr. cum dilectus. ista autem nulli esset debita: quia ut dixi, capitulum ius ad vacaturam nulli ꝯferre potuit: ergo super ipsa tenet reseruatio legati. Et si ꝯ̄ illam inhibitionem, reseruationem & decretum alteri ꝯferatur, non ualet, vt in prædicta decre. cum dilectus, sup. eod. lib. de offic. leg. præsenti. 1. responso. Videndum est de secundo, scilicet quæ gratiæ præbendas afficiāt. Et dic breuiter, quod si Papa cōtulit canonicatum 1 statim affecta est præbenda quæ tunc uacabat, uel quæ primo uacabit, nulli alij de iure debita. sup. eod. lib. de præben. si postquam. & c. dudum, ita q̄ si etiam ab ignorantibus & ignoranti cōferatur, non valet collatio, ut ibi. Si autē non cōtulit canonicatum statim, sed mandauit cōferri: aut mandauit conferri primam, quam acceptaret: aut primam q̄ uacaret: In primo casu non est affecta præbenda quantumcunque fiant inhibitiones, reseruationes, & decreta: nisi primo fiat acceptatio, uel ipsius vacantis, uel primæ vacaturæ, vel ex causa secundæ uel ulterioris, vt su. eo. tit. & lib. quia cunctis. §. pen. ad fi. certam autem & expressam antequam uacet, talis acceptare non potest, ut sup. eod. tit. & lib. ne captandæ. & si talem acceptet, per talem acceptationem præbenda non afficitur, ut ibi. Si autem de canonicatu & præbenda si qua uacat, uel quæ primo uacabit, prouideri mandauit: aut mandat solum illi ad quem pertinet collatio, aut solum executori ut compellat, aut illi & executori ut compellat, aut illi & executori ut prouideat, aut soli executori ut prouideat: In primis tribus casibus per præsentationem litterarū non afficitur præbenda, nisi in tribus casibus, uel altero ipsorum: Primo, si in gratia erat decretum; tūc enim statim per præsentationem litterarum est affecta præbenda, vt hic. Item si non erat decretum, si auctoritate illius gratiæ in canonicum fuerit receptus, tunc per receptionem affecta est præbenda, vt hic in fin. Item cum executor insinuauerit & interdixerit, maxime cum decreto: & hos casus habes hic: & sic intelligantur decret. de præbend. dilectus 2. & 3. In casu quarto, scilicet quando scribitur illi, ad quem pertinet collatio, dato executore ut prouideat, hic per præsentationem litterarum factam collatori, afficitur præbenda, ita quod collatio postea alteri facta non tenet sup. c. proxi. & sic intelligi debet supra eo. proposuit quod quidam uerum putant, nisi executor ille pronunciasset se executorem non esse, per decret. supra de præb. dilectus 3. quod uerum non puto: 2 nam affectio præbendæ, quę per præsentationem erat inducta, tolli non potest in præiudicium impetrantis per executoris iniquam pronunciationem; vnde ibi secundam opinionem teneo vlti. glossæ. si executor datus fuerat ad prouidendum, ut s̄. cap. proxi. dico tamen tutum impetranti, quod ab illa pronunciatione appellet. 3 In quinto casu quando soli executori scribitur ut prouideat: hic per solam insinuationem executoris, & notificationem eius, quod vult præbendam per illam potestatem conferre, etiam si non interdicat, puto affici præbendam. supra eodem titu. & lib. quia cunctis, §. ex parte 4. & sic erit ista differentia, quando scribitur soli executori ad compellendum, & quando soli ad prouidendum; quia primus ut afficiatur præbenda, habet insinuare & interdicere, ut hic: secundo sufficit si insinuet, ut in præd. cto. §. Rationem diuersitatis collige ex ijs, quæ dixi sup. c. proxi. in gl. 2. Io. Andr.

dem auctoritate cū prærogatiua, ut p̄feratur oībus receptis nō auctoritate Bonifacij; præbendas hi cōsequentur hoc ordine: quia primā habebit secundus, secundam tertius, tertiā primus: quod probatur argumento legali Io. Andr.

CAP. VII

AVctoritate Marti-

AVctoritate.] Primo ponit tres gratias factas tribus in eadem Ecclesia successiue: sed tertio cum prærogatiua super primum: ex quibus quæstionem format: secundo: ibi, Cum igitur, soluit rationem reddens & argumentum inducens: ibi. Licet enim facit quod not. sup. de rescr. capitulum. in glo. Io. And.

¶ Si tribus fuerit facta gratia in eadem Ecclesia diuersis temporibus, & uirtute gratiæ debet præferri secundus; ipsis conferentur præbendæ hoc ordine: Nam secundus habebit primam, tertius secundam, & primus tertiam hoc dicit.

CASVS. Papa Martinus fecerat Titio gratiam in Ecclesia Pictauiensi: antequam gratia esset effectum sortita, Martinus mortuus est; successit ei Bonifacius, qui non reuocauit gratias factas per Martinum: sed Bonifacius Caio fecit similem gratiam in ipsa Ecclesia Pictauien. quo facto ille idem Bonifacius fecit gratiam Sempronio cum clausula prælationis, quia volebat eum præferri omnibus receptis auctoritate suorum prædecessorum, non autem sua; postea uacauit præbenda: quæritur cui debeatur, utrum Titio proximo expectanti? Respondet Romanus Pontifex quod non: quia clausula prælationis facta tertio, Titium excludit, nec debebitur tertio, puta Sempronio, quia Caius ipsum præcedit, & Bonifacius nouit Sempronium præferri receptis auctoritate sua, sed suorum prædecessorum, ideo Caius habebit primam præbendam, & tertius secundam, & primus habebit tertiam: Et sic Caius consequitur per alium, scilicet per tertium, quod per se non posset consequi. quod probatur per simile: Nam si quis decedat, relictis patre, & matre, & fratre suis superstitibus, si pater tempore mortis defuncti desierat esse agnatus, quia se dederat alicui in adoptionem, tunc frater qui est agnatus, succedet, cum pater amplius non sit agnatus, sed frater. Et quia remansit mater, quæ est cognata; ideo excludit fratrem.

1 Idē si conferat aliud bn̄ficium, vt c. si beneficia s̄. eo. de p̄b. ibi vide Phi.

2 Not. Domi. q̄ iudex delegatus. p̄ suā interlocutoriā nūquam tollit effectū litterarū deductum in esse vide eundē cap. si super grā de offic. deleg. supra eo. Fon.

3 Nota q̄ snīa, qua iudex pronunciat se non iudicē non extinguit iurisdōnē, & licite ab eadem appellatur c. significantib. sup. de offi. dele. Phil. Font.

4 Vide c. j. s̄. eo. in glo. 1. Philip. & de rescript. tibi qui 2. rn̄so. Io. An. Fon.

ni [a] Papæ prædecessoris nostri, quodam ad præbendam primo in Parmensi Ecclesia vacaturam nulli alij de iure debitã in eiusdem Ecclesiæ canonicum recepto, & alio a nobis in eadem Ecclesia similem [b] † gratiam adepto secundo, tertius deinde auctoritate nostra in ipsa Parmensi Ecclesia in canonicum & in fratrem recipitur cum prærogatiua gratię, quod omnibus prædecessorum nostrorum auctoritate, non autem nostra receptis in assecutione præbendæ debeat anteferri: † post hæc autem quædam vacauit † præbenda in Ecclesia memorata; quæritur quis eorum alteri præferatur, [c] & secundum quem ordinem præbendas assequi debeat tres prędicti.

¶ Cum igitur ex tenore † gratiæ, tertio a nobis concessę appareat euidenter, nos voluisse [d] primo tertium, & secundum tertio, anteferri: Decernimus quod primam [e] secundus secundam tertius, & tertiam primus debet obtinere præbendam: aliàs forma mandati minimè seruaretur. [f] Licet enim ex persona sua, secundus primam obtinere non posset: ex persona tamẽ tertij, qui primum superat, illam habet: Sicut contingit [g] in successione illius qui ab intestato relictis patre [h] in adoptiua familia constituto matre [i] atque fratre decedit, in qua successione pater [k] ex se matrem excludit: sed quoniam talem patrem agnatus, [l] mater quę vincit agnatum; mater patri nõ ex semetipsa, sed agnati persona in successione huiusmodi antefertur.

trem agnatum: & hoc secundum iura antiqua: quia illud est immutatum per iura noua Codicis, & Authẽ. Et sic si fuisset tantum pater & mater, pater excluderet matrem etiam si se dedisset in adoptionem: sed quia reperitur agnatus, s. frater, ideo pater excluditur, & mater præfertur, ut ponamus ꝙ moriar relictis mihi patre & matre & fratre, & pater meus dedit se in adoptionẽ: si dimisissem solummodo patrem & matrem, pater mihi succederet, nõ mater: Sed cum frater meus excludit patrẽ & ideo nunc mater mea excludet fratrẽ: & sic mater per meũ fratrem consequitur, quod per se non fuisset consecuta. Similiter hic Caius secũdus cõsequitur per tertiũ s. Sempronium quod per se non posset consequi. Not. primo, ꝙ cum in eadem Ecclesia sunt plures expectantes in ordine cõsequendi prębendas: debet attendi, & seruari uoluntas Papæ. Not magis specifice, ꝙ si in eadem Ecclesia sunt plures expectantes, & ultimus hẽt prętogatiuam: ille præferrur primo, sed nõ secundo, si secũdus sit receptus auctoritate eiusdem Papæ. Not. ad quod allegat iste textus, quod quis per alium consequitur, quod alias per se non posset consequi. Not. si iste ordo non seruaretur, tunc intentio Papæ esset violata.

† al. si militer.

† De cl'a, anteferri, vide Fel. in c. Capitulũ ext. de rescr.

† Vacat legit in antiquioribus libris.

† Nota, ꝙ semens & tenor grę est obseruadus, ad hoc de ꝑbend. cui de non, s̃. eod. lib. D. vnde si diceret cl'a, ꝑferat oib. auctoritate nr̃a receptis, ex mente Papæ primus habebit primã, tertius secundã, & secundus tertiã. Phil. post Io. An. dicentẽ tex. procedere in similibus casibus ut si dicatur, ꝑferatur omnibus ultra tale tempus expectantib. Font.

[Prima glossa dicit quid declaret, & corrigat, & summat.]

a ¶ Auctoritate Martini.] pulcher casus istius decretalis similis illi quem habuisti. sup. de præb. cap. pen. & emanauit ad declarationem & correctionem eorum, quæ not. Compost. supra de rescrip. capitulum. in gl. magna. §. item si duo recepti sunt & breuiter dicit capitulum, ꝙ si tres expectantes sunt in vna Ecclesia: vnus auctoritate Martini, alter auctoritate Bonifacij tertius eiusdem auctoritate cum prærogatiua, ut præferatur omnibus receptis non auctoritate Bonifacij: præbendas hi consequentur hoc ordine, quia primam habebit secundus, secundam tertius: tertiam primus quod probatur argumento legali.

a Martini.] ita forte fuerat de facto, uel studiose hoc dixit: quia in expectantibus auctoritate Nicolai, vel Cælestini non procedebat dubitatio, propter reuocatoriam Bonifacij, de qua dicitur infra cap. proxi. & sup. de præben. c. pen. & antepen. Io. And.

b ¶ Similem.] cum nulla prærogatiua, ut patet per inferiora.

c ¶ Præferatur.] in illa præbenda.

d ¶ Voluisse.] voluntas igitur ipsius seruanda est, & mandatum supra eo. lib. de præben. cui. de non. cum similibus.

e ¶ Primam secundus.] contrarium dicebat Compost. in prædicto loco, in simili, uel eadem quæstione, quæ talis est, primus receptus fuit per litteras generales, secundus per speciales, tertius per speciales, cum hac clausula, quod deberet præferri omnibus receptis in Ecclesia, auctoritate generalium litterarum, quærebat secundum quem ordinem deberent prædicti ꝑbendas assequi, & dicebat Compost. quod tertius excludebat primum, sed quia primus excludebat secũdũ, qui secundus post ponebat tertium ex persona ipsius secundi, & si non ex sua, primus debebat hr̃e primã, scd̃us, secũdã, tertius tertiam, secundum regulam, si vinco vincentem 1 &c. ff. de diuer. & temp. præscr. l. de accessionibus. ibi, nam qui me ad hoc. sup. de offi. lega. dilect⁹. sed hoc est falsum vt hic uides: & satis id patet per considerationem intentionis Papę, ut dicit litera, intentio. n. eius fuit s̃m præferri tertio, 2 & tertium primo, 3 & sic seruetur ordo, & sic etiam fallit hic, nec locum habet regula illa, si vinco, &c. de qua no. 34. q. 1. rogam⁹ & fallit etiam illa regula in casu l. j. positæ. ff. ad Tertul. ęquissimũ. §. si ex filio. C. de nat. lib. Auth. licet in Authẽ. de æqua. do. §. is. ff. qui pot. in pig. ha. l. Claudius Felix.

1 De qua r... gula Old. ... 198. in f... 63. post m... dium. Fon...

2 Quia pri... in data ... Do. post I... de Lig Fo...

3 Quia in ... teris ter... est cl'a der... gans prin... nõ secund... Do. post I... de Lig. Fo...

ADDITIO. In dicta Auth. licet. C. de natu. lib. Cynus post Pet. sic soluit Brocardicum, aut quæritur de diuersis casibus, & tunc licet vincam vincentem te, non propterea vinco te, vt in hac Auth. & l. supra, & infra proxi. alleg. Aut de eodem, & tunc refert an sit eadem causa vincendi te, quia uinco uincentem te, aut non, primo casu vera est regula, ut in l. de accessionibus. secundo casu non, ut in l. Claudius. infra alleg. Io. And.

f ¶ Minime seruaretur.] quę tamen diligenter est seruanda. supra eodem lib. de præb. cui de non. cum suis concor.

g ¶ Contingit.] ponit casum, l. ff. ad Tertul. l. 2. §. obijcitur. uer. sed si sit agnatus. alias est ibi. §.

h ¶ Patre.] carnali, sed adoptato, ut sequitur.

i ¶ Matre atque fratre.] non constitutis in adoptiua familia, & de carnalibus intellige.

k ¶ Pater.] carnalis, constitutus in adoptiua familia, unde desijt esse agnatus.

ADDITIO. Inst de leg. agn. tu. ad finem. & titulum sequent. de cap. dimin. §. minima. ubi patet per minimam capitis diminutionem (quæ est cum is qui sui iuris erat, alieno iuri subijcitur, ciuitate & libertate retenta) quem desinere esse agnatum. Io. And.

[Glo. seq. exponit exponendo tres regulas, secundo notat, & dat simile.]

l ¶ Agnatus.] scilicet frater. Tres ergo ponit regulas,

prima,

1 Secundum iura Digesto rũ, ut patet per sequentia: quod ẽt ſm iura illa in fratre ꝓcedere non vr̃, ut dixi in tex. Io. And. 2 Ne credas tñ illud antiquũ ius ꝑ hanc decretalẽ renouatũ, ẽt in terris Ecclesiæ Pet. de Anc. & alij post Archi. Vnde notant ex iure correcto posse argui, ut no. in ca. nouit. s̃. de iudi. gl. in l. 1. ff. de coniung. cum eman. lib. & tradunt Doctor. in ver. Instit. de testam, ordin.

Prima; ꝙ pater carnalis adoptatus excludit matrem carnalem: Secunda ꝙ mater excludit agnatum: 1 ꝙ hodie ſm iura. Cod. & Auth. locũ non habet. 2 C. ad Tertul. l. vlt. & Auth. cum solis. & Auth. de fundo: Tertia, ꝙ agnatus excludit patrem carnalem in adoptiua familia cõstitutum. Pone ergo patrẽ primum impetrantẽ; matrem ſm, agnatũ tertium, cũ ꝓrogatiua, & sic intelliges. Et sic not. ꝙ in assecutione primę ꝑbendæ tertius nocet primo, & sibi quo ad illã non prodest: tamen sibi prodest in hoc, quia citius suam consequitur. Et est simile, uxor legitima excludit naturales nõ legitimos: qa alias si non esset proles uel vxor legitima, succederent in duabus vncijs, & tñ ipsa uxor excludit ab agnatis. C. vñ vir & vxor. l. 1. sed si ipsa nõ supest, naturales excludunt agnatos in duab. vncijs. hæc probant. C. de natu. lib. Auth. licet. & in Auth. quib. mo. natu. effi. leg. §. si autem. coll. 6.

ADDITIO. Host. in Sum. qui fil. sint legi. §. an utrumq; genus succedat. uers. quod autem dixi. Io. Andr.

¶Idem.

¶Reuocatoria gratiarũm includit receptos in canonicos prabendã distinctã expectantes, ẽt si percipiebant distributiones quotidianas: secus si ꝑbendã distinctã non expectant, sed augmentũ portionis; includit habẽtes ius ad uacaturã, si nondũ est deuentum ad collationẽ. h. d. sec. Do.

CAP. VIII.

Quoniam [a] ex constitutione [b] nostra, per q̃ paulo post [c] promotionẽ nostram ad Summi Pontificatus apicẽ [d] oẽs collationes, prouisiones, reseruationes, & concessiones super canonicatibus, dignitatibus, personatibus, præbendis, officijs, portionibus, præstimonijs, ecclesijs parochialibus, ruralibus, & alijs quibuscunq; beneficijs ecclesiasticis vacaturis, quocunq; nomine censerentur: ac etiam super canonicatibus sub expectatione dignitatum, vel aliorum quorumcunque beneficiorũ (in quib. ius non esset quęsitum in re, licet ad rem †) a felicis recordationis Nicolao Papa IIII. & Cælestino V. prędecessoribus nostris factas, siue concessas auctoritate Apostolica in fratrũ nostrorum pręsentia oĩno cassauimus, irritauimus, & vacuauimus, cassas, irritas & vacuas nunciauimus, & nullius fore decreuimus firmitatis: multæ dubitationes insurgunt, vt vnde præfatæ constitutionis reuocatoriæ processit editio, interpretatio eius quoq; procedat: [e] Præsenti declarandũ duximus sanctione, quod in illis (qui editionis tempore supradictæ, vltra statutum numerum erant per eosdem prædecessores Canonici sub expectatione præbendarum, vel etiam portionum) eadem constitutio locum [f] habet. Si autem huiusmodi [g] recepti vltra numerum, distributiones, & alia, vt canonici de numero existentes, sic tempore dictæ reuocationis habebant, quod per cessionem vel decessum [h] illorum, qui erãt intra numerum ex vigore prioris gratiæ, nil amplius assẽqui expectabant, nisi distributionum seu partium suarum augmentum (cum

Quoniam.] Primo ponit mentem reuocatoriæ: Secundo ibi, Præsenti declarat quinq; dubia circa illã primo, tertiũ: secũdo quartum ibi, in illis, tertio, q̃ntum ibi, Sane.

¶Et hic iunge lr̃am, quæ est infra per viginti tres lineas ibi quoniam multæ dubitationes insurgunt ex constitutione.]

¶Istud Capitulum emanauit ad declarationem cõstitutionũ reuocatoriarum, quas fecit Bonifacius: de quibus dictũ fuit sup. de pręb. c. si is. & c. quodam.

† Vide Rotã decis. 9. de cõcess. ꝑben. in nouiss. & decis. 244. in nouiss. & Fely. in c. cãm quæ. & in c. in nostra, ex de rescrip.

CASVS. Paulus ultimo mortuus fecit gr̃as in aliquibus ecclesiis: cui successit Sixtus, qui reuocauit & cassauit gratias factas per suũ prędecessorẽ, per quas ius in re nõ fuerat quęsitum, licet bene ius ad rem? Vtrũ per istã constõnem sint reuocatæ gr̃æ sui prædecessoris, etiãsi expectantes erant recepti in canonicos, licet sub expectatione præbendæ? Rñdet Roman. Pontif. ꝙ si solum erant recepti in canonicos, illæ gratiæ sunt reuocatæ: Sed quid? ponamus ꝙ fuerãt recepti in Ecclesia: in qua erat certus numerus canonicorum, sed non erat certus numerus ꝑbendarũ, & sic iste supernumerarius recipiebat prębẽdas cum alijs: mortuo vno de numerarijs canonicis, portio suo erat augẽda, sicut portio aliorũ canonicorũ, vt ponamus, ꝙ in illa ecclesia sunt viginti canonici, & diuisio prębendarũ fit in viginti partes: recipit alius canonicus supernumerarius, tunc fit diuisio xx. & vnius præbendarum: moritur unus de numerarijs: certum est ꝙ augmentatur portio istius canonici supernumerarij, utrum per cõstitutionem reuocatoriã cassetur ista gratia reuocatoria? Respondet quod non: Causa dubitandi in isto primo casu fuit: qa præbendæ iã erãt affectę ꝑ adeptionẽ canonicatuũ factã auctoritate Papę. Rõ vero decidendi, qa de mente iuris & reuocatorum est ꝙ tollanẽ iura ad rem, sicut hic erat ad ꝑbendas uel portiones priuilegiatas ſm Io. de Lig. do. No. primo, ꝙ añ collationẽ bñficij nõ dr̃ ius q̃situ in re, sed ad rẽ ad hoc tex. hic in fi. No. scđo, ꝙ in reuocatione priuilegiorũ Pontif. Rom. Papa nõ req̃rit cõsiliũ Cardinaliũ: cum hic dicat tñ de præsentia Dom.

[Prima glo. dicit quid declarat.]

a ¶Quoniam.] Emanauit declaratorię ad reuocatorias, de quibus dixi sup. de præbend. cap. pen. & antepen.

b ¶Constitutione.] In Principio, dum erat Neapoli forte vnica fuit constõ, postmodũ fuerunt duæ: vna super gratijs Nicolai alia super gratijs Cælestini, ut dixi de prębẽ. si is cui. sup. e. lib.

c ¶Paulo post.] s. sexto calen. Ian. ut ibi dixi, id est, quinto die exeunte Decemb. & super hoc vide quod dixi in fi. huius lib. super data.

d ¶Apicẽ.] sic s̃. i. pẽmio huius li. §. sane, & 40. dist. non nos.

ADDITIO. Vide quod dixi in Clem. Romani. de iureiu. in prin. Io. And.

e ¶Procedat. 11. q. 1. c sicut. §. ex his de sen. excom. inter alia. §. ut igitur. C. de leg. l. vltima, & de multiplici interpretatione habes in prædicto §. ex his, & de postul. c. 1. Io. And.

ADDITIO. Dicit arch. ꝙ illa decr. 1. ꝯdicit: sed ibi de interpretatione iudicis, hic de ĩterpretatione principis.

f ¶Locum habet.] habes igitur primum casum declaratorium, s. in his receptis ultra numerum expectantibus portiones, uel prębendas.

g ¶Huiusmodi.] s. auctoritate Nicolai, uel Cælestini.

h ¶Decessum.] vel depositionem, uel iuris priuationẽ de elect. cum in cunctis. de dolo, & contu. ueritatis.

[Glo. seq. quærit, & ponit tres opiniones, & quartã Host. q̃ probat, & respondet quattuor obiectionibus]

ã ¶Di-

forsan esset ecclesia, in qua canonicorum, non autem portionum numerus, vel præbendarum distinctio [a] habebatur) quantoque inter pauciores, cuiusuis ecclesiæ diuidunt prouentus, tanto maiores fieri possunt singulorum percipientiũ portiones: [b] ad istos[c] vel eos,[d] qui per litteras [e] facultatis † dictorum prędecessorũ nostrorum in aliquarum ecclesiarum canonicos erãt recepti (licet prębendas vel alia beneficia expectarent) constitutionem certum est non extendi prędfatam. ¶ In illis verò qui vltra numerũ auctoritate prefata in aliquarum ecclesiarum canonicos iam recepti, quãtum ad Capitulum, & ad Chorum, ac distributionũ perceptionem quotidianarum, plenitudinẽ iuris Canonici tunc habebant, sed in eis dignitates, personatus, prębendas, portiones, vel alia beneficia, quę dantur tantum existentibus de numero expectabant: constitutionem præfatam [f] locum habere (ratione huiusmodi expectationis) dubium non existit [g] ¶ Sane in ijs, qui super canonicatibus, præbendis, & dignitatibus, parochialibus vel alijs ecclesiis, seu beneficijs quibuscunque, a dictis prædecessoribus nostris litteras impetrauerunt, etiam si per executores illorum factæ fuerint reseruationes, decreti interpositiones, varijq; processus: & etiam si eadem beneficia tunc vacabant, & per impetrantes petitũ fuerat ab executoribus quod eis illa cõferrent, nõ tamen ipsorum beneficiorum vacantium collationes tunc temporis erant [h] factæ, † locum habet constitutio supradicta, ut omnes huiusmodi gratiæ) quarum ratione tunc non erat ad collationẽ processum, & sic per consequẽs

a ¶ Distinctio. 1] nunquid impetrans in tali ecclesia, vt sibi prouideatur de Canonicatu, & præbenda si uacat, uel quam primo uacauerit, uel se facultas obtulerit in tali ecclesia, recipiet per has litteras? Et dñt quidam ꝙ non: quia conditio non est extitura: quia ibi præbẽda non vacat, nec uacare põt de præb. dilecto. quia ẽt talia rescripta, ut ambitiosa, sũt restringenda. de elec. dudum. s. eod. lib. de præb. quãuis. 1. Alij dicunt, ꝙ si simpliciter scribatur, vt recipiatur, non obstante certo canonicorum numero, sed nõ adijciatur, ꝙ prouideatur sibi de præbenda si uacat, uel quã primo vacauerit, tunc statim recipietur, ẽtsi numerus canonicorum ibi statutus non esset: q̃a illud, non obstante, non minuit, sed addit s. ꝙ statim recipiatur, licet ibi certus sit numerus: sed ex quo adijcitur, de præbenda si uacat, &c. patet ꝙ de tali ecclesia nõ põt intelligi, ut superius dictum est. Tertij dñt, ꝙ si nõ est distinctus numerus canonicorũ, nec p̃bendarũ, tali impetranti non prouidebit: sed si numerus canonicorũ statutus est, ut in quæstione proposita, & in casu nostro: per consequens statutus intelligitur certus numerus portionum, ad hoc de cõstit. translato. & idẽ dñt econuerso hoc poteris uidere per Inn. s. eo. tit. ex parte, & per Compost. de rescrip. capitulũ. in glo. magnis. §. item quid si Papa mandat aliquem, & in cap. constitutus, in fi. Host. autem in decre. prædi. ex parte, dicit indistincte, ꝙ ẽt si non sit certus numerus Canonicorũ nec prębendarum, etiamsi rescripto caueãtur ꝙ assignetur præbenda uacans, uel quam primum se facultas obtulerit, & non obstante certo Canonicorum, & c. ualet rescriptum, sequitur. n. secundum eum, quod si Papa intendat prouidere in ecclesia in qua certus numerus est, ꝙ est minus impetrabile, ꝙ multo fortius in ecclesia in qua non est certus, quod magis est impetrabile 2. allegat. sup. de decr. ex parte 3. qui fil. sint legit. per uenerabilem. de translat. cap. ult. 3 in Clem. litteras. de rescr. in glo. fin. nec obstat, quod talis statim Canonicatum, & præbendam habebit: quia etsi hoc durum sit, obediendum est. de rescr. si quando; nec obstat quòd non extabit conditio, si uacat: quia illud, si uacat, non fuit appositum, ut receptionem conditionalẽ reddat, uel ut impedimentum inducat. facit sup. de rescr. constitutus, sed ut impedimentum remoueat, si quod esset. 4 Et quæ causa dubitationis tollendæ in rescriptis inseruntur, ius eius non lædent, nec mandatum impedient, ff. manda. qui mutuam. in princ. ff. de milit. testa. similes. ne ambitiosum est pauperem clericum sibi beneficium impetrare de æta. & qualit. tuam. de præben. cum secundum. Non obstat decre. ex parte. & decre. dilecto. quia licet in tali ecclesia (in qui nullus est numerus) Lateranñ. Concilium locum non habeat, vt ibi: prouisio tamen Papalis locum habet. ad hoc 9. quæst. 3. cuncta per mundum, & capitul. per principalem. fatetur tamen, quod obstabit impetranti penuria ecclesiæ, 5 si tanta sit, quod non sufficiat pluribus, nõ qualitercunque, sed qđ quilibet honeste de sua portione viuere possit secundum consuetudinem prouinciæ, uel in eadem ecclesia antiqtus obseruatam sup. de insti. c. 1. & 2.

ADDITIO. Vide quod no. de uita, & honc. cle. quoniam. in fi. 1. gl. & quod ibi dixi. Io. And.

b ¶ Portiones.] de constitu. cum M. in prin.

c ¶ Istos.] tales qui p vacationem nil recipiunt, nisi portionũ augmentum.

d ¶ Vel eos.] tacitè aggreditur aliũ casum, quem reuocatoria nõ comprehendit.

[Glo. seq. recitetur per obiectionem.]

e ¶ Litteras facultatis.] concessas eis ad quos aliàs ptinebat receptio, nec cautum erat in litteris illis, quod auctoritate Apostolica id facere possent. hoc dico per decret. sup. eodem lib: de rescri. cum aliquibus, & per uerba ipsius reuocatoriæ, quæ scripsi in prædicto c. si is cui. ubi dicitur per dictum antecessorem nostrum, seu eius auctoritate factas, concessas, seu commissas, &c.

f ¶ Præfatam.] ratio quia non sunt ipsorum Pontificum sed recipientium auctoritate recepti, ut dixi in pręd. decre. cum aliquibus.

ADDITIO. Dicta ratio est huius tertij casus: primos enim duos non respicit. Io. And.

g ¶ Non existit.] ista igitur est differentia inter hunc casum & proxi. quia ibi expectabat tantum augmentũ portionis: hic certam præbendam uel portionem dandam solum ijs, qui erant de numero, ad illam igitur expectationem reuocatoria non extenditur, ad istam sic. Io. And.

h ¶ Erant factæ.] nota contra regulam, quod per me non stat. &c. sup. de eo, qui mit. in pos. ca. 2. vbi de hoc, nam per me non stetit, quin fieret mihi collatio, sed per executorem: & tamen reuocatoria habet locum, & est iste excogitatus casus propter reuocatoriam, quæ reuocauit omne ius ad rem: sed per petitionem, 6 ad rem, non in re ius habebam. & sæpius habes simile, quo dnon sufficit quid petere nisi obtineatur. sup. de renunc. quidam, & eo. lib. de elect. si religiosus, cum similibus.

1 Ad hanc a glo. vide no. D. Anto. & aliorũ c. constitutus, sup. de rescr. vbi uide casum de hac glos. Fon.

† Vide Panor. & Fely. in ca. constitutus, ext. de rescr.

3 Quamuis Doctores sequuntur Hostien. tñ sua rõ non vr̃ bona, quia non arguit sic in beneficialibus, ut not. de rescri. postulasti. c. cui de non facer dotali. supra de p̃bẽ. Fon.

3 Facit ff. de leg. 1. l. si cui serui. ubi legatis seruis cũ peculio, & hi debent qui non hñt peculium. Io. Andr.

4 Sic qñque ponunt clæ ad exequendã gratiã, & non ad augẽdã. ut in cle. 1. in fi. de p̃bẽ. Io. Andr.

5 Idẽ Do. Phil. Fon

† Do. not sola collat tribuit ius bñficio n reseruato, processus de securi, in mo ait An nec snĩa. §. Instit. de o iud. l. ne ti. ff. de fu instruct. hoc c. cũ a quibus de iud. & Ph assentit P de Anchar snĩa dicat neficiũ e debitum, gl. in Cle audito de scrip. secu snĩa dicat neficiũ e suũ c. 1. s eo. Fon.

6 Vnde illam uid acceptasse in cle. eo. cum ei q §. pe. Io. A

ius in re non fuerat ipſis impetrentibus acquiſitũ: intelligantur penitus reuocatæ.

TITVLVS VIII.

Ne ſede vacante aliquid innouetur.

Bonifacius VIII.

¶ *Collatione communiter ad Epiſcopum & Capitulum pertinente, vno ipſorũ effecto inhabili, alter confert, h.d. vſque ad §. cum vero, ſecundum Dom.*

CAP. VNICVM.



I † ad Epiſcopum [a] & Capitulum cõmuniter pertineat † collatio ꝓbendarum: mortuo [b] Epiſcopo, vel a beneficiorum collatione ſuſpenſo, [c] poterit Capitulum vacantes conferre præbendas, etiamſi [d] Epiſcopus interesse habeat in collatione huiuſmodi, vt prælatus. [e] Idem poterit Epiſcopus,

NE SEDE VACANTE ALIQVID, &c. ¶ Viſum eſt de inſtitutionibus & collationibus beneficiorum, ſed quia poſſet dubitari, nunquid ſede vacante capitulũ ſuccedat ĩ ipſorũ collatione: merito hinc ſumpta occaſione cõpilator poſuit hic titulum generalem, ne ſede vacante.

SI ad.] ſunt tres partes ſecunda ibi, Cum vero: tertia ibi, Vbi vero. Prima cũ collatio eſt cõis, ſoluit dubium: quod fortificat ibi. Etiamſi. Secundo cõuertit ibi, Idem. Secũda principalis (cũ collatio eſt ſolius Ep̃i) ſoluit dubia, & a ſolutione excipit: ibi, Niſi. Tertia principalis ſoluit duo dubia: ſm ibi. Nec etiam, & vtriuſq; rõnẽ ſubdit, ibi, Quia. Ioan. And.

¶ Præmitte, quod habes eo. tit. illa videlicet, quòd non reperitur iure cautũ quòd ſede vacante capitulum ſuccedat in collationibus beneficiorum. Item præmitte, quòd quandoque ad ſolum Ep̃m ſpectat collatio præbendarum, quandoque ad ſolum capitulum, qñque ſimul quandoque cõi conſenſu, qñque cum conſilio, de quo, de elect. cum eccleſia. Item quòd ſuſpenſus, vel excommunicatus non poteſt conferre præbendas de conceſ. præben. quia diuerſi. atem. Dominicus.

CASVS. Collatio præbendarum alicuius Eccleſię pertinet ad Ep̃m & Capitulũ ſimul: moritur Ep̃s, uel eſt ſuſpenſus, & ſic uacat Ep̃alis dignitas, poſtea moritur aliquis Canonicus, & ſic uacat præbenda & canonicatus, vtrum capitulum poterit conferre h̃mõi canonicatũ & præbendam? Reſpondet ꝙ ſic. Et idem uice uerſa impedito capitulo poteſt Ep̃s præbendas conferre, licet collatio ſpectet ad Ep̃m & capitulum ſimul. Sed ponamus ꝙ collatio præbẽdarum ſpectat ad ſolum Ep̃m, licet teneatur requirere conſenſum ſui Capituli: vtrum impedito Ep̃o, uel ſuſpenſo poſſit Capitulum præbendas conferre? Rñdet ꝙ non, niſi Epiſcopus eſſet in mora petẽdi abſolutionem uel relaxationem, quia tunc inciperet eſſe in negligentia, & tunc collatio inciperet competere ad Capitulum, ut in c. 2. de conceſ. præben. in antiq. Sed ponamus, ꝙ de conſuetudine, vel ex priuilegio Apoſtolicę ſedis aliquis habet collationem præbendarum alicuius Eccleſiæ cathedralis, tamen debet requirere conſilium Epiſcopi, nunc vacat præbenda, tamen nõ eſt Ep̃s, cuius conſilium poſſit requiri, quia ſedes ipſa uacat, uel Ep̃s eſt abſens, utrũ iſte talis poſſit conferre præbendas non expectata confirmatione Epiſcopi, uel non expectato, ꝙ Epiſcopus fuerit reuerſus? Reſpondet Romanus Pontifex quòd ſic, & rationem ponit, ne periculũ immineat beneficio. Not. primo iuncta gl. ꝙ donatio præbendarũ Eccleſiæ cathedralis quandoque ſpectat ad Epiſcopum & Capitulum ſimul, & tunc unus ſine altero nihil poteſt facere, & ſic Epiſcopus poſſet differre collationem ſi vellet, quandoque collatio ſpectat ad ſolum Epiſcopum, quandoque ad ſolum Capitulum. Sed de iure communi ſpectat ad Epiſcopum & Capitulum ſimul: gl. tamen hic tenet, ꝙ ſpectat ad ſolum Ep̃m, de conſenſu tamen Capituli. Sed in hoc eſt magna differentia. Nam primo modo, quando collatio ſpectat ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, poteſt Capitulum conferre ſede uacante, ſed ſecundo modo non poſſet. Not. vlterius, quod Capitulum uel uniuerſitas non debet excommunicari per modum uniuerſitatis: ſed ſi ſingulares delinquant, ſunt particulariter excõmunicandi. Not. quòd ſede vacante Capitulum non poteſt conferre beneficiũ ſpectans ad ſolum Ep̃m, licet collatio ad Ep̃m ſpectet cũ conſenſu Capituli. Idem ſi Epiſcopus fuerit ſuſpenſus: quod verum eſt, niſi Ep̃s eſſet negligens in petenda abſolutione. Ratio eſt, quia quando Epiſcopus eſt ſuſpenſus, nõ poteſt dici eſſe in negligentia: quia ſi vellet, conferre non poſſet: ideo cõtra ipſum non currunt ſex mẽſes, niſi (vt dictũ eſt) eſſet in negligentia ſe rehabilitandi, quia tunc inciperent currere ſex menſes: quibus elapſis poſſet Capitulum illa conferre. Sed quæritur quo tẽpore incipiunt currere ſex menſes? Dicendum ꝙ a tempore vacationis, & non a tempore negligentiæ. Aliqui tamen intelligunt, quod ſi fueret negligens per ſex menſes (licet a tempore negligentiæ non uacet beneficium) quod lapſis ſex menſibus poteſt Capitulum conferre beneficia. Sed tamen dicendum eſt, quod non dicitur negligens, quando beneficium nondum uacat; ideo ſex menſes ſolum computantur a tempore uacationis. No. quod collatio aliorum beneficiorum ſpectat ad Epiſcopum cum conſenſu ſui Capituli, c. quanto, & cap. nouit. de ijs, quæ fiunt a ma. par. Ca. & hoc de iure cõmuni, nam de iure ſpeciali poteſt ſpectare ad alium quam ad Epiſcopum. Not. qđ qñ quis conferre debet beneficia cum conſilio Epiſcopi, intelligitur ſi conſilium Epiſcopi poſſit haberi.

[Prima gloſſa dicit quid declaret.]

a ¶ Si ad Epiſcopum.] emanauit ad declarationem decre. ſup. eo. illa. & ad declarationem, & correctionem eorum, quæ ibi not. Gof. Inno. & Hoſt. de conceſ. pręben. qui diuerſitatem.

b ¶ Mortuo.] idem eſt ſi quocunque alio modo vacet ſedes, renunciatione, & depoſitione, uel quoquis modo ad hoc 7. q. 2. cap. in apibus. §. ecce in quibus. 33. q. 2. in principio.

c ¶ Suſpenſo.] pone quod peccauit in decre. ſup. de præben. graue.

[Gl. ſeq. exprimit opiniones.]

d ¶ Etiamſi.] hoc dicit propter dominum Innocen. [1] & Hoſt. qui dicebant, quod ſi Epiſcopus intererat in Capitulo vt canonicus, propter mortem eius non impediebatur Capitulum conferre, niſi ſicut per mortem alterius Canonici, ſi autem vt prælatus, eo mortuo conferre non poterat. non eſt uerum, ut hic uides.

ADDITIO. Vincentius de quo ſup. in decr. 2. eo. tit. dicebat, quod ſiue ad ſolum Epiſcopum, ſiue ad eum communiter cum capitulo ſpectaret collatio, uacante ſede non conferebat Capitulum. Littera quæ habet Inn. eſt corrupta ipſe enim Inn. in decre. quia diuerſitatem, non diſtinguendo dicebat, quòd ſi ad Epiſcopum & Capitulum ſimul ſpectat electio, ſuſpẽſo Epiſcopo ſolum Capitulum eliget. Sunt enim unum corpus Capitulum & Epiſcopus quo ad illa, quæ eis communiter imminent facienda. Illud autem dictum Hoſt. determinabat vt ſequitur in gl. Ioan. And.

e ¶ Vt prælatus.] interdum enim eſt vt canonicus. de conceſſione præbendæ, poſtulaſtis. de præbendis ca. cum in Eccleſia. de appellat. a collatione. ſupra eodem lib.

† Ad intellectũ huius c. vide Pan. in ca. ex parte, extra de conſtit.

† Not. illud dr̃ cõiter pertinere, qñ æquale ius qlĩbet pars hẽt in actu. Not. ſcđo iſtud dictũ, ꝙ appel. præben. (late ſũpto vocabulo) comprehendunt alia beneficia eccle. qñ rõ eſt eadem in omnib. facit ꝙ not. in c. 1. de elect. eo. li. vbi idẽ dr̃ de canonia. Dom.

[1] al. Vinc. Et hæc eſt uera littera, ut patet in additione poſita in fin. huius gloſſæ.

a ¶ Si

a ¶ Singulariter.] hoc dicit: quia Capitulum, vel vniuersitas, vel Collegium excommunicari non debet. infr. de sent. excom. Romana. §. in vniuersitatem.
ADDITIO. Io. Mo. & Archid. alle. ff. de admini. tut. quidam decedens. §. Papinianus. & l. Titium in prin. & §. 1. Ioan. And.

scopus, si Capitulum ab ipsa collatione suspendi contingat, vel singulariter [a] omnes de Capitulo maioris [b] excommunicationis vinculo innodari.

¶ Collatione spectante ad Episcopum de consilio, uel assensu Capituli, illo existente inhabili (nisi sit in mora) non confert capitulum, hoc dicit.

¶ Cum † vero ad solum Episcopum prębendarum spectat collatio, cum consilio sui capituli vel assensu; [c] defuncto Episcopo, vel suspenso (nisi [d] Episcopus in petenda relaxatione suspensionis huiusmodi sit in mora [e]) capitulum se non potest intromittere de eisdem.

¶ Habens conferre cum consilio Episcopi, sine illo conferret, morte, & remota absentia interueniente. hoc dicit. Dom.

¶ Vbi [f] vero de speciali alicuius Ecclesiæ consuetudine vel statuto, beneficiorum collatio ad aliquē cum † consilio Episcopi [3] noscitur pertinere: sublato Episcopo de medio [h] (cum consilium nequeat tunc peti ab eo [i]) non erit propter hoc vacantis beneficij collatio differéda: nec etiam si egerit in remotis [k] ita quod non possit ipsius præsentia in breui haberi; Quia in petendo vel expectando eius consilio, posset vacanti beneficio periculum imminere. [l]

TITVLVS IX.

De rebus Ecclesiæ non alienandis.

¶ Innocentius IV.

¶ Perpetua alienatio facta de rebus Ecclesiæ vacantis, non præcedente tractatu, & sine iusta causa, non valet. Ioan. And.

b ¶ Maioris.] si eñ minoris, eligere possent. de cler. excom. si celebrat. Suspensi autem vel maiori excommunicatione ligati, nō eligunt, nec eliguntur, vt de elec. cum inter. & de consue. cum dilectus. vbi de hoc.

c ¶ Assensu.] hoc dixit Compo. esse de iure cōi in ipsis præbēdis cathedralis Ecclesiæ, vt no. su. de elec. cum Ecclesia Vulterana Scire debes, ꝙ cū Episcopus habet conferre prębendam cum consensu Capituli, si sunt viginti Canonici & decem cōsentiant, non valet collatio: quia non habet maiorē partem Capituli: sed si haberet vocem in Capitulo vt Canonicus: tūc diceretur facta ab 11. & sic a maiori parte Capituli, de conces. præb. postulastis. Inter ista aūt duo, s. cōsiliū & assensum est magna differentia, ꝙ dic vt no. sup. de arb. eum olim. de elect. cum in veteri.

† Ad hunc tex. vide Fel. in c. eam te. ext. de rescr.

d ¶ Nisi.] istud, nisi, venit exceptiue a suspenso.
ADDITIO. Ac si dicat quod ad partē, quæ loquitur de Episcopo defuncto, non competit exceptio. Ioan. And.

[Glo. seq. not. a contrario, quærit, arg. pro & contra: soluit, iterum quærit & soluit.]

e ¶ In mora.] si ergo sit in mora, bene poterit se intromittere Capitulum. Sed quæro nunquid Capitulū hoc casu canonias statim ex quo Eps fuerit in mora possit conferre, uel an post moram petendi sex menses habeat expectare? Et vr̄ ꝙ ex quo fuit in mora petendi absolutionē, demū post sex menses & nō ante cōferre possit: [1] quia antequam fuerit in mora: non currit tēpus: postea incipit currere, de conces. præb. quia diuersitatē. de ele. c. ult. si Episcopus simpliciter sine cōsensu Capituli hr̄et conferre, locum hr̄et ꝙ sup. dixi: sed hic de consensu Capituli habet conferre, unde vr̄ a ɔ̄rio sensu istius lr̄æ, ꝙ statim ex quo fuit in mora, Capitulum possit conferre. Sed cum hic æquiparet cōsilium, & cōsensum, uerū puto quod prius dixi. Sed qn̄ dicetur esse in mora? Hoc ipso quod q̄ cito potuit, licentiam nō petijt. ff. ad Tertul. l. 2. §. confestim. non tñ amara facienda est interpretatio. ff. de don. inter uirum & uxo. l. si id quod §. si quis ſm operas. nec calumniosa. s̄. de priu. in his, ff. ad exhi. l. pe. arbitrabitur ergo hic bonus iudex [2] ff. de iure delib. l. 1. si autem malitiose impediatur ne petere possit, subuenietur ei: quia nō est in mora. de conces. præbēn. postulastis, nisi ipse hoc procuraret. ff. si quis cau. l. 2. §. vlt. de offic. deleg. pastoralis. §. fi.
ADDITIO. Casum vide sup. & concor. cle. multorum. de pœ. ver. illis pœnam. Ioan. And.

1 Idē Arc. dicens ꝙ Vin. & Host. hoc tenent in decret. ult. de ele. quæ inf. alleg. Io. An.

2 Idem Arc. post Host.

f ¶ Vbi uero.] facit ad ea quæ not. Host. de elect. c. ult. in fine & Vincen. & Cōpost. de insti. c. vlt. in fi.

[Gl. seq. q̄rit, ar. ꝓ, soluit contrarium.]

g ¶ Cū consilio 3 episcopi.] quid si cū consensu? Idē vr̄, cū eadē sit rō vacationis diutinæ ī hoc casu & ad hoc. s̄. de p̄b. si Apostolicæ. & aliqn̄ cōsiliū ponit pro consensu. s̄. de offi. dele. venerabili. de foro compet. c. 1. Cōtrariū credo: quia cū hēt eligere de consensu, non sic liberā hēt ptātē, sicut de cōsilio: vnde minus hēt expectare hoc casu, q̄ in illo: dico tñ ꝙ non curret sibi tp̄s, cū non possit eligere. de conces. p̄b. quia diuersitatem. de ele. c. vlt. præterea ponamus in requisitione cōsilij absentiam pro contradictione. ad hoc s̄. de arbi. c. 2. eo. lib. ꝙ in consensu esse non potest. & facit pro hac parte, ꝙ dixi. supr. eod. lib. de rescript. pro te in gl. sed pone.

† al. ita: de cōsi. Epi. vide Bart. l. 1. §. si pl[...] res, ff. d ex[...] ci. & Alb[...] citatū sup[...] gl. in vers[...] consil. Epi[...]

3 De ma[...] ria huius [...] vide pleni[...] me per A[...] trac. de ag[...] scēdis ass[...] catho. & [...] re. qō. 26.

h ¶ De medio.] i. de hac uita, & expone vt dicitur. 23. q. 4. hęc autem vita. in prin. & quare dicatur media, ibi no. in glos. 2.

i ¶ Ab eo.] simile sup. eod. lib. de rescri. si gratiose.
ADDITIO. Et d̄ pę. d. 1. c. cōuertimini. §. hoc idē. uer. itē a mortuo. uelut ab eo qui nō est: perit confessio. Io. An.

k ¶ In remotis.] arbitrarium erit hoc terminare secundum considerationem temporis, quæ sequitur infra.

[Gl. seq. allegat simile obijcit, & soluit.]

l ¶ Imminere.] hēs similē casum sup. de offi. deleg. si is cui. eo. lib. Et not. ꝙ difficultas præstationis reddit obligationē inutilē. ɔ̄ id ff. de uer. obl. l. 2. §. 1. Itē nec seruat̄ forma, quæ inerat collationi: ergo non ualet, quòd agitur. ff. de arb. l. parui. Solu. licet in contractib. grauis, uel impossibilis modus, uel conditio uitiet contractū, secus in spiritualib. s̄. de condi. appos. c. ult. reijcitur ergo: nec rem inutilem reddit. Item periculum uacationis quæ imminet, immutat ius quod alias esset seruandum sic. inf. de test. c. 2. eo. lib. de off. deleg. si is cui. eo. lib.

DE REBVS ECCLESIÆ, &c.

¶ Dictum fuit supra de præbendis & alijs beneficijs Ecclesiasticis: verum quia posset dubitari, utrum res beneficiorum deputatæ pro sustentatione clericorum beneficiatorum possent alienari: sicut res aliorum priuatorum, cum quilibet sit legitimus administrator suarum rerum: ideo ad nos informandum ponitur titulus, de rebus Ecclesiæ non alienandis.

Continua[...] D. Heliæ.

[Dudum.

D

Vdum.] In hoc.cap.sunt tres partes. In prima, actoris decisa petitio: In secunda rei defensio ibi, Dictus vero. In tertia ibi, Quia vero Papæ diffinitio trib. fulcita rationibus. Secunda ibi, Quia etiã. Tertia ibi, Præsertim. Io.And.

CAP. I.



Vdum; [a] & infra. [b] Dictus vero archidiaconus ex aduerso [c] respondit, [d] illas decimas illi ecclesiæ restitui nõ debere; [e] proferens [f] in medium [g] ordinationem quãdam episcopi Dulmen. de consensu Capituli [h] † sui factam, inter alia continentem, quod idem episcopus attendens prouentus archidiaconatus Dulmen. adeo fore tenues, [i] & exiles, quod non sufficiebant ad eius onera [k] † supportanda, præfatas decimas archidiaconatui memorato concessit, & infra.

¶ Quia vero in concessione [l] huiusmodi prædicta Ecclesia [m] (cum vacaret) legitimo caruit defensore [n]

CASVS. Vacante aliqua ecclesia parochiali in diœcesi Pictauiensi, episcopus Pictauien. cũ consensu sui Capituli donauit decimas illius ecclesiæ parochialis archidiaconatui suæ ecclesiæ, quia redditus archidiaconatus illius ecclesiæ erant ita tenues, quod nõ poterat archidiaconus ex illis sustentari: ũde illas decimas donauit archidiaconatui nullo præcedẽte tractatu: postea illa ecclesia parochialis fuit alicui collata qui petiit decimas a dicto Archid. quas cum recusasset soluere, fecit Archidiaconum conueniri coram iudice competenti, & in suo libello petebat, vt iudex declararet illas decimas spectare ad rectorem illius ecclesiæ, & imponeret perpetuum silentium ipsi archidiacono: archidiaconus excipiendo proposuit, quod decimæ fuerant sibi donatæ per epm cũ consensu sui Capituli: Econtra replicabat rector illius ecclesiæ, quod donatio hmõi non valeret, eo quia tempore donationis ecclesia ipsa vacabat, & nullum habebat defensorem. Item dicebat rector, quod non suberat iusta causa alienandi decimas. Item quod dicta donatio non fuerat facta solemniter, i. tractatu præcedente: Vnde Romanus Pontifex auditis allegationibus partiũ hinc inde, declarauit decimas spectare ad ipsum rectorem, & imposuit silentiũ archidiacono. Et infra.] Sub hoc infra, continetur qualiter rector ecclesiæ parochialis fecit conueniri archidiaconum, qui detinebat decimas, & petiit quod iudex declararet decimas spectare ad suam ecclesiam, quo facto imponeret silentium archidiacono. Dictus autem archidiaconus ex aduerso proposuit excipiendo, vt seqtur. [Concessit, & infra.] Sub hoc infra, ponitur replicatio rectoris allegantis donationẽ factam archidiacono per epm non valere, propter causas prædictas in positione casus: Vnde Romanus Pontifex auditis allegationib. partium sententiauit ut sequitur. Nã decimas ipsas adiudicauit dicto rectori, & perpetuum silentium imposuit archidiacono. Not. primo duos casus, in quibus est permissa alienatio rei ecclesiasticæ, videlicet euidens necessitas, vel ecclesiæ vtilitas. vide 12.q.2.in summa. Nota secundo optimum text. ꝙ licet in instrumento alienationis rei ecclesiasticæ narretur vtilitas, vel necessitas alienandi subesse: nisi aliter probetur, non adhiberetur fides. Nam supra dicitur, ꝙ in instrumento hoc continebatur, & tamen Papa dicit, quod non suberat. de quo hic in gl. Dom.

† Pet. de An. & Dom. not. in alienatione rerũ inferioris ecclesiæ, reqri cõsensũ Capituli ecclesiæ cathedralis ꝙ nõ seruat dicit Ph. consuetudo ualida (sm̃ eũ.) arg. c. 3. s̃. de consuet. e. li. & gl. in uer. consentiente Clem. 2. eo. tit. Fon.

[Prima gl. summat.]

a ¶ Dudum.] perpetua alienatio facta de reb. ecclesiæ vacantis, & non præcedente tractatu, & sine iusta causa, non ualet.

b ¶ Et infra.) intelligas quod quidam rector cuiusdã ecclesiæ diœcesis Dulmen. petebat sibi, & ecclesiæ suæ restitui, & adiudicari decimas, quas archidiaconus Dulmen. percipiebat in sua parochia, quæ de iure, & consuetudine antiqua pertinebant ad ipsam ecclesiam, dictus uero, &c.

c ¶ Ex aduerso.) ad petitionem ipsius rectoris.

d ¶ Respondit.) contestando litem, & facit quod dixi de lit. contest. cap. 2.

e ¶ Non debere.] nec adiudicari, vt in decisione dixi, & patet in fine: nam sententia, &c. de ord. cog. cum dilectus.

f ¶ Proferens.] Archidiaconus excipiendo contra intentionem actoris.

g ¶ In medium.] id est, in iudicium: vbi est mediũ inter actorem, & reum.

h ¶ Capituli.] Per hoc videbatur valere de his quæ fi. a p̃l. c. 2. & 3. sed hoc non sufficit, ex quo diligens forma seruata non fuit, nec causa suberat, & vacabat ecclesia, vt sequitur.

† Vide Oldr. in cons. 160. cũ duo. seq. hoc. eo. tit.

[Gl. seq. quærit, & soluit: solutioni obiicit, & respondet.

i ¶ Tenues.] Iusta videbatur causa: sed non apparuit vera, vt dicitur ĩ fine. Sed nunquid dices istam iustam causam indistincte, si alias fuisset tunc vera? Certe sic. s̃. de præbend. exposuisti. nã ẽt capellas posset annectere ob hanc causam, vt ibi dr̃. episcopus. n. de consensu Capituli sui potest ecclesiã, & res suas ex iusta, & honesta cã alteri dare, de his quę fiũt a præl. c. 3. & c. pastoralis, sed contradicit expresse. 16. q. 1. ecclesiæ. ubi dicitur quia antiquæ ecclesiæ decimis priuari non debent, ut nouis oratoriis tribuantur, p̲ quod c. indistincte dicebat Hug. quod episcopus inuito sacerdote non poterat de iure unius ecclesiæ alteri dare. Sed non est verum, ut ibi notatur, & de hoc per Ber. de relig. domi. constitutus. in gl. a quocunque. Dic ergo quod c. illud loquitur quando iusta causa non subest, vel potest loqui quando ipsa ecclesia in nullo sibi abundat. ad hoc s̃. de præb. cum causam. pro ista parte facit de eccl. ædif. ad audientiam. 1. & c. tua nos.

k ¶ Onera.) s. congruæ sustentationis archidiaconi, hospitalitatis, & episcopalium iurium. sup. de præben. de monachis.

l ¶ In concessione huiusmodi.) facta. s. de decimis ecclesiæ tunc uacantis, secus si concederetur uel vniretur ipsa ecclesia uacans, quod dic ut in clem. eo. tit. si una.

m ¶ Ecclesia.) quæ agebat. Et no. quod non solũ in cathedrali ecclesia locum habet, quod sede uacante, &c. sed etiam in minoribus ecclesiis. de offi. ord. cum uos.

ADDITIO. Idem secundum Host. in qualibet dignitate uel personatu, qui remittit ad sum. ne sede uacan. & §. de qua sede. & uide quod not. sup. de exces. præl. c. 2. in 1. gl. Io. And.

n ¶ Defensore.) Si igitur ecclesia [1] caret prælato, debet episcopus sibi alium deputare defensorem uel œconomum, qui res eius colligat, conseruet, & gubernet 75. dist. quoniam quidam. ibi redditus uero. de offic. ordin. cum uos. C. de episc. & cle. omnes. §. hoc nihilominus, & ad huius officium pertinet excutere, & denunciare iudici, quare fiat alienatio, & si fiat propter soluenda debita, an pecunia possit haberi aliunde, an de fructibus satisfieri posset, aut de mobilibus, & an potius expediat obligare, quam distrahere, an de minus utilis possessionis pretio liberari posset, & caueat iudex ne talis possit corrumpi. ff. de rebus eorum. magis. §. non passim. & §. seq. His omnibus consideratis defensor rem distrahere poterit, & nihilominus episcopus suam interponit auctoritatem. supra cod. tit. c. 1. de his quæ fiũt a præl. cum Apostolica. Si vero episcopus rem mensæ suæ alienet, hoc faciat de consensu Capituli sui, & archiepiscopus auctoritatem interponat. ad hoc. 9. q. 2. 96. dist. bene quidem. circa fi. secundum Host.

1 Quæ fungit iure minoris. sup. de rest. in int. c. 1. Sicut ergo pupillo ñ habenti tutorẽ uel legitimũ defensorem dẽt bon⁹ defẽsor uel aduocatus dari p̲ iudicẽ. ff. de reb. eorũ qui sub tu. l. magis puto. §. ñ passim. in fi. sic & ecclesiæ uacanti. Io. Andr.

ADDITIO. An hoc sit necessarium, vide quod dixi de his quæ fiunt a præl. cap. 1. in fi. Innoc. hic dicit hoc secundum quosdam, & pro hoc not. facit quod ipse Inn. notat eo. tit. vt super. in fin. & quod ibi scripsi, hic ponit Archid. Sed Hostien. simpliciter hoc ponit remittēs ad not. per se. 1 sup. eod. lib. de sup. negl. præla Romana. quæ videas in sum. de offic. ord. §. quid pertinet. vers. permutat. ad idem in sum. hoc eod. tit. §. 2. vers. res autem. Idem Io. Mo. Io. And.

qui sibi prius ab eodem episcopo debuerat deputari. Quia etiam tractatus a solemnis, & diligens, qui in talibus concessionibus perpetuis b & alienationibus rerum ecclesiasticarum exigitur, non fuit habitus in eadem, ordinationem, & concessionem ipsam (præsertim c cum euidens necessitas quare fieri deberet, vel vtilitas † non subesset) de fratrum nostrorum consilio decernimus non valere: dictas decimas ipsi ecclesiæ † tamquam pertinentes e ad eam, sententialiter adiudicare curantes.

[Gl. seq. remittit, & consulit: secundo quærit: ponit duas opin. & soluit: tertio iterum quærit ponit solu. Ber. & contrariam Host. demum ponit distinctionē post Innoc. & Hostiensem.]

a ¶ Tractatus.] secūdum quod no. de his quæ fiūt a præl. tua, & debet diligenter fieri, & vtile 1 est sæpius id facere, ne decipi possit. de proba. tert o, ibi. quotiens, &c. Solet dubitari, Nunquid valeant cōsensus canonicorum non habiti in cōmuni? Et dicit Lau. ꝙ non. ad l. ff. de seru. rust. præd. per fundum. Respondetur illud verum in re communi pluribus vt singulis, & idem tenet Host. in dicta decret. tua & approbare videntur Inno. & Compost. de consuetu. cum consuetudinis. Host. de his quæ fiunt a præl. cum Apostolica, & in sum. ipsius tit. circa princip. dicit contra: nam licet inueniatur in electione quod requiratur communis consensus. de elect. in Genesi. secus in alienatione, in anti. de offi. or. cum vos. 12. q. 2. si qua. de reb. Et ad hoc concordat quod olim hic not. Bern. qui dixit, quod speciale erat in electione, quod a principio erat nullum, postea non conualescebat. supra de elect. auditis. In alienatione tñ quod a principio non ualet, conualescit subsequenti consensu ex nunc, non vt ex tunc. Dici potest, quod vbi non præcessit tractatus, vera sit prima opinio, vt hic, sed si præcesserit, & deliberauerunt alienare, licet singulariter consentiant, valeat consensus: & locum habeat secunda opinio. Sed quærit hic Ber. nunquid solemnitas authenticæ, hoc ius porrectū. C. de sacrosan. eccl. in alienatione rerum ecclesiæ locum habeat? Et dixit Ber. 2. quod non de necessitate, dūmodo seruetur forma. 12. q. 2. fine. Non obstat ꝙ sit incorporatum in canonibus, id est, in volumine decretorum, vide quod dixi de rescript. cap. 2. super gl. pen.] Quia alii canones de eo non faciunt mentionem, & fuit positum vt sciretur affectus principum ad ecclesiam. Host. contra propter rationem supradictam. [Et quia secundum eum contraria opinio est ecclesiis onerosa, & sic tollenda. de consuetud. cap. 1.] Sed tanta solemnitas in desuetudinem per vsum contrarium abiit 4. distinct. cap. in istis. §. leges. Distinxerunt autem hi Innoc. & Host. inter decretum, auctoritatem, & consensum siue collaudationem. Decretum est sententia qua iudex contractū futurū iustum fore decernit, auctoritatem suam interponendo, vel aliquem in possessionem mittendo, vel mittendum declarando. ff. de dam. infect. si finita. §. Iulianus, §. si forte, & interponitur ante contractum. ff. de rebus eorum. l. magis, §. non passim, & §. seq. Auctoritas autem est auctorizabilis consensus, qui competit sibi ex publico officio, vel legitima administratione, sicut sunt tutores, & curatores. ff. de auctori. tut. in rubro, & nigro. Consensus aūt siue collaudatio, est multorū voluntas, ad quos res ptinet simul iuncta. Et dicunt quidā, ꝙ in alienatione rei ecclesiasticæ non requiritur decretū, de quo sup. dictum est, sed causæ cognitio, auctoritas Epalis, & consensus Cleri.

b ¶ Perpetuis.] Nota quod in tpalibus in quibus nō ita læditur ecclesia, sufficit tacitus consensus supra de his quæ fiunt a præla. c. 2. in perpetuis expressus, & tractatus secūdum formam. 12. q. 2. fine. secundum Ber.

c ¶ Præsertim.] Ecce tertium, propter qđ non valuit cōcessio.

d ¶ Ecclesiæ.] 3. Nota formari sententiā in personam domini. de hoc supra de elec. querelam.

[Glos. seq. allegat duos cōc. signat vnū ꝯrium, & remittit.]

Gregor. X. in Concilio generali Lugdunensi.

¶ *Primo prohibet submissionem ecclesiarum suorū immobilium bonorum vel iurium fieri laicis, absque consensu Capituli, & licentia Papæ. Secūdo cassat cōtractus quacunque firmitate vallatos contra hoc de cetero faciēdos. Tertio punit prælatos cōtrafacientes, & clericos non contradicētes, & laicos qui ipsos prælatos ad hoc compulerunt, vel cōpellent. Quarto præcipit laicos per tales cōtractus eo casu quo valent vltra debitū nō vsurpare, & pœnam apponit. h. d. Io. And.*

CAP. II.

HOC consultissi-

e ¶ Pertinentes.] de iure cōi s. de dec. cum contingat. & c. in tua. contra. e. tit. dudum. dic ut ibi.

HOc consultissimo.] Diuiditur in quatuor partes: Secunda ibi. In §. contractus. Tertia, ibi: Et nihilominus. Quarta, ibi, Ex contractibus. Garsias diuidit in quinque, faciens quartam, ibi, Laici. Boatinus diuidit in septem, faciens secundam, ibi, Non concedendo. sextā, ibi, Laici. septimam, ibi, Qui uero.

ADDITIO. Et dicit Io Mo. ꝙ hic, & j. de immu. eccl. cap. 1. prohibentur quidam modi alienationis, vel dationis in rebus immobilibus, de mobilib. (vt dicit) certa regula dari non potest, quia secundum quod donum est paruum vel magnum, tenet uel non tenet, & si dator est paruus uel magnus, vel donatarius bene meritus uel non meritus. s. de don. c. 1. & 3. 12. q. 2. terrulas. 16. q. 1. possessiones. Io. And.

¶ Personæ ecclesiasticæ non possunt se supponere laicis sine speciali licentia Papæ. h. d.

¶ Præsupponendum est primo pro intellectu huius c. quod habetur in gl. posita super uerbo, speciali. Scđo p̄supponendum est, quod nos habemus contractum allodialem, quando pro aliqua re non debetur aliquod deuerium. Et in his partibus nullus potest rem tenere in allodiū, nisi sit nobilis persona ecclesiastica: imo si alia persona teneat rem aliquam, & pro illa re non soluat aliquod ius, poterit castellanus loci petere ab illis personis a quo tenent illam rem, & si a nullo teneant, poterit imponere certum ius, & deuerium.

CASVS. Aliqui castellani certarum castellaniarum conceperant odium contra personas ecclesiasticas, eas grauando, & opprimendo, sicut fit hodiernis temporib. quia mittunt milites ad possessiones personarū ecclesiasticarum: unde personæ ecclesiasticæ uidentes se opprimi, asserebant tenere suas possessiones ab illis castellanis, & aliis personis laicis potentioribus, ut defenderentur ab eis. Istud capitulum hoc prohibet, ne fiat sine speciali licentia sedis Apostolicæ.

†Vide Host. in sum. hoc e. tit. ubi assignat qñque cās, alienationis rerū ecclesiasticarum.

1 Non dicit necessariū, ꝙ pater hic p singulare, ñ. n. dicit tractatus solēnes & diligētes: Sed ponit singulare, & ē sum. ꝙ no. i Cle. de elec. cām [illegible] uerū. in g[illegible] licet ergo [illegible] hoc tractatu & eius forma uide in Spe. de locato. §. sequit. uers. & scias. I. A.

2 Et Inn. hic conc. Io. 12. q. 1. uidentes in 1. gl. & facit ꝙ. n. 1. q. 2, §. ꝙ si. 12. q. 2. in sum. & 17. qu. 2. nullus & Frā. hic dicit ꝙ illa solemnitas đ facto non seruat. Io. And.

3 Alias h[illegible] glossula le[illegible] tur ita, ñ f[illegible] mat snia [illegible] personā d[illegible] mini, &c.

Nota

Nota primo argu. ꝙ iura incorporalia possunt concedi in emphyteusim sicut bona immobilia. Nota secundo quod recognoscere, & tenere rem ab aliquo, idem importat quod confiteri rem esse illius, ad quod sup. de elect. venerabilem. Dom.

f ¶ Supponere.] pro eodem ponuntur, uel singulis singula referas.

ADDITIO. Scilicet secundum ordinem literæ submittere ecclesias, subijcere bona, supponere iura. Ioan. And.

g ¶ Consensu.] Iste requiritur regulariter in alienatione, & etiam præter hanc constitutionem requirebatur in hoc casu.

[Prima gl. diuidit & summat.]

a ¶ Hoc consultissimo.] Diuide hanc. decretalem in quatuor partes: in quarum prima, quæ durat vsque ad §. contractus. prohibet submissionem ecclesiarum, suorum immobilium bonorum uel iurium fieri laicis absque consensu Capituli & licentia Papæ. In secunda vsque ibi. Et nihilominus cassat contractus quacunq; firmitate vallatos contra hæc de cetero faciendos. In tertia vsq. ibi, Ex contractibus, punit prælatos ꝯtra facientes, & clericos nõ contradicentes: & laicos, qui ipsos prælatos ad hoc compulerunt, vel compellent. In quarta vsq; ad finem, præcipit laicos per tales ꝯtus eo casu quo valent, vltra debitum non vsurpare: & pœnam apponit.

† No. iuncta glo. inter immobilia censeri iura incorporalia maxime si adhæreãt Imobilib. Bar. l. 2. in 2. co. C. ubi in rẽ act. per. l. si aliena. ff. de usuca. Font.

mo [a] prohibemus edicto, vniuersos [b] & singulos prelatos ecclesias sibi cõmissas, bona immobilia, [c] seu iura [d] † ipsarum [e] laicis submittere, subijcere, seu supponere [f] absque Capituli sui consensu, [g] & Apostolicæ sedis licentia speciali. [h] Non concedendo [i] bona ipsa vel iura in emphyteusim, seu alias alienando [k] in forma, & casibus [l] à iure permissis: sed constituendo, vel recognoscendo, seu profitendo ab illis ea tanquam a superioribus se tenere: seu ab ipsis eadem aduocando, [m] prout in quibusdam partibus [n] vulgariter dicitur, auoer, † vel ipsos patronos, vel aduocatos ecclesiarum, seu bonorum ipsarũ perpetuo, aut ad tempus non modicum [o] statuẽdo. ¶ Contractus autem omnes etiam iuramenti [p] pœnæ, vel alterius cuiuslibet firmitatis adiectione vallatos (quos de talibus alienationibus sine huiusmodi licentia, & consensu contigerit celebrari) & quicquid ex eis secutum [q] fuerit decernimus adeo viribus omnino carere, vt nec ius aliquod tribuant, nec præscribendi [r] etiam causam parent. Et nihilominus prælatos, qui secus fecerint ipso facto ab of-

† alias auouer, alias auoier.

h ¶ Speciali.] 3 non sufficit hoc casu generalis, & hoc est ius nouum & statutũ: quia in talibus submissionibus maius periculum vertitur: & ideo cautius quam in alijs alienationibus est agẽdum. 42. dist. quiescamus. ibi, circa maiora de elect. ubi periculũ, in princ. sup. eod. lib. ff. ad Carbon. l. 1. §. sed & si quis, quia quædam seruitus erat. [Facit sup. de accusat. veniens de iureiur. nimis. & humanioris est, & cap. 16 quęst. 2. circa medium.] Et vt laici, qui sæpe vexabant, uel uexari permittebant ecclesias, vt eis fierent tales submissiones, vidẽtes illas vlterius fieri non posse, desistant a talibus, ad hoc supra eod. lib. de conces. præben. detestanda. supra de immun. eccles. aduersus. Ioan. And.

3 Ex expressa. l. negotiũ. C. de neg. ge. vñ oportet ꝙ Papa sciat quare & de quib. reb. sit licentia concedẽda. ff. de reb. eor. l. magis. §. nõ tm̃. & C. de pdi. mino. leg. ab eod. c. qui ad agendũ, sup verbo, generali supra de proc. Fon.

a ¶ Consultissimo.] id est, cùm multo consilio facto: sic fieri debent iura. 35. quæst. 9. Apostolicæ. & C. de legi. humanum vel, id est, per quod ecclesijs valde consulitur.

b ¶ Vniuersos.] & feminas comprehendit. [De hoc dixi sup. de elect. generali.

ADDITIO. in glo. 2. Et per hoc videtur quod ecclesia iura sua, vel nomen debitoris non cedat sine decreto: de minore vide in Spec. de ces. act. §. 1. vers. sed nunquid minor. Ioan. Andr.

[Glo. seq. notat a contrario, quærit & remittit.]

c ¶ Immobilia.] hæc igitur prohibito ad mobilia, in quibus non consueuerunt tales fieri submissiones, non extenditur: licet tam mobilia quã immobilia ꝓhibeãtur alienari sup. eod. c. 1. nisi quæ seruando seruari non possunt. C de admin. tut. lex quæ. Quærit hic Garsias nunquid clericus beneficiatus faciat fructus suos 1 & testari & donare possit? Dixi de hoc sup. eo. lib. de. offi. ord. c. præsenti.

1 ... e hoc artic. uide plene p Doct. in c. cũ in officiis. & glo. & Docto. in ca. quia nos. extra de testam.

d ¶ Iura.] Nota iura vel incorporalia poni inter immobilia 2 bona: hic. n. in vtrisq; idem ius statuitur. ad hoc C. de longi. temp. præscri. l. vlt. incorporalia. n. pręscribi habẽt vt immobilia, vt ibi, ad idem. C. de sacros. eccl. iubemus. 2. §. 1.

2 Vide Bar. ĩ ... mouẽtiũ, ff. ꝺ uer. sig. & Alex. cõs. 16. & cõsil. 31. lib. 1.

ADDITIO. Et in Authen. de non alie. §. vult. n. colla. 2. facit quod no. in Spec. de resti. spol. §. nunc dicamus ante fi. Ioan. And.

e ¶ Ipsarum.] scilicet ecclesiarum. Et [no.] bonorum ecclesiasticorum dominium penes ecclesiam esse, de quo dic, ut no. 16. q. 1. c. ult. 12. q. 1. expedit de uerbo. signif. causa.

ADDITIO. Dicit hic Gar. & post eum Ioan. Mo. ꝙ Ecclesia, id est, congregatio fidelium, cuius Christus est caput, habet dominium: Sed pauperum sunt quo ad sustẽtationem, & clericorum quo ad administrationem, & sic dicit concordari contraria. Ioan. Andr.

[Glo. seq. ponit vnam opin. quam reprobat.]

i ¶ Non cõcedendo.] quidam [ut est Clericus Pisanus.] male intelligentes dicunt hic prohiberi emphyteusim, & alios contractus a iure permissos, sed non est verum, & inf. est posita disiunctiua: sed huic intellectui contradicit, neque enim credendum, &c. de elect. ecclesia vestra 2 circa finem. sup. eod. lib. eod. titu. cum expediat. hoc ergo sonat litera: quia non prohibet Papa bona ipsa alienari forma & casibus alias a iure permissis, sed 4 prohibet submissiones fieri.

4 Do. & Phi. no. ꝓ rescriptis & statutis ꝙ, sed, positũ in materia prohibitiua post oratione negatiuã, stat inclusiue, sic vs positũ in oratione negatiua, stet exclusiue. Fon.

ADDITIO. Idem Gul. Gar. Io. Mo. & Archid.

k ¶ Alienando.] vendendo permutando.

l ¶ Casibus.] casus habes [no.] 12. q. 2. in summa.

ADDITIO. Qui licet sint multi, reducuntur ad quatuor ibi notatos. Ioan. And.

m ¶ Aduocando.] id est, tanquam ab aduocatis recognoscendo. [alias aduotando.]

n ¶ Partibus.] Gallicanis.

[Glo. seq. recit. per q. in qua duas opin. ponit.]

o ¶ Non modicum.] ad modicum ergo tp̃s pñt vocari in patronos vel defensores: quia tunc in modico tpe nõ est periculum. ff. de iud. l. si debitori in fi. Potest autem dici modicum tempus inf. decem annos, uel ẽm Guli. & Gar. relinquitur iudicis arbitrio, ex quo hic nõ determinatur, inspecto statu ecclesiæ & imminẽti periculo, & conditione personarum, ut supra de offi. delega. de causis. ff de iure deliber. l. 1. in fin.

ADDITIO. Idem Archi. uide quod no. in Cle. eod. tit. monasteriorum. in glo. fi. Ioan. And.

p ¶ Iuramenti.] non. n. dẽt esse uinculũ iniquitatis. su. eod. lib. de iureiur. c. 1. §. quia uero. cũ suis concord.

q ¶ Secutũ.] ĩ. de reg. iur. accessoriũ cum suis concor.

[Glo. seq. alleg. unam concor. & contrarium soluit.]

r ¶ Præscribendi.] C. de agri. & cen. quemadmodum. in fi. lib. 11. & est hoc spãle, cũ alias 5 ex inutili ꝯtu

5 Vide Bald. in l. fin. C. si quis alteri uel sibi. & Bar. in l. 1. §. si vir vxori. ff. de acquir. poss.

trãsferatur dñium: & minus iustus titulus det causam præscribendi, & de hoc no.de præscr.si diligenti. in gl. fi.ff.de dolo.l.& eleganter.C.de suffra.l. vnica.

a ¶ Officio.]id est,officij sui executione, & dicit Gar. [Io.Mo.& Arch.]ꝙ & a beneficio est suspensus de app. pastoralis, vbi ꝫ hoc.

ADDITIO. Vide quod no. sup. eo.lib. de re iudicata.c.1. super ver. officij.

b ¶ Administratione.]temporalium.de sol. si quorundam.

c ¶ Denũciare.] sumptum fuit ex canone. 2.q.7.quapp. ĩ Auth. colla.2.de non alien. aut pmu.re. eccl.§.2. q incipit, çconomũ. Clericus ergo videns prælatum in hoc delinquere, denunciare dẽt:quod si nõ fecerit,punit,vt hic, & si iurasset non accusare, nihilominus i denunciat.s̃. de iure iur. quemadmodum. in fin. & nõ obstãte promissione obedientiæ accusat. de accu. ex parte.

† Vide B.Th. 2.2. q.79.ar. 2. ad ſm argumentum.

d ¶ Sic grauata.] Ad idem.s̃.eo. li. de ele. cupientes.§.ceterum. & c. si compromissarius, in fi.

e ¶ Triennio.] Hoc referas tam ad suspẽsionem prælatorum, quam clericorum.

ADDITIO. Idem Guli. & Archid.

f ¶ Hactenus.] Idem ſm Guliel. & Gar.si post istam cõstitutionem infra duos mẽses a tpe publicationis. ĩ Auth vt fac.no. cõsti.in Rub.in prin. tit. quod verum puto, nisi prius 2 hoc sciuerint.ad hoc sup. eo.lib. de præben.cũ singula.

† De hoc art. vide B.Th.2. 2.q.90.ar. 4. doctores ĩ c. cognoscẽtes. extra de ꝑst, & Sotũ li. 1. ꝺ iusti. & iu 2.q.1.ar. 4.

ficio [a] & administratione, [b] clericos etiam qui scientes contra inhibitionem prædictam aliquid esse præsumptum,id superiori denunciare [c] neglexerint, a perceptione beneficiorũ, q̃ in ecclesia obtinent sic grauata,[d] triennio[e] statuimus esse suspensos.

¶ Laici vero qui prælatos, vel Capitula ecclesiarum, seu alias personas ecclesiasticas ad submissiones huiusmodi faciendas hactenus[f] compulerũt,nisi post competentem[g] monitionẽ (remissa submissione, quã per vim vel metum exegerant) ecclesias, & bona ecclesiastica eis submissa taliter in sua libertate dimittant; [h] illi vero, qui de cetero prelatos, vel personas easdẽ ad talia facienda cõpulerint, cuiuscunq; sint cõditionis, aut status, excõmunicationis sint sententia innodati.

¶ Ex contractibus[i] preterea super premissis (huiusmodi licentia & consensu interuenietibus) hactenus initis, vel quos in futurum iniri contigerit, seu occasione illorum:laici vltra id quod ex natura contractuum ipsorum,vel adhibita in illis lege [k] permittitur, aliquid nõ vsurpent.

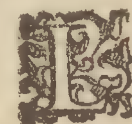
¶ Qui vero secus [l] egerint (nisi legitime moniti ab huiusmodi vsurpatione destiterint, restituendo [m] etiam ea † quæ taliter vsurparunt) eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, & ex tunc ad supponendum terram ipsorum,si opus fuerit,ecclesiastico interdicto, libere procedatur.

TITVLVS X.

De rerum permutatione.

¶ Bonifacius octauus.[Biteren.†episcopo.]

¶ *Non obstantibus expectationibus beneficiorum permutatio fieri potest. Io. And.*



CAP. VNICVM. I.

Licet † ĩ tua [n] dię-

g ¶ Competentem.]s.trinam.24.q.3.de illicita.§.de conuentione.de sent. excom. sacro. nisi facti necessitas aliud suaderet inf de sent.excom.constitutionem.

h ¶ Dimittãt.]Tolle qđ est ĵ.excõicationis, &c.in isto. igitur casu necessaria est monitio,sed in sequenti non.

i ¶ Ex contractibus.] Nunquid debeat obseruari in contractibus,licite factis annectit.

K ¶ Lege.]vt si lex vel pactum fuit appositum in contractu,illud seruetur,alias fiat ꝙ exigit natura ꝯctus : & sic contractus ex conuentione legem accipiunt infr. de reg.iur.contractus.cum suis concor.

l ¶ Secus.]vsurpando ꝯ naturã vel pactum appositũ.

m ¶ Restituendo.] & sic non sufficit a grauaminibus abstinere,nisi vsurpata restituant.12.q.6.c.1.in prin.ĵ. de reg.iur. Peccatum.

Continuatio domini Henriæ.

DE RERVM PERMVTATIONE.

[Dictũ fuit.s̃.tit.proxi.de rebi ecclesiæ non alienandis: Et quia dubitar. posset. vtrum una ecclesia posset cum alia permutari: ideo ponitur tit. de rerũ pmutatione.



Licet.] Non diuiditur. Ponit tñ primo thema de permutare uolẽtib.ubi sunt expectãtes: quod definit ibi,Nolumus.exponit motiuũ ibi,Aequitatem, & eius rationem ibi, Quæ alias,& hic ponit,licet,pro quãuis.Io.And.

CASVS. Papa Titio fecit gratiã, & mandauit epo Pictau. ut bñficiũ cũ cura uel sine cura, etsi esset dignitas uel personatus Titio cõferret,si de pñti vacaret: alioquin proximo vacaturũ, dato certo executore ad cõpellendum: hoc facto uolumus permutare nostra beneficia: vnde cã pmutationis fiẽdæ & non alias nec alio modo resignaui meũ bñficiũ in manu epi Pictau. Facta resignatione Titius uenit ad epm,& petijt sibi conferri illud beneficium tanquã uacãs uirtute gratiæ sibi factæ: Dicebam ego, quod meũ beneficium non resignaueram nisi cã permutationis: & sic nõ uacabat simplr: nec continebatur sub gra sua: unde eps Pictau. dubitãs an illud beneficium caderet sub gratia sibi facta, consuluit Romanum Pontificem. Qui cõsultus rñdet, ꝙ licet de rigore iuris ista bñficia resignata cadant sub gra Titio facta:tñ de ęquitate pręcipit, ꝙ hmõi permutationes nõ impediant p expectationes; Et ponit rõnem: nã isti permutãtes nõ essent bñficia sua resignaturi, nisi cã pmutationis. Et istud uerum,nisi per fraudem fieret hmõi pmutatio & resignatio: quia probata fraude,expectãs posset petere istud beneficium ac si uacasset per mortem uel resignationem, non causa permutationis. No.primo,ꝙ potest fieri permutatio beneficiorum nõ obstãtibus gratijs expectatiuis,& ad hoc emanauit principaliter illud capitulum.No.ꝙ de rigore iuris resignatio beneficiorũ cã permutationis,cadit sub gratia expectatiua:non tñ de æquitate,ut hic tex.Not.ꝙ si resignatio sit facta in fraudem expectantis; facta resignatione poterit expectans petere illud beneficium. Not. insuper id ad quod allegatur præsens capitulum; uidelicet; ꝙ affectus agentis non extenditur extra suam intentionem l.certi.ff.si cert.pet. Not.ulterius,ꝙ æquitas est præferenda rigori in l.placuit. C.de iudi.

† Dictio, e deest in an quioribus c dicibus.

† Hæc du uerba: Bite epo, desu in antiqui ribus exen plaribus.

† Vide cle. titu. de re permu.& materia B lamerã tr de permu t one ben siorũ & D cons. 141. 1. incip. plura dub & cons.2 incip. u puncto lil

[Prima glo.summat,notat,& remittit.]

n ¶ Licet in tua.] non obstantibus expectationibus beneficiorum permutatio fieri potest.Not.quod qui expectat primam uacantem, primam consequi debet, fallit hic, & in casibus quos dixi sup.de præben.quia sæpe,& de concef.præben.si soli.

[Glo.

[Glo.seq. ponit dictum, ad quod allegantur quatuor concord.& soluit vnum contrarium: secundo ponit secundum, ad quod allega. unam concord. & unum contrarium soluit.]

a ¶ Diœcesi.] Non excludit, immo includit ciuitatem. 1 Ad idem 63.distin. sanctorum.supra eod. lib.de temp.ord. cum nullus. 1.responso.de offic.ord. cum eps.ad hoc.ff. de seru.expor. tui pacto. Non obstat de rescri. Rodulphus, quia in rescriptis ad lites loquitur, q̃ sunt odiosa. Et includatur etiam ecclesia cathedralis ad hoc sup.de verb. sign. cum clerici.Non obstat.sup.eo. lib. de præben.quamuis.1. §.1.quia ibi est ambitio.

1 Idem Io. Mo. & hic etiã posuit Archi. ꝙ postea cancellauit ꝑpter opinionem suã, de qua dicã sup gl. ꝙ si nec posset opponi qđ ampliaret uerba textus. Io.An.

cesi [a] aliqui auctoritate Apostolica [b] beneficia proximo[c] vacatura expectent: illos tamen, qui secundum formam iuris [d] sua beneficia [e] in eadem diœcesi ad tuam collationem [f] spectantia permutare volentes, libere [g] ac sine fraude [h] in manibus tuis ipsa resignant: [i] Nolumus occasione præmissa (æquitatem præferentes in hac parte rigori) [k] circa faciendam permutationem beneficiorum huiusmodi, quæ alias minime [l] resignassent, vllatenus impediri.

b Auctoritate Apostolica.] Idem puto, & multo fortius si expectat auctoritate reseruationis legatorum, uel receptionis Capituli. Ioan.And.

c ¶ Proximo.] idem & multo fortius puto si expectarent, quam ducerent acceptandã: nam plus afficitur præbenda per istam gratiam, quam per illam, ut dixi sup.eo.lib.de conces.præb.si soli.ad fi.

d ¶ Iuris.] supra eod.quæsitum.

e ¶ Beneficia.] hic large intellige, ut minora & maiora beneficia, dignitates & prębendas etiam comprehendat. 1.quæst.3. si quis dator, supra de conces.præben.cap.2. sup.de verb.sign.tua, quod optime etiam probatur j.de reg.iur.c.1.ubi dixi de hoc.

[Gloss.seq. quærit de tribus: arguit negatiue, soluit contrarium.]

f ¶ Collationem.] Quid si non spectant ad collationem sed ad confirmationem tantum? Item quid sit pertinent ad collationem sui & alterius, vel sint illa in diuersis diœcesibus? In his quæstionibus primo videtur ꝙ non habeat locum hæc decre. 2 ratio, quia per permutationem non possumus negare quin vacent beneficia, debetur ergo expectanti prima vacatura, de rigore & veritate iuris, sed æquitas scripta vult quod non debeatur, est ergo tenenda regula, nisi in ea parte quæ vitiata reperitur. C. de appel. præcipimus.& sic non uidetur a litera recedendum, & nisi casus mutetur, regula non uitietur Ad hoc facit supr.eod.libr.de præb.cum in illis.ubi aliud est dicere ad collationẽ: aliud, ad confirmationem ad idem eod.c.in fin. & eo.tit.c.ult.ubi aliud est dicere, ad collationem tuã: aliud, tuam & alterius. Satis potest dici 3 contrarium, & de hoc dictum fuit, quia sic fuit quæsitum, unde per illa uerba potius factum uidetur narrari, quã iuris diuersitas poni. In prima igitur qõne impeditur expectans. Sed ad hoc ut teneat permutatio erit necesse quod interueniat illorum consensus, qui habent eligere. ad hoc de offi. Archid. ad hæc. in fin. In secundo casu fiet in manibus utriusque libera resignatio, uel quilibet in manibus sui episcopi, uel alter alteri cõmittet: quod melius uidetur. ad hoc de sent excomm. cum illorum. nec uideo quare aliud in casibus istis, quã in expresso. Inspiciamus ergo solum an licite fiat permutatio, ut per expectationes non impediatur hoc dicit decre. ad hoc facit finis huius c.

2 Et hoc tenet Archi. ꝑ rõnẽ quę sequitur. Io. And.

3 Idem Io. Mo.& sic seruatur. Ioan. And.

g ¶ Libere.] ut simonia uitetur. de pact. cum pridem.

h ¶ Sine fraude.] Pone in terminis per decre. supra eo. lib. de renun.cap.2. scilicet cum permutatur beneficium, quod sperabatur in proximo vacaturum vt præcludatur via expectanti.

i ¶ Resignant.] & si resignata conferantur a lijs quam permutare volentibus, non valet collatio, vt in clem.eo.tit. c.vnico.

K ¶ Rigori.] sic C.de iud.placuit. C.de fur. & ser.cor.l.si quis seruo. de hoc. s̃. de transact.c.vlt.

l ¶ Minime.] Istud facit pro eo quod supra dixi: nam inspicit Papa, quod nil deperit expectanti, quia alias non resignasset.

TITVLVS. XI.

De testamentis & vltimis voluntatibus.

¶ Bonifacius VII.

¶ In fideicommissarijs substitutionibus locum habet quartarum deductio, in directis nõ. Et substitutiones interpretari debemus directas, dummodo conueniãt verbis & personis institutis. Ioan. Andr.

CAP. I.

SIPA-

DE TESTAmentis & vltimis voluntatibus.

Cõtinuatio domini Heliæ.

¶ Superioribus titulis dictum fuit de cõtractib. inter viuos: nunc videndũ est de contractibus celebratis a defunctis: ideo ponitur titulus, de testamentis & ultimis uoluntatibus: vnde sub clausula, & vltimis voluntatibus, comprehenduntur codicilli & donationes causa mortis.

SI pater.] Istius decre. duplex diuisio. Prima in quinque partes, secundum quam ponit primo testamentum patris, tria continens, institutionem filiorum, vxoris legatum, & substitutionem, quam fecit filius. Secunda ibi, Testatore mortuo. narrat q̃ postea emerserunt. Tertia ibi, Absque. soluit dubium ex testamẽto & emergentib. prædictis exortum. Quarta ibi pręmissæ. ponit solutionis rationem, & rationis expressionem. Quinta ibi, Licet respondet obiectioni quæ contra solutionem fieri posset. Sed quia ponderato quod propter dictionem monosyllabam. Si, quæ ponitur in prin.cap. tota litera pendet vsque, ibi, Præmissæ, videtur diuidenda solum in tres partes, vt sic primæ tres coniungantur sub vna, secunda & tertia, tunc vbi ponebantur quarta & quinta. Et est huic simile quod dixi sup.eo.lib.de electio.generali.sup.1.gl.

Additio dñi Heli.

¶ Pro clariori intellectu istius ca. est pręsupponendum, quod habetur in glossa posita in verbo. Absque deductione, in versi. Ad cleriorem autem intellectum: videlicet, ꝙ multiplex est substitutio: de quibus dicitur in glossa. Aduertendum tamen est, quod in substitutione breuiloqua qñ fit impuberi, comprehenduntur quatuor vulgares, & duæ pupillares. Si autẽ fiat puberi, comprehenduntur solum duæ vulgares. Scđo præsupponendum est, ꝙ substitutio nihil aliud est quã scđa institutio. ¶ Casus secundum gl. sic figuratur. Quidam Ioan. habebat filium & filiam impuberes, filiam suam instituit hæredem in certa pecunia, filium autem in ceteris bonis: & vxori reliquit vsumfructum quorundam bonorum (sed istud non facit ad casũ istius capituli) vnde iste Ioannes filium suum instituit in ceteris bonis, vt dictum est, & adiecit: quod si iste filius suus moreretur sine liberis, ꝙ moreretur ad utilitatem filiæ suæ, hoc est, sororis ipsius filij: Et si filia moreretur sine liberis ꝙ moreretur filio, id est, ad utilitatem filij: Et si uterq; moreretur sinè liberis, pauperes instituit hęredes: & dedit executores: Mortuus ẽ testatur, deinde mortuus est filius impubes: & filia similiter impubes absque li

Casus literalis domini Hel.

ter a † filium & filiam habens impuberes, b & vxorem, c filiam in re certa, d filium vero in ceteris bonis ſuis vniuerſalem heredem inſtituit, e

beris: Executores petierunt hæreditatem nomine pauperum à matre. Dicebat mater, ꝙ ſubſtitutio facta de filio ad filiam, & de filia ad pauperes, fuerat fideicommiſſaria: Et dicebat, ꝙ de ſubſtitutione facta de filio ad filiam, debebat modo deducere quartam debitam iure naturæ, & ſimiliter quartã Trebellianicam. Similiter à ſubſtitutione filiæ ad pauperes, eaſdē quartas volebat detrahere: Dicit executor: quod iſta ſubſtitutio erat directa: & quod non habebat locum detractio iſtarum quartarum. Super hoc conſultus Romanus Pontifex reſpondet, quod non debet fieri aliqua detractio quartarum: ſed bona debent reſtitui pauperibus. Nota primo, quod filius non poteſt priuare matrem ſua quarta: tamen ipſa priuatur ſi pater faciat teſtamentum pupillo. Not ꝙ ſubſtitutio dicitur fieri per verba directa, quando quis habet hereditatem per manum teſtatoris. Et dicitur fieri per verba obliqua, quando habet hæreditatem per manum hæredis, vel alterius. Et dicitur fieri per verba communia, quando illa verba ſunt communia ad verba directa & obliqua, vt hic, dum dicit teſtator, quo filia moreretur filio ſuo.

† De materia huius c. pter Doctores hic vide iterpretes in c.Raynutius.extra de teſt. & in l.pcib.C. de impu. & aliis ſub. & alibi.

Nota ꝙ dictio, Et cetera, ſcripta extenſe eſt apta includere omnia congruentia termino cui adiungitur. Not.arg. ꝙ appellatione ceterorum bonorum, veniunt mobilia & immobilia, de quo vide eo. tit. relatū.2. in prin. & ff.de verb.ſign.bonorum.Nota. quod ſubſtitutio pōt dici inſtitutio, ut patet hic de ſubſtitutione pauperū. Et ſic omnis ſubſtitutio dicitur inſtitutio ſub cōditione. ff.de uulg. & pup.ſubſti. qui liberis in princ. & not.ff.de lib.& poſth.Gallus in prin. ſecundum Archidiaconum. Not. quod hæredi inſtituto in re certa poteſt fieri ſubſtitutio. Not. ulterius quod hic agitur de ſubſtitutione compendioſa, unde ſi talis fiat a milite, ualet iure directo, ēt ſi filius deuenerit ad pubertatem, & poſtea mortuus ſit, niſi mater ſit in medio l.precibus.C. de impub. & aliis ſubſtit. & ibi per doctores iuris ciuilis, nam tunc ualet ſubſtitutio iure fideicommiſſi, Si autem fiat a pagano certe ualet iure directo, ſi moritur in pupillari ætate, ſed ſi deuenerit ad pubertatem expirat ſubſtitutio pupillaris, ut hic.

[Prima glo. facit tria primo dicit unde decretalis fuerit ſumpta: ſecundo ponit caſum literalem. tertio ſummarium.]

a ¶ Si pater.] Tracta fuit hæc decret. de Extrauaganti Inno.iiij. quæ incipit Ioan. Frangiapani, & forte nimis fuit deciſa. 1 Et ſic pone caſum. Ioan. Frangiapani habebat uxorem nomine Sarracenam: & ex ea filiū & filiam impuberes, Petrum & Philipam. in extremis poſitus condidit teſtamentum, & filiam ſibi hæredem inſtituit in certa pecuniæ quantitate, filiū vero in ceteris bonis ſuis, & vxori vſumfructum quorūdā bonorum ſuorum ſub certo tenore reliquit, & adiecit, vt ſi decederet filia ſine liberis, moreretur filio ſuo, & ſi filius ſine liberis decederet, moreretur filiæ, ſi autē vterque ſine liberis decederet, pauperes hæredes inſtituit & executores teſtamento reliquit: Mortuus eſt Io. ipſe teſtator: demum mortuus eſt Petrus filius ſuus adhuc impubes, & demum filia etiam impubes, ipſa ſcilicet matre ſuperſtite, contra quam agebant executores & ab illa domina. vel eius procuratore petebāt corā Papa bona, quę fuerant teſtatoris & filiæ, ſub quibus & bona filij comprehendebant: dicebat procurator dominæ, quod ſubſtitutio facta de filio ad filiā, & de filia ad pauperes fuerat fideicommiſſaria, vñ in ſubſtitutione filiæ ad filium debebat deducere tertiam iure naturæ debitam filio, & quartam Trebellianicam. item in ſubſtitutione pauperum ad filiam pro reſiduo nomine filię eaſdem tertiam & quartam habebat. Pro parte vero executorū allegabatur, quod ſubſtitutio fuerat directa & pupillaris, & cōueniebat talis ſubſtitutio perſonis & uerbis: unde non habebat locum quartarum deductio. Item quod pater in teſtō qđ faciebat impuberi filio, matrē portione iure naturæ debita priuare poterat, licet filius id ſuo teſtamento facere non poſſet. Per has ultimas allegationes pronunciauit Papa bona deferri pauperibus abſque aliqua deductione tertiæ uel quartæ partis. hoc dicit. Vnde ſic ſumma: In fideicommiſſarijs ſubſtitutionibus locum habet quartarum deductio, in directis non. Et ſubſtitutiones interpretari debemus directas, dummodo conueniant uerbis & perſonis inſtitutis.

1 Inducit Io. Mon. verba Hoſt. j: Obſcu9 fio, dū breuis eſſe uolo Vide ad idē de pę. ſignificauit. poſt prin. Io. And.

b ¶ Impuberes.] ſcilicet filiam minorem xii.annis, filium minorem xiiij.annis ff.de uerbo ſign.pupillus.in princ. C.quando tu.uel cur. eſſe deſinant.l.indecoram. & Inſti.qui.mo,tu.ſi.in princ. 2 licet quo ad matrimonium non inſpiciamus ſolum annos, ſed ætatem, qua pubeſcere poſſit quod dic ut not.ſup.de deſpon.impub. puberes.

ADDITIO. Non inſpiciamus ſolum annos quo ad matrimonium carnale, in ſpirituali ſecus, ut not. ſupra eod.lib.de elec. ex eo.in 3.glo. Ioan. And.

c ¶ Vxorem.] puberem intelligas, & matrem ipſorum filiorum, alias dubitatio non proceſſiſſet. & hoc patet in fin.

[Gloſ.ſeq. recitetur per quæſtionem, an inſtitutus in certa re, &c.]

d ¶ In re certa.] inſtituit. 3 quod eſt infra. quod ſi non feciſſet, egiſſet filia de inofficioſo 4 nunc autem non poſſet agere niſi ad ſupplementum, ſi aliquid deeſſet portioni de iure naturæ debitæ. C.de inoffi.teſt.l. omni modo & l.ſeq. & l.quoniam nouella & l.ſi quando. & de hoc ſupra eo. Raynutius in princ. Scire debes, quod in certa re inſtitutus habetur loco legatarij: ita quod creditoribus non tenetur. C.de hæred.inſtit.quotiens & hoc cū eſt alius uniuerſaliter inſtitutus ſi enim nullus alius inſtitutus eſt in totum ſuccedit hæres. ff. de hæred.inſtit.l.1.§.ſi ex fundo, & l.ſi ita quis hæres. Si autē plures inſtituti ſunt in certis reb. & nullus alius uniuerſaliter, pro uiribus erunt hæredes niſi in caſu, ubi duo ſunt inſtituti coniunctim, & alter diuiſim. ff.de hære.inſtit.l.ſi alterius. & l.ſeq. Io.And.

[Glo.ſeq.quærit, ponit ſex opin. & primam dicit tutiorem.]

e ¶ Inſtituit.] Nunquid quo ad filiā ſufficeret legaſſe? De hoc fuerunt opiniones tactæ. ſupra eod. Raynutius in princ. (in glo.relinquens in auth.nouiſſima. C.de libe.præteri.in Auth.) Et dñt quidā 5 quod tutius eſt ꝙ neceſſaria ſit inſtitutio in Auth.ut cū, de ap.cog.§.aliud quoq; & §.hæc aūt. colla.8.& C.de inof.teſta.in Auth. nouiſſima, & C.de lib.pteri.in Auth.nō licet dicentes. C.de inof.teſta.l.omnimodo.& l.cū quæritur. & Auth. nouiſſima.per Authen.illam poſteriorem eſſe correctas. Alij contra, per prædictas leges, & per decr.Raynutius. ubi nihil dicit ꝙ Alterocha fuerit inſtituta. Azo.diſtinxit 6 an teſtator voluerit ſolemniter teſtari, ut quia vocauit teſtes, ſeptem ſignacula & ſubſcriptiones rogauit: & tunc eſt neceſſe, ꝙ in aliquo inſtituat, ut in Auth.ut cū, de appel.cog.colla.8. aut non ſolēniter, ſed nūcupatiue, & tunc ſufficit quocunque relinquat titulo, ut in antiq.legib. Vnde dicunt alij, ꝙ ſi relinquant in teſtō, neceſſe eſt iure inſtitutionis relinqui, ſi in codicillis, ſufficit quocunque relinquat titulo. & de hoc not.C.de inoffi.teſt.Auth.nouiſſima. Alij dicunt quod ſecundum canones ſufficit quocunque relinquat titulo, ut in decre. 7 Raynutius. ſecus ſecundum leges & hoc ibi tenet Hoſt. ut talis pernicioſa 8 ſubtilitas euitetur. Alij diſtinguunt, 9 ꝙ aut teſtator inter filios tm̄ teſtatur: aut inter extraneos & filios ſimul miſtos: In primo caſu ſufficit quocūq; relinquat titulo, ut in anti.legib. qa inter ipſos imperfecta ſimplex & plena volūtas ſufficit, dummodo

2 No. Do.& Phi.hic & i rubr.1.col. ætas nō an cipatur in t ſtamentis: ait Anch. impubes g gneret, exp rat pupilla ris. Fon.

3 Vide ꝙ no Hoſt. ī ſum huius tit. qualiter, ue ſic.datur aū & uerſi. ſeq Ioan. And.

4 Reprobar Bal.Anch. Phil.imo d xiſſet nulli Fon.

5 Placeb hoc domir meo in leg bus & plac Iac.de Rau & Pe.Io.A

6 Quod no debuit. Ph Fon.

7 Sic videt ibi tener Bat.Fon.

8 Imo eſt liſſima p ptē rōnes Phi.& Do hic poſita Fon.

9 Quod P & Bald. n placet. Fo

& vxori aliqua in suo testamento legauit, a adiiciens, vt si decederet filia sine liberis, eidem filio, b & si ipse absque liberis, c obiret, filius præfatæ filiæ moreretur, d Christi pauperes e instituendo hæredes, si vtrumque sine liberis mori contingeret filiorum: testatore mortuo, f ac deinde filio subsequenter, & filia (superstite matre) defunctis ante tempora pubertatis: Absque deductione g Trebellianicæ, h siue partis iure naturæ de-

modo de ipsa appareat. C. eod. tit. hac consultissima. §. ex imperfecto, & C. fam. erc. l. fi. & Auth. ibi signata. In secundo casu. s. cũ extraneos instituit, non sufficit quocunq; relinquere titulo, nisi fiat instõ, & sic intelligitur Auth. vt cũ de appel. cogn. Sed vt supra dixi, primum tutius: & ideo tenendũ vr̃ de pœn. dis. 7. nullus, & verbum illud, relinquit, in decr. Raynutius, nõ vr̃ poni 1 ꝓprie, vt pateret ẽt ex instõne adiectæ. Idem in decr. Raynald.

a ¶ Legauit.] de facto, vt dixi in casu: legauerat vsumfructũ quorundam bonorũ altero solum superstite ex filiis: augebat in testamento legatum, & nemine superstite adhuc augebatur, & ex hoc etiam, vt patet in integra, allegabat per pauperes, quod patebat, quod intentio testatoris fuerit vxori filiam anteferri.

[Gl. seq. obiicit, & tripliciter soluit.]

b ¶ Eidem filio.] moreretur, ꝙ est inf. Sed contra: ista filia nec exhæredata erat, nec instituta: quia in certa re, vt sup. dictum est, ergo nec ei pupillariter potest substitui. instit. de pup. subst. §. non solum. ff. de uulg. substit. l. sed si plures. Sol. licet hæc pupilla non fuerit instituta hæres in primo gradu, tñ fuit; instituta in secũdo. s. post mortẽ filii, 2 & sic ei pupillariter substitui potuit. Vel dic quod si ex liberis est vnus ex certa re: alter vniuersaliter institutus, vterque est hæres, licet alter teneatur ad credita vel legata, & sic intelligitur hic, & sup. eod. Raynutius, secus si non ex liberis: quia tunc institutus in certa re habebitur loco legatarii, 3 vt sup. dixi. & C. de hæred. instit. l. quotiens. Vel hic non quæritur an tenuerit substitutio de filia ad filium: sed econuerso: quia de facto prius decessit filius.

c ¶ Liberis.] Sufficit vnus. ff. de verb. sign. l. non est sine liberis. C. de cond. inser. l. 1. super hoc vide, quod no. de prob. in præsentia in 1. gl.

d ¶ Filiæ moreretur.] id est, ad opus filiæ. 4 Quasi dicat quod hæreditas filii directe, & immediate ad filiã perueniat, & econtra, si uero in successione mater esset media: iam non filiæ, sed primo matri moreretur, & sic allegabatur pro parte pauperum.

e ¶ Pauperes.] Licet certa persona hæres institui dẽat, & nomen specificari, tñ pauperum institutio valet, & de pauperibus loci proprii domicilii sensisse intelligit̃, vbi fomentum viuens, consolationes, & seruitia a multis recepit. C. de episc. & cler. si quis ad declinandum. l. nulli licere. de hoc dic, vt s̃. eo. cum tibi.

ADDITIO. Pauperes institui pñt: quia vniuersitas pauperum gerit vicem certę personæ, & ita ualet, sicut si instituerет collegium licitum. ff. de fideius. l. mortuo. ff. de cond. & dem. l. municip. C. de sacros. eccl. l. 1. ff. ad Treb. l. omnibus. ff. de leg. 1. l. si hæres. §. vicis. secundum Archid. Io. And.

f ¶ Mortuo.] executoribus relictis, qui petebant bona testatoris postmodum ab vxore, vt dixi in casu.

[Gl. seq. primo ponit allegationes matris: ad quas secundo rñdet, ponens distinctionem substitutionũ, & de reliquis remittendo prosequitur compendiosam.]

g ¶ Absq; deductione.] Hic decidit qõnem. Dicebat aũt mr̃, ꝙ hẽbat tertiam, & quartam in bonis testatoris ex persona filii, & sic sola dimidia restituenda fuerat filiæ. Itẽ in alia dimidia hẽbat etiam tertiã, & quartã ex persona filiæ, & sic dimidiã, & sic facta cõputatione videbat̃ sm̃ eã restõ facienda pauperibus solum in tribus unciis 5 eius partis, in qua fuerat filius institutus, & in dimidia eius partis, in qua fuerat instituta filia. Et probababat hoc ex eo, quia dicebat, qđ substitutio de filia, ad filium, & de pauperibus ad illam erat fideicõmissaria t & hoc probabat tali modo. Directa substitutio fit per hæc verba; ei hæres esto; vel ille ei sit hæres. Indirecta per uerba, rogo, uolo, uel mando ut restituas, &c. sed per ista uerba; alteri moreretur: non põt dici directa, & pupillaris substõ: imo ur̃ intellectus fuisse, quod mr̃ filio ab intestato succederet, & ab intestato hr̃ditatẽ restitueret substituto. Itẽ dicendo, sine liberis: apparebat testatorẽ puberi substituere uoluisse: unde fideicõmissariæ non pupillares intelligi debebãt substõnes, & de filiis adinuicẽ, & de pauperibus ad eos. Rñdebatur pro parte executorũ, & pauperũ, quod s̃. dixi in gl. de facto. & in gl. 1. & quod j̃. sequitur. Ad clariorem aũt intellectum nota, quod substõnum alia directa, alia indirecta siue obliqua. Directarum alia uulgaris, alia pupillaris, alia exemplaris, alia breuiloqua: de qua pone exemplum, ff. de uulgari substitutio. iam hoc iure. s. cum testator dicit, duos impuberes filios mihi hæredes instituo, & eos inuicem substituo: habent .n. hæc breuia uerba in personas cuiusque duas substõnes, uulgarem, & pupillarem: alia compendiosa, de his prosequere, ut no. s̃. eod. Raynutius circa prin. Sed ad ultimam, & ad propositum ueniamus: Compendiosa, q̃ fit his uerbis, quandocunque filius meus decesserit, uel sine liberis decesserit, filia sit hæres: hæc si fiat a milite, siue fiat puberi, siue pupillo, iure directo ualet quãdocunque decedat institutus, sicut uerba sonant, ff. de mil. testa. l. in fraudem. §. miles. & l. miles ita hæredem. §. 1. C. de testam. mil. l. in testõ. hoc uerum, nisi miles hanc substõnem filio fecerit, cuius mr̃ est in medio, quo casu ualebit iure fideicommissi, si iam factus pubes filius decedat. C. de impu. & aliis substit. l. precibus. Si aũt paganus eam per superiora fecerit uerba, & pupillus ille institutus in pupillari ætate decesserit, iure directo admittitur substituta, ubi autem iam pubes factus morit̃ substõ omnino extinguitur: 6 & uenientes ab intestato succedunt in totũ, ff. de uul. subst. l. uerbis ciuilibus, & in l. pupillari, & l. Centurio. Si aũt testator sic dixisset: quandocunque decesserit filius, uel sine liberis decesserit, filiam substituo, uel uolo quod ei filia succedat, tunc licet directe non ualeat, ualet tñ indirecte iure fideicommissi. ff. ad Treb. Scæuola, & l. hæredib. C. de inst. & substit. l. gñaliter §. ult. Hoc uiso satis patet, ꝙ hęc substitutio, quæ forte 7. compendiosa dici põt, admittit substitutos iure directo, ex quo instituti decesserunt in pupillari ætate. Si post pubertatem decessissent, tunc potuisset locum habere matris allegationes.

[Gl seq. reci. per qõnem, an cum hr̃ditas per fideicõmissum restituẽda sit pauperibus, detrahatur Trebellianica, & facit tres partes: In prima arg. ꝙ sic, per contrariũ huius literæ: secundo inducit unam legẽ: tertio rõnem. In secunda allegatur in contrariũ, inducens duos, §. de corpore, secundo rõnem, tertio opin de simili. Tertia pars approbat primum dictum, quod coadiuuat per simile, & respondet ad rõnem inductam in contrariũ.]

h ¶ Trebellianicæ.] Ergo quia substituti ueniunt iure directo, non fideicommissario, non habet locum deductio Trebellianica, argue per contrarium, quod si locus esset fideicommissariæ substitutioni bene detraheretur Trebellianica, licet essent pauperes substituti. Licet ergo cesset Falcidia in iis quæ legantur pauperibus, uel ad pias causas. C. de episc. & cler. si quis ad declinandam & C. ad l. Falcid. Authent. similiter 8 secus uidetur in Trebellianica per hanc litteram, ad hoc. ff. ad leg. Falcid. leg. 1. §. ad municipium, si enim conditor le-

1 Phil. notat ꝙ relinqre rẽ singularẽ, ñ ẽ instituere, secus si relinquãt oĩa bona glo. in Aut. de hær. & Falc. §. si uero nulla. hic de uerb. relinquo, late Ph. & ibi Bart. Fon.

2 Sed tũc esset instituta sub condõne casuali, qua pendente cẽset ꝑterita, & sic nullũ est testm̃. l. si pr̃. C. de cõd. inst. Petr. de Anch. & Ph. Font.

3 Idẽ de filio, nisi quo ad excludendũ q̃relã. no. l. si qs priore. ad Treb. Dom. Fon.

4 Facit, ff. de reb. dub. l. q duos, post prin. ibi, qua si utriq; ultimi sibi successisse uide An. Io. An.

5 Male uidebat̃ ei, q a filia đbuit succedere cum mr̃e Aut. defuncto, C. ad Ter. uñ legitima matris cõputari dẽbat respũ eiꝰ ꝙ habitura fuisset ab intestato. Au. nouissima. Do. & Ph. F.

6 Est ꝯria op. Bar. in l. Centu. & ibi Galiaո l. Ful. in l. ꝑcib. Solerio hic tenet cõtra. F.

7 Arc. hic dicit assertiue, sed uers. ꝑmissæ, dicit eas directas pupillares sed intelligatur sm̃ emergentiã casꝰ, cũ. s. decesserũt intra pubertatem.

8 Ibi Ludo. Rom. latissime loquens dicit hãc gl. iuridicã. idẽ Ar. cui hærẽdũ est scđm Oldr. consil. 148. Fon.

bitæ [a] facienda; ipsis pauperibus bona omnia deferuntur. Præmissæ namque substitutionis factæ de filio ad filiam, & econtra, [b] & de illis ad pauperes, directæ debent intelligi pupillares. [c] Cum in substitutionibus semper sit interpretatio facienda [d] (dummodo sicut in casu proposito, earum verbis [e] & personis [f] conueniat institutis,) vt substitutio directa intelligatur potius quã obliqua: [g] quanquam directa interdum [h] ad fideicommissum ex causa trahatur.

¶ Licet autem [i] filius testamento suo matrem portione iure naturæ debita priuare non possit: [k] pater tamen in testamento, quod filio impuberi facit, potest: [l] nam testamentum huiusmodi pupillare paternum, vel paterni, pars potius est censendum. [m]

¶ Idem.

¶ Superior habet consentire religiosis deputatis executoribus. h. d. secũdũ Zen.

CAP. II.

RELIGIO-

gis in Trebellianica id voluisset, sicut expressit de Falcid. ita de Trebellianica expressisset, de dec. ad audientiã, ad hoc ꝭ. de priuil. si Papa, & quod non est sanctorum patrum decreto, & c. de transl. cap. 2. §. sed neque. ad fin. §. ff. de publ. in rem actio. l. de pretio. [Et casus omissus iure authenticorum relinquatur iuri antiquo. Ad hoc ꝭ. eo. lib. de rescr. susceptũ. ff. de liber. & posth. cõmodissime. In contrariũ vr̃ ĩ Auth. de eccl. tit. §. si autem hæres. ibi omni Falcidia vacante, collat. 9. Sed dixit Azo. in sum. de hære. & fal. ꝙ Trebelliana cõtinetur sub nomine Falcidiæ: ergo nec Trebelliana detrahi poterit: 1 nã nil excipit qui omnia dicit. de ma. & obed. solitæ. §. nos autem in fin. & satis videt̃ terminari per dictũ §. si ãt hęres. si coniungatur. cũ §. si quis in nomine. vbi dicit hęreditatem vel legatum: nec occurrit inter ista rõ diuersitatis: vnde idem ius cẽsebitur. sup. de trãslat. c. 2. [§. sicut. vers. vide.] sup. de rescript. inter ceteras. ff. de legi. non possunt. ad hoc facit quod no. Ala. Bern. & alii. sup. de sepul. c. 2. vbi not. de relicto pauperibus non detrahi canonicam. Pro prima parte quæ placet, facit: quia legitima per pauperum institutionem filii nõ priuantur: 2 nam qui uult exhæredato filio ecclesiam hæredem facere, alium quærat quam Augustinum: & Deo propitio neminem inueniet. 17. quæst. ult. cap. ult. & sic etiam not. Accursius in l. si quis ad declinandam. C. de episc. & cler. Item in ipsa l. si quis ad declinandã, non erat quis institutus qui Trebellianicam detrahere posset: nec est per omnia eadem ratio in utraque: quia si rogatus restituere non detrahit Trebellianicam in vanum fuit hæres: sed si testator fecerit multa legata, & inter alia quædam ad pias causas, & si non detrahat de legatis ad pias, detrahit de aliis, & sic non erit hæres in uanum.

a ¶ Debitæ.] de his quartis dic, vt no. sup. eo. Raynut. in gl. nota ergo quod quartarum.

b ¶ Econtra.] .s. de filia ad filium.

[Gl. seq. dicit quomodo fiat pupillaris substitutio, & quomodo exemplaris, & quare fuerunt inuentæ.]

c ¶ Pupillares.] quæ expresse fit per hæc uerba, si filius meus decesserit infra tp̃a pubertatis, filia sit hæres. Instit. de pupil. substit. 1. responso. & expirat statim cũ ad pubertatem peruenerit, ut ibi. Fuit autem inuenta hæc substitutio, quia cum multum prosit hæredem habere, & pupillus testari non possit, utile fuit pupillis modũ inuenire ne decederent intestati, ut in prædicto loco. Inst. de pup. subst. in princ. Idem dicimus de exemplari, licet exemplaris differat a pupillari in hoc, quia in ea necesse est certas personas substitui. C. de imp. & aliis subst. l. humanitatis.

ADDITIO. Differt etiam exemplaris a pupillari in aliis, quæ dixi in decret. Raynutius super 2. gloss. Ioan. Andr.

d ¶ Facienda.] Vide quod est ꝭ, vt substitutio, &c. postea videas dummodo, &c.

[Glos. sequen. exponit, & fortificat tex. & dicit reprobatam. gloss. Accursii.]

e ¶ Verbis.] Dixit testator si sine liberis decedat, alteri moriatur: sed istud verbum, sine liberis, certum est ꝙ non designat certam ætatem: nam & ante pubertatẽ, & post, filius, & filia sine liberis mori possunt: ergo patet, ꝙ substitutioni pupillari bene cõueniunt verba, 3 imo maxime pupillari: cum tunc liberos habere nõ possit. Et vide qđ expressa vulgaris hẽt tacitã pupillarem: dummodo personis conueniat. ff. de uulg. subst. l. 4. multo potius verba quæ sapiunt pupillarem vt hic, ad pupillarem sunt referẽda, & sic reprobatur qđ not. Accursius. C. de ĩpub. & aliis substit. l. precibus. in gloss. penult. [& Inn. sup. eod. Raynutius. Ioã. Andr.

f ¶ Personis.] quia vterq; impubes erat: & ante pubertatis tẽpora decessit, vt sup. uidisti.

g ¶ Obliqua.] .s. indirecta, vel fideicommissaria.

h ¶ Interdum.] vt ff. ad Trebell. l. Scæuola. ff. de vul. subst. l. Centurio. §. uerbis. C. de impub. & aliis substit. l. precibus.

i ¶ Licet aũt.] Rñdet obiectioni, quæ fieri posset ex eo, quod filius nõ potest matrem priuare debita portione, ergo portio illa matri debetur, non substituto.

k ¶ Non possit.] C. ad Tertul. l. matri. & l. ult. & Auth. in testamento, ibi posita. Sed illud locum habet ubi filius testatur uel decedit ab intestato, hic istis filiis non succedebant pauperes ex testamento suo, sed potius ex paterno, ut sequitur.

ADDITIO. Quod dictum est filium non posse priuare matrem portione iure naturæ debita, verum est, nisi ex causa, vt in præalleg. Authent. & habentur hæ causæ in Auth. vt cum, de appellat. §. & hæc quidem collat. 8. Io. And.

l ¶ Potest.] Est expressum. ff. de inoff. test. l. Papin. §. 1. vbi dicitur, ꝙ mater non impugnat testamentum, quod pater filio fecit, querela inofficiosi.

m ¶ Censendum.] ut in prædicta. l. Papin. & Instit. de pup. subst. §. liberis; ff. de uulg. & pup. subst. l. qui plures liberos. in fi.

Religiosus.] Sunt duæ partes, secunda ibi, Sane. Prima ponit dictum, cuius rationem reddit, ibi, Cum uelle. Secunda uero uno themate casum diffinit trimẽbrem, & rationem reddit ibi, Ne uoluntatem, & casum excipit ibi, Nisi. Ioan. An.

CASVS. Titius ueniens ad mortem, suum ultimum cõdidit elogium, & plura legata dimisit, ad melius implẽdum suam uoluntatem deputauit executores suos aliquos religiosos, nunquid religiosi possunt suscipere huiusmodi onus, & exequi testamentum siue ultimam uoluntatem defuncti? Rñdet quod non: quia religiosus nõ habet uelle neque nolle; sed uoluntas sua est posita in potestate sui superioris. Sed ponamus quod testator deputauit simpliciter plures executores, unus moritur uel se absentat, utrum unus sine altero possit exequi uoluntatem testatoris? Rñdet Romanus Pontifex, ne differatur uoluntas testatoris, unus solus poterit uoluntatem defun-

1 Ita Bar. ĩ l. Marc. ad Trebel. Dom. & Ph. dicit hoc verũ, ẽtsi mediate solum fieret restõ arg. l. cũ dotem, ff. ad l. Falc. Fen.

2 Immo p̃re substituẽte filio pauperes qñcũq; decedat; ex quo ista substõ ẽ ꝓ aĩa p̃ris. gl. in l. si qs Titio. de leg. 2. pauperes nunq̃ hẽbũt bona filii, q̃a illa non p̃nt aĩæ p̃ris. Galia. in l. Cẽt. col. 95. adde ꝙ ista iura similitãt in legatis patris, factis ꝑ defunctũ ĩ peccato mortali. allegant. Bal. in l. 1. C. de sacrosanc. eccl. Font.

3 Nõ exp... sed interp... tiue. arg. ... Solerio ... tans ex ... gl. iũcto ... verba sui ... tura nõ d... cta interp... ri directa ... seruandã ... timã uolu... tatẽ Phil. ... clarat hic ... sit famili... gen⁹, stip... & similia ... de Bar. in ... berorum. ... uerb. sig. ... piz crotũ ... l. filius f. §. ... uus. de l. ...

defuncti exequi: quod verum est: nisi alias constaret de mente testatoris; puta quia voluit quòd alter executor sine altero non procederet. Not. primo, quòd executor vltimæ voluntatis dicitur habere officium. No. secūdo, quòd vbi in actu requiritur licentia superioris, illa debet actum præcedere.

† De materia huius ca. Vide Vitalē Nemausen. in repeti. ca. Io. ext. eo. ti. Dec. consil. 494. inci. qđ sup. & cōsi. 499. inci. in cā, & Fel. in c. prudentiā. ext. de offic. deleg.

Ad hoc de reg. licet. & cle. si. de elec. Dominicus.

[Prima gloss. dicit quid declaret.]

a ¶ Religiosus.] Emanauit ad declarationem decre. supr. eod. tua. & eorum, quæ plenè no. Gui. in Specu. de instru. edit. §. nunc vero. versi. sępè etiam quæritur.

ADDITIO. Alias est versi. sub §. compendiosè. Ioan. An.

[Gl. seq. primo soluit dubiū: secundo quærit, argu. consuetudinem inducit.]

a ¶ Religiosus.] intellige indistinctè, siue sit monachus, uel regularis canonic⁹, mēdicans, vel non. 1 Et de claustralib. intelligo, in quibus sequēs ratio locum habet. Sed quid de minore xxv. annis, vel de muliere: nunquid possunt deputari executores, & quia maior

1 Saluo qđ de fratribus. Minorib. dr̄ in cle. đ uer. sig. exiui. §. proinde. & §. verum.

sus a † executor ab aliquo b in sua voluntate vltima deputatus, non potest (cū velle vel nolle nō habeat c) hmōi officium d suscipere, vel exequi: nisi a superiore suo petita super hoc licentia, & obtenta. e

¶ Pluribus executoribus datis, vno mortuo vel in remotis existente, vel exequi nolente, vnus officium executionis exercebit, ne impediatur testatoris voluntas: nisi aliud per testatorem disponeretur, hoc dicit secundum Zenz.

¶ Sanè f pluribus a testatore simpliciter g executoribus deputatis, vno eorum mortuo, h vel in remotis i agēte, aut id exequi fortè nolente: Ne voluntatē testatoris impediri, vel nimiū differri cōtingat: k poterit alius (nisi testator aliud expresserit l) officiū executionis iniunctæ liberè adimplere. m

17. annis potest procurare negotia, vt sup. eo. lib. de procu. qui generaliter. in fine? Videtur quod possit esse executor. Contra quia non habet personam standi in iudicio. C. de procu. exigendi. Ad hoc supra de æta. & qual. indecorum. C. de legit. tut. l. ulti. Item de femina. ff. de procu. l. neque femina. C. eo. ti. de proc. l. alienam. ff. de reg. iu. l. 2. 3. q. 7. ca. 1. §. Tria. Quicquid sit de iure, consuetudo optima interpres legum habet, quod tales exequi possint. Ad hoc facit hæc decret.

ADDITIO. Et sup. de arb. dilecti. & de his Spe. præalleg. §. circa finem. versi. quid de minore. & uersi. seq. Ioan. And.

b ¶ Ab aliquo.] clerico, vel laico.

c ¶ Non habeat.] supra eod. lib. de elect. quorundam. & c. si religiosus. 12. quæst. 1. non dicatis. infr. tit. proxi. cap. viti.

ADDITIO. Allegat Archi. 12. quæst. 7. nullus. 2. & 23. q. 2. c. 1. Ioan. And.

d ¶ Officium.] hodie rationem huius officij ordinarius loci exigit a religiosis etiam exemptis, & si circa id deliquerint, illos punit, ut in cle. eo. tit. religiosus.

[Gloss. seq. rationem reddit, per quam soluit contrarium, & alleg. pro.

e ¶ Obtenta.] ergo tunc potest: 2 misericordiæ enim est tale officium. 86. dist. non satis. Sed uidebatur cōtra per ca. 16. q. 1. monachi. de postu. c. 1. ubi dicitur duo requiri, s. quod exposcat utilitas monasterij, & quod abbas imperet: pro ista parte faciebat decre. tua. sup. eo. ti. & extrauagans. Ioā. Frangiapani, de qua fuit tract. proxi. decret. ubi quidam frater Prædicator fuit executor: hoc expeditum est.

2 Vide quod per hanc gl. no. hoc loco Phil. Frācus.

f ¶ Sane.] hoc tractabat idem Guliel. in eo. §. uersi. sed si alter. cum versic. sequen. & uersi. quid si sint plures. Ioan. And.

g ¶ Simpliciter.] sine clausula, ut ipsi, uel eorum alter: & si non omnes: 3 alias non esset quæstio.

3 Vide Ioan. Cald. consi. 45. hoc e. ti.

[Glo. seq. reci. per quæstionem, quam soluit: & duas opinio. subdit.]

h ¶ Mortuo.] not. 4 ex littera, quòd mortuo executore, eius officium non transit in hæredē. (Et de hoc in præalleg. §. circa fi. ver. in super.) Vr̄ enim industria & amicitia eius electa. Ad hoc. supr. de off. deleg. ca. vlt. ff. pro soc. l. actione. §. mortē. ff. man. l. mandatum in fi. & ff. de tut. l. antepe. in fi. vbi idem. no.) Quidam dicebant tale officium transire in hæredem executoris g l. ff. de alimē. & cib. leg. l. cum vnus. & l. a filio. in princ. & l. alimenta. in prin. (vide quod ibi no. quod non transeat officiū, licet ibi trāseat onus non personale.) Alij distinguebant, an res esset integra, vel non sicut supra de elec. in causis. C. man. l. mandatum. Quod autem dixi non transire in heredē, verum est, nisi testator expresserit, sicut & de cōpromisso dicimus su. de arbi. ca. vlt. quid autē tunc fiet dixi infr. in glos. vt quia. Io. And.

4 Vide Bart. in l. a filio. ff. de alimē. & cib. leg.

TITVLVS XII.

De sepulturis.

¶ Bonifacius VIII.

¶ Hic prohibetur pactum de sepultura eligenda. Nō obstante pacto de sepultura eligenda, vel electa non mutanda, sepeliendus est quis vbi alias erat de iure sepeliendus: & alias sepultus cum omnib. sepulturæ obuentib. restituendus est; alias pœna incurritur hic contenta. hoc dicit secundum Zenz.

i ¶ In remotis.] Si ergo non multum distat, uocabitur, & si in termino assignato non venerit, procedet socius sine illo: si autem remotus est, 5 nec uocabitur: sic & in electionibus, de elect. quia propter, & ca. cum inter vniuersas, & ca. quod sicut.

5 Quod terminetur arbitrio boni uiri secun. Arc. & facit quod no. su. eo. li. de tēp. ordi. cū nullus, §. pen. in gl. 2.

k ¶ Contingat.] sim. sup. eo. lib. ne Sede uacante. c. uni. ad fi. de offi. deleg. si is cui.

[Gl. seq. exponit & notat: secundo ponit & sol. duas quæstiones.]

l ¶ Expresserit.] vt quia uetuit ne alter sine altero procederet. [bene facit. ff. de exer. l. 1. §. si plures.] Aliud est ergo tacere, aliud expresse uetare. ad hoc de bap. maiores. §. sed adhuc. & §. sequ. infr. de reg. iur. Is qui tacet. [Ioan. Mon. allegat. C. de neg. gest. l. fi.] Quid ergo tunc fiet ex quo alter non vult exequi, uel mortuus est? Si testator sibi prouidet, illud seruabitur: alioquin episcopus exequatur. sup. eod. si hæredes. & ca. tua. Quid si abbas S. Proculi datus est executor, & mortuus est, nunquid hoc officium transibit ad successorem? vr̄ distinguendum, an fuerit proprium nomen expressum, nec ne, su. de off. deleg. quoniā, quòd satis posset dici in extraneo, sed in propinquo vr̄; quod licet nomen non fuerit expressum, tamen affectione personæ hoc factum fuerit: unde non transeat ad successorem, ad hoc. 12. q. 3. Pontifices de testa. requisisti. (De hoc plenius in prędicto. §. circa fi. uersi. quid erit.) Ioan. And.

m ¶ Adimplere.] est sim. sup. eo. li. de proc. si duo. §. sanè. & ff. de admi. tut. l. decreto. §. ult. & est in his speciale fauore testantium, causarum, & pupillorum.

DE SEPVLTVRIS.

¶ Visum est sup. tit. proxi. de testa. uerum quia testator in testamento quandoque eligit locum suæ sepulturæ; ideo annectitur titulus de sepulturis.

Cōtinuatio D. Heliæ.

Anima-

A



Nimatum.]Prima pars ponit inhibitionem, & decretum:ibi, Nos.n.Secunda punit eligẽtem.ibi, Statuentes. Tertia punit inducentem: ibi,Si verò,& pœnam aggrauat in non parentem ibi,Quam nisi.Ioan.And.

¶ Pone casum per te, quia textus clarus est.

¶ No.primo ex princi.tex.quod officium prælati est obuiare periculis animarum suorum subditorũ.

¶ No.ibi,sub interminatione maledictionis æternæ,quod veniens contra istam constitutionem.peccat mortaliter. Nota vlterius, quod religiosi inducentes aliquem ad promittendum, iurandum, vel vouendum, quod eligat sepulturam penes se puniuntur pæna hic cõtenta, & in cle.cupientes de pœnis.in clem.Sed quid si induxerunt solum ad eligẽdum: vtrum puniantur ista pęna? Rñdet quòd nõ; nam licet per votum, iuramentum vel promissionem tollatur libera facultas,non tamẽ per electionem:quia licet elegerit quis sepultutam in uno loco,potest postea eligere in alio. Nota si quis induxerit aliquem ad uouendum, iurandum vel promittendum, vt eligeret sepulturam in tali loco, non ualet electiò, & ideo quantum ad electionem sepulturæ decedit intestatus. idem dicendum est,si nulla promissione, uoto, uel iuramento præcedence elegerit sepulturam in uno loco: & postea iuret uel promittat non mutare: quia tunc electio sepulturæ cassatur. Nota iuncta glossa, quod si quis non eligat sepulturam, tunc est sepeliendus in loco suorum maiorum, si habeant certum locum pro sua sepultura. Si autem certum locum non habeant, tunc est sepeliendus in cęmeterio Ecclesiæ Parochialis, in qua recepit sacramenta. Nota quod sepelientes aliquem indebitè, tenentur restituere quicquid exinde receperunt etiamsi non fuerunt requisiti. Nota quod tenentur restituere ossa cadaueris, si fuerint requisiti, & moniti ab ecclesia, alter non. Nota, quod si requisiti & moniti non restituant ossa defuncti intra decem dies, ecclesia ipso facto supponitur interdicto. Nota, quod Papa potest decernere iurantem non obligari iuramento, quando causa legitima subest ad hoc supra eodem lib.de reb.eccles.non alien.ca.2.de elec.vbi periculum.§.penul. Dominicus.

† Plures modos quib.Papa præcipit, ponunt Do. & Ancha. & isti pñti contrafaciẽs, licet,nõ excõicetur grauiter peccat c.2.de maiori.& obe.8.qu.3.sciendum. Similiter ille modus in dignationẽ. B.Apost.Pet.& Pa. solum arbit. pę.no. Bal.in l.1.C.de sa. san.eccle.Superantius alle.etiã Bal. in c.3.§.porro q̃ fuit prima cã beneficij amittendi. Fon.

C A P. I.



Nimarũ periculis [a] & & scandalis,quæ frequenter ex his proueniunt, obuiare volentes,[b] vniuersis religiosis & sęcularibus clericis, cuiuscunq; status, vel conditionis existant, † in virtute Sanctæ obediẽtię, ac sub interminatione maledictionis æternæ,[c] districtissime prohibemus; ne aliquos ad vouendũ,iurãdum, vel fide interposita, seu alias promittendum [d] inducant,vt apud eorũ ecclesias sepulturã [e] eligãt, vel iam electã vlterius nõ immutent. Nos enim(si secus actum fuerit) electionem talem decernimus nullius penitus existere firmitatis. Statuentes, vt hi, qui sic elegerint, nec apud sic electas ecclesias vllatenus sepeliri,nec alibi(ne contra votum,iuramentum, aut promissum huiusmodi a se factũ, materiã habeant veniendi [f]) possint eligere [g] sepulturã,sed contradictione quacumque cessante sepeliantur omnino apud illas Ecclesias, apud quas [h] sepeliendi de iure fuissent, si alias sepultura non electa forsitan decessissent.

¶ Si verò ijdem religiosi, vel clerici,prædictos [i] in suis ecclesijs, vel cœmeterijs præsumpserint sepelire: ad restitutionem

[Prima gl.dicit quid suppleat, & declaret.]

a ¶ Animarum periculis.] Emanauit ad suppletionem decreta.sup.de pact. plerique, & propter ea,quæ in fin. not. Host.dicens,o, quot & quantorum animas constitutio hæc astringit, nam quasi omnes sibi talia attrahunt, & tales alliciunt, ut infirmare contingat medicos, qui sanare debuerant.

b ¶ Volentes.] ad hoc sup. de offi.leg.officij.

c ¶ Æternæ.] hodie transgressores excommunicati sũt ipso iure:nec absoluuntur ab alio,quam a Papa, nisi in mortis articulo, per clc. de pœn. cupientes.in fine,quæ etiam reseruat pœnas infra positas.

d ¶ Promittendum.] nõ enim Deus facit differentiam inter ista.22. q.5.iuramenti.

ADDITIO. Vide quod scripsi de iureiur. debitores. super verb.cogendi,& quod not.eo.tit.c.vlti.in ult.gl. Ioan.And.

e ¶ Sepulturam.] cũ enim hoc sit speciale pactio interuenire non debet.2.quæstione 2. quam pio.§.cauete ergo de pac. pactiones.[quod intellige cum sepeliendo. Inter duas enim ecclesias bene ualeret pactum quod dic,vt su.eo. lib.de pac.c.1. Io.And.] Sumitur autem sepultura multis modis, quod dic, vt no.13.q.2.c.clerici. §. item quæritur. & sup. eo.c. pen.

f ¶ Veniendi.] licet non teneat principale, tenet accessorium quo ad q̃d:& est speciale, ad idem de iureiur. debitores: vbi de hoc. & eo.tit.cum contingat. Io.And.

g ¶ Eligere.] punitur ergo in quo deliquit.de tempor. ord. litteras.de his quę fi. a maio. par.Cap.quæsiuit.

[Glo. seq. exponit, quærit, & ad vtramque partem arguit.]

h ¶ Apud quas.] s. vbi sunt maiorũ suorum sepulchra. 13.qu.2. Ebron cum c.seq.& supra eod. ca. 1.in prin. 1 quod de intestato debet intelligi. Quid si ecclesia ista, 2 de qua promiserat, sit illa in qua ab intestato sepeliri debebat? declarari debuisset: quia si dicamus quod ibi non debeat sepeliri, ubi ergo sepelietur: & littera dicit non apud illas, &c.unde posset dici,quod ibi sepelietur non obligatione promissionis, sed potestate iuris. sicut cum ex duabus seruitutibus remittitur altera, altera remanet,ad hoc de vsu pal.ex tuarum, ff.de ser.urb.pręd. si domus tua. In contrarium videtur quod su.dixit,nec apud electas ecclesias vllatenus sepeliri: præterea secundum hoc semper illi apud quos est sepulchrum, maiorum etiam ex electione vel promissione, quia priuati erunt potestate eligendi, habebunt obtentum: q̃d esse non debet.33.q.5.hæc imago. supra de procu,tuæ.infr. de reg.iur.cum quid.

1 Et ibi dix quid iuris de sepulchro maiorũ no apparet.de quò hic, Archi. Io.And

2 Vide Fely in ca. nõnu li.co.37.ue sed cõtra ist extr. de res

i ¶ Prædictos.]quos sic induxerunt:non ergo prohibet decre.quin possint eligere, sed prohibet inductiones & promssiiones.

ADDITIO,Et sit rõ sec.Io.Mon.quare non possum uoto firmare id quod licet facere: quia electio sepulturæ est pars ultimæ uoluntatis, cuius libertas tolli non debet.C.de sac.san.ecc,l.1.argum.de sponsa.Gemina.cum concor.Item cum prouisum sit a iure non eligenti: illa iuris prouisio impediri non debet, nisi mera liberalitate testantis.Et adde quod no.super 5.glo.Addebat ipse. Io. quòd electio sepulturæ est ius speciale inductũ contra ius commune,ut supra uersi. proxi.& tale ius solus princeps,qui supra ius est,potest inducere: quare sicut alius a principe non potest tollere ius commune: sic nec ad ius speciale adijcere, quo arctetur ius commune,& ex hoc dicat cõcludi, quare hic punitur deceptus, sicut attentans contra iura. Ioan.And.

a ¶Sepultorum corporum.] supra eo.ex parte[&c.fraternitati,&c.cum liberum.Io.Andr.]

[Glo.seq.recit. per quæstionem.]

b ¶Decendium.]istud decendiũ in restitutione corporis currit ex quo petitum fuerit, sed in restitutione rerũ credo, ꝙ statim 1 currat: & ideo in rebus non fuit additũ si petantur.Ista.n.cõstitutio non intendit minuere, sed addere ad decre.plerique. supra de pactis. Sed ibi sine aliqua petitione dicebatur eos obligatos ad restitutionẽ, ista imponit tempus & pœnam.

1 Computato die perceptionis ẽm Archi. & intelligo đ momẽto ad momentũ. Ipse aũt remittit· sup. de rest. spol.frequẽs Io.And.

tam sepultorum corporum [a] si petantur, quam etiam omnium,quæ occasione sepulturæ illorum, peruenerint quomodolibet ad eosdẽ, infra decendium [b] integraliter faciendam, [c] ipsos obligatos esse censemus. Quam nisi fecerint, Ecclesiæ ipsæ, apud quas sepulti fuerint, necnon & cæmeteria earundem, extunc eo ipso sint & tãdiu maneant ecclesiastico supposita interdicto, [d] donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium prædictorum.

[Glo.seq.recit.per quæstionem.]

c ¶Faciendam.]non dicit cui ecclesię: credo ꝙ Ecclesiæ, cui facta est iniuria, videlicet apud quam sepeliri debebat, parochialis Ecclesia iam habuit suam canonicam, & sic non obstat ĩ.c.proxi. quę in alio casu loquitur. Si ergo ipsa eadem fuerat Ecclesia dimissa, cui soluetur pœna? Vnde extincta videtur actio sicut cum creditor succedit debitori.ff.de solu. Stichus. §.a diuo.

[Glo.seq.recit.per quæstionem.]

d ¶Interdicto]ergo propter transgressionem unius fratris Ecclesia tota & cæmeterium punietur: sufficit ita scriptum esse:& potest esse ratio: quia ex quo illum sciebant suum non esse, inuestigare debebant diligenter,qua ratione ad eos deuenerit.ad hoc C.unde vi.cum quærebatur.

CVm.] Diuisio patet per paragraphos. Præmitte, ꝙ canonica debeţ Ecclesiæ, in qua defunctus cælesti pabulo refici consueuit. supra eo.c.1.Et per hoc videbatur,quod parochiali.Itẽ ei a qua corpus assumitur,sup. eo.de his,& prouidebatur, quod ei in qua sunt sepulchra maiorum.Domin.

¶ Præsupponendum est pro intellectu hujus cap. illud quod habetur in c.certificari.eo.tit.in antiq. videlicet quod quando quis eligit sepulturam in aliqua Ecclesia dimissa sua parochiali Ecclesia, illa Ecclesia debet habere canonicam portionem,quæ cessante consuetudine est quarta pars omnium illorum, quæ obuenerunt occasione funeris.

CASVS. Prædecessores cuiusdam Titij consueuerunt sepeliri in Ecclesia fratrum Minorum: quia ab antiquo habent ibi sepulturam:Titius autem elegit suam sepulturam in quadam tertia Ecclesia, non in propria Ecclesia parochiali, nec in Ecclesia suorum prædecessorum: unde illi tertiæ Ecclesiæ plura obuenerunt occasione sepulturæ ipsius Titij: Certum est,quod illa tertia Ecclesia debet canonicam portionem. Sed quæritur, cui Ecclesiæ:vtrum Ecclesiæ parochiali Titij, vel Ecclesiæ prædecessorum suorum; Respondet Romanus Pontifex, quod ista portio canonica soluenda est Ecclesiæ parochiali ipsius Titij,in qua audiuit diuina, & non alteri Ecclesiæ vbi sunt sepulti maiores:Nam ista canonica portio datur in recompensationem laborum, quos sustinuit rector Ecclesiæ parochialis in celebrando diuina,& ministrando sacramento defuncto, tempore suæ vitæ. Sed quid ponamus, quod Titius habebat duo domicilia, in vtroque se collocabat pariter, puta in æstate faciebat residentiam in vno domicilio, in hyeme in alio, quæ domicilia erant in diuersis parochijs; iste Titius mortuus est erecta sua sepultura in quadam tertia Ecclesia:dictũ fuit supra,ꝙ Ecclesia sepulturæ debet hr̃e canonicã portionem:sed quæritur quæ istarum Ecclesiarũ habebit canonicam portionẽ: utrum illa Ecclesia in cuius parochia est mortuus,uel alia? Quidam

¶Idem.

¶Ecclesiæ dimissæ non debetur canonica portio, sed parochiali: & pluribus,si sunt plures.

CAP. II.

CVm † quis, [e] cuius maiores sunt soliti ab antiquo in aliqua Ecclesia sepeliri, [f] ea dimissa eligit alibi sepulturam: canonica [g] portio dimissæ non debetur Ecclesiæ

dicũt, ꝙ illa Ecclesia in cuius parochia est mortuus: uerum tñ Romanus Põtifex decidit hic ɔ̃triũ, videlicet, ꝙ Illæ duæ ecclæ parochiales diuidãt inter se illã canonicã portionẽ. Aliqui dicebãt ꝙ quilibet poterit eligere sepulturã, dimissa parochiali Ecclesia, dũmodo eligeret in loco magis religioso, hoc est, in loco ubi magis celebrant diuina. Sed quid erit,si aliquis elegit sepulturã in loco minus religioso, & dimisit locum magis religiosum, puta quia eligit sepulturã suam in vna Capella, in qua forte semel in anno celebrantur diuina? Respondet ꝙ quis potest eligere sepulturam in loco minus religioso, dimisso loco magis religioso, licet olim esset ɔ̃rietas inter Doctores. Nota primo ꝙ quis põt eligere sepulturam dimissa Ecclesia parochiali,& etiam dimissa Ecclesia, in qua sepulti sunt sui maiores. Et canonica portio est soluenda Ecclesiæ parochiali, in qua recepit sacr̃a, & non Ecclesiæ in qua est sepultura suorum maiorum: & sic non est soluenda canonica portio illi Ecclesiæ,in qua fuisset sepultus,si non elegisset sepulturam: nam sepulchrum maiorum,non præfertur Ecclesiæ parochiali.c.proxi.s̃. eo.Nota, quod ista canonica portio non soluitur Ecclesiæ parochiali, eo quod Ecclesia est dimissa, sed soluitur in recompensationem laborum, quos sustinuit rector Ecclesiæ parochialis in celebrando diuina, & administrando sacramenta ipsi defuncto, ideo solui debet Ecclesiæ parochiali,& non Ecclesiæ, in qua est sepultura suorum maiorũ. Nota vlterius,quod quis potest habere plura domicilia,& tuuc si eligat sepulturam in aliqua tertia Ecclesia, debet solui canonica portio ambabus Ecclesijs, in quibus ipse defunctus habebat domicilia. Quid si haberet unũ domicilium solum,quod partim esset de una parochia, & partim de alia: cui Ecclesiæ est soluenda canonica portio? Dicit glossa ꝙ idem, videlicet, quòd soluatur duabus Ecclesijs per medium. Communiter tamen seruatur, quod ille est censendus parochianus illius Ecclesiæ, in qua fouet larem. Nota, quod quis potest eligere sepulturam suam in loco minus religioso:cautius tamen faciet, si eligat locum magis religiosum: nam plus proficiunt speciales orationes, quam communes, & licet in vniuerso mundo fiant orationes communes pro omnibus defunctis, tamen specialiter fiunt orationes pro benefactoribus illius Ecclesiæ.

† Vide Cõc. Trid.sess.25. de reform.c. 13.& Cardi. cons.oo.inc. Eps Feltrẽ.

[Prima glossa dicit quid declaret.]

e ¶Cum quis.]Primum dictum huius decretalis emanauit ad declarationem eorum,quę not.Ber.& moderni sup.eo.de his, & approbatur opinio Innoc.& reprobatur opinio Hug.& Ber.

f ¶Sepeliri.] vnde si intestatus decessisset, ibi sepeliri debuisset,ut dixi sup.c.proxi.& sup.eo.tit.c.1.

[Glo.seq.recit.per quæstionem.]

g ¶Canonica.] saltẽ quarta,uel stetur ɔsuetudini supra eo.c.certificari. in ijs q̃ eligunt sepeliri apud Minores, vel

vel Prædicatores taxata est quarta per Extrauag. Bonif. quæ incipit: Super cathedrā. in tit. de sepul. quæ fuit reuocata per Bn̄dictū: hodie innouata p Cle. eo. tit. dudū. ADDITIO. In quarta, vt in minori, oēs canones cōcordāt. facit s̄. eo. lib. de arb. c. 1. & ibi cōcor. & vide ꝙ not. e. tit. certificari in vlt. glo. & quod super ea scripsi. Io. And.

a ¶ Dūtaxat.] q̃a ētsi apud debitā sepultus fuisset, habuisset parochialis eccl'a canonicam 1 sup. eo. c. 1.

b ¶ Domicilia.] quod esse pōt, de rescr. dilectus 2. ff. ad munici. l. assumptio. Itē posset quis esse sine domicilio, ut si relicto domicilio nauiget, vel iter faciat, q̃rens quo se collocet. ff. ad muni. l. Labeo ī prin. & l. eius. & ꝙ dicit hic de diuersis domicilijs, satis puta rē esse æquum in vno, ꝙ æqualiter esset ī duabus parochijs, vtputa inhabitat quis domū in ꝯfinio duarum parochiarū, uel duas domos ꝯiūctas habitat, q̃ sunt in duabus parochijs, vt eadem ratione illæ duæ diuidant quartam.

ADDITIO. Facit ꝙ post Inno. scripsi supra de parochijs. super eo. in gl. limes, & ꝙ not. 16. q. 3. licet in gl. pone ꝙ Io. And.

c ¶ Diuidere.] sim. s̄. de test. relatū. 2. ad fi.

1 Vide qōnē quā hic disputat Francus de decedente in monasterio inf. annū probationis: an tunc Ecclesia parochialis debeat habere canonicā.

† Not. Dn̄icus & Phil. ꝙ assignatis centum pro certo actu faciēdo & plures faciunt actū simul, diuidenē dicta centū intèr eos. exēplum primo intranti arcē promissa sūt centum, tres intrāt simul, inter se diuident illa centum. Imo. in clemen. & si principalis. de rescr. Bar. in l. hoc arti. ff. de hær. in. stit. Ang. de ag. succes. §. proxi. Fon.

sed illi duntaxat,[a] in qua ille officia consueuit audire diuina, & ecclesiastica recipere sacramenta. Cum ab eo, qui duo habet domicilia[b] se collocans æqualiter in vtroque in loco tertio eligitur sepultura: domiciliorum ecclesiæ habebunt inter se † diuidere[c] canonicam portionem.

¶ In loco etiam minus religioso potest noua eligi sepultura. h. d. secundū Zen.

¶ Si quis[d] antiqua dimissa nouam etiam in loco minus religioso elegerit sepulturam, electionem huiusmodi (licet iura super hoc videantur esse diuersa) nequaquam volumus impugnari.

¶ Idem.

¶ Trāslatio personæ ad certū locum facta ad tēpus,

d ¶ Si quis.] hic terminanē q̃ no. 13. q. 2. c. 1. §. nunc aūt quæritur & s̄. eo. fraternitatem & approbatur opi. Lau. Vin. Ioan. & Goff. reprobata opinione Hug. Ala. Tan. & Ber. quam etiam Host. magis dicebat iuri consonam.

IS qui.] partes patent. Secunda ibi, Mulier. & prima soluit dubium, & solutionem moderatur ibi, Dummodo, Io. Andr.

¶ Si ciuis alicuius ciuitatis tpe æstiuo, ut fructus colligat, accedat ad suā coloniam: & ibi mortuus est, non sepelietur in Ecclesia, in cuius parochia mortuus est, sed portandus est ad suam Ecclesiam parochialem. h. d.

CASVS. Titius huius ciuitatis ciuis, q̃ habebat mediatariā, vel coloniam, tpe æstatis ad illā accessit pro recolligendis fructibus, vel forte pp pestē, & ibi mortuus est intestatus, quantū ad sepulturā? vtrū sit sepeliendus in Ecclesia parochiali, in cuius parochia decessit? Certe nō sed est portandus ad suam Ecclesiam parochialē, si commode fieri possit. Sed quid sanctissime pater: certum est, ꝙ mulier uidua sepelienda est cum suo marito: Ponamus ꝙ aliqua mulier habuit plures maritos: quæritur, cum quo sit sepeliendū? Rn̄det cum ultimo marito: q̃a tenet honorem & dignitatem ab ultimo marito l. femina. ff. de senatoribus, ubi mulier habet dignitatem ex persona sui mariti. Et si muller quæ nupsit senatori, postea nubat plebeio perdit dignitatem primi mariti. Nota quod in iure villa accipitur dupliciter, ut in glo. de re. diui. insti. circa princ. Vno modo accipitur pro cōgregatione ædificiorum, non fortificata muris: quia si esset fortificata muris, diceretur castrum, uel ciuitas.

Nota ꝙ ex sola mora facta in loco quis non censetur parochianus illius loci: sed oportet ꝙ animo sit perpetuæ moræ, vel ad minus per decem annos faciat ibi residentiam, nisi appareat de contraria uoluntate, vt in scholaribus, qui licet moram faciant in vniuersitate, non tamen cēsentur domiciliarij illius loci. No. ꝙ cum quis decessit non electa sepultura, est sepeliendus in loco suorum maiorum: aliàs mulier est sepelienda cum viro suo: & si habeat plures viros, est sepelienda cum ultimo. Nota differentiā inter ciuitatem, castrum, & uillam, de qua ĩ. de senten. excom. si ciuitas. Nota finaliter, quod dictio potius, fiat correctiue, secundum Archidiaconum. Dominicus.

Ecclesia ius sepulturæ non aufert. h. d. secundū Zen.

CAP. III.

IS, † qui habet domicilium in ciuitate, vel castro, quādoque ad villam ruralem se transfert recreationis causa, vel vt ruralia exerceat in eadem: si non electa[e] sepultura decedat ibidem, non in ecclesia dictę villæ, sed in sua parochiali, vel in ea potius, in qua maiorum ipsius ab antiquo[f] sepultura extitit, sepeliri debebit; Dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari.[g]

¶ Mulier mortua, quæ pluribus nupsit, cum viro vltimo sepelitur.

¶ Mulier[h] † autem, quæ plures viros habuit successiue, si sepulturam non eligat,[i] est cum viro[k] vl-

e ¶ Non electa.] aliàs non esset quæstio: quia apud istam sepelietur, supra c. proxi. in fine.

[Gloss. secunda quęrit, quæstionem declarat pro vtraque parte arguit, & soluit.]

f ¶ Ab antiquo.] q̃d dices, 2 auus proauus & alij ab antiquo sunt sepulti in aliqua Ecclesia: pater elegit sepulturam in alia, & ibi sepultus est, filius decedens intestatus sepelietur in sepulchro patris, uel in sepulchro aui & aliorum: & intelligo, vt bene procedat dubitatio, quod potest sepeliri commode in utroque: pro utraque parte inuenies textum. 13. quæst. 2. cap. vnaquæque. §. Ioseph & ver. e contra, qui alias est §. per istam literam quam etiam habemus. sup. ca. proxi. in prin. satis videretur habendā rationem antiquæ sepulturæ aui, proaui, & aliorum potius quam paternæ. Ad idem sup. eo. c. 1. in prin. & cap. fraternitatem. ubi dicit patrum aliorumque parentum copulatiue dictum: quasi non sufficiat patrem ibi fore sepultum. Item uiuente patre sepelietur in sepulchro aui. inf. c. proxi.

g ¶ Deportari.] sim. ĩ. eo. c. vlt. imminens ergo periculū immutat ius commune, ut hic vides. Ad idem s̄. eo. lib. de procur. si duo. §. sane.

ADDITIO. Arch. alle. ff. ad muni. eius qui. §. pen. ff. de iud. hæres absens ibi: nam vbi sic uenit, &c. & supra de eccle. ædifi. ad audientiam. Io. And.

[Glo. seq. dicit quid declaret pars ultima.]

h ¶ Mulier.] hic terminatur quod not. Hug. & Ioan. 14. q. 2. vnaquæque.

ADDITIO. Et corrigit quod not. Vin. sup. eo. de vxore. ubi dixit sepulturam parentum potius quam viri sequendam: allegat quod de onere sepulturæ dixi in textu, super uers. ult. Io. And.

i ¶ Eligat.] eligere enim potest cum quo voluerit, uel cum nemine sepeliri. sup. eo. de uxore.

K ¶ Viro.] si uetus vir fuit. ff. ad mun. de iure §. fi. idem Io. Mona. & Archid.

† Vide Conradū Brun lib. 4. de cæremonijs. 4. circa fi.

† Si ux[or] prius mor... tur, q̃ v... ubi sepeli... debeat, p̄r... Francū hi... vide ca. qu... cōuincit. ... c. vnaquæ... 13. q. 2. & ... de uxore. ... de sepul.

2 De hac q... ne vide Ab... in c. 1. ext... eo. tit.

a ¶ Ho-

a ¶Honorem.]ff.ad munic.l.filij.§.2.
ADDITIO. Ad idem l.vlt.eod.tit.§.3. qui §.dicit mulierem quamdiu nupta eſt,incolam eſſe ciuitatis mariti.facit ff.de iud.exigere.ff.de ſena.feminæ.C.de nupt.cum te.C.de dig.mulieres.& patet ſup. de foro competen.ex parte.C.de incolis.l.fi. Io. And.

† Vide Abb. in c. ſup eo. ext.de teſti.
† Hæc duo uerba:in eoſ ũ,deſunt in antiquiorib. codicib.

Licet.] Sunt duæ partes, q̃ patent. ¶ Pater põt filio impuberi eligere ſepulturã,ſi hoc hẽat conſuetudo. Item filiuſfamilias põt eligere ſepulturam ſine conſenſu patris, licet nõ poſſit teſtari. h. d.
CASVS. Certum eſt ꝙ impubes non hẽt rõnem: ideo non põt eligere ſepulturam. Sed q̃d, mortuus eſt impubes,in quo loco erit ſepeliendus? & vtrum pater pro filio ſuo impubere poſſit dimittere naturalem ſepulturã, & eligere aliam? Rñdet ꝙ ſic: ſi hoc hẽat conſuetudo,alias non Sed q̃d, utrum filiusfamilias poſſit eligere ſepulturã? Rñdet,q̃d licet filiusfamilias nõ poſſit teſtari de peculio ꝓfectitio, uel aduentitio, tñ poterit ſibi ſepulturã eligere ſine cõſenſu patris, & ſic pro anima poteſt teſtari ſine conſenſu patris: ſed non pro alijs rebus.l.fi.C.qui teſtam.fac.poſſ. Not.primo,ꝙ conſuetudo q̃ñque dat poteſtatem alteri pro altero eligere ſepulturam. Not.ſecundo arg.ꝙ filius moriens ante patrem, neceſſario nõ eſt ſepeliendus in ſepulchro patris.probat text.qui vult, ꝙ pater non poteſt ſibi eligere ſepulturam: vnde dato, ꝙ pater eligat alibi pro ſe,non tamen poteſt pro filijs.

† Vide Ant. de Butr.in c. de uxo.extr. de ſepul.

[Prima gl.dicit quid declaret.]
b ¶Licet.]Emanauit ad declarationem decre.ſup.eod. de uxore.2.reſponſo.
c ¶Pubertatis.].ſ.xij.in muliere.xiiij.in viro quod dic, vt ſupra dixi.de teſta. c.1.
d ¶Eligere.]ſicut nec alias teſtari.ff.de teſta.qua ætate, alias.in qua.2.q.6.c.ei qui.§.item ſi ſententia.C.quando prouo.non eſt neceſſ.l.2.
[Gl.ſeq.dat duo ſimilia.]
e¶Conſuetudo.] ſicut ergo conſuetudo dat iuriſdictionem & ius eligendi prælatum.de foro comp.cum contingat.de cau.poſ.cum eccleſia:ſic etiam dat ius eligendi ſepulturam,ut hic uides.
ADDITIO. Et ſi dicas hanc conſuetudinem eſſe contra ius commune,per quod diffinita ſunt loca ſepulturarũ: ſatis eſt quod ius aſſiſtat 1. de quo plene dixi de conſue; c.fi.ſuper gl.pen.Io.Andr.

1 Et placet Archid.

[Gl.ſeq.quærit,alleg.pro & contra: ponit conſuetudinem.]
f ¶Vel in parochiali.] hæc eſt diſiunctiua. Nunquid ergo datur electio? quod vr̃ inf.de reg.iur.in alternatiuis.cum ſuis concor.Econtra vr̃ ordinem ſcripturæ ſeruandum 43.diſt.ſit rector ad fi.in glo.pen. ſupra eo. lib.de ele.ſi quis iuſto.§.j.& ſup.de præb. mandato & hoc tutius. 1 Ad hoc ī.c.prox. nec ſemper in alternatiuis eſt electio, 2 vt dicam in prædicta regula, in alternatiuis.

1 In alternatiuis nõ ſemper dat̃ electio, de quo vide Fely.in c.cũ dilecta, ext. de reſcr.

timo, cuius domicilium retinet & honorem,[a] † tumulanda.

¶Idem.[in † eodem.]

¶Ex conſuetudine poteſt pater impuberi eligere ſepulturã, pubes aũt eliget ꝑ ſeipſum,& hac dicit ſecundũ Zenz. quo ad titulum, ſed non quoad textũ, vnde poſſet addi. Et pro aĩa non legat ſine aſſenſu patris bona non caſtrenſia.Dom.

CAP. IIII.

Licet [b] † pater minores filios, qui nequeunt antequam ad annos pubertatis [c] peruenіant, eligere [d] ſepulturam, poſſit (ſi cõſuetudo [e] terræ id habeat)quo voluerit loco ſepel re: hoc tamen non poteſt, vbi cõſuetudo huiuſmodi non habetur, ſed ſunt cum ſuis maioribus vel in parochiali [f] eccleſia tumulandi. ¶Quamuis [g] autem filiusfamilias [h] abſque patris aſſenſu ſibi poſſit libere eligere ſepulturam, [i] pro anima tñ ſua † præter ipſius aſſenſum (niſi peculium caſtrẽſe, [k] aut quaſi caſtrenſe [l] habeat) aliquid iudicare [m] non poteſt. [n]

¶Idem [in eodem.†]

¶Religioſi,niſi multum remoti a monaſterio, nequeunt alibi eligere ſepulturam.h.d.ſecundum intellectum.Zen.

CAP. V.

Religioſi, [o] niſi a proprijs monaſterijs adeo forſitan ſint remoti, quod ad ea cum moriũtur

conſuetudo tamen habet quod parentes, uel amici tales ſepeliunt in altera quam uolunt, & graue uidetur puerum octo dierum ſemper in antiquis tumulis ſolemniter ſepeliri.
g ¶Quamuis.]de hoc tractabat Hoſt.in Sum. huius tit. §.& apud quam. uer. ſi uero is.
h ¶Filiusfamilias.] maior tamẽ pubere. & eſt huic ſi. ſup. eo. li.de procu. qui generaliter.§.1.
i ¶Sepulturã.]quia electio refertur ad id tempus quo ſolutus eſt a patria ptãte. ad hoc ſup.eo.de uxore. 1.reſponſo.
k ¶Caſtrenſe.]. ſ.q̃d a parẽtib. uel cognatis ĩ militia degẽtib. donatum eſt, uel q̃d ipſe filiusfamilias in militia acq̃ſiuit: q̃d acquiſiturus nõ fuiſſet, niſi militaſſet.ff. de caſtren. pecu.l. caſtrenſe.
l ¶Quaſi caſtrenſe.] ut quod acquirit filiusfamilias aduocatus in poſtulãdo: Nã & ipſi aduocati militant.C. de aduoc. diuer.iudi. l. aduocati.
ADDITIO.Vide ꝙ nor.eo.titu.l. fori. & quod dicam in Spec. de actore.§. 1. verſic. ſuper.ſup.Item quod agit de peculio.Io.And.

† De hoc ar, vide latè Phi. Francũ ĩ.eo. lib. in rubr. tit. de teſta. nu.46.ver.6. quæritur: & Bar.in l. qui in poteſtate. ff. de teſt.
† Hæc duo verba:in eodẽ:deſunt in manuſcript. exemplarib.

m ¶Iudicare.]i.in ultima voluntate 3 relinquere, iudicium .n. hic ſumitur pro ultima uoluntate, & aliter multis modis,quod dic,ut dicam inf.de reg.iu. in iud.
n ¶Non poteſt.ff.de don.cau.mor.l.tam his.

3 Non tñ in teſtõ ſuper quo uide q̃d ſcripſi ſupra eo.lib. de teſta. ſi pater. in prin. F.A.

Religioſi.]Ego ſequor intellectum Io.An.ſm quem poteſt ſic ſummari: Religioſi ſunt ſepeliẽdi in ſuo monaſterio,niſi in remotis moriantur h.d.Et ponit,dictum,cuius rationem interſerit: ibi, Cum uelle.Et exceptionem præmittit,ibi,Niſi.Dom.
CASVS. Aliquis religioſus ſub ptãte abbatis exiſtẽs habebat deuotionem ad aliam eccleſiam: ipſe ueniens ad mortem vult eligere ſepulturam in alia eccleſia, an poſſit? Rñdet, non põt quamdiu eſt in monaſterio ſuo,uel alio loco ei propinquo ubi cõmode poteſt apportari ad locum monaſterij ſui, & ſepeliendus eſt cum ſuis fratribus ſecus ſi eſſet in loco remoto.Nota primo, ꝙ religioſus non põt eligere ſepulturam,niſi eſſet in loco remoto.Sed quid ſi moriatur non electa ſepultura? Reſpondet quidam, quod ſepeliendus eſt in monaſterio ſui ordinis,ſi in loco ſit monaſterium ſui ordinis. Communis opinio doctorum eſt, ꝙ ſepeliendus eſt in Eccleſia parochiali,in cuius parochia mortuus eſt.
¶Nec obſtant iura dicentia ꝙ religioſi ſepeliẽdi ſunt in monaſterio ubi degunt: Nam iura intelliguntur q̃ñ religioſi moriuntur in loco proximo, non multum diſtante a ſuo monaſterio, uel ſi fuerunt miſſi in aliquo monaſterio cauſa perpetuæ reſidentiæ,ſed alias ubi moriuntur in locis remotis non electa ſepultura, certe ſunt ſepeliendi in eccleſia parochiali ubi moriuntur. Not.quod eligere ſepulturam dependet ab habitu propriæ uoluntatis.Dom.
[Prima glo.dicit,q̃d declaret,approbet,uel reprobet.]
o ¶Religioſi.] Emanauit ad declarationem eorum

quæ

quæ no.Inn. & Host.sup.de exces.prælat.nimis iniqua. & Host.sup.eo.tit.de uxore, & approbatur opin.Inn.reprobata opinione.Host.

ADDITIO. Dicit Archid. quod per distinctionem hic concordantur istæ opiniones; quod non placet. quod collige ex ultima gl. Io.Andr.

† al. possunt.

commodè [a] portari non possint, † nequeunt (cum velle, vel nolle non habeant [b]) sibi eligere sepulturam: [c] sed sunt apud sua monasteria tumulandi.

a ¶ Commodè.] nerta ratione incommoditatis id permitti, quod aliàs non permitteretur. sic sup.e. lib. & tit.is qui. Item causa incommoditatis alienantur res ecclesiæ. 12. quæstione 2. terrulas.

b ¶ Non habeant.] sic sup.tit.proxi.cap. vlt. cum suis concor.

ADDITIO. Et per hoc intellige de claustrali, ut ibi etiam di xi. Io.And.

† In antiquorib. codicib. desunt hæc uerba, primitijs, & oblationibus.

c ¶ Sepulturam.] hoc tenebat Innocen. sed Hostien. contra per decre.sup.eo.tit.de uxore, scilicet quod talis electio ad illud tps.s.post mortem, refertur, quo solutus est monachus a iugo, ut ibi dicitur de uxore: Ad idem sup.ca. proxi.1.resp.& hoc etiam probabat per decr.præced. de exces.præl. nimis iniqua, & per decr.de priuilegijs. ut priuilegia: ubi dr, ꝙ illi fratres eligunt sibi sepulturas. Ad primum respondeo, ꝙ licet uxor uel filiusfamilias sint in potestate uiri uel patris, non tamen in tantum, quin aliquid habeant, & uelle & nolle: quod non est in monacho, & facit sup.eo.lib.de procu. qui generaliter, §.1. Ad decre. nimis. & vt priuilegia, dic ꝙ non loquuntur in ueris religiosis, sed in ijs, qui assumuntur in confraternitatem, uel intelligatur secundum istud, s. quando a monasterijs sunt remoti. Io.And.

TITVLVS XIII.

De decimis (primitijs, † & oblationibus.)

¶ Gregorius IX. Fratribus Prædicatorib. & Minorib.

DE DECIMIS, primitijs, &c.

¶ Superiori tit. uisum est de iure sepulturæ, quod est vnum de iuribus parochialibus: uerum quia ius decimandi computatur inter iura parochialia: ideo ad nos informandum, de isto iure decimandi, siue decimabili, annectitur tit. de decimis, &c.

Continuatio D. Heliæ.



Iscretioni.] Hic in suprascriptione Prædicatores præmittuntur de quo hic Arch. ut no.sup.eo.lib.de ele.quorundã. Et primo inhibet: secundo præcipit ibi. Imo.

CASVS. episcopus & Capitulum Pisanum exposuerunt Romano Pontifici grauamen & querimoniam de Prædicatoribus & Minoribus: Nam quidam eorum prædicabant publice in suis sermonibus coram multitudine populi, quod soluere decimam non erat in præcepto diuino: Alij autem dicebant, quod soluere aliquam quotam quantumcunq; modicum erat in præcepto: non autem illa quota quæ uocatur decima: vnde multi & ferè omnes laici subtrahebantur, nec uolebant soluere decimam: quare supplicatum fuit domino Papæ, ut dignaretur de remedio prouidere opportuno. Vnde Papa scribit Prędicatoribus & Minoribus, eis inhibendo, ne de cetero prædicent aliqua, per quæ populus retrahatur a solutione decimarum, sed ut suadeant, & moneant populum ad solutionem decimarum. Nota primo, ex superscriptione, quod Prædicatores præferuntur Minoribus, de quo hic Arch. uide quòd no.eo. lib.de elect.quorundam. secundum Io.And.

¶ Nota secundo prædicantem populo abstinere debere ab his, quæ inducunt corruptionem animarum. Dom.

[Prima glo. dicit vnde decisa: inchoat casum, & ponit ius nouissimum.]

d ¶ Discretioni.] Decre. est Greg. IX. decisa de extrauaganti sua, quæ incipiebat, Grauamen nobis. Et prout ibi patet ex querela archiepi, & Capituli Pisani peruenit ad Papam, ꝙ Prędicatores & Minores prędicabant decimas ex precepto non deberi. [Ex quo contingebat, quod laici remissi fiebant remissiores.] Scribit Greg. vt sequitur. Hodie prouisum est contra omnes religiosos, qbus non competit recipere decimas, ut in Clemen. de pœn. Cu piētes 2. resp. Io.An.

¶ Populus vt ecclesijs iura debita persoluat, est in prædicationibus et alijs exhortandus. hoc dicit secũdum Zenz.

CAP. I.



Iscretioni [d] † vestræ mãdam[9] districtius inhibentes, ne talia, quæ audientes a decimarum, [e] seu alia-

[Gl.seq. circa decimas ponit quinque opiniones, & secundam & vlteriorem improbat.]

† Vide Cõ Trid. ses.2 de refor. c 12. B.Tho. 2.q.87. ar.

e ¶ Decimarum.] In decimarum solutione an debeantur ex precepto, an consuetudine tollantur, diuersæ fuerunt antiquorum sententiæ. Et dixerunt quidam, quos secutus est Inn. in glo. quam posuit super ista rubrica, 1 ꝙ decimæ indistinctè debentur & personales & prædiales, probat per auctoritates ueteris, & noui testamenti, & per iura 16.q. 1. reuertimini. & c.decimæ.& q.7.quicumq;, & c.omnes, & in multis capitulis. Dicunt 2 quidam Theologi, & hoc scripsit Petrus Lombardus, ꝙ præceptorum alia moralia, & hæc ad literam seruanda, ut non occides, &c. & quædam ceremonialia, & hæc non seruantur ad literam, vt de purificatione post partum. ca. unico. quædam mystica, & hæc sunt sacrificiorum præcepta, quorum non uerba, sed mens seruãda est, & sic dicunt in decimis, ut s. sint mystica, uel partim moralia, ut sufficiat aliquid dari pro decima ex uigore consuetudinis, puta centesimam, uel ulteriorem, uel citeriorem partem, ad hoc 5. distin. in prin. 6. dist. §. ulti. supra eod. commissum. & in c. in aliquibus. in fine. &c. ad Apostolicę. cum simi lib. Sed hæc opinio est falsa, & reprobata per omnia iura, & per Concilium generale. sup. eod. in aliquib. Vbi dicit integraliter decimas persoluendas. Alij Theologi dicunt, quod hodie decimæ non debentur, quia olim iussæ erant dari clericis, qui nihil aliud habebant, ut Numeri 18. ubi dicebatur clericos parte decimarum debere esse contentos: hodie uero habent prædia, unde eis decimæ non debentur. & hæc opinio reprobatur sup. eod. tua nobis. Alij dicunt, quod decimæ in illis regionibus, in quibus non est consuetudo; ut soluantur, nec exiguntur, nec prædicantur, non soluere non fit peccatum, quasi ex tolerantia Papa dispenset, quod vt posse secundum ea, quæ no. supra eo. a nobis. ubi autem exiguntur, & prædicantur, non soluere est peccatum, quæ opinio per hanc decret. & per omnia concilia, 3 & decreta supra eod. titu. reprobari videtur, in quib. satis patet, quod Papa non tolerat, sed contradicit expresse ad hoc. Exod. 22. ibi Decimas, & primitias tuas non tardabis offerre. Hostien. not. sup. eo. in aliquibus & c. a nobis quod prædiales decimæ debentur lege diuina, personales uero non, & ideo in primis non admittitur consuetudo. In secundis uero sic, unde si consuetudo est personalis non præstari, non debentur, & sic intelligit finem ipsius decretalis. Sed Inn. execratur, ut dixi in prin. & eius in hoc opinio tutior est, & ideo tenenda esset de pæn. dist. 7. nullus.

1 al. est gl. i la super i la decre. ul de Paroch. Io.Andr.

2 De mater huius gl. u de quæ pl nissime sc bit B. Th. ibidẽ Caie 2.2.q.87.a

3 Multos f ctos pat & multa c cilia hoc cẽdo enu rat hic Ar & post eu & Io. An. uide B. Th paulo ant citatum.

ADDITIO. Et penitus uide quod dixi in quæstione posteriorum in quarta parte, & quod scripsi supra eod.

eod.a nobis. in magna supplètione, ante medium. ver. adueniente autem tempore gratiæ. Ioan. And.

ALIA ADDITIO. Dicit Arch. ꝙ opinio Host. s. ꝙ prædiales decimæ debeantur de lege diuina, personales vero non: fuit opinio fratris Hug. de Sincera magistri in theologia.

rum a rerum Ecclesijs debitarum solutione retrahant, vel alias animas b corrumpant audiéntium, in sermonibus c vestris vel alibi d proponere de cetero præsumatis. Immo verbo & opere informetis eosdem, vt ad solutionem prædictorum promptæ volúntatis e animo sint intenti.

¶ Alexander IV.

a ¶ Aliarum rerum.] puta primitiarum, 1 oblationum, canonicarũ portionum debitarũ ex funeribus, eorum quæ debẽtur propter suas laudabiles consnetudines. de simo. ad Apostolicã. olim soluebant quattuor genera decimarum supr. eod. c. 1. & ideo homines bonis omnibus abundabãt 16. q. 7. maiores. nũc nec vna bene soluitur: & ideo homines ad decimam conuertuntur. 16. qu. 1. decimę. & ideo dominus locustas non increpat, nec plagas amouet. 16. q. 1. reuertimini & tollit fiscus quod non accipit Christus, vt in prædicto c. maiores.

1 De materia glo. vide Bea. Tho. & ibid. Caiet. 2. 2. qu. 86. per totam. q.

ADDITIO. Hæc tria per glossam tacta bene experiuntur Italici decimas non soluentes. Econtra quadruplex est remuneratio bene soluentium, fructuum vbertas, corporis sanitas, remissio peccatorum, & acquisitio cælestium præmiorum, vt in prædicto ca. decimæ. Ioan. And.

b ¶ Animas.] alias animos. ad hoc sup. eo. tit. quamuis. de nat. ex lib. ventre. c. vnico.

c ¶ Sermonibus.] tale officium priuilegiatum est. de statu monacho. quod Dei timorem. [ad finem. & in gl. penul.

d ¶ Vel alibi.] Puta in collationibus, disputationib. vel in confessionibus, in quibus iniungere debent cõfitentibus, quòd aliena restituant: quia non dimittitur peccatum, &c. inf. de reg. iur. peccatum, cum suis concor. & hoc faciendo licite ab excommunicatis eleemosynas recipiunt. de sent. excom. cum voluntate. §. 1. priuilegium ergo illud merentur amittere contrarium suggerendo. 11. q. 3. priuilegium cum suis similibus.

e ¶ Voluntatis.] Voluntarium militem sibi eligit Christus, 15. q. 1. nõ est quòd cuiquam. 33. q. 5. qui sit. t. in fi.

STatuto.] Ponebatur olim hæc decre. vt dicit Archid. sub tit. de statu monachor. & incipiebat, Cum personæ. Guliel. alleg. quia personæ qui fere totam hanc decre. posuit in Specu. de deci. uer. in summa. Scias quod quæstionem (quæ habet an priuilegium de decimis nõ soluendis certis religiosis concessum, extendatur ad decimas, quas laici per antiquum feudum possident) plene tractaui sup. eo. c. penul. ubi ad probandum quod non extendatur, per quinque modos hanc decret. induco. Ioan. And.

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendum, quod aliqui religiosi percipiunt decimas ex donatione laicorum, quas laici habebant infeudatas cum consensu Episcopi, etiam sine consensu Capituli, ca. ad Apostolicam de his quæ fiunt a prælato sine consensu Capituli: & tunc religiosi qui solum habent istas decimas ex donatione laicorum non percipiunt decimas noualium: sed solum illas decimas percipiunt, quas laici percipiebãt: vnde multi religiosi impetrabant a sede Apostolica priuilegium ut ipsi possent percipere decimas noualium, pro illa portione, pro qua ipsi percipiebant decimas antiquas.

CASVS. Monasterium sancti Cypriani percipiebat decimas in mea parochia pro certa portione ex donatione laici sibi facta ex consensu Epi, unde Abbas ipsius monasterij impetrauit a sede Apostolica priuilegium, vt in mea parochia posset percipere & leuare decimas pro illa portione, pro qua pcipiebat decimas antiquas: & tamen ego rector Ecclesiæ parochialis eram in possessione percipiendi decimas in tota mea parochia: vtrũ virtute priuilegij sui possit percipere decimas in quarum possessione eram tempore impetrationis priuilegij? Respondet Romanus Põtifex, quòd priuilegium suum non se extendit ad illas decimas, in quarum possessione ali9 erat tempore impetrationis. Sed ponamus, quod dictus abbas percipiebat decimas pro aliqua quota in quadam parte meæ parochiæ, quæ erat circa flumen; postea a sede Apostolica impetrauit priuilegium generaliter, vt perciperet decimas noualiũ in parochia mea: vtrum possit virtute sui priuilegij percipere decimas noualium in parochia mea, in illa parte parochiæ, in qua non percipiebat antiquas? Respondet quod non: sed priuilegium suum restringitur ad loca, in quibus percipiebat antiquas. Sed quid sanctissime Pater, ponamus, quod Abbas Sancti Cypriani non erat in possessione nisi percipiendi tertiam partem decimarum antiquarum, licet reuera ad ipsum spectaret media pars: accesit ad Papam, & impetrauit priuilegium, vt posset percipere decimas noualiũ in parochia mea, pro illa parte, pro qua percipiebat antiquas, utrum priuilegium suum se extendat ad mediam partem, quæ sibi debetur: vel solum ad tertiam partem, sicut est in possessione percipere? Respondet, quòd priuilegium se extendit solum ad tertiam partem quam possidet, & non ad aliam partem, quæ sibi debetur. Sed ponamus, quod Abbas percipit omnes decimas ex donatione laici, & impetrauit rescriptum, ut perciperet decimas noualium pro ea parte, pro qua percipiebat decimas antiquas: vtrum virtute priuilegij sui percipiat omnes decimas noualium? Respondet quòd non: sed priuilegium suum restringetur ad mediam partem noualium: quia non est verisimile quòd Papa dedisset illi istud priuilegium in grauamen Ecclesiarum parochialium, si impetrans expresisset, quod ipse percipiebat integre omnes decimas integras. Vtrum sit uerum indistincte in omnibus religiosis, ut non debeant percipere, nisi medietatem noualium? Respondet quod non: sed fallit in religiosis Cisterciensibus, & Carthusiensibus: nam isti percipiunt integras decimas, secundum quod est eis indultum per Papam. Sed quid faciet Ecclesia parochialis, & rector illius Ecclesiæ: si isti Cistercien. & Carthusien. percipiant decimas cum integritate: quia rector Ecclesiæ parochialis non potest supportare onera parochialia, & non habet unde posit sustentari? Respondet Romanus Pontifex, quod Episcopus loci poterit prouidere: nam si uideat Episcopus, quod rector Ecclesiæ parochialis non habet aliunde ex quo posit sustentari, tunc compellit istos Cistercien. & Carthusien. ad faciendum rectori congruam portionem, unde possit sustentari, & onera parochialia supportare. hoc dicit præsens tex. vsque ibi, Sane quamuis. Nota primo quod ad solum Papam spectat declarare uerba ambigua suorum priuilegiorum. Ad hoc supra de officio ordinarij. Nota secundo, quod quantum ad uim comprehensiuam priuilegij, attendimus tempus datæ: & sic

¶ Priuilegium decimas noualium concedens, non includit decimas noualium per alios possessas tempore impetrationis, & loca tantum includit vbi percipiebantur antiqua, & ad portionem antiquam, hoc dicit vsque ad §. Statuimus, secundum Dominicum.

CAP. II.

STATV-

sic priuilegium non extenditur ad futura. Ad hoc de priuil.cum capella.Dom.

quod si Abbas impetrat priuilegia exemptionis pro se & capellis sibi subiectis: quod si aliqua capella sua sub alio monasterto bona fide possideatur, impedientur vires priuilegij, alias non, per eadem iura.

ADDITIO. Sic vt sola litis pendentia, (etiam si dolose non taceatur) impedit uires priuilegij, vt lit. pen.c.fin. Ioan.And.

to [a] † perpetuo declaramus, [b] quod indultum illud Apostolicum (quod plerisque conceditur) vt noualium decimas pro ea portione pcipere valeant, qua veteres eos contingunt [c] ad illas noualium decimas (quas tempore [d] illo, quo impetratum vel obtentum extitit hoc indultum alij† possidebant, [e] cum de hoc in ipso mentio nulla fiat) nullatenus se extendit: nec ad alias [f] etiam, nisi in his tantum locis, vbi veteres tunc (quando dictum indultum impetratum fuit) ipsi impetratores habebant, & pro ea [g] solummodo portione, qua ipsi tempore impetrationis huiusmodi pcipiebant antiquas.

¶ Priuilegium decimarũ noualium limitatum ad mensuram antiquarum, non potest vltra dimidiã includere: fallit in Cistercienſibus & Carthusienſibus, hoc dicit.

¶ Statuimus [h] præterea quod idem indultum obtentum ab ijs, qui tempore impetrationis totaliter veteres percipiebant decimas, vltra medietatem [i] decimarum noualium nullatenus extendatur, quia [k] non est verisimile, si tũc de plena & integra perceptione veterum fuisset expressum, quod Apostolica sedes pariter, & similiter noualium decimas, in tam graue parochialium Ecclesiarum dispendium indulsisset, quodque ratione talis indulti, siue impetrati iam, siue impetrandi deinceps, non possit in noualibus (quæ amodo fient) vendicari & acquiri vel percipi plusquã medietas decimarum ipsorum noualium: etiam si amplius in veteribus habebatur: cum non sit [l] dicendum asperum, sed piũ potius & benignum, si super decimis futurorũ noualium contra parochialium ecclesiarum grauamen † (quod ex distinctione † indulti huiusmodi possit accidere) taliter obuiatur. Religiosos tamen Cistercien. & Carthusien. ordinum statuto & declaratione huiusmodi (quantum ad hos duos articulos, videlicet de medietate [m] decimarum noualium) comprehendi nolumus vel constringi.

¶ Priuilegiati super decimis recipiendis, Ecclesijs parochialibus gratis assignare debent portionẽ pro debitis oneribus supportãdis, hoc dicit Dominicus.

[Prima gl.diuidit, & summat.]

a ¶ Statuto.] Hic Alexander in prima parte ponit quasdam declarationes circa indulgentias, in quibus conceditur aliquibus, vt noualium percipiant decimas pro ea portione, qua pcipiebãt antiquas. Et a quibusdã ex ipsis declarationib. duos excipit ordines hic vsque ad §. vbi.ibi, prouidet parochijs pauperib. quarum decimæ alijs debentur, vsque ad §. Sane. Tertio prouidet circa decimas recipiẽdas vel non de manibus laicorũ, vsque ad §. Diœcesani. Quarto prouidet circa decimas soluẽdas a religiosis, & circa diœcesanorum potestatem super his, vsque ad §. Nec p eo. vbi statuit noualium decimas religiosis non accrescere qui antiquas de laicorum manib. habuerunt.

† Pro materia uide Soc. in cons. 296. inci. in præsenti consultatione.

b ¶ Declaramus.] no. quia hic Alexan. non statuit ius nouum, sed antiquum declarat: vnde primum dictum habebamus in casu s. de priui.c.antep. qđ incipit dudũ.

† No. φ priuil. mihi concessum vt pcipiam decimas, & similia de aliquo loco, est subrept. non facta mẽtione de alio exist. in possessione ista percipiendi. l. imt puberi. ff. de admini. tut. s. de priu. dudum. secus si nemo ista pciperet. Petr. de Anch. Fõ.

c ¶ Contingunt.] forte priuilegio, vel cõpositione, vel infeudatione, vel præscriptione vel receptione de manibus laicorũ, vt dicit in fine, vel alio quocunq; modo iure cõi non est reperire simpliciter, φ debeatur certa pars; nisi forte in Epo, qui iure cõi petit quartã sup. de off. ordi. conquerente. de præscri. de quarta.

Declarãs nõ dr̃ ius nouũ edere, sed antiquum declarare.

d ¶ Tpe illo.] sic ĩ his inspicitur datæ tp̃s. Ad idẽ s. de rescri. eãte. cap. si eo tempore. eo. li. de elec. dudũ. 1. in antiq. vbi de hoc.

[Gl. seq. recit. per quæstionem.]

e ¶ Possidebant.] iure suo tanquam sibi debitas. (Idem uide Archidiaconus.) tunc non debet illis obesse priuilegiũ hoc tacito impetratum, sup. de priui. dudum. Idem potest dici si bona fide possidebant, sed proprietatem iuris non habebant, vt sola bonæfidei possessio vires priuilegij impediat. Si autem esset violenta, vel malæ fidei possessio, vires priuilegij non impediret 1 secũdum Innoc. & Host. qui hoc no. in prædi. decre. dudum. allegant de resti. spo. grauis. de præscri. c. ulti. de dona. inter vir. & vxo. & si necesse, ob hoc etiam ibi dicunt,

Possessio sola bonæ fidei impedit vires priuil. uide Abb. in c. ueniens de præscriptio.

1 Dic quo ad illam. Ioan. And.

f ¶ Nec ad alias.] secunda declaratio. Pone, debebatur mihi medietas decimarum antiquorum prædiorum certæ parochiæ: impetraui, ut perciperem pro ea parte noualia, pro qua, &c. tẽpore impetrationis non in tota parochia sed solum in certa parte pone citra riuũ percipiebam partem illam decimarum: in illa solam parte recipiam noualia non in vlteriori.

g ¶ Et pro ea.] tertia declaratio. Pone, debebatur mihi dimidia certæ parochiæ; sed non dabatur nisi tertia: impetraui priuilegia de noualibus pro ea parte, &c. solam tertiam in noualibus habebo.

† al. gramina.

h ¶ Statuimus.] sequentur adhoc duæ declarationes. Ad earum intelligentiam scias, quod aut ille, qui impetrabat tale indultum, percipiebat integras decimas, aut plusquam dimidiam, aut dimidiam, aut minus: in primis duobus casibus, scilicet cum integram, uel plusquam dimidiam percipit in antiquis, prætextu priuilegij noualium solam habebit dimidiam, si percipit dimidiam, vel minus antiquorum, tantundem percipiet noualium.

† In ma[...] scrip. & a[...] codicib. i[...] pressis p[...] lo antiq.[...] stanter l[...] tur, distr[...] & pro po[...] manuscr.[...] bent poss[...]

i ¶ Vltra medietatem.] nomine portionis dimidia 2 continetur. ff. de verborum significationibus. nomen filiarum, §. portionis. ff. de usufruct. l. etiam.

2 Portio[...] appl̃one [...] dia pars [...] tinetur, [...] Dec. cõsi.[...]

ADDITIO. Quandoque propter incertitudinem appellatio partis comprehendit totum. ff. de lega. 3. l. vxori. in princ. quid dicas Ber. uide de rescrip. nonnulli. super 4. glo.

k ¶ Quia non est.] ratio.

l ¶ Cum non sit.] diceret aliquis, quare sit tam stricta interpretatio & aspera? Respondet.

m ¶ De medietate.] bñ ergo cõprehendunt trib. declaratio ni-

rationibus primæ partis: sed istis duabus declarationibus istius. §. statuimus, non comprehenduntur, & hoc intendit. Si ergo percipiant integram vel plus quam dimidiam in antiquis, & in noualibus prętextu talis indulti tantundem habebunt. Io. And.

¶ Vbi autem per huiusmodi cōcessiones decimarum parochiales ecclesias adeo grauari contingit, quod earum rectores de ipsarum redditibus congruè [a] sustentari, & commodè iura episcopalia exhibere non possunt, prouideatur per locorum ordinarios, & ordinetur taliter, quod eisdem rectoribus tantum de illarum [b] relinquatur prouentibus, quod exinde cōpetentem sustentationem habere, † & episcopalia iura soluere valeant, aliaque onera [c] debita supportare.

¶ *Decimæ per laicos ante Lateranen. Concilium in feudum recepta à religiosis per eos recognitæ in feudū, non possunt ipsis religiosis concedi sine Diœcesanorū consensu. hoc dicit. Domin.*

¶ Sanè quamuis fortè à religiosis exemptis & alijs, fiant infeudationes de decimis detentis à laicis, & ijdem laici quod illas ab ipsis religiosis in feudum teneant recognoscant: non tamen licet religiosis eisdem post tale infeudationem, vel recognitionem sic de facto prędsumptam, huiusmodi decimas de manibus laicorum ipsorum acquirere vel recipere, absque Diœcesanorum episcoporum assensu. [d] Illas autem decimas intelligimus posse taliter à religiosis de manibus laicorum recipi. vel acquiri, quæ ante Lateran. [e] † Concilium ipsis laicis in feudum perpetuo [f] fuere concessæ.

¶ *Diœcesani compellunt religiosos exemptos soluere decimas parochialibus ecclesijs, si non agatur de rebus exemptis. h. d. Domin.*

¶ Diœcesani verò parochialium ecclesiarum ad requisitionem rectorum earundem de ipsis religiosis super decimis, quas habēt, vel eos habere continget, quæ quidem alias ad ipsas spectauerunt ecclesias (nisi de rebus exemptis [g] agatur) exhibeant iustitiæ cōplementum.

a ¶ Congruè.] quod dic vt sup. de prębēde monachis, 21. q. 1. c. 1. in glos penult.

b ¶ Illarum.] decima cum parochiæ suæ.

c ¶ Onera.] legatorū, nūciorum sedis Apostolicę, collectarum, & similium ad idem sup. eodem libro, de præb. c. 1.

ADDITIO. Io. Monachus & Archi. allegant de supplen. neglig. pręlat. sicut, & de præben. de monachis, & c. auaritię, Ioan. Andr.

¶ SANE. Pro intellectu illius §. ē p̄supponēdum primo, q si laicus teneat decimas infeudatas ab antiquo ante ɔciliū, & ideo illas iuste tenet, s̄m communem opinionem Doctorū potest ipse laic⁹ istas decimas restituere ecclesiæ parochiali sine cōsēsu diœcesani sed si vellet, dictas decimas alteri ecclesiæ donare, n̄ posset sine ɔsēsu epi. Secūdo est præsupponendum, q si laicus teneat decimas a religiosis, posset illas decimas donare religiosis absq; cōsēsu epi. ¶ Casus hoc pręsupposito tñ isto §. sic figuratur: Quidam religiosus ab antiquo, scilicet ante cōciliū, habebat decimas infeudatas, illas decimas volebat dare alicui loco religioso, à quo non tenebat dictas decimas: certum est quod illas decimas posset laicus donare ecclesiæ parochiali, à qua tenebat dictas decimas, etiam sine consensu Episcopi, sed alteri ecclesiæ vel loco religioso non posset donare sine consensu Episcopi. Sed vtrum episcopus debeat immediatè præbere consensum huic donationi? Respondet Romanus Pontifex quod non: immo antequam episcopus consentiat donationi, debet inducere laicum ad reddendum decimas suæ ecclesiæ naturali & parochiali; qui episcopus si per monitionem suam non possit laicum inducere vt reddat decimas ecclesiæ suæ parochiali, poterit præbere consensum, vt illas donet alteri ecclesiæ parochiali, vel alicui loco religioso. Sed quid? ponamus quod religiosi aliqui exempti timentes ne ad monitionem episcopi mutaretur laicus, & dictas decimas redderet ecclesiæ parochiali, faciebant, quod ipse laicus recognosceret illas decimas tenere ab ipsis religiosis, licet re vera non teneret, vtrum ista ficta recognitio præstet patrocinium ipsis religiosis, vt decimæ illę possint eis donari sine consensu episcopi? Respondet q non. Sed ponamus, q religiosi monasterij noui, qui sunt exempti a iurisdictione episcopi Pictauiensis acquirunt de nouo alias terras existentes in mea parochia, ipsi recusant soluere decimas ex illis terris: nunquid potero tales exemptos facere conueniri coram epō Pictauiēsi, vt ipse ɔpellat eos ad soluēdū decimas ex illis terris? Rn̄det q sic, & sic iste ē vn⁹ cas⁹ in quo exempti possunt conueniri corā ordinarijs, videlicet si exēpti recusēt soluere decimas ecclesię parochiali, sed tūc non posset conueniri per citationē communem, sed oportet q citatio fuerit formalis, & spāliter faciat mentionem q̄d veniant responsuri, tali rectori ecclesiæ parochiali, sup iure decimādi. Sed ponamus quod de cōsensu episcopi laici dōnauerūt decimas aliquib. religiosis exēptis, quas habebant infeudatas ante cōcilium Latera. vtrum dicti religiosi exempti possint percipere decimas noualium: q̄a aliqua terra erat in eremo, & per tm̄ tempus de cuius initio memoria hoīum non extitit, de nouo fuit redacta ad agriculturam, fuerūt sēminata aliqua noua semina in illa terra: vtrum ex fructibus super excrescentibus possint religiosi exēpti p̄cipere decimas virtute donationis a laici sibi factæ? Respondet quod non

† Petr. de Anch. no. post Io. And. obscurius tamē loquētem, q ex donatione priuilegiata, Papæ non aufert ecclesiæ, priuilegium ne conueniat vltra id q facere pōt facit l. in cōdēnatione l. inter eos ff. de reg. iur. Fon.

† Hoc est Cōcil. Late. sub Alex. 3. c. 9.

Nota, quod laicis est prohibitum recipere decimas in feudum perpetuum post Lateranen. Concilium: ergo videtur secus in temporali, vt not. in ca. cum Apostolica, sup. de iis quæ fiunt a Præla. Dominicus.

d ¶ Assensu.] Laicus habebat decimas quas religiosis donare volebat: fingebat se per instrumentum ab illis habere in feudum, vt sic quasi restitueret ipsas eisdem sine consensu episcopi, sed talis fictio non proderit, vt hic vides.

e ¶ Lateranense.] de priuileg. cum & plantare, 1. responso.

f ¶ Perpetuo.] secus si ad tempus, & concor. de his quæ fiunt à prælat. cum Apostolica, in fine.

ADDITIO. Et si non apparet an ante vel post Concilium quid iuris, ibi dixi in glossa finali. Ioannes Monachus, & Archidiaconus hic tenent quod, & Hostiens. Ioan. Andr.

g ¶ Exemptis.] id est, de ipsis decimis, vel decimis exēptorum prędiorum.

ADDITIO. Archidiaconus exponit, id est, de decimis pertinentibus ad ecclesias exemptas. Ioannes Andr.

¶ Religiosi etiam exempti, de possessionibus acquisitis, & acquirendus, ecclesijs parochialibus soluere debent decimas, si priuilegiati non sunt. hoc dicit Dominicus.

¶ Ceterum ijdem religiosi, tam exempti, quam non exempti, de terris, & possessionibus acquisitis hactenus, & amodo acquirendis, decimas integrè soluant illis ecclesijs quibus eædem possessiones & terræ prius fuerant decimales, nisi super hoc speciali iure [a] vel priuilegio sint muniti.

¶ Ex donatione laicorū habentes decimas antiquas nouales superuenientes in eodem loco non percipiunt. hoc dicit Domin.

¶ Nec pro eo quod forte in aliquibus parochijs omnes maiores decimas, seu partem illarum acquirunt de manibus laicorum, possunt pro eadem vel simili portione (si de nouo postmodum fiant noualia) in eisdem petere, vel percipere noualium decimas eorundem: [b] nisi alia rationabilis, per quam hoc facere valeant, causa subsit.

TITVLVS XIV.

De regularibus † & transeuntibus ad religionem.

¶ Innocentius quartus.

¶ Si minor xiiij. annis ingreditur religionem, in xv. anno liber exit, nisi in ipso xv. anno professionem fecerit, vel habitum professorum receperit, vel expresse ratam habuerit professionem prius à se factam. Si autem per totum vx. annum portauit habitum, vbi non est distinctus, intelligitur professus, nisi tanta sit indistinctio, quod viuentes cum eis simili habitu induantur. Si maior xiiij. annis ingreditur, si portat habitum per annum, quantūcunque sit indistinctus, intelligitur professus. Io. An.



CAP. I.

S†

a ¶ Iure.] sup. eod. ex parte. 1.

[Glo. vltima signat contrarium, & soluit.]

b ¶ Eorundem.] sicut enim ipsi laico non accrescebant noualia, vt supra eodem, tua. 1. sic nec ipsis religiosis, qui à laicis perceperunt. ad idem sup. eod. cum contingat. Argu. contra, infra de iure patro. ca. 1. Sol. ibi res à laico donata mutat naturam in nullius preiudicium: hic preiudicium fieret ecclesiæ parochiali, ad hoc sup. §. 1. in fine.

DE REGVLARIBUS, & transeuntibus ad religionem.



Si q.] Prima pars tractat d' impubere monasteriū ingresso. Secūda de pubere: ibi. Qui vero. Tertia declarat distinctionem habitum: ibi, Distinctos. Prima distinguit an egrediatur ante finem decimiquinti anni, an post: & primum permittit sed tres casus excipit. secundum prohibet ibi, Quod si. si sint habitus indistincti, secus si indistinctissimi. Secūda principalis puberem professum esse dicit, si per annū tulit habitum indistinctum: etiam si sit indistinctissimus, & diuersi status rōnē reddit: ibi Quoniam. Io. Andr. ADDITIO. Guil. in Spec. eod. tit. verb. & scias. dicebat hanc Decr. fuisse Greg. ix. sed fuit Innocentij, vt hic apparet.

CASVS. Aliquis minor xiiij. annis intrauit aliquā religionē, puta religionē sancti Benedicti: postea cōpleto anno xiiij. & inchoato xv. anno assumpsit habitū professorū: vtrum videatur fecisse tacitā professionē; Respondet quod sic, quod verum est, secuto postea triduo: ideo non potest redire ad sæculum idem dicendum si fecerit professionem expressam: vel si ante xiiij. annum fecit professionem expressam: postea ipso facto maiore xiiij. annis, quia inchoato xv. anno ratificauit illam primam professionem. Sed quid, ponamus quod nouitius non accepit professorum, sed alium habitum portauit per totum annum xv. quia incœpit sextum decimum annum, an videatur fecisse professionem? Respondet quod si in tali religioni habitus nouitiorum sunt distincti à professis, & iste nouitius portauit habitum nouitiorum, & non professorum: non videtur fecisse tacitam professionem; Sed si habitus nouitiorum non sunt distincti ab habitibus professorum, tunc per delationem istius habitus per totum xv. annum videtur fecisse professionem tacitam: quod verum est, nisi conuersi, & donati portarent eundem habitum. Sed quid ponamus quod erat aliqua religio, in qua non solum erant nouitij, sed etiam conuersi & donati; aliquis post xiiij. annum accepit illum habitum, & portauit per vnū annū integrum sine reclamatione: vtrū videatur fecisse tacitā professionem? Respōdet ꝙ sic: licet secus sit si talem habitum accepisset ante xiiij. annū, & sic ante discretionē animi. Sed sanctissime pater, vellē informari à vobis qualiter dicātur habitus distincti. Rñdet Romanus Pontifex ꝙ intelliguntur habitus distincti, siue distinctio sit parēs, siue nō quia habitus nouitiorū non sunt bñdicti, & habitus pfessorū sic, & tūc est distinctio latens, multo magis si distinctio illa esset patēs ī scissura, colore, vel aliàs Nota primo ex principio c. ꝙ durāte anno pbationis nouitius pōt facere pfessionē expressam vel tacitā. Sed sciēdum ꝙ qñ facit professionē expressā, obligatur illi monasterio in quo fecit professionem, sed qñ fecit tacitam professionē, ipse solū obligatur religioni in genere: ita ꝙ potest transire ad religionem laxiorem. Fallit istud in Mendicātibus, quia quis non pt profiteri intra annum, & si faciat expressam pfessionē, ē solū obligatus in genere religioni. Not. vlterius, ꝙ impubes non potest facere professionem expresse. Et in hoc religio æquiparatur matrimonio carnali: quod non potest contrahi in ætate impuberi, quod verum est, nisi malitia & vigor naturalis suppleret ætatem; quia tunc ante xiiij. annū posset quis matrimonium contrahere, sed in religione, hoc est in matrimonio spirituali, requiritur quod quis compleuerit annum decimum quartum. Not. quod si impubes non fecerit professionem post xiiij. annum: non obligatur religioni, nisi fecerit expressam professionem: vel si se ingresserit actibus conuenientibus professis, vel professionem prius factam ratificauerat. Not. vlterius, ꝙ ex delatione habitus professorum per annum inducitur tacita professio, & hoc quando in monasterio non sunt conuersi, vel si sint conuersi, habentes habitum distinctum. Not. ꝙ si habitus professorum, & nouitiorū sint omnino distincti, si impubes ante xiiij. annum accipiat habitum professorū, ex delatione habitus per annū non inducitur tacita professio, secus si

accipit

† De mate... huius ti... vide q no... sime săci... Conci. T... sess. 25. t... Regulari... & monia...

† Vide c... Trid. ses... tit. de R... & Moni... 15. vbi d... professi... alud q... hic statu...

accipit poſt 14. annũ, qa tũc ex delatione ipſius habitus per annũ inducitur tacita profeſſio. Nota vlterius iſta glo. ꝙ impubes maior ſeptẽnio dr̃ habere intellectum, nõ tñ plenum: minor vero nullũ dr̃ habere intellectum: nam vt dixit. l. 1. C. de fal. mo. ignorat illa ætas q̃d videat. Not. inſuper, ꝙ q̃tum ad obligãdum quẽ religioni, requiritur ꝙ annus pubertatis ſit completus: & ſic non ſufficit annus cœptꝰ. No finaliter. ꝙ profeſſio ante annos diſcretionis, non ligat profitentem, ſed põt ex poſt facto ratificari. Et ſic vr̃ ꝙ id q̃d eſt a principio nullũ, poſſit ratificari: q̃d eſt verũ virtute noui ↄ̃ſenſus: & ratificatur vt exnunc, & non vt extunc de quo. ĩ. in regula, ratihabitionem. Dominicus.

ſignificatum, tenebat quod hic dicitur.

h ¶ Sequentem,] ſcilicet 15. ætatis ſuæ.

[Glo. ſeq. exemplificat, quærit & ſoluit.]

i ¶ Videtur.] ecce ergo quartũ caſum poſt 14. annum. ergo bene habet ratã profeſſionẽ factã ante illud: ſed non eo ipſo ſed tunc demũ cũ lapſus fuerit annus 15. & in ipſo portauerit habitum diſtinctum.

qui [a] monaſterium ante xiiij. annũ, [b] vt monachus efficiatur, ingreditur: [c] niſi eo cõpleto profeſſionẽ faciat in ſequenti, [d] vel [e] habitum religionis ſuſcipiat, qui dari profitẽtibus conſueuit, ſeu profeſſionẽ à ſe prius [f] factam ratã expreſsè [g] habeat, liberè poteſt infra † ſequentẽ [h] annum ad ſeculum remeare. ¶ Quòd ſi per totum ſequentem annum in monaſterio permanſerit, vbi profeſſorum & nouitiorũ ſunt habitus indiſtincti, profeſſionem per hoc feciſſe, vel ſi quam prius fecerat, ratam habuiſſe videtur: [i] niſi tanta indiſtinctio ibi habitus habeatur, quòd & profeſſi, & nouitij, ac etiam alij communem [k] vitam cum eis ducentes ſimili penitus habitu induantur. ¶ Qui verò poſt quartum decimũ annum [l] habitum religionis aſſumpſerit: ſi per annum † illum geſtauerit, exnunc religionem aſſumptam preſumitur veraciter eſſe profeſſus: vbi ꝓfeſſi à nouitijs diſſimilitudine [m] habitus minime diſtinguuntur, [n] etiã ſi [o] alij degẽtes cum eis ſimilibus veſtibus coutantur; quoniam cum iã hic ad diſcretionis annos peruenerit, quid agat agnoſcit: [p] & ideo ſuſceptum diſcretionis tempore ordinẽ (poſtquam hunc anni probauerit ſpacio) intelligitur firmiter approbaſſe. Secus autem in illo, qui ante diſcretionis annos habitum induit regularẽ: cum eorum, quę tũc agit, plenum [q] non habeat intellectum.

¶ *Hic declarat qui ſint habitus diſtincti. h. d.*

¶ Diſtinctos † quoq; ſeu diſſimiles intelligimus eẽ habitus, ſiue nouitijs ſiue ꝓfeſſis diſſimiles veſtes dẽtur; ſiue benedicantur cũ ꝓfitẽtibus cõcedũtur: ſiue ẽt aliquid aliud [r] fiat, per quod nouitiorũ à profeſſorũ habitu diſcernatur. ¶ Alexander † quartus fratribus Prædicatoribus, & Minoribus.

¶ *Prædicatores, & Minores infra annum probationis quemq̃ ad ſui ordinis profeſſionem recipere non poſſunt: quod ſi fecerint, receptus alligatus non eſt eorum ordini, & ipſi à receptione profeſſionis aliorũ ſunt ſuſpenſi, & puniendi pœna, quæ pro grauioribus culpis eis conſueuit infligi Ioan. And.*

[Prima gloſſ. ſummat.]

a ¶ Is qui.] ſi minor 14. annis ingreditur religionem, in 15. anno liber exit: niſi in ipſo 15. anno ꝓfeſſionẽ fecerit, vel habitum ꝓfeſſorũ receperit, vl' expſsè ratã habuerit ꝓfeſſionẽ priꝰ à ſe factã. Si autẽ per totũ 15. annũ portauit habitum, vbi non eſt diſtinctus, intelligitur ꝓfeſſus; niſi tãta ſit indiſtinctio, ꝙ viuẽtes cum eis ſimili habitu induantur. Si maior 14. annis ingreditur, ſi portat habitũ per annum, quãtũcunq; ſit indiſtinctus, intelligiẽ profeſſus. In fine declarat qui ſint habitus indiſtincti. Ioan. Andr.

b ¶ Annum.] cõſummatum: qa nõ ſufficit incepiſſe, q̃d dic vt ſ̃. eo. ad noſtram.

ADDITIO. Hoſt. hic ponit quattuor caſus quibus pubes, & quatuor quib. impubes obligantur religioni, & poſt eum hic Ioan. And.

c ¶ Ingreditur.] hic tolle quod eſt inf. in tex. in verſi. liberè poteſt.

d ¶ Sequenti.] ſcilicet in 15. anno. ſic 20. q. 1. illud.

e ¶ Vel] repete eo completo. &c. Ioan. And.

f ¶ Prius.] ſcilicet ante 14. annum.

[Gl. ſeq. oſtendit quid approbat, & quid reprobat.]

g ¶ Expreſsè.] & ſic reprobatũ eſt q̃d Io. no. 20. q. 1. illud. & Ber. ſ̃. e. ſignificatum, q dicebãt, ꝙ ſi ꝓfeſſionẽ fecerat ante 14. annũ; tacitè ibi morã trahendo poſt 14. annum, vr̃ eam ratam habere, arg. de deſpon. impub. litteras, & c. acceſſit, in anti. Hoſt. autẽ qui hãc vidit dec. & gloſſauit vt patet ex ſuperioribus, in decr.

k ¶ Cõem.] vt ſeruientes capellani & ſeculares clerici: & ſi habitus ille religioſus nõ eſſet, ſed forte ſæcularium, clericorũ: id eſſet ꝑ epm corrigendũ. de teſt. c. 2. in ant. ſ̃. eo. ſicut nobis. Sed nunquid cõpelliẽ talis ꝓfiteri non p̃ci ſe, ſed cauſatiuè, vt vel profiteatur, vel exeat, vt ſ̃. de ele. cũ cauſam, in fi. ad hoc ſup. eo. vt clerici.

l ¶ Annum.] ad idem ſup. eo. ex parte.

m ¶ Diſſimilitudine.] patẽti in colore, ſciſſura, vel forma; ſecus quo ad hũc caſũ de alia latẽti, de qua loq̃tur hic finis, vt ĩ Cle. eo. tit. eos qui, & vide q̃d ibi no. in gl. 2. & gl. licet ergo.

[Gl. ſeq. obij. & ſol.]

n ¶ Diſtinguuntur.] ſed nõne ibi recipiẽdo habitũ, qui datur ꝓfeſſis vr̃ tacitè profeſſus, vt ſ̃ illud verũ eſt, q̃n diſtinctus eſt habitus, ſ qi vero nõ eſt diſtinctꝰ, ſecꝰ, vt hic vides, & ſic intelligas ſanè, q̃d no. Ber. ſ̃. eo. ex parte, in vlt. gl. ad fi. & ꝓbat idẽ ſ̃. eo. ſtatuimus.

o ¶ Etiam ſi.] ꝑ hoc aduerſatur illud, qui verò quod in principio §. poſitum eſt.

p ¶ Agnoſcit.] id eſt cognoſcere debet.

ADDITIO. Vel præſumitur. ſup. de ſent. excomm. cum illorũ in fi. Io. And.

q ¶ Plenum.] maior ſeptennio impubes intellectum habet, ſed non plenum, vt hic vides, minor autem ſeptennio ignorat quid videat. C. de fal. mo. l. 1.

ADDITIO. C. de iu. delib. ſi infanti. ff. de alie. iu. mu. cã fac. nã & ſi. de conſe. diſt. 4. eos in fi. ſm Archi. qui dicit, ꝙ §. ꝙ vero reprobi. de pœ. diſt. 2. vbi dicitur; ꝙ neque virtus, neque vitium in nobis locum obtinet vſque ad certum tempus, quo grauat infirmitas, de tali tempore vel ætate intellige, quæ non eſt capax. 15. q. 1. firmiſſime. in fi. & c. ſeq. Io. And.

r ¶ Aliud.] vt quia dentur à certis perſonis, vel in certis diebus, vel formis.

ADDITIO. Vel ſecundum Hoſtien. & Ioan. Mona.

† In antiquioribus codicibus cõſtãter legitur, ita: ĩ. ipſum ſequentẽ annum, &c.

† Cõtinuũ. ſ. per no. in Rubric. ff. de diuerſ. & tẽp. p̃ſc. itẽ ꝑpoſitio, ꝑ notat cõtinuationẽ. l. Vrbana. §. pernoctare. ff. de verb. ſig.

† De materia huius §. vide Cle. Eos q, titu. de regularibus, & ibi latè Zab. Imo lã, & alios.

† al. ita: idẽ. ſ. Inn. iiij. cuius eſt antecedẽs Decretalis, & omnino vr̃. Inno. adſcribẽda. vt indicat initiũ ſequẽtis Decretal. ibi cõſtõnem Innocentianã.

Infans q̃d videt, ignorat.

non ponitur supra chorum, vel non habet vocē in Capitulo, nisi sit professus. Sed ista exempla non placēt: quia non sonant in distinctionem hebitus, sed actuū. & de hoc vide sup. eo. vidua. Ioan. And.

[Glos. seq. diuidit, & dicit hic poni exceptionem à regula.

CAP. II.

NOn † solum: & [a] infra.[b] ¶ Licet zelum [c] animarū habentes, eas lucrari Domino solicitè cupiatis; quia tamen decet & expedit, [d] vt conscientiæ puritati non desit iudicium rationis, [e] ne vnde spiritualis profectus quæritur, salutis dispendium subsequatur: [f] Vobis de fratrum nostrorum consilio in virtute obedientiæ, & sub pœna [g] excōmunicationis auctoritate pſentiū districtiꝰ inhibemꝰ, ne ante annū [h] pbationis elapsū (q̄ est maximè in subsidiū fragilitatis humanæ regulariter institutus) quenq̃ ad pfessionē vestri ordinis, seu † renūciationē in sęculo faciēdā recipere, [i] nec cōstitutū infra hmōi annum aliquatenus impedire, quo minus infra ipsū ad aliā religionē, q̃ maluerit transeat: [k] vel (nisi maior tamē quattuordecim annis existens) professus sit tacitè vel expresſè, aut euidenter constet illum vitā voluisse mutare; (quod [l]

† Vide oīno qđ nouissimè sanciuit Cōci. Trid. circa professionē emittēdam, ses 25. tit. de Regularib. & Monialibus. c. 15.

NOn solū.] Duo principaliter facit. Primo ponit pœmiū siue cām Constitutionis. Secūdo: ibi, Vobis, ponit cōstōnē in qua primo inhibet. Tertio, ibi, Qđ si forte, ponit triplicē pęnā Præmitte qđ ingrediēti religionē datur annus ad probandū regulā. 17. q. 1. Gōsaldus. Sed huic anno pōt ingrediens & recipiēs renūciare, & statim pfiteri s̄. eod. tit. ad Apostolicā. Sed istud vltimū hic prohibet. i. duab. religionib. Dominicus

ADDITIO. Et hęc suprascriptio est talis. qualis. s̄. eo. tit. prox. c. 1. sed alteriꝰ auctoris. Ista vero decr. nō fuerat inter Innocētianas, sicut nec pcedēs: sed extrauagāt, & q̄ glossauerūt Innocētianas: nō glossauerūt istā partē: tñ eā posuit & exposuit Hos. in decr. statuimus. s̄. e. tit. Io. A.

CASVS. Dictum fuit sup. c. proximo, quod quis in anno 15. & sic in anno pbationis pōt facere professionē tacitam vel expressam: hic quæritur an istud sit verū indistincte in qualibet religione? Respōdet Romanus pontifex ꝙ non; sed fallit in ordinibus Mendicātiū; nam Prædicatores, & Minores intra annum probationis, non debent aliquem recipere ad professionē. Sed quid sanctissime pater, ponamus quod ipsi fecerunt cōtrariū; puta quia infra annum 15. & sic inf. annū probationis admiserunt aliquem ad professione sui ordinis: an sint puniēdi aliqua pœna, & qua pœna debeāt ipsi puniri? Rñdet, ꝙ ipsi puniuntur quia ipso facto sunt suspensi a receptione aliorum religiosorū ad professionē. Itē debent puniri aliqua pœna, quæ deberet illis imponi pro grauioribus delictis, ẜm cōsuetudinē vel ordinationem suæ regulæ, & receptus sic ad talē professionem infra annum probationis, nō est obligatus ipsi religioni in specie, in qua fecit pfessionem: est tamen bene obligatus religioni in genere, ita quod tenetur profiteri aliquam religionem approbatam. Sed quid de Eremitis sancti Augustini & Beatæ Mariæ de Carmelo, vtrū sit idem dicēdum, vt non debeant aliquē recipere ad professionem infra annum probationis; & quod si contrarium fecerint, puniātur dicta pœna? Respondeo quod sic: [Dispendiū] Erant nonnulli Mendicantes, qui quadam leuitate ducti faciebant professionem; & cum sentiebāt duritias religionis, dimittebant religionem. & efficiebātur apostatæ; & ideo ordinatum fuit, ne de cetero Mendicantes reciperent aliquos ad professionē, in suæ religionis intra annum probationis; qui annus probationis fuit introductus in fauorem vtriusq; videlicet in fauorem monasterij, vt monasteriū cognoscat mores intrātis; & ī fauorē intrātis, vt ipse videat an poterit sustinere duritias religionis, ca. ad Apostolicam, eod. titu. In antiq. Nota primo, ꝙ Mendicantes nō possunt aliquē recipere ad professione durāte anno pbationis; Si aūt recipiat, tenet receptio, & receptꝰ obligatē Religioni in gnre; & ideo si velit, poterit dimittere illā religionē & ītrare aliā religionē. Nota vlterius differētiā inter tacitā pfessionē & expressa: q̄a expressa pfessio in aliquo monasterio facta, obligat illi monasterio ē specie, ꝙ verū est, nisi q̄s vellet trāsire ad strictionē religionem: sed ad laxiorē nō potest, nisi petita & obtenta licentia: sed tacita professio obligat solū in gnre: sed tūc adhuc requiritur ꝙ sit ætatis pfectæ; & ꝙ fecerit professionem sciēter; & ꝙ perseuerauerit p triduum. Nota in super, ꝙ ex professione facta in religionibus dicitur anima ingredientis lucrifieri Domino, quod est verū, si regula obseruetur. Sed si non seruatur perditur aīa, & corpus; adhoc 47. distin. quantumlibet, Nota finaliter, ꝙ cōsciētia non regulata rōne, inducit dispendiū salutis æternæ. qđ facit ꝯ illos q̄ ex quolibet momento vel instinctu mouent conscientiam suam ad aliq̄d agendum, vide de simo. per tuas. Dom.

† In ma... scriptis ... alijs ēt ... pressis i... seu ren... tionē s... lo faciē... &c. ab... dictione...

[Prima glo. summat, & dicit hic poni exceptionem à regula.]

a ¶ Non solum.] Prædicatores & Minores infra annum probationis quemquam ad sui ordinis professionem admittere nō possunt: quod si fecerint, receptus allegatus nō est eorum ordini, & ipsi a receptione professionis aliorum sunt suspēsi, & puniendi pęna, quæ pro grauioribus culpis eis consueuit infligi. Excipit decretalis ista a regula quam habuisti. s̄. eo. ad Apostolicam.

b ¶ Et infra.] decisum hoc fuit; quia habebatur s̄. eo. ad Apostolicam & c. statuimus.

c ¶ Zelum.] quasi dilectionis feruorem, ad idem sup. eo. lib. de re iud. ad Apustolicæ, in princip.

d ¶ Expedit.] de baptismo, maiores, sup eo. lib. de ele. cum expediat, &c. cum non deceat Io And.

e ¶ Rationis. 1] ratio n quæ à discretione procedit, nō debet deesse; est. n. omnium virtutū mater discretio. 1. q. 5. præsentium, sup. de off. custo. c. 1. Ioan. And.

f ¶ Subsequatur.] ad idem de deci. quamuis, de hære. cum ex iniuncto, in antiq.

1 Vide B. ... 2. 2. q. ... 5. vbi ... numera... ter p... pruden...

[Glo. seq. recit. per quæstionem, solutionem, & remissionem.

g ¶ Sub pęna.] Contra faciens non erit propter hoc excommunicatus, ut supra de iure patron. relatū, qđ dic vt no. 63. dist. ca. Salonitanæ, de simo. sicut, 2. de sagit. cap. vlt.

h ¶ Annum.] interdum inuenitur de biennio; interdum de triennio, & de hoc dic vt no. 17. q. 2. Gonsaldus, sup. eo. ad Apostolicam r.

i ¶ Recipere.] præsumatis. quod est in fine.

k ¶ Transeat.] sequebatur in antiqua, sicut de sua voluntate, & c. quod est infra, iste igitur versiculus q̄ sequitur vsque ibi: sicut, additus est per compilatores huius libri, & hoc ne aliqui crederent, quod talis nō posset redire ad sæculum, quia solum dicebatur, ad religionem, &c.

l ¶ Quod.] ad declarationem eius quod habes sup. eo. consulti, &c. statuimus.

a ¶ Indi-

i Sine ꝓfessione, ꝙ nō ī tēdit p id dimittere sæculū, ne obstet s. ꝺ renūc. ex transmissa. Io. Andr.

a ¶ Indicijs.] ut si beneficio renunciauit, r uel de bonis proprijs verbo & re disposuit, vel similib. modis. ADDITIO. Dominus Aluarus Hispanus decretorum doctor de bonis proprijs re & verbo disposuit, cū ingressus fuit ordinem Minorum, de quo sic refert Archi. & mihi constat. Ioan. Andr.

b ¶ Recipere.] scilicet ad ꝓfessionē infra annū ꝓbationis.

c ¶ Vestro esse ordini.] nota quia ꝓfessio tacitè vel expressè facta ī. annū ꝓbationis nō obligat ordini: tamē obligat a religioni, vt supra.

a Vide Cōci. Trid. initio c. citatū, cuius verba contra riū indicant.

[Gl. seq. recitetur per quæstionem.]

d ¶ Suspensos.] dixit Hostiēsis ꝙ superior q. non peccauit, potest ipsum absoluere. Arg. de sen. ex co. nuper. in antiq. ADDITIO. Dicit Arch. ꝙ hoc vix credit, cum hoc non sit cōcessum, & ideo absolutionē reseruat. il li, qui ligauit. I. An.

[Gl. seq. recitetur per obiectionem, & solutionem.]

e ¶ Et insuper.] nota ꝙ qs multiplici pœna punitur: rō quia altera p se non suffi ciebat, vt no. s. de iu. di. at si clerici. I fine.

f ¶ Consueuit.] ipsa consuetudine inspecta, vel ordinationibus, quæ sunt secundum regulam.

† Hic quoq; tenēdū, ꝙ sāciuit. Conci. Trid. sess. 25. de Regula. & Monial. c. 15.

Constitutionē.] pars prima de Mēdicantibus. Scđa de non Mendicantibus; ibi, In alijs. Iterū prima facit duo; Primo ponit declarationem. Secundo prorogationem, ibi, Vnde. Secunda etiam facit duo. Primo ponit regulam, quam distinguendo duo membra, declarat. Primum ibi, Sed expresse. Secundum ibi, Tacite. Ioan. Andr.

Præmitte quod habes in ca. præcedenti. Dominicus.

CASVS. Literalis huius ca. patet in c. sup. proxi. qm̄ casus ibi positus hoc & illud comprehendit No. primo ꝙ appellatione conuersorum possunt comprehendi illi, qui sunt in religione ad probationem regulæ. Nota secundo, ꝙ ad solū Papā pertinet extendere legem exorbitantem ad alios casus non expressos. Dominicus.

g Hodie ꝓrogata est p Clement. ad Eremitas sancti Au. & per D. nostrū Papā Io. ad Carmelitas, & hoc constat. Io. Andr.

g ¶ Constitutionem.] sup. c. prox.

h ¶ Declarauit.] eius declarationē hodie nō habemus. ADDITIO. Idem. Io. Mon. & Archid.

i ¶ Inducti.] sup. de transla. inter corporalia, de rescriptis inter ceteras, in antiq. C. ad l. Fal. l. vlt.

K ¶ Prorogamus.] prima facie ista decret. vr̄ facere ad qōnem, qua quæritur an constitutio, Super cathedram, extrauagans Bonifacij, quæ habetur in Cle. de sepult. dudum, extendatur ad alios Mendicantes, quam Prædicatores, & Minores, & vr̄, quod sic, per hanc literam. Sed contrarium pronunciauit, z vt dixi infra de regu. iur. q̄ a iure, & vbi vide. Et decret. ista facit pro hac parte. Dico. n. quod hic Bonifacius non dixit, declaramus: sed dixit, prorogamus: vnde licet eadem ratio esset in alijs mendicantibus, quæ in Prædicatoribus, & Minoribus, tamen Constitutio illa non extenderetur ad illos, nisi hic per Bonifaciū ꝓrogata fuisset, vnde Alexander declarauit, sed Bonifacius ꝓrogauit, vt vides. Regulæ ergo, & antiquo iuri standū est, nisi inquantū reperim⁹ recessum, vt ī pdicta regula dixi. ADDITIO. Facit ī. de pœn. c. Romana, de hære. statutum, z in fine, i. respōso. Et facit q̄stio: canonici Mutin. in fi. argumētorū. & in principio solutionis, quā vide in regula, odia infra de reg. iur. Io. Andr.

tamen non præsumitur nisi clara probatione, vel competentibus indicijs a ostendatur) omnino ad sæculum redeat, sicut de sua voluntate processerit, præsumatis. ¶ Quod si forte contra hāc nostram prohibitionē quēquam recipere b præsumpseritis, decernimus eum, qui taliter receptus fuerit, nullatenus vestro esse ordini c alligatum, vosque à receptione quorumlibet ad professionem eiusdem ordinis fore ipso facto suspensos, d & insuper e pœnæ subijciendos, quæ fratribus ipsius ordinis pro culpis infligi grauioribus consueuit.

¶ Bonifacius VIII.

¶ *Decretalis non solum extenditur ad omnes Mendicantes, in alijs verò professio expressa, religioni cui fit, tacita autem generaliter obligat intra annum. hoc dicit secundum Zenze.*

CAP. III.

Constitutionem g † Innocentianam, quæ prohibet conuersorum professionem recipi ante annum probationis elapsum piæ memoriæ Alexander Papa iiij, prædecessor noster, ad fratrum Prædicatorum, & Minorum ordines duntaxat declarauit h extendi: Vnde nos pari † similitudine rationis inducti, i declarationem eandem ad aliorum mendicantium ordines prorogamus. k In alijs autem religionibus professio expresse vel tacite fieri potest licitè m infra annum. Sed expresse emissa (etiam sæculari habitu nō mutato n) illi religioni præcise obligat, quam profitēs est professus. Tacitè verò facta infra probationis o annum per susceptionem habitus, p qui profitentibus tantum datur, non illi specialiter, cuius habitus est susceptus, sed generaliter religioni alicui recipientem obligat, q si ætatis r aptæ sit, si sciens, s & voluntarius, t ac triduo u perseueret.

†al. ita, pari similitudine rationis, &c.

l ¶ Religionibus.] scilicet non Mendicantium.

m ¶ Licitè.] In mendicātibus etiam pōt fieri, sed nō licitè, vt s. c. prox. dixi [Idem Archidiaconus.]

n ¶ Non mutato.] ad idē s. e. sicut nobis, habitus enim nō facit monachum, sed professio regulæ. s. eo. tit. porrectum.

o ¶ Infra probationis.] ergo de illa tacita quæ fit per lapsū anni nō loqtur hic, de qua su. e. c. 1. §. q vero, & sup. e. ex parte, in illa ergo nō licebit infra triduum pænitere, vt in ista quia non reperitur de illa hic statutum.

p ¶ Habitus.] hoc vbi distincti non sūt habitus professorum à nouitijs, vt sup. eo. ca. 1. dixi. ADDITIO. Hoc sonat, quod si habitus est communis & indifferens, tunc requiritur perseuerantia animi tridui tantum, vt sup. tit. prox. post prin. Ioan. Andr.

q ¶ Obligat.] quo ad hanc obligationem ex tacita, non dicam differentiam inter Mendicantes, & non mendicantes, vt supra eod. capit. proxim. sed sic in expressa, quia illa obligat illi religioni in non Mendicantibus, in Mendicantibus solum religioni in genere, vt ibi, & hic.

r ¶ Ætatis.] maior 14. in mare, 12. in femina.

s ¶ Sciens.] secus si non intelligens, vt si furore laborat. sup. eod. sicut tenor.

ADDITIO. Nisi postea ratificet, & hic ponit Archid. obiectionem de simulante, quam post Inn. scripsi supr. eo. tit. in antiq. cap. 2. super ver. per vim. quod ibi, decido. Ioan. Andr.

t ¶ Voluntarius.] secus si inuitus, 20. q. 3. præsens. sup. eo. cum virum.

[Glo. seq. recitat tres opi. antiquas.

u ¶ Triduo.] terminata sunt varie notata sup. eo. ti. ad nostram. Quidam dicebant ꝙ istud dispensatiue. i. lo-

z Hug. plus dicebat, ꝙ ñ habebat illā pro decr. hoc no. 27. dis ꝙ interrogasti, & Ioā. ponit eius dictū 2o. q. 3. cap. 2. Ioan. And.

quęrebatur: alij, quod illud speciale propter electionem, alij, quod quinque ibi concurrebant, propter quæ pænitentia tridui locum habuit. Primum quod sine deliberatione intrauit. Secundum, quod illectus: Tertium, quia sine probatione suscepit habitum professorum: Quartum, quia prope pueritiam: Quintum, quia infra triduum pęnituit. Nō perseuerando in habitu: aliàs secus, vt hic in fin.] & hoc tenet ibi Goff. & recitat Hostiensis. Vides quod hodie ius esse cōmune declaratur, scilicet ꝙ per professionem tacitā factā per receptionē habitus professorū infra annum probationis, quis non obligatur, nisi triduo perseueret, similis dilatio temporis. C. de error aduo. l. vlt.

Idem Parisien. Capitulo.

¶ Beneficium ingredientis religionem infra annū probationis (exceptis casibus hic expressis) non est alteri conferendum: interim tamen debebit per alium beneficio deseruiri, assignata eidem substituto congrua portione, unde viuere possit; hoc dicit. Ioan, de Fant.

BEneficium. Potest diuidi in tres partes. Primo ponit regulam: Secundo, ibi, Nisi, quattuor casus exceptos: Tertio, ibi, Sed interim, prouisionem.

CASVS. Titius clericus obtinens beneficium ecclesiasticum intrauit religionem & accepit habitum, tamē non fecit adhuc professionem tacitam vel expressam. sed adhuc in anno probationis est. Episcopus ad quem spectat collatio illius beneficij, vult illud conferre durante anno probationis, an possit? Respōdet Romanus Pontifex quod non. quòd verum est; nisi in casibus certis: Primus casus est si intrans religionem infra annum probationis consentiat, vt episcopus possit tale beneficium conferre, quia tunc episcopus posset de illo beneficio disponere: nam talis consensus habetur pro renunciatione: Secundus casus est, si intrans religionem durante anno probationis fecit professionem tacitam vel expressam: quia tunc vacaret beneficium, etiamsi illa professio solum obligaret ad religionem in genere: Tertius casus est, si appareat quod intrans religionem voluerit omnino vitam mutare, & dimittere sæculum, & tunc statim quod constaret de mutatione vitæ, poterit conferri beneficium. Sed sanctissime pater, si pendente anno probationis non vacet beneficium, quid fiet de beneficio, quia nouitius illi beneficio deseruire non potest? Respondet quod illi beneficio erit prouidendum de vicario, qui deseruiet in diuinis, & pro sustentatione vitæ habebit congruam portionem ex redditibus beneficij. Not. primo principalem effectum, ad quem emanauit præsens cap. quod pendente anno probationis non vacat beneficium intrantis religionem, ideo episcopus illud beneficium conferre non poterit, nisi in casibus hic expressis. Not. quod si constet ingressum religionem voluisse vitam mutare, quia declarauit animum suum quod nunquam rediret ad sæculum: tunc beneficium censetur vacare. Nota vlterius, quod cum beneficiatus non potest deseruire suo beneficio, & diœcesanus debet prouidere constituendo vicarium, qui illi de beneficio prouideat, & illi vicario assignabitur congrua portio, & residuum reseruabitur intranti vel successori. Sed nunquid intrans religionem potest habere fructus sui beneficij durante anno probationis? Respondet quod non, sed fructus conseruabuntur, & si intrans religionem reuertatur ad sæculum, illos fructus recuperabit, non autem habebit illos fructus ipse intrans durante anno probationis. Ratio est, quia existens in anno probationis, debet esse in summa paupertate: aliàs non posset experiri asperitates religionis.

[Prima glossa dicit quid declaret, & quid ponit.]

a ¶ Beneficium.] emanauit ad declarationem decret. supra de renun. ex transmissa, & eorum quæ not. Ber. & Moder. sup. eod. statuimus. & Ioan. 27. q. 2. dispensatam, & 17. q. 2. Gonsaldus. Et ponit hæc decr. regulam & quattuor casus exceptos.

ADDITIO. Et dirigitur Capitulo Parisien. quia ibi fuit casus de facto in canonico ingresso ordinem Prædicatorum, cuius præbenda fuerat infra annū collata, & fertur ꝙ prius episcopus per procuratorē vocato notario illū requisiuerat, ꝙ expresse profiteretur, vel renunciaret, aut exiret: qui respōdit; in hoc ordine profiteri nō licet, infra annum sup. c. 2. renunciare no placet, exire non decet. Et ista dictio, beneficium, sumitur hic large, vt comprehendat etiam maiora, facit sup. de verb. sig. c. pen. & de hoc infra de reg. iur. cap. 1. Ioan. Andr.

CAP. IIII.

BEneficium [a] † illius qui religionem ingreditur, non est infra probationis annum [b] alicui conferendum: [c] Nisi ad

[Glo. seq. soluit quæstionem.]

b ¶ Probationis annum.] per hanc literam credo quod si minor xiiij. annis ingrediatur religionem quod ante finem xv. anni beneficium suum non poterit 1 conferri, quia xv. annus est annus probationis illi, sup. eo. tit. & lib. cap. 1. quod verum est, nisi post annum xiiij. aliquod de ijs quæ sequuntur interueniat: beneficio autem nihil deperit, cum de prouentibus illi deseruiatur, vt dicitur in fine.

[Glo. seq. primo signat contrarium: quod dupliciter soluit: secundo soluit dubium: tertio quærit & soluit: quarto quærit, soluit, & solutionem declarat, quinto quærit. arg. pro, & contra, & soluit.]

c ¶ Conferendum.] contra vt in prædicta decre. supra de renunc. ex transmissa, ubi tenuit collatio facta intra annum probationis, sed dic sm Hostiens. quod ibi cum recuperauerat bona sua renuntiauerat, 2 beneficio suo expresse in ingressu uel ante ingressum, quod satis ut, alias quare decre. illa poneretur sub tit. de renunc. Vel dic, quòd illa intelligitur sm primum casum inferius exceptum 3 Secundum alios non potest intelligi quia Papa non mandasset postea illum de nouo recipi. Si igitur beneficium tale non est conferendum: ergo tempus non currit ei ad quem spectat conferre in antiq. de conces. prębend. quia diuersitatem, de elect. cap. ulti. & merito, cum adhuc non uacet effectualiter, non currit tempus: cum non nisi à uacatione currat. sup. de ele. ne pro defectu de conces. pręb. cap. 2. Sed quid dices, si non habeat ius in re, sed ad rem: nunquid perit infra probationis annum ius illud? Credo eadem ratione quod non: 4 & in decre. de conces. præb. cap. ult. illud fuit pp. reuocatoriam & eius uerba ad idem de præb. c. antepe. Sed nunquid constituto in probatione poterit conferri beneficium? Puto ꝙ non: quia dubius est status, & iam fingitur ibi religiosus, quo ad priuilegiū immunitatis j. de sent. exc. religioso. 2. responso & statu dubio non promouetur ad militiam. ff. de re. mili. qui status. ff. de liber. cau. qui de libertate, & iā per hoc induceretur ad religionem dimittendā; quod esse non debet su. de ele. quorundam. 12. q. 2. bonæ rei. nam plantare religionē, & plantatā fouere debemus. s. de priuileg. cum, & plantare. & hoc intelligo de beneficio quod per regulares possideri non possit ad epatum aūt in sæculari & regulari ecclesia talis eligi potest sup. eo. li. de elect. nullus. Sed numquid canonicus ecclesiæ cathedralis, qui est in probatione habitus & regulæ in aliquo monasterio, uocari debet ad electionē epi, q̄ tunc imminet facięda: & dicamus monasterium esse in loco uicino, de quo alias uocari deberet: & quod non apparet illum uitam uoluisse mutare. Mihi uidetur quod sic 5 per istam decr. rer

† Vide Cō. Trid. sess. ... de refor. ...

1 Idē hic A... chid.

2 Protestā... tū, qd pe... id nolebat... bligari re... gioni etia... genere. I... Fon.

3 Protestā... ut s. Do. ...

4 Ita Do. ... no profe... illi nō re... ciat. Fon...

5 Arch. s. ... mihi ui... approbare ... tr. de A... & Phi. ... reprobat... nē Do. te... tis glo. F...

net enim beneficium suum: ergo & iura ex eo prouenientia, nec.n. ex eo ꝙ ad bonū aspirat, & vitā religiosam probat, debet eius conditio fieri deterior. 15. q. 1. sunt nonnulli. Item video ꝙ contrahit matrimonium carnale: ergo & spirituale cōtrahere poterit: licet. n. de vno ad reliquū arguere. 21. q. 2. sicut de transla. ꝑ totū. Item eligere prælatum ecclesiæ etiam epm, cadit in religiosum et professum. s. de elec. Cumana immo & religiosi ad talia sunt vocandi 73. dist. obeuntibus. Item video

† al. consensus.

id ipsius accedat assensus, a † aut constet b quòd vitam voluerit absolutè mutare, vel professionem c expressam fecerit, seu d sciēter e habitū receperit professorum. f Sed interim g eidem beneficio per alium† deseruiri debebit, h assignata sibi congrua de ipsius ꝓuentibus portione. i

ꝙ in statu libero inspicimus statum pristinū. ff. de statuliber. l. statuliberū. & l. statuliberi a ceteris, sic & in nouitio pristinū & nō statū regularem, qui forte erit & forte nō erit, considerare debemus, maximè cum præcedens status certus sit, & sequēs incertus. ad hoc de pæ. dis. 7. c. vlt. Itē iacēs hæreditas obtinet vicē defuncti, q certus fuit. nō hæredis q est incertus, qa licet certus sit institutus forte repudiabit Inst. de hęre. insti. §. seruus alienus. Itē applone, denunciatione, & lite pendente nil debet innouari in præiudicium appellātis, denunciantis, vel litigantis. 2. q. 7. post appellationem §. appellatione. ff. nil no. in rubro & nigro. sup. de no. oper. nunc. per totum. s. vt lit. pend. c. 1. & 2. sic & tempore probationis in pręiudicium nouitij, eo absente nō fiet electio. Item dato ꝙ nollet, vel non posset uenire, procuratorem constituere poterit per conciliū, c. q 1 pp de elect. in antiq. pro hac parte facit ff. de bo. poss. ex testa. milit. l. vnica in fi. & ff. de leg. 3. l. quæsitum 1. rnso. & ff. de fun. instr. & instru. leg. Seię. § Pamphilæ & l. prædia. 1 In contrarium v r ꝙ in solitudine & silentio debet fieri probatio. ad id 16. q. 1 c. 1. & 2. de sta. mona. cum ad monasterium. & ex exitu claustri timetur periculū. de pœn. dist. 5. c. a. ad fi. & q similem cum alijs vitam suscipiunt, &c. de sta. mona. recolentes & talis quis esse putatur, qualem habitum ostendit inf. de sent. excom. si iudex laicus, & dissimiliter viuere dēt nouitius, ne videatur sæculum mutare, non fugere. 53. dist. legē. & ꝑ similitudinem computatur quis in eorū numero: in quorū numero in veritate non est. s. de biga. nuper. Item talis quo ad immunitatē religiosus censetur j. de sen. excom. religioso. 2. rnso. & bn facit litera ipsius decretalis, quæ dicit, talē non esse religiosum cum effectu: quasi diceret eū religiosum 2 sed reuocabiliter, ad instar eius quod dicitur de tacitè professo qui pænitet infra triduum. s e tit. & lib. constitutionem. & in antiq. c. ad nostrā. vn iura, s. eo. super e. cōsulti. postulasti. statuimus. & s. eo. lib. & tit. c. 1. & 2. dnt talem redire vel remeare ad sæculū: patet igitur ꝙ sæculū exiuerat: aliàs redire nō posset. & est simile de conse. di. 3. qui in maternis. & s. de hær. accusatus. debet ergo iste nouiti⁹ aut in totum dimittere, aut in totum amplecti, sicut pupillus: aut omnia nomina tutoris debet rata habere, aut omnia respuere. ff. de admini. tuto. cum quæritur, ad idem. de consecr. dist. 2. comperimus. Item dato ꝙ in alijs tractatibus capituli absētes nō dēant vocari secundū ea quæ no 10. q. 2. hoc ius. & dixi sup. de testib. præsentium. tamen non potest negari, quin debeāt vocari ad receptiones canonicorū: & ad cessationes diuinorum facienda. sup. eod. li. de præbend. cum in ecclesijs. & de offi. ordi. quamuis. Si igitur ad electionē ꝑlati, & ad ꝑdicta vocabitur, & sic sępe discurrit, quomodo monasteriū probabit mores eius? Forte tunc inhoneste viuet cum exibit claustrum, & sic infringetur decre. in nostram. supra eod. tit. in antiquis. Item iste incertus de statu suo, certam legem dicere non potest. 3 ff. de testam. l. qui in domini, & l. seq. & idē in eo qui ignorat an sit captiuus, an a la-

x Ista motiua Arc. ꝑtinentius allegarentur si quæreret vtrū nouitius veniens ad electionē sit admittendus hoc voluit Io. An. in nouell. ibi, nota quia qō non aūt vouit approbare Archi. sicut Phil. credit. Fon.

2 Pure Io. An Dom. al leg. l. cū pater. §. 2. de leg. 2. sed An ch. dicit ꝙ talis trāsit in religionē est condōnalis; qa aliàs oīa sua interim essent monasterij. Auth. Ingressi. cuius contrarium hic patet vide Fel. in c. inꝑsentia, de ꝑba. Font.

3 Sequitur Io. And. Do. per l. 1. §. largius. ff. de suc. edic. l. 1. 1. respon. de leg. Font.

trunculis captus ff. de leg. 3. l. 1. 1. responso ergo nec electionem facere, quæ debet esse certa. sup ea eodem lib. de elect. c. 2. & bene facit pro hac parte; qui cleri. vel vouen. consului. ubi dicitur quod habitus sine ꝓfessione impedit ne contrahatur. ad idem sup. de offi. dele iudex. eo. li. vbi per solam propositionem recusationis et ante causam finitam impeditur delegatus Papæ facere quod alias sibi de iure competit, scilicet delegare, nisi volente recusatore, sic dicā ꝙ ante professionē per solā probationem impediatur talis eligere, nisi de gratia per capitulum vocaretur. 4 ad idem bene facit s. eo. lib. de tempo. ordi. cum nullus. in fi. & j. de priuileg. c. 1 fi. vbi qui reuocabiliter manet in loco, naturam loc. sortitur. Ad idem optimè sup eodem lib. de procur. c. 2. duobus modis Primo, quia ibi ingressus religionis. intelligo etiam causa probationis, vt ibi dixi, & absentia in loco remoto, æquiparantur, sed si in remoto loco iste esset absens, non deberet vocari: ergo nec ingressus religionē. Item ibi procurator q erat dominus litis per contestationem, per ingressū religionis amittit vsum litis: sic dicam canonicum per ingressum amittere vsum vocis, quam in capitulo habet: amittere dico quo ad actum, non quo ad habitum: ad idem C. de curat. furio. cum alijs. & hoc verū credo: puto enim locum esse illi clausulæ cōcilij: Quia propter volunt & possunt, &c. quasi iste sic in probatione manēdo interim videatur nolle. Nec obstat hæc decr. non enim simpliciter ex iure beneficij procedit ius eligendi: quod probatur. s. de elec. cum in cunctis, &c. cum Vinton & s. eod. lib. eo. tit. ex eo ꝙ cle. vt hi qui. de ætate & qual. cū si. Secus crederē in patrono, vel in eo ad quem non de iure collegij, sed iure singulari spectaret electio.

† Ab epo deputandum, Conc Trid. sess. 6. de refor. c. 2.

4 Istæ rationes pertinēter faciūt ad qōnem glo. Fon.

ADDITIO. Et in his procedat dictum Archid. fortius enim est ius quod spectat ad aliquem iure singulari, quàm quod spectat iure collegij, & facilius euellitur secundum, quàm primum, vt patet per no de const. cum omnes. in prima glo. in ant. hinc est etiam quod ius collegij non transit in monasterium per professionem, sed ius priuati bene transit. 19. q. 3. si qua. Ioan. And.

a ¶ Assensus.] tunc enim beneficio renunciat, & ideo licite alteri confertur. & sic intelligatur decr. sup. de renunc. ex transmissa.

b ¶ Aut constet.] secundus casus, dic, constet, clara probatione, vel competentibus indicijs sup. eo. tit. & si non solum.

c ¶ Vel professionem.] tertius casus, intelligo alicui de approbatis religionibus, vt inf. tit prox. c. vnico.

d ¶ Seu. quartus casus.

e ¶ Scienter.] sup. eo. sicut tenor. & sup. c. proxi.

f ¶ Professorum.] vbi distinctus est, ut dixi sup. eod ti. & lib. c. 1.

[Glo. seq. dubium & obiectionem soluit.]

g ¶ Sed interim.] prouidit personis: modo prouidet ecclesijs. ad idem supra de elec. cum nobis olim & c. cum ex eo eod. li & prouisio executioni mandabitur per episcopum vt in prędict decr. cum ex eo. §. porro. sed sponsæ nō sic est per uicarium prouidendum; & ideo ibi tēpus arctatur. de conuer. coniug. ex publico. propter quod dicebant quidam idem in clerico beneficiato, & male.

h ¶ Debebit.] in officijs diuinis, etiam in cura, si curatum esset beneficium.

[Glo. seq recitetur per quæstionem.]

i ¶ Portione.] & reliqua portio ꝯseruabitur ipsi eidē Io. And. Vel in vtilitatem ecclesiæ expendetur. s. eo.

lib.de elect.qa ſæpe.de offi.ord.præſenti.§.porro, eo. lib.1 Nec credo ꝙ dari debeat ipſi qui eſt in probatione;iam.n.non bene probaret,ſi tales redditus interim haberet.Batth.Brixi.ꝯdicēs ꝙ Tanc.ſic tenebat, ſcilicet quod interim debeat habere fructus: quia ad huc nō eſt monachus,& poteſt reuerti, hoc dixit in quæſtione, qui dā clericus, circa finem quæſtionum ſuarum. Et venerialis. 69. Fatetur tñ ibi ꝙ conſuetudo ſe habet in contrarium.

1 Arch.(qui tenet cum Tãc & Bar. Brix. rñdet ad hæc duo capitula ꝙ loquũtur in eccleſijs vacantibus, iſtud autē non vacat, vt hic patet. Io.And

† Vide B. Th.22.q.88. ar.3.q.189. ar.4. & 8.

Q Vi.] ſimplex votum de certa religione intranda tollit p ſequēs ſolemne alterius religionis & laxioris h.d.Et ponit dictum, cuius rōnem interſerit:ibi, Cui tã quã;& ſubdit de pœna:ibi,Pro voto,Præmitte quod eſt dare votum ſolēne, & votum ſimplex de quibus.j.tit.prox ca.1.

CASVS. Ponamus ꝙ ego feci votum de intrãda religione S.Benedicti;& ſteti in ſimplicibus finibus voti: poſtea voto non completo intraui religionē laxiorē,puta religionē S. Auguſtini: & feci votũ ſolēne; nũquid per iſtud votum ſolēne eſt ruptũ primũ votũ ſimplex? Rñdetur ꝙ ſic; tñ peccaui rumpēdo primum votum ſimplex: & ꝓ illo peccato debeo confiteri,& agere pœnitentiã: Secus ſi primum votum eſſe ſolemne;tunc non rumperetur per ſequens votum etiam ſolemne.

¶ Idem.

¶ *Secundum votum ſolēne religionis derogat priori ſimplici,h.d.Io.de Fã.*

CAP. V.

Qvi† poſt [a] votũ à ſe de certa religione ĩtranda [b] emiſſum,religionē aliam etiam laxiorē [c] ingreditur, & profitetē in ipſa;poteſt(voto non obſtãnte,priori,cui tamquã ſimplici per ſecundũ ſolēne noſcitur derogatũ) manere licitè ĩ eadē. Pro uoto tamen non completo, erit eidem pænitentia [d] imponenda.

¶ Idem.

¶ *Vacante Monaſterio, Cōuentus nouum recipit monachum, ſi communiter ad Abbatem & eos ſpectat: ſi ad Abbatē ſolum,ſecus,h. d. Dom.*

CAP. VI.

SI ad ſolum [e] Abbatem pertineat [f] creatio monachorum, eo defuncto nequibit nouus monachus à Conuentu creari. [g] Aliàs poterit, ſi eorum creatio ſpectat† in ſimul ad vtrumque. [h]

TITVLVS XV.

De voto & voti redemptione.

¶ Bonifacius octauus Biteren.† Epiſcopo.

¶ *Votũ ſolemnizatũ per ſuſceptionem ſacri ordinis, vel ꝑ profeſſionē factã alicui de religionibus per ſedē Apoſtolicam approbatis, dirimit matrimoniũ poſt cōtractũ alias ſolum impedit, & non dirimit.h. d.ſecũdũ.Zenz.*

CAP. VNIC.

QVOD † VO-

Nota primo,quod vouens expreſsè intrare ēt certã religionē,dicitur vouere ſimpliciter, & nō ſolemniter. Nota ſecundo,quod non adimplenti votum ſimplex,imponitur pęnitentia,licet alio ſimili voto ſe adſtrinxerit,minori tamen.Dom.

[Prima glo.dicit quid declaret.

a ¶ Qui poſt.]emanauit ad declarationem eius quod notat.Ber.ſup eo.porrectum.

ADDITIO.Et ſecundum Archi.eorum quæ no.27. q.1.in Sum.& c.1.Io.And.

b ¶ Intranda.]nota verbum,quia aliud eſt religionem profiteri,aliud vouere de intrãdo,vel profitendo. In primo caſu non loquitur hæc decr.quia talis etiã ſæculari habitu nō mutato iã monachus illius religionis dr.ſ.eo.ſicut uobis,&c.conſtitutionem,iſto ti.& lib ſ quia habitus,& c.ſup.eo.porrectum. In ſecũdo caſu loquitur.decre.

c ¶ Laxiorem.]quia de ſtrictiori non dubitatur, quia etiã ſi eſſet profeſſus, poſſet ad ſtrictiorem tranſire. ſu.eo.licet.ſed de pari,& laxiori dubitabatur,& plus de laxiori,& ideo dixit etiam laxiorem.

ADDITIO.Profeſſus ſi ad ſtrictiorem tranſiret, non eſſet locus imponendæ pęnitētiæ,de qua finis loquitur,ſecundũ Archidiaco.qui allegat quod votum vel propoſitũ non infringit,qui cōmutat in melius.ſup. de iur eiu.peruenit,ſupra,de voto,ſcripturæ, ſupra, de regula.licet.Io.And.

d ¶ Pœnitentia.] tanto durior, quanto manifeſtius fuit votum.inf.tit.proxi.cap.vnico,in fine.

SI ad ſolum abbatem.] Diſtinguit duo membra:ſecundum ibi.Aliàs.

CASVS. Ponamus ꝙ de cōſuetudine vel priuilegio creatio monachorũ monaſterij S. Cypriani ſpectat ad ſolũ Abbatem: qa de iure cōi ſpectat ad Abbatem,& Conuentum ſimul: ita ꝙ ſolus Abbas de iure cōi non poſſet creare monachos ſine cōſenſu ſui Conuentus: Accidit ꝙ abbas eſt mortuus: vtrum mortuo abbate poſſit conuentus ſolus creare monachos? Rñdet ꝙ non: ſecus ſi creatio monachorum ſpectaret ad abbatē & conuentum ſimul: nam in iſto caſu mortuo abbate poſſet ſolus conuentus creare monachos de nouo Nota primo, ꝙ monachus ad monachatum non eligitur, ſed creatur. vide glo.quę incipit, nunquid in Cle diſpēdioſã, de iud. No. ſecundo, ꝙ cōgregatio monachorum appellatur conuentus. vide in antiq; de reſcrip.capitulum. Dominicus.

† In an... ribus c... cib. co... ter legi... ſpectet.

† Al.ita, Bituricē

[Prima glo. dicit quid declaret.

† Vide... Th. &... Caieta, q.88.ar...

e ¶ Si ad ſolum.]emanauit ad declarationem decre. ſup.de elec. officij.& eorum quæ ibi no. Mon.& Gui. in Spe.de ſtat.mona.ver.21.

f ¶ Pertineat.]de conſuetudine præſcripta vel priuilegio,alias de iure pertinet ſimul 2 ad vtrumque. ſup. de ijs quæ fiunt a præla.ea noſcitur.

2 Idē Io... na. & Io.An.

[Glo.ſeq.dat ſimile.]

g ¶ Creari.] ſicut mortuo prælato ad quem pertinet beneficij collatio, capitulum non confert.ſup.eo.li. ne ſede vacan.cap.vnico,quod cum iſto concordat.

ADDITIO.Et ſecundum illam intelligas iſtam, ꝙ ſ. vbi ſolus abbas hoc facit, licet de conſenſu vel conſilio monachorum,illo mortuo non tranſit in Capitulum.Io.And.

[Glo.vltima ſoluit dubium.]

h ¶ Ad vtrunq.]multo fortius ſi ad conuentum tm̃; & qa de hoc articulo nō dubitabatur,ideo fuit omiſſũ.

DE VOTO ET VOTI REDEMP.

¶ Dictum fuit ſup.tit.prox.de voto in ſpecie,puta de voto religionis.nunc videndum eſt de voto in genere,ideo poſt titulum præcedentem, annectitur titulus,de voto & voti redemptione.

Cōtinu...

QVod votum.] In prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſponſio,ibi,Nos igitur, quæ præmittit motiuum. Secunda ibi Præſentis, ponens ſolemnis voti duas ſpecies. Secunda ibi, Aut, tertia, ibi, Reliqua

poſſe

ponit de non solemni, & pœna transgressoris.

¶ Præsupponēdum est pro intellectu huius Ca. illud quod habet in gl. magna, in c. rursus, qui cle. vel vouen. in anti. videlicet, ꝙ votum castitatis solēne, impedit matrimonium contrahendum, & etiā contractum dirimit. Si autē sit votū simplex impedit matrimonium contrahēdū, sed nō dirimit iam contractū illud capitulū emanauit ad declarandum quod dicatur votum sollemne, & quod dicatur votum simplex. Nam quidā dicebāt quod votū solemne dicitur, qñ quis promittit ex nunc continentiā: Sed votum simplex dicitur, quando quis ex nunc vouet, quod post annum vouebit perpetuam continentiam.

¶ Casus hoc præsupposito, sic figuratur Episcopus Biterens. in præsentia Papæ constitutus, quæsiuit ab eo. Sanctissime Pater, iure cautum reperio, quōd votum castitatis solemnizatum, impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractum; Votum verò simplex nō dirimit matrimonium iam contractum; licet veniens contra, peccet mortaliter. Item reperio altercationem inter Doctores, quod votum dicatur simplex, & quod votum dicatur solemnizatum: occasione huius vellem informari quod votum appelletur simplex, & quod solemne? Respondet Romanus Pontifex, quod omne votum castitatis dicitur simplex, siue sit de præsenti, siue de futuro: dummodo non sit solemnizatum per professionem tacitam vel expressam: quia tunc diceretur votum solemne, vt non teneat matrimonium contractum: vel si qui suscepit sacros ordines, puta Subdiaconatus, dicitur votum solemne, alias autem dicitur votum simplex, siue quis dicat, extunc voueo castitatem, siue etiam dicit, promitto quod post annum vouebo castitatem, & sic pater quod istud capitulum non facit ius nouum, sed solum declarat illa quæ notatur in d. c. rursus, qui clerici vel vouentes. No. primo ex isto ca, quod solemnitas voti est inducta ex constitutione ecclesiæ: & sic non est ipsum votum quod impedit matrimonium, vel dirimit: sed est ipsa constitutio Ecclesiæ. Ex quo patet, quòd cōstitutio Ecclesiæ potest habiles ad contrahendum matrimoniū inhabilitare: & contra, pōt inhabiles habilitare: Nam de lege diuina quando aliqui erant in dispari gradu distante æqualiter à stipite, non poterant contrahere, ut pro hoc est gl. no. in cap. litteris, de restitu. spo. in antiq. No. quod matrimonium fuit institutum in statu innocentiæ: quia secundū Doctores est duplex institutio matrimonij. Prima est ad prolē procreandam: & illa fuit facta in statu innocentię ante peccatū primi nominis. Alia est institutio matrimonis ad euitandum fornicationem. & illa fuit facta post peccatum Adæ: & sic intelliguntur iura faciētia pro contrario. No. vlterius, ꝙ uinculum matrimonij est indissolubile. Sed utrum istud intelligatur ꝙ uinculū matrimonij sit indissolubile loquendo de matrimonio cōsummato copula carnali, uel nō cōsummato; communis opinio Doctorum est, ꝙ matrimoniū non consummatū potest Papa rumpere, licet Panor. teneat contrarium in ca. ex publico, de conuers. coniug. in antiq. & mouetur per istam rōnem; quia quos Deus coniunxit, homo non separet: Sed ad istam rationem respondēt Doctores, dicendo, ꝙ istud intelligitur de copula carnali: ità vt sit sensus, quos Deus cōiunxit copula carnali, & post matrimoniū consummatum, homo non separet. No. vlterius, principalem effectum huius c. videlicet, ꝙ votū castitatis dicitur solemnizatum quantum ad dirimendum matrimonium iam contractū per susceptionem sacri ordinis, vel per professionem tacitā vel expressam. Ex quo patet, ꝙ sacer ordo habet annexū votum contineutiæ licet expresè non dicatur in susceptione sacri ordinis, qđ ipse suscipiens vouet castitatem. Not. quòd ad hoc vt votum religionis obliget profitentē, oportet quòd faciat professionē alicuius religionis approbatę.

tum a debeat dici solemne, ac ad dirimendum matrimonium efficax, nos consulere voluisti. Nos igitur attendentes, quod voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesię est inuenta: matrimonij verò vinculum ab ipso Ecclesiæ capite rerum omnium conditore, ipsum in Paradiso, & in statu innocentiæ [b] instituente, vnionem & indissolubilitatem acceperit: Præsentis declarandum duximus oraculo sanctionis; illud solum votum debere dici solemne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit per susceptionem sacri ordinis: [c] Aut per professionem expressam, vel ta-

[Prima gl. dicit quid declaret.]

a ¶ Quod uotum.] Emanauit ad declaratiouem eorum, quæ no. Io. 27. q. 1. in prin. & c. 1. & Ber. qui cle. uel vouentes, rursus.

ADDITIO. Et Ion. de reg. porrectum, de frig. fraternitatis, sup. ver. ailoquin. Io. And.

b ¶ In statu innocentiæ,] id est, ante peccatū. Et nota contra illos qui dicunt matrimonium fuisse institutum per hæc uerba, 1 Crescite & multiplicamini: sed ut hic vides in Paradiso, & ante peccatum institutum fuit, & per illa verba protoplasti; Hoc nunc os ex ossibus meis, &c. Genes. 2, cap. in fi. & 22. quęst. 2. lex diuinæ.

1 Qñ & quibus uerbis fuit mrimoniū institutū. uide Magistrū lib. 4 Sent. d. 26. § cōiugij āt. & §. seq. & ibi latissimè Doctores Scholas. ad de cōc. Tri. ses. 24. de sac. mrimonij, in prin.

ADDITIO. Vide quod dixi sup. de frig. c. fin. sup. gl. simile. Io. And.

[Gl. seq. recitetur per quæstionem. ad quam arg. pro, & soluit contrarium, per tex. per euitationem absurditatis. & per rationem. addens illum approbatum, & huic decre. respondet.]

c ¶ Sacri ordinis.] vt sup. qui cle. uel non. c. 1. & 2. In minorib. autem licite contrahitur, ut s. in anti. de cler. coniug. c. 1. Et ex eo ꝙ hic equiparat professionē religionis & sacrum ordinem, uidetur quod sicut per professionem religionis soluuntur sponsalia de pñti sic per receptionem sacri ordinis ante carnalem copulā dissoluūtur, sic & alibi æquiparantnr ista 24. q. 2. c. 1. & sup. de uita & honest. cler. clericus. Sed iā disputaui & terminaui contrarium, ꝙ est hodie approbatū per cōnstitutionem. Ioa. quæ incipit; Altercationis 2 antiquæ. scilicet sponsalia de præsenti non dissolui per receptionem sacri ordinis, per decre. ex pa. 2. de conuer. coniug. ubi etiam de hoc. (gl. penul. sup qua scripsi opinionem. Host. Io. And. & 27. quæ. 2. de sponsatam, non enim recipiendo sacrum ordinem uouet se castitatem seruaturū in sæculo, & tamen tale uotum castitatis in sæculo seruandæ non dissoluit spōsalia de præsenti, ut ibi. Inducat ergo hoc fauor religionis, & merito, quia alia est cā monachi. alia clerici. 16. qu. 1. alia. in solo ergo casu expresso dicamus separari, quod. n. non est sanctorum patrū decretis. &c. s. de transla. inter. Et si diceremus ꝯrium, iam hic non esset æqualitas. quia iam duplici remedio posset vir sponsalia dissoluere, & mulier unico, quia pp sexus fragilitatem ordines recipere nō potest. Est autem ratio quare hoc speciale est in religiosis, quia mortui sunt mundo, 16. quæst. 1. placuit. Vnde sicut mors naturalis solueret sponsalia, sic & ista ciuilis permittente canone, de cōuersio, coniuga. uerum, & c. ex publico, quæ ratio deficit in clerico seculari. Nō obstat hæc decret. immo potius cōcordat, quia æqui-

2 Hr hodie inter extrauagantes. Io. 22. c. tit. & incipit. Antiquæ cōcertationi.

pa-

parat ista quo ad dirimēdum matrimonium post cō tractum, quasi quoad dirimendum prius contractū patria nō sint: immò disparia rationibus prædictis, plura enim profitendo promittit monachus, quam recipiendo sacrum ordinem clericus.

citā [a] factā alicui de religionibus per sedem Apostolicam [b] approbatis. [c] ¶ Reliqua verò vota etsi quandoq; matrimonium impediant contrahendū: [d] & quāto manifestius sunt emissa, tāto pp pluriū scādalum & exēplum durior pænitētia transgressorib. debeatur: [e] non tamen rescindere possunt matrimonia post contracta.

TITVLVS XVI.

De statu Regularium.

¶ Bonifacius viij.

¶ Moniales tacitè vel expressè professæ, clausuras monasterij exire non possunt, nec alij ad illas intrare, nisi causa legitima &

a ¶ Tacitam.] quæ fit cum maior spontè & sciēs recipit habitū professorū. vbi est distinctus su. eo. tit. proxi. c. 1. & cap. cōstitutionē, vel cū habitū indistinctū. 1 fert per annū, vt s. eo. tit. c. 1. ex parte, & c. 1. eo. lib.

b ¶ Per sedem Apostolicam.] alias ēm non potest, vt sup. de relig. domib ca. vlt. & eo. tit. vnico. j. eo. lib. Io. And. [Gl seq soluit duas quæstiones.

c ¶ Approbatis.] ergo si profitetur religionem non approbatam, si postea contrahit, tenet matrimonium: quod verum puto, etiamsi quādo profitebatur credebat illā approbatam, & eadem ratione dico, ꝙ recipit quis subdiaconatū ab eo quē credebat epm, sed non erat: si postea cōtrahat matrimoniū, bene tenet, & ita terminauit Barth. Brix. sec. Tanc. in quæstionibus Quidam ordinatus.

1 Vel distinctum distinctione latēti. vt in Cl. de reg. eos qui Io. An.

d ¶ Contrahendum.] vt sup. qui cler. vel vouen. rursus. Io. And.

e ¶ Debeatur.] ex manifestatione igitur grauius fit peccatum ad hoc s. pe pæn. & remis. c. 1. de hoc dic, vt no. 32. q. 4. nemo 81. dist. clericus solus, & sup. de cel. miss. de homine.

ADDITIO. Et 19 dist Anastasius. Arch.

DE STATV REGVLARIVM.

¶ Dictum fuit sup. de religiosis & monachis: verum quia posset aliquis dubitare de eorum statu & vita. ideo ad nos informandum ponit Ro. Pontif. titulum de statu monach. Helias.

PEriculoso. CASVS. Quidam constitutus in præsentia Bonifa. VIII. quæsiuit ab eodē, Sanctiss. Pater, vellem à vobis informari in quo statu debeant viuere Moniales? Rñdet Ro. Pontif ꝙ cū sit inhonestū, et multū periculosū, ꝙ mulieres admittāt in monasterijs suis viros: statuit ꝙ de cetero Moniales maneant sub perpetua clausura, & non recipiant viros in suis monasterijs, ētsi sint viri religiosi. ꝯ quos nō est p̄sumptio, & deputat executores, & qua auctorit. fiat clausura. Etiā statuit, ꝙ si Moniales debeant facere homagiū, ꝙ illud faciant per procuratorē, si possit fieri; sed si dñs nolit eas recipere p procuratorē, dēt ire ad ipsū dñm cū decēti comitiua, & facto homagio dēnt redire ad monasteria [Bonis siue prouētib.] ne Moniales hēant occasionē exeundi monasteria, nō dēnt in monasterio suo recipi aliquæ Moniales, nisi qd possint viuere ex redditibus & prouētib. ipsius monasterij: & si recipiātur vltra, nō tenet receptio; licet sit secū. in monasterijs virorum: quia licet ēt nō deberent recipi viri, nisi quot possent viuere ex redditib. monasterij, tñ si recipiantur, tenet receptio: quia in illis cessat ratio, de qua in hoc capit. [Porro ne Moniales.] In aliquib. partib. erat talis consuetudo, ꝙ quis in causa sua vel suæ ecclesię tenebatur litigare p se, vel per procuratorem, constitutum apud acta coram iudice: & quod veniret semel in cā personaliter corā iudice; vñ ne detur Monialib. occasio vagādi, Papa deprecatur iudices laicos, & dominos tēporales, vt ipsi admittant pcuratores Monialiū, licet non fueriut constituti apud acta, sed intra monasteria. [Diuini iudicij.] Et sic executores negligētes peccāt mortaliter hoc hēnt ista verba, obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis ętērnę. Ordinatio iure subiectis. No ꝙ archiepi & Primates sūt executores huius cōstōnis, & iō Moniales sibi subiectas & nō exemptas poterunt compellere sub auctoritate ordinaria; sed Moniales exēptas cōpellēt auctoritate Apostolica sibi commissa per istud cap. No. quòd corrumpens Monialem professam, dicitur grauem offensam inferre Deo, & religioni opprobrium, vide tex. in c. nec aliqua, 27. q. 1. No. quòd etiā legitima causa subsistente. non est licitum ingredi monasteria Monialium. sine speciali licentia superioris. Dom.

superioris licentia interueniat. hoc dicit.

CAP. VNIC.



Ericuloso [f] † & detestabili quarūdā monialium statui (quæ honestatis laxatis habenis [g] & monachali modestia sexusque verecūdia, [h] impudēret abiectis, extra sua monasteria nōnunquam per habitacula seculariū personarum discurrūt, & frequenter intra † eadē monasteria personas suspectas admittunt, in illius, cui suam integritatem voluntate spontanea [k] deuouerunt, grauem offensam, [l] in † religio-

† Hanc constitutionē renouat Conc. Trid. ses. 15. tit. Reg. & Monialib. c.

† In antiquis legitur inf.

[Dictio, in deest in vno manuscripto in alio item manuscripto ita; & religionis opprobrium, & scandalum plurimorū 1 Io. Mo. diuidit in septem, de prima, tertia & quarta & qualibet ipsarū facies duas. Io. And.

[Prima gl diuidit & summat.]

f ¶ Periculoso. in quattuor partes diuido hāc decretalem. 2 In quarū prima q̄ durat vsq; ad § sanè, ponit causam constitutionis, & constitutionem de clausura monialium. In secūda præcipit vltra facultates monasteriorū non Mendicantium nullam recipi, & contra factum irritum decernit, vsq; ad §. verum. In tertia prouidet qd iuris qñ Moniales habent facere fidelitatē vel homagiū tpalibus, vel secularibus dominis, & qñ in ecclesiast. vel seculari foro causas habent, & hoc vsq; ad §. & qm, in quarta facit ordinarios executores huius iuris de clausura, etiā quo ad exēpta monasteria, protestādo, quod per hoc in ipsis exemptis quo ad alia nihil iurisdōnis sibi vēdicent. ADDITIO. Et vt inf. dicit gl. p̄mitte hic literā illā; Cupientes salubriter prouidere. Et Arch. exponit, periculoso, pernicioso, detestabili, execrabili Io. And.

g ¶ Laxatis habenis.] similitudinariè ad equum, qui laxatis habenis currit quo vult. de homic. dilectus, in antiqu.

h ¶ Verecundia.] 30. q. 5. nec illud, & 33. quæstio 5. hæc imago.

i ¶ Abiectis.] sic sup eo. lib. de elect. c. quorundam.

K ¶ Spontanea.] aliàs non obligarentur, vt 20. q. 3. præsens clericus. s. de regula. cum vitum. in fi.

l ¶ Offensam.] 27. q. 1. nec aliqua.

nis opprobrium, & scandalum plurimorū) prouidere salubriter cupiētes;[a] præsenti cōstitutione perpetuo irrefragabiliter valitura, sancimus, vniuersas & singulas Moniales præsentes[b] atque futuras, cuiuscunque religionis sint vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus[c] existentes, sub perpetua[d] in suis monasterijs debere de cetero permanere clausura; ita, quod nulli earum religionem tacitè vel expresse professę,[e] sit, vel esse valeat quacumque ratione vel causa (nisi forte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare constaret, quod nō posset cum alijs absq; graui periculo seu scandalo commorari) monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas; nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ[f] (nisi rationabilis & manifesta causa[g] existat, ac de illius ad quem pertinuerit speciali licentia) ingressus vel accessus pateat ad easdē; vt sic a publicis & mundanis conspectibus separatæ, omnino seruire Deo valeant liberius, & (lasciuiendi opportunitatate[h] sublata) eidē corda sua & corpora, in omni sanctimonia diligentius custodire.

¶ In Monasterio non Mendicantiū tot sorores debent recipi, quot poterūt sine penuria sustentari: & vltra non valet receptio. hoc dicit. Dominicus.

¶ Sane † vt hoc salutare statutum commodius valeat obseruari, districtius inhibemus, ne in monasterijs ordinū non mendicantium aliquæ recipiātur de cetero in sorores, nisi quot poterunt de ipsorum monasteriorum bonis siue prouentibus absque penuria[i] sustentari:[k] si secus actum fuerit, irritum[l] decernentes.

¶ Abbatissæ principibus sæcularibus ad fidelitatis sacramentum præstandū astrictæ, si non possunt per procuratorem iurare, personaliter exeundo Monasterium iurabunt: absque dilatione ad monasterium reditura. Dominicus.

¶ Verum quando Abbatissa vel Priorissa cuiusuis monasterij, pro feudo, quod monasterium ipsum tenet ab aliquo princi-

a ¶ Cupientes.] hic incipe constructum.

[Glo. seq. obijcit & dupliciter soluit.]

b ¶ Præsentes.] sed quō præsentibus Monialib. districtior 1 vita imponi potuit? ꝯ id 15. q. 1. nec is, 32. q. 1. integritas, 20. q. 3. præsens, cum & nemo crescere compellat. 74. dis. gesta. & ibi de hoc? Potest dici, q illud verū de tegula: sed hic ad regulā nihil adijcitur: sed modus habitādi ſm naturam rei taxatur. [Idem Io. Monach.] Vel dic, supradicta vera in clericis secularibus: In religiosis qui velle vel nolle nō habent, secus, quia illis potest strictior vita īdici, etiam ex regula ſm Inno. qui hoc notat de regular. super eo. & hoc probat ista decretalis & clementina eo. tit. ne ī agro. Et adde quod dixi ī. de regu. iuris, quod omnes.

1 Religiosis an possit imponi asperior status p Papā, de quo vide Abbatem, & alios in ca. ad nostram, extra de appel.

ADDITIO. Et per hęc iura patet Papam circa pfessos multū posse in cibis, vestib. modo monachādi, & similibus, quæ plus cadunt in bonis fortunæ, reseruata tamē naturali sustentātione & substantialib. regulæ, de quibus dicitur sup. eo. cum ad monasterium in fi. In bonis autem naturæ, gratiæ vel gloriæ, nō est tanta Papæ potētia, quod per se patet: illa enim Deus cuius vices gerit, non transtulit in eum. Io. And.

c ¶ Partibus.] quia varietas locorum, iuris varietatem regulariter non inducit. C. de tempo. in integrū. restitut. l. superuacuā. Et nota q dicit mundi: totius enim orbis Papa tenet principatum; 2 nona qōne tertia. cūcta per mundum, & in procemio huius libri, cum suis concordantijs.

2 Vide Turrecrematam in summa de ecclesia, lib. 2. c. 114.

[Glo. sequens soluit duo dubia.]

d ¶ Perpetua.] non credo. [Idem Arch.] quod decretalis ista tollat, quin possent, si vellent ad strictiorem religionem humilitatis & puritatis causa transire, sup. de reg. licet petita licentia, vt ibi. Item quia 3 vna monialis ad regimen alterius monasterij possit assumi ꝫ supra eo. lib. de elect. nullius. cum suis concordan. semper. n. erit in clausura.

3 Eiusdē religionis & habit9 q dic vt in Clem. 1. de elec. Io. Andr. Et vide Concilium Trid. sess. 25. ti. de Regularib9, & Monialibus, c. 7.

e ¶ Professæ.] quod dic vt s. tit. prexi. c. 2. & constitutionem, si ergo professa non erat huius constitutionis tempore, non tenetur.

f ¶ Honestæ.] vnde nec monachi ad eas accedere debent, vel cum eis colloqui: nisi in præsentia abbatissæ per modica verba. 18. q. 2. diffinimus. nec debent esse monasteria duplicia, vt ibi & c. seq.

g ¶ Causa.] sicut in medicis, barbitonsoribns sartorib. carpentarijs cum eguerint, & his similibus.

h ¶ Opportunitate.] 18. q. 2. diffinimus.

[Glo. seq. quæstionem de facto ponit, & soluit.]

i ¶ Absq; penuria.] No. non dixit. cōmode: nam in quadam qōne de facto opponebat ꝯ quasdā Moniales q earum receptio non tenebat q a facultates non sufficiebant: & formatus fuerat articulus in hæc verba: intendit probare, q ex facultatibus monastetij Sancti Petri non pnt tot commode sustentari Opposui & intentio probata 4 non releuabat: quia posset esse q nō possent commode: tamen possent absque penuria: iam. enim dico q canonicus Bononien. de centū florenis nō posset commode sustētari, & tn̄ de 25. sustentaretur absq; penuria. Idē dico de meipso: nam in illa commoditate inspicit cōsuetudo regionis, & qualitas personæ: vnde licet non possum commode sustentari, tn̄ possum sine penuria. Penuria. n. ſm deriuatores debet in se egestatem, indigentiā, & defectū necessariorum. Hoc ergo voluit constitutio, q constitutæ in monasterio non Mendicātium, nō haberēt necesse mendicare pp necessarium defectū. Si autem considerato antiquo statu monasterij, vel alijs monasterijs ciuitaris, nō possunt commodè sustentari, tamen possunt absque penuria, tenebit receptio: hoc enim ius nouum, quod receptionem vitiat, extendendum non est: & sic obtinui.

† Vide Conciliū Tridē. sess. 25. ti. de Regularibus & Monialibus, c. 3.

4 In cautum. n. esset hoc ante probationem opponere ad aduersariū intuendum. & est si. quod dixi de lib. obl. c. vlt. in fi. Io. And.

ADDITIO. Sint ergo cauti qui articulos formant in ponderando verba, & facit quod dicam ī. de homicid. c. 1. super ver. Christianorum. & c. 2. in princ. & de vsu. c. 2. in princ. Io. And.

K ¶ Sustentari.] de incest. c. 1. & c. auctoritatem de vita & honest. cler. quoniam, vt ait, in antiq.

[Glossa sequens recitetur per quæstionem, & ipsius solutionem.]

l ¶ Irritum.] hoc speciale dictum videtur in talibus monasterijs feminarum: secus puto in monasterijs virorum.

Receptio monacharum facta vltrn facultates conuentus, an valeat.

rorum. [Idem Ioan.Monac.& archid.] licet enim & in illis vltra quam sustentari possunt, recipi non debeãt: si tñ fuerint recepti, tenebit, quia & hominum cætibus se immiscere, & ibi vitæ necessaria acquirere possunt de consecra.dist.5.nunquam.

in decima.Archid.

f ¶ E vestigio.]i, statim vel continuo.

ADDITIO. Idem verbum. ff.de neg.gest.diuortio, post princ.Io.And.

[Gl.seq.recitetur per] quæstionem de ratione diuersitatis quam soluit.

ADDITIO. Bene facit quod no.18. dist. c.pen. Et facit iste §. per Ioan.de Deo, qui lib.3.q.10.tenuit, ꝙ si virgines dicẽtes se meretrices ingrediũtur monasteriũ institutum ad recipiẽdas solas meretrices pænitentes & nõ alias, non tenet receptio, nec possũt ibi saluari fraude durante: qua reuelata inde debent expelli.Io.And.

a ¶ Dño temporali.] in ecclesiastico.n.secus: quia ille de necessitate illas per procuratorem ad hoc faciendum admittere debet. j. eod. §.episcopus.

[Gl.seq.signat contrarium & soluit.]

b ¶ Homgium.] s̃. s̃.de reg.iu.c.vlt.Sol. ꝓ spiritualib. nõ pręstat homagiũ: qͣ illud est simonia. s̃, de simonia, ex diligẽti. sed pro temporalib. iurisdõnib.vel similibus bene p̃statur: & sic intelligit̃ hoc, ad hoc 18.dist in.episcopus.& sup.eo. lib, de appel.Romana.§, debet.in Auth. quomodo oportet.episcopos §.illud, col.1.

c ¶ Præstet.]& sic iuratuc per procuratorẽ, vt 63.dist.tibi domino, vbi de hoc.

d ¶ Eum.]dominum temporalem.

e ¶ Societate.]habebit secũ duas, vel plures ex antiquis monachabus, & capellanos suos, & incedat honeste. Io.And.

ADDITIO. Abbatissa igitur non exeat sine societate; Valet.n. societas ad suspicionem tollẽdã. 18.q.2. diffinimus in fine, & 34.dist.fraternitatis; vide qđ dixi post Hierony.de præsump.cũ iuuentute, post prin. Sicut & ad informationẽ morum 12. q. 1.c.1. poterit & secũ habere suũ spiritualem patrem, 18.q.2.

pe seu domino tẽporali, [a] sibi debebit homagium, [b] vel fidelitatis sacramentũ pręstare (nisi quod per procuratnrem illud præstet, [c] possit efficere apud eũ [d]) de monasterio cum honesta & decẽti societat [e] exire poterit eo casu licenter, homegio facto, quam primum commode poterit, seu fidelitatis præstito sacramento, ad ipsum monasterium è vestigio [f] reuersura: sic quod in fraudem [g] residentiæ, siue moræ claustralis, nihil fiat omnino.

¶ *Compelluntur domini temporales per censuram Ecclesiasticam, vt in suis curijs admittant Abbatissas per procuratores litigare, Ecclesiastici verò in tẽporalibus, & spritutlib. earum procuratores admittere debẽt. Dominicus.*

¶ Porro ne Moniales causam seu occasionẽ habeãt euagandi, Principes sæculares, ac alios dominos tẽporales rogamus, requirimus & obsecramus † per viscera misericordiæ IESV CHRISTI, eisdem in remissionem peccaminũ nihilominus suadentes, quod Abbatissas ipsas, & Priorissas, ac Moniales quascunq; monasteriorum suorum curã, administrationem, negotiave gerentes, quibuscũque nominibus censeantur, per procuratores in suis Tribunalibus, seu Curijs litigare permittant: ne pro constituendis procuratoribus (qui atornati in aliquibus partibus [h] nuncupantur) seu alijs huiusmodi, easdem oporteat euagari. Si qui vero contra præsumpserint, exhortatione huiusmodi rationabili atqne sanctę obtẽperare nolentes: cum sit iuci cõtrarium, quod mulieres (præsertim religiosæ) per seipsas litigare cogantur, & a via deuiet honestatis, & periculum animarum inducat, [i] ad hoc per suos ordinarios eeclesiastica compellantur. Episcopis autem, & aliis prælatis superioribus & inferiotibus quibuscumque, iniungimus, quod & ipsi causas, seu negotia, quæ præfatæ Moniales habebunt agere coram ipsis, aut in Curiis eorundem; siue sint homagia, fidelitatis sacramenta, lites, vel quicquid aliud, ipsa per procuratores earum fieri faciant, & tractari. [k]

¶ *Ordinarij, locorum in subiectis monasterijs propria, in exemptis Apostolica auctoritate clausurã procurare debent, nec est propter hoc in alijs casib. iurisdictĩo in exẽptos eis attributa. hoc dicit Dominicus.*

¶ Et quoniam parum esset condere iura, nisi essent, qui ea executioni debitę demandarent, [l] Patriarchis, Primatib⁹, [m] Archiepiscopis, & Episcopis vniuersis districte in virtute sanctæ obedientiæ,

g ¶ Fraudem.] sic s̃. có.lib.de iud.mulieres. Sed ibi pœna excõicationis imponitur: hic non: forte ratio fuit iudicialis auctoritas, propter quam ibi magis delinquitur.

h ¶ Partibus.]Anglicorũ. & Normannorũ. Et volebãt forte, ꝙ licet possent per ꝓcuratorem agere, tñ illos haberẽt constituere in præsentia iudicis, & releuare & cauere.Io.And.

i ¶ Inducat.]merito igitur potuit Papa super hoc legem dare. ad idẽ su.e.lib.de foro competenti, c.vlt. & de iureiurau.licet. infra, de sentent.excommunic. decernimus.Io.And.

[Gl.seq. obijcit & soluit.]

K ¶ Tractari.]sed nõne hoc est ius cõcomnium mulierum, ꝙ personaliter non trahantur ad iudicium, supra eo.lib.de iudi. mulieres. sic ꝙ non trahãtur inuitæ: Sed istæ non debent etiã volentes trahi, vt ibi, in §.ceterum. & hic.

l ¶ Demandarent.]i. su.e.lib. de elect. vbi periculum, §.præterea, & ff.de orig. iur. l.1.§.post originem.

m ¶ Patriarchis primatibus.] ista sunt nomina diuersa, tamen idem est officiũ 99.dist.c.1.

ADDITIO. Arch.satis hic instat in his, repetens quod legit. & no.23.dis.clericos post princ. dicit autẽ ꝙ de illis patriarchis loquitur hic, de q.b. s̃.de priuile.antiqua de primatibus autẽ habetur 18.dist.1.ca. 75.dist.de persona.3. q.6. hæc quippe. 6. q.4.si inter.24.q.4.sicut excellentiam. de maiorit.& obed.cap. si.de dilat. c.si. in antiq.Io.And.

a ¶ Sua

† No.Do.& Phil. ꝙ uerba rogatiua in materia p̃cepti stant p̃ceptiue, glo. 11.q.3. c.10. go, no. in lege, C.de transactio. d̃ quo uide Tiraquel. trac. de pœni tẽperandis aut remitten. c. 35.

Societas tollit suspiciõnẽ, & mores informat.

1 No.gl.re[...] rẽdo ad te[...] ꝙ ordinar[...] locorũ p[...] facere statu[...] ta ad obse[...] uantiam i[...] ris cõis ex[...] gerando p[...] nas iuris c[...] munis, no.[...] vt singula[...] de off. arc[...] presb.ca.a[...] ministrato[...] res. 21. q.[...] D.Font.

a ¶ Sua.] auctoritate: quod est inf Io And.
b ¶ Clausura.] facienda quod est inf. Io And.
c ¶ Secularis.] 23 qō.5 prodest.& exhibebitur nō ad prçiudicandum, sed ad quæ Deo sunt placita exequē dum. ꝫ de offi ord. 1. in antiq. & possunt ad hoc compelli. 24 q. 5. ad ministratores.
d ¶ Per hoc.] protestatio quædam simile sup. eo. lib. de electio. vbi periculum. §. præterea. & su. de here. ad abolendam. in fin. saluo eo. qđ habes in Clem. eod. tit. attendentes, in prin. Io. And.

sub obtestatione diuini iudicij, & īterminatione maledictionis æternæ percipiendo mandamus, quatenus eorum quilibet in ciuitate ac diœcesi propria in Monasterijs Monialiū sibi ordinario iure subiectis sua, [a] in ijs verò quæ ad Romanam immediatè spectant Ecclesiam Sedis Apostolicæ auctoritate; Abbates vero & alij tam exempti quam non exempti prælati Ecclesiarum, monasteriorum, & ordinū quorumcunq; in monasterijs huiusmodi sibi subiectis, de clausura [b] cō uenienti vbi non est, ipsorum monasteriorum expensis, & fideliū eleemosynis, quas ad hoc procurent diligentius facienda, & de ipsis Monialibus includendis, quam primnm commodè poterunt prouidere procurent: si diuinæ, ac nostræ indignationi voluerint aerimoniam euitare: contradictores atque rebelles per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo, inuocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij secularis. [c] per hoc [d] autem in monasterijs exemptis ordinarij locorum, quo ad aliam, nullam sibi credant iurisdictionem, vel potestatem aliquatenus attributam.

DE RELIGIOSIS domibus.

Cōtinuatio Dñi Heliæ. ¶ Dictum fuit sup. per discursum titulorum præcedentium de regularibus, & religiosis, qualiter obligantur religioni per tacitam, vel expressam ptofessionē & de eorum statu. Nunc uidendum est de ipsorum domib. ideo ad nos informandū ponitur titulus de religiosis domibus, uel sit: Visum fuit sup de personis & statu religiosorū tanquam de dignioribus, nune uidendum est de ipsorum domibus ideo ponitur titulus de religiosis domibus.

TITVLVS XVII.

De religiosis domibus.

¶ Gregorius X. In Concilio Gener. Lugdu.

¶ Non licet nouū ordinē vel religionem aut habitū nouæ religionis creare & assumere. Et reuocati sūt ordines Mendicantiū per Papā non approbati, creati post Conc. Dominicus.

C A P. I.

REligionum[e] diuersitatē nimia,[f] ne confusionē induceret,

Religionum.] Istud c. diuidit in quatuor partes: In prima parte Rom. Pontif. repetens ius antiquum, & ordines Mendicantium non confirmatos per Papā inquātum processerunt de facto, reuocat. In 2. parte. ibi, confirmatos, prouidet de ordinib. approbatis, ꝙ professores eorum pñt remanere loca non uendēdo nec aliquid inuocando. Tertio, ibi. Sane, dicit, ꝙ ista constitutio nō extenditur ad Mendicātes, qui pcesserunt Concilium. In quarta parte quæ incipit; ibi. Ad hæc, concedit personis ad quas ista constitutio extē ditur, ut possint transire ad ordines approbatos.

Casus litter. Dñi Heliæ. CASVS. Cum ex multitudine & diuersitate religionum, quæ diuersitas erat iam in modo uiuendi, quā diuersis habitibus, emanauit Concilium generale, qđ approbauit certos ordines, & reliquos reprobauit, postea quidam de nouo inuenerunt nouos ordines, & quidam à Papa obtinuerunt approbationem illorum ordinum, & alij non obtinuerunt: Vnde Papa statuit, ut illi ordines qui habuerunt approbationem Apostolicam, ꝙ professores in illis ordinib. remanerent quādiu uiuerent, sed ꝙ nullum de nouo reciperent ad professionem, & sic illis professoribus mortuis esset extincta illa religio. Vlterius Papa statuit, quod isti non possent noua loca acquirere, nec alienare loca acquisita, sed bona eorum reseruauit Papa suæ dispositioni. Circa uero alios ordines non approbatos & inuentos de nouo post Conci. statuit Papa ꝙ professi non maneāt in illo ordine, sed Papa dat eis licentiam, ut possint transire ad aliam religionem etiam laxiorem, & uoluit Papa, quod ista cōstitutio nō comprehēderet Prædicatores, & Minores, Carmelitas, & Augustinenses, sed uult Papa, ꝙ illi possint noua loca acquirere; nam longe ante istam cōstitutionem Prædicatores, Minores, Eremitæ, & Carmelitæ obtinuerant cōfirmationes suarum religionem, sed erāt alij Mēdicantes, qui de nouo inuenerant nouum ordinem, & nondum obligauerant approbationē à Sede Apostolica; unde isti qui erant recepti ad istos nouos ordines, non habebant facultatē recipiēdi aliquē ad sepulturā, nec prędicādi publicè. Not. prīo ꝙ diuersitas religionum inducet confusionem. Not. secūdo, ꝙ propter importunitatem pereotium, qñq; cōcedūtur nō concedenda. cōcor. sunt in glo. & pōderā tex. quia talis concessio nō uidetur libera, sed extorta, qđ no. pro statutis quæ requiruut liberā cōcessionem, quia ista non uidetur esse libera Dominicus.

[Primā gl. diuidit & summat.]

e ¶ Religionem.] In prima parte repetens ius antiquum, 1 ordines Mendicantes inuentos post Concilium non confirmatos per ipsum, inquantū processerunt de facto, reuocat. In secunda parte quæ incipit. ibi, Confirmatos, de approbatis prouidet, ꝙ professores illorum possint in ipsis remanere nullum ad professionem recipiendo, loca noua non emendo & uetera non uendendo sine licentia Apostolicæ Sedis, irritans cōtrafactū m, & excōmunicans facientes contrarium. In tertia parte quæ incipit, ibi. Sanè, constitutionē dicit ad Prædicatores, & Minores nō extendi, pp euidentem utilitatem ipsorum, nec ad Carmelitas, uel Eremitas, quia Concilium præcesserunt. In quarta parte quæ incipit, Ad hæc, concedit personis singularibus ordinum, ad quos cōstitutio extenditur ut possint transire ad ornes approbatos, sed non cōuentus ad conuentum sine licentia. Papæ. Io. And.

1 Gar. faciēs sex partes, hoc solū ponit pro prima. & tertiā diuidit in duas. Sed clericus. Pisanus. & Io. Mon. faciunt quinque & diuidunt solum tertiam in duas, in prima concor. cum gl. sed Boa. facit septem partes, de secūda enim facit tres, ibi, si uerò, & ibi personis & duas de tertia, ut ꝫ. Io. And.

f ¶ Nimiam.] pene nil immensum bonum Auth. ut determinatus sit nu. cle. in colla 1. nec in multitudine sacrificiorum propitiatur Deus. 14. q. 5. script. de conse. d. 5. non mediocriter. Et melius est paucos bonos, quam multos malos habere ministros, ꝫ de æta. & qualit. c. pen. ad idem sup. eo. lib. de resc. c. 2. cum suis concord. Io. And.

a ¶ Con-

generale concilium[a] † consulta prohibitione vetauit.† Sed quia non solum importuna[b] petentium inhiatio illarũ postmodũ mulciplicationem extorsit, verum etiam aliquorũ præsumptuosa[c] temeritas diuersorum ordinum præcipuè Mendicãtium (quorum nondum approbarionis meruere principium) effrænatam quasi multitudinem adinuenit repetita[d] cõstitutione districtius inhibentes, ne aliquis de cetero nouum ordinem, aut religionem adinueniat, vel habitum[e] nouæ religionis assumat. Cunctas † affatim[f] religiones & ordines Mendicantes[g] post dictum Concilium adinuentos, qui nullam confirmationẽ Sedis Apostolicæ meruerunt, perpetuæ prohibitioni subijcimus, & quatenus processerant, †[h] reuocamus.

¶ *Religiosi mendicantes per Papam post Conc. approbati & instituti, non possunt aliquem ad professionem recipere, domum vel locum de nouo acquirere, nec acquisita sine licentia alienare, nec extraneis prædicare, confessiones eorum audire, vel ad sepulturã admittere. Et cõtra factum non tenet, & contrafaciens excommunicatus est. h.d. Dominicus.*

¶ Confirmatos autem per sedem eandem, post idem tamen Concilium institutos, quibus ad congruam sustentationem redditus aut possessiones habere professio[i] siue regula quælibet interdicunt, sed per quæstum publicum[k] tribuere victum solet incerta mendicitas, modo decernimus subsistere[l] infrascripto: vt videlicet professoribus eorundem ordinum ita liceat in illis remanere, si velint,[m] quod nullum deinceps ad eorum professionem[n] admittant,[o] nec de nouo domum[p] vel aliquem locum acquirant, nec domos seu loca:[q] quæ habent, alienare valeant sine sedis eiusdem licentia speciali. Nos enim ea dispositioni Sedis Apostolicæ reseruamus in terræ sanctæ subsidium, vel pauperum, vel alios pios vsus per locorum ordinarios,[r] vel eos, quibus Sedes ipsa commiserit, conuertenda. Si verò secus præsumptum fuerit: nec personarum receptio,[s]

a ¶ Concilium.] sup.eo.tit.c.vlt.
b ¶ Importuna.] s̃.eo.lib.de rescr. c.vlt.de concess. præb.detestanda,de pœn.dist.1.importuna.in Auth. vt differ.iud.in prin.&c.
c ¶ Præsumptuosa.] reus.n.violatæ legis hr̃,qui contra legẽ ausus fuerit sperare quod licitũ non est C. de peti. bon.sub.l.1.in prin. lib.10.contra legem autem est absque licentia principis nouum ordinẽ vel collegium 1 instituere, vt in prædicto cap. & sup.eo.c.vlt.ff.de coll.illic.l.1.& 3.
d ¶ Repetita. sic C. de epi.& cle.repetita. C. de emen. Iust. C l.1. in medio.
e ¶ Habitũ.] hoc intellige in plurib. simul in eodem collegio habitantibus,& eandem religionem profitentibus: aliàs singularis persona sectas nõ inueniens, & seorsum habitãs, nouum habitum inducere sibi posset. 42.di. parsimoniam.
f ¶ affatim.] idest generaliter.) alle.Gui. 23.dist. præterea,in fi.& hymnũ. Primo dierum omnium. & Sũmæ Deus clementiæ.Eius significatio patet in his versib.
Si dicas affatim tunc significabis abundè.
Affatim dicens facunde significabis.
ADDITIO.Dñi deriuatores ꝙ primum debet scribi per vnũ f & vltima litera.n. secundũ per duplex ff & vltima litera m & addunt versum. (Est afatus primi caput affatusq; secundi.Io.And.
g ¶ Mendicantes.] reprobatur mendicitas.93.dist.i.diaconi vlt. licet paupertas 2 non sit de genere malorum.25.q.1.illa,in fi.
h ¶ Processerant. de facto.
i ¶ Professio.] idest religio,vel regula quam profitẽter.vnde quod sequitur,venit expositiuè.& hęc sunt reperire in Minoribus & Prædicatorib. s̃.de exces. præla.nimis.2.
k ¶ Publicum, i. publicè faciendum.ad idẽ C.de mẽdic.vali l.vnica li.11.habẽt igitur eleemosynas quærere vnde viuant:quia certos redditus vel possessiones non habent,vnde sequitur incerta mendicitas.
l ¶ Subsistere.] Aliàs subsidere.
m ¶ Si velint.] quasi ad religionem aliam transire poterunt,vt in fi.c.dicitur,ad sæculum non poterũt redire,secun.Gul.ad hoc sup.tit.2.non solum &c.cõstitutionem.

n ¶ Professionem.] hic habes quòd Papa per suã prohibitionem potest inualidare professionem factam in religione,vide Host.de regular.quia in insulis. in antiq; Domin.
o ¶ Admittant.] & sic desinent in seipsis.in Authen. vt deter.sit nu.cle.§.sancimus igitur,colla 1.
ADDITIO. Allega. etiam Gul in Auth. colla.3. de mendi. ord. Cle.§ sancim⁹. Qui dicit,quod ne ecclesia videatur laqueum iniecisse, ex quo fuerant confirmati,omnes in vnũ ordinem constati debuisset, vt sic non exterminaret quod fecerat:subdit quod hoc aliàs factũ fuit: puto quod loquatur de ordine Eremitarum Sancti Augustini, qui ex pluribus ordinib. factus fuit. Io.And.
[Gl.seq.soluit duo dubia.
p ¶ Domum.] Veterem ecclesiam bene poterunt reficere,supra de Iudæ.cap.Iudæi,& ca. consuluit. & si legetur eis domus vt vendant,bene poterunt recipere, 3 ex eleemosynis enim viuere debent: quia ex quo non debet apud eos remanere, non dicitur ad eos venisse, quia non dicitur versum,&c.ff de in rem vers.li pro parte. §. versum,ad idem supra de verb.sig nam & ego.] sec. Guli.& Gar.
ADDITIO Vide qđ ipse Guli.no.generaliter de Mendicantibus in Spec.eo.tit.§. 1.ver.3. & vers.4.& quod scripsi post In noc.& Host. de prob.t.in præsentia super vers.minor annis.& de hoc p.Cy.C.de epi.& cl. l.Deo nobis,in vlt quæst.de fratribus Minorib. dic, vt in constit. Nicolai,Exijt.§.ad hæc cum fratres, de verbor.signifi.lib.6.& in Cle.Exiui,eo.tit.§.cupientes.Io.And.
q ¶ Loca. profana:de alijs non erat dubium.supra de rerum permutatio.mancipia. Institut. de rerum diuisi §.sacra.
r ¶ Ordinarios. nec ordinarij hoc poterunt sine speciali Papæ mandato vel licentia per id quòd sup. dixi in tex.ibi,dispositioni sedis Apostolicæ.
[Glo.seq.recitetur per quæstio. & duplicem solutionem.]
s ¶ Receptio.] quo ad recipiẽtẽ,sed forte sic quo ad receptũ, vt aliã laxiorẽ ĩgredi dẽat ad hoc s̃. ti.2.nũ.

† Cõci.Lat. sub Inn.III. c.13.
† al.vitauit.
1 An autem scribẽdo illi tamquam collegio videatur illud approbare vide Feli.in Rub.pœm. Gregoriani
† In Antiquorib. codicibus vt plurimũ legitur ita: Cũctos affatim religiones & ordines &c. quidam manuscriptus hẽt ita: Cũctos affatim religiosos,& ordines Mendicãtiũ,&c.
† al.processerunt.
2 Qualiter paupertas sit bona,vel mala, vide B.Th lib.3. cõtra Gentiles cap.133.
3 Vide A… in l. a… Iulianu… cõstat. … lega.1.B… in l con… stio.C.… & Abba… Deciũ in… pñtia, … de preb…

solum Arg. contra de reb. eccl. non ale. eo. lib. c. hoc consultissimo, §. contractus. Vel dic. ꝙ si hunc tm̄ ordinem intendebat profiteri, non est obligatus, aliàs sic & crederetur ei, quia non est verisimile ꝙ sit immemor salutis suæ, 1. q. 7. sancimus, secundum Guliel.

ADDITIO. Et remittit ad Spe. de sta. mo. ver. 19. & ver. 40. Archi. Alleg. ꝙ De⁹ cor interrogat. 14. q. 5. si quid, & decr. cum voluntate, sup. de sent. excom. Io. And.

(Glo. seq. recit. per q. in qua alleg. pro & contra.)

a ¶ Ceterorumque.] satis vr̄ ꝙ tm̄ de mobilibus deberet intelligi: quia debent esse subiecta, qualia prædicata permittūt de fide instr. inter dilectos. ad fi. & tales partes in substõne fieri intelliguntur quales in instõne præcesserunt, Instit. de vulg. & pup. subst. §. & si ex disparib. & pmisso eis manere in ordine, & ea sine quib. ibi esse non possunt. 1 Cum aūt interdicatur eis officiū prædicandi, & reliqua, vt sequitur, de quo viuent, nisi interdū ornamenta & libros & similia vēdant? In ꝯtrium vr̄: quia verbū ceterorū oīa comprehendit, ff. de verb. sign. l. ceterorum, & p verbum, cetera, in oībus fit institutio hæredis, ī. de testam. c. Raynutius. Itē verbū loca, cōprehendit immobilia, ff. de verbo. sig. locus, ad quid sequeretur ceterorum, si immobilia ēr sola cōprehenderet? Et p̄terea pn̄t sibi prouidere ordinem exeundo, secundum Guli. necessaria fuisset declaratio: quod no. 26. dist. deinde, in prima glos. & & ff. de procur. non solum. §. quæritur. Io. And.

† In manuscriptis ita: ne etiam sepulturam.

1 Remittit Gul. ad Spec. de statu mo. ver. 4. Io. An.

nec domorum vel locorū acquisitio, aut ipsorum, cæterorumque [a] bonorum alienatio valeat: & nihilominus contrarum faciētes, sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum ordinum omnino interdicimus, quoad extraneos, prædicationis & audiendæ confessionis officium, aut † etiam sepulturam. [b]

¶ *Reuocatio ordinū Mendicantium, Prædicatores, Minores, Eremitanos & Carmelitas non cōprehendit. h. d. Dominicus.*

¶ Sanè ad Prædicatorum, & Minorum ordines [c] (quos euidens ex eis vtilitas Ecclesiæ vniuersali proueniens perhibet approbatos) præsentem non patimur Constitutionem extendi. Ceterum. Eremitarum sancti Augustini, & Carmelitarū ordines, quorum institutio dictum Cōciliū generale præcessit, [d] in solido [e] statu volumus permanere.

¶ *Existens de ordinibus reuocatis, non collegialiter, sed singulariter, ad alios ordines trāsire potest. hoc dicit. Dominicus.*

¶ Ad hæc [f] personis ordinum, ad quos Constitutio præsens extenditur, transeundi ad reliquos ordines approbatos licentiā concedimus generalem: ita, quod nullus ordo ad alium, vel Conuentus ad Conuentum se ac loca sua totaliter [g] transferat, † Sedis eiusdem super hoc permissione specialiter non obtenta.

† al. transferant.

TITVLVS XVIII.

De Capellis Monachorum.

¶ Bonifacius VIII.

¶ *Instituti in Ecclesijs Monachorum ad curam populi per Episcopum ad ipsorum præsentationem, per eundem (si causa subsit) sunt destituendi. hoc dicit. Dominicus.*



Cap. Vnic.

RESBYTE

ADDITIO. In qua scilicet ecclesia isti duo ordines proficiunt, verbo, opere, & exemplo, secundum Gar. facit sup. de vo. c. fi. Io. And.

d ¶ Præcessit.] vnde tangi non debent, cum concilium, ne nimia futura respiciat. ibi, ne quis de cetero in textu supra.

e ¶ In solido.] aliàs solito: & hoc detrahit Bonifacius de cōcilio Gregorij: sic. n. dicebat litera, in suo statu volumus pmanere, donec de ipsis fuerit ordinatum: intendimus si qdē tam de illis q̄ de reliquis ēt non Mendicantib. ordinibus, prout aīarum saluti, & eorum statui expedire videbimus, puidere. hoc est decisum & dicebatur ꝙ Gregorius nolebat aliquē Mēdicā tiū dimittere, nisi Prę dicatores & Minores: de nōMēdicātib. tres, Cistercien. & ordinem Nigrorum, & de Templarijs & Hospitalarijs vnum ordinem facere.

f ¶ Ad hæc.] id est præter hæc.

ADDITIO. sic 32. distin. ad hæc. alibi exponitur. i. p̄ hęc, 34. q. 1. §. ad hæc alibi. i. circa hæc. 16. q. 3. §. p̄t, ad finem. ver. ad hęc. Arch. Io. And.

g ¶ Totaliter.] no. nō idem in toto quo ad totū; qd̄ in parte quo ad partē. totus ergo ordo sacrorū, vel conuentus ipsius ordinis ad alium ordinē vel conuentum se transferre non poterit.

ADDITIO. Not. etiā Hul. licere singulariter, quod nō licet vniuersaliter. alleg. ad idem. ff. de reb. dubijs cum senatus, C. de Iudæis. l. 1. Ioan. And.

ADDITIO. Quod verbum, ceterorum, comprehendat omnia, placet Archid. qui etiam allegat. 50. dist. vt constitueret & quod ibi not. de pęnit. dist. 3. adhuc perfidi instant. ver. quem enim peccatorem. 15. q. 4. c. 1.

b ¶ Sepulturam.] prædicare 2 in aliena parochia non licet, nisi licentia habita a rectore. de hæret. cū ex iniuncto. in antiq. absoluere alienum parochianum nō licet sine proprij sacerdotis licētia. ī. de pœn. & remissione, eis, nec ipsum ad sepulturam admittere nisi elegerit: & tunc parochiali relinquet canonica ī. de sepul. c. 1. inter se aūt ista oīa poterunt exercere: cū littera hic dicat, quo ad extraneos. Si ergo isti habebāt priuilegiū, vt quoslibet possēt ad sepulturā admittere, illud cessat, &c.

ADDITIO. Quod probat litera, omnino. Io. And.

c ¶ Ordines.] per hos duos ordines fides illuminata est: & dicitur ecclesia exaltata, de exces. præla. nimis.

2 Vide Concil. Trid. sess. 5. de refor. c. 2. & sess. 24. de refor. c. 4.

DE CAPELLIS MONACHORVM.

¶ Dictum fuit per discursum titulorum præcedentium de religiosis & eorum domibus nunc videndum est de eorum capellis: ideo ponitur titulus, de capellis monachorum. — Continatio Domini Heliæ.



Resbyteri qui.] ponit dictum, cuius rationē interserit: ibi, Cum debeant.

CASVS. Ponamus ꝙ Abbas S. Cypriani habet aliquas ecclesias sibi donatas per episcopum Pictauien. cū consensu sui Capituli, & illæ capellæ siue ecclesiæ sunt ipsi abbati subiectæ pleno iure, non tamen ad institutionem: quia institutio pertinet ad Episcopum: & hoc loquendo de institutione auctorizabili respectu curæ, vt ponamus ꝙ abbas habet institutionem tituli collatiuam, tamen pro commissione curæ necesse est, ꝙ institutus adeat Epm̄ pro com-

committenda cura aīarum: vnde ad aliquā illarū ecclesiarum abbas instituit aliquem. & ep̄s sibi commisit curam aīarum; Or accidit ꝙ institutus ad illam ecclesiam perpetrauit delictum dignum priuatione. vtrum abbas possit illum priuare? Rn̄det ꝙ non: sed illud spectat ad Ep̄m, qui sibi cōmisit curam aīarum: qa ep̄s poterit eum priuire. si subsit iusta cā. Ex his patet, ꝙ abbas, vel inferior prelatus pōt præscribere instōnem tituli collatiuam. Sed vtrum institutionem auctorizabilem possit ipse prælatus inferior p̄scribere? De hoc est magna controuersia inter Doctores. Nota primo ex isto cap. ꝙ bn̄ficia sæcularia debent esse perpetua: & quis non potest remoueri a beneficio pro libito voluntaris sui superioris. Nota, ꝙ licet de iure communi dispositio beneficiorum in diœcesi Episcopi pertineat ad Episcopum, tamen de iure speciali dispositio commoda non est in dispositione Episcopi sed præsentatio spectat ad illum prælatum, vel etiam collatio: & Episcopus instituit ad præsentationem alterius. Nota iuncta glo. ꝙ licet institutio tituli collatiua, vel præsentatio pertineat ad inferiorem prælatum ab Episcopo: tamen institutio auctorizabilis, pertinet ad solum Episcopum: ideo solus Episcopus potest priuare institutum de beneficio ecclesiastico. Nota, arg. quod quandoque fit institutio in beneficio quo ad exercitium curæ tantùm, & non quo ad principalem titulum beneficij. Nota, quod illud dicitur esse perpetuum, quod durat tantum ad vitam alicuius, facit ff. pro soc. l. 1. & vide sup. de rescrip. c. fi. eo. lib. Dom.

ri, [a] qui ad curam populi per Monachos in eorum Ecclesijs præsentantur [b] Episcopis, & instituuntur ab ipsis; [c] (cum debeāt esse perpetui [d] †) consuetudine [e] vel statuto, quouis contrario non obstante, ab eisdem nequeunt Ecclesijs (nisi per Episcopos [f] & ex causa rationabili) amoueri.

† Dictio perpetuus, qd significet, vide Fulg. consil. 157. incip. In cā Benedict. & Alex. cōs. 60. incip. Omisso multiloquio. in 1. vol.

[Prima glo. dicit quid declarat.]

a ¶ Presbyteri.] emanauit ad declarationem decre: sup. eo. c. 1. & eius quod ibi not. Innoc. & Host.

ADDITIO. Et Ioannes de Deo, lib. 3. q. 37.

b ¶ Præsentantur.] præsentationes tales fieri debent a prælato & conuentu de iure communi consuetudo tamen potest contrarium inducere, vt sup. de his quæ fi. a præla. ca noscitur.

c ¶ Ipsis.] Episcopis: & sic non pleno iure habent illas, cum ad eos non spectet institutio [ad curam populi] de priui. cum & plantare.

ADDITIO. Dato etiam ꝙ instituatur ad regimen ecclesiæ de quo satis dixi de præb. de monachis. Iō. And.

[Gl. seq. alleg. duas concordan. & remittit: & subdit tria similia.]

d ¶ Perpetui.] non enim beneficia dantur ad tempus 55. dist. præcepta. 70. distin. sanctorum, & de hoc de fil. presbyt. veniens, in antiq. sicut enim matrimoniū carnale ad tempus non contrahitur, sic nec spirituale. de condi. appos. c. vlt. nec legitimi actus recium diem j̄. de reg. iur. actus. nec moribus nostris expedit temporales habere filios, ff. de adop. l. si tibi, alias, quæsitum, vt ibi in gl. dicitur. Papa tamen potest dare prælaturas ad tempus, vt 7. q. 1. pastoralis. immuta 1 enim substantialia rei de conces. præb. proposuit.

1 Intellige hoc dictum glossæ tali modo, sicut notatum est in c. 3. extra de transla. in gl. super verbo, veri Dei vicē in hac editione.

[Gl. seq. dicit qaod reprobat, & dubium soluit.]

e ¶ Consuetudine.] contrarium not. Innoc. & Host. in præd. de re. qui dicebant, ꝙ ex consuetudine præscripta abbas tales potest remouere. Et not. ꝙ consuetudo reuocat statuta, sed non priuilegia, vnde hoc hodie facere poterunt, qui hoc habent ex priuilegio Papæ, sicut de Humiliatis fertur.

ADDITIO. & præmonstratensibus: & hoc dictum placet Archid.

f ¶ Per Episcopos.] intelligas remoueri per Episcopos, quando per vicarios suos ad hoc mandatum habentes remouentur; vel per delegatos. sup. eo. lib. de off. vicar. licet. j̄. de reg. iur. qui per alium.

g ¶ Causa rationabili.] 16. qō. 7. inuentum, 56. distinct. satis peruersum, & pro serui culpa non debet remoueri, vt in prædi. c. inuentū. & 68. dist. c. 1.

ADDITIO. Non debet etiam quis remoueri pro graui, quæ in populi notitiam non peruenit 30. quæstione 1. cap. vltimo. Ad hoc 50. distinct. sacerdotes, & capit. sequen. &c. Io. And.

TITVLVS XIX.

De iure patronatus. †

Bonifacius VIII.

¶ *Donatio iuris patronatus laici facta loco ecclesiastico, etiam sine consensu Episcopi tenet: non tamen præiudicat iuri Episcopi. h. d. Dominicus.*

† De m... ria huiu... tuli vide nouissim... decreuit... cil. Trid. ... 25. de re... c. 9.

CAP. VNIC.

SI LAI-

DE IVRE patronatus.

¶ Dictum fuit supra de præben. & dignitatibus & alijs beneficijs ecclesiasticis iam sæcularibus quam regularibus: verum quia illa beneficia aliquando sunt patronata, & dubitaret aliquis de effectus iurispatronatus, & de ipso iure patronatus, ideò ponit titulum, de iure patronatus.

Continu... D. Helia...

SI laicus.] Duæ sunt partes: secunda ibi: Verum. Prima ponit dictum, Secunda protestatur, ibi, Per præfatam. Secunda etiam ponit dictum, quod postea ampliat, ibi, Et omnino. Io. And.

CASVS. Aliquis laicus habebat ius patronatus in aliqua Ecclesia, quia forte eam fundauerat, id est, donauerat fundum ad eam ædificandam, vel eam ædificauit, vel dotauit, vel omnia fecit simul, iste laicus vult illud ius patronatus donare illi Ecclesiæ, & eam quietare, vt de cetero sit in libera dispositione diœcesani, vel vult donare alteri Ecclesiæ, vtrum possit sine auctoritate diœcesani? Videtur, quod non, quia si laicus detineat decimas, tamen non potest illas donare alteri Ecclesiæ, sine consensu episcopi. cum Apostolica, de his quæ fiunt a Prælatis sine consensu capituli, sic in proposito videbatur, quod laicus non posset ius patronatus transferre in ecclesiam sine consensu diœcesani. Non obstante ista ratione dubitandi, decidit Romanus Pontifex in contrarium, quod laicus potest alteri ecclesiæ donare ius patronatus sine consensu diœcesani, tamen per hoc non fit præiudicium ipsi diœcesano, & ideo ecclesia habebit collationem & præsentationem, sed diœcesanus habebit institionem. Sed ponamus quod laicus donauit ius patronatus alicui ecclesiæ vacat nunc ecclesia patronata: vtrum ecclesia habebit tantum quatuor menses ad præsentandum sicut laicus: Videtur quod laicus habet tantum quattuor menses ad præsentandum, similiter ecclesia debet solum habere quattuor menses, quia succedit in locum laici: Tamen Romanus Pontifex ista ratione dubitandi non obstante, decidit in contrarium, videlicet, quod ecclesia habebit sex menses ad præsentandum, quia mutata persona, mutatur etiam qualitas ipsius beneficij. Et sic ecclesia habebit sex menses, licet patronus laicus, in cuius locum successit ecclesia, habeat solū quattuor. Et sic ecclesia debet reputari, vt patronus ecclesiasticus, & non vt laicus. Nota primo, qd laico potest competere ius patronatus, quod verum est, ex dispensatione iuris, sed non de mero iure, quia ius petronatus est annexum iuri spirituali, id est, institutioni, quæ est ius spirituale, & de spirituali & eius annexis est idem iudicium, se illa facultas fuit concessa laicis, vt facilius inducerentur ad ecclesias ædificandas

cus [a] ius patronatus ecclesiæ sibi competens, eidem, [b] vel alteri [c] ecclesiæ, seu loco religioso duxerit conferendum: huiusmodi collatio, quamuis absque assensu episcopi facta fuerit; efficax est censenda. [d] Per præfatam tamen collationem iuri episcopi, qui eidem assensum non prębuit nolumus in aliquo derogari. [e]

¶ Laicus quadrimestre tempus habet ad præsentandum, ecclesia vero semestre licet a laico acquisiuerit ius patronatus hoc dicit. Dominicus.

¶ Verum licet patronus laicus ad pręsentandum tempus habeat quadrimestre [f] dumtaxat, ecclesia tamen vel monasterium, cui † facta est à laico iuris patronatus collatio, tempus habet semestre. [g] Et omnino quantum ad præsentationem pertinet, non vt patronus laicus, sed vt patronus debet

candas, uel dotandas: unde istud ius patronatus consistit in pręsentatione ad ecclesiam patronatam, quia patronus potest eligere personam, dummodo eligat idoneam. Item istud ius patronatus consistit in alio, videlicet in processione, quia cum patronus primum venit ad ecclesiam patronatā, ministri ecclesiæ debent illi ire obuiam processionaliter, & eum in ecclesia recipere processionaliter, quod verum est, quādo status suę personæ illud requirit: puta quia est rex vel dux, aliàs si status personæ nō requirit, non deberet recipi processionaliter, nec ministri ecclesię debēt illi obuiā ire. Item in alio cōsistit ius patronatus, quia patronus in ecclesia patronata est præ ceteris honorandus in sessionibus, & sepultura. Itē si patronus deueniat ad paupertatem, ecclesia tenetur ipsum alere de superfluo acceptis necessarijs pro ministris ecclesiæ. Nota ꝙ laicus potest ius patronatus donare alteri ecclesiæ sine consensu episcopi. Nota ꝙ laicus patronus ad pręsentandum habet solum quatuor menses, sed persona ecclesiastica habet sex menses, & ideo episcopus non potest instituere absque pręsentatione, nisi elapsis illis sex mensibus in persona ecclesiastica, vel quatuor in laico. Ratio diuersitatis est, quia qui grauatur in vno, releuatur in alio. l. eum qui. ff. de iniur. & quia laicus potest vnum præsentare, postea alium accumulatiue, & sic potest variare, & diœcesanus potest acceptare quem voluerit, ideo debet in alio grauari quod non habet, nisi quatuor menses ad pręsentandum, sed clericus patronus non potest variare, & sic grauatur in hoc, ideo debet in alio releuari, videlicet quia habet sex menses ad pręsentandum. Sed quæritur qualiter dicitur fieri pręsentatio ad hoc vt clericus patronus non possit variare? Dicendum, quod sola datio litterarum patroni non dicitur præsentatio, sed requiritur, ꝙ fuerit facta præsentatio corporalis diœcesano. Et sic clericus ante illam præsentationem corporalem poterit variare. Hoc tenent doctores in clem. vnica. eo. tit. Ex quo sequitur ꝙ si clericus patronus dedit duobus litteras præsentationis, si secundus fecerit maiorem diligentiam, & se præsentauerit conspectui episcopi, tenetur episcopus illum instituere. Nota quod patronus potest dare ius patronatus illi ecclesiæ, cuius est patronus. ad hoc sup. de testi. significauit.

[Prima glossa dicit qd approbat, & quid reprobat.]

a ¶ Si laicus.] hic approbatur opinio Damasi, Vincentij, & Bartholomæi Brixien. qui hoc not. 16. q. 7. nemini. Et innocen. & Host. qui no. s. eod. illud, & reprobatur opinio Ioannis not. in præd. cano. & Goffre. & Bernar. not. supra eo. illud & c. cura. & in multis alijs capitulis.

ADDITIO. Archid. hic ponit circa intellectum illius c. nemini. 16. q. 7. supra allegati, vbi etiam remittit in quantum de commutatione loquitur, quod si laicus habet communionem cum ecclesia in patronatibus, poterit commutare, vt ratione societatis liceat, ꝙ aliàs non liceret alleg. 23. q. 2. non potest.

[Glo. seq. dat simile, quærit, & soluit.]

b ¶ Eidem.] & sic ecclesia erit patrona sui ipsius, & sic in alijs casibus, cum scilicet priuantur patroni iure patronatus sup. eo. tit. quia clerici. de pęn. in quibusdam. cum similibus. Sed pone, ꝙ capella est vnicum habens presbyterum, quis præsentabit ibi presbyterum cum vacabit: Dico ꝙ si non est ibi alius patronus, episcopus prouidebit ecclesiæ: hoc enim dicimus regulare, cum ecclesia patronum non habet, 1 per ca. 16 q. 7. omnes basilicæ. & c. seq.

ADDITIO. Si donet episcopo ius patronatus capellę sibi subiectæ, vide quod scripsi s. eo. significasti in fi. vbi cōcordādo opiniones cōtrarias Goff. & Host. distinguo, an eps habeat compatronum nec ne. Io. And.

c ¶ Vel alteri.] sufficit ꝙ redeat ad ecclesiam. ad idem supra de his quæ fi. a prel. cum Apostolica. 16. q. 1. cap. vlt. & res ad sui naturam redit d facili. 35. di. ab exordio. ff. d pac. si vnus. §. quod si non vt totum.

1 Vide notata per Arch. in ca. frater. 18. q. 4.

† In antiqoribus codicib. ita, cui facta est a laico iuris collatio patronatus.

[Glo. seq. allegat. vnam concor. signat contrarium, dupliciter soluit, solutionem impugnat, & respondet.]

d ¶ Censenda.] sup. eo. illud. Contrarium videbatur per decr. sup. eo. nullus. vbi dicitur, ꝙ nihil ecclesiastici iuris sine cōsensu episcopi transfert in ecclesiam vel monasterium. Sed excipe ius patronatus per prædictam decr. illud. Vnde de spiritualibus intendebat prohibere, sed nū de spiritualibus annexis, sicut ius patronatus s. de iud. quanto. secundum Host. sed quia decr. illa est in illo titulo vt faceret ad titulum, satis videbatur etiam ius patronatus prohibitum concedi sine auctoritate episcopi, sed satis facit ad titulum, in quantum vetat ne patronus donet ecclesiam sine consensu episcopi.

e ¶ Derogari.] aliàs derogaretur si assensum prohibuisset, secundum formam, quam habes supra de donat. pastoralis.

ADDITIO. Dic vt ibi, & hoc teneas, ꝙ vbi agitur solum de translatione iuris patronatus, consensus episcopi illi donationi præstitus in nullo læderet ius episcopale. Io. Andr.

f ¶ Quadrimestre.] non habebamus olim de hoc ita expressum textum, sed ita seruabamus per decr. supr. eo. c. 3. & c. cum propter, quæ tamen hoc expresse non dicebant, habebamus glos. supra de officio ordinarij, cum vos.

[Glos. seq. recit. per obiectio. & soluit. demum soluit quæstionem contra sol. alleg. vnam decr. soluit. alleg. aliam, & remittit.]

g ¶ Semestre.] de conc. præb. in aut. c. 2. Et sic no. ꝙ qui in ius alterius succedit, non vtitur eodem iure, cō regul. j. de reg. iur. qui in ius. & ff. eo. tit. is q in ius, & est hoc ideo, quia ex quo res facta est ecclesiastica, ecclesiastico debet iure censeri. Et idē dicebatur olim p decr. de pb. dilectus. vlt. in anti. & per ea q̄ ib. no. sic est ēt videre in conuentionibus, vbi ex persona successoris forus mutatur, vt prædicta reg. dixi. & bene facit hæc decret. ad qōnem de excommunicato, qui donādo cessit alteri actiones sibi competentes, an ille, cui facta est cessio, possit illo excōicato manente illas intentare, & terminauit Barth. Brixiē. in qōne veneriali, quidam cū esset, sm Tanc. quòd sic, quia illud vitiū excōicationis personæ adhærens, ad successorē nō trāsit, per l. ff. de diuer. & temp. pręscr. l. an vitiū, & C. de acq. pos. l. vitia. & idē Gul. in spe. de proc. §. vlt. circa prin. & ad hoc optime

facit supra, qui matri. accu. pos. cum in tua. in fi. Argu. contra. supra de testi. licet ex quadam. sed illud in teste. vt ibi. not. Item contra sup. eo. lib. de deci. c. 2. in fi. vbi soluitur in vlt. glossa.

[Glo. se q. ponit primo tria exempla: secundo quærit, & soluit.]

ecclesiasticus [a] reputari.

a ¶ Ecclesiastic⁹.] vnde legatus posset illas conferre, s. eodē, cum dilectus, nō poterunt variare, supra eo. pastoralis. priuat si præsentauit indignū, q̄ dic vt not. s. de offi. ord. cum vos. Quid dices, 1 si ecclesia, & patron⁹ laicus simul habēt p̄sētare, nūq̄d habebūt sex menses, vel quatuor tm̄; vl' alter sex, alter quatuor? Dico q̄ habebunt sex mēses: ita q̄ rōne cōionis priuilegium ecclesiæ transeat ad laicum, ad instar eius quod dicimus de eo, qui habet rem communem cum pupillo. ff. quem admod. ser. amit. l. si communem. ita q̄ per ecclesiam consequeretur, quod per se consequi non posset. sim. sup. de conces. prēb. c. penult.

1 Vide Ias. in l. neq; pactio C. de transa. ī 1. no. & i l. si emancipati. C. de colla.

TITVLVS XX.

De censibus, exactionibus, & procurationibus.

Innocentius IIII.

¶ Archiepiscopus volens prouinciam visitare, prius debet visitare ecclesiam, ciuitatem, & diœcesim propriam, clericos, & laicos eorundem, hoc dicit Dominicus.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS, & procurationibus.

Cōtinuatio. ¶ Dictum fuit sup. tit. proxim. de quodam iure competente in beneficijs ecclesiasticis, verum quia episcopi in beneficijs ecclesiasticis sibi subiectis habent aliqua iura: ideo ad nos informandum de istis iuribus annectitur titulus de censibus, exactionibus, & procurationibus.



Omana.] Istud capitulum ponit formam q̄ debet archiepiscopus obseruare volēs suā prouinciam visitare. Et diuiditur in tres partes: In prima. n. parte ponit quomodo, & qn̄ possit archiepiscopus suam prouinciā visitare: In secunda parte ibi, Sane ponitur quid debeat facere archiepiscopus in visitādo suam prouinciā. In tertia parte ibi, Procurationes. ostēditur quomodo, & in quibus rebus debeat recipere procurationem. CASVS. Sicut eps̄ debet suam diœcesim visitare, similiter archieps̄ potest totam suam prouinciam visitare: & non solum potest archieps̄ visitare suam diœcesim particularem, sed etiam diœceses suorum suffraganeorum. Sed quæritur quam formam debet obseruare archieps̄ in visitatione facienda? Respondet Romanus Pontifex, q̄ ipse debet incipere visitationē a capite, primo uisitando Capitulum suum & ecclesiam suam metropolitanam: deinde ecclesias suæ ciuitatis: deinde ecclesias suæ diœcesis, & postea poterit uisitare diœceses suorum suffraganeorum, uidelicet illam quam primo maluerit uisitare. Sed si unam semel in cęperit uisitare illam non poterit dimittere, & incipere illam uisitare: quod si fecerit, non poterit reuerti ad diœcesim semel uisitatam: quod uerum est, nisi fuerit req̄situs ab epo illius dioecesis, ad quam uult reuerti, uel de consensu omnium suorum suffraganeorum. Sed ponamus q̄ archieps̄ cępit uisitare unam diœcesim, & est una ecclesia pauper, quæ non potest ministrare necessaria archiep̄o, quid debebit facere archieps̄? Rn̄det, q̄ ipse poterit notificare duabus ecclesijs, ut conuocentur simul, & eum procurent, quod uerum est, si ille ecclesiæ possint commodè conuocari, si aūt commodè non possent cōuocari, ipse archiepiscopus teneretur uisitare illā ecclesiam pauperem suis expensis hoc dicit pręsens textus vsq; ad versiculum Postquam: qui habet duos intellectus: Nam quidam intelligunt, q̄ archieps̄ non poterit visitare totam prouinciam, nisi semel in vita, nisi faciat q̄ sequitur: videlicet, q̄ ipse faciat prius concilium, & de concilio suorum suffraganeorum ordinet, q̄ de cetero ipse visitabit totā prouinciā quolibet anno: & istud factum fuit vt archiepiscopus induceretur ad celebrandum concilium p̄uinciale. Alij autem intelligunt q̄ in vno anno n̄ poterit iterare visitationē, etiam si subsit iusta causa, nisi prius celebrato ɔcilio suo prouinciali, & cōstituto in scriptis decō muni cōsensu suorū suffraganeorū, q̄ possit iterare uisitationē. Et si in prima uisitatione dimiserit aliqua loca, debet in secunda uisitatione incipere ab illis locis dimissis. Quod uerum est, nisi uideat quod alia loca prius uisitata magis indigeant uisitatione, quàm ista loca non uisitata, quia ibi uigent mala magis, quàm in alijs locis. Sed quæritur, quid primo debet facere archiepiscopus uisitans? Respondetur, q̄ primo debet prędicare uerbum Dei, deinde debet inquirere de uita & moribus habitantium ibidem, uidelicet clericorum, laicorum, & debet illos examinare sine iuramento, licet alias examinatio testis non ualeat sine iuramento. Et si inueniat aliquos diffamatos, & crimina non sint notoria, non debet illos punire, sed debet denunciare suo suffraganeo, hoc est ordinario, ut illos puniat secundum exigentiam criminis. Quod si crimen sit notoriū tunc archiepiscopus poterit illos punire, q̄a tunc cōstat de negligentia sui suffraganei, & tunc iurisdictio suffraganei est deuoluta ad ipsum archiepiscopū. [Cleros & populos] appellatione populi, uniuersi ciues continentur, non aūt cōprehenduntur clerici, q̄a hic ponuntur tamquam diuersa, Ex quo sequitur q̄ si interdicatur populus alicuius loci, uel indicatur aliqua pęna populo etiam per iudicem ecclesiasticum, non comprehendūtur clerici, quia in istis odiosis uerba strictè sunt accipienda. (In scriptis,) Iste est unus casus, in quo scriptura est de substantia actus, regulariter autem scriptura non est de substantia rei gestæ, ut in l. pactum C. de pact. Fallit in casibus hic enumeratis per glossam, & ad eam quotidie recurritur. Postea Romanus Pōtifex in §. Procurationes. inhibet sub pœna maledictionis æternæ, ne archiepiscopus uisitās audeat recipere procurationem in pecunia numerata; etiamsi procurantes, & uisitati noluerint eum procurare in pecunia numerata, sed q̄ solū ipse recipiat expensas moderatas in uictualibus. Item præcipit Rom. Pontifex, q̄ ipse archiepiscopus a uisitatis non accipiat aliquod munus, quod si contrarium fecerit, ipse tenebitur restituere duplum illius muneris quod receperit. Nota primo archiepiscopum nō posse uisitare generaliter prouinciam, nisi primo incipiat a propria diœcesi. Nota secundo, q̄ si eps̄ non potest accedere particulariter ad quemlibet locum, debet conuocare laicos, & clericos ad unum congruum locum illius uiciniæ. Domin.

† De mat... huius d... p̄ter statu... ɔci. Lat. Alex. 3. c... & ī ɔci. ... sub Inno... c. 13. uide n:no q̄ n... sime sanc... Conci. T... sess 24. d... for. c. 3.

CAP. I.



Omana, [b] † Ecclesia: & inf. ¶ Statuimus, vt quilibet archieps̄ suam volens visita-

(Prima glossa diuidit.)

b ¶ Romana.] In prima parte dicitur quomodo, & quādo archiepiscopus possit suam prouinciam uisitare. In secunda parte, quæ incipit ibi, Sane dicit quid in uisitando facere debeat, & quæ crimina punire possit. In tertia, quæ incipit ibi: Procurationes, dicit, quomodo.

modo & in quibus rebus procurationem recipere debeat.
ADDITIO. In quarta ibi, Hanc autem: constitutionem prorogat ad alios visitantes: & protestatur. Hostiēs. autem & Boatinus diuidunt decreta in 9. partes, faciendo. s. de quolibet. §. partem. Sed Io. Mona. diuidebat in duas partes, dicēs qđ primo tangit formam visitationis p archiepm faciendæ: secundo ibi, Hanc autem formam illā ad alios prælatos extendit. Prima iterum in duas: quia primo tāgitur modus circa visitationem faciendam, secūdo in §. procurationes circa procurationem recipiendam. Iterum prima in duas: quia primo tangitur ordo visitādi loca: secundo in §. Sane, modus illa exhortandi. Adhuc prima in duas: quia primo tangit ordinē visitandi Capitulū ecclesiæ suæ, & ciuitatē, & diœcesim: secūdo. §. Deinde tangit ordinem visitādi puinciam. Io. And.

quis cau. l. 2. §. si quis iudicio.
f ¶ Accedere] patet ergo ꝙ ire tenetur: nec sufficit ad suam ecclesiam conuocare.
g ¶ Congruum.] i. honestum & communem, & sufficientem ad omnes recipiendos, prout erit possibile. s. supra de fide instru. accepimus. j. de priui. cum personæ.
[Gl. seq. quærit, & soluit.]

re[a] prouinciam, prius[b] ecclesiæ suæ Capitulum, ac ciuitatē & diœcesim ppriā plenè[c] visitare procuret: nec sit solū erga maiorum, sed etiam minorum[d] ecclesiarum, nec circa clericorum tantum, sed etiā populorum visitationem intentus. Et si commodè, vel absque difficultate[e] accedere[f] ad vnamquamq; non poterit: de pluribus locis ad vnum congruū[g] clericos & laicos[h] studeat conuocare, ne in illis visitatio postponatur.

¶ *Visitata sua diœcesi, archiepiscopus in parte vel in totum visitat omnia loca ecclesiastica, clerum, & populum prouinciæ, procurationem a visitatis recipiendo. hoc dicit. Dominicus.*

¶ Deinde liceat ei per totam prouinciam,[i] vel eius partem visitationis officium exercere, ciuitates & diœceses, suffraganeos suos, & eorum subditos cathedralium & aliarum ecclesiarum Capitula & monasteria, ecclesias & alia religiosa & pia loca,[k] cleros † & populos[l] libere[m] visitando, ac procurationes a locis tantum recipere visitatis.[n]

¶ *Archiepiscopus post incœptam visitationem in vna diœcesi transiens ad aliam, ad primam redire non potest, nisi de nouo reiteret in tota prouincia. Dominicus:*

¶ Ex quo tamen aliquam de ipsis diœcesibus visitare cœperit:[o] numquam postea siue totam, siue partem eius visitauerit, reuertatur causa visitationis ad illam, priusquam omnes reliquæ ipsius prouinciæ diœceses in toto, vel in parte (quas securè visitare poterit) & sua denuo[p] fuerint visitatæ, Qđ si forte eadē diœcesis, vel aliqua ibi ecclesia plus alijs indiguerit visitari; tūc aliarū visitatione intermissa, redeat ad eandē, si a loci diœcesano † requisitus[q] extiterit, vel de om-

† al. clericos.

a ¶ Visitare.] per se, vel per alium, cum p se id nō pōt sup. de off. ord. inter cetera. 10. q. 1. epm & quomodo tunc debeat solui procuratio, dic vt sup. eo lib. de offi. ord. episcopus.
b ¶ Prius.] a capite est edēda ratio ff. de eden. l. argentarius & qui alios corrigit; prius corrigat se & suos 3. q. 7 iudicet. de statu regula. ea quæ. § si vero. in antiquis vbi de hoc.
[Gl. seq. exponit quærit, argu. pro & contra, soluit contrarium.]
c ¶ Plenè.] ita quod nūlla Parochia remaneat non visitata, dummodo commodè visitari possit, & visitatiōnis causa subsit: & sūt hæc redigenda ad boni viri arbitrium. Sed nunquid sufficiet synodum conuocare, & plenè inquirere? Videtur ꝙ sic. supra de accu. sicut olim. 18. dist. quoniam. Sed dic contra quoniam in tā breui tempore nō possit singulorum inquisitio fieri; tum quia ibi non conueniunt omnes clerici, & laici, qui sunt visitādi, vt infra patet: tum quia subijcienda est res oculis; & personę pręsentia multum operatur. ff. fin. reg. si irruptione. §. ad officium. sup. de offi. deleg. c. vlt. §. is autem cui.
ADDITIO. De his. in arbore cōsangui. post princ. Ioan And.
d ¶ Minorum.] ad hoc de appellatio. cap. de appellationibus in antiquis. cum suis concordan. de præbend. maioribus.
e ¶ Difficultatē.] forte propter niues, vel glacies, vel aliud cōsimile de eccles. ædifican. ad audientiam. ff. si
h ¶ Laicos.] numqđ populus procurabit? Non, vt no. Ioan. 10. q. 1. placuit. & sic est consuetudo.
[Gl. seq. ponit opi. quam reprobat.
i ¶ Prouinciam.] hoc intellexit Ber. 1. verū, si suffraganei erāt negligentes: aliās secus. Sed dic cōtra, vt inf. eo. c. vlt.

r Hostiē. hic 5. qđ vř placuisse Inno. Io. And.

k ¶ Pia loca.] hospitalia, xenodochia, & huiusmodi.
ADDITIO Grangias vero licet sint ibi priuata oratoria, non includit sup. eo. c. fi. Ioan. And.
[Glo seq. recit. per quæstionem.]
l ¶ Et populos.] non simul, sed separatim cum talium vita sit separata 12. q. 1. duo nec promiscuis actibus officia sunt turbanda. C. de rest. consult. & melius procedit inquisitio qñ fit sigillatim. de accus. inquisitionis §. tertiæ. in antiquis. & hoc verū si qualitas negotij hoc exposcit: aliàs in gñe fiat inquisitio. infra eo. sanè.
m ¶ Libere.] s. cōtradictione, præscriptione, vel appellatione non obstāte. de præscri. in antiq. c. cum ex officij & c. accedentes. inf. eo. c. vlt.
ADDITIO Et sup. de offi. ord. licet. Ioan. And.
n ¶ Visitatis.] loca intelligo visitata, siue sint illa, quæ personaliter visitat, siue illa quæ ad visitationem conuocat. sup. c. proxi. responsio in fi.
o ¶ Cœperit.] caueat quod compleat: aliàs in illa visitatione non poterit reuerti, vt sequitur.
ADDITIO. Per quod not Hostien. cœpta complenda. C. de emend. Iustin. Co. l. cordi ad Sylliania. l. vlt. in fi. facit sup. de rescri. litteris. Io. And.
p ¶ Sua denuo] vt sic secundum modum superius dictum uisitationem secundam incipiat.
q ¶ Requisitus.] ergo non aliter, cum per exitum renunciauerit visitationi illius anni. facit ca. quod ad cōsultationem. de re iudic. in antiq. nisi in casu q sequitur: si autem maior pars episcoporum prouinciæ consentiret ipsum reuerti, & diœcesanus episcopus contradiceret: adhuc reuertetur archiepiscopus vt sequitur.
ADDITIO. 65. distinct. cap. 1. & 2. Hostien. & Archidiaconus.

† No. hic ꝙ certos casu superior pt iudicare inferiores subditi sui de illius cōsensu, q̄q̄ illi inferiores nō ꝯsentiāt, dūmodo iudicet superior in diœcesi subditi; qā extra sine consensu inferiorū iudicare nō posset glo. in c. ut litigātes. s. eo. de off. ordi. Domi & Ph. Fon.

nium, aut maioris partis episcoporum eiusdem ꝓuinciæ processerit cõsilio & assensu: ad quod ijdem se pronos exhibeant, ne animarum profectus aliquatenus negligatur. Si vero malitiosè in his difficultatem exhibuerint, archiepiscopus licẽtiam super hoc a sede Apostolica postulet confidenter.

¶ *Expedita visitatione, non reiterat illam archiepiscopus sine consilio suffraganeorum, & diffinitione in scriptis prius facta debet tamen reincipere ab illis, qui in prima nõ fuerant visitati. hoc dicit Dominicus.*

¶ Postq̃ aũt semel oẽs prouinciæ suę diœceses visitauerit, licitũ sit ei postea (prius tñ suffraganeorum suorum requisito consilio, [b] & ipsius [c] diffinitione [d] super hoc habita coram eis quæ in scriptis [e] redigi volum⁹, vt possint †aliis esse nota) visitationem per eandem reiterare prouinciam, iuxta modum superius adnotatum: etiam si nõ interueniat in hoc suffraganeorum ipsorum assensus, illam semper prouidẽtiam adhibendo, vt in posterioribus visitationibus, illas ecclesias, eosque cleros & populos prius visitet, qui non fuerãt ab eo in prioribus visitati: [f] nisi magis sit alijs visitationis officium opportunum.

¶ *Archiepiscopus visitãs debet proponere verbum Dei, inquirere de vita ministrorum, & de pertinentibus ad diuinum officiũ, absq. iuramento, infamatos ordinarijs denũciet & notoria crimina puniat. hoc dicit Dominicus.*

¶ Sane huiusmodi impensurus officium, proposito verbo Dei, quęrat de vita & conuersatione ministrantium in ecclesijs, & locis alijs diuino cultui deputatis, ac ceteris quæ ad officium suum spectant absque coactione, [g] & exactione qualibet iuramenti, ad ipsorum emẽdationẽ per salubria monita, † nunc leuia, nunc aspera, iuxta datam sibi a Deo prudentiam diligenter intendens. Quod si

a ¶ Malitiosè.] qui allegat fraudem, probare debet illam. ff. de proba. quoties. §. qui dolo. sed eo quod indigentia est notoria, fraus præsumitur. ad hoc sup. de renunc. c. 2.

b ¶ Consilio.] in concilio quod annuatim facere debet. de accusa. sicut olim. in antiq. nec dicit hoc de assensu s̃. ꝓx. rñso. q͠a siue concordent, siue discordẽt, hoc diffinire ad ipsum pertinet, vt sequitur. ad hoc de arbi. cum olim.

c ¶ Ipsius.] si archiepiscopi.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

d ¶ Diffinitione.] dicit Inn. ꝙ hoc mõ fiet diffinitio: diffinimus ꝑ nos procedendum ad visitationem prouinciæ nostræ & dixit, qđ a tali diffintione cum sit super executione officij sui non poterit appellari, de offi. ord. irrefragabili.

ADDITIO. idem Host. & Archi. qui ẽt dicũt non requiri qđ hoc fiat causa cognita. Ioan. And.

[Gl. seq. ponit. 28. casus in quibus scriptura requiritur.]

e ¶ In scriptis.] no. casum in quo scriptura reqrit. Alius, cum quæritur de antiquissimo facto, qđ testibus probari non põt. ff. de proba. census. de p̃scrip. ad audientiam. in antiq. de probatio. cũ causam. Tertius, in priuil. s̃. de priuil. porro. Quartus. in dimissori js. 70. dist. extraneo. Quintus, in redeunte ab hæresi. 1. q. 7. saluberrimum. Sextus, in profitẽte. 27. q. 1. omnes feminæ. Septimus, in electione. de electione, quia pp in antiquis Octauus, in emphyteusi. C. de iu. emphy. l. 1. Nonus, in alienatione rei ecclesiasticæ. 12. quæstio 2. sine 10. quæst. 2. hoc ius. de ijs quæ fiũt a præla. c. 1. Decimus, quando appellatur ab interlocutoria. sup. eod. lib. de appellat. cordi. Vndecimus. quando quis variat circa procuratorem constitutum. s̃. de procur. c. 1. Duodecimus, quando hoc agitur, vt non valeat contractus, nisi in scriptis redactus sit, supra de pact. c. 2. C. de fide instrumen. contractus infra de reg. iur. cõtractus. Decimustertius in sententia excommunicationis. Decimusquartus, in requisitione transcripti sententiæ excommunicationis. j. eod. li. de sent. excõ. cum medicinalis. Decimusquintus, in casu s̃. eo. lib. de elect. vt circa. Decimussextus in casu sup. de offi. ordin. si canonici. eod. lib. Decimusseptimus in casu. sup. eo. lib. de ele. fundamenta. Decimusoctauus in donatione; quæ excedit quingentos aureos. C. de dona. si quis argentum: Decimusnonus, secundum quosdã, in fideiussore. C. de fideiussoribus l. penultima. Vicesimus, in minore iurante se maiorem. C. si minor se maiorẽ dixerit. l. 3. Vicesimusprimus, si pactũ fiat cum aduocato de re immobili sibi danda. C. de suf. l. vnica. secundo responso. Vicesimus secundus, in solutione debiti, in instrumento publico contenti C. de testib. l. testium. authentica. rogati. Vicesimustertius, si quis cauit de debito in scriptis, ex causa antecedẽti, & vult ꝓbare C. de nõ numer. pecu. generaliter. Vicesimusquartus, in testamento in scriptis redigendo. C. qui testa. fac. pos. hac consultissima. §. hac cum humana. Vicesimusquintus, in delegato Papæ. de offic. delega. cum in iure. in antiquis. C. de mandat. princ. l. vn ca. Vicesimussextus, in libello criminali, vel ciuili. supra de libel. obla. ca. 1. 2. quæst. 1. legum. Vicesimusseptimus, in causa. sup. de temp. ordi. c 1. & 2. quæs. 1. legum. Vicesimusoctauus, in diffinitiuis. s̃. eo. lib. de re iudi. c. vlt. [Vicesimusnonus, in eleemosynarum quæstoribus de pœnit. & remis. cum ex eo. in antiq. Tricesimus, in casu Extrauag. Bon. ꝓuide. in fi. Tricesimusprimus, in alia extrauagãti eiusdem quæ incipit, iniunctæ. & hos duos addit Ioã. Monach. Tricesimussecundus, in casu de electione, causam. Tricesimustertius. in clemen. de iudi. dudum. Tricesimusquartus, in constitutione Ioann. Execrabilis.] Et licet in supradictis requiritur scriptura, non tamen de necessitate in omnibus: aliàs autem regulariter instrumentis, & testibus probari potest. supra de fide instrumentorum, cum Ioannes, sit tamen probatio leuius, facilius, & securius per 2 scripturam. ff. de pignoribus, l. contrahitur.

f ¶ Visitati.] præsumuntur enim magis indigere: & ideo sunt primitus visitandi. sup. in §. quod si forte.

g ¶ Coactione.] a principio exigetur iuramentũ, per quod occultũ procedere constringatur: ex quo tamẽ sine iuramẽto referuntur aliqua corrigenda, poterit inquisitor, super his exigere iuramentum.

ADDITIO. Idem Hostiensis, Ioannes Monachus, & Archidiaconus, & vide in Speculo, de inquisitio. §. 2. ver. licet autem & versi. vt autem, vsque ad fin. §. Ioã. And.

1 in quib. casib. scriptura requirat̃ præter Doctor. hic vide Abb. in ca. 2. de ꝓb. Imo. & Barba. in ca. cũ iure de offi. dele, Feli in rub. de consti. & Alexan. cõs. 95. lib. 4.

† al. possit.

† Vide c[...] Tridẽ. [...] 13. de re[...] c. 1.

2 Ad istã[...] vide no. [...] dernorũ [...] ue a[...] acta. C[...] trãs & [...] in rub. C[...] prob. [...]

a ¶ De

de aliquibus [a] orta fuerit infamia contra eos, ordinarijs ipsorum (vt super his solemniter inquirant) denunciet, si viderit expedire. Notoria verò crimina, quæ examinatione non egeant (cum super his meritò notari possit ordinariorum negligentia [b] eorundem) liberè corrigat pœnam pro illis debitam, infligendo [c].

¶ Visitator non in pecunia, sed victualibus recipiet procurationem moderatam, nec familia sua aliquid recipere potest etiam prætextu officij: nec ipse nec sui aliquod munus etiam oblatum recipient. hoc dicit. Dominicus.

¶ Procurationes autem recipiat secundum quod est in canonibus [d] † constitutum, nullam tamen pecuniam ipse, vel aliquis de sua familia, occasione alicuius officij, [e] aut consuetudinis, seu quolibet alio modo earum nomine, sed in victualibus expensas tantum recipiat moderatas. Caueat insuper, ne ipse, vel quisquam suorum aliquod munus [f] quodcunque sit, & qualitercunque offeratur, præsumat recipere, vt non quæ sua sunt, videatur quærere, sed quæ Iesu † Christi. Quòd si fuerit contra præsumptum, recipiens maledictionem incurrat, à qua nunquam (nisi duplum restituat) liberetur, [g] volumus enim in his fraudem quamlibet penitus euitari.

¶ Forma visitationis præmissa seruari debet in episcopis, & alijs prælatis inferioribus, regularium consuetudinibus exceptis. hoc dicit. Dominicus.

¶ Hanc autem visitandi formam ab vniuersis etiam episcopis, alijsque [h] prælatis ordinario iure suos subiectos † visitantibus, plenè obseruari præcipimus, saluis [i] super hoc rationabilibus, & approbatis religiosorum consuetudinibus, & regularibus institutis.

¶ Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi.

¶ Quia decre. Innoc. IIII. supra proxi. non benè seruabatur in illo capitulo, quo præceperat procurationes in victualibus non in pecunia recipi, & non recipi munera, nec etiam procurationes in victualibus à locis non visitatis: illam confirmat, pœnas adijciēs. Ioan. Andr.

CAP. II.

Exigit [k] † peruersorum

† al. deest dictio Iesu.

† al. subditos

a ¶ De aliquibus.] de quibus interrogati de plano nil dicunt, & tunc denunciabunt episcopis, vt inquirāt secundum formam in decr. de accu. qualiter 2. in antiq.

b ¶ Negligentia.] 18. dist. peruenit.

c ¶ Debitam. scilicet statutam in iure, nisi ex causa fieret cōmutatio: aliàs arbitraria infligatur sup. de offi. deleg. de causis.

d ¶ Canonib.] 10. q. 3. relatū sup. eo. cum Apostolus, & c. sopitæ, & c. cum nuper.

e ¶ Officij.] scriptoris, sigillatoris, & similium officiorum. ADDITIO. Allegat Host. de simo. c. 1. & 1. quæst. 2. sicut episcoporum in authē. ut iud. sine quo. §. hæc omnia, & §. sic igitur. collatio. 2. Io. Andreæ.

† Ex fine huius gl. cōstat eā non esse Io. Andr. sed ex lectura Dñici huc esse translatā.

f ¶ Aliquod mun⁹.] ex hoc 1 text. not. ꝙ visitās non potest recipere aliquod munus cōcardat in delegato quo ad nō esculēta; sed quo ad esculēta, quæ paucis possent cōsumi diebus, discordat, vt sup. eo. lib. de rescript. statutum. §. in nullo. Dominicus.

† Hos canon. habes ĩ Cōci. Lat. initio. c. ... itatis.

g ¶ Liberetur.] additur pœna infra c. proxi.

h ¶ Alijsque.] scilicet archidiaconis, & plebanis supra eod. cum Apostolus.

i ¶ Saluis.] ad hoc supra de statu mon. in singulis.

Exigit.] Sunt tres partes. Prima ponit exordium. Secunda ibi, Constitutionem. finem decr. supra cap. prox. repetit addens mensem. Tertia ibi, Alioquin, pœnam apponit, distinguendo status delinquentium. Io. And.

¶ Episcopus, vel ali⁹ ad quem pertinet visitare, nō potest procurationem recipere in pecunia, etiam a volentibus, nec etiam in victualibus a locis non visitatis, nec etiam dona recipere debet, quod si cōtrarium fecerit, punitur pœna hic contenta: hoc dicit. Istud c. emanauit ad declarationem illius, quod dicitur in ca. præcedenti. in fi. CASVS. Dictum fuit in §. procurationes sup. c. proxi. quod exigētes procurationē pro visitatione in pecunia etiam a volentibus, vel in victualibus a locis non visitatis, & recipientes aliqua munera a personis uisitatis, ꝙ ipsi tenentur restituere duplum illius quod receperunt sub pœna maledictionis æternæ, a qua absoluēdi non sunt, nisi prius restituerint duplum illius, quod acceperunt; Vnde multi non curabant de illa maledictione: Ideo Romanus Pontifex per istud ca. aggrauat illam pœnam: videlicet, ꝙ exigentes procurationem in pecunia numerata etiam à volentibus, vel in victualibus, restituant duplum illius, quod acceperunt intra mensem: aliàs elapso mense sunt interdicti, & si decederent durāte interdicto, essent sepeliēdi in terra profana, & nō in cœmeterio. Et habet locum hæc pœna in episcopis, & archiepiscopis: sed alij inferiores sūt suspēsi ab officio, & beneficio, donec restituerint illud duplū. Et posito ꝙ dātes munera vellent eis remittere, nihilominus accipientes tenentur illa restituere in duplum.

No. primo ex prin. c. rationē, quare fuerunt pœnæ inuētæ a iure, videlicet vt delinquētes abstineāt a malo saltem formidine pœnæ c. felicis, inf. de pœn. Nota ꝙ visitās non debet recipere procurationē in pecunia, sed in uictualibus nec debet exquirere delicatas epulas, sed communib. epulis debet esse contentus. Not ꝙ visitās non debet recipere procurationē etiam in victualibus à locis non visitatis. Nota ꝙ delinquens contra tenorem. c. 1. su. eo. ti. & lib. in §. procurationes. teneretur restituere duplum illius, quod accepit. No. vlterius iūcta glo. ꝙ vbi venit imponenda pœna affligēs personam, mitius puniūtur existētes in dignitate quā alij īferiores, & hoc quando afflictio venit imponēda in pœna corporali: secus si imponeretur pœna pecuniaria: q̄a tūc. grauius essent puniēdi maiores quam minores: Nam hic habemus, ꝙ pro eodem delicto grauius puniuntur archipresbyteri, quàm episcopi. Nota vlterius, ꝙ istud c. quantum ad pœnā corrigitur per c. seq. Nota insuper, quare addatur pœna legibus prohibitiuis, videlicet propter audaciam peruersorum, qui non curant prohibitionem legis. Nota finaliter quid sit exigere, quia non est recipere a volente, sed potius extorquere ab inuito.

† Vide Cōci. Trid. sess. 24 de refor. c. 3. §. quod si q̄ squam.

[Prima glo. ponit constitutionis causam.

K ¶ Exigit.) Quia decretalis Innoc. IIII. supra proxi. non bene seruabatur in illo capitulo, quo præceperat procurationes in victualibus, non in pecunia recipi: & non recipi munera, nec etiā procurationes in victuali-

bus à locis non viſitatis : illam confirmat, pœnas adijciens. Et bene dixit, exigit: quia magna ratio ſuadet ob maleficia pœnas ſolui. ff. de fideiuſſ. ſi a reo. §. id quod. & fuerunt ſumpta hæc verba ex authen. de depo. §. ſed ne per hanc. colla. 6.

audacia, [a] vt non ſimus ſola delictorum prohibitione contenti, ſed etiam pœnam delinquẽtibus imponamus. [b] Conſtitutionem [c] itaque felicis recordationis Innocentij Papæ quarti prædeceſſoris noſtri editam ſuper non recipiendis in pecunia procurationibus, ac ſuper receptione munerum viſitantibus, eorumque familiaribus interdicta, quam multorum fertur temeritas prȩterire, [d] volentes inuiolabiliter obſeruari: eam decernimus pœnæ adiectione iuuandam: Statuentes, [e] vt vniuerſi & ſinguli, qui ob procurationem ſibi ratione viſitationis [f] debitam exigere [g] pecuniam, [h] vel etiam à volente [i] recipere, vel aliàs conſtitutionem ipſam recipiendo munera, [k] ſiue viſitationis officio [l] non impenſo [m] procurationem in victualibus, aut aliquid aliud [n] procurationis occaſione violare præſumpſerint: duplum [o] eius quod receperint, eccleſiæ à qua id receptum fuerit, infra menſem reddere teneantur. [p] Alioquin ex tunc [q] Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, duplum ipſum vltra prædictum tempus reſtituere differentes, ingreſſum ſibi eccleſiæ ſentiant † interdictum. [r] Inferiores [s] verò ab officio, & beneficio nouerint ſe ſuſpenſos [t] quouſque [u] de duplo huiuſmodi grauatis eccleſijs plenariam ſatisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remiſſione, liberalitate ſeu gratia valitura. [x]

1 An & quã do audacia ſit peccatũ, vide B. Tho. 2. qõ. 127. art. 1.

a ¶ Audacia. 1] in mala parte ponitur. ſic 4. diſt. factæ. C. de ſepul. viola. pergit audacia. quãdoq; ponitur in bona, vt 8. q. 1. audacter. C. de iudi. rem non nouã. in fi.

ADDITIO. Et 32. q. 5. ſi Paulus ver. caue. dicit Io. Mo. ꝙ audacia propriè eſt vitium, cuius vitij contrarium vitiũ eſt puſillanimitas, quorũ medium eſt fortitudo. Io. And.

b ¶ Imponamus.] vt quos Dei timor, &c. de vi. & ho. cle. vt clericorum. 82. di. plurimos. i. fi. Et dicit Papa, cohibeãtur deinceps manus temerariæ formidine vltionis, quas Dei vel noſtra reuerentia non coercet. j. de pæ. felicis. §. in prȩmiſſis.

[Glo. ſeq. ſpecificat tria repetita hic.

c ¶ Cõſtitutionem.] s̃. c. prox. §. 1. & §. ꝓcurationes.] vbi tria ſtatuta erãt, quæ hic cõfirmantur appoſita pœna. Primũ, ꝙ ꝓcuratio recipiatur ſolum a locis viſitatis: Secundum, quod ſolum in victualibus: Tertium, quod viſitantes vel familiares munera non recipiant.

d ¶ Præterire.] maledictionis pœnam ibi appoſitã non curantes: nec excuſantur quia multi, quia non minus ardebunt qui cum multis ardebunt. 2. q. 1. multi. in fi.

e ¶ Statuentes.] quod ſup. ca. proxi. in archiepiſcopis dictum erat, hic ad omnes extenditur, quibus competit viſitare.

f ¶ Viſitationis.] in alijs ergo procurationibus, quæ debentur legatis vel nuncijs Apoſtolicæ ſedis, vel quæ debentur ratione conſuetudinis, vel ratione pacti in fundatione, vel conſecratione appoſiti, non habent locum hæ decre. de quibus habes ſupra eo. quanto, &c. procurationes, & capitu. cum nuper, & 18. quæſtio. 2. Eleutherius.

g ¶ Exigere.] i. ab inuito extorquere. ff. de leg. 3. fideicommiſſa. §. ſi rem.

2 Etiã tenuit hic Inn. in c. ꝓcurationes eo. tit. vt ibi. ſcripſi ſuper ver. procurationũ, ſed ipſe intẽdit de ea parte, quæ de legatis, & nuncijs loquitur. Io. And.

h ¶ Pecuniam.] ſecundum 2 Inno. 2. Hoſt. Gul. & Garſ. pro vecturis, & ferraturis equorum pecuniam exigere poſſunt, ſi indigeant.

ADDITIO. Si intelligas de indigentia per quam impediretur viſitatio, vera ſit gloſ. de reg. iur. quod non eſt in antiq. Io. Andr.

[Glo. ſeq. recit. per obiectionem.]

i ¶ Volente.] quod dic vt j. c. prox. Not. caſum ſpecialem, in quo parificantur iſta duo, exigere, & a volente recipere. ſic s̃. eod. lib. de reſcrip. ſtatutũ. §. inſuper. cum §. ſeq. ſic C. lib. 12. publicæ lætitiæ, vel conſulum nuncia. l. vnica. in fi. cum aliàs ſæpius ſit licitum recipere quod non licet exigere. 18. diſtinctio. de eulogijs, de ſimo. dilectus. ff. de va. & extraordi. cog. l. ſecundum. §. eſt quidem.

[Glo. ſeq. reci. per q. & opinionem.]

K. ¶ Munera.] conſultè facit viſitans ſi ab omni munere ſe abſtinet. 1. q. 1. ſunt nonnulli. & s̃. eo. tit. c. proxi. §. pe. Credit tamẽ Gar. ꝙ ſi modicum eſculentum vel poculẽtum recipiat, 3 ꝙ non ſit veriſimile ꝙ aliquẽ moueat, vel donãtẽ pauperiorem faciat, nõ habet locum pœna, arg. de ſimo. & ſi quæſtiones ff. de of. preſi. l. pl. biſcito. qa talia non trahuntur ad munera. ff. de of. procu. l. ſolent. adfi. ad hoc s̃. de don. inter vir. & vxor. c. vl. ſu. eo. de reſcr. ſtatutum. §. inſuper.

l ¶ Officio.] quod qualiter exercere debeat, colligitur 10. q. 1. placuit ſup. c. ꝓx. & §. ſanè.

m ¶ Non impenſo.] ille, cui ex ordinaria poteſtate cõpetit viſitare, impeditus per aliũ viſitare poteſt, & ille viſitans ꝓcurabitur, non ille, qui cõmiſit quod dic vt ſup de offi. ord. ſi epiſcopus. eo lib.

n ¶ Aliud.] 14. q. 3. plerique. de ſimo. in tantum.

3 Expon... nõ tũc ... dũ, vel b... dũ: qa n... ſet dubi... cũ tũc ... retur, ... portet ... quos ... nes, ca... vel ſi... ni. bene... ſi ẽ ab ... ſtinet, & ... ꝙ dixi s̃ ... ꝓxi. §. ... ant. ſup... quodcu... Ioan. A...

† In vet... xẽplari ... ſentiãt, ... beſſe op... tet idic... hic in ... interdic...

o ¶ Duplum.] 23. q. 1. militare. 18. diſt. quoniam. 1. q. 1. concuſſionis, & c. ſeq.

p ¶ Teneantur.] ſaluo eo quod dicitur. Inf. proxi. [Et vide quod ibi not. in 1. glo.] & tenetur etiam familia de eo quod percepit, & ipſe epiſcopus tenetur de facto ipſorum 76. diſt. an putatis ſupra eo. lib. de electio. generali. §. vlt.

q ¶ Ex tunc.] elapſo menſe.

Glo. ſeq. ſoluit duo dubia.]

r ¶ Interdictum.] nouerint, quod eſt infra, a tali pœna incipit cum iſtis maioribus, vt ſup. eo. lib. de off. deleg. ca. 2. & ſi durante interdicto iſti moriantur, non ſepeliuntur in cœmeterio, & ſi interim celebrent in eccleſia in ſuo officio ſicut prius, irregulares efficiuntur, vt inf. de ſent. excom. is cui.

ſ ¶ Inferiores.] & ſic magis punitur minor, quam maior. de quo dic ut 40. diſt. homo chriſtianus, & ſup. de iureiur. cum quidam.

t ¶ Suſpenſos.] ſi interim celebrent vt prius, ſunt irregulares, nec poterunt ab alio, quàm a Papa abſolui. s̃. de re iud. cum æterni. j. de ſent. exc. cum medicinalis.

u ¶ Quouſque.] ergo facta reſtitutione ſtatim ſunt abſoluti ſine alia ſententia abſolutioni. 81. d. ſi qui, cum ſuis concor. de ſpon. non eſt in antiq.

ADDITIO. Propter dubium ſatiſdationis facienda eſſet declaratio, & vide quod not. in clem. de deci. ca. 1. ad fi. in glo. ſic ſuſpenſi. Io. And.

[Glo. ſeq. recitat, per obiectionem, & ſolutionem, & remiſſionem.]

x ¶ Valitura.] nota caſum ubi rem meam, uel mihi debi-

debitā remittere non possum: licet nil sit tam naturale, quàm voluntate domini rem suam in aliū transferri. insti. de rer. di. §. per traditionem. & de hoc dic vt dixi sup. eodem lib. de rescrip. statutum. §. si quid autem.

c ¶ Aliqui.] Inno. 3. 1 in archiepiscopis prohibuerat principaliter: & demum ad omnes extenderat. su. ca. primo.
d ¶ Exigere.] circa hoc nil corrigitur, vel mutatur.
e ¶ A volente.] hoc est quod ī. recipit mutationem.

¶Bonifacius VIII.

¶ Visitator recipere potest procurationē in pecunia; volentibus visitatis: Sed vna die vltra vnam procurationem nō recipiet, licet plura visitauerit loca hoc dicit Dominicus.

C A P. III.

FElicis, [a] † recordationis Gregorius Papa X. prædecessor noster prohibuit in Cōcilio Lugdunen. [b] ne aliqui [c] ob procurationem sibi ratione visitationis debitam exigere [d] pecuniam præsumerent, vel etiam recipere a volente.[e] Verum quoniam rerum experientia [f] nos instruxit, ex hoc tā psonis visitantibus, quàm locis & ecclesijs visitatis multa incommodorum dispēdia [g] prouenire: concedimus,[k] vt Patriarchę, Archiepiscopi, Episcopi, & alij, quibus ex officio [i] cōpetit visitare, a volentibus ecclesiarū, & locorū visitatorū rectoribus seu personis, pecuniam licite recipere valeant pro sumptibus moderatis faciēdis in victualibus, diebus, quibus visitationis officiū personaliter exercebūt; Adijcientes, quod nō liceat visitāti, nisi vnā pcurationē recipere vna die, siue vnum locum solum visitauerit, siue plura: †etiam si locus quilibet visitatus ab illo sufficeret ad procurationē integram persoluendam: [k] cum eidem sufficere debeat, vt temporalia metat a locis personaliter visitatis, pro diebus quibus eis spiritualia subministrat; Cetera [l] vero in eiusdē pdecessoris cōstitutione cōtenta, in suo volumus robore perdurare.

¶Idem.

¶ Si vniuersitas vel singularis persona ecclesias, uel ecclesiasticas personas compulerit soluere pedagia, uel guidagia, vel exactiones pro rebus suis, quas causa negotiationis nō deferunt, vel pro personis singulares sunt excommunicati, & uniuersitas interdicta. nec prodest contraria consuetudo. Cle. hoc addit, qđ diœcesani quibus constat aliquos has sentētias incidisse, illos publicare debēt, & ipsas sententias facere obseruari eod. tit. præsenti. Ioan. And.

C A P. IIII.

QV A M-

FElicis.] sunt quatuor dicta. Primo recitat ius antiquū; Scdo, ibi, Verū, illud temperat in parte secūda: Tertio, ibi, Adijciētes, addit & declarat: Quarto ibi, Cetera, in reliqs ius antiquū cōseruat Io. An. Procuratorio pt licitè recipi in pecunia, sed nō exigi. h. d. & sic p istud c. ē correctū c. præcedens. CASVS. dictū fuit s. c. prox. q habēs visitare, pt a locis visitatis recipere procurationē in victualib. sed nō ī pecunia, ēt a volentib. soluere in pecunia: Sed vtrū istud sit verū indistincte? Rñdet Romanus Pōtifex, dicens, q illa constō vertebatur in grande detrimētū platorū, & ēt soluētiū pcurationem: iō statuit. vt si qs velit cōuenire cū plato, poterit, vt p procuratione recipiat aliq certā pecuniā: sed si velit procurare prelatū visitantem, non tenebitur dare pecuniā, & quo ad cetera remanet c. pcedens in correctum. Verumtñ dicit Romanus Pōtifex, q si eps velit visitare vna die plura loca, pt. Sed non exiget nisi vnā solā procurationē; sed hodie plati habent dispensationem a Papa visitandi plura loca vna die; & a qualibet recipere integrā pcurōnē; & ista prohibitio cū sit a iure positiuo, potuit tolli per cōriam dispēsationē; licet nō deberet fieri sine iusta causa. Nota primo, qđ Papa est ille qui facit constitutiones in cōcilio. Nota secundo, quod qñq; ex antiqua constitutione inducitur incommodum; sed illa cōstitutio dēt mutari ad hoc de cōsan. & affi. non debet. in antiq. Dominicus.

[Prima glossa dicit vnde sit sumpta.]

a ¶ Felicis. Ortum habuit ab his, quæ no. Gul. su. ca. prox. vbi dicebat se a domino Greg. audiuisse, de mente sua fuisse quod hic statuitur.

ADDITIO. Et quomodo reuoluebat literam, vt hunc saperet intellectum, vide ibi super verbo*, non impenso.

b ¶ Lugdunen.] supra eo. c. prox.

f ¶ Experientia.] sic s. eod. lib. de ele. quā sit cum suis concor.

g ¶ Dispendia.] presbyter ruralis, qui nō habet nisi vnum gausape forte sine manutergio, & vnicū lectulum, quō procurabit, & hospitabit episcopum, cū nec forte domus sufficiat, posito q abundarent reliqua: & eps quō in vili domo manebit? 2 Vtilis ergo fuit hęc cōstō, quę tollit hæc dispendia.

[Glo. seq. ostendit quō ius antiquū renouatum est.]

h ¶ Cōcedimus.] hic O. releuauit ad A, id ē, extremitas ad prīcipiū. 35. di. ab exordio. Olim. n. ab ijs q procurationē victualiū parare debebāt, inuitis procuratio in pecunia exigi nō poterat. 10. q. 1. relata, sed volentibus benè poterat in pecunia recipi, & certa summa taxari. 10. q. 3. relatū idem est hodie per hanc decreta. & est æquissimum, vt dixi in proxi. glo.

i ¶ Officio.] satis hoc puto locū habere nō solum in ordinario officio, sed etiam delegationis: cū vtrobique eadem sit ratio. nō obstat quod ī dr personaliter: quia intelligo, q cum personaliter visitant, pro suis victualibus a visitatis pecuniam recipiant: cū autem per alios, non ipsi, sed illi victualia vel pecuniā pro eis recipiēt, vt sup. eod. lib. de offic. ordi. si episcopus.

K ¶ Persoluendam.] aliàs. n. posset totam ciuitatem vna die visitare; & tot procurationes recipere quot ibi essent ecclesiæ; quod esset absurdum. [Et esset accessorium maius principali, vt dixi in tex.] Numerus ergo procurationum non excedat numerum dierum sup. eo. procurationes.

i ¶ Cetera vero.] s. circa exactiones statuta: & circa procurationes ēt in victualib. nō recipiendis a locis non visitatis; & circa munera non recipienda a visitātibus, vel eorum famulis cū pęnis super ius statutis.

QVamquam. Primo ponit exordiū Secundo phibitionem ibi, Cū igitur. Tertio pœnas transgressorum

1 Vide Cōc. Trid. ses 24. de refor. c. 3. §. sit tñ in optione eorum.

1. Legēdum hic vt Inn. 4. cuius est. c. 1. hic citatum a gl. in manuscripto exēplari simplr legitur. Inno.

† Per hunc tex. no. pcuisionem pro exercitio diei assignatam, nō multiplicari, q̃ quā vno die facias q aliq faciendo occuparet duos.

2 Portatio ēt victualium ad locū cōpetentē eēt onerosa. Io. And.

sorum;ibi,Qui vero.Et hęc decre.plenius prouidet q̃ Alexādrina c.quia nonnulli.j.de immu. eccle. prouidisset, vt ibi dicam in prin.Ioan.

a¶ Pro intellectu huius c.est pṡupponēdū, quid sit pedagium & guidagiū,de quo in gl. in c. super quibusdā.de verb.sig.in an ti. Vnde sciendum q pedagiū dr̄ illud tributū, qđ soluit pro rebus, q̃ transferuntur de vno loco ad aliū: & in iure vocat vectigal.Guidagium vero dr̄ illud tributum,qđ datur pro salariandis, homi nib. qui secure conducūt transeuntes extra loca periculosa.

CASVS Certū est q tam cōstōne diuina, q̃ humana,clerici,ecclesię,& res clericorū sunt exēptę,& immunes a pręstatione exactionū, & tributorū, q̃ cōsueuerunt præstari per hoīes seculares : Sed ponamus q aliqs fecit ꝯ̄rium:quia ꝯ̄ talē prohibitionē, q̃ est tam a iure diuino,ciuili, q̃ canonico, fecit indebitā exactionem, & ꝯ̄puli̇t clericos ad soluēdum pedagia, guidagia, & alias exactiones ꝑ se vel ꝑ rebus suis q̄ritur, qua pęna veniat puniendus?Rn̄det q si sit ꝑsona singularis, q̃ fecit istas exactiones, tunc ipso facto incurrit sn̄iam excōicationis:si aūt sit vniuersitas vel collegiū, puta Cōitas,vel vnitas scabinorum alicuius ciuitatis, tunc illa vniuersitas est supposita interdicto ecclesiastico: nō aūt incurrit excōicationem. Hodie aūt emanauit cle.pſenti.eo.tit.q̃ præcipit eṗis & alijs locorum ordinarijs,vt ipsi publicēt istas pęnas & sententias, & pcipit illis sub pęna excōicationis,ne sint remissi in publicādis istis pęnis.Nota q si clerici transferant per sonas suas de loco ad locum:licet faciant causa negotiationis,tñ pro persona sua nō tenentur soluere exactiones vel alia tributa:nec etiam si trāserant res beneficiorum.Sed si transferant fructus patrimoniales causa negotiationis tenētur soluere pedagia & alias exactiones;secus si necessitate sua quia tunc non tenentur soluere pedagia neque alia tributa.

†Vide Cōc. Latera. sub Alex.3.c.22 &cōc.Trid. sess.25. de refor. c. 20.

† Ergo eas faciens probabit hoc sibi licere j. c.2.de imu. eccl.l. 1. C. de vect. no. Do. & Ph.

† Non patrimoniales.Ph.cum gl.ipsarum. in fi. ꝑ glo. in d. l. 1. Lud. Ro. in l. si publicanus.§. de rebus. ff. de pub.Fon.

Quamquam [a] †pedagiorum exactiones tam iure canonico,[c] quàm ciuili [d] regulariter merito sint damnatæ: † tanto tamen districtius ne ab ecclesijs & personis ecclesiasticis talia exigantur, prohiberi oportet,quanto si id fiat, maioris [e] inde transgressionis reatus incurritur, & offensa euidentior comprobatur.

¶Cum igitur ecclesiæ,ecclesiasticæque personæ,ac res † ipsarum [f] non solū iure humano, [g] quinimo & diuino; [h] a sæcularium personarum exactionibus sint immunes:constitutionē [i] felicis recordationis Alexandri Papæ quarti prædecessoris nostri (qui statuit ecclesias & personas ecclesiasticas ad pedagia & guidagia penitus non teneri, nec ad exhibendum vel soluendum talia pro rebus suis proprijs, quas non causa negotiandi [k] deferunt, vel deferri faciunt seu trāsmittūt:)Volētes ꝑpter multorū insolentiam & abusū pęna adminiculo adiuuare, [l] adijcimus districtius inhibendo (cōtraria cōsuetudine [m] quorumcunq;, quę dicēda est corruptela verius,non obstante) vt nec Collegiū, [n] nec Vniuersitas, nec aliqua etiam singularis persona cuiuscunque sit dignitatis, conditionis aut status,a pręfatis ecclesijs, aut personis pro personis ipsis aut rebus prędictis[o] talia exigat, vel extorqueat per se,vel per aliū,[p] suo nomine, vel etiā alieno, [q] aut eas ad huiusmodi persoluenda compellat.

¶ Qui vero contra fecerint, si personæ fuerint singulares, [r] excommunicationis: si autem Collegium; vel Vniuersitas [s] ciuitatis, castri, seu loci alterius cuiuscunque ipsa ciuitas, castrum, vel locus interdicti sentētias ipso facto incurrant: nec

a¶ Quamquam.]Si vniuersitas,vel singularis persona eccl'as vel eccl'asticas ꝑsonas cōpulerit soluere pedagia,vel guidagia,vł exactiones ꝑ rebus suis, quas cā negotiationis nō deferunt,vel ꝑ personis: singulares sunt excōicati,& vniuersitas iterdicta; nec pꝛodest ꝯ̄ria consuetudo.Clericus hoc addit,quod diœcesani q. bus cōstat aliquos has sn̄ias incidisse, illos publicare dēnt,& ipsas sn̄ias facere obseruari e.ti.pſenti.Io. A.

b¶ Pedagiorum.] quid sint guidagia, & quid pedagia,vide sup.de verb.sig.super quibusdam.

c¶ Canonico.] prædicta decre.super quibusdam.

d¶ Ciuili.]C.vect.noua instit. non pos. l. non solent. C.de sacros.eccl.placet.

ADDITIO.16.q.1.c.generaliter.§. placet aliàs sub. §. nouarum.Io.And.

e¶ Maioris.]scilicet quam si exigantur a laicis. [Idem Arch.]

f¶ Ipsarum.] s.ecclesiarum,& ecclesiasticarum personarū; nam res clericorum eodē priuilegio gaudēt, quo res ecclesiarum,vt 16.q.1.si pr.& rōnem ibi not. Io. & Ber.ꝯ̄.de pig.ex litteris in gl. pen. nec est illud vniuersaliter verum, vt not. Ioan. 15.q.4.c.r.

g¶ Humano.]positiuo,vt dictum est. sup.

h¶ Diuino. legitur Gen.47. vltra mediū Subiecit Ioseph oēm terram Aegypti Pharaoni, & cūctos populos eius a nouissimis terminis Aegypti vsq; ad fines eius pter terram sacerdotium, & sequit sic, ex eo tpe vsque in pſentem diem in vniuersa terra Aegypti quinta pars regibus soluitur:& factū est quasi in legem pter terram sacerdotalē, q̃ libera ab hac conditione fuit. Itē Esd. 7. vltra med. vbi dixit rex Artaxerxes suis ministris : vobis quoq; notū facimus de vniuersis sacerdotib⁹,& leuitis,cātoribus & canitorib.& ministris dom⁹ Dei: vt vectigal. & tributū annonas non habeatis potestatem imponendi super eos.& cōcor.ad hoc.ꝯ̄.de immu.eccl non minus. 1 Esdr

i¶ Constitutionem.]quam habes j.de immu. eccl. c. 1.& pro parte eius mentem vide hic dectsam.

k¶ Negotiandi.]ad hoc de vi.& hom.cle.c.vlt.Et no. in ijs,q̃ negotiationis cā portātur,nō in proprijs vel in ijs,quæ portantur ad vtilitatem fisci,soluuntur exactiones ista,C.de vecti.& commis.l.vniuersi.

l¶ Adiuuare.]sup.eo.exigit.in prin.

m¶ Consuetudine.]ad idem sup.eo.tit.& lib. Romana.§.procurationes sup.de capel.monac.c.vnico.cum similibus.

n ¶ Collegium.]ex quibus hęc cognoscantur,vt no. sup.de excess.præl.dilecta.

o¶ Prædictis.]proprijs scilicet,quas causa negotiationis non deferunt.

p¶ Per alium.]inf.de reg.iur.qui per alium.

q¶ Alieno.]47 dist.sicut nō suo j.de reg.iu. q alicuius [Gl.duæ seq.recitari possunt per duas quæstiones.

r¶ Singulares. etiam episcopi:quia decr. quia periculosum, de sentētijs suspensionum & interdicti loquitur.[Idem Archidiaconus.

s¶ Vniuersitas.]in collegium enim vel vniuersitatē excom-

excommunicationis sententia proferri nõ debet inf. de sen.excõmunicationis.Romana.§.in vniuersitatẽ vbi de hoc,& intelligo hoc etiã de vniuersitate, vel collegio ecclesiastico(Idem Io Mo.& Arch.)vt sup. de personi dixit in proxima gl.& facit.ff.de ser,ven l alti⁹,& q̃ nat.ex li. ven.c.vnic.de deci. quamuis.in antiqu.

ab excommunicatione huiusmodi absolutionem, vel interdicti relaxationẽ obtineant,donec exacta plenariè restituerint, † & de transgressione satisfecerint [a] competenter.

¶ Idem.

¶ Archiepiscopus visitare potest prouinciam, ac etiã iterare, licet suffraganei nõ sint negligentes,& tunc confessiones omnium audire,absoluere,& pœnitẽtias imponere.h.d.Domin.

CAP. V.

PErpetuo [b] † declaramus edicto, archiepiscopum posse secundum tenorem constitutionis [c] felicis recordationis Innocentij Papæ Quarti prædecessoris nostri super hoc editæ, suam prouinciã visitare liberè,licet non sint eius suffraganei negligentes, [d] & iterare [e] visitationem eandem: ac procurationes à locis recipere visitatis; Consuetudine (si qua forsan ab ipsis suffraganeis, vel ab alijs [f] allegetur præmissis [g])contraria non obstante. [h]

¶ Potest etiam idem archiepiscopus dum visitat, confessiones subditorum suffraganeorum audire, ac † absoluere [i] confitentes, & ipsis pænitentias iniungere salutares. [k]

a ¶ Satisfecerit. ad instar excõmunicati pro manifesta offensa.su.de verb.signif. ex parte.1.&c.seq. inf.de sen.excõmu. soluet & c.venerabilibus.

PErpetuo declaramus.] Sunt duæ partes.Secunda:ibi. potest etiam. Et prima ponit dictum de visitatione,intẽtione,et pcuratione.Secunda vitiat consuetudinẽ contrariam: ibi, Consuetudine. CASVS.Dictum fuit sup.eo.tit.& lib.ca.1 q Archiepiscop⁹ nõ solum potest visitare totam suam diœcesim,sed etiam suam prouinciam,id est,dęceses suorum suffraganeorũ, vtrũ istud sit indistincte verum,ẽtsi epi adhibeant diligẽtiam in visitando suas dięceses?Rñdet Ro.Pontifex q sic, & dicit quod licet epi non sunt negligentes in visitandis suis diœcesibus:tñ nihilominus poterit archieps illas dięceses suffraganeorum suorũ visitare,& nõ solũ semel,& plures,& iterare sm q dictũ fuit s.eo.in c.1.Sed vtrũ archieps visitãdo prouinciã suã possit audire confessiones subditorũ suorũ suffraganeorũ, & ipsis cõfessionib; auditis imponere pnĩam salutarẽ?Rñdet,q sic,Et iste est vnus casus in quo archieps hẽt iurisdõnẽ in subditos suorũ suffraganeorũ,alios casus hẽs in c.pastoralis.de offi.ord.ĩ antiq.

¶ Mo.primo q ille dr̃ liberè exercere actũ,q põt alterius negligẽtia nõ expectata.No secũdo casum,in quo archieps hẽt iurisdõnẽ in subditos suorũ suffraganeorum videlicet quo ad forum pænitentiale,sed tñ hęc potestas est limitata ad certum tempus.Dom.

[Prima gl.dicit quid declaret,& corrigit.]

b ¶ Perpetuo.] Emanauit ad declarationẽ decr.s.e. Romanam,& correctionẽ eorum,quæ ibi no.Ber.& s.eo,super.& sup de accus.sicut olim.

ADDITIO. Et Io.9.q.2.nullus.Primas,& facit eadẽ causa & q.c.vlt.Io.And.

c ¶ Constitutionis.] sup.eo.c.1.

d ¶ Negligẽtes:] ɔ̃riũ no.Ber.ĩ pdictis locis,sed aliud est visitare,aliud de criminib.iquirere,vt dixi s.c.1.

e ¶ Et iterare.] repete,secũdum constitutionem, &c. quod est sup.& idem repetas in proxi.ver.

f ¶ Ab alijs.] puta subditis suffraganeorum.

g ¶ Præmissis.] visitationi,iterationi,& pcurationi,

h ¶ Obstante.] ad idem sup.c.c.prox.cũ suis cõcor.

[Gl seq.dat unum simile,de alijs remittit.

i ¶ Absoluere.] No.casum ĩ quo archieps ĩ subditos suffraganeorũ iurisdõnem hẽt.Item per totã prouinciã dat litteras ĩdulgentiarum, sup. de pęn.& remis.nostro alios casus hẽs 9 q.3.in Sum.suo.de off.ord,pastoralis.

K ¶ Salutares.] nõ nimiuũ austeras.36 q.7 alligãt.& in eis imponẽdis cõsideret, q̃ legũtur de pę d.5.cõsideret,& su.de ho.sicut dignũ.

† Per istã copulatiuã notãt Doct.nõ sufficere restitutionem(quę cui fieri debeat dic ut Dominicus hic)sed requiritur ãt pnĩa.c.sicut dignum.de ho. ad hoc de hær quicunque in fin.Fon.

† Vide Cõc. Trid.ses.24 de ref.c.3.§ a metropolitanis uero ãñ inteliges qualiter hodie proceda dispositio huius cap.

TITVLVS XXI.

De consecratione ecclesię, vel altaris.

¶ Bonifacius VIII.

¶ Polluta ecclesia pollutuũ est cœmeterium illi contiguum, sed non remotum. Pollutio cœmeterij ecclesiam non polluit,licet contigua existat. Polluto uno cœmeterio aliud illi contiguum pollutum nõ est,licet per portam de uno in aliud detur ingressus.h.d.Domi.

CAP. VNIC.

SI † ECCLE-

DE CONSECRAtione ecclesiæ, vel altaris.

¶ Visum est s.de cẽsibus sed quia in cõsecratione eccl.solẽt. dari immunitates,& cẽsus imponi iõ post titulũ pcedẽtem subijcit istum.

SI ecclesiam.] Determinat quatuor casus,Secundus,ibi Secus. Tertius ibi.Non sic. Quartus ibi, Non vnum.Io.And.

CASVS.Certum est q si qs per iniuriã alium verberet in Eccl.& effundatur sanguinis in Eccle: itẽ si effundatur semen hoĩs:qd̃ eccle. est cẽsenda pollutã. Sed quid de cęmeterio,ponamus quòd eccl.aliqua fuit polluta,est aliquod cęmeteriũ propeeccl. vtrum fuerit cęmeteriũ pollutũ?Rñdet.q sic,quia est accessoriũ ad ecclesiã,ideo antequã cęmeterinm illud fuerit reconciliatũ,nõ dẽt in eo aliquos sepeliri.Sed quid econtra cęmeterium aliquod fuit pollutum,vtrũ ecclesia quæ est iuxta cęmeterium est polluta?Rñdet,q nõ,quia, ecclesia non est accessoriũ ad cęmeteriũ. & maius dignũ nõ trahitur ad minus dignũ.Sed quid ponamus retẽto priori themate,q aliqd̃ cęmeteriũ fuit pollutũ est aliud cęmeteriũ illi cohærens,q̃a est ibi quidã paries diuidens vtrumq.cęmeteriũ vtrũ istud cęmeteriũ cẽseat esse pollutũ?Rñdet,q nõ.[Sãguinis.] requiritur,q sit effusio sanguinis humani iniuriose, iõ si me defendẽdo effundã sanguinẽ in ecclesia,non ppter hoc dr̃ ecclesia polluta,imò si quis defendẽdo suũ aggressorẽ in ecclesia occiderit,non est irregularis censendus.(Contiguum)id est,sine medio, quia contigua sunt,quæ duobus extremis se contingunt. Not.primo,q ecclesia vel cęmeterium polluitur effusione sãguinis humani,& hoc qñ effusio illa sãguinis est iniuriosa,secus si iustè vel iocosè fuerit facta vel ẽt si euenerit naturaliter sine aliq.pcussione.Itẽ reqrit,q illa effusio sãguinis fuerit facta ĩ magna abũdãtia,ideo si solũ essent effusæ duæ vel tres guttæ nõ di-

† No. argumentãdo ex ordine lr̃æ, q confessor dẽt absoluere cõfitentẽ & postea sibi imponere pænitentiã. Et sic est hic tex.ɔ̃.glo.in verbo audire in Cl.dudũ de sepul.

† De mãteria huius decretalis uid̃ plene Turre crematã, & alios in c.ecclesijs de cõsec.d.1.

siam a pollui b sanguinis c aut seminis effusione contingat, ipsius cęmeterium, si contiguũ e sit eidem, censetur esse pollutũ, f vnde antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri. Secus si remotum fuerit ab eadem.

¶ Non sic quoque in casu conuerso sentimus, vt videlicet polluto g cœmeterio quamuis ecclesiæ contiguo, debeat ecclesia reputari polluta: ne minus dignum, maius, h aut accessorium, principale i ad se trahere videatur. Non vnum, sed plura cœmeteria esse noscũtur, quę quamuis sibi

diceretur eccl. polluta. No. vlterius, ꝙ ēt cœmeteriũ vel ecclesia dr̃ pollui per effusionẽ seminis humani. Et dñt aliqui, ꝙ requiritur, ꝙ illa effusio fuerit adulterina: secus si mr̃imonialis. Hãc opin. tenet Archi. & rationem ponit ipse Archia. quia reddere debitũ est meritorium: sed gl. ista cõcludit cõtrariũ: quia aliqua sũt illicita rõne loci, q̃ aliàs de se sunt licita, nec obstat ratio Archi. ꝙ reddere debitũ vxori est meritorium: quia bñ seq̃tur, reddere debitũ vxori est meritoriũ ergo nõ mereť pœnã: sed nõ sequitur quin ecclesia sit polluta. Itẽ dicit Dominicus de S. Geminiano, ꝙ in omni loco non est reddendum debitum carnis No. quòd in cœmeterio pollutò non sunt sepelienda corpora ante reconciliationem debito modo factam.

¶ Nota ꝙ polluta eccl. ēt dr̃ pollutũ cœmeterium, si sit contiguũ ecclesiæ, iõ aliquis nõ dẽt in eo sepeliri: tñ non est necesse ꝙ reconcilietur cœmeteriũ; quia venit accessorie ad ecclesiã, iõ per recõciliationẽ ecclesiæ vr̃ cœmeteriũ esse recõciliatũ. No. vlterius, ꝙ paries intermedius diuidit res diuersas, vt cẽseãtur res diuersæ. No. ꝙ porta, ingressus, vel adit⁹ nõ facit pp̃ hoc cõtigua. Et istud facit ad q̃onem: vt ponamus quòd habeo vnũ domiciliũ, porta domicil.] est in vna parochia, & residuum est in alia parochia, quantũ ad iura parochialia, nõ sum parochianus illius eccl. in cuius parochia est porta domilij; sed sũ parochianus illius eccl. in cuius parochia est residuũ domus.

[Prima gl. dicit quid declaret, & ponit differentiã.]

a ¶ Si Ecclesiã. Emanauit ad declarationẽ eorũ, quę no. Host. s̃. e. ti. c. 1. proprie ecclesia dr̃ cõsecrata, basilica non cõsecrata. de relig. dom. c. 1. Sed cõtra nõ cõsecrata polluitur, sed aliter reconciliatur s̃. eo. c. vlt.

ADDITIO. Quod propriè ecclesia dr̃ cõsecrata, patet hoc de conse. d. 1. non oportet. 16. q. 5. possessio. qñq; ecclesia vocatur oratorium, ea. q. lator: 24. di. c. pen. & vlt. qñque vocatur domus orõnis 16. q. 7. & hoc diximus, & s̃. de immu. eccl. cum ecclesia, qñq; dr̃ tẽplum, vt ibi, & 88. dis. eijciens. 1. q. 3. ex multis. 2 q. 7. accusatio 2. responso. Alibi tabernaculum. de conse. d. 1. c. 1. 36. d. c. vlt. quandoque domus Dei 1. q. 3. non solum. & j̃. tit 2. decre. & est ratio: quia specialiter, ibi Deus inhabitat; vnde ibi habitantes protegit; dr̃ enim domus esse tutissimum refugium, ff. de in ius. voc. l. plerique, secundum Archi. Io. And.

[Gl. seq recitatur per obiectionem, & solutionem, secunda pars per quæstionem & solutionem, & solutionis contrario respondet.]

b ¶ Polluit. quo ad opinionẽ hoĩum, qui cã polluũt quantũ in eis 1 quæ. n. sunt sancta coinquinari non pñt. 15 q. vlt. c. vlt. de coha cle. & mu. vestra & quid firmũ erit aut stabile, si sanctitas incorrupta corrumpatur. C. de epis. & cle. si quemquã. & ob hoc dico, ꝙ si pollutio fuerit occulta, nõ dẽt reconciliari: dicunt. n. Theologi, ꝙ ideo reconciliatur eccl. vt videntes laici ecclesiam sic lauari, quæ non peccauit, cogitẽt intra se, quantum pro lauatione peccatorum laborandum sit. & probatur hoc iure, quia ecclesia non iudicat de occultis. 32. d. erubescant de simo. tua. non obst. de adul. significasti quia dico, ꝙ adulterium ibi publicũ erat: ꝙ patet ex eo, ꝙ adulterio indicta fuit purgatio

[Gl. seq. primo soluit 7 dubia, in fi. quærit arg pro & contra, & soluit.]

c ¶ Sãguinis. humani & iniuriosi. [facit de priuileg. tuarum. in prin. in antiq.] Vnde si ibi occidatur canis vel humanus sanguis casu effundatur, vel si quis ibi minutionẽ faciat, 2 Ecclesia non est reconcilianda, & si sine sanguinis effusione occidatur ibi hõ. puta cũ tersorio ad collũ, bñ reconciliať pp̃ de criminis horrorẽ, sec. Hug. q notat hoc de cons. dist. 1. ecclesijs. 3 Et est casus su. e. proposuisti. vbi dr̃ ꝙ pp̃ter homicidia, & vulnera reconciliatur eccle. nõ dicit an in his fuerit sanguinis effusio nec ne, ad hoc ff. ad l. Aquil. qua actione §. 1. Et si extra ecclesiã vulneratus ad ecclesiã fugiat, & ibi sãguinẽ spargat, nõ recõciliať eccl. secus ecõtrario, 4 vel cum sanguinẽ colligit in scutella. Si aũt sup. tectum, pone cum sagitta hõ interficitur: Dixit ibi Hug. ꝙ nõ est facienda reconciliatio; quia extra ecclesiã vr̃ factũ. [Eadem rõne dr̃ idem qñ sub ecclesia in cella cauerna, vel spelunca ibi sita, ad vtrumque faciunt iura loquentia de ingressu ecclesiæ. s̃. eo. lib. de off. veleg. c 2 & inf. de sent. excom. is cui.] Sed quid si sanctus vir ibi occidatur, nunquid reconciliatur ecclesia? vr̃ ꝙ sic: quia iura indist încte loquuntur: & sceleratius est iustum & sanctum occidere, quã iniustum. 23. q 5 si non licet. In contrariũ videtur, cũ ecclesia sanctificata sit, non polluta Ad hoc s̃. eo. lib de elect. fundamenta, post prin. ver. Isti sunt & 21. d. quamuis.] Sed hoc verum est ex sanguinis effusi passione. sed ex ipsius effusi actione bene polluitur iuxta illud. Actio displicuit, passio grata fuit. 5 Vnde primum teneas; locum tamen sanguinis non lauabunt.

ADDITIO. Si vir sanæ mentis seipsum occidat in ecclesia, vel vulneret irato animo ad sanguinis effusionẽ: ex quo publicum est, reconciliabitur Ecclesia. ad hoc sufficit quod scripsi sup. de sen. excom. contingit super verb excomm. in fi. Io. And.

[Gl seq. in quæstione duas contrarias opin. recitat; secundam approbat.]

d ¶ Seminis. humani. nõ canum. Et intelligunt hic qdã de semine fornicatio: vnde si vir cognoscit vxorẽ in ecclesia, nõ recõciliabitur. hoc tenet Hug. cuius glossas posuit Io. de conse. d. 1. ecclesijs. Vin. & Gandolphus. Sed ipse Io. cõtra; quod verum puto allegabat. ff. de sol. l quod dicimus, & hoc no. 31. d. quoniã 68. dist. ecclesijs 33. q. 4 Apostolus, nam multa licita ex loco sunt illicita. 2. q. 7. accusatio de imm. eccl. c. 1

ADDITIO. Arch. ēt tenuit, ꝙ coit⁹ coniugalis nõ polluit eccl. qui dicebat, quòd licet in eccle. non debeat regulariter debitum reddi vxori, si tamen petat, & reddatur, non potest dici adulterium vel fornicatio, facit de cons. d. 1. si motum Io. And.

e ¶ Contiguum. contigua dicuntur, quorum extrema se contingunt.

ADDITIO. Fuit dictum Arist. 5 Phys. qui subdit illa esse contigua, quorum terminus est vnus, & idẽ, datur exemplum de aqua in vase, est enim vasi cõtigua sed in se contigua, & c. Io. And.

f ¶ Pollutum. concor. inf. de sent. exc. si ciuitas, vbi idem de ecclesia interdicta distinguitur. Io. And.

g ¶ Polluto. sanguinis vel seminis effusione, vt s̃. vel quia ibi fuit aliquis excommunicatus, sup. eo. cõsuluisti (Idem hic Archid.)

h ¶ Maius. ad se trahere videatur: quod est. inf. & hoc esse non debet, su. eo. quod in dubijs; vbi de hoc. ad idem sup. eo. lib. de præb. c. antepe.

i ¶ Principalis.] qood esse non dẽt, imo potius econtra-

tra-

1 Et est hoc expressum, 1. q. 1. ꝙ quidem, in fin. Io. And.

2 Idem fi[...] cidatur [...] lapide [...] ligno ca[...] te, Phi. ca. eccle[...] de cõs. d[...] Fon.

3 Et ide[...] Arc. hic [...] ibi vt re[...] tit. Io. A[...]

4 Secũd[...] Vin. qui l[...] no. s̃. e. p[...] posuisti [...] 1 gl. all[...] ff. ad leg[...] Aqu. h[...] scri ptur[...]

5 Seneca [...] 3. declan[...] ēt vbi re[...] diũ est [...] ri. scelus [...] occider[...] Io, And.

tratio. j. de reg. iur. accessorium. cum suis concord.
a ¶ Pariete.] paries igitur diuisionem inducit ad idem sup. eo. lib. de electio. vbi periculum. §. in eodem.
b ¶ Violatum.] Nota quod licet accessoriũ sequatur principale contiguum: non tñ sequitur accessoriũ ẽt cõtiguũ vt hic; multo ergo minus principale sequetur accessorium, vt s. proxi. responso.

DE RELIQVIIS & veneratione sanctorum.

Cõtinuatio. ¶ Dictum fuit sup. de ↄsecratione ecclesiæ vel altaris: verũ quia in ecclesijs cõsecratis solent poni reliquiæ sanctorum: ideo ad nos informandũ ponit titulum de reliquijs & veneratione sanctorum.

GLorios⁹.] Primo Bonifaci⁹ ponit exordiũ de diuina prouidẽtia, quæ di[...]n[...]ores extolit. Secũdo ponit imitationẽ eccl'æ militantis, ibi. Sic & almę. vbi facit tria: Primo cõmendat Apostolos, Euangelistas, quatuor Docto. eccl'æ diuisim. Secundo, ibi, ideoq; ponit pteritã prouisionẽ ecclesiæ circa ipsorum excellentiã. Tertio ibi, Nos itaq; ponit suã additionẽ de festis illorũ sub officio duplici celebrandis. Io. And.

† Vide Cassaneum in catalogo gloriæ mũdi. par. 3. consideratione 29. & multis sequẽtib.

¶ Istud capitulũ solũ hẽt quod festa principalia xij. Apostolorũ, quatuor Euangelistarũ, & quatuor Doctorũ. s. Gregorij, Augu. Ambr. & Hieronymi dẽnt celebrari sub duplici solẽnitate: Vñ dũt aliqui, quod festum alicuius sancti dr̃ celebrari sub duplici solẽnitate, qñ in principio psalmi dr̃ tota antiphona, & iterum in fine psalmi dr̃ siŕr tota añа. Et dr̃ celebrari sub simplici offõ, & solemnitate qñ ante psalmũ dr̃ solum principium añæ. Et dicit Missa celebrari sub duplici officio, qñ in Missa dr̃, Gloria in excelsis Deo, & Credo in vnum. Nota pulchrum exordium, in quo potes notare, quod Deus in retributione meritorum magis amplificat illos, qui plus meruerunt ex ipsorum operibus: & sic patet, quod in gloria paradisi est differentia dignitatis quo ad maiorem & minorem gradum.

† No. hic Pe. de Anch. quod ĩ paradiso sũt etiã ordines dignitatum. vide text. 89. dist. c. ad hoc & Ioã. Andr. hic Font.

[Prima gl. summat.]

cohærentia, pariete [a] tamẽ medio seiunguntur. Ideoque violato eorum altero, alterum (licet de vno ad aliud per portam intermediã habeatur accessus) non propter hoc reputabitur violatum. [b]

TITVLVS XXII.

De reliquijs, & veneratione sanctorum.

Bonifacius VIII.

¶ *Festa xij. Apostolorum, quatuor Euangelistarũ, & quatuor Doctorum, & Confessorum Ecclesiæ scilicet Gregorij, Augustini Ambrosij, et Hieronymi sub officio duplici debent solemniter celebrari. Ioã. Andr.*

CAP. VNIC.



GLoriosus [c] † Deus in sanctis suis, & in maiestate mirabilis, cuius ineffabilis altitudo prudentiæ nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehensa, recti censura iudicij, cælestia pariter & terrena disponit, & si cũctos eius ministros magnificet, altis decoret honoribus, & cælestis efficiat, beatitudinis possessores, illos tamen (vt dignis digna rependat) potioribus attollit insigniis dignitatum, & præmiorum vberiori retributione prosequitur, quos † digniores agnoscit, & commendat ingentior excellentia meritorum.

¶ Sic & alma mater Ecclesia eius sacra vestigia prosequens, & exemplo ducta laudabili licet vniuersos in regnis cælestib. constitutio, studijs honorare sollicitis & sonoris et ferre præconiis non desistat: gloriosissimos tamen Christianæ fidei principes, atheletas Dei electos, iustos sæculi iudices, lumina vera mundi, videlicet Christi redemptoris Apostolos numero duodeno [d] contentos, qui viuentes in carne prædictam ecclesiam suo pretioso sanguine plantauerũt, ipsam erigendo sublimiter, & disciplinis sanctissimis dirigendo; Reuerendissimos etiam patres, virosque clarissimos quatuor [e] Euangelistas Domini, per quorũ diligentissima & fidelissima studia eidem ecclesiæ sacra Euangelia illuxerunt: Egregio quoque ipsius Doctores Ecclesiæ beatos Gregorium, qui meritis inclytus, sedis [f] Apostolicæ curam gessit, Augustinum & Ambrosiũ venerandos † antistites, ac Hieronymum sacerdotii præditum titulo, eximios Cõfessores, summis attollere vocibus, laudibus personare præcipuis, & specialibus disponit honoribus venerari. Horum quippe Doctorum perlucida & salutaria documẽta prædictam illustrarunt Ecclesiam, decorarunt virtutibus & moribus informarunt: per ipsos prætera quasi luminosas ardẽtesque lucernas super cã-

c ¶ Gloriosus.] Festa duodecim Apostolorum, quatuor Euangelistarũ, & quatuor Doctorum, & Cõfessorũ ecclesiæ. s. Grego. Aug. Amb. & Hierony. sub officio duplici debent solemniter celebrari.

[Gl. secunda ponit noĩa xij. Apl'orum.]

d ¶ Duodeno.] hoc dicit pp Paulũ, & illos, qui non fuerunt de numero: Hi aũt sunt xij. Petrus, Ioan. Iacob⁹ Zebedęi, Andreas Philippus, Thomas, Bartholomæus, Matthæus, Iacobus Alphæi, Simon, Iudas Iacobi: Et Matthias, qui fuit in locum Iudæ Iscariotis.

ADDITIO. Matthæi 10. & Mar. 3. Iudas Iacobi vocat Thadæus. Et de his oĩbus habetur Lucæ 6. Io. And.

e ¶ Quatuor.] Marcum, Matthæum. Lucam, & Ioannem.

[Gl. seq. primo pbat quinq; rõnibus, quod solus Papa canonizat; allegat duo iura in ↄrium, & soluit: secũdo tractat q̃d p canonizationẽ consequit sanctus, & an prius possit ad eum orari? Tertio, quid in canonizatione sit inquirẽdũ, ponens quatuor, quæ in miraculo requiruntur.

f ¶ Sedis Apostolicę.] solus [1] Papa hẽt non solũ certos de sanctis si alijs extollere, sed etiã eos canonizare; multiplici rõne: Primo, qa ista est vna de maiorib. causis, q̃ inter Christianos pponi possit, & sic est ad sedem Apostolicã referẽda. de baptis. maiores. Secũdo, qa miracula attribuunt fidei: hæc igitur qõ cũ sit de fide, præcipue est ad sedem Apostolicam referenda 24. q. 1. quotiẽs. Tertio, quia ad Papam spectat declarare dubia scripturarum, qui fiũ-

fiunt

+ Al. reuerẽdos.

1 Quod ad solum Papam spectat canonizatio sanctorum docet plene Turrecremata in c. 1. de ↄsecr. dist. 3. q. vlt. & Trohilus Maluetius I tract. de canonizatione sanctorum dubio 2.

delabrum in domo Domini poſitas, errorū tenebris profugatis, totius corpus Eccleſiæ tanquam ſydus irradiat matutinum. Eorū etiam fœcunda facundia cœleſtis irrigui gratia influente ſcripturarum ænigmata reſerat, ſoluit nodos, obſcura dilucidat, dubiaque declarat: profundis quoque ac decoris illorum ſermonibus ampla ipſius eccleſiæ fabrica velut gemmis vernantibus rutilat, & verborum elegantia ſingulari † glorioſius ſublimata, coruſcat. ¶ Ideoq; circūſpecta prudentia dictæ ſedis (quæ actibus intenta ſalubribus, & operib. expoſita pietatis, libēter & ſolerter exequitur, quę ſunt Dei) pręmiſſa ſolicite digneq; conſiderans, & debita meditatione perluſtrans, ad diuini nominis honorē & gloriam, exaltationem catholicæ fidei, ſalutemq; fidelium, meritò cēſuit, riteq; prouidit, Apoſtolos, Euãgeliſtas, & Cōfeſſores eoſdē i vniuerſali eccleſia honorificentiæ potioris impendijs attollendos, vt ab ea tanto prepenſius honorari ſe ſentiant, quanto ipſam præ ceteris excellentius illuſtrarunt.

¶ Nos itaque piis ducti cōſiliis, dignisque ſtudiis excitari, nonnullos † prædeceſſores noſtros Romanorum Pōtificum, qui ſpecialis deuotionis proſequentes affectum aliquorum feſta ſanctorum ſub duplici ordinauerunt officio celebranda imitari ſolicite intendentes: eorundem Apoſtolorum, Euangeliſtarum, & Confeſſorū feſtiuitates pręcipuas (de fratrum noſtrarū conſilio & aſſenſu) ſub officio duplici [a] per vniuerſas orbis Eccleſias volumus, ſtatuimus & præcipimus annis ſingulis perpetuis futuris temporibus ſolemniter celebrari.

TITVLVS XXIII.

De immunitate † Eccleſiarum, cœmeteriorum, & aliorum locorum religioſorum.

Alexander IV.

¶Seculares poteſtas ab Eccleſiis, vel eccleſiaſticis pſonis tallias vel exactiones pro rebus vel poſſeſſionib. acquiſitis, uel acquirē̄dis exigere non præſumāt. nec eas compellere ad ipſas diſtrahendum, vel extra manum ſuam ponendum. h.d. Ioan. And.

ſint legit per veneradilem. multo fortius dubia ſanctitatis: quia circa maiora maius periculū vertitur: Iō &c. ſupra de elect. vbi periculum. (eod. lib. ſupra.) Quarto, ne propter multorum Epōrum ſimplicitatem, populū decipi cōtingat. ſup. eo. ti. c. 1. & 2. Quinto, ne in infinitū contingat ſanctos multiplicari: & ſic deuotionem refrigeſcere, & ſanctitatem vileſcere 80. diſt. Epi. vn̄ tñ ad id 5 ſupra de ferijs. cap. vlt. de conſe. diſt 3. ca. 1. vbi vr̄ ꝙ Epi hoc poſſint: ſed illud intelligitur de ſanctis iam canonizatis non. n. oīum feſta vbique colunt. Hoc autem cōſequit̄ ſanctus per canonizationem: ꝙ eccleſia pro eo ſolemniter & pro aliquibus ſolemnius dicit officium, vt hic. Itē inter alios ſanctos in litanijs nominatur & inuocat̄: & ſi eccleſia in canonizatione erraret 1 quod non eſt credendum, licet accidere poſſet, de ſnīa excō. à nobis:) nihilominus preces in honorem talis, acceptæ & gratæ ſunt: per fidem .n. Chriſti oīa purgãtur. de cohab. cler. & mulier. veſtra. & eſto ꝙ veritas canonizationis deficiat: non deficit fides. de bapt. debitū. de presb. non bapti. c. 2. & 3. Dicimus. n. ꝙ cuilibet, licet in ſecreto alicui defuncto quem ſanctum credit preces porrigere, vt pro ipſo ad Deum intercedat, licet ſolemnes preces publice emittere, vel ſolemne officium publice dicere nequeat, vt dixerunt Inno. & Hoſt. s. eo. tit. c. 1. Ad canonizandum aut ſanctos inquirendum eſt; 2 an illi, de quo canonizando quærit̄, prior vita teſtimoniū præbeat pro laboribus multis moribus caſtis, actibus ſtrenuis 61. diſtin, miramur. Oportet. n. hoc pn̄ti teſtificatione prædicari: & bonæ famæ præconis non taceri. 12. q. 2. quatuor. & maxime quæri dēt de ſimplicitate & humilitate: quia ſuperbis Deus reſtituit, humilibus autem dat gratiam. Itē debet quęri, an in vita pſecutiones paſſus fuerit, 7. q. 1. omnis qui. &c. ibi, adunati, & an paſius fuerit ex charitate 1, q. 1. vide. Quærendum etiam eſt de miraculis factis in vita & poſt mortem. Et quantum ad hoc ꝙ ſit miraculum, quatuor requiruntur. Primo ꝙ ex Deo, non ex arte contingat, nec ex diabolo; nam miracula quãque fiunt per malos 3 1. q. 1. teneamus. & c. prophetauit ne ceſſe eſt .n. martyres a Deo impetraſſe, quæ mandant. 50. diſt. ſi quis præpoſtera. Secundo, ꝙ ſit 3 4 naturam: ſicut de virga Moyſi mutata in colubrum: & de aſina loquente ad Balaam. ſup. de hær. cum ex iniuncto. Tertio, quod non ex vi verborum, ſed hoīs merito contingat, nam panis & vinum poteſtate & virtute verborum trãſubſtãtiantur in corpus & ſanguinem ſup. de cele. Miſ. cum Marthæ. §. quæſiuiſti. Quarto, ꝙ ſit ad corroborationē fidei herba enim miniſterio hoīs tranſit in vitrum: ſed hoc vel ad corroborationem fidei: & iō ad canonizationem (niſi hæc quatuor concurrant) miracula non prodeſſent, ſm ſummiſtas, qui hoc no. ſupra eo. tit. [per totū] & moderni ſupra de teſta. c. venerabili.

ADDITIO. An ſit de neceſſitate miraculi, quod fiat in inſtanti, & an ſit contra rationem miraculi liberatum in liberatione dolere: tractat Archi. 36. qō. 5. nec mirum, verſ. nec ideo. Io. And.

a ¶ Duplici.] dn̄t quidam officiū duplex cum tota antiphona dicitur ante pſalmū: & tota poſt pſalmū cum aliàs non tota, ſed ſolum principiū dicatur ante pſalmū. alij aliter: clericis hoc relinquo.

ADDITIO. Remittit Archid. ad Rational. Guliel. lib. 7. Titu. de feſtiuitatib. ſanctorū. verſic. quædam autem feſta. Io. And.

DE IMMVNItate Eccleſiarum, &c.

[Dictum fuit ſup. de beneficijs & eccleſijs tam ſęcularibus, quã regularibus, & etiam dictum fuit ſup. de cenſib. & exactionibus, & procurationibus in ca. quamquam eccleſiæ. quod eccleſiaſticæ perſonæ ſunt immunes a pedagijs, guidagijs, & alijs exactionibus ſæcularibus, verum quia poſſet dubitari, an alia immunitate gaudeat eccleſia: ideo ad nos informandum annectitur titulus generalis, de immunitate eccleſiarum. Vel poteſt continuari, Dictum fuit ſupra de conſecratione eccleſiæ, vel altaris, verum quia eccleſia poſt conſecrationem gaudet immunitate, ideo ad nos informandum, ponit titulum de immunitate eccleſiæ, Quia

† Al. ſæcularis.

1 Vide B.Th. quodlibeto 9. art. vlt. & B. Antoniū 3. par. tit. 11. cap. 8. §. 2, & Melchiorem Canum. li. 5. de locis Theo. c. 5.

2 De hoc articulo vide Troilū Maluetiū tracta. de canonizatione ſanctorum dubio.

3 Caſſanæū in catalogo gloriæ mundi, p. 2. conſidera. 49. & 60.

3 Vide … B.Th p… q. 110. a… & 2. 2. … 178. art…

† Al. ita … nullos p… deceſſorū … ſtrorum … manorū … tificum.

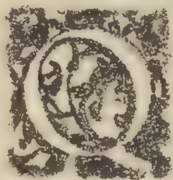
4 Expon… no mo… pra natu… vel pręte… dinē to… natureB… par. 1. q… artic. 4. a… arg.

† Vide C… Tri. ſeſſ… de refo. c… vbi priu… gia & im… nitates e… ſiarū, & … ſonarū e… ſiaſticarū… nouantu… confirma…

Continu… D. Hellæ…

QVia nonnulli. Tria facit secun. Io. Mo. Primo recitat in genere tyrannidem sæcularis potestatis. Secūdo ibi, Sane narrat in specie. Tertio prouidet con tra istam; ibi, Volentes.

CAP. I.



Via † nonnulli[a] habētes temporale[b] dominium, vel potestatis gerentes officium sęcularis, libertatem & immunitatem ecclesiasticam lędere ac minuere tamquā honoris & priuilegii ecclesiarum inuidi moliuntur, expedit quòd per diligentiam & auctoritatem Sedis Apostolicæ (quæ curam habet ecclesiarum omnium & tutelam) contra talium ausus & conamiua opportunum remedium apponatur: † vt Ecclesiæ ipsę plenitudine iuris sui, & libertatis integritate lętentur † ac detestabilis malignorum audacia & insolentium nefaria tameritas propulsetur.

¶ Sanè intelleximus ꝙ in regno Franciæ,[e] Cōię, Scabini, seu consules & alij domini temporales, & ij qui iurisdictionem in ipsis cōmuniis, ciuitatibus, castris, & uillis temporalem exercent, vel quibus in illis commissa est executio iustitiæ sæcularis, molesti sunt nimium ecclesiis super pluribus, & infesti; & inter cetera nituntur, & student, vt illis collectas, † & tallias, & alia huiusmodi eędem ecclesiæ prætextu bonorū,[d] quæ acquisiuerunt, tribuāt & persoluāt, vel extra manum suam ponant huiusmodi acquisita. Volentes itaque super his oībus (prout expedit) sollicitè prouidere, totque temerariis ausib. cōgruis præsidiis obuiare; auctoritate Apostolica, præhabita cū fratribus nostris diligēti deliberatione, decernimus, non licere præfatis Communiis, Scabi-

† Vide Cōc. Lat. sub Al. iij. ca. 19. & Cōc. La. sub Leo. x. ses 9 tit. de refor. curiæ. §. & cum à iure.

† al. opponatur.

† al. locētur

ADDITIO Scire debes, quod Alexāder Quartus, cuius fuit hæc decretalis, ꝓuidit 7 septē grauamina, q̄ laici inferebāt ecclesijs & clericis, & ꝙ hic dr̄, fuit primū. De secūdo formata fuit decre. q̄q̄. s. de censi quæ longe plenius ꝓuidet. Tertium fuit omissum ex cā: continebat. n. ꝙ delegatis Ecclesiæ vel ad pias causas vel pro male ablatis nil posset diminui per Cōitates occasione alicu⁹ impositionis factę post mortē testatoris vel infirmitatis, de qua decessit in fraudem. Quartū hr̄ j. de sent. excō. decernimus. De quinto, formata fuit decret. cū q̄dā, sup. de exce. c. li. De sexto. decr. licet, su. eo. lib. de iureiu. De septimo, decr. 2 sup. de fo. cōp Ioa. And. ¶ Præsupponendum est illud: quod hr̄ in l. placet C. de sacro. eccl. per quam Imperator exemit quascūque ecclesias à solutione tributorū sordidorum, & extraordinariorum, & quorumcunque superindictorum.

CASVS Certum est, ꝙ per illam l. placet. allegatā, ecclesiæ sunt immunes a quibuscunq. muneribus sordidis, & alijs exactionib. facta tali cōstitutione per Imperatorem, ecclesiæ acquisiuerut de nouo aliquas possesiones: vnde laici dicebant, ꝙ ecclesia solueret. tallias respectu illarum possessionum de nouo acquisitarū post illam l. placet. vel ꝙ illas possessiones poneret ecclesia extra suam manum. Istud fuit notificatum Summo Pontifici, qui ordinauit, ꝙ quæcunque ptātes sæculares vel quicunq. iudices laici non cōpellerent personas ecclesiasticas ad soluendum tallias pro possessionibus nouiter acquisitis, nec etiā cōpellant Ecclesias vel Ecclesiastices personas ad ponendū extra suas man⁹ possessiones de nouo acquisitas. ¶ No. primo illud, ad ꝙ allegat principiū huius c. ꝙ Ecclesia Roma. nō solū est mater aliarū ecclesi. sed ēt ipsa est tutrix, & curatrix aliarū eccles. Ex quo īfert ꝙ Papa concurrit in administratione cū quibuscunq. alijs administratoribus Idem dicēdum ī Epo respectu Ecclesiarū suæ diœcesis, & iō pōt Eps agere vel defendere ꝓ ecclesijs suæ diœcesis: q̄a sua interest licet nō immediate, sed mediate interest ipsius administratoris immediati: puta rect. Eccl. parochialis. vł alterius plati. Sed q̄ritur quis ēt erit præferendus in prosecutione iurium illarū ecclesiarū? Cōis opinio Doctorū est, ꝙ administrator immediatus erit pferēdus, & hoc qñ administrator immediat⁹ ē bonus administrator, nō suspectus. & licet eps cū eo cōcurrat; tñ est præferendus ipsi epo. Not. vlterius id ad quod principaliter emauauit psens c. videlicet ꝙ clerici ñ dēnt soluere aliquas exactiones vel tallias pro suis possessionibus de nouo acq̄sitis: quia aliquibus videbatur, ꝙ de possessionibus de nouo acquisitis post dictā l. placet allegatā, Ecclesię tenerentur cōtribuere ꝓ solido & libra. Vñ sciendum s̄m doctores, ꝙ qñ taxātur talliæ, q̄libet dēt tradere verā æstimationem rerū suarū: & si probet & possit inueniri, ꝙ res suæ pl⁹ valent, illud plus applicabitur fisco: postea distributores, & collectores īponēt cuilibet suam taxā ꝓ solido & libra: tñ istud ī his partibus nō seruat. Sic isti laici volebāt īponere tallias suas sup possessionib⁹ ecclesiarū. Alij dicūt ꝙ istud c. ñ seruatūr in hoc regno: q̄a cōpellūt ecclesię ponere extra manū bona de nouo acq̄sita. Sed ē dicēdū s̄m Io. A. ꝙ si q̄s teneat possesionē in allodiū: ita ꝙ pro illa possessione non soluat aliquid dño temporali pōt illā possessionē trāsferre in Ecclesiā, ita ꝙ dñs tēporalis ñ pt cōpellere ecclam ad ponendum extra suam manū. Sed q̄ñ est talis res, quæ dēt dño tpali aliq̄d ius reale, videlicet quia post mortē illius qui tenet illā possessionē, res dēt reuerti ad ipsum dñm. quia tunc ipsius dñi temporalis interest, quod nō ponatur inter manus Ecclesiæ, quę est immortalis: iō poterit impedire hmōi acquisitionem, vel compellere ecclesiam: vt ponat illas possessiones extra suam manum.

† Vide Anch. cōsil. 96. incip. super dicto dubio Dec. consil. 499. incip. in cā dñi. & Ias. cōsi. 83. incip. dicta prædia. vol. 3.

[Prima glo. summat.]

a ¶ Quia nonnulli.] sęculares potestates ab ecclesijs, vel ecclesiasticis parsonis tallias, vel exactiones ꝓ rebus, vel possessionibus acquisitis, vel acquirendis exigere non præsumant: nec nos compellere ad ipsas distrahendum, vel extra manum suam ponendum. hoc dicit.

b ¶ Temporale.] quod ecclesiastico minus esse, dubium non est 96. distin. si Imperator. supra de maio. & obe. solitæ.

[Glo. seq. soluit dubium.]

e ¶ Franciæ.] accidentiam facti exprimit, 1 non localem decretalem facit, vnde eā generaliter prosequitur inf. & sup. de censi. c. 1. eo. lib.

d ¶ Bonorum.] quid dices si tributarium prædium donetur ecclesiæ; numquid tenetur Ecclesia ad tributū? Dic quod sic; 2 quia res transit cum onere suo 10. q. 2. c. enim. §. sicut autem. & §. seq. 16. q. 1. si quis laicus. de decim. cum in tua. in antiqu. ad hoc sup. de censi. c. 1. vbi de hoc.

1 Idē Ioan. Mo. & Arch. 2 Idē Io. Mo. qui inducebat ēt, ꝙ cōcedēs nō vł concedere, nisi ius ꝙ hēt in re. ff. de contrahē emp. qui tabernas. &c. Io. And.

ADDITIO. Archid. alleg. inf. de hæret. accusatus §. si vero.

nis, & ijs, qui in eis iurisdictionem temporalem obtinent, vel iustitiam temporalem † exercent, tallias vel collectas, seu exactiones [a] quascunque, ecclesijs vel personis ecclesiasticis imponere, vel exigere ab eisdem pro domibus prædijs, vel quibuscunque possessionibus ab eisdem ecclesijs, vel personis Ecclesiasticis legitimè hactenus acquisitis, vel in posterum acquirendis, etiam si ipsæ ecclesiæ vel personæ, vel res huiusmodi sint infra illorum districtum vel territorium constitutæ. Nec etiam liceat illis ipsas ecclesias vel personas ad distrahendum vel alienandum, aut extra manum suã ponendum [b] † acquisita iam vel quæ deinceps acquirent, aliquatenus coarctare.

¶ Gregor. X. in Concilio Generali. Lugd.

¶ *In ecclesiis dato humili ingressu debet orationibus insisti, exclusis clamorib. & seditionibus, consilijs vniuersitatis laicorum, & eorum publicis parlamentis, vanis colloquis, negotiationib. & nundinis ac iudicijs sæcularibus. & maximè criminalib. hoc dicit vsq; ad §. ordinarij. Dom.*

CAP. II.

DEcet domum [c] Domini sanctitudo, [d] decet vt cuius in pace [e] factus est locus, eius cultus [f] sit cũ debita veneratione pacificus, [g] Sit itaque ad Ecclesias humilis & deuotus ingressus: sit in eis quieta cõuersatio, Deo grata, inspicientibus placita, † quę considerantes non solum instruat, [h] sed & reficiat. [i] Conueniẽtes ibidem [k] nomẽ illud, quod est super oẽ nomen (à quo aliud sub cælo non est datum hominibus, in quo saluos fieri credẽtes oporteat, nomen videlicet Iesu † Christi [l] qui saluũ faciet populum suum a peccatis [m] eorum) exhibitione reuerentię specialis attollant, & quòd generaliter scribitur, † vt in nomine Iesu omne genu flectatur, singuli singulariter in seipsis implentes (præcipuè dum aguntur Missarum sacra ministeria †) gloriosum illud nomen quandocunque recolitur, flectant genua

verò in fin. Ioan. And.

a ¶ Exactiones.] ad hoc prouidetur. inf. eo. c. clericis.

b ¶ Ponendum.] dicitur de Iudæis ꝙ tenẽtur ad decimas Prædiales. quia si ipsi non colerent, alij colerẽt. sup. de decimis de terris. sic dicebãt isti laici: aut extra manum vestram ponatis hæc prædia aut exactiones soluatis, 1 vt vel à vobis, vel ab alijs collectas & tallias ꝗ ipsis possessionib. habeam⁹.

1 Vt ergo ꝙ aliquis credẽdo rei ꝑꝑ ꝗ obligat, liberetur ab obligatione de quo lati⁹ Bart. in l. is cũ quo. ff. ꝗ aq. plur. ar. Anc. Fon.

DEcet domum.] Istud capitulũ diuiditur ĩ quatuor partes. In prima ponitur constitutionis cã. In secunda parte ibi, Sit itaque: ostendit qualiter hoĩes debeant se habere in Ecclesijs. Nam instruit primo qualis debeat esse ingressus ad ecclesiam: Itẽ docet illa à quibus homines debeãt abstinere in eccles. dicens quod quis dẽt intrare ecclesia cum deuotione & humilitate. Et quod quis in Ecclesia non dẽt exercere deambulationes, & cauillationes, ne ĩ loco ĩ quo dẽt obtinere veniã peccatorũ, ipsa peccata committat. Itẽ statuit, vt iudices sęculares nõ exerceãt iudicia in eccl. nec cõtrahẽtes celebrẽt contractus in Ecclesia; tñ valent contractus, sed cõtrahẽtes peccãt. In tertia parte, ibi. Ordinarij præcipit ordinarijs locorum, vt ipsi faciant ista seruari in suis diœcesibus. Postea in quarta & finali parte: ibi, Qui vero, cõminatur pęnam contrafacientibus. hoc dicit in lõgum. No primò qualis debet esse ingressus ad Ecclesiam, quia debet esse cũ signo humilitatis & deuotionis. Et quis per exteriora dẽt ostendere signa humilitatis, ad informationem & instructionem aliorum, licet in aĩo suo non gerat deuotionem neque humilitatem. No. ꝙ homines non dẽnt conuenire in ecclesijs pro suis negotiationibus exercendis. No vlterius ꝙ homines existentes in ecclesia debent cessare à confabulationib. rerũ sęculariũ, maximè turpib. & inhonestis. Et si velint aliqua tractare de sęcularibus negotijs, qđ ipsi exeãt ecclesiam, & intrent locum profanum. No ꝙ iudex secularis non põt sedere pro tribunali in eccle. & si faciat actum iudicialem, non valet, iõ si in eccl. det preceptum de citãdo alicui clienti, nõ valet citatio. sed iudex ecclesiasticus potest sedere pro tribunali in Eccl. c. qua fronte, de appella. in antiq. Not. ꝙ volentes ꝓhere non debeat celebrare cõtractum in Ecclesia, si tñ de facto cõtrahant, tenet cõtractus, sed cõtrahẽtes peccãt mortaliter, quia ista constõ respectu nullitatis loquitur de processibus iudicũ seculariũ, & alia non annullat; iõ nõ extenditur ad alios actus. Nota vlterius, quod actus intrinseci ostẽduntur per signa extrinseca, patet hic, quia dicit, ꝙ genua flectantur cordis, & ꝑ inclinationẽ capitis illud ostẽdatur. No finaliter ꝙ appellatione causæ cõprehẽditur criminalis, & ciuilis. Dom.

† Sæcularẽ, legitur constãter in vetustioribus codicibus.

† Hoc verbũ latius patet ꝗ alienare: vũ non poterit concedere, similiter ponere in manu, latũ verbum est. Bal. cõsi. 167 2. vol. Dom. Font.

[Prima gl. diuidit.]

c ¶ Decet domũ Domini. Diuidit decretalẽ in quatuor partes. In prima ponit cõstitutionis cãm vsque ibi, Sit itaq. In ꝭa qualiter hoĩes debeant se hr̃e in ecclesijs, & à quib. abstinere, vsq ibi, Ordinarij. In tertia. qđ ordinarij per se, vel per alios hoc faciãt obseruari, vsq. ibi, Qui verò; ibi comminatur pœnam in contrafacientes.

ADDITIO. Et decẽtia propriè respicit honestatem sup. de vot. magnæ post prĩcipium. Io. And.

d ¶ Sanctitudo. sũptum ex psalmo, Dominus regnauit decorem.

ADDITIO Et composita fuit ꝭm stylũ legis. C. de ferijs. l. dies festos, secundũ Archid.

e ¶ In pace. ex psal. Notus in Iudæa.

f ¶ Cultus.] Nã erit cultus iustitię silentium 5. q. 4. in loco.

ADDITIO. & C. de ijs qui ad Ecclesiam cõfu. l. denũciamus. ex qua ẽt sumi potuerũt aliqua de ijs quæ ex textu sequuntur. Io. An.

Psal. 91.
Psal. 75.

† Al. pla

† Vid Chry. s c. I. epis Pau. ad

† Ad Ph

† al. m ria.

g ¶ Pacificus. est. n rex pacificus, & venit pacem docete. 22 q. 2. c. nisi bella. Io. And.

h ¶ Instruat. per bonum exemplum. 7. q. 1. §. cum vero. & 61. d. §. his omnib. Io. And.

i ¶ Reficiat.] per doctrinã 36. d. si quis vult, nam. anima cibo spirituali nutritur. ꝭ. de off. or. inter cetera.

k ¶ Ibidem.] attollant, quod est inf.

l ¶ Iesu Chri.) Iesu Hebraice. dr̃ Latine Saluator Christus Græce, Latine dr̃ vnctus. Christiani à Christo de Sacra vnctione. c. vnico. §. in frõte, & primo apud Antiochiam fuit nomen illud. 22. d. c. sacrosancta.

ADDITIO. Dicit Arch. secũdum Isidorum, quòd Saluator Græce dicitur Soter, vere autem dicitur Saluator qui cunctis salutifer venit. Io. And.

m ¶ A peccatis eorum.) Neminem enim vult perire,

...ue baptiſ. maiores. §. caute.

ADDITIO. 3. q. 4. qui. de poen. diſt. 1. quia diuinitatis, 23. q. 8. his a quibus. in fi. Io. And.

a ¶ Cordis.] Ad cor enim reſpicit Deus, decimaquarta quæſtione quinta, §. quid inueniſti.

b ¶ Vel.] i. ſaltem.

ADDITIO. Sic de pænit. diſt. 4. benedictus Deus, ſup. de cõſuet. c. fi. de præb. extirpandæ. Io. And.

c ¶ Capitis.] 50. diſt. in capite.

ADDITIO. Ad hoc de conſec. diſt. 1. Apoſtolica.

d ¶ Intentis.] vt nil animus cogitet quã precetur ad qđ ſacerdos populũ excitat. Surſũ corda, dicẽdo. de conſecr. diſt. 1. q̃ñ.

ADDITIO. Dantur verſus.

Non vox ſed votum non chordula muſica; ſed cor.

Non clamor, ſed amor clamat in aure Dei. Ioan. And.

† Al. conſi...

e ¶ Parlamenta.] Nota cõtra vniuerſitates Italiæ, quæ frequenter faciunt in eccleſijs talia parlamenta.

ADDITIO. Dicit Valerius lib. 1. cap. 1. quod Caius conſulatu Galliæ, & Scipio conſulatu Corſicæ, priuati fuerunt quia parlamenta faciebãt in templo. Io. And.

f ¶ Turbare.] ad hoc ſup. de ſentẽ. excom. veniens. in Auth. de ſanct. epiſc. §. ſi quis tam ſacra. colla. 9.

g ¶ Committi.] non enim debent ibi miſceri ſceleribus, vbi de peccatis eſt venia poſtulanda in Auth. colla. 8. vt licet matri, & auiæ. §. quia vero ita, ĩ. eo. tit. immunitatem. ad idem de accuſat. qualiter. & C. vnde vi. l. meminerint.

cordis[a] ſui, quod vel[b] capitis[c] inclinatione teſtentur. attendãtur in locis eiſdem intentis[d] præcordijs ſacra ſolẽnia: deuotis orationibus inſiſtatur. nullus in locis eiſdem in quibus cum pace ac quiete vota conuenit celebrari, ſeditionem excitet, cõclamationem moueat, impetum ve committat. Ceſſent in locis illis vniuerſitatum & ſocietatem quarũlibet cõcilia, † conciones, & publica parlamenta.[e] Ceſsẽt vana, & multo fortius fœda & profana colloquia. Ceſſent confabulationes quælibet. Sint poſtremo quęcunq; alia, quę diuinũ poſſunt turbare[f] officiũ, aut oculos diuinæ maieſtatis offendere, ab ipſis prorſus extranea: ne vbi peccatorum eſt venia poſtulanda, ibi peccandi detur occaſio, aut deprehendãtur peccata committi.[g] Ceſſent in eccleſijs earũque cœmeterijs[h] negotiationes,[i] & præcipue nundinarum, ac fori cuiuſcunque tumultus: oĩs in eis ſęcularium[k] iudiciorũ ſtrepitus conquieſcat, nulla inibi cauſa per laicos criminalis maxime agitetur, ſint loca eadẽ a laicorum cognitionibus aliena.

¶ Locorum ordinarij exequi debent hic contenta, et ſententiæ in eccleſiis habitæ ſunt nullæ: & contrafacientes puniri debent. h. d. Dominicus.

¶ Ordinarii locorum hoc faciant obſeruari: ſuadenda[l] ſuadeant: interdicta huius canonis auctoritate compeſcant:[m] ad hoc alios etiam in eccleſiis ipſis magis aſſiduos, & ad præmiſſa idoneos deputãdo. Et nihilominus proceſſus[n] iudicum ſæcularium, ac ſpecialiter prolatæ ſententiæ in eiſdem locis omni careant robore firmitatis. Qui vero præmiſſas inhibitiones animo petulanti contempſerint: præter proceſſum ordinariorum & deputãdorum[o] ab ipſis, diuinæ vltionis & noſtræ poterunt acrimoniam[p] formidare, donec ſuum confeſſi reatum a ſimilibus firmato propoſito deliberauerint abſtinere.[q]

Bonifacius VIII.

¶ Ponit exceſſus laicorum qui clericis collectas, tallias, & onera imponebant, & exceſſus clericorum, qui talibus conſentiebant.

CAP. III.

CLERI-

[Glo. ſeq. quærit & ſoluit.]

n ¶ Proceſſus.] quid de ꝓcẽſſibus initis in eccleſia, nunquid valebunt? Dic ꝙ non debent fieri; & qui faciunt, peccant per hãc decretalem: tamen contractus tenent: Nam cum tantum proceſſus & ſententias iudicum irritet; & pœnalis ſit conſtitutio, pœnam non extendam ĩ. de reg. iur. in pœnis. cũ ſuis concord. — Cõtractus celebratus in eccleſia an valeat.

ADDITIO. Idem Gul. Garz. Ioã Mon. & Arch.

o ¶ Deputandorum.] id eſt, illorum quos debet ordinarius deputare aſſiduos, & ad iſta ideoneos.

p ¶ Acrimoniam.] id eſt, acrem pœnam, & dr̃ quaſi acris monitio. Vel, id eſt, pęnam excõicationis, quaſi a gremio eccleſię expellentem.

ADDITIO. Vel ſit arbitraria, ſm̃ Guli. & idem ver. ſup. eo. lib. de ſtatu. reg. cap. vnico ad finẽ. & ibi concor. Io. And.

q ¶ Abſtinere.] hæc eſt vera pænitentia. de pæn. diſt. 3. c. 1.

CLericis.] Benedictus in ſua Extrauaganti quæ incipit: Quod olim reſtringit hanc decr. ad exigentes tantũ: ſed Clemens reuocauit hanc decretalem cum ſuis declarationib9, ita ꝙ voluit hr̃i pro non facta per ſuã Extrauagantem, quæ incipiebat: paſtoralis, quæ eſt inter Clem. eo. ti. & incipit, quoniam. & vide, quæ ibi dixi in 1. glo. Circa iſtam igitur inſtandũ non eſt & Arch. etiam nõ gloſſauit. Io. And.

¶ Pro intellectu huius c. præſupponendum eſt quod habetur in c. non minus, & c. aduerſus eo. tit. in antiq. Dicitur in c. non minus, ꝙ clerici propter neceſſitatem laicorum poſſunt eis ſubſidiũ ſponte conferre. In c. aduerſus. dr̃, quod laici non poſſunt compellere clericos ad ſoluendum tallias vel alia ſubſidia, ſed clerici gratis. Per modum doni gratuiti poſſunt contribuere: cum conſenſu tamẽ ſui Epiſcopi. Sed clericis per illud Capitulum nõ erat impoſita aliqua pœna: vnde eueniebat quod multi clerici plus timentes homines quàm Deum, contribuebant ad huiuſmodi tallias. In hoc Capitulo dicitur, quod ſi clerici contribuunt per modum doni gratuiti abſque auctoritate Papæ: quod ipſo facto ſunt excommunicati, ſi ſint perſonæ ſingulares: ſi autem ſit vniuerſitas, quæ facit illam contributionem: tunc eſt ſuppoſita interdicto eccleſiaſtico. Item addit iſtud cap. quod

h ¶ Cæmeterijs.] ſup. eo. cum eccleſia.

i ¶ Negotiationes.] Nam Dominus negotiatores eiecit de templo: & menſas nummulariorũ euertit. 1. q. 3. ex multis 88. diſt. eijciens. palea eſt, & eſt ratio: quia talia difficile fiunt ſine peccato: vt ea. diſt. quoniam non cognoui. & de pænit. diſt. 5. qualitas. — Negotiationes non debent fieri in templo.

k ¶ Sæcularium.] Iidem ſup. eo. c. 1. eccleſiaſtica vero iudicia ibi tractari poſſunt. 2. q. 2. c. vlt. & ſup. de appella. qua fronte. Io. And.

l ¶ Suadenda.] quæ ſcilicet dicta ſunt vſque ad verſic. nullus.

m ¶ Compeſcant.] per cenſuram eccleſiaſticam, vel aliam arbitrariam pœnam ſupra de offi. deleg. de cauſis. Ioan. And.

quod laici compellentes clericos soluere tallias, ipso facto sint excommunicati. & quia aliqui principes habēt priuilegium a summo Pontifice, vt non possint incurre re sniam Canonis. Item ꝙ non possint ab homine excōicari: Dicit Romanus Pontifex ꝙ exigentes collectas vel tallias a personis ecclesiasticis pro reb. suis vel ecclesiæ, incurrunt sniam excōicationis ipso facto: non obstante eorum priuilegio. Nota primo ad quod allegat principium huius c. ꝙ laici clericis sunt infesti, & cōiter ipsos odio prosequuntur. Nota insuper principalem effectum huius c. ꝙ clerici etiam cum auctoritate dioe cesani non pñt contribuere ad tallias laicorum, et per modū doni absque licentia Papæ; & ꝯ facientes incurrunt excōicationē ipso facto, a qua non possunt absolui nisi a Papa, præter quā in articulo mortis. Et istud fuit introductum in fauorem clericorum.

[Glossā primā sum mat simul, & diuidit.]

a ¶ Clericis.] in prima parte ponit excessus laicorum, qui clericis, collectas, tallias & onera imponebāt, & excessus clericorū, qui talibus cōsentiebant. Secūdo ibi, nos igitur, præcipit personas ecclesiasticas pro rebus suis vel ecclesiarū nihil laicis soluere debere absq; licentia Apostolicæ sedis sub quocunq; colore mutui, subuētionis, doni, vl alio quolibet, vt etiam ipsi laici talia non exigant, vel recipiant nec occupent quocūq; modo deposita ecclesiarum, vel personarum ecclesiasticarum: Singulares ꝯfacientes excommunicat, vniuersitates interdicit, quę pœnę locum habeāt in promissionibus factis etiam ante hanc cōstitutionem, si postmodum soluantur, vel re[illegible], & ab his [illegible] solus Papa absoluit præter quam in mortis articulo

† Quærebat I. Mo. in isto c. Quid si fiat impositio talis non ecclesiasticis personis, sed eorum hoibus nūquid esset locus pœnæ huius ca. Et dicebat, ꝙ sic, quia fit fraus legi de qua j. de re. iur. c. fi. & s̄. de priuil. q̃to facit j. eo. ca. eos. ſm Lap. Abb. Do. Phi. dicit, ꝙ nullo casu habebit locū hæc constō, quia penitus est reuocata cū suis declarō nib. nec vll⁹ Doctorū eā legit. Font.

† Al. dolentes.

cis † [a] laicos infestos oppido [b] tradit antiquitas, [c] quod & præsentium experimenta temporum [d] manifeste declarant, dū suis finibus non contenti [e] nituntur in vetitum, ad illicita fræna relaxāt, nec prudenter attendunt, quā sit eis in clericos ecclesiasticasve personas & bona interdicta potestas: [f] ecclesiarum prælatis, ecclesijs, ecclesiasticisque personis regularib. & sæcularib. imponunt onera grauia, ipsosq; talliant, & eis collectas imponūt, ab ipsis suorum prouentuum, vel bonorum dimidiam, decimā seu vicesimam, vel quāuis aliā portionem aut quotā exigunt, & extorquent, eosq; moliuntur multifarie subiicere seruituti, suęque submittere ditioni. [g] & (quod dolenter † referimus) nonnulli ecclesiarū prælati Ecclesiasticæque personæ trepidantes, vbi trepidādum nō est [h] trāsitoriā pacem [i] quęrentes, plus timentes maiestatē, tēporalem offendere, quā æternam, [k] talium abusib. non tam temerarie, quam improuide ac quiescūt: sedis Apostolicæ auctoritate seu licētia non obtēta.

¶ Præcipit personas ecclesiasticas pro reb. suis vel ecclesiarū nil laicus soluere debere absque licentia Apstolicæ sedis, sub quocūque colore mutui, subuētionis, doni, vel alio quolibet: vt ēt ipsi laici talia non exigant vel recipiant, nec occupent quocunque modo deposita ecclesiarum, vel personarum ecclesiasticarum, singulares contra facietes excōicat vniuersitates interdicit, qua pœnæ locum habeant in promissionib. factis ēt ante hāc constitutionem, si postmodū soluātur uel recipiātur, et ab his sentētijs solus Papa absoluit, præterquam in mortis articulo, hoc dicit.

¶ Nos igitur talibus iniquis actibus obuiare volentes de fratrum nostrorum consilio Apostolica auctoritate statuimus, ꝙ quicunque prælati ecclesiasticæque personæ, religiosæ vel sęculares quorumcunque ordinum, conditionis seu status, collectas vel tallias, decimam, vicesimam, seu centesimam suorum & ecclesiarum prouentuum vel bonorum laicis soluerint vel promiserint, vel se soluturos consenserint, aut quāuis aliam quantitatē, portionem, aut quotam ipsorum prouentuum vel bonorū ęstimationis vel valoris ipsorum subadiutorii, mutui, subuentionis, subsidii, vel doni nomine seu quouis alio titulo, modo, vel quæsito colore, [l] absque auctoritate sedis eiusdē; [m] nec nō Imperatores, Reges seu Princeps, Duces, Comites, vel Barones, Potestates, Capitanei vel Officiales, vel Rectores quocunque nomine [n]

b Oppido.] id est valde.
c ¶ Antiquitas.] 2. q. 7. laicos & c. laici. & antiquitati credulitas & reuerentia debetur 11. dist. catholica &c. ecclesiasticarum. sup. de transla. quanto.
d ¶ Temporum.] s̄. eo. lib. de censi. felicis. & de electio. fundamenta.
e ¶ Non contenti.] & male 5. q. 1. ca. 1. de sepul. c. 1. in antiq. j. de priuil. c. 1.
f ¶ Potestas.] 96. dis. bene quidem. de constitu. ecclesia sanctæ Mariæ in antiq.
g ¶ Ditioni.] vt prioris conditionis sit sacerdotium, quā fuerit sub Pharaone. s̄. eo. non minus.
h ¶ Non est.] de resc. cum contingat. de simo. & si qōnes. C. de fide instr. l. vlt. ad fi. Io. And.
i ¶ Pacē.] hui⁹ sęculi.
K ¶ Æternā.] & male, cū potius ꝯtiū facere debeant. sup. de hære. vergentis. cum suis ꝯcor. Faciāt plati ecclesiarum, ꝙ sint imitatores Nabuthę, qui vineā suā cruore defendit. 3. Reg. 22. c. & 23. q. 8. cōuenior. & imitentur Ambrosium idem dicētem. Si vultis corpus occidere occurrā, vultis in vincula rapere, vultis in mortem, voluntas est mihi, pro altaribus gratis immolabor, persecutionē [1] tū fugere poterit seruata distinctione, q̃ habes 7. qō. 1. §. hoc tunc. & recitari solet de renunc. nisi §. pp malitiam in antiq.
l ¶ Colore.] qui non excusat, vt sup. eo. li. de elect. auaritię. 14. q. 3. plerique. de sim. in tantum.
m ¶ Sedis eiusdē.] nū quid correcta est de cre. sup eo, nō minus quę permittebat epo & clero inspicieti necessitates, vel vtilitates laicorum eis spōte subsidiū conferre? Dic ꝙ decretalis illa moderationē & determinationem recuperat per decret. eo. tit. aduersus. vbi statutum fuit ꝙ etiam illo casu id facere nō possent præter licentiam Apostolicæ sedis: non ergo corrigit istam, sed pœnam adijcit.

Prælati sine similes Nabuthæ & Ambrosio.

[1] Vide B. Th. 2. 2. qō. 185. art. 5. ubi plene habes de hac re.

o Tertio in ver. Non obstantib. oia priuilegia derogantia huic cōstōni cassat, & irritat.
n ¶ Nomine.] sic sup. eo. lib. de elect. fundamenta.

a ¶ Inter-

censeantur, ciuitatem castrorum, seu quorumcunque locorum constitutorũ vbilibet, & qui vis alij cuiuscunque præeminentiæ, conditionis, & status, qui talia imposuerint, exegerint, vel receperint: aut apud ædes sacras deposita Ecclesiarum, vel ecclesiasticarum personarum vbilibet arrestauerint, saisiuerint, †seu occupare pręsumpserint, vel arrestari, saisiri, † aut occupari mandauerint aut occupata, saisita, † seu arrestata receperint: nec non omnes, qui scienter dederint in pręeictis auxilium, consilium vel fauorem publice vel occulte: eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Vniuersitates quoque, quę in his culpabiles fuerint, ecclesiastico supponimus, interdicto.[a] Pręlatis,[b] & personis ecclesiasticis supradictis in virtute obediētiæ, & sub depositionis pęna districte mandantes, vt talibus absque expressa licentia dictæ sedis nullatenus acquiescant: quodque prætextu cuiuscũque obligationis, promissionis, & confessionis † factarum hactenus vel faciendarum in antea, priusquam huiusmodi constitutio, prohibitio, seu pręceptum ad notitiã ipsorum peruenerint, † nil soluant, nec supradicti sæculares quoquo modo recipiant. Et si soluerint, vel prædicti receperint, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto.

¶ A supradictis autem excommunicationum, & interdicti sententijs nullus absolui valeat, præterquã in mortis † articulo,[c] absque sedis Apostolicæ auctoritate & licentia speciali: Cum nostræ intentionis existat, tam horrendum sæcularium Potestatum abusum nullatenus sub dissimulatione[d] transire.

¶ Omnia priuilegia derogantia huic constitutioni cassat & irritat.

¶ Non obstantibus[e] quibuscunque priuilegijs, sub quibuscunque tenoribus, formis, seu modis, aut verborum conceptione concessis Imperatoribus, Regibus, & alijs supradictis, quæ contra pręmissa in nullo volumus alicui vel aliquibus suffragari.

¶ Idem.

¶ Excommunicati sunt qui impediunt super causis, quæ ad forum ecclesiasticum de iure vel de consuetudine pertinent litteras a sede Apostolica impetrari, vel super ipsis coram ordinarijs vel delegatis ecclesiasticis litigari. Io. Andr.

CAP. IV.

QVoniam[f] (vt intelleximus) quorundam iustitiariorum, balliuorũ, iudicumue secularium ac temporalium dominorum in quibusdam partibus[g] pręsumptuosa temeritas sic excreuit, vt in terris eorum siue districtibus litteras Apostolicas impetrantes, vel ad iudices ordinarios ecclesiasticos recurrentes super causis, negotijs, seu quæstionibus, quæ ratione personarum aut rerum de iure aut antiqua consuetudine[h] ad forum † ecclesiasticum[i] pertinent, obtinere non possunt in eis per eosdē ordinarios iudices, vel

a ¶ Interdicto.] in vniuersitate non fertur sententia excõicationis, vt ĩ. de sen. excom. Romana §. in vniuersitatem.
b ¶ Prelatis.] huc vsque dixit de ijs, qui post constitutionem istam prouiserũt, & soluerunt, nunc dicit de ijs, qui antecõstitutionem vel eius notitiã promiserũt, & post constitutionem soluerunt, & post eius notitiam.
c ¶ Mortis articulo.] iste semper excipitur, vt 17. q. 4. si quis suadente.
d ¶ Dissimulatione.] dissimulatio est peccatũ mortale in pręlato. 44. di. si rector. & ca. Ephesis. & 47. dist. ca. vlt. & sup. de offi. ord. irrefragabili. Io. Andr.
e ¶ Nõ obstantibus,] Papa ergo potest tollere, & moderari priuilegia per se data, vt ĩ. de sen. excom. ca. vl. in fi. de priuil. ne aliqui, & sic regula illa, decet cõcessum, &c. ĩ. de reg. iur. nõ habet locum in ipso principe, vt ibi dixi.
QVoniã, vt intelleximus.] primo recitat abusum sæcularium potestatũ. Scdo ꝯ illum statuit: ibi, Nos iustitiã. Tertio trãsgressorib. pęnã imponit ibi, Si quis vero, secundum Io. Mon. Ioan. And.
CASVS. Aliqs laicus debebat mihi aliquam pecuniæ summã, ad quam soluendam se obligauerat mediante iuramēto: & sic rõne iuramenti causa spęctabat ad iudicē ecclesiasticũ. c. fi. su. de foro competēt. istomet li. vel alia rõne spectabant ad forum ecclesiasticum: quia habebam iudicem ordinariũ loci suspectum: a sede Apostolica impetraui delegatũ: volui laicum ipsum cõuenire corã iudice delegato, vel forte corã epo: Vñ laicus istud notificauit iudici sæculari, qui iudex pręstat impedimētum; quo minus ipse laicus conueniantur coram iudice ecclesiastico: forte faciendo inhibitiones, ne ipsum conueniam coram iudice ecclesiastico, vel saccando bona mea, vel parentum meorum: Quæritur, nunquid, iudex secularis aliquã incurrat pœnam, & quam? Respondet, quod ipso facto incurrit sententiam excommunicationis, & non solum ipse iudex incurrit ipso facto sententiam excommunicationis, sed etiam laicus procurans est ipso facto excommunicatus: quoniam perturbantes iurisdictionem ecclesiasticam ipso facto sunt excommunicati, a qua excõmunicatione non poterunt absolui, nisi facta prius satisfactione. Not. primo casum, in quo faciēs iniuriam laicõ, incurrit excommunicationem ipso iure. Alium vide supra de elect. sciant cuncti. eo. lib.
[Prima glo. summat.]
f ¶ Quoniam.] excõmunicati sunt, q̃ impediunt super causis quæ ad forum ecclesiasticum de iure, vel de cõsuetudine pertinent, litteras a sede Apostolica impetrari, vel super ipsis coram ordinarijs, vel delegatis Ecclesiasticis litigari. Io. And.
g ¶ Partibus.] sicut olim erat in ciuitate Pisana. sup. de sent. excommunica. grauem.
h ¶ Consuetudine.] quæ dat iurisdictionem 9. q. 3. conquestus de foro compe. cum contingat. in ant. ad idem s. eod. lib. de except. c. vlt.
i ¶ Ecclesiasticum.] de sæcularibus non intromittat se ecclesiasticus iudex, nisi in casibus supra de foro competen. licet ex suscepo.

† al. sisauerint.
† al. sisari.
† al. sisata.
† In manuscriptis cõstãter legit ita, & concessionis.
† al. peruenerit.
† In art. mortis nulla est casuũ reseruatio, & tũc oēs sacerdotes quoslibet pænitentes a q̃buscuĩs peccatis, & cēsuris absoluere possunt, ꝯcil. Trid. sess. 14. c. 7. de casuũ reseruatiõe.
† Quæ sint illæ cãæ no. in c. licet. de foro cõp. ĩ ant. Bar. ĩ extrau. ad reprimendã ĩ verbo, dnunciatione Ant. Burgus. Hisp. collegit 8. notab. casus ca. 1. de emp. & vēd. & vide aliq̃d p Old. cons. 86. & an ĩ ta lib. ecclesias. exequatr suã sniã pulchre Io. Lupus Hispa. in c. p vestras 2. no. d̃ do. inter virũ & vxo. Fon.

a ¶ Confouemus.] sic ĩ. de sup. negli. præl. licet. nam & ordinata charitas 1 a seipsa incipit. 23. q. 5. si non licet, de vsu. pal. nisi specialis.

ADDITIO. Sic & primo debet quis curare de se, & au se spectantib. quã de alijs. 1. q. 1. multi. in prin. C. de ser. & aqua. l. præses. supra eo. lib. de offi. ordinan. presenti. §. porro.

1 Vide B. Th. 2. 2. q. 26. ar. 4. & 5.

[Gl. seq. no. & dat duo similia.]

b ¶ Propinquorũ.] nota casum, in quo laico iniurians excõmunicatus est, sic su. eo. lib. de elect. sciãt ĩ. de sentent. excom. quicunque.

c ¶ Satisfactum] ergo nõ sufficit. 2 cautio. imo debet præcedere satisfactio: sicut cum quis excommunicatus est pro manifesta offensa, supra de verbor. signifi. ex parte 1. & ca. seq. vel pro manifesta cõtumacia, vt infra de sententia excommunicat. venerabilibus §. secus.

2 Vide Deciũ in c. 1. in glo. in verbo, donet. de iud. ĩ 2. lect.

d ¶ Absoluatur.] tũc demum poterit ab ordinatio absolui ex quo Papa sibi nõ reseruanit. de sentent. excomm. nuper.

EOs qui.] ponit dictum, cuius rationem interserit ibi, Cum talia. Ioan. Andr.

CASVS. Dictum fuit supra, cap. clericis. quod laici non possunt compellere clericos ad soluendũ tallias siue collectas. Etiam dicitur in ca. quoniã. su. eo. quod non possunt compellere laicos ad litigãdum coram eis, si velint litigare corã iudice ecclesiastico, vel si reus nollet litigare coram iudice ecclesiastico, sed tamẽ actor vult litigare, & causa est ecclesiastica, vel etiã mista. Sed quid, sunt aliqui dñi tẽporales, qui inhibent subditis sui, vt sunt sartores, & carpentarij, pilarij, & alij mechanici, vt non faciãt obsequia clericis, nisi ipsi clerici velint contribuere ad tallias, & sic indirecte cõpellunt clericos ad soluendũ tallias: nam sine obsequijs illorũ nõ possent clerici viuere: vtrum sint puniendi aliqua poena? Respondetur ꝙ sic: nam ipso facto sunt excommunicati. Nota ꝙ prohibitio directa ad subditos, ex qua indirecte præiudicatur clericis quo ad ipsorum libertatem, non tenet.

[Prima glossa dicit quid declaret.]

Apostolicas litteras iustitiæ complementum, quin potius super illis recurrere ad iudiciũ sæculare, vel à lite, causa seu quæstione desistere compelluntur. Nos iustitiam nostram, & Ecclesiæ sponsæ nostræ nolentes negligere, qui alios in sua iustitia cõfouemus: [a] statuimus districtius inhibendo, ne quis impetratores litterarum nostrarũ, vel alios in foro ecclesiastico de legato seu ordinario litigantes, seu litigare volẽtes, siue ambæ partes hoc voluerint, siue vna, super causis ecclesiasticis, siue quæ ad forum ecclesiasticum ratione personarum, negotiorum, vel rerum, de iure vel de antiqua consuetudine pertinere noscũtur, per se vel per alium, ad desistendum, vel in foro sæculari de quæstionibus huiusmodi litigandum, per eorundem iudicum ecclesiasticorum, vel impetrantiũ, aut litigantium, seu volentium litigare, aut propinquorum [b] ipsorum, seu rerum illorum, aut ecclesiarum suarum etiam captionem modisue alijs quibuscunque compellat, seu cõpelli faciat vel procuret, nec per se aliosue impediat quo minus coram iudicibus ecclesiasticis delegatis seu ordinarijs querelantes de causis, quæ (vt præmissum est) ad cognitionem pertinent eorundem, possint libere iustitiam obtinere: nec ad prædicta facienda det auxilium, consilium, vel fauorem.

¶ Si quis vero contra præsumpserit, excommunicationi se ipso facto nouerit subiacere: a qua (nisi tam iudici, cuius cognitio fuerit impedita, vel iurisdictio vsurpata, quàm parti, quæ turbata in prosecutione fuerit sui iuris: de iniuria, damnis, expensis, & interesse prius per eundem integre fuerit satisfactum [c]) nullatenus absoluatur. [d]

¶ Idem.

¶ Domini temporales prohibẽtes subditis ne cum personis ecclesiasticis contrahant, vel communia obsequia exhibeant, ipso facto excommunicationem incurrunt. hoc dicit: Dominicus.

CAP. V.

EOs † qui [e] temporale dominium obtinentes, sui subditis, [f] ne prælatis, aut clericis seu personis ecclesiasticis quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem, neque ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumãt, aliquando interdicunt: (cum talia, in derogationem libertatis [g] ecclesiasticæ præsumantur) eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subiacere. [h]

e ¶ Eos qui.] contra hos, contra quos hic puidetur, arguebat Ber. de priuile. quanto. in glo. 1. in fine.

[Gloss. seq. recitet per obiectionem.

f ¶ Subditis.] licet solis subditis imperarent, tamen clericis competebat actio de dolo ad suum damnum cõsequẽdum: quæ competit quotiescunque aliquid dolo fit, & alia actio deficit. ff. de dolo. leg. prima.

ADDITIO. Vide quod post. Inno. dixi sup. de priuile. quanto.

g ¶ Libertatis.] Isti licet quo ad verba nõ viderẽtur infringere libertatem, tñ infringebant quo ad mẽtẽ, faciendo fraudem de persona ad personã, de quo dic vt 14. q. 1. plerique s. de priuil. quanto. ff. de legi. contra. infra de regulis iur. c. vlt. & contra tales habebas prouisum su. de sententia excõmu. grauem.

ADDITIO. Hic vt dixit glos. fiebat fraus de persona in personam. Concordat. ff. si quis aliquẽ test. prohi. l. 1. & 2. vbi prohibens notarium vel testes intrare, prohibuisse dicitur testatorem. ad idem. ff. de itin. actuque. l. veteres. vbi prohibens portari necessaria ad reficiendum iter, dicitur refectionem prohibuisse. Ioan. Andr.

† Vide Anc[...] cõsil. 11. in c[...] factũ supe[...] quo petitu[...] consi. & La[...] pum allega[...] tione 92. in[...] cipi. inspex[...] mus.

h ¶ Subiacere.] in statutarijs, potestatibus, consulibus, & scriptoribus statutorum, quæ sunt contra libertatem ecclesiæ, dic vt supra de sentent. excommu. nouerint.

ADDITIO. Et quomodo dicatur ecclesiæ libertas infringi, ibi scripsi post Innocen. Ioan. Andr.

NE CLERICI VEL MONACHI SÆcularibus negotijs se immisceant.

[Dictum fuit supra per discursum titulorum præcedẽtiũ de clericis & eorũ priuilegijs: verũ qa clerici ꝑdũt sua priuilegia immiscẽdo se sęcularib. negotijs; iõ ad nos informandũ ponit Roman⁹ Põtifex titulũ: Ne clerici vel monachi sæcularib. negotijs se immisceant.]

TITVLVS XXIIII.

Ne clerici vel monachi sęcularib. negotijs se immisceant.

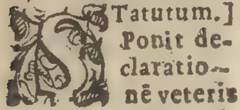
¶ Bonifacius VIII.

¶ Capitulum, Super Specula. prohibens audientiam legum vel physica, non includit parochiales ecclesias habentes, nisi sint plebaniæ habẽtes sub se capellas, in quibus clerici perpetuo instituãtur. h.d. Dom.



CAP. I.

Statutum [a] † felicis recordationis Honorij Papæ Tertij Prædecessoris nostri, quod Decanis, Archidiaconis, Præpositis, Plebanis, [b] Cantoribus, & alijs clericis habentibus personatus, audire leges [c] vel Physicam [d] interdicit: ad eos qui parochiales ecclesias obtinere noscuntur, piæ memoriæ Clementis [e] Papæ quarti prædecessoris nostri vestigijs inhærentes, declaramus [f] præsentis constitutionis oraculo ratione [g] ecclesiarum huiusmodi non extendi: Nisi eædem ecclesiæ fuerint plebaniæ sub se capellas [h] habentes,



Statutum.] Ponit declarationẽ veteris iuris, primo dans regulam; secundo casum exceptum: ibi, Nisi.

CASVS. Dicitur in capitulo, super specula. eo. tit. in antiq. qđ clerici obtinentes dignitatem vel personatum, non debent audire leges vel physicam: & ibi ponitur certa pœna contra facientibus; postea emanauit constõ Clemẽtis Papæ, quæ extendit illud capitulum ad rectores ecclesiarum Parochialium: vt rectores parochialium ecclesiarum, qui audiunt leges vel physicam, incurrerent pœnam capituli super specula. Sed quæritur, vtrum illa constitutio Clementis Papæ intelligatur indistincte de quibuscunque rectoribus ecclesiarum Parochialium? Respõdet quod non, sed solum intelligitur de rectoribus ecclesiarũ parochialium, quæ sonant in nomen plebaniæ, id est, quæ sub se habent capellas, in quibus capellis instituuntur vicarij perpetui, qui non possunt ad tempus remoueri, sicut in his partibus potest poni exemplũ in archipresbyteris. Alij autem rectores ecclesiarũ, qui sub se non habent capellã, dummodo non sint sacerdotes, possunt audire leges vel physicam. Nota primo, quòd non est licitum decanis, archidiaconis, præpositis, cãtoribus, & alijs obtinentibus dignitates audire leges, vel physicam, tamen cum talibus potest Papa dispensare, & quotidie dispensat. Nota quod rectores ecclesiarum parochialium, qui sub se non habent capellas, dummodo non sint sacerdotes, licite possunt audire leges. Quæritur quare isti qui habent dignitatem, vt sunt decani, præpositi, archidiaconi, non possunt audire leges vel physicam? Dicẽdũ est, quod illud fuit ordinatum vt liberius vacent studio theologiæ & iuris canonici; quæ melius congruunt suo statui, quã leges, vel physica, vt d. c. super Specula. Nota quod rector ecclesiæ parochialis, quæ sub se non hẽt capellã pendente anno quo promoueri debet ad sacerdotium, licite potest audire leges, vel etiam durante septennio, quod habet ad sacerdotium, & non promouendi ad sacerdotium.

a ¶ Statutum.] sup. eo. super specula.

b ¶ Plebanis.] quod intellige vt dicitur.

c ¶ Leges.] non enim debent velle videri sæcularium vel forensium disceptationum periti. C. de epis. & cl. l. repetita.

d ¶ Physicam.] non debet hoc facere sub specie languentium curãdorum fratrum sup. eod. magnopere.

e ¶ Clementis.] quam non habemus, sed eius mentem hic inserit: & incipiebat, Habito cũ fratribus nostris consilio.

[Gl. seq. dicit, quorum opinionem approbat & reprobat, & rationibus, opinionis reprobatæ respondet.]

f ¶ Declaramus.] Nota approbatam opinionẽ Goff. qui hoc dicebat in summa huius tituli in fine. & concordat Pet. de Samp. & Abb. & est ratio; quia constitutio illa pœnalis erat, & iõ restringenda inf. de reg. iur. in pęnis. cum suis concordantijs. non obstat. sup. de elect. dudum 2 vbi dr̃, ꝙ idẽ iudicium, &c. quia illud habet locũ in casu ipsi⁹ decretalis; scilicet quo ad pluralitatem. Item quo ad ordines, vides. n. ꝙ archidiaconus nõ cogitur nisi quo ad diaconatum. de electio. cum in cunctis. in antiq. ergo nec habens curam aĩarum, sed hoc est falsum, vt supra eod. lib. de elect. licet canon. Reprobata est autẽ opinio. Ber. Inno. secundũ quosdam libros. & Hostiensis, qui dicebãt cõtrarium propter dictam decretalem dudum. Itẽ ex eo ꝙ quis habet curam, sacerdos fieri dẽt, sed sacerdotes prohibentur per ipsam decretalem Honorij, ergo & curam habentes. Item ex eo quod constitutio fauorabilis erat, & sic ampliãda ĩ. de reg. iu. odia. Item ex eo quod prædicare tenetur, vt in clementina, dudum. §. huiusmodi de sepul. & sic debet esse sacerdos 16. q. 1. adijcimus. sed presbyteri ex ordine, nõ ex cura, comprehẽduntur constitutione Honorij, & interdum de necessitate non habent fieri sacerdotes rectores parochialium ecclesiarum, vt supra eod. lib. de electione statutum. vel pone, ꝙ annus nõ est elapsus. Vel pone secum dispensatum per decretalem sup. eo. lib. de elect. cum ex eo.

sicut d. c. super specula. imò pp regimẽ tpaliũ, quod hẽt ecclesia, est vtile scire leges. arg. c. si in adiutoriũ. 10 dist. & gl. c. ad hoc. 38. dis. nulli sacerdotũ & quis scit canone & leges, ille vere scit iura. Bal. c. cũ cãm de test. in a. col. Fõ.

e ¶ Ratione.] quasi diceret; si haberent dispensatiue vel alio modo personatum cum illis ecclesijs, bene tenentur constitutione, vel si essent presbyteri, tenentur, non ratione ecclesiæ, sed ordinis, vt supra dixi.

[Gl. sequens quærit, arguit & soluit; contrario arg. respondet.]

h ¶ Capellas.] quid si vnicam habet capellam? Si arguamus a verbis, saltem duæ debent esse: ad hoc. infra de reg. iur. pluralis cum suis concord. ad hoc de deci. ad audientiam. tutius videtur contrarium tenere. ad hoc. ff. de vi bo. rap. l. prætor ait primo. §. homines institu. eo. tit. in princip. ad idem supra eod. [illegible] o. de elect. ca. per respon. supra de priui. vt priuilegia. ibi, aperiantur ecclesiæ, id est, ecclesia [illegible] distinct. omnes leges. cum suis concor. & 2 q. [illegible] t. 1. in primis nec obstat arg. a verbis; quia non dicit hoc, nisi fuerit plebania habes capellas, sed dicitur in plurali plebaniæ habẽs capellas, & pluralitatem capellarum ad pluralitatem plebaniarum referam. Argu. præ di decret. vt priuilegia.

Leges an sit licitum audire clerico obtinenti ecclesiã parochialẽ habẽtem sub se vnicã capellam tantũ.

ADDITIO Hoc vr̃ tenere Guli. in Spec. eod. titu. post prin. vbi dicit, ꝙ plebania est habẽs diuersas capellas in qb. &c. Io. Mo. dicit hic, ꝙ ex quo plebania habet

tinuatio
mini, He
ide do-
es & in
tis Pa--
mitanũ
non ma
pere. &
fi. extra
clerici
mona-.
& Inno.
c. firmi.
extra de
sum. tri.
fide ca--
vide do-
. eo. ti. c.
t specu
ibi Pa-
rtii. nam
gloss
tm valet

capellas perpetuas, reputatur dignitas. Archid. nil dicit de hoc. Io. And.
a ¶ Perpetui. s. eo. lib. de capel. monac. c vnico.
b ¶ Ab ipsis.] scilicet plebanijs, vel capollanijs, & melius,
c ¶ Absque causa rationabili.] de capel. mona. cap. vnico. vbi de hoc.

VT periculosa.] primo cã pmissa ponit duplicê inhibitionem. Secundo, pęnam trãsgressorũ: ibi, Si quis. Tertio ibi, Doctores. illã declarat in doctoribus locum habere.

Et dic periculosa animab. ipsorum vagantium s. de reg. c. fin. Est êt periculosa propter exempli perniciem. de elect. cum dilectus. §. nos vero. de vo. magnæ. in antiq. Ioan. And.

CASVS. Aliquis religiosus, qui erat bene dispositus ad studiũ, cupiens margaritam scientiæ inuenire: dimisit suum monasterium suã auctoritate priuata [verius magis temeritate] & iuit ad studium gñale absque licẽtia sui prælati, vtrum possit licite exercere studium? Respondetur quod non, quia religiosus nihil agere potest sine licentiã sui prelati: & prælatus suus potest ei dare licentiã cum consilio sui conuentus. Sed quid, ponamus retento eodem themate, quod religiosũ absque licentia sui prælati accessit ad studium generale, ipse autem dubitans, q nõ admitteretur nisi ostenderet licentiam sui prælati, dimisit habitum suũ, vt non posset cognosci esse monachus, vtrũ puniatur aliquã pœna? Respon. quod sic: nam ipso facto incurr t sentẽtiam excommunicationis. Et etiam doctor, qui illum admittit in auditorio suo, & illum non expellit, est ipso facto excõmunicatus. Nota primo ex isto cap. q religiosus fauore studij non potest dimittere monasterium sine licentia sui prælati. Sed quis dicetur eius prælatus, quo ad istam licentiam dandam, vtrũ suus episcopus? Dicendum q nõ: licet dicamus, quod episcopus regulariter cõcurrit cũ inferioribus platis, vt in cap. cum ab ecclesiarum. de offi. ordi. in antiq. & l. fi. C. de iurisd. om. iudi. vbi dicitur, q quodlibet collegium potest sibi constituere & eligere rectorẽ, qui cognoscit personas de illo collegio, tamen datur actori optio conueniendi reum coram illo rectore collegij, vel coram ordinario loci: ideo ad dandam istam licentiam abbas dicitur prælatus religiosi. Sed quid si abbas nõ[?] licentiã, an possit recursus haberi ad episcopũ? Respondetur, q sic: si abbas non sit exẽptus a iurisdictione episcopi, si autem sit exemptus recurrendum esset ad Papam, imò dicunt plus doctores, quod episcopus vel superior poterit illi abbati prefigere certum terminum, intra quem det illi religioso licentiam, vt possit studere cum comminatione: q nisi intra illud tempus sibi licentiam contulerit, quod tempore illo elapso episcopus conferet.

[Prima gl. dicit vnde sumpta.]

† Multa huc spectãtia vide per Calderinũ cõs. 2. tit. de magistris, & p Abbatẽ cõsil. 84. lib. 1.

in quibus instituantur clerici perpetui [a] nequeuntes ab ipsis [b] absque causa rationabili [c] amoueri.

¶ Idem.

¶ Excommunicatus est ipso facto religiosus professus habitum temerarie dimittens, vel ad quæcunque studia accedens, non obtenta licentia prælati & conuentus. Doctores scienter docentes, vel in scholis retinentes ad leges vel physicam tales religiosos, similiter excommunicationẽ incurrunt. hoc dicit. Dominicus.

C A P. II.

VT † periculosa [d] religiosis euagandi materia subtrahatur, districtius inhibemus, ne de cetero aliquis q̃cunque [e] religionem tacite vel expresse [f] pfessus, [g] in scholis, vel alibi temere [h] habitum religionis suæ dimittat; nec accedat ad quęuis studia litterarum, nisi a suo prælato cum consilio sui conuentus, [i] vel maioris partis eiusdem, sibi eundi ad studium licentia [k] primitus sit concessa. Si quis autẽ horum [l] temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto. [m]

¶ Doctores quoque, siue magistri, qui religiosos habitu suo dimisso [n] leges vel physicã audiẽtes sciẽter [o] docere, aut in scho-

d ¶ Vt periculosa.] Tracta fuit de extrauaganti, grauis & dolore non vacua.
e ¶ Quamcunque.] dum tamen approbatam. supra de vo. c. vno. eo. lib.
f ¶ Vel expresse.] s. eod. lib. de regula. c. 1. & 3. in casu isto inter expressam professionem & tacitam non est differentia: sicut alibi est. s. eo. li. de elec. nullus. & c. indẽnitatibus. ADDITIO. dicebat Host. s. eo. c. 3. vtrumque. s. vt tacite pfessus non eligatur, & hac constitutione adstringatur introductum in fauorem religionis & animarũ salutem. Io. And.
g ¶ Professus. Nam professus non potest redire ad sæculum: quod dic vt s. de regul. consulti.
h ¶ Temere.] Ex cã enim licet habitum trãsformare, si iusta sit, puta timor supra de vita & hone. cle. clerici, in antiq. in gl. clerici arma,
[Glo. seq. recitari potest per obiect. & solutionem.]
i ¶ Conuentus.] alibi dat prælatus licẽtiam sine requisitione conuentus. sup. e. lib. de elec. si religiosus 2. respõso. sed illud fauore ecclesiarum vacantiũ. ad idem. s. de testa. c. vlt. & illud fauore vltimarũ voluntatũ: & qa piũ executionis testamentorum onus.
k ¶ Licentia. & tunc potest omnia, sine quibus in studio commode esse non posset. quod dic vt no. 1. q. 7. cũ pastoris de accu. ex parte.
ADDITIO. Et quod ibi no. in fi. pen. gl. p necessitate monachi monasteriũ obligari intelligit Arc. nisi actũ fuisset, q alius monacho sumptus inueniret: puta propinquus, vel amicus, & c. Ioan. And.
l ¶ Horum. id est, q apostatat dimittendo habitum, vel quia vadit ad studium sine licentia.
m ¶ Ipso facto.] speciale in religioso apostata: quia alias apostata non est excommunicatus, [1] sed excommunicandus, secundum qđ no Inno. & Ber 23. dist. si quis ex clericis. de vita & honest. cleri. si quis ex clericis de apost. c 3.
[Glo. seq. quærit, arguit negatiue, sol. contrarium.]
n ¶ Dimisso.] quid, si non dimiserit habitum? Videtur, qđ tũc doctores non sint excommunicati qa hæc pęna non est amplianda inf. de reg. iur. in pęnis. Dic cõtra, quia communicant in crimine, & sic eadem & non minori excommunicatione ligantur de sentent. excom. nuper. & c. si concubinæ. & in hoc poterit dici hoc potius venire ad declarationem iuris veteris, quã nouum casum ponere.
ADDITIO. Idem scilicet, quòd doctores, ipsos religiosos docentes & retinentes habitu etiam non dimisso sint excõmunicati, sequitur Arch. & hoc tenet saltem postquam monachus incidit, vt sic communicet iam excommunicato in crimine, pro quo ligatus est super quo vide quod dixi de sent. excommu. contingit. 1. Ioan. And.
o ¶ Scienter.] vbi incederetur in habitu, non haberet locum

1 Similis g[...] s. hoc. li. [...] 1. de temp[...] ord. verb[...] Apostata. [...] intellige hoc dictu[...] prout in gl. notatu[...] est.

locum ignorantia verisimiliter. Sed vbi dimiserant habitum probabiliter poterant ignorare.

ADDITIO. Bene tamen esse posset tanta multitudo scholariū, & cautela monachi tempestiue intrantis, & in occulto scholarū loco manentis, ꝙ licet in habitu intraret, excusaretur doctor, & maxime vbi de habitu in distinctissime loquemur, de quo s̄.eo. lib.de reg. cap.1.vbi in fi.Io. And.

[Gloss.seq.primo soluit vnū dubium: secundo quærit, & soluit: tertio iterum quærit, & soluit.]

a ¶ Retinere.] No. officiū doctoris scholarē de scholis expellere, & per id quod dicit, retinere, dicas, ꝙ licet doctor sciat, 1 monachū habentem domum iuxta scholas doctoris, in domo propria quam inhabitat, audire: excōicatus nō est. 2 tā enim inhibere non posset quin stet ī domo propria, & facit quod dixi j̄. de reg. iur. locupletari. Quid si monachus non vult exire scholas? Videtur per hanc. litteram ꝙ licite vi possit expelli, ad hoc de sent. excom. veniens. in ant. & hoc maxime si vera esset opinio, ꝙ excommunicatus non gauderet priuilegio canonis: ꝙ non est verum s̄m. Io. Ber. & Host. qui de hoc no. 17.q.4. si quis deinceps. de sent. excomm. contingit. 1. Quod si non potest expelli? Exeat scholas doctor ad instar eius quod dicimus, cum excōmunicatus intret ecclesiam, vt no. 11.q.3. sicut Apostoli. & per modernos sup. de sep. excom. nuper.

b ¶ Simili.] quia communicant in crimine, vt dixi, & quia conditor sibi non reseruauit absolutionem, alijs indulsisse videtur. s̄. de sent. excomm. nuper, & facit quod no. sup. eo. super specula.

...dē Io. Mō. ... Atc.

...Præter do... ...res hic ui ...notata in ...ex litteris, ...ra d̄ excess ...p̄la. & ī c. ...archiepis. ...raptorib.

...ipse doctor ...cus. n. ī mo...acho cui ꝓ ...bet audit, ...studiū. su. ...c. fi. Io. A.

lis suis presumpserint retinere: [a] simili [b] eo ipso sint sententia innodati.

¶ Idem.

¶ Clericus in loco temporalis iurisdictionis suæ super delicto, ibi commisso delegans, vt veritate inquisita iustitiam exequatur, irregularis non efficitur, licet pœna sanguinis inferatur. hoc dicit. Dominicus.

CAP. III.

Episcopus, [c] † seu quicunque alius prælatus vel clericus iurisdictionē obtinens temporalem: si homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in iurisdictione sua commisso, balliuo suo, aut alij cuicunque iniungat, vt super hoc [d] veritatem inquirens iustitiæ debitum exequatur, irregularis censeri non debet, quāuis ipse balliuus vel alius cōtra malefactores ad pœnam sanguinis processerit iustitia [e] mediante. Nam licet clericis causas sanguinis agitare non liceat, [f] eas tamen (cum iurisdictionem obtinēt temporalem) debent, & possunt [g] metu irregularitatis cessante alijs delegare.

Episcopus.] Ponit dictum, cuius causam reddens soluit obstaculum: ibi, Nam licet.

CASVS. Episcopus Pictauien. vel aliquis abbas vel alius clericus Prælatus, qui habebat iurisdictionem tēporalem, deputauit aliquem balliuum vel iudicem ad illam iurisdictionem exercendam, deinde cum dictus balliuus vel iudex haberet in suis carceribus, vel vinculis aliquem malefactorem, ipse prælatus clericus dicto iudici, vel balliuo mandauit, vt de tali malefactore faceret bonam iustitiam, vnde iudex iste vel balliuus sæcularis magis excitatus ex iussione domini sui, talem reum, & criminosum condemnauit vltimo supplicio: vtrum episcopus, vel alius prælatus ex hoc incurrat aliquam irregularitatem? Respondet ꝙ non, dummodo non mandauerit, vt illum condemnaret vltimo supplicio, sed solum mandauerit, vt faceret bonam iustitiam. Nam si iudex sæcularis excessit, non est imputandum ipsi episcopo vel prelato. No. primo hic optimum textum, ꝙ delegatus inferioris à principe, potest exequi sententiam suam, si hoc in commissione exprimatur. de quo de foro competent. in antiq. si quis contra clericum. No. secundo casum, in quo quis potest per alium, quod non potest per seipsum. de quo infra de reg. iur. potest quis. Dom.

[Prima glo. dicit quid declarat.]

c ¶ Episcopus.] Emanauit ad declarationem eorum, quæ notant Ber. Inn. & Moderni s̄. eo. clericis. vbi videbatur gl. & Host. sentire, ꝙ generalem vicarium vel balliuum posset dare ad talia sed nō specialem. Sed ex verbis ipsorum olim tenebam contrarium. Nam dicunt ꝙ si appelletur in tali causa, debet appellari ad ipsum prelatum, & ipse alij delegabit: ergo etiā secundum eos specialiter poterat delegare. Quid iuris ergo de prelatis temporalem iurisdictionē habentibus, habes hic, & quomodo eam committere possint. Quid iuris de clericis iniuriā passis, & quomodo de ipsa conqueri possunt, habes infr. de homi. prælatis.

ADDITIO. Conformiter ad gloriam, & Host. supr. eo. clericis, dicebat Goffr. de rapt. in archiepiscopatu, ꝙ consulebat prælato habenti iurisdictionem temporalem, ꝙ non committat in specie laico puniendum corporaliter: sed generaliter delegat causarum vniuersitatem, quæ sunt ad pœnam sanguinis. Etsi Goff. intellexit, quod non exprimat de pœna corporali inferenda in speciali concessione, hæc decretalis non resistit huic consilio. Io. And.

[Glo. seq. infert, & ponit dictum Hostiensis.]

d ¶ Super hoc. maleficio ergo, & specialiter committit: dicit Host. sup. eo. clericis, ꝙ sibi placeret, ꝙ aut daretur clericis licentia tales causas iudicandi per se ipsos, aut alium causarum potestas ipsis clericis tolleretur, cum commissio sit contra ius, ff. de off. eius cui man. est iu. l. 1.

2 Prælatus iurisdictionem obtinens tēporalē, pt ēt specialiter, cām criminalē delegare.

ADDITIO. Intelligas hoc dictum per id ꝙ no. de rap. in archiepiscopatu in vlt. gl. nam saltem vltimum supplicium & membri mutilatio non delegātur etiam iure authenticorum, & de his committendis agitur hic principaliter, vt dixi in tex.

[Gloss. seq. quærit, & soluit, & argumento contrario respondet, Io. And.

e ¶ Iustitia mediante.] Quid si contra iustitiam? Dic idem; 3 Nā episcopus, qui mandauit iustitiam fieri, nō est in culpa, si iustitiarius delinquat, & absit, quod ea quæ propter licitum, & bonum, &c. 23. q. 5. de occidendis, non obstat. j̄. de homi. is qui mandat. quia ibi culpa præcessit, & casus, qui culpam sequitur bene imputantur. de hoc plene de homi. sicut dignum, in antiq. hic nulla culpa præcessit.

3 Cōcor. Arch. alle. ꝙ in gnāli mādato n̄ venit aliqd illicitū. ꝯcord. ꝙ scrip si s̄. ti. 1. cap. vlt. circa medium magnæ gloss. Io. An.

f ¶ Non liceat.] s̄. eo. clericis, & c. sententiam.

g ¶ Possunt.] Ergo potest quis per alium, quod nō per se, de hoc dixi inf. de reg. iur. potest quis. Io. Andr.

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER QVARTVS.
DE SPONSALIBVS & matrimonijs.

Continuatio domini Heliæ.

[Visum fuit supra in tribus libris pcedētibus de illis q̄ spectāt ad clericos: nūc videndū est de illis, q̄ spectant ad laicos, videlicet de m̄rimonijs. ideo merito annectit tit. de spōsalibus & matrimonijs.

Ex spōsali. Sunt duæ partes. Prima tractat de spōsalibus puris: Primo ī genere: Secūdo in specie, ibi, Quare. Secūda tractat de conditionalibus illi vero. Ioan. And.

LIBER QVARTVS.

TITVLVS I.

De sponsalibus, & matrimonijs.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Sponsalia pura, & certa ex consensu valida, licet alias nulla, inducunt publicam honestatem, quæ habet dirimere sequentia sponsalia, sed non præcedentia.

CAP. VNIC.

Ex spōsalib.[a] † puris[b] & certis,[c] etiā si consanguinitatis,[d] affinitatis,[e] frigiditatis[f], religionis,[g] aut alia qua-

Pro intellectu huius cap. præsupponendum est, quid sit publicæ honestatis iustitia. Vnde iustitia publicæ honestatis est quoddam impedimentum, q̄ impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractū, quod oritur ex consensu præstito in sponsalibus, vt si monachus contrahat cum aliqua, tunc consanguineus monachi non poterit contrahere cum illa, publice enim honestum est, ex quo monachus consensit in illam, quod aliquis consanguineus eam habere non possit, & fuit introductum hoc impedimentum propter honestatem duntaxat. De hoc per Panor. in c. iuuenis. eo. tit. in antiq.

CASVS. Aliquis Titius contraxit sponsalia cum aliqua Berta dicendo. Promitto, & iuro, q̄ ego accipiam te in vxorem: & econuerso illa Berta promittit, & iurauit illum Titium accipere in virum: tractu temporis Titius contraxit secunda sponsalia cum consanguinea Bertæ: & sic orta fuit iustitia publicæ honestatis inter Titium, & consanguineas ipsius Bertæ, & inter Bertam, & consanguineos Titij, quæritur vtrum Titius poterit contrahere matrimonium cum ista secunda sponsa? Respondetur quod non obstante impedimento iustitiæ publicæ honestatis, quod est sufficiēs impedimentum ad impediendum matrimonium contrahendum, & si de facto contraheret cum secunda, dirimeretur istud matrimonium vigore istius impedimenti, & non obstante ista secunda sponsa poterit, & debebit Titius contrahere cum Berta. Sed quid, ponamus, quod Titius contraxit sponsalia cum Berta sub aliqua conditione: postea pendente conditione contraxit matrimonium de præsenti cum consanguinea Bertæ: vtrum per istud matrimonium de præsenti fuerint soluta priora sponsalia? Respondetur quod sic, quia per sponsalia conditionalia non contrahitur iustitia publicæ honestatis: Secus si sponsalia essent certe, & pure contracta, quia cum ex illis oriatur iustitia publicæ honestatis, non frangerentur priora sponsalia, imo Titius compelleretur contrahere cum Berta, cum qua primo contraxit sponsalia, vt dictum fuit in prima parte huius capituli. Nota primo, quod publica honestas impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractum.

Nota quod antequam ex sponsalibus oriatur iustitia publicæ honestatis, requiritur, quod sponsalia sint pura, & certa. Nota quod ex sponsalibus nullis, dummodo non sint nulla ex defectu ɔsensus, oritur publica honestas, ideo si monachus vel presbyter cōtraheret aliquis ex consanguineis monachi vel presbyteri non posset eam habere in vxorem: ex quo illa sponsalia non fuerunt nulla ex defectu consensus: quia monachus habet consensum: quia consensus est de iure naturali. in l. 1. ff. de pact. ideo illa sponsalia non sunt nulla ex defectu consensus, sed sunt nulla propter susceptionem sacri ordinis. Nota q̄ si quis contraxit sponsalia de futuro, & postea contrahat per verba de præsenti cum consanguinea primę spōsæ: debet remanere cum prima. Sed quid si ipse cognouit secūdam? Dicendum q̄ neutram debet habere, non primam propter affinitatem subsecutam: quia contrahendo cum secunda, & eam cognoscē do cōtracta fuit consanguinitas cum prima. Et licet affinitas superueniens nō dirimat matrimonium, tamen dirimit sponsalia, nec habebit secundam propter impedimentum publicæ honestatis. Nota vlterius ibi, Ille vero, quod si quis contrahat sponsalia conditionalia, quia promisit aliquam accipere in vxorem sub aliqua conditione honesta, & licita, (quia si esset conditio turpis, tunc sponsalia remanerent puta) ista conditio honesta, & licita suspendit effectum. Si ergo suspensus contrahat per verba de præsenti cum consanguinea primæ sponsæ habebit secundam, puta consanguineam primę sponsæ, quia fuit contracta publica honestas. Sed quid si contraxit cum consanguinea primæ sponsæ per verba de futuro, quia si contraxisset per verba de pręsenti cum ista secunda, non est dubium, quin debeam habere istā secundam & non primam? Respondet glossa, q̄ idem esset, sicut si contraxissem cum secunda per verba de præsenti, quia ex quo inter me, & secundam non est impedimentum, sum obligatus secūdæ, & non primæ. No. quattuor impedimenta, quæ inducunt nullitatem sponsaliorum respectu vinculi matrimonialis. hæc sūt expressa in textu. Not. quòd affinitas inducit nullitatem, sicut consanguinitas. de quo de consan. & affin. non debet. Dominicus.

† Vide conci. Trid. sess. 24. de ref. matr. ca. 3. confert enim multū pro textu, & glossis.

[Prima glo. dicit, quod declaret.]

a ¶ Ex sponsalibus.] Emanauit ad declarationem eorum, quæ no. 27. q. 2. si quis desponsauerit 2. supra eo. tit. ad audientiam.

b ¶ Puris.] conditionalia non inducunt publicæ honestatis iustitiam, ut dicitur in fi.

c ¶ Certis.] vt si promisit ducere Bertam filiam Titij. incerta sunt, quando promisit ducere vnam ex filiab. Titij ad hoc sup. eo. c. ex litteris. 2.

d ¶ Consanguinitatis.] scilicet intra gradum quartum. su. de consan. non debet, & iste erat casus sup. eod. ad audientiam.

e ¶ Affinitatis.] in primo genere, & quarto gradu, vel citeriori. sup. de consan. & affi. non debet, & tunc talis affinitas annullat matrimonium, quando præcessit, secus si secuta fuerit. de eo qui cogn. consang. vxo. suæ. discretionem.

f ¶ Frigiditatis.] sup. de frigi. per totum.

ADDITIO. Et vide distinctionem, quam scripsi eo. tit. de frig. c. fraternitatis. in fi. Io. Andr.

g ¶ Religionis.] præcedentis. sup. de vo. & v. vnico. quia tunc nullum est matrimonium, vel sponsalia. si sequitur, tunc dissoluit sponsalia, vt sup. de conuer. coniu. ex publico, & c. 21.

a ¶ Alia

a ¶ Alia quauis.] sicut dicebat pdictus canon.27.q.2.si quis dispõsauerit. Et multę aliæ causæ reperiũtur puta votum solenne, cognatio spiritualis, & legalis, & reliqua impedimenta, vt dixi in summa.4 lib.

b ¶ Consensus.] puta cõtracta ab infante vel furioso. s.eod. dilectus. & de despon. impu. litteras & c. accessit

ADDITIO. Vel per iocũ, vbi iocus ē potēs, fm Vinc. qui sic no. eo. tit. ad audientiã. & Archid. hic. ad hoc 22 q.2. ne qs versi. illud ēt facit. s. de sen. excõ. c.1. & quod scripsi de despõ. impuber. duo pueri. super 5. glo. Io. And.

c ¶ Dissoluendum.] bene ergo 1 dicebãt Hug. Io. & sui sequaces, qui dicebãt monachũ, sacerdotē, frigidũ, & similes personas ɔhēdo cũ aliqua impedire oēs ɔsãguineos ɔhere cũ eadē, vt no. in prædi. ca. si quis desponsauerit.

d ¶ Publicæ honestatis.] s. eod. sponsam. publicæ. n. honestatis est, ex quo cõsanguineus meus viuēs vel mortuus cõsēserit in Bertã. q ego illã habere nõ possũ.

ADDITIO. Vide qđ scripsi de hoc impedimento publicæ honestatis in tractatu super ipso habito in concilio Lugdunēsi. in decret. non debet. de consangui & affin super glo. vt melius.

Sequitur ...et. de An...cha Font.

De impe...imento iu...itiæ publi...e honesta...s qd sit, & ...i proue...at, vide B...ho. qõni...us additis ...d tertiam ...artem: q. ...5. artic. 4. ...c docto. ...cholasticos ...4. sen. di...1.

uis a ratione sint nulla, dũ modo nõ sint nulla ex defectu consensus; b oritur efficax ad impediendum & dirimendum sequētia spõsalia vel matrimonia, non autem ad præcedētia dissoluēdum, c impedimētum iustitiæ † publicę honestatis. d Quare ille, qui sponsalia pure ac determinatè cum aliqua muliere contraxit, & postmodum cum secunda prioris consanguinea idem e fecit, ex priorum sponsaliorum vigore (quibus per publicæ honestatis iustitiam ex secundis sponsalibus subsecutã minime derogatur) f ad matrimonium contrahendum cum prima remanet obligatus. g

¶ Publicam honestatē non inducũt sponsalia conditionalia ante conditionis euentum. h. d. Ioan. And.

Sponsalia quid sint, vide p Theologos lib.4. sen. dist.27.

e ¶ Idē fecit.] s. qa spõsalia cõtraxerit. sponsalia vero sunt futurarum nuptiarum promissio. ff. eo tit. l.1.30. q 5. nostrates vnde aduerte si cum prima ɔxerit de futuro, & postmodum cum secunda consanguinea in phibito gradu eodē mõ contraxit, & secũdã cognouit nec primã habere poterit pp affinitatē superuenientē: quæ soluit sponsalia de futuro, vt s. de eo. q cogn. cõsang. vxo. suę. veniens & c. ex litteris. secũdam habere non poterit: quia publicæ honestatis iustitia illum contractum impedit, & dirimit, vt s. prox. responso.

[Glo. seq. reci. per obiectionem.

f ¶ Derogatur.] no. q licet superueniens affinitas dissoluat spõsalia de futuro: superueniens tñ iustitia publicæ honestatis ipsa non dissoluit, & merito: secũda. n. sponsalia tollũtur per publicæ honestatis iustitiã ex primis inductam: non ergo ex secundis potest esse honestas, quæ tollat primam: & est. si. 57. dist. si quis.

g ¶ Obligatus.] nisi cum alia non ipsius consanguinea contraheret per verba de pręsenti. sup. eo. si iter. vel superueniret aliquod de ijs impedimentis, quę dixi in summula, circa principium.

[Gl. seq. dicit quid approbat & reprobat illę. §.]

h ¶ Ille vero,] reprobatur opinio. Inno. no. de spon. duorũ c.1. vbi dicebat, q per sponsalia sub contradictione cõtracta inducitur publicę honestatis iustitia. Host. contra sup. eo. ad audientiam Ioan. And.

i ¶ Ante.] secus si post: quia tunc non deesset consensus. sed esset pinde ac si a principio pure cõtraxisset.

[Gl. seq. quærit, & soluit.

k ¶ Præsenti.] qđ si ɔhit cũ cõsanguinea primæ, de qua loquitur littera per verba de futuro: nunquid soluta sunt prima sponsalia conditionalia? Credo q sic: si n. prima sponsalia inducũt publicæ honestatis iustitiã,

¶ Ille verò, h qui sponsalia cum aliqua muliere sub conditione contraxit, si postmodum ante i conditionis euentum cũ alia prioris consanguinea per verba contraxerit de præsenti; k cum secunda remanere debebit: Cum ex sponsalibus conditionalibus ante conditionē l extantem, sicuti † consensum non habētibus, & incertis, nulla publicæ honestatis iustitia oriatur.

TITVLVS II.

De desponsatione impuberum.

Bonifacius VIII.

¶ Sponsalia amborum infantium vel alterius tantum, per superuenientiam maioris ætatis non validantur; nec publicam ho-

per iustitiam publicæ honestatis superuenientē ex secũdis nõ soluũtur. vt j. pro xi. rñso. sed si p prima nõ inducit iustitia, puta q p iustitiã supuenientē ex secũdis bene soluantur prima, licet in veritate prima spõsalia dicēda non sint, ex quo consensus defecerat, vt hic, sic. n. est ĩ alijs impedimentis. s. de eo, qui cog. consang. vxo. suæ. veniens cũ si. vnde si post fm ɔtractũ superueniat conditio: dico q primũ matrimonium consumare non põt: publica. n. honestas nõ insurgit a die ɔtus, sed a die conditionis, & ideo publica honestas, quæ pręuenit conditionem, hēt matrimonium impedire, & dirimere, vt s. 1. respon. cum per hoc reddatur inhabilis primæ de iure iu. quemadmodum.

[Gl. seq. primo soluit duo dubia: demũ ponit opi. Host. q recitatur per qõnem.]

l ¶ Conditionem.] hęc vera intelligas, nisi interueniat carnis copula: 2 qa tũc recedit a cõdõne. de cõdi. ap. de illis. Et de hoc sat. s eo tit. p tuas. Et sic eēt ibi ɔsēsus & mrimoniũ: vnde tũ pp affinitatē, tũ pp iustitiã nõ teneret matrimoniũ postea cũ cõsãguinea ɔctũ: & intellige de cõdõne honesta, non de tali, q habeatur pro non adiecta s. de cond. c. vlt. quia illa inducerēt publicam honestatē, ac si pure cõtracta fuissent, 3 & no. Host. sup. eod. ad audientiam, q si qs tali cõdõne contrahat cũ aliqua, promitto, q te ducã in vxorem, si Deo & Ecclesiæ placuerit: postea cõperto impedimento, & solutis sponsalibus contrahat cũ cõsanguinea illius: tenet cõtractus, & licet hęc cõditio intelligatur etiã si non apponatur: tñ qñ non exprimitur, cõsensus purus remanet; conditiones enim tacitæ non faciunt obligationem conditionalem. ff. de cõd. & demon. l. conditiones extrinsecus. & no. de iureiu. quemadmodum, tacitum tñ si exprimatur, facit rē conditionalem. 4 ff. de leg. 1. si ita legatum. § 1. vbi cõditio si volet, posita in persona legatarij facit cõditionale legatum vide quod no. ff. de cond. & demõst. l. aliquãdo. Et expressa noceat, quæ non expressa non nocerent. ff. de reg. iur. expressa.

† In manuscriptis exēplarib ac vetustiorib. ēt impressis ɔstãter legit ita: sicuti cõsensum non habentib. &c.

2 Si tñ spõsalib. fuerit renũciatũ aut spõsa publice fornicata cum alijs fuerit, tũc sequēs copula non inducit matrimoniũ. c. quemadmodũ. de iureiu. Feli. c. cũ M. de cõsti. col. pen. idē si cõdõ. ista ponatur, ducãte in vxorem, vel dato tibi centũ. post copulã liberatur dando centũ. Asta. in suasum. 2 parte lib. 7. argu. 2. 11. 3. circa si. F.

3 Idē intelligas de cõdõne de futuro, non de pſenti, vel præterito quod pbat Io. Mo. per hanc litterã quæ dicit, ante condõnem, &c.

4 Sequũtur doc. legistæ tractãt in l. item aliqñ. ff. de cond. & demõ. gl. in l. itē qa ff. de pact, Fon.

DE DESPONSATIONE impuberum.

¶ Dictũ fuit sup. tit. prox. de quodam impedimēto, q impedit mrimonium contrahendũ, & dirimit iã contractũ, scilicet impedimento publicæ honestatis, nũc

nestatem inducunt; nisi fuerint ratificata tacite vel expressè. hoc dicit vs. ad §. idem quoque. Dominicus.

CAP. VNIC.



I infantes[a] † ad inuicem vel vnus maior septē nio[b] & alter minor, sponsalia contraxerint, ipsi, vel parentes pro eis:[c] nisi per cohabitionē eorum mutuā, seu alias verbo[d] vel facto[e] ipsorum liquido appareat eosdem in eadem voluntate factos maiores septennio perdurare: spōsalia huiusmodi, quæ ab initio nulla erant, per lapsum dicti temporis minime conualescūt;[f] & ideo cum sint nulla ratione defectus consensus, publicæ honestatis iustitiam non inducunt.[g]

† Vide B. Th. in qōnibus additis ad 3. par. q. 47. ar. 1. & 2. & Docto. li. 4. sent. dist. 37. & Domi nicom. cōn. 24. incip. Quia diffu tè.

videndū est de impedimento ætatis: Nam impuberes nō possunt contrahere matrimonium de præsenti, siue sponsalia de præsenti: ideo ponitur titulus, de desposatione impuberum. Vnde sciendum quod spōsalia dicūtur a spondeo spondes, quod est promitto. l. 1. & 2. ff. despon. ideo qn̄ quis pmittit aliquā accipere in vxorem dicuntur proprie spōsalia: sed matrimoniū impropriе appellatur spōsalia, sed iō appellat spōsalia: qa sponsus promittit ōhere matrimonium carnaliter.



I īfantes ad inuicē] Sūt tres partes. Prima tractat de sponsalib. ōtractis p infātes ambos vel alterū. Secunda: ibi, Idem quoq; de matrimonio contracto p impuberes. Tertia ibi, Porro de spōsalibus contractis per parentes pro filijs, & istud sufficiat pro diuisione & sūma; quia summaria non potest breuius recitari.

ADDITIO. Realem enim & pulcherrimam formam habuit hæc decretalis. determinat autem principium nota. 30. quæst. 2. cap. vnico. & supra eodem litteras. aliæ diuersæ determinationes inf. ponuntur in glos. Ioan. And.

CASVS. Duo infantes contraxerunt sponsalia per verba de futuro: puta masculus promisit, quod feminam acciperet in vxorem, & femina promisit, quod masculum acciperet in virum: certū est, quod non tenent sponsalia propter defectum ætatis. Sed quid? ponamus quod ipsi infantes sic steterunt vsque ad octauum annum; vtrū ex cursu temporis validentur sponsalia? Respondetur, quod ex solo cursu tēporis sponsalia nō assumūt vires, nisi verbo fuerint validata, vt quia masculus vocat eam sponsam, & econuerso illa vocat masculum sponsum, & tunc verbo validantur sponsalia; vel etiā facto validantur; quia in illis partibus sponsus consueuerat dare aliqua iocalia sponsæ; & istud faciebāt isti iuuenes; tunc enim ratificantur sponsalia & assumunt vires. Idem dicendum est de impuberibus, respectu matrimonij, quādo isti impuberes sunt tales, in quibus ætas non supplet malitiam; nam solo cursu temporis nō ratificatur matrimonium; nisi verbo fuerit validatum matrimonium, puta quia masculus vocabat eam vxorem, vel osculabatur, vel alia faciebat, quæ solent facere vir & vxor; tunc ex illo actu matrimoniū assumit vires. Sed quid? ponamus quod pater Titij cōtraxit sponsalia pro filio suo; vtrum filius sit obligatus, & vtrū ex illis sponsalibus oriatur ius publicæ honestatis, ac si filius contraxisset in eius ppria persona? Respondet Romanus Pontifex cum distinctione; aut filius ratificauit illa sponsalia, & tunc oritur ex illa ratificatione impedimentū publicę honestatis, ac si idē filius personaliter contraxisset; aut filius nō ratificauit illa sponsalia, & sic non consensit expressè nec tacite, & tunc non est obligatus, nec oritur ius publice honestatis. Not. primo, quod minores septēnio, & sic infantes non possunt contrahere spōsalia per verba de futuro; multo minus matrimonium contrahere possunt. Et ratio huius est; quia in spōsalibus requiritur consensus; modo infantes non habent cōsensum; quia ætas illa quid videat, ignorat. l. 1. C. de fal. moneta. Not. sponsalia nulla ex defectu consensus, non conualescunt per diuturnitatē temporis, nisi fuerint ratificata verbo vel signo. Not. quòd impuberes nō pñt contrahere per verba de præsenti, fallit si malitia supplet ætatem. Quæritur qualiter potest cognoscit quod malitia supplet ætatē? Dicit Hostiē. quod requiritur quod se cognoscant carnaliter. sed istud n̄ placet glossæ nec doctoribus: quia potest esse, quod aliquis iuuenis intra 14. annum cognouit aliàs mulieres carnaliter. & ista sponsa fuit cognita ab alijs masculis: & sic constat, quod isti iuuenes sunt potentes ad coitū, nec refert, an spōsa fuit cognita p spōsum, vel nō. Not. quod matrimonium nō assumit vires adueniēte pubertate, nisi p aliquod signum appareat de ipsorū cōsensu. Not. quod si pater contrahat matrimonium pro filio præsente & non cōtradicente, videtur consentire. Et sic tacens vr̄ cōsentire licet agatur de actu oneroso. Regulariter aūt in actu oneroso tacēs non hr̄ pro consentiēte. l. filiusfamilias. ff. de pcu. sed tñ hic licet agatur de actu oneroso, tacens hr̄ p consentiente. Vnde sicut existēs in mari exponit se infinitis periculis; similiter cōtrahētes matrimoniū exponunt se infinitis periculis. Not. quod pater non potest filium ignorātem vel inuitum obligare, nec ex illo contractu orit aliqua actio ōtra filiū. No. quod vbi datur permistio habilis cum inhabili, vitiatur actus, q̄do requiritur concursus habilitatis in vtroque, de quo ĩ. in reg. vtile. de reg. iur. No. tres modos quibus probātur minores ratificare sponsalia, quæ non tenuerunt. Dom.

a ¶ Infantes.] 1 hi sponsalia contrahere non pñt; cum ætas illa quid videat, ignoret C. de fal. mone. l. 1. ad hoc sup. eo. lib. de tempo. ordi. nullus. C. de iure deliberandi. si infanti. & 30. q. 2. §. 1. Ioan. And.

1 De ętate infantili, seu de prima hominis ętate vide Ioan. Ananiā in Rubrica de delictis puerorū. Baldū in repetitio c. si pater. de testa. li. 6. & Cyn. in l. si infanti. C. de iure delib. Sponsalia contracta ante septenniū ratificantur verbo vel facto.

[Gl. seq. notat dñiam inter infantē & impuberem.]

b ¶ Septēnio.] no. quod licet quoad pubertatem sit in sexu differentia in numero annorū. sup. c. puberes & ca. continebatur, quo ad infantiam secus; quia a vterque infans minor septennio, vt hic & s. eod. litteras. & c. accessit.

ADDITIO. In sexu est differentia quo ad pubertatē inchoandā. In finienda enim non est in sexu differentia. In vtroque. n. sexu finitur 25. anno, C. si mi. se ma. dixerit. l. 1. si ma. fac. alien. sine decr. ratam habe. l. fi. insti. de cura. in prin. Io. And.

c ¶ Eis.] ignorantibus vel scientibus non curo; sed aliter in maioribus, vt inf. §. porro. Ioan. And.

d ¶ Verbo.] quia est s. ptennium adinuicem vocant se sponsos.

e ¶ Vel facto.] vt quia post septennium secum iacet, vel eā osculatur vt sponsus, vel his similibus, & hic non refert, an qd fiat verbo vel facto, de ap. dilecti. 1. & c. nostrum. & ad hoc concor. de rest. spo. ex parte.

f ¶ Conualescunt.] ĩ. de reg. iu. non firmatur. & intellige per hoc absolutionem, quam dixi ĩ. de reg. iur. non firmatur. eo. lib. scilicet quod solo tēporis tractu nō firmatur, quod a principio non valebat, sed nouo subsequenti consensu interdum tacito, interdum expresso. Bene vides; & ibi plenius dixi.

ADDITIO. Ioan. Mona. dicit, consensu uero uel præsumpto allegat. ff. loca. item quæritur. §. fina. & l. seq. Ioan. And.

g ¶ Non inducunt.] sup. eo. cap. proximo.

[G. q.

[Gl.seq.no,pro opin.Gof.contra opi.Tancr.quam etiam improbat per rationem.

a ¶ Supplebat.]sup.de spon.veniens,&c.ad id quod sup.e.puberes,& c.de illis,Et sic no.ꝙ si malitia suppleat ætatem,contrahere poterunt matrimonium,& concor.sup.eo.cap.vlt.& cap.de illis,& est hoc contra opin. Tra. & Hosti.[1] qui dixerunt in prædic. decreta.d̄ illis.ꝙ ad hoc vt teneat matrimoniũ contractũ inter minores,in qb. malitia supplet ætatem,requiritur,ꝙ ī nicē se cognouerint cũ de hoc aliter constare non possit;ex quo sunt minores. Sed Goffr. ibi.s̄.cui concord Ber. Inn & Abb.& hoc verũ,& hic approbatur. Qd̄ si puer minor 14.ann. multas mulieres cognouit,& mulier minor 12. annis à pluribus est cognita ? Hi contrahunt mr̃imonium.[Simul vel diuersis,non curo.] Quis habes diceret tale matrimoniũ prætercarnalem adinuicē copulam non tenere.Io.And.

[Gl.seq.dist.quid approbat,& illud coadiuuat.]

b ¶ De futuro.]ap̄pbatur quod no.Ala. Tan B. Gof Inn.& Host.s̄.eo.à nobis. Probat olim hoc p decre.ca.attestationes,& c.vlt.& s̄.de condi.c sup.e.Sepe enim extra id,quod agitur tacita nascitur obligatio.ff.cõ mo.si tñ qui commodatum.§.vlt.

Quæ ad- hic pla Archi. And.

¶ *Sponsalia per verba de præsenti contracta inter impuberem & puberem, vel inter impuberes non proximos pubertati, valet vt sponsalia de futuro: nec in matrimonium transeũt ex sola perseuerantia etatis,nisi aliter approbentur: inducunt tamen publicam honestatem, hoc dicit Do.*

¶ Idē quoque si pubes, & impubes, vel duo impuberes nõ proximi pubertati, & in quib. ætatem malitia non supplebat,[a] per verba contraxerint de præsenti, sponsalia.n.illa, quæ iuris interpretatione tñ fuerũt spõsalia de futuro;[b] (licet verba cõsensum exprimentia de præsenti haberēt, & matrimonium[c] contrahere † intenderent contrahẽtes) per aduentum pubertatis in matrimonium non transeunt de præsenti; nec matrimoniũ (quod vt matrimonium ætate non tenuit ꝓhibēte) per lapsum dicti tēporis conualescit: nisi per carnis copulã subsecutam, vel aliquem modum[d] alium contrahentes eosdem cum eiusdem perseuerantia voluntatis ad pubertatis[e] tempora peruenisse constiterit euidenter, per dictum tamen contractum, qui valuit vt potuit, non sicuti agebatur, publicæ honestatis iustitia est inducta.

¶ *Sponsalia pro absentib. filijs non tenent; nisi ipsis præsentibus,vel nisi approbauerint tacite vel expresse ex post facto; h.d. Dom:*

¶ Porro[f] ex sponsalibus, quæ parentes pro[g] filijs puberibus vel impuberib. plerumq; contrahunt, ipsi filii si expresse consenserint, vel tacite, vt si præsentes fuerint nec contradixerint,[h] obligantur: & ex eis oritur iustitia publicæ honestatis. ¶ Et est idē si filij tempore sponsaliorum absentes, & etiã ignorantes eadem sponsalia[i] post scientes ratificauerũt tacitē † vel expresse: alias ex sponsalibus contractis a parentibus pro filijs nec ipsi filij obligantur, nec publicæ honestatis iustitia inde surgit.[k]

plexus,& similia interuenientia post tēpus pubertatis,vt hic,vtroq.enim casu consensus fortificat, qd̄ agebatur.Io.And.

e ¶ Pubertatis.]statim ergo fugere dēt q̃ cito p̄t,quod dic vt s̄.de spon.ad id qd̄,& reprobatur opi.Per.de Sãp.not.sup.eo.tit.c vlt.per Abbatem. ADDITIO. Vt ibi scripsit in fi.Io.An.

f ¶ Porro.] declarat notata per Inno.& Hosti.super de rest.spol.ex parte.

g ¶ Pro filijs.] non eis mandantibus; quia tunc idē est ac si ipsi cõtraherent. sup.e.lib.de procurat cap.vlt.

h Cõtradixerint.] ergo qui tacet, hoc casu nõ cõsentit. j. de reg.iu.qui tacet. cum suis concord. ADDITIO.Cum hic agatur de re naturaliter appetibili. Io. Mon.

[Gl.seq.recitatur p̄ q.& ponit opinionem Hosti.& cõtrarium Inno.& primum approbat.]

i ¶ Spõsalia.]cõtracta per parentes,& idē ead.rõne intelligas de quolibet alio s̄.de spõ.ad id ꝙ & sup.de matrim.contract.ʒ interdi. eccl.ca.1.quod huic bene cõcord.& hoc ibi tenet Host.sed Innocen.ibi not.contrarium dicens speciale in patre.vt nomine filiæ presentis & non cõtradicētis possit sponsalia ʒhere,ff.de spõsa.l.sed ea q̃ patris,& l.seq.C.de nupt.viduæ.se cus in tutore.ff.de spons.si puellæ,& non obst.de spon.ad id qd̄[2] quia ibi interuenit carnis copula:aliàs secundum eũ,sed uerius uidetur,quod dicit Host.licet Bernar uideatur ibi tenere opinionem Innoc.& quod decretalis illa non loquatur de expresso consensu probatur;quia quare posuisset Papa ibi uerba quæ sapiunt tacitum consensum.Item nõ inuenimus,quod paternus consensus aliquid in contractu matrimoniali impuberis operetur, alias quam in præcedentibus casibus.

† Intellige tñ si aliud factũ cõcurrat cum illa taciturnitate, s.copula aut aliud simile: Io.An.de Anch.ad de notata Bar.ī l.quo n.ff.rē.rat.hab.Fon.

2 Hæc loquitur in uitrico,sequens in fratre,decre.ex parte superius allegata ī patruo.Io.An.

ADDITIO.Ad supradicta inducitur,quod non semper verba de presenti habent consensum de præsenti.Io.And.

c ¶ Matrimoniũ.]& non spõsalia,vñ non videbantur sponsalia,ad hoc s̄.de eff.dele cum super in anti.ff.de spon.quasitum.C.si quis alteri vel sibi.l.multũ interest.nec matrimonium:quia ætas prohibebat,sed primũ falsum,vt hic vides.Et sic no.istud generale: Si nõ valet vt ago,ualet ut valere põt.s̄.eo.à nobis.

d ¶ Modũ aliũ.] vt quia simul cohabitauerunt,vel se coniuges nominabant,& amplexabãtur,vt coniuges. ADDITIO.Hic patet sponsalia de futuro transire in matrimoniũ præter carnalē copulã,cõtra de matrim.contr.st.c.1 Archi.signat,sed nõ soluit.Tu dic,vt ibi scripsi super uerbo,amplexata ꝙ sponsalia de futuro uerbis & mēte cõtrahentiũ per amplexus,oscula,& hic similia,nõ transeunt in mr̃imoniũ,ut ibi,Nec mirũ,quia nec per nixũ carnalis copulæ transeũt ut s̄.de spon.c.si.Sed illa q̃ uerbis,& mente ʒhentiũ sunt de p̄senti,tñ iuris interpretatione sunt de futuro,bñ transeunt in mr̃imoniũ præter copulã per oscula,am-

Spõsalia de futuro quoq. ne copula trãseunt in matrimon.

K ¶ Surgit.]& reprobatur opin.Raynutij in Summa de spon.§.pone quod,& Pet.de Samp.& Abbat.s̄ e.tit.c.1.qui per illud capit.dicebant,cum ibi dicatur,quod pater filium non adultum potest cui uult matrimonio tradere,quod ex sponsalibus contractis a patre etiam filio non consentiente oriebatur iustitia & nitebantur idem probare per decretalem sup.eo.accessit ad finem,quæ non facit,ut ibi not.approbatur tamen opinio Inn.& Host.qui hoc ibi notant,& erat casus expressus,uigesima octaua qu.2.l.diuinæ palea est.Io.And.

DE

DE COGNATIONE SPIRITVALI.

¶ Viſum eſt ſup. de duobus impedimentis, quæ impediunt matrimoniũ: verũ quia cognatio ſpũalis impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iã cõtractũ, ideo annectit titulum, de cognatione ſpirituali.

TITVLVS III.

De cognatione ſpirituali.

¶ Bonifacius VIII.

¶ Inter Baptizatum, & leuantem filios, & vxorem leuantis ante carnaliter cognitam, & ſuſcipientem, & patrem, & matrem ſuſcepit, & ſimiliter de baptizante, ſpiritualis contrahitur cognatio h. d. vſque ad § ex confirmatione. Domin.

CAP. I.

Nedũ a † inter baptizatum & illum, qui eum ſuſcepit de baptiſmo, ac inter eundem baptizatũ & ſuſcipiẽtis filios & vxoré[b] añ ſuſceptioné carnal̃r cognitã[c] ab eodé, imò ẽt inter ſuſcipiẽtẽ[d] patrẽq; baptizati & matrem,[e] cognationem ſpiritualem[f] in baptiſmo cõtrahi iure cõſtat q̃ cognatio & cõtrahẽdũ mr̃imoniũ impedit, & dirimit poſt cõtractũ.[g] Et eadem[h] quæ de ſuſcipiente ſunt dicta, ſunt etiam

Nedũ. p̃t diuidi i tres partes. Primo ponit quatuor ſpirituales cognationes prouenientes ex leuatione in baptiſmo. Secunda ibi, Et eadem ponit totidem, quæ ex baptixatione p̃ueniunt. Tertia illas omnes reperit in cõfirmatione: ibi, Ex confirmatione, ſec. Io. And.

CASVS. Titius Bertã leuauit de ſacro fonte: non eſt dubiũ ꝙ inter leuantem & Titium ſuſcipientẽ, & Bertam leuatam, id eſt, ſuſceptam cõtrahit̃ cognatio ſpiritualis. Sed vtrũ inter alias p̃ſonas cõtrahit̃ cognatio ſpiritualis. ſ. inter baptizatum, & filios leuãtis patrini Item inter baptizatũ, & vxorem leuantis patrini, ſ. ante cognitam carnaliter: imo etiam contrahitur cognatio ſpiritualis inter ſuſcipientẽ, & patrem & matrem ipſius baptizati, qui appellantur cõpatres. O ſanctiſs. pater, vidi de aliquib. p̃ſonis, inter quas contrahitur cognatio ſpiritualis: ſed bene vellem informari à ſanctitate veſtra de effectu ipſius cognationis? Reſpõdetur, quod effectus cognationis ſpiritualis eſt: quia impedit matrimonium contrahendũ, & dirimit iam cõtractum: hoc eſt, illi inter quos eſt cognatio ſpiritualis non debent contrahere, & ſi de facto ꝯ̃hant, debent adinuicem ſeparari, quia non tenet matrimonium. Et ſic non põt contrahi matrimonium inter filios & vxorem patrini, nec inter compatres. Sed ſãctiſſime pater, vtrũ inter alias perſonas contrahatur cognatio ſpiritualis? Reſpondet Roma. Pontif. quod ſic: dicens ꝙ illa quæ fuerunt dicta de leuante, & leuato, debent etiam intelligi de baptizante, & baptizato, vt ponamus, quod laicus in caſu neceſſitatis baptizauit Bertam: certe non poterit illam habere in vxorem. Et idem dicendum eſt de ſacramento confirmationis, vt aliquis tenens Bertã in ſacramento cõfirmationis non poteſt illam habere in vxorem. De confirmante nõ eſt dubium: quia alia ratione non põt contrahere; quia eſt Epiſcopus. Secus eſt dicendum in alijs ſacramentis eccle. quia per illa non cõtrahitur cognatio ſpiritualis. No. quod cognatio ſpiritualis contrahitur inter leuantem & leuatũ: vnde iura communiter vtuntur iſtis verſis, leuans, leuatus: quia olim qñ pueri baptizabantur, immergebantur per baptizãtem in aqua, & patrini illos leuabant, ſed quia fuit compertũ quod plures qui immergebãtur exinde moriebantur, fuit ordinatum, ꝙ aqua ſolum ſpargeretur ſuper caput baptizãdi. No. quod inter leuatos, & filios leuantis, item inter leuatum & vxorem leuantis cognatio ſpiritualis ꝯ̃hitur, ita quod vxor leuantis dr̃ matrina leuati, nam vir cõmunicat vxori actiones ſpirituales. Item eodem modo cognatio, ſpiritualis inter compatres. Item inter baptizatum, & baptizantẽ & vxorem, & filios baptizantis. No. quod ex ſacro cõfirmationis contrahitur cognatio ſpiritualis. No. ꝙ leuatus de fonte non põt contrahere matrimonium cum aliquo ex filijs leuantis, nec diſtinguitur an fuerint nati ante, vel poſt baptiſmũ, de quo s̃. e. c. 1. & c. ſuper. eo. No. quod ijſdem modis quibus contrahitur ſpiritualis cognatio inter leuantes & leuatos contrahitur inter baptizantem, & baptizatum. Dom.

a ¶ Nedum inter baptizatum.] cognationem ſpiritualem & c. quod eſt inf.

b ¶ Vxorẽ.] nũquid idem de concubina 1 leuantis prius cognita, de hoc 30 q 4 ſi quis vnus In vlti. glo.

ADDITIO. Et dixi poſt Inn. s̃. eo. Martin9, vbi ipſe recitat opiniones cõtrarias nil approbãs. Archi. hic tenebat, ꝙ nõ ꝯ̃hatur, per rationem quam ponit in gl. ſi. Ad decret. cõtracto. s̃. eo. reſpondendũ, ꝙ loquitur ſecundũ opinionẽ mulierũ, vt ibi dixi. Ad id qđ dr̃ de affinitate r̃ndendum, ꝙ illud in vinculũ carnale, quod per carnalia, & illicita contrahi põt. Io. An.

c ¶ Cognitã.] ſecus ſi poſt fiat vxor, vel ſi prius erat vxor, poſt, & nõ primo carnaliter ſit cognita, quia per vnionem carnis ſequentẽ non poteſt tranſire in vnione ſpiritus præcedentẽ. 30. q. 4. poſt vxoris, vir ergo, & vxor ſibi cõicãt actiones ſpũles 30. q. 4. ſi qs vnus. s̃. eo. titu. Martinus. licet non paſſiones, vnde ſi filius alterius tantum leuetur de ſacro fonte, leuans alteri cuius filius non eſt, compater non eſt, vt inf. eod. probatur, quod dic, vt no. ſup. eo. Martinus, & 30 q. 4. in Sũma. Et dicebat Gof. quod illud quod agit pars corporis, æquũ eſt, vt alteri parti cõicetur, ſed nõ ſi cõicatur alteri, quod in perſona filij alterius tm̃ agitur & iſta ſit ratio. Vel dic, quod ſatis eſt leuanti habere commatrem, matrem ipſius leuati. Et no. ꝙ ſi leuans primo cognouerat vxorem, nõ eſt curandum an poſt cõpaternitatem cognouerit, vel non, licet Gratianus contra. 30. q. 4 notandum.

d ¶ Suſcipientem.] ſupple & vxorẽ eius prius carnaliter cognitam. 30. q. 4. ſi quis vnus. s̃. e. tit. Martinus.

e ¶ Et matrem.] no. non dixit, patrem baptizati, & eius vxorem, imo dixit, matrem; ſi igitur de prima vxore vel concubina vir procreet filiũ, ille qui leuat filium, eſt compater concubinæ, & viri, ſed non eius vxoris, vt ſup. dixi.

f ¶ Spiritualem.] q̃ dignior eſt q̃ carnalis. 30. q. 3. c. 1. 2 & 3. Et eſt cognatio ſpãlis, attinentia proueniens ex ſacramenti datione, vel ad id detentione, eſt ẽt cognatio carnalis & legalis, de quibus nil ad propoſitum.

g ¶ Contractũ.] ſi igitur leuans & leuatus, vel leuãs & filius leuantis, vel leuatus & vxor leuantis ante cognita, vel leuans 2 & parẽtes leuati contrahũt nõ tenet mr̃imonium. Scire debes, ꝙ pr̃ ſpãlis ſi copuleẽ ſorori filiæ ſpãlis, bñ tenet mr̃imoniũ. 30. q. 4. c. vlt. & vt ibi no. Io. bñ põt pater ſumere filiã ſpãlẽ filij carnalis, & econuerſo i. filiam carnalem filij ſpiritualis quia licet cognatio ſpiritualis de patre ad filios deſcendat, vt s̃. e. c. 1. & c. s̃. eo. non tñ aſcendit, cũ cautum non reperiatur, & edictum de matrimonio prohibitorium eſt, ſup. de ſpon. cum apud.

h ¶ Eadem.] vt ſcilicet ſi baptizans. & baptizatus, vel

bapti-

† Vide cõc. Tri. ſeſ. 24. de refor. matrimonij. c. 2. & B. Th. I q̃õnib. addi tis ad 3. par. q. 56. per totũ, & Theo. lib. 4. ſen.

1 De hoc ar. p̃ter docto. hic vide interpretes in c. Martinus ext. đ cogn. ſpiritualis.

Cognatio ſpãlis q̃d ſit vid̃ p̃ Theo. ſcholaſt. li. 4. ſent. d. 42.

2 Vel ipſius vxor prius cognita. Io. And.

de baptizante censenda.

¶ Confirmatio frontis inducit spirituale cognationem, sicut baptisma. hoc dicit Dominicus.

¶ Ex confirmatione quoque, seu frontis [a] chrismatione spiritualis cognatio eisdem [b] modis contrahitur, matrimonia similiter impediens contrahenda, & dirimens post cõtracta.

¶ Idem.

¶ Compaternitas per catechismũ contracta impedit matrimonium: sed nõ dirimit. Ioan. And.

CAP. II.

PEr † catechismum, [c] qui præcedit baptismum sacramẽtorum fundamentum, & ianuam [d] reliquorum, cognatio spiritualis contrahitur: per quam contrahendum matrimonium impeditur. Vt ex p̃decessoris nostri Clementis Papæ III. decretali [e] colligitur euidenter: dicendo enim, quod talis res [f] vix contrahendo matrimonio impedimentum afferret, velle videtur, qđ afferat, nam quod vix fit, fieri tamen dubium non existit. [g] Per illam tamen cognationem matrimoniũ post eam contractum minime [h] separatur.

¶ Idem.

¶ Vnus tantum interuenire debet in leuatione infantis de sacro fonte, vel chrismatione frontis, tamen si plures interueniunt, cognationem contrahunt spiritualem. Et ex alijs sacramentis cognatio non contrahitur. h. d. Dominicus.

CAP. III.

QVAM.

baptizatus & filij baptizantis, vel baptizatus & vxor baptizantis prius cognita, vel baptizans & parentes baptizati matrimonium contraxerint, non teneat, adhoc sup. eo. tit. c. vlt. & non est ita in eo. qui recipitur ad pænitentiam, vt ibi not. & 30. q. 1. omnes quos. & est expressum infra. eod. c. vlt. in fin. ADDITIO. Vel ipsius vxor prius cognita. Ioan. And.

a ¶ Frontis.] hoc fit a solo Episcopo 1 de conse. dist. 5. manus. sup. de consuet. quanto: in vertice autem chrismant presbyteri. de consecrat. dis. 4. presbyteri. Sine sacramento cõfirmationis non dicitur quis verus 2 Christianus. de conse. dist. 5. c. 1. ADDITIO. Confirmatio ista dẽt fieri in fronte, vt hic locus est enim de substantia sacramenti remittit Archidiaconus de consecra. dist. 5. nouissime. Io. And.

b ¶ Eisdem modis.] scilicet inter cõfirmatum & suscipiẽtem, & confirmatũ & filiũ suscipientis, & cõfirmatum & vxorẽ suscipientis, prius cognitam, & suscipientem & parentes confirmati, parentes confirmati & vxorem suscipiẽtis prius cognitam. Item inter ipsum confirmantẽ, & confirmatũ, & confirmatum, & filios confirmãtis, & eius vxorem prius cognitam, & ipsum confirmantem & parentes confirmati. hoc vult dicere, eisdem modis, vnde 20. sunt casus prohibiti ex hac cognatione, quos numeraui in summa quarti libri.

ADDITIO. Nec est plures reperiri, qui dirimant. j. cap. proxi. Isti autem omnes pertinent ad paternitatem & filiationem aut fraternitatem, aut ad compaternitatem: & in his tribus consistit omnis cognatio spiritualis: non enim habemus auos, vel nepotes spirituales; & vide quod scripsi sup. eod. tit. super rubrica. &c. Martinus, in fine. Io. And.

PEr catechismum.] Ponit dictum quod secundo probat: ibi Vt ex prædecessoris. tertio illud determinat: ibi, Per illam.

Per catechismum contrahitur cognatio spiritualis, eius tamen effectus est impedire matrimonium contrahendum: non autem dirimit iam contractum. Vnde sciendum, quod catechismus est instructio, quæ fit communiter hodie ante fores Ecclesiæ: vbi interrogabatur de articulis fidei, & proprie deberet fieri solis adultis.

CASVS. Ego tenui puellam ante fores ecclesiæ antequam portaretur ad fontes: postea quando fuit baptizata non tenui eam super fontes: vtrum inter me & ipsam & filios meos sit contracta cognatio spiritualis? Respondetur, quod sic: sed non est tanti effectus, sicut illa cognatio spiritualis, quæ contrahitur in baptismo: quia ista impedit matrimonium contrahendum: sed non dirimit iam contractum: hoc est, non debemus contrahere, & si durantibus bannis aliquis se opponeret, & allegeretur cognatio spiritualis, impediretur matrimonium: sed si nõ allegaretur ista cognatio spiritualis: & sic de facto contraheremus, nõ dirimeretur postea illud m̃rimonium. Not. ꝙ baptismus est fundamentũ & ianua omnium sacramentorum. ca. veniens. de presbytero non bapti. in antiq.

Nota, ꝙ baptismus est fundamentũ aliorum sacramentorũ, cõcor. sunt in gl. quẽ tñ p̃cedere dẽt catechismus. No. ꝙ illud dr̃ euidẽter probari, quod colligitur ex determinatione iuris. Dominicus.

[Prima glossa tria facit, ponit summã, dicit qd determinat, & qd sit catechism⁹:

c ¶ Per catechismũ.] terminat, not. 31. q. 1. c. 1. & s. eo. ti. cõtracto. Et dicit in summa, quod compaternitas per catechismum cõtracta impedit matrimonium, sed non dirimit. Catechismus dr̃ a catechizo, quod est idẽ quod instruo, vnde ante baptismũ instrui debent baptizandi in fide adulti præcipue. de consecr. dist. 4. ante 20. ADDITIO. Secũdum Hug. catechizare Græcum, idẽ quod adiurare, sicut de exorcismis decimis, quod in eis fit adiuratio. de consecr. distin. 4. siue paruli, & c. sicut nostris. Io. And.

d ¶ Et ianuam.] 32. dist. verum. sup. de presb. non bapt. cap. veniens.

e ¶ Decretali.] sup. eo. contracto.

f ¶ Res vix.] s. compaternitas in catechismis contracta. ADDITIO. De hoc 93. dist. miratus. in prin. & 12. q. 2. hæc huius iuxta fin. sic ponitur 19. dist. in memoriam, in prin. de cle. non resi. conquerente. Io. And.

g ¶ Non existit.] ff. de iud. l. vix certis ex causis ad idem 15. q. 1. merito quæritur. Io. And.

h ¶ Minime separatur.] ad idem. sup. eo. lib. de vot. ca. vnico. sup. de iureiuran. quemadmodum. cum similib. Io. And.

QVamuis.] Sunt tria dicta, quæ satis patent.

CASVS. Duo aliquam puellam super sacro fonte tenuerunt, cum baptizans proferret ista verba: Ego baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, cum aspersione aquæ: Vtrum inter omnes istos contrahatur cognatio spiritualis? Respondetur, quod sic. Idem est in sacramento confirmationis: licet sufficeret, quod unus leuaret: secus in alijs sacramentis. Not. quod unus tantum debet interuenire in leuatione baptismi, & ꝙ mulier potest leuare infantem. Not. etiam, ꝙ licet prohibeatur actus a iure, tamen factus tenet, ad hoc sup. c. prox. Dominicus.

[Prima

1 ...ide cõcil. ...d. ses. 7. de ...firma. ca ...3. & sess. ...in princ. ...4.

2 ...Melius di... ...et plenus ...ristianus, ...am uerus ...ristianus ...hẽt text. ...em citat i ... de conse ...t. dist. 5.

...Vide Theo... ...os schola... ...os lib. 4. ...dist. 42. ...B. Tho. in ...nibus ad... ...is ad 3. par ...m. qõ. 19. ...t. 2.

uis [a] † non plures quam vnus [b] vir, vel vna mulier accedere debeant ad suscipiendum de baptismo infantem, iuxta sacrorum canonum instituta: [c] si tamen plures accesserint, spiritualis cognatio inde contrahitur, [d] matrimonia contrahenda impediens, & etiam post contracta dissoluens. De confirmatione insuper, quantum ad hoc, idem [e] iudicium est habendum. Ex datione vero aliorum sacramentorum, [f] cognatio spiritualis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediat, vel dissoluat.

† Vide cōci. Trid. ses.24. de refor. matrimo. ca.2.

[Prima glossa dicit quid determinat.]

a ¶ Quamuis.] nota Host. sup. eo. Martinus.

b ¶ Vnus.] imo si vigeret necessitas in catechismo, & baptismo, & confirmatione, vnus potest esse patrinus, licet hoc non habeat consuetudo Romana, de consecr. dis.4. in catechismo.

c ¶ Instituta.] de cōsecra. dist.4. non plures, & potuit esse ratio, quæ redditur in adoptione, vel cognatione legali. quæ imitatur naturam: & sic spiritualis cognatio habet imitari naturam, vel cognationē carnalem, s. vt vnus solus sit in sacramento patrinus. Sed contra 30. q.4. quod autem Sol. ut ibi not. & sup. eo. tit. c. ult.

d ¶ Contrahitur.] s. cum omnibus: & sic multa fieri prohibentur, quæ facta tenent, sup. eo. c. prox.

ADDITIO. Pereant tamen contra facientes, quia faciunt contra prohibitionem canonis, non plures, & istius decretalis, Secundum Archi. puto, quod ubi consuetudo non resistit, & fortius si assistit, leuis sit culpa: & sic leuiter indulgenda, de accus. cum dilecti. Ioan. And.

e ¶ Idem.] scilicet, ut plures in cōfirmatione tenere non debeãt tamē si teneāt, omnes sunt compatres uel compatrini.

| Gl. seq. enumerat sacramenta, & rationem reddit.

f ¶ Sacramētorum.] scilicet pænitentiæ, ¹ corporis Christi, extremæ unctionis, ordinis & coniugij. Renascimur enim in baptismo, & chrismatio frontis illam confirmat: quod non est in alijs sacramentis: & ideo per ista spiritualia contrahitur compaternitas, non per illa. de hoc not. 30. q. 1. omnes. & sup. eo. c. ult. Io. And.

1 Vide B. Th. in qōnibus additis ad 3. partem q.56. ar.2.

FINIS LIBRI QVARTI.

LIBER

LIBER QVINTVS. DE ACCVSATIONIBVS, &c.

¶ Dictum fuit sup. quo ordine sunt tractandæ, & definiẽdæ causæ pecuniariæ & etiam spiritales: Verum quia etiã sunt causæ criminales, ideo de ipsis est nunc videndũ. Et quia in causis criminalib. solet ꝓcedi q̃nque per viã accusationis, q̃nque per viam inquisitionis & per officiũ iudicis, q̃nque etiam ꝑ viã denunciationis, ideo ponit titulum de accusationib. inquisitionibus, & denunciationibus.

Cõtinuatio dñi Heliæ.

De materia hui⁹ tit. de plenè Hostiẽ. in sũ. e. tit.

LIBER QVINTVS.

TITVLVS I.

De accusationibus inquisitionibus, & denunciationibus.

¶ Bonifacius VIII.

¶ Ex confessione coram delegato inquirente super certis criminibus deputato facta punitur confitens, licet dicat se prius diffamatum non fuisse, vel inquisitionis capitula non habuisse, hoc dicit Dom.

P Ostquã.] tollit duas exceptiones inquisiti, qui confessus est crimen. Secũda, ibi, Vel quod.

¶ Pro intellectu huius ca. præsupponẽdum illud, quod habetur in c. qualiter & q̃n. eo. titu. in anti videlicet, quòd ante quã iudex ex officio suo cõ aliquem procedat per inquisitionẽ, dẽt primo ille, cõ quẽ proceditur esse diffamatus, quia infamia dẽt præcedere inquisitionẽ, sicut monitio charitatiua debet præcedere denũciationem: ita ꝙ si iudex ꝓcedat per viam inquisitionis contra aliquem nõ diffamatum, põt ille contra quem proceditur per inquisitionẽ dicere, Dñe iudex nõ potestis procedere cõtra me per viam inquisitionis, quia non cõmisi tale crimen, & posito, & non confesso ꝙ tale crimen commisissem, adhuc non potestis procedere contra me, quia de tali crimine non sum diffamatus. Item dicitur in dicto c. qualiter, quod iudex debet exhibere capitula super quibus vult inquirere, ita ꝙ ille contra quẽ proceditur, non tenetur respondere ad interrogationem, iudicis, nisi prius sibi traditis capitulis super quibus fuit diffamatus.

CASVS. Cum nõ essem diffamatus de crimine furti, de homicidio, vel de alio crimine, imo istud crimen erat occultum, iudex meus ordinarius incœpit inquirere cõtra me, & pro faciendo inquisitionẽ fecit me vocari, & citari ex officio, vt comparerem personaliter in die assignata, comparui personaliter, iudex me interrogauit s. crimine furti, vel homicidij, illud crimen fui cõfessus, postea cum iudex vellet me punire secundũ exigentiam criminis, proposui, ꝙ non eram diffamatus de illo crimine, item ꝙ ipse non exhibuerat mihi ca. vtrum sim nunc admittendus ad proponendum ista? Rñdetur, ꝙ non, quia antequam iudex me interrogasset, debebã appellare, & si noluisset me admittere debebã ista proponere, & sic forma tradita in ca. qualiter, non est substantialis, ideo potest omitti tacite vel expresse, vt hic tex.

¶ No. ꝑtimo quod in confessum nullæ sunt partes iudicis, quod verum est in cognoscendo, sed bene in cõdemnando. No. ꝙ cõtra cõfitentẽ est ferenda sñia ĩ scriptis, quod verũ est, si lis fuerit cõtestata, vel oblatus libellus in scriptis, sed si solum fuit proposita petitio, bene ferenda est sententia, sed non in scriptis sed secundum formam traditam, in l. 2. C. de sent. ex breuiculo reci. sed dixi, non est ferenda in scriptis, nec soléniter, sed sufficit si verbo feratur, & in iure vocat præceptũ de non soluendo, vt est gl notabiles, in l. si debitori. ff. de iudic. No. effectũ principalem huius c. ꝙ iudex nõ dẽt contra aliquem inquirere, nisi sit de crimine diffamatus, & põt ille, contra quem in quiritur, allegare, & ꝓponere, ꝙ non est diffamatus, & hodie communiter prius aliqs citatur ex offõ sup crimine, & fit inquisitio, & examinatio † sup illo crimine: iu & Fel. in c. 1 tur ad cõparendum personaliter, & si cõpareat, debẽt illi tra di cap. super his, super quibus dẽt fieri inquisitio: iuxta ca. qualiter alleg. Nota vnũ præambulũ requisitum ad inquisitionem, vt videlicet primo discutiat s. infamia. Ad hoc s. e. tit. qualiter 2. & c. inquisitionis, §. ad hæc, & c. licet Hely. si de simo. cũ simil.

† Vide Perusi ue i formatio secresinũ in c. dicta, & factis informale cto, de aptionib. si cõstet iudici pell. & Ale. ꝙ talis est diffamat⁹ cõsil. 52. li. 3 dex præcipit. vt cite de except.

CAP. I.

P Ostquã a corã eo, qui contra te super certis criminibus Inquisitor fuerat deputatus, eadẽ crimina fuisti cõfessus, b frustra cõfessionẽ tuã (quominus puniaris ex ea, prout iustitia c suadebit) eo prætextu impugnare cõtẽdis, qđ super eisdẽ criminib. non fueras antea diffamatus: Vel ꝙ per eundem inquisitorem capitula, super quib. contra te volebat inquirere, tibi tradita non fuerunt. d

[Prima glossa. dicit quid declarat ista decretalis, & sequen.]

a ¶ Postquã.] Decretalis ista & sequens emanauerunt ad declarationem decretalis, s. e. qualiter. 1. & 2. & c. cum oporteat, & c. ad petitionẽ ibi, iudiciariũ, & c. & corriguntur opiniones Host. no. in c. qualiter 1. in 2. gl. vltra vnã columnã, versi. quid si inquisitor, & in 2. gl. & quod no. in c. cum oporteat, super verbo, subdito, quæritur si inquisitor, similiter, & in secundo, qualiter, s. verbo fuerit, & s. verbo legitime, & facit, qđ no. Guil. in Spe. tit de inquisi. §. nunc tractemus, ver. quid si inquisitor permisit im. Io. And.

b Confessus. nullæ 1 igitur sunt partes iudicis, nisi ut ferat sñiam, quid enim quærenius de infamia, uel ca. ex quo claret de crimine. 24. q. 3. eccl. de elect. per inquisitionem, de cõcess. cum super in anti. ff. de iud. si debitori. Iam enim est notorium crimen. de coha. cler. & mu. uestra. & c. si.

ADDITIO. De reuocanda confessione, dixi in tex. in prin. magnæ. gl. Io. And.

c ¶ Iustitia.] s. imponendo pœnam à iure statutã, uel arbitrarium, si nulla pœna est statuta. sup. de off. deleg. de causis.

ADDITIO. Arch. alleg. 2. q. 3. § notandum, & de pen. d. 1. mensuram. Io. And.

[Glo. seq. rõnem reddit, recit. op. cõtrariam, cui rñdet.]

d Fuerunt. si infamatus non erat, ad inquisitionem procedi nõ debuit ueritatis, ut in prędictis iurib. sed ille debuit appellare, & nõ rñdere, unde imputet sibi. 2 idem dico de cap quæ tradi debuerunt, sup. eo. qualiter, § dẽt, si petitia non fuerunt, & cõfessus est crimen, sibi imputet potuit. n. iuri pro se introducto renūciare, & nũc tacite renũciat. Ad hoc. ff de proc, l. Põponius. §. rati. Sed Host. cõtra, in prædicta decr. qualiter 1. per l. ff. de procura. filius. §. inuitus, & hũc dicebat casum ipsius decre. & decr. eo. tit. ad petitionem, nam ibi præsente, & non contradicente illo, cõtra quem inquirebatur, non fuerat seruatus ordo, qs debuerat seruari, unde ꝓcessus cassari mãdat, sed de alio ordine intelligatur [ut ibi not. in fin. 4. 3. glo.] Sis,

1 Vide l. 1. & 2. ff. de confessis. Feli. i c. 2. de exce. & Hippol. in rub. de ꝓbationib.

2 Gl. sequit Phil. ad ꝙ faciunt no. in l. ordinarij. C. de rei vẽ. c. 1. de resti. spol. Fon.

3 Idem D. Fon.

SI is.] Non diuiditur.
ADDITIO. Et vt dicit Io.Mo. istius c.& præcedentis eadem est ratio :; quia vtrobique renunciatū est processui, qui penitus præmitti debuisset, si petitus fuisset. Io.And.

¶ Idem.

¶ *Valet inquisitio facta super veritate criminū omissa inquisitione infamiæ, si reus præsens tacuit. h.d. secundum Io. And.*

CAP. II.

SI is, cui contra te commissa fuerat [a] simpliciter inquisitio super certis criminibus facienda, processerit te præsente, nec reclamante, [b] aut quicquam super hoc excipiente (infamiæ inqnisitione omissa) ad veritatem eorundē criminū inquirēdā: processū huiusmodi ex eo, quod nō fuit de infamia † primitus [c] inquisitum, vlterius impugnare nequibis. [d]

CASVS. Papa commisit alicui inquisitionem simpliciter faciendam super aliquo crimine, & fuit facta inquisitio, ad requestam alterius, non autē ex officio; certū est, ꝙ ille inquisitor dēt facere duos processus. Primū sup̱ infamia, an̄ ille sit diffamat⁹. & si p̱ inq̄sitionē reperiat eū nō diffamatū, non procedet ad inquirendū de veritate criminis: Si vero reperiat eū diffamatū: tūc procedet ipse ad inquirendū, & interrogādum de veritate criminis. Sed ponam⁹, ꝙ inq̄sitor omisit istū ordinē: q̄a primo fecit ī q̄sitionē sup̱ veritate criminis, & criminosus nō opposuit, ꝙ debebat primo facere inquisitionē super infamia: postea inquisitione facta super verirate criminis, ipse cōtra quē facta fuerat inquisitio, voluit allegare, ꝙ primo debebat iudex inquirere super infamia, q̄ super veritate criminis, an sit admittendus ad probandum, & allegandum ꝙ processus nō valet; q̄a fuit omissus primus processus super infamia? Rn̄detur, ꝙ non: quia est sibi imputādum, quare passus est inquiri de veritate criminis, priusquam constaret de infamia: quia cum istud fuerit introductum in fauorē sui, potuit illi fauori renunciare. Et sic ista forma nō est de substātia processus; quia licet debuerit seruari, si tn̄ non opponatur, nō minus valet processus.
¶ No, quòd licet de iure certa forma debet seruari in procedendo, si tn̄ non seruatur, & pars tacet, valet processus, de quo sup. c prox. super glo. fi.
[Prima gl. distinguit, quærit, & remittit.]
a ¶ Fuerat.] ad petitionem alicuius: quia si Papa proprio motu cōmisit inquisitionem criminú alicuius, iam illum approbat infamatum: cum episcopus, & metropolitanus procedant etiam ad inquisitionem omisso tali ar. 2. q. 5. omnib. sup. eo. tit. sicut olim: 1 sed si ad petitionem alterius commiserit, tunc prius inquiret inquisitor de infamia. Hoc tenet Inn. sup. e. tit. cum oporteat. Quid si ille: qui litteras inquisitionis impetrat, sit excommunicatus? Dixi sup eo. lib. de rescr. c. 1. &c.

1 Vide ibi d̄ hoc. & in c. ex pa. in gl. fi. sup. eo. de off. ord.

Gl. secunda ponit dictum Host. quod improbat.]
b ¶ Reclamāte Dicebat Host. in supradictis gl ꝙ taciturnitas habebatur hic pro dissensu, & cōtradict. qđ nō est verū, vt hic vides, imo tacendo tacitè iuri suo renunciat inf. de reg. iu. qui tacet, & dixi de hoc eo. ti. is qui tacet. Reclamare igitur debuit & petere pri⁹ inquiri super inquisitione infamiæ, & si hoc non fieret, debuit appellare, vt dixi, sup c. proxi.
c ¶ Primitus.] .i. antequam quæreretur de veritate.
d ¶ Nequibis] non ergo ordo iste ita est de substantia, 2 quod ei renunciare nō possit Facit s̃. de ser. vlt. & quod no. sup. de offi. deleg. de causis.

2 Vide quod dixi. sup. ca. p̱x. sup. vlt. gl. Io. And.

DE HÆRETICIS.
¶ Dictum fuit sup. de modis quib. proceditur ad inquirendum de veritate criminis, nunc videndum est de ipsis criminibus: verum quia inter crimina crimē hæresis est maius; quia per ipsum offenditur diuina maiestas: iō primo de ipso est videndū. Nam istud crimen est grauius crimen, quàm sit crimen læsæ maiestatis, quia grauius est lædere diuinā maiestatē, quā humanam, in Auth. vt non luxerientur homines contra naturam. §. 1. 1. respō. collat. 6.

† Et qualiter probari debeat infamia alicui⁹, vide Roma. cōsil. 267. & Cardinalē cōs. 3. d̄ test.

TITVLVS II.

De hæreticis.

¶ Gregor. ix. Remensi Archiepiscopo, & suis suffraganeis.

¶ *Propter crimen hæresis clericum in quibuscunque sacris ordinibus constitutū, solus eius Episcopus degradare poterit. h.d. Dom.*

CAP. I.

QVO-

QVoniam.] præmittit causam iuris noui, quo statuitur, ibi Concedimus.
¶ Præsupponendum est pro intellectu huius capit. quòd cum quis presbyter perpetrauit aliquod delictum dignum degradatione, puta quia commisit homicidium per insidias pensatas, quòd est dignum degradatione, vt in c. 1. de homicidio. in anti. vel commisit aliud crimen, quòd est dignum degradatione, certum est, quòd episcopus solus non potest eum degradare, sed debet secum vocare sex Episcopos.
CASVS. Aliquis sacerdos cecidit in hæresim male sentiendo de fide, & sic est hæreticus. Pœna hæresis est, si nunquam aliàs inciderat in hæresim, quod degradetur, & postea perpetuo immuretur, vt agat perpetuā pænit in pane tristitiæ, & aqua doloris. Si autem postea liberetur, forte propter iucundum aduentum principis, & labatur in hæresim, est dandus curiæ sæculari, vt ignibus subijciatur. Sed vtrum ad degradationem sacerdotis sufficiat solus proprius Episcopus, vel vtrum requiratur, quod vocentur sex Episcopi? Respondet Romanus Pontif. quod solus proprius Episcopus conuocatis abbatibus, & alijs honestis personis suæ diœcesis, poterit talem sacerdotem hæreticum degradare, & dare curiæ sæculari, si iterum inciderit in hæresim. Si autem non inciderit nisi semel in hæresim, poterit eum degradare, & perpetuo immurare, & istud est speciala in crimine hæresis. Secus est in alijs criminibus, in quib. requiritur, quod inueniatur sex Episcopi. No. primo iūcta glossa, & iuribus quæ allegat, quod si sacerdos labatur in hæresim, pro delicto debet degradari, non aūt debet tradi curiæ sęculari, sed est immurandus, i. perpetuo carceri tradendus, vt agat pæniten. in pane tristitiæ, & aqua doloris, Vnde iste carcer nō dēt esse ita arctus quod abbreuiet dies istius incarcerati: quia satis est, quod viuat in pane tristitiæ, & aqua doloris; iō dicunt Doctores quod Prælati qui tales carceres abbreuiantes vitam hominis deputant, nō euadunt notā irregularitatis. No. qđ vbi clericus est relapsus in hæresim, est tradēdus curiæ sęculari, vt cōburatur nam, hæc est pęna hæreticorum l. 4. C. de hær. No. casum in quo solus Ep̄s potest presbyterum, vel clericum in sacris constiturum degradare, ita quod nō tenetur secum adhibere numerum Episcoporum requisitorum ad degradationem clerici, veruntamen debet secum adhibere suum capit. & honestas personas suæ diœcesis, sicut sunt abbates. No. quod clericus pro hæresi degradatur: etiāsi non sit tradendus curiæ sęculari, sed tm̄ deputād⁹ p̱petuo carceri. Dom.
[Prima gl. dicit vnde sumpta.]

a ¶ Quo-

a ¶ Quoniam] incipiebat: Et si contra & bene de medietate decurtata est.
b ¶ Canonibus. 15.q.7. si quis tumidus, & duobus.cap. seq. & debent esse sex in degradatione presbyteri tres in degradatione diaconi, & ita de subdiacono videtur, vt sup. de ser. non ordi. miramur.

niam [a] † Episcoporum numerus ad degradationem clericorum a canonibus [b] constitutus, non potest de facili [c] conueniri: Cōcedimus, vt sacerdotem, vel alium clericū in sacris ordinibus constitutum (cū pro hæresi [d] fuerit sæculari curiæ relinquendus, [e] aut perpetuo immurandus [f]) conuocatis Abbatibus, alijsque prælatis, & religiosis personis, ac litteratis suæ diœcesis, de quibus expedire videbitur, suus solus [g] possit episcopus degradare.

Alexander IV.

¶ *Excōicationem incurrit sepeliens scienter hæreticos uel eorū receptatores, defensores, vel fautores, nec absoluitur nisi exhumet eorum corpora, locus vero priuatur sepultura. hoc dicit vsque ad §. inhibemus. Dominicus.*

C A P. II.

QVicunque † hæreticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum scienter [h] præsumpserint † ecclesiasticæ tradere sepulturæ, [i] vsque [k] ad satisfactionē idoneam excōmunicationis sententiæ se nouerint † subiacere. Nec absolutionis beneficium mereantur, † nisi proprijs [l] manib. publice [m] extumulent [n] † & proijciant † huiusmodi corpora damnatorum.

Vide oīno Concil. Trid. sess. 13. ref. ca. 4. Albertinū repetitio- huius ca. textum & eundem Doctores in ca. degradatio. eo. lib. tit. pæn.

Hodie stan est decre- Conci. Trident. sess. 13. refor. c. 4. quod cesset hui[9] glos opinio.

c ¶ Facili.] bene est possibile: sed non facile, lex enim non debet esse impossibilis 4. dist. erit autem.
d ¶ Pro hæresi. in alijs 1 igitur criminibus si immineret degradatio faciēda, seruent antiqua iura: quia in hoc crimine hoc īntroductum est speciale. Ad idē. j̄. e. ī fidei.
e ¶ Relinquendus.] quod dic, vt s̄. de verbor. sig. nouimus. & j̄. de pæn. c. 2.
f ¶ Immurādus.] s̄. eo. excōicamus 2.] in fi. & sup. eod. accusatus. in fi. & c. vt commissi. ver. & illorum. Io. And.
g ¶ Solus possit eps.] excludit Epos, nō capitulum suum. Ad idem 15. q. 7. si aūt. & §. seq. & ea. episcopus 18. q. 2. c. nullam.
ADDITIO. Idem. s. quod nō excludatur capitulum, tenet Ioannes Monac. sed archidiaconus intelligit hoc verum in examinatione & diffinitione causæ: in actu degradationis sufficiat seruare, quod hic dicitur circa hoc vide quod satis dicam in decretali 1. j̄. de pę. super ver. numero. Io. And.

QVicunque.] quinque sunt partes, quæ patent per partes, Prima imponit pœnam scienter sepelientibus hæreticos. Secunda aggrauat: ibi, Nec absolutionis. Tertia accumulat. ibi, Et locus. Secunda duo facit, Primo ponit prohibitionem. Secundo pœnam: ibi, Qui vero. Tertia etiam duo facit. Primo inhibet. Secundo decernit: ibi, Quod si Quarta priuat, & distinguendo aggrauat ibi, Volentes. Quinta ponit dictum cuius rationem reddit: ibi, Volentes. Io. And.

CASVS. Dictum fuit sup. c. proxi. qualiter puniuntur hæretici, & quis potest degradare clericos hæreticos. Or ponamus, quod aliquis meus parochianus lapsus est in hæresim, & ego illud sciebam, nō fuit accusatus, postea morte præuentus decessit in errore suo: hoc tñ non obstante eum tanquam verum catholicum tradidi ecclesiasticæ sepulturæ an sim puniendus aliqua pęna? Rñdet Romanus Pontifex, quod sic: quia incurro sententiam excōicationis, a qua non sum abolendus nisi prius meis proprijs manibus ipsum extumulauero publice, & non occulte, sed cunctis volentibus videre. Et hoc facto potero obtinere absolutionem. Sed quid de hoc loco in quo traditus fuit sepulturę: nunquid etiam punietur locus ipse? Rñdetur ꝙ sic: quia ille locus reputari debet & censeri profanus: & in eo non sunt amplius corpora fidelium sepelienda. Item dicendum est de fauotibus & receptatoribus hæreticorum, & eis credentibus hoc est si sepeliui fautores, vel receptatores hæreticorum, vel eis credentes: hoc est, qui publica voce dixerunt, quod credebant errorem talis hæretici: tūc enim incurro sententiam excōicationis. Sed vtrum sit permissum laico publice disputare de fide catholica? Rñdetur, ꝙ nō. De hoc legistæ habent propriā rubricā de sum. Trin. & fide cath. & ne liceat de fide catholica publice disputare. Sed vtrum filij hæreticorum aliquam pœnam incurrant? Rñdet Romanus Pont. ꝙ sic. Nā supposito ꝙ hæreticus non sit de hæresi accusatus: tñ ipse & filij sui sunt incapaces quorūcunque beneficiorum ecclesiasticorum: & quorūcunque officiorū publicorū: ideo non pñt esse iudices, nec notarij. nec tabelliones. (Laicę personæ) Dicūt quidam, ꝙ nō est licitum laicæ psonæ, id est illitteratæ de fide catholica puplice disputare, & istud est vulgare Gallicorum, qui hoīem litteratum appellāt magnum clericū, & iste tex. loquitur s̄m vulgare Gallicorum; Alij dicunt ꝙ non licet laicis, quantūcunque litteratis, disputare de fide catholica. Et hæc est verior opinio. [Ad hæc] Si sciā ꝙ hæreticus pro me preces emisit apud p̄latum, vel pro me intercessit ꝑ aliquo beneficio habendo, nō debeo illud beneficiū acceptare: nec tenet collatio mihi facta: & si contendam illud retinere, sum illo priuandus: & insuper sum incapax ad obtinendum quæcunque alia beneficia ecclesiastica. Et sic argumento a contrario sensu possunt emitti preces pro digno: dum tamen fiant a digno. [Emancipationem.] eo ipso ꝙ pater labitur in hæresim, statim filius est sui iuris, ideo si filius emancipetur a patre, non tenet emancipatio: quia iam erat sui iuris; nam statim quod pater labitur hæresim, perdit ius patriæ potestatis, quod habebat in filios suos. Nota differentiam esse inter credentem, receptantem, defendentem, vel fauentem: & sic facit, quod si imponatur pœna ex bannitis, quod non includentur taliter secum communicantes, nisi exprimeretur. Not. ꝙ quandoque ex delicto punitur res inanimata, concord. sunt in glossa.

† Vide Turrecrematā in summa de ecclesia li. 4. par. 2. c. 21.
† al. præsumpserit.
† al. nouerit.
† al. mereatur.
† al. extumulet.
† al. proficiat.

h ¶ Scienter.] ignorantia ergo probabilis bene illos excusat. sup. de cleric. excommu. mini. Apostolicæ.
[Glossa secunda dat duo similia, & remittit.]
i ¶ Sepulturæ.] sic & manifesti vsurarij non tradūtur sepulturæ 2 s̄. de vsu. quia in oībus, & qui moriuntur in torneamentis, sup. de tor. c. 1. & de hoc de sepul. ex parte in vlt. gl. Dr̄ autem de sepultura multis modis, vt no. 13. q. 2. §. item quæritur. & sup. de sepul. c. penul.
K ¶ Vsque.] hic licet satisfaciant, sequi debet absolutio vt patet per id quod sequitur.
l ¶ Proprijs manibus.] nota 3 casum, ꝙ possum per me, quod non possum per alium, de hoc dixi j̄. de reg. iur. pōt. sicut enim exhibuerunt membra sua seruare iniquitati ad iniquitatem, sic exhibere debent illa seruire iustitiæ ad iustitiam; sicut dicit Apostolus ad Roman. 6. c. & sunt hæc verba in canone 47. dist. omnes huius.
m ¶ Publice.] quia quæ publice peccantur, publice emendantur de pæn. & remis. c. 1.
n ¶ Extumulent.] hoc verum intelligo, quando ossa ipsorum possent ab ossibus aliorum discerni, alias secus, sup. de sepul. sacris, Io. And.

v Ex eo etiā casu sūt hodie excōicati contrafacientes per clem. de sepul. eos. Ioā, And.

3 Vide Gonsaluū tracta. de hære. q. 23. nu. 27.

a ¶ Locus

a ¶ Locus.] punitur res inanimata. sic sup. de pę. in quibusdam. sup. de elect. vbi periculũ. §. ciuita. & ĩ. de pę. c. vlt. in fi. 15. q. 1. mulier.
ADDITIO. Archi. alleg. 1. q. 4. §. econtra. & §. sequ. Ioan. And.

probra. deleuit. sup. de Iudæis in nõnullis. Quod. n. religione diuina committitur: in omnium fertur iniuriã C. de hære. Manichęos. ad idem 17. q. 4. sicut alias regulariter pœna temporali non punitur vnus pro alterius delicto, quod dic vt no. 1. qõ. in summa. & 23. qõ. 3. in summa. & intelligas hoc de filijs non infectis: illi enim puniuntur vt ipsi, ex proprio delicto non ex alieno.

Et locus [a] ille perpetua † careat sepultura.

¶ Excõmunicari debent laici publice, vel occulte disputantes de fide. hoc dicit Dominicus.

¶ Inhibemus † quoq;, ne cuiquam laicæ [b] personæ liceat publice vel priuatim de fide catholica disputare. Qui vero contrafecerit, excommunicationis laqueo innodetur. [c]

¶ Non valet promotio hæreticorum, eis credentium, fautorum, receptatorum, & defensorum eorum, nec filiorum suorum vsque ad secundam generationẽ ad beneficia ecclesiastica, vel officia publica. hoc dicit Dominicus.

¶ Hæretici autem, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filii, [d] † vsque ad secundam [e] generationem, ad nullum ecclesiasticum beneficium, [f] seu, officium publicum [g] admittantur. Quod si secus actum fuerit decernimus irritum & inane.

¶ Priuati sunt habentes beneficia ecclesiastica ad preces hæreticorum, & inhabiles efficiuntur ad alia obtinenda, si scienter talia receperunt. h. d. Dom.

¶ Ad hæc quoscunque viros ecclesiasticos, qui ad preces huiusmodi pestilentium personarum, dignitates, [h] personatus, & quæcunque alia Ecclesiastica beneficia sunt adepti; ex nunc priuamus [i] taliter acquisitis: volentes quod tales & habitis careant perpetuo; & si receperunt † illa scienter, [k] ad alia, vel similia, nequaquam in posterum admittantur.

¶ Nulla est emancipatio filiorum vel subditorũ per hæreticos facta, etiam si postea vitium detegatur. hoc dicit. Dominicus.

¶ Illorum autem filiorum emancipationem, quorũ parentes post emancipationem etiam [l] huiusmodi apparuerit ante ipsam a via veritatis ad hęreticę superstitionis inuium declinasse, nullius volumus esse momenti, velut factã de hominibus sui iuris: cũ dignum sit vt propter tanti attrocitatẽ delicti, filii esse in parentum hęreticorum desierint [m] potestate.

¶ Idem inquisitoribus hæreticæ prauitatis.

¶ Filij vel hæredes petentiũ in infirmitate sua hæreticorum consolationem, non admittuntur ad probandum, ꝙ non sana mente, vel perdita loquela susceperint: si cõstat, quod erant sana mentis, vel si prius suspecti, vel diffamati etiam de hæresi: aliàs admittuntur, scilicet per testes fide dignos nõ suspectos. h. d. Dominicus.

CAP. III.

FILII.

[Glo. seq. recitetur. per quęstionem. s. de quib. laicis, &c.]

b ¶ Laicę.] forte ĩtellexerunt de laico admodũ vltramõtanorũ, qui illitteratos laicos vocant, & litteratos clericos vocant. 88. dis. inutile, q. d. n. est dicere, ꝙ ruralis clericus disputãdo de fide non incidant in hanc pęnã, & Doctor decretorũ laicus incidat? tñ sufficit ita eẽ scriptum & solũ duo sunt Christianorum genera, clerici & laici. 12. q. 1. duo sunt. & concor. ad hoc. C. de sum. Trin. l. pe.

[Gl. seq. quęrit, arg. pro, & contra.]

c ¶ Innodetur.] nunquid ꝑ sñiam vel ipso iure? vr̃ ꝙ ipso iure per id, qđ dicit, laqueo, quasi ipsum factum damnatũ illaqueat. In ꝯriũ vr̃, q̃a in pœnis benigna fieri debet interpretatio, vt ĩ. de reg. iur. in pœnis. cũ suis cõcor. est igit̃ benignius, vt intelligamus canonẽ esse ferendæ sñiæ q̃ iam latę, ergo est hęc pars amplectenda, vt ibi. Ad hoc 9. dist. sana q̃ppe. Præterea si voluisset, ꝙ esset ca. non latæ sñiæ, dixisset, sit innodatus: vel eo ipso, vel similia verba.

ADDITIO. Ista vltima opinio placet Archi. alleg. ĩ. eo. excõicamus. §. quia vero. & dicit monitionem ꝑmittendã. 12. q. 2. indignę. Io. And.

[Glo. seq. obiectionem soluens dicit ꝯriũ regulare, & hoc casuale, cui dat casum similem, & rationem reddit; in fine tex. exponit.

d ¶ Filij: nota casum, in quo pro delicto paterno punitur filius, 1 hoc etiam procedit in crimine læsæ maiestatis, quod est minus hoc crimine, quo læditur æterna maiesta. ĩ. eo vergentis & si ꝯ homines illatæ blasphemiæ impunitæ non transeunt, multo magis qui ipsum dñm blasphemat dignus est supplicia sustinere ĩ Auth. vt non lux. ꝯ nat. 1. responso. & §. 1. coll. 6. nec debemus illius opprobrium inulium dimittere, qui nostra

ADDITIO. Idem Io. Monachi & Archi. & sic ad proximum fiet relatio allegat. ff. de postu. l. 1. §. deinde adiecit.

e ¶ Secundum.] hoc intellige secundum determinationẽ decre. ĩ. eod. titu. statutum 2.

f ¶ Beneficium.] large sumitur. de hoc dixi. ĩ. de reg. iur. c. 1.

g ¶ Publicum.] vt iudicatus, notariatus. & his similia. ad idẽ infra de pœnis, felicis. §. quod si quis. prin.

[Glos. sequ. quærit, arg. pro & contra.]

h ¶ Dignitates.] nunquid, & Pontificalis dignitas includit̃ pro & contra ĩ. de pœnis. felicis. §. quod si quis in prin.

ADDITIO. Crederẽ non includi. vide supra eod. lib. de pręb. cap. 2. in gloss. 2. Ioã. Andr.

[Gl. seq. soluit contrarium.

i ¶ Priuamus.] nota speciale: quia alias non refert per quem preces offerantur. C. de preci. Impe. offe. l. vniuersis.

ADDITIO. Dicit Io. Mona. ꝙ hoc facit criminis immensitas si. sup. de elect. si alicuius. vbi etiã non ptodest ignorantia.

K ¶ Scienter.] s. sciẽdo illos, qui pces offerebant esse tales.

l ¶ Etiam.] quia maior est dubitatio, quã si ante emancipatiõnẽ hoc apparuisset. Ioan. And.

m ¶ Desierint.] nota ergo ꝙ crimen hæresis paternũ, etiam antequam per ecclesiam fuerit declaratum, liberat a patria potestate filium. & sic interdum paternum odium, interdum filij fauor 2 tale vinculum soluit. 54. dist. si seruus. sup. qui filij sint leg. per venerabilẽ post prin. ver. per simile. Io. And.

Filij.] In casu dubio distinguit, & ſm membrũ prosequitur. ibi, Alioqnin: qđ determinat: ibi. Non tamẽ:

¶ Pro

† al. perpetuo.

† Vide Caietanum apud B. Tho. 2. 2. q. 13. ar. 7. & Corradũ Brunũ, lib. 5. de de hæret. ca. 4. & li. 6. c. 8.

† Vide Gondissaluũ tracta. de hær. q. 22. nu. 7. & Repertorium inquisitorum verb. filij.

1 Vide glossam in extrauaganti Ioã. XXII. in cap. Dcrum t̃ de pęnis. in verbo quolibet. adde textum in ca. nisi cũ pridem. §. ꝑsonæ. extra de renunc.

† al. receperint.

2 Dignitatis epalis hoc volũt cõcordantiæ. Ioã. And.

vel hæredes [a] illorum. qui dum in ægritudinis lecto decumberent, petierunt hæreticos consolaturos, † vt ab eis per manus impositionem consolationem reciperent, secundum pessimam consuetudinem eorundem, sicque viam fuerint vniuersæ carnis ingressi: ad probandum, quod ipsi defuncti consolationem illam, imo verius desolationem, non † sanæ [b] mentis effecti susceperint, vel post perditam iam loquelam (cum tamen moris sit) vt dicitur, (apud eos, quod nullum taliter consolentur, qui non sit sanæ mentis, & memoriam habeat ordinatam) admitti non debent: si dum viuebant, [c] diffamati erant de hæresi, vel suspecti, aut legitime [d] constiterit, quod sanæ mentis existentes huiusmodi hæreticos petierunt. Alioquin [e] admitti poterunt prædicti filij, vel hæredes, ad probandum præmissa. [f] Non tamen per vxores, filios, familiares, † vel de suis aliquos, sed per testes alios fide dignos, [g] & specialiter fidei zelatores.

¶ Idem eisdem.

¶ Relapsi in hæresim sunt tradendi curiæ sæculari, licet pœniteat eos, & ad fidem redeant: non tamen denegantur eis sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ hoc dicit. Dominicus.

¶ Pro intellectu huius cap. præsupponendum est, ꝙ aliquis hæreticus potest accusari de crimine hæresis etiā post mortem, non vt condemnetur ad sustinendum aliquam pœnā: sed vt memoria eius condemnetur: & bona eius sibi auferantur, & applicentur fisco. Secundo est præsupponēdum, ꝙ rł̄r q̄s admittitur ad probādū ꝯtra illud, quod aduersariꝰ suus ꝓbauit: vt si actor proponat aliqđ factū, & reꝰ sir̄ ꝓponit aliud factum cōtrarium: tunc admittunť probōnes hinc inde: fallit in casu huius c. & iste ē principalis effectꝰ, ad q̄m emanauit pręsēs capi. Tertio est pręsupponendum, quod inter illos, qui dn̄r credentes hæreticis, & sunt hęretici cēsēdi vt in c. prox. su. eo. ñ solū sūtilli, q aperta voce fatētur errorē hęreticorū, sed ēt illi, qui in infirmitate ab hęreticis recipiūt manus impositionē. Veruntamē qn̄ infirmus recipiebat cōsolationem ab hæreticis, si ipse īfirmus ꝑ ꝑ infirmitatē iamque ꝑdiderat iudiciū rōnis: tunc non puniebatur tali pœna, qua illi puniuntur recipiētes ꝯsolationem ab hæreticis: si nondum perdiderat iudicium rationis.

CASVS. Aliquis accusauit patrem meum de hæresi dicendo, quod in infirmitate sua more hæreticorum recepit consolationem ab hæreticis cum manus impositione, & prolatione aliquorum verborum, & sic dicebatur, quod pater meus erat hæreticus, & fiscus patebat bona sua. vel cum vellem obtinere aliquod beneficium ecclesiasticum, vel officium publicum, fuit mihi obiectum, ꝙ pater meus erat hæreticus, quia in infirmitate sua receperat consolationem ab hęreticis cum manus impositione, & prolatione certorum verborū, & quod tunc erat sanæ mentis. Probatum fuit quod pater meus erat sanæ mentis, volo nunc probare factum contrariū, videlicet quod erat insanæ mentis, an sim admittendus ad probandum istud factum contrarium? Videbatur quod sic, quia rł̄r quis admittitur ad probandum factū contrarium, vt dictum fuit in secunda pręsuppositione iudex dubitans an essem admittendus ad probandum istud factum contrarium, consuluit Romanum Pontificem, Qui Romanus Pontifex consultus respondet cum distinctione. Aut pater meus in vita sua erat diffamatus, & suspectus de hæresi, & tunc non sum admittendus ad probandum, quod non erat sanæ mentis. Aut pater meus non erat diffamatus de hæresi, & tunc debeo admitti ad illud factum contrarium probandum, dum tamen non producam testes familiares, sed alios testes fide dignos, & maxime Christi fideles, & zelatores fidei Christianæ. Nota primo principalem effectum huius cap. quod infirmus, qui ab hæreticis recipit consolationem suo more, videlicet per manus impositionem cum prolatione certorum verborum, & qui erat diffamatus de hæresi tempore, quo viuebat, hæredes sui non admittuntur ad probandū factum cōtrarium: videlicet quod ille perdiderat iudicium rōnis, nec erat sanæ mentis, quando recepit consolationem ab hæreticis, & sic nota ꝙ præsumptio excludit probationem faciendam in contrarium. Et istud est spāle fauore fidei: sed regulariter non excludit probationem faciendā in contrariū sed aggrauat: quia requiritur quod probetur clarioribus probationibus.

Nota vlterius, ꝙ vxor nō admittitur ad testificandum in causa mariti: nec filius admittitur testis ꝓ patre, nec familiaris, & hoc durāte familiaritate: ideo cautela est, quādo quis vult producere aliquos familiares suos in testes, ꝙ illos expellat a domo sua ante quā ꝓducat: tunc poterūt admitti, dū tamē nō fiat in fraudem. Et est pręsumptio fraudis quando statim post ꝓductionē, & testificationē ipsi familiares reuocātur, de quo videatis latius per doctores iuris ciuilis in l. etiā C. de testib. Nota argum. quod filij necessario nō semꝑ dicūtur hæredes: q̄a possunt se abstinere ab hæreditate illam repudiando, non est ergo bona consequentia, iste filius: ergo est hæres.

Nota quod consuetudines introductę per hæreticos, non inducunt vinculum, quia dicuntur pessimæ, vt dicit hic tex. Dom.

[Prima glo. diuidit, & dicit vnde sumpta, dupliciter exponit, & recitari potest per quæstionem.]

a ¶ Filij, vel hæredes.] Decurtata est de narratione facti, & incipiebat, Olim ex parte, & dic, filij, licet hæredes non sint: interest. n. eorum, vt sup. c. prox. hæredes. etiam si filij vel propinqui non sint, & istorum interest propter uitandam confiscationem bonorum, ut supra. de hære. uergentes. ī. co. ti. cum secundum leges.

b ¶ Non sanæ.] Vnde quod tunc faciebāt, eis nō debet imputari, quia nullum maleficium sine consensu. 14. q. 5. si quid 15. q. 6. c. 1. in fin. sed furiosus non habet consensum, ut sup. de spon. dilectus. 15. quæ. 1. illud sup. de succes. ab intest. cum dilectus, & su. de reg. iur. sicut tenor. Io. Andr.

c ¶ Viuebant.] illi parentes, uel testatores consolati.

d ¶ Legitime.] igitur nota casum, in quo probatio non admittit probationem in contrarium.

ADDITIO. Alias regulariter fundata intentione actoris reus probat peremptoria. de dol. & contum. finem. de testi. c. testib. probationem tamen directe probationi primæ non facit per testes, primis attestationibus publicatis, ut in cle. 2. de testi. Io. Andr.

e ¶ Alioquin.] id est, si hoc legitime non constat: nec ipsi dum uiuebant infamati erant, uel suspecti.

f ¶ Præmissa.] scilicet quod tunc non erant sanæ mentis, uel loquelam perdiderant, nec habebāt ordinariam memoriam.

g ¶ Fide dignos.] hæc clausula quæ olim erat obscura, & dubia, cum deliberatione fuit immutata: & bene.

In manusc- … uetustior. … ipsissis ꝯstā … r legit. ꝯso … tos. qdā re … tioreshēnt … ꝯsolatores.

† Qualiter … lligat, & ꝓ … ē aliq̄m nō … ē sanæ mē … pter gl. & … in l. si cū … tē. §. si ma … us. ff. solu. … t. uide. A- … ꝯs. 141. l. … arb. ꝯl. 60. … & Ant. … l. 5.

† Familiares q̄ dicāť, uide plene ꝑ Fel. ī c. litteris de testib.

SVper.]Communis diuisio. Secunda,ibi,Nos itaque. Dicebat Io.Mo. ponitur, duorum iurium aduersio; secundo ipsorum interpretatio.

¶ Istud c.emanauit ad declarationem duorũm iurium; quæ videbantur inuicem contrariari.

CASVS. Dicitur in aliqua parte iuris, ꝙ si quis labatur in hęresim, & postea errorem suum abiurauerit, idest illi errori suo renũciauerit cũ iuramento de nõ redeũdo, si postea incidat in hæresim, dicitur relapsus, quãtũcũque vellet errorẽ suũ deponere, & abiurare:ita, ꝙ est tradendus curiæ sæculari, vt ignib. subijciatur. Item in alia parte iuris dicitur, ꝙ Ecclesia nõ claudit gremiũ redeũti. Quæritur, qualiter possunt intelligi ista duo iura? Respõdet Romanus Pontifex, ꝙ primũ ius intelligitur de salute corporis: aliud vero ius intelligitur de salute animæ, hoc est quantũcunque aliquis sit relapsus in hęresim, & recognoscat suũ peccatum: si petat sacramenta ecclesiæ, sunt sibi danda sacramẽta pænitentiæ & Eucharistiæ, sed per hoc non euitabit pœnam corporalẽ, quia si relabatur in hæresim, tanquam relapsus est puniendus, hoc est, quia dẽt tradi curiæ sæculari vt ignibus subijciatur. Nota primo, ꝙ ad Papam spectat concordare duo iura, quando videntur adinuicem contrariari, quod verum est de generalibus iuribus, quia iura particularia possunt interpretari conditores illorum iurium.

† Vide Zãchinũ, tract.de hær.c. 16.

† Alios casus, quos infert illa ponit glo. cap.1.23.dis. Fon.

CAP. IIII.

SVper † eo [a] quod scriptum legitur, [b] Ecclesia nulli claudit gremium redeunti: [c] quodque [d] hi, qui post abiurationem erroris, vel postquã se proprij antistitis examinatione purgauerint, si deprehẽsi fuerint in abiuratam hæresim recidisse, sæculari decernũtur iudicio, sine vlla penitus audientia† relinquendi: [e] cum scripturæ huiusmodi videantur sibi inuicem aduersari, quid tenendum sit per sedem [f] edoceri Apostolicam postulastis.

¶ Nos itaque inquisitioni vestræ de fratrum nostrorum consilio respõdemus, quod taliter deprehensis, etiam si (vt dictum est) sine vlla penitus audientia relinquendi sint iudicio sæculari: si tamẽ postmodum pæniteant, & pœnitentiæ signa ĩ eis apparuerint manifesta, nequaquam sunt humiliter petita sacramenta pœnitentiæ, ac Eucharistiæ deneganda. [g]

Nota ꝙ relapso in hæresim, & condemnato per curiam sæcularem, si appareant signa contritionis, & pœnitentiæ, non sunt ei deneganda sacramenta pœnitentiæ Eucharistiæ. De alijs autem sacramentis frustra quæritur, quia illa sacramenta non potest habere nec etiam extremam vnctionẽ, quia illa solis redeuntib. ad mortem dantur, c.vnico de sacra vnct. in antiq. No. ar. ꝙ sola apprehensio inducit probationem delicti, de quo de iud.cum non ab homine.

[Prima glo.dicit quod declarat.]

a ¶ Super eo.]terminantur quæ no. sup. in c.ad abolendam §.illos,&c.pen. §. si qui.

b ¶ Legitur.]23.q.4.dub.& C. de sum.tri.l.vlt.ad fin. ADDITIO. Arch.allega.42.dist.quiescamus.86.dis. non satis,& c.qui clementiam.16.q.1.si cupis. Hinc est, ꝙ Romana Ecclesia dicitur liberalis sup. eo. lib.de rescri.sedes,in prin. vbi de hoc. Io.Andr.

c ¶ Redeunti.]vel redeundi: hinc est, quod omnibus dicitur liberalis sup. de rescr. sedes.

d ¶ Quodque.] repete, & super eo, quod scriptum legitur, quod hi qui post, &c.

e ¶ Relinquendi.] vt in prædicta decretali, ad abolendam.§. illos.

f ¶ Per sedem.] ad quam in talibus recurrendum est, vt sup.qui fil.sint leg. per venerabilem.

g ¶ Deneganda.] quod ergo dicit prima auctoritas, intelligitur in salute animæ. Secunda in corporali pœna. ADDITIO. Animæ, q̃ creauit Deus, non vult mortem, de pęn.dis.1.quia diuinitatis, &c. sicut primi.in fi. vbi etiam patet, ꝙ pp peccatum Deus homini mortem inflixit. A corporali ergo pœna nõ liberat ĩ hoc casu, quo loquitur secunda auctoritas. Ioan. Andr.

¶ Idem eisdem.

¶ Excommunicati, participes, & socij criminis admittuntur in testes contra hæreticos si sciunt verisimiliter veritatem deponere. hoc dicit. Dom.

IN fidei.]Primo ponit constitutionis causam: Secundo cõstitutionem, ibi, Concedimus quam fortificat: ibi Pręsertim, & moderanda determinat; ibi, Et ex numero. Dominicus.

CASVS. Ad notitiã inquisitoris fidei Christianæ a sede Apostolica deputati peruenit, ꝙ quidã Titius erat hęretic[9] vel fautor hęreticorum: vñ ipse inquisitor fecit inquisitionẽ, & vocauit testes ad pręsẽtiã suã: q testes vocati dicebãtur participes criminis. Dictũ fuit ꝓ parte istius Titij, ꝯ quẽ fiebat inquisitio, ꝙ tales non erãt admittendi ad testificandũ contra ipsum, quia erãt participes criminis, alij erãt infames, alij erãt excõicati: vtrum infames, excõicati, vel participes in crimine sint admittendi ad testificãdũ ꝯ ipsum? Resp. Romanus Pontifex quod sic, & hoc in fauorem fidei, vt melius istud crimen possit detegi, isti infames excommunicati, & participes criminis admittuntur ad testificandum contra ipsum hæreticum, licet sit secus in alijs criminibus, si procederetur per viam accusationis, quia accusator debet quærere testes omni exceptione maiores. Nota vnum speciale in crimine hæresis, ꝙ infames, & excommunicati admittuntur ad testificandum. Simile est in crimine lęsæ maiestatis, in quo admittuntur participes criminis, excommunicati, & infames. Idem in crimine simoniæ, regulariter autem in alijs criminibus non admittuntur isti ad testificandum. Ratio autem specialis in crimine hæresis redditur in principio huius c. Nota quod isti infames, & excommunicati non admittuntur indistincte ad testificandum in crimine hæresis, sed quando est pręsumptio quod ipsi dicunt verum. Not. ꝙ pp fauorem fidei multa statuuntur contra iura communia. Not. ꝙ circumstantiæ sunt considerandæ ad hoc, vt fides adhibeatur testi, maxime inhabili. Dom.

CAP. V.

IN fidei [h] † fauorem, concedimus, vt in negotio inquisitionis [i] hæreticę prauitatis excommunica-

† De intellectu vide Frã. Are.ĩ c.si.cx. tra de testib. & Palaciũ Rubiũ in alleg. de hæresi. §. 16.

3 Et hoc tenet Ar.alle.ẽt.2. q.7. si hær. tñ ñ tenet, v ibi not. ꝙ p tet, q a alia nec fuisset necessaria ꝯstõ ista. Ad rõn vero, q̃ seq̃ gl. Respõ. no.su.dere ꝯsti. eod.li Io.Andr.

[Prima glo.dicit vnde sumpta.]

h ¶ In fidei.] decurtata est de narratione facti, quæ olim incipiebat, Consuluit.

[Gloss.seq. quærit, arguit affirmatiue, & soluit contrarium.]

i ¶ Inquisitionis.] quid si non ꝓcedat per modum inquisitionis, sed accusationis vel exceptionis, nunquid admittentur tales? Videtur quod sic, 1 quia eadem ratio scilicet fidei fauor, & odium criminis, versatur vtrobique, ergo idem ius. de rescr. inter ceteras. cum si. contrarium credo, quia ab illo iure regulari, quo cauetur tales personas ad testimonium admitti non debere,

non recedā, nisi in quātum inueniam permissum: qui ergo accusat vel excipit, habeat ꝓbationes idoneas: nec est accusatio fauorabilis vel inquisitio, ad hoc 2. q. 7 si quis episcopus. Et verbum istud debet aliquid operari: aliàs quare fuisset expressum ad hoc, de decimis ad audientiā. cū suis concord. & j. de priui. si Papa. l. respō so. in fin.

minoris excōicationis? Rñdet Romanus Pontifex, qd̄ sic, & hoc verū si excōicatus non habeat superiorem. Idem est de tyranno, qui occupat aliquod regnū vel prouinciā, & de facto habet iurisdictionem, non autem de iure: sed tamen per illam inuocationem non acqrit ipse tyrannus aliquam iurisdōnem in dicto regno, vel ꝓuincia. No. primo casum in quo valet ꝓcessus habitus per iudicē excōicatū. vide materiā de re iudic. ad probandū, in ant. No. secundo, ꝙ Papa pōt statuere, ꝙ participans excōicato nō incurrat excōicationem. ad hoc sup. de sen. excō. si vero. & c. Inquisitionis Dom.

ti, [a] & participes; [b] vel socij criminis ad testimoniū admittantur: Præsertim in probationum aliarum defectum contra hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defensores eorum: si ex verisimilibus cōiecturis: [c] & ex numero testium, aut personarum tā deponentium, quàm eorum, contra quos deponitur, [d] qualitate, ac alijs circumstantijs sic testificātes falsa non dicere præsumantur.

¶ Idem eisdem.

¶ Ordinarij vel eorum delegati & inquisitores sine pœna excōmunicationis facere habent executionē iustitiæ contra hæreticos, per habentes iurisdictionem sæcularem in loco, licet excōmunicati sint, vel de facto tantum illam iurisdictionem possideant. h. d. Dominicus.

CAP. VI.

PRæsidentes [e] † regimini alicuius regni, prouinciæ, siue loci, licet excommunicati, [f] vel de facto tantum, & non de iure iurisdictionem habētes, ac eorum officiales, [g] ad requisitionem ordinariorum, vel delegatorum ipsorum, aut inquisitorū hęreticę prauitatis, nō valentium sine moræ dispendio [h] vel negotij periculo recursum habere ad superiores, qui legitime in locis ipsis possint iustitiā exequi, possunt & debent contra hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defensores eorum, iustitiam & suum officiū exercere. Nec requirentes huiusmodi excommunicatos propter hoc sentētiam excommunicationis [i] incurrunt. Non tamen præsidētibus prælibatis, [k] vel officialibus eorundem, propterea in alijs casibus intelligatur concessum aliquid vel permissum.

¶ Idem eisdem.

¶ Excommunicatus propter contumaciam non respondendi super hæresi, de qua erat suspectus, post annum damnatur vt hæreticus. hoc dicit. Dominicus.

CAP. VII.

CVM † contuma-

ADDITIO. Item decr. dirigitur inquisitoribus. Ioan. And.

a ¶ Excōicati.] si. inf. c. prox. tales aliàs nō admittūtur: imò etiam iudices sęculares cēsura ecclesiastica compellūtur tales a testimonio in suis foris repellere. j. de sent. excommu. decernimus.

[Glo. seq. de duob. remittit.]

b ¶ Participes.] quid de alijs exceptis criminibus: an s. tales admittantur? Dic vt s̃. eo. lib. de testib. c. 1. sup. de confes. c. 1. & 6. q. 1. §. verū. Quid de periuris? habebis, inf. eod. accusatus. §. licet.

c ¶ Cōiecturis.] quas ipse iudex examinās meli⁹ scire poterit. ff. de testib l. 3. & 4. q. 3. si testes. Et pone exemplum. s̃. de præsum. litteras. & concor. j. eod. accusatus. §. licet. Io. And.

d ¶ Deponitur.] vt facilius credatur ipsis deponentib. ꝯ infamatū vel suspectū de hæresi, q̃ ꝯ non infamatum, nec suspectū. ad idē s̃. eo. c. filij.

PRæsidentes regimini.] Ponit dictum, quod ampliat: ibi, Nec requirētes, Et protestatur: ibi, Non tamen.

¶ Præsupponendum primo, ꝙ excōicatus nō potest esse iudex, & si iudex incidet in excōicationē, pendente tp̄e, quo est excommunicatus, nō habet exercitium iurisdictionis. Item pręsupponēdum est, qui occupat, & detinet aliquod regnum, vel prouinciam, non habet iurisdictionem, cum re uera non sit dominus regni vel prouinciæ.

CASVS. Aliquis iudex sæcularis est excōicatus maiori excōmunicatione, certū est, ꝙ participātes & cōicātes cū ipso sūt excōicati excōicatione minori, hoc est peccāt mortaliter: In illis partibus est inq̃sitor fidei a sede Apostolica deputatus: vult capere realiter aliquē hæreticū, non tñ pt̄ capere talē hæreticum ꝑꝑ potentiā ipsius hæretici, vult inuocare brachium sęculare: hoc est potestatē illius iudicis sęcularis excōicati; tñ tīmet, quod participando cum ipso incurrat minorē excōicationem, nunquid licite potest inuocare brachium iudicis sęcularis absq; eo ꝙ incurrat sententiā

[Gloss. prima dicit vnde sumpta.]

e ¶ Præsidentes.] De curtata est de narratione facti, q̃ incipiebat: Quæsiuistis.

f ¶ Excōicati.] maiori excōicatione, & publice. [Idē Arch.] vt sit maior dubitatio. A l hoc de re. iu. ad probandum, de cler. excom. min. si celebrat. Io. An.

[Gl. seq. quærit & remittit.]

g ¶ Officiales.] Numquid officiales excōicati iudicare possūt? Dic vt sup. eod. lib. de supplen. negli. præl. Romana.

[Gl. seq. recitetur ꝑ qōnē & solutionē.]

h ¶ Dispendio.] qñ ergo sine more dispēdio hæc pñt, tunc essent excōicati eos reqrendo; qa cōicās cum excōicato, excōicatus est, seruata dis. de senten. excom. nuper. in antiq. fallit hic. vbi ergo non est casus iste, ergo nec fallit regula.

ADDITIO. Idem Arch. alleg. 6. q. 3. sicut Apostol. cū tribus c. seq. Io. And.

[Glo. seq. ponit duas lecturas.]

i ¶ Excommunicationis.] minoris, & si intelligeres, quod isti essent excommunicati, quia iurisdictionem illam exercebant, tunc qui communicauerunt illis in iurisdictione, excommunicati essent excōmunicatione maiori, supra de senten. excomm. nuper & c. si concubinæ. sed hoc speciale est; quia illam pœnam euitant. & sic dicamus excommunicationis. s. etiā maioris 1 vel minoris, & facit quod dixi sup eod. lib. de s̃. neg. præla. Romana.

k ¶ Pręlibatis.] s. excōicatis, vel tm̄ de facto iurisdictionem habentibus, & est similis protestatio sup eo. li. de sta. reg. c. vnico. [Et ibi concor. in vlt. gl.]

CVm.] Præmittit constitutionis causam, & constitutionem subdit; ibi, Si suspectus.

y Vide gl. fin. in c. 1 de off. vicarij hoc eod lib. & Gōdissalnum trac. de hęr. q. 19.

† De intellectu vid̄ Alb. tracta. de agno. assert. q. 30. nu. 73.

† Vide gl. in cle. 1. de priuil. & in c. pe. extra de sen. excom.

¶ Et dicit Io. Mon. quod deciditur hic dubium no. 11. q. 3. rursus. Et quomodo multis modis contrahitur cō tumacia, remittit Archi. 11. q. 3. certum. & vt dicit, est graue peccatum. 8. q. 1. sciendum. & no. 4. q. 1. in sum. Ioan. Andr.

cia a (in causa præsertim fidei) suspicioni præsumptionem adijciat vehementem, b si suspectus de hæresi vocatus a vobis, vt de fide respondeat, c excommunicationis vinculo (pro eo quod parere subterfugit, aut contumaciter se absentat) per vos fuerit innodatus, quam si † per annum animo sustineat pertinaci ex tunc [velut hæreticus d condemnetur.

† Dictio, si deest in antiquiorib. codicibus etiā impressis. & series orōnis indicat abesse oportere.

CASVS. Aliquis denunciauit epō ꝙ quidam. Titius erat hæreticus; vnde eps fecit fieri secretas informationes, ꝑ quas legitime sibi cōstitit ꝙ Titius erat suspectus de hæresi; fecit ipsum citari ex officio suo citatione formali, vt veniret de fide respōsurus; in termino sibi assignato; non comparuit; quare eps reputauit eum contumacem, & illū tamquam contumacem excommunicauit & publicari fecit; Iste Titius excōmunicatus non curauit de excōicatione; sed corde & animo induratus pertinaciter sustinuiter per vnū annū; núquid censetur hæreticus, vt tanquam hęreticus possit cōdemnari? Respondentur ꝙ sic, quia per informationes erat ꝓsumptio vehemens, vt citaretur personaliter respōsurus de fide; & sua contumacia facit præsumptionem vehementem transire in præsumptionē violētam sufficientem ad condemnandum de crimine, iuxta c. afferte. de præsump. in antiq. Nota differētiam inter præsumptionem & suspicionem. sup quo vide no. per dominum Antonium in repetitione c. vestra. de coha. cler. Not. quod malum malo additū plus aggrauat; nam hic operantur duo id quod vnum faceret; secundum. Io. Mo. Dom.

[Prima gl. dicit vnde sumpta.]

a ¶ Cum contumacia,] olim incipiebat Consultationi.

[Gl. seq. not. in præsumptione tres successiuos gradus.]

b ¶ Vehementem.] Nota 1 ex hac decretali suspicionem vehementem, præsumptionem violentam, propter suspicionem citatur vt veniat responsurus: si contumax est iā dicitur vehemēter suspectus & excommunicatus, si per annum in illa persistit, iam ista, quæ erat vehemēs præsumptio, trānsit in violentam: vnde extūc vt hæreticus condemnatur vt hic. Inde est qđ no. Ber. s. de præsump. litteras in glo pen. ꝙ non vehemens præsumptio, sed violenta condemnationem inducit. [Allegat Arch. de pur. cano. inter versi. attendentes. & inf. c. prox. in princ.] Et est si. ad hoc qđ no. de simi. insinuatum in vlt. gl.

1 De materia huius glossæ vide Eymericum in Directorio inquisitorū. par. 1. q. 55. & 56.

c ¶ Respondeat.] Ergo vt habeat locum hæc decretalis, requiritur, ꝙ hoc expressum sit in citatione, vt scilicet de fide veniat responsurus, 2 & sicut & in snīa requirit, quod citata fuerit pars, vt veniat auditura sententiam alias sine appellatione rescinditur. ff. quæ sent. sine appel. rescin. l. 1. §. item cum ex eo.

2 Idē Archi. & facit Cle. vt lite pēd. s. 2. Io. And.

ADDITIO. Debet citari pars vt veniat auditura sententiam, etiam ferendam in casibus, quibus proceditur simpliciter & de plano, vt in cle. de verb. sig. sępe, §. penult.

d ¶ Hæreticus.] sic & in alijs criminibus excommunicatus; quia non venit responsurus de crimine, si in excōmunicatione stat per annum; post annum habetur pro conuicto. 11. q. 3. rursus. & quicunque.

ADDITIO. Licet habeatur pro conuicto, non tamen pro hæretico, vt notatur in c. excommunicamus. sup. eo. §. qui autem. in antiq. in gl. videtur in fin. Ioan. And.

A Ccusatus.] istud c. legitur vsque ad §. Eum. Et pro intellectu ipsius est primo præsupponendum, qđ alia pœna imponitur lapsis in hæresim; ælia pœna relapsis. Nā lapsis in hæresim imponitur pœna degradationis, cum perpetua immuratione, vt vitam agant in perpetua pænitentia, cū pane tristitiæ & aqua doloris; sed quādo sunt relapsi, debent tradi curiæ sæculari, & sunt subijciendi ignibus.

¶ Idem eisdem.

¶ Abiurans in iudicio hæresim propter vehementē præsumptionē, si iterato labitur (licet non fuisset ꝓbatū plene) relapsus dicitur, secus si leuis erat præsumptio. h. d. vsque ad §. Eum vero. Dominicus.

CAP. VIII.

A Ccusatus e † de hæresi vel suspectus, contra quem de hoc crimine magna & vehemens f suspicio orta erat, si hæ-

† Olim incipiebat Quod super nōnullis, & hr̄ impressa ī Bullario litterarū Apostolicarum pro officio sanctissimę Inquisitionis pagi. 131. in de hoc c. magnam accipiet lucem.

CASVS. Aliquis fuit accusatus de hæresi, vel quia erat suspectus de hæresi; eius superior cœpit cōtra eum inquirere; iste non potuit conuinci per sufficiētes probationes & testes ad illum cōdemnandum de crimine hæresis: tn̄ quia erat suspectus de hæresi, fuit sibi indicta purgatio ad iudiciū episcopi: vnde ipse suspectus de hęresi, suam hæresim abiurauit, id est, illi penitus renunciauit cū iurō: postea fuit repertus in hmōi hæresi, quā abiurauerat, vtrū ex abiuratione cēseatur relapsus: ita ꝙ sit puniendus tamq̃ relapsus? nam non est dubiū qđ si de prima hæresi fuisset cōuictus, qđ puniretur pœna relapsorū: sed de prima hæresi non constabat ad plenum? Rn̄det Romanus Pōtifex cū distinctione. Aut de prima hæresi erat vehemens suspicio ɔ̄ ipsum, & illā purgauit ad iudicium epi cum abiuratione: tunc si postea reperiatur in eadem hæresi, censetur relapsus, & tamquam relapsus dēt puniri: quia dēt tradi curiæ sæculari, vt ignibus supponat: Aut erat modica suspicio, & hæresim suā abiurauit cum purgatione ad iudicium epi, & tunc non censebitur relapsus, sed solū lapsus, & tamq̃ lapsus est puniendus: quia debebit degradari, & ꝑpetuo immurari, No. ibi, censeri, ꝙ talis nō dr̄ vere relapsus; quia non erat conuictus de prima hæresi ad plenū, sed ius fingit, ꝙ est relapsus, eo quod nūc conuincitur iuxta præsumptionem vehementem primæ hæresis, eo ꝙ inuenitur in eadē hæresi, Not. ꝙ ius fingit q̄sque id esse quod tamen vere non constat, vide quod not. 50. dist. ferrum. & de spon. is qui. in antiq.

Not. ꝙ delictum non dicitur plene probatum, etiā si constet de plena præsumptione vehemēti: quod nota pro iuribus & statutis, quæ requirunt plenam probationem. Domi.

[Prima glo. diuidit.]

e ¶ Accusatus.] Diuide decretalem in tres partes; In quarum prima ponūtur tres casus, quib. quis dicitur relapsus, & durat vsque ad §. Licet vero, ibi secunda, in qua dr̄, quod periurus in causa heresis certis casib. testimonium perhibet, & durat vsque ibi, Sane. Ibi tertia in qua ponuntur sex casus olim dubitati, an ad officium inquisitorum spectarent, vsque ad §. Religiosi. Ibi quarta in qua dicitur religiosos in hæresi delinquentes grauius alijs puniendos.

ADDITIO. Idem Io. Mon. & in subdiuisione non insto, q̄ per prædicta satis patet. Et dicit Archid. quod olim incipiebat; Quod super: sed illam non vidi & dicit. §. eum vero additum per Bonifacium. Io. And.

f ¶ Vehemens.] non violenta, de præsump. litteras, & facit quod dixi sup. c. proxi. [Idem Archid.]

a ¶ Ficti

a ¶ Fictione.]Ideo dicit, qa vere non poteſt dici relapſus, de quo non conſtat, an fuerit lapſus: ſicut dicit canon, ꝙ non pōt dici renatus, qui prius non fuit natus. de cōſe. 4. diſ. qui in maternis, & c. ſi baptizata. Neq. n. dici in eum regeneratio poteſt, quem generatio non præceſſit, vt ibi dicit.

ıldē Io. And. ne verbū, ſi - ctio, fruſtra ponat. c. ſi pa pa de priuil. benefacit. l. ſi q adulterij C. ā adult. ibi ius fingit ad alteriū ꝯnıſ ſū, & punit, quod prius pp allegatā ꝯ ſāguinitatē, tranſiuit im pune. Fon.

propter vehemētem ergo ſuſpicionē fingitur i lapſus ita, ꝙ poſt abiurationem rediens fingitur relapſus: ſæpe enim iura talia fingunt. de hoc 50. diſt. ferrum.

b ¶ Ex hoc.] ſcilicet quia poſt abiuratione nē reperitur lapſus.

c ¶ Grauius.] ſcilicet q̄ ſi nūq̄ abiuraſſet.

d ¶ Pœna.]ſup. c. ad abolēdā §. illos quoque, & ſupra. eo. ſuper eo.

¶ EVM VERO. Iſte §. legitur vſq; ad §. Licet vero pturi. Caſus in eo ſic figurat̄. Aliquis Titius fuit accuſatus de hæreſi, & ā vna ſecta hrticorum (Quot autē, & quæ ſint ſectę hęreticorū habetur ī c. pe. 24. q. 3.) Vel aliq̄s fuit accuſatus de hęreſi, eo quod errabat in vno articulo fidei, vel in vno ſacramēto. Eccleſiæ abiurauit generaliter oēm hęresī: poſtea īcidit in aliā ſectam hęreticorū, vel errauit in alio art. fidei vel ſacramēto Eccleſiæ vtrū cēſeatur relapſus: vel tm̄ modo lapſus? Reſpōdet Romanus Pōtifex dicēs, ꝙ licet iſte prius fuerit conuictus de vna ſpecie hæreſis: vel in vna ſecta, vel in vno articulo fidei, vel in vno ſacramento eccleſiæ errauit, ſi abiurauerit hære ſimpliciter, non reſtringendo ad illam ſectam, vel ad illum articulum fidei, aut ſacramentum Eccleſiæ, cenſetur relapſus: ſecus autem ſi ipſe tantummodo abiuraſſet ſuam hæreſim in illa ſecta, vel in vno articulo fidei: quia ſi poſtea relaberetur in alia ſecta, vel alio articulo, cenſeretur lapſus, non autem relapſus. Sed quid ſanctiſſime pater, ponamus quod aliquis fuit conuictus de hæreſi, & illam abiurauit: poſtea non incidit in illum errorem ſaltem aperte, ſed fuit fautor, vel receptator hæreticorum, qui in illo errore erat, vtrum cenſeatur lapſus, vel relapſus, Reſpondetur, quod cenſeri debet relapſus, & ideo pœna relapſorum erit puniendus. Nota primò, quod hæreticus dicitur committens in vnum articulum fidei tantum.

Al. fuit.

† Al. ita ſi ex tunc ī alia ēt hæreſis ſpecie, ſiue ſecta, aut alio arti. &c.

Nota ſecundo, quod diſpoſitio generalis poſita poſt enumerationem ſpeciei alicuius, includit etiam alias ſpecies ſeparatas, ad hoc ſup. eod. lib. de procu. qui ad agendum. Dominicus.

e ¶ Secta.]multas potes videre 24. q. 3. c. pen.

f ¶ Fidei articulo.]quos habes explicatos, ī. de ſumma tri. firmiter in ant.

[Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem: ſecundo quærit re

resim in iudicio abiurauit, & poſtea committit in ipſa, cenſeri debet quadam iuris fictione [a] relapſus, licet ante abiurationem ſuam hæreſis crimen plene probatum non fuerit contra ipſum. Si autem leuis, & modica ſuſpicio illa fuerit, † quamquam ex hoc [b] ſit grauius [c] puniendus, non tamen debet in hæreſim relapſorum pœna [d] puniri.

¶ *Culpabilis in vno articulo hæreſis, generaliter poſtea abiurando, relapſus dicitur, ſi cōmittit etiam in alium articulum ſeparatū hoc dicit. Dom.*

¶ Eum vero qui in vna hæreſis ſpecie, vel ſecta [e] commiſit, aut in vno fidei articulo, [f] ſeu Eccleſiæ ſacramento errauit, & poſt modum hæreſim ſimpliciter, [g] vel generaliter abiurauit, ſi † ex tunc in aliam etiam hæreſis ſpeciem, ſiue ſectam, aut alio articulo ſeu ſacramento committat volumus vt relapſum in hæreſim iudicari. [h]

¶ *Qui poſt abiurationem hæreſis, de qua conuictus fuerat vel poſtea conuincitur, facto vel verbo hæreticis communicat in rebus hic prohibitis: relapſus dicitur. hoc dicit Dom.*

¶ Illæ quoque de cuius lapſum in hæreſim ante abiurationem conſtiterat, vel nunc conſtat: ſi poſt illam hæreticos receptet, † deducat, viſitet, ſiue aſſociet, aut dona, vel munera [i] eis donet, vel mittat, ſeu fauorem eis impendat, qui excuſari non poſſit, [k] etiam ſine adoratione, (vt verbis [l] veſtris vtamur) merito debet iudicari relapſus cum illum ex approbati † a ſe prius erroris conſequētia non ſit dubium id [m] feciſſe.

mittit, & arguit.]

g ¶ Simpliciter.] per hæc verba puto, ꝙ ſi abiuraſſet ſolum in illo capitulo, licet laberetur in alio, non diceretur relapſus 2. Et nota ꝙ indefinita æquipollet vniuerſali. Ad idem de priuileg. ſupra, qui circa. Et nunquid de vno articulo infamatus ſe teneat de omnib. expurgare notatur de conſe. diſt. 3. ergo Berengarius. & puto hāc literam pro illa parte facere, ꝙ non teneatur: tamē ſi id faciat valet: & habebit poſtmodū locum pœna relapſorum 3. vt ſequitur.

2 Sic vult gl. & doc. ibi in verſi. fictiōe. ī. eo. facit c. ad abolendā. ſu. eo. tūꝯſuetudo hēt qd̄ ſuſpectus ī vno ar. cogit oēm hęreſim gñaliter abiurare. Fon.

[Gloſſa ſequens ſignat contrarium, & ſoluit.

3 Placet Ioā. And. Fon.

h ¶ Iudicari.]contra C. de tranſactio. ſi de certa. ff. de trāſact. q cum tutoribus 1. vbi generalis tranſactio reſtringitur ad id, de quo ſpāliter actū erat. Solu. illa locum habent in nō connexis 4 ſed hic omnes hæreſes ſunt connexæ, quia habent caudas adinuicem colligatas: & de vanitate conueniunt in id ipſum, ſupra eo. excōmu. 1. & 2. vnde non quærimꝰ, an ſit relapſus in illā hęreſim, in quā prius fuerat lapſus: ſed quærimꝰ an fuerit relapſus in hæreſim. Semel ergo lapſus ī hæresī, poſt abiurationē iterum lapſus, licet in alia ſecta, dicitur relapſus.

4 Idē Io. Mo. alleg. 16. q. 2. ſed, & illud, ibi dr̄, ꝙ p vnū mēbrū in totū corpus, diffundit macula. Io. An.

† In īpreſſis recētiorib. legit̄, acceptet.

† In recentiorib. īpſſis legit̄ ap̄pbata, ꝯ veterū codicum fidē.

i ¶ Munera.]Differētia eſt inter donum, & munus. Munus enim ex cauſa datur: donum ex cauſa, & ſine cauſa. ff. de verb. ſignifi. inter donum. l. minus eo. tit. ad principium tituli, dicit quod munus ſumitur tribus modis: pro dono, pro onere, & pro officio. Io. Andr.

K ¶ Non poſſit.] puta propter neceſſitatem famis. 42. diſt. quieſcamus. 76. diſt. non ſatis, vel ignorabat illos hæreticos, & ſic per ignorantiam excuſatur. ī. de reg. iur. ignorantia. [Io. Mo. allegat de conſt. cap. 2. in antiq. Io. Andr.

l ¶ Verbis veſtris,]ſic ſup. de rēb. eccleſiæ non alienandis, hoc conſultiſſimo [& clem. de priuileg. ca. 1. de pæniten. & remiſ. c. 1. Io. Andr.

m ¶ Id.) ſcilicet receptare, deducere, viſitare, aſſociare, donare, mittere, vel fauorem impendere.

¶ LICET. Iſte §. legitur vſq; ad §. porro ſi propter huiuſmodi. Et in principio huius paragraphi Caſus ſm̄ veriorem intellectum ſic figuratur. Titius fuit accuſatus de hæreſi fuerunt ꝓducti teſtes ad ipſum cōuincēdū; qui teſtes (vt moris eſt) iurauerunt; deponere veritatem, ipſi tamen teſtes falſum depoſuerunt, dicentes, ꝙ neſciebant iſtum hæreticum poſtea pænitentia ducti, reuerſi fuerunt ad iudicium; & voluerunt deponere contra iſtud, quod prius depoſuerunt, dicendo, ꝙ ſciebant iſtum hæreticum, vtrum ſint admittendi? Vtdetur

detur, ꝙ non: quia deponendo falsum, commiserunt periuriũ: modo periuri repelluntur à testimonio. Hac ratione non obstante respondetur, ꝙ ipsi admittuntur etiam ex interuallo: & istud est fauore fidei: ꝙ verum est, concurrentibus verisimilibus circunstantijs, de quibus in littera, videlicet si apparet, ꝙ isti testes non deponũt ex animi leuitate, nec odio, nec amore pecuniæ: sed amore fidei. Sed sanctissime pater vellẽ informari a vobis, vtrum inquisitores speciales a sede Apostolica deputati ad inquirẽdũ, & puniẽdũ de crimine hæresis, possint cognoscere de diuinationib. & sortilegijs? Rñdet ꝙ ñ: quod uerum est, nisi istę diuinationes, vel sortilegia sapiunt hęresim sicut est emittere nefarias preces circa aras idolorum: dęmones consulere, & eorum respõsa suscipere: tũc. n. de istis possũt isti Inquisitores cognoscere. Itẽ non possunt ipsi Inquisitores cognoscere de vsuris. Et hoc ideo: qa si inquisitores haberent examinare istas causas, posset retardari causę inquisitionem fidei tangentes: cum aliæ causæ sint a fide extraneæ. Nota ꝙ periurus repellitur a testificãdo etiam post peractam pęnitentiam, ad hoc sup. de testa. testimonium. Not quod testis in causa hæresis potest ex interuallo corrigere dictũ suũ. Quid autem in alijs caussis, vide de tes. cũ clamor. & de test. cog. præterea.

a ¶ Repellantur.] 6. q. 1. quicunque. & s. de test. testimoniũ. ADDITIO. Arch. alle. 22. q. 5. paruuli. de accusa. cum oporteat. de testi. sicut. in fine. No. etiã, quod ferre testimoniũ dignitatis est, 33. q. 5. pceptũ. vbi de hoc. & not. in c. testimonium. in gl. Io. Andr.

b ¶ Celando.] Diplex est forma iurandi: quod dic vt sup. de accus. qualiter 2.

c ¶ Postmodum.] Ex interuallo: vt sit hoc speciale fauore catholicæ fidei: aliàs nihil esset hic fauoris, vt sup. de test. cog. præterea.

d ¶ Indicijs.] sic supr. eo. in fidei, & sic per indicia statur

† De intellectu vide Alb. in repet. c. 1. de hæret. in hoc c. eod li. q. 16. nu. 79.

† Vide Zanchinũ tract. de Hæret. ca. 22.

¶ *Testis in causa hæresis falsum deponens, licet periurus sit, probat dicendo cõtrarium: dum tamen ex indicijs constet dictum non corruptionem, sed veritatem continere. hoc dicit.*

¶ Licet † vero periuri à testimonio etiam post pænitentiam repellantur: [a] si tamen ij, qui coram inquisitoribus iurantes tam de se, quam de alijs super facto hæresis dicere veritatem, eam celãdo [b] deierẽt, & postmodum [c] velint corrigere dictum suum, contra se, ac alios suos complices deponendo: cum crimẽ huiusmodi sit exceptum, si ex manifestis indicijs [d] apparuerit tales non animi leuitate, aut odij fomite, seu corruptione pecuniæ, sed zelo fidei orthodoxæ dictũ suum velle corrigere, ac modo, quæ prius tacuerãt, reuelare: in fauorem fidei, nisi aliud obsistat, [e] stari debet tam contra se, quam contra aliquos attestationibus eorundem.

¶ *Inquisitores super hæresi deputati, non se intromittant de diuinationibus, vel sortilegijs non sapientibus hæresim manifestam. hoc dicit Domin.*

¶ Sane cum † negotium fidei, quod summe priuilegiatum [f] existit, per occupationes aliàs non debeat impediri: pestis Inquisitores hæreticę, a sede Apostolica [g] deputati, de diuinationibus, aut sortilegijs (nisi hæresim saperent [h] manifeste [i]) intromittere se nõ debent: nec punire talia exercentes, sed eos relinquere suis iudicib. puniẽdos.

¶ *Inquisitores hæresis de quæstionibus vsurarum se intromittere non possunt. hoc dicit.*

¶ De quæstionibus † præterea vsurarum motis etiam contra illos, [k] quibus restitutionem vsurarum in pænitentia pro hæresis crimine iniunxerunt, ac illi se, & sua ad hoc faciẽdum in iudicio ecclesiæ obligarunt, intromittere se non possunt, ne per causas huiusmodi offendiculum [l] negotio fidei præparetur.

¶ *Inquisitores possunt compellere hæredes fautorum hæreticorum (qui tamen hæretici non erant) ad implendam pænitentiam iniunctam in bonis temporalibus, secus si mortui sint antequam fuerit pænitentia iniuncta. hoc dicit. Domin.*

¶ Si vero † pro his, quæ in hæresi receptando, vel defendendo hæreticos, [m] seu eis fauendo, non tamen existens hæreticus quis commiserit, sub obligatione bonorum suorum Inquisitoribus se ad strinxit ad recipiendam ab eis pænitentiam, & com-

probationi, & de hoc s. q. si. sint leg. transmissæ. ADDITIO. Et s. eo. excõicamus. §. vlt. de cler. pereg. inter quatuor de homi. pro humani. in fi. Io. Andr.

e ¶ Aliud obsistat.] scilicet, q̃ prędictum periuriũ: vnde si de falso redarguerentur, non stabitur eorum dicto. de testi. ex tenore.

f ¶ Priuilegiatũ.] Nec magis priuilegiatũ anteponi. s. de off. lega. volẽtes. 21. disti. deniq; ff. de off. procon. l. vlt.

g ¶ Apostolica.] multo minus alijs. [Idẽ Archidiaconus.]

[Gloss. seq. reci. p q.

h ¶ Saperet.] sicut est circa 1 aras idolorũ nefarias preces emittere, sacrificia offerre, dęmones consulere, eorum rñsa suscipere. 26. q. 2. hi q. & q. 4. igit. vel associãt sibi pp sortes exercendas hęreticos. vel faciãt prędicta cum corpore, vel sãguine Christi, vel ĩ sortib. vt possint habere respõsa, puerũ rebaptizant, vel his similia.

[Glo. seq. recitetur per obiectionem, & solutionem.]

i ¶ Manifeste.] In dubio 2 ergo hoc casu non habent iurisdõnẽ: & licet alias iudex cognoscat an sua sit iurisdõ, & in dubio dicat̃ iurisdõnẽ hẽre. ff. de iud. si qs ex aliena quæ ĩ ordinario loquitur: hic tamẽ nisi id manifeste apparcãt, se nõ intromittit, & ẽ si sir. e. li. de cẽsi. c. 1. §. notoria & ĩ. de pę. c. 1. su. de off. deleg. c. vl.

[Idem Ioan. Mon. & Arch.]

¶ K Etiam contra illos. quasi dicat mul to minus si contra alios.

l ¶ Offendiculum.] Pluribus intẽtus minor est ad singula sẽsus. Et sæpe, qui ad vtrumque festinat, neutrum bene peragit. 16. q. 1. presbyteros. & C. de assesso. nemo.

[Glo. seq. signat contrarium & soluit.]

m ¶ Hæreticos.] Contra sup. eo. tit. cap. penul. vbi defensores, & fautores hæreticorum hæretici sunt. Solu. non in fauente, & defendente: sed in credente loquitur ibi.

ADDITIO. Idem. Io. Mo.

Hæresim saper manifeste quæ dicatur.

1 De materia vide Old. cõs. 210. inci. Regularis hẽc traditio.

† Aliàs ita de qõnib. pręterea vsurarum motis. & ꝯ illos. &c.

2 Vide Fel. in c. si clericũ de fo. cõp. & Arelatanũ tract. de hæret. notab. 3.

† In vetustiorib. codicib. ita: Si vero in h. s, &c. vs.

a ¶ Ad

plendam; & ea licet iniuncta, non tamẽ peracta decessit; si per huiusmodi pænitentiã onus impositum fuerit proficiens ad salutem, [a] in bonis eius temporalibus [b] exequendum, ad complementum ipsius per Inquisitores cogi debent hæredes, [c] vel alij, ad quos cum suo onere [d] bona hmõi deuenerunt.

¶ Porro si propter huiusmodi hæreticornm receptationem, defensionem, seu fauorem, quis ad faciendã pænitentiã, quam Inquisitores, ipsi iniungere vellent, bona sua obligauerit eisdem: & antequam ei pænitentia iniungeretur, decesserit: eius hęredibus nõ est satisfactio pro extincto [e] iam crimine iniungenda.

¶ Post mortem hæretici declarari potest eum hæreticum fuisse, ad finem confiscandi. Dominicus.

¶ In eo vero casu, [f] quo hæredes ad successionem non debẽt ob hęresim sui auctoris admitti, non obstante quòd auctore ipso viuẽte hoc non fuerit (interueniente ipsius morte) per sententiã declaratum, ad † confiscationem bonorum post mortem [g] eiusdẽ nihilominus procedatur.

¶ Clerici instruentes hæreticos, ne Inquisitores veritatẽ inuestigent puniri possunt per eos: & religiosi grauius puniuntur. h.d. Dominicus.

¶ Sacerdotes insup & alij clerici, qui negotiũ inquisitionis, instruẽdo citatos hæreticos, vel eorũ credẽtes, de celãda veritate, vel dicenda falsitate, seu eos indebite liberando, inuenti fuerint impedire: [h] (cũ non sit dubium eos † ipsa facere in fauorem hæreticæ prauitatis) per Inquisitores a talibus cõpesci possunt, & pęna debita castigari, [i] tam per captionem personarum, quàm aliàs, prout culpa exegerit de-

a ¶ Ad salutem.] vt puta vt fundaret, vel ædificaret Ecclesiã, hospitale, vel alium pium locum, vel faceret simile pium opus; in Auth. de eccl. ti. §. si quis ad ædificationem. coll. 9.

b ¶ Temporalibus.] hoc dicit: quia secus si in ieiunijs, vigilijs, orationibus, vel similibus constiterit illa pęnitentia. idem esset si nõ posset illud iniunctum licet salutiferum expleri per alium: sicut esset theologiam audire, vel similia.

ADDITIO. Licet ieiunia de quibus supra per cognatos possunt impleri, vt dixit Io. Mo. 13. q. 2. animę: non tamen sunt in bonis tẽporalibus exẽquenda; vnde bis cõpetit hoc exẽplũ.

c ¶ Heredes.] 12. q. 2. epũs qui filios de se. pul. c. vlt. de rap. in litteris. & de sentẽ. excom. a nobis. & in his omnibus de hoc. Io. And.

d ¶ Onere.] 16. q. 1. si quis laicus de dec. pastoralis. & c. cũ nõ sit in C. de serui. & aq. l. & prouincia. ff. de pig. ex litteris.

PORRO iste §. legitur vsque ad finẽ capituli, & in eo casus sic figuratur: Aliquis recepit in domo sua aliquos hæreticos, quos sciebat hæreticos, vel alias eis auxiliũ præstitit, tñ non erat hæreticus: certũ est ꝙ venit grauiter puniendus: vt per totam rubricam C. de receptatoribus, quia (vt ibi dicitur) sine illis latrones diu latere non possunt. Or ponamus ꝙ ipse receptator hæreticorũ fuit conuictus; & fuit ei aliqua pæna iniũcta, quæ consistebat in tẽporalibus puta ꝙ ipse ædificaret ecclesiã, nondum ecclesia ædificata, sed tamen incępta, ipse receptator mortuus est, vtrũ sui hæredes possunt cõpelli ad complendum huiusmodi pænitentiã, quæ consistit in temporalibus? Respondet Romanus Pontifex ꝙ sic: nã bona sua fuerunt tacite obligata ad complendam dictam pęnitentiam: ideo si quis fuit accusatus de hæresi, & pendẽte accusatione moritur, non est extinctũ crimen: sed contra hæredes potest causa prosequi ad finẽ, ꝙ bona sua fisco applicentur: nã ex quo lapsus est in hæresim, perdidit omnia bona sua, & fiscus incępit esse dñs. Item ad alium finẽ, vt memoria ipsius defuncti dãnetur: imò si durante vita hæretici, non fuisset incæpta accusatio: post mortem eius posset accusari ad istum finem, vt memoria eius damnetur, & bona eius fisco applicẽtur. Postea in fi. c. dr̃ ꝙ clerici nõ debent dare instructiones hæreticis, qualiter ipsi respõdebunt ad singula capitula sibi apposita per Inquisitores: quod si fecerint, poterũt Inquisitores tales clericos incarcerare, vel aliàs punire secũdũ quod eis videbitur. Nota primo ex isto c. iuncta glo. ꝙ aliquis nõ dicitur relapsus in hæresim: nisi cõstet eum plene & pfecte incidisse in hæresim: quia de hoc fuit cõuictus: sed nõ dr̃ vere relapsus, si prius erat solummodo præsumptio contra ipsum; sed dr̃ ficte relapsus, tñ est puniẽdus pæna relapsorũ ac si esset vere relapsus. No. vlterius ex §. Cũ vero, ꝙ si quis errauerit in vno articulo fidei, vel in vno sacro Ecclesiæ, vel in vna secta hæreticorum, & abiurauerit hæresim specialiter, puta qa abiurauerat suam hæresim in vno articulo fidei, aut sacramento Ecclesiæ; aut in alia secta: si postea labatur in alio articulo, vel sacramento, vel alia secta hæreticorum, non dicitur relapsus, sed tãtummodo lapsus; secus si abiurasset generaliter & simpliciter suam hæresim. Not. ibi, Ille quoque, quòd si quis fuit conuictus de hęresi, & illã abdicauerit; si postea receptet hęreticos, censetur occulte relapsus: licet aperte non constet, ꝙ credat eorum errori: nam ex consequentia prioris erroris pręsumptio est, ꝙ credit errori ipsorũ, & censetur relapsus. No. in §. Licet, ꝙ testis non solũ deierat dicendo falsum: sed etiam celando veritatem. Item nota casum, in quo testis periurus admittitur ad testificãdũ. Item nota casum, in quo testis ex interuallo potest dictum suũ corrigere, licet regulariter contra: sed istud est fauore fidei. No. ibi. Si vero quòd res transit cum onere suo reali ad quemcunq; possessorẽ vel successorẽ perueniat res ipsa, & ad hoc allegatur iste §. vt si res tua sit mihi obligata, & hypothecata, licet rem illam alienes, tamen remanet mihi obligata: & potero agere hypothecaria.

e ¶ Extincto.] crimina extinguunt morte: 1 vt 33. dis. quorũdã. 23. q. 2. admonere. ff. de ijs q mor. si. cõsci. l. vlt. ex quo igit extinctũ est crimẽ & pnĩa nõ est imposita p crimine iã extincto, nõ imponatur vlterius.

f ¶ Casu.] scilicet, quia non fuit reincorporatus vnitati ecclesiæ.

g ¶ Post mortem.] 24. q. 2. sane 2 & C. ad l. Iul. maiest. l. vlt 2. intellige hoc vsque ad 40. annos. nã postea abdicari nõ poterunt, etiam a Romana ecclesia a filijs catholicis; qui illa tanto tempore bona fide possederunt, quod verum est, si parentes catholici putabantur, vt sup. eo. lib. de præscrip. c. vlt.

h ¶ Impedire.] manifeste vel non manifeste; dummodo hoc constare possit.

i ¶ Castigare.] Sic inf. d. pen. Romana.

ADDITIO. Idem Io. Mon. & Arch. caueant tñ epũs & Inquisitores ne impedimentum officij falso imponãt alicui, quod dic in cle. eo. tit. c. 1. §. pen. Io. And.

[illegible] casus litte[illegible] [illegible]alis domi[illegible] [illegible]i Heliæ.

† Aliàs, ad occupationem.

† Aliàs, ita; ipsos ea facere, &c.

1 Crimina regulariter morte delinquẽtium extinguũtur. l. 2 & 3. C. si reus vel acc. mor. fue. fallit in crimine hæresis. vide Doc. in c. filij. ff. eo. & Gõdis. salũum tract. de hęret. q. 22.

2 Hęc lex pbat idem in crimine læsæ maiest. Ioan And.

linquentis. [a] ¶ Religiosi [b] etiam sunt immutationis [c] † pœna, vel alia grauius puniendi, qua sæculares, [d] si inuenti fuerint in hæresi, vel consimilibus [e] deliquisse.

¶ Vrbanus quartus.

¶ Non valent statuta per quæ inquisitoris hæresis officium impeditur vel retardatur.

CAP. IX.

STatutum † ciuitatis, castri, villæ, vel alterius loci, per quod negotium inquisitionis hereticę prauitatis directe, [f] vel indirecte; [g] ne in eo libere procedi valeat, contigerit impediri, vel quomodolibet retardari, [h] nullius existere firmitatis: ipsiusque ciuitatis vel loci dominum, Potestatem, Capitaneum, Consules, vel Rectores, per quem, vel quos eadem ciuitas, seu locus regitur, quocunque nomine [i] censeantur, ad statutum huiusmodi loci diœcesano vel eius vicario, aut inquisitori seu inquisitoribus labis præfatæ, sine moræ [k] dispendio † exhibendum; & si tale [l] inuentum fuerit reuocandum omnino, vel saltem eatenus moderandum, quod per illud inquisitionis processus non impediantur, vel aliquatenus retardentur, [m] per censuram ecclesiasticam decernimus compellendos. [n]

¶ Clemens quartus inquisitoribus hæreticæ prauitatis.

¶ Officium inquisitoris hæresis morte concedentis nõ expirat etiam quo ad negotia prius non cœpta vel exorta. hoc dicit.

CAP. X.

NE † aliqui [o] dubi-

a ¶ Delinquentis.] nam grauius delictum est grauius vindicãdum. 24. q. 1. non afferamus sup. de exces. præl. tanta & in æqualibus delictis æquales sunt pęnæ. inf. tit. proxi. c. vnico. in fi.

b ¶ Religiosi.] Isti si reperiantur hęretici, non sunt dicẽdi religiosi, sed religionis obũbratione fuscati. sup. eo. tit. ad abolendam. §. primo, &c.

c ¶ Immutationis.] sup eo tit. c. pen.

d ¶ Sæculares.] scilicet clerici, vel laici & concor. optime. s̃. ne cle. vel mon. c. sed nec.

e ¶ Consimilibus.] de quibus vidistis. sup. prox. §.

STatutum.] Primo irritat statutum p̃ quod directè, vel indirectè impeditur, vel retardat̃ inquisitionis officium. Secundo: ibi, Ipsiusque officiales ad quos spectat, iubet excõicari, si illud non reuocent, vel tẽperẽt. Dicit Archi. ꝙ olim incipiebat, multorũ, & fuit multũ abbreuiata. & aliud hic nõ glossat. Ioan. Mon. dicit, quod inter terminos istius decret. & sup. proxi. §. sacerdotes. nõ cadit iuris diuersitas; cum tam laici, q̃ clerici subiecti sint inquisitionis officio, & hoc minus dubium: quia ibi fit vt a priuato, hic autẽ vt a iudice; quod est grauius. Ioan. An.

CASVS. Communitas huius ciuitatis fecit vnum statutum, per quod statutũ impeditur inquisitio contra hæreticos faciẽda; quia fecit statutũ, ne aliquis ciuis posset de crimine hæresis accusari, vel ne aliq̃s ciuis huius ciuitatis posset ferre testimoniũ in crimine hęresis; Quęritur quale erit officium inquisitoris fidei a sede Apostolica deputati circa tollẽdum huiusmodi statutum? Resp õdetur. ꝙ ipse inquisitor fidei conuocabit ciues, & eos compellet, vt sibi exhibeãt illud statutum, & si videat, ꝙ per illud statutum impediatur inquisitio prauitatis hæreticæ, poterit cõpellere ciues ad tollendum & rumpendum illud statutum; vel ad modificandum illud statutum, vt non tollatur inq̃sitio hæreticæ prauitatis. Not. primo argu. ꝙ quælibet vniuersitas potest sibi facere statuta, de quo sup. de constitu. cum omnes.

Nota secundo, ꝙ ordinarius loci potest petere editiones statutorum laicorum, ut videat si sint aliqua contra fidem catholicam. Dom.

f ¶ Directe.] puta ne aliquis ciuis illius loci accusari possit, vel cõtra eũ inquiri super crimine hęresis; vel ꝙ nullus contra alium de crimine hæresis audeat testificari, vel his similia.

[Gl. duæ seq̃. notant duo, & in secundo fit remissio.]

g ¶ Indirectè.] puta ut nullus possit p̃ aliquo crimine puniri ab aliquo q̃ a potestate, vel vt nullus ali⁹ quã potestas possit aliquem capere, vel capi facere; vel vt nullus nisi sit de familia potestatis, possit arma portare vel his similia.

h ¶ Retardari.] nota contra generale illud, quod differtur non aufertur. 14. q. 6. c. 1.

i ¶ Nomine.] supra eod. lib. de elect. fundamenta.

k ¶ Moræ.] nota moram vitandã: de hoc dixi. s̃. de elec. c. vlt.

ADDITIO. Cõcord. constitutio Ioan. exe crabilis. §. qui vero. & §. porro. Io. And.

l ¶ Tale.] scilicet, q̃d directe, vel indirectè impediat vel retardet.

m ¶ Retardẽtur.] vnde de statuto de nõ portãdis armis excipietur inquisitorũ familia, & his similia.

ADDITIO. Non tamen debent Inquisitores abuti concessione portationis armorum, vt in cle. eo. tit. c. nolentes.

n ¶ Compellendos.] sic sup. de iureiu. c. licet de except. c. vlt. j. de sen. excom. decernimus.

NE aliqui.] Primum ponit cubiũ, quod secũdo declarat; ibi, præsenti.]

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponẽdũ primo illud. quod h̃r in c. gratũ. de offi. deleg. in antiq. videlicet, quod iurisdictio delegata expirat morte mãdantis, re existente integra. Itẽ secũdo est præsupponendũ, ꝙ inquisitores a sede Apostolica deputati habent iurisdictionẽ delegatam.

CASVS Papa deputauit aliquẽ inquisitorẽ in prouincia Burdegal iste Inquisitor cępit inquirere cõtra aliquos, qui erãt suspecti de crimine hæresis; vel non incæpit inquirere nec exercere suã iurisdictionẽ delegatã postea hoc pendente Papa mortuus est; nunquid est expirata iurisdictio inquisitoris ad minus quo ad causas nõ incœptas? Vr ꝙ sic p̃ dictũ c. grauatũ allegatũ in p̃supppositione Respõd. Rom. Pontifex dicens, ꝙ fauore fidei ipse statuit & ordinat, vt p̃ mortẽ Papæ nõ sit extincta iurisdictio inq̃sitoris: ẽt si crimẽ hæresis nõdum erat ortum, puta quia t̃pe mortis Papæ Titius nõ erat hęreticus, postea mortuo Papa incępit eẽ hæreticus male sentiẽdo de fide, certè inquisitor poterit inquirere de isto crimine, & Titium punire, & hoc est fauore fidei. Nota primo arg. quod cõcessio facta sub nomine summi Rom. Pontificis videtur facta contemplatione dignitatis & non cõtẽplatione nominis proprij, de quo sup. eod. lib. de rescrip. si gratios. Nota secũdo, quod multa statuũtur pro fauore fidei cõtra regulas iuris cõis. Domi (Prima gl. dat simile, & sũmat.

o ¶ Ne aliqui. Sicut officium legati non expirat re integra mortuo Papa, vt sup. de offi. lega. c. 2. sic & officium inquisitoris hæreticæ prauitatis in fauorem fidei re integra non expirat, ut hic.

ADDI-

† Quæ sit illa dixi s̃. eo. c. 1. & ista pęna, est a can. non legib. inuẽta. l. aũt dãnũ. §. solent. ff. de pœn. e q̃- uis. de pęn. j. eo. Ana. c. a nobis. in j. colla de apo sta. Fon.

† Cõcor. rescriptũ Inn. iiij. incip. Ad extirpãda. §. ceterũ teneatur. & aliud rescriptum Alex. iiij. incip. Implacida relatio. q̃ habent impressa i bullario Litterarum Apostolicarũ p̃ officio sanctissimæ inquisitionis.

† Faciũt no. per Doc. c. si s̃. eod. de immu. eccl. dicentes, ꝙ eps cogit laicos fateri quod nõ intẽdũt statutis suis p̃iudicare ecclesiæ argu. gl. 2. peruenit de arbi. & q̃ no. Archi. 2. q. 1. c. quæ Lotharius Pon

† Vide Dec in c. causam matrimonij. extr. de offi. c. deleg & Arelata nũ trac. de heret. ne tab. 4.

ADDITIO. Et intellige de inquisitore dato simpliciter, nam si cum clausula, & vsque ad volũtatis beneplacitum, distingue, vt sup. eo. lib, de rescrip. si gratiosa. Io. And.

a ¶ Expiret.] sicut potestas delegatorum datorum ad causas, sup. de offi. delega, vndique, & cap. gratum, & cap. relatum.

b ¶ Incępta.] de q̃b. nõ dubitabatur per iura proxime inducta. & no. incœpta: quia per quemlibet iudicialem actũ, ẽt præter citationẽ iurisdictio ꝑpetuatur vt dici solet in decr. de offi. dele. licet ibi vti non cœperit.

c ¶ Non cœpta.] no. quia si hoc esset speciale fauore fidei catholicę, vtĩ. dr: ergo vbi nõ est fauor ei⁹, ꝯriũ est regulare & sic notaterminatam q̃õnem no s̃. de offi. deleg. licet. qua quærit, an perpetuatio facta in vno ar. perpetuetur in alijs per easdẽ litteras legato commissis ad idẽ sup. eo lib. de off. deleg. c. vlt. §. officiũ. & est in hoc dr̃ia inter istum inquisitorem & conseruatorem, vt ibi patet.

No ad q̃õnẽ iurisdõ perpetuata in vno arti. an censcatur ꝑpetuata in alijs articu.

tationem solicitam excitantes in dubium reuocent, an officium inquisitionis hęreticę prauitatis solicitudini vestræ infra certos limites ab Apostolica Sede commissum, expiret [a] per mortem Romaui Pontificis, qui commisit: Præsenti declaramus edicto, ipsum officium nõ solum quo ad negotia viuente mãdatore incępta, [b] imo etiam quo ad integra & nõ cępta, [c] & quod plus est, quantum ad ea, quæ tunc nequaquã emerserant, [d] in fauorem [e] fidei post committẽtis obitum perdurare.

¶ Idem eisdem.

¶ *Informat inquisitores ad Deum, vt eius timorẽ hominum metui anteponant, in procedendo simul vel separatim contra hæreticos, & suos fautores, & etiam in eos absoluendo cum vere redierint.*

d ¶ Emerserant.] vt si tempore mortis Papæ non orat Titius hęret postea lapsus senserit; hæresim hoc poterit cognoscere inquisitor.

e ¶ Fauore.] sic sup. eo in fidei fauorem, & sup. eo. accusatus. §. licet. cum sim. in hoc tit.

VT officium.] Diuiditur in tres partes: Secũda ibi, Verum. Tertia, ibi, compescendi.

ADDITIO Et dicit Arch. ꝙ olim incipiebat licet Io. And. Io. Mo. qui diuidit decre. in quatuor partes, de hac facit partem secundam: ibi, Si vero in alijs concor. Io. And.

¶ Præsupponamus primo illud, quod habetur in ca. cum causam de offi. deleg. in antiq. videlicet, quòd si à Sede Apostolica committatur aliqua causa simpliciter duobus iudicibus delegatis, vnus nõ potest procedere absque alio, & si procedat, suus processus erit nullus.

CASVS. Papa ĩ prouincia Burdegal. deputauit duos vel tres inquisitores fidei simpliciter: vnus illorũ inquisitorum alio non consulto. cœpit inquirere cõtra aliquos hæreticos, vel fautores & receptatores hęreticorũ, pro parte illius, ꝯ quẽ inquirebatur, fuit oppositũ, & allegatũ, ꝙ ipse solus nõ poterit procedere, quia ipse & alij duo inquisitores fidei fuerunt simpliciter deputati, & sic nõ põt procedere solus absq. alijs, per c. cum causam, alle. & ꝙ si vellet procere ad vlteriora. cõtra ipsum, ꝙ ipse appellaret, Vnde cõsultus Ro. Pontif. respondet, ꝙ fauore fidei ordinat, si committatur officium inquisitionis fieri duob. vel pluribus inquisitoribus simpliciter cõtra hæreticos vel eorum fautores siue receptatores, omnes inquisitores, simul, vel seperatim poterunt, procedere, sm ꝙ eis videbitur, ꝙ. cã hęresis poterit melius tractari. Sed ponam⁹, ꝙ aliquis suspect⁹ de hęresi, vel fautor. & receptor hęreticorũ. non potuit ad plenũ cõuinci de hæresi: veruntñ erat suspectus; Inquisitor indicit sibi purgationem, ipse autẽ ad iudiciũ inquisitoris se purgauit cũ abiuratione suæ hęresis postea ille vult redire ad vnitatẽ ecclesiæ; vtrũ sit recipiẽdus? Respondet, quod sic tamen inquisitor debet esse cautus, & videre, an tales redeũtes ad vnitatem Ecclæ fingãt se redire, & ne decipiãt ipsos inquisitores sub specie agni h. d, vsque ad §. Verum. No. primo, qđ si aliqua cã a Sede Apostolica cõmittatur plurib. simpliciter, vn⁹ delegatus non potest in cã ꝓcedere sine alio, & si procedat, põt pars aduersa appellare. Istud colligit ex isto c. arg. a spiali: quia si speciale sit fauore fidei, vt in causa hæresis vnus inquisitorũ deputatorum simpliciter possit solus de causa cognoscere: ergo ius cõe est ĩ ꝯtrũ: No. quod si hæretic⁹ abiuret hæresim, & velit radire ad ecclesiam; ecclesia nõ debet sibi claudere gremiũ. No. ꝙ talis hęretic⁹ rediẽs ad Ecclesiam est absoluendus secundum formam traditã in c. cum desideres de sent. excom. in antiq.

† cõcord. rescriptũ Vrb. 4. inci. licet ex oĩb. vnde hoc ca. accidiet lucem hr̃ impressũ in bullario litterarũ Apostolic. ꝓ Offõ Sanct. inquisitiõis

CAP. XI.

VT officium [f] inquisitionis contra hæreticos in prouincia, [g] in qua vobis idem officium est commissum auctoritate Apostolica, possitis efficacius adimplere: Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vbique [h] in prefata prouincia simul, vel separatim, [i] aut singulariter (prout negotij vtilitas suadebit) contra hęreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, nec non contra infamatos de hęresi, vel suspectos, iuxta sanctiones canouicas (homi-

[Prima gl. diuidit, & summat.]

f ¶ Vt officium.] Diuido decretalem in tres pertes. In prima informat inquisitores ad Deũ, vt eius timorẽ hominũ metui anteponant in procedendo simul vel separatim ꝯ hæreticos & suos fautores, & etiã in eos absoluendo cum vere redierint, & durat vsq; ibi Verũ quiá. Ibi secũda pars, in qua eos instruit in mõ examinationis testium, & in personis, quæ testificata scribere debeant. vsq. ad §. compescendi. ibi, incipit tertia pro in qua eo. instruit circa personas, per quas impediri posset, vel differri inquisitionis negotium.

g ¶ Prouincia.] inspicit factum, quia idem in ciuitate diœcesi, vel alio certo loco.

h ¶ Vbique.] sic ordinarius in qualibet parte dięcesis suæ potest causas audire, & pro tribunali sedere, s̃. eo. lib. de offic. ord. cum episcopus, ad idem de offic. lega. nouit.

[Gl. seq. ponit regulam contrariam, dat simile, & illud determinat.]

i ¶ Separatim] regulariter contra, nisi ex forma commissionis id habeat. & sup. de offi. delega. causam. & cap. cum plures. supra eo. lib. Sed hoc speciale fauore fidei, vt efficacius, &c. vt sup. dixi. & æquiparãtur in hac parte ordinarijs quorũ quilibet per se procedere potest: ff. de offi. proconf. l. prima. quod de ordinarijs intellige, qui in solidum iurisdõnem habent, sicut est in scholaribus, episcopis, magistris, & doctorib, C. ne filius pro patre. auth. habita. secus in ijs

qui

qui non habent in solidum, sicut est cum capitulum cognoscit: quia tunc quilibet singularis per se non est iudex ad hoc, quod no. 15.q.7. Episcopus nullius, & de offi.ord. irrefragabili, & concor. ad hanc decre. inf. eod, per hoc. Io. And.

†In plerisq. codicib. mēdose legitur ita, diuinoq̄ timore post posito. Iam in quodam manuscripto hr̄ ita, hominum metu. Dn̄i non timore postposito procedatis.

a¶ Diuino.] 11.q.3. Iulianus, sic sup. eo. li. de immunita. eccle. clericis. ad idem sup. eo. vergentis. ADDITIO. Et cap. a nobis 2. in fi. Archi. hic tractat, an valeat absolutio nō seruata forma, & tenet, ꝙ valet, & vide in pręalle. ca. cum desideres Io. And.

b¶ Procedatis.] hodie restricta est potestas inquisitorum in quibusdam per cle. eo. tit. multorum.

c¶ Labe.] gn̄aliter, simpliciter. Vel dic ea, de qua suspectus vel conuictus erat, de hoc dixi sup. eo. accusatus. §.1. Ioan. And.

d¶ Formam.] 11.q.3. cum aliquis. sup. de sen. excōmm. cū desideres.

e¶ Ecclesiæ quæ gremium non claudit, sup. eo. sup eo.

f¶ Consueuit.] 1.q.7 quotiens cordis. & c. saluberrimum. de consue. d.2. ego Berengarius.

g¶ Simulata. 27. di. quod interrogasti. 1 q.1. sicut ficti. 12.q.5 cauete, est tamen interdum vtilis simulatio. 14.q.2. vtilem & dic de hoc. vt ibi. 24.q.1. officij.

h¶ Fallentes.] mentiri Deo possunt: fallere autem ipsum non possunt de consue. dist.2. panem de alteri.

num metu diuino[a] † timori postposito) procedatis.[b] ¶ Si vero aliquis ex prædictis hęretica labe[c] primitus abiurata, redire voluerit ad ecclesiæ vnitatem: ei iuxta formam[d] ecclesię[e] absolutionis beneficium impendatis, & iniungatis eidem, quod iniungi talibus consueuit.[f] Prouiso solerter, ne simulata[g] conuersione redeant fraudulenter, & vos (imò seipsos) fallētes[h] sub agni specie lupum[i] gerant.

¶ Instruit inquisitores in modo examinationis testium, & in personis quæ testificata scribere debeāt. h. d.

¶ Verum[k] quia in tam graui crimine cū multa oportet cautela procedi (vt in reos sine vllo ꝓferatur errore duræ ac dignæ seueritas vltionis) volumus & mandamus, vt in examinatione testium, quos recipi super crimine prædicto, ipsumq; contingentib. oportuerit, adhibeatis duas[l] religiosas & discretas[m] personas, in quarum pręsentia per publicam (si commode potestis habere) personam, aut ꝑ duos viros idoneos[n] fideliter eorūdem depositiones testiū cōscribātur. ¶ Ad conscribendas† quoque huiusmodi depositiones testium, & ad faciendum omnia, quæ in commisso vobis officio ad scriniarij, seu tabellionis officium pertinēt, teneri districte præcipimus, cum per vos fuerint requisiti, omnes, & singulos vestri ordinis fratres, qui dum essent in sæculo tabellionatus officium habuisse, aut exercuisse noscuntur, & illos, etiam quibus idē tabellionatus officium ratione præfati negotij fidei fuit de Apostolica Sede commissum, & in posterū committetur; Cōcedentes huiusmodi fratribus, nec non & alijs religiosis quibuslibet, qui similiter dum essent in sæculo tabellionatus officium habuerunt † & exercuerunt, quibusuis etiam clericis sæcularibus officium ipsum habentibus (etiam

i¶ Lupum. s̃. de renun. nisi. §. propter malitiā. & 23. q.4. tres personas, & 61. d. oportet. Io. And.

K¶ Verū quia.] Iste §. legitur vsque ad §. cōpescendi. Et in eo casus sic figuratur. Aliquis inquisitor hære. prauitatis à Sede Apostolica deputans contra aliquē suspectum de hæresi cępit inquirere. ipsum vocari fecit ad comparendum coram se responsurum de fide qui comparuit in die sibi assignata, fuerunt adducti testes; Quæritur quam cautelam debet habere iudex in examinando testes, vtrum possit illos examinare in pręsentia solius notarij, vel loco eius in pręsentia duarum honestarum personarū, quemadmodum fit in alijs causis, vt in cap. quoniam contra falsam. de prob. in antiq. vel vltra illas duas personas dēt adhibere alias duas personas honestas? Respondet Romanus Pontifex, quod in crimine hæresis debent examinari testes in præsentia notarij, vel loco eius in præsentia duarū personarū, & vltra debēt adhiberi duæ aliæ honestæ personæ: ita ꝙ notarius postquam legerit depositiones testiū, dēt legere corā illis personis attestationes & dicta testium, quæ personæ habebūt approbare. ꝙ ipse fideliter redegit in scriptis dicta ipsorū testiū Or sanctiss. Pater, dicitur in c. sicut, ne cle. vel monac. sæcularib. negotijs se immisceāt. ꝙ si notarius, vel tabellio efficiatur religiosus, nō dēt amplius exercere officiū tabellionatus, vel notariatus. Sed vtrum in negotio fidei possit religiosus exercere officiū notariatus, hoc est, vtrū possit redigere in scriptis dicta & depositiones testiū examinatorū in cā hæresis? Rn̄det Ro. Pōtif. ꝙ sic, non obstante quocumque statuto vel iure suæ religionis seu ordinis, puta si habeāt statutum, quod nullus religiosus in quocunq. negotio possit exercere offm̄ notarij, vel tabellionis. Not. ex hoc. §. verū. ibi. [Religiosas, & discretas.] ꝙ ista coniunctio copulatiua, & ponitur expositiue ꝓ, id ē, nā nō requiritur, ꝙ illæ ꝑsonæ sint religiosę, dūmodo sint discretæ, & honestæ. No. vlteriꝰ ꝙ acta iudicis nō requirūt testiū inscriptionē c. qm̄ ꝯ falsā de prob in ant. Secꝰ esset dicēdū in āctis extraiudiciarijs; qa subscriptio est de substātia instrumāti. verūtamē ī actis extraiudiciarijs qn̄ sunt duo notarij, non requiruntur testes: quia vnus notarius ęquipollet duobus testibus l. dominæ. ff. de testibus. Nota, quod ratione fidei testes in causa hæresis sunt examinandi in præsentia duarum honestarum personarum. Rō specialitatis est, quia agitur de maiori pręiudicio, iō cū maiori cautela est procedendū No. si notarius efficiatur religiosus, vel presbyter, non pōt exercere officiū notarij, quia istud officium est sæculare; nam specialiter fauore fidei religiosus, vel presbyter pōt exercere officium notarij in causa hæresis: ergo ius commune est in contrarium.

l¶ Duas. Integrum n. est iudicium, quod plurimorū sententijs confirmatur, sup. de off. delega. prudentiā & ad idem 20. d. de quibus.

m¶ Discretas. semper. n. qui graues casus ecclesiasticas audiunt, debent esse discreti sup. de consangui. & affinit. c. 1.

n¶ Idoneus.] sic s̃. de proba. quoniam contra falsam, & dic, vt ibi.

ADDITIO Et in extrauag. debent. quam allegat sequens, gl. Io. And.

†Vid̄ rescriptum Alex. iv. incip. cōmissæ, & rescripto Pij iv. incip. pastoralis officij cura, hūc impressa inter litteras Apost. ꝓ officio Sanct. inquisitiōis

†al. ita, habuerint, & exercuerit.

[Glo.

si ijdē fratres religiosi, & clerici sint in sacris ordinibus constituti) exercendi libere officium ipsum quoad præmissa, [a] non obstante statuto aliquo cōtrario canonis, [b] vel ordinis quocumque vallato munimine potestatem.

¶ *Instruit inquisitores circa personas, per quas impediri posset, vel differri inquisitionis negotium, h.d.*

¶ Compescendi præterea monitione præmissa, [c] per censurā ecclesiasticam, appellatione postposita, [d] prædicatores, quęstuarios †(vbi cōtigerit pro inquisitionis, seu fidei negotio congregationem fieri, vel aliās eidem negotio quōlibet ex hoc impedimētū aliquod afferri) a prædicationis officio, quod ad ipsos [e] nullatenus pertinet (quorum interest tantum charitatiua subsidia suppliciter petere, ac indulgētiam, si forte habent, exponere) liberam vobis & singulis vestrum cōcedimus auctoritate præsentiū facultatem. [f] ¶ Denique vt circa præmissa plene vobis, & singulis vestrū coerctionis expedita & inuiolabilis adsit auctoritas; volumus, vt ea omnia viriliter exequamini (si opus fuerit) inuocato auxilio [g] brachij sæcularis, cōtradictores per censuram ecclesiasticā, appellatione postposita, compescendo: Non obstantibus aliquibus priuilegijs, vel indulgentijs, quibuscumq; personis cuiusuis conditionis dignitatis, vel gradus, religionis, vel ordinis, comitatibus, † vel vnuersitatibus ciuitatum & locorum specialiter vel generaliter, sub quacūque verborum expressione, vel forma a memorata sede concessis, vel in posterum † concedendis: cum ex huiusmodi, vel alijs priuilegiis, & indulgētiis nullum vobis in tantæ pietatis negotio velimus obstaculum interponi: & constitutione de duabus [h] dietis edita in Concilio generali.

[Gl. seq. not. ad quæstionem de tabellione facto monacho &c. & ponit opinionem Gul.]

a ¶ Præmissa.] per hanc litteram bene patet, q tabellio factus monachus non potest exercere, quoad alia tabellionatus officium, & hoc ēt bene patet ex extrauagāti Bonifacij. Debent superioribus de off. ordi. circa medium decre. & idē probabamus olim per decre. sup. ne cle. vel mo. sicut per l. C. de sacrosan. eccl. l. antepe. 16. q. 1. §. nouarum C. de epi. & cler. l. placet. not. tamen Guliel. in Spec. de statu mona. vers. 17. q veteres rogationes complebit: sed nouas non assumet. ff. fami. erciscū. alienationes. ff. de postulā. l. 1. §. casum. ff. de neg. gest. nam & seruus. §. si vno. ad idem sup. de iud. Iudæi de ciuitate. cū similibus.

b ¶ Canonis.] supra ne cleri. vel mona. sicut te.

¶ COMPESCENDI. Iste §. legitur cā breuitatis, vsque ad finem c. Et in eo casus sic figuratur: Papa deputauit inquisitorem in ciuitate Pictauiē est aliquis hęreticus, qui fuit cōuictus de hæresi: vnde inqsitor conuocauit populum ad prædicādum hæretico: super venerūt quæstores, qui portabant indulgentias, & voluerunt facere q̄sturā illo tēpore, quo popul⁹ erat cōgregatus ad prædicandum hęretico: nū quid inqnsitor pōt inhibere q̄storibus, vt tempore illo non exerceant officium quęsturæ, quousque sit finitus sermo inquisitoris? Respondet Romanus Pontifex, q sic: & illos quæstores ad hoc faciendū poterit compellere censura ecclesiastica, remota appellatione. Sed ponamus, quod inquisitor non potest capere aliquem hæreticum propter impotentiam: quia sunt aliqui. qui impediunt ne hæreticus possit capi: nū quid inquisitor poterit inuocare brachium sæculare ad capiendum istos impedientes, ne hæretici possint capi? Respondet q sic. dicens vlterius, q ipse ordinet, vt potestates sæculares obseruent, & faciant obseruari a suis subditis constitutiones factas, 𝔷 hæreticos, vel eorum fautores, vel receptatores: & quod ad istud faciendum ordinarij locorum, vel inquisitores hæreticæ prauitatis compellant ipsos iudices, vel potestates sæculares mediante ipsorum iudicum sæcularium, & potestatum iuramento. Sed quid si ipsi Potestates, & iudices sæculares noluerint præstare huiusmodi iusiurandū, quod obseruabunt, & a subditis suis facient obseruari constitutiones factas per sedem Apostolicam, contra hæreticos vel fautores eorum: vel etiam constitutiones a sede Apostolica approbatas? Respondet q ipsi sunt priuandi officio & regimine suæ dignitatis, & tandem infames & fautores hæreticorum sunt habendi: hoc dicit in longum. Nota, q quis non est trahendus extra suam diœcesim vltra duas dietas. cap. nonnulli. supra de rescrip. Sed vtrum sit correctum c. statutū, sup. eo. lib. de rescri. quod c. loquitur de vna dicta? Dicēdum est quod non: nisi in quantum ad istum articulum, & hoc fauore fidei, & est speciale hic in fide: nam illud c. statutum loquitur generaliter. Nota vlterius quale dēt esse officiū q̄storis: videlicet, qđ non debet prædicare, sed simpliciter debet exponere suas indulgētias: & requirere a populo charitatiua subsidia: Et istud verum, qđ quęstor non debet prędicare, nisi alio iure esset sibi ꝑmissum Not. q inquisitor hæreticæ prauitatis potest quæstoribus inhibere ne faciant quæsturam tpe quo vacat pro fide: & ipsum oportet facere congregationē populus. Not. qđ inqsitor p̄t inuocare brachiū sęculare ad capiēdū illos, qui impediunt ne hæretici possint capi. Nota, quod si iudices sęculares nolīt præstare auxilium inquisitoribus ad capiēdum hæreticos, vel eorum fautores: sunt ipsi iudices suspecti de hæresi. & priuantur iudicatura.

c ¶ Præmissa.] Hoc est regulare, vt dixi vt 12. quæst. 2. c. indignę. de sent. excom. sacro. in antiq. Ioan. And.

d ¶ Postposita.] quid hoc operetur, habes supra de appel. pastoralis. & not. eo. tit. vt debitus.

e ¶ Ipsos.] scilicet quæstuarios.

f ¶ Facultatem.] hoc vult dicere, quod si facta per inquisitores congregatione pro negotio fidei veniant aliqui de Rūgiualli, vel alij quæstuarij, & velint ibi prædicare, possunt compelli per censuram ecclesiasticam desistere.

g ¶ Auxilio.] 23. q. 5. prodest. de offic. ord. c. 1.

[Glo. sequens allegat, quærit. arg. pro: soluit contrarium.]

h ¶ Duabus dietis.] supra de rescrip. nonnulli. Quid dicemus de noua decre. supra eod. lib. statutum. de rescrip. Vides, quod ista decret. fuit Clementis: & sic quo ad hoc videtur ista decre. per illam correcta. cum sit posterior. ad idem supra eod. lib. de constit. c. 1. cum suis concor. Contrarium dico, [1] quia decre. illa locum habet in litteris impetratis a parte contra partem: licet in conseruatoribus locum habeat, vt sup. eod. lib. de offic. deleg.

† Prædicatores, quæstuarios oīno sustulit Conci. Trid. sess. 5. de refor. c. 2. §. vlt. & sess. 21. de refor. c. 9.

† In manuscript. legitū cōitatibus.

† Hic Papa vī imponere legem succes sori. 𝔷 c. si de rescr. s. eo. & loquitur hic tex. de priuilegio ꝑsonę, & ordinis, s̄m Lapū, alleg. sua 106. citatum per Phil. Font.

1 Idem Ioā. Mona. & Archid.

¶ Statuimus insuper, vt Potestas, Capitaneus, seu Rector, vel Consules, seu quiuis alij, qui ciuitati p̄sunt, vel loco alteri ad prę sens, aut pręsunt † in futurum, ad requisitionem diecesanorum, vel vicariorū suorum, seu inquisitorum hæreticę prauitatis, iurēt præcise attendere inuiolabiliter, & obseruare, ac facere a suis subditis obseruari toto tpe sui regiminis in terris suę iurisdōni regiminive subiectis,[a] cōstitutiones contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, ipsorumque, filios, & nepotes a sede Apostolica promulgatas, ac etiam approbatas:[b] quas qui iurare noluerit, & seruare, vt infamis, & tāquā hæreticorum fautor, ac de fide suspectus, officio, & honore sui regiminis spolietur; nec vlterius Potestas, Capitaneus, Consul, vel Rector habeatur in aliquo aut de cetero in † aliquam dignitatem, uel officium publicum [c] ulterius assumatur; & quæ ut potestas Balliuus, Consul, uel Rector fecerit, nullam obtineant firmitatem.

† al. præfuerint.

† al. ita, & seruare.

† al. ad aliquam, &c.

¶ Bonifacius VIII. Inquisitoribus hæreticæ prauitatis.

¶ *Comprehēdit ista decreta. plura vtilia pro expediendo officio Inquisitorū: dat.n.eis potestatem committendi citationes, et sententiarum denūciationes, dat potestatem vocandi peritos, clerū et populū, vt eis assistant; dat potestatē procedendi contra illos, qui de sua in aliam prouinciam se transtulerunt; dat potestatem repetendi libros & processus, commutādi, & mitigandi pœnas, priuandi, & priuatos nunciandi officijs & honorib. hęreticos, fautores, & defensores eorum: ita tamē, quod hoc fiat de diœcesanorum, vel in eorum absentia uicariorū suorū consilio, nisi ijdem scienter talibus beneficia cōtulissent. hcc dicit. Ioan. And.*

CAP. XII.

VT [d] † commissi uobis officij debitū utilius

---

deleg. cap. vlt. §. conseruatores. Sed istud est quoddam speciale fidei fauore, quod non tollitur per generalem constitutionem, licet postea subsecutàm. ı ad hoc j. de reg. iur. teneri. & quod ibi dixi. Io. And.

¶ Rō est, q̄a inter istas ɔ̄stōnes non est prioritas. neq; posteritas. simul. n. approbatæ sunt facit ad hoc s̄m Do. tex. & gl. l. 2. C. de test. tuto. Fon.

a ¶ Subiectis.] quia extra territorium ius dicenti impune non paretur. de constit cap. 2. sup. eo. lib. ff. de iurisd. om. iudi. l. vlt. & hoc, quod hic dr̄ habebamus supra c. excommunicamus. 1. §. moneātur.

b ¶ Approbatas.] oīa enim nostra facimus quibus auctoritatem nostrā impertimur. C. de ver. iur. eun. l. 1. §. sed neque (& sup. eo. lib. de præbend. si Apostolicæ. Io. And.

c ¶ Publicum.] sic j. de pœn. felicis & j. c. proximo.

VT commissi vobis.] Ponit septē vtilia pro exhibendo officio inquisitorum. Secundum: ibi, Aduocādi. Tertium: ibi, cōuocandi. Quartum: ibi, Et ɔ̄ istos. Quintum: ibi, Nec non. Sextum ibi, Priuandi. Septimū: ibi, Sunt autem Dom.

CASVS. Papa deputauit inquisitorem hæreticæ prauitatis in prouinciæ Burdegalen. quæritur de potestate ipsius inquisitoris: vtrum poterit publicare, & publicari facere excōicationes, quas protulit in hæreticos, & eorum fautores: puta q̄ aliquis hęreticus fuit citatus, vt veniret perēptorie, & p̄sonaliter responsurus de fide, coram tali inquisitore: in die assignata nō compatuit: vn̄ inquisitor reputauit eū contumacem & tanquam contumacē excōicauit: numquid inquisitor istam excōicationem poterit publicare in prouincia Burdegalen. in qua est deputatus inquisitor? Respondet Romanus Pontifex dicens, q̄ vt facilius cā hæresis possit examinari, & veritas sup crimine hæresis possit haberi: statuit & ordinauit, vt inq̄sitor possit hæreticos citari facere per alios, & sn̄ias a se latas possit executioni facere demandari: & vlterius q̄ possit vocare peritos, vt sibi assistant, & præbeant ei consiliū, qualiter ipse debeat procedere ad prolationē sn̄iarum ɔ̄ hæreticos. Itē q̄ inquisitor habeat potestatē conuocādi populum ad prædicandum contra hæreticos, vel eorum fautores. Sed ponamus, q̄ aliquis hæreticus incidit in hæresim in prouincia Burdegalen. postea se transtulit ad prouinciam Turonē. nunquid iste inquisitor deputatus in prouincia Burdegalen. potuit ipsum prosequi etiam in prouincia Turon. Rn̄det Romanus Pontifex, q̄ sic, & vt facilius possit veritas criminis haberi, poterit inquisitor p̄cipere q̄buscunq; personis, vt apud eum producant & exhibeant libros siue processus, & registra facta ɔ̄ hæreticos. Item poterit mitigare, vel cōmutare pœnas hæreticorum, qui fuerunt condēnati ad perpetuam immutationem, vel aliam pœnam, s̄m q̄ vidébitur ei expediens. Sed ponamus, q̄ aliquis clericus beneficiatus incidit in hæresim, & coram inquisitore fuit cōuictus, nunquid inquisitor poterit talē hæreticū priuare q̄buscūq; beneficijs iuris? Rn̄det q̄ sic, dum tn̄ illud faciat cum cōsilio Epi diœcesani. Vel si diœcesanus fuerit absens: q̄ faciat illā priuationē cū consilio vicariorū ipsius Epi. Et istud verum, q̄ requirendi sūt epi vel eorū vicarij ī priuatione hæreticorū, vel eorū fautorū, & receptatorū a beneficijs, & alijs dignitatibus ecclesiasticis: nisi dicti Epi, vel vicarij scienter contulissent hmōi beneficia prędictis hæreticis, vel eorum fautoribus, & receptatorib. nā tunc non essent requirendi, imo absq; cōsilio eorum posset inquisitor tales hæreticos, vel fautores priuare dictis beneficijs, & dignitatib. ecclesiasticis. Nota, q̄ inq̄sitor hæreticæ prauitatis p̄t cōmittere alijs vt ipsi publice denūcient sn̄ias excōicationis, quas ipse inq̄sitor ɔ̄ hæreticos protulit. Ratio dubitandi fuit: q̄a videbatur, q̄ inquisitor hoc facere nō posset: eo, q̄d vr̄ electa industria suæ personæ, ca. vlt. sup. de off. deleg. Sed rō decidendi fuit fauor fidei, vt in prin. huius c. dr̄. Not. q̄d vbi criminosus inuenitur p̄ōt ibi de crimine cōueniri, l. 1. C. vbi de cri. agi. opor. Nota, q̄d cum inquisitor priuat hæreticum & filios hæreticorum, beneficijs, & dignitatib. ecclesiasticis. requiritur concilium diœcesani, quia sicut institutio in beneficijs ecclesiasticis fit cū auctoritate Epi: ita similiter destitutio debet fieri cum consilio ipsius c. cū ex iniuncto. eod. tit. in antiq. Secus esset dicendum cū inquisitor priuat aliquem officijs publicis, quia tunc non requiritur cōsilium Episcopi Nota vlterius si Ep̄s scienter contulit beneficium ecclesiasticum alicui hæretico, vel eius filio: poterit inquisitor fidei talem hæreticum, vel eius filium priuare dicto beneficio absque consilio Episcopi. Veruntamen dicit gl. quod non præsumitur, quod Ep̄s scienter contulerit beneficiū ecclesiasticum tali hæretico, imo præsumitur, quod ignorabat ipsum fuisse hæreticum, c. præsumitur. j. de reg. iu-

‡ Vide rèscriptum Vrbani IV. incip. licet ex oīb. §. vt ergo, extat impressū inter litteras Apostolicas p̄ officio sanctissimæ Inquisitionis.

[Prima gl. superscriptionem exponit, & summat.]

d ¶ Vt cōmissi.] hic incipiunt decret. Bonifacij, & habent

& vberius exequamini, sanctæ memoriæ Innocentij, Alexandri, & Clemẽtis prædecessorũ nostrorũ vestigijs [a] inhærentes, vobis & vestrum singulis [b] committendi citationes, & denũciationes sententiarũ, [c] quas in quoslibet hæreticos, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum tuleritis, [d] Aduocandi quoque prout expedierit, [e] peritos quoslibet, vt vobis assistant, & in huiusmodi ferendis sententijs præbeant consiliũ opportunum, ac eis, quòd super his vobis humiliter pareãt in virtute obedientię iniungendi: Conuocandi etiam clerum, & populũ ciuitatũ, cãstrorum, aliorumq; locorum, prout dicto negotio fidei videritis expedire. Et contra illos, quos in prouincia, in qua vobis inquisitionis officiũ est commissum, hęresis crimen constiterit commisisse, licet ad aliàs partes se transferendos duxerint, procedendi: [f] Necnon faciendi à quibuslibet [g] assignari vobis libros, seu quaternos, & alia scripta, in quibus inquisitiones factæ, ac processus per quoscunque auctoritate sedis Apostolicæ, vel legatorũ eius, habiti contra hæreticos continentur. Et illorum, qui vestris mandatis obedientes humiliter stãt propter hæresim in carcere, vel muro reclusi, pœnã vna cũ prælatis, quorũ iurisdõni subsunt, mitigãdi vel mutandi, [h] cũ videritis expedire. Priuandi prę terea, vel priuatos nunciãdi dignitatibus, ac alijs beneficijs, ecclesiasticis, de dioecesanorum, vel eis absentibus, vicariorũ suorũ consilio, & officijs publicis, ac honoribus [i] quibuscunque, eosdem hęreticos credentes, receptatores, & defensores, ipsorum, eorũque filios, & nepotes, plenam concedimus facultatem, Sunt autem dioecesani in priuãdo tales, vel nũciando priuatos beneficijs huiusmodi requirẽdi. Nisi forte cõstaret legitime, ꝙ ijsdem scienter [k] huiusmodi personis eadẽ beneficia contulisset: tunc enim eos in his requirendos nõ esse censemus, sed potius à suo iudice puniendos. [l]

¶ Idem.

¶ Christiani ad Iudaismũ transeuntes & redeuntes, hæretici reputantur. h. d. secundum Zen.

CAP. XIII.

CONtra † Christianos, qui ad ritum transie-

bent quidam hic rubricam, de inquisitorib. hæreticæ prauitatis, sed non dẽt hic esse rubrica & fuit error scribẽtiũ, ex superscriptione proueniens qui putauerũt quod Bonif. viij. esset superscriptio, & residuum esset rubrica. Et cõprehẽdit ista decret. plura vtilia pro expediendo officio inquisitorũ. dat enim eis potestatẽ committẽdi citationes, & sentẽtiarum denunciationes; dat potestatem vocandi peritos; clerum, & populum vt eis assistant; dat potestatẽ procedendi contra illos, qui de sua in aliam prouinciam se transtulerunt, dat potestatem reperendi libros, & processus: commutandi, & mitigandi pœnas priuãdi, & priuatos nunciandi officijs, & honoribus hæreticos, fautores, & defensores eorum, ita tamen, quod hoc fiat de dioecesanorũ vel in eorum absentia. Vicariorum suorum consilio, nisi ijdem scienter talibus beneficia contulissent, hoc dicit. Io. And.

a ¶ Vestigijs.] in diuersis cõmissionib. quas suis temporib. fecerant inquisitoribus hæreticæ prauitatis. Io. And.

b ¶ Singulis.] possunt enim procedere simul, & diuisim, sup. c. prox. in princip. Io. And.

c ¶ Sententiarum.] has etiam committunt conseruatores, sed de inquisitorib. maior erat dubitatio, quia illorum ministeriũ videtur electum sup. de off. deleg. c. vlt.

d ¶ Tuleritis.] vide inf. cir. fi. c. ibi plenã concedimus facultatem, & hoc idem repetas in fine cuiuslibet versi.

e ¶ Expedierit.] sic sup. c. I. & c. proxi. §. uerum. & inf. eo. c. vlt. Io. And.

ADDITIO. cum. n. ibi, dicatur, quod oportet cũ multa cautela procedi, ad tantam cautelã sunt petitorũ consilia opportuna. Io Mo.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

f ¶ Procedendi.] Quid in casu conuerso, in eo. s. quĩ alibi crimen hæresis cõmisit, & modo est in prouincia huius inquisitoris? Dic, ꝙ poterit cognoscere; quia vbi inuenitur, conuenitur quis de crimine, C. ubi de crim. agi opor. l. 1. & sic secundum hoc esset reperire, quòd interdũ duo inquisitores cognoscerẽt. Pone, peccauit in Rauennati, & transiuit ad Mediolanum, secundum hoc Rauennas & Mediolanensis poterit cognoscere, nec est mirum, vt inf. eo. c. per hoc.

ADDITIO. Forsan peccauit adorãdo, vel desgradizãdo, hoc dico quia vbicunque sit male credens, ibi peccat, & vide qđ post la. & Pet. nor. Cyn. C. de Sum. Trin. l. 1. in fi. Io. And.

g ¶ Quibuslibet,] siue sint ipsi scribẽtes, vel alij, ad quos quomodocunq deuenerint dicta scripta.

[Glo. seq. recitetur per contrarium, & soluit.

h ¶ Vel mutandi.] regulatiter contra. ff. da regu. iur. l. Paulus, & l. acta. §. 1. & sup. de offic. delega. in litteris. functus est enim iudex officio suo iudicando bene, vel male, vt ibi. Io. And.

[Gl. seq. exponit distinguendo.]

i ¶ Honoribus.] not. in ea parte, qua priuat, vel priuatos denunciat dignitatib. ecclesiasticis, & ecclesiasticis beneficijs, requiritur consilium dięcesani, vel eo absente eius vicarij, quia sicut institutio fit eis auctorizantibus, sic etiam debet fieri distitutio, de institu. ex frequentibus. de hære. cum ex iniuncto. in fin. Sed eum priuat officijs publicis, & honoribus non requiritur consiliũ eorũ, vt patet ex ordinatione illius litteræ, & ideo quia cessat in illis superior ratio. Io. And.

ADDITIO. Sed hodie dic, vt in clem. eod. tit. multorum. Io. And.

k ¶ Scienter.] simile, sup. eo. c. 2. ad hoc. & inf. eo. decreuit, & præsumemus ignorare, nisi probentur scire. inf. de re. iur. præsumitur. ff. de proba. verius, ꝙ sane intelligas, vt no. in dicta regula, præsumitur.

l ¶ Puniendos.] quia unde debetur pœna, non venit præmium. ff. de leg. 1. si seruus plurium. §. 1. & 2. in fi. 16. q. 1. c. legi. cum simi.

COntra.] Primo soluit dubiũ, quod secundo fortificat, ibi, Etiãsi. Tertio, illud ampliat, ibi Et sicut. Præsupponendũ pro intellectu huius ca. ꝙ si quis baptizetur coacte, quia per violentiã fuit portatus supra

† Vide Alb. tract. d agn. asser. cath. & hær. q. 23. n. 59. & q. 25 nu. 14.

Et illud o- nisit quasi ndubitatũ. o. And.

pra fontes,& fuit immerſus cū prolatione verborū: Ego baptizo te in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti: talis non recipit ſacramētū baptiſmi. Secus ſi coactio eſſet cōditionalis; puta pp metū mortis, vel cruciatus corporis cōſenſit, vt baptizaretur, tūc.n.licet fuerit coact⁹, tñ recipit ſacrum baptiſmi. Idem eſt præſupponēdum, quòd per ſacramentū baptiſmi obligantur infantes,& ēt ignorantes, vt in c. maiores. de bapti. in ant.

al. eſt

CASVS. Aliquis Titius Chriſtianus abnegato Chriſto,& fide Chriſtiana, ſe trāſtulit ad ritū Iudęorū: vñ īquiſitor fidei fecit ipſum cōueniri corā ſe citatione formata, vt veniret rñſurus de fide, & fuerūt ꝯ eū producti teſtes, q depoſuerūt ꝙ alias ſuſceperat ſacramentū baptiſmi; ſed poſtea illi renūciauerat, & ſe traſtulerat ad ritum Iudaicū, ipſe aūt ad ſui excuſationē propoſuit, ꝙ p coactionē fuerat cōpulſus ſuſcipere ſacrum baptiſmi,& ꝙ ob hāc cām nō fuerat obligat⁹ fidei Chriſtianæ: vnde inquiſitor dubitauit vtrū ꝯ iſtū poſſet procedere tanq̄ ꝯ hæreticum: Conſuluit Rom. Pontificem, qui conſultus rñdit cū diſtinctio. aut iſte dū fuit baptizatus fuit præciſe coactus ad ſuſcipiendū baptiſmū: tunc non eſt procedēdū cōtra talem vt hæret. Aut non fuit præciſe coact. ſed metu mortis ſuſcepit ſacrum baptiſmi: & tūc dicit Ro. Pōtif. ꝙ tam ipſe, q̄ eius fautores & receptatores ſunt tanq̄ hæretici condenandi. Idē dicendū eſt de infante minore ſeptēnio, qui a parentib. ſuis, vel alijs fuit portatus ſ̃. fontes, vt baptizaretur: nā ſi renunciet fidei Chriſtianę, contra ipſum,& ſuos fautores poterit inquiſitor fidei procedere tanquam contra hæreticum. No. principalem effectum huius c. ꝙ Chriſtiani tranſeuntes ad ritum. Iudæorum, ſunt hæretici cenſendi: & tanquam hæretici ſunt puniendi. No. vlterius, ꝙ infantes baptizati ante ſeptennium licet ignorēt q̄d agant, tū per ſacrum baptiſmi obligantur ad fidem Chriſtianam obſeruandam,& ſic ad ſacramentum baptiſmi obligantur etiam ignorātes.

rint, vel redierint [a] Iudæorum, etiam ſi huiuſmodi redeuntes, dum erant infantes [b], aut mortis metu, non tamen abſolute [c] aut præciſe, coacti baptizati fuerint, erit † tamquā contra hæreticos, ſi fuerint de hoc confeſſi, aut per Chriſtianos, ſeu Iudæos [d] cōuicti; Et ſicut contra fautores, receptatores, & defenſores hæreticorū: ſic cōtra fautores, receptatores, & defenſores talium eſt † procedendum. [e]

¶ Idem.

¶ *Non confiſcantur dotes vxorum innocentium propter hæreſim maritorum. h.d. ſecund. Zenz.*

CAP. XIV.

DEcreuit [f] † felicis recordationis Innocentius Papa quartus, ꝙ pro

a ¶ Redierint.] forte prius fuerat Iudæi, poſtea facti ſunt Chriſtiani; iſti dñr redire; hi qui nunquam fuerant Iudęi, ſed ſemper Chriſtiani, illi dicūtur trāſire. ADDITIO. Et ſciendū, ꝙ contra ſecundos hr̃ in offō inquiſitionis littera Clementis iiij. data Viterbij, Pontificatus ſui anno tertio. Contra vtroſque littera Greg. X. data Lugduni ſuo anno ſecundo,& vtraq. incipit. Turbato corde,& ambæ mandabant inquiſitorib. quod hic dr̃. Item in vtraque ſequebatur ſic: Iudæos aūt, qui Chriſtianos vtriuſque ſexus ad eorum ritū execrabilem hactenus induxerunt, aut inueniitis de cætero inducentes, pœna debita puniatis, contra dictores,& c. inuocato: &c. Conſtat aūt, ꝙ decr. vlt. ꝯ eo. tit. in fi. reſeruar mandata prædeceſſorū iſtius libri conſtitutionibus non obſtantia: vbi aūt prædicta littera nō eſſet, videretur, ꝙ Iudæi talia facientes nō caderent in officium Inquiſitorū. Sicut. n. non cadū t ptopter hæreſim, cum conſtet eos large hæreticos: quia nō credunt articulos fidei, maxime reſpicientes humanitatem Chriſti, vt no. 24. q. 3 c. illi qui § quia vero; ſic nec proprie cadit in eos fautoria, &c. Io. A.
[Secunda gl. obijcit & ſoluit.]

b ¶ Infantes.] i. minores ſeptennio: vñ videbātur nō obligati ad fidem; quia ætas illa ignorat quid videat 1 C. de fal. mon. l. 1. vnde nec ſpōſalia tales ꝯhere pñt ſ̃. eo. lib. de ſpon. c. vnico, ſed cōtrariū eſt verū: quia tali ſacramento obligati ſunt etiam ignorantes. ſup. de bap. maiores. de conſe. d. 4. quæris. (& ratio ibi patet in parte prima, & no. de hoc ea. di. nihil.) Sicut punitur etiam ignoranter rebaptizatus, ea. d. qui bis. & ca. ſeq.

1 Quo adhoc ꝙ nō puniatur, vt maior dicit Io. M.

† Verbū, eſt, deeſt in manuſcriptis.

ADDITIO. per baptiſmum obligantur non ſolum ignorantes, ſed etiam furioſi, dummodo nō obſtet præcedens contraria voluntas vt ibi. Io. And.
[Tertia gl. reſpondet per diſt. & quęſtionem.]

† Vide Hæz. tract de hæret. c. 25.

c ¶ Abſolute.] ergo abſolute coactus 2 non recipit ſacrum baptiſmi, ſed conditionaliter. & metu mortis coactus bene. 45. d. de Iudæis ſ̃. de bap. maiores. coacta. n. voluntas, voluntas eſt 15. q merito quęritur. Eſt aūt abſoluta coactio, cū quis renitens, inuitus, & reclamans fertur ad fontes, & cum verborum prolatione immergitur,& eſt ſi. 50 diſt presbyteros. ſup. quod metus cau. c. ſacris (vbi de hoc in 1. gl. Io. And.

2 de materia huius gl. vide Theolo. ſcholaſt. li. 4 & 5. & Bea. Th. p. 3. a 69 ar. 9. & 10.

d ¶ Iudæos.] nō ergo pñt iſti ſe iuuare p pfeſſionē, q̄ cōtēpſerunt C. de apoſt. l. hi qui ſanctā, licet aliàs infidelis nō recipiat ad teſtimoniū. ſ̃. de teſt. c. 1. Io. An.
[Vltima gl. quærit, arg. negatiue, ſoluit contrariū.]

e ¶ Procedendū.] erit ne per iſtud c. canon ille correctus. 1. q. 4. Iudæi. Vbi dr̃, ꝙ bona Iudæorū deuoluuntur ad catholicos filios, ſed bona hæreticorū ſunt cōfiſcata. inf. eo. cum ſm; quia correctio iuriū eſt vitanda. Dicendum vr̃ ꝙ non, vt iſtud c. loquatur de pœna perſonali, non de damnatione bonorū, maxime, quia hæc noua iura qñ corrigere intendūt, hoc exprimūt ſup. de conceſ. præb. c. 2. inf de ſen. excō, c. vlt. Cōtra vr̃, cum aperte dicat eos puniendos, vt hæreticos, ergo ipſorum bona non deuoluuntur ad filios inf. eod. cum ſecūdum, quòd tutius videtur. 3 Nec neceſſe eſt vt noua lex corrigens præcedētem de illa faciat mentionem, ſup, eo. de conſt. c. 1. Io. And.

3 Idē Arch.

ADDITIO. Quod ibi loquitur de Iudæis præuaricantibus in Chriſtum, intelligitur de alia præuaricatione, non de iſta, de qua loquitur hoc c. Apa d 11 q. 2. relatum & q. 3. exiſtimat. ſecun. Arch.

DEcreuit.] Ponit dictum quod ſecundo determinat ibi, Quod intelligendum. Io. And.

CASVS Innoc. iiij. in quibuſdā ſuis commiſſionibus dicebat, quòd propter hæreſim maritorum non debent dotes, mulierum confiſcari; Quæritur vtrum iſtud ſit verum indiſtincte? Reſpondet Ro. Pontif. quod non: imo fallit, qñ mulier ſcienter cōtraxit matrimonium cum hæretico, qui tunc etiam dos ſua debet confiſcari, imo ipſa eſt de hæreſi ſuſpecta,& tāquam de hæreſi ſuſpectam poteſt contra ipſam procedi. No. primo, quod ſi maritus committat crimen dignum confiſcatione bonorum, non comprenditur dos mulieris, ſed a bonis ipſis deducēda eſt ipſa dos. No. vlterius, quod mulier contrāhens matrimonium cum hæretico eſt ſuſpecta de hæreſi, ideo contra ipſam, vt contra ſuſpectam de hæreſi eſt procedendū, & ideo ipſa perdit ſuam dotem.

f ¶ Decreuit.] in commiſſionibus per eum factis ſup. hæretica prauitate.

a ¶ Con-

a ¶ Confiſcari.] vt ſic mulier mariti odio non grauet, ĩ.de reg.iur.non debet cum ſuis concor. quia nec vxor pro marito conuenitur.C.ne vxor pro marit.per totũ; niſi in cauſa primipilarij. C.in quib.cau. pig. vel pyp. contra l.ſacris.

pter hæreſim maritorum, vxorum catholicarum dotes non debeant confiſcari. [a] Quod intelligendum forte cenſemus, niſi forte mulieres ipſæ cum viris matrimonia cõtraxiſſent, quos hæreticos tũc [b] ſciebant.

¶ Idem.

¶ Filij hæreticorum vſq; ad ſecundam lineam paternã, ad primam vero maternam, ſunt inhabiles ad beneficium eccleſiaſticum, vel officium ſæculare, ſi patres ante mortem Eccleſiæ reincorporati non fuerint. h. d. ſecundum Dominicum.

ADDITIO. Vide de conſue. c.penu.in antepe.glo.

[Vltima gloſ.ſoluit duo dubia.]

b ¶ Tunc.] ſ.tempore ꝯtus. ergo ſi tunc ignorabant; licet poſtea ſciuerint, nõ habet locum pœna, vt ſic inſpi iatur initiũ. ſup. de emp. & ven. cũ dilecti. 1 Præſumuntur autem ignorare, niſi probent ſcire. ff.de ꝓbat.verius. de hoc ſup.c.2. & 2. & ĩ.de reg.iur.præſumitur. Ioan.And.

Idē Arch. ...ni ēt alleg. ...e elect. du...i, & facit ...oc ad not. ...n clemē. de ...onſan.& af ...c. eos qui. ...3. gl. Ioā. ...nd.

STatutum.] Primo ponit ius antiquum. Secũdo, duas determinationes ipſius. Prima: ibi, Primum. Secunda: ibi, hoc ſane. Ioan.And.

CASVS. Iure cautum eſt, ꝙ ſi quis efficiatur hæreticus, ꝙ filij ſui puniuntur pro delicto patris: ita ꝙ ipſi filij ſunt incapaces quorumcunque beneficiorum eccleſiaſticorum, & dignitatum ẽt ſæculariũ, & hoc vſq; ad ſecundam generationem. Quæritur, qualiter illud intelligatur? Reſpondet Romanus Pontifex, ꝙ intelligitur in diſcedentibus per lineam maſculinam, ꝙ ſunt incapaces beneficiorum eccleſiaſticorum vſque ad ſecundam generationem: ſed alij liberi non deſcendentes per lineam maſculinam non ſunt incapaces vſque ad ſecundam generationem: ſed ſolum vſque ad primam generationem. Et ſecundum gl. eſt ſenſus: Titius eſt de hæreſi conuictus: habet filium, & filiam, ex filio habet nepotem, & etiam ex filia habet alium nepotem, vtrum nepos ex filia ſit incapax beneficiorũ eccleſiaſticorum, vel dignitatum ſæcularium? Reſpõdet ꝙ non, ſed ſolum nepos deſcendens ex filio eſt incapax illorum beneficiorum eccleſiaſticorum, & dignitatum ſæcularium. Vel etiam ponamus, ꝙ mulier hæretica habet filium, ex eo nepotem, certe ſolus filius eſt incapax, & ideo nepos non ſubiacet prohibitioni. Sed vtrũ iſtud ſit verum indiſtincte, ꝙ filij hæreticorum puniuntur vſque ad primam, vel ſecundam generationem, ſiue pater eorum deceſſerit in errore ſuo; ſiue ſit emendatus, & correctus, & ſic incorporatus eccleſiæ? Reſpondet ꝙ non, ſed illud intelligitur de illis, qui errore ſuo deceſſerint, non autem de illis, qui fuerunt emendati, & incorporati Eccleſiæ. Nota primo vnum caſum, in quo filius punitur pro delicto patris, puta quãdo pater fuit hæreticus. Idẽ eſt in crimine læſę maieſtatis. in l. quiſquis. C.ad l.Iul.maie. vbi dr̃, ſi quis committat crimen læſæ maieſtatis, quia machinatus eſt in mortem principis, vel ſuorũ cõſiliariorum, qui ſunt pars lateris ipſius principis, debet decapitari, & bona ſua dẽnt cõfiſcari, & appl.cari fiſco, & filij ſui puniuntur, quia ſunt incapaces cuiuſcunque doni, ſicut doni legati, etiam paſſiue; quia vt ibi dr̃. debent eſſe fœtidi, & debiles, vt vita ſit eis tædium, & mors ſolatium. Simile eſt in crimine læſę maieſtatis diuinæ, vt hic. Nota vlterius, ꝙ dictio, vſque ſtat incluſiue, quia dicit vſque ad ſecundum gradum: & tamen ipſe ſecundus gradus comprehenditur. Et iſtud aliquando eſt in facto, vt ſi uendam ubi aliquã petiam terræ vſque ad talem arborem: aliquando eſt quæſtio vtrum arbor ſit incluſa, vel excluſa.

[Prima gloſ. reſpondet per q. de qua Innocentius.]

c ¶ Innocentij.] ſi loquatur de quarto, habeamus id in commiſſionibus per eum factis, vt dixi ſup.c.proxi. Si dicamus de tertio; poſſet loqui de decr. ſup.eod.vergentis & c.excommunicamus. §.credentes.

CAP. XV.

STatutum † felicis recordationis Innocentij, [c] & Alexandri [d] prædeceſſorum noſtrorum; ue videlicet hæretici, credentes, receptatores, defenſores, & fautores eorum, ipſorumque filij vſque ad ſecundam generationem, ad aliquod beneficium eccleſiaſticum, ſeu publicum officiũ admittantur, quod ſi ſecus actum fuerit, ſit irritum & inane: [e] Primum & ſecundum gradum [f] per paternam lineam compre-

† Vide Gon diff.tract. de hær.q.23.& Zachinũ de hæret. c. 28

d ¶ Alexandri.] iiij. ſup.eo.tit. & lib.quicunque.§. hæretici.

[Gl.ſeq. dicit quid declarat: ſecundo litteram exponit & declarat: dicit gloſſam Accurſij reprobatam & dat regulam. tertio obijcit & ſoluit.]

e ¶ Inane.] huc uſq; durat antiqua ꝯſtitutio: modo ſequit̃ declaratio, in qua declarãtur notata per Hoſtien.ſup.eo.vergentis, & hanc declarationem ſic intelligo: Si Titius fuerit hæreticus, receptator, fautor, vel defenſor, & habuit filium, & filiam: vterque ipſorũ ſubiacet prohibitioni, & ſi ille filius habeat filium, ipſe nepos ex filio prohibitioni ſubiacet: ſed ſi filia habeat filium, nepos ex filia non ſub acet huic prohibitioni. Itẽ ſi mulier aliqua eſt hæretica, & habeat filios, ſoli filij includuntur hac prohibitione: ſed nepotes ex filijs non, & hoc intendit hæc declaratio. Et hoc ſecundo caſu eum mater fuit hæretica intelligas, verum ſi pater fuit catholicus, vt eius reſpectus non habeatur, & facit in hoc ꝯ id, quod notat Accurſius. C.ad l.Iul.ma. l.quiſquis. vbi dicit, ꝙ eadem eſt pœna cum mulier committit crimen læſæ maieſtatis quo ad deſcendentes ſicut cũ vir. Eſt tamen ſciendum, ꝙ vbi alias non caueretur de deſcendentibus per maternam lineam, illi nullo gradu comprehenduntur per ſententiam iuris, vel hominis, vt ĩ.de pœ.vbicunque, ſed ꝙ filij etiam filiarum includerentur, vr̃ probari per decr. ſupra de pœn. in quibuſdam. §.ſacri. vbi ponit poſteritates. & ĩ.tit.proxi.ca. vnico. & videbantur illi puniri, & per uerba & per mẽtem, per uerba, quia ſunt deſcendentes, & a uerborum ſignificatione non eſt recedendum. ff.de leg.3. l.non aliter, & differentia agnationis, & cognationis hodie ſublata ur̃ in Auth. coll.9. de hære. quæ ab inteſta. deſer. & de mente idem uidebatur, quia voluerat conſtitutio punire hæreticum in filijs. 24. q.3. c.cum ergo. §. ſed qui. & ff.quod met.cau. l.iſti.quidem. ſi enim ex vnica filia nepotem haberet, & ille non includeretur, non puniretur in filios, idem uidetur de mente, ideo ne quis ducat filiam hęretici in uxorem, ſicut enim uir infidelis ſaluatur per mulierem fidelem, ſic & damnari poſſet. Arg. de diuor.gaudemus. Vnde qui emit mancipia, de origine ſolet quærere, ff de ædil.edict.quod ſi nolit. §.qui mancipia. ſed de iure ſecus eſt ut in ꝓdicta decretali. ubicumque, infra de pœnis, niſi ubi aliud caueturut hic & bene facit. ff.de ſenato. l.liberos ubi dicitur, ſenatores uocari debere ipſos ſenatores, & filios eorum, & nepotes natos ex eis, nepotes uero ex filiabus nati ſenatores non dicuntur, ſed patris ſui conditionem ſequuntur.

Mulieris hæreticæ filij puniuntur, non autem nepotes.

f ¶ Primum & ſecundum gradum.] id eſt, filios & nepotes, & hoc patet etiam ex §.ſeq. & ſupra eo.tit. & lib. ut commiſſi. ad finem. & eſt caſus quo filius punitur pro-

hendere declaramus; per maternam vero ad primũ dumtaxat volumus [a] hoc extendi.

¶ Hoc ſane de filijs, & nepotibus hæreticorum credentium, & aliorum huiuſmodi, qui tales eſſe, vel tales etiam deceſſiſſe probantur, intelligendum eſſe [b] videtur, non autem illorum, quos emendatos eſſe conſtiterit, & reincorporatos [c] Eccleſiæ vnitati, & pro culpa huiuſmodi ad mandatum Eccleſiæ pænitentiam recepiſſe: quam ipſi vel iam perfecerunt, vel humiliter proſecutioni eius inſiſtunt, [d] vel parati [e] fuerint ad recipiendam eam.

¶ Idem.

¶ Inquiſitor Papæ ſuper hæreſi ſine ſpeciali mãdato non inquirit contra epiſcopum: ſed ſi eum culpabilem ſciuerit, nunciabit Papæ. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. XVI.

Inquiſitores † [f] hæreticæ prauitatis ab Apoſtolica ſede, ſeu alio vel alijs quibuslibet [g] deputati, de huiuſmodi crimine inquirere contra Epiſcopos nequeunt, aut eius prætextu procedere contra eos, niſi in litteris commiſſionis Apoſtolicæ, [h] quod hoc poſſint, contineatur expreſſe. [i] Si tamen inquiſitores ipſi epiſcopos vel alios ſuperiores prælatos ſciuerint, vel inuenerint circa crimen hæreſeos commiſiſſe, aut eos de hoc diffamatos exiſtere, vel ſuſpectos: id tenebuntur ſedi Apoſtolicę nunciare. [k]

¶ Idem.

¶ Non derogatur ordinarijs, ſuper proceſſu hæreticorũ, licet Papa generaliter alteri deleget. Et ſup eodem facto epiſcopus & inquiſitor poſſunt procedere communiter, vel diuiſim, vel proferre ſententiam: in qua ſi diſcordãt, debent Papæ referre. Et epiſcopi qualitercunq; procedant debent ſeruare modum inquiſitoribus impoſitum. hoc dicit. Dom.

CAP. XVII.

Per † hoc qđ negotiũ hęreticę prauitatis alicui. vel aliquibus ab Apo-

propter delictum patris. & de hoc dixi ſupra eod. tit. & lib. c. 2. §. hæretici. [in gl. filij.]

[Glo. ſeq. primo facit vim in verbis textus, ſecundo arg. ad quæſtionem.]

a ¶ Volumus.] ſupra dixit, declaramus: hic dicit volumus: quia in quantũ punit deſcendentes per maſculinum, declarat ius vetus: inquantum deſcendentes per femininum, ſtatuit ius nouũ. ad idem j. de pœ. vbicũque. Et bene facit hæc littera ad quæſtionem, qua quęrit, an filij illegitimi includantur hac prohibitione: & vr, ꝙ nõ: quia non ſunt in patris poteſtate. Inſtit. de nupt. circa finem. ſed ꝙ poteſtas nil operetur, probat hæc littera, quæ punit deſcendẽtes per maternã lineam primi gradus, cum tñ filius in poteſtate matris non ſit, & hoc 1 æquum ne plus habeat luxuria, quam caſtitas, in auth. de reſti. & ea, q̃ pa. in fin. coll. 4. licet interdum ſecus s̃. de biga. quia circa verũ eſt tñ, ꝙ iſti alio capite prohibentur, & a ſucceſſione, vt ſup. qui fil. ſint legiti. per venerabilem. in fi. & ab honoribus, 56 diſtĩn. per tot, ſupra de fil. presbyt. per totũ.

1 Idẽ Io. An. Phil. notantes ex gl. qñ que appellatione filiorum uenire illegitimos Bal. in l. pro nunciatio. ff. de uer. ſign. Imol. in l. ex facto. §. ſi qs rogatus. ff. ad Trebel. pulchre Hip. l. infans. ff. de ſica. Fon.

b ¶ Eſſe.] nunc quia viuunt.

c ¶ Reincorporatos.] quia lapſi fuerãt ſimpliciter, non relapſi. de quo dic, vt ſup. e. tit. & lib. accuſatus.

† Vide concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 5. & Repertorium Inqſi. uerbo eps.

d ¶ Inſiſtũt.] ad hoc ſupra de tempo. ord. ex tenore. & ſup. de fur. c. vlt.

e ¶ Parati.] ex quo non ſtat per eos, non eis debet imputari. de hoc ſupra de eo qui mit. in poſſ. c. 1. & 2.

Inquiſitores.] Primo ponit dictum, a quo vnũ caſum excipit: ibi, Niſi. Secundo inquiſitores informat, qñ exceptio locorum non habeat: ibi, Si tamen. Io. And.

CASVS. Papa deputauit aliquos inquiſitores in prouincia Burdegalenſi ſub hac forma: Mandamus, vt auctoritate Apoſtolica poſſitis inquirere de prauitate hæretica contra quaſcunque perſonas, cuiuſcunque dignitatis, auctoritatis, vel prærogatiuæ exiſtant: vtrum inquiſitores virtute iſtorũ verborũ gñalium poſſint inquirere contra Epiſcopos? Reſpondet ꝙ non: niſi ſpecialiter fuerit eis data facultas inquirendi ꝯ Epiſcopos: ita quòd non ſufficiunt verba quantumcunque generalia: ideo licet inquiſitores ſciant aliquem Epiſcopum hæreticum, non poterunt virtute ſuæ commiſſionis inquirere contra Epiſcopum: ſed poterunt & debebunt illud denunciare Romano Pontifici, vt det eiſdem inquiſitoribus facultatem ſpecialem inquirendi cõtra epiſcopos: vel vt alijs committat illud negotiũ: vel ut aliàs faciat ſecundum quod ſibi videbitur. Nota primo. ꝙ in conſtitutione odioſa non comprehenduntur Epiſcopi, niſi fiat expreſſa mentio de ipſis. Nota, ꝙ vbi requiritur expreſſa mentio alicuius, non ſufficit mentio generalis q̃tumcunque fiat per verba generalia, quæ videntur comprehendere perſonam, de qua debet fieri expreſſa mentio.

[Prima gloſſa ſummat.]

f ¶ Inquiſitores.] Inquiſitor Papæ ſuper hæreſi, ſine ſpeciali mandato non inquirit contra Epiſcopũ. ſed ſi eum culpabilem ſciuerit, nunciabit Papæ.

g ¶ Quibuslibet.] de quibus minus dubitatur.

h ¶ Apoſtolicę.] nota hanc litteram: non dicit in litteris cõmiſſionis Apoſtolicę, vel aliorum, a quib. deputati fuerunt, ſm quod dixerat in princip. 2 per qđ omiſſum vr, ꝙ inquiſitor deputatus ab alio, q̃ a Papa, etiam ſi habeat expreſſum mandatum, inquirere nõ poſſit ꝯ Epm, & licet antiqua iura dicant, ꝙ ſynodus audit cauſam criminalem epi, licet definitione Papę reſeruet. 3. q. 6. accuſatus, & c. ſe. 5. q. 4. duodecim. tamen cõmittere non poterũt in hoc caſu. & iſti inquiſitores non poterunt inquirere, etiã, vt inſtructam 3 remittãt cauſam. s̃. de app. conſtitutis. quia non ſolum definitio ſed proceſſus, & inquiſitio eſt ipſis interdicta p hoc c.

2 Et ſimile I Clem. de pb. per litteras. ut ibi not. in gl. antep. & ibi remittã. Idem Ioan. Mo. & Arch. Io. And.

† Declaratur hoc ca. p extrauag. Benedicti inci. ex eo. hr̃ tit. de hæret.

3 Vide Gondiſſaluũ tracta. de hære. q. 7. nu. 15.

ADDITIO. Concor. j. eo. vt inquiſitionis. §. prohibemus: quod ibi not. in gl. 2. in fi. Io. And.

i ¶ Expreſſe.] quantumcunque igitur ſint verba expreſſa generalia: puta vt inquirere poſſit contra quoſcunque cuiuſcunque conditionis, dignitatis, aut ſtatus, non inquireret contra epiſcopos: niſi id exprimatur propter prorogatiuam epiſcoporum, ad idem j. de ſent. extom. quia periculoſum.

K ¶ Nunciare.] quam cito poterunt propter periculũ, quod ex facto poſſet inſurgere. concor. ſupra eo. lib. de cler. ægro. c. vni.

Per hoc ꝙ negotium.] Tres ſunt partes, quæ patent: Secunda ibi, Verum. Tertia ibi, Siuc. Io. And.

CASVS. Papa deputauit inquiſitorem in diœceſi Pictauien. cõmittendo ſibi facultatẽ inquirendi generaliter ꝯ quoſcunque hęreticos: vtrum Papa per illam cõmiſſionem videatur ademiſſe poteſtatẽ ordinario iudici, vt

non

non possit inquirere ɔ̃ hæreticos? Videtur quod sic, per ca. studuisti. de offi. lega. in antiqu. vbi si Papa mandet alicui legato cognitionem alicuius causæ spectantis ad iurisdictionem iudicis ordinarij, videtur illã adimere à iudice ordinario: ita quod manus ipsius ordinarij sint clausæ, vt non possit de illa causa cognoscere: sic in proposito videbatĩ negotio fidei, cum Papa committit alicui Inquisitori negotiũ fidei, ꝙ videatur cognitionem illius ademisse à iurisdictione iudicis ordinarij. Hoc tñ non obstante rñdet Romanus Põtifex in contrariũ ꝙ per hoc nõ est suspẽsaneq; ligata iurisdictio iudicis ordinarij: & ĩter ipsos nõ est locus p̃uentioni, imoq; libet ipsorum poterit ꝑ se cognoscere ɔ̃ c. dispẽdia. s̃. de rescriptis istomet lib. & istud fuit ordinatum in fauorem fidei. Sed ponamus, ꝙ ordinarius loci cępit inquirere, & procedere cõtra aliquem hæreticum, vtrum ɔtra eũdem, & eodẽ tempore possit Inquisitorĩ quirere, & ꝓcedere. Rñdet ꝙ sic, & si velint, posſũt simul ꝓcedere: sed si velint, posſũt separare, & separatim ꝓcedere, sed demũ concluso & renunciato in causa, debẽt Inquisitor & ordinarius cõuenire in eodem loco, & cõmunicare suos processus. Et si possunt cõuenire in eadẽ sententia, certũ est, ꝙ habẽt ferre sententiam, si vero non possunt concordare, debent referre ad Papã. No. ibi, Sede Apostolica, ꝙ ordinarius procedens contra aliquẽ hæreticum, debet obseruare illũ ordine, quẽ obseruaret Inquisitor deputatus a sede Apostolica. Sed quæritur quis est ille ordo, quem obseruaret inquisitor Papæ? Rñdet ꝙ partĩ est expressus in corpore iuris cõis, & partim est expressus in sua commissione. No. vt dicitur in ca. ad abolendam. eod. tit. in antiq. ꝙ si exempti sint suspecti de hæresi, Papa facit ordinarios suos delegatos tanquam ad aliud crimen hæresis, vt auctoritate Apostolica non ordinaria procedant contra talis exemptos, sed quantum ad non exemptos, ipsi procedant auctoritate ordinaria.

a Vide Philip. Deciũ ɔs. 137.

a Quis possit uti ordinaria & deleg. ptãte. & an qñ iurisdõ dat ĩferiori, intelligatĩ data priuatiue, an uero accumulatiue, uide late Feiynũ & Deciũ in c. ceterũ đ iudic.

stolica sede generaliter [a] in aliqua prouincia, ciuitate, vel diœcesi delegatur, diœcesanis episcopis, quin & ipsi auctoritate ordinaria, vel delegata [b] (si habent) in eodẽ procedere valeant, nolumus derogari. ¶ Verũ vt dictum inquisitionis negotium efficacius, melius, vtiliusque procedat: concedimus, quod per episcopos ipsos, & per inquisitores de facto eodem inquiri valeat communiter vel diuisim: [c] & si diuisim processerint, teneantur [d] sibi inuicem communicare processus, vt per hoc possit melius veritas inueniri: [e] & nisi hoc casu inquisitores in sentẽtię prolatione diœcesanis, vel econtra duxerint deferendum, [f] per vtrosque simul sententia [g] proferatur: in qua ferenda si non conuenerint, per vtrosque negotium sufficienter instructum ad sedem Apostolicam remittatur. [h] † ¶ Siue autem ordinaria, siue delegata episcopi potestate procedant: illum in procedendo modũ obseruent, quem Inquisitores possunt, & debent per iura [i] communia, vel per speciales concessiones, seu ordinationes [k] sedis Apostolicæ obseruare.

† Vide Zichĩnũ trac. đ hære. c. 15. & Repet. ĩqsitorũ uerbo, Episc. §. qñ episco.

¶ Idem.

¶ Episcopis & Inquisitoribus hæresis non resistant, sed omnino pareant domini temporales, & de eo crimine non cognoscant: aliàs prout dicitur hic puniũtur. hoc dicit secundum Zenze.

VT CAP. XVIII. VT Inquisitio-

(Prima glo. notat a contrario.)

a ¶ Generaliter.] bene dicit, quia secus esset, si fieret de certis criminibus, & persona specialis commissio, quantum enim ad illam causam præiudicaretur ordinariæ potestati, vt supra de offic. deleg. studuisti, quia generi per speciem, &c. j̃. de reg. iur. generi. cum suis concord.

ADDITIO. Idem cum glo. tenet Arch. & idem Io. Monac. licet prius effuderit multa verba, &c. Io. Andr.

(Glossa secunda specificat dupliciter delegationem hominis, & iuris.

b ¶ Delegata si habent.) forte habent delegatam a ab homine, quod accidit in ordinario, cum Papa sibi committit crimẽ, secus si eũ monet ad suũ offm̃ excitando. quod dic vt sup. de offi. ord. licet. & c. graue. vel habent delegatam à iure, sicut est videre in hoc crimine super exemptos, sup. eo. tit. ad abolendam in fine.

c ¶ Diuisim.] & sic plures Inquisitores communiter & diuisim de hoc crimine cognoscere pñt sup. e. ti. & lib. vt officium: saluo eo quod dicitur. j̃. eod. multorũ, in clemen.

d ¶ Teneãtur.] no. ꝙ non dicit, possint, vnde non relinquitur eorũ voluntati, cum ius hoc necessitati subijciat. Io. And.

[Glo. seq. allega. duas concor. quærit, & soluit.]

e ¶ Veritas inueniri. ad qđ elaborare iudex debet 14. quæst. 2. quanquam. n. su. de probat. quoniam contra. Sed quid dices, si processus isti inueniantur esse cõtrarij? tunc ipsi considerabunt, qui vero proximiora loquantĩ & per ipsorum dicta se iudices informabunt, supr. de test. in nostra. ff. de test. l. 3. §. d. ego solus. Si aũt episcopus secundum suũ pronũciare vult processum ĩquisitor secundum suum, qđ iuris inf. sequitur.

f ¶ Deferendum.] ad idem sup. de rescrip. pastoralis.

[Gloss. seq. soluit contrarium.]

g ¶ Sententia.] licet ergo de vnius delicto inquiratur per plures etiam diuisim, vnica tamen sñia fertur. Et sic non obstat sup. de offic. leg. licet. ff. nau. cau. sta licet vbi dicitur, ꝙ de delicto vnius sæpius non quæritur, quia illa loquuntur, quando jam pronunciatum est quod dic vt nota. 2. q. 5. habet hoc proprium, & sup. de accus. de his.

ADDITIO. Idem tenet. Io. Monac. & Arch. qui alleg. no. per Innocentium de pur. cano. c. pen. Ioã. Andr.

h ¶ Remittatur.) quid iuris alias cum iudices discordant habetur su. de re iud. c. vlt.

i ¶ Iura communia.) sup. & inf. hoc eo. tit.

K ¶ Ordinationes.) etiam hoc volumine non insertas. dummodo non his constitutionibus contraria. j̃. eo. ca. vlt. in fi. sunt enim ibi reseruatæ, & de his loquitur proœmium huius lib. in fin.

VT inquisitionis.) Iudices sæculares tenentur obedire in negotro fidei episcopis, & inquisitoribus, pręcipue in ijs, de quibus in littera. Item crimen hæresis est mere ecclesiasticum, ideo iudex sæcularis de eo nullo modo potest cognoscere, nec principaliter nec incidenter. h. d.

CASVS. Episcopus Pictauen. vel Inquisitor a sede Apostolica deputatus vult ɔtra aliquem hęreticum procedere forte ad ipsius captionẽ, & incarcerationẽ, videt ipse episcopus vel Inquisitor, ꝙ non est sufficiens ad ipsum capiendum, requirit iudicem sæcularem, vt sibi præbeat auxilium, vtrum iudices sæculares teneantur obedire episcopo vel Inquisitori sedis Apostolicæ in captione, & in carceratione suspectorum dę fide? Respondet Pontifex dicens, ꝙ leges factas a Federico Imperatore,

† Hæ Federici Imp. leges quarũ hic meminit Bonif. iussu Illustr. Card. inq̃sito rũ gñaliũ in vniuersa rep. Christiana, sũt impressæ inter litteras Apost. p̃ officio sanctissimæ inq̃tionis, Romæ anno Dñi. 1558.

nis [a] negotium contra hæreticam prauitatem, ad Dei gloriam & augmentum fidei nostris temporibus prosperetur, leges [b] † quasdã per Federicum olim Romanorum Imperatorem, tunc [c] in deuotione Romanæ persistentem Ecclesiæ, promulgatas, quatenus, [d] Dei & Ecclesiæ sanctæ suæ honorem promouent, & hæreticorum exterminium prosequuntur, & statutis canonicis non obsistunt approbantes, & obseruari volentes: Vniuersos sæculi potestates, & dominos temporales, ac prouinciarum, terrarum, ciuitatum, aliorumque locorum rectores, quibuscunque dignitatibus vel officijs, aut nominibus [e] censeantur, requirimus & monemus, vt sicut reputari cupiunt, & haberi fideles, [f] ita pro defensione fidei diœcesanis episcopis, & Inquisitoribus hæreticæ prauitatis à sede Apostolica deputatis, aut in posterum deputandis pareant, & intendant, in hæreticorum, credentium, fautorum, receptatorum, & defensorum ipsorum inuestigatione, captione, ac custodia diligenti, cum ab eis fuerint requisiti: & vt præfatas personas pestiferas in potestatem seu carcerem episcoporum, aut Inquisitorum dictorum, vel ad locum, de quo ipsi vel aliqui ex eis mandauerint, infra eorundem dominorum potestatem, vel rectorum districtum ducant, vel duci faciant sine mora: vbi per viros catholicos [g] à præfatis episcopis, seu inquisitoribus vel eorum aliquo [h] deputatos, sub arcta, & diligenti custodia teneantur, donec eorum negotiũ per Ecclesiæ iudicium terminetur. ¶ Vtq; de hæresi à diœcesano episcopo, vel inquisitore, seu inquisitoribus condemnatos, præ-

ratore, inquantũ respiciunt fauorem fidei illas approbat postea p̃cipit, vt iudices sæculares in prædictis pareant, & intendant ep̃is & Inquisitoribus fidei à sede Apostolica deputatis. Sed q̃ritur vtrum iudices sæculares possint de isto crimine cognoscere saltẽ cõtra mere laicũ? Rñdetur ꝙ nõ: quia crimen heresis ẽ mere ecclesiasticũ, hoc ẽ, crimẽ hæresis ẽ mere de foro ecclesiastico: & ideo iudices sæculares nõ poterũt de eo cognoscere, nec principaliter neq; incidẽter. Postea ĩponitur pæna potestatibus sæcularib. faciẽtibus ꝯ istam constitutionẽ. [Olim.] No. ꝙ Federic. fuit aliàs Imp. Romã. sed postea p̃ Innocentiũ quartum fuit depositus eo, ꝙ erat schismaticus, c. ad Apostolicę. sup. de re iud. eo lib. [Terminetur.] Si episcopus vel Inquisitor habeat carcerẽ põt eligere vt suspectus de hæresi reponat ĩ suo carcere, vel in carcere iudicis sæcularis: & pro captione & ꝯductione hereticorũ põt requirere potestatem sæcularẽ, vt sibi prębeat auxilium circa suspectos de hæresi: sed tamẽ potestas sæcularis nõ adhibebit custodiam ad custodiendum istos suspectos: sed ipse episcopus vel Inquisitor [Indilate.] Vñ sñia lata ĩ causa criminali põt mãdari executioni statim nõ expectato lapsu decem dierum: ideo dicit textus. Indilate. Veruntamen tenet Panorm. quod etiam in causa criminali non debet sñia exequi, nisi prius lapsis decem diebus, licet istud non seruetur, imo illa die, qua fuit lata sẽtẽtia, demãdatur executioni. [De hoc crimine.] Istud crimen est mere de foro ecclesiastico: sacrilegium est misti fori: ideo si laicus sit sacrilegus, potest accusari coram iudice ecclesiastico vel sæculari: sed inter eos est locus præuentionis, iuxta notata in ca. cum sit generale. de fo. comp. No. ex isto capitulo principalem effectum, ad quem emanauit præsens c. videlicet, ꝙ si episcopus vel Inquisitor prauitatis hæreticæ cognoscat se impotẽtem ad capiendum suspectum de hæresi, vel alium malefactorem, potest requirere iudicem sæcularem, & quod plus est, poterit eum monere sub pœna excommunicationis, & potestas sæcularis tenetur sibi impertiri auxiliũ. Idem dicendum est contra, vt si potestas sæcularis habeat aliquem subditum quem non põt cõprimere, si ille subditus potestatis sæcularis timeat excommunicationem, potest iudex sæcularis requirere iudicem ecclesiasticũ, vt talẽ suũ subditũ excõmunicet, & hoc facere tenebitur ipse iudex ecclesiasticus c. 1. de of. ord. in antiq. No. vnũ casum, in quo iudex sæcularis non põt suũ subditũ, puta mere laicum condẽnare, videlicet qñ crimen est mere ecclesiasticũ, vt si sit crimen hæresis. No. vlterius, ꝙ iudices sæculares facientes ꝯ istam cõstõnem sunt excõicati, tñ ab illa excõicatione poterit iudex ordinarius absoluere, ex quo Papa nõ reseruauit sibi absolutionẽ. c. nuper. de sen. ex com. in anti. No. ꝙ iudex sæcularis si illam excõicationis sñiã sustinuerit p̃ annũ, corde & animo induratus, est cẽsendus hæreticus, & tãquã hæreticus poterit condemnari.

[Prima gl. diuidit & summat.]

a ¶ Vt ĩquisitionis.] primo approbat, & seruari pręcipit leges canonib. ñ ꝯtrarias p̃ Federicũ ꝯtra hæreticos p̃mulgatas. Scd̃o pręcipit rectores locorũ parere ĩq̃sitoribus, ordinario, vel alteri eorũ in inuestigatione, captione, custodia, & punitione hęreticorũ, & fautorũ suorũ, eorũ p̃clamationibus, vel appellationib. non obstantibus, ita tñ ꝙ d̃ illo crimine, cum sit mere ecclesiasticum nec iudicent, nec cognoscant, nec ob hoc captos sine licentia relaxent, nec exequi detectẽt, vel ipsorũ processus impediat. Contrafacientes, & non parentes, & eorum fautores excommunicat, q̃ si per annum sustinuerint, vult eos vt hęreticos cõdẽnari hoc dicit.

b ¶ Leges quasdã.] has leges ferĩ ꝙ Clemens sub bulla redegerat. sed eas aliter non habemus quo ad verba, habemus tamen quasdam authenticas Federici, de quibus etiam forsitan intellexit hic Boonifacius. C. de epi. audi. authen. statuimus signata super l. iubemus. C. de hære. & Manichæ. auth. credentes, auth si vero dominus. & authen. Gazaros. habebamus etiam olim quandam ipsius constitutionem in quarta compilatione, quæ incipiebat, Hac edictali. aliàs hac decretali. & erat sub tit. de consti. & eadem compilatio. quæ incipiebat Gazaros. sub titu. de hæreticis.

c ¶ Tunc.] hoc dicit, quia postea recessit à deuotione Romanæ Ecclesiæ, & per Innocentium quartum in concilio fuit depositus ob certas causas sup. eod. lib. de re iud. ad Apostolicæ.

d ¶ Quatenus.] ergo alias non approbat, quia non tenent. concor. 10. dist. ca. 1. & facit. quod not. 37. dist. si quid veri. 19. dist. c. 1.

e ¶ Nominibus.] concor. sup. de elect. fundamenta e. li.

f ¶ Fideles.] quis enim fidelis, qui non doleat fide læsa? j. de pœn. felicis. ad fin.

g ¶ Catholicos.] vnde non per Iudæos, hæreticos, vel paganos, qui quo ad prædicta suspecti sunt. & est si. su. de Iudæis, c. penul.

h ¶ Vel eorum aliquo.] hodie dic vt in cle. c. tit. multorum. §. sane. & §. seq.

a ¶ In-

entētia ſu
per crimine
ata, ſtatim
eſt executio
ni mãdanda.

De hoc arti
ulo vide ci-
atos in c. p
imè præce-
enti circa
frem.

al in ſe ca-
ax; quē fa.
t incapacē
nãgnitudo
auſæ, ſecū-
um. Io. Mo-
ide Abbatē
n c cum ſit.
e fo. comp.

Inantiqo-
ibus cōſtā
er legitur,
etractent.

a ¶ Indilate.] No. quòd ſententia lata ſuper crimine, ſtatim dilatione poſtpoſita mãdanda eſt executioni, quod idem probatur, 2. q. 1. ſicut. de pœn. diſt. 1. Adam. fallit in caſib. not. 11. q. 3. cum apud. Quid iuris de alijs ſentētijs latis ſup perſonalibus vel realibus actionibus, not. ſup. de offic. deleg. quærenti.

b ¶ Puniendos.] quod ſi inquiſitor & ordinarius diſcordant in mandato: quia vnus mãdat puniri per ſe condemnatum, alter mandat relaxari per ſe abſolutum: ſatis videtur ſuperſedendum, donec conſulatur Papa. s. c. prox. ADDITIO. Vide quod hic dixi ſuper verſi. alterius Io. And.

c ¶ Ordinationem.] de ordinationib. loquitur Inno. Alex & Clemens, quæ ſunt reſeruatæ inf. c. vlt.

d ¶ Imperialem.] ipſius Federici, quam nō habemus: ſed approbata eſt ſupra in prin. Io. And.

e ¶ Quoquomodo.] id eſt principaliter, vel incidēter. cōcor. s. de ord. cogn. tuam. ſupra qui filij ſint le gi. lator cum ſi aliàs tñ cognoſcit iudex 2 incidenter, quod nō cognoſcit principaliter. C. de iudi. quotiens. ſup. de reſti. in integr. c. pe. cum ſuis concord

[Glo ſeq. ponit regulam, & tres caſus exceptos.]

f ¶ Cognoſcant.] nota quod licet regulariter de qua re iudex cognoſcit pronūciare debeat. ff. de iud. de qua re. ſup. de cau. poſ. cum ſuper. tamen hoc fallit interdum: ſicut cum delegans reſeruat prolationem ſententiæ, ſup. de offic. deleg ſuper quæſtionum. ſynodus cognoſcit de cauſa criminali epiſcopi, & non pnunciat. 3. q. 6. accuſat⁹. & c. ſeq. 5. q. 4. duodecim. idem in caſu. s. de reſcr. cū cōtingat. vbi ad ſui inſtructionē de iuriſdictiōe cognoſcit is, qui ſuper illa nō pronunciat. Hic tñ vtrūq; expreſsè vetatur, ſ. cognitio & pronūciatio: quia iudex huius rei nō eſt capax, & concor. j. de ſentē. excō. ſi iudex. & ſup. eo. inquiſitores. vt ibi no. in fine; glo.]

g ¶ Indirecte.] ad idem ſupra eo. tit. & lib. ſtatutum 1. Ioan. And.

h ¶ Scienter.] ignorantes ergo non ligat conſtitutio. ad idem ſup. eo. tit. & lib. c. 2. in prin. & c. vt commiſſi. in fi. & c. decreuit.

i ¶ Percuſſum.] nota canonem latæ ſententiæ; & quia non reſeruat abſolutionem Papæ, ordinarius abſoluere poterit de ſent. excom. nuper in ant.

k ¶ Condemnetur.] ad idem ſupra eo. tit. & lib. cum contumacia.

Cum ſecundum.] Duæ ſunt partes. Prima loquitur de confiſcatione. Secunda, de apprehenſione: ibi, Confiſcationis. Et prima facit duo: inducit. n. tria, vel quatuor argumenta legalia, ex quibus cōcludit: ibi, Bona. Secundū argumentum: ibi, Et mulier. Tertium: ibi, Ac etiam Quartum; ibi, aut rerum. Io. An.

¶ Præmitte pro euidētia, quod habet. s. eod tit. excōicamus. 1. & 2. reſpon. vbi dr, quod bona hæreticorum confiſcantur. Dominicus.

CASVS. Aliquis Titius, qui plura bona poſſidebat in diuerſis territorijs, diabolo ſuggerente, & inſtigante fuit lapſus in hereſim; nunquid ipſo facto perdit dominiū ſuorum bonorū, & dñium ipſorū tranſit in fiſcum? & quod iſtud ſit verum, oſtendit Romanus Pōtifex triplici argumento legali: Nam Papa hic enumerat tria crimina, in quibus ipſo facto fit confiſcatio bonorum: ergo multo magis in crimine hæreſis; quod eſt maius crimē, quã ſint illa tria crimina. Sed ſanctiſſime pater, vtrū fiſcus poſſit capere illa bona tanquam ſua, antequã Titius ſit de crimine condemnatus? Reſpondetur quod primo oportet, quod ipſe Titius per ſuum iudicem ordinarium q eſt ſuus iudex competens, fuerit hereticus declaratus; & tūc demum facta declaratione poterit fiſcus occupare illa bona. Nota primo, quod nuptiæ contractæ cū conſanguineis, dicūtur eſſe contra ius naturale. Nota ſecūdo, quod Imperator poteſt auferre dominium rerū ſingulis pſonis cauſa legitima ſubſiſtente. vide Inno. de conſtit. quæ in eccleſiarum. Domin.

fati poteſtates, domini tēporales, ſiue rectores, vel eorum officiales, ſeu nuncij ſibi relictos ſtatim recipiant indilate [a] animaduerſione debita puniendos;[b] Non obſtātibus appellationibus, ſeu proclamationibus prædictorum nequitiæ filiorū: cum tam ſecundum ordinationem[c] prædeceſſorum noſtrorū, quam ſecundū legem imperialem,[d] appellationis & proclamationis beneficium expreſsè ſit hæreticis, & credētibus, ac eorū receptatorib⁹, fautoribus & defēſorib. interdictum. ¶ Prohibemus quoq; diſtrictius poteſtatibus, dominis tēporalibus & rectoribus, eorundēq; officialib⁹ ſupradictis, ne ipſi de hoc crimine (cum mere ſit eccleſiaſticum) quoquo modo [e] cognoſcant,[f] vel iudicent: ſiue captos pro eodē crimine abſq; dictorū epiſcoporum ſiue inquiſitorum, aut ſaltem alterius eorundem licētia vel mandato, a carcere liberent: aut executionem ſibi pro huiuſmodi crimine a diœceſano vel inquiſitoribus, ſeu inquiſitore iniunctā, promte (prout ad ſuum ſpectat officium) facere ſeu adimplere detrectēt: † vel alias diœceſanorum, aut inqſitorum iudicium, ſententiā, ſeu proceſſum, directe vel indirecte [g] impedire præſumant. ¶ Si quis vero de prędictis poteſtatibus, dominis temporalibus, rectoribus, vel eorū officialibus, ſeu balliuis contra prędicta fecerit, aut pręfato fidei negotio ſe pręfatis diœceſano, epiſcopo vel inquiſitoribus incumbenti ſe opponere forte præſumpſerit, vel ipſum aliquatenus impedire, nec non & qui ſcienter [h] in prædictis dederit auxilium, cōſilium, vel fauorem, excōmunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum;[i] quam ſi per annum animo ſuſtinuerit pertinaci, extunc velut hereticus condemnetur.[k]

¶ Idem,

¶ Bona hæreticorum ipſo iure ſunt confiſcata, quod probatur triplici argumento legali. Sed apprehenſio bonorū fieri non debet per dominum ſæcularem, niſi prius pronunciatum fuerit ſuper crimine per iudicem eccleſiaſticum, qui hoc poſſit. Io. And.

CAP. XIX.

Cum ſecundum leges [l] ciuiles, nefarias, na-

[Prima gloſſa ſummat.]

l ¶ Cum ſecundum leges.] Bona hæreticorum ipſo iure ſunt confiſcata: quod probatur triplici argumento legali. Sed apprehenſio bonorum fieri non debet per dominum ſæcularem, niſi prius pronunciatum fuerit ſuper crimine per iudicē eccleſiaſticum, qui hoc poſſit. Ioan. An.

turæ a contrarias in cestas nuptias cõtrahẽtes, eo ip so b suarum dominiũ rerũ pdãt:c Et mulier,d humanã e legẽ transgrediens,& (præsertim parẽtibus suis non cõsentiẽtibus)raptoris† nuptias eligens, bona omnia,quę per legem sibi obuenerant a raptore, ac alijs consortibus f raptus, ipso iure g animæ. certoq; h casu deferãtur in fiscũ: Ac etiã illicitas i species transuehens; Aut rerum vectarum professionem† emittens: k eorundem specierum & rerum proprietate hoc ipso priuetur; & fisco rerum & specierum dictarũ proprietas acquiratur. Bona l hæreticorum (qui grauius, m horribilius, ac detestabilius quã prædicti n delinquunt) ipso iure o de fratrum nostrorum consilio decernimus confiscata.

¶ Confiscationis tamẽ huiusmodi executio, vel bonorum ipsorum occupatio fieri non dẽt per principes, aut alios dominos temporales (iuxta Gregorij Papæ prædecessoris nostri declarationẽ) p antequam per episcopum loci, vel aliam personam ecclesiasticam, q quæ super hoc habeat potestatẽ, sententia super eodem crimine fuerit promulgata.

¶ Idem.

¶ In causa hæresis, procedi tur simpliciter & de plano, & dicta testium & accusatorum non publicantur, si periculũ timeatur. hoc dicit secundum Zen.

CAP. XX.

STATV-

a ¶ Naturæ contrarias.] in quibus sexus perdit formã: & scelus est tale, ꝙ non proficit scite. Venus mutatur in aliam formam C. de adult. l. cum vir. & omniũ carnalium criminũ pessimum 1 est vsus cõtra naturam, 23. q. 7. adulterij. & si totus mũdus vteretur illo vitio, nõ excusat. ead. cau. & 1. q. flagitia.

1 Peccatũ cõtra naturam est oĩum carnalium pessimũ, de quo vide plene B. Th. 2. 2. q. 154. art. 12.

b ¶ Eo ipso.] propter hoc facit ad propositum.]

c ¶ Perdant.] C. de incest. nup. l. cum ancillis. & l. seq. & l. si quis ff. de ritu. nup. l. incestæ, & Insti. de nup. §. si aduersus.

d ¶ Et mulier.] repete, & cum scd̃m leges ciuiles, mulier, &c. quare hoc dicam, videbis infra & dic mulier ingenua. C. de rap. virg. l. vnica. §. & si quidem: in ancilis .n. & libertinis non habet locum pœna malorum, vt ibi.

† Vide Concil. Trid. ses. 24. de refor. matri. c. 6.

e ¶ Humanam legẽ.] C. de raptu virginũ. l. vnica, & bene dicit humanam. i. ciuilem: quia ẽm canonũ legẽ secus: repta enim ẽm nos licite contrahit cum raptore, si prior dissensus transeat in cõsensum. 36. q. 2. tria. & c. seq. & sup. de rap. c. pen. & vlt.

† al. profe- ctionem.

f ¶ Consortibus.] delicti, vt quia comitati sunt raptorẽ in inuasione vel rapina, vt in prædicta. l. vnica. C. de rap. virg. l. vnica. §. pœnas autem.]

g ¶ Ipso iure.] propter hoc facit ad propositum, & habes hoc in Auth. de rapt. mu. quæ ra. nu. in fi. colla. 9.

[Gl. seq. primo exponit litteram: secundo quęrit, ponit opi. Io. & contrarium soluit.]

h ¶ Certoque casu.] cum parentes mulieris non supersunt, nec alter eorum, vel supersunt ipsi, vel alter consenserit talibus nuptijs, hoc casu bona deuoluuntur ad fiscũ, vt in prædicta. Auth. de rapt. mulie. in fi. Sed nũquid de iure canonico habebit locum hæc pœna; cũ secundum canones licite contrahat, vt s̃. dixi? Notat Io. 2 36. q. 2. de puellis. alias §. quibus, ꝙ pœna illa locũ non habebit secundum canones, secundũ quos cessat interdictũ, nisi cum spõsa alterius rapitur. 27. q. 2. statutum. & accedat quod no. 2. q. 3. §. notandum in fi. de secũ. nup. c. pen. & vlt. & secundum hoc bene dixi sup. repete, & cum secundum leges ciuiles: quia secundũ canones contra. Sed satis videtur, quod licet secũdũ nos teneat matrimonium, pœna legis habeat locum in ijs, quæ non essent de tẽporali iurisdictione ecclesiæ; cum enim illa ibi tractet de lucro captando, non de diminutione sui patrimonij, & pœna illa sibi per legem obueniat, quare lex eo quod cõfert priuare non potest? 3 & accedat quod dixi. j̃. de reg. iur. c. 2. secus forte in pœna, de qua in prædicta decr. vlt. de secun. nup. ibi enim priuat lex eo, quod non contulit (Facit. ff. de adop. si arrogatur. Io. And.)

2 Qđ hic vr̃ placere Archi. Io. An.

3 Quasi sub conditione tulerit si raptori nõ nubat.

i ¶ Illicitas.] vt is qui defert arma, ferrum, & lignamina Sarracenis. de Iudæis, ita quorundam. Io. And.

k ¶ Omittẽs.] hoc habet locum in priuato. ff. de vectiga. l. fi. §. diuus. in milite non, vt C. eo. tit. l. 3. & habet hoc, quod hic dicitur, ff. eod. tit. l. commissa. C. eo. ti. l. omnium. & l. si quis. cum simil.

l ¶ Bona hæreticorum.] secus in bonis ecclesiarum, in quibus intitulati erant ipsi hæretici, vt in cle. eo. tit. volentes post principium. Io. And.

m ¶ Grauius.] ergo sũt grauius puniendi 23. q. 1. non afferamus.

n ¶ Quam prædicti.] s. contrahentes ne farias nuptias: rapta q̃ cũ raptore cõtraxit: transuehens illicitas species: vel rerum vectarum professionẽ omittens. Io. And.

[Glo. seq. dicit determinatũ antiquum dubium: & dicit a quo tp̃e, causam pro gat. arg. ad quæstionem, & remittit.]

o ¶ Ipso iure.] determinatum sit ergo qđ olim dubitabatur p decr. sup eo. excõica mus. i 2. respõso. vbi dicebatur: ita ꝙ bona damnatorum si laici fuerint, confiscẽtur, intelligamus ergo confiscentur ipso iure, vt hic vides. & intelligo ipso iure confiscata a tempore commissi criminis. C. eo tit. l. 4. Idem dico in crimine læsæ maiestatis. ff. de dona. l. donationes. secus est in alijs criminibus. ff. de donat. l. post contractum. 4 Et puto confiscationem hanc locum habere, etiam si ille catholicos filios habeat, & iste textus nõ distinguit; super hoc tamen fuerunt opiniones no. s̃. eo. tit. vergentis.

4 Si tñ alienatio facta esset per volẽtẽ cõmittere maleficiũ qđ postea cõmisit, vt in Spec. đ don vers. itẽ po ne aliqui. & quod ibi dixi. Io. An.

ADDITIO. Bona damnatorum de hæresi, sunt ipso iure confiscata a tempore commissi criminis, in tantum ꝙ vendicãtur ipsa bona per officiũ, vel fiscum de manibus possessoris, nullo dato pretio per quotcũq; manus transiuerint, vel aliquid loco pretij esset in bonis hæretici, Arg. ff. solu. matr. si cum dotem §. fi. & l. seq. ff. de leg. 2. l. Imperator. & l. seq &c. Io. And.

p ¶ Declarationem.] quam hodie non habemus.

q ¶ Ecclesiasticam.] sæcularis enim super hoc ecclesiastico crimine iudicare non potest sup. c. prox. §. pen.

STatuta.] illud capitulum diuiditur in tres partes, In prima parte ostendi, ꝙ in causa hæresis est procedendum summariè, & de plano sine figura, & strepitu iudicij. In secũda parte; ibi, Iubemus ostendit qualiter in causa hæresis sit procedẽdum, si immineat periculum accusatoris & testium; In tertia vero parte; ibi, Constitutiones, confirmat constitutiones suorum prædecessorum.

CASVS. Certum est, ꝙ a iure cõi est certus ordo iudiciarius introductus, qui debet obseruari in examinatione causarum tam ciuilium, quam criminalium: videlicet, vt offeratur libellus, iuretur de calumnia, fiat litis cõtestatio, vt s̃. de litis contestatione, c. vnico, in antiq. & in auth. offeratur libellus. C. de litis contestatione. Item quod quędam sunt de substãtia iudicij ordinarij, ita ꝙ sine illis processus nõ valeret. Sed vtrũ 3

ista

stasint obseruanda in crimine hæresis, cum iudex procedit ꝯ hæreticum? Rñdet ꝙ non, imo cōtra hæreticum poterit iudex procedere sine figura & strepitu iudicij: Vnde ista verba, sine figura, & strepitu iudicij, important, vt possit procedere sine datione libelli in scriptis concludentis: sed tñ dēt fieri petitio verbalis scripta, apud acta. Item illa verba important, vt possit procedi sine litis cō testatione, vt ꝓbata veritate criminis, fiat cōdēnatio: tamē si reus cōpareat, est fiēda litis ꝯtestatio. Item nō debēt omitti probationes: tñ dilatiōes breuiores possunt tradi. de hoc vide latius in cle. sæpe. de verb. signific. Or. sanctissime pater certum est vt habetur in cap. qualiter, & quando de accus. in antiq. quod quando contra aliquem criminosum procedi tur per viam accusationis vel inquisitionis, debent sibi exhiberi capitula, super quibus accusatur, vel ꝯ ipsum inquiritur. Item nomina, & dicta testium cōtra ipsum productorum: & etiam nomina accusatorum. Sed quid si aliquis accusetur de hæresi, an iudex teneatur accusato tradere noīa accusatoris, & testium contra ipsum productorum, & examinatorum? Respondet Romanus Pontifex cum distinctione: aut imminet periculum accusatori vel testibus, quia iste accusatus de hæresi hēt amicos potentes, qui possent reprimere vel molestare accusatorē, vel testes, vel eorum cōsanguineos, tunc iudex non debebit tradere accusato nomina accusatoris neque testium: sed tenebitur illa ostendere alijs personis, videlicet Inquisitori si eps procedat contra suspectum de hæresi. Si vero Inquisitor: procedat: tunc tradat nomina accusatoris, vel testium episcopo, vel eius vicario, si ipse episcopus fuerit absens, & alijs personis honestis. Sed ponamus. quod Inquisitor timet, quod episcopus vel eius vicari⁹, aut illæ personæ honestæ reuelent parētibus & amicis hæreticis nomina accusatoris, & testium, vel alia secreta? Rñdetur, ꝙ Inquisitor poterit in eos ferre excōmunicationem casu quo reuelabunt secreta, dicendo hoc modo: Profero in vos sententiam excommunicationis, quam incurretis ipso facto, quotiens reuelabitis secreta ista. Si autem eps vel Inquisitor videat periculum non imminere, poterit exhibere accusato nomina accusatoris & testium: & ēt dicta & depositiones testium: & sic episcopus debet habere rectam conscientiam, vt iudicet periculū esse vbi est, & nō esse vbi non est: vide licet cū videat, ꝙ non imminet periculum, faciat exhibere nomina, & dicta testium. Si autem videat imminere periculum, non faciat exhibere. Nota primo, quod declarans non dicitur addere; cum hic ponantur ista verba tanquam diuersa vide tex. in clemen. 2. de elect.

¶ De ista clausula uide Lāfrācū cle. sæpe. 1. nu. 1. 2. 3. & ibi alios doctores. & Bart. ī Extra. Ad reprimē dū, in uerbo summarie.

ta a quædam b felicis recordationis Innocentij, Alexandri, & Clementis c prædecessorum nostrorum quibusdam declaratis, & additis recensentes: Concedimus, quod in inquisitionis hæreticæ prauitatis negotio d procedi possit e simpliciter, & de plano, † & absque aduocatorum, ac iudiciorum strepitu, & figura. f

¶ Iubemus tamen, quod si accusatoribus vel testibus in causa hæresis interuenientibus, seu deponentibus, (propter potentiam personarum, contra quas inquiritur) videant episcopus

No. secundo arg. ꝙ in causis vbi proceditur simpliciter, & de plano, non admittuntur aduocati; & sic a contrario; secus vr̄ in plenarijs, cum tex. non prohibeat inter essentiam, sed ipsorum strepitum. Not. ex. §. iubemus, quod in causis debet fieri publicatio nominum testium, etiam si immineat periculum graue contra tales personas, quia est speciale in causa inquisitionis; contrarium est regulare.

[Prima glossa diuidit, & summat.]

a ¶ Statuta.] in prima parte vsque ibi. Iubemus. concedit in negotio Inquisitionis hæreticæ prauitatis procedi posse simpliciter, & de plano. In secunda dicit quid iuris, si ex publicatione nominum accusatorum & testium ipsis periculum immineret; & quid si non immineret, & fictiones 1 vitare ꝓcepit, ne dicatur peri

1 Io. Mo. q̄ facit quatuor partes de hac parte ꝓfacit terciā. Io. A.

culum vbi non est: vel econuerso. In tertia: ibi, Constitutiones, statuta prædecessorum suorum super hoc negotio edita, his constitutionibus non aduersa, corroborat. Ioan. Andr.

b ¶ Quædam.] aliàs quorundam: aliàs quædam.

c ¶ Clementis.] Iste 2 & alij hic expſſi multum ampliauerūt officiū Inquisitionis: in tātum quod quia tendebat ad noxam, habuit restringi per alium Clementē in clem. eod. tit. ca. 1. & 2. Ioan. Andr.

2 Hæ duæ gl. desūt in antiquiorib. codicib. & ex lect. Io. And. hic fuerūt translatæ.

d ¶ Negotio.] idē 2. in alijs quatuor casibus, qui habētur in clem. de iud. dispendiosam.

e ¶ Possit.] non dicit per quos: intelligo ergo & per inquisitores deputatos à Papa, & per ordinarios, & per delegatos, ad hoc eod. tit. per totum in fi.

[Glo. seq. primo ponit distinctionem modernorum hodie terminatam per clem. secundo quærit, argu. pro & contra, & soluit.]

f ¶ Figura.] distinxerunt moderni qui notant istam materiā. sup. de accus. olim. Inno. & Host. Guli. in Spe. de Inquisitione. §. nunc tractemus. ver. quid igitur. 3 si autē detur potestas procedendi simpliciter, de plano, & sine iudiciorum strepitu: an addatur ibi illud verbum, sine iudiciorum figura. Vt primo casu omnem iudiciarium ordinem seruare teneatur in libelli oblatione, in exceptionibus, dilationibus, litis contestatione, iuramenti, & testium receptione, & sententiæ prolatione, & alijs: sed operabuntur illa verba, quod si aliquid omittatur, non ideo vitiabitur processus: & magis poterit partium aduocatorum, & testium inutilem strepitum refrenare: tamen omittere non poterit litis contestationem, vel aliud substantiale ꝙ etiam de consensu partium omitti non posset, vt no. sup. de offic. de leg. de causis. sup. eod. lib. de re iud. ca. vlt. In secundo casu quando additur ibi, sine figura, vt hic: nullum ordinem iudiciarium seruare tenetur. argum. ad hoc C. de lati. lib. toll. l. vnica. §. similique modo 2. tunc enim 4 sufficiet sententia, quamuis omissa solemnitate, vt probatur, & no. C. quorum leg. l. vnica, hodie dic vt in cle. de verb. signific. sæpe & vide quod ibi no. in 5. gloss. Sed dubitari solet, 4 an inferior a Papa etiam legatus 5 in casu aliàs non permisso a iure, possit cognoscere de aliqua causa, vel eam committere de plano summariæ sine strepitu & figura iudicij? Et videtur quod non: 5 absurdum enim esset dicere, quod minor legem maiorum tot vigilijs, & laboribus adinuentam tollere possit, 6 de elect. cap. ecclesia uestra, 2. 21. dist. inferior C. de inoffic. test. si quando. Et in clem. de elect. ne Romani. in princ. licet successor conditoris, qui pari fungitur potestate, illam tollere possit ff. ad Trebel. ille a quo §. tempestiuum. C. de elect. innotuit. supr. eod. libr. de conceſſ. præb. cap. 2. & ipse idem conditor, qui condidit, sup. eo. lib. 1. de rescrip. statutum. §. 1. & præterea regula dicit, beneficium iuris nemini denegari debere. ꝯ. de re. iu. indultum. 28. dist. de his. in contrariū quod possit, uř: quia legatus omnia pōt, quæ Papa speciali ter sibi non reseruat, gerit enim uices eius: & si est de latere, maius omnibus post principem imperium censetur habere, sup. eod. lib. de elect. si abbatem. Item legatus, quando sibi uidetur, secundum æquitatem procedit, sup. de transac. c. ult. & dicit Apostolus, in casus locum uř esse legatus: Omnia mihi licent 11. q. 1. aliud. Ad idem ff. de offic. proconſ. sed in aliam. in fi. dic pōt per iura prius allegata, quod inferior a Papa etiam legatus, iuris solemnitates quo ad hoc tollere

3 Argu. hoc tract. sup. eo. lib. de ele. in dēnitatib. §. si uero. & Io. Mo. hic, q̄ oīa recito ꝑ Clemētinā. Io. And.

4 De hoc in Spe. ti. 2. §. su per est ī fi. 1. eo. Io. An.

5 Idem Do. Phil. I. nec q. cq̄. ibi. Bal. ff. de offi. pc. Immo. ca. fi. de cōfir. uti. uel ī uti. Fō.

6 Vnde infert Phil. ꝙ ñ potest clausulā ñ obstāte gl. ī cle. 3. ī fine de rescri. q̄ illa ponit à solo prīcipe. Bal. in l. rescrip. C. de precib. imp. offer.

vel Inquisitores graue periculum [a] imminere, † si contingat fieri publicationem nominum eorum: ipsorum nomina non publice, sed secretò coram dioecesano episcopo, vel eo absente [b] ipsius vicario, quando Inquisitores procedũt: quando vero procedit episcopus coram Inquisitoribus, si haberi [c] commode possit copia eorundem, ac nihilominus, siue episcopus siue Inquisitores processerint, aliquibus alijs personis prouidis & honestis iurisque peritis (quas ad hoc vocari, & eis per † totũ processum super quo deliberandum est seriose manifestari, ac integraliter explicari, & de ipsorum cõsilio ad sententiam vel condemnationem procedi volumus) exprimatur: sicque (non obstante quod illis, contra quos huiusmodi deposuerunt, nomina ipsorum non fuerint publicata) adhibeatur ad cognitionem iudicis instruendam plena fides depositionibus testium eorundem.

¶ Et vt eorundem accusatorum, & testium periculis efficacius occurratur, & cautius in inquisitionis negotio procedatur: præsentis constitutionis auctoritate permittimus, quod episcopus vel inquisitores secretum possint indicere illis, quibus (vt præmissum est) processum huiusmodi explicabunt: & in eos si arcana consilij, seu processus sibi sub secreto ab eisdem episcopo, vel inquisitoribus patefacta præter eorum licentiam alijs patefecerint, excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso facto incurrant (si eis expedire videbitur) promulgare: [d] sic tamen quod inquisitores episcopum, [e] vel episcopus inquisitores non excommunicent hac de causa: sed ipsi ex iniuncto ex nunc à nobis sub virtute sanctæ obedientiæ districto præcepto ad secretum huiusmodi teneantur.

¶ Cessante vero periculo supradicto, accusatorũ, & testium nomina (prout in alijs fit iudicijs) [f] publicentur.

¶ Ceterum in his omnibus præcipimus, tam episcopos, quàm inquisitores, puram & prouidam intentionem habere, ne ad accusatorum vel testium nomina supprimenda, vbi est securitas, periculum esse dicant: [g] nec in eorum discrimen securitatem afferant, vbi tale periculum immineret, super hoc eorundem conscientias [h] onerantes.

¶ Constitutiones vero, ordinationes, & mandata alia prædecessorum nostrorum in negotio hæreticæ prauitatis facta, concessa, seu etiam ad consulta responsa, quæ constitutionibus suprascriptis † super eadem editis prauitate non obuient, in suo volumus robore permanere. [i]

TITVLVS III.

De schismaticis.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ In prima parte ponit arẽgã vsq; ad versi. Iacobum videlicet. in qua dicit quod Colũnenses Iacobus & Pe-

† Hodie sẽp sumit imminere tale periculũ, & iõ indistĩcte soletobseruari, vt incrimine hẽsis nũq̃ publicẽt noĩa accusatorũ, vel testiũ. vide extrauagãtẽ Innoc. Papæ, q̃ affert Reptoriũ Inqtitorũ verbo nomina. 1 Præsumit tñ ꝙ idfaciat ex iusta cã, vide Bal. tit. de allodijs, ĩ vsib. feudorũ, & Garsiam in l. Gal. §. & qd si tm̃ ff. d lib. & posthum. † Dictio, per, deest ĩ manu scri. codicib.

non possit incasibus non expressis: vnde ꝰ inferiores non seruãtes prodita sũt appellationũ remedia. 2. quæ. 6. per totum. solus aũtẽ princeps. potest ius alterius auferre: 1. cognoscat ergo, & committat ẽt legatus ordine iuris seruato. Ad hoc s. d verb. signif. super q busdã. de iureiur. ad nostram. 3. & c. ego. No. ad hoc. ff. de off. ꝓ ꝯsul. l. nec q̃q̃. §. d plano, & §. vbi decretũ, legatus enim habet instar proꝯsulis. s. de off. leg. c. 2. e. lib. & procõsul ea, quæ communia sũt p̃sidib. seruare debet vt in prędicta l. nec quicquã. in fine, nec in generali demãdatione vr̃ mãdatũ, ꝙ specialiter mandaturus non fuisset. s. e. lib. de offi. vica. cũ in generali. & ĩ. de reg. iur. in gñali & delegatus à Papa ẽ cã sibi delegata maior ẽ legato. de off. leg. studuisti. & ordinario. s. de off. deleg. sane. 2 & tamen tenet ordinẽ iudiciarium obseruare. s. de iudi. exhibita, de libel. oblatio cap. 2. & 3. de lit. contest. cap. vnico cũ similibus. Io. And.

a ¶ Periculum.] timetur mors, vel detruncatio ipsorum filiorum vel parentũ suorum, vel deuastatio substantiæ ipsorum, vel his similia.

b ¶ Absente.] ergo dioecesano p̃sẽte coram officiali nõ fiet. nisi forte vt corã honesta p̃sona, de qua sequitur. Ad idẽ s. eo, vt cõmissi. su. eo. lib. de off. ord. cap. 1. in fine de temp. ord. cum nullus. §. 2.

c ¶ Haberi commode possit.] 22. q. 2. faciat homo ff. de ver. sig. l. nepos. Io. And.

d ¶ Promulgare.] vbi ergo nõ fiet talis ꝓmulgatio, licet indicatur secretum. reuelans excommunicatus non esset.

ADDITIO. Idem Archid.

e ¶ Episcopum.] si. supra eodem tit. Inquisitores.

f ¶ Iudicijs.] sup. de accus. qualiter & qñ §. dẽt. & tradi debẽt nomina cum dictis, vt possit, & de falso arguere, & se plene defendere, vt ibi: ñ si hoc omittet parte tacente, non puto vitiari processum. ad hoc sup. eod. lib. de accusat. cap. 1. & 2.

g ¶ Dicant.] simi. supra de rescript. cum contingat.

h ¶ Conscientias.] si. sup. e. lib. de rescrip. statutũ. §. assessorẽ.

i ¶ Permanere.] non obstante eo ꝙ in huius sexti libri volumine insertæ nõ sũt, sũt. n. reseruatæ per hunc textum: & de his exẽplifica, quod dr̃ supra in. proœmio huius libri ad finem, vt ibi ẽt dixi.

Continuatio domini Heliæ.

DE SCHISMATICIS.

¶ Dictum fuit supra titulo proxi. de hęreticis: verũ quia schismatici incidũt in hęresim, vt c. ĩter hęresim & schisma. 24. q. 3. ideo post titulũ d hęreticis, adnectit titulũ de schismaticis. Sed ꝓ declaratione tituli quæritur qui dicant schismatici? Dicẽdum ꝙ schisma accipitur dupliciter, ꝓut ad propositum sufficit. Vno modo stricte & tunc schismaticus dicitur ille, qui putat potestatẽ Ecclesiæ esse apud plures. Et licet sciat vnũ esse Papã: putat tñ aliũ habere potestatẽ. Et sic diuidẽdo Ecclesiam venit contra illum articulũ, vnam sanctam Ecclesiam. Alio modo accipit schismaticꝰ large pro, illo qui nõ diuidit potestatem Ecclesiæ, ita ꝙ ñ putat potestatẽ Ecclesiæ esse apud plures; sed tamen est rebellis q̃a non vult obtẽperare Papæ, dicens illũ nõ habere potestatem. Helias Regnier.

† In antiquiorib. cõstãter legit, supradictis.

Nota quod schismatici dirimūt vnitaté ecclesię & sic dicunt committere ꝫ articulum fidei, & vnā sanctā; vide q̄ dr̄ia sit inter schismaticum, & hæreticū 24. q. 1. inter hęresim. Domin.

AD succidendos.] Hodie non legitur, cum in parte reuocata fuerit per extrauag. Benedicti, quæ incipit; Dudum bonæ memoriæ, vbi restituit istos ad omnes pœnas hic insertas & non insertas, præterquam à depositione Cardinalatus, beneficiorū, & ecclesiarum, & inhabilitate ad Papatū, & ad bona confiscata, q̄ erant alijs concessa. Sed post eū Clemēs quintus clementer illos ad Cardinalatū restituit: & ambo in Cardinalatu mortui sunt.

¶ Et post Clementē dom Io Papa 22. iuxta interpretationem nōis gratios⁹ ad Cardinalatum gratiose promouit reuerendū I Christo patrē, quē dignitatis altitudine cōmendatū, cōmendari nō expedit] dominū Ioan. natum ex milite, in quo virtutū viget aceruus, domi. Stephano illius dom. Ioan. filio: qui cū posthumis fuerat hic dānatus: ac demū ipsius dicti Cardinalis fratrē do. Iacobū qui hic licētiatus in legibus vno anno iuris extraordinariam sedem rexit, ecclesiæ Lomborien. præfecit episcopum.

CASVS. Quidam Iacobus & Petrus de Columna Cardinales elegerunt quendam in Romanum Pontificem, & sciebant alium fuisse canonice electum: & sic erant vere schismatici, vel nolebāt obtemperare Papę: ideo erant schismatici large accipiendo schisma; vnde ipsi noluerunt ad cor redire, sed in profundum malorum descendentes sua aggrauabāt delicta; ideo fuerunt habiti processus cōtra eos; videlicet quia fuerunt priuati honore Cardinalatus, & quibuscunq; bonis mobilibus & immobilibus; & beneficijs ecclesiasticis, & effecti fuerunt inhabiles ad beneficia obtinenda. Item frater eorum similiter fuit priuatus q̄buscunq; bonis & quibuscūque dignitatibus. Et sic istud c. solū ponit processum, q̄ fuit habitus ꝫ istos duos Cardinales. Sequitur textus De Colūna. hodie non sunt nisi duæ domus antiquorum ciuiū, s. domus de Colūna, & domus de Vrsinis. Spiritualiter, eos excōicādo. Tēporaliter, eos mulctando. Ex causis. Istas causas non exprimit, ex quo infert. ꝙ iudex in s̄nia sua non tenet̄ exprimere cās suæ s̄niæ, licet sit honestū, ꝙ exprimat. Perpetuo isti perpetuo non poterunt obtinere aliqd̄ beneficium in curia Romana, nec extra curiā vsq; ad quartā generationē, vt seqtur. Nō inueniat successores. Hic ponitur principalis effectus huius c. videlicet, vt similes excessus ꝑpetrātes puniātur simili pœna. No. principalē effectū, ad quē emanauit præsens. cap. videlicet ꝙ schismaticus ꝑseuerās in rebellione ecclesiæ, quia scindit & diuidit vnitaté ecclesię, est priuandus quibuscunq; honorib. & beneficijs ecclesiasticis, & est ĩhabilis ad beneficia obtinenda. Item punitur cōfiscatione bonorū. Item præstantes ei auxilium, consilium, vel fauorem incurrunt ipso facto sententiam excommunicationis,

trus olim Cardinales, & filij Ioannis fratres, scilicet dicti Petri diutius expectati noluerunt ad cor redire: sed in profundum malorum descendentes sua aggrauabant delicta: quare varias pœnas tulit in eos, quas ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum hic inserit. Secundo ponit pœnas, quas protulit in ipsos Iacobum & Petrum, vsque ad versi. Contra natos. Ibi tertio ponit pœnas, quas tulit contra filios & posteros dicti Ioannis, vsque ad versi. Omnem. Ibi quarto imponit pœnas his, qui de cetero deliberate dictos Iacobum & Petrum pro Cardinalibus habuerint, vel eis vel prædictis natis Ioannis fauorem præbuerint, vsque ad versic. Hæc & alia. Ibi quinto & vltimo ratificat, innouat, & confirmat prædicta, & ea præcipit inuiolabiliter obseruari; & iubet similes excessus puniri similibus pœnis in posterum. h. d. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

AD succidendos [a] infructuosos [b] palmites pestiferos & nociuos, quos (quasi ficus [c] fatua) domus [d] † de Colūna ꝑduxit, nesciētes [e] in se mitis iustitiæ [f] dirigere gress⁹ suos ad cor reuerti, & agere pnīę dignos fructus, licet diutius expectatos: Iacobum videlicet de Colūna, & Petrū nepotē ipsius, olim S. Rom. Ecclesiæ Cardinales, [g] & filios quōdā Ioānis de Columna fratris dicti Iacobi, & patris Petri præfati, posteros &

[Prima glossa diuidit & summat.]

a ¶ Ad succidendos. in prima parte ponit arengam vsq; ad versi Iacobū videlicet In qua dicit, ꝙ Columnenses Iacobus & Petrus olim Cardinales, & filij Ioānis, fratres scilicet dicti Petri, diutius expectati noluerūt ad cor redire, sed in profundū malorū descendentes sua aggrauabant delicta: quare varias pœnas tulit in eos, quas ad certitudinem pręsentiū & memoriā futurorū hic inserit. Secūdo ponit pęnas, quas protulit in ipsos Iacobū & Petrū, vsque ad vers. Cōtra natos. Ibi tertio ponit pœnas, quas tulit ꝫ filios & posteros dicti Io. vsq; ad vers. Omnem. Ibi quarto imponit pœnas his, qui deliberate dictos Iacobum & Petrum ꝓ Cardinalibus habuerint, vel eis vel prędictis natis Ioā. fauorē præbuerint, vsque ad vers. Hæc & alia ibi quinto & vltimo ratificat, innouat, & cōfirmat ꝓdicta, & ea ꝓcipit inuiolabiliter obseruari, & iubet similes excessus puniri similib. pœnis ī posterum. h. d. Io. And.

b ¶ Infructuosos. arbor n. quę inutiliter terram occupat, digna excidi, & in ignē mitti censetur, vt terra, quę sub nociua occupatione inutilis arboris sterilis habebat̄, per nouam plantationem ad fructificandum culturā recipiat congruentem, vt sup. de dolo & contu. veritatis. in princ. in parte decisa.

c ¶ Ficus fatua. Matthæi 7. Lucæ 7. cum esuriens ueniens ad ficum non inuenisset ibi fructum, perpetua sterilitatē sua maledictione illam damnauit. 24. q. 3. c. cum ergo §. sed qui pro persecutoribus.

d ¶ Domus. nō dānat totā domū, sed quosdā īfructuosos palmites ex domo, vt s̄. dixi & q. sunt illi. ĩ. dicet.

e ¶ Nesciētes.] Dauid in Psal. Saluum me fac. obscurētur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper incurua nec dixit Psal. id optando, sed iudicādo. 37. dist. c. ideo prohibentur. §. vt itaque.

f ¶ Iustitiæ. cum sederit iustus super sedē, nō aduersabitur sibi quidquam malignum. C. de sum. tri. in epistola, inter claras. vnde Psal. Fiāt viæ eorum tenebræ, & lubricū, & Angelus Domini persequens eos. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor §. item qui per prophetam.

[Glo. seq. primo exaggerat, secundo tractat, quo numero testium damnentur Cardinales, & an ille numerus fuit hic seruatus.]

g ¶ Cardinales.] quanto maiores erant ingrati beneficiorū se ꝫ ecclesiam erigendo & malignando, grauius puniri debebant. de pe. di. 2. principium, & nō debent Cardinales dānari, nisi certo numero testium. eps Cardinalis 72. presbyter Cardinalis 64 diaconus Cardinalis 27. 2. q. 5. prætul. 1 & forte hūc numerū seruauit hic Papa, & forte nō, nec. n. adstringebatur: lex. n. iudicari sibi potuit, sed imponi non potuit. sup. eo. li. de rescrip. c. vlt. C. de leg. l. digna vox. sup. de elec. innotuit.

† Hui⁹ appellatione non veniunt bastardi. Pe. de Anchar. Phil. dixi. s̄. tit. prox. ca. statutum ad de gl. in cle. 1. de bap. Nic. ꝺ Vbal. in trac. ꝺ succes. ab intestat. Fon.

1 De intellectu. c. ꝓsul. 2. q. 4. vide B. Tho. 2. 2 q. 70. arti. 2. ad 3. arg.

fautores & sequaces eorum)in virtute altissimi exurgentes, spiritualiter, & temporaliter contra eos duximus procedendũ. Consequenter dictis Iacobo & Petro descendentibus in profundum [a] malorum & molientibus inconsutilem tunicam [b] Domini, sanctæ videlicet ecclesiæ scindere vnitatem, & vt gladium [c] acuentibus linguas suas, & prorumpẽtibus non tam in verba† blasphemię & schismatica, quàm insana, [d] quę in scriptis redacta sub sigillis, quibus antequam essent depositi, vtebantur, [e] per Vrbem & diuersa mundi climata destinauerunt, ęstimantes loquacitatẽ facundiã, & maledicere conscientiæ bonę signum, [f] & conficta materia disputandi, quia veritate non poterant, nos saltem lacerare [g] conuicijs pręsumpserunt: quorum dicta licet possemus superiori assertione conuincere, & luce clarioribus rationibus confutare, duximus eorum latratibus non dare responsum [h] vt contrita eorum rabies, auctoritate sonora præsidentis in supremo iudicij solio frangeretur, & patens veritas [i] per seipsam veniret in publicam notionem, nostrumque silentium in supplicium eis foret: processus tamen contra ipsos & alios fecimus successiue varios, diuersisque temporibus spirituales & temporales pœnas & sententias continentes, & multas, quorum quia† totum tenorem constitutionis in pręsenti inserere longum esset, ex eis quædam compendiose collata huic nostræ cõstitutionis duximus inserenda, ad certitudinem pręsentium, & memoriam futurorum: videlicet quod ex causis, [k] quę rationabiliter nos mouerunt, de fratrum nostrorum cõsilio deposuimus dictos Iacobũ† & Petrum a Cardinalatibus eiusdem ecclesię, & ab omni Cardinalatus cõmodo & honore, ipsosq. iudicauimus schismaticos, & blasphemos, & tanquam hęreticos puniendos expositis [l] personis eorum a fidelib. capiendis, omnibus beneficijs, officijs, honoribus, dignitatibus, & prelaturis perpetuo priuantes eosdẽ, & reddentes inhabiles ad habenda, cunctis eorum bonis mobilibus & immobilibus, iuribus, & iurisdictionibus publicatis. [m] ¶ Contra natos [n] insuper & posteros dicti Ioannis spiritaliter. & temporaliter duximus multipliciter procedeudum, eorum† bonis & iuribus publicatis & confiscatis, ipsisque posteris dicti Ioannis per masculinam & femininam lineam descendentibus indignis perpetuò redditis ad Cardinalatus honorem, & quęlibet officia, beneficia, & ministeria in ecclesia memorata vel eius curia: alibi [o] vel ro vsque ad quartam generationem.

¶ Omnem personam pręsentem & futuram [p] cuiuscunque fuerit pręeminentię, cõditionis, dignitatis, aut status ecclesiastici vel mundani etiam si foret sanctę Romanę ecclesię Cardinalis) [q] quæ ipsos Iacobum & Petrum, vel eorum alterum scienter deliberare pro Cardinalibus habuerit, [r] ei tenuerit, aut ad Cardinalatum admiserit, seu votum eorum vel alicuius ipsorum suffragium in electione Romani Pontificis admiserit, aut in Pontificem Romanum elegerit, nominauerit, assumpserit, vel re

a ¶ Profundum.] sup. de iud. cum non ab homine.

b ¶ Tunica.n.] inde Domini vestimentũ scissum non fuit: sed super eũ iactauerunt sortem. Ioã. 19. 16. q. vlt. sicut Domini vestimẽtum, per qđ denotatũ fuit, ꝙ ecclesia scindi non debet, q̃ in vnitate tota consistit vt ibi no. & 24. q. 1. per totum.

c ¶ Gladium. sumptũ de Psal. Miserere mei Deus. & habes in canone de pæn. dist. 1. periculosè vnde & sicut gladio. sic & lingua quis occidit. 50. distin. si quis viduam. Ioan. Andr.

† al. ita: in verba blasphema. & schismatica.

d ¶ Insana.] de sum. tri. damnatus. in fi.

e ¶ Vtebantur.] primo sigillo post depositionẽ vti non debebant. Ad hoc supr. de appel. vt nostrum.

f ¶ Signum.] cum potius sit contrariũ ęstimãdum. 24. q. 3. cum sancti.

g ¶ Lacerare.] habet enim hoc proprium antiq. hostis inuidia, vt quos improborũ actuũ perpetratione Deo sibi resistẽte deijcere non valet: opiniones eorum falsas simulando dilaceret. 2. q. 5. habet hoc proprium.

h ¶ Responsum.] si. C. si quis Imperat. maledix. l. vnica. [vide de cle. ma. c. 1. in glo. 2.] de pęn. distin. si enim inquit.

i ¶ Veritas.] quæ semper vincit. 8. dist. veritate.

k ¶ Ex causis.] eas non expressit: nec habuit necesse exprimere. Ad idem. sup. de re iud. sicut.

l ¶ Expositis.] ad idẽ s. de Iudæis, ita quorundam.

[Glos. seq. adiuuat text. soluit dubium, quod remittit.]

m ¶ Publicatis.] labores ergo impiorũ iusti edent: & thesaurizabunt iustis eorum diuitiæ. Sapiẽtiæ 11. Prouerbiorum. 28. & 23. q. 7. quẽadmodũ. & c. 1. & redeũtes nõ recuperarẽt bona sua ex quo sunt expresse damnata de hoc s. de clem. coniuga. quod a te.

† al. ita: quia totũ tenorẽ constitutioni præsenti inserere, & cetero.

[Glo. seq. recitetur per obiectionẽ, quã soluit duplici rõne.]

n ¶ Cõtra natos.] cõtra hos licet laici essent, procedere potuit: tũ rõne ecclesiastici criminis, tũ propter tẽporalem iurisdictionem, quam habebat in eos, & habet in vrbe per concessiones Ludouici & Constantini 63. di. ergo Ludouicus 96. dist, Constãtinus, palea. est. supra eo. lib. de elec. fundamenta. Io. And.

† Propter istã copulatiuam dicit. Pet. de Anc. pœnã nõ cõmitti, si faueam solum alteri, p no. in l. si seruus §. pluriũ. ff. si quis cau. facit. l. demonstratio. ff. de cond. & demonstr. Fõt.

o ¶ Alibi.] s. extra Romanam ecclesiã, & eius curiam, & sumitũ hic ecclesia Romana stricte.

p ¶ Futuram.] si. supra eo. ne aliqui.

q ¶ Cardinalis.] episcopi bene cõprehenduntur: quia cõstitutio inf. de sentent. excommun. quia periculosum. de excõmunicatione non loquitur.

r ¶ Habuerit.] nota casum, in quo punitũ deliberata cogitatio, [1] cũ aliàs cogitationis pęnam nemo mereatur de pęnit. dist. 1. cogitationis. de hoc ea. dist. §. cogitatio. Io. And.

2 Et facit ad noia in cle. de hæreti. multorũ ad fi. in glo. hic patet. Ioan. And.

[Gl. seq. arguit prò & contra, & remittit, demũ id prosequitur per modum quæstionis ponens opinio & rationes Hostien. demum soluit & obiectioni respõdet. in fi. allegat ius nouissimum.]

† al ita; eorũ bonis & iuribus etiam confiscatis.

ceperit, seu dederit in his vel ad hoc auxilium, cõsilium, vel fauorem, excommunicationis sñia duxim⁹ innodandum, à qua (absq. expressa licentia Romani Pontificis) non possit absolui, nec etiam per collegium Apostolicæ Sedis, eadem sede [a] vacante, eamq; prælatione, dignitate, statu, & honore ecclesiasticis omnino priuamus, nihilominus omnes, qui dictis Iacobo & Petro, aliàs [b] & natis dicti Ioannis fauoré præbuerint, vel auxilium in rebellione, vel schismate persistentibus, excommunicationis [c] sententia innodantes? Hæc & alia per nos facta in prædictis nostris processibus, & in litteris nostris bullatis super eis confectis contenta, hac constitutione perpetua valitura ratificamus, confirmamus, & etiam innouamus, eandéque † de nouo facimus de fratrum nostrorum consilio prædictorum. ¶ Et vt dictorum malitia non inueniat successorem, & punitæ transgressionis exemplar retrahat alios ab offensa, ac in obliuioné [d] veritas veniens, nõ vagetur incerta, statuimus atque decreuimus, † vt & ipsa inuiolabiliter obseruentur, & quod similes [e] excessus, & culpę pœnis similibus in posterum puniantur.

† al. decernimus.

TITVLVS IV.

De homicidio.

¶ Innocentius IIII. In Concil. Gener. Lugd.

¶ Per assassinos faciẽs, vel tantum mãdans aliquem interfici, tamquam ab omnibus diffidatus absq. alicuius prolatione sententias incurrit excõmunicationis & depositionis ab officio, & beneficio. h. d. secũ. Zen.

a ¶ Sede vacante.] Nota 1 arg ꝙ Collegium Cardinalium vacante sede non fungitur iurisdõne Papæ. Et cõtrariũ arg. etiã posset sumi. quasi si hoc hic nõ vetuisset Papa, collegiũ id potuisset. & de hoc no. Hug. Io. & alij. 79. d. nullus 2. plenius. Host. de pæn. & rem. cum ex eod. in fi in antiq. Sed quid dicemus, succedit collegium in iurisdõne, & ei⁹ exercitio, nec, ne? Dixit Host ꝙ sic saltem in ijs quæ de grandi necessitate euidẽti, & imminẽti expediri oportet, pro eo facit quo ad hoc decre. sup. eo. li. de elect. vbi periculum, §. idem quoq. 2 quod etiam multum facit cõtra. mouebatur autẽ Host. his rõnibus, dicebat enim, alia collegia hoc habẽt de maio. & obed. h s quæ. & c. cum olim. & s̃. e. lib. eo. tit. cap. vnico. tũ quia sic vtũtur Cardinales. arg. s̃. de el. venerabilem. §. obiectioni. ver. ꝙ aũt s̃. de off. ord. irrefragabili. §. excẽssus đ fo. cõp. cũ cõtingat, tũ quia alius iudex nõ superest. s̃. de ele. li. ect. in fi. in quo casu cõceduntur, q̃ aliàs nõ concederẽtur, vt ibi, & C de decur. l. generali. li. 10 ff. de ijs quæ inf. cre. l. ait ꝑtor. §. si debitorẽ. tum quia necessitas non habet legem, s̃. de reg. iur. quod nõ est. tum quia nõ dst verisimile, quòd Deo placuerit cõtrarius intellectus ne videatur gregem suum, & Ecclesiam sine pastore reliquisse, infra tit. proxi. ca. 1. Nec obstat secundum eum, ꝙ aliqui dicunt, qđ Cardinales sunt sine capite, hoc. n. non est verum; imo habent caput Ecclesiæ Generale, & proprium, scilicet Christum, imo illud sentire ab hæresi non est longum. 3. 22. di. cap. 1. & 2. & esset res monstruosa, de offi. ordi. quoniã in plerisque. Nec obstat qđ dicitur ex hoc posse schisma, scandalum, & uacationem diutinam suscitari, q a id posset esse uerũ, si indistincte concederetur, sed restringi debet ad necessaria, uel utilia Ecclesiæ seu reipublicæ, quibus omnino prouidendum est. 7. q. 1. scias Cauere ergo debent, ne nimis laxent habenas. ff. de offi. proconf. nec quicquam. §. vbi decretum, & §. de plano, & §. seq. Prærerea ad potestatẽ Cardinalis spectat uacante sede delinquentes anathematizare. 79. dis. si quis pecunia, & anathema mucro 4 est epalis. 16. q. 2 c. 1. & maior pęna in ecclesia. 24. q. 3. corripiantur, in prin. unde si possunt maiorem pęnam imponere, ergo & minorem. sup. de decim. ex parte 3. Item canon dicit, quod Episcopi Cardinales uacante sede uicem metropolitani obtinent. 23. di. in nomine Domini, & exponi debet, id est, Papæ, qui & metropolitanus est. s̃. de off. vicarij & sua, nec alius posset Romanæ Eccl. metropolitanus esse, nec debemus omnia quærere eius. expressum: multa. n. supplẽtur, qđ patet de celebr. miss. cũ Marthæ. §. 1. & cõcedi oportet, qđ saltem illam iurisdictionem habet collegium, quam & Legatus Apostolicæ Sedis, quæ non expirat mortuo Papa. supra de offi. lega. c. 2 eo. li. nõ enim illa duraret, nisi collegiũ Sedes Apostolica cẽseretur, & posset dici, quod Cardinales habẽt potestatis plenitudinem habitu: tunc in quantũ Romana Ecclesia censentur, quæ non moritur. 12. quæst. secunda. liberti 2. supra eodem lib. de rescript. si gratiose, ẽt si vnus tantum Cardinalis collegij superesset 65. dist. si forte. sup. de postu. gratum. iurisdictionem vero habẽt in exercitio secundũ modum superius dictum, Quicquid Cardinales de facto obseruẽt, videtur, qđ vacãte sede non debeãt se intromittere, nisi de ꝓuisione, & ijs quæ ad prouisionẽ pertinẽt, nisi ex grandi causa, & imminẽti periculo per prędictam decr. sup. eo. lib. de elect. vbi periculum. §. idẽ quoq; Nec obstat si minora collegia possunt, ergo, & illud: quia ob accelerãdã prouisionem Ecclesiæ, in cuius tardatione imminet periculũ, speciale quid statui debuit. & est sim. s̃. eo. li. de hære. accusatus. §. sane. dic, vt in Clem. Romani. de elect.

1 Vide Fel. i c. ex lris. extra de cõsti.

2 Vide quod ibi no. Io. A.

† In antiquioribus libris ita, eademq. đ nouo, &c.

3 Idem Dec. Phi. & Inn. ĩ ca. cum non ignores sup. de præben.

4 Vide Cõc. Tri. ses. 25. đ refor. c. 3.

b ¶ Alias.] s. etiam extra Cardinalatus officium. [Gl. seq soluit quæstionem.]

c ¶ Excommunicationis.] quia istius excommunicationis sicut superioris absolutionem sibi non reseruauit, intelligatur illam ordinarijs cõcessisse. de sen. excom. nuper. in antiq.

d ¶ Obliuionem.] si. sup. de testi. significauit. & cap. Albericus.

e ¶ Similes.] in æquali delicto similes sunt pęnæ, in Authen. ut fra. fil. in fi. collat. 9. grauius autẽ delictũ, grauius vindicetur. 22. quæst. 1. non afferamus. Ioan. And.

DE HOMICIDIO.

¶ Dictum fuit supra de hęreticis, & schismaticis, qui delinquunt in offensam fidei Christianæ, verum quia homicidæ maxime, de quibus in primo capitu. huius tituli, committunt offensam in fidem Christianam, uidelicet cum infideles occidunt Christianos, ideo post titulum præcedentem ponitur titulus de homicidio.


Ro humani.] Et est præmittendum, quòd hanc decre. non glossarunt (quod constat) Inn. Bern. Petrus, & Abbas, qui tamen Innocentianas alias glossauerunt, Fran autem. & Boa. scripserunt, sed nihil vtile. Host. aūt satis prolixe prosecutus est istā, & † vt dicit Host. hoc proęmiū ponit, quare Dei filius fuit incarnatus quō, & quare beatū Petrū reliqt ouium suarum pastorem, & quō Summus Pōtif. successor est Petri, & Dei locum in terris tenet, per quòd solicita cura Dominici gregis ad eum pertinet. Io. And.

† De intellectu vide Alber. in repe. c. 1. de hær. li. 6. adde multa huc spectantia p Ant. Capic. ī decis. Neapo. 155. in cip. Not. Marcus.

¶ Istud capitulū est locale. Et diuiditur in tres partes. Primo ponit exordiū, secūdo: ibi, Cū igitur, ponit maleficium assassinorū. In tertia parte: ibi, Sacri. proferūtur plures pęnæ. cōtra istos assassinos. CASVS. In quadam Montana eundo ad ciuitatem Romanā erāt aliqui homines qui dicebātur assassini, infideles, dediti voluptatib⁹: qui nō timebant mortē: vnde erant complures qui cū sciebāt Christi fideles euntes ad ciuitatē Romanam mādabāt istis assassinis, vt istos occiderēt, q assassini multos christianos occidebāt: Ro Pōtif. volens obuiare hmōi malis, profert plures pęnas in istos assassinos, & illos, qui eis mandabant, vt peregrini, & alij Christi fideles eūtes ad ciuitatē Romanam occiderentur. Nos. Innoc. iiij. animarum. quia plures Christianos repeziebant indispositos. & in peccato mortali, ideo non solum occidebant corpora, sed etiam animas. Impetrare, id est, saluum conductum accipere, a domino istorū assassinorum, & istud erat in opprobriū Christianæ religionis, vt Christiani acciperent saluū conductum ab istis assassinis. Nō sequatur. & sic punitur affectus licet non sequatur effectus. Diffidatus, quia quilibet Christianus poterit ipsos diffidare, & bona sua occupare, & erit iustum bellum No. primo ꝙ redēptio facta per Christum, nō concernit omnia animalia, sed tantum humanum genus. No. secūdo, ꝙ solus Petrus habuit à Christo generalem curam totius gregis. 21 d. in nouo. Dom.

† Vide Turrec in sūma de Eccl. li. 2. c. 35. & 36.

[Prima glossa diuidit.]

a ¶ Pro humani.] in tres diuide partes. In quarū prima ponit procemium vsque, ibi, Cum igitur, ibi ponit horrēdum assassinorū factum, vsque ibi, Sacri. ibi imponit pęnā multiplicē illis, qui per tales, quēquā Christianorū interfecerint, mandauerint. receptauerint, defenderint vel occultauerint, hoc facit.

CAP. I.


Ro † humani [a] redemptione generis, de sūmis cęlorū ad ima mundi descēdens, & mortem [b] tandem subiens temporalem Dei filius Iesus Christus, ne gregem sui pretio [c] sanguinis gloriosi redemptū ascensurus post Resurrectionem ad patrem, absque pastore desereret, [d] ipsius curam Beato Petro Apostolo (vt suæ stabilitate, [e] fidei ceteros in Christiana religione firmaret, eorumq; mentes ad salutis opera, suæ accederet [f] deuotionis ardore) commisit. vnde nos, eiusdem Apostoli effecti (disponente domino, licet immeriti [g]) successores, † & ipsius redemptoris locum in terris (quamquam indigne) tenentes, circa gregis eiusdem custodiam solicitis excitati vigilijs, [h] & animarū saluti iugis attentione cogitationis intendere summouendo noxia, & agendo profutura debemus, [i] vt excusso à nobis negligentiæ somno, [k] nostrique cordis oculis diligentia sedulo, vigilantibus, animas Deo [l] lucrifacere sua nobis coopetante gratia valeamus. ¶ Cum igitur illi, qui sic horrenda inhumanitate, detestandaq; sæuitia mortem sitiunt aliorum, vt ipsos faciant per assassinos occidi, non solum corporum, sed mortem procurēt etiam animarum: [m] (nisi eos exuberans gratia diuina pręuenerit, vt sint armis spiritalibus præmuniti [n]) ac omnis potestas tribuatur a Domino [o] ad iustitiam rectumque iudicium exercendum. Nos tā to periculo volentes occurrere animarū, & tam † nefarias psumptiones ecclesiasticæ animaduersionis mucrone ferire, vt metus poenæ, meta huiusmodi præsumptionis existat:

† al. ita, & tā nefarios prẹsumptores.

b ¶ Mortem.] verè igitur mortuus est, & languores tulit, & dolores portauit, sup. de celeb. mis. cū Marthę. circa medium. fuit. n. verus homo, de sum. Tri. cap. 1. sup de hære. cum Christus.

c ¶ Pretio.] Vnde dicit canon, quis non pōt amplius amare, q̄ Christ⁹, q animā suam posuit pro ouibus suis, 24. q. 4. quis nos.

d ¶ Desereret. no. q̄ prælatos se etiā ex nulla causa absentātes, qui nō dimittūt vicarios, & sic dimittunt gregē suū sine pastore, & p hāc literam satis patet, ꝙ potestas Petri trāsiuit ad posteros; aliàs post Petrū sine pastore remāsisset Eccl ꝙ nō est verū, vt inf. sequitur. Ad idē 43. di. cap. 1. & idem pōt hic argui circa collegium Cardinalium cum vacat sedes, vt d xi s̄ tit. pro xi. c. vnico Io And.

e ¶ Stabilitate fidei.] hac debemus armari, vt 23. q. 1. nisi bella. in fin.

f ¶ Accenderet.] verbo, opere, & exēplo 8. q. 1. qui epatum & c. seq. 43. dist. sit rector. s̄. d vo. magnę, § 1 de sac. vnct. c. vnico. §. ad exhibēdum 11. quæ. 3 præcipue. Io. And.

g ¶ Immeriti.] humiliat se, vt Aug. ī can. non dicens. Secundus loc⁹ gubernaculorū traditus est mihi, qui remum tenere non noueram. 40. dist. c. ante omnia. in fi. Io And.

h ¶ Vigilijs.] supra in proemio istius libri sup. de offi. leg. c. 1.

i ¶ Debemus.] ad idē s̄. de priui. cū & plātare. in pri.

k ¶ Somno. 86 dist. fratrem,

l ¶ Deo lucrifacere. sup. e. lib de reg. non solum.

m ¶ Animarum.] quod plus est. 12 q. 1. Præcipimus.

n ¶ Præmuniti. & ideo dat canon consilium ꝙ nullus expectet in vltimis pęnitere, & de pęn d, 7. c. vlti.

o ¶ A dño.] potestates igitur sunt à Deo, vñ Christus Pilato. Io. xix. Non haberes in me potestatem, &c. Et canon. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. 11. q. 3. qui resistit. Et vniuersitas nō posset aliqua ratione constare, nisi tantus eam differentiæ ordo seruaret 89. dist. ad hoc.

ADDITIO Illud quod Christus dixit Pilato Non haberes in me potestatem, & secundum Archid. intelligendum est negatiue, quia nullam potestatem habebat sup. eum, quasi diceret, super me nullā potestatē habes, & si quam habes, illam habes à Deo. Inducit etiā illud ad Rom. 13. Omnis potestas à domino Deo est. 22. q. 1. c. mouet te. §. sic etiam, siue iubente, siue sinente. 23. q. 1. quid culpatur iuxta fin. 2. q. 4 quęsitū. Io. And.

a ¶ Præ-

præsertim [a] cum nonnulli magnates taliter perimi formidantes, [b] coacti fuerint securitatem ab eorundem assassinorum domino impetrare: sicque ab eo non absque Christianæ dignitatis opprobrio redimere quodámodo vitam suam: Sacri approbatione Cõcilij statuimus, vt quicunque princeps, prælatus, [c] seu quęuis alia ecclesiastica sæcularisve persona, quépiam Christianorũ † per prædictos assassinos interfici fecerit, vel etiam mãdauerit [d] (quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur) aut eos receptauerit, [e] vel defenderit seu occultauerit, excõicationis [f] & depositionis a dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sentẽtias ipso facto: & illa libere [g] alijs per illos, ad quos eorũ collatio pertinet conferantur. Sit etiã cum suis bonis mundanis omnib. tanquam Christianæ religionis æmulus, a toto Christiano populo perpetuo diffidatus. † Et postquam probabilibus † constiterit argumentis aliquem scelus tam execrabile commisisse, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis aduersus eũ sententia requiratur.

Bonifacius VIII.

¶ Sine pœna irregularitatis possunt clerici de suis malefactoribus cõqueri coram iudice sæculari, etiam de criminibus, ex quib. debetur pœna sanguinis, expresse protestãdo, quod ad pœnam sanguinis non intẽdunt. hoc dicit. Io. And.

CAP. II.

PRælatis [h] † vel clericis quibuscunque, qui de laicis [i] suis malefactorib. querelam penes sęculare [k] iudicem deponentes, petunt emendã [l] sibi fieri, & prouideri, [m] ne contra eos talia de cetero præsuman-

a ¶ Præsertim.] pro maxime.

b ¶ Formidantes.] probabiliter. maxime propter qualitatem assassinorum, qui non timent mortem, & dicuntur esse del Vezo de la Montagna.

ADDITIO. Iste est quidam baro Sarracenus: & prout dr̃, sunt illi sui serui ita nutriti, q̃ parẽdo mandato dñi sui credunt saluari. Et dicit Host. q̃ multi Christiani principes per tales mortui sunt. Et dicit Arch. per hanc particulam probari decretalẽ non loqui de ijs, qui non sunt sub alicuius dñio, sed p̃ pecunia homines occidunt: quia vulgariter assassini dñr. facit pro eo littera, per prædictos, quæ sequitur. Io. And.

c ¶ Prælatus.] etiam Eps: quia decre quia periculosum. de sent. excom. ĩ. eo. lib. non eximit illos a pœna excõmunicationis.

† Hæc autẽ qualitas probari dẽt vt eleganter tradit Alexãder cons. 172. & cons. vlt. lib. 2. & Feli. in c. ita quorũdam. in principio. extra de Iudæis.

[Gloss. sequens recitetur per obiect. & solutionem.]

d ¶ Mandauerit.] Si mandauit, ergo cogitatio nõ stetit in suis finibus: & ideo non est mirũ, si punitur: alias secus. de pœ. distin. 1. cogitationis. mitius procedit cum mandante in casu ĩ. eo. lib. de sent. excõ. quicunque. vbi mandans, & reuocans re integra pœnam euadit hic autem puto, q̃ etiam si reuocauerit re integra pœnã incurrit, cum ex solo mandato iam prius ligatus esset, & ad hoc facit, quod statim sequitur.

ADDITIO. Quod ligatus esset ex solo mandato patet: quia hoc ipsum mandare est delictum consummatum. super hoc vide, quod dixi de illo, qui cogitauit, & aliquid egit: sed non perfecit, ad finem quæstionis, quam posui infra. de reg. iur. in pœnis. in Mercu. Ioan. And.

e ¶ Receptauerit.] tenentur receptatores, vt aggressores. C. de ijs, qui la. occul. l. 1. & 2. pessimi enim sunt receptatores, sine quibus delinquens diu latere non potest. ff. de rece. l. 1.

f ¶ Excõicationis.] ex quo Papa non reseruauit absolutionem, puto quod ordinarius possit absoluere, sup. de sent. excom. nuper ad hoc. sup. tit. proxi. c. vnico.

g ¶ Libere.] etiam illo non vocato si possideret. sup. e. lib. de præb. licet 2.

ADDITIO. Hoc exponit, id est, non obstante appositione, vel contra dictionem cuiusquam. Io. And.

PRælatis.] primo ponit dictum, quod secũdo probat per euitationem absurditatis. ibi, alioquin.

CASVS. Aliquis laicus famosus latro surripuit clerico siue sacerdoti bona sua, & sic tenebatur ipse latro actione furti, quam clericus poterat intentare criminaliter, vel ciuiliter: vnde ipse clericus deposuit querimoniam de ipso laico coram iudice sæculari, non accusando directe ipsum laicum, vel s̃m Dñicum de S. Geminiano etiam accusando directe, sed protestando, q̃ solum tendebat ad recuperationem bonorum sibi surreptorum, non autem ad pœnam sanguinis: vnde iudex examinauit illud negotium, & per confessionem ipsius laici famosi latronis: siue per testes fide dignos, & omni exceptione maiores sibi iudici legitime cõstitit, quod ipse laicus commiserat sacrilegium, vel aliud crimen commiserat, quod erat dignum vltimo supplicio: ideo ipse iudex sæcularis eum cõdemnauit ad mortem, vt suspẽderetur ad patibulum: vtrum clericus, qui accusauit ipsum, sit effectus irregularis, licet expresse protestatus fuerit, q̃ non tendebat ad pœnam sãguinis? Rñdet Romanus Pontifex, q̃ ipse clericus absque nota irregularitatis potuit talem laicum accusare coram iudice sæculari: aliàs sequeret̃, q̃ clerici non possent conqueri de istis latronib. Nota primo, q̃ appellatione prælatorum non comprehendũtur inferiores clerici. Nota secundo, q̃ iudex potest pronunciare etiã super iniuria de facto nõ inferendo. vide de sepult. in nostra. Dominicus.

† Diffidare, quid sit præter Doctores hic vide Petrum Godofredũ in Auth. Gazaros. C. de hære.

† Vide Deciũ consil. 189. & Feli. In c. afferte. extra. de præsump.

† Præter Doctores hic vide Feli. in ca. querelam extra de iureiuran.

[Prima glossa. ponit summam, & quid declaret.]

h ¶ Prælatis.] Sine pœna irregularitatis possunt clerici de suis malefactoribus conqueri coram iudice sæculari, etiam de criminibus, ex quibus debetur pęna sanguinis expresse protestando, quod ad pęnam sanguinis nõ intendunt. Et emanauit hæc decret. ad declarationem eorum, quæ no. 23. q. 3. Maximianus, & q. 5. vnum solum. & sup. eo. tit. postulasti.

ADDITIO. Et ad quæstionẽ venerabilem 11. & 14. eo. ti.

i ¶ Laicis.] Si enim de clerico, vel ecclesiastica persona coram iudice laico conquereretur, habet locum pęna s̃. de foro compe. c. si diligenti.

K ¶ Sæcularem.] poterunt ẽt conqueri coram ecclesiastico iudice s̃. de foro compe. cum sit. dic vt ibi.

l ¶ Emendam. Licet iniuriam passus rancorem dimittere teneatur, non tamen emendam. 90. dist. si quis contristatus, de hoc 23. q. 4. si is qui.

[Glossa sequens dat tria similia, & obiect. dupliciter soluit.]

m ¶ Prouideri.] Prouidet ergo iudex in futurum, sicut & in seruitutibus, ff. si ser. ven. l. l. egi. & l. harũ. sicut & in alimẽtis, ff. de lib. agno. l. si quis. §. alimenta. & circa futuras expensas. sup. de procu. auditis in fi. vbi de hoc [Et infra de sent. excom. Romana. §. caueat. Ioan. And.

Iudex an possit prouidere circa ea, quæ habent tractũ de futuro.

&

& sup. de sepult. in nostra. licet dicat lex, quod tractus futuri temporis non spectat ad iudicem, ff. de vsur. l. 1. §. 1. illud enim locum habet in vsuris. quæ sunt odiosę: vel non spectat, ita q statim detur exactia. hic autē prouidebit statuendo pœnas comminando, vel pœnam malefactoribus imponēdo, & sic metus pœnæ erit meta præsumptionis, & clericorum prouisio. sup. c. proximo.

ADDITIO. Vide quod dixi in text. Io. And.

a ¶ Protestando expresse.] Not. q requiritur expressum, vbi non sufficit tacitum. ad idem sup. eo. lib. de elect. nullus, & c. indemnitatibus, in pri. & caute facit clericus si de hac protestatione cōfici faciat publicam scripturā. ad idem supra de simo. ex diligenti. in fi. de ele. excō. mini. proposuit. & qđ no. de offic. delega. cum in iure.

† alia possit.

b ¶ Irrogari.] In casu quo nō debebat irrogari, habebamus casum. s̄. eo. postulasti.

[Glos. seq. reci. per. obiec. solutionem.]

c ¶ Iustitia.] Idem si contra iustitiam, cū clericus non fuerit in culpa, & absit, vt ea quę pp bonum, & licitum facimus, &c. 23. q. 5. de occidētis. & facit, quod dixi supra ne cle. vel mona. c. vlt. quod simili modo prouidit prælatis temporalem iurisdictionem habentibus: nec obstat s̄. c. proxi. vt ibi dixi.

† De intellectu vide Anto. Gomeziū to. 3. variar. resolut. ca. 3. de homicidio, num. 18. adde Dec. in c. 1. de off. de lega. & Alex. consil. 140. lib. 2.

ADDITIO. Et in decre. vlt. ne cle. vel Mon. Io. And.

d ¶ Taliter.] scilicet cum expressa protestatione, vt dictum est supra.

e ¶ Materia.] hoc idem dicebatur in prædicto canone 23. q. 5. vnum solum in fi.

IS qui.] Ponit dictum cuius causas subdit: ibi, Cum mandando.

CASVS. Ego clericus, vel sacerdos concepi odium ꝯ aliquem, volens de eo assumere vindictā, conueni cū aliquibus familiaribus meis, vel cum alijs, vt ipsi eum verberarent: tñ eis expresse inhibui, ne eum occiderent, nec membrum aliquod amputaret. Isti acceptauerunt istud mandatum damnatum, & eum taliter verberauerunt, q mors est inde secuta, vel detruncatio membrorum: vtrum sim factus irregularis? Vr, q non, quia illis inhibueram, ne eum taliter verberarent, q mors posset inde sequi, vel membri mutilatio. Non obstante ista ratione dubitādi rñdetur, q nihilominus incurro irregularitatem: nam dedi operam rei illicitæ: ideo sunt mihi omnia imputanda, quæ pñt sequi ex illa re illicita: quia debui cogitare, q inde sequeretur mors, vel mutilatio membri. Nā debui cogitare, q alius se defunderet, & q isti sunt animati ꝯ ipsum, & inde eū taliter verberarent, q sequeretur mors, vel mutilatio membri.

tur, protestando [a] expresse, quod ad vindictam seu pœnam sanguinis nō intendunt, imputari non debet: quamuis alias in tali casu de iure debeat pœna sanguinis irrogari, [b] si iudex mortē illis inferat iustitia [c] exigente. Alioquin si prælati, aut clerici propter metum huiusmodi, quia iudex ad pœnam sanguinis posset † procedere, de suis malefactoribus taliter [d] conqueri non auderent, daretur plerisque materia [e] trucidādi eosdem, & ipsorum bona libere deprædandi.

¶ Idem.

¶ Mandanti aliquē verberari secuta mors imputatur. h. d. secundū Zenz.

CAP. III.

IS † qui [f] mādat aliquē verberari, licet exp̄sse [g] inhibeat, ne occidatur vllatenus, vel membro aliquo mutiletur, irregularis efficitur, si mandatarius [h] fines mandati excedēs mutilet, vel occidat: Cum mādando in culpa [i] fuerit, & hoc euenire posse debuerit cogitare. [k]

TITVLVS V.

De vsuris.

¶ Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi.

¶ Primo innouat et obseruari præcipit Lateranen. Concilium, contra vsurarios editum usque aduersi. Et quia. ibi præcipit omnibus dominis, & vniuersitatibus terrarum, ne permittant alienigenas in terris suis cōducere domos ad exercendum fœnus, vel cōductas habere. & quod aliquis eis ad hoc domos non locet, vsque ad versi. Qui vero. Vbi imponit pœnam clericis contrafaciētibus, vsque ad versi. Ceterum, vbi imponit pœnam laicis: & hoc facit vsque in finem. Io. And.

Et istud verum, quia pp mutilationem membri sum effectus irregularis, si talis fuerit mutilatio. q inde facta fuerit separatio mēbri. Nā si quis clericus verberet aliquem intm̄, q reddat membrum inutile, non pp hoc efficitur irregularis, nisi fiat detruncatio alicuius membri. Quid si aliquis amputauerit alteri digitum: vtrum sit irregularis? Ista qō p̄supponit aliam, vide licet vtrū digitus sit membrum hoīs: Vñ dicēdum ꝑm Doctores, q digitus nō est membrum, sed officium membri. ff. de statu ho. l. non sunt. §. partus. ideo si quis alicui amputat digitum, non pp hoc efficitur irregularis. No. q quo ad pœnam irregularitatis paria sunt aliquem interficere, vel mēbris mutilare. & ad hoc cle. 1. eo. & tit. & ibi gl. quæ al leg. concor.

[Prima glossa dicit quid declarat.]

f ¶ Is qui.] Determinat notata per Inno. & Hostien. sup. eod. titu. ad audientiam. & per Hostien. eod. tit. Petrus.

ADDITIO. Gulī. de hoc tractat in Specul. de lega. §. iuxta. ver. sed quæritur qñ. sed non exprimit de illo, qui expresse prohibuerat. Io. And.

[Glo. seq. obijcit.]

g ¶ Expresse.] per hoc videbatur nō teneri: quia plus est expresse contradicere, quam minime consentire, sup. de bap. & eius effc. maiores, sed si non cousentiens irregularitatem non incurrit. (Facit eodem tit. dilectus, & c. significasti 2. de cleri. pug. in duel. cap. 2.) ergo multo minus expresse contradicens. Io. And.

h ¶ Mandatarius.] iste etiam tenetur, quod dic, vt not. sup. de sent. excom. mulieres.

i ¶ Culpa.] istud est regulare, quod vbi culpa præcessit, quis tenetur de casu q dic vt plene not. s̄. eo. tit. sicut dignum. sicut & qñ culpa præcedit non excusat metus. ff. qđ met. cau. l. si mulier fallit in matrimonio sup. de spon. veniens 2. [Et per hanc litteram patet decre. locū non habere in illo, qui licite verberari mandabat.]

ADDITIO. Ista duo l. culpa, & mora astringunt ad casus, qui sequuntur. C. de cond. ob. tur. cau. l. fi. C. de condi. fur. l. 2. Io. Mona. hoc patet de com. cap. vnico. de depo. c. 2. Io. And.

K ¶ Cogitare.] eo. de cetero. c. continebatur. ff. ad leg. Aquil. l. qui occiderit. §. in hac.

DE VSVRIS.

¶ Dictum fuit supra titu. proxi. de homicidio: verum quia vsurarius est homicida sui ipsius, & animæ suæ, vt in c. 1. s̄. eod. iuncta gl. ideo post titulum præcedentem ponitur titulus, de vsuris.

Constitutio Dñi Heliæ.

Vsurarum.

CAP. I.



Vſurarū a voraginem, b (quæ animas, c deuorat, & facultates d exhaurit) compeſcere cupientes, conſtitutionum e Lateranenſis † Concilij contra vſurarios editā ſub diuinæ maledictionis f interminatione præ-

† Lat. Cōcil. ſub Alex. iij cap. 25.



Vſurarum voraginem.] Dicit Franc. ꝙ hæc conſtitutio facta fuit propter Florentin. Senenſes, Piſtorienenſes, Lucan. Aſtēſes q circuibat diuerſas prouincias ad exercēdum vſuras immoderatas, & quia per multos prælatos, & principes recipiebātur, & ideo fuit prouiſum. Io. And. CASVS. Statutum fuit in Concil. Lateranñ. quod habetur in ca. quia in omnibus eo titu. in anti. quod vſurarij manifeſti in vita non debēt admitti ad communionem, & poſt mortem non debent admitti ad eccleſiaſticam ſepulturam. Item quod rectores eccleſiarū parochialium non dēnt admittere oblationes taliū vſurariorum manifeſtorū. Vlterius, dr̄, ꝙ clerici admittentes vſurarios manifeſtos ad cōmunionē, vel eccleſiaſticam ſepulturam, vel recipiētes eorū oblationes, ſunt ſuſpenſi ab offō ſuo. Sed verum puniantur alia pęna? Reſpondet, ꝙ ſic, ſ. pęna maledictionis æternæ: quia peccant mortaliter Mandat. n. Papa illam Cōſtōnem Conc. Lat. obſeruari ſub interminatione æternæ maledictionis, hoc eſt, ſub pęna peccati mortalis. Et ſic presbyter admittens vſurarium manifeſtum ad cōmunionem altaris, vel ad eccleſiaſticam ſepulturam vel recipiens eius oblationes, peccat mortaliter. Sed vtrum ſint alia remedia inuenta ad compeſcendum iſtud crimen vſurarum? Reſpōdeo ꝙ ſic; nā vt ceſſet iſtud crimē vſurarum, ſtatuit Romanus Pontifex, vt nulla perſona eccleſiaſtica ſiue ſit collegium, vel vniuerſitas, vel etiam perſona particularis admittat vſurarios manifeſtos, nec patiatur, qđ ipſi exerceāt vſuras in ſuis locis & terris, ſiue in collocent locum ad exercendum vſaras, imò clerici expellēt tales vſurarios, infra tres menſes, aliàs incurrunt pęnas hic contentas; nam ſi ſint epiſcopi, ſunt ipſo facto ſuſpēſi. Si uero ſint inferiores prælati, incurrūt ſnīam excōicationis, niſi eos expellāt inf. tres menſes à ſuis terris. Si aūt illæ terræ pertineāt ad collegiū, vel ad vniuerſitatem eccleſiaſticam, ſunt interdictæ quouſque fuerint expulſi dicti vſurarij. Sed quid de dominis temporalibus, utrum tēporalis dominus nō debeat permittere tales uſurarios manifeſtos, ut ipſi locent domos in ſuis terris? Reſpondet quod illud, quod dictum fuit de ſententijs ſuſpenſionis, interdicti, uel excommunicationis, habet locū in perſonis eccleſiaſticis. ſed laici non incurrunt illas pęnas ipſo facto: ueruntamen poterūt per ordinarios cōpelli, ut tales uſurarios à ſuis terris expellant: aliàs poterunt illos excōmunicare. Et excommunicatio reſpectu laicorū non eſt canon latæ ſententię. ſed ferēdæ, ſm cōmunē opinionē: Nā dictio Ceterū.) eſt aduerſatiua, q̄ non eſſet, niſi ſic ītelligeretur. [Alienigenas.] id eſt, alios non oriundos de terris ſuis (Conducere.) Et ſic non prohibet, quin uſurarius poſſit locare domum: dūmodo non exerceat uſuras in illis terris, licet alibi per ſuos fautores exerceat. (Ceterum) ponit qua pœna puniendi ſunt laici, qui tolerāt alienigenas exercere uſuras ſuas in ſua iuriſdictione. (Ordinarios.) id eſt diœceſanos. (Compeſcantur.) id eſt moneantur, & excommunicentur, uel etiam ſuſpēdantur. c. qui per cenſuram de uerb. ſigni. in antiq. Not. primo ex iſto c. iuncto c. quia in omnib. alleg. ꝙ recipiēs uſurariū manifeſtum ad communionem altaris peccat mortaliter. Idem eſt dicendum de illo qui uſurarium manifeſtum tradit eccleſiaſticæ ſepulturæ. uel qui oblationes ſuas recepit, unde illud c. aggrauat pęnam illorū qui admittunt manifeſtos uſurarios ad communionem altaris, uel eccleſiaſticam ſepulturam, uel qui recipiunt eorum oblationem, quia dicit quod peccāt mortaliter. Et ſic addit ad c. quia in omnibus allegatum. Sed qualiter iſtud intelligitur: ꝙ clerici non debent recipere tales manifeſtos uſurarios ad cōionē? Aliqui exponunt ad cōionem, id eſt, non debent eis tradere corpus Chriſti. Alij dicunt, quod non debēt recipere ad communionem id eſt, ad auditionem diuinorū ſeruitiorum, ſed eos debent ab eccleſia expellere, quādo dr̄ cantur diuina officia, ſicut expellūtur excōicati. Dicit Pau. quòd iſte intellect⁹ eſt verus, & de iure procedit. Sed quæritur qui dicuntur vſurarij manifeſti? Gl. dicit, ꝙ vſurarius manifeſtus dr̄ ille, qui de illo crimine fuit cōuictus, vel cōfeſſus, & ſic manifeſtū accipitur pro notorio notorietate: iuris, quia notoriū crimen dr̄, qn̄ quis illud crimen fuit confeſſus indifferēter, vel de illo fuit cōuictus. Vel dicēdum eſt, ꝙ manifeſtus hic accipitur ꝓ notorio notorietate facti, qui tenet bancam publicā ad vſuram, & offert ſe cuilibet volēti recipere pecuniā ſub eſuris. No. ibi, aderit, ꝙ legislator dēt ſubditis ſuis tollere libertatē deliquēdi, quod eſt contra plures, qui per ſtatuta ſua diminuunt pœnas à iure introductas pro delicto. Vnde talia ſtatuta non dēnt valere: quia inuitant homines ad delinquēdum. Nā quanto minores pęnæ pro delicto imponūtur, tanto homines habent maiorem libertatem delinquendi. ¶ Nota principalem effectum huius c. qđ habentes tēporalem iuriſdictionem, ſiue ſint clerici, ſiue laici non dēnt permittere, quod in terris ſuis alienigenæ locent domos ad exercendū vſuras; imò ſi ſciant tales iam cōduxiſſe, debent expellere infra tres menſes. Quid de īdigenis? Reſpōdet gloſſa, quod cū iſtud ca. ſit pęnale, non ſe extēdit ad indigenas, ſed ſolum ad alienigenas. Rationem diuerſitatis ponit gl. quod indigenæ expellerentur cum maiori ſcandalo: nam eorum parentes ſcandalizarētur. Item qđ alienigenę non habent talem affectionem ad illos, inter quos ſe collocauerunt; ita quod inhumanius conſueuerūt ab eis extorquere pecunias, quam indigenæ. Ex hoc tñ non ſequitur, quin aliæ pęnæ poſſint exerceri in indigenis, videlicet, pęnæ ca. quia in omnibus. eo. tit. in anti. cum tu, & c. præterea. eo. tit.

[Prima gl̄ diuidit. & ſummat.]

a ¶ Vſurarū voraginē] primo innouat & obſeruari præcipit Laterañ. Cōcil. cōtra vſurarios editum, vſq. ad verſi. & quia. Ibi præcipit oībus dominis, & vniuerſitatibus terrarum, ne permittāt alienigenas in terris illis cōducere domos ad exercēdum fęnus, vel conductas habere, & ꝙ aliquis eis ad hoc domos nō locet, vſque ad ver. Qui vero, vbi imponit pęnam clericis contrafacientib. vſq; ad ver. Ceterum, vbi imponit pœnam laicis, & hoc facit vſq; in fi.

b ¶ Voraginem.] lex dicit vſurarum dulcedinē 1 ff. de his quæ in frau. cred. l. ait prætor. §. ſi quid in fraudem ver. ſi vero.

1 Dulcedo dr̄ ī recipiēte. vorag. d in ſoluente.

c ¶ Animas.] recipientiū, & bene deuorat 2 animas ipſorum; quia prohibitę ſunt vſuræ in nouo, & veteri teſtamento, & iure canonico. 14. q. 3. & 4. per totū, s̃. eo. per totum, & forte hodie iure ciuili ſecundū ea quæ no. ſup. eo. quia in omnibus.

2 Lucanus: Hinc vſura vorax, auidū que in tpe fęnus, Io. And.

d ¶ Facultates.] ſoluentium ſup. eo. tit. quanto.

e ¶ Conſtitutionem. ſup eo. tit. quia in omnib. quæ prohibet vſurarios manifeſtos ad communionē altaris admitti; pręcipit oblationes eorum non recipi, & in morte illis denegat eccleſiaſticam ſepulturam, & clericos cōtrafacientes punit, & inf. de ſepult. eos in Clemen.

f ¶ Maledictionis.] i. pęnæ æternæ, quæ pro mortali tantum debetur. 24. q. 3. Deus, quando.

a ¶ Quo-

a ¶ Quo.] id est, quanto.

Occasio delinq. de tollenda est.

b ¶ Eo.] id est, tanto, sic sup. de constit. cū M. in prin.

c ¶ Adimetur.] No. ꝙ tollenda est occasio delinquendi. ff. de vsufructu, l. æquissimum, & vtilius esurienti panis tollitur, & cap. 5. q. 5. non omnis, idem sup. de cohabitat. cle. & mulier, c. 1.

ADDITIO. Et s̃. eo. li. de statu mon. vnico, in fin. 1. respons. Io. Mo. alleg. C. de latri. li. tol. l. 1. §. sed nec furādi. Archi. alleg. 14. q. 4. nec hoc prætereundum quoque. Io. And.

Collegium vnde dicit.

d ¶ Collegium.] dictum à colligendo, & de hoc sup. eo de elect. c. 1. de excess. prælà dilecta. ff. qđ cuiusq; vniuer. l. 1. §. quibus.

[Gl. seq. reci. per quæstionē rationis secundo per q. quid si sit ciuis vel incol. tertio, quis dicatur oriūdus. in fi. de differentia quinque verborum remittit.]

cipimus inuiolabiliter obseruari. Et quia quo [a] minor fœneratoribus aderit fœnerandi commoditas, eo [b] magis adimetur [c] fęnus exercendi libertas: Hāc gñali cōstōne sancimus, vt nec collegium, [d] nec alia vniuersitas, vel singularis persona cuiuscunque sit dignitatis, conditionis, aut status, alienigenas [e] & alios non oriundos de terris ipsorum publice fœnebrem pecuniā exercentes, aut exercere volentes, ad hoc domos in terris suis conducere, vel cōductas habere, aut aliàs habitare permittant, sed huiusmodi vsurarios manifestos [f] omnes infra tres menses, [g] de terris suis expellant, [h] nunquam aliquos † tales de cetero admissuri. Nemo illis ad fęnus [i] exercendum domos locet, vel sub alio titulo [k] quocunque concedat.

¶ Qui vero contrafecerint, [l] si personæ fuerint Ecclesiasticæ, Patriarchæ, Archiepiscopi, Epi, [m] suspēsionis, minores [n] vero

† al. alios.

1 Secundum Gul. & Gar. & dicit Frā. se habuisse à cōpositoribus hui⁹ cōstitutionis apud Lugd. Io. And.

e ¶ Alienigenas. hæc ergo constitutio nō extēditur ad indigenas; 1 & tn̄ illi sunt aliàs pœnis vsurariorū puniendi, & potuit esse rō; quia maius scandalū est in alienigena vsuras exercente, quam in indigena, & minus scādalum in expulsione illius, quàm istius, & magis cōsueuerunt vereri inter suos exercere fęnus, quam inter extraneos, & ideo fuit magis prouidēdū & dato quod isti alienigenæ essent ciues vel incolæ, locum hēt hæc constitutio in eis (secun. Guliel. idem Fran. & Io. Mon.) Et hoc forte voluit repetitio verbi, & alios non oriundos, vt dicamus alienigenas ēt si sint ciues, vel incolæ, & alios etiam qui ciues vel incolæ non sunt. Oriundus aūt de ciuitate dicitur is qui vel ī vico ciuitatis illius ortus est. ff. ad municip. l. qui ex vico, vel etiam si pater eius inde originem ducit C. eodem tit. l. assumptio. §. filius, & C. li. 10. de municip. & orig. l. 1 & l. filios. Quæ aūt differentia sit inter ciuem, municipem, accolam, aduenam; & incolam, not. ff. ad municip. l. 1. & C. de inco. l. ciues. lib. 10. (Archid. alleg. ff. de verbo signifi. pupillus. §. incola, & §. aduena. & C. de la. li. tol. l. 1. in principio Io. And.

ADDITIO. Oriundus de ciuitate dicitur, qui ibi ortus est, vel cuius pater inde originem duxit. Non sic in auo: aliàs inquirendus esset ager Damasc. vbi natus est Adā, vt no. in præalleg. §. filius & in præalle. l. filios & vide sup. eo. lib. de sepul. is qui. super gl. 2. Io And.

[Gl. seq reci. per quæst. qui sint manifesti.]

f ¶ Manifestos. manifesti dīr illi, de quib. notorium est de iure, vt quia cōfessi, vel condemnati, vel de facto; vel quia hñt operis euidentiam, quę nulla tergiuersatione posset celari, vt quia tenet altare suū paratum, poterit aūt episcopus eos publicare si conuicti fuerint, vel confessi corā ipso, vel si contra eos fiat probatio testium, vel sint certa argumenta cū fama. s̃. eo. cum tu. & c. cum in diœcesi

ADDITIO. Et hoc dicit Arch. sufficere quo ad constitutionem istam per eadem iura. dat simile in hæreticis. de hær. excommunicamus. §. 1. & in adulterio s̃. de adult. maritis. Io. And.

g ¶ Tres menses.] ergo tempus duorum mensiū, quo tēpore publicationis regulariter ligat cōstitutio. de hoc sup. de post. c. 1. interdum augetur, interdum diminuitur, vt hic, & sup. eo. lib. de præbe. cum singul. de hoc inf. in fi. lib. super data.

[Glo. seq. dat tria similia, reliquum per quæstionem.]

h ¶ Expellant.] sic doctor monachū audientem leges, vel physicam de scholis suis expellere dēt. s̃. eo. ne cle. vel mona. c. 1. in fi. sic, & lenones debent de ciuitatibus expelli, in Auth. de lenonibus. §. sancim⁹ igit. coll. 2. & leprosi. de coniugo. lepro. c. 1. & ꝓpter simplicē alicuius denunciationē non debet dñs terrę eū, q dr̄ esse talis, expellere. sed tūc dēt inquirere, & si verū eē reperit expellere s̃. de off. ord. c. 1. ff. de offi. prę s. l. p̄ses. prouideat aūt ī his conscientiæ suæ. si. sup. de hære. c. vlt.

ADDITIO. Dicit Clericus Pisanus, quod permitti posset bannum, quòd omnes fęneratores alienigenæ inf. certam diem exirent terrā sub certa pœna, alleg. de clādest. despon. cum inhibitio, qui ma. ac. pos. qui in tua. Io And.

2 Sētit glo. ſm Phili. si scienter locet vsurario non poterit eū expellere idē si meretricibus, vide not. in l. non aliter ff. de vsu. & habita tñ expellēt vicini in honestas istas ꝑsonas Paul in l. nullus, C. de sum. Trini Sal. Bal. l. milites. C. loc. Fon. 3.

i ¶ Ad fęnus. quid ergo si aliquis locauit domum alicui vsurario, quem vsurarium ignorabat: vel non locauit ad exercendum fęnus? Dic ꝙ probabilis ignorātia illum excusabit. ff. loca. si quis ignorans, supra de sen. excomm. si vero. 2. & ca. in audientia. in dubio tñ præsumuntur ad hoc conducere, si cōsueuerunt vsuras exercere, 2. ff. de accusa. si cui. quia semel malus, & c. inf. de reg. iur. semel & ex quo scit, debet eū repellere. sup. de loca. propter. quia peruerse conuersantur in ea, vt ibi, &c.

[Gl. seq exemplificat, prorogat, in q. ar. negatiue. & ponit opi. Guli.]

K ¶ Titulo. puta pignoris, cōmodati, depositi, precarij, & huiusmodi, & idem si sine vllo titulo illum ibi sineret esse. 45. dist. recedite, sed si vendit, donat, vel permutat, nō videtur habere locū hæc cōstitutio per verbum, concedat: quod solus vsus concessionem, non dominij trāslationem notare videtur. 3 Sed Guliel. dixit idem si manifeste apparet, quod ad exercēdum fęnus vult accipere: quia præsumitur etiam in fraudē agi, sup. de pign. illo. & de empt. & ven ad nostram. nam verbum concedo, est generale, & accipitur secundum naturā contractus, cui adijcitur. arg. ff. loca. l. si vno, & hi etiā sunt tituli. ff. & C. pro emptore, & pro donato.

ADDITIO. Hoc quod tenet Gul. placet Archi. qui dicit, quod idem tenuit Io. de Gersona magister suus Io. And.

3 Ad idem relatiuum, alio, nisi dicas, quòd ampliat per illud, quocunq; facit, qđ no. s̃. eo. li. de rel. do. c. vni co. super ver cetero rū. Io. A

l ¶ Contrafecerint.] scilicet talibus locando, vel permittendo habere domos conductas, vel non expellēdo inf. tres menses, nec obstat verbum cōtrafecerint, quia & qui non facit facere videtur, ff. de regu. iur. qui non facit.

ADDITIO. Concord. sup. eo. lib. de hæret. vt inquisitionis. §. vlt. in prin. Io. And.

m ¶ Episcopi.] nisi fuissent expressi, non incurrerēt hanc pœnam, infra de sentent. excomm. quia Periculosum.

n ¶ Minores vero personæ.] repete ecclesiasticæ.

a ¶ In-

a ¶ Interdicti.] in vniuerſitatem enim, vel collegium, non fertur excommunicationis ſententia, ne contingat innoxios irretiri. infra de ſent.excom. Romana.§.vniuerſitatem.

Excōicatio nō fertur in collegium.

b ¶ Quam.] intellexit Gul.ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti.

perſonæ ſingulares, excōicationis: ſi autem collegium, ſeu alia vniuerſitas, interdicti [a] ſententiā ipſo facto ſe nouerint incurſuros. Quā [b] ſi per menſem animo ſuſtinuerint [c] indurato, terræ ipſorū [d] (quādiu [e] in eis ijdem vſurarij commorātur) extunc [f] eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto. Ceterum ſi laici fuerint, per ſuos ordinarios ab huiuſmodi exceſſu, omni ceſſante [g] priuilegio, per cenſuram [h] eccleſiaſticam compeſcantur.

c ¶ Suſtinuerint.] ſcilicet prælati, ſingulares perſonę, collegiū, ſeu vniuerſitas.
d ¶ Ipſorum.] ſ. prelatorum, clericoru, collegiorum, ſeu vniuerſitatum: & dic, id eſt, ipſorum iuriſdictioni ſubiectæ: & ſic punitur alter pro alterius delicto, quod dic, vt 1.q.4. in ſam. 24.q.4. in ſumma.
ADDITIO. Quod hic not. Gar. & I.Mo. Ioan. And.
e ¶ Quamdiu.] illis ergo recedentib. ceſſabit interdictū. 81. diſt. ſi qui de hoc. s̃. de mat. contra. c. vlt. s̃. de ſpon. non eſt.

† al. ita: idē in eodem.

f ¶ Ex tunc.] extremum tempus menſis deſignat. ff. de cond. & demon. l. ſi is. §. ſi ita. Ioan. And.
g ¶ Ceſſante. ſic ſup. de hæreti. ad abolendam. in fi. C. vbi de crimi. agi. opor. auth. qua in prouincia. reatus. r. omnem honorem excludit. C. vbi ſena. vel cla. l. 1. de priuileg. c. 1.
h ¶ Cenſuram.] ſupra de ver. ſig. quærenti: ſed quia a capite edenda eſt ratio. ff. de eden. l. argentarius. §. 1. & quia pati debet quis legem, quam ipſe tulerit. ff. quod quiſque iuris. l. 1. ſupra de conſtitu. cum omnes. hanc conſtitutionem primo debebat in ſua curia facere obſeruari. decet enim eum ſecundum leges 1 viuere, C. de legi digna vox.

1 Vide Burchar. lib. 15. decr. c. 42. & B. Th. 1. 2. q. 95. art. 5.

ADDITIO. Secundum Gul. qui alle. quod de Chriſto legitur, quod legem, quam dederat, carnaliter impleuit 15. qō. 1. c. ideo. §. ſi ergo. circa medium: ſubdit, ꝙ ſæpe ſubditi conqueruntur, quod alligantur eis onera importabilia, quæ imponentes, digito ſuo tangere nolunt. 26. q. 7. alligat. Io. And.

Qvamquam.] Tres partes ſecundum Gar. & Ioan. Mon. primo prouidet, quando ſint ſepeliendi vſurarij manifeſti. ſecundo: ibi, Omnes, punit facientes cōtrarium. Tertia: ibi, Nullus. ponit duas prohibitiones, & irritat teſtamenta.

ADDITIO. Et dicit Boatin. quod præcedens reſpicit alienigenas; iſta vero omnes. Dic ſecundum Fran. quod decret. præcedens prouidit, ne exigantur vſuræ, iſta prouidet vt exactæ reſtituātur. Et ſubdit, quod hæc conſtitutio, vt theſaurus eſt obſeruanda, per quam ad reſtitutionem vſurarum indirecte vſurarij compelluntur, & repete, quod dixi ſup. eo. lib. de foro comp. Romana, §. contrahentes. in prin. Io. And.

¶ Pro intellectu iſtius cap. eſt præſupponendum, quod habetur in c. præterea. & in c. quia in omnibus. eod. tit. in anti. videlicet, quod vſurarius manifeſtus nō debet tradi eccleſiaſticæ ſepulturæ: ſecus ſi vſuras reſtituerit, vel reſtitui mandauerit in teſtamento.

CASVS. Titius vſurarius manifeſtus veniens ad mortem, in teſtamento ſuo ante mortem præcepit hæredibus ſuis, vt ipſi reſtituerent vſuras illis perſonis, a quibus eas acceperat: deinde mortuus eſt: eo mortuo hæredes ſui voluerunt eum tradere ſeu tradi facere eccleſiaſticæ ſepulturæ: dicebant creditores vſurarij, a quib. ipſe Titius acceperat vſuras, ꝙ erat ſibi deneganda eccleſiaſtica ſepultura, donec & quouſque ipſi hæredes reſtituiſſent vſuras, quas Titius defunctus acceperat, dubitatur, quid iuris ſit: Vnde conſultus Papa rñdet, ꝙ ipſe defunctus non debet ſepeliri neque tradi eccleſiaſticæ ſepulturæ, donec ſui hæredes tradant, & reſtituāt vſuras illis perſonis, a quibus fuerunt extortæ: vel præſtēt cautionē cum fideiuſſorib. vel pignoribus: & ſic reddāt creditores certos de pecunijs recuperādis & habendis. Sed quibus p̄ſtabitur iſta idonea cautio? Rñdet, quod illis, a quibus fuerunt extortæ vſuræ, ſi ſint præſentes: ſed qd ſi ſint abſentes? Rñdet, ꝙ tūc præſtabitur iſta cautio Epō, vel eius vicario: vel rectori Eccleſiæ parochialis, qui ſtipulabitur pro abſente de vſuris reſtituendis: ita ꝙ abſenti acquiretur actio, ac ſi ipſe præſens ſtipulatus fuiſſet vſuras ſibi tradi. Sed vellem informari, quam ſummam debebit continere iſta cautio? Reſpondet Romanus Pontifex cum diſtinctione: Aut certum eſt, quantum a quolibet eſt receptum pro vſuris: & tunc illud debebit continere iſta idonea cautio. puta promitto reſtituere tali decem ſcuta, quæ talis, pro quo fideiubeo, accepit pro vſuris. & tali quinque ſcuta: & ſic de ceteris: Aut non eſt certum, quantum a quolibet fuit receptum pro vſuris: tunc cautio iſta debet continere ſummam ad arbitrium Epiſcopi, vel uicarij, vel rectoris eccleſiæ parochialis: & debet ſcribi, quot annis ipſe exercuit vſuras, & quantum ſingulis annis potuit accipere pro uſuris. Saluo, quod ſi appareat plus, uel minus receptum fuiſſe pro uſuris, illud plus, uel minus reſtituetur. Poſtea ſtatuit, quod nullus uſurarius poſſit teſtari: nec aliquis interſit eorū teſtamentis, niſi facta fuerit ſatisfactio uſurarum, ut dictum eſt. Seruo publico, id eſt, notario. (Arbitrio.) ſi male arbitrentur dictæ perſonæ, tunc tenentur de malo arbitrio, & male arbitrantes de ſuo reſtituere tenentur. Subiacere.) non intelligitur, quod ſi religioſi admittant uſurarium ad eccleſiaſticam ſepulturam, quod ipſi ſunt priuati communione altaris: ſed ipſi incurrūt pœnas ſuſpenſionis, & excommunicationis editas per cap. quia in omnibus eod. titu. in antiq. ut iſtud cap. addat ad illud cap. quia in omnibus. uidelicet, ꝙ ſi uſurarius ordinauerit uſuras reſtitui, non debet ſepeliri, niſi prius præſtita cautione cum fideiuſſoribus, uel pignoribus. Nullus interſit in teſtamento uſurariorum. Not. primo, quod hæc decre. non habet locum niſi in manifeſtis uſurarijs. Not. ſecundo, quod indiſtincta dicitur diſpoſitio, quæ fit in genere, non expreſſa certa ſpecie. ad hoc de reg. iur. c. 1. eo. lib. Dominicus.

¶ Idem.

¶ Manifeſtis vſurarijs licet mandauerint vſuras reſtitui eccleſiaſtica ſepultura negabitur, niſi primo ſatiſfiat, vel ſecundum formam huius decr. idonee caueatur. Sepelientes eos contra hanc conſtitutionem Lateran. Cōcilij pœnam incurrunt. Teſtamenta ipſorum aliter facta non valent, nec debet eis aliquis intereſſe, vel eos abſoluere, vel ad confeſſionem admittere. h. d.

CAP. II.

Qvāquā [i] vſurarij ma-

[Prima gloſſa ſummat.]

i ¶ Quamquam.] manifeſtis uſurarijs licet mandauerint uſuras reſtitui, eccleſiaſtica ſepultura negabitur, niſi primo ſatisfiat: uel ſecundum formam huius decreti, donec caueatur. Sepelientes eos contra hanc conſtitutionem Lateran. Concilij pœnam incurrunt. Teſtamenta ipſorum aliter facta non ualent, nec debet eis aliquis intereſſe, uel eos abſoluere, uel ad confeſſionem admittere. hoc dicit. Io. And.

[Glo. ſecunda de q. remittit, & ſoluit.]

a ¶ Mani-

nifesti [a] de vsuris, quas receperant † satisfieri [b] expressa quantitate, vel indistincte [c] in vltima voluntate mandauerint: [d] nihilominus tamen eis ecclesiastica sepultura denegetur, [e] donec de vsuris ipsis fuerit (prout patiuntur facultas [f] eorũ) plenarie satisfactum: vel illis, quibus [g] facienda est restitutio: si præsto [h] sint ipsi, aut alijs, qui eis possint acquirere, [i] vel eis absentibus loci ordina-

a ¶ Manifesti.] qui dicantur vsurarij manifesti, dixi supra ca. proxi. Tamen quo ad casum nostrum satis posset etiam dici manifestus, si coram sacerdote 1 & testibus publice fatetur 2 se vsurarium, & vsuras restitui mandat. forte libros rationum tradens secundum Guli. ad quos edẽdos cum de vsuris agitur, hodie cogi potest per cle. ex graui. eo. tit. §. ceterũ. vide quod dicam. inf. super gloss. antepen. Ioan. And.

1 Idẽ si corã notario. Phi. Fon.

2 Quia aliud si clãdestine. Phi. Font.

ADDITIO. Vsurarius potest dici manifestus, si fatetur se vsurarium publice corã testibus, & sacerdote, qui est iudex illius, quo ad respiciendum forum animæ. de pœn. distinct. 1. quem pænitet. vltra medium. versi. quare qui & dist. 6. cap. 1. vltra medium versi. caueant. 11. q. 3. absit.

† Supple, cũ effectu: ideo sit cautus di-cunt Io. An. Do. aduocat⁹ ne ĩ isto casu simpliciter formet articulum. quod mutuauit ad vsuras, quia in mutuantibus tm̃, nisi ꝓbentur recepisse, text. nõ loquitur faciunt no. ĩ simili. s̃. tit. proxi. c. 1. & §. eos. promissio de dando nõ cõcludit dationem. 1. qõ. 1. eos. Font.

b ¶ Satisfieri.] debet autem satisfieri ei. a quo pecunia est extorta, vel eius hæredi, illis non extantibus, uel nõ petentibus, uel non curantibus pauperibus erogabitur. sup. eodem, cum tu. & capit. Michael. dicit tamen Guil. quod hoc casu debet publice proponi edictum in locis. a quorum incolis sunt extortæ, quod omnes a quibus extortæ sunt, veniant. & si aliqui appareant, quibus fides est adhibenda, potius restituetur illis, quam pauperibus erogetur. ad hoc facit de homicid. sicut dignum.

c ¶ Indistincte.] idest non expressa aliqua quantitate: quia mandauit in genere restitui quæcunque extorserat per vsurariam prauitatem.

[Glo. seq. primo ponit, quid dedit causam constitutioni: secundo de vsurario non mandante notat duo.]

d ¶ Mandauerint.] dicebat Lateranen. Concilium sup. eod. c. 3. quod vsurarij si in hoc peccato decedebant: nõ admittebantur ad ecclesiasticam sepulturam: ex quo autem mandauerant de restituendo, non decedebant in illo peccato: & sic non habebat locum pœna constitutionis: huic ergo elusioni 3 prouidit hic Gregorius. Et scire debes, quod dato, quod vsurarius de restituendo non mandet: hæres nihilominus restituere tenetur. sup. eod. tua nos. ubi de hoc: etiam si ad hæredem de vsuris nihil peruenerit: tenetur tamen in quantum se extendunt vires hæreditatis, quod dic, ut 12. quæst. 2. Episcopus qui filios. sup. de sepul. c. vlti. si autem vsurarius restitui non mandet, licet hæres paratus sit restituere: denegabitur illi sepultura, cum in peccato decesserit: nisi alias de mortui contritione appareret. 26. q. 6. qui recedunt. sup. de sent. excom. a nobis. 2

3 Dicebat hic Gul. ꝙ isti fęneratores de Tuscia dicebant, ꝙ solũ vltimus de genere damnabit. ex quo oẽs ꝑdecesso res mandauerant vsuras restitui. Io. And.

ADDITIO. Hæres vsurarij tenetur secundum vires hæreditatis, & non vltra: si fecit inuentarium. C. de iure delib. scimus, & in auth. de hære. & fal. §. hinc nobis. secundum Guli.

[Glo. seq. notat, inducens duo iura: secundum dupliciter obijcit. & soluit.]

e ¶ Denegatur.] est ergo hic opus facto: scilicet restitutione vsurarum in cautione, nec satis est hic bene velle. 86. dist. non satis, quia & verba sunt cum effectu intelligenda. sup. de cle. non resid. relatum. Sed nonne, qui mandat, soluere videtur. ff. de solut. l. qui mandat ergo mandatum hoc sufficere deberet? sed illud locum habet facta solutione per mandatarium, qui enim per alium facit, per se facere videtur inf. de reg. iur. qui per alium. sed uidetur, quod ex quo iste, de quo loquitur tex. qui scilicet mandauit vsuras restitui, peccatum confessus est, & sic diuino iudicio iam relictus, sepultura priuandus non sit. 50. dist. ponderet: ibi, peccator in quacunque die, &c. sed imponitur hæc pœna, non quod de salute ipsius desperetur propter hoc, quia sepultura nec prodest 4 nec nocet, quo ad Deum. sup. de sepult. sacris & est sim. sup. de rap. super eo.

4 Similis gl. in cap. felicis de torneam. & in cap. su-

[Gl. seq. declarat textum, secundo quærit, opinionẽ ponit, & soluit.]

f ¶ Facultates.] paupertas igitur excusat. quod verum est, si sit nota, sup. eo. cum tu. vnde si nihil potest restituere, nihil restituat, si partẽ, illam restituat. [Et totam non habita rõne ne egeat, vt not. eod. tit. cum tu. in gl. antepe. & ibi dixi, qui cõcordant illi gl. quod hic Archid.] Vnde prius deducentur vsurę tã[t]am æs alienum, quam soluãtur legata, & alia: quę relicta sũt titulo lucratiuo, intelligitur enim hæreditas ęre alieno deducto. C. de leg. l. si vniuersæ. Quæri solet an hæres vsurarij, quando hæreditas non sufficit satisfacere debeat primo venientibus? Dixit hic Gul. 5 ꝙ non, imo fiet eis & alijs satisfactio pro rata vnumquemque contingente, arg. sup. de test. relatum 2. in fi. ff. de pact. l. si plures satis. videretur hoc casu haberi debere considerationem temporis, vt ille, qui prius soluit vsuras, recipiat, ꝙ suum est integraliter, & sic de singulis secundum regulam. j. de reg. iur. qui prior cum istorum pars sit causa, vt ibi dixi. & in hypotheca hoc consideramus. C. qui pot. in pig. hab. l. si fundus, sed videntur esse bona usurarij hypothecata. sup. eod. cum tu. Et not. sup. eod. tua. in prima gl. Ioan. And.

per eo. de rapto. intellige tñ eam ꝑ ut docet B. Aug. in lib. de cura pro mortuis gerenda, & B. Th. li. 4. sen. dist. 45. q. 2. ar. 3. q. 3.

5 Idem Clericus Pisan⁹. & Archi.

g ¶ Vel illis quibus.] tolle hic litteram, quæ est j. bene per 12. lineas: ibi, idoneæ de restitutione facienda sit cautum illis, quibus, &c. vsque, de ipsa parochia, postea accipe, quod est infra, aut seruo publico de ipsius ordinarij mandato. deinde redeas, super quibus quidem, &c.

h ¶ Si præsto.] id est præsentes.

[Glo. seq. primo exemplificat, secundo quærit, argu. pro, & contra, & sol. distinguendo.

i ¶ possint acquirere.] ut serui proprij, filij in potestate patri, serui in quibus habemus usumfructum, serui alieni bona fide possessi, & liberi homines, quos bona fide possidemus ut seruus. instit. per quas perso. nobis acqui. per totum. ff. de acq. rerum do. l. acquiritur. Sed nunquid procurator domino absente hanc personalem obligationem acquiret? Et uidetur, ꝙ sic, quia procurator, quod ex re domini acquirit, domino acquirit, ff. de procu. l. procurator. In contrarium uidetur. Si enim procurator pro pecunia domini, quam mutuat, fideiussores recipit, domino non acquiret personalem contra fideiussorem, nisi dominus sit priuilegiata persona. ff. si certum peta. l. pecunia. Item si procurator stipulatur de euictione, non acquirit. ff. de acquir. posses. l. possessio quoque, §. & si possessio. Dixit Gar. sic distinguendum, aut procurator stipulatur in iudicijs, aut in contractibus, Si in iudicijs, semper acquirit domino absenti utilem, ff. de procura. l. si procurator. Si in contractibus, aut præsente domino, aut absente. Si præsente acquirit utilem. ff. de uerbo. obligat. procuratori præsenti. Si absenti aut ex re domini, ut quia stipulatur pensionem domus dominui, & tunc acquirit domino utilem. ff. de procur. §. quod procurator. Si autem extra rem domini, aut domus est persona priuilegiata, ut milles, pupillus, uel adultus, & tunc acquirit utilem, ff. si cert. peta. si pecuniam. Aut non est dominus persona priuilegiata, & tunc domino nil acquirit, sed tenetur per actionem mandato cedere actionem. ff. de acqui. posses. l. possessio quoque. §. & si possessio. Et dicitur procurator tunc ex re domini stipulari, quando accessoria ꝓuenientia ex re domini stipulatur, ut pensionem domus, fructus, & similia. Extra rem, quando stipulatur ipsam rem, uel aliquid extraneum non proueniens ex re. in hoc ergo casu secundum eum cum stipuletur

6 Et post eã Io. Mon. Guliel. remittit ad not. in ꝓdi. l. ꝙ procur. ff. de ꝓcur. & ĩ Spe. de procura. §. vt autem. uersi. & not. quod large. Io. And.

puletur rem ipsam principalem dño debitam, scilicet vsuras: quæ licet sint accessoriæ quo ad recipientē, quo ad absoluentem & postea repetētem sunt ipsa res principalis, quæ sunt ipsa res debita repetenti: procurator non acquiret domino, per d.l. possessio quoque. §. fina.

rio, [a] aut eius vices gerenti, siue rectori parochiæ, [b] in qua testator habitat coram aliquibus fide dignis de ipsa parochia [c] (quibus quidem [d] ordinario, vicario, & rectori prædicto modo, cautionem huiusmodi eorum nomine liceat presentis constitutionis auctoritate recipere: ita quod illis [e] perinde [f] actio acquiratur) aut seruo [g] publico de ipsius ordinarij mandato [h] idonee [i] de restitutione facienda sit cautum: Ceterum si receptarum vsurarum sit quantitas manifesta, illam [k] semper in cautione prædicta exprimi volumus: alioquin [l] aliam recipientis cautionem huiusmodi arbitrio moderandā: ipse tamen scienter nō minorem, quam verisimiliter creditur, moderetur: & si secus fecerit, ad satisfactionem residui teneatur. [m]

¶ Omnes autem religiosos, & alios, qui manifestos vsurarios contra præsentis sanctionis formam ad ecclesiasticam ausi fuerint admittere sepultu-

ADDITIO. In fructibus, de quibus loquitur hęc gl. quin procurator possit illos stipulari dño, nō dubitatur. Sed de pensione, q̄ non germinat, sed ex ꝯtractu dbet, cōiter legistæ ꝯtra: nisi in subsidiū, alleg. ff. de īst. l. 1. & de exer. l. 1. §. sed ex contrario. & idem Frāc. Accursius in l. Iulian⁹. aliàs, inter eum. §. si procurator ff. de act. emp. simile ꝙ scripsi de deci. pastoralis. super 1 glo. Io. And.

[Gloss. seq. soluit duo dubia: scilicet de quo loco, & quo ordinario.]

Ordinarius quis dicatur. a ¶ Loci ordinario.] intelligas de loco in quo degit vsurarius. Et per ordinariū intelligas episcopum de iure: licet idem in Decano, archipresbytero, vel abbate: quia aliàs de consuetudine iurisdictionem haberet in spiritualibus, secundum Guli. & vide quod scripsi de testam. capit. Ioannes. super ver. diœcesanum. Et non est mirum si per ordinarium vel eius vicarium actio acquiratur, cum etiam si ipse det aliquem, qui recipiat cautionem, vtilis actio acquiratur per illum. ff. rem pup. sal. fo. l. 3.

[Glossa sequens allegat concord. reddit rationem, & prorogat.]

Rector parochialis dr̄ publica pſona. b ¶ Parochiæ.] sic supra de conuer. coniug. dudum. Est enim illa publica persona 1. dist. ius publicum, & quod dicit de rectore parochiæ, in qua testator habitat, intelligas idem multo fortius de rectore parochiæ illius, cui facienda est restitutio: ei. n. acquirit, cum quasi iudex & minister suus sit, secundum Gar. Io. Mo. & Archid. ff. de in ius voc. l. eum pro quo.

c ¶ Parochia.] quia magis creditur indigenis notis, quā extraneis ignotis. in auth. collat. 6. de testib. §. si vero ignoti. sup. de elec. postquam, & erunt saltem duo j̄. de reg. iur. pluralis. vt per eos, si opus fuerit, cautio probari possit.

ADDITIO. Dicit. Archid. ꝙ sint de parochia, non putat de substantia, sed de bene esse: vnde sufficiet, ꝙ sint idonei allegat ad hoc 4. q. 3. ca. si testes. §. ad fidem. 3. q. 9. c. testes. §. si debitum. & quod no. 3. q. 5. canonica. in 1. glo. Ioan. And.

d ¶ Quibus quidem.) interpositio est, quæ circa tabellionem non ponitur, quia de illo non dubitabatur.

e ¶ Illis.) a quibus scilicet vsuræ fuerunt extortæ, vel eorum hæredibus, vel successoribus.

f ¶ Perinde.) id est, ex tali stipulatione, alias perinde, scilicet ac si ipsi idem stipularentur.

Tabellio dr̄ seruus publicus. g ¶ Seruo publico.) id est, tabellioni, sic dicto, quia publicum exercet officium, non ꝙ sit seruus. C. de tab. l. generaliter. lib. 10.

ADDITIO. Concor. ff. de adop. non aliter. & ff. de mag. con. l. 1. §. pen. cum concord. Io. And.

h ¶ Mandato.) ergo tabellio hoc casu non acquirit actionem extraneo ex sua stipulatione, nisi eam faciat de ordinarij mandato, & idem videtur dicere antiqua lex. ff. rem pup. sal. fol. l. 2. ibi profecto dicemus seruū publicum apud prætorem stipulare debere.

[Gl. seq. primo soluit duo dubia, quæ cautio sit idonea, & quid si idoneam dare non potest: secundo soluit: tertio soluit alia duo dubia.]

i ¶ Idonee.] nomine idonee, pignora vel fideiussores intellige. ff. manda. si mandato Titij. §. si. aliàs verbum, cautionis, nudā promissionem designat. C. de verb. sig. sancim⁹: si autem pignora vel fideiussores dare ñ potest, iuret se pignora vel fideiussores dare nō posse, & se facturum, quod cauet C. de episc. & cler. in authent. generaliter supra de dona. inter virum & vxo. per vestras, inst. de satisda. §. sed hodie. infr. de sent. excom. c. vlt. §. illis etiam hoc maxime quando sic est verisimile, cum scilicet aliam dare non posse. Sed cum soluētes vsuras habeant actionem ad repetēdum, quare sic solicit⁹ fuit hic Papa prouidere illis per cautionis remedia? Sol. ideo vt haberent plura auxilia. ff. de libe. lega. l. 3. Item quia magis sunt securi per fideiussores, vel pignora. ff. qui satisd. cogan. l. 1. & fit hoc non tantum in fauorem illorum, quantum in odium vsurariorum. Et scire debes, quod si recepta huiusmodi cautione nomine eorum, quorum interest, vsurarius manifestus vsuras repetit, non audietur sup. eod. quia frustra. Et posset in animarum fauorem episcopus istas vsuras recipere, & soluere illis, a quibus iste petitor extorserat. (Alleg. Io. Mo. ff. de neg. gest. si liber homo. in fi. de pign. act. l. solutum. §. solutam.) Et idem secundum Guliel. & Gar. 1. nisi non esset manifestus, & hoc probare posset, petitorem scilicet vsurariū: si autem iste vsurarius, qui sic satisdedit, conualuit, tenebitur ex satisdatione secundum eos, quia & si non satisdedisset, tenebatur supr. eo. cum tu & si petitor esset notorius vsurarius, etiam si hæres non exciperet, dixerunt prędicti doctores, qđ ex officio suo iudex eum repellet supr. de excep. exceptionem. ff. de post. l. quos prohibet. secus si notorius vel manifestus non esset.

1 Idem Bet. eo. ti. ga frustra. ad finē 2. gl. Io. An.

K ¶ illam.) scilicet quantitatem manifestam.

(Glo. seq. exponit, quærit, & soluit.)

l ¶ Alioquin.) id est, si quantitas manifesta non appar et. & repete, exprimi volumus aliam. Sed quomodo fiet expressio & moderatio, de qua loquitur iste versiculus? Respondeo considerabit iudex, quanto tempore ille vsuras exercuit, & quantum nunc habet in bonis, & quantum habebat tempore, quo fœnerare incepit, & super hoc considerabitur fama viciniæ, & an alias mercationes exercuerit, & an in eis fortuna ei prospere cesserit, & an fuerit improbus exactor, an curialis fœnerator hæ & similes circūstantię sunt circa hoc considerandæ, & secundum eas magis vel minus arbitrandum. C. de bonis quæ libe. cum oportet. §. 1. 22. q. 5. hoc videtur.

m ¶ Teneatur.) Propter sui malitiam parti læsæ resarcire tenetur. C. si tut. vel cur. inter. l. etiam. & facit litem suam supra eodem lib. de re iudc. cum æterni. insti. de oblig. quæ ex quasi delic. in princ. Et si nullam quantitatem moderatur, tunc tenetur, in totum nam & residui commemoratio totum admittit. C. de hære.

insti.l.2.ff.de verb.sig.l.ceterorum.caute ergo faciet si in cautione certam, & verisimilem exprimit quantitatem, & adijcit ꝙ etiam vltra illud satisfiet, in quantum constabit eum vsurarum ratione teneri.

ADDITIO. Idem consuluit Guli.Cleri. & Archid.

Vsurarij.quã diu ñ rest iu unt usuras, ñ debẽt ab aliquib. peccatis absolui.

a ¶ Pœnæ.] supple statutæ in Lateranẽsi concilio edito suple cõtra vsurarios: hoc dico, quia hic ñ habet, locum pœna contra vsurarios statuta; sed habet locũ pœna statuta in recipientes eos ad oblationes & ecclesiasticam sepulturam.

b ¶ Subiacere.] hodie sunt excõmunicati ipso facto, non obstãtibus exceptionibus vel priuilegijs per cle. de sepul.eos qui.

† al. satisfactione.

c ¶ Absoluat.] etiam ab alijs peccatis.24. q.2. legat.qd patet: quia nec ad cõfessionem debẽt admitti, vt supra d.xi. Nec dimittitur peccatũ, & c. infra de reg.iu. peccatum, caueant ergo religiosi qui interdũ de preda, plus quàm de anima soliciti sũt

ram, pœnæ [a] Lateranensis concilij contra vsurarios promulgatæ statuimus subiacere. [b]

¶ Nullus manifestorum vsurariorum testamentis intersit, aut eos ad confessionem admittat, siue ipsos absoluat: [c] nisi de vsuris satisfecerint vel de satisfaciendo † pro suarum viribus facultatum præstent (vt premittitur) idoneam cautionem.

¶ Testamenta quoque manifestorum vsurariorũ aliter [d] facta non valeant, sed sint irrita ipso iure.

TITVLVS VI.

[Glo. seq. exponit litteram: secundo quærit arg. pro: & soluit contrarium. tertio soluit obiectionem: quarto quærit: ponit opin. sed aliter soluit.]

d ¶ Aliter facta.] scilicet non facta satisfactione, nec præstita idonea cautione. Quid dices de codicillis? Vr ꝙ valeant, diuersa enim sunt. C. de codicil.l.si idem. & hæc constitutio est pœnalis, ergo est restringenda. sup.eo.lib.de elect.statutum, & prohibitis maioribus, minora petere non prohibetur.ff.de seruis expor.l.cui. qui filij sint legi. per venerabilem circa princ. Dic contra secundum Gul. & Gar. (Io.Mon. & Arch.) Et hoc patet ex principio, vbi dixit, in vltima voluntate, & arg. sup. de testam. cum esses. quia large codicilli sunt testamentum: quia mentis testatio.13.q.2.c.placuit.§. sed aliud inst.de test.in prin.ff.de iure codicil.l.conficiantur.& l. ab intestato. alias facile esset constitutionem hanc in hoc eludere, & dic idem 1 de qualibet vltima voluntate, & quia istud crimen ecclesiasticum est, potuit Papa irritare testamenta laicorum 2 per quæ in alios transferebantur bona, & fiebat durior cõditio exactorum; erit ergo, quod euincere valebunt, & habere sup. vt lite pend. ecclesia. 1. in fin. habet. n. ratione huius criminis iurisdictionem in talibus. sup.de iud.nouit.sup.qui filij sint legi per venerabilem. sup. eo.lib de fo.comp.ca.vlt. Quid si primo testamentum fecit, postea cauit? Dixit hic Gar. (& etiam Ioan.Mon.) ꝙ non firmatur per hoc testm̃: quia ab initio non valuit vt j.de reg.iur. non firmatur cum suis concordan. 3 Satis videtur sufficere, si ante mortem cauit: cum testamentum morte firmetur sup.de celeb.Mis.cum Marthæ. Nec obstat regula, non firmatur, quæ de solo tractu temporis loquitur.

1 Placet. Ioã. And. Phi. & alijs. Font.
2 Secũdũ Guli. & Gar. & idẽ. Io.Mon.
3 Specialiter allegat Gar. & Io. Mo. ff. de test.l.3.& l.eiusq apud hostes.& l.si filiusf. Ioan. And. Vide q̃ nor.Clem.1. de App Fon.

ADDITIO. Communiter legistæ non reciperent hoc dictum per leges. ff. de test. superius alleg. & hoc est in testamentis; in codicillis bene. ff.de leg. 3. l.1.§.1.& vide quod ibi not.& ff. de bo. posses. secundum tab.l.1.§.exigit.Io. Andr.

DE EXCESSIBVS PRÆLATORVM & subditorum.

[Dictum fuit supra per discursum titulorum præcedentium de varijs delictis subditorum, sed ne prælati superbirent ponit nũc gñalem ti.de delictis tã prælatorũ, quàm subditorum.]

De excessibus prælatorum († & subditorum.)

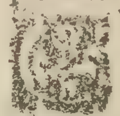
† Hæc duo uerba, & subditorũ; desũt ĩ antiquis codicib.& in recẽtiorib. magis emendatis.

Bonifacius Octauus.

¶ Mendicantes non possunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare vel mutare absque speciali licentia Papæ, quæ de hac probibitione faciat mentionem: In acquirentibus tamen loca pro eremitica vita ducenda, cessat probibitio. hoc dicit. Ioan. Andr.

CAP. VNI.

CVM EX



[C]Vm ex.] Tria facit. Primo ponit proœmium: Secundo, prohibitionem cum decreto: ibi, Nos super hoc. Tertio, prohibitionis determinationẽ: ibi, Per hoc.

CASVS. Significatum fuit domino Papę, ꝙ fratres Prędicatores vel Minores, vł alij Mendicãtes plura loca de nouo acq̃rebant, recipiendo illa titulo donatiõis a dñis locorũ, & ĩ illis locis nouos cõuẽtus ædificabãt, mittẽdo religiosos aliorũ cõuentuũ ad illũ locũ vnde insurgebãt magna scandala. Ea ꝓꝑ supplicatũ fuit domino Papæ, vt de remedio dignaretur prouidere opportuno: Qui Papa volens obuiare futuris scandalis, ordinauit, ꝙ mendicantes nõ acq̃rerẽt noua loca nec mutarent: sed essent cõtẽti suis locis acq̃sitis; & ædificatis ante istam constitutionem, nisi obtẽta licentia à Papa, & ꝙ in licentia Papæ ponat̃ ista clausula, non obstante constitutione, cum ex eod. de exce.præl.& subdit, ita ꝙ apponat clausulam derogatoriam ad istam constitutionẽ. Et hoc locum hẽt, qñ isti Mendicantes vellent locũ acquirere in locis populosis, puta in ciuitatibus: si autem in eremo vellent ducere vitã eremiticam: tunc ista constitutio non extenditur ad illa loca: & sic Mendicantes sine licentia spãli ipsius Rom. Pontificis possunt de nouo acquirere loca in eremo ad habitandum, & ibi ædificare oratorium (Scandala.) inter ipsos & rectores ecclesiarũ parochialium, ideo dum erant prope ecclesiam parochialem, infligebant damna ecclesiæ parochiali quantũ ad cõmodum bursale: & ꝓꝑ ista damna insurgebant magna scãdala inter rectores ecclesiarum parochialium, & ipsos Mendicantes: ideo supplicatum fuit dño Papæ, vt de remedio dignaretur prouidere opportuno; qui Roman. Pontifex prouidit vt sequitur. (Loco) populoso alias obstaret vers.seq. (Mutare.) Sed vtrũ possint mutare loca acq̃sita cum licentia Papæ; quia Mendicantes diu obtinuerunt a sede Apostolica, vt possent in hac ciuitate ædificare conuẽtum, cum ibi nullus esset conuentus fratrum mendicantium; nunc volunt mutare ad alium locum forte extra ciuitatem; vtrum respectu mutationis requiratur noua licentia Papæ? textus iste dicit, ꝙ non; sed de hoc dicam statim (In eremo) & in locis non populosis. No principaliter, ꝙ mendicantes licet eorum religio sit approbata, tñ non pñt nouum conuentum ædificare sine speciali licentia Papæ, nec noua loca acquirere; & hoc ꝓꝑ scandala, quæ ex huiusmodi noua acquisitione oriebantur inter ipsos & rectores ecclesiarũ parochialium quibus appropinquabãt. No. ulterius quod Mendicantes non possunt antiqua loca sibi à Se-

de

eo a quòd Prædicatores, Minores, & religiosi alij Mendicantes [b] in ciuitatibus, castris, villis, aut alijs locis ad habitandum [c] domos vel loca de nouo suscipiūt, seu olim suscepta dimittunt, se ibidē ad alia transferētes, diuersa scādala [d] quandoq; proueniāt, & frequentes clamores ad sedem Apostolicam perferantur: Nos super hoc prouidere volentes, hoc perpetuo ꝓhibemus edicto, ne deinceps [e] aliquis, vel aliqui de prędictis quibuscunq; super hoc priuilegijs muniti existant, quæ ipsis contra tenorem cōstitutionis præsentis nullatenus volumus suffragari) [f] † in aliqua ciuitate, castro, villa, seu loco quocunque ad habitandum domos, vel loca quæcūq; de nouo recipere, seu hactenus recepta mutare, vel ea venditionis, permutationis, donationis, aut cuiusuis alienationis [g] titulo quocunque in alios transferre præsumant, absque sedis Apostolicæ licentia † speciali, plenam & expressam faciente de prohibitione huiusmodi mentionem: [h] si secus egerint irritum decernentes. [i]

¶ Per hoc tamen eis, qui vitam duxerint Eremiticam seu solitariam eligendam, [k] de maiorum suorum licentia, [l] quin cellas. mansiones, seu habitacula in eremo, siue locis, vbi non sit hominum habitatio de propinquo, [m] possint acquirere, ac mutare, non intelligimus interdictum.

TITVLVS VII.

De Priuilegijs.

¶ Innocentius quartus in Concilio generale Lugdunensi.

¶ Exempti vel priuilegiati, vt nō teneantur nisi sub certo iudice respondere, ratione delicti, contractus,

de Apostolica cōcessa mutare, transferendo de vno ad alium absq; speciali licentia Papæ, nō est dubium de locis acquisitis ante istam. Sed qd de locis acquisitis post istā constitutionem? Hæc constitutio fuit disputata Bonon. nam Bonon. habent de more, ꝙ quādo insurgit aliqđ dubium super aliqua re, tenētur illud dubium disputare publice: nam fratres Minores đ obseruantia incœperūt ædificare ad latus cuiusdā montis, qui dicitur mōs beatæ Mariæ: iuxta Bononiam: & incœperūt ædificare in parte mōtis vbi vigebat vētus Australis, & ideo voluerūt transire ad aliam partem montis: dubitatum fuit an possent: Dicit Dominicus de sancto Geminiano, ꝙ ille q disputauit illā quæstionē, tenuit ꝙ ipsi Minores đ obseruantia nō poterāt transire ad illam partem montis sine speciali licētia Papæ. sed tamē iste tex. facit ꝯ: quia dicit Hactenus id est, vsque ad hanc constitutionem: & cū ista constitutio sit pœnalis, debet intelligi in suis ꝓprijs terminis: ideo putat Dominicus de sancto Geminiano, ꝙ absque licentia Romani Pontificis ipsi Minores possunt mutare locū de vna parte montis ad aliam partē [Eremiticam.] & sic Mendicantes possunt eligere vitam eremiticam, de consensu tamē suorum prælatorum, nec requiritur consensus cōuentus, & in eremo possunt acquirere nouum locū; nec requiritur licentia Papæ, quia in eremo non est multitudo populi, ideo cessat scandalum in littera.

Not. etiam ꝙ ille qui est prohibitus nouum locum acquirere, non videtur prohibitus antiquum cum nouo permutare. Textus tamē posset induci in contrarium cum hic ista æquali prohibitioni subiaceant.

Nota finaliter hic tres titulos, qui concludunt alienationem rei. vide de rebus ecclesiæ non alien. nulli. Dominicus.

Dñicus ... o. hic qđ nō valet priuilegium ꝯ ... us cōe, nisi adiecta de[ro]gatoria Fel. sup. de rescr. nonul[l]i. col. [u]l[tim]a. Fon.

[Prima gl. summat, & dicit quid determinat.]

a ¶ Cum ex eo. Mendicantes non possunt acquirere noua loca ad habitādū, vel antiqua alienare, vel mutare absque speciali licentia Papæ, quæ de hac prohibitione faciat mētionem, in acquirentibus tamen loca pro eremitica vita ducenda, cessat prohibitio. hoc dicit. Determinat autem hęc decr. no. sup. eo. nimis. 2. in ver. ad hoc.

b ¶ Mendicantes.] hi dnr mendicantes quibus victum tribuit incerta mēdicitas & q redditus aut possessiones ex regula, vel cōstitutionibus habere non possunt sup. eo. lib. de reli. do. c. vnico. & quo ad casum decret. nostræ in omnibus Mendicantib. idem ius cōcor. sup. eo. lib. de Regular. cōstitutionem: qui. n. similem cum alijs vitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam supra de sta. mo. recolentes.

[Glo. seq. notat, quærit, & remittit.]

c ¶ Ad habitandum.] Not. quia de locis acquisitis ad habitandū tm̄ fit hic ꝓhibitio: ergo alias quam ad habitandū bene possunt loca acquirere. Sed quō, ex quo sunt Mendicantes? Dic vt dixi. s. eo. lib. de reli. do. ca. vnico in gl. veterem.

† Per istud excluditur hic legatus de latere. Phi. Fon.

d ¶ Scandala.] bene ergo fecit hic ꝓuidēdo, q a sui officij est scandala remouere. sup eo. li. de offi. leg. cap. I.

e ¶ Deinceps.] futura igitur cōprehēdit hæc cōstitutio: olim enim hic prohibitū licebat, vt sup. eo. nimis 2. ver. ad hoc.

f ¶ Suffragari.] ergo Papa priuilegiū suū reuocare, moderari, & in totum tollere potest: licet deceat eius priuilegium esse mansurum. infra de reg. iur. decet, vbi de hoc.

Alienatio qd cōtinet.

g ¶ Alienationis.] intelligo etiam ꝑ quē non transferatur dominium; cum sic large loquatur, dicēdo cuiuslibet ad idē. s. de reb. eccl. non alie. nulli. & C. de rebus alie. nō alie. l. sancimus. licet interdū sumatur solū ꝓ eo contractu, quo tranfert dominium. C. de fundo. l. I. Io. And.

h ¶ Mētionem.] ergo necesse est de iure communi in rescripto fieri metionem. de quo dic vt sup. eo. lib. de const. c. I. in glo. quæ īncipit, Est contra.

ADDITIO. Ibi etiam de hoc no. Archi. ponens ad literam qđ dicit in Spec. de instru. edi. § nunc aūt. vers. & scias. vbi de priuil. loquitur & de rescri. vide de rescrip. præsenti. § ratione causæ. ver. item ꝙ est contra ius. Io. And.

i ¶ Decernentes.] Hodie transgressores sunt ipso facto excommunicati per cle. de pœnis, cupiētes I. respōso.

K ¶ Eligendam.] isti sunt digni conuenienti honore. 16. q. I. q vere & pure, & an tales subsint episcopo, ibi nota, & possunt eremitæ alias non religiosi habere proprium 19. q. 3. [§. econtra Paulus.

Religiosus mēdicās de licentia sui prælati pōt vitā eremiticam eligere.

l ¶ Licentia.] ergo nota ꝙ religiosus Mendicans de licentia prælati sui potest vitam eremiticam eligere.

ADDITIO. Vide] qđ dixi in antiq. ad reg sane in fine in vlt. gl. Io. And.

m ¶ De propinquo.] De hoc inf. de verb. sign. cap. pen. Io. And.

DE PRIVILEGIIS.

¶ Dictum fuit supra de excessibus Prælatorum: ve-

sum quia multotiens excessus prælatorum præstant causam, vt subditi obtineant a Papa priuilegium exemptionis, eo quod prælati grauant subditos: ideo post tit. de excessibus prælatorum, annectit titulū de priuilegijs.

Vnde hic titu. non solum tractat de pri uilegijs exēptionis, sed de plurib. alijs, sed occasione sumpta a priuilegijs exēptionis, tractat generaliter de omnibus priuilegijs.

aut rei, si hæc sint inita, vel sita ĩ loco nõ exēpto, cõueniūtur corā ordinario: sed ratione domicilij non.



Volentes. Primo præmisso proœmio vel exordio ponit declarationē circa priuilegiū exēptionis, & declarationi obijcit, & soluit, & ꝓtestat. Secundo declarationē prorogat ad priuilegium de certo iudice. Tertio determinat quid iuris de priuilegio, quod eximit a pœna censuræ. Secūda: ibi, Et idipsum. Tertia: ibi, In eos. Sed Io. Mon. qui diuidit in quinq; partes de exordio facit primam, de obiectione, & solutione tertiam.

CASVS. Canonici ecclesiæ beatissimi Hilarij maiores Pictauien. obtinuerūt priuilegium a sede Apostolica, vt essent exempti a iurisdictione episcopi Pictauiēsis sed immediate essent subiecti ecclesiæ Romanæ, datis sibi certis conseruatoribus: isti exempti perpetrauerūt delictum in diœcesi Pictauiensi in loco non exempto, sed extra locum exemptum; pro quo fuerūt conuenti corā epō Pictauiensi, vel eius officiali habente ad hoc spālem potestatem. Nam ex gñali commissione non posset officialis epi inquirere de criminibus, nisi haberet ad hoc specialem potestatem ab epo: iste conuētus coram officiali Pictauiensi proposuit, quod nō tenebatur litigare corā officiali Pictauiensi, eo & pro eo, quod erat exemptus a iurisdictione epi Pictauiensis & ideo petebat remitti ad suum iudicem & conseruatorem suorum priuilegiorum. Pro parte promotoris causarū officij fuit propositum, quod non debebat remitti ad suum iudicem: quia cessabat priuilegium pp delictum in loco non exempto perpetratum: Dubitatum fuit, an deberet remitti ad suum iudicem. Vnde Papa cōsultus rñdet, quod non: sed tenetur litigare coram epo, & puniri secundum ordinationem epi. Idē si exemptus conueniatur pro contractu celebrato, vel pro re existente extra locum exemptū. Sed qd sanctissime pater, vtrum ex istis tribus modis priuilegium exemptionis de nihilo sibi seruiat? Rñdet ꝙ nō erit priuilegium inutile, sed de multis sibi seruiet. Nā posito quod exemptus deliquit vel contraxit in loco exempto, q. locus est intra limites diœcesis episcopi loci, & exemptus habet domicilium intra diœcesim Pictauiēsem, & ita tamen deliquit vel cõtraxit in loco exempto licet ratione domicilij posset aliās cōueniri coram ordinario: tamē non poterit propter priuilegium suum. Item ponamus ꝙ exēptus deliquit, vel contraxit, vel possidet rem extra locum exemptū, & etiam extra diœcesim illius episcopi, intra cuius limites habet domicilium: tunc ratione domicilij posset coram illo episcopo conueniri, intra cuius limites habet domicilium, & posset eum punire, nisi iudex delicti eum requirat: sed tamē quia est priuilegiatus, non poterit coram isto episcopo cōueniri ratione domicilij. Idem dicendum est ratione contractus, vel rei existētis extra locum exemptum, & diœcesim intra quā habet domicilium. Sed si deliquit extra locum exemptum, s. in diœcesi, in qua habet domicilium, si ista duo concurrant, cessabit priuilegium exemptionis. Sed ponamus quod aliquis impetrauit priuilegiū a sede Apostolica, vt non posset conueniri nec teneret respondere, nisi sub certo iudice, vtrum in trib. dictis casibus possit cōueniri coram alio iudice? Respondet quod sic, videlicet concurrentibus duobus: videlicet domicilium & delictum; vel domicilium & contractus, vel domicilium & res: tunc enim in his duobus casibus poterūt cōueniri coram iudice domicilij. Sed ponamus quod aliqua ecclesia obtinuit priuilegium, vt religiosi illius ecclesiæ non possent a quocūque iudice suspendi, interdici, vel excōicari: vtrum possint suspēdi, interdici, vel excōicari ab ordinario, si cōueniātur pro delicto, contractu vel ꝓ re? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ non, ad quemcūque locum se transferant, nisi se transferrent ad certū Prioratū, tūc possent ab ordinario suspendi, interdici, vel excōmunicari quamdiu in tali Prioratu tolerentur: licet illi prioratus sint renouabiles ad nutum prælati.

CAP. I.



Volentes a† liber

† Vide conci. Tridē. sess. 7. de refor. ca. 14. vbi hæc decretalis innouatur.

[Volentes] Textus exigit, vt si delictum habeat certā pœnam, imponatur illa pœna, si autem nō habeat certam pœnam, imponatur pœna extraordinaria, vel sicut ius exigit, vt si contumaces fuerint, excōmunicentur, vel mittantur in possessionem; iuxta illa quæ habentur in cap. quoniam frequenter, supra vt lit. non contest. [Non vtique.] id est, non carent omni commodo exemptionis, & respōdet tacitæ quæstioni, quasi dicat, non carebit omnino commodo exemptionis, vt dixi in casus positione: videlicet si domicilium sit in diœcesi, & deliquit alibi, non posset cōueniri in loco domicilij, licet aliās cessante priuilegio ibi posset conueniri. Item si deliquit extra diœcesim & extra locum exemptum, si domiciliū sit in diœcesi, non poterit ibi ratione domicilij conueniri. Item si exemptus deliquit extra locum exemptum, & extra diœcesim domicilij, si iudex delicti petat fieri ad ipsum remissionem, iudex domicilii nō poterit in eum exercere suam iurisdictionem, id est, non poterit talem capere nec mittere ad iudicem delicti: quod facere posset, si iste non haberet priuilegium exemptionis. Item si iudex contractus requirat iudicem domicilij, vt faciat citari talem, vt compareret coram iudice contractus, non poterit iudex domicilij istud facere obstante priuilegio exemptionis, & in omnibus istis habet commodum priuilegij exemptionis.

Nota primo, ꝙ si exemptus delinquat extra locum exemptum, potest conueniri coram ordinario, dū tamē delinquat in diœcesi ordinarij, & istud verum, nī si aliud diceretur in priuilegio exemptionis. Nam iste text. intelligitur. quādo Papa dixit in priuilegio suo, Talem ecclesiam cū ministris suis eximimus a iurisdictione ordinarij. Sed vt dicit Ioan. Andr. in nouella plures ecclesiæ habent ampliora priuilegia, videlicet vt non possint conueniri coram ordinarijs, nisi coram certo iudice etiā pro delicto vel contractu, vel re existēte in diœcesi ordinarij, tūc valerent talia priuilegia; dum tamē apponatur clausula derogatiua ad istā constitutionem. Sed adhuc est quæstio vtrum sufficeret, si Papa diceret, nō obstante constitutione Innocētij quarti? Quidam dicunt ꝙ non: quia illa cōstitutio alias prohibuit illud quod ista prohibet, sed illa fuit declarata per istam. Communis opinio est sufficere dicere non obstante cōstitutione Innocentij quarti in concilio Lugdunen.

[Prima gl. summat, & subdit quid declaret.]

a ¶ Volentes.] Exempti vel priuilegiati vt non teneant nisi sub certo iudice rñdere ratione delicti, ɔ̄ctus, aut rei, si hęc sint inita vel sita in loco nō exēpto, conueniūtur corā ordinario, sed rōne domicilij non. Monasterio priuilegiato vt eius monachi a quocūq; iterdici, suspēdi, vel excōicari nō possint, cessat in illos ordinariorū iurisdictio quo ad illa, nisi illi monachi mittērentur ad prioratus subiectos ordinarijs; qa tūc et licet vtrobiq; sint monachi, ordinarij et quoad prędicta

tatem, quam nonnullis Apostolica sedes priuilegio exemptionis [a] indulsit, sic integram obseruari, vt & illam alij non infringant, [b] & ipsi eius limites non excedant: : [c] † Declaratione irrefragabili diffinimus, quod quantumcunque † sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, siue contractus, aut rei [d] de qua contra ipsos agitur, rite possunt coram locorum ordinarijs conueniri, & illi † quo ad hoc [e] suam in ipsos iurisdictionem, prout ius exigit, exercere: Nunquid [f] ergo caret omnino in his commodo libertatis? non vtique: quia nec coram ordinarijs ipsis, dummodo sit in loco exempto [g] commissum delictũ, vel contractus initus, aut res litigiosa, nec vbi domicilium habent, si alibi delinquant vel contrahant, aut res ipsa consistat, conueniri possunt aliquatenus super istis: nec domiciliorum prætextu locorũ diœcesani (si vbi deliquerunt vel contraxerunt, aut res ipsa consistit, illi conueniantur) remittendi eos illuc, vel ipsis vt illic respondeant, iniungendi habent aliquam potestatem: saluis nihilominus casib. aliis, in quibus eos episcoporum iurisdictioni subesse canonica pręcipiunt instituta. [h] Et idipsum [i] decernimus circa illos, [k] quibus vt non nisi sub vno certo [l] iudice teneantur de se conquerentib. respondere, Apostolico priuilegio est concessum.

Monasterio priuilegiato, vt eius monachi à quocunq; interdici, suspẽdi, vel excommunicari nõ possint, cessat in illis ordinariorum iurisdictio quo ad illa: nisi illi monachi mitterentur ad prioratus subiectos ordinarijs: quia tunc etiam licet vtrobique sint monachi ordinarij etiam quo ad prædicta illos iudicant, quamdiu ibi manent. hoc dicit.

¶ In eos [m] † autem, qui bus ne interdici, suspendi, vel excommunicari à quoquam valeant, à sede Apostolica est indultum: sicut sunt religiosi quamplures, in quorum priuilegiis continetur, ne quisquam Episcopus, vel archiepiscopus monasteriorum suorũ monachos pro vlla causa, vllo ve loco interdicere; suspendere, vel excommunicare præsumat: iidem ordinarii iurisdictionem suam quantum [n] ad ista vbi-

& illos iudicant, quamdiu ibi manent. hoc dicit. Determinat autem hæc decretalis, diffuse no. 6.q.4.c.vlt. & sup.eod.tit., ex tuarum.

ADDITIO. Et quæ no. Innoc. sup. eod. recipimus & Host. in summa huius tit.§.fi. sub.§. sed & dici posset. & eius excusat prolixitatem ibi positam: dicens, quod ante hanc constitutionẽ, totũ illud scripserat: & se extollit, quod iura noua pro magna parte suas opiniones approbant. Io.And.

[Glo. secunda reci. per duas q. in quarũ prima remittit.

† Not. quod priuil. nõ dẽt excedere metas priui. ad hoc s.eo. c. sanc. & c. porro.

† Al. ita: quod quãtacunq; &c.

† Al. ita, & illi quoad hęc.

a ¶ Exẽptionis.] Per quæ verba dicatur data exemptio, videbis inf. eod. tit. si Papa & proprie Apostolicæ sedis est eximere. 16. q.1. frater. 9. quæ. 3. nunc vero.

ADDITIO. Vnde legatus etiam de latere hoc non posset. s. de confir. vti. c. fi. vt dicit Abbas. Nec episcopus. de excess. pręlat c.2. nec archiepiscopus. eo. tit. sicut vnire. Io. And.

b ¶ Infringant.) isti seueritate ecclesiastica coercentur. s. eo. quãto. & Papa solet taliũ priuilegia decurtare. sup. eo. dilecti.

c ¶ Excedant.] s. eo. porro. & c. patentib. ne priuilegiũ amittere mereãtur 11. q.3. priuilegiũ s. eo. tuarum. limites. n. transgrediendi non sunt. sup. de sepul. c. 1.

ADDITIO. Arch. allegat. 25. q. 1. quæ ad perpetuam. & 9. q.2. ca.1. Io. And.

d ¶ Aut rei.] hæc vera, si contractus sit initus, vel maleficiũ factũ in loco non exẽpto, & res litigiosa non exẽpta, vt j. patebit.

e ¶ Ad hoc.) tria superius enarrata. Io. Andr.

[Glo. seq. declarat ob. & sol. quam facit textus.

f ¶ Nunquid ergo.] quia videretur aliquibus, quod per hoc exempti æquiparentur non exemptis, vt indistincte possent corã ordinarijs conueniri, ideo de hoc obijcit, & soluit: & hoc dicere intendit, quod indistincte ratione domicilij [1] sunt exempti, vt iudex domicilij nec potestatem habeat cognoscendi, nec remittendi; & tamen ille est vnus modus sortiendi forum, supra de foro compet. c. vlt. Item si delictum, contractus, aut res litigiosa sint in loco exempto, gaudebunt exemptione: si enim Anglicus delinqueret Bonon. nõne puniretur per iudicem Bonon. Fingamus ergo, & æquiparemus Anglicum exempto [2] vt sicut ille, qui aliàs non est de iurisdictione, ratione delicti efficitur de iurisdictione: sic exemptus, qui aliàs de iurisdictione non est, ratione delicti de iurisdictione efficitur. idem in cõtractu, & re.

[1] Hoc & quod sequit declaraui in tex. super versi. nec vbi.

[2] In quo tamen plus hẽt diœcesanus Bon. quam in Anglico. propter causas speciales, quib. sibi subest, vt inf. gloss. 2. Io. Andr.

[Glo. seq. reci. per q. & solutionem.

g ¶ Exempto.] dicit hic Ber. quod monasterio exẽpto ecclesia, cœmeteriũ, domus monasterij, atria, hortus areæ, quæ sunt iuxta ecclesiã, intelligunt exẽpta. 12. q.1. necessaria, & c. nulla. 17. q.4. diffiniuit. & c. id cõstituimus. su. de immu. eccl. c. 1. & de cens. c. 1.

Exempto monasterio ecclesia, cœmeteriũ hortus, area intelligũtur exempta.

h ¶ Instituta.] vt s. de hær. ad abolẽdã. in fi. s. eo. lib. de pb. c. 1. de sta. reg. c. vnico. in fi. Idẽ si capellas haberẽt nõ exẽptas. j. eo. ex ore. & c. cũ capella. sic s. de cõsue. c. cũ inter vos s. de sent. excom. nõnulli. & j. eo. tit. auctoritate. [vide quod no. in cle. de sepult. dudum, in glo. multotiens, & de pęn. & rem. c. 2. in glo. pen.

ADDITIO. Bene facit ad propositũ huius gl. decr. veniẽs. s. de pręscri. ver. chrisma. per quã patet, quod chrisma, oleum sanctũ, consecrationes basilicarũ, & ordinationes clericorũ, & his similia, sũt à diœcesanis epis postulanda: nisi aliud ipsorũ priuilegijs cõcedat, & allegat ẽt Host. q. 1. ĩterdicimus. Io. An.

† De intellectu vide Dec. ĩ c. tuarũ. nu. 49. extra de priuil.

i ¶ Et idipsum.] s. quod dictũ est de exẽptis.

ADDITIO. Tã circa cõuentiones, quam circa remissiones. Io. An.

K ¶ Illos.] nõ exemptos, sed priuilegiatos tm̃, vt sequitur.

[Gl. seq. reci. per obie. & duplicẽ solutiõẽ.

l ¶ Certo.] istud soluit contrarium de decr. s. de rescri. ad hæc, quia hic certus iudex datus fuerat à Papa, ibi incertus, quẽ imperator duceret eligẽdũ: pterea ibi per modũ rescripti, & iuris cõis facta fuit interptatio, hic in modũ gratiæ, & priuilegij, quod ẽt apparet ex titulo, & ex lrã quæ seqt, Aplico priuilegio.

m ¶ In eos autem.) Istud quod sequitur intelligas sane, secundum determinationẽ decr. j. eo. tit. ne aliqui.

n ¶ Quantum ad ista.) s. interdictum, suspensionẽ, & excõicationem: ergo quantum ad alia salua manet iurisdictio. licet ergo ista exercere non possint ordinarij, possunt tñ causam eorum audire, & iudicare: si non pareãt, poterunt in possessionẽ mittere, & similia facere.

cunque illi fuerint, penitus exercere non possunt; Nisi forsan ipsi monachi ad monasteriorum suorum Prioratus ordinarijs eisdem subiectos (vt vel gerant eorum † regimen, vel in eis tanquam proprij locorum ipsorum monachi resideant [a]) fuerint destinati: tunc enim & si libere possint ad eadem monasteria reuocari, ac tam illorum, quàm ipsorum Prioratuum monachi reputentur, (cum non sit inconueniens aliquem † vtrobiq; locum habere monachicum †) vnum alteri subesse monasterio, vel ab ipso noscitur dependere: [b] ratione tamen eorundem Prioratuum dicti ordinarij sua iurisdictione in ipsis, etiam quo ad præmissa, [c] quamdiu [d] morantur in illis, licite vti possint.

† Al. illorū.

† Al. ita, aliquē sic vtrobiq;, &c.

† Al. Monachum.

¶ Idem.

¶ Curia Romana habet studium generale, & eius priuilegia: hoc dicit. Ioan. Andr.

CAP. II.

Cum de diuersis [e]

ADDITIO. Dicit Host. ꝙ etiam deponere illos poterunt, & in arctum monasterium detrudere, si causa talis fuerit: potestati. n. ordinariorum non detrahitur: nisi in quantum est expressum: sicut & de præscriptione dicitur, supra de præscriptionibus, audiris, & cap. cum olim. Io. Andr.

a ¶ Resideant.] ad idem supra eod. quoniam. & cap. cum capella. & nota literā: quia si irēt illuc causa visitandi, vel causa solatij, vel vt viatores: illos quo ad ista non coercent ordinarij. ff. de iud. l. hæres absens.

ADDITIO. ver. nam vbi, & procedit hoc etiā si ibi delinquāt tunc vel contrahant secundum Innocen. [Glo. seq. alleg. duas concor. soluit contrarium. finis reci. per quæstionem.]

b ¶ Dependere.] concor. supra eod. lib. de preb. cum singula. & si su. de pre. extirpādæ. §. q vero. nec obstat decr. de elec. constitutis, quæ loquitur cum monasteria non sunt annexa, nec pendentia. Et talis habebit vocem in vtriusque prelati electione, si est consuetudo: alias conuentus eligeret. 16. q. vlt. c. vlt. sup. de elect. ca. 1.

Priores n̄ habēt ius eligē di p̄latū ī maiori monastetio, à quo prioratus eorū dependent.

ADDITIO. secundum Host. Idem. Io. Mo. & Arch. Vide quod dixi post Innoc. de reli. do. c. fin. §. vlt. qui distinguit, an habeat electionem superioris: & an prioratus bona sint distincta. Io. And.

c ¶ Quo ad præmissa] scilicet suspensionem, excommunicationem, & interdictum, & intelligas hoc quando prioratus ille tale priuilegium non habet nec ex se, nec ex superiori monasterio: quia si maius monasterium haberet priuilegium, ꝙ monachi sui, & prioratuum sibi subiectorum à quoquam excommunicari non possent &c. tunc secus.

d ¶ Quamdiu morantur.] ergo post reuocationem eorum episcopus quo ad prædicta in eos iurisdictione vti non poterit, nisi preueniatur, de foro comp. proposuisti, secundum Host. & Io. Mon.

1 Cui resistere nō p̄nt. de sta. mo. cū ad monasteriū. versi. tales. Ioā. Andr.

Cum de.] Premissa causa, prouidetur, & prouisionem declarat: ibi, Vnde. Hic priuilegiatur locus studij, de priuilegijs doctorum habetur. C. de profes. & medi. l. medicos. lib. 10. ff. de exc. tut. l. sed & reprobari. §. vl. Io. Andr.

¶ Pro intellectu huius ca. est præsupponendum primo illud, quod habetur in c. super specula. de magi. in antiq. videlicet, ꝙ clerici præbendati, & beneficiati existentes in studio gn̄ali, de licentia suorum prelatorum (quia hoc est necesse) percipiant fructus beneficij, & grossum præbendæ, sed non distributiones quotidianas, quia existens in studio, licet reputetur præsens, vt percipiat fructus beneficij sui, & grossum præbendæ, non tn̄ reputatur interesse diuino officio. Secundo est præsupponendum, ꝙ habere studium generale dependet à potestate principis concedentis priuilegium.

CASVS. Aliquis clericus beneficiatus est in curia Romana, & studet in iure diuino vel humano, i. in iure canonico vel ciuili, vtrum possit percipere fructus beneficij quasi studens in studio generali? Rn̄det Romanus Pontifex quod iustis de causis ad hoc animum suū mouentibus iamdiu disposuit, quod in curia esset studium generale, sic, quod studens in curia Romana perciperet fructus beneficij sui, quasi studeret in studio generali. Vnde curia Romana non accipitur pro ciuitate Romana, nisi tamdiu quamdiu est ibi curia: nam regentes sequuntur curiam. (Quasi) aliqui exponunt quasi, pro, vt: quia re vera Ecclesia Romana est mater Ecclesiarū omniū. Alij dn̄t ꝙ stat proprie: quia Ecclesia Romana nō est vera mater, sed quasi mater: qa mater proprie dr̄ illa, q̄ peperit filium: Ecclesia aūt re vera nō parit, sed dr̄ quasi mater: qa quasi parit, videlicet spiritualiter ī regeneratione, quæ fit per baptismū. [Ciuilis.] ista verba veniunt expositiue ad duos terminos seq̄ntes s. diuini, & humani. Alij dicūt ꝙ veniunt expositiue ad vocabulū humani: ita, ꝙ ius canonicū vocet ius humanū: vel ius ciuile dr̄ ius humanū. Vnde ius humanū dicitur ius factū ad conseruationē humani generis.

Not. primo ex princip. cap. secundum vnam expositionem, quod quando dictio, quasi, iungitur qualitati veræ, accipitur prout hic intelligitur ex isto cap. si dicamus, quod Ecclesia Romana sit vere mater: sed quando dictio, quasi, iungitur qualitati, non vere diminuit.

No. vlterius, quod studentes non solum dicuntur sibi proficere, sed etiam omnibus alijs, id est, ad profectum omnium aliorum: nam Ecclesia vniuersalis indiget viris litteratis ad sui regimen. Nota, quod licet ius canonicum sit extractum à iure diuino, tamen dicitur ius humanum: quia fuit factum ad politiam humani generis: sicut exponitur in procemio decretalium: ibi. Humani generis. Nota principalem effectum huius ca. ꝙ studentes in studio generali percipiunt fructus siue redditus suorum beneficiorum, ac si residerent, id est, percipiunt fructus, quos percipere deberent ratione præsentiæ. Glos. fina. dicit, ꝙ non omnes studentes in studio generali percipiunt fructus suorum beneficiorum, sed soli Theologi ca. super specula. ne clerici vel monachi sæcula. nego. se immisceant, quod loquitur de studentibus in Theologia, nec obstat iste tex. quia debet interpretari secundum illud c. super specula. Istud non placet modernis doctoribus: imo dicunt, quod studentes in quacunque facultate debent percipere fructus beneficiorum, quos perciperent in præsentia: maxime si studeant in iure canonico vel ciuili. nec obstat ca. super specula, quia dicit specialitatem in Theologis respectu contrarij statuti, ideo valeret statutum, quod studentes in iure canonico vel ciuili non perciperent fructus beneficiorum: sed in Theologia non valeret tale statutum.

Nota etiam, quod sedes Apostolica appellatur quasi mater omnium. Nota finaliter, quod curia Romana habet priuilegium studij? & sic locus vbi studium deputatur, habet certa priuilegia. De priuilegijs vero Doctorum habetur. C. de profes. & medi. l. medicos libro decimo, & ff. de excusat. tuto. sed & reprobari. §. fi. Dominicus.

[Prima glo. summat.

e ¶ Cum de diuersis.) Curia Romana habet studium generale, & eius priuilegia. h. d.

a ¶ Mundi,

a ¶ Mundi] bene dicit. quia Apostolicus totius orbis est dominus. sup. de fo. comp. c. vlt. & sup. in procemio huius lib. cum suis concord.

b ¶ Quasi matrem. 12. q. 6. ad Romanam 19. dist. in memoriam, & quasi, ideo dicit: quia Ecclesia 1 iam genitum natura, gignit per gratiam: vnde debet dici renatus: ideo dicit, quasi: quia mater proprie, dicitur quæ parit.

1 Cur ecclesia dicatur mr fidelium luculenter docet Turrecremata in summa de ecclesia. lib. 1. c. 40.

ADDITIO. Idem Io. Mon. qui dicebat q ecclesia de nō esse [cum essemus natura filij iræ. ad Ephesi 2.] ducit ad esse spūale per sacramentum baptismi. vnde ille iā natus est auctus per gratiam, quæ gratia non destruit naturā, sed perficit, secūdum Augusti. Io. And.

c ¶ Communem.] debet enim lex esse communis. 4. distinctio. erit autem. & supra in procemio huius libri.

[Gl. seq. ponit duas lecturas.]

mūdi [a] partibus multi cōfluant ad sedem Apostoli cā quasi [b] matrem. Nos ad communē [c] tam ipsorū, q̄ aliorum oīum commodū & profectum paterna solicitudine intendentes, vt sit eis mora huiusmodi fructuosa, prouidimus, quod ibidem de cetero regatur, & vigeat studium iuris diuini & humani, canonici [d] & ciuilis. Vnde volumus & statuimus, vt studentes in scholis ipsis penes sedem [e] eandem talibus priuilegijs omnino, libertatib. & immunitatibus gaudeant, quibus gaudent studentes in scholis, vbi generale regitur studium ac recipiant integre [f] prouentus † suos ecclesiasticos, sicut illi.

Alexander IIII.

¶ *Dicit quomodo intelligatur priuilegiū, quod habent quidam Abbates de populo benedicendo, & qui bus possint Abbates cōferre tonsuram. Io. And.*

CAP. III.

ABBA-

d ¶ Videlicet.] Istud posset venire expositiue ad vtrumque quasi dicat diuini. id est, canonici: humani, id est ciuilis: sed melius est. Idem Ioan. Monac. quod veniat expositiue tantum ad verbum, humani, id est, positiui scilicet canonici & ciuilis. & quod diuini, intelligatur proprie de sacra pagina.

[Gl. seq. quærit & soluit secundum & tertium dictū reci. per duas quæstiones.]

e ¶ Sedem eandem. Nunquid intelligimus, quod hic de sede Apostolica dicit, late, vt comprehendat etiam loca vicina per duas dietas legales: prout dicitur sup. eo. lib. de præben. psenti? Non credo, sed intelligam per sedē, ciuitatem, vel locum, vbi est curia cum suis suburbijs: tamen ad hoc inf. de senten. excommuni. si ciuitas, aliās sequeretur, quod curia vel studio existente Bonon. studentes Imolæ vel Mutinæ gauderent priuilegio; quod esset absurdum, supra de cleri. non resid. tuæ: prorogatio igitur illius decret. præsenti suū specialem casum contingat, & puto quod Viterbien. studēs Viterbij, veniente curia & permanente, gaudebit hoc priuilegio; sed curia recedente cessabit gaudere; sicut & ego studēs Bonon. gaudebo priuilegio studij; & si cras tolleretur Bonon. studium, vel eius priuilegium, gaudere cessarem. Nō obstat prædicta decr. præsenti § sane quia ibi odium; 1 hic fauor. & horum diuersa est ratio. inf. de reg. iur. odia, cum suis concord. Si vero aliquis existens in curia pro impetratione facienda, vel ibi procurator vel aduocatus existens, in fraudem scholas intraret, vt huius constitutionis beneficio gauderet, fraus sibi non proderit, 2 supra de renunc. c. 2. cum suis cōcord. Sicut nec vere causa rei publicę abesse dicitur, qui causa proprij commodi in legatione est ff. ex qbus cau. maio. l. non vere. & facit quod ibi not. & quod not Moderni. de magistris. c. vlti. in antiq.

1 Per q̄d præiudicaretur ordinario collatori fauor. n. respicit studētē; vt hic in princ. Ioan. And.

2 Idem Io. Mon. qui dicit q talem denominabit ab eo, in quo se plus occupat, & remittit. ff. de verb. sig. c. fin. Io. An.

[Gl. seq. recit. per duas quæst.]

f ¶ Integre.] quotidianis distributionibus exceptis, supra de magistris, c. vlt. s. de præbend. licet illæ enim non dantur etiam præsentib. qui nō interfunt diuinis. sup. eod. lib. de cler. non resi. c. vnico. Nec intelligās quod de iure communi existentes in studio percipiant corpus præbendæ, saluo quod de sacra pagina diximus, sed hic intendit dicere, quod si ex dispensatione, cōsuetudine, vel statuto ecclesiæ existens in studio potest percipere præbendam, hoc poterit studendo in curia.

ADDITIO. Pro existentib. in studio quod percipiant corpus prębendæ, est argumen. 82. distinc. proposuisti. in gloss. sufficit. & 37. distinc. de quibusdam. Contra eos est quod not. 12. q. 2. Vulteranæ. & 16. quæstio. 1. generaliter.

† Vide cōcil. Tridē. sess. 5. refor. c. 1. in fi.

† In manuscriptis ita; Alex. iiii.

A Bbates.] Sūt duę partes. Prima tractat de benedictione sup populo fiēda, & per abbates super hoc priuilegiatos. Secūda; ibi, Nec eis. De collatione tonsuræ. Iterū prima dicit qd eis liceat determinādo locum & tēpus. Secūda; ibi, Alibi, ponit quod non liceat, & exceptionem sub dit; ibi, Nisi. Secunda principalis miscēdo quid liceat, ponit quid non liceat, a quo excipit; ibi, Nisi. Io. And.

¶ Si Abbas a sede Apostolica obtinuit priuilegiū, vt possit impertiri solemnem benedictionem; istud priuilegium restringit quamdiu est in monasterio, vel in capella sibi pleno iure subiectis hoc dicit. Præsupponendum est, quod simplex sacerdos licet possit populum benedicere benedictione non solemni; soli tamen episcopi possunt impendere benedictionem solemnem, quæ fit dicendo; Sit nomen Domini benedictum. Humilitate vos ad benedictionem 95. distin. c. ecce ego dico.

CASVS. Aliquis Abbas obtinuit a sede Apostolica priuilegiū, vt posset impertiri solemnem benedictionem, & non fuit dictum in quocunque loco; sed simpliciter fuit ei cōcessa facultas, vt posset impertiri solemnem benedictionē. Iste Abbas inuitatus ad funus cuiusdam defuncti, voluit impertiri istam solemnem benedictionem, aut cum esset in aliqua processione voluit impertiri benedictionē solemnem, vtrum possit? Respōdet Romanus Pontifex dicēns, q nisi aliud fuerit dictum & nominatim expressum in priuilegio suo, non poterit impertiri benedictionem solēnē, nisi in monasterio suo, & in capellis sibi pp̄etuo iure subiectis; in quibus ipse Abbas est tanquam episcopus. Sed vtrum sit permissum abbati conferre primā tōsuram extraneo, nō suis conuersis? Rńdet q non, etiam si illi extranei conuolarent ad monasterium animo cōuertendi se, vt fierent monachi [Insigniuit.] s. simpliciter. [Elargiri.] quia in his tribus consueuerūt episcopi benedictionem solemnē impertiri populo. No. primo, q benedicere populū benedictione solemni, ptinet solis epis, q tenēt locum Apostolorū, & alij inferiores prælati, puta rectores ecclesiarū parochialium tenēt locum 72. discipulorū. Not. q Abbates de iure communi non habent facultatem impertiendi benedictionem solemnē, sed possunt a sede Apostolicā obtinere priuilegium, vt illā benedictionem solēnem possint impertiri. Nota tres horas, in quibus eps pōt benedicere populū benedictione solēni, videlicet post laudes, post Missarum solēnia; & post vesperas.

No. ꝙ Abbates possunt conuersis suis conferre primam tonsuram, per quam confertur ordo clericalis.
No. ꝙ si Papa dedit alicui abbati priuilegium benedicendi populum benedictione solemni: istud priuilegium non extenditur extra monasterium ipsius abbatis, & loca sibi pleno iure subiecta: nam istud priuilegium tēdit in diminutionē auctoritatis ep̄alis. nō debet stricte interpretari, vt minus lædat. Et si abbas daret benedictionem populo extra monasteriū vel loca sibi pleno iure subiecta ipse delinqueret, & posset eum ep̄s punire non obstāte priuilegio exēptionis: quia priuilegia tantum valent, quantum sonant.
[Prima gl. summat.]
b ¶ Abbates.] dicit quomodo intelligatur priuilegiū, quod habent quidam abbates de populo benedicendo, & quib. possint abbates conferre tonsuram Io. And.

† Aliàs, expresse.

[Secunda gloss. recit. per quæstionem.]
a ¶ Abbates.] licet hic de abbatibus exprimat. idem intelligo de Prioribus, archipresbyteris, vel alijs, quibus hoc priuilegiū concessum esset, cum eadē sit rō: ista autem decr. olim inter extrauagantes incipiebat? Quoniam nōnulli. [De qua loquitur. Guil. in Spec. eo. tit. Io. An.]

† Vide cōci. Trid. ses. 23. de refo. c. 10.

ADDITIO. De æta. & quali. cum contingat: datur consilium, ꝙ hoc nō fiat intra annum probationis: quia certū est, ꝙ postea exire posset, & fraus fieri, quæ præcauenda est de ser. non ordi. c. 1. pro & contra. sup. de sent. excom. religioso. Io. And.

tes,[a] quos Apostolica sedes in exhibitione benedictionis super populum speciali priuilegio insigniuit in ecclesijs, quæ ad eos pertinent pleno iure,[b] quando in eis diuina officia celebrant, possunt post Missarum solemnia, & vespertinas ac matutinas laudes, benedictionem solemnem[c] super populum elargiri. Alibi[d] autem publice, aut per vias, ciuitates, castra, & villas, populis, & plebibus benedictionem facere, vel impartiri non valeant: Nisi hoc eis expresso[e] † Apostolico priuilegio sit concessum. Nec eis † licitum sit alijs, quàm monasteriorum suorum conuersis, & qui ad illa conuolauerint,[f] & in quos ecclesiasticam, & quasi episcopalem[g] iurisdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonsuram:[h] Nisi eis id competat ex pleno præfatæ sedis indulto.

¶Idem.

¶Exempti in locis nō exēptis oratoria vel capellas sine diœcesanorum licētia cōstruere non possunt: nec in exēptis sine licentia Papæ.
Nec possunt exempti assumere causas proprias suorum liberorum hominū in se; ēt si illi sint sui censuales. h. d. Ioan. And.

CAP. IIII.

AVCTORITA-

g ¶ Quasi ep̄alem.] Hoc dixit: quia vere ep̄alē habere nō posset. s. vt posset chrismare, & alia facere. q̄ sūt ep̄alis ordinis; si igit̄ abbas in parochia sua, vel alio loco hēt iurisdictionē in spiritualib⁹: quòd alias de iure dēt habere episcopus: etiā puros laicos nec conuersos, nec conuertēdos poterit clericare: aliàs non: sicut. n. ep̄s laicū non suæ iurisdictionis ordinare nō pōt absq; licentia sui epi. sup. eo. lib. de temp. ordi. ca. vlt. sic nec iste abbas talem poterit ordinare.
h ¶ Tonsuram.] Confertur 1 enim per ipsā clericalis ordo. s. de æta. & qualit. cum contingat & hoc intellige secundum determinatione illius de abbate benedicto & presbytero: saluo eo ꝙ habes de suppl. negli. prælat. cap. 1. & possunt tales abbates conferre etiam superiores ordines vsque ad lectoratū inclusiue. 69. dist. c. 1. in prædi. ca. cū contingat. Vide quod ibi dixit; vbi etiam tenet Boa. & hic Archid. quod alteri conferens imprimit characterē. Ioan. And.

1 Videoīno Turrecrematā in c. cler. 23 dist. vnde intelliges, an prima tōsura sit ordo.

ADDITIO. Opinionem gl. tenet Archi. propter identitatem rationis alleg. sup. de consti. translato. bene facit inf. eo. vt Apostolicæ Io. And.
b ¶ Pleno iure.] s. in spiritualibus & temporalib. sup. eo. cū & plantare. §. in ecclesijs. & sup. c. quoniam per confessionem.

Ecclesia qn̄ dicat̄ spectare pleno iure ad monachos.

ADDITIO. Dicit hic Archid. Alanum scripsisse, quod tūc ecclesiæ pleno iure pertinent ad monasteria, quādo in eis sacerdotes instituūt, & omnes obuentiones percipiūt præter stipendia ministrorum de prēb. auaritiæ. & c. de monachis. vbi de hoc in antiq. & 16. q. 2. in summa. Ioan. And.

Bn̄dictio solemnis qualiter fiat.

c ¶ Solemnem.] s. quam faciunt episcopi solemniter dicēda: Sit nomen Domini benedictum, &c. quia priuatam benedictionem exhibent etiam presbyteri simplices. 95. dist. ecce ego dico.
ADDITIO. Non tamen præsente episcopo. 21. dist. denique. Io. And.
d ¶ Alibi.] scilicet extra ecclesias sibi pleno iure subiectas.
ADDITIO. Dicit Archi. ꝙ multi priuilegiati hoc male obseruant, propter quod esset eis priuilegium auferendum. 74. dist. vbi ista, & c. seq. Io. And.
e ¶ Expresso. Quantumcunque ergo generaliter loquatur priuilegium: hoc non poterit: nisi id in priuilegio sit expressum, & cap. si. sup. eod. lib. de hæret. inquisitores.
f ¶ Conuolauerint.] vt ibi conuertantur, & fiant monachi.

ADDITIO. Faciunt hæc, quæ tetigit glo. pro abbatibus, qui benedicūt calices, patenas, vestes sacerdotales, cruces, & similia, de quib. sup. de sacra vnctio. ca. vnico. ante finem, de cons. dist. 1. vestimēta. nam si benedicūt & consecrant personas, fortius & res. 12. q. 1. præcipimus. A cōsecratione calicis, in quo fit vnctio, vt in præ. cap. vnico. abstinere debent in alijs superioribus & similibus, vbi fit solum verbalis benedictio, sustineri pt̄, qn̄ ad opus suarum ecclesiarum id agūt, alias abstinere debēt, cum nec solemniter benedicāt populum vt hic, nec aquam etiam benedicant solemniter. sup. de consecr. eccl. vel alta. aqua. maximè quia eorū benedictio simplex est, vel ad plus mista; vt no. in cle. de stat. monach. attendentes. §. statuimus. De mitratis dicam infra eodem vt Apostolicæ. supra 2. glo. Ioan. And.
i ¶ Indulto.] puta quia habent priuilegium; quia quoscunque etiam nō subditos volentes ab eis ordinari, clericare, & ordinare possint: tenor etiam priuilegiorum seruabitur. sup. eod. porro.
AVctoritate.] Sūt tres partes. Prima ponit triplicē prohibitionem contra exemptos. Secunda contra faciētes iubet compesci per ordinarios; ibi, Quod si. Tertia prouidet ordinarijs contra conseruatores, ibi, Et si quas. Secunda, principalis, ibi, Inhibemus. ponit inhibitionem & exceptionem. Tertia; ibi, Causas, ponit illam inhibitionem, quam declarat; ibi, Etiam. Ioan. And.

¶ Præ-

te a † Sedis Apostolicæ de fratrum nostrorum cō silio statuimus, quod oratoria, b vel capellas in locis non exemptis, c sine diœcesanorum locorum ipsorum licentia exēpti construere non præsumant, neque in sic cōstructis, d nec tempore interdicti e (casibus expressis in iure dumtaxat exceptis f) celebrent vel faciant celebrari diuina. Quod si talia præsumpserint, ab his per locorum ipsorum ordinarios compescantur; g Et si quas propter hoc exemptorum ipsorum conseruatores in eos sententias protulerint, illas penitus reuocamus. h inhibemus insuper, ne in locis etiā exemptis hoc ipsi exempti facere audeant; nisi super his licentiam vel priuilegium habeant Sedis Apostolicæ i spāle. Causas k quoque siue lites proprias l suorum hominum liberorum, m quæ videlicet tantum ad ipsos homines pertinēt, n ijdem exempti suo nomine, siue vt actores, siue vt de

† Vide Ro consil. 409 Lapū alleg. 92. Cald. cō ..Fely. cōs. 30. ex qui- 9 cognosces ...n liceat ...oratorij ędificare diœcesano inconsulto.

¶ Præsupponendum est illud, quod habetur in c. cū olim § insuper. e. tit. in antiq videlicet, quod nullus debet ędificare nouum oratoriū, vel capellā, aut eam dotare, vel altare nouum erigere sine licentia diœcesani, & si quis ɔ̄trium fecerit, tam capella seu oratorium, vel altare, quā fructus sui cedunt diœcesano, non vt percipiat fructus tā quam suos, sed vt in tali Ecclesia, vel oratorio possit instituere clericum absque consensu fundatoris.

CASVS. In diœcesi Pictauiensi est monasteriū exēptum, vel ecclesia exēpta: isti exēpti ædificauerūt vel dotauerunt de nouo aliq̄ capellam aut oratoriū sua propria auctorit. vtrū licite fecerit? Rñdet ꝙ non, si sine licētia diœcesani illam capellam de nouo ædificauerūt in loco nō exempto. Sed vtrū in loco exēpto possint capellam erigere sua auctoritate propria? Rñdet quod non absque auctoritate Papæ, qui habetur loco diœcesani, alioquin perderent capellam cū fructib. ita quod si patronus diceret, ex quo nō vultis, vt habeamus ius patronatus in tali capella, recuperabo doté, non est audiendus, immò illam dotem iamq. assignatam non poterit recuperare. Sed quid sanctissime Pater, sunt aliqui homines, qui tenēt ab exemptis possessiones, sed tñ ipsi homines sunt dñi directi, quia illas possessiones tenent ad aliquem cēsum annuum, isti homines conueniuntur coram ordinarijs, vtrū exempti possint petere, vt isti sui homines remittantur ad suos conseruatores? Respondetur. qđ non: si causa, super qua fuerunt conuenti, sit cōmodum ipsorum hominum, secus si esset cōmodū exemptorum, & tangeret ius suorum exēptorum, & dominium directum illarum possessionum esset apud exēptos, quia tunc pro hominibus cōuentis posset suscipere defensionem, & petere remissionem ad suos cō seruatores, sed quando commodum possessionū spectat ad ipsos homines, non possunt exēpti pro eis suscipere defensionem, nec petere, vt causa remittatur corā suis conseruatoribus. (Causas.) Et dicuntur causæ suorū hominū, qñ commodum, & incommodum spectat ad ipsos homines: ita quod ex sine litis non sunt exempti consecuturi aliquod cōmodum, vel incommodum. No. primo, ꝙ exempti delinquentes in locis nō exemptis, puniri possunt per ordinarios ad hoc eo tit. & lib. c. 1 No. secundo, ꝙ legati excōicatio lata in casu non sibi commisso, est nulla, ad hoc sup. de præb. c. si. Domin.

Prima gl. summat.

a ¶ Auctoritate.] exempti in locis non exemptis oratoria, vel capellas sine diœcesanorum licentia construere non possunt, nec in exemptis sine licentia Papæ. Nec pñt exempti assumere causas proprias suorū liberorum hominum in se, etiam si illi sint sui cēsuales, hoc dicit, Io. And.

b ¶ Oratoria.] oratoria debent esse id, quod verbum sonat. 42. dist. c. vlt. & penul. & ista publica oratoria sine diœcesanorum licentia non construent in loco non exempto, & de his oratorijs habetur su. de cēsi. c. vlt. sup. eo. patentibus: priuatim autem orare in domo sua cuilibet licet, non erigendo ibi altare, 1 nec missam celebrando.

1 Intellige de altari cū ara cōsecrata. nō n. phibet alias erigi altaria cū imaginibus sanctorum ad orandū.

ADDITIO. Nisi hæc duo faciat de auctoritate diœcesani. quod dic. vt de cons. d. 1. vnicuique. & duobus. c. seq. 10. And.

c ¶ Nō exemptis.] sicut. n, si Anglicus in ciuitate Bono, vellet ecclesiā erigere hoc non posset sine diœcesani licētia. sic nec exēptus habita cōparatione, vt dixi supra c. 1. ad idē de cō se. di. 1. nemo ædificet. in Auth. de eccl. titu. §. si quis autem voluerit. colla. 9. in aut. vt nullus fa. orato do. collo. 5.

ADDITIO. vide eo. tit. cum olim 2 super gl. nota ꝙ & idem §. seq. Io. And.

d ¶ Constructis.] tolle quod est inf. celebrent, vel faciant celebrari.

e ¶ Interdicti.] hodie religiosi et exēpti violātes generale interdictum, quod seruat mater Ecclesia, ipso iure excommunicati sunt per cle. de excess. prælato. ex frequentibus.

f ¶ Exceptis.] sup. eo. vt priuilegia, & c. ꝙ nonnullis. sup de sen. excom. permittimus, hodie dic, vt inf. de sent excom. c. vlt.

g ¶ Compescantur.] Ecce ergo quod exemptus propter delictum in loco nō exempto commissum, sub est ordinario sup. cap. 1.

ADDITIO. Probat etiam decre. ista idem de exēpto quo ad tertium membrum, quod de celebrantibus loquitur. Io. And.

h ¶ Reuocamus.] cōseruatores. n. priuilegiorū ad hūc casum iurisdictionem suam extendere nequeunt, cū se ad hunc casum priuilegia non extendant. s. c. primo, nec se intromittere possunt, nisi de manifestis iniurijs supra eo. libro, de officio delega. ca. primo, & vltimo.

i ¶ Sedis Apostolicæ.] quia 2 sicut episcopus est diœcesanus in loco nō exēpto, vt sup. sic & Papa est diœcesanus in loco exempto, puto tamen, ꝙ hoc casu sufficeret licentia legati de latere. arg. j. de verb. signi. veniens in prin. & s. de elect. c. si abbatem. & ad hoc facit quod dixi sup. eo. lib. de elect. cupientes. circa prin. in gl. in hoc casu.

2 Hinc notāt Doct. Papā esse diœcesanū, & iudicē ordinariū exemptorū. vide gl. not. in ca. nulla. 93. dist.

k ¶ Causas quoq.] & facit iste §. ad ea, quæ no. Inn. & Host. sup. de app. dilectis.

l ¶ Proprias.] palam est illam propriam causam esse, cuius damnum vel emolumentum ad aliquē suo nomine pertinet. ff. quando app. sit. l. 1. 2. q. 6. biduum vers. palam.

m ¶ Liberorum.] in seruis enim secus; & in hoc nulla dubitatio.

[Gl. seq. reci. per tres quæstiones. Secunda ibi, de furto. Tertia ibi, & illud.]

n ¶ Pertinent.] dicebant Inn. & Host. in prædi. decr. ꝙ si aliquis turbat cultorē agri mei, vel colonos meos, contra illum datur mihi vtile interdictum, Vti possidetis, & ēt actio iniuriarum, si in iniuriam meā illud factū sit arg. ff. de vi. & vi. arm. l. vim facit. ff. de actio. emp. & ven. qui pendente. & ff. de posi. l. 1. §. si quis tabulas. De furto tamen eis facto dominus nō agit, sibi enim subditi imputent, qui non bene custodierūt

nec

i Dicit tñ hic Arch. ꝙ dñi agere pñt, ne eorũ subditi molestẽtur.

nec iniuriarum, si non sit factum in iniuriam i dñi, sed propter speciale odium subditi. Et istud habuerunt pro indubitato, quod dominus in iudicio nomine subditi agere nõ potest, vt eis satisfieret, cum nec istud eius principaliter intersit, nec sit eius procurator, alioquin e ad. ratione ius subditi remittere posset, isti aũt exẽpti, forte vt duriorẽ causam aduersariorum illorũ suorum hominum redderẽt assumebãt in se causam, vt actores vel rei, quod nõ licet eis, etiamsi illi sint eis censuales, id est, certum censum soluentes, quia non propter id sunt ipsorum serui.

NE aliqui.] Præmittit duplicẽ constitutionis causam, & constitutionem subditi: ibi Omnes in qua exceptionem interserit: ibi, Illis.

† De dña inter indulgẽtias, & priuilegia vide ĩ ca. cũ personæ. inf. eo. Arch. & Do. 2. q. 1. §. fin. Bal. in c. 1. & c. at si clerici. de iu. & Io. de Ana. ĩ c. ex insinuatione. de simonia.

¶ Dicit Fran. sup. e. cap. 1. quod priuilegium de quo hic loquimur, Innoc. iiij. concesserat multis laicis, clericis & religiosis. Sed Alexander oĩa illa priuilegia renocauit preter concessa regib. reginis, regum filijs, & fratribus, vel similibus ꝑsonis, quæ antiquitus talem gratiam à Sede Apostolica habuissent, & ĩcipiẽbat illa cõstitutio, ad perpetuã rei memoriã Clemẽs cuius fuerat hæc cõstitutio clemẽtior Alexandro, sic temperauit. vt. s. preter exceptos non extenderetur ad sententias ordinariorũ, &. temperationis causa pulchra fuit, & formosa, quã ponit exordium, & eiusdem Cle. fuit decre. nẽ aliquis, sup. eo. lib. de hær. Io. And.

ẽt ab ordinario, sed personæ particulares possunt, nisi essent leges, vel reginæ, vel eorũ filij; qui ẽt tales personæ particulares non possunt excõmunicari, suspẽdi, nec interdici à suis ordinarijs. Not. primo, qđ qnq; priuilegia tribuunt priuilegiatis materiã alijs iniuriandi. Et hæc est legitima causa reuocandi talia. Nota secundo, differentiam esse inter indulgentiam, & priuilegium, vide de sepultu. in nostra. vide Io. And. de ver. sign. cũ olim. Dom.

[Prima gl. summat dicens, quõ olim incipiebat.]

...fensores aliquatenus non assumunt: Etiam si sint ipsis dicti homines censuales: cum id nequaquam licitum sit eisdem.

¶ Clemens IV.

¶ Priuilegium Papæ, quod quis excommunicari, suspendi, vel interdici non possit, non extenditur ad sententias ordinariorum, nisi tale priuilegiũ sit concessum regibus, reginis, vel ipsorũ filijs, vel religioso loco, vel ordini. h. d. Io. An.

CAP. V.

NE aliqui [a] de indultis Apostolicis confidentes, alios confidentius in suo iure molestent, & ordinariorum iurisdictionem contemnant pariter & eludant: Omnes indulgentias, † & priuilegia, quibuscumque singularibus personis ecclesiasticis, vel sæcularibus cuiuscunque [b] sint præeminentiæ, dignitatis, conditionis, aut status, quod interdici à quocunque, [c] vel excommunicari non possint: nec terræ vel ecclesiæ ipsorum ecclesiastico ĩterdicto supponi, sub quacunque forma verborum concessa, [d] (illis per quæ regibus, & reginis eorumque filijs, [e] necnõ & religiosis quibuscunq; non personarum tantum, sed ordinum priuilegiatorum, vel locorũ ratione, [f] in hoc immunitas huiusmodi conceditur duntaxat exceptis) de fratrum nostrorum consilio ad ordinariorum sententias, & processus edicto perpetuo prohibemus extẽdi.

¶ Idem.

¶ Inferiores prælati, quibus per priuilegium conceditur vsus mitræ, si sunt exempti in prouincialib. & episcopalibus concilijs, vti possunt mitris aurifrisiatis, non habentib. laminas aut gemmas. Et si nõ sunt exempti, albis & planis utẽtur, in alijs locis utãtur vt indulta permittũt.

CAP. VI.

VT APOSTO-

a ¶ Ne aliqui.] Priuilegium Papæ, quod quis excõmunicari, suspendi, vel interdici non possit, non extenditur ad sentẽtias ordinariorum, nisi tale priuilegium sit concessum regib. reginis. vel ipsorum filijs, vel religioso loco, vel ordini, hoc dicit. Et olim decretalis ista extrauagãs erat, & incipiebat, quia pro qualitate, alias quoniam.

b ¶ Cuiuscunque.] ĩ. moderabitur istud verbum.

c ¶ A quocumque.] intelligas nisi à Papa, vel legato de latere, inf. de verbor. signi. veniẽs. 1. respõ. & hoc idem priuilegium intelliguntur habere hi, qui sunt recepti in speciales filios Romanæ Ecclesiæ, vt ibi, si autẽ in speciales subiectos, tunc sunt exempti, infra eodem si Papa. §. similiter.

d ¶ Concessa. tolle quod est infra de fratrũ nostrorum, &c. redeas sup. illis, & tolle quod est ĩ. duntaxat exceptis, per quæ &c.

e ¶ Filiis. est simile quod habes sup. eo lib. de off. de lega. cap. vlt. 2.

ADDITIO Et in Clemen. de baptis. præsenti Est tñ etiam dissimilitudo, quia decr. vlt. nil dicit de filijs. & decre. præsenti. dicit de liberis, & addit de principibus. Io. And.

f ¶ Ratione. sic ergo intelligatur sup. eo. tit. & lib. c. 1. §. ĩ alios, & sic nulla correctio, vt ille §. loquatur de priuilegio concesso religiosis, non propter personam, sed propter locũ, vel ordinem, vt si ordo Prædicatorum, vel Minorum sit in hoc priuilegiatus, vel monasterium Sancti Proculi. Si autem religiosus aliquis suæ prærogatiua personæ haberet hoc priuilegium. secus esset.

z An priuilegiũ cõcessũ vxorib. vel filijs regũ, duret rege mortuo tra. d. t hic Io. And. Frãcus & alij. faciunt no. ĩ c. ex partes. de foro cõp.

CASVS. A sede Apostolica fuit mihi cõcessum fauore meæ personæ, Vt a quoquam non possem excõmunicari, suspẽdi, vel interdici & ponamus ꝙ ĩ priuilegio meo nõ fuit facta expressa mẽtio de meo ordinario, quia nõ fuit dictum, concedimus tali priuilegiũ vt non possit excommunicari, suspendi, aut interdici a quocumque etiam diœcesano suo: sed simpliciter fuit dictum, vt non possem a quocumque excommunicari, suspendi, vel interdici: vtrum per huiusmodi priuilegium adimatur meo diœcesano potestas, vt nõ possit me excommunicare, interdicere, vel suspendere? Respondet Roman. Pontif. quod non, quia meum priuilegium nõ extenditur ad ordinariũ, sed ad alios iudices. Et ista sunt vera, quando priuilegium tale fuit cõcessum certæ personę particulari, secus si esset concessum alicui ordini vel loco religioso, puta tali monast. tunc. n. religiosi illius monasterij nõ possunt excõicari, suspendi, aut interdici à quocumque iudice

VT Apostolicæ.] Primo præmittit constitutionis cãm. Secundo constitutionem ponit: ibi, De fratrũ, & hęc duo facit: quia primo prouidet de locis cõciliorum, secundo de alijs, ibi. In alijs. Iterum prima

ma statuit de exemptis: Secunda de non exemptis: ibi, Non exempti.

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendũ, ꝙ Eps, dr̃ celebrare in vestimentis ep̃alibus, qñ est indutus ornamentis Pontificalibus, quæ sunt quattuor. s. mitra, baculus pastoralis, annulus, & compagus: Vñ mitra, quę habet duo cornua designat duo testamenta, vetus. s. & nouum. Et fuit ordinatum, quod Ep̃i haberent mitram ad instar Moysi, qui reuersus fuit cornutus a monte, vbi accepit legem Dei, & ignorabat, ꝙ eẽt cornutus. Aliud vestimentum est baculus pastoralis: q dr̃ crossa. Aliud est annulus, qui dat̃ Ep̃is in signum mr̃imonij inter ipsos, & Ecclesiam. Aliud dr̃ compagus, siue callıgæ Episcopales, quæ alio nomine dicuntur sandalia.

† Abbates an dicãtur esse prælati. uide Gem. in ca. præsenti. de offic. ordin. lib. 6.

† Vide Barbatiam in c. volentes extra de offic. deleg.

CASVS. Aliquis abbas a sede Apostolica obtinuit, vt posset vti mitra, & alijs ornamentis Episcopalib. iste abbas comparuit in synodo episcopali, vt tenebatur: quia non erat exemptus, vel erat exemptus, tamen habebat populum nõ exemptum, ratione cuius tenebatur comparere in synodo: & certum est, ꝙ iste abbas debet esse in eodem statu, in quo celebrat missam, & ipse fert mitram pretiosiorem mitra episcopali, puta quia sua mitra in medio habet lapides pretiosos. Item habet laminas aureas, vel argenteas: vtrum possit vti ista mitra? Respondet, quod non poterit vti tali mitra, quantumcunque sit exemptus. Vtrum autem exemptus possit vti mitra aurifrisiata, non habente laminas aut gemmas? Respondet, quod sic; si autem non sit exemptus, vtetur mitra alba, & plana non aurifrisiata, quamdiu erit in synodo, & in concilio. Et istud ordinatum fuit, ne detrahat̃ auctoritati, & honori episcopali, quia ignorantes putant, ꝙ ille, qui habet maiores ornatus sit maioris auctoritatis, iuxta illud, Hunc homines decorant, quem vestimenta decorant. [Ecclesiarum suarum.] vnde matrimonium ꝯhitur solum inter episcopum & ecclesiam, ideo ep̃s debet portare annulum. Ex quo sequitur, quod alij inferiores prælati non debent portare annulum. Ideo dicit Io. An. quod clericus annulatus aut est Episcopus, aut fatuus, quod verũ est, nisi habeat aliam dignitatum, vt quia est doctor, tunc enim in signum matrimonij inter ipsum, & scientiam potest deferre annulum. [Aurifrisiatis.] id est, non habentes laminas, neque lapides pretiosos. Nota primo, quod de iure communi abbatibus, & alijs inferioribus prælatis ab Episcopis non competit vsus mitræ ratione suæ dignitatis. Nota secundo, quod priuilegium licet sit stricte interpretandum: tamen debet taliter intelligi, vt totaliter non frustretur suo effectu. Domi.

[Prima glossa summat decretalem, & illam commendat.

a ¶ Vt Apostolicæ.] inferiores prælati, quibus per priuilegium conceditur vsus mitræ, si sunt exempti in prouincialibus, & episcopalibus cõcilijs vti possunt mitris aurifrisiatis, non habentibus laminas aut gemmas: & si non sunt exempti albis, & planis vtãtur: in alijs locis vtantur, vt indulta permittunt. Æquissima fuit huius decre. prouisio, vt infra patebit.

licæ [a] sedis benignitas, quæ nõnullis Abbatibus, † alijsque prælatis, quib. nõ competit [b] ex propria dignitate, concessit in ecclesiarum [c] suarum gloriã, & honorem, quod mitra † & aliis pontificalib. vti possint: prouideat, ne inde scandala oriantur; sic tñ, [d] quod ipsi priuilegiati suorum priuilegiorũ non frustrentur effectu: & ex maioritate, ac decore maiori ornatuũ, maioritas appareat dignitatum: [e] De fratrum nostrorum consilio præsenti decreto statuimus, vt Abbates & alii, q. bus mitræ vsus est ab eadem sede cõcessus: Exempti quidem in prouincialibus cõciliis, (& episcopalibus synodis) quibus nõnulli eorum interesse tenentur [f]) mitris tantummodo aurifrisiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus vti possint: Non exẽpti vero simplicibus, [g] & albis ac planis vtantur. In alijs [h] vero locis exemptis, & non exemptis, mitris liceat illis vti, prout concessa eis ab eadem sede indulta permittunt. [i]

Bonifacius VIII.

¶ *In prima parte demonstrat, quid iuris, cum quis solo priuilegio se dicit exẽptum. In secũda ibi: Si autem, quid iuris cum super hoc præscriptionem allegat. In tertia ibi: Quod si tales, quid iuris cum allegat vtrumque. Io. And.*

CAP. VII.

CVM † PER-

b ¶ Non competit.] quia sunt ipsi prælati inferiores Ep̃is.

[Gl. seq. sol. quæstionem.]

c ¶ In ecclesiarũ suarum.] Idem puto 1 si alicui inferiori prælato. personaliter pp ipsius personæ prerogatiuam fuerit priuilegium tale concessum: quod interdum contingit. vt sup. de præsum. cum in iuuẽtute. vbi propter prærogatiuam personæ, concessum fuit episcopo ornamentum archiepiscopale.

1 Et merito cum fortiora sint priuilegia data personis contẽplatione ecclesiarum, q̃ cõtemplatione ipsarũ. s̃. c. proxi. Ioã. And.

d ¶ Sic tamen.] concor. sup. eo. c. in prin.

e ¶ Dignitatũ.] 100. dis. rationis. hoc vult dicere, veniebat Abbas ditissimus ĩ hoc priuilegiatus ad Concilium episcopale habens pulchriora ornamenta, & mitram episcopalem: ita ꝙ ipse per inspectionem ornatuum videbatur episcopus. idẽ in prouinciali. ibi enim in ornamentis præcellebat alios Episcopos, ꝙ satis erat indecens, & scandalizabantur Episcopi, prouidere ergo æquitet voluit, ita quod scandalum tolleret, & priuilegium aliquod conferret. Et nota, quòd non est pompositate respuendum, imo ratione defendendum, quod Doctores togati, variati, & ornati incedant, vt per illa dignitas doctoratus 2 appareat, sed sunt scholastici reprehendi, qui sibi vestes doctoribus solum congruentes assumunt.

† Vide Antonium Capycium decisione Neapol. 209.

2 Quæ sint insignia doctoratus uel militiæ uide per Signor. de Homodeis Consilio. 2 :. & cons. 129.

f ¶ Tenentur.] forte propter capellas nõ exemptas, vel propter populum non exemptum.

g ¶ Simplicibus.] vt non solum non habeant laminas, vel gemmas, sed etiam nec aurifrisiatas.

h ¶ Alijs.] a prouincialibus, & episcopalibus, synodis, & concilijs, puta cum celebrant in ecclesijs suis, vel alienis.

i ¶ Permittunt.] Inspiciendus est igitur tenor priuilegiorum, & seruandus, infra capitulo proximo, supra eodem porro.

CVm personæ.] Hæc est prima Bonifacij in titulo. Diuiditur in tres partes, & vltima pars potest sub diuidi, quia primo tractat, quando priuilegium sufficit vel dat causam prascribendi, Secunda ibi, Si vero. quando neutrum horum occurrit.

CASVS. In diœcesi Pictauien. sunt aliqui: qui dicunt se habere priuilegium, vt sint exempti a potestate ordinarij, prætextu quorum priuilegiorum plura nefanda committunt, confidentes de suis priuilegijs, ita quod sæpissime exinde oriuntur plura scandala, vtrum Episcopus potest eos compellere, & monere, vt sibi ostendant sua priuilegia, vt videat an sint taliter exempti a sua iurisdictione, quod non possit eos punire pro suis

crimi-

criminibus? Reſpondet, ꝙ poteſt Epiſcopus tales exemptos compellere, vt oſtendant ſua priuilegia ſibi Ep̃o, vel ſuis ꝯmiſſarijs, & ꝙ Ep̃s, vel eius cõmiſſarius poſſit legere priuilegia integraliter: etiam ſi petatur, ꝙ priuilegia illa exhibeãtur occaſione articuli ſuper quo eſt controuerſia: ſed tũc habita lectura integrali omnium priuilegiorum non habebit copiã oĩum, ſed ſolũ illius articuli, de quo eſt cõtrouerſia. Sed quæritur vltra, nunquid Ep̃s pẽdente iſta exhibitione, an priuilegia ſua ſint ſufficiẽtia ad impediendum ſuam iuriſdictionem, poterit in eos exercere ſuam iuriſdictionem? Rñdet Romanus Pontifex cum diſtinctione: Aut enim iſti priuilegiati ad fundandam ſuam intentionem, id eſt, ad probãdum ſuam exẽptionem allegant priuilegium exemptionis tm̃, aut priuilegium, & præſcriptionem ſimul: aut allegant ſolũ preſcriptionẽ, & ſunt in poſſeſſione exemptionis: tũc pendẽte litigio ſuper exhibitione priuilegiorum ſuorum: non poterit ep̃s eos turbare in ſua poſſeſſione exemptionis, neque in eos poterit exercere ſuam iuriſdictionem: Si autem allegant ſolum præſcriptionem, quia dicunt præſcripſiſſe libertatem, nõ extinctiue, ita ꝙ nulli ſubſint: quia non poſſunt eſſe acephali, ſed dicunt præſcripſiſſe libertatem translatiue: hoc eſt, non ſubſunt ordinario naturali, ſed alteri. & in iſto caſu quãdiu probabitur præſcriptio, reputabuntur ſubditi Ep̃i ita ꝙ Ep̃s poterit in eos exercere ſuam iuriſdictionẽ. Ratio diuerſitatis inter priuilegium & præſcriptionem; quia priuilegium eſt plus fauorabile, quam ſit præſcriptio, quæ eſt mere odioſa: ideo pendente iudicio ſuper præſcriptione, Ep̃s vtetur iuriſdictione ſua ordinaria? quamquam tenera talis non ſit ſibi ſubditus. [Infamiam] q̃nque infamiam iuris: nam quædam ſunt delicta, quæ ipſo iure irrogant infamiam, id eſt ipſo facto de quibus in l. 1. ff. de ijs qui notantur infamia. Alia ſunt delicta, quæ non irrogant infamiam ipſo facto, ſed per ſententiam iudicis. [Loco ſecuro.] vbi ep̃s non poſſit exemptis inferre violentiam: quia forte ep̃s ſibi remoueret eorum priuilegia, & illa non poſſent recuperare ſine magnis laboribus, & miſerijs. [Integraliter.] Licet pro præſenti non ſit controuerſia de omnib. articulis, ſed de vno ſolo tantum. Not. primo, ꝙ exemptus a iuriſdictione ordinarij dicitur habere libertatẽ. ad hoc ĩ. eo. tit. & lib. c. 1. Nota ſecundo arg. differentiã eſſe inter priuilegium & indulgentiam. ad hoc ſ̃. eod. tit. & lib. cap. ne aliqui. vide not. 22. q. 2. in ſumma & de ſepult. in noſtra, in prin Domi.

† Supplẽt Domini, & Phi. ſeu alij, quorum iuriſdictio fundata eſt iure cõi, aut ſtatuto, priuilegio notorijs, q̃a notorium facti, ut late Anch. hic, operatur idẽ, ꝙ notorium iuris. Font,

[Prima gloſſa diuidit, & ſummat.]

a ¶ Cum perſonę.] in prima parte demonſtrat, quid iuris cum quis ſolo priuilegio ſe dicit exemptum in ſecunda: ibi. Si autem, quid iuris cum ſuper hoc præſcriptionem allegat. In tertia ibi. Quod ſi tales, quid iuris cum allegat vtrumque.

ADDITIO. Et hæc vltima pars ſubdiuiditur: quia prima tractat, quando priuilegium, vel ſufficit, vel dat cauſam præſcribendi. Secunda ibi. Si vero, quando neutrum horum occurrit. Et pro parte ſumi potuit ex extrauaganti Alexandri IV. quæ incipit, quia perſonæ. de qua etiam mentionem facit Gul. in Spec. de appell. §. reſtat. verſic. ſi autem iudex, & hoc eod. tit. verſic. fin. & not.

ſonæ [a] eccleſiaſticæ tã religioſæ, quam ſęculares plura præſumãt, quę ipſis infamiam [b] pariunt, & alijs inferunt læſionem [c], prætextu exemptionis, vel libertatis, quam aſſerunt ſe habere: ordinariorum correctiones, & ordinationes ſubterfugientes, ac eorum forum ſiue iudiciũ declinantes: Nos volentes ſuꝑ hoc de ſalubri remedio ꝓuidere, ſtatuimus, vt hi, q̃ ſe aſſerunt per priuilegia, ſeu indulgentias Apoſtolicæ ſedis exemptos, a locorum ordinarijs † requiſiti, huiuſmodi priuilegia, vel indulgentias, quibus ſe dicunt fore munitos, ipſis ordinariis in loco congruo & ſecuro, [d] aut aliq̃bus prudẽtibus [e] viris oĩ ſuſpicione carẽtibus, [f] ad hoc per dictos ordinarios deputatis, infra terminũ competentem [g] pro facti qualitate ipſorum ordinariorum, vel delegatorum ſuorum arbitrio moderãdum, [h] iuſto impedimento [i] ceſſante oſtendere, ac ad legẽdum integraliter [k] † exhibere, nec non de articulis, de quibus controuerſia fuerit, trãſcriptum tradere [l] teneantur.

¶ Si autem ad fundandam intẽtionem ſuam ſu-

b ¶ Infamiam.] ſuꝑ. tit. prox. c. vnico. prouidendum fuit: quia crudelis erat negligẽdo famam ſuam. 12. q. 1. nolo.

c ¶ Læſionem.] metas enim priuilegiorum ſuorum ſeruare debent ſupra eodem tit. & lib. c. 1. in principio.

d ¶ Securo.] ad idem ſ̃. de fide inſtr. accepimus. vñ ſi locus non eſt ſecurus, licet parti appellare, ſupra vt lit. non conteſt. accedens 2. ſup. de app. ex parte 1. & inf. de ſenten. excom. venerabilibus, §. & hoc ipſũ. alia littera eſt ſecreto. 1.

ADDITIO. Sed prima verior, ſecundum Ioan. Mona. & Archid.

e ¶ Prudentibus.] ſupra de conſanguinitate, & affinita. cap. 1.

f ¶ Carentibus.] 3. q. 5. quod ſuſpecti. vnde bonum eſt, quod de ipſorum conſenſu aſſumantur. de offic. deleg. ſuper quæſtionum.

g ¶ Competentem.] ſupra de dila. ca. 1. alias poſſet appellari, vt ibi. conſideranda ſunt circa hoc, quæ habentur ſup. de appel. cum ſit.

h ¶ Moderandum.] ſic ſup. eod. libro de appellatio. legitima.

i ¶ impedimento,] ſic ſup. eo. lib. de ele. quam ſit & c. cupientes §. quod ſi. & c. commiſſa. §. 1.

[Glo. ſeq. rationem reddit, dicens opinio. Innoc. approbatã, & Hoſtien. reprobatam, ad ipſius rationem reſpondens.]

K ¶ Integraliter.] ne præcedentia, vel ſequentia arctẽt articulum, de quo contendit. ff. quemad. teſta. ope. l. 2. §. diem. & a capite edenda eſt ratio. ff. de eden. l. argentarius. §. 1. & l. 1. §. editiones. & §. edere non videtur, & approbatur hic opin. Inn. qui hoc, quod hic dicitur, notabat ſupra de fid. inſtr. contingit. in fi. 2. Et reprobatur opi. Hoſtien. qui ibi not. contrarium. ſ. ꝙ priuilegium erat legendum, & exhibendum ſolum in iſto capitulo, de quo erat quæſtio: nam ſi totus tenor legeretur, poſſet lectio dare litigandi materiam, ſicut editio, quod eſt contra mentem ipſius dectet. contingit, quæ debet verbis præferri. de verb. ſig. intelligentia, ſed non ſtatur huic, ſed primæ rationi: nec ita ex ſimplici lectura oritur litigandi materia ſicut ex tranſcripto, ꝙ pluribus diebus, & noctibus videntes & prælegentes aduocati litigia inde ſumunt, vt ibi: & licet vtraque opinio ſatis habeat æquitatem: prima tamen magis ratione & illo textu fulcitur, & ideo hic approbatur.

[Gl. ſeq. obijcit, & ſoluit.]

l ¶ Tradere.] ſed quare reus probare cõpellitur, & edere propria inſtrumenta contra ſe: contra id ſup. de proba. ca. C. de eden. l. qui accuſare? Dic, quod iſte priuilegiatus ſiue agat, ſiue excipiat, habet probare ex eo, ꝙ de iure communi intentio epiſcopi eſt fundata: & q̃d dicit de editione, locum habet in priuata, vel propria ſcriptura.

† Tñ nõ eſt danda copia totius ſed illius ſolũ articuli, ſuper quo contenditur. c. contĩgit. de fid. inſtr. Pet. de Anch. alleg. Bart. in rub. ff. de nou. oper. nũc. vñ legatario petenti copiã inſtr̃i tradet ſola particula ad ipſũ faciens l. prætor. ff. de edẽ. Fon.

1 In oĩb. codicib. quos videre licuit conſtãter legitur, ſecuro.

2 Vide, ꝙ ibi not. in vlti. glo. & ꝙ ibi dicã. Io. An.

ſcriptura, qua quis vſurus non eſt, porro in cõi, vel propria ſcriptura, qua quis vſurus eſt, locũ non hẽt, quòd dic, vt no. in prædicto c. 1. de prob. & ſup. de fi. inſt. G. perpetuus. ff. de eden. l. 1. §. editiones. & in cle. de vſu. ex grani. in glo. vide quod ibi. Io. And.

poralia. §. ſed neque. ff. ſolu. matrimon. ſi ab hoſtibus. Io. And.

[Gl. ſeq. allegat vnam concor. ſignat vnum contrarium. & remittit.]

per huiuſmodi libertate ſolummodo [a] præſcriptionem canonicam [b] duxerint opponendam: eiſdem ordinarijs [c] vel delegatis ab eis viris prudentibus non ſuſpectis, de præſcriptione huiuſmodi [d] facere debent fidem.

¶ Quòd ſi tales priuilegio & præſcriptione afferant ſe munitos [e] priuilegium quidem ipſum exhibeant vt ĩ primo huiuſmodi cõſtitutionis articulo ſuperius eſt expreſſum. Et ſi priuilegium exhibitũ nõ ad plenum per ſe [f] ſufficiat ad exemptionẽ ſeu libertatem huiuſmodi cõprobandam, ſed tale eſt, quod ſaltẽ cauſam præbeat præſcribendi: coram perſonis prædictis [g] annorum [h] quadraginta præſcriptionem teneantur probare; præſcriptioniſque probatione pendente, licet ordinariorum intentio de iure cõi fundetur: tamen quia de priuilegio (quod ſaltẽ cauſam præſcribendi præbet) faciunt fidem in libertatis, vel exemptionis poſſeſſione, non violenta, [i] non clandeſtina, nec conceſſa precario, [k] de qua fidem coram eiſdem fecerint non turbentur. [l]

¶ Si vero priuilegium per ſe ſufficiens quando ſolo priuilegio ſe defendunt, vel ſaltem tale, quòd præſcriptioni canonicæ cauſam præſtet, cum præſcriptionem allegant, non exhibuerint, ut eſt dictum: cum de iure cõi [m] ordinariorum intentio ſit fundata. ſua iuriſdictione vti poſſint libere in eoſdem, [n] donec de præſcriptione canonica (vt præmiſſum eſt) fecerint plenam fidẽ.

¶ Idem.

¶ Interdictus eſt ingreſſus eccleſiæ regularibus, vel ſæcularibus, quamuis exẽptis, qui ſcienter celebrãt, vel celebrari faciunt diuina in ciuitatibus, vel locis interdictis, niſi ſecundum permiſſionem iuris, vel excommunicatos vel interdictos, publice ad diuina officia ſacramenta vel ſepulturam admittũt, hoc dicit. Io. And.

CAP. VIII.

EPISCOPO

a ¶ Solummodo.] q a non ſimul allegant priuilegium, & præſcriptionem, de quo in ſequen. §. tractabit.

b ¶ Canonicam.] xl. annorum, vt inf. ſequitur cum titulo ꝙ dic, vt ſup. eo. lib. de præſcri. c. 1. Io. And.

[Gl. ſeq obijcit, & dupliciter ſoluit.]

c ¶ Ordinarijs. Mirũ eſt, quomodo ordinarij cognoſcũt in cauſa ſua; contra id 4 q. 4 c. 1. C. nc quis in ſua cauſa. ĩ rubro & nigro. Solu. ordinarius bene cognoſcit de cã eccleſię 1 licet nõ de propria quod dic, vt no. 2. quæſt. 7. ſi quis erga. de cler. male. cap. 1. & inf. de pœn. Romana. Item ordinarius dicit ſuam eſſe iuriſdictionem, & ſubditus hoc negat, & bene cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio. 2 ſupra de reſcrip. litteris ff. de iud. ſi quis ex aliena. Sed ad omnẽ ſuſpicionem vitandam melius vr̃ id expediri per delegatos, ut ſequitur ſup. de fo. comp. ſi quis contra. & ff. de iuriſdict. omni. iudic. prætor.

1 Placet Phi. et ſi allegeĩ præſcriptio. Do. Vide tamen Innoc. c. venerabili de ver. ſign. Font.

2 Hoc verũ ſi qõ tm̃ inter iudicẽ & partem; & hoc p̃t; quia ius ſuũ defẽdit. c. dilect. & ibi Inno. de ſen. excõ. ſi autẽ eſſet qõ inter partes iudex tãquã alteri fauens non ſe pronũciabit cõpetentem. ſec. Dom.

ADDITIO. Idẽ Io Mona. Archid. remittit ad no, per Inno. de, dila. præterea de cẽſib. venerabili. de uerb. ſig. ex part. Io. And.

d ¶ Huiuſmodi.] canonica, ſ. nec poteſt ſubditus obedientiam præſcribere contra prælatum, quod dic, vt ſup. de præſcr. cum non liceat.

e ¶ Munitos.] & ſic allegans hæc duo ſimul, auditur, vt s̃. de præſcrip. auditis. (Vide de hoc de verb. ſigni. Abbate.) Contra e. tit. veniens dic, vt dixi inf. de reg. iu. nullus pluribus.

ADDITIO. Arch. remittit ad no. 23. diſt. quamquam. in gl. ſic ergo. Io. And.

f ¶ Per ſe.] ſine præſcriptione.

g ¶ Prædictis. ſup. 1. & 2. reſponſo.

h ¶ Quadraginta annor.] quia minori non currit contra eccleſiam. 16. q. 3. c. placuit 2 ver. quas actiones s̃. de præſcr. de quarta.

i ¶ Violenta.] ſic poſſidentes cum pari debent pęnã, ergo non præmiũ, inf. eo. licet. ſup. eo. lib. de præben. cum qui. 15. q. 1. legi.

ADDITIO. Ioan Monac. allega. de traslat. inter cor-

k ¶ Precario.] ſic ſu. de reſtit ſpol. olim. 1 dicet. n. iſta ſit iuſta cauſa poſſidendi: non dat tñ titulũ pręſcribẽdi, ne ille, qui precario cõceſſit, ex liberalitate ſua illiberalitatẽ recipiat ꝯ naturã ꝯtractus. ff. de preca. l. 1.

l ¶ Turbentur.] hoc idem ſi ſolum priuilegium allegarẽt, vt probatur in ſequẽti §. in prin.

m ¶ Iure cõmuni.] 16. q. 7. omnes baſilicæ.

n ¶ In eoſdem.] no. quantus fauor priuilegio debetur; eſt enim priuilegiũ ex ſe fauorabile, ſed p̃ſcriptio odioſa, ſup. de deci. tua. & ca. ex parte, & dixi de hoc inf. de reg. iu. odia.

EPiſcoporum, & aliorum.] Primo ponit quadruplicem prohibitionem: Secundo pœnam adijcit pęnis antiquis: ibi, Qui vero.

CASVS. Propter delictũ comitis Pictauien. fuit ciuitas Pictauien. interdicta interdicto generali, & totus comitatus Pictauien. in quo comitatu Pictauiẽ. sũt aliqui exempti. ſm veriorem intellectum. qui putantes ſe non teneri ad interdictũ, quod diœceſan⁹ impoſuit, eo quia ſunt exempti, contemnũt illud interdictũ, & celebrãt diuina officia ianuis apertis, & alta voce. Certum eſt, ꝙ à iure antiquo ſunt aliquæ pęnæ introductæ contra non obſeruantes interdictum. Sed vtrũ vltra illas pęnas ſint aliæ pęnæ introductæ? Rñdet ꝙ ſic; quia eſt eis interdict⁹ ingreſſus ecclæ, donec fuerit ſatisfactum ad arbitriũ epi. Et notanter dr̃ ad arbitrium; quia nõ tenẽtur ſatisfacere ad dictum epi; niſi vt bonus vir fuit arbitratus. Sed q d, pone ꝙ ep̃s Pictauien. protulit in aliquos ſuos ſubditos ſnĩam excõmunicationis, & mandauit ep̃s, vt tales ſubditi nõ reciperentur ad diuina? Certũ eſt, ꝙ tales nõ debẽt ad diuina admitti. Sed quid? quia licet ep̃s mandet ſubditis, vt illos non reciperent ad diuina, nõ tñ mãdet exẽptis: nunquid exempti poſſunt tales excõicatos admittere ad diuina; Rñdet ꝙ non, & ſi cõtrariũ fecerint, incurrunt prædictã pęnã; quia eis eſt interdictus ingreſſus eccleſiæ, & efficiũtur irregulares. in c. is qui. de ſen. exc. inf. eo. lib. (Conceditur.) vt in cap. alma. inf. de ſen. excom. eo. lib. ſ. baſſa voce, & ianuis

clau-

rum, a † & aliorum prælatorum querelis frequentib⁹, & querulosis clamoribus excitati, præsenti decreto duximus statuendũ ne aliqui sæculares aut regulares quantumcumq; exẽptionis seu libertatis Sedis Apostolicæ priuilegijs communiti, b cuiuscũque ordinis, religionis, status, vel conditionis existant, scienter celebrent, vel faciant celebrari diuina in ciuitatibus, † castris villis (nisi quatenus eis à iure conceditur) seu locis alijs interdictis c ab ordinarijs, d siue delegatis e iudicibus, vel à iure: f aut excõmunicatos publice, vel interdictos ad diuina officia, g seu ecclesiastica sacramenta, vel ecclesiasticam sepulturam h admittant. Qui vero contra præsumpserint, præter alias pęnas, a iure statutas, i ingressum k ecclesiæ sibi nouerint interdictum, donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserunt, l † satisfecerint competenter.

¶ Idem.

¶ *Primo ponit, quãdo eximitur eccl. quid importet. Secũdo, quãdo ipsius canonici. Tertio, quãdo clerici. Et ista ordinate declarat in qualibet partium affirmatiue, & negatiue loquẽdo, secund. Io. And.*

CAP. IX

PER † EXEM-

† Vide cl. ex frequentib. de sen. excõ. Cald. cõsi. 4. tit. de sen. excom. & late Fel. in cap. a nob s. ext. de except.

† Ciuitatis appellatione quid veniat. vide p Fel. in ca. Rodu. extra. de rescri.

clausis. No. primo, ꝙ diuina officia non debent populo celebrari in locis interdictis, & celebrãtes in locis interdictis incurrũt graues pœnas. & maiores pęnas incurrũt exempti, quã non exempti. l. presbyteri C. de episc. & cler. vbi magis puniendi sunt illi, qui plurimũ honoris à principe susceperunt iõ si exẽpti delinquant grauius sunt puniẽdi, quam ceteri. Itẽ qa isti priuilegiati cõfidẽtes de suis priuilegijs, plus ceteris violabãt interdictũ ideo propter frequẽtiam delicti ordinatum fuit, ꝙ plus ceteris punirentur. No. vlterius iuncta glos. ꝙ celebrãs pręsente excommunicato nõ est irregularis: sed est ei interdictus ingressus ecclæ tñ est proxim⁹ irregularitati: quia si se immisceat diuinis, efficit irregularis. c. is qui. de sen. excõ. istomet libro. Nota vlterius ꝙ appellatione sacramentotum Ecclesiæ nõ venit sepultura. Not. insuper, ꝙ decreti appellatione cõprehẽditur cõstitutio iuris cõmunis Quid autem sit proprie decretum vide glos. sup. eodem libro de reb. eccl non alienan. c. 2. No finaliter, quod eadẽ pęna punitur faciens celebrare diuina in loco prohibito qua punitur celebrans, ad hoc cle. grauis. de sent. excomm. Dom.

[prima glo. summat.]

a ¶ Episcoporũ.] Interdictus est ingressus Ecclesiæ regularibus, vel sæcularibus, quamuis exemptis, qui scienter celebrant, vel celebrari faciunt diuina in ciuitatibus vel locis interdictis, nisi secundum permissionem iuris, vel excõmunicatos, vel interdictos publice ad diuina officia, sacramenta, vel sepulturam admittunt. hoc dicit. hodie aggrauata est pęna, quod dic, vt de sepult in clem. eos. & in clem. de sent. excõ. ex frequentibus.

b ¶ Communiti.] de formis videbitis. ĩ. e. tit. si. Papa.

c ¶ Interdictis.] Vide cle. de sen. excom. c. 1.

d ¶ Ordinarijs.] sic sup. eo. tit. cum & plantare.

e ¶ Delegati.] ergo interdicere possunt. ad idem sup. de offi. dele. c. 1. & c. sane 2.

ADDITIO. Saluo quod habes in extrauag. Bonif. prouide attendentes. Io. And.

f ¶ Vel a iure.] vt sup. eo. lib. de ele. vbi periculum. §. ciuitas. & sup. de censi. quamquam, & inf. de pęn. felicis. in fine.

g ¶ Officia.] celebrans præsente excommunicato maiori excommunicatione, vel interdicto, non est irregularis. ĩ de sent. excom is qui, vbi de hoc, interdum tñ licet celebrare præsentibus interdictis, quod dic, vt inf. de sent. excom. c. vlt.

h ¶ Sepulturam.] vide cle. de sepul. eos qui.

i ¶ A iure statutas.] sicut diuersa sunt narrata, sic diuersæ punitiones iuris, si q celebrãt in ciuitate, castris vel villis, nisi quantũ eis à iure permittitur, cõpescãtur p ordinarios, s. e. auctoritate, si celebrãt ĩ loco interdicto, vltra quã à iure permittitur scienter sunt irregulares in f. de sen. exc. is qui, sed si præsentib. ex com. celebrant, secus, vt ibi, & sup. dixi.

[Gl. seq. primo ostendit vicinitatẽ irregularitatis: secundo tractat, an in non exemptis locum habeat ista pęna.

k ¶ Ingressum.] hoc aduerte, quia vt supra dixi, licet quidam ex istis nõ sint irregulares: tamen per decretalem istã sunt vicini irregularitati contrahendæ qa si post huiusmodi interdictũ in ecclesia celebrauerint vt prius irregularitatẽ incurrunt, vt ĩ de sent. excõ. is cui. Scite debes, ꝙ quidã i hanc decretalẽ, & eius pęnam. dicunt locum habere tm̃ in exemptis, & pro eis faci, qa multo maiore pęna sũt digni, quibus cũ plurimũ honoris p iussiones principũ est delatũ reperiũtur in crimine, C. de epis. & cle. l. presbyteri Et ẽ canonizata. 5. q. vlt. pſbyteri. vnde dicatur hoc statutum circa eos tm̃, ne priuilegiorũ ptextu flagitiorũ crescat auctoritas, C. de priuil. schola. l. 2. lib. 12. sed contrarium credo, scilicet hanc decre. & eius pęnam habere locum etiam in non exemptis per litteram, quæ supra dicit, quantumcumque, & c. quasi dicat decr. ista, quod vult etiam exemptos nedum non exemptos hac constitutione ligari. ad idẽ. sup. de præb c. 1. cum sim.

† al. contempserint.

i Io. Mo. in pdi decr. is cui. Io. And.

† Præter doctor. hic vid. Dec. cõs. 152

l ¶ Contempserunt.] sic sup. de immunit. ecclesiar. quoniam.

PEr exemptionem.] Eximitur quandoq. Ecclesia quandoque ipsius canonici, quandoq. clerici. Ista tria quid importent, ordinate declarat. Et tria facit hæc decr quæ satis patent. Secunda ibi, Verum. Tertia ibi, Si autem.

CASVS. Papa per suum priuilegium, vel indultũ eximit aliquã Ecclesiam a iurisdictione dięcesani, per vnam de formis in ca. seq. quia dicit Papa, talem Ecclesiam eximimus à iurisdictione ordinarij; vtrum per hoc videatur Papa non solum exemisse ecclesiã à iurisdictione ordinarij, sed ẽt ministros ipsius Ecclesiæ? Respõdet, ꝙ nõ. Vt ponamus, ꝙ est aliqua Ecclesia cõuentualis, vel collegiata, in qua est rector habens administrationem, Papa illam Ecclesiã exemit a iurisdictione ordinarij sub hac forma. Talẽ Ecclesiam eximimus, vel per aliam formã: vtrũ videatur tantummodo locus exemptus, vel vtrum cũ hoc videantur monachi exempti, & etiã rector parochialis qui est vicarius perpetuus? Rñdet, ꝙ per illud priuilegiũ videtur solum exemisse ipsius monasterij religiosos clericos. & cõuersos, sed nõ videtur exemisse vicarium perpetuũ, neque populum ipsius parochiæ & iõ ipse vicarius remanebit sub iurisdõne epi. Sed q d, ponamus ꝙ Papa per suũ priuilegium exemit canonicos Ecclesiæ Pictauiẽ. in qua sunt ministri diuersi status; quia ibi sunt capellani, non tamẽ sunt canonici

ptionem [a] Ecclesiæ concessam, ipsa Ecclesia [b] & ipsius Monachi, vel Canonici, Clerici etiam & Cōuersi, perpetuoque oblati (non autē [c] Ecclesiæ eiusdem Presbyter, qui parochianorū curam [d] habet, quo ad ea, quæ ad curam eādem pertinent, nec ipsi parochiani [e] etiam) intelliguntur exempti. † Verum si canonici alicuius ecclesię eximantur, ipsi soli canonici, non autem [f] ecclesiæ, vel alij eius clerici [g] sunt exempti. Si autē clerici cuiusvis Ecclesiæ eximantur; tunc tam canonici, quam alij clerici eximūtur, non tamen Ecclesia: nisi aliud in exemptionis priuilegio exprimatur.

nici: vtrum videantur exempti capellani? Respondet, ꝙ non: etiā si essent ministri habentes dignitatem: dum tñ non haberent canoniam in ecclesia Pictauien. Secus si Papa in suo priuilegio est vsus vocabulo clerici, puta quia dixit, Nos eximimus iurisdictione ordinarij clericos Ecclesiæ Pictauien. quia tūc vī exemisse omnes ministros ipsius ecclesiæ. Nota primo, ꝙ exempta aliqua Ecclesia a iurisdictione epī, videntur exempti similiter ministri ipsius ecclesiæ: qa ista exēptio Ecclesiæ dī exēptio realis, & se extēdit ad personas. Nota, ꝙ qñ eximitur ecclesia, vī locus exemptus, & etiam ministri illius Ecclesiæ: non tñ vicarius perpetuus deputatus ecclesiæ parochiali: neque parochiani illi⁹ Ecclesię per illud priuilegium sunt exempti a iurisdictione dioecesani. Nota, ꝙ appellatione canonicorum veniunt solum habentes canoniam in ecclesia. Nota, quod appellatione clericorum veniunt omnes ministri ecclesiæ.

[Prima glossa diuidit, dicit quid declaret: & vnde sumpta.]

a ¶ Per exemptionem.] Tria dicit hæc decret. quæ satis patent. Et emanauit declaratiue ad ea, quæ not. Innoc. & Host. supra eod. cum capella. & c. recepimus. Et fuit sumpta de extrauaganti Innoc. quæ incipiebat: Ad perpetuam.

ADDITIO. Guil. tū in Spec. eo. tit. versi. Item, licet, allegabat. eod. cum super, quæ in summa dicebat, ꝙ abbas ꝯ epm agens super exemptione ecclesiæ monachorum & parochianorum succubuit in vltimo: quia nihil de parochianis in priuilegio dicebatur. Io. And.

[Glo. secunda soluit quæstionem, & remittit.]

b ¶ Ipsa ecclesia.] cum atrio, secundum ea, quæ dixi secundum Ber. sup. eo. c. 1. & sub intelligitur exempta, & bene patet per hoc c. & per decr. illā. sup. eo. lib. de pręben. quamuis; ꝙ eximit ecclesiam catedralem, ne sub generali vocabulo ecclesiarum ciuitatis intelligatur exemisse omnia etiam minora beneficia de ecclesia, vt ibi dixi.

c ¶ Non autem.] subintelligitur exemptus, &c.

d ¶ Curam habet.] vnde tales presbyteri habent institui ab episcopis, & intelliguntur esse perpetui, quia nequeunt absque rationabili causa ex tunc ab episcopis amoueri. sup. eo. lib. de capel. mona. c. vnico. & hoc casu propter hanc curam & populum non exemptum, prælatus exemptus vadit ad synodum episcopalem sup. eo. tit. & lib. vt Apostolicæ.

[Glo. seq. dat simile, secundo obijcit, & soluit.]

e ¶ Parochiani.] sicut aliud est clericus, aliud est populus supra eo. ex parte 1. & infra de sent. excom. si sententia 1. responso. sed huic 1. rñso videtur contradicere supra de verbo. signifi. cum clerici. vbi nomine ecclesiæ 1 cathedralis, intelligitur solum capitulum, non inferiores clerici, vel conuersi, sed ibi de iuramento loquitur, quod stricte intelligitur, nec extenditur ad ea, de quibus non fuit cogitatum, sup. de iureiur. c. penu. iurisdictio autem ita pendet penes episcopum. & capitulum, quod non penes inferiores clericos intelligatur, ergo iuramentum ibi secundum formam iuris communis, ad idem sup. de iureiur. ad nostram 3. sup. de verb. sign. super quibusdam.

ADDITIO. Concor. Arch. supra eo. lib. de præben. quamuis 1. sed Ioan. Monach. quid voluerit nō capio. Ioan. And.

[Gl. seq. argum. pro Io. & Ber.]

f ¶ Non autem ecclesia.] bene ergo dixit Ioan. & Ber. qui not. sup. de testa. requisisti. in glos. hic respōdet, quod si quid legatur canonicis, non intelligitur legatum Ecclesiæ, per l. ff. de reb. dub. l. ciuibus.

ADDITIO. Vide quod dixi super glo. præalleg. Io. And.

[Gloss. seq. quærit, arguit affirmatiue: & soluit contrariū.]

g ¶ Alij eius clerici.] sed nunquid per hoc erunt exempti conuersi, & oblati non clerici? Argumētum, quod sic. 12. q. prima, cap. duo. Contrarium credo per hoc capitulum, quod stricte sumit verba priuilegiorum exemptioni, vt sonant, & quia non reperit de conuersis, & oblatis, vt supra primo responso. quod si voluisset intelligi, expressisset, supra de decimis, ad audientiam. Ad idem supra eod. lib. de ele. ex eo, quod. Ioan. And.

Not. ergo ost Pet. An nar. & alios ic, quod p tā exēptio ē eps nihil rdit in pa chianis. n.c. recepi us. s̄. eod. tō est Pm ost. qa laici non tā an ctūtur ecfiæ, q̄ clei. Itē ista iuilegia, ia alijs ali aliter prę dicant, restringuntur laici non eniunt hic, q̄ bene in nia, qua oē us epo adudicat, fin o.And. hic ont.

De varijs gnificationibus quas ēt ecclesia i no. & in oncord. Io. And.

¶ Idem.

¶ Formas priuilegiorum ponit hac decretalis, quarum quadam exemptionē conferunt quadam non. Io. And.

CAP. X.

SI PA-

SI Papa.] Hæc est optima decret. in materia interpretationis priuilegiorum, primo distinguens inter verba narratiua, & assertiua, ponit sex formas verborum, quæ assertiue prolatæ sapiunt exemptionem, & de vltimis quatuor rationem subdit. Secunda: ibi, Et est idem. ponit alias octo, & sic quattuordecim, vsq; ibi, Non sic. Et ibi ponit tres formas, per quas non datur exemptio vsque ibi. Licet. vbi de formis alijs protestatur. Io. And.

¶ Istud c. ponit formas, per quas potest probari exemptio aliquorum.

CASVS. Episcopus Pictauien. vel eius officialis volebat punire, & corrigere Titium de aliquo excessu, vnde fecit ipsum citari ad comparendum personaliter ad se purgandum super tali excessu: Titius conuentus in termino sibi assignato, comparuit, & opposuit, quod erat exemptus a iurisdictione epī, & ideo petebat remitti ad suum iudicem, siue conseruatorē suorum priuilegiorum. Certum est, quod intentio epī, siue eius officialis est fundata de iure cōi, ideo iste Titius tenetur probare suam exceptionem, sup. eo. tit. & lib. c. cum personę. vnde Titius ad probandum suam exceptionem produxit quoddam instrumentum delegatorium, in quo dicebatur, Conquestus est nobis talis Titius Romanæ Ecclesiæ immediate subiectus, vtrum fuerit sufficienter probata exemptio? Respondet quod non, quia illa verba narratiua non faciunt fidem, sed solum verba dispositiua, nisi in verbis dispositiuis contineretur, quod talis Titius est subiectus Romanæ curiæ. Sed vellem informari, quæ verba sunt necessaria ad hoc, quod aliquis dicatur eximi a iurisdictione ordinaria, & per quę verba potest probari exemptio? Rñdet quod pluribus modis pōt probari exemptio, dummodo probetur per vnam de formis: quæ sequuntur in littera, videlicet si dicat Papa in verbis dispositiuis, Nos talem ecclesiam eximimus a iurisdictione ordinarij, vel sic, Dicimus talem ecclesiā ptinere ad ppietatē B. Petri, vel sic, dicimus, vel

decla-

declaramus talem Ecclesiam subiectam Romanæ Ecclesiæ, vel ad ecclesiam Romanam nullo medio pertinere, vel asserimus talem Ecclesiam nullo medio ad Romanam ecclesiam pertinere. Sed quid ponamus, qđ in verbis assertiuis dixit Papa in suo priuilegio, vel in sñia: Nos talē ecclesiam asserimus exēptam a iurisdictione ordinarij: vel asserimus talem ecclesiam spectare ad ius, & ꝓprietatē B. Petri: vtrū sufficienter ꝓbet exēptio? Rñdet, quòd sic: Nam oēs ecclesiæ de iure cōi spectant ad Romanam ecclesiā: ideo si Papa in priuilegio suo, vel sñia apposuerit ista verba, ĩ verbis dispositiuis, vel assertiuis, debent illa verba aliquid operari. Sed quid, q̃a Papa dixit in suo priuilegio, ꝙ talis ecclesia potiatur libertate Romanæ ecclesiæ; vtrū sit ꝓbata sufficiēter exēptio? Rñdet ꝙ sic. Idē si dicat Papa: talis ecclesia in signum libertatis soluet annuū cēsum. Secus si diceret solum Papa indefinite, ꝙ talis ecclesia soluet annuū censum ecclesiæ Romanę. Idē si dicat ꝙ in tali ecclesia nō audeat ordinari⁹ collocare suam sedem, tunc.n. vř talis Ecclesia priuilegiata. Sed quid ponamus, ꝙ Papa dixit in aliqua sententia, vel priuilegio, Nos recipimus tales religiosos talis ordinis ĩ nostros ꝓprios & specialiter subiectos Romanæ ecclesiæ, an videantur isti exempti a potestate ordinarij? Respondet, ꝙ sic, Secus si dixisset Papa: Nos tales recipimus in proprios, & speciales filios. Nam per illa verba non viderentur exempti a iurisdictione ordinarij. idem dicendum est si Papa aliquibus concedat indultum, vel priuilegium, vt a quoquam nō possint excommunicari, vel suspendi: & ꝙ in signum huius soluant ecclesiæ Romanæ annuum censum: nam per illa verba non videntur exempti a iurisdictione Diœcesani. Postea dicit Romanus Pontifex in fine, ꝙ pro præsenti non potuit cogitare omnes formas, quib. potest conferri exemptio: Nam per alias formas potest probari exemptio, dummodo constet de mente Papæ. Not. quod posita in lege gratia exempli, non restringūt legem ad casum expressum: sed extenduntur etiam ad alia similia. Nota, quod exemptio appellatur libertas, & quod illam allegans debet eam probare, vide sup. e. tit. & lib. c. cum personæ. Dominicus.

pa [a] in aliquo priuilegio, vel scriptura nō facta principaliter [b] super donatione, † vel sñia exemptionis, seu ēt libertatis, aliquam ecclesiam ad ius, & proprietatem Romanæ ecclesiæ pertinere, vel consimilia verba narret, non propterea illius ecclesiæ exēptio est probata, [c] nisi de libertate aliter doceatur.

† al. datione.

¶ Si autē ecclesiæ, vel monasterio exemptionis priuilegium concedendo, vel super ipsius exēptione sententiando cum de ipsius exemptionis negotio ageretur asserat [d] ipsam ecclesiam fore exemptam: aut eam iuris B. Petri existere: siue ad ius, & proprietatē Romanæ ecclesiæ, [e] vel ad Romanā ecclesiam specialiter, aut sine medio, [f] vel etiam simplicirer pertinere, per hoc plene debet exempta huiusmodi ecclesia iudicari. Cum enim iure cōi, omnes ecclesiæ ꝑ orbem diffusę ad Romanā Ecclesiam pertineant, si id alicui cōcedatur ecclesiæ, vel de ea per sententiā iudicetur, ex hoc ipsius cōprobatur exemptio, vt priuilegij nihil alias allatura cōcessio, ei cui concedi tur, & sententia nullū aliter datura subsidiū ecclesiæ, pro qua fertur prærogatiuam (cum verba aliquid operari debeant [g]) conferat gratiæ specialis.

¶ Et est idē [h] si priuilegiū contineat, vel ipse Papa ꝑ modū exprimat suprascriptum, quod ecclesia sit libera: seu qnod potiatur Romanæ ecclesiæ libertate: [i] vel quod in hoc prærogatina gaudeat spāli, aut si dicat indefinite, [k] qđ ecclesiæ Romanæ annuū cēsum soluat ad perceptę iudiciū libertatis: siue quod ipsam ecclesiam eximit ab ordinarij † potestate: vel quod nō audeat illic eps̄ cathedram collocare: [l] aut imperandi, seu ordinationem quamuis leuissimam faciendi, exercere aliquam potestatem.

† al. ordinaria.

[Prima glossa summat, & dicit quid declaret.]

a ¶ Si Papa.] formas priuilegiorum ponit hæc decretalis, quarū quædam exemptionem conferunt, quædam non. Et de hoc not. per Innoc. & Hostien. sup. eod. recepimus, & per Host. sup. eo. cum capella.

[Glossa secunda exemplificat.]

b ¶ Principaliter.] puta impetrat litteras prælatus super reuocatione rei ecclesiasticæ male alienatæ, quibus dicitur, conquestus est nobis T. prælatus tali Ecclesiæ nobis immediate subiectæ, quod prædecessor eius, &c. vnde talia verba solemus vocare narratiua, non assertiua vnde j̄. sequitur talia verba narret, ad hoc bene concor. 3. q. 6. hæc quippe. & quod ibi no. in 1. glossa.

ADDITIO. Vide, quod no. in clem. de proba. litteris in gl. narratiuis. Archi. remittit ad sum. Azo. de fal. cau. adie. & 19. di. c. 1. ver. itaque in gloss. est hic arg. subdit etiam hic tolli opinionem, quam no. Bernard. de rescript. nonnulli in gloss. sic ergo, vltra medium. Io. And.

[Gl. seq. signat contrarium, & soluit.]

c ¶ Probata.] Contra videtur qđ no. Bern. sup. de censi. cū olim in 1. glos. vbi dicit, ꝙ statur publicæ scripturæ: in qua continetur de finibus episcopatuum, licet ista sint facta ob aliud: sed illud habet locū in ipsa probatione finium, quæ fit per argumenta sup. de proba. cū causam, & cui ius commune nō est contrarium, sed hic ius commune est cōtrarium, & sequerentur hoc casu plenæ probationes, & ideo secus.

Narratiua verba Papæ probāt plene, si sunt de suo facto, & sup his fundetur intentio ipsius.

d ¶ Asserat.] Not. quia, sup. dixit, narret. ergo hic de assertiuis, ibi de narratiuis hodie plene probant narratiuæ litterarum Papalium, si sunt de suo facto, & super his fundetur gratia, vel ipsius intentio: per cle. de proba. litteris. & vide quod ibi no. in gl. antepen.

Argumentū a verbis valet.

e ¶ Ecclesiæ.] sup. de rest. in integ. cap. 2. de arbi. cum tempore.

f ¶ Sine medio.] sup. eod. cum olim. 1.

[Glo. seq. allegat concor. arg. & remittit.]

g ¶ Debeant.] Optime cōcor. sup. eo. in his. (Et cōcor. quas his alleg. Arch. ibi inuenies in vlt. glo. Et nota arguendum a verbis. sup. de deci. ad audientiam. de quo dic, vt no. 22. q. 5. humanę. & sup. de verb. sig. propterea lex tamen non debet imponi verbis, sed rebus. sup. eo. lib. de elect. commissa. ad fi. Io. And.

h ¶ Et est idem.] s. quod ecclesia debet plene iudicari exempta.

i ¶ Libertate.] sup. eo. cum olim 2.

K ¶ Indefinite.] quia secus si post determinationē alicuius certæ libertatis concessæ, vt j̄. §. idem.

l ¶ Collocare.] in locis enim exemptis hoc nō possunt Episcopi. 18. q. 2. luminoso. sup. eod. lib. de offi. ord. cum Episcopus.

[Glosse

Similiter si aliqui recipiantur in proprios, & speciales subiectos, censentur exempti. Non sic si in proprios & speciales filios Romanæ Ecclesiæ sint suscepti: tales quippe exempti propterea non existunt.[a] Si verò dicatur simpliciter, quodl aliqua ecclesia Romanæ Ecclesiæ annuum censum [b] soluat: non propter hoc exempta ecclesia dici debet. Idem [c] dicimus si circa aliqua per priuilegiũ cõcedatur libertas, & clausula de censu annuo persoluendo sequatur, vt si aliquibus, quod ab alio quàm à Papa, seu eius legato excõmunicari, suspendi, aut interdici non possint, [d] vel aliquid aliud specialiter à sede Apostolica sit indultũ, vel etiam dicatur, quod in speciales Romanæ Ecclesiæ filios sint assumpti, & sequatur in priuilegio, quod Ecclesiæ Romanæ ad indicium † libertatis perceptæ annuum cẽsum soluant. His enim & consimilibus casibus sic † insertis priuilegiati articulis, ordinariorum iurisdictioni quãtum ad alia sunt subiecti.[e] ¶ Licet autem sic diuersos priuilegiorum, quibus ecclesiæ ac monasteria eximuntur, tenores, ad litium materiam amputandam duxerimus designandos: per hoc tamen alijs exemptionum, si reperiantur, seu aliarum libertatum modis, vel eorum effectibus nolumus aliquatenus derogari.

[Glo. seq. reci. per duplicem obiec. prima ad quid valeat concessio: secunda, de duabus legibus, & vtrique respondet.

a ¶ Non existunt.] sed sunt priuilegiati, vt ĩ. de verb. sign. veniens. 1 respon. recipiendo ergo illos in filios, vĩ illos recipere in amorem filialẽ: sicut subdiaconus ordinatus à Papa nõ in exẽptionem, sed in honorẽ intelligitur ordinatus: princeps tamen eos, quos in patres elegit, non vult alijs subijci, vt in Auth. cõstit. quæ de dignit. col. 6. & si dominus apud acta nominat seruum suum filium, dicitur ei libertatem concessisse C. de lati. lib. tol. l. vnica. §. similiq; modo, sed ibi sibi soli fit prçiudicium: hic autem fieret præiudicium ordinario, cuius iurisdictioni potius est fauẽdum. supra eod. ti. & lib. cũ personæ. 11. quæst. 1. puenit, vbi ergo Papa exprimit aliquos speciales subiectos si essent alij subiecti, non essent speciales subiecti: & ideo illa verba exemptionem faciunt, vt s̃. ptoxi. responso. Hoc patet etiam supra in quarto exemplo: sufficit enim, quod dicatur specialiter ad Romanam Ecclesiam pertinere, vt ibi. Sed licet aliquis sit filius, non sequitur, quod sit specialis subiectus: quia vnius potestatis filius alteri potestati posset esse subiectus. 1 & ideo aliud hic, aliud ibi, Filiatio ergo amorem & priuilegium denotet, specialis subiectio exemptionem.

b ¶ Censum.] non enim omnes ecclesiæ exemptæ soluunt censum: nec omnes, quæ censum soluunt, sunt exemptæ sup. eod. tit. recepimus. vnde non probat hoc esse, &c. C. de probat. ad probationem, sup. de offic. delegat. cum contingat.

c ¶ Idem dicimus.] scilicet quod nõ propter hoc exempta censebitur.

d ¶ Non possint.] de quo dic vt su. eod. tit. & lib. ne aliqui. Io. Andr.

[Glo. sequens notat, allegat concordantias, & dat simile.]

e ¶ Subiecti.] ergo not. quod vnum, & idem uerbum diuersificatur secundum adiuncta. 2 ff. de contrahend. emptio. l. quod sæpe. §. ueneni. & ff. de uerbor. signific. l. qui uenena. unde si indefinite dicatur, quod ad indicium perceptæ libertatis soluat censum, exempta dicitur, ut supra §. & est idem si post certam libertatem, nõ propterea ultra id intelligitur exempta, ut hic: & simi. supra de donationibus pastoralis.

apa recipiẽ / o aliquos ĩ / lios, nõ cen / etur eos exi / mere.

al. iudiciũ.

i sicut, & fi- / ius meus mi / hi, & alteri / põt esse ser- / uus. ff. ad leg. / Fal. l. pretia. / o. Andr.

al. ita, sic / rip. priuile / iati articu- / s. al. ita. sic / nsertis priui / giati articu / s, &c.

Et secũdum / materiã, ut / icã inf. de / ent. excom. / i ciuitas. in / l. 1. rñ. Ioan. / Andr.

¶ Idem.

¶ Priuilegiati, vt tempore interdicti celebrare possint diuina clausis ecclesijs, alios etiam extraneos admittere non possunt. Et si fuerit singularis persona super hoc priuilegiata, familiares suos admittit; secus in familia conuentus taliter priuilegiati. Hoc priuilegio non gaudet ille, cuius culpa ponitur interdictum. hoc dicit Dominicus.

CAP. XI.

Licet † vobis [f] concessum existat, [g] vt interdicti tempore ianuis clausis excommunicatis

Licet.] Sunt quattuor dicta per. §. diuisa definientia. totidem dubia circa priuilegium de celebrando tẽpore interdicti.

CASVS. Ponamus, quod aliquibus clericis vel religiosis fuerat interdictum per Papam in pœnam delicti per eos commissi, vt nõ possent celebrare diuina tempore interdicti etiã ianuis clausis: postea isti clerici vel religiosi accesserũt ad Apostolicam sedem, & impetrauerunt indultũ, & priuilegium, vt tempore interdicti possent diuina celebrare ianuis clausis, non receptis excommunicatis: vtrum poterũt admittere ad diuina transeuntes & peregrinos? Respondet Romanus Pontifex quod non; si contrarium fecerint, incurrunt pœnas à iure ĩdictas. Et istud verũ nisi transeuntes vel peregrini haberent priuilegium, vt possent audire diuina ĩ locis interdictis. Sed ponamus quod ista persona priuilegiata vt possit audire diuina in locis interdictis, non obstante interdicto, hẽt aliquos familiares, vtrum possit secũ introducere suos familiares, vel vtrum possit per suos capellanos facere celebrari in locis interdictis? Respondet 1 Romanus Pontifex, quod sic, secus autem esset dicendũ in familiaribus conuentus, & hoc verũ, nisi in casu necessitatis, puta si in conuentu omnes essent infirmi vno excepto, tunc ista persona priuilegiata posset talem sanum facere celebrare in medio interdicto. Sed quid, ponamus, quod ista persona sit priuilegiata, vtrum possit facere celebrari in locis interdictis, & possit secum introducere eius familiares. habet enim plures ministros siue familiares, sunt aliqui, qui non audierunt Missam, vtrum poterit facere celebrare aliam Missam in loco interdicto? Certe non. Nota primo, quod de iure tempore interdicti non est licitum, diuina celebrare. Hodie dic vt in capit. alma mater. infra de sentent. excommunication. Nota secundo, quod priuilegium non extenditur principaliter ad alias personas, quàm expressas. Dominicus.

†De materia uide latissime in cap. alma mater, ĩ. de sen. excõ.

[Prima glossa dicit quid declaret.]

f ¶ Licet vobis.] declarat notata per Bern. Inno. & Hostien. sup. eod. quod nonnullis.

g ¶ Existat.] per speciale priuilegium, & sic facit ad titulum. Idem Archidiaconus.

& interdictis exclusis,[a] voce submissa diuina celebrare possitis: ad ea tamen aliquos etiam si aliunde venerint (nisi super hoc priuilegiati [b] existant) recipere nulla ratione debetis.

¶ Cum conceditur singulari personæ,[c] vt modo præmisso,[d] tempore interdicti celebrare valeat, vel audire diuina: eius familiares † domestici [e] ad audiendum cum ea, & celebrandum sibi diuinum officium, licite admittuntur.[f] Non sic autem in familiaribus alicuius conuentus, seu collegij est censendum: illi enim nisi priuilegiati fuerint, admitti non debent.[g]

¶ Huiusmodi quoq; concessione gaudere non potest is, cuius causa,[h] seu culpa, dolo vel fraude, fuit † sententia interdicti prolata, seu qui ad perpetrandum delictum, cuius occasione lata extitit, præbuit consilium, auxilium, vel fauorem.

¶ Idem.

¶ Episcopi cum altari viatico celebrare possunt, & sibi facere celebrari, ita tamen quod non violent interdictum h.d. Ioan. Andr.

CAP. XII.

QVoniam Episcopi [i] † eorumq; superiores se habent diuersis ex causis à suis ecclesijs, & diœcesibus absentare [k] frequenter, nec semper possunt commode[l] ad ecclesias accedere pro Missa celebranda, vel audienda in ipsis, sine qua eos transire non decet [m] absq; causa rationabili vllam † diem: Præsenti

(Glo. seq. aperit dubium, quod recit. potest per modum obiect. secundo opponit, & dupliciter soluit.)

a ¶ Exclusis.) istud erat, quod inducebat dubitationem per eius contrarium, quasi à contrario non excōicatos, nec interdictos, & aliunde veniētes admittere poterāt, & arg. à cōtrario fortissimū est. s̄. de his quæ fiūt à prælat. cū Apostolica, in fi. sed hoc nō est verū, nisi illi sup hoc sint priuilegiati, vt patet qa ex quo locus interdictus est, videtur omnib. interdictum ibi audire diuina, nisi super hoc sint priuilegiati: nec priuilegiū vnius alteri penitus prodest. ad hoc. s̄.e. sane, & p̄terea ante hāc decretalē in dubio erat tut⁹ hoc tenere propter periculū animarū, & ideo amplectendum erat ad audientiam. de spons. iuuenis. Sed oppono qd̄ hęc decret. est superflua: cum hodie sine priuilegio competat tēpore interdicti taliter celebrare de iure communi, vt j̄. de sentēt. excom. ca. vl. Potest dici, ꝙ iuris in cōcessione per priuilegium dictū est, idem in concessione per ius commune, vt ibi, & ideo forte generaliter dixit, sup. concessū, non dicens qualiter. Vel dic ꝙ ēt per priuilegium posset habere locum casus noster, & subauditus primæ glossellæ. Pone enim ꝙ Papa interdicendo locum vetuisset celebrari, etiam secūdum formam illius decretalis (sæpe enim propter rebellionem delinquentium aggrauantur pœnæ) & postea concessisset aliquibus celebrare ibi secundum formam istius decretalis; habemus ergo hunc casum dubitabilem ad litteram. Contra istam decretalem vide hodie seruari in ciuitate Bononiē. tempore generalis interdicti, quia religiosi sic priuilegiati admittebant forenses ad diuina.

b ¶ Priuilegiati.] vt si accipientes signum [1] crucis pro subsidio terræ sanctæ in hoc essent priuilegiati, vel quiuis alij.

ADDITIO. Vide quod dicam circa hæc. de sent. excom. cap. fin. in fi. Io. Andr.

c ¶ Personæ.] puta episcopo, regi, comiti, vel baroni.

d ¶ Modo præmisso.] scilicet ianuis clausis, &c.

e ¶ Domestici.] intelligo non ob hanc causam in fraudem sumpti vt j̄. de verb. sign. c. vlt.

f ¶ Admittuntur.] concor. lex ff. de preca. l. cum precarium 2. vbi si quis precario rogauit, vt in fundo morari liceat, & de suis quoque concessum videtur. ad idem ff. de vsu. & ha. l. 2. §. 1. & l. seq. & ff. de verb. obl. l. si stipulatus fuero illud aut illud. ad idem. C. de aduo. diuer. iud. l. restituendæ, vbi dicitur concessum primatibus intelligi concessum, & ijs, qui sub eis sunt. ad idē. ff. de cond. & demonst. l. municipibus.

(Glossa sequens reddit diuersitatis rationem, quærit & soluit.)

g ¶ Non debent.] & est ratio diuersitatis, qa in primo casu aliàs priuilegium esse posset inutile: ꝙ esse non dēt. s̄.e. in his, sed in hoc scdo. casu cōuētus pōt sine familiaribus p se celebrare diuina: & ideo priuilegiū [2] est restringēdū. sup. eo. vt priuilegia. versus fi. Quid dices si in cōuētu nō sunt nisi tres, & duo sunt infirmi: nunqd tertius posset celebrare cū familiari? Not. Host. in p̄di. decr. ꝙ nonnullis, ꝙ sic: ne inutile sit priuilegiū ad instar eius, quod dr̄ de singulari persona sup. §. proxi.

ADDITIO. Dicit Archid. ꝙ nō audet hoc tenere, cum priuilegium sit cōuētus nō aliorū: Aut ergo sol⁹ celebret, aut abstineat secūdū eū. facit ad primū ꝙ de incluso not. de cōsec. dist. 1. hoc quoque. Io. An.

h ¶ Causa.] ad idē sup. eo. ꝙ nonnullis in fi. interdum licet tales admittantur ad auditionem diuinorum tamē prohibentur appropinquare altari j̄. de sen. excō. cap. vlt. §. penult.

QVoniā.] Primo ponit cōstitutionis causam. Secundo cōcedit episcopis priuilegium altaris viatici. Io. And.

¶ Presupponendum pro intellectu ca. ꝙ diuina officia maxime Missarum solemnia, non debent celebrari in loco profano, sed in ecclesia.

CASVS. Aliquis ep̄s proficiscitur ad curiam Romanam, vel alium locum. certum est, ꝙ qualibet die dēt celebrare, vel audire Missam. Sed ponamus, ꝙ non potest commode ire ad ecclesiam pro audiendo vel celebrando Missam: nunquid poterit facere celebrari in itinere cum altari viatico & portatili? Respondet, quod sic, dum tamen illud fiat in aliqua camera honesta: & Missa celebrata poterit iter suum arripere. Nota primo ex hoc cap. ꝙ Missarum solemnia debent celebrari in ecclesia, & non in loco profano. Nota vlterius priuilegium clausum in corpore iuris, quod habet episcopus, vt possit Missam facere celebrari in loco priuato & profano cum altari viatico, & portatili, si non habet accessum ad ecclesiam.

(Prima glossa summat.)

i ¶ Quoniam episcopi.) cum altari viatico celebrare possunt, & sibi facere celebrari, ita tamen quod non violent interdictum.

K ¶ Absentare.) & si hoc faciunt propter vtilitatem ecclesiæ, censentur esse præsentes. sup. de cleri. non resi. ex parte, peregrinari tamen ad loca remota non debet episcopus sine licentia Papæ. de consec. dist. 5. non oportet 2. sup. de vo. & vo. redemp. magnæ.

l ¶ Commode.) & sic dicuntur tunc posse. 22. q. 2. faciat. ff. de verb. sign. l. nepos pro ulo.

ADDITIO. Vide de verb. sign. intelligentia. super 3. glo. Io. And.

m ¶ Non decet.) suspiciendum ergo est in concessione priuilegij, quid deceat ad idem sup. eo. lib. de elect. cum non deceat cum suis concord.

(Glo.

† Familiares & domestici q dicant, docet Specu. tit. de homi. de teste. §. 1. adde gl. in c. literis. verbo, de familia. extra de testib.

† al. fuerit.

[1] Vid extrau. Inno. 4. īcip. Malitia hui⁹ tēporis extat pressa īter literas Apost. p offi. sāctæ Inqsitionis.

[2] Priuilegiū an, & qn̄ sit late vel stricte interpretādū vide Felinū, & Dec. in c. cū ordinē d̄ rescrip.

† Et an appellatiōe epi veniat electus, vide Felin. in c. cā te. de rescri. vers. Tertio restringitur.

† Al. ita nulla die.

[Gl.seq.facit quatuor,primo ponit septē indulgentias epõrum:secūdo alios habentes hoc priuilegium: tertio de ipsius vsu:quarto de ipsius expedientia.]

a¶ Indulgemus.] Ista est igitur iuris indulgentia, quā habent episcopi, aliā hēs sup.eo.ꝙ nonnullis, aliam §. de pœni. & remiss. c.vlt.aliam.§. eo.lib. de off.deleg. c. 2.aliā de senten excom. qa periculosum. aliā. §. de iur. calum. ca.fin. adde aliam p cle. de cele.Mis.dignum [Et de priuil.c.2.] Eandē indulgentiam habēt Prædicatores & Minores, vt sup. eod. in his. 1 & ista indulgentia pōt vti epūs co pi absque diœcesano rum vel paro. hialiū presbyterorum licentia absque tamen parochialis iuris præiudicio, vt ibi dicitur. Cū isto autem altari viatico poterit episcopus [pone vadens ad curiā.] de maneante campanam diei,dicere vel facere dici missam, & pgere vias suas.& sic nō impedietur in dieta: quod fieret, si haberet necesse expectare diem & horā solitā, & opportunitatem ecclesiæ

Epi habent multa priui legia a iure cõi eis concessa.

1 ibi dixi an episcopus hanc indulgentiam cõcedere possit. Ioan. An.

constitōne indulgemus a eisdem, vt altare possint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari, vbicunque absq; interdicti trāsgressione b illis permittitur celebrare vel audire diuina.

b¶ Transgressione.] Licet.n. possint celebrare in loco interdicto, nō tamē alta voce & admissis interdictis, & interdictum violando, sup.eo.quod nonnullis.

TITVLVS VIII.

De iniurijs & damno dato.

¶ Gregorius X. in generali concilio Lugdunensi

¶ *Represaliæ cōtra psonas ecclesiasticas concedi, vel concessæ extendi non dēnt, contra facientes (nisi reuocent intra mensem) singulares sunt excommunicati, vniuersitates interdictæ. Ioan. And.*

CAP. VNICVM.

Etsi † pignorationes, c quas vulgaris eloquutio d represalias nominat, in q.bus alius pro alio prægrauatur, e tanquam graues

DE INIVRIIS ET DAMNO DATO.

Dictum fuit supra de delictis & criminib. publicis. nunc videndum est de delictis priuatis.cuiusmodi est iniuria.ideo post titulos præcedentes annectitur titulus de iniurijs & dāno dato,id est de damno,quod punitur per legem Aquiliam.

Etsi.] Primo ponit prohibitionis causam; Secundo;ibi,vt tamē prohibitionem. Tertio;ibi, Isti autem,cum moderati temporis adiunctione infligit pœnam. Dominicus.

¶ Pro intellectu huius c.est sciendū, quid sit pignoratio,put hic accipitur; Vnde pignoratio hic accipitur, qñ aliud pro alio exigitur & appellatur represalia,vt quando est guerra inter duos principes, & fiunt treguę,si aliqs subditus vnius principis delinquat, & nō possit haberi iustitia de eo apud suum dominū, princeps alterius dabit ei represalias,id est,dabit ei potestatem accipiēdi aliquem de illa societate seu patria, & istud appellamus marcham.

CASVS. Aliqs de Anglia vel Alemania,vel alia regione mihi irrogauit iniuriam capiendo bona mea, forte supra mare,nō possum habere iustitiā ab eius principe,vnde rex concessit mihi potestatem,vt si possem capere vnum de illa patria,illū retinerē, donec esset mihi satisfactum:Hoc facto reperi episcopum vel clericum de illa patria; Respōdet Romanus Pontifex,ꝙ si simpliciter cōtra homines illius regionis sit mihi concessa marcha,non possum illā extēdere ad psonas ecclesiasticas,vel eorū bona.Sed ponamus,ꝙ de facto accepi aliquā personā ecclesiasticā, vel princeps concessit mihi expresse marchā cōtra personas ecclesiasticas, quęritur qua pœna sum puniendus? Rñdet quod vltra pœnas a iure ciuili introductas, sum excommunicatus;si aūt esset vniuersitas,tūc esset interdicta. [Pignorationes.] Istę pignorationes cōcedebantur in hoc regno tempore guerrarum inter regem Frācorum & regem Angliæ.Nota,ꝙ vulgaris loquutio est attendēda seu cōsideranda, & dēt proferri proprio significato, maximè qñ verbum profertur ab habēte imperium. Et dicitur vulgaris loquutio illud,quod dr a plebe & populo. Et ꝑm Ioan. An.dēt scribi loquutio p litteram q.sicut eloquens;non autem per c. quia descendit a verbo loquor,quod per q.& nō per c.scribitur.No.ꝙ pignorationes regulariter sūt prohibitæ, accipiēdo pignorationes prout hic accipiuntur, scilicet cum alius pro alio capitur; qa regulariter alius pro alio non potest cōueniri; etiam maritus p vxore,nec vxor pro marito.No.ꝙ represaliȩ concessæ homini alicuius regni nō dēnt extendi ad personas ecclesiasticas. Quid de scholaribus; vtrū possint se extendi ad scholares? Certe non;auth. habita,ne filius pro patre. C. & licet iste textus loquatur de studentibus in iure ciuili; tamen est eadem ratio in studentibus in alijs facultatibus, maxime in iure canonico.Not.pœnam qua puniūtur concedentes pignorationes contra personas ecclesiasticas,vel illa cõcessa gñaliter extendētes ad personas ecclesiasticas. Nota quod vulgaris loquutio quandoque interpretatur vocabulum iuris. Et quod quandoq; attendimus vulgarem modum loquēdi. Alibi dicitur quandoque vulgaris quæstio,de pę.di.1.vulgaris, & dicitur vulgaris a volo,vis. quisque enim facit quod vult. secūdū Ioan.And.

† De materia huius c.ꝑ ter doctores hic, vide Io. de Lignano tracta.de represaliis.doctores in c. Dñs.23.q.2. Iacobum a Canibus, & Martinū Laudensem in trac. de represaliis, & summistas verbo represaliæ.

[Prima glo.summat.& construit.]

c ¶ Etsi pignorationes.] Represaliæ contra personas ecclesiasticas concedi,vel concessæ non debent extēdi;contra faciētes nisi reuocent infra mensem,singulares sunt excommunicati, vniuersitates interdictæ, hoc dicit.Et sic construe,Etsi,id est,quamuis pignorationes sint iure ciuili prohibitæ tāquam graues legibus,& cōtrariæ naturali æquitati,quas vulgaris eloquutio nominat represalias, in quibus alius pro alio prægrauatur,vt tamen,&c.

d¶ Eloquutio.] intelligas quorundam locorum,& no. considerandum qualiter vulgus loquatur, ff. de fun. instruc.& instr.lega.l.cum de lanionis.§.a finam.sup. eo.lib.de reb.eccle.non alie.hoc consultissimo. & su. de spon.ex litteris.1

[Gl.seq.inducit primo tres conc. secundo soluit tria obstantia;tertio quærit & soluit distinguendo;quarto iterum quærit & soluit.]

e¶ Prægrauatur.] ꝙ esse nō debet,sup.de ijs q̄ fiunt a maiori par.c quęsiuit.C.de inoff. test.si quis suo .j.de reg.iur,non dēt.cum suis concor.2 Non obstat,ꝙ hæres,bonorū possessor cōuenitur p defuncto; quia eadē persona censetur;idem in successore ad prædecessorem sup.de sol.c 1.C. si certū pet.l. 1. nec obstat de fideiussore,qui rōne suæ obligationis conuenitur; tñ cōuenietur seruato tenore illius auth.C.de fideiusso. auth præsente.& quod no.inf.de fideiuss.ca.2.in 1.gl. sed quæ ebat hic Gar.an cōdēnato debitore intelligatur condēnatus fideiussor? Sol.aut est fideiussor cōtractus,aut iudicij. In contractu condemnato debitore nō intelligitur cōdemnatus fideiussor cōtractus, sed agēdū erit cū eo actione ex stipulatu. ff. de fideius. l.

2 Per q̄ iura, & hāc decr. dicūt Card. & archiepī scopū ñ posse concedere, vt clericus p clerico pignoretur.Gal. hēt hoc pro dubio.Io.An.

Græce.§.si cum fideiussore,ibi.n. dicitur quod agitur cum vtrisque: si .n. condemnato debitore condemnaretur & fideiussor,ad quid ageretur cum fideiussore? si vero fideiussor nō interuenit in iudicio, sed tm̄ promisit reum in iudicio sisti: condemnato reo absoluitur fideiussor:quia iā adimpleuit, qđ promisit,videlicet: quia fecit reū iudicio stare.ff.de fideiuss Græce. §.1.si autem iudicatum solui ꝓmisit, condemnato reo cōdemnatur & fideiussor per consequēs.ff. iu.sol.l. 1. & est idem dicēdū, si totius causæ fideiussor est acceptus,vt in prędicto §. ff. de fideiuss Græce. §.1.ad fi.§ Itē quærebat ipse Guliel. quid si clericus principalis debitor, cuius occasione repsaliæ sunt cōcessæ,captus ē: an habeat hæc decreta. locū;Dicunt quidam pœnam istius decre. locum nō habere: tū quia hic idem granatur ꝓ se ipso, tum quia constitutio pœnalis est, & restringēda,ad hoc sup.eo.lib. de ele.statutum.

† al.ipsarū.

Clericus occasione cuius represaliæ fuerunt concessæ, an si capiatur cessat pœna c. primi. de iniurijs.

a ¶ Legibus.] C. ne vxor pro marito.per totum ne fil. pro pa. per totum.[Et auth. & omnino ibi posita sumpta de corpore,vt nō si.pigno.§.1. collat.5.Ad idē . ff. ꝙ met.cau.l.extat.C.de act.& obligat.auth.imò] & C. vt nullus ex vica.ꝓ alie.vica.debi.tenea.l.1.lib.11.est enim sanctius nocentem impunitum relinquere, quā innocentem condemnare.ff.de pænis absentem. Bene est tamen interdum reperire . quod lege permittente punitur aliquis sine culpa,sed nō sine causa:quod dic vt inf.de reg.iur.sine culpa.

b ¶Naturali.]Concor.igitur hic æquitas naturalis rigori,quæ est,ꝙ alter alterius odio nō grauetur: & qđ quis non locupletetur cum alterius iactura . infra de reg.iur.nō debet.&c.locupletari , & quod quis alteri nō faciat,& c.1.di.in prin.supra de maio.& obe. dilecti.Interdum tamen discrepant.sup.eo.lib.de re.permu.c.vnico cum suis concor.[& ff.qui & a qui.l. prospexit.quæ quid dicat vide de fer.cap.2. super 1.glos. Ioan.And.]

c ¶Ecclesiasticis.]Clericis,Templarijs,Hospitalarijs, Conuersis,& Deo deuotis.12.quæst. 1. duo. supra de sent.excommu.parochianos,supra eodem lib.de ele. sciant.

d¶Specialius inhibentur.] Tolle quod est infra præsenti decreto,districtius inhibemus,& redeas supra; eas concedi , &c .solet enim plus timeri quod specialiter,& cap.24.dist.quamquam.& supra de hære.si aduersus.

[Glossa sequens ponit duas lecturas,& vnā opinionem.]

e¶Concedi.]pro credito clerici vnius diœcesis ꝯ clericos alterius diœcesis.in qua sit debitor constitutus; seu pro credito alicuius laici vnius diœcesis contra laicos & clericos alterius diœcesis,quod grauius eēt. Dicunt tamen doctores c.illud 23.q.2.dominus , nō esse correctum,tunc.s.quādo dominus vel ciuitas requisiti non vult 1 iustitiam facere:ita quod & tunc ad clericos non extendantur.

1 Vide B. Augu.in li. 83. qōnū. q. 10. & B.Tho. 2. 2.q.40.art.2.

legibus, [a] & æquitati naturali [b] contrariæ, ciuili sint cōstitutione prohibitæ: Vt tamen earum prohibitio in personis ecclesiasticis [c] tāto amplius timeatur,quanto in illis specialius [d] inhibentur eas concedi [e], contra personas, prædictas, seu bona ipsorum, †aut q̄tumcunq; generaliter prætextu cuiusuis consuetudinis (quam potius reputamus abusū [f] fore)cōcessas,ad illas extēdi [g] præsenti decreto districtius [h] inhibemus.

¶Illi autem,qui contrafecerint, aduersus personas easdē pignorationes, seu represalias concedendo, vel extendendo ad eas.nisi presumptionem [i] huiusmodi reuocauerint a concessionis vel extensionis tempore infra mensem, [k] si personæ singulares fuerint, sententiam excommunicationis incurrant:si vero vniuersitas, ecclesiastico subiaceat interdicto.

TITVLVS IX.

De Pœnis.

¶Innocentius quartus.

¶De veteri iure poterit archiepiscopus cum in prouincia sua iurisdictionem suā exequitur, punire notorios in iuriantes sibi,nuncijs,et familiæ suæ , si per id sua iurisdictio impeditur , alias non, nisi consuetudo amplius tribuat: sed hodie tales iniurias tunc punit, etiam si iurisdictionē non impediant.hoc dicit.

CAP. I.

ROMA.

f ¶ Abusum.] quia contra libertatem ecclesiasticam,supr. de iureiu.c.1.

g ¶ Extendi.] Facit differētiam inter cōcedi,& extendi: quia ciuitas vel superior dicit concedere: ille, cui conceduntur, dr̄ extendere; puta quia ciuitas Bonon. dedit represalias ciui suo contra Florentinos ,quas ille extendit contra clericos .

h¶Districtius.]id est stricte,vel ꝓprie,scilicet quā per ciuilem constitutionem inhibitum esset.

i ¶Præsumptionem.] id est , concessionem vel extensionem represaliarum.

[Glossa sequens primo remittit : secundo quærit,& ponit duas opiniones & tertio soluit aliud dubium.]

K ¶ Mensem:] Quot dies habere dēat mēsis dixi supra eodem libro de elect. quàm sit. Quid si infra mensem istum processum fuit ad actum, quia fuit persona ecclesiastica pro alio pignorata;nunquid habebit locum hæc pœna infra mensem? Dic secundum Gar. quod in statum pristinum reuocandum erit inf.mensem infr. de sent excom.quicunque,vel secundum Guliel.reuocatio re integra fieri debet, antequā ꝓcedatur ad actū & alias locum habet pęna.argu ff.de man.si mandasset. ff.ad Maced.si tamen.& l. filius. supra de rescrip. ex parte decani. sed si ante istam constitutionem concessæ erant, vel extensæ represaliæ contra clericos, non habet locum pœna; quia constitutio futura respicit.supra de consti.cap. vlti. non tamen amplius vtet illis,nec eas extendet;alias huius constitutionis pœna locum habebit,quæ est latæ sentent.æ, vt patet ex verbo.subiaceat.

ADDITIO . Idem Guliel. Archid.

DE POENIS.

Visum fuit sup.tit.proxi.de pœnis in species verum quia non est nouum,vt aliquibus particulariter enumeratis apponatur clausula generalis,vt l.si seruus,§. inquit.ff.ad l.Aquil.ideo post tit.præcedentem ponit titulum de pœnis.

ROmana.] Primo cū duplici modificatione declaratius vetus,& exceptione subijcit. Scđo;ibi,Sibi etiā,illud prorogat, scđam moderationē tollēs,& forsan tertiā rēperiās,& dicebat Hos.ꝙ hic erat vnū mirādū, quod

na [a] † Ecclesia : & infra. ¶ Licet [b] autem Remeñ. Archiepiscopo suam prouinciam visitanti [c] eos, qui tunc sibi, vel suæ familiæ, aut alijs, [d] quos propter hoc per eandem prouinciã dirigit, & etiam quando concilium conuocat, eos qui nuncijs suis, quos pro illo, [e] vel aliàs per prouinciam ipsam sua debita [f] iurisdictione vtendo transmittit, iniuriari presumũt; si hac occasione sua in his impediatur iurisdictio, pro iniuria huiusmodi (dummodo existat notoria) propria auctoritate punire: [g] nisi amplius ei de Remen. ecclesiæ consuetudine cõpetere dignoscatur.

¶ Sibi etiam & metropolitanis alijs [h] in suis prouincijs, dum sic in illis iurisdictionem exercent, puniendi manifestas & [i] notorias offensas tunc eisdẽ illatas, vel suis (etiam si exinde [k] impediri iurisdictionem huiusmodi non contingat) libera sit de nostra speciali concessione facultas.

Bonifacius Octauus Biterenen. episcopo.

¶ Docet hæc decret. quibus assistentibus fieri debeat degradatio, de quibus vestibus, ornamentis, libris, & instrumentis in degradatione fiat expoliatio, & quibus verbis vtatur ipse degradans. Ioan. And.

CAP. II.

DEGRADA-

q primũ dictum statim corrigitur per secundũ. Io. An.

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendum, q̃ r[illegible] archiepiscopus in sua prouincia non põt exercere iurisdictionem suam in iurisdictione subditorum suorum, scilicet suffraganeorum per viam simplicis querelæ, nisi esset legatus natus, vt in cap. 1. de offic. leg. in antiq. Itẽ est præsupponendũ, quod regulariter archiepiscopus nõ potest suam sedem collocare nisi in sua particulari diœcesi.

† Vide Alex. cõs. 135. li. 1. inc. Circa Primũ dub. videtur intelliges, q̃ñ q̃s possit esse iudex in ꝓpria causa.

CASVS. Archiepiscopus Remen. visitat suam prouinciã, infertur sibi iniuria à subditis suorum suffraganeorum: vel suæ familiæ infertur iniuria: vel etiam ipse Archiepiscopus non visitat suam prouinciam; sed suum mittit nũcium ad citandum suos suffraganeos, vt tali die compareant in tali loco, in quo est celebraturus suum generale concilium prouinciale: infertur nunc iniuria; vtrum archiepiscopus possit punire inferentes iniuriã? Respõdet Romanus Pontifex, quod olim de iure antiquo poterat punire, si impediebatur eius iurisdictio: aliàs non, nisi consuetudo magis tribueret. Sed hodie etiam cessante consuetudine potest arch episcopus punire tales iniurias, etiã si per eas non impediatur eius iurisdictio.

a ¶ Romana.] De veteri iure poterit archiepiscopus cum in prouincia sua iurisdictionem suam exequitur punire notorios iniuriantes sibi, nuncijs, & familiæ suæ, si per id sua iurisdictio impeditur: aliàs non: nisi consuetudo amplius tribuat: sed hodie tales iniurias tunc punit, etiam si iurisdictionem non impediant. hoc dicit.

b ¶ Licet] id est, licitum est.

c ¶ Visitanti.] Quod singulis annis facere potest seruata forma decret. sup. eodem lib. de censi Romanę etiam si episcopi non sint negligentes. eod. tit. ca. vlt. Et tolle hicq̃d est inf. propria auctoritate punire eos, qui tunc, &c.

d ¶ Alijs.] quibuscunque, etiam si de familia sua non sint.

e ¶ Illo.] Transmittit quod infra.

f ¶ Debita] quod dic vt no. 9. q. 3. c. 2. supr. de offic. or. pastoralis.

ADDITIO. Host. remittit ad decret. Romana. sup. eod. lib. de sup. neg. prel. Io. Andr.

[Glossa sequens allegat vnam concordan. obijcit per quattuor iura; remittit: & soluit distinguendo.]

g ¶ Punire.] Et sic est iudex in causa sua. ad idem 23. quæst. 4. Gulisarius. Sed contra: quia nemo sibi vel suis ius dicere debet. C. ne quis in sua causa. l. vnica. 33. quæst. 4 inter querelas, & quæst. 5. de occidendis, & 4. quæst. 4. cap. 1. de hoc vide 2. quæst. 7. si quis erga. su. de cleri. maled. cap. 1. (Hostien. allegat. C. de his qui ad eccle. confu. l. denunciamus. ff. de iud. l. Iulianus. quorum leg. 1. respon. de iuris om. iud. qui iurisdictioni. de offic. pręsid. senatus.) Dixit hic Bernard. quod

si iniuria illata prælato, ipsum tantum contingit: non potest aliquem pro iniuria illa punire: si vero tangit ecclesiam, vel publicam vtilitatem: potest iniurantes punire: imo nec talem iniuriam remittere posset 63. dist. Salonitanæ, ad instar filijfamilias, qui potest remittere iniuriam sibi factam in quantum ipsum tangit: sed non in quantum tangit patrem. ff. de iniur. l. 1. §. vsque adeo. iniuriam igitur sibi vel suis illatam, per quam eius iurisdictio impeditur, poterit punire archiepiscopus, si notoria fuerit, aliàs non de veteri iure: nisi consuetudo amplius tribueret, puta quod etiam notorias, 1 & eas quæ iurisdictionem non impedirent, punire possent: consuetudo enim iurisdictionem tribuit. supra de foro competent. cum contingat. sed modo Innoc. iurisdictionem ipsorum prorogando huius decr. beneficio concedit, quod tales iniurias, etiã si iurisdictionem non impediãt punire possint.

Prælatus põt iniuriã ecclesiæ illatã punire.

1 Imo & etoccultas, dummodo de illis ꝯstare possit secũdum Host. & Archid.

h ¶ Alijs) ad idem supra eo. lib. de offi. ord. c. 1. in fine.

i ¶ Et.) pro id est. Vel secundum alios 2 proprie, vt s. etiam manifestos per publicam famam. extra de accu. qualiter 2. punire possint.

2 Scilicet Hosti. Io. Mo. & Archid.

K ¶ Exinde.) id est, ex iniurijs supradictis.

DEgradatio qualiter.) Duo facit principaliter. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio: ibi, Super quo. Et hæc duo facit. Primo tractat de verbali: Secundo de actuali: ibi, Actualis. Iterum secunda duo facit. Primo dans simile, ponit formam substractionis insignium. Secundo formam verborum: ibi, Poterit autem. Et determinat not. per Gulielm. in Spec. de accus. §. secundo loco. ver. & nota, & versic. sequent. & §. quarto per totum. §. & per Frãc. Vercel. supra eod. lib. de re iud. ad Apostolicæ. sumpta occasione à depositione Imperatoris, de qua ibi Ioan. Andr.

¶ Istud capitulum ponit formam: quam debet obseruare episcopus in degradatione actuali.

CASVS. Iure cautum reperitur, quod clericus etiam sacerdos potest non solum deponi verbaliter ab ordinibus pro certis criminibus, & delictis, sed etiam degradari actualiter, vt in crimine hæresis: in homicidio per insidias pensatas: nam si clericus aliquem per insidias pensatas occiderit, cum ab altari euelles, vt in cap. 1. de homicidio, in antiq. secundum veriorem intellectum huius capituli. Sed quæritur qualiter debeat fieri degradatio actualis? Respondet Romanus Pontifex, quod fit eo modo, quo princeps sæcularis consueuit exauctorizare suos milites exigentibus eorum delictis. Nam de more quando exauctorantur milites, traduntur eis insignia militaria. & postea deponuntur gradatim secundum quod eis tradita fuerunt. Similiter est dicendum in sacerdote degradando vel alio clerico: quia debent ei tradi ornamenta sibi tradita in promotione; & postea debet il-

la gradatim remouere, dicendo in remotione cuiuslibet vestimenti verba contraria verbis prolatis in promotione[Ordinibus.] Vnde ecclesiastici ordines dicuntur gradus: quia volens ordinari debet per gradus: non per saltum ordinari. Vel ideo dicuntur gradus: quia ordo confert ordinato gradum honoris.

c ¶ Præsentia.] Requiritur tamen præsentia capituli 2. s. de accus. qualiter 2. de exces. prælat. c. 1. 15. q. 7. episcopus nullius. nisi de consuetudine sine ipsis hoc facere posset. sup. eo. lib. de consue. c. 3.

d ¶ Idest clerici.] sup. de cleri. ægro. cap. 1. [& ibi concordantiæ. Io. Andr.

† Qualiter hodie fieri possit degradatio vide Cõc. Tri. sess. 13. de refor. ca. 4. Adde citatos in c. 1. sup. de hæ. eo. libr.

[Numero.] sex in degradatione episcopi, & tres in degradatione presbyteri vel subdiaconi. [Castris.] id est, exercitio seu collegio aliorum militum, vt dicit Ioannes Andreæ in nouella. (Vas.) idest, calicẽ. (Tunc) id est, remotis vestimentis. (Poterit.) tamen non est necesse.

Nota primo quod verbum, degradatio, in genere sumptum, potest comprehendere degradationem, & depositionem.

Not. secundo, quod licet Papa simpliciter cõsulatur: nihilominus respondet quandoque distinguẽdo: tamen quandoq; nõ vult respõdere, vt in c. de muliere. de spõ. Dominicus.

[Prima glos. ponit cõstitutionis causã, & summat.]

a ¶ Degradatio.] Bene sciebamus, qualiter clericus degradatus tradẽdus erat curiæ sæculari. sup. de ver. sign. nouimus: sed prius erat sciendum qualiter deberet degradari, & hoc docet hæc decretalis, dicẽs in sũma quibus assistẽtibus fieri debeat degradatio, quibus vestibus, ornamẽtis libris & instrumentis in degradatione fiat hæc spoliatio, & quibus verbis vtatur ipse degradans.

b ¶ Canonibus.] 15. q. 7. felix. & § si aũt. & c. s. q. adiũget cũ sibi episcopus in causa presbyteri sex s. episcopos, in causa diaconi tres, vt ibi: & dicamus quod eod. iure censebitur subdiaconus, supra de ser. non ordi. miramur, & hæc vera præterquam in casu supra eodem libro de hær. capit. 1. & sic verum est dicere, quod spiritualia facilius construantur, quàm destruantur: quia solus episcopus dat ordinem, quem solus tollere non potest 15. quæstio. 7. episcopus sacerdotibus, supra de translat. inter corporalia.

3 Tene hodie quod nouissime sanciuit Cõci. Tridẽ. initio huius c. citatum.

tio† [a] qualiter fieri debeat, à nobis tua fraternitas requisiuit. Super quo tibi, taliter respondemus, quod verbalis degradatio seu depositio ab ordinib. vel gradib. ecclesiasticis est à proprio episcopo, sibi assistente in degradatione clericorum in sacris constitutorũ ordinibus, certo episcoporum numero diffinito canonibus [b] facienda: quamquam proprij episcopi sententia sine aliorum episcoporum præsentia [c] sufficiat in degradatione eorum, qui minores dumtaxat ordines receperunt. ¶ Actualis vero siue solemnis cælestis militiæ militis, id est, clerici [d] degradatio, cum ad eam fuerit procedendum, fiet vt exauctorizatio eius qui militiæ deseruit armatæ, cui militaria detrahuntur insignia, [e] sicque à militia remotus castris reijcitur, priuatus consortio, & priuilegio militari.

¶ Clericus igitur degradandus vestibus sacris indutus, in manibus habens librum, vas, vel aliud instrumentum seu ornamentum ad ordinem suum spectans, [f] ac si deberet in officio suo solemniter ministrare, ad episcopi præsentiam adducatur: cui episcopus publice singula, siue sint vestes, calix, liber, seu quæuis alia, quæ illi iuxta morem ordinandorum clericorum in sua ordinatione ab episcopo fuerint† tradita, seu collata, singulariter auferat, ab illo vestimẽto seu ornamento, quod datum vel traditum fuerat vltimo, inchoando, & descendendo gradatim degradationem continuet vsque ad primam vestem, quæ datur† in collatione tonsuræ: tuncque radatur caput illius, seu tõdeatur: ne tonsuræ seu clericatus, vestigium remaneat in eodẽ [g]. ¶ Poterit autem episcopus in degradatione huiusmodi vti verbis aliquibus ad terrorem, illis oppositis, quæ in collatione ordinum sunt prolata, dicendo presbytero hæc vel similia verba in remotione planetæ: Auferimus tibi vestem sacerdotalem, & te honore sacerdotali priuamus: sicque in remotione reliquorum insignium similibus verbis vtens. In ablatione vltimi, quod in collatione ordinum fuit primum infrascripto vel alio simili modo pronunciet siue dicat: Auctoritate Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ac nostra, tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio, & priuilegio [h] clericali.

e ¶ Insignia.] ff. de ijs. qui not. infa. l. 2. §. 1. ignominiæ causa. Et talis est infamis, vt ibi. Ad idem ff. de re milit. l. 3. §. pœna, &c. Auth. vt clerici apud proprios episcopos. §. vlt. collat. 9.

ADDITIO. Talis, cui militaria detrahuntur insignia, est infamis, etiam si non exprimatur causa, ex qua exauctoratur, secus si simpliciter mitteretur, vt ibi. Io. Andr.

f ¶ Spectans.) super quo vide. 24. di. episcopus cum c. seq.

ADDITIO. Ioan. Mon. & Arch. remittũt ad quartum sen. dist. 24. & ad librum pontificalem, quem allegare licet, vt scripsi de ser. non ord. consuluit. Io. Andr.

g ¶ In eodem.) Ita faciunt monachi apostatæ. faciunt. n. se in totum tondere, ne appareant vestigia monachatus.

(Glossa. seq. ostendit quæ opi. approbata, & quæ reprobata: secundo arg. ad opin. & 3 opinionẽ.

h ¶ Priuilegio clericali.) Approbata est igitur opinio Alani, & Bart. Brix. & reprobata opinio Hug. Ioan. & Be. qui dixerunt, quod percutiens degradatum incidit in canonem propter characterem, quem ille retinet: & in memoriam etiam pristinæ dignitatis. ff de cap. l. vlt. de consecr. dis. 3. ostenditur, no. autem hoc 50. distin. accedens. & 54. dist. cap. 2. 81. dist. c. dictum. supr. de hære. ad abolendam. §. 1. supr. de sen. excom. contingit quæ opinio adhuc forte est vera in verbaliter deposito, de qua loquitur principiũ, & in actualiter degradato habet locũ iste finis: sicut & in ipsorum restitutione est distinctio inter eos, vt no. 2. quæst. 6. ideo 2. facit etiã hæc littera pro opinione Bart. Brix. nona quæst. prima, in summa, & contra opinionem Ioan. ibi positam: & contra opinionem Lau. Ala. Tan. & Be.

2 Arc. remittit ad id, quod post eũ dixi su. eo. lib. de hæret. cap. 1. super vlt. gl. Ioan. And.

† Al. fuerũt.

† al. traditur.

1 Hæc sententia est vera & catholica, & contraria est error, vt docẽt Theologi vno cõsensu li. 4. sen. dis. 13. & B. Th 3. par. q. 82. art. 8. degradatus enim vere cõficit, neq; hic textus est in contrarium vt hic vr sentire glossa; q̃ oĩno est respuenda.

& Ber. no. s. de cle. excom. mini. c. 2. qui dixerũt degradatum conficere 1 verum sacramentum Eucharistię.

QVamuis. Præmittit causam inuentionis carceris. quam secundo ampliat, ibi, Nos tamen. Vel præmittit quid de ciuili iure, cuius cõtrariũ submittit de iure canonico. Et secũdũ. Io. Mon & Archi. sic ratio: q̃a Deus nõ vult mortem peccatoris, &c. Ezech. 18. & 3. q. 4 q 25. q. 8. his a quib in auth. vt non luxu. cõ na. in princi. coll. 6 Ioan. And.

CASVS. Aliquis clericus perpetrauit aliquod delictũ, pp q si esset laicus esset sibi imponẽda pœna mortis Episcopus videns non potest eum punire pœna mortis, q̃a non habet sententiã sanguinis: & dr q tale delictũ non est dignum degradatione: vult talem clericum condemnare ad ppetuos craceres, vel ad tps: vtrũ possit? Videt q non: q̃a carcer fuit inuẽtus ad custodiã reorum, non autem ad pœnã. l. 1. & 2. C. de custo. reor. nõ obstãte ista ratione determinat Romanus Põtifex in contrarium, videlicet q eps vel iudex ecclesiasticus hbẽs merum imperium potest aliquẽ cõdẽnare ad perpetuos carceres, vel ad tps. Nec obstat, q carcer fuit inuẽtus ad custodiam: quia illud est verum in iudice, qui põt condemnare ad mortem: sed eps vel alius iudex ecclesiasticus loco illius pœnæ poterit cõdẽnare ad perpetuos carceres, vel ad certũ tempus, puta ad septem annos, vel aliud tempus; quia iudex ecclesiasticus nõ põt aliquem condemnare ad mortẽ Reorum. non conuictorum, sed suspectorum de crimine. Vnde reus conuictus de crimine, quod exigit mortẽ, debet detineri in carceribus: & causam debet dicere in vinculis, nec admittitur cum fideiussoribus vel pignoribus. Not. primo, q licet carcer de iure ciuili sit introductus ad custodiam reorum pendente accusatione: tamen de iure canonico est introductus ad pœnã. Not. magis specifice, q iudex ecclesiasticus põt subditos suos condemnare ad agendum pœnitentiã in pane tristitiæ, & aqua doloris ad perpetuos carceres, vel ad tempus. tamẽ communiter boni prælati in præcipuis festis consueuerunt captiuos suos visitare, & pinguius nutrire. Quæritur qui iudices possunt imponere istam pœnam? Dicendum q omnis iudex habens merum imperium.

1 Vide Ioan. Ananiã in c a nobis, de aposta. & Felinum in c. cũ sit de foro comp.

(Prima glossa summat.)

a ¶ Quamuis.] quamuis inuentio carceris fuerit ad custodiam: tamen potest quis puniri pœna carceris perpetui, & ad tempus hoc dicit.

b ¶ Noscatur. C. de custo. reorum. l. 1. & vlt. vbi dicit de ijs, quos carcer tenet inclusos, aperta definitione sancimus, vt aut cõuictus velox pœna subducat: aut liberandos custodia diuturna non commaceret. 2 ad idem. ff. de pœ. l. aut damnum. §. solent.

2 Quia ista mansio est mala. l. si hominẽ. ff. de post. & est curis ibi seuere, q̃ toto die in agro

ADDITIO. Ad idem 19. dist. in memoriam. 2. q 5. Mennam vide satis de hoc per Hos. in sum. de accu. §. qualiter. & in Vlt. col. Io. And.

[Gl. seq cum sequentibus duabus reci. possunt per tres quæstiones.]

c ¶ Tibi.] cui loquatur non apparet; vnde intelligatur nõ solum in episcopo, sed etiam in quocunq; qui iurisdictioni præest, & delicta punire potest ad idem inf. de senten. excommu. si clericos; & quod ibi dixi Idem. Archid.

d ¶ In perpetuum.] si hoc exprimatur, an in perpetuũ, an ad tempus, stabitur expresso: si simpliciter damnet, ppetuo intelligitur. non tẽporaliter dãnatus. C. de pen. l. seruus, de quo dic vt 50. dist. c. 1. sup. de constit. ex litteris. ff. de postu. l. puto. §. 1.

ADDITIO. Archi. remittit. 81. distinct. dictum. 20. q. 1. sicut g. Ioan. And.

e ¶ Expedire.] sicut in carcere quoad custodiã non debet fieri mistio sexuum, vt C. de custo. reo. l. 3. sic dico q in carcere quo ad pœnam non fiet mistio & est simile, q dicimus de monasterijs, q non debent esse duplicia. 18. q. 2. diffinimus. periculosa est. n. talis commistio s. eo. lib. de statu. reg. c vnico.

fodere. l. in seruorũ. ff. eo. & cõdemnatus carceribus ad tps, intelligitur ad ro. annos. Pe. de Anch. alleg. l. si sine ff. eo. de carceribus late Guli. Lerouille li. 3. tit, de cõmentariis sib in cõpedio suo de iust. & iniust. Font.

¶ Idem.

¶ *Quamuis inuentio carceris fuerit ad custodiam; tamen potest quis puniri pœna carceris perpetuo & ad tempus. Io. And.*

CAP. III.

QVamuis [a] † ad reorum custodiam, non ad pœnam carcer specialiter deputatus esse noscatur: [b] Nos tamen non improbamus, si subiectos tibi [c] clericos confessos de criminibus, seu conuictos (eorum excessibus & personis, ceterisque circunstantijs prouida deliberatione pensatis) in perpetuũ, [d] vel ad tẽpus prout videris expedire, [e] carceri mancipes ad pænitentiam peragendam.

¶ Idem.

¶ *Pœna alicui imposita, et eius posteris, non extẽditur ad posteros lineæ femineæ, nisi aliud in iure vel sententia sit expressum. h. d. Zẽ.*

CAP. IIII.

VBicunque † alicui & eius filijs seu posteris [g] vsque in certam generationem pœna imponitur ab homine vel a iure, pœna ipsa eos tantum afficit, qui per masculinam [h] non per femininã

† Præter doctores hic, vide aliqua p Deciũ in c. nouit. de iud.

f ¶ Peragendam] hoc idem probatur sup. de hæret. c. pen. in fi. sup. de verb. sig. nouimus in fi.

VBicunque. Ponit regulã cum sua exceptione: ibi, Nisi. Nec vr ibi dictum incõgrue vbicunque quasi, vbi, sit aduerbium loci, & interrogans de loco. 13. q. 2. vbicunque sepeliamur. est enim etiam aduerbium temporis: tamen vbicunque, id est quandocunque. facit sup. eo. lib. de ele. vbi periculum. §. pen. cũ concor. & est etiã qualitatis, quantitatis, & similitudinis, quę non prosequor, & dato quod dicamus, vbicunque, in quocunque loco iuris scripti vel non scripti, nil absurdum Ioan And

CASVS. Iure cautum reperitur in pluribus locis, qđ pro certis criminibus & nõnullis excessibus imponitur pœna non solũ delinquenti, sed etiam eius posteritati vsq; ad tertiam generationem, quæritur de qua generatione sunt illa iura intelligẽda? Respondet qđ intelligitur de posteritate descendente per lineam rectam masculinam, non autem per lineam femininã. Et istud verum, nisi aliud esset expressum in constitutione: quia tunc tenor constitutionis esset obseruandus. Not. primo differẽtiam esse inter filios & posteros. Vide de pœn. in quibusdã. Not secũdo differentiã non esse in dispositione iuris vel hominis quo ad interpretionem verborum. Dom

g ¶ Posteris.] pone exemplum supra eod. titu. in quibusdam.

h ¶ Masculinam.] & merito; quia immunitas alicui & eius posteris concessa, non comprehendit feminas. ff. de muneri. & honor l. vacatio. ff. de iure in munit. l. 1. § 1. Vult gloss. quod tales non gaudeant priuilegio; ergo non arcentur pœna. Præterea ex quo quis de nuptijs natus est, patrẽ sequi debet, & non matrem, ff. de sta ho. l. cum legitime. quod omnino verum est, & quãdo agitur de dignitatibus & honoribus, & pœnarum immunitatibus, vt C. de decur. l. eos indulserũt. & l. exẽplo. & l. nullus & l. si ille. lib. 10. & C. de pœn. l. decurionũ filij, & ff de pœ l. mortis. §. fi. ff de decu. l. fi. §. in filijs. & est ratio, quia filii sequuntur agnationem patris, & non matris de hoc sup. de cõuer. in fi. c. 2. super

a super 3. glos. Et nobilitantur ipsi filij radijs patrum, sicut & vxores radijs maritorum, in Auth. de cõsu. circa medium. coll. 4. ff. de sena. l. 1. & l. feminæ. & l. liberos & adde quod dixi sup. eod. lib. de heret. statutũ 2. Et quod dixi in cle. de bapt. ꝓsenti. in gl. cõprehendit.

lineam descendere digno scũtur: Nisi aliud in iure [a] vel sententia [b] sit expressum.

¶Idem.

¶Primo punit insequẽtes, ꝑcutientes, aut capiẽtes Cardinales, & eius criminis socios. Secũdo, eorũ filios & nepotes Tertio ipsis insectatorib. pœnã addit. Quarto pœnã satisfactionẽ cum absoluentur facere debeãt: & quid per absolutionẽ consequantur. Quinto, de nudis cõsiliarijs, uel simpliciter fauẽtibus huic crimini. Sexto ad collaterales permittit pœnas extẽdi. Septimo ponit de insequẽtib. clericos, vel religiosos familiares Papæ, uel Cardinalium. Octauo ponit de occidentib. Cardinales. Nono dicit Potestates sæculares nihilominus pœnis legalibus; contra tales vti debere, & hanc constitutionem etiam facere obseruari, & cõtra facientibus pœnam imponit. Ioan. And.

CAP. V.

FELI-

Et bñ facit. ff. de vẽ. in poss. mit. l. 1. § t. a ¶ Iure.] sup. eo. li. de hære. cap. 2. & c. statutum. 2

[Glo. seq. quærit, & opi. ponit, quã determinat, ad quod reci. per contrarium, & soluit.]

b ¶ Sententia.] supra eod. li. de schismat. c. vnico. Sed pone, vsq; ad tertium vel alium certum gradum iure vel sententia damnata ẽ vtraq; linea masculina & feminina; ego non dãnatus cum filia sic damnati contraho matrimoniũ, quæritur an filij sic suscepti de tali matrimonio sint damnati? hanc quæstionẽ formauit Hostien. sup. eo. tit. in quibusdam & dixit distinguendũ, Aut talis mulier sciẽter ducta fuerit: & tũc damnati sunt filij. vsque ad expressam lineam: aut ignoranter, & tunc filij non sunt damnati propter patris ignorantiam: sicut & ignorantia alterius parentum facit prolẽ legitimã: alias de illegitimo complexu genitam, si banna præcesserũt. s. de clan. despon. cũ inhibitio. s. qui filij sint legit. ex tenore. ff de ritu. nup. l. lege. Iuli. & sic etiam posset intelligi secundum eum. c. 32. q 4. liberi. vel loquatur aliud secundum leges Lombar. quod dic vt no. s. de fer. non ordi. c. vlt. quod dicit de sciẽte, vt præcise sit verum, sed quod dicit de ignorante, posset esse verum in ignorãtia facti, s. ꝙ nesciebam illum talem esse: sed in ignorantia iuris, quia sciebam illum talem esse, sed ignorabam qđ ius posteros eius damnaret, secus ad hoc inf de reg. iur. ca. ignorantiã. sed in ignorantia facti videtur contra, sicut si qs credens contrahere cum libera, contrahat cum serua, tamen filii sunt serui domini ancillæ. 1 Sed ibi non est mirum si ignorantia non excusat, per quam ipsi domino fieret præiudicium si excusaret: sed hic nulli ĩfert præiudicium, & ideo sustineri potest illa solutio.

1 Vide quod dixi. s. q. fil. sint legi. ex tenore. sup 2. gl. Io. An.

FElicis. Diuiditur in nouẽ partes, quę satis patent. Secunda in §. Quod si quis. Tertia. ibi, Præsenti. Quarta: ibi, Cum autem. Quinta: ibi. Illud, Sexto: ibi, Ceterum Septima: ibi. præmissis. Octaua: ibi, Si quis. Nona: ibi, Per hoc. Sed Io. Mo. diuidebat in quatuor; de primis septẽ faciẽs vnam partem, dicens quod tractat de insecutoribus Cardinalium, & eorum cõplicibus citra mortem: & hanc subdiuidebat in septem: de vltima parte faciebat duas secundam; ibi, Quapropter. Dicit Archi. ꝙ sic incipit decre. 1. de torne. addere poterat sup. eo. lib. de cen. felicis Ioan. And.

CASVS. Aliquis concepit odium contra aliquem Cardinalem, illum cepit, detinuit inuitum, forte incarcerando, sed forte in loco honesto, vel insecutus est eũ hostiliter licet non cepit, nec incarcerauit, quæritur, qua pœna sit puniendus? Respõdet ꝙ ipse committit crimẽ lęsę maiestatis, & ipso facto est infamis, & bona eius confiscantur. Item non potest facere testamẽtum, nec aliquid accipere ex testamento, & sic efficitur intestabilis actiue & passiue. Item habitationes eorũ siue domus debẽt destrui, & nullo tẽpore debent postea reædificari. Item si conueniãt suos debitores, ipsi debitores non tenentur eis respõdere, nec debita sibi soluere. Itẽ si ab ecclesia obtineant aliqua beneficia; ipso facto ipsi sunt priuati ipsis beneficiis; ita ꝙ ille, ad quẽ spectat collatio illorũ beneficiorum, talia beneficia conferre poterit. Sed quid sanctissime pater. ponamus quod iste qui detinuit inuitum aliquẽ Cardinalem, vel eũ persecutus fuit hostiliter, habet aliquẽ nepotem vel filium, ꝗ in ecclesia obtinet bñficiũ vel dignitatẽ, an pro delicto patris dẽat puniri ipse filius vel nepos? Respondet quod sic; Nã dicit Romanus Põtifex, quod ipse filius vel nepos ipso facto est priuatus ꝗbuscũque beneficiis & dignitatibus, etiam si esset præfultus dignitate episcopali, vel alia maiore aut minore dignitate: & vlterius factus est incapax cuiuscunque beneficii ecclesiastici de cetero obtinẽdi in ecclesia, & non solum efficitur talis filius vel nepos icapax bñficiorũ ecclesiasticorũ sed etiam quorumcunque officiorum publicorum vel sæcularium, nec potest admitti ad testimonium. Postea dicit Romanus Pontifex, ꝙ nõ solum persequentes & detinentes vel insecutores Cardinalium puniũtur ꝓdictis pœnis, sed vltra has pęnas incurrunt ipso facto sñiam excõicationis, a qua non possunt absolui, nisi a solo Papa. Et hoc verum, nisi in casu necessitatis, puta in articulo mortis; nam tunc possent absolui etiã a simplici sacerdote, præstita tamen prius sufficiẽti cautione & idonea, ꝙ ipsi facient pęnitentiã, quæ eis imponetur pro huiusmodi excessu. Sed qd si aliquis nõ ꝑpetrauit istos excessus circa personas Papæ, vel Cardinalium, verumtamen dedit consiliũ, vt Cardinalis detineretur in vinculis, an ẽt aliqua pęna puniẽdus? Respondet ꝙ sic; quia erit puniendus pęna arbitraria ad arbitrium iudicis secundum exigentiã criminis Sed ponamus, ꝙ aliquis nõ cepit Cardinalẽ, neq; illum fuit insecutus, sed in odiũ ipsius Cardinalis detinuit & incarcerauit aliquem de suis familiaribus, vel etiã fuit aliquis, qui hostiliter insecutus est aliquos clericos; nunquid est puniendus aliqua pęna? Certe sic; nam iudex illos punire debet secundum sui criminis exigentiam. Postea Romanus Pontifex in fine ostẽdit, quas pęnas debent pati illi, qui occidunt Cardinales, & ꝙ iudices sęculares vltra istas pęnas in hoc capitulo cõtentas debent istos maleficiatores occidẽtes Cardinales, vel detinentes inuitos, vel incarcerãtes punire pęnis legalibus secundum ꝙ leges ciuiles disposuerunt. Itẽ præcipit Papa hanc constitutionem obseruari, & contrafacientibus pęnam imponit. sequitur textus. Lęsæ maiestatis. Crimen læsæ maiestatis committit non solum machinãs in mortẽ principis, sed etiam machinans in mortem suorum consiliariorũ sibi assistentium. l. quisquis. C. ad legem Iul. maiestatis ideo machinans in mortem Cardinalium, est reus istius criminis. Diffidatus & sic auctoritate istius ca. constituitur iustum bellum inter ipsum criminosum, & Christianos respectu Christianorum, nõ autem respectu sui. Intestabilis actiue & passiue, id est, nõ possit facere testamẽtum, nec aliquid accipere ex testamento, vt sequitur. Desertæ, id est. debet manere in perpetua ruina, vt sit ꝑpetua memoria de ipso vt sequitur. Postulãdi. Nam aduocatus esse non potest infamis. quia aduocãdi officium, est laudabile officium

ſciā.l.laudabile.C.de aduocatis diuerſorum iudicū Secus eſt de officio procuratoris. Nā infamis poteſt eſſe procurator, Diſpenſationis.quædam cōminatio: nam Papa nō pōt ſibi imponere legē. Incurrat. Et iſte eſt caſus ſpecialis, in quo quis incurrit ipſo facto ſen tētiam excōmunicationis: licet nō iniecerit manus in clericos, regulariter ꝰ.c. ſi quis ſuadente. 17. q.4. Accenſis & extinctis, ac in ſignū maledictionis æternæ, q̃ Deus dedit: Dathan & Abirō ī terrā proiectis, In mortis articulo cōſtituti Nā in artic. mortis poſsēt abſolui a ſimplici Sacerdote. Idonee, id eſt, cauere deb nt, ꝙ æquo animo ſuſtinebūt pœnā ſibi imponendā. Nō negetur licet dictū ſit, ꝙ nullus debet ſibi in iudicio reſpondere: tñ impleta pœnitentia poterit proſequi iniuriā ſuā, vel ſuorum, vel pro contractib. poſt pænit. celebratis poterit cōuenire ſuos debitores Suadebūt. Dictū fuit ſ. quod nō ſolum cōmittētes p̄dicta puniuntur iā dictis pœnis, ſed etiam eorū poſteriores deſcēdētes per lineam ſemineam? Sed quid de linea trāſuerſali, vt ſunt filij fratrum, verum Papa poterit illā pœnā extendere ad collaterales? Dicit, quò ſic: ſed collaterales nō incurrunt pœnā ipſo facto. Ediderūt. l. ſi quis in hoc genus ſacrilegij. C. de epiſ. & cle. Priuata, vult dicere ſi delictū ſit perpetratum: immediate debent epꝭ & rectores ciuitatis inſurgere contra tales, ſm̄ quod leges ordinauerūt, vt in d. l. ſi quis. allega. Et ſi nō fecerint, incurrunt ipſo facto ſn̄iam excommunicationis, & vltra debent priuari ſede Epiſcopali, vel Archiepiſcopali, & nihilominus ſit interdicta ciuitas.

† Vide peeſſū bullæ in Cęna Dñi. § 1., & de materia tex. Hier. de tor tis cōſi. quodā, ꝙ reperies in fin. conſil. Ant. de But.

† Vide Deci. c. 2. de offi. deleg.

† Diffidare, bannire, q̄d ſignificet do cēt Ange. de Puru. cōſ 13 Gemi. in c. 1 de hom. li. 6 & Pet. Go do. in Auth. Gazaros. de hære.

[Prima gl. ſummando diuidit.]

a ¶ Felicis.] in prima parte punit Bonifacius inſequētes, percutiētes, aut capientes Cardinales, & eius criminis ſocios vſq; ad §. Quod ſi quis, vbi punit eorum filios & nepotes, & hoc vſq; ad §. præſenti. ibi ipſis inſecutoribus, pœnā addit vſq. ad §. Cum aūt, ibi ponit quā ſatisfactionem cū abſoluentur facere debeāt, & quid per abſolutionem conſequantur vſque ad §. illud: vbi tractat de nudis conſiliarijs, vel ſimpliciter fauentib. huic crimini, vſq. ad §. Ceterū, vbi ad collaterales permittit has pœnas extendi vſque ad §. Præmiſſis, ibi ponit de inſequentib. clericos, vel religioſos familiares Papæ, vel Cardinaliū vſq. ad §. Si quis, vbi ponit de occidentib. Cardinales vſq. ad § Per hoc vbi dicit, nihilominus poteſtates ſeculares pœnis legalibus contra tales vti debere, & hāc conſtitutionē et facere obſeruari, & cōtrafacientib. pœnā imponit,

cis [a] † recordationis Honorij Papæ III. prædæceſſoris noſtri veſtigijs inhærentes,[b] quibuſdam additis & detractis [c] de communi fratrum noſtrorū cōſilio, hac in perpetuum valitura conſtitutione ſancimus: Vt ſi quis deinceps in hoc ſacrilegij [d] genus irrepſerit, quòd Sanctę Romanæ Eccleſiæ Cardinalem [e] fuerit hoſtiliter inſecutus, vel percuſſerit, [f] aut ceperit, vel ſocius [g] fuerit facientis, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit,[h] aut conſilium † dederit, vel fauorem, [i] aut poſtea receptauerit, [k] vel defenſauerit ſciēter eundem: ſicut reus criminis læſæ maieſtatis perpetuo ſit infamis, diffidatus † nihilominus, & bānitus, ſit īteſtabilis, vt nec teſtamenti liberam habeat factionem, nec ad alicuius bona ex teſtamento, vel ab inteſtato vocetur; quatenus ab omni ſucceſſione repulſus, publicaque repulſa confuſus minus inueniat ſuæ malitiæ ſucceſſorem: fiant † habitationes eius deſertæ, & vt nō ſit, qui eas inhabitet, dentur cuncta ipſius ædificia in ruinam, & vt perpetuæ notam infamiæ perpetua ruina teſtetur, nullo tempore reparentur: nullus ei debita reddere, nullus reſpondere in iudicio teneatur, quidquid etiam in bonis inuenitur ipſius, fiſci, vel reipublicæ dominio applicetur, vt ex illis nil tranſmittat ad poſteros, ſed potius cum ipſo quodammodo damnentur & ſua. [l] Si qua vero feuda, locationes, officium vel beneficium ſpirituale, vel temporale ab aliquibus eccleſijs obtinet, ſit eis ipſo iure priuatus; quæ ſic libere ad eccleſias reuertantur, quod ec-

b ¶ Inhęrentes.] ad idē ſup. de iur. calum. c. 1. cum ſim.
c ¶ Detractis, ad idem ſup. in procœmio huius lib.
d ¶ Sacrilegij.] quod tanto maius eſſe cenſetur, quanto persona, quæ patitur, maior eſt. de pæniten. diſt. prima. aut facta. C. de epiſcop. c. cler. l. ſi quis in hoc, & j. e. §. præmiſſis. Allega. Archidiacō. quod not. 22. quæſt. quinta capit. ſecundo. & quod habetur ea. cauſa. q. 1 mouet. De multiplici ſacrilegio tractatur. 17. quæſt. 4. capi. ſacrilegium, & cap. ſequētibus

† Pſal. 68.

ADDITIO. Et notatur ſup. eo. c. ſacrilegiū, & quamplures ipſius ſpecies ponit hic Arch. quē vide. Io. And.

e ¶ Cardinalem.] contra percutientes capientes, & bāniētes epiſcopos prouiſum eſt hodie per cle. de pœnis. ſi quis ſuadente.

f ¶ Percuſſerit.] hoc intelligo in illo, qui non iure hoc facit, quia non ſe defendendo; tunc. n. ceſſaret pœna. ſup. de homic. ſignificaſti 2. de ſent. excom. ſi vero, non enim tunc peccat, cum auctoritate legis id facit. 23. q. 4 qui peccat.

g ¶ Socius.] cum. n. cum comittetur per facinꝰ, pari pœna punietur, C. de epiſc. & cleric. l. ſed quē quā in fi. & de hoc. 2. q 1. notū, & ſup. de off. deleg. ca. 1. ſup. de ſent. excommun. quantæ. 23. q. vlt. cap. vlt.

[Gl. ſeq. ponit duas lecturas, & primam approbat.]

h ¶ Ratum habuerit.] intellige hoc, ſi eius contēplatione, vel nomine ſit factum, vt inf. de reg. iur. ratum quis, & inf. de ſenten. excom. cum quis 2. reſpon. Alij 1 contra, dicentes hoc ſpeciale. ꝙ pœna locū habeat in ratificante, licet non fuerit ſuo nomine geſtū, ſed credo ſtandum regulæ. 1 Vt Io. Mo.

ADDITIO. Idem Archidiac. qui hoc prolixe proſequitur.

i ¶ Fauorem.] non nudum nec ſimplicem, quia de illis oſtendet inf. §. illud. Idem Arch.

k ¶ Receptauerit.] pari. n. pœna ſunt puniēdi peſſimi receptatores. ſine quib. delinquentes diu latere non pñt. ff. de recep. l. 1. C. de ijs qui la occul. l. 1 & 2. niſi 2 eſſent conſanguinei vel affines ff. eo. tit. l. 2.

2 Excipit à paritate pœnæ. nā vt dicit lex illa nō abſoluūtur, nec tam ſeuere puniūtur extranei. Io. And.

[Gl. ſeq. recitetur per contrarium.]

l ¶ Damnentur & ſua] regulariter contra: quia bona damnatorum tranſeunt in hæredes, & non in fiſcū. C. de bonis damnatorū. Authen. bona, ſed hic fallit in hoc crimine læſæ maieſtatis, C. ad legem Iuliam maieſtat. l. quiſquis. & eſt canonizata ſexta quæſtione, c quęro ergo §. verum. & in crimine hæreſis ſup. eo. libro de hæreticis. cum ſecundum, & in caſibus ibi poſitis.

ADDI-

ADDITIO. Dicit. Io. Mo. quod propter immēsitatem criminis non putat locum esse distinctioni. l 3. ff. de interdi. relega. quæ distinguit inter paterna, & acquisita Io. And.

a ¶ Disponant.] illis non vocatis, etiam si de facto possiderēt. sup. eo. lib. de præb. licet 2. & hoc sonat. versi. liber. s. posit⁹.

b ¶ Per rectā lineā.] de collateralibus. n. tractat, infra §. ceterum.

c ¶ Pontificalē.] aliàs enim tales non includebantur, nisi fuisset de ipsis expressum, s. de cōces. præb. dilectus ad idē s. eo. libro de hær. Inquisitores. & inf. de sent. excom. quia periculosum. Io. And.

† In vulgaris codicib. legitur notorie.

d ¶ Virili.] intelligebatur nisi aliud fuisset expresšū. s. c. px.

e ¶ Beneficium.] de dignitate. s. dixerat, hic de beneficio dicit idem.

f ¶ Insecutione.] de percussione & captione non erat dubium sed de insecutione hic specialiter statuitur hæc pęna.

ADDITIO. Et facit ad no. de pęn. distin. prima. si quis pulsatus cum enim in specialem pœnam hoc inducatur, quod insequens sit excōicatus; eius contrariū est regulare. q insequens, & vibrans nō tñ percutiens clericum excommunicatus non fit, & idē Archid. 16. q. 4. sicut qui. Io. And.

† al. ascēsus.

† al. omnino

[Gl. sic q. quęstionem soluit.]

g ¶ Vicinarum.] quę sint loca vicina, dico iudicis arbitrio quo ad hoc relinquendū, & possēt dici vicina non distantia vltra duas dietas vulgares s. de resc. nonnulli. vel legales. s. e. li. de præben. psenti. §. locati. vel non distātia vltra vnam dietam sup. eod. lib. de rescrip. statutū, vel inf. prouinciam, su-

clesiarū rectores de ipsis pro sua voluntate disponant. [a]

¶ Quod si quis prædictorum filium vel filios hēat, nepotem vel nepotes per rectam lineam [b] descendentes, beneficiatum seu beneficiatos quouis beneficio, etiam si pontificalē [c] adeptus vel adepti fuerint dignitatem, sint eis ipso iure priuati: spe promotionis omnino sublata. Nulli præterea talium filiorum atq; nepotum ex virili [d] sexu descendētiū ab eisdem, alicuius, aperiatur ianua dignitatis, aut honoris ecclesiastici, vel mundani, seu ad alicuius loci regimen sit ascensus. Sit eis postulandi negata facultas, sit notarie † iudicatus, & quodlibet aliud officium seu ministerium publicum interdictum. In iudicijs eorum assertio cōtra quemquam nihil fidei nihil credulitatis inueniat, vt ad testimonium prorsus reddantur indigni, sit eis ad ordines ascēsus inhibitus, sit ad beneficium [e] vel officium ecclesiasticum denegatus accessus: † & (vt magis famosa sic eorum infamia) ad actus legitimus nullus eis pateat aditus; nulla porta pandatur eisdem super aliquo præmissorum, omni † spe dispensationis adempta.

¶ Præsenti nihilominus adijcimus sanctioni, vt ex insecutione [f] prædicta, sicut ex iniectione manuum violenta, ipso facto excommunicationis sententiam quis incurrat, & tam insecutor, quam alij supradicti tanti mali participes, quamdiu in sua contumacia perdurarint, singulis diebus Dominicis & festiuis, pulsatis cāpanis, & candelis accensis, per omnes illius loci ecclesias, in quo tantum facinus fuerit attentatū, nec non ciuitatum, & dięcesum vicinarum [g] † excommunicati publice denuncientur, † nec ab alio quam à Romano Pontifice possint absolutionis beneficiū obtinere, nisi dūtaxat in mortis † articulo [h] constituti.

¶ Cum autem fuerint absoluendi: primo sufficienter, & idonee [i] caueant, quod inferendę pœnę parebunt, & auxiliante Domino pęnitentiam peragent iniungendam. Deinde per omnes illius loci ecclesias principales, vicinorumque locorum, diebus Dominicis, & solemnibus incedant nudi coram populo, femoralia tantum habentes, & ferulas deferētes in manibus; cum quibus per easdem ecclesias publice fustigentur, ituri postmodum vltra [k] mare, & ibidem acturi pęnitētiam per tres annos ad minus, nec exinde postmodum reuersuri absque Sedis Apostolicę licentia speciali. Verum cū talis gratiam reconciliationis meruerit, beneficio absolutionis obtento, indulgeatur ei licentia, vt suam, & suorum iniuriam prosequatur, [l] & debitorū illorum, quę cōtracta fuerint † de postmodum acquisitis [m] repetitio non negetur.

¶ Illud autem non duximus omittēdum, quòd si quis fuerit in pręmissis nudo consilio, aut simplici [n] fauore culpabilis, iudex in talem

pra de elect. coram arbitretur ergo in hoc bonus iudex.

ADDITIO. vel infra finitima, & propinqua, secūdum Archi. facit pro eo de pęn. si quis suadente. versi. quod si terra. in cle. ipse, autē, alleg. 2. q. 5 si episcopus 65. d. c. si. Io. And.

† Loca vicina q̄ dicātur vide p Ale. cōsil 57. li. 3.

h ¶ Articulo. simile 17. q. 4. si quia suadente, de offi ord. c pastoralis. cum similibus. Io. And.

† al nuncietur.

i ¶ Et idonee.] scilicet p pignora, vel fideiussore ff. mād. l. si mandato §. Paulus respōdit. aliàs verbum cautionis nudā promissionem continet. C. de verb. sign. sancimus, sed si hoc casu sufficientem cautionem dare non posset dabit iuratoriam, vel cauebit sub hypothecas suarum rerum. (Idem Ioann. Monachus.) C. de episc. & cler. in auth. generaliter, & ff. vt leg. no. caue l. filio. in fine. & facit quod dixi sup. eo. lib. de vsu cap. secundo, & quod not. sup. de dote post diuot. resti. per vestras. Io. And.

† Qm̄ ī mortis ar nulla est reseruatio, atque iō oēs sacerdotes quoslibet pęnitentes à quibusuis peccatis & censuris absoluerem pñt. ita cōc. Trid. ses. 14. c. 7. tit. de casum reseruatione.

K ¶ Vltra mare.] & si Christiani nihil haberēt vltra mare: esset hæc pęna in aliam commutāda ff. de interdi. & rele. l. relegatorum. 1. responso. ff. ad l. pompe. de parri. l. pęna.

ADDITIO. Idem Archidiacon, allegat. not. 82. distin. presbyter de vo. c. Io. Mon. dicit idem, & allega. ff. de admini. re. ad ciuit. perti. legatum. Io. And.

l ¶ Prosequatur. 4. q. 6. omnibus,

m ¶ Acquisitis.] quia prius acquisita erant confiscata.

† al. fuerūt.

ADDITIO. Ad hoc ff. man. l. si mandauero §. si is cuius. Ioan. Mona.

n ¶ Simplici fauore.] nudum cōsilium, vel simplex fauor intelligitur illius, qui ad maleficium faciendum nihil adijcit.

† al. ita nihil adducit.

a ¶ Possit

pœnam metiatur ex culpa; vt secundum, quod excessus exegerit, vindicta procedat.

¶ Ceterum, quia dignum est, vt nefandi rōne flagitij, vltionis seueritas amplius extendatur, & propter enormitatem culparum, plagarū modus exuberet, nec pœnis solitis contentetur: Statuimus, vt ad collaterales, fratres videlicet, nepotes, & pronepotes talium possit [a] extendere pœnas in huiusmodi nostra constitutione contentas circumspectio Romani Pontificis prout circumstantiæ rationabiles suadebunt.

¶ Præmissis etiam dignū censuimus annectendū, vt si quisquam aliquo prędictorum [b] excessuum quēquam de clericis, vel religiosis nostræ familiæ, vel Cardinalium afficere forte præsumpserit, proportionetur pœna delicto: ita quod vindicta ex æquo excessu respōdente, ab offensa nostrorum cohibeantur deinceps manus temerariæ formidine vltionis, quas Dei, vel nostra seu fratrum nostrorū reuerentia non coercet. [c]

¶ Si quis vero per se, vel per alium occiderit Cardinalem, quod absit) vel dederit causam [d] mortis, vltra quam præmissa contineant, sic in eum potestas iurisdictionis insurgat sic rigor vltionis insiliat, quod contra vitæ subsidium, mortis solatium innocet, viuens pœnę nō culpæ, vindictę speculum non offensæ.

¶ Per hoc neque sæcularibus Potestatibus non adimimus [e] facultatē vtēdi legibus contra tales, quas aduersus sacrilegos catholici principes ediderunt. Quis enim locus regiminis poterit esse tutꝰ: quis rector securitate gaudebit, si Romana ecclesia (quæ omnium ecclesiarū disponente Domino caput est & magistra) casib. istis subijcitur? si eius filij speciales huiusmodi periculis exponuntur? Quem ecclesię filium, quem fidei zelatorem contumelia tāta non tangeret, & confusio tam aspera non moueret? Porro si filius est, dolebit, si fidelis, matre fidei læsa, lędetur: Qua propter si Princeps, Senator, Consul, Potestas, vel alius dominus siue Rector contra præsumptores prædictos præsentis constitutionis tenorem non fecerit obseruari; tam ipse, quā officiales ipsius infra mēsem, postquam res ad notitiam eorum peruenerit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Ciuitas vero quæuis alia præter vrbem, quæ talia faciēti, vel facientibus seu pręsumentibus, in his consilium, vel auxilium dederit aut fauorem, vel infra mensem saltem taliter delinquentes (prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei affuerit) non duxerit puniendos Pontificali, & supra sit eo ipso dignitate priuata, [f] & nihilominus remaneat interdicta.

TITVLVS X.

De pęnitentijs, & remissionibus.

¶ Innocentius quartus in Concilio Lugdunensi.

¶ Questores non citant aliquos, licet eos monere possint. Et in concedendis indulgentijs non excedant Archiepiscopi statutum Concilij generalis. hoc dicit. Zenz.

Romana

a ¶ Possit extēdere,] quædā iudicatio si. sup. eo. li. de rescrip. cap. fi. nam & præter hanc permissionem, Papa eo modo id poterat, cū non habeat imperiū par in partē, sup. de electio. innotuit. Io. And.

b ¶ Aliquo prędicto rum.] scilicet in secutionis, captionis, aut percussionis, aut societatis horum criminum.

c ¶ Coercet.] s. de vita & honest. cleri. vt clericorum.

d ¶ Causam.] proximam, nō remotam: quod dic: vt sup. de hom. de cetero de testibus sicut. [Idē Archidiaconus.]

[Glo. seq. alleg. vnā ꝯcor. obijc. & soluit, & arguit.]

e ¶ Adimimus.] concor. C. de sacros. eccl. l. placet. [canonizata 16. q. 1.] vbi primo ꝑ ecclesiasticum iudicem, secundo per sæcularē quis punitur, & sic in casu nostro ꝑꝑ criminis horrorē: 1 est .n. regulariter secus, vbi criminaliter agitur, sup. de accusat. de his vbi de hoc. & secunda. q. 5. habet hoc proprium. sunt enim paria. aliquem esse absolutū, vel condemnatum, & soluisse ff. de except. rei iudic, si quis cum totum. §. plane. & facit hæc decret. ad id, quod not. sup. de iudi. at si clerici. in gl. penult.

[Gl. seq. alleg. duas concor. & specialiter duas rōnes reddit.]

f ¶ Priuata.] simile. 75. di. 2. ite nos, & s. eo. lib. de elect. vbi periculum. §. ciuitas. 2 excipitur autem ciuitas Romana ab hac pœna: si enim ipsa in hoc puniretur, priuarentur etiam inferiores ecclesię: cū totius orbis Eps sit Romanus Pontifex. & ꝑterea ibi promptiorem habemus iudicem. s. Papam, qui huic rei potest adhibere remedia, & pœnas imponere. ad hoc optime. C. de ijs, qui ad eccl. confug. l. vlt. in principio.

DE PÆNITENTijs, & remissionibus.

¶ Dictum fuit. sup. ti. prox. de pœnis imponendis in foro contentioso: nūc autem dicendum est de pœnis imponēdis in foro pęnitentiali: verū quia pœnæ in foro pęnitentiali remittūtur per pænitentias, & remissiones: ideo post titulum præcedentem annectitur titulus de pænis & remiss. Quæritur, quæ pęna veniat imponēda pro quolibet peccato mortali? Dicendū, quod licet olim illa pœna esset taxata a canonibus: tamē hodie istud est relictum arbitrio cōfessorum, seu presbyterorum in cap. Deus, qui. eod. tit. in antiq. temen non debet cōfessor esse nimis arctus: nec nimis largus in imponenda pęnitentia: quia pænitentiam debet imponere ad arbitrium boni viri, & non pro libito suæ voluntatis, vt dicit Panor. in cap. ex parte de constit. in ant. & c. Quintauallis. de iureiurā. in antiq.

Cōtinuatio D. Heliæ.

Roma-

...al. loq: en-
... de laicis
... esse ordo
...uertēdus.
... q. 4. de
...esbytero-
...m 23. q. 5.
...nt quædā.
...o. And.

Allega. de
...æret. ad ab
...lendam. in
... sed ibi nō
...st priuata:
...d priuari
...betur. Io.
...And.

C A P. I.

ROmana ecclesia; & infra. ¶ Quæstoribus † aūt fabricæ [a] Remen. Ecclesię, Remensis Archiepiscopus, seu eius officiales citandi suffraganeorū ipsius Ecclesię subditos (quos iidem quæstores sibi resistere, aut nolle parere dixerint,) vt super hoc [b] compareant coram ipsis, nequaquam tribuāt potestatem. [c] Super benigna vero ipsorum [d] receptione, ac subuētione ipsi fabricæ facienda, possunt eosdē suffraganeos, & alios Christi fideles Remensis prouinciæ [e] charitatiue monere. [f] In concedendis quoque indulgentijs nō excedat Remēsis [g] Archiepiscopus statutum Concilii † generalis. [h]

Bonifacius VIII.

¶ Concessio generalis confessoris non tangit Episcopo specialiter reseruata, nec obtentu consuetudinis potest quis sibi eligere confessorem. hoc dicit. Zen.

C A P. II.

SI EPISCOPVS suo



ROmana.] Sunt tria dicta: Primum & tertiū inhibitorium. Secundum commissorium ibi, Super benigna. Tertium: ibi, In concedendis. Io. And.

¶ Licet Archiepiscopus possit remissiones seu Indulgentias ɔcedere nō solū ijs, qui sunt in diœcesi sua particulari, sed ēt illis, qui sunt in tota sua prouincia: nō tñ potest excedere numerum indulgentiarū sibi a iure taxatū.

† Prædicatores quæstuarios oīno sustulit Conc. Tridē. sess. 5. refor. c. 2. in fi. & sess. 21. de refor. c. 9.

CASVS. Cum Ecclesia Rauē. magnis ędificijs & structuris indigeret: archieps̄ Rauen. videns, ꝙ fruct⁹ Ecclesiæ Rauen. non sufficerēt pro isto ædificio cōplendo, voluit mittere quæstores per totā suā prouinciam pro colligēdo eleemosynas fidelium: & vt Christi fideles essent magis īclinati ad dādum, & contribuendū illi Ecclesiæ, voluit ipse ep̄s eis impertiri de thesauro Ecclesiæ, remittendo partem pænitentiarū iniunctarum omnibus, & singulis porrigentibus manus adiutrices ad ipsum opus complēdum; sed timens, quod suffraganei sui nollent admittere istos quæstores ad officium quæsturæ, dedit quæstoribus potestatem citandi suffraganeos nolentes eos benigne recipere in suis diœcesibus, vtrum possit? Respondet, quod non: sed potest eos monere charitatiue, vt inducant populum ad porrigendum manus adiutrices pro isto opere pio complendo. Sed quæritur quas indulgentias siue quem numerum dierum poterit indulgere archiepiscopus, vtrū possit dare indulgentias pro libito suæ voluntatis? Respondet ꝙ non sed solum ſm ꝙ est statutum in concilio generali in cap. cum ex eod. tit. in antiq. videlicet remissionem 40. dierum. & in hoc æquiparantur Episcopi, & Archiepiscopi: nam Episcopus potest similiter concedere 40. dies indulgentiarum. Not. quod carens iurisdictione, non potest committere potestatem citandi sibi non subditos: nam hic Archiepiscopus non est iudex subditorum suffraganei: ergo non valet talis cōmissio. Not. ꝙ licet archiepiscopus non habeat iurisdictionem in subditos suorum suffraganeorum in foro contentioso, & hoc in prima instantia tamen in foro pænitentiali potest exercere iurisdictionem, eis concedendo remissiones, & indulgētias. Nota, quod licet subditi suffraganeorum archiepiscopi admittant quæstores ipsius archiepiscopi non propter hoc efficiuntur de iurisdictione archiepiscopi. ita ꝙ eos poterit punire: secus si mitteret nuncios pro exercendo iurisdictionem suam contentiosam: quia tunc posset punire impedientes iurisdictionem suam. ī tit. prox. c. 1. Nota si quæstores veniant ad Ecclesias parochiales pro petendo, & colligendo charitatiua subsidia fidelium, si rectores ecclesiarum parochialium nolunt eis permittere, vt declarent indulgentias suas, & vt conuocent populum ipsi sunt puniendi: & hoc verum, dūmodo isti quæstores compareant debito modo cum litteris Apostolicis, vel diœcesani loci: & hoc quando faciunt quæstum pro alijs, secus si pro se. ca. cum ex eo. ti. in antiq. Not. quod archiepiscopus non potest indulgentias concedere vltra numerum taxatum in Concilio generali, videlicet in dicto cap. cum ex eo. Sunt tamen aliqui archiepiscopi, qui habent speciale priuilegium & indultum, vt possint concedere indulgentias vltra 40. dies: Nam archiepiscopus Tholosanus potest concedere indulgentias vsque ad centum dies. Et dicit Panor. in dicto cap. cum ex eo, eod. tit. in antiq. quod quando quis lucratus fuit indulgentias, est in arbitrio suo, an velit interpretari istas indulgentias in hoc sęculo, vel reseruare in futuro, vt ponamus, ꝙ pro excessib. meis est imposita mihi pęnitentia, vt ieiunarē 40. diebus: episcopus contulit 40. dies indulgentiarum omnibus porrigētibus manus adiutrices ad tale opus: possum in hoc sæculo accipere istos 40. dies, vt non ieiunem: sed consuluit Panor. vt fiat reseruatio in purgatorio: quia ibi pœnæ sunt multo grauiores, quam sint pœnæ huius sæculi.

† Scilicet cōcilij Lateranen. sub Innoc. III. c. 62. refertur ī c. cum ex eo. extra de pœ. & remis.

[Primæ glossæ principium & finis respōdet per quæstio. vel obiectionem.]

a ¶ Fabricæ.] quia conferentibus ad opus fabricæ dari solēt remissiones, ideo de his quæstoribus in hoc tit. posuit. Quis autem teneatur ad opus fabricæ, dic vt sup. de eccl. ædi. ca. 1. & c. de his, sed cum quarta fabricæ, & clericorum subsidia non sufficiunt: fieri solet ad prædicta, sicut & alia pia loca eleemosynarum collectio. ad hoc sup. eod. lib. de sta. reg. c. vno, ad fi.

ADDITIO. Quarta fabricæ pertinet ad ordinationem Episcopi 12. q. 2. vobis. & c. vulteranæ. 10. q. 3. vnico. vbi de hoc secundum Archid. Io. And.

b ¶ Super hoc.] s. quod resistunt, vel parere nolunt.

c ¶ Potestatem.] sicut nec possunt foraneos officiales statuere propter citationes faciendas, vt sup. eo. lib. de offic. ordin. Romana.

d ¶ Ipsorum.] quæstorum.

e ¶ Prouinciæ.] quasi velit notare, quod indulgentia non prosit ijs, qui subiecti non sunt, quod dic, vt supra eo. tit. quod autem.

f ¶ Monere.] & remissionum & indulgentiarum litteras concedere, vt sup. eo. nostro. Et est casus in quo archiepiscopus iurisdictionem habet in subditos suorum suffraganeorum. alij not. de offi. ord. pastoralis, & 19. q. 3. cap. 2.

ADDITIO. Dicit hic Archid. quod confirmatus in Episcopum non sacerdos, istas indulgentias concedere non potest, nec capitulum vacante sede. In contrarium alleg. sup. eo. lib. de sup. negl. præla. si episcopus, & c. ecclesiæ. vbi dicitur, ꝙ capitulum vacāte sede administrat in spiritualibus. vide quod scripsi de exces. præla. accedentibus, in antiq. Io. And.

g ¶ Remensis.] vel alius quilibet. sup. e. lib. de offi. ord. Romana in fi. sup. tit. prox. c. 1. in fine.

h ¶ Generalis.] sup. eod. cum ex eo. & si excesserit, nō valet ī. eod. c. vlt. Io. And.

SI Episcopus.] Primo ponit dictum, cuius rationem subdit: ibi, Cum in generali. Secundo consuetudinē reprobat: ibi, Nulla quoque. Io. And.

† Si Episcopus subdito suo contulerit facultatem eligēdi confessorem doctum, & idoneum, qui eum possit absoluere ab omnibus peccatis, non poterit confessor a casibus episcopalib. absoluere, nec valet consuetudo,

vt quis

subdito [a] concesserit, vt sibi possit idoneum [b] eligere confessorem: ille, quē is elegerit, in casibus qui eidem Episcopo specialiter reseruantur, [c] † nullam habet penitus potestatem. Cum in generali concessione illa non veniāt, quæ non esset quis verisimiliter in specie cōcessurus, [d] Nulla quoque potest consuetudine [e] introduci, quod aliquis præter sui superioris licentiam, confessorem sibi eligere [f] valeat, qui eum possit soluere, vel ligare. [g]

et quis pro libito suę volūtatis sibi eligat cōfessorē. ¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendum illud, quod habetur in c. oīs vtriusque sexus. eo. tit. in antiq. licet olim omnes sacerdotes receperint eandē potestatem, & mistā, ita q̄ nō erāt parochiæ distinctæ: tñ propter quasdam diuisiones īter Apostolos & discipulos & postea inter sacerdotes fuerūt diuisæ & distīctæ parochiæ & territoria in foro pænitentiali, sicut in foro contentioso.

¶ vide Cōc. Trid. sess. 14. de sanctissimo pniæ sacro cano. 11.

¶ Item secundo est præsupponēdum, q̄ postquā fuit facta illa distictio parochiarū, fuit ordinatum, q̄ quilibet teneret confiteri proprio sacerdoti, & non alteri, & si alteri confiteretur, non teneret absolutio, quia sententia à non suo iudice, est nulla, c. at si clerici. de iud. in anti. ¶ Item tertio præsupponendum est, q̄ quis dr̄ habere plures proprios sacerdotes, s. rectorē ecclesiæ parochialis, epm̄, legatum, & Papam qui habet generalem curam omnium Christianorum, & sufficit habere licentiam ab altero istorum: Mendicantes vero sunt delegati à Sede Apostolica per cle. super cathedram. de sepulturis. in clem.

CASVS. Cum haberem meum curatum suspectū ex certa causa: vel videbam imperitum, & nolebam sibi confiteri, accessi ad episcopum meum, vt daret mihi potestatem eligendi confessorem: vnde episcopus dedit mihi facultatē eligendi confessorem sub hac forma per verba generalia, Damus tibi facultatē eligendi cōfessorem idoneum, qui te possit & valeat absoluere de quibuscūq; peccatis tuis; nō tñ apposuit istā clausulam, ēt nobis reseruatis; vtrū per istā facultatem videatur eps dedisse licentiā absoluēdi de casibus episcopalibus? Rñdetur q̄ non; sed iste confessor meus habebit illam potestatem, quā haberet rector meus parochialis. Sed quid, ponamus q̄ longo tpe fuit obseruatum, vt quilibet sibi eligeret confessorē pro libito suæ voluntatis; an valeat talis cōsuetudo? Rñdetur, q̄ non, No. quòd quis tenetur confiteri proprio sacerdoti: nec valeret contraria consuetudo, & in hoc addit istud c. ad c. oīs vtriusq; sexus allegat. s. vt non valeat contraria consuetudo.

¶ No. q̄ episcopus est generalis rector suæ diœcesis, ideo potest concedere facultatem alicui, vt possit eligere suū cōfessorem: quia concurrit cū quibuscunq; rectoribus suę diœcesis. No q̄ eps concedendo facultatem, vt possim eligere confessorem idoneum, qui me possit absoluere de quibuscūque peccatis meis, nō vr̄ dedisse potestatē eligendi cōfessorem, qui me possit absoluere de casib. Episcopalibus. Sed quid de rectore parochiali; ponamus quod meus rector parochialis dedit mihi facultatem eligendi confessorē idoneum: vtrum possim eligere simplicem sacerdotē vel vtrum sit necesse, vt eligam sacerdotem habentē simplicem potestatem, videlicet curam animarum? Rñdetur, q̄ si rector meus parochialis det mihi simpliciter facultatem eligendi confessorem, tunc non possum cōfiteri simplici sacerdoti, sed requiritur, q̄ talis habeat curam animarū. Sed qñ meus rector dat mihi licentiā confitendi tali sacerdoti, quem sibi nomino, tunc possū tali sacerdoti confiteri, quia meus curator facit illum delegatū. c. fi. de offi. & pote. iud. deleg. in anti. c. omnis vtriusq; sexus allegato.

No. q̄ potestas dandi licentiā confitendi peccata dependet à superioritate: vnde concedens debet esse superior illius, cui concedit: ad hoc eo. tit. omnis.

Not. finaliter, q̄ habens auctoritatem eligendi confessorem, debet eligere idoneum, & si non eligit idoneum, videtur esse in culpa. Dom.

[Gl. prima exponit, quærit, arg. negatiue, & soluit contrarium.]

a ¶ Suo subdito.] puta Archidiacono, Archipsbytero, Abbati, Priori, vel similib. personis, quę immediate subsunt epis. Quid dicemus de īferiorib. puta laicis parochianis certæ parochię, nūquid illis eps pōt licētiā dare, vt sibi cōfessorem eligāt? vr̄ q̄ nō super. eo. oīs. de pę. d. 6. placuit. de paro. nullus. Dic q̄; [1] quia quilibet de diœcesi pōt recurrere pro pænit. & ad proprium sacerdotē, & ad epm̄, vel archipresbyterum cathedralis ecclesiæ, qui quo ad hoc est vicarius epi, vt sup de offi. archipr. offm̄. [vide quòd ibi dixi.] vnde credo quòd sufficiat alterius licentia, s. vel episcopi, vel parochialis sacerdotis.

1 Idē Pet. de Anch. & expresse Do. & Phil. ēm quē bñ facit. cle. dudū, §. in ecclesijs. de sepul. c. q̄cūq; 10. qu. 1. c. licet š. de fer. doctores in c. oīs vtriusque sexus.

ADDITIO. Vide quod no. in cle. de priuile. religiosi. in gl. puto. Io. And.

b ¶ Idoneum.] qui sciat circūstantias considerare, & diuersis medicamentis vti ad sanandum ægrotum. sup. eo. omnis de pęn. dist. 6. qui vult. de homicid. sicut dignum.

[Gl. seq. quærit, qui sunt casus, & octo exprimit.]

c ¶ Reseruantur.] sed qui sunt isti casus? [2] Dic quod absoluere excōmunicatos maiori excōicatione, non cōpetit simplici sacerdoti. sed epo, vt š. de sen. excō. nuper. Imponere pæniten. blasphematoribus Dei & Sanctorū. sup. de cle. male. c. 2. Sortilegijs. sup. de sortileg. c. 2. Cōmutatio quorumlibet votorū, vt š. de vo. & vot. redemp. c. 1. Dispositio male ablatorū incertorū, vel certorū, qñ nō extāt hi, quib. faciēda est restō. sup. de Iud. cū sit. [Et ibi hoc tenet Host. secun. Arch. Contra š. eo. lib. de testa. c. 2. vt ibi dixi super ver. libere.] Pænitentia matrimoniorū clandestinę contractorum, vel contra interdictum Ecclesiæ per Episcopos solet imponi, supra de clandest. de spons. cum inhibitio, & de matrimonio contracto contra interdictū eccles. cap. 1. & vlt. Solent episcopis reseruari pęnitentiæ omnium publicorum enormium criminū, oppressionis filiorum ex proposito, vel ex casu, ciuscūque homicidij, falsi testimonij, vel falsi instrumenti, periurij, incestus, corruptionis monialium, coeuntis cum brutis, & his similia, ad hoc 50. d. miror, &c. in capit. 33. quæst. 2. quicumque, cum similib. casibus. vt not. Hostien. in sum. huius tit. §. cui cōfitendum sit in fi. 2. col.

2 Casus Epi̅s reseruatos referunt cōiter Sūmarū cōpilatores.

ADDITIO. Vide per Ray. in sum huius titu. § item nunquam parochialis per Gul. satis in repertorio e. tit. §. sequitur videre. Io. Mo. tract. in decret. super cathedram. hodie innouata in cle. de sep. dudū & vide quod ibi no. versi. per huiusmodi. in gl. hoc intendit. Io. And.

d ¶ Concessurus.] vt inf. de regu. iu in generali. cum suis concor. ad idem sup. eo. lib. de off. c. vlt.

e ¶ Consuetudine.] est. n onerosa ecclesijs, ideo nō valet sup. in antiq. de consu. c. 2. & ex ea frangitur ecclesiasticæ disciplinæ neruus, š. de consu. cum venerabilis, etiam esset hoc contra obedientiam principalis præscribere, quod esse non potest. sup. de præscript. cum non liccat.

f ¶ Eligere.] episcopi, & archiepi, & superiores, & inferiores ab epis exempti, hn̄t à iure licentiam, quòd idoneum confessorem sibi eligunt; qui potest eos soluere, & ligare. sup. eo. tit. c. vlt.

g ¶ Ligare.] ideo dixit, quia, cuicumque volo possum confi-

confiteri peccata mea, petendo etiam salubre animæ cōsilium; sed ille non potest legare vel soluere, vt hic vides. Sic dicimus de laico in necessitate, ꝙ possum⁹ ei confiteri, sed ipse non pōt soluere: quia nō hēt claues de pen. dist. 1. quem pænitet (ver. tanta & eadem verba habentur. d. 6. c. a. post prin.) Et no. de off. ord. pastoralis Io. And.

¶ Idem.

¶ Decretalis, cum ex eo, in pluribus episcopis indulgentibus locū habet. h. d. Zen.

CAP. III.

INdulgentiæ,[a] quæ ab vno vel pluribus episcopis in Ecclesiarum dedicationibus, vel aliis quibuscunque casibus[b] concedūtur: vires non obtinent,[c] si statutum excesserint Cōcilij[d] † generalis.

TITVLVS XI.

De sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti.

INdulgētiæ.] Quia breue est nō diuiditur, & se summat. ¶ Et dicit Arch. q̄d quandoque indulgētia demōstrat remissionem pęnæ. 2. q. 3. ca. fi. in fi. quandoq; concessionē gratiæ. s̄. vt lit. pen. c. fi. de priui. dudum. Q̄nq; dispensationem. 77. dist. cap. vlt. in fi. & sup. de elec. dudum. Quandoque ius cōe. 33. qu. 2. interfectores, & 35. q. 3 deincestis, vt vtobique de hoc. Quādoq; ponitur ꝑ vacare vel operā dare: vnde dicitur Indulgerē gulæ noli, quæ ventris amica est; Io. And.

†Vid̄ B. Th. in q. additis ad 3 p. q. 26. art. 3.

† Scilicet Lat. sub Inn. iij. c. 26. & refertur in c. cum ex eo. ext. de pęn. & remiss.

¶ Si episcopus in cōcessione indulgētiarum excedat Concilium generale, non valent indulgentiæ, hoc dicit.

CASVS. Certum est, quòd epī habent potestatē limitatam respectu indulgentiarum concedendarū, quia aliqui erant ita largi, ꝙ claues ecclesiæ contēnebantur, vnde limitata fuit eorū potestas, videlicet vt pro dedicatione ecclæ oēs, qui illa die porrigeret man⁹ adiutrices, consequanrur, vnum annū indulgentiarū, sed alias nō possent episcopi cōcedere nisi 40. indulgentiarū dies. Sed ponamus, ꝙ eps aliquis fecit contrariū: quia in die dedicationis ecclesiæ dedit duos annos indulgentiarum, vtrum valeant dictæ indulgētiæ? Rn̄det Rom. Pontif ꝙ non. Sed quomodo intelligitur, ꝙ nō valent indulgētiæ? Rn̄det gl. ꝙ non valent in eo, ꝙ excedūt, quia numerus dierum est separabilis, & in separabilib. vtile per inutile nō vitiatur sed in numero, quem non excedunt, valent dictæ Indulgentiæ. Dominicus de Sancto Geminiano dixit, ꝙ nō valent ēt in eo, quod excesserunt in ignominiam ipsorum episcoporū, qui excesserunt cōcilium generale ipsum contemnēdo, sed Panor. dicit, quod valēt vsque ad numerū taxatum. No. primo arg ꝙ est licitum allegare sine certa determinatione quotæ legis, vel canonis, de quo per Io. And. in c. vestra, de coha. cler. & muli. No secundo arg. ꝙ factum contra legem prohibentem, est nullum; licet non sit appositum decretum. Dom.

[Prima gl. dicit quid declaret.]

a ¶ Indulgentiæ. declarat opinionem. no. s̄. eo. tit. cū ex eo. Et reprobatur opin. Io. & Ber. ibi no. & approbatur opi. Host.

b Casibus. s. ad pia opera, puta ædificationē vel reparationē ecclesiæ, refectionē, vel ædificationē pontiū vel viarum; sustētationē hospitalariorū, vel similia.

[Gl. seq quærit & soluit per tres rationes ponit opinionem contrariam; cuius ratione respondet.]

c ¶ Nō obtinent.] quid dices, nunquid saltem, in eo, ꝙ poterant dare, tenebit indulgentia? Videtur ꝙ sic; quia regulariter vtile per inutile nō vitiatur. inf. de reg. iu. vtile. ibi vide argum. de hoc pro, & cōtra. Præterea hæc est quædam liberalitas, & in liberalitatib. vel donationib. dicimus, ꝙ tenent pro parte vsq; s. ad legitimū modū, & in resi duo nō, vt C. de don. l. sancimus 12. q. 2. si quos de seruis. Præterea hic agimus de re separabili, s. de numero dierum, vbi nō vitiatur vtile ꝑ inutile ff. de aqua quot. & æsti. l. 1 §. Trebatius. (Vide de censi. cum Apostolus. super gl. quid ergo) Et hoc verum puto. 1 Alij contra (scilicet Io. Mon.) dicentes indulgentias in nullo tenere, quia qui priuilegio abutitur, ꝑdit illud, 11. quæst. 3. priuilegium. cum similibus. sed nō est verū, quod qui abutitur priuilegio, perdat illud, licet mereatur perdere, sic dicit c. vnde principis erit æstimatio, ꝙ dic, vt no. Inno. s̄ de deci. suggestum.

d ¶ Concilij. generalis, sup. c. cum ex eo.

1 Idē Archi. q. ēt allegat de despo. impu. c. vnico. §. 1. in fi. eo. li. 12. q. 5 qa Io. 17. q. 4. & 1. q. 1. nōne. de consecra. d. 4. si nō sanctificatur. ī fin. & ꝙ ibi no. Io. And.

Innocentius IV. In Concil. Gener. Lugd.

¶ Iudex, qui excōicat, suspēdit, vel īterdicit, in scriptis hoc faciat: & cām conscribat, & requisitus exēplum sn̄iæ tradat infra mēsem. Qui contra fecerit, per mēsem ab ingressu ecclesiæ, et diuinis ēst suspēsus, & relaxabitur illa sn̄ia per superiorē absq; difficultate, & cōdemnabitur lator in expensis, & alias pœna cōdigna. Si sic suspensi celebrāt vt prius, sunt irregulares: nec absoluuntur ab alio q̄ à Papa, h. d. Io. An.



CAP. I.

VM † ME-

† Vide Cōc. Trid. ses. 25. de refor. c. 3 Et cur excōicatio dicat medicinalis luculēter docet Io. Roffensis aduersus Lutherū ar. 2. & Con. in cap. alma mr̄. de sent. exc. lib. 6. in initio.

DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS, suspensionis, & interdicti.

¶ Dictum fuit sup. per discursum titulorum præcedentium de pęnis delictorum imponendis, tam in foro pænitentiali, quam contentioso; verum quia excōmunicatio est pęna delicti, cum profertur à iure: quādoq; pœna contumaciæ, cum profertur ab homine: ideo annectitur titulus de sententia excom. & quia sententia excomm. suspensionis, & interdicti in nōnullis conueniunt, ideo annectitur titulus suspensionis, & interdicti.



VM medicinalis.] Primo ponit proœmium. Secūdo statutum circa excōicationem faciēdā: ibi, Quisquis. Tertio pęnam nō seruantis, ibi, Si quis. Quarto aggrauat, vel pęnas addit, ibi, Superior. Quinto, statutum prorogat ad suspensionis, & interdicti pęnas, ibi, Et hæc eadem. Sexto, cautos reddit illos. qui pœnam incurrunt, ibi, caueant. Io. And.

¶ Idem Io Mo. sed. Host. diuidit in septem de secunda faciens duas. Io. And.

CASVS. Fuit à nonnullis in Concilio Generali apud Lugdun̄. cōgregatis expositū, ꝙ nonnulli prælati sæpe suos subiectos īdiscrete excōicabāt & licet excōicatio ab initio fuisset introducta ad medicinā, tn̄ tendebat ad mortē, ꝑꝑ q̄d fuit supplicatum, quatenus cōcilium dignaretur de remedio prouidere opportuno; ideo statuit & decreuit concilium, vt iudices Ecclesiastici de cetero sint discreti in proferenda sn̄ia excommunicationis, Et inter cetera statuit, quod nullus prælatus excommunicet subditum suum, nisi sub sit causa rationabilis, & proferat sententiam in scriptis, non autem simplici verbo, seu verbotenus. Et in illa sententia exprimat causam, propter quā illum excommunicat, vt appareat, an illa causa sit iusta

vel

vel iniusta: & vtrum sit digna excommunicatione. Itē decreuit conciliū, vt si excommunicatus petat tradi sibi copiam sniæ excommunicationis: ꝙ excommunicator hoc facere teneatur j. mensem, si fuerit requisitus. Sed ponamus, ꝙ aliquis iudex ecclesiasticus non seruauit tenorem huius capituli: quia protulit excōicationem simplici verbo sed verbotenus, vel etiam protulit in scriptis, sed nō expressit causam rōnabilem dignam excōicatione: vl' noluit tradere copiā excōicationis ipsi excōicato petēti: an sit puniendus aliqua pœna? Rñdet Romanus Pōtifex, ꝙ statuit conciliū, ꝙ dicta snia excōicationis tanquam iniusta relaxetur sine difficultate, id est, sine aliqua cautione de stando iuri, & sine expensis: etiā excōicator cōdemnabitur excōicato in expensis occasione iniustæ excōicationis factæ. Item vltra hoc ipse excommunicator erit suspensus ab ingressu Ecclesiæ per vnum mensem: & si durante illo mense ingerat diuinis, incurrit irregularitatem, a qua non poterit absolui, nisi per solum Papam. [Medicinalis,] quia plures rubore confusi eo, quod vident se vitari ab alijs, & priuari legitimis actibus, reuertuntur ad bonum obedientiæ: & sic excommunicatio retrahit excōicatum a peccato ad bonum obedientiæ. [Contemnat.] licet excommunicatus sit in peccato: tamen si cōtemnat excommunicationem, eius peccatum aggrauatur. [Scriptis.] si proferatur sententia sine scriptis, tenet snia: alias non absoluetur excommunicatus, & tamen dicit littera. quod superior eum absoluet, ergo erat excommunicatus tamen excōmunicatio erat iniusta, ideo punitur excōicator, vt sequitur. [Expresse] oportet, quod excōicator exprimat causam expresse, & non sufficit dicere, talem Titium ex causis rationabilibus in his scriptis excōicamus, sed requiritur, quod exprimat causam, propter quam illum excommunicat, puta quia talis fuit cōtumax, & sua exigente cōtumacia in his scriptis excommunicamus, vel sic dicendo. Talis recusauit facere tale quid, licet fuerit debite monitus, quare ipsum in legendo scriptis excommunicamus. [Publicum instrumentum] istud non est de necessitate, sed de cōsilio, si excommunicatus petat copiam excommunicationis, vt petat confici instrumentum, vt si excommunicator negaret se requisitum esse, quod excommunicatus possit probare requisitionem. Animaduersione.] id est, pœna arbitraria, ex quo non est iure taxata. [Fulminare.] hoc est proferre indeliberate & indiscrete, sed quando plene deliberat cum discretis, dicitur proferre. Et hæc est differentia inter fulminare excommunicationem & proferre, tamen vnum sæpe ponitur pro reliquo [Obseruari.] id est, vt proferatur in scriptis, apponatur causa rationabilis, & detur copia. Sanctiones] imo efficiuntur irregulares No. primo ex isto ca. quid iudex ecclesiasticus debet esse discretus in proferenda excommunicatione: & debet exercere officiū corrigentis & medentis, ideo si iudex ecclesiasticus videat subditum suum non curare de excommunicatione: & sic videt excōmunicationem non proficere, non debet bonus iudex illum excōmunicare sana conscientia: sed debet in eum exercere aliam pœnam, scilicet captionem personæ, & pignorationem bonorum. Nam iudex debet in contumacem exercere pœnam, quam viderit magis timeri. Et ideo dicit Dominicus de Sancto Geminiano, quod si iudex ecclesiasticus ignorās conditionem contumacis illum excommunicauerit, & videt, quod excommunicatio non proficit, quia excommunicatus non curat de excōmunicatione, debet illum absoluere inuitum & communioni Ecclesiæ restituere, licet beneficium absolutionis regulariter non conferatur nisi pœnitenti; & dicit Beatum Thomam hoc tenere.

[Cum me]dicinalis [a] sit excommunicatio, non mortalis, [b] disciplinans, non eradicans, dum tamen is, in quem lata fuerit, non contemnat; [c] caute prouideat iudex ecclesiasticus vt in ea ferenda ostendat se prosequi quod corrigentis [d] fuerit † & medentis. [e] ¶ Quisquis igitur excommunicat, [f] excommunicationem in criptis [g] proferat, &

Not. ulterius, ꝙ snia excōicationis debet proferri in scriptis: tñ istud non est de substantia excōicationis, sed est de iustitia: Nam teneret excōicatio, ēt si non esset lata in scriptis: secus esset de snia diffinitiua: quia de substantia sniæ diffinitiuæ est, ꝙ ferat in scriptis: alias nō ualeret snia, nisi in causis sūmarijs, in qbus ualet snia: licet non ferat in scriptis. l. 1. uel. 2. C. de sen. ex breui. recit. in auth. nisi breues eod. tit in cle. sæpe. de uerb. sign. No. ꝙ excōicator debet in excōicatione inserere causam, ppter quam excōicat, & in hoc differt snia excōicationis a snia diffinitiua, quia in sentētia diffinitiua nō tenetur iudex exprimere causas mouentes ipsum ad sententiandum, licet sit honestum, ut illas exprimat. No. ꝙ excommunicator tenetur. j. mensem tradere exemplum excōmunicationis excōicato, si requiratur. Idem dicendum est de alijs actis causæ, videlicet, vt exempla tradātur parti, orginalia tñ debent remanere apud notarium. c. qm ɔ̃ falsam. de probat. Not. quod snia excoicationis lata sine scriptis, uel sine causa rationabili expressa, tenet de mero iure, licet sit iniusta. Hoc probat iste text⁹, dū dicit, ꝙ si excommunicator violauerit istam ɔstitutionem, ꝙ superior relaxabit excōicationem, ergo talis excōicatio tenebat. Not. ibi, Superior vero ad quem ꝙ vbi notorie ɔstat de iniustitia excōicationis, superior nō debet excōicatum remittere ad excōicatorem, sed potest eum absoluere non facta remissione, secus si notorie non ɔstaret. quia tunc deberet ipsum remittere ad excōicatorem. Sed qualiter ɔstābit de iustitia excōicationis? Dicendum ꝙ apparebit de iniustitia excōiationis ex lectura sententiæ, si non lata sit in scriptis, vel si in scriptis, tamen est lata absque expressione alicuius causæ rationabilis, uel per instrumentum publicum, per qd habetur, quod iudex noluit excommunicato tradere copiam excommunicationis, alias superior non absolueret, nisi esset appellatum. Not. quod si suspensus ab ingressu Ecclesiæ diuinis se immisceat, contrahit irregularitatem, a qua non poterit absolui nisi per Papam.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Cum medicinalis.] iudex, qui excōmunicat, suspendit, uel interdicit, in scriptis hoc faciat & causam conscribat, & requisitus exemplum sententiæ tradat infra mensem. Qui contra fecerit, per mensem ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis est suspensus, & relaxabitur illa sententia per superiorem absque difficultate, & condemnabitur lator in expensis, & alias pœna condigna. Si sic suspensi celebrant ut prius, sunt irregulares, nec absoluuntur ab alio quam a Papa.

b ¶ Non mortalis.] ut 2. q. i. multi. & 24. q. 3. notandū.

c ¶ Non contemnat.] & tunc amplius ex contemptu ligatur. 24. quæst. 3. notandum. 11. quæst. 3. §. cum ergo, & sup. eod. tit. per tuas. Crescit igitur homo per meritum obedientiæ, parendo iniquæ sententiæ. 8. quæst. 1. sciendum. 11. quæst. 3. quid ergo.

d ¶ Corrigentis.] siue plectendo, siue ignoscendo, hoc solum bene agitur, ut uita hominum corrigatur, ut 23. quæst. 5. prodest.

e ¶ Medentis.] sanabit & medebitur, quantum in se erit, alias non erit, quid sibi imputetur. 43. dist. c. Eph. 47. dist. cap. vlti. Faciat igitur, quod sententia sit iusta ex animo, ex ordine, & ex causa; de quibus dicitur supra eod. sacro.

f ¶ Excommunicat.] suspendit, vel interdicit inf. eod. c. §. & hec eadem.

g ¶ In scriptis.] 1 nota casus, in quibus scriptura requiritur, de his plene dixi sup. eo. lib. de censi. c. 1.

1 Et an scriptura sit necessaria uide Felin. in rubri. de cōsti.

[Glo. seq. exemplificat: secundo quærit: ponit opinionem,

nem,

causam [a] excommunicationis expresse cõscribat, propter [b] quam excommunicatio proferatur. Exemplũ [c] vero huiusmodi scripturæ teneatur excõicato [d] tradere infra mẽsem, si fuerit requisitus,[e] super qua requisitione fieri volumus publicũ instrumentum, vel litteras testimoniales confici sigillo authentico [f] consignatas.

¶ Si quis autẽ iudicum [g] huiusmodi constitntionis temerarius [h] extiterit violator, per mensem [i] vnum ab ingressu ecclesię,[k] † & diuinis officijs nouerit se suspensum.

¶ Superior [l] vero, ad quẽ recurritur, sniam ipsam sine difficultate [m] relaxãs, † latorẽ excõicato ad expensas, & oẽ interesse condẽnet, & alias puniat animaduersione condigna, vt pœna [n] docente discãt iudices, quam graue sit excõicationũ sententias sine maturitate debita fulminare. Et hæc eadẽ in suspẽsionis & interdicti sententijs volumus obseruari.[o]

¶ Caueant aũt Ecclesiarũ prælati & iudices vniuer-

nem, & soluit: tertio notat duas differentias.]

a ¶ Causam.] vt quia peremptorie citatus coram nobis renuit comparere, & de iustitia respõsurus: vel quia iussus, vt infra talem diem centum Titio solueret, ad quæ sibi ex causa depositi tenebatur facere, recusauit: idcirco, &c. & est hic ordo retrogradus: quia primo debet causam exprimere, & postea excommunicare. Sed nunquid hæc constitutio locum habet, cum excõmunicatio fertur contra incertam personam, vt 5.q.1.quidam & sup. de offic. ord. si sacerdos? Dicunt quidam ꝙ non. Et hoc placet Ioan. Mo. & Archi. ad hoc sup. eo. lib. de elect. qui contra certam. Sed tutius est tenere contrarium: tũ quia hæc constitutio generaliter loquitur. tum quia certam personã, sed non expressam ligat sententia, quæ tamen postea exprimetur. ad hoc inf. e. Romana. §. caueant. Et nota ex hàc littera duas diuersitates inter sententiam excommunicationum & alias diffinitiuas: quia vtraq; debet ferri in scriptis, sed si diffinitiue non feratur in scriptis, non tenet, vt sup. eo. li. de re iud. cap. vlt. sententia aũt excommunicationis licet non sit lata in scriptis tenet. sed locum habent pœnæ, quæ inf. sequuntur. Item in definitiuis non est necesse exprimere causam. sup. de re iud. sicut. sed in sententia excommunicationis secus, vt hic vides.

1 Secundum Host. qui ẽt hãc opin. attribuit Inn. Ioan. And.

† Not. hic ex mente Do. ꝙ non poterit domi in oratorio celebrare. Fon.

b ¶ Propter quam.] & licet falsa 2 sit causa, ligat tamen excommunicatio. 11. q. 3. c. 1. & 3. sup. eo. sacro. de absolutione. dic vt sup. de offi. ord. ex parte.

2 Vide Abbatem in c. ad nostram. el 1. ext. de iuroiur.

c ¶ Exemplum.] totale, alias non esset exemplum, sed pars. Io. And.

ADDITIO. Vnde dicit Host. quod continere debet excommunicationem de verbo ad verbum, & annum & diem. arg. de rescrip. eam te. 2. q. 8. per scripta. §. libellorum. Io. And.

d ¶ Excommunicato.] per hoc videtur loqui, cum excommunicatur certa persona, fateor hoc quo ad traditionem exempli.

ADDITIO. Quasi diceret, nihilominus ferri debet in scriptis & exprimi causa, quæ ita conueniat generali, sicut speciali sententiæ, imo plus generali, quæ non debet ferri nisi ex causa, inf. eod. Romana. §. caueant. plus dixit Host. quod si innominatus, qui comprehendi poterat sub generali, petat exẽplum, debet sibi concedi. Io. And.

[Gloss. sequen. circa requisitionem hanc quatuor dicta ponit.]

e ¶ Requisitus.] alias ergo non habebit locum pœna, quæ sequitur & est si. sup. eo. lib. de app. vt super, & c. ab eo. & intelligo, quod requisitio fiat loco, & tempore competentibus. arg. præ. c. ab eo. & sup. de elect. cum in veteri. & intelligo mensem a die sententiæ non a die requisitionis. sic 2. q. 6. c. vlt. §. diffinitiua. & ea. q. & eo. c. versic. iudicibus. & C. de app. l. iudicibus. si autem requiratur post mensem, non habet locum hæc constitutio pœnalis, sed nihilominus illum dare tenetur, sicut & c. acta causæ. de proba. quoniam contra. ad hoc de do. & contu. cum dilecti.

[Gl. seq. allegat duas cõcordãtias, quærit, arg. affirmatiue, & ?rium soluit, secunda pars soluit quæstionem.]

f ¶ Authẽtico.] ista sunt paria. s. de fid. instr. c. 2. ad idẽ s. eo. lib. de offi. ord. si canonici. Sed nunquid sufficerẽt testes? Vr̃ ꝙ sic. C. de fide instr. l. in exercendis sup. de fide. inst. cum Io. dic illud regulare: sed hoc speciale 3 sicut & alia, quæ dixi sup. de censi. c. 1.

3 Idem Do. Phil. Fon.

ADDITIO. Host. Io. Monach. & Archid.

g ¶ iudicum,] quorũcumque, vt etiã sacerdotes excõmunicantes hoc seruare debeant 4. sup. de off. ordi. cum ab ecclesiarũ. Pęna tñ suspẽsionis, de qua j. loquitur, in Epis locum non habet, vt j. eo. quia periculosum.

4 Idem Host. & cũ eo. Io. Monach. & Archi.

† Ergo snĩa excõicationis lata contra formã iuris tenet. Phili. & sic limita. l. prolatã C. de sent. & interloc. om. iud. Fon.

h ¶ Temerarius.] nũquid requirit, ꝙ sit ĩ dolo? Qđ vr̃ p hãc litterã. ad hoc ff. vi bono. rap. l. 2. §. doli mali. Dic ?: quia sufficit, ꝙ negligentia, stultitia, vel fatuitate hoc fecerit 5 ad idem. ff. de iud. cum quem temere. & est si. s. eod. lib. ne cler. vel mo. c. 2. & per litteram istam puto, ꝙ si excõmunicator non fuit in aliqua culpa, puta non erant necessaria ad scribendum, & periculum erat in mora, credo 6 ꝙ non habeat locum pœ. ad hoc. ff. de vsufructu. l. æquissimum. & sup. eo. lib. de elect. indemnitatibus. in fi.

5 Sequitur Do. Phil. Io. And.

6 Idem credit Phili. & procedit gl. ſm Io. And. & Phili. ẽt si excõmunicatio ista nõ tenuit. Fon.

i ¶ Per mensem.] quo lapso ipso iure restitutus est 81. dist. si quis amodo. & sup. de spon. non est nobis.

ADDITIO. Dicit Host. hoc verum, si sententiam seruauit, & peccatum confessus sit, & pænituerit, alias semper quoad se suspensus remanet. supra de co ha. cler. & mu. c. fi. Io. And.

K ¶ Ab ingressu ecclesiæ.] de hac suspensione habes j. eo. is cui. & adde, quod dicam j. eo. is qui.

ADDITIO. Innocentius in decretali, sacro. sup. eod. in antiq. recte tenuit, quod terminatum est in d. c. is cui. 1. & 2. rñso hic vr̃ innuere contrarium, quod sic suspensus celebrans non sit irregularis, cum suspendere ab ingressu Ecclesiæ non sit suspendere ab officio, cum etiã extra Ecclesiam celebretur. Et Hostiẽ. ponendo hoc dictum Innoc. expresse ponit de eo, qui celebrat in ecclesia, ipsi tamen contrarinm tenuerunt in decretali, sacro & hic loquitur Inno. opinionem recitando quorundã, vt patet ex eius verbis. Io. And.

l ¶ Superior.] istud satis habemus. sup. eo. sacro.

m ¶ Difficultate.] scilicet cautionis exigendæ, vel remissionis faciendæ.

ADDITIO. Vnde dicunt Ber. & Host. quod sine mora, sine satisdatione, sine causæ cognitione, & sine aliquo excommunicati grauamine hoc fieret, cum euidenter appareat contra hanc constitutionem latam fuisse. Ioã. Andr.

Interdictum rei spũalis differt ab interdicto alterius rei temporalis.

n ¶ Pœna.] sic sup. de auct. & vsu pal. nisi specialis. 38. dist. §. qui ea.

o ¶ Obseruari.] & sic ista tria sunt paria. & habes si. j. eod. tit. is cui. ad idem supra de app. ad hæc quoniam, & c. dilectus. de consuet. cum dilectus. de elect. cum inter R. cum si. & intelligas de interdicto, vel suspensione etiam a spiritualibus prolata, secus si interdiceretur ingressus ciuitatis, vel pomerij. ff. de ser. expor. cui pacto. ff. de inter. & releg. per totum, secundum modernos, qui de hoc plene not. in prædicta decretali, & hæc quoniam. Io. And.

a † Sicut

a ¶ Sicut prius.]quasi in officio suo agens, vt dicit canon. 11.q.3.si qs eps in concilio. Et ĩ.eod. is cui. in fi. 1. rñ, quod verum est in quocunq; officio cantando, & in quibuscunq; horis officiet ecclesiam, vt in prædicto canone, & concor. sup. eod. lib. de re iud. cum æterni.

ADDITIO. Idem hic Ber. & Host. dicebat Franc. ꝙ si intrat chorum cũ alijs legẽdo & cantãdo, locus est irregularitati: & sic intelligitur illud, quod prius positum est in ca. si quis eps. Ioan. Andr.

b ¶ Irregularitatem. quod ergo in antiqs canonibus statutum erat de excõicatis, extenditur ad suspẽsos 11.q.3.c. si quis episcopus damnatus. & c. si quis episcopus ĩ concilio. & sup. de re iud. cum æterni.

c ¶ Summum.]no. casum specialiter reseruatũ 1 Romano põtifici. alios habes de offi. leg. ꝙ trãslationem. & de excess. præl. sicut vnire in antiq.

si, ne prędictam pœnam suspensionis incurrant: quoniam si contingeret eos sic suspẽsos diuina officia exequi, sicut prius [a] irregularitatem [b] non effugient iuxta canonicas sanctiones, super qua non nisi per summum [c] Pontificem poterit dispensari.

¶ Idem in eodem.

¶ Qui petit absolui ad cautelam, dicens excommunicationis sententiam in se latam esse nullam, absoluetur cuiuscunque contradictione non obstante: nisi dicatur, & probetur infra octo dies excommunicatus pro manifesta offensa: Qui probat se excommunicatum post appellationem: probatione pendente in iudicijs euitabitur, extra iudicium vero non. hoc dicit. Ioan. Andr.

CAP. II.

SOlet [d] † à nonnullis [e] in dubium reuocari, an cum aliquis per superiorem [f] absolui postulat ad cautelam, dum in se latam excommunicationis

† Multos casus Ro. Põt. reseruatos refert. Host. in sum. ti. de offic. le. §. quid pertinet. & Turrec. in c. huic se di. 17. dis.

SOlet.] Sunt duæ partes: In prima ponitur duplex qõ. secunda ibi, Et an in secunda: ibi,] In prima ad vtramque responsio. Et primo soluit primam: secundo excipit: ibi, Nisi. tertio, exceptionem moderatur: ibi, In quo casu. Secunda secundæ distinguunt iudicialia, & extra iudicialia secundum: ibi, Extra iudicium.

CASVS. [Certum est, cum quis prætendit excommunicationem in se latam esse nullam aliqua rationabili causa [quia prætendit appellasse legitime antequam in ipsum proferretur excommunicatio, & sic erat exemptus à iurisdictione excõicatoris. Vel dixit, ꝙ in excõicatione fuit expressus error intolerabilis: quia continebat preceptum, quod erat contra Deum & cõscientiam illius, cui precipiebatur) potest petere absolutionem ad cautelam (si & in quãtum indigeat) ad tollendum murmur & scandalum populi. Sed ponamus, quod excõicator vel aduersarius se opponit, ne iste absoluatur ad cautelã: vtrum superior debeat illũ absoluere non obstante oppositione? Rñdet Romanut Pontifex cum distinctione: Aut opponens dixit, ꝙ iste fuit excommunicatus pro manifesta offensa, & offert probare infra octo dies, tunc differenda est absolutio per illos octo dies;: Et si probatũ fuerit, ꝙ ipse fuit excõicatus pro manifesta offensa non absoluetur nisi præmissa satisfactione, & cautione de stando iuri. Si aut opponens non offerat se probare ĩ. octo dies, ꝙ sit excõicatus pro manifesta offensa: tunc superior eum absoluet ad cautelam. Sed quid, ponamus quod ille, qui fuit excõicatus, dixit excommunicationem esse nullam propter aliquam causam: & non petit absolutionem ad cautelam, sed vult admitti ad probandum illam causam: vtrum pendente illo articulo probationis sit euitandus tanquam excõmunicatus? Respondet Romanus Pontifex quod sic in iudicijs: nã nõ poterit suos debitores conuenire pendẽte illo articulo probationis, & de facto si conueniat, poterunt excipere debitores, ꝙ non tenentur cum ipso processum facere, eo, ꝙ est excommunicatus: nam est sibi imputandum, quare non petijt absolui ad cautelam: sed in alijs actib. extraiudicialibus, puta in electione, & postulatione non euitabitur: ideo probatione ista pendente poterit eligi in prælatum alicuius ecclesiæ, sed si postea appareat excommunicatũ esse, nõ tenebit electio de ipso facta (Innodatũ.) & sic excommunicationem nullam. [In prima.] sequitur rñsio ad vtramque quæstionẽ. [Emenda.] id est, satisfecerit. vel si proponatur, ꝙ fuit excommunicatus pro manifesta offensa, absoluetur præstando cautionem de stando iuri. Nota primo ex prima parte huius c. quod dicens excommunicationem in se latam esse nullam, potest petere absolutionem ad cautelam, nec in hoc est sibi ipsi contrarius, quia per hoc non fatetur se excommunicatũ, secus est de illo, qui petit directe absolutionem: quia tunc fatetur se excommunicatum. Nota vlterius iuncta gl. ꝙ snĩa excõicationis lata post appellationẽ in appellãtẽ est nulla: & hoc verũ post appellationẽ legitimã interpositã ex cã rationabili, & vera: aliàs exprimendo mendose causam rationabilem quilibet posset se eximere a iurisdictione sui iudicis. Nota vlterius, ꝙ sententia excõmunicationis dicitur esse nulla, qñ in ea fuit oppositus error intolerabilis: puta, si in excommunicatione dicat iudex: cum aliàs monuerimus talem Titium, vt Caium occideret, vel vt furtum faceret, vel ne eleemosynam daret: ipse tamen nihilominus noluit ipsum occidere, vel noluit furtum facere, vel eleemosynam dedit, ob quam causam eum in his scriptis excommunicamus, veruntamen respectu eleemosynæ non est verum indistincte, vt excommunicatio dicatur continere errorem intolerabilem, si aliquis fuit excommunicatus eo, quod dedit eleemosynam: nam si aliquis pauper sit contumax, & noluerit iudici obedire, põt iudex monere suos subditos, ne illi pauperi tradant eleemosynam: sed prima facie preceptum de non dando eleemosynam esset irrationabile, nisi aliàs qualificaretur. Nota, quod dicens excommunicationem esse nullam, si petat admitti ad probandum causam nullitatis, pendente probatione nullitatis est vitandus in iudicijs, sed in extraiudicijs non est vitandus: imo si sciat pro certo se non esse excommunicatum, licite potest missam celebrare. Nota etiam quod absolutio ad cautelam petitur, quando dicitur nulla excommunicatio ad hoc de offic. deleg. cum contingat. Nota finaliter duos casus, in quibus excommunicatio dicitur nulla.

† Vide Abb. Fel. & alios ĩ c. Apost. ext. de excep. vbi multa tradũt de absolutione ad cautelam huc spectantia.

(Prima glossa summat.)

d ¶ Solet.) Qui petit absolui ad cautelam, dicens excommunicationis sententiam in se latam esse nullam, absoluetur cuiuscunque contradictione non obstante, nisi dicatur & probetur infra octo dies excommunicatus pro manifesta offensa. Qui probat se excommunicatum post appellationem, probatione pendente in iudicijs euitabitur, extra iudicium vero non; hoc dicit. Ioan. Andr.

e ¶ A nonnullis.) scholasticis, vel iure peritis conflictum rationum habentibus. sic supra de restitut. spol. frequens.

ADDITIO. De quibus Philosophus: Dubitare de singulis, non est inutile. Ioan. Andr.

(Glo. seq. reci. per q. an etiam delegatus absoluat ad cautelam, ponit duas opi. contrarias, ad secundam obijcit, & respondet dupliciter.)

f ¶ Per superiorem.) excommunicatoris, quod dic vt s. eo. per tuas. Et per hanc literam, quæ sic generaliter loqui-

sententiam asserit esse nullam, † sine contradictionis [a] obstaculo munus ei debeat absolutionis impédi? Et an [b] ante absolutionem huiusmodi [c] is, qui se offert in iudicio [d] probaturum se post appellationem legitimam excommunicatione innodatum: vel intolerabilem errorem[e] in sententia fuisse patenter expressum: sit in ceteris [f] (excepto probationis illius [g] articulo) euitandus.

¶ In prima igitur dubitatione sic statuimus obseruandum, vt petenti [h] absolutio non negetur, quamuis in hoc excommunicator, vel aduersarius se opponat: [i] Nisi eum excommunicatum pro manifesta [k] dicat offensa. In quo casu terminus octo dierum,[l] indulgebitur sic[m] dicenti, vt si probauerit, quod opponit, non relaxetur [n] sententia, nisi prius sufficiens præstetur emenda: [o] vel competens cautio de parendo iuri, si offensa dubia [p] proponatur.

¶ In secunda vero quæstione statuimus, vt is, qui ad probandum [q] admittitur, pendente probationis articulo, in ceteris, quæ vt actor [r] † in iudicijs attentauerit, in-

loquitur dixit Ber. ꝙ quilibet iudex ordinarius. & delegatus hanc absolutionē impertiri potest Inn. & alij 1 contra in delegato, dicentes, ꝙ delegatus et Papæ non absoluit ad cautelam ex generali causæ commissione, delegata enim potestas est stricti iuris, & id solum potest, quod ei spe iali- ter est cōmissum, & sine quo causa expediri non potest sup. de offi. dele. c. 1. & c. prudentiam, sed sine absolutione ad cautelam bene potest causa expediri: quia cū pateb t illum excommunicatum, poterit per delegatum in veritate non ad cautelam absolui, vt in c. prudentiā, sed, quod delegatus Papæ absoluat, ad cautelam, videtur expresse, su. de appel. ad præsentiam. Sed qui tenent contrarium dicunt, ꝙ illud fuit propter specialē commissionem. Vel illud in auditoribus: secus in delegatis: quasi auditores habeant ordinariam de hoc, de rescri. auditor. in cle. in 1. glossa.

1 Io. Mo. & Host. sc. Arch. ñ vult accedere huic dicto. Io. An. † Dicit Frãc. (sed male) ꝙ idē si in iustã ꝙ ē falsū, ꝙ patet s. e. p tuas, ꝙ latius hic refellit. Ioa. And.

ADDITIO. Ber. de quo in princip. huius glossæ in duobus errauit: Primum dixi in textu super versi. nullam. Secundum sumpsi ex eo, ꝙ decreta per tuas. eod. titu in antiqu. dixerat, quod sedes Apostolica consueuerat concedere absolutionem ad cautelam, & quasi intelligeret id inferioribus non licere, dixit hoc nouum per hanc decretalem inductum, quod quilibet, &c. vt sequitur. Sed illa verba non ponebantur ibi ad designandum aliquid speciale in Papa. sed ad instruendum. quale remedium posset haberi in illo dubio. Ioa. Andr.

a ¶ Contradictionis.] ipsius excommunicatoris, vel aduersarij, qui illum fecit excommunicari, vt sup. de appel. qua fronte, & inf. sequitur.

b ¶ Et ante.] secunda quæstio.

c ¶ Huiusmodi.] scilicet ad cautelam. Idem puto etiam si non peteret absolui, quia nec compellitur hoc casu, vt sup. eod. per tuas.

d ¶ In iudicio.] ibi etiam iudici facienda est probatio. ff. de probat. l. quinquaginta. sup. eo lib. de rescr. statutum §. cum vero. cum simil.

e ¶ Errorem.] pone exemplum inf. eodem, venerabilibus. §. potest, & in his duobus casibus est nulla excommunicationis sententia, & in alijs, quos dicam. j. eod. præsenti.

f ¶ Ceteris.] iudicibus, &c.

g ¶ Illius.] s. de præcedente legitima appellatione.

h ¶ Petenti.] humiliter sup. eod. per tuas. de or. deleg. cum contingat. Potest etiam non petens absolui. 2. q. 5. quanto.

ADDITIO. Vide quod no. de eo qui dux. in ma. si n. li asti. in vlt. glo. Ioa. And.

i ¶ Opponit.] quia periculum est in mora, iam sic decedere posset: cum & propter peccatum, & propter excommunicationem quis facilius moriatur. 11. q. 3. episcopi. ad idem supr. de appel. qua fronte. ff. de appellat. feci. vel non l. vlt.

[Glo. seq. exponit, prorogat dubium, quod per quattuor iura exemplificat.

K ¶ Manifesta.] id est, notoria, quod dic vt sup. de verb. sign. cum olim, & c. ex parte, vbi de hoc. idem in manifesta cōtumacia, vt j. eodē, venerabilibus. §. secus. & idem putarem si peteret absolui ad cautelam à sententia excommunicationis canonicis, & diceretur casus talis esse, quo absolutio fieri non deberet añ satisfact. onem, vt supra e. lib. de offi. deleg. c. vl. §. pars vero. & supr. de cē sib. quamquam in fin. & de immun. eccles. quoniā. in fine. & de heret. quicunque. ī prin. cum suis similibus.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem, an ex causa augeatur dilatio.]

l ¶ Octo 2 dierum,] dixit Ber. quod hic & supra de rest. spo. frequens. & supra d excep. pia. (d qua tamen dicit ibi dixi in glos. licet) & vbicunque tertius terminus à iure statui tur: si petatur maior dilatio, negabitur iusta causa cessante: sed si causa subesset, dixit eum audiendum ex illa generali clausula, si qua mihi iusta causa, &c. ff. ex quib. cau. ma. l. prima. in fin. minor esset, vel ecclesia audiretur, etiam si probationes negligenter infra terminum omisisset, si autem reus ad probandum contrarium peteret dilationem longiorem, danda est secundum eum, & prodest dilatio illa actori, quia si non plene probauerit, adhuc abbas plenas probationes inducet. C. de tempor. in integ. restit. l. petendæ. & sic in his casibus audiretur infra dies statutos: & post etiam si postulat per prædictam legem, petendæ. imo etiam post terminum ipsi reo datum per prædictam legem admitteretur, cum ex facto illius impeditur.

2 Et qñ incipiūt currere, vid Rot. dec. 208. ī nouis.

† Vide Dec. c. ītellexim. ext. de iudi.

ADDITIO. Dixit Innocentius idem dicendum in exceptione spoliationis, & alijs in quibus certus terminus datur. ad aliquid probandum. Ioannes Andreæ.

m ¶ Sic.) scilicet excommunicatum illum pro manifesta offensa.

n ¶ Relaxetur.) etiam ad cautelam, vt formata fuit quæstio.

o ¶ Emenda.) In spiritualibus non semper habet locum, quod ante omnia emendet excommunicatus pro manifesta contumacia vel offensa. Pone enim aliquem communicatum, quia non fecit se ordinari, promouebitur ne antequam absoluatur! absit & de hoc per Innoc. & modernos supra de præben. pro illorum. (vt ibi scripsi super glossa penultima, & idem hic Archidiaconus. Io. Andr.

p ¶ Dubia.) & sic non ostendit de nullitate prout dicebat. Io. Andr.

q ¶ Ad probandum.) de nullitate scilicet, quod sententia fuerit lata post legitimam appellationem, vel quod contineat intolerabilem errorem, &c.

r ¶ Vt actor.) secus sit vt reus. sit. de iud. intelleximus. de exe. cum inter sup. eo. lib. de rescri. c. 1. & repellitur à iudice etiam reo non opponente. sup. de excep. exceptionem.

(Glo. seq. de ratione quærit, & tres reddit.)

a ¶ Extra

terim euitetur. Extra a iudicium vero in officijs; [b] postulationibus, & electionibus, ac alijs legitimis actibus nihilominus admittatur. [c]

¶ Idem in eodem.

¶ Excommunicatio lata in participantes excommunicatis in loquutione & similibus, canonica monitione nō præmissa non tenet. Ioannes Andreæ.

CAP. III.

STATVI-

r Ethic In.
noc. & Host.

a ¶ Extra iudicium.] quæritur, quare aliud in iudicio, & aliud extra iudicium? Reddebat Ber. 1 super hoc tres rōnes prima, quia in iudicijs nō tollit actio, sed differtur. s̃. eo. lib. de excep. pia. & sic non est multum præiudicium. C. de preci Impera. offe. l. quotiēs. quia quod differtur, non aufertur. 14. quæst. 5. cap. 1. sed in extra iudicialib. magnum est præiudicium. qa non sine magno damno à reb. nostris reuocamur. ff. quemadmodū testa. aper. l. sed si qs ex signatorib. Secūda, qa facilius interdicunt iudicialia, [C. de hære. qm̄] quā extraiudicialia. ff. de procura. mutus, l. respon cum concor. & ea quæ sunt iuris, quam ea, quæ sunt facti. ff. de pęnis. l. quidā serui. Tertia, quia in iudicio, vbi alium impetimus, leuius impedire debemus quàm extra iudicium, vbi nullum impetimus; sed tantum iuri nostro innitimur.

ADDITIO. Quarta.] quia extra iudicium non est paratus iudex medius sicut in iudicio, facit supra de appella sæpe secundum Hostien. & Ioan. Monac. Ioan. Andreæ.

b ¶ In officijs.] publicis, vel diuinis. vnde ex quo de appellatione confidit, secure celebrat, vt prius. su. de appe. ad præsentiam nostram. &c. dilectus.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem, an statim efficax sit admissio, soluit, & remittit: signat contrarium, & ibi remittit.]

c ¶ Admittatur.] non statim est efficax admissio, sed postea in pcessu apparebit: quia ñ admissus fuerit ad electionē, postea discutietur de appellatione; & si apparebit prius per eum legitime appellatum. apparebit illum bene admissum; sin autē, apparebit tunc illum excommunicatū: & sic non valere vocē suam, vel dic vt no. supra de appel. pastoralis. in glo. pen. contra j. eo. licet ibi soluitur in vlt. glo.

Statuimus. Primo ponit prohibitionem de sententia nō ferenda cum quadam protestatione: Secundo dat modum quo ferri potest: ibi, Quod si. Tertio vitiat sententiam aliter latam, & comminatur ferenti: ibi, Aliter Ioan. And.

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendum, qđ monitio nō est de substātia excommunicationis, sed est de iustitia: ideo si iudex non præmissa monitione aliquem excommunicet, tenet sententia excommunicationis, sed est iniusta: ideo venit relaxandus in c. sacro. eod. tit. in anti.

CASVS Episcopus vidit aliquem concubinarium, vel alium criminosum. certum est, qđ nō potest talem excommunicare, nisi monitione præmissa: videlicet, vt eum moneat sub pœna excommunicationis canonicæ, & competenter, vt concubinam dimittat: & si præmissa monitione concubinam non dimiserit, poterit illum excommunicare: Or ponamus, quòd aliquis episcopus, vel alius iudex ecclesiasticus aliquē suum subditum iuste excommunicauit: certum est, quod Christi fideles debent istum excommunicatum euitare in locutione, & alijs actibus, vt rubore confusus recognoscat reatum, & redeat ad gremium sanctæ matris ecclesiæ, & bonum obedientiæ, & si faciat contrarium, incurrunt sentētiam excommunicationis. Episcopus videt aliquos fideles, qui istum excommunicatū non vitant: in eos tulit sentētiam maioris excommunicationis, dicendo: excommunico tales, eo ꝙ communicant. & participant cum tali excommunicato; vtrum teneat excommunicatio: Videbatur quòd sic; qa sunt excommunicati minori excommunicatione: Respon-

det Romanus Pōtifex, quod cum quis vult excommunicare maiori excōmunicatione participātes cum excōmunicato debet illos monere trina & canonica monitione: & si aliter facit, non tenet excommunicatio. Et istud fuit specialiter ordinatū ad refrenādum motus excommunicationis: quia excommunicatores ad relationem aliquorum facillime mouebantur ad excōmunicandum participantes cum excōicatis: sed vtrum istud sit verum indistincte, quod iudex nō possit excommunicare participantes nō præmissa canonica monitione: Rñdet quod nō: sed fallit in ijs, qui participant in crimine damnato forte, aliqua Berta, dissoluto matrimonio, adhæret alicui concubinario vnde maritus suus conqueritur; fuit monita per iudicem vt desisteret; & quia monita noluit, desistere, fuit excommunicata; hoc non obstante, aliqs sciens eam esse excommunicatam; vel suus cōcubinarius communicauit cum ea in crimine damnato; ipse participās est excōmunicatus ipso facto. c. si concubinæ. supra. eod. tit. in anti. & vltra iudex potest illū excommunicare absque canonica monitione præmissa; & sic est excommunicatus duplici excōicatione, s. a iure & ab homine. Ab eo, secus si ab alio, quia monitio non est de substātia excommunicationis, sed de iustitia, ideo si eps vellet excōicare participantes cum excommunicatis ab alio, q̃ a se, sine monitione teneret excommunicatio. Ratio est; quia iudices sunt magis incensi q̃do auctoritas eorum contemnitur, quā quādo cōtēnitur auctoritas aliorum. Et alijs. s. in mensa, in osculo, in salutione, in choro. & in alijs tendentibus ad cōmodum excommunicati; quia permissum est participare eum excommunicato in damnū ipsius; aliàs excommunicatus ex dolo suo perciperet cōmodum, quod est ꝯ c. intelleximus de iud. in antiq. Damnato. non præmissa monitione, quia ipso facto incurrunt excommunicationem maiorem, & indigent solēni absolutione, vt in d. c. si concubinæ. Induresc at.] Nam cum excommunicatus videt se admitti ad omnes actus, nō curat de excommunicatione, quia excōmunicatio nō aggrauat ossa; ideo contemnit auctoritatem & claues ecclesiæ, sed cum videt se vitari vt leprosum dimittit inobedientiam, & reuertitur ad gremium ecclesiæ. Nota primo ex isto cap. quod excommunicatus maiori excommunicatione. vitandus est, in loquutione & osculo, vt si forte aliquis canonicus excōmunicatus sit in ecclesia, dū offertur pax: non debet ab alijs canonicis osculari; aliàs osculans incurrit excommunicatione minorē. Nota quod licet participans cum excommunicato maiori excommunicatione incurrat minorem excommunicationem, tñ nō potest excōmunicari maiori excōmunicatione, nisi prius fuerit monitus, vt desistat ab ista participatione, sed monitione facta si non desistat, poterit excōicari. Ex quibus sequitur, ꝙ participans cum excommunicato maiori excōicatione peccat mortaliter, & hoc qñ qs fuit publicatus & denunciatus, sed ante denunciationem non peccat mortaliter, sed solū venialiter, nisi faceret in cōtemptū auctoritatis ecclesiæ. Nota qđ participās cum excommunicato in crimine dānato, pro quo fuit excommunicatus, potest excommunicari sine monitione. Nota vnū casum, in quo monitione dēt præcedere sententiam, licet regulariter monitio non sit de substātia sententię, sed solum de iustitia. Ratio est, quia multotiēs iudices videntes se turbatos, indiscere & iniuste excōicabant participantes, licet de

mus,[a] † vt nullus iudicum participantes cum excommunicatis [b] ab eo in locutione & alijs, [c] quibus ligatur participans excommunicatione minori, ante monitionem [d] canonicam excommunicare maiori excommunicatione præsumat: saluis cõstitutionibus [e] contra illos legitime promulgatis, qui in crimine præsumunt participare damnato. ¶ Quod si ex locutione & alijs, quibus participãs labitur in minorem, excommunicatus fortius induresc at: [f] poterit iudex post monitionem canonicam huiusmodi participantes [g] con simili [h] damnare censura. Aliter autem in participãtes excommunicatio prolata non teneat: [i] & proferentes pœnam [k] legitimã poterunt formidare.

¶ Idem in eodem.

¶ Episcopi nullam interdicti vel suspensionis incurrunt sententiam, nisi in sententia sint expressi. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. IIII.

QVIA †

† De participantibus cũ excõicatis vide ca. sicut Apostoli. 11. q. 3. & ibi latè Turrecre. & B. Tho. in qõ. additis. ad 3. par. q. 23. arti. 1. 2. & 3.

participatione nõ plene constaret: ideo ad refrenandũ istud, fuit ordinatũ, ꝙ monitio nõ solum esset de iustitia excõicationis, sed de substantia. Dicitur hic ꝙ participãs cum excommunicatis, non debet excõmunicari maiori excommunicatione, nisi monitione præmissa, vtrum excommunicator possit facere monitionẽ generalẽ hoc modo: Monemus per pñ̃tes oẽs & singulos Christi fideles, ne cũ tali excommunicato cõicẽt, seu participare ꝑsumant, edendo & bibendo, loquẽdo sedendo. ambulãdo, aut alia vitæ necessaria ministrando, sub pœna excõicationis quã elapsis sex dieb. in his scriptis ꝓferimus, quorũ sex dierũ duos pro primo, duos ꝓ scd̃o, & reliquos duos dies pro tertio & perẽptorio termino eisdem assignamus. Vel vtrũ ad hoc ꝙ participantes cũ excõicato maiori excõicatione sint excõicati, reqrat, ꝙ fuerint particulariter moniti videlicet, ꝙ moneat Petrũ: & si monitione facta non desistat, ꝙ illum excõicet. Cõis tñ opinio doctorũ est, ꝙ si iudex intẽdit excõicare gñaliter oẽs participantes cum excõicato debet esse monitio gñalis: si vero intẽdat excõicare particulariter, debet fieri monitio specialis. No. qđ est dare duplicem speciem excõicationis. s. maioris & minoris, vide de excep. a nobis. Not. finaliter hic tex. expressũ. qđ faciẽs actum ꝯ legem, puniri debet: licet actus per eũ gestus non teneat. ad hoc sup. de reg. non solum. eod. lib. de reli. do. c. vnico eo. lib Dominicus.]

[Prima gloss. tria facit, ponit summam, declarationem, & prorogationem.]

a ¶ Statuimus.] Excommunicatio lata in participantes excõicatis in locutione, & similibus, canonica monitione non p̃missa, non tenet. Declaratur autem hęc decret. inf. eo. constitutionem. Et ad sententias interdicti & suspensionis extenditur. inf. eo statutum.

ADDITIO. Et illæ duæ sunt in scholis cum ista legendæ; quæ & cõiuncta fuissent, nisi obstitisset diuersitas auctorum. Ioan. And.

b ¶ Excommunicatis.] maiori excommunicatione.

c ¶ Alijs.] puta osculo, salutatione, mensa, choro, & similibus] Dabat Host. versum.

Si pro delictis anathema quis efficiatur,
Os, orare, vale, communio, mensa negatur.)

Sic enim scienter communicantes excõicato, sunt excõicati minori excõmunicatione ipso iure 11. q. 3. cũ excommunicato & c. qui excommunicauerit, & a quibus repellãt hæ excommunicationes, habes 3. q. 4. Engeltrudam. & de exce. a nobis. de cler. exco. mini. si celebrant. Sunt autem quædam personæ exceptæ, quæ si ñ hac pœna excõmunicato communicant. vt 11. q. 3. quoniam multos. de senten. excom. quod in dubijs. & ea. inter alia.

ADDITIO. Plenius per Host. in remis. quas dedi. in c. cum desideres in 4. gloss. eo. tit. in antiq. ad sum. eo. tit. §. fi. sub §. vtile. Ioan. And.

d ¶ Monitionem canonicã.] hoc est regulare in excõmunicatione hominis, vt semper præcedat monitio, vt sup. eo. tit. de sent. excom. sacro. 24. q. 3. de illicita; & dicitur quo ad hoc monitio canonica, vt moniti exprimantur nominatim, & tribus monitionib. moneãtur, vel vna pro omnibus cum interuallo dierum; nisi necessitas aliud suadeat inf. eo. constitutionem.

[Gloss. seq. allegat tria iura; tractat quæstionem de episcopo cõicante excommunicato perse; ponit opinionem Ber. & contrariam in fin. alleg. pro prima.]

e ¶ Constitutionib.] supra eodem nuper & c. si concubinæ. & interdum, qui communicat in diuinis excommunicato, excommunicatus est excõmunicatione maiori, vt sup. eo. significauit, quod verum est, si quinq; ꝯcurrãt, quæ ibi in textu notantur. Notat autem hic Ber. ꝙ si episcopus communicat in crimine cum excommunicato a se, quod non incurrit maiorem excommunicationem, quia sic communicans peccat in eũ, qui damnauit, & ab eo est absoluẽdus sup. eod. nuper. sed ista sua sentẽtia se ligare nõ potuit. ff. de arbi. l. pen. ff. de iud. Iulianus. tñ dicit, quòd minori excommunicatione ligatus est, 2 q a iure cõtrahit. Alij contradicentes, ꝙ & minor & maior excommunicatio s. per communionem in crimine & in locutione contrahitur a iure, non ab homine, & hoc tenet Host. 3 s. eo. nuper. probat hoc ꝑ verbum quamuis enim & tũc, & c. quod bene facit ꝓ prima parte, quia absoluitur ab excommunicatione communicans in crimine, ergo non est sententia canonis; quia tunc absoluetur a proprio ordinario.

f ¶ Induresc at,] quia videt se habere communionem hominum, quam non haberet, & inter homines esse est grauis pœna. C. de aposta. hi qui sanctam

g ¶ Participantes.] scilicet in locutione & similibus.

h ¶ Consimili.] scilicet maiori.

ADDITIO. Vt sic contumacia crescente crescat & pœna 31. dist. quoniam in fi. vt lit. non conte. quoniã. §. vlt. Io. And.

i ¶ Non teneat.] not. casum, in quo non tenet ipso iure excommunicationis sñia, & fuit hoc statutum propter episcopos, qui statim excommunicabãt cum participibus: alios dicam inf. eo. præsenti.

K ¶ Pœnam.] sup. eo. sacro, vbi puniuntur, qui admonitione non præmissa excommunicat subditos.

ADDITIO. Host. & post eum Io. Mo. & Archid. dicũt ꝙ tenitur iniuriarum. 11. q. 3. illud. & c. temerarium. Et de sacrilegio. 24. q. 3. non in perpetuum, & carebit ad tempus arbitrarium communione hominum & ingressu ecclesiæ. ea. q. de illicita. & ad has pœnas cõtra eum agetur coram ipsius superiore. inf. eo. venerabilibus. §. 2. Io. And.

QVia.] ¶ Tria facit. Primo præmittit constitutionis causam. Secundo constitutionem ponit priuilegiãtẽ episcopos: ibi, Nos. Tertio excipit: ibi, Nisi. Et istud verbum, Quia, est redditiuum rationis, & causæ. Io. And.

CASVS. Dictum fuit supra eo. tit. proxi. c. 1. ꝙ iudex volens suum subditũ excommunicare, debet caute & discre-

1 Ita cauit cõci. Later. sub Inn. iij. c. 47 qđ refert in ca. sacro. de sent. excõ. hic citato ꝑ gloss.

† An dispositio huius ca. habeat lo cũ in Cardinali nõ epõ vide Fel. in ca. cũ in iure. ext. đ off. deleg.

2 Non sic in Papa, vt no. sup. eod. nu li. Io. And.

3 Et Inn. ibi, & eo. ti. ꝙ in dubijs, & hoc mihi placet, vt scripsi super gl. colligit idẽ hic Ioã. Mo. & Arch Host. remit tit. ad sum eo. tit. § & sit pęna sub §. qđ si eps Ioan. And.

discrete procedere, quia debet proferre sn̄iam excommunicationis in scriptis, non verbotenus, & in excommunicatione debet exprimere causam rationabilem, & dare copiam ipsius excommunicationis intra mensem excōmunicato, si fuerit requisitus: aliàs est suspensus à diuinis: Sed vtrū illa cōstitutione ligetur ep̄s, q excōmunicauit suū subditū sine scriptis, vel tñ in scriptis, excōmunicauit sine causa rōnabili, vel noluit dare copiam excōmunicationis excōmunicato? Rñdetur, ꝙ nō, quia in constitutione pœnali ponit, vt aliquis faciat tale quid: & ꝙ nō faciēs incurrat pœnam suspēsionis vel interdicti, aut excommunicationis: ep̄s non incurrit illam pœnā, nisi de ipso fiat expressa mentio in cōstitutiōe pœnali, puta si dicat, ꝙ faciēs tale quid, vel nō faciēs, incurrit sn̄iam excōica ionis vel suspēsionis, ēt si fuerit ep̄s, nō tñ negat, quī sententia illa fuerit iniusta, & debeat ep̄s excommunicator cōdemnari in expēsis, & non possit declarari nulla, vel relaxari, per superiorē. sed ep̄i non incurrunt pœnam excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, nisi de ipsis fiat expressa mentio. Nota primo periculosum esse episcopos impeditos fore circa illa, quæ concernunt pontificale officium. Nota secundo, quod in generali suspensione non includuntur episcopi, si non exprimantur. Domin.

¶Etiā si essēt verba gñalia quisquis, qui libet. Io.An. Phi.ď quo vide no. c.2.de ib. s̄.eo.lib. lia tñ pœna is cōstitutio igaret epi. l.c. sciāt. c. upientes. §. eterū. ī ver. uspēsos. su. o.de elec. F. † Al. ita: Idē in eo.a!. ita: Innoc.4. in conc.Lug.

periculosum [a] est episcopis, & eorum superioribus [b] propter executionem pōtificalis officij, [c] quod frequenter incumbit, vt in aliquo casu interdicti vel suspensionis [d] incurrant sententiam ipso facto: Nos de liberatione prouida duximus statuendum, vt episcopi & alij superiores prelati, nullius constitutionis [e] occasione, sententiæ [f] siue mandati, [g] prædictam incurrant sententiam † vllatenus ipso iure. Nisi in ipsis [h] de episcopis [i] expressa mentio habeatur.[k]

¶ Idem.

¶ Huius decretalis quinque sunt dicta: Primum, quod archiepiscopus sententias latas à subditis suorum suffraganeorum, nisi hoc habeat de consuetudine, nō relaxet. Secundum, quod generalis sententia archiepiscopi ligat tantum subditos. Tertium quod pro præteritis vel præsentibus culpis, monitione non præmissa, ab eis lata sententia est iniusta. Quartum, quod pro futuris culpis vel iam commissis, scilicet nisi satisfaciant, excōmunicare non debent, nisi mora, culpa, vel offensa, vel alia iusta causa subsit. Quintum, quod in vniuersitatem vel collegiū non feratur excommunicationis sententia: sed in illos, qui culpabiles extiterunt. Ioan. Andr.

quia in illa priuilegiati non sunt, & noluit Papa eos in tātum priuilegiari, quod tolleret quo ad eos canonem, si quis suadente, & alios similes. [vt sup. eod. lib. de homic. pro humani.]

ADDITIO. Idem tenent Innocen. Hostien. Ioan. Mona. Franc. & Archid. Io. Andr.

e ¶ Constitutionis.] s̄. eo. sacro. & c. cum medicinalis. eod. li. de solut. c. 2. de elec. cum in cunctis. cum similibus.

f ¶ Sententiæ.] aliud est constitutio, aliud sentētia, vt ī. ca. ꝓx. § caueant. si ergo Papa vel legatus, vel alius ferat aliquā sententiam suspendendo contrafacientes: hæc non comprehendet episcopos.

g ¶ Mandati.] vbi si mandat Papa, ꝙ omnes prelati, & clerici, soluāt tāntā pecuniam, suspendendo non soluentes infra terminum assignatū per tales ergo constitutiones, sententias, & mandata episcopi non comprehenduntur, neglecta enī huiusmodi maiora videntur, quæ specialiter non designātur. ff. de iiu. item apud Labeonem. §. hoc edictum.

CAP. V.

ROMA-

[Prima glossa exprimit periculum, de quo dicit textus.]

a ¶ Quia periculosum.] Et ideo vitandum. 42. distinct. quiescamus. sup. eod. lib. de elect. vbi periculum. ff. de Carbo. l. 1. §. 2. [vel 3. vide de iuramen. calum. c. 2. super glo. 1.] Quia igitur officium episcoporum, & superiorum communius & generalius est, & plures grauarentur, si illud impediri contingeret, ideo Papa non tam episcopis quàm subditis per hanc constitutionem voluit prouidere, consistit enim istorum officiorum in chrismatis confectione, in frontis chrismatione, ordinum collatione, ecclesiarum, & altarium consecratione, & sic multum periculum in suspensione ipsorum.

b ¶ Superioribus.) archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus.

De Car. vide Fel. ī c. ꝙ sup his. ext. de fi. instru. Vide Dec. ī ca. ꝑterea. In vlt. no. ď off. deleg. & Fel. in c. ꝙ super his ď fi. istr.

Glo. seq. recit. per q. ponit opinionem antiquam, & modernam contrariam, & pro ratione remittit.

c ¶ Officij.) per hanc literam non credebam olim quod constitutio ista haberet locum in pœnis suspensionum à beneficio, licet Host. contra sup. de ele. cum in cunctis, & Gar. eo. tit. cupientes s̄. eo. lib. tamen hodie non dubito, quod etiam in suspensionibus a beneficio, non solum ab officio, ingressu ecclesiæ, vel similibus locum habet hæc constitutio, hoc probatur supr. eod. libr. de elect. si compromissarius. §. huiusmodi. & quæ potuerit esse ratio ibi dixi.

d ¶ Suspensionis.) secus 2 in excommunicatione,

ADDITIO. Vide de rescri. sedes. super tertia glossa. in antiquis. Io. Andr.

h ¶ Ipsis. constitutione, sententia, vel mandato.

(Gloss. seq. ponit antiquam litteram, & opinionem Host. quam improbat.)

i ¶ De episcopis.) Nota, ꝙ caute puto remotam literā, quæ olim hic erat, quæ sic dicebat, de episcopis, & eorum superioribus expressa, &c. per quam dicebat Hostien. quod licet in sententia diceretur de episcopis, ꝙ non comprehendebantur archiepiscopi: plus dicebat, quod si dicebat de piscopis & superioribus, nomine superiorum intelligebantur archiepiscopi, sed non patriarchæ. Ad hoc de rescri. sedes. & omnia iura, quæ inducuntur, ad pœnalia iura restringenda. Sed dic contra 3 quia non est superiorem ordinem episcopo reperire, & ob hanc causam Papa se vocat episcopum, vnde eo ipso, quod de episcopis exprimitur, veniunt superiores, quia non inspicimus dignitatem; sed officium Pontificale, vt in prin. c. 3 Idē Io. Me.

K ¶ Habeatur.) hic erat olim plus de textu, & erat quædam declaratoria illius decret. solet. quæ non habebat rationem, vnde fuit sublata.

ADDITIO. Dicebatur ibi, quod id quod dicit finis illius capituli, solet. non extenderetur ad sententias episcoporum, vel archiepiscoporum, vt ibi etiam dixi in fine. Ioan. Andr.

ROmana.) Partes patent per §. Io. Andr.

CASVS. Archidiaconus Pictauen. vel abbas monasterij sancti Cypriani, vel alius prelatus subditus episcopo Pictauen. protulit in aliquem subditum sententiam excommunicationis, qui subditus excommunicatus dixit excommunicationem iniustam, & per hoc adiuit metropolitanum omisso medio, videlicet ep̄o

Pictauen. utrum archieps Burdegalensis, qui est metropolitanus, possit cognoscere de iustitia, vel iniustitia ipsius excōicationis? Dicit ꝙ non, quia non est iudex excōicantis, nec excōicati in prima instantia: nisi sit consuetudo, vt possit adiri metropolitanus omisso epō. c. cum cōtingat. de foro cōpe. l. more maiorū. ff. de iurisd. om iu. l. 1. C. de emā. li. Sed quid sanctissime Pater, ponam⁹ ꝙ archieps fecit statutū ꝓferēdo snīā excōmunicationis generaliter in quoscunque violantes illud statutum: Queritur, ad quos se extendit illud statutum: vtrū ad illos, qui sunt de sua particulari diœcesi tantum, vel ad alios? Respōdet ꝙ se extendit solum ad illos, qui sunt de sua particulari, & propria diœcesi: quia non potest facere statuta astrin- gentia subditos totius suæ prouinciæ, & diœcesim suorum suffraganeorum, nisi in negotio communi, & de consensu suorum suffraganeorum. Sed vtrum episcopus vel alius iudex possit ferre sententiam excommunicationis in aliquem non præcedente canonica monitione, vt aliquis perpetrauit aliquod crimen: vtrum possit iudex ecclesiasticus illum excommunicare absq; monitione? Respondetur, quod non: & si de facto excommunicet, illa excommunicatio est iniusta, & relaxabitur per superiorem: tamen tenet excommunicatio. Et hoc verum, quando lata fuit pro criminibus seu excessibus præsentialibus, sed pro futuris culpis non poterit ferre excōicationem, nisi culpa vel mora præcesserit: vt iudex in actione personali condēnauit aliquem reum ad soluendum actori aliquam pecuniæ summā, infra certum tempus, reus non satisfecit: certum est, quod episcopus poterit illum excommunicare ex tunc, nisi soluat intra tale tempus: vel videt, quod clerici sunt negligentes, & remissi in diuino officio, vel si est alia iusta causa vt excommunicator datus in defectum ordinarij, potest excōmunicare hoc modo: Moneo vos, vt tale beneficium non conferatis infra tale tempus: alioquin, i si contrarium feceritis: vos ex nunc, prout extunc, & econuerso, extunc prout exnunc vos excommunico. Sed vtrum iudex possit excommunicare collegium vel vniuersitatem? Rñdetur ꝙ non. sed si sint aliqui in vniuersitate culpabiles sunt excommunicandi nominatim: aliàs si vniuersitas esset excommunicata, quicunq; subrogati postea essent excommunicati: licet non essent culpabiles, quod esse non debet. Nota primo ex isto ca. ꝙ archieps non potest relaxare snīam excommunicationis latam à subdito sui suffraganei, etiā si notorie appareret iniusta: quia non est iudex excōicatoris. Nota quod valet consuetudo, vt posset adiri superior omisso medio: & illa consuetudo dabit excommunicato ptātem adeundi superiorem omisso medio. Nota quod iudex non debet subditum suum excōicare pro delicto, nisi prius ipsum monuerit, vt desistat: si nolit desistere vel satisfacere, poterit illum excōmunicare: & tunc excōicatio erit iusta, & tenebit: alias esset iniusta, & debebit relaxari per superiorem sine difficultate. Nota quod pro futuris culpis non debet quis excommunicari, nisi ex causa rationabili, quæ debeat mouere iudicem. Nota, ꝙ non pōt ferri snīa excōicationis in corpus uniuersitatis uel collegij. Sed quid si de facto excommunicetur collegium uel uniuersitas, utrū uniuersitas sit excommunicata, uel collegium excōicatum? Aliqui dñt, ꝙ non, quia collegium non est capax istius censuræ, ut hic dñ. Sed dicit glossa, tenendum est, quod collegium, vel aliud corpus est excommunicatum: & omnes de collegio sunt excommunicati: quod verum est quantum ad istam ecclesiam militantem: & illi qui erunt postea surrogati, debent se tenere pro excommunicatis: & petere relaxationem à dicta excommunicatione.

na [a] Ecclesia: & infra.

¶ Ceterum interdicti, suspensionis, vel excommunicationis sententias latas ab officialibus archidiaconorum, [b] seu quibuslibet alijs iurisdictionem habentibus suffraganeorum Remensis ecclesiæ subditis, Remen. archiepiscopus, & eius officiales (omissis ipsis excommunicatoribus) non relaxent: [c] salua contraria super hoc consuetudine, [d] si quam habent.

¶ Porro excommunicationum snīæ, [e] à Remensi archiepiscopo suisque officialibus generaliter promulgatæ, subiectos [f] eiusdem iurisdictioni archiepi tantum ligant. Sed nec in specie, [g] nec in genere [h]

[Prima glossa diuidendo summat.]

a ¶ Romana.] Huius decret. quinque sunt dicta. Primum quod archiepiscopus sententias latas à subditis suorum suffraganeorum, nisi hoc habeat de consuetudine, non relaxet. Secundum quòd generalis snīa archiepi ligat tm̄ subditos Tertium, quod pro præteritis vel præsentibus culpis, monitione non præmissa, ab eis lata sententia est iniusta. Quartum, quod pro futuris culpis, uel iam commissis, si nisi satisfaciant, excommunicare non debent, nisi mora, culpa, uel offensa, uel alia iusta causa subsit. Quintū quod in uniuersitatem, uel collegium, non feratur excommunicationis sententia, sed in illos, qui culpabiles extiterunt. Ioan. Andr.

b ¶ Archidiaconorum.] uel ipsis archidiaconis, & sic nota inferiores episcopo iurisdictionem habere de hoc 25. distinctio. perfectis. supra de offi. ord. cum ab ecclesiarum.

ADDITIO. Et hic per Archidiaconum.

c ¶ Non relaxent.] quod si fecerint, non tenet relaxatio, cum nec excommunicantium, nec excommunicatorum sint iudicis, ut j. eod. titu. uenerabilibus. 1. responso. Ioan. Andr.

d ¶ Consuetudine.] & sic consuetudo in talibus iurisdictionem dat ad idem sup. eod. lib. de offic. ord. Romana, & de foro compet. Romana. §. 1. [Io. Mo. alleg. de no. oper. nunc significantibus. magis proprie facit de præb. referente. quæ loquitur de Remen.] Idem intelligas si haberet priuilegium super hoc à Papa, ista enim sunt ad hoc paria, priuilegium, & consuetudo 3. quæstio. 3. conquestus. sup. de offic. ord. duo simul. cum similibus.

(Glo. seq. ponit differentiam inter canonem archiepiscopi, & eius sententiam.)

e ¶ Sententiæ.) canon, quem facit archieps in concilio prouinciali, iste ligat subditos totius prouinciæ. 18. distinct. c. ult. ad hoc de præb. graue. de accu. sicut olim. 1. sententia autem lata ab archiepiscopo, puta quicunque furtum fecerit, sit excommunicatus, ista non comprehendit subditos totius prouinciæ, sed solius diœcesis suæ. & de hac loquitur hic: nec etiam ipsi subditi probabililiter ignorantes ligantur, ut s. eo. lib. de cōst. c. 2. intelligo tm̄ delinquētes in diœcesi ipsius archiepi sciēter illa sententia ligari, quia iam per delictum effecti sunt subditi de fo. comp. c. ult. de rap. ca. 1. Ratio autem huius dicti est, quia sicut in specie nō potest ligare subditum suffraganei sui, sic nec in genere, imò multo minus. arg. de rescrip. pastoralis.

1 Idē In. Hos. I. M. Ar. & Frā. Fa. S. d. ꝙ ... ubi uide g... eū ꝙ hic ponit circa hoc Arc. & ī Spe. de ꝯsti. uer. & no. de hoc & hoc eo. ti. a nobis. 1. Io. Andr.

f ¶ Subiectos.) & de hoc demum cum in sua diœcesi delinquunt, ut sup. de const. c. 2. 2. responso.

g ¶ Specie.) Excommunico P. quia furtum fecit, uel sacrilegium commisit.

ADDITIO. Vel dicit, excommunico P. quia ædificat uel ædificauit in cœmeterio ecclesiæ, secundum Innocen. qui idem repetit de generali, de qua in seq. glo. Ioan. Andr.

h ¶ In genere.) excommunico omnes, qui sacrilegium commiserunt.

¶ Com-

pro culpis, & offensis præteritis, vel præsentibus, excommunicationum sententias absque competenti [a] monitione præmissa promulgent: & si contra præsumpserint, iniustas [b] nouerint esse illas.

¶ Caueant etiam, ne tales sententias excommuuicationis, † siue specialiter, siue generaliter in aliquos pro futuris [c] culpis, videlicet si tale quid fecerint, vel etiam pro iam commissis sub hac forma: si de illis infra [d] tale tempus minime satisfecerint, proferre præsumant; nisi mora [e] in exhibenda satisfactione, vel culpa, [f] seu offensa [g] præcesserit, quibus meritò ad iniungendam satisfactioné huiusmodi, & taliter prohibenda similia inducant: aut alia rationabilis (quæ in ipsis sententijs exprimãt) cã [h] subsit.

¶ In vniuersitatem vel collegium [i] proferri excommunicationis sententiam penitus [k] prohibemus; volentes animarum periculum vitare, quod exinde sequi posset, cum nonnunquam cõtingeret innoxios huiusmodi sententia irretiri: [l] sed in illos duntaxat de collegio vel vniuersitate, quos culpabiles [m] esse constiterit promulgetur.

¶ Idem in eodem.

¶ *Prælatus contra potentiam temporalem, etiam spirituali gladio, scilicet ecclesiastica censura se tueri potest. hoc dicit Ioã. And.*

CAP. VI.

DILE-

a ¶ Competenti.] supra eod. sacro. & cap. statuimus: ADDITIO. Et inf. eod. constitutionem & ibi dicam ꝙ hic no. Host. de non ferenda sentẽtia, quam iudex credit non proficere. Ioan. And.

b ¶ Iniustas.] non dicit nullas. ligat ergo excommunicatio lata non præmissa monitione. fallit in casu. s. eod. statuimus, incurrit ergo excommunicator pœnam cõstitutionis supra eo. sacro. saluo eo quod habuisti supra c. prox.

[Gl. seq. signat contrarium, & tripliciter soluit. Iterum signat contrarium, & soluit.]

c ¶ Futuris 1] quia tractus futuri temporis non spectat ad iudicem. ff. de vsu l. 1. cõtra. ff. si serui. ven. l. egi. cũ si. ff. de libe. agno. l. si quis. §. alimenta Dic quod tractus futuri temporis non spectat ad iudicem, ita ꝙ statim detur exactio. Vel dic, ꝙ lex loquitur in vsuris, quæ sunt odiosæ, s. quod nõ condemnabit ad futuras vsuras quæ committuntur ex mora: alias bene prouidet iudex in futurum C. de vsur. l. in bonæ fidei. sicut in alimentis, vt in prædicto §. alimenta. Vel loquitur lex, cum nõ est obligatus: si vero est obligatus in cõtinenti, tũc iudex prouidet in futurum; vnde & propter præsentem contumaciam condemnat ad futuras expensas, vt supra de procur. vbi de hoc & supra de sepul. in nostra. & sup. eod. lib. de homi. c. 2. sed quantum ad casum nostrum expresse contra dicit de sent. excommu. a nobis. 1. vbi fertur sententia excommunicationis pro futuro delicto. & sup. eo. li. de cõstit. c. 2. Solu. dic ꝙ aliud est, statutũ, & aliud sententia; statutum enim bene potest fieri pro futuris delictis hoc modo; statuimus, vt nullus hoc faciat, & qui fecerit, sit excommunicatus ipso facto aliud est sententiã, quæ sic profertur: excommunicato Tan. si furtũ fecerit, ꝙ hoc hic prohibetur. aliud ergo est statutum, & aliud sententia, vt probatur sup. c. prox. & dixi sup. eo. c. §. porro.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

d ¶ Infra tale tempus.] estne ergo correcta decret. sup. de appe. præterea 2. Non: sed declaratum est, quo casu possit hoc modo proferri sententia.

e ¶ Mora.] condemnatus in actione personali, si non soluit infra quattuor menses, vt debuit, postea poterit iudex præcipere vt soluat infra certum tempus, aliàs sit excommunicatus, hic enim mora præcessit.

ADDITIO. Ian. & Host. idem ponunt, cum primus terminus fuit hominis, vt quia præceperat iudex, quod infra 10. dies solueret. Ioan. And.

f ¶ Culpa.] quia negligentes fuerunt clerici in diuinis officijs dicendis, poterit iudex dicere, excommunico omnes, qui nõ interfuerunt horis canonicis; hic enim culpa præcessit casum.

[Glo. sequens ponit exemplum: quærit obijciendo & soluit.]

g ¶ Offensa.] vt in coniugato, qui tenuit concubinam, separetur ab ea. & excõmunicetur, si vlterius redeat ad ipsam s. eo. si concubinæ. Sed dices quãdo erit reperire casũ. in quo nõ intercedat mora, culpa, vel offensa? Sol. si statim post cõdẽnationẽ factam 2 in personali iudex præcipit, quod soluat infra certũ tẽpus ferẽdo sniam excõmunicationis: hic non præcessit mora: vadit ad ecclesiam, inuenit clericos solicitos circa horas: hic nõ intercessit culpa: vel inuenit clericos bene continẽtes; excommunicat eos, qui non seruant continẽtiã: hic non præcessit offensa.

h ¶ Causa.] pone exemplum sup. de testa, cõstituris sed ibi præcesserat offensa pro parte. sed potest poni in executorib. qui excommunicant conferẽtes beneficia: qa præiudicari posset ei, qui debet acceptare secundum formã decret. de conces. præb. quia cunctis.

ADDITIO. Vel pone p decr. ad nostram 2. de iureiu. & per decre 1. & vlt. de eo qui fur. Inn. dicit. & Host. ꝙ iusta cã esset, si excõicaret cruce signatos, non portãtes publice crucem, non. n. debet subtrahere bonũ exemplum, supple nec se celare, vel sm eos excommunicat tolerantes hæreticos vel consimiles su. de here. excommunicamus. §. credentes, &c. Ioan. And.

i ¶ Collegiũ] an vniuersitas vel collegiũ possint accusari de crimine, not. 12. q. 2. eps qui mancipium, & supra de simo. dilectus 2.

ADDITIO. Ibi dedi aliàs remissiones: vbi ẽt scripsi, an possit vniuersitas de publico crimine p syndicũ accusari & vide qđ dixi sup. tit. 2. c. vlt. super gl. pen. de singulari an puniri possit vniuersitate punita. Io. An.

[Gl. seq. recit. per q. & ponit duas opi.]

k ¶ Penitus.] per hanc litteram dicunt quidam [scilicet Host. Io. Mona. Arch. & Fran.] ꝙ non tenet sententia, & potest esse ratio; quia vniuersitas vel collegium non est materia capax ad recipiendum talem sententiam. Ber. contra, dicens, quod si sententia fuit lata, bene tenet, & hoc est tutius.

l ¶ Irretiri.] Intelligas quo ad ecclesiam, secus quo ad Deum, cuius opinio nec fallit nec fallitur. de sent. excom. a nobis 2.

m ¶ Culpabiles.] sicut prælatus, vel consules, & huiusmodi maiores, vt sup. de simo dilectus.

DIlecto. Primo ponit allegationem, & conclusionem generalem, ex qua secundo infert specialẽ, ibi. Et quoniam, quam in tertia fortificat per argumẽtum a minori; ibi, Et quidem.

1 Vide Alex. in l. filiusfamil as. §. diui ff. de leg. 1 & Abb in c. P. & G. de off. deleg & in c. ex lrĩs de spons.

Dictio, ex cõcationis, de est in antiquioribus exẽplarib. etiã impressis.

2 De nõ moroso, puta promisit restituere centũ, qñ creditor peteret, quæ prius in iudicio petijt, & confessus fuit. Io. An.

† Dicendo sm Io. An. & Phi. excõico oẽs illius vniuersitatis, quæ meo mandato rebellauerũt, & nota hic excõicationẽ differre ab interdicto, quo iuste Innocentes suspenduntur, non est s. de spõ. vide Ioan. Cald. in trac. de te eccle. interdicto. Fõ.

† In manuscriptis desunt hęc duo verba, in eodem.

¶Et dixit Hoſt. ꝙ hæc decr. dirigebat̃ cuidã fratri Minori, & pęnitētiario Papę, qui legatus erat in illis partibus. & vocabat̃ frater Io. Lemouicēſis, qui ſuper hoc Papã cōſuluerat, an Decano liceret vtroque gladio ſe tueri. Cōſequeſtus n. fuerat ſm Hoſ. & Boa. balliuˀ corã eo, ꝙ ipſe decanus, ꝑ oĩa Cæſar erat: qa vt presbyter, & vt miles, nunc cenſura, & nũc armis ꝓcedebat cōtra ipſum, & eius terram. Io. And.

CASVS. Eṗs Pictauien. quendam Titiũ dominum tp̃alē puta balliuũ, vel alium dñm temporalem ꝑꝑ aliqđ crimen vel cōtumaciam excommunicauit: ipſumq; pro excōmunicato in tota ſua diœceſi fecit publice denunciari: vnde ipſe balliuus videns ſe a populo vitari, vt leꝑſus, in corde ſuo fuit ira cōmotus ꝯ eṗm Pictauien. & ipſum epiſcopũ Pictau. ĩ odiũ huiuſmodi excōmunicationis ſpoliari fecit aliquib. bonis ſuis, & illa bona violenter occupauit tanquam ſua. Eṗs Pictauien. videns ſe ſpoliari bonis ſuis & illa ꝑ violentiam occupari, ſuppoſuit interdicto eccleſiaſtico totam terram illius domini temporalis, & mandauit illud interdictũ ſeruari, vtrũ licitum fuerit eṗo Pictauien. pro iniuria ſibi illata circa bona tēporalia ſupponere interdicto terram dñi temporalis bona occupantis? Reſpōdet Romanus Pontifex ꝙ ſic, nam cuicumque eſt permiſſum a iure ſe poſſe defendere vt in l. vt vim atq; iniuriã. ff. de iuſt. & iure, & q̃a eṗs nō erat potēs ad ſe defendendũ defenſione temporali contra poteſtatem illius domini tēporalis: ideo potuit licite ſupponere interdicto eccleſiaſtico totã terrã ipſius domini. Et ponit Romanus Pontifex, quia permittitur cuilibet [imò tenetur] defendere ſuum proximũ cum ſibi infertur iniuria: aliàs ſi negligenter ipſum proximũ defenderet, videretur eſſe particeps & fautor iniuriantis. ergo multo magis permittitur alicui ſe defendere, cum iniuriatur in perſona ſua vel in bonis ſuis. Nota primo ex hoc c. effectũ principalē huius c. ꝙ p̃latus eccleſiaſticus gladio ſpirituali p̃t ſe defendere ꝯ potentiam temporalem: ideo ſi aliquis iudex eccleſiaſticus iniurietur ab aliquo ſæculari, p̃t ipſe iudex eccleſiaſticus talē iniuriantem excommunicare, vel terrã ſuam ſupponere interdicto eccleſiaſtico, vt hic textus, & ad hoc allegatur ſemper præſens capitulum. Nota vlterius ex principio c. illud, ad quod allegatur, vim vi repellere licet. No. ꝙ excommunicatio, interdictum, & aliæ cenſuræ dicuntur eſſe propria arma eccleſię. Nota ꝙ eccleſia hēt apud ſe gladiũ temporalem & ſpiritualem, ſed habet gladiũ ſpiritualem actu & habitu, gladium autem temporalem habet ſolum in habitu. Not. ꝙ quilibet tenetur defendere ſuum proximũ ab iniuria eidē proximo illata. Nota inſuper, ꝙ negligētes defendere proximum iniuriatum, vñr eſſe participes criminis, & fouere ipſum iniuriãtem. Nota vlterius, ꝙ ſocijs & vicinis licet de iure defendere iniuriam cōſocij & vicini. Nota finaliter ꝙ licitum eſt ſpiritualem poteſtatem iuuari temporali, & ſic ecōuerſo temporalem ſpirituali. Dominicus.

[Prima gloſſa ſummat.]

† Vide Dec. in c. cũ non ab hoſte. ini. no. de iu. & in c. ſignificaſti de off. de leg.

…cto [a] filio Decano [b] Aurelianenſi: & infra.

¶Præterea cum omnes leges omniaque iura vim [c] vi repellere, cunctiſque ſe ſe defenſare permittant, licuit † vtique ipſi Decano (ſi prædictus [d] balliuus eum bonis [e] ſuis mundanis iniurioſe ſpoliare, vel ea violenter occupare [f] præſumpſerit, vt ſuperius [g] eſt expreſſum) contra illius uiolentiam iniuriamque ſe tueri. Et quoniam aduerſus eius nimiam [h] potentiam ſufficiens temporalis defenſio ſibi forte non aderat, potuit ſe etiam ſpiritualiter, gladio videlicet vtendo eccleſiaſtico, [i] defenſare, ac recurrere propter [k] hoc ad arma ſpiritualia, quæ ſunt eccleſiæ propria, & pro ſuo munimine [l] illis uti; præſertim cum dictus balliuus poſt latas in eũ (ab † eodem Decano) ex alijs cauſis excommunicationis ſententias, ſicut idem Decanus aſſeruit, ipſum tanquam exinde prouocatus [m] ſententijs ipſis contemptis, bonis ſpoliaſſet eiſdem: [n] & propter hoc poſtmodũ ipſe Decanus ſententiam tulerit interdicti tanquam ſpirituali ſe mucrone defendens contra illius iniuriam & violētiam ſibi ab eodem occaſione prædictarum ſententiarum, & in ipſarum contemptum illatam.

¶Et quidem cũ liceat cuilibet ſuo vicino [o] vel proximo pro repellenda ipſius iniuria ſuum imperti-

† Hęc verba: ab eodē Decano: deſũt in manuſcriptis.

a ¶ Dilecto.] Prælatus contra potētiam temporalem, etiã ſpirituali gladio, ſcilicet eccleſiaſticæ cenſuræ ſe tueri poteſt, hoc dicit.

[Glo. ſecunda reci. per obiectio. de cap. quæſiuit.]

b ¶ Decano.] decanus iſte de conſuetudine vel priuilegio, hēbat ordinariã vel ſaltem poteſtatē fulminandi cēſuram, & concor. ꝯ. de app. dilectus. de off. ordi. irrefragabili. §. exceſſus. ſup. de verb. ſign. ex parte 1. aliàs ſecˀ. de his quæ ſi. a maio. par. cap. quæſiuit de hoc ſupra de offic. ordin. cum ab eccleſiarum.

c ¶ Vim vi] ſupra de homicidi. ſignaſti. ſecundo vbi ſunt hæc verba: & ibi de hoc in glo. magna, q̃ poſſet hic repeti. 1 Et vniuerſalis ꝓpoſitio, omnes leges, &c. reſtringitur ad particulares: ac ſi diceret, q̃dã leges & q̃dam iura. ſ de hac materia loquētia. Ber.

1 Quod facit Hoſ. & ſi qđ addit, vide vbi ꝯ. remiſimus. Io. An.

d ¶ Prædictus.] in parte deciſa ſub illo infra.

e ¶ Bonis.] ergo licet defendere non ſolum perſonam ſed bona: tñ pro defenſione bonorum non licet ſic ſæuire, ſicut pro defenſione perſonæ. ſup. de homi. ca. 2. ibi, te tuaque eo. tit. ſuſcepimus & dic vt eo. tit. ſignificaſti 2 & 23. q. 1. § 1. & q. 3. in prin.

f ¶ Occupare.] vt non ſit geminatio verborum, ſpoliare referatur ad mobilia, occupare ad immobilia.

g ¶ Superius.] in parte deciſa.

h ¶ Nimiam.] reſpectu temporalis potentiæ ipſius decani: nam potentioribus pares eſſe non poſſumus. ff. de alie. iur. mut. cau. fa. l. 3.

i ¶ Eccleſiaſtico.] dicit Ambroſius 2 & ex nimia humilitate loquitur, ꝙ arma ſua ſunt lacrymæ. 23. q. vlt. conuenior. gladius autem hic cōtinet quod cenſura, ſupra de verb. ſig. quærenti.

2 Epi. 33. ad Marcellinã ſororem.

k ¶ Propter hoc.] ſcilicet quia temporalis defenſio ſibi non aderat.

l ¶ Munimine.] nota, ꝙ non loquitur hic de prælato, q̃ vlciſcitur, qđ vtiũ facere poſſit, no. ſup. de maled. c. 1. 2. q. 7. ſi quis erga. ſed ſolum de eo, qui ſe defendit

m ¶ Prouocatus.] i. turbatus vel commotus. ad idem ſup. de offi. deleg. ſuſpicionis, aliter ſumitur ſupra de appe. cum ſit Romana.

ADDITIO. Scilicet prouocatione ad cauſam. Alibi ponitur pro imitatione boni exempli. vnde cãtat eccleſia in feſto martyrũ Marcelli & Petri: quorũ gaudemus meritis, prouocemur exemplis. Io. Mo. & Archi.

n ¶ Eiſdem] contra tales prodita eſt pęna per cōſtitutionem. inf. eo. quicunque, q̃a excommunicati ſunt ipſo iure, niſi infra octo dies reſtituant, vt ibi.

o ¶ Vicino.] ergo quilibet tenetur vicinum ſuum & amicum.

amicum suum defendere, vt 23.q.3.non in inferenda &c.fortuito.83.d.error.& sup.eo.quantæ, vbi de hoc (& C.de commer.& mer.l.2. vbi plures concord. de hoc)multo ergo fortius seipsum, vt sequitur.

| Gl.seq.obijcit & soluit per diuersitatem vsus.

1 Vid B Th. 2.2.q.26 ar. 4.& seq.

ri auxilium; imo si potest & negligit, videatur iniuriātem fouere, ac esse particeps eius culpæ, licuit profecto ipsi Decano proprio sibimet [a] subuenire subsidio, & suammet tpalem iniuriam sua propria spirituali defensione tueri, sicq; vtrumque [b] quodāmodo gladium & tpalem, & ecclesiasticum, alterū videlicet altero adiuuare: maxime quia hi duo gladij cōlueuerūt exigente necessitate sibi adinuicem suffragari, [c] & in iuuamen alterius subuentione mutua frequentius exerceri.

a ¶ Sibimet quia ordinata 1 charitas à se incipit.22.quæst.5.si non licet.Sed videtur, quod hoc nō licuerit isti Decano excessit enim moderamē inculpatæ tutelæ: quod facere nō debuit supra de restitut.spoliat.olim.2,ĩ.eo. si vero,& de hō. significasti 2.ad fi.maior. ẽm est pœna spiritualis, quæ ligat animā, quam temporalis, quæ ligat corpus: sicut anima ꝓtiosior est corpore.12.quæst.1.precipimus adidem.11 q.3.corripiantur,& hæc forte fuit dubitatio decretalis, sed Papa hic approbat hanc defensionē, & ita quocunq; modo licitum est se defendere, dummodo corporalis læsio non inferatur; maxime quia huiusmodi sententiæ sunt medicinales.ĩ.eo.c.1.2.q.1.multi.& 24.q.3. notandum.in fi.

b ¶ Vtrumque.] ergo duplici defensione, potest quis vti, vt infra de reg.iur.nullus pluribus, cum suis cōcordantijs.

a Vide Tur recre.in c.cū ad verum 96.dist.

ADDITIO. Dicit Io.Monac. quod ista non sunt aduersaria, sed sibi mutuum subsidium præstantia, vt hic.Io.And.

c ¶ Suffragari.] 23.q.5.prodest.sup.de offi.ord.c.1.tñ 2 vř quod temporali gladio vti non potuerit: quia post aduentum Christi fuerunt gladij, & potestates diuisæ.10.d.quoniam.96.d.cum ad verum Dic illud verum de executione gladij temporalis in modum iustitiæ: sed hic loquimur de executione ipsius gladij, non in modum iustitiæ, sed defensionis, quo gladio cuilibet priuato licet vti, primo non nisi iudici, & sic non obstat.

VEnerabilibus.) alias incipit. Ceterū, & sic alleg. eam. Io.Mon. Decretalis ista habet multa dicta. Et primo vsque ad §. Porro ostendit quando habeat vel nō habeat archiepiscopus iurisdōnē absoluendi excōmunicatos à subditis suffraganeorū, vel ab ipsis suffraganeis. Secundo vsq; ad §. Sed si. ostendit eo casu quo iudex est, absolutionem ante omnia fiendam nisi in casibus. Tertio. ibi, Sed si. & §. pen. & vlt. tractat de absolutione ad cautelam dand., qñ de nullitate snīæ dubitatur. Quarto: in §. Sane. quid qñ, non de nullitate, sed de iniustitia quæritur. Quinto inde in §. Denique. quandam consuetudinem approbat. Summabitur aūt sm̄ has partes, dicūt Io.Mo. & Archi. ꝙ inter Archiepis. Rothoma. & eius suffraganeos grandis suit qō coram Innoc. iiij. & vt dicunt ex registro patere. Primo proponebant suffraganei cōtra archiepiscopū querelā super multis articulis. Secūdo pars archiepiscopi respondebat ad illa: & hæ duæ partes sunt decisæ. Tertio per ipsum Inn. fuit snīatum, & cōstitutum, vt hic, & quam plura et de hac parte tertia sunt decisa. Et de eadem materia absolutionis & de eo. Rothomageñ. & suffraganeis loquitur decr. ad reprimendam, de offi. ord. Dicit autem Arch. se de libro domini Inno. quasdam glossas habuisse, quæ hic ponūtur ad litteram, Per hoc patet ꝙ Gul. in Specul.

de compe.iud.ad §.sequitur.in fi. maledicebat hanc decre. fuisse Alex.iv. Suspicor autem, ꝙ hic in principio decisum continebat id, qđ ibi habetur ante finē ver.item no.& propter id allegabatur pro tit. de foro compe. Et prima pars hoc intendit Archieps non est cōpetens iudex, cum excommunicatus ad petitionē partis sine appellatione petit absolui; vel alias de parte cōqueritur, cū nō suffraganeus, sed is, pro quo lata est snīa, illam defendere debeat. Si vero petat suffraganeum pro iniusta excommunicatione puniri, tunc est iudex idoneus. Idem si petat absolui à sētētia lata per suffraganeū procedentem ex officio. Io. And.

¶ Idem.

¶ Excommunicatos a subditis suffraganeorum, archiepiscopi non possunt absoluere, sed excommunicatos à suffraganeis vel officialibus bene, si ad eos appellatū fuerit h. d. Io. An.

CAP. VII.

VENERABILI-

¶ Istud c. legit vsq; ad §. porro.

CASVS Archidiaconus Pictaueñ vel archipresbyter, vel Abbas Monasterij Sancti Cypriani subditus Episcopo Pictauien. protulit in subditum suum snīam excommunicationis: excommunicatus dicit sententiam excommunicationis iniustam, vel non dicit iniustam, sed adiuit metropolitanum Archiepiscopū Burdega. vel eius auditorem omisso episcopo Pictau. vtrū possit metropolitanus cognoscere. an. snīa sit iusta, vel iniusta, vel absoluere ipsum excōicatum? Respōdet quod non, quia non est iudex, nec excōicatoris, nec excōicati. Idē si eps Pictauien. vel eius officialis excōicauit aliquem subditum suum, nam tunc archiepiscopus Burdega. non posset talem subditū absoluere, & hoc verum est, nisi fuerit appellatum ad ipsum archiepiscopum: nam tunc posset eum absoluere. Et iste est vnus casus in quo archiepiscopus hēt iurisdictionem in subditos suorum suffraganeorum. Sed quid si non fuit appellatum ad superiorem, vtrum possit metropolitanus cognoscere de iustitia, vel iniustitia excōicationis? Rñdet ꝙ non: nisi in duob. casib. qñ aliquis subditus suffraganei fuit excōicat⁹ ad instantiam partis, sed coram archiepiscopo Petit suffraganeum puniri de iniustitia iuxta c.sacro. eo. tit. in anti. Alius casus est, qñ episcopus suffraganeus nō processit ad instantiam partis; sed ex suo officio; in his .n. casibus potest excommunicatus conqueri de iniusta excōmunicatione suffraganei coram archiepiscopo. Not. primo, ꝙ archiepiscopus nō potest absoluere excōmunicatum a subdito suffraganei: quia non est iudex nec excōicati, nec excommunicatoris. No. insuper tres casus, in quibus metropolitanus cognoscit inter subditos suorū suffraganeorū. Primus, qñ fuit appellatum a suffraganeo, vel eius officiali. Secundus est, qñ subditus suffraganei fuit à suffraganeo excōmunicatus, & conqueritur de iniustitia excommunicatoris apud metropolitanū, vt metropolitanus illum puniat, iuxta c. sacro. e. tit. in antiq. Tertius casus est, qñ subditus suffraganei fuit excommunicatus ex offi. iudicis, & non ad instantiam partis. No. vlterius, quod archiepiscopus non potest adiri per viam querelæ, à subditis suffraganeorum, & sic patet, quod aliud est via querelæ, aliud via appellationis, de quo de offi. leg. ca. 1. No. finaliter quod Archiepiscopus non est iudex subditorum suffraganeorum, quod intellige per viam querelæ, & sic proprie loquitur iste textus. Dom.

[Prima

bus: a & infra. ¶ Ceterum Rothomagenſi b archiepiſcopo vel eius officiali, non licet excommunicatis ab archidiaconis vel alijs ſubditis c ſuffraganeorum ipſius archiepiſcopi (cum nec excommunicantium, nec excommunicatorum ſint iudices) abſolutionis beneficium impertiri, d excommunicatos autem ab ipſis ſuffraganeis, vel eorũ officialibus poſſunt abſoluere, ſi ab ipſis litigantib. ad eos † fuerit prouocatũ. e Neutra vero partium appellante, ſi qua ipſarũ per archiepiſcopum, vel eius officialem ab excommunicatione cõtra eam lata pro reliqua poſtulet ſe abſolui, vel alias coram eis de parte f aduerſa querimoniam ſine appellationis g interpoſitione deponat nõ eſt in hoc ab ipſis h (cum ſui nõ ſint iudices) audienda. Sed ſi excõicatus deponat apud eos đ ſuffraganeo, vt imponatur ei pęna, i & ꝓ ſuo intereſſe ſuper iniuſta excommunicatione querelam, audire vtique debent k eum: ſecus autem ſi conqueratur de ipſo, vt relaxetur huiuſmodi ſententia contra ſe ab eo pro alio l promulgata, quoniam tueri hanc cauſam non ad ipſum ſuffraganeum, ſed ad eum, pro quo eſt ſententia lata, ſpectat. Attamen ſi ſuffraganeus, vel extra iudicium pro ſuorũ defenſione m † iurium, vel etiam in iudicio ex ſuo procedens officio, † inquirendo videlicet, vel ſimile quid agendo aliquem excommunicet: in hoc caſu conueniendus eſt ipſe ſuffraganeus coram Archiepiſcopo, vel eius officiali; quia ipſius intereſt defendere cauſam ſuam. n

¶ *Archiepiſcopus in caſibus, in quibus iuriſdictionem habet, ante cognitionem cauſæ abſoluit excõmunicatum ad petitionem partis; uel ex officio, niſi dicatur excommunicatus pro manifeſta offenſa, vel contumacia, & contumaciæ præſumptæ, & manifeſtæ ponit exempla. h. d. Io. And.*

¶ Porro archiepiſcopus vel eius officiales excommunicatos à ſuffraganeis, ſemper antequam audire cauſam incipiant, in caſibus in quibus, eis iuriſdictio cõpetit, iuxta Eccle-

[Prima gl. ſummat principium.]

a ¶ Venerabilibus.] Excommunicatos à ſubditis ſuffraganeorum, archiepi non poſſunt abſoluere; ſed excõmunicatos à ſuffraganeis, vel officialibus bene, ſi ad eos appellatum fuerit, hoc dicit principium.

b ¶ Rothomagẽſi.] idem in alijs archiepiſcopis, ſup. eo. lib. de pœnis, Romana, & ſupra. eod. libro. de offi. ord. Romana in fine.

c ¶ Subditis.] ergo inferiores epiſcopis bene poſſunt excõmunicare, quod dic, vt 2. q. 1. nemo. ſup. de offi. ord. cum ab eccleſiarum.

d ¶ Impertiri.] niſi hoc habeat de cõſuetudine. ſup. eo. tit. & lib. Roma. 1 reſpon. in fine.

e ¶ Prouocatum.] ſeruato tamẽ eo, quod habes, inf. §. ſed ſi ex cauſa, & §. ſeq.

f ¶ De parte aduerſa.] non dicit de iudice; quia tũc ſecus, vt patet per ſequentia.

g ¶ Appellationis.] ſi enim appellaſſet. archiepiſcopus tũc eſſet competẽs iudex: eſt enim vnus de caſibus, in quo iuriſdictionẽ hẽt in ſubditos ſuffraganeorum no. ſup. de offi. ordi. paſtoralis.

h ¶ Ipſis.] Archi p̃o, vel officiali eius.

i ¶ Pœna. ſup. eo. ſacro. & c. cum medicinalis (eo. tit. & lib. ſup.)

ADDITIO. Vide quod dixi ſup. e. ſtatuimus. ſuper vlt. gl. Io And.

K ¶ Debent eũ.] quia tunc archiep̃s eſt cõpetens iudex, ſcilice rei. & ſic vna via permittitur, qđ alia prohibetur: quod dic vt infra de regulis iur cum quid.

l ¶ Pro alio.] ſecus. n. ſi ex officio, vt patet in prox. §.

m ¶ Defenſione.] vt s̃. c. proxi. & eſt ſimilis diſtinctio ſup. de appel cum ſpeciali.

ADDITIO. Vide. quòd ibi no. in gl. ſed qualiter. & s̃. eo. ſacro. ver. cumq; eo in .gl. Io. And.

n ¶ Cauſam ſuam.] & ante omnia illa abſoluetur, inf. §. 2. niſi in caſu. ibi poſito.

¶ PORRO. Iſte §. hoc dicit. In caſibus, in quib ſupra fuit dictum, iuriſdictionem deuolui ad archiep̃um, archiep̃s abſoluit excõicatum, anteq̃ de cã incipiat cognoſcere, & hoc niſi dicat̃ excõicatus pro manifeſta offẽſa, tũc nõ abſoluitur niſi facta ſatisfactione, hoc dicit. Iſte. §. legitur vſq. ad §. ſed ſi cauſa legitima, & in eo caſus ſic figuratur; Dictum fuit ſupra, quod ſi ſuffraganeus ſubditum ſuum excõmunicauit iniuſte iſte excommunicatus põt conqueri de iniuſtitia coram ſuperiore excommunicatoris in aliquib. caſibus videlicet cum ſit appellatum ad ſuperiorem, vel q̃n non fuit appellatum, ſed epiſcopus procedebat ex offõ ſuo non ad inſtantiam partis, vel ſi ad inſtantiam partis, ſed petit excommunicatorẽ puniri de iniuſtitia, iuxta c. ſacro eo. tit. in antiq. Sed queritur, vtrum Archiepiſcopus antequam excõicatum abſoluat, debeat inquirere de iuſtitia, vel iniuſtitia excommunicationis, puta ſi iudex à quo dicit excõmunicationem iuſtam: ita quod pẽdente litigio ſup iuſtitia vel iniuſtitia excõicationis remaneat excommunicatus, vel vtrum pendente illo litigio ſit abſoluendus? Reſpondet Rom. Pontifex, quod archiepiſcopus in omnibus prædictis caſibus ante ingreſſum debet excõmunicatum abſoluere recepta prius ab eodem cautione idonea de ſtando, & parendo iuri, & hoc verum, niſi excommunicator, vel actor diceret excommunicatũ pro manifeſta offenſa, quo caſu differt̃ abſolutio vſq. ad octo dies, ĩ. quos probaretur, quod eſt excõmunicatus pro manifeſta offẽſa, tũc enim nõ abſoluitur, alias abſolueretur, & hoc q̃n fuit appellatum à diffinitiua, vt meus epiſcopus condẽnauit me, & monuit ſub pęna excõmunicationis, vt ſoluerem. Titio aliquam pecuniæ ſummã inf octo dies. Certum eſt, quod epiſcopus debet expectare decem dies antequã me excommunicet, tamen ſi lapſis octo diebus me excommunicet, tenet excommunicatio, lapſis octo diebus appellaui, volo dicere, quod iniuſte fui condemnatus, & iniuſte excõmunicatus, peto corã archiepiſcopo me abſolui: Certe archiepiſcopus debet me abſoluere in principio litis. vel q̃n fuit appellatum ab interlocutoria ante diffinitiuã, vt epiſcopus me excõmunicauit pro ſuo iure defendendo, vt in capit. proxi. vel me monuit vt ſoluerem peccatori meo aliquam pecuniæ ſummã, adeo ſuperiorem, peto abſolui, certe ſum abſoluẽdus in principio cauſæ. Idem ſi fui excõicatus pro cõtumacia

† Amplia ĩ alio caſu not. vt per Abb. in c. ĩ litteris, de off. deleg. vbi vide omnino Deciũ.

1 Vide Abb. & Felin. in c. dilectus. cle. 1. ext. de reſcr.

† No. tex. ſcḋm Dom & Phi. facit. s̃. c. ꝓx. & no. in c. venerabilis s̃. de cenſi. vñ inferunt, qđ tunc poſſet excõicare ext. territoriũ, vide no. in c. nouit đ off. leg. & Innoc. c. ex pa. s̃. de ver. ſigni. Font.

† No. ꝙ q̃n agit̃ de iniuſtitia actus geſti ꝑ iudicẽ ex off. ꝓcedẽte, tũc ipſe, cũ eius principaliter interſit, citãdus eſt. gl. circa. fi. c. cũ ſpeciali. s̃. de app. vide Inn. c. hum lis. de maio. & ob. Bart. in l. 2. ff. de adult. Font.

siæ formam [a] debent absoluere: vtpote si post diffinitiuã fuerit excõicationis sententia promulgata, & ad eos † fuerit appellatũ: [b] exceptis casibus, [c] in quibus iura prohibent post sententiam appellare. Similiter si suffraganeus extra iudicium excommunicet aliquem pro eius offensa, vel pro sui defensione iuris, & sup hoc querimoniã ille ꝓponat, est ille primitus iuxta formam Ecclesiæ absoluendus; nisi suffraganeus probaturum se offerat, quod pro manifesta offensa excommunicationis eũ vinculo innodauit. [d] Idem est [e] etiam si quemquam

† al. ipsos.

macia dubia: & appellaui a sententia ad metropolitanum tanquam a sententia iniusta: quia volo probare, quod fui detentus iusto impedimento, nec potui venire ad iudicium, & sic non fui contumax: peto, vt iudex appellationis me absoluat in principio litis: certe sum audiendus. Secus si pateret, me esse ꝯtumacem: vel mea contumacia esset manifesta: tunc.n. non essem absoluendus, nisi solutis expensis, & præstita cautione de stãdo iuri. Sed quid ponamus, quod iudex fecit me citari, vt cõparerem in certo loco: sum certus, ꝙ inimici mei sunt absentes: sed tamen sunt de proximo reuersuri: vnde misi procuratorem ad me exonerandum, quod locus non est mihi tutus: vnde iudex assignauit mihi terminum ad illud probandum, quia in termino non comparui iudex me excõicauit. ego appellaui ab excommunicatione: nunc volo adire metropolitanum pro obtinendo absolutionem, & peto absolui, non sum audiendus. Sed ponamus, ꝙ iudex habuerit in se istã cautelam, quia pronunciauit illum locum esse tutum: non appellaui ab interlocutoria infra decem dies, postea reputauit me contumacem, & vt contumacem me excommunicauit: volo nunc adire metropolitanum pro obtinenda relaxatione ab excõicatione: & dico ꝙ locus non erat mihi tutus. Certe nõ sum audiendus: quia per interlocutoriam, a qua nõ appellaui, fuit decisum & terminatum principale. s. ꝙ locus est mihi tutus, & etiam accessorium, & teneor soluere expensas, anteq̃ sim absoluendus. [Formam, quę olim erat, vt excõicatus veniret ad Ep̃m ante fores Ecclesiæ, qui Ep̃s haberet secum duodecim sacerdotes: & debet excõicatus se prostrare ad terrã: Postea dicit ep̃s psalmum pęnitentialẽ, Miserere mei Deus, &c. Huiusmodi psalmo dicto, & totaliter finito Ep̃s accipit excõicatum per manum, & ponit eum infra ecclesiam, a qua fuerat expulsus: quia fuerat expulsus a cõione fideliũ. Nam Ecclesia dr̃ cõio fidelium in gratia existentium. Hodie autem nõ seruatur hæc forma, sed sufficit si ep̃s dicat, Ego te absoluo ab ista excõicatione absq; aliqua alia solemnitate. [Appellatum.] vt in notorijs, quia si in casu prohibito appellaretur, non fiet absolutio ante examinationem causę. (Offerat) infra octo dies, sup. eo. c. solet. in antiq. & durantibus illis octo diebus debet differri absolutio. (Protinus.) id est, prius cognoscatur, an sit contumax, vel non. (Minime.) Nam quis non dr̃ verus contumax, licet citatus dixerit nuncio, non comparebo. Sed si in iudicio dixerit, non comparebo, tunc est verus contumax. Not. primo, ꝙ cum excõicatus dixit excõicationem iustitiam. & pro relaxatione excõicationis adiuit superiorem, antequam probet excõicationem iniustam est absoluendus in principio causæ, nisi excõicator, vel aduersarius offerat se probaturum intra octo dies, ꝙ ipse fuit excõicatus pro manifesta offensa, & si probet qđ fuit excõicatus pro manifesta offensa, nõ relaxabitur nisi prius satisfecerit. Not. ꝙ citatus nõ comparens dicitur contumax præsumptus, qa præsumptio est, ꝙ spreuit venire ad iudicium, ex quo non venit, non tamen dicitur contumax manifestus, quia admittitur ad probandum contrarium, videlicet, quod fuit impeditus, & probato legitimo impedimento relaxabitur sine difficultate, Not. quod ille dicitur manifestus contumax, qui in iudicio dixit iudici, quod non compareret, & ideo non est amplius citandus, quia citatio fit, vt habeatur coniectura de animo citati, an velit comparere vel non. Secus si diceret extra iudicium, puta nuncio, ꝙ non cõpareret. Sed quæritur, quia certum est, ꝙ nuncio iurato creditur, si referat aliquem citasse: Sed quid si est dubium de mandato iudicis: quia dicit nuncius, quod habuit præceptum a iudice viua voce super p̃cepto iudicis, an credatur nuncio? Dicit Ioan. And. in nouella, ꝙ non: nam ponderare debemus illa super quibus iurat: quia iurat fideliter exequi mandata iudicis, & illa referre: non autem iurat aliud: ideo nõ est iuratus, nisi iudex dederit sibi præceptũ. Et ideo cautela est, quando quis impetrat citationem viuã voce, quod faciat illã redigi apud acta. Itẽ ponamus, quod nuncius siue executor dixit, quod citatus eum verberauit, vel citatus dixit, ꝙ non compareret, vtrum de istis credatur nuncio siue executori? Dicit Ioan. And. quod non, quia quantum ad ista non est iuratus, & sic regulariter creditur nuncio in ijs, quæ concernunt executionem suam, super qua est iuratus: in alijs autem non ei crederetur, ideo cautela est, quando citatus infert iniuriam nuncio citanti, quod vocentur testes. & petat instrumentum sibi fieri. Not. quod si alicui assignetur terminus ad probandum aliquam exceptionem dilatoriam, & infra illum terminum non probauit, & fuit excommunicatus, poterit coram iudice ad quem probare illam dilatoriam. Et sic habet locum etiam in interlocutoria illud commune dictum, non allegata in causa principali, allegabo in causa appellationis, non probata probabo. & non solum quando appellatur a diffinitiua.

a ¶ Formam.] sup. eo. cum desideres.

[Glo. se. quærit, ponit opinionem contrariam.]

b ¶ Appellatum.] post diffinitiuam sñiam, & post excommunicationem. 1 Et hic terminari puto dubitabilem quæstionem, qua quæritur ex decret. non solum s̃. eo. lib. de appel. an appellatio interposita post diffinitiuam infra decem dies reuocet per modum attentati excommunicationem medio tempore inter sententiã & appellationem latam, sicut reuocat alia attentata? Et per istam litteram est dicendum, quod non, imo est necessaria absolutio 2 de tali enim sententia loquitur ille §. & quod ita sit verum, patet quia excommunicatio aut statim valet, aut statim non valet; sed pone, ꝙ post latam diffinitiuam sententiam infra decem dies iudex excommunicat partem non parentem, postea illa pars non appellat, non est dubium, quod bene ligat si uero post sententia, speciale ergo fit in illa, ꝙ per appellationem sequentem nõ annulletur, licet male fecerit iudex exequendo infra decem dies, & excommunicando, cum tolleret ibi beneficium iuris s. appellandi, quod esse nõ debet, j̃. de reg. iur. indultum. Alij dicunt 3 hoc esse immutatum per decret. non solum, quæ est posterior, quod non credo ratione prædicta.

1 Quia per appelationẽ non suspenditur excõicatio. sup. de off. ord. ad reprimẽda. Io. And.

2 Idem Gul. in Spe. de ap. §. de off. uer. si uero post Io. And.

3 Io. Mona. hic & inf. eo. tit. is cui. §. fina.

c ¶ Casibus.) quos uide sup. eod. lib. de app. Romana §. si autem.

ADDITIO. dicit Io. Mona. ꝙ licet illis casibus non relaxeretur excommunicatio, iudex tamen appellationis postquam cognoscere incępit, an sit recipienda appellatio, inhibere poterit, ne dicta excõmunicationis sententia executioni mandetur, ut ibi.

d ¶ Innodauit.) sup. eo. solet & dabitur terminus octo dierum ad hoc probandum, ut ibi.

e ¶ Idem est.) s. ꝙ primitus debet absolui, ut dr̃ in fine.

(Gl. seq. reci. per q. an captus a priuato, &c.)

a ¶ Captus.)

a ¶ Captus.] sic sup.de pig.c.significante, & quod dicit captus, intelligere possumus etiam a priuato: quia ex quo venire non potuit, non fuit contumax: ergo nec ex communicandus, 11.q.3. nemo episcoporum, sed quo ad restitutionem expensarum bene distinguitur, an a iudice, an a priuato captus fuerit, vt in primo casu non condemnetur ad expensas: secundo sic: quia habet regressum ꝯ illum priuatum capiētem. ff. si quis cau.l.2. in fi. & l.3. & intelligas, captus, non sui procuratione, & dolo: vt in d.l.2. ad fi. ADDITIO. Et probatur per clemen. de pæn. multorum. ver. illis. Io. And.

¶ Per viā supplicationis, restōnis in integrū, appellationis. Dom. Font.

b ¶ Impedimento.] puta valetudine, tempestate, vi fluminū. [sicut fuit quarta die Ianuarij, & pluribus sequētibus in flumine Rheni currentibus annis Domini MCCCXXXV. quod ita creuit, quod pluribus diebus transiri non potuit.] Multa impedimenta videre potes. ff. si quis cautio l.2. & 4. Et quod dicit de impedimento: idem dic si alia rationabilis causa p̄ter impedimentum subesset: puta quia ꝓbabiliter credebat terminum prorogatum supra de in integrum restit. ex litteris.

c ¶ In iudicio. 1] quia si extra iudiciū hoc dixerit, secus, sicut nec nocet cōfessio extra iudicium facta, quod dic, vt s. de confes. ca. vlt. vnde per hoc videtur, quod si nuncio citanti dixerit se nolle 2 venire, & nuncius sic retulerit: non propterea dicatur vera contumacia, & facit qđ dixi supra de confes. cap.2.

1 Pet. de Anc. remittit ad nota. cle. 1. de do. & cōtu. nō. n au thē. q semel. C. quo & qn iudi. gl. probat Fel. c. cōsuluit. 5. col. de off. deleg. Fon.

2 An negans velle ꝯparere semper dicatur ꝯtumax, vide Dec. in ca. consuluit de of. dele. & Abb. & alios in c. cū parati. de appell.

d ¶ Offensa.] supra de verb. sig. ex parte, & c. cum olim.

e ¶ Tutum.] iusta erat excusatio, si vera fuisset, supra de appell. ex parte. sup. eo. lib. de priuileg. cum personę. cum sim. [s. eod. lib. de off. deleg. statuimus. 2. Io. An.]

f ¶ Decendium.] sic sup. de elect. cum dilectus. ad fi. transit igitur interlocutoria in rem iudicatam, si ī. decem dies non fuerit appellatum quo ad partem: sed nō quo ad iudicem, quod dic, vt sup. de appel. cum cessante. Io. And.

pro præsumpta contumacia (videlicet, quia citatus præfixo sibi termino non comparuit) excommunicatione constringat, quia si sic ligatus ꝓposita querimonia † petat ab Archiepiscopo se absolui, siue quando suffraganeus ex suo processit officio, siue quando est ad ipsum Archiepiscopum ante sententiam diffinitiuam appellatum, & ab aduersario proponatur, quod absoluendus non sit, nec pandi ei debeat iudicij aditus, nisi prius expensas restituat, & iudicio sisti exhibeat cautionem: Ipseq; respondeat, quod recte cōtumax reputari non debet, pro eo, quod in itinere captus,[a] vel etiam alio impedimento[b] detentus in termino comparere nequiuit: tunc protinus sibi iuxta formam ecclesiæ beneficium debet absolutionis impendi. Secus autem si se contumacem confiteatur, vel alias de contumacia sua constet: quia forte prædixerat in iudicio,[c] quod minime cōpareret: tunc enim (cum manifesta sit contumacia, & manifesta reputetur offensa)[d] nō est ei) nisi primo expēsarum satisfactione, ac de stādo iudicio cautione p̄stita) absolutio impēdēda. ¶ Et hoc ipsum est in similibus obseruandum: sicut si aliquis ad certum locū citetur, & ille proponat ipsum non esse sibi tutū,[e] & iudex postea in eum (quia non probauit hoc, nec comparuit) sententiam excommunicationis promulget: nam tūc si excōicatus ipse ad superiorem appellet, & ante omnia se ab eo petat absolui, (cum probare corā eo velit ipsum locum non existere sibi tutum) in hoc est procul dubio audiendus: cum pręsumpta solummodo eius contumacia videatur. Sed si iudex pronunciasset locū illum esse idoneum & securum, & ille non comparuisset, ac ideo excommunicasset eū dem: ipse postmodum sup hoc (nisi post latam interlocutoriam infra decendium[f] prouocasset) nullatenus audiri debet.

¶ Excommunicatio lata post appellationem interpositā ex causa probabili, non statim pronunciatur nulla, sed fieri potest relaxatio ad cautelam, etiam antequam incipiat de veritate causæ cognoscere. Idē si dicatur lata per intolerabilem errorem: & in contrarium error ille probabiliter defendatur. Io. And.

¶ Sed si ex causa legitima seu probabili quis appellet: puta quia locus nō est tutus, & post appellationem huiusmodi excommunicatione ligetur, ac deinde constet superiori, quod ad ipsum, ex tali causa extitit prouocatū, non tamen illico[g] pronunciare debet excommunicationis sententiā fore nullam, sed potest eam ad cautelam iuxta formam Ecclesiæ relaxare.

¶ SED SI. CASVS. Dictum fuit sup. §. proxi. quod si quis dicat excommunicationem iniustam, & petat absolui a superiore, est statim absoluēdus. Sed ponamus, quod iudex me citauit, vt cōparerē in aliquo loco mihi non tuto, quia ibi sunt inimici mei capitales: Vel si sint absentes, tamē scio veraciter, ꝙ statim sunt reuersuri: misi procuratorem meum ad me exonerandum, & proponēdum istam exceptionem declinatoriam, ꝙ locus non est mihi tutus: iudex assignauit mihi in personā procuratoris mei terminum perēptorium ad probandum illam dilatoriā: produxi aliquos testes, & probaui meam exceptionem: hoc non obstante iudex pronunciauit illum locum esse tutum: ab ista sententia appellaui legitime: post illam appellationem iudex me excōicauit vel forte me excōicauit ante appellationem, sed in excōicatione sua expressit errorem intolerabilē: ego adiui superiorē, & corā eo petij sententiam excōicationis declarari nullā: vtrū iudex superior debeat statim me absoluere, & dicere sententiam nullam; Respondet ꝙ non, sed debet me absoluere ad cautelā: & si quatenus absolutione īdigeam. No. quod excōicatio lata post appellationē legitimā, est nulla. Not. cum quis dicit sentētiam nullam, debet hoc probare, pendente tñ probatione pōt excommunicatus absolui ad cautelam.

g ¶ Illico.] ante. ꝗ de nullitate pronunciet, oportet ꝙ doceatur de veritate causæ appellationis, nec sufficit ad hoc pronunciam-

¶ Si certū est excōicationē esse iustam, fit remissio, si certū est eam iniustā, non fit, si est dubium, fieri pōt relaxatio, sed honestius est remittere, tenet tamen relaxatio vbi archiepiscop⁹ est iudex, licet non fiat remissio. h. d. Io. And.

¶ Sane si certum est excommunicationis sententiam esse † iustam, velut cum propter manifestum excessum est in aliquem promulgata, superior iudex (nisi periculum sit in mora (excōicatum ad excōicatorem prorsus remittere debet, nec debet [a] eū absoluere, nisi excōmunicator requisitus malitiose illi absolutionis beneficiū deneget exhibere [b] Si vero cōstet huiusmodi sententiam esse iniustam, nequaquam remittendus est ad suum excommunicatorem excommunicatus: sed dēt sine difficultate aliqua mox absolui. Quòd si dubitetur, vtrum iusta sit, vel iniusta, superior (nisi excommunicatori deferat) relaxare iuxta formā Ecclesiæ potest illam, quā quam honestius, & conuenientius agat, si ei deferat in hoc casu. Vbi autem superiori competit [c] de excommunicatione cognoscere, absolutio seu relaxatio, quam ipse fecerit, tenet, licet forsitan sit iniusta: quoniam etsi contra ius litigatoris, non tamen contra ius cōstitutionis [d] absoluit.

† al. fore.

¶ Archiepiscopus in casibus, in quibus excommunicare potest, si consuetudo habet, emendas pecuniarias exigere potest. hoc dic. Io. And.

¶ Denique à subditis suffraganei emendas pecuniarias † potest archiepiscopus secundum consuetudinem regionis exigere in casibus, in quibus ei licet eos excommunicationis vinculo innodare. [e]

¶ Summatur sup. in §. Sed si ex causa, ibi videas.

¶ Potest quoque archiepiscopus beneficium absolutionis iuxta formam Ecclesiæ nonnūquam impendere ad cautelam, vtpote si asseritur in excommunicationis sentētia in-

eiandum, quòd ostendat se ex causa legitima appellasse, ad idem sup. de appel. interposita. in prin.

Casus litteralis domini Hel.

¶ SANE. CASVS. Iste §. Legitur vsq; ad finem c. & in eo casu sic figuratur, Episcopus Pictauien. excommunicauit aliquem suum subditum, & excōicatio est iusta: quia fuit excōicatus pro manifesta offensa, excōicatus vult adire archiepiscopum Burdega. pro obtinenda eius absolutione, vtrū archiepiscopus Burdegalen. possit talē absoluere. ac si excommunicatio esset iniuria? Rñdet q non: sed dēt eum remittere ad excōicantem episcopum. vt eū absoluat, facta prius satisfactione. Si autem cōstaret archiepō, q dicta excōicatio eēt iniusta, tunc statim deberet absoluere, & remittere ad excōmunicatorem; quod verum est, nisi talis remissio fieret ad cōfutationē excōicatoris, quia aliqui iudices malunt sententiam suam iniustam retractari per alios, q̄ per se. Sed si dubitet, an sit iuste, vel ī iuste excōicatus, debet eū relaxare: nec tenet remittere ad excōicatorē, nisi velet deferre excōmunicatori: quia posito, q aliquis est cōtumax, iudex potest illum excōmunicare. Sed vtrū poterit eum multare, & punire pœna pecuniaria? Respōdet, quòd sic, & iste est verior intellectus: licet aliqui dicant, q iudex ecclesiasticus nō debet imponere multā nisi id habeat cōsuetudo, sed cōsuetudine nō potest aliquē multare. Communis tamen opinio doctorum est, q iudex potest contumacem multare; siue id habeat cōsuetudo, siue non tñ non debet esse facilis ad imponendam multam, sed illam debeat conuertere in pios vsus Sed ponamus, q excommunicatus dixit archiepiscopo, quod sententia excommunicationis à suo suffraganeo lata est nulla: quia continet errorem intolerabilem, vt si dicat excommunicator, qui talis noluit talem occidere, vel dedit eleemosynā tali pauperi, eum excōmunicamus, excōmunicator vero asserit illam excommunicationem esse iustam, vtrū Archiepiscopus statim debeat excōmunicatū absoluere priusquam sibi constet de nullitate snīæ? Rñdet q non, sed eum potest absoluere ad cautelam. Idē dicendum, si excommunicatus dixit se excommunicatum post appellationē legitime interpositā, tunc archiepiscopus illum absoluet ad cautelam, si & in quantum absolutione indigeat, priusquam cognoscat de meritis causæ. [secundum consuetudinem.] istud non refertur ad emendam, sed ad casus, in quibus iurisdictio pertinet ad archiepiscopum, siue de iure, siue de cōsuetudine. [tribuebat.] puta si dicat excommunicator cū alias monuerimus sub pęna excommunicationis canonice, & competenter talem Titium, ne tali pauperi daret eleemosynam: hoc tamen non obstante dedit eidem pauperi eleemosynam: ea ꝓpter ipsum Titium ob hanc causam in his scriptis excommunicamus. Verumtamen licet istud prima facie appareat iniustum, potest tamen esse iustum; quia iste pauper forte est rebellis, & non potest cōuinci nisi illo modo, scilicet necessitate famis.

a ¶ Nec debet.] tamen si absoluerit, tenet absolutio, vt inf. §. vbi autem.

† Pet. d Anc. hic remittit ad 23. q. 5. cō si vos. 21. q 5. si quis cum f liber. q non est ī li. meo. & an Eccla possit exigere pęnas conuētionales š de arbi. cle. dilecti. For. 1 Vide Peru. in c. qōne de app. & Fe li. in c. qd̄ su p his, de fide instru.

b ¶ Exhibere.] sup. eod. per tuas, sup. de offi. delega. cum contingat, & c. prudentiam.

c ¶ Competit.] Si igitur non competeret, non teneret absolutio propter defectum iurisdictionis, vbi competit, tenet licet iniusta, 1 sicut & iniusta excommunicatio. 11. quæstio. 3. cap. 1. par enim ius dominus esse voluit ligandi, & absoluendi. de pęniten. d. 1. verbum.

d ¶ Constitutionis.] ad idem. 2. q. 6. diffinitiua. & sup. de re iudi. cum inter.

ADDITIO. Io. Mo. alleg. ff quæ sen. sine appe. re. l. 1 §. Item cum, & ff. de tuto. & cur. dat ab his, l. scire ꝯ. Io. And.

e ¶ Innodare.] excommunicatio enim non est pœna sed medicina quædam, supra eodem capitulo 1. ante ergo quam excommunicet pro satisfactione delicti in absolutione vel post pęnam pucuniariam imponere poterit, quod facit ad ea, quæ no. sup. de pœnis. licet. Io. And.

ADDITIO. Pęnam pecuniariam imponere post absolutionem est honestius, quam id facere in absolutione, ne obstet decr. ad aures. de simo. & vide quod ibi dixi super verbo, contrarium, vbi etiam allego. 49 constitutionem Concilij generalis, cuius mentē posui de accus. sicut olim. Io. And.

a ¶ Inter

tolerabilē[a] errorē fuisse patenter expressum, id est, aliquid sub vi præcepti vel mādati aperte ī ea cōtineri, quod cōiter, vel in suo genere est peccatū, veluti si dicat forte aliq̃s se a suffraganeo excōmunicatum fuisse pro eo, q̃d eleemosynam pauperi tribuebat, vel quia faciebat aliquid aliud, quod in se bonum est, aut quia non operabatur id, quod suo actu illicitū est & prauū: & suffraganeus ipse asserebat, quod pro digna, & rationabili causa, vel pro conseruanda vel exequenda iustitia[b] hoc illi prohibuisset, vel etiam iniunxisset: nam tunc archiepiscopus ad cautelam † absoluere[c] potest eum.

¶ *Summarium habes sup. in §. Sed si ex cā, ibi vide.*

¶ Similiter[d] si aliquis proponat se ante diffinitiuā sententiam in iudicio, vel extra, post appellationem ex causa legitima interpositam, vinculo excommunicationis astrictum; potest archiepiscopus postquam[e] sibi de hoc constiterit (etiam priusquam[f] incipiat de veritate causæ appellationis cognoscere) absolutionis illi beneficium ad cautelam iuxta formam Ecclesiæ impertiri.

¶ Alexander IV.

¶ *Iudex ecclesiasticus cōpellit iudicem laicum repellere excommunicatos ab actibus iudiciarijs sibi prohibitis, h. d. Io. And.*

CAP. VIII.

DEcernimus, † vt iu

a ¶ Intolerabilem.] 11. q. 5. si is qui præest. & quomodo hoc intelligatur. Vide sup. eo. per tuas.

b ¶ Iustitia.] sicut si præcepisset, vt hominem percuteret, & dicit se hoc fecisse pro exequēda iustitia; vel propter delictum suum prohibuerat eū dare eleemosynam, sicut etiam interdum ob hoc q̃s prohibetur ab oblationibus 17. quęst. 4 c. miror. vel propter delictum illius, cui eleemosynā tribuere volebat; quia vtilius panis esurienti tollit, quā & c. 5. q. 5 non omnis. Io. And.

c ¶ Absoluere.] alias vbi ita replicaretur denunciaret sententiam nullam, sup. e. per tuas.

d ¶ Similiter.] quod hic dicit, dixerat s̃. eo. §. sed si. ex causa. ADDITIO. Scilicet duo addit, quæ dixi in tex. in vlt. gl. Io. And.

e ¶ Postquam.] De hoc not ꝙ necesse est prius constare appellatum, quādo fieri hēt relaxatio ad cautelā de excōīcatione, quæ dicitur lata, & post per hoc iam obtinui ī causa, quo petebatur absolutio ad cautelā excōmunicationis, q̃ dicebatur lata post appellationē legitimam, & eod. die lata fuerat excōicatio, & interposita appellatio: nec apparebat, quæ primo dicebant enim quod petens habebat hoc necesse probare. s. q̃d prius appellatū fuerat, licet non habeat necesse probare veritatē causæ quia illa probata nō absolueretur ad cautelam, imo pronunciaretur nulla sententia, s̃. eo. per tuas, de off. deleg. cum contingat & ita est verum per hanc litteram, tunc ergo iudex appellationis absoluet ad cautelam, quando constat, quod post appellationem lata est sententia excommunicationis, nec adhuc constat de veritate causæ.

ADDITIO. De hoc per Innoc. & Host. eo. tit. per tuas Io. And.

f ¶ Priusquam incipiat. Plus ergo potestatis habēt in hac absolutione ad cautelam, quam in inhibitione, quam facere non possunt, nisi prius incipiant cognoscere de veritate causæ appellationis interposi, tæ ante diffinitiuā, quod dic, vt sup. eo. lib. de appell. Romana. §. quod sim.

DEcernimus. Commode non diuiditur sec. Ioan. And. Decernit tñ qui sunt cogēdi, qua pœna, per quem, qua forma, & ad quid, & hoc trimembre est.

¶ Et de hac decr (eam tñ non allegādo) fecerat mētionem Abb de excep. pia. dicens ꝙ Alex. iij. statuerat etiā in sæculari foro tales repellendos, & hæc decre. fuit pars illius, quia nonnulli. sup. de immu. eccl. eo. lib vt ibi dixi. in prin. Io. And.

¶ Iudex Ecclesiasticus per censuram ecclesiast. pōt iudicem sæcularem compellere, vt in materia peccati ius canonicum obseruet, & faciat obseruari. h. d.

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendū, ꝙ cum excōicato maiori excommunicatione nō est communicandum, & peccant excōicantes q̃nque mortaliter, q̃nque venialiter. mortaliter, quando excōicatus fuit publicatus: venialiter, quando nondum fuit publicatus. Item repellitur excommunicatus a iudicio, inquantum actor, cap. intelleximus, de iudi. in antiq. ī ca. pia. de exce. eo. lib. Item repellitur a testificādo ab officio aduocationis, & alijs actib⁹ quibuscunq; tendentibus ad suum honorem & commodum. CASVS. Titius excōmunicat⁹ maiori excōmunicatione; fecit me conueniri coram iudice sęculari (qui forte eram laicus), coram quo iudice sæculari mihi obtulit libellum in scriptis cōcludentē cui ꝑ me petijt tñ de, ri die aduenie te. ego excipiendo proposui, ꝙ eidem libello non tenebar respōdere eo, & ꝑ eo q̃ Titius actor erat excōmunicat⁹ maiori excōicatione. Titius excommunicatus replicando proposuit quod ista exceptio excommunicationis nō erat admittenda in foro sęculari: vnde iudex sæcularis nō curat de ista exceptione; Sed nō obstāte ea vult me compellere ad respondendū libello ipsius excommunicati, nunquid est mihi prouisum de aliquo remedio? Rñdetur ꝙ sic; nā debeo adire iudicē ecclesiasticum, s. epm loci, vt ipse moneat sub pęna excōicationis dictum iudicem sæcularē, vt admittat istā exceptionē in foro sęculari, & si nō admittat monitione præmissa, ipsum excōicabit. Idē de aduocato, vt si aduocatus mei aduersarij sit excōicat⁹ maiori excōicatione, possum ꝯ eū proponere exceptionē excōicationis, & si iudex sęcularis nolit illā exceptionem admittere, possū adire epm, vt illū moneat, quatenus in suo foro sęculari admittat istā exceptionē. No primo ex hoc c. ꝙ excōicatus nō pōt esse in iudicio, vt actor, de hoc in dictis c. intelleximus, & c. pia. alleg. In aliquib. tñ casibus pōt esse in iudicio tamquam actor, vt q̃n dixit se iniuste excōicatum. No. ꝙ excōicatus non pōt esse aduocatus c. possessionē. sup. de proba. nec procurator, nec notarius, & in effectu ī quibuscunq; actib. iudicialib. repellitur. No. ꝙ excōicatus nō pōt ferre testimoniū. No. ꝙ exceptio excōicationis pōt ēt proponi in foro sæculari, nō solū ī iudicio ecclesiastico. Et istud nō solū procedit de iure canonico, sed ēt de iure ciuili, vt no. Bart. in l. placet. C. de sacros. eccl. sed tñ hodie in foro sæculari istud non seruatur. Sed nō video, q̃uo iudex secularis, qui potest repellere actorē excōicatum ab agendo, & nō repellit, sed cū eo cōicat, possit euitare maculā peccati mortalis. Glo. hic quærit vtrū excōicatus possit facere testamentū; gl. arguit ꝑ & ꝯ, & postea inclinat in hanc partem, ꝙ excōicatus non potest facere testamentum. quæ decisio glossæ non placet: Doctoribus

† Et q̃n quis deat absolui ad cautelā, vide ꝑ Abb. ī c. veniēs de testib.

† Et quod ille qui dicit se excōicatū post appellatiōnē, deāt hoc tp̃s probare, vide ꝑ Areti. & Feli. ī c. cū tu de testib. Not. primo, ꝙ iudex ecclesiastic⁹ p̃t cōpellere iudicē laicū vt seruet iura canonica cōtra laicos disponentia in materia peccati: quia peccatū ē cōicare excōicatis. Not. secundo hic tres act⁹ iudiciales, q sunt prohibiti excommunicatis. Do.

† Vide Feli. in c. vlt. ext. de except.

bus. Sed communis opinio Doctorum est, quod excõicatus maiori excõicatione potest facere testamentum, quia speciale est in aliquibus casibus a iure cõi expressis, vt quis non possit facere testamentum: ergo ius cõe est in ɔtrium. Vtrum notarius excommunicatus possit conficere instrumentum testamenti? Rñdetur, quod non.

¶ Glo. prima fortificat textũ, & allegat trisa similia.

a ¶ Sæculares.] certũ est, quod potestas sæcularis minor est ecclesia stica sup. de ma o. & obedien. solitæ & ei subesse: vt ibi. & 96. di stin. duo sunt. [& clemen. de iureiur. Romani. de re iu. pastoralis. ad fi. ver. nos tam.] & ideo cẽsura ecclesiastica coerceri potest, vt sequit. Et quid cõtineatur noĩe censuræ, habetur sup. de verb. sig. quærenti. & concor. ad hanc decre. sup. eo. lib. de fo. cõpe. c. 2. & de iureiu. licet, sup. de excep. c. 2. Io. And.

b ¶ Canonica.] 24. q. 3. de illicita. 12. q. 2. c. indigni. ʃ. de senten. excom. sacro. & illa recte dicetur canonica de qua cauetur ʃ. c. proxi. 2. responso.

[Gloss. seq. ampliet tex. in vno, in secundo remittit.]

c ¶ Agendo.] & reconueniendo, quia sicut nec agere, sic nec recõuenire potest supra de excep. cum inter prio rem. A defendendo autem non repellitur, vt supra de iud. Intelleximus. ratio ibi patet. Et quid de impetrando. vidisti sup. eo. lib. de rescrip. c. 1.

d ¶ Patrocinando.] ecclesia ergo priuat aliquem (interdum perpetuo, interdum ad tempus) officio postulandi & concord. supra de hæret. si aduersus, & c. excommunicamus. §. credentes, supra eod. lib. de pœnis. felicis. §. quod si quis ad fi. & procedit hoc etiam interdũ ex alieno delicto, vt ibi. & sunt isti partim de ordine non postulantium, quia etiam pro se postulare nõ possunt in agendo. de quo dic, vt 3. q. 7. §. tria. Est autem postulare desiderium suum, vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere, vt ibi. & ff. de postul. l. 1. & intellige hoc non solum in aduocatio, sed etiam in procuratore. sup. de prob. post cessionem si enim non auditur pro se, multo minus pro alio 4. q. 6. omnibus. ad hoc sup. eo dilecto.

[Gl. seq. primo tex. coadiuuat, secundo quærit, & circa id dat quatuor remissiones, arg. pro opi. ponit ad quã inducit textum pro, & contra, tertio quærit, & ponit opinionem pro & contra, & tertiam distinguentem.]

e ¶ Et testificando.] excommunicatus ergo (maiori intelligas) testificari non potest 1 sup. de testi. veniens in 2. in fi. vnde si dicatur excõicationis sententia nulla, in defectum probationum consueuerunt absolui ad cautelam, At ibi vides, quod non potest testificari. Sed nũquid excõicatus poterit testari? 2 De hoc per Innoc. de do. & contu. veritatis per Host. (& Archi.) de excep. pia per Gar. & (Io. Mona.) de vsur. quamquam per Gul. in Spe. de instru. edi. §. compendiose. cir. a prin. & videtur, quod licet ista iudicialia prohibeantur, extra iudicialia non sicut sup. eod. solet. ad fin. secundum Host. & Gar. testari non potest, quia separatus est a communione ecclesiæ, & separato a communione Ecclesiæ omne beneficium ex legibus descendens interdicitur. & Guli. sequens Innoc. & Pet. de Samp. tenet sup. de excep. pia, quod potest testari, & Pet. de Vndalla tenuit opinionem Host. & Gar. & hoc propter periculum cõionis cum excommunicato, cui communicandum nõ est, denegatur. in Auth. de priuileg. do. hære. mu. nõ præstan. §. antepe. & actus legitimi eis interdicuntur. vt hic, & est similis ʃm eos deportato, qui est intestabilis. ff. de testa. eius cui. §. 1. arg. pro & contra. supra de hære. excommunicamus. §. credentes. Quid dices de tabellionatu: nunquid instrumentum confectum per excommunicatum valet? Vr valere. argu. prædi. §. credentes vbi dr de excommunicato, quod si satisfacere cõtempserit infra annũ, ex tunc instrumẽta per ipsum confecta non valent: ergo a contrario prius, id est, ante annum confecta valebant, licet esset excõicatus. Alij contra pro quibus optime. 3. q. 4. nullus. ibi, nullus anathematizatorum suscipiatur: nec a quoquã credantur quæ ab eis dñr, vel conscribuntur. supra eod. nouerit. Al j, vt Host. & Gul. dicunt, quod quãdiu eius excommunicatio est occulta, valet instrm ab eo confectum, vel si sit manifesta: nec potest probari, argu. ff. de offi. presi. Barbarius. 3. q. 7. §. tria. C. de test. l. 1. sup. de re iud. ad probandum de excep. pia. §. si vero secus si sit notoria. de excep. exceptionem, de cohabita. cler. & mu li. vestro. sicut enim ibi notorius concubinarius suspensus est quoad se, & quoad alios: ita notorie excõicatus tabellio, & prætor publice nunciatus, repellitur etiam ab extra iudicialibus. inf. eo. licet. Io. And.

ADDITIO. Excommunicatus an post absolutionẽ testificari possit, prolixe tractat hic Archi. de quo satis. 4. q. 1. in fum. & dixi plene post Innoc. sup. de testi. testimonium, cuius Innoc. opinio hic placet Archi. ibi. vide, quod hic dixit. Io. And.

dices sæculares [a] per censuram ecclesiasticam ab ecclesiasticis iudicibus, canonica [b] monitione præmissa, repellere excommunicatos ab agendo, [c] patrocinando, [d] & testificãdo [e] in suis curijs, & iudicijs compellantur.

¶ Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi.

¶ Non valet excommunicatio lata in participãtes, nisi fuerint moniti nominatim. Et canonica monitio dicitur, quæ habet dierum interualla: nisi necessitas facti aliud suadeat. hoc dicit. Ioan. Andr.

CAP. IX.

CONSTITVTIO

Onstitutionem.] Sunt duæ partes. Prima declarat constitutionem Innoc. secunda ibi: Statuimus. dat formam monitionem, & vnum casum excipit ibi. Nisi. Io. And.

¶ Emanauit præsens cap. ad declarationem cap. statuimus, sup. eod. tit. & lib. vbi dicitur, quod licet participãtes cum excommunicatis maiori excommunicatione, incurrant minorem excommunicationem, & peccent mortaliter tamen non possunt ratione illius peccati ex communicari, nisi prius fuerint moniti canonice, & debite, vt desistant a participatione.

¶ Istud capitulum declarat, quæ dicatur canonica, & debita monitio.

CASVS. Dictum fuit in d. c. statuimus, quod antequam excõicator excõicet participantes cum excommunicatis a se, debet illos monere canonice: alias nulla esset excõicatio. Sed quæritur, quæ dicatur canonica, & debita monitio? Respondet, quod illa monitio dr canonica in illo casu, quando fuerunt participantes moniti nominatim, vt desisterent a participatione, & sic non valeret monitio generalis: Nam dicit textus, quod monitio debet fieri nominatim. Item debet esse trina, idest facta tribus edictis, vel vno peremptorio pro omnibus, & illæ trinæ monitiones debent habere interualla aliquorum dierum, & non in continenti, nisi causa rationabilis suaderet, vt illa fieret absque aliquo interuallo dierum, vt si quis moneatur, vt restituat vxorem alicuius, vel desistat a participatione ipsius, si daretur interuallum dierum iste detinens vxorem interim teneret eãdem licet iniuste, & infra illud tempus non posset excommunicari ideo debet arctari tempus, vt infra diem vel tempus restituat, forte intra 24. horas, vel alium diẽ vel tempus. [Non tenere.] huc vsque durat tenor illius constitutionis. [In hoc casu.] ponderetis ista verba in hoc casu, quia facit ad multa, vt dicam statim. Not. primo

Iurisdictio sæcularis minor est eccle siastica.

Etiam quod excõicatum hoc in Spe. de teste l. ver. sed nunquid excõicatus & er seq. Io. And.

Vide Ant. Gabrielium 4. cõtum. sup. n. tit. de testa. conclu sio. 1. Excõicatus an pos sit instra cõ ficere.

mo ex hoc, vt dicatur monitio canonica in casu c. statuimus, alleg. debent moniti nominatim exprimi in monitione. Sed qualiter intelligitur illud? Respondet Hostien. ꝙ intelligendum est, quando monens intendit aliquos excōicare nominatim, debet etiam illos monere nominatim, vt si iudex intēdit excōicare Petrum, debet illū nominatim monere, sed si iudex nō intendit excōicare nominatim, sed solum in genere: sufficit monere in genere hoc modo: Monemus sub pœna excōmunicationis oēs parochianos talis Ecclesię: ne tali excōicato maiori excōicatio ne participent seu cōmunicent. Si postea inuenio Petrum participasse cū ipso, non possum excommunicare nominatim, sed solum generaliter, & in confuso. Veruntamen glos. tenet contrarium: & mouetur per hæc verba hic posita: in hoc casu, quia textus intendit inducere specialitatem in hoc casu, & tamen non esset aliqua specialitas in hoc casu, si prædicta opinio esset vera, ideo dicunt moderni, quod in hoc casu, siue excommunicator intendat excommunicare generaliter siue nominatim; debet nominatim monere hoc modo. Moneatis tales, vt desistant a participatione. Not. ꝙ tres monitiones, quæ debent præcedere excommunicationem, debent habere interualla, nec possunt fieri continue, & ad minus inter quamlibet monitionem debent esse duo dies: ex quo iste textus loquitur in plurali, & si fiat vna monitio peremptoria, pro minori debet continere sex dies, pro hoc est glos. in l. properandum. C. de iudicijs. l. ad peremptorium. ff. de iud. potest tamen excommunicator ex causa abbreuiare illud tempus: vnde potest dicere: Moneo te, vt infra tres dies desistas a tali participatione: & hoc pro primo edicto & si non desistas, moneo te secundo, vt desistas: & elapso termino poterit dicere, Moneo te tertio, vt desistas. Quibus tribus terminis elapsis, poterit illum excōmunicare, vel si velit se expedire vnico contextu, poterit dicere: Monemus omnes, & singulos parochianos vnica monitione canonica, & peremptoria pro omnibus, vt desistant infra sex dies a participatione. Quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos pro tertio, & peremptorio termino assignamus.

¶ Etiam litteris, vt vult gl. hic, & vide Frā. Aret. l. 1. ff. de uerbo. ob. c. lex. diuina. 27. q. 2. & nutu dicimus loqui ēt ubi lex expresse meminit de uerbis. ca. cum apud de spon. Fō.

Not. arg. ꝙ allegans statutum in iudicio, debet totū illud edere. sic facit hic Greg. de decret. Innoc.

Not. effectum declarationis; quia tollit dubium, qđ erat in dispositione præcedenti, & sic declarans nihil addit. Dominicus.

11. q. 3. quoniam multos sup. eo, quod in dubijs. & cap. seq. Et sm Guli. & Gar. [& Io. Mon. & Hug. in d. c. quoniam multos.] incurrit quis minorem excommunicationem mittendo nuncium, vel litteram excōicato, ac si ille personaliter loqueretur. ad hoc supra eo. lib. de elect. vbi periculum. §. nulli. 1 Ipse. n. loqui videtur, nūcium mittendo, vel litteras. ff. de constitu. pecu. l. & licet.

ADDITIO. Fac. 27. qō. 2. lex diuina. in princ. palea est. Ioan. And.

1 Iste §. loq... tur de excōi... catione maiori: sed sic... æquiparātur loqui, vel nū... cium mittere, vel litterā, Io. And.

nem [a] felicis recordationis Innocētij [b] Papæ IV. prædecessoris nostri, quæ prohibet participātes †ex communicatis ea participatione, [c] quæ solam minorem [d] excōmunicationem inducit, monitione canonica nō præmissa, maiori excōmunicatione ligari, decernens promulgatam aliter excommunicationis sententiam non tenere: [e] ad tollendum omnem ambiguitatis scrupulum [f] declarantes; Decernimus, ita demum esse monitionem canonicam in hoc [g] casu, si alijs rite seruatis [h] eos, qui monētur, exprimat nominatim.[i]

¶ Statuimus [k] quoque, vt iter monitiones, quas (vt canonice promulgetur excommunicationis sententia) statuunt iura præmitti: iudices siue monitionibus tribus vtantur, siue

[Prima glos. summat.]

a ¶ Constitutionem.] Non valet excommunicatio lata in participantes, nisi fuerint monitij nominatim, Et canonica monitio dicitur, quæ habet dierum interualla, nisi necessitas facti aliud suadeat. h. d.

b ¶ Innocentij.] sup. statuimus.

[Gl. seq. distinguit duplicem participationem, & soluit quæstionem.]

e ¶ Participatione.] denotat, ꝙ est quædam participatio, quæ inducit maiorem. s. quę in crimine fit sup. eod. si concubinæ. & c. nuper. & alia, quę inducit minorē, vt cum quis participat scienter excōmunicato maiori in locutione, osculo, mensa, & similib. Et ab hac excipiuntur certæ personæ: vxor, filius seruus, & alij, de quibus

d ¶ Minorem.] de ipsius effectu habetur 3. qō. 4. Engeltrudā. & sup. de except. a nobis. Ioan. And.

e ¶ Non tenere.] idē in suspensione, & in terdicto. ĵ. eod. statutum.

f ¶ Scrupulum.] hoc dicit: quia ante istam constitutionem si iudex monebat in genere, ꝙ nullus communicaret, dicebant quidam talem monitionem canonicam, alij contra, quod dubium hæc constitutio declarat.

g ¶ In hoc casu.] s. quando propter participationē vult participantes excommunicari maiori.

ADDITIO. Quasi diceret, ꝙ alias bene potest fieri monitio generalis. sup. de off. ordin. si sacerdos. sup. de Iudæ. & si Iudæos. in fi. de vsu post miserabilem. vide concor. s̃. eo. tit. & lib. Romana. §. caueant. super gl. pone exemplum. Io. And.

h ¶ Seruatis.] s. ꝙ inseratur causa super qua fit monitio: & ꝙ sint pręsentes, per quos possit probari: & quod sint ibi interualla sup. eo. sacro. & ĵ. eo. c.

[Glo. seq. dicit primo, quæ sit nominalis monitio secundo ponit opinionem, quam non approbat: tertio quærit: arg. pro, & soluit contrarium.]

i ¶ Nominatim.] s. proprijs nominibus expressis, vel alijs indubitabilibus circumstantijs, quæ habeant vicem proprij nominis. ff. si cert. pet. l. certum sup. testib. licet 2. sup. eo. lib. eo. tit. c. 2. Idem si dicat, moneo filium Petri: cum ille vnicum filium habeat. ff. de lib. & posthu. l. 1. & instit. de exhære. liberorum. §. nominatim. secus si duos haberet, quia tunc neuter eorum monitus videtur, vt ibi. Dicunt tamen quidam, 2 ꝙ hæc decretalis locum habet qñ singulares, & nominatę personæ excōicantur, quia tunc requiritur monitio specialis: si aūt generaliter ferretur sententia tunc dicunt sufficere generalem: & sic adhuc remaneant antiqua iur. sed tutius est dicere, ꝙ hodie in genere excōicatio in participātes ferri non possit, & sic sit sublatum, ꝙ dr̃ s̃. eo. quod in dubijs, in fi. Sed valebit ne monitio, si iudex generaliter monet omnes de collegio, vel vniuersitate? Et vr̃ ꝙ sic: quia tantū valet generalis monitio quoad omnia, quātum specialis quoad quædam ff. de admin. tut. si duo in fi. & quia semper generalibus specialia insunt. vt ff. de reg. iur. semper in generalibus, sed contrarium est verū Guil. hic per hanc constitutionem, & secundum eum si ignorat nomina illorum de conuentu, cogat rectorē conuentus, vel vniuersitatis ad indicandum sibi illa nomina. ff. de cond. ob tur. cau. l. 4. §. fi.

Monitio ... do dicatu... nominatim facta.

2 Scilicet Ho... stiē. sup. eo... tit. & lib. st... tuimus. qu... excuso, qui... nō vidit ha... decretalem... Sed Gar. cti... super hoc... dicit hāc op... nionem iu... consonā. li... cet ꝯria sit... curior. Ioa... And.

ADDITIO. Simile, quod no. sup. eo. li. de conces praeb. si capitulo in prin. 6. gl. Io. And.

K ¶ Statuimus.] Sic cōstrue: statuimus quoque, vt iudices siue monitionibus utantur, siue vna pro omnibus, obseruent aliquorum dierum competentia interualla inter monitiones, quas iura permitti faciunt, vt sentētia excommunicationis canonice promulgetur.

a ¶ Vna

a ¶ Vna pro omnibus.]dicit ergo iudex interdum: monemus te pro prima: qua finita monet pro secunda: qua finita monet pro tertia, &c. Interdum vna monitione facit tres: monemus te, ꝙ vsq; ad diem talem pro primo: talem pro secūdo: talem pro tertio, &c. Interdū vnam tantum dat dilationē, vt monem⁹ te, ꝙ vsque ad talem diem ꝑ primo, secūdo, & tertio perēptorio a cōmunione talis &c. & hoc vltim. casu est interuallum inter monitionem, & sententiam.

Ponit tres formas trinę monitionis.

†Tex. pro Inno. c. 1. de cōsti. dicēte, ꝙ ob cas⁹ emergentes, licet trāsgredi leges, ꝙ dictū allegauit Bal. l. 1. de prec. Imper. offert Do. Fon.

ADDITIO. Secundum Guli. & Gar. & Arch. d. Sed Io. Mon. dicit, quod hoc non consonat litteræ. Io. Andr.

vna [a] pro omnibus, obseruent aliquorum dierum cōpetentia [b] interualla; Nisi facti necessitas [c] aliter ea suaserit moderanda. †

Idem in eodem.

¶ Relaxatio ad cautelam in generali interdicto non habet locum hoc dicit. Domin.

b ¶ Cōpetentia.) hoc iudex moderabitur pro personarum, & negotij qualitate, sup.]de app. cum sit Romana. de offi. deleg. de causis.

c ¶ Necessitas.] vt quia partes sunt ad rixam vel arma paratæ: nec curāt monitiones epi. ff. de vsuf. l. æquissimū. interdum. n. nec locus, nec tps patit plenius deliberare consilium. ff. de exer. act. l. 1. 1. responso.

ADDITIO. Et quandoque res celeritatem desiderat. ff. de dam. infec. l. 1. Io. Andr.

PRæsenti.]Breue est, nec eget diuisione vel summa: licet multum egeret notione rationis, vt in glo. Et est sciendum, ꝙ Guli. hic quasi viderit integram, & Archid. post eum dicunt, ꝙ quidam asseruit se post appellationem excommunicatū, & interdictum in vxorem, familiam, & terram suam prolatum, petijt ad cautelam absolui ab excommunicatione, & prædictum interdictum relaxari. Respondetur: quod generale interdictū in loca vel terram, non relaxatur ad cautelam. Et ex hoc not. Gui. speciale in vxorem, & familiam relaxari posse, vt in gl. pen. Io. And.

CASVS. Dictum fuit sup. c. venerabilibus, isto tit. & lib. ꝙ quādo quis dixit excōicationem ꝯ se latam esse nullam, & petit relaxari ab excōmunicatione ad cautelam, quod ipse est audiendus. Sed ponamus, quod aliquis fuit interdictus, non autem excommunicatus: & dixit interdictum nullum, petendo relaxari ad cautelam: vtrum sit audiendus? Respondet quod non: quia relaxatio ad cautelam non habet locum in interdictis, sed solum in sententia excommunicationis: sed differetur relaxatio interdicti vsq; ad finem causæ. Not. primo, quod relaxatio ad cautelam appellatur beneficium, & sic non videtur, ꝙ iudex necessitetur ad hanc relaxationem, de quo sup. eo. solet. No. secundo, quod interdictum dicitur generale, quando refertur ad locum generalem. vide de ver. sig. cum in partibus. Dom.

[Glossa prima obijciendo quærit: tres opiniones ponit, quas reprobat, & soluit.]

d ¶ Declaramus.] Not. quod quidam olim contrarium dicebant, & pro eis faciebat: quia excommunicatio, & interdictum paribus passibus ambulare videbantur ad hoc supra de appel. ad hæc quoniam. sup. eo. cum medicinalis sup. eod. Romani. in princ. & c. venerabilibus in princip. isto eo tit. & lib. ī. eo. statutum. & cap. is cui cum similibus vnde sicut excommunicatio potest tolli ad cautelam, vt supra ca. solet & ca. venerabilibus. §. sed, & si. §. penult. & vltim. sic de interdicto videbatur: imo multo magis: quia per interdictum plurimum puniuntur non obnoxij: sed per excommunicationem non sic sup. eo. tit. & li. Romana in fi. unde potius uidebatur in eo, quam in excommunicatione subueniendum: quia ēt plures ligat, & plura bona tollit: & quia alias sunt paria, ī. eo. is cui. supra eo. c. 1. Quæ ergo fuit huius iuris ratio? Reprobatis aliorū solutionibus: quorum quidam dixerunt, sic placuit Gregorio, q̄ reprobatur per hoc verbum, declaramus. Alij dixerunt hoc factum, vt magis timeret censura ecclesiastica. Tertij, ne finis vnius negotij alterius sit exordium. C. de fruct. & lit. expen. terminato. (Vide de do. & contu. cap. finem in fi. glo. sed nūquid.]cum hęc ratione non roborentur: Dic 1 quod hoc statutum est propter cōmunionis periculū in excōmunicato, ergo ad aliorum cautelā fit hęc absolutio. sed in participatione interdictorū non est tantū periculum, & ideo secus: vnde etiā interdicti tempore quædam sacramēta ministrātur, & īterdum celebrantur, sup. de sponsa. non est uobis, de pœnit. & remi. ꝙ in te. supra eod. responso. & c. permittimus. ī. eod. quoniam. & ca. ult. Sed contra supra de appel. ad præsentiam, ubi ad cautelam excommunicato datur absolutio. Vnde dic, ꝙ ideo aliud in excōmunicatione quam in interdicto, quia excōicatio est mortis æternæ damnatio, & ideo festinare debemus, ut mortuus & à Christo separatus per excōmunicationem, redintegretur Christo per absolutionem. Maioribus. n. malis debet syncera charitas subuenire 50. dist. ut constitueretur. In interdicto autem non traditur quis satanæ, nec est ibi tantum periculum, & ideo nec tantum festinandum. Et etiam ratione, quia in interdicto uolunt iura unum pati pro reliquo, in excommunicatione secus, ut supra dixi. Præterea excommunicatio non potest suspendi, nisi in totum relaxetur, & ideo in ea locum habet absolutio ad cautelam; interdictum potest suspendi, & ideo non est necessaria relaxatio ad cautelam. sup. de app. ad hæc quoniam.

Relaxatio interdicti ad cautelā quare nō hēt locū, sicut relaxatio excōicationis.

1 Vide Fel. in c. Apost. extra. de excep.

CAP. X.

PRæsenti generali declaramus [d] edicto, beneficium relaxationis ad cautelam, [e] quo ad interdicti sententias, in ciuitates, castra, vel quælibet alia loca siue terras aliquas generaliter [f] promul-

[Glo. seq. ponit 12. casus in quibus est excommunicatio nulla.]

Excōicationis sñia ī quibus casib. dicatur nulla.

e ¶ Ad cautelam.] quod fit in excommunicationis sententia tunc, quando dicitur nulla, ut si post appellationem legitimam. Secundo, si continet intolerabilem errorem, ut sup. eod. tit. & lib. venerabilibus. cum si Tertio in casu supra eo. tit. & li. statuimus. Quarto si dicat, quod iudex non erat is, qui tulit sententiam. de cōsue. c. 3. de priuileg. cum olim, Quinto, si a iudice suo lata est, sed excōmunicato. 24. q. 1. audiuimus, & ca. aperte, Sexto, cum qs excommunicatur a delegato contra delegantis intentionem, sup. de præbend. cap. ult. & supra de priuileg. auctoritate. eod. lib. Septimo, si ab intruso, uel a iurisdictione suspenso, 12. quæstion. 2. c. alienationes. Octauo, si feratur a uiolante interdictum hominis. supra de exces. præla. tanta 1. Nono ubicunque prælatus subditum excommunicat contra priuilegij sui tenorem. supra de priuileg. cum capella. & ca. quanto. Decimo, secundum quosdam, quos sequor in casu supra de exces. prælat. cum ad quorundam. Plures ex his casibus comprehenduntur sub quarto. Vndecimo, si feratur a delegato impetrato ab excommunicato in casu non permisso supra eo. lib. de rescrip. cap. 1. Et adde nouum casum supra eo. lib. de of. ord. quia plerique.

2 Istos octo notauerat Host. s̄. eod. solet. duos sequētes posuerat hic Gar. Io. Monac. & Frā. addebat casū. s̄. eo. li. de of. or. Roma. in fi. Sed dic ut ibi no. Io. Andr.

(Glo. seq. remittit, quærit, & soluit.)

f ¶ Generaliter.) quid sit generale, habes sup. de uerb. sig. cum in partibus. Quid si feratur non generaliter in loca, sed specialiter in personam? 3 D. c, quod bene poterit fieri relaxatio ad cautelam. Argumen. a contrario istius literæ, quia specialiter interdicto omnia sacramenta negantur ante absolutionem, & sic idem, quod in excommunicato.

3 Idē si gñaliter, puta ī uniuersitatē, uel collegiū, secūdū Fon.

ADDITIO. Idem scilicet, ꝙ tunc possit fieri absolutio ad cautelam, tenent Guli. Gar. Cle. Pi. Boat. Ioan.

Mona. & Archidia. Ad hoc ſup. eo. venerabili. per quam decre. hoc tenuit Innoc. ſup. de appel. ad hæc quoniã. in 1. gl. ſcilicet ꝙ fiebat abſolutio ad cautelam in interdicto. ſicut in excommunicatione: quod intellige de interdicto perſonæ, non loci per hanc decre. Io. And.

a ¶ Non habere.] vnde ſi id fiat, nõ valebit relaxatio, p hanc literam, & eſt ſimile ſupra de ijs quæ vi, metuſue, cauſa fiũt. cap. vnico. eo. li. Idẽ Gar. Ioan. Mon. & Archid.

QVicunque.] Iſta decretalis, vt dicit. Io. A. habuit breuiloquũ dictatorẽ, ita, quòd multa ipſius mẽbra vix poſſunt breuius ſummari: propter, ꝙ gloſsã nõ ſummauit, tamẽ ipſam diuidendo poteſt dici vt in rubro.

ADDITIO. Et dicit. Fran. ꝙ quia multi prælati timebãt quãdoque exercere cenſuram propter grauamina, q̃ eis vel ſuis inferebantur: ideo edita fuit hæc conſtitutio. Io. And.

¶ Dans licentiam occidendi, vel capiẽdi, vel grauandi excommunicatorẽ, vł illũ, ad cuius inſtantiam fuit lata excõicatio, incurrit ſentẽtiã excommunicationis ipſo facto, niſi re integra licẽtiam datã reuocaret: & ſi excõicationẽ ipſam p duos menſes ſuſtinuerit: ab ea abſolui non poterit, niſi a Papa. h. d.

gatas, locum aliquatenus non habere.[a]

Idem in eodem.

¶ *Primo excommunicat certis limitationibus dantes licentiam offendendi in perſonis, vel rebus ſuis, vel ſuorum exercentes contra aliquos eccleſiaſticam cenſuram, vel exerceri facientes, vel illam ſeruantes. Secundo ibi. Eãdem pœnam prorogat ad vtentem, vel motu proprio id agentem. Tertio ibi, Qui autem pœnam aggrauat. hoc dicit. Io. Andr.*

CAP. XI.

QVicunque [b] pro eo quod in reges [c] principes, barones, nobiles, balliuos, vel quoslibet miniſtros [d] eorum, aut quoſcunque alios excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententia fuerit promulgata: licentiam alicui dederint occidendi, capiẽdi, ſeu aliàs in perſonis, aut bonis ſuis vel ſuorum [e] † grauandi [f] eos, qui tales ſentẽtias protulerunt, ſiue quorum ſint occaſione [g] prolatæ, vel eaſdem ſententias obſeruantes, ſeu taliter excommunicatis cõmunicare nolentes (niſi licentiam ipſam re integra [h] reuocauerint, vel ſi ad bonorum captionem occaſione ipſius licentiæ ſit proceſſum, niſi bona ipſa fuerint infra octo dierum [i] ſpatium reſtituta, aut ſatisfactio pro ipſis impenſa, [k]) eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant.[l] ¶ Eadem [m] quoque ſententia ſint innodati omnes,

CASVS. Aliquis iudex ſæcularis eo, ꝙ perturbabat iuriſdictionem eccleſiaſticam fuit excommunicatus auctoritate iudicis eccleſiaſtici: ipſe ex hoc indignatus dedit mandatum ſubditis ſuis occidendi excõmunicatorem, vel eum incarcerandi, vel ipſum, aut parẽtes ſuos, ſeu amicos grauandi: vel illum, ad cuius inſtãtiam fuit præcelata excommunicatio: vtrum ex datione huius præcepti incurrat aliquam pœnam? Rñdet Romanus Pontifex, ꝙ niſi pceptum ſuum reuocauerit re integra: ipſo facto incurrit ſnĩam excommunicationis: & ſi p duos menſes illam ſuſtinuerit, non poterit abſolui niſi a Papa; & ſi proceſſum fuerit ad captionem bonorum (niſi reſtituerit infra octo dies) incurrit ſententiam excommunicationis. Quid de illis, qui acceperant licentiam: vtrum incurrunt aliquam pœnam? Reſpondet Romanus Pontifex, ꝙ ſic: Nam incurrunt excommunicationem ipſo iure: & ſi illam per duos menſes ſuſtinuerint, non poterunt abſolui niſi a Papa. Idem ſi ſuo proprio motu volentes complacere excõicato grauauerint excõicatorem: vel illum, ad cuius inſtantiam fuit lata excõicatio, vel eorum conſanguineos, & affines, vel amicos: nam incurrunt excommunicationem: quam ſi per duos menſes ſuſtinuerint, non poterunt abſolui niſi à Papa. Not. primo, ꝙ licitum eſt re integra reuocare quod quis fecit, vide in reg. quod ſemel. ĩ. de reg. iur.

Not. ſecundo, quod aliud eſt ſatisfacere pro re, aliud rem reſtituere, & ſic obligatus ad rem reſtituendam non adimpleret ſatisfaciendo pro illa. Dom.

[Glo. prima dicit vnde orta; ſoluit dubium, & ſolutionis obſtaculum.

b ¶ Quicunque.] oriri potuit ex facto decre. ſup. eo. dilecto, & dic, quicunque etiam epiſcopi. Nec obſtat. ſupr. eo, quia periculoſum, quia non loquitur in ſententijs, excommunicationis.

ADDITIO. Dicebat Gul. quod vniuerſale, quiſcunque, ſingulos comprehendit. ff. de inſti. l. hoc articulo. ff. de pigno. act. l. ſi neceſſarias. §. ſi annua. d̃ of. præl. l. 3. ſup. de ma. & obedien. ſolitę ad finem. per, ꝙ patet etiam imperatorẽ includi, vt dicit hic Archid. tñ vt dicit Gul. ſignũ vniuerſale quãdoque ponitur p particulari. 1. q. 7. ſi quis omnem. 15. q. 2. mulier. Io. And.

c ¶ Reges.] eſt aũt ordinarius regis is epiſcopus, in cuius diœceſi deliquit, vel domicilium hẽt. 1. 96. di. ſi Imperator, &c. duo ſunt. vbi de hoc & ſupra de maiori. & obe. omnes.

d ¶ Miniſtros.] ad clericos poteſt referri. & ſic proprie ſequitur verbũ, ſuſpenſionis.

e ¶ Suorum.] conſanguineorum vel familiariũ: & ſic nota caſum, ĩ quo pcutiẽs, & mandans percuti laicum, excõmunicatus eſt, ad idem s̃. e. lib. de elect. ſciant cuncti 2 & de immu. eccl. quoniam.

† Illi ſi pp iniuſtũ factum alterius aggrauetur, non cõ aggrauantẽ, dicit Pet. de Anch. agent, ſed cõtra illũ cuius occaſione grauati ſũt alle. Bal. in l. his reb. ff. ſol. matr. Bar. ĩ l. nã & ſeruius ff. de ne. geſ. facit l. qm multa C. ad leg. Iu. de ui. & c. ſicut nobis. de. teſt. Fon. Idẽ Philip. adde doc. c. oẽs de ma. & obed. gl. 73. c. Valẽtinian. Fon.

2 Vide q̃ ego ibi notaui ad principium text. & rõ eſt qa fit occaſione clericorũ iſta pcuſſio. Pet. de Ancha. Fon.

f ¶ Grauandi.] puta ne quis emat ab eis, vel eis vendat: vel his ſimilia. concordat ſup. de priuileg. quanto. de immu. eccle. c. vlt. eo. lib.

g ¶ Occaſione.] quorum intereſt principaliter defendere ſententias ipſas in iudicijs. ſup. eod. tit. & li. venerabilibus. §. 2. in fi.

h ¶ Re integra.] littera ſequens contradicit iſti: vbi dicitur, ꝙ licet res non ſit integra, infra octo dies poteſt fieri emendatio. Poteſt dici, ꝙ hoc locum habet in iniuria perſonali, illud in reali, vt in prima ſtatim ſit excõicatus, in ſecunda tunc, quando infra octo dies non reſtituerit. Idem Archid. & hoc videtur voluiſſe Gul. qui dixit rem integram hic dici priuſquam ad grauandum perſonas proceſſit ſic. Sed Gar. & Ioan. Mo. exponunt, re integra, id eſt, iniuria nõdum illata in perſona vel rebus. Vel dic, quod id, quod ſequitur, reſpicit tempora iſtius conſtitutionis, vt ſi tempore iſtius conſtitutionis prętextu illius licentiæ aliqua erant occupata, niſi infra octo dies reddantur, habeat locum pœna, & eſt ſi. ſup. de re. eccle. non alie. hoc conſultiſſimo. §. laici. vbi in compulſionibus iam factis datur tempus ad reuocandum, in faciendis ipſo facto imponitur pœna, primum verius.

i ¶ Octo dierum.] ſimilis dilatio temporis. ſup. de excep. pia. & ſup. eo. tit. & lib. ſolet.

K ¶ Impenſa.] ſcilicet cum res non extat, vel placet læſos. Simile ſupra eod. li. de uſu. quamquam. ff. commo. l. 3. §. 1.

l ¶ Incurrant.] & ſi prius excommunicati erant, modo duplici funiculo ſunt ligati, quod eſſe pt, ut not. 3. q. 4. Engeltudam. ſup. de Iudæ. ita quorundam.

m ¶ Eadem.] ſcilicet maioris excommunicationis.

a ¶ Vti.]

a ¶ Vti.]& sic mandans & mandatarius eadem pœna puniuntur, sic ff. de vi & vi arm. l. 1. §. quotiens nec excusat hic iussus maioris: quod dic vt dixi inf. de regu. iur. quod quis. ff ad leg. Aquil. liber homo. 2.

[Glo. seq querit, & soluit.]

b ¶ Aliàs.]id est, præter aliquam licentiã. Sed nũquid ille tunc ratã habẽs excõicatus erit? Distingue, vt sup. eod. cum quis.

[Glo. seq. dat simile.]

c ¶ Obtinere. simile in incendiarijs ecclesiarũ: q ex quo denũciati fuerunt, nõ possunt absolui ab alio quam à Papa. s. eod. tua, & si Papa hoc nõ expressisset perpetuo potuisset ordinarius ipsum absoluere, vt sup. eo. nuper.

qui ausi fuerint prædicta licentia data vti, a vel aliquod præmissorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibuimus, alias b committere suo motu. Qui autem in eadem sententia permanserint duorum mensium spatió, ex tunc ab ea nõ possint, nisi per sedem Apostolicam absolutionis beneficium obtinere.c

Bonifacius VIII.

¶ *Si malefactor captus a iudice laico dicit se clericũ huius rei cognitio ad iudicem ecclesiasticũ spectat Et si notorie vel publica fama, vel cõi æstimatione hẽtur ꝓ clerico, statim fit remissio. Idẽ si prius se gerebat ꝓ clerico, & modo deprehẽsus fuit in habitu clericali. Si autẽ prius se gerebat ꝓ laico, licet mõ in clericali habitu deprehensus fuerit, nõ fiet remissio, donec fuerit de clericatu probatum: sed interim contra eum iudex in nullo procedet. h. d. Io. And.*

SI iudex. Hic incipiunt constitutiones Bonifacij, & ista prima ẽ expediẽs & vtilis valde, & sæpissime practicat. Et diuiditur in duas partes; Prima dicit, ꝙ ad iudicẽ ecclesiasticum pertinet cognoscere[tñ parte vocata]de clericatu, quẽ allegat captus per iudicẽ laicum: & causam reddit. Secunda pars: ibi, Et si notoriũ, subdiuiditur in tres; Primo ponit tres casus, quibus ante cautionem fit remissio: Secundo ibi, Idem, addit quartum, quem probat triplici argumento legali. Tertio: ibi, Non sic, ponit quintũ quo non fit remissio ante cognitionem; iudex tamen laicus interim, non procedit.

CASVS. Aliquis Titius erat suspectus vel diffamatus de aliquo delicto; propter illam suspicionem fuit per iudicẽ sæcularem captus & incarceratus; postea cum iudex sæcularis vellet de crimine cognoscere, & ꝯ eũ procedere; ipse excipiẽdo ꝓposuit, ꝙ erat clericus, & ꝙ cognitio illius criminis spectabat ad iudicẽ ecclesiasticũ; quare petebat remitti ad iudicem ecclesiasticum; vel forte non petebat, sed iudex ecclesiasticus illũ requisiuit; iudex vero sæcularis noluit eũ remittere; sed dicebat quod ipse non erat clericus Ex isto themate oriuntur tria dubia; Primum dubium est, ad quem spectat cognitio huiusmodi causæ, vtrum ipse criminosus sit clericus vel nõ; hoc est vtrum iudex ecclesiastic⁹ cognoscit de ista causa, vel ipse iudex sæcularis; Scdõ quæritur, supposito quod cognitio huiusmodi causæ spectet ad iudicem ecclesiasticum; an remaneat iste sub custodia iudicis sæcularis, vel sit remittẽdus ad iudicem ecclesiasticum. Tertio queritur supposito quod iste debeat remanere apud vnum istorũ iudicũ; an debeat iudex sæcularis procedere ad decisionem causæ? Ad primam quæstionem respondetur, quod cũ in casu isto agatur de re spiritali, iudex sæcularis nõ potest cognoscere de ista causa; nec fiet probatio coram iudice sæculari Ad secundam quæstionẽ respõdetur; aut iste detentus per iudicẽ laicum reputatur clericus communi fama & æstimatione vulgi; & pro clerico se gerebat ante captionem, & in isto casu fiet remissio ad iudicem ecclesiasticum, & si postea appareat, quòd sit laicus: iudex ecclesiasticus illũ remittet ad iudicem sæcularem. Si autem communi fama non reputabatur clericus ante captionem; quia nõ incedebat in habitu clericali, tunc remanebit in carceribus iudicis sæcularis. Sed vtrum pendente ista cognitione, an sit clericus vel nõ, vtrum iudex poterit procedere ad cognitionem causæ principalis? Respõdet qđ illa quæstio est præiudicialis: & faciet sopire quæstionẽ principalẽ. Cognitio dubitationis an sit clericus vel non, pertinet ad iudicẽ ecclesiasticum: vocato tamen iudice sæculari, & illo cuius interest: quia forte fuit captus ad instãtiam partis. Et causa quare isti sunt vocandi est ista: quia forte iudex ecclesiastic⁹ ꝓnunciaret istum clericũ, & forte esset clericus, q esset degradatus, qui non deberet gaudere priuilegio clericali: vel fuit goliardus, & fuit priuatus priuilegio clericali: ideo isti quorũ ĩterest, sũt vocãdi, qñ cognoscit an iste sit clericus vel non. Vestes Non dicit vestem in singulari: qa in vestibus inferioribus nõ debet habere habitũ difformem: ideo iura loquentia đ ista materia loquũtur semꝑ in numero plurali. No primo ꝙ iudex sæcularis sine metu excõmunicationis põt capere clericũ in delicto deprehẽsum, licet textus hoc nõ dicat. Sed vtrum istud verum sit, etiam sine licentia iudicis ecclesiastici? Doctores dñt, ꝙ si iudex sæcularis videat, quód clericus criminosus non sit in periculo recedendi; & possit habere licentiam à iudice ecclesiastico, nõ dẽt talem clericum capere auctoritate sua propria, alias incurreret excõicationem; Sed si videt, ꝙ periculũ sit in mora, & ꝙ talis fugeret, & sic crimẽ remaneret impunitũ: põt talẽ clericũ capere absq; metu excõmunicationis, nõ tñ ad finẽ retinendi, & illũ clericum puniendi de crimine; sed ad finem ipsum remittendi suo iudici ecclesiastico. Et quamuis iura dicant, ꝙ qñ quis timere iniecit manus violẽtas in clericum, incurrit sententiã excõmunicationis: tñ in hoc casu non facit temere, nec incurrit excommunicationem. Not. quod qñ clericus criminosus fuit captus ꝑ iudicem sęcularem, & petatur remitti ad iudicem ecclesiasticũ, debet remitti iudici ecclesiastico: & quæstio vtrum talis sit clericus, vel nõ, pertinet ad iudicẽ ecclesiasticum l. omni innouatione cessante. C de sacrosan. eccle. vbi dicitur, ꝙ si coram iudice sæculari emergat aliqua quæstio spiritualis, debet fieri remissio ad iudicẽ ecclesiasticum. No. ꝙ pendente quæstione ista, an sit clericus vel laicus, non dẽt iste remanere sub custodia iudicis sæcularis, sed ecclesiastici, si ante deprehensionem reputabatur clericus. Item nota ꝙ si ante captionem gerebat se pro laicó, non dẽt remitti ad iudicem ecclesiasticum, donec sit cognitum an sit clericus. No. ꝙ licet captus ante captionem gerebat se pro laico, tamen questio an sit clericus vel non, est quæstio præiudicialis, & facit dormire & quiescere causam principalem.

CAP. XII.

SI iudex d † laicus malefactorem captum deti-

† Vide Alex. cõs. 8. li. 1. & cõcil. 61. lib. 4 Bal. in l. si qua ꝑ calũniam. C. de epis. & cler. Canonistas in c. cũ non ab hoĩe, ext. de iu. late Gouarru. in practicis. q. c. 33. & Gãmaeitum de cilio. 81.

[Prima gl. ponit summam, & quid declarat.

d ¶ Si iudex. si malefactor captus a iudice laico dicit se clericum, huius rei cognitio ad iudicem ecclesiasticum spectat. Et si notorie, vel publica fama, vel communi estimatione habet pro clerico, statim fit remissio. Idẽ si prius se gerebat pro clerico, & modo deprehensus fuit in habitu clericali. Si autem prius se gerebat pro laico, licet modo in clericali habitu deprehẽsus fuerit, non fiet remissio, donec fuerit de clericatu probatum, sed interim ꝯ eũ iudex in nullo procedet:

hoc dicit. Et declarat decretalis ista ea, quæ no. Innocentius & Host sup. eo. vt famæ.

[Glo seq. inducit tria similia.]

a ¶ Repetat.] sic & ciuitas repetit suum ciuem, ff. de rei ven. l. 1. §. 1. ff. ad muni. l. de iure. sic & petit suo ciuī iustitiā fieri, & violēter ablata restitui. 33 q. 2. dominus. sic & pr̄ repetit filium, quod dic vt s̄. de conuer. in fin. c. vlt. sic & miles armatæ militiæ ꝑ magistrū militum in ciuilib. & criminalib. iudicatur. C. de iur. om. iudi. l. magisteriæ. & sic clerici corā suo iudice. s̄. de iudic. si clerici. Io. And.

b ¶ Iudice.] sæculari, qui malefactorem detinet.

c ¶ Ecclesiasticum.] vide quod est infra, cognitio pertinebit in textu.]

d ¶ Spirituali.] de qua z nec principaliter, nec incidēter habet sæcularis iudex se intromittere. sup. de ord. cogn. tuā. qui fi. sint legi. per venerabilem. & c. lator. cū similibus.

e ¶ Interest.] puta aduersario, qui illū fecit detineri: & pro maleficio fecit puniri; & sic hi sunt vocādi, quorū interest. sic supra de maio. & obe. inter quattuor. C. de euic. emptor fundi. Et ff. de re iu. de vnoquoque. & su. de empt. & ven. c. fin. si aūt nō est aduersarius. puta quia iudex ꝓcedit ex officio, citabitur iudex. vt sup. dicit. & concor. sup. eo. tit. & lib. venerabilibus. §. 2.

f ¶ Notorium.] facti scilicet ꝙ nulla possit tergiuersatione celari. sup. de cohabi. cleri. & mulie. vestra. q̄a notorie cognoscit ꝑ clerico, vt Archidiaconus, vel archipresbyter, vel presbyter Boñ. vel his similes, vel si est notorium iuris, ad idem sup. de verb sign. cum olim.

g ¶ Debeat.] hoc ideo dicit, quia si esset clericus buso, vel goliardus, & gestasset artem illam per annū, vel tertio monitus nō destitisset, vel esset clericus vxoratus nō incedens in habitu, vel esset bigamus, z uel degradatus talis nō remitteretur, quia priuilegio non gaudet, vt sup. eo. lib. de vita & honest cler. ca. vnico. Adde quod habes in cle. I. eo. tit. de cle. coniug. & I. de biga. c. vnico. de pœnis. c. 2. in fi.

ADDITIO. Idem Archid. hic. vide quod scripsi supra eod. tit. perpendimus, & cap. contingit. 2. sup. glo. & per hoc sine distinctionū prolixitate videre potes casus, quibus clericus ꝑdit priuilegium clericale. Io. And.

z Et in dubio ecclesiasticus est iudex vt ita Perusinus in c. dilecto. de appe. in fine.

z Saluo ꝙ no. s̄. eo. lib. de biga. c. vno. in gl. verbo. Io. And.

neat, & is se clericum dicens ad curiam ecclesiasticam petat remitti, vel curia ipsa eum tamquam suum clericum repetat, [a] iudice [b] illum inficiante clericum, ac ob hoc minime remittendum: dubitationis huiusmodi, an scilicet sit qui repetitur clericus, ad iudicem ecclesiasticum [c] (quia de re ecclesiastica & spirituali [d] vocato tamen iudice seculari, vel alio cuius interest [e]) cognitio pertinebit. Et si notorium [f] fuerit, quod idem malefactor sit clericus, qui huiusmodi priuilegio gaudere debeat, [g] statim absque alia cognitione, vel [h] fama publica de hoc extiterit, aut [i] ipse pro clerico communiter habebatur; [k] in continenti etiam ante cognitionem [l] de clericatu, ecclesiasticæ curiæ debet reddi.

¶ Idem esse censemus, si reus ipse ante deprehensionem pro laico publice se non gerens, deprehensus fuit in habitu clericali: tonsuram videlicet & vestes deferens clericales; [m] nam talem debemus clericum (donec cōstet de contrario) reputare, [n] Sicut de illo, qui in possessione ingenuitatis existit: si dicatur ab alio libertinus, legalis [o] sanxit auctoritas, vt probādi necessitate non ipse sed aduersarius adstringatur. Iustū est enim, vt ipse talis, quem gestat ex habitu (quousq; appareat aliud) præsumatur, qualis is esse, cuius fert habitum, comprobatur. [p] Ex stigmate [q] namque consueto Fabricensibus † imprimi, Iritans Fabricensis agnoscitur; [r] Et custodes aquarū (quos hydrophylacas nominant) quæ eis insigni solet annotatione signati [s] manifesti sunt omnibus, & angariarum nomine non tenentur. Isque status alicuius esse videtur, in quo ipse deprehenditur, donec contrariū doceatur.†

¶ Non sic autem volumus obseruari, si ante deprehēsionem pro laico publice se gerebat, ac pro tali communiter habebatur, q̄uis deprehensionis tpe

h ¶ Vel.] repete, si, Et dicas, vel si fama, &c.

i ¶ Aut.] repete iterum præfatam coniunctionem, si.

k ¶ Habebatur.] sic. ff. ad Maced. l. 3. ff. de offic. præto, Barbarius. sup de iure patro. consultationibus.

l ¶ Cognitionem.] scilicet cum est fama vel communis existimatio, quia si est notorium, ibi non est necessaria cognitio.

ADDITIO. Vnde supra dixit, absque alia cognitione, hic dicit ante cognitionem. Ioan. And.

m ¶ Clericales.] supra de vita & hone. cleri. vt clericorum, & ca. clerici.

n ¶ Reputare.] vt in quo statu reperit. in eo iudicetur ꝓ præsenti, licet posset inquiri de alio statu. ff. de iniur. itē apud § si quis virgines. & ī. in fi. cap.

ADDITIO. Archid. alleg. 25. distin. qualis. 24. quæstio. 2. nec quisquam. & sup. eo. in præsentia. Ioann. And.

o ¶ Legalis.] C. de lib. cau ea quæ ff. de li. cau. liberis. §. fi. & l. cum necessitas. ff. de proba. l. circa.

p ¶ Comprobatur.] hoc vult dicere, hi qui portant talē habitum solent clerici esse, vnde iste putetur clericus sicut habitus demōstrat, vt q̄ similem cum alijs vitam suscipiunt, &c. supra de statu mona. recolentes.

q ¶ Ex stigmate.] idē verbum habes; 2. q. 2. hoc ipsum.

r ¶ Agnoscitur.] hoc habes C. de fabrica. l. stigmata. lib. 11. Et dr̄ Fabricensis qui publica arma facit in publicis fabricis, & non alibi, & dat primicerio, q̄ l reponat in publicis armamentis. Et est stigma instrumētum, quo eorum brachia figurabantur, cui erat impressum nomē Imperatoris, facies vero non figurabātur. C. de pœn. si quis. & est si. huic supra de crimi. fal ad audientiam.

ADDITIO. Dicit Archid. quod stigma est coctura igneorum vulnerum. Dicunt deriuatores, quod est signū, character, cicatrix, coctura, inustio, q̄ fit calido ferro. ad Gal. 6. Stigmata domini mei Iesu in corpore meo porto Io. And.

s ¶ Signati.] C. de aquædu. l. decernimus ad fin. & annotatio est, quia singulis manibus eorum imprimitur nomen Imperatoris. Hydrophylaces 3 autem dicūtur ab hydria, quod est vas, vbi aqua defertur, vel hydro, aqua, Phylattain, id est, custodire. inde Hydrophylaces, id est, custodes aquarum, & est si. quod de gazaphylacio dicitur supra de proba. c. I.

† Vide Alciatū lib. 1. prætermissorū verbo, militia.

† Ex isto ver. no. ꝙ p̄ iudiciali q̄stione pendente, principaliter mora quiescit c. tuā de or. cog. l. præsens. C. ad l. Fabiam, de plag. nec interim laius clericū relaxabit Inn. ca. vt fa. n. a. Pe. de Anch. Font.

3 Vide Alciatum in l. decernimus. C. de aquæduc. li. 10.

a ¶ Cle.

a ¶ Clericali.] multo ergo fortius si etiam deprehensus sit in habitu laicali, & hoc denotat, quod dicit: quã uis, &c. & licet dicamus, quod vltima mora nocet. ff. de peri. & commo. rei ven. l. illud. hæc vltima possessio nõ releuat in hoc, quod fiat remissio.

ADDITIO. Dicit Io. Mo. ꝙ ẽ ratio digna no. quia hic plura faciebat contra ipsum quàm pro ipso, vt paret in textu: & ideo a pluribus denominabitur, etiam secundum illum iudicabitur, vt no. ĩ. tit. proxi. c. vlt. Io. And.

[Glo. seq. primo signat contrarium, & soluit; secundo quærit opponẽdo, & dupliciter soluit.]

b ¶ Fecerit.] coram iudice ecclesiastico. Idem Io. Mo. & Archid. vt s̃. 1. respõso: & sic cõtinentia causæ diuiditur ɔ̃ id su. de sequestra. c. 1. & ẽ ideo, qa natura causæ requirit alium iudicẽ, de ordi. cogn. tuam. q fil. sint leg. lator. cum si. Sed detentus in sęculari curia quomodo litigabit coram ecclesiastico? Dic, quod forte relaxabitur datis fideiussoribus, sed non propter hoc remittetur, infra eo, si clericos, ĩ fi. vel litigabit per procuratorem, natura enim facti hoc habet, quod interdum per alium quis prosequatur causam, sup. de iud. mulieres. de statu reg. c. vnico. ff. de custo. reo. l. diuis. hanc aũt fidem faciet per publicum instrumentum ordinationis suæ, 2. q. 1. legum. per testes poterit etiam hoc probare, sup. de cler. pereg. tuæ.

repertus fuerit in habitu clericali: [a] tunc enim restituẽdus non est, quousq; fidem de titulo fecerit[b] clericali, cuius eidem probationis onus incumbat propter pręsumptionem,[c] quæ aduersus ipsum orta est ex delatione laicalis habitus procedenti. Contra eum tamen interim [d] quivis processus [e] iudicis penitus cõquiescat.

¶ Idem.

¶ Non tenet suspensio vel interdictum lata in participantes, non præmissa monitione canonica. hoc dicit. Ioan. Andr.

C A P. XIII.

STatutum [f] Gregorij [g] Papæ decimi factum ad declarationem constitutionis Innocentianæ, [h] quæ prohibet participantes excommunicatis ea participatione, quæ solum † minorem inducit, [i] maiore excõmunicatione ligari monitione canonica [k] nõ pręmissa: in suspensionis, & interdicti sentẽtijs (quæ pro huiusmodi participatione plerumque ab ordinarijs, vel delegatis † iudicibus promulgãtur) præcipimus inuiolabiliter obseruari: † Decernentes easdem sententias non tenere aliter [l] promulgatas.

ADDITIO. Idem Archid. vide, quod dixi in regula, non licet. ĩ. de reg. Io. Andr.

c ¶ Præsumptionem,] no. qñ præsumptio est, non sufficit possessio, nisi fiat fides de titulo, & concor. sup. eo. lib. de præscri. c. 1.

d ¶ Interim.] id est pendente probatione de titulo clericali, est enim hoc pręiudiciale, de quo primitus debet cognosci, vt sciatur, an vt clericus ab ecclesiastico, vel vt laicus a laico puniri debeat. & est si. C. de ord. cog. l. vlt. 3. q. 11. in fin. Io. And.

e ¶ Processus.] ergo non solum iudicare prohibetur sed etiam procedere, ad idem sup. eod. lib. de hære. c. vt inquisitionis. §. penult.

STatutum.) Duo facit: Primo ponit cõstõnem prorogantẽ, cui secũdo decretũ adijcit, ibi, Decernentes. Et vide quam difficile est prouidere malitijs, quia faciles erant iudices excõicare cum participibus, emanauit decretalis, Statuimus quæ vetuit participãtes excõmunicari maiori, nisi monitione præmissa. Faciebant iudices fraudem faciẽdo monitionem generalem, & ɔ̃ hos prouidit Greg. in ca. constitutionem. Sed demum iudices qui excommunicare non poterant participantes, nisi nominatim monitos, sine monitione dicebant, excommunico talem, & suspendo a diuinis omnes sibi participantes, vel faciebant gñalem monitionem de nõ participando sub pœna suspensionis vel interdicti. Io. An.

CASVS. Dictum fuit sup. in c. statuimus. eo. tit. ꝙ iudex non potest excommunicare participantes cum excommunicatis à se maiori excommunicatione, nisi pręcesserit canonica monitio: Sed nunquid sine canonica monitione potest suspendere, vel interdicere participãtes cum excõmunicatis à se maiori excõmunicatione? Rñdet ꝙ nõ; quia idem est dicẽdum in istis duabus sententijs sicut dictum fuit in snĩa excommunicationis videlicet, vt non possit iudex suspendere, vel interdicere participantes cum excommunicatis, nisi pręmissa monitione canonica.

[Prima glossa summat.]

f ¶ Statutum.] non tenet suspẽsio vel interdictum lata ĩ participantes, non pręmissa monitione canonica. h. d. Io. An.

g ¶ Gregorij.] sup. e. tit. & lib. constitutionem.

h ¶ Innocentianæ. §. sup. eod. tit. statuimus. istomet libr.

i ¶ Inducit.] dic vt dixi sup. eo. constitutionem.

K ¶ Canonica.] quod dic vt sup. eo. constitutionem.

l ¶ Aliter.] scilicet nõ pręmissa canonica monitione, & nominatim, parificata igitur sunt in hoc excommunicatio, suspensio, & interdictum. ad idem inf. eod is cui. in fi. & concord. sup. eod. tit. c. 1. §. hæc eadem.

† aliat solã.

† Not. ꝙ delegati pñt excõicare, suspẽdere, ĩterdicere, q̃quã hoc ĩ litteris delegationis ñ exprimat, s̃m doct. vid no. su. eo. statuimus Fon.

† Si tñ iudices ꝓcedãt ɔ̃ istos aliter q̃ per cẽsuras. text. nõ ꝓcedit: s̃m doct. post. Io. An. qa supsunt alia remedia. Font.

¶ Idem.

¶ Per negligentiam non prosequentis debito tempore appellationem, excommunicatio post eam lata nõ conualescit: sed poterit tunc denunciari, & debebit vitari, donec de sententiæ nullitate docuerit. hoc dicit. Ioan. Andr.

C A P. XIV.

LI-

LIcet.) Primo obiectioni respondet. Secundo quæstionem soluit, ibi, excommunicatus.

CASVS. Pone, ꝙ fui conuentus coram iudice ecclesiastico, coram quo proposui aliquam exceptionem declinatoriam, forte quod erat consanguineus aduersarij mei, vel aliquam exceptionem dilatoriam proposui, Iudex noluit admittere istam exceptionem, sed pronũciauit, quod ea non obstante procederet in principali, vnde appellaui in scriptis, & legitime expressa causa rationabili in mea appellatione, & sibi petij cum debita instantia, vt mihi daret apostolos, qui iudex dedit mihi apostolos refutatorios, assignando mihi terminum ad procedendum coram ipso in principali, qua die adueniente non comparui: ideo tanquam contumacem me excommunicauit, certum est, ꝙ si causa inserta in me a appellatione sit vera, non sum excommunicatus. Accidit, ꝙ non fui prosequutus meam appellationem: sed ipsa mea appellatio fuit deserta, qd debeo facere? Certe debeo redire ad excommunicatorem ad procedẽdum in principali. Sed ponamus, quod causa inserta in appellatione mea, ꝑꝑ quam appellaui, erat vera, & non fui prosequutus meam appellationem, licet causa quare appellaui sit vera, tamen præsumitur falsa: ex quo non sum prosecutus meam appellationem, vt est verisimile, quod causa ista est falsa, & iudex debet me (hoc non obstante) publicare excommunicatum. Sed nunquid in desertione appellationis potero probare, quod excommunicatio est nulla, quia appellaui ex cau-

se legitima? Certe sic: non tamen coram iudice ad quem appellaui, sed coram iudice à quo: sed interim me publicabit excõicatum, nisi petam beneficium absolutionis ad cautelam. Nota ex hoc, quod quantumcunq; quis appellauerit à snia interlocutoria iudicis inserta causa rationabili in appellatione videlicet tali, quæ si esset vera, deberet legitima interpretari pp hoc nõ est suspensa iurisdictio iudicis à quo sed ea appellatione nõ obstãte poterit in principali negotio procedere. Nota insuper principalem effectũ, ad quẽ emanauit psens c. videlicet, quod si appellans per negligentiam suam non prosequatur appellationem: sed appellatio efficiatur deserta non propter hoc conualescit excõicatio quæ eum lata post appellationem legitimã, tamẽ est presumptio de falsitate causæ appellationis.

† Vide Abb. in c. testimoniũ extra de testibus.

[Prima glossa ponit quid declarat, & summat.]

a ¶ Licet,] emanauit ad declarationem eorum, quæ not. Ioan. Tã. Ber. & Moderni sup. de app. sæpe. Et hoc dicit: per negligentiam non prosequentis debito tempore appellationem, excommunicatio post eam lata, non conualescit: sed poterit tunc denunciari: & debebit vitari, donec de sententiæ nullitate docuerit.

[Glo. seq. recit. per q. & solutionem.]

d ¶ Excommunicationis.), licet de excommunicatione exprimat: idem puto. (Idem Archid.) de sententia suspensionis & interdicti, cum eadem sit ratio ad hoc. sup. cap. proxi. & sup. eo. c. 1. & inf. eo. is cui. in fi. & su. de appel. ad hæc quoniam. & idem in qualibet sententia, quæ nulla est ipso iure ita, quod non esset necesse appellare. sup. eo. lib. de re iud. c. vlt. quia tunc si condemnatus appellaret, & non prosequeretur, nõ propter hoc conualesceret snia eadem ratione, quod dico verum, nisi talis esset casus, quo ratificaretur per appellationem sententia nulla, vt lata cum falso procuratore. ff. rem ra. hab. l. 3. §. falsus, de quo vide sup. de re iud. c. 1.

c ¶ Legitimam.) si causa fuit vera ex quo fuit legitima, sententia est nulla. sup. eod. per tuas. sed nisi prius appareat de eius veritate, non poterit denunciari nulla: licet tunc posset fieri absolutio ad cautelam. sup. eo. tit. & lib. venerabilibus. §. sed si ex causa, & §. vl. si ergo fuit nulla, solo tractu temporis non potuit conualescere. sup. eod. lib. de despon. in pu. c. vnico. & inf. de reg. iur. non firmatur, cum suis concor.

(Glo. seq. obiicit, & soluit.)

Infamia retro notat ille, qui appellat onẽ interiectã nõ psequitur.

d ¶ Conualescat) contra. ff. de his qui no infa. l. furti. vbi retro notatur infamia condemnatus de furto, qui appellationem non prosequitur: sic videtur retro debere censeri excommunicatus, ex quo appellationem nõ prosequitur. Sed non obstat, quia lex illa loquitur de appellatione emissa post sententiam ab ipsa sententia, hic de appellatione emissa ante sententiam, vnde ibi appellatio suspendit effectum sententiæ iam latæ, supr. de iureiur. venientes. hic ante sententiam iurisdictionem suspendit: vnde sententia postea lata, non tenet propter iurisdictionis defectum.

ADDITIO. Idem Archid. qui alleg. s. de consuet. ad nostram. & C. si à non compe. per totum. Io. Andr.

e ¶ Expresse.] Interdum enim fertur sententia excommunicationis in personam incertã. 5. q. 1. quidam. s. de offic. ord. si sacerdos.

Excõicatio aliqñ fertur in personã incertam.

f ¶ Ab homine.] de quo dic vt no. s. de appell. cum sit Romana. Io. Andr.

[Glo. seq. arguit negatiue: ponit opi. cõtrariam, quam coadiuuat, & coadiuuationi respondet.]

g ¶ Nunciari.] nota: non sequitur, iste denũciatus est excommunicatus: ergo excommunicatus est; hic enim denunciatur, qui forte excommunicatus non est, & facit ad q̃stionẽ, de qua dixi sup. eod. li. de excep. pia. Sed nunquid ad repellẽdum actorem sufficiat probari denunciationem excommunicationis? Videtur enim, quod non: p hunc textum, & per rationem dictam superius cum illa decret. pia. dicat id probari debere apertissimis documentis Hostien. tamen no. contrarium, & ibi Arch. vt ibi dixi: & pro parte illa facit hæc decret. nam hic per talem denunciationem vitatur a iudicialib. & extraiudicialibus, & legitimis actibus, vt sequitur: licet forte excommunicatus non sit, vt prædixi: sic dicam, quod ex quo de denunciatione non dubitatur, vitetur, & repellatur ab agendo, donec ostendat se absolutum, vel sententiam nullam sed si volumus tenere primum huic respondetur, quod hic non solum de denunciatione, sed etiam de sententia excommunicationis constabat.

Denunciatio excõicatiõis ñ reddit quẽ excõicatum. Vide Abbatẽ & alios in c. prædẽtiã. in §. sexta. de offic. deleg. & in c. pasto. §. verũ. de appel.

† Vide Alex. cõsil. 8. l. b. 1. & c. vñ su. 1. dubio. & cõsil. 149. li. 6. incip. in causa ĩquisitionis.

h ¶ Legitimam.) id est, ex legitima, & vera causa interpositam, vt superius dixi.

ADDITIO. Hæc glossella procedit in appellatione interposita ante sententiam. Io. Andr.

i ¶ Aliàs.) tolle exempla, quæ dixi supra eod. titu. & lib. præsenti.

(Glo. seq. recitetur per contrarium, quod dupliciter soluit.)

k ¶ Docuerit.) potest exponi, id est docere cœperit: quia pendente probationis articulo, ab extraiudicialibus & legitimis actibus non repellitur, & sic cessabit contrariũ decr. sup. e. tit. & lib. solet. in fi. Vel dic illud habere locum in eo, qui debito tpe appellationem prosequitur; istud in eo, qui prosequi neglexerit; vnde in pœnam euitabitur ab extra iudicialibus, donec docuerit, &c. & sic stabit proprie hoc verbum.

1 Ad hoc quia mat. accus. pos. insuper, & quod ibi no. in 2. gl. Io. An.

ADDITIO. Idem Archid. qui etiam dicebat, quod pro denunciatione iudicis prima facie præsumitur. de renunc. in præsentia de elect. bonæ. ver. & pro his; licet per illam amplius non ligetur. de appel. pastoralis. in fin. Io. Andr.

Licet[a] excommunicationis [b] sententia post appellationem legitimam [c] promulgata, per negligentiam appellantis appellationẽ suã minime prosequentis non ratificetur, nec etiam conualescat: [d] Excommunicatus tamen nominatim vel specialiter & expresse, [e] qui post appellationem legitimam excommunicationis sententiam asserit in se latam: si appellationem eandem infra tempus † ad ipsam prosequendam [f] ab homine vel à iure statutum non fuerit [vt debuit] prosecutus, lapso eodem tempore excommunicatus publice nunciari, [g] & nedum in iudicialibus, sed etiam in extraiudicialibus euitari, ac à legitimis actibus removeri debebit, quousque, quod post appellationem legitimam [h] excommunicatus fuerit, vel aliàs [i] de ipsius sententiæ docuerit [k] nullitate.

¶ Idem.

¶ Prælatus capi faciens, & includens, etiam per laicos clericum nondum incorrigibilem excommunicatus non est: nec etiam ipsi capientes. Secundo dicitur, si talis dat fideiussores de parendo iuri, detineri non debet: nisi iusta causa id suadeat. hoc dicit Ioan. And.

CAP. XV.

SI † CLE-

SI clericos.) Sunt duæ partes. Secunda; ibi, Eosdem. Prima facit tria; soluit dubium, quod dupliciter fortificat; ibi. Etiam per. & ibi, Licet causam reddit; ibi,

Cum.

Cum in his Secunda dat regulam, à qua duos casus excipit. ibi Nisi.

¶ Etno. ꝙ dicit clericos in genere, non distinguendo an sint vel non sint in sacris, in modo tamen capiendi & detinendi debet in his haberi distinctio. 45. dist. cũ beatus Ioan. And.

nem puniendi crimina. vt infra 4. gl. & in remissione, quam dat fi. glo. & facit cle. 1 ꝭ. de celeb. Mis. ad fi. Io. And.

c ¶ Pœna.] quia carcer non est pœna, quod tamen dic vt sup. eod. lib. de pœnis. quamuis.

ricos [a] tuæ iurisdictioni subiectos [b] propter commissos excessus, etiam per laicos capi facias, & eos (ne fugiant) in carcere, pœna [c] debita postea castigandos, includas: te vel capientes eosdem (licet nondum appareat incorrigibiles [d] illos esse) nulla credimus excommunicatione nodari: [e] Cum in his (nisi aliàs ex proposito excedatur [f] in ipsis) temeritas vel iniuria [g] nequeat deprehendi. Eosdem quoque clericos, [h] si de parendo iuri tibi fideiussoriam [i] dederint cautionem, detinere non

¶ Pro intellectu hui⁹ cap. est præsupponendum quod habet in c. at si clerici. de iud. in antiq. videlicet ꝙ punitio clericorũ spectat ad iudicẽ ecclesiasticum & nõ secularem. Et præsupponẽdum quod iudex ecclesiasticus non debet clericum detinere in vinculis.

CASVS. Est aliquis clericus, q est suspectus de delicto, nõ tamen est incorrigibilis, iudex ecclesiasticus vidẽs quod nõ potest eum capere ꝓpter potẽtiam ipsius clerici suspecti, vel forte quia non habet captionem extra septa domus episcopalis, mandauit iudici sæculari, vt talem clericum caperet, & retineret in carceribus, qđ fecit ipse iudex secularis, vtrũ capiens & etiam episcopus mandans, & executores mandati sint excommunicati? videtur quod sic, quia inijciẽs manus violentas in clericum, & mandans incurrit excommunicationem Hoc tamen non obstante respondet Romanus Pontifex dicens, quod tales non incurrunt sententiam excommunicationis. Sed ponamus quod ad mandatum iudicis ecclesiastici iudex secularis cepit talem clericum, & eũ incarcerauit, & ad requisitionem iudicis ecclesiastici, eum sibi restituit, iste clericus sic captus offert dare fideiussores de iudicio sisti, vtrũ iudex ecclesiastic⁹ debeat recipere istos fideiussores, & talem clericum relaxare siue elargire & dimittere? Respondet quod sic, nisi crimen esset adeo graue, ꝙ verisimiliter timeret de absentia istius clerici, ꝙ dimittat suos fideiussores & fugiat, quia tũc nõ esset liberãdus, sed deberet manere in carceribus. Idem est de iure ciuili, quia criminosus non est detinẽdus in carceribus, si offerat fideiussores, nisi crimẽ esset tam graue, quod timeretur de fuga criminosi. Nota primo quod laicus capiẽs clericum de mãdato iudicis ecclesiastici, non incurrit sententiam excõmunicationis, quia illud nõ facit iniuriose & temere, sed licite. Nota illud, ad quod alleg. præsens cap. quod detinens clericum in carcere, incurrit sentẽtiam excommunicationis, & pauci iudices in hoc euadunt sentẽtiam excommunicationis, quia multoties propter malitiam detinẽt clericos corporaliter in carcerib. suis, & sic incurrunt sententiam excommunicationis. Nota quod criminosus captus pro delicto suo, si offert dare fideiussores, est dimittendus.

[Prima glo. summat, diuidit, & dicit quid corrigit. & declarat.]

a ¶ Si clericos.] Prælatus capi faciens, & includens etiam per laicos clericum nondum incorrigibilem, excommunicatus non est, nec etiam ipsi capientes. Secundo dicitur. Talis, si dat fideiussores de parendo iuri. detineri nõ debet, nisi iusta causa dissuadeat. Et corrigit prima pars, quę no. Ber. supra eod. vniuersitatis. in vlt glo & cap. vt famæ. & declarat, quod ibi notant Moderni.

[Secunda glo. respondet per quæstionem.]

b ¶ Tuæ iurisdictioni subiectos.] cui loquatur non apparet, ideo dico decr. locum habere in quolibet iurisdictionem habẽte: siue de communi iure, siue priuilegio, vel consuetudine. Ad idem C. de spor. l. vlt. & facit quod dixi sup. eo. lib. de pœnis. quamuis.

ADDITIO. Intellige glo. de habente iurisdictio-

d ¶ Incorrigibiles illos esse.] huius contrarium not. Ber. in præd. glo dicens, ꝙ si apparebat clericum incorrigibilem, capi poterat per laicos sine pęna, aliàs non. & sic etiã soluebat contrariũ de decre. vniuersitatis, ad decret. vt famæ. supra eodẽ. tu dic vt in sequenti glossa.

[Gl. seq. alleg. septẽ concord. signat vnũ contrarium, ponit duas opiniones, quas reprobat, demum soluit.]

e ¶ Nodari.] concor. s. eod. vt famæ. contra. s. eod. vniuersitatis vbi excommunicationem incurrunt abbas & laici, qui de ipsius mandato monachum verberabãt Ber. & Host. soluebant, vt dixi in glo. proxi. quod est falsum, vt hic vides. Alij dicunt, [1] quod decre. vt famæ loquitur in episcopo, decre vniuersitatis in abbate, sed hoc patet falsum per istam decret. quæ loqtur in quolibet iurisdictionem habente, vt dixi sup. gl. 2. Dic ergo ꝙ decret. vt famæ. & ista loquũtur in captione, & inclusione, quæ de mandato prælati cuiuscũque, qui crimina punire possit, potest fieri etiam per laicos, licet ille nondum incorrigibilis appareat. decret. vniuersitatis. de verberibus loquitur, quæ si prelatus clerico, vel monacho per laicum inferri iubeat, sed iniuriose, non est dubium, si in modum iustitiæ, vel disciplinæ [de regul. ca. vlt.] hoc tamen per laicũ facere nõ debuit, sed per clericos, vel per semetipsum, si erat minor episcopo; & ideo mandans, & mandatarius excommunicati sunt, vt ibi.

1 Ioan. Mo: olim hoc tenuit, s. postea addidit vt sequitur in gl. Io. An.

f ¶ Excedatur.] ad idem sup. de rest. spol. olim. 1. in fi. & hoc vult dicere, si clericus captus quiete se duci pmittit, & ducentes eum non resistentem calce, pugno, vel alio modo percutiunt, vt iam vidi de facto, isti bene sunt excommunicati, hoc sonat littera.

ADDITIO Imponenda est enim sæuientibus fręni tẽperies. C. de custo. reo. l. 2. in fi. Io And.

[Gl. seq. alleg. duo iura, arguens ad quæstionem, & ponens tres solutiones ipsius.]

Sęuientibus imponenda est tẽperie fræni.

g ¶ Iniuria.] 17. q. 4. si quis suadente. & sup. de sentent. excom. contingit, & facit hæc littera ad quæstionẽ dominicalem de illo, qui fugiens inimicos obuiauit clerico equitãti, a quo equũ petijt vt fugere posset, quẽ cum ille negasset, sibi per vim abstulit, & postea remisit, an talis sit excommunicatus? Bart. Btix. in q. dominicali 82. quidam cum fugere opiniones posuit, quarum vna fuit, talem excommanicatum non esse, quia id non fecerat diabolo suadente, ad cautelam tamen ab episcopo absolui poterat, alia fuit talem excõmunicatum, sed mitius puniendum. 50. dist. presbyteros. sup. quod metus causa. sacris. Tertia fuit Tan. quã ibi sequitur Bart. talem excommunicatum, sed propter id nulla pœna puniendum.

h ¶ Clericos.] idem in laicis & bene etiam eodem modo dicit lex. ff. de custo. reo. l. diuus.

[Glo pen respon. per quæstionem.]

i ¶ Fideiussoriam.] ergo non nudam tantum. idem & multo fortius si pignora darent, [2] cum sit melius pignori incumbere, quam in personam agere. inst. de obl. q ex deli. §. furti & ff. de reg. iur. plus cautionis Et qui se pmisit satisdaturum, satisdat, si pignora, vel fideiussores det. ff. de consti. pe. l. promissor. in fine.

2 Idẽ Archi.

a ¶ Causa rationabilis.] cum plures forte fuerint malefactores, vult vnum detinere, vt per eum veritatem manifestantem alios capere possit.
ADDITIO. Fa. 23. q. vl. ca. vlt. s. de confes. ca 1. sup. eo. lib. de hære in fidei. & ca. accusatus. §. licet. Ioan. An.

propter hoc intelligitur ecclesia interdicta: vnde alij clerici licite celebrant in illa. ad hoc. sup. e. lib. de priuil. per exemptionem. in fi.
ADDITIO. Sed per eandem decre. vr̃ quod interdicta ecclesia, interdicti sint eius clerici, sicut exempti sunt

debes: Nisi excessus enormitas vel alia causa rationabilis [a] eos suaserit detinendos.

¶ Idem.

¶ *Interdicto clero non est interdictus populus, nec econuerso. Interdicta ciuitate, propter delictum domini, ciues non interdicti extra psã audiũt diuina interdicto populo singulares de populo intelligũtur interdicti. h. d. Io. And.*

CAP. XVI.

SI sententia [b] interdicti proferatur in clerum, [c] non intelligitur nisi aliud sit expressum in ea, interdictus populus: nec etiam econuerso. [d] Vnde vno interdictos ipsorum, alius licite admittitur ad diuina.

¶ Ceterum cum propter delictum domini [e] vel rectoris, est ciuitas interdicta: ciues eiusdem (qui culpabiles non existunt, dummodo & ipsi propter dominum vel rectorẽ puniendum in eis non fuerint interdicti) [f] possunt extra [g] ipsam licite interesse diuinis.

¶ Cum vero alicuius terræ populus interdicto nodatur, singulares ex eo personæ, quas interdictas esse constat (ne sententia effectu careat, [h] cum diuinorum auditio, & sacramẽtorum perceptio populo, vt vniuersis non competãt) [i] non debent alicubi [k] (casibus expressis [l] à iure dũtaxat exceptis) audire diuina, uel ecclesiastica recipere sacramenta.

¶ Idem.

¶ *Interdicta ciuitate suburbia & continentia adificia dicuntur interdicta. Et interdicta ecclesia, capella contigua & cœmeterium cõtiguum dicitur interdictum. h. d. Ioan. And.*

SI sententia.] Sunt duæ partes, q̃ patet, prima soluit dubium, & excipit: ibi, Nisi: & solutionẽ declarat: ibi, Vnde secũda: ibi, Ceterum soluit secundum dubiũ duas limitationes interse ẽs: ibi, Qui culpabiles, & ibi. Dũmodo. Tertio: ibi, Cũ vero. soluit tertiũ, rationem interferens: ibi, Ne sententia.

CASVS. Ponamus ꝙ clerus ciuitatis Pictau. est interdictus, vtrum etiã populus? Respõdet ꝙ non. Sed ponamus ꝙ pp delictum domini vel maioris huius ciuitatis fuit ciuitas interdicta, nũq̃d ciues q̃ nõ sunt culpabiles pñt audire diuina extra ciuitatem? Rñdet q̃d sic: non aũt in ciuitate. Sed ponamus q̃d eps Pictau. supposuit interdicto ecclesiastico pupulũ istius ciuitatis, vtrum sola vniuersitas videat̃ interdicta, vel ẽt oẽs particulares de populo sint interdicti? Respõdet ꝙ nõ solũ tota vniuersitas vr̃ interdicta, sed etiã oẽs particulares ciuitatis. No. primo q̃d licet de iure cõi sentẽtia excõicationis non possit proferri in collegiũ siue vniuersitatem, tñ potest proferri sentẽtia interdicti. & in hoc differunt sententia excõicationis & interdictum. No. quod interdicto clero alicuius loci, nõ vr̃ interdictus populus: nec econtra; interdicto populo non vr̃ clerus interdictus: Nã licet appellatione populi comprehenduntur oẽs ciues, nõ tamen comprehenduntur omnes homines alterius ꝓfessionis, vt sunt clerici. Nã duo sunt genera hominũ, quidã sunt clerici, alij sunt laici. No q̃d interdicto loco nõ videntur ciues siue habitatores loci interdicti, ideo extra locum interdictum poterunt audire verba diuina. No. effectũ interdicti. qñ ꝓfertur in personam, videlicet vt illi personæ denegetur auditio diuinorũ officiorũ, & etiam denegentur sacramenta: tamen sacramẽtum baptismi, confirmationis, & pœnitẽtiæ pñt recipi ab interdicto, & etiam in loco interdicto.

Nota primo quid operetur interdictum prolatũ in hominem, q̃ a talis non dẽt recipi ad diuina. No. secundo ꝙ interdictũ põt ꝓferri ĩ vniuersitatẽ, licet secus sit in excõicatione. s. eod. tit. & lib. Romana. §. in vniuersitatẽ. Dominic.

[Prima glossa summat, & dicit quid approbet, & declaret.

b ¶ Si sententia.] Interdicto clero non est interdictus populus. nec ecõuerso, interdicta ciuitatẽ propter delictum dñi, ciues non interdicti extra ipsam audiunt diuina: interdicto populo singulares de populo intelligunt interdicti. hoc dicit. Et approbat primũ dictũ quod notat. Host. sup. de priuil. ex parte. super verbo, populum. Secundum & tertium declarant notata per Ber. Innoc. & Host. sup. de priuil. quod nonnullis.

Interdicto clero alicuius ecclesiæ pp hoc nõ intelligitur ecclesia interdicta.

c ¶ In clerum.] interdicto clero alicuius ecclesiæ, non

exẽpta ecclesia. Sed contrarium sumitur j. §. proxi. quo ad nõ culpabiles & ad decret. per exẽptionẽ. respondet per regulã in pœnis. inf. de reg. iur. & per decre. statutum. s. de ele. eod. li. Io. And.

[Glo. seq. fortificat textũ per tria iura si bi ꝯtraria, & soluit.]

d ¶ Econuerso.] hoc idẽ probabat olim, per decr. pręd. ex parte. vbi lata fuit sentẽtia interdicti ĩ clerũ & populũ: sed ibi vnũ esset superfluum, si interdicto vno intelligeretur alterum interdictũ. & ad idẽ s. de præb. c. 1 64. dis. nosse. cum si. vr̃ tamẽ argu. ꝯ instit. de iur. nat. § plebiscitũ. vbi appellatione populi vniuersi ciues intelliguntur, ẽt connumeratis patricijs & senatoribus: sed illi eiusdem professionis sunt: isti vero alterius. ad idem 12. q 1. duo sunt, sicut & expresso laico in rescripto per generalem clausulam, non conuenitur clericus, vt no. sup. de rescr. sedes.

e ¶ Domini.] nota quia secus si propter delictum ciuium, & hoc etiã patet. inf. dum dicit, qui culpabiles non existunt.

f ¶ Interdicti.] aliud ergo est interdicere solum ciuitatem, aliud ciuitatem & ciues. Aliud ciues tantũ. Et no. quod pœna spirituali, scilicet interdicti bene punitur vnus pro delicto alterius. de hoc 1. q. 4. in summa. 24. q. 3. in summa. si igitur sunt interdicti, audire non possunt diuina. inf § prox.

g ¶ Extra ipsam.] ciuitatem intelligas, & extra continentiam inf. §. prox.

h ¶ Careat.] & sic violaretur neruus ecclesiasticæ disciplinæ: quod esse non debet, supra de consuet. cum inter vos, & sic not. intelligẽdum, vt res potius valeat q̃ pereat. s. de verb. sig. abbate. ff. de re iu. le. quotiẽs.

i ¶ Non competant.] quia vniuersitas est res inanimata, in qua non cadunt talia sup. eod. ti. & li. Romana. in fi. 1 vbi autem tractamus de his; quæ vniuersitati cõpetunt ita dicitur illud esse penes vniuersitatem, quod non penes singulos. ff. de in ius voc. l. sed si hac. §. qui manumittitur canonizata. 12. q. 2. qui manumittitur. populus autem est idem hodie, qui fuit ante centum annos. vnde tunc interdicto populo, & nõdum relaxato, qui nunc est, dicitur interdictus 7. q. 1. denique. 16 dist. habeo. ff. de iudi. proponebatur.

1 Nã vt ib[i] satis scrips[i] ista cadũt i[n] animam ra[tionalem] rationalem & personã re[...] rã nõ repr[æ]sentatã. Io[an.] And.

K ¶ Alicubi] etiam in loco noninterdicto.

l ¶ Expressis à iure.] j. e. c. vlt. quo ad diuina. quo ad sacramẽta hẽs s. de pœn. & remis. ꝙ in te. & j. e. quoniã.

Si civitas.] Sunt duæ partes, secuuda; ibi, Ratione. Prima soluit dubium, & obiectioni responde; ibi. Nam licet. Secunda pars distinguit secundum membrum: ibi, Secus. Io. And.

CAP. XVII.

SI ciuitas,[a] †castrum, aut villa subijciantur ecclesiastico interdicto, illorum suburbia,[b] & continentia ædificia eo ipso intelligi volumus interdicta. Nã licet prædicta [c] videantur alias murorũ ambitu termi nari, hoc tamen casu ne vilipendi [d] valeat sñia inrer dicti (qđ fieret, si posset in ipsorũ suburbijs, vel cõtinentibus [e] ædificijs licite celebrari vt prius [f]) expedit interpretationem fieri latioré. ¶Ratione quoq. simili, si sit ecclesia interdicto (supposita, † vel subiecta: nec ĩ capella eius celebrari, nec in cęmeterio ipsius eidé ecclesiæ cõtiguis [g] poterit sepeliri. [h] Secus si ei contigua nõ existant.[i]

† Hæc duo verba: supposita, vel ꝗ sunt in manuscriptis

CASVS. Ponamus quod Papa, vel Legatus, vel alius iudex ecclesiasticus supposuit hanc ciuitatẽ sub interdicto ecclesiastico, non facta mẽtione de suburbijs, & burgo Sãcti Hilarij, quod nõ est de ciuitate: vtrũ interdicta ciuitate dicãtur suburbia esse interdicta? Respõdet, quod sic: ita ꝙ non est licitũ populo audire diuina in suburbijs; alias ĩter dictũ esse modicieffectus; nã habitatores de facili haberẽt accessũ ad suburbia Sed ponamus, ꝙ alique eccl'a est supposita interdicto: vtrũ capellæ ipsi cõtiguę sint interdictæ? Rñdet ꝙ sic, & non solum capellæ, sed cæmeteriũ proximum. No primo, ꝙ differentia est inter ciuitatẽ, castrum, oppidum, vrbem. & villam: Nã ciuitas dicitur ciuiũ vnitas, & sic ædificia, & structura murorũ nõ dñr ciuitas, (sed congregatio hominum appellatur ciuitas) sed appellatur vrbs, nec est de substãtia ciuitatis ꝙ ibi sit eps; Nã anteq̃ essent epi, erãt ciuitates, & administrabãt epi cõiter, sed voluerunt cõtendere inter se, ideo fuerunt distincti: ita ꝙ vnus administrat inf. certos limites, & sedes eius collocaretur inter ciues. Castrum dr̃ quasi casa arcta: nam nõ debet esse diffusum ne tempore guerrę egeat magna custodia hominum & victualibus. Oppidũ dicitur magnũ & amplum castrum, & necesse est, ꝙ sit amplum, vt homines tempore guerrarũ possint in eo retrahere bona sua. Villa stricte accipiendo, accipitur pro illa parua casa, quæ est in rure ordinata ad reponendum instrumenta agri, vt sunt aliqui in agris, & vineis suis, qui habent aliquam paruam casam, in qua reponunt instrumenta sua, sed large accipitur pro congregatione hominum se collocantiũ ĩ ædificia, quæ nõ sunt vallata muris, nec clausa murorum ambitu. No. quod in loco interdicto nõ est quis sepeliendus.

¶Et an appellatione ciuitatis, veniãt terræ si bi recõmẽdatæ vide Anc. ĩ cle. ne Romani. §. saneq̃ elect. vbi asserit nõ venire, & q̃ sit rõ, vide Curt. Iũ. cõsil. 204 lib. 2. & q̃d veniat appellatione ciuitatis tradit Feli. ĩ c. Rod. ext. de resc.

[Prima gl summat.]

a ¶ Si ciuitas.] interdicta ciuitate suburbia, & continentia ædificia dicuntur interdicta: Et interdicta ecclesia, capella contigua, & cœmeterium contiguum dicitur interdictum, hoc dicit.

b ¶ Suburbia.] ad idem ff. de ver sig. 2. & l. ædificia, & l. vt Alphenus. & l. qui in continentibus.

c ¶ Prædicta.] s. ciuitas, castrum, vel villa.

d ¶ Vilipendi.] ad idem sup. c. prox. in fin. & sup. de de consue. cum inter vos.

ADDITIO. In c. sup. proxi. interdictum eneruabatur vel effectu carebat, hic aliqualem effectum habebat sed vilipendebatur, & concor. sup. de priui. vt priuilegia. in fi. Io. And.

e ¶ Continentib.] satis videtur iudicis arbitrio relinquendum quæ dicantur continentia ædificia, & non dicit contiguis, vt prox. respon.

f ¶ Vt prius.] hoc dicit, quia celebrari potest licet non vt prius. inf. c. vlt.

g ¶ Contiguis.] contigua sunt, quorum extrema se inuicem coutingunt.

ADDITIO. Vide quod dixi eod. lib. de consecr. eccle. vel alta. c. vnico super glo. contigua. Io, And.

[Gl. seq. dat simile, quærit, & soluit.]

h ¶ Sepeliri.] est si. inf. eo. is cui. 2. resp. si n. alicui interdicitur ingressus ecclesiæ, & sepultura cęmeterij, vt ibi. Sed pone tũc temporis aliquem ibi sepultũ, & postea relaxatũ est interdictũ; nũquid talis exhumabitur? non, si pænitens decesserit secũdũ Inn. qui hoc not. sup. de excess. præla. cap. vlt. quia res deuenit ad eũ casum, &c. Host. no, contra sup de cõsuetu. eccl. vel alta. consuluisti.

ADDITIO. Facit ꝙ no. eo. tit. a nobis 2. in fi. pen. gl. & vide quod not. in cle. de sepul. eos qui. in gl. sed qui. Io. And.

i ¶ Existant.] idẽ habuimus in pollutione sup. e. lib. de consec. eccl. vel alta ca. vnico. Est aũt secus econtrario, vt ibi. s. quòd cęmeterio interdicto, non dicitur interdicta ecclesia etiam contigua, & ibi patet ratio.

¶ Idem.

¶ *Celebrans scienter in ecclesia polluta, vel præsente excommunicato maiori excommunicatione, irregularitatem nõ contrahit. Do.*

CAP. XVIII.

IS qui [k] in ecclesia san-

IS qui in.] Duæ sunt partes, secunda; ibi, Is vero. Prima soluit duo dubia, secundum: ibi, Vel qui, & rationem interserit: ibi, Cum id. Secunda ponit pęnã violantis interdictum, declarando quis violet, & quid importet pęna. Io. And.

CASVS. Aliquis Titius in ecclesia aliquem iniuriose verberauit vsque ad sanguinis effusionem, vel aliquam mulierem cognouit carnaliter, etiam vxorem propriam, & sic ecclesia est polluta, nunquid celebrãtes in tali ecclesia polluta efficiũtur irregulares? Rñdet quòd nõ; nam celebrantes in loco polluto nõ contrahunt irregularitatem, nisi fuerit cautũ in iure & expressum. Idem dicẽdum est de illo, qui celebrat scienter præsente excommunicato maiori excõmunicatione. Sed ponam' ꝙ aliqua eccl. est supposita interdicto ecclesiastico: aliquis in ea celebrauit, vtrum efficiatur irregularis? Rñdetur ꝙ sic: nisi impetret à Romano Pontifice, vt possit celebrare diuina etiã in loco interdicto, & talẽ celebrãtem in loco interdicto solus Papa potest absoluere, & efficitur talis celebrãs ineligibilis actiue, & passiue: hoc est non põt eligere nec eligi. Not. primo ꝙ effusione sanguinis humani iniuriose facta, polluitur ecclesia. No. quod in ecclesia polluta nõ debent diuina celebrari. sed prius per epm debet talis ecclesia reconciliari. No. ꝙ celebrãs diuina in ecclesia polluta, est puniendus ad arbitriũ superioris. No. quod celebrans in loco interdicto cõtrahit irregularitatem, puta quod irregularis efficitur ineligibilis actiue, & passiue. No. quod celebrans præsente excommunicato, non contrahit irregularitatem, sed est proximus irregularitati, quia est suspẽsus, & durante suspensione non debet celebrare. & si faceret, est puniendus.

Not. primo duos act', p quos eccles. polluitur. de quo s. de cons. eccle. c. vni. eo. li. No. secũdo, ꝙ ille dr̃ temerarie agere, qui scienter facit actũ a iure sibi prohibitum, de hoc s. de ele. auaritiæ eo. lib. Dom.

[Prima gl. dicit quid declaret.

K ¶ Is qui.] declarat & approbat quæ no. Ber. sup. de priuileg. tuarum. in 2. Inno. & Host. de excess. prælatanta.

ADDITIO. Et Host. de conse. eccle, c. fi. Pet. & Abbas de præben. in Lateran. Guli. in Spe. tit. 2. §. iuxta, vers. illud quoque, vbi etiam dicit idem de celebrante in Eccle. cuius ostia clausit episcopus; & reliquias sustulit propter discordiam patronorum, de iure patro. c. 1. & 2. Io. And.

guinis,[a] aut seminis effusione polluta, Vel qui presentibus maiori excommunicatione nodatis, [b] scienter celebrate præsumit, licet in hoc temerarie agat, irregularitatis tñ [c] (cũ id non sit expressum in iure [d]) laqueum non incurrit;

¶*Scienter celebrans in loco interdicto, in casib. non permissis, irregularis, & ineligibilis est. h. d. Dom.*

¶ Is vero qui scienter [e] in loco celebrat supposito interdicto (nisi super hoc priuilegiatus existat, aut à iure [f] sit concessum eidem) irregularitatem incurrit: a qua nequit per alium, quam per Romanum Pōtificem liberari,[g] adeo efficitur ineligibilis [h] quod nec ad eligēdum cũ [i] alijs debebit admitti.

¶ Idem.

¶ *Tēpore interdicti Chrisma die cœnæ Domini confici potest. h. d.*

CAP. XIX.

QVoniā[k] † in baptismo[l] & cōfirmatione (q̄[m] nedũ pueris, sed & adultis [n] propter moræ periculũ exhiberi possunt licite tēpore interdicti [o]) chrismatis vtimur vnctione: posse (licet terra interdicta existat) chrisma die cœnæ Dnmini confici, dubium [p] non existit.

¶ Idem.

¶ *Suspēsus ab īgressu ecclesiæ, ī ea diuina celebrās est irregulares. Et moriēs impenitēs suspēsione illa durāte, caret ecclesiastica sepultura. Et suspēsio ab īgressu ecclesiæ, vel officio per appellationem sequentem non suspenditur. h. d. Do.*

CAP. XX.

IS

a ¶ Sanguinis.] intelligas humani, & iniuriosi. de semine et intelligas humano et vxorio, & de hoc vide plenus, sup. eo. lib. de conse. eccle. vel alta. c. vni.

b ¶ Nodatis.] istis interdictus est ingressus ecclæ. s. eo. lib. de priuil. epōrum. (Vide, qđ ibi dixi super gl. pen) vñ caueat, q̄a proxim⁹ est irregularitati. j. e. tit. is cui. 1. resp. Io. And.

c ¶ Tamen.] alias, inde. alias, tamen.

d ¶ In iure. Suspensi ergo à cōfessorib. suis ab offõ ad certum tempus, eadem ratione si celebrant, non incurrunt irregularitatem.

ADDITIO. Idem Hostien. de cleri. excom. mini. c. si. & Guli. in præalleg. §. iusta. versi. in suspēsis. Io. And.

e ¶ Sciēter.] secus ergo si ignorāter, nisi talis esset ignorātia quæ excusare nō deberet. s. de cle. exc. mi. Apostolicæ. sup. de postu. c. 1.

f ¶ A iure.] inf. eod. cap. vlt.

g ¶ Liberari.] ad idē sup. de cler. exc. mi. Apostolicę. sup. e. de re iud. c. 1. & sup. e. tit. & lib. c. 1.

h ¶ Ineligibilis.] & etiā impostulabilis. s. de postul. ca. 1. q̄a violans interdictũ, etiam postulari non potest, vt ibi.

i ¶ Cum alijs.] amittit ergo potestatem eligēdi actiuam, & passiuam, & de hoc solet recitari sup. de elect. ne pro defectu.

QVoniam. ponit dictum, cuius rationem vrgentē præmittit. Io. And

¶ Pro intellectu c. est præsupponēdum primo, quòd sacramentum baptismi, & sacramentum confirmationis tempore interdicti licite conferuntur. Iē præsupponitur secundo, q̄ in his duobus sacramētis vtimur chrismate, nam in sacramento baptismatis imponitur per presbyterum iu vertiec captis, & in sacramento confirmationis per episcopum. Item est præsupponendũ, quòd chrismate veteri non est vtendum, nam chrisma debet comburi in fine anni.

CASVS. Certum est, q̄ sacramentũ baptismi, & confirmationis possunt conferri tempore interdicti. Or ponamus: q̄ ciuitas Pictauien. fuit supposita interdicto vtrum chrisma tempore cęnæ possit confici in ciuitate Pictau. Respondet quòd sit, quia in die cœnæ Domini pro exercitio illius anni debet confici chrisma propter indigentiam, quia non vtimur chrismate veteri post annum. No. quòd permisso tēpore prohibito, vsu rei, intelligitur esse permissa creatio illius rei, Et sic permisso consecutiuo, necessario videtur permissum antecedens. Dom.

[Prima gl. ponit summam, & quid declaret,]

k ¶ Quoniam.] tempore interdicti chrisma die cęnæ Dñi confici potest, & causam reddit. Et declarat no. per Host. sup. e. permittimus, per quam olim probabatur quod hic dicitur.

l ¶ Baptismo. post baptismũ. n. sacerdos vngit chrismate in vertice nō in fronte, q̄ est solius 1. episcopi. sup. de consue. quanto, primum patet de consuet. d. 4 postquam, & duobus c. sequen, & cap. presbyteris & cap. nullus ministrorum.

m ¶ Quæ.] scilicet baptismus & confirmatio.

n ¶ Adultis.] Idem hodie in pęnitentia qđ dic, vt j e. c. vlt.

o ¶ Interdicti vt s. eo respons. & sup. đ spon, non est vobis.

ADDITIO. Et vide quod de matrimonio & ordine ibi dixi post Inno. Tñ est aduertēdum, q̄ illa iura loquebātur de basptismo paruulorũ tm̄, hic exprimitur de adultis, quod placuerat Vin. decr. responso. in antiqu. Io And.

[Vltima gl. iustificat text.

p ¶ Dubium nō existit.] quasi dicat, cōcesso baptismo, & cōfirmatione tpe interdicti, satis est cōcessum cōfici chrisma. Et est rō, quia vetus chrisma nō debet esse vsui, nec de illo veteri chrismate dēt q̄s chrismari, & deponit sacerdos, q̄ đ illo veteri chrismate vngit baptizatum, nisi in mortis articu. de cōse. d. 4. si quis de alio, vnde omni anno in die cœnæ debet chrisma confici, & vetus cremari, de conse. dist. 3. litteris, vere ergo insurgit huius decreta. dictum: quia si tempore interdicti permittuntur, sacramenta, in quibus vtimur chrismate, & vetus chrisma non dēt esse vsui, ergo restat, quod permissum intelligitur eo tempore die cœnæ chrisma conficere, quia concesso principali, & accessorium, inf. de reg. iur. accessoriũ, cum suis concord,

ADDITIO. Ioan. Mon. alleg. sup de offi. deleg præterea. ff de procura. ad rem mobilem, & l. ad legatum Io. And.

IS cui. Diuisio patet, quia sunt tria dicta. Io. And.

CASVS. Alicui est interdictus ingressus Ecclesiæ: quamuis esset exemptus vel non exemptus secundũ aliquos. puta quod iudex ecclesiasticus aliquem suũ subditum excommunicauit non in scriptis vel alio modo, certũ est, quod sibi interdict⁹ est ingressus ecclesiæ; Ponamus qđ durante interdicto ingressus Ecclesię talis celebrat, nũquid efficitur irregularis? Certum est, quod sic. Sed ponamus, quod alicui est interdictus ingressus Ecclesiæ, durāte iuterdicto non est ingressus ecclesiam, nec celebrauit diuina, & sic non contraxit notam irregularitatis, sed antequā esset finita illa interdictio, mortuus est, vtrum sit ei interdictus ingressus cęmeterij vel ecclesiæ? Respōdet q̄ sic ideo post mortē nō debet sepeliri in cęmeterio ecclesiastico, nisi interdictũ fuerit relaxatũ. Sed ponamus quod

† Vide Cōc. Tri. ses. 7. de cōfirma. cā. § vbi scribitur ita. Si q̄s dixerit sanctę cōfirmationis ordinariũ ministrũ nō esse solũ epm, sed quēuis simplicē sacerdotem anathema sit

† Vide textũ & ibi Doct. in c. non est. in fin. ext. de sponsa.

cui [a] est Ecclesiæ interdictus [b] ingressus (cum sibi per consequens censeatur in ipsa diuinorum celebratio interdicta) irregularis efficitur, si contra interdictum huiusmodi diuinis in ea [c] se ingerat, in suo agens officio sicut prius. Talis quoque si hoc interdicto durante decedat: nõ debet in Ecclesia, vel cœmeterio [d] ecclesiastico (nisi † pęnituerit) sepeliri. ¶ Sane sicut excõicatio, sic ab officio, vel ab ingręssu ecclesię lata suspensio, aut ipsius effectus, per appellationem sequentem [e] minime suspenduntur.

¶ Idem.

¶ *Religiosum clericũ verberantẽ, absoluit Episcopus eo casu, quo absolueret clericum. h.d. Domin.*

CAP. XXI.

Religioso, [f] qui manus violentas in clericum sæcularem iniecit (ne hoc prætextu habeat materiam euagandi) poterit ab Episcopo eo [g] casu absolutionis beneficiũ exhiberi, [h] quo sæculari

quod aliquis fuit suspensus, vel interdictus: Ille appellauit, vtrum per appellationem sit suspensa sñia interdicti, vel suspensionis? Respondet, ꝙ non Nota primo, ꝙ vbi interdicitur principale, censetur interdictum cõsequens, & proueniens ex illo. Nota secundo, ꝙ suspensus efficitur irregularis quæcumque diuina officia celebret de quo per Inno. cap. fi. de exces. præla. Dominicus.

[Prima glossa dicit quid approbet.]

a ¶ Is cui.] Approbatur, quod not. Inn. & Host. sup. eo sacro.

ADDITIO. Quia Inno. videbatur contrarium dicere in decre. cum medicinalis sup. eo. & ideo vide, quod vbi scripsi sup glo. de hac.

b ¶ Interdictus.] ab homine, vel a iure, supra eo sacro sup. eo. tit. & li. c. 1. §. si quis. & sup. eo. li. de priui. episcoporum. cum similibus.

c ¶ In ea.] Ergo secus si extra eam: & hoc no. etiam supra, vbi dixit in ipso. si igitur sub aere, vel sub tentorio, vel in domo priuata celebret, vel concelebret forte celebrantibus cum altari viatico, vt sup. de priuilegijs, in his, & j. eod. tit. c. vlt. irregularis non erit.

ADDITIO. Idem Innoc. & Host. in decr. sacro. & Gul. in Spec. de leg. §. iuxta. ver. quid si quis suspenditur, & Archid. hic, & sup. de offi. leg. 2. Io. And.

[Gloss. seq. dat simile, & quæstionem soluit.]

d ¶ Cœmeterio.] Sicut ergo interdicta Ecclesia, interdictum est cœmeterium, supra eo si ciuitas in fi. (isto libro.) ita interdicto mihi ingressu Ecclesiæ & cœmeterij, vt hic: nec hic distinguendum credo, an cœmeterium sit contiguum, vel non, vt ibi distinguitur; quia illa distinctio habet locum, vbi res interdicitur, scilicet Ecclesia: quia res ecclesiastica contigua ipsi ecclesiæ interdictæ est interdicta, vt ibi: sed vbi refertur interdictum ad hominem, vt hic, quid ad eam, an cœmeterium non sit contiguum, uel sit, & per hoc illuderentur censuræ, si posset in isto, licet non in illo cœmeterio sepeliri.

ADDITIO. Et talis illusio reprobatur, sup. eo. tit. & li. si sententia. §. ult. & c. seq. 1. respon. cum concor. & j. eo. eos qui. Io. And.

[Glo. seq. alleg. concor. secundo soluit quæstionem: tertio quærit & remittit, duas opiniones ponit, & soluit.]

e ¶ Sequentem.] ista ergo sunt paria, quo ad hoc, sicut quo ad id. sup. eo. tit. c. 1. & supra eo. statutum isto lib. cum si. & concor. ad hoc sup. de app. ad hæc quoniam. Et intelligas proprie de suspensione ab ingressu Ecclesiæ, uel diuinorum, ut sonat littera: quia in suspensione a temporalibus puta ingressu possessionis, uel pomerij: uel interdicto aquæ & igni [1] non haberet hoc locum. ff. de appell. l. non tantum, talium enim suspensionum, uel interdictorum effectus bene suspendi tur per appellationem sequentem, nisi esset casus in quo damnatum publice interest statim puniri. ff. eod. constitutum: Quid in suspensione a beneficio; de hoc per Innocen. & Hostien. in prædi. decret. ad hæc quoniam & placuit Innoc. [2] quod in omni suspensione ecclesiastica non suspendat appellatio. Host. distinguit: aut suspenditur a beneficio: & tunc cum ipsum beneficium spirituale sit, uera est hæc opinio; aut suspẽditur a perceptione beneficij, de qua constat, ꝙ est temporalis: & tunc bene suspendet appellatio eius effectum. Idem ßm eum si eicat, suspendo te a præbenda: secus si dicat, suspendo te a canonia: quia illa spiritualis est. satis uidereť p [3] hãc decretalem, ꝙ suspensio a beneficio bene releuet per appellationẽ sequentẽ: cum hic dicat, ab officio, & ab ingressu Ecclesiæ, & si idẽ esset in suspensione beneficij, hoc expressisset. Puto igitur solum in his mere spiritualibus per quæ ligatur anima, decreta hanc locum habere.

Religioso.] Diuisio patet secũda: ibi, Quamuis. Et satis se summat. Io. A.

CASVS. Habemus, ꝙ si religiosi alicuius monasterij se uerberauerint in claustris monasterij, ꝙ abbas illos potest absoluere in illis casibus, in quibus Episcopus potest absoluere. Item habemus, ꝙ si religiosus iniecerit manus uiolentas in clericum debet absolui a Papa: & non potest absolui ab alio quam a Papa. Sed utrum hoc sit uerum indistincte, siue iniectio violenta sit leuis, uel atrox? Respondet, quod iura hoc dicentia sunt intelligenda in his casibus, in quib. quis inijciens manus violentas in clericum non posset absolui a suo episcopo: Nam etiam si sit inops religiosus, vel detentus infirmitate, vel alia causa legitima possit excusari, vt non accipiat iter Romam: potest eum Episcopus absoluere etiam de casibus reseruatis sedi Apostolicæ. Sed ponamus, ꝙ quidam Titius laicus intrauit religionem eo animo, ut elapso anno probationis faceret professionem: accedit quod durante anno probationis aliquis iniecit manus violentas in eum: utrũ sit excommunicatus? Respondet ꝙ sic, eo quod erat spes de clericatu & religione. Nota, quod religiosis est interdicta uagatio. ad hoc supra ne cler. uel mo. c. 2. eo. lib. Dominicus.

[Prima glossa dicit, quid declaret, & approbat & reprobet.]

f ¶ Religioso.] Prima pars declarat decre. sup. eo. cum illorum. ver. quod si clericum. Secunda reprobat, quod no. Innoc. & Abbas sup. de reg. iur. statuimus & approbat, quod ibi no. Host. & sup. eo. c. 2.

g ¶ Eo casu.] puta, quia leuiter [4] percussit supra c. peruenit. Vel est debilis, uel delicatus, sup. e. mulieres. c. ea noscitur. Vel est æger, uel in mortis articulo. sup. e. qđ de his. Vel habet inimicitias capitales. sup. eo. de cetero idem in similibus.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

h ¶ Exhiberi.] Contrarium uidebatur per decre. prædictam, cum illorum. ubi dr, ꝙ si clericum percusserit sæcularem, non nisi per sedem Apostolicam (ut scandalũ euitetur) absolutionis beneficium poterit promereri: vnde uidebatur, quod indistincte monachus percutiẽs clericum absoluendus esset a solo Papa propter scandalum, quod est cum monachus clericum percutit: cum dignior [5] sit cętus clericorum. 16. q. 1. legi. sed textus ille sane debet intelligi secundum determinationem huius decre. nec enim pro eo, quod monachi sunt, debet eorum conditio esse deterior. 16. q. 1. sunt nonnulli in fi. Et puto, quod si monachus non habet unde ua-

dat:

† In manuscript. codicib. ita: nisi prius pænituit, &c.

1 ff. de seruis exportãdis. cui pacto. ff. de inter. & relega. p totũ. Io. And.

2 Licet Arc. cõtrariũ opinionem sibi attribuat. Ioã. And.

3 Idẽ hic Archi. eadẽ ratione. Ioan. And.

4 Non ergo restringo ad leuissimam. super quo uide, quod ibi ibi satis not. sup fi. 1. gl. Io. And.

5 Similis gl. j. c. qualiter. Io. 2. ext. de accusat. sedi qualiter hoc possit intelligi. uide B. Tho. 22. qõ. 184. per totum. & cap. 186. art. 2.

dat: & monasterium etiam pauperrimum, sibi prouidere nō potest: absoluet illum episcopus eo iure, quo absoluit inopes. sup. eo. c. quod de his.

[Glo. seq. reci. per contrarium.]

a ¶ Sæculari clerico.] supple, vel laico.

clerico [a] posset, si alium clericum percussisset.

¶ *Verberās nouitium religionis, excommunicationē incurrit. h. d. Dominicus.*

¶ Quamuis † autem is, qui religionem ingreditur, religiosus censeri cum effectu non possit, [b] donec sit tacite, uel expresse professus: si quis tamen violentas [c] manus in eum inijciat, excommunicationis latę a canone [d] vinculum non euadit.

¶ Idem.

¶ *Absolutus propter mortis periculum uel aliud impedimentum ab eo, a quo alias non poterat, si cessante impedimento se nō præsentat cum commode pōt ei a quo alias absolui debebat, recidit in eandem sententiam. Idem in absoluto, qui se debet alicuius conspectui præsentare, si hoc non faciat. Ioan. And.*

CAP. XXII.

EOs, qui [e] a sentētia canonis, [f] vel hominis (cum ad illum, a quo alias de iure fuerant absoluēdi, nequeunt propter imminētis mortis articulū, aut

† Vide Feli. in c. eum deputati. extr. do iudi. & Ias. in leg. pen. ff. de iurisd. om. iu.

b ¶ Non possit. & ob hanc causam dicebāt Inn. & Abbas ɔ̄rium in prædi. decret. statuimus. & pro eis facit lex ff. de statuli. l. statuliber. vbi statuliber, quæ facit medio tempore, facit vt seruus, non vt liber: sed ɔ̄rium est verum, vt hic. Nec obstat, quòd cras poterit laicari: quia idem in clerico sæculari in minorib. ordinibus: & præterea tunc est ecclesiastica persona. 18. q. 4. quisquis.

c ¶ Violentas.] idem puto si volētes in cāsu sup. eo. ɔtingit. 1.

d ¶ A canone.] 17. q. 4. si qs suadēte. quo priuilegio etiā interdum gaudet clericus coniugatus. sup. eod. lib. de cleri. coniug. cap. vnico.

EOs, qui.] Sunt duæ partes, quæ patent. Secunda ibi. Idem.

¶ Pro intellectu huius c. est præsupponendum quod incidens in canonem, si quis suadente diabolo. 17. qō. 4. non potest absolui a suo Episcopo, sed a solo Papa, si iniectio fuerit enormis. Idem dicunt aliqui etiam si iniectio fuerit mediocris, & hoc nisi in articulo mortis, vel nisi haberet aliquod aliud legitimum impedimentum, vt non posset ire ad Papam pro obtinenda sua absolutione.

CASVS. Inieci manus violentas in clericum & atrociter, & sic sum excommunicatus, a qua excommunicatione non possum absolui nisi a Papa: sed eo ꝙ eram in periculo mortis constitutus propter infirmitatem, vel eo, quia volebam intrare bellum, vel mare, petij beneficium absolutionis a meo diœcesano, vel simplici sacerdote, fui absolutus, lapso impedimento perueni ad sanitatem, vel fui regressus a bello, vel mari, nunquid tam cito, quam potero debeo adire Papā pro obtinenda absolutione, quia me absoluens absoluit cum hac cautione, vt parerem mandatis Papæ? Respondet ꝙ sic, & si non fecero, ipso facto incido in pristinam excōmunicationem. Sed quid, cum incidissem in excommunicationem pristinam, accessi ad Papam & obtinui absolutionem sub hac forma, quod Papa me absoluebat: sed quia ignorabat qualitatem meam & meas facultates, remisit me ad meū diœcesanū pro pœnitentia suscipienda, & satisfactione: & iniunxit mihi, vt intra tres menses præsentarem me conspectui diœcesani, intra illum terminum non presentaui me coram meo diœcesano, nunquid reincidam in pristinam sententiam excommunicationis certe sic.

Nota primo, quod constitutus in periculo mortis potest absolui a sententia canonis, vel hominis, & a simplici sacerdote, etiam si absolutio sit reseruata Romano Pontifici. Nam in reseruatis Apostolicæ sedi excipitur periculum mortis. Et in periculo mortis potest quis absolui a simplici sacerdote a quacunque excommunicatione.

Not. duos casus, in quibus absolutus ipso facto incidit in pristinā excōicationē regulariter ɔ̄ctā. Primus casus quando fuit absolutus propter imminens periculum, qui cessante periculo non potuisset absolui nisi a Papa: & se præsentare debet coram Papa, quam citius potest cessante periculo. Alius casus est, qn̄ quis absolutus fuit a Papa, qui Papa eum remisit ad diœcesanum, vel ad aliū, si non repræsentat se intra tēpus, ipso facto incidit in pristinam excōicationem. Nota insuper, ꝙ qn̄q; sententia canonis, & hominis æquiparātur. Nota vltimo, ꝙ absolutio facta ab excōicatione per illū, qui nō est iudex propter periculum imminēs non est apta durare perpetuo, sed tātum limitatur ad tempus impedimēti, Dominicus.

[Glos. prima dicit quid corrigit, & summat.]

e ¶ Eos qui.] Corrigit notata. per Bern. & alios sup. eo. de cetero. Et h. d. Absolutus pp mortis periculum, vel aliud impedimentum ab eo a quo alias non poterat, si cessante impedimento se non præsentat cum commode potest, ei, a quo alias absolui debebat recidit in eandem sententiam. Idem in absoluto, qui se debet alicuius conspectui præsentare, si hoc non faciat.

[Gl. secunda enumerat 32. casus excōicationum huius libri, & remittit ad 52. casus Clementinarum.]

f ¶ Canonis.] multi sunt casus, 1 in quibus est quis excōicatus a canone; & quidem scilicet 32. inducuntur per constitutiones huius sexti 2 libri, quos hic omnes ordinatim enumerabo. Primus sup. eod. lib. de elect. vbi periculum. §. nulli. Secundus eodem c. §. ꝙ si pręmissa. Tertius eod. tit. sciant cuncti. Quartus, eo. titu. generali. Quintus eo. tit. fundamenta §. ꝙ si secus. Sextus eo. tit. indemnitatibus. §. postremo. Septimus de offic. deleg. c. vl §. pars vero. Octauus sup. de his, quæ vi metusve cau. fi. c. vlt. Nonus, de iudi mulieres Decimus, de re iud. ad Apostolicæ in fi. Vndecimus, sup. de reb. eccl. nō ali. hoc consultissimo. §. laici. Duodecimus, eo. cap. in fi. Tertiusdecimus, de relig. do. cap. vnico. Quartusdecimus, de censi. quamquam. §. qui vero. Quintusdecimus, de immu. eccles. clericis. §. nos. igitur. in fi. Sextusdecimus, ca. decre. ver. prælatis in fi. isti duo hodie sunt sublati per cle. de immu. eccles. quoniam. Septimusdecimus, eod. titul. quoniam. Octauusdecimus, eodem titu. cap. vlt. Nonusdecimus, supra ne cle. vel mon. cap. 2. in princ. Vicesimus, eod. cap. in fin. Vicesimusprimus, de hære. c. 2. 1. respon. Vicesimussecundus eo. cap. 2. respō. sed potius credo illum canonem ferendæ sententiæ, vt ibi dixi. Vicesimustertius, eod. titu. vt inquisitionis. in fi. Vigesimusquartus de schisma. cap. vnico, ver. omnes. Vigesimusquintus, eodem cap. versic. & nihilominus. Vigesimussextus, de homi. pro humana, ad fi. Vigesimusseptimus, de iniurijs & damno dato cap. vno. Vigesimusoctauus, de pœn. felicis. §. præsenti. Vigesimusnonus. eod. cap. ad fin. Trigesimus, sup. eo. quicunque. Duo autem inducuntur per hanc decre. qui de iure veteri non erant, vt no. sup. eo. de cetero. Casus quē habuimus sup. eo. c. proxi. & quē habebimus. ĩ. c. prox. sunt declaratorij veteris iuris, & nō nouo iure promulgati, & ideo inter eos non computantur. Quinquaginta tales casus expressos & duos tacitos inductos p cle. nota.

1 30. casus iuris veteris collegit Hostien. in summa eo. tit. §. 3. in princ. Io. And.

2 De insertis loquitur gl. hoc dico, qa vna reseruata addit aliū casum, s. inf. tit. proxim. exijt. in fin. duos ēt inducit Bonifac. post compilationē huius libri per extrauag. de testandæ. c. statuimus. Io. And.

aliud impedimentum legitimum,[a] pro abſolutionis beneficio habere recurſum) ab alio abſoluuntur, ſi ceſſante poſtea periculo, vel impedimento hmōi, ſe illi, à quo his ceſſantibus abſolui debebāt, quam cito commode poterunt, contēpſerint, præſentare, mandatum ipſius ſuper illis, pro quibus excōicati fuerāt, humiliter recepturi, & ſatisfacturi† prout iuſtitia ſuadebit: Decernimus[b] (ne ſic cenſuræ illudant eccleſiaſticæ) in eandem ſententiā recidere ipſo iure.

¶ Idem[c] ſtatuimus de his quibus (cum à Sede Apoſtolica, vel à legatis ipſius abſolutionis beneficium à quibuſuis ſententijs cō ſequuntur) iniungitur, vt ordinariorū ſuorum, vel aliorum quorumlibet) ſuſcepturi pænitentiam ab eiſdem, ſe conſpectui repræſentent, & paſſis iniuriam, ſeu his, quibus propter hoc obligati exiſtūt, ſatisfactionem exhibeant cōpetentem, ſi hæc,[d] cum primū commode poterūt nō curauerint adimplere.

¶ Idem.

¶ Si percuſſionem in clericum ſine meo mandato, tamen nomine meo factā, ratum habeam, excōmunicatus ſum, ſecus ſi meo nomine nō ſit facta. Io. An.

CAP. XXIII.

CVm qs[e] abſq; tuo mādato[f] manus inijcit†

---

nota in cle.1.inf eo.tit.in gl. eſt, ſciendum.

ADDITIO. Qui fuit additus ex illis caſibus ibi no.16 ſunt Papales, id eſt, reſeruati Papę, quos ibi ſignanter expreſſi; in ſupraſcriptis vero pauci ſunt Papales, ſcilicet quintus 23. & 28. Item triceſimus poſt perſeuerantiam duorum menſium, ſed non prius, decreta. clericos. de immunita. eccleſi. omitto: quia eſt renouata. Ex his ēt caſib. quatuor requirunt ſatisfactionem ante abſolutionem, quos vide ſup. e. ſolet. in gl. id eſt, notoria. Io. And.

a ¶ Legitimum.] aliqua exempla poſui, ſup. c. proxi.

b ¶ Decernimus.] nō dicit declaramus, & ſic ſuo tempore vera fuit 1 opin. Goffred. Bernar. & Hoſtien. qui dicebant, eum nō recidere dicebat tamen Hoſt. hoc prætextu multi illudunt cenſurę, vnde prouidendum eſſet, modo igitur eſt prouiſum.

c ¶ Idem.] ſ. quod in ſententiam recidant ipſo iure.

d ¶ Hęc, ſcilicet duo ſuperius dicta, ſcilicet præſentare pęnitentiarijs, & ſatiſfacere iniuriam paſſis. Io. And.

CVm quis. abſque.] ſunt duo dicta, ſm ibi. Si vero, & vtrum q; ſubdit rationem ſui ibi, Cum ratihabitio, ſecundum ibi, Cum quis. Dom.

CASVS. Titius me offendit, aliquis meus familiaris volens mihi complacere, & vindictā ſumere, nomine meo ſine mandato Titium verberauit inijciendo in eum manus violentas, certum eſt, ꝙ ipſe eſt excōmunicatus, ſed vtrum ſim excommunicatus? Reſpondet Romanus Pontifex cum diſtinctione, aut habui ratā iniectionem, quia poſtquam meus familiaris factum mihi retulit, ipſum occultaui, laudando factū, & tūc incurro ſententiā excōicationis, aut non habui ratū illud factum: & tunc non ſum excommunicatus. Sed quid ponamus quod non fecit nomine meo, ſed alio nomine, tamen poſtquam ſciui, quod ille verberauerat inimicū meum, mihi placuit, & in corde meo habui gratū, & gauiſus ſum, vtrum incurram ſententiā excommunicationis? Certe non, quia quod nomine meo non fuit geſtum, ratum habere nō poſſum. Sed quid in primo caſu, quando ex ratihabitione incido in excommunicationem, vtrum ſim excōmunicatus à tēpore ratihabitionis, vel à tempore iniectionis? Reſpondet quod à tempore ratihabitionis, & non à tempore iniectionis, nam ratihabitio retrotrahitur, & mandato æquiparatur, id eſt, ſum excōmunicatus ac ſi mandaſſem. Et ſecundum Doctores ratihabitio habet ſuum effectum à tēpore ratihabitionis, & non ante. Nota primo quod ſi quis nomine meo delinquat, non ſum puniendus, niſi illud delictum factum habeam ratum. No. magis ſpecifice, quod ſi quis nomine meo iniecerit manus violentas in clericum, nō ſum excommunicatus, niſi illam iniectionem ratificem. Quæritur de qua ratificatione intelligitur, vtrū neceſſe requiratur, quod ſit ratificatio apparens, vel ſufficiat, quod ſit ratificatio nō apparens: Puta aliqs meum inimicum verberauit nomine meo, ego poſtquam ſciui factum, illum celaui in domo mea. Certū eſt, ꝙ ſum excōmunicatus, quia iſta ratificatio eſt apparens. Sed quid ſi non ratificaui per exteriora ſigna, ſed in corde meo fui contentus, & ipſum laudaui, ſed per exteriora dixi, quod non ratificabam tale factū, & illum repuli à domo mea? Reſpondet gl. quod quantum ad Deum ſum excommunicatus, & peccaui mortaliter, ſed quantum ad eccleſiam militantem, quę non iudicat de occultis, non ſum excommunicatus. No. quod ea, quæ non ſunt geſta nomine meo, non poſſum rata habere. No. quod ſi quis verberauit inimicū meū licet habeam ratum, dummodo non ſum nomine meo, non ſit excommunicatus.

¶ No. quod ratihabitio trahitur retro, & operatur idem, ac ſi in principio actus interueniſſet, vide in reg. ratihabitionem, inf. de reg. iur. Not. ꝙ dictio, Si vero, eſt aduerſatiua, & aduerſatur in facto & in iure, quia in præſenti ver. ligatur, & in ſequen. non. Dom.

[Prima gl. dicit quid declarat, & quid approbat. ſummat, & ſubdit exemplum regularum.

e ¶ Cū quis.] Declarat & approbat no. per Io, 17. q. 4 omnes eccleſiæ, per Ber. & modernos ſup. eo. mulieres. Et hoc dicit, ſi percuſſionem in clericum ſine meo mandato, tamen nomine meo factam ratam habeam, excommunicatus ſum, ſecus ſi meo nomine non ſit facta. Et per hanc decretalē exemplificamus regulas inf. de reg. iur. ratum quis, & regulam, ratihabitionem.

[Gl. ſecunda quærit, ponit opi. contra quam allega. duo iura, demum ſubdit alias duas opiniones, & ſecundam approbat.]

f ¶ Mandato.] Quid ſi quis mandauit clericū verberari, & poſtea ante manuū iectionē reuocauit mādatum, demum mandatarius percuſſit antequā reuocatio peruenerit ad eum. In hac qōne videtur tenere Bar. ſ. eo. mulieres, talem eſſe excōicatum, ad ꝙ bene faciunt iura ibi per eum allegata, & idem per eadē iura ibi tenet Hoſt. eſt tñ arg. cōtra. ff. de acquir. hær. ſi quis mihi bona. ad fi. & ſup. eo. lib. de procu. c. vlt. in fi. Inn. ibi dixit talem excommunicatum non eſſe. 2 tenetur tñ de culpa, de qua alias puniri poſſit, canon. n. dolum requirit Bart. Brix. in fi. quæſtionū ſuarum Venerialium, in qōne quæ incipit, aliquis mandauit (& eſt 89.) dixit, quod talis quo ad Deum non tenetur, tamen quo ad eccleſiam excōmunicatus eſt, quod verum videtur.

ADDITIO. Quoſdam caſus, quibus pænitent. liberat à pœna, poſui de iure patron. cum laici, ſuper 1 gloſ. Io. And.

a ¶ Cle-

---

1 Idē Io. Mo. hic in prin. Io. And.

† Suppleiuxta proprias facultates, ſm Anc. pc. ca noſcit. ſ. e. in antiqs, quē ſequuntur hic doct. qa de facultatib. Eccſæ quas ad vſū hēt ad hoc nō tenetur. Phi, alle. 16. q. 3. §. vlt. quęro. q. 6. c. n. §. fi. vn in ferunt, ꝙ fructus eccleſię cap. non pnt pro delicto cler. c. 2. ſ. d ſol. dixi in rep. mea. c. ſi iudex laic⁹. de ſen. excō. li. 6. Fon.

† al. iniecer.

2 Hoſt. hic poſuit dictū Inn. ſed ipſe Inn. vr̄ hic tenere, qñ eū tarde pęnituit, ꝙ nō potuit reuocare, alias ſec⁹ hęc diſtinctio colligit, ex principio & fine ſuæ gl. Io. And.

a ¶ Clericum.] large sumitur, vt 12.q.1, duo sunt.
[Gl. seq. exemplificat, quærit, & opi. ponit.
b ¶ Tuo nomine.] puta tui 1 contēplation seruitor, vel amicus tuus clericū, qui tibi iniuriā realem, vel verbalem intulerat, percussit, quem tu postea ratum habendo receptasti, & magis amicū habuisti. Sed quid dices retento hoc themate, si ille amicum vel seruitorem talē non receptauit, vel illū expulit, nec per aliqua exteriora potest apparere, ꝙ ratū habuerit, sed tamē in veritate ratū habuit in corde? Dixit Host. sup. eo. mulieres, talē quo ad Deū esse ligatum, non tñ quo ad ecclesiā militantem, quæ nō iudicat de occultis, de simo. sicut nobis. & sup. eo. a nobis 2.

1 Obserua ex hac gl. modū ꝓbandi ratificationem act⁹ p alium gesti, de quo vide no. ī l. 3 ff. de adim. l. & ī l. quo. n. § 1. ff. rē rat. habe.

† al. illius.

in clericum[a] tuo[b] nomine violentas, si hoc ratum habueris, excommunicationem latam à canone incunctanter incurris,[c] Cū ratihabitio retrotrahatur, & mandato debeat comparari,[d] Si vero iniectio eadem tuo nomine non[e] sit facta, tunc licet pecces ratam habendo eandem, non tamen pp hoc excōicationis vllius † vinculo innodaris, Cū quis ratum habere nequeat, ꝙ eius nomine non est gestum.[f]

¶ Idem.

¶Tempore interdicti etiā sani ad pænitentiā admittuntur, nisi sint excōicati, qui non nisi in mortis articulo admittentur, vel nisi cām dederint interdicto, q. non admittentur, nisi satisfaciant, vel caueant, prout possunt. Itē illo tpe Missæ, & alia diuina officia sub pœna distributionū sicut prius in ecclesijs, celebrātur ianuis clausis, plane sine excōicatis, & interdictis, & sonitu cāpanarū. Et quater in anno alte cū cāpanis, & ianuis apertis celebrare possūt, & exclusis excōicatis interdictos admittere, ita tamē ꝙ hi pp quorū excessū latū est, nō appropinquēt altari. In ceteris seruādū est interdictū. Et reuocata sūt priuilegia vltra id quibuscunq. cōcessa. h. d. Io. And.

[Gl. seq. resp. per quæstionem.]
c ¶ Incurris. Ex ratihabitione prędicta, dico ergo eū excōmunicatum ex nunc scilicet ex quo ratū hahuit, non ex tunc quo fuit facta iniectio; licet inf. dicatur ratihabitio rētrotrahi: quia satis trahitur ad tēpus anterius cum ex facto anteriori ligat, licet ex nunc, nec .n. snīa excōicationis trahitur retro sicut aliæ sententiæ, sup. eo. licet. quæ statim ligat, aut non ligat, nec suspendit effectū suum, sup. de appell. pastoralis, & facit quod dixi. s̄. eod. venerabilibus, §. porro. in glos. post diffinitiuā. Io. And.
d ¶ Comparari.] vt inf. de reg iu. ratihabitionem, & dic, ut ibi not.
e ¶ Non sit facta.] puta inimicus inimicum sibi cler. percussit; ego gaudeo, & forte illum postea recepio, & illi communico.
ADDITIO. Tunc tamen incurro minorem, & secundum hoc exemplum quod dixit tex. vllius, intelligēdum esset de maiori. Io And.
f ¶ Gestum.] inf. de reg. iu. ratum quis, & dic, vt ibi.
ALma mater. diuide prout in prima gl
¶ Et circa hanc dictionem. Alma, vide quod dixi de offi cust. c. 2. super eod. verbo, & habetur idem verbum sup. eo. lib. de reliqu. & ve. san. c. 1. post. prin. Io. And.
CASVS. Vidimus supra per totum discursum huius tit. maxime In c. si sententia, & in cap. si ciuitas, & in pluribus alijs c. quod tempore interdicti diuina officia non debent celebrari in locis interdictis, nec ministrari sacramenta ecclesiastica, exceptis aliquibus casibus. Sed vtrum tpe interdicti debeat denegari sacramentum pænitentiæ? Iura antiqua circa morientes admittunr, sed de sanis nihil dicunt? Respondet Romanus Pontifex, quod non solum morientib. sed etiam sanis non debet denegari sacramentum pænitentiæ, etiam tempore interdicti, dummodo non sint excommunicati. Item dummodo nō sint illi, propter quorum culpam sit positum interdictum, & hoc verum, nisi præstita cautione, de qua in littera. Sed vtrum sit indistincte verum, quod tpe interdicti non debent celebrari diuina? Respondet quod non sed intelligitur, quod nō debent celebrari diuina publice apertis ianuis, & pulsatis campanis, sed possent celebrari diuina non cantando, sed submissa voce, & præbendati non interessentes horis diuinis perdūt suas distributiones, q̄madmodum si diuina celebrarētur alta voce sed istud fallit in quatuor festiuitatib. videlicet in festo Paschæ Natiuitatis Domini, Pentecostes, & Assumptionis Beatę Mariæ Virgiuis, in illis quatuor festiuitatib. licet locus sit interdict⁹, poterūt pulsari, campanæ, & celebrari diuina alta voce, ēt admissis interdictis in auditione diuinorum officiorum, & cum illis, qui sunt cā interdicti, sed debent remotius stare, & non debēt appropinquare ad altare pro faciendis suis oblationibus, vel causa orādi. Postea Romanus Pontifex iubet antiqua iura obseruari, non obstantib. illis, quæ in contrarium statuūtur. No. primo, ꝙ interdictum quandoq; refertur ad locum, & non ad personas loci. quandoque fit econuerso. vt sup. eo. tit. & lib. c. si ciuitas No secundo, quod ex nō celebratione diuinorum, & substractione sacramentorum insurgit hæresis, indeuotio, & periculum animarum. Zabarel.

CAP. XXIIII.

ALma mater[g] Ecclesia plerumque nonnulla rationabiliter ordinat, & consulte, quæ suadente subiectorum vtili-

[Gl. prima summat, & diuidit.]
g ¶ Alma mater. Corrigit hæc decretalis in quibusdam ius vetus ut infra patebit. & dicit hoc, Tempore interdicti etiam sani ad pænitentiam admittuntur, nisi sint excommunicati, qui non nisi in mortis articulo admittentur, vel nisi causam dederint interdicto, qui non admittentur, nisi satisfaciant, vel caueāt prout possunt Item illo tpe. Missæ & alia diuina officia sub pœna distributionum sicut prius in Ecclesijs celebrantur ianuis clausis, plane sine excōmunicatis interdictis, & sonitu cāpanarum. Et quater in anno alte cum campanis, & ianuis apertis celebrare possunt, & exclusis excommunicatis, interdictos admittere. ita tamen quod hi, propter quorum excessum latum est, non appropinquent altari. In ceteris seruandum est interdictum, & reuocata sunt priuilegia ultra id quibuscumque concessa, hoc dicit. Et potest diuidi in quatuor partes, in prima præmittit procemium vsque ibi. Sane, ibi secunda, in qua tractat de Sacramento pænitentiæ, quomodo, & quibus sit exhibendum tempore interdicti, usque ad §. Adijcimus. Ibi tertia. Vbi tractat quomodo diuina officia sint illo tempore celebranda vsque ad §. Ceteris, ibi quarta, & vltima, in qua quo ad cetera seruari præcipit interdictum, & priuilegia contraria reuocat.
[Gl. secunda allegat duas concordant. dat simile, & ponit notabile.

a ¶ Com-

tate postmodum consultius ac rationabilius reuocat, † in meliusve commutat.[a]

¶ Sane a nostris dudū fuit prædecessoribus constitutum, vt in terris seu locis ecclesiastico suppositis interdicto, nulla (certis casibus, & sacramentis[b] exceptis) diuina celebrentur officia, vel ministrētur ecclesiastica sacramenta. Quia vero ex districtione huiusmodi statutorū excrescit indeuotio populi pullulant hæreses, & infinita pericula animarū insurgunt,[c] ac ecclesijs sine culpa[d] earum debita obsequia subtrahuntur: cū fratribus nostris deliberatione habita super his diligenti: Concedimus, qđ tempore interdicti ab homine, vel a iure[e] prolati, non tantummodo moriētes, sed † etiam viuentes, tam sani[f] etiam quam infirmi, ad pænitentiā (quæ propter pronitatem, & facilitatem hominum ad peccandum,[g] summe necessaria est) licite admittantur:[h] dum tamen excommunicati nō fuerint, quos admitti (præterquā in mortis † articulo)[i] nolumus ad eandem. Illis ēt propter quorum culpam, dolum, vel fraudem lata est sentētia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cuius occasione ipsum interdictum est latum, præbuerunt auxiliū, consilium, vel fauorem: nisi de ipso delicto (si sint tales, quod id facere valeant) prius satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam[k] dederint cautionem: aut si satisfacere nequeūt, vel huiusmodi cautionem præstare iurauerint,[l] quod cum poterūt satisfacient: & ad satisfactionem huiusmodi per eum vel per eos, qui facere ipsam debent & possunt, præstandum, dabunt consilium, & auxilium, ac iuxta posse suum fideliter laborabunt: non est pænitentię beneficiū aliquatenus concedendum.

a ¶ Commutat.] quia secundum varietatem temporum statuta expedit variari, supra de consang. & affin. non debet, & optime. 63. dist. quia sancta. §. verum nā etiam priuilegium reuocatur. cum tendit ad noxam. s. de deci. suggestum. Et no. ꝙ raro inuenies, & forte, nūquā (saluo eo, quod dixi supra de hæret. 5 Christianos) ꝙ cōstitutio Bonifacij reuocet ius antiquum, quin verba exprimat, quæ hoc denotent, vt vides hic, & sup. eod. lib. de rescr. statutum. sup. de concessio. præben. c. 2. & de censi. felicis. sup. eod. licet hoc non sit necesse: vt sup. eo. li. de const cap. 1. est tamen vtile, vnde non debemus esse faciles ad dicendū per suas cōstitutiones vetera iura esse correcta, vbi id non exprimit. qa si hoc intenderet, in illis expressisset, vt ī istis. ad hoc supra de celeb. Mis. cum Marthæ. versic. Ioannes, cum suis concor.

[Glossa sequ. specificat sacramēta permissa.]

b ¶ Sacramentis.] permittebatur enim baptisma paruulorū, pænitentia morientium, & viaticum, cōfirmatio in fronte. s. de spon. non est 1 de pænit. & remis. ꝙ in te. sup. eod. respō. permittebatur etiam cōfectio chrismatis. sup. eo. tit. & lib. quoniam. & celabratio Missæ semel in septimana pro cōficiēdo corpore Christi pro infirmis. sup. eo. permittimus. tenet etiā matrimonium contractum tempore interdicti. cum teneat etiam contractum ab excommunicato maiori. supra de eo, qui dux. in matrim. quam pol. per adul. significasti. licet enim illud sit sacramentum, non tamen sic confertur gratia per illud sicut per alia. 2. de hoc. 1. q. 1. quicquid.

c ¶ Insurgunt.] & omnibus his fuit prouidendum, supra de constit. cap. 2. de sepul. cap. 1. Audiui de quodam loco in Marchia, quod tanto tempore steterat interdictum, quod facta relaxatione homines illius loci 30. & 40. annorum, qui nunquam audierant Missam, deridebant presbyteros celebrantes.

ADDITIO. Simile, quod dicit Hierony. ad Atherachiam, vbi loquitur de natis in obsidione, qui non desiderabant, quam non nouerant libertatem. Ioan. Andr.

d ¶ Sine culpa.] quod regulariter esse non debet, ī. de reg. iur. sine culpa. cum suis concor.

e ¶ A iure.] pone exemplum, sup. eod. lib. de elect. vbi periculum §. ciuitas. de censi. quamquam. de immun. eccles. ne vsu. c. 1. de poenis. c. vlt.

f ¶ Sani.] vide, quod verificatur hic falsa opinio, quam posuerat Goffre. supra de spon. non est nobis. in fin. vbi dicit textus, pænitentias morientium, dicebat Goffred. Tancre. & Vinc. ꝙ etiam viuorum: quoniam nulla deneganda est pænitentia: allegat. de pænit. & remis. quod quidā. de pænitent. distin. vlt. cap. vlti. prophetauit, & suo tempore falsum dixit, licet hodie per hanc decret. sit verum.

g ¶ Ad peccandum.] quia pcliuis est cursus ad voluptatem, & natura imitatrix est vitiorum. 20. quæstione 3. procliuus, & omnis ætas ab adolescentia prona est ad malum. 12. quæstione 1. omnis ætas. & natura humana facile labitur ad delicta. in authen. de monachis. §. si vero his. col. 1. vnde est pænitentia secūda 3 post naufragium tabula, qua sustinemur post casum. de pænit. distin. 1. secunda post naufragium. & post baptismum, qui lapsus fuerit in peccatum, per eam reparatur. supra de summa Trin. firmiter, ad fidem.

[Glossa quærit, argu. pro, soluit contrarium.]

h ¶ Admittantur.] sed nunquid talibus sanis post pænitentiam dari posset Eucharistia? & videtur, quod sic: cum ipsa per poenitentiam intelligatur. supra de pęnit. & remiss. qđ in te. Sed dic contra, 4 nam licet eo casu per pænitentiam intelligatur viaticum, vt ibi: non tamen simpliciter Eucharistia: nam ista est regula a canone tradita, ꝙ nulli pænitenti est denegandum in morte viaticum. 5 50. dist. pænitentes. in fi. licet igitur Eucharistia, vt viaticum eo tempore permittatur his, qui sunt in via huius sæculi, non tamen sanis reperio permissum, & sic antiquitati stabo, & dicam prohibitum. C. de appellat. præcipimus. ad hoc ī. §. proxi. in fi. vbi dicit, solummodo.

ADDITIO. Sic circa sacramentum nihil sit immutatum, nisi quo ad pænitentiam, & idem Archi. Ioan. And.

i ¶ Articulo.] tunc enim ipsi pænitentes absolui possunt a sacerdote. sup. de sepul. c. fi. etiam si tale esset excommunicationis genus, quod non possent absolui nisi a Papa. 17. q. 2. si quis suadente.

f ¶ Idoneam.] ergo non nudam, sed pignora, vel fideiussores. C. de verb. sig. sancimus.

l ¶ Iurauerint.] ad idem supra de donatio. inter virum & vxorem per vestras. C. de episcop. & cle. authen. generaliter.

a ¶ Rela-

† Not. ꝙ rō nabiliter factum mutatū. l. 1. C. de cad. tollen. vbi dicit Bal. ꝙ sicut medicus sm tēpora alterat medicinas, ita legislator leges p tex. hic & c. non dēt. de consan. & affin. ꝙ ēt probat l. relegatis. ff. de poen.

† ali̇ta: sed & viuentes. 1 Ibi dixit de sacros ordinis post In no. Io. And.

2 Extetur ergo glo. ꝙ in matrimonio conferī gr̄a, & 5rium asserere est hæreticū. Cō. Trid. ses. 24. de sacro matrimonij. canō. 1. an aūt in matrimonio tanta cō feratur gr̄a, quanta in reliquis sacramentis consule Theologos li. 4. sēt. dist. 26.

† Nā in mortis: articulo nulla est casuum reseruatio: atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pęnitentes a q̄buscuis peccatis, & censuris absoluere possūt, ita Conc. Tridē. sess. 14. ca. 7. de casuum reseruatione.

3 Vide conc. Trid. sess. 6. c. 4. de lapsis, & eorum reparatione.

4 Idem Archid.

5 Quid sit istud viaticū Pān. ponit c. ꝙ i te hic al leg. tex. in c. īterrogo. 11. q. 1. Font. Cautio idonea pignora, vel fideiussores cōprehendit, non nudam promissionem.

Nec tunc etiam quo ad illos, vel alios, qui circa hoc minime deliquerunt (vbi ciuitas, vel locus alius, seu vniuersitas interdicti existunt) facienda est relaxatio [a] interdicti, sed est eis solūmodo iniūgenda pænitētia salutaris.

¶ Adijcimus præterea, quod singulis diebus in Ecclesijs, [b] & monasterijs [c] Missæ celebrentur, & alia dicātur diuina officia, sicut [d] prius: submissa tamen voce, ianuis clausis, exeōmunicatis ac interdictis [e] exclusis, & cāpanis etiam non pulsatis. Et tam canonici, quá clerici ecclesiarum, in quib. distributiones quotidianæ illis, qui horis intersunt canonicis tribuuntur: [f] si ad officia non venerint supradicta, distributiones easdem amittāt: sicut interdicto perderēt non extante, si diuinis officijs non adessent.

¶ In festiuitatibus vero Natalis Domini, Paschæ, ac Pentecostes, & Assumptionis [g] Virginis gloriosæ, campanæ pulsentur, & ianuis apertis, alta voce diuina officia solemniter celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admissis: quibus ob reuerentiam dictarum solemnitatum (& vt ipsi ad humilitatis gratiā & reconciliationis affectum † facilius inclinentur) præfatis diebus participationē permittimus diuinorum: sic tamen qđ illi, propter quorum excessum interdictū hmōi est prolatum, altari nullatenus appropinquent. [h]

¶ Ceteris, quæ circa obseruationem interdictorū a nostris sunt prędecessoribus instituta, in suo robore duraturis: non obstā tib. quibusvis priuilegijs, Ecclesijs, monasterijs, ordinibus, religionibus, seu personis ecclesiasticis, sæcularibus, vel regularibus, exemptis & non exēptis & non exemptis, sub quauis forma, vel expressione verborum ab Apostolica sede concessis, [i] quæ contra tenorem præsentis constitutionis nullis volumus suffragari: cum quibuslibet tam sæcularibus, quam regularibus sufficere debeat, vt tempore interdicti modo præmisso diebus celebrēt supradictis.

a ¶ Relaxatio.] facit ad ea quæ not. de pæniten. & remis. quod in te. in fin. [1] igitur si is, propter cuius culpam latum est interdictum: satisfacere vult, tolletur interdictum: si non propter eius culpam, sed alterius, ipse punitur, eius satisfactio non requiritur. sup. eo. tit. & lib. si sententia. §. 1. si autem culpabilis fuit, puta cōsiliarius, vel auxiliarius, licet tollatur cautio, & iniungatur pęnitentia, non relaxabitur interdictum.

b ¶ Ecclesijs.] non intelligas de Ecclesijs interdictis, sed si tis in loco interdicto, quod patet sup. §. 1. ibi terris seu locis. ad idem supra de verbor. signific. cum in partibus. sic etiam loquitur supra de pęnit. & remis. quod in te. de priuileg. quod nonnullis. ibi, cum commune terræ fuerit interdictum.

ADDITIO. Ad huius intellectum vide quod scripsi supra eod. tit. & lib. c. præsenti. super ver. loca. Io. And.

c ¶ Monasterijs.] & nomine ecclesiarum intelliguntur monasteria 54. dist. cap. abbati. §. hac autem auctoritate.

ADDITIO. Vide quod not. & dixi supra eod. lib. de suppl. neglig. prælat. grandi. in ver. præsertim. in glo. no. & super ipsa. Ioan. Aud.

d ¶ Sicut prius.] hoc statim determinat ꝑ sequentia.

¶ Et [2] per hoc dic, quod non solum Missæ ordinariæ poterunt dici, sed etiā peculiares, & pro pecunia.

[Glossa sequens quærit argu. affirmatiue. sed contrarium soluit.]

e ¶ Interdictis.] quid de non interdictis? Videtur a contrario, quod eis præsentibus possit celebrari: sed dic contrarium, quia interdicto loco omnibus interdictum intelligitur, ibi audire diuina, nisi super hoc sint priuilegiati, & videtur expressum supra eo. lib. de priuileg. licet. quæ decret. etiam videtur superflua per istam. Sed dic, vt dixi in princip. imo si decret. illa intelligeretur de priuilegio iuris communis, puta dato hodie per hāc decret. ibi esset casus.

f ¶ Tribuuntur.] & illis tantum, non alijs tribus debent, & consuetudo contraria non valet sup. eod. lib. de cler. non resi. cap. vnico.

[Glossa sequens definit altercationem: secundo quærit, & soluit.]

g ¶ Assumptionis.] nota terminatam altercationem quærentium. quod est solemnius festum: an festum Assumptionis, an festum Natiuitatis [3] Virginis gloriosæ: habet enim Ecclesia, quod sit celebrius festum Assumptionis, vt hic vides. & supra de obseruat. ieiun. cap. primo. Sed in his festiuitatibus quantum poterit celebrari? Dic, quod in vigilia festi ad vesperas: [4] quia tunc quo ad officiorum celebrationem incipit dies 75. distinct. quod dic. & supra de fer. capitul. 2. & credo, quod continuare poterunt officium vsque ad vesperas festiuæ diei inclusiue, completorium autē, & reliqua post vesperas cantare nō poterunt secundū hanc formam per iura prædicta.

h ¶ Appropinquēt.] Vberiorem gratiam igitur habebunt, qui non peccauerunt, quam ij, qui peccauerunt, [5] & merito: nam & speciale est in hac sententia contra rationem iuris, quod alius pro alio puniatur. supra de iniu. & dāno dato. capitu. vnico.

[Gloss. seq. exemplificat, secundo soluit duo dubia.]

i ¶ Concessis.] erant fratres Minores, Prædicatores, & quidam alij priuilegiati, vt certis suis festiuitatibus celebrare possent tempore interdicti, interdum vsque ad octauas: hæc & similia priuilegia sunt reuocata: & puto. [Idem Archidia.] etiam per hæc verba generalia reuocatum priuilegium Templariorum, & Hospitalariorum, quo in eorum iucundo aduentu semel in anno aperiebatur vna Ecclesia in loco tempore interdicti, & celebrabantur diuina. supra de priuileg. ut priuilegia. Et intelligas de prioribus priuilegijs, quæ respicit hæc constitutio, non de posterioribus: cum sibi, vel successoribus legem imponere non potuerit: licet iudicare potuisset, supra eod. lib. de rescrip. ca. vlt. C. de legi. digna vox. de elect. innotuit. in antiq.

1 Et uide ibi, φ post Inn. dixi sup. fin. vlt. gl. Ioan. And.

2 Hæc verba vsque in finem huius glossulæ nō sunt de glo. Io. And. nec hñr. in vetustiorib. codicibus. Illa āt verba, & pro pecunia, intellige, φ p̄t recipi pecunia non tanquā pretium, sed ad sustentationem & pro eleemosyna.

3 Vel Annūciationis, de quo plus videbatur. Io. And.

† Al. effectū.

4 Idē Archi. & facit cle. i. de reliq. & vene. in fin. & hoc ex obseruantia est indubitatū. Io. And.

5 Dicit Ioā. Mo. gr̄a effusa plus, vel min⁹ affluit prout subiectum gratiæ plus, vel minus se coaptat influenti, alleg. qđ not. 16. q. ... positiones ... & ff. de vsu, & habi. plenum. §. 1. & §. equitij.

D E

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE

Continuatio domini Hælie.

¶ Dictum fuit supra per discursum titulorum præcedentium de varijs cõstitutionibus editis seu factis circa iudices, circa iudicia, circa clericos, circa matrimonia, & circa delicta, verũ quia aliquotiens dubitatur de significatione verborum positorũ in dictis constitutionibus: ideo annectitur titulus pñsens, de verborum significatione.

TITVLVS XII.

De verborum significatione.

Innocentius IIII.

¶ Declarat hic Innocentius quid significet verbum priuilegij; Recepimus vos in proprios filios Ecclesiæ Romanæ, & quis locus dicatur esse desertus. hoc dicit Ioan. Andr.



CAP. I.

E-



VEniẽs.) Ista decret. diuidit in quinque partes: Prima declarat, quid cõferat priuilegium filiationis. Secundo ibi, illum, quis locus dicatur desertus, & circa Ecclesias talium locorum quatuor articulos declarat: Tertio in §. Ceterum diffinit articulum decimarum: Quarto ibi, In alijs fit reseruatio iuris episcopalis, & parochialis: Quinto ibi: Per declarationem fit protestatio de iure vtriusque. Et scias prout infra tangit glossa, quæ incipit, Sed in quo, quod fratres Tẽpli, & Hospitalis in quæstione, quam habebant cum Episcopo Tyberiacensi produxerunt quædam priuilegia Alexandri, & Lucij, de quorũ certis verbis dubitabatur quid significarent: quod hic in principio diffiniuit. Sed Innocentius tangit, & abbas clarius, quod hic loquitur de quodam ordine, qui dicitur S. Iacobi, & est in Hispania, & sunt laici vxorati certis dieb. in septimana abstinentes a thoro vxorum, habent tamen clericos in suo ordine, & sic legendo cessarent aliquæ obiectiones, de quibus infra dicetur. Et quod in c. sequitur, ideo non summaui, quia non respicit titulum. Io. and.

CASVS. Romanus Pontifex. Hospitalarios S. Ioannis recepit in proprios, & speciales filios sedis Apostolicæ, secundum intellectum huius c. & super hoc fuit confectum instrumentum authenticum ad fidem super hoc faciendam, postea accidit, quod aliqui istorum Hospitalariorum perpetrauerũt aliqua delicta, ratione quorum fuerunt conuenti coram ordinario loci in cuius diœcesi perpetrauerunt delicta, qui Hospitalarij conuenti excipiendo proposuerunt, ꝙ nõ tenebantur litigare coram diœcesano, quia erãt exempti a sua iurisdictione, & produxerunt dictum instrumentum: Ad illud probandum dicebat diœcesanus, ꝙ per illa verba, Recepimus vos in proprios, & speciales filios: non erant exempti a iurisdictione ordinarij, & per consequens tenebantur coram eo litigare: Consultus Romanus Pontifex interpretando, seu declarando illa verba, respondit, quod per illa verba non videtur data fuisse eis exemptio a iurisdictione ordinarij, quid ergo important illa verba? Respondet Roman. Pontif. ꝙ illi, qui sic sunt recepti in proprios, & speciales filios Romanæ Ecclesiæ, non poterunt excõicari, suspendi vel interdici a quoq; iudice, quã a Papa, vel eius delegato, & hoc important illa verba, sed per hoc nõ sunt exempti a iurisdictione ordinarijs. Sed ponamus, ꝙ Romanus Pontifex Hospitalarijs S. Ioannis, dedit priuilegium, vt ipsi in locis desertis ad ipsos spectantibus, possint capellas ædificare sine licentia diœcesani. Item quod possent præsentare diœcesano clericos idoneos ad seruiendum in illis capellis: Dubitatum fuit de isto vocabulo, Desertis, quis locus diceretur desertus? Consultus Roman. Pont. respondet, quod ille locus dr desertus in hoc casu quantum ad propositum nostrum, qui non fuit cultus a memoria hominum a Christianis, vel Sarracenis, vel etiam si fuit cultus a Sarracenis, non tamen a fidelibus a memoria hominum, tunc ille locus dr desertus quantum ad effectum priuilegij, vt ipsi Hospitalarij possint in eo ædificare capellas, & vti priuilegijs a sede Apostolica sibi cõcessis in locis desertis. (Recepimus) hucusq; durant illa verba (In præmiss.) quia in alijs casibus dicitur desertum a tempore, quo quis renũciauit appellatiõi: licet nõ sit lapsum tẽpus memoriã hominum excedẽs. (Subiecti.) licet dicti fratres haberent facultatẽ construẽdi ecclesias in locis desertis, & instituẽdi clericos ibi, tamen quia non est commissa cura animarum ipsis clericis ideo debent pñsentare diœcesano, vt cõmittat illis curam animarum. Et licet illi Hospitalarij possunt instituere clericos in illis capellis institutione quæ dicitur institutio collatiua tituli: non tamen possunt instituere instĩone auctorizabili, sed requiritur, ꝙ adeant diœcesanum, vt dictum est. (Reseruato.) quia si isti Hospitalarij habeant proprias possessiones in locis desertis, quas possessiones ipsi colunt proprijs manibus, vel proprijs sumptibus coli faciunt, ipsi soluunt decimas istis clericis sui ordinis, & non parochialibus ecclesijs. Sed vtrum eorum clerici, qui recipiunt decimas, debeant soluere quartam episcopo? Respondet, quod non: imo in hoc sunt priuilegiati, vt non soluant aliquam portionem episcopo pro iure decimandi, sed de alijs possessionibus, quas non colunt, nec coli faciunt proprijs sumptibus, debent soluere decimas epo. (Derogari.) Hoc refertur ad primum dictum capituli, hoc est, per illa verba. Recepimus vos in speciales filios Romanæ Eccle. non probant exemptionem: tamen dixit Rom. Pontif. quod si isti fratres obtinuerunt a Sede Apostol. exemptionem. non intendit per hoc pñiudicare alijs suis defensionibus, per quas possent probare exemptionem maiorem, sed solum intendit declarare, quod per illa verba, Recepimus vos in proprios, & speciales filios Sedis Apostolicæ, non probatur plena exemptio. Nota primo principalem effectum principij huius c. videlicet, ꝙ per illa verba: Recepimus vos in proprios, & speciales filios Rom. Ecclesiæ, nõ probatur plena exemptio: secus si Papa dixisset, Recepimus vos in proprios, & speciales subiectos Romanæ Ecclesiæ, vt in c. si Papa de priuil. Nota vlterius quid important illa verba, Recepimus vos in proprios, & speciales filios Romanæ Ecclesiæ: nam important, vt illi fratres non possint excommunicari, vel suspendi, aut interdici ab alio quam a Papa, vel legato de latere. Et licet textus non faciat mentionem de suspensione, tamen est idem dicendum sicut de interdicto: nam suspensio est quoddam interdictum, vt dicit gl. Not. quod locus dicitur desertus, qui a memoria hominũ nõ fuit cultus, & talis cultus appellatur nouale. Et dr nouale, terra de nouo reducta ad agriculturam, quæ non fuerat culta a memoria hominum. Et ponderanda est dictio, Hominum, per hoc enim soluitur quæstio vtrum illa terra dicatur noualis, quæ non fuit culta a centum annis: nec fuerunt percepti fructus, sed tamen apparent sulci, & apparet, ꝙ alias fuit culta? Dicendum, ꝙ nihilo minus dr talis terra noualis, quia sulci non sunt in memoria hominum. Et sic licet in aliqua terra appareant signa: dum tamen non fuerit culta a memoria hominum: illa terra dicitur noualis. Nota quod quis non potest ædificare Ecclesiam in loco non exempto sine licentia diœcesani. Quid si de facto ædificauit absque licentia diœcesani? Dicendum quod locus ille non debet destrui: sed dos applicabitur episcopo, qui poterit de illa ecclesia disponere, & in ea clericum instituere: non ad præ-

presentat'orem ædificantis, & illi clerico assignare illam do'em No. quod fratres S. Ioannis non sunt à iurisdictione diœcesanorum exempti, priuilegio clauso in corpore iuris, quia dicit textus, quod bene apparet, quod fuerunt recepti in proprios & speciales filios Romani Pontificis. sed protestatur Papa. quod nō intendit derogere eorū priuilegijs, si habeant ampliora priuilegia. Not. vnū casū, ī quo decima nō soluitur ecclesiæ parochiali, sed clericis illius ordinis, vt si fratres S. Ioannis habeant possessiones, quas excolūt vel excoli faciūt proprijs sumptibus, nō soluunt decimas ecclesijs parochialibus, sed clericis sui ordinis.

Nota, casum, in quo eps nō consequitur quartam decimarū: videlicet a clericis fratrum S. Ioānis, & hoc verū de decimis receptis à terris, quas excolūt proprijs manibus, vel proprijs sūptibus excoli faciūt, secus si dederint illas possessiones alijs excolēdas, vel in emphyteusim, vel ad perpetuū censum, ideo fratres S. Ioānis qui tradūt alijs suas possessiōes, sub hac qualitate: tradimus tibi tales possessiones quas tatas, & exēptas à solutione cuiuscunque decimæ, male faciūt: nec illo modo possūt tradere suas possessiones, & hoc verum, nisi habeant amplius priuilegium: nam priuilegium, tantum valet, quantum sonat.

Nota etiam, quòd per receptionem in proprios filios, non conceditur exemptio, de quo vide supra de priuileg. si Papa. Nota finaliter argumen. quòd legatus de latere potest se intromittere, de reseruatis Romano Pontifici. de quo supra de offi. deleg. quod translationē. Dominicus.

† Petr. de Anch. negat per hoc tex. probari legatos cognoscere posse de causis exēptorū, quia hic est priuilegiū, nō ius cōe. Itē æquiparatur ordinarijs, quos exemptos nō iudicāt, not. s. de of. leg. trāslationē. Pont.

niens: [a] & infra.

¶ Per [b] illa verba priuilegij: in speciales, & proprios Ecclesiæ Romanæ filios vos recepimus: dictos fratres exemptos non [c] intelligi, & ipsos ex illo in proprios eiusdem ecclesiæ filios fuisse receptos, quod ab alio, quàm a Romano Pōtifice, vel legato ab eius latere [d] † destinato, interdici, [e] vel excommunicari, à quoquam non valeant, declaramus.

¶ Illum locum desertum, in præmissis intelligimus, qui non habitatus penitus [f] neque cultus fuerit, vel vltra memoriam hominum (secundum indulgentiam Lucij) est sub Sarracenorū potestate detentus, [g] censentes ecclesias in talibus desertis locis à fratribus ipsis constructas, seu etiam construendas, [h] in eo plena libertate gaudere, vt secundum indulgentiam Lucij, nihil ab ipsis legis [i] diœcesane nomine valeat per episcopos exigi: quæ (secundum priuilegium Alexandri) non possunt interdicto, seu excommunicationi supponi: quas in locis huiusmodi dicti fratres habeant potestatem (petita [k] à sede [l] Apostolica licentia) construendi, easque cum suis plebibus per suos clericos idoneos gubernent, qui ratione plebium examinandi [m] episcopis presententur, vt ab eis [n] curam recipiāt animarum, cum plebes episcopis sint subiectæ. [o]

¶ Ceterum dicti fratres decimas de laboribus, & noualibus suis, quos proprijs manibus aut sumptibus excolunt, & alijs bonis [p] sibi à Deo prestitis, conuentibus clericorum ordinis sui (a quibus [q] quarta, vel tertia nullatenus exigatur) cum integritate persoluant, [r] salua moderatione concilij

la sit quoddam interdictum: 1 & omnia ea continentur sub appellatione censuræ. supra eod. tit. quærenti. Et, quod dicit, a quoquam, intelligo etiam ordinatio. Nec obstat sup. eod. lib. de priuileg. ne aliqui. quia vt ibi dicitur, illa decreta non habet locum in religiosis, quibus cōcessum est priuilegium tale ratione loci, vel ordinis. ad idem supra eod. lib. de priuileg. c. 1. §. in eos.

1 Hoc patet s. e. ti. is cui, coniūcto. 3. rn cū. 1. & 2. Ad idē sup. tit. 1. c. 1. si quis cōiūctis, cū illa decre. sacro. eo. tit. decre. cpo rū. su. eo. lib. de priuile. & decre. 2. sup. eo. lib. de offic. deleg. Io. And.

f ¶ Penitus.] s. quia non est memoria, quod habitatus, vel cultus fuerit à Christianis, vel Sarracenis, & idē in sequēti casu; scilicet quādo habitatus vel cult⁹ fuerit, scilicet à Sarracenis: nec est contrarij memoria, scilicet quod à Christianis fuerit habitatus, vel cultus.

g ¶ Detentus,] supra de re iu. abbate, eod. lib.

h ¶ Construendas.] petita licētia à Papa, vt infra. ver. quas in locis.

i ¶ Legis diœcesanæ.] est lex diœcesana, & lex iurisdictionis; de quibus plene no. 10. q. 1. ī summa. & supra de offi. ord. dilectus suberunt ergo, lege iurisdictionis preter id, quod sunt exempti per priuilegium Alexādri, vt sequitur.

ADDITIO. Vnde sub diœcesanis poterunt conueniri secū dum Innoc. & vide, quod not. supra eodem lib. de priuileg. ca. 1. in eos, in glo. 1.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Veniens.] Declarat hic Innocentius quid significet verbum priuilegij: Recepimus vos in proprios filios ecclesia Romanæ, & quis locus dicat esse desertus.

b ¶ Per illa verba.] quasi dicat; possent illi habere alia priuilegia, per quæ essent exempti, sed per ista non sunt, est enim quædam declaratio, per quam non præiudicatur alijs defensionibus, vt dicit in fi.

c ¶ Non intelligi.] Idem habes supra eod. lib. de priuil. si Papa. §. similiter, & vide inf. de hoc in glo. sed in quo sunt isti priuilegiati.

d ¶ Latere.] nota igitur differentiam inter legatos de latere & reliquos, ad idem sup. de offic. leg. ca. penul. & sup. eod. tit. ca. 1. Satis est ergo hic, quod verba aliquid conferant, & aliquid operantur, sup. eo. titu. abbate.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

e ¶ Interdici.] Satis puto idem in suspensione, cum il-

K ¶ Petita.) intelligas, & obtenta, confidenter autem postulent, quia illam obtinebunt. sup. eod. lib. de censi. Romana ver. si vero.

l ¶ A sede Apostolica.) aliàs sufficit licentia diœcesani. de consec. dist. 1. nemo, & concor. ad hoc supr. eo. lib. de priuileg. auctoritate vbi quo ad hoc distinguitur inter loca exempta. & non exempta.

m ¶ Examinandi.) ne ad animarum regimen promoueantur indigni, cum hoc casu promotori inferatur pæna. sup. de elec. nihil est. est enim ars artium regimē animarum. sup. de æta. & qual. cum sit.

n ¶ Ab eis.) scilicet diœcesanis episcopis.

o ¶ Subiectæ.) concor. sup. de preb. in Lateranen. & c. de monachis. & eod. lib. & eo. tit. c. 1. su. de priuileg. cū & plantare. §. cum in ecclesijs. Et tales rectores sic instituti sunt perpetui vicarij; nequeuntes absque causa rationabili remoueri. s. eo. lib. de capel. mo. c. 1.

p ¶ Bonis.) vndecunq; prouenia nt, licite tamen acquisitis de hoc 14. quæst. 5. in summa sup. de deci. ex transmissa.

q ¶ A quibus.) clericis scilicet ordinis sui.

(Glo. seq. obijcit, & soluit exprimendo sex, in quib. obtinent isti fratres.)

r ¶ Persoluant.) sed in quo sunt isti priuilegiati quoad hoc:

sic etenim isti fratres de iure sunt priuilegiati: quod nõ teneātur ad decimas laborum & noualium. ī. de deci. ex parte I. sunt. n. isti, de quibus hic Papa loquitur Tēplarij hospitalarij Hierosolymitani: qui cum Tyberiacen. epõ qõnem habebant super diuersis articulis: in qua causa produ- xerunt priuilegia superius dicta. Sciendũ est, ꝙ isti fratres laici sunt ex ordine: qa ordinē clericalem nõ habent: quidam ex eis sunt milites. ī. de sent. excom canonica. alij sunt clerici. Isti igitur fratres de laborib. & noualibus quæ colũt, soluent decimas sibi ipsis, i id est, clericis fratrib. ordinis sui, qui clerici

generalis; [a] In aliis [b] eorum possessionibus iure communi, seu quolibet alio ecclesiis parochialibus & dioecesano episcopo reseruato. Per declarationem [c] autem huiusmodi nolumus defensionibus aliis, seu iuribus partium derogari.

de his decimis episcopo non dabunt quartam, quam aliàs de iure communi deberet habere. sup. de offi. ordi. conquerente. de præscri. de quarta. est enim quarta de lege dioecesana. sup. de offi. ordi. conquerente a qua nulli sunt exēpti, vt sup. vidisti. Si igitur bene aduertis per hæc sua priuilegia, isti obtinēt prius in eo quia ex quo sunt proprij & speciales ecclesię Romanæ filij, ab ipso episcopo interdici vel excõmunicari nõ possunt. Itē qđ ratione ecclesiarum per eos cõstructarum in locis desertis nihil lege dioecesana debent epo. Tertio, quod propter eas excõmunicari vel interdici nõ possunt. Quarto, ꝙ solũ per suos clericos eas gubernāt. Quinto, ꝙ decimas laborum, & noualium & alia, quæ colunt, clericis sui ordinis, & sic sibi ipsis soluunt. Sexto, quod de illis decimis quartam episcopo non soluunt. Io. And.

a ¶ Generalis.] supra de decimis, nuper. scilicet quod de possessionibus quæsitis post concilium soluant decimas.

ADDITIO Vnde dicebat Inno. quod hoc vult ista moderatio quod iste ordo S. Iacobi de quęsitis post concilium integras decimas soluat, intellige parochijs quib. debentur. Io. And.

b ¶ In alijs.] scilicet quas alijs colendas tradunt, vel ab alijs colendas recipiunt: Vel de quibus, antequam fierent noualia, magni prouentus proueniebant. Vel quæ sunt ipsorum quoad primæuum & directum dominium: tñ parochiani eas possident & tenent, pone habētes eas per emphyteusim, ad hoc supra de deci. dilecti. & c. licet: & sup. eo. quid per nouale. ad fi. de acquisitis post concilium dixerat supra prox.

[Glo. seq. reci. per obiect & solutionem.]

c ¶ Per declarationem.] Nota verbum, si ageretur de exemptione, & exemptio non probaretur, & pronunciaretur ꝯ opponentem. bene fieret præiudicium, saltē quo ad eum, licet, non quo ad superiorem. supra de priuileg cum olim. de restitutio. in integrum, cap. 2. quia si non appellatur a sententia priuilegiorum de nouo repertorum, nõ reuocatur sententia sup. de re iudicata, inter monasterium & cap. suborta. sed hic nõ diffiniue pronũciat, sed declarat quodammodo inter loquendo, quid importent verba priuilegij; vnde licet per illud priuilegium, qui sunt recepti in filios, non sint exempti; si habent alia priuilegia exemptionis, bene sunt exempti, vt dixi in principio, non. n. pnunciat illos exemptos vel non, sed declarat quid illa verba priuilegii importent. Idem in aliis casibus, de quibus supra dicitur.

Constitutionem.] Continet tria dicta, quæ patent in rubro. Secundum, ibi, Ceterum. Tertium, ibi, Statutum quoque. Et olim incipiebat Coniurationē, & fuit multum decisa. Io. And.

¶ In hoc c. ponuntur duæ declarationes. Primo ꝙ quātum ad materiam c. si forte. supra de electio. non est differētia inter euidens, & manifestum, sed idē significant. Secundo ponitur, quod illi dicuntur coniuratores, qui se obligant ad non recipiendum aliquem auctoritate Apostolica in suis ecclesijs, & sunt vt cõspiratores puniendi.

¶ Nicolaus tertius. †

¶ *Declarat manifestũ & euidens esse synonima; & idem significare, quo ad casum dec. de elect. si forte. Ioan. And.*

CASVS. Dicitur in cap. si forte. allega. quod si inter cetera, quæ opponũtur electo, opponatur euidens defectus, ꝙ concernit personam suã: puta caret oculo, vel quia patitur defectũ scientiæ, de illo est prius inquirendum: & si opponens deficiat in probatione illius; punitur ac si in probatione omnium defecisset. Sed quid si illud crimen seu vitium non sit euidens, sed manifestum, & potest probari. Vnde euidens proprie dicitur, quod semel factum sēper durat ca. euidentia. de accusationibus, in antiquis sed manifestum dicitur, quod non durat in apparenti, sed tamē potest probari de facili.] vtrum sit idem? Respõdet Romanus Pontifex, quod sic, quia quantum ad hoc euidens & manifestũ idem significant. Sed Ponamus, quod canonici ecclesiæ Pictauien. simul conuenerunt, & adinuicem promiserunt mediante iuramento, & sic est coniuratio, vel sine iuramento, & sic est simplex conspiratio, quod non reciperent expectantes auctoritate Apostolica, sed eos repellerent, vtrum tam quam conspiratores sint puniendi? Respondet quod sic; Et si per modum statuti hoc fecerint non valet huiusmodi statutum. Nota primo iuncta gl. differētiam inter euidens & manifestum: nam euidens accipitur pro notorio facti euidentis, quod cunctis apparet. Nota secundo, quod licet capit. si forte, allegatum, dicat quod si opponatur contra electum euidens defectus, quod de illo est prius inquirendum, & deficiens in pbatione puniatur, ac si in probatione omnium defecisset: Idem est dicendum de defectu manifesto, sed hoc poterat colligi in dicto capitulo, si forte, quia ibi fit mentio de defectu scientiæ: qui defectus proprie non dicitur euidens, sed manifestus, quia probatur faciendo debitam examinationem. Nota, quod differentia est inter coniurationem & conspirationē, quia coniuratio est, quando plures simul conueniunt de stando contra aliquem, & suam conuentionem firmant iuramento: Sed conspiratio est, quando plures faciunt monopolium, & conueniunt de stando contra aliquem, sed conueniunt sine iuramento. Et dicitur conspiratio a con, quod est simul: & spiratio, quasi simul, id est, vna spiratio. Vel dicitur a con, quod est contra. Et tales coniurationes, & conspirationes, tam secundum leges, quàm secundum canones sunt prohibitæ, secundum leges est tex. in l. denunciamus. C. de his, qui ad eccle. confu. l. vnica. C. de monopo. & imponitur secundum leges grauis poena. Nota etiam tres modos, quibus potest prouideri dignitatibus, per electionem videlicet, promotionem, & postulationem. Nota finaliter, quod patiens defectum in memoria, vel intellectu, est inhabilis ad dignitatem. Et pondera, quia vult textus, quod talis defectus possit esse euidens & manifestus. Dominicus.

CAP. II.

Constitutionē [d] felicis recordationis Greg.

[prima glossa diuidit & summat, & dicit quid primo declaret.]

d ¶ Constitutionem.] Primo declarat manifestum, & euidens esse synonima, s. idem significare quoad casum decre. de elect. si forte. Secundo declarat conspiratores, & cõiuratores, ꝙ iurauerũt, & statuerũt de non

Kk 2 recipien-

† In plerisq; antiquis codicib. etin pressis ita: Nicolaus quartus.

Dicebat et Hos. & ostcum Io. no. & Arch. qđ isti gratiant in vno, qã soluũt ad ꝙ non tenen tur, ꝑ præd. decr. ex parte. Sed stam releuan tur in alio; a soluunt lericis ordi is sui, iuxta regulam de paro. c. & ff. de in neu qui in tinc. Ioan. And.

recipiendo aliquem in canonicum ad mandatum Papæ, donec possent resistere. Tertio declarat tale statutum detestabile & illicitum multis ex causis. Secūda, ibi: Certum. Tertia: ibi, Statutum quoque. Et declarat primum dictum, vt supra dixi decre. supra eod. libro. de elect. si forte. Et quæ ibi not. Card. & Guliel.

sensui: sed econtra, supra eodem tit. intelligētia. & e propterea & 1. q. 1. Marcion. intelligamus ergo euidē tem & manifestum, cuius probatio est in euidenti. & manifesto: licet id in exceptionis forma nō exprimatur: aliàs sequeretur quòd si dico electum cæcum, ex quo nō addo euidenter vel manifeste, nō haberet locum cōstitutio, quod esset absurdum.

Papæ prædecessoris nostri, editam in concilio Lugdunensi,[a] vt si forte inter cetera, quæ obijciuntur electo, aut postulato, seu aliàs promouendo ad aliquam dignitatem, euidentem scientiæ, vel alium personæ defectum opponi contingat, de illo primitus cognoscatur: & si opponentem inuentum fuerit destitui veritate, à causæ illius prosecutione totaliter sit exclusus, & aliàs puniatur, ac si in obiectorum probatione omniū defecisset:[b] In illo, qui manifestum[c] defectum in visu,[d] auditu, & alijs corporis † sensibus nec non & in memoria, & etiam intellectu,[e] opponit electo locū habere: ac quo ad intentionem[f] cōstitutionis ipsius manifestum & euidens, idem supponere declaramus.

¶ Declarat conspiratores, & coniuratores, qui iurauerunt, & statuerunt de non recipiendo aliquem in canonicum ad mandatum Papæ, donec possent resistere. Ioan. Andr.

¶ Ceterum canonicos cuiusuis ecclesiæ, qui statutū[g] fecerunt solemniter, & iuramento firmarunt, quod ecclesiā suam, & seipsos, contra omnes impetrantes canonicatū ipsius ecclesiæ defenderent vsq; ad ius vel sententiam, quātum possent ad iudiciū domini Papæ, vel specialis mandati eiusdem: & qd communib. expensis, ac cū procuratorio sigillo capituli sigillato eadem defensio fieret; & quod quādiu aliquis de canonicis eiusdem ecclesiæ defensionē huiusmodi, & oppositionem vellet prædicto modo[h] subire, alii canonici non possent, nec deberent recipere in canonicum[2] nec habere pro canonico in capitulo, vel extra capitulum impetrantem: Conspiratores, & coniuratores contra sanctam Romanam ecclesiam, ac libertatem, obedientiam, & auctoritatem ipsius, decernimus, & eosdem tanquā cōspiratores, ac coniuratores, secundum sanctiones

a ¶ Lugdunensi.] sup. eo lib. de elect. si forte cuius verba ad litteram. j. sequuntur vsque ad verbum, in illo. vbi ponit declarationem, & hæc omnia vsq; ibi, expone, vt ibi dixi.

b ¶ Defecisset.] vt supra eod. lib. de elect. cap. 1.

[Glo. seq. obijcit, soluit, solutionē fortificat.]

c ¶ Manifestum.] videbatur contra: quia constitutio, si forte. loquebatur, in euidēti & non manifesto: & aliud videtur euidēs, & aliud manifestum. Euidens enim est quod semper palam est, & euidenter apparet.[1] Argumen. 1. Quæstio. 1. vt euidenter, & supra de accu. euidētia. ff. de contrahen. emptio. l. ea, quæ, quod enim est in euidenti, nulla potest tergiuersatione celari. sup. de cohab. cler. & mulierum. c. vlt. sup. de offi. ordi. c. ordinarij. §. ceterū. eod. lib. Manifestum vero aliquando ꝓbatione indiget. 11. q. 3. corum de hoc no. 2. q. 1. manifesta. supra de cohab. cleri & mul. vestra. Sed cōtrarium est verum per hanc, constitutionē & meritò: nam cōstitutio, si forte requirit, probationē examinis in euidenti defectu. & probatur manifestum, supra de electio. bonæ. 1. C. si mi. se. ma. dix. l. 3. ibi, Nisi palam & euidēter ex instrumētorum probatione, &c. & præterea hæc duo vidētur synonyma. sup. eodē tit. cum olim. Nam & si opponatur euidēs defectus scientiæ, non palam hoc apparet: sed est necesse examinationē fieri: examinatione autem hoc fiet certum[2] ff. si certum petatur. l. certum immò etiam not. Gal. in decreta si forte quod si obijciatur contra electum, quod est omnino illiteratus, & ideo repellendus: licet non dicatur euidenter, vel manifeste, in exceptione habebit locū decreta ipsius forma, quia idem est verborum sensus, & ideo idem ius esse debet supra de consti. translato. ff. ad legē Aquil. illud. & ad hoc facit inst. de excusa. tut. §. similiter eū qui litteras nescit, &c. & formulæ verborū hodie sūt sublatæ, insti. de verb. obligat. §. 1. C. de formu. & impetra. act. subla. l. 1. & 2. & verba nō debent præualere

† al. corporeis.

1 Macrobius sup somno Scipionis li. 2. charta 23. negari non pōt qd visus affirmat. Io. And.

2 Sint ergo patria aliqd esse, vel leuiter posse fieri. certū. ff. d dam. inse. l. 1. §. Sabini. C. de adul. quamuis 1. Ioan. And.

d ¶ In visu.] vnde oculo carens nō promouetur. 55. distinc. si Euangelica.

Oculo priuatus nō ꝓmouetur.

e ¶ Intellectu.] ergo siue memoria, siue intellectu careat, nō promouebitur ad dignitatem 39. distinc. Petrus.

f ¶ Ad intentionem cōstitutionis ipsius.] quasi dicat interdum bene sunt diuersa, vt dixi sup. in glo. videbatur. in prin.

[Glo. seq. no. ad q̄stionem, quam soluit distinguendo]

g ¶ Statutum.] Ex hoc & ex eo quod dr̄ in fine, videbatur, ꝙ canonici possunt facere statuta,[3] dummodo aliàs sint licita. Solet dici, ꝙ capitulum sine episcopo statuta facere nō potest, quæ tangant generalem statum ecclesiæ, vel tangant episcopum, vel eius iura sic intelligatur de consue. cū consuetudinis. sup. de ijs, q̄ fi. a pla. nouit: est. n. plat⁹ caput, a quo non licet membrum recedere, de præscri. cū nō liceat, & hæc vera sunt, etiam si capitulū talia statuat cū archidiacono suo vel ꝑposito, vel alio, qui post episcopum præsit capitulo. Si vero statuant super ijs, quæ non tangunt episcopū, vel statum ecclesiæ, sed sua singularia negotia: puta quod certis modis quotidianas obuētiones distribuāt, vel quod certo modo ad capitulum vocētur, puta per talem campanam, vel alio modo: vel quòd certis temporibus etiam non vocati veniant ad capitulum, vel his similia, satis potest dici, quod super his tenet ipsi⁹ capituli constitutio sine episcopo aliàs licita, & legitima. ad hoc supra de rescriptis, edoceri. supra de constitutionibus. ex litteris. ff. quod cuiusq; vniuer. nomi. l. 1. §. 1.

3 De materia huius gl. vide Fe. in ca. cū oē extra de

ADDITIO. Et de hoc scripsi post Compost. Inno. & Host. de const. cum omnes. in prin. & ibi videtur, quo modo respondetur ad decre. cum dilectus de cler. nō resi. & vide quod scripsi de rescri. constitutus. super. verbo: per decanum. Ioan. And.

h ¶ Prædicto modo.] scilicet cum procuratorio capituli & communibus expensis.

[Glo.

† al. ita: & Pōtificis Roma.&c.

1 Quid de alijs, vide de re iud. cū l. & A. in vlt. glo. &, quod sup ea dixi.

† Al. ita: Nic. 4. Et vī hęc d̄ cre. Nico. 4. tribuēda, vt colligit ex extrauag. Io. 22 īci. gloriosā ecclesiā, q̄ extat īpressa inter lr̄as Apo. p officio sanctissimæ Inquisitionis.

† In antiquioribus codicib. ēt īpressis ita, Exijt qui seminat, & ī. & mox subsequit decre. Priuil. ex prima ēt gloss. hic, ↄstat olī n̄ fuisse solitū apponi integrā, sed decise. i. initiū tantum.

¶ Glossa sequens primo ponit pœnā conspiratorum, & tres actus, a quibus repelluntur, & vnde dicantur. Secundo tractat de pręlato auctorizante. Tertio notat ad quæstionem.]

a ¶ Canonicas.] 11. quæstio. 1. coniurationum, & cap. conspirationum. capit. sequenti. & est pœna talium deposito, vt ibi. Item conspiratores repelluntur ab accusatione, denunciatione, & testimonio contra eos, 1 contra quos cōspirauerunt: 3. quæst. 4. conspiratores. supra de accusatio. qualiter & quando. & ca. cum oporteat. de simon. licet Hely. &c. per tuas. & cap. cum oporteat. Est autem coniurare simul, vel in vnum iurare. Cōspirare simul, vel in idem spirare, credo autem, quod prelatus qui huic cōstitutioni per capitulum factæ auctoritatem īterposuisses, eadem pœna puniretur, omnia enim nostra facimus, quibus auctoritatem impertimur. C. de veteri iure enuclean. l. 1. vltra medium, & sup. eodem libro. de pręben. si eum &c. si Apostolicæ. Per hanc decretalē probatur, ꝙ per īstrumētū probat̄ crimē: producitur. n. publicū instrumentū, in quo cōtinebatur, quod tales canonici tale statutum fecerint: per quod probatur crimen: probabitur illos esse cōspiratores. Ad idem supra eodem lib. de iureiuran. cum in positionibus. [Vbi etiā de hoc ī quarta glossa.] 2. quæstio. 6. ca. ei qui. §. diffinitiua. vers. nullus. supra de ijs, quæ fiunt a pręl. quanto in fi.

ADDITIO. Et facit quod not. ff. ad Turpil. in senatus. in prima gloss. & C. ad legem Aquil. con

canonicas [a] puniendos.

¶ Statutum de non recipiendo aliquem ad Papæ mandatum multis ex causis est detestabile, & illicitum. hoc dicit.

¶ Statutum quoque ipsum (quod capitulo prælibato, & singulis eius personis libertatem [b], obedientiam eidem ecclesiæ Romanæ debitam exhibendi saltem vsque ad sententiam, & † Pontificum Romanorum iudicium, seu speciale mandatum liquido interdicit, promptum futurorum grauaminum, & expensarum discrimen ingerens, contra legitimas sanctiones laudabile [c] votum execrantium lites vetat: iniustam litem mouere compellit, iniquæ controuersiæ seu liti cedēdo, bonam fidem, seu conscientiam agnoscere prohibet, & adigit ad peccandum [d]) conspirationem, & coniurationem continere contra libertatem, & auctoritatem sedis Apostolicæ manifeste, ac aliàs detestabile, prorsusque illicitum reputamus.

¶ Idem.

¶ Constitutio amplissima pœne cunctas declarans hæsitationes, quæ circa diui Francisci regulam contingere possunt: præsertim an fratres Minores (quos Cordigeros vocant) illius regulæ professores sint ad omnia Euangelij consilia obligati. Et vtrum aliquid proprium habere: & pecuniam recipere, legataque sibi relicta agnoscere valeant: cum multis alijs ambiguitatibus hic luculentissime resolutis.

CAP. II.

Exijt qui seminat [e] † seminare semen suum; De sinu patris in mundum veste scilicet humanitatis indutus Dei filius Iesus Christus verbum Euangelicum saturus in singulos probos, & reprobos, insipientes & ignaros, studiosos, & desides, & iuxta prophetam colonus futurus, in terra semen suum doctrinam Euangelicam sine delectu dispersit in omnes, qui omnia tracturus ad se, omnes saluare venerat: qui tandem seipsum Deo patri pro salute omnium in redemptionis humanæ pretium immolauit.

¶ Licet autem hoc semen in singulos communicatiua Dei charitate dispersū: aliud ceciderit † secus viā, super corda scilicet dæmonum suggestionibus peruia: aliud supra petram, corda scilicet nullo fidei vomere penetrata: aliud inter spinas corda scilicet hominum diuitiarum solicitudinibus lacerata: Et ideo vnum prauis affectibus cō culcatum; aliud aridum, quia gratię carebat humore; reliquum vero legitur inordinatis solicitudinibus suffocatum. Aliud tamen mite cor & docile terra bona suscepit, hoc est Minorum fratrum mitis, & docilis in paupertate, ac humilitate, per almum Christi Confessorem Franciscum radicata religio, qui ex illo vero semine germinans, germen illud per regulā sparsit in filios quos sibi, & Deo p suū mi-

tra negantem in prima glossa. vide disputationem in regula. semel malus. Ioan. Andr.

b ¶ Libertatem.] exhibendi, quod est infra.

c ¶ Laudabile votū.] supra de syndi. cap. vnico. vnde nec dolum facit, qui rē deserit, vt litem effugiat. ff. de aliena iudi. mutan. causa fa. l. item si res. in fine, & magnum est cōmodum a lite recedere, propter quod indebitum per transactionē solutum non repetitur, C. de transa. l. 2. & ff. de condi. indebi. in summa.

d ¶ Ad peccandum.] ad quod statuto, consuetudine, vel iuramento adstringi nō possumus, supra de consuet. ca. penul. & vlt. 22. quæstio. 4. in malis, & c. si aliquid & per totum. ī. de regu. iu. nō est obligatorium, &c. ī malis. supra eo. lib. de iure. cap. 1. Luc. 8.

ADDITIO. In dicto capitulo, non est obligatorium. habes casum legis, obuenire. ff. de pac. docto. quam hic alleg. Ioan. Monach. & Archidiaconus. Ioannes Andreæ.

e Exijt qui seminat. Nec crederet aliquis hāc constitutionem esse sublatam: ideo sic decise hic ponitur, vt habeatur pro reseruata, & de ea loquatur proœmium huius libri in fine, vt ibi dixi. Et quia sic decise venit sub bulla, & quia infra etiam phibetur glossari, prohibitioni parebo.

ADDITIO. Idem Archidiaconus dixit Ioannes Mona. Ideo fisto ratem. Illam tamen prohibitionem & eius pœnas. Ioa. xxij. suspendit ad Apostolicæ sedis beneplacitum per constitutionem suā, quia nonnunquam. Ioa. Andreæ.

nisterium in obseruatione Euangelij generauit. Isti sunt filij, qui docente Iacobo verbum æternum Deum filium insitum humanæ naturæ in horto virginalis vteri potens saluare animas, in mansuetudine susceperũt. Hi sunt illius sanctæ regulæ professores, quæ Euangelico fundatur eloquio:† vitæ Christi roboratur exemplo: fundatoris militantis ecclesiæ, Apostolorum eius sermonibus actibusque firmatur. Hęc est apud Deum, & patrem munda, & immaculata religio, quæ descendens a patre luminum, per eius filium exemplariter, & verbaliter Apostolis tradita, & deinde per Spiritum Sanctum beato Francisco, & eum sequentibus inspirata, totius in se quasi continet testimonium Trinitatis. Hęc est cui (attestante Paulo Apostolo) nemo de cetero debet esse molestus, quam Christus stigmatibus suæ passionis confirmauit, volens institutorem ipsius passionis suæ signis notabiliter insigniri.

Iacob. 1.

† Non tñ p omnia ut in extrau. qa quorudam. §. ad huc. Fon.

Gala. 6.

¶ Sed nec sic contra fratres ipsos Minores & regulam, hostis antiqui cessauit astutia, quin potius contra eos nitens superseminare zizaniam, interdum æmulatores agitatos inuidia, iracundia, & indiscreta inscitia concitauit: mordentes fratres, & eorum regulam, quasi illicitam, inobseruabilem, & discriminosam, caninis latratibus lacerantes: non attendentes hanc sanctam regulam (vt prędicitur) pręceptis ac monitis salutaribus institutam, Apostolicis obseruationibus roboratam, per plures Romanos Pontifices approbatam, & etiam per sedem Apostolicam confirmatam, tot diuinis testimonijs communitam, quæ credibilia facta sunt nimis in tot sanctis viris † in obseruantia huius regulæ agentibus, & finientibus dies suos, quorum nonnullos sanctorum catalogo sedes eadem ex eorum vita, & miraculis fecit adscribi. Ac nouissime quasi diebus istis per piæ memoriæ Gregorium Papam nonum † prędecessorem nostrum approbatam esse ex euidenti vtilitate, quàm de ipsa consequitur vniuersalis ecclesia, in generali Lugdunensis concilio declaratur. Nec nos minus attendimus, imo profundius cogitamus, sicut pensare debent subtilius ceteri catholicæ fidei professores: quia ipse Deus ordinem prędictum, & eius obseruatores inspiciens, sic eos ab insurgentibus in ipsos rancoribus salutari subsidio pręseruauit, quod nec ipsos fluctus tempestuosus allisit, nec animos in ordine ipso degentium constrauit: quin potius in vigore regulari concrescant, & amplientur in suorum obseruantia mandatorum.

† Ques: ponit Anton. circa fi. 3. partis suæ chro.

† Vel potius decimũ. Iste Greg. x. ꝯcil. Lugd. celebrauit, ĩ quo fuerũt quingẽti epi. 240. abbates, & alij ꝑlati circa mille, ut patet ĩ chronicis.

¶ Veruntamen, vt ordo prædictus (quibuslibet præcisis anfractibus) distincta, & pura vigeat claritate, & sicut fratres eiusdem ordinis nuper in generali capitulo congregati prouiderant: dilectis Filijs Generali, & nonnullis alijs Prouincialibus eiusdem ordinis Ministris, qui in capitulo ipso conuenerant, in nostra præsentia constitutis, cum ad plenam obseruationem regulæ eiusdem in vigore spiritus eorum feruere noscatur intentio: Visum est nobis (vt mordacibus huiusmodi mordendi vias præcluderemus) aliqua, quæ in ipsa regula videri poterant dubia, declarare: nonnulla per prædecessores nostros etiam declarata, pleniori claritate differere: in aliquibus etiam regulam ipsam contingentibus puritati eorundem conscientiæ prouidere.

¶ Nos autem, qui a teneris annis ad ordinem ipsum affectus nostros † ereximus in illis succedendo: cum aliquibus eiusdem confessoris socijs, quibus eius vita, & conuersatio nota erat: super ipsa regula, & sãcta ipsius beati Francisci intentione frequenti collatione tractauimus. Et tandẽ Cardinalis, ac postmodum eiusdem ordinis per prędictam sedẽ gubernator, & protector, & corrector effecti, conditiones prædicti ordinis ex imminenti nobis cura palpauimus in Apostolatus officio, tam de pia intentione confessoris prædicti, quam de his, quæ regulam ipsam, & eius obseruantiam contingunt: ex prædictis longa etiam experientia informati, nostros ad ordinem præfatum conuertimus cogitatus. Et tam ea, quæ per eosdem prædecessores approbata, & declarata esse noscuntur: quam etiam ipsam regulam, & eam contingentia, maturitate plena discussimus. Nonnulla in præsenti serie statuimus, declarauimus, certius approbauimus, approbata confirmauimus, edidimus, & concessimus, plura etiam ordinando seriosius & clarius, quæ infrascriptis articulis plenius exprimuntur.

† Idem dicit Io. 22. in extrau. quorundã ver. nunc uero post prin. Fon.

Regulam dñi Fran. Nic. 3. declarare incipit. & primo, an illius ꝓfessores sit ad Euãgelij ꝯsilia obligati, uide hic cle. exiui i. §. cũ igit. eod. tit. Fon.

¶ In primis, quia (sicut intelleximus) ab aliquib. hæsitatur, an fratres eiusdem ordinis, tã ad cõsilia, quã ad pręcepta Euãgelij teneãtur. tũ quia in regulæ prædictæ principio habetur: Regula & vita Minorum fratrũ hæc est: scilicet, Domini nostri Iesu Christi sanctum Euãgelium obseruare, viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate: tum ex eo, quod in eadem regula continetur sic: Finito ve-

to anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper & regulam obseruare: tum etiam, quia in fine ipsius regulæ continentur hæc verba: Paupertatem, & humilitatem, ac sanctum Euangelium Domini nostri IESV CHRISTI, quod firmiter prouisimus, obseruemus. Licet felicis recordationis Gregorius Papa nonus prædecessor noster hunc articulum, & nonnullos alios eiusdem regulæ declarauerit: quia tamen eius declaratio propter aliquorum insurgentium in fratres & regulam inordinatos vel mordaces insultus, & multorum postea emergentium casuum considerandos euentus, in aliquibus obscura, in aliquibus semiplena, & in multis etiam contentis in ipsa regula insufficiens videtur: Nos obscuritatem, ac insufficientiam huiusmodi, præfatæ interpretationis declaratione amouere volentes, & cuiuslibet ambiguitatis scrupulum in eisdem de singulorum mentibus plenioris expositionis certitudine amputare: Dicimus, quòd cum in principio regulæ non absolute, sed cum quadam modificatione, seu specificatione ponatur: regula & vita Minorum fratrum hæc est: scilicet Domini nostri IESV CHRISTI sanctum Euangelium obseruare, uiuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate: quæ tria eadem regula multum arcte prosequitur, & nihilominus alia nonnulla subnectit præcipiendo, prohibendo, consulendo, monendo, hortando, & sub alijs verbis ad aliquem modorum reducibilibus prædictorum, de intentione regulæ liquere valet apertius, vt illud quod in professione quasi absolute subnecti videtur, promittentes vitam istam semper & regulam obseruare; & quod in fine subiungitur: sanctum Euangelium Domini nostri IESV CHISTI, quod firmiter promisimus, obseruemus: totum ad ipsius regulę modificatum, vel determinatum, seu specificatum principium reducatur: videlicet ad obseruantiam Euangelij, vt prædicitur, per ipsam regulam in illis tribus modificatam, vel determinatam, seu specificatam: Cum non sit verisimile ipsum sanctum verbum ab ipso semel cum quadam modificatione, vel determinatione, seu specificatione prolatum, licet quasi succinctorie repetitum, voluisse in sui repetitione data sibi per eum modificatione, seu specificatione sine certa causa carere: Et vtriusque iuris argumenta nos doceant; † ea, quæ in principio ad medium, & ad finem: illa vero quæ in medio, ad finem atque principium, & ea quæ in fine, ad vtrumque, vel eorum alterum sæpe referri. Et dato, quod absolute diceretur: omnino promitto sanctum Euangelium obseruare: cum † professor huiusmodi intenderet se ad omnem consiliorum obseruantiam obligare (quod vix aut nunquam posset ad litteram obseruare, propter quod talis promissio illaqueare profitentis animum videretur:) Clare videtur promissionem huiusmodi ad alium intellectum absque intentione promittentis non debere perstringi, nisi vt obseruantia Euangelij sic sicut tradita reperitur à Christo, videlicet, quòd præcepta vt præcepta, & consilia vt consilia à promittentibus obseruentur. Quem intellectum etiam in eisdem uerbis habuisse idem beatus Franciscus in serie sui processus in regula patenter ostendit: cum aliqua Euangelica consilia indicat vt consilia sub verbis monitionis exhortationis & consilij; nonnulla vero sub prohibitione ac verbo præcepti: per quod patet, quod non fuit loquentis intentio, † quod fratres ex professione huiusmodi regulæ ad omnia consilia, sicut ad præcepta Euangelica tenerentur: sed solum ad illa consilia, quæ in eadem regula præceptorie vel inhibitorie, seu sub verbis æquipollentibus sunt expressa. Vnde nos ad fratrum eiusdem ordinis conscientias plenarie serenandas: Declaramus, quod ex professione eiusdem regulæ fratres ipsi ad ea tantum Euangelica obseruanda consilia sunt astricti, quæ in ipsa regula pręceptorie vel inhibitorie, seu sub verbis æquipollentibus exprimuntur. Ad nonnulla vero alia per Euangelium data consilia eò magis secundum exigentiam sui status tenentur plusquam ceteri Christiani, quo per statum perfectionis, quem per professionem huiusmodi assumpserunt, se obtulerunt Domino holocaustum medullatum per contemptum omnium mundanorum. Ad omnia autem, quæ in ipsa regula continentur, tam præcepta, quam consilia, quàm cetera: ex voto professionis huiusmodi non aliter tenentur, quam eo modo, quo in regula ipsa traduntur, vt scilicet teneantur ad eorum obseruantiam, quæ in eadem regula ipsis sub verbis obligatorijs indicuntur. Ceterorum vero obseruantiam, quæ sub verbis monitorijs, exhortatorijs, informatorijs, & instructorijs, seu quibuscunque alijs continentur, eatenus magis condecet de bono & æquo eos profe-

Declaratio regulæ sancti Frācisci.

*

† Quæ vide in glo. rub. inf. eo. de re. in tit. proxi. Font.

† al. ita, num professor, &c.

An Cordigeri sint obligati ad obseruationē oīum consiliorū Euangelij.

† Ecce ex verbis colligit intētio. Fon.

qui,quò imitatores tanti patris effecti,Christi semitas elegerunt.

Fratres Minores an possint habere aliquid proprij.

¶Porro cum ipsa regula expresse contineat, quòd fratres nihil sibi approprient nec domum,nec locum,nec aliquam rem : sitque declaratum per eundem prędecessorem nostrum Gregorium nonum, & nonnullos alios hoc seruare debere,tam in speciali, quàm etiam in communi : quam sic arctam abdicationem venenosis obtrectationibus aliquorum insensata damnauerit astutia : ne fratrum eorundem perfectionis claritas in talium imperitis sermonibus laceretur. Dicimus, quòd abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum, non tam in speciali,quàm etiam in communi propter Deum meritoria est, & sancta: quam & Christus viam perfectionis ostendens, verbo † docuit, & exemplo firmauit: quamque primi fundatores militantis Ecclesiæ prout ab ipso fonte hauserant, volentes perfecte viuere,per doctrinæ, ac vitæ exempla in eos deriuarunt.

†Vid extra ua.Io.22.in cip. q.a quorundā tit.de ver. signifi. & Turre. in sum.de eccl. li.2. ca.112. ad x.argum.

¶ Nec his quisquam putet obsistere, quod interdum dicitur Christum loculos habuisse: nam sic Iesus Christus,cuius pfecta sunt opera,in suis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret:sic infirmorum personam Christus suscepit in loculis: sic & in nōnullis alijs infirma humanæ carnis assumens(prout Euangelica testatur historia) non tantum carne, sed & mente condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam assumpsit, quod in suis operibus perfectus existens in nostris factus humilis,in proprijs permansit excelsus. Sic & summæ charitatis dignatione ad actus quosdā nostræ imperfectioni conformas inducitur, quod à summæ perfectionis rectitudine non curuatur.Egit namq; Christus,& docuit opera perfectionis.Egit etiam infirma,sicut interdum & in fuga patet,& loculis:sed vtrumque perfecte perfectus existens, vt perfectis & imperfectis se viam salutis ostenderet, qui vtrosque saluare venerat: qui tandem mori voluit pro vtrisque.

¶ Nec quicquam ex his insurgat erroneum, † quod taliter propter Deum proprietatem omnium abdicantes, tanquam homicidæ sui, vel tentatores Dei viuendi discrimini se committant. Sic † enim seipsos committant diuinæ prouidentiæ in viuendo, vt viam non continuant prouisionis humanę : quin vel de ijs, quæ offeruntur liberaliter, vel de ijs,quæ mendicantur humiliter,vel de ijs,quæ conquiruntur per laboricium,sustententur; qui triplex viuendi modus in regula prouidetur expresse. Profecto si (iuxta promissum Saluatoris) nunquam deficiet fides ecclesiæ:per consequens, nec opera misericordiæ subtrahentur : † ex quo Christi pauperibus omnis ratio diffidentiæ cuiuslibet videtur esse sublata.Et quidem vbi (quod non est aliquatenus prȩsumendum) hȩc cuncta deficerent, sicut nec ceteris, sic nec ipsis fratribus iure poli in extremæ necessitatis articulo ad prouidendum sustentationi naturȩ via omnibus extrema necessitate detentis concessa prȩcluditur: cum ab omni lege extrema † necessitas sit exempta ; nec talem abdicationem proprietatis omnimodę, renunciationem vsus rerum, cuiquam videatur inducere; nam cum in rebus temporalibus sit considerare prȩcipuum, proprietatem, possessionem, vsumfructum, ius vtendi, & simplicem facti vsum, & vltimo tanquam necessario egeat, licet primis carere possit vita mortalium ; nulla prorsus potest esse professio, quę à se vsum necessariȩ sustentationis excludat : verum condecens fuit ei professioni, quę sponte deuouit Christum pauperem in tanta paupertate sectari,omnium abdicare dominium, & rerū sibi concessarum necessario vsu fore contentam.

†áLerroneę. † Videoīno B.Th. 2a2.q. 186. art. 3. & lib.3.contra Gētiles, ca.131. & aliquos sequē.

† Imò possent laici cōpelli officio iudicis eleemosynas facere.glo.c.1. d.1. ça. dño sancto.50. d. ca.exigūt. 1. q.7 Abb.ca. 1.de emp. & ven Font.

† De cōse. d. 1.sicut, & ī. eo.d.4. c.sanctū.c ꝙ non est.cum glo. de regul.iur. Font.

¶Nec per hoc,quod proprietatem vsus, & rei cuiusque dominium à se abdicasse videtur simplici vsui omnis rei renunciasse conuincitur:qui inquam vsus non iuris, sed facti tantummodo nomen habens, quod facti est tantum,in vtendo prȩbet vtentibus nihil iuris; quinimo necessariarum rerum,tam ad vitę sustentationem, quam ad officiorum sui status executionem(excepto quod de pecunia infra subiungitur)moderatus vsus, sed secundum eorum regulam & veritatem omnimodam cōcessus est fratribus : quibus rebus fratres licite vti possent durante concedentis licentia,& iuxta id,quod in prȩsenti serie continetur : Nec his obuiare dignoscitur, quod ciuilis prouidentia in humanis rebus humane constituit; videlicet non posse vsum, vel vsumfructum a dominio perpetuo † separari: quod ne dominium dominis (semper abscedente vsu) redderetur inutile, temporalem vtilitatem tantum in constituendo prospiciens ista decreuit. Retentio namque dominij ta-

†l.omnium ff.de vsufru. l. antiquas C.cod.Fon.

nij talium rerum cum concessione vsus facta pauperibus, non est infructuosa Domino: cum sit meritoria ad æterna, & professioni pauperum opportuna, quæ tanto sibi censetur vtilior, quāto commutat temporalia pro æternis. Profecto non fuit confessoris CHRISTI regulam instituentis intentio: quinimo contrarium in ipsa conscripsit, contrarium viuendo seruauit: cum & ipse temporalibus ad necessitatem vsus fuerit, & in pluribus locis in regula vsum talem licere fratribus manifestet.

Dicit namque in regula, quòd clerici faciant diuinum officium, ex quo habere poterunt Breuiaria: ex hoc patenter insinuans, quòd fratres sui habituri essent vsum Breuiarij, & librorum, qui sunt ad dininum officium opportuni.

In alio quoque capitulo dicitur, quòd Ministri, & Custodes pro necessitatibus infirmorum, & alijs fratribus induendis, per amicos spirituales solicitam curam gerant secundum loca, & tempora, & frigidas regiones, sicut eorum necessitati viderint expedire. Alibi etiam exhortans fratres per congruum laboris exercitium ad otium euitandum, dicit, quòd de mercede laboris pro se, & suis fratribus corporis necessaria recipiant.

In alio quoque capitulo continetur, quòd fratres vadant pro eleemosynis confidenter. Habetur † etiam in eadem regula, quod in prædicatione, quam fratres faciunt, sint examinata, & casta eorum eloquia ad vtilitatem & ædificationem populi, annunciando eis vitia & virtutes, pœnam & gloriam. Sed constans est, quod hæc præsupponunt scientiam; scientia requirit studium, exercitium vero studij conuenienter haberi non potest sine vsu librorum. †

† Vide conc. Trid. ses. 5. de refor. c. 2

† Libri sunt ad scientiā necessarij vide Old. cōs. 84. incip. An expediat habere multos lib.

Ex quibus omnibus satis claret ex regula, ad victum, vestitum, diuinum cultum, & sapientiale studium, necessarium rerum vsum fratribus esse concessum.

Patet itaque sane intelligentibus ex prædictis regulā quo ad abdicationem huiusmodi, non solum obseruabilem, possibilem, & licitam, sed meritoriam, & perfectam, & eo magis meritoriā, quo per ipsam professores ipsius magis à temporalibus propter Deum (sicut prædicitur) elongantur.

¶ Ad hæc cum fratres ipsi nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordini possint, etiam in communi, & cum aliquid propter Deum ipsis offertur, conceditur, vel donatur, ea (si secus non exprimat) offerentis, concedentis, vel donantis, verisimiliter credatur intentio, vt rem huiusmodi oblatā, cōcessam, vel donatam perfectè concedat, donec aufērat, à se abdicet, ac in alios transferre cupiat propter Deum, nec sit persona, in quam loco Dei congruentius huiusmodi rei dominium transferat, quam sedes præfata, vel persona Romani Pontificis CHRISTI Vicarij, qui pater est omnium, & Fratrum Minorum nihilominus specialis. Ne talium rerum sub incerto videatur esse dominium, cum patri filius suo modo, seruus domino, & monachus monasterio res sibi oblatas, concessas, vel donatas acquirant omnium vtensilium, & librorum, ac eorum mobilium præsentium, & futurorum, quæ & quorum vsumfructum, scilicet ordinibus, vel fratribus ipsis licet habere, proprietatem, & dominium † (quod & felicis recordationis Innocentius Papa. Quartus prædecessor noster fecisse dignoscitur) in nos, & Romanam Ecclesiam plene, & libere pertinere hac præsenti constitutione in perpetuum valitura sancimus.

† De hoc dominio, vide extra. Io. 22. inci. ad cōditorē canonū tit. d̄ ver. sig. & extrau. Quorūdam eod. tit.

¶ Præterea loca empta de eleemosynis diuersis, & oblata, seu concessa fratribus sub quacumque forma verborum (licet fratres sibi cauere debeant, quòd huiusmodi verbis statui suo incompetentibus nō vtantur) à diuersis, seu pro indiuiso possidētibus, seu certas partes in ipsis locis habētibus, in quibus ipsi possidentes pro indiuiso, seu certas partes habentes, nihil sibi in oblatione, seu concessione huiusmodi reseruarint; similiter, & in ius, & dominium ad proprietatem nostrā, & Ecclesiæ prædictæ eadem auctoritate suscipimus.

Loca verò, seu domos pro habitatione fratrum à singulari persona, vel collegio, vel ipsis fratribus ex integro concedenda, seu etiā offerenda (si talia de voluntate cōferentis fratres inhabitare contigerit) perseuerante tantum voluntate concedentis inhabitent.

Ac illa libere, præter Ecclesiam, & oratoria ad Ecclesiam destinata, & cœmeteriū (quæ tam ad præsentia, quàm ad futura in ius, & proprietatem nostram, & prædictæ Romanæ Ecclesiæ simili modo, & auctoritate recipimus) mutata concedentis voluntate, ac ipsis fratribus patefacta dimittant, in quorum locorum dominio, seu proprietate nihil nobis, vel præfatę Romanę Ecclesię retinemus omnino: nisi ea specialiter de nostro, seu ipsius Romanę Ecclesię recipian-

cipiantur assensu, & si in eisdem locis reseruauerit dominium sibi in concedendo concedens pręter inhabitationem fratrum, speciale † dominium in ius Ecclesiæ sæpe dictæ non transeat, sed potius plene liberum maneat concedenti.

† al. tale.

¶ Insuper nec vtensilia, nec alia præter eorum vsum ad necessitatem, & officium sui status executionem (non enim omnium rerum vsum habere debent, vt dictum est) ad vllam superfluitatem, diuitias, seu copiam, quæ derogat paupertati, vel ad thesaurizationem, vel eo animo, vt ea distrahant, siue vendant, recipiant, nec sub colore prouidentiæ in futurum, nec alia occasione: quin immo in omnibus appareat in eis quo ad dominium omnimoda abdicatio, & in vsu necessitas.

Hoc autem secundum exigentiam personarum, & locorum, Ministri & Custodes simul, & separatim in suis administrationibus, & custodijs cum discretione disponant; cum de talibus interdum personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, & nonnullæ aliæ circumstantię plus minusve, ac aliter prouideri requirant.

Ista tamen sic faciant, quòd semper in eis, & eorum actibus paupertas sancta reluceat; prout ipsis ex eorum regula inuenitur indicta.

¶ Ceterum cum in eadem regula sit sub præcepti districtione prohibitum, ne fratres recipiant per se, vel per alios, denarios, vel pecuniam vllo modo; idque fratres in perpetuum seruare cupiant, & velut iniunctum necesse habeant adimplere, ne ipsorum puritas in huiusmodi obseruatione præcepti maculetur in aliquo, & ne fratrum conscientiæ aliquibus aculeis stimulentur: Articulum istū propter detrahentium morsus profundius, quam nostri prædecessores fecerint, assumentes, ac ipsum clarioribus determinationibus prosequentes: Dicimus in primis, quod fratres ipsi à mutuis contrahendis abstineant, cum eis mutuum contrahere (ipsorum statu considerato) non liceat, † possunt tamen ipsis pro satisfactione facienda pro eorum necessitatibus, quę pro tempore occurrerint (cessantibus eleemosynis, de quibus satisfieri cōmode tunc non posset) citra cuiuslibet obligationis vinculum dicere, quod per eleemosynas, & alios amicos fratrum ad solutionem huiusmodi faciendam intendant fideliter laborare.

† Quia ibi dr̃ meo sittuū, q̃ pronomē fratri Minori nō cōuenit, & hāc d uisionē, circa pecunia apprebat. cle. exiui. ibi vide a §. porro vsque ad §. proinde. Fen.

Quo casu procuretur à fratribus, quòd ille, qui dabit eleemosynam, per se, vel per alium non nominandum ab ipsis, si fieri poterit: Sed ab eo potius iuxta suum beneplacitum assumendum, huiusmodi satisfactionem faciat in totum. vel in partem, prout sibi Dominus inspirabit.

Si tamen ipse hoc nollet facere, vel nō posset, vel quia recessus eius immineat, aut quia quibus hoc velit committere notitiam non habet fidelium personarum, seu quacumque alia occasione, vel causa, declaramus, & dicimus, quod in nullo regulæ puritas infringitur, aut quomodolibet ipsius obseruantia maculatur, si fratres ipsi alicuius, vel aliquorum sibi curent dare notitiam, vel aliquos, seu aliquem nominare, aut etiam præsentare, cui vel quibus: si eleemosynam facienti placuit, committi possit executio prædictorum, ac ipsius habeatur assensus super subrogationibus infrascriptis. Ita tamen, quod penes ipsum dantem, dominio, proprietate, ac possessione ipsius pecuniæ, cum libera potestate reuocandi sibi pecuniam ipsam semper vsque ad conuersionem ipsius in rem deputatam, plene, libere, ac integre remanentibus, in ipsa pecunia nihil omnino fratres iuris habeant, nec administrationem, seu dispensationem, nec contra personam nominatam, vel non nonatam ab eis, cuiuscumque conditionis existat in iudicio, vel extra, actionem, persecutionem, aut aliquod aliud ius intentent, qualitercumque persona prædicta in commissione huiusmodi se habeat, licet tamen fratribus suas necessitates insinuare, ac specificare vel exponere personæ prædictæ, ac eam rogare quod soluat.

† Possint etiam personam eandem exhortari ac inducere, quod fideliter in re commissa se habeat, & animæ suæ saluti in commissa sibi executione prouideat. Ita tamen, quod ab omni eiusdem pecuniæ administratione, seu dispensatione, & contra prædictam personam actione, seu persecutione (vt prædictum est) fratres abstineant omnimodo.

† Quid de hr̃dib. talis psonæ, vide j. eo. §. eo. casu Fon.

Si verò personam huiusmodi nominatā, vel nō nominatā à fratrib. (quo minus per se possit exequi, quod pędicitur) contigerit per absentiā, infirmitatē, voluntatē, seu locorū distā tiā, ad quæ ipsa nollet, accedere, in quib. esset solutio, seu satisfactio facienda, vel per occasionē aliā impediri, liceat fratribus cū cōsciētiæ puritate quandam aliā personā subrogandā ad præmissa in nominando, & alijs (si ad pri-

primum dantem non possint vel nolint habere recursum) cum ista persona facere, sicut supra proxima declarauimus eis licere cum prima. Duarum enim personam ministerium per viam subrogationis (vt dictum est) communius & generalius videtur posse in prædictorum executione sufficere: cum prædicta satisfactio præsumatur posse celeriter expediri. Si tamen (vt interdum dictum est) propter locorum distantiam, in quibus esset satisfactio facienda, & conditiones seu circumstantias alias, casus emergeret, in quo videretur plurium personarum subrogandarum ministerium opportunum: liceat ipsis fratribus in hoc casu iuxta negotij qualitatem (seruato modo prædicto) plures personas assumere, nominare, seu præsentare ad istud ministeriū exequendum.

¶ Et quia oportet & expedit fratrum necessitatibus, non solum illis, pro quibus iam esset solutio seu satisfactio facienda (vt superius proxime dictum est) sed etiam imminentibus siue tales necessitates ingruentes immineant, quæ breui tempore expediri valeant, siue tales (licet paucæ comparatiue) quarum prouisio ex sui conditione necessario tractum temporis habet, vt in libris scribendis; ecclesijs seu ædificijs ad vsum habitationis ipsorum construendis, libris & pannis in locis remotis emendis, & alijs similibus, si quæ occurrerint, cum moderamine supradicto salubriter prouideri. Sic in istis necessitatibus clare distinguimus: sic in eis fratres posse tute, & salua conscientia procedere declaramus: videlicet vt ingruenti, vel imminenti necessitate, quæ breui tempore, vel quæ interdum ex aliquibus circumstātijs non sic breui (vt supra in proximo casu dictum est) valeat expediri, tam quo ad dantem eleemosynam, quam quo ad nominatum vel substitutum, in omnibus & per omnia (sicut in articulo solutionis pro necessitatibus præteritis faciendæ supra proxime declarauimus) procedatur.

In ea vero necessitate quantumcunq; pręsentialiter ingruenti, quæ tamen ex qualitate sui (vt prædicitur) tractum temporis habet annexum: † quia in eo casu verisimile est, quod tum ratione distantiæ locorum, quę expeditio necessitatis ipsius ex sui conditione requireret: tum etiam circumstantiarū ipsius necessitatis ratione pensata, frequenter casus acciderent: in quibus ad exceptionem necessitatis huiusmodi oporteret, quod per diuersas manus, & personas transiret pecunia necessitati huiusmodi deputata: quarum omnium personarum impossibile quasi esset dominum principalem pro ipsa necessitate pecuniam deputantem, seu etiam substitutum ab eo, & tertium etiam ab ipso substituto (si casus talis accideret) postea subrogatū, habere notitiam: declaramus, & dicimus, qđ in hoc articulo, præter dictos duos modos in necessitatibus pręteritis, & ingruentibus, quę possint breui tempore, vel interdum non breui (vt supra exprimitur) expediri (vt pręduximus) obseruandos, ad obseruandam ipsius regulę, ac professorum eius omnimodam puritatem.

† al. innexum.

Quod si pręsto sit eleemosynæ huiusmodi elargitor, vel eius nuncius, qui possit hoc facere, & velit: expresse illi prædicatur a fratribus, quod sibi placeat (vt dominio talis pecuniæ cum libera potestate reuocandi sibi pecuniam ipsam, penes ipsum semp̱ vsq; ad cōuersionem † ipsius in rem deputatam libere remanente, vt in alijs duobus casibus superius dictum est) per quorumcunque manus pecunia seu eleemosyna ipsa tractetur, siue personas ab eo, vel a fratribus nominatas, totum suo consensu, voluntate ac auctoritate procedat; quo assensum suum prębente pręedictis, secure fratres re empta, vel acquisita de illa pecunia, per quemcunque (iuxta modum annotatum superius) vti possint.

† Quo probatur illa, vide Bart. in l. ciuitas. ff. si certū pet. Doctores authen. hoc ius porrectū. C. de sacrosanc. eccle. Font.

¶ Ad maiorem autem pręedictorum omnium claritatem, hac in perpetuum valituræ prouisionis serie declaramus, quod fratres (pręfatis modis, vt pręedicitur, circa pecuniā in supportandis eorum pręteritis, & ingruentibus necessitatibus obseruatis) non intelligantur nec dici possint per se, vel per interpositam personam pecuniam recipere contra regulam, vel professionis sui ordinis puritatem: cum manifeste pateat ex præmissis, ipsos fratres non solum a receptione, proprietate, dominio, siue vsu ipsius pecuniæ: verum etiā a cōtractatione qualibet ipsius, & ab ea pecunia penitus alienos.

In eo vero casu, quando (antequam ipsa pecunia in licitum rei habendæ, vel vtendæ commercium sit conuersa) concedentem pecuniam mori contigerit, si concedens in concedendo dixerit, vel expresserit, quod persona deputata pecuniam ipsam in necessarium vsum fratrum expenderet, quicquid de ipso concedente, viuendo, vel moriendo cōtingeret, siue concedens huiusmodi hæredem relinquerit,

querit, siue non possint fratres ad personam deputatam (non obstante concedentis morte, vel hæredis contradictione) pro ipsa pecunia expendenda recurrere, † sicut poterãt ad ipsum dominum concedentem.

† Obseruatis modo & forma. §. ita tñ. §. eod. Font.

Quia vero puritatem ipsius ordinis intima cordis affectione zelamus: cum in prædictis casibus ad determinatã necessitatem (vt prædicititur) per aliquem pecuniam concedi contigerit, concedens pecuniam rogari possit a fratribus, quod si quid de pecunia ipsa (habita necessitate determinata) supererit, consentiat ipse concedens, quod residuum præfatæ pecuniæ in res alias pro alijs ipsorũ fratrum prædictis necessitatibus conuertatur: quo non consentiente prædictis; ipsum residuum (si quod fuerit) restituatur eidem. Caueant tamen fratres, quod solicite se coaptẽt, vt non plus scienter cõcedi consentiant, quã verisimiliter æstimari possit rem necessariam, pro qua pecunia ipsa conceditur, valituram.

† Al. ita: Et quia in prædictorũ, &c.

Et quia † prædictorum seriosa expositione a dante, vel recipiente de facili posset errari, vt clarius vtilitati dantium, puritati ordinis, simplicitati aliquorum simplicium, saluti animarum hinc inde securius consulatur: intellectum illum, qui satis in hoc casu a sane intelligente percipitur, præsentis ac in æternum valituræ constitutionis serie lucidamus: volentes illum ad communem deduci notitiã, videlicet, quod semper quando pecunia fratribus ipsis mittitur, vel offertur (nisi expresse permittentem, vel offerentem aliud exprimatur prædictis modis prorsus oblata intelligatur & missa: Non enim verisimile est aliquem eleemosynæ suæ sine expressione modum illum præfigere, per quem & donãs merito, vel † illi, quorum necessitatibus intẽdit per donum huiusmodi prouideri, † vel effectu doni, vel suæ conscientiæ puritate fraudentur.

† Al. & illi.
† Al. prouidere.

Legata sibi relicta an posśit fratres agnoscere. Vide §. ad nostram. in cle. exiui. & quæ ibi dicat Cardi. in sua gl. in verbo. Secundo q̃ro & Bart. in suo tract. Mino. Font.

¶ Ad hæc, quia fratribus ipsis interdum in vltimis voluntatibus sub diuersis modis nõ nulla legantur, nec expresse, quid de his agendum sit, in regula, vel prædecessorum nostrorum declarationibus continetur: ne in ipsis dubitari contingat in posterum, prouidendo legantibus, & fratrum conscientijs præcauendo; Declaramus, ordinamus & dicimus, quod si testator modum secundum quem fratribus (eorum conditione inspecta) recipere non liceret, exprimat in legando, vt si legaret fratribus vineam, vel agrum ad excolendum, domum ad locandum, vel similia verba in similibus proferret, aut modos similes in relinquẽdo seruaret: a tali legato, & ejus receptione per omnem modum fratres abstineant.

Si vero modum licitum fratribus in legando testator expresserit, vt si diceret: lego pecuniam pro fratrum necessitatibus expendendam, vel domum, agrum, vineam, & similia, ad hoc quod per certam personam, vel personas idoneas distrahantur, pecunia de rebus ipsis accepta, in ædificia, vel alia fratrum necessaria conuertatur: aut in legando similibus modis, vel verbis vtatur.

In hoc casu illud in omnibus, & per omnia (consideratis eorum necessitatibus, & moderaminibus supradictis) quantum ad fratres seruari decernimus, quod per nos est superius in concessis pecuniarijs eleemosynis declaratum. Ad quæ legata soluenda tam hæredes testatorum, quam executores se liberales exhibeant: † Et etiã prælati & sæculares, quibus de iure, vel consuetudine prouisio ista cõpeteret (cum expedierit) se ex officio suo prõptos exhibeant ad pias voluntates deficientium adimplendas. Nam & nos etiam per modos licitos, & fratrum regulæ congruos intendimus prouidere, quod hæredum cupiditas legitimis ictibus feriatur: ne pia defunctorũ destituatur intentio: ac ipsi fratres pauperes opportunis auxilijs non fraudentur: Si vero fratribus ipsis generaliter aliquid absque modi expressione legetur, in hoc legato sic indeterminate relicto, in omnibus, & per omnia intelligi ac seruari volumus, & in perpetuũ præsenti constitutione iubemus, quod supra in pecunia seu eleemosyna fratribus indeterminate oblata, vel missa, voluimus, ac expressimus obseruari: videlicet, vt sub modo licito fratribus intelligatur esse relictum, ita quod nec legans merito, nec fratres ipsi effectu relicti fraudentur.

† No. q̃ iudex sæcularis interponit se circa legata pia Font.

¶ Quia vero libros, & alia mobilia, quib. tam ordo quam fratres vtuntur, quorum dominium (cum non sint dominij aliorum) ad præfatam Ecclesiam specialiter spectare dignoscitur, interdum cõtingit seu expedit vendi: vel etiam commutari, fratrũ vtilitatibus. & eorum conscientijs prouidere volentes, eadem auctoritate concedimus, vt commutatio talium rerum, & ad eas res, quarum vsum fratribus licet habere, de Generalium, & Prouincialium Ministrorum in suis administrationibus coniunctim, vel diuisim auctoritate procedat, quibus etiam de dispositione vsus talium rerum concedimus ordinare.

Si

Si vero res huiusmodi æstimato pretio vendi contingat, cum fratribus ipsis per se, vel per alium recipere pecuniam (regula prohibente) non liceat: ordinamus, & volumus, quod talis pecunia, seu pretium recipiatur, & expendatur in rem licitam, cuius vsum fratribus licet habere, per † procuratorem à prę fata sede, vel à Cardinali gubernationem per ipsam sedem gerenti eiusdem ordinis deputandum iuxta modum in superioribus necessitatibus præteritis, & ingruentibus ordinatum.

† Tales procuratores reuocantur per extr. ad conditorem. §. rursus. Fon.

De vilibus † autem mobilibus vel parum valentib. liceat ex pręsenti nostra cōcessione fratribus (pietatis, seu deuotionis intuitu, vel pro alia honesta, & rationabili causa) obtenta super hoc prius superiorum suorum licentia, iuxta quod inter fratres in Generali, vel in Prouincialibus capitulis, tā de ipsis rebus vilibus, seu parum valentibus, & earum valore, quam præfata licentia, s. à quibus, & qualiter sit habenda, extiterit ordinatum, intra & extra ordinem alijs elargiri.

† Quō cōsideratur vilitas rei, gl. est in verbo, vilitas, in cl. exiui, co. Fon.

Licet † autem contineatur in regula, quod fratres habeant vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, & videri possit illa fuisse instituentis intentio, quod necessitate cessante pluribus nō vtantur: declaramus quòd possint fratres de licentia Ministrorū, & Custodum coniunctim, & diuisim in administrationibus sibi commissis, cum eis videbitur (pensatis necessitatibus, & alijs circumstantijs, quæ secundum Deum, & regulam attendendæ videntur) vti pluribus: nec per hoc videantur à regula deuiare, cū etiam in ipsa dicatur expresse, quòd Ministri, & Custodes de infirmorum necessitatibus, & fratrib. induendis solicitam curam gerant, secundum loca, & tempora, & frigidas regiones.

† Vide cle. exiui. §. pterea & extr. quorūdā. §. 1 primis. Fon.

Et quamquam prædicta regula contineat, quòd de fratribus induendis, & necessitatibus infirmorum Ministri tantum, & Custodes solicitam curam gerant: & dictio illa, tantum, † adeo Ministros, & Custodes in hac cura perstringere videatur, quod ab ea ceteros prima facie excludat; quia tamen solicite considerare nos conuenit, & tempus regulæ institutæ, quo fratres isti ad comparationem præsentem numero pauci erant, & forsan Ministri, & Custodes videbantur tunc ad ista procuranda posse sufficere: ac nihilominus multiplicationes fratrum, & moderni temporis qualitatem, nec sit verisimile Beatum Frāciscum institutorem regulæ, vel ipsis Ministris, & Custodib. impossibilitatis iugum voluisse præfigere, vel ex ipsius impossibilitatis consequentia fratres ipsos suis necessitatibus velle carere, concedimus, quòd ipsi Ministri, & Custodes possint per alios huiusmodi curę solicitudinem exercere. Debent etiam, & alij fratres curam huiusmodi, quæ præfatis Ministris, & Custodibus præcipue incumbit, ex hac regula, cum sibi ab illis commissa fuerit, gerere diligenter.

† No. ꝙ constō ex rōne superuenienti ampliatur. No. secundo illud, cōcordat pa, & mores: & cōcordabis scripturas: facit ꝙnos, & statut. [illegible] 60, Fo.

¶ Continetur quoque in regula, quod fratres, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter, & deuote; Ita quòd (excluso otio animæ inimico) sanctæ orationis, & deuotionis spiritum non extinguant. Quia vero ex verbo isto fratres ipsos de otiositate vitæ, & de regulæ transgressione improbe notare interdum hactenus aliqui sunt conati; nos morsus huiusmodi nefarios reprimentes; Declaramus, quod consideratis verbis prædictis, & forma, seu modo loquendi, sub quibus fratres ad huiusmodi exercitiū inducuntur, non videtur ea fuisse instrumentis intentio, quod vacantes studio, vel diuinis officijs, & ministeriis exequēdis, manuali labori, seu operationi subiiceret, vel ad hoc illos arctaret: Cum exemplo Christi, & multorum Sanctorum Petrum, labor iste spiritualis tanto illi pręponderet, quanto quę sunt animę, corporalibus pręferuntur. Ad alios vero qui se in prędictis spiritualibus operibus non exercent, † nisi tales aliorum fratrum licitis seruitiis occupentur, (ne otiose viuant) verba prędicta declaramus extendi.

Fratres Minores ad laborē potentes an laborare teneantur. Et an religiosi manibus operari teneātur, vide B. Th. 2. 2 q. 187. art. 3.

† Hoc est nō cōcionantur ad plebē, nō psallunt, nō legūt, Fon.

Nisi & tales tam excellentis, & notabilis contēplationis, & orationis existerent, quod merito propter hoc non essent à tanto bono pro huiusmodi exercitio subtrahendi. fratres enim quicumque studio, vel diuinis ministeriis non vacantes, sed aliorum fratrū studio, vel aliis diuinis officiis, & ministeriis vacantium seruitiis inhęrentes tantum pro seruitiis eisdem cum ipsis quibus seruiūt, sustentari merētur, quod astruitur illa ęqua lege, quā strenuus pugnator ille Dauid iuste decreuit: videlicet, quòd descendentium ad pręlium, & remanentium ad sarcinas, portio ęquaretur.

¶ Verum quia expresse continetur in regula, quòd fratres non pręedicent † in episcopatu alicuius episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum; nos in hoc, & deferentes regulę, & nihilominus auctoritatem Apostoli-

Li. 1. Re. c. 30.

† Vide oino concil. Trid. ses. 5. de ref. c. 2. & ses. 24 de refo. c. 4.

ſtolicæ plenitudinis conſeruantes, dicimus, quod prędictum verbum ad litteram ſicut regula ipſa protulit, obſeruetur, niſi per ſedem Apoſtolicam circa hoc pro vtilitate Populi Chriſtiani ſit conceſſum vel ordinatũ aliud, vel in poſterum concedatur, ſeu etiam ordinetur.

Et quia in eodem capitulo regulæ immediate ſubiungitur, quòd nullus fratrum populo penitus audeat prædicare, niſi à Miniſtro generali fuerit examinatus, & etiam approbatus, ac ab eo prædicationis officium ſibi ſit conceſſum.

Nos & ſtatum præteritum ipſius ordinis in paucitate ſui, & modernum in ampliato fratrum numero, ac vtilitatem animarũ (vt condecet) aduertentes, concedimus nedum Generale examinare, & approbare fratres prædicaturos in populis, ac illis concedere licentiam prædicandi, quatenus perſonæ idoneitatem, & prædicationis officium licentia ipſa reſpiceret, prout in regula continetur; verum etiam Prouinciales Miniſtri hoc poſſint in capitulis prouincialibus cũ Definitorib. quod etiam hodie obſeruari dicitur, & in fratrum priuilegijs contineri; quam quidem licentiã præfati Miniſtri reuocare, & ſuſpendere valeant, & arctare, ſicut quando id eis videbitur expedire.

Sed quoniam in deſiderijs noſtris hoc geritur, vt ad Dei gloriam ſalus proficiat animarum, ac dicto ordini, per quẽ iugiter ad amorem diuinum affectio Chriſtianæ Religionis accenditur, meritum, & numerus augeatur, concedimus, & præſenti ſtatuto firmamus, licere non ſolum Generali, ſed etiam Prouincialibus Miniſtris, perſonas fugientes à ſæculo in fratres recipere, quæ Miniſtrorum Prouincialium licentia per ipſum Generalem (ſicut expedire viderit) poſſit arctari. Vicarij vero Prouincialium Miniſtrorũ ex officio Vicariæ licentiam hanc ſibi nouerint interdictam: niſi per Miniſtros eoſdem (quibus hoc poſſe committere Vicarijs, & alijs licere decernimus) hoc ipſis Vicarijs ſpecialiter committatur.

Ad ordinem B. Franciſci recipiendi quales eſſe debeant.

Caueãt tamen ipſi Prouinciales, quòd hoc non indiſcrete, non paſſim, ſed ſic conſiderate committant, vt illos quibus hoc committi contigerit, fidelibus conſilijs fulciant, quæ omnia diſcrete procedant.

Nec indifferenter omnes admittantur ad ordinem, ſed illi tantum, qui ſuffragantibus eis litteratura, idoneitate, vel alijs circumſtantijs poſſint vtiles eſſe ordini, ſibique per vitæ meritũ, ac alijs proficere per exemplum.

Miniſtro Generali decedente, q̃ dẽnt ad electionẽ conuenire.

¶ Inſuper dubitantibus fratribus prædicti ordinis, an pro eo quòd in regula dicitur, vt decedente Generali Miniſtro, à Prouincialibus Miniſtris, & Cuſtodibus in capitulo Pentecoſtes fiat electio ſucceſſoris, omnium cuſtodum multitudinem oporteat ad generale capitulum conuenire: aut (vt omnia cum maiori tranquillitate tractentur) ſufficere poſſit, vt aliqui de ſingulis prouincijs, qui vocem habeant aliorum, interſint. Taliter reſpondemus, vt ſcilicet ſingularum prouinciarum cuſtodes vnum ex ſe conſtituant, quem cum ſuo Prouinciali Miniſtro pro ſe ipſis ad capitulum dirigant, voces aut vices ſuas cõmittentes eidem. Quod etiam conſtituerint per ſeipſos, ſtatutum huiuſmodi duximus approbandum. Quod idem prædeceſſor noſter Gregorius Nonus in caſu huiuſmodi dicitur reſpondiſſe.

† Vide Cõc. Trid. ſeſ. 25. tit. de regularib. & Monialib. c. 5. & extrau. Pij Papæ V. inci. Et ſi Mendicantium.

¶ Denique † quia continetur in regula ſupradicta, quòd fratres non ingrediantur monaſteria monacharum, præter illos, quibus à ſede prædicta conceſſa fuerit licẽtia ſpecialis: quamquam hoc de monaſterijs pauperũ monialium incluſarum fratres attentius intelligendũ eſſe crediderint, cum eorum ſedes prę fata curam habeat ſpecialem, & intellectus huiuſmodi per conſtitutionem quandam tpe regulæ datæ, viuente adhuc Beato Franciſco per Prouinciales Miniſtros fuiſſe credatur in Generali Capitulo declaratus: ijdem fratres certificari nihilominus poſtulauerunt, an hoc de omnibus generaliter, cum regula nullum excipiat, an de illis ſolum monaſterijs monialium prædictarum debeat intelligi? ¶ Nos vtique generaliter id eſſe prohibitum de quarumlibet cęnobijs monialium reſpondemus, & nomine monaſterij volumus clauſtrum, domos, & officinas interiores intelligi: pro eo quòd ad alia loca, vbi homines ſęculares conueniunt, poſſunt fratres illi cauſa prædicationis, vel eleemoſynæ petendæ accedere: ijs quibus id à ſuperioribus ſuis pro ſua fuerit maturitate, vel idoneitate conceſſum, exceptis, ſeu pro prædictarum monaſterijs in cluſarũ, ad quæ nulli datur accedendi facultas ſine ſedis eiuſdem licentia ſpeciali, quod etiam ipſum idem prædeceſſor noſter Gregorius ix. in eo caſu dicitur reſpondiſſe.

† Franciſcus Beatus prohibuit in extremis ſuã regulã gloſſari, & litteras Apoſtolica ſuper ipſius relaxatione impetrari.

¶ Ceterũ † Sanctæ memorię cõfeſſor Chriſti Frãciſcus mãdaſſe dr̃ circa vltimũ vitę ſuę

(cuius

(cuius mandatum, ipsius dicitur testamentum) quod verba ipsius regulæ non glossentur, & (vt verbis vtamur eiusdē) quod sic vel sic intelligi debeat, non dicatur: adijciens, qđ fratres nullo modo litteras aliquas ab Apostolica sede petant: & alia quædam interserens, quæ non possent sine multa difficultate seruari: propter quod fratres hæsitantes, an tenerentur ad obseruantiam testamenti prædicti, dubitationem huiusmodi per eundem prædecessorem nostrū Gregorium Nonum petierunt de ipsorum conscientijs amoueri: qui (sicut asseritur) attendens periculum animarum, & difficultates, quas propter hoc posset incurrere, dubietatem de ipsorum conscientijs amouendo, dixit fratres ipsos ad ipsius mandati obseruantiam non teneri: quod sine consensu fratrum & maxime Ministrorum, quos vniuersos tangebat, obligare nequiuit, nec successorem suum quomodolibet obligauit: cum non habeat imperium par in parem. Nos autem circa præsentem articulum nihil duximus innouandum.

† Hunc §. & §. quia sub colore. allegat Bald. referente hic Phil. in Authen. si qua mulier. C. de sacros. eccles. pro statutis vetantib. se glossari, idem Bal. l. nō dubiū. de leg. Fon.

¶ Ad † hoc a nonnullis prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus circa declarationem ipsius regulæ, & ipsam regulam contingentia, diuersas litteras intelleximus emanasse. Sed nec per hoc mordacium prædictorum contra regulam ipsam, & fratres quieuit insultus: nec per ipsas litteras statui fratrū prouidere † in multis in quibus de nouo, vel aliter necessario prouidendum esse multorum postea casuum contingentium experientia indicauit. Nos itaque ne litterarum huiusmodi, & præsentis constitutionis diuersitas, vel intellectus aduersitas in prædictorum obseruatione fratrum animos perturbaret: & vt plenius, clarius, & certius eorū statui, & obseruantiæ prædictæ regulæ consulatur in omnibus, & singulis illis articulis, quos constitutio ipsa continet, quamquam ipsi, vel eorum aliqui contineantur in alijs litteris Apostolicis supradictis: Hanc nostram constitutionē, declarationem, seu ordinationem tantum a fratribus ipsis præcise ac inuiolabiliter decernimus perpetuis temporibus obseruandam.

† al. prouidetur.

¶ Cum igitur ex prædictis, & alijs per nos cum multa maturitate discussis, regula ipsa licita, sancta, perfecta, & obseruabilis, nec vlli patens discrimini euidenter appareat: illa & omnia suprascripta per nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata etiam, & suppleta, de Apostolicæ potestatis plenitudine approbamus, confirmamus, & volumus existere perpetuæ firmitatis; in virtute obedientiæ districtæ præcipientes, quod hæc constitutio, sicut ceteræ constitutiones, vel decretales epistolæ, legatur in scholis. Et quia sub colore liciti, nonnulli contra fratres ipsos, & regulam, in legendo, exponendo, atque glossando possent dirum virus suæ iniquitatis effundere: ac ipsius constitutionis intellectū ipsum in diuersas, & aduersas sententias producentes suis adinuentionibus deprauare: & opinionum diuersitas, ac distorsio intellectus multorum pios animos posset inuoluere, & a religionis ingressu multorum corda subtrahere: talium detrahentium vitanda peruersitas cogit nos viam ipsis ad prædicta præcludere, & certum procedendi modū hanc constitutionem legentibus præfinire.

¶ Itaque sub pœna excommunicationis, & priuationis officij ac beneficij districte prę cipimus, vt præsens constitutio cum ipsam legi contigerit, sicut prolata est, sic fideliter exponatur ad litteram: cōcordantiæ, contrarietates, seu diuersæ, vel aduersæ opiniones a lectoribus seu expositoribus nullatenus inducantur. Super ipsa constitutione glossæ nō fiant (nisi forsan, per quas verbum, vel verbi sensus, seu constructio, vel ipsa constructio quasi Grammaticaliter ad litteram, vel intelligibilius exponatur.) Nec intellectus ipsius per legentem deprauetur in aliquo, seu distorqueatur ad aliud, quam littera ipsa sonat. Et ne secundum prædicta contra detractores huiusmodi oporteat vlterius laborare: vniuersis ac singulis cuiuscunque præeminentiæ, conditionis, aut status, districte præcipimus, ne contra prædictam regulam & statum fratrum prædictorum, seu contra præmissa per nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata, suppleta, approbata, & etiam confirmata, dogmatizent, scribāt, determinent, prædicent, seu praue loquantur publice, vel occulte. Sed si quid penes aliquē in his ambiguitatis emerserit, ad culmen prędictæ sedis Apostolicæ deducatur, vt ex auctoritate Apostolica sua in hoc manifestetur intentio: cui soli concessum est in his statuta condere, & edita declarare.

Excōicatio fulminat cō tra glossantes istā decretalē non obstantibus, quibuscūq; priuilegijs, cuius excōicationis absolutione sibi Papa reseruat.

¶ Glossantes vero in scriptis cōstitutionē ipsam aliter, quam eo modo, quem diximus: Doctores vero insuper & lectores dū docent in publico, ex certa scientia, & deliberate intellectum constitutionis huiusmodi deprauātes, facientes quoque commentum, scripturas,

ras, seu libellos, ac ex certa scientia, & deliberate determinantes in scholis, seu prædicantes cõtra prę dicta, vel aliqua, seu aliquod prædictorum (non obstantibus aliquibus priuilegijs, vel indulegntijs, aut litteris Apostolicis: quibuscunque dignitatibus, personis, ordinibus, aut locis religiosis, vel sęcularibus generaliter, vel singulariter sub quacunque forma, vel expressione verborum concessis, quæ nolumus aliquibus in præmissis quomodolibet suffragari) excommunicationis sententiæ, quã nũc in ipsos proferimus, se nouerint subiacere: a qua per neminem nisi per Romanum Pontificẽ possint absolui. Insuper † tã istos, contra quos per nos excommunicationis est prolata sententia, quã alios (si qui fuerint) contra prę̃missa, vel eorum aliquod venientes, ad sedis memoratę volumus deduci notitiam: vt quos prouisus modus ęquitatis non arcet a vetitis, cõpescat rigor Apostolicę vltionis. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam nostrę declarationis ordinationis, concessionis, dispositionis suppletionis, approbationis, confirmationis, & cõstitutionis, infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attẽtare pręsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurũ. Datum Siriani, xviij. Calen. Septembris, Pontificatus nostri anno secundo.

Bonifacius VIII.

¶ *Exemptis cellis alicuius monasterij: quid appellatio cellæ significet, hic ostendit. Io. And.*

CAP. IV.

PRiuilegium [a] monasterio tuo concessum, vt monachi, siue fratres in cellis ad monasterium ipsum spectantibus † habitantes, ab alio quam a Papa, vel eius legato [b] excommunicari, aut suspendi, vel ipsę cellę interdicto supponi non possint, non fratres in Prioribus ecclesijs, seu capellis eiusdem monasterij commorantes, [c] aut ipsos Prioratus, Ecclesias, vel capellas, ab ordinariorum iurisdictione in aliquo, [d] sed residentes tantum in cellis, & cellas ipsas (hoc est [e] loca secreta [f] & solitaria, quę ab hominum separata conuictu [h] sunt ad cõtemplandum, [h] & Deo vacandum specialiter deputata) defendat.

¶ Idem.

¶ *Priuilegiato aliquo, vt possit conferre beneficia clericorum suorum: quid appellatio clericorum suorum designet ostendit. Io. Andr.*

PRiuilegium.] Non diuiditur: quia pendet vsque ad vltimam dictionem,

CASVS. A sede Apostolica fuit concessum priuilegium quibusdam religiosis, videlicet ꝙ fratres illius ordinis habitantes in cellis illius ordinis, vel ipsæ cellę nõ possẽt excõmunicari, vel interdici: dubitatur de hoc vocabulo, cella, inserto in priuilegio: & qualiter accipiatũ in materia priuilegij? Respondet, ꝙ cella in hoc casu accipitũ pro loco solitario segregato a communitate hominũ; ideo si fratres illius ordinis haberent Prioratus in loco populoso, priuilegium suum non se extenderet ad tales religiosos, sed solum ad illos, qui habent cellas separatas a cõmuni victu hominũ. Nota primo, ꝙ in materia priuilegiorum, per quæ cõceditũ exẽptio religiosis habitãtibus in cellis monasterij, appellatione cellæ veniunt solũmodo loca solitaria: largo tamen modo accipiẽdo cellam, appellatione cellę venit parua camera, quã non debẽt habere religiosi: imo debẽt comedere in eodẽ refectorio, & dormire in eodẽ dormitorio, & debent oẽs esse in aperto, & dicitur cella a celando: quia vnus religiosus non debet celari ab alijs nec occultari & vnus religiosus debet videre alios religiosos in dormitorio, & refectorio.

Nota secũdo optimum tex. ꝙ idem est dicere fratres, quod monachi. vide de iudic. causam. Nota vlterius, ꝙ excõicatio & suspensio referuntur ad homines: interdictũ ad loca. 11. q. 3. nemo episcoporũ. de cle. excõ. min. postulasti. 2. respon. Ioan. Mona. & Ioan. And. Dominicus.

¶ Prima glossa summat.

a ¶ Priuilegiũ.] Exẽptis cellis alicuius monasterij, quid appellatio cellæ significet, hic ostendit.

[Glo. seq. soluit dubium.]

b ¶ Legato.] intelligo generaliter, sicut generaliter loquitur: ex quo aliud non exprimitur, & est simile qđ dixi. sup. eo. lib. de rescrip. statutum. 1. respon. in gloss. quia verbum.

c ¶ Commorantes.] Large loquitur: 1 quia interdũ sunt instituti perpetuo: interdũ ad tp̃s, interdum ad solam moram ibi trahendam. de sta. mona. c. 2. ad fi. s̃. eo. li. de temp. ord. cũ nullus. in fi. & de capel. mona. cap. vnico, sed quo ad casum nostrum non est curandum.

d ¶ In aliquo.] Tolle defendat, quod est in fi. & iterum repete, sed defendat residentes tantum, &c.

e ¶ Hoc est.] Propter hoc facit ad titulum nostrum de verb. sig.

ADDITIO. Alias locare potuisset s̃. proxi. vel sub tit. de priuil. Io. And.

[Glos. seq. declarat textum.]

f ¶ Secreta, & solitaria.] Cella dr̃ a celando, & occultando, & sic hoc casu locus solitarius, & talẽ vitã ducẽtes digni sũt cõuenienti honore. 16. q. 1 q. vere. & ad has cellas religiosi etiã Mendicantes de prælatorũ licentia transire p̃nt. s̃. eo. li. de excess. præla. c. vnico. Alias aũt large sumendo dicimus cellas, q̃ sũt ẽt ĩ. clausurã monasterij, vnde ex cã, puta pp infirmitatẽ monachi, dispensat abb. cum eo, vt habeat suam cellam extra cõe dormitoriũ, tñ infra monasterij septa. 20. q. 4. cap. vlt. & de talib. cellis hoc priuilegium intelligitur.

g ¶ Conuictu.] id est communi victu.

ADDITIO. Dictio composita a cõ. & viuo, vnde & simul comedentes cõuiuere vere dicunt. Archid.

h ¶ Contemplãdũ.] de vita contemplatiua 2 & actiua dicitur supra de renun. nisi cum pridem. ad finem.

ADDI-

† In isto versi. no. ꝙ Papa p̃t sibi rebellantes excõicare, & vltra adhuc aliter punire. Fon.

1 Aretinus not. hãc gl. in c. repellãtur de accusatio. ãd probandũ, ꝙ ẽt in materia priuilegiatiua ille dicaẽ habitare, q. est in loco ad tp̃s allegat Bald. in l. 1. ff. de statu ho.

† Non quo ad proprietate. cap. cum olim. 2. sup. de priuileg. sed quo ad corectionẽ monachorũ. cum in ecclesijs. de ma. & obed. quo ad administrationẽ edoceri. de rescr. neque meum, tuum, semp dominium portant Anchar. ca. seq. ĩ. eo. Fon.

2 Vide olno B. Tho. 2. 2. q. 182. art. 1.

¶ Idem.

¶ Priuilegiato aliquo, vt possit conferre beneficia clericorum suorum; quid appellatio Clericorum suorum designet, ostendit. Io. Andr.

CAP. V.

SIcut † nobis [a] significare curasti, tibi gratiose concessimus, vt beneficia clericorum tuorum cedentium, vel decedentium [b] possis conferre; quodque ijdem clerici prębēdarum suarum fructus percipiāt, ac si in suis ecclesijs personaliter residerent. [c] Verum quia dubitas, qui clericorum tuorum appellatione debeant contineri; Breui respondemus, [d] oraculo, quòd illos in his, & similibus [e] casibus tuos volumus intelligi clericos, qui per te, non quæsiti [f] propterea vel recepti sine fraude, & fictione qualibet, vere tui clerici familiares existunt, & in tuis expensis continue [g] domestici commensales; etiam † si quos ex illis aliquando pro tuis [h] gerendis negotijs abesse contingat.

† al. ita; Et si ex illis aliquos aliqñ, &c.

ADDITIO. Archidiaconus inducit illud Gregorij quod quies ex corde nobis est appetenda. 8. quæst. 1. in scripturis. versic. quies: per quod videtur contemplatiua præcellere. Ad idem ead. quæst. qui episcopatum. quod dicit verum, secundum Augustinum: nam duodecim sunt, in quibus vita contemplatiua pręeminet actiuæ, vt dicit in sum. de virtutibus. vbi tractat de præeminentia vitæ contemplatiuæ ad actiuam. & vide quod scripsi de regu. sane. in magna glo. Ioan. And.

SIcut nobis [Communis diuisio. quia in prima consultatio a verbis duplicis gratiæ causata: In secunda latior responsio: ibi, Verū Vel ibi, Breui respōdemus latitudo responsionis patet in versic. similibus, & in versicu. etiam si. Dominicus.

† Pet. de An. dicit istud c. procedere in quocunq; habēte gratiā, ā qua hic, ex quo nullicer to dirigitur. Font.

CASVS. Episcopus Pictauiense a sede Apostolica impetraui priuilegium, vt posset conferre beneficia suorum clericorum cedentium, & decedentium. Episcopus habet clericos beneficiatos in alijs diœcesibus: dubitabatur quid contineretur appellatione clericorum suorum? Respondet, appellatione clericorum suorum continentur illi soli clerici, qui sunt in continuo seruitio Episcopi, & viuunt expensis proprijs episcopi: ideo si aliqui diuites morabātur in domo episcopi, sed viuebant expensis suis, & non expensis episcopi priuilegiati: illi non sunt censendi sui clerici quantum ad materiam priuilegij.

Oraculo, vnde oraculum dicitur responsio facta ad interrogationem alterius. Nota quod si alicui a sede Apostolica concedatur priuilegium, vt possit conferre beneficia suorum clericorum cedentium vel decedentium: appellatione clericorum suorum veniunt soli illi, qui sunt in continuo seruitio priuilegiati, & viuunt expensis suis proprijs, & hoc verum in priuilegijs, quæ sunt odiosa, alias vero appellatione clericorum suorum veniunt omnes subiecti supra eo. cum tibi. in antiqu. Nota quod gratia quandoque fit alicui, ut non effectus gratiæ deriuetur in eum, sed ut ipse alius conferat utilitatem. Ad idem de præbend. si cui, & cap. si is cui. eo. lib. Nota ulterius, quod breuitas desideratur etiam in iuribus condendis. Ad hoc supra de iureiur. breui. & de breuitate uide no. de pœniten. & remis. significauit, & supra eod. lib. de testa. si pater. super 1. gloss. Io. Andr. Domi.

[Prima glossa summat.]

a ¶ Sicut nobis.] priuilegiato aliquo ut possit conferre beneficia clericorum suorum; quid appellatio clericorum suorum designet, ostendit, &c.

b ¶ Decedentium.] nunquid talis posset conferre beneficia suorum clericorum cedentium uel decedentium in curia Romana 1? Item nunquid posset conferre beneficia clericorum suorum alio modo uacantia? dixi supra eod. lib. de pręb end. quamuis 2. in gl. ista duo. Ioan. And.

1 De hoc hīc Arch. tenēs, ꝙ nō pōt: ut ibi dixi. Ioa. Andr.

c ¶ Residerent.] ex sola residentia si non interessent diuinis, non perciperent quotidianas distributiones: unde nec isti perciperent. supra eod. lib. de cleri. non re-

si. c. 1. & super hoc vide quod ibi dixi in glo: no. quòd si quis dominus.

[Glo. seq. recitetur per quæstionem.]

d ¶ Respondemus.] per hoc videtur quod ista decret. sit veteris iuris declaratoria 2. non noui promulgatoria: licet argum. contra. infra dum dicit. volumus, & quod sit declaratoria patet: quia tractat de verbi significatione. ad hoc supra eod. c. 2. respon. 1. in fi. nec bene occurreret ratio, quare hoc esset ius nouum, & nō vetus. pręterea priuilegium prius concessum fuerat: postea priuilegiatus consuluit Papā circa priuilegium prius concessum: sic est respōsū, per quod patet, ꝙ à concessione priuilegij etiam antequam emanasset hæc decret. priuilegium sic erat intelligendum. Ioan. Andr.

2 Idē Io. Mo. & eadē ratione. Io. And.

[Glossa sequens exēplificat, obijcit, soluit, & rationem reddit.]

e ¶ Similibus.] pone conceditur ei priuilegium, ut cum clericis suis super pluralitate beneficiorum curatorum, uel dignitatum dispensare possit: uel eis conferre ius ad uacaturas, uel similia. Et bene dicit, in his, & similibus. quia in alijs casibus dissimilibus appellatio clericorum omnes subiectos clericos comprehendit, supra eo. cum tibi, & potest esse ratio: quia hic de priuilegio loquitur odioso 3 quia per primum tollebatur ius seu potestas conferendi beneficium ei, ad quem ordinario iure spectabat, per secundum minuitur cultus diuinus, & non deseruiens ecclesiæ recipit stipendium, ergo bene ambitiosa, & restringenda sunt talia indulta, supra eodem lib. de præbend. quamuis 1. quod non est in decre. cum tibi. Io. And.

3 Cū ʒcurrūt fauor, & odiū, dicimus priuilegia odiosa exēpla. uide not. s. ē foro ꝓpet. i 1. gl. & c. Io. A.

f ¶ Quæsiti propterea.] sic supra de electio. c. officij, supr. eod. lib. de rescri. statutum. §. insuper. de iud. mulieres, & de renun. ca. 2. sic, & affectata tutela immunitatem non præbet. C. de ijs qui sponte mune. sube. l. 10. l. 1. & 3.

g ¶ Continue.] ciuili. 4. modo intelligendum est uerbum, ff. de ser. si cui. de consecrat. distinct. 5. nunquam. sicut, & seruitus, dicitur continua, & aqua quotidiana. ff. de ser. uro. pręd. l. foramen. ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. quod autem, & fluuius dicitur continuus, qui quandoque exarescit. ff. de flu. [& ne quid in flu. pub.] l. 1. 1. responso.

4 Vide Bart. in l. i. ff. sol. ma. & plenè Fel. in proœmio Dec. & ī c. ex tenore, de testibus.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

h ¶ Pro tuis.] sup. de cleri. non resident. ex parte. Et si ægrotaret, seruire intelligitur. ff. de statuti. cum hæres. §. Stichus. Nec sumo ita amare uerbum, quin etiam pro suis proprijs interdum possit abesse. Ad hoc sup. eod. lib. de præb. præsenti. 1. & 2. responso. sicut iudex, propter sua propria negotia differre potest, & dimittere. 5. causam. ff. de iud. si longius.

ADDITIO. Quod clericus pro suis proprijs negotijs possit abesse, tenet etiam Archidia. qui tamē signat contrarium. sup. eod. lib. de elect. si postquam. §. 1. non soluit. Tu dic, quod illud speciale, ne propter eius absentiam protelctur uacatio. Item ibi sibi potuit proui-

5 Hoc melius ītelliges per no. ī. de uoto ꝙ superhis. ī 3. gl. Io. An.

prouidere si iustam causam habebat absentiæ obtinen-
do licentiam. Item nec ille textus amarissime sumitur,
vt ibi no. in glo. & ita in fi. Ioan. Andr.

SEQVVNTVR REGVLAE IVRIS.

¶ Quarum cognitio
cum vtilis, & necessa
ria sit: teste Alberico
in rubric. ff. eod. dã-

De regulis iuris.

netque. Sali. eos in l. qđ test. si cer. pet. l. quod Nerua. ff.
depo. qui solis singularibus doctrinis student. Quas, &
sine vituperio ipse Pontifex nescit gl. c. veniens. de prę
script. negligentes interim iura regularia, quarum
ignorantia nullo modo excusabilis est. l. is non. ff. de
cõfes. gl. l. professio. C. de mu. pa. lib. 10. Ideo adnotaui
tibi ad gloss. quicquid melioris doctrinæ est in Mercu.
Ioan. And. commentarijs Phili. Petri de Ancha. Dyni.
Alberici Rosat s, Io. Vankel. Iaco. Fon. Burgen.

[Glossa ista primo continuat rubri. Secundo ad si-
tuationem opponit, & dupliciter soluit. Tertio per mo
dum summæ de regula quærit quinque, & de iure
tria.]

NOn est nouum, vt aliquibus specialiter enumera-
tis generalis clausula subsequatur, quæ omnia cõ-
prehendat, vt 49. distinct. per totum. 23. q. 5. de occi-
dendis. supra de proba. quoniã contra falsam. sup. eo-
dem lib. de procu. qui ad agendum. ff. ad legem Aqui.
si seruus seruum. §. inquit lex in fi. C. de sacros. eccle. l.
generali. Idcirco post rubricas supra positas, quæ secun
dum suas materias iuris regulas comprehendunt, po-
nitur hic rubrica generalis ad materias vniuersas. De
regu. iuris. Si quæratur quare in principio compilatio-
nis non posuit Bonifacius hanc rubricam, cum sæpe
1 Illust decla-
rat Anch. hic
Fon.
præmittatur clausula generalis secutis postmodum spe
ciebus, vt supra de prob. cum rubricis sequentibus.
de reb. eccle. non alie. cum rubricis sequentib. de re cre.
cum rubricis seq. ff. de serui. cum rubricis sequentibus.
2 Idẽ docto-
res. Fon.
Posset dari coloratiua responsio, quia quæ vltimo di-
cuntur, melius memoriæ commendantur. de consecra.
distinct. 2. liquido. Est autẽ vera 2. solutio, ideo hũc or-
dinem obseruatum, vt ostenderetur ius non sumi ex
regula, sed regulam ex iure si enim a principio posita
fuisset, forsitan crederet aliquis, quod ius sequens re-
gulas, ex regulis sumeretur. in fine igitur ponitur, vt
appareat ex iure, quod præcessit, regulas sumi. ff. eod. l.
1. Videndum est igitur primo, quid sit regula, vnde di-
catur, qualiter constituatur, & quod sit eius officium,
& quæ ipsius sit potestas. Secundo videndum quid sit
ius, vnde dicatur, quomodo hic sumatur. Tertio quæ
sunt hæ iuris regulæ, singulariter & clare eas prose-
quendo videbimus.

Regula quid
ter designat.
¶ Circa primum. Regula secundum Grammaticos, est
multorum similium collectio. Lex autem describit re-
gulam eam esse, quæ rem quæ est, breuiter enarrat. ff.
eo. l. 1. Dicitur autem regula, quæ regit vel normã re-
cte viuendi præbet, & ab hac regula, quæ dicitur nor-
ma recte viuendi, dicitur regularis. Dicitur etiam regu-
Exceptiones
an sub regu-
la contineantur.
la eo, quod recte ducit, nec aliorsum trahit, quasi a re-
ga, vel regula, quæ idem est quod rectitudinis forma.
Sicut enim per regulam nouit scriptor modum recte
scribendi, secator modum recte secandi, & sic de singu-
lis: ita per has regulas modum recte iudicandi cogno-
scimus ad hoc 3. dist. regula. Est autem regula latine,
idem, quod canõ græce. 3. dist. canon. Et dicitur regula
proprie quasi regulariter vera, quamuis patiatur ex-
3 Ibi Decius,
hic Dyn Fõ.
ceptiones in se. Quæ an contineantur sub regula fuerunt
opiniones, quæ no. ff. eo. l. 1. 3. & facit quod no. dist. 3.
regula. Subtilitatibus tamẽ circa hoc omissis, breuiter,
4 Bar. in l. si
cum. §. qui
iniuriarũ. ff.
si quis cau.
Font.
& grosso modo sic dico, ꝙ quo ad potestatem verbo-
rum, quæ in ea proferuntur, vniuersaliter vel saltem
indefinite affirmando vel negando comprehendit ex-
ceptiones, 4. alias non diceretur exceptio, sicut si dice-
rem, omnis homo currit, excepto equo Titij, hæc enim
non est exceptio, quia equus non comprehendebatur
sub illa propositione, omnis homo: sed si dicerem, om-
nis homo currit, excepto Titio, tunc propria est exce-
ptio, quia propositio, omnis homo, bene comprehende
bat Titium. tollitur ergo Titius virtute exceptionis
quo ad materiam, de qua fit sermo, vt scilicet dicatur
non currere: Sic quo ad iuris determinationem exce-
ptio non cõprehenditur sub regula: quia contraria ra-
tio: & plus est in exceptione quam in regula, hoc ergo
operatur exceptio, vt illud quod aliàs sub verbis regu-
gulæ comprehendebat, ad determinationẽ regulæ exce
ptionis virtute tollatur. Constituitur autem regula [vt
sup. dixi] per verba quæ de sui natura omnia compre-
Regula per
verba consti-
tuatur.
hendant: id est, per signa vniuersalia affirmatiua, quæ
omnia comprehendunt. supra eo. ca. omnis res. & c. de-
fleat. ff. eo. l. omnis definitio. & l. omnes actiones. & l.
omnia fere. & l. omnia quæcunque. Item per verba ne-
gatiua, quæ vniuersaliter negando excludunt omnia, vt
j. eod. nemo potest. 1. & 2. j. eod. nullus. 1. & 2. ff. eo. l.
nemo. & l. nullus. Item per verba indefinita, quæ sim-
pliciter prolata æquipollent vniuersalibus. 5. 19. distin.
5 Vide Dyn.
hic, & Bar. in
l. si plurib. ff.
de le. 2. & A...
beri. in l. d...
pupillo. §. q...
nũciat. ff. de
noui ope.
nunc.
cap. 1. supra de priuileg. qa circa. C. de hære. ven. l. vlt.
& ideo omnes regulæ paucis exceptis traduntur per si-
gna indefinita affirmatiua vel negatiua, vt sup. eod. &
infr. eod. & ff. eod. titul. satis apparet. Officium autem
regulæ est plures similes casus simul iungere clauo ra-
tionis, vt ff. eo. tit. l. 1. Quæ sit potestas regulæ, an scili-
cet constituat ius de nouo, an antiquum recitet, dubi-
tatur: & videtur, quod ius de nouo nunquam consti-
tuat, quod iure, & ipso facto probatur. iure. ff. eod. l. 1.
Casus sunt
triplices.
Facto, quia in octoginta octo regulis infra positis non
est vnam etiam solã inuenire, quæ ius de nouo consti-
tuat, vt in prosecutione patebit. Econtra videtur: quia
regula Catoniana de nouo statuit, quod legata, quæ
sunt inutilia ratione legantis tantum, vel ratione legã-
tis, & legatarij, vel legatarij, & eius a quo legatum est
præstandum, vel ratione rei tantum, vel mista ratione
rei legatæ, & personæ legatarij, tractu temporis nõ cõ-
stituantur: etiam si causa impedimenti remoueatur.
ff. de reg. Catoni. l. 1. in princip. ff. de lega. 1. l. cetera. §.
1. ergo ipsa regula constituit ius de nouo. Ad hæc fa-
ciunt infinita iura, in quibus Papa iudicat ex regulis,
vt supra de constitu. cap. 2. de rescrip. ca. 1. & c. pastora-
lis. de iud. nouit. supra de foro competẽ. si diligenti. de
fide instru. inter dilectus. ad fin. & de præsumpt. dudũ.
de except. cum venerabilis. de regu. ad Apostolicam. de
consang. & affi. cap. vlt. cum mille similibus, ex quibus
videtur quod ius sumatur ex regula. Subtiliter dixe-
runt doctores, quod tres species casuum est considera-
re, quidam sunt iam determinati, & in illis regula non
constituit ius, quia inuenit iam constitutum. Item
sunt quidam excepti a legis determinatione, & in il-
lis similiter regula non constituit ius, quia non clau-
duntur sub regulæ determinatione. Quidam sunt in
quibus est eadem æquitas, quæ est in casibus a iure de-
terminatis, nec tamen reperiuntur in iure positi, & in
illis regula facit ius propter identitatem rationis non
patientis ius similium casuum esse diuersum. Aper-
6 Idẽ Dy.
male ꝭm P...
dicẽtẽ Bart.
rub. ff. eo. ...
nec hanc ...
ibi ego ta...
non reced...
Font.
tius dici posset 6. quod aut constitutio iuris præcedit
traditionem regulæ, & regula de iure iam constitu-
to, quasi materiatum de materia producitur, & tunc
proprie habet locum distinctio prędictorum casuum,
vt videlicet in iam determinatis, & exceptis non faciat
ius, in non determinatis, in quibus est eadẽ ratio, ius
constituat, sed vbi non est ius constitutum ante regu
læ dispositionem, sed inuenitur sola simplex tradi-
tio regulæ, tunc ipsa regula est ius vel iuris constitu-
tio, & non ab alio, sed a constituente procedit, &
ita potest intelligi prędicta lex prima de regu. Cato.
probatur hoc satis per antiquas regulas. supra eodem
titu. quas veritate inspecta esset inuenire pręcessis-
se iuris traditionem, vides enim pro maior parte,
quod vbi sunt decreta Alexandri III. sunt primæ in ti-
tulis, maxime post concilia antiqua, vt s. de rescrip. de

Tenuit.cum duabus rubricis sequenti.de offi. vic. cum duabus rubricis seq. de ijs quæ vi metusve cau. fiunt cum duabus sequen.de dolo.& contu. cum duabus sequen.& multis alijs:& tamen omnes regulæ sup.eod. titu.præcesserũt Alexan.iij.excepta vltima, quæ fuit Lucij iij. q ipsum secutus est,vt ex chronica & decretalium ordinatione satis apparet.Si igitur prima regula sup. eodem titu. exemplificetur p decret.supra de sponsa.præterea 1. secunda per decreta. & si quæstiones. de simo. tertia per decreta. de voto, magnæ,& sic de singulis, dico quod regulæ illæ dicta iura præcesserant,vnde regularum dispositio nõ potuit ex ipsis iuribus sumi,quæ nondum erant: imò potius videtur determinatio ipsorum iurium facta per regulas. Ad hoc faciunt omnes illæ decretales superius allegatæ.in quibus Papa pronũciat per regulas. Ego tamen non recedo à verbis legis, & dico quod p regulã non statuitur ius,sed ex iure sumitur regula: aliàs nõ video,quomodo posset dici regula iuris. Sicut enim in regula ligni vel ferri necesse est illas materias p̃uenire,lignum scilicet,vel ferrum: ad hoc quod disponatur ex eis regula: sic in regula iuris necesse est ius, qđ est ibi materia, præuenisse,ad hoc,vt regula possit inde disponi;& tunc proprie loq̃tur dicendo de regulis iuris,aliàs dicere debuisset đ iure regularũ Et si dicatur qđ in casibus nõ expressis a iure, vbi est ratio similis, regula facitus: hoc est sine regula aliqua, per iura quæ hoc volunt.de rescrip. inter ceteras de transa.inter corpora.ff.de legi.nõ possunt cum similibus. Et si obijciatur de regula Catoniana, dico quod non proprie 1 dicitur regula,nec inter regulas ponitur.ff. eo.tit.Et si dicatur. quod aliquæ regulæ præcessisse videantur iuris expressam traditionem: dico quod ius, quod est idem ꝙ ratio,vt 1.distinct.consuetudo.9.dist. sana quippe,ab exordio rationalis creaturæ præcesserat.5.disti. in princ. vel saltem dispositione concedẽtis regulam, ius p̃cessit:videns enim formatur regulæ sic esse debere de iure,quod in eius saltem mẽte sedebat,formauit regulam, allegatur tamen regula pro iure,nõ tam ex origine,q̃ ex forma,& potior est eius cã, pro quo facit regula: 2 habet enim aduersarius necesse ostẽdere rationem,quare in illo casu regula nõ loquitur,& facit quod dicam infra eod vtile. Ad secũdũ,quo quæritur quid sit ius,& vnde dicatur, & quo modo hic sumatur:dicẽdum est breuiter,quod ius est ars boni & æqui.&c. ff.de iustitia & iure.in prin.& dicitur a iustitia,vt ibi,& sup de verb.sig. ius autẽ, quã summum in rebus bonum est colere.12.q.2. cum deuotissimam.3 Ius aũt est generale nomen,habẽs multas species.1.dist.ius generale.cuius species diuidas & subdiuidas,vt ibi per totum & ff.& inst.de iust & iu. per totum.Sumitur autem hic pro nostro iure canonico,non autem pro iure ciuili,vt probatur inf eo.in secunda regula,quæ de iure ciuili,non procedit, qđ dic vt ibi dicam. Tertio autem ordinate has regulas est videre,& primo primam.

†al.ita; Idẽ.

Regula ex iure sumit.

a Hoc est eo modo quo ...ra isto ti...lo posita vocantur regulæ. Font.

Idẽ Phi. ...milis in gl. ...is đfinitio, ff.eo.allego. c.2.in fi. de côiu. le prof. Font.

3 Phi. ĩq̃rit, ...n nomine iuris veniat statutũ, consuetudo, vi... Lud.Ro. de arb. recentiores,c. de consu. Font.

Bonifacius Octauus. †

REGVLA I.

Beneficium a

Beneficium.] Casus in hac regula põt figurari per c.si qs deinceps.16.q 7. & primo in actore; Cũ ego actor tenuissem aliqđ bñficiũ per spacium x.vel xx.annorũ, cecidi a possessione mei bñficij,feci te nouum possessorem conuenire coram iudice competente intẽtando petitorium, videlicet qđ illud beneficiũ ad me pertinebat & spectabat,quare petebã & supplicabã, & requirebam, vt iudex compelleret te ad restituendum mihi beneficium vna cũ fructibus, tu possessor negauisti contẽta in meo libello.ad probandum intẽtionẽ meã,super meo libello produxi aliquos testes; qui testes iurati deposuerunt, ꝙ tenui illud bñficium quiete & pacifice p decẽ,viginti, vel triginta annos: tñ de collatione vel institutione nihil dicunt, sed deponũt solum, ꝙ viderunt me illud beneficium possedisse per 10.20.vel 30. annos, vtrum illud sufficiat ad probãdum,ꝙ beneficium est meum? Respondetur qđ beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtineri.Vel in reo ponamus sic casum,ego tenui aliquod beneficium per 20. vel 30.annos, quidã alius virtute nouę collationis & institutionis fecit me conueniri coram iudice competente,& fecit fidẽ de sua canonica institutione; Ego autem allego & dico,ꝙ tenui illud bñficium per spatiũ 30. annorum pacifice & quiete,& sic prȩscripsi, q̃uis nõ sim canonice institutus,vtrum bene dicam? Certe non: quia nõ sufficit detentio beneficij sine canonica institutione.Sed hodie extat regula de triennali possessore, in qua cauetur,ꝙ si quis per triẽnium possederit beneficiũ ecclesiasticũ pacifice,& quiete põt se defendere ꝯ quemcunque,quamuis non ostendat de canonica institutione.¶ Pro expeditione glo.quærit, qualiter hic accipitur beneficium.Dicẽdum ꝙ beneficium in iure accipitur multis modis.Nam aliquotiẽs appellatione beneficij veniũt simplicia beneficia,vt capellaniæ; aliquotiẽs appellatione beneficij veniunt oĩa beneficia ecclesiastica Et dicit gl. quod beneficiũ hic accipitur large pro quocunq; beneficio ecclesiastico, & sic qđcunq; beneficium siue sit simplex, siue aliud. nõ põt obtineri sine canonica institutione,ꝙ verũ est, qñ illud beneficium habetur in titulum:secus si non haberetur in titulũ.Nam p̃bẽda aliqua,id est, grossum aliqñ assignatur paruulis:aliquãdo vero laicis,vt.pulsatoribus campanæ,& in illis non requiritur canonica institutio.Sed quia hic fit mentio de institutione,q̃ritur quid dicatur institutio? Respondetur quod institutio est canonicum ius in beneficio ecclesiastico obtinere.Sed q̃ritur,ad quẽ pertineat institutio?] Respondet glo.ꝙ de iure communi pertinet ad episcopũ, in cap. conquerẽte.supra de offi.ord.in ant.gl.opponit de c. ad hæc.sup.de offic.Arch in ant. vbi institutio p̃tinet ad Archidiaconum.Dicẽdum ꝙ triplex est institutio: Quædam est institutio tituli collatiua: Alia est institutio auctorizabilis quo ad commissionem curæ animarum: Alia est institutio realis & actualis,quæ vocatur inuestitura vel inductio in possessionem realẽ & corporalem:duæ primæ pertinent ad episcopum; sed tertia pertinet ad Archidiaconum; quia qñ eps instituit aliquem,debet mandare Archidiacono,vt illum inducat & ponat in possessionem corporalem.Postea quærit gl an sit differẽtia inter institutionem, & collationem,& præsentationem? Respondetur ꝙ sic. Vnde prȩsentatio dicitur illa, per quam non cõfertur aliquod ius in beneficio ecclesiastico,sed solum a patrono prȩsentatur p̃sona idonea,& illud, quod patronus facit, dr̃ prȩsentatio;institutio vero stricte sumpta dr̃ dupliciter videlicet cum aliquis instituitur per diœcesanũ ad præsentationem patroni;& sic episcopus instituẽs dat titulum in beneficio; Alio modo accipitur p confirmatione,qñ superior confirmat electũ Collatio autem dicitur,quæ fit de beneficio nõ patronato, quod spectat ad ep̃m pleno iure sine prȩsentatione patroni. ¶ Vlterius pro declaratione glossæ positæ in verbo,obtineri,opponitur ꝯ textum,& videtur quod beneficiũ ecclesiasticũ possit obtineri sine canonica institutione.c cura in tit.de iure patrona ĩ antiq.Gl.soluit sic, aut quis possidet beneficiũ iure proprietatis,tamquã proprietarius;aut iure administratiuo,tamquam administrator;In primo casu potest acquirere beneficiũ sine titulo,vt monasterium percipit bona temporalia beneficij faciẽdo certam pẽsionem vicario perpetuo, si possedit lõgo tempore sine titulo, potuit præscribere iure proprietatis.In secundo autem casu qñ possidet beneficium tamquam administrator, non potest beneficiũ acquiri sine titulo.Et iste textus intelligit,

Beneficium multis modis capitur.

Institutio qd dicatur.

Institutio est triplex.

Præsentatio qd dicitur.

Institutio quid dr̃.

Collatio qđ sit.

de isto titulo administratiuo, qui non pōt acquiri sine canonica institutione ¶ Quæritur insuper vtrum existens in pacifica possessione beneficij teneatur facere fidem de sua canonica institutione. vel vtrum sit defēdēdus in sua pacifica possessione absque eo ꝙ probet ꝙ fuit canonice institutus? Respondet q̄d ad instantiam dioecesani, cui⁹ interest scire, an possidēs beneficia possideat iuste absque periculo animarum, & etiā ad instantiam subditorū beneficiati, si exigūt, vt ipse faciat fidem de titulo administratiuo, tenetur facere fidem, sed non ad instantiam alicuius priuati prætendentis ius in beneficio.

ecclesiasticum non potest[a] licite[b] sine institutione canonica obtineri.[c]

¶ Vtrum quis possit obtinere beneficium ecclesiasticū respectu iuris possidendi, absq; eo ꝙ probet canonicā institutionem, vt si quis dicat se possedisse & expulsum fuisse, an sit necesse, ꝙ ꝓbet canonicā institutionē? Quidā dicunt ꝙ sic ꝑ istud c. Ex quo sequitur, q̄d quis nō potest probare possessionem, nisi probet titulum & institutionem. Et simile est in viro repetente vxorem: quia licet homo non possit possideri: tamen cum titulo matrimoniali possidetur: ideo si vir dicat possedisse vxorem & se spoliatū fuisse, nō admittitur, nisi probet matrimonium præcessisse. Sic in spiritualibus beneficijs doctores formant istā quæstionem in cap. litteras de restit. spol. in antiq. & sunt varij: Nam quidā dicunt, ꝙ petens restitutionem beneficij tenetur allegare & probare titulum, id est institutionē & collationē: Alij dicunt quod non tenetur allegare nec probare titulū: sed sufficit, q̄d alio modo coloret suam possessionē: Alij dicunt, quod nō requiritur, q̄d coloret suā possessionem. sed sufficit probare, q̄d ipse exercuit actus cōuenientes tali beneficio: puta quod habuit stallum in choro, & vocem in capitulo: & sic de alijs. Communis conclusio doctorum antiquorum & dominorū de Rota [licet dominus Panor. recedat ab eorum opinione] est, quòd ille, qui agit possessorio ꝓ recuperatione beneficij, non tenetur de necessitate ꝓbare canonicam institutionem, sed tenetur colorare suā possessionem vno de tribus modis. Primo probando, quod habuit possessionē illius beneficij auctoritate superioris: & nō per dictam institutionem, sed per testes vel instrumentū, in quo cōtinetur, qualiter episcopus mandauit alicui tali, vt poneret me in actualē possessionem, vel quia intraui possessionem sciente superiore, vel quia possedi longo tempore. Alij dicebant quod tenebatur allegare titulum. Sed Panormi. tenet, quod nō est necesse probare, allegare, nec colorare, titulum prædictum cap. litteras de rest. spol. in fine illius cap. & c. in litteris eod. tit. vbi dicitur, quod prædo venit etiam restituēdus; Nam ex quo qs fuit spoliatus, est restituendus; verumtamen, vt dixi, seruatur, quod non admittitur, nisi colorauerit titulum altero de tribus modis.

[Glossæ primo ponunt exempla, & ius nouū super huius regulæ ratione fundatum. Secundo notant causam in præscriptiōe, & de similib. remittunt. Tertio ponunt quadruplicē significationē beneficij. Quarto quid sit instituere, & ad quem spectat, & circa illud. duas obiectiones soluendo. Quinto de dictione pōt, ponūt differētiam inter affirmatiuam & negatiuā locutionē. Sexto signāt & soluunt tria ꝯria loquentia in proprietate ecclesiæ, vel in prouētibus tantum, vel in iure eligendi. Septimo ad quæstionē de clerico, a quo titulus petitur. arguunt pro & cōtra: ponunt duas opiniones, quas distinguendo concordant.]

¶ Beneficium Ecclesiasticum. Pone casum per ca. 16. q. 7. si quis deinceps. s. de instit. ex frequentibus. ff. de decuri. l. Herennius Modestinus. Super ratione autem huius regulæ fundatur decreta. sup. eod. lib. de eo qui mit. in pos. cap. cum qui. quia procedit, cum agitur de beneficio ecclesiastico in absentia partis lite nō contestata; nec fit missio in possessionem causa rei seruandæ: quia sic sine institutione canonica beneficium obtineret. Cōsideratur igitur in beneficijs canonica institutio, non antiqua possessio: & sic nota casum, in quo nō currit præscriptio. idem est in matrimonio carnali. 34. q. 5. quod Deo, su. de cōsan. & affi. non debet & idē in alijs casibus, qui no 16. q. 3. clerici. & s. de præscrip. cum nō liceat. Sumitur aūt hic beneficium largo modo, vt comprehēdat dignitates, personatus, ecclesias oēs cum cura & sine cura, quę cum tit habentur, sic 1. q. 3. si quis dator. s. de cōces. pręb. nulla, ff. de ser. ex por. l. seruus. Sumitur āt interdum stricte, vt distinguat a præbēda. 12. q. 2. alienationes. de conces. præb. ex parte. aliàs includit præbendam. 1. q. 3. c. vlt. de ver. sig. tua in antiq. Alibi stricte sumitur pro solis simplicibus beneficijs sine cura. s. de præb. c. vlt. & s. eo. tit. & lib. cū in illis & ibi ratio patet in littera. Cum igitur in beneficio quolibet requiratur canonica institutio, vt hic: videndum est, quid sit institutio. Instituere aūt est ius canonicum in ecclesia vel ecclesiastico beneficio tribuere: ꝙ dic. vt not s. de insti. auctoritate. in antiq. Et de iure cōi ad epm spectat. 16. q. 7. nullus. oīno de hę. cū ex iniūcto. in fi. Nō obstat de offi. Arch. ad hoc, qa institutio ibi sumit̄ ꝓ inuestitura, & sic intelligatur dec. de inst. cū venissent. & ꝙ ibi no. Vr̄ q̄d ēt capitulum vacante sede instituere possit, arg. 7. q. 1. Pontifices de hær. ab abolendam s eo. lib. de tēp ord. cū nullus. Arg. ꝯ 24. dis. presbyteri. 71. di. fraternitatē. ne sede vac. c. 2. Dic vt no. sup. de mai. & obe. cū olim. & terminatur hoc. s. eo. li. de inst. c. 1. inter collationē aūt; præsentationem, & institutionē magna est differentia, vt s. eo. lib. de præb. cum in illis. §. cum autem.

ADDITIO. Sciēdum est, q̄d Dynus non fuit canonista vnde dicebat glossam Ber. in c. auctoritate. de inst. superius allegatam esse decret. ex frequentib. de inst. & de casu decre. qōnem formabat inf. eo. indultum: volēs hanc regulam [quia prima erat] copiose glossare. sicut de prima filia patresfamilias facere cōsueuerūt. se contulit ad summam Host. de instit. & aliquid vltra, & contra ibi descripta subtiliter posuit. Io. And.

a ¶ Non potest. 1] Hæc dictio, potest, negatiue posita vt hic, necessitatem importat: cum aūt affirmatiuę ponitur, necessitatem nō inducit. Ad primum. 2. q. 1. c. 1. sup. de accu. de his. Ad fin 4 q. 3. ca. placuit. §. item in criminali. ver. pōt de præb. de multa. in fi. de appell. oblatæ. ad fi. ff. de arb. quin etiam. & ideo dicit lex, q̄d verbum, potest, necessitatem non importat. ff. de offic. præsi. sæpe & l. seq.

b ¶ Licite.] Superabundat, id. n. dicimur posse, q̄d licite possumus. 22. q. 2. faciat. vbi de multiplici potentia & supra de rescrip. suscitatus per Ber. & Inno. de cōc. præben. accedens.

c ¶ Obtineri.] Contradicit huic regulæ. s. de iurepa. cum. 2 Sol. ibi non præscribitur ecclesia tanquam beneficium, sed vt proprietas. Item necessitatis eā vel pietatis, vel causa impēsi obsequij sine canonica institutione possidet quis ecclesiasticos prouentus, nec ex eo canonicus, vel beneficiatus proprie dicitur 12. q. 2. qcū quæ suffragio. 16. q. 1. possessiones & q. 3 clerici. & c. fi. eps. sup. de magi. quoniam. Eodem modo respondetur ad c. 32. dist. si qui vero. 12 q. 1. quia. 50. dist. studeat cleri pug. in duel. Henricus. Item arg. contra. supra de electio; in Genesi. sup. de iure patr. consultationib. vbi possessio dat ius eligendi & præscribendi. supra de cā possess. cū ecclesia 2. Solu. per possessionem acquiritur ius eligēdi, & præsentandi, quia procedit ex actibus nostris. ff. de acquirenda posses. l. 1. Institutio autem procedit ex actibus aliorum, quæ ad hoc, vt valeat, debet esse canonica, vt hic, in qua præcipue quatuor requirūtur. Primo quod persona sit, quæ instituere possit, 16. q. 7. nullus. Secūdo, q̄ istitutus sit talis, q̄ pos.

Possessio i[n] bñficijs no[n] attendit̄. B[ene]ficiū cōpre[]hēdit digni[]tates, perso[]natus, qui[] materia pa[] tit, hic Phi[]

Instituer[e] quid sit.

1 Pōt ver[bum] negatiue [po]latū nece[ssi]tatē impo[r]tat. Q̄d n[] est in disti[]cte verū l. [] fra dies, ff. [] re iu. c. q̄[] de p̄sc. Co[] set, in fi[] inci. ve[r] potest.

2 Dicebat Mo. ꝙ ꝯ[] loquunt[] potestate[] actiua, [] loquitur [] passiua, [] ista diffe[] facit de [] de excō. si c[] de brat. s. e[] de ele. n[] in prin. [] ex eo q̄d [] si. Ioan. []

possit institui.de instit.c.fina.quia non laicus, vt ibi, vel ipse idem instituens.eo.tit.c.vlt. Tertio quod illius beneficij institutio ex iure proprio, vel deuoluto, vel delegato ad instituentem pertineat.eod.tit.ca. 3. [Vnde secundum Dynum vicarius episcopi vel capitulum vacante sede, id nō posset, quod dic, vt supra eo. lib de offi. vica.cap.fin. de inst.c. 1.ne sede vacan.c.vnico.)Quarto, ꝙ seruetur forma cōstitutionis illius, sup.eo.lib.de elect.cap. vlt. 1 [Dic, vt ibi no.in vlt.glo. in confirmationibus enim locum habet, sed in collationibus non, vt ibi. Item dat exemplū per decr.2.eo.lib.de elect. & per regulam, actus. hoc eod. tit.]Et no. ꝙ hæc regula est in argumentum contra clericum, qui est in quieta possessione beneficij sui, & petitur ab eo titulus possessionis, scilicet institutio, quod teneatur illam ostendere: nam & libertus Ecclesiæ licet sit in quasi possessione libertatis, probat manumissionem suam.12.q.2.ca.longinquitate.& cap. seq. & hoc probat decret.de appel.personas in parte decisa, vbi de hoc per Lau.nam & possidens pro hærede vel possessore, cogitur probare titulum. C.de pet.hæred.l.cogi.ad hoc facit quod no.de dolo.& contum. contingit.in gl. vlt.circa medium. In contrarium videtur arg. 20.q.1. quem progenitores, supra de reg.vidua. & in prędicta. l.cogi.2.q.5.§.1.& pro hoc facit quod no.Inno.de procurato.ex insinuatione, & Ber.Compo.de rescr. capitulum in gl.5.§.item quæritur an executor. versi. sed secundum hæc primam opinionem tenebāt Mel. & Ber. Isi.per iura prædicta.Io.& Lau.no.100.dist. contra morem.quod clericus habens duo beneficia, cogitur dicere titulum: habenti autem vnum solum, sufficit possessionem ostendere arg.ad hoc supra eo.li.de rescri.cap.1.& de offi.ordi.eod.li.c.ordinarij.2 Dici potest. 3 primam partem veram cum episcopus ex suo officio vult videre instōnem clerici, hoc probatur de præbend. dilecto. vt eccle.benefi.c.vnico.Secundam cum alius agit, forte dicens se ius habere in p̄benda: tunc actor quod asseuerat, & c.5.q.vlt.actor. & pręal. ca. vnico. vt ecclesia. benefi.& C.de proba.actor, & hoc probatur ex ijs quæ no.Innocen.Bern.Compost.in prędict.glo.& per Host. & de hoc de simo.licet Hely. super ver. officij sui debitum. (Cuius verba posuit Archid. in decre.ordinarij. Io. And.

1 Idē Dy.fallit si leuicula essent omissa ff.de uen.inspici.l. 2.in fin. Fon.

2 Et ibi de hoc p Ar. & licet plura ibi recitet, oīa habēt per remissiones huius gl. tenet aūt ꝙ seqtur in glo.cū moderamine, ꝙ statim subdā Joan.And.

2 Videbis Panor.ca. accedens. nu. 14. de accus.Pet. de An. nu.9.

¶ Idem.

REGVLA IL POSSES-

POssessor.] Istud capitulum habet duos intellectus secundum duos modos punctuandi textum. Nam quidam faciunt punctum post dictionem, fidei: Alij autem faciunt punctum post dictionem, tempore.

¶ Pro intellectu huius cap. est præsupponendum illud, quod habetur in glossa posita super uerbo fidei, qualiter hic accipiatur fides, & quis dicatur bonæ fidei possessor, & quis malæ fidei possessor. unde fides hic accipitur pro conscientia, ut dicamus possessor malæ fidei, idest, conscientiæ, ullo tempore non prescribit. quis autem dicatur bonæ fidei possessor, illud colligit ex c.si uirgo.34.q.2.& l.apud antiquos.circa medium. C.de fur. & ser.corru. nam ille dicitur bonæ fidei possessor, qui putat se dominum rei, quā possidet, & ignorat rem esse alienam: Econtra uero is dicitur malæ fidei possessor, qui habet conscientiam rei alienæ.

¶ Casus secundum primum intellectum sic figuratur: uidelicet faciendo punctum post dictionem, fidei. Aliquis Titius uendidit mihi rem, quæ non erat sua: puta, uineam, domum, pratum, uel aliquam aliam rem: sed erat cuiusdam alterius, & illam mihi tradidit: ego emptor ab initio bene sciebam rem esse alterius, & non uendentis, & sic qn̄ res fuit apud me, sciebam illam esse alterius, hoc tamen non obstante detinui illam rem per xx. uel xxx. annos, Elapso illo tempore dn̄s rei uendicauit sibi illam rem, & fecit me conueniri, petendo, ut iudex declararet illum dominū esse istius rei, & me compelleret ad sibi restituēdum una cum fructibus: Ego autem excipiēdo proposui, quod illam rē possederā per longum tempus, uidelicet per xxx. annos: & ꝙ illo medio præscripseram: ille replicando proposuit, ꝙ non poteram pręscribere pp malam conscientiam: quia sciebam rem esse alienam: & illud probauit: Quærit̄ quid iuris: utrum possum me tueri pręscriptione? Respōdet quod non, etiam si longissimo tempore possedero quin possessor malæ fidei non præscribit ullo tempore, suppleatis, nec longissimo: quia possessor malæ fidei est continue in peccato mortali: & diuturnitas temporis non diminuit peccata, sed auget.c.si.de p̄scri.in antiq.

¶ Alij faciunt punctum post dictionem, tēpore. Et secundum hunc intellectum casus sic figuratur: Titius uendidit mihi rem alienam puta pratum uel uineam, putabam illum esse dominum tempore traditionis: in ista bona fide perseueraui per magnū tempus, sed nō p totum tempus præscriptionis; postea superuenit mala fides, idest, scientia rei alienæ antequam compleuissem præscriptionem, utrum possim præscribere? Respondetur quod non possum complere huiusmodi pręscriptionem; quia requiritur ꝙ habeam bonam fidem in omni tempore pręscriptionis; Nam malę fidei possessor ullo tempore, id est, qui in aliquo tempore pręscriptionis habet malam fidem, non præscribit.

¶ Pro expeditione primæ gloss.uī ꝙ possessor malæ fidei possit præscribere longissimo tp̄e; & arguitur de l.cum notissimi. C. de p̄scri.xxx.uel xl.annorum.ibi, pręscribitur res longissimo tempore, & cum mala fide. Glo.facit dr̄iam inter ius canonicum, & ciuile; & dicit quod contrarium procedit de iure ciuili, quod non habuit respectum ad salutem animarum; sed ad bonū commune dumtaxat; & ideo cum mala fide procedebat pręscriptio longissimi temporis; sed ius canonicum habuit respectum non solum ad bonum cōe, sed etiam ad salutem animarum; Nam subiectum scientiæ iuris canonici est homo dirigibilis non solum in bonum cōe sed in Deum; & ius canonicum considerauit quod possidens cum mala fide est continue in peccato mortali; & tanto aggrauatur peccatum, quanto diutius infelicem animam detinet alligatam, ideo noluit, ut possessor malæ fidei posset præscribere.

Iuris canonici subiectum dr̄ esse hō dirigibilis in Deum, & in bonum cōe.

¶ Sed utrū leges ciuiles sint correctæ p ius canonicū glo.exorditur materiam utrum leges succumbant canonibus, & hoc in terris imperij? Rn̄det, ꝙ ubi uersatur periculum aīæ, leges succumbunt canonibus, ideo leges illæ sunt correctæ, ita ꝙ est iudicandum secundum ius canonicum, & nō s̄m leges, sed in materia non concernente periculum aīæ, leges sunt seruandæ in foro suo, & ius canonicum in suo; Nam Papa non potest tollere leges quo ad iudiciū sæculare, nisi in ijs, in quibus uertit periculum animæ; cum potestates sint distinctæ, uidelicet ecclesiastica a potestate sæculari; ideo dicit Ber. ꝙ pręscriptiones longissimi tp̄is, quæ procedūt ex sola negligentia non petentis, & non ex facto possidentis præscribuntur cum mala fide, ut puta, debeo tibi decem scuta ex aliquo contractu, tu non petis illa decem scuta per spatium xl.annorū, ista pręscriptio currit mala fide, licet sciam me esse debitorem tuum, ideo si postea facias me conuenire, potero me tueri præscriptione longissimi tp̄is, quia ista præscriptio est ex sola negligentia tui creditoris, de qua in cap. si.de pręscrip.in antiq. Vtrum in præscriptione requiratur bona fides durante toto tp̄e pręscriptionis, an sufficiat habere bonam fidem ab initio pręscriptionis, licet postea sequatur mala fides? Respondet ꝙ in omni tempore præscriptionis requiritur bona fides, ut est hic tex. secundum unum intellectum. Sed quid erit si completa præscriptione superuenit mala fides, ut ponamus quod aliquis uendidit mihi rem Titij, putabam uendentem esse dominum rei, & sic habebam bonam fidem, & cum ista bona fide tenui istam rem usq.an præscriptionem completam: Completa pręscriptione sciui quod res erat Titij; utrum tenear sibi restituere, & facere conscientiam?

glo.in d.cap.si virgo.34.q.2.concludit ꝙ non teneor sibi restituere, licet super veniat mala fides, quia ex quo completa est prescriptio, per præscriptionem res est facta mea saltem quantum ad dominium vtile, & secundum alios quantum ad dominium directum, sed in vsucapione res efficitur mea cōpleta vsucapione, quātum ad dominium directū,

Dominium quale q̄ritur p̄ Vsucapionē, & p̄scriptionem.

sor [a] malæ fidei [b] vllo tempore [c] non præscribit. [d]

de hoc per Panorm.in ca.si.de prescrip.in antiq. Quæritur vtrum de hoc vt quis possit alienam rem prescribere, sufficiat bona fides? Respondet ꝙ non, sed vltra bona fidem requiritur titulus, & hoc in prescriptione longi temporis 10.vel 20.annorum, vel in præscriptione longissimi temporis, cum quis prescribit rem ecclesiæ, vel est præsumptio contra ipsum, vel sibi resistit ius commune, nisi allegaret præscriptionem centum annorum, vt in cap.1.de prescrip.eod.lib.vt quando quis prescribit decimas in parochia mea, non sufficit probare possessionem per 40. annos, sed requiritur ꝙ ipse alleget, & probet titulum, vel alleget possessionem centum annorum, aliàs non requiritur titulus. cap.de quarta.de præscrip. in antiq. Quæritur quid sit vsucapio, & quid sit prescriptio. Glossa remittit ad ea quæ habentur in summa.16.quæst.3. vbi dicit glossa. Vsucapio est acquisitio dominij per continuationem temporis possessionis lege definiti: quam definitionē accepit à l.3 ff. de Vsuc. Sed præscriptio est exceptio ex tempore substantiam capiens, quæ actioni personali vel in rem, idest, reali opponitur.

Vsucapio qd sit. Prescrip. quid sit.

¶ Pro expeditione glo. finalis in verbo præscribit. videt ꝙ quis præscribat cum mala fide, & arguitur de c.placuit.16.q.3.c.1.de præscrip.sup.in antiq. vbi dicitur, ꝙ si populus alicuius diœcesis fuerit occupatus ab infidelibus, & lapsus in errorem hæresis, si episcopus proprius sit negligens in reuocando populum ab errore, episcopi vicini possunt illum requirere, vt adhibeat diligentiam pro reuocando populo, & facta monitione debet expectari per aliquod tempus, quo elapso si vicinus episcopus reuocauerit huiusmodi populum, & populus sibi obediuerit per tres annos prescribit, licet sciat populum alienum, & sic prescribit cum mala fide. Dicit glo. ꝙ regulariter prescriptio non procedit cum mala fide, sed est speciale in illo casu fauore fidei contra regulam communem, vt vicini episcopi spe lucri reuocent populum ab errore hæresis.

[Glo. prima ponit exempla. Secundo dicit regulam non procedere secundum leges nisi dicantur correctæ, circa quod ponit duas opiniones contrarias & tertiam quæ distinguit. Tertio ponit aliud diuersum inter leges & nos. Quarto dat remissionem de mala fide, quæ præscriptionem sequitur. Quinto subdit, etiam titulum requiri, signat contrarium, & soluit. Sexto remittit de præscriptione, vsucapione, & interruptione.]

1 Habita dist. inter p̄sētes, uel absentes, & q̄ quo ad hoc dicāt presētes: & q̄d d̄ illo q̄ nullū hēt domicilium, uel hēt plura, no.C. de prescrip. lōgi temp.l.fin.uide Spe. de p̄scri.uer. qn̄ aliqs. Io. Andr.

a ¶ Possessor.] pone casum.34.q.2.si virgo. s̄.de præscr.c vlt. Hec regula secundum leges vera est in prescriptione 10. vel 20. 1.annor.C.de prescr.long.temp.authen. malæ fidei. In præscriptione autem 30. vel 40. annorū non requiritur bona fides.16.q.3.cap. placuit, vt §.potest, sup.de prescrip.vigilanti.C. de prescrip.30. vel 20. annorum, cum notissimi. Nisi velis dicere leges esse correctas.2.per præd.decret.de præscrip.cap.vlt.vbi de hoc. Quod quidam abhorrent, dicentes Papam non posse tollere leges, nisi quo ad suum forum. Alij vero dicunt Papam indistincte quo ad vtrumque forum posse leges tollere.de hoc 10.distinc. constitutiones.de test.cum testes. In his autem tenens medium, credo ꝙ Papa vbi non habet temporalem iurisdictionem, non possit tollere legem quo ad forum ciuile, nisi in his, in quibus vertitur periculum animæ, cum potestates distinctæ sint.96.dist.cum ad verum.10.di.quoniam.vbi de hoc, & qui filij sint legit.causam.2. In his autem, in quibus periculum animæ vertitur, quo ad vtrumque forum tollit legem. probatur hoc de iud. nouit de præscri.ca.vlt.& de secun.nup.c.pen.& vlt.sup.eod.lib.de foro compet.cap.vlt.de iureiur. cap.2.eo. lib.de excep. cap.2.de senten.excommun. decernimus: nam in his leges sacros canones imitari non dedignantur. supra de iudic.clerici, in Authent. vt non luxu. contra natu. propterea, colla.6.in Auth.vt clerici apud p̄prios episcopos.§.si vero ecclesiasticū, ex quibus satis posset inferri idem de iure canonico circa hoc, quod de iure ciuili. Sciendum est autem, quod secundum nos non solum ab initio, sed in qualibet parte præscriptionis, 3 debet præscribens etiam agnoscere bonam fidem, vt hic, & in concord. In his autem in quibus etiam secundum leges requirebatur bona fides, sufficiebat ab initio bonam fidem agnouisse, vt in prædicto.§.potest.& l. cum notissimi. Si autem quæratur de eo, qui completa præscriptione incipit habere malam fidem, an teneatur rem restituere? Dic 4 vt no.14.q.6.cap.1.& 34.q.2.si virgo, & sup. de prescrip. vigilanti, non solum autem in præscriptione requiritur bona fides, vt hic, sed etiam 5 titulus, qui det causam præscribendi.de hoc.10.q.3.quia 16.q.3. dilectio. de prescrip, si diligenti. Arg.contra eo.tit. de quarta, & ca.ad aures, & c. vlt. vbi non fit mentio de tit. Sol. dic breuiter, quod si ius commune vel præsumptio non est contra possessorem, sufficit bona fides, alias necesse est allegari titulum, & probari, nisi allegetur prescriptio tanti temporis, cuius contrarij non sit memoria. sup. eod.lib.de prescrip.cap.1. Quid autem sit præscriptio, quid vsucapio, quæ in eis requirantur, quis eorum effectus, plene no.25.q.3.in summa. Quomodo interrumpatur, ea.q.§.potest.ver. hæc de prescriptionibus, & s̄. de præscrip.cap. illud.

2 Dicit Dyn. & ratio ē sūr Pet.de Anch. peccatum.

3 Idē doctores.

4 Alb.& An. dicūt ꝙ non ēt in foro cō scientiæ.

5 De hoc, & an sit necesse saltē allegare tit. & an ī p̄scribēdo usūfructū uel libertatē alicuius seruitutis sit tit. necessarius hic per Dynum. Io. Andr.

ADDITIO. Quod in præscriptione sufficiat ab initio bonam fidem agnouisse, videtur ꝙ melius dicant leges quàm canones, cum a principio legitime factum vitiari non debeat per illud superueniens, à quo non poterat inchoari. j̄.e.factum legitime. ff.e.tit.in ambiguis.§.non est nouum. Sol. vt dicit hic Dyn. regulæ illæ loquuntur in actibus perfectis, secus in inchoatis tantum, vt hic, & probatur sol. secundum eum ff.de verb.oblig.si sub vna.§.1.& l.pluribus, & de ser.l.pro parte.de ser.rust.præd.l.via.§.quæcunque. Io. Andr.

[Secunda gloss. de significationibus fidei remittit.]

b ¶ Fidei.] multis modis sumitur fides, quod dic, vt no.sup.de fide cath in rub. & 22.q.1.monet. hic sumitur pro conscientia. sic 28.qō.1. omnes deinceps. §.ex his.si.de præscr.c.vlt.

[Tertia glo. ponit duas lecturas.]

c ¶ Vllo tempore.] potes facere punctum ante & post, & sic habebis duos intellectus: Primus est, ꝙ nulla antiqua dierum possessio, & c.s̄.de præscr.vigilanti. Secūdus, quod nullo tempore prescriptionis debet agnoscere malam fidem sup.eod.c.vlt.

ADDITIO. Idem Dynus.

[Glo. vlt. signat contrarium, & dupliciter soluit Secundo signat aliud, in quo remittit. Tertio quærit, & remittit. Ioan. And.]

d ¶ Non præscribit.] 6. si ergo possidens conscientiam hēt rei alienæ non præscribit. Contra 16.q.3.placuit, vt quicunque supra de præscri.c.1. ibi prescribit, qui certus est rem esse alienam. Sol. illud speciale in fauorem fidei catholicæ, sicut alia 2.quæst.7.si hæreticus. s̄.eod. lib.de hæret.cap.1.& 4.C.de epis. audien. l. nemo.cum simi. Præterea satis videtur suam conscientiam purgasse, & bonam fidem agnoscere, qui verum dn̄m requisiuit. ar. j̄.eo.scienti.cum suis concor. & sic auctoritate canonis excusatur, sic ff.de nox. l. generaliter, vbi usucapit, qui scit seruum alienum, qui sibi ab alio bonæ fidei possessore fuerat datus pro noxa, ex quo uerus dn̄s requisitus noxiam emendare non uult. Item contra s̄.de iure pat.cura. Sol. ut ibi, & 16.q.3.si sacerdotes, in 1.glo. ultra medium, quod etiam uidetur contra-

6 Ratio sec dū Io.Mo. peccat, & eo meret p nā, ergo n p̄miū de t sl.p̄lat.c.a

tra. Si quæratur qs dicatur bonæ fidei possessor & ma leri dic, vt notatur de præscri. si diligenti. in glo. pen. ADDITIO. Et hic per Dynum repetentem: quo ad hoc quod ibi no. Io. And.

Ad mercu. rñdet Anch. nu. 28. ꝙ per statutū præscribatur, de bito certo tē pore nō petito.

Sine possessione.] Casus in hoc capitulo figurat plu ribus modis: Et primo per capitulū, causam, de præscr. in anti. Vnde sciendum, ꝙ iura spiritualia non cadūt in laicū, nec respectu habendi, nec

¶ Idem.

REGVLA III.

Sine possessione a præ-

respectu possidendi; hoc est, nec respectu ꝓprietatis, nec respectu possessionis, vt c. Massana de elect. i. ant. c. decernimus. de iudi. Secundo est præsupponēdū, qđ ius decimādi est ius spirituale: & sic non cadit in laicum; licet fructus decimales sint res temporales.

¶ Casus, hoc præsupposito sic figuratur: Quidā laicus de facto emit ab epo ius decimādi intra limites meæ parochiæ, & cum illo titulo percepit decimas cū bona fide. quia credebat titulū valere: Hoc facto ego rector feci illū conueniri coram iudice competenti: & ꝓposui in meo libello, quod erā rector talis ecclesię, & in ea fueram canonice institutus: & ꝙ eram fundatus de iure cōmuni habēdi & percipiēdi decimas omniū fructuum excrescentium in mea Parochia; & qđ iudex cōdemnaret talem laicum ad restituendum mihi decimas per eū perceptas, & ad cessandum in futuro. Laicus cū deberet rñdere meo libello, excipiendo ꝓposuit. ꝙ illas decimas perceperat per x. xx. xxx. xl. annos; & sic illas pscripserat; Ego rector replicando proposui, quod ipse non poterat prescribere, nec possidere illas decimas ꝓpter incapacitatem; quia ius spirituale nō cadebat in laicum: Quæritur, nunquid bene dicam; ita quod non obstante detentione facti nō possit se tueri præscriptione contra me? Respondetur qđ laicus se non potest tueri præscriptione: quia dictus laicus non habuit possessionem habentem adminiculum iuris: & præscriptio non procedit sine possessione.

¶ Alio modo potest figurari casus p c. porro. 16. q. 3. l. qui in seruitute, ff. eo. & primo per dictum capitulū. porro. certū est ꝙ hæreticus est incapax possessionis cuiuscunq; rei, id est, proprietatis & possessionis: & sic hæreticus nō potest possidere: nunquid potest prescribere res, quas apud se detinet bona fide? Respondetur quod non: quia præscriptio non procedit sine possessione, & cū hæreticus non possit possidere, ideo nō potest præscribere, vt in l. qui in seruitute. Certū est quod seruus non potest aliquid possidere nomine suo: sed dicitur possidere nomine domini sui: ergo ēt nō potest præscribere: quia sine possessione præscriptio non procedit.

Possessio duplex.

¶ Pro expeditione primæ glossæ positæ in verbo, Sine possessione, q̄rit, quotuplex est possessio? Dicendū est quod duplex est possessio: Nam quædam est possessio, quę habet plurimum iuris, & modicum facti: Alia est possessio quæ habet plurimum facti, & modicum iuris. Prima possessio est, vt illa, q̄ acquiritur per procuratorem c. cum nostris. s. de conces. preb. in ant. nā ista habet plurimum iuris & parum facti: quia in ea plus operatur iuris dispositio, quàm factū hominis, & illa possessio non parit causam vsucapiendi, nisi interuenerit factum nostrum, id est, ratam habuerimus. Alia est possessio quæ habet plurimum facti, & parū iuris, sicut illa, quæ per nosmetipsos acquiritur, & illa dicitur habere plurimū iuris, quæ per seruos nostros nobis ignorantibus acquiritur.

¶ Vtrū ad pscriptionem sufficiat possessio facti, vel requiratur possessio iuris? Rñdetur ꝙ nō sufficit possessio facti. q̄[uæ] d[icitu]r quasi pedū positio: sed requiritur possessio iuris. id est. quod habeat adminiculum iuris, id est qđ præscribēs sit capax possessionis, vt in primo exēplo dictū est, videlicet de laico respectu iuris decimandi,

¶ Vtrum ad hoc quod quis possit præscribere, requiratur quod possideat continue per tempus sufficiens ad præscriptionem, vel sufficiat possidere p interualla: licet non continue? Dicendum ꝙ possessio debet esse cōtinua per. x. xx. vel xxx. annos, si requiratur ad præscriptionem spacium xxx. annorum; ita ꝙ nō fiat coniūctio temporum, & nō interuenerit interruptio, quæ interruptio, quandoque fit naturaliter per inundationes aquarum, quando locus fuit aquis inundatus, & ista interruptio prodest hominibus, quorū interest, & pluribus alijs modis potest fieri ista interruptio Alia est interruptio ciuilis, quæ quandoque fit per litem contestatam, quandoque fit per solam citationem, l. cū notissimi. C. de præscriptione triginta vel quadraginta annorum. Et ista interruptio ciuilis non prodest omnibus, quorum interest, sed prodest interrumpenti & suis hæredibus, vt Titius vendidit mihi rem alienam, quam tamen credebam esse ipsius Titij, & non alienam, & sic habebam bonam fidem; nondum completa præscriptione quidam non dominus fecit me conueniri, & litem fuit contestatus; & sic interrupit meam præscriptionem; ista interruptio non proficit vero domino; nec eius hæredibus, sed solum interrumpenti.

¶ Vtrum interrupta præscriptione ciuiliter possit possessor præscribere, dum tamen habeat bonam fidem: licet incipiat titubare, an res sit sua vel petētis. vtrum ista mala fides impediat præscriptionem? Glo. Respōdet, ꝙ de iure ciuili solum fit interruptio præscriptionis, sed si actor dimittat processum, puta quia renunciat instantiæ, & reus acceptat istam instantiam, vt in authen qui semel. C. quomodo & quando iudex. licet instantia sit extincta, tamen remanet effectus, vt non possit currere præscriptio, & sic debet incipere pscriptionem de nouo, sed de iure canonico nō potest præscribere, quia incipit esse malæ fidei. Sed cōtra istā regulam arguitur de ca. cum ecclesia de causa posses. & proprie. Vbi dicitur, quod ius eligēdi potest pręscribi. & tñ nō potest possideri, quia est incorporale, & res, incorporales non possidētur, ergo male dicitur in regula nostra, quod sine possessione præscriptio nō procedit. Glo. metu cōtrarij subaudit ad tex. sine possessione, vel quasi possessione, & licet iura incorporalia nō possideantur, tamen quasi possidentur, & in rebus incorporalibus habet locū ficta possessio, quæ id operatur in rebus incorporalibus, quod operatur vera possessio in corporalibus.

¶ Pro expeditione glo. fin. positæ in verbo. procedit, vr̄ quod quis potest præscribere sine possessione; Et arguitur sic, Captus ab hostibus non possidet, q̄a possidetur ab alio, & qui possidetur, non possidet. l. qui in seruitute. ff. eod. & tamen captus ab hostibus præscribit. l. iusto. §. vlt. ff. de vsucap. Respondet glossa, qđ captus ab hostibus nō possidet per se, sed si ante captionem ab hostibus possidebat per seruos suos vel famulos, vel filios suos, durāte captiuitate possidet: Et ipse reuersus recuperat possessionē, & fingitur iure postliminij nunquam perdidisse possessionem, eo quod possidebat a tēpore captionis, secus si tēpore captionis nō possidebat per seruos, quia tunc nō posset præscribere. Item secus si nō possidebat p seruos vel alios, quos habet in potestate, sed per seipsum possidebat ante captionem, quia tunc perdit possessionem & sic non posset præscribere.

[Prima gl. dicit vnde sumpta, & ponit, & specificat exempla. Secundo de multiplici possessione remittit. Tertio tractat qualis possessio in præscriptione requiratur. Quarto quomodo possessio debet esse continua. Quinto, de quasi possessione.]

a ¶ Sine possessione.] hęc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. qui in seruitute est. per quam etiā potest hic poni exēplum casus, & per c. 16. q. 3. porro. & sup. de pscri. causam quæ. Seruus, cum ab alio possideatur, non possidet, vt in primo casu, hæreticus, & Paganus, vt in

1 Prolixe tractat hic Dynus, quod ad praescriptionem requiritur civilis & naturalis possessio, vel civilis tantum, scilicet quae animo retinetur. Sed naturalis tantum non sufficit, ubi alius civiliter possidet, &c. quem vide Ioan. And.

2 Verum si actum sit in iudicio. glo. c. quam frequenter ut lite non contes. §. pe. attamen actus extraiudicialis ante praescriptionem inceptam, constituit reum in mala fide. l. si fundum. C. de rei vend. Phi.

3 Exponit Dynus, i. non inchoatur, licet quandoque inchoata sine possessione continuetur. Ioan. And.

4 Io. And. in Reg. possessor. fi. 14. col. satis tenet cum Ioa. vide Dynum ibi. Fel. in rub. de praescr. dicentem dominium non acquirit praescribendo quod fallit novem casibus.

5 Idem Dynus.

6 Idem hic Dynus. Io. And.

Secundo: laicus spiritualia, ut in tertio. Sciendum est autem quod possessionum alia iuris, alia facti: alia iuris & facti. & haec interdum habet plurimum iuris & minimum facti interdum econtra, quod prosequere, ut not. supra de conces. praebend. cum nostris. & C. de acquirend. poss. l. 1. Ut ergo currat praescriptio, debet quis possidere de facto & de iure de facto planum est: quia qui non possidet, non praescribit; & debet possidere proprio nomine, non alieno, alias ille praescriberet, cuius nomine possideret. 16. quaest. 3. clerici. de resti. spolia cum venisset. in fine. de praescript. si diligenti. ff. de acquiren. possessio. quod meo. debet etiam possidere de iure; quia ad praescriptionem requiritur civilis possessio 1 id est, quod talis sit persona, in quam cadere posset huiusmodi possessio, ut probatur per iura inducta in principio glo. ad hoc etiam. 14. quaest. 1. in princ. Et quod ibi not. & de probat. ex litteris. in fine. ff. de usucapio. fine possessione hoc dico; quia laici de facto interdum possident decimas & spiritualia, ut not. Bartol. Brixien. 14. q. 1. in prin 2. glo. magnae. & in fine. ad hoc supra eod. lib. de resti. spol. ad decimas. nam, ut ibi patet, aliud est possidere, aliud est legitime possidere. Et not. quod haec possessio facti debet esse continua: quia si interrumpatur possessio, interrupta est praescriptio 16. q. 3. c. placuit, ut §. potest. de praescr. illud. C. de praescri. 30. vel 40. ann. cum notissimi; si tamen fiat interruptio civiliter, puta per litis contestationem, secundum canones videtur, quod amodo non currat praescriptio; quia praesumitur titubare, & malam fidem habere, 2 sed leges, quae de mala fide non curant; totos 40. annos requirunt, ut in praedicto. §. potest. & hoc no. Ioan. 16. q. 3. c. 1. Et quod dicit regula de possessione. hoc intelligas, vel de quasi possessione; quia incorporalia non possidentur, sed quasi possidentur. ff. de usucap. l. sequitur. §. si viam. ff. de acqui. possess. l. 3. in prin. & tamen praescribuntur, s. de cau. poss. cum ecclesia.

ADDITIO. Idem Dynus, qui de hoc formavit obiectionem ad hoc ultimum quem vide. Ioan. And.

a ¶ Praescriptio.] nec usucapio. ff. de usuca. l. 3 & l. fin.

[Gl. ult. praemissa ratione regulae, ponit duas obiectiones legales, quas solvit: in fi. obijcit de decr. contingit, & tripliciter sol.]

b ¶ Non procedit.] 3 praescriptio est verbum iuris; parit enim actionem vel exceptionem ex tempore, & ex eo acquiritur dominium, etiam directum secundum Marti. Io. s. de hoc. 16. q. 3. §. pot. circa principium. 4 Usucapio autem est acquisitio dominij per continuationem possessionis temporis lege diffiniti. ff. de usuca. l. 3. ex quibus satis patet ratio regulae, quod ius patitur de lege dicente, quod captus ab hostibus usucapit. ff. de usuca. l. iusto. §. ult. & tamen nihil possidet cum ab alio possideatur. ff. de acqui. poss. cum haeredes. §. in his. Sed lex 5 intelligit, quod usucapit per alium, quem habebat in potestate tempore quo captus fuit; unde rediens postliminio recuperat potestatem quam eius fictione videtur continuasse, & sic usucapione dominium quaesivisse, sed si per se possidebat, perdit possessionem, & licet postliminio redeat, fictio postliminij non extenditur ad possessionem, quae consistit in facto, & sic nec ad usucaptionem, quae ex possessione procedit. ff. de ca. & postli. reuer. in bello. §. factae. & de usucap. l. si is qui pro emptore. ubi de hoc. Item opponitur, ignorans possessionem non quaerit, cum animus sit de substantialibus. C. de acqui. pos. l. licet & l. quemadmodum, & tamen ignorans praescribit. ff. pro solu. l. 2. §. Celsus. Solu. 6. Ignorans per se possessionem non quaerit, tamen bene potest ignorans quaerere possessionem ministerio filij vel servi, quem habet in potestate, ut in contrario, & sic usucaperet, ut ibi. Item opponitur de dec. supra in an. de dolo. & contu. contingit. ibi enim praescribit annaliter ille qui non possidet. Sed potest illud dici speciale in odio illius contumacis, qui non permittit actorem ingredi in possessionem secundum decretum iudicis causa rei servandae: vel iam missum expulit; ne sit melioris conditionis contumax quam obediens, ut ibi; nec debent stulti esse melioris conditionis quam periti. 16. q. 1. legi. s. eo. lib. de praeb. cum qui beneficium. ff. quod vi aut clam. servus. vel aliter ibi loquitur de quodam temporis lapsu, quod habet aliquem constituere possessorem tantum; hic autem loquitur de quodam temporis lapsu, quod per praescriptionem inducit dominium. ut sup. dixi; & sic non obstat. Vel dic, quod canon fingit illum possidere in odium illius contumacis, ut sup. dixi. ad hoc. ff. de bo. au. iudi. poss. l. quamvis. saepe enim iura fingunt ex causa, quod non est. 50. dist. ferrum. ubi de hoc de translat. inter corporalia. C. de rei uxo. act. l. unica. circa principium, & de hoc sup. de spon. is qui.

scriptio [a] non procedit. [b]

¶ Idem.

REGULA IIII.

PECCA-

PEccatum non dimittitur.] Istud capitulum potest intelligi de remissione peccati quo ad Deum. Item quo ad ipsam ecclesiam, id est, de absolutione facienda a sacerdote. Item potest intelligi de vitio reali; id est, de vitio afficiente rem ipsam; videlicet de vitio furti, & vitio violentiae: ita quod ista vitia reddunt rem furtivam imprescriptibilem vel inusucapibilem. Et secundum istum intellectum potest figurari casus per l. sequitur. §. quod autem. ff. de usucap. Ponamus, quod Titius furatus fuit mihi rem meam: certum est, quod illam rem ipse non potest usucapere duplici de causa: Primo, quia ipse Titius habet malam fidem; Secundo, quia res est furtiva. & affecta vitio furti: Sed quia iste fur rem ipsam furtivam vendidit cuidam bonae fidei emptori; nunc emptor rem ipsam vendidit, & tradidit alteri bona fide. Utrum iste secundus emptor possit rem usucapere, ita quod sit purgatum vitium furti: attento, quod bona fides reperitur in alienante, & in illo cui est alienata? Respondetur quod non: quia furtum est vitium reale, quod afficit rem furtivam, & eam sequitur quocunque vadat, sicut lepra sequitur leprosum, nec purgatur istud vitium, nisi res fuerit restituta domino, cui fuit subtracta, in tantum, quod ipsum vitium reddit rem furtivam inusucapibilem, quia donec fuerit purgatum vitium furti, non dimittitur peccatum, id est, vitium furti, donec restituatur ablatum, id est, donec res furtiva fuerit restituta domino, cui fuit subtracta. Fur rem per eum subtractam, duplici de causa non usucapit.

¶ Secundum alium intellectum casus sic figuratur: Aliquis Titius subtraxit rem alienam scienter facta subtractione, ipse forte ad cor rediens, habuit displicentiam de huiusmodi peccato, & de illo fecit confessionem suo sacerdoti; tamen vult remanere in simplicib. contritione & confessione absque satisfactione & restitutione rei licet habeat facultatem, & possit rem ipsam restituere, & petit imponendi sibi beneficium absolutionis, utrum suus sacerdos licite possit eum absolvere? Respondetur quod non: quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Secundus casus.

¶ Vel etiam potest intelligi utrum sit dimissum peccatum quo ad Deum per solam displicentiam? Respondetur quod non: quia non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum, quod est verum si ipse habeat facultatem restituendi. cap. si res aliena. 14. q. 6. Peccatum, secundum primum intellectum: Nam peccatum violentiae & furti non purgatur per quascunque manus ambulaverit, nisi res furtiva restituatur domino, cui fuerit subtracta. l. sequitur. §. quod autem. ff. de usucap. sed facta restitutionem domino tunc dicitur purgatum vitium. Vel secundum alium intellectum: Peccatum non dimittitur, id est, non debet dimitti a sacerdote per canonicam absolutionem, nisi restituatur ablatum ca. quamquam sup. de usu. isto. lib. Et dicit Panormit. in ca. cum tu de usu. in antiq. ubi dicitur, quod quis non debet admitti ad confessionem & absolutionem, ille textus loquitur copulative, ideo dicit Panor. quod non debent impendi ista duo, scilicet confessio & absolutio copulative, sed potest tamen

men admitti ad confessionem, & si nolit facere, non est absoluendus.

Peccatũ, delictũ, & crimen differunt.

¶ Pro expeditione glo. quæritur quæ differentia eũ inter peccatũ. delictũ, & crimen? Rñdetur, ꝙ peccatũ consistit in faciendo, quia dicitur prauus act9, sed delictũ dr̃ desertio boni, & dr̃ delictũ quasi derelictũ. Sed crimen est peccatũ graue accusatione, & damnatione dignum, & dicitur illud, quod potest duci in publicam accusationem, & in foro contentioso potest puniri.

tum † a non dimittitur, nisi restituatur. b

†Ex B. Aug. epis. 54. Mace. refert, Iuo ĩ Decreto. p. 13. c. 4. & p. 15. c. 25

¶ Vtrum sit verum indistincte, ꝙ nõ dimittitur peccatũ, nisi restituatur ablatum? Rñdetur, ꝙ non, sed intelligitur, si subtractor habeat facultatem restituẽdi sed si non habeat facultatẽ restituẽdi, quia est inops si habeat propositũ restituendi, dum peruenerit ad pinguiorem fortunam, peccatum ei remittitur.

Rei æstimatio restituẽda est, si res subtracta perijt.

[Sed quid; ponamus ꝙ res est perempta, & sic eã non põt restituere, quia fuit cõbustus liber furatus, vtrũ surripiens liberetur? vel vtrum teneatur restituere æstimationem. Respondet gl. ꝙ si non habeat facultẽ restituendi, quia res est perẽpta; tenetur restituere æstimationẽ; licet res sit pẽrempta sine culpa sua; q a eo ipso, ꝙ subtraxit rem, fuit in mora, & mora trahit ad se periculũ interitus, & ideo tenebitur soluere ęstimationem rei, secus si non possit restituere rem, neq; æstimationem propter paupertatẽ. Sed vtrũ pp paupertatem sit omnino liberatus? Rñdetur cum distinctione, aut ipse distinguit pęnã corporalem; quia cũ esset debitor ex maleficio, creditor voluit, vt ipsi lueret in corpore, quia quis non admittitur ad faciendũ cessionem bonorum, si pars requirat, vt puniatur in corpore, & iudex illum punire debet corporaliter, & si postea perueniat ad pinguiorem fortunam, nõ tenetur satisfacere: secus si nõ sustinuit pœnas corporales, sed voluit creditor expectare pinguiorẽ fortunã vel est debitor ex contractu, & tũc potest facere cessionem bonorum. l, 1. C. de cess. bon. c. Odoardus, de solu. & cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, tenetur satisfacere.

Fur an absoluatur si res subtracta sibi remittatur.

¶ Alia gl. in verbo, restituatur, quærit vtrum ad dimissionem peccati requiratur actualis, & realis restitutio rei subrractæ, ita ꝙ non sufficit obtinere remissionem ab illo, cui facta est subtractio. Panor. format istã qõ. c. cũ tu. de vsur. in anti. & Dyn. hic. Sed dicit gl. ꝙ nõ requirit̃ realis, siue actualis satisfactio, sed sufficit, quod alio modo satisfaciat, quam per realẽ, & actualem restitutionem. Et iõ sufficit si creditor remittat ei liberaliter, & ponderandum est verbũ, liberaliter, secus ergo si extorqueretur remissio p fraudem, vt faciunt plures, qui ita dicunt, subtraxit tibi talem rem. remittas si velis, sed dẽt esse liberalis restitutio, vt si dicat; subtraxi tibi rem tuam; sum paratus tibi restituere, si ali9 dicat dono, vel remitto: ista restitutio dicitur fieri liberaliter, & habetur p actu & reali restitutione. Et intelligitur, quod remissio generalis prodest, nisi in casib. in quibus non potest remittere, vt in iuribus alleg. in gl. in quibus debet interuenire realis restitutio.

¶ Quæritur cuius expensis dẽt mitti res subtracta ad eum, cui est subtracta, si non sit in eod. loco? gl. non soluit, sed remittit ad notata in c. episcopi. §. sed notandum. 3. q. 1. Sed Panor. in c. cum tua, de vsur. in anti. cõcludit, quod si ille, qui rem subtraxit, se absentauit a loco, & rem secum transtulit, tunc suis expẽsis rem debet mittere illi, cui subtracta, secus si ille, cui facta est subtractio, se absentasset à loco.

¶ Sed quæritur cui est facienda restõ indebite subtractorũ? Rñdetur, ꝙ illi, cui est facta subtractio, vel eius hæredib. ita ꝙ non sufficeret si elargiretur pauperib. nam facere eleemosynã de alieno est species furti, sed si non sint hæredes debet dari pauperibus

Vtrum sit verum indistincte, ꝙ indebite subtractũ debet restitui illi, cui est subtractum, si sit præsens, vel eius hæredib. & põt haberi copia sui, vel hærediũ Rñdet gl. quod quando in subtractione sit turpitudo ex parte subtrahentis, tantũ, tunc est facienda restitutio ei, cui res est subtracta, vel eius hæredib. si possit haberi copia ipsorũ sed si sit turpitudo ex parte vtriusq. vt in eo, ꝙ quis est lucratus in ludo prohibito, quia ludens non põt licite retinere, nec restituere illi, à quo lucratus est, tũc dẽt illud erogare pauperib. 14. q. 5. non sane, vel ecclesiæ si illi facta est iniuria, sup. de simo. de hoc in antiq.

[Gl. prima ponit. exempla, Secundo distinguit tria nomina. Tertio tractat quid si restitui non possit.]

a ¶ Peccatum non dimittitur. 1) Hic ponitur pro regula verbum August. quod habet. 14. q. 6. c. 1. sup. de vsur. cum tu. Et per hoc potes ponere casum per l. ff. de vsuc. l. sequitur. §. quod aũt. Et no. quid est peccatum. delictum, & crimen, inter hæc sm̃ Augu. hæc est differentia, quia peccatum est idẽ. qđ prauus actus; Delictũ vero boni desertio, quasi derelictũ. Crimen vero est peccatum graue, accusatione. & dãnatione dignissimum. 81, d. c. 1. in fi. de hoc no. de pęni. dist. 1. si peccatum, & distin. 3. ille rex. ad fin. & de hoc. C. si aduer. deli. super rubrica, alias l, 1. Quod autẽ dicitur in hac regula, verum intelligas, si illud ablatũ restitui potest, vt in prædictis iuribus, si autẽ restitui nõ potest, restituetur eius æstimatio, etiã si res illa casu perierit sine culpa sua, quia in ipso instãti fuit in mora, ad hoc 16. q. 1. decimæ. s̃. de commo. c. vnico. C. de fur. subtracto. Si autem nec æstimationem potest soluere, quia euidenter est inops. tunc bene dimittitur peccatum; remanet tamen obligatio, & si postea ad pinguiorem fortuna perueniret, teneretur. Arg. 26. q. 6. si quis. sup. de solution. Odoard9. ff. de cessio. bon. l. is. qui. Nota tamen, quod inops, qui debet ex contractu, sufficit si bonis cedat. C. qui bon. eo. pos. l. vlt. Inops, qui debet ex maleficio, castigatur verberibus. 12. q. 2. fraternitas, quod ego sup. dixi, quod tenetur, si peruenerit ad pinguiorem fortunam, verũ dico, si pœnas corporales passus non fuerit, alias secus vt no Bern. secundum Lau. de homi. sicut dignum. §. eos. in 3. glo.

1 Dicit Io Mo. ꝙ ęqtas hui9 regulæ probatur p doctrinam q̃ datur de resolutione 9̃ctus. C. qñ licet ab empt. d. l. 1. & 2. Io. And.

Peccatũ, delictũ, & crimẽ, differũt

[Gl. seq. ponit casum exceptum. Secũdo dicit cui fieri debeat restitutio. Tertio quęrit, remittit, & soluit.

b ¶ Restituatur. 2] Quod dicit de restitutione, intelligas, nisi is, cui. facienda est restõ, liberaliter remitteret, q a satisfactum intelligitur, qualitercunq; satisfaciat. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. l. itẽ liberatus, in prin. ff. de accus. si rẽ §. satisfactum. licet ꝓprie verbis inhærẽdo aliud sit restituere, aliud remittere. ff. de ver. sign. si cũ prætot. & l. plus est, & l. restituere. Et quod dico de remissione, verum intelligo, nisi in casib. vbi remissio nõ liberat, vt sup. de rescr. eo. lib. c. statutũ. §. si quidem. & sup. de censi. exigit. in fi. Restitutio aũt ista facienda est ei, à quo fuit extortum vel eius hæredib. si extant. 18. d. quoniam, de vsu. cũ tu. C. de solu. inuito. Cuius autẽ expensis mitti dẽat ad eos si sint remoti, no. 4. q. 1. §. sed notandum, & in prædic. decre. cum tu. & tene ꝙ ibi no. Host. his autẽ non extantib. soluetur pauperibus, vt ibi, & eis extãtib. pauperib. soluens nõ liberatur, quia onus non remittitur. &c. 14. q. 5. forte. de iureiu. eã te. ff. de cõst. pecu. l. si vero, & expressum est de homi sicut dignũ §. eos. Et quod sup. dixi, restituẽdum ei à quo fuit extortũ, intellige si fieri põt. Si vero nescitur à quo, pone casum de iudæ. cap. cum sit, pauperibus erogabitur prouidentia epi, vt ibi. Item dico, id verum cum turpitudo versatur ex parte recipiẽtis tm̃, si vero ex parte vtriusq; & transfertur dñium, nec repetitio cõpetit, nec restituetur danti, sed pauperib. erogabitur 14. q. 5. nõ sane, vel ecclesiæ, si sibi facta esset iniuria supra de simon. de hoc, Argu. contra, supra eod. titu.

2 Vide Abbatẽ in c. 1. de iureiur. vbi ait posse iudicẽ ex offõ cogere detẽtorem ad restituendã rẽ q̃ sine peccato retinere non potest.

vt-

veniẽs Solu. vt no. in prædi. decr. de hoc 1. q. 1. si quis dator. vbi de hoc. Pone, ꝙ superest ille, a quo extorsi, excõmunicatus tñ est, nunquid ei debeo restituere? super hoc vide, qđ no. 12. q. 6. nos sanctorum, & s̃. de hæret. c. vlt. Satis posset dici deponendum in ædem sacram. Arg. C. de iure emphy. l. 2.

ADDITIO. Hoc, quod dixit hęc gl. s̃. in prin, de liberali remissione, itelligit Dynus, cũ res est restitutioni parata. quasi tũc fingatur restituta, & postea restituẽt donata arg. ff. de dona. inter vi. & vxo. l. 3. in fi. de iu. do. l. vir ab eo. si cer. pe. singularia, circa fi. & de sol. l. ꝑculo, vel nõ remittitur peccatũ ei, qui restituere põt ꝑꝑ rõnem positam in gl. multum puto in his animũ põderandum: nec tutum puto illum, qui gerit in mente non restituere remissione non facta. Io And.

ablatum. a

¶ Idem.

REGVLA V.

Peccati b venia non datur nisi correcto.

[Gl. seq. quærit, & soluit.]

a ¶ Ablatum.] pone, nihil abstuli, sed iniuste damnũ dedi, ex quo nihil ad me peruenit ldẽ. teneor. n. dãnũ passo: alias non remittitur peccatũ. 12. q. 2, si quis de clericis, de iniur. & dã. dat. c. 1. de eiect. & effu. l. vlti. Tenetur etiam hæres meus, licet ad me, vel ad ipsũ nihil peruenerit ex maleficio, secundum canones ꝙ dic, vt no. 12. q. 2. Episcopus qui filios, de sepul. c. vlt. secundum leges contra C. ex delict. defun. in quãtũ hæ. cõ l. vnica, Hæc regula sic exposita, non patitur instantiam, & adde quod dicam, inf. c. proxi.

PEccati venia.] Præsupponendum est, quod istud capitulum intelligitur de venia culpæ, nõ autem venia pœnæ, quæ appellatur impunitas, quantum ad pœnam temporalem imponendã in hoc sæculo, quia dimittitur talis pœna quandoque nõ correcto, vt in iurib. allegatis in gl. Casus in hoc c. potest figurari ꝑ c. vnicum. de schismati. eo. lib. & c. quod quidam, de pœn. & remis. quod quidam. Titius perpetrauit aliqđ peccatum, quia forte tenuit aliquam concubinam, & tenet adhuc, tandem confessus fuit sacerdoti tale delictum perpetrasse, non est correctus, nec emendatus de crimine; quia non habet propositũ abstinendi se in futuro, quæritur vtrum ista confessio sit fructuosa? Respondet, quod non quantũ ad vitam æternã: quia peccati venia non datur nisi correcto. Verumtamen quantumcumque appareat sacerdoti, aliquẽ esse in peccato, si velit confiteri, non debet ei denegari confessio, vt in d. c. ꝙ quidam, de pęn. & rem. Sed audita confessione dẽt eum inducere ad debitã correctionem, & propositum non redeundi. Si autem non possit eum inducere ad dimittendum peccatum: non debet, nec potest eum absoluere, sed tamen debet sibi iniungere pænitentiã, quæ non erit sibi fructuosa quo ad vitam æternam, quoniam non est correctus, sed est inimicus Dei, & non potest mereri quo ad vitam æternam, sed proficiet sibi ad multa bona: videlicet ad minus supplicium patiendum. Item ad bona temporalia. Item vt Deus inducat eum ad veram pænitentiam. Item quia dæmoni habebit minorẽ potestatem in eo, quam si esset vacuus omni bono. Itẽ vt ipse reddatur assuefactus in bono. Argu. cõtra text. de c. denique. 4. dis. vbi dicitur, quod plures faciebãt magnos excessus circa vsus carnium in dieb. dominicis quadragesimæ, & eis videbatur, quod nisi facerẽt istos excessus, non possent peragere tẽpus quadragesimæ, vnde plures fuerũt moniti per superiorem, vt desisterẽt ab istis escis. Dicit ibi textus ꝙ cũ venia relinquantur, & sic datur venia nõ correctis Gl. respõdet, quod ibi accipitur venia pro impunitate, quæ est imponenda in hoc sęculo, & talis dimittitur non correcto propter scandalum euitandum, sed venia culpæ non dimittitur nisi correcto.

[Prima gl. facit quatuor. Primo exemplificat regulam. Secundo illam declarat distinguendo duplicẽ offensam. Tertio successiue signat. & soluit duo cõtraria. Quarto iustificat contrarium regulæ.

b ¶ Peccati venia.] colligitur hæc regula ex c. 24. q. 2. legatur. s̃. eo. lib. de schisma, c. vnico C. de hæret. Manachæos, ꝑ quæ pones casum. Ad huius autẽ regulæ euidẽtiam scire debes, qđ peccator nõ solũ delinquit in Deũ sed etiã in ecclesiã: per contritionẽ autem, quæ contritio virtus vocatur deletur peccatum quod ad Deum, & per pęnitentiam susceptam à sacerdote ostenditur, deletum quo ad ecclesiam. De hoc de pęni. dist. 1. per totum licet tamen per contritionem deletum sit quo ad Deum: tamen adhuc de crimine accusari potest 33. quæstio. 2. admonere, vbi de hoc, & de actu. de his, ad hoc, ff. de ædil. edict. l. quid sit fugitiuus. Si ergo semel cõteritur, & pęnitet, vlterius nõ cogetur pęnitere, si i iudicio accusatꝰ absoluitur, vlterius nõ poterit accusari, nisi in casib. no. 2. quæst. 5. habet hoc proprium, & in prædicto cap. de his. Remissiones ergo quæ fiunt ab Ecclesia cõferentibus ad hospitale, põtes, vel alia pia loca, nõ ꝓsunt nisi correctis, de quibus dic, vt plene not. de pænit. & rem. quod autem. Signatur contrarium ad hanc regulam. 4. dis. denique, ibi enim datur venia nõ correcto, sed ibi exponit venia, id est, impunitas, loquitur ergo hæc regula de venia culpæ, non pœnæ, quod patet, dum dixit peccati venia, propter scandalum. n. vitandum interdum relinquuntur peccata impunita 30. dist in. vt constitueretur. 23. q. 4. quidam, cum similibus pro quolibet igitur mortali debetur duplex pęna, æterna videlicet, & temporalis, de pęnit. dist. 1. si peccatum Dauid. Venia temporalis, interdum in hac vita datur non correcto ex causa, & sic loquitur contrarium, interdum sine causa. 27. quæ. 1. si qua. æterna autem non, & hoc dicit hæc regula. Item contra, de pœnit. & remis. quod quidam, & c. officij. vbi datur pænitentia non correcto. Sed dic, quod licet ibi imponatur pænitentia, non tamẽ datur remissio, & ideo pænitentia illa inutilis dicitur quo ad vitam æternam, de pænit. dist. 3. ad finem, & dist. 5. falsas Merito ergo datur peccati uenia correcto: quia correctionẽ necessario habet dolor peccati præcedere. Nam vt dicit August 2. in canone. Quomodo gaudebis te forte correctum, nisi te primo doleas fuisse peruersum? 23. q. 7. cap. vlt. Correctus autem vlterius peccator dicendus non est. 50. dist. ferrum. 32. q. 1. apud misericordem.

1 Caute itellige hoc dictũ glossæ, nec inde inferas nõ esse necessarium confiteri, nã q̃tumuis qs sit contritus hẽat copiam sacerdotis, tenet debito tꝑe ei cõfiteri, & virtute sacri, tã attrito, q̃ cõtrito dñr dimiti peccata, vid cõc. Tri. ses. 14. de sacro pnĩæ, c. 4. & 5. & canone. 9 & B. Tho. li. 4. sen d. 7. q. 3. ar. 1. q. 1 & seq.

2 Id hẽt B. Aug. epistola. 50. ad Bonif.

ADDITIO. Ad propositum materiæ de peccato tacto in princip. huius glos. dicit Ioann. Mon. quod omne peccatum committitur in Deum, vt in Psalmo) Tibi soli peccaui propter quod, necessaria est ipsius remissio, est etiam necessaria peccantis dispositio; cum actus actiuorum secundũ Philosophum sint in patiẽte prædispositio. Deus ergo in venia peccati principaliter est agens. Instrumentale in hoc est homo pęnitens, quia gratia diuina præueniente fit adiutor Dei secundum Apost. 1. ad Corinth. 3. inducit illud Aug. Qui fecit te sine te, &c. & sic soli contrito datur venia. Io. And.

¶ Idem.

REGVLA. VI.

NEMO PO-

NEmo potest.] Casus variatur multis modis secundum, ꝙ multiplex est impossibilitas, de quib. im possibilibus, vide in gl. ponamus exemplũ in impossibilitate iuris secundũ leg. inter stipulantẽ. § sacrã. ff. de verb. obl. Aliquis, puta Titius mihi stipulãti ꝓmisit dare rem sacrã puta ecclesiam, vel calicẽ, certũ est, ꝙ istud est impossibile, quia dare est accipientis facere, & res sacra est in bonis Dei: vtrũ valeat talis stipulatio? Rñdetur, quod non, quia est impossibilis de iure, & nemo põt ad impossibile obligari. Vel aliquis

quis promisit mihi liberum hominem : an valeat talis promissio ? certe non . Vel ponamus exemplum in impossibilitate facti : aliquis promisit transferre Ecclesiã Pictauien. ad ciuitatem Parisien. vel ad alium locum : talis promissio non valet : quia continet impossibilitatem facti Vel aliquis promisit tangere cœlum digito: talis non est obligatus , quia istud est impossibile etiã si apponatur pœna, nõ est obligatus nec ad impossibilitatem, nec ad pœnam.

1 Io.Mo. ad dit impossibi le moris de iureiur. Qui-taualis. ff. de cõdi.inst. filius cõis. impossibile includit naturã, & mores, & facit, q dixi c.fin. de pac. in fi. Io.And.

test [a] ad impossibile obligari.[b]

¶ Idem.

[Prima glossa primo ponit vnde sumpta : & triplicẽ impossibilitatem, & cuiusque exempla : Secundo ponit triplicem rationem regulæ: Tertio in quibus locum habeat. Quarto supplet de turpi.]

a ¶ Non potest.] hæc regula sumpta est ex l.ff.eod.tit. l.impossibilium. Scire debes, quod impossibilitas proprie triplex est : iuris , & facti , & naturæ. 1 De prima pone casum 54 dist.abbati : de pact.cap. vlt. ff.de verb. oblig.l.inter stipulantem. §.sacram.stipulatio enim rei sacræ, vel liberi hominis, non tenet, vt ibi. De secunda ibidem, & ff.de verborum oblig.l.generaliter. & l.seq. non enim tenet promissio, si id promitto, quod impossibile est de facto , vt montes Alpium vltra mare deferre.ff.de statuliber.l.cum hæres.§.1.Item si dare promitto, quod natura dari est impossibile, vt Solem, Lunam , & Stellas : vel facere, quod natura est impossibile fieri , vt cœlum ascendere, vel digito tangere.ff.de verborum oblig.l.si stipuler.1.& 2.respon.2. Huius autem regulę ratio satis patet : quia omnis obligatio , aut in dando , aut in faciendo consistit. ff.de verb.oblig. l.2.in princ. sed quod non est, nec esse potest, dari, vel fieri non potest, ergo ibi constitui nequit obligatio. Item obligatio actionem parit, ff.de procu.licet §.ea. sed quod non est, nec esse potest , obligationem parere non potest , & sic nec actionem . Item actio est ius persequendi in iudicio, quod nobis debetur insti.de act.2.responso. Debere autem est de alio habere , sed quod non est , nec esse potest, de alio haberi non potest: ergo ibi non est actio: & sic nec obligatio. Idem Ioan.Mon.Not.tamen, quod hæc regula locum habet in matrimonio, & vltimis voluntatibus. 3 & singulis contractibus, in sententijs, & præceptis.ff.quæ sen.sine appe.re.l.vlt.1. & 3.respõso. In confessionib. ff.de inter act.l.confessionibus , & ad leg.Aquil.l.inde Neratius.§.vlt.no.sup. de confes.c.vl. Item in legibus, 4 & constitutionibus, quę debent esse possibiles 4.dist.erit. Est tamen in hoc differentia, q impossibilis conditio apposita in contractu, vitiat contractum, vt in præallegatis legibus.ff.de actio.& obli.l. non solum.& instit.de inuti. stipu.§.impossibilis in testamentis tamen & matrimonio ob ipsorum fauorem habetur pro non adiecta. 5 de condi.app.c.vlt.vbi de hoc, & C.de insti.& substit.l.reprehendenda . Et quod dicit hæc regula de impossibili , intelligas etiam hoc de turpi , & de hoc dicam.j.eo.non est obligatorium , & c.in malis.

2 Post q promisisti scribere librũ manus tua amputatur. Pet. de Anch. remit ad Bar.l.continuus §. illud . ff. de uerb.obliga. Item per statutũ esses exoculãdus sed es cæcus, q d fiet; vide Io. And. Philip.

3 Verũ si adijciatur impossibilis modus: secus si conditio Dynus . Petr.de Anch.

4 Idẽ Dy.hoc tractans in modum qõnis.& puto , q canonẽ, q sequitur in tendebat allegare, dum dicit, ut i prin. decr. Io.An.

5 Distinguit Dyn. quem hic uide. Io. And.

ADDITIO. Ad propositum huius regulæ, Nemo potest, &c. antiqui dabant versus :

Vltra posse meum non lex me iusta coegit.

Nec putat esse meum, qui totum posse peregit.

[Glo. secunda primo tractat de iuramento, naturalĩ obligatione, & pœnæ promissione. Secunda pars respõdet per quæstionem , quam negatiue soluit præter certum casum. Solutioni opponit: & dupliciter respondet subdens opinionem.]

b ¶ Obligari.] etiam iuramento : quia temerarium est 22.q.4.per totum.& sup.de iureiur.sicut.sup.de appel. quæstioni. nec obligatur etiam naturaliter vnde dicit lex si.eo.tit. Impossibilium nulla est obligatio. vniuersale igitur negatiuum omnem obligationem denegat , nec cõmittitur stipulatio pœnæ promissæ ff.de verb.ob. si homo mortuus: 6 Nota ergo, q si Bononiæ constitutus promittam centum hodie Romæ me tibi daturum : quia impossibile est promissum , non nascitur obligatio, vt hic: & est expressum insti.de ver.obli.§.loca.prę terquam in casu.ff.de verb.obli.l.vl.§.si inter eos.l.qñ stipulator , & pmissor Bonon.constituti notificauerunt dispẽsatoribus suis Romæ cstitutis, stipulationẽ eo die fore futuram : mandans promissor suo dispẽsatori, vt solueret , & stipulator suo, vt reciperet ea die, arg.contra j. de dolo, & contu. cũ dilecti. ff. de arbi. Celsus. ff. mand.l.mandato.2.§.Paulus respondit. Dic, solu.ibi est vnum mandatum duo possibilia cõtinens, 7 & ideo ad vtrumque obligatur , & si deficiat primum, tenetur ad secundum , hic autem vna est obligatio tantum, & tota impossibilis. nec ad minus primũ impossibile, ex quo sequitur secundum . Præterea contractus sunt voluntarij . C.de act.& oblig.l.sicut. iudicium autem redditur in inuitum . ff.de verb.oblig.inter stipulantem. §.1.& ob hoc etiam notauerunt Goff. & Hug.in dicta decre. cum dilecti, q si iudex citet aliquem eo die, quo impossibile est eum cõparere, 8 q nõ est omnino inutile mandatum, imo licet non teneatur comparere in die propter impossibilitatem , tamen tenetur comparere post diem, & potest esse ratio huius , quia principale est ibi, quod veniat, accessorium, quod veniat tali die , & principale non vitiatur propter accessorium ; sed potius econtra, vt dicam inf. eod.accessorium.Io.And.

6 Idẽ Pet. tenet ibi gl. & hic Dyn. Io And.

REGVLA VII.

PRiuilegiũ [c] persona-

7 Idem Pet. de Anch. in princip.allegans. d.c.dilecti.

8 Idem uñ si dies est feriata.Io.And.

ADDITIO. Pet.de Bellaper. contra, s.quo vide Cy. C.de fer.dies festos in q.2. in fi. & qđ dixi in prædic. decre. cum dilecti, & de app.cum parati, in fi.Io.And.

PRiuilegium personale. Casus in hoc capitulo figuratur per c.2. sup. de aucto.& vsu palli. Rom.Pontifex alicui Archiepiscopo concessit pallium, qđ est insigne ornamentum assumptum de corpore, hoc est, de altari B.Petri, quia cõsueuit Papa ibi celebrare, & quãdiu celebrat , illud pallium est supra altare , postea Romanus Pontifex assumit illud, & tradit , Archiepiscopo, si præsens, vel nuncijs, si est absens . Ponamus, quod Papa dedit vni Archiepiscopo pallium, vtrum suus successor possit eo vti, vel vtrum requiritur, quod successor obtineat aliud pallium ? Respondet Romanus Pontifex , quod cum istud priuilegium sequatur personam, & extinguatur cum persona , quia etiam Archiepiscopus sepelitur cum isto pallio, ideo requiritur, quod suus successor obtineat aliud pallium.

¶ Vel potest poni exemplum in viro, qui habet priuilegium , vt nõ conueniatur a muliere pro dote, nisi in q̃tum facere potest, vt puta contraxi matrimonium cum Berta per verba de præsenti. & recepi dotẽ ab ipsa Berta, vt possem sustinere onera matrimonij , postea solutum fuit matrimonium , soluto matrimonio mulier vult repetere suam dotem , quam mihi dedit . Certum est , q non sum excutiendus in solidum , quia habeo istud priuilegium , ut non conueniar nisi in quantum facere possum, & hoc ne cõpellar egere. Sed quid ? utrũ mei hæredes habeant istud priuilegium , uidelicet ut non conueniantur in solidum, sed deducta ratione, ne egeant, quia adiuerunt hæreditatem sine beneficio inuentarij ? Respondetur, q hæredes mei non habebunt istud priuilegium , quia priuilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona.

[Prima gl.primo dicit unde sumpta , & ponit exempla: Secundo dicit regulam non procedere in iure cõi , sed bene conuenire rescripto , pacto , & compromisso personali . Tertio distinguit duplex personale priuilegium dicens, quid de reali : Quarto dicit priuilegium prius quandoque extingui, & remitti: Quinto successiue signat duo cõtraria , & utrumque dupliciter soluit.]

c ¶ Priuilegium personale 9.] Hæc regula sumpta est

9 Bene facit sup. e.lib.de priuileg.c.1. §.ult.ibi, ubicunque illi fuerit, ut ibi scripsi.Ioan. And.

ex l.eo.l.priuilegia quædam, & l.in omnibus causis. Pone casu 7.q.1. petisti.de auctori. & vsu pal.cap.2. C. de legi.leges.in fi.ad idem ff.de consti.prin.l.1.in fi.ff. de censi.l.ætatem. in fi.& ff.solu.matr. maritus 3.& l. seq. vbi hæres mariti extraneus condemnatur in solidum, non habita ratione ne egeat: 1 cũ maritus condẽnaretur in quantum facere potest habita ratione ne egeat. 2 Itẽ in personali priuilegio, quod datur patri, patrono, & militi, 3 vt condemnentur in quantum facere possunt quod cum p̃sona extinguitur.ff.de re iudi.l.sunt qui in id,& l.patronus & l.item miles.Et nota, ꝙ dicit priuilegio: quia ius cõe ad vnam personam directum ad omnes extenditur 61.di.miramur.de re iudi.in causis.ff.de iuris, & facti ignoran. l.regula.ʃ.vlt. Et idem in rescriptis directis ad personas: quia cũ personis extinguunt.s̃.de offic.deleg.qm̃.sic & pacta personalia personas non transgrediunt. sup.de transactio de cetero.& c.veniens.ff.de pact.iurisgentium.§.pactorũ. & compromissum non extenditur ad hæredes, nisi de ipsis caueatur, supra de arbi.ca.vlt.Et intelligitur hæc regula de priuilegio personali, id est, personæ concesso. Idem si esset personale ex parte concedentis, vt sup.eo. lib.de rescrip.si gratiose.Priuilegiorum ergo aliud personale aliud reale, vt sup.de præsump.mandata, si autẽ simpliciter cõcedãtur an dicantur personalia, an realia? Dic, vt notat 25.q.2. in summa.16.q.1.possessiones. & sup.de instru.cum venisset, & quod dr̃ hic, quod priuilegium personale extinguitur cum persona intelligas idem in reali, vt.s.extincta re extinguatur priuilegium 16.q.7.& hoc diximus.de verborum signifi. Abbate. in fi.ff.quando dies lega.ced.l. si vsusfructus. quod dic verum, quando ipsæ res, vel loca puta Ecclesia, ciuitas, vel loca alia sacra, vel profana destruuntur superioris auctoritate, ꝭm Ioan.& Lau.qui hoc not.in prædicto c.& hoc diximus ad hoc de cõsec.di. 1. placuit.de noui ope. nunc.cap.2.& in prædic.l.si vsusfructus.non ergo vlterius vocandus erit aliquis clericus illius Ecclesiæ, vel municeps illius loci. Si autem destruatur ab hostibus, retinet omnia sua priuilegia. & remanent ibi clerici.7. q.1. pastoralis.19.3.qui semel. Item si auctoritate superioris transferatur ad alium locum, vel alij vniatur. 16.q.1.& temporis.& ca.seq. de relig.dom.quia monasterium. ff.de contrah.emp.l.æde.secundum Inn. quia ad hoc bene not.sup.de noui oper. nuncia.c.2. Et licet hic dicatur priuilegium tunc extingui cum extinguitur persona: interdum etiam ante extinguitur, vt cũ abutitur priuilegio: quia tunc meretur extingui 11.q.3. priuilegium.& in casib.ibi not.& 22. dist.c.reuocãtes. & de constit.cum accessissent.& de priuileg.accedentibus, & de deci.suggestum.Ad hoc autem, quod dr̃ hic, quod priuilegium sequitur personam, contradicit, s̃. vsu pal. ex tuarum. Solu. priuilegium indeterminate concessum personam sequitur præcise, vt hic: priuilegium autem vsu pallij conceditur cum determinatione loci, & temporis; & ideo extra locum personam non sequitur. 4 tenor enim priuilegiorum attendendus est, & seruandus sup. de priuileg.porro, & c.recepimus. Vel dic, vt inf.dicam contra priuileg. antiqua 21. dist. denique.ff.de offic.proconsul.l.vlt.vbi præsente maiore minor non vtitur priuilegio. Solu.speciale est ob superioris reuerentiam: & dic, vt sup.Vel dic, quod sequitur personam semper habitu, licet non actu.sic est, vbi ad tempus suspenditur iurisdictio 81.dist. si quis, vel ob reuerentiam superioris.sup.de offic.lega. volentes, vel ob causam.C.de cura.fur.l.penul. §.1.de hoc dicã, inf.eod.quod alicui.

le personam sequitur, & extinguitur cum persona.

¶ Idem.

1 De hoc s̃. de donat.inter vir. & vxorem.ca.1. Io.And.

2 Vide Alex. in l.maritũ. ff. sol. matr. Ias. §.si de do.instit. de act.adde Cãpegiũ in tractatu de dote in 3.par.a q.235.vsque ad finem.

3 Etiam cęlestis militiæ gl.in l.miles ff.de re iud. vide tñ Mathesilanum sing.

4 Facit capi. qm̃. s̃.de priuileg. Phil. alleg. Bald.l. non spãli.C. de test. tenẽ tẽ ꝯ gl. text. est, & glo.in c.illa.12.dis. addo tibi Roch.Cur. c.fi. de cõsue.ponentẽ an Cathelani extra suam diẽ cesim vescantur carnibus die Sabbati.

ADDITIO. Intelligitur hæc regula de priuilegio personali, id est, personę concesso, ita quod persona sit proxima causa priuilegij, vt in dictis exemplis, & sic solui, quod opponitur de in integrum restitutione minoris, quæ transit ad hæredea ff.de in integrum restitutione, non solum.ff.de minori.l.interdum. Et de Velleiano, quod etiam transit ad hæredes. C.ad Velle. hæredes.in his enim persona non est proxima, & immediiata causa priuigij: sed læsio, &c.Io. And.

REGVLA VIII.

Semel a malus, semper præsumitur esse malus.

Semel malus[5]. 5.] CASVS. In hoc capitulo format mul tis modis: Vno modo per capitulum, paruuli.22.q.5. hoc modo: Quidam Titius fuit in aliqua causa productus in testem qui productus iurauit deponere meram, & puram veritatem sine falsitate: postea deposuit falsum, & sic deierauit: quo facto in aliqua alia causa fuit in testem productus: fuit contra ipsum propositum pro parte aduersa, quod non erat admittendus ad ferendum testimonium in illa causa: quia in quadam alia causa deierauerat: & præsumptio erat, ꝙ adhuc deieraret in ista causa: an sit admittendus? Rñdetur, ꝙ non: quia ex quo est conuictus de periurio, nõ est admittendus ad testimonium ferendum: nec recipitur eius iuramentum, quod tendit ad suum commodum, secus ad iuramentum oneris. Alio modo potest figurari casus per capitul.scribam.de præsumpt.in antiq.quod capitulum habet duos intellectus. vt ibi dicitur, & per cap. nouit.de iudicijs in antiq. vbi dicitur, si quis videat fratrem suum in peccato: debet ire ad eũ, & illum manere ꝭm doctrinam Euangelicam vnde lotio exterior non delet maculam, sed interior, & appellamur omnes fratres, ideo ponamus, ꝙ video fratrem meum peccantem, monui eum secundum, ꝙ dicitur in c.nouit.ideo, quod mea monitio non proficit, sed efficitur deterior: vtrum tenear eum amplius monere? Rñdetur ꝙ non: quia ex prima monitione neglecta, apparet, ꝙ secundam negliget monitionem, vt dicitur in d.c.scribam, secundum vnum intellectum: ideo non teneor eum amplius monere: quia ex quo semel malus, & contumax, præsumptio est, quod adhuc erit malus: quia semel malus semper præsumitur malus in eodem genere delicti, & hoc verum, quando quis fuit malus in fine actus, quia qui fuit malus in aliquo actu, & tandem se maxime correxit, & fuit bonus in fine illius actus præsumitur bonus. Nam qui exercuit actum bonum præsumitur bonus, nisi faciat actum contrarium, sed si fecerit actum contrarium, præsumitur malus, donec de emendatione appareat.

5 Io.And.Archi.Phil.dñt hic crimẽ di rectẽ nõ probari instro. sed bene indirecte.

[Prima glos. ponit exempla. Secundo, quomodo hæc præsumptio potest dici hominis, facti, & iuris, sed non de iure, interserens circa præsumptionem duas remissiones, & conuertens regulam, subdit vnde procedat hæc pręsumptio. Tertio dat simile de paupere, & remittit. Quarto dicit hanc præsumptionem quandoque ad filios transire Ioan.And.

a ¶ Semel malus. 6] pone casum in semel periuro. 22.qõ.5.paruuli. In semel contumace.s̃.de præsump. scribã.In semel calumniante.ff.de accu.l.2.ad hoc 25. dist.c.vlt.sup.de ele. super eo.ff.de decur.l.eos.Hic ergo præsumitur eum, qui semel malus fuit, semper malum esse, & potest hæc dici præsumptio hominis, quia contra hominem sic præsumitur. Potest etiam dici pręsumptio facti, quia ex semel facto sic præsumitur. Potest etiam dici pærsumptio iuris, quia ius sic præsumit ex facto, vt hic vides, & iuribus supra signatis, de quibus diuersis præsumptionibus prosequere, vt not. per Io.50.dist.ferrum.53.dist in.fraternitatem.per Bernar. de spon.is qui. per Accur.ff.quod met.cau.l. non est verisimile. Hic ergo vides, quod præsumitur ex præterito circa pręsens, & futurum, interdum præsumitur ex præsenti circa præteritum, interdum circa præsens, interdum circa futurum: quod prosequere, vt not.44. dist.multis.34.quęst.2.cum per bellicam.de præsump. scribam

6 Petr.de Anchar. dicit regulã velle, ꝙ q. semel peccauit in aliquo actu.repellatur postea ab eodẽ, nõ vt puniatur, si iã aliquid crimen factum est quale ipse prius cõmisit. Præsumptionum alia facti alia.

ſcribam,& in præd.c.is cui.Licet autem.vt ſup.dixi hæc poſſet dici præſumptio iuris,non eſt iuris,& de iure;admittit.n.probationẽ in ꝯ̃rium,& probato. ꝙ pęnituerit,vlterius malus non dicetur.50.d.ferrum. de conſe.diſ 4.c.2.de reſcrip.eam te.de teſt.teſtimoniũ.ff. de ædi. edic. quod ita,ſaluo eo ꝙ dicitur de hæret. ad abolẽdã §.illos quoque,ſup.eo.lib.eod.ti.ſuper eo.No.ergo qđ ſi ſemel fuit bonus,ſemp p̃ræſumitur bonus.61.d.miramur.& s̃.de præſump.mãdata,& prima facie quis præſumitur bonus 11.q.3.in cunctis,de præſumpt.dudum.ff.de lega.c.cũ pater.§.rogo.Qui aũt ſemel malus,ſemper p̃ſumitur malus,1 vt hic,& ff.de re milit.l.non omnes.§.a barbaris.C.de ſuſcep.& arca.l.ſi aliquid.lib.10.Et p̃cedit hæc præſumptio,tum ex præſumentis natura corrupta;tũ quia natura humana prona eſt ad delicta.12.q.1.oĩs ætas.in Auth.de mon.§.ſi vero his,colla.6. Itẽ in ſimili quilibet præſumitur pauper, quia nudus natus fuit,47.d.ſicut hi.C.de proba.l.ex perſona.ff.de magiſtra.cõue.l.1.§.ſi magiſtratus,vbi tñ probatur ſemel eſſe ſoluendo,adhuc idem præſumitur,2.& ſic intelligitur lex.ff.de priuil.cred.l.ſi creditores, in fi. Quæritur aũt quare quis præſumatur virtutibus plenus,& non diuitijs? Vide p Ber.& Hoſtien,de ſeru.cap.vnico.Et no.quod hæc præſumptio interdum tranſit ad filios;quia qui patrem incontinentem habuit,incontinens præſumitur,& ob hoc illegitimus non promouetur.26.diſt.per totum,& metuitur crimen parentis in filio.6.quæſt.1.ſi quis cũ, ad hoc ſup.eo lib.de hære.ſtatutum,de ſchiſma c.1. ad hoc.ff.de ædil.edict.quod ſi nolit,alias,ſi ſeruus,§.qui mancipia.

† Vide Rui. cõſi. 27.li.3.& conſi. 129 eo.lib.

1 Vide ſing. Hyp.74.glo. in c. propoſuit. de cle. excommun.

2 Anc.remittit ad gl. l.ſi fideiuſſor, voluit allegarei l.ſi vero in ver.dubitetur ff de ijs qui ſatiſ. cogan.

¶ Idem.

REGVLA. IX.

Ratum [a] † quis habere non poterit, quod ipſis nomine non eſt geſtum.

ADDITIO, Facit hæc regula,ſemel malus, & ca.ad quæſtionem de notario,qui fecit vnum inſtrumentum falſum,an valeant poſtea per ipſum,quam ponit Gul.in Spec.de inſtrum.edi.§.ſi reſtat,verſi.quid ſi tabellio.Io.And.

Ratum.]Caſus põt figurari multis modis.Primo per c.cũ quis de ſent.excom.Aliquis.Titius verberauit quendã clericum meum inimicum , non tñ nomine meo.poſtea ſciui,ꝙ illum clericum verberauerat.Illud mihi placuit in corde meo,& laudaui,& ratificaui,quod fecerat,vtrum incurram ſententiam excomm.Certe non,quia non poſſum habere ratum quod nomine meo non eſt geſtum.

¶ Alio modo põt poni caſus per l.ſi pupilli.§.ſed ſi ego.ff.de nego.geſt.Filius meus exiſtens in mea poteſtate habebat peculium,quidã Titius geſſit negotia in illo peculio,nõ nomine meo,ſed nomine filij mei & expoſuit in adminiſtratione aliquid de ſuo;poſtea ratificaui iſtam geſtionem, vtrum geſtor debeat agere contra me peculiotenus,vel in ſolidum,quia non eſt dubiũ,quod ſi geſſiſſet illa negotia nomine meo, eſſem ei obligatus in ſolidum ad illa ,quæ expoſuit de ſuo? Reſpondetur,quod hic non teneor niſi peculio tenus;quia ex quo non geſſit nomine meo , non poſſum habere ratum.

¶ Pro declaratione iſtius regulæ opponitur contra tex.de cap.Lugdunẽ.9.q.2.& c.quod ſicut.de elec. in anti. Dr̃ in d.c. Lugdunẽ.quod quidã epiſcopus promouerat ad ordines clericos alterius diœceſis p̃prio Epiſcopo nõ conſentiente,poſtea proprius ep̃s ſciens ratificauit illam ordinationem,dicitur quod ibi iſti ordinati remanebũt in ordine ſumpto, & tñ non fuerãt ordinati nomine proprij ep̃i. Dicitur in c.ſicut.s̃.de elect.quod ſi canonici alicuius eccleſiæ procedant ad electionem aliquo canonico ſpreto,ſi canonicus ratificet illã electionẽ p alios canonicos factã,illa electio aſſumit vires,ergo male dicitur,ꝙ quis non põt habere ratum illud,qđ nomine ſuo nõ eſt geſtum.Reſpondet gl.c.Lugdunẽ.quod ille epiſcopus alienus ordinauit clericos nomine proprij ep̃i,& ſub ſpe ratificationis,eo quia erat amicitia inter ipſos epiſcopos Vel melius dicẽdũ eſt,quod illa ratificatio nõ validat collationem ordinationis,qa de ſe valeat; quia ep̃s alienus poteſt ordinare clericos alienos,& recipiũt ordinẽ,ſed nõ ordinis executionem,ſed vbi proprius ep̃s ratificauit,& diſpenſauit cum eis.Et ad c.ſicut.dicendum, quod loquitur de conſenſu confirmante.

¶ Idem.

REGVLA X.

RATIHABITIO

[Prima gl.ponit exempla.Secundo allegat.5.iura in contrarium,& ponit tres ſolutiones,quarum primã reprobat,& demum ſoluit.Tertio ſignat contrarium de vna l.& ſoluit.In fine remittit.]

a ¶ Ratum.]pone caſum.9.q.2.c.1.ſup.eo.lib.de ſen.excom.cum quis.2.reſpon.§.de neg.geſt.ſi pupilli.§.ſed ſi ego vbi ſi liber homo geſſit negotium filij,vel ſerui peculiate tantum,contemplatione ipſius,ratihabitio ſequens patris, vel domini nihil operatur, quia per ratihabitionem non tenetur vltra id,ad qđ prius tenebatur,ſ.ad quantitatem peculij.

3 Contradicit ad hãc litterã.9.q.2.Lugdunẽ.16.q.1 ca.vlt,ſup.de elect.quod ſicut,de ijs q̃ ſi.à præla.cũ nos de iu.patro.cura.in his iuribus hẽt quis ratum, quod ſuo nomine non eſt geſtum Solu.dixerũt quidam, quod ſecundum canones poteram ratum habere,quod meo nomine non eſt geſtum,per iura prædicta,vt no.de reſtit.ſpol.cum ad ſedem in glo.penul. ſed hæc ſolutio extirpatur per hanc regulã.Alij dixerunt hoc fallere in ſpiritualibus,in quib.ratũ habeo,quod meo nomine non eſt geſtũ,per iura prædicta,& hæc no.in prædi.decre.quod ſicut.in gl.ſic patet.Vel quod in capitulo Lugdunẽ.fuit ordinatio facta nomine proprij ep̃i: & ſpes in eo poſita, quod ratum haberet,vtibi no.Verius dic, quod ordinatio facta a nõ proprio epiſcopo bene tenet quo ad ordinem;licet non quo ad executionem,ſupra de tẽpor.ordi.quod tranſlationem ſup.eo.lib.eod.tit.ca.1.& 2.ibi igitur epiſcopus proprius nõ ratificauit collationẽ ordinis quo ad ordinẽ,quia non erat neceſſe. ſed executionem illi diſpenſatiue contulit,quam nõ habebat.Alia etiam iura non proprie loquuntur de ratihabitione , ſed de quodam nouo conſenſu , quæ ſunt valde diuerſa,& ſuper hoc vide,quod dicã inf. eo non firmatur.Itẽ cõtra C.ad Macedo.l.vlt.vbi ratũ hẽt pater contractum filij ſuo nomine nõ geſtũ. Sol.dupliciter poteſt eſſe geſtum meo nomine,vocaliter,vt ſup.e.lib.de ſen.exc.cum quis,& realiter,ad mei præiudicium,vt quando filius meus mutuũ contrahit ſine meo aſſenſu,fit in mei præiudicium ff.ad Mace.l.1.& hoc poſſum ratũ habere;quia quod ibi ius reprobat per diſſenſum,approbat per cõſenſum. An autem vnus iudex poſſit ratum habere ſententiã latam per alium? Dic vt no.9.q.2.c.1.de his quæ ſi.a præla.cum nos.de offi.deleg.prudentiam in gl.2.in fi.per Bar.Brix.in quæſtione veneriali,quæ incipit, epiſcopus Mutinẽ. De materia huius regulæ adde, quod inf.dicam.c.proxi.

3 De hoc ſatis ẽt p Dyn. p te videas; qui ẽt ponit exemplum. l.ſi ſeru9 ff. de precario vbi ſi filius meus ſuo nomine rogauit rem precario ratũ habẽdo, nõ pl9 teneor. q̃ priuſ.ſ.de peculio. Io.And.

ADDITIO. De quatuor modis quibus negotiorum geſtoribus actio competit,no,ff.de neg.geſt ſi pupilli.§.quid ergo.vide libel.in Specu.de iud.§ 2. ver.ex prædictis,& vide quod dixi ſuper gl.in regula,Ratihabitionem.Io.And.

Ratihabitionem.]Caſus in hoc c.ſic figuratur p̃ c.vlt.ſup.de iureiu.& l.licet.ff.de iudicijs,& habet locũ in iudicijs. Ponamus ſic caſum per dicta l.

licet

licet. Quidam Titius asserens se esse meū procuratorem cum nō esset, quandam actionem deduxit in iudicio nomine meo cōtra meū debitorem, nō fuit ei oppositum, ꝙ non esset procurator meus: certū est ꝙ processus factus cū falso procuratore nō tenet. Sed quid? ponamus, ꝙ postea ratificaui, approbaui, & laudaui gesta ꝑ ipsum, vtrū valeat processus ac si ab initio mandassē ei, vt nomine meo prosequeretur contra meum debitorem? Respondet quòd sic. nam ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.

¶ Vide Bar. in l. si pupilli. § Itē quæri. ff. de neg. ge. Sali. in l. nō iō minus. C. de acc. vbi docet qualiter hæc regula ꝓcedat ī delictis, adde Romanū singul. 511. Mathesilanum singu. 180.

nem †retrotrahi, & mandato non est dubium comparari.

¶ Alio modo potest figurari casus per c. fi. s̄. de iureiu. eo. lib. Ego habebam cōtra te aliquam causam lite contestata inter nos, & iurato de calumnia, seu veritate dicenda, si causa erat spiritualis, feci meas informatas, & extracta à meo libello; in quibus positionibus asserui duas positiones contrarias, nūquid sū periurus? R̄ndet ꝙ sic? Sed ponamus, ꝙ ego non feci illas positiones de directo contrarias: sed procurator meus illas fecit, & postea ratificaui, & laudaui, & homologaui, an sim. periurus? Certe sic per rationem huius regulæ: quia ratihabitio retrotrahitur, &c.

¶ Alio modo pōt poni casus per capitulum, cū quis sup. de sen. excom. istomet libro: Cum quidam clericus intulisset mihi iniuriam, quidam Titius meus familiaris volens mihi cōplacere, absque mādato meo talem clericum verberauit, & in eum manus violētas iniecit nomine meo, postea cū sciuissem istud factū, mihi placuit, & ratificaui, & homologaui. Querit nūquid sum excommunicatus, ac si mandassem illū clericum verberari? Respondet ꝙ sic, quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.

¶ Alio modo pōt casus figurari per l. finalem. C ad Mace. Filiusfam. existens in potestate sui patris recepit pecunias mutuo in ca sib. nō permissis, & sic ꝯ Senatuscon. Macedō. Certū est, ꝙ pater suus nō poterat conueniri à creditorib. pro illis pecunijs. Sed quid? Pater postea ratificauit, & approbauit cōtractū filij sui, nunquid poterit conueniri pater, ac si mandasset filio suo, vt contraheret? Certe sic, & hoc per rationem istius regulæ, quia ratihabitionem, &c.

[Prima gl. dicit vnde sumpta, & ponit exēpla. Secundo dicit in ea duo debere concurrere, & ad secundū signat contrariū. Tertio successiue exprimit quatuor casus exceptos, & ipsorum rationem reddit. Quarto ponit simile. Quinto soluit vnum dubium. Io And.

a Ratihabitione.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. hoc iur. §. deiecit, & l. semper qui §. 1. pone casū in iudicijs. 2. q. 6. non solent. sup. eo. li. de iurei. c. vlt. ff. de iudi licet. In maleficijs, sup. eo. lib. de sen. excō. cum quis. 1. responso. Et intellige de maleficijs quæ ꝑ alios fieri possunt, secus in his, quæ personæ cohærent, vt in adulterio & similib. vt no. in §. deiecit, & hic per Dyn. in cōtractib. C. ad Macedon. l. vlt. Et habet locum hæc regula in casu, sup. cap. prox. scilicet qñ meo nomine gestum est, quia tunc ratum habere possum, & ratihabitio retrotrahetur, & mandato cōparabitur, vnum nota, quod si infra certum tempus teneor aliquid facere, & alius id fecit nomine meo infra tempus, quo id facere debebam, debeo illud ratum habere; alias ratihabitio non prodesset. 2. q. 6 non solent. ibi, quod mox reus ratum haberet. ff. rem ratum habe. l. pen. imputatur enim tunc culpa tacita renunciationis 1 Arg. contra sup. e. lib. de præb. si tibi j. Hæc aūt regula fallit in casu. ff. de ijs qui no. ī. l. quid ergo in prin. nō eñ notatur infamia pater, qui non iussit filium contrahere cum muliere, quæ erat infra tempus luctus, licet postea cōsenserit, vel ratū habuerit: Ratio: quia ibi spectatur initiū, vt ibi. Vel est ratio: quia licet ratihabitio æquiparatur mādato vt hic non tamen iussui, vt ibi. iussus enim necessita

1 Idem hic Dyn. alle. ff. si ta. testa. nul. ex. l 1. § ita aūt. & in Auth. de ijs qui ingr. ad appel. §. siue ro C. de re. cred. si quis vsuras. de cō di. īser. l. vlt. & ff. q satis. cog. l. d̄ die. §. vlt. Io. An.

tem imponit, mandatum non, vt no. ex. l. ff. quod iussu. l. 1. § sed ego quæro, & ff. quod cū eo. l. 1. & l. si mādator. Nec comparatur mandato quo ad speciē actionis, quia datur actio negotiorū gestorū. 2. ff de neg. gest. l. ait prætor. & l. si pupilli. §. idē ait. vbi mandādo datur actio mandati. ff. de procu. l. licet. ff, ea obligatio. cōparatur aūt quo ad effectum, & ideo nō dixit, quod ratihabitio sit mandatū, sed quod mādato comparatur, Item fallit in casu ff. de off. proconf. & lega. l. obseruare. in fi. proconsul. enim dando legatum antequā ingrediatur prouinciam, nil agit: si autē postquam ingressus est, dationem illam ratam habuit, valet. nō tamen retrotrahitur ad totum tempus, sed ad id tantum quando ingressus est prouinciam, vt ibi. Ratio, quia ratihabitio operari nō potest, nisi quod posset mandatum expressum. Item fallit ff. de acquiren. hæredita si quis mihi bona. §. iussum, vbi ratihabitio tutoris in adeunda hæreditate mandato non comparatur, & esset idem inuenire in omnibus, in quib. consideratur initium, & sic non est contra. 16 quæstio. 3. §. potest ff. eodem, quod initio, & infra eod. non firmatur, & ibidem, & de hoc per Ber. supra de pact. c. 2 & per Goffredum sup. qui ma. accusa. poss. insuper. Item fallit in casu sup. de rescript. nonuulli, vbi de hoc, & c. ex parte decani in fi. vbi nō valet rescriptū impetratum sine mādato, licet ille, cuius nomine impetratū est postea ratum habeat, & hoc facit ius acquisitum illi, contra quem facta est impetratio; quod auelli ab ipso inuito 3 non potest. ad hoc supra eod. li. de elect. ab eo qui cōtra. Et est simile huic regulæ in eo. quod dicit, quod ratihabitio retrotrahitur qd̄ dicit lex, quod appellans condemnatus de futuro, si nō prosequitur appellationē, retro notatur infamia videtur enim ratam habere sententiam. ff. de ijs qui not. infam. l furti. Olim dubitabatur ad idem in excommunicatione post appellationem lata, sed dic, vt supra eodem lib. de senten. excomm. licet. Et scire debes, quod si faciens cōdemnatus est, & satis fecit sententiæ: non agitur amplius contra ratum habentem ad interesse, sed ad pœnam bene. ff. de vi & vi arma. l. 1. §. quotiens. ff. de admi, tut. l. tres tutores. ff. de iuris. omn iud. l. adeo.

ADDITIO Idem hic Dynus, qui etiam prolixe prosequitur. Io. And.

¶ Idem.

REGVLA XI.

CVm † sunt b partium

† Vide Feli. in c. ex litteris de ꝓbat & Ruin. cōs. 114. & 133. & 149. lib. 5.

2 Et qui gessit pro absēte, nam si ꝓ p̄sente, egisset, daretur actio mādati, vt not. in l. semper q alle. in prin. gl. & hic per Dyn. Io. An.

3 Idē Io. Mo. & doctor. docēt q̄d sñia lata pro vel ꝯ delinquētē operetur in mandāte ratū habente Anc. ponit d̄ procuratore errāte ī ꝑsona cū qua ꝯ heret matrimoniū; cuiꝰ factū dñs ratificat, post q̄ ratificatio nem mulier dissentit.

CVm sunt.] Casus in hac regula sic figuratur per capitulū, in nr̄a de testi & attesta. in antiqu. Tu actor, & ego reus habebamus litem inter nos corā iudice competēte; proposuimus facta contraria, & fuimus admissi ad illa probanda; tu actor ad probandū tuam intentionem produxisti quatuor testes, ego ēt reus ad probandum meum factum contrariū produxi alios quatuor testes Isti nostri testes sunt pares in dignitate, & in ceteris, & deponūt æque verisimilia. & in effectu sunt omnino æquales, & sic iura nostra vidētur esse dubia, quæritur quorū testiū dicta debeat iudex insequi, & ꝓ qua parte dēt ferre sñiam? Respondetur ꝙ sñia est ferēda pro me reo ꝯ te actorē, quia cum partium iura sunt obscura, reo fauēdū est potius quam actori, & hoc verū in decisione causæ, nam ab initio potius fauendum est actori quam reo, ideo actor in suo libello posuerit verba ambigua, potest illa interpretari secundum vnum intellectum. l. si quis. ff. de iud.

[Prima gl. dicit vnde sumpta, & ponit exempla. Secūdo ponit quatuor casus exceptos. Tertio ampliat regulam. Quarto distinguit, & opponit, & soluit.]

b ¶ Cum sunt. hæc regula sumpta est ex lege ff. eo. tit. l. fauorabiliores. pone casum. 3. qu 9. iudicas supra de fide instrumēto. inter dilectos. ff. de act. & obl. Arianus Hæc autē regula vera est, nisi actos foueat

fauo.

fauorabiliorem causam: puta matrimonij, libertatis, testamenti: vel dotis: tunc enim fallit regula: quia fauendum est actori. 33. q. 1. si quia acceperit sup. de proba. ex litteris. ff. de manumiss. l. antepenul. Et habet hæc regula locum non solum in sententia ferenda, vt sup. sed et in iam lata, puta a duobus ordinarijs: vno absoluente, & altero condemnante: tenet enim sñia pro reo lata, nisi in supradictis casib. s. de re iu. c. vlt. ff. de re iud. inter pares. Et not. quod dicit obscura: si enim certum esset, reum esse obnoxium puniretur: quia culpa est relaxare vindictam. 28. dist. quia sunt. & hoc dico cum est certum iudici, vt iudici: secus si vt Deo, sup. de offic. ord. si sacerdos, vel vt homini. 3. q. 7. iudicet. de offi. deleg. pastoralis. §. quia vero. si certum est eum non esse obnoxium, absoluitur: idem si dubium, vt hic vides. sanctius est enim nocentem absoluere: quam innocentem condemnare. ff. de pœnis, absentem. & sic in re dubia fertur certa sententia. Cõtra. 11. q. 3. graue. & de spon. de muliere. ad hoc. C. de transact. vt responsum. sed hic non est dubium, imo certum: quia ex quo actor non probauit clare, debet reus absolui. 6. q. vlt. actor 1 vt Ecclesia beneficia vt nostrum. C. de proba. actor. sic notat Ber. de spon. iuuenis. Et uide, quod de triplici ambiguitate not. 33. dist. c. vlt.

Iura obscura, reo [a] fauendam est potius, quam actori. [b]

¶ Idem.

1 Al. accusatori.

ADDITIO. Nota, quod dicit, partium, in plurali. Fortius autem si iura actoris tantum: non sic si iura rei tantum, vt in fi. Dicit Io. Mon. quod huius regulæ triplex est ratio. Prima, quia actor impetit, reus defendit alleg. instit. de interdict. §. commodum. C. de dila. si quando. Secunda, quia nullus præsumitur obligatus, vel obnoxius in Auth. coll. 6. quib. mod. natu. effi. sui. §. natura si quidem. Tertia, quia reus in iudicio pugnat pro libertate: vnde debitor dicitur cliens debitoris. C. de nona. l. 3. & Prouerb. 22. qui mutuum accipit, seruus est fœnerantis. Io. And.

a ¶ Reo.] sic dicto a re, quæ petitur, vel super qua impetitur, sup. de verb. sig. forus.

[Glo. secunda signat contrarium: soluit & remittit: & iterum regulam exemplificat, & exponit.]

b ¶ Actori.] contra. ff. de re iud. si quis intentione, vbi ambiguam orationem actoris in sui vtilitatem interpretamur. Sol. 2 Illud in principio litis in quo fauetur actori, hoc in fine in quo fauetur reo, quod dic, vt not. de restitut. spoliato. cum ad sedem in gloss. 2. in fi. In summa igitur not. quod in obscuris potius fauetur reo quam actori, nisi fauor causæ aliud inducat. vt sup. dixi. Hinc est, quod cum semiplene probauit actor: & talis est causa, in qua non est deferendum iuramentũ: puta criminalis, vel famosa, vel ardua. C. de proba. sciat cuncti. C. de dolo, dolum & C. quod met. cau. l. metum absoluitur reus. Si autem talis est causa, in qua sit deferendum, deferri debet reo, nisi ex circumstantijs personarum & causæ videatur iudici illud deferendum actori, de iureiuran. c. vlt. [vide. & adde, quod ibi dixi.] Nec intelligas hanc regulam in obscuris probationibus inductis a reo: quia illas contra eum interpretamur. de probatio. licet, quod dic, vt dicam j. eo. contra eum. Io. And.

2 Idem hic Dynus, & est rõ, quia reus semper negaret se sic sensisse, qui inuitus trahitur. Io. And.

IN iudicijs. Casus figuratur in capitulo, necesse. 3. q. 9. Certum est quod accusatus de aliquo crimine coram iudice competenti, tenetur cõparere personaliter: ita quod non admittitur eius procurator l. fi. C. de procura. captuæ. de procura. in antiq. l. penult. §. crimen ff. de publi. iud. Sed quid de accusatore: vtrum accusator debeat etiã comparere personaliter? Respondet quod sic, & hoc per rationem huius regulæ: quia in iudicijs non debet esse acceptio personarum.

¶ Alio modo potest poni casus per capit. nouit de iud. in antiq. Ponamus, quod coram iudice aliquo ordinario, vel delegato (non refert) conuenitur aliquis constitutus in dignitate, vel officio, vel amicus, vel inimicus: vtrũ fauore personæ debeat iudex recedere a debita iustitia, ita quod fauore personę possit aliter iudicare, quã in persona alterius, in quo non est illa prerogatiua? Rñ det, quod nõ: quia in iudicijs non debet esse acceptio personarum: & iudex magnum debet iudicare, vt paruum.

REGVLA. XII.

IN † iudicijs [c] non est acceptatio persoarum habenda.

† Vide oĩno B. Th. 2. 2. q. 63. art. 1. & 4. adde Hippoly. Marsing. 168. incip. æqualitas semp ser uanda.

¶ Itẽ potest poni casus per c. statutũ. §. insuper, sup. de rescriptis. istomet libro, vbi dicitur si legatus proficiscatur extra. licet recipiat expensas ab ambabus partibus, sed moderatas, non debet plus recipere ab vna parte, quam ab alia: quia in iudicio non debet esse acceptio personarum.

¶ Item figuratur casus in l. si cũ dies. §. si arbiter. ff. de arbitris, vbi est casus, quod si arbiter assignauit partib. locum ad audiendum sententiam: si partes nõ possunt honeste accedere ad locum, non tenentur comparere: & si non compareant, non incurrunt pœnam appositam in compromisso. Sed quid si vna partium poterat honeste comparere, altera autem non poterat honeste comparere, ista pars, quæ poterat comparere, non comparuit, vtrum sit commissa pœna? Respondetur, quod non vt seruetur æqualitas, & non sit acceptio personarum. Glo. format plura contraria, sed in hoc remanet, quod quantum ad modum procedendi, & iustitiam ministrandi in iudicijs, non debet esse acceptio personarũ, vt in assurgendo, & in assignando locum honorabiliorem. c. solitæ. de maio. & obed. in antiq. Nam in aduentu Episcopi, vel Imperatoris debet iudex assurgere, & locum honorabiliorem ei dare, & sic quantum ad honores est habenda acceptio personarum. Item est habẽda acceptio personarum in impositione pœnæ, quia quantum ad impositionem pœnæ mitius agitur cum persona constituta in dignitate, quam cum alia persona c. 2. de off. deleg. sup. eo. lib.

[Prima gloss. ponit exempla. Secundo signat in contrarium quatuor canones 4 decret. & 2. leges soluit, & dat quinque similia. Tertio ponit quatuor modos quibus dicitur iudicium. Quarto & vltimo notat, & instruit.]

c ¶ In iudicijs.] pone casum. 3. q. 9. necesse. sup. de iudi. nouit. & sup. eo. lib. de rescrip. statutum. §. insuper. & §. seq. ff. de arb. si cũ dies §. si arbiter. Aliorum. n. honores alijs non debent esse occasio nocendi. C. de sta. & imagi. l. vlt. ad hoc. 11. q. 3. si quis vero. Signantur contraria ad hanc regulam. 40. dist. c. 1. 45. dist. cum beatus 97. dist. nobilissimus 4. q. 1. qui contra pacẽ. s. de offic. deleg. sane 2. no. lib. de offi. deleg. c. 2. & de sen. excom. quia periculosum. ff. de pœnis. aut facta. C. de mo. mul. eos in fi. & supra de simo. per tuas 1. vbi de hoc Sol. in pœnis defertur dignitati, & personæ, 3 vt ibi, & de hoc de transac. c. vlt. Arg. contra supra de iureiur. cum quidam. dic, vt ibi. Idem in sedendo, vel assurgendo. 93. distinct. non oportet, & not. 3. q. 9. c. vlt. in iudicijs autem vel sententia non est habenda personarum acceptio, vt hic in eis enim æqualitas est seruanda, C. de proxi. sac. ser. l. in sacris, lib. 12. [Et l. vnicuique. lib. 12. vnde priuilegium vnius litigentium transit ad alterum. C. de fructib. & liti. ex pen. l. fi. Signatur ad hoc cõtrarium institu. de iure natura. §. sed & quod principi vbi de hoc. & hic per Dynum. Idem in pænitentiæ exhibitione. 26. qõ. 7. sacerdos in princip. in fide Christi suscipienda. de consecrat. distinct. 4. nec quemquam & in alijs sacramentis. de coniug. seruo. cap. 1. Et in pauperum susceptione, cum sufficere possumus 42. distinct. quiescamus & in alijs operibus pietatis 16. q. 1. si cupis. hoc ergo, quod dicit in iudicijs, soluit contraria. Et nota, quod iudicium 4 interdum ponitur pro eo, qđ præcedit sententiam, vt hic. & 2. q. 1. sicut sine iudicio

3 Fallit, si pœna lege vel statuto vniformiter taxatur. Bald. l. nemo in princ. C. de sum. Trinit. Philip.

4 Adde glo. instit. quib. non est permis. face. testa. §. præterea.

dicio & cap. in primis. Interdum pro condemnatione. de conſe. diſt. 2. timorẽ. Interdum pro diſcretione 3. q. 7. §. tria. Interdum pro vltima voluntate. ſup. eo. lib. de ſepul. c. pen. Io. Mo. ponit 15. ſignificationes ſuper rub. de iud. quas dat per hos verſus.

Actio, lis, auctor,
forus, arbiter, vltima velle.
Quæſtio, diſcre.
ſen. inſtan. diſcuſſio, poſſe.
Pernicies, pœna,
proceſſus iudicalis.

† Præter Doctores hic, vide Ale. cõſil. 165. inci. dubitat an mulier ruſtica. lib. 6. & Maria. Soci. conſ. 51. vol. 4.

¶ Idem.

REGVLA XIII.

IGnorantia a † facti, nõ iuris excuſat.

¶ Idem.

Et not. quod licet iudex vti non debeat in iudicijs acceptione perſonarum, vt hic: & in concor. tamen vtile eſt in arbitrarijs iudicem gratioſum habere. ſup. de off. deleg. conſuluit. & facit de accuſatio. nulli. & quod ibi not. Caueat tamen iudex ne in facienda gratia incurrat pœnam conſtitutionis, de re iud. cum æterni. ſupra eod. lib. Io. And.

1 Ioã. Andr. Alber. Vad. intelligunt text. de ignorãtia ꝓbabili nõ ſupina, & dicit Io. An. & alij, ꝙ reſcriptu non valet, vbi tacetur expectatiua, aut reſeruato per c. in noſtra. de reſcrip. q̃uis de pręb. lib. 6.

IGnorantia facti. 1] Caſus in hac regula primo poteſt figurari per capitulum, ſi ſacerdotes. 16. q. 3. ſm tertium caſum, qui ponitur in d. cap. ſi ſacerdotes, hoc modo: Ponamus, ꝙ quidam laicus donauit monaſterio Sancti Cypriani aliquam eccleſiam: quæ donatio non valuit: quia laicus non poteſt donare Eccleſiam, ſed Epiſcopus cum conſenſu capituli: accidit, quod prælatus Eccleſiæ monaſterij Sancti Cypriani, qui recepit donationem, mortuus eſt: cui alij acceſſerunt, qui credebant illam Eccleſiam monaſterio ſuo donatam ab Epiſcopo cum conſenſu ſui capituli: nunquid iſti poterunt præſcribere illam Eccleſiam? Reſpondetur, quod ſic: quia ipſi prætendunt ignorantiam facti, quia putabant Eccleſiam illam donatam eſſe ab habente poteſtatem: ſed prædeceſſor prælatus, cui donata fuit illa Eccleſia non poſſet præſcribere, quia habebat ignorantiam iuris.

¶ Item põt poni caſus per c. ſi quis a ſimoniacis. 1. q. 1. & etiam per c. ſi beneficia ſup. de præben. eo. lib. Cum ego tenerem canonice aliquod beneficium incompatibile; fuit mihi collatum aliud beneficium incompatibile, quod fuerat reſeruatum per Papam, quod ignorabam, dimiſi primum beneficium, & apprehendi poſſeſſionem ſecundi eo, quod iſtud ſecundum beneficium erat magis pingue, quam primum, poſtea apparuit illud beneficium ſecundum eſſe reſeruatum diſpoſitioni Papæ, & fuit a me euictum, volo nunc redire ad primum, quæritur an poſſit? Rñdetur, ꝙ ſic, quia ignorabam illud beneficium eſſe reſeruatum Papæ, & ſic errabam in facto, ſecus ſi erraſſem in iure, quia ſciebam reſeruationem Papæ, ſed ignorabam, quod illa reſeruatio Papæ impediret collationem. Iuxta illam regulam ſequitur, quod qui habet iuſtam cauſam litigandi, licet poſtea condemnetur in principali, non tñ in expenſis, vt not. Bar. in l. deſtitiſſe. ff. de iud. vbi habetur, quod ſi quis credebat habere bonam cauſam litigandi, & pendente lite ſuperueniat mala fides, & ſi deſiſtat a lite ſeu inſtantia, non debet condemnari in expenſis. Sed vtrũ habeat locum in cauſa appellationis, vt ſi quis habeat iuſtam cauſam litigandi, euitet expenſas? Quidam dicunt, quod non, quia eſſet ignorantia iuris, nam in cauſa appellationis ex actis principalis cauſæ iudicandum eſt. Gloſ. reſpondet, ꝙ ſi fuit iudicatum ex eiſdem actis procedit illa opinio, vt in cauſa appellationis quis debeat condemnari in expenſis, licet habuerit iuſtã cauſam ignorantiæ. Sed ſi fuit aliquid de nouo probatum, virtute cuius fuit aliter iudicandum, tunc appellans non debet condemnari in expenſis, quia poteſt prætendere iuſtam ignorantiam.

2 Hanc gloſ. cõmedãt Doctores ibi, vnum no. & Dynus hic ponit multiplicẽ ignorãtiam, & eius effectum in damno vitãdo, captãdo lucro in pœnis, & dicit Philip. ignorantiã iuris non excuſare ruſticos ſagaces. l. Athletæ. §. de ruſticis. ff. de excu. tutorum.

[Prima gl. ponit exempla, & remittit. Secundo ponit & exponit vnum notabile. Tertio ſucceſſiue ſignat, & ſoluit duo contraria.]

a ¶ Ignorantia facti. 2] Pone caſum ignorantia facti in ordinato ignoranter a ſimoniaco. 1. q. 1. ſi quis a ſimoniacis. In eis, qui ignorabat beneficium reſeruatũ per Papam, vel alij collatum, ſup. eo. lib. de præb. ſi beneficia. ſimile, ſup. eo. lib. de reſcr. gratia. In eo, qui locat militi credens eum paganum. ff. loca. l. ſi ignorans. non enim diſciplinã contempſit, qui militem ignoranti, vt ibi. In ignorantia iuris. Pone caſum. 1. q. 4. §. notãdum. in fi. ſup. eo. lib. de pręb. cum qui. ibi ſtultus, & c. C. de iur. & fac. igno. l. 2. & l. cũ quis. Hæc regula nõ indiget gloſſis: cum eius materia pleniſſime habeatur 1. q. 4. §. notandum in tex. & glo. 38. diſt. in ſumma & de hoc dic, vt ibi. Vnum not. quod cum quæritur de condẽnatione expenſarum, dicimus ꝙ in principali cauſa probabilis error excuſat ab expenſarum condemnatione 2. quæſt. cap. Paulum. de elect. cap. 1. in fin. ſupra eod. lib. ſed in cauſa appellationis indiſtincte victus condẽnatur victori in expenſis 2. q. 6. omnimodo. ſupra de appel. eos. §. ne temere. Ratio autem huius diuerſi iuris colligitur per hanc regulam: in principali. n. cauſa eſt error facti, quia in ea ex probationibus, quæ in facto conſiſtunt. proceditur: ſed in appellationis cauſa ꝓceditur ex actis prioris cauſæ: vñ ibi eſt error iuris: & ideo non excuſat a condẽnatione, vt hic: & ideo not. Innoc. & Hoſt. ſupra de dolo, & contu. finem. quod ſi in cauſa appellationis non proceditur per ſola antiqua acta, ſed inducantur probationes nouæ per quas pronũtietur, tunc probabilis error bene excuſat victum a condemnatione expenſarum, quod verum puto: & videtur caſus prædictæ decre. ſup. eo. lib. de electio. cap. 1. in fi. Ad primum dictum huius regulæ ſignatur contrarium. 33. q. 1. in lectum. vbi imponitur pænitentia probabiliter ignoranti factum: ſed illud ad cautelam. Itẽ contra de conſecr. diſt. 4. qui bis, vbi ignoranter rebaptizatus ordinari non poteſt: illud ſpeciale, & punitur ſine culpa: ſubeſt tamen cauſa. ſ. iniuria primi Sacramenti. Vel dic, vt ibi not.

ADDITIO. Item contra. ff. de fideiuſſor. l. 3. vide, quod ibi not. in gl. ſi. Io. And.

REGVLA XIV.

CVm † quis b in ius ſuccedit alterius, iuſtam ignorantiæ cauſam cenſetur habere.

† Dicit hic Ioã. And. & Albe. & alij, ꝙ clericꝰ cognoſcens B. ſolutã, ſuã tñ, & aliorũ opinione maritatã, punit, vt adulter, q̃a culpa in opere, dolus in aĩo, opinio, in qualitate ꝓfertur vert. tati nuper. de ſen. excõ. ſi tñ pœna ſtatuti grauior eſſet pœna iuris cõis nõ puniretur illa.

CVm quis in ius.] Caſus figuratur per capitulum, ſi ſacerdotes. 16. quæſt. 3. prout dictum fuit in primo caſu præcedentis, cap. qui caſus eſt proprie caſus huius cap. Item poteſt figurari per cap. cura de iure patrona. in antiq. Ponamus, quod quidam obtinuit per ſententiam rem alienam non ſpectantem ad illos, qui fuerũt mihi condemnati, ſed ad alios; tenui iſtam rem per tẽpus ſufficiens ad præſcriptionem: vtrum potui præſcribere? Reſpondetur, quod nõ: quia habui malam fidem. Sed quid ponamus, quod ego ſum mortuus: vtrũ meus ſucceſſor poterit illam rem præſcribere? Reſpondetur, ꝙ ſic, quia ipſe habet iuſtam cauſam ignorantiæ: Nam qui in locum alterius ſuccedit, cenſetur habere iuſtam cauſam ignorantiæ.

Error probabilis excuſat a cõdẽnatione expenſarũ in cauſa principali.

[Prima glo. dicit vnde ſumpta: & ponit exempla: Finis dicit, ꝙ exemplificat præcedentem. Secundo dicit duo ſ. regulam loqui, quando cum ſucceſſore agitur, & de quolibet ſucceſſore. Tertio ſoluens vnum contrarium diſtinguit.]

b ¶ Cum quis in ius.] hæc regula ſumpta eſt ex lege. ff. eo. tit. l. qui in alterius. Pone caſum 16. q. 3. ſi ſacerdotes, ſed tertium caſum ibi nota. & de iure patro. cura. & ff. de depoſi. l. 1. in fine, & l. 2. ibi enim hæres vẽdens rem depoſitam credens illam fuiſſe defuncti, non tenetur ad rem, ſed ad pretium. Quod autem in hac regula dicitur, verum eſt, ſi cum ipſo ſucceſſore agatur, ſecus ſi ipſe agat: quia certus debuit eſſe de facto ſuo, cũ ad iudicium prouocat, vt in prædicta. l. qui in alterius. 3. Et eſt ſimile, quia deliberatoriæ dantur reo, ſed non actori: quia certus debet eſſe ad iudicium prouocandum.

3 Et ideo ſi na tunc ... ſectur ... ceſſor ... pupillus ... de ver ... ſi cũ ... §. in hæ ... pu. Dyn. ... And.

dum.de hoc dicam inf.eo. non licet.cum etiam si agat, probabilis posset esse ignorantia. Intelligitur autẽ hæc regula generaliter de quolibet successore, siue sit singularis siue vniuersalis,de quibus dicã inf.eo. is q̃ in ius. quæ videtur contra,sed non est:quia ibi loquitur de iure,hic de facto. Vbi ergo q̃retur de pscriptione,i qua sufficit bona fides, ꝙ dic vt no.s.eo.lib.de pscriptionibus.cap.i.præscriberet i successor bonæ fidei,quod nõ præscriberet prædecessor cũ mala fide. vbi autem requirere tur titulus: si iustũ titulum habuit prædecessor,talem qui non dẽt causam præscribendi successor qui eodem iure vtitur,non præscribit.ff.de diuer.& temp.pscriptioni.l.cum hæres. Et aduerte :quia regula ista venit exemplificatiue ad præcedentem : ignorantia facti probabilis excusat, vt ibi : vel si in ius successit alterius,vt hic.

† Inchoando pscriptionẽ, Phi.Io. An. Sed uide Imo c.si diligenti co.s.de præscrip.

† Cõfer ũtra dita p gl. in l.uenia. uerbo,liberis,C. de in ius uocãdo & in l. sed si lege. §. ul.ff.e.tit.& p Bar.i l. ul. ff. ad Ter. & in l.maximũ uitiũ.C.de liberis preter. ut hic p Philip. Font.

¶ Idem.

REGVLA. XV.

ODia † restringi, ª & fauores conuenit ampliari.

ODia restringi.]Casus in hac regula, figuratur multis modis.Primo per c.quædam lex. §.quod scripsi. 35.q.3.& per ca.tua 1.supra de deci. in antiq. Dicitur in d.§.quod scripsi, ꝙ Anglici erant nouiter cõuersi ad fidem catholicam :vnde a sede Apostolica obtinuerunt priuilegium,vt possent contrahere matrimonium cum suis affinibus, & consanguineis, & Papa concessit eis istud priuilegium generaliter,vt possent cõtrahere]matrimonium cum suis affinibus,postea quidam alius populus fuit de nouo conuersus ad fidem catholicam:dubitabitur, vtrum priuilegium Anglicorum esset extendendum ad istum populum de nouo conuersum ? Respondet quòd non.

¶ Vel dicitur in dicto.§.quod scripsi, quòd Anglici post quam fuerunt roborati in fide catholica, voluerunt vti dicto suo priuilegio,& contrahere matrimonium cum suis affinibus & consanguineis, vtrum possint vti tali priuilegio ? Respondetur quod non:quia ex quo fides catholica fuit in eis firmata,debet cessare priuilegium, quod fuit eis concessum, ne haberent materiam retrocedendi.

¶ Item potest poni casus per dictum ca. tua 1. de deci. in antiq.hoc modo : Ante concilium Lateranense decimæ fuerunt laico concessæ in feudũ ; & erant aliquæ terræ steriles? quæ postea fuerunt redactæ ad agricultu ram,& sic fuerunt facta noualia: Laicus voluit percipere decimas in istis noualibus,vtrum possit ? Respondet ꝙ nõ:sed solum percipiet decimas ĩ terris,quæ erãt arabiles tempore infeudationis , non autem in terris de nouo redactis ad agriculturam; quia istud priuilegium est restringẽdum in odium laici,qui licite non põt percipere decimas . Vel potest poni exemplum in præscriptione ; Aliquis in mea parochia percepit decimas per xxx.vel xl.annos, & sic decimas præscribit ; Postea aliquæ terræ steriles fuerunt redactæ ad agriculturam, & sic facta sunt noualia: vtrum de illis noualibus possit iste,qui præscribit,petere decimas ? Respondetur quod non;quia præscriptio est odiosa, ideo debet restringi.

¶ Item potest poni exemplum per cap. 1.supra de filijs presby. hoc modo; Aliquis clericus,qui patiebatur defe ctum natalium,a sede Apostolica obtinuit priuilegium seu dispositionem,vt posset obtinere beneficium ecclesiasticum et curatum ; virtute suæ dispensationis obtinuit vnum beneficium ; postea dimisit illud beneficiũ per renunciationem, & vult obtinere aliud beneficium virtute suæ dispensationis;vtrum possit ? Respondetur ꝙ non;qa ista dispensatio restringitur ad vnicum beneficiũ,cũ sit odiosa,nisi diceretur in dispensatione,quod posset obtinere aliud beneficium vno dimisso. Sed si simpliciter fuit dispensatus ad beneficiũ ecclesiasticum etiam curatum; virtute suæ dispensationis non põt obtinere aliud beneficium: quia ista dispẽsatio est restringenda.vel si fit dispensatum cum aliquo, qui patitur de fectum natalium , vt possit obtinere beneficiũ ecclesiasticum:virtute suæ dispensationis non poterit obtinere plura beneficia:quia ista dispensatio est odiosa,ideo dẽt restringi:secus est in fauorabilibus , vt in iuribus allegatis in glo.& in c.licet 2.responso.de priuile.c. lib.vt ponam⁹ ꝙ ali cui epõ fuit concessum priuilegiũ a sede Apostolica,vt pos sit audire,& celebrare diuina in loco interdicto:vtrum istud

¶ Idem.

REGVLA XVI.

DEcet † concessum

priuilegium restringatur ad personam suam,vt ipse solus possit audire & celebrare diuina in loco interdicto? Rñdetur ꝙ cum istud priuilegium sit fauorabile; ideo non solum eps, sed et familiares sui poterunt audire & celebrare diuina in loco interdicto . Nam tale priuilegium cum sit fauorabile,debet ampliari,& non restringi,quia odia restringi,ʹ & fauores conuenit ampliari. [Prima gl.ponit exempla,& ꝓsequitur illa.Scdo adducit regulam ad solutionẽ vnius ꝯrij.Tertio ad q̃onem.]

ᵇ ¶ Odia restringi ª.Pone casum in primo dicto 35.q. 3.ꝙ scripsi.vbi priuilegiũ odiosum de ꝯhendo, s.in gradu prohibito,restringitur.sup.de deci.tua 1.vbi decimę noualium non accrescunt laicis habentibus decimas in feudum,vt sup.eod.lib.de filijs presby.cap.1. & vlt. In secunde pone 16.q.2.c.1.supra eodem li. de priui.licet 2.rñso.C.de sẽt.pas.& test l. 1.q̃ canonizata est.2.q.3. in fi.& concor.ad hanc regulã.16.q.3 §.põt.sup.e.lib. de priuil.ne aliqui.ff.de lib.& posthu.l.cum quidam. Si ergo ius vel priuilegium odiosum est, restringẽdum est 3.si fauorabile,ampliandum,vt sup.& fauorabile,& odiosum,vt Macedonianum,ampliatur pacto ; quia illi iuri non potest renunciari.ff.ad Macedonia.sed & si pater.in fine.Item extenditur non solum ad pecuniã,sed ad rem aliã datã in fraudem,ff.e.ti.sed Iulianus.§.mutui & l.3.§.1.Et p hanc regulam soluunt ꝯrium decr.de deci.ex parte 3.ad decre.eo.tit. cum contingat. In dec. enim,ex parte,erat fauor,s.priuilegium,& ideo concessis decimis intelliguntur cõcessa ẽt noualia , sed in decret.cum contingat.erat odium.s.præscriptio.s.de præscriptio.vigilãti,& ideo licet pscripserim decimas ; nõ videor pscripsisse noualia postea insurgentia, vt ibi.Et faciat ad q̃onem q̃ not.Host.sup.de præscriptio.cum ex officij.de prælato,qui præscripsit visitationem,& nun quã fuit ꝓcuratus;modo petit procurationẽ;an sit audiendus? Et dicit,ꝙ non.Præscriptio.n.odiosa est,& iõ vnum sine altero acquiri potest per eam;nec tunc est visitationi annexa procuratio, sed ius commune fauorabile, & ideo visitationi,quæ de iure communi fit,annexa est procuratio, vt ibi. odia igitur restringenda sunt; unde alterius odio quis grauari non debet.inf. eo,cap. non debet,& adde hic quod ibi dicam.Io. And.

DEcet cõcessum.] Casus ĩ hac regula figuratur multis modis.Primo figurari põt per c.si cui. de pbend. eo.li.Papa alicui epo cõcessit, ut ipse posset de aliquib. beneficijs prouidere idoneis psonis, ita ꝙ istud priuilegium fuit concessum epo in fauorem epi conferentis beneficia, non autem in fauorem personarum, quibus cõferebãtur;accidit,ꝙ re existente integra,antequã eps contulisset illa beneficia,& sic antequã eps fuisset vsus suo priuilegio,Papa mortuus est;utrũ per mortẽ Papæ sit extinctum,& expiratum priuilegiũ? Rñdetur ꝙ nõ; & hoc per rõnem istius regulæ , quia indultum principis dẽt esse permansurum.¶ Item põt figurari casus per Auth.constitutio,quæ de dignitatibus,colla. 6. Filius aliquis familias existens in potestate patris fuit assumptus ad dignitatem patritij ; certum est, ꝙ liberatur à patria potestate , postea perdit illam dignitatem , quia fuerat

† Vide Abba. in c.si.de off le.& in c.pe. de cle.nõ residen.

ª Io.Mo.ponit hic exemplũ p id q̃d post eũ de dictione benefiiciũ,dixi sup. eo.l.de sent. exc.si ciuitas in fi.1.respõ. Itẽ per l.ff.d le.1.q filiab. §.1.Dyn.ponit per decr. statutũ. sup. e.li.de elect. Ioan. And.

³ Nisi respiceret vtilitatẽ pub.l.2.§. exer. ff.de in fa.Dy.Phil.

fuerat assumptus ad certum tempus : vtrum remaneat
in potestate sui patris? Rñdetur ꝙ nō: sed dēt esse sui iu
ris, quia concessum beneficium dēt esse permansurum.
¶ Ex hac regula colligitur primo, ꝙ priuilegium prin-
cipis alicui cōcessum, debet esse permansurum, & hoc
intelligitur, vt dicit
gl. de priuilegio rea-
li, & non de priuile-
gio personali, quod
personam sequitur,

sum [a] a principe [b] benefi-
cium esse mansurum. [c]

& cum persona extinguitur, vt in regula, priuilegium.
sup. eodem tit. Not. vlterius, quòd licet priuilegium
principis debeat esse permansurum : perditur tamen
certis ex causis: scilicet per abusum non tamen ipso iu-
re : sed abusus est iusta causa inducendi principem ad
reuocandum suum priuilegium aliquibus concessum :
ideo iura dicunt, ꝙ qui priuilegio abutitur, meretur pri
uilegiū perdere. Item perditur priuilegium per non v-
sum. ff. de nundi. vbi dicitur ꝙ si quis a principe impe-
trauit nundinas, & non vtatur perdit nundinas per nō
vsum. Item perditur priuilegium, si post concessionem
incipiat esse grande pręiudicium alterius c. suggestum.
de deci. in antiq. vbi priuilegium cōcessum. Cistercien.
de decimis non soluendis, quia incipit esse in grande
præiudicium ecclesiæ parochialis, fuit reuocatum. Item
aduertendum est ad illud, quod dicit gl. fi. ꝙ verbum,
decet, quantum ad principem ponitur proprie: & quan
tum ad subditos ponitur improprie, & est sensus, ꝙ im
ponitur necessitas subditis seruandi priuilegium, sed
princeps sine iusta causa non posset illud priuilegium
reuocare, & hoc quando fuit concessum subdito prin-
cipis: secus si esset concessum non subdito, vt sunt priui
legia, quæ principes, & Imperatores concesserunt ec-
clesijs, quia tale priuilegium concessum non subdito,
est contractus ab initio voluntarius, sed ex post facto
est necessitas.
[Prima glo. ponit exempla. Secundo tractat de persona
li, & temporali priuilegio, & dato ab alio quam a prin
cipe. Tertio ponit quinque casus, quib. perditur priui-
legium: & vltimum declarat.]
a ¶ Decet concessum.] Pone casum. 25. q. 2. c. 1. & 2. sup.
eod. lib. de pręben. si cui nulla. in Auth. coll. 6. constitu-
tio. quæ de dignitati. in fi. vbi filiusfamilias per digni-
tatem sibi delatam factus sui iuris, dignitatis suæ ad-
ministratione finita remanet sui iuris [1]. Ad hoc s. eod.
li. de priuileg. ca. 1. in principio Priuilegia ergo princi-
pis sunt perpetua, & hoc verum in realibus: personalia
enim extinguuntur cum personis. quod dic, vt dixi su-
pra eo. priuilegium. idem dico de priuilegio ad tempus
dato. Pone casum de verborum significatio. tua. supra
eo. li. de rescrip. si pp. & licet hic exprimatur de princi-
pe, idem in beneficijs aliorum. 12. q. 2. si eps. de insti. cū
venissent. possunt enim epi dare priuilegia. de re iud.
cum inter vos, de hoc. 25. q. 2. in summa. Et not. ꝙ licet
priuilegium debeat esse perpetuum, vt hic: extinguitur
tamen propter abusum, delictum, negligentiam, con-
trarium factum, & superueniens enorme pręiudicium,
quod dic vt not. 22. distin. renouantes. 11. q. 3. priuile-
gium. de deci. suggestum [2]. Vnde dico ꝙ ab ipso prin-
cipe verba priuilegij interpretanda sunt, ita quod alteri
enorme præiudicium non afferant. supr. de verborum
signifi. quid per nouale. Si autem ex post facto superue-
niat præiudicium : pone casum per decret. suggestum.
de deci hic, cum sit necesse directe venire contra ver-
ba priuilegij, crederem proponendam principi quæstio
nem de priuilegio quod de nouo tendit ad noxam : &
contra illud non deberet [3] propria auctoritate veniri, se
cundum Lau. qui hoc sentit. 25. q. 1. c. vlt. in fi. & Ber. in
prædi. decret. suggestum. in vlt. glossa.
ADDITIO. Beneficium in ista regula positum large
sumitur. & vide quod scripsi de verborum significa-
tio. olim. super gl. fin. Et dic mansuetum, etiam si cessat
causa concessionis priuilegij : dummodo illa cā fuerit
impulsiua ff. de donatio. l. 2. §. vl. & l. seq. ff. de post. l. 2.

1 Et remittit ... solum cognatorū, & agnatorū iura Dynus.

2 Vbi et remissi ad Spe. de instru. editio. §. nūc aliq̄ti fi. ubi plures casus tales narrāt. Io. And.

3 Nota. Phi. isto casu reqr. accessoriā.

§. sexum. vel fuerit finalis, sed aliquæ reliq̄æ illius cāæ
remaneant, vt patet in quodam seruo. ff. de quæst. l. v-
nius. §. seruus. & in illo, qui fuit decurio, q nō torquet,
ff. de decurio. l. vl. & in illa, q̄ desistit esse vxor, cōtra q̄
turpis actio nō istituitur. ff. rerū amotarum. l. 2. & 3. &

¶ Idem.

I REGVLA XVII. INDVL-

idē cū dubitatur, an
fuerit impulsiua, an
finalis. ff. de cond. &
demōst. l. cū tales. §.
falsam. & l. Titio. §.
sed cum. Secus quando causa fuit finalis, & nullæ reli-
quiæ remanent. facit sup. eod. lib. de præben. si pauper.
ff. de actio. & obl. qui cum hærede. de inof. test. Pap. §.
nec impuberis. Dy. Io. And.
b ¶ Principe.] qui solus secundum quosdam potest pri-
uilegium in alterius præiudicium conferre. 9. q. 3. nunc
vero. & c. seq. s. de conces. pręben. proposuit. C. de qua-
drien. præscri. bene a Zenone. quod non est verum, vt
no. 25. q. 3. in summa, in prin.
ADDITIO. Dic vt no. & dixi sup. de relig. domi. con
stitutus. in gl. hoc videtur Io. And.
[Glo. vltima ostendit istud, decet, esse æquiuocum.]
c ¶ Mansurum.] & omni malitiæ & diminutioni con-
trarium. in auth. constitutio, quæ de dignit. & in fi. col.
6. Et no. ꝙ hoc verbum, decet, ꝙ ponitur in hac regula,
quantum ad ipsos subditos necessitatem importat, &
quantum ad ipsum principem, potestatem : ipsum. n.
priuilegium per se concessum diminuere vel modera-
ri, & etiam in totum tollere potest. Primum probatur
sup. eo. lib. de deci. c. 2. & de sta. reg. c. vnico de priui. c.
1. & ne aliqui. & c. seq. Secundum probatur sup. eod. li.
de elect. quia sæpe. de immuni. ecclesi. clericis. de sent.
excom. c. vlt. in fi. Ad hoc 63. dis. ca. verum. C. de legi. l.
digna vox.
ADDITIO. Clementinas, quæ idem probant, vide
de sepul. dudum. in princip. in gloss. multotiens. Ioan.
Andr.
INdultum a iure.] Casus figuratur primo per capitu-
lum, de his. 28. distin. in licentia nubendi data ab A-
postolo: Licet iure ciuili cautum sit, quod vidua debet
abstinere per annum numerandum a tempore mortis
mariti, q dicitur annus, ita ꝙ si mulier inf. annum lu-
ctus contrahat, incurrit graues pęnas, vt C. de sec. nup.
verum tamē ab Apostolo, & ēt iure canonico. fuit data
potestas mulieribus, vt possent cōtrahere matrimoniū
infra annum luctus mortuo primo marito, cum sint
solutæ a lege viri : vtrum episcopus vel alius possit tol-
lere mulieribus illam facultatem, & licentiam nuben-
di infra annum luctus? Respondet quod non : quia
istud fuit concessum mulieribus a iure, & sic non eis
est auferendum. ¶ Item potest casus figurari per cap.
licet canon. sup. de elect. eod. lib. Certum est ꝙ clericus
promotus ad ecclesiam parochialem, habet annū a iu-
re inf. quem debet promoueri ad sacerdotum, si infra
annum non promoueatur ad sacerdotium, est priuan-
dus sua ecclesia parochiali. Sed vtrum episcopus possit
præcipere tali clerico sub pœna priuationis, vt ipse pro-
moueatur ad sacerdotium intra dimidium, & sic abbre-
uiare tempus sibi indultum a iure? Respondet quod
non, quia indultum est tali clerico a iure, vt habeat an-
num ad promouendum ad sacerdotium, ergo episco-
pus non potest sibi auferre illud tempus.
¶ Item potest poni casus in quadrimestri dato cōdem-
nato in actione personali ad soluendum. l. 4. si quis con
demnatus. ff. de re iudi. Conueni Titium super actione
personali coram iudice competente, fuit mihi condem
natus, certum est quod ipse habet quatuor menses ad
soluendum l. 1. & 2. C. de vsuris rei iudi. sed utrum iu-
dex possit illud tempus abbreuiare? Respondet quod
non; nisi subsit iusta causa per rationem huius litte-
ræ; quia indultum a iure concessum nemini est aufe-
rendum. Et si iudex sine causa abbreuiauerit il-
lud tempus, illud suppletur a iure l. 4. ff. de re iu-
dicata.

¶ Item

¶Item poſſet poni caſus in decem diebus datis ad appellandum.

[Glo prima primo ponit exempla. Secundo opponit de quatuor iuribus, & ſoluit diſtinguendo, & exẽplificãdo. Tertio inducit regulam ad ſolutionem quæſtionis.]

a ¶ Indultum a iure.] Pone caſum in licentia nubendi data ab Apoſtolo. 28. diſtinc. de his. In anno dato ad promotionẽ ſacerdotij. ſup. eo. li. de ele. cõmiſſa. 1 in quadrimeſtri tẽpore dato condẽnato in perſonali actione ad ſoluendum. ff de re iud. l. 4. § ſi quis condemnatus. Contra ſupra de re iudic. quod ad conſultationem. ſupra de appel cum ſit. & cap. oblatæ. ff. re iudi. l. 2. cum ſuis ſimilibus: Sol. quoddam eſt iuris beneficium, quod nõ poteſt alicui auferri, vt induciæ x. dierum ad appellandum 2. 3. q. 6. anteriorũ. Induciæ 4. annorum ad petendam reſtitutionem ſupra eod. lib. de in integ. reſtitu. c. 1. Et illud verũ eſt in iſtis & alijs inducijs; quę dantur a lege ſine tacito vel expreſſo miniſterio iudicantis. Quoddam eſt, quod ſine cauſa auferri non poteſt; & ſic intelligatur hæc regula: ſed cũ cauſa, & cauſa cognita bene. & no. de hoc plene in dicta decre. cum ſit & illud verum in inducijs, quæ licet dẽtur a iure, interuenit tamen eis tacitum vel expreſſum miniſterium iudicantis. vt in deliberatorijs 20. dierum & ſimilibus Quod ergo hic dicit quod beneficium iuris nemini eſt auferẽdum, intelligas ab hoĩe, & ſine cauſæ cognitione: alio enim iure interdũ tollitur alterius iuris beneficium. Pone exemplum in ſolemniter vouente, qui non contrahit. ſupra eod. lib. de vot. & voti redem. ca. vnico. In contumace, in non veniendo. In notorio criminoſo, & in tertio appellante, qui non audiuntur appellantes. 24. q. 3. de illicita. de appel. propoſuit & c. ſua nobis. C. ne lice. in vna. & eadem cauſa ter. appel. per totum, ſed vbi ius aufert, vel non permittit hominem auferre, 3 ceſſat regula: ſicut eſt videre in patre, qui a iure habet vſumfructum in bonis aduentitijs filij, C. de bon. quæ lib. l. cũ oportet, & l. vlt. & tñ aufertur ꝑ relinquentem ea. conditione, ne ad patrem perueniat vſusfructus in Authen. vt lic. matri & auiæ. in prin. colla. 9. Item a lege datur marito adminiſtratio bonorũ paraphernalium, & tamen poteſt auferri per mulieris prohibitionem. C. de pact. cõuen. l. hac lege. Sed iſta, quæ fiunt permittente lege, per hominem fieri non videntur: ſed potius per legem permittẽtem. Et hæc eſt regula pro clerico electo, qui confirmationem debet petere infra tres mẽſes, vt ſupra de elect. quàm ſit. poſt præſtitum conſenſum. vt ibi epiſcopus ei mandat, quod petat confirmationem infra mẽſem: videtur enim quia nõ poſſit hoc mandare: ex quo eodem vel alio iure non cauetur, qđ hoc poſſit: ergo beneficium illi electo indultum tollere non poterit, per hanc regulam, & ea. quæ ſupra dixi. Ioan. And.

cum a † à iure beneficium, non eſt alicui auferendum.

¶ Idem.

† Secũdũ A l be. hæc reg. fallit ĩ duobus ĩdultis, nã tũc priuilegiator aufert debiliori ſuũ indultũ. l. verum ff de mi. Itẽ fallit quãdo obligatio principalis & acceſſoria concurrunt in eadẽ perſona. generaliter ff de fideiuſſoribus.

1 Hoc itellige quo ad pęnam iuris, de qua ibi loquit. Hoc dico ꝓpter id qđ notaui. eo. tit. licet canon. ĩ gl. ;an tepen

2 Idem hic Dyn. ꝑ modum qõnis. Io. And.

3 Idem dicit Dyn. vñ dicebat. Ioan. M. regula ꝓcedere vbi iuris bñficium ſiſtit in indulto, nec vltra procedit. Itẽ nullo extrinſecus tempetante, &c.

NOn firmatur. Caſus primo figuratur ꝑ capitulũ, principatus. 1. q. 1. vbi dicitur, quod aliquis fuit ꝓmotus ad principatũ, hoc eſt ad prælaturã ſimoniace: Certum eſt, ꝙ iſta promotio eſt nulla, quia ſimonia eſt tanti effectus, vt reddat promotionem nullam poſtea accidit, ꝙ iſte promotus ſimoniace adminiſtrauit irreprehenſibiliter, & fuit toleratus in ſua adminiſtratione per aliqua tempora: vtrum promotio validetur, ita ꝙ aſſumat vires? Reſpõdetur, ꝙ non: quia quod ab initio non valuit, tractu temporis non conualeſcit.

¶Itẽ poteſt poni caſus per c. ſi eo tempore. ſup. de reſcr. eo. lib. ponamus, ꝙ aliquis a ſede Apoſtolica impetrauit gratiam expectatiuam, per quam Romanus Põtifex mãdabat canonicis eccleſię Pictauiẽſis vel alicui prælato, vt ipſi de beneficio eccleſiaſtico prouiderẽt, ſi ꝙ vacaret, alioquin de ꝓximo vocaturo, etiam ſi illud beneficium eſſet dignitas, perſonatus vel officiũ aut illi immineret cura animarum, & ponamus. ꝙ tẽpore impetrationis impetrans non habebat perfectã ætatem requiſitã ad eccleſiam: Accidit, ꝙ antequam vacaret eccleſia parochialis. effectus eſt ꝑfectæ ætatis: vtrum illa gratia expectatiua reaſſumat vires: & ſic iſte impetrãs virtute ſuæ gratiæ poſſit promoueri ad eccleſiam parochialẽ: Rñd. ꝙ non, quia quod ab initio non valuit, tractu temporis non conualeſcit. Item poteſt figurari caſus per l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de ver. obli. Aliquis mihi ſtipulanti promiſit rem ſacram, puta calicem ſacratum, certũ eſt, ꝙ iſta ſtipulatio non valet, quia res ſacra non cadit, in commercio hominum. Accidit, ꝙ iſta res ſacra deſijt eẽ ſacra, forte calix fuit cõflatus: vtrum virtute ſtipulationis ꝑdictæ, quę erat nulla, poſſit petere, vt ipſe compellatur ad tradendum mihi illam rem, quæ amplius non eſt ſacra? Reſpondetur, ꝙ non: quia quod ab initio non valuit, tractu tẽporis non conualeſcit.

¶Item poteſt poni exemplum in homine libero, & in alijs rebus, quæ cadunt in commercio hominum.

[Prima gl. dicit vnde regula ſumpta, ponit exẽpla: & remiſſiones de initio ſpectã lo, & ꝙ in annullandis non loquitur regula. Secundo allegat in contrarium duos canones. 5. decre & duas leges, & dat vnam ſolutionem ſpecialem; ſecundo generalem, cui ſolutioni opponit decre. cura. & tripliciter ſoluit. Iterum opponit de decre. 2. de eo qui dux. Soluit, & principalem ſolutionem declarat.]

b ¶Non firmatur.] Hæc regula ſumpta eſt ex l. ff. eod. tit. l ꝙ ab initio pone caſum. 1. q. 1. principatus. vbi nõ conualeſcit ſimoniacus ingreſſus ſ. eo. li. de reſc. ſi eo tpe, vbi ſpectatᷓ impetrantis ætas ꝙ̃ habebat impetrationis tpe. ff. de ver. obli. l. inter ſtipulantem. §. ſacra. vbi nõ valet liberi hominis ſtipulatio, licet poſtea ſeruus fiat. Vel rei ſacræ, licet fiat profana. Ad idem ſ. e. lib de ſent. excõ. licet. ff. qui & a qui. mã. li. l. ſi ſeruo. vbi libertas data ſeruo alieno, non valet, licet poſtea efficiatᷓ ſeruus meus. Ad idem inſt. quibus non eſt permiſ. fac. teſt. §. præterea vbi teſtm̃ furioſi vel impuberis nõ valet, licet poſtea efficiatur maior, vel ſanæ mẽtis. Cõcor. ad hoc. 16. q. 3. §. põt, verſi. ꝙ ab initio. ſ. de elec. auditis. cum ſi. [Quod dictũ eſt de furioſo vel impubere dicit idẽ Dynus de ſeruo, ſi poſtea fiat liber, de filiofamilias, ſi poſtea fiat ſui iuris, de capto ab hoſtibus ſi poſtea redeat, &c.] Nota ergo ex hac regula initiũ ſpectãdũ. alibi habes, de fine, ſed ꝓſequere hoc brochardum, vt no. ſup. de elect. dudum 1. Item not. quod a principio nullum eſt ipſo iure tractu tẽporis nõ cõualeſcere, ſecus autem ſi non eſt nullũ, ſed annullandũ. 4 ſ. de poſtu. bonæ. 2. de ele. ꝙ ſicut, Expreſſe 3̃. 12. q. 2. ſi qua de rebus. 16. q 1. cap. vlti. de ijs quæ ſi. a prælа. cum nos. & ibi de hoc. de regula. ſignificatum. de iure patr. cura. de deſpon. impub de illis de coniug. ſer. propoſuit. ff. de ritu. nup. l. ſi quis in ſenatorio. 5 C. de nup. & ſi contra. in his omnibus dicitur, quia conualeſcit, quod a principio nullum erat. Sol. ad prædict. c. ſi qua de rebus. dic, ꝙ non obſtat ẽm Io q ibi no. ꝙ contractus factus ꝑ clericos vacãte ſede, tenet ipſo iure. ſed reſtituitᷓ eccl'a. Sed Hu. ibi. Tãcr. & Goff. & Ber. extra ne ſede vacante c. 1. dñt 3̃rium, ſ. ꝙ non tenet ipſo iure, & dicunt ibi reſcindi quantum de facto ꝓceſſit, & quod poteſt poſtea haberi ratum, dicũt eſſe ſpeciale fauore eccleſiæ. Vel dic gñaliter ad illud, & ad omnia 3̃ria ſupradicta, ꝙ illud, ꝙ ab initio nullum eſt, nõ

† Si tñ non cõſtet de iure principij ꝑ tp̃s immemoriale. ſecus Io. An. Phi. ꝑ l. hoc iure. §. ductꝰ aquæ. ff. de aqua. quoti. & æſti. & ꝑ hanc regu. dñr, ſi archipresbyter propemortuus renunciet ſuæ dignitati ĩ manus preſbyteri acceptãtis noĩe epĩ, electio a canonicis facta confirmari nõ valet.

4 Per hoc tollitᷓ illud de ſnĩa negligẽtia appellantis conualeſcente, nã illa non fuit a principio nulla. Ph. Io. And.

5 Dicit Io. Mo. ꝙ ibi eſt vitium qualitatis, qua ſublata tenet, quod eſt actũ. hic vitiũ in facto. Io. And.

firmatur solo tractu temporis. vt hic. Sicut n. tempus non est modus inducendæ obligationis. 10. q. 3. quia cognouimus. de cēli. puenit. C. de pac. si certis annis. nec tollendæ. sup. de præscri. causam. ff. de act. & obligat. l. obligationū fere. §. palcet. sic nec reparandæ, vt hic. Ad idem. ff. de ser. expor. l. si minor. sed nouo subsequenti consensu interdū tacito, interdum expresso sublata causa impedimenti bene, vt per contraria probatur. 1 Ad hoc. C. si ma. fac. ratum habue. l. 1. & 2. Probatur hoc optime sup. eo. lib. de desponsa. impube. cap. 1. valeāt ergo ex subsequenti consensu exnunc, non vt extunc. Simile. ff. de officio procōsulis. l. obseruare in fin. Speciale tamē videtur secundum Bern. in 𝔠ctu minoris. vbi non tenet contractus, nisi tutor vel curator ibi sit præsens: licet postea consentiat. Instit. de aucto. tut. §. Auttutor. ff. eo. tit. l. obligari. Item in electione, quę si nulla est, subsequēti consensu nō confirmatur. s. de elec. auditis. secūdum Ber. qui hoc not. s. eo. lib. de reb eccle. alie. vel nō. dudum. in gl. magna, in fi. Sed adhuc obstat, & solutio cōtradicit prædic. decr. s. de iure patro cura. Ibi etiam tractu temporis cōfirmatur, quod ab initio non valebat. Solu. ibi non fuit solus tractus temporis, sed bona fides cum tempore legitimo. qd̄ præscriptionē inducit & facit, quod dixi sup. eo. cum vel fuit illud propter scandalum, vel fuit ibi etiā tacitus consensus epi, vt ibi no. Item solutioni cōtradicit, sup. de eo qui dux. in matrimo. quam polluit per adult. c. 2. vbi matrimonium contractum cum secūda viuente prima, mortua prima ex nouo consensu cōfirmari non potest. Solu. illud est propter impedimentū perpetuum. s. adulteriū cum sponsalib. de facto, vt supra eo. tit. ca. vlt. licet ergo superueniat casus, s. mors primæ, a quo poterat cum secunda matrimonium inchoari, remanet tamē impedimentum prædictum, pp quod nouus cōsensus nō pōt inducere matrimonium cum secūda: & ibi de hoc. 2 Illa ergo, quæ de necessitate desiderant initium, vel quæ ideo nō valent, quia subest in eis perpetuum impedimētum, nec tractu temporis, nec nouo subsequenti consensu confirmantur, vt hic & ibi: sed ea quæ de necessitate non respiciunt initium: nec subest in eis perpetuum, sed tēporale tātum impedimentum, & si non solo tractu tēporis cōfirmantur vt hic, tn̄ sublato impedimento nouo subsequenti consensu interdum tacito interdum expresso bene, vt in contrarijs, & sic solutionem intelligo supradictam. Ioan. And.

1 Dy. distinguit, aut durat ergo causa impediēs aūt cessat & nulla superuenit cōfirmans, primo & secūdo casu lo hētregu la, in tertio vero non. & hoc recidit idem Ioan. And.

2 Placet Dy. per l. si expressim ff. de app.

¶ Idem.

REGVLA XIX.

NOn † a est sine culpa qui rei, quæ ad eum nō ptinet, b se immiscet. c

NOn est sine culpa.] Casus in hoc capitulo potest figurari in clerico iacēte lapidē, per c. clerico. 50. dist. iuncto cap. nec is. §. cum itaque. 15. q. 1. Et primo pro intellectu huius c. est præsupponendum, ꝙ est pmissū hominibus exercere ludos causa virtutis exercēdæ, sicut proijcere lapidē, vel exercere alios ludos ad exercēdum fortitudinē corporis. Ponamus, ꝙ aliquis clericus inter laicos dimissa veste & habitu clericali proiecit lapidem, & aliquem hominem ibidem transeūtē occidit, non proposito deliberato: quia nō fuit in culpa quantū ad homicidiū: vtrum sit censendus irregularis? Rn̄detur ꝙ sic: quia istud. s. proijcere lapidem, non competebat suo statui, & sic fuit in culpa, quæ præcessit casum. ¶ Item pōt poni casus in clerico sagittāte per dictū c. clerico. Quidā clericus cum ballista misit aliquam sagittam, & hominem trāseuntem occidit nō proposito deliberato: vtrum sit irregularis? Certe sic; quia culpa præcessit casum: & se immiscuit actui, qui non competebat suo statui. ¶ Item potest poni exemplum per capit. tua. de homicid. sup. in monacho chirurgico. Certū est, quòd ars chirurgica est monachus prohibita: Accidit, quod aliquis chirurgicus monachus alicui infirmo dedit medicinā iuxta artem chirurgicam: ille infirmus mortuus est: vtrum monachus sit in culpa? Respondetur ꝙ sic: quia immiscuit se actui non conuenienti suo statui. ¶ Item potest poni exemplum in fure: Ponamus, quod aliquis Titius surripuit mihi aliquas res: istas res postea perdidit per casum fortuitum: quia cum essent in domo sua, per incendium fuerunt cōbustæ: vtrum fur teneatur mihi restituere illas res, licet sint perditæ per casum fortuitū? Rn̄detur, ꝙ sic, quia fur semper est in mora restituendi rem. ¶ Ex hac regula colligitur, ꝙ regulariter quis non tenetur de casibus fortuitis, nisi culpa vel mora præcesserit casum.

† Io. A. tangit hic an clericus patrocinans corā sæculari in criminali sit irregularis morte secuta: plenius. c. 1. d̄ postu. ca. sentētia ne cler. vel mo. Itē de teste iniuriato falsū apud acta deponente, qui oī iure puniendus est sm cū pœna falsi, q̄ plectitur, Hip. in l. 1. ff. de fal. Bal. in l. iuriiurandi, in fi. C. de test. dicit talem puniendū, vt de crimine stellionat. Phi.

[Prima glo. dicit vnde sumpta, & poni exempla in prin. & in fi. ex quibus infert hunc de casu teneri; in medio obijcit, & soluit.

a ¶ Non est sine.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. culpa est. Pone casum in clerico iacente lapidem; & cæco sagittante. 50. dist. clerico. 15. q. 1. §. cum itaque. in monacho chirurgico supra de homi tua. l. respon so. Scire n debet quod suum non est, ad alios pertinere. C. vnde vi. cum quærebatur. Si hęc regula vera est: ergo est culpa gerere aliena negotia & sic est 𝔠. ff. de neg. gest l. 2 & per totū. vbi prodita est actio gerenti: ex improbitate enim non debuit actionem consequi. 22. q. 4. si ad peccatū supra de consuetu. cap. penul. ff. de fur. itaque fullo. Sol. officium hoc debet homo homini. 22. q. 4. c. 2. supra de testa. cum in officijs. ibi. primo loco, &c. ff de ser. expor. l. seruus Et nota, qd̄ proprie loquēdo inter Deum & hominem est religio: in decre. iuramenti religio. 52. q. 4. vnusquisque. Inter p̄latum & subsiditum obedientia. 2. q. 6. qui se scit. Inter maiorem & minorem reuerentia. sup. eo. li. de off. delega. c. 2. Inter patrem & filium dilectio 5. q. 5. non osculatur. Inter consanguineos pietas. Inter dominū & seruum, seruitium: Inter patronum & liberū, obsequium. Inter hominem & hominem officium. C. de neg. gest. officio. ff. de in offi. test. l. 2. Non potest ergo dici ad eū non pertinere: nā vides, ꝙ olim appellans pro cōdemnato habebat biduum vt in propria cā, nō triduum, vt in aliena ff. de appel. nō tantum. ff. quando appel. sit. l. 2. Ad hoc. 2. q. 6. nō solent. Exēplificare potes hanc regulam ēt in imperito medico, & iudice, 3 qui per imperitiam male iudicauit, qui tenetur actione in factum in quantum religioni iudicantis videbitur ęquum. ff. de var. & extraord. cogn. l. si iudex. Instit. de obli. quæ ex quasi delic. in prin. quia imperitia culpę cōparatur, 1. q. 1. non est putanda. in fi. 29. dist. c. vlt. sup. de æta. & qualit. ad aures, de homic. tua ff. e. ti. l. imperitia si ergo est in culpa se miscēdo, ergo tenetur de casu; quia semper si casum culpa pręuenit, tenetur quis de casu 4 de homic presbyterum. & c. sup. eod. lib. e. tit. cōtinebatur. & c. ad audientiam. & sup. eod. lib. e. tit. c. vlt. de hoc. 50. dist. de ijs. sup. de homic. sicut dignū in gl. pen. Ad hanc regulam concor. s. de sent. excom. si qs perpendimus. Io. And.

b ¶ Non pertinet.] 5 dicit Io. Mo. ratione facti vel modi, ad primum allegat. de homi. cōtinebatur ad secundum. eo. tit. ad audientiam. ff. ad legem Aquil. sed & si. §. si cum, l. seq. Io. And.

c ¶ Se immiscet. 5] tractat hic Dynus, an teneatur, qui impedire potuit iniuriam fieri, & nō impediuit. ꝙ tenetur. s. c. Et dicit hoc planum de iure canonico ꝙ tenetur. s. c. lib de sent. excō. dilecto, & facit ad hoc. ff. de noxa. l. 2. in prin. & ff. de re. mili. omne delictum, § qui prepositum. Sed vt dicit, contrarium no ff. eod. tit. l. culpa. Tamen vt dicit textus illius legis facit pro a contrario. Item facit ad Syllania. l. 1. §. eodē. autem pro gl. facit ea. l. 1. §. sed in eo, de hoc supra de sent. excō. quanta. Ioan. And.

3 Et assessor si qd quis iuris. l. 3. Io. And.

4 Verū si [illegible] vero [illegible] no. Do. [illegible] § si vero [illegible] si qs [illegible] Phi.

5 Hæ duæ glossæ [illegible] lectura [illegible] An. sūt [illegible] nec habentur in antiquis [illegible] bus [illegible] pressis.

¶ Idem.

REGVLA. XX.

NVllus † a pluribus vti defensionibus prohibetur.

NVllus pluribus.] Casus figuratur primo p c. auditis de præscrip. in antiq. Ponamus ꝙ eps Picta. dicit ecclesiam beati Hilarij maioris Pictauis esse sibi subiectam de iure communi; vnde fecit conueniri Decanum, & capitulum illius ecclesiæ coram iudice competenti: & petit in suo libello, vt illa ecclesia declaretur sibi esse subiecta, & ꝙ clerici, & canonici cōpellantur sibi obedire; Decanus vero. & capitulum excipiendo proposuerunt, ꝙ sint exēmpti à iurisdictione ordinaria ipsius epi. Item ꝓposuerūt, ꝙ posito, ꝙ non essent exempti, tamen ipsi præscripserāt libertatem contra episcopum Pictauien. & sic ipsi allegant duas exceptiones contrarias: quia si sunt exempti per priuilegium sedis Apostolicæ, non est eis necessaria p̄scriptio, vtrum sint admittendi ad ꝓbandū istas duas exceptiones? Vr̄ ꝙ nō: q̄a actor non potest simul proponere plures actiones. l. 1. C. de ser. corrup. sic videbatur in reo, ꝙ reus non posset etiam simul proponere plures defensiones. Sed hac rōne dubitandi non obstante, rn̄detur in contrarium: videlicet ꝙ reus pōt plures defensiones proponere etiam contrarias. Et ratio huius colligitur per istam regulam iuncta regula, cum sunt partium iura, sup. eod. & l. fauorabiliores. ff. eod. titu. Nec obstat motiuum: nam iura magis fauent reis, quam actoribus. ¶ Item potest figurari casus per l. interpositas. C. de transact. Titius conuenit aliquem suum debitorem coram iudice competenti, coram quo dedit in scriptis suum libellum cui petijt per reū rn̄deri; reus autem excipiendo allegauit transactionem factam inter ipsū & Titiū: Titius replicando ꝓposuit, ꝙ illa transactio erat nulla. primo quia fuerat facta per metum. Item allegauit quod ille, cum quo fuerat facta transactio, erat seruus transigentis: vtrū debeat Titius admitti ad probandum istas duas defensiones? Respōdet ꝙ sic quia nullus prohibetur vti pluribus defensionibus etiam si illæ defensiones essent inuicem contrariæ, vt dictum fuit in primo casu.

¶ Prima glossa dicit vn̄ sumpta, & ponit exempla. Secundo exponit regulam etiam de contrarijs; & 11. casus excipit. Tertio interserit de electionibus, & actionibus, & remittit. Quarto obijcit ad id, quod dixit de contrarijs: & ponit quatuor solutiones, & quamlibet impugnat. deinde soluit distinguendo, subdens adhuc aliam solutionem, quam non approbat. Quinto notat, remittit, & concor. allegat.

a ¶ Nullus pluribus.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. nemo ex his. Pone casū 24. q. 1. quisquis vbi negat Aug. quod dicebat Vincen. eum facere, dicens quod posito ꝙ id verum esset, id facit ex causa de prescrip. auditis. vbi allegatur exēptio & p̄scriptio. C. de transact. interpositas, vbi dr̄ transactionem non tenere, tum quia metu interposita, tum quia facta cum seruo proprio. Et quod dicit, defensionibus, intelligas etiam contrarijs. 13. q. 2. in principio vbi de hoc. ff. de excep. l. nemo. nisi forte spāliter ius impediat, vt prædi. l. ff. eod. titul. d. nemo ex his. impedit enim ius interdum contrarias defensiones proponi. Pone casum. ff. de nox. l. quotiens. §. prætor, ibi conuentus noxali, negans seruū habere in potestate, conuictus de mēdacio tenetur in solidum, nec penitere pōt. Idem in conuento de pauperie ff. si quadru. pau. fe. dica. l. 1. §. interdum. Idem in eo, q negat pecuniam numeratam, conuictus de mendacio, non potest dicere se soluisse. C. de non numera. pecun. Auth. contra qui propriā. [Vide de hoc in Spec. de excep. §. viso. versi. sed quid si debitor. & ibi in versi. si tractatur. de creditore qui negat se numerasse, & pignus recepisse, cum ab eo pignus repetitur.] Idem in eo, qui negat se socium, amittit priuilegium, vt conueniatur in quantum facere potest. ff. de re iudic. sed hoc ita. §. j. idē in eo qui negat sibi pecuniam solutam, si conuincitur de mēdacio, amittit priuilegium, per quod aduersarius compellebetur probare indebitum, sed ipse compellitur probare debitum. s̄. de solu. is qui. ff. de probatio. cum de indebito, in prin. Item impedit. ff. de rei vend. l. vlt. C. qui potio. in pig. habe. Auth. si possessor. nam conuentus rei vendicatione vel pignoratitia, negans se possidere, conuictus de mendacio, cōmodū possessionis amittit, vt ibi, & Aquilia inficiatione crescit in duplum. ff. ad l. Aquil. l. 2. & hæres qui negat legatum, conuictus non recurrit ad solemnitatem iuris, vt dicatur testamentum imperfectum. Instit. de fideicommis. hær. §. vlt. Item impedit. Instit. de fideicommis. libertati. §. sed quod & in Auth. de trien. & semi. §. studium. & §. illud actor. collat. 3. 1. Duas autem electiones quis simul prosequi non potest: nec vna electa redire ad alteram. sup. eod. ti. de elect. vt quis duas. 2 & facit sup. de re iud. cum olim. An autem quis pluribus actionibus vti possit, no. 13. q. 2. in prin. de relig. domi. cum dilectus, & per Inno. & Hostien. de restit. in integ, constitutus. & plene. ff. de tributo, quod in hæredem. §. eligere. 3 [Nec valet si dicas idem debere dici in exceptionibus. in quibus reus est actor. ff. de except. l. 1. quod in actionibus, & est ratio: quia rei fauorabiliores, ratio rationis: quia in potestate actorū est agere, sed conueniri non est in potestate reorum. ff. de do. excep. l. pure. §. fin. Dynus.] Licet autem ex titulo duplicato non agatur. s̄. de fide instrum. inter dilectos. C. de contrah. emp. cum res tamen bene excipitur. sup. de concess. prebend. post electionem de relig. domi. constitutus, & c. cum dilectus. In illa autē decre. de prescrip. veniens, simul proponebantur illa duo, priuilegium & p̄scriptio, per quorum vnum videbatur recedi ab altero, vt ibi patet. Sed nonne contraria allegans non auditur, vt 23. q. 7. quod autem, in prin. de appel. solicitudinem. in fin. C. de fur, & ser. corru. l. 1. Quidam indistincte dixerunt allegantem ꝯria non audiri per prædictam decret. inter dilectos, sed obstant supradicta iura. Alij dixerunt. s. Gul. Naso. Tan. & Goffre. recitando, ꝙ illud habet locum in actore, & in eadem instantia iudicij nam secus in diuersis. ff. de inof. ficioso testa. l. Papinia. §. sed nec impuberis. in reo autem non habet locum, vt sup. probaui. Sed huic opinioni contradicit prædic. decre. veniens. nam ibi erant mutuæ petitiones, & super eo. super quo se defendebat abbas, non auditur ibi allegans contraria: prescriptionem, s. & priuilegium. Et ideo dixerunt, quod non auditur allegans contraria in eadem instantia iudicij, vt in contrarijs, sed in diuersis bene: & ideo dixit lex, q̄ qui primo egit de inofficioso testamento, & succubuit: potest postea dicere nullum, vt C. de inofficioso testam. l. contra maiores. 4 Sed huic contradicunt de præscrip. auditis, & c. cum olim. vbi in eadem instantia proponuntur. Vnde dixerunt alij, quod sub conditione licet proponere contraria: puta propono talem exceptionem, in qua si succubuero, extunc propono talem, facit de excep. cum venerabilis, & quod ibi no. & sic intelligitur. 5 dicta decre. auditis, & c. cum olim. & hoc recitat Goff. seruari in causa. Sed hoc non colligitur ex ipsis decre. & videtur quoddam diuinare. Vnde verius dicas, quod aut sunt contraria, quæ proponuntur ex principio, aut ex fine. Si ex principio, sunt contraria, sed ad vnum finem tendunt: pone casum in prædicta decre. auditis, & in decre. cum olim, & in decret. post electionem cum si. tunc proponi possunt in eadem instantia, & vnum non præiudicat alteri. 6 Si autem ad finem contrariam tendunt; pone exemplum per decre. solicitudinem. tunc simul, vel in eadem instantia non proponuntur, vt supra dixi. Nec credas quod in predic. decre. veniens priuilegium in eo, ꝙ priuilegiū sit contrarium p̄scriptioni in eo, ꝙ præscriptio: sed te-

† Io. An. hic dicit accusatū homicidij specificati negātē, si conuincat excipere posse de sua defēsione, et si suā negationē iurauerit Phi. per no. Bar. in Au. ꝗ ꝓpriā. ego allego tex. in §. itē si vasa. si de inuesti. ꝯtrouer. neq; dēt dicere necessariā, sicut vult. Lot. sing. 28. vide Iaso. §. si q̄s Inst. de act.

1 Dn̄i cōiter Doct. ꝙ ī his oībus est rō spālitatis vt puniat mēndaciū Io. An.

2 Ego ibi dixi cām post Pet. de Anch.

3 Pet. Dy. hic & oēs in l. edita. C. d edē. & c. 2. de lib. oblat.

4 Idē Dy. & ē rō; q̄a ꝯriāt origine non effectu.

5 Vide ꝙ ibi dixi, sup fi. antepen. gl. Io. And.

6 Est de mēte Dyni. per leg. scio. §. vlt. ff. de appel.

nor priuilegij erat contrarius præscriptioni: per pręscriptionem. n. ibi dabatur abbati plena, & puta potestas recipiendi ordines à quocunque vellet epo; sed per priuilegium cum determinatione dabatur prędicta potestas: si eps catholicus non esset, &c. Dicunt tamē quidā referre in verbis, an scilicet dicat, allego priuilegium, & præscriptionem, & tunc debet audiri, an dicat, allego p̄scriptionem, & priuilegium: & tunc nō auditur, quia ponit carrucam ante boues, & sic intelligunt decret. Sed, vt ibi patet primo priuilegium fuerat allegatum: vnde præcedens ratio verior est. Et nota quod exceptionē obijciēs non contestatur litē. sup. eod. lib. de lit. contest. l. nec facetur, vt inf. eod. exceptionem, & adde quod ibi dicam. & concor. ad hanc regulam. de appel. cum parati.

¶ Idem.

REGVLA XXI.

QVod † semel [a] placuit, amplius displicere nō potest.

Quod semel placuit.] Casus sic figuratur per capitulum primum de iudi. in antiqu. Quidam Titius fuit conuentus coram aliquo iudice sibi suspecto, fuit petitum a iudice, vtrum vellet eum recusare tamquam suspectum: & dicit illi: Si tu velles, posses me recusare vt suspectum pp talem causam: verum tamen si velis coram me litigare, ego ministrabo tibi bonam iustitiam; & delibera, an velis coram me litigare? Ille respondit: ego confidens de legalitate vestra, sum contentus corā vobis litigare: & sic semel sibi placuit litigare coram eo: Postea pænitentia ductus voluit illum recusare vt suspectum: vtrum possit? Respondet quod non: quia q semel placuit amplius displicere non potest, & hoc verum, nisi superueniat aliqua causa de nouo.

[Prima glo. ponit exempla quatuor specierum. Secundo ponit. 23. casus, qui plures includunt, quibus regula fallit. Tertio dicit aliquid generale incidere in hanc regulam; de quo generali remittit. Quarto ponit quatuor quæ requiruntur ad regulam: scilicet quod placitum non sit à iure reuocatum, quod scienter placeat: quod non sola mente: & quod alterius intersit.].

a Io. Mo. dicit exēpla ponēda perc. de illis. ī. ad fi. ū. lessi pub. p l. ff. de in off. test. l. si. ff. de aqua plu. arcen. in diē. de uaca. mu. l. p nor. §. si post. &c. Io. And.

a ¶ Quod semel placuit.] Pone 1 casum in matrimonio 32. q. 5. horrendus. de iureiur. quemadmodum. ff. de adulter. si vxor. in fi. In electo. 8. q. 2. dilectissimi. s. eod. lib. nulli de electio. ff. si decuri. l. penul. in fi. In iudic. 3. q. 3. offeratur de cau. pos. cum olim. C. de iudi. apertissimi. Idem in alijs omnib. 4. distinc. in istis. s. de proba. per tuas. ff. de neg. gest. Pomponius. 2. Fallit interdum hæc regula ex causa superueniente: vel de nouo ad notitiam perueniente. sup. eod. lib. de electio. vt circa & cap. nulli. supra de except. pastoralis. quia quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. sup. de offi. deleg. insinuante. ff. de interrog. act. de ætate. §. ex causa. Item fallit in casu. ff. de muner. & honor. vt gradatim. §. reprobari. vbi medicus semel probatus iterum reprobatur, & est illud speciale propter hominum sanitatem: ne vniuersitatis membra malo medico corrumpantur. Item fallit in omnibus casibus, in quibus à iure permittitur pęnitere vel variare, sic in appellatione, a qua licet appellanti recedere. 2. q. 6. si quis libellos de offi. delegat. gratum. supra eod. lib. de elect. quānis, & cap. prouida, & sup. de appell. interposita. Item in patrono laico, qui variare potest accumulando. sup. de iure patro. quod autem, & c. pastoralis. In Cardinali, qui variat in casu sup. de elect. licet. In moniali supr. eodem si eo. rit indemnitatibus. §. si autem. Et in testamento, quod mutari potest vsque ad supremum vitæ exitum. 13. q. 2. vltima voluntas. de celebr. Missarū cū Marthæ. ff. de adi. leg. l. 4. Non obstat pactum de non mutando. C. de pactis. l. pactum quod dotali. ff. de leg. 3. si quis in principio. l. responso. & in libello, qui vsque ad litis contestationem mutari potest. C. de eden. l. edita de hoc de libel obla. cap. 2. & accusans ante inscriptionem pęnitet, de accus. c. licet. Item iudex mutat interlocutoriam suam. supra de appellat. cum cessante. & dic, vt ibi. ff. de re iudica. quod iussit. Item in

mandato, societate, & deposito licitum est pœnitere. Institut. mandati. §. recte. supra eod. lib. de procurato. cap. 2. & penult. ff. pro socio. sed & socius. §. vltimo. ff. de deposi. l. 1. §. penult. & regulariter in contractibus innominatis. quod dic vt plene not. ff. de cond. cau. da caus. nō se. si pecuniam. Item precariū ad certum tēpus cōcessum, etiam ante tēpus reuocatur. ff. de preca. l. cum precario. ratio, quia certi temporis adiectio est contra naturam illius contractus. Item soluuntur sponsalia de futuro per secuta sponsalia de presenti. de spon. si inter, & sponsalia de præsenti per ingressum religionis, de conuersio. coniung. ex publico. & ingressus religionem, ante annum uel professionem pænitet. & de regul. ad nostram, & professus unam religionem, etiam inuito prælato profitetur, & ingreditur arctiorem. eodem titul. licet. Et a simplici uoto receditur per sequens matrimonium. sup. e. li. de uoto, & uo. redempt. capitulo unico. ratio ibi. Item a uoto de certa religione profitenda receditur per ingressum etiam regulæ laxioris. supra eodem libro. de reg. qui post uotum. Item fallit in casu. in quo licet inf. triduum pænitere. sup. de regula. ad nostram. & eodem libro, & titulo. constitutionem in fine.

† Io. And. tenet hic ualere secundum testm̄, nō obstāte primo iurato; neq. testatorē esse piurū secūdū Phil. sed uideto. Imolā in c. cum cōtingat. de iur.

Item in electo, qui consentit electioni de se factæ: qui propria auctoritate pænitet ante confirmationem. de transla. inter corporalia. secundum Ber. In his igitur & similibus casibus, quod semel placuit, adhuc poterit displicere. Et incidit in hanc regulam illud generale, quod nullus potest uenire contra factum suum. de quo dic ut no. 55. distinctio. pænitentes. de elect. nosti. & de cleri. coniuga. diuersis fallacijs. Et not. quod hæc regula non habet locum in ijs, quæ improbātur a iure 2. ut in predic. capitulo pænitentes. 55. distinct. supra de pact. capitulo ultimo supr. de foro competenti. si diligenti. C. de arbit. l. pen. ubi licet partes faciant pactum de non recedendo ab arbitrio, & appellationi renuncient: nihilominus recedere possent. [Expone, & remitte ut dixi de arbit. cum dilectus, super fin. ultimæ gloss.] Item habet locum in ijs, quæ scienter placent, & non per errorem facti. 38. distinctio. quamuis. 22 q. 2. in quibus, & supra de elect. cum in cunctis. & de sol. capitulo ultimo. de coniug. seruo cap. 2. & ulti. ff. de iurisdictio. omn. iud. si per errorem. Item requiritur quod non placeant sola mente, sed uerbo uel facto sup. de spon. tuæ. Et quod alterius intersit. facit inf. eod. mutare, & quod ibi dicam.

a Vnde dicit Io. Mo. q malū culpa remittit, & ordinari pt in bonū pœnę. uel ut dicit homo ruēs I. peccatū non resurget, nec ex se nec aiēr sed gratia p̄ueniente. Io. And.

ADDITIO. Dynus hic plene tractat, an faciens secundum testamentum habet necesse specialiter reuocare primum, in quo erant uerba derogatoria.

Secundo, an sufficiat solum generalis reuocatio, Et dicit, quod forte non erraret, qui diceret secundum ualere. per §. & si quidem, in Authent. de testament. imperfect. ubi sufficere uidetur expressa reuocatio: nec requiritur specialis. Tamen ipse tenet contrarium, scilicet, quod requiritur specialis, per l. si quis. in princ. ff. de lega. 3. superius allegatam, ubi dicitur, nisi specialiter dixerit, &c. Si uero specialiter reuocat, certum est ualere secundum, ut ibi: nisi transisset ad naturam contractus excedens fines ultimæ uoluntatis. ff. de donat. cau. mor. l. ubi ita donatur. Et quod illud in testamento fieri posset, quod in contractu, patet. ff. de assig. liber. l. assignare. & not. ff. de sta. hæredes. §. ultimo. Ioand. And.

Non

NOn debet aliquis.]Casus primo sic figuratur per capitulum, si habes. 34. q 3. Ponamus, ꝙ Titi⁹ manus violentas iniecit in clericum, vel aliud graue delictum perpetrauit dignum excommunicatione, vtrū filius pro delicto sui patris delinquentis debeat excōmunicari? Rñdet, ꝙ non, quia quis nō debet grauari odio alterius, & istud est regulare Aliquando tñ propter delictum patris puniuntur filij,

¶Idem.

REGVLA XXII.

NOn † dēt aliquis alterius odio pręgrauari.

vt in crimine læsæ maiestatis, l quisquis. C. ad legem Iuliam maiesta. & in crimine hæresis sup. de hære. per totum istomet libro. Item potest figurari casus ꝑ capitulum, si compromissarius. §. 1. sup. de elect. Certum est ꝙ si canonici alicuius ecclesiæ cathedralis, vel collegiatæ eligāt in suū prælatū aliquē indignum, sunt priuati pro illa vice potestate eligendi. Sed ponamus, ꝙ canonici compromiserunt in aliquos arbitros, q arbitri sciēter elegerūt indignum, vtrum canonici compromittentes sint priuati potestate eligendi ꝓ illa vice? Respondet ibi, quod non: ne isti canonici ex dolo arbitrorum puniantur. Item potest poni casus in l. si qs. circa finem. C. de inoffic. testamen. vbi dicitur, qđ antiquitus mater poterat filium suum etiam non doli capacem exhæredare odio mariti hodie illa lex corrigitur, ꝙ odio mariti vxor non poterit filium suum exhæredare, nisi commiserit causam ingratitudinis erga matrem, & hoc per rationem huius regulæ, ne filius grauetur odio patris sui.

† Io And. hic mouet qōnē an interdictū latum ꝯ vniuersitatē, comprehēdat absentes vel ꝯdicētes remittit ad no. ꝑ c. si snīa de sent. excō. š. eod. & an virtute repræsaliarū capta cū bona cōsciētia teneri possint l. An. & Alber latè disputāt.

[Prima glossa primo ponit exempla Secundo obijcit de tribus iuribus, Respōdet, remittit, & dat simile. Iterum successiue format quinque obiectiones. quas soluit. Tertio dat simile ad regulam, & continuat infra proximam.]

a ¶ Non debet aliquis. 1] Pone casum in filio, qui non excōicatur pro peccato patris. 24. q. 3. si habes. In compromittentibus, qui non puniuntur dolo compromissarij. supra eod lib. de elect. si compromissarius. § 1. Idē. C. de inoffi. testam. si quis in suo. versus finem, vbi renocatur lex antiqua, quę permittebat filiū exhęredari a matre propter paternum odium. Ad idē 1. q. 4. Iudæi de simo. nobis & c. sicut tuis. supra eod. lib. de iniur. & dam. da: & si pignorationes. C. de pœnis. l. sancimus, cum simi. Cōtra 2. q. 6. biduum. ver. si aduersus absent. de caus. poss. cum olim. ff. de trib. procuratoris vbi negligentia, vt in primo: factum; vt in secūdo: dolus: vt in tertio: ꝓcuratoris nocet domino. Sed dic, quod ratione mandati ipse dominus videtur id facere: vnde eius odio grauatur, in quātū fines māditi patiunt in eo, ꝙ excedit not. de off. deleg. cum olim. Intelligas hoc, vt plene no. supra vt lit. non contest. ca. 1. in fi. Idem dic in hęrede, qui grauatur pro defuncto: & in fideiussore, qui grauatur pro principali, vt not. de hoc per Gar. in prædicta decre. & si pignorationes. Itē ꝯ 70. dist. neminem. vbi in odiū ordinantis deponitur ordinatus. Sed ibi non solum fuit odium ordinantis: sed delictū ordinati, qui se permisit sine titulo ordinarj, vt ibi no. Item contra 56 dist. per totum. 1. q. 4. ca. ecclesia. §. item peccato. 6. q. 1. si quis cum. 15 q. vlt. cum multæ. 24. q. 3. in princ. 25. q 2. ita nos. de consecr. dist. 1. in sancta, ibi, perit iustus sæpe ꝓ impio, sup. de filijs presbyt. per totum. supra de spon. non est vobis. de hæret. vergentis. sup. eod. tit eod. lib. ca. 2. §. 2. cum multis similibus. Sol. triplex est pęna, æterna, spiritalis & tēporalis: quod prosequere. vt not. 1. q 4. in summa. & 24 q. 3. in summa. de his quæ fiunt a maio. part. cap. c. quæsiuit. Pœna 2 ergo temporali. vel spiritalis alia ab excommunicatione sæpe punitur vnus ꝓ alio. & speciale est: & rationem videre potes vel in odium criminis: puta læsæ maiestatis, hæresis, vel schismatis; Ad hoc supra eod. lib. de schisma. cap. vnico. Vel quia incontinentia paterna timetur in filio, & facit quod dixi supra eod. semel. in fin. Item contra. ff. de inst. sed & si pupillus. §. ceterum. in fi. Sed ibi fuit culpa præponentis. & eodem modo soluitur, ff. de offic. proconsul. obseruare. §. 1. quia ibi culpa fuit procōsulis secū ducentis vxorem. Item contra. C. in quibus cau. pign. ita contra. l. satis, vbi bona mulieris in casu mariti primipilarij sunt tacite obligata: ita quod si ipsius bona exhausta sunt, bona vxoris distrahuntur. Sed illud est speciale. Facit ad hāc regulam. inf. eo. damnum, quod quis. & quod ibi dicam. & satis continuatur hæc regula cum inf. prox per quam etiam responderur ad contraria supra signata.

1 Dy. ponit exēplū. ff. de bon. poss. cōtra tab. leg. 3. §. si emācipatus. & ff. de pæ. l. crimē. vel pęn. & decu. l. 2. §. in filiis. & examinat, an exhrēdatio filij penitus excludat nepotē. Bar. in l. si quis posth. ff. de li. & posth. Sal. l. si qs filium. C. de inof. test.

2 Vide omnino Alfōsum Castrū lib. 2. de iusta hæret. punitione c. 1. & 11. vbi plenissime de hac difficultate.

¶Idem.

REGVLA XXIII.

SIne culpa, b nisi subsit cā, nō ē, aliqs puniēdus

ADDITIO. Dicebat Io. Mo. ad propositum 56. dist. superius alleg. quod vnius delictum quandoque causat defectum in alio, vndè esse non legitime natum, non est nota delicti, sed defectus de purga. cano. accedens. & secundum eum intelligitur regula, quod nō impingitur in toto, licet in tanto. Illegitimi tamē alieno vitio laborant. & ideo digni sunt venia. C. de na. lib. l. legem. Ioan. And.

SIne culpa. 3] Istud capitulum continet duas regulas, Prima est, ꝙ non debet quis puniri sine culpa; Secunda regula est, quod punitur quis sine culpa, quādo subest iusta causa. Casus quo ad primum dictum potest figurari per l. si putator. ff. ad legem Aquiliam Aliquis Titius putabat frondes alicuius arboris existentis in suo fundo: accidit quod aliquis transeundo sub illa arbore fuit occisus: vtrum putator teneat lege Aquili. ? Rñdet: aut potest apprehendi culpa in ipso putatore: quia forte arbor illa erat iuxta iter publicum, & non præclamauit, antequam proijceret frondes, & tunc tenetur l. Aquilia: Aut arbor ipsa erat in medio sui fundi: & quia nō potuit cogitare, quod ibi aliquis transitum faceret: quia alicui non erat licitū transitum facere per suum fundum, & sic nō tenetur, quia non est in culpa: & sine culpa non est aliquis puniendus.

¶ In secundo dicto figuratur casus per c. si cuius. 34. distinct. Aliquis Titius contraxit matrimonium cum vidua corrupta vtrum efficiatur bigamus? Dicit ibi, ꝙ sic, & nō poterit promoueri ad ordines: & non punitur ex culpa sua sed quia subest iusta causa; videlicet propter defectum sacramenti.

¶ Item posset poni exemplum per capit tua. de cleri. ægro. in antiq. Aliquis Titius clericus sine culpa sua incidit in lepram: vtrum possit priuari redditibus saltem parte redituum suum beneficij? Respondet quod sic: & ideo priuatur sine culpa; non tamen sine causa.

3 Ioā. And & Phil. examināt: acolythus beneficiatus susce pto filio ex cōcubina. genuit alterū ex legitima vxore: qua mortua ipse in extremis cū olim concubina matrimonisauit an illi filio debeatur hēreditas, q̄ consuetudo defert primogenito.

[Prima gl ponit exempla regulæ & exceptionis: reddit rationem regulæ, & remittit.]

b ¶ Sine culpa.] hic ponitur regula, & eius exceptio. In regula pone casum. 56. distinctio. satis peruersum. sup. de constitut. cognoscentes. ff ad leg. Aquil si putator. In exceptione pone casum in marito corruptæ, qui à promotione sine culpa repellitur: tamen ex causa propter sacramenti defectum 34. distin. si cuius. In clerico leproso, qui sine culpa propter scandalum priuatur ecclesia de cleric. ęgro. capitulo tua. quod dic, vt ibi scripsi.

Item in domino serui, qui noxam dedit, qui compellitur emendare noxam, vel dare seruum pro noxa. Instituit. de noxa. actio. in princi Regulariter ergo nullus punitur sine culpa. 15. quæst. 7. inuentum de homi. Ioannes. & c. vlti. C. de pœnis, sancimus, supra de consue. cap. pen. & suprā regula proxi. cum suis concord. Et est ratio; quia pœna est mensura culpæ de offic. de leg. sane, 2. de transact. capitulo vltimo de homic. sicut dignum vbi autem non extat mensurandum, mensura locum non habet; ergo vbi non est culpa nec.

pœna Bene tamen ex causa punitur quia sine culpa su pra, vt lit. non contest. qm̃ frequenter. §. si vero. in fine Et hæc materia plus glo. nõ indiget prosequere enim eam, vt not. distinct. reuocantes. supra de constitu. cognoscentes. & de priuile. antiqua.

ADDITIO. Dynus. ponit exemplum in hac regula cum fauore publicæ vtilitatis res aufert possessori & datur militi, qui virtuose se habuit. 1 ff. de euic. Luius. de rei vend. Item si verberatum. §. 2. Io. And.

¶Idem.

REGVLA XXIIII.

QVod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur: cum habeat [b] parere necesse.

a Vide Fe. c. q̃ in ecclesiarũ. 1. col. de constit. Bar. in l. itẽ si verberatum de rei vend.

QVod quis mandato.] Casus figuratur primum per capitulum, miles. 23. q. 5. & aliqui intelligunt in milite sed idem in executore sententiæ.

CASVS. Quidam Titius commisit homicidium vel aliud crimen dignum vltimo supplicio: fuit captus per iudicẽ sæcularem: quia talis Titius erat laicus: & quia iudici constitit de crimine perpetrato p̃ ipsum Titiũ eundem condemnauit ad mortem, vt laqueo suspenderetur & iudex præcepit militi deputato ad executionẽ sententiæ, vt illum Titium laqueo suspenderet: iste miles paruit iudici, & Titium laqueo suspendit, vtrũ iste miles censeatur homicida: & tanquam homicida sit puniendus? Respondetur, q̃ non, quia non est in dolo, nec in culpa, eo quod necesse habuit iudici parere. ¶Alij intelligunt istud capitulum in alijs militibus & non in executoribus sententiarum, & tunc secundum istum intellectum casus figuratur: Aliquis miles perpetrauit rebellionem contra rempublicam: & fuit ordinatũ, qd̃ bellum ei indiceretur, & fuit ordinatũ, q̃ alij milites istum militem & alios rebelles occiderẽt, qui milites parendo mandatis Regis vel Imperatoris rebelles occiderunt, vtrum sint censendi homicidę, & tanquam homicidæ puniendi? Respondet quod non: quia non sunt in dolo, eo quod istos rebelles occiderunt ad mandatum Regis vel Imperatoris vel alterius iudicis. ¶Item potest casus poni per c. si clericos s̃. de senten. excom. Ponamus, q̃ ep̃s Pictauien. eo quia non habet territorium, nec potest capere malefactores, nisi infra septa domorum episcopaliũ: vnde episcopus pręcepit laicis, vt quendam clericum criminosum caperent, & ad se adducerent, ad pręceptum ep̃i isti laici talem clericum ceperunt, & ep̃o adduxerunt, & in carcerauerũt: vtrũ ipsi incurrerint aliquam sententiam excommunicationis? Respondet, q̃ non, quia mandato licito ep̃i obtemperauerunt, & hoc faciendo non fuerũt in dolo. ¶Item potest poni casus per l. si quis. §. doli mali. ff. de iurisd. omnium iudic. hoc modo. Ibi. n. dicitur; si quis album prætoris positum causa perpetuæ iurisdictionis corruperit, incidit in pœnam quinquaginta aureorũ: Accidit, q̃ Prætor alicui iniunxit vt ipse corrumperet album suum, iste ad mãdatum p̃toris corrupit album, vtrum incidat in pęnam quinquaginta aureorum? Respondet, q̃ non, quia antequam quis incidat in illud edictum, requiritur, q̃ ipse commiserit dolum, & dolo facere non videtur, qui ad mandatũ iudicis aliquid facit.

¶Prima glossa dicit primo vnde sumpta, & ponit exẽpla, secundo exponit regulam, & rationem reddit, tertio illam conuertit.

a Dyn. ät ponit exẽplũ per l. ff. de aqua plu. arc. l. q̃q̃ in prin. ff. de sol. si stipulatus, §. si lã ... Io. An.

a ¶ Quod quis mandato.] [2] Hæc regula sumpta est ex l. ff. contr. l. nõ ĩ ãr data. §. qui iussus. Pone casum in milite, qui de mandato iudicis occidit. 23. q. 5. miles. in laico vel clerico, qui de mandato ep̃i capit. clericũ. sup. eo. li. de sen. excom. si clericos. Et in eo qui iussu prætoris corrupit album, qui excusatur a pœna. ff. de iurisdict. omniũ iud. si quis id. §. doli mali. Et hæc vera, cum iudex aliquid mandat officium suum exercẽdo. [3] ff. ad Trebel. seruo. §. cum prætor. Et causa quare tunc excusatur parẽs, est iudicialis auctoritas, vt ibi secundo, ne contra publicam vtilitatem impediatur punitio maleficiorum, vt ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus. si vero non exercet officium suum: non est parendum nisi ex reuerẽtiæ exhibitione. ff. de in ius vocan. l. generaliter. nam interdum resistere debent officiales. [4] de pœ distinct. 1. nemo. supra de electio. fundamenta. §: iudices. Apertius eo. lib. de pœnis. felicis. ad fin. C. de appella. quoniam & hoc verum in atrocioribus. in quibus potius Deo, quàm hominibus obediẽdu est 11. q. 3. si dominus de sent. excom. inquisitioni. ff. eodẽ tit. ad ea. In his autem quæ sine dolo cõmittuntur, et extra officium parens excusatur. ff. ad. leg. Aquil. liber homo 2. vbi de hoc plene not. Et no. q̃ sicut dolo caret qui iudicis obtemperat præcepto. ita econuerso, dolo non caret, qui iudicis non obtemperat præcepto. ff. e. tit. l. non potest dolo carere, qui imperio magistratus non obtemperauit.

3 Distinguit hic Dy. vt no. s̃. d̃ tẽp. ord. ad auctores in gl. 2. Io. And.

4 Pe. de Ancha. in reg. ea quæ inf. e. 2. col.

¶Idem.

REGVLA XXV.

MO-

ADDITIO. Facit hæc regula, quod quis, &c. ad quæstionẽ debitoris, qui de mandato iudicis, vel curię ei soluit quod debebat creditori, quam vide in Spec. de solu. §. nunc aliqua versic. illud autem quęritur, ecce Ioan. And.

[Secunda glossa nota contrario dat similia. arguit ad quæstiones, & remittit.

b ¶ Cum habeat.] redditiuum causæ in his ergo, in quibus non habet necesse parere, vt in atrocioribus, quæ ad suum non spectant officium, dolo non caret, vt s̃. dixi. & facit de sent. excom. vniuersitatis. vbi verberãs monachum. si est laicus, licet faciat hoc de mandato abbatis sui, excommunicatus est. Et nota, quòd dicit: cum hẽat parere necesse. sicut enim necessitas excusat a furto, vt de consecr. dist. 5. discipulos s̃. de fur. c. 3. ad hoc. ff. ad leg. Rhod. de iac. l. 2. §. cum in eadem naui. sic & a dolo, vt hic vides, cum ergo nullũ sit maleficium sine dolo, vel lata saltem culpa, quæ dolo cõparatur. 5. 15. q. 1. aliquos de sent. excom. c. 1. ff. de iur. l. illud ergo & a quolibet maleficio excusat necessitas; quod intelligas vt supra dixi. Est aũt regula hæc in argumento ad quæstionem, de eo. qui ad mandatũ ecclesiæ reddit debitum vxori pendente lite adulterij vel conditionis de hoc not. 34. dist. si cuius. de coniug. ser. proposuit.

5 Doctor in l. cũ ät. §. capitalẽ ff. de de auth. edic.

MOra sua.] Casus in hac regula figuratur multis modis. Primo per capitulum decimæ. 15. q. 1. Aliquis meus parochianus tempore messium vel vindemiarum non soluit mihi decimam, sed illam retinuit apud se; Accidit, qd̃ aliquo casu fortuito decima periit sine culpa sua, quia milites transeuntes violenter illã decimam rapuerunt, vel inimici sui, inimicitia tamen contracta sine culpa, decimam per violentiam acceperunt, nunquid tenetur mihi soluere æstimationem decimæ peremptæ? Respondet, quod sic, quia iste fuit in mora soluendi mihi decimas; & sua mora debet ei esse nociua. Item potest figurari casus per capitulũ vnicum, de commoda. supra. Sed pro intellectu huius casus est præsupponẽdum, quod commodatarius non tenetur de casu fortuito, quando fuit commodatum gratia recipientis. veruntamen tenetur de dolo & culpa: Ponamus ergo sic casum; Commodaui tibi librum meum ad vsum tuum, certum est, quod si liber meus nõ perierit culpa tua, sed casu fortuito tu es liberatus; Sed ponamus, quod commodaui tibi librum meum ad certum tempus ad tuum vsum, lapso tempore isto interpellaui, & requisiui te, vt librum mihi

mihi restitueres, ꝙ facere recusasti indebite, & iniuste, & sic fuisti in mora restituendi mihi librũ meũ; postea liber meus aliquo casu fortuito perijt apud te; nunquid teneris mihi soluere æstimationẽ libri? Certe sic. Itẽ põt poni casus in fure, qui sẽper est in mora restituendi rẽ surreptam. si res pereat, perit periculo suo, ideo tenet̃ soluere æstimationem.

†Dynus tractat de interesse & Ioã. Igneus in l. quatenus. ff. de re. iu. & Phi. Ioã. An. petunt: án post assignatum ꝑ exptorium audiatur exceptio.

ra[a] sua cuilibet est nociua.

¶ Idem.

[Prima glossa dicit primo, vñ sumpta, & ponit exempla secundo ponit tria, quæ requiruntur ad moram, & quomodo tunc tenetur de casu etiam naturali; tertio prosequitur de mora aliena, & de materia remittit; quarto quærit an purgetur, arguit pro & contra, & soluit.]

Morosus quis dicat̃.

a ¶ Mora sua. Jhęc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. in condẽnatione. §. vnicuique. Pone casum in eo, qui est in mora soluẽdi decimas, quia pereunt periculo suo etiam casu fortuito. 16. q. 1. decimæ. Idem in commodatario, vel depositario, qui fuit in mora, de commoda c. vnico. de deposi. bonafides. Id in fure, qui statim est in mora. C. de fur. l. subtracto. Circa hanc tamen regulam no ꝙ ad hoc, quod quis dicatur morosus, requiritur, ꝙ sciat se debere, vel scire debeat, qđ interpellatus fuerit à die vel homine, & qđ habuerit possibilitatem dandi, hoc habes rebus credit. l. quod te, & tunc tenetur morosus de casu fortuito, etiam si eod. modo fuisset res apud dominum peritura, secundum Accur. licet Martinus contra, vt no. in d. l. quod te, & probatur, ff de legat. 1. cũ res. §. vlt. fortassis .n. dñs rem uendidisset; & apud alium perijsset, & hoc tenet Bern. supra de commo. c. vni. & de depo. bona fides. Et no. ꝙ dicit mora sua: nam in duobus reis debendi altero interpellato alter liberatur interitu speciei; 1 sed interpellatus tenetur. ff. de vsu. l. mora. in fine. Itẽ mora fideiussoris sibi nocet. non reo, quominus liberetur interitu speciei; secus econuerso. ff. de verb. obl. cũ filius, & l. mora. & hoc quia fideiussor habet causam à reo, non reus à fideiussore. Et imputet sibi qui alterius obligationem in se suscepit. Vnũ no. quod si debitor primo fuit in mora soluendi, & postea creditor in mora recipiendi, vel contra. quod vltima mora nocet, vt ff. de vsu. l. debitor, & vide ꝙ no. de deci. cũ hoĩes, De mora aũt, & multiplici eius effectu plene no. ff. de vsu. l. mora. Et per Hostiens. in summa de usu. §. ex quibus causis. sub. §. & mora, & per ipsum & Inn. de loca propter, per Dy. e. tit. po suit.) Sed nunquid mora semel commissa purgari potest? 2 Videtur quod non. 12 q. longinquitate. 20. q. 1. puella, de electio. cũ in cunctis. ibi, decurso tempore de supplen. negligẽ. præl. licet. & cap. vlti. ff. de actio. & obliga. l. traiectitiæ. C. de contrahen. & committẽ. stipula. magnam. Contra quod possit purgari. 18. dist. capit. primo de hoc, & 100. dist. quoniam de supplẽ. neglig. præla. litteras, de elect. quod sicut in fine. Et rebus eccle. non alie. si quis presbyterorum. de loca. & cõduc. ꝓpter. in fi. & c. potuit in fi. Vbi de hoc. & de elect. c. vlt. ff. si qs cau. l. & si post tres. ff. de peric. & commo. rei vend. l. 1. C. de fideiuss. sancimus. s̃. eo. lib. de præbẽ. si tibi. Sol. dic quod vbi dies præfigitur a canone, vel lege pœnam imponente, mora purgari non potest. pœna .n. semel commissa non purgatur, & sic intelliguntur prima iura, & hæc regula, & hoc est verũ, nisi eadem lege, vel alia, vel canone caueatur in eo casu morã posse purgari, & pœnam euitari, & sic intelligãtur contraria. Lex autem illa, & si post tres. loquitur de præparatorijs iudiciorũ, in quibus mora bene purgatur, vt ibi, cũ suis similibus, sed post litem contestatã non purgatur. ff. de verborum obligat. l. si insulam, multo ergo minus purgabitur pœna semel commissa, nisi forte fingeretur nõ fuisse in mora. 2. q. 6. biduũ, de iudi. cum Bertol. ff. de in integ. restitut. l.

1 Et sic. sibi non nocet: & hoc verũ nisi essent socij. ff. de duo. re. de l. pen. s in Dy. scdm quem sibi imputer casus in societate participando, debuit .n. cogitare hoc euenire posse. ff. de cõdi. inde. l. in debita. loca. l. si qs domũ. l. A.

2 Bart. in l. si insulã. ff. de ver. obl. c. posuit. de loc.

diuus, sicut .n. a pœna canonis non appellatur. sup. de appel. cõsuluit. 3 & c. quia nos, nec a pœna legis, vt ff. de verb. sig. si qua pœna. sic nec purgatur, vt su. dictũ est, & hoc no. Gar. sup. eo. li. de ele. cupientes. §. quod si per. 20. 3 Io. And.

3 Vide q̃ ibi notaui i gl. priuato.

REGVLA XXVI.

Ea†que fiunt[b] a iudice, si ad eius non spectant officium, viribus non subsistunt.

† Facit hæc regula, vt citatus corã iudice incõpetenti nõ teneatur cõparere: si cõstat de non iurisdõne. Bar. in l. contumacia. §. cõtumax ff. de iud. de quo latius hic ꝑ Frãc.

Ea que fiunt.] Casus figuratur primo per capitulum, quorum vices. 67. distinct. hoc modo. Ponamus, ꝙ aliqs simplex sacerdos, vel alius cõstitutus in dignitate; puta archidiaconus decanus, vel cantor, nõ tamen eps ordinauit aliquem in diaconum proferẽdo verba, apta ad talem ordinem, vtrum iste sic ordinatus receperit talem ordinẽ? Respõde, ꝙ non, quia potestas ordinandi clericos non depẽdet ab ordine sacerdotis, nisi fuerit eps. Vel sic: Ponamus, quod aliquis simplex sacerdos nõ eps protulit ista verba apta ad conficiendum chrisma, vtrũ conficiat? Rñdet quod non. Idẽ est de consecratione monialium, & generaliter cum quis facit ea, quæ nõ spectant ad officium suum; per eum facta viribus nõ subsistũt. Item possent poni alij casus. videlicet ꝑ capitulũ, indulgentiæ, de penit. & remis. eod. lib. supra. aliqs eps, vel archieps concessit subditis suis porrigẽtibus manus adiutrices ad aliquod piũ opus, centum dies indulgentiarũ, utrum ualeat talis concessio indulgentiarum? Certe non, quia ad officium epi, vel archiepiscopi spectat solum dare xl. dies indulgentiarum. & non centum.

[Prima gl. dicit primo vnde sumpta, & ponit exẽpla: secundo dicit regulã etiam in bono ꝙ fit, locum habere & quod loquitur in alias iudice: tertio quærit, & ponit duas opiniones cõtrarias: quarto signat contrarium, & soluit: quinto dicit regulam nõ loquĩ in spiritualibus, quæ dependent ab ordine.]

b ¶ Ea quæ fiunt. Hæc regula sumpta est ex. l. ff. e. tit. l. factum a iudice. Pone casum. 68. distin. quorũ vices. ubi simplex presbyter ordines cõferẽdo, chrismãdo, virgines cõsecrando, nil agit. Item sup. eo. lib. de panitẽ. & remis. indulgentiæ, ubi non tenet indulgentia data ab epo vltra tenorem Concilij Generalis. Ad idem. ff. de iurisdictio, omniũ iudicũ. l. vlti. vbi dicit, extra territorium ius dicenti non pareatur impune. idem si super iurisdictionẽ suam velit ius dicere. Et habet hæc regula locum etiã cum bonum est id, qđ facit iudex, tñ ex quo ad eius nõ spectat officiũ, viribus non subsistit pone exemplum. 96. dist. bene quidem: bonum .n. est statuere res ecclesiæ alienari non posse. 12. q. per totum 2. de rebus eccle. nõ alie. per totum: tñ statutũ. Imperatoris super hoc nõ ualuit, qa ad eius non pertinebat officiũ, ut ibi. ad idem de appel dilectus. ibi enim officialis archiepiscopi bonũ & æquũ decreuerat; tñ qa id ad suũ non pertinebat officium ratione appellationis interpositæ ad Papã, nõ valet, quod fecit: generale .n. est, quod non sufficit bonum facere, nisi & bene id fiat. 16 q. 1. monachi 2. de postu. c. 2. ff. de re mil l. 3. §. bello, & facit. 23. q. 5. relegantes, & de collusi. c. 1. & quod ibi not. Et ꝙ dicit regula, ea quæ fiunt a iudice, alias subaudi; nã in eo quod facit non pertinens ad officium suum, non dicitur iudex sicut ergo procurator fines, mãdati nõ debet excedere, sic nec iudex fines iurisdictionis, & hoc dico, siue sit ordinarius, siue delegatus, siue arbiter; saluo eo qđ de ꝓrogatione no. s̃. de offi. dele. P. & G. Quæri solet, si iudex, ꝙ de decẽ tantum põt iudicare iudicat de xx. an. valeat sententia in debẽ. Dixit Ioan. quod non; 4 quia res iudicata non potest ꝓ parte tenere, & pro parte non tenere, ff. fami. ercis. in hoc iudicio, & hoc ipse no. 2. quæs. 6. §. diffinitiua. uerficu. cum certa ratione in fine. Ad contraria ibi signata. 12. quæstione secunda. si quos de seruis. C. de dona. sancimus, potest responderi id speciale fauore donatio-

4 Vr de mẽte Ph. hic cũ q̃titates sint diuisibiles ad do. l. d. §. si stipulati. ibi Franc. Are. ad eun. dẽ in l. consultandi in alia. C. de test.

donationum. Ad decr. de arbit. cum tempore. de præben. dilectus potest dici, quod ibi sententia cōtinebat plura capitula: vnde in vno potest tenere, in alio nō hic autem continet vnum tantum, & cum Io. cōcord. Accur. 1 ff. de iurisdict. omn. iudi. l. vlt. Hug. tamen, & Lau. tenent contrarium, s. q́ sententia bene tenet in decē, & dicunt sententiā rescindi tantum in superfluo, & hoc no. ex verbis illi⁹ vers. cum certa. dum dicit, q́ cōtra ius gestū vr̄. C. quādo prouo. non est neces. l. certa. & pro eis facit q́ no. de don. Apostolicæ. & reg. in. eo. vtile, & quod ibi dicā. pro Io. optime facit prædict. decre. s̄. eo. lib. de pen. & remiss. indulgentiæ. Pro Hug. & Lau. s̄. eo. lib. de arbi. c. 1. ff. de arbi. l. idem. §. si plures. Et facit hæc reg. pro his, quæ dixi s̄. eo quod quis mandato. Ad primū casū 95. di. c. 1. vbi presbyteri chrismabāt 2 ī frōte. Sed illud ad tēpus à Greg. fuit specialiter cōcessum, & dic vt ibi, tunc ad eorum spectabat officium, & si non ex ordine, ex demandatione, & vide quod de hoc no. de consec. d. 5. manus, in vlt. gl. Nec habet locum hęc regula in spiritualibus, quæ potius dependent ex potestate ordinis quā iurisdōnis. Hinc est, q́ si ep̄s, qui hoc potest ex ordine, consecret alienam ecclesiā, vel altare, vel ordinet alienum subditum, q́ non pōt ex iurisdictione, consecratio tamen, & ordinatio bene tenet: licet ordinatus executione careat. 7. q. 1. ep̄s in diœcesi de tēp. ord. q́ translationē. & dixi sup. e ratū. Io. An.

1 Qui tñ s̄-risū no. C. de re iudic. l. 2. Io. And.

2 Vide conc. Tri. ses. 7. de cōfir. cano. 3

ctant [a] officium, viribus non subsistunt.

¶ Idem.

REGVLA. XXVII.

Scienti [b] & consentiēti non fit iniuria, neque dolus.

¶ Idem.

REGVLA. XXVIII.

Quæ [c] à iure com-

a ¶ Non spectant.] 3 & hoc constat facit. ff. de re iud. contumacia. §. contumax non vr̄. vbi vero dubitatur tenetur quis ire allegaturus priuilegium. ff. de iudi. si quis ex aliena. secundum Dyn. quod dic, vt no. de accus. veniens in gl. fin. Io. And.

3 Hæc glossula ex nouel. Io. And. huc fuit trāslata.

Scienti, & consentienti.] 4 Casus in hac regula figuratur per l. 1. ff. de actio. emp. & ven. pro intellectu vnius casus est præsupponendum, q́ qñ vēditor vendit aliquam rem, debet prædicere emptori onera ordinaria illius rei; alias teneretur ipsi emptori. Sed ponamus, q́ tibi emptori stipulanti vendidi domum meam quæ debebat seruitutē domui vicini mei, forte seruitutem stillicidij recipiendi, vel altius nō tollendi, vel aliquam aliam seruitutē, & tu emptor sciebas bene: quòd domus mea debebat istam seruitutē ego autem sciens, q́ esses informatus de ista seruitute, non prædixi tibi illam seruitutem in vēditione facienda, vtrum possis agere contra me actione ex empto, vt diminuam tibi de pretio, quantum minus valet domus tibi vendita propter illam seruitutē? Rñ-detur q́ non: quia eras informatus de ista seruitute, ideo non erat opus, q́ vlterius de ea te informarem quia scienti, & cōsentienti nō fit iniuria, neq; dolus.

4 Phi. hic docet præsumptiones doli. Dy. Io. And. petūt, an cōpromittētes possēt cōtra pactū petere reductionē ad arbitriū boni viri, q̄ rit. Io. And an notoriū priuilegium sit allegādū. & quid de renunciante foro ordinarij Fon.

[Prima gl. primo dicit vnde sumpta, & ponit exempla; secundo supplet de scire debēte, & dicit in regula principium ponderandum: tertio ponit rationem regulæ, & notat copulam: quarto successiue signat; & soluit tria contraria.]

5 Dy. de iniuria ponit exēplū per l. 1. ff. de iniu. §. & vsq; adeo de dol. ponit l. 3. ff. de lib. hom. exhi. §. si quis volēt Io. And.

b ¶ Scienti.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. nemo vr̄ fraudare eos, qui sciunt, & consentiunt. Pone casum in ingenuo, qui sciens & consentens cōtraxit matrimonium cū serua, vel ecōtrario. 29. q. 2. si quis ingenuus, & c. si femina. In clericis, qui sciēter, & volūtate iocosa se adinuicem percutiunt s̄. de sen. exe. c. 1. Item in eo, qui sciebat rem, quam emebat seruitutem debere. ff. de act. emp. & ven. l. 1. in fi. 5 Et cōcordat ad hanc regulā. j. eo. eum qui certus. Et quod dicit hæc regula, scienti, dic vel scire debēti. ff. de ædil. edic. l. 1. §. si intelligatur. Ad hoc 16. dist. quòd dicitis, sup de cler. excom. Apostolicæ. sup. q́ me. eæ. e. en in fi. Itē dic scienti à principio; secus si ex postfacto 6. ff. de ædi. edic. l. iustissime §. vlt. Et no. q̄d dolus malus est omnis calliditas, fallacia, machinatio ad circumueniendum, fallendum, decipiendum alterū, adhibita, secundum Labeonē. ff. de do. ma. l. 1. §. 1. sed sciens non circūuenitur, fallitur, vel decipitur: ergo ibi nō infertur dolus. Ergo inductus ad clericatum, vel monachatū nō dr̄ dolum passus, quia non est deceptus. 10, q. 3. cōstituit. vbi de hoc, & de cōuer. coniu. dudum. in fi. & hoc dicit hæc regula nō inferri dolū scienti, & volēti; verū est vt ex eo agi possit; infertur tñ ita, quod nascitur ex eo actio per exceptionem elidenda, ff. de fur. inter oēs. §. vlt. & penul. Et no. q́ hæc regula formata est copulatiue & non disiunctiue, vnde hæc duo coniunctim requiruntur. s. q́ sciat, & consentiat; scienti. n. & non consentienti bene infertur iniuria & dolus. 15. q. 1. illud. cū similibus; ad hanc regulam signatur cōtra de sen. excō. contingit l. ibi: huius manus iniectio, & si non volenta, tñ iniuriosa noscitur. Sol. nō est iniuriosa. quia iniuria fit ipsi clerico volēti, vt hic, sed est iniuriosa, quia fit iniuria toti ordini clericali, & iō ibi sequitur, cum canon ille, &c. & ibi de hoc. Item cōtra, C. de rapto. vir. l. vnica, vbi si rapio virginem etiam volētem teneor. Sed hoc ideo, quia id voluit persuasione dolosa, quod plus est, quā violenta. 7. ff. de ser. cor. l. 1. §. persuadere. Item contra. C. de ser. corrup. l. si quis seruo. ibi sciens, & consentiens agit furti, & serui corrupti. Sol. de rigore, & rei veritate illi sciēti & consentienti non fuit facta iniuria; tñ de quadam æquitate agit, ac si iniuria vel dolus sibi fuisset illatus, vnde nec furtū fuit ibi factum, nec seruus corruptus, ex æquitate tñ agitur de vtroq; 8 & facit hæc regula ad id, q́ dixi sup. eo. possessor malę fidei, ad fi.

6 Idē Dyn. permodum obiectionis. Io. And.

7 Idem hic Dyn.

8 Propter delictū, & quia res est pernicioſi exēpli, & ibi vide Paulū d Ca.

Quæ à iure.] Casus figuratur per cap. quanto. s̄. de iud. in antiq. Laicis concessum est per ecclesiam, vt quamuis laici essent incapaces iuris spiritualis, & ei annexorū, vt possent ius patronatus possidere; (quatenus ipsi inducerentur ad fundandū, vel ędificandum, aut dotandū ecclesias) vt clericos idoneos in illis ecclesijs possent præsentare diœcesanus, qui diœcesani ad præsentationem patroni illos institue rent. Sed vtrum laici possint extendere illud priuilegium ad hoc, vt possint cognoscere de causis annexis causis spiritualibus? Est ibi tex. quod nō, quia ista cōcessio facta laici est exorbitans à iure communi. Et illa, quæ exorbitant à iure communi, non sunt trahenda ad aliquam consequentiam.

[Prima gl. dicit primo vnde sumpta, & ponit exempla, secundo dicit idē in ampliando, tertio soluit quęstionem.]

c ¶ Quæ à iure.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. e. tit. l. q́ cōtra rōnem. Pone casum. 16. q. 1. hinc est ēt. sup. de priui. sane. ff de cōsti. prin. l. 1. in fi. Et concor. ad hāc regulā. inf. eo. quod alicui. c. in argumētū. Potes igitur intelligere hanc regulā in priuilegio. vt sup. quia singulorum priuilegia legem cōem nō faciunt. 26. q. 2. nō exemplo Item in iure pone casum in Velleiano nā regulariter quilibet intercedēdo obligat: fallit in muliere, hoc ergo nō trahit ad cōsequētiā. 9 Et idem in simili b. & vide, q́ dixi sup. eo. priuilegiū. & quod no. de priuil. sane & no. q́ sicut ea, quæ exorbitant a iure communi, ad consequentiam trahenda non sunt, vt hic; sic nec amplianda, sed restinguenda, vt sup. eo. lib. de fil. presby. is qui fi. 10. ad idem s̄. e. odia.

9 Scilicet ad viros in quib* esset eadē facilitas, q̄ in mulierib. Io. And.

10 per quā ponebat hic Dyn. exēplā sed īpropriē vt patet ex glo. Io. And.

odia. Item licet fauorabile priuilegium amplietur, vt ibi: non tñ ad consequentiam trahitur, vt hic, & facit hæc regula ad qõnem, qua quæritur: An fratres Eremitani, vel fratres S. Augustini, & alij religiosi Mendicantes, & non Mendicãtes cõprehendant cõstitutione illa extrauagãti nouiter edita per Bonifaciũ Papã VIII. quæ incipit: super cathedram præeminentiæ Pastoralis, quę hr̃ ĩ cle. de sepul. dudum, in qua exprimuntur solummodo Minores, & p̃dicatores. Et quidqd alij dicant, dicẽdum est, q̃ nõ extenditur ad alios religiosos Mendicantes, vel nõ Medicantes, vel ad sæculares clericos, sed solum Minores, & Prædicatores amplectitur: tũ quia intentio Papæ vr̃ hæc fuisse, vt per verba ipsius constõnis apparet: tũ quia exorbitans est a iure cõ. illa constitutio, & ideo ad consequentiam non trahenda nec ampliãda, vt hic, vult. n. illa constitutio dari quartam, et de his. de quibus de iure dari non debet: sicut de ornamentis relictis, pro fabrica anniuersario 29. 30. & sic de singulis, puta relictis pro luminaribus, vel certis personis. de testa. c. vlt. de uerb. sign. ex parte 3. dicam ergo illa iura mutata, & correcta per constitutionem 1 solum quo ad expressos in ea: quo ad alios remaneant adhuc ipsa iura. Correctio. n. iurium est uitanda, sup. de esec. ecclesia uestra 2. cum si. In talibus. n. non arguimus de similibus ad similia, & concordat, q̃ dicã ĩ. eod. in pœnis. & facit ad hoc optime sup. eod. lib. de ele. statutum & de reg. constitutionem, & ita pronunciatũ fuit per profundissimæ scientiæ, & bonæ memoriæ uirum dominum Ioannem de Monte Murlo: & per me in quadam quæstione, qua fuimus ad consulendum assumpti.

¶ Io. And. & Phi. quęrunt an valeat statũ nõ vocatis absentib. illis tñ præiudiciabile.

1 Vide de hoc in 3. gl. & in præalleg. clemen. dudũ. §. hmõi ĩ gl. vt patet. I. A.

2 Hæc gl. Ex nouella. Ioa. And. huc fuit translata.

muni exorbitant [a] nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.

¶ Idem.

REGVLA XXIX.

Quod † omnes tãgit,[b] debet ab omnibus approbari.

¶ Idem.

REGVLA XXX.

In † obscu-

a ¶ Exorbitant.] quasi 2 deuiant, uel discordant: & idem uerbum in decret. prima, de fil. presb. sup. eo. lib. quam alleg. glo. Io. And.

Quod omnes tangit.] Casus figuratur multis modis, s̃m gl. Primo, per c. 1. 66. dist. Ponamus, q̃ aliquis fuit electus, & confirmatus in archiepiscopũ alicuius prouinciæ: qui quidẽ electus, & confirmatus petijt munus consecrationis: quæritur, qui debent esse præsentes in consecratione facienda? Respondet, q̃ omnes suffraganei suæ prouinciæ, quia illud negotium omnes tãgit: ideo debebat ab omnibus approbari. Item potest poni casus per c. quia propter. de elect. in ant. Ponamus, q̃ uacante Ecclesia Patauen. canonici illius Ecclesiæ voluerunt procedere ad electionem futuri prælati. Sed quæritur, qui debent adesse in electione facienda? Dicitur ibi, q̃ omnes canonici illius Ecclesiæ: & si sint aliqui absentes, debẽt uocari: quia cum illud negotiũ omnes tangat, debet ab omnibus approbari.

¶ Pro declaratione istius reg. ur̃, quod illud, quod oẽs tangit, non dẽt ab oĩbus approbari. Et arguit de toto titulo de his, quæ fiunt a maior. par. c. in antiq. ubi dr̃, quod talia põt expediri per maiorem partem capituli: & tñ tale negotium tangit oẽs. Item arguit de l. maiorem. ff. de pact. ubi dr̃, quod si aliquis debitor uelit facere cessionem bonorum, non est opus, quod oẽs creditores conueniant ad uidendum fieri cessionem bonorũ, sed sufficit, quod una pars cõueniatur: & alia parte creditorum inuita admittetur ad cessionem bonorũ faciendam. Glossa soluit dicens, quod aliqua sunt, quæ pertinent pluribus, ut uniuersis: & in istis ea, quæ fiunt a maiori parte capituli ualent, et altera parte c̃dicente: nisi c̃dicatur ex aliqua causa rationabili: secus si illa essent explicanda ex mera uoluntate: quia tunc deberent oẽs consentire, in c. cum omnes, sup. de constit. in antiquis: Alia sunt, quæ pertinent pluribus, ut singulis: & tunc omnes debent cõsentire. l. si per fundum. ff. de serui. rusti. prædio. fallit in pluribus casibus. Primo fauore liberationis. l. maiorẽ. ff. de pact. Item in arbitris fauore litium dirimendarum: si fuit compromissum in plures arbitros, valet sñia facta a maiori parte. Item si pluribus patronis cõpetat iuspatronatus præsentatio facta a maiori parte, valet propter fauorem Ecclesię: ne Ecclesia patiatur detrimentum propter longam morã, & vacationem.

[Prima glos. primo ponit exempla, & in fine reassumit primum exemplum secundo signat c̃rium, & remittit: declarat incidens contrarium: & ponit ius nouum: tertio arguit ad quæstionem: ponit opiniones contrarias, & secundum reprobat.

b ¶ Quod omnes tangit.] 3 pone casum in Archiepiscopo consecrando ab omnibus suffraganeis. 66. dist. c. 1. in electione facienda ob omnibus canonicis de electio. quia propter. in antiquis. In concedendo haustum aquæ: in quo omnes uocandi sunt, qui ius habent. ff. de aqua plu. arcen. l. in concedendo. ad idem 54. dist. cap. 1. 8. quæst. 1. licet. de tempo. ordina. si Archiepiscopus. C. de auth. præstan. l. ult. ff. de adopt. l. nam ita diuus. nam sic qui læduntur, uocandi sunt in confirmatione adoptionis, ut ibi. Et no. quod dicit id, quod tangit omnes, debere approbari ab omnibus: ergo non ualet, quod facit maior pars, & sic contra 65. dist. c. 1. sup. de his, quæ fiunt a maio. par. c. 1. ff. ad munici. quod maior. Sol. 4 Aut competit, ut singulis, aut ut collegio, quod prosequere, ut not. per Bernar. & Innoc. de constit. cum omnes. Fallit autem hęc regula in casu. Instit. de re. di. §. religiosum. uel. in commune, 5 ut not. in prædi. decr. cũ omnes. Ad id quod supra dixi, quod sufficit, quod facit maior pars collegij, contradicit decre. de re iud. cum olim. in fine ibi, plena omniũ, qui præsentes fuerint, &c. Sed ibi subauditur, uel maioris partis, ut ibi not. in ult. glos. nam illud dicuntur omnes facere, quod facit maior pars 6. 56. distin. Apostolica. de electio. cum inter canonicos. in prin. ff. ad munici. quod maior. interdum tamen requiruntur duæ partes. de electio. licet. & eo. tit. scriptum. cum similibus sup. eo. lib. de cler. ægrot. c. uni co. cum concor. Et facit hæc regula in argumentum ad id de quo olim dubitabatur, an in electione inferiorum dignitatum, uel canonicorum uocentur absentes: & uidebatur, quod non per prædict. decre. cum olim. in fi. hodie determinatum est sup. eo. lib. de præben. cum in Ecclesijs. Item est argumen. ad quæstionem, an Papa possit statuere inuitis acolythis, quod ipsi contineãt. & hæc quæstio not. 82 dist. proposuisti. & ibi dixi Ioan. quod non: quia castitas suaderi potest, non imperari. 32. quæstio. 1. integritas. Bartho. Brixien. ibi contra, cuius dictum penitus est falsum, nisi intelligas de promouendis: sed ipse de promotis etiam intellexit, ut eius uerba demonstrant. Monachis autem professis, qui renunciauerunt propriæ uoluntati, austerior regula posset indici, etiam ipsis non approbantibus secundum Innocent. qui hoc no. de regula super eo. Et est satisfiet pressum supra eo. lib. de statu regula. cap. unico, ibi monialibus indicitur austerior uita: licet non possit sine omnium uoluntate ordinem mutare. de his, quæ ui metu. cau. fi. cap. pen. Et not. quod secundum primum casum, quem posui, Archiepiscopus de iure consecrandus est ab omnibus suffraganeis: Papa tamen sibi hoc usurpat, 7 secundum Io. qui hoc not. 24. q. 1. pudenda. & 51. dist. qui in aliquo.

In obscuris.] Casus in hac regula primo figuratur per c. ex parte. sup. de censib. & per l. nũmus. ff. de leg. 3.

¶ Dy. declarat hãc regulam in cõtractib. l. vltimis voluntatib. & in delictis q̃ vltimũ prosequitur. Ph.

3 Dyn. ponit exemplũ per l. receptum. ff. de ser. rusti. prædio. Io. And.

4 Idem Dyn.

5 Ad idem ff. de relig. si plures. facit etiam ff. de pac. maiorẽ. de cur. cura. fur. consi. §. fin. vbi sufficit alterius auctor. Dyn.

6 Nisi dicatur nemine discrepante. Car. i cle. 2. de rebus. eccles. non alie.

7 Rectius dixisset hoc Papæ cõpetere suo iure, & eius auctoritate cõcessũ suffraganeis, vt ipsi Archiepiscopũ consecrẽt. vt patet per c. fiat chieps. ext. de temp. or. nec c. qi in aliquo 51. d. & c. pudeda. 24. q. 1. dicunt. contrarium.

in c.ex parte,dicitur.Ponamus,ꝙ in ciuitate Pictauien. sunt duæ mensuræ, vna maior, alia minor:aliquis emisit votum,qđ tali Ecclesiæ solueret tot mensuras : puta sex sextaria frumenti,vel sex bossellos frumenti:est mẽsura maior.alia minor, & non declarauit aliter animũ suum : videlicet ad quam mensuram intendebat illud frumẽtum solui:sed locutus est indistincte. quæritur, ad quam mẽsuram debet solui huiusmodi frumẽtum?Respõdet, ꝙ ad minimam mensuram:quia in obscuris minimum est sequendum.

ris a minimum est sequendum.

¶ Idem.

¶ Item potest poni casus per dictã l.nũmis. Ponamus, ꝙ in aliqua regione habent locum noua scuta, & antiqua:aliquis in testamento suo legauit Titio decẽ scuta quæritur,quæ scuta videantur legata ad hoc,quod hę res possit compelli ad soluendum illa scuta? Respondet,ꝙ videntur legati nummi minoris valoris: & sic legata videntur scuta noua,& non vetera: nisi alias appareret de voluntate testatoris tacite, vel expresse, quia tunc ad ipsam esset recurrendum, sed quando non potest coniecturari mens ipsius testatoris, in dubio habet locum ista regula.

[Prima glossa dicit vnde sumpta,& ponit exempla.Secundum ponit præambula regulæ, & ipsius rationem. Tertio signat ꝯrium de mediocritate sequenda. Remittit,soluit,solutioni obijcit,respondet,& declarat.]

a ¶ In obscuris.]Hæc regula sumpta est ex l.ff.eo.ti.semper in obscuris, & l.semper stipulationibus. Pone casum supra de censibus ex parte, vbi in dubio non compelluntur soluere vota ad maximam, sed ad minimam mensuram ad idem. ff.de lega.3. nummis.vbi nummis sic in genere legatis debentur minimi. Circa hanc regulam not. ꝙ in obscuris non statim inspicimus, quod est minimũ, imo inspicimus primo, quod est verisimilius,& quod plerumque consueuit fieri,vt ĩ.eod.inspicimus cum suis concor. & ff.eo.tit. l.in obscuris inspici. & si hoc scire non potest, 1 tunc inspicimus, ꝙ est minimum.vt hic. Primo ergo inspicimus,quod expresse agitur, puta 10.lib. Bonon.vel quod agitur tacite. 2 Tacite dico, vel ratione rei,quæ venditur. 10.lib.vel rõne personæ,vel rõne cõsuetudinis.vltimo,quod est minimum,vt hic. & est simile,quod dixi sup.eo.cum sunt partium. Et potuit esse ratio huius regulæ,quia de minimo non est dubium sensisse, quia si intellexit de maximo, ergo de minimo,qa plus includit sub se minus, sed non econuerso. & de hoc dicam ĩ.eo.plus semper. alibi tamen habes argumẽta de mediocritate spectanda.10.quæst.2.hoc ius. de offic.custo. c.1.& est expressum, ff.de leg.1.l.legato.in princ.vbi de hoc,ff.de auro & argento leg.qui lancem. C.de donat.si quis argentũ. §.si vero, & §.sequen.cũm simil.vide de censi. quanto in 3.gloss.& de filijs presbyter.litteras. in vltima gloss. Et potest dici, quod in speciebus, & artificijs medium inspicimus,vt not.ff.manda.l.fideiussorem,& sic intelligantur illa iura. In quantitatibus autem inspicimus, quod est minimum, vt supra dixi, & in prædict.l.fideiussorem, & ff.de leg.1. apud Iulianum.§.scio ex facto, quæ videtur contraria ad supradictam solutionem, nã ibi legato fundo, si duos fundos habebat testator, debetur minimus si non apparet de quo senserit, sed ibi non erat medium. Et aduerte,quia vilissimum hominem habere non expedit, & ideo legato, vel promisso homine, mediocris debetur, vt in prædi. l.legato. Sed vilissimos nummos habere nobis expedit, vnde etiam bagatinos,vt in prædicta.l.nummis,& vile triticum,vt pręli.l.fideiussorem,& ideo in his debetur minimum. Item habet locum hæc regula in pœnis, vt ĩ.eo.in pœnis.vt ibi dicam.

1 Idem hic Dy. per modũ obiectionis. Io.And.

2 Vide, ꝙ post Dy. dicã ĩ.eod.inspicimus in text.& super si.gl. Io.And.

3 Et distinctionem ibi positam plene prosequitur hic Dyn. tractans etiã plene, qñ in ꝯctib.& qñ ĩ delictis locũ hẽt hæc regula. &c. Io.And.

Eum qui certus.] Casus potest figurari primo per c. si duob.de ap.& per l.1.in fi.ff.de act.emp.& ven. Dr in illo c.si duobus, ꝙ duo litigabant cõrã Ẽpo Pictauien. vel eius officiali: qui tulit sñiam diffinitiuam in ca.huiusmodi:a qua sñia ambæ partes appellauerũt (ꝙ p̃t fieri : quia forte reũ condẽnauit in principali, & ipsum absoluit ab expensis, & sic actor appellat, eo quod iudex reum non condemnauerat in expẽsis: & reus appellauit,eo ꝙ iudex eũ cõdemnauerat in principali:) Vñ appellauit ad Archiep̃m Burdegalen. alius ad Papam:Ille,qui appellauit ad Papam appellationem suam reuelauit coram Papa,alius coram archiep̃o.Iste qui reuelauit appellationem suam coram archiep̃o Burdegalen.fecit citari suam partem aduersam,& archieps̃ sciebat, quod ipsa pars aduersa appellauerat ad Papam: Hoc non obstante : quia ipsa pars non comparuit, archiepiscopus illam excõicauit:vtrũ valeat sñia archiep̃i? Rñdet, quod non : quia ex quo sciebat talem appellasse ad Papam : & sic ad maius tribunal,non erat amplius certiorandus,secus si ignorasset.Ex hoc colligitur,quid ꝓdest mittere exoniatorem, qa si aliquis fuit exoniatus, & iudex faciat processum ꝯ impeditum,& exoniatum, non valet processus, alias si non misisset exoniatorem, teneret processus, sed postea probato legitimo impedimento veniret rescindendus, c.venerabilib.ŝ.de sentẽ. exc.eo.lib. ¶ Item in l.1.ff.de actio.empt.dr,qđ si quis vendat mihi aliq̃ rem debentem seruitutem, vel alia onera debet me emptorẽ certiorare de omnib.oneribus ordinarijs, alias possum agere ꝯ ipsum q̃to minus fuissem rem ipsã empturus. Sed qđ, ponamus,qđ ego sciebam onera illius rei, & quod res ipsa debebat illã seruitutem,& venditor non me certiorauit,vtrum possim agere ꝯ venditorem actione ex empto, vt restituat mihi partem pretij, quanto minus fuissem rem empturus, si me certiorasset de illis oneribus? Rñdet qđ non, quia qui certus est,certiorari non debet. ¶ Gl.arguit de c.cũ inter vniuersas, supra de ele.vbi dr,quod licet canonicus sciat mortem prælati, tñ est vocandus,vt ponamus sic, Ecclesia Pictauen. vacabat per mortem, vel renunciationem,scio illam vacationem,non compareo ad electionem etiam canonici non vocauerunt me, certũ est, quod possum prosequi cõtemptum,& licet sim certus, tamen sum ad hoc certiorandus.Respondetur,quod nõ sum certiorandus de vacatione, vel morte prælati cum sciam illam vacationem,sed sum certiorandus de die assignata ad electionem faciendam, ideo absentes sunt vocandi ad electionem,licet sciant vacationem.

REGVLA XXXI.

Eum † qui certus est b certiorari vlterius nõ oportet.

† Not. hanc reg. qđ vbi datur scientia, & certitudo, ibi denũciatio nõ est necessaria de qua vide plura hoc loco ꝑ Phil.

[Prima gl.primo ponit exempla. Secundo supplet de illo,qui certus esse debebat. Tertio tractat de canonico, qui sciebat ecclesiam vacare : & allegat concordantias ad regulam. Quarto arguit ad quæstionem.]

b ¶ Eum qui certus est.] 4 pone casum 11. dist.c.vlti. ver.sæpe dilectionem tuã,&c.supra de appe.si duobus. In Archiepiscopo, qui sciens illum excommunicauit, qui appellauerat ad Papam. ff.de act.emp.& vend.l.1. in fine. In eo, qui sciebat rem, quam emebat seruitutem debere, quia non aget ex empto, quanto minoris, 5 vt ibi,& facit sup.eodem.scienti,& quod ibi dixi,& not.ff eod.titu.nemo videtur.& quod ibi dicit,qui certus est subaudi, vel esse debet,nam non est necessariũ singulorum auribus intimari, quod est publice promulgatum.16.dist. quod dicitis, de postulat prælatorum,c.1.ff.de instit.sed etsi pupillus. licet autem canonicus, qui certus est morte Episcopi, de ipsius morte non debeat vlterius certiorari, vt supra de electio. cum inter vniuersas,tamen citari debet ad electionem faciendam,vt not Bernar. in dicta decreta. cum inter vniuersas,quod verum puto,nam qui certus est,vt homo certioratur, vt iudex 2.q.1.multi, & interdum certus adhuc certioratur ad cautelam, vt in prædicto c.11. dist. c.vlt.& concilium indistincte dicit absentes vocandos qui

4 Dyn.ponit exemplũ per l.1. ff. de ædi. edic. §.aiunt. & §. si intelliga. & l.si tñ §.ei q seruum. vbi emptor si scit, vel scire debet rei vitium per vẽditorem certificãdus nõ est Io.And.

5 Qñ venditor ... emptorẽ de seruitute certificare, ... est, & ibi Bar.ff. ... ctio.Pa...

qui sunt in loco,& ca.de elec.quia pp.præterea licet sciat ecclesiam vacare,diem tamen assignatã ad celebrandam electionem ignorat,& ideo vocãdus 1 est,& dies notificandus,arg.ff.de adul.l.denunciasse. cõcor.lat.ad hãc regulam sup.de rescrip.ab excõmunicato.ibi,qui defacto suo certus,& c.& de loca,& conduc. potuit.ibi dies statuta interpellari sinealia hominis requisitione,Vt s̃.e.li.de elec. cupiẽtes,circa principium, ibi,vel post obtentam de ipsorum electione notitiam , &c. Et est hæc regula iu argumentum ad qõnem,qua quæritur, an is,qui ingressus religionẽ in fine anni exiuit,si iterum eandem religionem ingrediatur,an debeat habere annum:& satis videtur,qđ non per hanc regulam:nisi conditio personæ, vel religionis mutata esset,& hoc tenet Bart.Brixi.in quæstionibus suis in quæstione quæ incipit. Aliquis intrauit monasterium. [Est venerialis 68.& idem Guliel. in Spec.de statu monachorum,versi.38.& vide quod ibi dicam.]

1 Vocandus est, vt eligat vbi .n. vltra sciam reqritur factũ alicuius, ei denũciandum est Bar.l.2.§. fin. ff. solu. mar Phil.

¶ Idem.

REGVLA XXXII.

NOn licet a actori, quod reo licitum nõ existit.

ADDITIO Qui sciebat rem, quam emebat, seruitutẽ debere: non aget ex vendito quanto minoris, vt tactum est circa prin.huius glo.Si vero ignorabat,agit etiam si venditor sciens seruitutem,vel vitium,dixit se nolle teneri nomine seruitutum,vel vitiorũ;hoc enim generale pactum nõ trahitur ad illa,quæ vẽditor sciuit.ff.de actio.emptio.& vend.l.hoc autem,& facit,quod ibi no.Dyn.& dixi post Vin.de pæn.& remis.cum infirmitas,in fine,& vide in Spe.de empt.& vend.§.videndum.ver.quid si venditor equi.& versi.sequen. Aduerte, Dynus signans l.denunciasse.supra allega.ff.de adulte.pro contraria ad regulam:soluit, quod in his,quibus necessaria est denunciatio, non sufficit scientia,vbi vero sola scientia est de substantia,non requiritur denunciatio,&c.Ioann.And.Phi. Francus.

NOn licet actori.2] Casus in hac regula potest figurari per c.prudentiam.s̃.de mutuis petitio.in antiq. Ponamus, quod à Sede Apostolica impetraui rescriptum delegatorium ad aliquos iudices in causa,quæ sperabatur moueri inter te,& me,& fuit cõmissa causa ipsis iudicib.cum clausula,remota appellatione;Coram eisdem iudicibus conueni te,& obtuli libellum meum.Cum restaret per te,reum rñdere meo libello;voluisti me recõuenire,& obstulisti mihi libellum reconuentionis:lite cõtestata in tua causa reconuentionis,& concluso,& renunciato in causa,iudex tulit sententiam diffinitiuam contra me ad tuum commodum ; & vtilitatem ; volui appellare : vtrum possim,& an sit appellationi meæ deferendũ? Respondetur,quod non; quia non debet licere actori,quod reo licitum non existit.

2 Io.And. & Phi.dicũt captũ in habitu laicali cõtinue gesto pducentem lras, q.b. vocat cleric⁹& canonic⁹ nõ probare clericaturã, Albert.l nõ dẽt ff.eo.s̃.secus si habitũ laici nõ gestasset,ex litteris,de trãsa.

[Prima gl.dicit primo,vnde sumpta,& ponit exempla:Secundo dicit quare formatur regula.Tertio ponit quasdam differentias.]

a¶ Non licet actori. Hæc regula sumpta est l, ff. eo. tit.non debet actori.Pone casum 4.q.4.c.2.ibi,accusatores & accusati æqua audiantur rõne.s̃.de mu.peti.prudentiã,vbi remotio applonis pdest reo,vt actori,ad hoc,C.de proxi.sacri scri.in sacris 3.§.& qm̃.li.12. Dyn. ponit exempla si reus post publicationẽ attestationum non producit testes.Item post litis cõtestationẽ nõ reuocat pcurator:ergo nec actor ĩ Auth. de test.§.illud.coll.7.ff.de proc.post litẽ.]Et facit ad hanc reg.s̃.eo.in iudicijs,& ꝙ ibi dixi Formata autem fuit hæc regula per hũc modum:quia fauorabiliores sunt rei,q̃ actores:vnde si qđ actori licet multo magis reo,qui fauorabilior est,vt s̃.eo.tit.cũ sũt. Sed ea rõne qua parilitas est seruanda in iudicijs. vt in præd.l in sacris,& sup.eo.in iudicijs.intelligatur idẽ iuris,& econuerso,vt non liceat reo,quod nõ licet actori.No.tñ,ꝙ reus maiores hẽt dilationes,quã actor,vt ff.de fer.l.vlt.& reus hẽt deliberationes,& non actor. vt in authẽ.C.de lit.contes. aut offeratur. canonizata.3.q.3.offeratur.Itẽ si reus plures habet ordinarios,actor elegit vnum. 3 saluo eo, quòd de scholarib.dr̃ in cõstõne Friderici. C. ne fil.pro parte authẽ.

¶ Idem.

REGVLA XXXIII.

MVtare b consilium habita,& sic a ctor recuset ordinarium;quod non põt reus ₰m leges,de hoc C. de iud.apertissimi; & C. de iur.om. iud. l.nemo. sed ₰m canones bene recusatur ordinarius l.11.q.1.peruenit,de fo.cõp.si quis ꝯ clericũ ₰m formã decr.de app.cum speciali,adhuc remanet differentia quo ad hæc,q̃a in prædicto casu actor vnum eligendo 4 reliquum sola voluntate accusat,ꝙ non põt reus; 5 imò necesse habet causam allegare, & coram arbitris probare,vt in prędi.decr.cũ speciali.& à prĩcipio hẽt proponi exceptio de suspecto,de hoc plene 3.q.3.offeratur.de reiud.inter monasteriũ. Ex superuenienti autẽ causa reseruatur per actorẽ,& reum,de off.deleg.cãm quę,& c.insinuãte.cum sim. Item reus de maiori excõmunicatione excipit cõtra actorem,sed non actor contra rerũ,de iud.intellexĩmus.de exce.cũ inter priorem. Item magis punitur contumacia actoris,quam rei,quod probatur sup.de do.& contu.causam quæ,& sup.e.ti.actor,qui & idẽ in similibus.Et no.quod si reus vult se onerare super sua probatione,mos ei gerendus est,vt ff.de prob.l. circa,& facit hæc regula.

4 Istud est regulare pl.cũ clerici.C.de epi.& cle.gl. ĩ ver.eligat. cũ no.s̃.đ of. leg.l.3.đ eo, ꝙ cer.Io.Ph.

4 Vel delegatũ impetrando recusator dinariũ,tñ & qñque reus impetrat. s̃. đ res.ceterũ & ibi dedi cõco.ĩ princi. Io. And.

5 Et sic eo casu fallit regula ff.e.oĩs definitio.ĩ princi.Io.And.

MVtare,]Casus in hac regula põt poni primo per c.publicato.de cler.in antiqu.Vacante Ecclesia Pictau.Canonici illius Ecclesiæ statim conuenerũt in vnũ pro electione futuri pastoris celebranda,& ordinauerũt,ꝙ ipsi procederent ad electionẽ prælati ꝑ formã scrutinij,& elegerunt duos,vel tres scrutatores ad recipiendum vota singulorũ,scrutatis votis & publicato,scrutinio aliqui canonici videntes se deceptos ob aliquã cãm,volũt recedere à sua deliberatione,& volũt mutare cõsiliũ.Quæritur an possint?Certe non,& hoc per rationem huius regulæ;quia quis mutare cõsilium nõ potest in detrimentum alterius. ¶ Item põt figurari per l. per fundũ.ff de seru. rust. præd. Ponamus quod sint plures habentes aliquem fundum communem,qui volunt imponere aliquam seruitutem in suo fundo:certum est,quod antequam valeat impositio seruitutis,requiritur quod oẽs consentiant in impositione seruitutis. Sed ponamus qđ aliqui istorum consenserunt in impositione seruituti s:cum postea dñs speraret habere consensum aliorum ,primi volunt mutare suum cõsilium,& alij postea consenserunt:vtrum possint mutare suum consilium in præiudicium fundi dominantis?Dicitur ibi quod non,per rationem istius regulæ.

[Prima gl.dicit vnde sumpta,& ponit exempla,& remittit ad regulam, quod semel , & ad casus ibi exceptos alium addens.]

b¶ Mutare.]hæc regula sumpta est ex l.ff.e.ti.nemo potest mutare. Pone casum in electione 8 q 2. dilectissimi.sup.de elect,publicato.& c ab eo.li 6.In eo, qui seruitutem cessit,qui mutare nõ põt,licet nondũ socij cesserint.ff.de seru.tu.rusti.pradio.l.per fundũ ad idẽ,C.de neg.ge.l.vlt.ff.quorũ leg.l.1.§.prodest. Illa igitur regula s̃.c.ꝙ semel intelligitur ₰m istã, si qñ ex mutatione voluntatis,vel placiti alteri impedimentũ vel detrimentũ affertur,vt dixi.& fallit in casibus ibi no. Itẽ fallit in suo hærede abstinẽte,vel

regu-

repudiante: qui re adhuc in eodem statu manēte adire pōt: vel tempus ad deliberandū petere. C. de repu. hære. l. vlt. ff. de iur. delib. si quis suus. 1 [Eodem modo respondetur ad l. ff. de col. bo nonnunquam.] Et facit hæc regul[illegible] quæ no. s̃. de elect. in causis.

1 Gl. sequitur Phili.

a ¶ In alterius, &c. a contrario 2 vbi alteri non præiudicatur, licet mutare. Et sic facit ad qu[illegible]nem dñi [illegible] scripsi s̃. eo. lib. de renun. c. 2. in gl. exquisite. in fi. Io. An.

2 Hæc gl. de nouella. Io. And huc est translata.

[illegible] non potest, in alterius a detrimentum.

¶ Idem.

GEneri. Casus pōt primo figurari per c. studuisti de off. leg. Sed pro intellectu istius casus est primo præsupponendum. quod legatus de latere, vel ēt alius legatus Papæ habet ordinariam iurisdictionē in prouincia sibi decret. & concurrit cum quibuscunque ordinarijs illius prouinciæ: ita quod potest adiri etiam in prima instantia.

CASVS. Ponamus: quod cum esset in hoc regno aliquis legatus Cardinalis, qui dicitur legatus de latere, & haberet ordinariam iurisdictionē in tota prouincia sibi decreta, Papa delegauit aliquam causam inter te, & me epo Fictauien. quæritur, vtrum iste legatus de cā possit se intromittere: quia erat talis cā, in qua quilibet poterat esse actor & reus? Rñdetur, ꝙ ipse legatus non potest se intromittere: quia suæ generalitati derogatur per specialem delegationem.

¶ Itē pōt poni casus per l. sanctio legum. ff. de pęnis. Ponamus quod à principe emanauit aliqua lex, per quam gñaliter imponitur pęna oībus contrafacientib. vel ɔ̃facientes puniuntur ad arbitrium iudicis. Aliquis facit contra aliquam legem antiquam, quæ imponit specialem pęnam: vtrum illa noua pęna, quæ imponitur per legem nouam, extendatur ad legem antiquā, quæ hēt specialem pęnam? Rñdetur, quòd non quia quis duplici pęna puniretur. Item quia generi per speciē derogatur: & ideo delinquens incurrit pęnam specialem, & non generalem.

¶ Pro declaratione huius regulę opponit de c. ex parte. de offi. dele. in antiq. vbi est text. ꝙ Papa mādauit alicui, vt mihi prouideret de tali archidiaconatu in tali eccl. proximo vacaturo in qua eccl. erant plures diaconatus: postea quidam alius à Sede Apost. impetrauit rescriptum, & gratiam, per quā mandabat Papa cuidam executori, vt si talis vellet resignare suū archidiaconatum, reciperet illam resignationem & illi, pro quo scribebat, conferret archidiaconū, & sic pro illo Papa scribebat in specie, & pro me scribebat gñaliter: & tñ ibi dr̃, quod si vacat archidiaconatus per resignationem, debetur mihi, & nō illi, pro quo scriptum est in secundo loco: licet ego haberē generalem gratiam, & iste specialem. Item arg. de c. cum ordinem, de rescrip. iuncto c. veniens, de præscri. & c. ex tua. de fil. presby. in antiq. ¶ Pro solutione istorū contrariorum rñdet glo. quod ista regula primo fallit in priuilegijs, vt si alicui concedatur priuilegium gñale; postea concedatur cuidā alteri priuilegiū speciale, contra illud priuilegiū generale non valet priuilegium speciale, nisi faciat mentionē de generali, & sic ista regula nō hēt locū in priuilegijs, sed habet locū in rescriptis. Sed adhuc in rescriptis fallit, si rescriptū generale venit purificandum in specie, vt in c. ex parte. de off. deleg. vt in primo cōtrario, litteræ gñales erant purificandæ in primo archidiaconatu, & primus non erat cōsecuturus plures archidiaconatus, sed vnum tm̃. Et sic proprie non est exceptio ab illa regula. Itē in c. ex tua de fil. presbyter. in antiq. dicitur, quod Papa concesserat priuilegiū alicui epo vt ipse eps posset dispensare cū filijs sacerdotum, vt ipsi licite possent tenere ecclesias, in quib. sui patres administrauerūt immediate: videlicet, vt fili⁹ posset habere illam ecclesiā, ꝙ est cōtra ius: quia filius quantumcunq; legitimus, non potest tenere ecclesiā sui patris: sed eps, vt dictū est habuerat priuilegiū, vt ipse posset dispensare cum istis: Accidit, ꝙ antequam eps vteretur suo priuilegio accessi ad Papam, & notificaui dño Papæ, ꝙ talis filius tenebat ecclesiā, in qua suus pater immediate ministrauerat, quare petebā, & supplicabā, vt Papa de illa ecclesia dignaretur mihi prouidere: vnde Papa dedit mihi executorē, cui mandauit, vt ipse conferret mihi illam ecclesiam; dicitur ibi quòd si eps dispensauerat cum filio antequā vterer litteris meis, quòd meus executor non poterit vti sua iurisdictione, & tñ litteræ meæ erant speciales, & priuilegium epi generale, & generi per speciem non derogatur? Respondet glo. quod ista regula etiam fallit isto casu, qñ virtute generalis potestatis est processum ad dispensationem; ideo si antequam eps dispensasset præsentarem litteras meas, & cepissem illis vti: tunc per meas litteras, quæ fuat speciales, esset derogatum illi priuilegio generali.

REGVLA XXXIV.

GEneri b † per speciē derogatur.

† Ista reg. nō procedit in spē subiecti. ua, quia illa exēpli tā posita vr̃. Bar. ī l. q̃situ. §. vlt. ff. de fun. instr. Idē regula nō procedit vbicunq. per genus q̃situ est ius particulari iuitæ inauferibile. l. singulariter. C. qui potiores

[Prima glo. dicit, vnde sumpta, & ponit exempla: Secundo dicit in rescriptis loqui regulam non in priuilegijs, & causam reddit. Tertio signat contrarium, soluit, & remittit, & ponit dictum gl. quod tres casus excipit. Quarto no. duo, & ad secundum signat contrarium, & soluit.]

b ¶ Generi. Hæc regula sūpta est ex l ff. eo tit. l. in toto iure. Pone casum. 93. dist. c. vlti. in diacono, qui est minor presbyt. nisi in illo speciali c. in quo obtinet vices epi. Itē s̃. de off. leg. studuisti, vbi de cā cognoscit delegatus speciales, non legatus gñalis. ff. de pęnis sanctio legum, quæ nouissime certam pęnam gñaliter irrogat his, qui legis præceptis non obtēperant; ad eas species pertinere nō vr̃, quib. specialiter ipsa lege pęna addita est, concor. ff. de l. 3. l. vxorē § codicillis, s̃. de rescrip. pastorali. §. 1. & de hoc eo. tit. c. 1. & 25. q. 2 in summa. Hæc regule hēt locum in rescriptis, siue primū sit generale, & secundū speciale, vt in prædicto ca. pastoralis, siue primum speciale, scdm generale, vt eod. titu. abbatem, siue eodem tempore datum sit generale, & speciale, ad hoc sup. eo. li. de rescri. c. pen. rescriptum aūt speciale non tollit priuilegium gñale, vt eod. tit. cū ordinē, ꝙ est cōtra, nisi de ipso priuilegio fiat mētio in rescripto, vt ibi voluerūt quidam huius regulæ dictū extendere ad priuilegia vt secundū speciale deroget primo gñali: sed hoc est falsum, quia semper valet primū, siue sit gñale, siue speciale, si in scdo non tollatur expresse sup. de præscri. c. veniens. s̃. eo. decr. cū suis si. Ratio diuersitatis est; quia per primū priuilegiū ēt gñale cōsequit q̃s statim plenū ius, sed per primū rescriptū gñale non cōsequit quis plenā iurisdōnē in specieb. de rescr. pastoralis, & c. ad hæc, & ideo statim tollit facilius. Cōtra s̃. de offi dele. ex parte, vbi scdm spāle non derogat primo gñali: sed ibi si bñ intueamur, vtrumq; fuerat spāle, & dic, vt ibi 3 [Et vt dixi in prædicta decre. s̃. de rescri. super si. vlt gl] Notauit igitur Goff. sup. de off. lega. c. 2 q̃d hæc regula fallit in trib. casib. In priuilegijs, vt de rescrip. cū ordinem, & cum genus ad vnicā rem refertur, vt in hac decr. ex parte, & cū speciales litteræ non exhibentur re integra supra de fil. presbyt ex tua. No. ex hac regula, quod non tantū valet genus quo ad speciem quantū ipsa species, ad idem sup. de appel. c. 2. eo. li. de procu. qui ad agendum. ff. si quis cau. sed & si §. quæsitū, cū sim. de hoc 23. dist. qnamquam, de off ordina: si sacerdos. Itē nota, quod licet per speciē generi derogetur, vt hic, & sup. eo. lib. de præbend. dudum, tñ species sub genere bene continetur. 13. quæstio. 2. non æstimemus, & præ-

Tenor l. sanctio legum. ff. de pęn.

Priuilegium speciale non tollit gñale. nisi de eo expresse mentio fiat.

3 Dic licet primū erat gñale verbis erat spāle effectu. ad hoc l. boues. § hoc sermone ff. de verbo. sig. l. nō pōt. eod. tit. & est gñale, vbi habēs spēm nō vtitur specie l. adoptio ff. de adop.

prædicta decre. dudum. & optime ff. de leg. 3. hoc legatum. vbi generale verbū, quæ vxoris causa parata sunt, singulas cōtinet species, & ff. q in frau. cre. l. vlt. §. 1. & ff. eo. tit. l. semper in generalibus specialia insunt. Contra ff. de donat. l. filiusfamilias. vbi dr, ꝙ si filio concessum est donare, non potest mortis causa donare: nisi specialiter fuerit permissum & sic gñali verbo, donatio, specialis donatio mortis causa nō cōtinetur, quæ species est, vt Instit. de dona. in princ. & est speciale, ꝙ ibi non tantum valet genus quoad speciem, quantum species, vt sup. dixi. & potest esse ratio: quia de his non videtur actum, vel cogitatum. C. quæ res pig. oblig. pos. l. 1. vel quia quandoque genus, vt proprium attribuitur speciei ff. de adoptio. l. 1.

† Regula præcedit si affirmatiue proferatur, si negatiue, dic per Bar. l. 1. ff. de uerbo. obl. Phil.

¶ Idem.

REGVLA XXXV.

Plus a † semper in se continet, quod est minus.

ADDITIO. Dynus, qui materiam huius regulæ, generi, &c. satis plene hic notauit, dixit eam amplificari posse in legatis, in substitutionibus, in contractibus, in legū latoribus, & in rescriptis, quem vide. Io. And.

Plus semper.] CASVS. in hoc c. figuratur primo per c. si quis dederit. 24. q. 1. vbi dicitur, quod inter scholasticos erat controuersia, quæ pœnitentia esset imponenda pro certo crimine, de quo in dicto c. Aliqui dicebant, quod erat imponenda pænitentia 5. annorum. alij 7. alij 10. annorum. Vnde Papa approbat opinionē illorum, qui dicebant, quod pro illo crimine, debebat imponi pænitentia quinque annorum: quia illa pænitentia imponenda plus, continet in se id, quod est minus. Item figuratur casus per cap. 1. de arbi. eo. lib. Tu & ego litigabamus ad inuicem: vnde compromisimus in tres arbitros, qui causam examinauerunt: & concluso, & renunciato in causa, ipsi tulerunt diuersas sententias, nec poterant concordare in vnam sententiam: quia vnus te condemnauit in 40. alius in 30. alius in 20. quæritur quæ istarum sententiarum valeat? Respondet ꝙ sententia illius qui condemnauit in minor summa, i. in 20. quia omnes alij videntur consensisse in illam summam: & hoc per rationem huius litteræ: quia in maiori summa minor est.

[Prima glo. dicit, vnde sumpta, & ponit exempla, & commentat duas alias regulas, Secundo successiue signat duo contraria, & soluit: Tertio ponit casum exceptum, & exponit, de quo plu ri intelligatur regula.]

a ¶ Plus semper. 1] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. titu. in eo, quod plus. Pone casum 14. q. 1. si quis dederit, vbi quidam imponebant pœnitentiam 10. annorum, alij 7. alij 5. & ibi canon hanc ultimam sequitur. Item in arbitris pronunciantibus quilibet diverso numero sup. eo. lib. de arbi. c. 1. & de arbi. l. diem. §. si plures, & facit Insti. de seru. §. actus. vbi qui actum habet, scilicet ius ducendi hominem, vel iumentum, vel vehiculum, habet & iter: sed non econtrario. Et est hæc regulæ ratio quare in obscuris sequitur minimum: quia plus, continet in se minus: sed non econtrario, vt dixi sup. eo. in obscuris. Et concor. ad hanc regulam inf. eo. c. licet. Cōtra, sup. eo. lib. de præb. cum in illis. §. vlt. vbi dr, quod si mandatur prouideri de beneficio, quod spectabat ad collationem capituli non adiecto cōiter, vel diuisim, non potest prouideri de beneficio, quod spectabat ad collationem alterius de capitulo. Sol. Illud facit forma mandati. & intentio scribentis, qui alterum solum grauare non intendebat. Item contra hanc regulam & illam, inf. eo. cui licet, & illam sup. eo. quod ob gratiam, & inf. eo in toto & sup. eo. lib. de præben. cui de non sacerdotal. vbi si mandatur alicui prouideri de præbenda integra etiam eo volēte sibi non poterit de dimidia prouideri: vel si mandatur prouideri de præbenda certi valoris, de præbenda minoris valoris, etiam eo volente prouideri non poterit. Ibi in fine patet solutio: quia id facit forma mandati, quæ exacta diligentia est seruanda, vt ibi. Item fallit hæc regula in casibus, vbi requiritur specialis expressio: vbi genus, quod plus est non continet speciem, quod minus est, vt dixi, sup. regula proxima. Et nota, ꝙ hæc regula locum habet in co, quod est plus quā titate: quod n. plus est, vtique tanti est: sed plus qualitate, non includit minus qualitate, vt dicam j. eod. cui licet.

1 Dyn. ponit exemplū per l. qui quartā ff. de lega. 1. ubi si testator intēdens legare quartā legauit dimidiam, debetur quarta, quæ inest, etsi intēdens legare quinquaginta, legauit centum p l. 1. §. si stipulanti. ff. de uerbo. obl. Io. And.

Plus in quantitate nō includit min⁹ in qualitate.

ADDITIO. Et sic soluitur contrarium de † l. solemus. ff. de iudi. quærit hic an statuta re cipiant inter pretationē, uel extensionem. uide eū & Dynū de materia regulæ.

Ioā. And.

¶ Idem.

REGVLA XXXVI.

Pro possessore b † habetur, qui dolo desiit possidere.

§. latrunculator. vbi cōceditur merum imperium. & de negatur cognitio ciuilium: Nam illæ sunt species distinctæ, vt not. ff. de iur. om. iud. l. imperium. & sic vna concessa nominatim, denegata sit altera, arg. C. de procur. maritus. Dyn.

Pro possessore.] Casus in hac regula figuratur multis modis: Primo per c. Ecclesia Sanctæ Mariæ. sup. de vt lit. pen. in an. l. quod si dolo, ff. de rei ven. Tu possidebas rem, quam asserebam ad me pertinere: non est dubium, quod possum agere contra te rei vendicatione. Sed quid, ponamus, quod tu desijsti illam rem possidere dolo tuo, quia data opera scienter ad me fraudandum desijsti illam rem possidere: nunquid possum agere contra te rei vendicatione, & tecum agere si adhuc possideres? Respondetur, ꝙ sic: quia pro possessore hr, qui dolo desijt possidere: ideo possum te cōuenire vtili rei vendicatione, & in ea veniet restitutio rei si possis rem recuperare a nouo possessore: Si autē restitutio non sit possibilis, iudex te condemnabit ad æstimationem rei, quæ æstimatio fiet per iuramentum meum: veruntamen si taxauero excessiue, iudex poterit restringere taxationem meam etiam post iuramentum, quia istud iuramentum, est iuramentū affectionis, quia iurabo, quod nollem carere illa re pro decem scutis, & nō est iuramentum ueritatis: ideo non possum redargui de periurio: sed si esset iuramentum ueritatis, iudex nō posset amplius restringere illam taxationem, uel reseca re, ut in auth. posita super l. properandum. C. de iud. Itē potest casus figurari per l. sed & si. §. quod ait ff. de pet. hær. possessor pro hærede dolo desijt possidere: certe non potest conueniri, ac si adhuc possideret: secus si nō desijt dolo possidere, sed casu fortuito res perijt: & hoc uerum, nisi esset in mora restituendi, ut in fine.

[Prima glossa dicit unde sumpta, & ponit exempla. Secundo dicit regulam intelligi non taliter, sed in tantum. Tertio dat simile, subdens de fictione. Quarto notat tria. Primo, hoc casu quandoque iurari in litem. Secundo, regulam etiam in prælato locum habere, tamen quo ad propria. Tertio notat contra regulam: & de probatione remittens dicit illum uerum in eo qui a principio sine dolo possedit.]

b ¶ Pro possessore.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eod. tit. l. qui dolo desierit & l. non parem esse & l. ad ea. §. semper. Pone casum sup. ut lit. penden. Ecclesia sanctæ Mariæ 2. ff. de rei uendi. quod si dolo, & l. si autē. §. sed & is. ubi conuentus rei uendicatione, si dolo desijt possidere, habetur pro possessore. Item in cōuento petitione hæreditatis. ff. de peti. hær. sed & si. §. quod ait. & §. perinde inquit. Item in conuento noxali. ff. de noxa. si bonæ fidei ff. si ex noxa. cau. agat. l. 1. §. 1. Idem in cōuento. quod ui aut clam. ff. quod ut aut clam l. semper. §. antepen. & idem in similibus. Hæc autem regula uera est quo ad hoc, ut in tantum teneatur, qui dolo desijt possidere, in quantum possidens, non tamen tenet taliter. nam contra possidentem datur directa, hic autē datur utilis, ut ff. de noxalibus. l. electio §. ultimo. [Et quia istæ non differunt in substantia. ff. de nego. gest. actio. ideo effectualiter habetur pro possessore. Dynus & uide quod non in Spec. de interro. §. 2. uersi. quid ergo

go si egi. Quid sit dolus dixi sup.eo.tit scienti. Et est si. ad hāc regulam sup.de dolo,& cōtu.contingit,vbi ille, qui causa rei seruandæ non potest adipisci possessionē ob dolum, vel potentiam rei, elapso anno efficitur verus possessor, ac si possedisset corporaliter. ad idem, ff.

betur [a] qui dolo desijt possidere.

¶ Idem.

de dolo, & eleganter §.si dolo. Et not. hic de fictione: quia ius fingit eum possidere,qui nō possidet in veritate, & imperator: Consentaneū nobis est, vbi nulla stipulatio fuit interposita, intelligi eam adhibitam. C.de rei vxor.act.circa prin. ad idem, ff.de adopt.si arrogator. 16.q.3. si saerdotes de transla. inter corporalia, & facit, quod dixi sup.eo.sine possessiome. Dicit tamen lex, ꝙ per fictionem iuris veritas non confunditur nec deletur, C.de iure dot.in reb. Et not.quod contra eum.qui dolo desijt possidere,& fecit, vt non haberet possibilitatem dandi iuratur in litem ad æstimationem rei,& ibi præcedit iurm, & sequitur iudicis taxatio, & est speciale, quia illud iurm.est de effectum,non de veritate,quod dic vt plene not.in ff.de in lit.iuran.videamus.§.iurare. Item no.ꝙ hæc regula locum habet in priuato,& etiam in prælato,quo ad bona propria. Si autem Ecclesia desinat possidere dolo prælati,non habet locum in Ecclesia iste rigor:quia delictum personæ, &c. vt ĩ.eo.delictum.cum suis concor.& hoc not.Ber.secundum Lauren.sup.vt lit.pen. Ecclesia 1. in vlt.gl.Item not.ꝙ regula dicit,dolo:quia si sine dolo tēpore quo mota est lis, vel quo res iudicatur, desijt possidere,absoluitur, sup.de exce.aduersario. ff.de rei ven.sin autem.circa prin. Sed si iterum incipiat possidere,& iterum agatur contra eum, non obstat exceptio rei iudicatæ,vt ibi dicitur, Si agens dicat reū dolo desijsse possidere:reus autem dicat, quod desijt sine dolo:quis habeat probare,quæri solet: de quo dic,vt not.per Ber.in prædi.decre.de excep. aduersario. & quod supra dixi,ꝙ qui sine dolo possedit. Si autem a principio dolose possedit,puta, per vsuras, furtum, vel rapinam, vel simili modo:etiam si sine dolo possidere desijt: puta naturali interemptione,vel casu, vel furto, vel volentia:nihilominus tenetur.ĩ.de vsu cum tu,de rap.super eo.& C.de fur.subtracto.ff.de vi, & vi arma.l.1. §.rectissime. & facit.quod dixi sup.eo.mora.

1 Ibi dicit Bern. ꝙ si possideat tēpore litis cōtest. præsumitur dolo desijsse: nisi ɔ̃rium probet.Dy.plus dicit hic. s. idem si post libellum receptum: uel si denūciaueras sibi actor se daturum libellū allega. ff.ex quib.cau. in poss. ca. l.2. & qd̄ no.eo. Ful.§.qd sit latitare. all. ēt l. si fundū. C.de rei uend. & de eden. l.quędam.§.nihil Io.And.

a ¶ Habetur.] quo 2 ad sui damnum,non quo ad commodum: vnde possessori cauetur, non ei,qui dolo desijt.ff.de rei ven.l.hæc si res,& l.is qui dolo. Ioan.Andreæ.

VTile non debet.] Casus primo figuratur per l.sancimus. C.de dona.licet quilibet sit moderator rei suæ,tamen iura volunt,vt quis non possit facere donationem, vltra summam centum aureorum, absque insinuatione, & donando immense, ius præsumit, quod ibi sit aliqua circumuentio: ideo iura volunt, vt antequam fiat tali donatio, ꝙ denuncietur iudici. Sed ponamus, ꝙ donaui alicui summam mille aureorum: vtrum ista donatio annihiletur. in totum, vel valeat in summa centum aureorum, quam possum donare? Rñdetur, quod valet talis donatio vsque ad summam legitimam, sed vltra non valet: & hoc per rationem huius litteræ: quia vtile non debet vitiari per inutile: ꝙ verum est, quando vtile separabile est ab inutili. Item potest casus figurari per c.si quos 12.q.2. Dicirur ibi,ꝙ Ep̄s, vel alius prælatus Ecclesiæ,seruum Ecclesiæ benemeritum potest manumittere:licet manumissio sit alienatio: & prælatus Ecclesiæ non possit alienare res Ecclesiæ,maxime mancipia. Sed ponamus,quod prælatus Ecclesiæ alicui seruo bene merito dedit libertatem, & vltra dedit sibi aliquam possessionem Ecclesiæ: certum est,ꝙ donatio illius possessionis Ecclesiæ non ualet:sed vtrum propter adiectionem istius donationis inutilis vitietur manumissio? Respondet, ꝙ non & hoc per rationem huius litteræ: quia vtile non debet per inutile vitiari:quia manumissio erat vtilis:ideo non potest vitiari per adiectionem donationis rerum ecclesiasticarum,quæ est inutilis.

2 Hæc glossula ex nouella. I.An. huc est trāslata.

[Prima glossa ponit exēpla:Secundo vltra tria exempla alleg. ad hanc partem Brocar.22.iura, s.9. can.4.decre. & 9. ll.Ad partē ɔ̃riū allegat tres cā. 3.decreta. & 4.ll.ponit solu. Barth. Brixiē. demum plenius soluit respōdens ad contraria.]

REGVLA XXXVII.

VTile [b] † non debet per inutile vitiari.

† Vltra Dy. hic declarātē regulā ui de Phil. ponētem 8. limitationes. & lege Do. meum, §.ꝙ si quis. inst. de inut.stip. & Panor.ca. dilectus nu. 6.de pręben. doct. c. turbat. c.si qd. 37.d.

b ¶ Vtile non debet.] Pone casum 12.q.2.si quos.de seruis. vbi Episcopus manumisit seruum bene meritū, cui dedit vltra 20. sed illud amplius tantum reuocabitur supra de præben. dilectus. vbi confirmatur factum legati in vno capitulo, & non in alio. C.de donat.sancimus. vbi tenet donatio pro parte, & pro parte non tenet.

[Dynus ponit exemplum per l.si duobus. §.hæres. ff.de leg.1. vbi debetur legatum ad quod præstandum dānatus est hæres,& non hæres.] Et no.ꝙ hoc est Brocardicum: & pro hac parte faciunt iura supra inducta ad idem 37. dist.turbat. & c.si quid veri.1.qō.1.nonne Sodomitæ, & c.dominus declarauit 12.q.5.quia.17.q.4.q.12.q.4.inter cetera.23.q.4. quid ergo.de cons.dir. 4.si non sanctificatur. supra de arbit.cum tempore.de donat.Apostolicæ.& quod ibi not.de testi. Raynutius, & c.Raynaldus. Insti.de inuti.stipu §.quod si quis,vbi si stipulor mihi,& alij, tenet stipulatio ꝓ dimidia pro alia dimidia non ff.de usuris. usuras vbi illicitæ vsuræ ēt mistæ sorti non vitiant sortē, & eo.tit.l.placuit. vbi stipulatus vsuras vltra modum licitum, vel vsuras vsurarum,licitas tantum petit,licet non vltra. & ff.de iud. eo.l.siue generalis, vbi si generalis procurator,vel specialis dotis dandæ causa cōstitutus, amplius quam fuerint mulieris facultates promiserit: non valet ipso iure promissio in superfluo: sed vsque ad licitum modum bene. & C.de transact.si ex falsis. vbi transactio tenet pro parte, & pro parte non.C.de vsur.cum allegas C.si cer. peta. si pro mutua. vbi pœnæ promissio tenet vsque ad legitimam quantitatem vsurarum, & non vltra.& C.de secun. nup.hac edictali. §.si uero. ubi si ultra statutum modum relinquitur vitrico, vel nouercæ, id quod plus est solummodo reuocatur. C.de libe.præter. vel exhære.auth.ex causa.ubi dicitur ex causa præteritionis, vel exhæredationis irritū est testamentum, quantum ad institutionem: cetera namque firma permanent: 3 per quæ & similia probatur utile per inutile non vitiari. Econtra, quod vtile vitietur per inutile probatur 9.dist. si ad sacra.23. dist.c.quorundam 3. qō. 9.pura. sup.de offi.deleg.cum super.& c.super quæstionum. §.si vero.de re iudic.ad probandum. ff.de aqua quotidia.& æstiua l.1.§.Item quæritur.ff.de arbi.1.Pedius. alias incipt, parui refert. ubi compromissum in seruum & liberum factum non tenet ff. de transactio. cum hi.§.prætor,ubi requiritur totum utiliter gestum. & Instit.quib.mod.tol.obligat.§.præterea.ubi prior sti pl'o utilis utatur prætextu sequentis nouationis, licet sit inutilis. Solu.dixit.Bartho. Brixien. & hoc not 3.q. 9.pura. quod utile per inutile uitiatur, ubi in iure id inuenitur expressum:alias non. Vel dic,plenius,quod regulariter 4 vtile non uitiaē per inutile, ut hic patet,: uides enim, quod hęc pars probandi,scilicet negatiua, hic ponitur pro regula. Habemus igitur stare regulæ,nisi specialitatis ratio, uel casus specialis contra regulam appareat,ut dixi supra in rubrica.Est autem contra hác regulam casualiter inuenire utile uitiari per inutile, ut in contrarijs.Et est specialitatis rō,quia utile & inutile sunt inseparabil a, 5 ut uides in c.quorundam in decre. cum super.& in l.Pedius. & in decre.super quæstionum. & in decreta. ad probandum.in l.Pedius. & in omnibus contrarijs probatur optime hæc solutio. ff.de aqua quotidia.& æstiua.l.i.§.Trebatius.& §.item quæritur,

3 Quia in illis filius nō dehonestaē sicut per instōnē extranei,& an appellatio.ceterorum contineant fidei commissa,tabulæ pupillares, dixi post Igneū, legens d.authen ex cā. C.de lib. pt.

4 Idē Accu. in præall. l. Pedius. Sed dicebat Dy. solutionem nō sufficere. in casuum exceptorum specialis ratio reddatur. Io. And.

5 Idem Ioā. Mon.hic, & Philip.

quæritur. dicitur enim in §. Trebatius. ꝙ si habeo serui tutem ducendi ad aquam certum numerum pecorū, si plus ducam, superflua poterit dn̄s remouere, & in §. itē q̄ritur. dr̄, ꝙ si habeo seruitutem ducendi certam aquā per fundum tuum, & ego aliam aquam illi misceo, quod a toto potero prohiberi. Ratio ergo diuersitatis ē: q̄a pecora separabilia sūt, aqua mista īseparabilis, ideo ī primo ꝓhibeor solū a sup̄fluo, in secundo a toto. Itē probatur optime. ff. de ædilit. edict. l. plerumque. & l. ædiles. §. cū autem. & §. seq. vbi si difficilis est separatio, redhibito vno, redhibetur & reliquum ad idem. ff. de leg. 1. plane. in princ. ff. de verborum oblig. l. 1. §. sed si mihi: & l. quæ extrinsecus. cum similibus. Colligitur solu. ff. de vsur. l. pecuniæ 1. respon. in vlt. gl. & Arg. contra. ff. de dona. inter virum & vxo. si sponsus. §. 2. Sed illud speciale donationum fauore. Item contra prædicta. ff. com munia prædi. l. proprium solum. vbi si vendo propriū solum, ita vt mihi & vicino seruiat: mihi soli & non vicino seruitus acquiritur, & ff. quod cum fal. tu. l. 1. §. sed Pomponius. vbi si verus tutor auctoritatem præstitit cum falso tutore, tenet ipsius veri tutoris auctoritas. Et ideo subdistinxerunt quidam, si vtile & inutile sunt inseparabilia, & vitium est in re: tunc vitiatur. vt supra dictum est. Si autem vitium est in persona adiecta, tunc non vitiatur, & sic intelligantur hæc contraria. Sed hæc solutio reprobari videtur per prædi. decreta de offic. deleg. cum super, & ideo posset responderi ad prædict. l. quod cum fal. tut. ff. vt ibi no. Bernard. Vel posset dici ꝙ in illa l. verus tutor, & falsus auctoritatem non simul, sed separatim p̄stiterunt, & ideo cū actus commiscui non fuerint, vtile non habet per inutile separari. Ad l. proprium. ff. communia prædi. benefateor ꝙ seruitus est res indiuisibilis: sed ibi vendens, seruitutem integram sibi, & integram vicino acquirere voluit 1. Seruitus autem vicini bene est separabilis a seruitute vendentis, & ideo altera vtilis per alteram inutilem non vitiatur. Ad leges autem superius allegatas. ff. de arbi. l. Pedius. & ff. de trāsactio, cū hi. §. si prætor, dico quòd ibi non erant duo quorum alterū vtile esset, alterum inutile, sed vnum solum, s. transactio super alimentis in secundo casu inualida, quia non quæsierat prætor de omnibus, quæ mandat orator in primo casu vnum fuerat compromissum, & non duo. Sed ad hoc vltimum est melior prima solutio. Videtur tamen fallere prædicta solutio in casu. ff. de fideiusso. l. Græce. §. illud. vbi dicitur, quòd si fideiussor obligatus est in duriorem causam quam principalis, omnimodo nō obligatur, sed secundum opinionem illam, quæ exponit omnimodo non obligatur, in eo. s. quod excedit. non contradicit.

1 Sed in l. Pedius. nō fiebat in solidū cōpromissū, q̄a tūc secus ut ī l. seq. sed cum ita. Ioa. And.

¶Idem.

REGVLA XXXVIII.

EX eo non a debet quis fructū consequi, quod nisus extitit impugnare.

EX eo non debet.] Casus figuratur per l. Papinianus §. meminisse. ff. de inoff. testa. Pater meus instituit extraneum hæredem suum, quod me filium suū exhæredauit, tamen per suum testamentum legauit mihi aliquam rem: puta pratum, vineam, vel domum: hæres scriptus post mortem patris adiuit hæreditatem; hæreditate adita conueni hæredem scriptum querela inofficiosi testamenti; succubui in querela; quia hæres probauit, quod commiseram ingratitudinem erga patrem meum; volo postea capere legatum mihi relictum in testamento; Respondet quod non possum; quia non debeo habere legatum ex testamento, quod nisus fui impugnare.

[Prima glossa ponit exempla; Secundo dicit tria debere concurrere, scilicet quòd perseueret, quod non ratione officij id faciat, & quod idem sit capitulum. Tertio inducit concord. & simile. Quarto conuertit regulam.]

a ¶ Ex eo non debet] pone casum in eo, qui dicit decretales epistolas non esse auth. quia nullam debet pro se allegare. 29. dist. si Romanorum ad idem 8. dist. quo iure. Item pone in eo, qui impugnat compositionem, ꝙ ex ea beneficium non consequitur. sup. de censi. cum olim. Item in eo, qui impugnat testamētū dicēs illud inofficiosū: qui si id im ꝓbe dixit & succubuit 2. quicquid ex testamēto capiebat ꝑdit ff. de inoff. testam. Papinian⁹. §. meminisse. ad idem 13. q. 2. quā præposterum. sup. de testi. p̄sentiū. C. de ijs, quib. vt indig. l. alia causa est. Et dicit lex. absurdum est, quem redire ad id, ꝙ semel renūciandū putauit. C. de re. credi. si quis iusiurandū. Et facit ad hāc regulam. sup. eo. ꝙ semel; & ꝙ ibi dixi. Et quod hic dicit: nisus extitit, dic cū effectu, saltem quātū in eo fuit: q̄a ꝑseuerauit: Si aūt simpliciter ꝓtestaretur, secus esset, vt intelligit. Ber. prædict. decre. de testi. p̄sentium. Idem si inciperet agere vel excipere. & desisteret ante sn̄iam 3, vt probant p̄dictæ leges. §. meminisse. & l. alia cā est. & hoc no. Ber. in p̄dicta decret. de censi. cum olim. (Et hic Io. Mon. allegat verba intelligenda cum effectu. de cleric. non resid. relatum. hæc allegatio non videtur bona: quia effectum non habuit, qui succubuit, sed intellexit effectum ex ꝑseuerantia.) Et qđ dicit hæc regula, verū intelligo, nisi forte ex necessitate officij habuerit impugnare 4: nam tunc proprio nomine fructum consequi posset; hoc probatur. 3. q. 7. §. tria. & ca. infames versi. si contra patrem pupilli. ff. de postu. l. vlt. ff. de iud. Iulianus ait. & melius. C. de admini. tuto. vel curat. cum quædam, vbi filius præteritus a matre, tutor vel curator instituti hæredis hæreditatem adeundo nomine pupilli sibi non preiudicat. ad hoc sup. eod. lib. de elect. c. pe. §. porro. Item licet quis impugnet sententiam in vno ca. ex alio capite cōsequit̄ fructū, de testa. Raynutius, & c. Raynaldus, & facit quod dixi sup. regula prox. Et concor. ad hanc regulam. 1. q. 7. c. 1. & 96. dist. si Imper. de postul. c. vlt. Et simile est quod dr̄. Frustra legis implorat auxilium, & c. de vsu. quia frustra. Item not. ꝙ sicut non debet quis consequi fructum ex eo, quod impugnat, vt hic: ita econuerso non debet quis impugnare id, ex quo fructum cōsequitur. 19. distinct. ca. 1. 3. q. 3. si quis testibus. 3. q. 8. cuius in agendo. de censi. cum olim. in fi. ad hoc de transa. ex litteris, & aperte. ff. de iu. dot. l. cum in fundo ver. & si quidem. ff. solu. matr. sed & si ideo. Et hoc sane intelligas secundum ea, quæ dicta sunt supra in alio casu.

2 Hoc dr̄: q̄a si obtinuisset certū esset ex illo legata nō deberi. vt ī l. statim alleg. §. si ex causa. & l. Titia. Io. And.

3 Et sic ēt rn̄det ad l. postle. ff. de ijs q̄ vt ĩndi. Ioa. And.

4 Vel dic q̄d aliud ē dicere, testamētū falsū, aliud inofficiosū; q̄a sic ꝑdunt̄ legata. si aūt dicat̄ minus solēne, legata nō ꝑdunt̄ Dy. Ioā. An. c. si. de iure iur. s̄. e. item reprobās, & tn̄ succūbēs, utitur remedijs sui aduersarij exēplū, ex positione negata non adiuuaris; dixi s̄. e. de ɔfes. c. 1. tn̄ ꝑ ꝓbationes positionis negatę beneadiuuaris, ut docet Phi.

¶Idem.

REGVLA XXXIX.

CVM

CVm quid.] Casus in hac regula figuratur multis modis. Primo, per c. denique. 3. dist. hoc modo, statutum fuerat ante illud c. denique, ꝙ omnes Christi fideles ieiunarent diebus quadragesimæ, & sic abstinerent ab esu carnium: Ex qua constitutione insurgebat dubium, vtrum diebus quadragesimæ esset licitum vti ouis, caseo, lacte, & alijs lacticinijs; deciditur in illo ca. quod non, quia cum prohibitus sit esus carnium, videntur prohibita quæ trahunt originem sementinam a carne, nam cū quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo.

¶Item potest poni casus per c. eos. 81. dist. sic. Ponamus quod aliquis in pœnam sui delicti fuit suspensus ab officio, utrum in consequentiam videatur etiam suspensus a beneficio? Respondetur quod sic. quia propter officium datur beneficium. Et cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo.

¶Item figuratur casus, per c. pastoralis de app. in antiq. Alicui propter contumaciam suam vel delictum suum est prohibita communio Ecclesiæ, in qua est stipendiatus, vtrum videantur sibi prohibita stipendia ordinaria illius ecclesiæ? Rn̄deo ꝙ sic, ꝑ rōnem huius regulæ.

[Glo. seq. ponit exempla.]

a ¶ Cum quid.] pone casum in prohibito a carnibus, qui prohibitus intelligitur ab omnibus quæ trahunt se mentinam originem.4.dist.denique. Et prohibita concupiscentia per legem, prohibita intelliguntur omnia mala, quæ sequuntur ex illa.de const. nam concupiscentiam. Item prohibita alienatione, prohibita intelliguntur vēditio, donatio, manumissio, &c. C.de reb. alie. non alie.l. vl.ad idem de rebus eccl. non alie.c.nulli. Item prohibito officio & beneficiū 8 1. di.eos. Itē & furto prohibito, prohibetur omnis rei alienæ illicita vsurpatio: prohibita mæchia, omnis illicitus concubitus prohibetur. 14.quæst.5.penale.32.q.3.meretrices. Et cui prohibetur ecclesiæ communio, & eius stipendia prohibita intelliguntur.de appella.pastoralis. in fin. ad idem. ff.de ser.expor.l.cui pacto. Et concor. ad hanc regulam inf.eod. accessorium.

quid [a] prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo.

¶ Idem.

P REGVLA XL.
Pluralis locutio, [b] duorum numero est contenta.

¶ Idem.

I REGVLA XLI.
IMPVTA-

ADDITIO. Est regula huic similis: Aliquo prohibito, omne id prohibetur, per quod peruenitur ad illud, & hæc loquitur de consequentia prohibitionis mediorum, per quæ peruenitur ad extremum. Ista vero loquitur de consequentia prohibitionis extremorum, quæ procedunt ex primo prohibito. Et in hoc simili pone exemplum.ff.de sponsa.l.oratio. & ibi concor. Ioan. Andr.

a Facit hæc reg. q̄ p duos testes reprobet instr. l. opt.C. de cō. & promi.stip. Phil.citat. c. 3.loco.de testi. hic. & pb. vide doct.l.1. exercēdis.C. de fide instr. Io. An. hic.

Pluralis locutio 1.] Casus in hac regula potest figurari per c.hoc quoque de consecra.dist. 1. Iure cautum reperitur, quòd cum sacerdos Missam celebrat, de honestate debent esse plures audientes, vt illa verba, Dominus vobiscum: possint verificari: Sed quæritur quot debent esse presentes? Rūdetur q̄ sufficit q̄ sint duo: quia pluralis locutio, duorum numero est cōtēta. ¶ Item potest casus figurari per c. is cui.§. 1.de preben. sup.eo.li. Papa dispensauit mecum, vt possem obtinere plura beneficia, aliter non declarando: Quæritur quot beneficia potero obtinere virtute dispensationis ibi dicitur, q̄ virtute illius dispensationis potero solum obtinere duo beneficia: quia cum dispensatio sit odiosa, est restringenda: & in odiosis sufficit q̄ verba possint verificari, & illa verba verificabūtur in duobus beneficijs: quia pluralis locutio, duorum numero est contenta. ¶ Itē potest casus figurari per. libertas. §.post annos.ff. de manumis.test. Aliquis Titius veniens ad mortē suā condidit testamentum, & in testamento suo cuidam seruo legauit libertatem post annos quæritur post quot annos seruus consequatur libertatem? Respondetur post duos annos, quia verbum, annos, verificatur in duobus per rationem huius regulæ.

[Prima gl. ponit exempla. Secundo opponit de vna. l. & dupliciter soluit Tertio dicit in testib. regulam procedere, ubi numerus non adijcitur, opponens 16.casus, ubi plures quam duo requiruntur. Quarto dicit regulam in pronominibus locum non habere.]

b ¶ Pluralis locutio.] Pone casum de consecr.dist. prima, hoc quoque.ibi, Dominus uobiscum, duos numero comprehendit. Item sup.eo.li. de præben. is cui, §.1. ubi beneficiorum nomine duo tm̄ beneficia continentur. Item per l. ff. de manumis.test.libertas.§.post annos. nam si legetur libertas seruo post annos, de duob. intelligitur. Item si promittitur uel legatur post dies, de duob. intelligitur. ff. de uerb. sig. l. inter illam. §.ita datam. Item per l. ff. de testi. ubi numerus, ubi sunt hæc uerba, & 4.quæst.3. ubi numerus. Contra. ff. de opt. leg. l. 1. ubi dicitur, quod si alicui legata est seruorum optio, tres eliget. Solo. spāle est in fauorem ultimæ uoluntatis, ut ibi potius sequamur quoddam medium, quam minimum, quia ad minus de duobus intellexit, ex quo dicit in plurali, & forte de pluribus: sequamur ergo quoddam medium, & sic optet tres. Vel dic, vt ibi no. quod ibi legatus fuerat equus vel seruus, quē serui testatoris elegerint: quos seruos legatarius optare debeat? tunc optabit tres seruos, qui eligent sibi equum vel seruum legatum: & ideo tres, quia duo de facili discordarent. 8 qu.1. nec nouum. & de arbit. c.1.ff.de arb.itē si vnus.§.principaliter. Et qd̄ hic dicit, q̄ pluralis locutio ē cōtenta duorum numero, verū est regulariter, & vbi eodē vel alio iure nō adijcitur numerus, vt in prædicta.l.vbi numerus, canonizata.4.q.3.c, vbi numerus. In causis igitur & instrumentis regulariter duo testes sufficiunt: interdum tamen vnus sufficit, vbi.l.nulli fit præiudicium, de consec. dist. 4. placuit. & multi sunt casus, in quibus requiruntur tres ad minus: Primo in depositione pecuniæ.in Auth. de fide instru.§. si quis igitur. coll. 8. Item quando imperitus litterarum cōhit in scriptis. C. si cer. pe. l. vl.2. In istrumēto de quo fit comparatio. C. de fide instr. l. pe. Quando pater legitimat filium naturalem in instrumento publico. in Authen. vt liceat matri & auiæ.§. ad hæc.col. 8. Quando mulier fatetur se pro intercessione aliquid recepisse. C.ad Vell.antiquæ. Quando quis vult infirmare testamentum, quod facit post transcursum decennij. C. de test. sancimus. In inuentario. C.ad leg.Fal. Auth. sed cum testator. In priuata scriptura, vt fidē faciat. C. qui po in pig. ha. l. scripturas. Item quinque requiruntur dum contractus excedit libram auri in ciuitate. C. si cer. pet. auth. sed nouo. & in codicillis. & donatione causa mortis similiter quinque. C. de don. cau. mor. l. vlt. Item in testamentis, communiter septem: in test. tamen cæci, octo. C. qui test. fa. pos. l. hac cōsultissima, aliquando quinque, vt in testō rustici, vt in municipijs, & villis, vbi est hominum raritas. C. de test. l. fi. Aliquādo sufficiūt duo vel tres, vt in testō facto inter filios & nepotes. C. de test. hac cōsultissima. Item interdum requiruntur xv. testes. C. de prox. sac. scri. l. vna. Iterdum plures. 2. q. 4. presul & c. seq. Vide plenius de his in Spe. de teste. §. restat de numero. Et not. q̄ id quod hic dicitur de plurali locutione, non habet locum in pronominibus, vt nos, vos, vester, & c. nam vnus prælatus scribit & ei scribitur in plurali, & Papa semper de se scribit sic. ēs. de cri. fal. quàm graui.

Testis vnicus sufficit, vbi nulli fit præiudicium.

2 Hæc lex Codicis requirit tres testes sed Auth. sed nouo, ibi posita requirit quinque, & dic vt ibi no. Io. And.

Testes requiruntur in diuerso numero sm̄ diuersitatē casuum, vt iure cauetur.

3 Per hanc regu. dicūt Io. An. & Phili. q̄ Diac. differēs se vicij ad finē anni ordinari, si tūc casu ordinari nō potuit: nō hēt locum c. licet canō. ē, de elect. ... prius nō fuerit in mora. l. lecta. ff. si cer. pet. item nisi casus cōtigisset, mēto cuoca modo ordinatus, fuisset ergo, p l. C. sar. ff. de pu bli.

Imputari non debet 3.] Casus figuratur per c. cum sit Romana de appe. in antiqu. Certum est q̄ appellans debet appellationem suam prosequi inf. annum, & si non fuerit appellationem prosecutus inf. annum, appellatio sua efficitur deserta: Sed ponamus q̄ non stetit per appellantem, quo minus prosequeretur suam appellationem: vtrum appellatio sua efficiatur deserta, vel debeat sibi dari alius annus? Respondetur quod ex quo fecit diligentiam sibi possibilem, debet sibi dari alius annus, & si in secundo anno fuerit impeditus, licet de mero iure sua appellatio sit deserta, tamen per beneficiū restitutionis consequetur aliud tempus ad prosequendum suam appellationem.

¶ Item potest casus figurari per c. commissa. §. 1, sup. de elect. Certum est de iure, q̄ promotus ad ecclesiā parochialem debet promoueri infra annum ad sacerdotiū, & si non fuerit promotus ad sacerdotium intra illud tempus, vacat ecclesia, & poterit ordinarius ecclesiam vt vacantem alteri conferre: Sed ponamus q̄ non stetit per ipsum, sed ob defectum diœcesani: quia est suspensus, vel absens, non potuit promoueri ad sacerdotium: vtrum elapso anno sit priuatus sua ecclesia? Respondetur quod non: quia ex quo per ipsum non stetit, non debet sibi imputari. Glo tamen dat consilium, quòd quando non stat per ipsum, debet intra illud tempus,

facere

facere protestationē qualiter nō stat per eū:& de hoc protestatione habere actum siue instrumentū:tamen hoc non est de necessitate:sed glo. dat illud cōsilium.

[Prima glossa ponit exempla.Secundo æqparat impossibilitatē a principio,& ex post facto ꝓuenientē, dicēs illum adhuc obligatum, cui signat ꝯtriū,& remittit,allegans duas concord. Tertio quærit, allegat pro & contra: & soluit respondens ad contraria.]

ri a non debet ei per quem non stat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum.

1 Ad hāc regulā cōcor. regula cum non stat. eo. tit.

a ¶ Imputari non debet 1] Pone casum in eo, qui debet appellationem prosequi infra annum: cui non imputatur, si ꝑ eum non stetit.2.q.6.anteriorum In eo, qui debet promoueri ad sacerdotium infra annū: cui nō currit annus ipse, si iusto impedimento detentus promoueri non potuit.sup.eo.li.de elec.commissa.§.1.In eo,q rem emit sub pacto legis commissoriæ,scilicet,quod infra terminū pretium solutum nō esset,res foret inempta & emptor in termino soluere volens, si nō habuit cui solueret,sibi non imputatur ff. de lege commisso l.lege commissoria in fine.Aliàs incipit, si fundus lege commissoria.ad idem.44.dist Ephesijs. sup.de eo qui mit.in pos.c.2.vbi de hoc.& facit.C. de condi.inser.l vlt.Et no.quod dicit,per quem nō stat: quia non sufficit velle,nisi ad opus procedat, quantū in eo est.sup.de eo qui mit.in posses.ca.1.Impossibilitas ergo facti sicut,a principio annullat obligationē sup.eo.nemo potest:ita & ex post facto elidit,vt hic, Si tamen tenetur quis aliquid facere infra certum tēpus,nec per eū stetit,licet non imputetur, tamē post tēpus tenetur de do.& contuma.cum dilecti.ff. de arbit.l.Celsus.Consulo tamē,quod si potest, infra tempus de impotētia protestetur 2.quæst.6. post appellationem.de hoc de appel.ca.vlt.& C.de iure emphy. l. 2.in fine.cū suus concord.Ad id,quod dixi, ꝙ post terminum tenetur cōtra.§.de spon.sicut,ff.de leg.3.l. ea tamen adiectio.Solu.vt no.in prædicta decre.sicut,& vt dixi sup.eo.nemo potest.Et concor ad hanc regulā de elect.cap.vlt.vbi tempus datum ad eligendum nō currit ei qui nō pōt eligere, nisi ex quo in mora fuerit petendi licētiā.ad idem de cōces.præben.quia diuersitatem. Quid dices 2 de eo qui sua culpa incidit in casum,pp quem postea facere non potuit,quod per eum fuerat faciēdum:videtur primo.quod sibi sit imputandum:quia regulariter quis de casu tenetur,qui sequitur culpam.50.distin.sæpe, & ca. studeat.de æta. & quali.ca.1.& quod ibi no.& facit.86.distin. non satis.& qui ma acc.poss.c.1. & quod ibi no. & si. ff. qđ met.cau.l.si mulier.vbi metus illum non excusat, q sua culpa incidit in metum.In cōtrarium videtur per prædicta iura,de elect.c.vlt. de concess. præbend. qa diuersitatem.arg.de pig.significante:ibi,in captione, &c.de spōsa.veniens.2 Sed casus est specialis. Et dicit lex,ꝙ q iniuriose vel libidinis cā inimici,vł mulieris fregerit ostia,si fures nō ab eo inducti postea res asportent,nō tenetur furti.ff de fur.l.verum, & l. qui iniuriæ in prin.præterea deportatus,si nō potuerit ꝓcuratorē dimittere,bene restituitur: & tamen culpa sua absens erat.ff.de mino l. Papinianus. Itē debitor propter inopiam excusatur cedendo bonis, etiam si sua culpa in illam inciderit de solut.Odoardus. ff. de dolo.nam his.Satis videtur dici posse, quod imputandum sit illi propter iura primo inducta.Hinc etiā dixit lex nō debere succurri ei, qui in necessitate se posuit.ff.q satisd.co.l.si fideiussor.vbi dicitur, qđ si reus non potest satisdationem dare vbi conuenitur, & in alio loco eiusdē prouinciæ dare velit, si satisdatio necessaria erat, audiendus est, si voluntaria non;qa ipse sibi necessitatē imposuit ad idē.ff.si quis cau.l.2.§. si quis tamen,vbi dicitur, quod qui in iudicio competere debebat, si quid est, quod ei imputetur, tēpestatē vel vim fluminis prætendere nō poterit, ad hoc de ele.cum in veteri. Ad iura in contrarium inducta respondeo & dico,quod decre.vlt.de ele.& decre. de concessio præbend. quia diuersitatem, loquuntur de quadam pœna canonicis prodita solum ꝯ negligētes: vnde ibi culpa siue negligentia non punitur. hoc satis ꝓbat ipsa decret quia.Vel dic, ꝙ si ex culpa imponitur aliqua pœna vt suspensio, vt in ꝓdicta decret. qa,vel deportatio,vt in l Papinianus, tūc culpa illa vlterius puniri nō dēt ad hoc 13.q.2.c.vlt.de iudi atti clerici, aliàs.n.sequeretur,quod suspēsio idē esset, quod priuatio,& deportatio,idem quod bonorum ademptio: quod esse nō dēt.[Vide quod dixi in prædicta decret. quia,super glo.sic patet, & quod dicam post Dyn. ꝯ. eo.qđ ob gratiam] Ad decret.significāte. dico ꝙ forte sine culpa sua erat in captione, & ibi ēt est alia ratio.s.quod primo pecuniā miserat per eum, quē fidelem nuncium credebat. Ad prædict.l.verum, & l. qui iniuriæ,dico quod verum est.quod nō tenetur furti: tñ cōuentus de iniuria tenetur emendare damna per illos fures illata:quia qui occasionem damni,&c.de iniuri. & dam. dato. c vlt. Ad hoc, quod dicitur de inope.dico quod impossibilitas casus hoc inducit.

Impossibilitas vitiat oblĭonem a principio & ex post facto elidit.

2 Culpa sua si quis incidit in casum pp quē non fecit, qđ facere debuit, an sibi imputādū sit. Pe.de An.in hac re. 42. docet cognoscere accessoria, & qd de iure accessorio, ꝑsonis,rebus iuribus accessorijs, & de ꝑsonis accedentib.ad delictū. de quibus Hip. sing.175.Itē tractat materiā ꝑplexi tatis,ibi vide de duob. qui promiserūt renunciare Papatui.

¶ Idem.

REGVLA XLII.

ACCESSO-

ACcessorium 3] Casus figuratur per c.de prudentia.sup.de dote post diuor.resti.in anti. Sed ꝓ intellectu huius casus,est primo præsupponendū,quod dos est accessoria ad matrimonium: quia non est dos sine matrimonio, licet posset esse matrimonium sine dote. Ponamus ergo, quod ego cōtraxi matrimoniū cū aliqua Berta in casu prohibito: quia ipsa erat mea affinis,& istud ignorabamus: ipsa dedit mihi cētum aureos in dotem: postea mulier fuit certiorata de impedimēto,vnde accessit ad Papam & impetrauit iudices delegatos ad cognoscendū de isto impedimento affinitatis;istis iudicibus delegatis mandauit Papa, vt si eis constet de impedimento, separent matrimoniū,non autem mandauit Papa, vt compellerent me ad restituendum sibi dotem,mulier in suo libello petijt separationem matrimonij, & restitutionē dotis: Ego excipiendo proposui, quod super restitutione dotis iudices delegati nō possunt se impedire, cū rescripta delegatoria sint stricti iuris, & non extendantur ad aliàs res nō expressas in scripto: Mulier replicabat ꝙ ipsi iudices poterant etiam cognoscere de dote;qa dos venit accessorie ad matrimonium,& cōmissa causa super matrimonio videtur data commissio super dote; Dicitur,ibi, quod delegati poterunt se intromittere de matrimonio & de dote: quia dos venit accessorie ad matrimonium, modo accessorium seqtur naturam sui principalis.

3 Io. And. & Phi. dicunt nō obligatū ad principale teneri ad accessoriū, faciendo, principalē attñ ꝓtestatio limitat volūtatē l. 2.ff.si q cau. Pe.de An h. tenet cōtra.

¶ Item pōt casus figurari per l.nō dubium. C. de legi. & c.si diligenti.sup.de foro cōpet.in antiq. dicitur in illa l.non dubium.quod ꝯtus ꝯ legem celebratus est nullus Sed quid? Ponamus,quod in illo contractu interuenit iuramentum ad confirmandum contractū: an valeat? Dicitur in illa l. quod non, quia iuramētū est accessorium ad contractum,& istud verum, quod non valet talis contractus de iure ciuili: sed de iure canonico non est verum indistincte, si illud iuramentum sit sine interitu salutis æternæ.c.cum contingat. de iure iurando antiq.

¶ In capitulo,si diligenti,de foro cōpe.in anti.dicit, ꝙ clericus non pōt consentire in iudicem laicum; nec ꝓrogare eius iurisdōnem ēt de licentia sui proprij epī. Sed quid? ponamus, quod aliquis clericus consensit litigare coram iudice sæculari,& iurauit seruare illum consensum,an valeat iuramentum? Dicitur ibi, quod non;quia iuramentum est accessorium ad consensū, & acccessorium sequitur naturam sui principalis.

[Prima glossa dicit vnde sumpta & ponit exēpla. Secundo signat & soluit sex ꝯtria. Tertio ponit quādā distinctionem Accur & subdit duas concordantias.]

a¶ Accessorium.]Hæc regula sumpta est ex l.ff. eo.tit. cum principalis,& l.nihil dolo.§.cum principalis. Pone casum in principali instructo: quia dr̄ destructum & accessorium,16. q.7.& hoc dicimus. Item si causa principalis .s. matrimonij cōmittitur:sic & accessorij, s. dotis. de dote post

rium a naturam b sequi cō gruit principalis.

¶Idem.

REGVLA XLIII.

QVi tacet, c consenti-

diuor.resti.de prudentia. 1 Ratio,vt dicit Io. Monachus,quia dos non potest esse sine matrimonio , licet matrimonium possit esse sine dote:patet;quia dos accedit matrimonio.ff.de iure dot.l.3. Item si non tenet cōtractus nec ipsius accessorium.C.de legi.nō dubiū concor,de foro compet.si diligenti.de offi. dele. prudentiam §.sexta.in fi.de fide instru. inter dilectos. ad finem.s̃.eo.li.de rescrip ca.1.& ca.penul. & de præbēdis,super eo.Et optime per decretalem.s̃.eo.lib.de offic.deleg. si super gratia vbi potestas executorū datorum ad gratiam, non perit re integra morte cōcedentis,sicut nec gratia , vbi potestas illa accessoria est ad gratiā,& de pscript.cum ex officij. vbi sicut non præscribitur visitatio , nec ꝓcuratio ratione visitationis debitę.2 Contra s̃.de iureiur.debitores,& c.cum contingat,vbi de hoc,& supra.eo lib.eod.tit.licet vbi tenet accessorium,& non principale . Sol.illud pp animæ periculū,qđ eueniret,si non seruaretur iuramentum, & dic , vt in prædicta decretali. cum contingat. Item contra.C.de episcopali audientia,authen.liberi furiosi vbi tenet legatum,& non testamentum,vel hęredis institutio.Sol.illud speciale in odiū filiorum,3 qui contempserunt patrem,vt not.Ber.in prędicta decretali,inter dilectos.Item ꝯ C.de luiti pig.l. intelligere.vbi sublata personali, remanet hypothecaria . Sed dic,vt ibi: quia nō fuerat sublata psonalis pacto , sed tpe,& personalis tollitur spacio triginta, hypothecaria spacio quadraginta annorū.Et ideo sublata psonali tēpore,ad huc remanet hypothecaria per decem annos.C.de præscriptio triginta annorum.l. cū notissimi.secus si pacto vel alio modo,vt supra dixi. Item contra.C.de pdi.mino.l.& si is,vbi qui desierat eē curator,vendidit rem minoris, & sic non tenuerat vēditio:valet tamē obligatio de euictione Sol. licet nō tenuerit venditio quo ad pupillū vel minorem , tenuit tamē quo ad illum curatorem olim:& ideo, cum quo ad ipsum tenuerit principale, non mirum si tenet accessorium.Item contra.C.si aduersus vendi. l. prima & auth.sacramenta.dic vt supra.]Itē.ff.quibus modis vsufruct.amitt.l. quid tamen in principio.& l.Grçce. ff.de fideiussoribus.l.generaliter. Sed illa sunt specialia. Itē no.Accursius.C.de pactis.l.pacta , quæ cōtra, & ff.ad legem Falcidiā.quod de bonis.§.1.ꝙ in pactis quæ fiūt præter legem,tenet accessorium,& nō principale,in his,quæ fiunt secundum legem,vtrumq;: in his,quæ contra,neutrum,Concordat ad hanc regulā , ff.de pecu.lega.l.1.& 2.vbi dicit, quod perēpto principali perimitur accessorium.

1 Ibi glo. dicit, ꝙ ecclesia nō cognoscet de dote principaliter per l. in ꝯctib. in fi. C. de nō nu. pec.c. ex tenore .sup.de foro comp., Cāp. in 1. par. q. 90. tracta. de dote.

2 Per quę iura patet , vt etiam dicit Dynus,regulam locū habere, siue loquatur de principali inducendo, siue tollēdo siue confirmando.Ioā. And.

3 Qđ non militat in accessorijs legatis sicut institutione principali , ergo non sequmur principale , & ista est rō in iure accessorio . Hig. singu. 126.

4 Hæc gl. ex nouella. Io. An. huc est translata.

b¶ Naturam.]Regulæ 4 iuris ciuilis,vt vide super glo. & antiquæ concord. non posuerunt hanc dictionem , quam tamen posuit noua decret. si super.quam alleg. glo.Ioan.And.

QVi tacet.]Casus figuratur per c.nonne. s̃. de præsump.hoc modo:dicitur ibi ꝙ Christus fuit à Iudæis de duobus interrogatus siue accusatus: Primo ꝙ erat Semaritanus:Secundo, quod dæmoniū habebat: Christus respondit,ad vnum illorum:videlicet,quod ipse dæmonium non habebat: de alio tacuit : an esset Samaritanus nunquid videtur consentire, quod erat Samaritanus? est ibi textus,quod sic.

Itē potest casus figurari per l.2.§.voluntate.ff.soluto matrimonio.]Dr̄ ibi,quod si filiafamilias ꝯhit matrimonium cū aliquo cōstituta sibi certa dote,& fiat dissolutio matrimonij per mortē mariti , vel p repudium:ꝙ actio competens pro dote repetenda est cōmunis patri, & filiæ. Sed quid? Ponamus, ꝙ pr̄ solus egit sciēte filia,& tacēte: nūqd filia,vr̄ consentire?Ēst ibi textus, qđ sic,quia qui tacet, cōsentire vr̄. Qualiter aūt intelligatur ista regula , habebimus in regula sequenti,is qui.

re videtur.

¶Idem.

REGVLA XLIIII.

IS QVI d †

† Si tractat collegia liter de pˢiudicantib. tibi & collegio, taciturnitas tua facit cōsensum.Phili.per not.c. 1.de ijs quę fi.a præla.

[Prima glo.ponit exempla : secundo ponit septem effectus taciturnitatis,& remittit.

c¶ Qui tacet.]Pone casum 54. dist si seruus. 2. sup.de præsump.nonne.ff.soluto matrimonio.l.secunda.§.volūtate.vbi dicitur,ꝙ patet agens de dote filiæ ,de ipsius voluntate vr̄ agere,si filia non cōtradicat . Et no. ꝙ qui tacet,interdū cōsentit,vt hic,& in supradictis iuribus votum emittit.27.dist. c.1 .& simulatur 65.d. si forte impunitatē promittit.43.dist.sit rector offert 20.q.2.ca.1.occidit.43.dist.Ephesijs.est cōtumax.65. dist.c.vlt.interdum nec consentit, nec contradicit, ꝯ. c.proxi.& dic,vt ibi statim dicam.

ADDITIO.Vt dicit Io.Mo.ad hanc regulā,qui tacet , &c.facit.ff.e.tit.semper qui non prohibet,& facit. s̃. de exces.præla.ex litteris,& ff.de ser.l .1.Io.An.

IS qui tacet.]Casus potest figurari per §, anteriorū, 2.q.6.Ponamus,ꝙ Titius cōuenit me coram iudice competente:iudex tulit sententiam diffinitiuam vel interlocutoriam contra me : ab ista sententia ego nō appellaui,sed tacui, quia non dixi,ꝙ contra dicebā, vel acquiescebā : an videar per taciturnitatē acquiescere snīæ vel dissentire? Certe non,imo est in optione mea,an infra decem dies velim appellare vel nō;licet aliqui ad maiorem cautelam protestentur de appellando,sed illud non est necesse.Sed quomodo cōcordātur istæ duæ regulæ;quia prima dicit, qui tacet cōsentire videtur.Glo.dat duas doctrinas. Primo dicit gl.qđ aliq sunt actus, qui pn̄t explicari sine cōsensu meo,& cōtra meā volūtatē, vt quis pōt vēdere rē alienā cōtra voluntatē dn̄i in pˢiudiciū contrahentis. l.rē alienam.ff.de cōtrahen.emp.& vend.Si dn̄s istius rei taceat in venditione suæ rei, non sibi præiudicat tacitus cōsensus;Alii sunt actus,qui nō pn̄t explicari sine consensu meo;& tunc si taceam, habeor pro consentiēte,vt in regula præcedenti.Glossa dat aliam doctrinam,videlicet,ꝙ vbi agitur de commodo & honore tacentis,tacens videtur cōsentire: Sed si agatur de suo incōmodo;puta de persona obliganda,non habetur pro consentiente.l.filiusfamilias.§.inuitus ff.de procura.sed prima doctrina est verior & securior.

[Prima glossa dicit vnde sumpta , & ponit exēpla, Secundo alleg.10.iura, quibus fallit prima pars regulæ;& 8. quibus fallit , secunda remittens ad alia, & dans triplicem solutionem.

d¶ Is qui tacet.]Hæc regula sumpta est ex.l.ff. eo. tit. l.qui tacet. Et no. ꝙ tacere est quoddam mediū inter expressam voluntatem , & expressam cōtradictionē. pone ergo casum in eo.cōtra quem fertur snīa ; q tacens non habetur pro consentiēte, nec pro contradicēte infra decem dies,inf.quos semper appellat.2. q. 6.anteriorum.Item pone in prælato,qui tacet ex cā, puta pp scandalum.supra de præscri.nihil prodest,de cog.spiri.super eo de iureiur. mulieri . Item pone ꝭm Accursium in tributoria: nam si seruus cōtrahit dn̄o contradicente.tenetur de peculio tantum, & deducitur,ꝙ debetur domino. ff. de pecu. si quis seruum. § etiam si eo,expresse volente,tenetur,quod iussu in solidum.ff.quod iussu.l.1.vbi autem scit & tacet; tenet tributoria , & sic non in solidum; nec deducit sibi debitum.

debitum.ff.de tribu.l.1.§.sciêntiam.ff.de exer. l.1.§.sed his.Prima regula fallit.27.dist.c.1.54.dist.si seruus.10.q.2.c.1.de præsum.nonne.1.s.de iur.calum.c.vl.in fin.s.eod.lib.de confes.si post præstitum.ff.solut.matri.l.2.§.voluntatem.ff.de lib.agno.l.1.§.pœna.ff.de loc.item quæritur.§.qui pro impleto, & vbicunque tacitũ pactũ inducitur a lege.ff.de pact.qui ĩ futurum.Secũda fallit in eo,q̃ tacet verbo,sed cõtradicit facto, vel signo.74.dis.c.1.Itẽ ĩ episcopo qui tacet commonitus a vicinis epis,qui habetur pro contumace.65.distin.si forte.

1 Et vide qđ ibi scripsi supervl.gl.cõtra op.q̃ hẽt aliudĩ oblig. rei alienæ q̃ invẽditione. de qua scripsi de transa. ex litteris super gl. Io.And.

tacet,non fatetur [a]:sed nec vtique negare videtur.

¶ Idem.

REGVLA XLV.

INspicimus [b] in obscuris quod est verisimilius, vel quod plerumque fieri consueuit.

¶ Idem.

REGVLA. XLVI.

IS

Item in his,in quibus requiritur expressus cõsensus,vt in adulto,qui catechizat de cõse.dist.4.cum pro paruulis.& in seruitute imponenda. ff.de serui.vrb.præd.l.inuitum.& in procuratore constituendo.ff.de procur.l.filius.§.inuitum,& in furto.ff.de fur.qui vas.§.vetare.& in soluendo matrimonio.ff.de ritu nup.in eo iure.§.deinde.& expresse debet testator nomen hæredis dicere.C.de testa.iubemus.item in casibus not.2.q.7.plerique.Quid ergo in his dices :nunquid tacens habebitur pro consentiẽte,an pro cõdicente? Sol.Dicunt quidam q̃ regulariter tacens habetur pro consentiente facit ad hoc s.de reg.prox. Fallit in casibus supradictis.uel dic secundo, q̃ aut est tale factum, quod fieri non põt me prohibente. Pone casum 54.distin.si seruus.& tunc taciturnitas habetur pro cõsensu.Fallit in casib.supradictis,aut est tale q̃ fieri põt me cõtradicente.Pone casum.ff.de cõhen.emp.rem alienam, & tunc taciturnitas non obest:nam dicit regula iuris: culpa caret, qui scit,sed prohibere non põt.ff.eo.l.culpa.secundum Io.qui hoc no.27.distinc.c.1.& Ber.de præsump.nõne.Vel dic tertio q̃ in facto concupiscibili,honorabili, & meritorio taciturnitas habetur pro consensu,vt in primis iuribus. Et not.ff.manda.qui patitur. In facto autem quod non est concupiscibile,honorabile,& meritoriũ, sed onerosum,necessarius est expressus consensus 2.sicut,est q̃ quis assumat procuratoris officium,q̃ res sua seruiat, vt in secundis iuribus secundum Inno.qui hoc no.de elect.in Genesi.Et Ioan.Mo.in regula qui tacet.Quod uerum puto,hoc addito,q̃ vbi ius in pœnam statuit quem tacentem haberi pro consentiente vel cõfesso 3.sic habebitur,licet factum sit onerosum : exemplifica per decre.de iura.calum.c.vlt.in fi.& sup.eo.lib.de confess.si post prestitum cum similibus.Concordat aũt ad hanc regulam lex. ff.communi diui. l. Sabinus.ubi socius patiens habetur pro consentiente quantum ad hoc,quia non agit ad demolitionem, & sic quò ad hoc habetur pro consentiente:agit tamen ad interesse [4]: & sic quò ad hoc habetur pro contradicente, & ueritate considerata tacens non loquitur, & sic nec contradicere nec consentire videtur.Huius autẽ varietatem 4.uidere potes per solutiones superiores simul iunctas.

2 Fallit fauore reip.& pupil.in casib.quos scripsi ĩ reg.qui tacet sup glo.Ioa.And.

3 Et istud pprie facit ad re.cũ iurib.q̃ sequũt,& de cre.nõne.de psũp. & qñ haberet pro negante, vt no.ĩ decre.si post pstitũ.ĩ si.pe.gl.Ioa.And.

4 al.veritatẽ.

a ¶ Non fatetur.]Nota 5.quia non dicit,non cõsentit.& sic non contradicit regula, qui tacet. super confessione.n.vel negatione non super consensu, & dissensu fundatur hæc regula,& regula iuris ciuilis; pp attinentiam aũt,quã hẽt confessio ad cõsensum, & negatio ad dissensum glossatores iuris ciuilis, & nostri illam materiam adaptauerunt huic regulæ, quæ proprie spectat ad regulam,qui tacet,ubi etiam dixi. Io. And.

5 Hæc glo.ex nouella. Io.An.huc fuit translata.

INspicimus 6.]Casus primo potest figurari per cap.si quis acceperit.33.q.1. Ponamus q̃ aliquis Titius contraxit matrimonium cum aliqua muliere corrupta:fuit longo tempore cum ista muliere:tractu tẽporis mulier petijt separationem, dicendo quod cupiebat effici mater,& procreare filios & filias,& quod maritus eius nõ erat potens ad coitum: Vir contra dicebat, quod imo erat potens, & eam cognouerat. Certum est quod ista mulier est corrupta, & sic non potest cognosci ex aspectu corporis,an fuerit cognita vel non. Ponamus quod vir prima inspectione apparet potens ad coitum, quid tunc præsumemus?Respõdetur quòd si maritus prima facie appareat potens, presumemus cognouisse vxorẽ: quia in obscuris præsumitur quod est verisimilius.

6 Verisimile colligit ut ex collat.rerum adinuicẽ. l.Luc.ff.đ reb.dub. ex ptio rei.l.cotẽ ferro.§.si.ff.de pub.& vestiga.ex dignitate psonę.l.Titia.ff.de aur.& ar.le.ex amore psonæ.l.si seruus pluriũ.de l.2.a consuetudine. Dy.& Phyl.

¶ Itẽ potest figurari per cap.1.de frigi.& malefic.in antiq. Si mulier dicit se virginẽ,illud faciliter potest perpẽdi ex inspectione corporis:quia deputabũtur aliquæ matronæ mulieres honestæ, quæ uidebunt in locis, in quibus cognoscitur uirginitas, an talis sit uirgo an corrupta. Sed quando mulier dicit se corruptam ab alio, tunc põt perpendi ex inspectione uiri,utrum habuerit genitalia arida, uel utilia, & si uir habet genitalia utilia.tunc in dubijs præsumitur, quòd eam cognouit.

¶ Item põt casus figurari per c.inter dilectos,de fide instru.vbi erat contentio de nomine, cuius erat sigillum appositum in instrumento:quia aliqua pars sigilli erat deleta: Dicebatur quod in scriptura sigilli debebat esse Lotharius,& tamen non erat verisimile, quòd inter l.& t,posset poni o, propter paruum spacium : Dicitur ibi quod præsumptio est,quòd debet esse i,quod occupat minorem locum,quia in dubijs inspicimus, quod est verisimilius.

¶ Item potest figurari in filio dicente se exhæredatum ex iniusta causa,& agente querelam contra testamentum patris, vt testamentum rumpatur, & redeatur ad causã intestati, si hæres scriptus dicat filium ingratum, & filius dicit se gratum, q̃ritur,cui incumbit onus probandi?Certe in dubio præsumitur pro filio,quia plerũque filij consueuerunt esse grati, & obedientes parentibus propter affectionem sanguinis, & in dubio præsumitur,quod est verisimilius,ideo ista præsumptio transfert onus probandi in hæredem.

[Prima glossa dicit vnde sumpta, ponit exempla, & remittit.]

b ¶Inspicimus.]hæc regula sumpta est ex l.ff.eo.tit.l.in obscuris.inspicimus.Pone casum in viro,qui contraxit cum vidua,& longo tpe habitauit cum ea, illa dicit se incognitam : in hoc obscuro præsumitur cognita, quod est verisimilius.33.q.1.si quis accepit.Itẽ cãcellata vel obscurata littera nominis, præsumitur ibi illam litteram fuisse, de qua est verisimilius.de fide instrum.inter dilectos.Item in dubio verisimile est filium iniuste exhæredatum. C. de inoffic.testa. auth. non liceat parenti.Quia verisimile est, q̃ ingratitudinem non cõmisit,vt in hoc ad propositum. Hic autem repete quod dixi sup.eod.ti.in obscuris.

ADDITIO. Quæ est contra, cum dicat spectandum quod est minimum:& ibi soluitur : quæ solutio etiam patet ex textu.l.eo.ti.semper in stipulationibus,quem ibi uide.Io.Andr.

IS qui in ius 7.]Casus potẽst figurari per ca. Eleutherius 28.q 2.& per c.dilecti de foro competẽt.in anti. Dicitur in ca. Eleutherius,quod quædam mulier fundauit monasterium de licentia diœcesani,in cuius diœcesi erigebatur monasterium, & ipsum dotauit redditibus:in die dedicationis ipsius monasterij inter episcopum,& religiosos fuit facta conuentio,videlicet quod oblationes,quæ euenirent in festis dedicationis & martyrum, quorum reliquiæ erant in monasterio, episcopus haberet mediam partem:& abbas,& religiosi aliam mediam. Hoc facto,tractu temporis mortuus est abbas: successit alius abbas, qui noluit seruare illam conuentionem:Dubitatum fuit vtrum ipse teneretur vti eo iure,quo vsus fuit predecessor?Respondetur quod sic,per regulam huius textus.

7 Dicit hic Io.An. q̃ iuramẽtũ Apostolici iurantis seruare statuta, non extẽdit ad illa q̃bus litteræ suæ spãliter derogãt,

¶ Item in c.dilecti. dicitur, Impetraui aliquod reſcriptum delegatorium ꝯ te: antequam uterer meo reſcripto, es mortuus: nunquid uirtute reſcripti potero facere conuenire tuos hæredes? Dī ꝙ ſic, nec obſtat c. P. & G. de offi. deleg. in antiq. ubi dicitur ꝙ reſcriptum delegatorium nō extēditur ad perſonas in reſcripto non expreſſas: quia illud intelligitur, quādo ſūt omnino alienæ pſonæ: ſecus ſi ſint eędē perſonę uere uel iuris fictione. Et iſtud uerum, quando reſcriptum eſt impetratum contra aliquem expreſſum in reſcripto: ſecus ſi ſolum eſſet comprehenſus uirtute clauſulæ generalis, & quidam alij: quia tunc hæredes illorum comprehenſorum in illa clauſula generali non poſſunt conueniri uirtute clauſulæ generalis illius reſcripti.

qui [a] in ius ſuccedit alterius, eo iure, quo ille, vti debebit.

¶ Idem.

[Prima glo. dicit unde ſumpta: ponit exempla: ſecundo ponit ſex caſus exceptos: tertio reddit rationem regulæ, dicens eam in priuilegio perſonali uel pacto locum non habere.

a¹. incipit, ſi qs: ſed littera, is qui, venit ſub bulla. Io. And.

a ¶ Is qui in ius 1.] Hæc regula ſumpta eſt ex l. ff. eod. tit. qui in ius. & l. aliud. §. fi. & l. non debeo.] pone caſum in pacto, quia eodem utetur ſucceſſor quo prædeceſſor. 18. q. 2. Eleutherius. Item conuenitur ſucceſſor per reſcriptum impetratum contra prędeceſſorem. ſup. de foro cōpet. dilecti. de hoc de reſcri. ſignificauit. Item pone in hærede qui non uſucapit ꝙ nō uſucapiebat defunctus. ff. de diuer. & temp. præſcrip. l. cum hæres. ꝙ dic ut ibi ſup. eod. cum quis in ius. hæres enim ſucceſſor eſt iuris. Hęc regula fallit. ff. de proba. l. Procula. ubi illa Procula fideicommiſſum 1. quod compenſare potuiſſet cum teſtatore, cum hæredibus non compēſat 2. Item fallit ubicunque morte defuncti confirmatur donatio, ibi enim non pęnitet hæres, C. fa. erciſcun. l. filiæ. item in caſu ff. ad leg. Fal. reperitur. Item fallit in conuentionibus, ubi ex perſona ſucceſſoris mutatur forus, hinc eſt quòd clericus etiam in ciuilibus, & patrimonialibus conuenitur coram ſuo iudice. 11. q. 1. nullus epiſcopus, & c. clericum nullus. ubi de hoc de foro compet. cum ſi. & c. ſi diligenti. Item fallit in caſu, ſup. eo. lib. de iur. pat. c. unico. ubi eccleſia, quæ ſuccedit laico patrono, hēt ſex menſes, cum tamen ipſe laicus ſolū quatuor habeat. Item legatarius legatum acceptare non poteſt pro parte, & pro parte reſpuere, ſi tamen decedat pluribus relictis hæredibus, unus pro ſua parte poterit acceptare, & alter pro ſua reſpuere. ff. de leg. 1. l. legatarius. [alias incipit pro parte.] Et eſt ratio huius regulæ, quare eo iure uti debet, quia plus iuris habere non poteſt quia nemo plus iuris, &c. ī. eod. nemo pōt. cum ſimilibus. minus non, quia hæres cenſetur eadem perſona cum defuncto, ſucceſſor cum prædeceſſore, patet ergo idem ius utriuſque. Et no. ꝙ dicit, eo iure; quia non eo priuilegio ex ſui perſona, ſi perſonale 3 fuerat prędeceſſori priuilegium, ut ſ. eo. priuil. cum ſuis concord. idem dico de pacto perſonali ſ. de tranſact. de cetero, & ſ. de præben. niſi cum ſimilibus, & facit hæc regula ad ea, quæ no. de præb. tuis.

a Ratio eſt, p̄ſumit. n. fratri debitū nū quā petitum remiſiſſe.

3 Idē Dy. p modū obiectionis declarās p concor. ad quas remittit hęc gl. per ꝙ ꝯcludit reg. procedere in iure cohærēte perſonæ. Io. And. Philip.

PRæſumitur ignorantia.] Caſus poteſt figurari per ca. ſi uero 2. de ſent. excom. in antiq. ubi dicitur 1. ſi clericus non incedat in habitu clericali, & aliquis inijcit manus uiolentas in eū; non incurrit excommunicationem, ſi ipſe ignorabat talem eſſe clericū, ſecus ſi ſciebat. Sed quid in dubio præſumemus, utrum præſumetur ꝙ ipſe ſciebat talem clericum, uel quod ignorabat, & ſi ſit præſumptio ſcientiæ, quod ſibi incumbebat onus probandi? Reſpondeo quod præſumitur ignorantia, quia habitus demonſtrabat illum laicum, ideo iſta præſumptio transfert onus probandi in clericum.

¶ Item poteſt figurari caſus per l. uerius. ff. de probat. Sed pro intellectu iſtius caſus eſt præſupponendum, ꝙ ſi teſtator legat rem ſuam uel alienam, ualet legatum: & ſi legat teſtator rem alienam, hæres tenetur illam redimere, ſi poſſit, uel tradere æſtimationem, & hoc uerū ſi teſtator ſciebat rem alienam: ſecus ſi ignorabat: quia credebat rem eſſe ſuam. Sed ponamus ꝙ aliquis Titius teſtator legauit mihi rem alienam, forte pratum uicini ſui: poſtea mortuus eſt teſtator: eo mortuo egi ꝯ hęredē ſcriptū: & petij ut mihi traderet illud legatum: hæres excipiendo ꝓpoſuit, ꝙ illud legatum nō ualebat, ex eo ꝙ teſtator legauerat mihi rem alienam. Ego econtra replicādo allegaui, quod licet teſtator legaſſet mihi rem alienam, tamen ipſe ſciebat rem alienam: & ſic petebam ut hæres illam redimeret, & mihi traderet: uel mihi daret æſtimationem, utrum hæres teneatur probare quod teſtator ignorabat illam rem alienam? Reſpondetur quod non: ſed ego legatarius teneor probare quod ipſe teſtator ſciebat rem alienam, quia in dubio præſumitur ignorantia, quæ pręſumptio transfert onus probandi in me legatarium.

REGVLA XLVII.

PRæſumitur [b] ignorantia, vbi ſcientia non probatur.

[Prima gl. ponit exempla. Secundo ſignat ꝯtria, & ſoluit remittendo. Tertio dicit regulam ceſſare in his, quæ quis ſcire vel indagare tenetur in his, quæ ſunt iuris naturalis, intermittens de virtute huius pręſumptionis, & de triplici modo probandi ignorantiam.]

b ¶ Pręſumitur ignorantia 4.] pone caſum 82. diſt. propoſuiſti. in fi. ſecundum ꝙ ibi iacet littera. de ſent. excom. ſi vero 2. & ff. de prob. l. verius (Sic & dn̄s præſumitur ignoraſſe cum ſeruus eius ſuſcepit militiam. C. qui milita. non poſ. ſuper ſeruis. Dynus.) contra. 16. diſ. regu. & ſecū quod dicitis. 1. q. 1. ſi quis ſimoniacis. 9. q. 1. ordinationes. 34. q. 3. in lectum. ſup. de elect. innotuit. cum ſi. in quibus iuribus dicitur, ꝙ non præſumitur ignorantia, ſed potius ſcientia. Sol. dic vt no. de poſtu. c. 1. in 3. glo. de conſti. c. 2. & in prędict. ca. 82. diſ. propoſuiſti. quòd circa ea, quæ publice fiunt, præſumitur ſcientia, niſi probetur ignorantia, circa ea autem, quæ fiunt occulte, præſumit ignorantia, niſi probetur ſcientia, vt hic. Et ſcias ꝙ hæc regula vera eſt in his, quæ quis ſcire vel indagare non tenetur. In his autem quæ quis ſcire vel indagare tenetur non habet locum 5: ſicut in eligendo prælato, 61. d. c. 2. 8. q. 2. dilectiſſimi, de elect. cū in cunctis. & ideo ibi præſumitur ſcientia, niſi probetur ignorantia, vt eo. tit. innotuit. Ad hoc eſt, quod dicit lex, quòd magiſtratus tenetur de idoneitate tutoris vel curatoris, quem nominauit, inquirere, & ideo imputatur ei, ſi idoneus non eſt. C. de magiſtra. conue. l. penult. & per totum 5. Et illud ꝙ hæc regula dicit, præſumitur. Eſt autem huius virtutis hæc præſumptio, vt transferat onus probandi in aduerſarium, vt ſupr. dixi. & idem eſt in alijs caſibus, qui not. 6. q. vlt. actor ſup. vt eccle. bene ſi. vt noſtrum. Item not, quod ignorantia tribus modis probatur: Vno modo per ſacramentum, & ſic probo in veritate me ignoraſſe. de ſent. excom. ſi vero 2. de excep. paſtoralis. ſupra. eo. lib. de elect. vt circa. & tunc demum admittitur probatio hæc, cum eſt probabilis, vt no. in prędict. cap. propoſuiſti. Secundo quando probatur id, ex quo neceſſario 6 ſequitur me ignoraſſe; puta me tunc anniculum, vel furioſum, 3. q. 9. iudicas. Tertio quando probatur id ex quo non neceſſario, ſed veriſimiliter ſequitur me ignoraſſe, puta me tunc abſentem fuiſſe, & hoc dicere voluit Ioan. 1. q. 1. ſi quis a ſimoniacis. & licet ignorantia in facto proprio probabilis interdum ſit, probabilior tamen in alieno. vt. 34. quæſt. 2. in lectum. ff. pro ſuo. l. vlt. quod dic vt not. 1. quæſt. 4. §. notandum. & quia ignorantia iuris præcipue naturalis, non excuſat, quod dic vt no. in prædi. §. notandum de tali ignorantia non loquitur hæc regula, cum ibi par ſit pœna ſcienti, & ignoranti. 16. quæſt. 1. ſi cupis. C. de in ius vocan.

4 Et vt dicit Dy. ad ignorātiā facti refertur. Cōſtringit hæc & ſecū dū eū pōt poni exēplū de tutore q præſumit ignoraſſe tutorē datū. ff. de admi. tut. l. hoc autem. Io. And.

5 Ad idē ſup. de cri. fal. ad falſariorū in prin. Io. An.

6 Ad hoc eſt ꝙ no. plū, & facit. ff. de iure qui ſui vel alieni iu. ſunt. l. ſi fil. fa. Ioan. And.

LOcupletari.] Casus primo ponitur p l. naturaliter in fi. cum l. seq. ff. de cōd. inde. sic: Ponamus, ꝙ alicui pupillo mutuaui pecuniā sine auctoritate sui tutoris: q pupillus pecuniā illā non consumpsit: sed eā exposuit vt bonus paterfamilias, ita quod ex illa est factus locupletior: ipse illam pecuniam mihi restituit: postea vult repetere tanquā indebite solutam: an sit audiendus? Certe non: nam ex quo cōstat, q ex pecunia mea fuit factus locupletior: esset contra naturam, qd ipse locupletaretur cum damno meo.

¶ Idem potest poni casus per l. vlt. C. de vsuca. p emp. Ponamus, ꝙ a pupillo emi aliquā rem, quā mihi vendidit sine auctoritate tutoris: ipse tradidit mihi rem: solui ei pretiū: modo ipse vult repetere ipsam rē & retinere pretium, quod apud se habet, saltem ex quo factus est locupletior: an sit audiendus? Respondetur quod non.

¶ Idem.

REGVLA XLVIII.

LOcupletari a non debet aliquis cum alterius iniuria, vel iactura. b

[Prima glossa dicit vnde sumpta, & ponit exempla. Secūdo ponit quatuor casus, in quibus fallit, rationē reddens, & exponēs hic disiunctā pro coniuncta. Tertio allegat concor. signat contraria, & soluit: etiam regulam exponit de enormi iactura.]

a ¶ Locupletari.] Hæc regula sumpta est ex. l. ff. eo. tit. l. iure naturæ. Pone casum 17. q. vlt. s. de dona. Apostolicæ, vbi nō ditatur monasterium cum iactura cathedralis ecclesiæ ff. de cōdi. indeb. l. naturaliter. in fi. & l. seq. vbi si pupillus accepit mutuum & locupletior inde factus soluit, nō repetit. Et emens a pupillo sine tutoris auctoritate, si ex sua pecunia locupletior factus est pupillus, eum post pubertatē agētem exceptione repellit. C. de vsuca. pro emptore. l. vlt. & cōcor. 99. d. ecce. 12. q. 2. bonæ rei. 11. q. 3. si quis vero. 14. quæstio. 5. denique. 22. q. 2. primū, in prin. C. de epis. & cleri. si quis presbyter, & supra de pœ. suam. vbi sunt hęc verba; & ideo priuilegiū interpretamur, ne alteri enorme præiudicium afferat, de verb. sign. quid per nouale. 9. q. 3 nūc vero. 25. q. 2. de ecclesiasticis de consue. cum olim. in. fi. cū similibus. Hæc regula fallit in præscriptionibus & vsucapionibus, vt per te vides. Vt dicit. Io. Mon. hoc ne dominia rerum sint in incerto. ff. de vsucap. l. 1. vt sit finis litium. ff. pro suo l. fin. sup. de præscrip. vigilanti. Et in exceptione non numeratę pecuniæ, quæ si infra debitū tempus non opponitur, locupletatur petens cum aliena iactura. C. de nō numera. pecu. l. in cōtractibus. Itē in expensis factis in re aliena. ff. de do. excep. l. Paulus sed vbi est auctoritas iuris, nō pōt dici iniuria. 23. quæst. 4 qui peccat. Quod ergo hic dicit, iniuria vel iactura, expone vel, p &. sic 87. dist. cap. 1. sup. de foro cōpe. dilecti. C. de verborum sign. l. penul. & ideo etiam prædict. l. iure naturæ. ff. eo tit. vnde hæc sumpta fuit, dixit detrimento, & iniuria, 1 & cautius. Concord. ad hanc regulam. ff. de serui. rusti. prædi. l. Imperatores. in fine. vbi aqua de publico flumine ita demū duci pmittitur, si sine alterius iniuria id fiat. idem ff. de seru. vrba pdio. l. fistulam. C. de serui. l. vlt. in fin. cum similibus ex quibus probatur, quod etiam in meo facere non debeo, quod noceat in alieno. contrarium tamē probatur, ff. de dāno infect. l. fluminum. §. vlt. & l. Proculus. ff. de aqua pluuia arcen. l. 1 §. denique. Dici solet, cum facio aliquid ī meo ex quo alij noceo, aut immitto in alienū, vel opus facio, & tūc non licet, vt ff. si serui. vend. l. sicuti §. Arist. & l. testatrix, aut nō immitto, nec opus facio in alienum, & tunc aut id dolo facio vt noceam alteri, & tūc prohibeor: aut nō facio dolo, sed eo solo proposito vt mihi prosim, licet per id alij noceam, & tūc non prohibeor. ff. de aqua pluuia arcen. l. 1. §. denique. cum suis concor. & facit ad hoc quod no. 11. q. 3. si qs vero de aucto. & vsu pal. c. 3. Et quod dicit hæc regula, iactura: intelligas enormi: nam priuilegiū bene affert iacturam: licet enormē inferre non debeat, de hoc 25 q. 1. rescripta. de ver. signi. olim. ad hoc. C. de preci. impe. offer. l. quotiens.

b ¶ Iactura. a] large sumitur pro omni damno. de pœnis. suam.

Iniuria dici nō pōt, vbi est iuris auctoritas.

Idē Arc. in ... dictis tribus vel quatuor casib⁹, & idē Dynus per modū obiectio[n]um. Io. An.

a Hæc gl. ex nouella. Io. An. huc fuit translata.

ADDITIO. Dicebat Dynus, quod regula iuris ciuilis, scilicet l. iure naturæ ff e. vn de hæc sumpta fuit vbi dicitur detrimēto & iniuria: & propter copulā ponebat vnum casum: ista videtur ponere duos propter disiunctam. Ad primū alleg. ff de cōdi. & demon. cum pupillus. §. disiunctiua. Ad secundū eod. tit. si hæredi plures.

¶ Idem.

REGVLA XLIX.

IN pœnis c † beni-

IN pœnis.] Casus figuratur per cap. ex litteris, supra de cōst. & l. hæ enim. §. 1. ff. de suspec. tut. §. primo. p cap. ex parte. Quidam doctor Parisien. fuit priuatus a collegio aliorū doctorū & ab emolumētis regētiæ pro sua contumacia, eo quod nolebat obedire statutis illius collegij, & fuit priuatus simpliciter, nō dicēdo in perpetuum vel quamdiu durat in illa inobedientia: Dubitatur, vtrum illa pœna duraret in perpetuū, vel quamdiu ipse perseueraret in sua inobedientia. Respondetur, qd in dubio præsumitur, ꝙ illa priuatio est temporalis: quamdiu ipse perseuerabit in contumacia sua.

¶ Item potest casus figurari per l. hoc enim, alleg. Pro cuius intellectu, est primo præsupponendū, ꝙ qn tutor alicuius pupilli remouetur ab administratione, propter dolum suum: efficitur infamis. Si vero fuerit remotus propter culpā suam, vel negligentiam, nō efficitur infamis. Insti. de suspec. tut. circa med. ā tit. Hoc præsupposito ponamus sic casum. Quidā Titius erat tutor alicuius pupilli, qui fuit remotus ab administratione per sententiam iudicis; sed in sententia iudicis non dicebatur, quod erat suspectus, eo quod insidijs pensatis in tali re pupilli damnificauerat, vel qa erat negligens in administratione, sed dictum fuit generaliter, quod remouebatur ab administratione, eo quia erat suspectus: quæritur vtrum in dubio sit præsumendū, qd fuit remotus ob dolum vel ob suam culpam siue negligētiam? Respondetur, quod præsumitur, q ipse fuit remotus ob negligentiam siue culpā: & sic nō est infamis; quia in pœnis benignior est interpretatio facienda

[Prima glossa dicit vnde sumpta, & ponit exēpla: secunda arguit; tertio specificat quinq; modos circa regulam.]

c ¶ In pęnis.] Hæc regula sumpta est ex. l. ff. eod. tit. factum cuiq; § in pœnalibus. Pone casum in iudice, qui ita pronūciauit; temere accusasti. calumniatorē non pronunciat. 2. quæst. 3. si quem. §. notandum. Priuatus a collegio doctorum nō perpetuo, sed tēporaliter priuatus intelligitur. de constit. ex litteris. Tutor remotus nō expresso, an ppter dolum, an ppter culpā? remotus intelligitur propter culpā ff de suspect. tut. l. hæ enim §. 1. concor. de pœn. dist. 1. § pœnæ supra eodem lib. de elect. statutum ff. de pœn. si præses. Et ex hac regula, & eo, quod dixi, est argu. 3 quod in dubio præsumitur cassatio electionis facta non vitio personæ sed electionis modo & sic addi potest ad decre. de elec. super eo. vt ibi not. per Compost. nam etiā iudice pronūciante, ꝙ vim fecisti de priuata intelligitur; vt in prædicta l. si præses, & l. penul. Et not. quod hæc benigna interpretatio fit in multis: Primo ex multiplici pœna expressa eligimus mitiorem. 50. distinctio. eos. 24. q. 1. si quis dederit. Item quia si verbum potest importare pœnam perpetuam, & temporalē, eligimus temporalem. 33. quæst 4 non oportet. 2. saluo eo, quod habes. 50. distinct. cap. 1. & supra de consti. ex litteris per Ber. & modernos, & per Accur. ff.

† Hic ad te. ꝙ vbi in dubio vertitur fauor aīæ, durior pęna imponit. argu. not. c. ad audientiam de homic. vnde Anch. consil. 179. interpretatē eū, qui cōstetur se vsurariū fuisse talē in tota vita sua.

3 Idē Io. M. dicit tn̄, ꝙ non diceret dubium, qn̄ ex actis apparere posset cassatio ... nis cā C. de sen. quę sine certa quan ti. l. 3. ff. de re mi. milites. § in illo num & dixi in dec. sup eo. Io. An.

1 Quę nō sūt de mēte, nec habēt eūdē effectū sup quo vide, qđ scripsi. s. eo. lib. de elec. si post quam §. 1. sup glo, & ita, & remissiones, quas ibi dedi. &c. Io. A.

do postu. puto. §. 1. Itē quia de pœnis nō arguimus ad similia: 1 quia pęnę non excedunt proprium casum: de pœn. dist. 1. §. pœnę. Item vbi est tale verbum, puniantur, priuentur: intelligimus per sententiam, nō ipso iure. de ele. cap. q̃a propter. nisi ibi essent verba, q̃ aliud saperent: puta, ipso iure, vel eo ipso. s̃ eo. li. de elect. q̃ sit. in fine. licet ibi Gar. contra, sed primum credo secundū Guli. Item quia in dubio mitiorem, casum eligimus. ff. de suspec. tut. l. hæ enim & sup. dixi. An iudex possit pœnas moderari, not. 2. q. 3. c. si quem. §. notandū, in gloss. quæ in incipit. vt inf. 3. q.

gnior a est interpretatio b facienda. c

¶ Idem.

REGVLA L.

Actus d legitimi conditionem non recipiunt, neque diem.

a ¶ Benignior.] Dicit canon. illa digniora sunt imitatione, quæ sunt excellentiora pietate. 9 dist. c. vlt.

b ¶ Interpretatio.] de multiplici interpretatione vide, quod no. 11. q. 1. clericum nullus. §. ex his omnibus. de postula. præla. c. 1.

[Gl seq ponit rationem.]

c ¶ Facienda.] ratio quia odia restringi, & fauores conuenit ampliari. sup. eo. odia. cum suis concor.

Actus legitimi.] Casus ponitur per ca. in electionibus s̃. de elect. eo. lib. hoc modo; vacante ecclesia Pictauien. canonici illius ecclesiæ conuenerunt in vnū tractaturi de electione futuri pastoris: tractatu inter eos habito aliqui ex canonicis cōsenserunt in aliquē Titium vsq; ad certum tps vel in ipsum consenserunt casu, quo nauis veniret ex Asia: an valeat talis electio? Respondetur, quod non: quia actus legitimi non recipiunt diem, neque conditionem.

¶ Item potest poni casus per ca. solet quæri. 32. q. 2. in matrimonio carnali hoc modo. Aliquis Titius contraxit matrimonium cum aliqua Berta vsque ad certam diem: an valeat matrimonium? Respondetur, quod non per rationem huius regulæ: quia actus legitimi.

[Prima gl. dicit vnde sumpta, & ponit exēpla: secūdo signat successiue sex contraria, & soluit: tertio ostēdit regulam iuris ciuilis cautius formatam.]

d ¶ Actus legitimi.] hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. actus legitimi. vt emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, serui optio, tutoris datio, &c. per q̃ exēplificare potes hāc regulam. Ponit etiā Dynus exemplum in auctoritate tutoris; quæ si interponatur sub cōditione, interpositio est nulla. ff. de aucto. tutor. l. 1. & sic cōditionalis. Item exemplum pone in sententia. quæ nō dēt ferri sub conditione. 2. q. 6. biduum. Item electio vel postulatio non debet fieri sub conditione: sup. eo. lib. de elect. in electionib. Item matrimonium non contrahitur in diem. 32. quæst. 2. solet quæri. sup. de condi. appo. c. vltimo. Contra. 18. dist. c. vlt. 86. distāta. 10. q. 3. vnico, in fin. in quibus excommunicatur quis vsq; ad duos menses. Sol. ibi sumitur excommunicatio pro remotione a sacramētis. excommunicatio enim dēt esse perpetua. 10. q. 1. quia sacerdotes. expoñimus tamē perpetuā, id est, donec pænituerit. 27. q. 1. de viduis. 1. responso. quia pro contumacia fertur. fa cit supra de constit. ex litteris. Item contra. §. de elect. cum in veteri. vbi eligēdi potestas in certum tempus cōfertur. Sol. electio est ille actus legitimus, qui non recipit diem: vnde non possunt canonici sibi aliquem eligere in prælatum vsque ad festum Resurrectionis. vt hic: sed potestas eligendi non est ille actus, & ideo datur in tps, vt ibi, nam & procurator datur ad tēpus. sup. eo. lib. de procura. si quem. sub ea. hinc est, quod etiā de iure communi tempora ad eligendū sunt taxata. de elect. ne pro defectu. de conces. præb. ca. 2. supra eo. lib. de iure patro. cap. vnico cum simi. Item cōtra 7. q. 1. pastoralis. s̃. de fi. presby. veniens. vbi platura ecclesiæ dari videtur ad tempus. Solu. vt ibi not. in vlt. glo. 2. Item contra; quia matrimonium licet non recipiat diem, 3 vt supra; recipit tamē cōditionem. de condi. appo. sup. e. Sol. Veritate inspecta nondum est matrimonium vbi non interuenit purus cōsensus, vt ibi patet, imò nec sponsalia, vt sup. eod. lib. de spon. c. 1. in fin. Item cōtra ad id, quod sup. dixi de donatione tutoris. inst. qui testa. tu da. po. §. ad certū. vbi tutoris datio diē recepit. Sol. quod sup. dixi. habet locū in tutore dato a iudice secus 4 si a testatore vt in prædi. §. Itē ad idē s̃. ff. de tutelis l. muto, §. penul. vbi datur a iudice sub conditione, si satisdederit; & illa si satisdederit, pura est. Et facit, qđ habes supra de elect. significasti. Et not. quod sicut hi actus non recipiunt conditionem, vel diē, sic nec disiunctionem, vt in prædicto c. in electionibus. Et eod. tit. vt quis duas. Itē nota, ꝙ regula ista indistincte loquitur de actibus legitimis, qui nō recipiunt cōditionem nec diem; lex autem strictius dixit, Actus legitimi, q non recipiunt, & c. quasi dicat, aliqui sunt qui recipiunt, & aliqui non, & loquitur ipsa lex in actibus qui non sunt contractus, sed quasi. Contractus enim bene recipiūt conditionem. ff. de contrahen. empt. l. hæc venditio. Et sic etiam potest solui id, quod supra dixi de matrimonio, secundum Lau. Gof. & Bern. qui hoc not. de cōdi. appo. super eo in princip. & facit inf. eod. contractus.

7 Est ppriā datū Papæ, dicit Phil. allegans. Io. An. c. cū bñficio. de pb. sup. eo.

3 Etiā ex dispensatione Papæ, firm Io. An. licet multi dicā contra.

4 Quare secus no. C. de test tu. l. 1. vbi duas rōnes reddit gl. addit tertia q̃a omissū a testatore pꝫ diem vel cōditionē suppleri pōt per iudicem, qđ non cōuertitur. Io. And.

ADDITIO. Ad probādum, quod contractus bene recipiunt conditionem, allegat Dynus insti. de empt. & ven. §. emptio. ff. de in diem addi. l. 2. de peri. & cō. rei vẽn. l. necessario ꝑ empto. l. 2. si sub conditione. vnde locatio, societas, mandatum, & similia, qui sunt legitimi actus, certum est, quod conditionem, & diem recipiunt. Io. And.

¶ Idem.

REGVLA LI.

Semel e Deo dicatum, non est ad vsus humanos vlterius transferendum.

Semel Deo.] Casus in hac reg. figuratur multis modis. Primo per c. ligna. de conse. dist. 1. Ponamus, qđ aliqua ecclesia vetustate cōsumit, ita ꝙ ista ecclesia pro sui conseruatione indiget nouo tecto deponūtur ligna antiqua; vtrum sit licitum de illis lignis ędificare domum priuatam? Respōdetur, ꝙ non, quia ex quo illa semel fuerunt Deo dicata, non debent redire ad vsum hominum.

¶ Item pōt poni casus in ca. vestimenta, ea. disti. Ponamus; aliqua casula vel aliud ornamentum ecclesię est de pāno aureo, istud ornamentum vetustate cōsumitur; sunt aliquæ petię integræ; vtrū ex illis sit licitū facere bursas ad vsus hominum? Rñdetur, ꝙ nō; quia ex quo semel illæ petiæ fuerūt dicatę Deo, ex illis nō debet aliquid fieri ad vsum priuatorum hominum.

¶ Vel pōt poni casus sic, Ponamus, ꝙ aliquis priuatus fecit fieri vnū calicem; qui calix est in dñio illius, qui calicem fieri fecit antequam sit consecratus. Sed ponamus, ꝙ iste calix cecidit inter manus epi, qui illū cōsecrauit: vtrum eps teneatur reddere calicē illi, cuius erat ante cōsecrationem? Respondetur; quod nō; sed tenetur soluere pretium calicis illi, cuius erat antequam esset cōsecratus. Et hic est vnus casus, in quo inuitus cogitur accipere pretium rei suæ.

[Prima gl. ponit exempla: secūdo dicit etiam in re aliena regulam procedere. Itē in eadē forma: tertio dicit, quod in nō dicatis non procedit; signat contra rium, & remittit; quarto notat nedum dominium, sed etiam vsum prohibitum.]

e ¶ Semel Deo. 5] pone casum. 12. q. 2. nulli. s̃. de relig. do. ad hæc. ff. de reli. & sum. fu. l. si q̃s sepulchrū. §. 1. ad idem. 19. q. 3. quæ semel. de consec. dist. 1. ligna. & c. vestimenta. de foro competent. conquestus de rerū permuta. mancipia. C. de sacrosan. eccle. Authē. pręterea. Et habet locum hæc regula non solum in re propria, sed etiam in aliena consecrata; vnde si aurifaber habebat calicem, quē episcopus consecrauit, amplius non

5 Dynus ponit exēplū in ęde sacra quæ si destruatur vel corruit, locus tñ remanet sacer. Instit. de re. diui. §. locus. ff. de re. diu. l. [illegible] & ce [illegible] ꝯhen. empt. ædes sacræ. Io. And.

nō reddetur autifici calix ipse: sed eius æstimatio, & est casus specialis, in quo priuatur quis re sua 14. q. 6 cōperimus. Et quod dixi in calice, idem est in qualibet re inanimata: secus aūt in animata, puta in seruo, & sic non est contra. 54. d. frequens, & c. seq. ratio est, quam ibi no. Io. in prædi. c. comperimus & Ber. ī prædi. decret. de reli. do. ad hęc, qa res, animata s. homo. delinquit ꝑ mittendo se consecrari; inanimata vero non. Et est ſi. 7. q. 1. eps in diœcesi & ff de acqui. poss. ſi rē mobilem, & l. Pomponius in princ. Et hoc ꝙ hic dr̄, intelligas in eadem forma: quia ob redemptionem captiuorum, vel vrgentia debita, calices, & vasa alia ecclesiastica uendi pñt ēt laicis, conflata tñ & minuta. 10. q. 2. hoc ius, & prædi. auth. præterea. Itē not. ꝙ dicit dicatum: quia bona ecclesiæ non dicata, uel consecrata bene transeunt ad humanos usus, etiam serui ecclesiæ uenduntur, uel donantur laicis etiam ad seruiendum. 12 q. 2. ecclesiasticis. Argu. contra de re permu. c. 3. dic ut ibi. Item not. ꝙ dicit ad usus quia non solum in dominium laicorū, sed nec etiam in usum trāsire debent res Deo dicatæ, ad idem de consec. dist. 1. uestimēta. ne ultr. oquæ Balthasar, &c. ut ibi. [& Daniel. 5.]

† Per hanc reg. dicunt. Phi. Io. And. nō tolli spōsalia ꝑ mrīmoniū obcō sanguinitatē resolutū, & fallit hæc reg. ī ijs q. b. tacita uoluntas sufficit. ḋ l. r. plane. in prin Ang. Fab. §. posteriore. q. b. modis testamēta infirma.

nō est ad vsus humanos [a] vlterius transferendum. [b]

¶ Idem.

REGVLA LII.

NOn † præstat impedimentum, [c] quod de iure non sortitur effectum.

¶ Idem.

REGVLA LIII.

CVi licet.

a ¶ Humanos. i. seculares, i. secularium personarū ad idem, 1. d. c. 1. 12. q. 2. qui diuinis, & humanis, de rest. cum esses. Hoc dico, quia ad usus clericorum, qui & homines sunt, bene possunt reduci, de conse. d. 1. ligna. Alibi sumitur humanū pro humili. 50. d. eos 24. q. 1. si quis dederit. 33. q. 2. latorem in fine.

ADDITIO. Humanus accipitur etiam pro benigno, mansueto, & misericordi, & inhumanitas econtra, proseritate, & crudelitate, & impatiente. sup. de præscr. cum ex officijs in prin. de cen. licet. & in cle. de reli. do. quia contingit post prin. Io. And.

b ¶ Transferendum. adde quod dixi sup. eo. priuilegium. Io. And.

NOn præstat impedimentū.] Casus figuratur per c. si uerū, 31. q. 2. hoc modo. Titius cōtraxit mrīmoniū cū Berta, cōsanguinea sua, & in effectu inter ipsos erat impedimentū, ita ꝙ matrimoniū nō tenet obstāte impedimento. postea cōtraxit cū alia, in qua non erat impedimentum, utrum ualeat istud ſm matrimonium? Rñdetur ꝙ sic, nec obstat primū matrimonium, quod fuit nullum, & ꝙ de iure non est sortitum effectum. Vel in electionibus ponamus sic casum; Canonici ecclesiæ Pictauie. uacante sua Ecclesia celebrauerunt electionem nullā postea ista electione non cessata celebrauerunt secundam electionem utrum prima electio, quæ fuit nulla (nō tñ fuit cassata) præstet impedimentum secundæ electioni? Dr̄ ꝙ non. Contra istam regulam opponit gl. de c. 1. sup. de spons. eo. lib. ubi sponsalia quæ sunt nulla, præstant impedimentum matrimonio contrahendo, ut cōtraxi sponsalia cum Berta, quæ non tenuerunt propter impedimentum religionis, uel cōsanguinitatis, utrū potero contrahere matrimoniū cū cōsanguinea Bertæ? Dr̄ ꝙ nō. D cendū, ꝙ illud intelligitur, qn̄ spōsalia sunt nulla nō ex defectu cōsensus, sed si essent nulla ex defectu consensus, possem contrahere matrimonium cum consanguinea Bertæ, ut dicitur in d. c. 1.

[Prima gl. primo ponit exempla, secundo quinque casus exceptos, & quintum non approbat; tertio notat in maleficijs regulam non loqui.

ꝟ Io. Mo. allegat, ꝑ exēplis multa iura, q hic ut de per Io. And. in Mercu.

c ¶ Non præstat impedimentū.] I. pone casum in matrimonio, quod nō tenet, quod nō præstat ēt impedimentum secundo 31. q. 2. si uerum in electione q non tenet s. de elect. congregato. In stipulatione, quæ nō tenet. ff. de uerb. obli. si dari stipuler. Vides tñ circa matrimonium, ꝙ sponsalia, quæ sunt nulla ꝓpter affinitatē, vel cōsenguinitatē, præstant impedimentum in consanguineis alterutrius, ex publicæ honestatis iustitia. Ratio est: quia publicæ honestatis iustitia inducitur ex solo consensu vnde ex quo sunt aliqua ex consensu, licet alias sint nulla, inducitur publicæ honestatis iustitia. Si aūt essent nulla ex defectu consensus, non inducitur: s. eo. lib. de spon. c. 1. sicut & impedimentū affinitatis inducitur ēt ꝑ illegitimū coitū. 35. q. 3. de incestis. Circa electionē ēt vides, quod electio quæ nulla est, secūdam impedit. sup. de ele. auditis. quod nō prosequor, sed dic, vt ibi. Idem in denunciatione noui operis, q sine sit iusta siue iniusta, impedimentum pręstat futuro ædificio. s. de noui ope. nun. c. 1. & ff. eod. tit. l. r. in prin. Idem etiam in appellatione, quæ & si ex falsa cā sit interposita, dum tamen probabili: tali quæ si foret probata, debeat reputari legitima: ca interposita n hil est innouandum. 2. q 6. appellationem. Itē in literis Papæ per mendacium impetratis, quę licet sint nullæ quo ad iuris effectum, præstant impedimentū alijs impetrandis, si de eis mentio non fiat sup. de rescrip. ceterū, & c. ex parte, sec. Goff. qui hos quatuor casus quos pmisi no. de desponsa. impub. litteras. Sed Ber. in hoc vlt. contra sup. de resc. ex tenore in gl. r. in fi. 2 per decr. de cōfir. vti. vel inu. bonę. Et nota hāc regulā veram, nisi in penam aliquibus prohibeatur, hoc dico pp maleficia, quæ non sortiunt effectū a iure, & tamen impedimentū præstāt promouendis 50. d. c. 1. 2. & 3. Interdū matrimonio contrahendo, iuxta ea quæ, no. 33. q. 2. hoc ipsum. §. hoc autem q̄q̄, & s. de pænit. & remis. qui presbyterū, & est simile, quod no. C. de leg. non dubium, habetur enim pro infecto, ꝙ contra iura fit. 10. dist. vides, ubi de hoc, & inf. eo. quæ contra ius, & ibi dicam. Et quod dicit, non sortitur effectum: dic a principio, uel ex post facto, ꝙ dic, vt dixi sup. eo. non firmatur.

2 Vide, quod ibi dixi, & ḋ hoc in præalleg. decre. cum nostris de conces. p̄bend. lib. 4. glo. Io. And.

ADDITIO. In hac regula, nō præstat & c. Dyn. ponit exēplum cum legata est mihi optio serui, & ego elegi, sed electio non habuit effectum, iterum eligam, ff. de opt. leg. l. 2. 3. & 4. Item ponit per l. quod pupillæ, ff. quando di. leg. ced. de condit. & demonst. hæc conditio. Io. And.

CVi licet.] Casus primo figuratur per c. ecce, 95. d. vbi quæritur, vtrum liceat sacerdoti benedicere populum in fine Missę: Rñdetur, ꝙ sic, quia licitū est sacerdoti, quod est plus, s. conficere Corpus Christi, ergo est ei licitū, ꝙ est minus, scilicet benedicere populum in fi. *Missæ*. Et hoc intelligitur de benedictione simplici, non autem de benedictione solemni, quę de iure cōi spectat solis epis, & alijs superioribus, licet ex priuilegio spectat aliquib. abbatibus, quæ benedictio solēnis impertit in tribus horis, videlicet in Matutinis in Missa, & in Vesperis. ¶ Itē pōt casus figurari per c. ex parte 3. de deci. in ant Papa concessit priuilegium aliquib. religiosis, ut ipsi possint percipere decimas in certa parochia, postea fuerunt facta noualia, vtrum ex illis noualibus psi percipiūt decimas? Rñdetur, ꝙ sic, per rōnem huius regulæ, quia si fuit eis concessum, quod est plus, vr̄ eis concessum illud, quod est minus. Secus si illud priuilegium esset concessum alicui laico, per c. tua. eo. tit. Item secus si religiosi præscripsissent decimas antiquas, quia cum præscriptiones sint odiosæ, non possent percipere decimas de noualibus: nam præscriptio non currit sine possessione, quia illi religiosi non possent dicere, quod habuerunt possessionem istorum noualium.

[Prima gl. dicit vnde sumpta, & ponit exēpla, scdo ponit brocharda, tertio successiue signat, & soluit septem contra. quarto signat cōtraria ad negatiuam. II

¶ Cui

a ¶ Cui licet.] Hæc regula sumpta est ex l.ff.eo.tit nõ dēt cui plus licet, quod minus est nõ licere. Et fallit hæc regula in casib ibi no. Pone casum: Presbyter in Missa conficit corpus Christi, quod maius est: bñ ergo põt benedicere populum, quod est minus. 95. dis. ecce. Itē cõcessis decimis laborũ, quod mai⁹ est, & noualiũ qđ minus est. s̃. de decim. ex pa. 3. Item cui cõcessum est testari, puta filiofamiliasĩ peculio castrẽsi: ergo & donare cã mortis. ff. de donat. causa mortis. l. tam is. coneor. 12 q. 1. præcipimus. cui cõmittuntur animæ, & res eccl. etiã sup. de dote post diuor. restit. per vestras, cui cõmittit vxor corpus, bene põt cõmittere dotē. Et no. ꝙ illud est vnũ brocardum: cui licet plus, & minus, Aliud, quod licet maiori, & minori. 95. d. illud superfluũ. Aliud negando, cui non licet minus, nec maius, de sen exc. cum illorum, & quod non licet in minori, nec in maiori, de elec. cũ in cũctis, vbi de hoc. Cõtra ad hanc regulam s̃. eo lib. de præben. cui de non sacerdotali. Sol. illud facit forma mandati, & eodem mõ rñdet ad c. eo. tit. cũ in illis §. vlt. & facit quod dixi sup. eo. plus semper. Item contra, de consec. dist. 2. cõperimus. Sed illud speciale propter vnionē. Et sic etiã rñdetur ad l. ff de admin. tuto. cum quæritur. 1. Nam pupillus põt omnia nomina, quæ fecit tutor respuere, sed non quædã respuere, & quædam approbare. Item contra, de transl. c. vlt. vbi permittitur transire ad maiorem dignitatem, sed non ad minorē. solue, vt ibi no. in gl pen. Item contra. 33. q. 2. latorem, vbi põt communicare, sed nõ obligationem dare, ad idem. 17. q. 4. miror Item contra de torneamentis c. 1. de rapt. c. 2. vbi conceditur pœnitentia, & non sepultura. Solu. vt no. in prædi. c. 1. de torneam. quia regulare est quod hic dr̃. nisi à minore prohibeatur ex cã, vel vt consulatur viuis, vt ibi, vel ob aliã causam. Itē ad negatiuam contra. 36. d. qui ecclesiasticis, & 1. q. 1. si qui epĩ, vbi qui iniuste ordinem contulit, priuatur collatione illius ordinis; sed non minoris, vel maioris, sec. Ber. licet. Hugo. contra, sed dic, vt s̃. proxi. dixi. Plus ergo qualitate includit minus, sed nõ semper, vt sup. sicut plus quantitate nõ semper includit minus, vt dixi sup. eo tit. plus semper.

† No. licitũ esse i licitis & permissis arguere a maiori de quo plene Bal. in l. cõuenticulã. C. de epi. & cler.

† De materia regulæ vide q̃ plenissime tradit Cassaneus in catalogo gloriæ mũdi, par. 12 consideratione. 99.

1 Eadē rñsio ad l. ĩ causæ. ff. de procurat. vbi licet procuratorē in totũ reuocare, non in par. a. Dyn.

ADDITIO. In hac regula, cui licet, &c. Io Mon. dicit ponendũ exẽplũ per §. is qui exequitur insti. mãda. vbi si mandaui fundum emi pro centum, mandasse videor, ꝙ ematur pro minori, si haberi potest: & remittit ad regulam, plus semper. Dyn. ponit exemplũ in patre, cui licet occidere adulterum inuentum cũ filia multo magis cõtumelijs afficere. ff de adult. nec in ea § ius occidendi. Item iudex potest deferre actori iuramentum in litem, quod est plus; poterit ergo taxationē iurisiurãdi adijcere, quod est minus, ff de in lit. iur. videmus. §. pen Io. Ard.

QVi prior est tempore. Casus figuratur per c. vlt. 17. d. iuncto c. 1. de maio. & obe. in antiqu. Ponamus, quod inter canonicos alicuius ecclesiæ est contentio, quis debeat primo se subscribere in instrumēto, in quo continentur actus capitulares, vel est contentio inter canonicos in sessionib. quis debeat esse in loco honorabiliori, vel in optione præbendæ est contentio, quis debeat habere electionem? Respondetur, ꝙ antiquior canonicus est ceteris præferendus; quia qui prior est tempore, prior est iure.
¶ Item põt poni casus in plurib. expectantib auctoritate Apostolica, quorũ vnus præcedit ĩ data, vt ponamus, ꝙ Papa hoc anno fecit mihi gratiam in eccl'a Pictau. quia mandauit canonicis illius ecclesię, vt cõferrēt mihi ꝑbēdã si quæ vacaret, alias primo vacaturã: postea Papa in dicta eccl'a fecit tibi similē gratiam; quæritur quis nostrum sit præferendus in assecutione præbendæ? Rñdetur, ꝙ ego, qui sum prior in data; quia qui prior est tempore, prior est iure.
¶ Item potest poni casus in plurib creditorib. vt si sint plures creditores alicuius debitoris, & vendãtur res ipsius debitoris quæritur q̃s debeat esse prior in debito cõsequendo? Rñdetur idem, ꝙ ille qui est prior in tēpore.
[Prima gl. dicit vnde sumpta; & ponit exempla; ad vltimum exemplum signat contrariũ, & soluit; secundo dicit regulam procedere in his, quæ pendent à volũtate duorum, non in legibus, vel testamentis; signat cõtrarium & remittit; item procedit cum par est ius vtriusque.]

Cui li-cet a † quod est plus, licet vtique quod est minus.

¶ Idem.

REGVLA LIV.

QVi prior † est tempore, b potior est iure.

¶ Idem.

REGVLA LV.

QVI SENTIT

b ¶ Qui prior est tempore.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. quotiens vtriusq;. Pone casum in iure cessionis, & subscriptionis. 17 d. c. vlt. ibi præponitpri⁹ ordinatus. [& s̃ de maio. & obed. c 1. vbi de hoc Dynus alleg. ff de albo scri. l. 1. 2. & 3 & C. de cõsu. l. 1. li. 12 In assecutione præbēdæ, qui primo impetrauit. 2 s̃. eo. lib. de præben. cum cui Ex duob. emptoribus, vel donatarijs. Præponitur in rei vendicatione ille, cui res prius tradita fuit. C de rei vēdic quotiens, in prin & in fi. Sed quare in hoc vltimo casu prefertur ille, cui fuit primo res tradita, & non ille, cui primo fuit vendita vel donata: qđ esse deberet ſm hanc regulam? Sol. hæc regula locum habet in ijs, quorum vtriusq; par est causa, vt in prædi. l. quotiens. ff eo. tit. sed post venditionem quis remanet dominus: vendēdo ergo, & tradendo secundo, prior est cã secundi, vt ibi. 3 hoc probat. C. de hære. vel act. vend. l. qui tibi. tenet tñ priori ex empto quãti sua interest, vt ibi: sed per litteras Papę quis statim est canonicus, & ideo in eis attendimus datã, ut in prædicta decreta. cũ cui, & facit quod no. de spon. duorum. c. vlt in 1. gl. Et nota quod hæc regula locum habet in contractibus, & in ijs, quæ duorum voluntate dependent: sed in legib. & constitutionibus, quæ pendent ex vnius volũtate, reuocat posterior priorem. Idem in testamentis ea de causa, quia ex vnius voluntate dependent. Ad primum de conse. dist. 1. cap vasa. de cog. spiri. cap. 1. ff. de leg non est nouum. & sup. eo lib. de consti. c. 1. vbi etiam de hoc. Ad secundũ. 13. q 2 vltima volũtas. Et sup. de celebr. miss. cũ Marthæ. & ff de leg. 1. si mihi. Ad primum, cõtra. 33. q. 2. hoc ipsum in fi. 50. d. Domino sancto, vbi dicitur, quod potius stamus antiquo iuri quam nouo. Sed dic, vt ibi, & vt sup. dixi. Hæc regula in his locum habet, qui par ius habent; nã priuilegia considerantur non solum ex tēpore: sed ex causa. ff. de priuileg. cred. priuilegia, hinc est qđ recept⁹ auctoritate Apostolica præfertur omnib etiam ante receptis aliorum auctoritate, sup. eo. lib. de præbē. hi qui. Et creditrix dotalis præfertur etiam in quibusdam anterioribus creditoribus, non tñ filijs ex priori matrimonio, qui agunt de dote materna C. q̃ pot. in pig haben. l. vlt & ibi de hoc, & plene per Azo. in summa eo. tit Sed lõge plenius hic per Dy. cuius distinctionem vide.]

2 In pari for ma, & d̄ hoc plene, sup. eo. lib. de cõcel. præb. si soli. in vlt gl.

3 Nisi pri⁹ se constituisset prioris noie possidere: vt Spe. di. cap. 2. vbi glossat verbũ, cõstituit possidere. Io. And.

ADDITIO. In hac regula qui prior, &c. Dynus ponit exemplum in creditoribus, quibus res sunt obligatę vt potior sit. qui prior est tempore. ff qui potio in pign. l. potior, & l. creditor, & C. eod. l. si fundum, &c. Io. And.

QVi sentit onus. Casus primo figuratur per ea. de lapsis 16, q 6. Ponamus, ꝙ aliquis clericus perpetrauit aliquod delictum ꝑꝑ quod fuit condemnatus agere pænitētiã in aliquo monasterio, nunquid bona sua transeunt in monasterium, vel monasteriũ teneat ipsũ alere expensis monasterij? Rñdet, ꝙ si fuit

con-

condemnatus ad agendum perpetuam pænitentiam in monasterio, bona sua transeunt in monaster um: quia ex quo monasterium sentit onus, etiam debet sentire emolumentum.

¶ Item p̃t poni casus per c.1.de sepul.s̃.eo.lib.vbi dr̃.ꝙ si parochianus eligat sepulturã alibi, q̃ in sua ecclesia parochiali: ex illis, quæ obuenerunt rõne funeris, Ecclesia parochialis debet hr̃e quartam, vel aliã portionem, ẽm ↄ̃suetudinẽ regionis.c.certificar.eo tit.in antiq.quia sicut Ecclesia parochialis sustinuit labores administrando, & celebrando diuina: ita similiter dẽt esse particeps in emolumentis.

onus,a sentire debet commodum, & econtra.b

¶ Idem.

REGVLA LXVI.

IN re c communi, po-

¶ Item potest poni casus per c.filijs.16.q.7. Certum est, ꝙ patronus in Ecclesia patronata ex iure patronatus consequitur aliqua emolumenta: quia ad illam Ecclesiam potest præsentare virum idoneum. Item in sessionibus, & sepultura est præ ceteris honorandus. Item si patronus deueniat ad paupertatem Ecclesia tenetur sibi subuenire præ ceteris egentibus. Sed quid? ponamus quod ecclesia opprimitur: nunquid patronus tenetur eandem defendere? Respondetur ꝙ sic: quia ex quo sentit commodum, sentire debet onus.

¶ Item potest figurari casus per c.significatum. de præ. in antiq. vbi dr̃, ꝙ ex quo clericus percipit fructus, & emolumenta Ecclesiæ: ita similiter tenetur, & debet eã officiare, & facere diuinum seruitium: quia ex quo consequitur emolumentum, etiam debet habere onus: quia beneficium datur propter officium.

[Prima glossa dicit, vnde sumpta: & ponit exempla in vtroque dicto, secundo ponit quatuor casus quibus fallit regula.]

i In hac reg. tenet Io.An. declaratus p Phil. ꝙ monasteriũ priuilegiatũ tẽpore interdicti admittere familiares diuinis, admittet receptos post priuilegium idẽ de epo priuilegiato ut quatuor sui familiares absentes recipiãt fructus suorum beneficiorũ.

a ¶ Qui sentit onus. i] Hæc regula sumpta est ex l.ff. eo.tit.l.ẽm naturam cuiusque rei. Pone casum in clerico, qui propter lapsum detruditur in monasterium ad pænitentiam peragendum, quia res eius proficient monasterio.16.de lapsis. Ad idem s̃.p. de sepul.cap.1.ibi, sint cõsolationum socij, &c. & C.de fur. & ser.corrup. l.vlt. §.sed cum in secunda, vbi commodatarius si furtiue ab eo surripiatur res commodata, & agens furti consequatur pęnam a fure: pœnam ipsam non restituit domino, ne sit damno tantummodo deditus, qui rem commodatam accepit: sed liceat ẽt lucrum sperare. In secundo dicto ibi.s. & econtra: pone casum in patrono, qui defensare debet ecclesiam.16.q.7 filijs. in clerico, qui officiare debet Ecclesiam, de præb. significatum. Et dicit lex, non est ferendus, qui lucrum amplectitur onus aũt subire recusat C.de cad.tol.l.vnic. §.pro secundo.in fi. Concor.ad hanc regulam.7.q.1.c.ibi.22.q.2.charitatẽ. cũ suis concor.& ĩ.eo.rõni.& sup.eo.lib.de elect.cum non deceat. ff.de peri. & commo.rei ven.l.id ꝙ post. Et nota, ꝙ hæc regula fallit interdum rõne ætatis, vel personæ: interdum rõne naturæ ↄ̃ctus: interdum ex speciali pacto. Primum patet C.de leg.tut.l.vlt.in fi.ibi enim minores, licet ad tutelæ grauamen non veniant, successionis emolumentum non amittunt, inst.de le.tu.in fi. ibi dicit textus, plerumque vbi successionis emolumentum, ibi & onus tutelæ debet esse: ideo aũt diximus, plerumque: quia si femina impubes manumittit, ipsa ad hæreditatem vocatur, cum alius tutor sit. Secundum patet.ff.pro socio l.de illo & l.non ob eam. ibi.n.fit cõpensatio emolumenti, ꝙ socius attulit societati damno, quod intulit, imo eo non obstante damnum emendare tenetur, & est ratio, vt dixi, natura ↄ̃ctus, ↄ̃hitur.n. societas tantum ob lucrum. [Vide quod no. ff.de neg. gest.l.si negotia absentis.] Tertium patet.ff.de pac.do. l.familiæ ad idem. ff.fa.ercis.l.licet. Ad hoc.s̃.eo.lib. de pac.c.1.& vlt. Item fallit, vbi ex causa quis prohibetur ab emolumento, licet onus habeat, sicut in iudice, qui nihil a partibus dẽt exigere, nisi expensas moderatas cum proficiscitur pro causa, nec tunc illas, si partes notabiliter pauperes sunt, sup.eo.li.de rescrip. statutũ. §.insuper.& §.seq. & idem in similibus. Et concor.ad hanc regulam ea.decre.assessorem.

b ¶ Et econtra.] Vnus 2 intellectus est: qui sentit commodũ, sentiat onus. & hũc gl. prosequit̃. Alius sensus est: qui non sentit onus, non sentiat commodũ. & pro hoc 33.dist. præter hæc. s̃.eo lib. de elec.generali.§.illos, &c. Io.And.

v Hæc glossula ex nouella. Ioan. An. huc fuit translata.

tior est conditio prohibẽtis.d

¶ Idem.

REGVLA LVII.

CON-

IN re cõi.] Casus in hac regula figuratur primo per c.1.33.q.5.hoc modo, Ponamus, ꝙ Titius ↄ̃xit matrimonium cum Berta: cõtracto matrimonio, & consummato, alter coniugum vult intrare religionem altero inuito, & in præiudicium alterius? Rñ̃det ꝙ non põt, quia in re communi potior est conditio prohibentis.

¶ Item potest poni casus per c.quia propter.de elect. in antiq. Vacante Ecclesia Pictauiensi canonici Ecclesiæ super electione futuri prælati voluerunt compromittere in aliquos arbitros.aliqui ex canonicis non cõsenserunt, sed dicunt, ꝙ volunt habere vocem, vtrũ possint impedire potestatem translationis in arbitros, & ne fiat compromissum? Respondetur, ꝙ sic, quia in trãslatione potestatis in arbitros requiritur consensus omnium, & hoc per rationem huius regulæ, quia in re cõmuni potior est conditio prohibentis.

[Prima glossa ponit exempla, & remittit, & vi.casus excipit.]

c ¶ In re communi. 3] Pone casum in duobus coniugatis, quorum vno vouere volente & altero prohibente, prior est causa prohibentis 33.q.5.c.1.Item vno prohibente ne procedatur per viam compromissi, potior est ipsius conditio.sup.de ele.quia propter.ibi, vice omniũ. Item duobus communẽ habẽtibus parietem, alter non potest destruere, & reficere altero prohibente. ff. de ser.vrb.præd.parietem, & fuerant hæc verba, l.ff. communi di.l.Sabinus, & ibi de hoc. Et fallit hæc regu. in casibus ibi no. Primo, quando non interest socij, puta, quia incrustare vult, vel depingere, ff.de ser.vrb.p̃d. l.quidam Hiberus, §.parietem, uel vult scalas iuxta parietem ponere, vt eo.tit. fistulam, in fi. Secundo, quãdo ob hoc quæsita est vt opus fiat, ff.communi di.si ædes. [Et sic loquitur, ff.pro socio, cum duob.§ item Mela.] Item qñ ædificium reficeret. C.de ædi.priua. si vt proponis ff.de dam.infec.si ædib.& l.in reficiendo. Intellige, ꝙ in his casibus, quibus reficere, vel facere licet, nõ velit socius facere iure seruitutis, ꝙ non liceret, præaleg.l.parietem, de ser.vrb.præd. sed iure cõionis licet, & sic intendit glo. Et facit, ff.pro socio, cum duobus, §.idem rñdit. Item fallit religionis fauore, vt si ibi sepeliri velit, vt ff.de reli.si plures, vel in commune sepulchrum altum mittere. Instit.de rerum di.§.religiosum, uer.in commune. Item cum donator rem communẽ habet cum donatario, C.de don.sancimus, §.nec autem. Accu. Et scire debes aliquid esse commune, vt singulis, aliquid vt collegio, vt tetigi supra eo, quod omnes, & habes, sup.de const.cum omnes. Io.And.

3 Vide Deciũ cons.45.

[Glo.seq. ponit rationem regulæ.]

d ¶ Prohibentes.] quia volens non solum dominus est, vt in prædi.l.parietem, ff.de ser.vrb.præd.Io.And.

COntra eum.] Casus in hac regula primo põt figurari per c.in præsentia. de proba.in antiq hoc modo: Ponamus, ꝙ licebatur ab aliquibus, qđ intraueram aliquam religionẽ, & intra. & in ea fecerã professionem, ego aũt excipiendo proposui, qđ eo tempore, quo intraui religionem, eram minor annis, & sic professio nõ tenebat, ppea non erã obligatus religioni. Ad probãdum meã intẽtionẽ, uidelicet, qđ erã minor annis, feci meos articulos, in qb.cauebat, qđ erã minor annis. & non dicebat vtrũ essem minor annis 14. uel 15. uñ iudex examina-

c. in præsentia. de proba. per casus positionem peculiariter declaratur.

minauit meos testes, qui omnes desposuerunt, ꝙ qñ in trauit religionem etiam minor annis: publicatis attesta tionibus meorum testium, pars aduersa ꝯ me propo- suit, quod non probaueram sufficienter meam inten- tionē, quia solum probaueram: ꝙ erā minor annis, & nō ꝙ etiā impubes, & minor 14. annis: est ibi textus, ꝙ fiet interpretatio ꝯ me, vt præsumatur, ꝙ vo lueram dicere, quod eram minor 25. annis.

† Nota, ꝙ uerba obscu ra, uel dubia interpretan- da sunt con- tra proferen tē, qui aper- tius dicere potuit. ad hoc c. cū di- lectus. de cō suc. Io. And.

tra [a] † eum, qui legem dicere potuit apertius, est interpretatio facienda.

¶ Itē potest poni casus per l. cum in legē. ff. de contrah. empt. & ven. Ponamus, quod habebam duas ædes vici- nas, & contiguas: quælibet ipsarum erat altior diuer- sis respectibus, quia vna in parte anteriori erat altior: reliqua autem erat altior in parte inferiori: vendidi ti- bi vnam istarum domorum, & in venditione apposui istud pactum; stillicidia, vt nunc sunt, ita erunt in futu rum, Vtrum videar apposuisse seruitutem domui reten tæ, vt non possim eam eleuare in illa parte, in qua reci pit stillicidia domus venditę? Rñdetur, ꝙ in dubio præ sumitur, ꝙ apposui seruitutem domui retentæ, vt non possem eam altius eleuare in illa parte, qua recipit stil- licidia domus venditæ: quia fuit in potestate mea aper tius declarare. l. tribus. C. de pact. Bar. in l. Labeo. ff. de contrahen. empt. & ven. Et hic est etiam gl. satis ampla. Sed quid dicemus ad l. si in emptione, ff. de act. empt. & vend. vbi tex. in cōtrarium: quia ibi dicitur, cum fun dus venderetur: seruus Stichus accederet, id est, vendi- tus fuit seruus Stichus cum fundo: & venditor habebat duos seruos Stichos: dubitatur de quo Sticho intelligi- tur tale pactum? Dr ibi, quod est in potestate vendito- ris retinere quem voluerit, & ibi illa verba fuerunt di- cta non a venditore, sed ab emptore. Ideo dicūt aliqui, quod si verba fuissent probata a venditore, quod fieret interpretatio ꝯ emptorem: quia verba sic proferrētur in contractu: nec inspiceretur a quo fuerunt prolata, sed cuius fauore proferuntur: ita quod si illa verba appone rentur gratia venditoris, fiet interpretatio contra ven- ditorem: Si gratia emptoris, fiet interpretatio contra emptorem. Tñ istud non placet gl. nec Bar. in d. l. vete- ribus. imo dicunt, si constet quis protulit verba, fiet in- terpretatio contra eum, sed in lege illa non constabat a quo fuerant illa verba prolata: ideo est in optione vēdi toris tradere, quem Stichum voluerit. Vel dicit gl. quod ista regula fallit in iudicijs, quia non fit interpretatio contra proferentem, l. si quis. ff. de iud Ratio est: quia si fieret interpretatio secundum intentionem rei con- uenti, & non actoris libellantis, reus diceret, quod de illa re non intellexerat.

¶ Itē fallit hæc regula, qñ alias cōtractus esset inutilis: vt si stipulatus sum hoc modo, promittis mihi dare cē- tū Calendis Iulij, non dico proximis, quæritur de qui- bus Calēdis. Intelligitur: vtrū de proximis, vel de alijs? est ibi tex. quod intelligitur de proximis, & interpreta- tio fit pro me stipulante, quia si attenderetur tua inten tio diceres, quod tu intelligeres de vltimis, quæ sunt cir ca iudicium finale, & sic stipulatio esset inutilis.

[Gl. seq. dicit vnde sumpta, & ponit exempla, & ad alterum remittit. Secundo successiue signat, & soluit se ptem contraria tertio distinguit principaliter quinque membra, sextum, & septimum addit in fi.]

1 Circa istā gl. ibi, cū du bitatur, quid sit uerisimi- lius dicit Ph. interpretan- dum sm, ꝙ apparet ex principali ꝯ- uētione, aut uerbis eam præcedētib.

a ¶ Contra eum. 1] Hæc regula sumpta est ex l. eo. tit. l. in cōtrahēda vēditione. Pone casum in dicto testis, cu ius interpretatio fit ꝯ producentem. s. de proba. in præ- sentia. Item per l. ff. de contrah. emp. l. Labeo. vbi obscu ritas pacti nocet venditori, qui legem apertius dicere potuit. ad idem. ff. de pact. l. veteribus. vbi plene de hoc. Contra, ff. de iud. si quis intentione. Solu. illud in iudi- cijs, hoc in cōtractibus. Sed adhuc cōtra s. eo. cum sunt partium iura obscura. Sed ibi solui. Item contra. ff. de contrah. empt. si ita distrahatur illa, aut illa res: quam elegerit venditor, hæc erit empta. Solu. verba illa fuerūt dicta ab emptore; vel naturale est in alternatiuis: ꝙ sit debitoris electio. s. eo. in alternatiuis cum suis concor. Itē cōtra eo. tit. si in emptore. in prin. vbi si in emptio- ne fundi dictum fuerit accedere Stichum seruū, accedit ille de quo venditor intellexit. Sol. hoc in principali, il- lud ī accessorio: sed hoc nihil est, vñ dic ibi verba plata fuisse ab emptore. Itē contra ff. de ser. vrb. pdio. si seruitus. ibi. ne luminib. officiat, intelligit de prę sentibus, & futuris. Sed ibi non est obscuritas sed gene ralitas, ad idem de priuileg. quia circa, vbi generaliter remittens decimas, futuras, & præsentes intelligitur re misisse. Itē contra. ff. de verb. obl. l. eum qui. vbi intelli- guntur Calendæ primæ ad voluntatem stipulantis Sol. inutilis esset stipulatio, si ad voluntatem debentis, qui de vltimi mundi Calendis intelligeret, & diceret. Item ꝯ. eo. tit. l. in ambiguis, vbi statur animo proferētis Sol. illa in testamentis, rescriptis, & legibus. vt ibi no. hic aūt in cōtractib. Vt igitur plene liqueat hæc materia, licet de ipsa tractetur de spon. ex litteris 2. ff. de pact. l. ve teribus. tu tamē nota, ꝙ obscuritas. vel ambiguitas aut apponitur in vltimis voluntatibus, aut in conuentioni bus factis in iudicio, aut in confessionibus, aut cōtracti bus & pactis, aut in sententijs. 2 Si in vltimis volunta- tib. subdistingue, quia aut constat de voluntate expres se, vel tacite. Si expresse, illa seruatur, quia nihil est, qđ tantum debeatur hominib. quam quod vltimæ volun- tatis liber sit stylus 23. quęst. 2. vltima voluntas. de test. officij, de condi. appos. in ma ca. 2. C. de sacrosanctis ec- cles. l. 1. Si constat tacite, vt per coniecturam, illa serua tur ad hoc 26. quæst. 6. qui recedunt de test. requisisti. ff. de leg. 1. si seruus plurium, in fi. nisi dicta voluntas turpis esset, vt ff. de condi. insti. l. quidam, uel alias con tra ius. Pone exemplum, supra de test. tua cap. Raynu- tius, in fi. ff. ad leg. Fal. Titia, quia priuata dispositio te- statoris, & c. de test. requisisti, ff. de leg. 1. nemo potest, si non constat expresse ne tacite, stetur verbi testamen- ti, ad hoc 22, q. 2. is autem, de celebra. Mis. in quadam, de spon. ex litteris 1. ff. de exer. l. 1. §. si is qui nauem, ff. de leg. 3. l. non aliter. Si autem verba sunt nimis larga, sequimur benignius, & minimum. ff. de leg. 3. num- mis, supra eodem, in obscuris cum suis concor. & sic es set hæredis electio, C. de con. indeb. l. si quis seruum, ff. de leg. 1. legato. Et lex ff. eo. tit. si domus. & l. q duos loquuntur cum hæres est in mora, vt no. de test. indicā te, ad hoc institu. de leg. §. si generaliter. Si vero non ap paret: quæ pars sit benignior, vel minor, neutra tene- tur, ff. de test. tut. l. duo sunt, ff. de manumiss. test. l. cum ex pluribus, ff. de libe. & posthum. nominatim. Si quę- ratur ad quem spectat indagatio? Dic, quod ad iu- dicem, C. de fideicommiss. l. voluntatis defuncti. Si in iudicijs sit ambiguitas, fit interpretatio pro proferen- te. 3 Ratio, quia debitor semper negaret se de hoc sensisse, C. de annali excep. l. vlt. in fi. ff. de verb. oblig. inter stipulantem, §. 1. arg. ff. de trib. illud, §. 1. & ff. de eo, quod cer. lo. l. non vtique, §. damus, & hoc in litis exordio de hoc de restit. spol. cum ad ledem. Si uero in probationibus sit ambiguum, interpretamur contra producentem de condi. appos. per tuas, de probat. in præsentia. de testi. cum tu. de fide instru. inter. in fi. de- bent enim probationes esse claræ, de præscrip. auditis, saluo eo, quod possent testes obscure deponentes inter dum iterum interrogari, de testi. cum clamor, quod dic vt ibi notatur. Et eodem titulo per tuas, & in prædic. decre. in præsentia, in 4. gloss. in confessionibus, si con- fiteatur, quis incertum, certificare cogitur, ff. de con- fes. l. certum, alioquin accipietur, quod magis expediet aduersario, vt ibi, & ff. de inter act. de ætate, §. nihil. Ad hoc supra de accusat. cum dilecti, supra eodem libro de confes. cap. 2. In contractibus, aut est certum de con- sensu, aut de sensu, aut est dubium. In primo statur ei, quod senserunt, ff. de rebus dub. l. in ambigua. de sponsa. cap. 1. Secundo nil ualet, 27. qō. 2. sufficiat, 30. q. 2.

aut sequenti bus. l. insula ff. qui potio. in pig. ha- bea. alias in- terpretamur contra profe rentē in d. l. ueterib. l. ar- borē. §. hæc lex. ff. de ser. rusti. prędio. nisi ꝯstet ait Dynus profe rentē pacisci uoluisse in suum fauo- rē, si non cō stet a quo sint prolata uerba, aut forte ab oīb. æqualiter di cta sunt est interpretan- dū contra il- lum cuius fa uor uersat. l. l. si ita. ff. de auro & arg. le. quia cir- ca. de resc.

2 Aut in sti- pulatione p- toria, & tūc prætoris erit īterpretatio. ff. de plo. sti pu. l. 1. §. fin. & l. ptorijs. Dynus.

3 Sic actor uel reus sm Dynū, qui al legat, quod no. in l. si qs intentione. Io. And.

q.2.c.vnico,ſup.de rap.cum cauſa,de pigno.illo vos 29.q.1.§.1.ff.de contrah.emptio.l.in venditionib.& ibi error non ſolum corporis,ſed etiam materiæ venditionem impedit,nil.n.tam contrariũ conſenſui ſicut error;ff.de iuriſdict.omni.iudi.ſi per errorẽ, ff. de iudi.l.2.& errare eſt aliud, ꝓ alio putare.37.d. quamuis, & 22.q.2.in quibus non tñ omnis error 1 matrimonium impedit,ſed error tantum perſonæ,& cõditionis,quod dic,vt 29.q 1.§.1.& in ſumma tenet ẽt pignus cũ obligatur æs pro auro,ff.de pigno.actio.l.1.In tertio caſu,ſ.cũ eſt dubium.& ſubdiſtingue,aut poteſt valere ſecundum vnius intellectum tm̃,aut ſecundum vtriuſque : ſi ſecundum vnum tantum, valeat ſecũdum quem valere poteſt,ff de verb.obliga.l.quotiens.Et habet hoc locum etiã in contractu matrimoniali in foro iudiciali.In foro autem animę ſtaretur ei qui diſſenſiſſet in tali dubio,vt ſup.de ſponſ.tua nos,ſi ſecundum vtriuſque intellectum põt valere,valeat,quod eſt veriſimilius,ff de verborũ obligatiõ l.cum qui ita ſtipulatus,ff eodem tit.l in obſcuris,& de verbo.ſignifi.abbate,& ſup.eod.inſpicimus,cum ſuis concord.Sed ſi dubitatur,quod eſt veriſimilius ſeruetur qđ in hac regula dr̃,ff.de verbo.obli.l.quicquid,& l.ſi quis ex plurib. fundis.Et hæc vera, cum neuter dolum committit, Si aũt alter dolum cõmittat,contra eũ fieret interpretatio,22.q.5.c.qui peierare.§.ex his.& c.quacunque,ſi vterq; tũc ad cõem ſignificationem recurretur,vt in dicta decr.ex litteris,vbi de hoc,22.q.5.c.hoc videtur,§.ſi ergo & idem reperitur in iuramentis,vt ibi no,In ſententijs ſuis interpretari poterit pręſes prouinciæ,vel ꝓcurator Cęſaris,ff.de appe.ab executore,in prin.minor non,C.de ſent.ex breuic.re.l.2.vbi de hoc,ff.de re iud.l.iudex.functus eſt enim officio ſuo,ſiue bene ſiue male iudicando,quod intellige in diffinitiua,ſecus in interlocutoria,quod dic,vt no.de appel. non ceſſante,& ibi plenius ſcripſi.De fructibus tñ,& expenſis ſupplere poteſt ead.die,ff.de.re.iud.l.Paulus, & ſup.eo.lib.de appel.cũ appellationibus,& de hoc no.35.q.9.c.loci noſtri,§ quia ergo,alias incipit,his ita,in r.gloſſ.11,q.1.c.clericum nullus §.ex his,de poſtula.præla.cap.1.& ibi de multiplici interpretatione.De legibus non eſt dictum;quia in eis nihil eſt obſcurum,vel ambiguum.4.diſt.cap.erit,& in procemio decretalium.C.de nouo cod.com.in 1.cõſtitut. ibi,erit lex certa, & breui ſermone conſcripta.Si tñ ambiguitas videretur in eis eſſe,recurritur ad cõdẽtem,quia ille ſolus interpretari poteſt.qui condere.11.q.1.§.ex his.de iud.cum veniſſent,de ſent.excommun.inter alia,C.de leg,l.vlt.Et idem in priuilegijs quæ ſunt leges priuatæ,per eadem iura.(& ſupra de offi.ord.§.ſi vero,& ff eo.tit.l.Neratius,& vide quod dixi poſt Innoc.Hoſt.& Compoſt.de reſcri.cauſam, ſup gl.pen.)

† Vid.B.Th 2.2.q.89.a.7

1 Quotuplex ſit error, & qualis error impediat matrimoniũ,vide Magiſtrũ & ibidẽ late Theologos Scholaſticos li.4.ſen.d.30

Sñiam ſuam an poſſit iudex, iterpretari.

ADDITIO.Per l.veteribus ff de pact.ſuperius circa prin.huius gl.allegatam,& ff.de ſeru.vrb.præd.ſi arborem,§.hæc lex,& de contrah.empt.cum in lege;& l.Labeo,ponit Dy.in eo qui vendens,& tradens domum dicit ſtillicidia vti nunc ſunt,ita ſint,vr̃ dicere ꝙ domui venditæ debeatur à vicinis ſeruitus ſtillicidiorum non econtra,quod domus vendita debeat ſeruitutem vicinis.Io.And.

¶ Idem.

REGVLA LVIII.

NOn † eſt obligatoriũ, cõtra bonos mores iuramentum.

2 Vide hic tractatũ regularũ Soc.

NOn eſt obligatorium.] 2 Caſus in hac regula põt figurari multis modis, primo per l.cõtract⁹ verſi.excepto.ff.eo.Ego depoſui apud te libros meos vel aliã rem,& fuit appoſitum pactũ inter nos quia volui,vt ſi res perderetur dolo tuo,vel eam vẽderes ꝙ nõ poſſem agere cõtra te actione depoſiti,& iuraui illud,videlicet ꝙ non agerem cõtra te,etiã ſi in re depoſita dolum cõmitteres, vtrum valeat tale pactũ iuro firmatum,vt non poſſim agere contra te? Rñdetur,quod non,quia iſtud iuramentum eſt contra bonos mores,& inuitat te ad delinquendum,& non eſt obligatorium contra bonos mores iuramentum.

¶ Item põt caſus figurari per c.1.22.q.4.Ego promiſi tibi occidere patrem meum,& caſu quo ipſum nõ occiderem,tibi ſtipulanti promiſi, & iuraui ſoluere centum:non occidi patrem meum:vtrum poſſis agere contra me etiam condictione ex ſtipulatu ad centum?Certe non,quia iſtud iur̃m eſt cõtra bonos mores,& ideo non eſt obligatorium.

Ca. Quintauallis.de iure peculiarĩter declarat.

¶ Item figuratur caſus per c, Quintauallis,de iurei.in ant.Vxor & filię Quintauallis,i.illius hominis ſic vocati,habuerũt verba,imò verbera cũ vicinis ſuis,vicinæ fecerunt conueniri vxorẽ,& filias Quintauallis ſuper actione iniuriarũ.Quintauallis promiſit,& iurauit quod erat contentus ſtare ordinationi,& volũtati vicinæ iniuriatæ,ipſa vicina noluit habere emendam pro iniuria ſibi illata, ſed voluit pro oĩ emenda,ꝙ Quintauallis expelleret à ſe vxorẽ,& filias exhæredaret,ſi vnquã uerbũ iniurioſum proferrent cõtra ipſam uicinã,accidit quod vxor,& filiæ Quintauallis protulerunt verbum iniurioſum contra vicinam,alias iniuriatam,dubitauit Quintauallis, vtrũ eſſet obligatus ad repellendum à ſe vxorem,& exhęredandum filias:vnde ipſe conſuluit Romanum Pontificem,qui conſultus reſpondit quod non,quia ſuũ iuramentum erat cõtra bonos mores.& non eſt obligatorium contra bonos mores iuramentum.

[Prima gl,dicit vnde ſumpta,& ponit exempla,ſecũdo dicit fallere regulã decre.ſi vero,tertio iſtius regulæ dat concor.& aſſignat duplicem rationem.]

3 Ibi uide Do.Phi.

a¶ Nõ eſt obligatorium.]Hæc regula ſumi potuit ex l.ff.eo.tit.l.cõtractus 3 quidam.ver.excepto.per quã pone exemplum;nam non valet pactum,ꝙ dolus futurus nõ præſtetur.vt ibi.Itẽ pone in eo,qui iurauit patrẽ occidere,vel ſimile quid facere.22.q.4.c.1.& ꝑ totum.In eo,qui iurauit vxorem,& filios expellere de iurei.Quintauallis,& per l.ff.de leg.1.ſi quis inquilinos,in fi.vbi quod ſcriptum eſt in teſtamento contra bonos mores,& iuramentum,nullius eſt momẽti,ad idem de pact.dota.l.conuenire,vbi pactum ne cum vxore agatur rerum amotarum,non ualet,quia per illud inuitantur mulieres ad furãdum.Nõ eſt ergo præciſe uera regula,quæ dicit,ꝙ iur̃m ſeruãdum eſt.ſi põt ſine interitu ſalutis æternæ ſeruari,s̃.de iurei.ſi uero,4 nã ſi eſt contra bonos mores,nõ obligat,vt hic,& in ſupradictis iurib.Idem in quolibet temerario eo.tit.ſicut,&c.tua nos & qñ ui,vel dolo ꝑſtitum eſt,ſup.eo.lib.de iurei.licet,quod dic,ut s̃.quod met.cau.abbas,& 15.q.6.c.2.Et facit ad hãc regulam,inf.eo.in malis.(Facit etiam ſup.eo.li.de ele.ubi periculũ.§.quid aũt,&c.quia ſæpe,de reb.eccle.non alien.§.contractus.)Et habuiſti idẽ de impoſſibili.ſup.eo.nemo põt[ut hic dixi,hoc eſt impoſſibile moris,uel iuris,& ut hic dicit Dyn.quæ cõtra bonos mores ſunt,impoſſibilia dicuntur de iure, ff.de condi.inſtitu.filius,& l.conditiones,& l.quidã ergo,&c.] Non tenet ergo turpe pactum.uel contra bonos mores,ſup.de pact.c.vlt.ergo nec iuramentum,quod acceſſorium eſt,& facit ſup.eo acceſſorium,& vide, quod ibi dixi.Et no.quod debemus reb.vti eo modo ad quem ſunt inſtitutæ,vt 22.q.2.Is autem.Sed iuramentum nõ eſt inſtitutum, vt ſit iniquitatis vinculũ 22.q.4.inter cetera,ergo iniquitatem non vinculat, vel obligat,vt hic vides.

4 Hic intelligit P. ꝙ non ſolũ mores, qui iure canonico reꝓbantur, dñr mali;ſed ẽt illi.qui iure ciuil.,tñ Io.An.c.quẽadmodũ.s̃.de iurei.uerſi.uel naſum uult, ꝙ iuramẽtũ ꝯ mores à iure ciuilis reꝓbatos non ſit nullũ,niſi reprobetur ẽt iure canonico. ſed de iſto lati⁹ ibi Imo.char.12 & 13. Phil.

ADDITIO.Loquitur ergo regula cum dicit contra bonos mores,in prohibitis propter turpitudinẽ ſui. In prohibitis vero fauore perſonæ iuramentũ illius cuius fauorem reſpicit,facit valere,quod non valebat,ſecundum Dyn.ut in auth.ſacramenta.C.ſi adu.uen.s̃.eo.lib.de pact.c.2.de iurei.eo.2.cum ſuis concor.Io.And.

res præstitum iuramentū.

¶ Idem.

REGVLA LIX.

Dolo [a] facit, qui petit quod restituere oportet eundem.

¶ Idem.

REGVLA LX.

Non [b] est in mora, qui potest exceptione legitima se tueri.

¶ Idem.

REGVLA LXI.

QVOD†

Dolo facit.]Casus figuratur per ca.nullus.14.q.4 iuncto c.debitores, de iureiu.in ant.& l.dolo.de exce.doli.hoc modo; Ponamus, quod Titius mutauit mihi sub vsuris aliquā pecuniæ summā, & fuit facta pactio vallata stipulatione: qa ex nudo pacto ēt iuxta contractum non oritur actio, nisi sit vallatū stipulatione l.1.C.de vsu. ergo. Titius mutauit mihi pecuniā sub vsuris. satisfeci de sorte pri cipali, de vsuris non satisfeci; vult agere ꝯ me ad vsuras, dico ꝙ nō teneor, qa ēt si soluerē vsuras, possē eas repetere tanq̄ indebitas, & esset illas mihi restituturus, & sic dolo petit illud, ꝙ est mihi restituturus: vtrū benedicam? Rñdetur, ꝙ sic. Sed si iurassem soluere vsuras: tūc debere soluere, vt seruarem iurm, nō aūt virtute obligationis, & ex vi actionis, sed ideo, quia possum seruare iuramentū sine interitu salutis æternæ; ideo debeo vsuras soluere, vt seruem iuramentum, sed postea potero illas condicere tanquā indebite solutas. [Prima gl. dicit vnde sumpta, & ponit exempla: secūdo notat duo necessaria, vt procedat regula.]

a¶ Dolo facit. Hæc regula sumpta est ex l.ff.e.tit l.I condēnatione.§.dolo facit. Pone ergo casum in vsurario, qui nō petit vsuras à debitore, ipsas .n. restituere cogeretur.14.q.4.nullus. ad idē de iurei. debitores, 1.resp. ad idem, ff.de excep.do.l.dolo. vbi hærede damnato a debitore, debitor nō pōt ex testō agere, & doli mali exceptione vti pōt, & ibi ēt sunt hæc verba. Duo aūt notantur circa hanc regulam: Primo. ꝙ hic dr, locū habere, qñ restituēda est res ei, à quo petitur cōmodatarius.n.repetit rem à fure, quam restituere eum oportet dño. C.de ser.corrup.l.vlti.§.sed cū. Vir soluto mr̄monio petit dotē a socero, quā vxori, & eius liberis eū restituere oportet. ff.sol.matr. si socer.§. Lucius (Et ibi de hoc, & C.loca. si quis cōductionis, si .n. restituturus esset socero a quo petit, locus esset regulæ.) Idem in vsurario, qui vsuras repetit quas alijs soluit, si non est soluendo. præstita cautione de ipsis restituendis ei, a quo percepit. argu. de resti.spo.olim.2.& not de vsu. quia frustra. Secundo no. hanc regulam nō habere locum in possessorijs iudicijs, sed in peritorijs, & hoc etiam no. Gof. de offi. deleg. venerabili, & Ber. de rest.spo. in litteris, & probatur, ff.quo.lega.1.in prin. vbi dicitur quòd hær. restituitur, quod legatorum nomine præter eius voluntatē per legatarios possidetur.3.q.1.c.2, de ord.cog. cap.vlt.& in prædict.decr. in litteris, & in c.seq.& C. de rei vendi.ordinarij, cum suis concor.& ff.de iudi. si de vi. Io. And.

Regula dolo facit in possessorijs locū non hēt.

Non est in mora.]Casus in hac regula figuratr̄ multis modis. Primo mō p ca.incognitus 17.q.2. pro intellectu huius regulæ est præsupponendū, ꝙ si seruus alicuius dñi dño ignorāte efficiatur monach⁹, & faciat professionē, nō tenet professio: sed dñs pōt illū repetere, ꝙ verū est, nisi dñs tacuerit per triennium: ita ꝙ per lapsum illius tpis triennij cū taciturnitate validat ingressus, & hoc facit tacitus cōsensus resultās ex ista taciturnitate. Hoc p̄supposito pone sic casum: Habebā aliquē seruū: qui me dño ignorāte intrauit aliq̄ religionē, & ī ea fecit professionē, ꝯ. trienniū nō reuocaui seruū meū: sed ēt p me nō: stetit: qa nō poterā ire ad loca lōgiqua ppī firmitatē, vel aliud iustū impedimentū, vtrū dēat mihi imputari, vt non possim seruū meū repetere obstāte lapsu triēnij? Rñdet, ꝙ nō, sed ipsū seruū possum repetere nō obstante lapsu triēnij, qa nō fui ī mora. ¶ Itē pōt casus figurari p c.de quarta, de pscr.in ant. Ego rector alicuius ecclesiæ parochialis nō solui quartā diœcesano, quia pdecessores mei pscripserāt; vtrū dicar esse in mora & sim puniendus tanq̄ morosus, vt incuriā pęnā impositā cōtra morosus per diœcesanū? Rñdetur, quod nō, quia possum me tueri defensione legitima. Itē potest poni casus per l. lecta.§.sed cum sortis ff.si cer.pet. Vsuræ nō currūt, qñ qs nō est ī mora; Pone ꝙ pmisi tibi reddere centū cū vsuris: postea fecisti mihi pactū de sorte principali soluēda; vtrū durāte t pecurrāt vsuræ? Rñdet, ꝙ nō; qa poterā me tueri exceptione legitima; iō pp exceptionē nō sū ī mora. [Prima gl. primo dicit vnde sumpta est, & ponit exēpla, scdo reddit rōnem, & pōderat, ꝙ dicit legitima.]

†No. ꝙ inducta ī alicui⁹ fauorem, vel vtilitatē, nō dēnt in eius odiū, vel lęsionē retorqueri. Phil.

b¶ Non est mora.) Hæc regula sūpta est ex l.ff.eod. tit.nulla intelligitur, & nihil interest 1. Pone exēplū in dño, qui non requisiuit inf. triennium seruū suū fugitiuū monachū factū, dr̄ .n. fuisse in mora, quod est verū, nisi tueri se possit exceptione legitima, puta longinquitate loci.17.q.2.si qs incognitus. Itē pone in clerico, qui non dicitur in mora soluendi quartam decimarum, si tutus est exceptione præscrip sup. de quarta. Itē pone per l.ff.si cert.peta l.lecta est.§.sed cū sortis, vbi sunt hæc verba, vbi ille qui tutus erat exceptione dilatæ sortis per tertium pactū nō dicitur in mora, & sic non veniunt vsuræ, vt ibi. ad idem vt lit. non contest. qm̄, §.si vero aliter. in fi. Potes ēt exemplificare per ea, quæ dixi.s̄.eo. imputari nō debet. Et no. quia vt dixi s̄.eo. mora sua cuilibet, vt qs dicatur morosus, necesse est, ꝙ sciat, vel scire dēat se debere, sed ille, qui tutus est exceptione legitima, nescit se debere, vel nescire dēt; ergo non est in mora (ita quod prout dicit Dynus ab omnib. effectib. moræ quos post eum scripsi in regula, mora supet 1.gl. exēptus erit & indēnis) Itē not. ꝙ dicit exceptione legitima, q̄ est, cū est obligat⁹ iure naturali & ciuili, sed obstat exceptio, puta pactū de nō petēdo, vel similis, vel est obligatus iure naturali tm̄. Et facit qđ circa indebitum no.1.q 4.in fi.& ff.de sol.is qui. Et intelligitur exceptio illa legitima, quæ replicatione nō elidit, pone exemplū. Debebas mihi decem, tibi feci pactum de nō petendo, sed per metum, vel furoris tempore hoc feci, tūc exceptio pacti nō est legitima, quia eliditur replicatione furoris, vel metus, & ideo diceris in mora fuisse, & idem in similibus.

1 Io Mo. dicit ponendū casum per l. ff.de cōp. cū alter.& l.seq. de iud. rō vr ff. de re iud. cōtumacia, § vlt. ff.de sin: cū quidā.§.si pupillo. I.A.

Exceptio dr̄ legitima, q nō elidit replicatione.

ADDITIO. Idem Dy. ad hoc ff.co. nihil ff de exce.l.2 De replicatione plene scripsi. de exce. à nobis. Io. A.

Quod ob.2] Casus in hac regula pōt poni multis modis. Primo modo per c. Ad Apostolicam; de regularib. in ant. Intraui religionem nō Mendicantiū, nondū lapso anno volo facere professionē solemnē i. promittere in manib. prælati seruare obedientiā, paupertatem, & castitatem, cōuentus aūt consentit, Dr̄ vtrū possim facere talē professionē probationis? Dr̄ ꝙ sic, quia annus probationis introduct⁹ est in fauorē intrantis, vt experiatur ne assumat onus importabile. Itē in fauorē monasterij. vt possit experiri mores intrātis, iō nō dēt retorqueri in eorū læsionē. Itē pōt figurari p l nō eo minus, C.de proc. Certū est, ꝙ si minor fuit in iudicio sine auctoritate curatoris & feratur sñia contra ipsum, non tenet sententia Sed ponam⁹, ꝙ minor fuit ī iudicio sine auctoritate tutoris, vel curatoris, licet aliqui teneāt, ꝙ si litiget p se, nō tenet sñia, secus si per procuratorem. Ponamus ergo, ꝙ minor constituit procuratorē sine auctoritate curatoris, qui procurator fuit admissus, quia nō fuit ei oppositū, ꝙ ipse fuerat cōstitut⁹ a minore sine auctori.

2 Hic vide la. & oēs in l. quod fauore, C.leg. Fel. c. ītelleximus de iud. c. dilectus, de resc. 2.col. ver. octaua concl.

auctoritate curatoris fuit deuentum, vsque ad sniam diffinitiuam, quæ fuit lata pro minore, vsque ad suam vtilitatem; an valeat talis snia? Dr, ꝙ sic: ne illud, quod est introductum in fauorem minoris, vertatur in eius detrimentum: quia fuit introductum in fauorem minoris, vt interueniret curator, ne minor decipiatur.

Quod ob a gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum.

¶ Idem.

[Prima gl. ponit exēpla: secundo successiue signat, & soluit septem ɔ̄ria: tertio conuertit regulam.]

a ¶ Qđ ob gratiam.] Oeconomus, qui in fauorē Ecclesię cōstitutus est, Ecclesiam vacantem grauare non debet. 12.q.2. charitatem. Itē pone per decre. de reg. ad Apostolicā in religionib. non Mendicantibus, per decr. eo. tit. non solum, sup. eo. lib. & c. seq. Item pone per l. C. de procu. nō eo minus, vbi snia pro minore lata, qui sine tutore causam egit, bene tenet. vnde dicit ibi textus, minoribus ætas in dāmis subuenire, non rebus prospere gestis obesse consueuit, & habes, idē C. de legi. l. quod fauore, ff. de legi. l. nulla iuris rō, & prosequere, vt ibi vtrobique, & facit in auth. de Illustri. & qui superillustres sunt. coll. 5. vbi licet concessum sit clarissimis, ꝙ per procuratorē agere possint, nihilominus, & per se agunt si volunt nec cogere pt aduersarius minorem vti beneficio restitutionis in integrū sibi concessio ɔ̄ contractum, ff. de mino. l. si iudex. [Dat Dynus aliud exemplum per l. 3. §. duæ, ff. ad Car. Dicit etiā ꝙ cōfirmatur hæc regula, & ipsius exempla traduntur, ff. de leg. commi. l. 2. de in diē adiec. Sabinus, de fide instru. l. plures, de secun. nuptijs, generaliter, §. in his.] Contra. sup. eo. lib. de præb. cui de non sacerdotali. Sol. illud facit forma mandati, & facit quod dixi, sup. eod, plus semper. Itē contra s̄. de mu. p prudentiam, vbi clausula, appellatione remota, impetrantis fauere apposita: in læsionem retorquetur ipsius. Sol. ibi: quia id locū habet, cum princeps aliquid concedit ad instantiam petentis, hoc cum motu proprio: puta minoribus, vel Ecclesijs. 1 Et sic etiam respondetur. de decre. de constit. cum omnes, ff. quod quisque iur. l. 1. & probatur eod. tit. l. 3. & facit optime ad hanc solutionem, sup. eo. lib. de præb. si motu proprio. Itē contra. ff. de iur. au. annu. l. 2. vbi lata snia pro me super ingenuitate, perdo ius annulorum. sed hoc non inducit snia, sed tacita mea renuntiatio, quia eligendo vnum ex contrarijs, alteri renuncio, sup. de elect. vt quis, C. de fur. l. 1. 2 Itē contra. C. de quæst. l. pridem, vbi seruus p dño non torquetur. Sol. non posset torqueri pro dño quinetiam torqueretur cōtra eum, quia pro vtraque parte testis iurat dicere veritatē. Item contra, C. de Iudæis. l. die Sabbati, vbi præcipitur, ꝙ Iudæi non cōueniantur nec cōueniant in solemnitatibus suis, Solu. speciale est propter festiuitatem. Vel posset dici, ꝙ concessio illius priuilegij non stetit in finibus proprijs [propter æqualitatem in iudicijs seruandam. 3] Item contra. ff. de peri. & com. rei ven. si vina. vbi in fauorē emptoris vina ementis excepta fuerunt acida, & mucida, & tñ ipse emptor illa inuito venditore hr̄e non posset. Solut. ibi nullus fauor, sed ius cōe, hic aūt de gratia, vel fauore loqtur, qđ est proprie cōtra ius cōe, s̄m Accur. Itē signat: cōtra, ff. de auct. tuto. l. obligari, §. hereditatem, & insti. de Attil. tut. §. neque 4 vbi dr̄, ꝙ pupillus non pōt adire hæreditatem ēt locupletem sine tutoris auctoritate. Solu. in his, quibus certum est conditionem pupilli effici meliorem, valet factum a pupillo etiam sine tutoris auctoritate, vt si feratur pro eo snia, vt in l. non eo minus. In his vero quibus certum est conditionem pupilli deteriorem cōstitui, vt si alicui se obliget, vel actionem cedat: factum sine tutoris auctoritate non tenet, C. de auct. præ. l. 2. & 3. In his vero, quibus dubium esse potest, an pupilli conditio constituatur melior, uel deterior, vt in hæreditatis aditione, quæ potest habere latentia onera: factum a pupillo sine tutoris auctoritate non tenet, vt in dictis ɔ̄rijs: & hoc fauore pupilli, ne oneribus implicetur, ff. de acq. hær. l. more, & l. pupillus. Et hæc regula hēt veritatem in sui contrario, s. qđ pœna, vel odium non debet conuerti in præmium 16. qō. 1. legi. supra de sent. excō. si vere, cū suis cōcor. ff. de leg. 1. l. si seruus pluriū, §. qui autem.

1 Placet Phil. & Dyn.

2 Idem Dynus.

3 Idem Dy. & Phil.

4 Ibi uide dñm meum Nicolaum Brux.

Pœna, uel odiū non dēt conuerti in præmium.

ADDITIO. Dyn. etiā allegat ff. de inter, & releg. relegatorū, §. vlt. & l. sed. & qđ no. in auth. de hære. & fal. §. si vero, coll. 1. Io. And.

REGVLA LXII.

NVllus b ex cōsiliordū modo fraudulētum non fuerit, obligatur.

NVllus ex consilio.] Casus figuratur per l. 2. in fi. ff. man. Cum Titius haberet aliquam pecuniam, & erat dubius, an deberet illam fœnerare, idest, mutuare sub vsuris, vel exponere in emptionem prædiorum, ipse petijt à me consilium: ego dedi consilium ei, vt potius pecuniam suam fœneraret, quam in emptionem prædiorum collocaret, quod fecit insequendo consiliū meum: postea sui debitores, quibus pecuniam fœnerauerat, sunt facti non soluendo: quia mercantiæ suæ pertinebant ad alios mercatores, ipse videt se deceptum ex consilio meo, vult agere contra me actione mandati, vt restituam sibi damna: & interesse, quæ ipse consecutus est ex consilio meo, vtrum possit? Respondet, ꝙ non, nisi fraudulenter fecerim, vt si erant debitores mei, & dedi ei tale consilium, vt debitores mei mihi satisfacerēt, tunc ex consilio dolo tenerer.

[Prima gl. dicit vnde sumpta, ponit rationem regulæ, & exceptionem, secundo distinguit, tertio ostendit quid differt consilium a mandato.]

b ¶ Nullus ex consilio.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eo. tit. l. consilij, Ratio huius regulæ colligitur ex canone, 14. q. 1. quod præcipitur ex decret. de arb. cum olim ex l. ff. mand. l. 2. in fin. per quam exemplificare potes, & ibi de hoc. Et ff. de uerb. sig. sępe, in fi. & inst. de obl. quæ ex deli. §. ope. Nullus enim tenetur consilium sequi, imo explorare, & deliberare debet apud seipsum, an sibi expediat, necne, vt in prædictis iuribus. Si autem consilium sit fraudulentum, bene obligatur consulens, licet duret ratio supradicta, & hoc ratione fraudis exemplifica per canonem 86. dist. tanta, sup. de renū. sane, ff. de dolo, qđ si cū scires. Nota igitur, & breuiter circa hoc, aut consilium datur circa contractum, vel quasi, aut circa maleficium, uel quasi. Primo casu subdistingue, aut tale consilium non est fraudulentum & tunc non tenetur, 5 ut hic, & in supradictis iuribus ff. de dolo, eleganter, in fin. aut est fraudulentum, & tunc tenetur actione de dolo ipsi, cui consilium dedit, ut in prædict. l. quod si cum scires, ubi ille, qui dolose mihi consuluit, & forte sui lucri causa, mutuare debitori non idoneo, tenetur mihi actione de dolo, ad idē, ff. de proxeneticis, l. 2. In secundo casu, scilicet cum datur circa maleficium: tunc tenetur consulens, non tamen illi cui, sed illi, contra quem consilium dedit, nec tunc tenetur actione de dolo, sed eius maleficij, nomine, nā si consuluit occidi, homicida est 50. dist. si quis uiduam; de homi. sicut dignum. Si consuluit seruo, ut fugeret, uel furtum faceret, tenetur furti, 6 uel serui corrupti, ff. de ser. cor. l. 1. §. persuadere. Si consuluit Titium mihi iniuriam facere, tenetur mihi actione iniuriarum, de pœni. dist. 1. non solum, ff. de iniur. l. non solum. Idē ubicunque cadit nomen maleficij; ipsi autem, cui dedit consilium non tenetur, tum quia scire debebat id sibi non expedire, ut supra dixi, tum, quia de improbitate sua nullus consequitur actionem, ff. de fur. itaque fullo. Differentia est ergo inter mandandum, & consilium: nam mandator obligatur mandato, sed non consulens consulendo, ff. mand. l. 2. & insti. man. §. tria genera, ubi de hoc.

5 Sētit Bar. l. non solū, §. si mandato. ff. de iniu. circa fin. & l. si remunerandi, §. si tibi, in mandato nō consil. loquitur Phil.

6 Non tamē condictione furtiua, ff. de condi. fur. p inde, qđ dic, ut ibi not. & prædict. l. sæpe. Io. Andr.

¶ Idem.

REGVLA LXIII.

EXceptionem a obijciens, non videtur de intentione aduersarij confiteri.

EXceptionem.]Casus figuratur per c.illud.sup.de p̄scri.hoc mod. Titius detinebat rē ad me pertinentem:feci eū conueniri coram iudice competente: obtuli ei libellum, cui petij rñderi : Cū restaret p ipsum rñdere meo libello : Titius excipiendo proposuit, ꝙ ipse possederat illā rem p tp̄s sufficiens ad p̄scriptionem:petebā, vt ipse probaret, se p̄scripsisse illā rē:Dicebat ipse,probato primo,ꝙ res fuerit tua, dixi,ꝙ sufficiēter ꝓbaui meā intentionem per tuam exceptionem perēptoriā: & qđ aliter nō teneor probare rem ad me ptinere:queritur an bene dicam? Rñdet,ꝙ non,quia teneor probare me esse dñm illius rei , quam peto , quia exceptionem obijciens non vr̄ aliquid de intentione aduersarij cōfiteri. Vel pone,ꝙ a te petij centum scuta , & per libellum meum dicebā, ꝙ illa promiseras mihi soluere infra certum tp̄s; & petebam te cōdemnari ad reddendum , & tradendum illa centum vna cum expensis:tu excipiendo proposuisti,ꝙ mihi solueras illa centum , vel tibi feceram pactum de non petendo: vtrum per illam cōfessionem videaris mihi cōfiteri,quod mihi ꝓmisisti,vt sim releuatus ab onere probandi meam intentionem ? Rñdetur,ꝙ non. Et gloss.ponit tres rationes istius dicti:quia potest fieri,ꝙ dicas, ꝙ fecissem tibi pactum de non petendo, licet nō esses mihi obligatus.Item si dicat reus rem præscripsisse,non vr̄ confiteri , ꝙ res pertinebat ad actorem; quia forte pertinebat ad alium:& non tenetur, quis rem restituere actori:nisi probet suam esse. l.fi.C.de rei vend. Item opponens exceptionem peremptoriam , videtur negare intentionē actoris , & si ex propositione huiusmodi exceptionis resultaret confessio , ipsa produceret duos effectus contrarios , scilicet affirmationem,& negationem , quod est contra,l.qui hominem,§.vlt.ff.de sol. Et obijciens exceptionem peremptoriam videtur negare intentionem actoris.Pro hoc facit,l.vnica,C.de lit.contest. vnde tria sunt de substantia ordinis iudicarij,videlicet,ꝙ offeratur libellus:Item ꝙ fiat litis contestatio : & feratur sñia in scriptis, vt gl.in d.c.de causis : de officio,& potestate iudicis delegati, in antiq. & in l prolatam , C.de senten. & interlo. omnium iudi. Quæritur vtrum per propositionem exceptionis peremptoriæ fiat litis contestatio ? Dicit Cynus in d.l.vnica, de litis contesta.ꝙ sic: quia si quis negaret intentionē actoris,videtur facta litis contestatio, modo proponendo exceptionem peremptoriam reus tacite videtur negare intentionem actoris : Nam exceptio peremptoria tacite habet negationem inclusam . Sed habemus contrarium in c.2.de litis contesta. istomet lib. & Bart. in d.l.vnica,alleg.respon.ad illud ca. dicit , quod procedit opinio Cyni , quando oblato libello per actorem, reus in continenti proponeret exceptionem peremptoriam: secus si dato libello reus captaret terminum ad respondendum libello, & termino adueniente reus proponeret exceptionem peremptoriam . Panor.in cap.vnico , de lit.contest.in antiq.concludit contra Bart . quia cap. 2.de lit.cōtest.istomet libro.loquitur indistincte,quod per propositionem exceptionis peremptoriæ non fit litis contestatio , non distinguendo vtrum illa propositio exceptionis peremptoriæ fiat ex interuallo , vel incontinenti . Item quia exceptio peremptoria proponitur ad contrarium effectum litis contestationis , & iura allegata pro alia parte non faciunt contra , quia respondendo ad factum siue narrata, vel ad ius fit litis contestatio : & sufficit respondere ad narrata dicendo, nego narrata in tuo libello esse uera , vel ad ius dico, petita in libello non debere fieri : tamen practici communiter faciunt lit.contest. respondendo ad utrūque , s.ad factum & ad ius.de hoc per gl.in c.2.allegatam .

[Prima gl.ponit exempla: & remittit: secundo obijcit ponit opinionem, quam non approbat,& soluit reddens triplicem rationem regulæ,& supplens cautelam, quam improbat : tertio prorogat regulam ad replicationem.]

a ¶ Exceptionē.]pone casum sup.de præscr.illud:ff.de excep.l.non vtiq;, & hēs hæc verba s̄.de exce. cū venerabilis. Et prosequere hanc materiā,vt ibi no.Et aduerte,q̄a mirabilis vr̄ hæc regula,nam si ego excipio de pacto de nō petēdo,videor cōfiteri debitū fuisse:si dico, interrupi præscriptionē,videor fateri te præscripsisse,si dico,ꝰ te præscripsi, 1 ergo primo id tibi debitum erat , quod præscripsi,& sic actor nil amodo deberet cogi probare,sed excipiens tātum,& facit ad hoc sup.de translact.præterea. 2 & ideo dixerunt quidam 3 hic loqui de exceptione non numeratæ pecuniæ , & similibus [Quas Dynus hic dicit non esse exceptiones iuris,sed facti, vel intentionis]in quibus reus nihil fatetur,vt not.in d.l.non vtique.Sed secūdū hoc mihi vr̄ hæc regula superflua,& ipsius nulla dubitatio. Dic ergo,ꝙ huius regulæ ratio triplex est: prima, quia licet dicam,fecisti pactum de nō petendo : poterit esse , quod illud non erat vere dubium, vel naturaliter debitum tantum, vel nullo modo . Item licet dicam, interrupi, forte non erat completa præscriptio, imo hoc dicere videor , ꝙ completa non fuerit dicendo me interrupisse, vel si completa fuerat, sine titulo fuerat,& bona fide. Item in alijs exceptionibus. Secunda , quia per exceptionem nego me debere , si per ipsam de intentione actoris dicerer confiteri , eadem exceptio duos contrarios effectus haberet , quod esse nō debet. ff.de sol.qui hominem , §.vlt.de baptis. & eius effect. maiores . Cum igitur per exceptionem neget intentionem aduersarij, non est congruum, me per ipsam dici fateri. Et quod dicitur,ff.commo.si is,§.vlt.sit speciale propter iustam ignorantiam soluentis,ne sit in damno solum.Tertia,quia reus priuilegiatus est,vt possit proponere,duas exceptiones etiam contrarias, vt dixi sup. eod.nullus pluribus . Sicut ergo expresse dicere posset, nego te præscripsisse, & postea si præscripsisti interrupi,vel nego me promisisse, & postea pactum opponere de non petendo , sic dicendo tuam præscriptionem interrupi , vel pactum de non petendo fecisti , vel his simile , intentionem aduersarij non feretur, cum adhuc dicere possit, non promisi,non præscripsisti, & sic de singulis. Tutius tamen esset ipsi reo sic dicere, 3 Nego me promisisse,& posito,quod promiserim,mihi pactū de non petendo fecisti , & sic singulis . Ad hoc 13.qō. 2.in prin.& not.in prædict.decr.cum venerabilis,& in prædict,l.non vtique.Sed quia hæc forma uerborū docet mentiri, vbi conscientia, & veritas est in contrariū, non est amplectenda , 4 cum prius animas , demum linguas oporteat fieri eruditas , ut in proœmio , ff.in fi.Facit,quod dixi sup.de confes. c.r.in gl. 1.uer.ad propositiones. Vnum not. quia idem,quod dicit hæc regula in exceptione, intelligas, & in replicatione,unde sicut excipiens nec confitetur actionem,ita nec replicans exceptionem,eadem de causa. sicut enim se habet exceptio ad actionem , ita replicatio 5 ad exceptionem,& triplicatio ad replicationem, & hoc satis probatur sup. de excep.dilecti.[de excep.l.2.

1 No. hoc & remissionē, quā statim dabo.Io.An.

2 Vt not. in Spe.de exce. §. uiso post princ. & ibi uide ꝙ de p̄scriptione ibi scripsi su p prima forma. Io.And.

3 Et hoc casu intelligit Dyn.hanc regulam inducendo,l.si q.dē,C.đ exce. 2.3.rñ.ꝙ nō placet, ut sequitur in gl. Ioan.And.

4 Nec est necessaria dūmodo stetur in mentis exceptionis, super quo uide quod no. s̄.eo.li.de li. de lite contest.ca.2. in gl.antep.Io.

5 Fortius,ut dixi de exce. a nobis , in summa replicationū . in 4. membro. Io.And.

¶ Idem.

REGVLA LXIV.

QVAE

QVæ contra.] Casus in hac regula figuratur multis modis. Primo per c.non solum , supra de regularibus . Iure prohibetur Mendicantibus religiosis,ne ipsi recipiant aliquem ad professionem faciendā infra annum probationis. Sed pone,quod ipsi fecerunt contrarium,utrum teneat professio? Est ibi textus,quod non, quia talis professio est facta contra ius .

¶ Item ponitur casus per c.2.de testi.in antiq. Prohibetur iudicibus ne recipiant aliquos testes parte non uocata

tem. Sed pone quod cum litigarem contra te coram iudice competente? lite contestata negatiue super meo libello, & datis meis articulis iudici, ipse iudex te non vocato, neque citato recepit, & examinauit meos testes, an valeat receptio, & examinatio testium? Respondetur quod non.

¶ Item potest poni casus in alienatione rei ecclesiasticæ, quæ nõ potest alienari sine causa, & cum auctoritate prelati: si causa non subsistēte & sine auctoritate superioris fuerit alienata, non valet alienatio.

contra [a] ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi.

¶ Idem.

[Prima glossa remittit ad exempla, & ponit alia, & remittit de materia. Secundo obijcit in specie, & in genere de prohibitis, quæ facta tenent, vel confirmantur, & tripliciter soluit: ponit, & quartam solutionem, quam improbat: Tertio obijcit de maleficijs, & soluit.]

a ¶ Quæ contra.] Pone exempla, quæ dixi sup. eo. non præstat impedimentum. Item 25. quæst. 2. Imperiali. vbi sunt hæc verba, & sup. eo. lib. de reg. non solū, & sup. de testi. c. 2. & C. de leg. non dubium. vbi de hoc. Obijcitur ad hanc regulam de matrimonio contracto post simplex votum, quod tenet. sup. eo. lib. de vot. c. vnico. & de matrimonio contracto post interdictum ecclesiæ. sup. de matri. contract. contra inter. eccle. per totū, & inter compatres ex catechismo. s. eo. lib. de cogna. spi. c. 2. & de sententia sub conditione lata, quæ tenet. 2. quæstio. 6. biduum. & in ecclesia consecrata per alienum episcopum, vt 7. q. 1. episcopus in diœcesi. & de oibus, quæ fieri prohibentur, tñ facta tenent: 1 Item obijcitur de ijs, quæ fiunt contra ius, & postea cõfirmantur quæ allegaui supra c. non firmatur. Sol. generaliter dici potest secundum Ioan. qui hoc not. 10. dist. vides. & Ber. q idem not. de spon. duo. c. vlt. in vlt. gl. & Accur. in prædicta. l. non dubium; hanc regulam habere locum in ijs, quæ perpetuam habent prohibitionis causam: Contraria in ijs, quæ temporalem. Vel dic hanc regulā esse veram, nisi eodem vel alio iure tolleretur 2 & sic intelliguntur contraria. Et de hoc in Spe. de disp. & alle. eo. ti. §. post hæc ver. vel illud ius, &c. Vel dic q illa nõ sunt directe contra ius: q a licet ius non assistat, non tñ plene resistit. Quidam tamen distinguere voluerunt, dicentes, q aut ius prohibet, & addit, q si contra prohibitionem fiat, non valeat, aut simpliciter prohibet. In primo casu habeat locum hæc regula cum suis concor. In secundo habeant locum contraria & sua similia & facit ad hoc sup. de reg. ad Apostolicā, sed hęc distinctio reprobatur per pdict. l. non dubium vbi habes expresse, q sufficit legislatorem aliquid prohibuisse, licet non adiecerit si contra factum fuerit, non valere. Item videtur tenere Guliel. supra de offi. ordi. Romana. iuxta fi. Item obijcitur de maleficijs, quæ contra ius fiunt, nec tamen habētur pro infectis. Solu. hæc regula habet locum in ijs, quæ de iure sortiuntur effectum. 1. alias sortiri possunt. Et facit quod dixi supra eo. tit. non præstat impedimētum, & illud hic adde: nam matrimonium nullum interdum non habetur pro infecto; imo prestat impedimentum secundo, & electio nulla interdum præstat impedimentum secundæ quod dic vt not. de elect. auditis. Io. And.

1 Dat Dy. exēplū de l. relegatorū, §. ad tēpus. ff. de iter. & releg. ad idē. ff. de fer. Io. And.

2 Ad annualā dūcerta actio vel exceptio paret, vt i ijs, q̄ fiunt dolo uel metu Dy. qa factū tenet, licet nõ teneat cõside rato effectu. ff. e. nihil interest. Ioan. Andr.

IN Pari.] Casus figuratur primum per capitulum, non sane 14. q. 5. Cum haberem litem cum Titio, fuit taliter processum, q fuit deuentum ad renunciationem, & cõclusionem, visis meis actis & attestationib. testium, vidi q habebam causam iniustam, vidi iudicem corruptibilem; dedi ei certam pecuniæ quantitatem, vt ipse ferret sententiam pro me, iudex illam pecuniam recepit, non est dubium, q ipse iudex illam pecuniam turpiter recepit, & ego similiter illam turpiter dedi; volo postea repetere illam pecuniam sic per me traditam, dicendo, q ipse illam recepit ob turpem causam, vtrum possem? Respondeo, q nõ: quia ipse est possessor, & in pari delicto melior est conditio possidentis: tamen pecunia non deberet remanere apud iudicem, sed fiscus debet illam habere: sed si solū promisissem, non posset iudex agere cõtra me, quia sum possessor. ¶ Item potest poni casus per c. quia frustra. s. de vsuris. hoc modo: Exercui vsuras p aliqua tpa, pōstea deueni ad paupertatem, & illas vsuras nõ restitui; Et ponamus, q et accepi pecuniam sub usuris; illas usuras cum sorte principali solui creditori, uolo illas usuras repetere tanquam indebite solutas, fuit pro parte aduersa oppositum, quod a pluribus alijs debitoribus acceperam usuras, dicitur ibi quod non possum repetere usuras, nisi restituam usuras illis, a quibus recepi.

REGVLA LXV.

IN † pari [b] delicto vel causa, potior est conditio possidentis.

† De 5 modo possessionis uide Doc. i h. quotiens. C. de rei uendi.

¶ Item potest poni casus per l. ubi autem. ff. de condi. ob tur. cau. Aliquis Titius dedit pecuniam alicui uirgini ob stuprum committendum cum ea, ista mulier recepit illam pecuniam. Titius uult eam repetere dicēdo, q mulier illam recepit ob turpem causam, utrum possit? Et ibi tex. q non; quia est ibi in pari turpitudine; unde dicit gl. in pari turpitudine, uel in pari causa. ¶ Et respectu causæ pōt sic poni exemplum per c. si a sede. s. de præben. eo. lib. Cum uacaret aliquod beneficium, fuit collatum duobus; quia Papa illud tibi contulit, & ordinarius mihi, quæritur quis erit potior; q a non apparet de proprietate collationis? Dicitur quod ille est potior, qui possidet, & si neuter possidet, ille est potior, qui habet causam a Papa.

3 Nec ob. q delictū sit circa diuersa. Dyn.

4 Vide Fel. in c. capitulū S. Crucis. col. 14. & 15. de rescr. gl. & ibi not. ca. q a sæpe. de pbe. lib. 6.

(Prima glo. dicit unde in utroque membro sit sumpta, & utriusq; membri ponit exempla, obijcit ad unū exemplum, & soluit; secundo notat, signat contrarium & ibi remittit.)

b ¶ In pari.] In quantum hæc regula dicit de delicto sumpta est de l. ff. eod. tit. l. cum par delictum. in quantum dicit de causa, sumpta est de l. ff. eo. tit. in pari causa. Pone casum in delicto per can. 14. quæst. 5. non sane. In eo scilicet, qui repetit pecuniam, quam dedit pro iniquo iudicio. Item in eo, qui vsuras, quas soluit, repetit, cum ipse sit in pari delicto. 3 de vsur. quia frustra. Item per l. ff. de condi. ob. tur. cau. l. vbi autem. & l. seq. vbi habes, q nõ repetitur, quod p p stuprum, vel vt male iudicetur datum est. De causa pone per decre. s. eod. lib. de præben. si a sede, & per l. ff. de verb. oblig. si seruum, alias incipit, si Stichum. §. sequitur. vbi dicitur, q cum quæritur de damno, & par est vtriusque causa, potior est, qui tenet, quam qui prosequitur, & aduerte; quia male videor exēplificare per decr. illam, si a sede. nā ibi non erat par causa: quia fuerat vni collata p Papam alteri per ordinarium. Sed non quæritur de parita te quo ad potestatem conferentium, sed de paritate quo ad tempus: quia cui primo collata fuerit, dubitatur: & ideo in hac pari causa temporis, potior erit conditio possidentis 4. Et nota quia hic exhibetur fauor reo: q a absoluitur in pari causa vel delicto. C. de condit. ob tur. cau. l. 2. vnde semper dicere consueuimus, q in pari delicto vel causa, potior sit excipientis conditio, vt in prææallegatis iuribus. Ad hoc de conces. præben. ex tenore. de adul. c. penul. & vlt. Contradicere videtur decre. illa de conces. præben. cum super. sed solue vt ibi, in gl. quæ incipit, quia frustra. in fine. (Dynus ponit hic distinctionem 5 cuius verba vide ad litteram.)

5 Dicit q de eodē crimine tu si accusas. sed de diuerso pari, uel minorib. dū tuā tuorū q̄ iniuriā psequeris. l. negāda. C. q ac cu. non pōs alias nõ audiris, nisi mai crimen obijcias. si çiuiliter agas pcedit regulā. Bar. l. cū mulier. ff. solut. ma. uid Ang. Inst. de exec. col. 13. Pan. c. itellexim nū. 5. d adul.

ADDITIO. Io. Mo. in decre. sup. eo. lib. de testi. c. 1. dixit regulam istam in pari, &c. locum habere in ijs, quæ in se sunt turpia, vt occidere, & furari. Vbi vero factum in se non est turpe, sed qualitas rei adiectæ vel psonarū facit illud turpe, tunc non est melior condō possidentis

quoa

quod dicit probari de simo. veniẽs. & rõ redditur. ff. de condi. sine causa l. auunculo. 1. & 2. rñ. Et hic dicit. qđ allegatio ibi posita facit pro regula, licet decisio videatur facere ꝯ: quæ plus respexit factum, q̃ qualitatẽ, ne agens esset in dãno: loquitur lex de pecunia data noĩe dotis ꝑ neptẽ auũculo: quæ ꝑmittitur repeti quasi ex nulla cã data: dare ergo nõ ẽ prohibitum etiam ĩ spiritualib. sed adiectio facit illud turpe: quãdo scilicet datur ex pacto, vel taxatione, quæ habet vĩ pacti & ideo repetitur. facit s. de magis. c. 2. & vid ꝙ no. đ simo. in c. de hoc. Io. And.

¶ Idem.

REGVLA LXVI.

Cum non [a] stat per eum ad quem pertinet, quo minus conditio impleatur, haberi debet perinde ac si impleta fuisset.

Cum non stat.] Casus figuratur primo ꝑ ca. si quælibet. §. prophetauit. 22. qõ. 2. vbi est textus, ꝙ Deus mandauit Abrahæ, vt filium suum duceret in montem. & sibi illũ sacrificaret: ad præceptum Domini Abrahã filium suum duxit in montem, & cum paratus esset illum occidere & Deo sacrificare, fuit impeditus per Angelum: vtrũ perinde sit, ac si filium suũ occidisset quantũ ad meritum? Rñdetur ꝙ sic. Item figuratur casus per c. quoniam frequenter. §. porro. sup. vt lite non contest. in antiq. Certum est, ꝙ iudex nõ põt procedere ad sententiam diffinitiuam ferendam parte non citata, & si pars sit absens, debet citari citatione formali ad audiendum sententiã: Ponamus, ꝙ iudex decreuit citationem ꝯ eum absentem, & misit executorem, vt ipse reus veniret auditurus ferri sententiam, iste reus misit suos familiares, qui impedierunt executorem, ne posset eum citare, nunquid habetur pro citato? Respondeo ꝙ sic, quia per eũ non stat. Item potest poni casus per l. vl. C. de condi. insertis. Aliquis Titius veniens ad mortem, condidit suum testamentum, in quo legauit seruo suo libertatẽ, si ipse seruus daret decẽ scuta hæredi testatoris: seruus post mortẽ domini sui obtulit illa decem scuta hæredi scripto, qui hæres noluit illa accipere: vtrum conditio habeatur pro completa vt seruus consequatur libertatem? Respondetur quòd sic. Idem si alius nomine serui obtulisset illam pecuniam.

[Prima glossa dicit vnde sumpta, & ponit exempla Secundo notat tria. Tertio obijcit, & sol. distinguẽdo.]

a ¶ Cum non stat.] Hæc regula sumpta est ex l. ff. eod. tit. l. in iure ciuili. Pone exemplum Abrahæ Gen. xxij. ꝑ quẽ non stetit quo minus ſm Domini p̃ceptũ filium immolaret: vnde perinde apud Dominum gratum fuit, ac si immolasset 22. q. 2. c. si quælibet. §. prophetauit, & c. seq. Item pone in eo, qui impedit, ne ad eum citatio perueniat, vt sup. vt lite non contesta. quoniam. §. porro. In stipulatione. ff. de cond. & demonst. l. iure ciuili. Item potest ponere in libertate legata, vt aliquid detur hæredi, & ꝑ hæredẽ stat. C. de condi. inser. l. pe. aliàs vlti. & idem in alijs legatis. ff. de cond. & demon. l. cum pupillus. & in institutione hæredis. ff. de condit. insti. l. 3. Nota tamen, ꝙ si mihi decem promiseris. si te vlcero, tacite uidetur hoc actũ, vt resistere possis: & sic habetur pro expresso. ff. si cer. pe. l. cum quid. Et no. ꝙ dicit, per eũ, ad quẽ pertinet; nam si staret per alium tertiũ: vel ẽt ꝑ impedimentum mei ipsius: tunc habet locum regula sup. eo. imputari, quia tunc licet non imputetur quod per me non stat, vt ibi tamen non habebitur pro impleto, vt hic 1. & ff. de cond. & demon. l. quibus diebus. in prin. Item not. ꝙ si libertas legata est seruo, si decem hæredi dederit, & per hæredem steterit, quo minus seruus dederit illa decem, perinde est ac si impleta esset conditio, quia ille liber erit, tenetur tamen postmodum ad illa decem, nisi forte obtulerit, & hæres non susceperit. C. de condi. inser. l. vlt. Sed dicit lex, ꝙ si testator legat liberto decem sub condõne, si cum filio steterit, & filius moriatur, & sic per eum, vel ꝑ casum ĩ eius persona contingentem stat, quo minus conditio impleatur, non tamen debetur relictum. ff. de adim. lega. l. Seio. in princ. Sol. cum stat per eum. i. ꝑ factũ eius vel impedimentum ab eo præstitum, habetur conditio pro ĩpleta: & sic simpliciter vera est regula. Sed si stat ꝑ casũ in ꝑsona eius cõtingentẽ, distingue, aut erat relictum contemplatione eius, in cuius ꝑsona erat implenda conditio: & tunc non debetur relictũ, vt in p̃dicta l. Seio. aut fauore eiꝰ, cui relinquitur: & eo casu debetur. ff. de an. lega. l. Meuia. in prin. aut dubitatur: & eo casu relictum debetur, quasi in dubio sit interpretandum legatarij fauore relictum, si ex veritate vel ex coniecturis aliud non apparet. ff. de condi. & demon. l. illius libertis. & C. de legi. l. 1.

1 Et sic patet, ꝙ ista ꝑ illã noĩe superflua. Dy. tñ dicit illã loq. qñ impedit ꝑ casũ: istã vero qñ impedit ꝑ cũ cuius interest ꝯ dõnẽ nõ impleri. Io. An.

ADDITIO. Idem Dyn. & plenius. C. de insti. & substi. l. 1. Io. And.

¶ Idem.

REGVLA LXVII.

Quod [b] † alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit.

† Io. An. circa hãc 63. regulã q̃rit, an qs posset tractare cãm noĩe ꝑcuratoris q̃ non posset suo, v. de Bar. & doct. in l. hæreditariæ. ff. de fur.

Quod alicui.) Casus figuratur per capitulum, sicut non suo. 46. distinctio. Certũ est, quod quis non potest exercere vsuras nomine suo: alias incurrit varias pœnas a iure statutas: quia denegatur ei communio quamdiu est in sæculo, & sepultura post mortem: sed & patitur alias pœnas, de quibus dictum fuit supr. de vsu. eod. lib. sed vtrum ad minus aliquis possit nomine alieno, id est, ad vtilitatem alterius exercere vsuras? Respondetur quòd non, per rationem huius c. ¶ Item potest poni casus per l. si quis. in fi. de iurisomnium iudi. Certum est, ꝙ corrumpens album prætoris incidit in pœnam illius legis. Sed vtrum sit mihi licitum corrumpere album prætoris nomine alieno 1 ad mandatum alterius? Respondetur ꝙ non: immo incido in pœnam, & etiam ipse mandans, si ratum habuerit.

2 Illis q̃ Dy. dicit de tutorib. adde singula. Gemin. a Petra sãcta. 57. ibi tractatur, qñ tutor possit cũ pupillis ꝯhere, & qd faciat iudicis p̃sẽtia.

[Prima glossa ponit exempla, secunda dicit in maleficijs regulam loqui; aliàs ipsius falsitas pateret in delegato, liberto & laico: Item locum habet in eis, quæ sunt ordinis.]

b ¶ Quod alicui.] Pone casum per capitulum 46. distinctio. sicut non suo. meo enim nomine mihi non licet foenus exercere, ita nec alieno. Item per decreta. de crim. fal. ad falsariorum, sicut enim proprio nomine litteras Papales falsare non debeo, ita nec alieno. Item nec nomine alieno, nec proprio album prætoris corrumpere debeo. ff. de iuris. omnium iudic. si quis. id. in fine. [Clemen. de regu. vt professores. dat nouum exemplum huic regulæ. Dynus etiam ponit per authen. vt hi qui oblig. §. si quis. vbi sicut tutor nõ inquietat pupillum nomine proprio, ita nec alieno, vt ex iure cesso.] Et nota, quod hæc regula vera est in maleficijs. Indecens enim est crimen suum commodis alienis impendere, vt in dicto capitu. sicut non suo. hoc dico, quia delegatus ex delegatione cognoscit de causa, de qua, & proprio nomine cognoscere non posset. 2. q. 6. si quis ep̃s. exponit quos aliàs punire non posset. ff. de offic. deleg. sane 2. Et libertus nomine alieno vocat in ius patronum in ius; quod nomine proprio non põt. ff. de in ius vocan. l. quæsitum. Et laicus, qui non potest causam spiritualem tractare proprio nomine, tractat alieno, vt sup. eodem libro, de procuratoribus, capitulo primo, & idem in similibus. Item habet locum in ijs quæ, vt demandari possint, requirunt ordinis adminiculum; vnde sicut suo nomine sacerdos simplex nõ chrismat in fronte, non ordinat ad sacros, ita nec episcopi sui mandato: cum tali demandari 3 non possit, & de hoc supr. de consecrat. eccle. vel alta. aqua. & facit quod. dixi sup. eo. ca quæ. Io. And.

3 Scilicet ab epõ, Papa tñ bene pt ɔmittere simplici sacerdoti, vt ɔferat sacramentũ ɔfirmationis facit cõc. Tri. sess. 7. de ɔfir. can. 3. & sess. 23. in prin. ca. 4. & ꝙ tradit B. Th. p. 3. q. 72. art. 11.

Potest.)

¶Idem.

REGVLA LXVIII.

POtest [a] † quis per aliū, quod potest facere per seipsum:

POtest.]Casus potest figurari per cap. vlt. sup. de ꝓcur. & ꝑ l. 1. ff de procur. in matrimonio hoc mō: Aliquis vult cōtrahere matrimonium cū aliqua muliere per procuratorem: nunquid poterit? Est ibi textus quod sic: & hoc verum dūmodo ipse procurator hēat mandatū spāle a dño suo: Et in hoc articulo dicit habere mandatū spāle, qñ hēt mandatū de ꝯhēdo cum certa muliere, puta cum Berta: quia non sufficeret mandatum gñale, videlicet ad ꝯhendum cum aliqua honesta muliere.

† Dicit Dyn. regulā restringendā ad ea, q̄ pñt ꝑ alios explicari. alle. qđ not. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. quotiēs. Io. An.

Itē pōt poni casus per l. Arethusa. in fi. ff. de sta. ho. Aliquis testator dedit libertatē ancillæ suæ si ipsa daret decē millia hęredi suo: accidit ꝙ ista ancilla erat ꝑgnans, & cū esset in actu pariēdi quidā Titius adimpleuit conditionem: nunquid statim efficitur libera, vt pariat liberum? Respondetur quod sic: quia qui potest per se, potest per alium. Io. And.

[Prima gl. ponit exēpla, & 16. casus exceptos: secūdo ponit 5. casus exceptos a regula conuersa: rationē ipsorū reddit, & adiungit duo similia, dicens regulā qui facit: non esse superfluam in fi. arg. & remittit.]

a ¶ Potest.] Potest quis per alium iurare. 63. d. tibi domino. sicut per aliū matrimoniū cōtrahere. s̃. eo. lib. de procu. c. vlt. sic. ff. de procu. l. 1. §. 2. [Et ibi de hoc, & ff. de admini. re ad ci. l. 2. in gl.] de sta. ho. l. Arethusa. in fine. Hæc regula fallit in eo, cui cōmittit̃ certum ministerium s̃. de offic. deleg. c. vlt. s̃. eod. tit. is cui. & optime. C. de cadu. tollen. l. vnica. §. ne autem, ad idem 2. q. 3. abolitio. de cler. non residen. quia nonnulli. ff. de solu. inter artifices. Item in pęnitentia suscipiēda, de pæn. dist. 1. quē pœnitet. & in prin. quā per seipsumque recipere dēt. Ratio est pudor, q̄ est maxima pars pniæ, vt ibi. Itē in eo viro, qui veniam ætatis impetrat, ꝙ per se facere dēt, C. de ijs qui ve æta. impe. l. 2. Itē adoptare vel arrogare non pōt quis per alium. ff. de adoptio. post mortē. §. neque. Ratio est: quia adoptio imitatur naturam. Item fallit in iudice, qui per seipsum recitare debet sentēriam: nisi sit eps siue superior. 1 s̃. eod. lib. de re iud. c. vlt. C. de iudi. auth. ad hæc. Item in eo, q̄ incipit conferre sacrm vnitatis: q̄ id per alium perficere non potest. 33. dist. quorundā. Item abbas per se verberādo potest corrigere monachum, nō per alium, maxime laicum, de sent. excom. vniuersitatis. Itē dominus nouum emphyteutam nō per procuratorem, sed per se in possessionem inducere debet. C. de iure emphyteu. l. vlt. § pen. [Itē violentū statim potest de possessione expellere per se, tamē nō per procuratorem. ff. de vi & vi arma. l. cum fundum. Dynus.] Item qui est in possessione seruitutis & proclamat in libertatem, per se agit, & nō per procuratorē. C. de asser. tollen. l. 1. & regulariter in criminalibus cā, vt 2. q. 6. si qñ. Item quæ sunt meri imperij vel gladij ptātis nō delegantur s̃m leges, nisi in casu. ff. de offic. eius cui man. est iuris. l. 1. secus secundū canones. de hoc no. 95. dist. c. 1. 23. q. 4. illud. & sup. de offi c. ordin. quod sedem, & de rapto. in archiepatu. & per se respondere debet adultus, qui catechizatur, & non ꝑ alium, de consecra. dist. 4. cum pro paruulis. Item fallit in casu, sup. eo. lib. de elect. cupientes. Item in casu sup. eod. lib. de iudi. c. 1. & in casu sup. eod. lib. de offi. lega 2. c. pen. 2. rñso. & de hære. c. 2. in prin. hæc igitur & similia specialia sunt. Et nota, qđ ēt ecōuerso quædam per alium possum, quæ non per me. 2 Eps clericū suum per alium potest verberare, non autem per seipsum. 86. dist. nō liceat. C. de epis. & cleri. auth. sed neque. Item episcopus per alium litigare debet. 5. q. 3. cap. vlt. [Et idem in illustri. C. de procurat. l. penult, Dynus.] Item prælatus clericus habens temporalem iurisdōnem audit & iudicat de causa sanguinis aliū, nō per se. sup. eo. lib. ne clerici vel mona. c. vlt. Itē religiosa mulier per alium pōt esse in iudicio, non per se, supra eo. lib. de iudi. c. 2. supr. eo. lib. de ele. indemnitatibus. §. sed cum eas. Item eps tuitionem, gubernationem & curam viduarum, & pupillorum & peregrinorum, nō per seipsum, sed ꝑ alium archipresbyterū. s. vel archidiaconum gerere debet. 88. dis. eps gubernationem & ibi de hoc, & omnia ista sunt etiam specialia contra regulā, secūdum quam quod possum per alium, & per me. Et accidit hoc, vel ratione personæ, cui hoc non conuenit, vel etiam ratione rei, puta causæ criminalis & interdum per alterum consequitur quis. quod per se consequi nō posset, vt supra eod. lib. de conces. ꝑben. c. auctoritate, & ff. de statu. homi. l. Imperator. 2. ff. quæ res pig. obli. non pos. l. Aristo. sicut & quædā pōt quis tanquā alius, nō tanquam ipse. instit. de inoffi. test. §. si tutor. ff. de adoptio. si pater. §. q duos, vbi nepotem ex filio adoptat auus tanquam genitum ex alio filio: & hoc non tanquam auus, sed tanquam quidam extraneus, ad idem ff. de in ius vocan. l. quæsitum. cū similibus. [Multa exēpla quibus licet alieno nomine, quod nō licet proprio, & vide supra eo, quod alicui suo, in secūda parte quæstionis.] Et nota, quia id dicimur posse, quod de iure possumus, hāc igitur regulam credo loqui de ijs, quæ de iure sortiūtur vel sortiri possunt effectum, non igitur superabūdat regula. inf. eod. qui facit per alium, quæ generaliter loquitur, vt etiā maleficia comprehēdat, & ista regula loquitur de potestate faciendi, illa de effectu iam facti. 3 Item nota ex hac regula, quod sicut ꝑ se potest q̄s subscribere, ita per alium. quod dic vt no. sup. de re iud. cū inter vos, in gl. potest enim.

¹ Idē in inquisitore hæreticæ prauitatis qui per alios pōt ēt sentētiā recitare. Gemi. & Perus. & alij in c. vt cōmissi. de hær. li. 6. & Contra. Brun. lib 4. de hær. c. 10. in fi.

2 Vt dixi de sen. excō. sacro. sup fin. 5. glo. vbi ēr alle. ff. de neg. gest. at q §. cū me. Io. An.

Eps hēt tuitionē curā & gubernationē pupillorū, viduarū, & peregrinorū per alium.

Posse dicimur, qđ de iure possumus.

3 Idem ibi Dynus.

¶Idem.

REGVLA LXIX.

IN † malis [b] promissis

† Vide B. Th. 2. 2. q. 89. arti. 7. & Turrec. in c. si aliq̄d 22. q. 4.

IN malis.] CASVS. Titius promisit mihi suum patrē occidere, vel adulterium committere, vel aliud malū perpetrare: vtrum teneatur istam suam promissionē adimplere, & possit ad hoc cōpelli? Respondetur, ꝙ non. Vel ponamus, ꝙ Titius apud me deposuit rem suam, & promisit ēt quod si cōmitterem dolum in re deposita, ipse non ageret ꝯ me ad rem restituendam: postea dolum commisi in ipsa re, quia per dolū meum illam rem perdidi: nunquid poterit ipse agere contra me non obstāte sua promissione, vt sibi restituam rē depositam vel æstimationem rei? Rñdetur ꝙ sic: nec tenetur obseruare suam promissionē. De hac materia tractatur sup in reg. non est obligatorium & possunt hic poni exempla, quæ ponuntur in illa regula.

[Prima glo. pro exemplis & materia remittit. & distinguit malum promissum a male promisso.]

b ¶ In malis.] Pone exempla, quæ posui. s̃. eod. non est obligatorium, & ꝓsequere hanc regulā, vt ibi dixi. Et habes hęc verba 22. q. 4. c. in malis promissis, & ibi de hoc per totam q̄ōnem. Et no. ꝙ dicit in malis promissis nam licet mala promissa non debeant seruari: tñ interdum male promissa, puta per dolum vel metū, seruātur, quando. s. seruari possunt sine salutis æternę dispēdio, si iuramentum intercessit, de iureiu. si vero, in ant. & dixi in prædicta reg. sup eo. non est.

ADDITIO. Idem Dyn. qui dicit mala promissa ipso iure vitiari. ff. de pact. iure gentiū. §. & generaliter, & de ver. obli. l. gñraliter, & l. veluti, & l. stipulatio hoc modo, & l. si plagij, & l. si stipuler. insti. de inut. stip. §. quod turpi. Sed mala promissa, puta per dolum, vel metum, vitiātur interdum ope exceptionis. C. de inu. stip. l. dolo, &c. Io. And.

a ¶ Non expedit.]secundum 1 vtilitatem: nec licet secundum æquitatem, nec decet secundum honestatē, & de his omnibus.sup.de vo.magnæ, post prin.Ioā.And.

1 Hæc gl. ex nouella. Io. An. hoc fuit translata.

IN alternatiuis.]Casus figuratur, ꝑ c. inter ceteras. sup.de rescr.Ego exposui domino Papæ, ꝙ Titius rector ecclesiæ S. Desiderij Pictau. erat homicida, simoniacus, cōcubinarius, & plures alios defect⁹ patiebatur, ꝓp quos erat indignus bñficio ecclesiastico: vnde Papa scribit q́buſdam iudicibus si cōstaret Titium esse homicidā, concubinariū, simoniacū, ꝙ ipsi sibi ecclesiam per sniam auferrent, & forte mihi cōferrēt: vtrum necesse sit ꝓbare oēs istos defectus, anteq̄ possit remoueri ab ecclesia? Rñdet qđ nō: sed sufficit probare vnū ex illis: dum tñ iste defectus per se sufficiat ad probationem: 2 quia illi defectus sunt expssi alternatiue, & in alternatiuis erit ī optione mea exprimere defectum, quem voluero. Idē est si illi defectus fuissent expressi copulatiue hoc mō: Si tibi constet, quod talis Titius commiserit simoniā & homicidiū, auferas sibi ecclesiam sancti Desiderij Pictauiēsis: tūc n. ex quo alterum sufficit ad priuationē, dictio, &, accipitur pro, vel, vt dicitur in dicto c. inter ceteras.

¶In aliquot vulgatis codicib. legitur, electoris, sed in oib. antiqs vt est impssum.

2 al. priuationem.

fidem non expedit a obseruari.

¶Idem.

REGVLA LXX.

IN alternatiuis[b] debitoris† est electio, & sufficit alterum adimpleri.

¶Idem.

¶ Item potest poni casus in debitore hoc mō: Titius mihi stipulāti promisit dare equum, vel decē scuta, vtrum possim petere, vt compellatur mihi soluere equum, & decem scuta? Respondet quod non: sed debeo esse cōtentus altero ipsorum, sed vtrum sit in electione sua soluere decem scuta, vel equum? Respondetur quod sic: quia in alternatiuis, &c.

[Prima gloss. dicit vnde sumpta, & ponit exemplā: Secundo subdit de alternatiuis ordinis. Tertio signat contrarium, soluit, & remittit.]

3 Intelligé in affirmatiuis in negatiuis enim requiritur ꝙ neutrū fiat.

b ¶ In alternatiuis. 3] hæc regula sumpta fuit ex l. ff.e.tit.l. in eo quod plus est, vbi verba coniuncta nō sunt, sufficit alterutrum esse factum. Pone exemplum per canonem.12.q.2.bonæ rei.in fi.sup. de rescri. inter ceteras, & in viro, qui in causam soluti matrimonij dotē, vel eius æstimationē restituere promisit. ff. de iure dot.plerumque, in fi.ad idem.§.de plus peti.vnico.vbi dr, plus petere causa, & in expēsis condemnatur, qui ex duobus alternatiue debitis precise petit alterū, ad idem de appel. significauit, vbi de hoc, & de rescri.ex parte, & facit de pb.c.2.ff.de condi.instit.l.si hæredi plures: Sunt tamen quædam alternatiua, in quibus debet ordo seruari.ff.de leg.2.cum pater.§.penul.vt cum mandat testator aliquid dari liberis: aut his deficientibus, consanguineis, aut affinibus, quia tūc sequimur ordinem. Est ad hoc argumentum, qđ dixi de ordine sequendo.45.dist.si rector.in fi.§.eo. lib.de electio.c.pen.in prin.& eo.lib.de præb. c. mandato.in fi.[Et hoc eo.tit.inspicimus, vt ibi dixi.] Contradicit ad hāc regulam insti.de leg. §. si generaliter. Solu.illud cum eligēs fuit in mora.ff.de op.leg.l. mācipiorum.sup.eod. lib.de consue.c.vlt.& sic no. Bern. in prædic.decret.de rescri.inter ceteras, & facit qđ dixi.sup.eo.contra eum.

4 Io.And.& Ph.hic dicūt regulā procedere ī ecclesia pscribente rem priuati longo tēpore.

QVi ad agendum. 4] Casus in hac regula figurat per.§.pōt.16.q.3.& l.si quis emptionis.C. de ꝓscri.30.vel 40. annorum. Titius possedit rem alienam cū titulo, bona fide, & cum alijs requisitis ad præscriptionē legitimam: Certum est ꝙ cadat a possessione illius rei, quam præscripsit, hēt actionem ad illā petēdam: Sed quid, si non cecidit a possessione, & verus dñs agit ꝯ eū: nūquid pōt excipere de præscriptione? Rñdeo ꝙ sic: quia qui admittitur ad agendum, multo magis ad excipiendum. Item figuratur casus per l. 1. §.qđ ait.ff.de superficie.vbi est textus, quod si qs conducat rem alienam ad lōgum tps, & cadat a possessione rei, pōt agere ꝯ possessorem: & hoc verum actione vtili, & non directa: iuxta notata ff. si ager vectigalis. Sed nunquid poterit excipere cōtra verū dominū? Respondetur, ꝙ sic, per rōnem huius regulæ.

REGVLA LXXI.

QVi [c] ad agēdū admittitur, est ad excipiendum multo magis admittendus.

¶Idem.

REGVLA LXXII.

QVI

[Prima glo. dicit vnde sumpta, & ponit exēpla. Secundo ponit rationem regulæ. Tertio dicit regulam procedere in eisdem personis. Quarto dicit eā fallere in possessorijs.

c ¶ Qui ad agendum.] Hæc 5 regula sumpta est ex l. ff.eo.tit.inuitus nemo.§.cui damus. Pone casum in eo qui legitime pscribit quia si cadit a possessione, datur sibi actio: multo fortius dum possidet, datur exceptio 16.q.2.c.placuit, vt §.pōt in prin.ad idē de præscri.illud.in antiq. Item cōductor soli ad superficiem ad nō modicum tps habet vtilem rei vendicationem, etiam ꝯtra dominū multo fortius exceptionē, ff. de superfi. l.1.§.quod ait. Rationem huius regulæ etiam habui sti §.eod.cui licet plus, & minus licet, 6 sed plus est agere, quam excipere, ergo si potest primū, multo fortius sm, vt hic.nam uideo exceptionem dari, cui non datur actio, vt excōicato sup de exce.cū inter priorē. Itē qui mala fide præscripsit, secundū leges exceptionē habet aduersus oēm potentem, & si a possessione cadat, nō habet actionem.16.q.3.§. potest, uers. quod si.& C. de præscrip 30. uel 40. annorum. si quis emptionis. Et ubi actio tpe tollitur, perpetuo durat exceptio ff. de do.except.§.ulti.& venit in compēsatione, quod nō venit in petitione, secundum l. vt debitum natura le.ff.de compen.l.etiam. Et econuerso interdum venit in petitione, quod non in compensatione: sicut est vidēre in deposito.C.de compē.l.vlt.& sup. de depo.bona fides, & est speciale. Et adde quod no.de iureiur. quemadmodum.in gl.nam cui. Et dic quod ad agēdū admittit cōtra eū, cōtra quē excipere vult hoc dico, nō obstet qđ dicitur de Publiciana: nā habens Publicianam actionem, contra alios excipit non cōtra dominum. ff.de publici.l.penul.& vlt. & idem de similibus.hoc autem regulariter fallit in possessorijs iudicijs.C.de loca.& cendu.l.si quis conductionis, vbi cōuentus possessorio, si dicat se conduxisse, ante omnia possessionē restituit.7.& post agit, & facit quod dixi sup.eo.dolo nam contra prædonem agentem possessorio (scilicet interdicto vnde vi, nō admittitur exceptio: tamē admittitur actio, de resti.spol.in litteris & c.seq. Et generaliter agēti possessorio, refertur qstio proprietatis agēdo, & tamen non excipiendo, de ordi.cognitio.c.vlt.C.de rei ven.ordinarij, de cōcess.præben.post electionem, in fine, de appel.constitutis 2.in fine de accus.accedens.

5 Hęc regu. fallit si actio & exceptio tendūt ad diuersa. c. inter dilectos. in princ. de exc.pl. Item fallit si aliquid sub esset repellēs exceptionē. c.debitores, de iureiur.

6 Dyn.dicit ꝙ rō sumit de regula, fauorabilio res.1.ff.eod. & sic ad idē sup.eodē cū sunt.& c.nō licet.Io.An.

7 Esset, n. īpēs spoliationis: possessionē denegare locatori.ff.de p. ca.l.vlt.&10 super dño. nō auditur, nisi facta restitutione. ff.si per vim vel alio modo.l. 1. Dynus.

QVi facit per alium.]Ponamus qđ iniunxi famulo meo, vt clericū verberaret: quod fecit ad mandatum meum, & nomine meo. nūquid sum excōicatus ipso facto, ac si ego illum verberassem? Respondetur quod sic. Item potest poni casus in matrimonio. Cōstitui meum procuratorem ad contrahendum cum Berta, nūquid sum eius maritus ac si in propria persona contraxissem? Respondetur, quod sic; Quia qui facit per

cit per alium,&c. quando illé actus potest expediri per alium.

[Glo.seq.dicit vnde sumpta, & pro exemplis, materia.& obiectionis solutione remittit.]

a ¶ Qui facit p aliũ.) Hæc regula sumpta est ex l.ff.eo.tit.l.quod iussu alterius. Pone exẽpla in reg. & ꝓsequere eã, vt dixi s.eo.ꝑt quis. Et non superabũdat hęc regula per illã, vt dixi ibi in fine.

ADDITIO. Dyn.ponit hic specialia exẽpla, quæ vide. Io.A.

b ¶ Perinde.) hoc r ꝓcedit de quadã iuris ĩterꝓtatione, cũ vere loquendo factũ etiam ab eodẽ diuersis temporibus nõ repręsentat identitatẽ eius facti. ff. de ꝯdi. inde. si non fortẽ §. libertus, & ĩ auth. d̃ fid. instr. circa prin. secundum Dynum. probatur hoc supra eod.li.de elect. vt quis duas. Io. And.

y Hęc gl. ex nouella. Io. An. huc fuit translata.

z Istud, legitime, cõprehẽdit factũ, & modũ. vt .s. factũ in se sit legitimũ, & sine peccato, & legitimo mõ factũ sm Io. Mo.q dicit d̃ hoc duplici defectu, vel profectu haberi de resti.spo. Pisanis.de renũ c. dilecti. Ioan. And.

[Qui] facit [a] per alium, est perinde [b] ac si faciat per seipsum.

¶ Idem.

REGVLA. LXXIII.

FActum legitime [c] retractari non debet, licet casus postea eueniat, a quo non potuit inchoari.

FActum legitime.) Casus figuratur per c.pen.de eo. qui cog.consan.vxo.suæ.in antiq.hoc modo. Contraxi matrimonium cum aliqua Berta, contracto matrimonio cognoui consanguineã vxoris meæ, & sic est affinitas inter me,& vxorem meam: vtrum pp affinitatẽ superueniẽtem dissoluatur matrimoniũ iã cõtractum? Rñdetur quod nõ: qa quod ab initio tenet, nõ dissoluitur: licet perueniat ad eum statum, in quo nõ valuisset. item põt poni casus in furioso: Certum est ꝙ furiosus non põt matrimonium cõtrahere ꝓpter defectũ cõsensus: ponamus ꝙ aliqs sanæ mẽtis cõtraxit matrimoniũ cũ aliqua Berta ꝯcto matrimonio effect9 fuit furiosus: vtrũ inualidetur mr̃imonium? Rñdetur ꝙ non, licet ꝑuenit ad eum statum, in quo non potuit inchoari.

(Prima glossa dicit vnde sumpta, & ponit exempla: & inducit regulam conuersam. Secunda notat quod dicit, non retractari: non dicit, non impediri, per quod soluit contraria.)

c ¶ Factum legitime z.) Hæc regula sumpta est ex l. ff.eo.tit.l.in ambiguis.§.1.Exẽplific. in eo, qui cõtraxit matrimoniũ.& postea factus est furiosus. 32.q.7.neq; furiosus. Idẽ in superueniente affinitate, de eo q cogn. cõsan.vxo.suæ c.pe. Idem in adoptione superueniente. ff.de rit.nup.adoptiuus.in prin.& l.si qua. Et no. quod habuisti aliã regulã per cõtrariũ. s. eo.nõ firmatur.qa licet casus superueniat, a quo potuit inchoari, non firmat, quod ab initio nõ valebat, vt ibi: quod tñ intelligas, vt ibi dixi, ita quod in principio factum erat 3 legitime non retractat; licet superueniat casus, a quo non potuit inchoari, vt hic. Et concor.ad hanc regulam.ff.[illegible] itine.actuq;pri.l.nec.n.ibi dicit tex.nec .n.corrũpi aut cõmutari, quod recte transactũ est superueniente delicto poterit. Concor.ad hãc reg.de iure pa.consultationibus, de cõuer.coniu. Placet, de eo qui cog.consan. uxo. suæ.discretionem.& quod in his iuribus no. Et no.ꝙ dicit, retractari, q.d. propter cãm superuenientem non retractatur, ac si ltĩme non fuisset factũ. Interdũ tamen propter superuenientem cãm impeditur eius effectus, quod legitime factum erat, exẽplifica per can. 33.dist. cõiter, & c.vsque adeo, & de cler. ægro presbyterum.& c.tua cum sim.& eodẽ modo respõdetur ad leges, q̃ ꝑ contrarijs signari solent.ff.de iud.si a me.& l.seq.ff.ad l. Aquil.quia in eum casum, in quibus dr̃, ꝙ iudicium soluitur per arrogationem eius, cum quo litẽ cõtestaturus erã; quia deuenit in eum casum, in quo a principio non poterat consistere, & in pręl.quia.dicitur simile.s. ꝙ cessat actio legis Aquiliæ, quando seruus mortifere vulneratus liber factus est, quia iam in eum casum deuenit, in quo locum habere non poterat, &c. Et est rõ. quia l.Aqui.damnum respicit.

3 Et ꝑfectũ, sec9 si inchoatũ, & sic loquũt ꝯria.ff. de serui.l. ꝑ parte. ff. de ver.ob.si sub vna.§.si quis viã.ff. de suspe.tu.post finitã.ff.de li. ag.l.3.§.quia sm Dynũ. & q̃ signat. Io. Mo. de decr. queadmodũ de iureiu. & decr. si pauper.s.eo.lib. de præb.Ioa. And.

¶ Idem.

REGVLA LXXIIII.

QVod alicui [d] gratiose conceditur, trahi non debet ab alijs in exemplũ.

¶ Idem.

REGVLA LXXV.

FRustra [e] sibi fidem

QVod alicui.) CASVS. Ponamus qd̃ Papa cum aliquo licẽtiato forte dispẽsauit super pluralitate beneficiorũ, & in gratia sua apposuit causas, quæ illũ mouebant ad dispensandum: qa dixit Papa: qa legisti iura canonica ĩ tali studio, tecum dispẽsamus. Ponamus, quod aliquis alius licẽtiatus similes, vel maiores fructus fecit: vult extendi gratia istius ad ipsum: an possit? Rñdet ꝙ nõ, propter rõne huius regulæ: qa licet Papa fauore alicuius ꝑsonæ recedat a dispositione iuris communis, non sequitur quod iste discessus debeat extendi ad casus similes, iuxta l.non possunt.ff.de leg.c. translato sacerdotio.de constitu. in antiq. secus si esset ius commune.

Gloss.sequ.remittit pro exemplis, & pro materia: & dat concor.]

d ¶ Quod alicui.] Pone exempla quæ dixi sup. eod.tit. quæ a iure, & prosequere vt ibi dixi, & in reg. priuilegium personale, & concor.ad hanc regulam inf. eod.in argumentum.

ADDITIO. Dynus ponit exemplum si concedatur alicui, quod subire non teneatur munera publica forsitan quia in re prospera virtuose se habuit. In alijs ius commune seruabitur alleg.ff.de constitu. princ.l.1.§.plane ex his. C. de decurio. l. neque Dorotheum. & l.nullus lib.10.& de episcop.& cleric. quoniam. Idem dic in priuilegio decimarum, de quo sup. de deci. ex parte. Io. And.

FRustra.] Casus figuratur per cap.de forma.22.q.5. Pro intellectu istius est ꝑsupponendum, ꝙ non minus est adstrictus dñs vasallo, q̃ econtra vasallus domino suo; Nam sicut vasallus debet fidelitatem domino suo, similiter dominus debet esse fidelis vasallo: & sicut vasallus priuatur feudo pp infidelitatem commissam erga dñm, ita dominus priuatur superioritate. Et istud quotidie fit. Nam qñ dñs opprimit vasallum, princeps eximit vasallum a iurisdõne dñi. Hoc præsupposito ponamus sic casum: Tenebam aliquam rem in feudum ab aliquo dño, & promisi ei fidelitatem, ista promissio est reciproca; nam sicut ego teneor seruare fidem domino, ita econtra dominus tenetur mihi fidem seruare. Sed quid, dominus non seruauit mihi fidem, quia me oppressit; vtrum teneat ei fidem seruare? Respondetur quod non; quia frustra, &c.

¶ Idem potest poni casus per l.cum proponas.C.de pactis. Cum haberem tecum litem, trãsegimus simul; per quam transactionem renuntiaui liti sub hoc pacto, qd̃ infra certum tempus dares mihi certam pecuniæ summam, non soluisti infra tempus vt promiseras, volo redire ad litem: vtrum possim? Respondetur ꝙ sic, per rationem huius regulæ, quia frustra sibi fidem, &c.

(Gloss.seq. primo ponit exempla, Secundo successiue signat, & soluit duo contraria Tertio instituit.)

e ¶ Frustra.) Pone casum in dño quo ad fidelẽ, & in fideli quo ad dominũ 22.q.5.de forma. Itẽ in eo q interposita conditione promisit, & iurauit aliquid facere de iureiu.peruenit 2.ubi de hoc.in eo q nõ vult trãsactionẽ interpositã obseruare.C.de pact.cũ proponas 2.con

‡An hosti sit fides seruāda, vide Bart. & Ang. in l.con uētionū.ff.de pac.& oio B. Th 2.2. q.40 ar 3. & glos. & ibid. Tur. se ī.c. dñs noster. 23.q.2.

cor. 95.d.st. esto subiectus.ibi,cur ego te habeo ut Principem,cum te me non habeas ut senatorem? Sed nonne hosti seruanda est fides ‡ 22.q.1.innocens 23. q.1.noli.Sol.ut ibi not.& in dicto c. peruenit. illud enim uerū est cū ipse hostis nobis fidē seruat,& sic concor.cum hac regula. Itē cōtra 33.q.5.ꝙ Deo pari, ubi dr̄,ꝙ sicut uir,& uxor pari cōsensu ꝯtinere nouēt,uno laben te alter ꝑseuerare debet. Solu.ibi nō fuerat fides homini promissa, sed Deo,nam sine ulla conditione adīpleri debet, quæ Deo uouētur. 32.q.8.c.unico.in fi. Et uides,ꝙ licet uxor adulterata fuerit,nihilominꝰ uir peccat adulterādo.32.q 6.c.1.ꝑ tot.frustra igit̄ debitū petit,qui quod debet non impendit, & frustra legis auxilium inuocat,qui cōmittit in legem, de usu.quia frustra.in anti.& ibi de hoc. unum nota qñ partes sibi inuicem aliquid sub pœna promittunt : & una pars primo frangit fidem, aut expedit magis alteri parti pœnam prosequi, & stare pacto uel cōtractui, aut magis expedit sibi fidē rumpere: In primo casu licet sibi fides sit fracta, ipse tñ pro sua parte seruet eandem: & pœnam petere poterit cum eff ct. ffi eo ti.cū per.in fin. In secūdo casu secure frangit fidem & fiet hinc inde pœnarū mutua cōpensatio,ut s̄.de pœ.constitutis.& sic illam decret.intelligas:& quæ ibi no.& est ad hoc simile quod no.de conuento super spoliatione: cui aut.expedit magis rehabere rem propriam,aut retinere rem , quam possidet, in primo casu agat, in secundo excipiat hoc not. Ber. de ordi.cogn.c.ult.

quis postulat ab eo seruari,cui fidem a se præstitam seruare recusat.

¶ Idem.

REGVLA LXXVI.

DElictum [a] † personæ non debet in detrimē tum ecclesiæ redundare.

† Vide gl. in cap.2. de di'. gl.i c.placuit 16.q.3.In.in c.cū dilectus de ordi. cog. Anto.de Bu. sc.1.de do.& ꝯtu. & doc. ī l. iubemus. C.de sacr.eccle.

ADDITIO. Dicebat Ioan. Mon.ꝙ in hac regula,frustra,& c. poterat exemplum poni per l.quoniam. C.de re.permu.ff.de mino.auxilium.in fi.intelligit etiam regulam circa idem factum, non circa diuersa argu. ff.de leg.2.cum pater. §.plane. Dynus allegat §. libertis. Ratio etiam huius regulæ sumi potest ex regula, ex eod. tit. Io. And.

DElictum.]Casus figuratur per c.si epm. 16.q.6.hoc modo: Aliquis eps commisit aliquod graue delictum,propter quod fuit depositus & priuatus suo epatu,utrum bona ecclesiæ debeāt confiscari? Vel pone,ꝙ eps tenebat a rege castrum in feudū; & promisit fidelitatē regi. Postea eps deliquit in regem : quia commisit proditionē in regem : fuit depositus,utrū castra redeāt ad regem? Certe non. Item po.est poni casus in syndico procuratore ecclesiæ,qui commisit falsum , & si fuisset causa propria,debuisset causam perdere, utrum delictū ipsius syndici debeat nocere ecclesiæ? Certe non.

[Prima glossa ponit exempla, secundo signat contrarium,& soluit, solutioni triplici obijcit , & rñdet. Tertio successiue soluit tria contraria. Quarto ponderat ꝙ dicit, delictum, & quod dicit, personæ.]

a Parificant pupillus. & ecclesia ex vna parte, & ipsorū administratores, ex altera. C. de cons. & dei, l.orphanotrophos. Dynus.

a ¶ Delictum.) Pone casum in epo deposito ꝑꝑ crimen, ob hoc. n. non debet ecclesia rebus suis expoliari. 16.q. 6.si epm.& ibi de hoc. Ad idē cle.de hære. nolētes post prin. Item pone in procuratore,qui falsauit instrumentum,quia ꝑꝑ hoc non perdet ecclesia causam , de exce. cū uenerabilis,&c. & delictum totoris non obligat pu pil. ū.2.ff.eo.ti.l.neque,& ff.de tab.exhib.l. pe.Cōtra. 16.q.1.placuit 2.ubi delictum prælati non repetentis rē ecclesiasticam,nocet ecclesiæ. ad idem de p̄scri.c.1.& ꝑ totum.Solu.delictum aliud in faciendo,& hoc nō præiudicat ecclesiæ,vt hic,& aliud in omittendo, & hoc bene præiudicat,ut ibi. Ad hanc solutionem contradicit 25.quæstio.2.ita nos.ubi delictum, quod est in faciēdo præiudicat ecclesiæ. Solu.dici potest secundum. Ioan. qui hoc ibi not.& in dicto ca. si epm, ꝙ hæc regula intelligitur de detrimento facultatum; illud aūt de detrimento honoris : vel potius ibi nocet delinquentibus q̄ ecclesiæ. Adhuc contra solutionem, de censi.cum olim. vbi delictum, quod est in faciendo, nocet ecclesiæ.de in integrum resti.auditis. ubi delictū quod est in omittendo,nō p̄iudicat ecclesiæ. Satis congrue potest distingui inter iudicialia,& extraiudicialia vt in iudicialibus iudiciorū fauore, siue sit in faciendo siue ī omittendo,p̄iudicet ecclesię.& in decret. auditis.bene p̄iudicauit ecclesiæ delictū, quod fuit in omittēdo,sed fuit restituta: & sic nō est cōtra. In decr.cū venerabilis.dici potuit extraiudiciale,vel ibi solus procurator deliquit in faciendo , scilicet instrumentum falsando. Item contra 54. di.si seruus.vbi punit̄ eps, qui pro vno seruo duos dare debet,sed illud facere debet de proprio, si habet,non de bonis ecclesiæ ꝓpter hanc regulam. Item cōtra de ord. cogn.cū dilectus.vbi dolus & violentia abbatis, ecclesiæ nocere videtur. Sed ibi soluitur per Bar.in 3. gl.scilicet, ꝙ ibi delictum fuerat commissum per prelatum, & collegium communicato consilio, & eodē modo soluitur,C.de sacrosan.eccle.iubemus nullam.ubi ꝑꝑ delictum personæ confiscatur nauis ecclesiæ Et no.quod dicit hæc regula delictum, quia secundum propriā huius vocabuli significationem videtur loqui de eo, quod consistit in omittendo,secundum ea,quæ no. su.eo.peccatum.tamen illi significationi non semper statur, vt ibi dixi. Item hoc ꝙ dicit personæ,intelligere possumus de prælato, & est vulgare dñorum meorum Anglicorum de rescri.ex parte.S.personæ, & de appel. bonæ memoriæ. vel indistincte de qualibet persona intelligatur casus delictum ecclesiæ non nocebit, saltem cum effectu, quia daretur restitutio vsque ad quadriennium tantum,nisi ex causa plus temporis daretur, vt sup.eo.lib. de resti.in integr.c.1.

¶ Idem.

REGVLA LXXVII.

RAtioni [b] congruit, vt succedat in onere, qui substituitur in honore.

RAtioni congruit.]Casus figuratur per c.filijs ac nepotibus. 16. q. 7. Certū est q̄d licet ius patronatus sit annexum spiritualibus,tamen illi iuri succeditur iure hæreditario. Et non est dubium quin patronus ecclesiæ teneatur defendere ecclesiam, si opprimatur. Sed q̄d de hæredibus,qui succedunt iuri patronatus, nunquid etiam tenebuntur defendere ecclesiam si opprimatur? Respondeo quod sic , quia ex quo succedunt in honore, etiam debent succedere in onere.

[Glossa sequens ponit exempla,& dicit regulam posse resolui.]

b ¶ Rationi.] Pone casum in filio patroni hærede, qui succedit in honore iuris patronatus,sic in onere defendendi ecclesiam succedere debet. 16. q.7. filijs ac nepotibus. Item pone in prelato, 3. qui succedit in honore sic & in onere soluendi prædecessoris debita pro ecclesiæ vtilitate contracta,s̄.de sol.c.1. Idem in iudice.ff.de iudi. l. mortuo iudice quod eum iudicare oportuerat. Idem eum qui ei substitutus est,sequi oportet. Ad idē supr.de offic.deleg.qm̄ Abbas, & concor. ad hanc regulam.100.dist.rationis,& s̄.eo. qui sentit onus.& quod ibi dixi, hic addo. Et per illam regulam potest etiam hæc resolui,vt s. succedat in onere, qui substituitur in honore.ad hoc 40.dist. non nos.

3 Aeque sm Dyn.dici pt ī quolibet substituto in hæreditate,q̄ honor appellat. ff.de lega. p̄stā l. filiū §. si legato. ꝑꝑ q̄d succedit ī onere legatorū,q̄ ab instituto relicta videntur tacite a substit. repetita. ff.de lega.1. l.imperator. & de le.2. l.si Titio, & Meuio.§.Iulian. & l.cū pōt §. ab instituto. Io. And.

ADDITIO. Io. Mo.dicit in hac regula, rationi,&c.esse exemplum ponēdum per l.1.C.de fideiuss.& dic in onere non cohærente personæ, nam in illo secus. ff.de adimen.leg.l.legatum.& de ali. leg. Gaio in princ. & de condi.& demon.l.legatum.secundum Dynum. Io. An.

IN argumentum.]Casus figuratur per c.1.55.d.hoc modo. Certum est, ꝙ beneficia regularia dēnt conferri regularib. & secularia secularibus & maxime religiosi nunquam debent habere administrationē ecclesiarum saecularium, ne eis detur materia vagandi. Sed ponamus, ꝙ ē tanta penuria clericorū secularium, ꝙ nō inueniūtur saeculares, quibus possunt conferri illa bñficia: tūc poterunt conferri regularibus in defectū clericorū saeculariū. Sed ponamus, ꝙ modo reperiūtur seculares: vtrū illa beneficia secularia nūc possint conferri religiosis? Respōdet, ꝙ nō: q̃a illud ex necessitate fuit ordinatum: ideo nō debet trahi ad consequentiam: nam in argumentum, &c.

† An sit licita extēsio in exorbitātibus. Bar. in l. illud. C. de sacros. eccl. Ias. in §. in ꝑsonā. Instit. de act. Io. A. in regula ꝓ possessore. s. eod. Dyn. hic dicit, q̃d sic ēt in pœnalib. fauore rei pub. & aīæ Cors. sing. inci. extensio. l. 2. Font.

¶Idem.

REGVLA LXXVIII.

IN † argumentum [a] trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.

¶Idem.

REGVLA LXXIX.

[Gl. seq. primo dicit vnde sumpta: & ponit exēpla, interserens solutionem superfluitatis. Secundo no. ex regula generale, quod determinat.]

1. Io. Mo. dicit ponendū casum ꝑ ca. sicut. de consue. di. 1. & ꝑ ca. quanto. sup. de consue. in fi. Io. And.

a ¶ In argumentum. 1]Hæc regula sumitur ex. l ff. eod. tit. q̃ propter necessitatem. Pone casum. 55. d. c. 1. vbi ex necessitate temporis propter ministrorū defectum, monachos permissum fuit assumi ad parochiales ecclesias: cessante hac necessitate in argumentum trahi non debet, vt ibi. 2 Item per decre. sup. de elec. cum in cunctis ibi: ne quod a quibusdam pro necessitate temporis, &c. Et alienatio sacrorum vasorū propter necessitatem redimendorum captiuorū concessa, 3 ad consequentiam trahi non debet. C. de sacr. eccl. l. antepe quę incipit. sancimus. Et concor. ad hāc regulam, sup. eo. quæ a iure, & s. eo. quod alicui. Nec superfluit hæc regula, per illas, quæ loquuntur in eo, quod conceditur ob fauorem vel gratiam: hæc in eo quod conceditur ob temporis necessitatem. Et dicit etiam in argumentū, quasi dicat iurista, vel arguens ꝙ nō dēt arguere de eo, quod interdum ex necessitate cōcessum est: quia argumenta de similibus ad penitus similia procedūt: sed inter tempus necessitatis & non necessitatis non est similitudo: ergo nō procedit argumētatio. Et cōcordat ad hanc regulā. 35. q. 1. c. 1. per quod ēt exemplificare potes: nā a principio generis humani licite cōtraxit frater cū sorore: quia ex necessitate id fiebat: hodie aūt creuit humanū genus, & sublata est necessitas, & ideo nō licite ꝯhitur. ī. quartū gradū, de consanguinit. & affinit. non debet. C. de pa qui fil. distra. l. 1. & 2. vbi ꝓpter necessitatē famis licet filiū distrahere: 4 quod alias non liceret. [Hoc ideo, quia ibi est prohibitio. dicit. n. litteras. l. 2. id licere in hoc tātūmodo casu: aliàs vbi nō esset in contrarium prohibitio expressa, vel quæ æquipollet expressa: id quod propter necessitatem concessum est, propter eandē vel maiorem necessitatem bene posset in argumentū trahi: Nam quæ conueniunt in identitate rationis per cōstōnem iuris separari nō dēnt. ff. de fōte. l. vnica. § hoc interdictū, & de iniuſ. test. l. quæ pp. & per hūc modum dic concordari glo. l. 2. ad glo. l. quæ ꝓpter ff. eo. tit. cui videtur contra. 5] Et nota ex hac regula illud generale, ꝙ cessante cā cessat effectus, de iureiu & si Christus, in fi. de appel. cum cessante, & de pęni, & remissio. cum infinitas, de quo dic vt nota de renun. post translationem 61. distin. §. his omnibus. 19. q. 2. duæ. cessante igitur necessitate, propter quam dispensatum est, cessat constitutio. 1. q. 7. ꝙ pro remedio, quod verum est circa facienda, non circa iā facta, vt ibi nota. & de iureiur. & si Christus in fine. ad hoc supra eodem, factum legitime. in fine. & est etiam hoc verum, nisi vtilitas succedat loco necessitatis, sicut est de monachis ordinandis, vt probatur. 16. q. 1. sunt nonnulli. in fi.

2 Ego addo hic l. gñaliter. ff. de decu. Font.

3 Si tñ fuissent talia ēt per hominē data ꝓhibita alienari non possent ꝓ captiuis alienari. Opizo l. filius. §. diui. de le. 1. col. 30.

4 Fallit si esset presbyt. Hyp. sing. 101. cui ad de sing. Ro. 210.

5 Huic additioni obstat l. ob ęs ā pd. mi. C. vide ergo gl. in c. q̃q̃. s. eo. de ele. Fon.

NEmo potest.] Ponamus quod habebam aliquam rem, q̃ non erat mea, sed illam detinebam inuito dño: vēdidi tibi illā rem: & tradidi: vtrū in te sit translatum dñium illius rei? Rñdetur ꝙ nō, quia nō potui in te transferre plus iuris quàm ego haberem: & cū non essē dominus illius rei, non potui illam in te transferre.

NEmo potest [b] plus iuris trāsferre in aliū, quam sibi competere dignoscatur.

¶Idem.

REGVLA LXXX.

IN toto, [c] partem non est dubium contineri,

[Prima gl. dicit vn de sumpta: ponit exēpla & concor. Secundo miscet tria cōtraria, & soluit inducendo etiā alios casus, quibus fallit.]

b ¶ Nemo potest.]Hæc regula sumpta fuit ex l. ff. eod. tit. l. nemo plus. Pone casum. 1. q. 7. Daibertum. de do. inter vi. & vxo. nuper vbi sunt hæc verba & ff. ā acq. re. do. l. traditio, & facit ad hāc regulam. sup. de pign. cum cōtra. & s. e. is qui in ius. Ibi dū dicit, contra, & sic nō maiori, & concor. & quod dr̄, nemo dat, q̃d non hēt. de iure patr. ꝙ aūt. Cōtra de ele. suffraganeis. vbi mādat archieps qui consecratus non est, electum per suffraganeos consecrari & ff. de acq re. do. non est nouum, vbi creditor pignus distrahit cuius dñium non hēt de consecr. dist. 4. solet. vbi etiā baptismū dat qui non habet. Sol. vt ibi no. 1. q. 1. c. 1. q̃a hoc est gñale, illa sunt specialia, specialitatis rōnem facile cōsiderare poteris. Et idē no. Ber. in prædic. decreta. nuper. & de iure pat. cūra nā speciale in baptismo, vt in prędic. c. solet. & demādare iurisdictionis est, ergo archieps cōfirmatus demandare potest epis, qui cōsecrati erant, vt epm cōsecrent: & in creditore est speciale, sicut & in tutore. & curatore, C de admi. tut. l. vlti. & l. lex q̃. & in procuratore. Instit. de re. diuis. §. nihil. In iudice. Insti. de offi. iud. § fi. In executore. ff. de euic. si pignora. In vsufructu formali ff. de vsufr. l. quod nostrum. [Ibi tamē plus nō transfertur, sed per constitutionē variat species vsusfructus: & q̃ primo erat causalis, q̃ non est seruitus, fit formalis qui est species seruitutis. Dynus.] In eo, q̃ bona fide emit a malę fidei possessore, qui vsucapit. Inst. de vsucap. §. quod autē. Vel præscribit hoc secundum vetera iura, sed immutatū est per ius Auth. vt spon. lar. § cursus. In cēsitoribus 6 & flumine. ff. de acqui. re. do. l. ergo. §. alluuio. In donatione libertatis Inst. de liber. §. vlt.

6 Vt no. In §. statim alle. cēsitores sunt, qui assignant ꝑdia militibus assignanda, vel q̃ auferūt illa non soluētibus tributa, & aliis dāt. Vel iudices qui vni auferūt, alij dant dñium. Ioā. And.

ADDITIO De his casibus no. præalleg. l. nemo. & ꝑd. l. traditio. & Inst. qui. alie. licet, post prin Io. And.

IN toto.]Casus figuratur per l. si q̃s. ff. de except. rei iud. Pone ꝙ cum tenebas & possideres quandā domum, quam dicebam ad me spectare feci te cōueniri & illā domum totam volui vendicare: q̃a nō probaui illā domū ad me spectare, fuisti absolutus ab impetitione mea, & ego cōdemnatus in expensis rōne temere vocationis ad ius; Postea tractu tpis volui a te vendicare partem illius domus: tu excipiendo ꝓposuisti, quod alias fuerat cōtrouersia inter te & me de & super illa domo, & ꝙ fueras snialiter absolutus ab impetitione mea, & sic mihi obstabat exceptio rei iudicatæ, ego aūt replicādo ꝓposui, ꝙ nō dēt mihi obstare exceptio rei iudicatæ; q̃a prius petebā totā domum, & nunc peto partem ipsius; nunq̃d bene dico? Rñdetur ꝙ nō q̃a totū continet partē, & ꝙ fui expulsus a tota domo, bene sequitur ꝙ fui expulsus a parte. [Gl. seq remittit ꝓ exēplis & materia, & dat cōcor.]

Pars in toto comprehenditur.

c ¶ In toto.]pone exēpla, q̃ dixi. s. eod. plus semper &

prosequere vt ibi, & cõcor. ff. de exceptio. rei iud. l. si quis cum totum petijsset: si partẽ petit, exceptio rei iudicatæ nocet. nam pars in toto est, concor. 14. q. 5. penale. & 32. q. 4. meretrices. de pœnit. dist. 1. ca. facilius. Deum. §. hoc idem. Io. And.

IN generali.] Casus. figuratur per capitulum si eps. supra de pæni. & remissio. eodem li. Eps meus dedit mihi facultatem eligendi confessorẽ quem voluero, vt illi possem confiteri peccata mea. vtrum ille confessor possit me absoluere de casib. epalibus? Rñdetur, quod non. Vel sic: eps Pictauien. cõstituit Titium officialẽ suum generalẽ; vtrũ iste habeat potestatem conferendi beneficia? Respondetur, quod nõ; nisi fuerit ibi data specialis potestas, vt possit conferre beneficia: quia in generali, &c.

¶ Idem.

REGVLA LXXXI.

IN generali [a] concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter [b] in specie concessurus.

¶ Idem.

[Gl. seq. primo ponit exempla, secundo æquiparat obscurũ & generale: tertio querit, & soluit: quarto notat, & ad quæstionem arguit, & de ea remittit.]

Oblĩo gñalis nõ cõprehẽdit vxorẽ & liberos.

a ¶ In generali.] Pone casum 16. q. 1. frater noster. vbi generalis commissio facta legato per Papam, non extenditur ad causas fidei. Item pone per decret. su. eo. lib. de pęni. & remissio. si eps. vbi habes hæc verba. Itẽ per legem, C. quæ res pig. obli. pos. l. 1. vbi in generali obligatione pignoris non veniunt vxor & alumni, & quæ quis verisimiliter non est credendus specialiter obligasse, & facit optime sup. eo. lib. de offi. vicar. cum in generali. Et no. quia non solum in obscuris inspicimus id quod est verisimile, sed etiam in generalib. De primo sup. eo. inspicimus, de secundo hic, & in cõcor. & ff. de pecul. l. qui peculij, vbi qui administrationem cõcedit, non videtur permittere generaliter, quod specialiter est permissurus. 1 Et ff. de pigno. l. obligatione generali, & in pignoris obligatione generali rerum, quas quis habuit vel habiturus est, ea non continebuntur, quę verisimile est aliquem specialiter obligaturum non fuisse, puta supellex. Item vestis relinquẽda est debitori. Si quis quærat quomodo scietur, quæ sunt illa, quæ verisimiliter in specie non diceretur quem concessisse? Respondeo 2 potest hoc cognosci ex impossibili, vel in humana, vel dura separatione, vt puta ministeria artis suæ, vel quæ ad affectionẽ pertinet, generali obligatione non veniunt, in prædicta obligatione: & l. seq. & probatur optime. C. communia vtriusq; iudi. l. possessionem, vbi habes, quod possessiones, in quibus sunt adscriptitij, ita dent diuidi, quod penes vnũquemq; integra familia remaneat, vt pater a liberis, cõiux a viro, frater a sorore non separẽtur Et not. ex hac regula verbũ generale restringi, ad idem sup. eo. lib. de rescrip. cap. 2. & c. si eo tempore, de præben. eũ cui. & c. quamuis, cum similibus [sup. eo. lib. de iureiuran. c. 2. de procurato. quod ad agendum. Ioan. Mona. qui hic plus quam super omnibus alijs regulis scripsit, colligit hic quinquaginta modos. quibus arctatur generalitas.] Item facit hæc regula ad quæstionem de eo, qui generaliter tenetur cõtra omnes aliquẽ iuuare, nunquid cõtra se vel filios? & not. de hoc. 22 q. 5. de forma. in 1. glo. & de iureiu. petitio. in vlt. glo.

1 Vñ nõ concedit, quod donet. ff. de do. filiusfa. nec quod in fraudẽ creditorum alienet, ff. quæ in fraudẽ credi. l. si pr filio secundum. Dyn.

2 Idem Ioã. Mo. quod etiam ponit exemplũ per l. iter. eos. ff. de re iu. cuius casum dixi de appel. pastoralis super gl, fi.

3 Hæc glossula ex nouella. Ioan. An. huc fuit translata.

b ¶ Verisimiliter.] 3 præsumptio igitur cõtraria facit hic cessari, quod dicimus tãtum valere genus quo ad omnia, quantũ species quo ad specialissima, ad quod allegat Dynus. ff. de administrat. tuto. l. si duo de lega. 3. si chorus in prin. de vsu & habi. si ita. C. de quadri. præscri. l. 2. de præscr. 30. ann. l. si omnes. Ioã. And.

QVi contra.] CASVS. Certum est, vt ad hoc quod quis possit præscribere longo vel longissimo tẽpore, requiritur quod habeat bonam fidẽ: sed vtrum possessor præsumatur bonæ fidei, vel malæ? Respondetur, quod si possideat contra ius, præsumitur malæ fidei, vt forte aliquis rector ecclesiæ parochialis percipit decimas in aliena parochia. Certe præsumitur habere malam fidem: quia de iure communi quis non potest percipere decimas in aliena parochia.

REGVLA LXXXII.

QVi contra [c] † iura mercatur, bonam fidem præsumitur non habere.

† Oĩno vide hic Ba. Io. de Platea. l. quẽadmodũ, in fi. C. de agri. & censi. lib. 11. Doc. inst. de vsuca. in princip. Do. Cels. alleg. hic Ale. cõs. 35. collat. 3. in 4. vol.

¶ Idem.

REGVLA LXXXIII.

BOna [d] fides non pa- [illegible]

[Prima glossa ponit exempla secundo successiue signat duo cõtraria: & ad ea remittit; tertio notat.]

c ¶ Qui contra.] Pone casum in eo, quod recipit ecclesiam de manu laici 16. q. 7. si quis deinceps. In eo qui emit spiritualia. de simo. nõ satis. ad idem. C. de agri. & cen. l. quemadmodum. lib. 11. vbi qui emit adscriptitium sine gleba, cõtra legum interdicta mercatur. & malæ fidei possessor dicitur, & ideo quia talis præsumitur non habere bonam fidem, ideo non præscribit, vt in prędictis iuribus. [Ad idem sup. eo. lib. de reb. eccles. nõ alienan. c. 2. Contra sup. de donatio. Apostolicæ, sed solue vt in glo. sed videtur. Item contra sup. de iure pat. cura. Solue vt ibi. Et sic patet, quod iuris ignorantia non excusat in præscriptionibus, sicut nec in vsucapionibus. ff. de vsuca. l. numquam.

ADDITIO. Dyn. in hac regula, qui cõ, &c. ponit exemplũ in eo, quod emit a pupillo, quem talẽ sciebat, sine auctoritate tutoris. C. de auct. pstã. eũ quod de vsuc. pro emptore. l. vlt. de cõh. emp. quod a quolibet, & dicit, quod huius iuris est ratio, quia aut emptor sciebat a iure prohibitũ, & sic fides mala cõcluditur a parte, aut ignorabat & tum mala fides propter iuris errorem presumitur. ff. de vsuc. si fur. & dicam super gl. Io. And.

BOna fides.] CASVS. Cum deberem Titio aliquam pecunię summam, sibi satisfeci, vel alius nomine meo. Vel sic, Cum Titius & ego essemus alicui obligati in aliqua summa pecuniæ, vnus nostrum soluit illã pecuniam, vtrum ab altero possit peti illa pecunia per alium soluta? Respondetur quod non, quia bona fides, &c.

[Prima gl. dicit vnde sumpta, & ponit exempla, dicit etiam in pœnis regulam veram, vbi vnica exactio competit. tertio arguit ad quæstionem.]

d ¶ Bona.] Hæc regula sumpta fuit ex l. ff. eo. tit. bona fides s. Ecclesia nõ debet suũ repetere cum augumento, sed si semel exactum iterum exigeret, augmẽtum reciperet. 12. q. 2. fraternitas, ad idem de pœnis c. suã. ff. de ta. exhib. l. 3. §. condemnatio. Et habet locũ hæc regula ẽt in pœnis, quæ semel exactæ, ab eod. iterum exigi non debent. 4 ad hoc. 3. q. 2. c. vlti. de iud. at si clerici. C. de pæn. l. omnes. Ab eodem ideo dixi, quia si plures in solidum tenentur ad pœnam, soluta pęna per vnum, non liberatur alter. 12. q. 2. cum deuotissimam. ff. ad l. Aqui. item Mela. §. sed si plures. An autẽ res & pœna simul peti possint? dic vt nota. 25. q. 2. si ecclesiæ, hanc autem regulam dico veram in ijs, quorum causa vnica exactione finitur, vnde si decem debeo, ipsorum solutione tollitur omnis obligatio, vnde non patitur bona fides, vt illa iterum exigãtur, & si soluãtur, vt indebita repetuntur, quod dic vt not. 1. q. 4. in fi. de solut. c. vlt. si autem vnica exactione nõ finitur obligatio. Pone casum in exactione debiti vxoris ad virum, & ecõuerso, non habet locũ regula. Itẽ in procuratione, quam exigit episcopus visitans

4 Dicebat ergo Dy. regulã intelligẽdã ne ab eodẽ exigatur, vel ab eo, quod ab exacto cãm hét, vel quod cõtra exactu esset habiturus regressũ, &c. Io. An.

primo anno: nam secundo anno visitans, iterũ procurationẽ exigit: & idem si de necessitate ecclesiæ iterum eod. anno visitaret & sic potest intelligi de cẽ. si. cũ venerabilis, vbi de hoc & 18 q. 2. visitãdi. Idem dico in exactione pęnæ, vbi de hoc actum est in contractu, vt totiens pęna cõmittatur, & exigi possit quotiẽs cõtrafactum fuit; nam tunc pęna semel exacta, etiam ab eodẽ iterum exigitur; contractus enim ex conuentione legem accipiunt, inf. eod. cõtractus cũ suis concor. Sed veritate ĩspecta in his casib., & similibus, non est idem, sed aliud, licet eiusdẽ generis. Et facit hæc regula ad quæstionem, quam no Io. 12. q. 2. monemus, an si ecclesia consecuta est suum à possessore, quod facere põt, vt ea quæst. Apostolicos, an adhuc idẽ possit petere à prælato? & certe non: quia bona fides hoc non patitur, vt hic: ad pęnam tamen agere bene posset contra eum, vt dixi sup. De hoc etiam not. de re. eccl. nõ alie. si quis.

titur, [a] vt semel exactum iterum exigatur.

¶ Idem.

REGVLA LXXXIV.

Cvm quid [b] vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.

a ¶ Non patitur[1]] quasi 1 non sustinet, non permittit; & hoc propter contradictorium. Io. And.

1 Hęc gl. aliũde fuit huc translata, abestq; ab oib. vetustiorib. codicib. etiã impressis.

Cvm quid.] Casus figuratur per l. vlt. C. si mãci. ita venie. ne prostitu. Ego habebam ancillam, quam multum diligebam: veruntamen fui compulsus illam vendere, sed in venditione apposui pactũ, ꝙ tu eam nõ prostitueres, & si faceres cõtrarium, ꝙ statim efficeretur libera; accidit ꝙ noluisti eã prostituere publice, sed à caupone eam fecisti prostitui, quæritur, nũquid efficiatur libera? Rñdetur ꝙ sic: Nam sicut tu eã nõ poteras prostituere, neq; ẽt per cauponẽ ꝓ rõnem huius regulæ, quia cũ quid, &c. Vel sic: Pone, ꝙ vendidi tibi aliquã rem, & in venditione apposui pactum quod illam rem non posses alienare; vtrum poteris eam obligare? Rñdetur quod non, quia tunc indirecte illa res alienaret, & cũ quid prohibetur vna via, ad id alia via non debet admitti.

[Prima gl. ponit exempla: secundo sex casus quib. fallit regula, tertio dicit quo casu procedit regula.

b ¶ Cũ quid.] pone casum 34. q. 5 hæc imago. sup eo. lib. de conces. præb. detestanda. C. si manc. ita ven. ne prost. l. vlt. vbi dicit tex. eã quæ ita venit ne corpore quæstũ faciat, nec in caupona sub specie ministrãdi prostitui, [ne fraus dictæ legi fiat] oportet. Cõcor. supra de procu. tuæ cum suis concor. [supra eod. lib. de cler. coniu. c. vnico, §. 1. Dy. ponit exemplum per l. ff. de tu. & cura. da. ab his, scire oportet. §. si mater, vbi pater prohibitus administrare, nec administrare poterit vt curator, cui concor. s. eo. lib. de ele. auaritiæ. Itẽ per l. ff. de bon. poss. nõ est ambigendũ. §. vbicũq; & de bõ. poss. cõtra tab. l. 3. §. liberi. & l. si post mortẽ. §. exhæredari.] No. ergo ꝙ cum aliquid prohibetur, prohibentur oĩa, quæ sequuntur ex illo, vt sup. eod. cum quid, & per quæ perueniri possit ad illud. vt hic. Fallit hoc interdũ, quia seruus non admittitur ad testimonium ferendum neq; pro dño, neque aduersus dñm, & tñ testificatur de facto suo, puta dũ dr̃ perçũ depositum, vel cõmodatum, vel simile. 4. q. 3. si testes. §. serui neque circa finem. c. Itẽ qui non põt accusare, denunciat. de iurei. quemadmodũ, in fi. Sed alius est effectus denunciationis quam accusationis, vt ibi patet sed idem est ẽt vbi idem esset effectus vtriusq; de cog. spi. tua. vbi de hoc. Item patronũ non vocat libertus in ius sine venia, si tamen agat alieno nomine, bene. ff. de in ius voc. l. quæsitũ. Ratio, quia nõ ipse, sed ille, cuius nomine agit, cõuenire videtur, & facit quod dixi. s. e. potest. Item denegatur dilatio vna

Accusãre nõ valẽs, denũciare potest.

via, s. per remedium iuris cõmunis, cui cõceditur alia via, per beneficium s. restitutionis in integrum, vt de in integ. rest. coram, sed dic, vt ibi in vlt. gl. Itẽ prelatus de mobilibus per ecclesiam acquisitis testari nõ põt: & tamen in ægritudine moderate potest de ipsis aliqua erogare. de testa. ad hoc in antiq. Item pater nõ potest filium priuare quarta, & tamen libertates dando minuet quartã [Vide in Auth. de triẽ. & semis. § prohibem⁹ col. 3. & quod ibi no. in glo. hoc est.] & sic alia via priuat eum. ff. de inoff. test. Papinian⁹ §. quoniam aũt. ver. cum igitur, & est speciale libertatum fauore. Satis circa hoc dici posset, quod cũ aliquid prohibetur habito principaliter respectu ad prohibitum, non ad viã vel modum, quo prohibetur, exẽplifica per iura in prin. inducta, & per decre. de cõces. præb. cõstitutus, tunc sufficit prohibitum, vna via vel mõ, vt ad id in eius fraudem alia via, vel modo admitti non debeat, vt hic, speciale tñ est in libertate, vt sup. dixi. Si autem prohibitio principaliter se habet ad viã vel modum non ad rem, tunc secus, vnde alteri ecclesiæ alligatus eps non eligitur, sed postulatur. Item qui iurauit non accusare, bene denũciat, quia sibi non est prohibitum deferre crimen, sed per modum accusationis deferre prohibitum est. Idem in casu de iudi. examinata. vbi petẽdo rem vna actione, repellor, & per aliam admittor, & hoc est videre in omnib. actionib. nam deponens agens commodati repellitur, agens depositi admittitur, & sic de singulis.

Pater nõ põt filiũ priuare quarta.

¶ Idem.

REGVLA LXXXV.

Contractus [c] † ex conuentione legem [d] accipere dignoscuntur.

† No. ꝙ conuẽtio partiũ legẽ inducit quæ in contracti. seruãda est. Phi.

Contractus.] Casus figuratur per l. 1. §. si conuenerit. ff. depo. Certum est, ꝙ depositarius non tenet nisi de dolo, & lata culpa, vt si res deposita perierit apud depositariũ per dolũ suũ, vel culpam tenetur soluere æstimationem rei perẽptæ. Si aũt res perierit leuissima culpa, nõ tenetur, vt ponamus, ꝙ tradidi tibi libros meos custodiẽdos, fecisti pactũ cum aliquo, vt intraret tuũ studium, & acciperet meos libros: certe tu teneris, vel dimisisti illos in via publica, q̃ tu scis ꝙ nõ erat locus tutus: perit periculo tuo, sed si adhibuisti diligentiã, vt bonus paterfamilias, tu es liberatus. Sed pone, ꝙ apud te deposui libros meos, & fuit cõuentũ inter te & me, ꝙ si perderẽtur culpa leuissima, vel casu fortuito, restitueres illos, si pereant casu fortuito, nunquid potero agere contra te? Certe sic, mediãte illa conuentione, quia ex conuentione partium contractus accipiunt legem.

[Gl. seq. primo dicit, vñ sumpta, & ponit exẽpla, dicẽs regulã ĩtelligi de cõuẽtione honesta, & possibili.]

c ¶ Cõtractus.] dicũt vulgares, pactũ rumpit leges, & hoc dicit hęc regula. quæ sumpta fuit ex l. ff. e. tit. l. cõtractus. Quidã ponũt casum per canonem 18. q. 2. Eleuther. vbi cõuentio inter epm̃ diœcesanum, & fundatricem inita de oblationibus obuẽtionibus in festo ipsius Ecclesiæ seruanda est. Depositarius de iure cõi tenetur solũ de dolo & lata culpa, q̃ comparatur dolo, si tñ interuenit cõuentio, vt teneatur de leui, & leuissima culpa, & etiam de casu fortuito, 2 illa seruatur, de depo. c. 2. ad idem. ff. deposi. l. 1. §. si conueniat, & ibi sunt hęc verba. concor. de commo. c. vnico. sup. eo. lib. de pact. c. 2. Et quod dicit regula hic conuentione, intelligas honesta, & nõ contra bonos mores: vnde si cõuenerit ne dolus præstetur, nõ valet conuentio, vt in prędi. l. contractus. ff. eo. tit. In impossibili idem quod dic, vt dixi sup. eo. nemo potest.

2 De hoc tractat hic large Dynus dicẽs, qũ scripsi de procu. q. ad agendũ, & plene de cõmo. ca. vni. Io. An.

d ¶ Legem. hoc 3 verbum largissime ponitur, sup. eo. contra eum qui legem, &c. Io. And.

3 Hæc glossula aliunde fuit hũc trãslata.

Domi-

DAmnum.]Casus figuratur per c.displicet,23.q.4 hoc modo: aliquis clericus suspectus de delicto aliquo enormi, fuit conuentus coram suo episcopo, & quia cōstitit de crimine, fuit condēnatus ad perpetuos carceres: accidit ꝙ iste clericus putans euadere manus iudicis, & carceres, se ꝑcipitauit ī terrā, & se vulnerauit, & forte mortuꝰ est: vtrū istud sit imputandum iudici, & eius familiæ? Rñdet ꝙ nō: sed est imputādū ipsi præcipitāti. ¶ Itē per ca. si clericus, s̃. de præb. isto libro. Sūt duo expectantes in aliqua ecclesia, quorū vnus ē priori data, alter posterior: ille scdus fuit diligentior primo, & obtinuit præbendam vacantem: postea ille, qui erat primus in data, vult illam præbendam repetere à secundo, vtrum possit? Respondetur, quod non.

† Al. alij.

2 Dicit Dyn. ꝙ ad gnalem confirmationē huius regulæ accedit ff. rērat. hab. si vim. §. cū aūt de instit. sed & si q.s. § pupillus, & fam. ercis. inter cohære. §. ꝙ ex facto Io. And.

¶ Item per l. cum duobus, alias est in l. si fratres §. fi. ff pro socio Eramus socij omnium bonorum: accidit quòd tu commisisti aliquod delictum propter quod fuisti condemnatus ad certam pecuniæ summam: vtrū illam pecuniam possis soluere de bonis nostris communibus? certe non.

[Gl. seq. dicit vnde sumpta, & tota insiat in exēplis.

a ¶ Damnum 1] Hæc regula sumpta fuit ex l. ff. eod. tit. quod quis ex sua culpa. Pone casum per canonem 23 q.4. displicet, vbi si quis ad iudicem ductus se de equo proijciat, & lædat, sibi soli imputet. Idē per decre. s̃. eo. lib. de præb. si clericus, vbi clericus, qui negligit petere præbendam sibi debitam, cū vacat, sibi imputare debet, non sequenti expectanti. Ad idem ff. pro soc. l. cum duobus. §. fi. & l. seq. vbi socius oīum bonorum damnatus ex contractu ob contumaciam suam, vel ex maleficio: puta furto, vel simonia, nō recuperat quod à socio: 2 Cōcor. 50. d. sæpe. & c. hi qui. de hom. c. vlt ff. ad l. Aquil. si putator. Itē procurator pęnam, quam ex suo delicto præstitit, à domino non recuperat. ff. de proc. qui proprio §. idem econtra. Ad idem. C. de euict. l. emptor fundi, vbi dr̄, quod si emptor in iudicio nō fuit, re euicta de euictione nō agit cōtra venditorem; quia culpa sua res euicta videtur. ADDITIO Ponit etiam Dyn. per l. si quis negotia ff. de neg. gest. vbi gestor negotiorū sibi imputat, si soluit indebitum.

2 Et hoc qñ socio nō est qđ imputet: secus aūt si sibi imputari posset culpa participatione causæ ꝑ ꝑ quā damnū īcurritur, ut eo. tit. l. si igitur: ſm Dyn. Io. And.

3 De iuris, & facti īfamia Bar. in l. testimoniū de te sti. & priuat quē ipso iure. dicit Ro. sing. 504. per l. infamis. C. de decu. li. 10 l. 2. § miles. ff. de infa.

INfamibus 3] CASVS. Cōuenī Titium super actione iniuriæ, vel alia actione quæ infamat. fuit condemnatus, & fuit effectus infamis; vacat aliqua dignitas ecclesiastica, vel sęcularis, vtrum possit illā obtinere? Certe nō, eo quod est infamis, & ei potest imponi talis infamia.

[Prima gl ponit exempla, & remittit de infamia, & dicit dignitatem large sumi.]

b ¶ Infamibus.] pone casum per canonem 81. d. tantis Daniel & de excess. præla. inter dilectos. & dicit lex, neq; famosis, & notatis, & quos scelus & vitæ turpitudo inquinat, & quos infamia ab honestorū cœtu segregat, dignitatis portæ patebunt. C. de dign. l. 1. 2. li. 12. ad idē 33. d. laici, vbi dicit, ꝙ opinio ordinandi vacillare non debet. de test. c. vlt. de accu. omnipotēs. C. de infami. l. vnica. lib. 10. De infamia aūt quid sit, & quō contrahitur, & de multiplici eius genere, dic vt not. 3. quæst. 7. § tria. versi. porro infamia. Et quod dicit regula de dignitatibus intelligas ecclesiasticis, & sęcularibus: infamis .n. iudex esse non pōt. 3. q. 7. infamis, bene tamē potest arbiter esse. ff de arb. l. Pedius. 3. q. 7. infamis. §. tria. ver. cognitores. An procurator possit esse, quære no. 50. d. accedens. 3. q. 7. infamis & q. 10. c. vlt. & de iur. cal. Imperatorum, in vlt. gl & inst. de excep. §. vlt.

¶ Idem.

REGVLA LXXXVI.

DAmnum [a] quod quis sua culpa sentit sibi debet nō alijs † imputare.

¶ Idem.

REGVLA LXXXVII.

INfamibus [b] portæ non pateant dignitatum. [c]

¶ Idem.

REGVLA LXXXVIII.

CErtum [d] est, quod is committit in legem, qui legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem.

DAta Romæ apud sanctum Petrum quinto nonas Martij [e] Ponti-

c ¶ Dignitatum.] infamis 4 licet non possit esse iudex: tñ (vt dictū est) potest esse arbitter. Cū arbitrium non sit dignitas: cum nudam & simplicem cognitionē habeat, & nullam iurisdictionem. Idem in ministerio procuratoris, ꝙ non est dignitas sed onus vilissimum. C. de decu. l. si quis procuratorem l b 10. ſm Dynum. dicit Dynus de infamia iuris, & facti, de quibus dico hanc regulam intelligi: cum dignitatib. participare non debeant infames quacunq; infamia. C. de decu. l. infamia l. ne quis. de infamib. & l. infames personæ. ff de postu. l. 1. §. ait prætor 2. & de asses. l. 2. ff de iud. cum prætor, &c. Et vt dicit, nō solum impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis. C de decu. l. infamia lib. 10. de dign. l. iudices. lib. 12.

4 Hæc gl. ex nouella Io. An. huc fuit translata.

CErtum.] Casus figuratur per l. si quis id ꝙ perpetuæ iurisdōnis de iu. om. iud. Si prætor in albo suo causa perpetuæ iurisdōnis aliquid posuerit, quicūq; illud corruperit, dēt puniri. Sed ponamus quod prætor fecit aliquam legem generalem, & illā fecit poni in albo prætoris, aliquis non corrupit, nec deleuit, sed cū glutino posuit pannum, ita ꝙ nō pōt legi: vtrū incidat ī pęnā? Rñdet ꝙ sic: quia licet nō cōmittat contra verba edicti, tñ committit contra mentē.

[Gl seq ponit exempla, & pro materia remittit.]

d ¶ Certum est.] pone casum. 14. q. 3. pleriq; s̃. eo. lib. de elec. auaritiæ ff ad Velle. quāuis. §. si cū essē. cōco. 1. q. 1. sunt nonnulli de ām. in tm̄, de empt & ven. ad nostram s̃ eo. lib. de ele. commissa. §. porro. de immu. eccl. clericis, & c vlt. ff. de legib. l. fraus. C. de leg. l. nō dubium, vbi sunt hæc verba. Circa aūt hanc regulam non insisto, prosequere. n eam, vt no. 14. q. 3. pleriq; Ber de priui. quanto. Accur. ff. de leg. l. contra legem. Et facit quod dixi. sup. eo. cum quid vna.

ADDITIO. Dy. hic ꝓsequens illos 4. modos fraudis q̃ no. s̃. de priuil. quāto, dicit alios, quos ibi scripsi satis reducibiles ad illos Tractat ēt hic de eo, qđ ibi scripsi: an liceat offendere verba, & non mentē. Io. And.

[Prima gl. arguit, & remittit.

DAta Romæ.] No arg. ꝙ tabellio in instro dēt scribere locum sui contractus, & de hoc dixi sup. eo. lib de re iud Abbate sane ad fin. Io. Mon.

*] Secunda gl instruit de Calend. Idib. & Nonis.]

e ¶ Quinto nonas Martij.] i. tertia de intrāte Martio. Scire debes, ꝙ mensis diuidit per calendas, nonas, & idus. Et dñr calendæ à calo, i. voco; quia tūc fiebat vocatio ad nundinas. & istæ nundinæ fiebāt in 5. die, vel 7. mensis, ut patet in calen. Vnde in prima die mēsis dr̄, calend. in 11. dicitur quarto nonas, interdum 6. nonas: quia sunt quidam menses, qui habent 6. nonas, alij 4. tantum Et hi qui habent sex, sunt quatuor tantū, s. Martius Maius, Iunius, October. Vnde uersus.

Mensis diuiditur per calēdas, nonas & idus.

Sex nonas Maius, October, Iulius, & Mars.
Quatuor at reliqui: tenet idus quilibet octo.

In Martio igitur prima die dicimus calendis: secūda vj. nonas, id est, vj. die ante nonas: in tertio v. nonas, id est, 5. die ante nonas, & sic deinceps vij. die diceba-

dicebamus nonis: quia eo die erant nundinæ. Si vero mēsis habeat 4. nonas tantum: secunda die dicebamus, quarto nonas, quinta die dicebamus, nonas: quia eadē die erant nundinæ. Post has nonas, siue essent in 5. siue septimo die, secundum diuersitatem mensium, quam supra posui, denominabamus dies ab idibus. [De hoc 18. dist. propter 1.] Idus autē interpretatur diuisio: quia tunc diuidebantur nundinæ: & quia idus semper erat 8. die post nonas: quia quolibet mense per 7. dies durabant nundinæ: ideo statim post nonas: siue 5. siue 7. die dicebatur 8. idus, id est 8. die ante idus, sequenti die dicebatur 6. idus, id est 7. die ante idus subsequenti 6. idus: & sic de singulis. Tertiadecima die, cum mensis habet 4. nonas tantum: vel 15. cum habet 6. dicimus idus: quia tunc diuidebantur nundinæ: deinde denominabamus per Calendas, vt si mensis habet 31. dies: & quatuor nonas tantum, sic vt Ianuarius: post idus dicimus 19. Calend. & demum 18. & demum 17. vsque ad Calendas, id est, octauo die ante Calend. Cum ergo dicimus 15. Calend. Martij, idem est dicere 15. die ante Calen. Martij, id est, 14. die exeunte Februario: & sic de singulis. Si autem mensis habet 30. dies, post idus: dicimus 18. Calend. & demum 17. & sic de singulis, vsque ad fi. Si vero mensis habet 28. vt Februarius, tunc post idus sequenti die dicimus statim 16. Calen. Si vero mensis habet 31. dies, & 6. nonas, vt Martius, tunc post idus sequenti die dicimus 17. Calen. & sic de singulis vsque ad Calen. & cum dicimus 17. Calend. Aprilis, idest, 17. ante Calen. id est, 16. exeunte Martio. Idem in alijs. Menses autem quot dies habent, not. per hos versus.

Idus diuisio interpretatur.

Iunius, Aprilis, Septemque, Nouemq; tricentos:
Plus vnū reliqui, sed habet Februs octo vicenos.
Cui (si bissextus fuerit) superadditur vnus.

[Tertia glossa instruit de more curiæ circa Episcopatū scribendum in litteris: & circa formam bullæ. & circa pontificatum, & quando incipiat.

Pontificatus [a] nostri anno [b] quarto.

a ¶ Pontificatus.] Scire debes, ꝙ Romanus Pontifex ex sola electione facta a duabus partibus Cardinalium vocem habentium: de quo dic, vt sup. eod. l. b. de elect. vbi periculum. præsulatum assumit. sup. de elect. licet de vitanda. Sed consuetudo est Romanorum Pontificū (quæ potius eorum solito vsu, quam iure roboratur) ꝙ post electionem ante consecrationem, & coronatione non scribunt pontificatum in data: licet prædicti decret. licet. supra eo. de elect. dicat, Romanus Pontifex habeatur, qui a duabus partibus, &c. In quantum dicit, Pontifex, videtur, ꝙ ex tunc Pontificatum scribere possit. 1 Tamen pro illa consuetudine facit lex. C. de quadri. præscrip. l. vl. in fine. ibi: ex quo imperiales suscepimus infulas. vnde & dies coronationis, dicitur ortus imperij, & sic potest intelligi, C. de ser. l. vltima. nec dr̄ Imperator, nisi corona suscepta. ff. de mili. testa. l. antepen. sicut nec Archiepiscopus nisi recepto pallio supra de vsu pal. nisi. ad idem C. lib. 12. de deeu. l. fi. ff. de re mili. l. ex. eo. in Authen. de con. in fi. coll. 5. sed tunc ante coronationem scribunt ante datam, locum & diem ponendo. Data suscepti a nobis Apostolatus officij anno, &c. & tunc etiam non scribunt se simpliciter Episcopos: sed sic scribunt: Talis (pone) Bonifacius electus Episcopus. Item tunc non bullant bulla integra: sed tunc temporis si quas litteras concedunt, ponunt medium bullam, id est illam partem, quæ habet capita sculpta: & ex alio latere, quo ponitur nomen plana est bulla sine nomine 2 post coronationem, 3 autem scribunt pontificatum in data, vnde quod prius scribebant, data suscepti a nobis Apostolatus officij: scribunt, data pontificatus nostri. Item vocant se simpliciter Episcopos, & dant bullam cum nomine suo. Et sunt hæc bene notanda: quia iam vidi in quadam Ecclesia cathedrali hic vicina, cuius nomen sileo secundum expectantem ex hoc errore in assecutione præbendæ primo præferri. Et hoc modo Bonifacius fuit electus die secunda exeunte Decembri: coronatus & consecratus fuit die 23. Ianuarij. Habebat vnus expectans eius auctoritate litteras cum tali data: Data quarto Calen. Ianuarij, pontificatus nostri anno 3. Alius expectans eadem auctoritate, & in eadē Ecclesia, habebat literas huius datæ: Data nonas Aprilis, pontificatus nostri anno tertio, & hoc est dicere, data quinto die Aprilis, & superior data tertia die exeunte Decembri, vt supra dixi proxi. gloss. vacabat præbenda in illa Ecclesia, & quærebatur cui deberetur: & errore peritorum huius iuris hunc modum ignorantium pronunciatum, & obtentum fuit, illum, qui habebat datam sub tertia die exeunte Decembri priorem esse, & debere præferri: quia considerabant dicti iurisperiti, quod siue annus inciperet a promotione Romani Pontificis, quæ fuerat, vt prædixi, die secunda exeunte Decembri, siue a natiuitate, omnimodo ille erat primus, & verum dicebant illo modo computando: sed quia annus Pontificatus incipit a consecratione, & coronatione, non ab electione, vt supra dixi, quæ coronatio, vt prædixi, fuerat vigesima tertia die Ianuarij, ideo male fuit obtentum, & huius rei errore fuit posterior priori prælatus, quia certum est, quod ex quo annus pontificatus Bonifacij incipiebat, vt prædixi, quod is, qui nonas Aprilis, id est, quinto die Aprilis habuit gratiam, præcedebat in gratia illum, qui habebat datam sub tertio die exeunte Decembri, scilicet quarto Calen. Ianuarij, eodem anno fere in nouem mensibus, vt clare patet computanti. Semper ergo iurisperiti, qui pronunciare habent super posteritate, & prioritate impetrantium, aduertere debent diem Pontificatus, id est, coronationis, vt recte pronuncient, & idem in similibus casibus, & hoc alias, vt dixi, in iure non bene probatur, qua de causa, vt talis error ab eis euitetur, hoc hic scripsi, quod alias scriptū non reperi.

1 Benè facit S. eo. lib. de cōcess. præb. c. vlt. i. prin. pōderato in tex. summi Pōtificatus, & quod ibi no. in glo. 3. & quod ī. sequitur ī hac glos. per quæ coniuncta patet, ꝙ Bonifacius tps Pōtificatus vocat quo non erat consecratus. Io. And.

2 De hoc vide in Spe. de rescr. psens. §. vlt. ver. itē, quod obtentum est. & circa hoc ad. de extrauag. Quia nōnulli.

3 Alias confirmationē.

ADDITIO. Computationem annorum Domini quidam inchoant a natiuitate, alij a circumcisione, alij ab incarnatione, alij 8. Calen. Octobris, sicut fiebat ante aduentum Christi de hoc vide in Spec. de instru. edi. §. 2. 1. & 2. col. Io. And.

[Vltima glos. quærit, arguit pro, & contra opiniones ponit, & soluit, vltimo ponit conclusionem operis.]

b ¶ Anno quarto.] fuit hæc data, & iste annus Pontificatus sui currentibus annis Dn̄i MCCXCVIII. Quæro autem, quando incœperunt ligare nouæ constitutiones 4 huius Sexti libri. De ijs loquor, quæ sunt iuris noui promulgatoriæ, non declaratoriæ veteris iuris. [Vide quod not. in procœmio cle. in gl. vī per hanc.] Et videtur, ꝙ a tempore huius publicationis post duos menses, in Auth. vt fa. no. cstit. in rubro, & nigro, circa prin. §. vt autem apertius, & hoc tenet Ber. supra in procœmio, in fi. gl. & supra de constit. c. 2. & facit, quod no. de postu. præla. cap. 1. cū enim id sit iure ciuili expressum & nostro iure ōrium expresse non sit cautum, ergo illud ius seruabimus, & ideo s̄m hoc finitis duobus mensibus, scilicet tertia die intrante Maio, eodem anno incœperunt ligare. Item & nostro vr̄ iure roboratum. sup. ne cle. vel mo. cap. vlt. & sup. de senten. excom. nouerit. & supra eo. lib. de concess. præben. quia cunctis. circa prin. & in his omnibus. De hoc tamen videtur tenere Io. 80. dist. proposuisti in gl. ex hoc, quod secundum canones ligat constitutio post sex menses, allegat 18. di. c. vlt. quod de constitutione principis non loquitur, sed quod illud tempus duorum mensium non sit tempus ordinariorum videtur probari supra de pæn. & remiss. cum infirmitas. vbi constitutio principis nō ligat, nisi ex quo per prælatos fuerit publicata. ad idem sup. eod. lib. de præb. cum singula. vbi datur vnus mensis a tempore notitiæ. ad idem in Authen. vt in priuatis do. sacra myst. non fi. circa fi. coll. 5. vbi dantur tres menses. &c.

4 Hoc dicit pp cōstōnes septem prædecessorum, de quib. nō dubitatur, quia prius ligarent: licet nouiter per Bonifaciū fuerint hic īsertæ. Illi autē fuerūt Greg. IX. & X. & Inn. IV. Ale. Vrb. & Cle. Nicolai III. Aliorū constōnes non meminit hic insertas. Io. And.

& in Auth. vt neque miles neque fœderatus . §.si igitur, coll.9.vbi dantur 30.dies tantum. Dixit Accursius, quod in prædictis legibus dicitur esse speciale, & idem de supradictis decre. est dicendum. Fateor.n. q licet cõstitutio principis liget post duos menses, vt supra dixi, id locum habet cum in ipsa constitutione aliud non cauetur, nec tempus adijcitur, illud.n. seruandum est, & intelliguntur sic contraria vtriusque iuris. De hoc habui quæstionem de facto a principio huius libri. Et dicebant contra me quidam aduocati, q constitutiones huius libri non ligabant, nisi ex quo iste liber publicatus fuit Bonon. vt sic ignorantes non ligarentur: per c. proposuisti. 82. dist. & 32.q.4. dixit Sara. & ego contra eos dicens, quod secundum dictum ipsorum in ciuitatibus, in quibus non viget studium, & a quas liber iste directus non fuit adhuc constitutiones huius libri non ligarent: quod esset absurdum. Satis ergo probabili ratione ad tenendum videtur, quod supra dixi, & audiui etiam tempore Nicolai III. cassatam electionem cuiusdam Episcopi, quia non seruauerat decre. cupientes, s. eo.lib. de elect. quæ tamen ante duos menses solũmodo fuerat publicata. An autem constitutio respiciat pẽdentia, dixi sup. eo. lib. de elect. licet canon. Quæ his scriptis sunt superflua, defectuosa, vel falsa, radenda, supplenda, & corrigenda se offerunt: in quibus aliqualiter excusari mereor: quia corrigi sum paratus: tũ quia ex quo scribere cœpi, singulis quasi diebus binis lectionibus, & alijs præter lecturam ineuitabilibus negotijs implicatus singula ponderare non potui: tum quia domini mei superius iam dicti mandato, & studẽtium deuictus instantia, ea non meo velle librata publicare compellor, quinimo etiam ex falsis scriptis secũdum Philo. 2. Metaphy. commendabor, quia per ipsa veritatis inuestigandæ materiam alijs præparaui.] Sicut canones 1.q.1. Spiritus Sanctus. in fi. & c. Ita fit, q etiã per ministerium reproborum Spiritus Sanctus probos colligit.] Suscipiant igitur istic studentes minutæ scientiæ labores meos, reminiscentes, q vidua, quæ obtulit duo sola minuta propter sui affectum larga plus omnibus dicitur obtulisse. Mar. 12. 24.q.1. odi. de pæn. dist. 1.c.1. versus fi. nam si Deus dederit maiores, & summe vtiles eis in posterum labores meos offeram, iam licet nouiter inchoatos.

Excusatio Io. And.

Largitas eo affectu & nõ ex quantitate doni procedit.

ADDITIO. Data huius Sexti, vt dictum est supra in principio huius gl. fuit anno Dñi MCCXCVIII. de tempore compilationis. Decreti no. 2. q. 6. §. forma. De tempore Latera. Concil. dixi de ijs, quæ fi. a prælatis. cum Apostolica. in fine. De tempore generalis, dixi de decj. c. penul. De tempore vtriusque Lugdunen. dixi s. eod. lib. de elect. nemo super glo. 1. de tempore Vien. Concilij. vide not. in cle. de censi. cum sit naturæ consonũ in gl. penu. Io. And.

F I N I S.

REGVLAE IVRIS CAESAREI, EX QVIBVS MAIORI EX PARTE SVMPTAE sunt Regulæ Pontificij iuris, ordine Alphabetico ex Pandectis Florentinis hic referuntur.

a Sic Flo. in ceteris nō recipiunt, & ī archetypo erat additū, non.



ABSENTIA eius, qui reipublicæ causa abest, neque ei, neque alij damnosa esse debet. Regula. 183

Actus legitimi qui nō recipiūt 1 diē vel conditionē, veluti emancipatio, acceptilatio, hęreditatis aditio, serui optio, datio tutoris: in totū vitiātur per tpis, vel cōditionis adiectionem. Nōnunquam tñ actus subscripti tacite recipiunt, quæ aperte comprehensa vitium adferunt, nam si acceptum feratur ei, qui sub conditionē promisit, ita demum egisse aliquid acceptilatio intelligitur, si obligationis conditio extiterit, quæ si verbis nominatim acceptilationis comprehendatur, nullius mométi faciet actū. 78

2 l. 11. §. si tutoris. ſ. qđ vi, aut clam.

Ad ea 2 quæ non hñt atrocitatem facinoris, vel sceleris, ignoscitur seruis, si vel dominis, vel ijs, qui vice dominorum sunt, veluti tutoribus, & curatoribus obtemperauerint.

¶ Semper qui dolo fecit quo minus haberet, pro eo est habendus ac si haberet. ¶ In contractibus successores ex dolo eorum, quibus successerunt, non tantum in id, quod ad eos peruenit, verum etiam in solidū, tenentur; hoc est, vnusquisq; pro ea parte, qua heres est, 3 conueniatur 200

3 Duo pūcta addebantur hic in archetypo, vt mos erat addi ad finē singulorū capitum. Ant. Aug. li. 1. c. 1. al. Rapienda l. 20. ſ. p soc. vnđ vř emendandā inscripto huius legis Vlp. li. 31. ad edict. l. 3. ſ. de diuor.

Aliud est vendere, aliud est vendenti consentire.

¶ Refertur ad vniuersos, quod publice fit per maiorem partem.

¶ Absurdū est plus iuris hře eū, cui legatus sit fund⁹, quam hæredem, aut ipsum testatorem si viueret. 121

Alter us circumuentio alij non præbet actionem.

BOna fides non patitur, vt bis idem exigatur. 58

Bona fides tantundem possidenti præstat, quātū veritas quoties lex impedimento non est. 179

CApienda 4 occasio est, q̄ præbet benignius rñsum. ¶ Quod factum est cum in obscuro sit, ex affectione cuiusque capit interpretationem. 129

Consilij non fraudulenti nulla obligatio est. Ceterū si dolus, & calliditas intercessit de dolo actio cōpetit. ¶ Socij mei socius, meus socius non est. 48

5 Vul. qdā, q̄ lectionē q̄ dā magis probāt, q̄ Flor.

Contractus quidam dolū tm̄ duntaxat recipiūt. quidā, & dolum, & culpam. Dolū tm̄ depositū, & precarium. Dolum & culpā, mandatū, commodatum, vēditū, pignori acceptū, locatū. Itē dotis datio, tutelæ, negotia gest: in his quidem. 5 diligentiam. Societas, & rerū cōio, & dolum, & culpā recipit: sed hoc ita, nisi si quid nominatim cōuenit, vel plus, vel minus in singulis contractib. nam hoc seruabitur, qđ initio conuenit: legē. n. cōtract⁹ dedit, excepto eo q Celsus putat non valere si conuenerit ne dolus præstetur. Hoc. n. bonę fidei iudicio contrarium est, & ita vtimur. ¶ Animaliū vero casus, mortes, quæq; sine culpa accidunt, fuga seruorum, qui custodiri non solent, rapinæ, tumultus, incendia, aquarum magnitudines, impetus prædonum a nullo præstantur. 24

6 Cuius:

Creditor, qui pmittit rē venire, pign⁹ dimittit. 119

Cuius effectus omnib. prodest, eius & partes ad omnes pertinent. 192

Cuius per errorem dati repetitio est, eius consulto dati donatio est.

Cuius 6 est donandi, eidem & vendendi, & concedendi ius est. 124

Culpa caret, qui scit, sed prohibere non potest. 51

Culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti. 37

Cū amplius solutum est, q̄ debebatur, cuius pars non inuenitur, quæ repeti possit: totū esse īdebitū intelligitur manente pristina obligatione. ¶ Is natura dēt, quē iure gētiū dare oportet cuius fidē secuti sum⁹ 85

1. Iulianus ſ de cōd. inde

Cum par delictū est duorum, semper onerat petitor & melior hř possessoris cā, sicut fit cū đ dolo excipitur petitoris, neq; .n. datur talis repli atio petitori, aut si rei quoq; in ea re dolo actum sit. ¶ Illi dēt permitti pœnam petere, qui ipsam non incidit. 197

l. 129. ſ. e. supervacuo bis repetitur

Cum prætor in hæredem dat actionem quatenus ad eum peruenit sufficit, si vel momento ad eum peruenit ex dolo defuncti. 170

Cum principalis cā non consistat: plerumq; nec ea quidem, quæ sequuntur, locum habent. 139

l. Si extraneos. sup. de iu. do.

Cū quis possit alienare, poterit, & consentire alienationi. Cui aūt donare nō cōcedit, probādū erit, nec si dōnis cā cōsenserit, totā eius voluntatē habēdā. 126

Cum seruis nulla actio est. 108

l. 117. sup. ti. proxi.

Cum tps in testō adijcitur credendū est pro hærede adiectū, nisi alia mens fuerit testatoris sicut in stipulationibus promissoris gratia tempus adijcitur. 17

DIuus Pius rescripsit, eos, qui ex liberalitate cōueniuntur in id, quod facere pñt condemnādos. 29

1. 3. ſ. de ser. leg. l. pe sup. de his q̄ in terest. de l. r.

Domum suam reficere vnicuique licet: dum non officiat: inuito alteri, in quo ius non habet. 62

Donari videtur, quod nullo iure cogēte cōcedit. 83

Perperā Haoland. Eius est nō velle, & c. Ant. Aug. li. 1. c. 2. quidā tñ magis pbāt Haoland. lect. quia ita legisse videntur Græci, & Harmeno. In manuscr. est, Eius est nolle.

EA est natura cauillationis, q̄ Græci σωρείτην, appellant, vt ab euidēter veris per breuissimas mutationes disputatio ad ea, quæ euidenter falsa sunt, perducatur. 66

Ea quæ dari impossibilia sunt, vel quæ in rerum natura non sunt, pro non adiectis habentur. 178

Ea quæ in partes diuidi non pñt, solida à singulis hęredibus debentur. ¶ In re dubia benigniorem interpretationem sequi non iustius est quam tutius. 153

Ea quæ rato accedunt, non temere in agendis negotijs computantur. 65

Ea sola deportationis sententia aufert, quæ ad fiscū perueniunt. 98

Eius est 1 nolle, qui potest velle. 3

2 l. Diuus sup. de in in. te. resti.

Et si 2 nihil facile mutandum est ex solemnibus: tñ vbi æquitas euidens exposcit, subueniendum est. 144

Ex pœnalibus causis non solet in patrem de peculio actio dari. 59

3 l. 25. sup. đ cond. & de. l. 138. sup. de. verb. sig.

Expressa 3 nocent: non expressa non nocent. 156

Ex qua persona quis lucrum capit, eius factum præstare debet. 192

FActum à iudice, quod ad officium eius non pertinet, ratum non est. 132

4 Idē Ari. pble. q̄ ad ius pertinet.

Factum cuiq; suam, non aduersario nocere debet.

¶ Nō vř vim facere qui suo iure vtitur, & ordinaria actione experitur. ¶ In pœnalib. causis benignius interpretandum est. 198

l. quēadmo. su. de acqui. poss.

Fauorabiliores 4 rei potius, quàm actore hñtur. 168

Feminæ ab omnib. officijs ciuilib. vel publicis remotæ sunt, & iō nec iudices esse pñt; nec magistratū gerere, nec postulare, nec pro alio interuenire, nec pcuratrices existere. ¶ Item impuberes ab omnib. officijs ciuilibus debent abstinere. 2

Fere in omnib pęnalibus iudicijs, & ætati, & imprudentiæ succurritur. 109

Fere quibuscunq; modis obligamur, ijsdem in contrarium actis liberamur. Cum quib. modis acquirimus, ijsdem in contrarium actis amittimus.

Vt igitur nulla possessio acquiri nisi aio, & corpore

Po-

potest: ita nulla amittitur, nisi in qua vtrumque in contrarium actum est. 196

l.18.ſu de caiſtren pecu.

Filiusfamilias neq; retinere, neq; recuperare, neque adipisci possessionem rei peculiaris videtur. 94

Fraudis interpretatio semper in iure ciuili nõ ex euẽtu dumtaxat, sed ex consilio quoq; desideratur. 80

Fructus rei est, vel pignori dare licere. 72

Furiosi vel eius, cui bonis interdictum sit, nulla voluntas est. 41

1 Harm.lib. 6.ti.eo. non quid nou hẽat actor.

GEneraliter cum de fraude disputatur, non quid 1 habeat actor, sed quid per aduersarium habere non potuit, considerandum est. 79

HÆredem eiusdem potestatis iurisque esse, cuius fuit defunctus constat. 60

* l.24.ſup. tit. prox.

Hæreditas * nihil aliud est, quam successio in vniuersum ius quod defunctus habuerit. 63

Hoc iure vtimur, ut quicquid omnino p vim fiat, aut in uis publicæ, aut in vis priuatę crimen incidat.

2 l.1.§ de ieciſſe ſup. de vi & vi arm. vñ apparet hic legendũ eẽ Deiecit, & q mãdat. In maleficio ratihabitio mãdato comparatur.

Deiecit, 2 qui vel iussit, vel mandauit, vel ratum habuit. Rati. n. habitio mandato comparatur. ¶ In contractib. quib. doli præstatio, uel bona fides, inest hæres in solidum tenetur. 195

ID quod nostrum est, sine facto nostro ad aliũ transferri non potest. 11

Imaginaria uenditio non est pretio accedente. 16

Imperitia culpæ adnumeratur. 175

Impossibilium nulla obligatio est. 145

In ambiguis orationib. maxime sententia spectanda eius est, qui protulisset. 97

In ambiguis pro dotib. rñdere melius est. ¶ Nõ est nouũ, vt q̃ semel vtiliter cõstituta sunt, durent: licet casus extiterit, a quo initiũ capere nõ potuerunt. ¶ Quoties æq̃tatẽ desiderij naturalis rõ aut dubitatio iuris moratur: iustis decretis res temperanda est. 86

l.9.§.5 ſ̃ locat. Insti. de leg. Aqu. §. imperitia.

In cõdẽnatione personarum, q̃ in id ꝙ facere pñt, dãnant: nõ totũ qđ hñt extorquẽdũ est: sed & ipsarũ rõ habenda est, ne egeant. ¶ Cũ verbũ, restituas, in lege inuenitur, & si nõ specialiter de fructib. additũ est. tñ ẽt fructus sunt restituendi. ¶ Vnicuiq; sua mora nocet, ꝙ & in duob. reis promittendi obseruatur. ¶ Dolo facit qui petit, quod redditurus est. 134

l.70. ſup. de iu.do.

In contrahenda venditione ambiguum pactũ contra venditorem interpretandum est. ¶ Ambigua autem intentio ita accipienda est, vt res salua actori sit. 133

l.19. ſup. de re iud.

In eo ꝙ plus sit, semper inest & minus, ¶ Nemo alienę rei expromissor idoneus vr̃, nisi cum satisdatione. ¶ Pupillus pati posse nõ intelligitur. ¶ Vbi verba cõiuncta non sunt, sufficit alterutrũ esse factum. ¶ Mulieribus tunc succurrendum est, cum defraudantur, non vt facilius calumnientur.

Ant. Aug. li. 1.c.7. l. videamus. ſ̃. de vſu. l. dolo. ſ̃. đ dolo. exc.

In eo quod vel eis qui petit, vel is à quo petitur, lucrũ petiturus est, durior causa est petitoris. 34

In his quæ offũ per liberas fieri p̃sonas leges desiderant, seruus interuenire nõ põt. ¶ Nõ debeo melioris cõdõnis, eẽ q̃ auctor meus à quo ius in me trãsit. 136

In vulg. In his officijs.

In iure ciuili receptũ est, quoties p eũ, cuius interest cõdõnẽ nõ impleri, fiat quo minus impleat, pinde haberi ac si impleta cõdõ fuisset, ꝙ ad libertates & legata & ad hrđũ instõnes perducitur, quib. exẽptis, stipulationes quoq; cõmittũtur, cũ per promissorẽ factũ esset quo minus stipulator cõditioni pareret. 122

l.24. ſ̃. de cõdi. & dem.

In negotijs c̃hendis alia cã habita est furiosorũ, alia eorum qui fari pñt, q̃uis actum rei non intelligerent Nam furiosus nullum negotium contrahere potest, pupillus omnia tutore auctore agere potest. 5

In obscura voluntate manumittentis fauendum est libertati 140

In obscuris inspici solet, ꝙ verisimilius est, aut quod plerumq; fieri solet. 115

In oĩb causis id obseruatur, vt vbi p̃sonæ cõdõ locũ facit bñficio, ibi deficiente ea, bñficiũ quoq; deficiat. Vbi vero genus actionis id desiderat, ibi ad quẽuis p secutio eius deuenerit, non deficiat ratio auxilij. 69

In oĩb. causis pro facto accipitur id, in quo quis aliũ perhorescit quo minus fiat. 40

In omnibus obligationibus, in quib. dies non ponitur, præsenti die debetur. 14

In omnibus quidem, maxime tamen in iure æquitas spectanda est. 91

In pari cã possessor potior haberi dẽt, ¶ Hi qui in vniuersum ius succedunt hæredis loco habentur, 171

In personam seruilem nulla cadit obligatio. ¶ Gñaliter probandum est vbicunq; in bonæ fidei iudicijs confertur in arbitriũ dñi, vel procuratoris, eius conditio, pro boni viri arbitrio hoc habendum esse. 23

In testamentis plenius voluntates testantium interpretantur. 3 12

In totum oĩa quæ animi destinatione agẽda sunt, nõ nisi vera & certa scientia perfici possunt. 77

3 Sic Fl. paſ ſiue accipiẽdũ Cic. 2. de Inuen de contr. leg. 4. l.1 §.4. ſ̃. de ſuperf.

In toto, & pars continetur. 114

In toto iure generi per speciem derogatur. Et illud potissimum habetur, quod ad speciem directũ est. 81

Inuitus 4 nemo rem cogitur defendere. ¶ Cui damus actionẽ, eidẽ & exceptionẽ cõpetere multo magis qs dixerit. ¶ Cũ quis in alicuius locũ successerit, non est æquũ ei nocere hoc, ꝙ aduersus eũ 5 nocuit in cuius locũ cesserit. ¶ Plerumq; emptoris eadẽ cã debet esse circa petendũ ac defendendũ quæ fuit auctoris. ¶ Qđ cuiq; pro eo præstatur inuito, non tribuitur. 199

5 Nõ vr̃ addendũ, vt in vul. l. bris. cũ hic locus negatiue legat, l.3. §. ſi qs ſ̃. đ itin. actuq. pri. 6 l. ſolet. ſu. de of. præſi. 7. l. ī fraudẽ, § vlt. ſup. de ijs q. vt ind. l.37. ſup. ad l. Aqui.

Inuito 6 beneficium non datur. 70

Is dãnũ 7 dat q iubet dare, ei[9] vero nulla culpa ẽ, cui 8 parere necesse sit. ¶ Qđ pẽdet, nõ ẽ p eo quasi sit. 130

Ius nostrũ non patitur eundẽ in paganis, & testato, & intestato decessisse: earumq; rerum naturaliter inter se pugna est, vt testatus & intestatus quis sit. 7

Iure 6 naturæ æquum est neminem cum alterius detrimento, & iniuria fieri locupletiorem. 207

Iura sanguinis nullo iure ciuili dirimi possunt. 8

LIbertas in æstimabilis res est. 107

Libertas omnibus rebus fauorabilior est. 165

MArcellus ait, Desinit debitor esse is, qui nactus est exceptionem iustam, nec ab ęquitate naturali abhorrentem. 67

Melior conditio nostra per seruos fieri põt, deterior fieri non potest. 176

8 An qui p cui. 9. l.14 ſ̃. de cõd. ind.

Minus est actionem habere quam rem. 205

NEc ex prætorio, nec ex solẽni iure, priuatorũ cõuentione quidquam immutandum est, quamuis obligationum causæ pactione pñt immutari, & ipso iure, & per pacti cõuenti exceptionem, quia actionũ modus vel lege, vel per prætorem introductus priuatorum pactionibus non infirmatur, nisi tunc cum inchoatur actio, inter eos conuenit. 28

l. Sed, & ſi ſ̃. de in ius vo

Nemo alieno nomine lege agere põt. ¶ Temporaria permutatio ius prouinciæ non innouat. 165

In vulg. An nemo legit.

Nemo damnum facit, nisi qui id facit, quod facere ius non habet. 194

Nemo de domo sua extrahi debet. 104

Nemo dubitat, soluẽdo videri eũ, qui defenditur. 96

Nemo, n. in prosequendo deteriorem cãm, sed meliorem facit, &c. Melius est. §. sub regula, non solet deterior, &c. quam sit regula ab alijs distincta. 88

Nemo ex ijs, qui negant se debere, prohibetur etiam alia defensione vti; nisi lex impedit. ¶ Quoties cõcurrunt plures actiones eiusdem rei nomine, vna quis experiri debet. 44

Nemo ideo obligatur, quia recepturus est ab alio, quod præstiterit. 131

Nemo potest gladij potestatem sibi datam, vel cuiuslibet alterius correctionis ad alium transferre. 71

l.13. §.6. ſ̃. p hær. peti.

Nemo põt mutare cõsiliũ suũ in alterius iniuriã. 76

Nemo plus commodi hæredi suo relinquit, quam quod ipse habuit. 163

Nemo pl[9] iuris ad aliũ trãsferre põt, q̃ ipse hẽret. 55

Nemo p̃do est q pretiũ numerauit. ¶ Locupletior nõ est factus, qui libertũ adquisierit. ¶ Cum de lucro duorum quæritur, melior est causa possidentis. 169

Nemo qui condemnare non potest, absoluere põt. 38

Nemo

Nemo vr̃ fraudare eos, qui sciunt, & consentiunt. 188

Neque in interdicto, neque in ceteris causis pupillo nocere oportet dolum tutoris, siue soluendo est siue non est. 159

Neque pignus, neque depositum, neque precarium, neque emptio, neque locatio suæ rei consistere potest. ¶ Priuatorum conuentio iuri publico derogat. 46

Neratius consultus, an quod beneficium dare se quasi viuenti Cæsar rescripserat, iam defuncto dedisse existimaretur, respondit, non videri sibi principem, quod ei quem viuere existimabat, concessisset, defuncto concessisse: quem tamen modum esse beneficij sui vellet, ipsius æstimationem esse. 191

Nihil consensui tam contrarium est, qui & bonæ fidei iudicia sustinet, quam vis atque metus, quem comprobare contra bonos mores est. ¶ Non capitur, qui ius publicũ sequitur. ¶ Non videntur consentire, qui errãt. 117

l.8.c.17. inf. eo.

Nihil dolo creditor facit, qui suum recipit. ¶ Cum principalis causa non consistit, nec ea quidem, quæ sequuntur locum habent. 172

Nihil interest ipso iure quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur. 113

l.88. sup. eo.

Nihil peti potest ante id tempus, quo per rerum naturam persolui possit. Et cum soluendi tempus obligationi additur, nisi eo præterito peti non potest. 147

Nihil tam naturale est, quam eo genere quidque dissoluere, quo colligatum est, ideo verborum obligatio verbis tollitur: nudi consensus obligatio contrario consensu dissoluitur. 36

Non alienat, qui duntaxat omittit possessionem. 162

Non debet actori licere, quod reo non permittitur. ¶ In re obscura melius est fauere repetitioni, quam aduentitio lucro. 42

l.13. & 14. ff. de iniurijs.

Nõ debet alteri per alterum iniqua cõditio inferri. 75

Non debet, cui plus licet, ꝙ minus est, non licere. 22

Non est singulis concedendũ, ꝙ per magistratũ publice possit fieri, ne occasio sit maioris tumultus faciẽdi. ¶ Infinita æstimatio est libertatis, & necessitudinis. 137

Non fraudantur creditores cum quid non acquiritur a debitore, sed cum quid de bonis diminuitur. ¶ Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest. 177

Non omne, quod licet, honestum est. ¶ In stipulationibus, id tempus spectatur, quo contrahimus. 187

Non potest dolo carere, qui imperio magistratus non paruit. 156

Non põt videri desijsse hr̃e, qui nunquam habuit. 209

Non potest videri improbus, qui ignorat quantum soluere debeat. 100

Non solet deterior cõditio fieri eorum, qui litẽ contestati sunt, quam si non essent, sed plerumque melior. 87

Nemo. n. persequendo deteriorem cãm, sed meliorem facit, denique post litem contestatam hæredi quoq; prospicitur: ꝙ hæres tenetur ex omnibus causis. 88

Non solent, quæ abundant vitiare scripturas. 95

Nõ videtur cœpisse, qui per exceptionem remouetur a petitione. 93

Non videtur defendere, non tantum qui latitat, sed & is, qui præsens negat se defendere, aut non vult suscipere actionem. 53

l.71. ff. titu. prox. in vulgatis. Nõ videtur.

Non videtur quisquã id capere, quod ei necesse est alij restituere. 52

Non videtur rem amittere, cuius propria non fuit. 84

Non vr̃ data, quæ eo tempore, quo dantur accipientis non fiunt. ¶ Qui iussu iudicis aliquid facit, non videtur dolo malo facere, quia parere necesse habet. 127

Non vt ex pluribus causis deberi nobis idem potest, ita ex pluribus causis idem possit nostrum esse. 120

Non vult hæres esse, qui ad alium transferre voluit hæreditatem. 6

l. si pupillus. sup. de uerb. oblig.

Nullus videtur dolo facere, qui suo iure vtitur. 56

Nulla intelligit̃ mora ibi fieri, vbi nulla petitio est. 89

Nullum crimen patitur is, qui non prohibet, cum prohibere non possit. 110

Numquam actiones præsertim pœnales de eadem re concurrentes alia aliam consumit. 33

l. pen. ff. de oblig. l.15. ff. de condi. & demõ. Ang. lib.4.c.9.

Nuptias non concubitus, sed consensus facit. 31

Omnis definitio in iure ciuili periculosa est: parum est enim, vt non subuerti possit. 113

Omnis hæreditas, quamuis postea adeatur, cum tempore mortis continuatur. ¶ Numquam ex postfacto crescit præteriti delicti æstimatio. 181

Omnes actiones, quæ morte aut t̃pe pereunt, semel inclusæ iudicio saluæ permanent. ¶ Non vr̃ perfecte cuiusque id esse, quod ex causa auferri potest. 182

Omnia fere iura hæredum perinde habentur, ac si continuo sub tempore mortis hæredes extitissent.

l.138. sup. eod.

Omnia quæcunque causæ cognitionem desiderant, per libellum expediri non possunt. 73

Omnia, quæ ex testõ proficiscuntur, ita statum euentus capiunt, si initium, quidem sine vitio ceperint. 202

Omnia, quæ iure ꝯhuntur, contrario iure pereunt. 101

l.9. §.1. de off. procons.

Parem esse conditionem oportet eius, qui quid possideat, vel habeat, atque eius cuius dolo malo factũ sit, quo minus possideret, vel haberet. 193

Pœnalia iudicialia semel accepta, in hæredes transmitti possunt. 125

Plerumque fit, vt etiam ea, quæ a nobis abire possint, perinde in eo statu sint, atque non essent eius conditionis, vt abire possent. Et ideo, quod fisco obligamus, & vendicare interdum, & alienare, & seruitutem in prædio imponere possumus. 206

Plus cautionis in rem est, quam in personam. 26

Prætor bonorum possessorem hæredis loco in omni causa habet. 118

Priuilegia quædam causæ sunt, quædã personæ: & ideo quædam ad hæredem transmittuntur, quæ causæ sunt, personæ sunt, ad hæredem non transeunt. 157

Pupillus nec velle, nec nolle in ea ætate, nisi apposita tutoris auctoritate creditur. nam quod animi iudicio fit, in eo tutoris auctoritas necessaria est. 150

Pupillum, qui proximus pubertati sit, capacem esse, & furandi, & iniuriæ faciendæ. ¶ In hæredem non solent actiones transire, quæ penales sunt ex maleficio: velut furti, damni, iniuriæ, vi bonorum raptorum, iniuriarium. 114

Quamdiu possit valere testamentum, tamdiu legitimus hæres non admittitur. 90

Quatenus cuiusque intersit, in facto non iure consistit. 25

Quæ ab initio inutilis fuit institutio, temporis tractu conualescere non potest. 210

l.29. ff. eod.

Quæ dubitationis tollendæ causa contractibus inseruntur, ius commune non lædunt. 83

l.56. supra mandat.

Quæ legata mortuis nobis ad hæredem nostrum transeunt, eorum commodum per nos ijs, quorum in potestate sumus, eodem casu adquirimus, aliter atque cum stipulati sumus: nam & sub conditione stipulantes omnimodo eis adquirimus: etiam si libertate nobis præstita a dominis conditio existat. 1 28

1 Perperam hic in vul. editio: addit. l. si filiusfa. quæ est. l.78. ff. de verbo. oblig. nã nec in antiq. nec in manuscr. extat. nec eã Bulga. interpretatus est.

Quæ 2 propter necessitatem recepta sunt, non debent in argumentum trahi. 123

2 l. ij. eo. 167. & 169.

Qui 3 actionem habet ad rem recuperandam: ipsam rem habere videtur. 15

3 l. is qui actionem.

Qui auctore iudice comparauit, bonæ fidei possessor est. 180

Quidquid caloræ iracundiæ, vel fit, vel dicitur, nõ prius ratum est, quam si perseuerantia apparuerit iudicium animi fuisse: ideoque breui reuersa vxor, nec diuertisse videtur. 49

Qui cum alio contrahit, vel est, vel esse debet non ignarus conditionis eius; hæredi autem eius hoc imputari non potest: cum non sponte cum legatarijs contrahit. ¶ Non solet doli exceptio nocere his quibus voluntas testatoris non refragatur.

Qui dolo desierit possidere, pro possidente damnatur quia pro possessione dolus est. 174

Qui in alterius locum succedunt, iustam habẽt causam

igno.

ignorātiæ:an id,qđ peteretur deberetur. ¶ Fideiuſſores quoq; nō minus, q̄ hæredes,iuſtā ignorātiam pñt allegare hæc ita de hærede dicta ſunt,ſi cum eo agetur non ēt ſi agat,nam plane, qui agit certus eſſe dēt,cum ſit in poteſtate eius, qñ velit experiri: & ante dēt rē diligenter explorare: & tunc ad agendum procedere. 43

Qui in ius dñiumve alterius ſuccedit,iure eius vti dēt. ¶ Nemo videtur dolo exequi, qui ignorat cauſam, cur non debeat petere. 138

Qui in ſeruitute eſt vſucapere nō poteſt:nam cum poſſideatur poſſidere non videtur. 161

Qui non facit,quod facere debet, vr̄ facere aduerſus ea; quia non facit,& qui facit,quod facere non debet: non videtur facere id,quod facere iuſſus eſt. 164

Quintus Mutius Sempronio. Quo tutela redit,&c. in regula. Quo tutela redit,quæ eſt. 74

Qui per ſucceſſionem, quamuis longiſſimam defuncto hæredes conſtiterunt, non minus hæredes intelliguntur,quam qui principaliter hæredes extiterint. 194

l.8. ſup.de bon.poſ.

Qui poteſt facere, vt poſſit conditioni parere:iam poſſe videtur. ¶ Quod quis ſi velit habere non poteſt,id repudiare non poteſt. 135

Qui poteſt inuitis alienare:multo magis, & ignorantibus, & abſentibus poteſt. 27

Qui rem alienam defendit,nunquam locuples hr̄. 127

Qui ſine dolo malo ad iudicium prouocat: non videtur moram facere. 64

Qui tacet,nō vtique fatetur: ſed tamen verum eſt,eum non negare. 185

Qui vetante prætore fecit, hic aduerſus edictum feciſſe proprie dicitur. ¶ Eius eſt actionem denegare,qui poſſit,& dare. 103

Ariſt.1. Poli. cap. 8.

Quod a quoquam pœnæ nomine exactum eſt, id eidē reſtituere nemo cogitur. 47

l.qđ vero.ſ. de leg.

Quod attinet ad ius ciuile, ſerui pro nullis habentur: non tamen ex iure naturali:quia quod ad ius naturale attinet,omnes homines æquales ſunt. 33

Quod contra rationem iuris receptum eſt, non eſt producendum ad conſequentia. 174

Quod euincitur in bonis non eſt. 151

Quod ab initio vitioſum eſt, non poteſt tractu temporis conualeſcere. 30

Quod ipſis, qui contraxerunt obſtat, & ſucceſſorib. eorum obſtabit. 186

Quod iuſſu alterius ſoluitur,pro eo eſt,quaſi ipſi ſolutum eſſet. 141

Quod nullius eſſe poteſt:id vt alicuius fieret nulla obligatio valet efficere. 144

Quod quis,dum ſeruus eſſet,egit:proficere libero facto non poteſt. 189

Quod quis ex culpa ſua damnum ſentit, non intelligitur damnum ſentire. 204

l.vlt. ſup. de vſur. Anto. Ang.li.1.c.4.

Quo tutela redit,eo & hæreditas peruenit, niſi cum feminæ hæredes intercedunt.Nemo poteſt tutorem dare cuiquam niſi ei, quem in ſuis hæredibus cum moritur habuit,habituruſve eſſet,ſi vixiſſet. ¶ Vt factum id vr̄ eſſe, ꝙ de re quis cum prohiberetur, fecit. Clam, quod quiſque cum controuerſiā haberet,habiturumve ſe putaret,fecit. ¶ Quæ in teſtamento ita ſcripta ſunt,vt intelligi non poſſint perinde ſunt,ac ſi ſcripta non eſſent. ¶ Nec paciſcendo, nec legem dicendo, nec ſtipulando quiſquam alteri cauere poteſt. 74

Quotiens dubia eſt interpretatio libertatis, ſecundum libertatem reſpondendum erit. 21

Quotiens duplici iure defertur alicui ſucceſſio, repudiato nouo iure,quod ante defertur,ſupererit vetus. 92

Quotiens idem ſermo duas ſn̄ias exprimit,ea potiſſimū accipiatur,quæ rei gerendæ aptior eſt. 68

Quotiens nihil ſine captione inueſtigari poteſt,eligendum eſt,quod minimum habet iniquitatis. 201

Quotiens vtriuſq; cauſa lucri ratio vertitur:is præferēdus eſt,cuius in lucro cauſa tempore procedit. 99

Regula eſt quæ rem,quæ eſt,breuiter enarrat non vt ex regula ius ſumatur: ſed ex iure,quod eſt,regula fiat.per regulam igitur breuis rerum narratio traditur. Et (vt ait Sabinus) quaſi cauſæ coniectio 1 eſt, quæ ſimul cum in aliquo vitiata eſt,perdit officium ſuum. 1

1 Sic Flo. cauſæ collectionis meminit Aſcō. & Gel. l. 5. cap. 10. Græci manuſcri. & vulg. his legunt, coniunctio.

Res 2 iudicata pro veritate recipitur. 208

Secundum naturam eſt commoda cuiuſq; rei eum ſequi,quem ſequuntur incommoda. 10

Semper 3 in coniunctionibus, non ſolum,quod liceat, conſiderandum eſt,ſed & quod honeſtum eſt. 158

Semper in dubijs benigniora proferenda ſunt. 57

Semper generalibus ſpecialia inſunt. 190

Semper in obſcuris,quod minimum eſt ſequitur. 9

2. l.25. ſupra de ſta.homi.

3. l.42. ſ. de ritu nup.

Sēper in ſtipulacionibus,& in ceteris cōtractibus,id ſequimur,quod actum eſt,aut ſi non appareat, quid actū eſt:erit cōſequens,vt id ſequamur, quod in regione, in qua actum eſt,frequentatur: Quid ergo ſi neque regionis mos appareat,quia varius fuit?ad id,quod minimū eſt,redigenda ſumma eſt. 35

Semper, qui non prohibet pro ſe interuenire,mandare creditur. Sed & ſi quis ratum habuerit,quod geſtū eſt, obſtingitur mandati actione. 61

Seruitutem mortalitati fere comparamus. 4 210

Seruus Reipublicæ cauſa abeſſe non poteſt. 212

4 Ad ſimulamus. l.59.ſ. de con. & demon.

Sicuti pœna ex delicto defuncti hæres teneri non dēt: ita nec lucrum facere,ſi quid ex ea re ad eum perueniſſet. 39

Si filiusfamilias ſub conditione ſtipulatus emancipatus fuerit:deinde extiterit conditio, patri actio competit: quia in ſtipulationibus, id tempus ſpectatur, quo contrahimus. 19

Si in duabus actionibus alibi ſumma maior, alibi infamia eſt, præponenda eſt cauſa æſtimationis: vbi autem æquiparantur famoſa iudicia.& ſi ſummam rei diſparē habeant pro paribus tamen accipienda ſunt. 105

Si librarius in tranſcribendis ſtipulationis verbis erraſſet,nihil noceret quo minus,& reus, & fideiuſſor teneantur. 93

Si nemo ſubijt hæreditatem,omne ius teſtamenti ſoluitur. 142

l.89. ſup.eo. l.2.ſup.de calum.

Si quis obligatione liberatus ſit,poteſt videri cepiſſe. ¶ Non poteſt videri accepiſſe, qui ſtipulatus poteſt exceptione ſubmoueri. 116

Si quis prægnantem vxorem reliquit, non videtur ſine liberis deceſſiſſe. 147

Totiens in hæredem damus 5 de eo, quod ad eum peruenit, quotiens ex dolo defuncti conuenitur, non quotiens ex ſuo. 45

5 eleganter ſubaudit actionem.

Vani timoris iuſta excuſatio 6 non eſt. 146

Vbicumque cauſæ cognitio eſt,ibi prætor deſideratur. 106

6. l. Si quis ab alio. ſup. de re iud.

Vbi lex duorum menſium fecit mentionem, & qui ſexageſimo, & 7 primo die venerit,audiendus eſt, ita & enim Imperator noſter Antoninus cum diuo patre ſuo reſcripſit. 102

6. in d. l.23. de re iud. legitur extimatio.

Vbi non voce, ſed præſentia opus eſt,mutus ſi intellectum habet, poteſt videri reſpondere. Idem & in ſurdo hic quidem reſponderi poteſt. ¶ Furioſus abſentis loco eſt,& ita Pompo. lib.1. Epiſtolarum ſcribit. 167

7 Græci dun taxat habent ſexageſimo die, quam lectione plerique magis amplectant.

Vbi pugnantia inter ſe in teſtamento inuenirētur,neutrum ratum eſt. ¶ Quæ rerum natura prohibentur nulla lege confirmata ſunt. 149

Velle non creditur, qui obſequitur imperio patris, vel domini. 4

Verum eſt neque pacta neque ſtipulationes factū poſſe tollere, quod.n.impoſſibile eſt,neque pacto, neque ſtipulatione poteſt comprehendi,vt vtilē actionem aut pactum efficere poſſit. 38

Vni duo pro ſolido hæredes eſſe non poſſunt. 184

F I N I S.

CLEMEN-

CLEMENTINAE CONSTITVTIONES SVAE INTEGRITATI *VNA* CVM GLOSSIS RESTITVTAE.

Et nunc recens illustratæ nouis Additionibus D. Prosperi Carauitæ Patricij Ebolitani, & Iuriscon. celeberrimi.



VENETIIS, MDCXV.

CLEMENS Papa V. natione Gallus, prouincia Vasconia, diœcesis Burdegalensis, anno MCCCV. Romanus Pontifex creatus. Is non modo in Concilio Viennensi, sed etiam ante, & post ipsum Concilium plurimas constitutiones edidit: quas cum & assidua occupatione, & morte præuentus in vnum collectas volumen, & sub congruis titulis collocatas edere vt decreuerat, non potuisset: Ioannes XXII. eius successor publicauit. Eas Ioannes And. Bononiensis glossis illustrauit.

TABVLA TITVLORVM CLEMENTINARVM.

Tabula Titulorum Clementinarum secundum ordinem Alphabeti.

FINIS.

TABVLA CAPITVLORVM CLEMENTINARVM.

Tabula Capitulorum Clementinarum secundum ordinem Alphabeti.

FINIS.

Ioannes

CLEMENTIS † PAPAE V. CONSTITVTIONES.

PROOEMIVM.



IOANNES Epiſcopus ſeruus ſeruo-

Procœmij diuiſio & ipſi9 familiaris declaratio ſm dñm Heliã.



OÃnes eṗs.)diuide in quatuor partes,aut ĩ duas,& ſecũdã in tres.In prima ponĩt ſalutatio, dũ dicit (Ioãnes eṗs ſeruus ſeruorũ Dei.)Mãdat ſuppleo,& dicit ſalutẽ,& Apl'icã benedictioẽ,(Dilectis filijs.)ſ.doctorib. & vniuerſis ſcholaribus Bononię ꝯmorãtib.i. morã gerẽtib. & faciẽtib. Et ſeq̃t ĩ textu. (Qm̃ nulla iuris sãctio.)Et ibi ponit exordium. Dicit Clemẽs in hoc exordio, ꝙ iura ſunt ita ambigua, & dubia, ꝙ non pōt reperiri modus aliquis, vt iura bene declarentur ꝑꝑ malitiam hominũ, quia dũ iura fiunt de nouo,& q̃uis bene & ſufficienter clara,tñ hoĩes ſunt adeo,& in tantum procliui, & habiles,ſeu proni ad malum,ꝙ ipſi interpretantur iura aliter,q̃ legiſlator ea intellexerit, & illa diuertunt & ſubuertunt de intentione ipſius legiſlatoris. Et narrat Clemens Papa,quod tanti caſus emergunt de nouo quotidie, ꝙ imple eſt tot iura condi & fieri, quare dicit vt tantę malitię vitentur, & iura aliquo modo clarificentur,& de cetero non tm̃ diuerſificentur, quod recurrẽdum eſt ad auctoritatem principis,quæ in hoc eſt neceſſaria,q princeps declarabit ipſa iura, & declarationẽ illã tenebunt hoĩes inſequi,& ſic ſuo ſenſui non innitent. Quare dixit formalis textus. Qm̃ ꝓ qa. Et no. ꝙ quia,& qm̃,ponunt in eodẽ ſenſu: ſed qm̃ ꝓprie ꝑponitur,& ſic ſequentẽ ſenſũ alligat, vt qm̃ diſcis, diſco, qa quippe poſtponit, & ſuperiorem ſenſum cõfirmat: dic ergo,quia nulla ſanctio, i. nulla conſtõ iuris digeſta,i.ordinata,cõſũmata, & explicata, q̃tũcũq. conſilio perpenſo,i.ualde penſato,& cogitato, ſufficit ad uarietatẽ humanæ naturæ, nec ſufficit ad machinationem,i. ad dubitationes inopinabiles eius, ſ.iuris, nec ulla ſanctio attingit,i.iuxta tangit,ad deciſionẽ lucidã, i.lucidãdam:ambiguitatis nodoſæ,i. difficilis,eo præſertim, i.in tantum,ꝙ uix aliquid ſtatuitur adeo certũ, i. taliter,& ſic certum:quoq; pro,&.& clarũ quin reuocetur in dubium, i. quin dubitetur, ex cauſis emergentibus iura iam poſita,i.iam edita, & facta non poſsũt mederi.ſ.quo ad deciſionem qõnũ emergentiũ,ſeq̃tur in textu:(Quia ergo)alias eſt,qa ẽt. Et hic dat conſilium, ac ſi diceret. Poſtq̃ iura ſunt taliter, & ita ambigua, ſeu dubia,ꝙ nulla ſanctio poſſit fieri ita clara, quin adhuc remaneant dubia aliqua: & ideo hic dat unũ conſiliũ, ꝙ auctoritas principis eſt neceſſaria propter malitiam hominum,qui hoĩes ab adoleſcentia ſua ſunt procliui ad malum.iõ dicit textus, Ergo,i.propter rõnẽ ſequentem, quia ſenſualitas humana declinat ad malum ab adoleſcentia uiri procliui,i.facilis,ſ.ad malũ:per quod i. propter q̃ malitiam non poſſunt fieri iura ita clara, quin homo,qui eſt procliuus ad malum,ea reddat ambigua ideo ſubuerſio.i.deſtructio morum,ſ.bonorum, obrepit,i.latenter ſubintrat:frequenter,i. ſæpe,in clero,in omnibus clericis,& populo intellige: quare auctoritas ſuperioris eſt neceſſaria, ut declaret iura dubia ſic facta dubia propter malitiam hominis procliui ad malum,ut ipſa auctoritas, id eſt,ut ipſa iura declarata auctoritate principis, ſeu declaratio ipſius principis tollat ambigua ſcilicet dubia, lites auferat per elucidationem, id eſt, per declarationem iurium: & dirimat, id eſt, ſopiat, & extinguat altercationes tam per ſuffragium, id eſt, auxilium determinationis opportunæ, quam extirpet uitia per ſarculum cultoris prouidi. Et ponitur ibi ſarculum tranſumptiue: nam ſarculum dicitur inſtrumentum, quo euelluntur inutiles herbæ: ſic princeps per ſarculum ſuum,id eſt, per auctoritatem ſuam tollit fatuas interpretationes hominum. Et dic, ut auctoritas principis inſerat, id eſt ſeminet virtutes per declarationem iuris:quia qñ princeps declarabit iura ambigua,i.ſeminabit virtutes,& verã ſciam, cum ſua auctoritas nõ minorem vim hẽat,q̃ ipſa lex bene interpretata. Et vt auctoritas ipſius principis corrigat exceſſus; q̃ pro &, vt reformet mores corruptos in bonos. (Hæc ſane.) Hic eſt narratio, in qua Ioãnes Papa cõmendat, vel laudat actũ Clementis, i.laudat Clemẽtẽ q fecit iſtas Clemẽtinas,& excuſat tarditatẽ ſuam,videlicet quare citius librum iſtum nõ tradidit Clemẽs. Et dicit ipſe Ioan. narrãs, ꝙ Clemẽs Papa vidẽs,& attẽdẽs hęc, q̃ diximus in exordio, & volens ſeu cupiens proſpicere reformationi deformatorum, & ſoluere difficilia, & intendens promulgare,i.pronunciare,& manifeſtare plurimas conſtitutiones,quas edidit,i.quas fecit,& compoſuit, in quibus ſtatuit multa ſalubria,i.multa vtilia ad ſalutẽ. Et quamuis ipſe Clemens decreuiſſet,i.deliberaſſet mittere iſtas conſtõnes collectas,i.ſimul aggregatas in vnum volumen:tñ propter hoc ꝙ nimium.i. valde fuit occupatus circa magna,& propter hoc quod ſublatus eſt de medio,i.propter hoc ꝙ mortuus eſt,ſ.non nimis ſenex, iſta fuerunt in cã;quare non expleuit, i.quare nõ adimpleuit propoſitum ſuum,i.ſuam voluntatem, q̃ erat de mittendo ſubditis Clementinas, quare dicit Ioannes Papa ſic. Nos Ioannes,qui ſucceſſimus eidem Clementi Papæ, ẽt impediti fuimus a tp̄e noſtræ promotionis;i. a tp̄e,quo fuimus electi in Papam,qđ nõ potuimus cõmittere,& mittere ꝑdictas conſtõnes, ſ. iſtas Clementinas ſub bulla noſtra. Et dic ordinando aliqualr textum. Sane,i. certe Clemens Papa V. prędeceſſor noſter, attendens,i.intelligens hæc, quæ diximus in exordio, & cupiens,i.deſiderans proſpicere reformationi deformatorum,& cupiens ſoluere difficilia,edidit,i.fecit cõſtitutiones plurimas ante, & poſt concilium:in quib. conſtõnibus ipſe ſtatuit multa ſalubria, i. vtilia:& ipſe Clemens decidit,i. terminauit nonnulla dubia, i. aliqua dubia, quæ dubia ſunt frequentata in iudicijs, & extra iudicia. Et licet, i. quamuis Clemens decreuiſſet, mittere eas. ſ. Clementinas collectas, i. aggregatas in vnum volumen:& quamuis decreuiſſet, i.deliberaſſet mittere eas collocatas ſub congruis titulis, & dare eas ſubiectis,ſ.ſuis in commune,i.vt communicarentur inter ſubditos:tamen occupatio aſſidua circa magna,quia erat impeditus ſuper rebus arduis; ac, id eſt etiam conditio humanę ſortis,i.humanæ fortunæ,quæ ſuſtulit,i. remouit ipſum Clementem de medio per mortem. iſta ſ. fuerunt in cauſa, quare ipſe Clemens non expleuit propoſitum ſuum,i. ſuam deliberationem: Nos etiam Ioannes, qui ſucceſſimus eidem Clementi Deo permittente,& ſic diſponente,in officio Apoſtolatus, quia ſumus Papa,id eſt,vicarius Chriſti, ſicut,& ipſe Clemens fuit: Et ſupple poſtquam ſucceſſimus eidem Clementi in officio Apoſtolatus, ſic debemus ſibi ſucceſſiſſe in plenitudine effectus, & poteſtatis: ſuppleo, & maxime debemus ſibi ſucceſſiſſe in his, ſcilicet rebus, quæ concernunt compendium,id eſt lucrum vniuerſi, ſ.orbis; Et nos Ioannes circumſepti,id eſt, circumquaque ſepti,& circundatis, & vndique cincti tot grandibus,agendis, & arduis rebus fuimus hactenus, id eſt, vſque huc,& vſque ad hoc tempus impediti ab exordio,id eſt a principio noſtræ promotionis, quod tã ex hoc,quod dicimus,quam ex alijs cauſis rationabilibus, quas prouidimus committendas ſub ſilentio, id eſt, quas tacemus,pro nunc ſuppleo,non potuimus has conſtitutiones, ſeu Clementinas communicare. Nunc igitur, id eſt,modo,& in præſenti tempore tranſmittimus, id eſt vobis mittimus illas conſtitutiones, ſeu Clementinas, captata opportunitate,id eſt,captato,& deſiderato tempore

† In antiquis codicibus tit. huius libri hẽt ita, Incipiunt cõſtõnes Clementis Papæ V.

Clemens

pore congruo, & conuenienti. Sequitur textus. (Vniuerſitati.) Et hic ponitur concl'o: quare nos Ioannes mandantes uniuerſitati Bononienſi per ſcripta Apl'ica, quatenus eas, ſ. Clemẽtinas ſuſcipiatis prompto affectu, & ſtudio alacri, uſuri. ſ. ſitis eis Clementinis, ſeu conſtõnibus, de cetero, i. amodo ĩ iudicijs, & ſcholis, illis ſuppleo ↄſtõnib. ſeu. Clemẽtinis exiſtentib. uobis manifeſtatis, & cognitis. h. d. pſẽs decretalis. Not. primo ibi, (Doctorib.) doctores pferẽdos ſcholarib. ex ordine litterę, p hoc 43. d. ſt. ſit rector. Not. ex uerbo, (Cõmorãt. b.) id ꝙ no. gl. & extra gl. in procemio Gregoriano. Et colligit Paul⁹ quinque neceſſaria ſcholarib. vt pficiãt, q̄ ponit Hoſt. ĩ c. unico de offic. primi. & ibi dixi. No. ꝙ ſẽſualitas humana procliuis eſt ad malum. No. cauſas quare oportet aliquem eſſe principem humani generis. Zaba.

rum Dei, dilectis filijs doctoribus, & ſcholaribus vniuerſis Bononiæ commorantibus, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Qvoniam nulla [a] iuris [b] ſanctio, [c] quantumcunque perpenſo [d] digeſta [e] conſilio ad humanæ naturæ varietatem, [f] & machinationes [g] eius inopinabiles ſufficit, nec ad deciſionem lucidam ſuæ nodoſæ [h] ambiguitatis [i] attingit: eo prẹſertim quod vix [k] aliquid adeo certum clarumque ſtatuitur, quin ex cauſis emergentibus, quibus iura iam poſita mederi [l] non poſſint: in dubium reuocetur: Quia etiam † ab adoleſcentia viri procliuis [m] ad malum ſenſualitas [n] humana declinat: per quod morum ſubuerſio in clero, & populo frequenter obre-

† al. Quia ergo.

[Glo. prima primo allegat duo. pp. quæ nomen Ioannis non extollit, oſtendens hoc nomen uiguiſſe in Romanis Pontificibus, in gloſſatoribus & doctorib. canoniſtis. Secundo rationem inducens, operis imperfectionem excuſat. Tertio auctorem procemij de ſex uirtuoſis commendat, & de mutatione nominis, & alijs in ſalutatione dicendis remittit: & procemium diuidit.]

¶ Ioannes eps ſeruus ſeruorum.) Gratioſum hoc nomẽ per interpretationes, deriuationes, vel etymologias extollere non eſt meum: ſuſpicionis rõ patet. Eſſet ẽt hoc refricare notiſſima. In Apoſtolatu tñ hoc nomen ſuper cetera viguit 22. Eſt enim ipſe qui loquitur, cũ tamen reliqua Romanorum Pontificum nomina 11. non tranſcenderint numerum, ad quem etiam ſolius Benedicti nomen aſcendit. Inter canoniſtas etiam commentarios hoc nomen uiguit: Habuimus enim Ioãnẽ Theutonicũ pferendum, non ex ordine, ſed ex fructu. Ioannem Galen. Vulteranum, Ioannem Hiſpanum, Ioannem Fauẽtinum, Ioannem de Faucona, Ioannem de Anchona, Ioãnem de Deo etiam Hiſpanum, Ioannem de Lãguicella Ceſenateñ. Ioannem Monacũ Cardinalẽ. Ego etiam q; minor ſum inter 12. doctores collegij Bononienſis me quartum fuiſſe Ioannem, nunc inter eos ſolus, ſed inter commentatores decimus; & denigro forte papyrũ non dignus occupare membranas. Et q a (prout patet hic in exordio) ẽt compoſitores iuriũ vix pñt tam clarum certumque ſtatuere, quin dubia multa relinquant, excuſabilis ero, ꝙ in hac prima lectione, vel gloſſatione ſingula non perfecte rimantur. Nam etiam in rebus experimur, quæ naturalr̃ generantur, quod in eis paulatim de imperfecto ad perfectum venitur. Sic & qui de veritatis cognitione a principio parum attingunt, poſtea quaſi pedetentim ad quandam pleniorem veritatis menſuram perueniunt. Igitur ſub hoc excuſationis clypeo, licet varijs occupatus, per fiduciam Clementiæ diuinæ has Clemẽtinas gloſſandas aggredior. Eſt aũt ſciẽdũ, ꝙ iſte dñs Io. Pontifex induſtrioſus, & mundus, ſimoniã fugans, & iuſtitiam amans, ſcĩa magnus, ſtatura puſillus, cõceptu magnanimus, prius Iacobus vocabatur. De hac vero mutatione nominis, & alijs, quæ ſalutationem hanc reſpiciunt, dic vt no. in ſalutatione. lib. 6. Diuido aũt hoc procemium pter datã, in quatuor partes, aut in duas, & ſecundam in tres, vt ibi. In prima ponitur ſalutatio vſque ibi; Qñ, ibi exordium, vſq. ibi, Hæc ſane: ibi narratio vſque ibi, Vniuerſitati. ibi concluſio vſq; in fi.

Ioannis nomẽ viguit ſup cetera ĩter ſummos Põtifices, & iuris canonici interpretes.

¶ Glo. ſeq. primo ponit factum diuerſum Clementis, & Ioannis: Secundo quærit de differentia trium exordiorum, quam declarat.

a Qvoniam nulla.) Exordiũ. Eſt ſciendũ, ꝙ Clemẽs ſuo exordio ad inſtar Inn. 4. & Greg. x. narrabat, qũo ↄſtõnes quaſdã ante cõciliũ, & in cõcilio Vien. & poſt cõciliũ promulgauerat: q b. prẹcipiebat uti in iudicijs, & in ſcholis: Ioãnes autẽ deciſo ſub bulla illo procemio Clemẽtis ponit procemiũ ſuũ cum exordio. Sed cũ habeamus tria exordia, Greg. ix. Bonifacij viij. & Ioã. xxij. ĩ quo differant uideamus. & dico, ꝙ Gregori⁹ in ſuo exordio principaliter oſtẽdit. qualr̃ emanuerit ius poſitiuũ, & ipſius iuris effect⁹, & ibi plenius dixi. Bonifacius in ſuo exordio recognoſcit, ꝙ ex debito regiminis ſibi commiſſi hẽt intendere ſubiectorum commodis, quod dicit ſe ſolicite facere noua iura condendo, & antiqua declarando, vt tollat ipſorum lites, & ſcandala. Ioannes autem in hoc exordio volens excuſare multiplicationem conſtitutionum, & voluminum, quod præuiderat Eccleſiaſtes vlt. ca. ſic dicens, Faciendi plures libros nullus eſt finis, dicit, ꝙ principis auctoritas neceſſaria eſt propter duo: Primo, quia ius poſitiuum quantumcunque mature certe, & clare compoſitum non ſufficit ad caſus emergentes propter, quod opportuna eſt [1 & neceſſaria] declaratio principis. Secundo, quia homo pronus ad malum, facile mores ſubuertit: propter ꝙ eſt neceſſaria principis ptãs ad inſerendas virtutes, & vitia extirpãda. Patet ergo, quod in his tribus exordijs nulla eſt inculcatio, ſuperfluitas, vel repetitio. Qũo aũt exordientium propoſito prædicta conueniant, per ſe patet.

1 Hęc duo verba, & neceſſaria: deſũt in antiquiorib. codicibus.

b ¶ Iuris.] humani poſitiui, ſicut canonicum, vel ciuile, ſynodale, vel municipale. 2 Naturale vero, vel diuinũ morale eſt immutabile. 5. diſt. in prin. & eſt perfectum, quia manauit ab illo, qui non nouit imperfectũ opus. de bap. maiores ver. ſed ad hnc.

2 Placet Pan. in c. Quintauallis de iureiur.

c ¶ Sanctio.] hic, & infra ver. hæc ſane late ſumitur: nam ponitur ſtricte pro conſtitutione pœnali, vt not. 3. diſt. in ſumma.

d ¶ Perpenſo.] quaſi perfecte penſato, & deliberato: hr̃ ſimile verbum de pac. c. vlt. circa medium lib. 6.

e ¶ Digeſta.] alibi dicitur decocta. 35. q. 9. Apoſtolicæ. & hęc bene conueniunt. de conſ. diſt. ne tales, & cap. pen. Io. And.

f ¶ Varietatem.] ſumi potuit de corpore Auth. de non alie. aut permu. re eccl. §. vt autem in prin. coll. 2. & de inſtr. cau. poſt prin. coll. 6.

g ¶ Machinationes.] quaſi aſtuta ĩgenia; quid eſt enim quod homo ſemel deditus malitiæ non adinueniat? 3 in Auth. vt hi qui ſe ob. perbi. poſt prin. coll. 6.

3 Vt aduocatus. glo. l. Ab Anaſtaſio. C. manda.

h ¶ Nodoſæ.) de ver. ſign. cum olim, & de reliq. c. vnico. in prin. lib. 6.

i ¶ Ambiguitatis.] de triplici ambiguitate iuris, facti, & perſonæ, nota 33. diſt. c. fi. in glo.

k ¶ Vix.] innuit fieri poſſe. de cog. ſpi. c. 2. lib. 6.

l ¶ Mederi.] facit in Auth. hæc conſtitutio inno. com. in prin. coll. 8.

m ¶ Procliuis.] 20. q. 3. pcliuus. facit. 12. q. 1. cap. 1. & in Auth. de mo. §. ſi quis igitur. ad fi. coll. 1. Et dicitur procliuis quaſi præceps, prompta, facilis, vel inclinabilis.

n ¶ Senſualitas.) de hac, de ſacra. vnc. cap. vnico. ver. in

ver-

vertice,& per hanc appetimus delectabilia corpori, & fugimus nociua, nec omnino potest extingui, vt di eam.inf.de hære.ad nostrum.versi.secundo quod [in verbo, sensualitas.]

a ¶ Obrepit.] quasi latenter subintrat, & idem verbū 61.dis.nullus inuitis, & de celebr Miss. cū creatura & inf. d ita tu mo. ne in agro. in princ.

† Al.obrepat.

b ¶ Determinationis.] facit ꝯ.de elect. ne Romani in prin.

c ¶ Altercationes.] quo ad verborū certamina.

d ¶ Succidat.] respicit quod prius dixerat vsque ad ver. quia et quod sequitur respicit, quod dixerat in ipso ver. quia.

† succindat.

e ¶ Sarculum.] Instrumentū, quo euelluntur malæ & inutiles herbæ, quæ nascūtur inter bonas. quod Boñ. vocāt roncare. Esaiæ 7. in fin. Vepres & spinæ in vniuersa terra, & omnes montes sarculo sarcientur. Et. 1. Reg. 13. ī fi. Descēdit omnis Israel vt acueret vnusquisq; vomerem suum, ligonem, securim, & sarcurū. Differentia inter fullone & sarcinatorem notat insti. man.ī fi.

Sarculū qd sit pter glo. hic, vide. Isidorū. li. 10. Etymologiarum. c. 14.

† Al. reformationē ꝓspicere.

f ¶ Inserat.] Hiere. 1. sup. de maio & obe. solitę ver. potuisses.

g ¶ Reformet.] de accusa. sicut olim.

h ¶ Hęc sane.] narratio ponēs & commēdans actum Clementis, illius ēt propriā tarditatē excusans.

i ¶ Papa.] id est, admirabilis. Et dr a Papę, quod est interiectio admirantis, & vere admirabilis, quia vices Dei in terris gerit. Inde dixit ille Anglicus in poetria noua, Papa stupor mundi & circa finē Qui maxima rerū Nec Deus es, nec homo, quasi neuter es inter vtrumque. Etymologia vero nominis est, id ēst. pater patrum.

k ¶ Consonas.] 4. dist. erit autem.

l ¶ Ante.] istæ solæ emanauerunt ante concilium. de iud. dudum. de immu. eccl. qm̄, de sent. excom ex frequentibus. Reliquæ omnes in concilio vel post cōcilium. vt in ipsarum subscriptionibus patebit.

m ¶ Decidit.] concor. prooemium Gregorij ix.

n ¶ In vnum volumen.] non tamen sub nomine libri, vnde male dicūt, qui allegant septimū librum, nam si sub noīe libri cōposuisset cōstōnes, quę emanauerūt post compilationem. Sexti, iuxta morē insertæ fuissent. Item hoc expressisset, vt fecit in prooemio sexti.

o ¶ Dare.] nota pro eo, quod in fine dicam.

† Hæc uerba sano modo sunt recipiē da, prolata. n. sunt ad ostendendū amplissimā esse Romani Pontificis potestatem.

pit, [a] † necessaria est superioris auctoritas, vt tā per determinationis [b] opportunæ suffragium, tollat ambigua, lites auferat, altercationes [c] dirimat, & obscura succidat, [d] † quam per cultoris prouidi sarculum [e] extirpet vitia, virtutes inserat, [f] corrigat excessus, moresque reformet. [g]

¶ Hæc [h] sane felicis recordationis Clemens Papa [i] quintus prædecessor noster prudenter attendens. & prouide cupiens deformatorum reformationi † prospicere, soluere difficilia, ac sanctiones quæstionibus, & negotijs imminentibus consonas [k] promulgare: Dudum nedum in concilio Vienēsi, quin etiam ante [l] & post ipsum concilium constitutiones plurimas edidit, in quibus multa vtilia statuit atque salubria, & nonnulla dubia in iudicijs, & extra frequentata decidit. [m] Et licet eas collectas in vnum [n] volumen, & sub congruis titulis collocatas mittere decreuisset, & dare [o] in commune subiectis, assidua tamen occupatio circa magna, ac sortis [p] humanæ conditio, quæ ipsum de medio [q] sustulit, in causa fuerunt, quare suū in hac parte propositum non impleuit. [r]

¶ Nos etiam, qui sicut eidem (licet immeriti) in Apostolatus officio, Domino permittente, [s] successimus, sic & in affectus plenitudine in his, quæ compendium [t] vniuersi concernunt, [u] successisse debemus [x] tot grandibus agendis, & arduis fuimus a nostræ promotionis exordio circumsepti, [y] quod tam ex hoc, quam ex causis rationabilibus alijs, quas sub † silentio [z] prouidimus committendas, prædictas vobis communicare constitutiones fuimus hactenus impediti. Nunc igitur (opportunitate [a] captata) illas vobis sub bulla nostra transmittimus: Vniuersitati [b] vestræ per Apostolica scripta mandantes, quatenus eas prompto affectu suscipiatis, & studio alacri, [c] eis sic [d] vobis manifestatis & cognitis, vsuris de cetero [e] in iudi

p ¶ Sortis.] sumitur hic pro fortuna vel euentu, sic 26. q. 2. sors, alibi pro sortilegio de sorti. c. 1. alibi ꝓ capitali de vsur. ca. 1. & 2. alibi pro parte vel portione, de præb. cum secundum. 21. dist. clericos in prin.

q ¶ De medio.] est, de hac vita, quæ quare dicatur medium, habes. 23. q. 4. hæc autem vita.

r ¶ Non impleuit.] cō cor. de pign. c. 3.

s ¶ Permittente.] & forsan agente, omnia enim, quæ fiūt, aut in sto iudicio facit, aut suo permissu ita fieri sinit. 26. q. 5. nec mirum. § haruspicinæ. ver. nec ideo.

t ¶ Compendium.] ꝙ est breue, & vtile de hoc de rescrip. dispē dia. lib. 6.

u ¶ Concernūt.] quasi simul cernunt, vel conspiciunt.

x ¶ Debemus.] debet ergo successor ꝓsequi re factū prædecessoris sui. 12. q. 5. qa. 10. 63. dis. c. 2. de rescrip. literis vbi de hoc, & 11. quæstio. 3. si episcopus ante.

y ¶ Circūsepti.] id est circundari, vel vndique cincti.

z ¶ Silētio.] sit rector discretus in silentio, 43. distinct. sit rector in princ. contra illos qui dicunt tacenda. Ouidius sine titulo

Quis minor, est vm quam, quam tacuisse labor?

Et Cato;

Virtutem primam esse puto compescere linguam.

Et Seneca ait: Dixisse me q̄doque pęnituit tacuisse nunquam.

† Dictio sub, deest in antiquioribus exēplaribus.

a ¶ Opportunitate.] 23. q. 4. non potest. in fi. & de eo qui cognouit consangui. vxor. veniens 2.

b ¶ Vniuersitati.] conclusio huius pœmij

c ¶ Alacri.] cōcordat prooemium institutionum in fi.

d ¶ Sic scilicet permissionem nostram sub bulla.

[Gl. seq. primo per hunc textum arguit & remittit. Secundo excludit v. casus non dubios, contra quintū allegans, dicens reliquos sic examinandos, maxime in trib. speciebus. Tertio narrat quādā eueniētia tpe Clemētis & post mortē ipsius, ex quib. arguens ꝓ & cōtra tribus rationibus concludit, ꝙ eius tempore ligauerint, & tribus alijs concludit contrarium, quod dicit æquum, definitionem Papæ reseruans.]

e ¶ De cetero.] Vr per hanc litteram, ꝙ hæ cōstitutiones nō ligauerint tpe Clementis. Item nec tpe Ioannis, nisi post hanc datam, & post duos menses ab illa & vide quod scripsi super data 6. libro. Hunc passum [quē periculosum est decidere] prosequendo, exclu-

damus primo casus indubios. Indubitatū est autē, ꝙ cōstōnes, quæ præcesserunt concilium, de quibus dixi sup verbo, ante, etiā tūc ligabant. Item indubitatū est, quod ante mortem Clementis ligabant. j. eo. ti. c. vnico. & inf. de elec. ne Romani. de iureiu. Romani. de re iud. pastoralis. Cōstat. n. ꝙ Papa Clem. solēniter illas publicauerat, & quod statim ligarent, mandauerat. Item indubitatum est, ꝙ constōnes declaratoriæ ligabāt & hoc siue princeps in illis vtatur verbo declarationis, vt inf. de ele. quod circa, & c. seq. siue nō, vt inf. tit. 2. gratiæ. & j. ti. 3. cōstitutionē. de off. dele. iudices, đ testi. c. 2. & decr. quæ sūt. sub tit. de preb. & 3. & vlteriores sub tit. de appel. & his similes. Itē sunt q̄dā q̄ sine pœnæ adiectione præcipiunt vetera iura seruari. vt inf. de ætat. & qual. c. 1. de offi. ord. c. 1. de cēsi. c. fi. & de reliqui. & vener. san. c. 1. & de illis nō expedit dubitare vel q̄rere. Item dico de his, quæ priuilegiant. j. de celebrat. mis. dignū, de bap. c. vnico. de priuileg. archiepiscopo & facit ad hoc de cōces. præbend. c. 1. post princ. li. 6. Hæc vera, nisi dicas aliud in priuilegio 1 simpliciter dato & aliud in eo, ꝙ dat cōstitutio, quo casu imitari debet naturam cōstōnis, facit de off. deleg. si sup gratia. li. 6. in alijs ergo remanet dubium, ꝙ expedit examinari: & maxime in pœnalibus, quæ sūt multæ, & in his, quæ decretū a pponūt, de ele. c. 4. & vlt. & c. in plerisque, vel quæ excludunt, de æta. & qual. vt hi qui. de reg. vt professores. Circa hoc sciēdum est, qđ cōstōnes concilij, licet nō oēs fuerint in concilio publicatæ, tñ postea de facto fuerūt publicatæ, & ipsarū habita copia, & iā habebatur, quod ligarent, & quia patuit aliquas ex illis inepte, aliquas prolixe, aliquas đfectiue cōpositas, aliquas ēt non expedire, noluit Clemēs, qđ cōpositio illa pcederet, sed [vt fertur] sub excōicationis pœna mādauit, qđ illas habentes inf. certos dies restituerent cameræ, vel incēderēt, vel dilacerarēt ēt easdē. Demū p peritiores fecit illas recēseri, qui aliquas & paucas in totū reseruauerūt, aliquas in totū resecarunt, aliquas mutauerunt quo ad verba, mente seruata, in aliquibus menti, & verbis detraxerunt, & addiderūt, & has licet nō sub his verbis in cōcilio publicatæ fuissēt, voluit sub noīe ꝯcilij reseruari, & multas cōstōnes vtiles addens, de q̄b. nō fuerat in cōcilio tractatū, vt de rescriptis oēs, q̄ sunt post secūdā, & de elect. oēs post primā, cū simil. fecit illas vna cū quibusdā constōnibus, quas prius ediderat sub debitis titulis cōpilari. Et [vt à dño Attrebante. audiui, qui tūc ꝯdictoriarū erat auditor] Clemēs p̄cepit illas in audiētia publicari, & ipse dñs auditor dixit, qđ inchoauit & finiuit ī audiētia publicationē illarū. Meminit tūc audiuisse, qđ Clemēs mādauerat, qđ ꝯstōnes p̄ter p̄dictas quatuor ligarēt post quatuor menses. Aliq̄ dicebāt, qđ ordinauerat eas ligare, postq̄ essēt p studia publicatæ, mortuo Clemēte, istarū ꝯstōnū hēri copia de cācellaria nō poterat, & sic tenuerunt curiales, qđ vltra illas quatuor nō ligarēt. Creato aūt dño Io. adhuc primo anno sui Pōtificatus & vltra viguit hoc dubiū. Sed q̄ q̄busdā petētib. per ipsum auditores dari in causis bñficialibus cum clausula, simpliciter & de plano. &c. interdū sic rñdit, cōstitutionē habetis, cœperūt dicere auditores palatij, qđ ipse videbat uelle, qđ constōnes ligarent. Contrarium videbatur, quia petiuerat & receperat cōstitutiones ipsas examinādas, &

† Hoc inducit Zabarella ad qōnē, an videlicet in instrīs apponi debeat locus ī quo sunt confecta, eum uideto.

1 Et qđ priuilegiū corpori iuris insertum regulariter sit ius, uide Fel. in ca. 1. extra de rescri. & ꝯ hāc glossam uide eundem Fely in c. 2. de const.

cijs & in scholis. [a] Data [b] Auinione † viij. Calen. Nouembris, [c] Pontificatus [d] nostri anno secundo.

TITVLVS I.

De summa trinitate & fide catholica.

¶ Clemēs V. in Cōc. Vien.

¶ *Fatetur concilium vnicum Dei filium in essentia Dei æternaliter subsistentem, verum corpus humanum assumpsisse de Virgine, & in eo passum, & iam mortuum lancea perforatum, approbans in hoc ordinem, quem tradidit Euangelista Io. h. d.*

CAP. I.

Fidei ca-

corrigēdas, & aliquas correxit & mutauit, vt j. tit. 1. c. vnico. Finaliter deliberauerūt auditores illā habere p constōne, de qua Papa sic dixerat, reliquas priori dubio relīquēdo. Ex his ergo concluditur pro & ꝯ, quod ligauerint, facit prædicta assertio domini auditoris, qui dicit se de mandato Clementis publicationē in audientia finiuisse: 2 & sic fuit oīs act9 legis condendæ perfectus, de quo. C. de legi. humanum. Itē cōtrarium sonat in absurdū, quod cōstitutiones, q̄ attribuuntur concilio & Clemēti, a tempore finiti concilij non ligēt infra quinquenniū, & a tēpore Clementis intra biēniū, ex quo ergo fuit cōstitutio concilij, vel Clementis. & uerbum, statuo, designat rem perfectā, de verb. sign. in his, cum cōcor. ergo ligabant post tēpus limitatum à iure. Item non apparet nec fertur, quod dñs Io. de his cōstitutionibus fecerit aliā publicationē in audientia, ergo innititur iam factæ. Sed hoc dicere multos illaqueat, & maxime pōderatis cōstōnibus de vi. & honest. cle. quīa de sepul. c. 1. de statu. mo. c. 1. đ rel. do c. 1. de pri. c. 1. p quas id tenēdo multi clerici, & infiniti religiosi ligari dicētur. Itē sonat in absurdū dicere, ꝙ ligarēt cōstōnes, quæ occultabātur. 3 Quare benignius videretur id, quod in princ. glossæ dixi, quasi his perplexitatib. pōderatis, dñs Io. hic voluerit p hoc verbū, de cetero, qđ tpe huius datæ sit ipsarū publicatio facta. Nec obstat publicatio facta tpe Clemētis, q̄a licet illas publicare fecerit, tñ illas non dedit, qđ patet, q̄a supra dr̄, ꝙ dare decreuerat, sed suū ppositū nō impleuit, qđ satisfacit. Hæc sic dicta sumātur in modum collationis, non definitionis, quam hoc casu conditor facere posset, non glossator.

a ¶ In scholis.] de his verbis dic vt sup. in proœmio Greg. in vlt glo.

b ¶ Data.] circa hanc datam vide, quod notaui in fin 6 super eius data.]

c ¶ Nouēbris.] quare mēsis iste sic denominet, dicā. j. de reliqui. & vene. san. si dominum. ver. licet igitur.

d ¶ Pōtificatus.] qui incēpit Nonis, id est, quinto die Septembris: anno domini Mcccxvi. qua die consecratus fuit Bñdictus & coronatus, licet prius fuerat electus septima Augu. Et p hoc patet, ꝙ tardauerat mittere constitutiones has fere per xiiij. menses post coronationem, & hæc est causa, quare superius se excusauit. Io. And.

2 An credatur doctoribus aliquid de facto allegantib. p̄ser tim consuetudinē, pulchre Rochus đ Curte in nolabī libus c. fin. de consuet. Font.

3 Placet Pano. nisi exprimat, statim ligēt. Fe.

DE SVMMA TRINITATE. & fide catholica.

[Circa rubricas huius uoluminis nō continuādas, repete, quod not. eod. tit. lib. 6. quod etiam hic fortius locū hēt, cum hoc uolumen nō emanauerit sub nomine libri, ut in pœmio dixi. Et licet hac ratione uiderētur constitutiones Gregorianæ compilationes, & Sexti allegandæ in hoc uolumine secundum suas materias, prout sup. & infra. omnes tamen allegabo. ut supra, ex quo in altera illarum compilationum hæc inseri non mandatur. Io. And.



Idei catholicæ.] Prima glossa sufficere pt: p casus figuratione. No. quod Ecclesia dicit mater nostra, scilicet: ratione principij institutionis, nā uberibus suis nos nutrit. 2. quæst. 2. ad Romanam 2. & in ea renascimur.

nascimur per baptismum, & sacramẽtum, 12.q.2.qui abstulerit. No.ꝙ confessio fidei dẽt esse firma.in ver. firmiter, & aperta.in verbo, aperte. Ad primũ, eo.tit. firmiter. Ad secundum, est illud ad Ro.x Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutẽ ad hoc 11.q.3.nolite.

tholicæ a fundamento [b] præter quod [teste Apostolo [c]] nemo potest aliud ponere, firmiter inhærentes, aperte cum Sancta matre Ecclesiæ confitemur, vnigenitum [d] Dei Filium [e] in his omnibus, [f] in quibus Deus

1.Cor.3.

Zabar. Nota, quòd statim tempore conceptionis Chri, fuit perfectus homo, & fuit anima rationalis sibi infusa: quia fuisset incongruum Filiũ Dei assumpsisse corpus nõ formatũ; pro hoc facit glo. in verbo, vnigenitũ & allegat Aristotelẽ in 1.Physi. vbi dicit, Frustra fit per plura, quod põt fieri per pauciora, In alijs autem à Christo non infunditur anima statim cum fit cõceptio, sed oportet ꝙ prius recipiat fetus alimentum, & quod recipiat suam dilationem, & extensionem membrorum, vt sic disponatur ad animã recipiendam. Et dicitur, quòd in femina expectatur per 80.dies a conceptione embryonis, in masculo vero 40.dies, vide gl. in verbo, vnitas. Et in Decreto 5.d. §.1. in glo.fi. No. Corpus Christi erat passibile, quare poterat pati frigus, calorẽ, famẽ, sitim, & oẽs alias pęnalitates humanas, præter ignorantiam, & peccatũ, & si ipse non fuisset mortuus in Cruce, ad vltimum senio defecisset. De hoc habetur in gl. in verbo passibile. præsentis decr.

(Prima gl. summat, & diuidit.)

a ¶ Fidei catholicæ.) Summa huius Concilij hæc est; Fatetur cõcilium. Vien. Dei filiũ in essentia Dei æternaliter subsistentem, verum corpus humanum assumpsisse de Virgine, & in eo passum, & iam mortuũ lancea perforatum approbans in hoc ordinem, quẽ tradidit Euangelista Io. Secundo reprobat, & hæreticã & iudicat doctrinã, quæ hẽt ꝙ substantia animæ rõnalis seu intellectiuæ, vere & ꝑ se humani corporis nõ sit forma. Tertio asserẽs cõfitẽdũ vnũ baptisma, sicut vnum Deũ, & vnã fidẽ, approbat opinionẽ, quæ hẽt ꝑ illud cõferri ẽt paruulis, quo ad habitũ informãtẽ gratiã & virtutes. Partes patent. Scđa: ibi, [Porro.] Tertia. ibi. [Ad hoc.] Itẽ hęc prima pars facit tria, primo fatetur æternam diuinitatem Christi: Secũdo veram humanitatem ipsius: Tertio ipsius passionem, & mortem, & figuram inducẽs ordinem approbat, quẽ de plagis Christi ponit Euangelista Ioannes.

b ¶ Fundamento. quod est Christus.

c ¶ Apostolo.] 1.ad Corinth.3.& concor.1.q.1.cum Paulus.de presby.non bap.c.fi.

[Gl. seq probat per rationem Anselmi, Dei filiũ vnigenitum,]

d ¶ Vnigenitũ.] vt dixit Anselmus: In sancta Trinitate quantumlibet paruum inconueniens est impossibile: sed si pater alium filiũ genuisset, ille per oĩa similis esset iã genito filio: & cũ iã genitus filius sit verbum, reliquus esset verbũ. & sic essent in deitate duo verba: sed cum vno Dei verbo omnia perfectissime dicantur & creentur, aliud superfluum & nugatorium fuisset, nam duorum ad idem suffragantium, quorũ vnum sufficit, alterum superfluũ est, quod non est in deitate possibile, & Philosophus 1.Physicorũ. Frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora. Io. And.

1 Ad hæc gl. vide Magist. & ibi Theol. Schol. lib.4. sen.d.8.& B. Tho.1.par.in multis quæstionibus.

e ¶ Filium.] de Spiritu Sancto, & eius æterna processione, sup.eo. fideli, lib.6.

f ¶ Omnibus.] per hoc 1 cõprehendit immensitatem incomutabilitatẽ, incõprehẽsibilitatẽ, oĩpotentiã, & ineffabilitatẽ. Itẽ essẽtiã, substãtiã, seu naturã, de his oĩb. sup. eo. firmiter in prin. Et in diuinis hæc tria vltima repetũꝰ ad maiorẽ expressionẽ. Si.n. ad diuinã essentiam habeat respectus quasi mathematice, i. abstracte, non reducta cõsideratione ad personas, sic est essentia. Si cõsideret cõcrete habito respectu ad personas, sic est substãtia, quia in qualibet persona substat, & est tota, s̃. eo. damnamus, ver. nos aũt. Si vtroque modo, quasi in cõsideratione vniuersali, sic est natura, q̃a naturale est diuinæ essẽtię qđ sit vna, & ꝙ in ea sint personę, simplex tñ ẽ impartialis & ĩdiuisibilis.

pater existit [g] vna cum patre æternaliter [h] subsistentem, partes nostræ naturæ simul vnitas [i] (ex quibus ipse in se verus Deus existens, fieret [k] verus homo) humanum videlicet corpus passibile, [l] & ani-

g ¶ Existit.] dãnati sunt ergo Bonosiani, 2 qui Christum dicebant non propriũ, sed adoptiuum filiũ Dei 24.q.3. quidam. ver. Bonosiani. & de hoc de cele. mis. in quadam.

2 De horum damnatione frequens fit mentio ab Inn. Papa 1. episc. 21.& 22.

[Glo. seq. ponit errorem Arianorum, & ipsorum motiuum, cui respondet.]

h ¶ Æternaliter.] Ariani 3 negauerũt filiũ coęternũ patri. 15.dis. c.24.q.3. quidã, ver. Ariani. & arguebant sic. omne qđ natum est, principiũ habet: ergo filius qui natus est, principiũ habuit, & esse cœpit. vñ dicebat Arianus si filius est, natus est: si natꝰ est, ergo tps fuit, ꝙ nõ erat filius. Sed ut ɔ̃ eũ dicit Ambrosius li. 1. de trin. c.5. idem posset dicere de Deo, ꝙ si cœpit esse pater, ergo primo fuit Deus, quã pater, & fuit tps, quo nõ erat pater: sed cũ ex hoc sequeretur eũ mutabilẽ primæ generationis accessione mutatum, hoc dicere amentia est: semper n. fuit pater, semper & filius: nã ex vi correlatiui, posito uno ponitur & reliquũ Dicebat ergo Aug. lib. de fide ad Petrum ca.2. si Dei filius virtus & sapiẽtia Dei est, nec vnquam fuit Deus sine virtute & sapiẽtia: Dei ergo filius coæternus est Deo patri. Primũ probat Apost. 1. ad Cor. 1. & hr̃ 37. dist. §. hinc ẽt. Ergo dicit Greg. & Augu. ꝙ sicut splendor, qui gignitur ab igne, coæternus est illi, & esset coæternus, si ignis esset æternus: sic est intelligẽdũ ex Deo natũ esse sempiternum, ut sit patri filius coæternus & hoc ꝓsequit̃ magister sñiarũ. lib. 1. d.9.

3 De Ario & eius cõdamnatione facta in Conc. Nicæ. uide latissime per Nicepho. li. 8. hist. Eccle. ca.5.& multis seq.

i ¶ Simul vnitas.] dicunt theologi 4 quod in instanti conceptionis perfectus fuit hõ, & fuit anima rationalis infusa, tum ꝑꝑ infinitam virtutem agentis. s. Spiritus Sancti, tum quia incongruum fuisset filium Dei corpus assumpsisse nisi formatum. In alijs autem nõ infunditur nisi organizato embryone, & bene habilitato ad ipsam recipiendam. de hoc 32.q.2. quod vero, quod dicunt quidam fieri per differentiam sexuũ a 40. uel 80. die a conceptione embryonis, de hoc 5. dist. §.1. de purifi. post partum c. vnico.

4 Vide Magi. & Theolog. lib. 3. sen. di. 2. & B. Tho. 3. p. q.6. arti. 3. & 4.

k ¶ Fieret verus hõ.] cõcor. s̃. eo. firmiter. ver. & tãdẽ, ibi, uerus hõ factus est, & cõsidera uerba: non. n. fuit Christus cõpositus ex deitate & humanitate, nã simplicitas deitatis nullã recipit cõpositionẽ ut ibi satis no. in prin. Et qđ ibi dr̃, Chr̃m fuisse cõpositũ: verum est respũ humanitatis, q̃ fuit cõposita ex aĩa rõnali & humana carne, ut ibi, & hic, & s̃. de hær. cũ Christus, & uide quod no. de conse. dist.2. hoc est qđ dicimus.

[Glo. seq. primo exprimit qũo corpus Christi fuit passibile. Secundo, quare, tres causas reddens.]

l ¶ Passibile.] in tantum, ꝙ ut dicit Aug. omnes defectus 5 nostros assumpsit filius Dei præter ignorãtiã & peccatũ, de hoc 3. sen. 15. dist. licet igitur in assumptione sui ipsius caro fuerit a Spiritu Sancto ab oib. reliquijs peccati mundata; 6 unde Angelus ad Virginẽ, Luc. 1. Spiritus Sãctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ꝙ ex te nascet̃ sanctũ, vocabitur filius Dei. tñ vt dicit ipse Aug. Si in cruce mortuus non fuisset, ad vlti. senio defecisset. frigus ergo, calorẽ, famẽ sitim, & alias humanas pœnalitates pati poterat, & sic habuit corpus passibile. Fuit autẽ hoc

5 Vide Beat. Tho. 3. p. q. 14. & 15. vbi plene.

6 Expone sano modo, quia data immunitas & præter nitus liberum

mam [a] intellectiuam, seu rationalem, [b] ipsum corpus vere per se, & essentialiter informantem, assumpsisset ex tempore [c] in virginali [d] thalamo, [e] ad vnitatem suæ hypostasis [f] & personæ. Et quod in hac assumpta natura, [g] ipsum DEI verbum pro omnium [h] operanda salute, non solum affigi Cruci, [i] & in ea mori [k] voluit; sed etiam emisso † iam spiritu perforari lancea sustinuit latus suum, vt ex inde profluentib. [l] vndis aquæ [m] & sanguinis, formaretur vnica & immaculata, [n] ac virgo sancta mater Ecclesia coniunx Christi. Sicut [o] de latere primi hominis soporati [p] Eua sibi in coniugium est formata: [q] vt sic certæ figuræ primi, & veteris Adæ (qui secundum Apostolum [r] est forma futuri) in nostro nouissimo Adam, id est, Christo veritas respon-

congruum, ꝙ nr̄os defectus assumeret ꝑ ꝑiustitiā satisfactionis, q̄ pro nobis faciendā assumpserat, vt ꝓ nobis perfecte satisfaceret per pęnalitates carnis nr̄ę Itē propter fidem incarnationis, sine his. n. pęnalitatib humana natura hoībus no. non fuisset. Item propter exemplū patiētię nobis præbendū ad tolerādas pęnalitates carnis humanę

a ¶ Animum.) nō spiritum vitalem tm̄. de celeb. Mis. in quadam, vbi plurib. auctoritatib. probatur quod hic de vera anima dicitur.

b ¶ Rationalem.) nō dicit sensitiuam, vel vegetabilem tātum, de quibus ī. in parte proxima dicetur.

[Glo. seq. præmittit de duplici annorum cōputatione, & quærit quare & solutionem eiulat, deinde soluit.]

† Vide Guidonē Carmelitā ī summa de hæresib. tit. de hæresibus. Petr. Io. & eius sequaciū, &c.

c ¶ Ex tēpore.) quòd tempus satis notum est. Et ab hac incarnatione cōputant quidam annos Domini 23. d. in nomine Domini in prin. alij à natiuitate, & de hoc in Spc. de instr. edi. i j. col. Dubitari 1 posset de tempore incarnationis quare tunc, & non prius, vel tardius: canonistę dicūt, satis esse dicere cum Paulo. O altitudo diuitiarū &c. ad Rom. 11. in fi. de pœnit. dist. 4 si ex bono. circa prin. vers. cur ergo. nam & in potestatis miserētis est qn̄, & quantum misereri velit. facit de pœn. d. 2. si. n. inquit: vltra mediū, ver. sicut, & quod no. qui cle. vel vo. c. 2. Dicunt tm̄ theologi, ꝙ certū est non fuisse cōueniens ante peccatū Deum incarnari, cū opus incarnationis principaliter ordinetur ad abolitionē peccati, vt dr̄ Luc. 5 Non sanis, sed infirmis opus est medico: nec venit vocare iustos, sed peccatores, 2. q. 1. multi. de pæn. d. 1. libenter. Item nec fuit conueniens statim post peccatū Deū incarnari, cū em̄ ex superbia peccatū prouenisset, sic liberādus erat hō, vt humiliatus recognosceret se liberatore īdigere, ꝙ magno cōsilio Dei actū fuit, vt cognita sui infirmitate hō clamaret ad medicū, & grã posceret auxiliū. Ad finem vero sæculi non debuit differri, vt de imperfectione humanæ naturæ per incarnationē perueniretur gradatim ad perfectionē gloriæ in fi. sęculi. Itē fuit ęquū post datā legē Mosaycā, & propheticā, q̄ multi spernebāt, iustificari Deo genus humanū per incarnationē, & tp̄s grãæ, quod si dilatū fuisset ad finē sęculi, forsan reuerentia, & notitia Dei, & morum honestas in terris fuisset abolita, fuit ēt hoc cōueniens ad manifestandā diuinā virtutē saluantē per fidē præteriti, præsentis, & futuri, vt no. Ber. sup eo. tit. super rubr.

1 De hac dubitatione vide omnino B. Th. 3. p. q. 2. a. 5. & 6. vbi plenissime.

(Gl. seq. quærit quare de Maria voluit incarnari, & non de alia, & tres rationes reddit.)

d ¶ Virginali.) quare de Maria Virgine, & non de alia voluit incarnari? Dn̄t sancti, ꝙ sicut ex superbissima natus est morbus, sic ꝑ cōtrariū ex humilima inchoari debuit medicina, vnde verso noīe Euæ, ipsi virgini dictū est Aue. Luc. 1. Itē sicut ad summā humilitatē Dei filius voluit incarnari, sic summe humilē eligere voluit, in qua & à qua tāta dēret humilitas īchoari: vñ ipsa ī cātico suo dicit ibidē, Respexit dn̄s humilitatē ancillę suę. Tertio, qa (vt q̄dā refert historia 2) prima ipsa fuit, q̄ virginitatē Deo obtulit, vñ qa nouum doni genus obtulit, nouo & inaudito dono debuit honorari. In coniugium autem Ioseph consensit instinctu Spiritus Sancti ad celandum myste-rium, quòd dic, vt 37. q. 2. c. 3. ver. fi. & c. inuenta.

2 Vidē B. Aug. in li. de S. Virginitate. c. 4. & B. Th. 1. p. q. 28. ar. 4.

e ¶ Thalamo.) id est in cubiculo, vel vtero.

f ¶ Hypostasis.) Græci eo modo vtūtur hoc nomine hypostasis, 3 quo nos vtimur hoc nomine persona, de hoc nomine 1. sen. 23. & 25. si. hypostasis aūt componitur ab hypos, qđ est sub, & stasis quod est status, vel stās, & dr̄ hypostasis substātia intellectiua, siue forma, s. primordialis materia, & dr̄ quasi substās, qa hēt substare oībus accidentibus, & oīa accidentia ad se recipit, à nullo tamen informatur secundum Hug.

3 Vide B. Th. 3. p. q. 2. ar. 3. vbi plene de hypostasi.

Gen. c. 2.

g ¶ Natura.) s. vera humana. Io. And.

h ¶ Omnium.) quo ad sufficientiam, sed quo ad efficaciā pro prædestinatis tm̄ ad hoc de conse. d. 2. semel. a

Rom. 5.

[Glo. seq. de cruce tria præmittit, ponēs quatuor quare Christus Crucis mortem elegit, subdens de quadruplici specie lignorum ipsius.]

i ¶ Cruci.) In huius passionis memoria videmus in singulis particularib. ecclesijs depictam crucem in altum erigi, celebramus etiā festum inuentionis ipsius de cōse. d. 3. Crucis. Dicit Aug. Crux quę erat supplicium latronū, nunc transit ad frōtes Imperatorū: si tantū honorem Deus cōtulit supplicio suo, quantū conferet seruo suo? Inter alia fuit quadruplex causa quare Christus Crucis 4 mortem elegit Primo, vt in illa pendens in aere se inter Deum, & hominē mediatorem ostenderet, & sic no. 1. ad Timot. 2. & 10. distin. quoniā Secundo, vt damna, quæ obuenerant per lignum primis parentibus vetitum, per lignū Crucis restauraret. Tertio, vt diabolum, qui per lignū vincebat, per lignum superaret, & hęc duo Greg. exprimit in pręfatione de Cruce, Qui salutem humani generis &c de qua, de conse. d. 1. inuenimus, & inf. de reli. & vene. san. si Dn̄m ante mediū. Quarto, vt euidēter ondėret, pro quib restaurādis patiebatur, s. pro superis angelorū ruinis replendis, pro iustis de limbo educendis, & pro amicis colligendis, & adiuuandis, pro inimicis reconciliandis. Primū designatur per brachiū superius. Scd̄m ꝑ inferius. Tertiū ꝑ dextrū. Quartū ꝑ sinistrū Fertur ēt Crux quatuor genera lignorum habuisse, s. cedrum in stipite: palmam in palo per longū: cupressum in ligno ex transuerso, oliuam in tabula super Crucem loco quarti brachij, & datur versus.

4 Plures cās cur Christus mortem Crucis pati debuerit, refert B Th. 3. q. 46 art. 4.

Ligna Crucis, palma, cedrus, cupressus, oliua.

Et quomodo proprietates lignorum bene conueniāt instant theologi, quod omitto.

K ¶ Mori) de conse. d. 2. timorem.

l ¶ Profluentibus.) separatim de hoc de conse. dist. 2. cap. 1.

m ¶ Aquæ.) & fuit vera aqua, de quo satis de cel. Mis. in quadam, & fuit aqua regenerationis, & sanguis redemptionis, vt ibi.

n ¶ Et immaculata) ad Ephesios. 5. ante finem.

o ¶ Sicut) ponit figuram, quam etiam inducebat Hos. de cele. Mis. in quadam. ver. per hoc.

p ¶ Soporati) ergo dormitio Adæ, & mors Christi cōueniunt in figura, sicut conueniunt in figura vigilās & viuēs, si de lattere ergo viuētis debuisset formari cōiūx, ecōtra de latere vigilātis fuisset Eua formata.

q ¶ Formata.) Gen. 2.

r ¶ Apostolum.) ad Rom. 5. post medium.

(Gloss.

deret. Hæc est, inquam veritas illius prægrãdis aquilæ vallata testimonio, quã propheta vidit Ezechiel [a] animalibus ceteris Euangelicis transuolantem B. Ioannis videlicet Apostoli, & Euangelistæ, qui Sacramenti huius rem gestã narrans, & ordinẽ in Euãgelio suo, dixit: [b] Ad Iesũ autem cum venissent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura, sed vnus militum lancea latus eius aperuit, & cõtinuo exiuit sanguis, & aqua: & qui vidit, testimonium perhibuit, & verũm est testimoniũ eius: & ille scit, quia vera dicit, vt & vos credatis.

¶ Nos igitur ad tam præclarum testimoniũ ac sanctorum [c] Patrũ & Doctorum [d] communem sententiam Apostolicæ considerationis (ad quam duntaxat [e] hæc declarare pertinet) aciem conuertentes, sacro approbante Concilio: Declaramus, prædictum Apostolum, & Euangelistam Ioannem rectum in præmissis factæ rei ordinem tenuisse: narrando, quod Christo iam mortuo vnus militũ lancea latus eius aperuit.[f]

¶ Reprobat, et hæreticã iudicat doctrinã, quæ habet, quod substãtia animæ rõnalis seu intellectiuæ, vere & per se humani corporis non sit forma. Io. And.

¶ Porro [g] † doctrinã om-

[Gloss. seq. exponit secundum Greg. figuras quatuor Euangelistarum.]

a ¶ Ezechiel.] 1.c. & 17. in prin. Io. Gregorius in 4. hom. super Ezechielem de visione quotuor animalium habẽtium facies diuersas, s. hominis, leonis, bouis, & aquilæ. dicit, ꝙ iure per hominem figuratur Matthæus, quia cœpit ab humana generatione. Marcus per leonem: quia cœpit a clamore in deserto. Lucas per vitulum: quia cœpit a sacrificio. Ioan. vero digne per aquilam: quia cœpit a diuinitate Christi. Sicut enim aquila cunctis auibus altius volat, & irreuerberatis oculis solis radios ĩtuetur; sic iste altius ceteris ascendit, qui dicens, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deũ, & Deus erat verbũ: dum in ipsam diuinitatis substantiam intendit, quasi more aquilæ oculos fixit in solem.

a De materia huius gl. plene Cassaneus in catalogo gloriæ mundi par. 4. consideratione 35.

Ezech. c. 1.

Io. c. 19.

b ¶ Dixi.] 19. dist. c. 1. ad finẽ. Et ad litterã hic ponit textus Euãgelij, quem glossare non est meum.

c ¶ Sanctorum patrum.] s. August. super Ioan. serm. 120. & 15. de Ciuita. Dei c. 26. ipse & Amb. super epistola ad Rom. & Theophyl. super Io.

d ¶ Doctorum.] Thomæ 3. parte. q. 62. art. 5. Io. Scoti. super 4. sent. Fertur etiam quod tempore Concilij congregati fuerunt ad hoc Theologi Doctores per Clementem, qui hoc tenuerunt.

e ¶ Duntaxat.] de bap. maiores, in prin. cum suis cõcor. Non obstat 79. dist. c. 2. vt ibi not.

[Glo. seq. ponit litteram antiquam, & decisionis causam, & illam exponit. Secundo quærit quæstionem fortificat, & illam tripliciter soluit.]

f ¶ Aperuit.] sequebatur in constitutione Concilij etiã correcta, & in audientia publicata, vt dixi in procemio. ꝙ textus Matthæi, qui dicebatur in quibusdam libris antiquis, sub alio ordine hoc narrare per Anticipationem intelligi, & exponi debebat: Et hoc remouit Ioannes forte ex eo, ꝙ ille textus in Matthæo communiter non habetur. Et anticipatio dr̃ ab ante & capio, cum, s. ante capitur, vel ponitur postponẽdum, sup. de rescrip. causam. Sed quæritur quid valet ad fidem hoc disputasse, quod hic dr̃ de hoc ordine? Sine dubio coniux Christi Ecclesia, quæ regenerat a Deo genitos, ita formari poterat per plagam, & vndas fluentes Christo viuente, sicut Christo mortuo: nec in hoc disputatio hæc respicit finem. Sed opinio hic damnata detrahit miraculo, euidentius enim fuit miraculum hoc de corpore mortuo, quam de viuo manasse. Item detrahit figuræ hic positæ, vt supra dixi. Item detrahit fidei Ioã. Euangelistæ, qui vltimus Euangelium suum scribens notabiliter expressit hunc ordinem, & his respectibus Conciliũ hunc ordinem approbat.

g ¶ Porro.] Secunda pars, quæ duo facit: Primo quandam opinionem reprobat: Secundo illam pertinaciter tenentes hæreticos iudicat.

¶ Porro.] Casus. Hæc est secunda pars in qua tangitur, ꝙ dicebãt aliqui aĩam intellectiuam, seu rationalẽ, seu substantiam aĩæ rationalis non esse formam vere, & per se humani corporis. Et opinionem istorum sic dicẽtium dicit Clemens erroneam, & ꝯ veritatem, & dicit eos esse hæreticos, qui talem opinionem pertinaciter sustinere voluerint. [Porro.] pro sed, sed nos reprobamus omnem doctrinam, id est, reprobamus omnes, qui dant talẽ doctrinam asserentem, id est, affirmãtem, temere, id est, fatue, aut ẽt non solũ reprobamus doctrinam, vel positionem asserentem, sed ẽt vertẽtem in dubium, id est, reprobamus illos, q dubitant, ꝙ substantia animæ rationalis seu intellectiuæ, non sit forma vere ac per se humani corporis: talẽ opinionem reprobamus, vt erroneam ac veritati inimicam, & fidei catholicę: diffinientes, id est, determinantes, s. nos Clemens, vt veritas fidei syncæræ, i. integrę nota, i. manifesta & cognita sit cunctis, id est, omnibus hominibus, ac etiam ne subintrẽt aditus vniuersis erroribus: quod si quis deinceps, i. amodo præsumpserit asserere, id est, affirmare; defendere, seu tenere pertinaciter, quod anima rationalis seu intellectiua non sit forma humani corporis per se, & essentialiter, talis sit censendus, id est, iudicandus tanquam, id est, sicut hereticus. Not. quod ista dictio, pręcludatur, sup. posita, est composita de præ, & cludo, cludis. Vnde antiqui dicebant cludo, cludis, sed moderni dicunt claudo, claudis. Et potest componi secundum antiquitatem concludo concludis, excludo, excludis, & præcludo, præcludis. Et quod dr̃ in tex. præcludatur aditus, id est, claudatur introitus seu via, ne de cetero homines dicant illam falsam opinionem. Et nota super dictione, porro: quod porro est aduerbium ordinis, id est, consequenter. Porro etiam dicitur certe, vel valde, vel longe, vel sed, vel vtique. Not. in verbo pertinaciter, quod pertinax, cis, penultima correpta, sed producta in genitiuo omnis generis, id est, valde, vel imprudenter, & sine verecundia tenens, durus, perseuerans in sua opinione, impudens, constans irreuocabilis, indocilis, obstinatus. Nam pertinax nullo modo vult doceri, sed semper putat habere saniorem intellectum, ideo dicitur indocilis. Inde pertinacitas, tis, id est, assiduitas, perseuerantia, impudentia: idem & pertinacia, ciæ, & secundum Papiam perseuerantia est in virtute, pertinaciam malo. Nota verbum temere, quod est in principio temere aduerbium est, id est, præsumptuose, stulte, sine causa sine consilio. Item verbum deinceps exponas, id est ab hodie in antea. & est aduerbium temporis, vel ordinis, & desinit in ps, & vt dicit Huguitio, componitur a de, & incepto. Nota, quod veritas debet esse syncera, id est, non inuoluta, de sẽten. excom. a nobis 2. Et quid sit veritas, not. Archi. eod. tit. cap. vnico, libro 6. & de consecra. dist. 2. corpus. Nota in verbo, pertinaciter, quod sola pertinacia est, quæ facit hominem hæreticum, de quo in gloss. Fran. Zab.

† Vide cõcil. Lateranẽsi sub Leone X. sess. 8. in decreto ĩcip. Apostolici regiminis.

a. ¶ Posi-

a ¶ Positionem.] vtunt theologi, & artistæ hoc verbo, quo etiam nos vtimur, de confes. c. 1. vbi de hoc satis libro 6. fatetur autem quis, & credit id, quòd ponit, de iureiur. c. vlt. eo. lib.

b ¶ In dubium.] de hæreticis, dubius.

[Gl. seq. primo excludit aīarū dubium, declarans quare de ista dubitat. Secundo probat opinionē hic approbatā tribus rōnibus, exptimēs duo propter quæ contraria opinio est hæretica. Tertio respondet ad quatuor rationes opinionis contrariæ.]

nem seu positionem [a] temere asserentem, aut vertētem in dubium; [b] quod substantia animæ rationalis, sen intellectiuæ, [c] vere ac per se humani corporis non sit forma: velut erroneam, ac veritati ca-

c ¶ Intellectiuæ.] de sensitiua enim, & vegetatiua non fuit opinio: sensitiua enim, qua sentimus p sensus corporeos, certū est ꝙ corrumpitur corpore corrupto: & sic nō pōt dubitari quin sit corporis forma. Idem de vegetatiua, qua vegetamur, nutrimur, & augm̄ sumimus. In prima cōicamus brutis, in secunda ēt plantis. Sed de intellectiua, [1] vel rōnali fuit ɔ̄ria opinio, quæ præcipue fundabatur super rōne prædicta. Cū em̄ vniri, nō dico accidentaliter, sed per se, & essentialiter sit insepatabiliter vniri: ergo forma non pōt esse sine materia propria, sed aīa intellectiua cum sit incorruptibilis remanet corrupto corpore, corpori non vnita: ergo non vnit̄ corpori, vt forma p se, & essentialiter. Sed anteq̄ huic inductioni rn̄deam, est sciendū ꝙ opinio hic approbata, pro qua facit de celebr. Mis. in quadā. sic probatur ꝭm Philosophum 8. Metaph. Dr̄ia sumitur a forma rei, sed dr̄ia constitutiua hoīs est rōnale, quod de homine dr̄ rōne animæ intellectiuæ. ergo ipsa est hominis forma. Item demonstratur ex rōne speciei humanæ: natura em̄ rei ostenditur ex ipsius operatione: propria vero operatio hoīs, in quantum homo, est intelligere: oportet ergo, ꝙ sortiatur speciem ꝭm illud, quod ipsius operis est principium: sortitur autem speciem vnumquodque per propriam formam, ex quo relinquitur, ꝙ principium intellectiuum, vel aīa intellectiua sit ꝓpria hoīs forma. Sed aduertendum, ꝙ quanto forma est nobilior, tanto plus dominatur materiæ corporali, & minus ei immergit̄, & plus eam excedit sui virtute, vnde anima vegetabilis, plus quam forma metalli, sensibilis plus quam vegetabilis: intellectualis ergo in nobilitate vltima in tantum excedit in homine materiam corporalem, ꝙ habet aliquam operationem & virtutem, in qua corporalis materia non cōicat: quæ virtus dr̄ intellectiua. Demonstrat ēt id Aristo. 2. de anima, quia id quo primum aliquid operatur est forma illius, cui operatio attribuitur, sicut quo primo sanatur corpus est sanitas, quo primo scit aīa, est sciētia, sanitas ergo est forma corporis, & sciētia forma est animæ ad corporis vnionem. Secundo inducebat id, qđ dicit Philo. 3. de anima, anima ergo est forma corporis, & sciētia est forma animæ. Certum est autem ꝙ primum, quo viuit corpus, est anima, & cū vita manifestetur ꝭm diuersas operationes in diuersis gradibus viuentium, id quo primo operamur vnumquodque illorum operum vitæ, est anima. Anima enim est quo primo nutrimur, sentimus, & mouemur secundū locum, ergo similiter id quo primo intelligimus, siue dicatur intellectus, siue anima intellectiua, est forma corporis. Et hoc negans oportet, ꝙ inueniat quomodo ista actio ei conueniat, experitur em̄ quisquis seipsum esse, qui intelligit. Attribuitur autem actio alicui tripliciter, vt patet 5. Physico. aut secundum se totum, sicut medicus sanat, aut secundum partem, sicut homo videt per oculum, aut per accidens, sicut dicimus, ꝙ album ædificat, quia accidit ædificatori esse album. Cum ergo dicimus Andream intelligere, certum est hoc sibi non attribui, per accidens cum hoc in quantum est homo de ipso essentialiter prædicetur, ergo aut oportet dicere, ꝙ intelligat secundum se totum, ꝙ etiam posuit Plato dicens hominem esse animam intellectiuam, aut dicere oportet, ꝙ intellectus sit pars ipsius animæ, primum stare non pōt, qa idem ipse homo est, qui percipit se intelligere, & sentire: sentire vero non pōt sine corpore, vnde oportet animam sensitiuam esse aliquam hoīs partem, relinquitur ergo, ꝙ intellectus quo Andreas intelligit, sit pars ipsius Andreæ, ita ꝙ intellect⁹ aliquo modo ipsi corpori vniatur. Et licet aliq dixerint hāc vnionē esse per speciē intelligibilem: quæ duplex habet subiectum intellectum possibilē, & phantasmata: alij, ꝙ intellectus, vt motor vnitur corpori, quod vanum esse patet multis rationibus, & istæ duæ sufficiant. Intellectus non mouet corpus nisi per appetitum, cuius motio præsupponit operationem intellectus. Non ergo ideo intelligit A, quia mouetur ab intellectu, sed potius ecōtrario, quia intelligit, ideo ab intellectu mouetur, concludit ergo, ꝙ vnitur vt essentialis forma. Item si anima intellectiua se haberet vt motor, certum est, ꝙ nauis potest esse sine nauta, qui se habet ad eam, vt motor, ergo etiam posset esse ꝙ Christus corpus humanū sine anima assumpsisset, quod est ɔ̄ fidem sup. eod. cap. & sup. eo. firmiter. Cum ergo principaliter incarnatio ordinetur ad salutem animæ, inutilis fuisset incarnatio, si anima non esset essentialis corporis forma. Et per hoc vides rationem quare opinio hic damnata iudicatur hæretica, quia est ɔ̄ fidem incarnationis. Est ēt contra fidem resurrectionis, habet enim fides ꝙ resurgemus cum corporibus, quæ nunc gestamus, vt patet eo. ti. c. firmiter, in fi. 1. partis, sed si anima non esset essentialis forma corporis, ad quid resurgerent corpora, non videmus. Tenentes opinionem hic reprobatam, primo inducebāt, qđ in principio dixi. Ad qđ rn̄detur, ꝙ secūdum se conuenit animæ corpori vniri: secundum se conuenit corpori leui sursum esse, & sicut leue manet cum a loco proprio fuerit separatum cum aptitudine, & inclinatione ad propriū locum, ita anima humana manet in suo proprio esse cum fuerit a corpore separata habens aptitudinem, & inclinationē naturalem ad corporis vnionem. Scđo inducebāt, qđ dicit Philosophus 3. de aīa, ꝙ intellectus est separatus, & ꝙ nullus corporis est actus, ergo non vnitur corpori, vt forma. Sed dic, ꝙ Philosophus intelligit separatum, qa intellectus non est virtus alicuius organi corporalis, sicut virtus visiua oculi, constat etenim ꝙ intelligere non est actus, qui posset exerceri per aliquod organum corporale sicut visio, sed est in materia in quantum ipsa anima cuius est hæc virtus, est hominis forma, & terminus generationis humanæ. Et ꝙ sit in materia probatur 2. Physic. quia homo generat hominem, dr̄ ergo aīa intellectiua separata secūdū virtutē intellectiuam, quę non est alicuius organi corporalis. Et sic etiam rn̄detur ad id quod tertio dicebant, quod si intellectus vniretur corpori, vt forma, cum omne corpus habeat determinatā materiam, sequeretur qđ intellectus haberet determinatam materiam, & sic non esset cognitiuus omniū, quod est ɔ̄ rōnem intellectus. Sed dico, quòd hoc procederet si virtus intellectiua esset actus organi corporalis, fateor em̄ quod actus illos, uisus cum oculo, tactus cum manu, & similes bene oportet limitari ex materia, sed cum aīa intellectiua his organis nō utatur, limitationi non subiacet. Dicebant quarto, qđ cū aīa sit qd subsistens, & hēat esse secundū se, ergo alterius forma esse non pōt, quia forma dat aliquid esse, & sic esse formæ non est ipsius formæ secundum se, anima ergo intellectiua habens esse suū, & suū subsistens, non unitur corpori, ut forma. Ad quod rn̄detur, qđ anima intellectiua illud esse in quo subsistit, cōicat corporali materię ex qua materia, & anima intellectiua fit unū, ita qđ illud esse qđ est totius compositi. est etiam ipsius animę, quod non est in alijs formis, quæ non sunt subsistentes. Et propter hoc anima humana remanet in suo esse destructo corpore, non aūt aliæ formæ. Curiosus, qui hoc

1 De materia hui⁹ glossæ uide plenissime B. Tho. citatum ēt I fine glossæ par. 1. qō. 76. artic. 1. & ibidem Caietanum.

Actio alicui tripliciter attribuitur.

Respōsio ad quatuor rōnes opinionis cōtrarię.

tholicæ [a] inimicam fidei prædicto sacro approbāte concilio reprobamus. Diffinientes, vt cunctis nota sit fidei syncerę veritas, ac præcludatur vniuersis erroribus additus, nec subintrent, quod quisquis deinceps asserere, defendere, seu tenere pertinaciter [b] presumpserit, quod anima rationalis seu intellectiua non sit forma corporis humani per se & essentialiter, tamquam hereticus sit censendus.

¶ *Asserens confitendum vnum Deum, & vnam fidem, approbat opinionem, quæ habet, per illud conferri etiam paruulis, quo ad habitum, informantem gratiam & virtutes. Ioa. And.*

¶ Ad hoc [c] † baptisma vnicum [d] baptizatos omnes in Christo regenerans, est (sicut vnus [e] Deus [f] ac fides vnica) [g] ab omnibus fideliter confitendum. [h] Quod celebratum in aqua, [i] in nomine [k] patris, & filij, & spiritus sancti, credimus esse tam adultis, quam paruulis communiter perfectum [l] remedium [m] ad salutem.

¶ Verum, quia quantum ad effectum baptismi in paruulis, repeiuntur doctores quidam theologi [n] opiniones [o] contrarias habuisse: Quibusdam ex ipsis dicentibus, per virtutem baptismi paruulis quidem culpa remitti, sed gratiam non confer-

† al. Ad hęc.

hoc plenius disquerere vellet, videat in summa San. Th. p. 1. q. 76. in prin. Io. And.

a ¶ Catholicæ.] fidei, quod sequitur, & postpositū fuit vt euitaretur hiatus, quod proprie in Rhetorica dicitur eum vocalis eadem sequitur vocalem.

Pertinax qs dicitur.

b ¶ Pertinaciter.] pertinacia in malo, pseuerantia in virtute; vnde pertinax valde vel imprudenter tenēs, durus, irreuocabilis, īdocilis, obstinatus, & idem verbum inf. de vsur. ex graui. §. pen.

c ¶ Ad hoc.] tertia pars. primo ponens de esse baptismi. Secundo de ipsius effectu. Io. And.

d ¶ Ad hoc.] Casus. Hæc est tertia pars quæ primo ponit d esse baptismi. Secūdo, ponit de effectu ipsi⁹. Et primo dicit q oēs dēnt fideliter confiteri vnicū baptisma, quod regenerat oēs baptizatos ī Chro Iesu & tale baptisma celebratur in aqua, in noīe Patris & Filij & Spiritus sācti. Et credim⁹ esse psectū remedium ad salutē habendam, tam paruulis quā adultis. Et sic extra casū & pro casu notem⁹, q baptisma nos non generat sed bene regenerat: quia qn̄ generamur habemus iam labem peccati originalis, quę labes processit à nr̄o primo parente, sed vt ista labes nobis remittatur, habemus remedium ad nostrā salutem. s. baptisma, per quod videmur esse renati: qa baptisma nos regenerat in hoc quod per ipsum labes originalis peccati nobis remittit. Et dicitur peccatū originale: quia illud peccatū nos concomitatur à nostra origine seu natiuitate: ita qd̄ ita cito quod habemus originem & sumus geniti, sumus in peccato, qd̄ dicitur originale. Sed procedamus in casu, sed qa de effectu baptismatis doctores habuerunt varias opiniones. Nā quidā dicebāt q per baptisma culpa remittitur paruulis sed pp hoc eis non cōfertur gratia nisi qn̄ decedūt. i. qn̄ moriuntur: vel nō cōfertur eis paruulis gratia. nisi qn̄ perueniunt ad ætatē adultā quæ ætas est inf. xxx. annos, & opinio istorū reprobatur. Alij dixerūt eē quia p baptisma culpa remittit paruulis, & gr̄a infunditur eis, & ēt virtutes. Et istā opinionē approbat: quia pariter omnib. baptizatis. s. tam paruulis q̄ adultis cōfertur gratia, & remittitur culpa: sed gratia infunditur in paruulis quo ad habitum, quamuis nō quo ad vsum pro illo tp̄e quo sunt paruuli. Vide textū aliqualiter ordinatū. [Ad hoc.] i. insuper confitendum est ab omnibus fideliter baptisma vnicum regenerās oēs baptizatos in Christo, sicut nos confitemur, q est vnus Deus. [Ac] . i. etiam vnica fides, quod s. baptisma celebratum est in aqua In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sācti, qa baptizans dēt accipere aquā, & pijcere sup caput illius, qui vult baptizari, dicendo formaliter hæc verba, in noīe Patris, & Filij, & Spiritus Sācti. Et nos Clemēs credimus hoc baptisma esse perfectum remediū ad salutem habendā tam paruulis, q̄ adultis, i. cōiter omnibus. [Verum.] pro sed. sed doctores quidam theologi reperiuntur habuisse ꝯrias opiniones q aātū ad effectū baptismi, s. traditū paruulis: [Quibusdā.] i. aliquibus ex ipsis, s. doctoribus, dicentibus culpā remitti ipsis paruulis per virtutem baptismi. Sed ipsi doctores dicebant eis paruulis gratiā nō conferri: [Alijs.] s. doctorib. asserentibus, & dicētibus ꝯ, s. quod etiā culpa, quę precessit nō ab ipsis, sed a peccato primi parentis remittitur, & virtutes & gratia informans infunduntur. s. ī eis paruulis quo ad habit[um]. [Etsi] i. quamuis non infundantur pro illo tempore quo ad vsum. [Ideo nos.] Clemēs attendētes, i. respicientes gn̄alem efficaciā mortis Chri, quæ efficacia mortis applicat pariter, tā paruulis q̄ adultis per baptisma baptizatis, duximus secundā opinionē eligendā tanquā probabiliorē & consonam dictis sanctorum & doctorū modernorum theologiæ, quod scilicet secunda opinio dicit gratiam informantem conferri tam adultis quam paruulis in baptismo, & etiam virtutes infundi.

d. ¶ Vnicum.] quare sic dicatur habetur de cons. dist. 4. aliud. Io. And.

e. ¶ Vnus.] ad Ephesi 4. hr̄ de triplici vnitate, & inf. de exces. præla. frequens, ad finem. & inf. de sen. excom. c. 1. & vt dicit Ambr. lib. de trin. & exponit magister. 1. sent. 24. di. circa prin. cum vnum dicimus Deū, vnitas excludit numerum deorum, nec quantitatem in Deo ponit: qa nec numerus, nec quātitas in Deo est.

f ¶ Deus.] in hoc verbo ponit cām efficiētē baptismi.

g ¶ Vnica.] licet specie differat, quod dic vt not. Bar. sūp. eod. titu. super rubr.

h ¶ Confitendum.] vnde in symbolo dicitur. Confiteor vnum baptisma.

i. ¶ In qua.] causā materialis.

k ¶ In nomine.] causa formalis.

l ¶ Perfectum.] sine pœnitentia exteriori, de consec. dist. 4. sine pænitentia.

m ¶ Remedium.] causa finalis. Io. And.

n. ¶ Theologi.] & canonistæ. de hoc de consec. dist. 4. nihil. &c. paruuli.

[Glo. seq. dicto vnde oritur dubium, ponit de infusione virtutum in baptismo duas opiniones, quas reprobat, & tertiam hic approbatam probat per figuram, rōnem ostendens non obstare vllum ex quinq; impedite valentibus. Vltimo respondet duabus rationibus opinionis contrariæ, & remittit.]

o ¶ Opiniones.] Est sciendū q primo fuit opinio Donatistarū, 1 q paruuli inutiliter baptizabātur, quæ reprobata est, & ad ipsorū rōnes rn̄sum ē de baptis. maiores. Sed ibi dubiū est relictū, an paruulis infundant 2 virtutes & gratia: quod hic soluitur. Est ergo

1 Hanc hæresim Pelagianis tribuit Aug. li. de hæresib⁹ capi. 88. tribuūt, etiam & alij,

2 De hoc dubio, vide theologos lib. 4. sen. di. 4. & B. Tho. 3. par. q. 69. arti. 6.

hic

ri: Alijs econtra asserentibus, quod & culpa eisdē † in baptismo remittitur, & virtutes [a] ac informans [b] gratia infunduntur quo ad habitum [c] & si nō pro illo tēpore, quo ad vsum. Nos aūt attendentes generalem efficaciam mortis Christi, (quæ per baptisma applicatur pariter omnibus [d] baptizatis) opinionem secundam, quæ dicit, tam paruulis, quam adultis conferri in baptismo informantem gratiam, & virtutes, tamquam probabiliorem, & dictis sanctoru m, [e] ac doctorū modernorum theologiæ magis consonam, & concordem, sacro ap-

† al.ipsis.

hic sciendū, ꝙ quorundā fuit opinio, ꝙ pueris nullo mō dātur virtutes in baptismo, sed solū ab originali mundant: sed postea qn̄ decedūt, vel qn̄ perueniūt ad ætatem adultā eis virtutes infundūtur: si seruēt innocentiam. Hāc cōiter theologi reprobant per id quod hr̄ Ecclesiastes 11. qđ sonat illud quod habetur 25. dist. qualis in princip. quare si pueris ante mortem non fuerint cōcessæ virtutes & gratia informans, in morte nō cōferentur, & sic non saluabuntur, qđ est falsum. Error aūt huius opinionis vr̄ fuisse ex ignorantia discernēdi habitum ab actu. Alij dixerūt ꝙ pueris dātur virtutes & grā: non tn̄ in seipsis. sed in sua radice, s. charactere sacri: cuius virtute cū venerint ad perfectam ætatē & cū perfectis organis, solutæ fuerint potentiæ, cōsequentur gratiā & virtutes. Et Hug. videbatur miscere hāc opinionē primæ. de conse. d. 4. nihil. Sed ꝙ hoc esse non possit, patet quia si puer verteretur in furiam ante perfectā ætatem, potentiæ in eo non soluerētur, & ita numquam haberet virtutes explicite. Item ꝙ potētiæ sint aliquo impedimento ligatæ, non impedit habitum, sed actum, quia dormientes & vinolenti habitus habēt, sed ligatos. Tertia fuit hic opinio approbata, qđ virtutes & gratia dētur in habitu ligato pp pueritiā sicut in dormiente pp somnum, sed discedēte pueritia inclinantur ad bene operandum: nisi aliquid Spiritui sancto resistat, & habetur de hoc figura 1. Regum. xvij. vbi Dauid paruulus armatus armis. Saul regis, nō potuit eis vti cōtra Goliā: Sic puer in baptismo armatus gratia & virtutib. pp imbecillitatē illis vti non pōt quo ad actum. Et ꝙ hoc sit verū, patet quia cum pueri sicut adulti per baptismū efficiantur mēbra Christi, necesse est ꝙ à capite recipiant fluxū, vel fructus gratiæ, & virtutis: cuius influxionis non est impedimentum ex parte Dei. qui oēs vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. 1. ad Timo 2. & s. de baptis. maiores, ver. absit. Nec ex parte gratiæ, quæ ex vi sacramenti omnibus præsto est, & facit de consec. d. 4. sine pænitentia. Nec ex parte sacramēti. ꝙ pro omnib. institutum est, nec ab illo vllus excluditur, vt in decr. maiores, ver. cū ergo. Nec ex parte paruuli, qui nec resistit, nec resistere pōt īfusioni gratiæ, nec curamus ipsius reluctantiā vel gemitū in baptismo de consec. dist. 4. cum videmus, & c. seq. Nec ex parte Ecclesiæ, in cuius fide saluatur, & quæ nulli claudit gremium, de hær. sup. eod. lib. 6. nec aliquem decipit. 22. q. 1. de viduis de dona per tuas. Huic aūt opinioni [1] approbatæ, nō obstat, qđ habitus virtutū habilitat ad actū, sed pueri, non sunt habiles ad agēdum quæ s̃m virtutes sunt, ergo non recipiunt habitum virtutum in baptismo. Nam dico quod habitus facit habilem ad actū, tollendo inhabilitatē, quæ est ex imperfectione potentiæ, nō quæ est ex parte corporis, vt patet in dormiēte. Nec obstat qđ dr̄ in noua influentia oportere, quod recipiens vel influēs aliter se habeat nunc quā prius, sed anima pueri baptizati non alio mō se hēt in instanti post baptismum quā prius, quia caret vtroq; tempore vsu liberi arbitrij. Item nec Deus influens aliter se habet. Concluditur ergo, ꝙ pueri ēt baptizati gratiam & virtutes nō recipiūt. Ad quod rn̄detur, ꝙ licet agens principale sit immobile, agens instrumentale aliter se habet nunc q̃ prius ad puerū: quia nūc & nō prius baptizatur; ex quo ēt sequitur, ꝙ aliter se hēt baptizatus: quia nūc & non prius impressus est character in ipso. Item cō stat ꝙ sine aliqua sui immutabilitate Deus sine sacramēto posset gratiā cōferre, vt patet in sanctificatis ī vtero, de renū. nisi cū pridē. ī prin. Curios⁹ ēt videre posset in Th. 4. sen. d. 4. & in 3. pa. summæ, q. 68. & 69.

Gratia paruulis p baptismum cōfertur.

Salutē oīum optat Deus vult. n. oēs ad agnitionē veritatis venire

1 Ex hac gl. hēs ꝙ baptizatis īfundūtur virtutes. Nā habilitatur aīa in baptismo sed non corpus, cuius habilitas requirit in operatione virtutum Zab.

a¶ Virtutes.] d theologicis nō est opinio inter modernos, sed de moralib. sic, vt j. dicā. dnr̄ aūt virtutes quasi virum tuētes, & perseuerātes a vitijs, de pœnit. d. 2 illa anima, & c. seq. Io. And.

[Gl. seq. ponit duas opiniones, ad primā tres rōnes inducēs.]

b¶ Informās gratia.] hāc multi theologi dicunt esse idē in re ꝙ habitus charitatis, tum quia charitas & gratia habent easdem operationes. tum quia dicit Aug. 15. de trin. cap. 18. loquēs de charitate. Nullum est isto. Dei dono excellentius. Sed omni dono distincto à gratia, ipsa gratia excelliētior est, tum quia si sic distinguerentur, possent à Dei virtute separari, & sic aliquis esset Deo gratus, sed non charus, & econuerso Alij vero dicunt, quod gratia est habitus, qui fundatur in essentia [2] animæ: charitas vero est alius habitus, qui fundat̄ in volūtate.

2 Vid B. Th. 1.2. q. 110. ar. 4. & ib. Caie.

c¶ Ad habitum.] de similibus de baptis. maiores. ver. quamuis. in 1. gl.

ADDITIO. Habitus hic accipitur pro quadā habituatione, quę proprie dr̄ habitudo, & sic nō est aliud q̃ quædam habilitatio per remotionem impedimenti. Vnde ꝙ dicit hic textus, habitum, textus in c. maiores vers. quamuis de baptis. vocat aptitudinē. Est ergo sēsus, ꝙ baptizatis ēt paruulis īfundātur virtutes quo ad habitum. i. vt habitus virtutū, quos postea acquirent, sint eis meritorij ad salutem. Card.

d¶ Omnibus.] etiam ficte recipientibus quo ad characterem, & gratiam gratis datam: sed non ad gratiā facientem gratum: nisi cum fictio illa recederet, de cons. d. 4. tunc valere, & c. pen.

[Gl. seq. primo nominat vnum sanctum, & quatuor doctores, dicens eos conuenire in virtutibus theologalib. de moralibus ponit primo opinionem Thomæ & vnam rationē ipsius Secundo ponit opinionē contrariam, quæ ad rationem illam respondet, & pro se duas rationes inducit

e¶ Sāctorum ac doctorum modernorum.] de sanctis habemus. Aug. ꝯ Iulianum, li. 1. de baptis. paruulorū, doctores habemus Magistrum 4 sent. 4. d. in prin. & ibi Alex. Albe. & Th. apertius. Et breuiter oēs Theologi moderni in hoc cōcordant quo ad virtutes theologicas s. fidem, spem, & charitatem; sed de virtutib. moralibus, vt iustitia, fortitudine, temperantia, prudentia, & alijs, de quib. 28 q. 1. §. ex his, bene discordant moderni theologi. Thom. n. & sui tenent ēt morales infundi; nam vt dicunt morales, acquisitæ non ordinant ex se in vltimū finem, nec inclinant, ꝙ hō sit bn̄ mobilis à Spiritu sancto, ergo est fateri illas infusas. Sed qui tenēt ꝯrium rn̄dent ad hoc, ꝙ morales acquisitæ coniunctæ charitati, quæ est forma virtutū vtrumq; sufficienter peragunt, & sic non est necesse ponere eas infusas. Inducunt ēt ist illud physicorū, quod frustra sit per plura, & c. vt dixi in principio capitulij; sed per virtutes morales acquisitas pōt hō cū thelogicis finem suum acquirere sine moralib. infusis, proprium. n. est charitati nos Deo vltimo fini cōiungere. Est enī s̃m Aug. rectissima affectio, quæ nos Deo coniungit, ergo nō requiritur in fusis theologicis, quod aliæ virtutes morales infundantur. Item &

paruulis

paruulis infunderetur, ergo & adultis, ſed exprimitur, ꝙ adultus non ficte baptizatus nō plus ſe ſent.t'ſobriū, prudentem, temperatū, vel iuſtum, q̄ prius quod ſi infunderentur, ſentire deberet, ex quo ætas non impedit, cum virtus mortalis ſit habitus inclinans per modum naturę, quia ſecundū Philoſophum ij. Ethi. Virtus eſt quæ habentem perficit, & opus eius bonū reddit: ergo cum ſacr̄m baptiſmi ſit commune, omnia gratis donans, videtur quod non infundatur adultis nec paruulis.

a ¶ Eligēdam.] Ergo illā ſequi tenemur. de hoc eo. ti. c. vnico, lib. 6. in 6. gl.

probante concilio duximus eligendam.[a]

TITVLVS II.

De reſcriptis.

¶ Clemens V. in Concil. Viennenſi.

¶ Maior prælatus pro mēbris ſuis (etiam ſi ſint de menſa) reum conuenire nō poteſt per reſcriptum Apoſtolicum, niſi vbi poſſent adminiſtratores membrorum. Contrafaciens in expenſis, & intereſſe punitur, & proceſſus eſt irritus. Io. And.

CAP. I.

Abbates[b] † aut alij[c] religioſi, quibuslibet adminiſtrationibus præſidentes[d] occa-

DE RESCRIPTIS.

Abbates.] Sunt duæ partes: in prima duplex prohibitio. in ſecūda: ibi, [Si quis,] duplex pœna, ſ. iuris & hominis. Ad euidentiam præmittas ſm domi. An. ꝙ ſi actor & reus ſunt eiuſdem diœceſis, oportet, quod actor impetret in diœceſi, de qua ſunt. de reſcrip. ſtatutum. §. cum autem. lib. 6. Si vero diuerſarum, actor neceſſitatur ad impetrandum, vel in diœceſi rei, vel in propinqua per dietam: in propria āt actoris impetrare nō poteſt, vt ibi. Secundo præmitte, quod pro membris ſubiectis abbates agere poſſunt & appellare. Et quando agentes præferantur, habetur materia de iudi. cum deputati. de reſtit. cum olim de relig. do. cum venerabilis. & plenius. de reſti. ſpol. olim cauſam. Tertio præmitte, quod pro locis ſpectantib. ad menſam, non ſemper expediet præponere gubernatores ſpeciales, quod dic vt in gl. in verbo haberent.

Additio ex Ioā. de Imo. & ex Cardi. de Zabar.

His præſuppoſitis ad caſum huius capituli accedamus. ¶ Iſta conſtitutio fuit edita pp fraudem, quæ fiebat ad decretalem, ſtatutum eo. tit. lib. 6. in ver. cum vero. in quo dr̄, ꝙ cum actor & reus ſunt eiuſdem ciuitatis, & eiuſdem diœceſis, extra ipſas ciuitatē, & dięceſim non eſt cā deleganda, niſi ex iuſta cauſa, ſ. qn̄ impetrat contra epm̄, vel contra eius capitulum eccleſię cathedralis, vel contra vniuerſitatem, qui hn̄t iuriſdōnē in tota dięceſi. rōne cuius potuerūt impetrare, vt dictas perſonas conueniant alibi, quam in ciuitate ſua. Et adhuc limita, ꝙ non potuerūt impetrare, vt dictas perſonas cōueniāt alibi, quod diſtet vltra vnā dietā a ſua diœceſi. Item dicit illud ca. ſtatutum. in ver. cum aūt. ꝙ ſi actor & reus ſint diuerſę dięceſis, ꝙ actor dēt impetrare delegatos in dięceſi rei, niſi ipſe haberet hoīes illius dięceſis ſuſpectos: quia forte reus eſt magnus dn̄s in illa dięceſi, & gentes illius dięceſis vellēt ſibi fauere, potius quā actori. Pone ſic caſum. Ante iſtam Clem. fiebat talis fraus illi c. ſtatutum. eo. tit. lib. 6. & præcipue illi ver. cum aūt, & illi verſ. cū vero. Si ergo eram prior illius prioratus, qui prioratus erat in vna dięceſi, & ſuberat alicui abbatiæ, quæ erat in alia dięceſi, ego prior habebam vnum reū debitorem, qui erat eiuſdē dięceſis, & eiuſdem ciuitatis, & ego iſtum reū conuenire volebam, ſed ego nolebā eū conuenire in ciuitate nr̄a, de qua eramus, & in qua morabamur, ſed bene volebā eū conuenire extra, ſed hoc nō poteram facere, q̄a cap. ſtatutū. ſup. allegatum hoc prohibet, ſicut dixi in præſuppoſitione. Quid faciebā? certe vt ego ipſum reū vexarē, & facerem eum cōuenire extra nr̄am ciuitatē, ego iui ad meū abbatem, cui ſuberat bn̄ficiū, & dixi, Dn̄e Abbas rōne mei prioratus, qui vobis ſubeſt, habeo vnū reū, qui mihi dēt pecunias, quas non vult mihi ſoluere, etiā non vult ſoluere iura debita ipſi prioratui: vos habebitis damnum, ſicut ego, niſi mihi ſoluatur: Ego facerem eū conueniri, ſed ego non poſſum, niſi in ciuitate in qua moramur: ego volo eū bn̄ vexare, ſed non poſſum capiatis iſtā cām ad manū, & faciatis eum conueniri: Dicit abbas, Dn̄e prior non poſſum: q̄a ego ſum de aliena dięceſi a ſua, & dicimus per c. ſtatutum in ver. cū āt, qđ ſi actor & reus ſint diuerſæ dięceſis, quod actor dēt conuenire reū in ſua dięceſi, & ciuitate ſua, iō ſi vellem illū conuenire, oportet ꝙ illū conuenirē in ciuitate ſua, quod nō vis. Dixit prior ſuo abbati, Dn̄e abbas, non timeatis, imo facietis illum cōueniri alibi, quia vos impetrabitis litteras a Sede Apoſtolica, vt cū conuenire valeatis in proxima ciuitate diſtante a ſua diœceſi vna dieta, & ſic fecit abbas. Et per iſtam fraudē fiebat, quod q̄ erat actor & reus eiuſdē ciuitatis, efficerētur reus & actor diuerſarum ciuitatū, & ſic multotiens excludebat reum a ſua dięceſi ꝯ voluntatem, & intellectū c. ſtatutum, ſup. alleg. Vnde Clemens videns iſtam fraudem ſic fieri, fecit iſtam conſtōnem, in qua continetur, ꝙ de cetero, abbates uel religioſi præſidentes alicui adminiſtrationi, non poterunt auctoritate litterarū Apoſtolicarum, uel legatorū, conuenire reos eis ſubditos occaſione dictorum bn̄ficiorū, uel occaſione ſuarū abbatiarum, niſi ubi & coram quibus ſunt ſubditi immediate, uel niſi ubi conuenirent, ſi haberent ſpecialē adminiſtrationē. Etiā ſi illa bn̄ficia eſſent de menſa abbatis, q̄a abbas non poterit conuenire hoīem illius bn̄ficij, niſi in loco, in quo potuiſſet anteq̄ beneficiū eſſet vnitum, & de menſa ſua. Si autem ꝯ factum fuerit, in expenſis condemnabitur abbas, & proceſſus habitus eſt irritus, niſi prædicta ſint facta de partium conſenſu.

† Hi habent dignitatē prīcipaliter, cā, hac conſtōne. de off. deleg. libr. 6. Bald. per illū tex. in auth. habita C. ne fil. ꝓ patre. gl. c. a ſubdiacono, diſ. 39. quæ gl. limitatur a Dom. ibi per c. q s. §. quāquā de pb. lib. 6. Bar bat. Fon. No. primo, ꝙ in realib. cōputantur dietæ a loco, ī quo eſt res, ſic colligit Lauren. ibi loca ipſa: cuius dictū tenet hic Cardinalis ꝑ ca. dilectus, 2. ſ. eo. tit No. ſecundo pœnā indebita vexantiū alios in iudi.

[Gl. prima ponens caſum ſimul ſummat, diuidit, & declarat quare emanauerit hæc conſtitutio.]

a ¶ Abbates.] Caſus. Minor pręlatus pro mēbris ſuis, et ſi ſint de menſa, reum conuenire non poteſt per reſcriptum Apoſtolicū, niſi vbi poſſent adminiſtratores mēbrorum. Cōtra faciens in expenſis, & intereſſe punitur & proceſſus eſt irritus. Et ſunt duæ partes in prima duplex prohibitio, in ſecunda ibi. [Si quis] duplex pœna. ſ. iuris & hominis. Cauſam dedit conſtitutioni fraus, quæ ſæpe committebatur ad decre. ſtatutum, ſup. eod. lib. 6. quia ſi prior alicuius domus Bon. dięceſis contra me Bon. impetrare volebat, habebat neceſſe impetrare. Sed ſi plus expediebat, vel placebat ei me conuenire Ferrariæ, impetrabatur ibi reſcriptum ſub nomine maioris, puta Camaldulen. Ciſtercien. Cartuſien. & ſimilis, cui ſuberat illa domus, & ſic quaſi actor, & reus eſſent diuerſarum diœceſum fiebat commiſſio in loco vicino diœceſ. Bon. infra dietam, & conſtat, quod hoc multum frequentabatur ad excludendam diœceſim rei. Eodem modo ſi domus erat Ferrariæ me Bonon. conueniebat Ferrariæ ipſe maior, quod prior loci potuiſſet. Io. And.

b ¶ Abbates.] ſolent iſti vocari patres abbates, ſupra de reg. c. fin.

c ¶ Alij.] hoc nomen non ſemper poſitionem fecit, de hoc ſup. eo. tit. c. ſedes, in 3. Gl.

[Gl. ſeq. tripliciter exemplificat præſidentes regularibus. Secundo dicit idem de ſæcularibus.]

d ¶ Præſidentes.] vt magiſtri hoſpitalis Cruciferorum, & his ſimiles. Idem ſi denominētur. Priores, vt Camaldulen.

ſione [a] prioratuum, ſeu aliorum locorum ſubditorum eiſdem, nullũ auctoritate litterarum Apoſtolicæ Sedis, vel legatorum [b] ipſius quomodolibet valeant conuenire: [c] † Niſi vbi, & corã [d] quibus prioratuum, & locorum ipſorum prioribus, aut alijs gubernatoribus hoc liceret. [e] Nec occaſione [f] locorum ad menſas pertinẽtium eorundem, aliud ipſis ſuper hoc [g] liceat, quã ſi loca ipſa ſic pręmiſſa ſpeciales ſub eis gubernatores haberent.

Si quis autem aliquem contra hæc vexare [i] præſumpſerit, in expenſis [k] ſibi & intereſſe per iudicẽ (coram [l] quo vexatio fiet huiuſmodi) cõdemnetur: omniſque proceſſus [m] cõtra præmiſſa habitus ſit irritus ipſo iure. [n] †

Idem in eodem.

Principalis officialis epiſcopi, & prior conuentualis, licet obedientiarius, delegari poſſunt a Papa, officialis vero foraneus, vel prior clauſtralis non. Io. Andr.

CAP. II.

ET-

dulen. vel Miniſtri, vt in ordine Minorum, vel quodcumque ſit nomen præſidentium tali loco vel ordini, cui ſubſunt hæc membra. Et late intelligas litteram, ſiue ſint prælati ordinum vt prædicti, ſiue prælati monaſteriorũ hñtiũ membra, vt Nouanulanũ, Pompoſianũ, Fructuarieſem, & his ſimiles. Et licet, non intellexerit, vt puto de præſidentib. capitulis Prouincialibus monachorũ, de quibus de ſta. mo. in ſingulis. & c. ea quæ illi .n. nõ impetrant pro monaſterijs ꝓuincię. ſi tñ daretur, ꝙ impetrare poſſent, locũ haberet quod hic dr̃ ex idẽtitate rationis. Et licet de religioſis loquatur, idẽ tñ de ſęcularibus, qui ſimili modo præeſſent, ſed quia id ratum, hoc frequentatum, iõ de religioſis loquitur.

1 Ad hanc gloſſam præter Imolã & alios hic vide tradita ꝑ Iaſonem in l. tale pactũ, §. vlt. ff. de pact.

¶ Niſi hoc fuiſſet eis ꝓhibitum, potuiſſent, qa impetrare reſcriptum regulariter ꝑmittitur qñ non &c. docet hic. Barbat. Fon.

a ¶ Occaſione.] ſi. n. cauſam propriã, vel capituli talis prælatus agere vellet, & pro illa impetrare, tunc non haberetur cõſideratio loci, vbi ſitum eſt membrũ.

b ¶ Legatorum.] vel delegatorum, ſup. eo. ſtatutum, §. in nullo, lib. 6. De inferioribus ordinarijs non eſt dubium, cum in eis locum non habeat decre. ſtatutum 2 ſed id quod habetur, de offi. ord. cum epiſcopus, & c. vt litigantes, lib. 6.

2 Idẽ Barb. Inferens, qđ ordinarij citantur vltra unam dietã.

[Glo. ſeq. ſoluit dubium caſus conuerſi.]

c ¶ Conuenire.] In actore loquitur, non in reo hinc eſt, ꝙ ſi ego Bonon. pro membro Bonon. volo conuenire ipſius membri maiorem, qui eſt dięceſis Aretinæ, nõ potero impetrare. Bon. ſed Aretij, vel in loco vicino, infra dietã, ſecundum formam decr. ſtatutũ, §. cũ aũt. Idẽtitas .n. qua hic idẽ fingitur adminiſtrator membri, & ſuus maior in reorum fauorem inducta, in eorum grauamẽ retorqueri nõ dẽt, de regu. iu. qđ ob gr̃am lib. 6. cũ ſuis concor. Priorem autem illius membri conueniã Bon. vt ibi, §. cum vero, Et quod prius dixi procedit hic, poſito ꝙ etiam in realibus conſideretur locus domicilij, vt no. in præalleg. §. cum vero. in gl. olim dicebamus.

[Gl. ſeq. ſoluit duo dubia.]

d ¶ Coram quibus.] de loco erat dubium, de perſonis non, ſed forſan hoc intendit, ꝙ ſi is, qui impetratur a priore loci poterat recuſari, etiam recuſari poterit impetratus per maiorẽ ordinis, facit qđ ſcripſi de off. deleg. inſinuante. Hoc ſcias, ꝙ licet prior domus ꝑꝑ excõicationẽ repelleret ab agendo, iſte maior nõ repellitur, q̃ excõicatus non eſt, ſolum. n. perſonas corã quibus, & loca, in quibus ſit conuentio, determinat hæc littera.

e ¶ Liceret.] Agere enim poſſent, & defendere, quãdiu adminiſtrationes tenent, quamuis ſint obedientiarij. de hoc ſatis. & q̃s cui pręferatur, no. poſt Inn. & Hoſt. de iud. cum deputati, de reſti. ſpo. olim. de teſtit. cum olim, de relig. dom. cum venerabilis 3 vbi no. Inno. ad fi. ꝙ quando in caſu defenſionis iudex procedere dẽt ad admiſſionem in poſſeſſionẽ, hoc nõ facit, etiam ſi vnus ſit contumax, niſi omnes vocentur. alleg. ff. de euict. Herennius, & ff. ex qui. cau. in poſſ. ea. l. hoc autem.

3 Et c. edoceri, de reſcri. in omnibus iſtis plene de hoc. Et eſt ſimile in patre, & filia, qui concurrunt in petitione dotis, & inuicẽ de ꝑlatione contendunt, qđ dic, ut l. 3. ff. ſol. mat. & l. 1. §. fin. & l. non ſolũ e. tit. Petr. de Anch.

f ¶ Nec occaſione.] iſte ver. non fuit de prima compilatione concilij.

g ¶ Super hoc.] ſ. ſuper reconuentione reorum.

h ¶ Haberent.] innuit ꝙ loca, q̃ ſunt de menſa, interdũ non hñt ſpeciales gubernatores. concord. inf. de ſupp. neg. præla. c. vnico. vnde licet illorũ fructus clericis concedantur ad firmam, non vacant per mortem illorum. inf. de exceſ. præla. ſequens. ver. quidam etiam. & ibi dicam quæ loca proprie ſint de menſa, & aliquid no. Innoc. & Hoſtien. de rebus eccle. non alie. vt ſuper.

i ¶ Vexare.] ex ſola enim impetratione non veniunt expenſæ, vel intereſſe, niſi ſequeretur vexatio vel conuentio.

K ¶ In expenſis.] legitimis, ſup. eo. ſtatutũ, §. cum vero, in fi.

l ¶ Corã quo.] cõcor. quod no. ſup. eo c. fi. in vlt. gl. & quod illa decre. vocat damna, hæc vocat intereſſe.

m ¶ Proceſſus.] circa principale.

n ¶ Ipſo iure.] id eſt ſine ope exceptionis, concor. ſup. eo. c. 2. & cap. ſtatutum in fin. lib 6

† In quibuſdam exẽplarib. poſt hæc uerba ipſo iure, mox ſubſequitur hæc, niſi ad id expreſſus partium accedat aſſenſus.

ET ſi principalis.] pro euidẽtia huius cap. not. id quod habetur in c. ſtatutũ, §. 1. eod. tit. lib. 6. ſ. ꝙ inter cetera, quæ exiguntur in delegato Papæ, exigitur quod ſit in dignitate: per quod apparet, quod ſtricte intelligitur de dignitate, ſcilicet propria iudicis delegati: quia ſic in dubio verba debent intelligi, vt naturalem, & propriam naturam plus reſpiciant quam accidentalem, de ſenten. excomm. ſi quem. de teſta. ſi pater. libro 6. quod non eſt modicum fundamentum ad dicenda. Io. de Imola.

¶ Iſta Clementina ſeu conſtitutio fuit edita ad excludendum, & remouendum vnum dubium, ꝙ erat: Diceret aliquis iuuenis canoniſta, Pater ſanctiſſime, ſcio per decretalem. ueſtrã ſtatutum. ſitam in rub. de reſcri. lib. 6. ꝙ cauſæ delegatæ a Sede Apoſtolica poſſunt committi perſonis decoratis dignitate, i. exiſtentibus in dignitate, uel perſonis obtinentib. perſonatũ, uel canonicis eccleſiæ cathedralis. Sed dubito, an officialis principalis, epi, & ẽt officialis foraneus & prior cõuentualis, uel prior clauſtralis monaſterij ſint in tali dignitate cõſtituti, uel perſonatu, ꝙ poſſunt cauſæ iſtis delegari, & committi ab Apoſtolica Sede? Et reſpõdet Papa, ꝙ principalis officialis epi & prior cõuentualis, quamuis etiã tales non ſunt aſſumpti per electionem, ſunt tamen tales perſonæ, quod eis poſſunt & debent cauſa a Papa delegari, & erunt idonei iudices delegati: Officialis, aũt foraneus, qui ſolummodo in certa parte dięceſis, uel ad certos actus conſtituitur, & non ad omnem iuriſdictionẽ epi exercendã, & prior clauſtralis ſui monaſterij nõ ſunt capaces formæ, hoc eſt, non ſunt tales perſonæ, quibus Papa intendat committere cauſas ſuas delegatas, niſi expreſſe exprimat dum delegabit, ſic dicendo. Et uolumus, ꝙ talis officialis foraneus. uel talis prior clauſtralis cognoſcat de tali cauſa hoc dicit. Ideo dicit tex. quamuis principalis officialis epi. aut [pro uel] religioſus obtinens prioratum conuentualem dari ualeat delegatus [cape parentheſim.] Et quamuis prior conuentualis non conſueuerit aſſumi per electionẽ ad prioratum. Et ſic remouet unũ dubiũ, quia quis poſſet dubitare quomodo Papa delegat cauſas tali priori conuentuali, qui non eligitur ad prioratum ſuum: uidetur, quod non habeat dignitatem, cum talis ſit solum-

modo

modo prior ad voluntatem sui abbatis, & est obedientiarius, & sic videt quod non constitutus in dignitate? Remouet illud dubiũ per hoc qđ dicit: quãuis ad prioratum eundem non consueuerit per electionem assumi: tñ tali priori poterit committi cã a sede Apostolica, & seqtur in textu: Officiali tñ foraneo, aut religioso claustrali priori sui monasterij Papa non cõmittit causas a sede Apostolica. Ex dictis nota, ꝙ prĩcipiũ nostri textus nõ vr̃ dicere, ꝙ principalis officialis epĩ, vel prior conuentualis, sint tales personæ, ꝙ eis potest delegari: sed vr̃ dicere ac si illud confirmaret, & esset notum satis per se: tamen non reperio alibi in textu formal'r. No. ꝙ officialis foraneus est, qui constituitur in certa parte diœcesis, vel ad certos actus: vel etiam foraneus, vt est decanus ruralis, vel etiam quia foris in diœcesi constituebatur, vel foraneus, qui forum teneat, vel foraneus, quia de foris venit, vt aduena, vel peregrinus, cuius sunt reprobata iudicia, vt in glo. in ver. foraneos. s̄. de offic. ord. in c. Romana. talis officialis non est persona, cui possit delegari a Papa, nisi hoc dicat Papa in sua commissione, Petr. Not. de dictione, & si, quæ ponitur hic pro vna dictione, pro quãuis, vt in gl. 1. ad hoc de postu. c. fi. vbi dixit. No. ꝙ prior conuentualis est in dignitate, quod no. gl. in ver. conuentualem, & eam signa. Franc. Zab.

† Vide ꝯcil. Trid. sess. 25. de refor. c. x.

† Barb. exponit i. gñalis vicarius epĩ, & est gñalis dicẽdus, ẽt si cõstituat ad certũ locũ, ꝙ Cardi. negat adde ẽt si sint plures æque principales oĩbus poterit delegari.

si [a] † principalis [b] officialis [c] episcopi, [d] † aut religiosus conuentualem [e] obtinens prioratum, quamuis (ad prioratum eundem prior non consueuerit per electionem [f] assumi) a sede Apostolica, vel legato [g] eiusdem, dari valeat delegatus: [h] In † officiali tamen foraneo, [i] aut religioso monasterij sui priore claustra--

[Glo. prima summat, diuidit, & dicit quid declaret.]

a ¶ Et si.] Casus. Principalis officialis epĩ, & prior conuentualis, licet obedientiarius, delegari possunt a Papa: officialis vero foraneus, vel prior claustralis non. Et partes patent, quia Prima duorum permissiua. Secunda duorum prohibitiua, ibi, [In officiali.] Et declarat inq̃tum de religioso loquitur, no. 16. q. 1. de pręsentium, de priuile. cum olim 2. per Host. in sum. de offic. deleg. §. cui possit. ver. sed nunquid. & per Gul. in Spe. tit. 1. §. 1. nunquid ergo monacho. [& ff. de iud. l. cum prætor.] Et multum olim dubitabam de his casibus & forte fui pars impulsiuæ causæ cõstitutionis istius. Et exponas, Et si, pro quamuis. Io. And.

[Gloss. seq. vnius thematis duo dubia soluit: de tertio remittit. Item quærit, & remittendo soluit. & ad simile remittit.]

b ¶ Principalis.] quid ergo si plures officiales insolidũ hẽt episcopus? Innuit hæc littera, ꝙ delegari possit is, qui est principalis. Itẽ quid si simpliciter delegetur officialis? intelligitur de principali. iuxta not. de offi. del. quoniã abbas. Et si neuter principalior, sed æque principalis, vterq. dic vt ibi. Sed quid si desijt esse officialis? Vide ꝙ no. in Spe. ti. 1. §. fi. ver. quid si cãm. Dico per prędictam decret. quoniam, ꝙ si non erat expressum proprium nomen: desijt esse iudex: alias iudex remanet, nisi aliud canonicum eum impediat, & de hoc satis per Archid. in canonico, qui desijt esse canonicus. de rescrip. statutum. §. 1. lib. 6.

[Glo. seq. addit duo talium nomina, & ius vetus. Secundo soluit dubium.]

c ¶ Officialis.] Alibi dicitur missus dñicus de reg. ca. 2. de frig. c. 1. Alibi vicarius de offi. vica. c. fi. lib. 6. Olim ẽt delegabatur officialis. de offi. deleg. insinuante de app. dilecti. vlti. Et per hoc verbum vr̃ vicariũ in spiritualibus, qui alias officialis non est, delegari non posse. Ad hoc de temp. ord. cum nullus. §. 1. & 2. lib. 6. salua certa scientia principis, vt dicam in vlt. gl.

(Glo. seq. arguit a contrario. Secundo duas quæstiones sibi similes soluit.)

d ¶ Episcopi.) ergo secus in officiali archidiaconi, vel inferioris ab episcopo. Sed quid de officiali quẽ dat capitulum epãli sede vacante? Licet ille dici non possit officialis epĩ, qui non est, faciat conti. cum accessisset inf. de procu. c. fi. credo tñ, ꝙ hæc constitutio etiam illum intendit includere, cum sit officialis iurisdõnis episcopalis, facit de maio. & obe. c. vnico lib. 6. Et idem puto de officiali electi confirmati nondum consecrati. su. de elect. transmissam, maxime qa quo ad officiũ iurisdictio nisi consecratio nihil addit facit de temp. ord. cum nullus. §. 1. in fi. lib. 6.

e ¶ Conuentualem] de istius ætate. infra de sta. monach. ne in agro. §. ceterum. Et quæ dicatur ecclesia cõuentualis, plene scripsi de iure pa. nobis. vbi no. Host. & Inno. eo. tit. postulasti. & de hoc de elect. ca. 1. Et hic patet approbatam quod no. Abb. de præb. nisi. s. quod prioratus est dignitas, si conuentualis est, alias non.

† Alias ita. In officiali tñ foraneo, aut religioso monasterij, seu priore claustrali, nequaquam &c.

(Glo. seq. fortificat dubium, & dupliciter respondet. Secundo arguit ad quæstionem, de qua remittit.)

f ¶ Per electionem.) sed per prouisionem. Et intelligo de obedientiario, qui remoueri põt ad nutũ sui maioris alias nulla fuisset dubitatio, de isto vero, & de officiali, quẽ eps ad nutum remouet, merito dubitabatur quasi isti non sint in dignitate, ex quo non sunt perpetui, sed satis est, ꝙ possunt esse perpetui 1. 1. quamdiu viuent. ff. pro soc. l. i. facit de his, quæ fiunt a præla. cũ Apostolica Insti. de auctori. tut. §. neque. ff. de cond. indeb. l. sufficit. Item per mortem, vel remotionem taliũ priorum, licet sint obedientiarij, vacat prioratus, vt Patet. inf. de supplen. negli. præla. quia regulares Facit autem hoc ad q̃onem de claustrali, an possit vicarius esse episcopi, vel coadiutor prælati, de quo satis notaui de cle. ægro c. fi. in summa, coadiutor, in 4. q. tertij membri, & ibi remissionem inuenies, an possit esse delegatus ordinarij, vel arbiter.

Prioratus an sit dignitas.

1 Adde gl. & q̃ ibi notaui. c. vt circa. §. 1. de ele. li. 6. & vide gl. in l. 1. ff. pro so.

g ¶ Legato.) vel delegato, vt dixi sup. cap. proxi.

(Glo. seq. quærit, quæstionis dubium aperit, allegans ad negatiuam, deinde ad affirmatiuam.)

h ¶ Delegatus.) quid dices de conseruatore: procedit dubium in officiali, non in priore per decret. vlt. 1. rñ. de offic. deleg. lib. 6. quæ requirit ꝙ conseruator sit episcopus. 2 vel superior, vel abbas, vel habens dignitatem, vel personatum in ecclesia cathedrali, uel collegiata, sub quibus non vr̃ officialis includi; quẽ tamen quo ad alios delegatos bene includit decr. statutum. in prin. quæ simpliciter requirit, ꝙ sit dignitate præditus, vel personatum obtineat. sic per hoc videtur, quod licet dignitate præ alijs dotatus possit esse delegatus, quia tamen non habet dignitatem in ecclesia cathedrali, vel collegiata non possit esse conseruator. In contrarium ex quo dignitatem damus, non constat, quod ista sit alterius ecclesiæ, quam cathedralis, ex dignitate eñ episcopi descendit iure connexionis: ergo idem ius. de consti. translato. egeret declaratione.

2 Licet nõ cõsecratus. Imo la q̃uis. n. nõ veniat appellatiõe epĩ, venit applõne habentis dignitatẽ Barba. Fon.

[Gl. seq. recitat opin. quæ quæstionem soluit. Secundo textum prorogat. Tertio determinat.

i ¶ Foraneo.] de quo de offi. ord. Romana. in princip. lib. 6. vbi tenent Innoc. & Host. ꝙ tales officiales foranei, qui in certa parte diœcesis, vel ad certos actus constituuntur, habent delegatũ, 3 & ꝙ ab eis appellatur ad constituẽtẽ. Et, ꝙ dr̃ vnum consistorium epĩ, & officialis, intell'r de generali, & principali, ad quod bene facit hac decret. de appe. Romana in princ. lib. 6. Et quod hic dicitur de officiali foraneo, intelligo etiam de decano rurali, qui in parte diœcesis ad tempus gerit vices epĩ, de quo s̄. de offi. arch. ad hæc, in fin. qui etiam officialis foraneus dici potest. Et hæc intelligo vera, nisi tales officiales, vel decani ex alio capite admittantur, vt quia canonici cathedraliũ eccl'arum, vel his sil'es. Io. A.

3 Videtur mirũ, ꝙ hẽant delegatã, cũ vniuersitas carũ certi loci, & hoĩum sit eis cõmissa. ad hoc vide ꝙ legit, & no. ff. q̃s & a quo appel. l. 1. §. 1. Pet.

(Gl. seq. põt opi. Scđo signat duo iura ĩ ꝯriũ, & soluit.)

a ¶ Claustrali.]de quo de statu mona. cum ad monasterium, ver. Prior. & idem dicit Guli. in prędicto ver. ꝙ tenet curia de sacrista, custode, vel camerario monasterij. Sed ꝯ. s. de pręb. licet. de conces. præb. ex tenore. ex quarū subscriptionibus patet, ꝙ claustralis, & superior delegant a Papa. Sol. tpe illorū iuriū adhuc non erant determinatę qualitates psonarū, quib. dēnt tales cāę dlegari: sed postea fuerūt pdecr. Innoc. 4. q̄ hodie nō hēmus e. ti. pręsēti. & postea immutatū in parte per decret. Bonifa. eo. ti. statutū. in princ. lib. 6.

li, a nequaquam hoc volumus obseruari. b

¶ Idem in eodem.

Breuius non pōt summari.

(Glo. seq. ponit casum exceptum.)

b ¶ Obseruari.) nisi id fieret ex certa scientia principis hoc expresso, i vt no. in prædicta decr. cū olim de priui. & facit quod no. s. eo. statutū li. 6. in gl. pone. In legato secus, quē arctat constō maioris. 2. facit j. de off. ordin. collatio. & quod not. de hær. c. vlt. lib. 6. in magna glo.

1 Quod sufficit: sm Barb. & si nō dicat nō obstante tali lege. Vid doctores ī c. nōnulli. s. e. Do. c. t. su. li. 6. Bal ꝓ illū text. in l. fi. ad fi. C. de la ti. li. tol. & certa sciētia pt p testes ꝓbari, vt ait Barba. hic.

A Vditor.) Summus Pontifex facit hoc nouum statutum. Et figuratur sic casus. Titius & Caius erant in controuersia super aliquo beneficio, quod quidē beneficium Titius ad se pertinere dicebat. Econtra autem Caius illud beneficium prętendebat ad se spectare. Isti duo adiuerunt summum Pontificem, qui impeditus alijs negotijs non potuit cognoscere, nec declarare, ad quem beneficium spectaret, sed quendam Semproniū in curia existentem deputauit auditorem, qui audiret de controuersia Titij, & Caij, & pronunciaret dictum beneficium fore & esse debitum Titio, si quod ius ipse Titius haberet: vel pronunciaret debitū Caio, si Titius non haberet. Iste auditor sic disceptauit, seu terminauit dictam controuersiam, & pronunciauit beneficium fore debitum Titio, & Caium condemnauit ad ea, ad quæ veniebat condemnandus. Modo iste Titius videns beneficiū de iure fuisse sibi adiudicandū ab ipso auditore, volebat vt ipse auditor conferret sibi beneficium, quod sibi adiudicauit. Quæritur, an iste auditor possit conferre illud beneficium cui ipse adiudicauit fore debitū. Et rndet summus Pontifex, quod auditor in curia Romana ab ipso deputatus: si pronunciet beneficiū dēri alicui, ꝙ ēt ipse poterit dictum beneficiū conferre ei, cui adiudicauit. Et reddit rōnem, vt vitetur circuit9. nam qn̄ Papa deputauit aliquem auditorem, vt cognosceret de controuersia aliquorū: postquā ipse cognouit, si ipse auditor non posset prouidere, nec conferre, oportet, ꝙ ille, cui auditor declarauit beneficiū, sibi debitum, iterum iret ad Papam, vt ipse Romanus Pontifex sibi conferret, & sic esset circuitus, quia primo fuit ad Papam, & fuit delegata cā, & sic de Papa iuit ad aliquem auditorē, & iterū de auditore ipso rediret ad Papam, vt Papa sibi beneficium conferret, quod auditor declarauit sibi esse debitū, ꝙ esse non dēt, qa circuitus est vitandus. Not. ꝙ dubiū istius capituli erat ex eo, ꝙ Papa qn̄ deputauit Sēproniū auditorem in cōmissione sua, dixit, quod cognosceret cui beneficium erat de iure debitū, & non dixit ꝙ conferret ei, cui declarabit debitū. Modo dubitatur, an virtute istius commissionis poterit dictū beneficium cōferre, & sic suā sniam mādare executioni? Et rn̄detur, ꝙ sic, vt vitetur circuitus. Not. ꝙ est quidam auditor ꝯdictarū, & cameræ, & de isto videas Goff. & Host. in summa de off. ord. in prin. & talis hēt iurisdōnem ordinariam. Alius est auditor causarum, qui habet ordinariam iurisdict. in cognoscendo, & delegatā in definiendo. Et de isto vide Guli. in Spe. titu. 3. post principium, dicit tamen Bonifacium octauum fuisse interlocutum, quod in curia Romana nullus habeat ordinariam nisi Papa: nota differentiam inter suum, & debitum, quia si auditor pronunciaret esse suum, tunc non posset alio modo prouidere. Secus si pronunciaret beneficium fore debitum, quia tunc

2 Idē Io. de Im. adde gl. c. fi. de hær. li. 6. Barb. tenet ꝯ gl. Fc.

auditor non pronunciat simplr̄ suū esse: sed restat adhuc executio suæ declarōnis. Not. dum dixit in textu [Vitetur] ꝙ ibi ponitur simplex pro composito, vitetur i. euitetur circuitus. Nā frustra fit per plura, ꝙ æque cōmode possit fieri per pauciora. h. d. No. ꝙ expectās hēt ius ad beneficium, & pōt dicere beneficiū sibi de iure debitū. licet gl. in c. veniēs de renū. dicat, ꝙ hēt potius officij implorationē, ꝙ dic vt ibi dixi. No. finaliter casū mirabilē, ī quo pōt delegari extenditur ad non commissa, vt euitetur circuitus. Zab.

† Vide doctores in ca. sup. eo. de off. deleg. & Alex. ī l. more ff. d iurisdic. om. iudi.

CAP. III.

A Vditor c † in Romana d curia deputatus à e nobis, de beneficio f (quod pronūciabit g alicui de iure fore debitū h) po-

(Gloss. prima dicit quid determinat. Secundo an in libello sit peti necesse. Tertio an auditor habeat ordinariam.)

c ¶ Auditor.] Breue est & nouum, quod hic statuitur determinans no. per compost. eod. titu. mandatum. ad fin. & per Guli. in Spec. tit. de actio. & peti. §. sup actionibus, versic. sed si ad ipsam præbendam. & versic. seq. Et patet hic expeditum quod ibi. no. s. ꝙ coram auditore peti. poterat beneficium pronunciari debitum, & cōferri. Et scias quod hodie est tutū 3 hoc in libello peti: puto tamē, ꝙ etsi non petatur in libello conferri, sed solum debitum pronunciari, ꝙ post pronunciationem peti. Poterit & conferri: sicut enim confert, licet non fuerit commissa collatio, sic conferat, licet non fuerit in primo libello petita. Item scias ꝙ de auditore contradictarum & Cameræ tenent Goff. & Hos. in sum. de offic. ord. in prin. ꝙ habent ordinariam. De alijs auditoribus causarum no. Gul. in Spe. in ti. 3. §. 1. post principium quod habent ordinariam in cognoscendo, delegatam in definiendo. Sed Arch. 11. q. 1. experientiæ dicit Bonifacium octauum interlocutum fuisse: quod in curia nullus habeat ordinariam nisi Papa, & facit quod dicam j. tit. 1. ne Romani. Io. And.

3 Quare statutū, satis patet sm Barb. & gl. in ver. poterit. & iō dicit hic Cardi. nō directe petet collatio, sed īplorādo solū officiū iudicis, facit glo. ī c. fi. j. eo. Barb. Font.

4 Adde & eparū q. sēp ī fauorabilib. venit sub noīe dignitatis. arg. c. 1. 2. 22. di. Barb. Fōt.

[Gl. seq. arguit a contrario: & dat simile.]

d. ¶ In Romana curia.] in dato ergo extra curiam non hēt hoc locum, nec in aliquo corrigitur decretalis super. e. de offi. deleg. & est sim. j. de sequestr. pos. c. vnic.

[Gl. seq. argumentatur a contrario: dicens, quis dicatur datus a Papa.]

e ¶ Deputatus a nobis.] ergo ab alio, puta legato, ad quem etiam spectaret beneficij prouisio non poterit prouidere, etiam si fuerit sibi commissa pronunciatio, quia nec aliter auditor pronunciat, sed audiuit, & refert. & de off. deleg. super quæstionum facit ad primum. s. e. tit. super eo. Et intelligo deputatum a Papa illum: qui secundum morem curiæ, per referendarium, vel officialē ad hoc datum ex auditoribus palatij deputatur ad talē beneficialem causam delatam ad curiam audiendam, & hoc in minoribus: Cathedralium enim. & regularium ecclesiarum causas propria voce Papa committit: & vt plurimum Cardinalibus.

f ¶ Beneficio.] large sumitur vt comprehendat etiam dignitates, 4 cum eadem sit ratio concor. de reg. iur. c. 1. vbi de hoc.

g ¶ Pronuntiabit.] & sic videbatur functus officio suo, de off. deleg. in litteris, Io. And.

[Gl. seq. declarat vnum quare. secundo quærit, arguit negatiue, & contrarium soluit.]

h ¶ Debitum.] si pronunciaret illud suum, tunc cessaret prouisio. Est ergo differentia inter suum, & debitum. de præb. si tibi absenti: lib. 6. 5 sicut inter ius in beneficio, & ad beneficium. eo. tit. c. pen. de conces. pb. c. vlt. eo. lib. Quid de electo. qui appellauit a denegatione confirmationis, vel cassatione electionis, nunquid auditor, qui pronunciat bene appellatum, vel reuocat cassationem electionis, poterit cōfirmare? Vr: quod nō, qa hic solum loquitur de prouisione illius, cui debitum erat. In ꝯrium videtur, nā hoc faceret delegatus. de excē. signi-

5 Nam petēs beneficiū tāq̄ debitū per viā exceptionis pōt repelli: Si vero repetat tāq̄ suū, vtrū possessorio, vel petitorio, an possit p viā exceptiōis criminis, vel defectus, vel formæ repelli: dic vt s. de elec. ꝙ sicut. & c. īter dilectos de excess. sib. pręla. Petrus.

significauerũt, de re iudica. ad probandum, ex quo. n. bene appellatum est, fecit quod facere debebat principalis. de excep. dilectæ, & facit qđ not. C. de app. eos in princi. & qđ dixi de testa. Raynald. ver. condemnauitque. Item de confirmatione nõ videbatur dubiũ, sed de prouisione, nã primam facit officialis & capitulũ vacante sede, qui nõ faciũt secundam, vt de officia. c. vlt. & de insti. c. 1. lib. 6. quia ergo illud plus dubitabile. ideo concessum.

a ¶ Poterit.] non quicquid iudicis potestati cõmittitur, &c. ff. de iud. non quicquid. de offic. deleg. consuluit. licet ergo auditor hoc possit, non tamen tenetur ad hoc.

terit a sibi absque commissione alia (vt euitetur circuitus b) prouidere. c

¶ Idem.

¶ *Expectans beneficiũ perdit gratiã, sic consequitur aliud, quod cum illo, quod expectet, de iure tenere nõ potest. Io. And.*

CAP. IIII

GRatiæ, d † vt de dignitate vel beneficio curato tibi prouideatur, renunciare e videtur

b ¶ Circuitus.] C. de arb. l. ne in arbitris in fi. de adop. l fi. ff. de cõdi. indebi dominus testamento, & ibi concor. de hoc in fi. vlt. glo. Esset autẽ circuitus, si oporteret ad Papã redire pro noua commissione, vel ꝓ collatione ad ipsum, vel ad executorẽ. Dicebant ergo, q hoc tenebant, quod auditor fungitur vice iudicis in sententiando. & vice executoris in conferendo, vt no. in glo. in princ. alleg.

[Glo. seq. ponit dictum, cui obijcit & soluit.]

c ¶ Prouidere.] intelligo etiam si non ex facto Papæ, sed inferioris, legati, vel delegati fuerit beneficiũ illi debitũ, quod esse posset, iuxta not. de conc. prę b. si so li. lib. 6. Huic tñ obstat ratio, quã inducebant Cõpost. & Gul. s. quod per talẽ collationem nulli fit præiudiciũ, quia cum conferre spectat ad Papam, non refert, an per auditorem, an per executorem conferatur. Sed in decret super eo nõ spectat collatio ad Papã, fieret ergo præiudiciũ ei, ad quem spectat collatio vel institutio. Sed cum potestas nedũ delegati, sed etiam legati causet a Papa, nec ex facto alterius possit esse debitum vel affectum, satis conuenit illa ratio. Ioan. And.

GRatiæ.] Istud c. ampliat. c si pauper de præb. li. 6. In illo c. dr̃, quod mandatum factum alicui à Papa, vt pauperi clerico prouideatur, si clericus paup̃, antequã fuerit sibi prouisum virtute illius mandati, aliud beneficium fuerit consecutus, tunc mandatum expirat. Sed quærit in hac Clementina Papa Clemẽs, an sit idem in quocunque clerico, vel in quacunque gratia: E. vr̃ respondere, quod cum Clementina indistincte & generaliter loquatur, nos debemus illam indistincte & generaliter intelligere, vel de mãdato, qđ impetratũ est in forma pauperum, sicut intelligebat c. si pauper de præb. lib. 6. vel de mandato, quod impetratum est in forma gratiæ, de quo dubitatur, vel etiã in quocunque clerico paupere, vel non, & nunc per istam constitutionem seu Clementinam tollitur dubium, quia de vtraque gratia siue impetrata in forma pauperũ, siue impetrata in forma gratiæ, vel impetrata à Papa vel ab altero. His pręsuppositis figura sic casum pro iuuenibus canonistis, q subtilitates iuris nõ nouerũt, sine quibus profundi esse nõ possunt. ¶ Quidam Petrus iuit ad Romanum Pontificem, & conquestus est in hunc modum: Pater sancte, ego per multos annos studui in iure canonico, & vt studiũ mihi afferret aliquam vtilitatem alias veni ad vos, & impetraui gratiã, quã gratis mihi contulistis fauore mei studij, vt prouideretur mihi de primo beneficio proxime vacaturo, steti bene per decem annos cum gratia vestra, quia per ipsam aliquod beneficium non potui habere, Vidẽs hoc, inueni alium modum, taliter quod consecutus sum beneficium curatum, sed est modici valoris: Modo curatus meæ parochiæ est mortuus, & cura meo est bona & sufficiens, ego volo illam curam habere, virtute vestræ gratiæ iam pridem à vobis impetratæ, non obstante hoc, quod sum aliud beneficiũ curatum cõsecutus? Quæro à vobis pater sanctissime, an ego possim illam habere per vestram gratiã. & virtute ipsius? Rñdet Papa, Amice rñdeo tibi, quod renũciare videris gratię impetratę, vt de dignitate, vel bñficio curato tibi prouideatur, si assequeris aliud bñficiũ pacifice ante adeptionem eiusdem, id est, ante adeptionem beneficij virtute gratiæ obtenti, quod. s. bñficium obtinuisti, non per gratiam nostram, sed alio modo retinere non possis simul de iure cum dignitate vel beneficio curato, virtute gratię tibi debito, licet illud beneficiũ, quod habuisti nõ virtute gratię, sed alio modo forsan, quia fuit tibi resignatum, resignaueris, vel resignare paratus sis. Et per hoc soluetur istud dubiũ, & pone sic: Pater sanctissime, ego audio, ꝙ vos dicitis, quia ego nõ possum hr̃e curã meæ parochiæ virtute meæ gratiæ, eo ꝙ assecutus sum aliud beneficium curatum, ego bene ponam remediũ, quia ego resignabo vobis primam curam q̃ habui, alias q̃ per vestram gratiam, & assequar istam curam, & sic satisfaciam huic textui, ꝙ simul de iure cum dignitate vel de beneficio retinere non possim? Rñdet Papa ad illud dubium, tu arguis in vanum, qa licet. id est, quamuis paratus sis illud beneficiũ resignare, aut iamq; resignaueris, tu non potes aliud bñficiũ cõseq. virtute gratiæ, postq̃ executionẽ & ꝓuisionẽ tuæ gratiæ vel mãdati nõ expectasti, hoc dicit. Notemus, quod ista clemẽtina ampliat decretalẽ, si pauper quia gl. prima illius decretalis dicit, nota verbũ, pauper, quod nõ sine mysterio dictum puto. Si. n. gratia speciali, quę nõ est de iustitia, sit prouisum alicui, & postea antequam vacet aliquod beneficium, quod posset habere per suã gratiam, ipse adeptus est aliud beneficiũ non virtute suæ gratiæ, non expirat gratia, qa illa decretalis loquitur de forma gratiæ, qua prouidetur necessitate pauperũ, quę est iustitia. vel quasi. prouisione igitur facta impetrãti cessat causa iuris, & sic ipsius executio. Sed ista Clemẽtina non distinguit de qua gratia, vel de gratia speciali, vel de gratia, q̃ fit pauperi, quę est quasi iustitiæ, ideo generaliter debemus eam intelligere, nec facere dictam distinctionẽ ad capitulũ, si pauper. li. 6. de præb. Not. quod vbi canon non distinguit, nec nos distinguere debemus, sic vbi lex nõ distingui, nec nos distinguere debemus. in l. de pretio. ff. de Publicia.

† Gratias q̃ expectati dñr oĩno sustulit cõcil. Trid. sess. 14 de refor. c. 19.

[*Prima gl ponens casum summat, dicit quid approbat, & quid addit, tertio quæstionem soluit.*]

d ¶ Gratiæ.] expectans beneficium perdit gratiam si consequitur aliud, quod cum illo, quod expectat de iure tenere non posset. Et approbat quod notaui de pbẽ. si pauper. lib. 6 in prima glo. & idẽ ibi Archid. Et per illã decretalem determinatur, quid iuris si consequitur beneficium is, pro quo scriptum est in forma pauperum, hic de illo, pro quo scriptum est in forma gratiæ & in illo casu nõ distinguitur qualitas beneficij adepti, isto sic. Et qa generaliter loquitur hoc principium, generaliter intelligatur de cuiuscunque gratia Papæ, vel alterius.

[Glossa sequens arg. pro opinione, secundo dubiũ soluit.]

e ¶ Renũciare.] idem tenet Inno. & Compostellanus in illo, qui litigabat sup̃ beneficio, & recepit s̃m, qđ cũ primo tenere non posset, s. ꝙ per hoc renuntiat liti. hæc not. s̃. eo. in nostra, vt ibi plenius scripsi Et puto hanc decr. locũ habere etiam si protestetur recipiẽdo secundũ, quod gratiæ renuntiare. non intendit cũ ꝓtestatio sit facto c̃ria. de consti. cum M nec defendat in his p̃iudicialibus. sup. de elect. vt quis duas lib. 6.

facit quod scripsi cum Inno. contra Hostien. in prędi. decret. in nostra.
a¶ Eiusdem.] dignitatis vel curati, quod expectas.
b¶ Beneficium.] curatum scilicet, vel dignitatem, vel personatum, per decret. de præbend. de multa. Et idē

ris, si ante adeptionē eiusdem [a] aliud beneficium [b] pacifice [c] assequaris, quod simul de iure [d] cū dignitate, vel beneficio virtute dictæ † gratię tibi debito, retinere nō posses: [e] licet illud [f] resignaueris, [g] aut sis resignare paratus. [h]

†Al. ita, gratię ꝑdictę.

¶Idem.

¶ Gratia super vacaturo non cōprehendit beneficiū post datam in substantia creatum. hoc dicit Ioannes de Imola.

CAP. V.

Litteras [i] † nostras [k] super conferendo tibi [l] beneficio vacaturo [m] directas, ad beneficiū post datam [n] ipsarū creatū [o] †

puto in casu decr. litteras, de conces. præbend. vel cum secundum. de speciali iure requirit continuam residentiā iuxta not. per Inno. de cler. non resi. c. fin.
c ¶ Pacifice.] puto idē si acceptata collatione ꝑ eum staret, quominus haberet pacificam, ad quod su. de elect. commissa. §. 1. de præbend. licet episcopus. lib. 6.
ADDITIO. Idem Pau. & Stepha. & Zēzel. q intelligit possessionem pacificam liberum exercitium curæ, licet possessionem pacificam maioris partis beneficij non sit adeptus, de quo dic, ut not. sup. de ele. cōmissa lib. 6. nec desinit esse pacifica, si ex post facto cōtrouersia moueatur, secus si in ipsa apprehensione, vt l. si post perfectam. C. de euictio. Pet.
d¶ De iure.] de hoc sup. eo. gratia lib. 6.
e¶ Non posses.] si ergo esset tale, ꝙ cū illo teneri posset, non perit gratia, vt Inno. in decre. si pauper, & hoc etiam tenet. Io. de Deo in q̄stionibus suis lib. 1. q. 23.
f ¶ Illud.] quod adeptus es interim.
g¶ Resignaueris.] gratia ergo perempta nō reuiuiscit, licet res reuertatur in pristinum statum. Et facit ad quæstionem de clerico, qui contraxit matrimonium, quod postea dissoluitur per professionem sponsæ non cognitæ, vel quia reperitur cōsanguinea, de quo scripsi de cle. coniug. c. 1. 1 in princ.

1 Ibi Do. & capel. Tholosa. q. 239. Fon.

h ¶ Paratus. 2] Si tamen vellet dimittere secundum beneficiū, posset per collationem ordinarij cōsequi primum olim sibi debitum, non. n. intendit, quod sit inhabilis ad id, sed qđ ex vi gratiæ nō est sibi plus debitum, nec per executores gratiæ conferendum. Et sic not. casum, ꝙ ex facto superuenięti paratur exceptio ꝯ gratiam, quæ tenuit à principio. Alios casus colligas ex not. de præb. quia sæpe. lib. 6. in vlt. glo. Io. An.

2 In hac glo. latissime examinat Barbatia, post Cardinalem pluralitatē beneficiorum. Fon.

Litteras.] Istud c. inducit nouū ius, & est inductum contra illos, qui nimis cito volunt habere fructū de gratijs suis. pone sic casum. Quidā cupidus bñficiorū & per consequens credo, ꝙ cupidus suæ damnationis iuit ad Papā & eū reqsiuit, qđ sibi ꝓuideret de beneficio aliquo, à quo posset lenius & blādius in futurū sustentari: Papa videns suam supplicationē esse gratiosam, dedit ei gratiā, q̄ erat datæ mensis Ianuarij: in qua cōtinebatur, quod prouideretur sibi de bñficio proxime vacaturo. Iste reuersus ad prouinciā suā nō expectās nisi mortē alicuius, & cogitās quis antiquior curatus, vel canonicus eēt in ecclesia, & ipse videns quia omnes erāt iuuenes, & nō naturaliter in ꝓximo morituri, valde contristatus est: Sed qd accidit, certe vna dierū accidit, qđ quidā miles redeundo de bello, & existens in grabato tēdēs & anhelās ad mortem, vt aliquā recompensationem de forefactis suis Deo perageret: quādā capellā cōstruxit & ædificauit: sic ædificatā & dotare voluit, & centum marchas auri cuidā, q per tpa perpetua Deum, Mariā, & sanctos peroraret pro redemptione animæ suę contulit: His peractis, vt donatio sua esset valida, & vt bñficiū crearet in sua capella de nouo ædificata, misit ad epm, vt de licētia eius beneficium crearet, qui quidē eps oīa, quæ voluit decretauit, & bñficiū creauit calendis Nouembris, iste qui impetrauerat gratiam suam iucundus illā accepit, & venit ad militem, & eum requisiuit, vt ipsum virtute gratiæ suę pręsentaret episcopo, & quod episcopus beneficiū sibi cōferret: Episcopus videns istam gratiam & datam suæ gratiæ esse de Calendis Ianuarij, & videns creationē bñficij esse de data calēdarum Nouembris, respondit sibi episcopus. Amice, ego non teneor tibi conferre beneficium istud nouiter creatū virtute tuæ gratiæ, quia tua gratia hēt vires suas in beneficijs creatis ante datam tuæ gratiæ seu litterarū tuarum, mō ista capella est creata post datā litterarū tuarū: Iste impetrans non cōtētus de episcopo iuit ad Papam, & narrauit sibi casum, vt sup. Cui respondit Papa, Amice nos statuimus litteras nostras directas super beneficio vacaturo tibi conferendo nō extendi ad beneficium creatum post datam ipsarū litterarum, hoc dicit. Nota quod per istam Clementinam Papa statuit nouum ius, & probo per hoc, quod dicit,
[Statuimus.] Nota, quod Papa dat litteras ad beneficium vacaturum, sic & legatus de latere reseruat vacaturum per modum, de quo in penult. c. de off. le. libro. 6. Nota initium spectandum, de elect. dudum. 1. Item attendēdum tempus datæ. eo. tit. eam te de quo infra plene Zabar.

†Vide cōcilium Trid. superiori ꝓximo c. citatū, vbi ꝓhibentur gratię Expectatinę & mandata de prouidendo.

† Item de lite orta post datā rescriptum c. fi. sup. e. de iure orto post lit. cōtestatā. l. non potest videri. ff. de iu. similiter arbitraria nō extēdūtur ad futura. l. de his. đ arbit. nec pactū l. tres fratres, de pac. nec transac. l. cū Aquiliana. C. de trāsac. nec stipso. l. ita stipulatus l. Chrysogonus, nec testa. l. si ita. đ au. & ar. nec iuramentū. c. clerici de iure. nec renuncia. de quo pūcto lege oroBarba. Fon.

[Prima gl. dicit qualis si sit dispositio huius c.]
i¶ Litteras.] Breuis & fortis est, ius nouum inducens, ꝙ forsan plus ab extrinseca, quàm intrinseca causa iustificatur. vt infra dicam.
[Glo. seq. cum sequenti ampliat litteram in tribus casibus.]
k ¶ Nostras.] Idē in litteris reseruationis legatorum, cum eadem & fortior sit ratio.
l¶ Tibi.] idem puto vbi Papa dedisset potestatem conferendi primum vacaturum, nō expressa persona, cui cōferri dēret. Idem si contulisset fructus bñficiorum primi anni, quæ vacare contingeret in diœcesi, vel ꝓuincia, cum in his sit eadem ratio.
[Glo. seq. exponit litteram, & soluit dubium.]
m¶ Vacaturo.] in vacante non procedebat dubitatio. nec distinguo, an debeatur simpliciter vacaturum, an debeatur cum bñficio acceptandi, cū eadem sit ratio.
[Gl. seq. soluit litteram, & dat simile.]
n ¶ Post datam.] etiā si paulo post, & facit, quod not. Host. sup. eo. c. fi. inspicimus, ergo an extatet bñficium tēpore datæ, sicut inspicimus ætatem impetrantis illo tempore. sup. eo. si eo tempore. lib. 6. & concor. supra eo. eam te de præb dilectus 2 vbi de hoc.

3 Concludit ergo hęc gl. ꝙ si dubitatur, vtrū beneficium sit creatū ante vel post latā litterarū, onus probādi incūbit nō impetrāti, sed aduersario, qui

[Glossa sequens primo ponit tria exempla. Secūdo quærit de reuocato, pro allegationibus remittit & soluit. Tertio quærit, quid in dubio, allegat cōtra impetrantem. Secundo pro, & illud approbat, & contrarijs respondet.]
o¶ Creatum.] Pone, construitur noua ecclesia, de eccl. ædi. ad audientiam, creatur noua dignitas, de cōsuet. cum olim. construitur noua præbenda de prębend. dilecto, & c. vacāte. Sed quid dices de bñficio olim creato sed tpe datæ suppresso, nunc autē renouato? ꝓ & contra, quæ no. s. eo. quamuis. lib. 6. Vr qđ bene extendat ad illud arg. eius, quod no. de cōst. cū accessissent. in fi. & facit quod scrip. post Hostiēsem de censi. significauit super fi. penul. glossæ, & hoc præcipue, qa hoc ius nouū est, vt inf. dicetur, & de creato tm̄ loquitur, non

negat ipsum ante creatū: siue agat, siue ꝯ īpetrātē se defendat. Idē Pau. & Gene. plenius. Idē Stepha. p̄sēs .n. status beneficij, ꝙ dep̄hēdit, extare, & a nemine possessū releuat eū ab onere probādi, & incūbit aduersario. C. si ser. exte. men. l. mo- neor. Pet.

non de renouato. Sed quid si dubitatur an data præcedat creationē beneficij, vel ꝯ: puta quia eadem die factum est vtrumque, nec apparet, quod prius sit. s. eod. tit. ca. pen. lib. 6. Contra impetrantem facit, quia ipse petit beneficium: probet ergo illud sibi debitum. ad quod videt necessarium, ꝙ illud prius fuerit creatū. si ergo hoc non probat, nō fiat executio. facit de sent. excom. venerabilibus. ad fi. & quod ibi no. ī gl. pen. l. 6. & in dubijs iudicamus pro reo. đ proba. in præsentia. & c. ex litteris. de testi. cum tu. secūdum vnā lecturam, succūbet ergo ī dubio iste petens. Pro impetrāte facit: quia in tali dubio fauetur ei, qui potiorem habet gratiam vel habet eam a maiore, vt in prædicta decret. pen. & de præb. si a sede. lib. 6. Item in dubio interpretamur, vt res valeat. de ver. sig. abbate. Itē si ponim⁹ impetrantē esse reū, planū est, ꝙ succumbit actor. idem vr̄ si ponimus eum actorem. Nam aduersarius excipit, & quo ad onus probandi reus in excipiendo fit actor. ff. de excep. l. 1 si ergo exceptionem non probat. s. quod post datam creatum fuerit, succumbet. Nec dicas quod hæc sit negatiua, quia etiam si per verba negatiua proponeretur, vt nego tunc extitisse, vel dico quod tunc non extabat, hēt resolutam affirmatiuam, & quæ probari potest. de renun. super hoc. Item multum facit pro ipso, quia hæc decre. ponens ius nouum, parat exceptionem contra impetrantem. Obtinebit ergo vt olim impetrans, nisi de illa fiat fides: & hoc verum puto. Non obstant prius allegata, quia hic de iure actoris constat de facta fide, de gratia, & de vacatione.

[Gloss. seq. obijcit, & obiectionem fortificat per sex absurditates: soluit inducens rationem extrinsecam, & vnum simile, demum rationem impugnat in fi. reassumit quintam absurditatem, dicens in canonicis expectantibus capitulum locum non habere.]

a ¶ Statuimus.] non dicit, declaramus. ponit ergo ius nouum, quod vr̄ iniquum, quia certum est beneficium nouiter creatum nondum ordinatum vacare: quare ergo non debetur expectanti vacaturum alteri non debitum: maxime cum fauorabilior sit expectatio vacationis per creationem, quam per mortem, facit de conces. præb. accedens. Nec vr̄ ponderandum tempus datæ: quia si tunc extaret beneficium, quod debito modo, & non in fraudem expectantis suppressum esset, vel extinctum, non deberetur expectanti. de cōstitutionib. cum accessissent. Item sequeretur ex hoc, quod si impetraui litteras ad beneficium cū cura, illud, quod tpe datæ simplex erat, sed nunc curatum, non deberetur, & idem eꝫ in simplici. Itē quod si impetrarem ad collationē alicuius, & beneficium tpe datæ non spectabat ad ipsius collationem, licet tpe vacationis spectet, quod non deberetur: & hæc falsa, cum inspiciamus in his tp̄s vacationis, & collationis, vt probatur. j. de præb. si de beneficio, & eo. ti. ei cui lib. 6. Plus, quia per hoc vr̄, qđ canonico expectanti p̄bendā non deberetur p̄benda ex super excrescentib. cum illud sit p̄bendā de nouo creare. de constōnib. cum M. de præb. dilecto. Item ꝙ non deberetur præbenda, vel portio in ecclesijs non hn̄tibus numerum: eadem ratione contra id, quod not. de conces. præb. c. fi. l. 6. Quare dico, ꝙ hoc nouū inducit hæc constitutio, ꝙ sicut rescripta ad lites non extenduntur ad lites post exortas, vt s. eo. c. fina. sic nec rescripta beneficialia ad beneficia post creata, cum illa ēt sint odiosa. de præben. quamuis. li. 6. & sic duo requiruntur coniunctim, ꝙ beneficium in rerum natura fuerit tempore datæ, & ꝙ vacet tempore collationis, ad qđ facit. ff.

Clemens.

statuimus [a] non extendi.

TITVLVS III.

De electione & electi potestate.

¶ Clemens V. in Concilio Vien.

¶ Religiosus eligi nō potest ad prælaturam non episcopalem alterius religionis, vel habitus: si contra fiat, est irritum hoc dicit. Ioan. Andr.



CAP. I.

Cum † rationi [b] non cōgruat,

de ꝫhen. emp. l. Rutilia Polla. & l. in lege, & concordantias ad idem collige pet. not. s. eo. c. fi. in 4. glo. Et fuit forte motiuum, quia forsan creatores beneficiorum retraherentur ab illis creandis, quando viderent illa statim impetrantibus deberi. Sicut ergo voluit æquitas beneficium permutatione vacans expectanti non deberi. de re permu. c. vnic. li. 6. quia forsā alias vacaturum non fuisset, ita noluit deberi beneficium nouiter creatum, licet vacet: quod alias forte creatum nō fuisset. Et tamen dico, ꝙ hæc decret. generalr̄ loquēs locum hēt non solū in prima ordinatione beneficij, sed etiam in vlteriori, vt si Calen. Ianuarij data fuit gratia. Calend. Februarij creatur beneficiū, quod confertur Titio, per cuius mortem nunc vacat, & tamen tunc deficit illa ratio. Sed si ponis quem expectantem ex canonia, non ex reseruatione vacaturi tantum, cum canonico non debeatur simpliciter vacaturū, sed cum se facultas obtulerit, non puto decretalē hanc locum habere; sed debebitur illi præbenda per augmentum creata, de præb. relatum. de conces. præb. cum super, & in prædicta decretali. cum M. de consti.

† De materia huius c. vide notata p Anton. de But. in c. abbate. extra de ver. sign. adde textū cū ibi no. ī c. sicut tuis in prin. ext. de sim.

Cum rationi.] Ista constitutio prohibet religiosis vnius professionis, ne eligantur prælati in professione alterius religionis. Et figura sic casum: Cum in ciuitate aliqua, puta ciuitate Parisiensi, sint religiosi diuersæ professionis, scilicet monachi nigri, & monachi albi, qui nuncupantur vulgariter monachi S. Ambrosij. Accidit quod abbas monachorum nigrorum senio fractus sublatus est de medio: conuentus tendens ad electionem noui abbatis, camerarium Sancti Ambrosij (qui erat alterius professionis, quia monachus albus.) elegit in suum abbatem, & prælatum: quæritur an bene fecerit? Respondet Papa in hac Clementina, & dicit: Prohibemus ne religiosus aliquis eligatur in abbatem alterius religionis, vel habitus, quam suæ. Et reddit rationem: cum rationi non congruat, vt homines disparis professionis, vel habitus socīētur simul, i. eisdem monasterijs, quod si secus, i. aliter fuerit factum q̄ ista Clementina intelligat, eo ipso irritum sit & inane. Et sumus in versiculo, (Per hoc aūt.) Pater sanctime, audiui qualiter prohibuistis ne religiosi vnius professionis eligantur in abbatem alterius: Sed quæro a vobis, quid si aliquod capitulum sæculare vellet eligere vnum monachum nigrum, vel albū in suum episcopū, quæritur an possit eligi in ep̄m cuiuslibet ecclesiæ regularis, vel sæcularis; Et vr̄ ꝙ non, cum idem monachus non sit eiusdem professionis cum capitulo. Ad hoc respōdet Papa ī hæc verba. Per hoc autem non intendimus prohibere, quin religiosus licite possit eligi, in episcopum cuiuslibet ecclesiæ, hoc dicit. Not. quod est idem in mulierib. religiosis, cum dicat Homines, quod nomen comprehendit vtrumq; sexum, cum declinetur hic, & hæc homo, communis generis. No. rationem de omnibus esse reddendam, de quo hic tractat Zenzelinus, sed plene dixi de rescri. si qn̄. Not. quod sufficit inducere rōnē etiā non inducto aliquo textu, vel glo. vel alia auctoritate alicuius doctoris, quod no. hic Zenzel. & probat principium. in hic verbo, rationis, pro hoc de præb. ratio. nā etiam lex non est aliud, quam id, quod ratione consistit. 1. dist. consuetudo Zab.

1 Idē Fau. super verbo, extēdi, vbi supple ēt in secūda vel vlteriori collatione. idē & pleni⁹ Gem. nā ēm eū cū x. dicat generalr̄ non extendi, & c. dēt intelligi ī quacūq; vacatione, quo ad hoc ergo ut impetrari nō debeat, cē seri dēt p pe- tuo nouiter creatū quod post datā creatu. fuit alleg. quod not. de priui ca. ult. Pet.

(Prima glo. summat, & diuidit, & dicit quid corrigit, & soluit quæstionem.)

b ¶ Cum rationi.) Religiosus eligi non pōt ad prælaturā non episcopalem alterius religionis, vel habitus:

Si contra fiat, est irritum. Et primo prohibitionis cām ponit secundo prohibet: tertio decernit: quarto protestatur. partes patent. Prima pars corrigit cōem opinionē iure fulcitā & consuetudine 1 approbatam, quæ habebat, ꝙ professus vnius religionis in p̄latum alterius posset assumi. Et licet qdā distinguerēt religionē maiorem a minori, ergo putabā ꝙ satis esset eligēdū esse professum tria substantialia regulę, vt maiori, vel minori religioni pręfici posset: quod etiā placebat Arch. 16. q. 1. qui vere eodem tit. nullis. lib. 6. per quam decretalem aperte hoc probatur ibi dum dicit, vel alterius. Probabam etiam hac ratione: quia si præfici potest religiosus ecclesiæ sæculari propter curam, vt probatur 16. q. 1. doctor. & ca. seq. de sta. mon. ꝙ Dei. Fortius ergo regulari, licet minoris religionis, vt dicere soleo in decret. cum ad monasterium, eo. tit. hic autem expediuntur ibi no. & 16. q. 7. in nona.

Vide ad hāc glo. q̄ notat hic Ioan. de Imo.

vt homines a disparis professionis, vel habitus, simul in eisdem monasterijs b socientur: c Prohibemus, ne religiosus aliquis in abbatem, vel prælatum d alterius religionis e vel habitus f de cetero g eligatur. h Quod si secus actum extiterit, sit eo ipso irritum, & inane. i † Per hoc autem, quin religiosus k in episcopum sæcularis, l vel

[Gloss. seq. soluit dubium respondens huic decretali. Secundo quærit, arguit pro: contrarium soluit, & ad simile remittit.]

a ¶ Homines.] hic & hæc homo comprehendit etiam feminam, vnde etiam in monasterio monialium quo ad suas prælaturas habet hoc locum, nec impedit verbum, religiosus, quod sequitur, quia femininum sub illo masculino comprehenditur. de hoc eo. tit. generali, lib. 6. in glo. 2. Sed dubitari posset an locum haberet in monasterio monialium, 2 quæ per mares reguntur. 18. q. 2. qui religiosis & in c. decima. vr̄, ꝙ non, quia inter illos non est societas, de qua sequitur, nec esse debet, vt in c. in decima. Satis puto idem per verba generalia, quæ sequuntur, & similis quæstio not. eod. tit. indemnitatibus. §. sane. in fi. magnæ glo.

2 V. de Concil. Trid. sess. 25. tit. de Regularibus & Monialibus. cap. 7.

(Glo. seq. quærit, & soluit.)

b ¶ Monasterijs.) ecclesias ergo sæculares non comprehendit, vt inf. dr̄. Quid de ecclesia sancti Ambrosij Mediolan. vbi est duplex collegium, s. monachorum, & regularium canonicorum? Dic, quod cum quodlibet collegium sit ibi diuisum, quia monachi per abbatem reguntur, & canonici per præpositum, locus erit huic constitutioni in illis prælatis assumendis. Io. And.

[Gloss. seq. alleg. duas concor. ponit prouisionem, & responsionem antiquam.]

c ¶ Socientur.] habebatur hoc 16. q. 7. in nona. & facit eod. tit. cum causam. sed secundum statum antiquum prouidebamus ad hoc; quia se conformabat prælatus habitui illorum, quib. præfectus erat su. de vi. & hon. cler. Deus qui. vbi de hoc. Ad cap. in nona. respondebamus illud in vera disparitate, qualis est sæcularis clerici, vel laici ad professos, & circa hoc vide quod scripsi de testa. Ioannes. in 3. oppositione. & quod not. eo. tit. officij. in glo. pen.

[Glo. seq. ponit nomina, soluit dubium, & remittit.]

d ¶ Prælatum.] puta Priorem, Magistrum, Ministrum Custodem, Præpositum, Archipresbyterum, vel quodcunque sit nomen. Et no. ꝙ licet ratio superior sit generalis etiam quo ad socios, tamen non prohibet eligi in socium, & fratrem, quod intellige cum distinctione, an sit minoris religionis, paris, vel maioris, vt not. de præben. cum singula. §. pen. lib. 6.

e ¶ Religionis.) sup. dixit, professionis, ex quo ergo diuersa est religio puta Cistercien. & Cartusien. licet forsan idem profiteatur, vtraque cadit sub prohibitione.

[Glo. seq. tractat de regularibus canonicis, licet diuersi coloris.]

f ¶ Vel habitus.) Non dicit coloris, per quod videtur, ꝙ omnes regulares canonici. qui profitentur regulam Augustini, licet varient in colore, quia aliqui hñt colorem nigrum, alij album, alij griseum, alij mistum, inuicem eligi possunt, quòd videtur maxime, quia dicitur ipsorum habitum esse lineam togam, quam sub cappa deportant. facit etiam infr. de statu mo. ne in agro. post prin. facit etiam quod no. 16. q. 7. in nona. Item in quibusdam religionibus est videre, ꝙ ē ēt duplex color, vnde videmus ꝙ Cistercienses, & griseo & albo colore, prout placet, vtuntur. vbi vero color esset d̄ habitu, & ipsius substantia, diuersitas coloris īduceret diuersitatē habituum. & facit inf. de reg. eos qui. Io. And.

g ¶ De cetero.) electiones ergo prius factas non vitiat, etiam si super illis constitutionis tempore lis penderet, facit quod no. & dixi de postu c. vnico lib. 6.

(Glo. seq. primo soluit duo dubia, secundo quærit, arguit pro, & soluit.)

h ¶ Eligant) Non prohibet postulari ex causa: sed puto ꝙ a Papa, & simi. no. de elect. cap. indemnitatibus. post princ. lib. 6. Sed nunquid per viam prouisionis talis p̄fici poterit? Quod videtur, cum ista sunt diuersa, de prębend. cum in illis. lib. 6. & hæc cōstitutio ius vetus corrigit: in casu ergo non expresso statur iuri antiquo, C. de app. pręcipimus. in fi. de testa. sancimus & licet hoc posset defendi, contrarium tamen esse videtur; de mente constituentis per rationem hic expressam, quæ communis est, & hoc saltem in eo, qui prouidet ex iure ad ipsum deuoluto, propter delictum, vel negligentiam electoris, facit inf. de sup. neg. pręla. cap. 1. & quod ibi dicam.

i ¶ Inane.) confirmatio ergo secuta nihil operatur, cō cor. quod no. sup. eo. quam sit lib. 6. in fi vlt. glo.

K ¶ Religiosus.) etiam nouitius. su. eo. ti. nullius. lib. 6. & vide quod ibi no. in vlt. gl. etiam si sit mendicans: saluo quod habes eod. ti. quorundam. lib. 6. inf. de regula. vt professores.

(Glo. seq. ponit opinionem, quam reprobat, de sæcularibus collegiatis, arguit. pro & contra, & declarationem exposuit.)

l ¶ Sæcularis.) dicunt quidam, ꝙ ex quo religiosus permittitur eligi in ep̄m ecclesiæ sæcularis, 4 in prælatum alterius sæcularis ecclesiæ non poterit eligi, sed hoc non credo per prædictum verbum, s. in eisdem monasterijs, & cum id non sit expresse mutatum, in suo statu persistant antiqua iura, quæ id permittunt, 51. dist. priscis. 58. di. c. 1. 16. q. 1. doctos. cū multis. c. seq. de stat. mon. ꝙ Dei Incidenter ergo dictum est hic de sæculari, cum principaliter de regulari intenderet protestari, vt sequitur, & satis placet hoc in sæcularibus ecclesijs non collegiatis. Sed de collegiatis maius est dubium, sed quod & in illis possit, facit quod not. Ber. su. de sta. mon. c. 2. in 3. glo. & c. ꝙ Dei timorē. & no. Ioan. 68. di. ca. 2. 74. distin. c. quorundam. 16. q. 7. in nona. In contrarium facit quod no. Hostien. in prædicta decret. ꝙ Dei. vbi tenet monachum non posse habere præposituram vel decanatum ecclesiæ sæcularis, nisi ex dispensatione hoc fiat ob necessitatē curæ animarum. Item hic sola disparitas habitus impedit, fortius impedire dēt disparitas habitus, & professionis, vt in casu isto, s. cum religiosus præficitur collegio sæcularium clericorum, & hoc maxime in simul viuentibus, in quibus plus arctat principium decreta, & qui quandoque funguntur priuilegijs religiosorum de vi. & hone. cleri. quoniā. & no. 16. q. 1. decimas. Egeret hoc declaratione, sed vt prædixi. verbum, in eisdem monasterijs, multum facit, quod possit hodie sicut olim, nisi dicas, quòd verbum monasterijs, ponatur pro ecclesijs. sic 16. q. 7. nemini. Potest ēt dici, ꝙ clerici sæculares non habent certum habitum.

† Barbatia pulcherrime examinat virtutē decret. & tenet ꝯtra Cardi. illud afficere ignorātes ēt ante publicationē cōstōnis. solus princeps tñ ignorātes ligare p̄t Cō post i c. capitulū sanctæ Crucis. de rescrip. & dixit Io. de Imo. l. ex facto. ff. de vul. & pupi. ꝙ principe cōfirmāte statuta inferiorū p appositionē decreti nō p̄nt inferiores illa declarare Fō.

3 Idē Pau. qa rō huius c. adaptatur ad oēm modum quo ecclesijs p vi: & rō legis extendit verba ad causā? vbi eadē rō repetit. facit ꝙ dixi s. eo. tit. si post q̄ li. 1. Pet. ad. de Barb. tractātē de extēsione pœnali. Fon.

4 Quomodo tūc viuet, vide gl. c. d monachis 16. q. 1. & plenissime B. Th. & Caietanū. 2. 2. q. 185. art. 8.

habitum, cum non sit expressum in iure de colore vel forma, per quæ vel quorum alterum oportet habitũ discerni, vt pdixi, & licet fatear certas formas, & colores esse prohibitos inf. de vi. & hon. cle. q̃m̃ s. eo. ti. clerici, non ex hoc sequitur certum habitũ esse præfixũ: large tñ dicimus habitũ clericalẽ conuenientem & nõ phibitũ clericis, sicut & laicalem cõueniẽtem laicis, de sentẽ. excom. si iudex. li. 6. a ¶ Cuiuslibet.] qua si dicat, etiam si sit alterius religionis, vel habitus. Ioannes And.

cuiuslibet a regularis ecclesiæ licite possit eligi, non intendimus prohibere.

¶ Idem.

¶ Cœtus Cardinaliũ sede vacante iurisdictionẽ Papalem non exercet, nisi in quantum permittit, concilium Lugdunen. nec illud, vel eius partem alterare potest. Io. And.

N CAP. II.
ERO-

Diuisio.

NE Romani.] Diuiditur in sex partes: Quia primo ponit de potestate Cardinalium sede vacante, secundo de officio Camerarij vel penitentiarij: ibi, [Eo tñ.] Tertio determinat quid cõprehendatur appellatione diœcesis, & qd si Papa moritur extra curiã: ibi, [Sane] Quarto determinat quid si contingat oẽs Cardinales exire cõclaue: ibi, Porro Quinto d' exceptione cẽsure nõ opponẽdæ 9 Cardinales eligẽtes Romanum Pontificem: ibi, [Ceterum] Sexto arctat venire debẽtes existentes extra curiam, vt veniant. licet intellexerint sedem vacare: ibi, [verum Ioã. de Imola.

Additio domini Heliæ præmittens casum.

¶ Istud c. determinat seu supplet cõcilium Lugdunẽ. in c vbi periculũ, lib. 6. eo. tit. In illo c. ista dicuntur: Si Papa moriatur, Cardinales præsentes dẽnt expectare absentes per decem dies, vt ipsi congregati in vnũ tractẽt de electione noui Romani Pontificis, qui quidẽ Cardinales intrabũt quoddam conclaue, i. quendã locũ secretum, q conclaue erit planum, & nulla erũt in illo conclaui intermedia, seu nullæ erũt partes in medio, & isti Cardinales semel inclusi in conclaui, nõ poterũt exire, & nullus cũ eis poterit loqui. Et p vnã fenestram bene arctam & strictam ministrabiẽ Cardinalibus potus, & cibus. Et si intra tres dies nõ eligant Papã, ipsi nõ habebunt per quinque dies nisi vnũ ferculum. i. non comedẽt nisi de vno epulo: Et si in illis quinq; diebus adhuc non eligant, ipsi non habebunt nisi panem, vinum, & aquam, & non recipient suas distributiones de camera; imo si aliquas recipient ibi tenebũtur illas restituere. Et debent esse ita intenti ad electionem dicti domini Papæ, q nõ debent se interponere de aliquo alio negotio quousq; electionẽ suã fecerint. Itẽ si quis Cardinalium non intrauerit conclaue, vel si intrauerit tñ exijt, alij existẽtes nihilominus procedant in dicta electione, & illũ exeuntẽ non admittẽt. i. illũ amplius nõ recipiẽt, nisi exierit pp infirmitatem, quia post infirmitatẽ recipietur, si intret pẽdente negotio electionis. Item expectati per decẽ dies, si ipsi veniant, ipsi admittẽtur. Item illud ca. vbi periculum. dicit quod aliquotiens Papa moritur alibi quam Romę, quid erit si moriatur alibi? ibi dicit, q si Papa obierit extra ciuitatem Romanam, qđ Cardinales debẽt illum eligere in ciuitate illius territorij, in quo obijt. Et dicit, quod rectores illius ciuitatis ita cito quam sciẽt mortem Papæ, qđ ipsi debent compellere Cardinales, vt ipsi eligãt Papam; & si ipsi non faciãt dicit Papa ipsi rectores erunt infames, & priuabũtur officijs suis. Et dicit concilium, quod feudis, si feuda habeãt. Item dicit, q Cardinales debẽt eligere Papã libere, & sine conuentione vel pactione aliqua. Et si aliquod iuram̃ ipsi Cardinales alicui pstitissent de aliquo eligẽdo, dicit Papa, q tale iuramentum nõ valet. Item dicit, quod tota ecclesia debet orare, super prouisione electionis noui Põtificis. ¶ His suppositis accedo ad Clemẽtinam, quæ aliquotiens aliquid supplet ad dictum capitulum: aliquotiẽs cõfirmat & determinat ea, quę decidũtur in dicto c. vbi periculum. iã determinato. ¶ Figura sic casum: Patet sãcte. Deus vos cõseruet à mala peste, qa vidi si aliquo casu essetis sublatus de medio, idest, si essetis mortuꝰ, quõ vos docetis me, qualiter deberem eligere, si ius haberem eligendi Romanum Pontificem. ¶ Sed quæro à vobis, an nullæ sint aliæ solemnitates ad eligendum Romanum Pontificem præter istas positas in dicto capitulo, vbi periculum, & si ego obseruarem dictum capitulum, vt iacet ad pedẽ litteræ, an mea electio esset valida? Et respondet Papa, q sic: dummodo adiungam ea, quæ sunt in isto capitulo, seu ista Clementina, in cuius principio dr̃, q olim erãt diuersæ opiniones, an ca. vbi periculũ, posset modificari, vel immutari, vel aliqd ei detrahi, vel addi p cœtum Cardinaliũ. Summus Pontifex cõsiderans, q lex superioris nõ debet tolli per legem inferioris, reprobat opinionem satagentem. i. dicentem & procurantẽ, qđ cõstitutio edita in cõcilio Lugdun. in c. vbi periculũ. [Ecclesia vacãte põt corrigi, immutari, aut quicqnã idest aliqd põt ab ea detrahi. Et dicit, q non vult, qđ Cardinales sede vacante aliam iurisdõnem habeant, præter iurisdictionẽ eis concessam in dicto concilio vbi periculũ ¶ Hoc tñ plus hẽnt, quia si cõtingat, qđ Camerarius moriatur pendente tẽpore, quo Papa est mortuus, vel maior, vel aliqui ex pænitẽtiarijs, Papa Clemens vult, quod cętus & cõgregatio Cardinaliũ tales psonas eligãt: quia Papa non intendit qđ p obitum suum talia officia vacent. Et maxime. i. præcipue vult, vt pænitentiarij eligãtur, cũ sint ipsi populo perquam necessarij, quia ipse Clemens vult, si pænitẽtiarij moriant̃ nõ obstãte quod sint impediti in electione Romani Põtificis, tñ vult quod eligant̃ noui, & qđ in locũ pænitentiariorum mortuorũ Cardinales subrogent nouos. ¶ Item qa cõcilium dicit in c. vbi periculũ, qđ si cõtingat Papã mori extra ciuitatem Romanam quod Papa est eligẽdus in ciuitate illius territorij in quo mortuus est: Sed supplico, declaretis mihi, qd vos intelligatis per territorium, & dicatis qd cõtinet? Rñdet Papa, qđ nomine territorij tota diœcesis intelligitur, & intelligatis, quod si audiẽtia causarũ, & litterarũ Apostolicarũ sit in vno loco, & qđ cõtingat Papã mori in alio loco. quod Papa nõ est eligẽdus in loco, in quo moritur, sed in quo remãsit curia sua. Et nisi forsan Papa antequã moreretur determinasset audientiã causarum alibi profecturã, quo casu constõ cõcilij Lugdunen obseruaret. ¶ Sed pone, Accidit, quod Cardinales existẽtes in cõclaui nõ fecerunt electionẽ, imo oẽs simul exierunt conclaue, vel successiue exierũt, quæritur quid iuris, an pp hoc electio nõ sit facienda? Rñdet Papa, quod rectores ciuitatis, ad quos executio prædictæ constitutionis, vbi periculum: pertinet, constringent ipsos Cardinales ad iterũ intrãdum conclaue: aliàs si non faciant incurrũt pœnas cõtentas in dicta cõstitutione, vbi periculum. Sed q̃reret aliquis, qñ Cardinales reintrabunt cõclaue deputatum, incipiẽt ne ipsi de nouo pcedere in electione, ac si nunq̃ intrassent? Rñdet Papa, quod nõ, sed incipient in statu, in quo erãnt, qñ exierunt conclaue. ¶ Itẽ q̃ro, pone quod sũt multi Cardinales excõicati, erunt ne ipsi repellẽdi ab electione, cum sint incapaces? Rñdet Papa, quod tales nõ poterũt repelli aliqua exceptione, vt vitentur seu euitent̃ dissensiones vel diuisiones seu schismata, qa si possent repelli exceptione excõicationis, ipsi Cardinales fortasse negarent se excõicatos, & esset lõgũ expectare pbationes aliorũ, & nimis prolõgaretur vel differretur electio, qđ esse non debet. ¶ Sed quæro, durante tempore electionis sunt aliqui in prouincijs, qui fuerũt electi in aliquibus

Casus. § Et tamen.

Casus. §. Sane.

Casus. §. Porro.

Casus. §. Ceterum.

Casus. § Verum.

Casus litteralis domini Heliæ.

ẽns dignitatibus quid faciẽt ipsi, quomodo ipsis prouidebitur de cõfirmatione suæ electionis, an teneãtur venire ad ciuitatem Romanam, ac si Papa non esset mortuus? Respõdet, quod tenentur venire vel mittere, ac si curia Romana non vacaret, hoc dicit totum istud cap. cuius ordo facilis est. Not. quod opiniones doctorũ variæ præbent obstaculum, & dilationem expeditioni alicuius negotij. Nam in tali varietate alteram sequi, non est temerarium, vt notatur in d. cap. ne innitaris. sup. de const. Et secundum Pau. sine reprehẽsione potest vnus adhærere vni, & alter alteri, quia opinionibus est deferendum. sup. de rest. spo. Et per hoc dicendum est, quod si iudex in iudicando sequitur vnam opinionem de pluribus, non facit litem suam: quod dic vt not. Bar. in l. cũ prolatis. ff. de re iudi. Vide hic plenius per Petr. de Anchar. Not. quod opinio non consonans veritati est reijcienda. Zabarella.

mani [a] electioni Pontificis indeterminata [b] opinionũ diuersitas aliquod possit obstaculum vel dilationem [c] afferre: Nos inter cetera [d] præcipue attẽdentes, quod lex superioris per inferiorem [e] tolli [f] non potest; [g] opinionem astruere (sicut accepimus satagentem, quod constitutio felicis recordationis Gregorij Papæ decimi prædecessoris nostri, circa electionem præfatam, edita in consilio Lugdunensi, [h] per cœtum [i] Cardinalium [k] Romanæ Ecclesiæ (ipsa vacante) modificari [l] possit, † corrigi vel immutari, aut quicquam ei detrahi, siue addi, vel dispensari [m] quomodolibet circa ipsam seu aliquam eius partẽ, [n] aut eidem etiam renunciari per eum, tanquam veritati non consonam, [o] de fratrum nostrorum cõsilio reprobamus: [p] † irritũ nihilominus, & inane

]Prima gl. ponens casum simul summat, & diuidit, & dicit q d supplendo determinat. & quid prima pars approbet vel reprobet.]

a ¶ Ne Romani. Casus. Cœtus Cardinaliũ sede vacante iurisdõnem Papalem non exercet, nisi in quantũ permittit concilium Lugdunẽ. nec illud vel eius partem alterare potest. Secundo dicit, quod officium Camerarij, vel Penitẽtiariorum Papæ durat eo mortuo, qui si deficiũt poterit cœtus pro tpe vacationis alios subrogare. Tertio determinãs diœcesim intelligi id, quod in cõcilio dicit de territorio & districtu, statuit moriẽte Papa extra curiam, ipsius electionẽ fieri debere in loco, vbi erat causarum & litterarum audiẽtia, licet suspẽsa, nisi prius ordinatum esset de curia transferenda. Quarto prouidet casui, quo contigeret Cardinales omnes exire conclaue. Quinto statuit per exceptionem excõmunicationis, suspensionis, vel interdicti ab electione non repelli. Vltimo electos & alios, q mittere vel ire tenẽtur ad curiam, adstringit ad id sede vacãte. Et principaliter determinat & supplet, decr. vbi periculum. su. eo. Quas aũt opinionis approbet vel reprobet dicã per partes. Et prima pars determinat ꝙ no. 79. d. null⁹ 2. & corrigit, qđ no. Hos. de pœnit. & remis. cum ex eo. cuius opinionẽ & rationes, scripsi, de schisma. c. vnico. lib. 6. & approbat, ꝙ ibi. not. & quod tenet Archi. in decre. prędicta, vbi periculum. §. ceterũ, in fi. quod specialius cõtingit hunc casum. Gar. etiam sequebatur Host. eod. titu. cupientes. §. quod si, vt etiam dicam int. §. 1.

1 Placuit doctor b. & nota, ꝙ inferior nõ sẽp [gratia exẽpli] eps recipit ptãtẽ à superiore, s. archiepo. c. pastoralis, in princ. de off. ord.

b ¶ Indeterminata.]habes igitur exemplum opportunæ determinationis, de quo loquitur prooemium harum constitutionum.

c ¶ Dilationem.]summe periculosam, vt in ea cõsti. in princ. Io. And.

d ¶ Cetera,]quæ patere possunt ex gl. prædicta. sup.

e ¶ Inferiorem.]21. dis. inferior. su. de maio. & obe. cũ inferior. C. de leg. l. fi. & hoc maxime cũ ille inferior ab illo superiore recipit ptãtem, 1 vt in casu nostro cœtus cardinalium à Papa, per quod idem vr̃ de concil. sup. eo. tit. significasti 9. q. 3. cuncta.

2 Sequũtur doct. facit c. vt animarũ periculis de const. li. 6. gl. 1. clem. vt hi qui. de ætate, & quali. Barba. Font.

f ¶ Toli.]iuuari posset per pœnæ adiectionem 2 de. hoc dixi de offic. archipresbyt. c. fin.

g ¶ Non potest.]hoc etiam fatebatur Host. ĩ. eod. licet. dicẽs ꝙ Cardinales illi cõstitutioni expresse renũciare nõ poterãt per hanc rationẽ tacite sic, vt inf. dicã.

h ¶ Lugdunensi.]sup. eo, vbi periculum. lib. 6.

[Gl. seq. ponit alia duo nomina, & rẽ.]

i ¶ Cętũ.]Collegium vocatur de schisma. c. vnico. lib. 6. quæ satis resonant in idẽ, vt patet. 15. dist. canones. in fi. alibi dicit gremium. 23. dist. in nomine. Domini ante medium. Quomodo vero Cardinales habent ius collegij, vel capituli, nec censentur iure singulorum in diuersis titulis locatorum, satis tractauit. Host. de Iudæ. ad liberandam.

k ¶ Cardinalium.]vnde sic dicãtur, no. sup. de offi. archipresbyt. ca. 2. in 1. gl. Ioã. And.

† Fallit istud ſm Barbat. in alijs capitulis, q̃ sede vacante habẽt iurisdõnem sed ratio isti⁹ tex. est periculũ vacationis sedis Papalis. Fon.

l ¶ Modificari.]diminutionem continet, de verbo. sign. c. fi. & multa verba hic ponit, septem scilicet, vt omnem modũ per quem constitutio tangi posset, includat. Io. An.

m ¶ Dispensari.]hoc addit quia stante constitutione maioris, minor quandoque contra illã dispensat. de ætat. & qual. c. vnico. lib. 6. cum similibus.

n ¶ Partem.]quid iuris sit de toto, & c. ff. de rei vendi. quæ de tota & supra de dona. inter virum, & vxo. nuper.

Notat Barbat. ꝙ Papa põt facere cõstõnẽ super elect. successoris, non sic eps, qa post obitũ nõ erit iudex, ergo nõ valet ꝙ agit l. eũ q. §. fin. ff. de iur. om. iu. Fon.

[Gl. seq. rñdet ad rationem Host. quem excusat, & hanc definitionem coadiuuat.]

o ¶ Non consonam.]quod ergo dicebat Host. ꝙ alia collegia hoc habent, ergo & collegium Cardinaliũ. Rñdetur illis permissũm, huic expresse phibitũ, & si per antiqua iura cõcessũ prius erat, per istã posteriorem constõnem est correctum de constit. c. 1. lib. 6. Et sic breuiter respondetur ad quamplures ex rationibus Hostiensis, q tñ excusabilis est, quia non vidit decre. vbi periculum. Ad id quod dr̃ nõ esse verisimile, filium Dei voluisse mortuo Papa gregem fidelium esse sine pastore, vel ecclesiã sine spõso? Rñdeĩ, ꝙ spõsus, rector & pastor est Christus & caput 3 ecclesię, q̃ est ipsius corpus. Primum patet 76. di. ieiunium 2. in fi. Secũdum. 96. dist. c. 1. circa medium. Tertium de sacra vnctio. c. 1. ver. sed vbi ; q. 4. ca. fi. Licet ergo deficiat vicarius, nõ deficit principalis, qui vicariatus solum. Petro & successoribus Apostolicis datus fuit. Absurditas autem huius opinionis apparet, quia ſm eã non esset necessarium Papam eligi, 4 ex quo cœtus Cardinalium Christi vicarium haberet. Itẽ nec esset hoc expediens, quod cuique patet, & facit de conces. præben. quia diuersitatem in prin. & in decisa.

3 Vide Turrecre. in sũma de ecclesia. li. 1. c. 44. & seq.

[Gl. seq. quærit, & negatiue soluit.]

p ¶ Reprobamus. Sed numquid per hoc reprobatur opinio Goff. Hostien. & Compost. & Guli. quę habet, Cardinales tollere posse, quod de numero duarũ partium statuit concilium Lateranẽ. sup. e. tit. licet. s. ordinando, quod nominatus à pluribus in scrutinio sit Papa, vt ibi scripsi? Dic qđ nõ: quia illud Conciliũ illam opinionẽ approbat, cũ dicit, nisi maior interuenerit concordia, ex quo ergo concordat nominatum vel nominandum à pluribus esse Papam, videtur ille nominatus ab omnibus, & facit quod no. sup. eo. tit. si cui. lib. 6. in glo. nota.

4 Quod est falsum, vnde ĩfert Barba, quod auctoritas Chr̃i nõ trãsit ad conciliũ sede vacãte, vide glo. c. quodcunque ligaueris. 24. q. 1. Font.

[Glossa.

[Gl.seq.dicit opi.Hug.reprobatam,& rationẽ eius tollit per instantiam.
a ¶ Potestatis.] reprobatur,ergo quod notat Hugon. 79.distinctione.nullus 1. cuius dictum recitat Host. sup.eo.licet qui dixerat Cardinales posse tunc creare Cardinalem,cum possint tunc creare Papam, quod plus est, sed videmus, quod capitulum creat Episcopũ,nec tamen confert beneficiã ad illius solius collationem spectantia, ne sede vacante cap.vnico. lib.6.
b ¶ Pertinẽtis.] si ergo aliquid diuisim ad collegium pertinet, qđ forte prior ipsorum expedit, vt est moris, hoc non impedit;facit pręd. decr.vnica.& de rescr.doceri.
c ¶ Permittitur.] in § idem quoque.
d ¶ Camerariũ.] ad quem spectat tẽporalia pauperib.erogare,vt not.Ioan.8 q.1.ca.1.hodie autẽ magnum est officiũ & iurisdõnem exercet circa omnes debentes Cameræ, & Auditorem habet etiam ad hoc, quem puto, quòd habere possit Sede vacante,per hãc litteram prouision tamen pendente Cardinales nil ab ipso recipient,vt prædicta decr.vbi.§.prouisionis.

decernentes,quicquid potestatis[a] aut iurisdictionis ad Romanum,dum viuit, Pontificem pertinentis[b] (nisi quatenus in constitutione prædicta permittitur[c] cętus ipse duxerit)eadem vacãte Ecclesia]exercendum.

¶Officium Camerarij,vel Pœnitentiariorũ Papæ durat eo mortuo, qui si deficiant,poterit cœtus Cardinalium pro tpe vacationis alios subrogare. Io. And.

¶Eo tamen prouiso,quòd si eiusdem Ecclesiæ Camerarium,[d] aut maiorem,[e] vel aliquos alios ex pœnitentiarijs (quorum[f] officium per obitum eiusdem Pontificis nolumus expirare[g])per mortẽ, vel alias deficere quouis modo[h] cõtingat,valeat idem cętus[i] ad tempus vacationis huiusmodi, pro numero deficientium,[k] vel amplio-ri etiam, quantum,[l] ad pęnitentiarios (si hoc[m] eidem cœtui concorditer[n] expedire videbitur] alios subrogare.

¶Determinans Diœcesim intelligi id,quod in Concilio dicitur de territorio,& districtu, statuit moriente Papa extra Curiam,ipsius electionem fieri debere in loco,vbi erat causarum & litterarum audientia, licet suspensa; nisi prius ordinatum esset de Curia tranferenda. Io. And.

Sane cum iuxta constitutionẽ[o] Prædictam Papa extra ciuitatem, in qua cum sua erat curia, moriente,[p] in ciuitate in cuius districto, seu territorio moritur, fit regulariter[q] successoris electio celebranda: districtus, seu territorij nomine, diœcesim[r] hoc ca-

cos,in prin.ff.ad munic.l.quod maior,& hoc verum vbi solum pro numero deficientium subrogant,vbi vero pro ampliatori,necessaria sit plene cõcordia.3 & sic intelligo quod sequitur.
k ¶ Deficientium.] tolle quod est infra alios subrogare.
l ¶ Quantum ad pænitentiarios.] secus ergo quo ad Camerarium.
[Glo.seq.quærit,& soluit.]
m ¶ Si hoc.] videlicet qđ pro ampliori numero subrogẽtur pęnitẽtiarij.Sed nũquid nullo deficiente poterit cętus pro ampliori numero concorditer pænitẽtiarios subrogare? De verbis videtur quod non,cum constitutio sit prohibitoria præter casus præmissos,& istud non videtur pręmissum,nisi cũ aliquis deficit,Io. And.
n ¶ Cõcorditer.] idẽ in decreta.vbi periculum,§.nulli,& §.idem quoque.vnus 4 ergo solus hoc impedire poterit.facit quod no.supra eo.ti.quia propter.versi.vel saltem.
o ¶ Constitutionẽ p̃dictam.] in §.porro
[Gl.seq.soluit dubium,& respondet contrario.
p ¶ Moriẽte,] vel cedente,quod esse potest,vt de renun.c.1.lib.6.Nam tũc quo ad sedem censetur 5 mortuus 7.q.1.§.ecce in quibus,& cum hic sit eadẽ ratio,& fauor prouisionis Ecclesiæ & cesset ambitio cessat etiam contrarium,de decret.susceptum,de rescrip.lib.6.
q ¶ Regulariter.] hoc dicit propter casus interdicti, & rebellionis ibidem exceptos.Io And.
[Gl.seq.fortificat textum per simile, & per rationẽ. Secundo obijcit,& respondet.
r ¶ Diœcesim.] iustum fuit hic plus ponderari diœcesim,quam districtũ,sicut & in casu,de rescrip.statutũ.lib.6 maxime quia stante diœcesi.districtus facile variantur,qñque per concessiones imperiales,qñque per occupationes principum, vel ciuitatum,ad tales aũt mutabilitates ecclesiarũ status non mutatur.10. dist.c.1.101.d.c.1.& de relig.domi.c.1.Si ergo Papa moritur apud Bazanum,vel Nouantulam,quæ loca sunt districtus Bonon. quia tñ loca ipsa sunt diœcesis Mutin.in ciuitate Mutin.conuenire debent Cardinales,& ibidẽ includi.Sed cum locus ille non distringatur per ciuitatem Mutinensem,qũo regens ciuitatem Mutine. illos includet?quare melius videbatur accipere proprie territorium,vel districtũ,sed forte ponderauit auctor, q multa sunt loca,6 quæ non distinguuntur per ciuitates aliquas,sed per singularia dominia,qui domini et ciuitatibus non rñdet.Illi ergo non sunt de districtu ciuitatis,sunt tñ de diœcesi,

e ¶ Maiorẽ.] ex pęnitentiarijs. 1 quod sequitur,& est sensus,quòd officium pænitentiarij maioris,qui solet esse Cardinalis vel aliorum minorum,non expirat Tẽpore tamen inclusionis maior pænitentiarius si est Cardinalis,per se non potest vti officio.si tamẽ nollet in clausura manere etiam personaliter vtetur officio,vt fecit dominus Tusculanus.
f ¶ Quorum.] interpositio.
[Gl.seq.dicit quid approbat,duas lecturas ponẽs.]
g ¶ Expirare.] hoc de pænitentiarijs tenebat.Host.de senten.excomm.quod de his;in fine,vbi determinat, quod no.in Specu.titu.3.§.primo,vbi defendit Gul. quod Camerarius Mareschallus,& Auditor Camerę habent ordinariam,quod si verum esset de iure communi,duraret illorum officiorum mortuo Papa de offic.leg.cap.2.lib.6.sed hic de Mareschallo nil dicitur,& vide quod dixi supra eadem comp.tit.primo. audito.in 1.glo.Secundum quod dicimus istos habere delegatã,speciale hic inducit, quod durat delegata post mortem delegantis,sicut & sup.de hæret.In fidei.lib.6.
h ¶ Huiusmodi.] 2 puta quia incidit in furorem,vel infirmitatem,quæ impedit executionem officij,idem puto si recederet,vel nollet officium exercere.
i ¶ Cœtus.] potest suppleri,vel pars maior,quia quod maior,& c.56.dist.Apostolica,de ele.cũ inter canoni

Ad.

1 Vid Ludouicũ Gomes in proęmio regularum Cãcellariæ de officio sacræ pænitẽtiariæ.

Camerarius Papæ & Mareschall⁹ an hẽant ordinariam vel delegatam.

2 De hoc verbo vide Decium, in c.sedes extra de rescri.

3 Vide Abbatem inc.non potest ext. de re iud.

4 Vide Alex. cõsi.124.l.2.

5 Mors ciuilis æquiparat naturali, ubi operatur eũdẽ effectũ de quo uide Abbatẽ in c. nisi,de pba. & Ale.cõsi. 1.in 5,vol.

6 Talia loca non sunt de districtu ciuitatis per hãc gl.q̃ no. & adde qđ no. Io.And. s.de iure.i.nimis.& dixi. in c.statutũ §.cũ uero.de resc. & in c. si pp.e.tit.c. 1.ver.ad idẽ. quæritur.li. 6.Pet.

Ad primum dico, quod Cardinales se debent offerre, & sperandum est, quod hoc facient, quia non facile continget quin aliqui se offerant, quos alij sequẽtur nolentes perdere vocem suam, vt de facto videmus. Posset etiã esse locus remissioni, de qua inf. de re iudi. pastoralis, circa medium.

a ¶ Hoc casu.] alijs ergo casib. sumitur, vt habetur, ff. de ver bor. sign. l. pupillus §. territorium: tñ & alibi territorium ponitur pro diœcesi, 26. quæstione secunda, si quis episcoporũ: cui concor. de constit. cap. 2. lib. sexto. Quandoq; etiam parochia ponitur pro diœcesi. 12 quæst. 2. bonæ rei. de donat. Apostolicæ. in prin. quandoque ponitur pro regione, 9. qu. 2. episcoporum.

b ¶ Alibi.] id est in loco alteri' diœcesis.

c ¶ Non ibi.] vt moritur.

[Glo. seq. dat duo similia.

d ¶ Vacare.] licet vacet, inspicimus primum statum, ita mulier vidua vacans denominatur à dignitate prioris mariti, donec alteri nupserit, concor. in decre. de foro competẽ. ex parte. in fine vlt. gl. Ponderamus igitur hic habitum sine actu. sic sup. ea. compil. de Summa Trin. c. 1. in fi.

e ¶ Ordinatum.] ad idem, de præbend. si Apostolica. i si. lib. 6

f ¶ Transferenda.] ad aliã diœcesim alias idem quod sup.

g ¶ Prouisio.] s. quod fiat electio in loco, vbi Papa moritur, vt in d §. porro.

h ¶ Porro.] prouidet casui non determinato per cap. vbi periculum. Nam licet, ibi §. sane, prouiderit, quid iuris cum aliqui ex Cardinalibus exeunt conclaue, improuisum erat quid iuris, quando omnes exeunt, & casus iste post mortem Clementis fuit de facto.

i ¶ Omnes.] bene dicit, quia si aliqui, vel aliquis remaneret, in illos, vel illum resideret ius eligendi, vt colligitur ex prædicta decr. § sane, & facit quod no. de postul. prælat. gratum. cum suis concor. 1. Vbi vero omnes mortui essent, quid iuris: scripsi post Host. s. eo. licet.

k ¶ Hi ad quos.] de quibus habetur in §. præterea.

[Gl. seq. quærit, & soluit, secundo duas quæstiones subdit, de quib. remittit. Tertio quærit, & quæstionẽ ampliando prouisionem exposcit.]

l ¶ Compellant.] sed quid si aliqui territorium illorũ exeant? faciãt de his, qui intra districtum ipsum manent. Sed nunquid illi soli poterunt eligere? Idem quid si nulli remanent? Vide quod dixi supra in glo. iustum. Item quid si omnes remanent, & aliqui citius reintrant conclaue, nunquid illi poterunt eligere? Etsi alij non haberent iustam causam, planum esset. Sed quid si alij non intrãtes habent iustum metum mortis, vt allegabatur post mortem Clemẽtis, & dicatur dominus temporalis non esse potens ad securitatem ipsorũ, vel etiam tunc dicebatur, quid fiet, & q̃s de iusta causa metus cognoscet? Ista non decisa, nec tunc prouisa adhuc egebunt prouisione.

r Capitulo igitur aggregato, nõ dr̃ dissolui collegium per recessum etiã maioris partis, q̃a in solo remanẽte dr̃ ius collegij remanere, sed anteq̃ cõgregẽtur. nisi duæ partes accedãt, nõ fingitur capi. conuenisse in loco Pet. de Anc

su [a] intelligendam fore censemus. Eo tamen adiecto, quod si in certo loco, causarum, & litterarum Apostolicarum audientia remanente Papam alibi [b] mori contingat, non [c] ibi, sed vbi prædicta fuerit audientia, memorata electio celebretur, etiam si eadem audientia tempore mortis huius vacare [d] noscatur: nisi forsan ante mortem eandem ordinatum [e] esset per Papam de curia transferenda; [f] quo casu seruetur prouisio [g] cõstitutionis prædictæ.

¶ Prouidet casui, quo contingeret, Cardinales omnes exire conclaue.

¶ Porro [h] si Romano non electo Pontifice, Cardinales omnes [i] simul, vel successiue (quod absit) exire contingeret conclaue deputatum eisdem, hi (ad quos [k] pertinet executio cõstitutionis prędictæ) illos ex ipsis, quibus infirmitas corporis, aut nota debilitas excusationẽ non dabit, idem cõclaue (quã cito poterunt) reintrare compellant: [l] † Pęnas in dicta constitutione contentas, [m] nisi hoc fecerint incursuri. [n] Cardinales autem huiusmodi conclaue reintrantes, ad electionem iam dictam procedant: & alias constitutionem præfatam obseruent secũdum statum, in quo [o] erant in eodem conclaui, quando ipsum (vt præmittitur) exiuerunt.

¶ Statuit Cardinales per exceptionem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti ab electione non repelli. Io. And.

¶ Ceterum, [p] vt circa electionem prædictã, eo magis vitentur dissensiones, & schismata, quo minor eligentib. aderit, dissidẽdi facultas: [q] Decernimus, vt nullus † Cardinalium cuiuslibet [r] excõicationis suspẽsionis, aut interdicti ꝓtextu, a dicta valeat electione repelli: Iuribus alijs [s] circa electionem eãdem hactenus editis, plene ĩ suo robore duraturis

m ¶ Contentas.] In §. quod si præmissa.

n ¶ Incursuri.] quia pœna ciuium, & rectorum est punitio ciuitatis. Videntur etiam includi pęnæ, de quibus ibi §. ciuitas.

o ¶ In quo erant.] habita distinctione, an lapsi essent tres dies tantum, an etiam octo, vt ibi in §. conclaue.

[Gl. seq dicit quid approbat, & quid ꝓrogat, & opi. Comp. recitat.]

p ¶ Ceterum.] iste §. approbat, quod not. Ioann. 79. distin. capitu. primo. vbi not. de vitio eligentium obijci non posse, & prorogat opinionẽ. Compost. not. sup. e. licet, qui dixit contra electionem factã per duas partes excipi non posse de excõmunicatione, vel suspensione eligentiũ, ẽt si sit notoria. Nec obstat secundum eum, quod peccant alij cõmunicando talibus, faciunt enim hoc auctoritate illius iuris, quod oẽm exceptionem remouet, alleg. ff de riuis, l. Seruius. § si quis riuum. Item secundum ipsum in casu necessitatis licite excommunicato cõmunicatur, sed maior necessitas, quam carentia Vicarij IESV Christi non posset haberi, 22. dist. omnes 2 quæst 6. ad Romanam & facit sup. de hære. præsidentes, lib. 6 hic approbatur hæc opinio, etiam quo ad actum electionis faciendæ.

q ¶ Facultas.] facit sup. a eod. indemnitatibus, § vt autem. lib. 6.

r ¶ Cuiuslibet.] iuris vel hominis. Item qualiscumq; sit suspensio, vel interdictum.

s ¶ Iuribus alijs.] 79 d per totum. 23 dist. in nomine Domini. sup. eo. licet.

[Gl. seq. dicit approbatam opi. Gar. & Io. Mo. licet mala ratione falsificatam, & contrariã reprobatam, subdens absurditatis causam.]

† Notat. Pet. de Anc. qđ si prima executio ẽ sortita effectũ, ite rũ inchoatur. alle. Bar. l. si fideiussor. §. meminisse. ff. de leg. 1.

† al. ita, vt nullus ex Cardinalib.

a Verum

¶ *Electos & alios (qui mittere, vel ire tenentur ad curia) adstringit ad id, sede vacante. h.d. Io. And.*

¶ Verum [a] quia tam ex prouisis [b] remedijs quam ex orationibus [c] ad Deum super † huius negotio effundendis, [d] quod breuiter huiusmodi celebretur electio, præsumendum est probabiliter, & sperandum. Statuimus: vt electi, & alii [e] (qui ex quacunque [f] causa ad sedem Apostolicam venire, vel mittere [g] sunt adstricti) ad ipsam cum vacat, ac [h] si non vacaret, venire vel mittere teneantur.

a ¶ Verum quia.] approbat. quod not. Gar. & Io. Monachus sup. eo cupientes. 1. respon. lib. 6. super vers. cōparare, qui dicebant electum non veniente tunc intra tēpus illius cōstitutionis incurrere pœnam, mouebantur aūt illa ratione, quia iurisdictio Papæ, & ipsius exercitium remanet penes collegium Cardinalium, quæ ratio reprobat, sup. 1. rñso. Dicebant tamen ꝙ Papa deberet pœnā remittere, ex quo venit ante creationem Papæ, licet post tempora, alle. ff. si quis ī ius voc. non ierit l. 2. §. fi. Archi. ibi in fine primæ partis pp verbum, coram nobis, tenebat ꝯrium, s. ꝙ non incideret in pœnam tūc veniendo. Cū scripsi super illa decretali, hunc casum non tetigi, quia mihi videbatur cōtra æquitatem, ꝙ tunc incideret, & per illud verbum, coram nobis, de rigore videbatur, ꝙ incideret. Quis. n. pōt diuinare adstrictus ad veniendum, qñ sit Papa creandus? cum ergo posset omni die creari, ergo omni die paratus sit is, qui adstrictus est ad causam prosequendam, & licet rigorosum videatur, respicit tamen expeditionem Ecclesiarum, & forte propter hoc non vtitur hic verbo, declaramus, sed verbo, statuimus.

¶ Alias ita super hoc eius negotio. alias ita super huiusmodi negotio, &c.

b ¶ Prouisis.] per decre. vbi, & iura, quæ allegauit in fi. proxi. partis.

c ¶ Orationibus.] qualis debeat esse oratio, 1 vide ꝙ dicam. j. de reliqui. & vene. san. si Dominum. ad fi. & quomodo in ea sperandum est, ibi dixi satis in vltimo membro glossæ.

1 De hac materia uide plene per B. Thom. 2.2. q.83. art.12. 15. & 14.

d ¶ Effundendis.] vt in decre. vbi periculum, in fin. & verbum, effusionis, largitatem & abundantiam denotat. 16. q. 1. reuertimini.

e ¶ Alij.] personæ instructæ opponētes, & appellātes 2.

f ¶ Quacumque causa.] per hoc vī, ꝙ citatus, qui tenetur ire, vel mittere ad curiam, mortuo Papa teneatur ad idem: cuius contrarium not. Host. sup. de accus. licet, vt ibi scripsi. super verbo, accessisses.

2 Et s̄m Bar. personæ per defunctū Papā ponderando uerbū, adstricti & uer. prouisi. iuncta gl. in ca. cupientes, §. 1. in uerbo. electi. lib. 6. Pont.

g ¶ Mittere.] sicut hi quos arctat decre. 1. sup. eo. lib. 6. decre. 1. de app. & decret. quamuis. de offic. ord. eod. lib. Item electi cathedralium, vel regularium Ecclesiarum quos arctat constitutio, cupientes, nisi sint iuste impediti, vt eo c. §. ꝙ si. Item postulati, quia sunt Ecclesijs alligati, vt ibi. §. denique, vel femina, sup. eo. indemnitatibus. §. sed cum eas. lib. 6.

h ¶ Ac si non vacaret.] & sic patet quod infra tempora statuta.

CAusam electionis.] Diuiditur in quinque partes, vt patet in rubro, quarum secunda est: ibi, [Quod si forsan.] Tertia: ibi, [Verum.] Quarta: ibi, [intimatio] Quinta: ibi, [Idem quoque.]

¶ Præsupponatis notata in c. statuimus, lib. 6. eod. tit. vbi dr̄, si aliquis fuerit electus ad aliquam dignitatem, vel fuit sibi prouisum de beneficio, vel forsan fuit postulatus, ꝙ si aliquis cōtra talē prouisionem, electionē, vel postulationē se opponat, vel forte fuit appellatum a tali electione, prouisione, vel postulatione, ꝙ talis appellans similiter & appellatus seu defendens, debet arripere iter suum a die, quo se opposuerunt, vel appellauerunt intra mensem, vt vadant ad Papam, qui de causa appellationis disceptabit. Itē dicit dictum c. ꝙ si vna pars a die quo se opposuit, intra mensem iuri Romā, & ibi suam partem aduersam per 20. dies expectauit, & non venit, procedatur in negotio electionis, non obstāte cuiusq; absentia, sicut de iure fuit. Itē aliquotiens aliqs opponit in formam electionis, id est, ꝯ formam electionis, dicēdo electionem rite non esse factam: imo ꝙ fuerunt omissę solemnitates iuris: si talis opponent nō possit probare peccatum formæ, i. electionem non esse factam s̄m formam, quam accepit a iure. tunc talis cōdemnabitur alteri parti in expensis, qa ipse soluet expensas, damna & interesse, q̄ vel quas habuit ille, vel fecit, ꝯ quem oppositum est in formam. Aliquotiēs aliquis se opponit non in formā electionis, sed in personam, i. ꝯ personam electā, dicens eam non esse capacem electionis, quia dicit talem esse excōicatum, quare est ineligibilis. Vel dicit talem personam nō esse legitimam, nec de legitimo matrimonio, ideo illā personam dicit non esse eligendam, & sic opponit in personā, id est, cōtra personā illam electam. Et ille, qui opponit in personā, si non probet ea, quæ opponit cōtra illā, tunc talis opponens est suspensus triennio a suis bñficijs, imo perpetuo priuatus est, si se interim, id est, pendente illo triennio immiscuerit ad illa beneficia. His auditis figura casum in Clementina. Pater sanctissime, audio doctrinam uestrā, in qua dicitis, ꝙ si aliquid opponatur cōtra prouisionē, electionē vel postulationem factā ad personatū, dignitatē, uel canoniam, & ob hoc fuerit appellatū ad Papam, appellans, & defendens, & quorū interest a die oppositionis, uel appellationis intra mensem arripiant suum iter eundi Romam, qa causa est deuoluta ad summum Pontificem: Sed quæro, an eo ipso, ꝙ opposui me cōtra aliqnē, quia fuit electus ad dignitatem, & me oppono cōtra formā, uel an eo ipso, ꝙ appellaui, uel me opposui, cā ipsa sit deuoluta ad sedem Apostolicam? Et rñdet Papa, ꝙ non sic, dicendo: Nos censemus causam electionis, postulationis, seu prouisionis emissam, id est, deuolutam ad sedē Apostolicam, cū ipsa appellatio fuerit specialiter interposita in præsentia appellati, id est, in præsentia illius, cōtra quē appellatur, aut si fuerit interposita in præsentia procuratoris eiusdem appellati, aut cum fuerit intimata, id est notificata alteri eorum, s. in personam appellati, aut in personam sui procuratoris intra mensem ab interpositione ipsius appellationis, uel saltem cum fuerit intimata post lapsum temporis, l. post mensem quam cito poterit fieri commode. Intelligatis cum fuerit intimata porrecto id est, dato libello sub scriptura authentica, uel lecto tenore illius, quia talis appellatio, qñ intimatur, debet legi coram appellato, & copia appellationis data modo simili sicut modis supra dictis, si copia fuerit petita, & inde fuerit data. Et sic habemus, ꝙ causa appellationis non dr̄ emissa, nec deuoluta ad sedem Apostolicam, nisi fuerit infra mensem, uel post mensem quam cito commode poterit, intimata & notifica-

¶ Idem.

¶ *Primo ponit formā secundum quam appellās appellationem intimat appellato, vt per ipsam causa beneficialis ad curiam deuoluatur. Secundo prouidet cum appellatus, vel ipsius specialis procurator nequit haberi. Tertio, prouidet cū per metum appellati, vel suorum intimatio fieri nō potest. Quarto, vitiat intimationem aliter factam. Quinto prorogat hunc modum intimandi ad alios casus. h.d. Io. And.*

CAP. III.

CAV-

ta ſic videlicet, vobis Petro tali electo ad talem dignitatem, quia ſcio electionem eſſe inualidam, vel quia ſcio vos incapaces illius electionis, vobis intimo, & notifico, ꝙ de tali electione de vobis facta appello ad curiam Romanam, & ibi cauſam appellationis proſequi intendo. Hoc facto, cauſa appellationis dicitur emiſſa ad ſedem Apoſtolicã. Sed quæro, ſi appellans non poſſit intimare, id eſt notificare appellationem ſuam appellato, quomodo prouidebitur, quia forſan appellatus aufugit, & non eſt in prouincia, nec põt eius procurator inueniri, vel forſan, quia appellatus habet domum remotam ita, ꝙ appellans non poteſt ſibi intimare. Reſpondet Papa, ꝙ appellans debet ire ad Eccleſiam cathedralem in ciuitate, vel diœceſi cuius ſit beneficium. vel dignitas de qua fuit electus, & ibi ſuam appellationem publicari faciet, & copiam dabit appellato modo præmiſſo ſupra, quandocunque copia petita fuerit. Et ideo dicit textus, ꝙ ſi forſan contingat appellatum abeſſe, id eſt abſenrem eſſe, & contingat talem procuratorem non inueniri, ſ. quod poſſit intimari appellatio: tunc adpellans faciat appellationẽ ſuam publicari in domo in qua ipſe appellatus conſueuit cõmuniter habitare, Vel ſi talis publicatio non poſſit fieri in domo, quia domus eadem exiſtit in remotis partibus: tunc faciat publicari ſuam appellationem in Eccleſia cathedrali, in cuius ciuitate, vel diœceſi beneficium, quod litigioſum eſt, conſiſtat, id eſt, ſit. Et nihilominus volumus publicari dictam appellationem vtroque caſu, ſ. in Eccleſia cathedrali, vel in loco quo eſt beneficium, ac de ipſa. ſ. publicatione quandocunque fuerit petitum, fieri copiam appellato volumus modo præmiſſo, & ſupradicto. Et ſum in verſiculo, [Verum.] Et quæro ponendo ſic, ꝙ appellatus non abeſt, nec eius procurator, nec domus eius longe diſtat: ſed ipſe appellatus, hoc eſt ille, contra quem appellatum eſt, eſt ita potens, & ita timendus, quod appellans non audet intimare ſuam appellationem? Reſpondet Papa, quod talis appellatio debet publicari ſolemniter in loco publico, in quo loco eſt veriſimile ipſum appellatum, vel eius procuratorem veriſimiliter nõ poſſe ignorare. Et ideo dicit textus, [Verum,] pro ſed, ſi intimatio fieri nequeat, vt præfertur propter metum appellati, quia eſt ita potens, quod appellans non eſt audens ire ad eum, vel ſi intimatio fieri nequeat propter metum, & timorem ſuorum parentum: Nos Clemens volumus eãdem appellationem ſic publicari ſolemniter in loco publico, quod poſſit veriſimiliter prouenire ad notitiam appellati, ſeu procuratoris eius: Intimatio vero aliter facta careat omni effectu, nec cauſa cenſeatur deuoluta ad ſedem Apoſtolicam per eandem appellationem, niſi certa notitia eius appellationis aliter perueniſſet ad appellatum intra tempus prædictum, ſcilicet, intra mẽſem. Et iſtum modum intimandi vult obſeruari in alijs caſibus, in quibus requiritur intimatio facienda: ideo dicit textus. [Idem quoque obſeruari volumus in alijs caſibus in quibus requiritur intimatio facienda.] hoc dicit. No. primo ibi. [Vel ſaltem.] de aduerſatiua, [Vel,] cui quando adijcitur dictio [Saltem,] vt hic ſignat diminutionem, de reſcrip. ſtatutum. §. cum vero lib. 6. Nota ſecundo caſum, in quo datur tempus arbitrarium ad purgandum moram temporis determinati de quo in gl. in verbo, commode. Zab.

† Vide Concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c.20.

ſam a † electionis, b poſtulationis, ſeu prouiſionis, c per appellationem ab ipſa, vel occaſione d ipſius, ad ſedem e Apoſtolicam emiſſam: tunc demum ad ſedem eandem deuolui f cenſemus, cum in appellati g aut procuratoris eiuſdem in ipſa cauſa ſpecialiter h conſtituti præſentia interpoſita i fuerit: aut eorum alteri k intra menſem ab interpoſitione l ipſius, vel ſaltem poſt

[Prima gloſ. ponens caſum ſimul ſummat diuidit, & dicit quid determinat.]

a ¶ Cauſam.] Caſus, primo ponit formam ſm quam appellans appellationem intimat appellato, ut per ipſam cauſa beneficialis ad curiam deuoluatur. Secundo prouidet cũ appellatus, vel ipſius ſpecialis procurator nequit haberi. Tertio prouidet cum per metum appellati, vel ſuorum intimatio fieri non poteſt. Quarto vitiat intimationem aliter factam. Quinto prorogat hũc modum intimãdi ad alios caſus. Et determinat not. per Inno. Hoſt. Io. Mona. & Arch. eo. tit. c. 1. lib. 6. ſuper verbo, intra menſem per Cõpoſt. ibidẽ, & Guliel. in Spec. tit. de citatio. §. ſequitur poſt prin. plenius de appel. §. qualiter. verſi. cautus etiã ſit. & ver. quid ſi procuratori, adhuc apertius per Guliel. Mandegoti. in libello electionum in fi. per ipſum Io. Mo. de reg. iur. in generali, lib. 6. ultra medium, & quod not. ſup. eo. cupientes. 1. reſponſo, lib. 6. ſuper uer. notitiam.

b ¶ Electionis.) etiam epiſcopalis, uel cathedrali Eccleſiæ, ut dicam. j. §. pen.

c ¶ Prouiſionis.) hæc tria exprimit decre. 1. eodem tit. libro 6.

(Gloſſ. ſeq. approbat opi. Compoſt. quam plenius recitat.)

d ¶ Occaſione.) id eſt, propter cauſam electionis, poſtulationis, uel ꝓuiſionis, ut ſi appelletur a grauamine illato in iudicio: quo caſu locum habet decr. 1. ſupr. eod. lib. 6. ſecundum Compoſt. qui plus ibi not. quod ſi ſup prima appellatione dentur iudices extra curiam, & ab illorum grauamine appelletur, locum habet decr. illa. & dicit ſic ſeruaſſe Inno. licet quidã ꝫ, quod ſolum in cauſa primæ appellationis habet locum hęc decretalis, quod eſt contra mentem, quia per ſecundam appellationem ſicut per primam poſſit protelari uacatio.

e ¶ Sedem Apoſtolicam.) in alijs enim non habet locum prædicta decre. 1. ſup. eo. lib. 6. ut ibi not.

f ¶ Deuolui.) quo ad hoc ut principale negotium ſit in curia, ut dicam j. §. pen.

g ¶ Appellati.) ſi contra capitulum, uel collegium appelletur, uide quod not. ſupra eodem bonæ 1. in gloſſ. 1. ſoli, de conceſſ. præb. ſi capitulo, in lib. 6. in gloſſ. 6. Io. Andr.

(Glo. ſeq. dicit approbatam opinionem Speculatoris, arguit ad ſimile, & de tribus remittit)

h ¶ Specialiter.) approbat opinionem Spe. in prin. uer. quid ſi procuratori. ubi poſitis duabus opinionibus, quarum prima habebat quod non ſufficit intimare procuratori. ſecunda: ꝙ ſufficit, dicebat primam ueram in generali procuratore, ſecundam ueram in ſpeciali, allegabat de teſti. præſentium, §. ceterũ, lib. 6. ff. de libera cau. l. imo. ff. de contrah. emp. l. in huiuſmodi. de procu. dilectus, &c. non iniuſte, in fi. Sicut autem ſpeciali procuratori appellati fieri poteſt intimatio, ita etiam poteſt fieri per ſpecialem 2 procuratorem appellantis nam & talis in his cauſis appellat, quod dic, ut no. eod. tit. procurator. lib. 6. Quomodo uero formetur procuratorium ad imitandum, & quomodo per procuratorem fiat intimatio, uide in præd. libel. electionum in fi. & quomodo de procuratorio ſuo ſicut, & de appellatione debet fidem facere.

2 Eſt bona, & ſing. ſecũdũ Car. facit in c. 2. de cõfeſ. Bar. tamẽ putat ſufficere generalẽ.

i ¶ Interpoſita.) & tunc interponitur ſimul, & intimatur, quare, cum illis conſtet illũ appellaſſe, alia intimatio facienda non eſt.

K ¶ Alteri.) ſ. appellato, uel ſpeciali procuratori ergo fortius ſi utrique ſimul, uel diuiſim, & tolle hic litteram, legitime intimata, quæ ſequitur.

l ¶ Ab interpoſitione.) & ſic currit de momento in momentum, concord. ſup. de re iud. quod ad conſultationem ibi, a cuius probatione. Et quot dies habeat menſis, no. ſup. eod. tit. quam ſit lib. 6.

Gloſſa

[Gl.seq.ponit duas concor.soluit dubium ponit simile per conuersum.]

a¶ Commode.]concor.p̃dicta decr.q̃ sit.in prin.lib.6 & c.cupiẽtes.§ ceterũ.veniet hoc ĩ arbitratu boni viri,& datur hic tp̃s arbitrariũ ad purgandũ morã tp̃is determinati:alibi econuerso datur tp̃s determinatũ ad purgandũ morã tp̃is arbitrarij in prædicto §.ceterũ.& per hoc videtur, quod post hoc tẽpus facta intimatio,nõ deuoluat, vt dicam in fi.

q¶ Bñficio.] ẽt si esset cãpestre,vel rurale,& si non sit ibi notarius,nec præsentia testium,illos adducat & sic seruatur in hoc casu,& in casu dec.vlt.e.ti.li.6

r ¶ Modo præmisso.]s.sub auth.scriptu.

s ¶ Metum.]iustum,de app.si iustus.

lapsum eiusdẽ mensis(quã cito commode [a] fieri poterit)legitime intimata;porrecto [b] videlicet [c] sibi subscriptura authentica,[d] vel perlecto [e] illius tenore & copia modo consimili [f] (si petita [g] fuerit†)inde facta. ¶ Quod si forsan appellatũ abesse, si procuratorem talẽ [h] nõ inueniri contingat,[i] in domo,[k] quam ipse appellatus habitare [l] communiter [m] cõsueuit:vel(si domus eadẽ in remotis [n] existat) in ecclesia cathedrali, [o] in cuius ciuitate vel diœcesi cõsistit beneficium: & nihilominus vtroque [p] casu in ecclesia, vel beneficio,[q] de quo agitur, volumus appellationem hmõi publicari,ac de ipsa quãdocunq; petitum fuerit copiam modo [r] præmisso fieri appellato. Verũ si propter appellati aut suorũ metũ,[s] vel potentiã intimatio fieri nequeat(vt præfertur[t])appellationem eãdem in loco [u] aliquo publico [x] sic solẽniter [y] volumus publicari, quod ad appellati, seu eius procuratoris [z] notitiam possit verisimiliter [a] peruenire. Intimatio vero aliter facta omni † careat iuris effectu: Nec causa per appellationem eandem ad sedem censeatur deuoluta [b] prædictam, nisi ad

† In antiquorib.codicib. legit fuerit.

† al.omnino

b¶ Porrecto.] p hoc patet, ꝙ expẽsis intimantis hẽt hoc fieri sicut de libello dicitur 3.q 3.c.inductæ. ver.offeratur.

c¶ Videlicet.]declarat verbũ, legitime quod præmisit.

[Glo.seq.dubium soluit,& textum iustificat.

d¶ Authentica.]scilicet confecta manu publica,vel habente sigillũ authẽticũ,de sent.exc.cũ medicinalis,li.6.& satis dixi,de pb.post cessionẽ,vt n.dicebat Spe. in ver.prin.allegato graue esset dicere,quòd aduersario meo dicẽti se appellasse ad curiam,tenear credere, cũ appellatio hoc casu habeat vim citationis,vt inf.dicam. Et quomodo appellato interdum expediat authentica scriptura,patet inf.c.prox.§.pen.

1 Vide Fel.ĩ c.cum M,de consti. vers. 4.conclu.

e¶ Vel perlecto.]patet ꝙ primo casu cũ porrigitur, non est legi necesse,concor.de appel.appellatio,li.6 Et illud,per designat integram lectionem:simile,ff. de verb.sig.Vrbana §.pernoctare.

f¶ Consimili].s.sub scriptura authentica.

g¶ Si petita.]si ergo non petitur,i sufficit legisse,cõcor.sup.de sepul.c.1.in si lib.6 de sen.exco.c.1.eod. lib per quod c.patet,ꝙ vtile cõsilium esset appellato de petitione prædicta facere cõfici publicum instrumentũ:satis tñ esset de hoc per testes fidem fieri posse,licet ibi secus,vt ibi no.Auth.Io.And.

h¶ Talem.]specialem,de quo præmisit.

i¶ Contingat.]collige litteram,q̃ est ĩ.volumus appellationem huiusmodi publicari.Io And.

K¶ In domo.]i.ante domum eo.n.inuito non debet domũ ingredi,faceret .n.iniuriam,ff.de in ius voc.l. plerique,& l.seq.hoc dixi,de eo qui mit.in poss.c.si.

l¶ Habitare.] etiam si sit inquilinus, ff.de dam. infect.l.4.§.si domum.

[Gl.seq.soluit duo dubia.]

m¶ Cõiter.]licet ergo ibi non habitet vltra dimidiũ anni,sed min⁹.ex quo tñ ibi habitat plus q alibi,ibi poterit fieri ĩtimatio ad hoc,ff.de ver.sig.maiore.Sed si æqualiter habitaret in duob.locis,in quolibet illorũ fieri poterit:vbi elegerit appellans,& tutum esset fieri in vtroque,facit de sepul cum quis §.1.lib.6.

n¶ In remotis.] ex remotione ergo loci statuitur ius diuersum,de sen.exc.relatum,de temp.or.cũ nullus. §.2.li.6.& vt ibi no.puto hoc arbitrariũ,de hoc s̃.de testi.integ.tum ex litteris in gl.pen.

o¶ Cathedrali.]concor.inf.de fo.comp.quamuis.

p¶ Vtroq; casu.]s.cũ publicatio fit ad domũ, vel in ecclesia cathedrali propter domus instantiam.

[Gl.seq.litterã exponit.& dubiũ soluit.

t¶ Vt præfert.] quia nec dño,nec speciali p̃curatori,nec addomũ habitationis.& ĩ bñficio,nec in eccl̃a cathedrali, & bñficio,Si aũt dñs vel appellãs locũ adire nõ possit p̃sonaliter, 2 posset tñ adire p p̃curatorẽ,vl̃ eẽ̃,nõ p p̃curatorẽ,sed p̃sonaliter põt adire,nõ erit locus ei,qđ dr̃, sed intimationẽ ad domum fieri oportebit,& hoc vult.littera ista,vt prẹfertur.

2 No. hic ꝙ metus est p̃sonalis rõne loci,vbi dẽt actus necessario explicari, an per aliũ debeat act⁹,necessario expediri ad quod vide qđ not in c.bonæ. ĩ.de ele.Pet.

[Glo.seq.notat ex singulari.]

u¶ Loco aliquo.]licet ergo sanũ sit cõsiliũ,ꝙ no. Gul.Mãde.in libello p̃dicto sup forma pen. s. ꝙ ĩ plurib.locis fiat:publicatio,q a tãto maior præsũptio erit ꝙ appellatũ đ sciẽtia. facit de postul.præla.c.1.qui m a.acc.pos.cum in tua. per hanc tamẽ litteram patet satis esse,ꝙ fiat in vno loco,dummodo sit publicus,&c.vt hic dicit, 1.

x¶ Publico.]ad tollẽdas illorũ fraudes,q captata opportunitate absẽtiæ illorũ,]quos tãgit,vel p quos posit ĩsinuari,faciunt tales intimationes, facit in Auth. de litig.§ oẽm.col.8.& sil'r,ꝙ no.s̃.eo.ti.c.vlt.lib 6.

y¶ Solemniter volumus publicari.]cõcor.eo.ti.quia propter.in fi,fiet aũt in loco viciniori eo.ti.vbi periculũ.§.porro lib.6.de præsum.quosdam,& c.quanto in publica Missa populosa,vel sermonib̃s, vel nundinis,vel alio actu per populum frequentato.

z¶ Procuratoris.]Specialis.de quo prius dixi.

a¶ Verisimiliter.]facit extr.Bonif.rem non nouam,§. post prin.Et no.quòd inspicitur verisimilitudo concor.sup.de præsump.quia verisimile,& c.litteras,de reg.iur.inspicimus lib.6.

[Gl.seq.primo declarat opi.Inn.& Host. in 2.decre. cupientes.tertio,an vitietur appl̃o,& notans tria tẽpora, ponit duas opiniones contrarias. & ponit quã approbat,obijcit,& soluit.

b¶ Deuoluta.]quod 3 ergo no.Inn.& Host.in gl. in prin.allegata,ꝙ decr.1.eo.tit.lib.6.arctat ẽt ignorantes,ex quo appellatio publice fuit emissa, cũ cõstitutio illa voluerit prouidere cõtra vacationes ecclesiarum,vel est falsum,vel intelligendum nõ de appellato,sed de alijs,quorum interest,vel intelligendum est secundum proximum dictum;quãdo,scilicet ita publice factum est,quod verisimiliter potuit ad appellati,vel specialis procuratoris notitiã peruenire & hoc tũc demũ qñ pp metum, vel potentiã: 4 &c. vt ibi:cũ.n.talis appellatio habeat vim citationis peremptorię,vt ibi.ad idem de appellat.sępe;ita quòd non veniens in termino iuris habetur contumax, & proceditur contra eum,vt contra contumacem,& in principali absurdum esset contumacem, cẽseri ignorantem:cui appellatio intimata nõ esset. Et hæc omnia vera puto,etiam in electionibus cathedraliũ,&

3 Ad hãc gl. vide aliqua per Fel,in c. cũ dilecta. ext.de rescr.

4 Idem Doctor.Fon.

appellatū a eius plena b & certa notitia, intra tempus c prædictum aliter peruenisset. Idem quoq; in alijs d casib. obseruari volumus in quibus requiritur intimatio facienda.

¶ Idem.

¶ Decretalis, vt circa, locū non habet, cum appellās ius suū vel ecclesiæ directe prosequitur, sed cum in formam, vel personas opponit crimina, vel defectus: quorum circumstantias si non specificat super illis non auditur, etiam si iuret didicisse de nouo. Nec etiam in eadē causa super illis auditur alius non appellans, & pro sequens commune, non proprium interesse; potest tamen assistere appellanti. Appellans, qui non seruat formam, etiam si appellationi renunciat, per viam querelæ non prosequitur obiecta, nec etiam alia, nisi in casibus exceptis. Omissio formæ, licet appellantem à probatione repellat, non tamen infirmat probationem super his legitime factam aduersarij confessione, vel aliter. h. dic. Io. And.

CAP. IV.

CONSTITV-

regulariū ecclesiarū, de quib. loquitur decr. cupiētes vt ex quo nō aliter q̄ per appl'onē deuoluuntur ad curiā, necesse sit per hūc modū intimationē fieri. Forti⁹ .n. punit & arctat constō, cupientes, q̄ decr. 1. priuat. .n. iure quæsito, & totali prosecutione ꝓcessus, & ad personalē arctat cōparitionē. Sed deci. 1. punit solū in ꝓcessu fiēdo in partis absentia, & p eā satis ē procuratorē mittere, ergo ēt forti⁹ ibi facienda est intimatio. Et sic ab olim seruauit curia, qñ tñ appellatus nō poterat haberi, varie loquebātur doctores: qđ tamē expeditum est. Et nota, ꝙ licet hæc littera viriet intimationem, & impediat deuolutionem, nō vitiat appellationem, quo minus super ea posset ex curiā impetrari. Vñ in talib. appellationibus no. tria tp̄a. Primū, quo prescribitur appellationi, ne possit interponi, & est x. dierū notitia. de app. cōcertationi. lib. 6. Secundū quo prescribitur deuolutioni principalis negotij ad curiam, si nō fiat intimatio, vel fiat, sed nō debito tp̄e & debita forma: & de hoc hic. Tertio, quo præscribitur prosecutioni, & in deuolutis seruāda sunt tēpora decr. 1. & dec. cupiētes, in alijs datur annus, & ex cā biēnium, & vltra de appel. cum sit, & c. ex ratione. Prædictorū aūt secūdū nō pōt esse sine primo, i. deuolutio sine appellatione, sed primū bene pōt esse sine secundo, de appe. cord. li. 6. vnde dicit Io. Mo. in præd. regula, in generali, ꝙ cum negotiū tractari in cōsistorio principis, sic hic speciale, hoc ius singulare facilius tollitur. quā commune, alleg. ff. de pact. si vnus. §. pactus. in Auth. de nō alie. §. quia vero col. 2. Audiui aliquos dicētes. ꝙ mens huius litteræ est, ꝙ nō valeat appellatio p̄dicto modo nō intimata, ita quod nō valet impetratio super ea facta, etiā extra curiam. Mihi placet primū dictum, quod etiam placet Io. Mo. vt prædixi, sed obstat: quia secundum hoc erit in potestate appellantis eludere decr. statuimus. & nō deferre principale negotium ad curiam. Sol. appellato, & ignoranti nō appellanti intendit hæc constitutio prouidere, 1 quare consulo quod appellans vadat, vel sufficientē mittat, vt si veniret appellatus, forte sciens quē ignorare credebat, procedi possit, vel si Papa ad curiā citare vellet appellatum: alias ex parte appellati nullo veniente, planū est quod pœna processus de qua dec. 1. loquitur, locum habere non posset, sed pœna decre. cupientes. de qua prædixi, bene posset habere locū, etiam appellato non veniente.

1 Ad hãc gl. vide decis. Rotæ 40. inci. suit dubitatū. in nouis. & decis. 44. inci. voluerunt.

a ¶ Appellatum.] non repetit de procuratore, per qđ vr̄ quod hoc casu, vbi nō per modos prædictos habetur notitia, non sufficiat procuratorem sciuisse.

[Gl. seq. exponit, & exemplificat.]

b ¶ Plena & certa.] No ꝙ non sufficit talis 2 qualis. sicut in casu decre. illud de cleri. excom. mi. cum similibus. Et plena dicit, vt totius appellationis, & oīum obiectorū in illa notitiā habuerit. sic etiā testis dicit plenā veritatē, de acc. cū dilecti. Certa dicit, vt indubitatū sibi sit, vl' esse dēat sic appellatū ex quo aūt certus est, certificati vlterius non dēt de reg. iu. eū q certus. Posset aūt hoc ꝯstare, q̄a sup appl'one ꝯsuluit aduocatos, amicos, vel simili mō. forte p amicū ꝓ priū, vl' amicū appellātis; sibi plene fuerat ītimata.

2 Vide Dec. cons 74. Ro. & decis. 127 in nouis.

[Gl. seq. not. notificationem post tp̄s factam non deuoluere, scđo q̄rit an appellet, ponit opinionē Cōpost. & cōtrariā, & remittit.

c ¶ Tēpus prædictū.] s. mēsis, vel postquā cito commode fieri posset sup. eo. ca. in prin. Et no. quia per hanc litterā puto, ꝙ notificatio facta post tp̄s prędictum, nō arctat appellatū, nec deuoluit: alias seq̄retur absurdum, ꝙ si post annū, vel quinquennium notificaret appellationem, arctaret appellatum & deuolueret. Hæc autē tp̄is determinatio ꝓcedit ab hac cōstōne, de qua p̄dicti doctores nō cogitauerunt. Inter alia ergo substātialia, vt deuoluat appellatio cās bñficiales ad curiā, de q̄b. s̄. e. c. 1. & c. vt circa, lib. 6. req̄ritur debita notificatio, de qua hic loquit̄, & ꝙ fiat intra tēpus hic expressum, his & alijs concurrentib. sic deuoluitur, ꝙ constituit absentem contumacē, & proceditur in ipsius absentia in principali ēt ad diffinitiuam, ex quo non venit intra tēpora. Sed an sic cōstituat eū contumacem, quod non possit appellare à diffinitiua cōtra se lata. dubitari solet. & Cōp. in prędi. decr. 1. eo. tit. li. 6. in gl. qualiter probationes, in 5. q. tenet, quod qñ citatio, vel notificatio personaliter apprehendit, sit vere contumax, nec appellet; quando vero facta fuit ad domū, ecclesiam, vel locū publicum, tunc sit ficte cōtumax, & appellare possit, & fertur hāc opinionē multū vigere ī curia. Aliquib. vr̄, ꝙ satis sit hoc casu absentē puniri in processu, & diffinitione causæ, non est autem per hoc æquū appellatione priuari, cum nō sit expressum, & vide quod dicam j. de dolo. & contu. si ante. Supradicta procedūt in his beneficialibus, in quib. locū habet decre. 1. In his vero, in quib. locū habet decre. cupientes planū est, quod non punitur contumax solum in processu, imo cadit ab omni suo iure, vt ibi, §. quod si per 20.

3 Glos. tenet Barbatia: q̄a vt dicit Bar. in l. nō solū. §. qui alieno. ff de proc. amicus agit ꝓ amico sine mādato, facit gl. in l. in l. testō. ff. de fideili. & amicus impetrat ꝓ amico. gl. in c. ad aures & c. nōnullis de resc. adde q̄ dicit idem Barb in l. cū acutissimi. C. de fideic. Fon.

[Gl. seq. primo allegat in exemplum quatuor, iura, secundo amplians casum allegat octo, tertio allegat quinque, quibus dicit constitutionem cessare.

d ¶ In alijs casibus.] vt j. de app c. 1. j. de renun. c. vni. s̄. de proc. mādato, ad idē s̄. vt. lit. non contes. q̄m. In casib tenetur quis non solum intimare, sed requirere 16. q. 3. placuit. 2. sup. de emp. & vēd. c. fi. s̄. de off. or. si canonici, & c. quamuis, de sen. exc. c. 1. de sepul. c. 2 li 6. & j. de sepul. dudum. & j. de hær. c. 1. cum simi. In quibus etiam tutum est hūc ordinem obseruari. Sūt etiam quædam intimationes, quæ fieri debent Papę in quibus non puto, ꝙ hic dicitur, locum habere vt s̄. de præb. graue. ver. metropolitani. de statu monac. c. fi. vers. quod si forsan. de cleri. ægro. c. vni. § si autem lib. 6 & in extr. Bonif. Sancta Romana, & inf. de hær. nolentes, ad fi. Io. And.

CONstitutionem.] Consueuit hic dicere dominus Pet. ꝙ text. huius Clem. est difficilior aliquo alio huius

huius voluminis, adeo ꝙ nunquam legebat hanc decr. & præcedentem, quin ſibi darent laborem. Diuiditur autem in quinque partes, quia in prima declarat decr. vt circa, non habere locum, vbi exceptio, quæ opponitur directe ſeu principaliter concernit opponentis ius, vel Eccleſiæ. In ſecunda: ibi, [Ceterum:] declarat in caſibus exceptis in decre. vt circa, non admittendum eum, qui omiſit debitam ſpecificationem circumſtantiarum. In tertia: ibi, Sane[declarat appellationem factam in cauſa beneficiali, & eum, qui proſequitur proprium intereſſe omiſſa forma decreta. vt circa, alium volentem venire pro intereſſe communi, & non appellantem non debere admitti contra appellatum in eadem cauſa proſquendo eoſdem articulos, licet poſſit aſſiſtere appellanti, ne colludat, & proſequi ſuum intereſſe, ſi illud prætēdat. In quarta ibi, [Inſuper.] declarat appellantem non ſeruata forma debita decret. vt circa non eſſe audiendum per viam querelæ regulariter, etiam ſi illa appellatione nollet vti. in quinta: ibi, [Illius,] declarat omiſſionem formæ decre. vt circa, repellere probationem fiendam, & non vitiare iam factam. Io. de Imola.

¶ Conſtitutionem.] Debetis ſcire ꝙ lib. 6. eo. titu. eſt vnum capitulum nuncupatum, vt circa, ꝙ multum erat ab initio in ſe dubium, ſed Bonifacius, illud capitulum ſuo tempore declarauit in quantum potuit & illud declarauit per quatuor capitula, ideo ſi ſciatis iſtud capitulum vos bene ſcietis quatuor, vel quinque, alia. Capitulum, vt circa, lib. 6. fuit declaratum a Bonifacio per c. is qui circa per c. qui ꝯ per c. procurator, & per c. conſtitutio, lib. 6. Et illa quatuor capitula hic nominata ſunt declaratiua illius decre. vt circa, ita quod tempore Bonifacij nulla dubia noua emerſerunt ſuper illa decr. vt circa, quæ non declaraſſet, ſed eo mortuo dicta decre. ſeu cap. vt circa, aliqualiter adhuc fuit dubium, & reperta ſunt dubia, quare vidēs Clemēs Papa, ꝙ Bonifacius tantum laborauerat ad declarandum illam decretalem, quę adhuc poſt ipſum Bonifacium remanſerat dubia, ipſe Clemens voluit illam de dubijs nouiter emerſis declarare per iſtam cōſtitutionem ſeu Clementinam hic poſitam. Et vt bene intelligatis iſtam Clementinam, vos oportet ſcire, quia dicit c. ſæpe nominatū, vt circa, & ſcire dubia, quæ emerſerunt tempore Bonifacij, & ēt declarationes dubiorum, alias iſtam Clementinam profunde non intelligetis, quare non admiremini ſi aliqualiter ſit prolixa, quia dum eam intelligetis, verbis breuioribus bene, & ſubtilius eam redigetis. Capitulū vt circa iſta dicit, quæ ſequuntur, illi qui opponunt contra electionem alicuius, qui fuit electus ad aliquam dignitatē, vel qui ſe opponunt ꝯ poſtulationem alicuius, qa aliquis fuit poſtulatus, qui eligi non potuit, vel illi, qui ſe opponunt contra prouiſionem alicuius, cui ſit prouiſum de aliquo beneficio, tales ſe opponētes cōtra electionem, poſtulationem, vel prouiſionem, antequā recipiātur in oppoſitionibus ſuis, ipſi debent exprimere in libello ſeu inſtrō publico omnia ea, quæ intendunt opponere contra perſonas eligentium, quia dicit perſonas eligentes non poſſe eligere, quia ſunt excōicatæ, vel ſuſpēſæ, ſm ꝙ dicitur in c. cum inter ſ. de conſue. uel ſecundum c. cum dilectus, uel quia ſcienter elegerunt indignum, ſecundum c. cum in cunctis. Vel opponit cōtra eligentes, quia dicit, ꝙ ſunt infames, quibus ſunt actus legitimi interdicti, & eligere eſt actus legitimus, ff. de reg. iu. l. actus. Vel forſan opponit contra perſonam electi. dicendo & exprimendo electum eſſe illegitimum, ergo incapacem, vel dicendo excommunicatum, uel dicēdo infamem. Vel forſan opponit cōtra formā electionis, dicendo electionem non eſſe factam ſm formā decretalis, quia p.p. Vel opponit contra formā poſtulationis, quia dicit ꝙ non eſt concors, uel ſaltē a duabus partibus celebrata, & hoc qn̄ unus eligitur & alius poſtulatur, ut ſup. c. ſcriptum, in antiq. Et omnia iſta debet exprimere opponens in inſtrō publico, & debent iurare opponentes, ꝙ credunt ea, quæ opponunt contra electionem poſtulationem, uel prouiſionem eſſe uera, & ſe poſſe probare. Si autem talia non exprimerent oppon̄entes, ipſi uel eorum adhærentes non audiunt, niſi aliqua de nouo emergent, uel perueniant, ſeu ſuperueniat facultas probandi. Et opponentes debebunt iurare corporaliter, id eſt, ſacroſanctis Euangelijs tactis, alia s. nō ſatisfacient iſti conſtōni, & contra non probantes ea, q̄ obijciunt in perſonam, uel in formam intelligitur pœna ſtatuta in c. ſtatuimus, ſup. eo. & ſic habemus ea quæ dicuntur in c. ut circa. Nunc uideamus qualiter illud c. ut circa, fuit declaratum per c. is qui, & certe ſic intelligitur, quia ille, qui obijcit, cōtra formam, electionis, uel qui obijcit ſeu opponit contra perſonā & præſtat iurm corporale, ſup. recitatum, ꝙ credit eſſe uera, & credit ſe poſſe probare ea, quæ opponit, non eſt adhuc audiēdus, quamuis talia exprimat, & non ſatisfacit cōſtitutioni, ut circa, niſi determinate, & non diſiuncte iurauerit ſe credere ea, quę opponit, eſſe uera dicendo, Ego ſcio, ꝙ ille, quē uos elegiſtis, eſt illegitimus, & excōicatus, quare electio ueſtra eſt nulla, & non ſatisfaceret conſtitutioni, ſi diceret opponens, credo, uel ſcio: uel credo ꝙ talis electus eſt illegitimus, uel excōicatus. Item illa decretalis, ut circa dicit, ꝙ qn̄ ego appello contra aliq̄ perſonā nominatam, puta contra Petrum ne eligatur ad dignitatem aliquam, debeo obſeruare formam illius decret. ut circa, quæ forma declaratur per illud c. qui contra, uidelicet, ꝙ ego debeo inſcribere in inſtrō anthentico. & publico ea, quæ uolo contra eū obijcere, ſic ac ſi eſſet iamque electus, quod non fuerat dictum formaliter in illa decretali, ut circa, ſed fuerat dictum uirtualiter, & intellectiue, ut declarat illa decret, qui cōtra. lib. 6. Si autem appellans, uel opponens non ſic faciat, non ualet eius appellatio interpoſita, nec etiam appellās audietur ſuper expreſſis in appellatione ſua. Et ſic habemus capitulum, ut circa, declaratum per duo c. ſcilicet per c. is qui, & per c. q. cōtra, & per hoc poſſumus intelligere illa duo c. & illa ſcire. Item c. procurator, declarat illud ca. ut circa, quia illud c. ut circa dicit ꝙ appellantes ab electione, poſtulatione, uel prouiſione, debent exprimere ea, quæ uolunt obijcere cōtra aliquē in inſtrō publico, & authentico, & fuit declaratum per c. qui contra. Sed quæro an ille, qui ſe vult opponere, uel appellare ab electione, poſtulatione, uel prouiſione in perſonā, uel in formam, an ipſe poſſit cōſtituere procuratorem ad appellandū contra poſtulationē prouiſionem, uel electionem. Et ſi poſſit cōſtituere, quęro qualiter debet conſtituere, & qn̄ ſit idoneus procurator? Rn̄det Papa in illo c. procurator. Procurator non reputetur de cetero idoneus ad appellādū cōtra electionem, poſtulationem, aut prouiſionē, quam ſi, id eſt, niſi omnia ſint ſpecialiter expreſſa, quæ vult obijcere in formam, uel in perſonam in procuratorio eius, & niſi habeat ſpeciale mandatum corporaliter iurandi in animas eorum, quorum ipſe extitit procurator, & iurabit in animas dominorum ſuorum, ꝙ ipſi credunt expreſſa in procuratorio, ꝙ ſibi miſerūt, uera eſſe. Et per hoc habes c. ut circa, declaratum in hoc, ꝙ loquitur de conſtitutione procuratoris per c. procurator, lib. 6. & per cōſequens habes illud c. procurator. declaratum. Reſtat finaliter c. vt circa, declarare per c. conſtitutio, lib. 6. eo. tit. & poſtea accipiemus noſtram Clemintinam, & facillime eam intelligemus, Nos videmus, quam formā debent habere appellantes ab electionibus, poſtulationibus, & prouiſionibus. Sed quæro, mihi uī, ꝙ uidi unū ca. de appellationibus, nūcupatum, ut debitus honor. quod dat formam qualiter debemus appellare. Item vidi c. concordi, lib. 6. eo. tit. quod c. dat formā appellandi. Et vidi cap. 1. inf. eo. quod dat etiam formam appellationis, ergo mihi uī, ꝙ iſtud c. ut circa ſit ſuperfluū. Dicit Papa, Amice non turberis pp diuerſitatem multorum capitulorū, quia capitula quæ allegas contra iſtud c. ut circa intelliguntur, quando cōtingit appellari in iudicio, Illud uero c. ut circa, intelligitur, quando appellatur extra iudicium, ideo dicit c. illud, cōſtitutio in textu formaliter, Conſtō felicis recordationis prædeceſſo-

ris nostri Gregorij Papæ edita, id est, facta & compilata in Concilio Lugdunẽsi, exprimens, id est, declarans formã, secundũ q̃ debeat appellari ab his, qui se opponunt electionibus, postulationibus, ac prouisionibus, talis cõstitutio non vendicat sibi locum. i. non hẽt locum nec intelligitur nisi cum. i. qñ solum appellatur extra iudicium. Qñ vero cõtingit appellari in hmõi negotijs. s. qñ appellatur cõtra electionẽ, postulationem, vel prouisionem, quia qñ cõtingit appellari in hmõi negotijs, & in iudicio, oportet iura anteriora obseruari. s. c. vt debitus, de app. & c. cordi. lib. 6. cum talia iura per illam constitutionem, vt circa non fuerint immutata. Et hæc sufficiãt pro præsumptione. ¶ Or accedamus ad casum nostræ Clementinæ, quæ etiam tendit ad declarationem d. c. vt circa, de dubijs emergentibus post obitum Bonifacij. Et dicit, ꝙ illud c. vt circa non hẽt locũ. qñ ea, quæ opponuntur, directe, respiciunt ius Ecclesiæ, vel ius personæ opponentis, sed tñ hẽt locum, vbi crimen, vel defectus opponũtur per quẽlibet ꝯpetitorem appellantẽ, vel oppositorem in formam, vel personas. i. ꝯtra formã electionis, vel cõtra ꝑsonas electas. Et sum in vers. [Ceterũ.] Et pone, ꝙ appellans, qñ interponit appellationẽ suã cõtra electũ, vel ꝯtra formã electionis, ꝙ ipse omittĩt debitam specificationem circumstantiarum, vel defectus: Quæro si postea in prosecutione negotij velit specificare circumstantias criminis, vel defectus, an sit audiendns? Rñdet ꝙ non, quamuis asserat dictas circumstantias de nouo ad se peruenisse. Sed antequam procedam ad declarationem versiculi sequentis, volo declarare aliqua verba supra posita. Et quæro quid hoc est dictũ, quod dicit hæc decretalis, vt circa, non habet locũ, qñ ea, quæ opponuntur, respiciunt directe ius Ecclesiæ, vel ius opponentis? Ad hoc rñdeo, ꝙ qñ capitulum eligit aliquem ad aliquam dignitatem, & non aduocauit Epm, vt veniat ad electionem, & Eps se opponit tali electioni, dicendo ꝙ de iure Ecclesiæ est, qđ Eps vocetur ad electionẽ talis dignitatis. Vel sic, qđ ecclesia hẽt ius, ꝙ eligatur aliquis de gremio ipsius, & si aliquis non existens de gremio fuerit electus, ille, qui se opponit tali electioni, dicendo ꝙ electus non est de gremio ecclesiæ, talis opponit ea, quæ respiciunt in ecclesiæ, & in tali oppositione non seruatur forma illius decre. vt circa, uel sicut dicit glo. in verbo ecclesiæ, quod si ecclesia, vel prælatus nomine ipsius se opponit, puta dicendo hoc esse de iure ecclesiæ, quod alius Abbas alicuius monasterij habeat vocem in cap. vel alius habeat vocem in electione, tunc illud respicit ius ecclesię, ut sup. eo. in antiq. c. scriptum; & c. constitutis, & ca. Cumana. & de causa possessionis, cum ecclesia, ideo pro hoc videas gl. istius Clementinæ. Similiter illa uerba, quæ respiciunt ius opponẽtis, hoc uolunt dicere, puta quia aliquis, qñ uidet, ꝙ uolunt canonici aliquem eligere ad aliquã dignitatem, cuius dignitatis collatio ad ipsum pertinet, tunc talis se opponit. dicendo: nõ potestis eligere, quia ego solus habeo ius eligendi, & si contingat uos eligere, tali electioni faciendæ me oppono, uel fortassis opponit se electioni iam factæ de Petro, quia cũ ipse esset de electorib. ipse fuit cõtemptus, & neglectus, uel forte aliqs opponit ea, quę respiciũt ius suũ, dicẽdo, Ego fui legitime electus, quare nõ ꝓcedatis ad aliam electionẽ alias electioni me oppono. His & similib. casib. nõ est necesse obseruare ꝯstõnẽ, ut circa. Itẽ in hoc qđ dicit, ꝙ opponens crimina non debet dimittere, quin dicat circũstãtias criminis cõtra personã, contra q̃ opponit, nec dẽt omittere specificationẽ circũstantiarũ: Quæro, quid hoc est dictum? Rñdeo, ꝙ si opponens ꝯ̃ personam dicens eam homicidam: & nil aliud dicat, talis non dicit nisi crimen, & non dicit circumstantias. Item si opponens dicat, ille, quem vos vultis eligere: vel ille, quem iam elegistis, est periurus, non satis dicit, sed debet dicere, talis est homicida, & talem interfecit in tali loco, in præsentia talium. Item si dicat eum esse periurũ, debet dicere, talis est periurus, qa in tali cã tulit testimonium, & iurauit ea, quæ dicebat esse vera, postea fuit probatũ cõtrariũ, & fuit reprobatus tanq̃ periurus in tali foro corã tali iudice, in p̃sentia taliũ, vt patet per acta graphatij illius curiæ. Et sum in versi. [Sane.] Et pone, ꝙ aliqus cuius intererat, puta canonicus illius Ecclesiæ, vel patronus, appellauit ab electione, postulatione, vel prouisione, qa opponit crimina, vel defectus ꝯ̃ electum, & nõ seruauit formã decretalis, vt circa. quia illa, quæ vult opponere ꝯ̃ electũ, non expressit in suo libello, vel si illa expressit nõ iurauit corporaliter sacros. Euãgelijs tactis, vel ecõtra si iurauit corporaliter, nõ exp̃ssit ea, quæ vult obijcere in libello, vel instrõ authentico, tñ non obstante, ꝙ non obseruauit formam dictæ ꝯstõnis, ipse semꝑ prosequiẽ suam applõnem, quia quo ad aliqua bene obseruauit formã cõstõnis, vt circa, quo ad alia non obseruauit, & sic quo ad illa, quæ obseruauit cõstõnem, vt circa p̃t prosequi appellationem suam. Et dum prosequeretur suam appellationem, venit quidam alius, qui nõ appellabat ab electione, nec appellabat cõtra personam electam, qui voluit admitti. i. recipi in eadem causa principaliter: quia dicebat hr̃e cõe interesse, sicut ille, qui appellauerat, sic talis eligeretur, quia homicida, vel illegitimus, quare volebat admitti ad eandẽ causam, sicut ille, qui appellauerat: quamuis ipse non appellaret, & volebat admitti in causa contra electum non tanquam adhærens cum appellante, sed volebat admitti, vt principalis, quęritur, an talis benẽ dicat? Dicit, quod non debet admitti pro interesse cõi, etiam prosequendo eosdem articulos, quos prosequebatur appellans, tamẽ poterit assistere appellãti, ne ipse colludat, i. ne ipse fraudem committat cum illo, contra quem appellauit. Sed quæro vltra, Pater sancte, ego pono, ꝙ iste superueniens habet aliquod interesse particulare, si talis eligatur, vult admitti ad causam, an possit? Dicit, qđ sic, nam prosecutionem proprij intesse non denegamus. Et sum in versi. [Insuper] & pone, quod ille appellans ab electione, postulatione, vel prouisione, videns, quod melius prosequeretur, si ageret per viam simplicis querelæ illud, quod intendit, quam faceret per suam appellationẽ: Quid fecit, certe ipsa, qui appellauerat hoc fecit: quia ipse egit contra eum, contra quem appellauerat, & deserebat suam appellationem. Vel forsan econtra: quia appellatus egit cõtra eũ: quid fecit iste, q appellauit, & deseruit appellationem, & egit per viam simplicis querelæ, ipse vult vti suis obiectionibus tam expressis quam non expressis in ipsa appellatione sua, quam interposuerat, an possit? Respondetur, quod ipse debet repelli ab obiectionibus expressis in appellatione sua, & alijs non expressis, si non seruauit formam dictæ constitutionis, ut circa, puta quia non iurauit, & ille, qui non iurauit corporaliter, non auditur nisi super obiectionibus expressis, præterquam in casibus in constitutione præmissa exceptis, videlicet quando ille, qui appellauit, non seruauit formam constitutionis, vt circa. auditur super nouiter emergẽtibus, vel ad suam notitiam de nouo peruenientibus, vel super illis, quibus superuenit probandi facultas: quia in istis casibus ipse nõ excludetur, si agat per viam simplicis querelæ, quãuis non obseruauerit formam constitutionis, vt circa quando interposuit appellationem, quam deserit. Et sum ibi. [Etiam si appellationem suam non prosequatur.] Et miror de eo, quod dicitis, quod appellans volens deserere, id est dimittere appellationem suam & agere per viam simplicis querelæ, quod non poterit se iuuare de obiectionibus iuris expressis, nisi obseruauerit formam dictę cõstitutionis. & dicitis maxime de nõ expressis, nisi obseruauerit formã illius constitutionis, q̃ forma tenet, qđ iuret corporaliter, quia si non iurauerit, non auditur nisi suꝑ expressis. Sed pono casum, ꝙ ipse appellans non vult illã appellationẽ suã prosequi, imo vult illi appellationi renũciare, uel nõ vult illã appellationem exhibere, i. monstrare seu ostendere imo asserit se nolle vti tali appellatione, & quamuis faciat fidem coram iudice, quod si ipse monstraret suam appellationem, ꝙ ipse pararet arma contra se, quia per

ipsum

ipsum est quæsitum ius aduersario: puta quia expressit aliqua in appellatione contra electum, quæ non posset probare: & sic reus posset absolui: tamen his non obstātibus non poterit agere per viam simplicis querelæ, sic quod possit opponere ea, quæ obiecit in applone. Item dicit vltra, ꝙ quāuis omissio illius constitutionis repellat appellātem ꝯ formam electionis, vel ꝯ psonas eligētium, vel ꝯ

tionem, a Vt circa, b † editā in cōcil. Lugdunen. locū decernimus non habere, qn quæ opponuntur directe c respiciunt ius ecclesiæ, d vel opponentis e pso

† Hic no. Cardin. ꝙ ex aut capit. allegā dū ē ꝑ suum principium. Font.

personā electi ab obiectionibus propositis vel ꝓponendis, & quamuis illum repellat a probatione faciēda: tñ omissio formæ illius constitutionis non infirmat, nec inualidat ꝓbationem iam factam per cōfessionem aduersarij: hoc dicit. Totum istud ca. est satis obscurum, sed pro Deo pensetis ad casum, & ad aliquas glo. Ordinetis. Nos Clemens decernimus cōstitutionem seu decretalem, vt circa. editam, i. factam seu compilatam in concilio Lugdunensi. i. dum concilium Lugdunense celebrabatur locum non habere: qn ea. i. qn illa, quæ opponuntur, s. ab appellāte, ab electione postulatione, seu prouisione, respiciunt directe ius personæ opponentis sicut declaraui: vel quando respiciunt ius ecclesiæ, vt etiā dixi in casu vel præsuppositione. Sed decernimus illam constōnem, vt circa. lib. 6. tantum habere locum, vbi crimina vel defectus opponuntur per competitorē id est illum, qui appellat, & petit eligi appellando, ne alius eligatur: vel appellando ab electione iam facta vt ipsa cassetur, vel per oppositorem vel quemlibet alium appellantē in formā vel in personam. Et dic, vbi crimina opponuntur, scilicet ꝯ personam electā, vel defectus cōtra formā electionis. Ceterū, ꝓ sed. sed cū pdictus appellans circa crimina vel defectus omittit. i. dimittit debitam specificationem causarum, sicut declaraui. sup. postmodum in prosecutione negotij, hoc est in prosecutione oppositionis vel appellationis, non est audiendus super his, i. quibus omisit debitam specificationem cāsū, et. i. quamuis asserat, i. affirmet per iuramentum huiusmodi circumstantias vel probationes peruenisse ad se de nouo: Sane pro sed, vel pro certe, si quis cuius interest, puta canonicus eiusdem ecclesiæ duxerit appellandum ab electione, postulatione vel prouisione opponendo crimina vel defectus; omissa, id est dimissa, & non seruata forma dictæ constitutionis, vt circa. eo. scilicet appellante postmodum huiusmodi appellatione prosequente: alius, s. nouus superueniens non appellans, non debet admitti in eadem causa principaliter pro cōi interesse prosequendo eosdem articulos cōtra appellatū, quos articulos appellans, suppleo prosequit: licet id est, quis possit assistere appellanti ne colludat: propter hoc tñ quod dicimus, sed ei scilicet nouiter venienti non denegamus prosecutionē proprij interesse. In super si appellans ab electione, postulatione vel prouisione, agat causam per viam simplicis querelæ, vel defendat eā, i. causam appellato agēte. repellitur ab obiectionibus expressis in appellatione sua: & repellitur in alijs, id est, ab alijs obiectionibus, s. non expressis, nisi constiterit ipsum seruasse formam prædictam, vt circa. Et dic prædictam formā. scilicet iurando: quia alias non audiretur, & si seruauerit prædictam formam, scilicet iurando: quia alias non auditur super non expressis, præterquam in casibus exceptis in constitutione præmissa; quia in illis non tenetur seruare formam illius constitutionis. Etiam si non prosequat appellationem suam, nec illam exhibeat, i. ostendat, & asserat, id est, affirmet se nolle vti illa, dum tamen fides fiat ab eo, scilicet ab appellante: qa per ipsam appellationem quæsitum est ius aduersario suo repellendi eundē appellantem per ipsam applonem: licet, i. quamuis omissio formæ istius constitutionis repellat appellantem ab obiectionibus propositis vel proponēdis, & eorū probationibus, faciendo in formā electionis, vel in psonas eligentium: vel in personam electi, tamen illa

Clement.

omissio formæ constitutionis, vt circa, non infirmat probationem factam per confessionem aduersarij, vel alias factam legitime.

[Glossa prima dicit quid approbet vel declaret: & summat.]

a ¶ Constitutionē.] Licet Bonifacius aliqua declarauerit, de quibus suo tempore dubitabatur circa decret. vt circa. vt s. eo. is, qui, & c. qui contra, & cap. procurator, & cap. constitutio. lib. 6. post cum tamen noua dubia emerserunt: quæ Clemens hac sua constitutione declarat, quæ breuiter summari non potest. Sed hoc dicit decretalis, vt circa. locum nō habet, cum appellans ius suum, vel ecclesiæ directe prosequitur: sed cum in formā vel personas opponit crimina. vel defectus: quorum circumstantias si non specificat super illis, non auditur, etiā si iuret illas didicisse de nouo; nec etiam in eadem causa super illis auditur alius non appellans, & prosequens commune non proprium interesse: potest tamen assistere appellanti. Appellans, qui non seruat formam, etiam si appellationi renunciat, per viam querelæ non prosequitur obiecta, nec etiam alia, nisi in casibus exceptis. Omissio formæ licet appellantem a probatione repellat, non tamen infirmat probationem super his legitime, factam aduersarij confessione vel aliter. Aliquas opiniones determinat, de quibus dicam ꝑ partes. Et principaliter approbat quod obscure no. Archidiaconus in decreta, vt circa. dicens ibi, quod electus non tenebatur seruare illam constitutionem; sed satis erat quod in sua appellatione seruaret antiqua iura. Io. And.

i Exceptiōes, q̄ opponūt ī causis beneficialib. iterdū ꝯcernūt ius ecclesiæ, ut hic exēplificat glos. cum qua concor. Gul. Pau. & Ge. iterdum exēptiones ꝯcernunt ius opponentis, & exēplificat ui ī gl. seq. īterdū concernūt formā, ī terdū psonā ꝯtra q̄ crimina opponūt, Circa istos obiectus in formā, uel ꝑsonā q̄rit d. glo. seq. d̄. dubitabili qōne, quā uide Ber.

b ¶ Vt circa.] s. eod. lib. 6. & ita restringas hanc declarationem ad illam decre. nam decre. 1. & decre. cupientes. eod. tit. & lib. non contingit hæc declaratio. Nam illæ locum habent etiam si non appelletur propter crimina vel defectus, sed propter interesse proprium appellantis; nec mireris; nam illæ arctant ad veniendum vel mittendum intra certa tempora decret. vt circa. ad exprimendum & iurandum.

c ¶ Directe.] semper enim secundario vel indirecte cōtingit ecclesiam.

[Gloss. sequ. dupliciter exponit vel restringit, exprimens quare.]

d ¶ Ecclesiæ.] posset coniungi & non coniungi verbū opponentis, quod sequitur, & hoc intendit, qđ si ecclesia vel prælatus ipsius nomine se opponit, puta dicendo hoc esse de iure ecclesiæ illius, ꝙ vocem habeat in electione s. eod. scriptum, & c. cōstitutis, & c. Cumana de causa poss. cum ecclesia, vel ꝙ de ipsius gremio debeat eligi, vel quod ad eam spectat prouisio de consue. cum dilectus; de rest. in integ. c. 2. de verb. sign. abbate. non erit locus formæ decre. vt circa. Idem si loquitur de ecclesia, ad quam facta est electio postulatio, vel prouisio, ut quia dicuntur facta prædicta contra priuilegia ipsius ecclesiæ de electio considerauimus uel opponitur de numero 2 sup. de rescrip. constitutus.

[Gloss. seq. declarat, quærit, arguit negatiue, & contrarium soluit.]

e ¶ Opponentis.] ut quia dicit beneficium ad se spectare, uel sibi debitum, uel quod in se habet prouidere forte iure ad ipsum solum deuoluto; uel quod fuit conceptus, uel quia est canonice electus, his & similibus casibus in appellatione non est necesse seruare constitutionem, ut circa. Percepi dubitatum in curia in hoc casu: Scripserat Papa mihi prouideri de beneficio in certa diœcesi, quod non excedat ualorem quinquaginta florenorum, uel si de loco sim oriundus: pro Titio scripsit simpliciter secundo, quod sibi prouideretur in eadem diœcesi de uacanti, uel primo uacaturo, post hoc uacante beneficio in diœcesi, facio mihi per meum executorem illud conferri; Titius etiam fa-

a Quia receptus ē ꝑ rescriptū Apostoli cū cōtra numerū, nō facta mētione de numero. Imo. Fon.

C cit

† Nota differētiā īter cōpetitorem & oppositorem & q̄s sit ꝯpetitor, dic ut ī gloss. eiusdē. oppositor autē est q̄n elect⁹ est unicus, ut lit. pen. ca. 1. & 2. lib. 6. Zabarel.

cit sibi idem beneficium per suos executores conferri, & appellat a prouisione mihi facta, & processibus executorū meorū dicens ꝙ beneficiū excedat summam taxatā, vel ꝙ nō sum de diœcesi oriūdus; dubitabatur an decr. vt circa ī appellatione seruari debuerit? Vr̄ ꝙ non, ꝑ hoc pricipiū, quasi appellatio fundet super iure appellantis nō super defectibus vel criminibus. Contrariū vr̄, quia vtroque casu opponitur cōtra formā prouisionis, & non solum cōtra electionē, circa quā statutæ sunt formæ concilij; quia propter. eo. ti. sed ēt ꝯ prouisionem cadit obiectus in formā, vt patet in littera ipsius decre. vt circa. Item secundus obiectus satis est in ꝑsonā; vt defectiua dicatur ex loco originis, quo ad illud beneficium, & licet illud procedat a rescripto, satis tamen conuenit iuri communi. facit quod not. de rescr. si proponente in gl. fin.

næ; sed [a] tantū vbi per cōpetitorem [b] † vel oppositorem quemlibet appellantem [c] in formam aut personas [d] defectus [e] vel crimina opponuntur. [f] † Ceterum cum circa crimina vel defectus, debitam circumstantiarum [g] specificationem prædictus omittit appellans, non est post modum in prosecutione negotij super his [h] audiendus, etiam si circumstantias huiusmodi, vel probationes earum per iuramentum afferat ad se peruenisse de nouo. [i]

a ¶ Sed] repete, decernimus locum habere tantum, & cetera.

b ¶ Competitorem.] eiusdem dignitatis, vel beneficij, cuiuscunque, & coniunge appellantem. quod sequitur.

c ¶ Appellantem.] non dicit ad sedem Apostolicā, vel ad nos. vt sup. proxi. quod facit pro opinione, quam tenui in decr. vt circa in gl. ad Papam tamen certum est quod solum in extraiudicialibus appellationibus hoc locum habet, supra ead. constitutio. lib. 6.

d ¶ Personas.] eligentium vel electi, prouidentium vel prouisi, postulantium vel postulati ideo vtitur plurali, ad hoc infra. §. fin. & quæ possunt in his opponi, notaui in decre. vt circa.

e ¶ Defectus] respicit formam, & personas: sed quod sequitur, crimina, respicit personas.

f ¶ Opponuntur] satis notabant hæc verba istius constitutionis, ibi dum dicebatur, se opponunt proponendo aliqua, &c. vtilissimum tamen fuit hoc declarari.

g ¶ Circumstantiarum.] approbat hæc littera, quod nota in decr. vt circa. in glo. quid ergo. & in decre. procuratör. eod. tit. lib. 6. scilicet quod non sufficiat opponere periurium vel homicidium; nisi fiat illorum expressio, sic & alibi debent exprimi circumstantiæ. de cler. ægro. cap. vnico. lib. 6.

h ¶ Super his.] scilicet, super quibus omisit debitam specificationem ac si dicatur, quod si quædam plene specificauit, quædam non, & legitime iurauit; super specificatis audietur, super alijs non, etiamsi vult iurare quod circumstantias seu probationes ipsarum de nouo percepit, vt sequitur.

[Glo. seq. obijcit, soluit, & notat.]

i ¶ De nouo.) videbatur contrarium per decre. vt circa vbi super non oppositis auditur appellans cum iuramēto, quod illa de nouo peruenerint ad ipsius notitiā, ergo idem videbatur de circumstantijs, non sufficienter expressis. Sed cōtrarium hic determinatur quia vbi nō oppono quod ignoro uel quod scio, sed non credo me posse probare, hic nullū uitium est: iustum est ergo ut postmodum admittat cum iuramento, ut ibi: sed ubi oppono & circumstātias non exprimo, hic uitium est, quia non debite oppono. Item quia non uidetur iuramentum posse defendi, quo iuraui me credere posse probare, ex quo nunc dico me nouiter circumstantias vel probationes percepisse, ergo merito hic aliud q̄ ibi Et sic no. quod dicere soleo, de cōfir. vti. vel inuti. bonæ. quod interdum expedientius est in totum veritatem [1] tacere, quam non perfecte dicere. Io. And.

¶ Sane [k] si quis, cuius interest, [l] ab electione, postulatione, vel prouisione [m] duxerit appellandum, opponendo crimina vel defectus, forma [n] dictæ constitutionis omissa, [o] eodem [p] postmodum appellationē huiusmodi prosequente, [q] alius superueniens non appellans. [r] contra appellatum in eadem causa. [s] principaliter admitti non debet, pro interesse communi [t] eosdem articulos [u] prosequendo, licet appellanti possit assistere, ne collu-

k ¶ Sane.] determinat aliqualiter nota. per Compost. s̄. e. c. 1. li. 6. in glo. vnde merito ver. sed ad, quid ad mittetur.

l ¶ Interest.] de hoc interesse notatur in decr. vt circa.

m ¶ Prouisione.] facta vel faciēda, quod dic vt supra. eod. qui cōtra certam. lib. 6.

n ¶ Forma.] specificationis, d̄ qua ꝑmisit.

o ¶ Omissa.] in quibusdam.

p ¶ Eodem.] scilicet appellāte, & idem in adhærēte, per decre. vt circa ver. alioquī.

q ¶ Prosequēte.] quo ad illa, quibus seruauit constitutionem. vel in quibus constitutio nō arctabat, vt supra. 1. responso. Certum est enim, quod si aliqua sufficienter expressit, aliqua non, quo ad expressa tenet appellatio, dummodo in alijs constitutionem seruauerit.

1 De hoc dicto uide Alexādrū ī additione ad Barto. in l. ait p̄tor. in prima additione. ff. de iudic. & Deciū. ꝯs. 37.

r ¶ Non appellans.) nec etiam adhærens, ut sit fortius dubium: Sed littera sequens, quæ dicit ꝙ potest assistere, uidetur contraria; sed illud propter interesse.

(Glo. seq. arguit a contrario, determinat, & quæstionem soluit.)

s ¶ Eadem causa.) ergo in alia poterit hoc verum per uiam actionis, etsi non fuit de adhærentibus, ut dicam ī. proxi. §. Et si dicas, quid proficit hæc appellatio? Dic ꝙ multū: quia succumbet appellans in instantia, & punietur in expensis & pœnis decret. 1. supra eod. lib. 6. & fiet executio ꝯ ipsum. Itē forsan ille tertius postea non aget, uel agēs ex aliquo capite forsan repellet. Io. An.

t ¶ Communi.) scilicet quando, & in his prosequitur ius uel interesse ecclesiæ, uel commune sui & appellantis, ut cum dicitur, criminosus is, qui est electus, uel prouisus, uel defectuosus, uel electio, uel prouisio facta per eum, qui non potuit propter crimina uel defectus uel facta ꝓuisio ꝑ litteras subreptitias, uel his similia.

(Glo. seq. ostendit in quo ampliat, obijcit, iustificat, & obiectioni respondet.

u ¶ Articulos.) scilicet non specificatos, & hoc uoluit uersi. alioquin. in decret. ut circa. quo ad appellantem & adhærentes: sed ista latius loquitur. Et licet in prima facie uideretur iniquum, quod unus prosequi non possit id, a quo repellitur alter propter ineptitudinem propositionis, uel defectum proponentis, facit 2. q. 1. prohibentur. 10. q. ult. libellorum. in fi. supra de accusa. ueniens. ff. de accus. l. hi tamen. in fi. & l. 4. in fin. ubi not. de accusatore repulso propter ineptitudinē libelli. & bene facit. ff. de adul. si maritus. 2. in fi. & de libe. hom. exhib. l. 3. §. hoc interdictum. Item licet graue uideatur. quod negligentia uel culpa unius male exprimentis, noceat ecclesiæ & omnibus alijs habentibus æquale interesse. de reg. iur. delictum, & regula, non dēt aliquis lib. 6. Tamen fateri oportet hoc æquū, quia alias inutilis fuisset quo ad hoc, & derisoria prouisio decret. ut circa. si appellans possit submittere pędagogum, qui sibi assistens in eadem cā, ut dicit textus, clare formaret, & exprimeret per eum male formata, & insuffi-

insufficiēter expressa. Ad cōtraria respondetur, qđ loquūtur in alia causa, vel instantia. Item imputet sibi qui a principio nō appellauit. Itē quia via nullitatis illi nō deficit. de appel concertationi. li. 6. & prosecutio proprij interesse, vt sequitur,

vt circa, imponit pœnam non seruanti formam in iurādo, quod non auditur, etiam super expressis. nō seruāti in exprimendo, ꝙ non pōt obijcere nō expressa. simpliciter ergo in pœnā ab obijciendo repulsus, nec per viam querelæ possit obijcere, & hoc vult iste. §. sed punitur solū in ꝓcessu fiēdo in ei⁹ absentia, & per appellationem prosequi potest obiecta in eo statu, in quo causam inuenit: ergo & per q̄relam, & sic verum sit dictum Compost. cū ergo diuersæ sint culpæ, non mirum si diuersæ sint pœnæ; & simi. quod not supra eo. Cumana. in vl. gl.

dat,[a] non tamen ei propter hoc prosecutionem[b] proprij interesse denegamus.

¶ Insuper[c] si appellans[d] ab electione, postulatione vel prouisione, per viam querelę[e] simplicis causā agat,[f] vel eam appellato agēte defendat, repellitur[g] ab obiectibus in appellatione† sua expressis[h] & alijs,[i] nisi constiterit ipsum formam seruasse prædictam, præterquam[k] in casibus in constitutione præmissa exceptis, etiam si appellationem suam nō prosequatur, nec exhibeat, & illa se asserat nolle[l] vti, dum tamē de ipsa[m] coram iudice[n] fiat fides,[o] quia per ipsam ius repellēdi eundem aduersario est quæsitum.[p]

¶ Illius vero constitutionis formæ[q] omissio, licet appellantem ab obiectib.

a ¶ Ne colludat.] s. super expressis, in q̄bus fuit forma seruata, & est sim. de ꝓcura. c. 2. in fi li 6. Et ꝙ prosit sic adesse. ibi not. in vlt. glo. & ff. de inoff. test. si suspecta.

[Gl. seq. duas lecturas ponit, & notat.

b ¶ Prosecutionē proprij.] si dicat pp, ꝙ ēt fuit appellatum, planum est ēt si non fuerit forma seruata, vt in 1. rn̄. Vel intelligitur de prosecutione, quam facit per querelam. Et nota, ꝙ etiā publica vel popularis actio habet ēt q̄nque priuatū interesse. ff. de sepul. vio. l. 3. §. si ad plures, de procu. licet in popularibus, in prin. cum suis concor.

†Est hic singularis limit. ad c. examinata de iudic. ad hoc, qđ per inepitudinē instātiæ ex calumnia p̄sumpta, nō solū excludit, q̄s ab instātia, sed à meritis cāę: ita ꝙ omissa instantia non rite inchoata non potest q̄s deducere in alia rite inchoata id ꝙ in prima inepte deduxit Imo. Font.

[Glo. seq. duo euidentialia prosequitur.]

c ¶ Insuper.] ad huius. §. intellectum, & præcedentis & sequentis ēt scire debes, quod Compost. not. s̄. e. ca. 1. li. 6. in glo. qualiter vtraque, ꝙ lapsis tēporibus illius decre. 1. pars appellans, q̄ intra tempora illius decr. nō fuit appellationem prosecuta, potest electionem vel prouisionē impugnare per modum querelæ ex eisdē causis, ex q̄bus appellauit. vel ex alijs, quia tp̄s illius cōstōnis nō statuitur, vt post illud super illis vel alijs nō audiatur appellās, sicut dicitur in iudicialibus appellationibus de appel. cum sit Romana, & sicut dr̄ in decr. cupiētes, & vide quod ibi not. in §. si vero. in glo. intra idem, sed statuitur ad hoc, vt post illud tempus procedi possit partis absentia non obstāte. Item scias quod forma decr. ut circa, quo ad illa obiecta, in q̄b. requiritur ipsa forma, duplex est: vna, quod in appellatione oīa, & singula exprimantur in instrumēto publico seu litteris, &c. Secūda, ꝙ super obiectis debito mō iuretur. Si prima forma seruetur, sed scđa non, q̄a non iuratur, vel non debito modo, nō auditur appellās, etiam super expressis, sup. eo. tit. is qui libro 6. Si vero seruet̄ forma scđa, quia debito modo iurat̄, sed non prima, quia non debito modo exprimitur, tunc aut nihil exprimitur. aut aliq̄d exprimitur debito modo, aliq̄d non: primo casu non auditur appellans, nisi in casibus exceptis in decre. vt circa. in §. nisi in fi. Secūdo casu auditur super expressis. Item in prædictis casibus exceptis, sed sup obiectis nō specificatis nō, ēt si velit iurare, quod circūstātias de nouo percepit, vt s̄. 2. respon. hæc vero quo ad illa obiecta, in quibus forma requirit̄, & arctat cōstō. Si vero pp aliqua appellat, in quibus arctat cōstitutio, & pp aliqua in quibus non arctat, vt sup 1. rn̄so, tunc licet neutra forma seruetur, auditur appellans, illa prosequens, quæ constitutio non respicit, his visis prosequor litteram.

d ¶ Appellās.] vel adhærens, quia de vtroque loquitur decr. vt circa. ver. alioquin. Alter ergo q̄ nec appellās esset, nec adhærēs, bene admitteretur, cum esset in eo ratio posita in fine huius. §.

[Glo. seq. quęrit & soluit.]

e ¶ Querelæ simplicis. Nunquid ergo reprobatur opinio Compostel. de qua dixi in principio huius partis? Dic quod nō: ipse enim non fuit locutus de pœna decret. vt circa, quam etiam non vidit, sed de pœna decret. primæ, quæ hoc solum habet, ꝙ post tempus ibi statutū proceditur in partis absentia. Sed decretalis,

f ¶ Agat.] facit de appel. concertationi li. 6. & quod not. per Innoc & Hostien. de appel. dilecto.

g ¶ Repellitur.] instante appellato, vt dicam in fine huius partis.

h ¶ Expressis.] si intelligas singulariter & clare, tūc exponas, quod sequitur, formam seruasse prædictā scilicet in iurando: cum. n. non iurans non audiatur, etiā super expressis per viam appellationis, ergo nec per viam querelæ de reg. iur. cum quid. lib. 6.

i ¶ Alijs.] non expressis.

K ¶ Præterquam.] excipit à verbo, aliis, & est sensus, appellans, qui formā non seruauit in exprimendo, auditur super nouiter emergentibus, vel ad notitiā peruenientibus, uel super quibus superuenit probanti facultas, illis ergo casibus non excludetur etiam per viam querelæ.

l ¶ Nolle vti.] videns. n. appellans, quod formam non seruauerat de consilio aduocati celat appellationem, vel dicit, quod illa non vult vti, ut causam per viā querelæ ꝓsequi possit. Et facit hæc littera ad quæstionē, an inuito impetrante is, contra quem impetratū est, possit uti rescripto. de qua satis scripsi p̄ Inn. & Host. de resti. spol. ex conquestione. Io. And.

m ¶ De ipsa.] appellatione, in qua non fuit forma seruata, vel illorum expressio facta.

n ¶ Iudice.] coram quo per viam querelæ simpliciter agitur causa.

[Gl. seq. soluit dubium, tripliciter dissimilitudinem exprimens.]

o ¶ Fides.] plena. Nec sufficeret illa semiplena de qua not. Compostel. in c. 1. sup. eo. li 6. in glo. quid si Papa. vbi dicit per vnū testem, & litteras quas procurator absentis de cuius procuratorio cōstat, vult impetrare super appellatione probari appellatum. Illud enim locum habet quo ad processum in partis absentia faciendum, & quo ad probationem deuolutionis: sed hic loquitur de pœna repulsionis, vt statim sequitur. Item illud coram iudice appellationis, hoc coram iudice querelæ. Item ibidem de probatione appellationis, hic necesse est probare formam appellationis. Vides autē per hoc quomodo expedit appellato, quod sibi in forma publica appellatio intimetur. supra eo. cap. proxi.

p ¶ Quęsitum.] optimè concord. sup. eo. ab eo. lib 6. & cū hoc respiciat fauorem appellati, eo patiente bene procederet hęc obiectio, ad hoc ī. §. proxi. nō sic in casu illius decr. ab eo. vt ibi not in vlt. glo.

q ¶ Formæ.] si intelligas de forma iuramenti, planum est, si de forma expressionis, idem; cum distinctione, quā scripsi sup. §. proxi. in prin. hoc dico quo ad repulsionem, de qua sequitur.

in formam electionis, vel personas eligentium, vel electi propositis vel proponendis, & eorum facienda probatione repellat, † probationem tamen factam super his per aduersarij confessionem, † vel aliàs legitime[a] non infirmat.[b]

¶ Idem.

¶ Sine speciali licentia Papæ nullus prouidere potest ecclesiæ cathedrali clero carenti, & populo Christiano. Religiosus per prælatū licētiari non debet, vt tali prouisioni consentiat, consentiens etiam si fuerit consecratus priori prælato subiacet, nec in episcopum recipitur, nec ad aliquem honorē promouetur, quæ contra fiēnt irrita decernit. Ioan. And.

CAP. V.

IN ple-

a ¶ Legitime.] si ergo inuito appellato fieret probatio nū exceptio super articulis. super quibus recipi non debeat, hoc sibi nō nocet cōsueuerūt articuli admitti, saluo iure impertinentium, & nō admittendorum de quo scripsi de off. deleg. cum contingat. super gl. pen. de testi. ex parte.

b ¶ Non infirmat.] bñ cōcor. de accu. c. 1. & 2. lib. 6. & facit, quod not. sup. eod. si forte. lib. 6. in 5. glo.

† Nota hic confessionē in iudicio nullo factā valere. idē dixit Inn. c. fi. de testi. Fpo. Pa Fōt. † In qua ū que partes litis opponatur ēm Imolā sed Fran. dicit hāc exceptionē dilatoriam, & ideo qa ī istis spiritualib. non cōtestat̄ lis cle sæpe. opponendam antequam procedatur ad illa, quæ alias fiunt post litē cōtest. p glo. & quæ ibi dixi ca. 1. §. e. tit. lib. 6. Font.

IN plerisque.] CASVS. ¶ Pater sanctissime, video multas ecclesias cathedrales pauperrimas, & priuatas auxilio, facultatū seu diuitiarū, q̄ non habēt clerū nec populū, & video aliqñ istas ecclesias vacare p̄lato, & hi, ad quos spectat eorū ꝓuisio, frequēter assumunt religiosos mēdicātes ad honorem Pontificatus vel prælaturæ, q̄ religiosi assumpti, non possunt ꝓdesse aliquo modo ipsi ecclesiæ, nec possūt præesse, vt decet, & conuenit, imo obnubilant & obscurāt sercuitatem seu claritatem Pontificalis dignitatis instabilitate vagationis, & opprobriosæ mēdicitatis. Ego quero pater sancte, an isti tales prouidētes ecclesiis de talibus personis pauperrimis bene faciant? Et rñdet Papa, ꝙ de cetero nullū religiosū vel mendicantē eligant ad dignitatem ecclesiæ cathedralis, quę careat clero & subditis Christianis. Item dicit Papa, ꝙ talis religiosus nunq̄ petat licētiam à suo superiori, vt talē dignitatē adipiscatur, nec ipse superior forsan prouincialis vnq̄ valeat dare licentiā tali religioso mēdicanti, imo dicit, si religiosus petierit licentiā ad adipiscendam. i. ad capiendam talem dignitatē, & passus fuerit eligi in epm, vel permiserit se cōsecrari, ꝙ ipse nullo modo recipiatur in epm, sed patiet̄ talis religiosus ꝓ ambitione tali, quod ipse erit redactus, id est positus ad suū monasterium, vt in illo uiuat seu degat humiliter, & ꝙ in illa religione seu monasterio suo nunq̄ assumat̄, nec ascēdat ad aliq̄ dignitatē. Et si aliqd ꝯ p̄missa fuerit attentatū, oīa decernimus vana nō obstante. i. nō ꝯriante quacunque cōsuetudine. Or pater sanctissime, video vestram cōstōnem nobilē, in qua non vultis pauperem cum paupere nubi, qa non vultis, ꝙ eccl'a cathedralis priuata subsidio facultatū habeat prælatū religiosum & pauperem: Sed quæro, an similiter intelligatis in aliis ecclesiis tā cathedralibus q̄ nō habentibus diuitias & bonos redditus, an in talib. ꝓhibeatis, ne religiosi mendicantes eligātur? Et respondet: qđ non imo vult Papa Clemens, ꝙ in talib. ius cōe seruet̄, nec vult in illis ius cōe coarctari, id est, restringi vel ampliari hoc dicit. Ideo vide textū: Improuida superiorū ꝓuisio assumit multos. præsertim religiosos, frequenter. i. sæpe, ad honorē pontificatus. i. in epos in plerisq; ecclesiis nedum priuatis, subsidio. i. auxilio: facultatū. i. diuitiarum, sed etiā carentibus clero, & populo Christiano, qđ referimus id est, recitamus, & narramus: dolētes, id est, cum dolore, qui scilicet religiosi assumpti, nec sunt valentes, id est, potentes prodesse, prout expediret id est, ꝓut cōueniens esset ipsi ecclesiæ, nec valentes præesse: vt id est sicut deceret. Et quia religiosi electi ad ecclesias cathedrales carētes populo & clero, obnubilāt serenitatē. i. deturpant & obscurant nobilitatem pontificalis dignitatis instabilitate vagationis & mēdicitatis opprobriosæ: Et sic ista instabilitate vagationis, qa per totam suam vitam stant vagando & discurrendo per dieceses quærēdo vicariatus ab epis habētibus latas diœceses, & vt ipsi sint episcopi portatiui, sicut vidimus in multis ciuitatibus, in quibus nō residēt episcopi, & isti episcopi nō residentes dant vicariatum suū cuidā religioso episcopo, qui vulgariter appellatur episcopus portatiuus, i. qui confert ordines episcopi. Vel dic instabilitate vagationis, quia isti vadūt ad curias principū, & q̄runt habere pēsionem, & multoties principes eos habēt tanq̄ familiares, & tanquam capellanos, & dic mēdicitatis opprobriosæ, qa opprobriosum, id est, turpe ē episcopis mēdicare. Et sequitur in textu. Nos igitur volentes prouidere contra temeritatē, id est contra fatuitatem tā facientium, id est, eligētium tales religiosos, quàm frequentius recipientium huiusmodi prouisiones, quia etiam punit religiosos patiētes se eligi, & sibi prouideri de talibus dignitatibus, statuimus de consilio nostrorum fratrum, scilicet Cardinalium, ut nullus de cetero, id est, a modo vel deinceps, præpollens, id est clarens quantacunque dignitate, ꝓuideat de pastore ecclesiæ cathedrali sibi, qualitercumque iure est, quomodocūque subiectę, q̄ cathedralis ecclesia careat clero, & populo, vel subditis Christianis, nisi fulciat̄ sup hoc speciali, auctoritate sedis Apostolicæ. i. nisi hoc, scilicet quod eligat religiosum ad talem dignitatem, impetret à sede Apostolica, quod talem religiosum eligat, vel nisi ipse religiosus impetret a sede Apostolica, qđ eligatur: que pro &: & nullus religiosus vnquam licentietur à prælato forsan prouinciali, quod consentiat tali prouisioni, s quod eligatur: quod. i. quia: quia si licentiatus cōsenserit huiusmodi prouisioni, & fecerit se aut permiserit se in episcopum consecrari, nullatenus. i. nullo modo recipiatur in episcopali honore, sed in pęnā tantæ ambitionis, id est, ꝓ pœna huius, quod ambiuit talē honorem, ipse degat, id est, viuat cum paupertate, que pro &: & iaceat semper prostatus & humilis sub p̄lato, id est, subditus suo prælato suæ religionis aut monasterii, ita quod eidē religioso passo de se fieri talem electionem nullus sit accessus in religione sua, aut extra religionē suam, cuiuslibet, id est cuiusuis honoris, vel administrationis: enim pro quia, vel pro certe, nos Clemens decernimus irritum esse & inane, id est vanū & nullius effectus quicquid contingit attentari vel fieri. suppleo contra præmissa uel cōtra aliquid præmissorum. i. interdictorum in ista constitutione, non obstante, i. non contrariante quacūq; cōsuetudine. Sane, id est, certe, & recte decernimus p̄missa esse specialiter prouidēda, circa præfatas ecclesias, id est circa ecclesias cathedrales carētes clero, & populo Christiano: qđ id est quia, quia nec, i. non intendimus circa prouisionem quarumlibet aliarū ecclesiarum non carentium clero, & populo coarctare limites iuris communis, nec intendimus ampliare ultra. Et sic concludit, ꝙ ista constitutio habet locum solū in ecclesiis cathedralibus carētibus clero, & populo, & non habet locū in aliis ecclesiis habentibus populum, imo in ipsis omnimodo vult seruare ius commune. Not. primo quod ecclesiæ (maxime cathedrales) debent habere, & facultates, & facultates dicuntur earum præsidium. ibi, præsidio facultatum, nam sine tēporalibus spiritualia diu esse non possunt, 1 q. 3.

si

quis obiecerit de vi. & hone. cle. vẽ quisque. & c. quoniam. Not. secundo quod in episcopis opprobriosa est mendicitas, pro hoc glos. in verb. opprobrio, ad hoc de renunc. ad supplicationem. Zab.

[Prima glossa summat, & diuidit.]

a ¶ In plerisq.] Cas⁹. Sine speciali licẽtia Papę nullius prouidere potest ecclesiæ cathedrali, clero carẽti & populo Christiãno. Religiosus per prælatum licentiari nõ debet, vt tali ꝓuisioni cõsentiat: cõsentiens etiam si fuerit consecratus, priori prælato subiacet, nec in epm recipitur, nec ad aliquem honorem promouetur: quæ cõtra fiẽt, irrita decernit. Et sũt tres partes. In prima, cõstõnis causa. In secũda, constitutio. In tertia, ꝓtestatio. Secũda, pars, q̃ sũmaui quattuor facit. Primo ꝓhibet ꝓuisionẽ fieri. Scdo licẽtiã dari. Tertio punit cõsẽtiẽtẽ. Quarto decernit partes patẽt. Et sũme fuit honestum qđ hic dicit.

risque [a] ecclesijs nedum (quod dolentes [b] referimus) præsidio [c] facultatum priuatis, sed & clero carentib. & populo [d] Christiano, [e] multos frequenter & religiosos [f] præsertim improuida superiorũ [g] prouisio ad Pontificatus assumit honorem qui, nec (vt expediret) ꝓdesse, nec præesse (vt deceret [h]) valentes, instabilitate vagationis [i] & mendicitatis opprobrio [k] serenitatem [l] Pontificalis obnubilant [m] dignitatis.

¶ Volentes igitur contra temeritatem tam facientiũ, quam vt frequentius recipientium prouisiones huiusmodi prouidere: de consilio fratrum nostrorum, statuimus, vt nullus de cetero quantacunq; [n] dignitate præpollens (nisi speciali [o] super hoc auctoritate sedis Apostolicæ fulciatur) de pastore [p] prouideat cathedrali [q] ecclesiæ sibi qualitercunq; [r] subiectæ, quæ clero careat, & subditis Christianis: [s] Nullusque religiosus a suo vnquam quod prouisioni tali consentiat, licentietur prælato [t]. Quod si licentiatus [u] etiam huiusmodi prouisioni consenserit, & in episcopum [x] se fecerit,

b ¶ Dolentes.] concor. sup. de celebra. Mis. dolentes. s. de statu mona. recolentes. infr. eod. tit. attendentes, & de censi. ad nostram in prin.

c ¶ Præsidio.] id est, subsidio, sine quo spiritualia diu esse non possunt. 1. q. 3. si quis obiecerit.

[Glossa sequens quærit, arguit negatiue, & affirmatiue, & declarationem ponit, dicens primum plus placere.]

1 An popul⁹ cõprehendat clerum, vide Bald. in l. i. §. huius studij. ff. de iust. & iu. & Fely. in c. Ecclesia sãctæ Mariæ. extra de constitu.

d ¶ Et populo.] certum est, ꝙ clerus, & populus 1 sunt diuersa. de priuil. ex parte. de sent. excom. si sñia lib. 6. Quid si habet alterum tantum? hic & j. e. c. ponitur copula, per quod videtur, ꝙ carere debeat vtroque. Habẽs autem alterum, non caret vtroque, & sic non vr̃ arctare constitutio, vide simile: habens codicẽ, non includitur sub carentibus Decreto & Codice, & habẽs panem non includitur sub carentibus pane, & vino, & hñs argentũ, non includit sub carentibus auro & argento, ita non includit ecclesia hñs clerũ vel populum, sub carentibus clero & populo, aliàs non esset diuersum dicere, clero & populo, & dicere clero vel populo, & esset hoc incidere in improprietatem locutionis sumendo copulatiuam pro disiunctiua, quæ improprietates excusandæ sunt non sequendæ, vt not. de verb. signif. præterea. pro hoc facit, quia foret absurdũ, quod illi clero, vel populo, quẽ habet ecclesia, subtraheretur eps, & hoc multum vrget Contra, carere est non habere, sed si dixisset si non habeat, vel nisi habeat clerũ & populum, ꝓpter copulam requiritur, ꝙ habeat vtrumque, ergo si habet alterum tantum, arctat constitutio, & idem in Prædictis exemplis dicatur, si non habeat, vel nisi habeat Decretum & Codicem, requiritur, quod habeat vtrumque. Idem cum dicitur, si non habeat panem, & vinum, argentum & aurum, & in similibus, vt cum dicit; nullus eligatur, nisi habeat, vel si non habeat ætatẽ, scientiam, & mores, singula 2 requiruntur, vt sup. eod. cũ in cunctis; Idem si dicatur, si careat scientia, moribus, & ætate. facit de æta. & qualit. eam te. Pro vtraque parte posset induci. ff. de rebus dub. si is qui ducenta. §. vtrũ; Egeret declaratione, sed primum plus placet.

2 Vide Deciũ cõs. 177. col. 2.

Clement.

[Glossa seq. primo ponit dictum, & pro solutione contrarij remittit, secundo soluit dubium.]

e ¶ Christiano.] talia loca quæ sunt in potestate hostium non 3 desinunt esse sacra. Ad l. cũ loca. ff. de reli. & sumpti. funer. responde vt not. 7. q. 1. pastoralis, in fi. Non putes tamen quod sit necessariũ, quod locus sit capt⁹ ab hostib. satis enim est, quod clero careat & subditis Christianis: per verba huius decr. licet non sit in hostium potestate.

3 Faciũt notata p Inno. in ca. penult. & vlt. extra de sepul.

f ¶ Religiosos.] qui laborant ad hoc etiã interdũ importune & per corruptelas, vt dicere possit cũ psalmista: Laqueus cõtritus est, &c. psal. 123. Nisi quia dominus erat. Vidi iam religiosum consecratum ad titulum, qui nõ erat in rerum natura, nec fuerat: quod patere posset per prouincialem [id est, per librũ in quo scriptæ sunt prouinciæ.]

g ¶ Superiorem.] ad quos spectat quouis iure prouisio: Et maxime quatuor principales patriarchæ, & quidam archiepiscopi, qui sub eis sunt, consueuerant hoc facere.

h ¶ Decret.] 8. q. 1. qui episcopatum.

i ¶ Vagationis.) consueuerunt tales discurrere, 4 & vicarias episcoporum quærere, maxime habentium diœceses latas interdum principibus adhærere familiariter qui causa honoris quærunt habere capellanos episcopos.

4 vide Cõcil. Trid. sess. 24. de refor. c. 1.

K ¶ Opprobrio) §. nedum in episcopo, sed in quolibet clerico. 93. dist. diaconi. vlt.

l ¶ Serenitatem) de qua infra de pœnis. si quis suadente. circa fin. Ioan. Andr.

m ¶ Obnubilant.) saltem quo ad vulgus. de hoc 93. dist. legimus facit supra de priuileg. c. 1.

n ¶ Quantacunq;) propter patriarchas hoc dicitur, vt prædixi.

p ¶ Speciali.) si ergo haberet generalem auctoritatem prouidendi episcopatibus spectãtibus ad prouisionem Papalem, non sufficit per hanc litteram.

p ¶ De pastore.) vtitur hic vocabulo generali, vt archiepiscopos, episcopos, & etiam patriarchas comprehendat alibi latius supra eod. ne pro defectu. de regul. iur. quamuis,

q ¶ Cathedrali.) in alijs locum non habet, vt in fi.

r ¶ Qualitercunque.) non distinguit: ergo siue plene subsit, siue quo ad prouisionem tantum.

s ¶ Christianis.) circa quatuor patriarchales 5 sedes principales quamdiu sunt in potestate infidelium vel schismaticorum, prouidit Bonifacius in sua extrauaganti. sancta Romana.

5 De his quatuor sedibus. Patriarchalibus: vide cõci. Lat. sub Inn. 3. ca. 5. refert in c. antiquæ extra de priuilegijs.

t ¶ Prælato.) qui contra faciens puniendus esset pœna arbitraria, ex quo circa ipsum certa hic non statuitur. de offi. deleg. de causis.

u ¶ Licentiatus etiam.) ergo & habita licentia consentire non potest, concordat supra eo. quorundam §. 1. in fine lib. 6.

x ¶ Et in episcopum.) Not. quod ex solo consensu non est locus pœnis inferioribus, sed tunc demum cum sequitur consecratio. hoc probat hæc copula.

aut permiſerit [a] conſecrari, in epiſcopali nullatenus recipiatur honore.[b] Sed in tantæ ambitionis pœnam ſub religionis, aut monaſterij[c] ſui prælato[d] ſemper ſic degat humilis, iaceatq; proſtratus,[e] quod nullus eidem in religione ſua, vel extra ad gradum honoris, vel adminiſtrationis cuiuslibet [f] ſit aſcenſus.

Nos enim quicquid contra præmiſſa, vel aliquod [g] premiſſorum contigerit attentari, irritum eſſe decernimus, & inane; contraria quacunque conſuetudine non obſtante. [h] ¶ Sane circa prefatas [i] eccleſias premiſſa ſic ſpecialiter prouidéda decernimus: quòd circa prouiſionem quarumlibet aliarum, [k] facultatū ſuperiorum, nec coarctare intendimus, nec vltra iuris communis limites ampliare.[l]

¶ Idem.

¶ Capitulum, quorundam quo ad diſcordiam, & minoritatem numeri, intelligitur quo ad voces facti, non ſecundum iuris fictionem. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. VI.

QVod circa [m] religioſorum electiones [n] ſuper diſcordia,[o] & minoritate [p] numeri Bonifaciana cōſtitutione [q] cauetur, de diſcordia, & numeri minori-

a ¶ Permiſerit.) in abſolute coacto ceſſaret pœna. ſup. quod met. cau. ſacris. nec imprimeretur character. ſupr. de bap. maiores.

b ¶ Honore.) quia nec admittetur quo ad executionē pontificalis officij, nec permittetur pontificalibus inſignijs vti: & ſic minus poterit quam alter eps nullius eccleſię. de ord. ab epi. c. 1.

c ¶ Monaſterij.) includit etiā canoniā regula. em. de ætate. & qual. intelleximꝰ de priuil. cum olim. 2. in prin. & p hanc 1. litteram patet hāc pœnā ſolum in religioſis locum habere.

1 Vide Felin. ī ca. nōnulli. uerſi. amplia iſta; extra de reſcr.

d ¶ Prælato.) ergo p talem promotionem non fuit ſoluta obedientia, ſecus ſi prouiſio tenuiſſet. 18. q. 1. c. vnico. 16. q. 1. ne pro cuiuslibet.

e ¶ Proſtratus.) con cor. de decimis. quāuis ſ. t. n. ſi.

f ¶ Cuiuslibet.) con cor. infr. de regul. vt pfeſſores, & p hoc excludit etiā tales.

g ¶ Vel aliquod) igitur puiſio de tali eccleſia facta nō valet: nec licentia conſentiēdi religioſo data, vel ipſius cōſenſus; vel conſecratio ſubſecuta quo ad ipſius executionem, non dico quo ad characterem facit, quod not. de conſecratio. diſt. 5. manus in vlt. gl. & facit quod dixi ſup. de conſuetu. quanto ſuper 1. glo. Item nec valet promotio facta de tali contra proximum dictum.

h ¶ Non obſtante.) multa ſimilia vide de conſtit. cap. 1. lib. 6. in gl. pen. & concor. inf. eo. ſtatutum.

i ¶ Præfatas.) cathedrales clero carentes, & populo Chriſtiano.

k ¶ Aliarum) non cathedralium, vel etiam cathedralium habentium clerum, & populum Chriſtianum.

l ¶ Ampliare.) ſimile de innouatione dicitur, ꝙ ius vetus conſeruat, nouum autem non creat. de priuileg. ex parte. 1. in fi. & c. quia intentionis, & optime conuenit huic fini extrau. Cle. quæ incip. meruit Io. And.

QVod circa.) Iſtud c. determinat, ſeu declarat conſtitutionem quorundam. lib. 6. In illo c. dicitur, quod ex uocatione quocunque modo facta in diſcordia, de religioſo mendicante ad prelaturam extra adminiſtrationem ſui ordinis, non acquiritur illi ius; nec tali electioni poterit conſentire, etiam de licentia prælati ſui. Item dicit de uocatione facta a minori parte, ſeu numero ad quamlibet prelaturam de religioſo non mendicante, & ſecus factum irritum decernit. Hoc habito preſuppono, quod duplex eſt electio, quædam eſt, quæ in facto conſiſtit: ut quando ſunt decem electores, & octo unum eligūt, alij duo eligunt aliū. Sed cōtra iſtos duos opponitur, quod ſunt excommunicati, quare ille, qui eſt electus ab octo, dicit: Ego ſum electus ab omnibus, & ſi aliquis dicat: Certe tu non es electus, niſi ab octo. & ſunt decem electores: ergo tu non es electus ab omnibus; Ipſe reſpondet: ius fingit me eſſe electum ab omnib quamuis non ſim electus, niſi ab octo: quia poteſtas eligendi eſt translata in octo, poſtquam alij ſunt excommunicati. His præſuppoſitis cum gloſſa poſita in uerbo, quæ in facto: Pone caſum. Quidā religioſus fuit in aliqua dignitate electus, q non eſt de ordine ſuo, ſed extra ſuū ordinem, & cū eſſent decē electores, fuit electus ab octo, de electoribus & alij duo electores elegerunt quendā alium non religioſum: ſed iſte religioſus opponebat ꝯ eos, ꝙ erant excōicati, & ſic non hēbant vocē ī capitulo: &, ꝙ vox illorū duorū eſt translata, & confuſa in alios octo, qui ipſum elegerunt & ſic fictiue dicebat ſe electum ab omnibus: Modo quæro an ipſe bene dicat, & an ſatisfaciat cōſtitutioni quorundam. poſi tę. eo. lib. 6. Ad quod reſpōdet Papa, ꝙ nō: & dicit ī textu. Nos Clemēs declaramus illud, qd cauetur in cōſtitutione Bonifaciana circa electiōes religioſorū ſuper diſcordia numeri, ſ. in religioſis mēdicātibꝰ, & minoritate numeri, ſcilicet in religioſis non mendicātib. dēre īntelligi tm̄. ea; quæ cōſiſtunt in facto: q̄a requiritur, quod ab omnib. eligatur, & ꝙ omnes ꝯcordent, nō aūt ī fictione iuris, vel eius effectu: quia quāuis ſint aliqui q ſint excommunicati, & non concordant electioni ipſius religioſi, ideo propter hoc non dr̄, nec eſt electus, quia illa conſtitutio intelligit; ꝙ de facto eligatur ab omnibus. 2 uide glo. ſuper uerbo, quæ de facto. No. ꝙ electio dicitur actiue, & paſſiue, & pro hoc glo. 2. quæ hic dicit, intelligi de paſſiuā, & idem Pau. per hoc no. eod. ti. illa. & probatur de cle. excom. mi. c. fi.

2 Not. caſū in quo ꝯputātur uoces in electione, q̄ tn̄ d iure nō ualent, & eſt caſus ſpecialis, quo ad c. quorūdā. in duob. caſib. ibi poſitis. & hic licet brē numeratis. Zab.

(Gloſſa prima commendat, dicit quid determinat, & quid approbat.)

m ¶ Quod circa.) Breue, & utile, determinans decret. quorundam. ſu. eo. li. 6. & approbans quod ibi no. Ioā. Monachus, & Arch. & quod no. ſu. eod. tit. indemnitatibus. §. ſane in 4. glo. Io. Andr.

n ¶ Electiones.) paſſiuas: nam conſtitutio hic declarata loquitur quando religioſi eliguntur, quicunque ſint eligentes, religioſi, uel alij. Et dic, electiones, poſtulationes, prouiſiones, uel quaslibet uocationes, ut ibi:

o ¶ Diſcordia.) hoc quo ad mendicantes, circa quos prouiſum eſt, quod ex electione in diſcordia facta de ipſis extra adminiſtrationes ſui ordinis, nullum ius eis acquiratur, nec audeant conſentire.

(Glo. ſeq. exponit, & id dupliciter probat, & proregat.)

p ¶ Minoritate.) hoc quo ad religioſos non mendicantes, circa quos ſtatutum fuit, idem circa electiones factas de ipſis ad quaſcunque prælationes a minori parte numero.

q ¶ Conſtitutione) ſup. eo. quorundam, & patet per ſingulare, ꝙ non loquitur de decre. indemnitatibus. Item illa non tractat ſolū de diſcordia, & minoritate numeri, imo tractat in forma ſcrutinij, & compromiſſi de numero duplo maiori. Item maiori, non duplo maiori. Item minori: Sed illa, quorundam ſolum tractat de electione diſcordi, & facta per minorem partem numero fateor ab identitate rationis hoc, quod hic dicitur etiam in numero, de quo loquitur decre. indemnitatibus. locum habere, & ſaltem quo ad §. ſi qua uero.

(Glo.

¶Glo.seq.primo declarat litteram, secundo quærit & soluit quo ad decre.quorundam, quo ad decre. in dēnitatibus distinguit.& declaratione exposcit subdē de nō vocandis, vel vocatis, qui contemnunt vel renū ciant, & de non constitutis in sacris.

tate, q̄ a i facto, nō in fictione uel iuris effectu consistunt, debere intelligi declaramus.b

¶ Idem.

¶ Emolumentum ex iurisdictione, & sigillo curiæ, vel alias pertinens ad prælatum cathedralis ecclesiæ vel collegiatæ ea vacante non obstante consuetudine deductis expensis reseruandum est successoris: Nisi tunc certæ dignitati competat iurisdictio cum ipsius emolumento. Ioannes And.

CAP. VII.

STATV-

1 Qñ uerba intelligātur tam de iure q̄ de facto vide ducto res i c.scisci tat', extra de rescrip.

a ¶ Quæ in facto. 1 nō in fictione.] hoc intēdit, Si ex decem electorib. octo elegerunt mendicantem, duo aliū vel cōtradicūt, sed ꝯ istos duos aliquid opponit propter, qđ negatur ipsos vocem habuisse, vt quia dicuntur excōicati, suspēsi, irregulares, priuati ea vice potestate eligēdi, vel his similes: ppꝑ dicitur totū capitulū eligentium in illis octo cōsistere, & per consequēs electionem fingi cōcordē: hoc non iuuat mēndicantem: 2 Itē si ex decem canonicis vel monachis quatuor tātum elegerunt religiosum non mendicātem: q dicit illos sex vel tres ex illis fuisse tales, vt supra per qđ concludit fingi electionem suā factam à toto capitulo, vel a maiori parte, hoc eū nō iuuat vide qđ not. de cōces. pben. auctoritate. lib.6. in vlt. gl. Sed quęro, si ita est, ꝙ voces in iuris effectu alias nō valētes, vt excōicatorum, & his similium, computātur in numero, quo ad hoc vt reliqua electio dicatur discors, vel facta per minorem partem, an prædictorū voces augeant ēt numerum & suffragiū, in tantū, quod ex illis vocibus sequi posset cōfirmatio, q̄ alias fieri nō posset illis exclusis, vt patere p̄t in p̄dictis terminis de electo per vi. de x. q vi, omnes, vel tres ex eis sunt excōicati, vel similes. Aperte dico, ꝙ nō. quo ad casus decre. quorundā, quia in quolibet p̄dictorū casuum cōstitutio solum nocet. quia. s. impedit mēdicantem, & non mendicantem, quēlibet suo casū, sed coelectū nō iuuat, nec hoc colligi poterit ex verbis vel mente cōstitutionis ipsius. Nō. n. hoc ipso, quod nō valet electio mēdicantis facta in discordia, valet electio coelecti, alias sequeret̄, quod si ex xx. canonicis, xviij. elegerunt mendicantē, valeret electio facta per duos. Item nec sequitur ꝙ si ex xx. electoribus nouē elegerunt ꝓfessum, ꝙ per hoc valeat electio facta per xi. vt patet s̄. eo. scriptū, ad fi. & c. indemnitatib. §. si vero, & §. si qua vero, quod ergo nō mutat̄, &c. C. de testa. sancimus. nec correctiones iuriū dilaramus s̄. eo. cū expediat lib.6. Sed in casu decre. indemnitatib. vr̄ secus quo ad electum per scrutiniū, à duplo maiori numero, a principio, vel per accessum debito mō factū, vel per compromissum, cui minor pars se opponit, cuius cōfirmationē exceptio partis aduersæ impedire nō p̄t Et sic erit in hoc simile electioni Cardinalium, vt vtrobiq; voces talium suffragium afferant, & computētur in numero duarū partiū. vt in cōsti. cle. s̄. eo. ne Romani. § ceterū, & satis credo, ꝙ hoc fuit de mente. Sed tenens ꝯrium, dicere posset, ꝙ illa decre. dicit ēt eo casu officiū cōfirmatoris nō deficere, hoc ergo uenit in examinatione electionis, an ex uocibus eligentium sit canonica. Sed si littera ibi in §. ¶Sane.] quæ dicit, si alias inuenta fuerit, &c. intelligatur alias, s. quā cōsideratione numeri, faciet pro primo dicto: quādo uero electa est a maiori parte. sed non duplo maiori, tūc cū admittant̄ partis minoris exceptiones, licet sūmarie cognoscēdæ, vr̄ q licet nō quo ad administrationē impediēdam, tñ quo ad electionem cassandam hæc obijci poterunt. Et in his etiā expediret declaratio, & ēt circa uoces absentium nō uocandorum, uel uocatorum, qui uenire noluerunt, uel expresse renūciauerūt. quas computari sonat in absurdū, licet hoc videatur ex fictione. Itē de non cōstitutis in sacris, in collegijs marium, communiter tenetur per decre. 2. j. de æta. & quali. ꝙ illorum rō, vel computatio non habeatur, sicut nec haberetur illorū, q canonici vel professi nō essent, quasi sit mens huius, ꝙ aliàs vocem habens ex fictione, nō excludatur à numero, talis aūt vocē non habet, licet iure nouo. Vnde idem vr̄ de absente nō vocando vel vocato, qui venire noluit, vt prædixi. vnde nec in duabus partibus Cardinalium eligētiū Papam cōputamus non exclusos, licet cōputemus excōicatos, vt in prædicta decre. ne Romani. § ceterum, primum patet eo. tit. ubi periculum. §. sane. lib. 6.

2 hic habes s̄m Gem. qđ qñq; quis alteri nocet, & sibi nō ꝓdest Et est simile ī uxore defuncti, quæ licet agnatis ex tātib. ñ succedat uiro, ut C. unde uir. & uxor. l. 1. nocet tñ filijs naturalib. defuncti: & eos succedere impedit, q possent alias succedere. C. de na. li. authen. licet: idē erat olim in lege Fusia. insti. de le. Fu. cā. tol. Pe. de Anch.

b ¶ Declaramus.[Idē fertur olim, Bonifac. declarasse, ut dixi in decreta. indemnitatibus. §. sane.

STatutum.] Prima pars ponit dictum cum certa determinatione. Scđa ab illo excipit, ibi. [Ceterum.] Præsuppone statutum c. quia sæpe, quod est istud: Vacāte cathedrali, regulari uel collegiata ecclesia, singulares personæ, capitulum uel cōuentus, quæ occupāt bona à prælato dimissa, uel uacationis tp̄e obuenientia, tales sunt suspēsi ab officio, & quibuscunq; bñficijs seu qbuscunq; dignitatibus, nisi plene restituāt, nō obstantibus priuilegijs, cōsuetudinibus uel statutis quacunq; firmitate uallatis. i. firmatis. Figura sic casum: Video ꝙ statutum dicit, ꝙ oīa bona, oēs fructus undecunq; ꝓueniētes, & bona dimissa a prelatis dēnt fideliter reseruari successori: Et uidebat̄, ꝙ non: quia dēnt illis esse uel pertinere, ad quos trāsit iurisdictio: cum accessorium sequat̄ principale, sed iurisdictio trāsit ad capitulum: ergo & fructus transire debēt: cum fructus sint accessorium ad illā iurisdictionem: quia mediāte iurisdictione ueniunt fructus. Illa dubitatione non obstante decidit in ꝯrium, nisi in uno casu, quē ponit, ibi: [Ceterum.] & pone. ꝙ ita fuit statutum, ꝙ archidiaconus uel archipresbyter hēret iurisdōnē epalē cum emolumēto, uel est cōsuetudo: an talis cōsuetudo uel statutum corrumpat̄ ꝑ cō stōnē, quia sæpe? Et dicit ꝙ non, & sic habes, ꝙ istud statutū, q a sæpe, ꝙ est super bonis dimissis a prælatis ecclesiarū cathedraliū, corrumpit & derogat oī statuto uel consuetudini, p̄terquam statuto, uel consuetudini positę. in §. ceterū hoc dicit, Nos Clemēs declaramus statutū editū. i. factum & compilatum super bonis dimissis a p̄latis cathedralium uel collegiatarum ecclesiarū: aut super bonis obuenientibus tp̄e uacationis earum, s. ecclesiarum reseruādis fidelicet futuris successoribus habere locum ex iurisdictione, id est ratione iurisdictionis, & qđ ꝓuenit in oī emolumēto, qđ ꝓuenit ex sigillo curiæ ecclesiasticæ uel sęcularis: aut aliàs undecunq; quod s. emolumētum pertineret ad prælatos non uacantib. ecclesijs, cōsuetudine qualibet contraria. s. isti statuto non obstante; ita tñ quod in istis & similib. rationabiles expensæ deducantur: quia isti qui receperūt illos fructus dimissos a prelatis tp̄e uacationis, si aliquos sumptus faciant, ipsi poterūt deducere tales sumptus Ceterū, pro sed; sed nolumus præsentem cōstōnem extēdi ad singulares personas. ad quas iurisdictio deuoluit ratione dignitatū. quas dignitates obtinent cū emolumento, consuetudine, priuilegio, uel alio iure speciali. No. ꝙ expensæ dēnt deduci, & illæ solæ deducuntur, de quib. de dolo & cōtu. finē. & ibi gl. No. in uer. ceterū, quod cōsuetudo dat iurisdictionē, ēt spiritualē, de hoc. 9. q. 3. conquestus, de fo. cōpe. cū contingat. Zabarella. Ordo litteræ.

tum [a] super bonis à prælatis cathedralium regularium & collegiatarum [b] ecclesiarum dimissis, [c] aut obuenientibus tempore uacationis earum, futuris successoribus fideliter reseruandis [d] editum locum declaramus [e] habere in omni emolumento, [f] quod prouenit ex iurisdictione, [g] & sigillo [h] curiæ ecclesiasticæ vel sæcularis, [i] aut aliàs vndecunque, quod ad prælatos (ecclesijs non vacantibus) pertineret, consuetudine [k] qualibet contraria nō obstāte: ita tñ, qđ in istis & similibus rationabiles deducātur expēsę. [l] ¶ Ceterum ad singulares [m] personas, ad quas ratione dignitatum, [n] quas obtinent, iurisdictio cum eius emolumento [o] deuoluitur, sede vacāte, de consuetudine, priuilegio, vel iure alio speciali, [p] nolumus pręsentem constitutioné extendi. [q]

¶ Idem.

¶ Concessio licentiæ generalis religioso de consentiendo electioni factæ vel fiendæ, non valet. Ioan. And.

[Glo. prima summat, & dicit quid reprobet, vel approbet.]

a ¶ Statutū.] emolumentum ex iurisdōne & sigillo curiæ, vel aliàs pertinēs ad p̄latū cathedralis ecclesiæ, vel collegiatæ ea vacāte, nō obstāte consuetudine [deductis expēsis] reseruandū est successori: nisi tunc certę dignitati competat iurisdictio cū ipsius emolumento, reprobat, qđ no. sup. eo. quia sępe. lib. 6. Et approbat, ꝙ ibi not. Archi. de quo statuto hic loquitur.

b ¶ Collegiatarū.] in alijs n. non habet locum decr. quia sæpe. sed decr. pręsenti. de offi. ord. eo. li. de qua fit extensio. inf. titu. 2. quia. in fi.

[Gl. seq. ponit opinionem, contra quā allegat.]

c ¶ Dimissis.] per hoc probabat ibi Arch. ꝙ decr. loquit̄ đ bonis p̄lati distinctis, nō đ communib. prælato & capitulo. alleg. 12. q. 2. hæc huius, & ca. non. liceat, & c. charitatem & c. de laicis. & c. illud & q. 5. sicubi. facit sup. ne sede vac. ca. vnico lib. 6. de reg. c. vlt. eo. lib. Sed littera, alias vndecunq; quæ hic sequitur, multum facit contra.

d ¶ Reseruandis.] nec occupandis, per collegia, conuētus, capitula, vel singulares personatus ipsorum, circa quod principaliter prouidet ista constitutio. 1 Per quem autem sint reseruanda, ibi dixi [quia per œconomum vel per alium deputatum.]

[Gl. seq. ponit motiua opi. reprobatæ. Secūdo opi. approbatę, ad q̄ rñdet. Tertio declarationē iustificat.]

e ¶ Declaramus.] hic patet, ꝙ reprobat, nō corrigit opinionē meā, quia nō statuit hoc esse de iure nouo, sed declarat hoc fuisse de veteri, & approbat opinionem Arc. Sed videamus motiua. Mihi prius videbat̄, ꝙ ex quo iurisdō transfertur in capitulū iure cōi, ꝙ omnis fruct⁹ iurisdōnis iure accessorij capitulo deberet̄. Sed Arch. ɔ̄ pp verbū ibi positū, vacationis tempore obueniētia. Item vt dicebat, capitulū hēt custodiam, & administrat non suo, sed alieno nomine, vsurpare igitur nō dēt, ꝙ hēt custodire, & dicebat Bonif. sic declarasse. Cū vltimo legi Sextū, dixi, ꝙ nō recederē ab opinione mea, nisi decłonē viderē. Ad verbū, obuenientia, rñdebā p relatiuū, q̄, vt ibi not. Ad id, quod dicit, de custodia, rñdebā ꝙ ī iurisdōne nō succedat quo ad custodiā tm̄, imo quo ad exercitiū, aliàs sequeretur, quod visitando non posset procurationem recipere: de qua dicam inf. de hæret. multorū. Stemus declarationi, q̄ iustificari pōt ex eo, qđ ibi notaui in prima glo. cū n. canonici videntes fructus sibi deberi, vacationē prolixam forte procurēt, difficultates ingerāt, & tardius eligāt, quia propter fructus iurisdictionis, vel sigilli si eos perciperēt, hoc contingere posset, merito & hi censeantur esse prohibiti.

f ¶ Emolumento.] Idem verbum de simon. nemo. in prin. de testi. c. 1. lib. 6.

[Gl. seq. ponit duas lectiones, & secundam reprobat.]

g ¶ Ex iurisdōne.] ex qua soluūtur iudicis officio pænæ pecuniarię vel emēdę de offic. ord. dilectus, facit de sen. excom. venerabilibus. §. denique. lib. 6. & quod not. de pœ. licet. Forsan etiam loquitur de quota litis quæ de consuetudine deberi potest secundum Guli. q̄ hoc not. in Spec. de sala. §. 1. vers. si vero ordinarius & §. seq. quod non placet per decr. cum ab omni. 2 de vita, & hone. cler. ut ibi dixi.

h ¶ Sigillo.] siue ad usum causarum, ut cum sit littera citatoria, uel aliquid tale, siue ad ɔ̄ctus: puta q̄a recognoscūtur uel publicantur sub sigillo curiæ, forte cū ñ sit ibi usus tabellionū. facit de fi. instr. cū dilect⁹. đ fo. cōp. Rom. ad fi. lib. 6.

i ¶ Vel sęcularis.] ut q̄a prælatus t̄palem iurisdōnem habebat in loco. đ app. si duobus, de deli. pue. c. 2.

[Gl. seq. mouet dubium, soluit, & litterę respondet.]

K ¶ Consuetudine.] not. quia decre. quia sæpe, uitiat non solū cōsuetudines, sed ēt priuilegia, & statuta: hic uero solū cōsuetudinē, dico ꝙ hoc ipso, quod declarat̄ istud statutum locū habere in casib. p̄dictis, cui⁹ statuti pars ē uitiare priuilegia, consuetudines, & statuta cōtraria, ergo, & illa quo ad hos casus sublata dicātur. 3 Sed puto, ꝙ cōsuetudinē, quæ secuta esset cōstōnē ipsam, quia [illegible] e, hæc littera tollere noluit, 4 ne obstet decre. 1. de const. lib. 6.

[Glo. seq. ponit opinionem, & exemplificat.]

l ¶ Expensæ.] hoc etiam tenebat ibidem Arch. vt quia salaria dātur officiali, q̄ iurisdōnem exercet, vel qui sigillat, vel fiūt expensæ in ministris, chartis, cera & similib. facit. 𝔰. eo. vt p̄teritæ. 12. q. 2. hęc huius placiti. ff. de admin. tut. cum plures. §. 1. & l. 1. ff. de tu. & rat. dist. l. 1. §. sed nonnullos. ff. de pet. hær. si quid. §. sicut.

[Glo. seq. mouet dubiū arguit negatiue. Item affirmatiue, quod approbat, & contrarijs respondet.]

m ¶ Singulares personas.] salua pace componētis hic remanet dubium, an hoc intelligatur de singularibus personis, ēt ipsorū collegiorum? Et vr̄ ꝙ nō, quia constitutio expresse tollebat quo ad hos contraria priuilegia, &c. Videtur cōtra, q̄a alias ista verba sunt superflua, cū certum esset cōstitutionem ipsam extraneos non ligare, sed solum capitula & personas ipsorum, per quod puto, ꝙ etiam de singularibus personis collegiorū intelligatur. Et secūdum hoc dicam ibi, sublata priuilegia, &c. quo ad singulares personas collegiorum, quæ nō iure dignitatum hoc vendicant, cum priuilegia dignitatum ibi sublata non essent.

[Glo. seq. soluit duo dubia.]

n ¶ Dignitatum.] quid si ratione personatuū vel officiorum? Videtur ꝙ idem, & intelligo hāc litteram, siue dignitas sit in ipsa ecclesia vacāte, siue in alia, puta quia archidiacono in ecclesia cathedrali hoc cōpetit, vel in ecclesia collegiata hoc competit archidiacono, qui tamen ipsius est canonicus.

o ¶ Cum eius emolumento.] ergo secus si iurisdictio tantum.

[Glo. seq. dat tria exempla.]

p ¶ Speciali.] puta statuto facto in fundatione dignitatis vel ecclesiæ. 18. q. 2. Eleutherius. de cōsue. cum dilectus vel re iudicata, de re iud. c. cū inter, vel arbitrio. de præscr. cum olim de arb. cum olim.

q ¶ Extendi.] si sup. de off. ord. præsenti. §. porro [illegible] 6.

1 Quę intelligitur de bonis ecclesiasticis, secus si erāt patrimonialia ipsius prælati, In ta. lib. tñ non succedat ecclesia, sed p̄ pinqui. 12. q. vlt. c. si & q. 3. quicūque. Ad quē aūt spectat talium custodia dixi in c. q̄a sæpe, & c. is cui. 𝔰. e. lib. 6. Pe. de An.

2 Ibi dicit Pa no. per hanc glo. ꝙ nō valet cōsuetudo inducens corruptionē iudicis, & an mala consuetudo excuset à pœna, vide gl. in c. cum venerabilis, de cōsue. Ludouicū. Singu. xix. Frā. Cremō. singu. clxix. Fōtan.

3 Not. ꝙ cōstō declarās aliā, recipit ampliatiōes & limitationes Cōstitutionis declaratę. Car. Font.

4 No. Imola, ꝙ simpliciter dānata cōsuetudine intelligatur de pręterita non futura. Fon.

CAP. VIII.

CVm a concessa religioso à superiore b suo licentia, vt electioni, vel prouisioni c (si quam d de ipso contigerit fieri) suum dare possit assensum, ambitionis e vitio viam paret: nullius f eam existere volumus firmitatis. g

CVm cõcessa.] CASVS. Fuit aliquis valde ambitiosus, qui quotidie non pensabat aliud, nisi quomodo posset habere beneficia, vel dignitates, quid fecit? ipse videns, quod erat religiosus, dixit, ego nõ possũ habere beneficia, quia nõ possum eligi nec postulari sine licentia mei superioris. Certe (dixit ipse) ego vadam ad eũ, impetrabo, licẽtiã, vt ego possim eligi, vel ꝙ mihi possit prouideri de aliquo bñficio, quæro an per talẽ licentiã impetratã à meo superiori possim obtinere bñficia? Rñdet Papa, ꝙ non, cũ ista cõcessio licentiæ pararet viam vitio ambitionis, h.d. Cũ licentia concessa religioso, à suo superiori, vt ipse religiosus possit dare assensũ, i. cõsensũ electioni, vel prouisioni, si q̃ electionem, vel prouisionem cõtigerit de eo fieri, paret, i. præparet viã vitio ambitionis, eã licentiã sic cõcessam nolumus existere, i. esse nullius firmitatis, i. nullius valoris. No. ambitionẽ reprobari. ꝓ hoc 7. q. 1 ambitionis. eo. tit. auaritiæ, & c. quorundã. lib. 6 No. quod non est aperienda via vitijs, sed potius præcludenda, C. de indi. vid. l. 2. in fi. Zab.

[Gl. prima dicit quid inducat.]

a ¶ Cũ.] Se summat, inducẽs ius nouũ, & æquissimũ.

b ¶ Superiore.] qui sine capitulo solus hoc põt. s̃. eo. si religiosus. 1. resp. lib. 6.

c ¶ Prouisioni.] latum verbum quod comprehendere potest nominationem, postulationem, præsentationem, & collationem: & facit quod no. sup. eo. si compromissarius, §. idem in fi. vlt. gl. lib. 6.

[Gl. seq. text. iustificat, & prorogat.]

d ¶ Si quã.) licet hic videatur reprobare licentiã gñalem, a & merito. quia forsan eligeretur ad locũ, cui nõ expediret illũ præfici, & forsan prælatus licẽtiam specialem daturus non esset ad illum, tñ credo idem in speciali, vel si exprimatur locus, vt puta quod consẽtire posset, si eligatur ad talẽ prælaturã forte vacãtẽ, cum ibi ẽt subsit ratio ambitionis quæ sequitur.

a Nã rei quę non est, uel esse nescitur priuilegium nõ cõcedit, de eccl ædif. c. ad audientiã, & de despon. impu. ad dissoluẽdum. ubi de hoc uide q̃d no. Io. An. s̃. e. si cõfirmationẽ lib. 6. Pet. de Anc.

e ¶ Ambitionis.) quæ sæpe religiosorũ oculos excæc. sup. eo. quorundam. in prin. lib. 6.

f ¶ Nullius.) per hoc dico, ꝙ ẽt electioni prius factæ ipso ignorante consentire non posset, quasi super certo danda sit talis licentia, facit de conces. præb. c. 1. lib. 6. ver. subiectum. in fi.

[Gl. seq. exponit literam, & probat inductiue rõnem, per quã contrarium seruabatur, secundo soluit quæstionem de clerico sæculari.]

g ¶ Firmitatis.] Si ergo ex tali licentia cõsentiret, cõsensus non valeret, & priuatus esset oĩ iure sibi ex electione quæsito. sup. eo. si religiosus 1. resp. lib. 6. Et satis videbatur hoc esse de mente veteris iuris, in q̃rũ prædi. decre. & 2. resp. loquitur de electione facta, & eo. tit. q̃ sit. Tñ tenebamus ꝯtrarium, dicentes, quod si male facit abbas absoluens monachum ad aliud monasterium nisi illud habeat paratum, & cõstet, quod illũ recipere velit, tamen valet, si hoc facit, & de hoc per Inno. cap. si per Host. de iureiura. sicut ex literis ita male faciebat prælatus talem dando licentiã, tamẽ data tenebat, per quod videtur, quod valeret talis licentia si daretur clerico sæculari de consentiendo, & transeundo: quia quo ad solum consensum non est necessaria: propter vim enim possessionis magis notatur ambitio in professo. Et licet actiua potestas eligendi non detur ad beneficium non vacans, de cõcess. præb. constitutus, passiua bene datur. de transla. c. fi. de fil. presby. c. 1. & 2. lib. 6.

TITVLVS IV.

De renunciatione.

¶ Clemens Quintus in Conc. Vienensi.

DE RENVNCIATIONE.

¶ *Renunciatio dignitatis beneficij facta per procuratorem ad hoc constitutum tenet: licet prius procurator fuerit reuocatus, ipso tamen, & superiore cui fiebat cessio, ignorante, nisi per malitiam ipsorum, vel aliorũ reuocatio ipsis fuerit occultata. Io. And.*

¶ Dictũ est. s̃. tit. ꝓx. de modis medijs acquirenda bñficia ecclesiastica, videlicet electione postulatione, prouisione, verũ tñ bñficia modis supradictis acquisita aliquotiens perduntur. seu dimittũtur, & illud accidit per renunciationem, resignationẽ, siue cessionem, quod idem est, idcirco post rub. ꝓcedẽtẽ ponit rubr. de renunciatione.

CAP. VNI.



VM. † h



Vm illusio.] CASVS. Abb. nræ dominæ de Exulduno, vel prior aliquis, forsan Sancti Paterni, constituit procuratorem suum ad resignandum beneficiũ suũ in manibus sui superioris facta cõstitutione procuratoris ad renunciandũ beneficio suo, vel abbatiæ suę. ipse vel prior constituens pænitentia ductus reuocauit hmõi procuratorem, sed ipsam reuocationem nõ notificauit nec insinuauit ipsi procuratori, nec superiori in cuius manibus erat fienda reuocatio: procurator constitutus ignorans istam reuocationem hoc est ignorans. quod fuit reuocatus, renunciauit, id est resignauit huiusmodi beneficium in manibus superioris, quæ renunciatio fuit admissa per superiorem quæritur vtrum teneat renũciatio, siue resignatio, & vtrũ superior possit illud beneficium conferre alteri? Dicit quod cum illusio sit reprobata in personis ecclesiasticis, quæ debent monstrare exemplum bonitatis ceteris hominib., ideo valet renunciatio facta per procuratorem, & collatio alteri facta per superiorem valet, ac si nunquam fuisset facta reuocatio per ipsum constituentem. Et hoc nisi ipse constituẽs notificauerit ꝓcuratori, vel superiori ipsam reuocationem, quia si constituens (puta abbas prædictus) notificaret qualiter ipse reuocauit procuratorẽ suũ: tũc talis procurator non posset resignare dictũ suũ bñficium. Sed vtrum istud indistincte sit verum, ẽt si per procuratorẽ steterit, quo minus reuocatio fuerit sibi notificata, quæ forte procurator intelligens reuocationẽ factã celauit ne sibi notificaretur, ꝙ ipse esset reuocatus, vel forsan ipse ꝓcurator fecit detineri nũciũ ĩ itinere, vł si forte steterit p superiorẽ, ne notificatio resignationis perueniret, vel forte steterit p extraneũ, dicit ꝙ tũc reuocatio, siue cessio, vel resignatio bñficij hẽt ꝓ nõ facta, & ĩtimatio, seu notificatio resignationis hr̃ ꝓ ñ facta, h. d. H. R. No. primo casũ, in quo sufficit, ꝙ reuocatio ꝑueniat ad procuratorẽ rationem reddit glossa in verbo [ignorantem,] No. secũdo, ꝙ reuocatio procuratoris põt fieri expresse & tacite, probat verbum, [Quolibet.) iuncta glos. Zabar. No. quòd quis põt renunciare beneficio per procuratorẽ. Pro hoc vide glossam super verbo, Procuratorem. Nota principium huius textus, ad qđ allegatur, quod maior constantia, & honestas requiritur in personis ecclesiasticis, quã in ceteris, iõ variatio magis reprobatur ĩ clericis, q̃ in laicis. Nã laici se cõformãt vitæ clericorũ, & ꝑlatorũ, iuxta illud. Si peccauerit vnctus faciet peccare populũ, & dic, (Vnctus), i. clericus, uel prælatus. No. quod uarians non est audien-

†Vide Fel. ĩ c. ex par. decani, extra de rescr.

diendus l. si quis. C. de iureiur. No. principalem effectum, si quis reuocauerit procuratorem suum, & nō notificauerit reuocationem, si aduersarius fecerit, impēsas, ipse reuocās tenetur soluere expensas. No. q̄d paria sunt notificatio reuocationis, vel si steterit per procuratorē vel per aliū, quo min⁹ reuocatio veniret ad ei⁹ notitiā, & hoc quo ad audiendā renūciationem, & effectum ipsius. Sed queritur quid iuris si constituens nō notificauit reuocationē, sed ipse procurator fuit aliunde certioratus, quod ipse est reuocatus, forte p aliquos vicinos, vel extraneos, reddēdo ei instrumētum reuocationis, vtrum hoc sufficiat? Dicendum q̄d sufficit quod fiat sibi notificatio, & non refert, id est non est curæ per quem notificatio fiat. Sed quid in tacita reuocatione, quia cōstituens est mortuus, vtrū valeat renunciatio, siue resignatio beneficij postea per procuratorem facta? Dicendum est, quod non, quia per mortem constituentis beneficium erat vacans. Et hoc fuit practicatum in Archiepiscopatu Tholosanum, qui licet haberet Archiepiscopatū per renunciationem, seu resignationem, tamen necessaria fuit alia collatio.

† Sub ista uoce dicit Gar. per tex. hūc non comprehendi epatū Fel. in rub. ma. & obe. ī col. 6. Fon.

illusio[a] & variatio in personis ecclesiast.[b] maxime[c] sint vitādæ: præsenti cōstitutione sancimus, vt si quis ad cedendū[d] Pontificali aut alijcuilibet dignitati, † vel beneficio procuratorem[e] sponte[f] ac libere[g] constituerit, & ipsum ignorantē[h] postmodū duxerit quomodolibet[i] reuocandum teneat[k] cessio facta

[Prima gl. summat. & dicit quid determinat.]

*¶ Cum illusio.] Renūciatio dignitatis, vel beneficij facta per procuratorem ad hoc cōstitutū, tenet licet prius procurator fuerit reuocatus, ipso tñ & superiore, cui fiebat cessio ignorante: nisi per malitiam ipsorū, aliorum reuocatio ipsius fuerit occultata. ponit dictum, & exceptionem à dicto: ibi, nisi forte. Et determinat, no. Inn. s̄. eo tit, veniens, quæ quasi ad literam no. Arch. s̄. eo. c. 2. lib. 6. Item no. per Goff. Inn. & Host. & Aegi. sup. eo. quidam. Io. And.

[Gl. seq. alle. duas concord. vbi idem verbum habetur, & illud exponit.

a ¶ Illusio.] Idem verbum de postu. prælat. bonæ. 2. versi. nec obstabat de re iud. cū olim de ali. iud. mācan. fac. c. 1 de appe. suggestum, de præb. dilectus, ff. de re iu. si pretor. de Iud. in nonnullis, ī. de re permu. c. vni. Et ponitur pro deceptione 1 vel derisione.

1 Illusio q̄d significet, & de ea uide Feli. in c. ex parte decan. ext. de rescr.

b ¶ Ecclesiasticis) de iure pa. cum autem. sup. de ele publicato, & eo tit. nulli. lib. 6. 8. q 2. dilectissimi.

c ¶ Maxime) hoc dicit, quia etiam laicis regulariter prohibetur variatio, de quo satis no. de reg. iu. quod semel. lib. 6.

(Gl. seq. quærit, opin ponit, quæ contrario respōdet, soluit, & de alio casu remittit.)

d ¶ Cedendum.) Quid de procuratore dato solum ad petēdam licentiam cedendi? Dicebat Vin. de elect. cū post petitam, per ver. ibi obtentam, & Inn. in decre. quidā, per decr. lectæ, eo. tit. q̄ valet reuocatio, etiam post petitionem præsentatam superiori. Nec obs. q̄d dicitur de postulatione, cum ista non fiat ita publice & solemniter vt illa, & cū hic nullius intersit, & sic soluitur, de postu. bonæ 2. ver. nec obstabat. sed si superior ignorans reuocationem, dedit licentiam, tenet licentia secund. Inn. quamuis secūdum eum distingui posset, an per procuratorē, an per nuncium petierit cessionē, ad quod facit litera sequens, & quod ī. dicā. Satis dici posset, per hanc decr. quod si procuratori ad hoc cōstituto, & hoc petēti data sit licentia cedendi priusquam reuocatio peruenerit ad procuratorē, vel superiorem, cessante malitia, cogatur cedere per decr. quidam. De postulatione vero post reuocationem superiori p̄sentatā q̄d iuris, scripsi post. Host. in pręd. decr. bonæ. ver nec nocebat, super verbo, uidetur.

Procurator ad petēdam licentiā cedēdi, dat⁹ q̄n pōt reuocari

e ¶ Procuratorē.] non uideo q̄ quo ad hoc sit ius diuersum, an constituat unū, uel plures in solidum, uel coniunctim, laicum vel clericum de proc. c. 1 li 6. videtur tamen tutius constituere clericum, facit quod scripsi, de proc. accedens.

f ¶ Sponte.] secus ergo si per iustum metum.

g ¶ Ac libere.] potest respicere libertatē cōstituentis, & facit, sup. de pcu. accedēs, & libertatē constituti, s. pure, nō in diem, vel sub conditione, sed hoc casu putarē idē, si tñ ante cessionē, & notitiam reuocationis dies vel cōditio euenisset, cum ex tunc censeatur pura, ff. qui po. in pig. hab. l. potior 2. re pon. & facit de resc. si pro te. lib 6. & quod ibi. no.

h ¶ Ignorātem.) planū est ergo, q̄ si reuocatio peruenisset ad procuratorem, satis esset per hanc literā, & sit rō quia talis procurator cēsetur cōstitutus ad negotiū, in quo sufficit, q̄ reuocatio ad ipsum perueniret. ff. man. si mandassem s̄. de resc. ex parte decani.

i ¶ Quomodolibet.) puta, expresse reuocando, uel inhibendo, uel alium ad illud constituendo. non refert uato primo, de procu. non iniuste. Si uero mortuus fuisset prius ipse constituens, planum est mandatum tūc reuocatum, & diceretur beneficium vacare morte, non renunciatione, de præb. dudum, lib. 6.

(Gl. seq. ponit opi. Vin. & tres alias, quas omnes quo ad hunc casum ostendit reuocatas.)

k ¶ Teneat.] Vincētius primo videbat hoc tenere in prędi. decr. veniens, sed subdebat postea, q̄ si constituens possessioni incūbebat, & publice reuocauerat mandatū, q̄ cōcedi poterat, q̄d renunciatio nō tenebat, licet teneatur ad expēsas, & interesse ei, cuius interfuit, all. ff. si cer. pet. eius qui, & q̄d hr̄ de pręb. dudum, in fi. lib. 6. facit ad idē. de proc. c. vlt. lib. 6. in fi. Sed illud specialissimū in carnali matrimonio cōtrahendo. ut ibi no. concor. ff. de manumis. vin. l. si pater. in prin. pro & ꝯ ff. de diuor. l. si pęnituit. Et vide quia quo ad casum istū tollitur opin. Dyn. qui dicebat in præalle. l. si pater. q̄d sufficeb. t procuratorem reuocatum, licet non certioratum, ad hoc ut impeditur actus, quē procurator gerebat, ex quo ipsius mādatarij non intererat. Alij dicebant sp procuratorem de expressa reuocatione certificari debere per p̄dic. l. si mādassem, ff. man. secus in tacita, quæ fit per mortē, & sic rñdent ad l. eius qui. sed primo dicto ꝯdicit, l. illa si pater. Quare di unt alij, q̄ aut mandatatius interuenit ut nudus minister, aut ut procurator: Primo casu reuocatio sine certioratione impedit actū gerēdū, & sic loquitur lex illa, si pater, ubi filius erat minister patris, quod probant, quia manumissus nō est ipsius, sed patris libert⁹, ff de manumis. l. nepos, ff. de iu. pat. filius, & sic loquatur l. p̄di si pęnituit, & p̄dict. decre. vlt. de procur. Scdo casu cū procurator verba contractus con ipiat in uam personā, ff. de const. pecu. eū qui, § sed si actori. distinguūt, si actus gerēdus est talis, ad cuius esse requiritur uolūtas Dñi, tūc ut non ualeat actus, sufficit reuocatio sine certioratione, exemplū in translatione dñij rei meæ, ff de regu. iur. id quod nostrū, sic loquitur l. eius qui, §. quas vero, ff. de don l. 2. §. sed si quis donaturus. Fall t fauore liberationis, ff de sol cū quis, §. 1 & l. qui hominem, §. si Titium. Si uero ad esse contractus nō requiritur consensus domini, ut si mandauit librum, uel equum emi, reuocatio sine certioratione non impedit illum actum, vt l si mandassem. Quicquid dicatur in alijs casibus, quo ad casum istum reuocatio sine certioratione procuratoris, uel superioris non impedit cessionem, licet mandatarij non intersit, & tractetur de perdendo dominio, ratio constitutionis ponitur, in prin. & concor. quod no. ff. de contrah. empt. l. 1 in fi.

Procuratoris act⁹ post reuocationē gestus an sit validus.

a ¶ Mani.

Renunciatio beneficiorũ in cuius manibus ſit facienda.

a ¶ Manibus.] ſ. Papæ, ſi fuit dignitas epãlis: de trãsla. c. 1. & 2. ſi inferior. in manibus confirmatoris, vel collatoris, etiam ſi ſit inferior epo, de hoc ſup. eo. admonet, & 7. q. 1. de loco. Not. tamen Inn. ꝙ in dubijs non improbabiliter dicitur in illius manibus, quem renunciare debere, qui poſſet illum inuitũ deſtituere.

ADDITIO. Vide ſ. eo. c. fi. & ibi Innoc. Quid iuris ſi ad Abbatem ſpectat præſentatio, & ad epm confirmatio? Dicit ibi Inno. ꝙ requiritur conſenſus Abbatis in renunciatione, cũ eius interſit, de off. Arch. ad hæc. Similiter in renunciatione requiritur cõſenſus el. gentium, ſicut & præſentantis, qđ tenet hic Paulus, & remittit ad not. per Inn. in c. ſuper hoc eo. tit. Pet. de Anchar.

b ¶ Facienda.] ſi perſona cui faciẽda erat ceſſio fuit expreſſa ĩ mandato, illi facienda erat notificatio. Si vero mandatum erat generale, puta ad cedendum in manibus eius, qui recipere poſſet, non videtur iuuare notificatio, niſi facta ſit illi, qui recipit. imputet enim ſibi qui omnibus debuit intimare, vel ſaltem procuratori.

c ¶ Deducta.] & de hoc per ipſum fiat fides, ſimile ſ. ea. Compil. de elect. conſtitutionem. §. pen.

d ¶ Per ipſos.] ſuperiorem. vel procuratorem.

e ¶ Alios.] reſolue plurale in ſingulare, vt ſ. da priuil. vt priuilegia. facit, ff. vi bo. rap. l. prętor ait, §. homines.

f ¶ Eorum alterum.] ſatis eſt ergo, ꝙ impedita fuit notificatio facienda etiam ſi alteri potuiſſet.

g ¶ Perueniſſe.] videtur ꝙ in hac intimatione ſeruanda ſit forma decret. de elect. cauſam, vt ibi dixi in fi.

per eum, antequam ad ipſius, vel illius (in cuius manibus [a] ceſſio fuerat facienda [b]) notitiam reuocatio huiuſmodi ſit deducta: [c] Niſi forte per ipſos [d] aut alios [e] malitioſe factũ fuerit, quo minus ad eos, vel eorum [f] alterum ante ceſſionem potuerit reuocatio perueniſſe [g].

TITVLVS V.

De ſupplenda neglientia prælatorum.

¶ Clemens V. in Concilio Vienenſ.

¶ Prælati regulares nõ conferunt intra ſex menſes prioratus, adminiſtrationes, & eccleſias vacantes, quæ non ſunt de mẽſa; ſed ſolent ſpeciales licet obediẽtiarios, rectores habere; diœceſani auctoritate ſua, vel Apoſtolica, ſi ſint exẽpta. conferũt illa perſonis, quibus per prælatos fuerãt conferenda. Nec permittunt illa applicari menſis prælatorum: vel penſionibus grauari. Declarantur etiam decret. de offic. ordi. præſenti. & de præb. cũ ſingula in talib. prioratibus, & Eccleſiis locum habere. Io. And.

CAP. VNI.

Qvia [h]

DE SVPPLENDA NEGLIGENTIA prælatorum.

Cõtinuatio.

¶ Viſum eſt ſupra; qualiter prælati in Eccleſia inſtituantur: verum quia aliquando prælati ſunt negligentes, dubitaret aliquis quis poſſet ſupplere negligentiam ipſorum: ideo hic inſeritur rubrica, de ſupplenda negligentia prælatorum.

Qvia regulares.] Pro intellectu huius c. præſupponitur illud, quod dictum eſt c. nulla. ſ. de cõceſſ. præb. in antiq. vbi dicitur, ꝙ ſi collatio alicuius beneficij ſpectet ad prælatum alicuius eccleſiæ, forte ad prælatum inferiorẽ Epiſcopo: quia forte ad prælatum Eccleſiæ collegiatæ, ſi ipſe prælatus intra ſex menſes non conferat, & hoc a tempore ſuæ ſcientiæ, id eſt, a tẽpore quo ipſe ſcit, quod beneficium vacat, tunc collatio deuoluitur ad ſuperiorem, ſcilicet ad epiſcopo.

CASVS. Aliquis abbas regularis fuit negligens ad conferendum aliquod beneficium per ſex mẽſes a tpe, quo beneficium ſpectabat ad eius collationem, an diœceſani, hoc eſt, epi vel Archiepiſcopi poſſint ſupplere negligentiam prælati regularis, ſicut poſſunt ſupplere negligentiam prælati ſæcularis? Rñdet Clemens, quod ſic. Sed quæritur, qua auctoritate pñt ſupplere, an auctoritate ſua iure ad eos deuoluto, vel auctoritate Apoſtolica ſibi a Papa delegata? Clemens diſtinguit: aut ille prælatus negligens erat exemptus a iuriſdictione epi, aut nõ erat exẽptus: Si ipſe nõ erat exemptus, tunc iure ſuo collatio deuoluitur ad ipſum epm. Si vero erat exemptus a iuriſdictione epi: tunc prælatus ſuperior facit auctoritate Apoſtolica ſibi delegata per hoc ca. & non ſua: cum non ſit ſuperior ad illum prælatum. Sed quæritur, vtrum eps illud beneficium regulare poterit cõferre clerico ſęculari: vel ſi ſit bñficium ſęculare, vtrum poterit cõferre regulari? Dicit ꝙ nõ: ſed regulare bñficiũ debet cõferre clerico regulari, & ſęculare ſæculari. Et ſum in verſi. [Eadem quoq; auctoritate.] Sed q̃ritur, quid iuris ſi prælati regulares volunt hmõi beneficium vacans retinere, & ſuæ menſæ vnire, vtrum epiſcopus debeat illud tolerare, id eſt, pati? Dicit ꝙ nõ, ſed ad epiſcopum ſpectat vtrũ debeat vniri, uel non. Sed quid ſi ipſe prælatus uelit augmentare penſiones antiquas, vtrum ſit ei permiſſum? Dicit Clemens ꝙ non, & ſum in verſic. [Pręmiſſa.] Sed quæritur, vtrum illud ſit verũ indiſtincte, ꝙ intra ſex menſes ipſi prælati teneantur hmõi conferre beneficia: Dicit ꝙ non eſt intelligendum de beneficijs ſpectantibus ad menſam poſt vnionem. h. d. R. Not. ꝙ epiſcopus põt ſupplere negligentiam prælati regularis, & cõferre beneficia regularia, ẽt poſito ꝙ prælatus regularis negligens ſit exemptus a iuriſdictione epiſcopi, quia tunc confert auctoritate Apoſtolica delegata per hoc c. Not. ꝙ quando collatio deuoluitur ad ſuperiorem, tunc ſuperior tenetur cõferre illi perſonæ, cui prælatus negligẽs debebat conferre. Not. ꝙ collatio deuoluitur ad ſuperiorem, in cuius diœceſi eſt beneficium vacans, & non ad epiſcopum in cuius diœceſi eſt prælatus negligens. Not. qđ prælati exempti a iuriſdictione epi, non poſsũt beneficia ſpectãtia ad ſuam collationem vnire ſuæ menſæ, etiam ſi ipſe prælatus hẽt epiſcopalem dignitatem: quia nullus eſt auctor in cauſa ſua: ñ bene poſſet vnire menſæ conuentus. Not. quod prælatus regularis non poteſt imponere nouas penſiones nec antiquas augere, ſed ſpectat ad Epiſcopum, ne illud fiat. Not. ꝙ prælati regulares non poſſunt occupare bonæ alicuius beneficij, qđ ſpectat ad ipſorum collationem, ſed debent reſeruare ſucceſſoribus. Not. finaliter id, ad quod allegatur iſtud c. quod regulares non poſſunt retinere beneficia plura, etiam ſimplicia. Et not. quod omnia beneficia ſæcularia regularibus ſunt incompatibilia.

Caſus §. Eadem quoque.

[Prima gl. ſummat, & dicit quid declaret; deinde diuidit: & rurſus dicit quid declaret.]

h ¶ Quia regulares.] Caſus. Si prælati regulare non cõferunt intra ſex menſes prioratus, adminiſtrationes, & eccleſias vacantes, quæ non ſunt de menſa, ſed ſolent ſpeciales (licet obedientiarios rectores) hẽre, diœceſani auctoritate ſua, vel Apoſtolica, ſi ſint exempta, conferunt illa perſonis, quibus per prælatos fuerunt conferenda.

Nec

Nec permittunt illa applicari mensis prælatorum, vel pensionibus grauari. Declarantur et decre. de offic. ord. præsenti, & de præbend. cum singula in talibus prioratibus, & ecclesijs locum habere. Et sunt quatuor partes prima ponit de negligentia Regularium in beneficijs conferendis per diœcesanos supplēda: & de modo supplendi. Secundo de ecclesijs non applicandis mēsis prælatorum: nec pensionibus grauandis: ibi, [Eadē.] Tertia determinat de q. bus ecclesijs prędicta intelligantur ibi, [Præmissa.] Quarta declarat duas Bonifacianas: ibi, [In quibus.] & quas opiniones declarat infra dicetur.

† id est, Cōcil. Lateran. sub Alc. III. cap. 8.

regulares [a] prælati [b] prioratus, ecclesias: administrationes, aut quæuis alia beneficia [c] ad eorum dispositionē [d] spectantia cum vacant, interdum committere [e] negligunt, vel cōferre intra tempus in Lateran. [f] † Concilio constitutum: diœcesani locorum [g] in nō exemptis sua, [h] in exemptis [i] vero Apostolica [k] auctoritate negligētiam [l] super hoc suppleant eorundem: prioratus, Ecclesias, administrationes, & beneficia huiusmodi, illa † videlicet, quæ consueuerūt per sæculares clericos gubernari, sæcularibus [m] clericis: alia † vero quæ religiosis [n] dūtaxat committi sunt solita, vel conferri, religiosis monasteriorū, [o] quorum prælati huiusmodi negligentes fuerint cōferendo.

¶ Eadem [p] quoque auctoritate [q] diœcesani suffulti nullo modo permittant, ꝙ ijdem prælati, prioratus, Ecclesias, administrationes, aut beneficia huiusmodi applicent [r] mensis

a ¶ Regulares.] in sęcularibus ergo non haberet locum hæc constitutio, in quantum ponit ius nouū, & præiudicat priuilegio emptionis.

b ¶ Prælati.] si ad collegia regularium sine prælato spectaret collatio, quod esse potest de reg. c. fi. lib. 6. prius ad prælatum, & demum ad diœcesanum deuolueretur potestas 1. facit j. de præb. si de beneficio.

1 Idē Pan. & Imo. hic notantes, ꝙ negligentia inferioris deuoluit ius īmediatū ad superiorem. Fon.

c ¶ Beneficia.] ecclesiastica, & vide quod dixi de cler. coniug. c. cum Ioannes.

d ¶ Dispositionem.] id est collationem, vel prouisionē. hoc dico: quia si ad solam præsentationem, vel electionem ipsorum spectarent: tunc ad confirmantem, uel instituentem deuolueretur potestas, siue sit diœcesanus, siue alius 2.

e ¶ Committere.] vtitur isto verbo, quia se prælati excusabant dicentes, ꝙ illarum ecclesiarum non fiebat collatio, vel prouisio, sed solum quædam commissio, quasi illi essent castaldi, ministri, vel pędagogi.

2 Idem Pan. hic, & c. cum in cūctis. de elect. notās, ꝙ negligentia deuoluit. ius eligēdi, pręsentandi ad confirmātem. Fon.

[Glo. seq. ponit lecturam, secundum quam reprobat opinionem, subdens casum indubitatum.]

f ¶ Lateran.] de conces. præb. c. 2. Et si intelligimus de prioribus etiam cōuentualibus, hic reprobatur opinio, quæ habet, ꝙ tempus generalis Concilij. s. trium mensium, locum habeat in prouisionibus taliū sicut in electionibus, nam vt dicebat Innoc. in decret. ne pro defectu. de elect. inter electionem, & prouisionem diuersitatis ratio non apparet. quod Compost. verum esse dicebat in perpetuis, sed non in temporalibus. Hoc autē certum est, quod si prioratus est principalis pręlatura in ecclesia regulari collegiata, & ei prior per uiam electionis prouidetur, locum habet c. ne pro defectu.

g ¶ Locorum.] ergo non personarum, si ergo prælatus alterius diœcesis habet prioratū, quem conferre negligit in diœcesi Bonon. Episcopus Bonon. supplebit probat hoc decret. 2. eod. tit. ibi. in tuo epatu. nec distinguit unde sint collatores, facit quod dicam j. in gl. proxi.

[Gl. seq. soluit duo dubia, & obiectioni respondet, secundo soluit alia duo fortiora.]

h ¶ Sua.] auctoritate, quod sequitur. Et procedit hoc in prioratibus, ecclesijs. & administrationibus non exemptis, ēt si prælati, ad quos prouisio pertinet, sint exēpti, de priuileg. qm̄, & c. ex ore. facit de præb. c. 1. lib. 6. Itē procedit hæc suppletio, quam facit dięcesanus suo iure intra secundum semestre, quo elapso ad proximum superiorem, siue sit metropolitanus siue Papa, collatio deuoluetur, eo. tit. c. vlt. Non obstat littera, quæ seqtur, Quia licet circa exempta concedat Papa ius suum, circa non exempta non. Item licet concedat suppleri vice sua negligentiam aliorum, non tñ concedit diœcesanis, vt suppleant suam propriam. Sed modo remanet dubium satis forte, nunquid in exēptis deuolutis ad epm currat tempus semestre Episcopo: & si currit, an ad metropolitanum deuoluatur potestas tempore lapso, an ad Papam: Et circa primum vr̄, ꝙ non currat j. de præben. si de beneficio. & quod ibi no. in gl. sed nunquid. Circa secundū, dato ꝙ currat, vr̄ ꝙ ad Papā non ad Archiepiscopum deuoluatur, ad hoc de cler. ægro. c. vnico lib. 6. & vide qđ dixi de hære. ad abolendā super gl. fi.

Papa nō cōcepit alicui, vt suppleat propriam negligentiam.

† Vide Concil. Trid. sess. 14. de refor. c. 10.

† al. ita, illa vero, &c.

i ¶ In exemptis.] olim secus, eo. tit. sicut & de præb. cum singula. in fi. lib. 6. & sic in hoc ius nouum inducit.

K ¶ Apostolica.] concor. de offic. ord. irrefragabilis, & de hær. ad abolendam. de cler. ægro. ca. unico. lib. 6. eod. lib. de sta. mo. c. unico, & j. de statu mo. attendentes, de relig. do. quia contingit.

[Gloss. seq. soluit unam quæstionem.]

l ¶ Negligentiam.] in quantum hæc decret. ponit ius nouum, & præiudicat priuilegijs exemptionis, non puto, quod locum habeat, quando prælatus priuatus esset propter delictum, cum hoc non sit expressum, facit de elect. quamquam. 1. responso, lib. 6. secus in non exemptis, eo. c. in fi.

[Glo. seq. alleg. unam concor. & arguit opi. quam determinat.]

m ¶ Sæcularibus.] facit de præb. cum de beneficio, libro 6. Facit hæc littera pro eo, quod not. Petr. & Abbas in prædi. decre. eo. tit. sicut, ubi dicunt, quod ad ecclesiam, quæ consueuit re agi per sæculares clericos, monachi regularem præsentare non possunt, quod uerum crederem in non curatis, uel si præsentant illum, ut claustralem.

[Gl. seq. idem facit quod superior proxima.]

n ¶ Religiosis.] concor. de reb. eccl. non alie. possessiones. dicebat ibi Abbas, quod illud c. non loquitur de cōuentualibus ecclesijs monachorum, sed de alijs, in quibus ministrare consueuerunt, & quod si per negligentiam monachorum deuoluitur ius conferendi talem ecclesiam ad Episcopum, non ponet ibi clericum, sed monachum, 3 quod hic approbatur, & limitatur per litteram, quæ sequitur.

3 Et sic potestas superioris in conferendis beneficijs deuolutis, modificatū & regulatur sm̄ ptātē ipsius inferioris, vt quib. ipse cōferre non potuisset, similiter nec possit superior. translationes em̄ de psona in personā fiūt cum sua cā, & suis qualitatib. modis, & condōnib⁹, vt l. Caio Seio, ff. de ali. & cib. le. l. legatū sub condōne. de adi. le. Pet.

(Gloss. seq. alleg. concord. & ibi remittit, & arguit ad duas quæstiones.)

o ¶ Monasteriorum.] concor. de præben. cum singula §. prohibemus, libro 6. Et quid si non sit idoneus in monasterio. ibi not. Et optime facit hæc littera coniuncta cum illa, ad quæstionem quam olim disputaui, an is ad quem deuoluitur eligendi potestas, teneatur eligere de illo collegio, de quo tenebatur qui neglexit, quam vide in mercurialibus sub hoc titu. & est posita sub regula, contra eum. Item benefacit ad id, quod scripsi supra de elect cap. publicato. in vltima quæstione.

p ¶ Eadem.] iste §. & sequens determinat no. per Inn. & Host. de præb. in Lateran. de priuileg. pastoralis.

q ¶ Auctoritate.] s. Apostolica, etiam in exemptis.

r ¶ Applicent.] vide qđ dicam j. de sta. reg. ne in agro.

§. ad

§, ad hoc, vbi patet, quod licet esset casus veniendi, per ordinarios fieri debet.

a¶ Pensionesve.] de præben. auaritiæ. de censi, prohibemus.

b¶ Nouas.] quæ dicantur nouæ, not. de censi. significauit.

suis pensionesve [a] nouas [b] eis imponant, [c] aut veteres augeant, siue quæ ipsis de nouo impositæ, siue auctæ soluantur. [d] Præmissa [e] vero de prioratibus, ecclesijs, administrationib. & beneficijs intelligimus quæ non sunt de mensa [f] prælatorum ipsorum, sed speciales priores, administratores, seu rectores consueuerunt habere, licet priores, seu administratores huiusmodi libere, possint ad claustrum (cum oportuerit [g]) reuocari. [h] In quibus [i] etiam constitutionem [k] Bonifacij Papæ Octaui prædecessoris nostri bona beneficiorum vacantium occupari à prælatis, vel alijs prohibentem, ac nihilominus in prioratibus huiusmodi, & ecclesijs illud Bonifacii eiusdem statutum, [l] quod religiosum quemcumque pluribus præesse prohibet prioratibus, aut ecclesiis curam [m] animarum habentibus (etiam si cura ipsa non per eum, sed per alium [n] habeat exerceri) locum sibi censuimus vendicare, licet etiam eisdem prioratibus cura non immineat supradicta.

c¶ Imponant.] auctoritate sua, alias ex causa possent nouæ pensiones imponi, vel antiquæ augeri per episcopum de hoc, de censibus prohibemus, quod quomodo intelligãt Inn. & Host. ibi dixi super gl. 2.

d¶ Soluantur.] concor. prædict. decr. significauit, & de censi. & de iure. tua nos 2. Io. And.

e¶ Præmissa.) scilicet quæ dicta sunt supra in primo & 2 responso.

f¶ De mensa.) illa ergo non intelligerentur vacare, & sic in illis non habebit locum, quod dicitur de negligentia supplenda, vt probatur inf. de excessi. præla. frequẽs. vers. quidam etiam. Itẽ nec habebit locum, quod dicitur de pensione imponenda, vel de augenda, cum totum sit abbatis, & abbates fructus talium possunt. vendere, & locare, vt ĩ præ di. ver. quidam. & facit, quod no. Inn. de sta reg. 2. ver. prioratus.

g¶ Cum oportuerit,) Idem videtur de sta. mon. cum ad monasterium, versic. tales, & vide, quod ibi dixi, & qui cle. vel vo. insinuante super gl. 3.

(Glo. seq. ponit dictum, de quo remittit. Secundo obijcit, & soluit, Tertio dat dubium solutum. super. quo nouum statutum exposcit.

h¶ Reuocari.) Et in talibus claustralib. habet locum quod dicitur. eos nõ debere stare solos, vt patebit ĩ. de statu regula. ne in agro, §. ad hoc. Sed aduerte: quia non videbatur, quod in talibus obedientiarijs locũ hret Concil. Lateranense, derisorium. n. est dicere, qđ eps hodie conferat monacho prioratũ, & abbas cuius negligentiam suppleuit episcopus, cras reuocet illum. Nec dicas quod sic institutum per episcopum supplẽtem, abbas reuocare nõ possit, quia nec plus, nec aliter confert supplens quam negligens, vt probat s̃. 2 resp. Itẽ secundũ illud aperta esset via ad perpetuandum claustrales, quod tamen etiam Papa non facit s̃. de confir. vti. uel inuti. ad nostrã, & c. porrecta. Volẽs. n. abbas præficere nepotem, uel sibi charum. permitteret labi tempus, ut ille demum per Episcopũ institutus esset perpetuus, & tali fraudi claudenda est uia. de diuor. quanto. in fi. & propter hanc causam cõmuniter olim hæ suppletiones non fiebant: sed satis est quod satisfiat iuri in eo, quod suppletur, quod abbas facere neglexit. Nec potest negari quin hoc sit utile saltem enim erubescent abbates de negligentia notari. Et scias per hanc decre. hodie teneri, quod manualia quæ non sunt de mensa, & tẽporales prioratus vacãt per mortem vel remotionem eorũ, qui præsident illis. Vnde & hodie Papa qui recipit fructus vacãtiũ, recipit fructus talium, nec resisti potest per hanc literam, & persequentem, & tendit hoc ad noxiam: quia superiores locorum manualium tales occupationes fructuum timentes, dimittunt in talib. prioratib. illos, quos alias remouerent, & quos remoueri forsitan expediret: & sic inducit hic quasi quandam perpetuationem claustralium. Et ob hanc causam si assisterem Papæ, consulerem declarari vel statui, quod cum sibi reseruat, vel alteri concedit fructus vacantium in vrbe, prouincia, vel diœcesi, nõ includerẽtur manualia, sed quamdiu duraret grã 20. vel alia quota, de qua vĩderetur statuendum fructuum ipsorum manualium solueretur priuilegiato singulis annis, & sic nõ impediret claustralium priorum correctio, & remotio, nec in illis priuilegiatus frustraretur priuilegio.

Religiosus p epm institutus supplendo abbatis negligentiã, an possit per ipsum abbatẽ reuocari.

TITVLVS VI.

De ætate & qualitate, & ordine præficiendorum.

¶ Clemens Quintus in Concil. Vien.

¶ Diœcesani seruare debent, & a suis subditis seruari facere iura loquentia de qualitate personarũ præficiendarum ecclesiis. Io. And.

i¶ In quibus.) prioratibus, administrationibus, & ecclesijs manualibus, quæ nõ sunt de mensa.

[Gl. seq. dicit quid determinat, & quid reprobat.)

k¶ Constitutionem, de off. ord. præsenti. li. 6. & determinat, quod ibi prolixe no. Arch. & reprobat qđ ibi no. Io. Monac. qui dicebat prioratus commendatitios proprie non vacare, & ideo in illis decretalem illam locum non habere. Sed si intellexit de his, quæ sunt de mensa, tunc vera.

(Glo. seq. dicit quid approbat, & reprobat, & rationĩ contrariæ respondet.

l¶ Statutum.) de præben. cum singul. lib. 6. & approbat hic duas opiniones meas ibi not. in 1. rispõso. in 4. & vlti. glo. Prima, scilicet quod decretalis, illa locũ haberet etiam in prioratibus manualibus. Secunda quod locum haberet etiam in non curatis. In secũda concordabat Arch. In prima resistebat, probans per id quod habetur ibi. In secundo responso datur illis optio. Dicebat enim Bonifacium consultum sic respõdisse, sed cum vltimo legi Sextum, quod inducit Arch. pro se, reuoluebam cõtra eum. Certũ est enim quod in perpetuis non datetur optio, etiam ante illam decretalem, per decre. de multa ergo de temporalib. debebat intelligi.

m¶ Curam.] hoc in lucebat dubium, an determinaret etiam verbum, prioratibus, & hoc decidit in fine.

n¶ Alium.) puta sæcularem presbyterum, vt in di. de cret. cum singula. in prin. de sta. monac. ne in agro, §. ceterum.

DE

DE ÆTATE ET QVALITATE, &c.

¶Visum est, quib. titulis, & modis proficiũtur homines in ecclesijs: dubitaret aliqs vtrũ prælati debeãt esse idonei. Et quia idoneitas cõsistit in ætate, & qualitate, & ordine, ideo annectit rubricã de æta. & qualit. ordinandorum.

¶ Vide cõc. Trid ses. 24. resor. c. 12.

C A P. I.



Vm † ecclesię, [a] quibus præficiũtur personæ minus idoneę scientia, [b] moribus, vel ætate, [c] grauia propter hoc (vt docet [d] experiẽtia) nonnunquam perferãt in spiritualib. & temporalib. detrimenta: Nos volentes per locorum diœcesanos, quib. ratione [e] officij hoc competit, præcipue [f] super hoc diligentius præcaueri, eis districte iniungimus, vt ipsi statuta canonica, [g] quæ super præficiendis personis in hmõi ecclesijs hactenus emanarunt, diligentius per seipsos obseruent, & faciant a suis subditis [h] inuiolabiliter obseruari: si diuinam [i] offensam & Sedis Apostolicæ debitam vitare voluerint vltionem. [k]

¶ Idem.

¶ In capitulo cathedralis ecclesiæ, vel collegiatæ vocem non habet, qui non est subdiaconus. Habens beneficium, cui annexus est ordo, post annum, nisi prius (impedimẽto cessante) promoueatur ad illum, in capitulo vocem non habet, donec fuerit ordinatus, & interim perdit distributionem dimidiam. Io. And.

CAP. II.

V T †



Vm Ecclesiæ. ¶ Præmissa rõne excitat officium diœcesanorum circa obseruantiam canonũ loquentium de promouendis ad beneficia: ibi. [Nos volentes] Imo.

CASVS. iure cautũ est in ca. cum in cunctis. capit. ne pro defectu, capit. nihil. de elect. in antiq. c. graue. de præben. & digni. ꝙ ille, ad quem spectat collatio beneficiorum, debet illa cõferre personis idoneis, quæ idoneitas consideratur respectu ætatis, videlicet ꝙ ille, cui confert dignitas minor dignitate epali, sit ætatis 25. annor. & ille, cui cõfert epatus, sit ętatis cõpletæ triginta annorum, & inchoauerit. 31. annum. Itẽ idoneitas cõsideratur respectu qualitatis, puta quod ille cui cõfertur dignitas, sit bonæ famæ, & honestæ cõuersationis, ex legitimo matrimonio, & quod sit sufficiẽtis scientię. Itẽ idoneitas consideratur respectu ordinis, vt nemo assumatur in episcopum, nisi sit in ordine subdiaconatus. Sed quæritur, ad cuius officium pertinet ista obseruare? Dicit Clemens, ꝙ eps quantum ad se dẽt seruare iura antiqua, videlicet, quod non cõferat beneficium vacans, nisi personis idoneis. Itẽ eps quantũ ad patronos sibi subditos, dẽt illos compellere, vt nõ conferant bñficia, nisi personis qualificatis. Et in hoc istud capitulũ continet aliquid noui: quia nihil dicitur de diœcesano in iurib. antiquis, licet dicatur aliquid de Concil. Generali, c. graue, allegato, h. d.

¶ Colligo aliqua notabilia. No. ꝙ quis nõ est præficiẽdus, i. instituendus in aliqua ecclesia, nisi sit idoneus scientia moribus, & ætate. Vnde ꝑm diuersitatẽ beneficiorum requiritur diuersa ætas, quia in epatu requiritur ætas triginta annorum, in ecclesia parochiali, & alijs dignitatib. inferiorib. ab episcopatu, requiritur ætas 24. annorum, tamẽ pro simplici dignitate potest Episcopus dispensare in 20. anno. in alijs beneficijs, vt in præbendis requiritur ætas 14. annor. quia ibi sufficit maturitas consilij: ideo illa ætas requirit. In alijs, vt in Capellanis, quæ nõ requirũt maturitatem consilij, requiritur ætas septem annorũ In alijs, vt in prioratibus, qui nõ habẽt curam aĩarum, requiritur ætas 20. annorũ. Et de hac materia singulariter tractat Panor. in c. cum sis. de præb & dignita. in anti. Item in præficiendo requiritur idoneitas in morib. qa si esset malæ vitæ posset inducere laicos ad malũ exemplum. Itẽ requiritur, ꝙ sit sufficientis sciæ, quia in epo requiritur theologia, & ꝙ sciat nouũ, & vetus testm̃ ad prædicandũ suis subditis. Itẽ requiritur, ꝙ sit iurista, vt possit cõseruare iura suę ecclæ. In abba. vero nõ requiritur magna scientia, sed sufficit, quod sit expertus in negotijs: ĩ rectore ecclesiæ parochialis sufficit scientia canonũ pęnitentialiũ. Hæc optime tractat Inn. in c. cũ in cunctis de elec. in antiq. Mo. ꝙ eps potest cõpellere subditos suos ad obseruationẽ Canonum, id est, ꝙ põt monere prælatos sibi subditos, vt nõ cõferant bñficia personis nõ idoneis. Quæritur hic. Si prælati sint negligentes sup eo, ꝙ hic disponitur, qualiter peccent? Dicit Lau. & Zen. ꝙ mortaliter. 4. d. deniq. quod no. gl. de offi. Archid. ea quæ, de quo per Archid. 76. dis. vtinam. pro hoc ista littera: ibi, [Districte iniungimus. Z. b.

[Prima gl. summat, & exponit.]

a ¶ Cũ Ecclesiæ.] Cas⁹. Diœcesani seruare dẽnt, & à suis subditis seruari facere iura loquẽtia de qualitate personarũ ꝑficiẽdarum ecclesijs. Et nescio si aliquem fructũ inducet hæc constitutio. Sed hoc scio, quod innouata sine pœnarum adiectionibus raro proficiunt, vide sub rubr. sup. de magi. & potest exponi, ecclesiæ, id est, ecclesiastica ministeria, de elect. cum in cunctis: in prin. de quibus etiam potest intelligi, licet solum de regimine ecclesiarum videatur hic loqui: nihil enim interest, cum nil nouum inducat.

¶ Vide conc. Tri, ses. 7. de refo. c. 12. & ses. 24. de refor. c. 12.

b ¶ Scientia.] qualis sciẽtia requiratur in episcopo, & in alijs ministris, quæ sit eminens, & quæ cõpetens, & quid de parum sciente, an possit promoueri, & an peccet recipiendo offũ, ad quod scientia sua sufficit, scripsi post Inn. & Host & Compost. de elect. cum in cunctis, super ver scientia.

c ¶ Aetate.] de ordine nihil dixit, sicut nec decre. eamte. sup. eo. Et vide quod no. de præb. si pro pauperib. lib. 6 in gl 2.

d ¶ Docet.] facit sup. de elect. quam sit. in prin. lib 6. ubi de hoc

e ¶ Ratione officij.] excitat ergo ipsorum officiũ, non constituit illos delegatos, supra de offi. ord. licet, & c. penu ti.

f ¶ Præcipue.] duplex punctuatio.

g ¶ Canonica.] sup. eo. per totum, de elect. cum in cunctis, & in c. nihil. de præb. graue. cum simil.

h ¶ Subditis] non sufficit prælato, ꝙ sit bonus in se: nisi etiam sit, quantum est in se, bonus in subditis, de sim. licet in prin. cum concor.

i ¶ Diuinam offensam.] concor. huic fini de elect. vbi periculum, §. qui autem, & c. perpetuę, & c. commissa in si lib. 6. & inf. de censi. ad nostram. in fi.

K ¶ Vltionem.] specialiter circa hoc statutum: de generali vide quod no. de treu. & pa. c. 1. de cele. mis. dolentes de elect. generali lib. 6.

VT ij qui. Primo declarat non existentẽ in sacris non habere vocem in capitulo cathedralis ecclesiæ vel collegiatæ. Secundo idem dicit de habente beneficium, cui annexus sit ordo, nisi ad illum pro-

mo-

moueatur cessante impedimento intra annum : quia illo elapso tunc non habet vocem in capitulo, & ei subtrahitur pars dimidia distributionum. Secunda: ibi, [Illi vero.] Imola.

ij, ª qui diuinis in cathedralibus, vel collegiatis sæcularibus, vel regularibus ᵇ Ecclesijs sunt mancipati ᶜ officijs, ᵈ vel mancipabuntur in posterum, ᵉ ad suscipiendos sacros ordines propen-

CASVS. Vacat Ecclesia cathedralis, collegiata, vel conuentualis forte per mortem prælati : tũc Canonici, vel regulares professi ꝯuenerũt super electione faciẽda: sunt tñ aliqui canonici, vel religiosi, qui nõ sunt in sacris cõstituti, licet sunt professi, vel canonici præbendati: sed cõstituti in sacris proposuerunt ex parte sua, ꝙ alij non cõstituti in sacris nõ admitterẽtur, id est, non reciperẽtur ad electionem faciendã: Quæritur quid iuris ? Dicit Romanus Pontifex Clemens, vt intitulati in ecclesia inducantur ad suscipiendos sacros ordines: statuit, id est, statutum facit, ꝙ isti nõ cõstituti in sacris non habeant vocem in capitulo, dũ celebrabitur electio, vel aliud capitulum. Sed ponamus ꝙ sit dignitas vacans, vel personatus, vel aliud beneficium, quod requirit certum ordinem : puta ꝙ si quis assumatur ad talem dignitatẽ, ꝙ ipse sit diaconus, vel presbyter: quidam subdiaconus fuit assumptus ad illam dignitatem, vel beneficium, & non fecit se promoueri intra annum ad ordinẽ requisitum illi dignitati, vel beneficio, quæritur, quã pœnam incurrit talis, qui accepit tale beneficium, vel dignitatem, & non ponit se in ordine annexo illi beneficio, vel dignitati? Rñdet Clemens, ꝙ talis nõ habebit vocẽ in capitulo, & qđ perdit medietatẽ distributionum, donec fuerit promotus ad ordinem requisitum in tali beneficio. Sed quæritur vtrum pœnæ antiquæ sint sublatæ per istud capitulũ? Dicit ꝙ non: sed remanent in suo robore. Et sunt illæ pœnæ ꝙ si quis beneficiatus fuerit monitus, vt intra annũ promoueatur ad sacros ordines, & intra annũ non fecerit se promoueri, tunc poterit priuari illo beneficio. Sed per c. licet, de ele. in 6. fuit statutum in Ecclesia parochiali, ꝙ ipso iure perdit beneficium absque monitione, sed non loqtur in alijs beneficijs: ideo in alijs beneficijs remanẽt iura antiqua incorrecta, videlicet, ꝙ debent promoueri post monitionem, sed absque monitione incurrunt pœnas huius capituli No. ꝙ ordo non dr̃ annexus ita, ꝙ non cõstitutus in tali ordine non possit hr̃e illud beneficium, sed intelligitur, ꝙ habens illud beneficiũ debet promoueri ad illum ordinem. Not. ꝙ mancipati, id est, deputati diuinis officijs, & ministerijs, quam citius possunt debent promoueri ad sacros ordines ad illum finem, vt ab illo statu non possint retrocedere, hoc est, ꝙ postquã habent beneficium, & dicunt velle ecclesiasticari, & sub illa spe accipiunt beneficiũ non retrocedant, id est, non mutent suam voluntatem, nec vxorem accipiant, quare qñ sunt semel in ordine, non pñt retrocedere, id est, reaccipere statum, quem dimiserunt tacite, accipiendo beneficium, vel dignitatem. Et si retrocedit, & habebat animũ retrocedendi, dum accepit beneficium, talis tenetur ad restitutionem omnium fructuum beneficij. Secus etiam si non hr̃et animum retrocedẽdi a principio, quia forsan postquam tenuit beneficium per aliquod spacium ipse cognouit, ꝙ nõ posset saluari cum beneficio, & ꝙ melius saluaretur cũ matrimonio, & dimittit beneficium, & retrocedit, credo, ꝙ talis non tenetur ad restitutionem fructuũ, nisi esset opulentissimus, ita ꝙ restituendo, facultates suæ, & status eius parum diminuerentur. Nota, ꝙ cõstitutus in sacris habet vocem in capitulo, & hoc accipiendo capitulum improprie, s. pro collegio & cõuentu, quia proprie capitulum dr̃ in ecclesia cathedrali, collegium dicitur in alijs ecclesijs sæcularibus, & conuentus in Ecclesijs regularibus, sed vnum sæpe ponitur pro reliquo. Not. ꝙ habens dignitatem requirentem certum ordinem, & illam tenet, per lapsum vnius anni, & non promouetur ad illum ordinem requisitum illi dignitati, nõ priuatur illa dignitate, sed punitur pœnis hic contẽtis in c. cum in cunctis, de elec. in antiq. & in c. licet de elect. lib. 6. Not. de dictione, [Vt,] quæ hic ponitur in vim causę, sed regulariter facit modum, de cõdi appo. verum, & quod ibi dixi. Not. ꝙ inhabilitas vocis surgens ex defectu ordinum sacrorum, non est remissibilis per habiles : ẽt si hoc sibi ab alijs cõcedatur. concord. ponit gl. in verbo.] Cõcordatur.] Zaba.

[Prima gl. summat, & dicit quid dederit causam constitutionis, & infert a simili.]

a ¶ Vt ij.] Casus. In capitulo cathedralis ecclesiæ, vel collegiatæ vocem non habet, qui non est Subdiaconus habens beneficium, cui annexus est ordo, post annum, nisi prius, (impedimento cessante) promoueatur ad illum, in capitulo vocem non habet donec fuerit ordinatus, & interim perdit distributionem dimidiam. partes sunt duæ, quæ satis patent. Causam dedit constitutioni, quod not. Host. de præben. extirpandæ, §. qui vero, vbi dicit esse æquum, ꝙ sicut minor subdiacono non eligitur in Ep̃m, ita nec eligat, vt bene conueniant electus, & eligentes, dicens ibi per constitutiones legatorum in prouincia prouinciæ hoc esse statutum, ꝙ non existentes in sacris non habeant vocem, talem autem constitutionem facere possunt nedum legati, sed etiam Episcopi, 1 vt scripsi post eum, de offi. archipresb. c. fi. vnde cõstat, ꝙ multi episcopi tales constitutiones habebant. Not. etiam ipse Host. eod. tit. de offi. archipres. c. 2. qđ sicut inter Cardinales nullus est quin sit saltem diaconus, ita & inter canonicos nullus deberet esse, quin esset saltem subdiaconus, argum. sup. eo. quæris, de consecr. dist. 1. Episcopus Deo sacrificans. & c. iubemus, facit quod dicit canon, illicitum esse eum, qui non sit in ordine, ecclesiasticis misceri tractatibus, 96. dist. satis euidenter tales enim retrocedere possunt a statu clericali, de elect. cum ex eo. lib. 6.

1 Vide Alex. consi. 106. in 2. uol. col. 6.

b ¶ Regularibus.] Si ergo in Ecclesijs regularibus non constitutus in sacris vocem non habet, ergo nec in numero computatur de facto, non de fictione, vt not. in cle. sup. de ele. quod circa, in fi. pen. gl.

[Glos. seq. exponit & infert solutionem dubij, quam fortificat, prorogat, & determinat.]

c ¶ Mancipati.] quasi dicat, nuncupati, electi, vel deputati, & quia mancipare est seruire, vel in seruitutem, vel in potestatẽ reducere, ideo vtitur hoc verbo, quod etiam hr̃ 28. dist. de his in prin. 1. q. 3. saluator. vltra medium. In his ergo, qui non sunt deputati ad diuina officia, quales sunt cõuersi, vel professi laici, præcipue in Ecclesijs regularibus: nihil puto mutatum per hanc cõstitutionem, & sic saluum manet, quod not. de elect. ex eo ꝙ lib. 6. in fi. & ita seruatur, alias sequeretur, ꝙ per hanc constitutionem moniales non haberent vocem in suis capitulis, quæ propter sexus fragilitatem non sunt capaces 2 ordinum de hoc 27. quæst. 1. diaconissam. hac eadem ratione videretur, ꝙ extranei, qui non sunt in Ecclesijs instituti, sed in certis actibus habent vocẽ in capitulo non includantur hac constitutione, quod intelligo nisi per ius capituli suæ Ecclesiæ habeant talẽ vocem in aliena.

2 Feminæ cur sacrorum ordinũ sint incapaces, docent thologi scholastici li. 4. sen. distin. 15. ubi late Sotus. q. 2. artic. 2.

d ¶ Officijs.] etiam si sacri ordines annexi non sint, & sic differt a proxi. responso.

[Glo. seq. dupliciter obijcit. soluit, & utrique obiectioni respondet.]

e ¶ In posterum.] ꝙ posteris indici possit asperior status, non dubitatur, sed vr̃ absurdum, ꝙ hic indicatur iã intitulatis, saltem non professis, hoc dico pp id qđ not. de reg. iur. ꝙ omnes, lib. 6. Item vr̃ absurdum ꝙ constitutio liget præterita contra id, sup. de consti. c. fi. Dicas, quod hæc decre. non priuat de beneficio, sed solum uoce capituli, & tamen certum est, ꝙ cum beneficium assumpserit, vt expediens, & necessarium officium Ecclesiæ

siæ gerat, si ingrueret necessitas eum ad sacros ordinari. & hoc renueret, posset ēt priuari beneficio, s̃.eo.quæris. Non manducet ergo, qui nō vult laborare. Quod primo in cōtrariū allegaui, locum habet in cōtinentia, quę non inducitur inuito. 32.q.1.integritas. Quod dixi secūdo, non obstat, quia constitutio ista nō ligat præteritas institutiones, sed futuros tractatus, & actus capitulorum. Item nō uitiat uocem in capitulo præstitā, ꝙ esset respicere præterita, sed præstandam, & sic respicit futura.

sius [a] inducantur: Statuimus, vt nullus [b] de cetero in huiusmodi Ecclesiis vocem in capitulo [c] habeat (etiam si hoc sibi ab aliis libere concedatur [d]) nisi saltem in subdiaconatus ordine fuerit constitutus. [e] ¶ Illi vero, qui dignitates; personatus, officia, vel præbendas, [f] quib. certi [g] ordines sunt annexi [h] pacifice nunc obtinent in eisdem [i] Ecclesiis, vel obtinuerint in futurum: nisi (iusto im-

Propensius quid significat.

a ¶ Propensius.] idē verbum de off.ord.c. 1. deriuatores exponunt, id est, extensius, sed illud: ubi dicimus protensius: sed propensius deriuatur a prope, uel propere, quasi uelociter, uel festine.

b ¶ Vt nullus.] iam institutus, uel instituendus, ut patet per præcedentia.

Canonicus non in sacris actus nō collegiales exercere potest.

[Gl.seq. ponderat uerbum, per quod soluit dubium: ad solutionem inducens quatuor similia.]

c ¶ In capitulo.] stallum chori nō aufert. & per hoc uerbum patet, ꝙ si esset actus expediēdus, ut a priuatis nō a capitulo, ad tale bene admitterentur, per quod puto ꝙ talis Canonicus non in sacris præbendam, & domū optare possit, sicut constitutus in sacris, si ecclesiæ statutum, uel consuetudo non obuiet: cum ille actus non sit collegialis, & competat ex canonia, & præbenda, non ex uoce capituli: sicut & potest delegatus dari, de rescrip. statutum, libro 6. agere pro præbenda de probat. ex litteris Episcopum sociare, & fructus percipere, de cle. non resi. ad audientiam, Ecclesiam defendere, de cō cess. præb. ex parte, de elect. generali de reb. eccl. nō alienan. c. 2. lib. 6.

[Gl.seq. alleg. duas concordantias: quærit pro, cōtrarium soluit illud amplians.]

d ¶ Concedatur.] concor. sup. de elect. constitutus, & ĩ. de reg. ut professores. Sed quid si actum electionis imminentis participant sibi socij? Videtur, quod possint per ea, quæ not. sup. de ele. cum Vinton. in ult. glo. Contrarium crederem, quasi sit inhabilitas in persona. per hanc litteram, per quam etiam non credo Episcopum contra hoc dispensare posse, & facit uerbum, nullo modo ĩ. proximo responso.

[Gl.seq. primo quęrit: arguit negatiue, cōtrariū soluit per duo iura, & tria similia, & cōtrario rñdet: secundo quærit, & soluit per unum capitulum, & quatuor absurditates, tertio subdit duas quæstiones, & soluit.

Canonico sufficit esse ĩ sacris tempore electionis, ad hoc ut eligere possit.

e ¶ Constitutus, & habens ætatem, de qua ĩ. ca. proxi. quod ca. fuit summe necessarium propter istud, ut ibi dicam. Sed pone (quod de facto nunc satis occurrit) canonicus dum uacat Ecclesia non est in sacris, sed tempore, quo imminet electio facienda, est in sacris, hēt ne uocem in electione? Si ponderemus initium iuxta ea, quæ not. de elect. dudum 1. uī, ꝙ non: quia tunc non erat habilis, Tu dicas ꝙ satis est, ꝙ tp̄e faciendæ electionis sit habilis, quod satis probatur. s̃. de elect. cum inter R. in fi. & sup. de excep. Apostolicæ. Idem enim decernimus de eligendo, ut in præd. decr. dudum 1. & 3. Sic etiam is, qui non esset Canonicus tp̄e uacationis, si tempore electionis canonicus esset, admitteretur cum alijs, & eligeret, & qui tempore uacationis non esset in loco, unde uocari deberet, si tp̄e electionis pręsens esset admitteretur ad eligendum, de hoc sup. de elect. Ecclesia 2. Quod dr̃ in electionibus spectari initium, intelligitur de initio electionis, non uacationis. Sed fortius q̃ro, nunquid Canonicum non constitutum in sacris in proximis temporibus ordinari uolentem, quæ tempora incidant intra termiuum iuris datum ad eligendū, teneantur socij expectare, maxime si hoc petat? Puto, ꝙ non, quod bene probatur, ne se. uacan. c. unico. 1. rñso. lib. 6. alias sequeretur, ꝙ s̃m iura uetera. impuberem, cuius pubertas finitur intra terminum, expectare tenerentur, uel absentem in loco, de quo uocari non debet, dicentem se uelle ad Ecclesiam redire, uel excōicatum dicentem se uelle absolutionem petere, uel nouitiū dicentē se uelle profiteri, uel his similia. Sed quid si nullus de capitulo est in sacris, tunc solus p̄latus expediat, quæ incumbunt, per decreta. prælega. & facit, quod scripsi de elect. cum Ecclesia. Sed quid si ipsius p̄lati electio imminet facienda, & nullus de capitulo est in sacris? Hic satis crederem, ꝙ superiorem habeat expectare lapsum terminum iuris, facit prædicta decreta. vnica. ne sede vacan. 2. respon. de elect. cōmissa, in prin. lib. 6. licet ergo Canonici, qui sunt in sacris, non expectent Canonicum, cum ipsi sint capitulum, superior tamen, qui habet vti iure deuoluto, vt pœnæ deuolutionis sit locus habebit necesse vsque ad iuris terminum capitulum expectare, & hæc etiam egerent declaratione, & repetita intelligantur ĩ. proxi. responso.

Canonicus in sacris non ɔstitutus nō est ab alijs expectādus, licet uelit ordinari intra terminū iuris datum ad eligendum.

Electio prelati per quem fiet, si nullus de capitulo sit in sacris.

f ¶ Præbendas.] in collegiatis Ecclesijs, vt infra dicam.

g ¶ Certi.] non dicit, sacri, per quod dico etiam in minoribus hoc locum habere.

[Glos.seq. tria dicit exponendo, quod de annexione dixit.]

h ¶ Annexi.] de iure communi, primæua institutione, antiqua consuetudine, vel statuto. Et intelligo hanc literam, siue certis prębendis annexi sint ordines, siue in certis, quæ tamen postea certificatæ sunt, puta quia tertia uacans est sacerdotalis, [1] vt scripsi de conces. præb. proposuit, in prin. Nec intelligo de annexione, qua non possunt conferri, nisi ei, qui sit in illo ordine: quia tūc non est dare, ꝙ habeat istud beneficium non habēs ordinem annexum. Dico tamen, quod si per litteras Papales ad hoc sufficientes consequeretur beneficiū non existens in ordine, adhuc locus esset huic decr. nisi etiā ad non recipiendum ordinem sufficientem dispensationem haberet.

1 Vide Côc. Trid. ses. 24. de refor. cap. 12.

[Gloss. sequens quærit de principali prælato, allegat propter duas rationes, contrario plus accedit, & declarationem exposcit.]

i ¶ In eisdē.] cathedralibus, vel collegiatis, de quibus præmisit. Sed mihi remanet dubium, an hoc c. in vtroque rñso locum habeat in principalibus prælatis Ecclesiarum collegiatarum, puta archipresbyteris, vel plebanis plebium, vel his similibus? Et vr̃ quod sic, per verbum, dignitates, quod procedit, facit de rescrip. statutū lib. 6. eo. lib. de offi. leg. c. penult. in prin. Certum est autē, quod illi dignitati annexus est ordo presbyteralis s̃. eod. c. 1. si ergo non fiant presbyteri intra annum, locus erit huic pœnæ. Nec occurrit ratio quare plus arctetur habens personatum, vel canoniam, quam habens principalem prælaturam, imo videtur maior in isto ratio, quia plus est adstrictus. de rescrip. edoceri, & in seipso debet ostendere, quid subditis facere oporteat, de ele. cum in cunctis, in princ. & a capite inchoari dēt rationis editio, ff. de eden. argentarius, §. edi autem. In cōtrarium facit de elect. statutum, lib. 6. Nec obstat hæc littera, quia tales non habent dignitatē in Ecclesijs: imo habent Ecclesias, uel dignitates Ecclesiarum super quo vide qđ dicā ĩ. de p̄b. c. 1. Item absurdū videret principalē prælatum Ecclesiæ priuari voce ꝑp ordinis defectū, non sine graui damno Ecclesiæ, cuius negotia debet ordinare. Vnde potest dici, qđ cū prælatus & capitulū sint diuersa. s̃. de his q̃ fi. a p̄la. in rub. & nigro. ne sede vac.

Archipresbyter si non sit presbyter an possit admitti ad eligendum.

cap.

pedimento [a] ceſſante) ad huiuſmdi ordines ſe promoueri fecerint intra annum, [b] extunc [c] donec [d] ad eos promoti fuerint nullo modo [e] vocem in capitulo habeant earundem. Ipſiſque diſtributionum, [f] quæ dantur his, qui certis [g] horis interſunt, [h] pars dimidia [i] ſubtrahatur, non obſtantibus quibuslibet conſuetudinibus [k] vel ſtatutis. [l] Pœnis alijs, quæ contra tales promoueri ad ordines recuſantes ſtatuuntur in iure, [m] nihilominus in ſuo robore permanſuris.

¶Idem.

¶ In 18. anno ad ſubdiaconatum. In 20. ad diaconatum. In 25. ad presbyteratum poteſt quis libere promoueri. h.d. Ioan. Andr.

CAP. III.

GEneralem [n] † Eccle-

cap.vnico lib.6. cum multis ſimilibus, ſub appellatione capituli non includatur prælatus, vt hic, & ſ.prox. rñſo. Et ſi dicatur, ꝙ de quadam largiſſima verbi ſignificatione prælatus noīe capituli comprehendatur, quaſi illius corporis caput, de his quæ ſi.a prælat. nouit. & faciant not. de conceſ. præb. poſt electionē. Mihi tamē eſt ſatis, quod cōmuniter. nō comprehendatur, vt probāt iura p̄dicta, vt ſit hoc ius correctiuum iuris veteris, & pœnale, non largiſſimā, ſed potius ſtrictā interpretationē recipiat de regu. iu. quæ a iure, & cap. in pœnis. lib. 6. Item licet prælatus, & capitulum faciāt vnum corpus, & vnā eccleſiam, & ſic loquūtur cōtraria: nō per hoc ſequitur prælatum ĩcludi ſub appellatione capituli, imo potius ſumitur contrarium. & idem videretur dicendum circa decretalem, vt profeſſores. inf. de reg. & tamen vtrobique neceſſaria eſſet declaratio.

a Impedimento.] Concor. ſ. de elect. commiſſa. §. 1. li. 6. & ibi videas exempla: vbi vero impedimentum prouenisset ex culpa ſua, non videtur excuſari. de hoc, ſup. eo. c. 1. & in hoc differt a parte. ſupr. proxi. in qua non excuſat impedimentum, & merito hic aliud, quia hic eſt pœna negligentis.

b ¶ Intra annum.] à tempore, quo ligat conſtitutio in prius inſtitutis, & a tp̄e habitæ poſſeſſionis, vel quo p̄ eos ſtetit, quo minus haberet in inſtituendis. ſupra de elect. commiſſa. §. 2. & de præb. licet. 2. lib. 6.

c ¶ Extunc.] ſcilicet anno elapſo, prius ergo non eſt locus huic pœnæ. poſſet tamen excludi etiam prius a voce capituli ex alio capite. ſup. prox. reſponſo, hoc eſt dicere, ſi habens præbendam diaconalem ſubdiaconus eſt, licet non diaconus, non excluditur a voce, niſi poſt annum. Si vero nec eſſet ſubdiaconus, & ſi ipſa præbenda eſſet ſubdiaconalis tantum, excluditur etiam intra annum, ſed a diſtributionib. ſolum poſt annum, & cum excuſat impedimentum.

De hac Dictione, donec, uide Alexād. cōſil. 66. incip. uiſo teſtamento, ĩ 3. uolu.

d ¶ Donec.] 1. Illis ergo ordinatis ceſſat pœna. concor. ſup. de elect. quia ſæpe. lib. 6. & quod not. de mat. contract. contra. c. fin.

e ¶ Nullo modo.] vniuerſale negatiuum excludit conceſſionem capituli, vt ſu. proxi. reſpon. diſpenſationem epiſcopi, vt ibi dixi.

(Glo. ſeq. arguit, & dubium ſoluit.)

f ¶ Diſtributionum.] per hoc verbum, & verbum, capitulo, quod præcedit, patet in beneficijs, quib. non debetur vox capituli, & in quibus non ſunt diſtributiones, has pœnas non competere: puto tñ, ꝙ ſi in eccleſia collegiata eſt capellania, vel altare, ex cuius īſtitutione etiam capellanus tenetur officiare eccleſiam, vt in eccleſia Bonoñ. ſi in illis horis aliquæ diſtributiones eis deberētur, quo ad illas locus eſſet huic pœnæ, ſi promotus non eſſet, licet non quo ad redditus capellaniæ, vel altaris, de quibus hic non cauetur.

2 De his horis uid Abb. in c. 1. extra de celebrat. Miſſ.

g ¶ Certis horis.) No. pro cōſuetudine eccleſiarū collegiatarum, quæ diſtributiones ordinant non per omnes horas 2. ſed per certas, & aliquas attribuunt Miſſæ, quæ nō eſt de horis. de celeb. Miſ. c. 1. & decr. vnica de cler. non reſid. non dicit de horis, ſed de officijs. Honeſtius eſſet, & iuri conſonās, vt per oēs horas fieret ipſarū cōpartitio, ꝙ aūt pro Miſſa, matutino, & veſpera debeat fieri æqua contributio, facit inf. de reliq. & venera. ſanct. cap. vnico in fi.

h ¶ Interſunt.] dato, ꝙ p̄dictis interſint, alias priuarentur illis in totū, ꝙ dic vt ſ. de cler. nō reſi. c. vnic. lib. 6.

[Glo. ſeq. ſoluit duo dubia de inopia: & cui pars accreſcat.

i ¶ Pars dimidia.] ēt ſi reliqua dimidia ad ſuſtentationem ipſorum non ſufficit: 3 & imputent ſibi cū per ordinis receptionem hanc pœnam vitare poſſint. facit qđ not. de elect. quia ſæpe. li. 6. in glo. aliud. Et ſic non obſtat qđ no. de elect. cum Vintonieñ. in gl. nota, ꝙ in fi. & vide, qđ not. & dixi de appel. paſtoralis. in fi. vl. glo. Et ſcias, ꝙ iſta dimidia ſubtracta accrēſcit alij intereſſentibus diuinis inſtit. de leg. §. ſi eadem. ff. de vſufru. accreſ. l. 1. ĩ fi. niſi eſſet aliter ordinatum. facit de cler. non reſid. cap. vnico. lib. 6. & vide quod dicam inf. de vita, & honeſt. cleric. c. 2.

3 Hāc gl. reprehēdit Gul. de mōte Lauduno: ſed eā defēdit hic. Io. Imol. quē uideto.

† Vide qđ diſponat Cōci. Trid. ſeſſ. 23. de ref. ca. 12.

K ¶ Conſuetudinibus.) concor. inf. de ſepul. c. 2. §. pen. in fi. & ĩ. de ſtat. mon. c. 2. §. ſane. & 2. in fi. de relig. do. c. 2. §. vt autem. & §. penul. de iure patro. cap. 1. in prin. & in fi. & ſimi. ſ. de pœ. ſi quis ſuadente. poſt princ. de pœ. & remiſ. c. 1. de ſent. excom. c. 1.

l ¶ Statutis.) nota, quod non reuocat priuilegia. concor. de capel. mo. c. vnico lib. 6. & quod ibi not.

m ¶ In iure.) ſ. eod. quæris de elect. licet canon. lib. 6. & vide quod ibi not. in gl. antepen. de regularib. hēs. ĩ. de ſta. mona. ne in agro. §. ceterum. Ioan.

GEneralē.) CASVS. Viſum eſt ſ. qualiter requiritur certa ætas in p̄ficiendis, nunc q̃ritur vtrū requirat certa ætas in ordinandis? Et rñdet quod ſic, quia in ſubdiacono requiritur, ꝙ cōpleuerit decimū ſeptimū annū & attigerit decimumoctauum; In diacono requiritur ꝙ compleuerit 19. & ꝙ ſit in 20. In presbytero requiritur, ꝙ compleuerit 24. annum, & ꝙ ſit in 25. anno. In minoribus vero ordinib. ſufficit, ꝙ fuerit extra infantiā, & compleuerit ſeptimū annum. h.d. H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia: Primo, ꝙ quis non pōt promoueri ad diaconatus ordinem, niſi ſit in 20. anno nec ad preſbyteratum, niſi ſit in 25. Sed quæritur, utrum defectus ætatis impediat receptionē ordinis? Dicēdum ꝙ non, imo quis in 20. anno poterit recipere ordinē presbyteratus, ſed non habebit executionem illius ordinis donec attigerit ætatē legitimā, & ipſo iure eſt ſuſpenſus ab executione ordinū, vſq; ad illam ætatem legitimam, & ſi qs p̄sbyter in ætate minori 25. annorum celebraret tunc ꝯheret irregularitatem. Not. dictionem (Vero), vt ſup. in c. conſtōnem, de elect. etiam uidebis dictionem. (Decernimus.) No. ꝙ ad receptionem ordinum requiritur, ut ordinato non obſtet aliqd canonicum, ſupplet Paulus. ſ. impedimentum, de ſent. excom. quod de his, & c. quamuis. puta. ſecundum Gen. irregularitatis defe. uel uitium. de corp. uitia. per totum Zaba.

(Glōſſa prima commendat ca. & dicit quid corrigit. & quid determinat. & obiectionem ſoluit.)

h ¶ Generalem.] breue, & ſumme neceſſarium propter conſtōnem ſup. proxi. Determinat autem ætatem ſacrorum ordinum, & corrigit canones. 87. diſtin. peruenit, per totum. 78. diſt. c. 1. & 3. & ult. & 28. di. de his, in quibus dicebatur, quod hñs 20. annos ſubdiaconus, 25. diaconus, 30. presbyter fieri poterat, & debebant eſſe anni

compleri, & ibi determinat etiam not. de elect. cum in cunctis. §. inferiora de temp. ord. vel non est compos. Et sine dubio, licet hæc decre. optime coniungatur proxime: melius tamen intitulata fuisset sub rubri. de tem pu. ord. ista enim rubrica tractat de ætate, & qualit. eorum, qui pficiūtur. illa de qualitate illorum, qui ordinātur, sed propter connexitatem sic transit, & est simile quod dixi, supra eo. ad aures.

† Dictio, impedimento, deest in antiquorib. exēplarib.

siæ obseruantiam [a] volentes antiquis [b] iuribus in hac parte præferri: Decernimus, [c] vt (alio non obstante impedimento † canonico) possit quis libere [d] in decimo octauo [e] ad subdiaconatus, in vigesimo ad diaconatus, [f] & in vigesimoquinto ætatis suæ anno [g] ad presbyteratus ordines promoueri. [h]

[Glossa sequens allegat simile: probat obseruantiam: ponit opinionē, quam impugnat, & expedientiam huius iuris, in fin. quærit, & soluit, de alia quæstione remittit.

1 De materia huius glo. ne q̄ nouissime sanciuit. Conci. Trid. sess. 23. de refor. ca. 11. & 12. & seq.

a ¶ Obseruantiam.] simile 1. j. de appel. quāuis. Procedebat autem hęc obseruantia a præalle. §. inferiora, quia cum ibi de ætate antiquorum canonum in sacerdotio demantur v. anni, & plus, quia qui 25. attingit, potest fieri sacerdos, ita videbantur 5. demendi de ætate diaconi, & subdiaconi, per quem etiam in 15. dabatur subdiaconatus nec mirum, si dicebantur antiqui canones in hoc correcti: nam per illos seruabantur interstitia temporum inter ordinem, & ordinē, q̄ hodie non seruātur. Vnde laicus in carnis priuio, in festo resurrectionis presbyter esse posset. Sed Host. dicens antiquos canones seruandos dicebat, q̄ in §. inferiora dispensabatur in ætate pp curam animarum, & s̄m Inno. suberat necessitas, ex quo vocatus fuerat ad beneficium, quod requirebat ordinem. Sed mirandum est hoc. cum enim sine aliqua dispensatione promoueatur ad curam, ergo, & ad ordinem annexum curæ. Item sonat in absurdum, q̄ maior 24. annis possit habere, curam, & sacerdotium, & non solum sacerdotium. Item aliud absurdum, quia s̄m id eadem erit ætas episcopi, & sacerdotis, quare sæpe clamaui in scholis, & ad curiam scripsi, & præcipue domino Richardo sancti Eustachij diacono Cardinali, vt determinaretur hæc ætas, quod summe fuit necessarium propter proximā decretalē, aliàs innumerosæ, & inextricabiles q̄stiones emersissent, volens. n. habere vocem in capitulo maior 14. minor. 20. recepisset subdiaconatum, fuisset obiectum, illum nihilominus excludendum, quasi non rite promotum propter defectum ætatis, iuxta illud, quod no. de præben. ei cui. li. 6. Ipsi replicassent antiqua iura correcta per dissuetudinem, & per §. inferiora. contra quos duplicatum fuisset de prędicta opinione Inno. & Host. quam ēt sequitur. Arch. in prædicta decre. ei cui. Sed quid de promotis ante hanc decretalem intra hanc ætatem? puto satis esse, quod nunc sit in ætate. s̄. de tempo. ordin. vel non est. Si vero nec adhuc sunt in ætate, excludentur ab executione ordinis vsq. ad ætatem legitimam, vt ibi. De ordinato vero intra pubertatem ad sacros, an teneatur continere, 2. not. & scripsi de cleri. per salt. promo. cap. vnico.

2 De hoc dubio uide Ricar. li. 4. sen. dist. 25. ar. 4. q. 2. & Paludan. ea. dist. q. 3.

b ¶ Antiquis.] Allegatis in 1. glo. Sed contra, quia canon antiquus. 77. dis. c. 1. permittebat quem subdiaconari in 14. anno. Sol. illud verum, computationem inchoando post infantiam, vt ibi not.

c ¶ Decernimus.] non dicit declaramus, quod facit pro opinione. Inno. & Host.

d ¶ Libere.] id est, sine dispensatione, dato q̄ non habeat beneficium, quod ordinem requirat.

e ¶ In decimo octauo.] intelligo inchoato: satis ergo est q̄ attigerit, vt in §. inferiora. & idem de sequentib. Certum est. n. q̄ maior. 17. est in anno. 18. nec littera requirit, quod sit 18. annorum, sed in 18. olim secus. vt dixi in 1. gl. Nota per hanc decretalem coniunctam su. c. proxi. 1. responso. hodie puberem non habere vocem in capitulo, nisi excesserit 18. annum.

f ¶ Diaconatus.] licet in anno xx. possit quis esse diaconus, nō per hoc putes, q̄ possit eē archidiaconus. De ætate 3 enim promouēdorū ad dignitates termi nata per §. inferiora. nihil hic immutat, alias sequeretur, q̄ cū subdiaconus possit in episcopum eligi, eo. tit. a multis, & maior. 17. subdiaconus esse possit, vt hic ergo potest eligi, q̄d est, falsum.

3 Vide oīno Cōcil. Trid. sess. 24. de refor. c. 12.

g ¶ Anno.] si prius ordinatur, suspenditur ordinans a collatione ordinum, & ordinatus ab executione ipsius ordinis vsque ad ætatem legitimam. de tempo. ord. vel non est. & per prædi. decre. eo. tit. dilectus. non puto episcopum circa ætatem hanc dispensare posse.

h ¶ Promoueri.) sed quæ est ætas minorum ordinum. Dic q̄ maior infantia. 28. dis. de his, de temp. ord. nullus, lib. 6. 78. dist. ca. 2. & vide quod ibi notaui in summa, & c. super inordinata, de præb. Io. And.

TITVLVS VII.

De officio Vicarij.

¶ Clemēs V. in Cōc. Vien.

¶ *Iura loquentia de ecclesiis curatis, locum habent quo ad tria in vicarijs perpetuis ecclesiarum parochialium. Ioan. And.*

CAP. VNIC.

QVAE DE EC-

DE OFFICIO VICARII.

Cōtinuatio.

(Ista Rub. continuatur ad precedentes. Dictum est supra per discursum titulorum de promotione clericorū ad beneficia ecclesiastica, verum quia sic promoti, quandoque sub se habent vicarios, ideo annectitur rubri. de officio vicarij.

QVæ de ecclesijs.) Diuiditur in tres partes. Secunda, ibi (Ac de ipsarum) Tertia ibi, (Et de eorum.) CASVS. Illud c. s̄m gl. seipsum summat, & decidit tria dubia. Casus sic potest poni secundum primum dubiū: Gauetur in c. de multa, de præb. & dign. in antiq. & in constitutione. Execrabilis. quod si obtinens ecclesiam parochialem, dignitatem, personatum, aut beneficium acceptet, & apprehendat pacificam possessionem illius beneficij secundi, seu dignitatis, vacat prima ecclesia, seu primum beneficium. Sed quæritur, vtrum sit idem de vicaria perpetua, vt ipsa vicaria perdatur per assecutionem secundæ vicariæ, sicut perditur Ecclesia parochialis, dignitas, vel personatus: Et respondet Romanus Pontifex quod idem est: Nam quod iura sanxerunt circa ecclesias parochiales perdendas per assecutionem secundi beneficij, illud idem sanxerunt in vicarijs perpetuis. Secundum dubium oritur ex ca. licet canon. de electio. lib. sexto. vbi dicitur, quòd promotus ad Ecclesiam parochialem debet facere se promoueri ad ordinem presbyteratus intra annum numerandum a tempore habitæ possessionis. Sed ponamus, quod quidam fuit promotus ad vicariam perpetuam, & sic non erat, rector, sed vicarius perpetuus, quæritur vtrum promotus sic ad vicariam debet promoueri ad sacerdotium intra annum numerandum a tempore adeptæ pacificæ possessionis, & si non fuerit promotus, vtrum vacet illa vicaria perpetua: Respondet quod sic. Tertium dubium sumitur ex ca. cum in cunctis, de elect. in antiq. vbi dicitur, quod promotus ad ecclesiam parochialem debet habere ætatem 25. annor. Quæritur utrum sit idem in promouendo ad vicariam perpetuam? Respondet Romana Pontifex, quod sic, hoc dicit. H. R.

¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo iūcta gl. q̄ si obtinēti ecclesiā parochialē conferat alia ecclesia parochialis.

tus vel uicaria perpetua ecclesiæ parochialis, & habuerit istius ecclesiæ secūdæ adeptæ pacificam possessionē, immediate & ipso facto vacat prima parochialis, & poterit superior cui spectat collatio illius ecclesię, illā conferre, etiā non vacato possessore. Not. ꝙ sicut promotus ad ecclesiā parochialē debet ꝓmoueri intra annū ad sacerdotium, ita etiam promouendus ad vicariā perpetuā debet promoueri ad sacerdotium intra annum. Nota quod in promouēdo ad vicariā ecclesię parochialis, requiritur etas. 25. annorū, qa ista ætas requiritur in promouēdo ad ecclesiā parochialem. No. de vicario ꝑpetuo, ex quo nota esse dare etiam temporalē, ut patet in iurib. allegatis in gl. in ver. perpetuis.

clesijs [a] curam [b] animarum habentibus per receptionem aliarum similiū amittendis, [c] Ac de ipsarum, [d] rectoribus promouendis [e] ad sacerdotium. [f] Et de eorum [g] ætate[h] à iure statuta noscuntur, in perpetuis [i] †ecclesiarum parochialium [k] vicariis & assumptis ad eas volumus [l] obseruari.

†De vicarijs ꝑpetuis vide de multa ꝑ Fely. in c. G. perpetuus extra de fi. de instr.

TITVLVS VIII.

Nota quod verb. [Volumus.] est inductiuum noui iuris, quod colligit ex gl. & ideo vtitur verbo, volumus. Fran & Zabarel.

[Prima glossa dicit quid facit.]

a ¶ Quæ de ecclesijs.] Se summat tria dicens.

b ¶ Curam.] in foro iudiciali vel penitētiali, vt scripsi post Innoc. & Host. de præb. de multa.

[Glo. sequens remittit ad casus exceptos, & dubiū soluit.]

c ¶ Amittendis.] nisi in casibus exceptis, quos collegi sup. de præbend. de multa, & puto, quod etiam constitutio Ioan 22. execrabilis, locū habeat in his vicarijs, cum expresse loquatur de beneficijs & officijs curatis, in §. qui vero.

d ¶ De ipsarum.] ecclesiarum curatarum, & intellige de non collegiatis, de elect. statutum. lib. 6.

[Glo. sequens ponit vnam differentiam, & dubium soluit.]

Commenda & vicaria differunt.

e ¶ Promouendis.] intra annum, de elect. licet canon. li. 6. & quando incipiat currere, ibi patet. & eo. tit. cōmissa. Et in hoc differt à cōmēda talis vicaria, quia commenda parochialis ecclesiæ non potest fieri non sacerdoti, de elect. nemo deinceps. li 6. vicaria sicut & rectoria, de institut. c. 2. li. 6 concedi potest non sacerdoti, dūmodo sacerdos fieri possit, vt hic, & eo. tit. ca. fin. Et scias, ꝙ pœna illius decr. vlt. nō est sublata per istam, quod est dicere, ꝙ etiam intra annum si moniti nō promouentur, priuari possunt, sicut de rectore no. quo ad pœnam. §. inferiora in decr. licet canon in glo. antepen. in principio.

[Glossa sequens dicit, quid reprobat, quærit, arguit negatiue, contrarium soluit, & in cōtrarium allegatis respondet.]

f ¶ Sacerdotium.] in hoc corrigitur, quod no. Archid. de ele. licet. canon. li. 6. in ver. is etiam, vbi tenebat in perpetuis vicarijs istud capitulum locū nō habere, cū de rectore loquatur, ut ibi patet. Sed nūquid epi cum istis vicarijs super differēdo sacerdotio per septēniū poterūt dispensare secundum formā. c. cum ex eo. de ele. li. 6. Vr ꝙ nō, fortius. n. adstrictus est vicari⁹ ad residentiā ꝑsonalē, q̄ rector. de prębē. extirpandæ. §. qui vero. Item vicarius non dat vicarium. eo. tit. clericos. Contrariū puto per decret. istam, & quia decret. cum ex eo. generaliter permittit epos dispensare cum his, qui obtinēt ecclesias, quod verbum ita includit vicarios vt rectores. Itē ratio permissionis illius est commune ius istis vt illis, ergo idē ius, de const. trāslato. Ad decre. clericos. respōdeo, ꝙ hic vicarius non dabit vicarium, sed episcopus dispēsans, sic, vt alijs loco rectoris, ita & hic loco perpetui vicarij ponet vicarium septennalem. vt in decr. cum ex eo. § porro.

g ¶ Eorum.] scilicet rectorum.

h ¶ Aetate.] scilicet ꝙ attigerint 25. annum, habetur hoc de elect. cum in cunctis. §. inferiore. eo tit. licet canon li. 6. Et dico, ꝙ sicut cū rectore non dispēsat eps in ætate, de æta. & quali. c. vnico. li. 6. ita nec cum vicario per hanc litteram.

i ¶ Perpetuis.] in temporalib. ergo nō habet hoc locum, de quib. supra de appel. ꝑuenit. 2. de cler. nō resi. c. pen. de voto. c. 1. de elec. cum ex eo. li. 6. de regularib. beneficium. eo. li. Sic & alibi distinguimus vicariam perpetuā à temporali de rescrip. postulasti. de filijs presbyter. cōstitutus, & c. Michael perpetuos aūt vicarios cognoscas, per id, quod habes eo. tit. ad hoc de prębēd. extirpandæ. §. qui vero, de ca pel. mo. c. vno lib. 6.

K ¶ Parochialium.] de his loquitur, & nō simpliciter de curatis, quia solū in ecclesijs parochialib. annexis ꝑpetua vicaria vr permissa, & non simpliciter in bñficijs curatis, per decr. extirpandæ. §. qui vero, de præb.

Vicaria perpetua in q-bus ecclesijs est ꝑmissa.

[Glossa sequens obijcit, ꝙ vti debuerat verbo declarationis, & soluit.]

l ¶ Volumus.] probari videbātur hæc per antiqua iura primum, de pluralitate. su. eo. c. 1. & c. prouideas, ꝫm de sacerdotio. s. eo. tit. c. fin. tertium, de ætate probari poterat per eandē decret fin. quæ probat eum curatū, & per decr. sup. eo. de præben. lib. 6. Sed quia licet decre. 1. prohiberet eum habere vicariam cū ecclesia: Et decre. ꝓuideas, ꝓhiberet illū plures habere vicarias, non tñ priuabant illum prima per adeptionem secūdæ. Itē licet decret. vlt. præciperet illam fieri sacerdotem, nō tñ priuabat illum hoc non facientem. Idem de ætate. ideo vtitur uerbo uolumus, † non uerbo declaramus, prorogādo his casib. pœnas iuris ad tales vicarios, & forte satis erat de mēre, ut in primo casu no. Ber. sup. eo. c. de secundo probat decr. cōmissa de elec. li. 6. quæ sic late in suo prin. ponit uer. cōmissa. de tertio satis patet, ubi ponim⁹ ꝫm. Siue ergo recipiat talis uicarius similē uicariā, siue dignitatē, personatum, uel bñficium curatum, uacat prima. Idē si cōuertas, ut qa habēs dignitatem, personatum uel bñficium curatū, recipit talē vicariā, vacat prima. De dignitatib. vero & personatibus hic subticuit, quia nō conueniebat illis, quod hic de sacerdotio dicitur.

†Verbū, volumus indicat ius d̄ nouo, vide Abbatē in cap. Sedes Apostolica de rescri. & in c. ex rōne. de appell. & Bar. & doctores in l. 1. C. sum. trin. & fide catho.

De offi. & potestate iudicis delegati.

¶ Clemēs V. in Cōc. Vien.

¶ Iudex ad receptionem testiū in ciuili, & executor ad prouidendum certæ personæ, cognitione præmissa, a Papa deputati licite subdelegant.

CAP. VNICVM.

IVDI-

DE OFFICIO ET POTESTATE. &c.

Cōtinuatio.

¶ Visum est de his, qui gerunt vices aliorū in foro pęnitētiali, nunc videndum est de his, qui gerunt vices aliorum in foro iudiciali, & contentioso.

Vdices. ꝓsupponēdū est primo, ꝙ ille, cui à sede Apostolica cōmissum est nouū ministerium, dēt illud ī ꝓpria ꝑsona exercere, ita ꝙ nō ꝑt alteri vices suas cōmittere seu subdelegare, secus esset si habere iurisdictionem delegatā l. à iudice. C. de iudic. Scđo ꝓsupponēdu est illud, ꝙ dr̄ in c. fi. eo. ti. in antiq. videlicet, ꝙ ille, cui Papa committit propter industriā suæ personæ, talis nō potest subdelegare nec committere alijs vices suas.

CASVS. Tu & ego habebamus causam, in qua proces-

sum fuit vsq; ad productionem testium hinc inde super petitione tua, & super meis defensionibus, qa tñ testes erāt in patria longinqua, & multum distantes à nobis, nec cōmode venire potuissēt, nisi cū magnis sumptibus & expēsis, Papa commisit vices suas alicui iudici de receptione & examinatione istorum testium: Accidit ꝙ iste commissarius Papę fuit impeditus, & non potuit vacare receptioni, & examinationi testiū, & voluit subdelegare aliū qui reciperet, & examinaret. Quæritur vtrū possit? Dicit Romanus Pōtifex ꝙ sic, nā iste deputatus seu

ces a super receptione † testium in causa ciuili; b Necnon c executores d ad prouidendum aliquibus: e si per inquisitionem f solertem g eos h esse vitę laudabilis, & conuersationis honestæ repererint, i à sede Aposto-

† An qđ hic dicit de receptione testiū, pcedat in qua libet parte iudicij vt deputat⁹ super illa à pricipe possit subdelegare, vide Inno. in c. qm̄ ꝯ falsam. extra. de prob.

delegatus non est nudus minister, nec recipit nudum ministerium, ideo potest vices suas subdelegare: secus si reciperet nudum ministerium, puta solam examinationem sine iurisdictione. Sed quid sanctissime pater, si aliquis fuit datus executor ad prouidēdum aliquibus certis clericis de aliquibus beneficijs in genere: puta quia mandauit executori vt prouideret isti, & cōtentis in rescripto de beneficio, si essent vitæ laudabilis, & honestæ conuersationis: Si ille executor fuerit impeditus, vtrū possit alium subdelegare? Videtur qđ non, quia Papa videtur elegisse suam industriam, & non fuit ei mandatum simpliciter, sed sub conditione: Tamen dicit Romanus Pontifex, quod potest subdelegare, posito quod fuit ei mandatum sub conditione, si iste esset vitæ laudabilis & conuersationis honestę, & per illam clausulam non videtur elegisse industriam personæ, sed solum declarasse officiū quia si illa clausula non fuisset expressa, tamen tacite intelligebatur, hoc dicit. Not. quod in causa criminali iudex non debet committere examinationem testium, sed ipse personaliter eos debet examinare: secus in causa ciuili, & tunc iudex cui committitur receptio & examinatio testiū, potest alium subdelegare. Not. quod executor datus ad prouidēdum alicui de beneficio, potest vices suas committere. Sed vtrū sit dandus casus, in quo deputatus à sede Apostolica in causa ciuili ad examinandum testes, non possit committere alteri? Et dicendum est, quod sic, videlicet, si iste, qui vult subdelegare, non recipiat iurisdictionem, sed ei solum sit delegatum nudum ministerium, puta ad examinandum solum, & non ad recipiendum, iurari faciendum, & ad citādū partem aduersam, vt det interrogatoria, quia tunc videtur sibi cōmissa iurisdictio, quam posset subdelegare. Et sic nota, quod cōmissarius ad testes recipiēdos & examinandos potest exercere omnia, sine quibus non posset negotium explicari, licet de illis non fiat mētio in rescripto. Nota dictionem. [Solertem:] Solers, tis. i. sapiēs, ingeniosus, sagax, cautus. Nota qđ inquisitio debet fieri cum solertia, in verbo solertem, quod expone vt in gl. quasi & concor. inf. de statu reg. c. 2. Nota quod beneficiandi debent esse vitæ laudabilis, & conuersationis honestæ, simile ꝭ. de conces. præben. clemen. vnica. Zabarel.

[Prima gl. dicit. qd primū, & ₰m dictum determinat, ponit differentiam inter iudicem & ministrum.]

a ¶ Iudices.] Se summat dicens duo. Et primum determinat not. per Inn. & Host. su. eo. ti. c. si. & quæ ibi scripsi in vlt. gl. & de re iudic. cum Bertholdus, & quæ ibi scripsi super gl. sed qualiter. Secundū dictū approbat, quod not. Io. Mo. ꝭ. eo, ti. is cui. lib. 6. vbi tenet, quod si cōmittitur executori examinatio illius, cui est facienda prouisio, vt fit in forma pauperum, ꝙ subdelegare poterat. & not. hoc principiū, quod dicit iudices, per quod patet quod tūc demum talis receptor testiū subdelegat, quādo iudex est, secus ergo si sit nudus minister: puta quia receptis testium iuramentis, examinatis articulis, super quibus producunt, & interrogatorijs ₰m quæ debet fieri examinatio, cōmittitur id alicui expediēdū, iste. n. non est iudex, nec proprie receptor, sed potius examinator ipsorum testium, & talis actus fieret die feriato, vt not. Guli. in Spe. de feriis. §. 2. ver. sed qd si tūc. receptor autem, qui iudex est, cogit testes, citat eum contra quem producuntur ad vidēdum eos iurare, audit exceptiones, recipit iura, refrenat multitudinē testium, examinat interrogatoria, punit testem, qui aures eius offendit. C. de testi. l. nullū. cum ergo iurisdōnē habeat, ex quo illam habet à principe, subdelegat. Videbatur aūt ꝯrium, quasi esset nudus minister, per prædict. decr. vlt. sup. eo. sed illud procederet in examinatore. Et huic ver. iudices cōiunge litteram. inf. in fine, à Sede Apostolica deputati.

b ¶ Ciuili.] Non intendit per hæc verba excludere causas spirituales. sed criminales, in qbus dēnt testes exhiberi coram iudice, vt in Auth. de testi. §. & quoniā coll. 8. C. de fide instr. auth. apud eloquentissimum. & not. 3. q. 9. testes, de iudi. at si clerici in 4. gl. đ test. cog. c. 1. Bene tñ posset criminalis cā delegari. de hoc. 23. q. 4. istud 95. dist. c. 1. de rapto. in archiepiscopatu. de rest. in integ. c. pen. & in Spec. de iudi. deleg. §. fi. vers. Item quod est delegatus in causa. Ioan. And.

Cā criminalis pōt delegari.

c ¶ Nec nō.] resoluuntur in vnam affirmationem. ff. de verb. sig. duobus & operantur copulā, scilicet, ac si diceret &.

Negatio duplex affirmat.

d ¶ Executores.] deputati à sede Apostolica, quod est infra. Et ex tit. patet, quod isti habēt delegatā iurisdictionem, vt not. de rescrip. tib. qui in glo. 2 lib. 6.

e ¶ Aliquibus.] nominatis. sup. eo. is cui. lib. 6.

f ¶ Si per inquisitionem.] hoc inducebat dubium quasi in inquisitione sit electa industria personæ, 1 & hæc clausula communiter ponitur in forma pauperum, in qua scribitur, quod cum fuerit repertus idoneus in litteratura per examinatores ad hoc deputatos, committit Papa, quod si, &c.

1 Facit 30. q. 5. iudicātē, & de iud. exhibita, cum ibi notatis. Io. de Imo.

g ¶ Solertem.] quasi solicitā, vigilantē, astutā, sagacē, & industriosam, & scribitur per vnicū l. datur versus

Exiguo pulchram ducit solertia vitam. Alias.
Exiguo placidam ducit solertia vitam.

h ¶ Eos.] pro quibus scribitur. Ioan. And.

[Glossa sequens quærit, arguit pro: ponit distinctionem Innoc. an sapiat monitionem, an conditionem: secūdo, in arbitrio executoris: tertio, in effectu processus. Secūdo ponit aliam opi. in forma conditionis, an alius lædatur nec ne: cui obijcit, & dupliciter soluit: Tertio ponit finale dictū Inno. non curantis an sit monitio vel conditio, sed an dicatur, si est, an si cōstiterit. & an alter lædatur vel non, & per id dicit quæstionem solui.]

i ¶ Repererint.] sed nunquid 2 eis necesse erit, ꝙ præcedet super hoc cognitio vocatis quorū interest? Vr̄ ꝙ sic pp verbum istud, & verbum, per inquisitionem, dicit Inno. in decre. vlt. de præsump. ꝙ sunt clausulæ, quę sonant in monitionem, nō in conditionem, puta si persona sit idonea, & similia, & istæ non dant nouam formā mandato, sed instruunt executorem quasi personæ prouideat, quare teneret tūc prouisio facta indigno, & excōmunicatio propter hoc lata, licet sit iniusta, cum executor in his iurisdōnem habeat. Sed sunt quæ bene sonant in conditionem, vt si dr̄, prouideas. P. in tali ecclesia, si de tali vico sit oriūdus, hoc. n. sapit conditionē, & formam certam adijcit mandato, vnde si non est vera, non valet prouisio, nec excōicatio propter id lata, pp transgressionem mandati de rescript. cū dilecta. nec audiretur prouisionem ante oīa sortiri suum effectum, cum negetur iurisdōnis fundamentum, cuius accessoriū est prouisio, vt ibi plenius prosequitur. Dicit tñ Inn. quod in prima & secunda clausula, is cui scribitur, si vult, pōt esse merus executor, & sine causæ cognitione puidere de vacante, pōt etiā assumere partes iudicis, ingrēdo de pdictis vocatis, & non

2 De materia hui⁹ glossæ vide Alexā. cōs. 218. incipi visis verbis. lib. 2. & Old. consil. 41. incip. breuiter vr̄, & Bal. & Fel. c. fi. de ꝑsump.

& non uocatis ijs, quos res tāgit, dummodo cōmittens iurisdictionem habuerit, vt sic possit delegatus ꝙ poterat delegans. Differunt tñ processus facti cum causæ cognitione, ab ijs, qui fiunt causa non cognita quo ad ꝑiudiciū eorū quos res tangit, vt ibi not. Inn. & Host. qui etiam dicunt, ꝙ dato, ꝙ clausula: si ꝑsona sit idonea: non sit i rescripto, potest executor sup ea partes iudicis assumere, cum subintelligatur hęc vera, nisi merū ministeriū esset illi cōmissum. Dicit demum Inno. alios melius distinguere in clausula, quæ sonat in cōditionem, si de tali vico ē, vel si doctoratus est in theologia, vel simile, qđ si per tales litteras tollitur, vel læditur ius alicuius, puta ꝓuisoris ordinarij, nō prouidebit executor nisi vocatis his quos

lica [a] deputati, alijs possint committere [b] licite vices suas. [c]

TITVLVS IX.

De officio Iudicis ordinarij.

Clemens V. in Concilio Viennens.

¶ Episcopi ita debent corrigere clericorum excessus, quod metu pœnæ ipsi arceantur, & alij pertimescant. Ioan. Andr.

res tangit, de conditione cognoscat, tamen de plano sine libello, & litis contestatione, quod hodie patet ĩ. de iudi. dispendiosam. Et idem in similibus vbi in rescripto præambula est conditio non subintellecta, vt scilicet primo partibus ꝑsentibus illa diffiniatur, vt si mandaretur inquisitio veritatis fieri contra aliquem si fuerit infamatus. Si vero per litteras non tollit nec læditur ius alterius, vt si prouisor mandat alicui, quod ꝓuideat sub illis conditionibus, tenet prouisio ēt super illis inquisitione non facta, nec vocatis partibus, quia nec congruæ sunt hic partes. Et si dicis, preiudicium fit ecclesiæ, cui plus expediret habere istum sic conditionatum, quam alium, respondeo ꝙ opponi non pōt contra prouisionem delegati, sicut nec delegantis. Vel dic ꝙ licet prouisio delegati ex eo, quod non seruauit formā, sit nulla, nō per hoc sequitur, ꝙ necesse fuerit partes in prouisione vocari. Dicit demum Inn. ꝙ siue in monitionem, siue in conditionem sonet clausula, tenet prouisio delegati non præmissa cognitione, quia non est iudex, sed prouisor. de elect. venerabilē, versi. exercuit; tñ si monitio, vel cōditio nō est vera, cassatur, vel cassum nunciatur, quod attentauit prouisor tanquam obreptitium. de re iud. cum olim. in fin. potest tamen prouisor assumere partes iudicis, & tunc si non admittit oppositionem contradictoris de falsitate clausulæ, poterit ab eo appellari, ex quo partes iudicis assumpsit, vt prædixi. Alij cōtra, cum ad id nō teneatur, & facit id solum ad suam instructionem, nec sit sententia necessaria, secus si dicatur in littera, si tibi constiterit, ꝙ sit de tali vico, &c. tunc enim si iuri alterius præiudicatur, cum talis fungatur vice iudicis, non poterit constare, nisi partibus præsentibus, & si non præmittit cognitionem, processus non valebit, quod si alteri nō præiudicatur, tunc valebit, quod sine cognitione facit: cum non tanquam iudici, sed tanquam bono viro sit hoc sibi commissum, ex quo ergo non est iudex, vel inquisitor, satis est, quod instruat se. Et placuit [quia vtile hoc putaui.] sic summare predictas glossas Innocentij, & Hostiensis valde prolixas. Et per hunc finem pateat solutio quæstionis.

a ¶ A sede Apostolica.] alias non esset dubium.

b ¶ Committere.] eadem ratione dicam, quod succedat in his illius successor, si scriptum fuit dignitati non expresso nomine personæ. s. eo. quoniam. abbas. Quid autem si fuisset nudum ministerium, an tunc succederet, not. Inn. & Host. sup. eo. ca. fin.

a Vide Abbatē in c. de cetero. extra de re iudica.

c ¶ Vices suas.] de ministerio, quod occurreret in iudicio faciendum non dubitatur, quia illud committit delegatus ab ordinario, vt dixi. s. eo. super quæstionū. in prin. super gloss. si ergo. de hoc per Guliel. in Specu. eod. tit. §. 1. vers. sed nunquid.

CAP. I.

DE OFFICIO iudicis ordinarij.

[Quia iudicū duplicia sunt genera: Nam quidam sunt delegati, & quidam ordinarij: De delegatis visū est initio. precedēti, q delegati sūt maiores quibuscūque ordinarijs, quia representāt principē, & tanquā principes sunt honorādi: ideo dicendum est nunc de ipsis ordinarijs. Cōtinuatio.



Vt clericorū [d] audacia [e] q ꝑtextu priuilegij [f] clericalis ordinis † impunitatem excessū obtinere sperātes [g] † nonnulla multotiens committunt enormia, per quæ nimirum † diffamatur [h] Ecclesiæ, & scandala [i] grauia in populo [k] generan-

† Dictio, ordinis, deest in antiquioribus exemplarib.



Vt clerico rū.] Istud capitulū continet exhortationē ordinariorū, vt ipsi intendāt ad ea, quæ pertinent ad eorū officium. CASVS. Quidam clerici alicuius diœcesis perpetrauerunt aliqua crimina, puta homicidium, vel furtum, vel rapinam, vel aliud delictum: nunc q̃ritur ad quem spectat correctio, & quis debet illos punire. Dicit Romanus Pontifex, ꝙ correctio ipsorum de iure cōmuni spectat ad epm, qui eps in clericis corrigēdis dēt adhibere tantam diligentiā, ꝙ metu pœnæ alij pertimescant in futurū talia perpetrare. hoc dicit. H. R. ¶ Collige huius capituli flores. Primo ex principio textus iuncta glo. ꝙ clerici pro suis delictis non sunt conueniendi coram iudice sæculari. sed coram iudice ecclesiastico, nec per iudicem sæcularem sunt puniendi. Secundo no. ꝙ impunitas parit, & tribuit incentiuum & cupiditatem delinquendi, & sic facilitas veniæ tribuit incentiuum delinquendi. Tertio not. ꝙ propter excessus clericorum Ecclesia de honestate, & scandalum in populo generatur. Et hoc verum de Ecclesia, quo ad opinionem vulgi quia Ecclesia non dehonestatur. Vel dicendum, quod Ecclesia dehonestatur, i. status clericorum vilificatur, & deturpatur. No. ꝙ nomine clericorum veniunt oēs clerici etiam in sacris constituti. 11. q. 1. de persona. in fi. Not. ꝙ audacia reprobatur, & accipitur hic in malum. glo. 2. alleg. concor. Zab.

† Debent merito spe frustrari p. l. sed si ex pte. §. quaquā. ff. qđ cū eo. l. relegatorū. §. fi. ff. de inter. & releg. l. pen. ff. de iu. dot. per quā legē hoc no. Bal. in ca. ex parte. de con sue. facit l. et §. 1. ff. so. ma. ē tex. in l. 1. §. 1. ff. si quis test. liber. esse.

† Al. nimiū.

[Prima gl. summat, diuidit, & remittit.]

d ¶ Vt clericorum.] Episcopi ita debent corrigere clericorum excessus, ꝙ metu pœnæ ipsi arceantur, & alij pertimescant. Et premittit cām mandati, quod secundo submittit, ibi, [Eisdem] & repete quod dixi sup. ea. compilatione. de æta. & qual. c. 1. in 1. glo.

e ¶ Audacia.] tolle verbū, propēsius compescatur, quod est ĩ. & ponitur hic audacia in mala parte. sic 3. dist. factæ sunt alibi in bona. 8. q. 1. audacter.

f ¶ Priuilegij 2.] tam immunitatis personæ, de qua. 17. q. 4. si quis, quam fori. supr. de foro compet. nullus.

2 Ex glo. no. Card. ꝙ priuilegiū denotat immunitatē ꝑsonæ, & fori. Fon.

g ¶ Sperantes.] propter quā spē qui sunt nequam, fiūt nequiores, de sent. excom. ut famæ. & facilitas ueniæ incentiuum. &c. de uit. & hone. cler. ut clericorum.

h ¶ Diffamatur.] id est, male de ipsa predicatur: vel id est, vilificatur, & dehonestatur sic etiam exponitur supra de oblig. ad ratiocinia. ca. vnico. in fi. & concord. 2. q. 5. si mala fama,

i ¶ Scandala.] quibus obuiandum est etiam si pusilla sunt sup. de noui. ope. nun. c. 2.

K ¶ Populo.] conc. 2. q. 5. presbyter. si a plebe. de purg. can. c. 2.

a ¶ Propensius.] idem verbum vide sup. ead. comp. de ęta. & qual. vt hi qui, & vide quod ibi dixi.
b ¶ Episcopis.] ad quos de iure communi hoc ptinet. posset tamen ad alios de iure speciali spectare. i. eod. tit. irrefragabili. de for. comp. cum contingat. dic vt ibi.
c ¶ Metu 2 poenæ.] concor. de elect. cum in cunctis de vita & hone. cle. vt clericorum. cum suis concord.
d ¶ Insolentijs.] de accus. qualiter 2. ver. verum. Insolētia est morum incōuenientia, fatuitas, vel supbia, vel prauus vsus, quasi contra solitum & debitum naturæ cursum.
e ¶ Perterriti.] concord. 2. q. 7. quapropter. eo. titul. irrefragabili. de calum. c. 2. de Iudæ. ad liberandam.

1 Vide Sicul. in c. cū contingat.
2 Huc spectat illud oderūt peccare boni uirtutis amore, oderunt peccare mali formidine pœnæ.
† Si negligāt peccāt mortaliter. 4. di. cap. deniq;. Auf. Fon.
† Ob istam cām puniūt rei in ipso loco delicti Sc. licet. ī auth. si uero. C. de adult. Fōn.

tur, potissime cum talia per episcopos, ad quos horum spectat correctio, deferantur (vt plurimum) incorrecta: propensius [a] compescatur: Eisdem episcopis [b] districte iniungimus, † quatenus sic circa correctionem clericorum huiusmodi vigilanter intendant, & diligenter sui officij, dubium exequantur, quod & ijdem clerici metu [c] pœnæ a suis arceantur insolentijs, [d] † & alij eorum exēplo perterriti [e] prosilire ad similia merito pertimescāt.

¶Idem.

¶ Valet collatio beneficij facta a collatore quolibet circa legatum Apostolicum, non facta mentione de beneficio, quod prius habebatis, cui fit. hoc dicit. Ioan. Andr.

C A P. II.

ET si ab Apostolicæ [f] sedis legato [g] de beneficio facta [h] collatio beneficium [i] aliud obtinenti, nō valeat, nisi de illo, quod obtinet facta fuerit mentio specialis: [k] In alijs tamen quibuslibet [l] collationem [m] beneficiorum habentibus, [n] hoc nolumus [o] obseruari. [p]

ET si ab Apostolicæ.] Ponit duo dicta: Primo vnum in legatis sedis Apostolicæ. Secundo, aliud in alijs collatoribus: ibi, (In alijs) Imola. ¶ Presupponendum est, quod obtinēs beneficium quantumcunque modicum, si impetrat aliud a Papa, & non facit mentionem de primo, sua impetratio est surreptitia, & nulla ipso iure: & hoc verum, nisi Papa suo proprio motu ei concederet beneficium, vt in cap. si motu proprio. de præb. lib. 6.
CASVS. Est aliquis Cardinalis legatus in Francia in ciuitate Parisien. habens potestatem conferendi beneficia ex legatione generali, vel alias habens ad hoc speciale mandatum, quia legatus concurrit cum quocunque ordinario, tñ inter ipsum, & ordinarium est locus pręuentioni: quia primus qui confert beneficium, dat ius illi, cui confert. Ego impetraui beneficium a legato, & nullam feci mentionem de beneficio, quod obtinebam, modo quæritur an mea impetratio sit surreptitia ac si esset impetrata a Papa? Respondetur quod sic. Sed quid si impetraui ab episcopo, & non feci mentionem de primo, vtrum impetratio censeatur surreptitia? Dicit, quod non, nisi illud esset incompatibile cū primo, quia tunc primum ipso iure vacaret. c. vnico. s. de off. vic. & cap. de multa. extra de præben. in antiq. hoc dicit H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia, Primo quod legatus de latere, hoc est Cardinalis, ex legatione sua generali potest conferre beneficia in prouincia sibi decreta durante tpe suæ legationis. Not. quod legatus non hēt potestatē exclusiue supra ordinarios, sed accumulatiue, quia concurrit cū alijs ordinarijs, & inter ipsos est locus pręuentioni, hoc est si legatus primo conferat, tunc collatio ordinarij est nulla, Si ordinarius primo conferat, & legatus post, collatio legati est nulla. Nota iuncta gl. q in legatione legati cauetur, q possit conferre beneficia, quia si est legatus, & non est Cardinalis, tūc non pōt conferre beneficia, nisi ad hoc habeat speciale mandatū. Quod caueatur in commissione legati, quod possit conferre beneficia, cauetur in ca. 1. de offi. leg. in 6. Not. q sicut taciturnitas beneficij vitiat collationem Papæ, ita ēt vitiat collationem legati, non tñ vitiat collationem episcopi, & aliorum ordinariorum. Et sic est differentia inter legatos Papæ, & inter ordinarios: rōnem assignat glo. penult. Nota casum in quo non sufficit mētio generalitatis, quod dic vt in gloss. in verbo. specialis Zabar.

[Prima glo. dicit quid declaret, & quid corrigat, & exponit.]

f ¶ Et si ab Apostolicæ.] Breue est declarans decr. vlt. de offi. le. lib. 6. Et principale dictum corrigit, q ibi no. Arch. q di cebat idē in alijs ordinarijs, quod in legatis, qui etiam sunt ordinarij, & approbat quod ibi no. Et exponas, etsi, pro quāuis.
g ¶ Legato.) de latere: nam alij beneficia cōferre nō possunt. quod dic vt de offic. leg. c. 1. lib. 6.
h ¶ Facta.) declarari debuisset (q pcurasset si comp litorib. adhæsissē) an intelligeretur hoc de collatione facta etiā motu proprio legati, circa quod sunt opiniones mihi videtur q valeat. 3. Ioan. Mon. contra in decret. vlt. de offi. leg. & Archi. in decre. si motu: de præbēn. li. 6. in prin.

3 Idē Cardinalis, & Io. Imola.

i ¶ Beneficium.) quantumcunque modicum. de præb. si motu proprio lib. 6. in princip.
K ¶ Specialis.) In hoc approbat, quod not. Arch. in prędic. decre. vlt. vbi dicebat, quod in tali collatione facienda erat mentio specialis [4] beneficij, nec sufficiebat generalis, qualis est illa de præben. non potest. in fi. lib. 6. & facit pro Host. contra Compostellanum in his, quæ scripsi de præscrip. in nostra. in fin. An vero etiam de qualitate curæ benefici), quod habet impetrans, facienda sit mentio, dicam infra de præb. c. 1.
l ¶ Quibuslibet.) Si ergo metropolitanus episcopus, archidiaconus, uel quiuis alius confert beneficium, in collatione non est facienda mētio prioris beneficij; sed habeatur distinctio, an de iure cōmuni possit utrumq. teneri, uel an sit dispensatio necessaria, & cuius.
m ¶ Collationem.) De electione uel præsentatione non dubitabitur, pendent enim illa ex officio confirmatoris. s. eod. tit. cum uos, de elect. nihil est.
n ¶ Habentibus.) iure proprio uel deuoluto. Et licet de ordinarijs loquatur: quod patet ex tit. idem in delegatis ab eis ad hoc uerbum sup. quibuslibet.
o ¶ Nolumus.) Sed quæ est ratio huius iuris diuersi legatorum ad alios ordinarios, Solu. licet legati de latere per potestatem expressam in iure, & alij legati ex speciali commissione quandoque beneficia conferant, faciunt hoc Apostolica auctoritate, nec sunt collatores ordinarij, imo per factum ipsorū fit pręiudiciū illis, ad quos collatio pertinet, ipsorum ergo collatio ut extraordinaria super inducta, & collatoribus pręiudicans est restringenda. Ordinariorum uero collatio ut naturalis & fauorabilis, amplianda, facit de rescrip. ad hoc de re iud. c. fin. de reg. iur. odia. lib. 6. & est similis differentia de rescrip. statutum. lib. 6.
p ¶ Obseruari.) licet ergo interdum non ualeat collatio in casu sup. eo. ordinarij in fi. lib. 6. hoc tamen non est ex ui suppressionis tantum, & uide quod dicam. T. de præb. si plures. in glo. si intelligas.

4 Specialis id est expressa, Alex. in l. 1. post gl. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. & d. materia gl. uide Cald. in c. in nra de rescr. & Rotam de cis. 105. & 282. in antiquis.

DE

DE PROCVRATORIBVS.

Continuatio Domini Heliæ.

¶ Visum est supra de iudicibus, nunc videndū est de iudicijs, q̄ exercentur p ipsos iudices, verū quia personæ quandoque non possunt personaliter comparere, & cōstituunt alios procuratores, ideo præmittit rubricā de pcuratoribus.

TITVLVS X.

De procuratoribus.

¶ Clemens V. in Concilio Vien.

¶ Qui sciens sine protestatione recipit instrumentū vel litteras suæ procurationis, quibus constituens pro ipso cauebat, super inclusis in procuratorio, dominum defendere cogitur. Io. An.

CAP. I.



INstrumento[a] † vel litteris;[b] quibus te aliqs in causis[c] suis procuratorem cōstituens, pro te debito modo[d] cauit,[e] simpliciter (nulla facta protestatione[f]) à te scienter[g] receptis,[h] nō potes postea recusare defensionem illius: imo cogi[i] poteris.



INstrumēto.] Ponitur dictum, & eius rō: ibi, Cū p hoc. ¶ Ptē supponēdū est illud, q dr in l. filiusfamilias, & in l. nō cogendū. ff. de procu. videlicet, q pcurator alicuius, nō pt cogi pcise vt defendat eum sui dñi, imò potest causam sui domini deserere & dimittere: sed tñ tenetur domino ad interesse, hoc fallit in casu huius capituli.

CASVS. Fecit te citari coram iudice, noluisti vel non potuisti personaliter cōparere, & constituisti procuratorem, & in procuratorio seu instrō procurationis cauisti de iudicato soluendo, nūcius tuus notificauit cōstitutionē tuam tuo procuratori: ipse procurator certioratus per receptionem instrumēti procuratorij dixit se compariturum, tñ sine protestatione. s. quia nō dicit, suscipio procuratorium, & postea dabo respōsionē, sed simpliciter dicit: q ipsum defenderet adueniēte die assignationis: post dationē mei libelli perij, vt procurator tuus respōderet libello meo, dicit procurator, qđ te nō defenderet, sed q acciperē defectū, imploraui officium iudicis. vt procuratorem cōpelleret ad rñdēdum libello: quia malo, q causa accipiat bonum finem, quàm acciperet defectum. Quæritur vtrū procurator possit compelli. Dicit Romanus Pōtifex, q sic, quia secundum leges si procurator præsens fuerit cōstitutus, ipse compellitur ipsum defendere, ita et si fuerit absens, vt hic. Colligo aliqua notabilia iuncta gl. Primo, q procurator pōt cōstitui per litteras priuatas signatas signo manuali dñi cōstituentis, dū tñ fuerit probatū signum, & sic est casus, in quo priuata littera facit fidem. Not. q procurator rei quātumcūque cōstet de procuratorio, tenetur cauere. i. cautionē dare de iudicato soluendo, q cautio cōtinet tres clausulas. Primo, q defendet dominum vsque ad finē, secundo, quod dolum nō committet: Tertio, q soluet id in quo reus erit cōdemnatus. Secus de procuratore actoris, qui non præstat istam cautionem. nisi quando est dubium de procuratorio. l. 1. C. eo. Et dr esse dubiū de procuratorio, qñ ipsū procuratoriū est suspectū, quia dubitatur vtrū notarius scripserit vel non. Non autē dr dubium, qđ oino reprobetur, & perinde esset, ac si nullū esset reprobatum, & tunc qñ procuratoriū est dubiū, procurator debet cauere de rato. Nota casum, in quo procurator rei præcise cōpellitur ad defendendū dominum suum. Not. quod pōt procurator constitui ad plures causas per verbum, [In causis: sic etiam ad vnam, vt hic in gl. 3. Idem Zenzel. Not quod paria sunt nō facere, vel non debito modo facere: ibi, [Debito modo quod dic vt in gl. 4. & idem Paulus, pro hoc quod not. sup. eo c. 1. & c. mandato Zabar.

[Prima glo summat, & diuidit.]

a ¶ Instrumento. Casus. Qui sciens sine protestatione recipit instrumentum, vel litteras suæ procurationis, quibus cōstituens, pro ipso cauebat super inclusis in procuratorio, dominum defendere cogitur. Ponit dictum, & eius ratio: ibi, [Cum per hoc.]

b ¶ Vel litteris.] per quas etiam constituitur procurator. ff. eo. l. 1. in princ. sup. eo. ex insinuatione, de cēsi. sopitæ. & est casus, quo littera & sigillum priuati facit fidem. ff. eo. tit. si procuratorem, vbi de hoc.

Cauere non sufficit habere ratum, q legitime fit per procuratorem.

c ¶ Causis.] Ad vnam enim & ad plures, & ad omnes dari potest ff. eo. l. 1. & 3. & sup. eo. is qui, libro 6.

d ¶ Debito modo.] an sit idonea cautio, cum promittit dñs † Instro, s. ratum habere, quod manu publi legitime fecerit procurator, satis scripsi ca debite cō fecto, vt dif de dila. c. fin. & huic ferat a similittera cōcor. l. ff. qui ptura alia, satisda. cog. quotiēs. de quaseq quod enim vitiose tut Bonifacauiū, vel satisdatum eius de Vi est, non vr cautum. tal.

e ¶ Cauit.] de iudicato soluendo, loquitur. n. hic de procuratore rei, vt inf. patet per verbū, defensionē, ad idē. ff. eo. filius §. si. & de hac cautione not. sup. eo. mandato. Io. And.

[Gl. seq. ponit duas lecturas, & contrarium soluit.]

f ¶ Protestatione. Potest intelligi de generali & speciali protestatione. de prima, puta q a protestatur, qđ recipiendo instrm procuratorium vel litteras, non intēdit se obligare mandato, sed se velle deliberare, facit de resti. spol. olim 3. De secūda, vt q a de certa causa inclusa in pcuratorio ptestat, q illā vel illius mandatum suscipere nō intendit, & sic protestatio iuuat: quia nec primo nec secūdo casu est contraria facto: bene. n. compatiūtur se instrumentum recipere & deliberare velle. Item recipere & acceptare mandatū in quibusdā, & in alijs non: vbi vero protestatio & factum se non compatiuntur, protestatio non iuuat, de hoc. sup. de cōst. cum M. cum suis concor.

[Gl. seq no. à contrario, & illud probat, addit secundum. inducens duo similia.]

g ¶ Scienter.] Requiritur scia, secus ergo si ignoraret quid cōtineretur in instrumento, vel litteris ignorās autem vel errans non consentit. 38. dist. quamuis de præben. si de beneficio. lib. 6. de iuris. om. iu. si p errorē, sicut nec contemnit de excep. Apostolicæ. de sent. excom. si vero aliquis, de cōsti. c. 2. li. 6. Requiritur et, quod sponte receperit. quia officium est voluntariū. C. eo. l. inuitus. sic alibi requiruntur hæc duo cōiunctim, de regul. constitutionē, in fin. li. 6. & in confessione. de hoc sup. de confess. c. fi. lib. 6.

h ¶ Receptis.] et si prius recusauerat, & re integra penituit, & recepit sup. eo. licet. lib. 6. Post hanc aūt receptionē competit huic exercitium officij, sicut de iudice dr. de appel. super eo. 2. facit eo. tit. is qui. li. 6. 4. q. 5. c. vnico. & quod not. de ele excom. mi. c. penult.

[Gl. seq. ponit regulam, & quatuor casus, quibus fallit, obiectionem soluit, & vnum casum excipit.]

i ¶ Cogi.] Præcise. licet. n. regulariter procurator specialis vel generalis nō cogatur præcise dnm defēdere et si satisdedit de iudicato soluēdo, & de dño defendēdo. ff. eo l. mutus. §. vlt. & l. seq. sed satis est, stipulationē committi. ff. eo. nō cogēdū, & eū teneri dño ad interesse. instit. man. § mandatū. tñ in casib. cogitur, s. cum dñs satisdedit pro procuratore præsente, & non cōdicēte. ff. eo. filius. §. fin. vbi de hoc, & in l. sed & hæ. §. pen. & hoc ne fallat fidē dño & aduersario, & idē si p absente, & postea pcurator expsse vel tacite ratū habet. ff. eo si defunctus. r. respō. & circa hoc versatur decret ista. Est & alius casus cū agit, cogitur. n. defendere, aliàs denegatur actio. ff. eo. l. mutus. §. pen. Alius casus est in actione peritura, vt cogatur saltem litem conte-

Scilicet separatis idē in ratifican te Alexā. & Aret. in l. 4. §. Cato. ff. de verb. oblig. vbi Romanus. nu. 6. fortassis in caute dicit, dominū non posse reuocare quo ad quidam, qui a imo pt pro parte reuocare in separatis, sed tūc pcurator pt totum negotiū relinquere significando domino, nisi dñs ex iusta causa variaret.

cōteſtari.ff.eo.ſed ēt ex his & l.mutus. §. fin.1 Et per hoc ſoluitur.ꝙ obijci poſſet procuratorem ēt poſt ſuſceptū mandatum re integra pœnitere priuſquā interſit aduerſarij.inſtitu.man.§.mandatum. quia illud verum in procuratore, pro quo conſtituens nō cauit: ſecus in illo, pro quo cauit, de quo hic loquimur. Quod autem dicit hæc littera, talem procuratorē cogi, verū intelligas niſi iuſta cauſa ꝓcuratorē excuſaret, vt p̄dicta l.filius.§.fi. cū l. ſeq. ex quib. patent exempla, nā ex illis etiam dominus eū reuocaret poſt litē conteſt: ſup.eo.c.2.lib.6.

1 Hic sūt caſus, in quib. q̄s p̄ciſe cōpellit̄ ad factū cōtra regulā qua cauet. qđ quis ad factū preciſe non cōpellitur, ſed ſufficit, qđ ſuccedat obligatio de quo plene p Bar. in l. ſtipulationes nō diuiduntur.§.Celſ9. ff.§ de verb. oblig. Pe.

ipſum defendere in omnibus [a] cauſis [b] & negotijs, ad quę prædicta inſtrumēta ſeu litteræ ſe extēdunt: Cum per hęc [c] ad omnia tuum præſtitiſſe videaris aſſenſum [d].

¶ Idem.

¶ Procurator habens mandatum iurandi & omnia faciendi, quæ requirūt ſpeciale mandatum, contra electum vel prouiſum opponere nō poteſt crimina vel defectus. Io. And.

a ¶ In omnibus.] tacita ergo acceptatio vniuerſalis eſt ad oīa etiam futura, ſi ſint incluſa, quod eſſe poteſt. s̃ eo. nō iniuſte.

b ¶ Cauſis, & negotijs.] quid iſta ſint, habetur de verb. ſign. forus.

c ¶ Cum per hæc.] ſcilicet, quod procuratorium vel litteras ſine proteſtatione recepiſti.

[Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.]

d ¶ Aſſenſum.] ꝯ procurator non datur inuitus. C. eo. l. inuitus: & ꝙ dicit. l. 1 ff. eo. ad fin. ꝙ officiū iſtud eſt neceſſarium, ſumitur ibi neceſſarium pro vtili vel expedieṫi, interdum tn̄ ēt eſt neceſſarium ex parte conſtituētis, ſup. de ele. cupiētes.§ ꝙ ſi. de ſta. reg. c. vnico. §. epiſcopus. lib. 6. C. eo. tit, l. penul. ſed ex parte cōſtituti non: quia ēt dr̄ inuitus, nō ſolū cum contradicit, ſed ēt ſi nō conſentit. ff. eo. l. filius. §. inuitus. Sol §. ille determinatur per hāc decr. Verum eſt. n. ꝙ inſtitutus ſimpliciter tacens, nō hr̄ pro conſentiente, vt ibi, ſed qui nō ſimpliciter tacet, ſed agit recipiendo ſimpliciter chartā procuratorij iſte conſentit, vt hic, quod ergo dicit. l. 1. in fi. & l. 2. ff. eo. quod abſens cōſtituit ꝓcurator, dūmodo ratum habeat: determinatur p hanc decr. vt ratum cēſeatur habere ſimpliciter recipiēdo chartā procuratorij. Multos caſus, quibus quis ipſo facto agit. vel cōſentit, vide no. 11. q. 3. æſtimant. de appel. dilecti. 2. de offi. deleg. cum ſuper, & facit de here. accuſatus §. ille. lib. 6. Io. And.

NOn poteſt.] Ponit dictū & eius rōnem: ibi, [Cum ſub.] ¶ Prǽſupponendū eſt illud, quod habetur in c. qui ad agendum. eo. tit. in 6. vbi dr̄, ꝙ ſi quis fuerit cōſtitutus procurator ad omnes cauſas, & fiat ſpecificatio aliquorum requirētium ſpeciale mandatum, & ipſis aliquibus expreſſis ponatur clauſula gn̄ralis, & generaliter ad faciēdum omnia alia, & ſimilia, quę ipſe conſtituens faceret, ſi præſens eſſet, talis procurator admittitur ad alia ſpecialia, licet de ipſis non fuerit mentio facta in procuratorio.

CASVS Cum quidam Titius electus fuiſſet in ep̄m Pictauiē. vel forte ſibi fuiſſet prouiſum iure deuoluto p archiep̄m Burdegalen. ego volens impedire confirmationem vel conſecrationem ipſius, me oppoſui, & conſtitui procuratorē ſpecialiter ad petēdum reſtitutionē in integrū cum clauſula gn̄ali: & generaliter ad faciendū & exercendum omnia alia & ſimilia, q̄ ipſe ego conſtituens facerem, ſi pręſens eſſem, procurator meus voluit obijcere aliqua crimina, vel defectus cōtra ipſum Titium electum; forte quia homicida vel irregularis, vel illegitimus: oppoſitū fuit procuratori meo ex parte Titij electi, ꝙ ipſe nō habebat ſufficiēs mandatū ad opponendum iſta crimina vel defectus, quærit̄ qd iuris? Rn̄det Romanus Pontifex, quod licet ꝓcurator meus conſtitutus ſit generaliter aliquibus ſpecialiter expreſſis, puta iurandi de calūnia vel petēdi reſtitutionē, & poſtea ſuppoſita cl'a generali, tn̄ ille procurator non admittit̄ ad opponēdum defectus vl' crimina, niſi nominatim illud caueat ī ꝓcuratorio: Rō decidendi eſt in c. qui ad agendū in 6. hoc dicit. H.

CAP. II.

NOn poteſt [e] procurator ad agendum vel defendendum† iurandumque [f] de calumnia, & veritate dicenda, & generaliter ad omnia alia, quæ ſpeciale mandatum exigunt, conſtitutus, (niſi aliud ſuper [g] hoc in mandatis [h] habeat [i]) opponere in perſonam [k]

R. No. ꝙ in cauſis ciuilibus iuratur de calumnia, & in criminalib. iuratur de veritate dicēda. Not. ꝙ ad iurandū de calūnia & veritate dicenda, requiritur mandatum ſpeciale. c. fi. de iuramēto calūniæ, in 6. No. quòd iſtud ca. limitat cap. qui ad agendum. eo. tit. in 6. quia illud c. intelligitur, quando paria vel æqualia, & non maiora apponuntur, quā fuerint illa ſpecialiter expreſſa ī ꝓcuratorio, ſecus ſi maiora vel grauiora, vt in fin. huius c. No. ꝙ ꝓcurator vt ſit idoneus, debet dari non tantum ad agendum, ſed etiam ad defendendū, pro hoc eod. tit. accedens, vbi de hoc. No. ex hoc c. qđ verborum ſubſequētium generalitas reſtringitur ad ea quæ ſunt ſimilia præcedētibus Zen. pro hoc iura allegat in glo. fin in princ Zabarel.

† Idē & multo magis ſi ad alterū tātū, cū tunc procuratoris minor eſſet poteſtas.

[Prima gl. ſummat diuidit, & dicit, qđ determinat.]

e ¶ Non poteſt.] Caſus. Procurator habens mandatum iurandi & oīa faciendi, quæ requirunt ſpeciale mādatū ꝯ electum, vel prouiſum, opponere non poteſt crimina vel defectus, ponit dictū, & eius rationem: ibi, [Cū ſub Determinat, quod not. Inno. de accuſ. ſuper his, in fine. & Cōpoſt. de elec. c. 1. lib. 6. in glo. quęrit quis procur. & Pet. de Samp. & Archid. ibi. & Guli in Spec. de ꝓcu. § 1. ver. ſed nūquid media, vt inf. declarabitur. Expreſſius autem fuerat hæc quæſtio deputata per recolēdæ memoriæ dominum. Io. de Monte Murulo, vt in mercuria eod. tit. ſub littera. G.

f ¶ Iurandamque.] hoc verbum cum clauſula, quæ ſequitur, inducebat dubium per decr. qui ad agendum. s̃. eo. li. 6. vbi habes, qđ ſi in procuratorio exprimatur aliquid requirens mandatū ſpeciale, generali clauſula ſubmiſſa, illius uirtūte poterit nō expreſſa, iſta vero iuramenta requirunt ſpeciale mandatū, de iura. calum. c. fin. lib 6.

g ¶ Super hoc.] quod ſequitur de oppoſitione criminum, & defectuum.

[Gl. ſeq. ſoluit dubium, ex quo infert differentiā.]

h ¶ In mandatis.] quia ſcilicet habet mandatum opponendi crimina, & defectus contra illum, nec eſt neceſſe, qđ crimina vel defectus ſpecificentur in procuratorio, vt not. Cōpoſt. in gl. pręd. & ibi per Archi. & Io. Mo. in quæſt. prædi. & Gul. in præd. §. 1. ver. ſed nūqd ſufficit. Et in hoc differt procurator ſolū excipiens, vel opponēs ab appellāte, ille enim habere debet crimina & circūſtatias ſpecificatas in procuratorio. s̃. de elect. procurator lib. 6.

i ¶ Habeat.] tenet Compoſt. in fi. gl. quam allegaui in j. glo. & Guli. in præd. §. 1. ver. ſed quid ſi ꝓcuratoriū, quod non eſt ſatis de hoc caſu procuratorium factum eſſe, niſi per procuratorē ſit receptum, & officium ſuſceptum. facit ſup. eo. c. prox. & quod ibi dixi ſup verbo, receptis.

[Gloſſa ſequens ſoluit dubium.]

k ¶ In perſonam.] in formam ergo poſſet, vel in perſonas eligētium, vel prouidentium iudicū, teſtiū, & his ſimiliū, nā tales ēt ex probatione non puniuntur de ord. cog. c. 2. & Guli. hoc tenet in ver. allegat. in 1. glo. in fin.

in fi. Sit etiam ratio, quia exceptio illos principaliter non contingit.

[Gl.ſeq. primo ſoluit duo dubia, ſecūdo no. contra opinionem, & diſtinguit, & alteri membro coaptat rationes Inn. ex quibus infert quod reprobat.]

electi a ſeu eius, cui eſt prouiſio facienda, uel facta, criminat† vel defectus. Cum ſub generalitate tali grauiora b nō veniant, vel maiora, c quā in ipſo procuratorio ſint expſſa.

¶ Idem.

¶ Religioſus etiā pro conreligioſo, niſi pro conſorte eiuſdem litis non poteſt procurator conſtitui ſine licentia ſuperioris, nec etiam alium conſtituere, nec ſubſtituere, licet habeat in mandatis. Io. And.

CAP. III.

RELIGIO-

a ¶ Electi.] uel eligendi, ex quo contra certam perſonam, de elect. qui contra certam. li.6. ad hoc uer. facienda, quod ſequitur. & idem dic [de] poſtulatio. de ele ca. 1. in princ. lib. 6. Et 1 not. ꝙ iſta littera non diſtinguit, an cauſa iſtius electi ſit in curia per appellationē, necne, & ſic vr̄ tolli, quod no. Compo. in glo. prædi. & Gul. in Spe. in præd. §. uer ſed quid ſi cauſa qui dicebant pœnam decre. 1. de elect. lib. 6. nō habere locum, niſi cum cauſa eſt in curia per appellationem. Si ergo eſſet coram metropolitano, uel alio ordinario, uel in curia aliter quam per appellationē, dicebant non eſſe locum pœnæ, & per conſequens generale procuratorium ſufficeret propter rationem, quā ſtatim dicam. Sed hoc dictum uidetur hic tolli, quare poſſet dici, quod licet decre. 3. de ele. lib. 6. quo ad deuolutionem negotij, & citationem partium locum ſolum habeat in appellationibus interiectis ad Papam, & ſic intelligat quod ibi not. quo ad pœnā opponentium, locum habeat etiā in appellationib. interiectis ad alios, uel etiā ſi non fuerit appellatum, quod forte fuit de mente. Facit de elect. ut circa in fi. & c. ſi forte. lib. 6. & ſic intelligamus rōnes, quas inducebat Inn. in ꝓdict. decre. ſuper his. bene adaptabuntur huic caſui ſic generaliter poſito: dicebat enim, quod q̄a per obiectiones criminū, de quibus hic loquimur, diminuebatur ſtatus opponentis, ex eo, qđ in probatione deficiens ſuſpenſus erat ab eccleſiaſticis beneficijs ꝑ triēnium, per cōſtitutionē prædictā, & ſi ſe interim diuinis ingereret, perpetuo erit priuatus, ergo hic procurator, ꝑ quē ſtatus diminui poterat, ff. de ua. & extraor. col. pen. ſine ſpeciali mādato non poterat opponere, alleg. ff. de mino. l. illud de procu. l. non ſolū, §. fi. & licet primo gradu pœna ſit tēporalis, nihilominus diminutionem ſtatus continet; nam & relegatio, & dānatio in opus publicum ſunt tēporales, & tñ diminutionē ſtatus continent, ff. de pœn. l. quidam,]& ſic rñdebat ad leges, ff. pro ſocio. actione. §. renūciare, ff. de iniurijs. l. ſed ſi unius. §. procuratorē. Quia diſſoluere ſocietatem, uel agere iniuriarum actione, dato quod ſuccumbat, non continet diminutionē ſtatus: & ideo non requiritur expreſſum hoc in illo, qui habet oīum adminiſtrationē, hāc tñ rōnem tex. inf. non exprimit, niſi dicas maioritatem, uel grauitatē ex prędictis conſiderari, quod ſatis videretur, ut ſtatim dicam. Sed cū prædicta pœna ſit hodie reſtricta ad beneficia ipſius eccleſiæ, de electione: ſi compromiſſarius. lib. 6. in fi. ſi conſtituens non habet ibi beneficia, ceſſat ratio. ergo ſufficiat generale, ſed puto contrarium per no. in vlt. glo. & per decre. per inquiſitionem de elect.

† Crimina ītellige magna vel parua, dū tñ talia ſint, quæ ꝓbata repellerēt electū a beneficio, de quo agit, iuxta c. 1. de elect. li. 6 & Clem. conſtōnem. ſup. de elect. Bonifa.

1 Not. bene hanc glo. ex qua inter alia habes intellectū c. 1. de elec. li. 6. & nō eſt alibi hæc gloſ. Io. Imo.

Pœna etiam tp̄alis dimi nutionē ſtatus cōtinet.

2 Not. hic Laur. quatuor eſſe genera cāuſarum, q̄dam maximæ, vt cā fidei, de bapt. ca. maiores. q̄dam maiores, ſicut epiſcoporū, & maioris dignitatis: de elect. q̄uis. lib. 6. q̄dam mediæ, ut cāæ beneficiales & ſpirituales de cri. fal. c. fin. vbi plene ꝑ Hoſt. Et quędam inferiores, ut ciuiles, & pecuniariæ. Pet. de Anch.

[Glo. ſeq. alleg. unam concor. ponit dictum, de quo remittit, & ſoluit obſtaculum.]

b ¶ Grauiora.] cōcor. quo ad reſcripta ſ. de reſcrip. ſedes, quod tamen regulariter etiam in procuratoribus locū non habet, ut ibi ſcripſi ſuper 3. gl. nec obſt. hæc littera, per quā prima facie videretur, [quod nō puto de mente.] quid ſi in procuratorio expreſſit cām fidei epiſcopalem, uel ſimilem, generalitas tunc comprehendet hunc caſum. Sunt enim cauſæ maiores, mediæ, & minores, 2 de quibus ſcripſi poſt Hoſt. de cri. fal. ca. fin. Sed ſi diligenter attendas, littera non dicit, ꝙ gñalitas adiecta in ꝓcuratorio expreſſioni cauſæ nō includat maiores cauſas, nam & illa generalitas, ſiue expreſſione includeret, vt ſi nulla cauſa expreſſa cōſtitui te procuratorē ad omnes cauſas meas, ff. eo. l. 1. ſed dicit ꝙ gñalitas adiecta in procuratorio cauſæ, quæ requirit ſpeciale mandatum, nō includit grauiora. Et ſatis puto; ꝙ grauiora ītellexerit ꝑ modū de quo prædixi. Item ſunt iſta odioſa intantum, ꝙ eccleſia excluſa per perēptorium non reſtituitur ad iſta proponēda, ſec. Compoſt: qui hoc no. de elect. ꝙ ſicut, & Gul. in Spe. parte 2. de reſti. in integ. §. 2. ver. ſed pone eccleſia.

[Glo. ſeq. allegat 4. concor. obijcit, & ſoluit.]

c ¶ Maiora.] cōcor. ff. de vino triti. & oleo leg. l. vlt. in fi. de au. & arg. leg. l. Plautius. 12. diſ. nos conſuetudinē. de ele. ſcriptum. ad fi. Sed cū anima ſit pretioſior corpore, de pęnit. & rem. cum infirmitas. in fi. cū cōcor. ergo expreſſa iura, quæ ligāt animā ad pęnā æternā, grauiora videnť quam iſti obiectus, qui ligāt corpus ad pęnam temporalem. Sol. nego animam conſtituentis ligari ad periurium per procuratorē, niſi conſtituēs ſit in culpa, quod dic, vt de iureiu. c. vlt. lib. 6.

RELigioſus.] Primo ponit caſum ſimilem, per quem ſecundo decidit caſum alium: ibi, ita Imo.

¶ Pręſupponendū eſt, ꝙ religioſus nō poteſt eſſe procurator, vel aduocatus niſi in vno caſu, videlicet pro vtilitate ſui monaſterij, & tunc requiritur, quod aſſumat illud officium de licentia Abbatis.

CASVS. Aliquis religioſus clauſtralis, vel alius fuit cōſtitutus procurator, vel aduocatus à cōuētu in cauſa monaſterij, certū eſt, ꝙ non pōt aſſumere procuratoriū, nec exercere, niſi de licētia ſui Abbatis; quærit̄ ſi conuentus illum conſtituit procuratorē ad ſubſtituendū alios, vtrum poſſit accipere procuratoriū ſine licentia ſui Abbatis? Dicit Roman. Pont. ꝙ non, quia ſicut non poteſt aſſumere procuratorem, ſiue inſtr̄m procuratoriū ſine licētia ſui Abbatis, vt in c. 2. de poſtulando, in antiq. ita nec pōt aſſumere procuratoriū ad aliū ſubſtituēdū ſine licētia ſui Abbatis, h. d. H. R. Colligo aliqua notabilia: *Primo*, ꝙ religioſus regulariter nō pōt eſſe procurator: fallit in caſu iſtius capituli, qñ eſt pro vtilitate monaſterij, & de licētia ſui Abbatis. De hac materia vide *Pan.* in d. c. 2. de poſt. in antiquis. Nota, ꝙ licet miles armatæ militiæ poſſit eſſe procurator pro ſuis cōmilitonibus, tñ religioſus nō pōt eſſe procurator pro ſuis conreligioſis. Not. ꝙ religioſus in cauſa aliqua pōt eſſe procurator, vel aduocatus pro monaſterio, ſi habet cōſortē eiuſdē litis, pōt eſſe procurator pro ſuo cōſorte: nam ratione huiuſmodi cōionis cauſæ aliqua permittūtur, quæ alias non permitterentur. Not. quod textus iſte facit in argumentum, ꝙ inhabilis ad conſtituēdum, vt ſit procurator, puta miles, vel mulier, vel minor, non eſt ēt habilis, nec aptus, vt cōſtituat̄ ad ſubſtituēdū; & ſic facit pro illa qōne, quæ formatur per legiſtas in l. quod quis, C. eo. tñ iſta gl. diſtinguit, quia ſi ſit inhabilis omni inhabilitate, vt ſeru9, vel monachus, tūc nō admittit̄ ad ſubſtituēdū, ſicut nec ad cōſtituēdū, vt hic. Sed ſi ſit ſolū inhabilis ope exceptionis, quia miles, tunc pōt aliū ſubſtituere. Not. ꝙ ratio huius c. eſt quia monachus poſuit velle, & nolle in ſinu, & arca ſui Abbatis, ꝙ ſi aſſumeret onus ad ſubſtituendū ipſe abdicaret. i. ſepararet, abſtraheret, & denegaret ſuū velle, & nolle. Not. ꝙ ſufficit licentiam *ſuperioris* interuenire in ſuſceptione mandati, vt probat verbum, incipere.

pere. Not. finaliter, quòd pro consorte eiusdem litis potest religiosus sine licentia superioris esse procurator, quòd dicit Pan. verũ in ciuilib. per hoc quòd no. Arch. 2. q. 5. statuit. & 2. q. vlt. si quando. Zab.
[Gl. prima dicit quid determinat, & litteram exponens, dubiũ soluit.

sus a procurator, etsi per alium b religiosũ sui, vel alterius monasterii fuerit cõstitutus, sicut non põt sine sui superioris licẽtia c procurationis† officiũ suscipere, d nisi pro suo in eadẽ lite consorte: e Ita non põt aliũ procuratorẽ constituere, f seu substituere, g etiã si per constituentem hoc sibi expresse h fuerit commissum. i

Religiosus est uerbum generale.

†al. procuratoris.

a ¶ Religiosus.] Se sũmat determinans notata p Inn. & Ho. de re iudi. cum I. & A. ĩ prin. Et qđ dicit religiosus, generale verbum est, & includit omnẽ professũ, intelligo tamen de claustrali, secus in p̃lato, & facit de cẽs. sopitæ & qđ ibi no. Hos. & Io. 16 q. 1. de præsentiũ, & ꝙ no. de testa. c. 2. lib 6.

b ¶ Et si per alium.] hoc dictũ, quia qñ que licet ĩter homines eiusdem collegij, vel professionis. quod non licet inter extraneos sup. ea compil. de ele. c. 1. eo tit. quia propter, ad finem.

c ¶ Licentia. 15 q. 1. monachi. 2. sup. de post. c. 2. per q̃ iura vr̃, ꝙ nõ sufficiat licentia, nisi subsit vtilitas monasterij. Ad id quod opponiẽ de milite, qui procurat cãm numeri sui, respondet, vt no. in præd. c. monachi.
[Gl. seq. ponit duas opin. contrarias, & remittit.]

d ¶ Suscipere. Et si suscipiat, & cõtestetur litẽ: licet q̃dã dicant deinceps excipi nõ posse, verius tñ est ꝙ excipi põt, ſm Host. ut satis scripsi s̃. eo in nostra. super gl. qñ dicatur, ut quo ad ipsum mundo mortuũ exceptio sit perẽptoria. Et quare aliud in milite, ibi dixi.

e ¶ Consorte.] ut patet in pręd. c. decre. cum I. & A. in prin. de accu. olim. & c. ex parte de cẽsi. sopitæ. An vero consors pro consorte audiatur ante litẽ cõtest. uel post sine mandato, collige per not. de constit. cũ M. in I. gl. de do. & cõtu. cũ dilecti, in j. gl. & in his, q̃ ibi dixi, & patet, C. de consor. l. 1. & 2. ff de iudi. si petitor.
[Gl. seq. litteram determinat, & determinationem tripliciter exemplificat.]

f ¶ Cõstituere.] repete sine licẽtia p̃lati, & intellige in his casibus, quib. sine licentia prælati personaliter esse in iudicio non posset: alias in illis casibus, quib. quod per se potest, per aliũ poterit, de reg. iu. potest. li. 6 ff. eo. tit. l. filius. in prin. imo melius est, ꝙ p aliũ, de syn. ca. unico. puta, cũ ipsum superiorẽ denunciat, vel accusat, ut in p̃di: dec. de accu. ex parte, & c. olim. Itẽ ad cãm electionis monasterij sui, de conse. cũ dilectus, de rescrip. cum dilecta de re iudi. ad probandũ, uel suæ propriæ, cui de superioris licentia consensit, ergo procuratorem dare poterit quasi licentiam etiã ad hoc habuerit, ex quo licentiam habuit consentiendi, de offi. deleg. præterea. & c. suspicionis.

Religiosus qñq; sine p̃lati licentia pot. stetit in iudicio.

[Glo. seq. obiicit, & soluit.]

g ¶ Substituere.] repete, sine superioris licentia. Per verbũ, ita, ꝙ p̃cedit, videbaẽ cõtra, quasi iste eẽt pica, uel organũ cõstituentis, & per ipsum, quasi per fistulam, uel lapidem canalẽ deueniret potestas de constituente ad substitutũ arg. 1. q. 1. si fuerit. Sed negari nõ põt, quin in eo ꝙ vult actum substitutionis suscipere & substituere, frangatur abdicatio uoluntatis, & obedientia q̃ promisit, & hæc est rõ huius iuris, 12 qõ. 1. nõ dicatis. de ele. si religiosus. lib. 6. nec sine eius actu recepit officium substitutus. Et facit, quod no de ele. c. pen. lib. 6. ut in glo. & uide quod dicam, in ult. glo.

h ¶ Expresse.] forsan expressa persona, sed de hoc nõ curo, satis est enim quod habeat mandatum substituendi etiam incertum, sup. eo. c. 1. 2. responso.
[Gl. seq. no. ad quæstionẽ opi. ponit, & distinguit.]

¶ Idem.

¶ Per obitum rectoris ecclesiæ reuocatur procurator ab eo pro ecclesia constitutus etiã quo ad iam cœpta.

C A P. IV.

PRocuratorem k a prælato rectore l, vel alio quolibet, pro ecclesia m † sua, vel beneficio constitutum, per mortem

i ¶ Commissum.] Not. ad qõnem de illo qui cõstituit procuratorẽ inhabilẽ, qui dedit mãdatũ substituẽdi, an substituere possit? Et videbatur quibusdã, vt Petro de Bel. C. eo. qđ quis. iur. ꝙ sic per regulã, qui p aliũ: de reg. iu. lib. 6. quasi videatur à dño cõstitutus, ff. qđ cuiusq. vni. l. itẽ eorũ, §. si decutiones ff. de condit. instit. l. ĩstitutio talis, vbi licet hæres non instituatur in codicillis, potest tamẽ institui in testamento nominandus in codicillo ad hoc facit, ff. đ seruit. rusti. præd. cum essent, §. 1. vbi seruitus cõcessa ab eo, q habuit ab alio potestatem concedendi, nõ ab ipso sed à primo dño videreẽ esse concessa. ad hoc bñ facit, de of. deleg. iudex. l. 6. vbi delegatus inhabilis subdelegat. Tu distinguas inhabilitatis speciẽ. aut. n. penitus, & ipso iure inhabilis est, quo casu nec substituet, ad hoc præd. decre. iudex. in fi. Aut est inhabilis ad offm̃ pp defectũ auctoritatis, qua intercedente habilis esset, & eo casu necesse sit illius auctoritatẽ interuenire, vt substituere possit, vt hic. Aut est inhabilis per exceptionẽ qua nõ apposita habilis esset, & eo casu substitueret argumen. prædict. decre. iudex in princi. & per hoc soluitur quæstio de excommunicato, an substituat, quam dixi, de proba. post cessionem.

1 Procurator inhabilis habens mandatũ substituẽdi: an substituere possit.

† No. ꝙ beneficiatus põt dicere beneficium esse suũ. facit c. si tibi absenti de præb. li. 6.

ADDITIO. Huic est similis qõ de incapace instituto, & rogato restituere capaci, vtrum possit cogi adire, & restituere, de qua plene in l. eã quẽ, C. de fideic. Itẽ, & illa vtrum nepos filij spurij possit institui ab auo, per medium. n. filium spurium deuenitur ad nepotẽ, vtrum ergo radix infecta inficiat totum, de qua per Bart. in l. Gallus. ff. de lib. & posth. Petrus.

PRocuratorem. 1 Notabilis est casus ꝫ quẽ prima facie quilibet rñderet. Primo, ponit dictũ. Secundo, illud ampliat, & declarat ibi, [Etiam.] Imola.

1 Ista Clem. an hẽat locũ in ciuiliter mortuo, uide omnino Guid. Papæ decisi. 578. Font.

¶ Præsupponẽdũ est illud, qđ dr̃ inst. mãdati. §. itẽ & l. mãdatum. C. mand. vbi dr̃ ꝙ re integra morte mãdãtis expirat mandatũ. Et dr̃ res integra vsq. ad litis cõtestõnẽ, sed in mãdato iurisdõnis res dr̃ integra vsq; ad citationẽ, & extra iudicium dr̃ res integra anteq̃ mandãs, vel mãdatarius fecerit aliqua præparatoria.

CASVS. Cũ essem litigaturus ꝫ te, quia occupabas decimas meæ ecclesiæ, constitui procuratorem lite contestata sum mortuus, vtrũ per mortem meam sit reuocata ptãs mei p̃curatoris, & vtrũ sit necesse, ꝙ p̃latus mihi succedẽs cõstituat nouũ p̃curatorẽ? Et dicit ꝙ sic. h. d. H. R. No. casum, in quo reuocatur mandatũ per obitum constituentis, etiã re non integra. Zab.
[Glo. prima dicit quid approbet, vel reprobet.

k ¶ Procuratorem. Se summat reprobans, ꝙ no. Inn. de fo. cõp. d. lecti: & approbat in parte, ꝙ ibi no. Host. de hoc in Spe. de synd. §. 1. ver. quid si aliqua, & hoc, eo. tit. §. 2. versi. sed nunquid procurator. per Anc. eo. tit. si duo, lib. 6.

l ¶ Rectore. de ecclesiast. loquiẽ, ꝙ patet p verba sequẽtia, tñ ẽt de rectore ciuitatis loq̃banẽ Inn. & Spe.
[Gl. seq. dicit quid de causa propria, & explanat opinionem. Inno.]

m ¶ pro ecclesia.] Innuit quod secus si pro cã propria, mandatũ. n. tunc finiretur morte re integra, re nõ integra, nõ. ff. eo. si defunctus. inst. man §. item si adhuc ff mand. l. inter causas C. man l. mandatũ, & ibi no. & in pręd. §. item ti. Quando dicatur res integra, dic qđ in iudicijs, ante litem contestatam, in negotijs, antequam

Mandatum an finiatur per mortem mandantis.

tequam fecerit præparamenta. Hoc autem ꝙ pro Ecclesia constitutus erat mouebat Inno. qui dicebat, ꝙ cũ Ecclesia non moriatur. 12.q.2.c.liberti.de rescri.si gratiose.lib.6. & procurator pro ea sit datus ab eo, qui poterit, s. prælato et sine cõsensu capituli, de rescrip. edoceri. nihil est, ꝙ prohibeat illum agere causam sibi cõmissam, etiam si res sit integra, per præd. decret. dilecti, & per decre. petitio, sup. cod. tit. & per l. annua. ff. de annu. legat. de ꝓcuratore cõstituto ad negotia, quamuis generaliter fatebat. ꝙ post mortẽ constituentis non debebat incipere noua negotia, ff. de neg. gest. nam & Seruius, §. si viuo. sed Host. aliter, vt statim dicã.

Ecclesia non moritur.

constituentis reuocari [a] censemus: Etiam quo ad negotia [b] iam incępta, & causas, in quibus per ipsum lis fuerit ante mortem huiusmodi contestata. [c]

TITVLVS XI.

De restitutione in integrum.

[Gl. seq. primo ponit opi. Host. & ipsius motiua, quã ostendit partim reprobatam, secundo opi. Archid.

a ¶ Reuocari censemus.] dicebat Hostiensis, ꝙ procuratorꝭ iudiciorum non agit prælato mortuo 1 donec sit Ecclesiæ de prælato prouisum: Rõ ẜm eum est, quia tũc cum vacat sedes, nihil debet innouari. ne se. vac. c. 1. & vlt. quod loquitur de lit. cõtest. cum tractet de receptione testium, & mirabatur Host. quõ dubitatur de hoc: nec valet secundum eum si dicas, ꝙ in prædictis c. loquitur de prælato conuento, non de agente: nam si nõ permittitur tunc defendere, qđ fauorabilius est, multo minus agere, alleg. ff. eo. seruum quoque, §. publice, & l. Põponius, in fi. & C. eo. alienam. & si Host. per hæc verba intellexit, ꝙ prędictus procurator substituto prælato ex primo procuratorio litẽ consequi possit: hoc reprobaretur per hanc litteram, quæ dicit reuocari censemus, nõ dicit impediri, vel suspendi. Arch. tractans hanc materiam satis exquisite in prædi. decret. si duo. dicit procuratorem constitutum a pręlato, & capitulo in causa cõis, vel principaliter capituli, durare post mortem prælati; in causa vero discreta prælati secus: & sic opiniones prędictas voluit concordare. Et an hanc opinionem hæc decret. reuocare intendat, non video ꝙ exprimi fuisset expediens, pro ea tamen facit, quod scripsi post Inn. de consue. cum dilectus super 1. gl. & quod not. de rest. in integ. c. 1. vbi dicit. quod mortuo Abbate cõuentus per syndicum agere potest, & conueniri de iuribus, quæ pertinent ad conuentum, vel simul ad vtrosque, secus in his, quæ segregatim pertinẽt ad Abbatem, ne sede vac. c. vlt. Posset tamen dici hanc opinionem Archid. verã, quod durat procuratorium primis duobus casibus, non tamen procedat procurator uacante Ecclesia, in causis, quæ illã vacante tractari non possunt instituto tamen prælato procedet ex veteri procuratorio. In tertio vero casu locum habet hæc decre.

1 Procurator, si est constitutus a collegio in causis in quib. põt, oĩb. de collegio mortuis, & alijs subrogatis, durat eius officiũ, vt determinat Dy. in compromisso facto ad collegiũ, vbi sunt decẽ ex qb. 5. vel 7. postea mortui sunt: tenet .n. ꝙ nõ extinguatur cõpromissũ, qa vnum & idẽ collegiũ remanet, & censetur et ã alijs subrogatis, vt l. proponebat. ff. de iud. & ita no. Bar. in l. qd in rerũ, §. & si nauẽ, ff. de lega. 1. Petrus.

b ¶ Negotia.] credo, quod intendit per hoc designare procuratorem negotiorum, & per verba sequentia procuratorem iudiciorum.

[Gl. seq. dat simile, & notat ad duas quæstiones.]

c ¶ Contestata.] quantumcunque ergo sit dominus instantiæ, mors reuocat, sicut & viuens ex certis causis reuocare posset inuitum, de quib. sup. eo. cap. 2. lib. 6. Et facit hæc decre ad id; quod no. post Host. de offic. vica. c. pen. quod mortuo eo, cui dedi vicariũ, expirat illius officium: 2 & ita seruamus, allegat de offic. vica. Romana, lib. 6. per quam probatur, quod si non esset mortuus, sed excommunicatus, suspenditur, sed non reuocatur officium vices gerentis, & sic diceremus in procuratore ṗlati agẽtis. Facit ẽ ad qõnẽ no. in Spec. de arbi. §. finitur, vers. quid si ṗlatus; s. qđ mortuo ṗlato, qui ꝓpromisit de reb. Ecclesię, finiatur cõpromissum: ibi videas.

2 Per istã gl. Panor. in c. ad extirpandæ, §. quia vero tradidit regulam, ꝙ vicarius Dño suo mortuo, iurisdõne vel officio suo suspenso, non administrat. Fon.

DE RESTITVTIONE IN integrum.

[Visum est supra de procuratoribus: verum quia Ecclesia aliquando litigat per procuratorem, & per negligentiam procuratoris sui aliquando læditur, & tunc debet restitui: ideo occasione a procuratoribus sumpta, ponit titulum generalem, de in integ. rest.

¶ Clemens V. in Concilio Vienens.

¶ Ecclesia probans se læsam per lapsum temporis, ad illud tempus tantũ restituitur, & infra quadriẽnium a tempore læsionis.



C. VNI.

B ECCLESIA. [d] †



B ecclesia.] Ponit primum dictum: Secundo illud terminat, & declarat: ibi: [Sed nõ fiet.] CASVS. Ecclesia aliqua litigat per procuratorem contra Titium, & procurator Ecclesiæ petijt terminum ad producendum testes, acta, litteras, & quæcumque alia munimenta sub pœna exclusionis; procurator iste fuit negligens ad producendum suos testes, & munimenta, quęritur vtrum aduersus iustum lapsum temporis Ecclesia habeat reuelamentum: hoc est, vtrũ hoc lapsu non obstante possit producere suos testes, &c. Dicit, ꝙ sic. Sed quæritur ad quantum tp̃s Ecclesia restituitur, puta quia forte Ecclesia habuit tres menses, & fuit impedita per duos menses, vtrum restituetur ad tres menses? Dicit, quod non, sed solũ restituetur ad tempus, in quo fuit læsa. Sed quæritur intra quod tempus possit repetere istam restitutionem? Dicit ꝙ infra quadriennium. Not. ꝙ causa restitutionis in integrum debet inchoari, & finiri intra quadriennium a tempore læsionis: & sic officium nobile, quod imploratur ad impetrãdum restitutionem in integrum, nõ ꝑpetuatur per litis cõtestationem, secus est de actione, l. fi. C. de ꝓscrip. 30. vel 40. annorum. & C. quando libe. prin. dat. l. 1. & 2. No. ꝙ Ecclesia petit restitutionem intra quadriẽniũ, licet tp̃s sit minus quadriẽnio. Et sic cõfundit opinio aliquorum legistarum dicentium, ꝙ solum quis debet restitui intra illud tempus, ad quod fuit læsus, vt si aliquis in præsentia mea incœperit vsucapere rem meã per biennium, & in primo anno fui absens causa reipublicæ, durante illo anno vsucapit, volo restitui: Dicunt isti, ꝙ nõ possum restitui, nisi infra annũ. Not. ꝙ offĩm rescindens est officium nobile, quod imploratur, vt iudex tollat impedimentum, quod obstat, puta tollat vsucapionem, vel præscriptionem, quo impedimento sublato, restituor ad actionem, quam prius habebam; & ista actio dicitur actio rescissoria, & ipsam debeo intentare post restitutionem infra tempus, quo fui læsus. Not. secundum gl. ꝙ ista restitutio intelligitur de lapsu temporis iudicialis. Hoc idẽ tenet gl. in c. auditis. in antiq. tamen maior pars doctorum tenet contrarium, ꝙ dicũt ꝙ istud eloquitur indistincte, siue Ecclesia sit, læsa in iudicio, siue extra Not. ꝙ ad hoc, vt audiatur Ecclesia petens se restitui, sufficit ꝙ affirmet se lęsam, vt hic in verbo, affirmat; & gl. in hoc verbo. No. ꝙ Ecclesia læsa restituitur in integrum, & est hæc restitutio in pristinum statum restauratio, C. de reputa. quæ fiunt in iudi. l. 1. ff. de mino. l. quod si. §. restitutio Zab.

† De intellectu huius Clem. Matt. de Afflict. decis. 175.

[Prima glossa summat, & dicit quid determinat.]

d ¶ Ab Ecclesia.] Casus: Ecclesia probans se læsam per lapsum temporis, ad illud tempus tm̃ restituitur, & ĩ. quadriennium a tpe lęsionis determinat. no. ff. ex quib. cau. ma. sed & si per prætorem. §. quotiens; & l. nec nõ. §. si quis sæpius, C. de temp. in integ. resti. l. fi. de restit. min. l. quod tempore. & quod no. Gul. in Spec. 2. parte, eo. tit. §. intra quod. in prin. & §. 2. ver. sed cum dixerim.

Eccle-

Prælatus sine mandato pōt nomine ecclesiæ restitutionem petere.

* ¶ Ecclesia.] cuius nomine hanc restitutionem petet prælatus, etiam sine speciali mandato, secundum Inn. qui hoc not. sup. eo. suscitata, & Guli. in Spe. eo. tit. §. 2. verū. prælatus aūt. Si vero per lapsum tempores non læderetur Ecclesia, sed solum psonæ ipsius ecclesiæ, vt qa lapsum est tempus, quo prælatus debuit prouidere, vel canonici debuerunt eligere, tunc non cōpetit restitutio, vt scripsi sup. eo. c. fi. in 6. opp. & not. in prædi. §. 2. vers. vt autem.

aduersus [a] lapsum temporis, [b] in quo [c] se læsam, [d] affirmat, [e] in integrum restitutio peti [f] potest: & causa restitutionis huiusmodi finiri [g] debet intra quadriennium [h] continuum [i] a tempore [k] læsionis, etiam si minus [l] quadrie-

1 De dictione, aduersus, vī le Cal. in c. ii p spoliane, dcor. cog. Ruy. cōs. 76. lib. 2. & cōs. 3. lib. 3.

a ¶ Aduersus. 1.] vsitatum est hoc verbum in iure, & maxime in hac materia, patet C. si aduer. rem iu. & in rub. seq. sup. eod. c. 2. lib. 6. & ponitur pro contra.

c ¶ Lapsum temporis.] pone exemplum sup. c. 2. & c. auditis, & c. coram, quia intra tempus statutum probationes non produxit, uel non obtulit intra tps statutum pretiū emptori, cum posset, eo. tit. constitutus, vel pone in decennio appellationis interponendæ, eo. tit. cap. fi. Quid de biennio prosequendæ appellationis, an ecclesia intra illud tempus non prosequens iuste impedita indigeat restitutione, vel ipso iure seruetur illæsa? not. per Innoc. & Host. de appel. ex ratione. De præscriptione vero 40. annorum contra ecclesiam nil immutatur per hanc constitutionem, sed dic, vt no. sup. auditis loquitur enim hic de illo tpis lapsu, contra quod restitutio competit, sed contra illud non competit, vt ibi.

c ¶ In quo.] s. lapsu temporis.

d ¶ Læsam.] enormiter quod dic, vt not. sup. eo. c. 1. & patet, de reb. eccle. non alie. c. penul. Nunquid autem ex eo, quod non posuit declinatorias intra terminum ad id datum sit læsa, & restitutio competat? satis scripsi post Inn. & Host. sup. eo. coram.

e ¶ Affirmat.] in fi. dicit, probabit, & ibi dicam.

f ¶ Peti potest.] de hoc non dubitabatur, nam maior læsus ex tēpore, quo abfuit causa reipu. vel alia iusta causa restituitur, ff. ex quib. cau. ma. l. 1. cum sim.

Officium iudicis non sp perpetuat p litis contestationem.

g ¶ Finiri.] hoc est, quod dicimus non perpetuari hoc casu iudicis officium per contestationē ad hoc supra de offic. iud. c. 2. si tamen non staret per ecclesiam, sed per iudicem, vel aduersarium, non imputatur ecclesiæ, C. de temp. in integ. rest. l. petendæ, in fi. vnde si per appellationem aduersarij fuerit protelata, nō imputatur ecclesiæ, sicut nec minori, ff. de min. intra vtile, & facit de re. iu. imputari, lib. 6. & facit eo. tit. c. lib. 6. & vide qđ scripsi, sup. eo. tum ex litteris super gl. 2. sed quid si post finitum quadriennium detur restitutio? gl. in l. fi. C. de temp. in integ. rest. dicit ꝙ tener, quia contra ius litigatoris, quod puto eum intellexisse, si non appelletur, C. quando prouo. non est neces. l. 2. sup. de re iud. cum inter vos quidam contra 2 dicentes, ꝙ quia huiusmodi constitutiones contra ius commune conceduntur, sunt restringendæ, ff. de actio. & oblig. in honorarijs, §. sed cum rescissa, de reg. iur. quæ a iure, lib. 6. Item qua ratione non tenet ipso iure sententia lata post tempus accusationis, ff. de excu. tut. scire oportet. §. consequens. eadem ratione nec hic. & facit quod not. C. de iud. properandum, post prin. & hoc placuit Dyno, pro quo facit l. de app. si appellationem.

Restō post quadrienniū data, an teneat.

2 Et bene Panor. nesciens gl. istā alibi: per quā dicit sententiam ꝯ ius litigatoris priuilegiati aduersus ius cōe esse nullam ipso iure sic limitatur c. inter vos de re iud. Fon.

h ¶ Qdadriennium.] olim dabatur annus vtilis, qui vario modo computabatur ex diuersitate locorum, quæ hodie sublata est, & loco illius datur quadriennium, C. de temp. in integ. resti. l. fi.

[Gl. seq. instruit de tempore continuo, & vtili.]

i ¶ Continuum.] habemus in iure tempus continuum & vtile: continuum est, quod continue currit, diebus feriatis, & nō feriatis: in præsentia, & in absentia, siue sit copia iudicis siue non, C. de præscr. long. temp. l. fi. Tempus vero vtile non currit diebus feriatis, diebus absentiæ, & diebus quibus non est agendi copia. Et istud est multiplex, quia quoddam est continue vtile, quoddam vtile quo ad sui principium tm̄, quo ad progressum nō qñque continuum vno respectu, vt veniant dies feriati, & non alio, quia non currit iuste impedito, de hoc scripsi de conces. præb. c. 2. & c. quia diuersitatem in fin. & forte hoc intendit hæc littera, ꝙ continuū sit in principio per litterā quæ sequitur.

Restitutio qñ peti dēt ab ecclesia, minore, & maiore lęsis.

[Glo. seq. ponit differentiā: secundo notat pro opi. Innoc.]

K ¶ A tempore læsionis.] in hoc differt ecclesia a minore, & a maiore, quia minori currit in prin. 26. anni ætatis suæ, scilicet cum factus est maior, C. de temp. in integ. resti. l. fi. maiori lęso tempore absentiæ currit post reuersionem, ff. ex quib. cau. maio. ab hostibus, §. fi. in ecclesia non sic, vt pater hic, & s. eo. c. 1. & 2. lib. 6. Et no. quod hęc littera faccit pro eo, ꝙ not. Inno. sup. eo. coram. vbi dicit, ꝙ si ecclesia non probauit in perēptorio, a fine termini incipi currere quadriennium petendæ restitutionis, & non ad die sententiæ, quod patet, quia finito termino completa fuit læsio ex qua daretur restitutio, etiam si nulla sequeretur sententia, sup. eo. tit. c. 2. & 3. vnde dicit, quod caute facit læsus in omissione probationū, & in sententia, si petit restitui contra sententiam, & ad probationes omissas. Alij secundum eum, quod quadriennium computatur a tempore sententiæ, & satis est contra sententiam restitutionem petere, ad hoc, ff. de mino. l. 1. §. sed prius dictum plus placet Innoc.

[Glo. seq. ponit tres opin. & tertiam hic approbatam coadiuuat, & contrarijs respondet.]

3 Hanc glossam late suo more declarat hic Ioan. Imo. eum videto.

l ¶ Si minus.] Hic erāt 3 opiniones legistarum, de quibus in 1 glo. Dicebant enim, aut est læsio in contractu, uel sententia, aut in tempore. Primo casu fatentur indistincte verum, ꝙ datur integrum quadriennium, sup. eo. c. 1. li. 6. sup. eo. cōstitutus, C. de temp. in integ. resti. l. fi. secundo casu subdistinguunt, aut læsio est tanti temporis, quantum est quadriennium, & tunc intra quadriennium, in integ. datur restitutio, aut læsio est minoris temporis, & tunc dicunt, ꝙ non datur integrū quadriennium, sed solum tantum tempus ad restitutionem petendam, quantū fuit tempus læsionis, & hoc placuit Bul. & Azo. & Accur. quos sequitur Dy. in §. rursus inst. de act. Iaco. Bald. contra quem sequi vr̄ Odofredus distinguens tempus intra quod, & tempus ad quod fit restitutio, dicens quod dummodo non reperiatur negligens intra tantum tempus, quantum erat tempus læsionis, habebit integrum quadriēnium, alias si intra illud tempus reperiatur negligens, nō restituitur postea ēt intra quadrienniū, quia tempus negligentiæ computatur cum tempore læsionis, vel absentiæ, & sic intelligit, ff. quæ in frau. cred. ait prætor, §. si conditionalis, q̄ primi allegant pro se. Alij in hoc vltimo dicto discordant, dicentes, ꝙ tempus intra quod, semper est vniforme, & semper habet quatuor annos, vt hic, & in concord. tempus vero ad quod, non datur amplius quam fuerit tempus læsionis, & sic loquitur, ff. ex quib. cau. maio. sed & si per pretorem, §. si feriæ, & l. necnon. §. si quis sæpius, ff. de mino. l. fi. nam in lucro foret is, qui restituitur si amplius haberet de tempore quam fuerit tps lęsionis: quod esse nō debet, ff. ex quib. cau. ma. l. 1. in princip. & l. videlicet, & hoc placuit Petro de Bel. & hoc approbatur, & merito: esset enim mirabilis rigor dicere, ꝙ læsus in die debeat obtinuisse restitutionem intra diem, quod vult prima opinio, vel saltem necessario separasse, quod vult secunda. Item concludit prima opinio quadiennium non dari contra usucapionem, quæ finitur triennio insti. de vsucap. in prin. cum tamen loco anni vtilis, qui dabatur olim, C. de testi. mil. si quid, & l. seq. det hodie quadriēniū, C. de tem. in integ. resti. l. fi. quod præscriptioni, & vsucapioni est cōmune. Restat ergo rīdere ad contraria, quæ inducit gl. in §. quotiens,

ciens.primo ipse §.quotiens:& ead.l.§.si feriæ,determinant solū tēpus ad ꝙ puta, vt læsus in die restituatur ad diem. & sic concordant, sed non determinant tēpus intra quod. Eodem modo responderi potest ad l.necnon.§.si quis sæpius,eo.ti.vt,l.loquatur de tēpore ad quod. vel si vis intelligere de tpe intra qd loquitur de anno vtili: cuius loco datur hodie quadriēniū: sicut si hodie diceremus læsū in quadriēnio restitui intra quadrienniū. Lex vlt.ff.de mino. facit pro: qa ibi tempus intra qd præcedit tēpus ad qd,& dantur ibi hæc duo tēpora diuersis.Ibi.n.ex tēpore in integrū restōnis concessæ minori, qui nouauerat, restituitur creditori tempus,quod sibi supererat de tēporali actione nouationis tempore. Per eundem modū responderi potest ad l.si debitrix.§.si.ff.ad Velle.si diceretur, quod ibi restitutio fiat per iudicis officium. Vel dic verius, vt ibi no.s.quod sine tēporis interuallo ipso iure per l.restituitur prima actio, & p eundē modum responde ad §.si cōditionalis,superius alleg. ad l.cum post.ff qñ act.de pec.rñde,ut ibi no. nec ibi de restōne loquit. Ad rationē quam dicebāt primi,ꝙ alias erit deterior cōditio illius qui vsucepit tpe minoris ætatis, vel absentiæ causa reipublicæ, q̃ si non vsucep isset: cōpleta.n.ætate,vel cessante causa vsucepisset,per trienniū,& tu das quadriēniū. Rñdeo,qd non est deterior,quia cessante vsucapione ille posset vendicare,quod modo non potest: imo secundū quosdam est prius necessarium iudiciū rescindendę,ꝙ est dicere,ꝙ prius rescidatur impedimentū vsucapionis, & postea rescissoriū dat,i. pristina actio, q̃ datur vsucapione rescissa:tamē seruatur quod simul vtrumq; intentatur, ꝙ fieri pōt, vt no.Gul.in Spec.4.p.eo. tit. ner.sed nunqd in eodē. Nec est melior condō eius,cōtra quē vsucapitur in absentia,q̃ in presentia,quia vē dicando intra triēnium perpetuaret sibi actionē per contestationē,sed officium non perpetuatur per cōtestationē,vt s̃.dixi æque igitur datur tempus longius.

Iudicium rescindēs,& rescissoriū simul intētari possunt.

drienio a tempus læsionis existat. Sed non fieret restitutio nisi ad tantū tempus,quantum se læsa fore probabit. b

FINIS LIBRI PRIMI.

[Glo.sequens obijcit,& remittit.]

a ¶ Quadriēnio.] Sed contra,temporalis præscriptio non currit minori,sed ipso iure seruatur illæsus.i.C.in quibus cau.l.fin.ergo nec ecclesiæ. Solue vt dixi sup. eo constitutus super gl.consuetudo,& c.fi.in 6.oppo.

b ¶ Probabit.] Licet ergo ex affirmatione minoris, vel ecclesię examinentur causę restōnis in integrū, vt sup. nō tñ cōceditur restitutio nisi læsione probata, vt hic,de quo vide in Spe,eo.tit.§.2.ver.illud quoq;

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS.

Cōtinuatio.

¶ Visum est de præparatorijs iudiciorū, & iudicibus nunc videndum est de iudicijs, quæ per magistratus exercentur, & reddunt, quare ponitur Rubrica, de iudicijs.



VDVM.] ¶ Primo, ponit cōstitutionē Bonifacij: secundo illā restringit, ibi: Quia vero] Tertio, protestatur, ibi [porro.]

¶ Præsupponendum est, quod hr in constitutione Bonifacij Octaui, quę incipiebat. rem nō nouam videlicet, ꝙ citādus citabatur in audientia contradictoriarū, vel in aula palatij Papę, & postea affigebatur schedula in valuis.i.in portis ecclesiæ principalis, vbi erat Papa, & hoc fiebat si per ipsum steterat, quo minus posset citari, vel si ad eū nō patebat tutus accessus: Et cōdita seu facta fuit hæc Clemētina pp opiniones, qa aliqui exponebāt pₛertim,i.maximè, alij exponebāt pₛertim,i.tm̄. Secūdo, presupponēdū est, ꝙ auditor, seu audiētiator audientiarū dat litteras simplices iustitiæ, & nō tenet suū auditorium cum alijs in palatio Papæ, sed exercet in tertio ponte eundo versus S.Michaelem.

CASVS. Inter Titiū, & me pendebat lis coram Papa, & erat articulus, qui non poterat expediri nisi citato Titio, quia erat sñia ferēda, vel testes producēdi, q̃ritur qualiter sit citandus? Dicit, ꝙ secundū constōnem Bonifacij sufficit, ꝙ citetur in ordinario contradictoriarū, vel in palatio Papæ, dum tamen non citetur in diebus solēnib. sed citetur extra dies solēnes, & post affigatur citatio in valuis ecclesiæ principalis, vbi est Papa cum collegio: Tamē illa erat nimis rigorosa pluribus, ideo hic mitigat: quia illa constitutio Bonifacij solū habet locū contra eos, qui īpediunt quo minus possint citari, vel qñ ad eos tutus non patet access', & tūc valet modo prædicto, videlicet, ꝙ citet, vt tactū est: tñ si Papa decerneret ex certa scientia eū citādum ex cōstitutione Bonifacii, quāuis per eū nō stat quo minus citetur, vel si ad eū bene sit tutus accessus, & dicat, qd ipse uult, vt executio talis citationis valeat, tūc valebit, perinde ac si esset facta in psonā. No. ꝙ q̃s est citādus personaliter si possit apprehēdi, alias citādus est de intimatione, sup. de ele. in c. causam. videlicet, ꝙ citatio est affigenda in valuis ecclesię, uel alterius loci, ita ꝙ verisimile sit, ꝙ executio citationis deueniat ad eius notitiā. No. casū in quo citat. quis vltra duas dietas, vt hic i gl. i ver. vñcūq; & idē Lau. & Zē. No. ꝙ cessante cā legis, cessat lex, pbat hoc in eo, ꝙ excusat constitutionem Bonifacij pp malitiā temporis. Zab.

[Prima

LIBER II.

TITVLVS I.

De iudicijs.

¶ Clemens Quintus in Concil. Viennensi.

¶ Constitutio Bonifacij, quæ hēt, ꝙ citationes etiā extra dies solēnes publice factæ de mādato Papæ, in audientia literarum Apostolicarū, vel Papali Palatio affixæ ianuis maioris Ecclesiæ loci, in quo Papa cū curia sua degit, arctent citatum ac si ad eum personaliter deuenissent, restringitur ad eos, qui impediunt, ne ad eos possit citatio peruenire, uel quorum domiciliū tute nō potest adiri, Io. And.

CAP. I.



V-

dum[a] † Bonifacius Papa Octauus prædeceſſor noſter cōſtituit,[b] vt citationes[c] auctoritate Apoſtolica de perſonis quibuſcū que,[d] ac ēt vndecunque[e] ad inſtar edictorū in albo[f] prętoris propoſitorū, etiam extra dies ſolēnes,[g] in quibus Romani Pontifices proceſſus cōſueuerūt facere generales,[h] ipſo Papa[i] ſpecialiter,[k] & ex certa ſcientia[l] id mādāte[m] factę, in Apoſtolicarum audientia publica litterarū:[n] vel in Papali palatio[o] publice poſtmodū maioris[p] Eccleſiæ loci, in quo Romanus Pontifex cum ſua curia reſidebit, ianuis affligendæ, ſic valeant atque arctent citatos poſt lapſum terminum, † quem (conſiderata diſtantia locorum[q]) citationibus ipſis apponi conuenit competentem, ac ſi ad eos perſonaliter[r] deueniſſent:

¶Quia vero ſtatutum ipſum rationabiliter[s] editum propter malitiam temporis tunc inſtantis nonnullis nimis rigoroſum videtur: Nos rigorem ipſum manſuetudine

† al. termini.

[Prima glo. ſummat, & diuidit, & ponit tempus conſtitutionis.

a ¶ Dudum.] Caſus. Conſtitutio Bonifacij quæ habet, quod citationes etiam extra dies ſolemnes publice factæ de mandato Papæ in audientia literarū Apoſtolicarū, vel Papali palatio, affixæ ianuis maioris Eccleſiæ loci, in quo Papa cum curia ſua degit, arctent citatū ac ſi ad eum perſonaliter deueniſſent, reſtringit ad eos, q̃ impediūt, ne ad eos poſſit citatio ꝑuenire, vel quorum domiciliū tute non poteſt adiri. Et primo ponit cōſtitutionē Bonifacij: ſecūdo illā reſtringit: tertio ꝓteſtat, ibi.] Porro. Et cōſtitutio iſta pręceſſit conciliū, vt in procemio dixi, & patet inf. c. proxi.

† Modus citandi per edictū in forma huius Clem. locū habet in ſolo Papa, vt no. hic Zab. eum videto.

[Gl. ſecunda tempus exprimit.]

b Conſtituit.] in ſua extrauag. quæ emanauit poſt Sextum, quæ incipit, rem nō nouam.

[Glo. ſeq. ſoluit obiectionem intitulationis.]

c ¶ Citationes.] Licet (quia de citatione hic tractat) competenter poni potuiſſet ſub tit. de dilationib. maxime cum prima 1 citatio videatur ante iudicialis, iuxta not. per Inn. & Hoſt. de proba. q̃m. vt ibi ſcripſi ſuper ver. citationes. q̃a tñ per primam firmatur iudicium, & perpetuatur, & præuenitur iuriſdictio. de foro comp. propoſuiſti, de off. dele. gratum, cum concor. & ideo in iſto tit. congrue ponitur, vt ſciatur ſuper tali citatione poſſe firmari iudicium, facit inſtit. de pęna teme. liti. §. fi. & quod no. ff. de in ius vo. ſuper rub. & huic ſi. eo. tit. c. 1. & 2. lib. 6.

1 Vide Mar. Soci. trac. de cita. ar. 31.

d ¶ Quibuſcunque.] exprimit ipſa conſtitutio cuiuſcunque ſint ſtatutus, dignitatis, vel pręeminentiæ eccleſiaſticæ, vel mundanæ, etiam ſi imperiali 2 vel regali præfulgeant dignitate, tollit etiam omnes contrarias indulgentias, vt ibi patet.

2 Not. hic ꝑ verba generalia, comprehendi ēt illuſtres. Fō.

e ¶ Vndecunque.] etiā vltra duas dietas, & extra prouinciam, eſt enim Papa Vicarius illius, cuius eſt terra, & plenitudo orbis terrarum, & c. de decim. tua. 2. 9. q. 3. cuncta per mundum Io. And.

f ¶ Albo.] erat locus 3 dealbatus vbi ſcribebantur edicta, de quo in Auth. de liti. §. omnē, col. 8. ff. de iuriſd. om. iudi. ſi quis id. ff. de albo ſcri. l. 1. & 2. de hoc vide in Spec. de do. & contu. §. reſtat in prin. & de cit. §. ſequitur. ver. & no. ſecun Vber. vbi etiam no. qui iudices citare poterant per hæc edicta, & qui non.

3 Quid ſit album prætorum, vide per recentiores lexicographos.

[Gloſſa ſequens exprimit tres dies, & ſequēs quinque crimina, in quibus & contra quæ fieri ſolent proceſſus.]

g ¶ Solemnes.] Solent 4 eſſe dies Iouis ſeptimanæ Sanctæ, dies Aſcenſionis, & feſtum dedicationis Baſilicarum, Petri, & Pauli, quod fertur eſſe de menſe Nouemb in Oct. Beati Martini.

4 Vide Ioā. And. & alios in c. vt commiſſi. de hæ. lib. 6.

h ¶ Generales.) cōtra hæreticos credentes, &c. vt ſcripſi de hæret. excōicamus, §. ſane. ſuper 1. gl. portantes Sarracenis merces prohibitas, vt ſcripſi de Iud. quod olim. ſuper gl. 2 & piratas, de hoc de rap. excōmunicatione. exigentes, vel imponentes noua pedagia, de cenſi. innouamus, falſarios litterarum papalium. de crim. fal. ad falſariorum, & his ſimiles. 5

5 Tales

i ¶ Papa] in inferioribus etiam locum non habet ſalno eo, quod dicitur. inf. ti. 1. quamuis.

K ¶ Specialiter.] non ſufficeret ergo generale mandatum de citando talem, niſi Papa ſpecialiter exprimat citationem fieri per hanc formam.

[Glo. ſeq. probat ꝑ ſcietiā excludi ignorātiam & errorem, & dicit quare.]

l ¶ Ex certa ſciētia.] idem verbum, de of. delega. paſtoralis. §. præterea, & vide ꝙ ibi no. ignorātia opponit ſcientiæ, de or di ab epiſ. c. 1. de ſē. excō. ꝓ illorū, ſicut error opponit cōſēſui. ff. de iuriſ om. iudi. ſi ꝑ errorē. & cā. non dicit, ꝙ propriū erroris eſt approbare falsū pro vero. 18 diſt quāuis, & alibi ꝙ errare eſt aliud ꝓ alio putare, 22. q. 2. i quib. cadit tñ error in ignorantia, vt pręd. c. quamuis. quare litera iſta vr̄ excludere mandatū, ꝙ Papa faceret ꝑ ignorātiā, vel errorē, ac ſi intendat, quod requiritur certa ſcientia, per quam intendat tollere ius commune, quod debeat citatio fieri perſonaliter, vel ad domum, vt lit. non conteſt. quoniam, §. porro, de eo, qui mit. in poſſ. c. fin. cū ſuis cōcor. inf. t. t. 1. c. 1. & requirendi ſunt amici, ff. ex q̃b. cau. maio. item ait, §. vlt. & l. ſeq. ſuper quo vide quod not. de do. & cont. cauſam.

ſunt omnes caſus, q̃ continentur in ꝓceſſu bullæ, quæ ſingulis annis Romę in die cęnæ Domini legi ſolē. niter ſolet.

Error opponitur cōſenſui, & falsū pro vero approbat.

m ¶ Mandante.] conſtitutio. rem nouam, dicit iubente, per quod videntur hæc paria, & facit ad no. 14. q. 1. c. fi. 18. q. 2. dudum.

[Gl. ſeq. ponit duas, vel quatuor æquiparationes.]

n ¶ Litterarum] de ſimplici iuſtitia, de cri. fal. c. pen, & ibi manere ſolet contradictarum auditor. Alij auditores in palatio, de quo ſequitur, & propter hoc de cre. ne Romani. §. ſane. ſup. eo. lib. de elect. dicit cauſarum, & litterarum audientia.

o ¶ Palatio.] conſtitutio illa dicit, aula: cui verbo cōcordat inf. de bapt. præſenti.

p ¶ Maioris.] non dicit cathedralis, ſicut ſup. ead cōpi de ele. cauſā. §. j, & inf. tit. 1. q̃uis rō, quia curia poſſet eſſe in caſtro, villa, vel oppido 6 vbi nō eſſet eccleſia cathedralis, & cōcor. inf de ſen. exc. ex frequētib. vbi æquiparat cathedralem, & matricē eccleſiā loci.

6 Not. ex g vbi eſt Pap ibi eſt Ron curia. fac c. 2. iūcta g in verbo ſ de, de pri l. b. 6. Font

q ¶ Locorum.] conditionibus perſonarum, & negotij, de appe. cum ſit Romana.

r ¶ Perſonaliter.] ergo ſicut perſonalis citatio conſtituit quē verū cōtumacē, non tñ manifeſtum, de ſent. excom. venerabilib. §. ſecus. lib. 6 ſic & iſta. Circa iſta lium appellationem, vide ꝙ dicā inf. de dolo, & cōtu. ſi ante. Et hoc intendit, ꝙ ille proceſſus, qui fieri poſſit contra perſonaliter citatū, fieri poterit cōtra iſtū, & ecōuerſo, ſ. in eo, qui fieri non poſſet contra illum nec contra iſtum, ſuper quo, vide ꝙ ſcripſi de eo qui mit. in poſ. c. fi. & in quæſtione, q̃ diſputauit de receptione teſtium facta contra citatum ad domū, in mercu. ſub tit. de teſtib. Item id quod ad excuſationē contumaciæ poſſet docere perſonaliter citatus, poterit & iſte. 7 & quod ille non poſſet, nec iſte. facit de appel ſæpe ver. quicquid autem.

7 No. Imol ꝙ præſum ptio de no tia citati nis nō eſt i ris & de iu re. F.

ſ ¶ Rationabiliter.] concor. ſup. de reſcrip. ſtatutum, de conceſſ. præb. c. 2. lib. 6.

a ¶ Tem.

temperantes, [a] idem statutum & præfatum modum citandi restringimus [b] ad illos tantum, & in illis locum volumus sibi vendicare, qui faciunt, impediunt, vel procurant per se, vel per alios [c] quoquo modo, ne ad eos possit citatio peruenire, [d] vel quorum [e] domicilia siue loca non possunt [f] tute [g] libereve adiri. ¶ Porro, ei quod circa citationes absentium tam diebus solemnibus, quam aliis, ecclesia † Romana diuersis ex causis interdum, facere cõsueuit, [h] per præsentem constitutionem seu moderationem in nullo volumus derogari.

a ¶ Temperantes.]45.dist.disciplina,& c.sunt namq;. [Glos.seq.alleg.duas concord. & dupliciter iustificat hanc restrictionem.]

b ¶ Restringimus.]simile.de electio statutum. de hær. statutum 2.lib.6.& j.c.proxi. Et cõstitutio Bonifacij dicebat, ꝙ in his pſertim casibus locũ habebat illa citationis forma, & accipiendo illud præsertim, pro tñ, habebamus mentem huius constitutionis, quæ fuit ęquissima: nam graue est dicere, ꝙ dicatur vere contumax ex tali citatione, quæ facile poterit nõ venire in eius notitiam, sicut dr de voce præconis: quæ quandoq; paucis innotescit: in Authē. de lit. §.omnem colli. C.quomodo, & quando iudi.authen. qui semel.

c ¶ Vel per alios.]simile. sup.ea. Compe. de renun.c.vnico, & de offi. deleg. statuimus, lib.6.

† In quodã manuscripto ita: Ecclesia Romana diuersis ex causis processus nõ cõteft. quoniam. interdũ, &c.

d ¶ Peruenire.]vt lit. nõ cõteft. quoniam. §.porro.& ibi de hoc.

e ¶ Vel quorũ.]alternatiua demõstrat, quã sufficit alterũ istorũ.

f ¶ Non possunt.)hoc æstimabit Papa spãliter, & ex certa scientia citationis modum committens, vt supra.

g ¶ Tute.)dicit constitutio Bonifacij, cum (vt scriptum est) æstimare debeamus, an eo ire liceat, vbi est citatio facienda.

h ¶ Consueuit.)de quo videre potes in Spec.de citatio. c.vlt.per totum. Io. And.

Dispendiosam. Primo ponit cõstitutionis causam. Secundo ibi, (Statuimus.)constitutionem. Tertio, ipsius extensionem:ibi, (Volentes.)

CASVS. Inter aliquos est cõtrouersia, & cõtẽtio de aliquo beneficio: quia aliquis clericus intendit ius in illo beneficio, vel forte est quæstio de aliqua dignitate, vel super aliqua electione, postulatione, vel prouisione, vel de aliquo matrimonio, vel super repetitione vsurarum, vel super illis causis in textu numeratis, quæritur vtrum iudex cognoscens de istis causis, debeat procedere ꝑm ordinem iudiciarium ad longum: puta quòd detur libellus in scriptis, quod lis contestetur, ꝙ fiant productiones testium, dilationes, & concludatur, ꝙ renuncietur, vel vtrum possit procedere summarie ordine iudiciario non seruato? Respondet Romanus Pontifex, ꝙ in his causis in textu positis iudex potest procedere summarie, & de plano si velit, vel etiam si potest, obseruare ordinem iudiciarium hoc dicit. Et dicit quòd de his uerbis, Summarie & de plano habemus in Cle. sæpe. de uerb.sign. quæ facta fuit ad exponendum ista uerba, summarie, de plano & dic (Dispendiosam,) id est, damnosam. Ordina sic: Nos Clemens cupientes restringere in casibus scriptis, scilicet in textu. dispendiosam prorogationem, id est, damnosam prolongationem litium, quam interdum, id est, aliquotiens experientia causarum, s.sic prolongatarum docet prouenire ex obseruatione subtili iudiciarij ordinis, &c.

Ordinatio literæ.

¶ Et sic colligo notabile, quod quandoque subtilitas reprobatur, ut in gl.

¶ Item not. dispendium esse, si prorogantur lites, C.de iud.l.properandum.de do.& contu.c.finem. Not. finaliter differẽtiam inter ista verba, simpliciter & de plano, sine strepitu iudicij, & figura, de hoc in gloss. in verbo, figura. Zabarel.

[Prima gl.summat, diuidit, & exponit principium.]

¶ Idem.

¶ In causis etiam pendentibus beneficialibus, decimarum, matrimonialibus, & vsurarum, & ipsas tangentibus procedi potest simpliciter & de plano, absq; iudiciorum strepitu & figura. Ioan. And.

C A P. I I.

Dispendiosam [i] † prorogationem litium (quam interdum [k] ex subtili [l] ordinis iudiciarii obseruatione causarum docet experientia [m] prouenire) restringere [n] in subscriptis [o] casibus cupientes: [p] Statuimus, vt in causis super electionibus, [q] postulationibus, vel prouisionibus, [r] aut [s] sup dispendiosa, quod esset absurdum.

i ¶ Dispendiosam.] Casus. In causis etiã pendentibus beneficialibus, decimarum, matrimonialibus, & vsurarum, & ipsas tãgentibus, procedi pt simpliciter, & de plano absq; iudiciorum strepitu, & figura. Et primo ponit cõstitutionis causam, secũdo ibi, [Statuimus,] ↄstitutionẽ: tertio ipsius extensionẽ, ibi: [Volẽtes.] Et hoc est ius † omnino nouum corrigẽs quædam iura, vt j. patebit, & dicitur. c.cum [Dispendiosam,] id nem. de dolo est, damnosam, de & contu.l.ꝑ constitu. ca.2.j.titu. peradum. C. proxi. cap.1.§.eisdẽ. de iud. Zaba & concor. huic prin. rel. de rescrip.ca.dispendia.lib.6.

† Nota dispẽdium esse, si lites prorogẽtur.c.cum fi-

K ¶ Interdum.] innuit, ꝙ non semper, alias esset dare, quod omnia iura, per quæ datur ordo iudiciorum, essent di-

s Vide glo.2. q.1.in sũma. Fon.

l ¶ Subtili.] subtilitas quandoque reprobatur, quandoque commendatur & a iure, de hoc sup.eo.titu.dilecti, in glo.1.& ibi scripsi.

2 Vt in c. Capellanus. de ferijs. Fon.

m ¶ Experientia.]cõcor.de elect.quam sit, in princip. libro 6.

(Glo.seq.obijcit, & soluit, & quæstioni de eius iuris causa speciali respondet.]

n ¶ Restringere.) non uidetur hoc uerbum conuenire pro eo, quod non restringit, sed subtilitatem laxat iudiciarij ordinis in his casibus. Sed dic, quod restringit dispendiosam prorogationem, de qua præmisit, & hæc est constitutionis causa generalis, sed causa causæ, id est quare plus in his, quam in alijs, potest dici de arbitrarijs, de quibus non cogimur reddere rationem, vt dixi de rescrip. si quando, ita etenim potuisset auctor adiũgere causas primitiarum, oblationum mortuariorum, testamentorum, legatorum, maxime ad pias causas, & ijs similes, in quibus vrget eadem ratio. Mouit autem forsan auctorem, quod protestatio causarum beneficialium, & matrimonialium est periculosa, vt lit. non contest. quoniam & idem periculum ponderauit in debentibus vsuras, vel decimas, & hæc faciunt ad infra dicenda.

Ratio de arbitrarijs non redditur.

o ¶ Subscriptis.)in alijs ergo secus, in quibus non esset id expresse statutum, vel a principe specialiter commissum, & uide quod not. de verborum signifi. sæpe in principio.

p ¶ Cupientes.)hic incipe constructum.

q ¶ Electionibus.)olim non tenebat processus in causis electionum partibus præsentibus lite non contestata. sup.de elect.dudum 2 quæ in hoc corrigitur. & cõcordat illi iuri de dolo, & contu.cum qui.[illegible] & de eo, qui mit. in pos.c.cum qui.)

r ¶ Prouisionibus.) factis, vel [illegible] sup.de elect.vt circa &c.qui contra certam [illegible]

s ¶ Aut.) repete in causis [illegible]

Cano-

gnitatibus, personatibus, officijs, canonicatibus,[a] vel pbendis, seu quibusuis beneficijs[b] ecclesiasticis,[c] aut super decimis[d] (ad quarum etiam præstationem[e] possunt, qui tenentur[f] ad eas, præmoniti[g] censura ecclesiastica coerceri[h]) nec non super matrimoniis,[i] vel vsuris,[k] & eas quoquomodo tan-

a ¶ Canonicatibus.]concor.de elect.c.1.lib.6.

[Gl.seq.quærit, arguit negatiue,ꝯrium soluit, secundo soluit tria dubia, primum de causa monachationis per tres rationes: secundum, de causa proprietatis Ecclesiæ per rationem, & quatuor similia: tertium de causa priuationis, in quo distinguit.

b ¶ Beneficijs.]nunquid in causis super hospitalibus, eleemosynarijs, vel leprosarijs habebit hoc locum? Vr ꝙ non j. de præben. per litteras. Tu dic ꝯ per verbum officij, quod præmisit. Ad hoc j. de relig.dom.quia contingit, vbi rectores vocantur, & tutoribus & curatoribus similantur. 1 Eadem ratione cum monachatus sit officium, puto idem in causa monachationis, & si dicatur monachus eligi, postulari, vel prouideri, hoc est planum per litteram superiorem, & facit, quod dixi post Innoc. & Host. de elect. officij. Aliqua tamen iura dicũt monachum fieri, creari, recipi, ordinari, de reg.c.1. & vlt.lib.6.de elect.indemnitatib.§.si vero 16.q.vlt.c.vlt. tamen negari non potest, quin canonicatus regulares in verbis superioribus includantur, quo iure monachatus excluderentur, non video. Item prorogatio dispendiosa non minus in regularibus, quam in sæcularibus est, causa ergo non deficit. 2 Tamen per litteram istam beneficij, dico ꝙ si de Ecclesia agatur, vt de proprietate non est locus constitutioni, cum illa quæstio beneficialis nõ sit, nec hic dicatur de causis Ecclesiarum. similis differentia quo ad missionem, vt lit.non contest.c.2.de do. & cõtu.c.2.de eo qui mit.in pos.c.1.& 2.& e.ti.eũ qui. lib.6.& quo ad permutationem de rer.permu. ad quæstiones, & c.cum olim, & c.cum vniuersorum, & quo ad præscriptionem, de iure patr. cura, de reg.iur.ca.2.lib. 6.& quo ad transactionẽ, ut not.de transa.sup.eo. Si vero agatur ad remotionem beneficij, & negatur fœdus coniugij spiritualis, vel titulus, puto decre.locum habere: secus si non negatur titulus, sed propter crimen petitur remoueri. facit quod dixi post Inn.& Host.vt lit. non contest. quoniam.§.porro.super 2.glo.

1 Idem Lanfran.hic.

2 Not. hic Imo.ꝙ ad monachatũ quis potest eligi. Sim.gl. c.indẽnitatib. §. si vero, de ele.lib.6.Fõ.

3 Hic notat Imol. exorbitantia extendi ex identitate rõnis. sim.gl. ĩ cle. auditor.de rescri.Fon.

c ¶ Ecclesiasticis.]in sæcularibus ergo nil est mutatum quamuis in ecclesiastico foro tractentur.

[Gloss.seq. primo soluit dubium de decima singulari; secundo quætit de Papali, & soluit per tres rationes: tertio quærit de iure percipiendi, & soluit tollens duo obstantia.]

Decimæ Papalis quęstio an debeat tractari de plano.

d ¶ Decimis.]intelligo communibus, & quod iure diuino debentur, quod probat sequens littera ergo si debebantur ex pacto, pollicitatione, vel vno, nõ erit locus huic constitutioni, & facit, quod not.sup.de deci.tua 2. in fi.1.gloss. Quid de decima Papali, de qua j. de deci. si beneficiorum, si inter illum cui Papa concessit, & clericum sit quæstio, erit ne locus huic constitutioni? puto ꝙ non fuerit hoc de mente, ne semper est illa decima, sed quandoque vicesima, vel alia quota, de vor.c.fi. Et ista constitutio iura corrigens, & exorbitans non est amplianda, vel habilitanda, de reg.iur.quæ a iure.lib.6. Sed quid si non est quæstio cum debitore decimæ, sed inter duas Ecclesias super iure percipiendi? tunc puto locum esse constitutioni per hanc litteram, & litteram quæ sequitur, & eas quoquomodo.&c. Nec obstat littera, quæ sequitur, quæ non est determinatio huius casus, vel restrictio, sed interpositio: quod probatur ex eo, quod dicit, ad quarum etiam, &c.]Non obstat quod dixi super ver.beneficijs: quin causa super proprietate decimarum sit decimalis.

e ¶ Præstationem.]integram, & sine deductione seminis, vel sumptuum quo ad prædiales.de deci. cum sint homines & c.non est.& c.tua 2. quo ad personales dic, vt eo.tit.pastoralis.

4 Vide B.Th. 2.2.q.87.art. 1.& seq.

f ¶ Tenentur.)Quilibet 4 autem laicus tenetur, qui se non ostendit immunem. s.de deci.a nobis. De clericis dic, vt eo.tit.nouũ. De religiosis dic sup.eo.tit.ex parte, & contra quoscunque ex his agatur, locum habet cõstitutio: & ꝯ religiosos asserentes saltem decimam integrã in præcepto non esse, emanauit constitutio j. de pœnis.cupientes.

[Glo.seq.alleg.tres cõcord. & ponit quorundam obseruantiam.]

g ¶ Præmoniti.]s.de decim. peruenit.j.de sent.excom. sacro. & c.cõstitutionẽ, lib.6. Multi seruant, & vr expediens Ecclesijs, ꝙ faciant monitionem generalem fulminantem excommunicationis sententiam in non soluentibus decimas fructuum prædiorum, quæ habẽt in parochia, & postea non soluentes, petit ecclesia denunciari. facit de iureiur.ad nostram 2. & coaptant eam præcedenti culpæ, moræ, vel offensæ, vt satisfiat decre. Romana.§.caueant.de sent. excom.lib.6.

h ¶ Coerceri.) appellatione remota, de deci.tua. 2. in fi. quod intellige, vt ibi scripsi, & contra pertinaces 5 inuocari potest brachium sæculare. de homici. postulasti.

5 Lanfran.dicit ꝙ alias nõ vocabitur sæculare brachium. Fon.

(Gl.seq. primo distinguit an de fœdere matrimonij agatur, an de adulterio: primum multipliciter exemplificans, & ostendens in quo corrigitur ius vetus. Secundo quærit de sponsalibus. Tertio quærit de causa matrimoniali, quæ succedit causa successionis.

i ¶ Matrimonijs.) si quæratur de fędere, nõ est dubium, siue agatur ad impediendũ, siue ad dirimendum, siue ad declarandũ, vt quia vẽdicatur coniunx negãs ꝯctum. Quod autem de dirimendo dixi, intelligo siue petatur dirimi matrimonium, quod a principio non tenuit, vt contractum inter infideles, inter quos erat impedimentum dirimens: siue quod a principio tenuit dirimi petatur propter creatoris contumeliam superuenientem in casibus de diuor. quanto, & cap. gaudemus. Hoc autem casu quando de fœdere quæritur per vetera iura, procedi non poterat lite non contestata, nisi parte contumace, ut lit.non contest.accedens 2 & c.quoniam. hodie secus, ut hic. Quid si agatur de crimine adulterij ad separationem thori? Videtur per decre.1.sup.ut lit.non cõtest. ꝙ cõstitutio locum nõ habeat: nam ut ibi patet, processus qui per iura vetera fieri poterat, parte ꝯtumace in causa matrimoniali fieri non potest eo casu. Quid si agatur de sponsalibus? certum est ꝙ ista sunt diuersa, ut patet in rubrica de sponsalibus, & matrimonijs: tñ per litteram sequentẽ videretur constitutio locum habere, 6 quasi sponsaliorum causa sit de tangentibus. Quid si sit quæstio successionis, & natalium, in qua incidit causa matrimonialis in principali? Non habebit locum constitutio, si tamen incidens matrimonialis quæstio defertur ad iudicem Ecclesiasticum, 7 potest locum habere constitutio: nam etiam per iura uetera, secundum Innoc. & Host. non erat tũc necesse libellum fieri, ut scripsi. qui fil. sint legitimi. lator.

6 Scito, ꝙ cõstõ odiosa de matrimonijs loquens nõ cõprehendit sponsalia.gl. in clem.1.de consangu. & affini. Fon.

7 Imo. dat hic regul. ꝙ qõ incidens diuersæ naturæ a principali, nunquã tractaẽ corã eodẽ, nisi cõpetens sit in utraq; qõne. Fon.

[Glo.seq.exemplificat, & duo dubia soluit, secundo tractat, quid de sæculari foro.]

k ¶ Vsuris.]cum repetuntur, uel petitur, ut illas cõpenset usurarius, uel ipsius hæres. Nec impediet hunc procedendi modum, si dicat reus, ꝙ casus est quo compensare non tenetur, pone exemplum de vsur. salubriter, & c.conquestus. Satis est enim, quod forma petitionis cõcludit cãm usurariam, 8 & facit qđ scripsi post Inn. & Host. de foro compe. cum sit. non sic forte si creditor petit debitum, & debitor excipit illud usurarium, nam hic principalis causa non est super usura imò super credito, uel alio ꝯctu ex quo agitur, nec constitutio ista emanauit in fauorem, sed in odium usurariorum. Et uide quod scripsi de fideius. constitutus. super verbo, calumnia, ubi uero debitor nõ simpliciter exciperet, sed

8 Not. hic ad cognoscendã qualitatẽ causæ inspici cõclusionem libelli.

peteret

gentibus [a] ventilādis, procedi valeat [b] de cetero simpliciter, & de plano, ac sine strepitu iudicij & figura. [c] Volentes non solum ad futura negotia, sed ad pręsentia, [d] & adhuc etiā per appellationem pendentia [e] hoc extendi.

peteret pronunciari ɔ̃ctum factum, in fraudē usurarū, tūc procedit ɔstitutio. Et aduerte: quia si opinio Hug. & Lau. & quæ placet Arch. 14. q. 4. quid dicā, & Goff. de fo. comp. cū sit, esset vera. s. quod vsuræ possint peti ɔ̃ laicum in sæculari foro. decre. tñ ista non hr̃et locum in illo foro: non. n. potest nec intendit Papa iudiciariū ordinē tollere, nisi quoad suum forū. facit quod not. de arbi. c. 2. li. 6. & c. li. de reg. iu. c. 2. dec. tñ, ad nostram 2. de iureiu. quæ ad prędictam opinionē inducitur, non facit, quia illa nō sunt ibi verba Papæ, sed partis iurantis, & sic non ponunt ius nouū. Et ɔtra illā facit, quod not. eo. tit. ex litteris in vlt. gl. & in prędicta dec. cū sit de off. ord. c. 1. & 11. q. 1. in sūma, & 6. q. 2. c. 1. & hęc decret. quæ trib. tm̄ ecclesiasticis causis hanc admiscet. Ad id, quod dicitur, quod leges etiam in his ecclesiasticis pœnam imponunt, respondet per decre. de hære. vt inquisitionis. §. pen. & c. seq. in fi. lib. 6.

a ¶ Tangentibus.] causas electionum, & prouisionum tangeret, cum quæreretur, ad quem pertineret electio, vel prouisio, causas vsurarum, cum peteretur relaxari iuramentum de illis soluendis. de iureiu. c. 1.

i Quia tunc necessitaret. vide gl. in c. attēdētes de sta. mona. l. mo. Font.

b ¶ Valeat.] non dicit debeat per quod patet, quod potest iudex etiam contradicentibus partibus seruare iudiciarium ordinem in causis prędictis. ff. de iud. non quicquid. de off. deleg. ɔsuluit. non sic in illis, in quib. procedi debet, vt patet ĩ. de verb. sign. sæpe contingit. in fi. per quod consulo, ꝙ in casibus, in quibus dubitatur, an constitutio ista locum habeat, de quibus supra not. & similibus: iudex ad omne dubium tollendum seruet ordinem iudiciarium.

c ¶ Et figura.] Quid importent hæc verba, determinat prædicta constitutio, sæpe. inf. de verb. sig. quæ summe fuit necessaria propter istam, vt ibi no. in 1. glo.

d ¶ Præsentia.] concor. de off. leg. c. pen. in fi. lib. 6. ad idem C. de sacros. eccl. sancimus. 1. & 2. & l. vlt. in fi. C. de transac. l. vlt. in princ.

[Gloss. seq. notat dr̃iam ex qua consilium infert.]

e ¶ Pendentia.] concor. ĩ. de seq. pos. c. 1. de proba. c. 1. de re iudi. c. 1. de sent. excom. c. 1. in fi. Fuit autem hoc dictum de pendentibus per appellationem, quia quo ad illa non sufficeret verbum, pręsentia, per id quod not. in prædicta l. sancimus, in fi. & pp ea, quæ not. sup. de elect. licet canon, & quæ no. Compost. de const. cognoscentes, quæ quasi ad litteram ponit Gul. in spe. de appel. §. de officio ver. sed quid si dum causa. Dato tamen, quod hæc verba non fuissent expressa, quia tamen constitutio ista dat modum procedendi tantum, de sui natura respiciebat pendentia, quo ad facienda, vt in prædi. decre. licet canon.

TITVLVS II.

De foro competenti.

¶ Clemens V. in Concilio Viennensi.

¶ Concedit Concilium certo casu episcopis expulsis à suis sedibus, quod in locis aliarum diœcesum seruata forma, quam limitat, possint procedere contra expulsores, consiliarios, & fautores, & inter subditos ius dicere. Ioan. Andr.

C. VNIC.

QVAM-

DE FORO COMPETENTI.

Continuatio dñi Heliæ.

[Visum est s̃. de iudicijs, verum quia conuenti in iudicio q̃nque excipiunt de incompetentia fori, & dubitaret aliquis quid esset forum competens, ideo, &c.]

QVamuis. Præsupponendum est illud, quod dicitur in c. Episcopum. 9. q. 2. & in duob. c. seq. & illud, quod habetur 7. q. 1. c. placuit, & in duob. cap. seq. & illud quod habetur in l. extra territorum. ff. de iurisdi. omnium iudicum videlicet, quod iudex, qui habet territorium limitatum, potest sedere in quacunq; parte sui territorij, debet tamen seruare limites maiorum suorum, hoc est, debet sedere, vbi sui maiores consueuerunt sedere, extra territoriū est priuatus iurisdictione, nisi inter subditos volentes, & iudice illius territorij consentiente, & tunc fit prorogatio de loco ad locum.

CASVS. Aliquis dñs sæcularis. puta Dux, Comes, Baro, miles cōcepit odium ɔ̃ Ep̃m Niuern. vt vidimus a tpibus retro actis, & illum expulit a suo Episcopatu, ita, quod non auderet ĩtrare episcopatū. etiā istud extitit practicatū in Episcopo Engolimen. modo, q̃ritur vtrum Ep̃s possit exercere iurisdictionem in diœcesi, in qua est, vt exul, & expulsus a sua, contra expulsores, id est, contra illos, qui illū expulerunt? Item cōtra fautores, & consiliarios ipsius Comitis, Ducis, vel Baronis expellentes ipsū Episcopum? Respondet Romanus Pont. ꝙ sic, dummodo petat licentiā ab Ep̃o, in cuius diœcesi est, & quāuis ēt licentiam non obtinuerit ab eo, poterit suam iurisdictionē exercere. Sed vtrum possit exercere iurisdōnē suam inter suos subditos, quia dicimus, ꝙ pōt exercere in diœcesi alterius petita licentia à diœcesano, quamuis non obtenta, cōtra fautores, expulsores & consiliarios; quare dubitat̃, an posset inter subditos: Et distinguit Romanus Pont. Aut episcopus expulsus potest exercere suam iurisdictionē per alium, & tunc non potest exercere in aliena diœcesi inter subditos inuitos, sed debet deputare officialē. Si vero non posset exercere per se, nec per alium, quia iste dñs temporalis hoc non permittit, nec patitur, tunc petita licentia & non obtenta ab episcopo, in cuius diœcesi est, potest inter subditos inuitos suā iurisdictionem exercere, dum tamen eos subditos, qui non sunt de fautorib. & consiliarijs, non conueniat ad locum distantem à sua propria diœcesi vltra duas dietas. Sed q̃d si isti ep̃i expulsi dicunt, ꝙ non audent conuenire vel citare vt iurisdictionem suam exerceant. contra istos fautores, consiliarios vel expulsores, nec ad domū nec ad ecclesiā cathedralē, quia ipsi sunt ita malitiosi & potentes, ꝙ nullus audet eis facere quicquā, ꝙ ipsis displiceat. Itē si ipsi episcopi expulsi dicunt, ꝙ non p̃nt exercere suam iurisdictionem in sua diœcesi nec per se, nec per alios, an ipsis simpliciter sit credendum, & an nulla requiratur probatio, vel saltem nunquid tenebuntur iurare sic esse vt dicunt? Respondet Romanus Pont. quod ipse vlt stare sup his assertionib. eorūdē ep̃orum simpliciter, tñ Roman. Pont. iniungit ipsis ep̃is sub pœna, quam expectabunt a diuino iudice, hoc est à Deo, nec circa præmissa asserant aliquid dolose, & cōtra conscientiam. hoc dicit H.

Et vt bene ad longum ponatis casum, accipiatis diuisionem glo. & procedatis per partes, & sic nihil omittetis. ¶ Colligo aliqua notabilia, Primo quod episcopus non potest iurisdictionem suam exercere extra suam diœcesim, nisi cognosceret inter volentes, & haberet licentiam ab ep̃o illius diœcesis siue illius territorij, & de hac licentia dēt fieri mētio in processib. puta sic dicē do, solo tibi accōmodato. Not. secundo, casū quo iudex pōt exercere iurisdictionē extra territorium inter subditos inuitos, dummodo petierit licentiā, licet non obtinuerit. No. ꝙ si ep̃s expellatur iniuriose a sua diœcesi tunc in persona ipsius fit iniuria suæ ecclesiæ, & eam potest vindicare, & sic episcopus potest esse iudex in causa suæ ecclesiæ. Nota ordinem obseruandum in

citando expulsores, fautores, & consiliarios: quia si possint commode apprehendi, debent citari personaliter si vero non possint cōmode apprehendi, debent citari ad suum domicilium: Si nō possint citari ad domiciliū tunc debent citari in valuis suæ ecclesiæ parochialis vel ecclesiæ cathedralis, alias si non possint citari in valuis suæ ecclesiæ parochialis vel cathedralis, debent citari in propinquis locis, quod est bene notandum. Not. dictionem, (Quamuis,) id est, quamquam: videlicet, tamen coniunctio aduersatiua, & acuit penultimam. Not. ꝙ dictio, [Canonibus.] canon. canonis. m. t, græce, latine dr̃ regula, consuetudo approbata, siue institutio. 3. dist. canon. Et in vna significatione est id, ꝙ in concilio gn̄ali vel prouinciali statuit, & sic accipitur de constōne, c. canonum statuta. In alia significatione vr̃ esse id quod ab emphyteuta de re emphyteutica soluit, & sic vr̃ sumi ab Azone in sūma. C. d. iure emphy. ver. ex hoc aūt contractu. Etiam dr̃ illud quod sumitur pro pedagio vel vectigali. ff. de publica. & vectiga. vel canon. largitionalium titulorum est summa tributi, & præstatur de regulari præstatione à prouincialib. fisco. Et dicuntur tituli, quia ex specialibus titulis. i. litteris breuibus cauta leguntur. vt C. de iure fisci. l. penult. Canon frumētari⁹ vrbis Romę est certus numerus mensurarum frumenti, quod singulis annis metebatur Romæ. l. 1. & de canone frumentario vrbis Romæ. C. li. 11. quod erat etiam de oleo, & ɔtra hoc non licebat alicui beneficium vel indulgentiam aut priuilegium impetrare, & impetratum non valuit, vt ibidem dr̃. Inde venit canonia, & est ius quod peruenit ex electione vel receptione in fratrem. Vel est ius percipiendi fructum præbendæ siue redditus. c. relatum de præbē. Canonica monitio est qn̄ interuenit citatio cum tribus monitionibus, vel vna peremptoria tres continens, de qua in c. constōnem. de sen. excom. lib. 6. Not. interdictum i. prohibitum, de interdico interdixi interdictum, quasi interim dicere vel interim dictum, scilicet quod interim annunciatur à iudice, non ꝙ perpetuo maneat, quasi quamdiu dictum & statutum est à iudice. ¶ Et not. hic ꝙ in generali interdicto debent ista conferri ab ecclesia, scilicet baptismus paruulorum, pęnitentia morientium. Potest etiam ep̄s paruulos baptizatos confirmare. Item semel in mense vel septimana populū interdictum & excōicatū ad ecclesiā aliquam conuocare, & ei prædicare. Item pōt Eucharistia in morte vere pęnitentibus dari. Vnde in decretali noua, scilicet c. permittimus. de senten. excom. supra in antiq. dr̃. Permittimus ecclesiarum ministris semel in hebdomada tp̄e interdicti, non pulsatis campanis, voce submissa, i. bassa & suppressa, ianuis clausis & firmatis, excōicatis, & interdictis exclusis, Missarum solemnia celebrare eā conficiendi corpus Dn̄i, quod decedentibus in pęnitentia non denegatur. Item permittitur in c. quod in te. de pęnit. & remi. ꝙ clerici decedentes, qui plene seruauerunt interdictum, in cęmeterio ecclesiæ sine campanarum pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus cum silentio tumulentur. Item conceditur ꝙ in conuentualibus ecclesijs bini, & bini, vel simul tres horas canonicas valeant & possint legere potius quam cantare, ianuis clausis, interdictis, & excōicatis exclusis & expulsis, voce ita demissa & suppressa siue bassa, quod exterius non possint audiri. i. ꝙ existentes extra ecclesiam illos dicentes horas non possint audire. Et sic patet ꝙ interdicti, & multo fortius excōicati non possunt auscultare horas canonicas. Item peregrinis accipientibus signum Crucis ob reuerentiā Crucifixi, non est pęnitentia denegāda, quod ēt alijs peregrinis pōt misericorditer indulgeri. ¶ Item not. ꝙ extrema vnctio, hoc est vltimum sacr̃m, non debet dari alicui laico, vel clerico, vel ēt religioso in loco generali interdicto supposito, nisi super hoc habeat priuilegium speciale. ¶ Et not. ꝙ olim interdictum aliud erat, nam erat quædā formata, & solemnis conceptio verborum, quibus prætor aliquid fieri iubebat vel prohibebat, qđ tūc maxime faciebat cum de possessione vel quasi possessione inter aliquos contendebatur, vt insti. de interdi. circa princi. & ff. eod. Et plura sunt interdicta. Vnum est interdictū, de aqua quotidiana & æstiua, & datur habēti ius aquæ quotidianæ vel etiā æstiuæ ducendæ ad p̄dia sua cum aliquis ducere prohibet, vt. ff. de interdi. l. 1. in prin. Item est interdictum, de aqua de castello ducenda, & datur habenti ius ducendi aquā de canali vel castello ad irrigandum. Item est interdictū de arborib. cædendis, & datur ɔ̄ hos qui habent arbores, quarum folia pendent super ædificia vicinorum, vel agrum. ita ꝙ eis damnum inferant, & consulitur eis, quod huiusmodi arbores succidant; & ligna tollant, & eas arbores deglobent à terra vsque ad quindecim pedes. Idem est si per radices minatur periculum, ut l. 1. C. de interdicto. & hoc interdictum est prohibitorium. ¶ Item est interdictū de cloacis priuatis reficendis & reparandis. Si uolens quis suam cloacam, id est, latrinam priuatam uel etiam publicam, uel fistulas, uel meatus seu conductus reficere, & reparare uel purgare, uel ēt de nouo facere, ab alio prohibetur, tunc prouisum est ei de interdicto de cloacis, quod est interdictum publice deputatum: Et priuatū de priuatis cloacis, & est prohibitorium. Etiam est aliud restitutoriū, scilicet quod datur ɔ̄ inijcientem, & proijcientem in cloacam meā uel publicā, uel immissum in cloacam impedit, uel quo iubetur auferri, i. deiectum est, ut ff. de cloac. l. 1. & §. deinde. & §. cloacæ. l. fina. de interdictis. ¶ Item est interdictum de aqua pluuiali arcenda, uel de aqua pluuiali. Si facis opus aliquod in fundo tuo propter, quod aqua pluuialis potest nocere fundo uicini tui, datur contra te actio pluuiæ arcendæ, per quam tuis expensis opus teneris destruere, & damnum contingens emendare. Si uero possideas opus ab alio factū, teneris patientiam præstare, ut id opus quod nocet destruatur argumēto. l. prima. & scđa. §. 3. & fi. & l. si terti⁹ colonus. §. Celsus scribit. uersi. si quidem alius. ff. de interdictis, & Specul. ibidem. ¶ Item est interdictum de fonte, quod datur ei, qui ducit aquam de fonte hoc anno, nec ui nec clam, nec precario de alterius fonte uel lacu, puteo, piscina, fossa, stagno, ut ff. de interdi. l. 1. in prin. ¶ Item est interdictum fraudatorium quo tutoris creditor tenetur pupillo, ut si cum consilio fraudis participasse constabit ut fraudaretur, ut ff. de solu. l. pupilli circa princ. Hoc interdicto tenetur qui fraudem participando emit à creditore, qui non sit soluendo, melius forte diceretur à debitore. ¶ Item est interdictū de glande legenda, id est colligenda vt alios fructus. Et datur ei cuius glans uel fructus in fundum alienum ceciderit, ut singulo tertio die liceat legere. i. colligere, & exportare. Et glandis nomine omnes fructus continētur, ut l. unica. ff. de interdic. ¶ Item est interdictum, de itinere actuq; priuato restituendo, prohibitorium; ad tuendas. i. defendendas tantummodum rusticas seruitutes, & datum contra prohibentes aliquem uti seruitute sua, ut ff. eo. l. 1. §. 1. Et datur confessoria contra negantem seruitutem, ut l. si forte, §. sciendum. ff. si seruitus uendicetur. & etiam datur aduersus eum, qui aliū iniuste prohibet sua uti seruitute, nam tunc etiam dr̃ confessoria, ut dicto. §. sciendum. l. p̄allegata. ¶ Item est interdictum, de libero homine exibendo. i. ostendendo & competit unicuique de populo ad petendum in publicū hoīem liberū ɔ̄ & aduersus eū, q liberū hominē inuitum captum dolo malo detinet in seruitute. Item est interdictum, de liberis exhibendis, seu deducendis, & datur patribus uel parentibus contra eos qui liberos suos uel nepotes in potestate eorum existentes sine eorum uoluntate detinent, unde l. 1. ff eod. titu. de interdict. ait pretor, Qui quæue in potestate Lucij Titij est, si is eaue apud te est, doloue tuo factum est, quo minus apud me patrem esset, ita eum eamue exhibeas. ¶ Item est interdictum de migrando, quod datur inqlino, i. cōductori q domos conduxit, ut ipse libere cū rebus suis possit de habitatione migrare, si tn̄ locatori satisfaciat, & de pēsione toti⁹ tp̄is, ut ff. e. l. i. §. si pēsio.

Domini mei plura alia interdicta habetis, quæ vobis scribã inf. in c. eos qui. de sepul. sub verbo interdicti. Nam habetis interdictum, de mortuo inferendo. Itẽ interdictũ momẽtaneæ possessionis. Item interdictũ, ne quid in loco sacro fiat. Item interdictum ne q̃d fiat in loco publico vel itinere. Item interdictum, ne quid fiat in mari, vel flumine publico. Item interdictum, ne quid fiat in flumine publico, vt aliter fluat, q̃ priori æstate fluxit. Item interdictum, de noui operis nunciatione. Item interdictum de loco publico fruẽdo. Item interdictum de precario. Item interdictum, quod vi aut clam. Item interdictum, quorum bonorum. Itẽ interdictũ. quorum legatorum, Item interdictum, de riuis: Itẽ interdictũ, Saluianum. Item interdictum, de sepulchro ędificãdo. Item interdictum, de tabulis exhibẽdis. Item interdictum, de ripa muniẽda. Item interdictum, vt in flumine publico nauigare liceat. Item interdictum, vnde vi. Item interdictũ, de vi, & vi armata. Itẽ interdictum, vti possidetis. Itẽ interdictũ, vtrobi. Item interdictum, de vxore deducẽda marito. Et sic habetis. 35 vel 36. interdicta, quare ite ad ca. eos qui. de sepulturis.

uis [a] sacris canonibus [b] sit generaliter [c] interdictum, ne quis episcopus iurisdictionem [d] in diœcesi exerceat aliena: Nos tamen episcopis, [e] qui a suis sedibus proteruia [f] impiorum [g] expulsi [h] non audent propter metũ persequentium [i] in suis ciuitatibus, vel diœcesibus, aut earum [k] parte aliqua residere, nec iurisdictionem ad se spectantem per se, vel per aliũ [l] inibi [m] exercere: [n] ne iniuria in eorum expulsione, ipsorum irrogata ecclesijs [o] hoc prætextu remaneat impunita, duximus indulgendum, [p] vt in diœcesibus alienis, in ciuitatibus videlicet, vel locis insignibus [q] suis ecclesijs vicinioribus, [r] in quibus poterunt secure morari, & iurisdictionem [s] suam libere exercere possint, [t] contra suos expulsores [u] & eorum in hac parte consiliarios, [x] & fautores, [y] (dummodo

h ¶ Expulsi.] 7. q. 1. pastoralis, & c. scitscitatis 3. q. 6 hoc quippe. 17. q. 4. si quis deinceps.

i ¶ Persequentium. Quando persecutionem fugere 2 liceat nec ne, plene in textu. & in glo. 7. q. 1. §. hoc tũc de renun. nisi §. propter malitiam.

[Gl. seq soluit vnũ, quare quęrit de loco exempto. arg. pro & contra, & soluit.]

K ¶ Aut earũ parte.] quia nomine partis continetur dimidia, de deci. c. 2 §. 1. lib. 6. cũ cõcor. ne aliqs crederet hic sic sumi, iõ subdit, aliqua. 3 Si ergo in aliqua ẽt minima particula dięcesis ppriæ secure morari & procedere p̃t, non est locus cõstõni per hanc litteram: statur tñ ipsius assertioni sup hoc, vt sequit̃ ĩ. Quid si in aliquo loco diœcesis suę tamẽ exempto secutus manere & pcedere posset, & ibi de facto recipitur, quæritur an possit ibi sedere pro tribunali? Videtur, quod non 18. q. 2 luminoso. de off. ord. cũ episcopus lib. 6. pro & ꝯ inf. de priui. c. 2 Dico per hãc litteram, & per prædi. ca. luminoso. ad fi. ibi, nisi ab abbate, & c. quod ex quo ibi recipit̃, ibi sedere poterit; nam si hæc cõstõ dat sibi licentiam sedendi in loco non subdito dięcesi alterius; fortius in nõ subdito suæ dięcesis, qui etiam quo ad aliqua subditus est, vt in prædi. decr. 2. ĩ. de priuil. & tunc p hãc litteram sedere non poterit in alia diœcesi.

l ¶ Per alium.] si ergo per alium potest in propria, non procedat in aliena.

m ¶ Inibi.] id est, in aliqua parte diœcesis propriæ.

n ¶ Exercere.] contra illos inf. §. sane

o ¶ Ecclesijs.] quasi innuat epm iniuriã ecclesiæ vindicare posse, sed non propriã, de hoc. 2 q. 7. si quis erga. & c. si quis ab epo. & s. de maledic. c. 1. de pœ. Rom li. 6 & per Inn. de verb. sig. ca. ex parte.

p ¶ Indulgendum.] olim. n. hoc non licebat, vnde dixit Vincẽ. de procu. petitio in fin. 1. gl ꝙ episcopus expulsus non possidens iurisdõnẽ exercere nõ poterat, alle. 11. q. 1. si quispiam. de conse. dist. 1. hoc ergo facit, quod post eum scripsi, qui filij sint legi. per venerabilem. §. rationibus. super verbo. loco.

q ¶ Insignibus.] quod expone, vt de rescrip. statutum. post princ. lib. 6.

r ¶ Viciniorib.] concor. sup. de electio. vbi periculũ, §. porro. lib. 6. in viciniori ergo id facit siue sit ciuitas siue locus insignis.

s ¶ Et iurisdõnem.] ista duo requiruntur coniunctim, habitatio secura, & liberũ iurisdõnis exercitium. per hanc copulam requiritur, & tertium, ꝙ locus sit securus citatis, vt sequitur.

t ¶ Possint.] tolle litteram. inf. libere procedere.

u ¶ Expulsores.] tales censentur etiam, qui venientem non admittunt. ff. de acq. poss. clam possidere. §. qui ad nundinas.

[Gl. seq. distinguit, & remittit.]

x ¶ Consiliarios.] est consilium, & fauor: qui adijcit ad delictum: & qui nõ adijcit de pœ. felicis § illud. lib. 6. & vterque tenetur, sed primus plus, vt ibi. Qño autem de fraudulẽto consilio dato circa delictũ quis obligatur ei contra quem, non cui dedit, no. de reg. iu. nullus ex consilio. li 6.

y ¶ Fautores.] vide quod dicam inf. de pœ. si quis suadente. in princ.

[Prima glo. summat, diuidit, & causam inpulsiuam ponit.

a ¶ Quamuis.] Casus. Concedit concilium certo casu epis expulsis a suis sedib ꝙ in locis aliarũ diœcesum, seruata forma, q̃ limitat, possint procedere ꝯ expulsores, cõsiliarios, & fautores & inter subditos ius dicere. Et primo statuit de pcessu faciendo ꝯ expulsores, cõsiliarios, & fautores; Secundo de iurisdõne aliàs inter subditos exercenda. Tertio de licẽtia diœcesanorum petẽda: Quarto de fide adhibenda verbo ipsorum epo rum. Quinto de suffragio vicinorum eporum. Sexto protestat de iure p̃sidentiũ locis, vbi tales epi iurisdictionem exercent. Secunda, ibi, [eisdem. Tertia, ibi, [Volumus. Quarta, ibi, [Sane.] Quinta: ibi. [eorũdẽ.] Sexta, ibi, [Per præmissa.] Et quia in Viennẽsi cõcilio plures erãt epi a suis sedibus expulsi, & maxime Italici, vt Mediolanẽ. & Vincen. & aliqui alij, illis instantibus fuit hæc constitutio promulgata.

b ¶ Canonib.] 9. q. 2. epm, & duob. c. seq. 7. q. 1. placuit 2. & c. seq. & nota pro generali allegatione, de quo dixi de cohab. cle & mulie. vestra.

c ¶ Generaliter.] vt clarius patet exceptio, præmittit regulam generalem. ff. vt lit. non conte. quoniam, in princ.

d ¶ Iurisdictionem.] contentiosam 1 de illa, quæ consistit in excommunicãdo, & absoluendo, & in collatione beneficiorũ, & delegatione causarum, dic vt not. de off. leg. nouit. Celebrare potest etiã ibi cum altari uiatico. de priui. c. fi. lib. 6. sed an cum pontificalib. dicam. inf de priui. c. 2.

e ¶ Episcopis.] secus de inferioribus. in electis tamen confirmatis idem puto de elect. transmissam. de transact. c. 1. & 2.

f ¶ Proteruia.] id est crudelitate, vel terribilitate. in Græcismo versus.

Improbus est aliquis verbis factisque proteruus.

g ¶ Impiorum.] etiam fidelium, & de istorum pœna, inf. de pœn. si quis suadente.]

1 Quãtũ ad exercitiũ iurisdõnis cõtentiosæ redigitur eps ad instar priuati postq̃ suam dięcesim egressus est, vt l. 2. ff. de off. pcõ. & leg. Rõ. est, q iurisdõ cohæret loco siue territorio vt l. fin & ibi Barto. C. vbi & apud quos.

2 De hoc ac cuto vide ei no. B Th 2. 2. q. 186. art. 5.

3 Dictio, pars, iuncta verbo aliqua, verificaturin qualibet minima parte, vide Bar. inl. si seruus. §. ptor. ait. ff. d acq. hæ. ias. in l. 1. C. de p̃ic. & Alex. cõs. 63. lib. 4.

ciuitates, vel loca [a] huiusmodi eisdē expulsoribus consiliarijs, & fautoribus [b] sint secura, [c] & ipsi [d] personaliter, vel ad domum, [e] si hoc tute fieri valeat: alioquin [f] publice in ecclesia cathedrali [g] loci, vel domicilij eorundem citati fuerint (libere procedere, prout iustitia suadebit.

¶ Si vero dicti episcopi ausi non fuerint huiusmodi suos expulsores, vel eorum consiliarios, aut fautores dicto modo [h] citare, vel ipsi malitiose impedimentum præstiterint, ne potuerint sic citari, licitū sit eisdem episcopis, vt [i] expulsores, cōsiliarios, & fautores eosdē diebus [k] aliquibus Dominicis, vel festiuis, [l] cū populus conuenerit ad diuina, [m] vt sic facta citatio ad eos puenire verisimilius [n] † pręsumatur, [o] citent, vel citari faciant: publice in ecclesijs [p] ciuitatum, vel locorum insignium prædictorum: & procedant deinde contra ipsos, si citati taliter statuto ipsis peremptorio termino competenti [q] coram eisdem [r] episcopis noluerint comparere, ac si citati legitime aliàs extitissent.

¶ Eisdem etiam episcopis indulgem9, [s] vt inter suos subditos [t] ne ob defectū iustitiæ dispendium aliqđ patiantur [u] (possint in dięcesibus alienis, in quibus moram traxerint [x] (dummodo per se, vel per aliū hoc in suis proprijs dięcesibus [y] facere non audeat, vel nō possint) iurisdictionem suam omnimodam [z]

a ¶ Loca huiusmodi.] viciniora, in quibus habitare, & ius dicere possunt.

[Glo. seq. soluit vnum quare.]

b ¶ Fautoribus. non dicit, vel ipsorum procuratoribus: quia in his arduis non cogitur quis procuratorē dare, de hoc de proc. querelam. 5. q. 8. si ægrotans.

c ¶ Secura] vide qđ dicam. j. de re iu. pastoralis. vers. Pisana. & super hac securitate non statur verbo episcoporum, vt j. dicam, & debēt esse secura, etiam quo ad iter, vt lite non cōtestata, accedens 2.

d ¶ Et ipsi.] Expulsores, cōsiliarij. vel fautores, & tolle litterā, citati fuerint, q̄ est j.

e ¶ Domum.] habitationis, facit Clem. s. de elect. causam. §. 1.

f ¶ Alioquin.] id est, si personalis citatio, vel ad domum tute fieri potest.

g ¶ Cathedrali.] concor. prædi. decre. causam, & est hoc specialissimum, & facit, qđ dixi. s. tit. pxi. dudū.

h ¶ Dicto modo.] personaliter ad domū habitationis, vel in ecclesia cathedrali domicilij.

i ¶ Vt.] tolle litterā, citent, vel citari facient, &c.

k ¶ Diebus.] non videtur ergo sufficere, quod vna die fiat citatio, duo autem sufficiant, quia pluralis locutio, &c. de præbendis is cui. lib. 6. secundo respon. de reg. iur. pluralis. li. 6. tutius tamen est, quod fiat tribus diebus. de cle. non resi. ex tuę. 24. q. 3. de illicita.

Citatio an possit fieri die feriato.

[Glossa sequens soluit contrarium, ponit opinio. de qua remittit.

l ¶ Festiuis. specialis casus, quo fit citatio die feriato. contra id sup. de fer. c. 1. & vlt in prin. C. de fer. l. fi. & ratio huius statim sequitur. Aliqui nō curant, an fiat citationis præceptū, vel citatio die feriato: sed an fiat ad diem feriatam, & tunc etiam distinguunt, an citeť, vt compareat, an vt respondeat, de quo satis scripsi in prædic. decre. vlt. de fer. in prin. & Guli. in Spec. de cita. §. 1. vers. Item excipitur quod citatio fit ad diem & ver. seq.

[Glo. seq. quærit, & soluit.]

m ¶ Ad diuina.] quid si conuenissent ad audiendum verbū Dei? satis puto satisfactum constitutioni per id quod sequitur. & quia prędicatio verbi Dei in diuinis includitur. facit de off. or. inter cetera & sic in loco interdicto hæc citatio fieri non poterit, de sent. excom. 1. respon. c. si super verbo, ecclesiis.

1 Ad hoc vide Alexan. in rubri. de acqui. hær. & Aretinū in c. qualiter & qñ el. 2. extra. de accu.

n ¶ Verisimilius.] quam si fieret alijs diebus, vel loco.

o ¶ Præsumatur.] non est præsumptio iuris, & de iure, 1 quæ dicitur fictio. reciperet enim probationem cōtrariam, qui ma. accus. pos. c. fi.

p ¶ Ecclesijs,] non repetit, cathedralibus, propter verbum locorum, quod submittit, & est simi. inf. de sent. excom. c. 1. & sup. tit. proxi. c. 1.

q ¶ Competenti.] de appe. cum sit.

r ¶ Eisdem episcopis.] expulsis.

[Gl seq. declarat duo hic indulta.]

s ¶ Indulgemus.] In duobus consistit hæc indulgentia, quia subditos trahunt inuitos, & quia sufficit diœcesanorum licentiam petere, & hoc locum habet in expulsis. Alij vero inter subditos, volentes in aliorum diœcesi de licentia diœcesanorum ius dicere possent, vt satis scripsi đ off. leg. nouit. super. 1. gl. inter inuitos nō de offi. ord. cum episcopus. lib. 6.

† al. verisimaliter.

[Gl. sequens soluit quatuor dubia, scilicet de laicis, de prorogātibus, quę aliàs nō subsunt, si aliter solus subest, & de sortitis forum.

t ¶ Subditos.] etiam laicos in his, quæ de iure, vel consuetudine spectant ad forū ipsorum. de excep. c. 2. lib. 6. Inter nō subditos ergo, qui prorogare vellent iurisdictionem ipsius, non habita, licet petita diœcesani licētia, iudicare non possent per hanc litteram, ꝑ quam 2 Idē puto si alter solus est subditus, sit reus, vel actor, cuius aduersarius nō subditus ibi litigare consentit, cū hoc ius pręiudiciale, & exorbitans a communi iure non sit dilatandum. de reg. iur. quæ a iure. li. 6. fortius si alter dissentiat, si dixisset de suis subditis, tunc potuissent de subdito etiā inuito actori non subdito iustitiam facere. Ista tamē litera sic late posita, comprehendere etiam videtur eos, q non ratione domicilij, sed delicti, vel cōtractus subditi sunt, quod non puto fuisse de mente, nec talis proprie subditus dicitur, 3 licet sortiatur forū quo ad casum illum.

2 Facit in simili distinc. quā facit Decius in c licet. in 2. notab. extra de prob.

u ¶ Patiantur.] ipsi subditi.]

x ¶ Moram traxerint.] in hoc differt dictum a pceden ti: nā ibi procedit in loco viciniori, hic non curamus: an alter locus insignis sit vicinior: dūmodo iste non distet vltra duas dietas, vt sequitur.

3 Idē Cardi. Fely. in c. 1. de fo. comp. Font.

y ¶ Diœcesib.] vel ipsarum parte, vt sup. in prin.

[Gl. seq. primo declarat latā significationē: secūdo tractat, an ibi ꝯm suas constōnes procedere possit.]

z ¶ Omnimodam.] temporalem, & ecclesiasticam, spiritualem, ciuilem, & criminalem, etiā si depositionē beneficij, vel ordinis exigat. Per istud. n. omnimodā, satis patet, ꝙ iurisdictio sumitur hic vt genus cōprehēdens etiam merum & mistum imperium. 4 ff. de iurisd. om. iud. l. 3. & 4. exigentib. ergo culpis incarcerare posset. defen. exc. vt famę. eo. tit. si clericos. li. 6. de pæ. q̃uis. eo. lib. Itē per hanc litteram puto, ꝙ nedū secundū ius commune, sed etiam secundum cōstitutiones suas possit inter subditos iudicare, 5 siue cōstōnes ordinent litē, siue decidant casus, vel puniāt, dummodo casus decidēdi, vel puniēdi intra suā dięcesim euenerint, vt hęc sit mens, ꝙ iurisdictionē, quā in diœcesi existēs īter subditos exerceret, exercere possit hoc casu, sed certū est, ꝙ existēs in diœcesi, nō iudicaret, vel

4 Gl. cōmendat Pannor. in c. cōquestus de foro comp. Fon.

5 Idē doctores, & est singu. gl. secundū Bar. in ca. litteras, de prob. Font.

puniret

exercere:[a] Ita tamen quòd subditi, qui expulsores, vel eorum fautores aut consiliarij non fuerint,[b] vltra duas dietas[c] à fine[d] suæ diœcesis non trahantur.[e] ¶ Volumus insuper vt ante omnia[f] à diœcesanis[g] locorum, in quibus moram traxerint, petant licentiam in pręmissis:[h] quam si obtinere nequiuerint,[i] † procedant[k] nihilominus, prout superius est expressum. ¶ Sane[l] si prædicti episcopi asseruerint, se non fuisse ausos præfatos expulsores, consiliarios, vel fautores, personaliter, vel ad domũ aut publice (vt præmittitur) in eorum ecclesia cathedrali citare, vel ipsos malitiose pręstitisse impedimentum, ne per eos potuerint sic citari, aut quòd in suis diœcesibus iurisdictionem per se, vel per aliũ contra ipsos[m] exercere nequeunt, vel non audent, stari super his[n] volumus assertionibus[o] eorundem: Ipsis districtius iniungentes sub interminatione diuini iudicij, ne circa pręmissa contra conscientiam[p] quicquam mendaciter, aut dolose asserant, vel confingant. Eorundem autem episcoporum sententias, & processus, quos in præmissis casibus[q] in alijs diœcesibus duxerint

punirèt subditos secundum constitutiones suas de actibus commissis extra diœcesim. de const. cap. 2. li. 6. ergo nec illud facere poterit extra diœcesim existens.

a ¶ Exercere.] etiam per alium: dummodo in loco illo moram trahat ad hoc sup. proximo responso. ibi, citari faciant de reg. iur. potest. lib. 6.

[Glo. seq. litteram exponit, & dubium mouet.]

b ¶ Non fuerint.] quasi hi, q̃ tales fuerunt, possint vlterius trahi, nam si proceditur contra eos, vt expulsionis culpabiles, satis est, quod locus sit vicinior, licet vltra duas dietas, vt su. Sed si ad petitionẽ aliorũ citant, videtur sufficere, ꝙ eps̃ ibi moretur, licet locus distet vltra duas dietas: & hoc durum est secundum quod posset trahi vltra quatuor dietas. Si ergo hoc intendit littera, debuerat aliquã metam adijcere: puta ꝙ tunc licet vltra duas dietas, non tñ vltra quatuor trahi posset vt sępe facit curia Romana, maxime in litteris conseruatorijs.

ꝗal. negbũt.

c ¶ Dietas.) vulgares. de hoc satis, de rescri. nonnulli.

d ¶ A fine.) concor. de rescr. statutum. §. cũ vero. lib. 6.

e ¶ Non trahantur.) quod intelligo etiam si intra illas de facto trahi non possint.

f ¶ Ante omnia.) non valet ergo processus factus licentia non petita. simile de elect. prouida. lib. 6.

ADDITIO. Vtrum ista licentia debeat præcedere exercitium vide hic per Pet. de Anchara. in 14. notabili, qui dicit, quod quando dispositio requirit iussum, tunc debet præcedere, & non sequi. auctoritas autem debet adhiberi in ipso actu in continenti ante vel post: Consensus vero potest præcedere, vel sequi. Sed licentia debet præcedere, vt hic. Et similiter consilium, concor. vide hic per eum. ita est dictio Bar. in l. si autem plures. ff. de aqua plu. arcen. Ex Pet. de Anch.

(Glo. seq. soluit quatuor dubia, s. de inferiori, de officiali, de instante, & de capitulo vacante sede.)

g ¶ Diœcesanis.) Per diœcesanos intelligo eos, qui habent in loco ep̃ali iurisdõnem, vel quasi 1. facit si. cap. & ꝙ ibi dicam, ꝙ intelligo, si eam sic habent, ꝙ diœcesanus eps̃ illam exercere non possit ibidem, alias si diœcesanus posset, licet & illi possint, semper eps̃ requiret. Sed an officialis episcopi dare poterit hanc licentiam, vel sufficiet ab eo peti, non puto ex generali officialatu. facit de temp. ord. cum nullus 2. respon. lib. 6. eod. li. de offi. vica. c. 2. & 3. & maxime præsente ep̃o, de of. or. Roma. in fi. eo. li. per quam vr̃ ep̃m requirendum, si est in diœcesi, vel circa illam. Sed quid si multum distat, nec est ibi officialis, a quo possit haberi? vr̃ de mente, quod facta requisitione apud locum habitationis hoc poterit. facit 2. q. 6. biduum. ĩ. ead. compi. de elect. cãm. ff. de iud. si longius & facit quod not. de restit. in integ. tum ex litteris. in fi. Capitulum autem vacante sede hanc licentiam dare poterit; vel sufficiet illam ab eo peti. facit si. ca. & prędi. decre. cum nullus. §. 2. & inf. de hær. c. 1. & quod ibi dicam.

Idẽ Cardi. licet irregulariter, appellatione diœcesanorum veniãt soli ep̃i. gl. in c. 1. de vi. & ho. cle. gl. in c. 1. de iu. pa. Font.

(Glo. seq. soluit dubium: quærit, & soluit.)

h ¶ In Præmissis.] Per hoc puto, ꝙ etiam primũ casum includat, qui est de præmissis. Sed nunquid sufficit generalis petitio. s. quod posset cõtra expulsores procedere, & inter subditos ius reddere? puto ꝙ sic: graue. n. esset in singulis personis, vel causis licentiam petere: dico tñ, quod si ď spãli causa fuit petita licẽtia, siue data fuerit, siue denegata, pro alia causa debebit peti.

i ¶ Nequiuerint.] cõcor. inf. de sepult. dudum. vers. si vero. su. de regu. licet. & satis est per hãc litteram, ꝙ nequit habere licẽtiam, siue quia denegatur, siue quia petita, & expectata nom datur. facit de appel. ab eo. lib. 6.

[Gloss. seq. soluit quæstionem, & de incidenti remittit.]

K ¶ Procedant.] virtute huius constitutionis. Et per hoc patet, quod si subditi ď processu iniquo episcopi vellent cõqueri coram diœcesano loci, nõ possent, cum propter necessitatem expulsionis hęc constitutio communicet sibi locum: & par in parem, & c. de elec. ĩ notuit. si tamen alias præter casum, quo sedere potest ibi per hanc constitutionem, ibi delinqueret, bene cognosceret diœcesanus. 4. q. 6. ca. 1. & de raptoribus. ca. i. Quid de minore prelato habente iurisdõnem in loco, scripsi post Inn. & Host. de ma. & obe. cum inferior.

l ¶ Sane.) summe fuit necessarius iste. §. vt aliquis fructus ex superioribus haberetur.

m ¶ Contra ipsos.) No. quia dato quòd ep̃i expulsi contra alios, vel circa alia possent per se, vel per alios iurisdictionem in suis diœcesibus exercere: satis est, quod contra illos non possint, ut locum habeat constitutio.

(Glo. seq. notat a contrario, tria ponens exempla.)

n ¶ Super his.) super alijs ergo ipsorũ assertioni nõ stabitur: vnde si dicant loca, ad q̃ citant illos eis fore secura, in hoc eis non credit, cum hoc non sit de hic expressis. Eadem ratione non creditur, si dicant loca, in quibus procedunt, esse viciniora, in quibus possint tute manere, & processus facere, & citati venire. Item nec creditur eis in eo, ꝙ dicant aliquem expulsorem, consiliariũ vel fautorem: ille tamen, cui hoc impingitur, habet se super eo defendere, & sic intelligas supradicta.

(Glo. seq. exprimit quatuor specialia, sic soluens contrarium.)

o ¶ Assertionibus.) Hic multa specialia, quod creditur assertioni iudicis. Item quòd creditur sine iuramento, & quod vni soli, & in causa propria. Regulariter cõtra. de proba. quoniam. de testi. veniens. & c. licet. & c. nuper. vbi de hoc de conse. dist. 4. paruulos. 4. quæst. 4. nullus. cum similibus.

p ¶ Conscientiam.) concor. de renun. nisi in fi. de vot. c. fi. de rescri. statutum. §. assessorem. lib. 6.

(Glo. seq. arguit a contrario: contra illud argumentum obijcit, & soluit.)

q ¶ Præmissis casibus.) ergo alios processus vicini nunciare non tenentur, ꝟ 11. q. 3. curæ. de tregua, & pace, c. 1. Solutio patet per litteram sequentem, nam factos in alienis diœcesibus extra prędictos casus exequi non

tenentur, factos in proprijs sic, vt in contrarijs.

a ¶ Ab eis.] non videtur ergo sufficere, quod requirantur a tertio, etiam cuius intersit.

[Glo. seq. alle. duas concor. & dubium soluit.]

b ¶ Requisiti. simile de fo. comp. postulasti. eo. tit. Romana. ver. fi. lib. 6. episcopus requirēs illos nō faciētes punire nō posset: aget tñ corā illius superiore: vt illum cogat, & puniat. de iu. pat. null⁹. nisi iustā hēret cām n̄ parēdi, vt quia notorij sunt iiusti. de off. delega. si quando. de offi. leg. studuisti.

faciendos, denuncient; seu denunciari faciant p suas dioeceses conuicini episcopi, cum ab eis[a] fuerint requisiti.[b] ¶ Per præmissa quoque nullum ex transcursu temporis quanticunque,[c] vel alias quoquomodo locorum dioecesanis, vel alijs quibuscunq; iurisdictionem habentibus[d] in locis præmissis, in quibus prædicti episcopi sic expulsi iurisdictionem (vt prędicitur[e] †) exercebunt, præiudicium generetur.[f]

c ¶ Quanticunque.] ēt cuius initij, vel cōtrarij non sit memoria, ꝙ alias releuatab onere ꝓbādi titulū. de præscr. c. 1. lib. 6.

d ¶ Habent b.] habēt .n. qūq. inferiores in loca, vel in personas epalē iurisdōnē, vel quasi de priuil. abbates in fi. lib. 6.

† al. ꝑmittit.

[Glo. seq. arguit a cōtrario, & huius rationem reddit.

TITVLVS III.

e ¶ Vt prædicitur.] dat intelligere, ꝙ si alias inter subditos ipsorū dioecesanorū iudicarent, bene per taciturnitatem, & tpis lapsum eis præiudicari posset: sed isto casu cum hoc faciunt iuris auctoritate, dioecesanis nulla negligentia pt adscribi, ergo nec ꝯ ipsos præscribit 1.

1 Ex hac glo. iuncto textu notat Card. ꝙ vtēs potestate sibi per ius cōmune ante priuilegiū ꝯpetenti nō cēset hoc facere aīo p̄scribendi. Fenta.

f ¶ Generetur.] quando exercens iurisdōnem in loca, vel in certas personas, vel causas, acquirat possessionem illius generalem, vel specialem, & quando prescribat, satis scriptū post Innoc. de capel. mona. c. 2. & de hoc in Spec. de iurisd. om. iud. ad fi. ver. illud etiam. & de præben. §. 1. ver. sed pone miles.

DE CAVSA POSSESSIONIS, & proprietatis.

Cōtinuatio.

[Visum est sup. de iudicijs, & foro competenti: verū quia aliqua causa intentatur super proprietate rei deductæ in iudicio, quædam super possessione ipsius rei, dubitaret aliquis, quid sit causa proprietatis, & quid cā possessionis, ideo ad nos informandum annectit rubricam, de causa possessionis, & proprietatis.

C Ausa.] ¶ Duæ sunt partes sicut duo sunt dicta. Secunda ibi. [Et in spoliantis.] Imo. ¶ Præsupponendum est primo illud, quod dicitur in c. appellanti. ī. de app. & 2. q. 6. ad fin. & l. eos. C. de app. videlicet, quod ad officium iudicis appellationis spectat cognoscere an bene, vel male fuerit appellatum, sed de alio articulo appellationis non debet se intromittere. Simile dicitur in c. Romana. de fo. comp. in 6. Secundo pręsupponitur p rōne decidendi ad textum, quod licet de iure ciuili non possit adiri Imperator in prima instantia omissis medijs: tñ d iure canonico licitū est adire Papā omissis medijs ēt in prima instātia, quia Papa est ordinarius toti⁹ orbis, & concurrit cū oībus alijs: ideo in electione actoris est, coram quo velit defensorem, siue reum conuenire. vel corā episcopo, hoc est corā iudice ordinario, vel coram Papa, qui Papa dicitur ordinarius ordinariorum. CASVS. Tu, & ego litigabamus coram officiali Pictauen. super aliquo beneficio, qui officialis contra te tulit sententiam, a qua appellasti immediate ad Papam, tamē poteras si voluisses appellare ad archiepiscopū Burdegalen. quod non fecisti: Intimasti, & notificasti appellationem, & comparuimus ambo coram Papa, & voluimus, quod dimissa cā applōnis ipse Papa cognosceret de cā principali: quæritur vtrum possit istud fieri? Et vr̄ prima facie ꝙ non, vt dictum est in prima p̄suppositione: tñ Romanus Pontifex dicit, qđ poterit cognoscere de principali, i. dimisso articulo applōnis, cum ipse Papa sit generalis ordinarius, & cōcurrat cum oīb. ordinarijs. Sic etiam, vt dicitur legatus Papæ omisso articulo appellatiōis potest cognoscere de principali causa ca. 1. de offi. deleg. in antiquis. Sed ponam⁹ sāctissime pater, quod aliqs fuit spoliatus re aliqua, & mouit ꝯtrouersiam super artīculo proprietatis, in quo processum extitit vsq; ad cōclusionē & renunciationē causæ: Ego actor, qui tui spoliatus antēq fuerat renunciatum, & conclusum in cā, volo suspendere causam proprietatis, & venire ad possessionem, an possim? Dicit quod sic, & hoc in odium spoliantis hoc dicit. H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo quod quis non debet appellare ad Papam omisso medio, nisi obseruet formam c. 1. de appel. in 6. Not. secundo, ꝙ quis etiam in prima instantia potest litigare coram Papa omisso medio. Not. tertio, ꝙ si spoliatus intentauit petitorium intra conclusionem, & renunciationem, i. antequam fuerit conclusum, & renunciatum in causa, potest suspendere, & dimittere petitorium, & venire ad possessoriū. Et est ratio, quia probationes sūt faciliores in possessorio, quam in petitorio, quia in possessorio sufficit probare possessionem, & spoliationem: in petitorio vero requiritur probatio dominij, quæ probatio est valde difficilis, ideo consuluit lex, qui petitorio. ff. de rei venditione quod quis primo agat possessorio, quam petitorio. Sed tamen (vt hic dicitur, & in c. pastoralis. eod. tit. in antiquis) aliquis potest primo intentare petitorium, deinde venire ad possessorium. Sed quæritur, nonne dimittens petitorium, & veniens ad possessorium venit condemnandus in expensis? Dicit Gloss. quod non, quia nihil præiudicat aduersario, cum poterit postea venire ad petitorium in eodem statu, in quo prius remansit. Et hoc debet facere ante conclusionem causæ, videlicet quod potest suspendere petitoriū, & venire ad possessorium: secus si post conclusionem. Vnde concludere, & renunciare in causa est, quando partes nihil amplius volunt allegare, nec producere, & tunc iudex dicit, postquam nihil aliud vultis allegare, nec producere, ego habeo pro concluso, & renunciato. Nota vlterius, quod vt actus pariat effectum, debet esse legitime factus: probatur in verbo, legitime. ad hoc de transla. cap. 1. de procu. clē. 1. & quod ibi not. gloss. in verbo debito. No. finaliter, quod appellatio est commune remedium appellanti, & appellato, ibi, [Tam appellanti, quam appellato:] pro hoc de appel. sæpe. ca. oblatæ, & c. Nicolao, & ca. interposita. Zab.

De causa possessionis, & proprietatis.

Clemens V. in Concilio Vienens.

¶ In causa beneficiali delata etiam per appellationem ad curiam vtraque pars potest petitorium, & possessorium intētare. Et ante causæ conclusionem potest spoliatus suspenso petitorio suo, vel aduersarij possessorium prosequi.

C. VNIC.



Ausa[g] † beneficiali.[h]

† Vide Paul. de Ca. consi. 277. lib. 1. & de intellectu Couar. lib. 1. varia resolu. c. 16. nu. 13.

g ¶ Causa.] se summat.

[Glossa secunda soluit duo dubia.]

h ¶ Beneficiali.] comprehendit minora, & maiora beneficia, & præbendas; & de ho de reg. iu. cap. 1. lib. 6. in non beneficialib. autē non hēt locum, ēt si de ecclesia,

vt de proprietate sit quæstio facit quod dixi sup. ea cõ pil. de iud. dispendiosam super verbo, beneficijs.

[Glo. seq. obijcit, & soluit.]

Recõuẽtio nõ fit corã iudice appellationis.

a ¶ Per appellationem.] fortius si per querelam: videbatur, aũt, ꝙ illud solum super quo appellatum erat, esset p appellationis iudicem cognoscendum, nec corã iudice appellationis non fit recõuẽtio, de hoc scripsi ĩ mu. pet. c. 1. cognoscat ergo id solũ super quo appellatur, siue ante sñiam fuerit appellatũ, ad hoc i. f. de app. appellãti, cum suis concor. siue à sentẽtia. 2. q. 6. ad finẽ. siue extra iudicium, de elect. vt circa. li. 6. sed ex quo deuoluta est causa p decre. 1. de elect. li. 6. nõ expectato appellationis euentu, voluit Papa hoc licere. & hoc probat ver. ĩ. decernimus, p quod respondetur ad iura prædicta. Potest etiã dici, ꝙ decr. vt circa. locũ non habet, cum quis suum prosequitur interesse vt sup. ea. compil. de elect. constitutionem. in princ.

... per appellationem [a] ad sedem Apostolicam [b] legitime deuoluta, [c] tam appellanti, quam appellato [d] licere decernimus, ne dum petitoriũ, sed & possessorium intentare. Et in spoliantis [e] odium ante causę conclusionem [f] suspendere [g] petitoriũ à se, & [h] ab aduersario [i] intentatum, in solo [k] possessorio procedendo.

TITVLVS IIII.

De dolo, & contumacia.

b ¶ Ad sedem Apostolicam.] in inferiorib. ergo secus.

c ¶ Deuoluta.] ita ꝙ causa ipsa est in curia, secundum formam decre. 1. de elect. li. 6. vt quia appellatio legitime interposita est. eo. tit. vt circa. & appellatio legitime insinuata, vt in cle. su. de elect. causam. & intra debitum tempus, vt ibi §. pen.

d ¶ Appellato.] vtrumque enim æqualiter arctat illa constitutio 1. de elect. vterque ergo sentiat commodũ sicut onus de reg. iur. qui sentit. lib. 6.

[Glo seq. notat & remittit contra glo. obijcit, & dupliciter respondet.]

Petitorio suspenso transire licet ad possessoriũ sed nõ econuerso.

e ¶ Spoliãtis.] per hoc patet ꝙ loquitur in possessorio recuperandæ, de possessorio retinendæ, an intentari possit per eũ, qui petitoriũ intentauit, illa pẽdente, nõ taui & dixi sup. eo. pastoralis super 4 gl. quæ gl. in ea parte, qua dicit ante medium, ꝙ de possessorio põt reciri ad iudiciũ proprietatis, reprobari vr̃ per hũc textum? Si. n. speciale hoc inducitur in odium spoliãtis, ꝙ suspenso petitorio trãsitur ad possessorium, ergo id non licebit in casu cõuerso, in quo casu cessat. Sed gl. dupliciter potest defendi, s. quia nõ dicit, ꝙ suspenso possessorio redeat ad petitoriũ, sed ꝙ de possessorio, inchoato reditur ad petitoriũ: ꝙ potest intelligi renũciato priori iudicio. Item volẽs dicere, quod suspẽdi, & pẽdere possit possessoriũ, dicet hoc speciale hic addi in causa appellationis, vt dixi in gl. fortius, vt quod ibi olim nõ licuisset, hodié liceat in odium spoliãtis.

Cõclusio in ea beneficiali potest omitti.

[Gl. seq. soluit obiectionem: arguit à contrario, & illud determinat.]

f ¶ Conclusionem.] quæ licet fieri possit, vt hic: tamẽ in his beneficialibus potest omitti, inf. de ver. sign. sæpe cõtingit. facta ergo conclusione hoc non licebit, ꝙ verum puto nisi in casu decr. pastoralis. in fi. sup eo. vt sicut hoc in alijs causis nõ beneficialibus, tunc liceret & in ista saltem eo casu quo suspendit petitorium inchoatum a se, in quo loquitur illa decre.

g ¶ Suspẽdere.] Sine metu condemnationis expensarũ, vt dici eod. tit. pastoralis super ver. agi potest.

h ¶ Et.] pro vel, ff. de verb. signi. sæpe. de rescrip. c. 2, vbi de hoc.

[Glo. seq. not. pro opi. & recitat contrarium.]

a ¶ Aduersario.] Hæc littera & sequẽs approbare videtur, qđ no. Io. 2. q. 2. c. 1. & Ber. sup. de ordi. cog. ca fi. Goffre. & Inn. & Abbas de rest. spol. ex cõquestione, s. quãdo super eadem re intentat vnus petitoriũ, alter sup. illa intentat possessoriũ recuperandæ, prius auditur, & sic vtilius est sibi agere q̃ excipere, quod Host. non placuit: qui dicebat ex vi actionis eũ non prius audiẽdum; sed simul, dicẽs, quod in decre. ex conquestione, pri⁹ excepit, post modum egit, vt ibi scripsi.

Petitoriũ si intẽtetur p vnũ, & possessoriũ per alterum, qs prius audiatur.

Clemens V. In concilio Viennen.

¶ *Appellans ante diffinitiuam etiã à diffinitiua lata eo absente citato vel nõ, appellare potest: nisi prima appellatio fuerit friuola menifeste, quo casu non appellat tanquam manifestus contumax. Ioannes Andr.*



C. VNIC.

SI † AN-

[Glo seq. no. signat contrarium, ibi remittit, & huic litteræ rñdet.]

K ¶ Solo.] quasi nil habeat docere de petitorio. Et per hoc videtur, ꝙ petens restitutionem beneficij, non hẽat iustificare possessionem, vel probare titulũ. de resti. spol. in literis, cõtra de fil. presb. constitutus, vide ꝙ dixi sup gl. 2. & ꝙ not. Host. in sum. de rest. spol. §. in casib. ver. quid ergo. volens se defendere cõtra hunc tex. respondebit per decre. ex parte, de resti. spol. vbi intẽtans possessorium, probat coniugiũ, & per decre. ad decimas. eod. tit. lib. 6. Aliud est ergo intentare petitoriũ, aliud iustificare possessoriũ ex titulo, vbi natura possessorij hoc requirit: sed vide quod dixi in prædi. decre. ex parte in gl. quasi dicat. vltra medium.

Bñficij restitutionẽ petens an habeat probare titulum.

† Nota ꝙ appellari põt ante diffinitiuã, qđ est verũ indistincte de iure canonico, dũ tñ appellet ex cã rõnabili. c. vt debitus, extra de appel. sed de iure ciuili nõ appellat, nisi in certis casib. Zabarel.

Cõtinuatio.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

[Visum est sup. de causa possessionis & proprietatis: & quia aliqñ in causa possessionis & proprietatis dolus cõmittit rõne cõtumaciæ, quare posset aliquis dubitare de effectu illius doli, vel contumaciæ: ideo ponit Clemens de dolo, & contumacia rubricam.



Si tante.] Ponit dictum, a quo secũdo excipit ibi.] Nisi.] Imola. ¶ Præsupponẽdum est, qđ contumax in non veniendo nõ põt appellare, & hoc, in odium suæ cõtumaciæ. puta si fuit citatus, vt veniret corã iudice ad audiẽdam sententiam, & non venit, & sic fuit contumax, talis non potest apepllare. 1 q 6 § sunt quorum, in prin. 24. q. 3. vnde illicita. C. de iudic. l. properãdum. §. cum autem, & quorum appellationes nõ recipiuntur. l. 1. & l. cũ autem. C. de iud. Secundo præsupponendum est, ꝙ iudex nõ teneť deferre appellationi friuolæ interiectæ ab interlocutoria, & potest dare apostolos refutatorios, & procedere ad vlteriora, & citare partẽ appellantem si velit, vel si nolit, non requiritur quod citet, vt in c. eum qui. eo. tit. in 6. quia frustra citaretur.

CASVS. Ego conueni te coram competenti iudice, & processum fuit vsq; ad productiones testium hinc inde, saltem pro parte mea feci probationes, & productiones, & probaui meam intẽtionem: tu reus proposuisti tuas defensiones, & admissus, id est, receptus ad illas pbandas, cũ velles producere aliquos testes, ego actor dixi illos, nõ esse recipiendos: iudex inloquẽdo pronũciauit non debere recipi, tu reus ab illa sententia interlocutoria appellasti; iudex vidit, ꝙ tua appellatio erat friuola, forte quia inserta in instrumento, appellatorio erãt talia, & sic non detulit, id est, aliquem honorẽ nõ fecit tuæ appellationi ob reuerentiã iudicis superioris, ad quem appellabas, sed dedit tibi apostolos refutatorios, & citauit te ad pcedendũ ad vlte-

te [a] diffinitiuam sententiam, [b] à iudice quis appellando recedat, & iudex suæ appellationi non deferens, [c] eo citato vel etiam non citato [d] vlterius in causa procedens, contra ipsum etiam absentem [e] sententiam diffinitiuam promulget; [f] poterit idem appellans a dicta sententia in-

riora causæ, vel te nõ citauit: nunc adueniente die assignationis iudex procedit ad expeditionẽ causæ, & tandem tulit sentẽtiam diffinitiuam contra te: Postea peruenit ad notitiã tuã, ꝙ sentẽtia fuit lata contra te: voluisti appellare. quæritur, vtrũ possis ? Dicit, qđ si manifeste constaret, qđ appellatio prima interiecta ab interlocutoria esset, friuola, puta quia nullam causam grauaminis expresserat in sua appellatione: vel forte bene expressit cãm, sed illa causa erat notorie falsa, vel forte expressit causam veram, sed nõ erat rationabilis, certe illo modo secunda appellatio à diffinitiua nõ est admittenda: & ea non obstante iudex à quo non debet exequi suã sentẽtiam diffinitiuam, hoc dicit. H. R. Nota quod appellans ante sñiam diffinitiuam à iudice & recedens, etiam si eo citato ꝯ eũ feratur diffinitiua sententia, potest à dicta sñia appellare intra tempus debitũ, nisi eius prima appellatio esset friuola manifeste: qa si prima appellatio interposita in interlocutoria esset friuola. tũc ipse non posset amplius appellare a diffinitiua: & istud notabile cõtinet medullã totius capituli. Nota, qđ de iure canonico quis põt appellare à sñia interlocutoria, & à quocũq; grauamine: secus est de iure ciuili, nisi esset tale grauamẽ ꝙ nõ posset reparari in diffinitiua, quia si nõ posset reparari in diffinitiua, etiam de iure ciuili ab interlocutoria posset appellari. l. ante diffinitiuę tempus. C. quor. appel. nõ recip. & l. 2. C. de episc. audi. Nota quod qñ appellatur ab interlocutoria. iudex põt dare apostolos refutatorios, & nõ obstãte appellatione ipse põt ꝓcedere ad vlteriora, posito, qđ causa appellationis sit irrationabilis. c. cũ q. eo. ti. in 6. nisi post cognitionem appellationis dicatur, bene appellatum: quia tunc reuocatur, quod gestum est pendente appellatione: Secus in diffinitiua: quia ibi pẽdente appellatione iudex nõ potest procedere, nec debet. Not. ꝙ si is, qui appellauit ante sñiam, appellet iterũ à sñia diffinitiua ꝯ se lata, ꝑ hoc nõ renũciat appellationi pri⁹ interpositę. vt in gl. super verbo, appellare. Not. ex magna glo. in prin. quatuor modos, per quos quęlibet appellatio ab interlocutoria dicitur manifeste friuola & quilibet illorũ modorum excludit à facultate denuo appellãdi, videatis dñm Panor. in clem. ista: quia bñ elucidat istam magnam gl. Not: tex. ibi. [Diffinitiuam sententiã.] & not. primo, ꝙ sententia in genere secundum Hug. est iudiciũ, vel litis decisio. vel firma, & indubitata & secura rñsio, vel animaduersio, vel sensus siue intellectus, & dr̃ à sentio, sentis. Itẽ sñia quidam color rhetoricus dr̃, s. breuis oratio aliquid moralitatis generaliter comprehendens, vt.

Obsequium amicos, veritas odium parit.

Inde sententiosus, sa, sum, id est, plenus sententijs. Itẽ sm̃ Isidorũ, sñia est determinata acceptio alterius partis ꝯdictionis. Sententia sm̃ Azonẽ in summa. C. qño & qñ iud. sñiam proferre debeat, qñque potest dici cuiusq; orationis, significatio, qñq; ponitur ꝓ opinione magistrorũ, qñq; dr̃ quicquid de re aliqua placet, qñq; est deportatio. qñq; excõicatio, vel interdictũ sed improprie, quia excõicatio, vel interdictũ potius: punis ꝙ finẽ sñiæ imponit, ideo potius põt pœna dici quam sententia, vel diffinitio: sententia dicitur quãdoq; iudicãtis præceptum nõ naturæ, non iuri, non bonis moribus cõtrariũ. Et sm̃ hãc significationẽ distinguitur, qa sententiarũ alia est diffinitiua, alia interlocutoria, alia cõuentionalis, alia quæ dr̃ præceptũ, alia mulcta, alia dispẽsationis. Sententia diffinitiua est diffinitio iudicialis controuersiæ finem imponens ex ꝓnũciatione iudicis, damnationem. i. condemnationẽ vel absolutionem continẽs. Et hæc sententia diffinit principalẽ quæstionem, vt qñ auditis vtriusque partis allegationibus causa terminatur, & finis principali negotio imponitur, quam semel latam iudex reuocare nõ potest. Sententia interlocutoria est sentẽtia semiplena, quæ profertur inter principium & finem causę, nõ super principali. sed super emergentibus & incidentibus quæstionibus, puta super libello offerẽdo, vel concipiendo, vel dãda dilatione, aut denegãda, & sup testibus recipiendis, vel nõ, & similibus, principali causa durante, vt quando iudex non residens pro tribunali, id est, in tribunali interloquendo inter partes sine solemnitate scripturæ aliquid pronunciat de plano, vel super aliquo incidẽti vel emergenti extra primum intentum principale, & hanc sententiam potest iudex reuocare siue ipse sit ordinarius, siue sit delegatus, siue arbiter. Hoc debet tamẽ fieri cum causæ cognitione, & iudice concedente non procedente. 3. quæst. 3. § à iudice. secundum Gof. Sententia conuẽtionalis est amicabilis compositio, vt quãdo iudex cõuenit aliquem, & commonet eum, ne faciat contra cõuentionem. Sententia per errorem lata, a qua nõ est appellatum, reuocatur, si error probabilis postea detegatur, vt in c. fraternitatis. de frigidis & maleficiatis. sufficiat pro nunc. Vide gl. in ca. ad compescendas in verbo diffinitiua, Not. textum. [Appellando.] Appello las, lare. a. p id est, ad alium iudicẽ vocare. vel alterius iudicis audientiã postulare. Et vt dicit Ber. in lib. de consideratione. Appellasse inique iniquum est. Inique & impune, iniquarum appellationum fomes. Iniqua autem omnis appellatio, ad quam iustitiæ inopia nõ coegit. Appellare nõ vt graues, sed si graueris licet. Vnde appellatione interiecta dẽt apostolos petere à iudice a quo appellãs. Vnde Apostoli in iure dicũtur literæ datæ appellãti, in qbus continẽtur allegationes, & qualiter in causa, processum sit. Item Apostolorum alij sunt cõuentionales, scilicet quando pars admittit appellationem, siue in iudicio iudice refutante siue tacẽte, vel extra iudicium: vt extra de appel. ea. sæpe. & c. oblatæ. Alij sunt apostoli testimoniales: testificãtes de appellatione facta. Alij sunt dimissorij per quos apparet, quod iudex detulit appellationi. Alij sunt apostoli refutatorij, per quos apparet, ꝙ iudex nõ detulit appellationi. Alij sunt reuerendi siue reuerentiales: s. quãdo ob reuerentiam superioris appellationi defertur, vt in c. 1. de app. in lib. 6. in gl.

(Glo. prima dicit, quid determinat.

a ¶ Si ante.] Se summat, & determinat casum dubium circa decret. eum qui. eod. tit. lib. 6. & quod ibi tangit Archid. & quod not. de re. iud. inter monasterium, in vlt. glo.

b ¶ Sententiam.] & sic oportet appellationẽ iustificari solum ex virtute grauaminis illati: propter quod appellauit, vt inf. de app. appellanti.

c ¶ Nõ deferẽs.] si detulisset, sentẽtia postea per ipsũ lata nõ valuisset, quod dic vt de app. cum appellationibus. lib. 6. Bene autẽ fecit iudex non deferendo, ex quo putabat ex falsa causa appellatũ. nunquam enim reuocabitur quod per eum fiet, nisi prius iustificet appellatio: quod dic vt. eo. tit. non solum. lib. 6.

d ¶ Non citato.] quia citare non tenetur: vt in prædi. decre. eum qui.

e ¶ Absentem.] Fortificabãt dubium hæc duo. qđ citatus fuit, ꝙ fuit absens, per quæ aperte videbat contumacia in non veniendo, vt inf. dicam.

f ¶ Promulget.] quod potuit si lis erat contestata, & liquebat de causa. sup. eod. prout. Et idem si non erat contestata, sed erat de casibus, quibus procedi potest ad sententiam lite non contestata contra contuma-

cem

tem.qui habentur, vt lite non contestata, quoniam.in textu.&in glo.

a ¶ Tempus debitum.].s.decem dierum, & à tempore notitiæ, de appell.concertationi, lib.6.

[Glo.seq.ponit opi.quam probat, & pro solutione contrarij remittit.]

tra tempus debitū a appellare: b Nisi eius prima appellatio esset friuola manifeste.

b ¶ Appellare.]Not. Innoc. & post eum Hos.de appe.dilecto vt ibi scripsi.in fi.vl. gl.& Gul.in Spe.de sent.præl.§.iuxta, vers.qd ergo si appellatio, quod appellans ante sententiam, q postea appellat à sententia, p hoc nō renúciet primæ appellationi, nec sententiam ratificat: geminatio.n.appellationum non submittit, sed subtrahit appellantem à iudicis potestate.31.q.2.Lotharius, de appell.bonæ. & c.dilectæ. Non obstante.ff. rem ratihab.l,3.§.falsus, quod solue, vt no.Ber.de re iud.c.1.

[Gl.seq.primo ponit quatuor exēpla. Secundo no. vero cōtumace nō manifesto. Tertio ponit duplicē distinctionē Gul. Quarto distinctionē.Iac. de Arena Quinto.quatuor op.de vero cōtumace,& quatuor de ficto cōtumace,& vtriusq; secundā approbat. Sexto, de appellatione cōtumacis ponit alias quatuor, ex q-bus nouā opi.infert & includit. Septimo.ꝯ cōclusionē obijcit locū à diuisione.& quadrupliciter rñdet. Octauo & vltimo infert solutionem quæstionis.]

c ¶ Manifestæ.] vt quia nulla causa fuit ibi expressa, vel nō legitima, dato ꝙ esset vera, vel licet legitima, manifeste falsa, vel iā pnūciatū esset illā falsā, & nō appellatum.1 Et 2.aduerte, quia pbare vr̃, hæc littera, ꝙ vera contumacia in non veniendo non impedit appellātē, vel appellationem, nisi sit manifesta, vt sic in vera contumacia distinguatur inter manifestam, & dubiam: appellans n.friuole, & recedens vere contumax est, & tamen si hoc non est manifestū, appellat, & secūdū hoc intelligendo videntur iura, quę dicunt cōtumacem in non veniendo non appellare. 2.q.6.§. sunt quorū in prin.24.q.3 de illicita. C.de iud.properandū.§.cum aūt. C.quorum appe.non re.l.1.[In non veniendo ideo dixi, quia cōtumax in non petendo appellat.ff.de ap.creditor,§.iustus, & p ratione diuersitatis dicit: ibi gl.ꝙ iste peccat in vno tātū, ille in duobus, quod intelligo quia iste venit, sed non paret ille nec venit, nec paret.Gul.3.in Spe. de contu.§.1.versi. & no.Primo distinguit duplicē cōtumaciā, verā, & p̄sumptā. Secundo triplicem.s.euidentē veram, & pręsumptā, aut fictā, dicēs ꝙ verus contumax, quem citatio apprehendit nō auditur appellans. & multo minus euidens. Et euidentē vocat contumaciam illius, qui dixit se non vēturū: & an sufficiat hoc extra iudiciū dixisse nuncio citanti vide ꝙ no.de sen.excom. venerabilibus.§.secus.li.6. Verā illius quem citatio apprehendit. Fictam vel interpretatiuam, citati ad domum, quem citatio non apprehendit.Iacob.4 de Are. contumaciā, q̃ sup.dixi euidētē, dicebat verissimam, & dicebat fictū contumacem appellare, verū venientē iudice sedēte pro tribunali restitui ad appellādū, ff.de in integ.rest.l.diuus. verissimū nullo iure ad appellandū admitti.ff.ex quib.cau.in posses.ea.l.Fulcinius.§.fi.Sed circa 5 hoc est sciēdū, ꝙ in vero contumace quadruplex est opinio, & in ficto quadruplex. Nam aliqui dicunt verum quem sup. dixi euidētem, vel verissimū, alij inuentū, alij non inuentū: tunc demum si se citatum nouit, alij citatum ab homine. Itē quidam dicūt fictū inuentū, qui dicit se venturū, vel tacuit, sed nō venit, & hanc ēt recitat gl.vlt.in fi.ff.de restit.in integ.Alij dicunt hunc verum, sed fictū, non inuentum, facit quod not. in l.ex consensu.§.fin.ff.de app.Tertij in nō inuēto distinguunt, an citatio postmodum ad istam peruenerit, & sit verus, an non, & tunc sit fictus, & facit quod no.l.1. §.1.ff.qn̄ app. fit. Alij dicunt fictū cū ius citat, verū cū citat hō, q̃a nūcius, &c.ff.de arbi.Celsus, & facit quod no.Compost.

1 Gl. hic relatā ad text. Card. & Pā. rsputant sin gu.Fon.

2 Hic incipit secunda pars glossæ,

3 Hic tertia pars glossæ.

4 Hic incipit quarta pars glossæ.

5 Hic quinta pars gl.

& Archid.de elect.c.1.li.6.Sic vera interpellatio, quę fit expresse per hominem.ff.de vsur.mora. Ficta q̃ tacitè fit p legē, vt in persona minoris, ff.de leg.2.l Titia Seio.§.vsuras.C. in qb.cau.rest.in integ.nō est ne. l.in minorum. De vero & ficto placet opinio secūda: reprobata prima, & quarta. Et licet tertia in se sit vera, quia vere iudici contumaciter resistit is, qui nō inuentus citationis notitiam habuit. & non venit tñ, quia id iudicialiter non constat, & ex præsumptione iudicamus, habemus illum pro ficto: 6 ubi iudiciali-ter ergo cōstaret, hr̃etur pro vero, & sic posset intelligi.§.sin autem, de quo submittam. Item 7 sciendum. ꝙ circa contumacis appellationem est opinio ēt quadruplex: Communis habet, ꝙ fictus appellat. C.quomodo, & qn̄ iud.l.ab eo.ff.qn̄ appe.sit.l.1.in fin. C.de lib.au.si is, & facit hæc decre. Secunda singularis opinio.Iac.Bal. & Odof. quam sequebatur dn̄s meus in l.properādū, ꝙ ēt ficte cōtumax non appellet, & hoc dicunt per §.sin autem ead.l. de iud. quæ loquitur de parte non inuenta: pro his facit.ff.de iud.l. & post edictū, in fin.sine suppletione legendo. Sed vt ibi dicit gl.si finis ille loqueretur de eo, qui nec vere, nec ficte contumax esset, non esset necessaria appellatio: quia ipso iure sentētia nulla esset, & si exponas, quod ibi dicit: audietur beneficio nullitatis sine appellationis remedio, non conuenit responsio narrātis contra illud, de fide instr.inter §.ceterum. Alij dicunt ficte cōtumacem appellare posse, qui venit iudice sedēte pro tribunali, alias non appellat, & sic intelligūt §.sin autem. Alij dicunt nedum fictum, sed etiam uerum appellare posse, dummodo non sit manifestus, quē sup. vocaui euidentē, uel uerissimum, & pro his facit hæc littera de sentē.excom.uenerabilibus §.idem est, ubi uidetur expressum, quod citatus non ueniens sit pręsumptiue contumax: quia potuit impediri sic, ꝙ uenire non potuit Cum ergo eo casu beneficio absētię restitueretur contra sententiā, de re iud.cum Bertholdus.de resti.in integ.ex literis.& de hoc.ff.de dam.infect.si finita.§.si forte.de re iud.quæsitū fortius: ergo beneficium probabilis absentiæ illum excusabit à cōtumacia, ut appellare possit, ut præsens, & obtinere sē-tentiā retractari propter iniquitatem sui, nō propter absētiā tm̄, fateor tamē quod vbi præsens appellare non posset: vt q̃a tertio citatus, tūc necessaria esset restitutio, de qua in prædictis iuribus. Et ex his cōcludi posset (& scio quod nouum videbitur) quod si contumax, qui non uenit appellat: iudex à quo appellat, si scit illum euidentem, uel verum contumacē, appellationi nō deferet, sed in causa, uel executione pcedet. iudex tñ ad quem appellationē recipiet, & prius de hoc præiudiciali cognoscet.s. an potuerit appellare, & si causa cognita inuenerit illū manifestū, uel euidentem contumacem, uel uerum, siue inuentum, siue non inuētum: quia tñ postea citatum se nouit, nec apparet ipsius iustum impedimentum, uel excusatio, & sic contēpsit, pronunciabit appellationem nō deuoluere, & in appellationis causa nō procederet. Si uero sibi constabit illū, licet inuentū, fortius non inuentū, qui postea se citatum nouit, iuste impeditum propter quod uenire non potuit, uel saltē excusabilē, ut quia credidit terminū prorogatum, de rest. in inte. Ex literis, & facit quod ibi scripsi post Vin.& Tanc.cū per hoc appareat eum non fuisse contumacem, quia non contempsit ff.de re iud.contumacia pronūciabit appellationem deuoluere, & de illa cognoscet. Et est simile, ꝙ scripsi sup.de app.ad hoc si una, & sup.de resti.spo.solicite.detest.veniens 2.de app. non solū.li. 6.in 3.glos Ad text. ergo redeūdo vr̃ secundū prædicta, ꝙ de prima appellatione, ut præiudiciali primo cognoscet, de ord.cog. tuā. cuius euentus alterius cognitioni dabit, uel denegabit initiū, d̄ ele.si forte.li.6.

6 Iste ergo quem citatio a principio non apphendit, sed ipsi⁹ notitia superuenit postmodū, nec comparuit, dēt censeri fictu. & nō uerus, quia de ista scientia nō apparet iudici in figura iudicij. Et hoc tenet Cy.in l.prope randū. C.de iud. in 8.q̄. ver.sed qd si citatus, allegat.ff. ꝙ fallu, l. 2. Petr. de Anch.

7 Hic est sexta pars glo.

Sed

Sed 1 fm hoc quid releuat secunda appellatio, cum pronunciato, ꝙ primo fuerit bene appellatũ, reuocetur sententia, per modum nullitatis, vel attentati. de appel. non solum. lib. 6. & pronunciato, qđ male fuerit appellatum, apparet illũ postea cõtumacẽ fuisse, & sic nil reuocabit, & facit quod scripsi post Inn. & Hőst. de appel. interposita, in fi 1. respon. Rñdeo: valet ad hoc, qa non cogitur ꝓsequi primã, sed pros. quẽdo secundam, si excipiatur de cõtumacia, replicabit de iusta appellatione, de qua iudex secundo cognoscet, non vt pronunciet bene, vel male appellatũ, vel vt reuocet attentata, sed solũ, vt pronũciet illũ appellare potuisse, vel non: & sic appellationẽ deuoluere vel non: & sic iudex appellationis tertio sup eodẽ articulo interiectæ[ꝙ non licuit de hoc cognoscit, & pronunciat sup. de appel. sua nobis. Item valet: qa secũdũ hoc audiet prosequẽs secũdã, licet tẽpore, quo prosequitur sit lapsũ tp̃s primæ prosequendæ, bñ facit de sent. excõ. licet lib. 6. Si vero ẽt tẽpore secundæ appellationis lapsũ erat tẽpus prosecutionis primæ, vide ꝙ scripsi de app. directę. sup gl. 2. Itẽ valet, ꝙ posset aliquod ꝓbabile dubiũ primo appellãtẽ excusare à contumacia, licet appellatio per probata justa ꝓnũciari non potest. facit de elec. c. 1. li. 6. Itẽ posset secũda esse interposita ad aliũ iudicẽ, qui magis expediret appellãti q̃ primus. ex prædictis 2 solui vr̃, quod no. sup. ea cõpil. de ele. causam. §. pe. in vlt. gl. ꝙ arcta tus per decre. illam, qui nõ venit, nec misit, si appellat à diffinitiua, si non doceat de iusto impedimento, qđ excuset contumaciam, nõ debeat audiri: fortius. n. cadit vera cõtumacia in citato per ius commune, quod ignorare non licuit, quam in citato per iudicem.

1 Hic incipit septima pars glossę.

2 Hic est octaua, & vltima pars glossæ.

TITVLVS V.

Vt lite pendente nil innouetur.

¶ Clemens Quintus in Concil. Viennensi.

¶ Si duo litigantes super beneficio, moriantur siue vterque in curia, vel solus possidens, vel neutro possidente alter tantum, altero alibi moriente: ad Papam, & in conuersis casibus ad ordinariũ spectat collatio, si ad alterum beneficium pertinebat. Si autẽ alter tãtum moritur, si superstes, vel alius, cuius intersit, litem prosequitur, ex futuro euentu apparebit, ad quem collatio spectat. Io. And.



CAP. I.

SI duobus a *

VT LITE PENDENTE nil innouetur.

Cõtinuatio Dñi Heliæ.

¶ Visum est sup. de contumacia: quia per eam fit missio in possessione, qñq; en primo decreto, qñq; ex secũdo, & sic fit nouatio, & aliquid innouatur. Et dubitaret aliquis vtrum lite pendente aliquid debeat innouari, vel vtrum omnia debeant manere in eodem statu, quo sunt lite pẽdente, ideo annectit, i. adiũgit hic rubricam, vt lite pendente.

SI duobus.] Præsupponendum est illud, ꝙ hr̃ in c. 2. de pręb. li. 6 videlicet, ꝙ licet generaliter collatio bñficiorũ spectet ad Papam rõne plenitudinis potestatis: tñ specialiter, & priuatiue collatio bñficiorũ vacantium in Curia Roma. ad ipsum Papam spectat: ita ꝙ nullus alius illa bñficia potest conferre sine ipsius mãdato speciali; Alia verò bñficia vacantia extra Curiam Rom. ordinarij pñt cõferre, & concurrunt cum Papa accumulatiue, & possunt præuenire Papã, nisi Papa inhibuisset, ne ipsi haberent conferre.

CASVS. Duo litigabant coram Papa in Curia Romana super aliquo bñficio, ꝙ bñficium quilibet dicebat ad se pertinere: isti litigantes sunt mortui in Curia Romana: quęritur ad quem spectat collatio beneficij: Dicit Roman. Pont. Clemens, ꝙ ad solum Papam spectat collatio, nisi ius illius beneficij neutri cõpetijsset, qa si nullus eorũ litigantiũ haberet ius in beneficio, sed aliquis tertius habebat ius: tunc Papa, illud beneficium conferre non debet, cũ nõ vacet. Sed quid si vnus est mortuus in curia, alius mortuus est extra curiã, quæritur ad quem spectat collatio? Distinguit Clemens, an possidens bñficiũ mortuus est in curia, & alius nõ possidẽs mortuus est, ext. curiã, & tunc collatio beneficii pertinet ad solum Papam priuatiue: si autem possessor mortuus est extra curiã, tũc collatio ptinet ad ordinarium loci, in quo est beneficiũ, qui ordinarius potest præuenire Papã. Sed quid iuris si neuter possideat, & vn⁹ mortu⁹ est ĩ curia, alius mortuus est extra? Dicit Clemens, ꝙ collatio spectat ad Papam ratione suę potestatis. Et idem si ambo possedissent, secũdũ gl. Sed qd si vnus mortuus est altero superstite. i. viuente. Dicit ꝙ non est conferendum donec lis fuerit finita contra superstitẽ, & tunc euentus demonstrabit, ad quem spectat collatio: quia si dicatur bñficium spectare ad defunctum, tunc considerandũ an defunctus sit mortuus in Curia Romana, quo casu collatio beneficij spectat ad Papã: aut mortuus est extra curiam, & tũc collatio spectat ad ordinariũ. Sed quęritur, nunqđ loco defuncti poterit ordinarius alium subrogare? Dicit Clemens, ꝙ sic. Sed quærit an per istam Clementinam Papa idẽ intelligat, in personatibus, in dignitatibus, & alijs beneficiis, in qb. ratione suæ potestatis habet plenã, & meram dispositionẽ, ita ꝙ si is, qui moritur extra curiam, habebat personatum, vel dignitatem in controuersia cũ aliquo, an ordinarius possit personatum, vel dignitatem conferre, sicut dixim⁹ de simplici bñficio? Dicit Clemẽs, ꝙ per aliam clementinã non intendit derogare principio capituli secundi de præb. lib. 6 sed ista Clementina fuit specialiter facta ad decidendũ dubiũ, ꝙ fuit qñ vnus moritur in curia, alius autem moritur extra curiam. h. d. H. R ¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo, ꝙ si bñficiatus moriatur in Curia Romana, tunc collatio ipsius spectat ad solũ Papã priuatiue, ita qđ nullus alius põt cõferre illud bñficiũ, nisi ipse Papa, & sic collatio ad ipsum Papã spectat priuatiue: quia priuat oẽs ordinarios. No ꝙ ista Clemẽtina venit declaratiue, siue ad declarationẽ capituli secũdi de pręben. lib 6. Not. de Romana Curia, & dicit Paul ꝙ pro eodem accipiuntur hoc casu Sedes Apostolica, & Roma. Curia, de conuers. præb. c. 1. & c præsenti. li. 6. cuius c. pręsenti, moderationẽ dicit Paulus locũ habere in casu huius cl. No. ꝙ per obitum beneficiati extinguitur titulus beneficij Nam secun. Zen. mors est dissolutio corporis, & animæ, de pœn. d. 2. charitas. ver. corpus. de celeb. Miss. in quadam.

[Prima Glossa dicit, quod determinat, ponit casũ, & diuidit.]

a ¶ Si duobus.] Determinat casum dubium circa decr. secundam. de præben. lib. 6. quæ reseruat collationi Papali beneficia in curia vacantia, an locũ habeat in duobus litigãtibus in curia super beneficio sibi collato, si alter moritur, vel vterq; Et distinguit principaliter duo membra: quia aut vterq; moritur in curia: aut vterq; extra: aut alter tantũ. In primo distinguit, aut vterq; morit in curia, aut vterq; extra: aut alter int⁹: & alter extra, & hoc vltimo casu, aut alter eorum possidebat, aut neuter, & si alter, aut q moritur in curia, aut q extra.

extra. In secundo ēt principali mēbro. s. cum moritur alter tantum, tunc subdistinguit: quia aut beneficium spectabat ad mortuum: aut ad superstitem, aut ad neutrū, & si ad mortuum: aut moritur in curia, aut extra. & secundum principalem mēbrum prosequitur ibi, [Si vero alter. [Tertio protestatur: ibi, [Salua tamen.

nis tempore possessionem habebat, tunc statim vacant priora, & in curia, vbi consecratur, & per hoc videtur, ꝙ si consecratur in curia possessionem nō habēs, vadit ad partes episcopatus, & possessionem apprehendit, ꝙ priora illius beneficia non vacent in curia, nisi specialiter fuerint reseruata. Scio tamen, ꝙ curia hoc non reciperet.

in Romana [a] curia super beneficio [b] sibi collato [c] litigantibus, [d] in eadem † curia mori [e] contingat [f] vtrumque, collationē huiusmodi beneficij ad Romanum Pontificem: [g] si vero extra dictam curiam, [h] ad ordinarium [i] decernimus pertinere: nisi [k] forsan alius ab eis [l] in dicto beneficio ius [m] haberet. Quod si vnum in dicta curia, alterum vero extra mori contingat, si moriens in curia beneficium possidebat, [n] † ad Romanum Pontificem, [o] si vero alius, [p] ad ordinarium pertineat collatio supradicta. Neutro [q] autem ipsorum [r] beneficium possidente, erit Romanus Pontifex propter auctoritatis prærogatiuam [s] in collatione huiusmodi prēferendus. ¶ Si vero [t] alter tantummodo, siue possessor, siue petitor decedat: [u] si superstes, vel alius cuius intersit, [x] causam nihilominus prosequatur: [y] (cū

† al. Romana.

¶ Duobus.] vel pluribus, cum sit eadem ratio, cōcordat quod not. de rescrip. duob. lib. 6.

a. ¶ Romana curia.] quod dic, vt not. sup. de præbend. præsenti, lib. 6.

b ¶ Beneficio.] large sumitur comprehendens dignitates. de præb. c. 2. lib. 6. saluo, quod ibi not. in 2. gl.

[Gl. seq. primo notat a ꝯrio secūdo soluit dubium de electo. & per id opi. fortificat: tertio quęrit: ponit opi. quam partim reprobat qua to impugnat obseruantiam cariæ.]

c ¶ Collato.] Secus ergo si litigarent illud sibi debitū, & concor. quod dixi s. in cle. de rescri. auditor. Et p hoc puto solui, quod dubie tangebat Archid. de elect. si electio. 6. de electo. in præpositum non cōfirmato, qui moritur, in curia, an præpositura vacet in cura; allegabat pro, & contra, quæ not. 63. dist. quanto. puto, ꝙ nō, ēt si ibidem super electione, vel cōfirmatione litigabāt, per hanc litterā: durat em̄ prima vacatio, [1] vsq; ad confirmationē. facit. de elect. cupientes, & c. quā sit in prin. lib. 6. quæ per confirmationem desinet de transla. c. 1. & 2. facit hoc pro opinione, q̄ tenui. de elect. cupiētes. §. quid si. in gl. vlt. quæ incipit, & pertinet. Sed de prioribus beneficijs confirmati in curia ad dignitatē cuius adeptio facit illa vacare dubitatur, an vacent in curia, & placet Arch. in decre. commissa. de elect. lib. 6. ꝙ nō: quia non vacant per confirmationē: sed per possessionē pacificam, uel ex quo stat per confirmatum quo minus illam hēat, vt ibi, & de pręben. licet Eps, eo. lib. dicebat tñ, ꝙ si ille cōfirmatus manet in curia, & per procuratores possessionem apprehendit, ꝙ beneficia vacabūt in curia, quia talis possessio quo ad priora beneficia fingit illum mortuum 7. q. 1. §. ecce in quibus, sed mori nō potest nisi vbi personaliter est, ergo &c. Non placet hoc dictum, ex quo sequeretur, ꝙ beneficium per procuratorem renunciatum in curia, vacaret eo loco, vbi esset renunciationis tempore, qui procuratorem constituit: ꝙ est falsum, vt ipse idem not. in decre. 2 de præben. & ad §, ecce. responde per not. de rescrip. susceptum lib. 6. in glos. penult. quia non est vere mortuus, sed fingitur. & illa fictio bene potest trahi ad locum, vbi possessionem apprehendit: vbi ergo procurator mandatum habens possessionem apprehendit: ibi & ea die vacat beneficiū; sed vbi amicus, vel negotiorum gestor [2] id fecisset, procedere posset illa opinio quia tunc vacant per acceptionem, vel ratificationem per illū factam in curia, & non prius, facit de præben. si tibi absenti. lib. 6. Item aduertendum est, ꝙ sæpe curia priora beneficia electi in Episcopum in curia consecrati statim confert: quod puto fieri non posse illo non consentiente, nisi prius habeat possessionem episcopatus: non enim per solam consecrationem vacant priora, sed per consecrationē, & trāslationem, & lapsum temporis, quo debuit consecrari, prout etiam scripsi post Inno. & Compost. de elect. cū in cunctis. ver. cum vero. super vlt. gl. si ergo cōsecratio-

1 Vide Deciū in c. 1. de cōfir. utili. uel inutil. & cōsil. 149.

2 Vide Rotā decis. 299. in nouis.

d ¶ Litigantibus.] in hoc ad titulum.

[Gl. seq. soluit duo dubia.]

e ¶ Mori.] idem puto in renunciatione, vel alia vacationis forma, etiā si immisceantur, vt qa vnus moritur, alius renunciat, cum sit eadē ratio, & facit præalleg. §. ecce 7. q. 1.

f ¶ Cōtingat. simul, vel successiue.

g ¶ Pontificem.] tolle litteram, decernimus pertinere.

h ¶ Curiam.] repete mori contingat utrumque, collatione huiusmodi beneficij, &c.

i ¶ Ordinarium. 3.] id est, collatorem, etiam si alias nō haberet ordinariam iurisdictionem. sic de conces. præben. si soli. lib. 6.

k ¶ Nisi.] hanc exceptionem etiam in inferioribus mēbris intelligas repetitam.

l ¶ Ab eis.] litigantibus mortuis.

m ¶ Ius.) in re, uel ad rem. de utroque, de conces. pręben. c. ult. lib. 6.

[Glo. seq. primo dat simile. Secundo ponens iusquetus commendat hoc nouum.]

n ¶ Possidebat) Sicut ergo in multis casibus est melior conditio possessoris. de præben. si a sede. lib. 6. sic fit melior conditio illius, penes quem moritur possessor. Et not. quod si hæc constitutio non emanasset, uidetur adhuc post mortem quærendum, ad quem de iure beneficium spectasset, ut j. dicitur, cum alter moritur, ut eo cognito haberetur cōsideratio loci mortis illius, sed quia hoc fuisset difficile, & facile neglectu, ideo fuit utiliter prouisum.

o ¶ Pontificem.) collatio, &c. ut sequitur.

p ¶ Alius.) s. moriens extra curiam, & repete beneficium possidebat.

(Gl. seq. quæstionem soluit.)

q ¶ Neutro.] Idem puto, ubi possidebat uterque, ut in paritate possessionis semper sit potior conditio Papæ. facit de rescr. duobus, lib. 6. & quod no. eo. lib. de pręb. si a sede, & possent ambo prouocare in interdicto uti possidetis, uel quia uterque contra reliquum appellauit, ut sæpius experimur, sed forte hunc casum omisit, quia utroque possidente neuter possidere uidetur, quia non in solidum, facit de probatio. licet, uel quia non pacifice. facit de electio. commissa lib. 6.

r ¶ Ipsorum.) s. quorum alter mortuus est in curia, & alter extra curiam.

s ¶ Prærogatiuam.) concor. de præb. si a sede, lib. 6.

t ¶ Si uero.) s̄m principale membrum, distinctionis.

u ¶ Decedat.] In curia vel extra.

x ¶ Intersit.) siue ratione tituli, in quo ius habebat in re, uel ad rem, siue ratione iuris eligendi, uel præsentādi, uel conferendi, quod se contendit habere; & forte mortuum elegerat, uel illi prouiderat, supra eodem ca. 2. lib. 6. in gl. penult.

y ¶ Prosequatur.) si [4] non prosequeretur, lis non penderet.

† Not. hic Imo. ꝙ ex possessione præsumit titulus, nō solum ad commodū possidentis, sed ēt tertij, Fon.

3 Vide Deciū in c. post cessionē. in primo notab. de probat. & Fely. in c. olim. in princp. de præscrip.

4 Vide Rotā deci. 18. in nouis.

a ¶ In-

a ¶ Interim.]scilicet illa lite pendente.
b ¶ Non possit.]supra eod.c.2.lib.6.
c ¶ Euentus.]Concor.de elect.si forte. lib.6.de frigi. fraternitatis. in fi.cum suis concor. Iste autem euentus est dubius.ff.de pecul.quod debetur.
d ¶ Pertinebit.] collatio, de qua pmisit.
e ¶ In curia.] sit defunctus, quod sequitur.
[Gl.seq. soluit duo quare.]
f ¶ Ad neutrum.]alterū membrum subdistinctionis,qñ pronunciaretur beneficiū spectare ad superstitem, non exprimit quasi indubitatum, quia tunc nō vacat: & sic nec per Papam, nec per ordinarium conferendū:ad vtrūque autē impossibile est spectare. facit de elect. vt qs duas lib.6. & ideo ēt illud nō fuit exprimendum.
g ¶ Pertinebit.] Constat.n.quod in curia non vacauit, etiam si ille, qui mortuus est. decesserit in curia.
h ¶ Pertinere.]cōcor. de præb.c.2. lib.6.& facit de conces. prēb. proposuit.

interim [a] beneficiū de iure conferri non possit [b]) ad quem collatio eius pertineat, futurus declarabit euentus. [c] Nam si ad defunctum pertinuisse beneficium fuerit declaratū, pertinebit [d] ad Papam, si ille in curia; [e] vel ad ordinariū, si extra curiam sit defunctus. Quod si ad neutrum [f] illud spectasse constiterit, ad ordinarium collatio pertinebit: [g] Salua tamen in præmissis oīb. Romani Pontificis potestate, ad quem Ecclesiarum, personatuum, dignitatū, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum plena, & libera dispositio, ex suæ potestatis plenitudine noscitur pertinere. [h]

¶ Idem.

¶ *Lis dicitur pendere, quo ad hoc, vt nihil debeat innouari cum citatio legitime peruenit ad partem, uel per eā stetit quo minus peueniret, cum tali expressione, quod potuit instrui super quo conueniatur.*

CAP. II.

Cum † lite pendente [i] nihil debeat innouari: [k] litem quo ad hoc [l] pendere censemus, postquam [m] a iudice competenti [n] in ea citatio [o] emanauit, & ad partem [p] citatam peruenit, vel per

[Gl.prima dicit, & prosequitur quid determinat.]
i ¶ Cum lite pendente.] Declarat, qñ lis pendere dicatur, determinans, quod not.Host.eo.tit.c.1.vbi dixit, quod lis pendet nedū ea contestata. de verb.sign.ex parte 2. sed ēt libello principi oblato, C.qñ libel.prin.da.l.1.& si adhuc nō sit impetrarium.C.eo.tit.l.1. fortius ex quo impetratum est de appel. suggestum, & fortius ex quo negotium est commissum. de testi. causam 2. & fortius facta citatione.de offic.deleg.gratum per quæ dixi ibi secure tenendū, quod non solū ea, quæ post litē contestatam, sed etiam 1 ea, quę ante saltē post citationem attentantē sine libello ex puro, & mero iudicis officio, reuocātur in statum pristinum.alleg. de constit.cū M.in fi. de despon. impub.ad dissoluendū. de accu. olim. in quib.nō potest dici, quod fuit lis cōtestata. Et in hoc differt hæc rubrica a rubrica.de resti.spol.secundum ipsum, quia hic de plano expeditur, ibi libellus offertur, & lis contestatur.de rest.spol.olim.& tribus c.seq. & c.vlt.

1 Vide Perusinum in ca. consuluit. lo secundo. in 2. col. extra de app.

† Vide Dec. in c.1.in fin. de resc. & in c.vt debitus. de app.& Abbatē in c.causam de testibus.

Cum lite.] Ponit dictum, quod secundo limitat, & declarat: Secunda: ibi, [Dumtamen.] Imola.

¶ Lite pendente nihil est innouandum. Et quo ad hoc litem dicimus pendere postquam a iudice competenti citatio emanauit, & ad partem peruenit. Et capitulum istud venit declaratiue ad titulum, videlicet quando dicatur litis pendentia. Et dicit ex quo reus est citatus, & libellus est oblatus, quia in eo fuit inserta petitio actoris, vel aliquid æquiualens, tunc lis dicitur pendere. Sed quæritur, Iudex decreuit aliquem fore citādum, qui audiens, quod iussus erat citari, se absentauit, & per eum stetit, quo minus citaretur. Quæritur si nuncius iuerit ad domum, & illum non repererit, sed misit citationem ad domum, vel eum citauit in persona vxoris, quæritur an per hoc lis dicatur pendere? Et rñdet, quod sic hoc dicit. Not. quod competens iudex seu idoneus dr̄, qui habet in causa iurisdictionem cum exercitio, dato, quod illa iurisdictio posset per exceptionem elidi, siue exceptio cōtingat iurisdictionem, siue contingat personā, valet enim vtroq; casu processus, si non excipiatur, merito ante exceptionem dicitur competens, seu idoneus. Et no gl.in cle.nostra singulariter: quia potest facere ad multa, cum sæpe fiat mentio de iudice competenti. No. quod quamquam ad perpetuandam iurisdictionem sufficiat citationem emanasse a iudice, licet non peruenerit ad partem, tamen quo ad inducēdam litis pendentiam, oportet, quod peruenerit citatio ad partem, vt in gl.in ver. & ad partē tamen dicit tex.si factum est per partē, quominus citatio peruenerit ad eam, tunc nō impeditur litis pendentia. Not. consilium gl.vlt.ad inducendam litis pendentiam, quod inseratur in citatione copia libelli, vt pars citata possit plene instrui super quibus sit in iudicio conuenienda. Not. quod quo ad hoc, vt citatio inducat litis pendentiam, quo ad reuocandum innouata, expedit, quod facta sit a iudice competenti. Not. quod is per quem stat, quod citatio ad eum non perueniat, habetur pro citato. simile secundum Zenze. ff.de euic.l.si ideo, & l. si dictum.§.præsente. Zabarel.

¶ Pendente.] Quosdam casus in quib. ponderatur pēdentia, vide not.de offi.lega.præsenti.§.1.in gl.2.lib.6.
K ¶ Innouari. 2] quod fieret si possessor priuaretur possessione, vel alienaretur res litigiosa, vel super ea interpretaretur priuilegium tacita litis pendentia: antiqua vero possessione vti, non est innouari. & vide, quod scripsi eo.tit.super rubrica.

2 An per impetrationē dicatur aliquid innouari uide Fely. in c. ceterum. de rescrip.

l ¶ Ad hoc.] s. quo ad innouationem impediendam, & fortius, quo ad iurisdictionem perpetuandā de fo.cōp. proposuisti.de offi.deleg.gratum.
m ¶ Postquam.] in pendentia ponderamus principium, & finem: hic determinat primum, s. qñ incipiat, secundum. s. quando desinat, patet eo.tit.c.2. lib.6.& 11.q.1. quia res. s. lite finita: quod esse potest per sententiam, a qua non est appellatum, vel aliter, vt not.de lit.contest. c.1.lib.6. & vide quod dixi de confes.c.vlt.super vlt.gl. & quod not.ī.tit.proxi.c.vnico.
[Gl.seq.alleg.simile, & arguit: quæstionem soluit, & prorogat.]
n ¶ Competenti.] alibi dicitur idoneo.de appel.vt debitus.& facit hæc littera ad id, quod ibi no.in gl.2.Cōpetentem autem hic dico eum, qui causæ iurisdictionē habet cum exercitio, dato, quod illa possit 3 per exceptionē elidi, siue exceptio contingat personam, vt quia suspectus, siue iurisdictionem, vt quia rescriptum surreptitiū planum est enim quod his casibus valet processus in principali si non excipiatur de re iud. inter monasterium. de hoc de rescrip. ad audientiam. sicut autē requiritur competentia in iudice, sic & in citatione.facit, quod scripsi de foro compe. proposuisti. de offic.deleg. cum plures lib.6.in gl.fina.

3 Vide Decius in c. ex tenore.de rescr.& in c. si duob. de app. & Fely.in ca.cum ordinem. de rescrip.

o ¶ Citatio.] priuilegia.vel rescripta videntur impediri per solam causæ commissionem sine citatione. de testi. causam 2.& vide quod ibi dixi super gl.penul.
[Glo.seq.ponit differentiam.]
p ¶ Ad partem.] Licet ergo, quo ad perpetuandā iurisdictionem

dictionem sufficiat citationem emanasse secundũ canones,& vide quod dixi.de off.deleg.c.vlt.in si tamẽ quo ad inducendam litis pendentiam non sufficit emanasse,nisi peruenerit,vt hic.

a ¶ Factum.]dolose,vt in iuri b.statim allegandis.

b ¶ Peruenerit,]Cõcor.cle.sup.de elect. cãm, de renun.c.vn. de iud dudũ, de for. comp.quamuis.

1 Vide A. c. licet de accu. in 2.col.

c ¶ Expressa.] 1 Cõcor.sup.de procu.nõ põt.ad idẽ. de elect. vt circa. & c.procurator.lib.6.

Glo. seq, literam exponit, consulit,& dubium soluit.]

2 Vide Rota decis.279.in nouis.

† In vno manuscripto sicut est impressum.

d ¶ Plene.]Si ergo 2 dicat iudex compareas die tali rñsurus Titio sup quadã domo, nõ erit sufficiẽs expressio, nec dicet lis pẽdere super domo,vel domus eẽ litigiosa,& est simile. de do.& cõtu.c.2.est ergo cõsiliũ actoris cui expedit inducere litis pẽdẽtiã, ꝙ inserat libellus in citatione.de dila.c.2 bene facit cle.sup.de ele.cãm.tñ licet id nõ fiat, si tñ talis est expressio,per quam plene possit instrui,sufficit vt hic:vbi verbo iudex sufficienter expressit,sed nuncius non sufficienter retulerit, non iuuat;debuit.n. emanasse,& peruenisse,vt sup. dicitur.

eam factum [a] fuit, quominus ad eius notitiam perueniret: [b] Dumtamen in citatione prædicta talia sint expressa:[c] per quæ plene [d] possit instrui, super quibus in iudicio cõuenitur.

TITVLVS VI.

De sequestratione possessionum, & fructuum.

¶ Idem.†

¶Si super beneficio contra ipsius possessorẽ, q triẽnio non possedit in petitorio, vel possessorio vna diffinitiua fertur in curia,etiam si nulla fore dicatur,ipsius beneficij sequestratio per loci ordinarium fieri debet, quam impediens vel sequestratos fructus occupant excommunicatus est, & si est de litigantibus,cadit à iure suo, & respicit pendentia.Io.And.

CAP. VNIC.



AD † cõpescẽdas[e] litigãtium malitias,diffinimus, vt vna [f]

DE SEQVESTRATIONE possessionum,&c.

¶ Visum est sup.an & quando nouatio potest fieri:dubitari posset an possit fieri sequestratio rei litigiosæ possessionis,& fructuum,ideo,&c.

Continuatio Domini Heliæ.

AD compescendas.]CASVS. Tu & ego litigabamus in Curia Rom. coram aliquo auditore super beneficio in petitorio,velĩ possessorio: processum in tãtum extitit,quod auditor tulit sententiã diffinitiuã contra te possessorem: qui ab hoc triennio non possederas,appellauisti: pendente appellatione peto,vt beneficium contẽtiosũ sequestretur vna cũ fructibus percipiẽdis:quæritur vtrum debeat fieri sequestratio.Dicit Clemẽs ꝙ sic,ẽt si opponatur de nullitate sententiæ ipsius auditoris,& dicatur,ꝙ sñia auditoris lata contra possessorem non valeat:tñ hoc nõ obstante iudex ordinarius poterit sequestrare dictum beneficiũ. Sed quæritur, per quem fiet sequestratio.Dicit,ꝙ per iudicem,& sequester exercebit ea,quæ pertinent ad beneficiũ. Itẽ redditus non conuertentur in vtilitatem ipsius sequestri:sed imputabit beneficio;Et residuum debet reseruare & restituere illi,qui habebit victoriã . Sed quid iuris si aliquis impedit sequestrari,vel fructus sequestratos occupat, vtrum iste impediens, vel occupans incidat in aliquã pœnam? Clemẽs distinguit,aut ille, qui impedit est vnus de litigatorib.aut nõ,sed alius: Si secundo modo,incurrit pęnam excõicationis, quia hoc ipso, ꝙ impedit,vel occupat fructus, ipse est excõicatus, nec venit absoluẽdus, nisi oĩa restituerit in manib.sequestri:Primo casu ẽt incurrit sententiã excõicationis,& vltra perdit ius,ꝙ habet, vel ꝙ sibi cõpetebat in beneficio. Et hæc Clemẽtina,seu constitutio habet locum in litibus pendentibus,& nõ solũ in futuris.h.d.H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo, si sup beneficio cõtra ipsius possessorẽ, q triennio nõ possedit in petitorio,vel possessorio vna diffinitiua fertur in curia,ẽt si nulla fore dr̃,ipsius beneficij sequestratio per loci ordinariũ fieri debet:q̃ impediens, vel sequestratos fructus occupans , excommunicatus est . Et si est de litigantibus.cadit à iure suo, & respicit pendentia. Et est illud summariũ Clementinę.No. quod iudex,& superior debent obuiare malitiis hominum subditorũ:quia melius est ante tempus occurrere, quã post causam vulneratam remedium quærere. No.tex.[Ad compescendas,]id est refrænandas, vt in gl.No. [Apud,]id est circa, & debet scribi per d. Not.] Promulgata.] vt sup. in cle. si ante.de do.& contu. Not.[Sequestretur. sequestro, stras,a p. id separare , & proprie certantes pacificare vnde.

† Vide Aegid.Bellam. deci.54.

Diuido, pacifico, dic designare sequestro.Inde sequester, stri , quod & tertiæ declinationis inuenitur:sed regulariter.i.cõmuniter & sæpius est secundæ,vt hic sequester,stri,stro. Et dr̃ sequester recõciliator,qui discordes pacificat, & qui certãtibus medius interuenit, qui apud Græcos à mesos dicitur,apud quem pignora,vel res aliæ litigiosæ deponi solent,i.solent tradi in custodiam . Et dicitur sequester à sequendo,vel à sequor.: eo quod eius qui electus est vtraque pars certãtium,& litigantium sequatur fidem,vnde Deut.5. Ego sequester, & medius fui inter Deum & vos.Inde hæc sequestra,stræ.i.recõciliatrix:& proprie certantes pacificans. Itẽ proprie (vt ad nostrum propositũ) sequester est is, apud quẽ res litigiosa deponit à plurib. & sequestratur, vt ei qui in causa vicerit,reddatur.Itẽ sequestrũ dicitur illud scriptum,quod de sequestratione conficitur,& si sit ex causa voluntaria,transfert possessionẽ in sequestrũ. Sequestratio est rei,de qua agitur separatio, vel dispositio,vel possessionis interdictio . Interim.n ꝙ res apud sequestrum est,nec actor,nec reus possidet. ff.depo.l.licet.No.ꝙ sententia lata super possessorio potest esse diffinitiua,quod colligit gl.in verb.possessorio, quam nota. Nota finaliter casum,in quo titulus beneficij poterit sequestrari,quod colligit glo.in verbo beneficium.Zabarel.

d ¶ Ad compescendas.]si super bñficio contra ipsius possessorem, qui triennio non possedit, in petitorio, vel possessorio vna diffinitiua fertur in curia,etiam si nulla fore dicatur,ipsius beneficii sequestratio p loci ordinariũ fieri debet,quam impediens,vel sequestratos fructus occupãs,excõicatus est, & si est de litigãtibus,cadit à iure suo,& respicit pẽdẽtia. Nouũ & æquissimum est,ꝙ inducit hæc constitutio, quæ primo ponit nouum casum sequestrationis fiendæ, secundo punit impedientem:ibi,[Si quis autem]Tertio constitutionẽ ad pendentia prorogat.ibi,[Præmissis]Quarto exceptionem:ibi,[Non obstante.

e ¶ Compescendas.].i.refrænandas.Et cõponit à con, & pesco,quod verbũ non est in vsu,concor. Clemen. de off.ord.c.1.

f ¶ Vna.]fortius ergo si plures.

[Glo.seq.soluit tres casus.]

a ¶ Contra

cõtra a possessorẽ diffinitiua [b] sentẽtia super beneficio [c] apud sedem Apostolicam dũtaxat [d] in petitorio, vel possessorio [e] promulgata, [f] beneficiũ [g] ipsum, et si [h] dignitas, vel psonatus existat, & curã habeat animarum, a possessore huiusmodi (dumtamen triennio [i] † pacifice antea [k] ab eo possessũ nõ fuerit (per loci [l] ordinariũ apud aliquam personam idoneam [m] sequestretur, † quæ plenam de ipso & debitam curam gerens, id, quod de fructibus ipsius (debitis eiusdem supportatis oneribus) [n] superesse contigerit, illi restituat, [o] qui finalem [p] in causa victoriam obtinebit. [q]

¶ Si quis [r] autem sequestrationem huiusmodi impedire, vel fructus sequestratos quoquo modo præsumpserit occupare, [s] excommunicationis incurrat sententiam ipso facto: [t] a qua (nisi impedimento prius amoto, & occupatis per eum fructibus [u] restitutis) [x] nullatenus [y] absoluatur. Et nihilominus [z] si de litigantibus fuerit, [a] iure (si quod in huiusmodi beneficio, vel ad

a ¶ Contra possessorẽ.] si ergo contra petitorem pro possessore fertur sententia, non fit sequestratio. Itẽ si inter duos, vel plures petitores beneficij fert sẽtẽtia pro vno contra reliquũ, vel reliquos, nõ fit sequestratio. hoc probat hæc littera. Itẽ si fertur sententia contra possessorem, non tamen pro petitore, qui forsan ad probationem agebat, non est locus sequestrationi 1 quod probat littera sequens ibi, pro petitorio, vel possessorio, & in fine huius partis, & facit quod not. Host. in Summa huius tit. ad fin.

b ¶ Diffinitiua.] in interlocutoria, ergo non habet locũ hæc constitutio. Est autẽ interlocutoria, quæ inter principium, & finem causæ fertur super ijs, quæ incidunt, vel emergunt. Diffinitiua vero pricipalem quæstionẽ diffinit de quo satis in Spe. de sentẽ. pro la. in 1. col.

c ¶ Super beneficio.] Ecclesiastico. cõcor. sup. ea cõp. de iud. c. 2. si ergo inter petitorem beneficij, & possessorem esset quæstio alia personalis, vel realis, & feratur diffinitiua pro petitore, non erit locus constitutioni.

d ¶ Dumtaxat.] si. s. ea. compi. de rescr. auditur. & fuit hoc prudenter sic temperatũ: absurdum. n. fuisset per singulas sententias ordinariorum, vel delegatorum possessores possessione priuari.

e ¶ Possessorio.] hic patet, quod etiam super possessorio fertur sententia diffin 2 concor. de iud. c. vlt.

f ¶ Promulgata.] per auditores curiæ, à quorũ sententijs appellatur, & puto decr. procedere, siue principalis sñia feratur in curia, siue super sententia lata per ordinarium, à qua fuit appellatum ad curiam, diffinitiua sententia feratur ibidem, dummodo pro petitore contra possessorem, vt dixi.

g ¶ Benefi.ium.] No. quod non fructus tãtum, imo etiam beneficium sequestratur, & hæc sunt diuersa, & est simile, quod notatur de præb. si tibi concesso. lib. 6. in gl. 2. Iura ergo beneficij, & beneficiati exercebit sequester, qui possidet. super quo vide, quod no. & scripsi de iud. examinata.

h ¶ Etiam.] prudenter fuit hoc additũ ad tollẽdas cauillationes dicentium, quod in materia sequestrationis odiosa appellatio beneficij non comprehendit in frascripta. de præb. c. vlt. eo. ti cum in ill s. lib. 6.

i ¶ Triennio. 3 pacifice. si. C. de fideic. l. 1. Ista duo requiruntur ne fiat sequestratio, quod triennio sit possessum, & quod pacifice. de his ergo præiudicialib. bene poterit possessor excipere, & probare: nec puto sufficere annum tertium inchoatum, vel pro maiore parte illius tertij anni illum possedisse: requiritur. n. triennium consummatum. simile de regula. ad nostram.

k ¶ Antea.] .i. ante litem motam, quæ nunc est finita per vnam sententiam: post litem n. motam, non possidetur pacifice, quod requirit hæc cõstitutio, & per hoc patet inutiliter de illo quæri, qui tempore sententiæ non possederat triennio: quod tamen triennium est completum tempore quo petitur sequestratio.

l ¶ Loci ordinarium.] non distinguit, an ad illum spectet institutio, necne, & est simile de vsu. quamquã. lib. 6. & quod ibi not. quandoque tamen per ordinarium comprehenditur instituens, & destituens. de officio ordin. c. 3. in prin. lib. 6. & sup. tit. proxi. c. 1. Et no. casum, in quo de causa deuoluta ad curiã se inferior intromittit. ad idem. de appel. cum teneamur, & quod ibi dixi post Hostien.

m ¶ Idoneam.] æquũ esset hanc sequestrationem fieri existenti nord neq. quem requirit beneficium. 4 de elect. nemo deinceps & c. cum ex eo. lib. 6. de regula. beneficium. eodem lib ad hoc littera quæ sequitur.

n ¶ Onerib.] concor. de off ordi. præsenti. §. porro lib 6.

o ¶ Restituat.] cum sequester habet limitatam potestatem, scilicet de restituendis fructibus, qui ad onera supersunt, dico quod illos nõ posset in emptionem prædiorum pro beneficio, vel alias in vtilitatem beneficij conuertere, quod posset ubi non esset talis limitat o, vt in prædicta decr. præsenti & de officio ordin. cum vos in fine.

[Glo. seq, dat tria exempla.]

p ¶ Finalem.] per pronunciationem Papalem, vel factam de ipsius speciali mãdato. facit de verb sign. constitutionem 2. respon. lib. 6. vel per secundam sententiam, a qua non est appellatum, uel per tertiam, licet sit appellatum. de appel. directæ, & c. sua. nobis quod dic, ut inf. de re iud. c. 1.

q ¶ Obtinebit.] hoc proprium est sequestri, quod res sequestrata restituatur victori.

[Glo. seq. ponit dictum, cuius obiectionem soluit.]

r ¶ Si quis.] pars vel alius, & includit episcopos. Non ob. de senten. excom. quia periculosum. lib. 6. quia nõ loquitur hic de interdicto, uel suspensione, sed de excommunicatione.

s ¶ Occupare.] in mala parte ponitur, quandoque in bona de hoc de elect. in gener. 1. respon. lib. 6.

t ¶ Ipso facto.] alios casus, in quibus ipso facto, per has cle. quis excommunicationem incurrit, not. & uide s. de sen. excom. c. 1.

u ¶ Fructibus.] vel ipsorum æstimatione, si fructus non extant. facit de transa. veniens.

x ¶ Restitutis.] non sufficit ergo cautio de restituendo. & concor. quod not. de elec. quia sæpe. de immun. eccles. quoniam in fi. lib 6.

[Gl. seq. dicit per quem: secundo arguit ad quæstionem pro & contra, & remittit.]

y ¶ Nullatenus absoluat.] per ordinariũ, qa alias his cõcurrent b. absoluere poterit de sent. exc. nuper. & per istud negatiuũ uerbum, vr, quod absolutio contra hæc facta non teneat 5 cui concor. inf. de sepul. c. 1. & de here. c. 2. in fi. & c. 3. post prin de pœnis c. 1. in cõtrarium vr, cum hæc forma sit a iure data, non ab homine. facit quod scripsi post Goff. de resti. spol. c. vlt. in prin. ad idem facit de sent. excom. venerabilibus. §. ubi autem. lib. 6. vide quod dicam inf de iure patr. c. 1. post prin.

z ¶ Nihilominus.] i. non eo minus, quod excommunicatus est, & sic imponitur duplex pœna quod dic, vt no. de iudic. at si clerici.

a ¶ Fuerit.] ille impediens, uel fructus occupans.

a ¶ Vel

1 Tenet Bar. dicens idem si feratur pro petitore pręsorio, & in fine huius tendenti in beneficio ius reale, Fon.

† Supplet Barto. finito ante lit dicens, quod in præscriptione articulãdum est, an nos esse cõpletos ante motionẽ litis c. cõmissa. de ele. in 6. notab. Barto. & moderni in l. Celsus ff. de vsuc. F.

† De sequestratione, vide per gl. in c. dilectus sup. eo. doc. in l. ab executore. C. quorũ appell. non recipi.

2 Et à tali appellatur si pro judicet proprietati, alias secus sic intelligit de Anch. hoc notat. q. 6. in summa & c. cum ad sede sup. de rest. spo. Fon.

3 Vide regulam Cancel. de triennali possessore.

4 Facit ca. ex tone de æta. & qualit in versic. idoneis clericis & æstimatur idoneitas ex cõi æstimatione l. si bonæ fidei. ff. de rei ven. vnde si reperiatur contrarium, locus est excusationi l. argentum. ff. cõmo. glo. in c. cũ Apostolica de ijs quæ fi. a pla. Fon.

5 Ita tenet Zen. per ca. Ro. §. sententias. de sent. excom. Do. Pet. tenet secundam opi. Barb. Fon.

ipsum [a] forsitam competebat eidem) hoc ipso se nouerit cecidisse: [b] p̃missis nedum circa futura, sed † etiam circa per appellationem pendentia [c] negotia obseruandis: Non obstante [d] si contra præfatam sententiam de nullitate forsan opponatur.

TITVLVS VII.

Clemens V. in Concilio Vienen.

¶ Verba litterarum Apostolicarum, quibus Papa proprium factum narrat, plene probant, si super illis gratia vel intentio Papæ fundatur. Io. And.

CAP. VNICVM.



Itteris [e] † nostris, [f] quib. nos dignitates quaslibet: seu beneficia collationi nostræ, vel sedi Apostolicę [g] reseruasse, [h] aut resignationem beneficij alicuius recepisse, seu recipiendi potestatē alij commisisse, [i] vel aliquem excõmunicasse, seu suspendisse, seu aliquem capellanum nostrum, vel familiarē fuisse, vel alia [k] similia, super quibus gratia, vel intentio [l] nostra

a ¶ Vel ad ipsam.] hæc.n. sunt diuersa, habere ius in re, vel ad rem, vt satis patet de concess. præb. c. vlt. lib. 6.

[Gl. seq. alleg. concor. mouet dubium. alleg. pro & 5.]

b ¶ Cecidisset.] simile de præb. eum qui. 2. rñ. lib. 6. Probabiliter dubitatur, an ordinarius ipse pronunciare, vel declarare possit ipsū impedientem, vel occupantem cecidisse a iure suo: mouet dubium: quia causa est in curia, vñ non vr̃ plus posse ordinari⁹, q̃ permittat ista constitutio: & hoc non est de præmissis. Ad cõtrariū mouet, ꝙ occupatio, vel impedimentum fuit intra suam diœcesim, & sic poterit pœnam iuris pro delicto declarare, præcipue cum hic non sit necessaria priuatio, sed sufficit declaratio.

† Alias ita: sed & circa et per appellationē &c.

c ¶ Pendentia.] pror. cle. sup. de iud. dispendiosam. in fi. & vide, quod ibi notatur.

[Gl. seq. commendat finem, & dubium soluit.]

d ¶ Non obstante.] multū expediēs fuit iste finis, alias ad impediendā sequestrationem quilibet de facto opposuisset nullitatem sententiæ, & allegasset pro se, ꝙ sententia nulla non meretur habere nomen sententiæ. de iud. c. fi. lib. 6 ff. de re iud. l. 4. §. condemnatū, cū suis concor. ff. de testa. tute. l. 4. & de bo. pos. contra tabu. l. non putauit. §. 2. sunt autem multi modi nullitatis: quos no. de re iud c. 1. vbi de hoc remisi ad Spec. de senten. prola. §. iusta. puto tamen ꝙ licet alia nullitas non possit opponi, illa tñ opponi poterit, per quam negetur iurisdictio 1 oportet enim ꝙ constet de sententia, vt hic dr̃. & per consequens de iurisdictione auditoris, qui tulit illā sententiam bene facit. ff. de pœnis, l. 2. in fi. & quod not. de offic. deleg. cum in iure ex quo tamen de iurisdictione, & pronunciatione constat, alia nullitas allegata sequestrationem non impedit. facit de testibus veniens 2. de spon. c. vnico. lib. 6. C. de edic. di. Hadri. tol. l. fi.

1 Hæc gl. est singularis secundū Bald. in l. gñaliter, C. de epis. & cleri. & Mar si. singu. 10. & Dec. consil. 8.

DE PROBATIONIBVS.

[Visum est supra de iudicijs: verum quia in iudicijs probationes sunt necessariæ, ideo annectit rub. de probationibus.]

Itteris.] Primo ponit dubium. Secundo, illud ostendit. Secunda ibi, [Volentes.] Imo.

CASVS. Papa mandauit Archiepõ Bituricen. vt mihi cõferret, & prouideret de beneficio vacante, puta sic dicendo: Venerabili fratri Archiepiscopo Bituricen in dño salutem, & Apostolicā benedictionem: Mandamus quatenus cõferas tale beneficium vacans isti: quod beneficium reseruauimus nobis cum decreto irritante. Accidit. ꝙ Archieps̃ Bituricen. dicit se beneficium alteri contulisse, an possit illud dicere: & si ꝗtulerit alteri, an valeat eius collatio? Certe dicit, ꝙ non potest hoc dicere, quia Papa illud beneficium reseruauerat sibi cum decreto irritante. Et ad hoc probandum propono meam gratiam, in qua Papa dicit, ꝙ illud beneficium sibi reseruauerat cum decreto irritante: vtrum sim audiendus, ita ꝙ illa verba narratiua in gratia mea faciāt fidē? Dicit, quod sic cum super illis verbis Papa fundat intentionem suam: ideo faciunt plenam fidem, vt dicit gl. hoc dicit H. R.

¶ Colligo aliqua notabilia, ꝙ verbis narratiuis alicuius non creditur citra Papam regulariter, etiam si narrans sit legatus. & de reseruatione per eum facta vult facere fidē, vt in gl. in verbo, reseruasse, & dic, vt not. in c. post cessionem. de probat. & in c. super his. de fide inst. Not. verba narratiua rescriptorum papaliū, qñ faciant fidem, & qñ non, & quam fidē faciant, distingue, vt colligitur ex gl. fi. quia aut sup illis nõ fundatur intētio Papæ, & tunc non probant, & tunc habet locum c. si Papa. de priuileg. lib. 6. & patet exemplum ibi in gl. 2. aut super illis fundatur intentio Papæ, vt puta, quia confert beneficiū quod dicit suæ collationi prius reseruasse per mortē beneficiati: & tunc aut illa verba sunt super facto alieno, & tunc faciunt fidē, sed admittitur probatio in contrariū: aut sunt de facto proprio, & tunc faciunt adeo fidem, vt non admittatur probatio in contrarium, sm̃ gloss. & communem intellectum. Vide dominum Panor. super hoc in eo c. Not. differentiam, an Papa dicat reseruamus nobis, an dicat: sedi Apostolicæ. de hoc in gl. 3. & idem Pau. nam primo casu morte Papæ extinguitur: secundo non. de rescrip. si gratiose. in 6.

† Vide Alex. cons. 34. lib. 6. & Dec. cons. 151. & 410. & 520. & Crauet. cõs. 104. & Matth. de Afflic. dec. 305.

[Prima gloss. summat, & dicit, quod inducebat dubium.

e ¶ Litteris.] Verba litterarum Apostolicarum, quibus Papa proprium factum narrat, plene probant, si super illis gratia, vel intentio Papæ fundatur. inducebat dubiū: decr. si Papa sup. de priuil. lib. 6. vt j. dicam.

f ¶ Nostris.] de litteris enim inferiorum dubitabatur, an fidem faciāt etiam quo ad assertiua, de quo satis no. & scripsi sup. eod. post cessionem.

g ¶ Sedi Apostolicæ.] quomodo hæc sunt diuersa, patet de rescri. si gratiose. lib. 6.

h ¶ Reseruasse.] narramus, quod est j. Has reseruationes faciunt etiam legati, cum moderatione tamen, quæ habetur de offic. deleg. c. 3. & 4. lib. 6. sed in hoc differunt, quia de legati reseruatione non sufficeret fieri fidem per ipsius verba narratiua. 2 de test. cum a nobis salua consuetudine curię, de qua ibi scripsi, & de fide instr. quod super his.

2 Hic ex latē recitatis per Barb. collig. ꝙ credit Cardinali asserēti se legatum Arch. c. nobilissimus 97. dist. idem si asserat aliqd speciale sibi commissum, qđ solet cõmitti legatis, & nõ prę iudicat alteri c. qđ trãslationem de off. leg. cum l. 1. de su Pin dic. li. 10. Co. Fonta.

i ¶ Commisisse.] hæc possunt facere inferiores, non tamen possent concedere facultatem recipiendi renunciationem, & conferendi, quod dic, vt de offi. leg. c. pen. 2. responso. lib. 6.

K. ¶ Alia similia.] vt quia confert beneficium, quod narrat vacare per priuationem, quam fecit de Titio, vel scribit ordinario, quod nullam iurisdictionem exerceat in personas, vel loca, quæ narrat se exemisse.

l ¶ Intentio.] licet ergo littera non sit gratiosa sufficit, quod & super illis narratis intentio Papæ fundetur, vt quia mandat contumacem citari, moneri, priuari, vel capi, quem dicit sæpius excommunicasse, vel suspendisse, vel mandat eum euitari: vel committit alicui prouisionem beneficij expressa persona, vel non expressa, cui prouideri debeat, quod vacare narrat altero de prædictis modis.

[Glo.

fundatur [a] fecisse [b] narramus, censemus [c] super sic narratis fidem plenariam adhibendam: Volentes ad præterita, & pendentia [d] (etiam per appellationẽ) negotia hoc extendi.

TITVLVS VIII.

De testibus.

Clemens V. in Concilio Viennens.

¶ Per testes Christianos conuinci possunt Iudæi, & Sarraceni, non obstantib. contrarijs priuilegijs regũ & principũ, quibus si vtãtur, subtrahitur illis Christianorum cõmercium. Io. And.



CAP. I.

Vm † iu-

[Gl. seq. soluit contrariũ, & de quæstione remittit.]

a ¶ Fundatur.] in narratiuis ergo, super quib. non fundat papalis intentio hɱet locum decr. si Papa 1. rñso. de priuil. lib. 6. patet exemplum in eo, ꝙ ibi not. gl. 2. facit, qđ not. 1. q. 6. hæc quippe. & 93. dist. Dñs. Nunquid aũt instrm sñiæ, in quo dr̃ libellum oblatũ, litem cõtestatã, & similia, de his fidẽ faciat? Scripsi post Inn. & Hostien. s̃. eo. qm̃ contra super verbo, q̃ occurrerint. & no. in Spec. de instrum. edi. §. restat. ad fi. ver. in summa, & facit, qđ not. in Spe. de proba. §. fi. ver. sed pone iudex, & de ꝓcurator. §. 2. ad fi. versic. illud quoque.

[Gl. seq. quærit, arguit, & soluit distinguendo.]

b ¶ Fecisse narram9.] quid si talia narrata. 1 super quibus fundatur intentio Papæ, non sunt de facto suo. Per hanc litteram vr̃, ꝙ illa nõ probent, & facit vers. qui sequitur, super sic narratis: ẜm qđ vr̃, ꝙ si confert beneficium, ꝙ narrat in curia vacasse per mortẽ beneficiati, cũ hæc narratio non sit de facto suo; nõ probet: qđ vr̃ graue. tñ rõnem hɱet in tanto: quia in facto proprio non sic præsumitur error, vt in alieno. de rescr. ab excõicato. cũ suis concor. bene facit ĩ. de sent. excõ. si summus. Satis puto, ꝙ talia verba probant saltẽ præsumptiue, ex quo super illis fundatur intentio Papæ, ita ꝙ præsumptioni stabitur nisi contrarium probetur. facit ꝙ not. de rescr. nõnulli. in gl. pen. poterit tñ probari cõtrariũ, puta illũ mortuũ esse extra curiam, ꝙ fieri non posset in ijs, quæ Papa narrat de suo facto, & hoc forte vult littera ĩ. ibi, fidem plenariam 2 quasi intendat, vt contra illam rationem non admittatur probatio; qđ intelligo de probatione, quæ perimat narrationẽ, vel ipsã falsam ostendat. probatio vero per q̃ stante narratione releuaretur probans, bene admitteretur. Pone in terminis, Papa narrans renunciationem beneficij factam in manibus suis, & per eum acceptatã, cõfert illud, vel conferri mandat bene potero probare, ꝙ illud beneficium tpe concessionis spectabat ad me non ad cedentem: vel ꝙ ipse cedens prius cesserat in manibus ordinarij, vel per ipsum fuerat illo priuatus, & his similia, quæ narrationem Papæ non perimunt. facit de accu. cũ dilecti. Ex his distingue narratiua rescriptorum Papalium: aut super his non fundatur intentio Papalis, & tunc non probant, vt in decre. si Papa, aut fundatur, & tunc subdistingue, aut sunt de proprio facto, & faciunt plenissimam, quæ perimi non potest: aut de alieno, & tunc faciunt plenam, sed perimi potest, vt prædixi.

1 Vide Alex. cõs. 15. incip. uisis narratis, lib. 6.

2 Et an ꝑ tale uerbũ excludatur contraria probatio, uide Dec. in ca. proposuisti. in 3. notab. de ꝓbat. & Alex. cõs. 112. li. 6.

c ¶ Censemus.] quasi iudicamus, sententiamus, statuimus, iubemus, deliberamus, existimamns, hæc omnia sonat hoc verbum, vt ĩ. dicam de conces. præb. c. 1.

d ¶ Pendentia.] concor. Clemen. de iud. dispendiosam. in fi. ibi vide.

DE TESTIBVS.



Vm Iudæi.] Primo, ponit dictum. Secũdo contrafacienti pęnam imponit: ibi, [Quod si.] ¶ Aliqui ponunt istam clem. in tit. de prob. tamen dñs Panor. ponit in titu. de testibus. Istud capitulum supplet Concilium Lateran. supra eod. in c. Iudæi. In principio c. dicitur, quod Christianus contra Iudæum in testem admittitur, ubi dicit, decernimus feriendos quicumque voluerint Iudæos præferre Christianis: & reddit rationem, cum eos, scilicet Iudæos, vel Sarracenos oporteat subiacere Christianis, & cum oporteat, eos foueri ab ipsis Christianis sola humilitate. Ista Clementina plus dicit, quia aliquotiens principes auari, vt tributum haberent ab istis Iudæis, ipsos faciebant venire ad suas ciuitates, & fulciebant quamplurimis priuilegijs, forsan Iudæi erant priuilegiati, ꝙ in quacumque causa, siue in criminali, siue in ciuili, Christiani non possent esse testes contra ipsos Iudeos, ita quod nullus ꝯtra Iudæos ferret testimonium nisi esset Iudæus, & sic conueniebat, & decebat Christianũ, si volebat habere testem contra Iudæum, quod ipse Christianus acciperet Iudæum pro teste: Et illud erat bene graue. Ipsis Christianis, quod ipsi Iudæi infideles essent melioris cõditionis, quam ipsi Christiani: Ideo Papa Clemens fecit hanc Clementinam, in qua cauetur, quod non obstante consuetudine quacumque, vel priuilegio, ipsi Iudæi conuincantur per testes Christianos. His suppositis, figura sic casum: Sunt nonnulli principes, & quamplurimi, qui auaritia cæci attrahunt ad prouincias multos Iudæos, vel Sarracenos, vt ab istis Iudæis, vel Sarracenis quotannis, id est singulis annis possint ab ipsis Iudæis, uel Sarracenis pecuniam quasi infinitam extorquere, dictos Iudæos, uel Sarracenos priuilegiando priuilegijs priuantibus quamplurima iura communia, & non solum iura, sed etiam Christianam religionem inficiunt, & in opprobrium quamplurimum habent, siue religioni opprobriosum est: Nos Clemens Papa constituti ad hoc, ut orthodoxam, id est sanctam fidem conseruemus, quemadmodum, id est sicut fecit beatus Petrus, & melius si possibilitas nos non redarguat, in Domino exhortamur, & supplicamus principes tales, ne de cetero, id est deinceps, & amodo concedant talia priuilegia ipsis Iudæis, uel Sarracenis, & ne permittant, id est patiantur seruare iam concessa: quia si ipsi Iudæi, uel Sarraceni præsumpserint ut talibus priuilegijs concessis a principibus: nos uolumus, ꝙ cõio, id est cõicatio Christianorũ eis, id est ab eis subtrahatur, id est secludatur, & remoueatur: & si ipsi Christiani ꝑꝑ hoc noluerint abstinere a cõione dictorum Iudæorum, uel Sarracenorum, compellantur ipsi Christiani abstinere censura ecclesiastica, id est per censuram ecclesiasticam, quæ est excommunicatio, si opus fuerit. h. d. H. R. Not. quod Christiani producti in testes contra Iudæos possunt per exceptionẽ criminis a testimonio repelli: quia licet Iudæi sint, non tamen debet legitima exceptio illis subtrahi, ut not. gloss. in uerbo, Christianos. Not. qđ Iudæi regulariter non compelluntur per Ecclesiam, sed per iudices sæculares; in casibus tamen de eis iudicat Ecclesia, ut in glo in uerbo principiũ. No. qđ principes nõ possunt priuilegiare Iudæos, uel Sarracenos in ijs, quæ sunt opprobriosa fidei, ut hic text. iuncta gl. præalleg. in uerbo principum in fi. Not. quod exhortatio est quoddam consilium, & est regulariter ad instar cõsilij. Consilium autem reuerentiæ obligat, secus in consilio perfectionis, ut in glos. in uerbo, exhortamur. uide Panor. Not. de religione Christiana. sumitur autẽ & alijs modis religio, de quo remittit glos. in uerbo religioni. sed Pau. prosequitur. Not. quod superior ex officio debet prohibere obseruantiam illiciti, & prohibiti: ẜm Pau. de ijs, quæ fi. a ma. par. c. 2. sentẽ. excom. nouerint. de sup. neg. præla. c. unico. Zabar.

† Iudæi q̃ñ possint esse testes contra Christianos uide Doctores in c. contra Christianos. de hær. lib. 6. & Fel. in cap. Iudæi extra de testib.

[Prima

[Prima glo.ſummat, & dicit quid ſupplet.]

a ¶ Cum Iudæi.] Caſus, per teſtes Chriſtianos cõuinci poſſunt Iudæi, & Sarraceni, non obſtantib. ɔ̃rijs priuilegijs regum & principium: quibus ſi vtantur, ſubtrahĩt illis Chriſtianorum commerciũ: per hoc partes patent.

Secunda: ibi.] Quod ſi) ſupplet concilium Lateranen. ſup. eod. Iudei.

b ¶ Sarraceni.] vnde vtrique dicantur, ſcripſi đ Iudæis & Sarracenis ſuper rubrica.

c ¶ Criminalibus.] de vtriſque forte cõtinebat priuilegium, ſed forſan de alteris tantum.

d ¶ Chriſtianos. licet Chriſtiani contra illos recipiantur in teſtes, poſſunt tamen per exceptionem criminis per eos a teſtimonio repelli, vt ſatis ſcripſi poſt Hoſt. ſup. eo. Iudæi.

[Glo. ſeq. ponit regulam : remittit ad caſus exceptos, & ponit motiuum.]

dæi [a] quidam & Sarraceni [b] (ſicut accepimus) quod ſuper ciuilibus aut criminalibus [c] cõuinci per Chriſtianos [d] non poſſint, ſe priuilegijs regum, & principum [e] tueantur: quia id nedum iuri [f] contrarium, ſed & Chriſtianæ religioni [g] opprobrioſum eſt quamplurimum & aduerſum: reges eoſdem & principes in Domino exhortamur, [h] ne concedant huiuſmodi de cetero priuilegia, vel ſeruent, aut ſeruare † permittant [i] etiam iam conceſſa. Quòd ſi Iudæi aut Sarraceni priuilegijs talibus vti [k] præſumpſerint, Chriſtianorum communio eis ſubtrahatur, [l] ſic quod Chriſtiani ab eorum abſtinere communione, cenſura eccleſiaſtica (ſi opus fuerit [m]) cõpellantur.

† al. ſeruari.

¶ Idem.

¶ Publicatis atteſtationibus teſtes produci non poſſunt etiam in cauſa appellationis ſuper eiſdem articulis vel directe contrarijs. Ioan. Andr.

CAP. II.

TESTI-

TEſtibus.] Primo, decidit caſum dubium. Scđo, illius rationem reddit: ibi, [Cum non minus. Imol.

¶ Iſta Clementina determinat c. fraternitatis. in quo dr̃, quod in cauſa appellationis ſuper nouis articulis ſeu capitulis teſtes noui, & veteres producantur: erat etiam dubium & nõ terminabatur per illud cap. an. in cauſa principali etiam liceret producere nouos teſtes vel veteres ſi minus fuerat probatum, & fuerat renunciatum & cõcluſum in cauſa. Et ibi reſpondet qđ non licet nouos teſtes producere, nec in cauſa principali ſuper eiſdem articulis ſeu directe contrarijs. His præſuppoſitis.

CASVS EST. Titius habebat domũ quã dicebam meam eſſe. & ſic intentabam ɔ̃ ipſum rei vẽdicationẽ, & ſic cõtrouerſia inter nos fuit nata: nos in iudicio in tantũ ꝓceſſimus: quod articulos, poſitiones, & teſtes noſtros hinc inde produximus, ita quod renunciauimus, & concluſimus in cauſa, & teſtes publicauimus: id eſt quicquid teſtes depoſuerunt, & dicta ipſorum legimus, & ſciuimus quicquid dixerunt & depoſuerunt. Hoc facto publicatis teſtibus, video quod teſtes, quos produxi, non ſatis dñt pro me, vt poſſim per eos probare me dñm domus, quam Titius poſſidet: quid facio? aduiſaui me, ꝙ producerem tales & tales, & inſtruam eos taliter, quod ipſi dĩcant verba, per quæ domus mihi adiudicabitur, vel etiã non volo producere teſtes nouos ſuper eiſdem articulis datis, ſed ſuper directo cõtrarijs, quæritur an poſsũ? Rñdet Clemens ꝙ non ꝑꝑ metum ſubornationis. Or. video ꝙ in cauſa principali non poſſum producere teſtes nouos ſuper eiſdem articulis, vel directe ɔ̃rijs: pono ꝙ in principali cã fui condemnatus. a qua quidem ſnĩa appellaui: quæro modo an coram iudice ad quem, hoc eſt, coram iudice, qui cognoſcit an bene appellauerim vel non, poſſim producere teſtes nouos ad plenius probandum, ꝙ minus plene probaui in cã principali? Et rñdet ꝙ non, pari ratione: Videlicet ꝑꝑ metum ſubornationis. Sed an iterum poſſim producere teſtes, qui fuerunt producti in cã principali ſuper nouis articulis? Rñdet quod ſic. h. d. H. R. ¶ Vide tex. Sicut non licet in cauſa principali producere alios vel eoſdem teſtes ſuper eiſdem articulis, vel ſuper directo ɔtrarijs: hoc dico teſtib. & eorum atteſtationibus rite receptis, & publicatis: ſic nõdẽt licere in cã appellationis, cũ ſubornatio ñ ſit minus timẽda, imo tam eſt timenda, q̃ in cã principali. h. d. Not. publicatio atteſtationum impedit teſtes ſuper eiſdem articulis vel directe contrarijs produci, qñ receptio illorum teſtiũ ſeu depoſitio tenuit alias, vt in gl. cum tex. in verbo rite. No. ꝙ ſi publicatio atteſtationum eſt indiſcrete facta: puta inſcia vel inuita parte ex cauſa rationabili contradicente, non impedit, quo minus pars, quæ teſtificata non adhuc vidit, teſtes producere poſſit, vt glo. in verb. publicatis. Not. ꝙ parte aduerſa conſentiente ceſſat diſpoſitio huius clem. Not. glo. in verbo, (producere,) quia neſcio alibi. Not. quod ſuper veterib. capitulis nullo modo probatis vel probabilibus aliter q̃ per teſtes, puta per inſtrumenta, licet producere teſtes in cã appellationis, in quibus caſibus non hẽt locum hæc Clementina, ſed procedit lex,

e ¶ Principum.] vide quod dixi inf. de bap. cap. vnico. rl'r Iudæi non compeſcuntur per eccleſiam, ſed per ſæculares Principes, 1 ſub quibus degunt. de Iudæ. Iudæi. 2. & c. poſtulaſti. & c. nonnullis. in fi. & facit ĩ. de re iud. paſtoralis. in princ. & ſ. de vſu. poſt miſerabilem. in caſibus tamen eos iudicat eccleſia, qui no. in prædicto. c. Iudæi, ad quos addas iſtum caſum. Cõſueuerunt autem principes propter magnum lucrum, quod a Iudæis in terris ſuis degentibus conſequuntur, eis fauere, & eos priuilegiare, vt hic, & de vſu. quanto. circa illa tamen quæ ſunt opprobrioſa fidei, illos priuilegiare non debent, vt hic.

1 Iudæi, & alij infideles, an & qñ puniãt ꝑ Eccleſiã, & in quibus caſib. vel an ꝑ principes ſæculares, vide Anch. ɔſi. 15. Nicolaũ Eymericũ in Directorio Inquiſitorũ par. 2. q. 46. Zãch. trac. de hær. ca. 36. Inn. & doct. in c. ꝙ ſuper his de vot. & voti reden.

[Gloſſa ſequens obijcit, & ſoluit.]

f ¶ Iuri.] ſ. eo. Iudæi. Sed cum in iudicijs ſit ſeruanda paritas, de mut. pet. c. 2. C. de proxi. ſa. ſcrin. in ſacris. de exce. cum inter. ergo vr̃ iuridicum, quod ſicut Chriſtiani Iudæos non recipiunt ɔ̃ ſe, ſic nec ipſi ɔ̃ Iudæos recipi debeant. Sol. æqualitas iſta recipit perſonas actoris, & rei, vt rl'r non liceat vni, quod non liceat alteri de reg. iur. non licet. lib. 6. ſed non reſpicit perſonas teſtium, alias ſequeretur quod fide dignus, qui non recipit contra ſe criminoſum vel excommunicatum in teſtem, nec contra illum in teſtimonium recipi poſſet.

g ¶ Religioni.] quatuor modos, quib. ſumitur religio, no. ſup. de regula. ſuper rubrica.

h ¶ Exhortamur.) curialiter loquitur hic Papa, & eſt ſimile de ſtat. mon. recolentes. ĩ. de iud. c. 1. poterat eñ eis comminari, & infligere eis pœnam. de Iudæ. Iudæi 2. de maio. & obed. oẽs. & c. ſolitæ. de iud. nouit. Licet autem hæc exhortatio videatur conſilium, eſt tamen reuerentiæ, 2 cui neceſſario parendum eſt. de hoc de æta. & qualit. ad aures.

2 Vide Dec. ĩ c. nã cõcupiſcẽtiã de ɔſt. & in c. ſi pro debilitate. in primo nota. de offi. dele.

i ¶ Permittant.) concor. de his quæ fiunt a ma. per ca. quæſiuit. de ſent. excom. nouerit. concor. concil. Viennen. cap. de ſup. negli præla. c. vnic.

K ¶ Vti.) non punit impetrantem tantum, ſed vtentem. ſimile de reſcrip. ex tenore.

l ¶ Subtrahatur) Sic indirecte excõicat illos eccleſia. de Iudæis, Iudei, & c. ſi Iudæos, & ca. poſtulaſti de deci. de terris. de vſu. poſt miſerabilem, & cap. quanto. de priuil. quanto.

m ¶ Si opus fuerit.) ſcilicet quia monitioni non parent, quæ ſemꝑ præcedit cenſuram. de ſen. excõ. ſacro.

Clement. F per

per hāc.C de temporibus appel.in gl.fi.No.tex.[Rite,] id est recte, ſm Priſcianum.& dr̄ a ritu. Papias vero dicit, rite recte.i.iuxta morē, legitime, probe.No.[Atteſtationibus, id eſt, dictis teſtium. Vñ atteſtationes ſunt dicta teſtium vel teſtimonia ordine iuris in ſcriptus redacta. Not.[publicatis. nota quod dicta teſtium dicuntur publicata, quādo inter partes legitur illud, quod quilibet teſtis depoſuit, & partes ſciunt quomodo teſtes depoſuerūt, vel pro eis, vel contra, & actor ſcit, ꝙ talis teſtis depoſuit taleq̄d, & illud facit pro me, & talis teſtis depoſuit tale quid, & illud facit contra me, & ſeruit reo. Ecōtra autē reus ſcit, quod talis teſtis depoſuit tale quid, quod facit pro eo: alius teſtis depoſuit aliud, quod facit contra eum: & iſto modo dicta teſtium dicuntur publicata, quia publice fuerunt lecta, id eſt, coram partibus. No.(Non minus,) imò tantum: quia tantum eſt timenda ſubornatio teſtium in cauſa appellationis ſicut in cauſa principali. No. de verbo, rite, quod exponit Zen. id eſt, ſolemniter, quia hoc verbum iuris ſolemnitatem denotat. ff. de bon. poſſ. contra tab. l. non putauit. §. non quæuis. de inoffi. teſtam. l. 2. pro hoc de ſum. tri. c. 1. ver. vnam. vbi diſtinguitur inter rite & recte. Not. de articulis exhibendis in litib. de hoc inf. de verb. ſign. ſæpe. Zabar.

bus[a] rite[b] receptis, & eorum atteſtationibus publicatis,[c] ſicut non licet ſuper eiſdem[d] vel directo[e] contrarijs articulis alios[f] vel eoſdem teſtes in principali cauſa producere:[g] ſic non debet in appellationis[h] cauſa licere: Cum[i] non minus in appellationibus, quam in principali cauſa ſubornatio[k] ſit timenda.

1 Fallit ſi teſtes erāt periuri. Ang. ī l. cū hi. §. tranſact. ff. de trāſact.

2 Idē ait Cardi. ſi teſtes non iurauerūt. An partes pñt iurm̄ remittere, vide hic Barb.

(Prima glo. ſummat, & ponit cauſam, quare breuiter gloſſauerit hanc decretalem.)

a ¶ Teſtibus.) Caſus. Publicatis atteſtationib. teſtes produci non poſſunt (etiam in cauſa appellationis) ſuper eiſdem articulis, vel directe ɔ̄rijs. Determinat not. ſup. eo. fraternitatis. & 4. q. 3. ſi quis teſtibus. Et quia decretalem illam ſolemniter commentaui, & ipſius commenti habetur copia, facilius hanc tranſibo.

3 Idem dicit Zen. ſi iudex rite, publicaſſet. addit. Bart. & ꝓbet ſe nō didiciſſe teſtificata. & ꝓcedit ēt text. ſi pars didicerit nulla publicatione facta.

b ¶ Rite.) hoc dicit pro tanto, quia ſi receptio teſtium non teneret, puta facta p̄ eū, qui non erat iudex cauſę, vel facta ſuper principali lite non conteſt. eo. caſu, quo fieri non potuit vt lit. non conteſtat. accedens 2. publicatio 2 iſtarum atteſtationum nō impediret productionem rite fiendam. facit quod not. s̄. eod. cum cauſam. in fi. vlt. glo. Item ſi aliqui teſtes depoſuiſſent ſuper articulo non incluſo. ſuper quo vide quod ſcripſi poſt Inno. in decret. fraternitatis in 5. quæſt.

c ¶ Publicatis.) repete, rite. hoc dico pro tanto, quia ſi indiſcrete, inſcia vel inuita parte iudex publicaret, pars, quæ teſtificata nondum didicit, adhuc & teſtes ꝓducere poſſet: 3 & hoc caſu verificari poſſet. quod not. Ber. s̄. eo. conſtitutis 2. in vlt. glo. vt ibi ſcripſi.

d ¶ E. idem.) ſuper nouis enim hoc licet, etiam in cauſa principali, & quæ ſint noua plene ſcripſi in decret. fraternitatis. in qu. 2.

(Glo ſeq. primo dicit quid de indirecta. Secundo, de directa: dat caſum exceptum: & ponit exempla.)

4 Teſtis ſi primo dicit vnū deindealiud, cui dicto ſtabit, vide hic p̄ Petr. & p̄ Barb. i. ol. eos ff. de falſi.

e ¶ Directo contrarijs. 4) indirectam vero contrarietatem bene licet probare per teſtes poſt tot atteſtationes publicatas, puta abſentia partis vel teſtis, a loco, eo t̄pe de quo deponit, per modum decreta. ex tenore. s̄. eod. quod intellige vt ibi dixi. ad idem. C. de contrahend. ſtipul. optimam. ſuper directa vero contrarietate non licet, niſi opponeretur falſitas directa ipſius teſtis cum corruptione, de quo ſcripſi de proba. c. licet ſuper gloſſ. 2. Eſſent autem directe contraria capitula de maioritate, & minoritate, de legitimitate, & illegitimitate, de p̄ſentia, & abſentia, de furore & ſana mente, de actu ſpōtaneo & coacto, de virginitate, & corruptione, quando talia & ſimilia de eiſdem perſonis, & actibus, de eodē inſtanti temporis ſic contrarie formarentur.

f ¶ Alios vel eoſdem.] reprobat opinionem Hoſtien. qui dicit in appellationis cauſa articulum antiquum poſſe reprobari per teſtes nouos, ſed nō per antiquos.

g ¶ Producere.] hoc regulare fallit in multis caſibus, quos ſcripſi in decreta fraternitatis, in 9. q. & notat Spec. in titu. de teſtib. §. ſatis vtiliter. & quod dicit producere, intellige contra partem inuitam, ſuper quo vide quod ſcripſi in vlt. q.

ADDITIO. Petrus de Anchar. ponit hic xij. vel xiij. caſus, in quibus licet ſuper eiſdem articulis teſtes excipere atteſtationibus publicatis.

TITVLVS IX.

De iureiurando.

¶ Clemens V. in Concil. Vieñenſi.

¶ Iuramenta, quæ Roma. Eccleſ. præſtant Romani principes, fidelitatis exiſtunt. Io. And.

CAP. VNIC.

ROMA-

(Gloſſ. ſeq. oſtendit quid reprobat, & quid approbat & remittit.)

h ¶ In appellationis cauſa.) Reprobat cōem opinionem legiſtarum dicentium, quod publicatis atteſtationibus in principali, licebat producere in cauſa appellationis teſtes ſuper eiſdem capitulis. In hoc concord. Hug. Ioa. ere. Azo, & Accur. per l. eos. C. de appel. & C. de temp. appel. per hanc. dicentes, quod §. qui vero. in Authe. de teſtibus, coll. 7. loquitur de teſtibus producendis in cauſa principali, ſed canoniſtæ contra, ſ. Glo. Lau. Vin. Tan. Phil. Goff. & Innocent. in prædi. decret. quibus videtur conſentire, Guliel. in Spec. de teſti. §. ſatis vtiliter. ver. ſic: & breuiter, & mouebantur per rationem hic inſertam. & vide quod not. in cap. fraternitatis. in 3. gloſſ. & quod ibi ſcripſi.

Atteſtationibus publicatis in principali, nō licet in cā appſōnis teſtes ꝓducere ſuper iiſdē capitulis.

i ¶ Cum.) pro quia, redditiuum cauſæ. concor. de conſue. c. 2. & certe huic rationi legiſtæ reſpondere nō pñt, quæ ſumitur etiam ex præcedenti. §. quia vero. vbi, de hoc. Ad leges Codicis, quas pro ſe inducunt facile reſpondetur, vt intelligantur de veteribus capitulis nullo modo probatis, vel probatis aliter quam per teſtes, ſuper quibus in appellationis cauſa bene licet producere teſtes. Io And.

K ¶ Subornatio.) ad huiuſmodi intellectum, vide quod ſcripſi in decret. fraternitatis. in 8. q.

DE IVREIVRANDO.

ROmani.) iſtam Clementinam lego vſque ad §. (Dudum.) quæ ponit vnum exordium, in quo dicit, quod Romani principes, id eſt, Imperatores ſubmiſerunt, & adſtrinxerunt ſe vinculo iuramenti: puta iurando, ſua capita Romanis Pontificibus ſubmittendo. Sed figura ſic caſum: Certum eſt quod Deus nobis dedit vicarium in terris, cui dixit, Quæcunque ligaueris, ligata erunt, & quæcunque ſolueris, ſoluta erunt: hoc dicebat IESVS BEATO PETRO vicario ſuo, Petre quoſcunq; excōmunicaueris in terris, excommunicati, & maledicti erunt in cælis. Et quoſcunque ſolueris, i. diſſolueris abſoluendo in terris, erunt abſoluti in cælis: Modo quæro. nonne IESVS voluit iſtos principes, quibus dedit iuriſdictionem temporalem hoc eſt, dedit eis poteſtatem ſuper rebus temporalibus exercendis, eſſe aliquo mō ſubiectos ſuo vicario, id eſt, Romano Pontifici; & nonne voluit vt iſti principes præſtent ipſi Romano Pontifici aliqua iuramenta: & nonne voluit, vt ipſi ſubmittant ſua capita ipſi Romano Pontifici? [illegible] quod reſpondet in textu.

Caſus litteralis Domini Heliæ.

Clemens,

Clemēs. ꝙ sic, dicendo vt sequitur: Principes Romani professores fidei orthodoxæ, id est sanctæ, venerātes feruore fidei, id est, cum magno affectu & prōptitudine claræ deuotionis sacrosanctam Romanorum Ecclesiam, cuius Romanæ Ecclesiæ noster redemptor C hristus ē caput: ac id est, etiam, principes Romani, venerātes Romanum Pontificē vicarium eiusdē Christi nostri redemptoris non reputauerunt indignū se submittere. id est: subijcere sua capita, id est, se ipsos eidem Romano Pontifici, a quo ipsi principes assumunt approbationem suæ personæ, ad apicē imperialis celsitudinis assumēdæ: Nā Romanus Pontifex approbat eos. s. inspiciēdo, an sint tales, ꝙ pñt tēpore necessitatis fidem Christianā, id est, fidem Christi defendere. Et a quo Romano Pontifice ipsi principes assumūt idē, habent, vel capiūt coronam imperij: necnon, id est, etiā ipsi principes accipiunt vnctionem, id est, vnguentū, quo vnguntur, & cōsecrationem, quia Papa eos cōsecrat: que pro, & ipsi, principes non reputauerūt indignum, imo crediderunt bene dignum se adstringere, illi Romano Pōtifici, & eidem ecclesiæ vinculo iuramenti, quæ ecclesia transtulit imperium a Græcis in Germanos, id est, Alemanos. Nam Græci solebāt habere imperium. Et a qua ecclesia ius & potestas eligēdi regem aliquem, suppleo postmodum promouendū in Imperatorē peruenit ad certos principes eorum, quia sunt certi princeps in Germania, qui habēt potestatē, & ius eligendi aliquem regem in Imperatorē, quod ius ecclesia eis cōcessit. Textus de se satis patet. Not. qd̄ Papa est Christi vicarius, & si alicubi inuenitur, quod est Petri vicarius: illa est impropria locutio vel exponitur, id est, gerit vicariā, quā gessit Petrus, Vicarius. n. non dat vicariū. de offi. vica. c. clericos. hoc vult. glo. in verbo. Christus. Not. in vers. Prout tam mos, &c. ꝙ Papa probat iuī in Imperatoris esse pstandū pp morem obseruantiæ antiquæ. Antiqua ergo & diutina pstatio inducit obligationē in futurū. Quod quando sit verū, dic per doct. in l. si certis annis. C. de pact. & l. cū de in rem verso ff. de vsur. per Bart. in casu vero huius Clemētinę non erat nuda præstatio: sed titulus, ex quo & alijs verisimilibus cōiecturis Papa hic ipsum exigit tāquam debitum, facit quod legitur & notatur in c. peruenit de censibus Pet. de Anch.

† al. Imperatores.

† Vide Turrecrem. in sum. de ecclesia. lib. 2. c. 37.

ni [a] principes † orthodxæ [b] fidei professores, [c] sacro sanctam Romanā Ecclesiā, cuius caput est Christus [d] redemptor noster, ac Romanum Pontificem eiusdem redemptoris vicarium † [e] feruore fidei & claræ deuotionis pmptitudine [f] venerantes, [g] eidē Romano Pontifici, a quo approbationem personę ad imperialis celsitudinis apicem [h] assumendæ, nec nō vnctionem, cōsecrationem, & imperij coronā accipiunt, sua submittere [i] capita non reputarūt indignum, seque [k] illi & eidem ecclesiæ, q̄ a Græcis imperium transtulit † in Germanos, & a qua ad certos [l] eorum principes ius & potestas eligendi regem in Imperatorem postmodum pro mouendū peruenit, [m] adstringere vinculo iuramēti, prout tam mos obseruationis antiquæ [n] temporibus nouissimis renouatæ, quā forma iuramenti huiusmodi sacris inserta canonibus [o] manifestāt. ¶Dudum sane inter quondam Henricum Imperatorem

† De hac imperij trāslatione vide in c. venerabilem, & ibi late p glo. sam & doctores. extra de elec.

[Prima gl. ponit casū, & simul summādo diuidit.]

a ¶Romani.] Casus declarat illa forte fidelitatis iuramēta, quæ præstat Imperator Ecclesię Romanę approbationis suæ tēpore, secundum formam capituli, tibi domino, & tempore coronationis, ẜm formam in Pōtificali descriptam. Et primo ponit exordium, in quo dicit Romanos Principes pro tpe Romanis Pontificibus sua capita submisisse, & se illis adstrinxisse vinculo iuri. Secundo ibi: Dudum.] narrat assertionem Imperatoris Hērici, se negantis Romano Pontifici per fidelitatis iuramētum adstrictum, exprimens quod dedit causā denegationi pdictę Tertio: ibi, [Nos itaq;] puidens 9 futura pericula ponit duo iuramenta. quę pstiterit ipse Hēricus Ecclesię Romanæ. Primū approbationis suæ tempore per procuratores ad id mādatum habentes, ẜm formam c. tibi dño. Secundum, tpe coronationis & consecrationis suæ, quod in vrbe præstitit per seipsum, secundum formam in Pōtificali descriptam. Quarto ibi: [Ceterum.] narrans talia ēt sacramenta pstita p Albertū immediatū prædecessorē ipsius Rodulphi, & alios reges Romanos declaratilla fore fidelitatis iuramenta. Quinto ibi: [Porro.] ponit formam iuramenti, ꝙ ipse Henricus præstiterat in ingressu Italię, & quam innouauerat coronationis tempore, quę dicit patere p litteras ipsius Henrici in archiuis curię Ro nanę reseruatas. Io. An.

b ¶ Orthodoxę.] simile argum. de sum. trin. damnamus. versic. licet ergo. & ibi exponitur.

c ¶ Professores.] Venerantes, quod est J. & redeas retrograde vsque ibi, fauore.

d ¶ Christus.] ad Collos. 1. de sac. vnc. c. vnico. versi. sed vbi.

e ¶ Vicarium.] de homi. pro humani. li. 6. de transla. c. 2. & 3. Et cum dicitur ꝙ est vicarius Petri, vt 63. dist. ego Ludouicus. 1. q. 1. nō æquales. & q. 7. quotiens. est impropria locutio. Vel exponitur, id est, gerit vicariā, quam gessit Petrus: Vicarius enim non dat vicarium de offi. vica. clericos.

f ¶ Promptitudine.] quasi parata, & expedita affectione, & sine difficultate.

g ¶ Venerantes.] 17. dis. § hui: & 19. dist. in memoriā 21. di. nūc aūt. & c. in tantum. cū si. & hic tolle litterā non reputarunt indignum sua submittere capita.

h ¶ Apicem.] apes, apis, volatilis quædam est, de qua de consec. di. 5. nunquam de deci. nuncios. & 7. q. 1. in apibus. sed apex, apicis, ponitur pro summitate, honore, vel distinctionis nota: quod. n. in summo est, a pedibus, vel infimis distat, & hæc summitas temporalia respicit de maior. & obed. solitæ.

i ¶ Submittere.] facit. 63. dist. Valentinianus. de iudi. nouit. versi. nos igitur.

k ¶ Seque.] adstringere vinculo iuramenti, ꝙ est infra

l ¶ Ad certos.] qui sunt illi, not. de re iudi. ad Apostolicæ. in fin. lib 6.

m ¶ Peruenit.] de elect. venerabilem.

n ¶ Antiquæ.] concor. s. de transla. quanto & mos fidelissimæ vetustatis seruandus est. C. de test. testamēta.

o ¶ Canonibus.] 63. dist. tibi domin.

DVDVM. Postquā diximus in §. pcedenti, qualiter principes non reputauerunt indignum subijcere sua capita Romanis Pontificibus vinculo iuramenti: Iste §. dudū. narrat qualiter Hēricus Imperator asserebat, & affirmabat se nō esse adstrictū Romanis Pontificibus vinculo iuramenti ab ipso Henrico præstiti. Et dat seu exprimit causam quare dicit se non esse adstrictum, vsque ad §. Nos itaque.]

CASVS. Diabolo patre litis instigante, bellum inter Henricū regem Romanorum Imperatorem & charissimum Robertum amicum nostrum filium nostrū in Christo regem Siciliæ fuit suscitatus: ita qd̄ grande damnū ecclesiæ imminebat nisi pax in proximo tempore fuisset tractata: Et nos Papa vidētes grādia pericula,

cula, quæ timebātur ex hoc bello prouētura: intēdētes celeri, id eſt, veloci, & opportuno, id eſt cōueniēti obuiare remedio, miſimus litteras quibuſdā Cardinalibus exiſtētibus tunc in ciuitate Romana: quæ litteræ tractabant de pace reformāda & fiēda inter ipſos reges: Et inter alia inſerentes & affirmantes, quod cum ipſi reges eſſent ſpecialiſſimi filij Eccleſiæ, & cū ipſi debeāt eſſe prōptiſſimi defenſores, & ꝙ aliàs fuiſsēt adſtricti multipliciter iuramento fidelitatis ipſi Eccleſiæ: Nos Papa ſupplicabamus eis, quod inirent pacem adinuicem, & quod eſſent muniti de cetero pro omni genere armorum ſcuto pacis. His auditis & viſis, Cardinales quib. litteræ fuerant miſſæ, iſtas litteras præſentauerunt Henrico regi Romanorum & Imperatori, & illi ſupplicauerunt, vt ſuum propoſitum, & voluntatem pro reſponſo haberet: Qui quidem Hēricus audiēs iſtas litteras facientes mentionem, quod multipliciter erat adſtrictus iuramento fidelitatis: & hoc moleſte ferens, tamquam iratus reſpondit, ſe non fore cuiquàm ad fidelitatis iuramentum adſtrictum, & de ſua reſponſione publice tabelliones reqſiuit, quod ſecrete facere debebat, & voluit acta habere, qualiter ipſe dicebat, ſe nō eſſe ſubditū, nec cōfitebatur ſe alicubi ſubditū. Et iſta dicebat in præſentia plurium hoc audire volentium. Item vltra dicebat, quod ipſe neſciebat, quod anteceſſores ſui Romani Imperatores vnquam iuramentum huiuſmodi præſtitiſſent; & dicebat quod non erat memor quod vnquam talia iuramenta præſtitiſſet. Hoc dicit à vide. tex. [Sane,] proſed [Dudum.] id eſt. olim graui diſcordia ſuſcitata, id eſt, orta inter Hēricū quōdam Imperatorem, tunc regem Romanorum, & Robertum chariſſimum filium noſtrum in CHRISTO regē Siciliæ. Nos Romanus Pontifex, intendentes obuiare, id eſt, cōtraire, ne bellum fortius inſurgat: celeri, id eſt, veloci remedio; & opportuno, id eſt, cōueniēti: multis grandibus periculis, quæ pericula timebantur veriſimiliter prouentura exinde, id eſt, mediante illo bello, duximus litteras deſtinādas, id eſt, mittendas ſub certa forma, hoc eſt, deliberauimꝰ mittere litteras quibuſdā ex fratribus noſtris Cardinalib. Sāctæ Romanæ Eccleſiæ tunc in vrbe Romana exiſtentibus: quæ ſcilicet litteræ erāt pro pace reformanda, & pro concordia ſolidanda, id eſt, firmanda inter eoſdē reges iam nominatos. Et nos, ſcilicet inſerentes in eis litteris, ꝙ cū ipſi reges ſint ſpecialiſſimi filij ipſius Eccleſiæ: & quod cū ipſi ſint adſtricti ipſi Eccleſiæ multipliciter: & ipſi debeant eſſe promptiſſimi defenſores eiuſdē Eccleſiæ, vult concludere Romanus Pontifex, quod amplius bellum contra ſe inuicem non ducant, ſed pacifice viuant: quia ſcribitur: Regna in ſe diuiſa deſolabūtur. Dictis autem litteris deductis, id eſt, lectis & declaratis in notitiam dicti Henrici iam

† al ita ſibi ſub iuramēto, &c.

torem tūc Romanorū regem, a & chariſſimum in Chriſto filiū noſtrum Robertum Siciliȩ b regem graui diſcordia c ſuſcitata: Nos multis grandibuſque periculis, quæ exinde prouentura veriſimiliter timebantur, intendentes celeri d & opportuno remedio obuiare, e quibuſdam ex fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſię Cardinalibus exiſtentib. tunc in vrbe f pro reformanda pace g & ſolidanda concordia inter reges eoſdē litteras noſtras ſub certa forma duximus deſtinandas, inter alia inſerentes in eis: h quod cum ipſi reges eiuſdem Eccleſię ſpecialiſſimi filij ſibi † iuraméto fidelitatis, † & aliàs multipliciter eſſent adſtricti, ipſius Eccleſiæ debeant † eſſe promptiſſimi defenſores. Dictis autem litteris in notitiā dicti Henrici ad imperium iam promoti ſic deductis, idem Henricus ab eiſdem Cardinalibus requiſitus, vt ſuper contentis in illis ſuum propoſitum reſpōderet, quaſi moleſte tuliſſet, quod de iuramento fidelitatis huiuſmodi per eū præſtito in dictis litteris mētio haberetur, nō familiariter, i nec ſecrete, k vt tractādæ pacis qualitas exigebat; ſed multis tabellionibus accerſitis l & requiſitis m ab eo, quod de reſponſionibus ſuis conficerēt publica inſtrumenta: n in-

promoti ad imperium, idem Henricus requiſitus ab eiſdem Cardinalibus vt ipſe reſponderet, id eſt declararet volūtatem & propoſitum ſuum ſuper contētis in litteris illis: Et cum ipſe Hēricus, ſuppleo, tuliſſet, id eſt, portaſſet in animo ſuo moleſte, id eſt, male cōtentus, ex eo ſcilicet quod habebatur mētio in dictis litteris de iuramento fidelitatis per eum præſtito, ipſe non reſpondit Cardinalibus familiariter nec ſecrete, vt, id eſt, ſicut qualitas pacis tractandæ exigebat, id eſt, requirebat, &c. textus ſatis patet. Not. de dictione [Quondam,] quæ remouet de præſenti, & ponit de præterito, vt hic. & ff. de poſtula. l. cui. §. affinitates. tamen de ſui natura denotat tria tempora, præteritum, præſens, & futurum: ſicut olim & dudum, de quo de offic. deleg. cū olim. Not. quod ad Papam ſpectat reformare pacem inter Chriſtianos, & ſedare diſcordias, & ſcādala. Item & ad alios p̄latos ſimiliter hoc pertinet, & maxime ad bonos iudices, vt l. æquiſſimum. ff. de vſufruct. & capit. in præſentia. de probatio. in nouel. poſt Innoc. facit de treug. & pace. capitulo primo. & de iudi. capit. nouit. & 23. quæſt. 1. per totum Petr. de Anchar.

† Liquet. n. ex epiſtola Leonis 30. die Aprilis anno Pōtificatus ſui. 6. ſcripta Heluetijs tredecim Cantonū cōfœderatis viris, ꝙ reges Siciliæ iurāt Pōtifici.

† al. debebant.

a ¶ Regem.] qui nondum coronatus erat. Io. And.

b ¶ Siciliæ:] quæ eſt ſpeciale patrimonium Eccleſię, de re iudic. Ad Apoſtolicæ verſi. præter hæc cum ſuis concord. lib. 6.

c ¶ Diſcordia.] diuerſitatem cordium deſignat.

d ¶ Celeri.] de celeritate vide, pro & contra. de elect. cap. fi. lib. 6.

e ¶ Obuiare.] vide quod no. de reſc. ad hoc, in vlt. glo. & quod ibi dixi.

f ¶ In vrbe.] antonomaſice. de pœn. & remiſ. ſignificauit, ibi, de hoc, de ver. ſign. forus. ver. teſtes.

g ¶ Pace.] quod ad eum ſpectabat de iudi. nouit. & ad alios prælatos 90. di per totum de treug. & pa. c. 1. & uide quod no. de re iudi. ad Apoſtolicæ. ver. deierauit. lib. 6. [per Arch. 23. q. 1. noli.]

h ¶ In eis.] litteris ad Cardinales directis.

i ¶ Non familiariter.] quaſi non manſuete, domeſtice, & amicabiliter.

k ¶ Secrete.] 5. q. 3. in loco.

ADDITIO. Tangit hic Pau. remiſſiue, quis grauius peccet, vel ille, qui delinquit occulte, vel ille, qui publice. not. de cele. miſ. ab homine. 81. diſtin. clericus. 32. q. 4. nemo. Pet.

l ¶ Accerſitis.] quaſi collectis, vel circa ſe ſitis.

m ¶ Requiſitis,] nota tabellionem debere eſſe rogatum de hoc in Specul. de inſtrum. edi. §. 1. ver. ſed pone. & §. 1. in . . colum. [per Innocent. ſupra de fide inſtru. cap. 1.]

n ¶ Inſtrumenta,] ad perpetuam rei memo. 1. q. 7. maximum. 27. q. 1. omnes feminæ.

a ¶ Re-

a ¶ Respondit.] tria capitula continet hæc responsio.
b ¶ Cuiquam.] Romanum Pontificem includebat. de maior. & obe. solitæ. ad finem.
c ¶ Præstiterat.] per nuncios, vt sequitur.
d ¶ Innouarat.] per seipsum. Ioan. And.

ter cetera publice, pręsente multitudine hominum copiosa, respondit, [a] se nō fore cuiquā [b] ad iuramentum fidelitatis adstrictum, & † ꝙ nunquam fecerit iuramētum propter quod foret ad iuramentum fidelitatis alicui obligatus, & † ꝙ ipse nesciebat, qđ antecessores sui Romani † Imperatores vnquam iuramentum huiusmodi præstitissent, simulans se imme morē iuramentorum, quæ nobis ante coronationem suam præstiterat, [c] & post coronationem etiam innouarat. [d] Nos itaq; attendentes, quòd huiusmodi responso si sub dissimulatione pertranseat, vel silen

† al. eoquod.

† al. eoquod.

† al: Romanorum.

¶ Nos itaque.] Iste §. legitur vsque ad §. ceterū. Et dicit quid fecit Papa, quādo audiuit Cardinales referentes ea, quæ dixit Hēricus, & quod responsum ipse Henricus dedit litteris suis, & quomodo Henricus non habuit litteras Papæ gratas, & quomodo ipse Henricus dixit se non iurasse in coronatione sua, quando fuit promotus in Romanum Imperium, nec post coronationem: Et etiam Cardinales retulerunt ipsi Papæ, qualiter ipse Henricus quando recepit litteras Papæ, quæ tractabant de pace: & cum secretæ esse deberent, quod ipse eas publicauit, accersitis, id est, conuocatis tabellionibus, & in copia multorum hominum: & quomodo ipse nesciebat, quod antecessores sui iurassent, & quod ipse erat immemor, quod vnquam iurasset. Et per hoc habes totum. §. præcedentem, repetitum His sic recitatis à Cardinalibus Romano Pontifici, ipse Romanus Pontifex attendens, quod ipse dimitteret ipsum regem, qui de responsione sua haberet tabelliones vt conficerent instrumenta, vt posset in futurum præiudicare Romanæ Ecclesiæ, & talia sic recitata in principio istius §. in graue præiudicium redundarent ipsi Ecclesiæ, quare ipse Papa, siue Romanus Pontifex prospexit annectere, & in ius commune, siue in corpore iuris redigere, & scribere de huiusmodi iuramentis in huiusmodi constitutione, seu Clementina, recitans quomodo, dictus Henricus quamprimum, id est quam cito, & illico, siue statim ꝙ fuit electus in Romanum Regem, ipse misit nuncios, & procuratores ad nos, hoc est, ad Romanam curiam, vt ipse confirmaretur in Imperatorem, qui nuncij procuratorium habebant ad iurandum in animam ipsius, ꝙ omnia, quæ iuranda erāt iurarent: quæ quidē iuramenta recepimus in Auinione, vbi tunc eramus in præsentia plurium Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum, & Abbatum hic existentium: quare illū regem nominauimus, & eius personam approbauimus, & declarauimus eum esse habilem, & idoneum ad apicem, & imperialis celsitudinis dignitatem: & decreuimus illum inungi, & consecrari, & a prædictis nuncijs accepimus iuramentum. Item similiter misimus Cardinales ad eum, vt ipsi sibi impenderent, & darent insignia consecrationis: qui Cardinales nomine nostro receperunt ab eo iur̄m corporale, sicut continetur: & forma illius iuramenti describitur in libro Pontificali Romano. Et forma qualiter ipse iurauit ponitur ibi, Ego A. rex Rom. hoc dicit. vide tex. Nos itaque attendentes, quod si huiusmodi responsio facta ꝑ regem Henricum pertranseat sub dissimulatione, vel quod pallietur silētio, ipsa posset redundare in magnū & euidens præiudicium Romanæ Ecclesiæ: ideo prospeximus admodum dignum, i. valde dignum, fore, i. esse opportunum, id est, conueniens, vt annectamus aliqua breuiter hmōi constōni pręsenti in hmōi Clementina. Et sum in tex. ibi [Dictus namque.] Et recitat, qualiter Henricus rex quando fuit electus, & quomodo ipse iurauit, & fecit illa, quæ tenentur facere Imperatores, quando eliguntur, ideo dicit: Dictus namq; Henricus quamprimum, i. ita cito quod fuit electus in regē Romanorum, ipse destinauit, i. misit ad nos nuncios solemnes, hoc est, vnam ambasciatam, quam gallice Ambassade appellamus, dans eis nuncijs mandatum speciale, & plenum per suas litteras patentes, i. apparētes, & manifestas, & bene cognitas, nobis exponendi pro eo, i. nomine eius deuotionem ipsius, quia pręceperat nuncijs suis dicendo. Dicatis Rom. Pont. qualiter ego sum deuotus, & obediens. Et dans eis nuncijs mandatum speciale exponendi reuerentiam filialem, quam ipse dicebat gerere ad nos syncero, id est integro affectu, id est desiderio, & etiam ad Romanam Ecclesiā, dicendo ꝙ erat filius ipsius Ecclesiæ: quare supplicabat vt electionem de se factam Papa confirmaret, & eum decerneret inungendum, & consecrandum, nec non, id est etiā habebant dicti nuncij speciale mandatum petendi, & impetrandi gratiam a nobis & fauorem. Et ipsi nuncij habebant mandatum speciale offerendi, & pręstandi pro eo, id est nomine eius iuramentum fidelitatis debitæ nobis, & debitæ ei Romanæ Ecclesiæ in ipsius animam, quia per suam animam iurabat, quod teneret, & faceret omnia, quæ sui prædecessores fecerant. Ideoque ipsi nuncij habebant mandatum iurandi in ipsius animam per iuramentum fidelitatis, & per iuramentum cuiuslibet alterius generis ac nihilominus, id est, non minus habebant tales nuncij mandatum speciale petendi a nobis vnctionem, & habebant speciale mandatum petendi consecrationem impendi ipsi Henrico regi per manus nostras: Et etiam petebat diadema imperij impendi, id est tradi per manus nostras: hoc dicit. Not. [Decreto,] id est, statuto, & habemus decretus, ta, tum, & hoc decretum, ti statutum patrum, definitum iudicium. Inde hic, & hæc decretalis, & hoc le, vt ista dicta sunt decretalia, id est, quæ in decretis continentur. Et pluraliter hæc decreta, torum, pro libro, in quo continentur decreta. Inuenitur etiam decretalis substantiue, vt in tali decretali dicitut. Item decretus, ta, tum, inuenitur a decresco, scis, & potest, de, ibi esse augmentatiuum, vel priuatiuum. Et decretum est supinum duorum verborum, scilicet decresco, & decerno, & decreui est eorum præteritum. Decretum secundum Specul. dicitur multis modis, quandoque dicitur sententia diffinitiua. vt ff. de re iud. l. decreta. vel interlocutoria. ff. de assesso. l. 1. in fi. Quandoque dicitur id, quod Papa constituit, seu statuit de consilio Cardinalium nulla facta consultatione, & tunc in scriptis redigitur, vt de rescr. cap. præsenti. Et accipitur hic sic in proposito. Quandoque dicitur consensus eligentium in scriptis redactus, vt 2. q. 1. legum, de elect. innotuit. Quandoque est illius, quod capitulum, vel ordo, siue vniuersitas, vel maior pars ordinauit, vt ff. quod cuiusque vniuer. nomine l. plane. Quandoque est iudicis auctoritas in alienationibus rerum præcipue minorum interposita vt C. de prædijs mi. l. interposita. Quandoque dicitur auctoritas principis in rescriptis beneficialibus interposita, vt de rescrip. cap. gratia lib. 6. Et secūdum Azonem illud decretum est confirmatorium gratiæ, quia ex hoc princeps insinuat suam voluntatem, quæ seruanda etiam secundum eum ligat ignorantes. Est etiam quoddam decretum decurionum, quod in inuitos super muneribus rerum tribui potest, exceptis qui liberalium studiorum laboribus inseruiunt, & qui medendi causa funguntur, vt medici. C. de decre. decuri. l. exceptis. lib. 10. Et dicuntur decuriones, id est existentes de curia. Quandoque decretum est iussus iudicis, quo mandat bona alicuius propter eius contumaciā possideri. Et est duplex: quoddā est primū, quoddā

ſa'.ita: vt de juramēto huiuſmodi conſtitutioni p̄ſenti aliqua annectamus.

ſecundum. vt ff. de dam. infect. l. ſi pupillus. §. Iulianus. Nota quod contra ea, quæ publicè delinquuntur, publice prouideri debet; ſic enim prouidit Papa per hanc publicam conſtitutionem contra publica delicta Hērici. No. quod dr̄ breuiter fieri, quāuis multa dicantur dummodo breuiter, vt hic in verſi. breuiter. Zabarella.

a ¶ Pallietur,] id eſt, quaſi pallio cooperiatur. concord. de vſu pal. c. niſi. in fin.

b ¶ Redundare.] prouidet circa futura, de hoc de ſer. non ordi. cap. 1.

c ¶ Admodum] ponitur pro valde. concor. de cen. grauis, & de cor. vi. c. 1. de magiſtris, quanto. infra de re iud. paſtoralis. ver. nunquid etiam, & inf. de magiſtris. ca. 1. poſt. prin.

d ¶ Exponēdi.] No. formam, ſecundum quam conſtituendi ſunt nuncij Romanorum Regis petentis approbationem eccleſiæ.

e ¶ Debit.] Seneca S. epiſtola, Nil carius exiſtimamus, q̄ beneficium: quādiu petimus: nil vilius cum accepimus.

f ¶ Animam.] concor. de iuramen. cal. c. fi. lib. 6. & de teſti. præſentium. lib 6.

g ¶ Diadema i.) proprie dicitur corona imperialis, vel regia, & differt a ſerto, qđ fit de floribus inſertis, & a corona, quæ dicitur circulus capitis de quolibet metallo: diadema vero ſolum de auro, & lapidibus pretioſis, & componitur à dia, quod duo, & demo, is, ex ſui enim rotunditate principium demit, & finem.

g Diadema regiū tā Romā q̄ exteris gētib. ādidā ſatiā eſſe conſtat. Vide Alex. de Alex. Genialiū dierū. li. 1. ca. 28. de varijs coronarū generib. Aulū Gelliū. li. 5. noctium Atti. c. 6.

h ¶ Oblatis.) reſpicit tria, ad quæ mandatum habebant, ſ. exponendi deuotionē, petendi fauorem, vnctionem, & offerendi iuramentum.

tio pallietur,[a] poſſet in magnum, & euidens præiudicium Romanæ Eccleſiæ redundare,[b] dignum, admodum,[c] & opportunum fore proſpeximus, vt † de iuramentis huiuſmodi conſtitutioni præſenti aliqua breuiter annectamus. Dictus namque Hēricus quāprimum fuit in regem Romanorum electus, ſolēnes ad nos nuncios deſtinauit, dans eis per ſuas patentes litteras plenum, & ſpeciale mandatum exponendi[d] nobis pro eo deuotionem ipſius, & reuerentiam filialem, quam ad nos, & Romanam Eccleſiam ſyncero gerere ſe dicebat[e] affectu: nec non petendi, & impetrandi à nobis fauorem, & gratiam conſuetos: offerendi quoque nobis, & pręſtandi pro eo, & in ipſius animam[f] debitæ nobis, & eidem Eccleſiæ fidelitatis, & cuiuslibet alterius generis iuramentum, ac nihilominus petendi a nobis per noſtras ſibi manus impendi vnctionem, conſecrationem, & Romani Imperij diadema.[g] Pręfatis itaque nuncijs in noſtra, & fratrum noſtrorum pręſentia conſtitutis ad ſecundum dicti tenorem mandati Auinione, vbi tunc eramus, cum noſtra curia reſidentes, in publico conſiſtorio, in quo erat pręlatorum, & aliorum, tam clericorum, quam laicorum non modica multitudo, & pręmiſſis per eos coram nobis expoſitis ſupplicando petitis humiliter & oblatis:[h] Nos eodem mandato, & decreto[i] electionis eiuſdem Henrici ex parte principum tam eccleſiaſticorum quàm ſæcularium, qui eum dem elegerant, nobis per dictos nuncios pręſentatis, plena cum eiſdem fratribus deliberatione diſcuſſis, factaque nobis de electione huiuſmodi concordi, & legitima plena fide, examinata quoque perſona ipſius Henrici, prout abſentia patiebatur eiuſdem, & de ipſius fide, probitate, & alijs, quæ in perſona Imperatoris ſunt merito requirenda,[k] cum pluribus prælatis, & alijs magnæ auctoritatis viris, qui eiuſdem Henrici mores, conditionem, & ſtatum plenius nouerant,[l] inquiſito, eiuſque perſona; cuius etiam nos, & fratres noſtri aliqualem[m] prius notitiam[n] habebamus, propter quod facilius tranſiuimus in examinatione huiuſmodi, idonea reputata, ipſum nominauimus, denunciauimus, † & declarauimus Regem Romanorum, ipſius approbantes perſonam, eumque ſufficientem, & habilem declarantes ad ſuſcipiendam imperialis celſitudinis dignitatem, ac decernentes vnctionem, conſecrationem, Imperijque Romani coronam ſibi per manus noſtras debere concedi: Et ſubſequenter à pręfatis nuncijs ſufficiens ad hoc ab eo (vt præmittitur) mandatum habentibus ſecundum formam in decretis, quæ incipit: Tibi domino,[o] compręhenſam, fidelitatis recepimus iuramentum. Poſtque idem Henricus conſecrationis, & coronationis ſuæ tempore aliud eiſdem Cardinalibus, quos ad impendendum ſibi huiuſmodi conſecrationis, & coronationis inſignia miſeramus ad vrbem, illud noſtro nomine recipientibus, iuramentum pręſtitit corporale, quod in libro Pontificali[p] Romano præſtandum Pontifici per Imperatorem coronationis ſuæ tempore continetur: cuius tenor dignoſcitur eſſe talis:

i ¶ Decreto.) de quo 61. diſtinc. epiſcopus & de electione. innotuit.

K ¶ Requirenda.) facit de ſup. negligentia prælat. grandi.

l ¶ Nouerant.) ab his inquirenda ſunt talia. de purg. cano. cum P. de elect. poſtquam. & capit. ſcriptum.

m ¶ Aliqualē) quaſi non plenam, quia tunc non videtur examinatio perſonæ neceſſaria. de hoc 33. diſtinct. qui Epiſcopus. in glo. ſecunda. 47. diſtinctio. de Petro. & facit de appel. conſtitutis 2.

n ¶ Notitiam.) fuerat enim pro promotione fratris ſui Treuerenſis Archiepiſcopi aliquo tempore in curia.

o ¶ Tibi domino.) 63. diſtinc. & fuit iuramentum Ottonis, vt ibi patet, & dicebat Guliel. in Speculo eo. titu. §. 1. verſic. illud autem poſt principium: quod electus præſtabat primo illud iuramentum legato Apoſtolicæ Sedis: poſtea quando coronabatur: iterum pręſtabat illud Papæ.

† No. Im. hūc textū p̄ executorib. apoſtolicis, vt prius pſonā declarēt idoneā, & tum prouideant.

p ¶ Pontificali.] quod alias vocatur ordinarium Epiſcopale. & notat Hoſtien. de ſer. non or. conſuluit. quod ille liber auth. ſit: quia illius

† Dictio, procuratorem, deest in antiquiorib. codicib.

illius libri verba ibi ponūtur. simile, quod de arbore dicitur per cap. 35. q. 5. ad sedem. Inducitur etiā 15. dis. canones & c. sancta. 38. dist. quæ ipsis. facit de offi. archid. ca. 1. & cap. ad hæc. hoc apertius probat hæc littera.

a ¶ Futuris.] illud est contra Ioan. qui not. 93. disti. legimus. qđ sola principum electio facit verum Imperatorē: vides enim quod etiam approbatus ab Ecclesia Imperator non est, donec coronationē & cōsecrationem receperit ab Ecclesia, & facit ꝙ dicā. i §. porro sup verbo, reges. in glo.]

b ¶ Polliceor. dicitur. l. 3. ff. de polli. qđ pactum est duorum consensus atque conuētio: pollicitatio vero solius offerētis promissum.

¶ CETERVM. CASVS. Hic Papa siue Romanus Pontifex probat contra ipsum regem, qui dicebat se nescisse, seu ignorasse, quod antecessores sui Imperatores vnquā pręstitissent iuramentum. Et probat Papa dicendo. ꝙ nūquam fuit hæsitatum, id est, dubitatū, quin huiusmodi iuramēta existant data a retro principib. id est, ab antecessoribus suis: imo probat qđ Albertus quondā Imperator prædecessor ipsius Henrici, similiter Rodulphus tempore Bonifacij viij. pstiterunt iuramentum fidelitatis ipsi Bonifacio. Domini mei aperui vobis portā istius capituli: ideo vos supplico vt residuum videatis p vos. Nota text. Ceterum.] vt sup. in cle. ne Romani. de elec.

c ¶ Immediatos.] signanter hoc dicit, cū in possessione vltima tempora spectanda sint. de causa posses. cum ecclesia. post princi. cum concor.

d ¶ Bonifacio. familiaris est hæc probatio, cum Papa alium Papam inducit in testem, vt not. Ioan. 9. q. 3. patet.

talis. Ego Henricus Romanorum rex annuente Domino futurus [a] Imperator, promitto, spondeo & polliceor, [b] atque iuro coram Deo, & beato Petro, me de cetero protectorem, procuratorem † & defensorem fore summi Pontificis, & huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus necessitatibus, & vtilitatibus suis, custodiendo, & conseruando possessiones, honores, & iura eius, quantum diuino suffultus adiutorio fuero, secundum scire & posse meum recta & pura fide: sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

¶ Ceterum quin iuramenta huiusmodi fidelitatis existant a retro Romanis principibus non fuit hactenus hæsitatū, immo tam quondam Albertus rex Romanorum immediatus [c] prædecessor memorati Henrici Bonifacio [d] Papæ viij. prædecessori nostro tempore approbationis eiusdem Alberti, quàm Rodulphus pater ipsius & alij prædecessores eiusdem Romanorum reges diuersis nostris prædecessoribus iuramentum fidelitatis & obedientiæ præstiterunt. Idēque Bonifacius memoratum Albertum iuramentum huiusmodi ab eo recepto de fratrum suorū consilio (præsente prælatorum & aliorum multitudine copiosa) auctoritate Apostolica recepit in specialem suum filium [e] & ecclesiæ memoratæ, ipsumque in regem Romanorum assumpsit, in Imperatorem postmodum promouendum. Verum quia sæpe fatus Hēricus, qui in proximis diebus fuit de hac luce subtractus, non virtutem & mētem, sed nudum verborū insectans † corticem, [f] sensumque confundens, iuramenta restringendo prædicta, curiose videbatur asserere (vt prefertur) illa ad debitum fidelitatis huiusmodi non extendi: nouo morbo curiositatis [g] huius, luculentæ veritatis antidotum [h] præsentis declarationis oraculo prouidimus apponendum. Quia ergo capitulis iuramento † fidelitatis [i] contentis solicita meditatione pensatis, ipsa capitula [k] in præfatis Imperatoris iuramentis quantum ad effectum, mentem, & virtutem [l] ipsorum non est dubium contineri: Nos præmissis & alijs rationibus, ne quis in Romanum assumptus principem, vel in posterum assumendus, an iuramenta huiusmodi per dictum Henricum Imperatorem præstita, & per successores ipsius in futurum præstanda fidelitatis existant, in dubitationem deducere audeat, vel super his contrarium astruere veritati, auctoritate Apostolica de fratrum nostrorum consilio declaramus, illa iuramenta prædicta † fidelitatis existere, [m] & censeri debere.

¶ Porro præter iuramēta prædicta idem Henricus suorum inhærēs prędecessorum vestigijs, [n] priusquam ingrederetur Italiam, vel ibidem iura aliqua exerceret, sub

e ¶ Filium.] de priuileg. si Papa, verb. similiter. lib. 6.

f ¶ Corticem.] quod facere non debuit. 1. q. 1. Marcion. de verbo. signi. præterea, & ca. intelligentia. ff de legi l. scire. Io.

g ¶ Curiositatis. sumitur hic pro subtilitate exqsita, nimia cura. sic de renun. ca. 1. in prin lib 6.

h ¶ Antidotum.] ponitur pro contra donum, dic vt not. ff. de pet. hære. sed & si. §. cōsuluit, vel pro cōtra datū, vnde dici solet id, quod datꝰ venenū, vnde pro medicina ponitur. de iura. calum. ceterum inde dr̄ quidā liber Antidotarius, quia ꝯ vitia compositus est.

i ¶ Fidelitatis. quod habet. 22. q. 5. de forma, & facit. s̃. eo. ego N. & videre potes, ꝙ not. Host. in summa. de feu. § quid si fidelitas. vbi etiam ponit plenam & pleniorem fidelitatis formam: In quo, & quid differat ab homagio, dicā. inf. de re iudi. pastoralis. § rursus. [de hoc p Innoc. de regu. iur. c. vlt.]

K ¶ Ipsa capitula.] contenta in fidelitatis iuramento.

l ¶ Virtutem.] ad maiorem expressionem inculcat hæc verba.

m ¶ Existere.] non per hoc sequitur, qđ subiecti Imperatori sint de temporali dominio Ecclesiæ, facit quod not. 81. distinc. legitur, & in Spec. de feu. §. 2. versi. 14. Ioan. And.

[Glo. sequens tractat de trib. coronis imperij, & vbi, & p quos dentur, & quomodo de triplici sūt metallo, & quare, & dat simile.

n ¶ Vestigijs.] qui, scilicet in ingressu Italiæ iuramentū tale præstiterat. Scire debes prout habet etiam in Pontificali]

† al. intaēs.

† al. in iuramento.

† Dictio, prædicta, deest in antiquiorib. codicibus.

quod rex Romanorum coronatur triplici corona. Prima est ferrea, quā recipit ab archiepiscopo Colonien. in Aquisgrano eiusdē diœcesis: ferrum autem fortitudinē designat, qua vincere dēt rebelles, & infideles cōculcare. Secunda est argentea, quam ingressus Italiā recipit a Mediolanensi archiepiscopo in villa Modicen. eiusdē diœcesis. tñ ipse Hēricus recepit illā Mediolani in ecclesia sancti Ambrosij: argentū autē designans munditiam & claritatem, significat ipsum principem talē esse debere. Tertia est de puro auro, qua coronatur p Papā in ecclesia sancti Petri ad altare sancti Mauritij: & designat aurum, quod omnibus metallis ē excellentius, ipsum Imperatorem alijs regib. & principibus in potentatu & iustitia excellētiorem esse debere. Sic olim in his trib. metallis dabatur tributū Romanis, vt scripsi de fide instru. inter dilectos. super glo. indictio.

† al. Melanis.

ADDITIO. Hanc triplicem coronam triplici carmine adnotatam videas,

Ferrea Romani gestant diademata reges.
Est argentea post hac bis oblata corona.
Hinc aurum capitis summum datur imperiali.

testimonio suarum patentium litterarum in manibus dilecti filij Ioannis de Mollianis † scholastici ecclesiæ Tullen. capellani nostri ad hoc specialiter per nos missi, nostro & præfatæ ecclesiæ nomine recipientis promisit, & tactis [a] sacrosanctis Euangelijs iuraméto firmauit, quod eandem Ecclesiam, & fidem catholicam pura fide, totisque viribus conseruaret reuerenter, & etiam defensaret: omnemque hęresim, schisma, & hæreticos quoslibet, fautores, receptatores, & defensores ipsorum exterminaret [b] pro posse: ac nunquam cum Sarraceno, Pagano, schismatico, seu alio quolibet communionem catholicæ fidei non habente, aut cum aliquo alio præfatæ Ecclesiæ inimico, vel rebelli, seu eidem manifeste suspecto, vnionem quamlibet seu parentelam, [c] aut confederationem iniret, sed tam nostram, quàm successorū [d] nostrorum personas, honorem & statum manuteneret, defenderet, & conseruaret contra omnes homines cuiuscunque existerent præeminentię, dignitatis, vel status. Eidem etiam † adijciens iuramento, quod manuteneret semper atque seruaret priuilegia omnia per prædecessores suos reges [e] ac Imperatores Romanos præfatæ Romanæ, & alijs quibuslibet Ecclesijs quocunque concessa tempore, & continentiæ cuiuscunque. Ipsaque omnia, & specialiter ac præcipue per claræ memorię Constantinum, [f] Carolum, [g] Henricum, Otthonem quartum, Fridericum secūdum, atque Rodulphum prædecessores ipsius super concessione, recognitione, aduocatione, adnotatione, quietatione, & libera dimissione terrarum, & prouinciarum Romanę ecclesiæ vbilibet positarum, quarum etiam multas nominatim expressit: sedi Apostolicæ Romanisque Pontificibus super † quocunque tenore concessa recognouit, confirmauit, & ex certa scientia innouauit, ac etiam de

† Dictio. ēt, deest in antigorib. codicibus.

† al. sub.

obtentum, & hoc disputauit, & tenuit Iac. de Are. cuius quæstionem ad litteram posuit Cynus in l. bene à Zenone. C. de quadri. præscrip. Inno. in decre. venerabilem, dicit, qđ si Imperator non possit recipere coronam in loco debito, nihilominus auctoritatem administrādi recipere pot est a Coloniensi archiepiscopo, ad quē spectat, vel ex ipsa electione habet illā secundum eum, refert. Hos. de verbo. significat. sup quibusdā, quod vidit in Alemania per principes iudicari & teneri, ꝙ rex Romanorū post electionem concordem habeat omnem potestatem, quā Imperator, & ꝙ vnctio 2 nihil addit, & facit, qđ not. Ioan. 93. dist. legimus, vt scripsi super ver. postquā [& sup ver. futurus. in gl.] Sed ꝙ plus ē, vidi, & habeo formas quarundam litterarū, quæ de registris Inno. iij. dicūtur extractæ, q̄ manarūt super negotio discordiæ electionis, de qua loquitur decre. venerabilē. quarum altera dirigebatur archiepiscopis, episcopis, & p̄latis & principib. Alemaniæ & Sclauiæ [vel Sclauoniæ.] altera specialiter Mogūtino, inter alia referētes, quod inconcussa consuetudo imperij facta, certa, rōni consona, iuri subnixa, per patientiā sedis Apostolicæ tolerata, & per tolerantiam approbata, hoc habet, qđ duob. electis in discordia, vterque administrat vt rex, & omnem imperij iurisdictionem exercet: quod declarat ibi Papa locum habere, donec per Papam alterius electio fuerit approbata, aut reprobata.

2 Vnctionē nihil addere, accipiendū est sano mō, id est nihil addit quo ad ius administrādi.

3 Vide textū in c. fundamēta. de elec. li. 6. & ex [illegible] sanctā. de maior. & obedien. Bar. & Cagnolū in 1. cōstitutione D[illegible] st. Ante [illegible] histo. ti. 8. c. 2. §. 8. & Gozad. cōsil. 1.

a ¶ Tactis.] episcopi etiam cum fidelitatē iurant, tangunt sacra, vt probatur sup. eo. Ego. N. in fi. Non sic quando testimonium dicunt, vel de calumnia iurant. qđ dic vt de iu. calū. c. fi.

b ¶ Exterminaret.] idem verbum de hæretic. excommunicamus. §. moneātur. & §. seq. Et dicitur quasi extra terminos vitæ, vel iurisdictionis suę eos ponere: vnde ponitur etiam pro dissipatione, desolatione, & exilio.

c ¶ Parentelam.] alludit vulgari Italicorum & ponitur pro affinitate. Consanguinitatem enim inire non posset. facit instit de legitima agna. tu. in fine.

d ¶ Successorum.] vide quod nota & dixi, eo. tit. veritatis.

[Gl. seq. arguit non coronatum priuilegiare posse: remittit, & tria diuersorum dicta ponit, subdens textum antiquum.]

e ¶ Reges.] Romanos vt sequitur, Et per hanc litteram videtur ꝙ rex Romanorū, qui nondum est Imperator vel coronat⁹, priuilegia dare 1 possit; de quo satis nota Specul. de rescrip. presentata. §. fi. ver. Item quod est

3 Qui elect⁹ est Imperator an possit ante coronationem priuilegia cōcedere, vide late Fel. in c. cā te. đ rescript. & Dec. consil. 194. incipiē te: viso tenore.

[Gl. seq. de donatione Constantini ponit duas opiniones; secundam approbans.]

f ¶ Constantinum.] disputant aliqui, an donatio 3 p Constantinum facta Ecclesiæ Romanæ in personā B. Siluestri, de qua 96. distin. Constantinus. [Palea est] valuerit, & an successor illam reuocare potuerit? Accursius tenet, quod donatio non valuit, in Auth. quo modo oportet episcopi post princip. Sed Ioannes contra, qui hoc notat. 63. distinctio. Ego Ludouicus. quod valuerit: & quod sit irreuocabilis, probat hæc littera, & supra de electio. fundamenta. §. ne autem. lib. 6. & facit quod not. Hostien. in sum. de immunit. eccl. §. re. nul. ad fin.

g ¶ Carolum.] de quo. 11. quæstio. 1. volumus. de iudicijs, nouit.

a ¶ Adno.

a ¶ Aduocatus.] Vide quod notaui, & scripsi de elect. venerabilem. ver. quod autem.

b ¶ In eo esset.] facit. 43. dist. Ephesiis 47. dist. quod ad nos, de testi. constitutus.

c ¶ Aurea bulla.] patet ergo, ꝙ ante coronationem nõ vtitur bulla, sed sigillo. Sic & Papa aliter vtitur bulla ante coronationem quam post, vt not. in fine lib. 6. super dat a. Priuilegia Imperialia cum aurea bulla vidisse nõ memini nisi vnum: nec etiam multum videtur expepiens priuilegijs bullam auream appendi: propter pretiositatem enim metalli est de subtractione bullæ periculum, ob quam ét causam prudẽtes prælati, & principes temporis nostri sigillis argenteis, vel aureis non vtuntur.

d ¶ Archiuis.] habetur idem verbum. C. de fi. instru. auth. ad hæc 30. q. 1. peruenit vt ibi not. Dicuntur archiui, i. armaria librorũ, & deriuatur ab arca. Hieronymus in prologo Hester, dicit se ipsum librum leuasse de archiuis Hebræorum.] vide no. de proba. cũ causam. de præscrip. ad audientiam.]

¶ Archiuia dicũtur grã matophylacia, siue chartophylacia, q̃ latine tabularia acta blina dicuntur, vide Vlpianum in l. moris, ff. de pœn.

nouo cõcessit: & terras ipsas atq; prouincias recognouit ad ius, & proprietaté ipsius Ecclesiæ plenissime pertinere: easq; nihilominus ex abundanti de nouo ecclesiæ sæpefactę donauit, sub prędicto se obligans iuramento, ꝙ ipsas aliq̃ve ipsarum parté nullo vnquã tépore occuparet, seu quantum in eo esset, ab alio permitteret occupari: Nec in eis aut aliqua parte ipsarum iura aliqua possessiones, aut tenutas haberet, seu quomodolibet possideret; nec in eis ét potestarię, seu cuiusuis capitaniæ, aut iurisdictionem quamcũq; per se, vel per alium exerceret, quodque (vt princeps catholicus, & sæpe dictæ Ecclesię aduocatus[a] atq; defensor) ipsam iuuaret, & consiliis, & auxiliis illi assisteret opportunis contra quoscunque inobediẽtes, & rebelles eidem: & præcipue contra occupantes, seu turbantes terras p̃dictas, seu prouincias, vel parté quamlibet earũdé. Sub eodem ét iuramento promisit, quod tam ipsam Romanam Ecclesiam, quã alias ecclesias, libertatem ecclesiasticam, bona, iura, prælatos, & ministros ecclesiarum ipsarum manuteneret, conseruaret, atq; defenderet, suo posse: Et quod Ecclesiæ Romanæ vasallos contra iustitiam nullatenus offensurus deuotos ac fideles ecclesiæ, etiam in imperio constitutos benigne tractaret, nec eos opprimeret cõtra iustitiam, aut (quantum in eo esset[b]) per alium opprimi sustineret, sed in suis potius iuribus, & iustitiis conseruaret. Hoc quoque iuramentum, & etiam pristinum, pro eo nobis per suos nuncios (vt præmittitur) præstitum, receptis suæ coronationis insignijs innouauit, prout in patentibus ante coronationem ipsam eius regio magno sigillo, & alijs post coronationẽ eandem eius imperiali aurea[c] bulla munitis inde confectis litteris, (quas in archiuis[d] Romanę Ecclesiæ reponi & diligenter conseruari fecimus) plenius continetur.

TITVLVS X.

DE EXCEPTIONIBUS.

¶ Clemens Quintus in Concil. Viennen.

¶ *Exceptio excõicationis opponitur dilatorie quandocumque, peremptorio nõ obstante. Io. And.*

CAP. VNIC.


XCOM-

DE EXCEPTIONIBUS.

¶ Visum est supra de armis actorum, nunc videndũ est de armis reorũ, quæ appellantur exceptiones, siue defensiones.

EXcommunicationis.] primo, decidit dubium. Secũdo illud determinat, & declarat: ibi, seruata tamen. Imo.

¶ Præsupponendum est, quod habetur in §. qui autem se vult excusare insti. de excu. tut. vel cura, videlicet si alicui competant plures excusaptiones, si velit tantum vnam proponere potest: Et si succumbat in illa, quia non potest eam probare, tunc potest proponere aliam, & sic de alijs. Ergo idem est dicendum partibus vocatis ad iudicium, vt si competunt eis plures exceptiones dilatoriæ, possunt vnam opponere post aliam: Et si primo opposui iudicem excommunicatũ, possum postea proponere, quod est infamis. Secundo præsupponendum est illud, quod dicitur in cap. pastoralis. eodem titu. in antiq. quod iudex potest præfigere terminum peremptorium partibus ad proponendum omnes suas exceptiones dilatorias, vt ipse obuiet malitijs hominum, vt lites abbreuientur. Tertio præsupponendum, quod exceptio excommunicationis est dilatoria. Quarto præsupponendum est, quod habetur in cap. pia, eodem titu. libro sexto. videlicet, q̃d exceptio excommunicationis potest opponi in quacunque parte litis: etiam post sententiã diffinitiuam.

CASVS. Feci te citari coram iudice competenti: die adueniente comparuimus coram iudice, dedi libellum meũ, captasti terminum ad respondendum eidem, vel proposuisti exceptionem dilatoriam: iudex timens, ne velles proponere alias exceptiones, vt differres, & prolongares litis contestationem, pręfixit tibi terminum ad respondendum, & proponendũ omnes tuas exceptiones dilatorias. die præfixa adueniente nullam exceptionẽ dilatoriam proposuisti, sed litem es contestatus, postea circa medium processus proposuisti exceptionem excõmunicationis contra me, & petebas causam differri, & protendi, siue prolongari, usque post absolutionem. Ex parte mea fuit propositum, quod non poteras opponere illam exceptionem: quia tu fueras litem cõtestatus, & illa est dilatoria, & ante litem contestat. debet opponi: Item quia iudex tibi assignauit terminũ perẽptorium ad proponendum omnes dilationes, & in die præfixa nullas proposuisti, quæritur vtrum bene dicam? Dicit Romanus Pontifex, quod non. Nam exceptio excõmunicationis est exceptio anomala: nec

est.

est de natura aliarū exceptionū dilatoriarum; qa ibi est periculum excōicationis, quod imminet in quacū que parte litis. & incurrit sñiam excōicationis minoris, & aliqñ maioris, qui participat cū excōicatis in crimine prohibito hoc dicit. H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo quod exceptio excōicationis potest opponi in quacūq; parte litis, ēt post renūciationē & conclusionem in causa ad impediēdā prolationē sentētiæ diffinitiuæ, imo etiam pōt opponi post sentētiam ad impediendam executionem sententiæ.

† Not. ꝙ excōicationis exceptio licet sit dilatoria potest obijci ī qualibet parte litis contra naturam dilatoriarum, pulchram rationē huius notabil. assignat hic Imo,

munications a † exceptio dilatoria b in qualibet parte litis c opponi d potest, termino peremptorio e per iudicem assignato, f ad proponendum exceptiones declinatorias † & dilatorias, g non

No. cum gl. ꝙ exceptio excōicationis aliqñ est dilatoria, vt si opponatur contra actorem, al quando est peremptoria, vt si opponatur contra electum, vel contra eligentes Et dr̄ peremptoria: quia perimit, & destruit electionē eligentiū, & consecrationē seu confirmationē electi, ita ꝙ reddit electū ĭhabilē ad electionem. Not ꝙ iudex pōt præfigere, & statuere terminū ad proponendum oēs exceptiones dilatorias, & post illum terminum non auditur reus: quia ille terminus peremptorius habetur loco litis cōtestatæ: quia sicut post litis contestationē quis nō auditur ad proponendū exceptiones dilatorias: sed oēs debet proponere ante litis contestationē, ita ꝙ post terminum peremptoriū quis non auditur. c. pastoralis. allegato: sic & ille terminus peremptorius habetur pro litis cōtestatione quo ad exceptiones dilatorias ꝓponēdas. Not. tex. [Excōicationis.] Excōicatio s. t. est extra cōionem Ecclesiæ separatio, vel cēsura ecclesiastica excludēs à cōione fideliū. 11. q. 3. c. nihil & §. euidēter, vel est æternæ mortis dānatio. 11. q 3. nemo epōrum, & c. nullam. Et excōicationis duæ sunt species, quæ frequēter vsitantur, de quibus 3. q. 4. Engeltrudā; Vna quæ maior est, & dr̄ anathema, & excludit ab ingressu Ecclesiæ, & à cōione fideliū, & à sacramentis. Alia est minor, q̄ solū separat à sacramentorū, pceptione. i. receptione, de qua in c. si celebrat. de cle. excō. min. No. exceptio est rei defensio, per q̄ ipse reus se defendit, & tuetur ab actore. Et sec. Azon. in summa. C. eo. ti quā doq; ponitur large, & improprie pro omni defensione, prout reo competit, etiam si nulla actori competit actio: Et tunc quidā vocant eam exceptionē facti, vt quādo sine actione quis calumniose ponit. Et plures sunt exceptiones, quædam sunt dilatoriæ, quædam peremptoriæ, quædā perpetuæ, quædam temporales. quædam sunt anomalæ, & est exceptio rei iudicatæ. Exceptio dilatoria est, quæ causam differt, & prolongat, insti. eo. ti. §. appellantur. Exceptio perēptoria s̄m Spec. vocatur sic, quia actionem, vel intentionē agentis perimit, vt cum quis petit decē ex caosa mutui, alius excipit de pacto facto inter ipsos de nō petēdo, dicendo: Domine actor tu petis à me decem ex causa mutui reminiscere, ꝙ in tali die fecisti pactū mecū, ꝙ nunquā petes à me illa decem, quare excipio de pacto de non petendo, & ista exceptio perimit actionē. Exceptio perpetua est, quæ perpetuū habet effectū, vt cū petis à me decem ex causa debiti, excipio ꝙ tu remisisti mihi, hęc exceptio perpetua dici pōt, & perpetuo competit, quādocūq; actor agit: quia exceptio non competit, nisi quis agat, ff. de excep. Exceptio tēporalis est, quæ ad tēpus vtilis est, vt cum petis debitum, excipio cōtra de pacto facto de nō petendo, nisi vsque ad quinquennium: ideo si petis à me ante quinquennū excipiam, post quinquennium non possem excipere, quia mea exceptio est temporalis, & solum durat vsq; ad quinquenniū, de qua de rescri. plerumque. Exceptio anomala est, quæ non sequitur normā id est regulam aliarū; quia potest opponi ante lit. cōtest. & post, & intra litis cōtestationē, vt exceptiones & alię, de qb. s. dubitat̄, an sint perpetuæ an tp̄ales, vt exceptio matrimonij, & exceptio nō numeratæ pecuniæ, & non numeratæ dotis, vt no. insti. de exce. §. appellantur. Exceptio rei iudicatæ non pōt opponi, nisi qñ sit super eadē re, & qñ est ex eadē causa, & eadem persona No. [Termino peremptorio] peremptorium dicitur à perimēdo, eo ꝙ oīno perimat, vt terminꝰ perēptorius, vltra, quem nō dant̄ vlteriores dilationes. Similiter exceptio dicitur perēptoria, quæ perimit actionem Etiam citatio dicitur perēptoria, quia oēs alias citationes abbreuiat, & accelerat, & qñ quis citatur vno edicto peremptorio pro tribus, vel trib. citationibus præmissis, & quartum perēptorium, vt l. ad peremptorium. ff. de iud. No. [Seruata constitutione,] scilicet. c. pia eo. tit lib. 6. vbi dicitur, si quis reus actori opponat excōicationem, exprimat speciem excōicationis maioris, vel minoris, & nomen excōicatoris, quā nisi intra octo dies probauerit die, qua ꝓponit̄ nō cōputata, condēnatur in expensis. Sed si tunc deficiat, & iterū eandē opponat, & probet, repelletur excōicatus, & valebit processus interim subsecutus. Itē non nisi bis pōt opponi excommunicationis exceptio, nisi emergat noua, vel euidens probatio de antiqua. Et si opponatur post sñiam, impediet sñiæ executionem, sed sñia valebit. Item ex officio suo potest excommunicatū publice repellere qñcunq;. Hoc dicit illa constitutio, pia, quæ est constitutio fel. re. Inn. No. ꝙ generalis renunciatio tacita, vt hic, vel expressa sicut illa, quæ fit in fine litis, de qua, de cau. pos. pastoralis, in fi. speciales prouisiones non tollit per hoc, ꝙ no. de transa. c. 1. Zab.

† Aliquo nō iudice præfigente terminum ad declinatorias, & dilatorias ꝓponendas, non poterit postea opponi declinatoria iudicij: qa si proponeret, nil operatur pręfixio termini respectu declinatoriæ, Barb. p text. hic pōderando eū in verbo iudice allega. Anch. c. exceptionē, sup. eod.

[Gl. prima dicit quid reprobet, vel approbet.]

a ¶ Excōicationis.] Se summat reprobās quod no. Hosti. eod. tit. pastoralis, qui dixit obstare lapsum termini huic exceptioni ꝓponēdę, licet vbi terminus statutus non est, opponi posset vsq; ad sñiam, & apꝓbat ꝙ ibi no. Ber. & Host & Gul in Spec. eo. tit. §. 2. vers. sed nunquid post, & intelligitur hoc de maiori excōicatione, quæ repellit ab agendo s̃. eod, a nobis. facit de sen. excom. si quem. Io. And.

Excōicatio dupliciter opponitur.

[Glo. seq. distinguit, & de quæstione remittit.]

b ¶ Dilatoriæ.] s. ad differendam litem actoris excōicati. de iud. intelleximus opponit̄. n. interdum in vim peremptoriæ, puta ad perimēdam electionem ꝓpter excōicationē eligentium, vel electi, quo casu locū nō habet decr. pia. eo. tit. lib. 6. & ibi. no. dicit Gul. in Spe. ꝙ etiam quando opponitur contra iudicem, vel cōtra procuratorē, non obstat lapsus termini. hoc no. in p̄dicto. §. ver. quid si termino, & ver. seq. de secundo dixi. de procu in nostra.

c ¶ Litis.] principalis, de cā vero appellationis plene scripsi. eo. tit. significauerunt in tex. & super gl. pen.

d ¶ Opponi.] quadruplex huius iuris ratio habetur in dec. pia in prin. gl.

[Glo seq. ponit opinionem, quam contra hunc textum tuetur.]

e Peremptorio.] tenet Host. in decr. pastoralis. & Gul. in Spec. de dila. §. 1. ver. exceptoriæ, ꝙ talis terminus, ēt si hic nō exprimatur, intelligitur perēptorius, allegat decre. consuluit. de offi. delegati. hoc ꝓbat littera illius decr. pastoralis, & Gul. ibi. extunc. vt ibi scripsi. Sed dato, ꝙ iudex peremptorie expressit, non obest. hoc vult hæc littera.

Terminus ad exceptiones opponēdas est perēptorius.

f ¶ Assignato.] Iste terminus assignari debet ad petitionē actoris, non rei, vt satis dixi sup. eo. pastoralis.

g ¶ Dilatorias.] nunquid ad peremptorias proponendas possit iudex statuere terminum peremptorū? Fuit opinio, quod non, de qua supra eodem, pastoralis, super 1. glo.

[Glo. seq. iustificat textum, & ampliat.]

a ¶ Non

a ¶ Non obstante.] hanc opinionem in decre. pastoralis. approbare solebam hac ratione: quia quadruplex ratio illius decr. pia. ita vrget post terminum, sicut prius. Item, quia lis cõtestata est quasi quidam peremptorius terminus dilatoriarum. de re iud. inter monasterium, & tñ post illam proponit hæc exceptio. Item terminus datus ad exceptionem illã probandã, qui lapsus est, non impedit illã proponi de nouo: ergo nec terminus datus ad proponendũ. Item sententia non precludit viã huic exceptioni, multo minus termini lapsus: hæc oĩa probãtur in prædicta decr. pia. Et his rationibus puto decre. hanc locũ habere, etiam si nominatim de exceptione excõicationis terminus datus esset. Nec enim potest iudex beneficium iuris auferre reo, per quod est sibi permissum, quod in qualibet parte litis illam opponat, de reg. iur. indultũ. cum concor. lib. 6.

Excõicatio in qualibet parte litis opponi potest.

b ¶ Constitutione.] eo. titu. pia. lib. 6. quæ statuit sub qua forma proponatur; & quotiens terminum probandi, & pœnam non probantis.

obstante: [a] Seruata tamen constitutione [b] felicis recordationis Innocentij Papæ Quarti edita circa hoc in Concilio Lugdunensi.

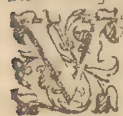
TITVLVS XI.

De sententia, & re iudicata.

Clemens V. in Concilio Viennens.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

[Visum est supra de partibus iudicis, & de iuribus actoris & rei: Verum quia examinato negotio, & iuribus partium auditis, iudex debet ferre sententiam secundum allegata & probata: ideo annectitur sequens rubrica.]



T calumnijs.] ¶ Primo præmissa ratione decidit vnum casum. Secundo simili ratione decidit alium ibi, [similiter.] Tertio declarat, & ostendit constitutionem locum habere etiam ad pendentia per appellationem. ibi, [Quæ ad causas.] Imola. ¶ Præsupponendum est primo: ꝙ ab vna & eadem sententia non est licitum ter appellare: Secundo præsupponẽdum est, ꝙ licet ab vna, & eadem sententia non possim ter appellare: tamẽ possum illam dicere nullam, & agere de nullitate, puta, quia lata est die feriato, vel me nõ citato: vel quod lata est iudice deambulante, & non sedente pro tribunali, vel si allegem aliquam aliam causam.

CASVS. Tu & ego habuimus litem coram auditore Caluiginaci, vel coram alio iudice inferiore: ipse tulit contra me sñiam: appellaui ab illa sñia coram officiali Pictauiẽ. qui officialis sñiam ipsius auditoris cõfirmauit: ab illa ↄfirmatoria iterũ appellaui, & sic bis appellaui, & appellaui ad auditorem Archiepi Burdegalen. qui et cõfirmauit duas primas sñias. Certũ est, quod non possum appellare ab illa tertia sñia. Sed ponamus, quod antequam faceres exequi tuã sententiam, feci te citari coram iudice ordinario, & proposui quod prima sñia lata per auditorem Caluiginaci erat nulla: Modo quæritur, vtrũ pendente causa nullitatis sententia debeat exequi, vel vtrum sit differenda, & prolonganda in euentum nullitatis, id est, quousque fuerit iudicatum an sententia prima auditoris Caluiginaci valeat, an non? Respondet Romanus Pontifex, quod vt obuietur malitijs hominum, quod pendente causa nullitatis, sñia debet exequi, sed si postea pronũcietur sñiam fuisse nullam, tunc executio reuocabitur. Sed quid, sanctissime Pater, si non appellaui a tertia sentẽtia, sed appellaui a quadã interlocutoria: quia forte auditor Burdegalen. me grauauit in aliqua interlocutoria, a qua appellaui, & dedit mihi apostolos refutatorios, & pendente appellatione processit ad diffinitiuã, & voluit exequi suã sñiam? Ego dico, ꝙ non põt, pro eo, ꝙ nõ pẽdet lis super appellatione interiecta super interlocutoria. Quærit vtrum ista litis pendentia debeat impedire sñiam? Dicit, ꝙ non: sed si iudicetur bene appellatũ quia sñia erat nulla, tunc executio sñię reuocabitur. h. d. H. R.

¶ Qui tres sententias contrarias in quauis causa reportauit, de illarum nullitate non agit, nec excipit ipsarum executione non facta, & respicit etiam pendentia. Ioan. And.

¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo, ꝙ habens tres sñias ↄ̃ se super eodẽ articulo, non põt appellare a tertia, siue sit diffinitiua, siue interlocutoria: sed bene põt agere de nullitate. Not. iuncta gl. ꝙ habens tres sñias cõformes ↄ̃ se, si agat de nullitate, anteq̃ admittatur ad agendum, prius debet parere sñiæ, & executioni cum effectu. Nota, ꝙ per appellationem ab interlocutoria nõ suspenditur officium iudicis, nisi iudex detulerit suæ appellationi c. 1. sup. de dolo, & cõtuma. arg. sumpto a ↄ̃riu sensu. Not. quod si appellatur ab interlocutoria, & pendente appellatione feratur sñia, & executioni demandetur: si dicatur bene appellatum, & malè pronunciatum: tunc sñia est nulla, & executio reuocabitur. nec nocebit appellanti. Not. tex. vt calumnijs. & dic illas præsumi in quotidiano litigatore, qui nec accusator nec testis esse potest. Romanus, singu. 314. per c. suspectos. 2. q. 5. Idem Corsetus in sing. suis ver. an redemptor sub littera T. per c. nullus. ea. causa, & q. facit §. 1. 46. dist. & habens iustam causam decipiat illos calumniatores. c. dominus. 23. q. 2. addo, quæ ego dixi in c. cupientes. de elect. Not. quid sit causa possessionis, & quid causa proprietatis. ṡ. de cau. poss. & proprie. c. causa, & in c. Ecclesia Sutrina. illo eo. titu. & notatur in cano. redintegranda. 3. q. 1. Et dr petitorium, quando quis petit rem pure, & simpliciter. Sed possessorium dicitur quando duo sunt in controuersia de aliqua re, vel beneficio, & alter petit sibi possessionem illius rei adiudicari: & postea cognoscitur super proprietate, & si fuerit victus in ꝓprietate seu petitorio ipse restituet possessionem, quam habuit. Not. [Executioni.] tamen tex. fallit si executio sit irreuocabilis arg. c. baptizati. 5. dist. exemplum, vt cognitio virginis in causa matrimoniali. 32. q. 6. si Paulus. est decisum per 430. q. Tholosanæ Capellæ. Item fallit si nullitas sit euidentissima, Bald. per illum tex. ibi. C. ne liceat in vna eademque causa. ter. prou. l. 1. Oldra. consi. 106. idem tenet declarans hãc cle. item non fiet executio, si adsit prompta probatio nullitatis. arg. l. is a quo, ff. vt in pos. leg. & hic vide sing. Corseti. versic. sententia. positum sub littera S.

¶ Et not. ꝙ si iudex tulit sñiam, in qua condemnat Titium in censum, ipse illico non mandat suam sententiam executioni: ideo Titius habet tempus, quod datur iudicatis ad soluendum. s. quatuor menses. Quatuor mensibus elapsis si Titius non soluerit, iudex mittit apparitorem. id est, clientem ad domum Titij: & facit executionem de bonis suis vsque ad summam illorum cẽtum, in quibus fuit condemnatus, & bonis acceptis vsque ad dictã quantitatem, sententia iudicis dicitur executioni mandata. Not. [Sententiæ diffinitiuæ.] quid sit sententia diffinitiua, & sententia interlocutoria, vide: ṡ. in cle. si. ante de do. & contu. Et not. hic plures diffinitiuas ferri super eodem facto: & illæ simul plus possunt vna sola, l. de pupillo §. opus. ff. de oper. no. nunc. per quam dixit Ang. referẽtem hic Barba. ꝙ optimum est.



CAP. I.

Vt † ca-

† De intellectu vide Oldra. cõs. 106. incip. qđ littera executoria.

lumniis a litigantium occurratur, is qui in beneficiali, † vel alia quauis b causa tres c contra d se in petitorio, vel possessorio e sententias f reportauit, ad † agendum g de nullitate ipsarum, vel alicuius h ex eis, nullatenus admittatur; i donec k huiusmodi sentētię plenarie l fuerint executioni mandatæ.

¶ Similiter si ille, contra quem tres sententiæ diffinitiuæ m latæ fuerint, n ab interlocutoria, vel grauamine ante prolationē ipsarum, vel earum alicuius o se appellasse, p & causam appellationis huiusmodi q ad huc pendere r proponat, sententiarum prædictarum executionem tali prætextu nolumus impediri. s Quæ ad causas qualitercumque etiam per appellationem pendentes t † duximus extendenda.

¶ Idem.

¶ *Sententia lata contra citatum extra citantis territorium existentem nulla est ipso iure.h.d.*

CAP. II.

PASTO

est petere cōfirmationem sñīæ, quamuis ab ea appellatum non sit, facit tex.in l.si quos. & ibi Bar.suadet. C. de decur.quod cōfirmetur ꝯctus iuris gentium.Not.[Tali prætextu,] id est tali colore, ꝙ dicit se appellasse ab interlocutoria, vel grauamine, non debet pendere executio prędictarū triū sententiarum, vt apparet in textu ibi.[Similiter.]

[Gl.prima summat, dicit respicere pēdentia, commendat, & dat simile.]

† Causa dr̄ beneficialis, qn̄ agitur de titulo beneficij simplicis, aut maioris, s.dignitatis: secus si agat de Ecclesia, vt de ꝓprietate, gloss.in cle.1.sup. de caussa poss.

a ¶ Vt calumnijs.]Casus. Qui tres sñīas ꝯrias in quauis causa reportauit, de illarū nullitate nō agit nec excipit, ipsarum executione non facta. Et respicit etiam pēdentia nouum, & æquū, quod hic dicitur; cui est simile, s̄.ea.compil.de sequestra poss. c.fi.& huic prin.ꝯcor. de pœnis. calumniā.

Calumnijs litigantiū est obuiandum.

b ¶ Quauis.] includit spirituales, quasi spirituales, criminales, ciuiles, & mistas.

c ¶ Tres.]successiue, & super eodem articulo: non enim locum habet hæc pars, quando super diuersis articulis licet eiusdem causæ, tres interlocutoriæ sunt latæ contra partem.

† In quodam manuscripto ita: ad agendū, vel excipiendum de nullitate, &c.

d ¶ Contra se.]de tertio, qui vult propter suum interesse executionem sententiæ impedire, habetur eo. tit. cum super.& ibi satis no.Innoc.& Host.

e ¶ Possessorio.] concor.prædi.decre.1.de sequestra.

f ¶ Sententias.]non dicit diffinitiuas: sicut ī.parte proxi.per quod patet etiam in interlocutorijs quarum facienda sit executio, locum habere, quod hic dicitur, & in quo iure petatur illarū executio, vide in Spe.de sent. excom.§.penult.circa fi.

[Glo.seq.quatuor remissiones facit.]

1 De materia huius glossæ vide Sebastianum Vantiū in tract. de nullitatib. ꝓcessuum, & sententiarū.

g ¶ Agendum de nullitate.]Modos 1 nullitatis, & coram quo iudice agatur de nullitate, & an coram iudice appellationis de hoc agi possit, scripsi post Innoc.& Host.eod.tit.c.1.de appel.dilecto. & Spe. eo.tit. §.iuxta. per totum.& ad fi.& ibi.versic. sed si causa.tractatur an sententia pronunciata nulla ex prioribus actis causa iudicetur.

h ¶ Alicuius ex eis.] hoc intelligo, quando simpliciter in secundo, & tertio iudicio confirmata est prima sententia, & si diuersa continebat capitula, vel vnum separabiliter, licet in parte fuerit infirmata: tamen quo ad illa capitula, vel partem, in qua, vel in quibus confirmata fuit, primo & secundo dicam hoc locum habere, & in alijs non. exemplum patet de testa.Raynutius, & c.Raynaldus.

[Gloss.seq.dubium soluit.]

i ¶ Nullatenus admittatur.] per hanc litteram videtur quod etiam si non petat 2 victor executionem, per modum tamen exceptionis repellere poterit de nullitate agentem. & est simile, quod plene scripsi, de ord. cog.c.fi. vltro ergo se offerat executioni, & sentētijs pareat, si de nullitate vult agere.concord.de ordi.cog.cum dilectus.

2 Vide Fel. in cap. exceptionē. ext. de excep.

K ¶ Donec.) facta ergo executione poterit agere, & si obtinebit in causa nullitatis, obtinebit etiam reuocationem executionis. facit de rest. in integ. suscitata. C.de preci.impe.offe.auth.supplicatio.

l ¶ Plenarie.) concor.de rest.spol. c.fi. & patet per hoc verbum, ꝙ non facta executione etiam minimæ partis eius, quod pronunciatum fuit, impedietur agens.ff.ꝗ. q.1.redintegranda.

m ¶ Diffinitiue.] hoc non expressit. s̄.proxi.respon.

n ¶ Fuerint.]successiue, vt s̄.dixi: quia victus a prima, & a secunda sñīa appellauit: a tertia vero non potuit appellare. de app.sua nobis.

[Glo.seq.practicat quōd esse possit.]

o ¶ Alicuius.]maxime in vltima, hoc ꝓcedit cum.s.dico me appellasse a grauamine illato per iudicem secundæ appellationis, qua appellatione pendente cōfirmauit ipse iudex primam, & secundam sententiam. hoc dico, quia si a grauamine illato ꝑ iudicē primę appellationis appello. & iste postea fert diffinitiuam, si ab illa nō appello. non erit dare tertiā diffinitiuam; multo minus si appellarem a grauamine iudicis causæ principalis si vero appellavero ab illa sententia, & vtrāque appellationem prosequor, tunc procedere posset casus iste. facit cle.supra de do.& contu.si ante.

† Nisi hoc fuisset expꝰsum, non cōprehendisset ista clem.cās per appellationem pendentes.cle.dispendiosam. de iudic. cle.1.de sequest. Barb.

p ¶ Appellasse.) proponat, quod est infra.

q ¶ Huiusmodi.)emissæ ante sententiam ab interlocutoria, vel grauamine, cuius prosecutio forte studiose differtur, vt videatur finis causæ principalis.

(Glo.seq.quærit, & soluit.)

r ¶ Pendere.) alias appellasse non iuuaret illum, si defert, vel contra eum finita esset illius appellationis causa. Sed quid si dicat se sic appellasse, & causam appellationis finitam pro se, scilicet quia pronunciatum fuit bene appellatum? Dico etiam, quod tunc non impeditur executio per respon.sup.proxi.allegat enim nullitatem: quia per id constat iudicem, a quo fuit appellatum, diffinitiuam ferre non potuisse. Sed si aduersarius ab illa pronunciatione, qua pronunciatum fuit bene appellatum, intra tempus debitum appellasset, tunc adaptaretur hæc littera, quia adhuc illius appellationis causa penderet.

s ¶ Impediri.)licet ergo ex pendentia illius appellationis dubitetur, an saltem vltima sententia tenuerit, vult tamen ꝙ fiat executio, saluo iure retractationis, tā sententiæ, quam executionis si iudicetur bene appellatū, vt dixi sup.proxi.responso: non enim impedit hæc littera appellationis illius prosecutionem: dūmodo ipsius fatalia non sint lapsa.

t ¶ Pendentes.) vide sup.ea.compil. de iud.dispendiosam in si.

PAstoralis.) ¶ Præsupponendum est secundum opinionem Legistarum in l.omnes.§.executoribus.C. de epis.& cler. videlicet, ꝙ licet iudex non possit facere citari aliquem realiter extra territorium: tamen potest facere citari verbaliter, puta si quis de prouincia Lemouicensi deliquerit in prouincia Pictauien. præses Pictauien non pōt illū facere citari realiter.i.non pōt facere illū capi in prouincia Lemouicensi: sed ipse præses Pictauien dēt rogare p̄sidem Lemouicen. vt illū, qui deliquit in Pictauien. quæ est in prouincia sua, capiat, & sibi remittat. sed si aliquis habeat principale domicilium in prouincia Lemouicensi, & in hac ciuitate Pictauiensi habeat operatorium, & contrahat in hac ciuitate. tūc ratione contractus poterit hic conueniri, vel si possidet

aliquas

aliquas res in hac ciuitate: tñ principale domicilium habet in ciuitate Lemouicensi: tũc poterit citari verbaliter in ciuitate Lemouicensi: tenẽt Legistæ, ꝙ decretũ de citãdo debet fieri in territorio Pictauiẽsi, & non Lemouicensi: quia decretũ de citando est iurisdictionis. Sed denunciatio per clientẽ, seu apparitorem pōt fieri extra territorium, quia denunciatio per clientẽ facta non est iurisdictionis, sed nudi ministerij, hoc præsuppositum est pro ratione dubitandi. Sed pro rõnẽ decidẽdi p̄supponendũ est, ꝙ sñia lata ꝯ non citatum, est nulla ipso iure, nec opus est. ꝙ declaretur nulla per iudicẽ. Itẽ p̄supponẽdũ est, ꝙ Rex Siciliæ est vasallus Ecclesiæ Romanæ, & in aliquo nō subest Romano Imperatori, quia regnũ Siciliæ est in partib. Imperij, quas donauit Imperator Constantinus Siluestro Papæ, quando illum sanauit, seu curauit à lepra. CASVS. Olim fuit controuersia, seu lis inter Henricũ Imperatorem, & Robertum regem Siciliæ, occasione cuius inter ipsos fuit conceptum odium capitale, seu inimicitia mortalis, quia Rex Siciliȩ procurauit mortem Imperatoris, & quasdam ciuitates Imperatoris fecit sibi rebelles, Imperator indignatus fecit citari Regẽ Siciliæ voce præconis, i. voce clientis, & cũ tuba, uel forte fecit citari personaliter, vt ipse rex compareret corã ipso Imperatore in ciuitate Pisana, quæ ciuitas inimicabatur capitaliter ipsi regi Siciliæ: Quare hoc videns, & sciens ipse rex Siciliæ, nō cōparuit, & sic fuit reputatus contumax, & propter eius cōtumaciã Imperator declarauit crimina contra ipsũ obiecta esse vera, & notoria, & tulit sñiam cōtra ipsum Regem dicendo ipsũ Regẽ Siciliæ esse proditorẽ, & hostem Romani Imperij. Item declarabat illum esse reũ criminis læsæ maiestatis, & bona sua confiscauit, non solũ bona, quæ tenebat ab Imperatore, sed etiã regnum Siciliæ, quod pertinebat ad Papã, & indixit, seu præcepit debitorib. ipsius regis, vt nihil ipsi regi, vel eius fisco, seu receptori, vel procuratori soluerẽt sub certis pȩnis sibi Imperatori applicandis. Lapsu tẽporis Henricus Imperator mortuus est: Rex Siciliæ cōquestus est Rom. Pont. de ista sñia cōtra ipsũ ab Imperatore lata: Et ad tollendum murmur populi licet sñia esset nulla, tñ Rom. Pōt. declarauit illã esse nullã propter multas causas, quæ clare patent, h. d. H. R.

¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo, ꝙ citatus ad locũ nō tutũ, & nō securũ, non tenetᷓ cōparere, sed tenetᷓ mittere exoniatorẽ, imò ẽt si notorium sit, ꝙ ille locus non sit tutus, ipse non tenetur mittere exoniatorem, nec appellare, & processus factus est nullus. No. ꝙ iudex non debet sñiam præcipitare, & maxime in crimine graui, sed plene dẽt oĩa rimari, & inqrerẽ l. oẽs. C. de episc. & cler. & in hoc cap. ibi, non maturo fuit iudicio, sed præcipitio, & de tãto crimine ꝓmulgata. No. ꝙ iudex non pōt aliquẽ citare extra territoriũ ẽt verbaliter. Et si arguatur d. l. oẽs. §. executoribus. C. de epis. & cle. dicit Bart. ꝙ qñ ista duo territoria sunt sub dñio alicuius principis, tunc p̄ses vnius territorij pōt citare in territorio alterius, vt p̄ses Pictau. in territorio Lemouicensi, & sic intelligitur illa l. oẽs. C. de epis. & cl. §. executorib. Si vero illa duo territoria nō sunt sub dñio alicuius principis, tunc præses vnius territorij non potest citare, nec realiter, nec verbaliter aliquẽ in territorio alterius, vt hic in proposito nostro: quia regnum Siciliæ dicitur subiectum Romano pontifici, & non Imperatori. Sed hoc nō placet domino Saliceto. in d. l. oẽs. nec voluit dicere illa lex, oẽs, quod quis posset citare extra territoriũ, vel non citare, quia illa lex solũ dicit, ꝙ cliens, vel apparitor citans in territorio, hr̃ certas sportulas, i. certũ salarium. Si extra prouinciam citat, habebit duos solidos, non aũt dicit, ꝙ iudex possit facere citare extra territorium. Vel illa lex intelligitur, ꝙ iudex territorij pōt rogare alium iudicẽ, vt faciat citari, aliquẽ de suo territorio, & tunc cliens habebit duos solidos, vt dicit illa lex, oẽs alleg. Et hoc concludũt hic doctores iuris canonici, & Salicetus in prædicta l. oẽs, ꝙ iudex extra territorium non pōt citare, nec realiter, nec verbaliter, sed debet reqrere iudicẽ illius territorij, vt faciat illũ citari, quẽ vult, & ꝙ sibi illum remittat. Notemus textum. Et primo primam rõnem. c. videlicet, Pastoralis cura solicitudinis nobis diuinitus super cunctas Christiani populi nationes iniũcta, nos inuigilare remedijs subiectorũ eorundem periculis obuiare, & scandala remouere cōpellit, &c. Et dic, cura solicitudinis pastoralis cōpellit. Crimẽ læsæ maiestatis est, vbicũq; quis cōtra vrbẽ aliqd molitᷓ, i. machinatur, aut vbicũq; quis profugit ad hostes, vel hostes iuuat qualicũq; causa, vel armis, vel consilio, vel pecunia, vel qui subiectas prouincias nititur facere rebelles, vel seditiones, aut bella mouet in ciuitate, vel qui prælatũ, magistratum, vel principem occidit, vel qui circa latus eius militat, vel arma fert, & occupat contra rempublicam. Et idẽ dicitur crimẽ perdullionis. i. hostile. nã perdulliones dñt host s. Secus si cōmittitur hoc crimen, non contra rempublicam: quia tunc non dr̃ ꝑdullionis, sed simpliciter læsæ maiestatis. Et no. ꝙ non subditus crimẽ læsȩ maiestatis non cōmittit, vt hic in clementina nostra, maxime in §. rursus. Nam Robertus Rex Siciliæ non eo modo subfuit. i. eo modo nō fuit subditus Imperatori Henrico, ꝙ crimẽ læsæ maiestatis in eũ commiserit. Et dicit Buinardus in repe. l. quisquis. C. ad leg. iul. ma. ꝙ extraneus ẽt in Imperio contra Imperatorẽ conspirans, non committit istud crimen læsæ maiestatis. Sed Bar. in extrauag. qui sint rebelles, in gl. verb. rebellando, sentit contrarium, dicens præsentem textum solum loqui in hominibus Ecclesiæ. Adde ẽt contra Gul. de monte Lau ꝙ p̄lati Ecclesiastici habentes temporalia, committunt istud crimẽ. Arg. in c. causam, qui fil. sint legi. & facit sing. Lo. Rom. 701. Nota [Iurisdictionum,] vt sup. in clem. quamuis, de for. compet. Nota [Si quando veniret in suam imperij fortiam:] quia supra dixit, quod Imperator protulit contra eũ sententiam declarando eum conuictum de criminibus impositis cōtra eum. Item priuauit eum terris suis, & etiã Regno Siciliæ. Item promulgauit sententiam capitalem, puta, & cōdemnamus eum ad sustinendum mortem quotiescũque inciderit in manus nostras, & quotiescunq; inciderit in potestatẽ ipsius Hẽrici. Et hoc est, quod vult dicere, qñ dicit: ẽt promulgauit sñiam mutilationis, & capitis: si qñ. i. si cōtigerit, quod aliquando ipse Robertus veniret in suam formam. i. in suam potestatẽ, & in potestatẽ sui Imperij. Notat Pet. Ancha. ibi, quia verum, quod Papa hic ex officio reuocauit sentẽtiam Imperatoris: constita enim iniquitate iudicis inferioris, nullo petente superior reuocat acta. cap. ex tenore, in fine. ibi not. de rescr. Nota [Notorium,] id est manifestum bene cognitum omnibus. Inde notorius, notoria, rium, id est manifestus. Et secundum iuristas notorium multipliciter dicitur, vel distinguitur. Nã aliud est notorium iuris, aliud facti. Notoriũ iuris est, de quo quis canonice est condemnatus, vel in iure confessus, vel per legitimas probationes conuictus. Notorium vero facti est, cuius testis est populus, & dissimulationi, siue inficiationi non est locus. Et intelligitur populus esse testis, siue sit crimẽ oĩb. notum, qui sunt in loco illo, siue maiori parti. Itẽ in notorio iuris exigitur qñque probatio contra negantem: in notorio vero facti, non requiritur ordo iuris, qui est alias regulariter obseruandus: Euidẽtia. n. patrati sceleris, clamore non indiget accusationis. Et si forte iudex velit taliter delinquentẽ, secũdum, quod ius postulat, & requirit, corrigere, vel punire, & ille appellat, non est appellationi huiusmodi deferendum: imo semper debet procedere iudex corrigendo, vel puniendo. Item notorium facti subdiuiditur, quia aliud est notorium facti permanentis actu, vt cũ quis publice tenet adulteram, vel concubinam in domo: Aliud est notorium facti transeuntis actus,

vt si quis in publico interfecit hominem, vel fecit sacrilegiū, vel aliquid simile. Aliud est notorium facti pſumpti: vt si aliquis publice habitus est pro filio cō sanguineo, vel affine alicuius. Et hoc à quibusdam dr̄ notorium præsumptū. Dicunt autem, ꝙ est notorium iuris, notorium facti, & notorium præsumptū. Et est notoriū, vt si aliquis publice habitus est pro filio alicuius, vbi non sequitur alia probatio, nec requiritur, ꝙ enim aliquis sit filius istius, non pōt vere probari. Idem dicunt in fornicatione. Si.n. clericus iuuenis, & cupidus secum habeat euidenter in domo iuuēculam suspectam, non est notoria fornicatio, sed præsumpta. Nam vt dicit Ouid. in Epist.

A iuuene & cupido, credatur reddita virgo.

Notant Im. & Pet. Anc. in ver. esto igitur, ꝙ rex, ꝙ nō obstante. l. 1. de ijs qui me iu. & l. non est verisimile, ff quod met. cau. ꝙ Robertus non tenebatur comparere, quia factum fuit contrariū præsūptioni ll. allegatarū. Et terror armorum per l. 3. ff. de vi. & vi arm. efficit ne ꝑ fidei promissionē teneat credere capitalibus inimicis. c. accedens vt lite non contest. neque offerre me iniuriosæ morti. Vnde relaxatus à carcere, nō d bet ad mortē, vel iustam, vel iniustā redire, sec. Pet. Anc. & Ant. quæ refert, & seqtur Imo. cui pūcto ait Pet. Anc. obstat l. nā & Seruus. ff. de neg. gest. & l. 4. ff. de cap. & postli. reuer. vbi est pulcher tex. de Marco Attilio Regulo, qui è Roma redijt ad Carthaginē ses allego gl. bene facientē in l. succurrit. ff. ex quibus cau. ma. Card. in cle 1. §. fi. de spō. dicētem, periurium esse maius homicidio. Sed Card. non vidit glos. in c. 1. 13. dist. & glo. c. ille qui, 22. q. 5. Nota. [De more, .i. de consuetudine. imo etiam de iure naturali quis repellit inimicum, & non male diceres de more. i. de iure naturali, sed proprie de more. i. de consuetudine. Et declinatur hic mos, ris, masc. gen. i. consuetudo, vt talis mos est in partibus nostris. i. talis consuetudo: & iste seqtur morē patriæ suæ. i. cōsuetudinem, sed differunt, quia mos est, ꝙ facit moram, & sic diffinitur: Mos est quædam consuetudo de moribus tracta tantummodo Vel sic: Mos est quædam lex viuendi nullo vinculo adstricta, siue lex non scripta, sed tantum vsu æui retenta. Vel mos est vetusta, & probata consuetudo, siue lex nō scripta. Sed consuetudo est quodda ius moribus institutū, ꝙ pro lege suscipitur, cum lex deficit. Item mos. i. virtus hominis, sed ꝓprie in plurali habet hanc significationē, vt iste habet bonos mores, & proprie dicitur de bono, sicut vitiū de malo. Inde morosus, sa, sum: & producit primam mos, ris. Nota in vers. [Absoluendo ꝙ Imperator ꝑ delictum in eum commissum non pōt absoluere qui cōdemnato tenetur, à fidelitate, & alijs hic expressis, si nō sibi, sed Papæ subsunt, econuerso Papa absoluit fideles Imperij ab Imperatoris obediētia, cum ipsum deponit, similiter absoluit alios laicos ab obedientia, & fidelitate dominorum temporaliū capi. Apostolicæ. circa fi. sup. eo. 15. q. 6. alius. & capi. nos sanctorū, de hær. c. fin. de pœnis c. fin. Quærit Pau. si sententia hic tenuisset, nunquid debitores debuissent soluere? Hos. c significauit, de censi. dicit, quod nō, ex quo sup crimine lata est snīa, & bona confiscata debent fisco, tanquam hēdi solui. C. de bo. dam. l. fi. inest. n. tali iuramento conditio, nisi creditor mutauerit statum, de hoc sup. de iureiu. queadmodū, ita ꝙ à fidelitate secuta depositione, nō itelligaт liberatus, sed à principio rebellionis, vr̄. n. sub ipsa conditione, nisi sit rebellis & c. ita intelligaт, ꝙ not. in l. qui ergo. §. si hæres. ff. de leg. 1. Pet. de Anch. allegat ēt notata in cap. 1. titu. Hic fini. lex Conrad. in vsib. feu. col. 10. adde quæ pulchre notantur per Doctores in l. si cum Cornelius fundū, ff. de solu. & libe. No. [tu feudum. Feudum id est beneficium, & beneuola actio tribuens gaudiū capiēti, capiensq; tribuendo in id, quod facit, & sua sponte parata. Vel feudū est illud bñficiū, ꝙ ex beneuolentia alicuius ita traditur alicui, vt proprietate rei, quæ in feudum datur penes dantē remanente, vsumfructum eiusdem rei, ita ad accipientē transferat, vt ad eū hæredesque suos masculos, & feminas, si de eis nominatim dictum fuerit, & in perpetuum pertineat: ad hoc vt ipse, & eius hæredes fideliter seruiant dño, siue illud serui ium nominatim dictū fuerit à domino, qua le esse debeat, siue indeterminate promissum sit. Dicitur aūt f. udum à fidelitate, vel à fide, quā vasallus domino præstare tenetur. Nec. n. debet aliqua inuestitura fieri ei, qui fidelitatē facere recusat, i. non vult, nisi feudum eo pacto sit acquisitum, vt de eo fidelitas nonpræstet, vt in constitutionibus feudorū, per quos fiat inuestitura, & per quos recipitur ibidem in qbus causis feudum amittatur. c. 2. §. 1. in vsibus feudorum no. Habemus ēt f. udū ligium s̄m Spe Et est qñ cā, & occasio homagij cępit à dño, vt quia Baro dicit alicui pauperi militi, quod aliquā rem immobilem sibi daret, si ei faceret homagium, & illam dedit: talis res vocatur feudum ligium. & talis vasallus vocatur homo ligius. Et feudatarius est ille, q feudum recipit ab aliquo domino, qui etiā vasallus dr̄ à vulgariter loquētibus. Latino vocabulo beneficiarius appellaт. Nota in hoc tex. quod quædam sententiæ, quæ sunt inualidæ in substantia, sunt validæ quo ad opinionē vulgi: & qñq; exigitur cassatio sententiæ nullæ propter opinionem vulgi, & saluantur tex. dicentes cassari sententiā, quæ est nulla; electionem, quæ est nulla, quia cassātur quo ad opinionem in labijs vulgi. ad hoc gl. c. auditis, de elect. c inter dilectos, de excessib prælatorū. Imo. Nota. [Iuris naturalis.] quod ius naturale commune est omni nationi, eo quod vbique inst nctu naturæ habetur, non aliqua cōstitutione facta ab homine, sed ab ipso naturæ conditore. s. Deo, vt maris, & feminæ coniunctio, liberorum successio, & puerorū educatio, idest, nutritio. Itē ius naturæ dicitur æquissimum, velati. Quod tibi non vis fieri, alijs non f ceris. i tu non facias alijs illud, quod tibi non vis fi ri. Inde dicuntur etiā præcepta naturalia, quæ in lege, & Euangelio cōtinentur, vt, non mechaberis. Nos. n. habemus ēt ius ciuile, & accipitur diuersimode, vt dist. 1. c. ius naturale. Vno modo ius ciuile est id, qđ quisque populus, vel etiam quæq; ciuitas sibi ꝓpriū diuina humanaq; causa constituit, secun. Isid. lib. 5. Secundo dr̄ ius ciuile, lex duodecim tabularum. quæ fuit origo totius iuris ciuilis, sec. gl. 11. ff de iur. naturali gentiū & ciuili. § ex non scripto. in verbo origo. ff. de origine iuris. l. 2. §. 1 Et dr̄ lex duod. tab. lex scripta in duodecim tabulis, quarū decē à ciuitatib. Atheniensium, & Lacedęmoniorum à decem viris fuerunt allatæ, id est apportatæ, & duæ ad declarationem illarum per eosdem decē viros postea additæ, vt dicit glo. in verbo decē viros. §. deinde c. Moyses. d. 7. Tertio dicitur ius ciuile, ꝙ ex legibus, plebiscitis, cōstitutionibus, Senatusconsultis, principū decretis, vel auctoritate prudētium inuenitur. Quarto dicitur ius ciuile illud, quod non est prætoriū. Quinto dicitur disputatio prudētiū, quæ fuit facta sub lege duodecim tabularū. Sexto dr̄ iꝰ ciuile, quicqd habem scriptū de iure. Septimo. quicquid iure naturali, vel gentium subtrahitur, vel quod nō est ius naturale, nec gentiū. Et sic accipiēdo, ius canonicum dicitur ius ciuile, & ita sumitur. i. distinctione, ius autē. Nos habemus ēt ius gētium. quod est sedium. s. hostilium occupatio. munitio, bella, captiuitates, seruitutes, postliminia, fœdera pacis, induciæ, legatorum non vetandorum, vel non violandorum religio, connubia inter alienigenas prohibita. Et dicitur ius gentium, quia eo omnes fere gentes vtuntur. c. ius gentium. 1. dist.

¶ Multa sunt alia iura. s. ius aureorum annulorum, ius militare, ius patronatus, ius publicū, ius priuatū, ius quasi naturale, ius Quiritū, ius prætoriū, ius canonicū. Et si vis, vide de oībus istis iuribus breuiloquiū qui intitulatur. Guarinus Veronensis, Floro salutem plurimam, & c. Et dr̄ ius, iuris, à iubeo, bes, qa iubet.

Et

ralis [a] cura [b] solicitudinis nobis diuinitus [c] super cunctas † Christani [d] populi natione iniūcta nos [e] inuigilare [f] remediis subiectorum, eorundem periculis obuiare, & scandala remouere compellit.

¶ Sane [g] cum iamdudum inter quondam Hericum Imperatorem [h] Romanū, & charissimum in Christo filium nostrum Robertū Siciliæ regem grauis fuisset materia turbationis exorta; afferente [i] deinde Imperatore prædicto, qđ cum quibusdam ipsius [k] subditis [l] † Rex confœderationes, & conspirōnes [m] fecerat in ipsius maiestatis offensam: Quodq; tractauerat & ordinauerat, [n] vt ciuitates quædam sub imperii, & Imperatoris, eiusdem obedientia consistentes contra eum & imperium rebellarent, † gentesq; sui ipsius fultę [o] subsidio nonnullas alias imperii ciuitates, & castra (inde violenter eiectis ipsius Imperatoris officialibus) occuparūt, & pro ipso rege occupata tenebāt: Ac alias ēt [p] in vrbe, & alibi in imperii, & Imperatoris eiusdem contēptum, & suæ maiestatis iniuriā, & reipublicæ detrimentū multa grauia fuerūt † per regem eundem, ac malitiā, & instigationē ipsius tam a suis stipendiariis, q̃ a subditis Imperatoris cōmissa. Præhabitis per Imperatorem eundem quibusdam processibus contra eū absentem [q] tamen, quamuis legitime (iuxta Imperatoris assertionem) citatum, ad quod supradicta erant notoria, per imperialem interlocutoriam declarato: [r] † Imperator ipse regem affirmans propter præmissa læsæ maiestatis criminis reum esse, in eum peremptorie (vt dixit) & sufficienter citatum, sed comparere contumaciter recusantem, tanquam rebellem, proditorem, & hostem imperii, ac reum criminis supradicti, priuationis omnium dignitatum quocumque comprehensarum titulo, & quibus se intitulabat Rex ipse, auctoritatū quoque, honorum prouinciarum, terrarum, bonorum, iurium & iurisdictionū, tam perpetuorum, quàm temporalium, & si quando veniret in suam & imperii fortiam, mutilationis † etiam capitis sententiam promulgauit, omnem supplendo [s] defectum, si quis [t] forsitan fuerat ex solemnitate iuris omissus † in processibus memoratis: præmissa (vt asseruit) faciens exigente iustitia, & de imperiali ēt potestate.

¶ Verùm, quia huiusmodi sentētia, quæ non a discretione matre [u] virtutū, sed

Et est ius lex diuina. Fas lex humana. Transire aūt per agrum alienum fas est, ius vero non est. Item ius dr̄ esse lex scripta. Item leges humanæ sunt, iura diuina sunt. Item ius gñale est: Lex est eius species. No. [vulgi.] vulgus, gi, est, plebs, populus, multitudo gētium. dr̄ a volo, vis. eo, ꝙ vnusquisq; facit, quod vult: inde hic & hæc vulgaris, & hoc vulgare. Inde vulgariter aduerbium, vt iste loquitur vulgariter, id est, sicut vulgus, & non litteraliter.

[Prima gl. ponit casum, & simul summat, & diuidit.]

a ¶ Pastoralis.] Casus. Tres partes principales habet hæc cōstitutio. s. exordium; narrationem, & conclusionem. Prima ponit exordium breue. Scđa: ibi, [Sane.] narrans causas, & effectum cuiusdam sñīæ latæ per quondā Imperatorem Hēricum in regem Robertum cum suppletione defectuū, ostendit nullitatem illius tam ex ipsius causis, & alijs insertis in illa, q̃ ex personis a quo, & in quem sñīa lata fuit. Tertia: ibi. [Vt igit.] concludendo declarat illam sñīam irritā: & illam etiam irritat, quatenus de facto processit. Secūdo subdiuiditur: quia primo narrat sententię cās, defectum, & suppletionem, vt dixi: secunda: ibi. [Verum.] subijcit illam examini, & dicit quare. Tertia: ibi, [Notorium.] improbat citationem, & processū ex metu citati ratione astantium Imperatori, & ratione loci, Quarta: ibi, [Vt illud.] illam improbat ratione loci in quo, & de quo citatio facta fuit. Quinta: ibi, [Denique] concludendo contra sententiam, prius soluit duplex obstaculū, quo dici posset regem vasallum imperij in imperium deliquisse. Sexto: ibi, (Rursus.) ostendit diuersis modis in illa sententia Imperatorem suæ potestatis terminos excessisse. Septima: ibi, (Ceterū) soluit suppletionem defectuū, quam in sententia fecit Imperator.

b ¶ Cura.) hic incipe constructum, & tale, vel simile puto, quod erat exordium decisum de decre. pastoralis. in compil. Grego. sub diuersis titulis collocata, vt dixi sup. de rescrip. pastoralis. in prin.

c ¶ Diuinitus.] per verbum 1 illud: Pasce oues meas: Ioan. vlt. de elect. significasti de maior. & obed. solitæ.

d ¶ Christiani.] de homi. pro humani, libro 6. & facit extra uag. Bonifacij, vnam sanctam. Et facit hæc littera. ad id, quod dixi supra ead. compil. de test. cap. 1. scilicet, quod regulariter Iudæos 2 non compescit Ecclesia.

e ¶ Nos, &c.] quod est infra.

f ¶ Inuigilare.] ponitur hic, in pro valde, sicut de fideiuss. cap. 1. de quo vide in Specu. de dispu. & alleg. §. post hæc. versic. illis ibi imponitur. Et huic exordio, concord. procemium sexti, & de offic. deleg. officij. eodem lib.

g ¶ Sane.] narratio.

h ¶ Imperatorem.] inchoauerat enim discordia eo nondum coronato. sup. eadem compil. de iureiuran. cap. primo, post principium.

i ¶ Afferente.] forte veraciter, quod tamen sententiam non iustificat, vt sequitur in §. rursus.

K ¶ Ipsius.] Imperatoris, vel regis. primū placet.

l ¶ Subditis.] idem si cum non subditis, vel hostibus. C. ad leg. Iul. maiest. si quis canonizata. 6. quæst. 1.

m ¶ Cōspirationes.] vide quod scripsi de iud. exhibita.

n ¶ Et ordinauerat.) Rex Romanorū Robertus.

o ¶ Fultæ.) id est munitæ, firmatæ, vel adiutæ.

p ¶ Etiam in vrbe.) Romana scilicet.

q ¶ Absentem.) an super crimine contra absentem sententia ferri possit, not. de dolo, & ꝯtu. veritatis.

r ¶ Declarato.) vtile cōsiliū est in notorijs sic interloq. & facit ad no. de iurei. ad nostrā. 3. s̄. de of. dele. c. 1. li. 6.

s ¶ Supplēdo,) de effectu huius clausulæ, videas in Spe. tit. 2. §. nunc ostendendum, ver. 18.

t ¶ Si quis.) scilicet defectus.

u ¶ Matre.) 1. q. 5. præsentium, de offi. custo. c. 1.

a ¶ Nouerca

† Vide extra uagantē Bonifacij VIII. incip. Vnam sanctam. tit. de maior. & obed.

† Qui tñ hic non nominātur vnde no. Anchar. ꝙ in hmōi processibus sufficit noīare principalem spāliter, & accessorios generaliter.

† Alias ita: gentesque suæ ipsi⁹ subsidio, &c. sed in antiquiorib. constanter legit ita: gentesq; suæ ipsius fultæ subsidio, &c.

† al. fuerant.

1 Vide Turrecrematā in summa. de Ecclesia. lib. 2. c. 29. & ca. 77.

2 In quib. casibus ecclesia cōpescat Iudæos, declarauit Sanctissimus Dñs Gregorius XIII. in statuto. inci. Antiqua Iudæorū improbitas. edito hoc anno. 1581.

† In recētiorib. legitur, declarata.

† Notāter dixit pœnæ capitalis, cū illa sit varia s̄m Petr. de Anch. per l. rei capitalis. ff. de pęnis. adde gloss. & modernos in l. transigere. C. de transa. intelligeret in dubio de minori. alle. I. A. in c. quāto. de iure iur. gl. in le. criminali, C. de iuris. om. iu. adde etiā glo. l. 1. C. ne christ. mā. vide Fel. ca. ex litteris. 11. col. de constit.

† al. omissa.

a ¶ Nouerca.]ſicut ſe habet nouerca ad priuignos, quæ ſæuire ſolet in illos, ſic ſe habet ad iuſtitiam voluntas præcipitantis iudicis. hoc intendit. Inde dixit quidam.

Gaudet in afflictos ſæuire nouerca poteſtas.

ſic ēt dicit canon, ꝙ negligentia eſt nouerca eruditionis. 83. diſt. nihil.

o ¶ Admodum.] pro valde. ſic in decre. Romani. verſic. nos itaque, ſup. ea. compil. de iureiur.

p ¶ Ac præfato.]capitali.

q ¶ Conſiſtorij.]idem verbum 2. q. 6. anteriorum. §. ad hoc. & auth. ſed ijs. de appel. ex inſinuatione, & dr̄ a cōſiſto, tis. Heſter V. in princ. Sedebat ſuper ſolium in conſiſtorio palatij.

a nouerca[a] iuſtitiæ, voluntaria, ſcilicet iudicantis præcipitatione[b] proceſſit, partus forſan ſe deteriores haberet, ſi ipſius ſententiæ † inefficacia in publicum præcone iuſtitia non prodiret. Nos circa eam tali vti prouiſione volentes, quæ (detectis ipſius defectibus) ſeminata per eam extinguat pericula, & in ratione reddenda ſit poſteris profutura:[c] ipſam ſubijciendam eſſe prouidimus limæ[d] iuſtitiæ, ac rectæ libramini[e] rationis.

¶ Eiuſdem igitur cauſis,[f] & continentia, necnon conditione illorū, a quo[g] & in quem[h] lata fuit, diligenti, & debita conſideratione penſatis, patenter ex eis illius[i] adſtruitur euidentia nullitatis, & manifeſte arguitur temeritas promulgantis.

¶ Notorium quippe ac indubitatum extitit, quod grandis exercitus[k] tempore dictorū proceſſiuum & ſententiæ, continue Imperatori aſſiſtens regē ipſum & ſuos[l] perſequebatur odio capituli Piſanaq; † ciuitas, in qua lata fuit memorata ſententia, regē capitali habebat odio notorio,[m] & antiquo.

¶ Eſto igitur, quod Rex ipſe alias ad † pręmiſſa fuiſſet legitime per Imperatorem citatus, nunquid venire debuit ac iudicē exercitu feroci ac grandi, ipſique citato (vt p̄mittitur) odioſo ſtipatum?[n] Nunqđ ēt debuit comparere in loco admodum[o] populoſo: multum potenti, ac præfato[p] in eum odio prouocato? Quis enim auderet, vel qua ratione audere aliqs teneretur conſiſtorij[q] talis ſubire † iudicium, & ſe in hoſtium ſinu[r] reponere, ac ad mortem per violētā[s] iniuriam, non per iuſtitiam inferendam vltroneum ſe offerre?[t] Hæc quidem iure timentur, hæc de more vitātur,[u] hæc humana fugit ratio, hæc abhorret natura.[x] Deſiperet[y] igitur, qui citationē huiuſmodi ſaperet arctaſſe citatum. † Vt illud tanquam notiſſimum nullatenus omittamus, quod regem extra diſtrictum[z] imperij in regno, ſcilicet Siciliæ notorie ac continue tēpore ſupra dicto morantē citare non potuit Imperator: nec citatio, ſi quam forſan de ipſo intra imperij fines fecit, citatum extra imperium conſtitutū arctauit.[a]

¶ Nos quoque regis ordinarius iudex, quod ad Imperatoris iudicium citaremus, vel citari aut remitti faceremus eundem, nequaquam[b] fuimus requiſiti:[c] imo licet ad nos curiam noſtram temporibus illis rumores frequēter de curia Imperatoris venirent, & iuxta eum etiam quidā ex fratribus

b ¶ Præcipitatione.] de iniquitate dr̄, ꝙ omnia præcipitat, de pœ. diſt. 3. inter hæc hircum 1. Et eſt præcipitium, qđ fit ſine modo, & cum periculo de ſepul. ex parte.

c ¶ Profutura.]vt eccle. bene vnico.

d ¶ Limæ.]7. qō. 1. §. cum vero. ver. ferrū. Et eſt inſtr̄m fabrile & ferreum, quo metalla roduntur, poliūtur, minuuntur, & purgantur.

e ¶ Libramini.] habetur hoc verbum, 45. diſt. omnis. de re iu. cum æterni lib. 6. Et eſt librare per librā, quæ certū habet pōdus, aliquid pōderare, vel æquare: inde dr̄, ꝙ in menſe Septēbri Sol ingreditur ſignum Libræ: quia tunc dies, & noctes æquantur.

f ¶ Cauſis.]ex cauſa facile deprehenditur iniquitas ſententiæ. de reſt. in integ. cum ex litteris, & ideo datur conſilium, ne cauſa exprimatur. de re iud. ſicut.

g ¶ A quo.] ſcilcet Imperatore.

h ¶ Et in quem.]ſcilicet regem.

i ¶ Illius.]ſententię.

K ¶ Exercitus.]collectio hominū in expeditione.

l ¶ Suos.]ꝓpinquos, familiares, & ſubditos.

[Glo. ſeq. arguit pro opi. & remittit].

m ¶ Notorio.] facit hæc littera ad ea, quæ ſcripſi de app. ex parte. 1 Nam vr̄ hic colligi, ꝙ non ſolum aſſignato loco notorie non tuto poſſit appellari ēt exceptione non oppoſita: ſed ēt ꝙ ſine appellatione citatio non arctet, & facit, quod not. Spec. de cita. §. 1. verſi. item quod citatio fit ad locum. 1. & 2. verſ. ſed quid ſi citatus & quod no. Innoc. & Hoſt. de dila. c. 2.

n ¶ Stipatum.) quaſi vallatum, circundatum, vel fulcitum.

r ¶ Sinu.] Idem verbum. 13. q. 1. §. 2. circa fin. de Iudæ. & ſi Iudæos. & huic concor. vt lit. non conteſt. accedēs 2. vbi patet, ꝙ non ſufficerent litteræ de conductu.

ſ ¶ Per violentam.] per hanc litteram videtur, ꝙ ſi captiuus ad pœnam, vel periculum mortis relaxatur iuramēto ſuo de redeundo ad carcerē certo die, ſi mors erat iniurioſa, redire non teneatur: alias tenetur.

t ¶ Offerre.]quaſi dicat nullus, niſi ex multæ patientiæ merito, ſicut Ambroſius 23. q. 6. conuenior.

u ¶ Vitantur.] etiam per volucres. Ouidius 2. de remedio amoris.

Quæ nimis apparent retia vitat auis

x ¶ Natura.]qua quis non ſolum ſeipſum, ſed nec alium vult offendi, vnde Tul. li. 3. de offic. Homo naturæ obediens, homini nocere non poteſt.

y ¶ Deſiperet.) concord. de renunc. niſi cum pridem, verſ. ſed dicas.

(Gl. ſeq. not. & remittit.

z ¶ Diſtrictum imperij.) per hanc litterā, & ſequentes patet, ꝙ Imperator nō diſtringit totum orbem, licet dicatur dn̄s mundi. 1. ff. ad l. Rod. de iactu. l. deprecatio 7. quæſt. 1. in apibus. facit tamē pro ipſo ius commune, quo fundat intentionem ſuā in orbe ſicut Epiſcopi in diœceſi, de quo ſcripſi poſt Hoſtiē. de offic. archid. c. fin. ſuper 1. gloſſ.

a ¶ Arctauit)de conſtit. c. 2. lib 6.

b ¶ Nequaquam.)aſſerit puram negatiuam, quam percipere poterat.

c ¶ Requiſiti.) hic & in inferioribus declarat n̄o de fo. comp.

† Dictio, ſententiæ deeſt in antiquis codicibus.

† al. Piſana quoque.

† al. ita: ad pręmiſſa fuiſſet peremptorie citat⁹ nūquā venire debuit ad iudicem exercitu feroci, & grandi, ipſiq; citato, vt pręmittit odio contripatum nunquā ēt, &c.

Conſiſtoriū vnde dicitur.

† al. ita: ſubire iudicium, ſe in hoſtiū ſinu reponere ad mortē.

† al. vt id.

1 Vide Caſſaneum in catalogo gloriæ mundi par. 5. conſideratione 28 vbi pleniſſime.

nostris essent, [a] prius tamen dictæ sententiæ promulgatio, quam aliquid de processibus [b] antecedentibus ad audiétiam nostram peruenit. ¶ Denique licet rex ipse terras † aliquas ab imperatore tenere dicatur in feudum, non tamen in eis, sed in regno pręfato domicilium suum fouebat: vnde Imperator in ipsius personam, nullam ratione terrarum huiusmodi (nisi ex natura feudorum) debitam superioritatem habebat. ¶ Quòd si punitio criminis intra districtum imperialem commissi, ad imperatorem forsan [c] pertinuisse asseratur; Verum est quidem si in eodem districtu fuisset inuentus delinquens, vel ad illum de more [d] remissus. Dici ne ergo sententia meruit, quæ a iudice, qui per regem tute † adiri non potuit, & in loco notorie (vt pręfertur) non tuto in absentem, nec citatum [e] legitime, ac inauditum, per cõsequens & indefensum, non maturo fuit iudicio, sed præcipitio, & de tanto præsertim crimine promulgata? Rursus non est silentio relinquendum, quòd ipse rex noster & Ecclesiæ Romanæ ratione regni prædicti notorie subditus, homoque [f] ligius, & vasallus, ac † in eodem regno, non vt pręmittitur in imperio, certum, continuum, & notorium suum habens domicilium, ac originem [g] inde trahens, imperatori eo modo non subfuit, [h] quod in eum crimen læsæ maiestatis commiserit, quantumlibet omnia in sententia supradicta contenta veritatem indubiam continerét: sicque nedum non iure, imo nec iuris colore tulit imperator sententiã supra dictam † in regem, ex causa, quæ veritatis subsistentiam nõ habebat, [i] propter quam [k] etiam quatenus in eo fuit, regem eundem priuando regno, & regia dignitate, ac terris etiã alijs, & iurisdictionibus perpetuis, & temporalibus, quæ sub eo nullatenus vel ab eo, sed a nobis, & sub nobis tenebat, nec non procedendo contra regem eundem ex illis, quæ per ipsius stipendiarios, ac nonnullos imperatoris eiusdem subiectos per malitiam, & instigationem regis ipsius contra eum fuisse commissa in vrbe dicebat: Cum etsi illa fuissent ibidem reuera commissa: punitio tamen eorum in regem velu

compe.c.vl.in prin.3.q.6.c.1.de rapto.cap.1.De hac requisitione, vide quod not.in Spec.de compe.iu. adi.§.1.ver.sed quomodo. & de accu.§.1.ver. sed n unquid. & §.fin.ver.vt autem.

a ¶ Essent.) pro ipsius coronatione, vt in c. Romani. sup.de iureiurando.

b ¶ De processibus.) de discordia bene sciuerat prius, de iureiuran.Romani.

c ¶ Forsan.) non est nota dubitationis. de hoc de test.c.2.

(Glo.seq. quærit, ponit duas opi. & duas incidẽtes quæstiones, in quarũ qualibet ponit duas opiniones contrarias.)

d ¶ De more.) sed nũquid de iure voluit hoc dcidere? Accursi⁹ ĩ l.si cui.§.fi.ff.de accu.dicit ꝙ remissio 1 ista fit ex vrbanitate vel ex voluntate, vel locũ habet secũdum eum, cum reus latitat, qđ etiam videtur placere Innocentio, de rap. c.1.Sed gl.ibi & Host.dicũt, in omni graui delicto remissionẽ fieri ad iudicem delicti, p.§.si vero quis comprehẽsorum in Authen.vt nulli in coll.9. Imo dicunt quidam ꝙ iudex delicti ad hoc pt cogere iudicem, sub quo degit per verbũ, iubemus, ibi positũ quod ẽ necessitatis. 14.q.1.quod percipitur.ff.qđ iussu.l.1.& 2.& sic nõ obstat qđ dr̃, ꝙ par in parẽ nõ habet imperium. de elec innotuit. um ĩ hoc iudex delicti sit maior, & hoc placuit Iacobo đ Rauẽna, & Pet. in auth.qua ĩ ꝓuincia. C.vbi.de cri. agi oportet. ꝓ his facit qđ not. Hug. 65. di.c.fi. Cõtra eos facit qđ ibi no.Ioa.qđ credo verius. s.quod male faciat iudex requisitus non remittendo: is tamen, qui requirit, si alias non est illius iudex, illum cogere, uel punire non poterit, sed agetur coram superiore illius, ad quod facit de foro compet. Romana.§.contrahentes.lib.6.ibi.ad denunciationem, non dicit, ad mãdatum, uel præceptum, facit ẽt de offi. ordin.pastoralis.in principio: & quod not. de offi.dele.prudentiam.§.adijcimus.in ult.gl. Nec obstat illud uerbum, iubemus, in §. si uero quia licet Imperator ibi iubebat, non dat per illud iudici requirenti potestatem iubendi, uel puniendi non concessum, igitur non attentet.25.q.2 amputato. Dicunt etiam prędicti domini legum, quod iudex requisitus remittet sine aliqua cognitione, tum quia præsumptio est pro iudice requirente.de renun.in præsentia, tum quia requisitus est merus executor de offi.deleg. pastoralis §.præterea. C.de execu.rei iudi. si vt proponis, & pro eis facit prædi.l.si cui.§.fin.ff.de accu. Quidam contra, quod pręcedet aliqualis cognitio, alias sine causa infamaretur, qui sic statim ligatus remitteretur, ad hoc, ff.de custo.& exhibi.re.l.diu⁹. C.de exhib.re.l.fin.C. ubi de crimine agi oportet l.1. Et hoc ĩ sua disputatione tenuit Barto. de Pratis, per prędictam l.diuus. inducẽs etiã l. ne in arbitris. C. de arbi.

e ¶ Citatum.) uide ꝙ not.& dixi eo.tit. tenor.in gl.pen.

(Glossa sequens al legat.4.cõcor.dupliciter exponit, & remittit, & differentiã subdit.)

f ¶ Homoq; ligius.) de homagio habet, de accus. ueniens.de simo. ex diligẽti. de exces.pręla.grauem. de reg.iu.c.fin.quod alias dr̃ hominis ligium. Dicitur autem ligius quasi ligatus, uel legi⁹ quasi legalitatem seruãs, de hoc Martin⁹ de Fano cõposuit quendã tractatum, quẽ ponit Speculator, & latius prosequitur de feud.§.2. Et ut ibi not. hominis ligiũ fit Imperatori uel regi nulli⁹ alteri⁹ fidelitate salua, sed in uasallitico, uel fidelitate reseruatur saltẽ Impatoris fidelitas, uel auctoritas. ĩ li.feu.đ prohib.feualie l. imperialem. Nec uř quis esse posse ligius duorum, sed bene põt esse ligius 2 unius, & uasallus alterius, ut hic, uel uasallus plurium, & ibi de hoc uersi. 10. & uer. sequentibus.

g ¶ Originem.) Nota pro foro originis, 3 de quo de paro.c.fi.in 1.glo.de temp.ord.cum nullus, lib.6.& in Spe.de compet.iudi.adeundo.§.1.uers.42.& 43.

h ¶ Non subfuit.) innuit per non subditum crimen læsæ maiestatis non committi.

i ¶ Non habebat.) Not. non ualere sententiam, ex cuius tenore deprehenditur euidens iniquitas. de hoc dixi post Innoc.eod.tit.cum Bertholdus super uersi.concessimus.

ADDITIO. De hoc uidere poteris Panor. in cap. quoniam, de proba.

K ¶ Propter quam etiam.) tolle hic litteram, quæ est in G si.huius

† Comitatũ ꝓuĩciæ dicit Bart. ĩ extrauag. qui sint rebelles. ĩ gl. rebellando.

1 De hac remissione uide Bart. & doctores in aut. qua ĩ ꝓuincia C.ubi de crimi. agi opo. & Guidonẽ Papæ, decis. 101.

† al. secure.

† In quodam manuscripto ita, ac ĩ eo, regno, ut p̃mittit nõ ĩperio certum, &c.

† al. sæpe dictam.

2 Et tunc femina põt succedere. Dec. cõs.139. & uide Abbatẽ in c.eã te. de iure patronat.

3 Vult hæc gl. iũcto tex. ꝙ rõne originis sortit, q s forũ, ꝙ ĩtelligẽ tã de origine ꝓpria, ꝙ p̃rna, uel a uita uide per Bart. in l.assũptio. ff.ad municip. Abbas. Siculus.

ti extra districtum [a] imperij commissorum ad Imperatorem nullatenus pertineret: inhibendo etiam in eadem sententia sub magnarum appositione pœnarũ, quarum aliquas sibi applicari mandauit, ne quis dicto regi præsumeret in suis respondere debitis, [b] in ipsiusue familiaritate, vel seruitio remanere, aut eidem cõtra ipsum Imperatorem quouis modo impendere consilium, auxilium, vel fauorem: cum debitores, seruitores, & auxiliatores huiusmodi extra Imperium, & in regno constituti prædicto nullatenus Imperatori subessent; † nec ex committendis in regno eodem dictis possent pœnis adstringi, vel aliqualiter condemnari per ipsum; absoluendo quoque ab omni fidelitate, [c] obligatione, seruitio, promissione, ac pacto prouincias omnes, ciuitates, & castra (& † loca) ipsiusque vasallos, & feudatarios & alios quoslibet eidem regi quomodolibet obligatos; cum includerentur in absolutione huiusmodi terræ, & personæ nobis, & Ecclesię Romanæ subiectæ, [d] propriæ terminos potestatis excessit, in messem nostram mittens perperam suam falcem. [e] ¶ Ceterum defectus suppletio circa pcessus adhibita supradictos, nõ tantum valet ad iustificationem ipsorum, & sententiæ supradictæ, quãtum ad eorum suggillationem & notam; cum nullam super premissis potestatem haberet Imperator in regẽ, sibi alias quàm vt prefertur non subditum, non citatum legitime, aut remissum, & extra districtum ipsius continue, ac notorie consistentem: nec prędicta suppletio circa subditum etiam ad ea potuisset de ratione referri, per quæ de crimine pręsertim sic graui [f] delato, defensionis (quæ a iure prouenit naturali †) facultas adimi valuisset; cum illa Imperatori tollere non licuerit, [g] quæ iuris naturalis existunt. ¶ Vt igitur sicut memorata sententia iuris caret effectu, sic auctoritate, & nomine [h] rei careat iudicatæ, vt nec in opinione communi, aut vulgi [i] labijs nomen habere sententiæ mereantur; vt etiam in magnum iustitiæ ac pacis obsequium scandalosis occurratur periculis, quæ cum nostra & Ecclesiæ, & prouinciarum mularum, regnorum, & gentium turbatione non modica possent occasione ipsius pro tempore suboriri: Nos tam ex superioritate, [k] quam ad Imperium non est dubium nos habere, quam ex potestate, in qua vacãte imperio Imperatori succedimus, [l] & nihilominus ex illius plenitudine potestatis, quam Christus rex regum, & dominus dominantium [m] nobis licet immeritis in persona beati Petri concessit, [n] sententiam, & processus omnes prædictos, & quicquid ex eis [o] secutum est, vel occasione ipsorum, de fratrũ nostrorum consilio [p] declaramus fuisse, ac esse omnino irritos, & inanes, nullumque debere, aut debuisse sortiri effectum, seu nocumentum, vel notam afferre cuiquam, vel quomodolibet attulisse. Ipsosque nihilominus quatenus processerunt de facto, & quicquid ex eis secutum est, vel ob eos, vel in posterum sequi posset, in irritum reuocamus. [q]

TITVLVS XII.

De Appellationibus.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

¶ Valet appellatio coram maiore parte plurium iudicum. Sed appellato est appellatio, delatio, & termini præfixio intimanda. Zabar.

Si.

---

fi. Huius §. ꝓprie terminos potestatis excessit in messem nostram, &c.

a ¶ Districtum.] cũ Roma sit de tẽporali dominio Ecclesiæ. quadragesimatertia. dist. ego Ludouicus. vigesimatertia q. vlt. igitur. de elect. fundamenta lib. 6.

[Glo. seq. quærit, & remittit.]

b ¶ Debitis.] quid de debitoribus per iuramentũ obligatis, hoc posito ꝙ hæc sententia fuisset iusta, scripsi post Host. d. cẽsib. significauit sup gl. 2.

c ¶ Fidelitate.] hoc bñ facit Papa de subditis imperio 15. q. 6. alius & c. nos sanctorum, & eo. tit. cap. 2. lib. 6. & hoc ratione criminis. de hære. c. fi. de penis. c. fin. procedit autẽ hoc ex superioritate, de qua ĩ. §. fin.

† al. subiacerent.

d ¶ Subiectæ.] arg. ad not. 16. q. 7. filijs. ĩ 1. gl. quòd per damnationem, vel confiscationem iudicis sæcularis non perditqs ius patronatus. 1

1 Hãc gl. late ꝓsequit hic Io. Imo. q̃rẽs an bonis cõfiscatis, ꝯfiscetur ius patron.

e ¶ Falcem.] quòd facere non licuit. de electi venerabilem. ĩ princ. cum suis concord.

f ¶ Sic graui.] læsæ maiestatis.

g ¶ Licuerit.] facit ad not. ff. de constit. princ. l. 1. & C. si contra ius, vel vtil. pu. l. vlt. per Innoc. de cõstitu. quæ in ecclesiarum. per Hostiẽsem in sum. de rescrip. §. quas vires. ver. potest autem. facit etiam ad quæstionem de iudice habente arbitriũ, quam no. in. f. de verbo. sign. sæpe. super versi. defensiones.

† Hæc duo uerba, & loca. desunt in antiquiorib. codicibus.

h ¶ Nomine.) sic eo. tit. c. fi. l. b. 6. 2. q. 1. in primis, in fin.

i ¶ Vulgi.) cuius opinio quandoq. inspicitur. ff. de flũ. l. 1. & ff. de fun. istr. l. cum de lanionis. §. asinam. d. pur. vul. per totũ. & not. de rescr. nonnullis. in 4. glo. Ouidius de Ponto.

(Vulgus amicitias

vtilitate probat.)

K ¶ Superioritate.) vt in cõstõne, Romani. sup. de iureiu.

l ¶ Succedimus.) de fo. compe. licet ex suscepto. & huiusmodi ptãti non participãt legati d. latere. d. hoc Spe. ti. 2. §. nunc ostẽdẽdũ, ver. 19. Io. An.

m ¶ Dominãtium.) Apo. 19. cap. vltra mediũ, i. ad Timot. 6. & facit 7. dis. q̃ ꝯtra mores. in fi. deci. tua 2. †

† l. vt vim vbi late doctores, ff. de iust. & iure.

n ¶ Concessit.) Matthæi 16.

o ¶ Ex eis.] concor. de relict. qualiter in. fi. inf. de immu. eccl. quoniam.

p ¶ Consilio.) vide quod no. eo. ti. c. 2. l. 6. in 1. glo.

q ¶ Reuocamus) Concor. de reb. eccle. non alie. siquis. eod. ti. ad audientiam, & quod not. ibi de offi. or. c. pen. & 2. quæs. 1. primates.

Sũ

SI à iudicibus.]CASVS. Tu & ego litigabamus super aliqua re coram plurib. iudicibus delegatis nobis datis vel ordinarijs: tuleruut sententiam contra te absentē legitime citatum, vel cōtra te præsentem, & non appellasti, sed voluisti peritos cōsulere, id ē, voluisti petere cōsilium à peritis & sapientibus, an deberes appellare vel nō: cōsilio habito vis appellare: q̄ritur, vtrū ad hoc, ꝙ valeat appellatio, requiratur, ꝙ omnes iudices simul conueniātur, vel an sufficiat, ꝙ adeantur separatim vnus in domo, alius in ecclesia, & an ēt possis petere apostolos separatim ab eis? Dicit Romanus Pōtifex, ꝙ sufficit interponere appellationem coram omnibus, vel coram maiori parte etiā seperatim, & valet ac si simul conuenirentur. Sed quid? appellasti ab omnibus simul, & interposuisti appellationem tuam in absentia mea, nūquid debes mihi appellationem int mare, & ēt delationem vbi delatum est negotiū principale, & ēt termini præfixionem, vt in termino possim me præsentare coram iudice, ad quē appellatur? Dicit quod sic: quia intimatio legitime est fienda mihi appellato ſm tenorē c. causam. sup. de elect. hoc dicit H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo iuncta gl. ꝙ p̄t q̄s appellare à pluribus iudicibus separatim, vel à maiori parte, licet olim secus. Not. secundo differentiam inter appellantem ab electione, prouisione, vel postulatione, & appellantem à diffinitiua vel ab interlocutoria, quia appellās ab electione, postulatione, vel prouisione dēt intimare, id est, notificare appellationē suā parti appellatæ, hoc est contra quē appellatur, & sic dēt intimare appellationē tm̄. Sed qn̄ appellatur à diffinitiua sentētia, vel ab interlocutoria, requiritur intimatio recusationis, quia nō detulit appellationi tuę, vel admissioni appllationis siue delationis, vel q̄a detulit iudex appellationi tuæ & debet intimare terminum sibi præfixum, intra quē debet arripere iter suum ad prosequēdam appellationem, vt ipse appellatus etiam suum iter arripiat ad se præsentādum, & defendendū. Et ratio diuersitatis est, quia quādo appellatur ab electione, postulatione, vel prouisione, solū intimatur appellatio, non tamen delatio, vel termini præfixio: quando autem appellatur à sentētia diffinitiua, requirit, quod intimetur appellato appellatio. ¶ Item delatio vel recusatio, & termini pręfixio est, quia in primo casu terminus statnitur à iure, intra quē quis debet arripere suū iter, si appellatio fuerit admissa, puta quia appellans intra mensem: in secūdo casu, quando appellatur à diffinitiua, non statuitur à iure terminus, vt quis prosequat̄ vel defendat appellationem, quare statuitur ab homine. Nota iūcta glo. Paria sunt intimationem nullam facere & facere, sed non legitime. Et dicitur fieri non legitime, quādo fit ad domicilium cum possit apprehēdi personaliter. Not. quod licet quis possit appellare a pluribus separatim iuxta formam hic contentam, tn̄ cum quis appellat, nō dēt ab vno solo, sed ab omnibus, vel a maiori parte appellare, ex quo omnes pariter p̄cedunt: quia nō potest vnus solus iudex grauare, vt gl. in verbo, simul, prope finē: Si autem vnus solus ex pluribus grauet, tunc ab illo solo p̄t appellari. No. q̄d tā appellatio, q̄ apostolorum petitio pōt separatim corā iudicib. fieri, vt glo hic in verbo, appellare. Ex quo no. ꝙ qualitas in fine posita, concernit omnia p̄cedētia, de quo per Bar. in l. ptor. §. si ff. vi bono rapto. Not. q̄d appellatio nō est necessario interponēda in præsentia appellati, sed sibi igorāti est postea intimatio, i. notificatio, seu insinuatio fienda, quando talis est appellatio, quæ ipso facto non deuoluit causam. Et vtrū appellatus ire teneatur, nisi citetur, vide hic p doctores, & in cle. cām sup. de ele. No. licet corā pluribus iudicibus possit separatim appellari, ipsi tn̄ iudices debent postea simul conuenire ad deferendū appellationi, i. an debeant admittere appellationem vel nō, & debent simul conuenire ad præfigendū, i. ad statuēdū terminū, vt in gl. in verbo p̄fixionis. Not. textū a iudicibus.]Iudex. n. dr̄, quasi ius dicens populo, vel iure, siue iuste disceptās, & est etymologia: iure autē disceptare est iuste iudicare. Non enim est iudex, si nō est in eo iustitia, vt c. forus. §. in omni quoq; negorio. de verb. sign. Et iudex est, q̄ ex iurisdictione ꝓpria aut sibi delegata, & cōmissa, ius h̄et super causas litigiorum, vel litigātium cognoscendi. Et multi sunt iudices: q̄dā est iudex ordinarius, & est ille, q̄ h̄et potestatē à se iure suo, hoc ipso, ꝙ est talis, vt ep̄s, balliuus, p̄ses ꝓuinciæ, & cōsimiles. Est alius iudex, q̄ dr̄ delegatus, & est ille, q̄ habet ꝓtātem de cā, aliqua cognoscēdi ab aliquo sibi commissa, qui etiam dr̄ iudex extraordinarius. Vel iudex delegatus est, cui causa committitur terminād̄a, vel exequēda, vices delegātis repræsentās, & in iurisdictionem nihil propriū h̄ns, vt ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. 1. in fi. & l. 3. de offi. deleg. vel delegatus est is, cui à Summo Pōtifice, vel ordinario, vel delegato principis cā committitur. Inde subdelegatus, q̄ dr̄ respectu delegati. Est alius iudex, qui dr̄ iudex competens, qui causæ iurisdictionē habet cum exercitio sibi dato, ꝙ per exceptionem possit elidi, siue exceptio cōtingat personā, vt q̄a suspectus; siue cōtingat iurisdictonem, vt quia rescriptū surreptitium, vt in cle. cum lite. sup vt lite penden. nil inno. in glos. Est alius iudex, qui dr̄ incompetēs, & est in quem licet non idoneū cōsenserimus. vel quia ipse nullā iurisdictionē habebat, vel quia interuenit error in adeūdo ipsum, vel quia compulsus sum in eū consentire. Est alius iudex, qui dr̄ compromissarius, & est ille, qui ex compromisso, i. ex cōsensu partiū, & ex litigantiū electione de cā cognoscit, qui nullā h̄et iurisdictionē propriā, seu delegatā. ff. de arbit. l. 1. Est alius iudex, q̄ dr̄ pedaneus iudex, & est ille cuius officiū est de minutis causis, & infimis cognoscere, & inutilib. & vilib licet sit ordinarius. Est alius iudex, qui dr̄ iudex Chartularius. Et olim tales iudices erant priuilegiati ab Imperatore, vt q̄ vellēt corā eis litigare, possent: sed ipsi nō poterant aliquē cogere ad litigādū corā eis. Et dn̄r etiā hodie iudices ordinarij creati à comite Palatino, q̄ non habent administrationē nisi in habitu, vt no. in l. 1. ff. de iudi. & l. fin C. vbi. & apud quos cognitio restitutionis agēda sit, & isti iudices vocātur hodie notarij Apostolici & imperiales, & chartularij à charta: q̄a dū creātur, mittuntur in possessionē chartæ. Est alius iudex, qui dr̄ domesticus, & isti iudices dn̄r esse, ex quibus pro magna parte pēdet ius & consilium. Hi etiam dicuntur assessores, eo ꝙ assident, i. iuxta sedent. Vel fiunt similes, siue comparantur iudici: & in causæ cognitione simul præbēt consilium, vel officiū, vt patet ex rubr. C. de assesso. Not. [Apostolos.] Apostoli in iure dicūtur litteræ datæ appellāti, in q̄b. continētur allegationes, & qualiter in cā processum fit. Item Apostolorū alij sunt cōuentionales, s. quādo pars admittit appellationē, siue in iudicio iudice refutante. siue tacente, vel extra iudiciū, vt extra de app cap. sępe. & cap. oblatæ. Alij apostoli sunt testimoniales, testificantes de appellatione facta. Alij sunt dimissorij, per quos apparet, q̄d iudex detulit appellationi. Alij sunt refutatorij, p quos apparet, ꝙ iudex non detulit appellationi. Alij sunt reuerēdi, siue reuerentiales, s. quando ob reuerētiam superioris appellationi defertur, vt c. 1. de appell. li 6 in gl. & s̄. in cle. si ante. de dolo & contu. Not. [Dilationi.]Dilatio, dilationis venit à defero, defers, q̄d significet, vide s̄. in cle. si ante. de do. & contu. Not. [Terminū præfixionis.]Pręfigo, gis, componitur de præ & figo, ꝙ idē est, quod imponere, immittere, inferre, fortiter & stabiliter imponere, & producit fi.

cibus[a] †duobus aut pluribus fuerit appellandū, [b] q̄a forte de facili eorū pręsentia simul [c] haberi non posset, liceat corā ipsis [d] vel maiori [e] parte ipsorū appellare, [f] & apostolos petere separatim: valebitque appellatio talis, [g] ac si simul [h] fuisset in eorū præsentia ab oībus appellatū. Est† tñ appellato ignorāti,[i] appellationis, necnō delationis [k] eorū,[l] & termini præfixionis, [m] si subsecutæ fuerint, intimatio legitime [n] facienda.

¶Idem:

¶ *Sufficit apostolos peti vno contextu sæpius & instanter: ad quos recipiendos, si iudex certum terminum statuat, appellans illos non petens in termino, appellationi renūciat. Idē cū iudex statuit terminū iuris incertum, intra quē appellans illos debite non petiuit, vel oblatos recipere renuit.*

CAP. II.

QVAM.

Et dic termīnū p̄fixionis, i. impositionis termini, q̄a iudex dēt imponere, statuere, & ordinare terminū ipsi appellāti, intra quē ipse arripiat iter suū ad eundū prosecutū appellationē suā. Not. [intimatio,] onis, venit de intimo, as, aui. a. p. demōstrare, indicare, nūciare, notificare. Et dr̄ ab ītimus, vel ab in & timos, ꝙ ē mēs, quasi in mēte inculcare, & immittere, ꝭm Hug. Vel dr̄ ab ī, & time, ꝙ ē aīa, vel mēs ꝭm Papiā. Not. ꝙ appellatio dēt intimari appellato ignorāti. Dic tñ sufficere, ꝙ ei⁹ ꝓcuratori specialiter ī eā cōstituto intimetur. de elect. cle. cām. §. respon. Zabarel.

† Nota ꝙ indiffinite dr̄ iudicib. in omnib. igit̄ cuiuscunq; speciei iudicibus vendicat sibi locū: vt in gl. 1. Pet. de An.

[Prima gl. diuidit, & declarat, de quib. iudicib. intelligat̄.]

a ¶ Si à iudicibus.] se summat. Et sunt duę partes. Secunda; ibi. Est. tñ.] Et ꝙ dicit iudicib. intelligo ordinarijs, vel delegatis: siue sint ad causas, siue sint executores ad gratias, & idem ēt puto de arbitris iuris, a quibus appellari p̄t. de offic. deleg. ab arbitris, cum eadem sit ratio.

† In quodā manu scripto ita: Est tñ appellato ēt ignorāti. &c.

b ¶ Appellandū.] in iudicio, vel extra a sententia vel grauamine forte. dato ergo, ꝙ haberi posset ipsorū copia, locus esset ei, quod hic dr̄. Sed ante constitutionē istam tūc solum sic diuisim de facto appellabamus, qñ cōmuniter iudices haberi non poterant, vnde seruabatur, ꝙ singulariter requirebātur, vt conuenirēt.

[Glo. seq. ponit opinionem Inno. quam coaptat.

c ¶ Simul.] scire debes, qđ Inn. in decr. cū §. de offic. de leg. in gl. magna. circa med. dicit, ꝙ ab vno, ex plurib⁹ iudicibus nō pōt appellari, nisi appelletur ab oībus, quia cum nō sit licitum appellare nisi a grauamine, & vnus sine alijs grauare nō possit, quia solus iurisdictionem non habet, ergo non ab vno, sed ab oībus simul appellandum est. Sed si Inno. intellexit simul in loco, s. congregatis t̄pe quo appellatur, hoc hic corrigit: sed si intellexit simul respectu formæ, vel interpositionis, hoc hic nō tangitur: licet. n. hic separatim appelletur tamen ab oībus appellatur. Hoc tñ scias, ꝙ quotiēs vnus ex pluribus iudicibus procedere potest, & ab ipso solo si procedit, poterit appellari, de primo vide, quod not. de arbi. c. 2. lib. 6.

Appellās ab vno ex plurib. iudicib. an bene appellet.

d ¶ Coram ipsis.] vide quod no. de elect. vt circa. lib. 6. in præsentia enim iudicis appellandum est. 2. quæs. 6. biduum. vb; de hoc, & sup. eo. tit. suggestum.

[Glo. seq. exponit: quærit & soluit.]

e ¶ Maiori.] qñ sunt plures, q̄ duo. Nā in duob. non est dare partē maiorē: oportebit ergo tūc, ꝙ corā ambobus fiat appellatio: si diuisim possūt haberi. Sed q̄d si ambo ēt diuisim nō possūt haberi: vel qñ sunt plures nō p̄t haberi pars maior ēt diuisim? Sol. ex quo nō stat ꝑ appellātē, sibi nō nocet, facta igit̄ ꝓtestatione appellet corā illis: vel illo: quos vel quē habere p̄t: vel si nullū pōt habere: coram publicis & honestis ꝑsonis. eo. tit. c. fi. de offi. ord. pastoralis. si haberet copiam iudicis ad quem: coram illo appellet. 2. q. 6. biduum.

Appellatio qualiter interponitur a duob. iudicib. qui etiā diuisim haberi nō possunt.

f ¶ Appellare.] separatim: vt sequitur, est enim mens litteræ: quod quilibet istorū actuū, appellatio & apostolorum petitio separatim fieri possit.

g ¶ Talis.] supple, & apostolorum petitio.

h ¶ Ac si simul.] concor. de re iud. c. pen. li. 6.

i ¶ Ignoranti.] sciens enim certificari non debet de regu. iur. cum qui certus. lib. 6. Præsumitur autē ignorantia. de reg. iur. præsumitur. lib. 6. cum concor.

Ignorantia ꝓsumitur.

K ¶ Delationis.] vbi delatū est, tūc negotiū principale perhoc est corā iudice appellationis. sup eo. cū appellationibus. li. 6. & ideo intimādū est appellato. Et facit hęc littera ad id, ꝙ not. ꝙ deferre appellationi, & terminum illi p̄figere sunt diuersa.

l ¶ Eorū.] s. iudicū.

[Glo. seq. rōnē reddit, q̄rit & soluit.]

m ¶ Præfixionis.] ad iter. n. arripiēdū, vel ad se ꝑsētādū potuerūt terminū assignare. eo. ti. cū sit Romana, q̄ termini assignatio, q̄a multū operat̄ vt eod tit. sæpe, ideo parti hoc ignoranti dēt intimari. Sed nūquid hæc delatio, & termini præfixio separatim per illos iudices fieri poterit? ꝙ vr̄ ꝑ hāc litterā: sed. forsan est mēs litteræ, ꝙ iudices illi postea cōuenient, & deferent, vel terminū statuent, quod intimari debet appellato.

Iudex appellationis pōt p̄figere terminū appellātj ad iter arripiendū: & ad se superiori præsentandum.

[Gl. seq. exponit: dubium soluit: & vnam diuersitatis rationem subdit.]

n ¶ Leg time.] ꝑ modū qui hr̄. §. ea cōpil. de elect. causam. vt ibi patet in fi. Nec puto hāc intimationē solū faciēdā: qñ sic separatim appellat̄: sed etiā fiet qñ simul à iudicib. appellat̄, vel qñ vnus solus eēt iudex, a quo appellatur: ꝑ rōnes, quas su. notaui. Et aduerte q̄a decre. illa, cām. nil dicit de intimatione delationis vel termini: sed solius appellationis, & est ratio: quia causæ beneficiales, de q̄b. ibi dicitur, quo ad principale deferūtur per appellationes, & habent terminū statutū à iure ad se præsentandum: & hæc pars, cui notificatur appellatio ignorare nō debet: aliæ vero non: & ideo si deferatur: vel terminus statuatur ab homine notificentur hæc appellato: qui potuit ignorare.

Appellanti in causa beneficiali sufficit solam appellationē appellato intimare.

QVamuis.] Præsupponēdum est: ꝙ quis pōt appellare a quocunque grauamine: siue inferatur in interlocutoria, siue in diffinitiua. Et appellans debet petere apostolos, i. r̄nsionē iudicis. Et quare dicant̄ apostoli, vide §. de apostolis dimissorijs, & reuerētialib. CASVS. Iudex dedit sn̄īam ꝯ me. appellaui q̄ritur an debeā petere apostolos sępius, vel vltra sit necesse, ꝙ īter petitiones apostolorū sit aliq̄d interuallū, ī aliq̄d spaciū t̄pis, vel vtrū sufficiat multiplicare vno, & eodē cōtextu dicēdo: Dn̄e detis mihi apostolos, & iterū supplico, ꝙ detis mihi ap̄los, & iterū vos deprecor, ꝙ detis mihi apostolos? Et dicit, q̄d possū petere apostolos sæpius vno, & eodē ꝯtextu. Sed q̄d erit si iudex à quo appellaui nō dedit ap̄los, sed mihi assignauit terminū ad dādū ap̄los, q̄ritur vtrū die assignata debeam cōparere corā iudice, vt illa die recipiā ap̄los, ita q̄d videar renūciare appellationi, nisi cōpareā? Dicit, q̄d illa die debeo cōparere: aliàs si nō cōpaream, sn̄īa p̄t executioni demādari. Sed quid si iudex assignet mihi diē intra terminum iuris: qui terminus est triginta dierū a die sn̄īæ: cōputando, qñ fert̄ sn̄īa ꝯ p̄sentem l. a iudicib C. eo. Si aūt ferat̄ ꝯ absentem, tūc incipiūt currere illi dies triginta a t̄pe notitię. l. 2. C. q̄uo, & qñ iudex, vtrū sit necesse comparere in omnibus illis triginta diebus, vel vtrū sufficiat semel cōparere? Dicit, quod sufficit aliquo die comparere, dum tamen compaream loco, & t̄pe cōgruis, puta q̄d non compaream dum iudex est in mensa, vel in lecto, vel in balneo. Sed quid iuris, si iudex noluit dare apostolos, vel promisit

miſit dare, & aſſignauit terminum: ille autem die aſſignata, ſiue in illo termino aſſignato non dedit apoſtolos? Dicit quod poſſum proſequi meam appellationē, ac ſi iudex apoſtolos dare denegaſſet. h. d. H. R.

¶ Colligo aliqua notabilia. Primo not. ꝙ æquitas p̄fertur rigori. & hoc verum, loquendo de æquitate ſcripta, & rigore ſcripto: ſecus ſi nō eſſet æquitas ſcripta: q̃a nullus alius a principe poteſt ſequi æquitatem non ſcriptam, dummodo rigor ſit ſcriptus: q̃a nullus alius poteſt iudicare vtrū rigor contineat æquitatē, vel non. l. inter æquitatem. C. de legib. tñ dicunt aliqui, qđ domini de parlamento poſſunt prẹferre æquitatem non ſcriptam rigori ſcripto, tamen iſtud non reperitur iure cautum, licet domini de parlamento illud obſeruent. Not. quod apoſtoli sūt ſæpius petendi, & non requiritur ꝙ petantur per interuallū, id eſt, ꝙ interponatur actus extraneus, ſed ſufficit ꝙ eodem contextu petantur. Nota ꝙ ſi alicui appellanti iudex aſſignet certum terminum ad dandum apoſtolos, tunc appellans debet comparere illa die, alias ſententia non impediretur executioni mandari. Nota quarto, ꝙ ſi iudex aſſignet appellanti terminum iuris, ſufficit appellanti ſemel comparere coram iudice. Nota ꝙ paria ſunt denegare expreſſe Apoſtolos, & fraudulenter diſſimulare. Nota ꝙ tempus præfixum, id eſt ſtatutum ad petendum apoſtolos, currit a tpe ſententiæ, & illud tēpus eſt 30. dierum: quia appellans intra 30. dies a tempore latæ ſnīæ debet petere apoſtolos, vel incipit currere decendium appellationis interponendæ, i. tēpore ſētentiæ latæ, vt in glo. 3. hic. Nota ibi, [Decernimus,] ꝙ iſtud verbum decernimus, inducit ius nouum, vt in gl. in verbo, decernimus. No. quod apoſtoli, qui petuntur in cauſa appellationis, interdum vocantur epiſtolæ, interdum dimiſſoriæ. Et quid ſint apoſtoli, & vnde dicantur, dixi ſup. proxime, & etiam vide Spec. eo. ti. in quarta parte. verſi. ſequitur. & glo. in c. cordi. eo. ti. lib. 6. Et dantur apoſtoli, vt inſtruatur iudex ad quem, vt dicit glo. in ver. nec petat. Nota quod obſeruantia communis attendenda eſt: talis enim obſeruantia, ſecundum Lau. eſt optima legum interpres. de conſuet. cum dilectus maxime ſi in Romana curia obſeruetur: quia qđ Romæ ſit, ſpectandum eſt. ff. de offi. præfi. ſed licet 12. di. c. 1. 2. & 4. Nota intra iuris terminum, qui terminus dicitur triginta dierum, & intra illos triginta dies debet apoſtolos petere, & etiam intra illum terminum debet iudex illos dare, vel recuſare, & iſte terminus ita bene arctat iudicem ſicut appellantem. No. (Congruo) ideſt competenti, apto. Not. (Recuſat,) id eſt refutet, renuat, vt s̄. in cle. paſtoralis. de ſent. & re iud. in verbo. recuſantem. Nota (Oblatos,) id eſt datos, de offero, vt s̄. ea. cle. proxi. allegata.

¶Not. ꝙ obſeruātia cōis attēdēda eſt: talis. n. obſeruantia ſm Laud. ē optima legū interpres de ꝯſuet. cum dilectus. Zab.

Apoſtoli intra 30. dies ſunt petēdi.

uis [a] rigor iuris [b] expoſcat, eum qui appellat debere petere apoſtolos congruo loco, & tempore, [c] ſæpius & inſtanter: Nos tamen antiquam, & communem obſeruantiam [d] † litigantium ſequi, & æquitatem rigori prẹferri [e] volentes, decernimus [f] ſufficere, quòd per appellantem ſimul vno contextu [g] apoſtoli [h] inſtanter, & ſæpius poſtulentur.

¶ Verum ſi iudex a quo appellatur, certum [i] terminum ad recipiendos apoſtolos appellanti aſſignet, & appellans in aſſignato ſibi termino non compareat coram eo, nec petat [k] apoſtolos ſibi tradi, appellationi ſuæ renunciaſſe videtur. [l] ¶ Similiter † ſi iudex appellanti reſponderit, intra iuris terminum apoſtolos ſe da-

(Glo. prima ſummat, diuidit, & dicit quid determinat, & remittit.)

a ¶ Quamuis.] Caſus. Sufficit apoſtolos peti vno contextu ſæpius, & inſtanter: ad quos recipiendos ſi iudex certum terminum ſtatuat, appellans illos non petēs in termino, appellationi renunciat. Idem cum iudex ſtatuat terminū iuris incertum, intra quē appellans illos debite non petiuit, vel oblatos recipere renuit. ponit vlt. tres caſus, quib. appellans non habens apoſtolos, appellationem proſequi poteſt. Et ſunt quatuor partes. Secunda, ibi, (Verum.) Tertia, ibi, (Similiter.) Quarta ibi. [Quod ſi.] Et determinat primum dictū, quod not. ſup. eodem ti. ab eo. lib. 6. in 3. glo. vbi patet, quod mihi placebat iſte rigor, de quo loquitur principium, & idem ibi Arch.

b ¶ Iuris.] 2. q. 6. poſt appellationem, & §. vlt. ad fin. C. eod. tit. iudicibus.

c ¶ Tempore.] ſcilicet xxx. dierum, qui currunt a tempore ſententiæ, vel ab eo tempore, a quo incipit currere decendiū appellationis, ſic ītel lige quod not. s̄. e. ti. ab eo in gloſ. 2. & eſt ſimile quod no. ff. đ excuſa. tuto. l. quinquaginta. olim dabātur v. dies. 2. q. 6. ab eod. & eſt iſte terminus etiam iudicis ad tradendum, vt probant iura prædicta.

d ¶ Obſeruantiam.] ſimile. s̄. ead. compi. de æta. & qualit. generalem, in tantum autē vigebat hẹc obſeruantia, quod dicebat Guli. quod nunquam viderat hoc opponi, vt no. in decre. ab eo.

e ¶ Præferri.) ſimile de re. permu. c. vnico lib. 6. Quib. autem caſibus præferatur æquitas rigori, & econtra latis ſcripſi de tranſa. c. ſi.

f ¶ Decernimus.) per viam declarationis. debuiſſet. n. dici contrarium, vt s̄. patet, & ideo vtitur iſto verbo. ſimile de regula. conſtitutionem. lib. 6.

(Glo. ſeq. litteram exponit, & dubium ſoluit.)

g ¶ Vno contextu.) Lex dicit de teſtamento in ſcriptis, quod vno contextu fieri debet, & declarat vno contextu fieri, cum nullus alienus actus miſcetur. ff. de teſta. hæredes palam, ad fi. ſic etiam electio vno contextu fieri debet, ſup. de elect. quia propter. ſed hic non imponitur neceſſitas hoc faciendi vno contextu: ſed dicitur, quod ſi ſic fiat, ualet, & non curo, an hæc petitio fiat uno contextu, cum appellationis interpoſitione necne. facit quod no. ff. eo. l. 1. in glo. fin. & in Specu. de app. §. ſequitur. in fi.

(Gl. ſeq. ponit alias denominationes, & de 4. remittit.)

h ¶ Apoſtoli.) quos interdum epiſtolas: interdum dimiſſorias uocamus. 2. q. 6. ab eo, & c. poſt appellationē. Quid ſint apoſtoli, & vnde dicantur, & de quadruplici eorum ſpecie, & eorum formis, uide in Spe. eo. tit. 4. parte, §. ſequitur.

i ¶ Certum.) ſiue per denominationem dieī, puta die Iouis proxima: uel per numerum, puta hodie ad 8. dies, uel octaua die menſis.

(Glo. ſeq. ponit diuerſitatem, & eius rationem.)

K ¶ Nec petat.) ſola ergo comparatio non ſufficeret. nō ſic in caſu decr. ſi a iudice, eo. ti. lib. 6. eſt. n. caſus ille ab iſto diuerſus apoſtoli. n. dantur ut inſtruatur iudex ad quem eo. ti. ut ſuper l. 6. ſed reuocatio grauaminis ſit, ut iuriſdictionem reſumat iudex a quo: non eſt ergo mirum, ſi plus circa primum, quam circa ſecundum arctatur appellans, & iudex a quo plus circa ſecundum, quam circa primum. Io. And.

(Gl. ſeq. fortificat textū, quẹrit: & ſub dubio ſoluit.)

l ¶ Videtur.) etiam ſi iret, uel mitteret pro illa proſequenda. s̄. eo. ab eod. lib. 6. Sed quid dices ſi in iſto caſu uel ſequenti comparuit appellans in termino certo, ut hic: uel j̄. incertum, ut j̄. proxi. rñ. iudex aſſignat nouū terminū ad illos recipiēdos, in quo nō cōpareat appellans: nūquid renunciaſſe ur̄? Forte fuit de mente huius iuris, ꝙ ultra ſecundam uicē nō teneatur appellās corā ipſo pro hac cā comparere. Tutius eſt ex quo ſecundus terminus eſt intra tempus iuris, 1 intra quod ad hunc actum iudex eſt coram illo in termino prorogato compareat.

†Nota ꝙ terminus iuris hic æquiparat termino hominis, ſicut. n. nō petēs apoſtolos in termino hominis, cēſet appl'onē deſeruiſſe, ſu. §. pximo: ita & in termino iuris, ut hic.

Apoſtoli uaria habēt nomina.

1 No. ꝙ iudex p̄t p̄uenire terminū ſibi ſtatutū: ſed terminū quē ius parti aſſignat, nō pōt arctare. de reg. iur. indultū. 28. di. de bis. niſi ubi ius hoc pmittit. cap. cū ſit s̄. eod. Imo. Fon.

pareat: non tamen puto ꝙ teneatur plus petere. sic ꝓcedat ꝙ dixi de vice secunda: sed satis est ꝙ exhibeat separatum recipere, sicut in pręd. decr. si a iudice. Et licet (vt dixi) hoc sit tutius: nō tñ æstimo eum, qui bis cōparuit negligentem vel renunciantem dici posse: alias sequeretur quod singulis diebus de termino xxx. dierum post appellationem extātibus ad comparendum posset vrgeri.

[Gl. seq. not. differentiam litteræ, quā declarat, & ex ea infert.]

a ¶ Intra dictum.] Not. quia s̄. proxi. respōso dixi in assignato termino: hic dicit intra dictum terminum: vbi ergo est certus terminus, debet in termino cōparere: nec tūc sufficeret id ante terminū facere. vbi vero sub hac incertitudine, scilicet ītra terminum iuris. satis est intra illū terminū petere iterato. Et no. ꝙ licet terminus sit īcertus, cū respōdit se daturum intra terminū iuris: puto tñ ꝙ si respōderet se daturū ī termino iuris, vel vltima vel penultima die termini iuris, ꝙ terminus certus esset, nec tūc sufficeret ante terminum comparere. Et per id videtur hic expressum, quod citatus vel iussus vt compareat, vel aliquid agat intra certum terminum, vt quotidie fit, satis est quod intra terminum quandocumque, dum tamen loco & tempore congruo compareat, vel id agat: exempla patent de dolo, & contum. cum dilecti. de consuet. c. fi. & de præben. si pluribus. lib. 6. eod. lib. de electio. c. 2. & c. cupiens, §. quod si per viginti.

b ¶ Terminum.] qui etiam ipsum iudicem arctat, vt dixi in 1. responso.

[Glo. seq. quærit, & soluit, contrarium obseruātiam ponens, quā partim cōmēdat: in fine querit, & arguit.]

c ¶ Oblatos.] Sæpius vidi dubitari, cuius expensis apostoli sint tradendi. Communius seruatur ꝙ expensis appellantis: sed hæc littera facit contrarium dum dicit, oblatos. sicut ergo libellū, quem actor tenetur reo offerre. 3. q. 3. offerat. suis expensis tradit: sic & iudex, apostolos ad idem de off. iord. si canonici. ꝓ hoc facit 2. q. 6. ab eo. vbi dr̄ ꝙ traditio apostolorum expeditur ex officio iudicis. Item facit C. eo. tit. eos, in fi. vbi dicitur, ꝙ etiā non petenti dari debent hic ēt vtitur verbo dādi, & verbo exhibendi, quo verbo ēt vtitur decre. quia, & decre. ab eo. eod. ti. li. 6. & decr. vt super eo. tit. dicit, tribuat. & l. iudicibus C. eo. canonizata. 2. q. 6. in fi. dicit, conuenit præstari. satis est ergo, ꝙ cuicunq; horū verborum attribui possit gratuita datio. Itē præcedens decre. 1. & dec. vt super. præcipiunt eos exhiberi, & quod præcipitur necesse est fieri. 14. q. 1. quod precipitur. de verbo sign. in his. ex quibus videtur gratis offerendos apostolos. & facit ad materiam, quod scripsi de electio. vt pręteritæ: vt dixi. Contrarium seruatur, quod æquitatem habet saltem in delegatis. Dubitari solet etiam an clausos & sigillatos appellans recipere teneatur, & arg. decre. intimasti, eod. tit. videtur quod non.

† al. tradi.

†Dictio, p̄fixo, deest in antiquiorib. codicib.

Iudex respōdēs se daturū apostolos intra terminū iuris terminum assignat īcertū.

Apostoli cuius expensis debēt tradi.

turum, appellationi suæ renunciasse appellans intelligitur, nisi intra dictum [a] terminum [b] congruo loco & tempore instanter & sæpius saltem vno contextu petat apostolos ab eodem iudice sibi dari, † vel si recipere recusat oblatos. [c]

¶ Ponit tres casus, quibus appellans non habens apostolos, appellationem prosequi potest. hoc dicit. Io. An.

¶ Quòd si iudex in termino ad dandum apostolos prefixo per eum, ipsos appellanti petenti non dederit: [d] aut si dum peterētur apostoli, responderit se daturum eosdem, nullo termino certo sibi prefixo; [f] † vel intra [g] iuris terminum se eos asseruerit velle dare, & postea per appellantem congruo † loco & tempore sæpius & instanter vno cōtextu etiam requisitus, eos non curauerit intra eundē terminum exhibere: appellationem suam extunc [h] prosequi possit appellans, ac si expresse fuissent eidē apostoli denegati. [i]

¶ Idem.

¶ Appellans prosequi, & finire tenetur appellationē extraiudicialem intra annum a die interpositæ appellationis, vel illati grauaminis; quo non facto (impedimento iusto cessante) appellatio est deserta. h. d.

CAP. III.

SIcut appella-

d ¶ Dederit.] hic tolle litteram. j. appellationem suam, extunc, &c. idem facias in fine sequen. ver.

e ¶ Aut si.] secundus casus, per quem patet, ꝙ appellās si sufficienter petit apostolos coram iudice, qui respondit se illos daturum, nullo termino statuto, comparere vlterius nō tenetur. fortius ergo si nihil respōderit, alias inutile foret, quod dicitur sup. 1. respōso. & adhuc fortius si denegauerit: sed hoc erat expeditū in decret. ab eo.

f ¶ Præfixo.] tunc vel postea.

g ¶ Vel intra.] tertius casus. & per id quod dicitur hic, & s̄. eo. §. similiter, patet, ꝙ iudex a quo potest ītra tempus iuris tenere impeditum appellātem. nec. n. cogit intra terminū illos dare. facit de elect. commissa. li. 6. licet ergo satis sit appellanti intra terminū illos petere ꝑ modū qui sequitur, tenetur tamē finem termini expectare, vt videat an iudex offerret, & moram purgaret.

h ¶ Extunc.] scilicet in primo casu lapso termino prefixo ꝑ iudicē: in secundo post respōsionem iudicis si postea terminum non statuerit, in tertio post iuris terminum. sic intelligo litteram, vt sic cuique casui continuetur iste finis, vt sup. dixi.

[Gloss. seq. specificat septem casus ex textu, & duos addit, & pœnam ponit.]

i ¶ Denegati.] nec tenet processus sup principali postea factus per iudicem a quo, ꝙ dic vt s̄. eo. ab eo. in fi. li. 6. Ex hac ergo constōne elicias quatuor casus cōtra appellantem, & tres contra iudicem. Primus, contra appellantem, cum apostolos nō petit. Secundus & tertius, cum in termino certo ad id dato, vel intra incertum illos non repetit. Quartus, cum illos sibi oblatos non recepit. Contra iudicem, vt denegasse videatur, sunt tres casus, cum incerto termino per se statuto illos non tradit, vel se traditurum dicit, sed terminum non statuit, vel dicens se daturum, intra iuris terminum requisitus illos non tradit. Duos casus addit, scilicet quando nil respondet vel denegat. Iudicis pœna est, vt processus per ipsum habitus postea non teneat. Appellantis, vt appellationi renunciasse videatur. sup. eo. vt super. &c. ab eo. lib. 6. & hic. Io. And.

SIcut appellationem. ¶ Præsupponendum est ꝙ appellatio debet prosequi & finiri intra annum, & si appellans fuerit impeditus in primo anno, dabitur sibi alius annus. Sed quæritur, quid iuris si fuerit impeditus etiam in secundo anno, vtrum dabitur sibi tertius annus? Vide Panormit. in c. si ratione, in antiq. eod. tit.

CASVS. Appellaui a grauamine extraiudiciali, puta cum essem in pacifica possessione vineæ, domus, prati, vidi te paratum cum armis ad me impediēdū: appellaui a futuro grauamine, vel cum canonici vellent eligere inhabilem in ep̄m: ego decanus me opposui: vtrum ista appellatio debeat terminari, & prosequi intra annum? Dicit ꝙ sic: alias applo cēsebitur deserta, id est, derelicta.

† Habes ꝙ illud ꝙ incūbit iudici. debet qs petere cōgruo loco & tpe. loco, nō qn̄ est in prādio, vł in Missa, tpe nō de nocte, vel cū est in maiorib. occupatus. facit l. cū filius. §. fi. ff. d. ver. obl. & ibi ꝑ Bart. Pet.

tionem [a] iudicialem, [b] sic & extraiudicialem [c] intra annum à die [d] interpositionis ipsius, vel à die illati grauaminis, vbi à futuro [e] grauamine appellatur, prosequi & fi-

relicta. Sed quærit, quando incipit currere annus? Dicit, quod si appellauerim à grauamine illato: tūc incipit currere annus à die interpositę appellationis. Sive ro appellaui à futuro grauamine, tūc incipit currere à die grauaminis: hoc dicit. H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo notā, ꝙ dies appellationis, I qua interponit appellatio, non computat ī termino anni ad prosequendum & finiendum præfixi. gl. ī verbo, à die. Ex quo nota, ꝙ dictio, a, cōiuncta dierū numero, excludit illam diem, cui adiūgitur: exēplum hic in littera, à tali die. simile notatur in c. statutum de præb. li. 6 Nota, quod a futuro grauamine appellatur extra iudiciū dumtaxat, & tunc tēpus anni currit nō a die interpositionis ipsius, sed a die illati grauaminis. Et no. singulariter duo ex hac littera. Primū notabile; quia sicut datur annus ad prosequēdum in appellatione iudiciali, & ex causa datur biennium, ita in extraiudiciali. Secūdum notabile, quod tempus anni datur ad prosequendum & finiēdum in vtraque appellatione, & quod cessante impedimento vtraq; appellatio per lapsum anni remanet deserta. Et circa impedimenta vide in glo. pen. Et dic latius, vt notatur in c. cū sit. de app. Not. quod appellatio extra iudiciū, comparatur appellationi iudiciali, discōparatur etiā vt no. eo. tit bonæ de hoc in gl. 3. in fine. Not. quod extra iudiciū appellatur à futuro grauamine. de hoc in gl. in verbo, a futuro Zabarella.

[Prima glo. dicit quid approbat, & reprobat, & remittit.]

a ¶ Sicut appellationem] in hac decre. & seq. breuiloquus fuit auctor, ita quod summādæ nō sunt. Hic approbat in vno dicto, quod no. Inn. eo. tit. constitutus. & c. bonæ. in alio determinat. no. C. de tēp. app. l. fi. §. illud & reꝓbat opinionē. Host. quā not. eo. ti. ex rōne. approbat, ꝙ olim disputādo terminaui, vt inf. patebit
b ¶ Iudicialem.] 2. q. 6. ei qui s̃. eo. tit. cū sit Romana.
c ¶ Extraiudicialē.] de qua eod. tit. concertationi. li. 6. & hoc ꝓbabamus olim ꝑ decre. constitutus eod. titu: quæ loquitur de appellatione extraiudiciali: & tamē appellans non impeditur excluditur à prosecutione post annū, quod ibi Inno. tenebat cum determinatione huiusmodi capituli, scilicet, quod quādo appellat a futuro grauamine, tūc à tēpore grauaminis annus prosecutionis incipiat. Et xij. differētias inter extraiudicialem, & interiudicialem appellationē scripsi post Host. eo. tit. bonæ.

[Glossa sequens primo notat, allegans 4. concor & vnam differentiam. Secundo ponit 5. opi. & quintam coadiuuat. 5. rationibus. Tertio primam approbatam probat alijs 5. rationibus. Quarto respondet ad opi. & rationes contrarias.]

d ¶ A die.] Ergo vr̃, quod illa pars diei, in qua appellatur, cedat lucro appellātis, nec computetur in anno sic de elect. c. 1. de excep. pia. de rest. spol. frequēs. sup. de præbē. statutum. li. 6. & in hoc differat à tēpore appellationis interponēdæ, quod currit de momento ad momētum. de re iud. quod ad consultationem. Scire debes. ꝙ olim hāc quæstionē disputaui, s. quando deberet currere tēpus appellationis prosequēdę Accur. in l. fi. C. de tēp. app. ponit tres opiniones. scilicet hic approbatā, & aliā quod incipiat à tempore inchoatę prosecutionis. pro qua facit lex illa ibi, & annale tēpus post inchoatam litē præterierit. Tertia est, ꝙ appellās si non prosequitur intra annum a tempore appellationis, vel biēnium ex causa, rata manet sententia. sed si inchoauit intra hæc tempora; tūc à tempore inchoationis habet annum, & ex causa bienniū; sed vt ibi no. ſm has duas opiniones posset prosecutionis tempus extendi ad quadriennium. Est quarta opinio, quā ipse not in Auth. de iud. §. appellationis. coll. 6. vt cursui ipsius anni præponantur duo menses per. §. prædictū, vbi videtur expressum. Et quinta opinio, q̄ placet Host. eo. tit. ex rōne, quod currat annus à tp̄e sententiæ, a qua fuit appellatum, alleg. 2. q. 6. anteriorem. ver. & sancimus, sed ibi loquitur de tempore appelationis interponendæ. Iuuabam hanc opinionem per, l. iudicibus. C. eo. quæ habetur. 2. q. 6. in fi, vbi tēpus apostolorū petendorum currit a tempore sententiæ, vt etiā dixi. sup. c proxi. in g'o. 3. ad idē eū q prō-pter superfluam. facit eod. tit. non solum. lib. 6. vbi attentata post sententiam, scilicet ante appellationem reuocantur per modum attentati. Item tempus restitutionis in integrum supplicationis cōtra sñīam currit à tēpore sententiæ de restitu. in integ. c 1. lib. 6 C. de preci. Impe. offe. auth. quę supplicatio. Item annus executionis qui datur delegato, currit a tempore sentētiæ. de offi. deleg quærenti sic dicam de isto, & videtur casus. C. de temp. appel. l. 1. quod de tēpore prosecutionis videtur debere intelligi. Prima opinio quam in solutione tunc tenui, sic probatur: Istud tempus datur appellāti & ad prosecutionem appellationis 2. q. 6. ei q. aliàs incipit, si quis appellat. C. de tēp appe. ei qui. eo. tit. cum sit. & c. reprehēsibilis sæpe. & c. cōstitutus de sent. exc. licet lib. 6. ergo oportet appellationē præcedere huius tēporis cursum, ne lex sit impossibilis 4. dist. erit autē cū simi. Item decre. ad hoc. 2. eo. ti. dicit post appellationem Item lex. 2. in princ. & l. 3. post prin. C. de tēp. app. ad idē eo. tit. Nicolao, de dolo & contu. cū olim in fi. Item cum decem dies dantur ad deliberandū, an expediat appellare, non cōputabūtur in tēpore prosecutionis, nam ista diuersa sunt, ꝙ patet de proc. nō iniuste. in fi. C. eo. ti. inuitus. Et facit quod ibi not. aliàs cū tempus interponendæ currat a tempore scīæ illius sñīæ, 2. q. 6. biduū eo. tit. concertationi. li. 6. si tp̄s ꝓsequēdæ curreret a tp̄e sentētiæ, secundum id post annum posset appellare, sed non prosequi simile, qđ no. ff. de exc. tut. quinquaginta. facit. ff. de requi. re l. annus. per quæ iura, & per decret. ex parte. sup. de rescrip. hāc partem elegi, quæ hic approbatur. Ad 2ria respondetur, ꝙ secūda, & tertia opinio absurditatem hēnt, de qua dixi sup. potest ergo exponi, quod dicit ibi lex, vt ibi not. ꝓterierit, id est, pręterijsse noscatur, vel clarius, id est, cursum suū cōpleuerit, & per eundem modū tollitur quarta, & qđ dicit. §. appellationes, post duos mēses tempus fatale suum inchoare cursum, exponas, id est, inchoatū prosequi & finire, vel quod ibi dr̃ est locale, vel ſpāle, vt ibi no. Pro quinta opinione nō facit decr. ex ratione, vt patet ex ea, & ibi scripsi Lex, iudicibus nō obstat: q̄a licet appellare, & apostolos petere sint diuersa, & hēant diuersa tp̄a: q̄a tñ fiunt coram eodem, & ſm accessoriū primi, & in sola verbali petitione cōsistunt, voluit ius vnum tp̄s cum alio cōfundi: sed appellatio, & prosecutio fiunt corā diuersis: q̄ prosecutio in multa difficultate cōsistit, quare ius noluit vnum tēpus in aliud imputari. In tēpore restitutionis supplicationis, & executionis, nō est dare diuersa tempora, quæ possunt confundi, sed vnum solum in decre. non solū in beneficio deliberandi procedit, quod hēt victus ꝑ decendium, quo reuocantur ante appellationem, & post sententiam innouatam. Lex 1. C de temp appel. varios habet intellectus, vt ibi no. Io. And.
e ¶ A futuro.] quia in iudicio nō appellatur nisi a grauamine illato, vel cōminato: ideo non in iudiciali; sed extraiudiciali procedit hęc distinctio: si ergo appellat canonicus. ne fiat electio eo excluso, vel ne fiat de Titio, vel ne fiat nisi de nominato per maiorem partem capituli, vel appellat possessor ne possessione inquietetur, ex tūc & non prius cum contra appellationes factum fuerat, illas ꝓsequi tenetur: sic loquūtur de elec. cum nobis. & c. auditis. & eo. ti. cōstitutus. & c. bonæ.

Appellationis ꝓsequēdæ, qñ incipit tempus currere.

Restitutionis, & executionis tēpus currit a tempore sentētiæ.

al. scietiæ.

Appellari nō p̄ in iudicio a grauamine futuro.

nire [a] tenetur appellans, Quod si iusto impedimēto [b] cessante non fecerit, debebit eius appellatio deserta [c] censeri.

¶ Idem.

¶ Tempus ad prosequendam appellationem ab homine vel a iure præfixū, non currit appellanti compromisso durante, vel de partium expresso consensu, nisi periculo imminente ex mora iudex aliud decernat.

CAP. IIII.

Qvamdiu [d] † appellationis prosecutio p compromissum [e] vel aliàs [f] de partium expresso [g] cōsensu differtur, tempus

a ¶ Finire.] in hoc conuenit tempus restitutionis in integ. s̃ ea.compil.de restit. in integ.c.vnico & approbat in hoc, quod no. Inn. sup. eo. ex ratione. & Ber. supra.eo.cum sit, & c.oblatæ,

b ¶ Impedimento.] de hoc, quod prouenit quandoque ex parte iudicis, quādoq; ex parte appellantis, quandoq; ex parte appellati, satis sup.eo.ex ratione, & in Spe.eo.tit.§. nunc breuiter.

c ¶ Deserta.] idem verbum inf.eo.ca.3. & C. eo. l. quoniam. Io. And.

Qvamdiu.] Primo ponit dictum. Secūdo, ab illo exceptionem: ibi. [Nisi.] Imo. ¶ Præsupponendum est illud, quod dicit in ca. Romana. eo.tit. lib 6. videlicet, ꝙ licet appellās de iure habeat annum ad prosequēdam suam appellationem, ita ꝙ non efficitur deserta nisi post annum: veruntamē iudex à quo potest illum terminum abbreuiare, & hoc verum, respectu prosequendæ appellationis, non aūt respectu finiendæ & terminandæ appellationis.

CASVS. Tu & ego litigabamus, fuit lata sententia contra te: appellasti, Iudex dedit tibi apostolos assignando tibi terminum duorū mēsium ad prosequendā tuam appellationem. Pendente illo termino duorum mēsium, compromisimus in arbitros, i. consensimus in aliquos arbitros, qui haberent decidere cām principalem intra mēdium annum. Quæritur vtrum pendēte illo termino medij anni, currat tp̄s assignatū ad petendū apostolos? Dicit, ꝙ non, sed pendente termino arbitrij, terminus assignationis quiescit. Et finito cōpromisso habebis tēpus, qđ restat. Sed quid si expresse, & ex consensu nostro prorogauimus terminū vsque ad annum; quia forte viget tempestas & pestis: Vtrū pēdente prorogatione currat tp̄s assignationis? Dicit, quod non, imò partes possunt facere istā prorogationem, nisi iudex ex suo officio videns periculum imminere, p̄ciperet partibus vt procederent: & inciperet tūc currere à tempore p̄cepti: quia forte ex causa matrimonij, vel electionis, vbi imminet periculū. Nota primo, quod pendente cōpromisso inter appellantem, & appellatū, non currit tp̄s assignationis ad prosequendā appellationem tm̄, vel prosequendam & finiendā. Not. quod partes ex cōmuni cōsensu aliter q̄ p cōpromissum possunt ꝓtelare & prorogare tp̄s ad ꝓsequendam appellationem tm̄ vel prosequendam & finiendā. Not. quod iudex ex cā pōt p̄cipere partibus, vt ꝓcedant in cā appellationis, non obstāte cōpromisso vel alio cōsensu partiū, & sic ista Clementina addit tria ad auth. si tñ. C. de temp. app. quę sumitur ex illa auth. ut prima glo. dicit. Primo addit, quia authentica bn̄ dicit, ꝙ pendente cōpromisso nō currit tp̄s ad finiēdā appłonē, & nihil dicebat de termino assignationis ad ꝓsequendā tm̄. Secundo, quia illa authētica solū loquitur de cōpromisso, & nō de ꝓrogatione vel alio cōsensu: ista cle. loquitur de omni cōsensu. Tertio addit in hoc, ꝙ dicit, ꝙ iudex de officio suo pōt pręcipere partibus, vt procedāt, & hoc ex cā, videlicet qn̄ cā appellationis desiderat celeritatē, vt in matrimonio spūali, & carnali. Not. [Ex dilatione.] id est, ex ꝓrogatione. Nā dilatio, est tp̄is in cā ꝓrogatio. Vel sm̄ Bal. est tp̄s, ꝙ hēt certū principium, & certum finē. Vel sic: Est tp̄s datū a lege, vel a iudice partibus ad veniēdū. Et talis est duplex, s. prima, quę datur ab hoīe vel a iudice. Scđa, quæ dat̄ a iure vel a lege, vt patet in rubrica de ferijs. Et dilationū [sm̄ Ho; in sum. tit. de dilatio. §. 1.] aliæ sunt citatoriæ, q̄ dātur vocato ad cām, vel ad veniēdum ad iudicē ante litis cōtestationē: intra quas citatus se ꝑparabit, vt veniat in termino, & nihilominus post terminū, vt de off. de leg. cōsuluit. Alię sunt dilationes restitutoriæ, quę dātur his q spoliati fuerunt, vel quæ dantur ad appellandum, quę sunt decē dierū, vel ad restitutionē in integrū petēdā, q̄ olim intra annū vtilē, hodie intra quadriēniū cōtinuum dantur, vt C. de in integ. resti. l. fi. Aliæ sunt deliberatoriæ, quæ dātur reis ad deliberandum, de quibus C. de litis cō testa. Aliæ sunt perēptoriæ, quæ dātur volenti probare, de quibus in l. 1. C. de dilatio. Aliæ sūt executoriæ, q̄ dant̄ cōdēnato ad hoc, qđ satisfaciat, de his. l. 2. de vsur. Aliæ sūt reuocatoriæ, q̄ dant̄ hñti ius reuocādi domū: de quib. hr̄. l. 2. §. legatis ff. de iudi. Alię sunt vacatorię, siue feriales, vt in l. 1. C. de fer. & ff. eo. & 25. q. 4. per totū. Aliæ sunt persecutoriæ, q̄ dantur ad appellationē ꝓsequendā, de qbus in Auth. ei q appellat. C. de temp. app. Et hic in nostro ꝓposito. Aliæ sunt saluatoriæ, vt pęnitentiales. Alię p̄ceptoriæ, de ap. c. p̄terea. Aliæ electoriæ, vt de conuer. cōiu. c. ex publico: ff. de adop. l. mancipiorū, & de elec. ne. ꝓ defectu. Aliæ expertoriæ, vt de frigi. & malefi. c. laudabilē. Aliæ exēptorię, vt q matr. acc. pos. c. fi. Alię refutatoriæ, vt de app. personas, & c. secūdo reqritis. Aliæ executorię, s. ad ꝓponendas exceptiones ꝯcessas a iure. de excep. pastoralis. No. ꝙ pendente cōpromisso, dormit cursus fataliū, & sic finito cōpromisso, reassumit suū cursū, & cōputant̄ vltima tpa cū prioribus de ver. sig. dilecto. & de in integ. rest. cle. vnica. Not. ꝙ in causis, in quibus vertitur periculū, pōt iudex etiam partibus nō prosequentibus ad appellationem procedere, de hoc in glo. in ver. imminere. Zabarel.

[Gl. prima dicit vnde sumpta, & litteram exponit.

d ¶ Quamdiu.] sumi potuit ex auth. si tñ. C. de temp. app. sumpta de corpore Authēticorum. de appel. §. 1. col. 8. q̄ tñ i tribus hic suppletur, vt inf. dicā, & quod dicit, quamdiu, exponas, i. quantumcunque diu, vnde dicit auth. etiam si decies mille anni influxerint.

[Glo. seq. ponit casum diuersum, pro ratione remittit, & litteram declarat.]

e ¶ Compromissum.] non sic in eligentibus, qui compromittunt, quibus bene currunt electionum tpa de elect. si compromissarius. 1. respōso. lib. 6. & rō diuersitatis ibi no. in glo. fin. Si ergo compromissarius nō pronunciat reuertitur appellans ad idem, & idem puto si pronunciat: sed appellans vult pœnam soluere & appellationem prosequi: nec ista littera contradicit: imo fauet, cum dicit tempus interim non currere. Itē etiam ante pronunciationem compromisso durante, poterit appellans ad iudicem redire soluendo pœnā, vt no. de offi. deleg. significantibus, in 3. glo.

f ¶ Vel aliàs.] hoc supplet hæc decre. quod nō dicebat auth. pone mortalitas, vel alia pestis cœpit eē in loco appellationis prosequēdæ, ita quod conuenerunt 1 appellans & appellatus differre ad certū tempus, ita quod tempora non currerent, vel aliquid tale.

[Gl. seq. no. a ɔ̄rio, ponit exēpla, & causam reddit.]

g ¶ Expresso.] nō sufficeret ergo tacitus, puta, ꝙ simul appellans & appellatus ad domiciliū redeūt, vel longam peregrinationē simul arripiunt, vel aliquid tale: imputet enim sibi appellans, qui sic itinerat. Item per procuratorem prosequi poterat.

Dilatio qd est.

† De intellectu vide Matthesilatum in auth. si tñ. C. de temp. app.

1 Si nō conuenissēt, pestis nō excusaret inquit Panor. vide eundē in c. cum dilecti. de dolo & contu. Font.

a ¶ Ab

a ¶Ab hoīe.] hoc est secūdū, in quo suppletur Auth. quæ loquebatur solum de tempore iuris.
b ¶Currere.] non intelligas, ꝙ compromisso deserto, vel tempore, de quo conuenit, finito, habeat appellās integrum tempus: sed solum habebit, quantum tempore cōpromissi superat, dormit.n.tūc illius temporis cursus. facit sup. ea. cēpi. de rest. in integ. c. vni. quod plene not. de verb. sig. dilecto, ff. ex q. cau. ma. sed & si per prętorem §. quotiens.

ad prosequendā eandē ab homine a vel à iure præfixū, currere b nolumus appellanti: c Nisi d forte iudex vidēs ex dilatione periculū imminere, e præciperet f in illa procedi.

¶ Idem.

¶ Ante diffinitiuam appellanti non licet prosequi causas in appellatione nominatim non expressas.

c ¶Appellanti,] nec appellato.
d ¶ Nisi forte.] tertium, in quo supple tur Auth.
e ¶Imminere.] s. eod. oblatæ. ad fi. quæ ponit exemplum de cā electionis, vel matrimonio spirituali idē ibi dixi de matrimonio carnali, secundū Gof. & Hos. & Aegid. alleg. vt lit. non contest. quoniam. Idem dicit ibi Goff. in alijs, quæ celeritatem desiderant, ff. de dam. infect. l. 1. de fer. l. 1. & 2.
ADDITIO. Idem si ex dilatione fit alijs præiudiciū, vt si esset qō hæreditaria, vel natalium, quę differtur in fraudem legatorum, qui filii sint leg. lator. Ex quo no. sec. Lau. quod vbi interest tertij, puta reipublicæ, seu Ecclesię, vel priuati, vel vbi periculum animarum imminet, potest iudex compellere partes ad litigandum, quom. & quan. iud. Auth. qui semel de collu. c. 1. & quod ibi no. Cardinalis.
f ¶ Præciperet.] post illud ergo præceptum incipient currere tempora, hoc intendit.

¶ Lud. Rom. singu. 278. i. par. huius Clem. post Bal. in l. per hanc. C. de rem. appelli mitat nō procedere ī causis, q̄ de nouo superuenerūt. Itē si interlocutoria sic grauet, quod p appellationem a diffinitiua non posset separari, sed an verum dicat Ludo. tu vide bis hic Zab. & Bar. cum Alexā. Ibi in 1. addi. in l. eius qui. ff. de appe. vide Fel. ca. qualiter. col. 4. de acc. Fon.

APpellanti.] CASVS. Appellaui ab interlocutoria iudicialiter lata, vel à grauamine extraiudiciali. A grauamine hoc modo: qa cū essem canonicus Ecclesiæ Bituricēsis, alij canonici volebāt eligere Titiū, appellaui ne eligerent, & in appłone inserui cām appłonis, qa dixi, ꝙ erat illegitimus, inueni, ꝙ hęc cā erat falsa, volo prosequi alia, s. ꝙ est excōicatus, vtrū possim? Dicit ꝙ non: Sed quid si iudex aliquis fecit me citari ad locū non tutum, & est notorium, ꝙ locus non est tutus? Certū est ꝙ non teneor cōparere, verū tamen ex abundanti appellaui, pendente appłone fui recōciliatus, ita ꝙ modo habeo tutum accessum, aduersarius meus vult impugnare assignationē mihi factā ex ista noua causa, quia non patet tutus accessus vtrum possit? Dicit quod ex causa superuenienti assignatio non iustificat. Et quid si iudex fecit me citari. Dicit, quod nō teneor rn̄dere corā ipso, quia excōicatus est minori excōicatione. Iudex interlocutus est cōtra me, appellaui, nunc dico ꝙ erat excōicatus maiori excōicatione, vtrum ex ista bona causa possim iustificare meam appłonem? Dicit quod non. h. d. H. R.

¶Colligo aliqua notabilia, & primo quod appellās ab interlocutoria, vel grauamine, tenet cām grauaminis exprimere in sua appłone, nec pōt iustificare appłonē suam ex nouis causis expressis in appłone: secus si appellatur à diffinitiua, quia nō est opus exprimere causam, sed sufficit dicere: volo à vestra sententia diffinitiua tanquam iniusta appellare, vel appello à vestra sententia diffinitiua tāquam iniusta. No. secundo, ꝙ sicut appło non potest iustificari ex causa non expressa in appłone, ita processus iudicialis nō potest iustificari ex causa coram iudice non proposita, vel de nouo exppressa. fallit, vt dictum est in sententia diffinitiua, vbi non requiritur expressio causæ, & hoc verum nisi in casibus, in quibus ius dicit appellationē non esse admittendā, quia tunc causa ēt in diffinitiua esset exprimenda. No ibi, [causas] ꝙ in appellatione ante sententiam pōt quis exprimere, & prosequi plures causas, & de hoc in gl. in ver. expressas. ibi, & no. quæ hic vult Zab.

Nec processus primi iudicis iustificari, vel impugnari potest, nisi ex actis coram eo.

CAP. V.

APpellanti g ab interlocutora, h vel à grauamine iudicis, i non licet alias k causas prosequi, quam in appellatione sua nominatim l dumtaxat expressas: m Nec processus n primi iu-

[Prima gloss. dicit quid facit.]
g ¶Appellanti.] Se summat, habēs duo dicta, quę varias opiniones determināt, vt infra dicetur.
[Glo. seq. ostendit reprobatam opi. Inno. & contrariam reprobatam.]
h ¶Ab interlocutoria.] Per hoc, & per verbū nominatim, ꝙ inf. sequitur, reprobatur opi. Inn. quam no. de no. op. nun. c. pē. vbi tenet, ꝙ satis est appellantē ab interlocutoria exprimere illā iniustā, ēt si non adijciat in quo, vel quare, & licet ibi hoc approbet, prius tamē ibi dixerat, qđ nimis est generale hoc verbū, sicut & si diceret se grauatum, & non exprimeret in quo, dicit autem opinionem suam amplius procedere, quando appellās diceret sententiam iniustam, quia ex instrumentis, testib. vel alijs productis aliter, vel contrarium pronūciari debuerat, inducit decr. eo. tit. ex parte 1. Host. ibi contra, dicens, quod appellans habet exprimere causam, quare sit iniusta, & maxime per decr. cordi eo. tit. lib. 6. & hoc placet Gul. in Spe. de appe. §. qualiter ī prin. & hic approbatur, & merito, quia nō esset alias differentia in expressione inter appellantem à diffinitiua, & ab interlocutoria, cuius contrarium vult decreta. vt debitus, supra eod. & prædi. decre. cordi. & facit quod ibi. no. in 5. glo. An vero sententia super peremptorio sit diffinitiua, vel interlocutoria dicam inf. c. fin. in prin.

Appellās ab interlocutoria, qd exprimere debet.

i ¶Iudicis.] Facit pro Inn. qui intellexit decre. cordi. qn̄ extra iudicium appellatur tantum à iudice, vide ꝙ ibi. not. in 4. gl. & hoc dicit, quia appellatio contra partem iustificatur ex futuro grauamine. vt sup. c. 2.
K ¶Alias causas.] etiam notorias, licet.n. notoriū releuare possit ab onere probandi, non tamen releuat ab onere proponendi. 2 vt scripsi sup. vt lit. non contest. c. 2. sup. 1. glo.
l Nominatim.] Concor. de sent. excom. cōstōnem. lib. 6. in appłonib. in quib. arctat decr. vt circa, de ele. li. 6. fortior fit expressio, vt ibi, & eo. tit. constitu. in cle. de elect. constitutionem 2. respon.

2 Sequūtur Pau. & Imo. hic vide Ias. in l. 2. col. 7. ff. si quis in ius uoc. non ierit Feli. c. cum dilecta de rescr. col. 16. Fon.

[Gl. seq. primo dicit opi. Ber. approbatā, & contrariam reprobatam. Secundo no. & remittit.]
m ¶Expressas.] Approbat quod no. Ber. eo. ti. cū causam in vlt gl. & reprobat quod no. Io. 2. q. 6. nō ita, & ipse Vin. & Goff in decr. vt debitus, vt scripsi sup. p verbo probabili, & iura, quæ pro eo faciunt, loquunt cū appellatur a diffinitiua. ff. eo scio in fi. Et no. pro hoc plurale, quod adijcitur causas, & per istud singulare verbum, appellanti contra stylum curiæ, quæ habet ex pluribus causis expressis in appellatione non exprimere nisi vnam in rescripto commissionis; super quo vide quod scripsi in prædic. decr. cum causam supra vlt. gl. & quod not. in Specu. de appe. §. de officio, in pen colum.

Stylus curię in committenda cā appellationis.

[Gl. seq. ostendit opi. Inn. approbatam, & contrariā reprobatam, cuius iurib. respondet hic, & inf. gl. 2.]
n ¶Nec processus.] Hic approbat, quod no. Inn. in prędict. decret penul de no. ope. nun. reprobans, quod ibi not. Hostien. & quod not. gloss. in decreta. 2. vt lit.

non

non contest. in gl. quare dicit, quod ēt tenebat Io. & Vin. ibi tamen Hostien. contra, & not. ꝙ dicit processus, qa diffinitiua, à qua fuit appellatum bene, pōt iustificari, & impugnari ex nouis causis, vel nouiter ꝓbandis, & sic loquuntur iura, quæ inducebat Host. de fide instrumen. cum

Appellatio a diffinitiua ex nouis causis iustificari potest.

dicis [a] ex nouis [b] aut de nouo probandis [c] iustificari pōt, vel etiam impugnari. [d] sed tantū ex illis, quæ acta fuerunt, vel exhibita coram ipso.

¶Idem.

¶ Processus appellationis desertæ non impedit quin sententia censeatur in rem

Ioan. de testi. fraternitatis. saluo quod habes in cle. de testi. cap. 2.

a ¶ Iudicis.] a cuius grauamine, vel interlocutoria fuit appellatū, de qua pmisit.

b ¶ Ex nouis.] Vnde quod dicebat gl. præ di. decr. 2. vt lit. non contest. ꝙ ex grauamine receptionis testiū factæ lite non contestata iustificabatur præcedens appellatio, reprobabā olim inducens decr. dilecto. sup. eod. tit. per quam patet, quod etiam præcedēs grauamen non iustificat appellationem, nisi fuerit expressum in illa: si ergo iniquitas iudicis præcedēs appellationem illam nō iustificat, ergo nec subsequens. duo ergo requiruntur coniunctim, quod grauamen præcesserit appellationem, vt hic, & quod fuerit expressum in illa, vt supra proximo responso.

[Glo seq. reprobat vnam lecturam, ponens aliam quam exemplificat.]

c ¶ Probandis.] non intelligas, ꝙ veritas grauaminis probanda non sit coram iudice ad quē, etiam ad iustificandā appellationem, licet probata non fuerit corā iudice à quo: quod dic, vt sup. eod. titu. interposita, i. respon. sed hic intelligit grauamen iudicis, vel iniustitia processus oportet, ꝙ pateat ex actis corā iudice. vn̄ si proposui exceptionē, ꝓbationē obtuli, & admissus non fui, hoc probato apparet grauamen, sed si exceptionem legitimam probaui, & iudex illā repulit, hoc probato grauamen apparet. Sed si excipiebam actorem excōmunicatum minorem iudex illā repulit, non iustificatur appellatio, nec impugnatur processus probando illum excōicatum maiori, de quo in primo iudicio non fuerat obiectum. Item si appellaui propter exceptionem, de loco non tuto, non admissam, non iustificabitur processus, licet non probetur, me postea reconciliatum.

d ¶ Impugnari.] impugnatio respicit appellantem, iustificatio respicit appellatum; neuter autem ipsorum vti poterit his, quæ coram ipso acta, vel exhibita nō fuerunt.

SI appellationem.] CASVS. Tu & ego litigabamus coram officiali Bituricensi, ipse tulit sn̄iam contra te, intra 30. dies non petisti Apostolos, vel si petisti, non cōparuisti in termino tibi assignato per iudicem à quo ad dandum tibi Apostolos, vel si cōparuisti, tn̄ nō introduxisti tuā appellationem intra terminū tibi assignatum, tn̄ postea prosecutus fuisti tuā appellationem: Vtrum nō obstante prosecutione prima sn̄ia transierit in rem iudicatam? dicit quod sic.

¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo, ꝙ per negligentiam appellātis efficitur appellatio deserta, i. perinde hr̄, ac si non fuisset appellatum, nec tunc fiet deuolutio ad superiorem. No. secūdo, ꝙ appellatus pōt ꝓseq cām appellationis appellāte nō prosequente, quia appellans potest renunciare appellationi quo ad effectum eius, ita quod appellatio deserta nō assumit vires ex prosecutione. No. ergo sententiam totius ca. videlicet, ꝙ sententia, à qua fuit appellatum, transit in rem iudicatam, ac si non fuisset appellatum, dummodo appellatio nō fuerit prosecuta, sed deserta, puta, lata est sn̄ia cōtra me, à qua appellaui, sed intra 30. dies non petij apostolos. Quæritur, an talis sentētia trāsiuerit in rem iudicatam ac si non fuisset appellatum? Dicit ꝙ sic. Sed pone, ꝙ post 30. dies petij apostolos, & prosequor meā appellationē: Quare an ista prosecutio impediat executionē sententiæ? Certe nō, quia postquam transiuit in rē iudicatā potest mandari executioni intra tēpus legitimū, forsan intra quatuor menses, qui dant iudicatis ad soluēdum iudicatum.

iudicatam transiuisse. h. d. Zabar.

C A P. VI.

SI † appellationē [e] p negligentiā [f] appellantis desertā, [g] appellās ipse cū appellato, [h] aut appellatus [i] etiam per se & principaliter prosequatur, non ideo minus in rem

† Pro limitatione hui⁹ Clemē. vide Abbatem in c. ex parte, el 2. extra đ rescri. & de materia ibidem plenissime Fely.

[Gl. prima dicit qd reprobet, vel approbet.]

e ¶ Si appellationē.] Reprobat ꝙ no. Inn. eo. tit. ex ratione approbans, & fortificans, quod ibi not. Hostiensis.

f ¶ Per negligentiam.] vt quia neglexit Apostolos petere, vt in c. quamuis sup. eo. vel neglexit ꝓseq intra tempus iuris, vel hominis, vt in decr. sicut sup. eo.

Appellatio pōt esse deserta tacite, & expresse.

[Gl. seq. alle. concor & soluit duo dubia.]

g ¶ Desertā.] idem verbū in prædi. decr. sicut. Et not. quia si in appellatione. quæ à principio tenuit, & postea tenere desiit, ꝓcedit hoc dictū, fortius puto procedere in appellatione, quæ diceretur a principio nō tenuisse, vt quia dr̄ interposita tertio, vel post decem dies. Item si procedit in tacite deserta per negligentiā, fortius in expresse deserta per renūciationem. facit. eo. ti. Romana §. si vero, & §. si autem. li. 6.

Dilationes appellat ꝓsunt appellanti.

h ¶ Cum appellato.] Licet ergo dilationes, quas petit appellatus, per quas protelatur appellationis prosecutio, prosint appellanti, sicut ēt restitutionem petēti prosunt, quas petit reus contra quem petitur. C. de tempo. restit. in integ. l. pen. ipsa tamen prosecutio, q̄ facit etiam appllatus sibi non prodest, vt hic per rationem, quam infra dicam.

[Glo. seq. ponit dictum Inn. & duas rationes ipsius ad quas secundo respondet, ponens contrarium dictū Hostien. quod fortificat, & rationem reddit, cui rationi obijcit, & soluit.]

i ¶ Appellatus.] Hic fortificat dictum Host. q̄rebat. n. Inn. quid si post lapsum tempus prosecutionis fertur sententia infirmans primam sententiam, postea petit appellatus ipsam primam executioni mandari? Tenebat, ꝙ ipsi appellatio obstabit exceptio rei iudicatę ex secunda sententia infirmationis; nec valebit si dicat per lapsum temporis ante sententiam infirmationis primam sententiā ratificatam, quia ſm eum prętextu huius nouæ defensionis non debet secunda infirmationis sn̄ia retractari de re iudi. inter monasteriū C. de transact. sub ptextu, nec valet ēt dicere, ꝙ non valet secūda sn̄ia, lata cōtra primā, qa vt dicit, ſm id nū q̄ valeret sn̄ia appellationis primā infirmās nec est ēt super eo prima lata in causa principali, & secūda sentētia in causa appellationis, & hoc reprobat. Host. dicens, ꝙ lapsus tēporis ratificat sententiā, & facit haberi perinde ac si non fuisset appellatū: sentētia ergo infirmationis postea lata, à non suo iudice lata fuit. Itē nō valet sententia contra rē iudicatam, de hoc in prædic. decr. inter. Nec obstat prima ratio Inno. quæ procederet in sententia lata à suo iudice. Nec obstat secunda ratio; quia vbi per appellationem suspensa manet prima sententia, bene tenet secunda cōtra primā, sed ex quo cessat prædicta suspensio appellatione deserta, non valet scda, sicut nō valeret si appellatū nō fuisset, hoc hic approbatur, & fortificatur in tātū; quia pdicta procedunt non solū cū solus appellās

Sententia infirmationis lata post tp̄s appellationis proseq̄ndæ, an possit appellat⁹ petere, vt prima sentētia executioni mandetur.

prosequi-

prosequitur, sed etiam cum vterque: & quod plus est, etiam si solus appellatus, quod forsan non cogitauerat Hostien. Sit huius ratio, quia petendo pronunciari male appellatum, non est sibi contrarius in eo, quod dicit sententiam transisse in rem iudicatam: licet enim de appellante dubitetur propter 9rietatē, quæ videt inesse, an possit simul prosequi appellationem, & nullitatem sententiæ: de quo satis scripsi, eod. tit. dilecto. in vlt. glo. [post Innoc. & Host. & vide in Specu. de sent. prol. t. §. iuxta, ad fin.] In appellato tamen dicente male appellatum, & sentētiam transisse in rem iudicatam, nulla est contrarietas. Sed dices, imo est contrarietas in quantum dicit appellationem esse desertam: & propter hoc sententiam transisse in rem iudicatam: & non desertam, in quantum super eius iustitia pronunciari petit per appellationis iudicem, & sic negat, & asserit illum iudicem. Sol. Et si vis, quod fatear hic aliquam contrarietatem inesse, tamen appellatus, qui reus est, potest vti contrarijs, maxime quorum finis non est contrarius, & actor potest in diuersis instātijs, quod dic, vt not. de reg. iu. nullus pluribus, libro 6. nec hic dicitur, quod in eadem instantia hæc duo proponat appellatus.

a ¶ Rem iudicatam.] hoc est ergo, quod dicunt iura, ꝙ rata manet sententia, & quod appellans cadit a causa, eo. tit. cum sit, & c. sæpe.

[Gl. seq. dubium resoluit.]

b ¶ Sententia.] quæ tamen erat aliqua, vt quia contra ius litigatoris lata. si enim a principio fuisset nulla, sicut propter appellationem omissam non transiret in rē iudicatam, ita nec propter interpositam, & desertam, de sent. excom. licet, lib. 6. & quod ibi not.

CVm]* Primo ponit dictum a quo, secundo excipit. ibi, [Nisi.] Imola.

CASVS. Tu, & ego litigabamus coram Archidiacono Pictauien. proposuisti defensiones peremptorias ad excludendam intentionem meam, Archidiaconus interlocutus est illas defensiones non debere admitti, nec esse admittendas: Appellasti de Archidiacono ad officialem Episcopi, qui confirmauit sententiam interlocutoriam archidiaconi. Secundo appellasti de officiali Episcopi ad archiepiscopum Burdrgalen. qui etiam cōfirmauit illas duas sententias contra te latas: certum est, quod tu non posses amplius appellare: Tu reuersus ad archidiaconum, qui cognouit super principali, qui etiam sententiam diffinitiuam tulit contra te, & iterū ab illa sententia diffinitiua appellasti: in causa appellationis vis allegare exceptiones peremptorias, quæ fuerunt repulsæ a principio, quæritur vtrum possis? Dicit Clemens, quod non, nisi repulsæ fuerint, quia eas proponebas inepte, & nunc in causa appellationis proponis rite, quia forte allegabas præscriptionem, & nō allegabas bonam fidem, & titulum, & ideo archidiaconus illas non admisit: Nunc vero proponis bonam fidem, & titulum, ideo possum admitti in causa appellationis. No. quod non licet tertio appellare, de hoc in gloss. in verbo, [Succumbit.] Nōt. quod sicut actor succumbens propter ineptitudinem iterum auditur, de iudi. examinata ita & appellans. Zab.

[Gloss. prima dicit, quid determinat, & casum ponit.]

c ¶ Cum repulsione.] determinat casum dubium circa decr. t. viti. eod. titu. lib. 6. qui talis est; Titius contra me opposuit exceptionem peremptoriam, quæ per interlocutoriam est repulsa: appellauit, & confirmata est prima interlocutoria, iterum appellauit, & iterum confirmata est prima, & secunda: quia non potuit plus appellare: processit in principali, & lata contra ipsum diffinitiua appellauit ab illa, & in causa huius appellationis vult repetere contra illam interlocutoriam, & videbatur quod posset per prædictam decre. contrarium hic respondetur, vnus tamen casus excipitur.

iudicatam [a] censebitur transiuisse sententia, [b] a qua fuerat appellatum.

¶ Idem.

¶ A peremptoria repulsa ex alio, quam propter ineptitudinem, secundo appellans, & succumbens non auditur super ea in appellatione a diffinitiua. hoc dicit Zabarel.

CAP. VII.

CVm [c] a repulsione [d] exceptionis peremptoriæ [e] secundo [f] appellans succumbit, [g] non est in causa appellationis postmodum a diffini-

[Gl. seq. primo dat duas lecturas, & duas remissiones circa illas. Secundo prosequitur quæstionem opinionem ponens, & probat.]

d ¶ Repulsione.] verbali per interlocutoriam, vt prædixi. non est tamen necesse in peremptorijs interloqui. de hoc satis, de ord. cog. c. 1. Idem tamē in repulsione facti, cum illam non recipit, vel ad ulteriora litis procedit, eod. tit. ex parte 2. caute tamen facit excipiens, si procurat interloqui, vt not. in Specu. de appel. §. qualiter, versi. Item quod faciat, & dixi eod. tit. dilecto. Et per hanc decret. & illam patet, quod sententia lata super peremptoria, interlocutoria est, non diffinitiua; & hoc, tenebat Gar. in decreta. cupientes. de electio. ver. insuper. vbi etiam allegabat ad hoc decre. cum dilecti. de electio. & decreta. sua. hic, eo. tit. Ad idem de offi. delega. significantibus. & quia vt hic patet, hæc repulsio peremptoriæ non est diffinitiua, ergo nec pronunciatio pro ipsa erit diffinitiua, ubi enim absolutoria desinit, & cōdemnatoria, & econtra, C. de senten. & interlo. præses, ff. de re iud. l. 1. ut contrariorum sit eadem disciplina. 32. dist. hospitiolum, ff. de his, qui sui, uel alieni iu. sunt, l. 1. de accusa. qui accusare. Præterea natura diffinitiuæ est, quod ex ea oriatur actio in factum, sed a sententia lata super peremptoria non oritur actio, sed exceptio. argum. in prædi. decret. cum dilecti, in fi. C. de re. credi. l. actori. Item si sententia super peremptoria, & pro ea lata esset diffinitiua, non esset alia diffinitiua ferenda, cum tamen de necessitate super principali, uoluntarie super peremptoria pronūcietur, de hoc in prædi. decr. 1. de ord. cog. dicebat ergo Gar. quod siue super dilatoria, siue super peremptoria, siue super eo, quod perimit appellationem, id est, quod appellans non potuerit appellare, feratur sententia, interlocutoria est: secus cum iudex cognoscens de appellatione interposita a diffinitiua, pronunciat bene iudicatum, & male appellatum, uel econuerso: tunc enim diffinitiua est, C. de app. eos, ff. de his, qui not. infa. l. furti. In effectu tamen fatetur, ꝙ sententia lata super peremptoria, quod obstet, habet uim diffinitiuæ. Actio in factum oritur ex diffinitiua.

e ¶ Peremptoriæ.] & sic parat præiudiciū negotio principali: alias non liceret repeti, ut in prædi. decr.

[Glo. sequ. notat a contrario, mouet dubium, allegat pro, & contra, & soluit.]

f ¶ Secundo.] Si ergo semel tantum appellasset & succubuisset, non haberet locum, quod hic dicitur: Si uero secundo appellat, sed appellationem non prosequitur, hic uidetur decre. locum habere, arg. sup. c. proxi. uidetur contra per id, quod inf. dicam, quod credo, ubi renunciat sponte: quasi licet tarde utatur iuris consilio expectando euentum negotij principalis, & sic nou posterius resistat, ut j. dicam.

g ¶ Succumbit.] si succumbit in secunda appellatione, ergo tres habet snias contra se, & sic a tertia non licuit appellare, eo. tit. directe, & c. sua nobis, C. ne li. in vna causa, l. una, sup. ea. Compil. de re iud. c. 1. Appellare tertio nō licet.

[Gl. seq. ponit tria exempla.]

a ¶ Diffi-

a ¶ Diffinitiua.] prolata siue per primum, ad quem debuit causa remitti: ex quo fuit pronunciatum male appellatum, per quascunque manus, de excep. dilectæ, siue per ultimum, qui forsan ex vi dilationis in principali processit, siue per alium, ad quem forte post causam remissam ad primum fuit in alio articulo bene appellatum, ita ꝙ expedito appellationis articulo, desinit postea principale.

tiua a emissæ audiendus vlterius super b ea: Nisi tunc rite proposita ex eo prius c repulsa fuisset, quia proponebatur inepte.

Appellare secundo, & succumbere tm̄ est quantum non appellare.

[Gl. seq. obijcit, & soluit.]

b ¶ Super ea.] peremptoria sic tertio repulsa, & est mirabile, quod non appellans auditur, ut in prædi. decret. si. sed secundo appellans, & succumbens non, ut hic, cū secunda repulsio appellationis non deberet plus posse quam appellationis omissio. Nam & in appellatione a diffinitiua æquiparamus ista, non appellare, uel secundo appellare, & succumbere: sed licet ista æquiparentur in diffinitiua, in interlocutoria non; lata enim tali interlocutoria, secundum leges debuit, sed secundum canones potuit appellationem differre ad euentum negotij primi, primum patet, C. de episc. audi. l. 2. de iud. apertissimi, C. eod. tit. eos. §. super his, & quorum appel. non recipi. l. penult. secundum patet in prædi. decreta. ult. si ergo distulit iuris consilio, & postea uictus appellauit contra talem interlocutoriam auditur: sed si possetenus interlocutoriam impugnauit, scilicet semel & iterum appellando, ille articulus tam solemniter discussus vlterius examinari non debet, ex quo in secunda succubuit, per quod uidetur, 1 quod etiam iudex causæ principalis ante diffinitiuam non possit illam interlocutoriam reuocare, nisi tunc, s. in causa appellationis interpositę a diffinitiua.

1 Idē vł Card. hic Fel. in c. qualiter & quando de accus. Fon.

c ¶ Prius.] in causa principali.

[Gl. seq. ponit quatuor exempla.

d ¶ Inepte.] simile de iud. examinata. ff. de flum. l. 1. §. Labeo. exemplum: petebat hæreditatem, uel electionis confirmationem, excipiebam te illegitimum, & quia non specificaui, quod debui, tertio succubui: quod modo specifico in appellatione diffinitiuæ: super quo vide, quod scripsi, qui filij sint legi. peruenit. super 1. gloss. Ad idem faciunt, quæ scripsi de elect. dudum 2. in prin. Vel contra prouisum possessionem petentem excipiebam de crimine, nunc addo infamiam de accus. accedens. Vel cum ius commune fundaret actionem suam, excipiebam de præscrptione: nunc exprimo titulum de præscrip. cap. 1. lib. 6. Vel opponebam peremptoriam non priuilegiatam, ut lite non contest. c. 1. libro 6. in uim dilatoriæ ad impediendum litem contestatam, succubui primo, secundo, & tertio, rediens ad iudicem principalis causæ, lata diffinitiua a qua appellaui, illam exceptionem in uim peremptoriæ proponere potero.

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE Clericorum.

mortaliter peccare.4.dist.denique,in fi.de of.arch.ea quę,vbi de hoc.No.casum,in quo requiritur monitionem fieri per ipsum prælatum in verbo,[Moneant.] Vnde secundum Pau.non sufficeret alterius monitio: de hoc inf.de deci.clem.1.Zab.

LIBER TERTIVS.

TITVLVS I.

De vita & honestate Clericorum.

¶ Clemens Quintus in Concil. Viennensi.

¶Punit clericos cõiugatos & alios personaliter, et publico carnificũ, & tabernariorũ officium exercentes, qui per diœcesanos nominatim, & tertio moniti illud officiũ nõ dimittunt, vel dimissum reassumũt.

Excitat etiam diœcesanos contra illos clericos, qui sæculares actus exercent. Io. And.

CAP. I.



Iœcesanis a † locorum districte præcipimus, vt clericos b carnificum, c seu macellariorum, d aut tabernariorum e officium publice & personaliter f exercentes, nominatim g & ter-

Continuatio triplex. ¶Visum est s. de iudicijs, & singulis partib. iudiciorũ: verũ qa cleric. ĩ sacris cõstituti dẽnt ab ipsis abstinere p c. vnicũ, s. de synd. & s. de postu. per totũ: ideo post illã annectit rubricã, &c. Vel sic: Visum est s. de iudi. & singulis partib. iudiciorũ à quib. clerici dẽnt abstinere: Et qa nõ solũ ab illis dẽnt abstinere, sed ẽt à vita, & moribus malorũ debẽt abstinere, vt pstent exemplum bonæ vitæ ceteris, ideo, & c. vel sic: Visũ est sup. de actib. iudicialib. nũc vidẽdũ est de actibus extraiudicialib. qui cõpetunt tam laicis q̃ clericis: Et quia clerici sunt digniores, ideo præmittit de actib. competentib. clericis, & postea determinat de actib. competentibus laicis.

DIœcesanis. ¶Tria facit: præcipit, punit, & excitat. Secunda: ibi, [Qui si.] Tertia: ibi, [Aduersus

CASVS. Quidam iuuenis constitutus in pręsentia Rom. Pont. quæsiuit ab eo, vtrum omnes artes competant clericis ex debito suę honestatis. Et rñdet Rom. Pont. quod non, imo si velint euitare pœnas hic contentas, ipsi debent abstinere ab officio carnificum & ab officio tabernariorum. Et spectat ad officiũ dięcesani, vt clerici abstineant ab istis officijs. Sed quæritur, quibus pœnis diœcęsani possint compellere clericos, vt abstineant ab istis officijs? Dicit quod non beneficiati, & non existentes in sacris debent moneri, vt à talibus officijs desistant, & si non desistant, & sint coniugati, ipsi amittunt duo priuilegia clericalia, videlicet, q quis verberando eos non incurrit sententiam excõicationis, & pro crimine poterunt cõueniri corã iudice sęculari. Si ipsi non sint coniugati, pdunt priuilegiũ in reb. suis tñ, quia tenentur soluere subsidia extraordinaria de reb. suis. h. d. H. R.

¶Colligo aliqua notabilia. Et primo nota duo officia proposito clericali non cõuenientia. s. officiũ carnificis, & officium tabernarij. No. q clericus coniugatus si exercet illa officia, ipse perdit duo priuilegia clericalia, de quib. in gl. Sed non coniugati perdunt priuilegium, quod eis competit in rebus suis.

No. [Commercij.] Cõmercium, cõmercij, cio, n. s. id est, plurib. reb. vna venditio vel diuersarũ rerũ cõmutatio, vt si quis daret vel cõmutaret mantellũ pro capa, vel econuerso: Vnde dr̃ commercium quasi cõmutatio merciũ. Ista vero mirabilis incarnatio Iesu Christi fuit cõmercium, quasi commutatio merciũ, s. diuinitatis, & humanitatis: Nam homo quodãmodo cõcessit Deo humanitatem, Deus homini largitus est diuinitatem, Descendit diuinitas, & ascendit humanitas, & exaltata est super choros angelorũ: Vnde canitur. O admirabile commercium, creator generis humani animatum corpus sumens &c. No. q hæc dispositio est stricti pręcepti. ibi, [Districte pcipimus.] cõcor. de decimis, non est. Ex quo infertur q̃ facientes

Gl. prima summat, diuidit, dicit quid determinat, & dubium soluit.]

a ¶Diœcesanis.] Casus, punit clericos cõiugatos, & alios psonaliter, & publice carnificũ, & tabernariorum officiũ exercẽtes, q per diœcesanos nominatim, & tertio moniti illud officium non dimittunt, vel dimissum reassumunt. Excitat ẽt dięcesanos contra illos clericos, qui sæculares actus exercent. Et tria facit pcipit, punit, & excitat secũda: ibi, [Qui si.] Tertia: ibi, [Aduersus.] Determinat, & declarat decr. pen. in prin. & vlt. eo. tit. & quod not. Gulie. in Spec. de cler. coniug. ver. sed nunquid dices. Et not. Verbum, [Dięcesanis.] nõ dicit, ordinarijs locorum, sicut sup. ea. comp. de seq. poss. c. 1. per quod videtur, quod alij ordinarij, licet in loco iurisdictionem habeant, hoc non possint, in quantũ hęc constitutio nouum inducit, & facit quod dicam inf. de iure pat. c. 1. post prin.

† Vide Cõcil. Tri. sess. 22. de refor c. 1. & Bern. Diaz ĩ prac. crim. cano. cap. 63.

[Gl. seq. soluit dubiũ de exẽptis, circa q distinguit.]

b ¶Clericos.] puta q includat ẽt exemptos, qui delinquerent in loco non exempto: cũ per id subsint diœcesanis, vbi vero delinquerent in loco exempto, non vr̃, q ad illos extendatur hæc cõstõ, cũ excitet officiũ diœcesanorum tantũ ad hoc de of. ord. licet, & c. pen. maxime: quia qñ iura ista volunt dare iurisdictionẽ super exemptos, hoc exprimunt, vt patet sup. ea. cõp. de sup. neg. præla. c. vni. cum suis concor.

c ¶Carnificum.] carnifex dicitur à carnifico, cas: quia carnes facit, & vendit, facit de app. significante. vnde & homicidæ solent dici carnifices. — Carnifex vnde dr̃.

[Glo. seq. dicit, vnde dicantur, causam ponit, & dubium soluit.]

d ¶Macellariorum.] hi sic dicuntur: quia pecora, vel quadrupedia mactant à macello, as, q est mactare, & trucidare, & propter horrorem, & vilitatẽ istorũ duorum officiorũ. s. macellarij, & tabernarij, hoc est specialiter de his prouisum: & licet multa alia sint vilia, puta aptare pelles, & coria, & his similia tamen constitutio locum habet solum in expressis. — Macellarij qui dicũtur.

e ¶Tabernariorum.] Taberna dicta est à tabulis, quæ mercibus substernuntur, & proprie dicitur domus in qua panis, vinum, & carnes coctæ venduntur: talia loca nedum tenere, sed nec ingredi debent clerici. eod. tit. clerici. 44. dist. clerici. — Taberna vnde dicitur.

[Gl. seq. soluit dubium, & contrario respondet.]

f ¶Publice & personaliter.] Coniunctim requiruntur hæc duo. si ergo occulte, vel p aliũ hoc exercet, cessat pęna, licet nõ culpa, & sic soluit, q opponi posset de decr. fundamẽta. de el. li. 6. §. vt ergo. & §. seq. de decr. mulieres. de sen. exc. q p aliũ. de reg. iu. li. 6. cũ cõcor.

g ¶Nominatim.] i. proprijs nominib. eorũ expressis: quasi non sufficiat dięcesano monere in genere clericos dięcesis suæ, vel clericos talis plebanatus, vel talis ecclæ, sed monere dẽt exprimẽdo illius, vel illorũ nomina.

tio [a] moueāt, vt sic ab huiusmodi officiis intra conuenientem † terminū monentium ipsorum arbitrio moderandū [b] desistant, & quod ipsa nullo [c] vnquā tempore reassumant.

¶ Qui si taliter [d] moniti ab his non destiterint, aut ipsa (vt præmissum [e] est) exercendo resumpserint [f] quandocunque, [g] coniugati omnino, [h] non coniugati vero in rebus: [i] & si omnino incedant, vt laici, † in personis priuilegium clericale, quamdiu [k] præmissis institerint, eo ipso [l] amittant.

¶ Aduersus vero alios [m] clericos, negotiationibus, vel commercijs sæcularibus, vel officijs nō cōuenientibus clericali proposito publice insistētes, vel arma portantes, sic canonica seruare studeāt instituta [n] quod, & illi ab excessibus compescantur huiusmodi, & ipsi de damnabili circa hæc negligentia nequeant reprehendi.

¶ Idem.

¶ Præmisso exordio punit primo clericos beneficiatos vtentes publice virgata, vel partita veste. Secundo subdiaconos, & diaconos. Tertio omnes clericos tonsuram publice cum tali ueste portantes. Quarto, habentes dignitatem, personatum, beneficium curatum, & sacerdotes, & religiosos publice, portātes talem uestem, vel infulam. Quinto, punit oēs prædictos vtentes tabardo notabiliter breui, integre foderato. Sexto, certas caligas clericis interdicit. Io. An.

CAP. II.

QVO-

nomina, & concor. de sent. excom. constitutionem, li. 6. & inf de sent. excom. grauis in fi.

a ¶ Tertio. de sent. excom. sacro. & c. cōstitutionē, li. 6 debet ergo hr̄e aliquorū dierū interualla, vt ibi dr̄ nec vr̄ hoc sufficere, ꝙ emanaret vnum peremptorium per hanc litteram.

b ¶ Moderādum. de app. cū sit Romana.

c ¶ Nullo.] simile de cohabi. cle. & muli. sicut.

† al. competentem.

d ¶ Taliter.] scilicet per diœcesanos nominatim, & tertio præfixo termino cōgruenti.

e Præmissum.] scilicet publice, & personaliter.

f ¶ Resumpserint.] lapso termino hoc dico, quia si habuisset terminum mēsis, & 5. die dimisissent, decimaquinta resumpsissent, dūmodo intra terminū postea dimisissent, nō esset locus pœnæ. [1]

† A contrario ergo si saltem tonsurā portāt, non sunt vt laici puniē di. Car. Fōt.

g ¶ Quandocunq;.] quasi etiam post tēpora longiora. & est simile. de ord. cog. c. 2. Io. And.

1 Quia in tali lib. finis est spectandus. Panor. Cardi. Font.

[Gloss. sequ litteram exponit duas lecturas ponit, & inducit sim.

h ¶ Omnino.] s. quo ad duo priuilegia, q̄ poterāt habere, per decr. vnicam, de cle. coniu. lib. 6. & si hic cōiungis totā illam partem, s. priuilegiū clericale quamdiu, & c. multum facit ad id, quod not. de cle. coniug. Io. in 4. q sed si istud, omnino, intendit perpetuitatem priuationis inducere, vt si cōiugatur hic illud verbum, solum priuilegium clericale eo ipso amittant, resultaret contrarius intellectus similis disputatio de hac dictione, omnino, ff. de fideiussoribus l. Græce. §. illud.

i ¶ In rebus.] proprijs, in quibus alias gauderent immunitate. eo. tit. c. vlt. de immu. eccl. c. 1. lib. 6.

k ¶ Quamdiu.] Recuperabunt ergo desistentes priuilegium, & facit de vita, & hones. cle. c. vlt. & quod ibi dixi post Inn. ibi etiam no. Ber. facit quod no. 32. dist. nullus. & 18. dist. si qui sunt presbyteri.

l ¶ Eo ipso.] [2] Licet ergo sit necessaria monitio, non tn̄ est necessaria priuatio concordat de sen. excom. in audientia, & c. contingit, simile de præb. extirpandæ. de rapto. excommunicationi inf. de deci. cap. 1. de simon attendentes, in fi.

2 De hoc verbo vide Ias. in l. Centurio. ff. d̄ vul. & Abbatem in c. 1. in vl. no. extra de sē. & re iud.

m ¶ Alios.] non carnifices, vel tabernarios.

n ¶ Instituta.] eo. tit. c. 2. & c. clerici. & c. vnico. li. 6. ne clerici, vel monac. cap. 1. de sentent. excommun. contingit.

QVoniam.] ¶ Diuiditur in sex partes, vt patet in rubro. Secunda: ibi, [Si vero.] Tertia: ibi, [Idē quoque.] Quarta: ibi, [Dignitatē.] Quinta, ibi, [Sed tales.] Sexta: ibi, [Huic insuper.] Imola.

CASVS. Visū est sup. qualiter clerici debēt abstinere à quibusdā artibus: Sed quæritur vtrū debeant abstinere à quibusdā vestibus, vel vtrum sit eis licitū vti quibuscūq; vestibus? Dicit ꝙ clerici debent abstinere à veste diuerso colore colorata, & si vtantur publice, ipsi incurrunt pœnas, hic contentas. Sed quærit nunquid presbyteri possunt portare caligas scacatas? Dicit ꝙ non. h. d. H. H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Et primo quod per decentiam exteriorem cognoscitur honestas morum interiorum. Not. ꝙ clerici prohibentur portare vestes diuersis colorib. coloratas. Vn̄ si sint clerici bn̄ficiati, ipso facto sunt suspēsi à perceptione fructuum sui beneficii per sex menses: Si non sunt beneficiati, tūc per sex mēses sunt inhabiles ad obtinendum beneficium quodcunque. Si vero sint in dignitate constituti, tunc magis puniunt. No. ꝙ clerici interueniēte cā sufficiēti, puta causa timoris, possūt assumere vestes laici. No. [virgata.] i. viridi. No. [Sācim9.] vt sup. in clem. cū illusio de denū ciatione. No. [Censemus,] vt sup. cle. causa. de electione. No. [Tōsuram,] id est, corōnā clericalē, de tondeo. No. [Deferentibus,] id est, portātib. a defero, defers, detuli, & est compositū de fero, fers, vt sup in cle. si ante, de dolo, & contu. [No. personatū] personatus, tus, tui. Et persona se. gen. est rationabilis creaturæ indiuidua essētia. Et secundū hoc dicitur persona, quasi per se vna, & est etymologia. Et secundum hoc persona videtur spectare ad deitatem. Item persona dicitur histrio repræsentator comœdiatum: quia diuersis modis personat diuersas personas præsentando. Et hinc psona dr̄ in Grammatica ipsum suppositū, qn̄q; ꝓprietas suppositi, qn̄q; ꝓprietas vocis qn̄q; vox ipsa, qn̄q; modus significandi, & qn̄q; personalis ꝓprietas. Item persona dicitur in Ecclesia, q dignitatē habet præ ceteris. Et hoc ab histrione sumptum est, qui diuersas personas repræsētādo, diuersos solet accipere ornatus, secundum dignitatē personæ, quam habet repræsentare. Et hinc tractum est, vt persona dicatur in ecclesia, quæ dignitas personatus dr̄, nā secundū diuersos gradus dignitatis personæ distinguuntur in Ecclesia. Et hinc ēt tractum est, vt in Grammatica vna psona dicatur prima, alia secunda, alia tertia, quod fit ratione dignitatis. Inde venit hic psonatus, tus, tui, dignitas, vel officiū personæ, sec. Hug. & hæc psonalitas, tatis. No. [per decentiā,] id est per cōuenientiam habitus, quia non omnes habitus sunt conuenientes clericis. No ibi, [Scacatis,] ꝙ scacatio dr̄ claudum, vel claudico, siue inæqualitas, & est Grecum, & inde sumptum est hoc nomen scacatus, ta, tū. Et dic caligis scacatis, id est, inæqualibus. Gl. tractat pro residuo. No. ex causa rationabili licitū est clerico, vti veste virgata, vel partita, & dic rationabilē causā, scilicet timoris, eo. tit.

tit. clerici Not. ꝙ hic punitur solum, qui publice vtitur tali veste: secus ergo si occulte, puta in camera, vel in prandio: vt quia caret alio panno. Solus ergo publicus vsus hãc pœnam meretur, si. sup. c. proxi. ſm Pau. Zabar.

[Gloss. prima summando diuidit, & dicit ad quid emanauit.]

† Hane constitutionẽ innouat, & ampliat Concil. Triden. sessi. 14. de ref. c. 6.

† alias conuenientib.

a ¶ Quoniam.] Casus: præmisso exordio punit primo clericos beneficiatos vtentes publice virgata, vel partita veste: Secundo subdiaconos, & diaconos. Tertio, omnes clericos tonsuram publice cum tali veste portãtes. Quarto habentes, dignitatẽ personarũ, beneficiũ curatum, & sacerdotes, & religiosos publice portantes talẽ vestẽ, vel ansulam. Quinto punit omnes prædictos vtentes tabardo notabiliter breui, integre foderato Sexto certas caligas clericis interdicit. emanauit executiue ad iura 21. q. 4. per totũ, eo. tit. c. penul.

niam [a] † qui abiectis vestibus proprio congruentibus [b] † ordini, alias assumere, & in publico portare rationabili causa cessante [c] præsumit, professorum illius ordinis prærogatiua se reddit indignum: [d] Præsenti constitutione sancimus, quod quicumq; clericus [e] virgata, vel partita [f] veste publice [g] vtetur [h] (nisi causa rationabilis [i] subsit) si beneficiatus extiterit, per sex menses [k] a perceptione fructuũ beneficiorũ, [l] quæ obtinet, sit † eo ipso [m] suspensus. [n] Si vero beneficiatus non fuerit; in sacris tamẽ ordinibus citra sacerdotium [o] cõstitutus, per idem tempus [p] reddatur eo ipso inhabilis [q] ad Ecclesiasticum beneficium obtinendum. Idem quoque censemus de clericis alijs [r] vestem talem [s] simul & tonsurã [t] publice deferentibus clericalem. ¶ Dignitatem vero, perso-

† al. ita: si ipso facto suspensus.

b ¶ Congruentibus.] congruentia vestium respicit nõ solum clericos; de quibus hic, & in iuribus præallegatis, & monachos, de quib. ĩ. de sta. mona. ne in agro, sed etiam omnes laicos. 41. dist. §. 1. & c. parsimoniam 30. dist. si quis virorum, & variatur ex diuersitate sexuum, ea. dist. si qua mulier.

c ¶ Cessante.] sup. eo. Deus qui.

d ¶ Indignum.] de sent. excom. in audientia, eo. titu. si iudex laicus, lib. 6. de iniu. item apud, §. si quis virgines, & est simile de stat. mona. recolentes.

e ¶ Clericus.] includit habentem primam tonsuram tantum de æta. & qual. cum contingat.

Clericus est qui primam tonsurã habet. Vestes uirides, & rubeæ, sunt clericis prohibitæ.

[Gl. seq. allegat duas concor. & dubium soluit.]

f ¶ Parita.] dicit canon, quod diuersi coloris, vel diuersæ partis vestis esse non debet, 20. q. 1. c. vlt. in fi. alibi, quod vestis non debet esse varia sericis texturis, nec habere variorum colorum ornamenta, 21. q. 4. c. 1. in fi. Et nota quod licet vestes rubei, & viridis coloris prohibitę sint clericis, sup. eo. c. pe. pœnæ tamen istius constitutionis locum habent solum in vestibus hic expressis, & cõcor. quod dixi sup. c. proxi.

g ¶ Publice.] concor. sup. c. proxi.

ADDITIO. Dicit Lau. ꝙ dicitur publice portare cum multitudini hoc patet: sicut etiam dicitur publice aleator, vel vsurarius, vel maleficus, vel meretrix, vt excõicatus, de exces. prælat. inter de malefi. c. 2. de exceptione exceptionem. 34. dist. vidua. In domo vero dr̃ secrete, quia domus rem secretam, & non publicam denotat 6. q. 1. ex merito Zabarella.

[Gl. seq. soluit dubium, & solutionis obiectionem.]

h ¶ Vtetur.] vestibus ergo etiam prius factis publice vti non poterit sine hac pœna, nec propter hoc constitutio respicit præterita: damnat enim solum futurum vsum, & facit, quod dixi sup. ea. Compil. de æta. & qua. vt hi, qui. in gl. quod posteris.

i ¶ Rationabilis.] puta timoris eo. tit. c. penult.

K ¶ Sex menses.] inchoandos post talem publicam delationem.

[Gl. seq. q. soluit, & rationem reddens contrario respõdet, inducit simile, & dubium soluit.

l ¶ Beneficiorum.] oĩum, propter indefinitam de hoc de elect. vt circa, lib. 6. offendit enim vniuersum statum Ecclesię, nec minus vnam Ecclesiam, q̃ aliam, & sic soluuntur, de elect. si cõpromissarius, §. huiusmodi, & §. seq. lib. 6. vbi specialiter offenditur Ecclesia, ad quam indignus eligitur, vel ad quam dignus electus impeditur. & est simile ĩ. de pœnis c. 1. post prin. posset autem talis eligere, de elect. cum Vinton.

m ¶ Eo ipso.] hic ergo non est necessaria monitio nec sententia. alter sup. ea. proxi.

[Glo. seq. primo soluit tria dubia: secundo quærit, & soluit, & de duobus remittit.

n ¶ Suspensus.] si tñ interim illos ꝑcipe-ret, non est irregularis, cum hoc non sit expressum in iure. de sent. excõ. is, qui lib. 6. nec beneficijs priuatus, cũ hoc hic non exprimatur, sicut in casu. de elect. c. 1. §. fi. & c. cupientes, §. ceterum, lib. 6. tenet tñ ad ipsorum restõnẽ. Sed cui fiet restitutio? hic videndum est cui accrescãt fructus tempore suspẽsionis puto, quod quotidianæ distributiones accrescãt socijs, vt dixi sup. ea. Compil. de æta. & qualita. vt hi qui. fructus præbendæ, vel distincti beneficij accrescant Ecclesiæ. de cleri. non resi. c. pen. & sic intellige, quod no. 91. dist. clericus victum, & quod not. Innoc. de coha. cler. si cut. Quid autem si isti suspensi nollent interim officiare Ecclesiam, & an interim eligant, vel eligantur? Vide quod not. in præalleg. §. ceterum, in gl. non ergo.

Suspẽsionis tẽpore durãte cui accrescunt fruct⁹ clerici suspẽsi.

o ¶ Sacerdotium.] hic ergo est ius diuersum inter sacerdotium, & alios sacros ordines, concor. 54. dist. ex antiquis, ne cle. vel mo. c. fi.

p ¶ Per idem tempus.] sex mensium.

q ¶ Inhabilis.] tenet Guli. in Spe. tit. §. superest. uersic. sed nunquid potest, ꝙ legatus, & Episcopus hanc pœnã infligere possint, etiam in perpetuum clerico, & laico ex causa. & vides, ꝙ in defectum beneficij succedit hæc pœna. i. inhabilitatis: alibi deficiente beneficio succedit pœna excommunicationis, ĩ. de deci. c. 1.

i Notat Imo. ꝙ inferior a Papa ex statuto inhabilitare põt clericos ad obtinenda beneficia. Fon.

r ¶ Alijs.) qui nec beneficiati sunt, nec in sacris.

s ¶ Talem.) uirgatam, uel partitam.

(Gl. seq. infert ex copula, & arguit. Secundo quærit, quæstionem declarat, soluit opi. ponit. Tertio, specialia quærit, & soluit.

t ¶ Et tonsuram.) si ergo uestem ferant sine tonsura, non est locus pœnę, & facit ad ea, quæ not. & scripsi de apost. tuæ uides enim, ꝙ constitutus in minoribus, sæcularibus uestibus utens, non incurrit hanc pœnam, nisi immisceat tonsuram. Et quia de tonsura clericorum iura uarijs uerbis utuntur quædam dicunt rasuram in parte superiori admodum sphæræ 24. dist. §. clerici, & c. seq. Dicitur autem sphæra rotunditas, vel corpus, seu spacium rotundum: quædã dicunt coronã, & rasuram. 12. q. 1. duo sunt; quędam tonsuram, & coronam. eo. tit. clerici, de cler. coniu. ca. ult. & ĩ. de celeb. Miss. c. 1. quædam simpliciter tonsuram, eo. tit. clericus. simile de cle. coniu. Ioannes. & c. ex parte. eo. tit. c. unico. lib. 6. & eo. lib. de biga altercationis, de senten. excom. si iudex, & hic, quid hæc uerba intendant, uideamus. Circa hoc sciendum, ꝙ clericis deputatis ad diuina ministeria, cõpetit rasura, & tonsura in modum coronæ ratione figuræ, quia corona est signum regni, & perfectionis, cũ sit circularis carens angulo, in signum carentiæ sordium, quia ubi angulus, ibi sordes. se ergo, & alios uirtutibus regere, & sordibus mundare debent, & sic in Deo regnabunt, ut in præd. decre. duo. per rasuram autem ex parte superiori capilli subtrahuntur, ne mens ipsorum

Corona, tonsura, & rasura differẽtes aliqualiter, quid in clericis repræsentant.

Sordes sunt in angulis.

ipſorum per occupationes temporales retardetur a contemplatione myſteriorum diuinorum. Summitas enim capitis eſt eminentia mentis, facit de ſacra vnct. ca. vnico. verſ. in vertice per ipſius ergo denudationem mentis releuatio deſignatur: Et quia conuerſi miniſteriis diuinis non occupantur, ſuperius non raduntur: licet inferius tōdeantur, quia temporalia deponunt. Tonſura vero ex parte inferiori capillos tondet vſque ad releuationē ſenſuum, ſ. viſus, & auditus: ne. ſ. oculos, vel aures impediant, & eſt ſignū. ꝙ præſcindenda ſunt vitia cordis, & corporis ne intuitū diuinorum impediant: & ex his debetur corona cœleſtis. Vñ dicit canō, ꝙ incedere dēnt clerici detonſo capite, & patentibus auribus. 24. diſt. c. penul. Ex p̄dictis vr̄, ꝙ proprie raſura reſpiciat partem ſuperiorem: quā dicimus clericalem coronā, circulū capillorum: tonſura, abſciſſionē ipſorum. facit de ſent. excom. contingit. 2. ibi. circūciſis crinib. Hoſtienſis tñ in decret. clerici, eo ti. vt ibi ſcripſi, quod ſup. dixi clericam, vr̄ vocare tōſuram, dicens, ꝙ maiorem tonſuram, & altiorem, & rotundiorem coronā debet habere monachus, quam clericus, & notauit etiam de hoc in ſumma eo. tit. §. 2. Hæc dicta eſt ad diſcutiendum an tonſura cōſiſtat in clerica, vel in tonſione crinium, vel in vtroq; , & ſpecialiter per hoc ad textum, an clericus in minoribus deferens talem veſtem cum clerica, & longis crinibus, vel econtra tonſis crinibus, ſed ſine clerica incurrat hanc pœnam. Et in primo caſu, ſi clericam caputio, vel aliter cooperit, & in ſecundo, ſi tonſionem criniū coopertam portat forte veſtito caputio certum eſt, ꝙ nō eſt locus pęnę: per verbum publice, quod reſpicit vtrumq;. ſ. veſtem, & tonſuram: remanet ergo dubium cum alterum ſolū defert, & publice, egeret declaratione: ſed credo de mente, ꝙ ſi tm̄ in publico exhibet, qđ videatur clericus cum ea ueſte, locus ſit pœnæ. raro enim, uel nunquam in capite caputium, birretum, capellum, uel aliquid tale deferens, oſtendit utrumque.

† al. pileum iuuenum.

Clericus aures hēat parētes.

natū ſeu beneficium aliud obtinens, cui cura immineat animarum, necnō ceteri in ſacerdotio conſtituti, ac religioſi quilibet, quos oportet per decētiā habitus extrinſeci [a] morū intrinſecam honeſtatē oſtendere, ſi (præterquam ex cauſa rationabili) publice veſtem ferant huiuſmodi, aut infulam [b] ſeu pileum † lineum [c] publice portent in capite, ſint eo ipſo beneficiati, videlicet a perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinent, ſuſpenſi per annum. Ceteri [d] vero ſacerdotes, & religioſi quilibet per idem tempus [e] reddantur inhabiles ad quodcūq; [f] beneficium eccleſiaſticū obtinendum.

¶ Sed & tales, [g] & ceteri quicūque clerici vtentes epithogio [h] ſeu tabardo foderato vſq; ad orā, [i] & ita breui, quod veſtis inferior notabiliter videatur: [k] epithogiū ipſum † ſæculares clerici, & religioſi adminiſtrationē habētes, teneantur intra menſem [l] dare pauperibus. Ceteri vero religioſi adminiſtrationem non habentes, intra idem tempus illud teneantur ſuis ſuperioribus aſſignare in pios vſus aliquos conuertendum. [m] Alioquin beneficiati ſuſpēſionis, ceteri [n] vero inhabilitatis pœnas prædictas per idem tempus [o] ſe nouerint incurriſſe. Huic inſuper adijcimus ſanctioni, [p] vt clerici præſer-

† al. ipſi.

[Gl. ſeq. notat ad quæſtionem diſputatam.

a ¶ Extrinſeci.] Hęc littera, & principium huius capituli ibi, in publico portare, facit ad quæſtionem olim diſputatam de monacho, qui bene portat habitum ſuum, quem tamen cooperit habitu clericorum ſæcularium, ꝙ ſit apoſtata: & ita fuit hic terminatum, & inducebatur decre. penult. eo. tit. de Iudæ. in nonnullis, & ponitur in Mercuria. ſub tit. de apoſtatis.

1 Infula faſcia erat in modum diadematis (ut ait Seruius li. 10. Æne.) a qua dependebant uittę ab utraq; parte.

b ¶ Infulam. 1] Sumitur interdum pro corona imperiali, C. de quadri. præ. l. fi. quandoque pro alba faſciola ſacerdotalis capitis, & ideo ſubmiſit, ſeu pileum, quod dicitur a pilis, quia pilos capitis tegit, & ſtringit, & nota, ꝙ etiam diaconum portantem infulam non punit hæc conſtititio: niſi ſit de hic expreſſis.

c ¶ Lineum.] idem puto ſi ſericū, quod apud nos multum eſt in vſu, cum maior, vel ſaltem eadem ſit ratio.

d ¶ Ceteri.] non beneficiati; & religioſi pęnam hic expreſſam incurrunt vltra pœnam excommunicationis, qua ligantur per aliam conſtitutionem de cleri. vel mona. cap. 2 lib. 6.

e ¶ Per idem tempus.] annale.

f ¶ Quodcumque beneficium.] includit præſtimoniā, vel penſionē, q̄ haberet in titulum, facit, qđ dixi de reſcr. poſtulaſti.

g ¶ Et tales.] de quibus proxime dictum eſt.

h ¶ Epithogio.] Dictū eſt ab epi, ꝙ eſt ſupra, & tego, tegis.

i ¶ Oram.] ſine aſpiratione deſignat ſinē, vel extremitatem rerū præcipue regionum, & veſtium. Vñ dr̄ 1. Reg. 24. Quod Dauid præcidit oram chlamidis Saulis. 2. q. 7. §. de his, & Geneſis 42. Repererunt in ora ſaccorum ligatas pecunias. ad Hebræos 11. Sicut arena, quæ eſt ad orā maris. Non aſpiratur ēt qñ ſcribitur pro plurali, de os, oris, aſpiratur aūt qñ deſignat tempus: vt horam Tertiæ, vel Nonæ.

Ora ſine aſpiratione, & cū aſpiratione, quid denotat.

K ¶ Videatur.] Dicit canon, ꝙ ſuperior veſtis clericorum debet eſſe talaris, id eſt, longa uſque ad talos 23. diſt. penul. & ſi breuitatem veſtis ſuperioris diceremus huius conſtitutionis cauſam uideretur conſtitutio locum habere etiam in tali tabardo non ſic foderato: quod non credo, cum ſit pęnalis, & ſic non extendenda, de electio. ſtatutum. lib. 6.

l ¶ Intra menſem.] quia ſupra dixi utentes, uidetur, ꝙ menſis incipiat poſt inchoationem uſus.

[Gloſſ. ſeq. arguit, quærit, & ſoluit.]

m ¶ Conuertendum.] facit ad no. 12. q. 1. non dicatis, ꝙ monachus adminiſtratione carens eleemoſynam facere non poſſit. Sed quid ſi talis monachus erat in ſtudio de licentia abbatis, a quo multum diſtat? Satis puto, ꝙ tunc q̄uis adminiſtrationem non habeat, hāc erogationem facere poſſit: per ea, quæ not. Hoſtien. in ſumma de pęn. & remiſ. §. quibus, & qualiter. char. pen. uerſ. quid de facientibus eleemoſynā, ubi tenet, quod monachus, qui de licentia abbatis eſt in ſtudio, uel peregrinatione, poteſt facere gratuitam eleemoſynam moderatam. allegat de offi. leg. præterea, ff. de procu. ad rē, & l. ad legatum, de iud. ſi longius fortius ergo faciet hanc neceſſariam, & facit quod not. de accu. ex parte.

Eleèmoſynā facere an ſit monachis p̄miſſum.

n ¶ Ceteri uero.] non beneficiati.

[Glo. ſeq. ponit tres lecturas.]

o ¶ Per idem tempus.] annale, ut ſic reſpiciat, quod proxime dictum fuit, a uer. dignitatem, citra uel ut reſtringatur pęna poteſt intelligi de ſex menſibus, de quibus in principio dixit. uel dic diuerſificari pęnas prędictas, ſcilicet anni, & ſex menſium ſecundum qualitates diuerſas clericorum, de quibus præmiſit, ut ſemeſtre locum habeat in ijs, de quibus loquitur uſque ad uer. dignitatem. annus in alijs.

[Glo. ſeq. ſoluit obiectionem, & dubium.]

p ¶ Sāctioni.] nō dicit, ꝙ iſte finis ſit ſanctio, ſed addi-

tur

tur sanctioni. In præcedentibus.n. constitutio est pœnalis, hic non. hoc dico propter not.3.dist.in fin.summæ.erit autem hic locus pœnæ arbitrariæ, ex quo certa non statuitur de offi.deleg. de causis.

a ¶ Præsertim.]pro maxime.

b ¶ Caligis.]23.dist. clerici.

c ¶ Viridibus.]isti colores ĩ ipsorũ vestib. erant prohibiti.e. ti. cap.pe.& vide quod ibi scripsi.

d ¶ Vtãtur.]prouidit Clemẽs circa infulas caligas,& vestes,prouideat successor circa scarpitulas, quarum perforationem, vel incisionẽ multiformẽ superstitiosa curiositas apud clericos pullulans adinuenit.

tim [a] beneficiati, caligis [b] scacatis, rubeis, aut viridibus [c] publice nõ vtantur.[d]

TITVLVS II.

De præbendis,& dignitatibus.

Clemens V.in Concilio Viẽnensi.

¶ *Clausula inserta litteris gratiosis super dignitate cõcessis,per quã prouideri mãdatur, ne animarum cura, si dignitati imminet, negligatur: vel per quam inhi-*

Cõtinuatio. DE PRÆBENDIS, & dignitatibus.

[Visum est supra de vita,& honestate clericorũ; verum quia clerici nõ possunt viuere,nisi habeant beneficia,& dignitates:vnde commodi possint vitam sustentare:ideo &c.



SI dignitatem.]¶ Duo sunt dicta,secundum: ibi,[Ad hoc.]¶ Præsupponẽdum est,quod habetur in c.cum in illis.eod.tit. in sexto, quia ad eius declarationem fuit facta hæc Clementina, videlicet, ꝙ si Papa mandet prouideri alicui de aliquo beneficio,virtute illius mandati non potest prouideri de beneficio curato, nisi expresse fiat mentio de beneficio curato.Secundo presupponendum est, quod dicitur in eo c.cum in illis, quod si Papa mandet prouideri alicui de aliqua dignitate, vel personatu, virtute illius mandati non potest prouideri de dignitate electiua,nisi expresse caueatur in litteris de beneficio electiuo.

CASVS. Habebam vnam dignitatem: volui habere aliam, cuius collatio pertinebat ad Papam, quia forte collationem illius dignitatis sibi reseruauerat, vel vacauerat in curia Romana, vel forte impetraueram ab ipso iure præuentionis: porrexi preces supplicatorias papæ, vt mihi conferret illam dignitatem, & in precibus continebatur, quod habebam aliam dignitatem, & petebam dispensari ad obtinendam aliam, in qua imminebat cura animarum: Papa dispensauit: in litteris non fuit appositum, ꝙ illi dignitati imminebat cura animarum: sed tamen apposita fuit hæc clausula, prouiso, ꝙ cura animarum nullatenus negligatur: Quæritur vtrũ illa clausula sit sufficiens, vt mihi prouideatur de illo beneficio,cui imminet cura animarum? Dicit Clemens ꝙ non, nisi in litteris ponatur talis clausula: prouideas tali habenti tale beneficium, cui imminet cura animarum de tali beneficio, cui etiam imminet cura animarum. Sed quid si Papa mandet,ꝙ mihi prouideatur de dignitate ad cuiuscunque collationẽ,prouisionem, vel instõnem pertineat,& non dicit electionẽ: tñ in prohibitione fecit mentionem de electione sic dicendo: Inhibeatis omnib.ad quos pertinet institutio,vel electio, vt nihil habeant attentare in p̃iudicium nostri: Quæritur, vtrum virtute illius rescripti, possit mihi prouideri de dignitate electiua? dicit,ꝙ non, nisi fuerit ẽt facta mentio de dignitate electiua in parte dispositiua rescripti. vnde in rescriptis Apostolicis sunt multæ partes.s.salutatio,exordium,narratio,dispositio, & prouisio.No.primo iuncta gl. quod licet Papa in litteris gra-

tiæ faciat mentionem de beneficio aliquo incompatibili, non propter hoc vr̃ secum dispensare, sed solum mentio illius beneficij incompatibilis hoc operatur,ꝙ collatio alterius nõ erit surreptitia c.nõ põt.eo.ti.in 6. Et hoc verum,nisi Papa ꝓprio motu illi concederet beneficium. ca.si motu proprio eo.ti.in 6.imo secũdo impetrãs debet petere a Papa, vt secum dispẽset,ialias nõ posset obtinere.No.secũdo,ꝙ impetrãs aliud beneficium dẽt facere mẽtionem de qualitate sui bñficij, an fuerit dignitas,cui immineat cura animarũ, vel nõ.No. tertio dñiam inter litteras gratiæ, & literas iustitiæ,qa litteræ gratiæ vitiantur,& sunt ipso iure nullæ,si fuerũt obtẽtę p surreptionẽ: Litterę vero iustitię nõ sũt ipso iure nullæ, sed veniũt annullandæ per exceptionẽ.c.cũ dilecta. de rescr.ĩ antiq. Not. quod executor mandati Apostolici non põt alicui prouidere de dignitate electiua, nisi fiat expressa mentio de dignitate electiua in mandato in parte dispositiua.Not.[Dispensantes.] Dispensatio est iuris cõmunis prouida relaxatio,vtilitate, seu necessitate pẽsata secundum Guli.in Specu.tit.de dispensa.Vel sic. Dispensatio est rigoris iuris per eum, ad quem spectat canonice facta relaxatio 1.q.7.nisi rigor.& ca. seq.Capitur tamen quandoque dispensatio improprie.l. pro iuris declaratione,ut in ca.Quintauallis de iureiur. Not. in §.ad hoc,ibi,(Consueuit,) quod per consuetudinem dignitas efficitur electiua pro hoc eo.tit.cum de beneficio lib.6. Zab.

betur electionem fieri dignitatis,non facit extendi gratiam ad dignitatem curatam, vel ad quam quis per electionem assumitur. hoc dicit.Io. And.

CAP. I.



SI dignitatẽ [e] habenti de alia prouideri mandemus, [f] † dispensantes [g] cum eo, vt simul vtramque valeat retinere: [h] de animarum cura, quæ illis, vel

† De mãdatis de prouidendo, uide ꝙ nouissime sanciuit ꝯci. Triden. sess. 24. c.19.

(Gloss.prima summat, diuidit, & dicit quod principium approbet.)

e ¶ Si dignitatem.)Casus.Clausula inserta litteris gratiosis super dignitate concessis,per quã prouideri mandatur,ne animarum cura, si dignitati imminet, negligatur, uel per quam inhibetur electionem fieri dignitatis,non facit extendi gratiam ad dignitatem curatam, uel ad quam quis per electionem assumitur. Duo sunt dicta.Secundum ibi:(Ad hoc.) Quod in principio dicitur de dispensatione,usq;ad uersi. quamquam.tenebat Host.de rescr.postulasti. Guli.in Spe.de leg.§. uidendum.uersi. sed nunquid nocet.

f ¶ Mandemus.) idem puto si prouideat, dum tamen non motu proprio.inf.c.3.cum eadem sit ratio.

(Glo.seq.prorogat dictum.)

g ¶ Dispensantes.) Quid si nulla fiat dispensatio super pluralitate, sed solum prouidere mandatur de dignitate: non adiecto de cura, postea sumitur hæc clausula? Dicas idem,cum eadem sit ratio. Sed quia clausula illa poni non solet, nisi cum fit dispensatio super pluralitate,uel simili facit de offi.ord.ca.ordinarij.§.prouideat.lib.6.ideo sic loquitur,similis, ideo dixi, quia qñ fit super ætate,ordine, uel residentia, etiam apponi solet hæc clausula, unde quamuis in litteris gratiæ super his dispensetur,adiecta ista clausula, gratia tamen non extenditur ad curatam.

h ¶ Retinere) quod non posset sine dispensatione ex ui expressionis,ut eod.tit.non potest.§.fi.lib 6.

(Glo.seq.ponit tres lecturas, contra tertiam allegat, & declarationem poscit sub dubio, primam eligens,& contrarijs respondens.)

alteri [a] earũ imminet non habita mentione, gratia huiusmodi velut surreptitia nullius [b] † penitus est momenti: [c] quamquam confectis super ea litteris sit insertum, [d] quòd animarum [e] cura (si dignitatibus [f] ipsis vel alteri earum immineat) nullatenus negligatur. ¶ Ad hoc si alicui prouideri mandemus de dignitate [g] ad cuiuscunque vel quorumcunq; collationem, prouisionem, seu quamuis [h] dispositionem aliàm in

a ¶ Vel alteri.] Si intelligas secundæ, planum est, quod sequitur de gratia surreptitia, vt eod. tit. ca. cum in illis. li.6. sed si de prima hoc intelligas: tunc licet gratia sit surreptitia quo ad dispensationem pluralitatis, uon tñ quo ad prouisionem dignitatis, ex quo propter illam paratus est dimittere primam. Vnde si Mutinensis Archidiaconus impetrat Archidiaconatũ Bononiensem nõcuratũ, vel curatũ, hoc tñ exp̃sso, & dispẽsatur cum ipso super vtroq; tenẽdo, licet dispensatio pluralitatis non valeat, ex quo Mutinẽsis Archidiaconus habet curam, & hoc non expressit propter rationem quã]. dicam super verbo, momenti; videtur tamen quod valeat impetratio, ita, quod per ipsam Mutineñ. dimittendo, consequi possit Bonoñ. Non enim habetur in iure expressum, ꝙ impetrans, qui tenetur facere mentionẽ beneficiorum, quæ habet, teneatur etiam qualitatem eorum exprimere: sicut nec hñ in iure, ꝙ teneatur exprimere qualis ordo sit annexus beneficio, vel quantitatem reddituum, quam habet ex vno beneficio, vel pluribus, licet beneficia teneatur exprimere. cum ergo per expressionem nulla fiat dispensatio, sed solum vitiatur surreptio eo. ti. non potest. in fin. lib. 6. vñ quod valeat impetratio, ex quo illud expressit, licet non expresserit illius curam, sicut valet, licet non expresserit annexionem ordinis, vel reddituum quantitatem vt dixi, & ratio decr. cum in illis adaptatur, cum de dignitate consequenda quæritur, non cum de exprimenda: Nisi dicas aliter legendo, quod hoc nouum declarat, vel inducat hæc constitutio: 1 quod etiam qualitas curæ imminens beneficio, quod habet impetrans, exprimenda sit in impetratione, quod probat littera, nullius penitus, quæ sequitur, quasi hoc sit de his quæ possent mouere principem ad gratiam denegandam, facit eod. ti. quamuis, & c. is cui. 1. respon. li. 6. & quod no. Compost. de rescri. capitulum in fine magnæ glossæ, & vñ expressum. s̃. ea. compi. de offic. ord. ca. 2. si intelligitur illud speciale, quod ibi ponitur de specialitate, quæ etiã exprimat qualitatem curæ, & talem expressionem communiter hodie faciunt impetrantes, & caute. Posset dari tertia lectura, ꝙ mistura dispensationis, & gratię prouisionis in eadem littera concessarum vitiat vtramque, quæ si segregatæ forent, valeret prouisionis gratia, vt primo dicebatur. Contra hanc facit de reg. iur. vtile lib. 6. & quod ibi no. licet enim secunda gratia dispensationis pendeat a prima, & sic sit inseparabilis, prima tamen gratia, scilicet prouisionis bene est separabilis a secunda, quare illa vtilis per illam inutilem vitiari non deberet. hoc egeret declaratione. in dubio tamen placet prima lectura. Ad inducta secundo respondetur, primo ad litteram sequentem, vt statim dicam. Ad id quod allegatur de motu principis, respondet per decret. non potest in fine superius allega. in decret. is cui. secundum cum primo tenebatur, & ideo primum esse debuit non curatum, si enim primum dimitteret, cura non obstaret, vt ibi, 1. respon. decre. 2. de offi. ordi. requirit specialem mentionem beneficij, vt non sufficiat generalis, & est pro Host. contra Compost. in ijs, quæ no. de rescri. in nostra in fi. sed non requirit expressionem qualitatis, vt superius dixi.

b ¶ Nullius.] vniuersale negatiuum est, & adhuc submittit penitus, & facit ad superius dicta, quibus tamen non obstabit hæc littera si dicas, gratia, s. super pluralitate concessa fecit enim mentionem supra de mandato prouisionis, & de gr̃a dispensationis. Primum consistit in gratia facienda. Secundũ, in iam facta, facit ꝙ not. de preb. si. ui. l. b. 6. in vlt. glo. vel si exponas alteri de secunda, vt ibi dixi in princ. glo.

c ¶ Momenti.] hoc tenebat Host. in prædi. decre. postulasti reddens rationẽ ꝙ circa pluralitatem in personatu cum cura duo sunt impedimenta. s. personatus, & cura. eo. ti. de multa sublato ergo primo impedimento, scilicet personatus, remanet secundũ. s. vt ibi scripsi. & idem Guliel. in pręd. vers. sed nunquid.

ADDITIO. Inferas ex hoc textu, ꝙ cum obreptio vitiet litteras bñficiales ipso iure, pcessus vigore taliũ factus est nullus, licet secus sit in lr̃is, iustitię. de rescri. sup litteris. Et dicit Lau. quod quandoque littera est falsa, vt quando omnino præter conscientiam principis emanat, & tunc quicquid ex ea fit. nullum est. de fals. super eo. pro hoc. de offic. vica. cap. penultim. Quandoque surreptitia, vt quando de scientia principis est habita sed aliquid falsum est suggestum, uel uerum suppressum: ut hic, de conces. præbend. cum nostris. Cardina.

d ¶ Insertum.] quod sumi potest ex decr. de offi. ordinarij, c. ordinarij. §. prouideat, lib. 6.

e ¶ Animarum cura 2.] hoc inducebat dubium: quasi per hoc de curato Papa prouideri uoluerit, & sufficiat quacunq; parte litteræ talis uoluntas appareat, ut sic finis trahatur ad principium 3 facit de appel. secundo requiris cum concor. de rescr. olim, sicut sufficit quacunque parte actorum certificetur snĩa. C. de sentẽ. quæ si. cer. quan. l. 3. sed hæc clausula non ponitur ad gratiam augendam, ut inf. prox. respons. sed ad indemnitatem dignitatis in executione seruandam, nec sonat in conditionem prouisionis, uel qualitatis expressionis, sed potius in monitionem: unde ualeret prouisio hac monitione non seruata, ut no. eodem titu. non potest. 2. responso. lib. 6.

f ¶ Si dignitatibus.] quid si non ponitur si, puta quia dicitur prouiso, quod animarum cura dignitatib: imminens nullatenus negligatur? Idem puto per id quod proxime dixi. Item intelligitur imminens, idest si qua imminet.

g ¶ De dignitate.] decr. ẽt, cum in illis, eod. ti. 2. respon. loquitur de dignitate, uel personatu, & ibi in 3. respõ. quod de beneficio loquitur, de electione non repetit, declarari uellem, an in beneficijs minoribus; quib: per electionem, & confirmationem prouidetur, locum habeant hæc iura: communiter tenetur quod sic, & facit inf. de relig. do. c. 2. 2. respon. in prin.

(Glo. seq. ponit opi. & contrarium consilium, & duas ipsius rationis. Secundo mouet dubium. ponit opi. contra quam alleg. respondet.)

h. ¶ Quamuis.] istud uerbum non est in decre. cum in illis, per quod quandoque, dicebant impetrantes, ad hoc ut aliquid adderet electionem includi. Iamdudum consulueram contrarium in quadam causa Florentina, illa ratione, quia cum regulariter in iure indefinita æquipolleat uniuersali, de quo not. de electi. ut circa. lib. 6. illud uerbum nihil addet. Item quia cum per decret. cum in illis. uerbum dispositionis, non includat electionem, quasi diuersæ sint species, uniuersale adiectum illi speciei, quamuis illam amplificet, tamen aliam non includet, maxime in hoc casu, quo de materia restringibili loquimur, 3. ut ibi in secundo, §. modo uides hoc hic approbatum. Vidi etiam dubitari, si nullus ipsorum modorum exprimatur: quia simpliciter mandatur prouideri de dignitate, uel prima, quæ uacabit uel quam [illegible] numquid includa[illegible] dignitas [illegible] Et tenent ali[illegible] ꝙ hoc casu [illegible] electionis, sicut

† Not. ꝙ obreptio uitiat litteras bñficiales ipso iure, ꝙ melius pbatur hic, q̃ alibi. & de hoc de rescr. ad audiẽtiã s̃m Zab.

1 Sic dicẽdũ est, qa si dictio, alieni, referatur ad s̃m tãtũ, uiolabis litterã 3 l. ñ aliter. ff. de l. 3. & Host. c. infra. su. de resc. refert Clemẽtẽ pnũciasse p hac opin. & illam seruat hodie cãcellaria. Fon.

† Nullus est uniuersale negatiuum.

2 Panor. sequit istã gl. iũcto tex. in 2. respõ. quẽ dicit nõ esse alibi. Font.

3 Idẽ Pã. facit ca. sedes. su. de rescri. c. q. ad agendũ. de pc. li. 6. nec obstat ꝙ Hippo. in l. unius facinoris. §. cognitorũ. ff. d. q̃s. in 11. col. notabiliter uoluit ꝙ ista gñalia adiectiua ampliant significatũ dictionis cui adiũgũt ad latissimã significationẽ c. gñali. §. uxor. ff. de usuf. l. addo q̃ singu. no. Flo. de S. Pẽ. l. alienationes. ff. fam. ercis. qa rñdeo sicut Alex. Frãc. Are. in l. j. qđ uerba gñalia reipiũt restrictionẽ a iure datã. Fõt.

ſicut quiuis alius: r ex quo nullus exprimitur cum illa decr. & iſta non dicant modum electionis non includi niſi exprimatur: ſed dicũt vno caſuum expreſſo alium non venire. Contradicere vr̃ finis huius capituli Sed reſponderi põt, quod reſpicit caſum narratũ, vt ibi dicam.

r Eſt de mẽte Panor: facit c. dilecti. de offi. leg. & tenet Rota in nouis dec. 599. Fõ.

[Gl. ſeq. de præpoſitione, in, duo dicta ponit, & opi. contra primũ infert contra opinionem.]

a ¶ In certa. de iſto enim ſcias, ꝙ Io. Monac. not. de reg. iu. in generali. lib. 6. & Archidiaconus eo. lib. de conceſ. præbẽ. ne captandæ. Clementem quartum terminaſſe auctoritate ſũpta de lib. 2. Reg. 12. capit. & 3. q. 7 §. vlt. de illo q habebat vnicam ouem, & ex. l. illicitas. §. ne tenuis. ff. de offi præſi. de illo qui habebat vnicũ lumen, ꝙ cum ſcribitur alicui ꝓuideri de dignitate in aliqua eccleſia, & nõ eſt ibi niſi vnica, & principalis, illi non debetur: & ſic etiam ratio: quia prouidere de illa dignitate, nõ eſt prouidere in eccleſia, ſed de eccleſia. alleg. ẽt deciſam. decr. vlt. eo. tit. & facit, quod no. de offic. leg. cap. pen. in glo. 2. lib. 6 dicit etiam ibi Io. Mona. & Archid. eo. tit. ſi pro clericis. lib. 6. Bonifaciũ viij. pronũciaſſe in forma pauperũ, quod cũ ſcribitur alicui de aliquo beneficio in eccleſia prouideri, ſi non ſit ibi niſi vnicum, vel ſcribitur ad collationẽ alicuius, qui non confert niſi vnicum, de illo prouideri nõ poterit, cum illud, in aliquo, ſit relatiuum ſupponens diuerſitatem circa primũ: tñ refert Archidiaconus in addi. ꝙ quidã magni viri tenent ꝯriũ per decre. eod. tit. quamuis. li. 6 de cõceſ. ꝓb nulla. 6. q. 1. ſcire quo ad ſuperficiẽ facit de ſimo. c. ſi & faciũt prædicta contra Ioan. Mo. & Archid. in his quæ no. de elect. quam ſit. lib. 6. qui dicunt decr. illam, quæ ſtatuit tempus præſentandę electionis & petẽdæ confirmationis locum habere ſolũ in principalib. prælaturis eccleſiarum, & tñ tex. ibi dicit, electio in aliqua eccleſia celebrata. contrarium ẽt probatur ibi. §. fi. dum dicit, quiuis electus.

certa a eccleſia [b] pertinẽte, quam intra menſem [c] duxerit acceptandam, inhibentes illi vel illis, ad quorum collationem, prouiſionem, ſeu electionẽ, [d] dignitates in ipſa eccleſia pertinere noſcuntur, ne interim [e] ad collationem ipſarum ſeu prouiſionem procedant, vel quemquam eligant ad eaſdem, de dignitate ad quam conſueuit [f] quis ꝑ electionem aſſumi, impetranti non poterit prouideri; cum [g] in conceſſione gratiæ [h] (ad quam nõ augendam, ſed exequendam debent, quæ de inhibitione ſequuntur referri) nullam de electione fecerimus mentionem.

b ¶ Eccleſia] diœceſi vel prouincia, cum ſit eadẽ ratio.
c ¶ Mẽſem.] ſolet dici in litteris, a notitia vacationis vt inf. tit. 1. c. vnico. & quãdo tunc incipiat menſis currere, ibi habes in fine.
d ¶ Seu electionem.] hoc inducebat dubium.
e ¶ interim.] ſcilicet intra menſem acceptationis.
f ¶ Conſueuit.] vide quod dicam infra. c. pen. in glo. coniunge.
g ¶ Cum.] pro quia, redditiuum cauſæ, & iunge hic litteram nullam, &c. quæ eſt in fine.
h ¶ Gratię.] ſuperius narratę, ſcilicet quæ certos modos habebat expreſſos.

PEr litteras.] Ponit dictum, a quo excipit. ibi. [Niſi] Imol.

C A S V S Papa mandauit reuerendo in Chriſto patri: & domino, dño Ioãni cordis diuina fauẽte gratia Bituriceñ. Archiepõ, vt mihi, qui erã de ſua diœceſi, prouideret de beneficio primo vacaturo, ſub hac forma; Siue eẽt dignitas vel ꝑſonatus, vel ei immineret cura animarum, ſiue aliud beneficiũ, ad quod quis conſueuerit aſſumi per electionem, ſiue quodcunque aliud beneficiũ eccleſiaſticum: Vacauit hoſpitale vel eleemoſynaria, vel leproſaria: Quæritur vtrum iſta loca pia comprehẽdantur ſub illa clauſula? Dicit ꝙ non, niſi expſſe fuerit dictũ de iſtis locis: nec ſufficit clauſula gñralis, ſiue cuiuſcũq; conditionis fuerit illud beneficiũ eccleſiaſticũ, etiam poſito quod illa loca pia haberent iura ſpiritualia, puta decimas, & ſepulturas: hoc dicit H. R ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo no. ꝙ ĩ materia odioſa appellatione bñficij eccleſiaſtici non veniũt iſta loca pia, de quibus in littera iſta dicit. Et inſurgit iſtud odiũ, quia iſta loca pia ſũt ambitioſa. Itẽ vt euitetur votum captãdę mortis. Not. quod ad hoc vt iſta loca pia comprehendantur ſub gratia, non ſufficit mentio ſub clauſula generali cuiuſcunq; conditionis ſit beneficiũ eccleſiaſticum, ſed oportet, ꝙ de illis fiat mentio expreſſa: hoc mõ, ſiue ſint hoſpitalia, vel eleemoſynarię, vel leꝓſariæ. Not. textũ. [Directas.] id eſt miſſas, & venit a dirigo, gis, direxi, quaſi in diuerſam partẽ rego. Et dr̃ a di, & rego, gis, & cor. ri. Vñ dirige greſſus meos, id eſt, rege paſſus meos. No. ꝙ cõparãtur litteræ Apoſtolicæ, & litteræ legatorũ, ſimile de offi. leg. collatio. lib. 6. q̃doque tñ diſcomparantur, vt tangit hic Cardinalis in 3. q.

¶ Idem.

¶ Litteræ ſuper prouiſione clericorum non includunt hoſpitalia, & loca ſimilia, & habentia iura ſpiritualia, niſi id exprimatur. hoc dicit. Ioan. And.

C A P. II.

PER litteras [i] à ſede Apoſtolica vel legatis [k] ipſius ſuper prouiſione [l] quorumlibet clericorum directas, [m] † de xenodochijs, [n] leproſarijs, eleemoſynarijs [o] ſeu hoſpitalibus (etiam ſi eccleſias [p] vel capellas,

† Directas, ſubaudi, alicui, vel aliquibus executoribus.

[Gloſſa prima ſummat.]

i ¶ Per litteras.] Caſus litteræ ſuper prouiſione clericorũ, non includunt hoſpitalia, & loca ſimilia, & habentia iura ſpiritalia, niſi id exprimatur.
K ¶ Legatis.] de latere, per decre 1. de offi. leg. lib. 6.

[Gl. ſeq cum ſecunda ſequenti ſoluit duo dubia.]

l ¶ Super prouiſione.] ſatis videretur idem in litteris, quæ emanãt ſuper reſeruatione fructuũ beneficiorũ, vt talia illis non includantur, niſi exprimantur per rationem, quam inf. dicam.
m ¶ Directas.] intelligo etiam proprio motu nam motus proprius non ampliat gratiam, vel vim verborũ, licet excludat ſurreptionem eius, pro quo ſcribitur. inf. eo. tit. ſi Romanus.
n ¶ Xenodochijs.] de relig. do. c. 3. & varia nomina talium locorum, vide. 23. q. vlt. ſancimus, & ibi de hoc, & 1. q 7 ſi quis omnẽ. ad fin. in Auth. de ali. & emphy. in prin. col. 9. & de eccle. tit. §. fi. ea. colla.
o ¶ Eleemoſynarijs.] in multis locis hoſpitalia vocantur eleemoſynariæ in aliquibus domus Dei, de appel. dilecti, multa enim monaſteria ſine certo loco hoſpitalitatis habent talia officia eleemoſynariorũ; & cũ omnia iſta deputata ad certum vſum, ad alium vſum ſine Papæ licentia conuerti nõ debeant. j. de reli. do. c. 2. poſt prin merito nõ comprehenduntur ſub litteris beneficialibus, qua ratione idem puto de fabricis.

Eleemoſynaria, hoſpitale & Dei domus idẽ.

[Glo. ſeq. rõnem ponit, quam determinat; ſecundo diuidit quatuor membra, & in tertio diſtinguit.]

p ¶ Eccleſias.] quia talia ſunt loca religioſa, quod intelligas ſi auctoritate epĩ ad hoc ſũt inſtituta. de reli.

do.ad hæc. & ideo talia spiritalia põt illis accedere, & facit, ꝙ scripsi post Inn. & Hof. de iurepa.ex litteris. Et aduerte, q̃a si hospitale sit principale, cui accedit ecclesia vel capella, p litteras non debet, vt hic: si vero conuertas, ꝙ ecclesia sit principale habẽs annexum hospitale: tunc non puto hoc locum habere: sed tunc iure accessorij veniet, qđ principaliter non veniret. benefacit eod. tit. super eod. lib. 6. de reg. iur. accessorium, & ꝙ ibi not. Quid in dubio, vt quia extat hospitale & ecclesia, & nescitur, quod sit principale, & qđ accessoriũ? Sol. si appetet possessio & denominatio, per quã possumus alterũ preeligere, illud sequemur. eo. tit. cum de beneficio. li. 6. de proba. per tuas, cum si sed si non apparet repellam impetrãtem: constat. n. de hospital, nec constat illud accessorium ecclesię: nam & si hospitale & ecclesia essent annexa, ita quod neutrũ principale, puto hanc decret. locũ habere per no. ne se vacan. ca. 1. facit, quod no. de cõces. præb. si capitulo. lib. 6. in glo. quæro. in fi.

Accessorij iure venit, quod principaliter nõ veniret.

† Nota, ꝙ hoc verbũ facit nouũ ius & hoc tenet Zenze. de hoc de iud. decernimus. Zabarel.

decimas [a] aut alia spiritualia [b] iura noscantur habere) nulli posse decernimus [c] †prouideri: [d] Nisi hoc in Apostolicis [e] litteris [f] caueatur expresse. [g]

¶Idem.

¶ Quo casu vacat vna dignitas per retentionẽ alterius, vacant etiam plures.

a ¶ Decimas.] id est ius percipiendi decimas. An autem de redditibus horum locorum debeat solui decima, habetur in declarationibus, de quibus dicam inf. d. deci. cap. 2.

b ¶ Spiritualia.] vt cœmeterium, & ius funerandi. inf. de relig. domi. quia contingit in fin.

c ¶ Decernimus.] videtur ergo esse ius nouum, & hic incipe constructum.

[Glossa sequens quærit & soluit, secundo quærit & remittit.]

d ¶ Prouideri.] vnde nec hodie talia clericis sæcularibus in beneficium dari possunt. inf. de reli. do. c. 2. 2. respon. in princ. Sed est dubiũ, an in duobus casibus ibi exceptis in ver. nisi in fundatione, & c. locum habeat hæc decr. & puto, quod sic, cũ generaliter loquat: nec sequitur, si cõcedi possunt illis casibus in beneficium: ergo includũtur in litteris: tolle instantiam sup c. pro xi. eo. tit. quamuis 1 lib. 6. Sicut ergo certæ qualitates sunt in litteris beneficialibus exprimendæ, sic & ista ad hoc vt talia in litteris includantur, & tunc facta expressione talium debebuntur solum in illis casibus, nisi in expressione appareat Papam amplius voluisse. Et nunquid cum beneficijs permutari possint, dicam inf. de re. permu. c. vnico.

1 Secundum Imol. q̃ vult ꝙ legatus non põt expresse collationi suę reseruare hęc loca; vnde p hanc glo. notat Barb & post eum Felynca nul lus de foro compe. col. 11. ꝙ pcedit arg. a cõtrario etiam si corrigat ius cõe in genere. Font.

e ¶ Apostolicis. 1] Not. ꝙ non repetit de legatis, & hoc forsan per id, ꝙ dixi in gl. prox. Et est simile, quia legatus nõ confert ecclesiam spectantem ad præsentationem laici patroni: quam tamen Papa confert. de iure pa. cũ dilectus, de offic. leg. dilectus. quod intelligas hoc expresso, vt ibi dixi si ergo sit circa ista restricta potestas legatorũ, & circa alia. de offi. leg. c. pen. & antepe. lib. 6.

f ¶ Litteris.] Probatio ergo testium vel alia non sufficerent in hoc casu facit quod no. eod. tit. si motu proprio. lib. 6. in vlt. glo.

g ¶ Expresse.] per quod sufficere non videntur verba generalia, vt ꝙ de quibuscunque beneficijs, dignitatibus, personatibus officijs, &c. & facit sup. ea. compil. de offic. ordi. c. 2.

Si plures. Ponit dictum, ad quod adducit simile, secunda ibi, [Sicut.] Imola. Præsupponendum est illud, quod dictũ est in c. de multa. eo. ti. in antiq. vide licet, quod si alicui obtinẽti dignitatem vel personatum, vel ecclesiam parochialem cõferatur aliud simile beneficium incompatibile, & accipiat possessionẽ pacificam illius: tunc vacat ipso iure primum, ita q̃d collator poterit illud conferre.

CASVS. Ex dispensatione tenebam duas dignitates, vel duos psonatus, vel duas ecclesias parochiales, vel vnam dignitatem, & vnam ecclesiam parochialẽ; vel personatum, & vnam dignitatem, vel duo beneficia incompatibilia: fuit mihi collatum tertium beneficium simile: istud tertium acceptaui, & adeptus fui possessionem pacificam. Quæritur, vtrum duo beneficia superiora, q̃ obtinebam, vacẽt ipso iure, vel tantum vnum ex illis? Dicit Clemens Papa, quod duo prima beneficia vacant ipso iure, sicut si tenerem tãtum vnum sine dispẽsatione, per adeptionẽ alterius similis beneficij vacat primum ipso iure, per dictum c. de multa. eo. tit. in antiq.

CAP. III.

Si plures [h] † obtinens [i] dignitates [k] aliã dignitatẽ aut beneficiũ curam animarũ habens acceptet, dispẽsatione super [l] hoc legitima nõ obtenta, eius [m] possessione adepta [n] pacifice dignitates; quas prius habebat, ipso facto

†Vide cõcliũ Trid. sess. 7. de refor. c. 4. & sess. 24 de refor. c. 17.

Nota primo iuncta glo. ꝙ quis non potest obtinere duo beneficia incõpatibilia sine dispensatione: tamẽ episcopus posset dispẽsare in duabus dignitatibus, nõ autẽ in duabus ecclesijs parochialibus. De hac materia vide Panor. in c. de multa. de præbẽd. in antiq. Not. ꝙ beneficia, quæ requirunt residentiam personæ, dicũtur incompatibilia; quia nemo potest esse in duobus locis simul & semel naturaliter.

No. quod si alicui habẽti duo beneficia incompatibilia, ex dispensatione cõferatur tertium, & habuerit pacificã possessionẽ illius tertij, ipso facto vacãt duo prima. Vnde dispensatus ad duo beneficia incõpatibilia, sua dispẽsatio non se extendit nisi ad duo beneficia, quæ primo obtinebat ca. non potest. eo. tit. in 6. & si vellet dimittere vnũ, & aliud acceptare, non posset. nisi illud caueatur in sua dispẽsatione, quod possit dimittere vnum vel ambo, & aliud acceptare, & tũc debet eligere vnũ de duobus primis, quod si detur sibi, ipse nõ debet acceptare aliud; sed debet prius dimittere vnum de obtẽtis. Sed si nolit se ponere in isto periculo, quia forte secundum bñficium est litigiosum, tunc coram tabellione debet protestari quod habita pacifica possessione illius secũdi bñficij, ipse non intẽdit tale primum beneficium retinere, sed intendit resignare illud in manibus alicuius tertij.

[Glossa prima summat, dicit quid approbet, & conqueritur.]

h ¶ Si plures.] Casus, quo casu vacat vna dignitas p receptionẽ alterius vacan. etiam plures. Approbat, qđ no. Compost. de ele. dudũ. 2. ad fin. & Guli. ponens ad litteram ipsius verba in Spec. tit. 2. §. videndũ vers. qd si habẽs duos, & Io. Mo. offi. ord. ca. ordinarij lib. 6. & Archidiaconus in decre. non potest. eo. tit. li. 6. debuisset clarius formari, vt inf. dicam.

i ¶ Obtinens.] per sufficientem dispensationem, vt aliqua fiat dubitatio.

k ¶ Dignitates.] personatus vel beneficia curata; vel alterum cum altero; cum sit eadem ratio.

l ¶ Super hoc.] scilicet super illa vel illo retinẽdo vna cum primis, vel cum altera primarum.

m ¶ Eius.] dignitatis vel beneficij curati vltimo collati & acceptati.

[Glo. seq. prorogat. probat, & determinat.]

n ¶ Adepta.] Idem videtur si per eum staret quo minus adipisceretur. eo. tit. licet episcopus. de elect. cõmissa. lib. 6. quod probat similitudo, quæ sequitur hoc verũ, quãdo tenet collatio vltimi, secus si collatio non teneret: q̃a tunc abstinendo a possessione pęnam istã euaderet, vt inf. dicam.

[Glossa

[Glo. seq. primo soluit obiectionem superfluitatis: Secundo ponit duas opi. reprobatas, & ipsarum iurib. respondet. tertio mouet, & aperit dubium: ponit opin. & distinguendo soluit.

Dispensatio. sup duob. beneficijs ītelligiť de duobus primis.

vacare [a] censemus: Sicut [b] si dignitatem vnicam obtinenti alia similis conferretur, eius pacifica possessione habita prima de iure vacaret. [c]

¶ Idem.

¶ Valet prouisio facta proprio motu Papæ tacentis beneficia prouisi quæcunque sint, & quotcunq; hoc dicit. Ioan. And.

CAP. IIII.

SI Romanus [d] Pontifex [e] de beneficio [f] alicui motu proprio [g] prouideat, [h] ď beneficijs, quæ obtinet [i] nō habita mētione, prouisionem, seu gratiam huiusmodi fore validam [k] declara-

a ¶ Vacare.] Si intelligas de ijs, quæ per dispensationem habebātur, videbatur expeditum eo. ti. nō potest 2. respon. li. 6. in quantum ibi diciť quod dispēsatio data super duobus, intelligiť de primis duobus: ergo tertium in locũ primi, vel secundi surrogare nō pōt: sed quia poterat etiā nominatim super illis dispēsatū esse, scilicet super tali, & tali beneficio, & dignitate, quem casum §. ille nō contingebat, vtilis fuit declaratio. Et videbatur quibusdam quod nō vacarent, sed princeps deberet eligere quam ex primis dimitti volebat. arg. ff. de excu. tut. l. 6. quæ incipit, si duas. Alijs videbatur, ꝙ ipse idē prouisus eligeret, per decre. ꝑterea. eo. ti. & c. referente expeditum est, ꝙ vacant omnes primæ. Ad l. prædictam rñdebat Compost. ꝙ licet quis plurib. tutelis grauari non debeat; ꝑ vnius tñ receptionem non vacat altera. Ad decretales rñdebat, quod correctæ sunt per decr. de multa, & hęc satis sunt plana. Sed remanet dubium satis forte, nunquid valeat collatio vltimi? hoc dico propter decret. ordinarij. de offi. ord. lib. 6. vbi dř, quod habenti pluralitatem talium, etiam cum dispensatione sufficienti non potest aliud tale conferri, nisi dispensatio etiā extendatur ad illud: vel nisi prius habita resignet, & vitiat collationē aliter factam, & facit, quod ibi not. post Gar. in vlt. glo. & forte fuit hoc dubium huius decr. cum .n. illa decr. ordinarij. dicat collationem vltimi nullius esse momēti: ergo per eam non vacat prima. Sed in prędicta decre. non potest. Archidiaconus tenet, quod non valet collatio vltimi: nihilominus vacat, ex quo possessionem habuit vltimi. Ad hoc eod. tit. cum qui lib. 6. & sic dicitur per magnum virum pronunciatum in curia: contra q̃ tñ pronunciationem refert, ꝙ pendebat appellatio: hoc ergo declarare procurassem si cōpositorib. adhæsissem. Puto tamen, ꝙ si habenti vnum curatum confertur secundum tale, valeat collatio secundi, & ex quo stat per eum quo minus hēat possessionem secundi, vacat primum. Si vero habenti plura talia ex dispensatione sufficienti confertur aliud tale, valet collatio, si dispensatio sufficiens est etiam quo ad illud, & tunc de vacatione non quærimus. Si vero dispensatio ad hoc vltimum non iuuat: dico, quod si dimisit primum ante collationem vltimi, valuit ipsius collatio, nec tunc etiam de vacatione iuris quærimus. Si verò non 1 dimisit, collatio vltimi non valuit, tamen per acceptationem non perdit prima: imo illa retinet, sed sano vsus consilio videns collationem vltimi non valere, ipsius possessionem non apprehendat, vt sic humanitas iustæ plenitudinis non auferatur. 2. q. 6. si quis libellos. de app. cum cessante, & faciunt nota. de cler. coniug. diuersis. cum concor. Si vero possessionem ipsius vltimi apprehendit, hæc possessio facit primam vacare, nam hoc casu cum ex tali vitiosa possessione vacaret vnicum, vacabunt & illa per litteram quæ sequitur.

Bñficiorũ incõpatibiliũ pluralitatem habenti, an possit aliud tale cõferri.

1 Gl. uult ꝙ post collationē de tertio beneficio dispensatus ad duo incõpatibilia, nō pōt primũ ex illis duob. icõpatibilib. relinqre, ut acceptet tertiũ sibi iā collatũ. Car. Fon.

[Glo. seq. quæstionem soluit, & ampliat.]

b ¶ Sicut si.] Per hanc litterā dico, ꝙ si casus esset, quod possessio scđi non faceret vacare vnicum, vt eo. ti. super eo. & c. si tibi cōcesso. li. 6. nō vacabūt illa plura, & hoc puto verũ siue valuerit, siue ñ ualuerit collatio ultimi.

c ¶ Vacaret.] per decre. de multa. eod. tit. & hodie per constitutionem Ioannis, execrabilis. si primum absque mora, dispēdio, verbo, & facto in manib. ordinarij sub testimonio publico nō dimittat, priuatus est scđo & inhabilis ad sacros ordines, & bñficia, vt ibi. §. porro qa.

SI Romanus. Non recipit diuisionem. Præsupponendum est ꝙ hř in c. fi. sup. de offi. ord. videlicet, quod si beneficiatus impetret aliud beneficiũ a Papa, in impetratione secũdi beneficij dēt facere mētionē de primo obtēto: & si nō fecerit mentionem, sua impetratio erit surreptitia.

CASVS. Obtinebam duo beneficia simplicia, vel nō simplicia: cum dispensatione, vel sine? Romanus Pontifex propriomotu cōtulit mihi aliud beneficium, & nō fecit mentionem de obtentis: q̃ritur, utrum illa collatio sit surreptitia? Dicit Clemens, ꝙ nō, quia proprius motus tollit omnem surreptionem: tamen per illam collationem Papa non uř mecum dispensasse de obtentis beneficijs incompatibilibus, si illud beneficium est incompatibile, nisi istud dicatur in collatione. Quæritur quomodo cognoscemus, quod Papa proprio motu mihi confert beneficium, uel quando confert ad preces mei? Dicit Clemens, quod Romanus Pontifex non uř mihi cōferre beneficium proprio motu, nisi expresse illud dicatur in collatione, ut in ca. si proprio motu, eo. tit. in 6. Not. ꝙ proprius motus Papæ ualidat gratiam ꝯ uitium surreptionis, id est ualidat gratiam, ut illa gratia non dicatur surreptitia. Aliam autem inhabilitatem illius pro quo scribitur, non tollit, nisi aliud exprimatur, etiā si in illa inhabilitas surgat ex detentione plurium beneficiorum incompatibilium, ut gl. in uer. ualidat quā tene menti, & maxime in eo, ꝙ postea dicit satis esse illi clausulæ, ꝙ certum operetur effectum. Et adde hic aliam gl. quæ habetur sup. eo. tit. in clem. 2. in uer. directas, quæ dicit, quod motus proprius non ampliat gratiam, uel uim uerborum, licet excludat surreptionem. Not. quod nomine beneficij intelligitur de quocunq; ut hic, iuncta glo. 3. & idem Pau. Not. de uerbo, declaramus, per quod nouum ius non inducitur, de hoc de iudic. decernimus. Zab.

Papæ motus ꝓprius quid operatur.

[Gl. prima summat, & dicit q̄d approbet, & reprobet.]

d ¶ Si Romanus.] ualet prouisio facta proprio motu Papæ tacentis beneficia prouisi quæcūque sint, & quotcunque. Approbat, quòd not. per Arch. & me, eod tit. si motu proprio, lib. 6. & reprobat, quod ibi no. Io. Monachus.

e ¶ Pontifex.] De legato est opinio. 2. no. de offi. leg. ca. vlt. lib. 6. & no. sup. ea. compi. de offi. ord. c. fi.

f ¶ Beneficio.] Large sumitur, de reg. iur. c. 1. lib. 6.

2 Dic idē in eo. Car. hic ď Ancha. ide ult. ut ibi notaui. F.

g ¶ Proprio.] quod non intelligitur nisi exprimatur, ut in prædi. decr. si motu. in fi.

h ¶ Prouideat.] uel prouideri mandet: cum eadem sit ratio.

i ¶ Obtinet.] iure, uel spe. sup. eadem compi. de rescri. gratiæ.

[Glo. seq. exponit litteram dicens, quare sic.]

K ¶ Validam.] quo ad uitium surreptionis, i. non surreptitiam: aliam enim inhabilitatem illius, pro quo scribitur, non tollit motus proprius, ubi aliud non addāť, etiā si illa ex taliũ pluralitate procedat, ut quia sine dispensatione habebat pluralitatem dignitatum, uel curatorum, quæ facit quem inhabilem, etiam ad minora beneficia, de elect. dudum 2 & ibi dixi in 2. glo. & patet apertius per ꝯstitutionem Ioannis, execrabilis satis est ergo illi clausulæ, ꝙ certum hēt effectum, nec alium 3 operabitur præter intentionē scribentis, sup. c. 1. de qua

3 Idē Zab. & Panor. hic, Rota decis. 11. cũ seq. in nouis. Gem. ꝯs. 104. & Alex. cōs. 215. lib. 7.

intentione si appareat, illi stabitur, vt dixi de rescript. cum adeo in fine.

a ¶ Declaramus.] reprobat ergo, non simpliciter corrigit opi. contrariam.

[Glossa sequens rationem reddit.]

b ¶ Quantocūque.] Ratio enim proprij motus excludens surreptionem prouisionis ita coaptatur curatis, vel simplicib. multis, vt vni. Item per id non intelligitur in retentione dispēsatum esse eo. ti. non potest. in fi. lib. 6. & per hoc ibi hāc opin. tenebā in 1. gl.

mus, [a] qualiacunque fuerint beneficia, dignitates, aut personatus cum cura, vel sine cura; & in numero quantocunque [b] † quæ is habebat, cum sibi prouisio facta fuit.

† al. quotocunque.

¶ Idem.

¶ Expectans beneficium ad collationem episcopi deuolutum ad illius capitulū obtinere non poterit: deuolutum tamen ad episcopum, vel etiam ad Papam ex cuiuscunque negligentia poterit obtinere.

Si beneficio.) CASVS. Papa mandauit Priori Sancti Cirici de Exolduno, vt mihi prouideret de primo beneficio vacaturo in collatione epi Lemouiceñ. vacauit beneficiū ꝑ tātū tp̄s, ꝙ collatio deuoluta fuit ad capitulū Ecclesiæ Lemouiceñ. ſm tenorē, c. nulla. de cōces. pb. in antiquis. Quærit vtrū de isto bñficio mihi possit prouideri virtute meæ gratiæ, seu mandati, ita ꝙ prior sancti Cirici executor possit mihi prouidere de beneficio illo, quod deuolutum est ad capitulum: Dicit Clemens quod non, quia Papa per suas litteras non intendit grauare nisi episcopum Lemouicē. & non capitulum. Sed beneficium vacauit per tātū tēpus, ꝙ collatio deuoluta est ad Papā: quæritur vtrū virtute meæ gratiæ possit mihi prouideri de illo beneficio? Dicit Clemens ꝙ sic, & sic gratia conceditur in præiudicium concedentis. Sed quid si collatio beneficij pertinet ad inferiorem, puta ad abbatem, qui prelatus fuit negligens in conferendo, ita ꝙ collatio deuoluta est ad epm: quæritur, vtrum illud beneficium cadat sub gratia mea, quamdiu est intra sex menses, in quibus eps potest conferre? Dicit, quod sic: hoc dicit. H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo, ꝙ quando episcopus est grauatus, vt aliquis executor de beneficijs ad episcopum pertinentibus prouideat alicui, tunc executor potest prouidere de beneficio eius collationi spectante iure deuoluto: siue etiam ad eius collationem pertinet originaliter. Not. ꝙ executor poterit prouidere de beneficio spectante ad collationem episcopi, etiam si deuolutio fuerit facta ad Romanum Pontificem. Et hoc est verum, dum tamen deuolutio habeat initium in persona episcopi originaliter, quia prima collatio pertinebat ad episcopum, secus si deuolutio habuit initium in persona alicuius inferioris, & collatio propter negligentiam inferioris fuit deuoluta ad episcopum, & de episcopo ad Papam. Et possem reddere rationem, quia dum Papa mandabat executori, vt mihi prouideret de beneficio vacaturo in collatione episcopi, ipse solum volebat grauare ipsum episcopum, sed si ipse conferret beneficium, quod fuisset deuolutum, ipse non videretur grauatus, & per consequens intentio Papæ non adimpleretur. Item si Papa conferret, vel executor illud beneficium, quod sibi deuolutum fuit ab episcopo, quod etiam ad episcopum fuerat deuolutum per negligentiam prælati inferioris, ipse exoneraret episcopum, ita quod episcopus non amplius teneretur conferre beneficium: quare executor non poterit prouidere de beneficio, quod deuolutum est ad ipsum Papam per deuolutionem episcopi.

(Prima glossa dicit quid facit.)

c ¶ Si de beneficio.) Se summat quattuor ponens casus, & quasdam opiniones determinans, vt ī. dicam.

d ¶ Cuiuscunq.] exemptos, & non exemptos, & superiores episcopis, per hoc intendit includere.

[Glo. sequens soluit quæstionem distinguendo.]

e ¶ Scribamus.] executori, idem si scriberetur ipsi episcopo. saluo ꝙ in vl. casu cum est deuolutum ad Papā, distinguitur, an per literas excitetur offic. ū, an constituatur delegatus de offi. ord. licet. & ca. pen. de rescrip. cum aliquib. lib. 6.

CAP. V.

SI de beneficio [c] ad cuiuscunque [d] Episcopi collationem spectante alicui conferendo scribamus: [e] sibi illud conferri non poterit, cuius collatio ex negligentia [f] † ipsius Episcopi [g] ad eiusdem capitulum [h] deuoluta existit: [i] Licet prouideri sibi possit de illo etiam, cuius ad ipsum episcopum ex sui capituli, [k] vel alterius cuiuscunque, [l] siue ad [m] nos ex

† No. ꝙ ꝑ negligētiā epi deuoluit collatio ad capitulū. & dicit Lau. ꝙ ipso iure deuoluitur nō indiget facto hominis, quin statim surripiat ptās ab ipso negligē tes deuoluat in man⁹ superioris, nec pōt purgari mora. de su. ne. pla. licet. cū ca. seq. Et dic ꝙ negligētia currit a die scientiæ cessāte impedimento. de elect. c. si. de ꝯcef. preb. qa diuersitatem Car. Nō. secū do, ꝙ ipetrāti ad collationē epi ꝓuidet de bñficio ex negligētia epi ad Papam deuoluto. Zab.

[Glo. sequens duo dubia soluit.]

f ¶ Ex negligentia.) Idem si ex delicto, licet sit opinio, an hoc casu deuoluatur ad capitulū, vt scripsi ð elect. cū in cūctis. in fi. & sup. vl. gl. vbi vero ex cōmissione epi capitulū, vel ali⁹ haberet cōferre: hoc nō impedit executorē, vt probat eo. ti. c. fi. lib. 6. facit quod not. de inst. c. si alias posset facile eps eludere impetrantem.

(Glo. seq. quærit; opinionē ponit, quam determinat.)

g ¶ Episcopi.) Sed nunquid negligentia ipsius executoris, quando sc. eo sciente vltra sex menses vacauit beneficium, quod conferre poterat, oberit ei? Compos. in decre. capitulū. de rescri. in magna gl. in 4. char. versi. item nunqd executor. tenet ꝙ non & decre. 2. de cōces. pbē. in ordinarijs collatorib. loquitur, non in executore, q confert vice Papæ. Aduerte, quod verum est hoc si executor prouidere potest ad cuiuscunq; collationem spectet, nec tēpus acceptationis adijcitur. hoc dico per decret. vnicam. inf. tit. 1. & vide quod ibi dicā in glo. ille terminus. sed si certa persona grauatur per rescriptum, & illius tempus est lapsum: tunc conferre non poterit donec deuoluatur ad Papam, hoc probat decret. ista.

h ¶ Capitulum.) vel alium, cum eadem sit ratio, & facit inf. uersi. uel alterius.

i ¶ Existit.) Intelligo tpe prouisionis suæ, non datæ; & sic est dare quod potestas huius executoris uariatur ſm tpa, & si. inf. ti. 1. c. unico. quādiu enim benefitiū est in collatione episcopi, confert illud; illo ad alium deuoluto non confert illud. ita est de beneficio ad inferiores spectantes, ꝙ ipse non confert, donec ad epm deuoluatur, ut sequitur. Ratio, quia cum epm Papa grauare uoluerit, confert executor q̄diu est in manib. epi: nam licet ex deuolutione proprium nō est pro ea uice; & ipse tunc ex collatione grauat: qn̄ est in manib. alterius non confert executor, quia Papa illum grauare noluit.

(Glo. sequens quærit, dubium aperit, & soluit.)

K ¶ Capituli.) Coiūge hic & in casu sequenti finē capituli. Sed qd si ad capitulū spectabat electio tm̄; & scribebat ad collationē epi, nunqd deuoluto iure ad epm ꝯfert executor? Dubiū facit illud ꝙ q̄rit, an deuoluatur eo casu prouisio, an electio, de quo satis scripsi de elec. pro defectū. Item facit dubiū; q; & si dicatur deuolui collatio, tn̄ ex quo primo gradu assumebatur ꝑ electionē, non uidebatur includi in litteris, in quib. solum de collatione fit mētio ad ꝙ satis facit. s. eo. ti. c. 1. circa fi. ibi, ad quam consueuit quis per electionem assumi.

l ¶ Cuiuscunq;) Hoc dicit, q ꝑ quotcunq; gradus, siue ꝓximos, siue mediatos ad epm deuenerit, executor confert quamdiu est in manibus episcopi. Ioan. And.

(Gl. seq. dicit primo qd determinat: secdō distīguit īter deuoluta, & ꝓpria, rōnē reddit: tertio arguit ad qōnē.)

m ¶ Siue ad nos.) Determinat ꝙ no, In. & Pet. de off. deleg.

Reg.sup.eo.vbi dicebāt, quosdā tenere, ꝙ delegatus Papæ prouideret de bñficio ad Papā deuoluto. Fuit etiā hęc qō olim disputata p dñm Iacobū Canonicū Boñ. q̃ in Mercu. vide in littera D. sub rub. de off. & pote. executorū. & tenui, ꝙ nō posset si dicat in rescripto, volētes illi gratiā facere spālē, dicit.n. ꝙ cū in illo alius q̃ Papa non lædatur, non debet dici gratia; nec de deuolutis Papa. sic scribit induxit de conce.præb. litteras, & c.cum nostris. mirabilis solutio fuit ista. Scias autē quod beneficium deuolutum ad Papam semper cōfert executor. ex quo primus collator est de his, qui per litteras grauabātur: siue nominatus, vt hic. siue innominatus, vt quia scribitur ad cuiuscūque collationē: cū eadem sit ratio: sed secus in beneficijs spectantib. ad collationē Papæ, quia vacauerunt in curia. eo. tit. c.2.lib.6. tūc enim Papa confert iure proprio non deuoluto: nec mirū si aliud in deuoluto; nam Papa dando executorem ad prouidēdum auferebat collatori potestatē, de conces. præb. si capitulo lib 6. ex quo ergo collatio de illo deuoluta est ad Papā conferat executor, vt hic. Et licet aliàs in bñficijs fiat stricta interpretatio eo.tit. quamuis. lib.6. hic tñ fit larga ꝯ concedentē de consuetudi. cum dilectus. Facit ēt hæc littera ad quæstionē. no. de offic.leg c. 1. lib.6. scilicet, qđ legatus Papæ possit talia beneficia ad Papā deuoluta cōferre, præferretur tñ delegatus quo ad illa quæ sibi specialiter sunt commissa. de offi. lega. studuisti. & facit de reg iur. generi. lib.6.

Executor Papę beneficiū ad Papā deuolutum confert.

ipsius episcopi, [a] & aliorum in hoc eidem succedētium [b] negligentia, collatio fuerit deuoluta.

¶ Idem.

¶ *Adeptus in ecclesia dignitatem habentem p̄bendā annexā, perdit primā p̄bendam, quā habebat in illa; hoc dicit. Io. And.*

[Glo.seq.exponit, dicens quare sic.]

a ¶ Episcopi.] primi collatoris; quod puto necessariū, si enim de Archidiacono vel capitulo ad episcopum, & demum per ipsius negligentiam gradatim ad Papā catur, non confert executor, cui ad collationem episcopi scribebatur. Io. And.

[Glo.seq distinguit tria tempora.]

b ¶ Succedentium.] Et sic habemus primo tēpus epi; secundo tempus medium aliorum facientium gradum inter ipsum & Papā; tertio tp̄s Papale, primo & vltimo tēpore confert executor, medio vero non, & semper intelligas, vbi tempus acceptationis elapsum non impediat executorem inf tit.proxi.c. vnico.

SI iuxta.] Primo ponit vnum dictum. Secundo circa illud soluit vnū dubiū ibi. [Primaque.] Imol. ¶ Præsupponendum est, quod quis non potest obtinere duas præbēdas in vna & eadem ecclesia. c. nulla, de conces præben. in antiq.

CASVS. Papa mādauit epo & capitulo ecclesiæ Rutinēsis, vel Pictauiensis, vel Bituricēsis, vt me reciperēt in canonicū & fratrem, & vt mihi assignarent præbēdā vacantē, vel primā vacaturam, & ēt quod assignarent dignitatem vacantem, vel dignitatem vacaturā. Fui receptus in fratrē, etiam fui adeptus possessionē eiusdem præbendæ: postea vacauit dignitas. cui annexa est præbēda puta archidiaconatus: quæritur, vtrū possim acceptare dignitatem cum præbenda? Vr̄ qđ non, qa in ista eccl̄ia nō possum habere duas p̄bēdas, tñ Romanus Pōtifex decidit ꝯtrium, sed per adeptionē dignitatis & p̄bendæ sibi annexæ, prima præbēda vacat ipso iure, & collator pōt illam conferre, hoc dicit H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo, ꝙ si mādatur prouideri per rescriptum Papæ alicui de dignitate, an prouideri possit illi de dignitate habēte p̄bēdam annexam. Glo. est in versi. mandati. quæ vr̄ in hoc dubitare. Et primo dicit, qđ hoc egeret declaratione. In fine vero sentit, ꝙ debeatur, sed loquitur cū mandatur prouideri de dignitate, alias habēti præbendā à capitulo. Nota, ꝙ expectans p̄bendā ex gratia Apostolica, nō potest acceptare, præbendam dignitati annexā: quia dignitas, quę est principalis, nō est debita, secus si expectat dignitatē: tunc.n. illam pōt acceptare, licet prębenda sit ei annexa. Nota, ꝙ archidiaconatus ē dignitas, quia ex vi mādati super dignitate cōsecutus hic fuit archidiaconatū. Nota casum singularem, in quo rescriptum ad præbendam consummatur successiue in duobus, quod est mirabile, cum videatur consummatum per adeptionem primæ. eo. tit. lib.6. Zabarella.

CAP. VI.

SI iuxta [c] nostri formam mandati [d] canonicatū & præbendam ecclesiæ Rutinensis adeptus, dignitatem, quam duxerit acceptandam [e] ibidem expectet: archidaconatum, [f] † inibi [g] post [h] va-

Nota, ꝙ archidiaconatus est dignitas, vide doctores in ca. de multa. de pręben. Archidiaconū in c.1. de cō suetu. li.6. & Abbatē in c. nouit de iudic.

[Prima glossa summat.]

c ¶ Si iuxta.] Adeptus in ecclesia dignitatē habentem præbendam annexam, perdit primam præbendam, quam habebat in illa.

[Glo.seq. ponit duas lecturas: declarationem petit: æquitatem exprimit.]

d ¶ Mandati.] non solum secundum vnam lecturam factū narrat, prout acciderat in hac ecclesia, de qua loquitur, sed etiā fortificat dubium: quia fortius si ex receptione capituli vel aliter hēt hanc canoniam, & præbēdam. facit. eo.tit.c. antepe. li. 6. vbi enim auctoritate Apostolica præbēdam expectans cōsecutus est vnam, non videbatur, ꝙ aliā consequi posset. facit eo. tit. nō potest. 2. respon. lib.6. cum concor. Sed cum adhuc pēderet gratia in parte principaliori, & facta fuisset super vtroq; vno contextu, æquū fuit vt prima dimissa scdam cōseq posset. Alia lectura est, ꝙ iste textus ponat ius, quasi dicat, ex quo Papa de dignitate & præbenda sibi voluit prouideri, consequitur dignitatē hñtem ꝛ p̄benda annexam, licet prius aliā fuisset adeptus: sed vbi solum de dignitate scribebāt, non poterat cōsequi dignitatem habentem p̄bendam annexā: cum hoc Papa non intenderet. Egeret declaratione. Suadet tñ æquitas quòd decre. locum habeat siue ex vnico rescripto debeatur vtrumq;, siue ex diuersis successiue, siue sola dignitas debeatur per rescriptū aliàs habenti præbendam ab ordinario collatore.

Contrariū tenet Zaba. hic: qa annexū tāquam accessorium non cōsideratur. c. sup eo. de pręb. li.6. sed idē, qđ glossa tenet Ioā. Staphileus de litteris gratiæ. cap. 2.

[Glo.seq. remittit, quęstionem soluit: ponit dictum quod determinat.]

e ¶ Acceptandam.] de quo dic vt ĩ. tit. 1. c. vnico. & idē puto si non haberet beneficiū acceptandi sed deberetur prima vacās, cum ratio sit eadem & fortior. Quod aūt hic dr̄ de potestate acceptādi, respicit dignitatē: præbendā ergo, quæ prius vacauerat necesse habuit petere, nec sibi fieret p̄iudiciū, per decre. si clericus. eo. tit. lib 6. vr̄ tñ, qđ si habens canonicatum & ius ad p̄bendam primo vacātem, & ad dignitatem, quā duceret acceptandā: præbendam, quæ primo sine dignitate vacauit, noluerit petere, protestans, qđ hæc faciebat quia oēs dignitates ecclesię p̄bēdas habebant annexas, & totū simul cōsequi volebat, satis esset hęc iusta cā ad negligētiam excludendam, cum mutationes beneficiorum nec populo, nec iuri sint gratę. 12. q. 1. c. 1. de trāsla. quanto. sed si potestas acceptandi respiceret etiam præbendam, tunc nullum dubium.

Beneficiorū mutationes gratæ non sunt.

f ¶ Archidiaconatum.] Factum ponit, nam idem in quauis alia dignitate

g ¶ Inibi.] in ecclesia illa, & vide inf. de regula cap. 1. lib 6.

[Glo.seq. ostendit per textum quæstionem solui.]

h ¶ Post.] datur intelligi, qđ si prius vacauerat cū sua

præbenda,& ipse sciens recipit aliā præbēdam:in acceptatione archidiaconatus sibi viam præclusisse vr̄.

[Glo.seq.aperit dubium:quærit,& soluit.]

a ¶ Annexa præbenda.] Istud inducebat dubiū:si.n. non fuisset annexa retenta prima præbenda cōsequeretur dignitatē sine præbenda, quæ cum illa vacauit.eo.ti. qa sæpe.li.6. sed cum dignitatem sine præbēda non possit habere propter annexionem,nec duas pbendas in eadem ecclesia de cōces. præb. litteras. ratione annexi ī principali impediri vr̄: sed prompta est prouisio, scilicet vacationis primæ, quā submittit.Sed qd dices in casu conuerso: adeptus sum dignitatem per rescriptū Apostolicū: expecto ibi præbendam cum beneficio acceptādi, vel si vacat præbēda cū dignitate cui est annexa: nunqd prima dignitate dimissa consequi potero hāc præbendā cum sua dignitate: Puto ꝙ non, quia non est eadem rō principalis ad accessoriū,& accessorij ad pricipale de cōse.eccl.vel alta.c.vnico.li.6.Facit eo.ti.qa sæpe. & c.super eo.de reg.iur.accessoriū.lib.6. cum cōcor.

cantē non obstante, quod certa sit sibi annexa [a] prę benda, poterit [b] acceptante: Primaque præbenda hoc ipso [c] vacabit, [d] quod secundam cum archidiaconatu prædicto pacifice fuerit assecutus,

TITVLVS III.

De concessione præbendę,& ecclesiæ non vacantis.

¶ Clemens V. in Concil.Vień.

¶ *Decretū cōditionale ante conditionis euentum nō afficit potestatem ordinarij vel alterius collatoris: secus quando acceptationi beneficij tempus adijcitur cū decreto. Et qui beneficium vacans ab executore petit, vel recipit, illud intelligitur acceptasse, q̃ vacatio nota dicitur expectanti,ex quo in loco beneficij publice scitur.*



C. VNIC.

VM†

b ¶ Poterit.] quod intellige vbi alteri non debetur ex prioritate tpis,vel prærogatiuæ gratiæ, vel alio iure.

c ¶ Hoc ipso.] Patet ꝙ in præbendis eiusdem ecclesiæ ipso iure per receptionem secundæ vacat prima.

[Gl.seq.rōnem reddit,notat arguit,& opi. ponit.]

d ¶ Vacabit.]non.n.posset esset triplex in ecclesia sine dispēsatione Papali,nec valet in hoc consuetudo. de cōsue.ca. 1.lib.6. Et no.ꝙ plus adhorrent iura habere duas præbēdas in vna ecclesia, q̃ aliàs habere duo curata.primum.n.non licet ēt iure annexionis, quā hēt præbēda ad dignitatem, vt hic sed ſm licet iure annexionis, q̃ habet curatum ad præbendam eod.tit.super eo.lib.6.Et facit ad opinionem,quam teneo in decret. litteras.de cōces.præben.sequendo Inno.s.ꝙ in duab. canonijs eiusdem ecclesiæ nō possit eps dispensare. licet dispensare possit in canonia & personatu vel officio.rationem huius ibi plene scripsi super.vlt. glo.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ, ET ecclesiæ non vacantis.

¶ Visum est supra de præbendis & dignitatibus: verū quia aliquis dubitare posset vtrum præbēdæ,dignitates, & alia beneficia ecclesiastica possint cōferri antequam vacent vel etiam promitti:ideo annectit rubricam de concessione præbendæ.



Vm ei.]Diuiditur in quatuor partes:Primo declarat, qn̄ afficit decretū conditionale non adiecto termino mēsis.Secūdo.qn̄ afficiat illo adiecto:ibi,[Secus.]tertio,an petēdo sibi cōferri bn̄ficiū,vel recipiēdo illud collatum videatur qs acceptare:ibi,[Quin etiam.]Quarto declarat, qn̄ qs dicatur hr̄e notitiā vacationis bn̄ficij; ibi [Ceterū.]Imola. ¶ Præsupponendū est,qđ si Papa, mādet alicui prouideri de beneficio ecclesiastico vacāte,alioquin de proxime vacaturo,licet collator nō obediendo mandatis Apostolicis male faciat: tn̄ si cō ferat alteri,collatio valet,ex quo mandatum non continet decretum irritans, aliàs si haberet decretū irritans collatio alteri facta esset nulla. Et appellamus decretū irritās,istā clausulam, quę consueuit apponi in mādatis Apostolicis, scilicet, decernentes irritum & inane quicquid in præiudicium mandati nostri attentatū fuerit.Vel decretū irritās est,qn̄ Papa mandat epo vel archiepo, cōferas bn̄ficium primo vacaturū tali, ꝙ si nō feceris, & alteri feceris collationē oīa sīt irrita,& vana. CASVS. Aliquis pauper clericus ꝓmotus ad sacros ordines sine titulo,vnde possit sustētari, accessit ad Apostolicā sedem,& notificauit: Papæ, ꝙ suus eps sine titulo eum ordinauit, & ꝙ recusauit, sibi prouidere de aliquo beneficio, vnde possit sustentari, adeo ꝙ ipse clericus cogitur mēdicare. Papa deputauit aliquos ad ipsum examinādum, an esset idoneus scientia ad obtinendū beneficium:hoc facto, quia cōstitit Papæ, qđ erat idoneus ipse mādat epo cum decreto irritante, vt si constaret istum pauperem clericum esse vitæ laudabilis & honestæ conuersationis, sibi conferat benefi ium certi valoris,puta 20.vel 30.librarum,vel etiā minoris valoris,si ipse vellet acceptare:antequā executor istarū litterarū præmisisset inquisitionem super vita laudabili istius clerici pauperis; vacauit beneficiū valoris 20.vel 30.librarum, quod beneficium ordinarius contulit alteri: Quęritur vtrum valeat talis collatio? Vr̄ quod nō:quia in mādato continebatur decretum irritans,quod ligat manus ordinarij, ne possit conferre illud beneficiū:Tamē dicit Romanus Pontifex, quòd collatio per ordinarium facta valet: quia decretum erat cōditionale:Vel etiam ponamus,qđ executor fecerat inquisitionē super vita & honestate istius clerici tamen beneficiū istud erat minoris valoris 20. vel 30. librarum, & scribebatur sub conditione, si vellet acceptare,& antequam iste clericus illud beneficium acceptasset,ordinarius contulit alteri,quæritur, vtrū valet collatio?Dicit, qđ sic. Sed quid si mandābatur isti clerico prouideri de beneficio vacāte,vel ꝓximo vacaturo,si intra mēsem ipse acceptat cū decreto irritāte:tamen ordinarius contulit alteri intra mensem. q̄ritur,vtrum valeat collatio;Dicit qđ non, quia tempus videtur apponi in fauorem acceptantis. Sed quæritur,quādo dicatur iste clericus acceptasse beneficium:vtrum solum quādo exprimit verbum acceptationis coram executore,dicēdo:accepto illud beneficium,& peto vt mihi conferatis, vel quando non exprimit,accepto;sed tātum dicit,conferatis? Respōdet qđ sufficit petere collationē beneficij sine expressione verbi acceptationis.Sed quęritur quādo currit tēpus illius mensis, intra quem pauper clericus potest acceptare? Dicit quod tēpus incipit currere a tēpore scientiæ & notitiæ, quo ipse scit beneficium vacare. Sed q̄ritur vtrum ad hoc,qđ ipse dicatur habere notitiā,& scire beneficiū vacare,requiritur,quod aliquis sibi notificet, dicēdo, vade ad collatorem,vacat tale beneficium,quod potes acceptare intra mensem, Respōdetur,qđ hoc nō requiritur, imo dr̄ habere notitiā vacationis illius bn̄ficij, ex quo vacauerit publice:imo sibi imputabit,si ipse nō fecerit inquisitionem. Nō.primo iūcta gl.qđ qn̄ Papa scribit ꝓ clerico paupere

† No qđ ꝓmonendus ad bn̄ficium dēt esse idoneus, de quo pręter doctores hic vide canonistas in c. si eo tpe de resc.li.6. & in c.ei cui de pb. eo. li. Abb.in c dudum. de ele. & Fely. in c vlti. de præsump.

pere ipse cōsueuit illum facere examinari, vtrum sit scientia idoneus, postea mandat vt sibi conferatur beneficiū si cōstiterit, ꝙ sit vitę laudabilis, & honestę cōuersationis. No. secūdo, ꝙ qñ scribit pro clerico paupere sub forma prædicta cum decreto irritante, illud mandatū nullas habet vires, nisi prius constiterit de vita laudabili: ideo est consilium, quod impetrās citius quam poterit faciat inquiri de vita sua, & conuersatione. Nota, quod si mandet epō, vt conferat beneficium certi valoris, ipse eps non pōt cōferre beneficiū maioris valoris, nec minoris: qa verba grē non sunt amplianda nec restringēda. No. ꝙ decretū conditionale irritans nō habet effectum, nisi impleta cōditione. No. ꝙ qñ Papa scribit, cū decreto irritante, si acceptet inf. certum tempus, manus ordinarij sunt ligatæ vsq; ad illud tempus. No. quod non refert. qñ quis acceptet beneficium verbo, vel re ipsa. Not. quod promouendus ad beneficium, debet esse idoneus in scientia, & quæ scientia exigit, no. Inn. de ele. cum in cunctis, in prin. No. quod promouendus debet esse vitæ laudabilis, & hoc perpenditur ex bonis operibus, & abstinentia uitiorum, secundum Pau. Zab.

tit. cap. 1. §. subiunctum. in fin. lib. 6.

[Glo. seq. exponit, & consulit.]

m ¶ Extet.] prima, s. ꝙ per executoris inquisitionem sit repertus, & c. vtile consiliū est, ꝙ super illa pronunciet executor; vel quod facta mētione de illa inhibeat vel saltem suam potestatem insinuet collatori, alias non facile forte constare posset conditionem extitisse.

n ¶ Declaret.] ēt in executoris absentia. dummodo de ea constet, ut infra dicam.

o ¶ Ordinariū.] Hoc probamus ꝑ prædic. decr. 1. eo. tit. lib. 6. vt sicut ibi decretum datum cum beneficio acceptandi, ante acceptationem non impedit potestatem ordinarij, ita nec datum sub conditionibus istis, uel alijs ante conditionis euentum. Ioan. And.

ei [a], quē in scientia reputamus [b] idoneū, [c] si ꝑ [d] inquisitionem [e] executoris sibi deputati à nobis repertus fuerit esse vitę laudabilis, & cōuersationis honestæ, de beneficio certi valoris [f] alicui prouideri mandamus, adijciētes, [g] quod de beneficio minoris valoris possit eidem si voluerit [h] prouideri, ac extunc [i] † ēt inane decernentes, & irritum si secus à quoquam quauis auctoritate cōtigerit attentari: [k] Quia decretū huiusmodi in euentum dumtaxat prædictarū conditionum suum sortitur effectum [l] antequam extet [m] prima conditio, beneficium prętaxati valoris, & etiam minoris, priusquam suam impetrās super valore huiusmodi voluntatē declaret, [n] conferri libere poterit per ordinarium, [o] aut alium executorem [p] a nobis ad prouidendū de tali beneficio

† In antiquiorib. libris constanter legitur, ac ex nunc.

[Prima gl. sūmat, & diuidit, & dicit q̄d determinat]

a ¶ Cum ei.] Decretū conditionale ante cōdōnis euētū nō afficit potestatē ordinarij, vel alterius collato. ris: secus qñ acceptationi bñficij eps adijcit cū decreto. Et q̄ beneficiū uacans ab executore petit, uel recipit, illud intelligit acceptasse quæ uacatio nota dr̄ ex pectanti, ex quo in loco bñficij publice scitur. Partes patent. Secunda: ibi, [Secus.] Tertia: ibi, [Quin etiā.] Quarta: ibi, [Ceterum.] Et determinat casus dubios circa decre, quia cunctis. eo. tit. li. 6.

b ¶ Reputamus.] per relationē examinatorū ad hoc deputatorū, q̄b. creditur, & est ista forma pauperū, in qua fit examinatio quō legant, cantent, & construāt.

c ¶ Idoneum.] iunge hic litteram, prouideri mandamus de beneficio, &c.

d ¶ Si per.] ecce conditionem de qua inf. loquitur.

e ¶ Inquisitionem.] An ad hanc uocanda sit pars, plene no. sup. ea. comp. de off. dele. c. uni.

f ¶ Valoris.] De pensione prouideri non posset, de præb. quamuis 1. lib. 6.

g ¶ Adijcientes.] nisi hoc fuisset additū de beneficio minoris æstimationis ēt sibi uolenti prouideri nō potuisset, de præb. cui de non. §. ult. lib. 6.

h ¶ Si uoluerit.] secunda cōditio.

[Gl. seq. aperit dubium: & respondet & ꝯ opi. not.]

i ¶ Extunc.] Hoc fortificabat dubiū; quasi a tpe datæ Papa uoluerit, ꝙ decretum afficeret, sed cōtrariū rñdetur, & supplemus ex nunc, ut ualeat extunc. 1 Facit de uot. & uot. red. licet ad fin. & sic facit hæc littera ꝯ Aegi. pro Inn. Host. & Abb. in eo, quod scripsi de ap pe. præterea 2. super uer, excommunicatum.

k Attentari non dicit ēt ignoranter, & tñ ex inferioribus paret, ꝙ certis casib. hoc decretum afficit ignorantes, per quod patet; quod decretum Papæ afficit ignorantes, & de hoc de elect. si eo tempore, lib. 6. & probatur de præb. c. pen. eo. lib.

l ¶ Effectum.] Alias fuisset editum super incerto, eo.

1 Imola notat hic ꝙ clausula, ex nūc prout ex tūc, respicit cōditionē extantē, nō tps actus celebrati. remittit ad no. in l. 1. C. de codicil. ī l. hmōi. ff. de uer. ob. li. l. lecta. ff. si cer. pet. F.

[Glo. seq. fortificat text. secundo tribus rationibus quæstionē soluit, solutioni obijcit, & respondet, opin. ponit, & dicit primum ęquum, tertio format dubium, & soluit.]

p ¶ Executorem.] Si. n. non afficit potestatē ordinarij, ergo nec executoris alterius, qui maior est ordinario, de offi. deleg. sane. 2 & cum hoc oporteat intelligi de executore secundo. primus enim conferret beneficiū ēt postq̄ euenisset conditio. Itē cū hic dicatur, ꝙ secūdus confert ante condōnis euentū, per qd̄ a cōtrario infertur, ꝙ postq̄ euenisset conditio primi. cōferre nō posset 2. Itē cum gñaliter de executore loquatur, per quod ēt executorē in forma gratiæ videtur includere: hic videtur solui, ꝙ hic fuit disputatum, an impetrans primo in hac forma pauperū præferatur secundo, qui impetrauit in forma gratiæ in eadem ecclesia, uel ad collationē eiusdem, & ponitur in Mercurial. in littera N. sub tit. de præb. hic. n. vr̄, quod dummodo conditio præcesserit vacationem, uel saltem collationem factā secundo, debet primo. 3 Facit de rescr. tibi qui lib. 6. sed obstat eo. lib. & tit. c. si pro te Sol. ibi conditio pendebat ex alterius arbitrio, ita ꝙ illo recusante nullum ius habeat impetrās: hic vero pendet ex existētia rei, 4 vt in primo casu, uel ex volūtate ipsius cui facta est gratia in scđo. Aliquib. vr̄ ꝙ scđs impetrans ante conditionē in forma gratiæ pferatur, & ſm hoc licet hæc prima conditio quo ad idoneitatem personæ sit de pˢenti, inquisitio tñ circa id fienda est de futuro. De secundo ēt non dubitatur quin sit de futuro, & secundū hoc sequeret, ꝙ si duo impetrauerunt sub hac forma, si secūdus primo præuenit ad condionē, erit potior 5 cū prius ipsius decretum afficiat, vt hic facit prędic. decre. si pro te. & quod no. eod. tit. si soli. lib. 6. æquum vr̄ quod prius dixi, ut ex quo cōdō primi præcessit collationem factam scđo, præferatur primus secundo habenti formam gratiæ, uel pauperum: nec uerum est, ꝙ semper debeat illi pro quo prius est affecta, ut probat prædi. decr. tibi. 6 sic ergo est fortior gratia conditionata ex existētia rei, uel voluntate eius pro quo scribitur, q̄ depēdēs ex voluntate tertij, ut prædixi. Sed fingas hunc casum. Habet A. hanc formam pauperum in certa ecclesia, secundo hēt B. speciale grām in eadē. & talē quæ afficit: vacat beneficiū in ipsa ecclesia, quod ante primi conditionē extantem ordinarius confert C. demū extitit conditio postq̄ executor B. sibi contulit illud, & post q̄ executor A. primi illud sibi cōtulit, quæ

2 Supple secūdo. & hoc verū ait Pet. de Anch. si secundus non habet decre.

3 Pe. de Anc. post Lap. tenet cōtrariū: qa gratia facta pure illi scđo, statim habuit effectū suū, quē iā nō hēt existētia cōdōnis īpedire. arg. c. ab eo. de ele. lib. 6. l. insulā §. fi. ff. sol. matr.

4 Anch. dicit ex ptāte executoris, cui declarationi statur argu. not. in fin. c. prudentiam, de off. deleg.

5 Idē Anch. quia bñficiū est ei affectū, & forte sic practicaret. Imola.

6 Imo nō ꝓbat cū vtraq gratia fuerit ibi pura, una hic conditionalis qua pēdēte nil ē in obligatione. Font.

quæritur cuius sit beneficium? Dico secũdũ pdictam opinionẽ per decr. pen. de præb. li. 6. q primus est potior. collatio n. ordinarij facta, C. nõ valuit, nec tenuit impediente gratia illius & pro quo beneficium illud erat affectũ in eũ casũ, in quẽ nõ debebat illi A. effectus ergo cõditionis postea existẽtis, q est vt decretũ afficiat, vt hic, per illã collationẽ ĩpediri nõ potuit. collatio n. facta B. non tenuit, ex quo prius extiterat primi cõdõ, 1 ex qb. cõcluditur, quod prædixi. assurgat ergo primus secũdo, ex cuius persona consequitur, q alias sibi petiisset, & est simile eo. ti. auctoritate. li. 6. Si vero collatio facta B. præcessisset cõditionẽ primi, tunc ẽt planũ esset q B. potior esset in beneficio, per hãc litterã. Idẽ si tenetur secunda opinio, quæ habet, q forma gratiæ præueniens conditionem faciat secũdum potiorem, etiam in beneficio post conditiouem vacante.

1 Imo tenuit Pet. Anch, fortiter repugnans gl. Imo etiã ait gl. in prima conditione huius text. de iure non procedere. Fon.

[Gl. seq. dicit quid approbat, & exponit.]

a ¶Secus. Hic approbat quod no. sup. eo. ti. quia cunctis. in prin. li. 6. & quod no. Arch. eod. li. de præb. dudum, & dic, secus in hoc, s. quod in casu isto non valeret collatio ordinarij, vel alterius executoris intra mensem facta licet ante acceptationem.

[Glo. seq. soluit dubium, & litteræ respondet.]

a ¶Censemus. Licet per hoc verbũ videretur ius nouum inducere, cum tñ rõ antiqua, & directe ab olim inuenta fuerit hæc forma contra decr. quia cũctis, vt ibi no. in 1. gl. puto, q respiciat præterita. 2 nec cõtradicat hoc verbum, quod secundum deriuatores ponit etiam pro iussu, deliberatione, æstimatione, sententiæ prolatione. & concor. inf. proxi. resp. & dixi supr. ea. compil. de proba. litteris.

2 Ex hac gl. no. q qñ cõstõnis rõ est antiqua, extendit tunc constõ ẽt ad præterita, q est valde notabile. Abb.

[Gl. seq. soluit dubium, & ponit stylum, secundo q̃rit ponit opi. & duas ipsius rõnes, & soluit, ad rõnes illas respondens. tertio aliam quæstionem solult, & solutionem impugnans tenet ipsius contrarium.]

c ¶Intra mensem. Iste terminus inualuit de stylo, & more curię. Idem tamen dicas de quolibet alio termino maiori, vel minori in litteris expresso. Solet autẽ curia sic scribere: Beneficiũ ecclesiasticũ cũ cura, &c. ẽt si dignitas, &c. si q vacat ad præsẽs, vel vacabit in tali, &c. quod per te, vel procuratorẽ tuum ad hoc legitime cõstitutum intra vnius mensis spatium postq̃ tibi, vel eidem procuratori vacatio hmõi innotuerit, duxeris acceptãdũ, cõferendũ tibi, &c. districtius inhibentes venerabilibus, &c. ne de illis interim etiã ante acceptionẽ huius disponere quoquomodo prçsumant; ac decernẽtes irritũ, & inane, &c. tñ ex hac littera videtur, q minus plena clausula. s. habens mãdatum cum potestate acceptandi, & spatio temporis, & decreto sufficiat. Sed quęritur an talis expectans possit acceptare post mensem beneficium adhuc vacãs? Vr̃ q sic: cũ hæc clausula in ipsius fauorem opposita ad ligãdas manus ordinarij, in ipsius expectãtis odiũ non debeat retorqueri. de reg. iu. q ob grãm. li. 6. cum suis concord. & hoc placet Archi. 3 de præb. dudum, li. 6 & vr̃ expressum. eo. li. & tit. si tibi absenti nõ credo quod si clausula reseruationis, & potestas executoris adiungitur beneficio vacaturo, q acceptabit impetrans intra mensẽ, vt in text. & in forma, quam superius scripsi. quod post mensẽ per expectantem acceptari possit beneficiũ, vel ei conferri. Et tunc ad regulam, q ob gratiã, rñdetur vt ibi not. q hoc inducit forma mandati per decr. cui de non. de pręb. lib. 6. Ad decr. si tibi. respondeo quod loquitur cum collatio præcedit acceptationem, scilicet cum beneficium ab ordinario pure confertur, & postea ad acceptãdũ terminus assignatur, tunc enim cum prima pura collatio per illius termini lapsũ perempta non fit, pro-

Acceptare valens intra mensem an post mensem acceptare possit.

3 Cuius dictum fortificat Pe. d Anch. per l. is q bonis, §. 1. ff. de ces. bo. tñ tenet cũ gl. p l. Thais. §. iura. ff. de fideic. li. & sequitur Imo. Fon.

putatum. ¶Secus a autem fore censemus, b cum decreto apposito, alicui prouideri mãdamus de beneficio, quod intra mensem c à vacationis ipsius notitia d duxerit acceptandũ, vt appositio mensis eiusdem aliquid afferat e impetranti. Quin etiam f

visus re integra post terminũ acceptabis: hic vero acceptatio pcedit collationẽ, cuius faciẽdę ptãtẽ executor nõ hẽt, nisi intra tp̃s limitatum fuerit acceptatũ, fateor tñ, q ita posset esse diuisa reseruatio à spacio temporis, q locus esset opinioni contrariæ, vt si dicatur, bñficium quod in tali loco vacauerit q duxeris acceptandum, tibi conferendũ collationi nostræ præsentibus reseruamus, inhibẽtes ne intra mensẽ post quã tibi de vacatione constiterit, aliquis de illo præsumat quacunq; auctoritate disponere, &c. ponderetur ergo rescriptorũ tenor. de priuil. porro. Si autem secundũ nouã formã Papa dat canonicatum, & circa præbendã dat beneficium acceptandi inf. mensem: tunc licet reseruatio, & executoris potestas adiungat præbendæ, inf. mensem acceptare poterit, vt supra dixi, ita quod post mẽsem ex vi reseruationis acceptari, vel per executorem cõferri non possit: quia tñ canonicus est ex vi canonicatus, videtur quod si nullus ibidem expectat ẽt post mensem sibi petenti per ordinariũ conferri debet, & cum decreto. s. q alteri collata non tenet, per decre. si clericus. 2. resp. de præb. lib. 6. sed hoc casu posset dici contrarium: quia in casu decr. si clericus expirauerat potestas executoris, sed hic adhuc durat quo ad aliã, quę vacabit, si acceptabitur infra mensem, nihil ergo mirum si ibi ordinarius auditur. Item sicut nec ibi ordinarius habet potestatem super neglecta. 4 ita nec hic, & hoc teneas.

Rescriptorũ tenor est põderandus.

[Glo. seq. primo soluit vnam quęstionem, secundo soluit incidentem ex tertia.]

d ¶Notitia.] hoc determinabit in fin. Et nota, quia in ista forma non est locus decr. nec captandæ. eo. ti. lib. 6. ut possit acceptare primum incertũ, qđ uacabit: illa .n. locum hẽt, vt ibi patet cum simpliciter scribitur de beneficio qđ duxerit acceptandum, tunc. n. potest se fortunę submittere, acceptando primũ vacaturum, vel alterius ex causa, sed qñ scribitur de bñficio qđ à vacationis notitia intra mensem duxerit acceptandũ hæc verborum forma nõ patitur, quod vacaturũ acceptet, fateor tñ quod vacans potest acceptare, etiã si vacabit tẽpore gratiæ, verbum. n. notitia vacationis, præsentem, & futurum includit dummodo vacet, de priuil. quia circa nec obstat si pręcedat verbum, quod vacabit in reseruatione sine verbo præsentis temporis, si q uacat: nam illud uacabit, q uacans reperitur: unde dicit lex quod uerbum oportebit, tam præsens quam futurum tp̃s significat. ff. de uer. sig. l. uerbũ in prin. tit. Ad idem eo. tit. uerbum erit, & aliud est dicere uacabit, aliud uacare inchoabit, & hoc conuenit huic menti, secus ubi mens resisteret, ut ibi.

4 Dicit Imo. si nemo ibi expectet ordinarius poterit ex sua libertate conferre neglig. Fon.

Oportebit, præsẽs & futurum tempus significat.

e ¶Afferat. simile de priuil. si Papa. lib. 6.

[Gl. seq. commendat, & fortificat, obiicit, & soluit.]

f ¶Quin ẽt. Summe fuit utilis ista particula, cũ enim executor datus cum clausula acceptandi, potestatem nõ hẽt in cõferendo beneficiũ, nisi ex quo fuerit acceptatum, tota die de collationib. opponebatur, qđ non ualebant, quia non præcesserat acceptatio, & quia ipsius præcedentis acceptationis deficiebat quandoq; probatio, succumbebat expectans, licet igitur uerbũ acceptationis nõ exprimat, satis est tamẽ, quod petit conferri, uel recipit collatũ. Multa similia colligas ex no. de ijs quæ si a maio. parte capit. ex ore, de appellationibus, ad audientiam. & cap. dilecti 2. unde ex quo per instrumentum de promissione cõstat pręsumitur interrogationẽ præcessisse. insti. de inutil. stipulat. §. si scriptum. ff. de uerborum obl. sciẽdum. Sic satis est, quod hæres se immisceat, licet uerbo non adeat. insti. de hær. quali. § pen. ff. de acq. hære. l. Iulian. s. §. si seruũ & l. si quis extraneus, §. interdum. Tamen qñque

non

non sufficit facti prosecutio de app. ab eo. 1. respō. lib. 6. de elect. ecclesia. j. de baptis. c. 1. & penult. sed in decret. ab eo. eundo ad iudicem appellationis non satisfit iuri volenti per apostolorum delationem ipsum iudicem instrui. Electio, & baptismus formas habent, nec sine illis sufficeret: 1 animus et de quo constaret: sed cum hic solum de animo, & acceptatione quæratur: de illo satis constat per hic expressa. Io. And.

& ita dico et quod hic dr locum non habere in casu decre. si pluribus, de præb. lib. 6. Unde si Papa contulit proprio motu præbendā, si qua vacabat in Ecclesia, & duæ æquales vacabant: notitia vacationis postquam currunt decem dies prouisio ad eligendum non recipietur per hunc modū: quia ibi forsan tempore, quo fiebat gratia, vel prius erat notitia vacationis, de qui hic dicitur, quam forsan impossibile esset scire prouisum intra decem dies, & sic in totū sibi periret priuilegium optādi, qui non fuit in culpa: & idem dico de extrauag. Io. quæ incipit: susceptī. circa mediū: sed dato, quod hic subsit impossibilitas, vel desit culpa, durat tamē circa alia beneficia priuilegiū acceptandi, facilius ergo procedit hic iste rigor, vt in principio dixi, & tamen ex littera sequēti vr colligi, ꝙ vbi ita deficit culpa, ꝙ nec per se, nec per aliū scire potuisset, non est locus huic rigori.

r Si baptismus aquę suscipi pōt oīno suscipien dus est nec sufficit animus seu propositum: qd si suscipi nō possit tunc ꝑ baptismū sanguinis, vel sāguinis, quis saluari pōt vide B. Tho. par. 3. q. 66. art. 12.

† al. ita. Idē.

a ¶ Executorem.] licet petitio, & collatio de quibus hic loquitur, requirūt executoris præsentiam, cū alias de acceptatione non apparet: acceptatio tamen sine præsentia executoris fieri potest, dummodo de illa fides fieri possit, vt not. eo. tit. quia cunctis ad fin. lib. 6. quod etiā ibi placet Innoc. Host. Arch. & Gul. in Spe. de act. & peti. §. pen. vers. item not. ad finē licet Cōpost. videatur velle contrariū, de rescrip. eo. cap. in glo. magna. circa fi. versic. quid si litteræ.

b ¶ Aut.] notā alternatiuam sufficit ergo alterum.

beneficium, quod acceptare poterat petēdo sibi per suum executorem [a] conferri, aut [b] recipiendo sibi præsenti [c] collatum: ipsum ex hoc acceptare, & collationem taliter sibi factam valere censemus.

¶ Ceterum, [d] vt tam diuturnis vacationibus, quā fraudib. & litibus occurratur, prędictę vacationis notitiam impetrantem interpretamur habere, ex quo ipsa vacatio in loco [e] vel Ecclesia [f] huiusmodi beneficij publice nota [g] erit. Imputet quidem sibi si hoc casu, quo de ipsius commodo agitur, id quod per se, vel per aliū scire [h] potuerit, ignorauit.

TITVLVS IV.

De rebus Ecclesiæ non alienandis.

Clemen V. † in Concilio Viennen.

¶ *Religiosus, qui concedit alicui ad vitam, vel certū tempus, iura, redditus, vel possessiones administratio nis cui præest, suspensus est ab officio, nisi duo concurrant, nec valet concessio duos casus excipit. h. d. Io. And.*



CAP. I.

ONASTERIUM ...

h ¶ Scire potuerit.) imputatur ergo illi, qui scire potuit inquirendo, sic etiam imputantur illi, qui scire potuit peritiores consulendo, ff. de bono. poss. l. in bonorum, vnde dr, quod vigilantibus, &c. ff. de his, quæ in fraud. cred. l. pupillus.

Imputatur ei, qui peritiores consulere potuit.

c ¶ Præsenti.] idem in procuratore habente ad hoc speciale mandatum, quod probat stylus curiæ quem præmisi, & scripsi de præb. accedens. ad hoc finis huius cap. ibi, vel per alium Sicut & electio per procuratorem fieri potest. de elect. quia propter, & c. pen. & matrimoniū contrahi. de procu. c. fi. lib. 6. facit etiam eod. lib. de reg. iur. potest quis, & ff. de procur. si is qui Stichum. & ff. de lega. 1. si sit. §. si qu s ita. Non obstat, ff. de verb. oblig. l. vlt. in prin. & l. si stipulatus fuerim. in prin. quæ non loquuntur in procuratore.

[Glossa seq. quæstionem soluit.]

d ¶ Ceterum.] æquissima, & expediens fuit etiam hæc prouisio.

e ¶ Loco.] si locus, vbi sita est Ecclesia careret habitatoribus, satis videretur ponderanda notitia loci vicinioris, facit sup. ea. Compil. de foro compet. quamuis de electio. vbi periculum, §. porro lib. 6.

f ¶ Vel Ecclesia.] not. per alternatiuam, quod satis est, quod in Ecclesia sit publica, licet in loco, vel oppido sit occulta.

[Gl. seq. sub dubio forte ponit dictum, per quod etiā soluit quattuor dubia, & solutionem fortificat.]

g ¶ Nota erit.] forte, quoad hunc casum inductus est rigor iste, ꝙ mensis currat etiam ei, qui non fuit in culpa, vt quia tn̄ distabat a loco beneficij, quod post factā gratiam cum tunc vacaret, vel paulo post vacasset, intra mensem id scire non potuit, vel procuratorem habebat in loco, sed mortuus est, vel his similes per hoc tn̄, quod in hoc casu specialiter statuitur, vt probat littera, quæ sequitur in hoc casu: & quod præcedit ibi, prædictæ vocationis, non recedo ab eo, quod no. de præbe. si clericus lib. 6. hic enim datus est mensis in litteris, qui currit a tempore notitiæ. Determinat ergo quando dicatur habere notitiam in hoc casu, ibi vero punitur simpliciter negligentia, & sic non se tāgunt. Et idē dico de ijs, quæ notaui de rescrip. capitulum super glo.

DE REBVS ECCLESIÆ NON alienandis.

[Visum est supra de concessione præbendæ, & Ecclesiæ non vacantis, posset aliquis dubitare, vtrum res Ecclesiæ possit alienari, vel non ideo annectit rubricam, de rebus Ecclesiæ non alienandis.

Continuatio.

M Onasterium. CASVS. Quidam religiosus Prior alicuius prioratus, vel habens aliquā administrationem in abbatia nostræ dominæ de Exoldūno, concessit alicui ad suam vitam redditus, & fructus suę administrationis siue prioratus: & hoc fecit sine causa rationabili, vel si fecerit cum causa, tn̄ sine decreto abbatis: quæritur, vtrum valeat talis concessio? Dicit ꝙ non: & concedens incurrit pœnas huius cap. Sed quæritur, vtrum religiosus possit locare, vel dare ad firmam, aut vendere ad modicum tempus fructus suæ administrationis siue prioratus? Dicit ꝙ sic hoc dicit. H. R. Not. ꝙ religiosus non pōt alienare fructus, & redditus sui prioratus siue administrationis ad magnum tempus, & si contra fecerit incurrit pœnam suspensionis, quæ suspensio etiā suspendit a celebratione, & si celebrauerit incurrit irregularitatem. Nota ibi, [Conuentus,] ꝙ abbates aliquando habent specialem iurisdictionem in prioratibus sibi subiectis, & tunc alienatio fructuum, & iurium prioratus potest fieri cum consensu abbatis, & conuentus seu etiam capituli, quando capitulantur, & non requiritur consensus Episcopi, & istud hodie seruatur, quia priores faciunt decretari istas alienationes in capitulo generali. Nota, ꝙ beneficiatus potest locare fructus.

ctus sui prioratus ad modicum tempus. Sed quæritur, qđ tp̄s dr̄ modicum? Quidā dicūt per c. fi. ne prælati vic. suas in antiq. ꝙ beneficiatus pōt locare fructus sui beneficij ad septem annos, sed cōis opinio est, ꝙ pōt locare ad decem annos. Nota. ibi, [Cupientes occurrere dispendijs,] id est damnis, ꝙ melius est ante tp̄s occurrere, quā post causam vulneratam remedium quærere. Nota, inhibemus perpetuo edicto, id est prohibemus siue statuto in æternum duraturo: quia volumus, ꝙ istud edictū siue statutum, de reb. ecclesiæ non alienandis, sit perpetuū, ita, ꝙ nunquam alienentur res Ecclesiæ. No. reditus, tus, tui, pen. correp. & dr̄ a redeo redis, & significat duo. Reditus enim dicitur, quod redit, quia singulis annis redeat. Vnde Ouidius de fine titulo.

† Propter expressionem huius uerbi hæc constō ab oīb. ut lex generalis est seruanda, ut l.3. C. de legib. Bonifacius de Vital.

Turpe thori reditu census augere paternos.

Item reditus, id est reuersio: Vnde Ouid. in Epist.

Vera queror reditu verba carere fide.

Et dic redditus, id est census, qui singulis annis redduntur. Nota [Possessiones.] Possessio, secundum Azo, C. de acquir. & retinend. poss. est corpotalis rei detentio, corporis, & animi, & iuris adminiculo concurrenre. Vel sic. Possessio est ius quoddam, quo aliquis rem corporalem vere in potestate habet. Et dicitur corporalrs rei ideo, quia sola corporalia possidentur. Incorporalia autem dicuntur quasi possideri, & quasi tradi per patientiam & vsum. Nam incorporalia non possunt corporaliter apprehendi, sicut sunt iura, & seruitutes, & ideo non possidentur, c. conquestus, de foro compe. in gloss. ff. de vsuca. l. sequitur, §. si viā, & tamen præscribūtur. Possessiones sunt agri, fundi late patentes, publici, priuati, quos etiam in initio quisque, vt potuit occupauit atque possedit. vnde & nuncupati sunt. Inde possessiuncula, culæ, id est parua possessio: nomen diminutiuum de possessio Not. in verb. [Conuentus.] ꝙ sicut non licet prælato sine consensu capituli agere, sic nec contrahere. Lau. qui alleg. de iudi. causam. Sed primum regulariter non est verum de rescrip. edoceri. dic, ut ibi. Itē nec secundum, nisi quando contractus sapit alienationem, vt hic Zabarella.

[Prima gl. summat, & dicit quid facit, & diuidit.]

a ¶ Monasteriorum.] religiosus, qui concedit alicui ad vitam, vel certum tempus iura, redditus, vel possessiones administrationis cui præest, suspensus est ab officio, nisi duo concurrant: nec valet talis concessio. Duos casus excipit, & tria facit. Primo prohibet. Secundo: ibi, [Si quis.] punit & decernit. Tertio excipit: ibi, [Verū.]

b ¶ Perpetuo.] id est, generali, uel perpetuo duraturo, de elect. vt circa, & c. perpetuo, lib.6.

c ¶ Prohibemus.] saltem, quo ad pęnam fateri oportet, quod est iuris noui editoria.

[Glo. seq. notat a contrario, & incidens dubium soluit.]

d ¶ Religiosus.] sęculares ergo clericos non comprehēdit hęc constitutio, sed si tales concessiones faciunt, dic, vt legitur & not. 16. q. 1. possessiones. de ijs, quæ fiunt a prælat. continebatur, si alias alienant, locus est canoni. 12. q. 2. monemus, eod. tit. si quis. si locant, dic vt not. ne prælati vices suas, c. fi.

[Glo. seq. exponit, & quæstionem soluit.]

e ¶ Cuiuis.] id est siue perpetuæ siue, temporali, maxime enim propter obedientiarios, qui faciebant hos contractus reuocari timentes ad claustrum, emanauit hæc constitutio, & dato & ꝙ non sint obedientiarij, facilius remouerentur a suis administrationibus de accus. qualiter 2. in fine de simo. licet, & c. per tuas non autē puto eam locum habere in religioso, qui præest Ecclesiæ sæculari, & quasi clericus sæcularis, & hoc probat principium.

riorum,[a] & aliarum administrationum regularium dispendijs occurrere cupientes, perpetuo[b] prohibemus[c] edicto, † ne quis religiosus[d] monasterio, prioratui, Ecclesię, seu administrationi cuiuis[e] pręsidens, iura redditus[f], aut possessiones[g] eiusdé, alicui[h] ad vitam eius[i] seu aliud certū tp̄s, pecunia[k] etiam inde recepta quouismodo[l] concedat, nisi necessitas[m] aut vtilitas[n] monasterij, prioratus, Ecclesiæ, aut administratiōis hmōi hoc exposcat, cōuentus sui, aut si conuentum nō[o] hēat. prelati proprij[p] assensu ad hoc nihilominus[q] accedente. Si quis autem contra hoc fecerit, † pęnam[r] suspēsionis ab officio[s] eo ipso incurrat, nec ex concessione ipsius recipienti ius aliquod acquiratur.[t] ¶ Verum præ-

f ¶ Redditus.] differunt a fructibus, ut patebit in fi. Io. And.

g ¶ Possessiones.] certas, 1 vel omnes.

1 No. Panor. ꝙ indefinita iuris nō æquipollet uniuersali. Fon.

h ¶ Alicui.] priuato, vel collegio.

i ¶ Eius.] recipientis vel concedentis: & talis concessio dicitur perpetua. ff. pro socio. l. 1. & not. 10. q. 2. perpetua.

† al. attenta uerit.

K ¶ Pecunia.] an dās hanc pecuuiam repetat? 2 vide quod no. & dixi, eo. tit. ad audientiam.

2 Ita, si habebat bonā fidem, si malā datur fisco, aut pauperibus. gl. Bart. in l. iubem[9]. 2. §. sane, C. de sacrosan. eccles. Fon.

l ¶ Quouismodo.] ab hac generalitate excipit duos modos in fine cap.

m ¶ Necessitas aut vtilitas.] sufficit alterum, sic alibi æquiparantur hæc duo de æta. & quali. quæris, de præben. exposuisti, & in dispensationibus. 1. q. 7. tali, & facit, eo. tit. dudum, lib.6.

n ¶ Vtilitas.] de syndi, c. vnico.

[Gl. seq. notat a contrario, & illud determinat.]

o ¶ Non habeat.] innuit, quod si habeat conuentum, non requiritur consensus prælati hoc verum, quo ad euadendam huius constitutionis pęnam. sed alias ad validandum contractum perpetuum requiritur omnis solemnitas alienationis, eo. tit. dudum, lib.6. & consensus Episcopi 12. q. 2. abbatibus, & c. seq. & c. placuit 17. q. 4. in venditionibus.

(Gl. seq. dupliciter exponit, & no. pro Innoc.)

p ¶ Proprij.) de Episcopo 3 videtur intelligendum in non exemptis per iura allegata in fine proximæ glossæ, in exemptis de Papa, de priuileg. auctoritate, §. 1. libro 6. forsan intendit iste textus approbare, quod recitabat Innocen. de transact. statuimus, vbi dicit quosdam dicere, quod Abbates, qui habent Ecclesias ad se pertinentes pleno iure, possint in illarum alienationibus auctoritatem præstare, & facit inf. de statu mona. attendentes, post princ. & quod not. in Auth. de ali. & emphy. contract. in princip. coll. 9. & hoc communiter seruatur: quod videtur fieri posse, ex quo habent Episcopalem iurisdictionem, vel quasi, ad hoc de priuileg. Abbates. in fi. libro 6. vnde dicebat Innocen. de priuileg. cū & plantare: §. in Ecclesijs, & placet ibi Hostiē. quod presbyteri non poterant alienare nec maximas causas agere sine consensu patronorum exemptorum: quia tales exempti vices Episcoporum gerunt, argum. 12. q. 2. si qua & c. placuit. de uo. magnæ. §. cum igitur. cum concord.

3 Pro hac gl. vide Fely. & alios in c. auditis extra đ pręsc. Panor. in c. at si clerici. §. de adulterijs, de iud. & c. statuimus. de transanct.

q ¶ Nihilominus.) id est, non eo minus, quod subsit necessitas, uel utilitas in contractu.

(Glo. seq. ponit dictum, & remittit: secundo quærit, & remittit.)

r ¶ Pœnam.) quæ de sui natura perpetua est, ex quo tempus non adijcitur, de hoc de constit. ex litteris, sed quis absoluet? Vide quod dixi de solu. c. 2. in fi. & quod dicam ĩ. de hæret. c. 1. circa finem.

Pœna de sui natuta est perpetua.

s ¶ Officio.) vide quod dixi super eo. uer. ĩ. de deci. c. 1.

t ¶ Acquiratur.) simile, eo. tit. hoc consultissimo, lib.6. vbi contractus non valet, & punitur faciens.

[Glo.

missã ad locationes a vel etiam redituum aut fructuum b venditiones ad tempus modicum c faciẽdas declaramus vllatenus non extendi.

¶ Idem.

¶ Ep̃s vnire põt eccleſiã, alteri, vel loco religioſo donare, etiam non uocato rectore vel defenſore hoc dicit Zab.

CAP. II.

SI vna † Eccleſia [d] alteri [e] eccleſiæ, ſeu dignitati [f] alicui vel præbendæ [g] per epiſcopum, [h] ſuo conſentiente [i] capitulo vniatur, [k] aut religioſo loco donetur [l] ex eo quod rector [m] ipſius ad hoc

[Gl.ſeq.dubium ſoluit, & ſolutionis obiectioni reſpondet.opi.ponit, quã improbat, & de incidenti quæſtione remittit.]

a ¶ Locationes.] prohibitus alienare, obligare, vel vẽdere, põt locare, & ꝙ plus eſt cõductorẽ creditoribus delegare.ff. de leg.2. l.pen.§.inſtituto, ad id ff.loca.non ſolet. Prælati ergo locant, nec per ſtatutũ ep̃i põt adſtringi, vt locẽt certis pſonis de loc.c.2. Qđ aũt dixi, ꝙ locare nõ eſt alienare, illud verum, ſi fiat ad modicũ tp̃s, vt hic: & ſic non obſtat.eo.ti.nulli.vt ibi dixi, licet Accur. in prædicto §.inſtituto in fi.dicat, ꝙ ꝓhibitus alienare locet ad cẽtũ vel mille annos, ſed non approbatur, & Dyn.ibi contra. Si aũt Prelatus locans ad modicũ tp̃s, intra tẽpus moritur: quid iuris, no.ne præla.vices ſuas.c.fi.

Locare non eſt alienare

b ¶ Fructuũ: concordat.de ele.gñali, in fi.li 6. & qũo plus eſt in redditu quam in fructu, ibi not. in gl. pe.

[Gl.ſeq.exponit, quærit, ponit opi. quam commendat, ſubdens quinque alias opin. & pro pluribus haberdis remittit.]

c ¶ Ad tẽpus modicũ.] Determinat tã uerbũ, locationes, q̃ verbũ, vẽditiones, vt ſit ſẽſus, ꝙ locatio ad modicũ tp̃s, & vẽditio fructuũ ad modicũ tp̃s non includat in ꝓhibitione. Sed dubitatur, ꝙ dicatur modicũ tp̃s.glo.ff.de ſuper.l.1.§.quod ait, dicit id relinquendũ iudicis arbitrio, allegat.ff.de iure delib. in fi.ff.de effr.l.1 §.1.& facit.de of deleg.de cauſis, de accuſ. inquiſitionis 1.reſponſo, & quod no.de loca.poterit, & ꝙ no ſup.eo.hoc conſult iſſimo lib.6. & vr̃ hoc æquũ propter uarias conditiones regionum. Idem tenuit olim in l.fi.ff.ſi ager vectig. ſed poſtea ĩ additione vr̃ approbaſſe, qđ modicum tẽpus dicatur intra decenniũ C de præſcr.long.temp.l.fi.q.& ã q.b.ma.ſi cum fideicommiſſo §.Ariſto.ponit ẽt opin quæ habet, qđ modicum tp̃s dicatur triginta dierũ.ff. de itin.actuq; pri.l.1.§.1. Alij biennium, ff.loca. & condu. cum dñi, inſti.de lib.l.ob.in fi. Alij quinquennium, facit quod no.Io.de coniu.ſer.licet.& quod no.Hoſ.ut eccl. ben. c.vni.in fi. Alij ſeptennium ne præl. vt ſupra cap.fin. De diuerſis ſpacijs temporum poteſt argui per ea, quæ ſcripſi de fideiuſſ.c.fin.de cler.coniuga.Io. in 4. quæſtione.

Tempus modicum quid contineat.

SI vna. CASVS. Papa vel ep̃s conſiderans paupertatem alicuius eccleſiæ, voluit unire aliã eccl̃am illi eccleſiæ certis ex cauſis. Et ponamus, ꝙ iſtæ eccleſiæ habent rectores, q̃ritur vtrũ ad vnionẽ requiratur cõſenſus rectorũ? Dicit, quod nõ. Sed quid ſi velit vnire eccl̃am parochialem alicui monaſterio, q̃ritur vtrum requiratur cõſenſus rectoris? Dicit ꝙ nõ, tñ non auſertur ꝑ aliqđ preiudicium ipſi rectori durante uita ſua, ſed q̃tũ ad ualetudinẽ unionis nõ reqritur conſẽſus rectoris. Sed quid ſi ep̃s vult unire eccleſiam ſuæ menſæ ep̃ali, quæritur, utrum poſſit cum cõſenſu capituli? Dicit qđ non, quia non põt ſe auctorizare in cauſa ſua, ſed opus eſt qđ adeat archiepiſcopus. Sed utrum ipſe poſſit aliq̃ eccleſiam parochialem unire menſæ ſui capituli? Dicit qđ nõ, quia capitulũ nõ poteſt dare conſenſum ad ſuã utilitatem. Not.quod ep̃s põt unire unam eccl̃am alteri ſine conſenſu rectoris, ſed tñ ꝑ hoc non ſit præiudicium ipſi rectori. No.qđ ep̃s alicui loco religioſo põt concedere aliquas eccleſias cũ conſenſu capituli.c.paſtoralis.de don.in anti. tñ ut dictum eſt, non ſit præiudiciũ rectori.c.conſultationib.eo.ti.in anti.No.qđ antiquitus ut epiſcopus eſſet particeps in ſuffragijs aliquorũ religioſorũ, donabat eccleſiam, tenendam cum perceptione iuriũ, & fructuũ.No.per hoc, quod dicit, [Decernimus,] quod hic Papa inducit nouũ ius.Not.ꝙ dictio, alter, repetit eandem qualitatem, probatur hic in verbo, [Alteri.] iuncta gl. quæ intelligit, alteri, ſ. eccleſiæ. Simile no.de dictione, alius, de reſcri. ſedes. No.ꝙ eccleſia dari põt loco religioſo, & multis modis poteſt eccleſia ſpectare loco religioſo, de quibus de præb. de monachis, & ſupra de ſupplen. negligen. præla.cle. vnica Zab.

† Circa vniones uide ſtatuta in Cõc. Trid. ſeſſ. 7. de ref.c.6.& ſeſ 24. de re for. ca.13.& 15.& ſeſ.25. de ref. c.9.

[Gloſſ. prima dicit quod faciat, & quid determinat.]

d ¶ Si vna eccleſia.] Se ſummat duo dicens, & quas opiniones determinet, inſ.dicam, ſed quæ no.Inno.& Hoſt.ut eccleſ. ben.c.uno.in fin.

e ¶ Alteri eccleſiæ.] 10 queſt.3.unico, & ſi ſit alterius diœceſis per vnionem non præiudicatur diœceſano. de religi. do.c.2.& ſcripſi de priuil.paſtoral.

f ¶ Dignitati.] de præb.extirpandæ, §.qui vero.

g ¶ Præbendæ.] ut in prædic.§.qui vero, & eo.tit.expoſuiſti, & intellige per prædic.decret.etiam de præbenda cathedralis eccleſiæ, non obſtante.infra prox. reſponſo, vt ibi dicam.

[Glo.ſeq.opin.ponit, quam probat, & remittit.]

h ¶ Epiſcopum.] de exceſ.præla.ſicut vnire, ubi not. Inn.& Abbas poſt eum, quod licet ad abbates ſpectẽt eccleſiæ pleno iure, tamẽ illas vnire non poſſunt, uel vnum alteri ſubijcere, cũ hoc ſit epiſcopale per prædic.decre.alleg. etiam de conſuet.cum dilectus, facit quod dicam infr.c.proxi.& inf.de ſta.mon.ne in agro §.ad hoc ubi dicam, an hoc ſcribere poſſint.

[Glo ſeq.ſucceſſiue ponit duo dicta Hoſt.quæ improbat.]

i ¶ Conſentiente.] Non eſt iſte caſus, in quo ſufficiat conſiliũ, & hic reprobat qđ no.Hoſt.de ijs quæ fiunt a præla.nouit. ubi dicit ep̃m ſine capitulo poſſe donare eccleſiam loco egenti ad ſuſtentationem miniſtrorum, allegat de donat.conſultationibus, Itẽ quia facit quod debet prouidendo egentibus, & in hoc officium ſuum exercet 12.q.1.pręcipimus, & c.ſeq.10.q.1.regẽda, & c.ſeq.93.diſt.diaconi.ergo non eſt locus cõtradictioni.de pręb.extirpandæ 1.& 2.reſpon.Dicebat tñ, quod tutius erat conſilium canonicorũ requirere, ſed prout uides hic requiritur cõſenſus, & ſecundũ hoc intellige prædi.decre.ſicut vnire.in prin.& de priuilegiorũ in prin.c.No etiam ipſe Hoſt. eod.tit.ea noſcitur, quod de conſuetudine pręſcripta 1 põt ep̃o competere, vt ſine conſenſu capituli poſſit cõferre Eccleſiam alteri eccleſiæ ad ædificationẽ. Et contraria eo. tit.tua.& c.paſtoralis, & de dona.paſtoralis, intelligi de iure cõi, & cum Ep̃s circa hoc indulgentiam, uel pręſcriptionem non habet, tñ conſilium præſcribi nõ poteſt ſm eum, ſecus ẽt dixi de voluntaria conceſſione, quæ ſine cauſa fieret eccleſiæ habenti congruam ſuſtentationem arg.1.q.2.paſtor, uel quæ fieret laico, ſed non puto hoc præſcriptibile, quod ẽt in caſu licito alienet prælatus ſine cõſenſu capituli, ut ſcripſi de do, paſtoralis, in fi.& facit finis huius capituli.

1 Vide Fel. & alios in c. auditis ext. de præſcri. & oĩno eum dẽ Fel. in c. cũ cauſa. de re iudi.

k ¶ Vniatur.] de unione ſatis no.ne ſede vac.c.1.16.q.2.& temporis.

l ¶ Donetur.] iunge litteram inſ.nequaquam id poteris impugnari, & facit quod metus cauſa, cum dilectus, & quod ibi not.

m ¶ Rector,] de rectore eccleſię.nõ de p̃lato cui ſubeſt eccleſia.

vocatus a vel si vacabat, b defensor c ei super hoc datus non extitit, nequaquam id poterit impugnari. ¶Quod d si episcopus (sui etiam capituli accedente consensu) mensæ e suæ, vel ipsi f capitulo g aliquam duxerit ecclesiam h vniendam: hoc irritum esse decernimus i & inane, contraria quauis k consuetudine non obstante. †

1 Idem Panor. Fon.

ecclesia loquitur, cuius cōsensus requiri videtur 1 infra de sta. mo. c. 1. §. ad hoc.

Glo. sequ. rationem reddit, quam opi. coadiuuat, & ostendit reprobatam. opi. Host.]

a ¶Vocatus.] non extitit, ꝙ est inf. Et rō huius sumit, de dona. consultationibus: fit enim talis vnio vel donatio sine præiudicio rectoris, vt ibi. dicebat ergo Inno. in decre. ut nostrum, ꝙ dignitas instituta diminui nō poterat irreqsito illo, cui⁹ erat sine causæ coguitione. No. tñ Host, de excess. prælat sicut vnire, ꝙ episcopus ecclesiam vnire non poterat sine collaudatione, vel cōsensu ambarum ecclesiarū. alleg. eo. tit. c. 1. & de ijs quæ si a prælat. c. 1. & in hoc dicebat eum a Papa differre, vt ibi scripsi, quod hic reprobatur.

Vnio duarū ecclesiarum pōt fieri sine consensu ambarum.

[Gl. seq docet, quod approbat, signat contrarium, & dupliciter soluit.]

b ¶Vacabat.] approbat quod not. Inn. & Host. vt eccl. benef. vt nostrum, in fine, vbi tenent ecclam vacantē vniri, & donari posse: sicut & dignitas vacans supprimi posset, de consti. cū accessissent. Contra ne se. va. c. 1. vbi sede vacante non dissoluit vnio: æque igit videretur, ꝙ tūc fieri nō posset. Sol. illud in epalibus sedibus. Vel ibi Papā principalius mouit secūda rō, ne, s. notari posset de subita mutatione, & ꝙ ordinationē prius factā fecisset contemplatione ꝑsonæ tunc viuētis nunc defunctæ: alias etiam vnionem episcopatuū facit mortuo altero episcopo, vt 16. q. 1. & temporis.

Ecclesia uacans vniri, & donari pōt.

[Gl. seq. ponit obie. & sol. quam fortificat per similia, & per opinionem.]

c ¶Defensor.] Videbat contrariū, quia si res ecclæ vacantis ex cā dignitati donetur, oportet defensorē dari, vt eo. tit. dudū. li. 6. Est ergo hoc de casib. in quibus minus prohibetur, vbi maius permittitur: pōt enim ecclesia vacās dari sine defensore, vt hic, sed possessio vel res ecclesiæ nō, vt ibi. Et est simile de elect. nemo deinceps lib. 6. & ꝙ no. de consuet. cum dilectus. in 3. gl de transl. c. vlt in gl pen. dicebat Inno. de ele. significasti, vt ibi scripsi, sup gl. 2 ꝙ eps, & capitulū poterant aliquid statuere sup beneficio vacāte, & electus illud seruare tenebatur alleg. decr. vt nostrum, quod intelligit ibi Host. ex cā & ad tempus, 2 sed ꝑpetuum ꝑiudiciū nō possent inferre dignitati, vel rectoriæ, ipsa sic manente: licet illam possent in totū tollere, de constit. cū accessissent, vel religioso loco conferre, de donat. consultationib. & c. pastoralis. Et ad id qđ dr, qui pōt totū, pōt & partem de off. dele. pastoralis, in prin. ff. de rei ven. quæ de tota rñdet Host. ꝙ in totum conferri permittitur, vt diuinus cultus augeatur. de consti. ex parte, & vt pauperes sustentētur. de prębē. ex posuisti. Permittitur ēt tolli: quia superflua, vel onerosa. arg. 68. dist chorepi Diminutio, vel detractio denegatur, vt ecclesiastica beneficia in sua integritate permaneant, nisi ex causa magna. remittit ad deci. dudum. eo. titu de præb. maiorib. & c. vacante. Ex his patet, quod sępe id, quod minus videtur, est maius. eo. respectu, quo ius plus illi resistit ex causa. 3

Minus prohibetur qñque ubi maius permittitur.

2 Idem Panor.

3 Placet doctorib. Fon.

[Gl. seq. iustificat, & dicit qd approbat & reprobat.]

d ¶Quod si episcopus.] Quod hic dr probababat olim per c. quæst. sunt. 17. q. 4. & approbat quod no ibi. Io. in §. præcedente, & quod no. de dona. pastoralis, & reprobat quod no. Inn. in d. c. vt nostrum, vt eccl. benef. vbi tenebat ꝙ auctoritate capituli sui eps poterat ecclesiam in suos vsus conuertere.

[Gl. seq. primo rōnem reddit quam per opi. coadiuuat. Secundo arg à minori, qōnem soluit. Tertio not. ad duas opi Host. & vtramque determinat.]

e ¶Mensæ suæ,] vt dicebat Io. in gl. prius alleg. eps nō pōt auctorizare in facto proprio, 4 sicut nec œconomus. 10. q. 2. hic vsus. in fi. nec tutor. ff. de auct. tu. l. j. & l. pupillus. nec prælatus. de insti. c. fi. & idem de capitulo, vt statim sequitur, ꝙ ēt tenebat Gul. in Spec. de ijs quæ fi. a præla. in fin. & facit quod dixi post Inn. de censi. ꝑhibemus sū: per gl. 2. Et not. quia si non valet vnio, cū alter solus, s. eps, vel capitulū auctorizat ī facto ꝓprio, forti⁹ nō valeret cū auctorizaret vterque, vt si cōiter mensæ epi, & capituli ꝑ eos vnitur ecclesia. Facit autem hæc littera ad not. per Host. in summa de deci. §. & utrum uer. 12. in fi. ubi tenet, ꝙ laicus habens decimam per antiquum feudum ab alia ecclesia, nō pōt illā donare epo, ne ipse eps auctorizaret in facto proprio. Puto tñ ꝙ bene posset illā donare capitulo episcopali, auctoritate epi, & est rō, quia cum in casu illo sufficiat auctoritas epi sine capitulo, ut dixi in dec. cū Apostolica, de ijs quæ fi. a præla. nō pōt dici, ꝙ capitulū eo casu auctorizet in facto proprio: sed in unione, uel datione ecclesiæ secus, cum ibi cōsensus capituli sit necessarius. de ijs quæ fi. a prel. tua. de dona. pastoralis. Item facit pro & contra ad id ꝙ ipse Host no. de consti. cum accessissent. ubi tenet, ꝙ dignitas non confirmata per Papam. de Ecclesia cathedrali tolli potest per ipsius capitulum ex iusta causa, & epo auctorizāte, si bona episcopi & capituli sint diuisa, si uero essēt cōia, nonne auctorizaret eps in facto suo? Sed dicit tunc recurrendum ad Archiepm, uel ad Papā de iure pa. nullus. Vr quod cum iste non sit de casib. archiepiscopo reseruatis, qui no. de off. ord. pastoralis, quod eo casu, & isto de quo tex. loquitur, ad Papam sit necesse recurri. 5

4 Vid Alex. consi. 79 li. 1. incip. circa primū, & cons. 106. inci. quo ad pręsēs. e. li.

† In quodā manuscripto satis uetusto post verbum nō obstāte, statim subsequunt, hæc uerba, nisi ad id superioris sui cōsēsus accedat.

5 Idem Pan. dicens glos. mente tenēdam. F.

f ¶Ipsi.] suo scilicet.

[Gl. seq in quæstione remittit, secundo diuersitatē ponit, & rationem reddit.]

g ¶Capitulo.] Cum capella curata donatur capitulo, quis habeat eius curam, uide quod scripsi post Hosti. de præb. exposuisti super gl. 3. & eo. ti. cū nō ignores, iu prin. Et no quia singulari præbendæ ēt maioris ecclesiæ pōt uniri ecclesia per epm, & capitulum, ut s. prox. resp capitulo uero non, ut hic, & ratio sumitur 12. q. 2. qui manumittitur, cum suis concor. quia capitulum non auctorizat in facto proprio, cum singulari præbendæ capituli unitur Ecclesia.

[Gl. seq. ponit dictū Hos ꝙ dicit declarari debuisse,]

h ¶Ecclesiam.] Declarari debuisset, an sit idē in donatione, quam facit eps capitulo suo de eo quod spectat ad mensam suā, quod not. Host de ijs quæ fi. a præla. nouit, & ponit casum de epo abundāte, & capitulo egente, & dicit quod ualet. inducit ꝙ supra dixi in gl. non est. Dicit etiam quod non obstat iuramentum de non alienando: cum non sit proprie alienare, quod in dominio Ecclesię retinetur. ff. de leg. 2. u: um ex familia, & l. Imperator §. fi. ex l. sequ. dicit tamen, ꝙ tutius esset quod illud fieret superioris auctoritate. insti. de aucto. tut. in fi.

6 Idē Panor. dicens glo. procedere, si ponantur uerba similia. s. qūtumcūque tpe, nulla cōsuetudine, sec⁹ tñ si simplr dānetur cōsuetudo, sicut præscriptione simplr dānata nō intelligitur statim đ oī præscriptione. c. 1. de pręscr. li. 6. uide hic do. Car. §. ꝙ si eps 2. col. ver. 8 quæro. Fon.

[Gl. seq. sub dubio quæstionem soluit, & contra solutionem allegat.]

i ¶Decernimus.] Licet rō huius iuris sit antiqua: forte noluit cōprehendere præterita: Et est simile de postu. c. uni. li. 6. Sed contra hoc facit littera sequēs, quę consuetudinem damnat, consuetudo uero notat tempus præcedens ergo uidetur præterita respicere.

[Glo. seq. exponit, & dat simile.]

k ¶Quamuis.] s. ēt cuius cōtrarij, uel initij nō sit memoria. 6 Dānatur ergo hæc cōsuetudo, ꝙ qs auctorizet in facto proprio. Alibi ꝙ quis sit iudex appellationis à se interiectæ, de consue. c. 2. lib. 6.

DE RERVM PERMVTATIONE.

[Visum est supra de bonis ecclesiæ non alienandis, dubitaret aliquis, vtrum res ecclesiæ possent permutari, hoc est de vna persona in aliam transferri: ideo annectit rubrica, de rerum permutatione.

TITVLVS V.

De rerum permutatione.

Clemen V. in Concilio Viennen.

¶Collatio de beneficijs causa permutationis vacantibus facta alijs, quam permutantibus, non tenet. hoc dicit. Zabarel.

CAP. VNICVM.

Ne concessione [a] iuris vtentibus [b] præsertim circa spiritualia illudatur. [c] si qua † beneficia [d] ex causa [e] permutationis ab aliquibus resignata, alijs quam ipsis permutare volentibus [f] conferantur, [g] nullius hoc esse volumus [h] firmitatis.

† In uetustioribus codicibus etiã impressis cõstanter legitur ita: si beneficia ex cã. &c.

Ne concessione.] Præsupponendum est primo illud, quod habetur in c. vnico, eo. tit. in 6. videlicet, ꝙ beneficium qđ est resignatum in manibus superioris cã permutationis faciendæ, ꝙ per talem resignationẽ non dr̃ beneficium vacare, sic ꝙ possit alteri, qui nõ sit de compermutantib. conferri. Scđo præsupponendũ est, ꝙ actus legitimi non recipiunt diem nec conditionem, & sicut collatio beneficij nõ pt̃ fieri sub condõne, ita nec resignatio.

CASVS. Cum possideres iuste & canonice aliquod beneficiũ mihi propriũ, & ego possiderem aliud beneficium tibi proprium, affectabamus permutare adinuicem hmõi beneficia. Et tractauimus de permutandis beneficijs nostris, qui tractatus est permissus dummodo non fiat pactio arrestata inter partes, sed totum ponatur in arbitrio superioris: accessimus ad epm̃, & supplicabamus, vt ipse vellet acceptare resignationes causa permutationis faciendæ: Eps̃ recepit resignationem, & sic vacauerunt nostra beneficia; quæritur, vtrum Episcopus possit illa beneficia vacantia conferre, & dare quibus voluerit? Dicit ꝙ nõ: sed tuum mihi, & meum tibi conferre debet. h. d. H. R. Colligo aliqua notabilia. Primo, ꝙ quis non debet decipi legis auctoritate. Secũdum, ꝙ beneficia vacantia causa permutationis faciendæ, non possunt conferri nisi cum compermutantibus. Not. tertio, ꝙ volentibus permutare sua beneficia, licitum est exprimere, ꝙ resignatur causa permutationis faciendæ, & non alias. No. ꝙ maxime in spiritualibus debet euitari illusio, sic etiam duplicitas: & fraudandi voluntas. 22. q. 2. ne quid 24. q. §. excommunicatorum. de postula. c. fi. Not. finaliter, ꝙ ante permutationem potest præcedere tractatus, de hoc in gl. in ver. volentibus. Zabar.

[Gl. prima dicit quid facit, & quid determinat.]

a ¶ Ne concessione.] se summat ponens ius nouum, & æquissimum. Et determinat decretalem, inter cetera. de præb. & sup. eo. tit. cum vniuersorum.

b ¶ Vtentibus.] per hanc litteram dico decre. hanc locum non habere, vbi in fraudem expectantium fieret permutatio, cum illi non vtantur concessione iuris: sed ius fraudent, eod. titu. cap. vnico, lib. 6. de renun. c. vlti. eod. lib.

c ¶ Illudatur.] concord. clemen. sup. de renun. cap. unico & ibi concord.

d ¶ Beneficia.] includit 1 etiam hospitalia, & loca similia, quæ permutari, possunt his casibus, quibus in beneficium conceduntur: quæ habentur j. de relig. domi. quia contingit §. ut autem illa uero, quæ non conceduntur in beneficium, non uidentur posse cum beneficijs permutari, cum beneficiorum adinuicem permutatio fieri debeat.

1 Vide Felyn c. de quarta extra de præscr.

e ¶ Ex causa.] bene ergo licet renuncianti in actu renũciationis hoc exprimere, ꝙ renunciat permutationis causa, & dato ꝙ hoc non exprimatur, satis est, quod constet ex coniecturis. vel prius actis.

f ¶ Volentibus.] ergo tractatus permutationis inter partes pcedere põt: tñ ipsa permutatio expeditur superioris officio, & vide quod scripsi. s̃. eo. quæsitum.

[Gl. seq. generaliter intelligit, dicens, ꝙ Episcoporum est permutare, & rõnẽ reddit: quærit de capitulo vacãte sede, & soluit distinguendo in fi. ampliat textum, & soluit contrarium.]

TITVLVS VI.

De testamentis, & vltimis voluntatibus.

Clemens V. in Concilio Viennens.

¶Ordinarius loci rationem exigit a religiosis etiã exemptis de testamentorũ executionibus, quas gesserunt: & si circa id deliquerint, illos punit. Io. And.

g ¶ Conferantur.] per illos, in quorum manibus, fiebat resignatio, vel per alios collatores. Hoc tñ scias, ꝙ episcoporũ est permutare, vel permutationib. auctoritatem præstare, & non inferiorum, vt not. Host. in summa huius tit. § quis potest. vers. & nunquid & dixi, sup. eo. quesitum. Cum. n. Concilium Turon. prohibet permutationem, contra id non dispensat, nisi cui permissum est, & idem Archidiaconus, eo. tit. c. unico lib. 6. & facit, quod not. sup. c. prox. in princ. ipsi tñ inferiores, quorum est conferre, uel eligere, habent consentire, ut not. in prædict. decre. unica. Quid de capitulo uacante sede episcopali: poterit ne permutationi auctoritatem præstare? Puto, quod sic, cum hoc sit iurisdictionis episcopalis, in qua tunc succedit, de maio. & obed. ijs quę, & c. cum olim. eo. tit. c. unico lib. 6. cum concor. hæc uera, nisi beneficia illa, uel alterum illorum spectarent ad collationem episcopi solius sine capitulo: quia cum in talium beneficiorum collationem non succedant: ergo nec in consensu, quem necesse habet præstare collator; & idem habet eligere, uel præsentare, ut scripsi, ne sede uacante c. 2. ne una uia cõcedatur, qđ alia prohibetur. de reg. iur. cum quid. lib. 6. Si uero una cum capitulo hr̃et facere prædicta, cum capitulum tunc possit conferre, eligere, uel pręsentare, ne sede uac. c. unico. lib. 6. ergo poterit, ut capitulum cõsentire, & ut episcopus auctorizare. Puto aũt, ꝙ hoc decretum afficiat, nedum collationem, sed etiam omnem electionem, postulationẽ, & præsentationem, quæ fieret de alio ad aliud beneficium sic renunciatum; hoc enim est de mente, & eadem ratio est 2. Et decre. de præb. cum in illis, lib. 6. loquitur in impetrationibus beneficiorum, quæ sunt odiosæ.

Episcoporũ & non inferiorũ est permutationib. auctoritatẽ præstare.

Capitulũ sede vacante põt permutationib. auctoritatẽ pstare.

2 Not. non exorbitantia ex identitate rationis extendi. Font.

h ¶ Volumus.] hoc iure nouo, quasi innuat, quod olim in hoc casu necessara erat gratiosa prouisio, & sic soluatur no. eo. tit. cum uniuersorum, de præb. inter cetera. sicut alias in simili casu agitur ad interesse, ff. de præscrip. uerbis. l. naturalis. in prin. & in fine.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS uoluntatibus.

[Visum est supra de actibus uiuentium: nunc uidendum est de actibus decedentium, siue morientiũ: ideo annectit rubricam, de testamentis, &c.

Continuatio.

Religiosis.

Religiosis. ¶ Præsupponendum est primo, qđ ad curam Episcopi spectat, & pertinet, vt vltimæ voluntates demandentur executioni: Et ex officio potest cogere executores, vel hæredes ad exequendum hmõi voluntates, & ad reddendũ rõnẽ de ijs, quæ fuerunt relicta a testatore. Secũdo, præsupponendum est, qđ religiosi non pñt deputari executores alicuius testamenti sine cõsensu sui Abbatis. CASVS. Titius tendens ad mortem fecit suum testm̃: instituit pauperes hrdes, vel aliqua legata eis reliquit: ad exequendum suam voluntatem fecit suum executorem aliquem religiosum, q. acceptauit hmõi officiũ executoris petita prius licentia a suo Abbate, & obtenta: Episcopus voluit cogere illum religiosum, vt ostenderet qualiter fuerit executus voluntatẽ testatoris: dicit ille religiosus, quod erat exemptus a iurisdictione Episcopi, & quod non tenebatur coram eo comparere: quæritur vtrum iste religiosus bene dicat? Dicit, quod non, imo non obstante sua exemptione potest compelli ad reddendam rationem: & si deliquerit, Episcopus poterit illum punire. Not. quod religiosus datus executor ab aliquo testatore, non potest hmõi officium acceptare, nisi petita & obtenta licentia a suo Abbate. Not. quod Episcopus potest cogere hæredes, qñ non sunt executores specialiter deputati ad reddendum rationem, qualiter impleuerunt voluntatem defuncti. Not. quod si executor testamenti deliquerit in exequendo testamento, Episcopus poterit illum punire. Not. casum, in quo exempti perdũt priuilegium exẽptionis, videlicet si fuerint deputati executores alicuius testamenti. Alium casum habes in c. 1. tit. proxi. Not. quod quis dicitur præscindere materiam delinquendi, quando obuiat rei, quæ posset esse causa delinquendi, vt hic clare patet. Not. quod cõsummatio testamenti dicitur executio testamenti: simile sup. eo. tũa. Zabar.

CAP. VNIC.

Religiosis[a] et exemptis, deputatis[b] ad executionẽ cuiuslibet[c] vltimæ voluntatis, circa ipsius executionis officium (quod vtique[d] non possunt nisi a superiori suo petita super hoc licentia & obtenta,[e] suscipere[f]) volentes præscindere materiam[g] delinquendi; Præsentis constitutionis auctoritate statuimus, quod tales[h] (etiam si prælationis fungantur officio) locorum[i] ordinarijs † debitam reddere,[k] ipsique ordinarii ab eisdem absque dolo, fraude, seu negligentia, de susceptæ executionis officio

[Prima glo. summat, diuidit, & dicit qđ determinat.]

a ¶ Religiosis.] ordinarius loci rationem exigit a religiosis etiam exemptis de testõrum executoribus quas gesserunt, & si circa id deliquerint, illos punit. Et primo ponit motiuum cõstituẽtis. Secundo constitutionẽ. Tertio pœnam. Et incipe constructum ibi: [Volentes.] Et quo ad rationem per executorem reddendam determinat, quod not. In Spec. de inst. edi. §. nec vero aliqua, ver. sed an simplex, quod quasi ad litteram ponit Archid. 88. dist. Episcopus tuitionem.

[Gl. seq. tractat, quid de deputatis, soluens distinguendo tria membra, & in tertio subdistinguit.]

b ¶ Deputatis.] not. quod non dicit, deputãdis: per qđ vr̃ velle, quod ꝯstitutio respicit præterita: quod uerum puto de futuris gestionibus fiẽdis etiam per iam deputatos, quis exemptos, & facit quod not. sup. ead. Cõpil. de ęta. & quali. vt hi qui in gl. quod posteris, & de vi. & hone. cler. c. 2. post princ. Sed in præteritis gestionibus factis iam per exemptos ante hanc cõstitutionem, non puto, quod hæc decre. locum habeat: ad qđ facit littera sequens: constat enim quod circa iam gesta præcidi nõ põt materia delinquendi. Si uero exemptus religiosus prius deputatus iam ante cõstitutionem partem gesserat, partem uero gessit post constitutionẽ, si ratio post gestorum non connectitur prius gestis: quia singulis annis percipit certos redditus, quos conuertit in certos pios vsus, de postea gestis rationem reddat: ad hoc de elect. si eo tempore lib. 6. sed si ratio post gestorũ fin prius gestis inutilis videretur, non tñ cogetur ad illam reddendam, ad hoc sup. de app. super eo. 1. reddat ergo Papæ, Legato, vel suo superiori, vt quo ad illam stemus antiquo iuri.

c ¶ Cuiuslibet.] cõprehendere vult etiã codicillos, & vide qꝫ scripsi, eod. tit. super rubrica. ADDITIO. Dicit Paulus, quod vltima voluntas cõprehendit omnem testõrum speciem, siue sit militare, vel priuatũ, solemne, vel nuncupatiuum, C. eo. hac consultissima, & l. iubemus, & de his per Host. in summa. eo. §. 1. & in Spec. de instru. edi. §. cõpendiose. vers. ad huius autem Zenzelinus dicit, quod comprehendit quamlibet vltimam voluntatem, siue sit testamentum siue codicillus, siue donatio causa mortis: siue epistola, cum indistincte loquatur ff. de effra. l. 1. de priuile. quia circa dicit etiã Paul. quod procedit, quod hic dr̃ etiam si vltima voluntas sit confecta in sanitate, dum tñ sit morte confirmata, 13. q. 1. c. si. de cele. Mis. cũ Martha. Zabarella.

d ¶ Quod vtique.] interpositio: quæ tamen habebatur eo. tit. c. 2. lib. 6. & de claustralibus loquitur, vt ibi not.

[Glo. seq. primo dicit, quid reprobat; secundo quærit arguit negatiue, & soluit.]

e ¶ Obtenta.] reprobatum vr̃, quod disputando soluerat dñs meus, in hoc casu tacitam licentiam superioris sufficere, quod uide in Merc. eo. tit. sub littera G. [alias sub littera S.] Sed dubitatur nunquid superior, qui religioso dedit licentiam suscipiendi hoc executionis officium, possit licentiam reuocare re non integra, vt fortior sit quæstio: Et vr̃, quod reuocari non possit, cum sit adstrictus rationi reddendæ, vt hic: & qui semel suscepit, exequi cogitur, eo. tit. Ioannes. puto, quod male facit sine causa reuocando, non tamen credo, quod subditus resistere possit, cum velle non habeat, & optime facit 33. q. 5. manifestum, tunc ergo perficiet executionem collega, si quem habet, vel is, de quo testator prouidit, vel Episcopus, quod dic, vt eo. tit. c. 2. lib. 6. & vt ibi no. in gloss. penult.

f ¶ Suscipere.] Fratres Minores non licentiantur hodie ad hęc officia, nec illa suscipiunt, quod dic, vt j. de verb. sig. exiui. §. proinde. versicu. item quod executione. & §. cupientes. versic. uerum etiam.

g ¶ Materiam.] concor. de usur. c. 1. lib. 6.

[Glo. seq. quæstionem soluit.]

h ¶ Tales.] s. religiosi etiam exempti, & per hoc puto, quod in sæcularibus exemptis non habet locum: quod hic dicitur, & licet subsit eadem ratio: satis est tñ quod eorum priuilegijs constitutio ista non derogat 1 & fuit forte impulsiua ratio: quia religiosi plus delinquebant in his. Est simile j. de cẽ. c. 1. & de priuileg. c. 1. & de pęnis cupiẽtes post prin. de sen. excom. c. 1. de deci. c. 1. & uide quod no. in 1. gl.

i ¶ Locorum ordinarijs.] non dicit, diœcesanis, & facit ad id, quod scripsi eod. tit. Ioannes. super uer. diœcesanum.

[Glo. seq. alleg. concor. quærit & remittit.]

K ¶ Reddere.] rationem teneantur, quod sequitur. cõcor. j. de relig. do. quia contingit. §. illi etiam. Quid si testator liberauit eum onere rationis reddendæ. Vide qđ scripsi. eo. tit. Ioannes, in penult. q. ubi etiam aliquid de modo rationis reddendæ not. & in Spec. prædict. §. nũc uero. uer. sed nunquid secundum dictum.

† Vide Concil. Trid. sess. 22. de refor. cap. 8.

Testamenti exequẽdi licẽtia religioso data, an p superiorẽ re integra reuocari possit.

Fratres Minores nõ pñt esse testamẽtorum executores.

1 Not. hic Card. qđ licet ius odiosum extendatur per identitatem rõnis nõ tñ extenditur ad casum priuilegiatum, uñ posset inferri, quod priuilegium nõ tã facile per dit sicut ius cõmune de de quo Galia. in l. centuri. Fon.

(Glo.ſeq.notat, per quod dubium ſoluit.)

a ¶ Exigere.] nota ꝙ duo ponit, & vt diuerſa, ꝑ quod vr̃, ꝙ iſti executores ẽt ordinarijs non petentib. rationem reddere debeant: ſi tñ offerunt: ſed ſi ordinarius nõ recipit, eis non imputabitur. de reg. iu. imputari. lib. 6.

b ¶ Exemplum. ſu. e. compil. de off. ord. c. 1. cum ſuis concor.

c ¶ Debita.] arbitraria, ex quo certa ſtatuta non eſt de offi. delega. de cauſis.

d ¶ Priuile.] ĩ. c. ꝓx. & vide ꝙ ibi dicam.

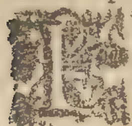
teneantur exigere [a] rationem: Illos, quos circa id deliquiſſe repererint, in aliorum exemplum [b] pæna debita [c] (quocunque non obſtante priuilegio) [d] puniturì.

Cõtinuatio. DE SEPVLTVRIS. [Viſum eſt ſup. de teſtamentis: verũ quia teſtatores ĩ teſtõ eligũt ſuas ſepulturas, ideo annectit rubricam de ſepulturis.

TITVLVS VII.

De ſepulturis.

¶ Clemẽs V. in Cõc. Vien.



Os qui.] CASVS Certis ex cauſis poſuit epiſcopus iſtam ciuitatem ſub interdicto eccleſiaſtico, cuius interdicti effectus eſt, vt tp̃e interdicti non adminiſtrentur myſteria diuina, exceptis duobus videlicet Baptiſmatis, & Euchariſtiæ; Durante interdicto aliquis mortuus elegit ſepulturam apud locum noſtræ dñę Burdegaleñ. vel apud aliũ locum exẽptum ab ep̃o, vel archiepiſcopo: modo quæritur, vtrum iſti exempti poſſint impune tradere ſepulturæ corpus iſtius mortui? Dicit ꝙ non, imo ipſo facto ſunt excommunicati. Et idem dicendum eſt, ſi aliquis tradat ſepulturæ alicui eccleſiæ excõmunicatũ publice, vel interdictum, vel publicum vſurarium. Not. [Temeritatis.] Temeritas, tis, id eſt fatuitas, præſumptio. & habemus temere aduerbium, vt ſup. in cle. de ſum. tri. & fide cath. No. [Contemptum.] i. ſpretum. No. [Interdicti.] Quid ſit interdictum dixi ſup. in cle. quamuis. de fo. compe. & ibi dixi ꝙ ſunt plura interdicta: & promiſi vobis ibi dicere de alijs interdictis, quæ hic ſubijciam, & continuabo ad alia s̃. videlicet, q̃d eſt interdictũ, quod dr̃ interdictum de mortuo inferendo, & hẽt locum, vt q̃s non prohibeantur mortuum inferre & ſepelire quo licet ei inferre, & ſepelire, vt ff. de interd. l. 1. in prin. vt ſi via prohibeatur, vel ſepulchrum ædificare, vel lapides ad ædificandum per fundum ducere, vt ff. eo. l. 1. prætor ait & §. ſi iter mihi. §. viam habere. & §. fi. ¶ Item eſt interdictum momẽtaneæ poſſeſſionis, & eſt illud, quo agitur de poſſeſſione retinenda, ſicut vti poſſidetis, vt ff. vti poſ. l. 1. §. 1. vel agitur de poſſeſſione adipiſcenda, vt eſt, quorum bonorum, quorum legatorum, vel quo agitur de poſſeſſione recuperanda, vt vnde vi. ff. eo. tit. de interdictis. §. 1. Item eſt interdictum, ne quid in loco ſacro fiat. & omnia ſequentia huiuſmodi dãtur cuilibet de populo ad prohibendum ne fiat, ꝯ q̃ prohibitionem ſi quid actũ fuerit interdicto ꝙ vi, aut clã, ſuis sũptib. vel deſtruere cogetur oẽ, q̃d factũ fuerit, aut ĩ priſtinum ſtatũ reducere, vel reddere tenetur, vt ff. ne q̃d in loco publico. l. 2. §. ait p̃tor: ꝙ in via. ¶ Itẽ interdictũ ne q̃d fiat in loco publico, vel itinere, & hoc interdictũ prohibitorum eſt, & tam publicis vtilitatibus, quam priuatorum per hoc proſpicitur. Loca enim publica utiq. priuatorum uſib. deſeruiunt iure ſcripto ciuitatis, ut l. 1. §. 1. Item interdictum; ne quid fiat in mari, uel flumine publico ripaue eius, quo peius nauigetur, aut in uia publica quo peius eatur. Hoc interdictum datur perpetuo omnibus, & in omnes habet condemnationẽ in id, quod actoris intererat, ut l. 1. in fi. ff. de uia pub. & itinere publico reficiendo. ¶ Item interdictum ne quid fiat in flumine publico ut aliter fluat q̃ priori æſtate fluxit, id eſt, vt aqua fiat altior, depreſſior, rapidior cum incommodo euellentium, vt ff. ne quid in flumine pub. l. 1. in prin. §. non autem omne. ¶ Item interdictum, de noui operis nunciatione, datur ei, q̃ prohibetur ædificare, niſi poſtquã ſatis dederit, vt ff. de nou. ope. nunc. l. p̃tor ait. §. hoc autem interdictum. ¶ Item interdictũ de loco publico fruendo, eſt publicæ vtilitatis cauſa propoſitũ, q̃a tuetur vectigalia publica ergo quis prohibetur vim facere ei ſociove eiꝰ, qui cõducit locũ publicum fruẽdum ab eo, qui locãdi ius habuit, quo minꝰ loco publico ſibi frui liceat ex lege locationis, vel conductionis, & hęc habentur l. 1. §. 1. in prin. ff. de loco publico fruendo. ¶ Itẽ interdictũ, de precario, quod reſtitutorium eſt, datur ei, qui precario rogauit, & precario hẽt, imo ẽt ſi non rogauit, dum tamen poſſideat, ut ff. eo. l. 1. in rebus. §. 1. & per totam l. precatium ur̃ rogare, & habere, ſi rogauit pro ſe, & hẽt pro ſuo, uel ſi rogauit procurator ſuus, uel negotiorum geſtor, & ipſe ratum habet, ut ff. eo. l. certe. §. 1. dum tamẽ accipiat in perſonam ſuam ꝯctum, aliter non. ff. de acquir. poſ. l. poſſeſſio. §. fin. ¶ Item interdictum ꝙ ui, aut clam. datur aduerſum eum, qui in loco alterius aliq̃d opus conſtruxit, uel deſtruxit, dum tamen factum ſit in ſolo. ff. eo. ti. l. 1. §. hoc interdictum. Et ẽt ſi ui, i. per uiolentiam, aut clam, i. occulte ſine notificatione alteri facta fecit, cum timeret ne ſi ſciret, ſibi prohiberetur, ut ff. eo. ti. l. 1. ¶ Item interdictum, quorum bonorum, a prætore inuentum eſt. Et datur filio emancipato aduerſus hæredem, uel poſſeſſorem, uel contra illum, q̃ pro hærede, uel poſſeſſore poſſidet, ad uniuerſa bona adipiſcenda, non ad ſingulares res. Et eſt duplex, ſ. directũ & utile. Directum datur ei, qui eſt bonorum poſſeſſor; Vtile datur ei. qui ſuccedit iure ciuili ex teſtamento, uel ab inteſtato. ¶ Item interdictum quorum legatorum, competit heredi ad repetendum legata, quæ ſine uoluntate eius legatarius occupauit. Repetet itaq. hr̃s, ut deducat Falcidiam, alioquin ſi repeteret, ſtatim recepturus, exceptione doli poterit remoueri. ¶ Item interdictum de riuis, eſt utiliſſimum, quia riuos, ſpecus, & ſepta reficere, & purgare prætor aquæ ducendæ cauſa permittit, dum tamen non aliter aquam ducat, quam priore æſtate fluxit, ut in leg. 1. in princip. ff. de riuis.

¶ Item interdictum Saluianum, competit domino fundi aduerſus colonum in ſua domo habitantem, & eius hæredes de rebus coloni tacite pignoratis pro mercibus, quas colonus in fundum intulit, ut leg. prima, ff. eod. titulo. ¶ Item interdictum de tabulis exhibendis, datur omnibus, quibus aliquid eſt ad ſcriptum in tabulis, uel pure, uel in diem, uel ſub conditione, ſiue ſint hæredes, ſiue legatarij, ſiue fideicommiſſarij.

¶ Interdictum de ripa munienda, merito propoſitum fuit: Nam ripas fluminum publicorum reficere, & munire utiliſſimũ eſt, ne ob id omiſſum nauigatio deterior fiat, ut in l. unica. §. 1. ff. de ripa munienda. ¶ Item interdictum, ut in flumine publico nauigare liceat, eſt quo proſpicitur, ne quis in flumine publico nauigare, nauem, ratemue agere, vel in ripa onerare prohibeatur, ſed ut per lacum, foſſam, ſtagnum publicum nauigare liceat. ut in leg. unica, §. 1. in princip. ff. eodem titulo, ubi ſubdit Vlpianus: Lacus eſt, qui habet perpetuam aquam: ſtagnum uero, quod tempo-

¶ Excommunicati ſunt etiam exempti, qui in caſibus nõ permiſſis defunctos ſepeliunt in cœmeterijs tempore interdicti, vel qui ſciẽter ſepeliunt excommunicatos publice, nominatim interdictos, vel manifeſtos vſurarios. Io. And.



C A P. I.

OS †

† De intellectu uide Deciũ in ca. ad hęc. extra de priuil.

qui a propriæ temeritatis audacia defunctorũ corpora, nõ sine cõtẽptu clauiũ b Ecclesiæ, in cœmeterijs c interdicti tẽpore, d in casib. nõ cõcessis a iure e vel excõicatos f publice, g aut nominatim h interdictos, i

ralem continet aquam ibidem stagnantem, q̃ quidem aqua plerumq; hyeme colligitur. Fossa est receptaculum aquæ manufactum. ¶ Item interdictum vnde vi, locum hẽt. cum quis possessionem soli per vim amisit. Et datur directe contra deiectorem illi, qui de possessione alicuius rei immobilis deiectus est. sine omni dã, vt restituatur possessio, de qua deiect⁹ est, & oĩa ablata, imo dato qđ ibidem essẽt aliqua quæ penes violẽtum fuerint mortua, vel aliquæ res, quæ casu fortuito periertũt, nõ propter hoc liberabitur, sed in totum condemnabitur ad earum æstimationem. quia nec mortalis, nec fortuitus casus liberat deiectorem. ¶ Item interdictum de vi, & vi armata: cum interdicto vnde vi, datur & proponitur ei, qui deiectus est. Fuit. n. æquissimum vi deiecto subueniri, ergo ad recuperandam possessionem hoc interdictum inuentum est. Ne quid. n. per vim admittatur legib. prospicitur publicorum, & priuatorum, nec non cõstitutionib. principum, vt l. 1. ff. eo. ti. §. hoc interdictũ. & §. seq. Item interdictum vti possidetis, locum habet in reb. immobilib. s. dum de fundi, vel ædium possessione contenditur. Inst. eo. tit. de interdictis. §. sed interdictum Habet etiam locum in incorporalib. vt in quasi possessione, & datur Possidenti ciuiliter, & possidenti naturaliter: vel etiam quasi possidenti gratia retinendæ possessionis. Et proponitur quotiens inter litigatores contentio est, vtrum possideant: quia alteruter magis se possidere affirmat. ¶ Item interdictum vtrobi, idem est cum interdicto vti possidetis: nisi quod in hoc differunt: quia illud interdictum, s. vtrobi locum habet, cum quæstio est de retinenda possessione rerum mobilium, vt ff. vtrobi. l. vnica. §. hoc inter. Sed vti possidetis, locum hẽt, cum quæstio est de retinenda possessione rerum immobilium. ¶ Item interdictum de vxore deducenda, marito datur aduersus & contra eum, qui dolo eam retinet sine voluntate mariti, licet ipsa volente. ff. eo. ti. de interd. l. 1. Et de omnibus istis interdictis nihil ad propositum nostrum, nisi in illa significatione, vt dixi sup. in cle. quamuis. de for. comp. quia tẽpore interdicti nulla conferuntur sacramenta, vel nulla solemniter celebrantur diuina, & tempore interdicti solum confertur baptismus, & pænitentia, & alia, vt dixi sup. in illa cle. in prin. Sed omnia ista alia interdicta scripsi pro dominis canonistis, vt ipsi non habeant pœnam ad illa interdicta inuestiganda, quia ipsi quam plures allegantias abhorrent, ideo continuetis adinuicem ista interdicta: quia vtile est ista scire.

¶ Not. ibi: Decernimus. ꝙ totiens quotiens vtitur Papa hoc verbo, decernimus, ipse nouum ius inducit. No. quod temeritas reprobatur, 17. q. 4. si quis, ne cler. vel mona. c. 1. lib. 6. Not. de pluralitate clauium. de hoc in gl. 2. & 20. dist. §. 1. Zabarella.

[Glo. prima summat, diuidit, & dubium soluit.]

a ¶ Eos qui.] Excommunicati sunt etiam exempti, qui in casibus non permissis defunctos sepeliunt in cæmeterijs tempore interdicti: vel qui scienter sepeliunt excõicatos publice, nominatim interdictos, vel manifestos vsurarios Et primo ponit secundo tollit obstantia: ibi. [Nulla. Et per hoc quod dicit eos, includit cuiuscunq; professionis viros, clericos, & laicos: includit etiã mulieres, & de hoc de elect. in generali. lib. 6.

b ¶ Clauium.] de exces. prela. c. fi. de pœn. c. fi. & no. pro pluralitate clauium. 1. de hoc remissionem dedi. de sum. tri. c. 1. ad fi.

1 Vide B. Th. in q. additis ad 3. p. q. 17. art. 1. 2. & 3.

[Glo. seq. notat. & fortificat.]

c ¶ Cæmeterijs.] si igitur in cãpis & locis priuatis eos sepeliant, non est locus huic pœnę: quod intelligo etiã si locus ille esset vicinus vel contiguus ecclesiæ vel cæmeterio quia ex quo ad vsum cœmeterij non est per epm benedictus. de conse. dist. 1. nemo. non erit locus huic pœnæ. quare autem in cæmeterijs corpora sepeliãtur. vide not. 13. q. 2. cum grauia.

d ¶ Tempore.] quo tpe interdicta est ecclesiastica sepultura. de poen. & rem. ꝙ in te. de priuil. vt priuilegia.

[Glo. seq. ponit duo exempla, & dubium soluit.

e ¶ A iure.] hoc dicit propter clericos, qui seruauerũt interdictum: quibus cõcedit eo tpe sepultura cũ silẽtio, & absq; cãpanarũ pulsatione: vt in prædi. decre. ꝙ in te. & propter priuilegiatos circa confratres. de quibus in prædi. decre. ut priuilegia. In quatuor uero festiuitatibus, in quibus eo tempore celebrari põt alta uoce, & c. de quibus, in decr. ult. §. pen. de sen. exc. lib. 6. non puto posse mortuos, sepeliri, licet multotiens fuerit õtrium obseruatum: & hoc bene probat decre. cum & plantare. §. ꝙ si. de priui. & ille §. qui dieb. illis permittit participationem diuinorum, de audiendis officijs loquitur, non de sacramentis: quod patet ex diuisione ca. Item cessat causa ibidem expressa de spe reconciliationis.

Sepeliri non pñt mortui tẽpore interdicti, etiã in quatuor magnis festiuitatibus.

f ¶ Excommunicatos.] ab homine uel a iure, & intelligas de excõicatione maiori. de sent. excõ. si quẽ. licet enim excõicati minori sic decedentes sepeliendi non sint, ut no. Inn. eo. ti. sacris. huic tamen pœnæ tunc locus non esset. de hæreticis, qui excommunicati sunt specialiter fuerat prouisum. de hære. c. 2. 1. responso. lib. 6.

[Glossa sequens tractat quæ sit excommunicatio publica, & quid de occulta, ibi not.]

g ¶ Publice.] de hoc de re iud. ad probandũ. de exce. exceptionem. in gl. pe. quæ gl. non placet simpliciter quo ad casum istum: licet. n. fatear illum publice excõicatum, õ quem publice lata est snĩa, licet denunciatus nõ sit: cum prædicta decre. ad probandum, non dicat publice nunciatum, sed publice excõicatum non tamen fateor, ꝙ hoc ipso ꝙ excõicatus est per iudicem, loco quo iudicare consueuit, præsentibus officialib. suis, & partibus, uel altera contumaciter absente dicatur publice excõicatus, sed ex qualitate fori multitudine .s. uel paucitate officialium. & astantium, dicatur publica, uel non publica: ita ꝙ in hoc ueritas rei põderetur, 2 ut quo ad hunc casum uideamus an præsumantur sepelientes scire uel saltem sit casus, quo sit eis imputandum si ignorarunt ꝙ publice sciebatur, 12. q. 2. qui & humanis. alias posset esse occultus: licet per iudicem in banco coram duob. uel trib. fuerit promulgata. facit in Auth. de litig. §, omnem uero. coll. 8. ad hoc mouet mens & ratio iuris præponderanda uerbis: 3 & quod alleg. ibi in gl. nõ probat, ut ibi dixi. & ultra iura, quæ communiter allegantur de do. & contu. ca. fi. de eo qui mit. in pos. c. fi. de cle. non resi. ex tuæ. ff. de insti. sed & si. §. 1. & 2. bene facit cle. su. de ele. ca. cã. §. uerum & facit sup. de iudi. dispendiosam. de for. comp. quamuis. facit quod no. Compos. de consuet. cum dilectus. quod scripsi de elect. illa in glo. magna circa fin. Et per hoc quod dicit, publice, dico ꝙ si esset occultus dato quod sepeliens sciret, non est locus huic pœnę. An uero sit locus excõicationi minori, not. de priui. ad hæc in gl. 2. additur aũt hic pœna ad pœnam, quam statuit decret. epõrum, de priui. lib. 6. quæ per hanc sublata non est.

Excõicat⁹ p iudicẽ ĩ loco iudiciali, an dicat publice excõicatus.

2 Placet Per. de Anch. & Imo. q mihi uñr probare gl. ubi ẽ ĩponẽda pœna: sed alias in iudicio excõmunicatus. dicetur publice excommunicatus. Font.

3 Facit glo. Zenz. in extraua. execrabilis §. statuimus in uerbo, immiscere. Font.

h ¶ Nominatim.] concor. de priui. cum & plantare. §. excõicatos. & uide quod ibi not. ad idem eo. ti. si priuilegia de præb. in Lateraneñ. de cle. excom. proposuit. & est simile sup. ea. compila. de ui. & hon. cle. cap. 1. & per hanc litteram & prædictas similes uidetur, quod possit in cæmeterio sepeliri interdictus non nominatim, dummodo locus interdictus non sit.

i ¶ Interdictos.] uñ sufficere, qđ interdictũ sit tale, ꝙ priuet sepultura, ut in casu. de sen. exc. is cui 2. rñ li. 6. facit quod scripsi post Inn. & Host. hoc eo. titu. sacris.

(Glo.

[Gl. seq remittit, excipit, determinat, id declarãs.]
a ¶ Manifestos. qui sint manifesti, no. de vsur. c. 1. & 2. in prin. lib. 6. & intelligas, nisi cautũ sit de restituẽdo vt ibi, & puto sufficere, quo ad sepulturam: non dico quo ad validã dum ipsius testamẽtum, quod caueatur post mortem 1 quod verum intelligo in illo, qui iussit satisfieri de vsuris: alias enim non sufficeret cautio hæredum, cũ decesse rit in peccato. de vsur. quia in omnib. & hoc probat littera illius decr. quamquã de vsur. li. 6. in prin. & fi. 1. rñ. accumulat autem hæc pęna ad pœnam prædicti Lateran. cõcilij, quę ad huc hodie locum habet, cũ expresse sublata non sint.

Secus ergo si ante mortẽ, non obstat. l. filius. & l. eius. ff. de test. imò idem si post mortem, vt voluit. Ioã. An. in c. qq de vsu. li. 6. in col. fi. ad fi. qq Imo. hic neget ibi hoc dici per Io. And. Font.

b ¶ Scienter.] requirit ergo sententiã hęc excommunicatio. cõcord. de sent. excom. significauit, & c. cũ desideres. & de hær. c. 2. in prin. lib. 6.

vel vsurarios manifestos [a] scienter [b] sepelire [c] pręsumunt: Decernimus ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere: [d] a qua nullatenus absoluãtur, nisi prius [e] ad arbitriũ diœcesani episcopi eis, [f] quibus per præmissa fuerit iniuria irrogata, satisfactionem exhibuerint cõpetentẽ: nullo eis [g] circa præmissa exẽptionis, vel quouis alio priuilegio [h] sub quacunq; forma [i] verborum concesso aliqualiter suffragante.

[Glo. seq. declarari petit quinq; dubia, circa quę ponit nouẽ modos quibus iura loquuntur: inducit tres rationes pro, & vnam contra.]

c ¶ Sepelire. hic occurrũt dubia, quæ principis declarationem plusquam glossantis opinionem exposcũt: scilicet an portantes ad sepulturam, qui tamen nõ sepeliũt, sint excommunicati. Item quæritur de concomitãtibus funus. Item de fodientibus, fabricantibus, vel aperiẽtibus sepulchrum. Item de prælatis, clericis, vel ministris ecclesiarũ, in quarum cœmeterijs sepeliuntur, qui id non prohibent, vel patiuntur. Item de ijs clericis vel laicis, qui portãt cereos, cruces, & similia. Et circa hoc aduertẽdum, quod quandoq; iura prohibẽt in cæmeterio sepeliri, vt hic, & de priui. ad hęc. de sent. excõ. is cui 2. respon. lib 6. quandoq; in cæmeterio tumulari. eo. tit. sacris. Quãdoq; sepulturę tradi de vsu. quia in omnibus de here. c. 2. 1. respõ. li 6 Quãdo que ad sepulturam admitti, de vsur. quamquam. lib 6. eo lib de priuileg. eporum. Quandoque sepulturę clericos interesse de rap. super eo. Quandoque corpora cum psalmis ad sepulturam duci. 13. q. 5. placuit. Quãdoq; iubent sepultura carere. de tornea c. 1. de pęni. & remis. omnis. Qñque pręcipiunt extra cæmiteriũ subterrari. de sta. mo. cũ ad monasterium. Quandoq; permittũt cum silentio tumulari, de penit. & remis. quod in te. Cũ ergo hic puniat sepelientem, & non admittẽtem, interessentem, vel cooperantem sepelire autem est mortuum humo vel tumulo condere] videretur solos humo vel tumulo corpus imponẽtes ligatos eẽ. facit pro hoc æquitas, ne ex vnius funere multitudo ligetur. Item constat, quod portãtes & concomitantes, vel fabricãtes, si non sequeretur talis sepelitio, excõmunicati non essent. In contrariũ, esset hæc constitutio ludibrio, si vnus solus ribaldus, vel seruiens, per quẽ poterit id expediri, ligari dicat, reliquis vanitatis pompose, & solemniter expeditis.

Sepultura vario mõ à iurib. inhibetur.

Sepelire est mortuũ humo vel tumulo condere.

[Glossa sequens remittit, dubium soluit, remittit etiam de quæstione, & de ipsius dubio incidẽti, quod soluit.]

d ¶ Subiacere. alios casus, quibus quis ipso facto excõicatur per has cle vide no. j. de sent. excõ c. 1. hanc aũt pœnã locum habere non puto in alijs casibus, quib. denegatur sepultura: quos habes no. eo. ti. ex parte. de sta. mo. ca. 2. & c. cũ ad monasterium. Quid de illo, qui sepelijt manifestum vsurarium, excommunicatũ publice, nominatim interdictũ, & tempore interdicti: nũquid vna vel quadrupli excommunicatione ligabitur ex hoc facto? vide de hoc plene, quod scripsi in quæstione Gualterij, siue tamẽ vna sola, siue pluribus sẽtẽtijs ex his diuersis causis, quarum quælibet per se sufficiat, excommunicatus dicatur: planum est, quod de omnibus debet satisfacere, & ab omnibus absolui, de quo satis no. de offic. ord. ex parte. de sen. excõ. cum pro causa.

Excõicatio an multiplicetur multiplicato delicto.

¶ Idem in eodem.

¶ *Pars, quæ titulum respicit hoc intendit: Prædicatores & Minores in locis suis libere sepeliunt illos qui hoc libere elegerint. De funeralib. tamen & quibuscunque obuentionibus & relictis, et de quibus alias non debetur canonica, quartam & non vltra soluent ecclesiæ parochiali. h. d. Ioan. And.*

e ¶ Nisi prius.] concor. cle. j. de seques. pos. ca. vnico. & vide quod ibi not. Ioan. And.

[Glo. seq: successiue de duobus quęrit & soluit. ponit duo dicta Inn. & Hostien. & secundum determinat.]

f ¶ Eis quibus.] sed qui sunt hi? forte intellexit, de ijs, quorũ fauore fuerãt latæ sñiæ excõicationis, vel interdicti in loca, vel personas quo ad vsurarios illos, quibus fieri debebat restitutio: si qua etiã violentia in his fuisset illata clericis vel ministris, illis etiam fiet satisfactio. Itẽ si illorũ corpora vel ossa discerni possunt, exhumãda sunt. eo. tit. sacris, & hoc in vltimis tribus casibus. Sed quid de primo? Dic, quod si ille fuit pęnitẽs, licet non debuerit sepeliri, tñ non exhumabitur, saltem post relaxatum interdictũ, vt no. de sent. excõ. si ciuitas. in glo. pen. lib. 6. & no Inn. & Host. in decre. vlt. de exces. præla. ad fi. & facit, quod not. de sent. excõ. à nobis 2. in glo. pen not et Inn. & Host. in prædi. decre. vlt. quod pęnitẽs qui sepultus non fuit in cæmeterio pp interdictũ relaxato interdicto debet in cæmeterio sepeliri. Inno. alle. de sen. excõ. cũ illorũ, & Host. in prædi. decr. à nobis & dñt, quod ex quo pænitẽs est mortuus: mortuaria ab eo licitè recipi possũt: cũ pro ipso sit orãdũ, alleg. 11. q. 3 quæcunque. secus si non fuisset pęnitens. 88. dist. c. si & vide, quod post eos dixi de sent. excõ. cum volũtate, si intelligas de mortuarijs, quæ ipse pęnitens de loco interdicto reliquit in morte, verũ puto. Idẽ si intelligas de mortuarijs, quæ postea darentur cũ funere sepulto in cæmeterio post relaxatũ interdictũ: de funeralibus vero, quæ darẽtur cum funere sepulto de facto tẽpore interdicti, non puto clericos licite recipere posse: quia viderent participare delicto.

Sepultus in cœmiterio tpe interdicti an debeat exhumari.

g ¶ Eis. sic sepelientibus.

h ¶ Priuilegio.] vt si priuilegiati essent. j. decr. 1. de priuileg lib 6.

i ¶ Quacunq; forma.] arg. quod generalia & derogatoria verba sufficiãt, facit de here. sicut. j. c. pxi. ver. nos etenim & per Dynum de reg. iur. quod semel. lib. 6.

CAP. II.

D V-

Dvdũ. præsupponendum est, quod facultas prædicãdi verbum Dei pertinet solis epis & rectoribus. parochialiũ ecclesiarum de iure cõi. Item facultas audiẽdi cõfessiones, iniũgendi pęnitentias & absoluendi, de iure cõi ptinet epis & archiepis, & rectorib. parochialiũ ecclesiarum Item facultas funerãdi, i. sepeliẽdi, pertinet solis rectorib. parochialium: & non pertinet monasterijs nisi respectu suorũ fratrum. Itẽ prẽsuppone, quod Minores & prædicatores fuerunt priuilegiati in istis tribus: quod priuilegiũ fuit eis concessum multũ large: postea fuit cassatũ huiusmodi priuilegiũ: & tunc quia erãt magnæ discordię, ideo huius-

dū [a] † à Bonifacio Papa octauo pdecessore nostro infra scripta edita decretali, Benedictus Papa vndecimus pdecessor noster aliā [b] illius reuocatoriam pmulgauit, quæ quia (vt pbauit effectus) nedum [c] pacis ab auctore [d] ipsius speratæ fructū nō attulit, quinimo discordiæ, pro qua sedanda processerat, fomentū [e] non modicum ministrauit. [f] Nos eam omninoq; [g] cassantes, aliam à præfato Bonifacio editam sacro instante [h] & approbante concilio innouamus; subijcientes tenorem [i] illius, qui dignoscitur esse talis: Bonifacius episcopus seruus seruorū Dei ad ppetuā rei memoriam. [k] Super cathedrā [l]

† An hæ clement. cōprehēdat alios religiosos Mēdicantes vel non Mēdicantes pter comprehensos seu nominatos in ea, vide cōno p glossā in ca. q̄ à iure. de regu. iur. li. 6.

modi pdicādi facultas eis fuit data, videlicet, ꝙ ipsi possent predicare in suis domibus & alijs locis publicis, nisi episcopus vellet prædicare, vel prædicari facere, quia tūc ipsi cessant. Quantum ad secundā facultatem ipsi Minores & Prædicatores petant licentiam p audiēdis confessionibus ab ipsis epis. & licētia obtenta eligāt ex fratribus idoneiores ad confessiones audiendas, & absoluant à peccatis, nisi à casib. epalibus: tamē absoluere possunt a casibus episcopalib. si sibi fuerit permissum ab epo. Quātum ad tertiam facultatē ipsi Minores, & Prædicatores possunt sepelire corpora mortuorum, dum tamen soluant quartam, vel legitimam rectori ecclesiæ parochialis. Item ipsi non debent procurare, quod aliqui eligant sepulturā in domibus ipsorū, vt faciāt eis donationes inter viuos, quas facerēt inter mortuos, aliàs ipsi rectores habebūt quartam siue legitimam, ac si illi fecissent donationem in morte: hoc intēdit totum istud magnū capitulū. No. ꝙ de iure cōi officiū prædicandi spectat ad epos & rectores parochialium: tamē etiam ex speciali priuilegio pōt competere alijs, & non extenditur istud priuilegium ad alios Mendicantes, cum sit odiosum: sed crederem quod alij Mēdicantes etiam haberēt simile: sed illud nō est clausum in corpore iuris, ideo si eis moueretur quæstio, ipsi tenerētur probare. Not. quod prædicatores & Minores solū habent facultatem prædicandi in suis domibus & locis publicis. Not. quod parochianus dimisso pprio curato pōt fratribus priuilegiatis cōfiteri: nec tenetur petere licētiam a suo pprio curato licet esset sibi meritoriū, si peteret pp bonum obediētiæ. No. formam, quā dēt quis obseruare in confessionibus audiendis: qa primo debet audire confessionē deinde pœnitentiam iniungere, & postea absoluere. Et si cōfitēs sit excōicatus, tunc presbyter debet illū absoluere ab excōmunicatione. No. ꝙ isti Prædicatores & Minores eādem habent potestatē, quā habēt rectores parochiarum. ¶ Item nota, ꝙ ipsi habent ius liberæ sepulturæ. Et dicūt doctores, quod si cōsuetudo sit, quod primo portetur corpus ad Ecclesiā parochialē: & ibi recto, seu curatus liberet eis illud corpus, ꝙ illa cōsuetudo est seruanda: sed aliàs ipsi Mendicantes possunt processionaliter ire ad domū defuncti, & portare corpus: licet glo. teneat cōtrariū: quia in hoc nō approbatur. No. de verbo, innouamus, quod exponit Lau. id est, restituimus: quia fuerat reuocata, de rescri quamuis. li. 6. q. 3. §. notandum, & dicit Lau quod innouare nihil aliud est nisi canones, qui in desuetudinē abierāt reparare. 18. di. pp. No. ibi, [Bonifacius.] quod constitutiones fiunt ad perpetuam memoriam pro qua ēt fiunt instrumenta & scripturæ aliæ: & sic recipiuntur testes & publicantur. 1. q. 7. saluberrimū. Zabarel. Not. ꝙ questio erat inter rectores, & clericos ex vna parte, & istos fratres ex altera. Ex hoc colligit Paulus, quod nedū sacerdos, sed clericus habeat partē oblationum, & funeralium, ad hoc de fil. presby. c. proposuit. & c. ex parte. quod satis vr̄ verum s̄m eū: nisi consuetudo vel statutum aliud inducat. de verb. sign. cum inter. In cōtrarium tamen facit littera inf. in versi. verū, ibi, [Sacerdotibus & Ecclesiarum rectoribus,] &c. Soluit, quod illud non excludit portionē clerici, si est in ecclesia causa iuuandi sacerdotem, qui sine clerico celebrare, & alia similia facere non pōt,

de consec. dist in 1. iubemus, & de vita, & hone. cle. vt quisquis. Not. in ver. [Hora illa dūtaxat.] &c. quod in cōcursu prædicationis præferūtur prælati istis fratribus: habent enim prelati in hoc ius potentius, vtpote ordinarium & ius commune; fratres aūt extraordinariū & priuilegium: sed in concursu taliū fortius est ius cōmune, quam singulare, & ordinarium auxiliū quàm extraordinariū, vt l. eius militis. §. si militia. ff. de testa. mil. & l. in causæ. ff. de mino. §. causa. Et potentior est cā naturalis q̄ accidentalis, vt l. qui habet, ff. de tutel. & l. libertus. § præscrip. ff. ad municip. Petrus de Anch.

[Glossa prima diuidit, & subdiuidit, & docet, quid vnaquęq; pars faciat: & summat partē, quæ titulum recipit.]

a ¶ Dudum.] duæ sunt principales partes: in prima procemium Clementis innouans in concilio constitutionem Bonifacij, & cassans reuocatoriam Benedicti: in secūda constitutio ibi, [Bonifacius] quæ subdiuiditur in titulū & constitutionem, ibi: [Super cathedrā] quæ constitutio præmittit exordium: in quo dicit se vigilem circa scandala cleri tollenda. Secundo ibi, [Ab olim.] narrans discordiā Prædicatorum, & Minorum cū clero super prædicationibus, confessionibus, & sepulturis. Primo prouidet circa prędicationes: Secūdo, ibi: [Statuimus.] circa confessiones. Tertio, ibi: [Huiusmodi.] circa sepulturas. Quarto ibi: [Nos etenim.] reuocat priuilegia, cōsuetudines, statuta, & pacta contraria. Quinto ibi: [Ceterum] hortat & pcipit prædictos ordines, & pfessores ipsorū per clerū benigne tractari, & cōtrafacientib. comminatur. Et pars, q̄ titulū respicit hoc intendit, Prædicatores & Minores in locis suis libere sepeliūt illos; qui hoc elegerint De funeralibus tamen & quibuscunq; obuentionibus, & relictis etiam, de quibus aliàs non debetur canonica, quartam & non vltra soluent Ecclesiæ parochiali.

b ¶ Aliam.] quæ incipiebat: inter cunctos.

c ¶ Nedum.] non attulit fructum, quod est infra.

d ¶ Ab auctore.] Benedicto.

e ¶ Fomentum.] id est, nutrimentum.

f ¶ Ministrauit.] simul de ætate, & qualitate, ad aures.

g ¶ Omnino.] simile de immu. eccle. quoniam.

[Glossa sequens alleg. x. iura huius constitutionis præter istud, per quæ derogatur priuilegijs, vel exemptionibus.

h ¶ Instante.] Multotiens dixi, quod concilia fieri priuilegiatis vel exemptis non expedit, quod collige ex hoc Vienneñ. concilio hic & supra ca. proxi. & sup. tit. pxi. c. vnico. & supra de supplen. negli. præla. quia regulares de sta. reg. attendentes. de religio. domi. quia cōtingat. de iure patro. vt cōstitutio. de priuil. religio. & c. archiepiscopi. de pęn. & remis. abusionibus. de sē. excom. cap. 1.

i ¶ Tenorem.] simile de confirma. vti. vel inuti. cap. penultimo.

K ¶ Memoriam.] vide quod not. de re iud ad Apostolicæ. in 1. gl. lib. 6.

l ¶ Cathedram.) secundum Hug. Grecum est, & ponitur p alta vel excelsa sede iudicis præsidentis; & componitur à chatos, quod est sedes, & hedra, quod est spōda, quasi spondata sedes. ponitur etiam pro sede doctoris vnde in Græcismo.

Vnde solium, doctor cathedram, iudexque tribunal.

Possidet, ac sedem præsul: prætorque curule.

Quasi curule: quia ferebantur in curru. De hac cathedra iudicantis, & docentis. 40. dist. multi.

a ¶ Etsi.) pro quamuis.

b ¶ Alueum.) Alueus dicitur vēter fluuiorum. dicitur etiam vas factum ad modū aluei fluuii, in quo lauantur pedes, carnes, & olera: & dicitur ab aluo, quod est quoddam ventris receptaculum recipiēs cibum.

† al. frequentib.

† al. numinis.

c ¶ Confluunt.) 2. q. 6. cap. 2. cum septem cap. seq.

d ¶ Torrens.) dicitur fluuius, vel aqua veniens cū impetu in imbre, quæ in æstate torrescit, id est arescit.

e ¶ Instantius.) nota, quod habens ad multa intendere, ad id quod est grauius debet manu apponere: sicut iuris presumptione, qui vult se liberare soluendo, se liberat ab eo, quod est grauius. ff. & C. de solutio. leg. 1. secundum Io. Mon.

† al. & animorum, &c.

f ¶ Radicitus.) frustra ramos conatur incidere, qui radicem non euellit. de penitent. distinct. 2. quia radix.

g ¶ Vepribus.) vepres dicuntur spinę, quæ vi prehendunt, & lacerant carnes, & vestes.

h ¶ Anfractibus.) sic dicti. quia vndique frangunt, & dicuntur viæ asperæ diuerticulis circumfractionibus, & ruinis. & habetur idem verbū de elect. quorundam lib. 6.

i ¶ Antistites.) hi solent dici episcopi quasi ante alios stantes.

K ¶ Includit.) 12. quæstione secunda, duo sunt. de ætate & qualitate. cum contingat.

† al. satoreque.

preeminentiæ pastoralis diuina disponente clementia constituti: etsi [a] multis, & arduis, quæ in amplum Romanæ curiæ alueum [b] vndique confluūt [c] quasi torrens, [d] pregrauemur negotiis, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis distrahamur circa id tamen feruentibus † votis intendimus, vacamus instantius [e] ac operosæ studium solicitudinis impartimur, vt ad diuini nominis † gloriam, exaltationem catholicæ fidei, & profectum fidelium animarum (precisis radicitus [f] dissidiorum vepribus, [g] & litigiorum anfractibus [h] omnino subductis) inter ecclesiarum antistites [i] ad curam, & regimen gregis Dominici deputatos, ceterasque personas, quas ordo clericalis includit, [k] pacis tranquillitas vigeat, feruor charitatis exæstuet, [l] inualescat [m] concordiæ vnitas, † animorum identitas perseueret: scimus enim & ex euidentia [n] facti colligimus, quod non nisi in pacis tempore bene colitur pacis auctor: nec ignoramus, quod dissensiones, & scandala prauis actibus [o] aditum preparant, rancores, & odia suscitant, & illicitis moribus ausum prebent. [p]

¶ Ab olim si quidem inter prelatos, & rectores, seu sacerdotes, ac clericos parochialium ecclesiarum per diuersas mundi prouincias constitutos ex vna parte, & Predicatorum, & minorum ordinum fratres ex altera (pacis æmulo, [q] satore [r] † zizaniæ [s] procu-

rante) grauis & periculosa discordia extitit suscitata, super predicationibus fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiēdis, pœnitentiis iniungendis eisdem, & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud fratrum ipsorum ecclesias siue loca noscuntur eligere sepulturam.

¶ Nos autem (pii patris [t] more laudabili) moleste ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ [u] considerationis examen, ac intra pectoris claustra solicite reuoluentes, quam sit plena periculis, [x] quam onusta [y] dispendiis, quamque in diuinæ maiestatis conspectu reddatur exosa [z] discordia supradicta: Et propterea intendentes paternæ solicitudinis studio illam prorsus euellere, ac omnimode submouere, nullis vnquam futuris temporibus fauente † Domino suscitandam, grandi quoque desiderio cupiētes, vt huiusmodi negotium, quod potissime insidet cordi nostro, finem salubrem, [a] & celerem per Apostolicæ solertiæ [b] studium consequatur, diligenti cum fratrib. nostris deliberatione prehabita super eo, ad honorem [c] Dei, & exaltationem Catholicę fidei, quietum statum partium prædictarum, ac salutis animarum fidelium incrementum, de † ipsorum fratrum consilio, auctoritate Apostolica; statuimus, & ordinamus, vt dictorum ordinū fratres in ecclesiis, & locis [d] eorum, ac in plateis communibus [e] † libere valeant clero & populo prædicare, [f] ac proponere

l ¶ Exæstuet.) quasi ferueat, bulliat, vel calescat.

m ¶ Inualescat.) quasi valde valeat, crescat, & abundet.

n ¶ Ex euidentia.) de electio. quam sit. in prin. lib. 6.

o ¶ Actibus.) Ecclesiast. 28. abstine te a lite & minues peccata.

p ¶ Prebent.) concord. G. de iudi. procurandum. in princip.

q ¶ Aemulo.) concor. procœ. compilat. Greg. de hoc ver. nota. 43. distinctio scimus & facit 16. quæstio 2. ca. 1. post principium.

r ¶ Satore.) id est, seminatore.

s ¶ Zizaniæ.) seges vel herba peruersa, scilicet lolium 56. distin. nasc. 24. q. 1. quoniam. Et quādoque ponit pro sorde omnium segetum, huic literæ cōcor. de elec. licet.

t ¶ Patris.) qui habet quærere cōsiliū pro liberis. ff. de adul. nec in ea. in fin. Ioā. Mona.

u ¶ Exactæ.) quasi exquisitæ. C. manda. in re mandata. 3. Io. Mona.

† al. ita nutore Domino.

x ¶ Periculis.) dictis a pereo peris.

y ¶ Onusta. quasi onerata. de elect. vbi periculum, in principio libr. 6.

† al. ita de fratrum nostrorū cōsil. &c.

z ¶ Exosa.) id est, perfecte odiosa.

a ¶ Salubrem.) quasi salutis vberem.

b ¶ Solertiæ.) vide quod dixi. s. ea. compila. de offi. deleg. ca. vnico.

c ¶ Ad honorem.) simile de vsu. pal. cap. ad honorem.

d ¶ Locis eorum.) quicquid est intra septa, vel ambitū, etiā in pratis, vel hortis, vel alijs spacijs, videtur includere.

e ¶ Communibus.) in priuatis ergo secus.

f ¶ Predicare) etiam tempore interdicti. de sentē. excommu. 1. responso.

† Id est publicis, & ideo ait Petr. de Anch. Papa sine aliorū preiudicio de eis disponit. arg. l. sicut locus §. fin. ff. quēadmodū seru. amitta. ex quo ego īfero, quod Papa pōt disponere aliquid faciēdū in re dīni tpalis fauore fidei. Font.

 a ¶ Ver-

verbum [a] Dei, hora illa dũtaxat excepta, in qua locorum prælati [b] prædicare voluerint, vel coram se facere solemniter prædicari, in qua [c] prędicare cessabunt: præterquam si aliud de prelatorum ipsorum voluntate processerit ac licēcia speciali. In studijs autem generalibus,[d] vbi sermones ad clerum ex more fieri solent diebus illis, quibus prædicari solemniter consueuit, ad funera etiam mortuorum, & in festis specialibus siue peculiaribus eorũdem fratrum possunt ijdem fratres, & liceat eis libere prędicare: † nisi [e] forte illa hora, qua solet ad clerum in prędictis locis Dei verbum proponi, episcopus, vel prelatus superior [f] clerum ad se generaliter [g] conuocaret, aut ex aliqua ratione, vel causa vrgente clerum ipsum duceret congregandum. In Ecclesijs [h] autem parochialibus fratres illi nullatenus audeant, vel † debeant prædicare, vel proponere verbum Dei: nisi fratres prędicti à parochialibus Sacerdotibus [i] inuitati † fuerint, vel vocati, & de ipsorum beneplacito, & assensu, seu petita licentia fuerit, & obtenta; nisi episcopus, vel prælatus superior per eosdem fratres prędicari mandaret.

¶ Statuimus [k] etiam, & ordinamus auctoritate prędicta, vt in singulis ciuitatibus, & dioecesibus, in quibus loca fratrum ipsorum consistere dignoscũtur, vel in ciuitatibus, & dioecesibus locis ipsis vicinis, in quibus loca huiusmodi non habentur, [l] Magistri † Priores prouinciales Prædicatorum, aut eorum Vicarij; & Generales † & prouinciales Ministri, & Custodes [m] Minorum, & ordinum prædictorum, ad presentiam prelatorum [n] eorundem locorum se cōferant per se, vel per fratres, quos ad hoc idoneos, fore putauerint, humiliter petituri, vt fratres qui ad hoc electi fuerint in eorũ ciuitatibus, & dioecesibus confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium audire [o] libere valeant, & huiusmodi confitentibus (prout secundum Deum expedire cognouerint) poenitentias imponere salutares, atque eisdem absolutionis beneficium impendere de licentia, gratia, & beneplacito eorundem: Ac deinde [p] præfati magistri, priores, prouinciales, & ministri [q] ordinum prædictorum, eligere studeant personas sufficientes, [r] idoneas, vita probatas, [s] discretas, modestas, atque peritas, ad tam salubre ministerium, & officium [t] exequendum: quas sic ab ipsis electas repræsentent, vel faciant præsentari [u] prælatis, vt

a ¶ Verbum Dei.] de offi. ordi. inter cetera in prin.
b ¶ Prælati.] iure cõi, vel consuetudinario, secundum Io. Mon. qui dicit rectorem ecclesiæ non contineri nomine prælati, cum ẽ. sit expressus post prelatum in ver. ab olim. de vicario tñ dicit idẽ qđ de p̄lato: quia qđ per se non possunt ordinarij p̄ alios faciunt. de offi. or. inter cetera. & eo. tit. si episcopus. lib. 6.
c ¶ In qua.] hora.
d ¶ Generalibus.] id est, locis habentibus studiũ ex priuilegio, vel consuetudine, cuius initij non sit memoria de el. nõ resi. tuæ. infra de priui. c. 2. li. 6. & in p̄oemio digestorum. §. hæc autem tria.
e ¶ Nisi.] à primo dicto huius ver excipit non a duobus sequẽtibus, quod satis verba demonstrant.
f ¶ Superior.] non respectu episcopi, de quo premisit, sed clerici, cui super est de consuetudine, vel priuilegio, secundum. Io. Monac.
g ¶ Generaliter.] secus ergo vbi specialiter vocaret prelatos, doctores, vel huius similes.
h ¶ Ecclesijs.] nec ipsarum capellis, vel cemeterijs, de sẽt. exc. si ciuitas li. 6. secũdũ Io. Mo. secũdũ quem no. q̄ in ver. pręcedẽ. permittit his prędicare cum certa modificatione: hic p̄hibetur nisi certis casib⁹. quare cũ de iure cõmuni illis prędicare nõ competat, sed solum prelatis, & curatis infra. §. huiusmodi. reputat istis omnem locum interdictum, qui non reperitur hic permissus.
i ¶ Sacerdotibus.] puto sufficere si isti sũt vicarij perpetui, cum ad eos spectet cura de offi. vica. ca. fi. de præb. super eo. lib. 6. & idẽ puto in tẽporalibus datis in casu licito auctoritate episcopi, vt de elect. cũ ex eo lib. 6.
[Glo. sequens subdiuidi⁹.]
k ¶ Statuimus.] secundus articulus cõfessionum, circa quas prouidet, primo de licentia petenda. secundo de cõfessoribus eligendis, & pręsentandis, ibi. (Ac deinde.) tertio limitat locum, & numerum, ibi, (extra ciuitates.) quarto prouidet, qñ licentia datur, & electi acceptantur, & qñ non acceptantur ibi? (Et si ijdem.) quinto quando denegetur licentia, dat gratiã cum certo moderamine, ibi, (Si vero)
l ¶ Non habentur.] dato ergo, q̄ fratres non haberent locum Mutinæ, possent tamen prelati, de quibus sequitur ab episcopo Mutineñ. petere quod sequitur, & pro ipsa dioecesi electionem facere.
m ¶ Custodes.] priores ergo conuentuales quo ad Prædicatores, & Guardiani quo ad Minores hoc non possunt.
n ¶ Prælatorũ.) scilicet episcoporũ, & superiorum, de quibus p̄misit, & patet hoc infra ibi, in eorum ciuitatibus, &c.
o ¶ Audire.) Nota hunc ordinem, i. vt primo audiatur confessio, secundo imponatur pęnitentia: tertio fiat absolutio nõ ergo præcedat absolutio ipositionẽ pęnitentiæ, vt sic absolutionem præcedat cordis contritio, oris cõfessio, operis satisfactio, saltẽ effectu.
p ¶ Deinde.] ergo nõ prius non tamen est necesse q̄ talem licẽtiam habeat: sed satis est, q̄ petant quo ad hoc, vt eligere possĩt.
q ¶ Ministri.] scilicet generales, vel prouinciales. Et nota, q̄ a de vicarijs Priorum p̄uincialium, & custodibus nõ repetit, de quibus premiserat, licet ergo illi petitionẽ possint facere, de qua præmisit, non tamen electionem, de qua hic loquitur.
r ¶ Sufficienter.] sex qualitates exprimit. Io. Mona.
s ¶ Probatas.] Beatus Bernardus ad Eugeniũ: Probatos oportet eligi, non probãdos. & facit præb. in Laterañ. in fi.
t ¶ Officium.] quod est ars artium. de æt. & quali. ca. cum sit. Io. Mona.
u ¶ Pręsentari.) personalis ergo p̄sentatio fieri dẽt. Nã dr̃ p̄sens q̄ prębetur sensi-

Prelati noĩe nõ venit rector ecclesię.

† Supplet Zen. extra monasteria, & loca sua, vt verba operẽt aliqd vltra p̄cedẽtia. de ver. signi. Abbate Fõt.

† al. nec debeant.

† In quodã manuscripto ita, inuitati fuerint vel vocati fortasse extiterĩt, aut de ipsorũ beneplacito, &c.

† al. Magister.

† al. Generalis Minister.

Pænitẽtiæ ĩpositio absolutionẽ p̄cedere debet.

i Vide textũ & notata ibi: in hac editione i c. vl. de cẽsib. lib. 6. vbi refellitur hæc glo.

Probati, & ĩprobãdi sũt eligendi.

Pręsẽs dr̃ q̄ prębetur sensibus.

sensibus corporis. facit. ff. de verb. obl. l. 1. in prin.

[Glo. seq. arguit istos curatos: tenet contrariũ, & rationem reddit.]

a¶ Impendant.] cum determinatione, quę habetur. s. ver. per hm̃oi, & licet ista sint de cura animarũ, & articulus præcedens & subsequens: p qđ videretur istos esse curatos saltem in tãto, vel ex delegata potestate, vt hic: vel ordinaria, vt inf. ver. si vero. Dicit finaliter Io. Mon. quod isti non sunt 1 curati: quod etiam secũdum eum esset quo ad fratres Minores contra constitutionem, exijt. de verb. sign. lib. 6. ss. ra tio: quia nec ipsi ad strictisunt ad executionem vel exercitiũ istorum actuum: nec fideles sũt adstricti, vt 1 his ad eos recurrãt: & sic licet ex priuilegio huius perpetuæ cõstõnis hoc possint, nõ per hoc sunt censendi curati.

1 Ex hac gl. cognosces quando beneficiũ dicatur curatũ. Pan. in cap. de multa. de pbend. Fon.

1 Hę duę dictiones: in posterũ, de sunt in antiquiorib. codicibus.

b ¶ Deputati.] simile de accu. sicut olim.

[Glo. seq. dubium soluit, & remittit.

† al. ita: pur vniuersitas cleri. & populi multitudo vel paucitas exigit eorũdē.

c ¶ Auditura.] si non electus se ingerit, vel electus extra diœcesim, in qua deputatus est, bona fide illi confessus, & ab illo absolutus, tutus eẽt quo ad Deũ, & vide, qđ not. de ele. dudũ 2 in glossa, quia c. in iam desierit, & quod ibi scripsi.

d ¶ Paucitas.] simile de voto. ꝙ super his ver. quamuis. 21. dis. in nouo in fin.

[Glo seq. notat, & questionem soluit & consuluit.

Numerus p̃sidentiũ p̃m q̃titatem subiectorũ est deputãdus.

e ¶ Exigit.] not. numerum præsidentium deputari secũdum quantitatē subiectorum. Simile de vi. & hone. cler. quoniam, cũ suis cõcord. si autem contendit episcopus cum fratribus, dicens minorem numerum sufficere: recipiat episcopus numerũ, de quo sibi vr̃, de reliquis recurrat ad arbitrium boni viri, i. iudicis. ff. de verb. obli. cõtinuus. §. cum ita, secundum Ioã. Mona. qui dixit, quod caute forte faceret episcopus, si in principio cũ concedit licentiã, taxaret numerum: liceret. n. à principio quandoq;, quod non liceret ex post facto. ff. de pact. in traditionibus. C. de do. quę sub mo. l. 1. & l. pfecta facit de condi. appos. verum.

f ¶ Concesserint.] quam sine causa reuocare non possent. de reg. iur. decet. lib. 6.

g ¶ Actione.] simile de censi. cum Apostolus ante medium. de immunita eccl. aduersus.

(Gl. seq. arguit ad quæstionem, & contrariũ soluit.)

h ¶ Quemquam.] vr̃ quod omnes refutari nõ possint: dic cõtra secundum Ioan. Mo. cum hoc verbum, iuris æquipolleat vniuersali: & extẽdatur in edictis prætorum ff. vi bon. rap. prætor. § homines. ff. de cõst. pecu. l. 1. §. de neg. gest. l. 1. §. 1. & 3. aliàs secũdum eum fieri posset fraus cõstitutioni: quæ multa requirit in talib. fratribus. sup. ver. ac deinde.

de eorum licentia gratia, & beneplacito in ciuitatibus & diœcesibus eorundem huiusmodi personæ sic electæ confessiones confiteri sibi volentium audiant, imponant pænitentias salutares, & beneficium absolutionis (in posterum †) impendant, [a] prout superius est expressum: extra ciuitates & diœceses, in quibus fuerint deputatæ, per quas eas volumus & non per prouincias deputari, [b] confessiones nullatenus audituræ.[c]

¶ Numerus autem personarum assumendarum ad huiusmodi officium exercendum, esse debet prout † vniuersitas cleri & populi ac multitudo vel paucitas [d] exiget [e] eorundem.

¶ Et si ijdem prælati petitam licentiam confessionum huiusmodi audiẽdarum concesserint: [f] illam præfati Magistri, Ministri & alij cum gratiarum recipiant actione, [g] dictęque personæ sic electæ cõmissum sibi officium exequãtur. Quod si forte iam dicti prælati quemquã [h] ex dictis fratribus præsentatis eisdem ad huiusmodi officium nollent [i] habere, vel non ducerẽt admittẽdum: eo amoto vel subtracto, loco ipsius similiter eisdem præsentandus prælatis possit & debeat alius surrogari.[k]

¶ Si vero ijdem prælati præfatis fratribus ad confessiones (vt pręmittitur) audiendas electis, huiusmodi exhibere licentiam recusarint: [l] nos ex nunc ipsis, vt cõfessiones sibi cõfiteri volentium [m] libere [n] † liciteque audire valeant, & eisdem pęnitẽtias imponere salutares atque eisdem beneficiũ absolutionis impartiri [o] gratiose concedimus [p] de plenitudine Apostolicę potestais.

¶ Per huiusmodi autem concessionem nequaquã intendimus personis seu fratribus ipsis ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impẽdere ampliorẽ, quàm in eo curatis vel parochialibus sacerdotibus est à iure concessa: [q]

i ¶ Nollent.] factum & proprium motũ. non causæ cognitionem denotat, secundum. Io. Mo.

k ¶ Surrogari.] si non recipitur, sed ex iusta causa: quia non est qualis supra describitur. sibi imputẽt qui malum elegerunt, si sine causa succedit Papæ licentia, vt statim sequitur, secundum Io. Mo.

(Glos. seq. supplet tertium casum.)

l ¶ Recusarint.] si non recusat expresse: sed nõ dat, vel negligit, videretur, ꝙ locũ haberet, hoc priuilegiũ post trinã monitionē vel requisitionē: per decr. 1. de suppl. negl. pla. & facit de app. ab eo. li. 6. & s. ea. cõ pil. de app. quamuis.

m ¶ Volentiũ.) forte non intellexit de religiosis, qui secundũ suorum ordinum statuta suis prælatis cõfiteri debent, vt etiã dicebat cõstitutio Benedicti.

† De hoc verbo, libere, vi de Frãciscũ de Aretio cõ sil. 76. inci. Diligenter, & Dec. cõsil. 131. & in c. si ꝓ debilitate. de off. de leg.

(Gl. seq. notat contra opinionem.)

n ¶ Libere.) denotat ꝙ nõ est necesse licẽtiam sacerdotis parochialis haberi, & est simile de præben. licet episcopus li. 6. cuius contrarium videtur hic velle Ioan. Monac.

Gl. seq. soluit dubiũ, respondens ad ꝯriũ, & opi. ponit.)

o ¶ Impartiri.) absoluti ergo non habebunt necesse vlterius confiteri proprio 2 sacerdoti. nec obstat decre. omnis, in prin. de pæni. & remis. quæ intelligitur de illo, qui alteri legitime cõfessus nõ est, vt dicebat Benedictus in constitutione, inter cunctas. Et vide quod scripsi post Host. in c. omnis, sup verbo, proprio, huius tamē contrarium tenebat prolixe hic Io. Mon. nisi cum iusta causa subesset, non confitẽdo proprio sacerdoti. Io. And.

2 Et hęc sñia est iã declarata p extrauag. ici. Vas electionis habet in extrauag. cõibus. tit. d̄ hę ret.

p ¶ Concedimus.) concor sup. ea. compil. de foro compe. quamuis. §. volumus.

(Glo. seq. exponit & remittit quæstionem soluit: solutionis obiectioni respondet.

q ¶ Concessa.) hoc intendit: ꝙ in casibus epo reseruatis nõ possunt absoluere, & q̃ sint illi no. de pæni. & remis. si eps, lib. 6. & hic p Io. Mon. & plene per Host. in summa huius tit. §. cui cõfitendũ in fi. 2. coll. Dicit autem hic Io Mo. ꝙ episcopus casus, de quibus ante hãc cõstõnem poterant curati absoluere, sibi reseruare

uare possit hac cōstitutione non obstāte, quia licet fratres sint exempti, parochiani non: allegat de priuile. ex ore. eo. tit. p exceptionem. li. 6. Nec dicitur a iure cōcessum, quod iure reuocatum est. arg. ff. de diuort. l. diuortium. Item si potest arctare potestatem ordinariam curatorum, fortius hanc extraordinariā, ne idem subditus censeatur diuersi iuris quo ad curatos & quo ad fratres, de priuileg. quia circa. sit ergo sensus, q̄ nō absoluat frater, quē nō absoluit curatus. Ista igitur accidentalia & de bñ esse, non mutant substantialē & ordinariam potestatem episcoporū, de hær. per hoc. li. 6. Nō obstat si dicas, qđ hoc erit auferre, vel decurtare priuilegiū q̄ fieri non poterit, ēt indirecte de priuileg quanto. quia licitum est cuilibet facere quod libet in re ꝓpria., dummodo non faciat animo iniuriandi, nec alicui faciat iniuriam, &c. de elect. cū ecclesia Vulterana. cum suis concord.

a ¶ Prælati.] episcopi & superiores: vnde videmus, q̄ hodie aliquibus ex illis concedūt casus reseruatos.

† al. eorum.

nisi forsan eis ecclesiarū prælati [a] vberioré in hac parte gratiam specialiter ducerent faciendam.

¶ Huiusmodi [b] quoq; statuto & ordinationibus nostris adijcimus, vt fratres dictorū ordinū in ecclesiis vel locis suis† vbilibet constitutis liberā (vt sequitur) habeant sepulturam. [c] videlicet, quod omnes ad eā recipere valeat, qui sepiliri elegerint in locis & ecclesiis. memoratis.

¶ Verum ne parochiales ecclesię, & ipsarū curati siue rectores, q̄ ministrare habent ecclesiastica sacramēta, quibus noscitur de iure cōpetere, prædicare, [d] seu proponere verbum Dei, & confessiones audire fidelium, debitis & necessarijs beneficijs defraudētur, cum operarijs mercedis exhibitio debeatur: [e] auctoritate Apostolica cōstituimus & ordinamus eadem, vt dictorū ordinum fratres de obuētionibus [f] omnibus, tam† funeralibus, [g] quàm quibuscunque, & quomodocunque relictis distincte vel indistincte, † ad quoscunque certos, vel determinatos vsus, de quibus etiam quarta siue canonica portio dari siue exigi non consueuit, vel non debet de iure, [h] nec non de datis [i] vel qualitercūque donatis in morte, seu mortis articulo in infirmitate donantis, vel dantis, de qua decesserit [k] quomodocunque directe vel indirecte, [l]

tacitū nō capaci dimissum subiacet Falcidiæ: ꝓbātur hæc. ff. de iure fisci. l. 3. §. si quis, & §. quando. ff. de ijs quib. vt indig. l. in fraudem. C. ad leg. Falcid. l. 3.

[Gl. seq. ponit iꝰ reuocatū, ex quo īfert duo rigorosa.]

g ¶ Funeralibus.] declarauerat Benedictus illa esse funeralia, quæ cum funere deferuntur, in prædicta constitutione, inter cūctas, & ibi statuerat đ cādelis, q̄ dant ad manus, quartam non deberi: sed ex quo reuocata est illa constitutio, puto etiam de illis eandē lis deberi: & licet hoc sit rigorosum: hoc tamen vult ista littera, & verbum omnibus, quod præcedit, & q̄-buscunque, quod sequitur: per hæc [1] verba etiā puto eos teneri de ijs, quæ legantur pro Missis dicendis.

[Gl. seq. quæstionē soluit & remittit.]

h ¶ De iure.] vt patet de testa. c. fi. de verb. sign. ex parte; Et per hoc patet, q̄ ista constitutio est iuris veteris correctoria, & sic restringenda, & ad alios q̄ ad Prædicatores & Minores non extendenda, vt not. de reg. iu. quæ a iure lib. 6. & eo. li. de regula constitutionem.

† al. ita: tā de funerali q̄ de quibuscunq; &c.

† Ista verba dicit Oldr. cōs. 289. qđ videntē loquī de legatis factis vniuerso collegio fratrum, nō de ijs, quæ sunt alicui singulari fratri, quia de illis non est danda quarta, arg. l. tutor petitus. §. j. ff. de castr. pecu. l. a filio. §. fi. ff. de alī. & cib. leg. Fōt.

1 Vide Alex. cōs. 1?6. inci. Viso testamento. li. 2.

b ¶ Huiusmodi quoque.] circa partem istam plures quæstiones occurrunt quàm circa præcedentes: ratio patet, quia hic de lana & lacte, vel redditu agitur, sed non ibi. vidi autem & habeo formam cuiusdam litteræ, quæ dicit ab ipso Bonifacio episcopo Moreñ. emanasse ad querelam cleri Moreñ. quæ quasdam ex illis determinat, declarando & iudicem dando in modum cōseruatoris, quas inf. subiungam, & rationes, quas inducit, per iura probabo.

c ¶ Sepulturam.] quam alias de iure communi non haberent, ex quo populū nō habent, & hoc scripsi post Inno. & Host. eo. tit. c. 1. in princip.

d ¶ Prædicare.] vide quod scripsi post Inno. & Host. de hæret. excommunicamus. 1. §. quia vero.

e ¶ Debeatur.] sup. eo. tit. c. 1. 12. q. 2. quicūq; suffragio.

[Gl. seq. tractat de distributis in ipsos, de mandato defuncti vel sine, per executores vel legatarios.]

f ¶ Obuentionibus omnibus.] declarat prędicta commissio, q̄ si non relinquitur fratribus: sed frater datur executor ad certam summam distribuēdam arbitrio suo, vel sibi legatur aliquid distribuendū: quam summā, vel quod legatum ipse executor vel legatarius postea distribuit in eosdē, q̄ debetur quarta: cū eo casu recipiatur ab executore, vel legatario, vt a ministro. ff. de leg. 2. si quis Titio. & si cui plus q̄ per lege Falcidiā. l. diuus. Nec obstat littera infra ad quoscunque, & c. quæ cū cā dubitationis tollendæ adiecta fuerit obuētionum generalitatem non minuit. ff. mand. qui mutuam. & ff. de reg. iu. quæ dubitationis. Idē ibi declaratur. qñ nil relinquitur fratribus, sed decedēs māđat executori, vt ipsis fratribus det aliquid, vel promittat; quia cū illud palam capere possint relicti iure cēsetur & debetur quarta, sicut & fideicōmissum

ADDITIO. Ista constitutio est veteris iuris correctoria; cum debeatur quarta vigore eius etiā de relictis priuilegiatis, contra c. fi. de testa. ideo merito est restringenda, vt dicit hæc glo. Abb. Sicu.

[Glo. seq. dicit quid de legato in vita soluto.]

i ¶ Datis.] declarat prædicta commissio, quod si testator legatum soluit in vita, nihilominus debetur quarta: quia videtur soluere vt legatum: vnde legatarius illud iterū post mortē non perit, & si Falcidiæ locus sit, illā propterea non euadit; primū probatur. C. de leg. filia. ff. de leg. 2. Lucius. 1. & l. Lucius. 2. §. impuberē. ad idem. ff. ad leg. Falc. cum quo. §. fi. secūdū probatur. C. ad leg. Falc. in donationibus, & l. penul. C. fami. ercis. si cogitationem.

[Gl. seq. dicit quid de sepulto in ipsorum habitu.]

k ¶ Decesserit.] hac rōne declarat p̄dicta cōmissio: qđ licet tales petāt cū illorū habitu sepeliri, quarta debet: nam etsi ad ipsorum religionem trāsirent in ęgritudine, de qua decederēt, deberet quarta eo. tit. đ his.

[Gl. sequēs tractat, quid de dato vel relicto singularibus fratribus.]

l ¶ Indirecte.] per hoc dicit cōmissio prædicta patere, quod quarta debetur de ijs, q̄ testatores reliquūt, vel dāt in infirmitate, de qua decedunt, vel dari mandāt post mortē, de hoc in testamento mentione nō facta singularibus 2 fratribus, ad eorū commoditates: puta emptiones librorum vel vestium; addens rationē, qđ id eis conuentui quæritur, sicut per monachū monasterio, per seruum domino, & patri per filiū. 12. q. 1. nō dicatis. 19. q. 1. ca. 1. in ti. insti. per quas personas, in princip. C. eo. tit. l. 1. in fi. & l. vlt. & in legato serui inspicitur persona domini, & an sibi legare potuerit, & ex tali legato potest dominus fideicommisso gra-

uari.

2 Idē Feder. de senis cōs. 4. Calderinus cōci. inci. eo. tit. Pe. de Ancha. cōs. 369. & Gemi. cōs. 46. tñ qđ nō cadāt ī quartā cessante fraude, vt qñ cōtēplatione cōsanguinitatis tenet Ol. q. 224. & q. 287. & q. 289. & Bal. cons. 104. li. 1. & consil. 236. lib. 2.

fratribus ipsis, vel aliis ꝑ eisdem, quartam a parté (quã auctoritate Apostolica taxamus, & ẽt limitamus) parochialibus sacerdotibus, & ecclesiarum rectoribus, seu curatis largiri b integre c teneantur: Facturi, & curaturi; quod nec alii, nec aliis, a quibus quarta huiusmodi minime deberetur, ad ipsorum fratrum vtilitatem, vel cõmodum huiusmodi fiant relicta aut in eos taliter data, vel donata procedãt, seu quod in morte, uel ab infirmis huiusmodi dãdũ, vel donandum fratrib, ipsis existeret, in eorundẽ dantium, vel donantiũ sanitate sibi dari, uel donari procurent. In quibus per ipsos vitandis, eorum intendimus conscientias onerare, d vt si (quod absit) per fratres ipsos dolo, vel fraude quicquam in hac parte agi forrasse contigerit (pręter id quod eos propterea dictis sacerdotibus, rectoribus, & curatis teneri volumus) etiam districta ratio in extremi iudicij examine requiratur ab eis. Vltra portionem autem huiusmodi nihil valeant parochiales rectores, curati, & prælati exigere supradicti, neque illis dicti fratres amplius impendere sint adstricti, neque ad id à quoquam possint aliqualiter coerceri. e Nos etenim (vt in cunctis ęqualiter, & pacifice fauente Domino procedatur) vniuersa priuilegia, gratias, indulgentias, verbo f seu scripto, sub quacunq; forma, g vel expressione, seu cõceptione verborum a nobis, uel prędecessoribus nostris Romanis Pontificibus cuicunq; ordinum prædictorũ concessa, nec non consuetudines, conuẽtiones, statuta, & pacta, h in q̃tum sunt pręmissis, vel alicui pręmissorum i contraria, ea penitus reuocamus, vacuamus, cassamus, & irritamus; quinimo cassa, uacua, & irrita nunciamus, & decernimus nullius ꝑrsus existere firmitatis.

¶ Ceterum, vniuersos ecclesiarum pręlatos cuiuscumque pręeminen

nari. hæc probantur ff. de leg. 1. l. cũ filiosa. de leg. 2. si alienus seruus. de hære. insti. l. non minus. C. de hære. insti. l. neque. Non obstat prædictis de testa. requisisti. ad fi. quod loquitur in illo, qui potest habere proprium. Io. And.

[Gl. seq. quærit, recitat op. contrarias, & declarat circa primam.]

a ¶ Quartam.] quæro an prædicatores, & Minores teneant ad hanc quartam de iis, quæ reliquuntur eisdẽ per eos, qui apud illos non sepeliunt: Prædicta commissio recitat, ꝙ non leuis opin. doctores dixerunt quartam deberi ecclesiæ parochiali de oĩb. relictis a suis parochianis, etiã si sepulti fuerint apud illam, placuit autem hæc opinio Hostien. Petr. & Aegid. Sed Tancr. glo. Innocen. & Abbas contra, quę opinio placet Arch. & mihi, vt scripsi eo. tit. cap. 1. & hic Ioã. Mon. dicit demũ illa commissio, quod ex qualitate personarum, & quãtitate relictorum, & ex præteritis præsumi potest fraus, maxime, quia quando non tenebantur ad quartã, sepulturas pręcipue diuitum totis viribus procurabant, & vt dicit ex his iura quandoque præsumunt fraudem, & faciunt coniecturas: supposita vero fraude constat, quod debetur, de testam. officij, & c. requisisti. in fi. & c. si primũ ꝓbatur. de renun. c. 2. lib. 6. ff. si qs omiss. cau. testa. l. 6. & l. Iul. de act. emp. Iulianus, alias inter eũ, §. ibidem, de vsur. l. qui semisses, de pig. act. l. vel vniuersorum, de leg. 1. si seruus plurium. in fi. Io. And.

[Gl. sequens tractat an legatum integrum soluendum sit fratribus.]

b ¶ Largiri. per hoc dicebant ipsi fratres, quod hæredes debebant eis soluere integra legata, quorũ quartam curati de manibus suis recipere debebant, sed declarat prædicta cõmissio, ꝙ sicut falcidia est in bonis hæredis, sic ista quarta in bonis ecclesiarũ parochialium, quare curati 1 eam vendicare possunt, & inhibere hæredibus, vel per fideicommissum grauatis, ne illam soluant fratribus: pręcipue cum illos suspectos habere possunt, quod sibi non soluant eandem, ad hoc. ff. ad Trebel. hæres. in fi. ff. ad leg. Falcid. l. neam margaritarum.

1 Præter Panor. hic vide Fed. de Sen. consi. 10. & Oldr. consil. 287.

[Gl. seq. tria dicit circa funus: primo deferendum ad ecclesiam parochialem.]

b ¶ Integre.] Ita ꝙ nõ diminuetur propter obuentiones, quas habuit parochialis sacerdos in missa funeris dicta apud suã ecclesiã, priusquã funus portaretur ad fratres, secundum Ioan. Monac. quia iuri communi stetur, vbi non est mutatũ, alleg. de elect. constitutio lib. 6. Dicit etiam, quod si consuetudo habet, semper prius funus portabitur ad propriam ecclesiã. Ista enim decr. non tollit consuetudines, nisi præcedẽtibus aduersas. Dicit etiam, qđ vbi nõ est consuetudo etiam esset deferendum, vt sic haberet Missam in ꝓpria Ecclesia, & sic recipiat ibi vltimum vale, a suo curato, alleg. in arg. de conse. dist. 5. non oportet. 2. nec istud electioni sepulturę repugnat, sed concordat.

d ¶ Onerare.] cõcor. supra ea. compi. de foro compet. quamuis. §. penultimo, in fine.

e ¶ Coerceri.] innuit ꝙ ad quartã coerceri possent, sed ꝑꝑ exemptiones ipsorũ nõ habet clerus à quo iustitiam consequi possit, & de hoc summe cõqueritur.

[Glo. sequens notat ad quæstionem, de qua remittit.]

f ¶ Verbo.] hic videt expressum, ꝙ ualeat priuilegium, uel gratia Apostolica, de qua cõstat, licet scriptura super ea cõfecta nõ sit, de quo satis no. Arc. in procœ. sexti, & vltra ea quæ ibi allegat bene facit 25. q. 2. institutionis. quod ibi no. de hoc vide in Merc. sub rubr. de priuil.

Priuilegiũ ẽt sine scriptura valet.

g ¶ Forma.] concor. sup. eo. c. proxi. in fi. Io. And.

[Gl. seq. tractat, quid de pacto firmato per sententiam, & confirmationem.]

h ¶ Pacta.] dicit Io. Mon. qđ si super pacto, quod erat super sepultura, sententiatum erat per Papam, & confirmatũ pactum ante hanc constitutionem, quod per istam litteram illa sententia, & confirmatio nõ tollitur, imo stabit, quia non est expresse sublatum C. de appell. præcipimus. in fi. nec sequitur pactũ est sublatum, ergo & pactum firmatum sententia, & confirmatione. 2 Plus enim potest hoc tale, quam hoc simplex, facit de pact. quamuis, de iureiurando. licet. de foro comper. c. fin. li. 6. inducit etiam Authen. vt cum de appell. cog. in princ. & §. 1. colla. 8. vbi not. legem nouam non extendi ad causam pendentem, vel decisam, etiam si ad præterita referatur.

2 Romanus sing. 7. ꝑ gl. dicit pactũ iuratum nõ tolli ꝑ clausulam nõ obstãte pacto. uide Ror. in nouis decis. 298. Cor. in repe. Rub. de iureiur. in 2 r. priui. remissiones ibi positas, & gl. cũ ibi per me notatis. c. cũ non deceat. de elect. libro 6. Fons.

i ¶ Præmissorum.] ergo non solũ vltimum articulum de sepulturis, sed etiam præcedentes duos respicit, secundum Io. Mon.

a ¶ Coope-

tiæ, status vel dignitatis existāt, ac sacerdotes parochiales, & curatos siue rectores prædictos, pręsentium tenore rogamus, & hortamur attente, nihilominusq; † eis districte pręcipiendo mandamus, quatenus pro diuina, & Apostolicæ sedis reuerentia pdictos ordines, & professores eorũ habentes affectu beneuolo commendatos, fratribus ipsis nō se difficiles, graues, duros, aut aspe ros, sed potius fauorabiles, propitios, ac benignos, piaque munificentia liberales se studeant exhibere: sic eos in prædicationis officio & † propositionibus verbi Dei, ac in omnibus alijs supradictis tanquam cooperatores [a] eorum idoneos, & laborum suorum participes prompta benignitate recipiant, ac affectuose admittere nō omittant, vt proinde illis æternæ beatitudinis pręmium augeatur, & animarum salutis incremēta felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quod si secus ab eis agi fortasse contigerit in hac parte, Apostolicæ sedis benignitas, quæ ordines, & professores eosdem vbere fauore prosequitur, & gerit in visceribus charitatis, contra eos non immerito turbaretur, nec eadē æquanimiter pati posset, quin super hoc prouisionis opportunę remedium adhiberet, ipsosq; nihilominus cælestis indignatio principis digna pro meritis rependentis, cuius obsequia fratrum ipsorũ sedulitas curiosa prosequitur, minime prætereret.

† Alias ita, nihilomin⁹ eis districte præcipiēdo mandantes, &c.

† al. & propositionis.

TITVLVS VIII.

De decimis (primitijs † & oblationibus.)

¶ Clemens Quintus in Concil. Viennens.

¶ Ponit quatuor casus, in quibus religiosi grauātes, vel fraudātes ecclesias circa decimas eis debitas si requisiti per illos quorum interest, non desistunt intra mensē, vel de usurpatis, uel retentis intra duos menses non fecerint emendā suspē si sunt ab officijs, administrationibus, & beneficijs, & talia non habentes sunt excommunicati. Secũdus, tertius, & quartus casus ibi. Seu qui. Io. And.

† In antiquoribus codicibus ēt impssis desũt hęc tria verba: primitiis, & oblationib.

CAP. I.



Religiosi [b] †

a ¶ [Cooperatores.] de off. ord. inter cetera in fine.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, & oblationibus.

Cõtinuatio. ¶ Visum est sup. de vno iure parochiali, s. de iure funeraudi: verũ qa est vnum aliud ius parochiale, s. ius decimarũ: iō, &c. De iuribus parochianorũ, vide Pan. in Rub. de parochia. & alien. parochianis. in antiq.



Eligiosi.] ¶ Præsupponendũ est, ꝙ licet religiosi cuiuscunq; ordinis teneantur soluere decimas de fructibus suarũ possessionum, tamen sunt aliqui exempti, vt non soluāt decimas de terris, quas proprijs manibus excolũt, & excoli suis faciunt propriis sũptibus. similiter nō soluunt decimas de fructibus animaliũ. Secundo præsupponēdũ est, ꝙ isti religiosi exempti aliquãdo committebant fraudes: quia coniungebant animalia suorũ vicinorũ cum suis, vt fraudarent, ecclesias parochiales a dcimis, vel etiā fingebāt emere animalia, & dimittebāt empta apud venditorem.

CASVS. Sum in titulo de decimis, uellē informari de tali dubio, scio ꝙ sanctitas vestra aliquos religiosos priuilegiauit vt non teneātur soluere decimas de fructibus possessionum suarũ, quas propriis manib. excolunt, vel etiam quas excolũt propriis sumptibus, nec etiā de suis aīalibus, sed accidit, qd̕ isti religiosi tradunt possessiones suas excolendas aliqb. colonis pro certis redditibus, & tradũt illas possessiones liberas a decimis, vt consequant maiores redditus. Itē ducunt animalia vicinorum suorum cũ suis, vt vicini sui non soluant decimas, quæritur, vtrum possint istud facere impune? Dicit Clemens, ꝙ non: imo si tales religiosi habeāt administrationem, post vnum mensem postquam fuerint requisiti a rectoribus ecclesiarũ restituere decimas, sunt suspē si à diuinis. Si vero sint simplices religiosi, tũc post duos menses ipso facto incurrunt excõicationē, à qua non veniunt absoluendi nisi post restitutionem. Sed ponamus, quod laicus donauit se, & sua monasterio priuilegiato: quæritur, vtrũ talis laicus debeat soluere decimas? Dicit Clemens, ꝙ non, hoc dicit. Helias Re.

¶ Colligo aliquot notabilia. Primo, quod religiosi priuilegiati, magis sunt puniēdi quam non priuilegiati: quia priuilegiati facientes fraudes circa decimas, sustinēt pœnas hic contentas, secus de non priuilegiatis. No. quod religiosi exempti a solutione decimarũ circa decimas non debent facere fraudes. Nota, quod religiosi isti non sunt exempti a decimis, nisi quando excolũt possessiones propriis manibus, vel colere faciunt propriis sumptibus. Et dicuntur excolere propriis sumptibus qñ habent aliquem mercenariũ, cui tradunt aliquam pēsionem annuam: siue percipiant fructus, siue non. Nota, ibi, [Immiscentium. cõtra c. quod in dubijs. de conse. eccl. vel alta. admistũ non sortitur naturā eius, cui admiscetur, & hoc quia tali admistione fieret legi fraus. l. athletas. §. ptor ait, ff. de inf. Item mista possunt, hic separari, & de ista mistura separabiliũ, & inseparabiliũ, vide [ait Anch.] quę in simili notat gl. in l. si sponsus. §. gñraliter. ff. de ijs, q no. inf. Et Bart. in l. cotē ferro. §. dominus. ff. de pub. nota de cõfiscatione illicitorũ adiunctorũ licitis Fontanus. Nota de verbo, [vsurpare, ꝙ sumitur in malum, de ele. generali, ubi de hoc per Arch.

† Vide Cõci. Trid ses. 25. de refo. c. 12

Nota de vero.

[Requisitionem.] ꝙ cũ sit in singalari, probat hoc casu sufficere vnam requisitionem, & de hoc in glossa. concor. Zabar.

[Prima glossa summat, diuidit, & soluit duo dubia.]

b ¶ [Religiosi.] Ponit quatuor casus, in qu b. religiosi grauātes, vel fraudātes ecclesias circa decimas eis debitas, si requisiti per illos, quorũ interest, nō desistũt intra mensē, vel de vsurpatis, vel retentis intra duos menses non fecerit emēdā, suspensi sunt ab officijs, administrationibus, & beneficijs, & talia nō habētes

sunt

quicunque [a], qui noualium [b] aut alias decimas ecclesijs [c] debitas [d] ad eos ex aliqua causa legitima non spectantes [e], appropriare [f] sibi præsumpserint, aut exquisitis fraudibus siue coloribus [g] vsurpare. Seu qui de animalibus [h] familiarium [i] & pastorum [k] suorum, vel aliorum etiam animalia ipsa eorum gregibus [l] immiscentium [m]: Seu qui de animalibus, quæ in fraudem Ecclesiarum in pluribus locis emunt, emptaque tradunt vēditoribus, vel alijs ab ipsis tenēda: [n] Seu qui de terris, quas tradunt alijs excolēdas [o] decimam solui Ecclesiis non pmiserint [p], aut prohibuerint: [q] nisi post requisitionē per eos, quorū intererit, [r] super hoc eis factā [s]

sunt excōicati. Secundus, tertius, & quartus casus ibi, [Seu qui.] Et primo ponit constitutionem, cum suis pœnis, quam secundo moderatur: ibi, [Ceterum.] Et per hoc verbum, religiosi, patet in secularibus clericis, vel laicis, qui in hoc delinquerent, non esse locum his pęnis, concor. ſ. ead. Compil. de test. c. vnico j. de priuileg. cap. 1. & facit qđ j. dicam in casu secundo, & potest esse ratio: quia cōius religiosi delinquebant in his, & qa ambire, & cōcupiscere aliena reprobabilius est in religioso, de electione. quorūdam lib. 6. fim. de hæreticis. accusatus. in fi. eod. lib. In religioso translato ad Ecclesiam secularē. [licet forte nō fuerit de mente] vr̄ has pœnas locū habere per verbum vniuersale, quod sequitur, & facit quod no. de electione, quorundam, lib. 6. in gl. penult.

Femininum comprehenditur p masculinum.

a ¶ Quicumque.] etiam Hospitalarios, & Cistercienses includit, de quibus eo. tit. ex parte 1. Et comprehendit etiam feminas, de hoc de elect. generali, lib. 6. in gl. 2.

b ¶ Noualium.] quod sit nouale, habetur de verb. sig. c. 1. & c. quid per nouale, de priuileg. c. vlt.

[Gl. seq. soluit qōnem, quando debentur priuatis.]

c ¶ Ecclesijs.] per hoc puto constitutionem locum non habere, quando illæ decimæ deberentur priuatis: puta per antiquum feudum, de ijs, quæ fi. a præla. cū Apostolica, vel priuilegium, facit j. c. proxi. agant ergo tunc via ordinaria. ista enim constitutio illis noluit subuenire. facit eo. tit. tua 2.

d ¶ Debitas.] de iure communi, vel singulari: est autē debitum, quod exigitur ab inuito, ff. de verb. sig. l. debitor, facit 14. q. 1. quod debetur. Io. And.

e ¶ Spectantes.] tunc ergo cessat constitutio, & merito: quia nemini facit iniuriam, qui iure suo vtitur, vt sup. de elect. cum Ecclesia cum concor.

f ¶ Appropriare.] j. dicit, vsurpare, & de his j. dicam.

g ¶ Coloribus.] concor. de elect. auaritiæ, lib. 6. & infra tit. 2. c. 1. §. quia vero.

[Gl. seq. notat pro Ægidio.

h ¶ Animalibus.] per hunc versic. & sequentem approbata vr̄ lectura Aegidij dicentis, de eccles. ædifi. cum dicat ꝙ priuilegium leprosorum de non soluendis decimis, de nutrimentis animalium intelligitur, id est, de animalibus, quæ nutriunt. sic enim adaptantur fraudes quæ sequuntur, sic ergo videtur intelligenda decre. ex parte 1. sup. eo. tit. licet autem religiosi faciētes has duas fraudes ligentur his pœnis, leprosi non: si alias religiosi non sint, vt dixi in 1. gl. Io. And.

1 Vide Abbatem in c. 2. ext. de foro comp.

i ¶ Familiarium.] famulantium 1 scilicet in hoc tamen non est vis per id quod sequitur, intelligitur tamē de non plene oblatis, vt in fi. & est fi. de priuileg. auctoritate, in fi. lib. 6.

k ¶ Pastorum.] qui tenentur de custodia. de hoc de reg. iur. quamuis. Io. And.

l ¶ Gregibus.] licet stricte grex differat ab armento qđ est maiorum animalium, vt equorum & boum, grex vero minorum, vt porcorum, caprarum, & ouium; hic tamen large sumitur pro maioribus & minoribus, quæ gregantur, & facit ff. de abigeis, l. fi. Cui vero Ecclesiæ debeatur decima de fructu gregis, not. 13. q. 1. §. 2. & eo. tit. ad Apostolicæ. Io. And.

[Gloss. seq. arguit & respondet.]

m ¶ Immiscentium.] hic iunge litteram infra. decimam solui, & c. ex hac mistura vr̄, ꝙ deberent perdere priuilegium etiam circa propria animalia, vt sic inutile affectum vitiaret, quod erat vtile, de offi. deleg. cum super. sed hic ista sunt separabilia, ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. Trebatius, de quo dic vt not. de reg. iur. vtile. lib. 6.

n ¶ Tenenda.] sicut ergo priuilegium de decimis laborum non extenditur ad terras, quas colendas tradunt, vt sequitur: ita priuilegium de nutrimentis animalium, non extenditur ad animalia, quæ traduntur alijs nutrienda.

[Gl. seq. primo dicit in priuilegijs duo requiri, secundo tractat, de quibus colonis intelligatur: tertio, an coloni teneantur ad decimas.]

o ¶ Excolendas.] in priuilegio enim de decimis laborum hęc duo requiruntur, ꝙ prædia sint propria, eo. tit. dilecti, & ꝙ illa laborent proprijs manibus, vel sumptibus, 2 eo. tit. licet, & intelligo hoc non solum de colonis censualibus, sed etiā partiarijs, de vtrisque not. eo. tit. tua 2. 3. Dicebant tamen quidam ex his priuilegiatis super decimis laborum, ꝙ includebantur terræ datæ colonis partiarijs, quia sumptibus ipsorum coluntur propter partem, s. fructuum, quam habent ex cultura coloni, sed vt dixi in prædicta decre. tua, & cap. cum sint homines, pars talis coloni potius est fructus, quam lucrum: submittit enim illa fortunæ, & diuinæ misericordiæ, quando igitur conducunt operararios, dant certum pretium, vel certos corbes pro cultura: dato quod nil ꝓueniat ex prædio, tūc suis sūmptibus colunt. 4 Sed nunquid coloni partiales, vel censuales priuilegiatorum, simpliciter super decimis non soluendis teneantur ad decimas puto ponderanda verba priuilegiorum, facit de priuile. porro, quæ si eximūt terras ipsorū ab hoc onere coloni colentes illas priuilegio participant. si vero eximunt psonas, tūc licet illi de sua parte non soluant, coloni non exempti de sua soluent 5 facit eo. tit. a nobis, & 16. q. 1. questi. de priuileg. per exemptionem lib. 6.

2 Idē Doct. Fon.

3 Idē Doct. placet Petr. de Ancha. & Imo. cōmendantib. glo. & faciūt hic dicta Bar. in l. si merces. §. vis maior ff. loc. c. tua, c. cum sit s. eo.

4 Idem Imola, & Petr. de Anchar.

5 Quia separatorum est separata rō. not. Archid. 11. q. 1. c. clericum. sicut fructus ecclesiæ ad firmā dati aut vendici, imo si portantur ad vendendū, dicit Pe. de Anch. nō gaudent priuilegio Ecclesiæ facit l. licitatio. §. vl. ff. de pub. c. pe. de censib. lib. 6.

p ¶ Non permiserint.] facto.

[Glo. seq. addit tertium casum, de quo quærit. arguit pro, contrarium soluit.]

q ¶ Prohibuerint.] verbo. In tribus ergo vltimis casib. vnit hæc constitutio non permittentem, vel prohibentem: in primo, appropriantem, vel vsurpantem. Sed dubitatur, an liget non soluentem, quod videtur per verbum, quod sequitur, retinere. Non puto ꝙ hoc sit de mente, ꝙ religiosi non soluentes decimas incurrant has pœnas: aliud enim est appropriare, vel vsurpare, aliud non soluere, & verbum retinere, quod sequitur, respicit illas appropriatas, vel vsurpatas, vbi ergo ex aliquo feudo, sibi rite donato, vel per priuilegium percipiunt decimas intra certos limites, quos excedunt, vel certa quota illis debetur, quam excedunt, vel non permittunt, vel prohibent colonos suos decimas soluere in casibus, in quibus debentur, locus est his pœnis.

r ¶ Intererit.] scilicet per prælatos & ministros illarū Ecclesiarum, quibus debentur.

[Gl. sequen. alleg. concor. notat, differentiam & tres casus.]

s ¶ Factam.] concordat de offi. ordi. si canonici, lib. 6. sufficit autem quomodocumque de hac requisitione legitime constet non sic in casu decret. 1. de sent. excom. lib. 6. vbi oportet constare per publicum instrumentū, vel sigillum authenticum, & est speciale, vt ibi not. Et ex illo & isto c. & ex decr. 1. j. de priui. not. casus in qui-

bus

bus requisitio partis etiam vnica constituit quem contumacem: etiam quo ad incurrendas suspensionis, & excommunicationis pœnas.

a ¶ A præmissis.] prohibitione, fraudulenta emptione, & immistione.

b ¶ Mensem.] quot dies habere debeat, no. de electio. quam sit. lib. 6.

a præmissis [a] destiterint intra mensem, [g] aut si de iis, quæ contra præmissa vsurpare, vel retinere præsumpserint, intra duos [c] menses damnificatis Ecclesiis emendā nō fecerint competentem: sint & tam diu maneant ab officii [d] administrationibus & beneficiis suis suspensi, donec [e] destiterint & satisfecerint, vt superius est expressum. Quod si religiosi huiusmodi administrationes, vel beneficia non [f] habeant, eo casu quo alii supradicti suspensionis, ipsi sententia excommunicationis incurrant, ante satisfactionem condignam nullatenus absoluendi: priuilegiis non obstantibus quibuscumque. [g]

¶ Ceterum præmissa [h] extendi nolumus ad animalia, quę per religiosorum ipsorum donatos, seu oblatos [i] tenentur, dum tamē illi religiosis eisdem cum effectu [k] donauerint aut obtulerint se [l] & sua.

¶ Idem in eodem,

¶ *Decima beneficiorū alicui concessa, sibi debetur secundum taxationem, & de moneta currente. Nec possunt collectores propter hoc distrahere, vel occupare ornamenta diuinis officijs deputata. h. d. Io. And.*

CAP. II.

SI beneficiorum [m] deci-

[Glo. seq. ponit diuersitatis rationem, & dubium soluit.]

c ¶ Duos menses.] s. dat vnum mēsem tātum, quia sufficit desistere, hic vero requiritur emenda, quam durius est facere, & ideo datur maius tēpus, & vr ꝙ isti duo mēses currūt ab vsurpatione, vel retentione licet superior currat a requisitione simile de sepul. c. 1. in fi. li. 6. sed puto de mēte ꝙ requisitio respiciat vtrumq; casum.

[Glo. seq. declarat, petit dubium quod aperit.]

d ¶ Officij. 1] declarari debuisset, an intelligeret, & de diuinis, an de alijs officijs, puta quia sacrista, cellarius, camerarius, eleemosynarius, vel his similes, & pro hac littera, & lectura facit de solu. cap. 2. de reg. iur. in pœnis. lib. 6. pro prima facit, quia infra non repetit de officijs.

[Gl. seq. dubiū soluit, & opi. ponit, quā determinat.]

e ¶ Donec.] sic suspensi indigent absolutione: quia de satisfactione dubitari posset, nō sic in supensis ad tempus determinatum, puta mensem vel annum secundum Innoc. qui hoc not. de æta. & qua. cum bonæ. Satis crederem ꝙ sufficiat iudicis declaratio super satisfactione sine alia absolutione. In excōicatis vero necessaria est absolutio post satisfactionem, vt infra patet.

f ¶ Non habeant.] similis distinctio s. ea copil. de vita. & honest. cler. qm̄, in princ. & circa fi. & j. de statu mona. ne in agro. §. si quis, & j. de pę. multorum.

g ¶ Quibuscunque.) per quæ possent prędictæ snīæ impediri: priuilegia enim super decimis illis concessa, tollere non intendit: quod patet ex principio.

h ¶ Præmissa.] sup. secundo & tertio casu. Io. And.

i ¶ Oblatos.] de his 28. q. 1. vt lex continentiæ, vbi not. an tales conuersi & oblati intelligantur renunciasse proprijs, & continentiam vouisse. Io. And.

K ¶ Cum effectu.] tollit hoc verbum fictiones & fraudes. Item conditiones & pacta quæ suspensum tenerēt talium oblationum effectum.

[Gl. seq. declarat, & obiectionem soluit.]

l ¶ Se & sua.] non sufficit ergo, quod bona donassent manentes in sęculo, ipsorum fructu retento, non obstat de priuilegijs., vt priuilegia. tales enim confratres sunt, & in aliquibus priuilegiati, vt ibi, sed plene oblati non sunt, ut hic.

SI beneficiorū.] Duæ sunt partes principales, put duo sunt dicta: primo enim declarat secundum quam taxationem, & secundum quam monetam solui debet decima beneficiorum alicui concessa. Secundo prohibet propter illam occupari, uel distrahi ornamenta diuinis deputata, secunda ibi, in uer. (Nec per collectores.) Imo.

CASVS. Certis ex causa Papa donauit regi Francorum decimam omnium beneficiorum existentium in suo regno: Ponamus ꝙ aliqua abbatia est taxata ad mille aureos. & tamen valet plus, vel minus quæritur vtrum rex debeat hr̄e decimam secundū antiquam taxam, vel secundum valorē ipsius beneficij. Et vtrū quis possit soluere decimam in moneta loci in loco bn̄ficij: puta si collectores decimæ volunt, ꝙ soluat in sua moneta, & non in moneta loci beneficij? Dicit Clemēs, ꝙ debet solui in moneta loci beneficij. Sed quæritur utrū collectores possint capere calices, & alia ornamenta Ecclesiæ deputata ad seruitium Dei? Dicit Clemens ꝙ nō, sed si Ecclesia habeat alia bona, illa debent capi. Not. ꝙ Papa ab oībus Ecclesijs orbis, i. ab Ecclesijs sibi subditis pōt decimā petere, tn̄ istud non facit nisi cum magna necessitate. No. ꝙ Papa illam decimā potest donare principi sæculari. Not. ꝙ cum illa decima est data alicui, tunc ipsa est soluenda secundum taxationem antiquam, & non secundum valorem beneficij. Not. quod sicut pro executione rei iudicatæ non capiuntur illa, quibus uitam quis sibi quærit, multo fortius non debent capi illa bona, quæ sunt deputata cultui diuino, sed si Ecclesia habeat aliqua bona superflua, tunc possunt illa capi. Not. de taxatione beneficiorum consueta, quæ attenditur: sic & alias attenditur status beneficij consuetus. de præben. cum de beneficio. libro 6. & dic, taxationem, id est terminationem sic, ff de ui. triti. & oleo lega. cum certus. Not. quod attenditur moneta currens censualis, & in tali facienda est solutio, etiam si non exprimatur, ff. de leg. 1. si seruus plurium. §. fi. de reg. iur. l. semper in stipulationibus. de cēsib. c. penult. Zabarella.

[Prima gl. summat diuidit, notat ad rubricam, quærit de quinque, & soluit.]

m ¶ Si beneficiorum.] Decima beneficiorum alicui cōcessa sibi debetur secundum taxationem, & de moneta currente. Nec possunt collectores propter hoc distrahere, uel occupare ornamenta diuinis officijs deputata. Secunda ibi, (Nec per.) Et not. sub rubrica de decimis ponit de decimis beneficiorum, quas Papa [2] sæpe imposuit sibi, uel alijs soluendas ex causa, & ad tempus. facit de Iudæ. ad liberandam de uo. cap. fin. & an in his locum habeat constitutio, dispendiosam, supra ea. Compil. de iud. dixi super uerbo, decimis. Item per hoc quod dicit beneficiorum, quæritur de quinque. Primo an includantur hospitalia, xenodochia, & loca similia. Secundo, de fabricis. Tertio de ijs, qui habent Prioratus, domos, grangias, pensiones, uel redditus a monasterijs, uel Ecclesijs. Quarto, de quotidianis distributionibus, quæ dantur solum interessentibus horis, & de minutis oblationibus an ueniant decimandæ. Quinto, quid de capellanis, uel beneficijs altarium. Et sciendum, quod tempore Clementis Quarti, & Honorij emanauerunt declarationes super solutione decimarum

1 Dicunt hic Petr. de Ancha. & Imo. ꝙ habens exercere diuina officia & ēt alia de quib. in glo. hic ab illis suspendit si autē habeat solū diuina officia exercere, benignius est, ꝙ ab illis suspē sus dicat potius q̄ excōicatus, cū excōicatio sit nimis magna pęna. ca. feramus 24. q. 1. tn̄ §. ꝙ si uī dicere, ꝙ sit excōicat⁹ nec curauit repetere officia, quasi sola suspensio ab illis esset nimis parua pęna, & hoc crederē. Panor. nil dicit. Pet. Anc. & Imola gl. nō satis exēplificant. Vide si quid boni dicat. Zabar. Fon.

2 Vide Abbatem in cap. nouum genus. eo. tit.

ma cuiuis [a] ſimpliciter [b] concedatur ad [c] tempus: ſecundum taxationem [d] decimæ in illis partibus, in quib. fiet conceſſio, conſuetam, [e] & ad [f] monetam [g] currentem † communiter ipſa decima leuari poterit, & debebit.

¶ Nec per collectores, † leuatores, ſiue exactores ipſius decimæ, eccleſiarum calices, [h] libros, & alia ornamenta diuinis officijs deputata, [i] ex cauſa pignoris, vel diſtractionis capi, [k] vel recipi volumus, nec diſtrahi, ſeu quomodolibet occupari.

1 Vide Dec. conſi. 156.

decimarum, quas repetitas tempore Bonifacij Octaui, vidi ſub bulla. De primo vr̄ ꝙ non 1 includantur, ſup. ea. compil. de præb. p̄ litteras, pro & cōtra inf. de relig. do. quia contingit. §. vt autem. Expeditum eſt in prædictis declarationibus, in principio, vbi ſic dr̄, de redditibus, & prouētibus leproſariorū, domorum Dei, & hoſpitaliū pauperū, q in vſus infirmorum. & pauperum cōuertuntur decimæ non ſoluētur. Secundum etiam expeditur ibi in fine, vbi dicitur, quod de redditibus eccleſiaſticis deputatis ad fabricam eccleſiarum decima perſoluetur, ſubmittit demum, quod de oblationibus, & eleemoſynis, quæ dātur ad opus fabricæ, non debetur decima. Tertium ēt ibi eſt expeditū, quod ſi habentes prædicta habent illa 2 in beneficium vel ex mera gratia, ipſi tenenē ad decimā. Si autem hn̄t illa ex cōtractu cōductionis ad firmam, vel emptionis fructuum, vel pro mercede, vel remuneratione ſui laboris, tūc illi, quorum eſt proprietas, illa decimare debebunt. Quartum etiam ibi expeditur, quod de minutiſſimis oblationibus, quas recipiunt eccleſiaſticæ perſonæ ratione eccleſiarum pro ſepulturis, & dandis pœnitentijs, & diſtributionibus, ſoluetur decima. De quinto nihil ibi dicitur, ſed vr̄, quod non includantur, ſicut nec includebātur in reſeruatione fructuum, quā ſibi fecit Dominus noſter. Tu dic contra: quia conſtat illa eſſe beneficia eccleſiaſtica ex quo ſic ſunt per Epiſcopum ordinata, 1. q. 3. quæſitum, & cap. penul. de prębend. ſignificatum, quod dicitur de reſeruatione fructuum, facit pro ; quia niſi fuiſſēt excepta, intelligerentur incluſa.

† Vid Gem. conſ. 137. & Albert. Bru. conſi. 98.

† De poteſtate collectorum, & ſub collectorū, & an debeat cōſtare p̄ litteras. vide Rotā, deciſi. 266. ī nouis.

† An habēs penſionē teneatur p̄ rata, vide Belēzinum in tract. đ charitatiuo ſubſidio. q. 37. & Dec. cōſi. 155. inci. ſtatutum, & Fely. ī c. đ quarta, ext. đ prę ſcrip.

a ¶ Cuiuis.] Prælato, principi, vel alteri. In regno Frāciæ ſæpe practicatur iſte caſus.

b ¶ Simpliciter.] ſi ergo aliquid certum exprimat Papa, illud ſeruabitur.

c ¶ Ad tempus,] hoc dicit: quia perpetua curia nō fecit per tempora, nec facere intendit, facit de reſcrip. c. fin. lib. 6.

[Gl. ſeq. declarat duas diuerſas conſuetudines.]

d ¶ Taxationē.] In quibuſdam partibus ſunt beneficia taxata 3 in cōi æſtimatione prouētuū, vt ſi taxatū ſit in centum, ſoluat decem: & ſi haberet mille, non plus ſoluet, & ſi haberet ſolum quinquaginta, tātum ſoluet. & hoc voluit reſeruatio fructuum beneficiorum quam nunc fecit Papa, qui dat collectorib. electionē, an velint recipere fructus ſm taxationē decimæ, an velint illud relinquere bn̄ficiato, & recipere reſiduū. In multis tn̄ partibus nulla eſt taxatio, ſed ſingulis annis prout plus, vel minus recipit bn̄ficiatus, plus vel minus ſoluit. patet hoc in extrauag. Io. q̄ incipit, ſuſcepti. ex quo ergo habet cōſuetudo, quod plus, vel minus ſingulis annis ſoluitur ſecundum quantitatem fructum, & illud reſeruabitur. Et quę expenſæ deducantur, & de quibus fructibus ſoluat, patet in declarationibus prædictis. Nam inter cetera deducuntur expenſæ factę pro fructibus, & ſine quibus fructus haberi non poterant, quod non eſt in communibus decimis. ſup. eo. cum ſint homines.

3 In impetratione beneficij, valor illius eſt exprimēdus ſm communem curſū, non ſm taxationē decimę. vid Rot. de deciſ. 292 in nouis.

[Gl. ſeq. alium caſum per hunc ſoluit.]

e ¶ Conſuetam.] hic iunge litteram, ipſa decima, &c. & quod hic dicitur, locū habet etiam cūm Papa mandet alicui prouideri de beneficio vſque ad ſummam tot librarum paruorum Turroneń. ad taxationē decimæ: inſpicitur enim illarum partium conſuetudo in taxatione, vt hic, & ſi non currunt ibi Turron. monetę currētis ad taxationem Turron. fiet computatio, uel cōputatio iuxta pondus, & conſuetudinem cambii, quæ communiter eſſe ſolet, non iuxta caſualem cariſtiam, vel vtilitatem, quæ propter caſum accideret.

f ¶ Monetam.] in pecunia. n. & non in ipſis rebus debet fieri ſolutio decimæ, vt in declarationibus.

[Gl. ſequens alleg. concor. declarat. & notat.]

g ¶ Currentem.] facit de maleſi. c. 2. cū forte currerēt ibi Turron. Boń. uel Sterlingi, 4. collectores uolebāt, ꝙ fieret ſolutio in florenis, vel ſoluentes volebāt ſoluere in Turron. vel florenis, cū illa moneta ibi nō curreret, hoc prohibet, & hoc dicebatur in illis declarationibus, ꝙ ſoluentes pecuniam cambiare non tenebantur. Et no. quod dummodo moneta cōiter currat, licet & alia currat, in illa fieri poterit ſolutio, per hanc litteram, & ſic erit electio ſoluentis, de reg. iur. in alternatiuis. lib. 6.

4 Qualis nūmus fuerit ſterlingus, vide Couar. tract. de coll. lat. ueterū numiſmatū c. 2.

h ¶ Calices.] concor. de pig. c. 1.

i ¶ Deputata.] In alijs ergo non habet locum hæc prohibitio, vt ſi extant ſcyphi argentei, libri iuris, vel artium, vel romacij, ornamenta, menſalia, lectiſternia, vel ſimilia.

k Capi.] dr̄ in declarationibus, ꝙ nō ſoluētes p̄ ſæcularē poteſtatē cogi nō debent, niſi nō ſoluētis tanta fuerit rebellio, ꝙ pp̄ eccleſiaſticæ cenſuræ contēptū, inuocandum ſit contra ipſum brachium ſæculare.

TITVLVS IX.

De regularibus, & trāſeūtib. ad religionem.

¶ Clemens V. in Concilio Viennenſ.

¶ Profeſſi ordinum Mendicantiū, etiam licite tranſeuntes ad non Mendicātes, licet adminiſtrationes habeāt, non habent vocem in capitulo, etiam ſi alij de capitulo, id concedant, nec deinceps conſequi poſſunt adminiſtrationes, prioratus, vel officia, etiam tanquam vicarij, nec pro ſe, vel alijs animarum curā gerere, & irritat cōtra factum, vltimo ponit caſum exceptum. Io. And.

CAP. I.



T profeſſo-

Continuatio.

DE REGVLARIBVS. &c.

¶ Quia clericorum duo ſunt genera, quidā. n. ſunt ſæculares, alij religioſi. De primo genere dictū eſt in titulis præcedentib. nunc dicendum eſt de alio genere clericorum, videlicet de regularibus.

VT profeſſores. Caſus. Eſt aliqs religioſus de ordine Mēdicantiū, qui tractu temporis de licentia Papæ trāſiuit ad ordinem non Mendicantiū, videlicet ad ordinem Sancti Benedicti, vel Sancti Auguſtini; quæritur an in huiuſmodi ordine poſſit obtinere aliquem Prioratum, vel aliam adminiſtrationem, vel etiam aliquod beneficium, vel an cogatur remanere ſimplex monachus clauſtralis: Dicit Clemens, ſi ante

tempus

res [a] cuiusuis paupertatis [b] ordinis, eo [c] libentius, in qua vocati sunt vocatione [d] persistere, [e] transeuntesq; ad nõ Mendicantium ordinem in eodem conuersari quietius studeant, quo [f] in ipsis [g] discordiarum [k] & schismatum productiua ambitio [i] reprimetur: † Sacro Concilio approbante statuimus, [h] Mendicantes quoslibet, [l] qui ad nõ Mẽdicantium [m] ordines, etiã auctoritate Apostolica [n]

† al. reprimatur.

tempus hmõi constitutionis talis transiens ad ordinẽ non Mendicantium habeat aliqua officia, vel administrationẽ, illa officia, vel administrationes debent sibi remanere, sed tamen non habebit vocem in capitulo, êt si alij monachi consentiant. Sed quid si aliquis Mendicans post illã constitutionem uelit transire ad ordinem non Mendicantium: quæritur, vtrũ possit obtinere illa officia, & administrationes? dicit ꝙ non, nec etiã prit esse vicarii pro alijs: rõ est in principio. c. Sed ponamus, ꝙ erat religiosus de ordine nõ approbato: vtrũ ista cõstitutio cõprehendat ipsum? Dicit ꝙ non.

¶ Colligo aliqua notabilia. Primo ex prin. c. quod quilibet debet esse contentus ea vocatione, qua vocatus est, nisi vellet dimittere primam religionem, & trãsire ad frugẽ melioris vitæ. c. licet, eo. tit. in antiq. Not. scdo, ꝙ ordines Mendicantiũ appellant ordines paupertatis: nã tales nec in cõi, nec in particulari qd debent hre. Alij vero religiosi êt nihil debent habere in particulari, sed bene in cõi. Tertio, ꝙ religiosus Mendicans de licentia sedis Apostolicæ pot trãsire ad ordinẽ non Mendicantem, êt ad ordinem laxiorẽ: sed talis tũc Mendicans non habebit vocem in capitulo êt si ab alijs religiosis sibi concederetur, sed tales debẽt esse simplices monachi claustrales. No. ꝙ constitutio ista incipiebat ibi: [Sacro Cõcilio, & principium Clementinæ, videlicet: Vt professores, est cã seu motiuũ, quare ista costõ fuit facta. Vide diuisionẽ gl. & maxime gl in verbo, inibi, quia glo vr tenere, ꝙ debemus pũctare nostrũ tex. post aduerbiũ, inibi. & nõ ante, videlicet ibi, [obtineant. No. iterum istã constitutionẽ, videlicet ꝙ professi ordinem Mendicantium, & licite transeũtes ad nõ Mendicantes, licet administrationem habeant, non habent vocem in capitulo, etiã si alij de capitulo id concedant, nec deinceps cõsequi possunt administrationes, prioratus, vel officia, etiã tanꝗ vicarij, nec pro se, nec pro alijs animarum curã gerere: & irritat cõtra factum, & vltimo ponit casum exceptũ. Et rõ totius istius notabilis est, vt professores, & religiosi, êt cuiuscũq; ordinis melius maneant in suis religionibus, quia si transeũdo de vno ordine in aliũ, haberẽt in alio, in quo secũdo intrant, tantam auctoritatẽ, præeminentiã, vel maiorẽ aliis, ipsi nũquã, vel vix starent in vno ordine per annũ, sed quolibet anno ipsi exirent, & ingrederentur nouum ordinem, ideo constitutum est, ꝙ tales sic transeuntes, de cetero nõ possent obtinere aliquas administrationes, prioratus, vel officia, imo oportet ꝙ sint simplices religiosi. Item ꝑ istam rationem, quæ sequitur, fuit edita ista constitutio, quia si tales, qui transeunt forsan de ordine Mendicantiũ ad ordinem non Mẽdicantium, possent habere beneficia, administrationẽ, & c. multę orirentur discordiæ multa schismata, id est, multę diuisiones, quæ sæpe producũt, & generant ambitionẽ. Nã religiosi, qui primum intrauerunt ordinẽ, si uiderent istos religiosos, qui venerunt de alia religione, assumere beneficia, vel administrationes, ipsi sibi inuiderẽt, & ex illa inuidia orirẽt multa alia incõueniẽtia, vt appareet bene inspiciẽti, quare Clemẽs fuit motus facere hanc constitutionem, & illa rõ hr in textu, in I. c vsq; ibi Sacro. No. ꝙ idem est dicere ordo paupertatis, quod ordo Mendicantium, & dicit Lau. Mendicãtes di i a mene, ꝙ est defectus: ideo luna dr mene propter defectus, quos patit. No. casum in quo non possunt illi de collegio alij communicare vocẽ, de hoc in gl. de capitulo Zabar.

¶ Prima gloss. summat, diuidit, docens, quid singulę partes contineant, & quæstionem soluit.]

a ¶ Vt professores.]professi ordinem Mendicantium êt licite transeuntes ad non Mẽdicantes, licet administrationes habeant, nõ habẽt vocem in capitulo, êt si alij de capitulo id concedant, nec deinceps consequi possunt administrationes, prioratus, vel officia, êt tãquã vicarij, nec ꝓ se, vel alijs animarũ curam gerere, & irritat cõtra factum, vltimo ponit casũ exceptũ. Et primo ponit constitutionis causa, Secundo constitutio: ibi, [Sacro.] Tertio ipsius moderatio: ibi, [Ad illatũ.] Secũdo tria facit Primo prouidet circa vocẽ, & locũ capituli. Secũdo circa futuras administrationes, vel officia, ibi, [Ad prioratus.] Tertio decretũ apponit. ibi, [Quicquid.] Et p hãc litterã. [Professores, & ꝙ insistuntur, [Mẽdicãtes quoslibet,] dico decr. non hre locũ in illo, qui inf 15. suæ ætatis annum, vel alias intra annum probationis fecit 1 professionem in ordine Mendicantiũ, si intra ipsum annum exiuit, & transiuit ad nõ Mẽdicãtes, cũ illa professio nõ adstrinxerit eũ ordini in spẽ, sed religioni in genere eo. tit. c. 1. & c. non solum. & c. constitutionem. li. 6.

1 Quoto ætatis anno debeat fieri professio, ad hoc vt sit valida, vid. oĩno Conci. Trid. sess. 25. tit. de regularib. c. 15

b ¶ Paupertatis.] vide quod dixi de statu monach. recolentes. in fi.

c ¶ Eo.] id est, intantum.

d ¶ Vocatione.] id est, religione.

e ¶ Persistere.] studeant, quod est inf. & hr hoc 1 ad Corin 7. 21. q. 1. c 1. eo. ti. licet in prin.

f ¶ Quo.] id est, in quantum.

g ¶ In ipsis.] Mendicantibus, manentibus, vel transeuntibus, & hic iunge verbum, reprimetur, & redeas retrograde.

h ¶ Discordiarum.] facit sup. ea. compil. de sepult. dudum. post prin.

[Gl. seq. contra ambitiosos duo iura, & tres rationes inducit.]

i ¶ Ambitio.] concor. de ele. auaritiæ, in prin. & c. quorundam. in prin. lib. 6. dixit ille Statius Poeta.
Ambitus impatiens, & summo dulcius vnum
State loco, sociisque comes discordia regnis.
Et Seneca epist. 78. Ambitiosis, alias ambitioni. non tam iucundum est multos videre post se, quam graue aliquem ante se.

K ¶ Statuimus.] constat, ꝙ aliqui ordines Mendicãtes habebant quãdã ex his per priuilegium, quod modo in multis ampliatur, & fit ius cõe, simile, de off. leg. ꝙ translationem, de sen. excom. c. vlt. li. 6.

[Glo sequens casus differentiales colligit, & dubii soluit.]

l ¶ Quoslibet.] Prædicatores, Minores, Eremitas S. Aug. & Carmelitas de elect. quorũdã. de reli. do. c. vnico. li. 6. & ibi habetur, q dicant ordines Mẽdicãtes, & ex illis iuribus, & hoc c. eo. ti. non solum, & c. cõstitutionem. li 6. de sta. reg. c. vni §. sane eo. lib. de exces. ꝓlæl c. vnico. eo. li. & inf. de penis. cupientes. in prin. collige differentias Mendicantiũ ad non Mendicantes, & adde quod dicam inf. de sent. excom. c. 1. & per prædi. §. sane. dico hanc constitutionẽ locum habere, etiam in f minis ordinum Mendicantium, si transeãt ad non Mendicantes, facit quod no. de elect. generali. in prin lib. 6.

m ¶ Non Mendicantiũ.] cessat ergo constõ, cum Mendicans transit ad alium ordinem Mendicantium, vel cum ille, qui transit, est non Mendicans, siue transeat ad Mendicantem, siue ad non mendicantem, vt sic ex quattuor casibus vnum solum includat.

n ¶ Apostolica.] ab hoc excipit. in fi.

a ¶ Tran-

transibunt in posterum, quive hactenus transiuerunt,[a] quāuis nunc prioratus, administrationes, vel officia, aut curam animarum, vel regimē quodcumque obtineant inibi,[b] vocem aut locum[c] in capitulo non habere etiam si hoc sibi ab alijs[d] libere concedatur.

¶ Ad † prioratus quoque administrationes, aut quęcumque in antea non assumi officia,[e] etiam tanquam vicarios[f] seu ministros, vel locum aliorum[g] tenentes: quodque animarum curam & regimen, nec per se possint, nec pro alijs exercere.[h] Quicquid autem in contrarium attentatum fuerit, sit irritū[i] ipso iure quouis priuilegio[k] non obstante.

¶ Ad illorum autem Mendicantium ordines,[l] quos Apostolica sedes eo modo subsistere † voluit, vt eorū professoribus ita in illis remanere liceret, † quod nullum ex tunc ad-

a ¶ Transiuerunt.] repete, etiam auctoritate Apostolica. & vide quod dixi, s. ead. cōpil. de ætate, & qualit. vt hi qui super. ver. in posterum.

[Gl. seq. præmisso dicto Ouidij, ponit duas lecturas & obijcit, ponit, solu. quam impugnat; demum soluit, & huic litteræ tripliciter respondet, & remittit.

b ¶ Inibi.] aduerbiū ex in & ibi compositum. Ouidius fecit librū quē intitulat in Ibim, id est q̄ Ibim, aduersarium n. suum & corriualem, quia cum vxore sua mœchabatur, vituperare volens, vocauit illum Ibim, ab ibis, ibidis, quæ dr̃ ciconia, auis vituperabilis, quia immunda ex causa, quam tacco alias tñ auis commendabilis, quia pia in parentes senes: quod prosequitur Ambr. in Hexameron. v. dixit ergo ibi Ouidius.

Ibidis interea tu quoque nomen habe.

Sed istud inibi difficilius exponitur, nam clarius formari debuisset. Circa quod sciendum est, q̄ hic est duplex punctuatio: Prima post hoc aduerbium, & tunc exponitur inibi. s. in ordinibus nō Mendicantibus, & iungitur ibi: quamuis nunc inibi obtineant prioratus, &c. & sic legendo non prohibet hanc vocem hr̃e in sæculari Ecclesia collegiata, si ibidem administrationem haberent. Sed si punctuetur prius, id est ante hoc aduerbium, resultat contrarius intellectus, & exponitur inibi, s. in ecclesijs, in quib. obtinēt prioratus, administrationes, &c. Credo tñ q̄ prima punctuatio sit de mente. Sed vr̃ admirandum quo ad prius transeuntes & prælatos, q̄ remaneant prælati, & in capitulo vocem non habeant. Et si dicis, capitulum expediret negotia sine tali prælato, ac si vacaret sedes: Rñdeo, q̄ in vacatione est istud expressum quo ad quadam. Item vacatio præsumitur esse breuis p̄p̄ tempora a iure limitata, de quibus no. de elect. si electio, lib. 6. in glos. pen. & facit sup. ea. compil. de elect. ne Romani, in si. sed prælatus iste vltra quadraginta annos viuere posset, quare non puto hoc fuisse de mente, q̄ si talis est Abbas, vel principalis prælatus monasterij, quod in tractandis negotijs monasterij vna cum capitulo vocem non habeat. Vnde pōt intelligi littera de voce habenda in capitulo generali, uel prouinciali de statu monacho. in singulis j̄. tit. 1. c. 1. in fi. talis n. Abbas, vel Prior in illis capitulis uocem non habebit cum alijs Abbatibus, uel prioribus, & hoc sonat littera, aut locum, solent. n. tales in talibus capitulis sibi uēdicare certum locum in numero, puta s̄m, uel quartum, facit de priuileg. ex ore. Vel intelligatur 1 de prioribus, & alijs administrationem habentibus in monasterijs, qui tamen non sunt principales prælati monasterij, & illi in capitulo etiam speciali ipsius monasterij uocem non habebunt, unde nec de Abbatibus expressit littera. Et licet quædam monasteria regantur per priores, de illis tamen non intellexit: tamen illud uerbum regimen quodcunque multum est generale 2 sed cum excludat a voce capituli, & capitulum sit quid diuersum a principali prælato 3 non puto, q̄ ipsum excludat, ut no. ead. compil. de ætate & quali. ut hi qui. in gl. cathedralib. ut ibi uide.

c ¶ Locū.] hoc plus ponit quam præd. decre. ut hi qui. forte p̄p̄ illud quod proxime dixi: & licet prohibeat locum capituli, non prohibet stallum chori, ut ibi dixi.

d ¶ Ab alijs.] de capitulo, & concor. prædict. decret. vt ij, qui & de elect. constitutis.

[Glo. seq. exemplificat, & opponit, declarationem ponens. Secundo, quærit, arguit pro & contrarium soluit, & allegatis respondet.]

e ¶ Officia.] ergo nō poterunt sacristæ, camerarij, castaldi, œconomi, syndice, vel his similes & egerēt hæc ēt declaratione, vr̃ enim includere solum officia subiecta ecclesiasticæ regulæ. pro & cōtra. 1. q. 1. saluator. circa medium. Sed vidi dubitari an possint prædicare? & vr̃ q̄ sic: quia verbum Dei non debet esse alligatum. 2. ad Tim. 2. & Apostolus ad Philip. 1. siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur, in hoc gaudeo & gaudebo. ad idem 19. dist. secundū. vbi dicitur, quod non refert quis prædicet, sed qualia prædicet. Contrarium puto, cum prædicare sit officium curæ, & officium, & cura sint eis hic prohibita, nec etiam pro alijs exerceant. Primum probatur de officio ordina. inter cetera, sup. ead. compil. de sepul. dudum, §. huiusmodi, de hæret. cum ex iniuncto & cap. excōmunicamus, §. quia uero, & quod ibi dixi, & cap. sicut, si. de Iudæis, quam sit. Auctoritates Apostoli intelliguntur de ijs, quibus competit. 42. dist. quiescamus, qui licet propter uanam gloriam uel temporale commodum prædicent, gaudet Apostolus de prædicatione, licet non de ipsorum motiuo. Ad cap. secundum, respondet ut ibi not. & uide quod not. 92. distin. in sancta. 16. q. 1. adijcimus. Fateor tamen, quod in hoc inferior pœna non competit, ut infra dicam. sed ad hoc ualet istud scire, quia possunt prohiberi, & hoc facientes puniri.

f ¶ Vicarios.] prouidet ergo contra fraudem, qua tales procurassent amicos præfici administrationibus, vel curæ animarum, per quos fecissent se constitui uicarios, & facit de reg. iur. quod alicui, lib. 6.

g ¶ Locum aliorum.] plura ponit, ut omnem fraudem, quæ in nomine fieri posset, excludat, facit, in Authen. ut nulli iu. li. ha. lo. serua, in princ. coll. 9. de elect. auaritiæ, & c. fundamenta, lib. 6. cum similibus, & forte hoc dictum propter id, quod not. Host. de offic. uic. cap. clericos, ubi dicit, quod uicarius non substituit alium, in uicaria, ex causa tamen ad modicum tempus ponit alium loco sui.

h ¶ Exercere.] repete, statuimus.

[Gl. seq. in hoc decreto distinguit.]

i ¶ Irritum.] irritat ergo suffragium uocis, & promotionem fiendam contra hanc constitutionem: illa enim cadunt in decretum istud, quæ sunt retractabilia. Sunt enim quædam de officio curæ, quæ si exercuissent, non essent irrita, ut baptizare, Eucharistiam dare, & his similia. Item quædam, quæ consistunt in facto, & nequeunt non fuisse, sicut prædicare, de quo prædixi, castaldi, & similia, & uide quod dicam j̄. de hær. c. 1. uer. duro.

K ¶ Priuilegio.] prius concesso, tamen iam cœpit curia tales priuilegiare contra hanc constitutionem, nec uoluit, 4 nec potuit Papa legem indicere successori, de elect. innotuit, cum concor.

l ¶ Ordines.] approbatos per sedem Apostolicam, tamē post Concilium generale.

† In manuscripto uetusto satis & emendato itas: Ad prioratus quoslibet administrationes, aut quęcūque ēt annua officia non assumi, & tanq̄ uicarios seu ministros, uel loca aliorum tenētes, &c.

1 Idē Panor. Imo. & Pet. Anch. expresse: q̄a posset euenire casus quo nihil sine principali liceret. de rebus eccl. non alie. dudū li. 6. Font.

2 Restringe tñ ad similia pręcedētib. l. fin. ff. de uitriti. & oleo leg. item hic tex. est pęnalis. ergo. Fō.

3 Facit rubrū & nigrum de ijs quæ fiunt a præla. sine consensu ca. ista uxor stricta significatione dicit Anch. cōprehendit membra non caput, sed larga significatione ēt caput. de ijs quæ fiunt. nouit. Fon.

† al. sustinere.

† al. liceat.

4 Vide Felyn. in c. nonnulli. uer. 6. ampliа. extra de rescrip.

a ¶ Ad-

a ¶ Admitterent.] ita ꝙ oportet, ꝙ desinant in seipsis.
b ¶ Approbatos.] etiam minoris religionis.
c ¶ Transeundi.] singulariter, non collegialiter, vt patet de religi. do. c. vnico, in fi. lib. 6. In his ergo cessat ratio inducta in princ. c. quia non expedit in ea vocatione manere, in qua vocati sunt.

mitterent [a] ad professionem eorum, quibusq; concessit licētiam generalem ad approbatos [b] alios ordines transeundi, [c] præsentem nolumus constitutionem extendi.

¶ Idem.

EOs qui.] Se summat. Præsupponendum est primo, ꝙ duplex est professio, per quam quis obligatur religioni: Quædam est expressa, quę fit per ista verba: Promitto Deo & tali sancto, puta S. Benedicto (si sit in ordine S. Benedicti) & tibi Abbati obedientiam, & reuerentiam, & castitatem: & iste talis obligatur irreuocabiliter, dum tamen aliqđ impedimentum non obstet. Alia est professio tacita, quæ inducitur plurib. modis: Aliqñ inducitur, quando nouitius immiscet se actibus professorum. Aliquādo inducitur assumptione habitus professorum, & perseuerat triduo professor. Aliquando inducitur talis professio tacita ex delatione habitus religionis. id est portando habitum religionis per annum integrum, & ista est materia huius capituli. Secundo pręsupponendū est, & inter habitus religiosorum professorum est aliquando differentia latēs, id est non apparēs: aliquando est differentia patens & apparens. Differentia habituū professorum dr̃ latens: quando non est differentia in colore, scissura, & figura: sed est alia dr̃ia forte: quia habitus professorum benedicuntur, habitus autem nouitiorum non benedicuntur. Vel nulla est alia differentia inter habitus professorum, & habitus nouitiorum, nisi quia habitus professorum dantur in capitulo, vel ante magnum altare: habitus vero nouitiorū dantur in alio loco. Vel forsan talis est differentia, quia habitus. professorum dantur per Abbatem, & habitus nouitiorum dantur per alium, forsan per priorem, uel alium officiarium seu religiosum. Alia est differētia inter habitus professorum, & nouitiorum, quæ est patens & omnibus nota, quæ est in colore, ut habitus nouitiorum sunt alterius coloris ab habitu professorum. Est etiam dr̃ia patens in scissura, sicut in ordine fratrum Minorum, quia nouitij non habent caputium sutum cum suo habitu: professores vero habent. est etiam differentia in figura, quia nouitij habēt habitum breuiorē in aliqua parte habitus. quam habeant professi.

CASVS. Titius intrauit religionem approbatam, recepit habitum: tñ voluit experiri, & tentare asperitates: & labores illius, ēt monasterium voluit experiri mores illius Titij: ipse Titius portauit habitum per lapsū vnius anni, non proclamauit nec protestatus fuit: utrum per delationem habitus videatur fecisse tacitam professionem? Distinguit: aut habitus nouitiorū non sunt distincti ab habitibus professorum, & tunc dr̃ fecisse tacitam professionē, & inducitur professio per lapsum anni, etiā si maneret in monasterio per 20. annos in tali habitu nouitiorum. Si aūt habitus nouitiorum & professorum sunt distincti in colore, in scissura; & in forma siue figura, & non accipit alium habitum, nisi habitum nouitiorum, tunc per lapsum anni non dr̃ professus. Not. ꝙ quis obligatur religioni, ēt per tacitam professionem, & quia gl. 2. vr̃ iuuenibus intricata pp diuersitatem casuum, pono aliquas cōclusiones. Prima est. Delatio habitus manifeste distincti, vt in colore, scissura, vel forma seu figura, quantocumque tpe non inducit professionem, hoc probatur hic in fine textus iuncta gl. fi. Secunda conclusio: Delatio habitus indistincti siue per modum, de quo in c. 1. eo. tit. lib. 5. vt quia non solum professi & monachi illo vtuntur, sed ēt gerentes uitā communem cū eis: non inducit professionem in eo, qui in pupillari ætate eū assumpsit, quantocumque tpe deferatur, vt probatur in d. c. 1. eo. tit. li. 6. nec hodie corrigitur per istum tex. vt no. hic in gl. super verbo, portauerint, secus autem in eo, qui eum habitum assumpsit in pubertate: inducit. n. in eo tacitam professionem post annum, vt probatur in d. c. 1. §. qui vero. lib. 6. Tertia cōclusio: Delatio habitus extra religionem quantocūque tempore non inducit professionem. Hoc voluit tacite iste text. in vers. in aliqua religione, argumento isto sumpto per ɔ̃riū, & expressius tenet hic glo. in ver. aliquam singularirer notabis facit cap. vt clerici de regu. Quarta cōclusio: Delatio habitus indistincti, vt est ille, quo vtuntur pariter monachi, & conuersi, inducit intra annum post pubertatem professionem tacitam in ca. 1. eo. lib. 6. Quinta conclusio: Delatio habitus distincti latenter, puta per benedictionem, inducit per annum professionem in illo monasterio, in quo habitus delatus fuit. Hæc conclusio singulariter probatur per istum tex. assumptio autem habitus professorum inducit professionem in genere, si datur perseuerantia tridui, de quo tñ dicendum, vt hr̃ in c. constitutionē. eo. tit. lib. 6. in fi. ēt si talis habitus patenter distinguatur ab habitu professi. vt probatur in d. c. i. in fi. nec in hoc ille textus mutatur per istum, quia loquitur in alio casu, ad quem littera ista restringitur, vt notatur hic in gl. magna in uerbo hodie uero quo ad hunc casum. Ex prædictis, & ex magna gl. in uer. ex his nota triplicē habitū nouitiorū. Et ꝙ ad professionē faciendā tacite, uel expresse requiritur pubertas, ita ꝙ masculus debet esse 14. annorum. femina uero 12. nec sufficit ad istum effectum, ꝙ prudentia, uel malitia suppleat ætatem: & hoc uoluit gl. in uersi. ætate. Nota de habitu nouitiorum, & quo ad hoc dr̃ nouitius quicumque non professus; aliter accipitur hoc uerbum ĩ. in cle. proxi. §. sane 1. ubi de hoc in gl. 1. scholasticis. Nota de professione, quæ obligat speciali religioni in genere de hoc in gl. licet igitur. Zabarel.

¶ Pubes per annum deferens habitū nouitiorū non patenter distinctum ab habitu professorum, intelligitur professus. Io. And.

CAP. II.

EOs † [d] qui deinceps [e] in discretionis cōsti-

† De materia uide oĩnɔ Abbatem, & Doctores post glossam in c. ex parte, extra de regularibus, & doctores. in c. 1. §. distinctos. de regularibus, li. 6.

[Gl. prima dicit, quid determinat.]

d ¶ Eos qui.] Se summat determinans decre. ex parte. eo. tit. & quod ibi not. Ber. & Inno. & ipse Inn. & Host. eo. tit. c. 2. & Abb. eo. tit. consulti. & decr. 1. eo. tit. lib. 6.

[Glo. seq. probat ꝙ ius nouum continet, dicens quid de iure ueteri, & quomodo capitulum suum casum nō excedit, distinguens triplicem habitum.]

e ¶ Deinceps.] per hoc patet, & per uerbum ĩ. decernimus, ꝙ hæc constitutio ius nouum statuit, & præterita non respicit. Dicebamus enim olim, ꝙ tunc delatio habitus per annum inducebat professionem tacitam, qñ erant habitus indistincti: & sic intelligebatur decret. ex parte, eod. tit. ut ibi not. in fi. ult. gl. Si uero erant distincti: secus, qualiscunque foret distin. eo. tit. statuimus & apertius eo. tit. c. 1. in fi. lib. 6. Hodie uero quo ad hunc casum distinguimus qualis sit distinctio habitus, an patens altero de tribus modis hic expressis: an latens, puta per benedictionem uestium, personā dantē, locū, uel formā dationis. ex duabus. n. capis quarū altera benedicta, uel data per prouincialē, uel in capitulo, altera non: primā a secunda discernere nescis. Primo casu delatio talis habitus, ēt ultra annū non inducit tacitam; secūdo sic: Ideo aūt dixi quo ad hunc casum, quia quo ad alios casus adhuc stamus iuri antiquo, ut sufficiat qualiscunq; distinctio: Vnde adhuc hodie maior, qui scienter & sponte recipit habitū distinctū per modū quem s̃. dixi latentē, si perseuerat triduo, professus est, quod dic ut eo. tit. constitutionem. lib. 6. Ex his not. triplicem habitum nouitiorū, distinctum, indistinctum, & indistinctissimum. Item primus, scilicet distinctus duplex,

Habitus distinctio qñq; est patēs qñque uero latens.

Nouitiorum habitus triplex.

habens

habens,s.distinctionem latentem, & patentem,vt hic. In habitu ergo nouitiorum latenter distincto, vel indistincto,vel indistinctissimo, dumodo receptus fuerit ab adulto,delatio per annum inducit tacitam,& hoc indubitatum. Delatio vero habitus nouitiorum patenter distincti, vel indistincti, vel indistiuctissimi, vbi receptus fuerit ab impubere, per lapsum anni non inducit tacitam, & in his casibus adhuc verũ esset qđ no.Inno. decr.ex parte & Abbas ĩ decre.consulti. qui dicebãt, ꝙ delatio habitus nouitiorum distincti quãto cunq;tpe, non inducit professionem. Et Abbas dicebat,ꝙ vidit litteram Papalem absolutoriam cõcessã illi,qui talẽ habitum detulerat fere ꝑ xx.annos.hęc probãtur.s̃.e. ex parte i.& c.statuimus,& e.tit. ca.i.lib.6.& hic.Dubitatur tñ ne decretalis ista intendat corrigere, quod vltimo dixi de habitu indistinctissimo recepto ab impubere, vt inf. dicam.

tuti ætate[a] nouitiorum habitum in aliqua [b] religione [c] per annum [d] portauerint, [e] hoc ipso religionem illã [f] decernimus esse professos: Nisi huiusmodi habitus in colore, [g] scissura, [h] vel forma se distinctum patenter exhibeat ab habitu professorum.[i]

TITVLVS X.

De statu monachorum, vel canonicorum regularium.

r Vide oĩno concil. Trid. sess. 25. de Reg.c.15.ubi ad professionẽ ualidã,tã in masculis, quã in feminis ætas 16. annorum requiritur.

a ¶ Ætate.)xiiij.1 in viro.& 12.in muliere, & requiritur ætas consummata.s̃.eod.ad nostram.Nec sufficit, quod prudentia, vel malitia suppleat ætatem. de hoc sup. eod. postulasti.

b ¶ In aliqua.) secus ergo si extra religionem, & sic non corrigitur decre.vt clerici.sup. eod.

c ¶ Religione.) per sedem Apostolicam approbata.de vo.c.vnico li.6.sup.eod.ca.proxi.in fin.siue sit Mendicans vel non.Io. Andr.

(Glo.seq.exponit,& dubium soluit.)

d ¶ Per annum.)integrum.eo.ti.c.1.lib.6.ibi, & quod si totum &c.& per hanc litteram,quæ habetur sup.eo. ex parte & eo.ti.c.1.lib.6.patet,satis esse, quod detulerit per integrum annum, licet annum non excesserit: debet ergo nolens obligari,intra annum deponere.sup. eod.statuimus.Io.And.

(Glo.seq.exponit casum excipit,quem dicit non correctum,& dubium soluit.)

e ¶ Portauerint.) licet enim ante annos discretionis inducrint: ex quo tamen post illos per annum portauerunt,sunt professi;hoc verum,nisi eo casu tanta esset in distinctio habitus, quod sæculares illis conuiuentes vterentur illo.e.ti.c.1.2.respon.li.6.Nisi dicatur,quod hæc decre. quæ solum ponderat delationem non assumptionem,illud corrigat,secundum, quod non esset hodie dare habitum indistinctissimum. Sed non credo. quod hæc decre.illud corrigat,quod probat littera sup. nouitiorum habitum facit de electione. cum expediat. lib.6.cum concor. Item intelligas hanc litteram de illo, qui sponte recepit, vel saltem portauit, alias non obligaret portatio, quæ fieret durante probabili metu. quod me.cau.c.1.Io.And.

f ¶ Illam.)licet igitur illa tacita professio, de qua eod. ti.constitutionem,2 respon.li.6.obliget religioni in genere,vt ib.:ista tamen obligat in specie, vt hic.

g ¶ Colore.) vt quia nouitij album,alij grisæum, vel nigrum: apud quasdam Moniales distinguuntur professæ per velum album ab nigro. Sed communis est illud distinctiuum consecrationis.

h ¶ Scissura,vel forma.) patet in ordine Minorum,vbi noui nouitij non habent sutum caputium.

(Glo.seq.addit casum, de quo remittit.)

i ¶ Professorum.)adde casum qñ protestatur,ꝙ per lapsum non intendit obligari religioni: & hoc præcipue. si protestatio fuit conuentionalis. de hoc scripsi post Vin.eo.ti.ex parte post Host.eo.tit.ca. 2.& c.ad Apostolicam,& de hoc in Spec.de ista. mona. in vlt.q.

Clemens quintus in concilio Viennen.

¶ Præmittit exordium breue,in quo cõstitutionis causam ponit, & generale interdictum monachorum nigrorum circa exquisitum ornatum,vel notabilem excessum in vestibus, cibis, potibus,equitaturis, & lectisternijs.



CAP. I.

NE IN † AGRO [k] DO

DE STATV MONAchorum,vel canonicorum regularium.

Cõtinuatio.

(Visum est s̃. qualiter quis obligatur religioni ẽt per tacitã professionem, verũ quia posset dubitare aliquis de statu obligatorum, iõ subijcit rubricã,de statu monachorum,& canonicorum regularium.)

NE ĩ agro.) Diuidit ĩ decẽ partes,vt patet in rubro. Secunda,ibi,(Statuimus.) Tertia, ibi, (Sane.) Quarta,ibi,(Porro.) Quinta, ibi, (Si quis autem.) Sexta, ibi, (Quia vero.) Septima,ibi,(Ad hæc.) Octaua,ibi, (Ceterum.) Nota ibi, (Ad ampliationem.)Vltima,ibi, (Pręmissa.) Imola.

† No. primo de laudib.regu.monach. de hoc in glo.3.not.2. ibi ĩ uestib. & ibi ĩ cibis de morib. reformãdis tã in uestib.q̃ ĩ cibis, & quo ad cibos, dic ꝙquinq;modis excedit. de ꝯsecr. dis. 6. quinque. quos ꝓseq̃ Stepha. in quo nõ expedit instare. Zabar.

CASVS. Vidi s̃.de regularib.& qualiter quis obligatur religioni, sed vellem informari de conuersatione obligatorum religioni,& vtrum sit eis licitum vti quibuscunque vestib. cibis, & lectisternis ad libitum suæ voluntatis? vel vtrum aliquam modestiam in prædictis teneantur seruare? Dicit Clemens Romanus Pontifex, quod ipsi debent cauere, ne ponant excessum in uestimentis,cibis,& lectisternijs. Et ratio huius constitutionis ponitur in prin.huius c.Et quia cap. est nimis longum,ideo,accipiatis diuisionem gl.uestræ, & procedatis per partes secundum diuisionem. No. ꝙ ista cle.hẽt decem partes. Prima incipit,ibi, (Ne in agro.) in qua ponit exordium,& causam,quare fecit istam cõstõnem & prohibet generalr monachis, ne excedant in habitu,siue in uestib.cibis,& potibus, equitaturis,& lectisternijs.Secundo,ibi,(Statuimus.)spãliter prouidet circa uestes proximas habitui, ut sunt almutia, caputia, calceamenta,zonæ,cultelli,calcaria, sellæ, & fræna equorum: & ultimo circa habitum superiorem. Tertio, ibi, (Sane.) Prouidet circa ipsorum monachorum confessionem,communionem, & circa expositionem rłæ, & circa instructionem, seu doctrinam paruorum nouitiorum.Quarto,ibi,(Porro) prouidet circa uenationes, & aucupationes,qualiter, & qñ debẽt uenari. Quinto, ibi,(Si quis autem.) punit aliquos transgressores istius constitutionis, & iubet puniri alios secundum disciplinam rłarem.Sexto,ibi,(Quia uero nonnulli,) prouidet seu statuit cõtra professores euntes ad curias principũ. uel alias uagantes, uel intra septa monasterij arma tenentes. Septimo, ibi,(Ad hæc prædecessorum.) prouidet ꝯ ipsorum solitudines. Octauo,ibi. (Ceterum prioratus) prouidet de priorum ætate, & ipsorum sacerdotio,professione,& habitatione.Nono,ibi,(Ad ampliationẽ aũt.) ꝓuidet de monachorum ordinatione. & de ipsorũ doctrina.Decimo,ibi,(Præmissa igit̃ oĩa.)cõfirmat,& innouat decretalẽ s̃. eo.cum ad monasteriũ, & c.in singulis. Et ꝑ partes poteris legere Clementinam.

(Prima glossa summando diuidit.)

K ¶ Ne in agro.) p̃mittit exordiũ breue,in quo ꝯstõnis causam ponit, & generale interdictum monachorum nigrorum circa exquisitum ornatum, uel notabile excessum in uestibus, cibis,potibus, equitaturis,& lecti-

ſternijs. Secundo ſpecialiter prouidet circa veſtes habitui proximas, almutias, capucios, calceamenta, zonas, cultellos, calcaria, ſellas, & frenos ipſorũ, & vltimo circa habitũ ſupiorẽ. Tertio circa ipſorũ cõfeſſionẽ, cõionẽ, expoſitionẽ rlæ, & inſtructionem nouitiorũ. Quarto circa venationes, & aucupatiões ipſorũ. Quinto punit certos prędictorũ trãſgreſſores, omnes alios punire iubens, iuxta diſciplinã regulæ. Sexto contra profeſſos eũtes ad curias principum, vel alios vagãtes, vel ĩ. ſepta monaſterij arma tenẽtes. Septimo circa ipſorũ ſolitudines. Octauo prouidet de priorum ætate, & ipſorũ ſacerdotio, profeſſione & habitatiõe. Nono de Monachorũ ordinatiõe, & ipſorũ doctrina. Vltimo cõfirmat, & innouat decr. ſ. e. cũ ad monaſterium, & c. ĩ ſingulis. Partes hui⁹ diuiſionis, quæ aliter ẽt fieri poſsẽt, ſignabo in textu.

† al. perniciosa in ſegetem.

* ¶ Agro.] habet Dñs agrũ, vt hic, & vineã. de magiſt. c. vlt. in fi. domũ. de elec. cũ in cũctis, in prin. de cuſto. Eucha. c. 2. & amplã, in qua ſunt mãſiones multę, đ pen. diſt. 4. in domo. quid vltra? non inſtemus in his, quia ipſius eſt terra, orbis, terrarũ, & c. de deci. tua 2.

minico ſacra [a] videlicet monachorum nigrorum [b] religione, indecorum aliquid obrepat, [c] aut vitioſum quicquam perniciose † in ſegetem [d] coaleſcat, [e] ſed vt in illa [f] potius flores honoris, & honeſtatis [g] fructus in vbertate ſucreſcant: eis [h] in veſtibus inordinatum [i] omnem ſeu exquiſitum [k] ornatum, aut cultum, necnon in cibis [l] & potibus, equitaturis, [m] & lectiſternijs [n] quemuis notabilem interdicentes exceſſum. [o]

¶ Specialiter prouidet circa veſtes habitui ꝓximas, almutias, caputia, calceamenta, zonas, cultellos, calcaria, ſellas, & frænos ipſorum, & vltimo circa habitum ſuperiorem. Ioan. Andr.

¶ Statuimus, [p] vt ſuperior veſtis ipſorum habitui [q] proxima, nigri, bruni [r] aut albi coloris [s] exiſtat, iuxta morem apud eos ſeruari ſolitum in regione [t] qua degunt; [u] nec in qualitate panni regularis excedatur modeſtia, nec quæratur quod pretioſius, & ſubtilius, [x] ſed quod vtilius valet inueniri.

¶ Sit etiam veſtis ipſa rotunda per circuitum, & nõ ſciſſa, nec longitudine nimia aut breuitate [y] notanda: largas etiam manicas habeat vſq. ad pugnum [z] protenſas non conſutitias, vel quomodolibet [a] botonatas. Almutijs de panno nigro, vel pellibus caputiorum loco cum caputijs habitus, quem geſtauerint ſint contenti, iuxta tamen diſpoſitionem abbatis ſciſſis ſuper humeros, [b] & honeſtis caputijs vti poſſint. ¶ In veſtibus ſenda-

[Glo. ſeq. alleg. duas concor. & ponens antiquum, & modernum ſtatum ordinis, & duplex ſignificatum coloris, conſtitutionem commendat.]

a ¶ Sacra.] concor. ſ. eo. recolentes in princip. de priuil. cum & plantare. in prin. Sanctitatem, & venerationem huius ordinis oſtendunt documenta patrum, & abundantia temporalium, quibus monaſteria huius ordinis pullularunt. ſed nunc 1 pro dolor quam in multis deficiunt verborum, & exemplorum documenta, & ad inſtar filij prodigi diſſipatæ ſunt patrum ſubſtantiæ, & quandoque noſtri cupiunt replere de ſiliquis ventrem ſuum, Lucæ xv. 38. diſt. §. hanc etiam ille filius, & cum habitus nigredo in mortificationem carnis vitiorum fuerit inuenta, vtinam meritorum, & virtutum obfuſcationes per illam hodie nõ ſignentur, ad quod optatum laborat hæc conſtitutio. Io. And.

1 Hæc accipienda ſunt de malis, & diſcolis religioſis: nunquã tñ defuerũt, nec deſũt, q obſeruẽt diſciplinã rlarẽ, quã vouendo promiſerunt.

(Gl. ſeq. ſoluit dubiũ, & rõnem diuerſitatis reddit.)

b ¶ Nigrorum.) in alijs non videtur hæc conſtitutio locum habere, in quantum. ſ. ius nouum inducit; ſaluo ꝙ infra dicam. §. ſane in prin. & §. quia vero. cum §. ſequentibus. & potuit eſſe conſideratio, quia alij monachi communiter habent corpus, & caput maius, vt Ciſtercieñ. Camaduleñ. & his ſimiles: quo quia carent nigri monachi, minus ibi viget correctio facit infr. capi. prox. in prin.

c ¶ Obrepat.) quaſi latenter ſubintret. & eſt idem verbum in procemio huius compil. poſt prin.

d ¶ Segetem.) 24. q. 1. quoniam vetus. 66. diſt. naſci.

e ¶ Coaleſcat.) quaſi caleſcat, alatur, vel nutriatur.

f ¶ In illa,] religione nigrorum.

g ¶ Honeſtatis. Eccleſiaſtici 24. Flores mei fructus honoris, & honeſtatis.

h ¶ Eis.] interdicentes quod eſt infra.

i ¶ Inordinatum.] beatus Bernardus contra Cluniaceñ. Nullus quidem ordo quidpiam recipit inordinatum.

K ¶ Exquiſitum.] hoc ſoluit omne contrariũ, quod de munditia, vel ornatu poſſet opponi. quod dic vt nota, 21. q. 4. in ſumma. & per totũ. de cuſto. Eucha. cap. vlt. in vlt. gloſſ.

l ¶ Cibis, & potib.] de vita & hone. cler. a crapula. & de his ĩ regula. 39. & 40. diſt. capitulis. Dicit autẽ Anaſtaſius: Abſtinẽtia continẽtię nutrix eſt, quæ facilius frenos patitur, ſi non delitiarum calcar. b. incitetur.

Abſtinẽtia ẽ continentiæ nutrix.

m ¶ Equitaturis.] de his inf. dicetur.

n ¶ Lectiſternijs.] cõponitur lectus cum ſterno: & ſumitur ꝓ lecto ſtrato, & parato, & omni ipſius paramento.

Lectiſterniũ quid ſignificat.

o ¶ Exceſſum.] ſonat in vitium. ĩ. ti. 2. c. 1.

p ¶ Statuimus.] ſecunda pars.

q ¶ Habitui.] floco, cucullæ, vel ſcapulari, vt inf. dicetur.

r ¶ Nigri, bruni, aut albi.] hos tres colores permittẽdo, alios omnes, vel miſculos prohibet, ꝙ multi non ponderant, quod ergo dicit regula 45. cap. de colore, non cauſentur monachi. non intendit, quod omnibus coloribus licet eis vti, nam etiam ſæcularib. clericis ſunt quidam interdicti. de vi. & hone. cler. clerici. 2 ſed hoc intendit, quod non cauſentur inter colores permiſſos; quod iſte ſit fixior, pulchrior, vel melior illo.

ſ ¶ Coloris.) iſti colores ſine tinctura ex lana poſſunt haberi, & ideo potius approbati.

t ¶ Regione.) regio, regionis dicitur a rex, regis, patria, ſ. quam rex regit, & habet diminutiuum regiuncula, quaſi parua regio.

Regio dicitur a rege.

u ¶ Degunt.) concor. 12. diſt. illud. 76. diſt. vti, iam.

x ¶ Subtilius.) vnde dicit regula prędicta ca. 51. de groſſitudine non cauſentur monachi.

y ¶ Breuitate.) de vita & hone. cle. clerici. 23. diſt. non liceat 2.

z ¶ Pugnum.) hoc eſt clauſa manus cum apprehenſione digitorum, & dr̃ a pungo, qui enim manu vult pungere, ſtringit pugnum, non denudent ergo brachium, vt faciunt dominæ, & quidam Hiſpani, nec vtantur guernachijs, quas prohibet hæc littera.

Pugnus vnde dicitur.

a ¶ Quomodolibet.) ergo etiam vnum, vel duos botones portare non licet.

b ¶ Humeros.) apud nos cõius ſcindunt ante pectus: & tñ. ĩ. imponitur pœna. Et aduerte quia modum ſciſſuræ non reliquit hic diſpõni abbatis, ſed ſolum in deferẽdo vel nõ: ſatis tñ videret ſufficere diſpoſitio tacita.

ta, ſcilicet cũ ipſe abbas caputio vtatur iſta vero ſciſſura debet eſſe tanta, ꝙ appareat & patẽs ſit. facit. ſ. tit. prox. c. fi. & quod dixi. ſup. ea. compil. de vita & honeſt. cleri. cap. 2.

m ¶ Albis.] non ponitur pro colore, ſed pro veſte ſacra, de qua ſequitur verſus.

Dicitur vrbs Alba, veſtitur presbyter alba.

Vrbs illa de qua loquitur verſus, eſt de prouincia [Lombardiæ.]

Alba dupliciter accipitur.

tum [a] pro foderaturis † nõ portent Aeſtiualibus [b] largis, aut botis [c] altis pro calceamentis vtãtur. Nullus zonam, cultellũ, calcaria cum ornatu deferre, aut cum ſella clauorum ornatu decorata ſuperfluo, vel nimis aliàs ſumptuoſa, ſiue cum freno ferraturam ad ornatum [d] habente æquitare præſumant.

¶ Rurſus in locis, in quib. fuerit congregatio duodecim [e] monachorum, aut ſupra, infra ſepta [f] monaſterij abbas, † prior, aut alius præſidens portet flocum [g] de panno pro flocis aut cucullis in ipſo monaſterio cõſueto: [h] monachi vero alij in monaſterijs, in qbus flocos ſoliti [i] ſunt portare, debent etiã vti eis. In alijs autem monaſterijs, & intra domos, & alios Prioratus, vbi nõ eſt tanta congregatio monachorum, cucullas [k] clauſas deferant & honeſtas. Cum vero abbates, priores, aut alios præſidentes & monachos alios extra monaſteriũ proficiſci continget, flocum, cucullam, aut capam [l] clauſam habeant: & ſubtus capam, ſi eam portauerint, cucullam deferant: aut ſi maluerint ſcapulare. Cum autem ad ſeruiendum in diuinis officijs albis [m] vel ſacris veſtibus induẽtur, aut cum occupabũtur in operibus vt eis liceat ſcapulari.

¶ Verum ne ex diuerſa acceptione, quam in diuerſis regionibus huiuſmodi vocabula, flocus videlicet & cucula, dicuntur habere, hęſitandi circa præmiſſa materia relinquatur: cucullæ nomine habitum longum & amplum, ſed manicas nõ habentem: nomine vero floci habitum, qui longas & amplas hẽt manicas, nos intelligere declaramus.

¶ *Prouidet circa monachorũ cõfeſſiones, communionem, expoſitionẽ regulæ, & inſtructionem nouitiorum. Ioan. And.*

¶ Sane [n] † ſingulis menſibus [o] tam in monaſterijs quam extra (ſublata occaſione quacunque) ad confeſſionem ſaltem ſemel accedant omnes, & ſinguli [p] monachi. Et in prima [q] Dominica menſis cuiuslibet in monaſteriis ſemꝑ cõmunicent: niſi ex cauſa forte, quam abbati, priori, aut pœnitentiarijs monaſteriorum non differãt intimare, eorumque iudicio, vel abſtineãt, [r] vel accedant. Regula quoq; cũ in capitulo legitur ab illo, qui præeſt ipſi capitulo, vel alio, cui hoc ipſe iniunxerit, ꝓpter iuniores [s] vulgariter † exponatur. [t] Nouitiis [u] etiam fidelis [x] deputetur inſtructor [y] tam in diuinis officiis, quam in obſeruantia regulari.

¶ *Prouidet circa venationes, & aucupationes monachorũ. Io. And.*

¶ Porro [z] a venationib. a

Sendatũ qd notat.

† al. foderatura.

a ¶ Sendatum.] omne ſericum comprehendit, & vide. quod dixi. ſ. ca. 1. ſuper ver. ſericis.

b ¶ Æſtiualibus.] in vulgari vocamus ſtiuale, & ſunt calceamenta corij, quibus in æſtate vtor, & optima fiunt apud ſanctum Seuerinum.

c ¶ Botis altis.] quę capiunt ſupra talos, & aliquid de crure, & ligantur qñdoque & hos infra vocat ſotulares corrigiatos.

d ¶ Ad ornatum.] per hoc verbum ſup. duplicatũ patet, ꝙ qñ nõ ad ornatum, ſed propter ingruentem neceſſitatẽ talib. vterẽtur, eſſent excuſabiles. ad hoc de vita & honeſt. cler. clerici. & infra. § porro.

† al. ita: abbas aut prior, aut aliꝰ p̄ſidens portet flocũ de panno ꝓ flocis, aut cucullã in ipſo Monaſterio cõſuetã.

Septa & cepta differũt.

e ¶ Duodecim monachorũ.] Incluſo p̄lato. de ſimo. c. fi. de priuileg. ex ore.

f ¶ Septa.] id eſt clauſuram ſic dictã a ſepio, pis, per, e, ſcripta aliud ſignificabit, vt dicetur infra, de hæret. ad noſtrum. in princip.

g ¶ Flocum.] in regula non habetur hoc nomen & infra dicetur, quid ſit flocus

h ¶ Conſueto.] ſic ergo videntur excuſabiles Monachi Angliæ, ſi meliori panno vtuntur quã noſtri.

i ¶ Soliti.] concord. 31. diſt. ca. 1. de cẽſib. cũ Apoſtolus in fin. Ioan. And.

k ¶ Cucullas.] de hoc 20. q. 3. præſens. 19. q. 3. capit. 2. de ætate & quali. cap. intelleximus.

l ¶ Capam.] rõdelli, qui nũc in vſu ſunt, non ſunt proprię capæ, ſiue capa dicatur à capite, ſiue à capio capis: quia totũ hominem capiat: non enim habent caputium appenſum. Et not. qa licet ſub capa ſit portandũ ſaltem ſcapulare, ſub floco, vel cuculla nõ quaſi illa ſint habitus, ſed non capa.

Capa vnde dicitur.

n ¶ Sane.] tertia pars.

o ¶ Menſibus.] arctantur ergo monachi ſingulis menſib. ad qđ fideles arctantur ſingulis annis. de pænit. & remiſ. omnis. propter religionis. n. perfectionem aliquid debẽt ad pẽſum ſanctæ inſtitutionis adijcere. 4. diſ. denique.

Monachi ſingulis mẽſibus cõmunicent.

p ¶ Singuli.] concor. de exceſ. p̄la. nimis. 1. & 2. in fin Et dubito an ꝑ hoc intẽdat dilatare hãc cõſtitutionem quo ad alios monachos, qđ ſatis eſt honeſtum.

q ¶ In prima.] non puto, ꝙ ſolennitas feſti occurrẽtis ea die, puta Reſurrectionis, Pẽtecoſtes, vel patroni monaſterij, habeat hoc alterare, facit eo. tit. cum ad monaſterium in prin.

† Vide cõciliũ Trident. ſeſſ. 25 ti. de Regularibꝰ. c. 10. Et qđ diſpoſitio huius. §. habeat locũ in canonicis Regularibꝰ tradit Oldradus cõſ. 222.

r ¶ Abſtineant.] concord. de pænit. & remiſ. omnis.

s ¶ Iuniores.] vbi ergo tales non eſſent, iſta expoſitio nõ fieret. facit. de elect. in demnitatibus. §. pen. lib. 6. & infra de iure patron. c. 1. §. ſane

† Not. de regula exponẽda vulgariter, ꝙ ſit ad plenam eius notitiã. Ex hoc infer Paulus ad examinationẽ teſtiũ, quibus capitula dẽnt legi vulgariter, ſi nõ intelligũt litteraliter, & debẽt eis exponi de verbo ad verbũ, vt no. in Spe. de teſte §. nunc tractandũ. poſt prin. Card.

t ¶ Exponatur.] 8. q. 1. oportet. 43. diſt. §. vltimo.

u ¶ Nouitijs.] Id eſt ſcholaſticis non inſtructis, qui ſub diſciplina degunt: dato etiam, quod ſint profeſſi, cum eadem & fortior ſit rõ; aliter ſumitur ſup. tit. 1. ca. fi. cum concor.

x ¶ Fidelis.] non ſolum catholicus, ſed etiam diligens, & fidelis, & legalis.

y ¶ Inſtructor.] 12. q. 1. c. 28. diſtinct. de his in authen. de mona. §. volumus in fin. col 1.

z ¶ Porro.] quarta pars.

a ¶ Venationibus.] Hæ propriæ fiunt ad beſtias, aucupationes, de quibus ſequitur. fiũt ad aues. in de

accupator, auium captor.

& aucupationib. omnes semper abstineant: nec eis interesse,[a] aut canes, vel aues venaticos [b] per se, vel alios tenere præsumant,[c] nec a familiaribus [d] secum morantibus teneri permittant, nisi saltus,[e] viuaria, vel garenas proprias, vel ius venandi in alienis haberent, in quibus cuniculi vel feræ aliæ forsan essent, quo casu hoc eis permittitur: dum tamen intra monasteria seu domos, quas inhabitant, aut eorum clausuras venaticos canes non teneant, nec venationi præsentiam exhibeant personalem,[f]

¶Punit certos prædictorum trangressores, omnes alios puniri iubens iuxta disciplinam regulæ. Ioan. And.

¶Si quis autem [g] præmissorum temerarius extiterit violator, regulari [h] subiaceat disciplinæ; Et nihilominus si sotulares [i] nõ corrigiatos & altos, [k] aut caputia (vt præfertur [l]) non fissa [m] portare præsumpserint, si quidem abbas, vel prior non [n] habens abbatem proprium fuerit, per annũ se nouerit à beneficiorum collatione suspensum: Si uero alius [o] fuerit, ab administratione, si quam obtinet, sit per annum suspensus. Quod si nullam [p] habeat, eo ipso per annum reddatur inhabilis ad administrationem & ecclesiasticum beneficium obtinendum.

¶Si qui vero eorum venationi, aut aucupationi clamosæ, vel aliàs cum canibus aut auibus [q] ex proposito [r] interfuerint, iuxta præmissam personarum distinctionẽ [s] dictarum suspẽsionis & inhabilitatis pœnas per biennium ipso facto incurrãt. Abbate autem vel priore a collatione (vt præmittitur [t]) beneficiorum suspenso, ad priorẽ claustralem cum consilio & assensu conuentus, vel maioris partis ipsius, eorundẽ beneficiorum collatio deuoluatur.

¶Prouidet contra professos euntes ad curias principum; vel aliàs vagantes, vel intra septa monasterij arma tenentes. Io. And.

¶Quia vero [u] nonnulli monachorum ipsorum (sicut accepimus) suaui [x] iugo [y] obseruantiæ regularis abiecto, interdum (proprijs relictis monasterijs se in eis secure morari non posse fingentes, vel alio colore quæsito) per curias principum euagando discurrunt: & nisi a prælatis eorum petita pensio vel subuentio assignetur eisdem, conspirantes in illos: eisque proditionem, vel alia grauia imponentes, eos capi, & incarcerari, ipsorumque monasteria comburi procurant, & interdum monasteriorum ipsorum bona in totum uel in partẽ † non modicam occupare præsumũt: Nos eorum in

a ¶Interesse.] concord. inf. de bapt. præsenti, cum concordan.
b ¶ Venaticos.] de alijs, qui sunt ad custodiam, non prohibet.
c ¶ Præsumant.] hæc prohibentur etiam sæcularibus clericis. de cleri. venat. ca. 1. & 2. cũ suis concord.
d ¶ Familiaribus.] tenetur quis de facto familiæ. de hoc de rest. spolia. cum ad sedem in gloss. penult.
e ¶ Saltus.] de saltibus & viuarijs habet. ff. de vsufruct. l. vsufructuarium venari. primo respõso, & primo, §. Dicitur autem saltus nemus ratas habẽs arbores, vbi feræ. & venatores & canes bene saliunt, dixit quidam.
Esse nemus, saltus, salientis dr actus. Viuaria dicuntur talia loca, quia ibi viuunt, & nutriuntur feræ, & circa pisces vtimur hoc verbo Garenæ non est nostrum vulgare, & forte dicũtur a garrio, garris, Et quo & quare dicãtur ista loca forestæ, syluæ, insulæ, & prata, scripsi post Host. de dona. cum dilecti super. 1. glos.
[Glossa seq. ostendit reprobatam opinionem. Host.
f ¶ Personalem.] reprobat, quod no. Hostiẽ de cle. vena. c. 2. vbi dicit per ver. vagationes, ꝙ si redditus clericorum ẽt religiosorum consistũt in venatione, puta cuniculorum, vt in prouincia, vel ferarum, vt in anglia, licebat illis tamen tempore competenti maxime deficiente familia, & in proprijs personis venationẽ capere & vendere, cum id non sit vagari, sed necessitati & vtilitati ecclesiæ subuenire, ad qđ clerici tenentur. 7. q. 1. præsentium, & ca. placuit, vt nemini. 16. q. 1. qui vere. & c. vos autem. quo ad religiosos hoc hic corrigitur.
g ¶ Si quis autem.] quinta pars.
h ¶ Regulari.] id est, quam dictat regula, scilicet 33. 6. & duob. seq. 18. & duobus sequentibus. & de hoc scripsi de regu. cap. fin.
i ¶ Sotulares.] à sub & talo, nec recedit à præmissa permissione æstiualium: sed dicit sotulares cum illis vtẽtur tales esse debere.
k ¶ Altos.] de quibus prædixi ibi. boris altis.
l ¶ Præfertur.] in parte. 2. ver. almutijs.
m ¶ Non fissa.] super humeros.
n ¶ Non habens.] cõcord. eod. tit. in singulis. in prin.
o ¶ Alius.] quàm abbas, vel prior non habens abbatem.
p ¶ Nllam habeat.] similis dis. sup, ea. cõpil. de vita & honest. clerico. quoniam. de deci. c. 1. & inf. de pœnis multorum.
q ¶ Auibus.) si ergo sine his fieret venatio vel aucupatio cũ retibus vel laqueis. non est locus huic pœnæ.
r ¶ Ex proposito.) secus si ex casu, & con cor. de sentẽ. excom. cum voluntate. in princ. de schis. c. vnico. ver omnem.
s ¶ Distinctionem.) vt scilicet abbates, et Priores non habẽtes abbates, à collatione beneficiorum, alij ab administratione bñficiorum sint suspensi, & non habentes sint inhabiles p biennium, & ex maioritate pœnæ patet, quod ista est maior culpa quam præcedens. 23. q. 1. non afferamus.
t ¶ Vt præmittitur.] restringit ergo hanc prouisionem ad hos casus, .l alijs ergo seruetur, quod habetur ne sede vacan. c. vnico. lib. 6.
u ¶ Quia vero.) sexta pars, cuius causa potuit esse, quod no. Io. Mo. de elect. generali. ver. clericos. li. 6
x ¶ Suaui.) Matthæi. 11. in fin. & dic suaui iustis & appetẽtibus de pœn. distin. 1. perfecta quibus est claustrum quasi aqua piscib. 16. q. 1. placuit. 2. alijs est carcer. de senten. excom. vt fame ad vtrumque. 28. dist. de his.
y ¶ Iugo.] idem ver. in prædic. ca. de his. & de præsum. cum

Sotulares vñ dicũtur.

Religiosorum redditus quãdoq; consistũt in venatione.

† al. ita: vel in parte nõ modica.

Iugũ vnde dicitur.

eum in iuuentute. in princ. & dr̄ a iungo gis, & ſic ſolet vocari inſtrumentum, quo boues iunguntur.
a ¶ Canonici.) de hac ergo parte non dubitamus quin liget etiam monachos non nigros.
b ¶ Non habentes.) illos enim qñque pro ipſarum adminiſtrationum cauſis illuc ire oportet, quas proſequi poſſunt, licet non ſint perpetui. de iu. cum deputati.

hac parte reprobis auſibus obuiare volentes, hoc edicto perpetuo prohibemus, ne monachi aut regulares canonici [a] adminiſtrationem aliquam non [b] habentes, ad curias [c] principum abſque ſpeciali [d] prælatorum ſuorum licentia ſe cōferre præſumant. Quod ſi vt ſuis prelatis aut monaſterijs damnum aliquod inferant,† ad dictas curias ſe conferre preſumpſerint, excommunicationis ſententiam eos incurrere volumus ipſo facto. [e] Prelatis eorum diſtricte nihilominus iniungentes, vt ipſos a prædictarum curiarum acceſſu, & alijs quibuslibet vagationibus, & diſcurſu diligenter compeſcere, ac ſuper hoc non parentes eiſdem, ſeuere corrigere non omittant. Præfatæ quoque ſententiæ, monachos [f] infra [g] ſepta monaſteriorum ſine licentia abbatum ſuorum arma [h] tenentes [i] decernimus ſubiacere.

¶ *Prouidet circa monachorum ſolitudines. Ioa. And.*

¶ Ad hæc [k] prædeceſſorū noſtrorum [l] veſtigijs inhærentes [m] perpetuo prohibemus edicto, ne monachi [n] ſinguli in ſingulis ſibi cōmiſſis adminiſtrationibus, vel prioratib. habitare præſumant. Sed ſi prouentus prioratuum ſeu adminiſtrationum huiuſmodi duob. [o] forte non ſuppetant: ijdem prioratus ſeu adminiſtrationes, niſi per abbates ad ſuſtentationem duorū ſufficientes reddantur, locis alijs vicinioribus ad eorū monaſteria pertinentibus, vel ipſorum monaſteriorum officiis [p], aut inter ſe inuicem, [q] prout erit commodius, cum conſilio & aſſenſu [r] abbatum per

(Glo. ſeq. ponit ſecū dum Hug. 12. abuſiones clauſtri primā ꝓſequēs de qua hic loquit, & totidē ſeculi, ſecundū Cyprianū.)
c ¶ Curias principum.) de offic. ordi. quanto. Inter duodecim abuſiones clauſtri enumerat iſtam Hug. de Folleto, li. 2. de animæ clauſtro, ſic dicēs: Duodecim ſunt abuſiones clauſtri, quibus tota religionis maſſa corrūpitur, prælatus negligens, diſcipulus inobediēs iuuenis otioſus, ſenex obſtinatꝰ, monachus curialis, monachus cauſidicꝰ habitus pretioſus, cibus exqſitus, rumor in clauſtro, lis ī capitulo, diſſolutio ī choro, irreuerentia circa altare. Et hęc ſingula ibi pulchre proſequitur, & dicit ibi ad ꝓpoſitum, ꝙ cū dicitur monachus curialis, ex adiuncto deſignatur aliquid leuitatis. Ordo enī clauſtri, & otdo curiæ, diuerſus eſt, ibi dextra tua repletur muneribus, hic lauas manus tuas inter innocentes. Ibi pauperū res violenter auferuntur, hic a paupere ſponte offeruntur. Ibi laudatur peccator ī deſiderijs animæ ſuæ, hic bene fit iuſto. Et poſt pauca ſubmittit, quod monachus curialis pro ſæculari principe Alpium frigora, & Italicos calores libenter patitur, qui pro magiſtro ſpirituali multo minora forſan inuitus pateretur, & huic concor. 47. diſt. omnes. Et ex quo circa iſta vagamur, ad religioſorum refrigerium, ſcire debes, quod Cyprianus librum fecit de duodecim abuſionibus ſæculi, dicens, quod ſunt hæ, ſapiens ſine operibus, ſenex ſine religione, adoleſcens ſine obedientia, diues ſine eleemoſyna, femina ſine pudicitia, dñs ſine virtute, Chriſtianus contentioſus, pauper ſuperbus, Rex iniquus, epiſcopus negligens, plebs ſine diſciplina, populus ſine lege, dicens quod ſic ſuffocatur iuſtitia: & ibi ſingulas ordinate proſequitur.

† Idē ſi inferre attētauerūt, & nō inferant, ut dicit gl. ī uerbo. ipo facto facit l. qſqs. C. ad leg. Iuliā. maieſt. tñ. Io. An. in ca. pœnis. de reg. iu. lib. 6. dicit qñ pœna p legē ipſo facto īfligitur, requiritur perfecta delicti cōſūmatio. F.

Ordo clauſtri diuerſus eſt ab ordine curiæ.

d ¶ Specialis.) generalis ergo, puta, quod poſſint ſe quo voluerint abſentare non ſufficit.
(Glo. ſeq. notat ad hanc pœnam duo requiri, & illa ſufficere, & contrarium ſoluit.)
e ¶ Ipſo facto.) ad hanc excommunicationem cōtrahendam duo videntur neceſſaria, ſ. quod intrauerint curiā, & quod cauſa damnificandi monaſterium. vel prælatū. licentiam vero habere, non puto ponderandū, cum hic non repetatur. hinc eſt quod etiam de licentia prælati. Clement.

intrās curiam, ſi ad hoc intrat, ligatus eſt: ex ſolo igitur exitu clauſtri ob hanc cauſam non ligatur. ſimile ne cler. vel mona. c. 3. & vlt. Idem ex quo intrauit ob hanc cauſam, licet damnum nō intulerit, ſiue quia non potuit, ſiue quia pænituit ligatus eſt. ff. de ho. pro humani, lib. 6. & ꝙ ibi no. Nō obſtat. ff. de furtis, vulgaris. §. qui furti quia licetis, qui domum intrauit animo furandi, adhuc nō teneatur furti, tenetur tamen iniuriarum, vel de vi, ſi vim intulit, vt ibi. ſic & iſte, licet de damno non teneatur, quod nōdum intulit, tamē intrando conſummauit delictum quo ad hanc pœnam.

Domū ītrās aīo furandi, an ſtatim teneatur furti.

f ¶ Monachos.) non repetit regulares canonicos.
f ¶ Infra.) pro intra. Et patet per hoc, ꝙ extra tenentem pœna non includit. Io. Andr.
h ¶ Arma) ī communi ſignificatione cōprehendunt tela, ſed dicuntur arma ſtricte, quibus defendimur, tela, quibus impugnamus inſtitut. de publi. iudi. §. item lex Cornelia. de homi. ſi perfodiens. ſed vt ibi not. telorum appellario, etiam fuſtes & lapides ꝯprehendit, & omnē, ꝙ arcu, & manu mittit̄ prædicto. §. item lex Coinelia. & ff. de verb ſigni. armorum appellatio, non puto tamen auctorem ſic latiſſime. Intellexiſſe. Ioan. Andr.

Arma & tela differunt.

i ¶ Tenentes.) Veniens de foris ad clauſtrum cum armis non animo tenendi, nec tenet, ex delatione ligari non videtur, vt verbum cum effectu, &c. de cleri. non reſi. relatum, cum concor.
K ¶ Ad hæc. ſeptima pars, & expone, id eſt, præter, vel vltra hæc.
l ¶ Noſtrorum.) ſcilicet Alexandri & Honorij. eo. tit. c. 2. de capel. mona. c. pen. & vlti.
m ¶ Inhærentes.) concor. de iuramen. calum. ca. 1. & de re iud. cum olim. de tornea. c. 1. Ioan. Andr.
n ¶ Monachi.) ſimpliciter loquitur vnde de omnibus intelligitur. Ioan. Andr.
(Glo. ſeq. notat contra opi. & remittit.)
o ¶ Duobus.) ſcilicet priori, & ſocio, & per hoc patet non eſſe neceſſe, quod prior habeat duos ſocios: licet quidam contra per decreta. vltim. de capellis monach. ad quam reſponde, vt ibi ſcripſi ſuper uerbo, monachos.
p ¶ Officijs.) ut eleemoſynariæ, ſacriſtiæ, cellelariæ, & ſimilibus.
q ¶ Inuicem.) quia. ſ. duo talia loca, quorum neuter ſufficit ad priorem, & ſocium, unientur.
r ¶ Aſſenſu.) ſi hoc non addidiſſet, ſufficiebat conſiliū quærere. de arb. cum olim. & licet hic reqratur cōſenſus abbatis, nihilominus neceſſarium puto conſenſum

capituli ecclesiæ cathedralis, s̃.ea.compila. de rebus eccle. non alie. si vna.

[Glo.seq.dicit q̃d approbat, secundo quærit, alleg. pro. & contra ponit opi. q̃ approbat cum determinatione.)

a ¶ Ordinarios.] approbat, quòd not. Innoc. & Abbas de exces. prælat sicut vbi tenent, quod abbates ecclesias, etiam pleno iure sibi subiectas, vnire non possunt. & facit quod dixi s̃. ead. compila. de re. eccl. nō alie. si vna. de rerū permu. c. vnico. Quærit. Arch. de preb. cū singula. lib. 6: an abbates possint hoc prescribere, allegat, quod sic de exces. prelat. accedentibus, Allegat ad contrarium. 100 dist. cō tra morem. 94 dist illud. tenet quod possint saltem circa prioratus simplices manuales non habentes curam, sicut possent vnire grangias, vel maneria. ff. de leg. 1. quod in rerum. §. vl. de leg. 2. Caius. §. 1. ff. de verb. sign. l. locus. ad hāc allegationem facit quod not. de præb. tuæ. Satis videtur per ea. quæ no. de prescri. auditis. & quæ scripsi in prædicta decreta. accedentibus. quod cum istud sit dignitatis, & iurisdictionis ordinis, quod prescribi possit: tamen cum titulo, nisi præscriptio sit talis, cuius initij non sit memoria. de præscrip. c. 1. lib. 6.

†a¹. & ecclesijs.

1 In ho casu dubitat Abbas nā q̃do sūt pleno iure subiectæ, pñt abbates ī illis exercere Ep̄alia iurisdictionalia, vt not. gl. singularis in cle. 1. de reb. eccl. nō alie. & facit q̄ plene dixit ipse Abbas in ca. significasti de for. cōp. hæc ex Panorm.

locorum ipsorum ordinarios [a] vniantur. Monachis locorum, quæ alijs vniuntur prioribus, ad claustrum [b] primitus reuocandis, & † clericis seruitutis [c] ibidem, de locorum ipsorum prouentibus prouisione debita facienda.

¶ Prouidet de priorum ætate, & ipsorum sacerdotio, professione & habitatione. Ioan. Andr.

¶ Ceterum [d] prioratus conuentuales [e] alicui, nisi XXV. annum attigerit, alij vero curam animarum habentes, etsi [f] cura ipsa per sæculares habeat presbyteros exerceri, cuiquam nisi XX. annum peregerit, [g] conferri nequeant aut committi. Qui autem prioratus istos, [h] vel illos habuerint, [i] infra annum computandum a tempore collationis seu commissionis sibi factæ de eis, & possessionis eorū adeptæ, [k] vel intra vigesimum quintum ætatis suæ annum, si ante [l] annum ipsum non cōuentuales prioratus eis commissi fuerint, aut collati, se faciant ad sacerdotiū promoueri. Quod si (cessante rationabili [m] causa) non fecerint, eo ipso nulla etiam monitione præmissa prędictis prioratibus sint priuati, qui ipsis iterū ea vice nullatenus conferantur. [n] ¶ Sane, prioratus aliquis siue administratio committi alicui vel conferri non possit, nisi expresse [o] professus fuerit ordinem monachalem: neque prioratus aut administrationes extra monasteria obtinentes, permittantur in monasterijs, sed teneantur in ipsis prioratibus seu administrationibus, (quacunque non obstante consuetudine [p]) reside-

singuli. facit de exces. prela. dilecta. talis autem potest dari delegatus per Papam. sup. ead. cōpil. de rescr. ca. 2.

f ¶ Etsi.] pro quamuis vbi vero curam deberet exercere per seipsum, puto, q̄ debeat attigisse 25. annum. de elec. cum in cūctis. §. inferiora. Non obstat, q̄ sit manualis. facit de elect. nemo deinceps. libr. 6. & per istud, quamuis, videtur comparare ad minorem ætatem: videtur enim aliquibus sufficere talem esse maiorem 14. annis, ex quo alius curam exercet, & hoc tollit: tamen de mente iuris non est, quod claustralis gerat curam populi. de capel. monachor. c. 1. & vide quod ibi dixi.

Claustralis curā populi gerere nō debet.

[Glo.seq.alleg. quinque concor. & remittit, & rationem diuersitatis dicit non reddendam.]

g Xx. annum peregerit.] concor. de regula. ad nostram. de offic. deleg. cum vicesimum. vbi de hoc plenius. de elect. cum in cunctis. ad idem eo. ti. indemnitatibus. lib. 6. de æta. & qual. c. vni. lib. 6. quod autem hic requiratur annus perfectus, & supra sufficit inchoatus, & ē de arbitrarijs, quæ pendent ex principis voluntate.

h ¶ Istos vel illos.] scilicet conuentuales, vel non conuentuales curatos. Et not. quod licet decre. licet canon. de elect. lib. 6. locū non habeat in ecclesijs collegiatis, & assumptis ad ipsarum regimen. vt eod. tit. statutum. in prioratibus tamen conuentualibus, & religiosis, & ipsorum prioribus locum habet, vt hic.

[Glo.seq.probat quod dicitur, monachos non manere solos, de claustralibus intelligi.]

b ¶ Ad claustrum.] sæpius dixi & scripsi de capel. mona. cap. si quæ. concord. huic, quod iura, quæ tractant de monachis ne soli maneant in capellis, de claustralibus intelliguntur: quod patet hic & ibi. Si ergo monachus est perpetuus institutus ad curam populi, & sic nihil habet commune cum monasterio. 15. q. 1. ne pro cuiuslibet. socium non tenet, & sic seruatur de facto, nec occurrit ratio, quare abbas talem monachum de suo claustrali monacho sociaret, sed obedientiarius, qui claustralis est, qui solo nutu abbatis reuocatur ad claustrum, iste non debere esse solus, vt cum socio aliqualem stabilitatem claustri seruet, & idem in regulari canonico, vt scripsi eo. tit. quod Dei timorem. super magna glo.

Monachi claustrales soli ī capellis manere nō debēt, sed bene perpetuo instituti.

[Glo.seq. exponit, & obiectionem soluit.]

c ¶ Seruitutis.] cum titulo vel sine, de capel. mona. ca. fi. inf. de exce. præl. frequens. ver. quidem. Sed dices quod etiam clericus sæcularis debet habere socium, cum quo celebret. de fi. presby. veniens. cum concor. fateor, quod eget seruitore, sed non socio, & ideo sufficere poterit talis locus presbytero, & seruienti, qui duobus monachis non sufficeret.

d ¶ Ceterum.] octaua pars.

e ¶ Conuentuales.] in quibus. s. sunt plures collegialiter, de quo satis scripsi de iure patronat. nobis, non vt

[Glo.seq. notat specialem casum.]

i ¶ Habuerint.) non dicit, receperint, per quod vult cōprehēdere etiam iam promotos, & est simile de elect. cū in cūctis. §. hoc sane. sed cōtradicit littera sequens: ibi, a tempore collationis, & c. sed supplendum videtur in prius commissis a tempore, quo ligat constitutio.

Cap. licet canō ī Prioratibus habet locum.

k ¶ Adeptæ.) vel ex quo per eos staret. de elect. commissa lib. 6.

l ¶ Si ante annum.) & sic non sunt apti ad sacerdotiū. sup. ead. compil. de æta. & qual. generalem.

m ¶ Rationabili causa.) vt infirmitatis, irregularitatis superuenientis sine culpa sua, vel præcedentis, in qua sufficienter dispensatum esset. de æta. & qualit. tuam. vel his similibus.

n ¶ Conferantur.) concor. de elect. commissa. §. porro. lib. 6.

o ¶ Expresse.) reprobat quod no. Ægidius de elect. cum in magistrum. vbi dicebat tēporalibus administrationibus monasteriorum posse præfici non professos, cū illi sint quasi castaldi: hic autem vides quod non sufficit tacita professio, vt decre. nullus. de elect. lib. 6. etiam in his hodie locum habeat.

p ¶ Consuetudine) not. casum nouum, quo damnatur

con-

cõſuetudo. ſic inf. c. proxi. in fi. & inf. tit. 1. c. 2. §. vt autem, & ſup. ead. compil. de æta. & quali. vt hi. cũ ſuis concor. Et no. licet damnet conſuetudinem de non reſidendo in prioratibus, nõ per hoc damnat illam, quę habet, ꝙ tales priores vocẽ habeant in electione maioris abbatis, de qua no. de priuil. ca. 1. in fi lib. 6. & dixi de relig. domi. c. fi.

Cõſuetudo de nõ reſidendo in Priorati- bus no valet.

[Gloſſa ſequens notat ſeptem æquiparantias.

Prioratus manualis ęqparatur, in multis ꝑpetuis bñficijs.

re: [a] niſi ex ſtudiorũ [b] vel alia cauſa [c] rationabili ad tempus forte ab hmõi reſidentia excuſentur.

¶ Prouidet de monachorũ ordinatione & ipſorũ doctrina. Io. And.

¶ Ad ampliationem [d] autem cultus diuini: ſtatuimus, quod monachi quilibet [e] ad monitionem abbatis ſe faciant ad omnes ordines ſacros (excuſatione ceſſante legitima [f]) promoueri. [g] Rurſus, vt ipſis monachis proficiendi in ſcientia, via opportuna non deſit, [h] in ſingulis ipſorum monaſterijs, quibus ad hoc ſuppetunt facultates, [i] idoneus teneatur magiſter, qui eos in primitiuis ſcientijs inſtruat diligenter.

¶ Confirmat & innouat decretalem ſupra eodem, cum ad monaſteriũ, &c. in ſingulis. h. d. Io. And.

¶ Præmiſſa [k] igitur omnia, & ea nihilominus, quæ felicis recordationis Innocẽtius Papa quartus prædeceſſor noſter circa ſtatum monachorum ipſorum pro vberiori cultu obſeruantiæ regularis, quo ad vſum camiſiarũ, abdicationem proprietatis, ſilentium, & eſum carnium, ac de eorum capitulis de triennio in trienniũ celebrandis, & etiam quo ad quælibet alia ſtatuit, [l] (quæ omnia innouamus & approbamus) expreſſe volumus, & ſtatuimus firmiter obſeruari. [m]

¶ Idem in eodem.

¶ Moniales, quæ nulli ſubſunt niſi Papæ, & canonici ſæculares, ꝑ ordinarios, & alia exempta per ſuos prælatos debent annis ſingulis viſitari. Et ponit numerum perſonarum viſitationi intereſſe debentium. hoc dicit. Zabarel.

CAP. II.

Attendentes [n] † quod vbi gubernaculum diſciplinæ contemnitur [o] reſtat vt religio naufragetur, [p] prouidendum cenſuimus eſſe pręcipue, ne per contemptum huiuſmodi [q] in his, qui ſe Chriſto [r] voto celebri [s] deſponderunt, quicq̃ reperiatur incongruum, quod in regularis ponat honeſtatis gloria maculam, &

† Vide cõc. Trid. ſeſſ. 25. ti. de Regularibus. cap. 9.

Attendentes.] CASVS. Sanctiſſime pater, vellẽ informari a ſanctitate veſtra, videlicet vtrum ordinarij, hoc eſt epiſcopi debeãt viſitare monaſteria Monialiũ, & qualiter debeant viſitare? dicit Clemens, ſiue monaſteria ſint exempta ſiue non, ordinarij debẽt illa viſitare: ſed ſi ſint exẽpta viſitãt auctoritate hui⁹ c. ſibi delegata a Papa: ſi nõ ſint exempta, tũc viſitãt auctoritatẽ ſua ordinaria. Sed quæritur, ſub qua forma debeant viſitare illa monaſteria? Dicit qđ forma hic contenta. Nota ibi, [Monialiũ &c.] de monaſterijs Monialiũ viſitandis. Et dicit Pau. qđ nomine Monialiũ non comprehendunt monaſteria virorum. ff. đ leg. 2. ſi ita ſcriptũ, quia femininum nõ comprehẽdit maſculinum. vt ibi. ꝓ hoc no. ĩ. §. ſtatuimus, in glo. in abbatib. Nota de macula euitanda in religione: nam ſine macula & ruga dẽt eſſe ſpõſa Chriſti. 21. diſt. quamuis. Zabarella.

[Prima gloſſa ſimul diuidit, & ſummat.]

n ¶ Attendentes.] ¶ Primo ponit exordium. Secundo conſtitutionẽ; ibi, [Hoc igitur ſacro.] in quo primo ſtatuit qđ ordinarij ſingulis annis viſitent monaſteria Monialiũ nõ exẽpta, & exempta, quæ ſoli Papæ ſubſunt: reliqua exempta viſitent ſuperiores ipſorum. Secundo ſtatuit de officio viſitantiũ, ibi] viſitatores.] Tertio præcipit abbatiſſas benedicendas debere intra annũ, poſt confirmationem bñdici, & pœnã imponit; ibi, Statuimus.] Quarto: ibi, [illas quoque.] cõſtitutionem prorogat ad canonicas cũ quadam proteſtatione. Quinto: ibi. [Ipſos autem.] determinat comitiuam viſitãtium. Sexto, ibi. [Si qui vero,] punit illos, qui viſitantes prædictos impediunt.

a ¶ Reſidere.] colligе ex hac conſtõne, & ex illa. ſup. ea. cõpil. de ſupplen. negli. prælat. c. vnico. quomodo in multis ęqparantur Prioratus manuales perpetuis beneficijs, ſcilicet in tempore Laterañ. cõcilij. de conceſ. præben cap. 2. in cenſib. nouis non imponendis, neque antiquis augendis, in fructibus ipſorum cum vacent non occupandis, in ipſorum pluralitate non habenda, in ætate, in ordine, in profeſſione, & reſidentia.

b ¶ Ex ſtudiorũ] de ele. nõ reſi. relatum.

c ¶ Cauſa rationabili.] propter infirmitatem, aeris intẽperiẽ, capitales inimicitias vel ſimilia.

d ¶ Ad ampliationem:] nona pars, & huic princip. concor. de conſti. cap. penultimo.

e ¶ Quilibet.] nõ põt ergo negari, quin in omnibus monachis locum habeat quod hic dicitur.

f ¶ Legitima.] quam ſi habet & non exauditur, ſupplicet vel appellet ad ſuperiorem abbatis ad inſtar ſerui ſupplicantis cõtra dominum, C. de preci. Impe. offe. l. 1. de ap. de priore. de iure patronatus nullius.

Seruus ꝯ dñm ſupplicare põt.

g ¶ Promoueri.] ita & contra prohibitionem abbatis promoueri non debent, de temp. ordi. ad aures.

h ¶ Non deſit.] concor. de magiſtris. cap. 1. & cap. quia nonnullis.

i ¶ Facultates.] Si Abbas hoc non ſeruans, dicit facultates non ſufficere, epiſcopus, facta de hoc inquiſitione, ſi inueniat illas ſufficere, illũ coget ad hoc, vel ponet ibi magiſtrum, de magiſtris, c. 2.

k ¶ Præmiſſa.] decima pars.

l ¶ Statuit.] eo. tit. cum ad monaſterium, & c. in ſingulis, & ibi vide de his prohibitis.

m ¶ Obſeruari.] præcedens ergo diſſuetudo circa præſcripta vel ſupradicta non iuuat, & tamen innouatio iſta de facto non proficit.

o ¶ Contemnitur.] 45. diſt. Salomon. & c. ſeq. Io. Chryſoſtomus: Vbi non timetur reprehenſor, ſecurus accedit tentator. & facilitas venię, &c. de vita & honeſ. cleri. vt clericorum, cũm ſuis concor.

p ¶ Naufragetur.] quaſi naufragium patiatur, facit de pænit. diſt. 2. poſt naufragium 24. q. 1. non turbatur. 23. diſt. c. 1. poſt princ.

q ¶ Hiuſmodi.] correctionis & diſciplinæ.

r ¶ Chriſto.] 27 q. 1. quæ Chriſto.

s ¶ Celebri.] Dicitur a cælo, & ponitur pro ſancto, pro ſolemni, pro feſtiuo, pro frequentato.

diuinam merito possit offendere [a] maiestatem. ¶ Hoc igitur sacro approbante concilio duximus statuendum, vt singula Monialium monasteria per ordinarios, [b] exempta videlicet, quę ita sedi Apostolicæ, quod nulli alii subiecta noscuntur, Apostolica, [c] non exempta vero ordinaria auctoritate, ac exempta alia [d] per alios qbus subsunt, annis [e] singulis debeant [f] visitari. ¶ Visitatores autem huiusmodi solicitudinis studium diligenter impendant, [g] vt Moniales [h] ipsæ (quarum nonnullos dolentes [i] audiuimus in subscriptis excedere [k]) pannis fericis, [l] variorum foderaturis, sãdaliciis, [m] comatis & cornutis [n] crinibus, scacatis & virgatis [o] caputiolis non vtantur: non choreas, [p] non festa [q] sæcularium prosequantur, nõ die noctu vel per vicos & plateas incedant, [r] aut voluptuosam aliàs vitam ducant, easq; solertius [s] retrahant ab insolentiis [t] quibuslibet & mundi huius illecebris, [v] ac inducãt easdem ad impendendum in monasteriis suis deuotum & debitũ virtutum Domino famulatum. Ad quæ omnia [x] obseruanda Moniales easdem (non obstantibus exemptionibus & priuilegiis quibuscunque, quibus tñ quo ad alia [y] nolumus præiudicium generari) per illos, de quibus supradictum est, compelli [z] iubemus remedijs opportunis.

¶ Statuimus insuper, vt quæuis ad regimen abbatiarum assumptæ in mo-

a ¶ Offendere.] quod grauius est, quàm offendere terrenam, de hæret. vergentis.

b ¶ Per ordinarios.] annis singulis debeant visitari, quod est inf.

c ¶ Apostolica.] auctoritate, quod sequitur.

[Gl. seq. distinguit duas species exẽptarum, & ad quæstionem respondet.

Monasteriorũ exẽptorũ duę sunt species.

d ¶ Alia.] istorum ergo monasteriorũ exẽptorũ duæ sunt species: aliqua sunt exẽpta, quæ nõ recognoscunt superiorẽ: nisi Papam; alia sunt exẽpta, quia sunt ordinum exemptorũ; sicut monasteria ordinis Cistercieñ. Camaldul. & similiũ, illa ergo non corrigat ordinarius loci, sed Abbas vel Prior, cui subsunt. Si autẽ monasteria Monialium, subsũt alijs monasterijs Monialiũ, cũ illa maior pﾛlata clausurã exire non debeat. eo. tit. c. vnico, li. 6. vñ quod illud monasterium sic subiectum possit ordinarius visitare. Archidiaconus in pdi. decr. vnica. tenet, quod illa maior pﾛlata per se visitare non possit, sed cũ iuste sit impedita, visitabit p aliũ. 10. q. 1. episcopum. facit de offi. ord. inter eo. tit. si episcopus. lib. 6 & secundum hoc cessabit ibi officium ordinarij.

[Glo. seq. in quæstione remittit, & aliam soluit.]

Visitatio iterari potest.

e ¶ Annis singulis.] an sufficiat hoc fieri in fine primi anni & in principio secundi, vide quod scripsi eo. tit. in singulis, in prin. hæc autem visitatio fiet semel tãtũ in anno: iterari tñ poterit, si subsit causa, q dic vt no. de offi. archi. mãdamus de censi. cum venerabilis, q de non exemptis est indubitatum: sed idem puto de exemptis, nec ista littera contradicit.

Debeo debes necessitatẽ importãt.

f ¶ Debeant.] male facient prælati, qui has visitationes omittunt, cũ hoc verbum sit præcepti, & necessitatẽ importet, de appell. oblatæ. in fi. de senten. excõ. vt famæ, etsi quandoq; sapiat honestatem: sed illud speciale. de despon. impu. c. 1.

g ¶ Impendant.] capitula, super quibus inquirunt visitatores monasteriorũ, formauit Guli. in Spe. de inquisitione. §. tunc tractemus, versi. licet autem.

h ¶ Moniales.] Abbatissas includit. de simo. cap. fi. de priui. ex ore.

i ¶ Dolentes.] concor. sup. eo. recolentes. in prin. de celeb. Miss. dolentes. inf. de censi. ad nostrum. in princ. s. ea. compil. de elect. in plerisque.

k ¶ Excedere.] iunge hic litteram, non vtantur. Ioan. Andr.

l ¶ Sericis.] imo nec habere debent sericam texturã. 21. q. 4. c. 1. sed portare debent vestes aptas professioni & sanctimoniæ. 21. q. 4. c. fi. 23. dist. sanctimoniales. & facit sup. ea. compil. de vita & hon. cle. quoniam in prin. Fulgentius ad Probam. Vestis talis sit sacræ virginis, quæ testis sit intimæ castitatis.

Fulgentij dictum.

m ¶ Sãdalicijs.] de his de vsu. pal. c. fi. & 93. dist. §. compagis, & sunt calceamenta, quibus vtuntur epi induti pontificalibus.

[Glo. seq. tractat, an Moniales tondeantur.]

n ¶ Et cornutis.] per hanc copulam non videtur prohibere comas ipsarũ, vbi cornutæ nõ sũt, facit. 30. dist. quicunque. & 20. q. 3. c. 2. vbi tenet hoc Lau. cũ ibi pcipiat clericos tonderi & nõ Moniales: apud nos cõiter tondẽtur Moniales: & quęcunque. de sæcularibus feminis intelligitur, quæ in sui velamen & subiectionis signum crinibus vtuntur. Refert Vegetius de re militari, q cũ Romanis neruorum & funium copia defecisset, & nõ possent ad resistẽdũ bellatoribus machinas reparare, Romanæ mulieres abscissis crinib. eos maritis tradiderũt p quos reparatis machinis aduersariorũ impetũ repulerũt; maluerũt n. (vt ipse dicit) pudicissimæ feminæ maritis conuiuere capite deformato, quam integris crinibus hostib. seruire. sic puto plus Monialib. expedire deformato capite Deo cõuiuere, q crines polliendo humani gñis hosti seruire. Io. An.

Mulieres Romanę p machinarũ reparatione crines abscãderunt.

o ¶ Virgatis.] hæc prohibentur etiam sæcularibus clericis, sup. ea. compil. de vita & hon. cleri. quoniam. in prin. & in fine.

p ¶ Choreas.] Vide quod dicam infra, de celeb. Miss. c. vnico circa medium.

q ¶ Festa.] Cyprianus de laude virginitatis sic loquitur. Nec cõputari iam potes inter puellas virgines Christi, quæ sic viuis, vt possis adamari.

r ¶ Incedant.] etiam ex honesta causa, debent enim manere sub clausura. eo. tit. c. vno. lib. 6.

s ¶ Solertius.] sup. ea. compil. de offi. ord. ca. vnico. ibi exponitur.

t ¶ Insolentijs.] sup. ea. compil. de offic. ord. cap. 1. ibi exponitur.

v ¶ Illecebris.] scilicet carnalibus, vel illicitis delectationibus: sic dictis, quia illiciunt.

x ¶ Omnia.] & similia de const. translato. de rescrip. inter. ff. de legi. non possunt. vnde si portarent vestes rubeas vel virides, vel in similibus hic non expressis excederent, coercebunt ordinarij.

Procuratio visitationi est annexa.

y ¶ Alia.] legis diœcesanæ vel iurisdõnis, quæ plene no. ff. de offi. ord. dilectus. per hoc tamen non eximit illas a procuratione, cum illa sit annexa visitationi. de præscript. cum ex officij. de censi. cum venerabilis.

[Gl. sequens soluit dubium principale, & quoddam incidens.

z ¶ Compelli.] per hoc vñ, q non possunt exemptas destituere: facit quod scripsi post Inn. de æta & quali. quæris. in fi. de rescr. dilectus. 2. & facit, s. e. ti. ea quę.

nasterijs, in quibus abbatissæ sunt solitæ [a] benedici, [b] intra annum à suæ cōfirmationis tempore [c] cōputandum, † munus benedictionis suscipiant, alioquin à iure suo (nisi subsit causa rōnabilis, [d]) prorsus se nouerint cecidisse, [e] per illos [f] ad quos id pertinet, prouisione de abbatissis monasterijs ipsis canonice facienda. ¶ Illas quoque mulieres, quæ vulgo [g] dicuntur canonicæ sæculares, [h] & vt sæculares canonici vitam ducunt, non renunciantes proprio, nec professionem aliquam facientes, per locorum ordinarios; si exēptæ non fuerint, suas, si vero exēptę fuerint, Apostolica auctoritate præcipimus visitari: Per hoc tñ nō intendentes earū statum, regulam seu ordinē approbare. [i] ¶ Ipsos autem visitatores notarijs duobus, [k] & personis duabus [l] suæ [m] ecclesię: quatuorq; viris [n] aliis honestis vtique & maturis [o] præcipimus in ea, quam visitando facient, inquisitione fore cōtentos. [p] ¶ Si qui vero visitatores ipsos [q] in p̄missis impedire [r] præsūpserint,

† Al. numerandum.

versi. hæc eadem, quam per hanc immutari nō puto, quinetiam hodie illa loca visitēt visitatores à capitulis prouincialibus deputati, ꝙ patet, quia visitant ēt non exēpta, vt ibi, ergo ordinariorū potestas nō impedit ipsorum officiū. Exerceant ergo ordinarij quo ad exēptas censurā, & disciplinas regulæ, sup. ca. proxi. §. si quis, & hæc sunt remedia opportuna, de quibus sequitur.

[Gloss seq. infert, quærit, & soluit.]

Abbatissę nō omnes benedicuntur.

a ¶ Solitæ.] licet ergo Abbatissæ bñdicantur, tñ non omnes. inspicitur ergo mos monasterii. concord. sup. c. proxi. parte 2. versi. monachis alienationes. & 12 q. 2. allegationes. Quid si aliquæ fuerint bñdictæ, aliquæ non? puto si de more seruato per xl. annos pateret posset, illū sequēdum, licet prius vel post seruatum fuerit contrarium, arg. de præb. cum de beneficio lib. 6. vbi vero affirmatiua, vel negatiua tanti temporis non apparet; puto pœnam istam locum non habere quasi ex varia obseruatione videatur hoc voluntarium, ad hoc de censi ex parte.

[Glo. seq. ponit differentiam inter benedictionem abbatis & abbatissæ: secundo quærit, an sit iterabilis, & duas opiniones ponit.

Abbas plus consequit̄ p benedictionem quam abbatissa.

b ¶ Benedici.] vt scripsi post Host. de accusa. meminimus, minus habet benedictio abbatissæ quā abbatis: quia abbas bñdictus monachos benedicit. de suppl. neglig. præl. c. 1. & confert minores ordines, de æta. & qualit. cum contingat, quod ex fragilitate sexus abbatissa non facit, de pęnit. & rem. noua. cum simil. Licet ergo benedictio abbatis nō sit simplex, sed mixta inter simplicē, & ordinariā, vt scripsi post Host. de æta. & qual. tuam. benedictio tñ abbatissæ simplex videt̄. Itē licet benedictio abbatis, à qua dependet ordinandi potestas his diebus dari debeat, quibus dādus est ordo, sec. Host. qui dicit id tutius, de æta. & qual. cum contingat, de ista tñ, a qua potestas illa nō dependet, minus vr̄ dubiū, qn quolibet die dari possit, facit de consec. eccl. vel alta. c. 2. & satis est certū tp̄s illi, vel suis dependentijs non esse præfixū. Sed dubitatur an hæc benedictio sit iterabilis? [1] Hug. hic tenet ꝙ nō. 1. q. 1. manus, est. n. quasi sacramentum, & ad instar benedictionis nuptiarum, de sec. nupt. c. 1. & 3. Quidā cōtra. Inquirendum esset quid seruet curia: certum est autē pro his benedictionibus dandis, vel datis pretiū exigi non debere, de simo. sicut 3.

1 De hoc dubio uide omnino Turrecrematā in c. manus impositio. 2. q. 1.

c ¶ Tempore.] sic etiam currit tempus consecrationis epi. s. post confirmationem 100. d. ca. 1. de hoc de ele. cum in cunctis. ver. cum vero.

[Gloss. seq. ponit quinque exempla notabilia pro necessitate.]

d ¶ Rōnabilis.] puta ipsius infirmitas, volūtas dięcesani per ipsum sępius requisiti, vacatio sedis, vel his similia 2. Idē puto si possessionē abbatiæ nō habuisset, neque p cā stetisset, ad hoc 92 d. si qui epi. de elect. commissa. lib. 6. Itē si corrupta promota esset per eū, qui posset nō bñdiceretur. & facit ꝙ no. Host. 20. q. 1. iuuenculas, qui eū qui posset, dixi: quia corrupta non pōt in abbatissā eligi, vt ibi, & facit 1. q. 7. c. 1. ver. nouimus, & no. 31. q. 1. quomodo virginibus, non. n. posset corrupta virginitatē hortari. 26. dis. c. penul. in fi. ergo non præsit virginibus.

[Glo seq. quæstionem soluit.]

e ¶ Cecidisse.] In abbatibus, in quibus hoc nō exprimit̄, non habet locū hæc pęna: licet enim masculinum 2 comprehēdat femininū, non tamen conuertitur: exemplo. n. & c. ff. de lega. 2. si ita sit scriptum.

2 Vide Arc. in ca. si quis suadente. 17. q. 4.

f ¶ Per illos.] siue sīt collegia, ad quæ spectat de iure communi, de elect. 16. q. vlt. c. vlt. & de elect. c. 1. siue sint alii, ad quos de iure speciali spectet prouisio, de res. in integ. c. 2.

g ¶ Vulgo.] facit infra c. proxi. in princ. cum concor.

h ¶ Canonicæ sęculares.] de his. de elect. c. de indemnitatib. §. pen. lib. 6. & no. 12. q. vlt. c. vlt. & de maior. & obe. dilecta. in gl. pen.

i ¶ Approbare.] imo reprobare videtur 18. q. 2. perniciosam.

K ¶ Duobus.] negatiue sumitur, i. non pluribus, facit 26. d. c. 1. & de hoc no. de resti. licet r. Idem repete de sequentibus, & hæc probat littera, contentos, quæ sequitur.

[Glo. seq. soluit contrarium.]

l ¶ Duabus.] decr. vt iuxta. de off ord. dicit de duabus vel tribus, sed hæc decre. specialiter loquitur in monasterijs Monialium.

m ¶ Suæ ecclesiæ.] cathedralis vel inferioris.

n ¶ Viris aliis.] non distinguit. sint clerici, vel alij, tamen decret. vt iuxta, de off. ordin. præcipit sæculares excludi.

o ¶ Maturis.] ætate, de ele. cum in cunctis, in prin.

[Gl. seq. ponit duo diuersæ, & dubium soluit)

Visitās quot personas debet habere.

p ¶ Contentos) circa visitationem aliorum monasteriorum, & locorum seruetur decr. vt iuxta, de off. or. circa visitationē, q̃ facit ep̄s de proprio capitulo, præcipue regulari, seruetur extrau. Bonifacij, de of. ord. debent. hic autem taxat numerum intromittendorū in capitulo tempore visitationis, per hoc tamen non restringit numerum procutandorum statutum, de censi. cum Apostolus.

q ¶ Ipsos.) ordinarios visitantes Apostolica auctoritate, vel propria, uel superioris ipsorum monasteriorū.

[Gl. seq. primo soluit quæstionem, secundo quęrit, arguit primo & contra.)

Visitare uolens, an debeat præmonere uisitandos.

r ¶ Impedire.) per hanc litteram puto, ꝙ necesse sit impedimētū præcedere, & monitionē sequi ad hoc, ut locus sit huic pęnæ, hoc dico, qa uidi pręlatos scribentes, quandoque Monialibus, quod parent se certa die ad recipiendā uisitationem ipsorū, & in eisdem litteris faciunt monitionē, ꝙ nullus impediat, talis enim monitio debet fieri, ut desistāt ab illato impedimēto, ut locus sit huic pęnæ, facit quod scripsi de cōcess. præb. cum nostris, & super gl. 2. Sed nunquid illato impedimento fiet monitio nominatim, an sufficiet generalis? pro & contra facit sup. ea. compil. de uita, & honestate clericorum. cap. 1. de sent. excom. constitutionem. lib. 6.

(Gl. seq. remittit ad simile, secundo dubiū soluit.)

a ¶ Ipso

a ¶ Ipso facto.) est ergo iste casus, quo sufficit monitio, nec est necessaria sententia. concor. decr. sup. ead. compil. de uita & honest. cle. c. I. Absoluit autem ordinarius: ex quo Papa non reseruat, ut de sent. excom mun. nuper.



VM de quibusdã.] Accipe gl. & ẽm diuisionẽ prosequere particulas, & nõ ĩdigebis positione cas⁹. Not. primo, ꝙ ad hoc, ꝙ qs dicat̃ religiosus, oportet ꝙ ꝑmittat tria vota, quę sũt de substantia cuiuslibet religionis. s. obediẽtiam, paupertatem, & castitatẽ. Secundo not. iuncta gl. personas, quibus permittitur prędicare No. tertio casum, in quo qs ipso facto ĩcurrit sñiam excõicationis; videlicet, si mulieres Beguinę assumãt statum suum post istã constõnem, vel si nõ dimittant, tũc. n. ipso facto sunt excõicatæ. Not. tres sunt ordines B. Francisci: Primus est masculorũ, qui profitẽtur omnia substãtialia ordinis, & religionis cuiuslibet: Et iste est strictissimus, de quo in clem. exiui đ paradiso. de ver sig.

seu aliquo præmissorum (ni si moniti resipiscant) ipso facto a excommunicationis sententiam se nõuerint incursuros, priuilegiis, statutis, & consuetudinib. quibuslibet in contrariũ minime valituris.

TITVLVS XI.

De religiosis domibus, vt Episcopo sint subiectæ.

Clemens V. in Concilio Viennens.

¶ *Mulieres statũ Beguinarũ sectantes, & de nouo assumẽtes, ac religiosi in hoc dantes cõsilium, vel fauorem ipso facto sunt excommunicati: Status tamẽ pænitẽtialis per hoc nõ interdicitur, secundum Pau.*

Secundus ordo B. Franc. est ordo S. Clarę sororũ, q̃ ẽt profitẽtur illa substantialia. Sed differt à primo, quia iste habet ꝓpriũ in cõi, ꝙ non habet primus ordo Minorũ. Tertius est ordo cõis masculis, & feminis, in quo existẽtes promittũt obediẽtiã, & quãdam habet regulam, nõ proprie, quo ad tria substantialia, sed ad quendã modum viuendi per Sedem Apostolicam approbatum, & hoc voluit gl. in ver. obedientiam. Et ille tertius ordo est pro viuentibus in coniugio, tamen secundũ modum viuendi eis datum abstinent certis diebus qualibet septimana à thoro: Ideo nota ex prædictis, ꝙ non profitentes tria substantialia, non dicũtur proprie habere regulam, sed quẽdam modum viuendi, & per cõsequens, nõ dicunt̃ proprie regulares. No. etiam ꝙ nedum feminis, & laicis maribus prædicare non licet, sed nec etiã clericis, qui non sunt curati, vel priuilegiati. No. ꝙ nomine mulierũ continẽtur mulieres cuiuscunq; conditionis, etiam virgines, de hoc in gl. 2. No. in §. Sane. in fine, ꝙ inspiratio ad bonum procedit à Deo, & hæc est lex priuata, quæ superat omnem, de reg. licet, de renun. nisi §. verum. 21. q. 2. duæ. dat Lau. ver.

Tu spiras vbi vis, tu munera diuidis vt vis.

Tu q̃d vis cui vis, tu quẽ vis munere quo vis. Zab.

[Prima glossa summando diuidit, dicit quid causã constitutioni dederit, tandem subdit de quibusdam declaratorijs.]

b ¶ Cum de quibusdam.] Primo ponẽs constitutionis causã abolet, & dãnat statum Beguinarum, & excommunicat illum sectantes, vel de nouo assumentes. Secũdo ibi, [prædictis] excõicãt religiosos dantes circa id consilium, auxilium, vel fauorem. Tertio protestat statum pęnitentiæ, & humilitatis per id mulierib. nõ prohiberi. ibi, [Sane.] Constitutioni forte causam dedit, qod no. Hostien. de pæniten. & remiss. cum ex eo, dum enim ibi dicitur, quod quæstores eleemosynarũ non hospitentur in locis incongruis, dicit ibi Host. parcit, quod non dicit prostibulis: sed cauẽdũ est à quasi prostibulis, sicut sunt hospitia Beguinarum, qđ pernicìosum genus est mulierum, quæ [1] de facili alios quam religiosos admittũt, à quib. omnib. modis est cauendum. 18. q. 2. diffinimus, & c. perniciosam, Alibi etiam no. Host. quod à Beguinis cauendũ est. de fri. fraternitatis. post prin. de vi. & honest. cle. monasteria alibi no. de iure. iur. & si Chr̃s. ver. Angelus, quendã dixisse tempora mutata in malum, ex quo conscientia cœpit esse peccatum: Deus nouit iuramentũ, & Beguinatus religio. dicitur quædam declaratoria super hac constitutione emanasse, quam de curia habere non potui, & a quibusdam audiui, quod a curia non manauit. Vide autem duas contrarias, & vt puto in Alemania compositas, quarum altera videbatur edita ad consultationẽ Episcopi Argentini.

CAP. I.



VM b † de quibusdã mulierib. c Beguinabus d vulgariter e nuncupatis f quæ cũ nulli † promittant obediẽtiã, g nec propriis renũcient, neq; profiteantur aliquã regulam approbatam religiosę nequaquã existunt: quamquam habitum, qui Beguinarum dicitur, deferant, & adhęreant religiosis aliquibus, ad quos specialiter trahitur affectio h earũdem) nobis fide digna relatione insinuatum extiterit, quod earũ aliquę quasi perductæ in mentis insaniam, i de summa Trinitate ac diuina essentia disputent k & prędicent, l ac circa †

† Vide cle. Ad nostrũ. inf. de hær. & extrauag. Io 22. inci. S. Romana, tit. de relig. domib.

† Al. nullã.

1 Al. ita: nec de facili alios, &c.

† Al. ita: ac circa fidei catholicę articulos, &c.

c Mulieribus.] Virgines nuptas, & viduas comprehẽdit, de hoc. ff. de verb. sig. mulieres. in prin.

d ¶ Beguinabus.] de erroribus [2] Beguinarũ, ꝙ Beguadorum Alemaniæ, inf. de hær. ad nostrum.

e ¶ Vulgariter.] inspicitur elocutio vulgi sup. ti. proxi. c. vlt. ver. illas quoque, infra de hære c. I §. sane de torne. c. I. de iniurijs. & si pignorationes, in prin. lib. 6. cum suis concor.

f ¶ Nuncupatis.] hic iunge litteram, nobis fide digna, &c. quod sequitur est interpositio.

Gl. seq remittit, & quæstionem soluit.]

g ¶ Obedientiã.] vide quod scripsi, qui cle. vel vo. consuluit, & quod no. Spe. de sta. mon ver 37. Et per hoc vr̃, ꝙ hæc cõstõ sorores minorũ, q̃ dñr tertij ordinis, [3] non includat, cum illæ promittant obedientiã. & habeant regulam non proprie, quo ad tria substãtialia, sed quendã modum viuẽdi per Sedem Apostolicam approbatum, quod mihi constat, & facit inf. de sent. excom. cum ex eo in princ. Secundus autem ordo est sororum S. Claræ quæ profitentur substantialia, sed differunt à primo, quia habent proprium in communi, quod non habet ordo Minorum.

h ¶ Affectio.] sic 95. dist. olim.

i ¶ Insaniam.] sicut illæ de quibus habetur 26. q. 5. episcopi, quæ se dicunt Dianam.

k ¶ Disputent.] quod etiam maribus laicis non licet, de hære. c. 2. §. 1. lib. 6. C. de sum Trin. l. pen.

l ¶ Prædicent.] hoc nõ licet mulieribus ẽt [3] prælatis

2 De horum errorib. vide plene ꝑ Guidonem Carmelitã ĩ summa de hæresib. tit. đ hęresibus Beguinorũ, & Beguinarum.

3 Vide Concil. Car. 4. c. 99. refert Iuo in decr. pa. 8. c. 324. & Grat. ĩ c. mulier hoc loco citato. 23 dist. Sorores minorum sunt in duplici differentia.

de

de pænit.& remiſ.noua 23. diſt.mulier.33.q.5. mulierem.nec licet maribus laicis,de hæret.cum ex iniuncto. nec clericis, niſi ſint curati, vel ſuper hoc priuilegiati, ſup.ead.Cōpil.de ſepult.dudum, poſt prin.& §.huiuſmodi,in principio.

fidei articulos, & eccleſiaſtica ſacramenta opiniones catholicæ fidei cōtrarias introducant,[a] & multos ſuper his decipientes ſimplices,eos in errores diuerſos inducant, aliaque quamplura periculum animarū parientia † ſub quodā velamine ſanctitatis[b] faciant & committant: Nos tam ex his, quam ex alijs de ipſarum opinione ſiniſtra frequenter auditis, eas merito ſuſpectas habentes, ſtatum earundē ſacro approbante Concilio perpetuo duximus prohibendum, & Dei Eccleſia penitus abolendū.[c] eiſdem & alijs mulierib. quibuſcumque ſub pœna excommunicationis, quam in contrarium faciētes incurrere volumus ipſo facto[d], iniungentes expreſſe, ne ſtatum huiuſmodi dudum[e] forte ab ipſis aſſumptum, quoquo modo ſectentur[f] vlterius, vel ipſum aliquatenus de nouo aſſumant.

¶ Prædictis vero religioſis,[g] per quos eædem mulieres in huiuſmodi Beguinarij ſtatu foueri, & ad ipſum ſuſcipiendum induci dicuntur, ſub ſimili excōmunicationis pœna quā eo ipſo, quod ſecus egerint ſe nouerint incurſuros,[h] diſtrictius inhibemus, ne mulieres aliquas prædictum ſtatum (vt præmittitur) dudū aſſumptū ſectantes, aut ipſum ſectātes, aut ipſum de nouo forſitan aſſumentes, quomodocumque admittant: ipſis ſuper eo ſectādo, vel aſſumendo prębētes vllo modo conſilium, auxilium, vel fauorem, nullo cōtra præmiſſa priuilegio valituro.

¶ Sane ꝑ prædicta prohibere nequaquam intendimus, quin ſi fuerint fideles aliquæ mulieres, quæ promiſſa continentia, vel etiam non promiſſa honeſte in ſuis cōuerſantes hoſpitiis pænitentiam agere voluerint, & virtutū[i] Domino in humilitatis[k] ſpiritu deſeruire, hoc eiſdem liceat prout † Dominus ipſis inſpirabit.

¶ Idem.

¶ *Ponens constitutionis cauſam, ſtatuit hoſpitalia reformari per collatores ipſorum, & cogi rectores eorum ad conſeruationem locorum, & ſuorū iurium, & ad hoſpitalitatem tenēdam, ſtatuens per locorum ordinarios ſuppleri defectū, vel negligētiā collatorū ēt circa exēpta. Io. An.*

C A P. II.

QVIA † con-

a ¶ [Introducant.] quod hæreticum eſt, de hæret. ad abolendam in prin.

b ¶ [Sanctitatis.] ſm Gregorium. Simulata æquitas, duplex eſt iniquitas: ratio eſt, quia malum facit, & abutitur bono.

c ¶ [Abolendum.] concord. 68. diſt. chorepiſcopi.

d ¶ [Ipſo facto.] ex quo Papa ſibi, vel alteri abſolutionē non reſeruat, abſoluet ordinarius, de ſent.excom.nuper.

e ¶ [Dudum.] reſpicit præterita, quia illud exprimitur, & quia ratio huius antiqua.

f ¶ [Sectentur.] quaſi ſequantur, vel aſſequantur.

g ¶ [Religioſis.] alios non ligat, vt dicam ĩ. de ſen.excom.c.1.

Gloſ.ſeq.obiectionem ſoluit.]

h ¶ [Incurſuros.] quia participans crimini damnato, incurrit eādem pœnam excommunicationis de ſen. excom. nuper. & c.ſi concubinæ, non videbat hoc exprimi neceſſe: ſed quia vi ſcripſi in prædict.decret. nuper. illa pœna locum non habet, niſi duo concurrant, ꝙ crimini, & crimino ſo participet, ideo fuit hic expreſſum.

i ¶ [Virtutum.] ſ. tit. proxi. c. vlt. ver. viſitatores. in fi.

[Gl.ſeq.de humilitate dicit vnde dicatur, & plurib. auctoritatibus illam cōmendat, tres ipſius gradus interſerit.]

K ¶ [Humilitatis.] † ab humo dicitur, & vt B. Bernardus dicit. lib. de gradibus humilitatis: Humilitas eſt virtus, qua homo veriſſima cognitione ſibi vile ſcit, & poſt multa: Glorioſa res eſt humilitas: qa ipſa quoque ſuperbia palliari ſe appetit ne vileſcat facit 8. q. 1. in ſcripturis, in fine, de talibus dicitur, quod ſub ſpecie agni, lupum gerunt, de hæret. ut officium, libro 6. Caſſianus ponens decem humilitatis indicia, ponit illud octauum, cum quis ſe reliquis inferiorem non ſuperficie pronunciat labiorum, ſed intimo cordis credit affectu. Inde dicuntur tres gradus humilitatis: Primus, ſubdere ſe maiori, & non præferre ſe æquali. facit 22. diſtin. de Conſtantinopolitanæ. in fine Secundus, ſubdere ſe æquali nec præferre ſe minori. Tertius ſubdere ſe minori, facit de pænitentijs, diſtinctione ſecunda, capitulo primo. Prima dicitur ſufficiens, & neceſſaria, ſecunda abundans, tertia ſuper abundans. De humilitatis efficacia, diabolus ad Macharium, vt legitur in vitis patrum: Ieiunas interdum, & ego nullo vnquam cibo reficior; tu ſæpe vigilas, me nunquam ſopor oppreſſit: humilitas tua ſola me vincit, & Ambroſis dicit, quod humilitas eſt clauis, quæ aperit regnum cælorum, & reſerat myſteria ſcripturarum. Et Gregorius in 4. Dominica de Aduentu: Qui ſine humilitate virtutes congregat, quaſi in ventum puluerem portat, & vnde aliquid ferre cernitur, inde deterius cæcatur, & vide 93. diſtinct. Dominus. 100. diſtinct. contra morem.

QVia contingit.] Diuiditur in quattuor partes, vt patet in rubro ſecunda: ibi [Vt autē.] Tertia. ibi, [Præmiſſa.] quarta: ibi, [Cæterum.] Imol.

CASVS. Quia rectores eleemoſynariarū & leproſariarum negligebant curam dictorum locorum, & illa cura ſeu ſolicitudine poſtpoſita res, & bona ipſorum locorum non curabant reuocare ad proprietatem, & bona ipſorum locorum conuertebant in ſuos vſus, ꝙ eſt ꝯ intentionem fundatorum, & augmentationem ipſorū locorum: ideo fuit Papæ ſupplicatum, vt Concilium dignaretur prouidere; quod Concilium ſtatuit, vt bona alienata reuocent, & de redditibus faciant reparationes vtiles, & neceſſarias ipſis locis, & non conuertant in ſuos proprios vſus. Et quia rectores iſti poſſent eſſe negligentes, ideo ſtatuit concilium, ꝙ ordinarius loci eos compellat ad faciendum inuentarium de omnibus bonis ſpectantibus ad iſta loca. Item ꝙ compellant ipſos ad reddendum rationem quolibet anno. Item ordinauit Concilium, ꝙ illa loca non darentur clericis in titulum, ſed perſonis honeſtis, quæ habent vnde poſſint reſarcire damna, ſi qua eiſdem locis intulerint. Item dicit, quod ſi in illis locis ſint paupe-

peres

† al. parantia.

† Humilitas, quid ſit & de religs ſpectātib. ad materiā huius glo. vide plene B. Th. 2.2.q.161.

† al. ita: prout ipſis Dominus miniſtrabit.

† Vide Concil. Trid. ſeſ. 7. de reform. c. 15. vbi hāc conſtitutionē innouat, cū derogationibus in ca. contentis & ſeſſ. 25. de refor. c. 8.

tingit [a] interdum, quod xenodochiorum, [b] leprosariarum, eleemosynariarum, seu hospitalium rectores, locorum ipsorum cura [c] postposita, bona res, & iura ipsorum interdum ab occupatorum & vsurpatorum manibus excutere [d] negligũt: quinimo ea collabi, & deperdi, [e] domos & ædificia ruinis deformari [f] permittunt: & non attento, quod loca ipsa ad hoc fundata, & fidelium erogationibus dotata fuerunt, vt pauperes infectique lepra reciperentur † inibi, & exponentibus sustentarentur illorum, id renuunt inhumaniter [g] facere, prouentus eosdem in vsus suos [h] damnabiliter conuertentes, † cum tamen ea, quæ ad certum vsum largitione [i] sunt destinata fidelium, ad illum debeant non ad alium [k] (salua quidem sedis Apostolicæ [l] auctoritate) conuertii. [m] Nos incuriam † & abusum huiusmodi detestantes, hoc sacro concilio approbante sancimus, vt hi, ad quos id de iure [n] vel statum in ipsorum fundatione locorum apposito, [o] aut ex consuetudine præscripta legitime, [p] vel priuilegio sedis [q] Apostolicæ pertinet, loca ipsa studeant in prædictis

† al. reparentur.

† al. iniuriã.

peres tendentes ad mortem, licet de iure communi deberent recipere sacramenta ecclesiastica à rectore parochialis ecclesiæ c. 1. de sepult. & c. 1. de celeb. Mis. in antiq. tñ stabitur consuetudini illius loci, vt si consueuerint accipere sacramenta a capellano illius eleemosynariæ, vel hospitalis: tunc rectore illius ecclesiæ parochialis inconsulto, debet eis ministrare sacramenta. Not. primo, quod Eps non põt redditus deputatos ad locum pauperũ, deputare ad alium locum; imò pertinet hoc soli Papæ. Et sic est casus pertinens ad solũ Papam, ꝙ Papa potest alienare redditus deputatos ad hospitalia, & eleemosynarias. Nota, ꝙ rector hospitalis tenet Epo, vel archiepo loci reddere rõnẽ de male administratis. Not. ꝙ eleemosynariæ, quæ non sunt annexæ alicui Ecclesiæ parochiali: vel q̃ sunt ad aliqđ monasteriũ, nõ pñt alicui conferri in titulum. Nota, ꝙ collator illorum locorum debet exigere a rectoribus, ut faciant inuentarium, & reddant rationem de redditibus illorum locorum: alias collatio est nulla, & sic fuisse factũ scio in hospitali villæ Exoldunen. Not. iuncta glo. ꝙ pauperes existentes in eleemosynarijs, & leprosarijs, debẽt recipere sacramenta diuina a rectore Ecclesiæ parochialis, in qua fuerit eleemosynaria: nisi aliud habeat consuetudo, ut in dicto hospitali villæ Exoldun. est quidã vicarius perpetuus, qui singulis hebdomadis tenetur celebrare, uel celebrari facere duas Missas tali die qua voluerit, & tenetur audire confessiones pauperum existentium in domo seu hospitali, ita quod si ueniret infirmus ad portam uolens intrare, rector non tenetur illum recipere, nisi primo fuerit cõfessus a suo curato: & eo existente in domo, si iterum petat confiteri, vicarius tenetur illum audire, confiteri, & sibi conferre alia sacramenta: & iste vicarius est perpetuus, & tenetur intra annnm promoueri ad sacerdotium secundum formam cle. sup. ea. Compil. quæ de Eccesijs, de offic. vica. imo cum simplici tonsura dictam vicariam poterit tenere. No. ꝙ rectores hospitalium non possunt ultra victum & uestitum fructus, & redditus conuertere in proprios vsus, etiam si fructus sint a solo separati. vide hic textum iuncta glo. in uerbo, usus suos. Not. per te expositionem textus, quia multa exposui supra; quæ videntur sufficere pro multis dictionibus. Not. ibi, [Interdum:] quod iura aliquando adaptantur ad ea, quæ raro emergunt, ꝯ id ff. de legi. nam ad ea de quo de despon. impu. litteras. Not. contra eos, qui nolunt recuperare bona Ecclesia: male enim faciunt: quia ut dicit Zenze. nedum deperdita recuperare imo si possunt, noua acquirere tenentur, alias enim imputatur. 12. q. 4. quicunque C. arbi. tut. quicquid. Zab.

[Gl. prima summat, & diuidit.]

a ¶ Quia contingit.] primo ponens constitutionis causam statuit hospitalia reformari per collatores ipsorũ, & cogi rectores eorum ad conseruationem locorum, & suorum iurium, & ad hospitalitatem tenendam, statuens per locorum ordinarios suppleri defectũ, vel negligentiã collatorũ ẽt circa exempta. Secundo præcipit hospitalia in beneficium non cõcedi, nisi in duobus casibus, & reprobat ꝯriam cõsuetudinem, submittens quales esse debeãt, quibus administratio ipsa committitur, & de ipsorum iurõ, inuentario, & ratione reddẽda: & decretum apponit. Tertio declarat cõstitutionẽ non extendi ad hospitalia religiosorũ, vel militarium ordinum. Quarto conseruat antiquas consuetudines talium locorum circa diuina officia, & sacramenta. Secunda ibi: [Vt autem.] Tertia: ibi, [Præmissa.] Quarta: ibi, [Ceterum.]

† Vide l. legatum, ff. de admin. rer. ad ciui. perti. capit. reuera. de consecr. dist. 2. ca. quamuis. de pęnit. li. 6.

b ¶ Xenodochiorũ.] de hoc & sequentibus nominibus, sup. ea. Compil. de præb. per litteras, & ibi dedi remis.

c ¶ Cura.] tpaliũ, ut innuunt sequentia.

d ¶ Excutere.] repetendo illa in iudicio, quod possunt in Ecclesiastico, etiam si illi sint laici. de foro competente cum sit.

e ¶ Deperdi.] permittunt, quod sequitur.

[Glo. seq. not. procuratis, & alijs beneficiatis.]

f ¶ Deformari.] hæc est probatio malæ administrationis. 12. q. 2. quatuor. de elect. fundamenta. uer. nunquid lib. 6. C. de admini. tuto. lex quæ. facit constitutio Ioã. Execrabilis. 1. respon. reparari autem debent de redditibus locorum, qui supersunt, quod dic, ut de eccle. ędi. c. 1. & cap. de his.

g ¶ Inhumaniter.] de præscri. cum ex officij. post prin. de censi. licet.

h ¶ Vsus suos.] scilicet ultra victum & uestitum forte in patrimonio augendo, uel conseruando facit de pig. cap. 3. & patet, quod isti fructus etiam separatos a solo suos non faciunt. De alijs clericis, & prælatis not. de offi. or. præsenti. lib. 6.

i ¶ Largitione.] in uita & morte.

k ¶ Non ad alium.] etiam pium; & ẽst huic simile de appell. cap. tertio, & ibi concordan. de hoc in prima glossa. & bene facit, ff. de admin. re. ad ci. perti. l. j. cum concor. primæ glossæ: quandoque tamen rebus vtimur ad alium vsum, quam fuerint in uentę de pœnis, quamuis, lib. 6.

l ¶ Sedis Apostolicæ.] nota, per hanc litteram solum Papam alterare posse vsum illorum, quæ per fideles donata sunt, uel relicta. & addendus est iste casus ad alios. de offic. leg. quod translationem. 1

1 Vide Turrecrematam in c. huic sedi. 17. dist. ubi plura refert, quæ a solo Papa fieri posſũt.

m ¶ Conuerti.] per solicitudinem diœcesani. eo. titu. de Xenodochijs.

n ¶ De iure.] ut Epi, ut in prædi. cap. de Xenodochijs.

o ¶ Apposito.] per diœcesanum de consensu patroni de consuet. cum dilectus facit 18. q. 2. Eleutherius, de iure patr. præterea 2.

p ¶ Legitime.] spacio 40. annorũ cum titulo, nisi sit tanti temporis pręscriptio, cuius initij non sit memoria, quod dic, ut præscri. cap. 2. lib. 6.

q ¶ Sedis Apostolicæ.) hoc dicit: quia licet Episcopi possint aliqua episcopalia iura remittere, uel cõferre, non

tamen

tamen poſſunt a ſe correctionem, & viſitationem, de qua hic loquimur abdicare, de hoc de cenſi. cum venerabilibus, de relig. do. conſtitutus.

[Glo. ſeq. notat.]

a ¶ Indebite.] Ad hæc recuperãda admittitur quilibet de loco, & dic ut de rebus eccl. non alie. ſi quis presbyterorum.

no. de exceſ. præl. nimis 2. in 3. gl. De laicis autẽ fatemur p prædic. c. quidã, ꝙ præfici poſſint etiam ſi habeat rector curam pauperũ, vel familię extra poteſtatẽ clauium, talem enim curam habet & pater, & dominus ſuper familiã. Iſta ergo nõ impedit laicũ pręfici, facit de ſentent. excomm. canonica, & quod ibi dixi. Nec ſufficeret ad p̃ficiendum monachum talis cura, niſi ex poteſtate clauium curam habeat de hoc de off. Archi. cum ſatis de pænit. & remiſſ. omnis. In prima tamen editione huius Concilij hoc fuerat prohibitum, nec laicis habẽtibus filios, vel vxorem, ex qua poſsẽt veriſimiliter filios procreare, talia loca conferrent, qđ poſtea fuit ſublatum.

omnibus ſalubriter reformare, ac occupata, deperdita, & alienata indebite a in ſtatum reduci debitũ faciant, & ad ipſarum miſerabilium perſonarum receptionem, & ſuſtentationem debitam, iuxta facultates b & prouentus locorum ipſorum rectores prædictos compellere nõ omittant. In quo c ſi forte commiſerint negligentiã, d vel defectum, ordinariis locorum iniungimus e vt etiam ſi pia loca prædicta exemptionis priuilegio munita conſiſtant, † per ſeipſos vel alios impleant omnia præmiſſa, & ſingula, & rectores eoſdem vtique non exemptos, propria: exemptos vero, & alios priuilegiatos, f Apoſtolica g ad id auctoritate compellat.

¶ Contradictores cuiuſcunque ſtatus aut conditionis exiſtant, ac præbentes eiſdem circa præmiſſa conſilium, auxilium, vel fauorem, per cenſuram h eccleſiaſticã, & aliis iuris remediis i compeſcendo: nullum tamen per hoc exemptionibus, ſeu priuilegiis ipſis quo ad alia k præiudiciũ generando.

¶ Præcipit hoſpitalia in beneficiũ nõ cõcedi niſi ĩ duobus caſibus, & reprobat cõtrariã cõſuetudinem, ſubmittẽs quales eſſe debeãt, quib. adminiſtratio ipſa cõmittitur, & de ipſorum iuramento, inuẽtario, & ratione reddenda, et decretũ apponit. Io. And.

¶ Vt autẽ † præmiſſa prõptius, obſeruentur, nullus ex locis ipſis ſæcularibus l clericis in beneficium m conferatur, etiam ſi de cõſuetudine (quam reprobamus n penitus) hoc fuerit obſeruatum, niſi in illorũ fundatione ſecus cõſtitutum fuerit, ſed per electionem o ſit de rectore locis huiuſmodi prouidendũ. Sed eorum gubernatio viris prouidis, idoneis, & boni teſtimonii committatur p † qui ſciant, velint, & valeãt q loca ipſa bona eorũ ac iura vtiliter regere, † & eorum prouentus & redditus in perſonarũ vſum miſerabilium fideliter diſpenſare, & quos in vſus alios bona prędicta conuertere præſũptio veriſimilis non exiſtat,

b ¶ Facultates.] quarum ſemper in ſumptibus, & procurationibus habẽda eſt ratio de vita & honeſta. cle. quoniã de cenſi. ſopitæ, cũ ſuis concord.

c ¶ In quo.] ſcilicet in reformando, & complendo, vt dictum eſt.

d ¶ Negligentiam.] hoc patebit ex facto notorio. de cenſi. Romana. §. notoria, vel per aſſignationẽ termini ad hoc pręfixi, & elapſi, facit inf. ti. proxi. c. 1.

e ¶ Iniungimus.] nõ dicit p mittimus, p hoc patet quod ordinarij ad hoc tenent̃ ex præcepto, & facit quod dixi. ſup. ti. p xi. c. 1. poſt prin. ſup ver. debeant

f ¶ Priuilegiatos.] de priuil. quoniam, & c. cum capella. eo. ti. volentes. §. in eos lib. 6.

g ¶ Apoſtolica.] concor. inf. ea. cõpil. de ſuppl. negl. prælato. cap. vnico, & ibi concor. de hoc.

h ¶ Cenſuram.] de verborum ſign. quęrenti.

i ¶ Remediis.] Inuocando (ſi expedierit) brachium ſæculare, de off. or. c. 1. & quoniam.

k ¶ Ad alia.] ſic ſup. tit. 1. c. 2.

[Gl. ſeq. quærit de monacho, dicit quid iudicatũ, & quare, ponit opi. contrariam ſubdit quid de laico, & ponit huius conſtitutionis prohibitionem.]

l ¶ Sæcularibus.] 1 dubitatur an hoſpitalibus præfici poſſint, & de leproſarijs iam vidi obtentum, ꝙ eis p̃fici poterunt per illud, quod no. Inn. de eccl. ędi. cum dicat, vbi dicit collegiũ leproſorum religioſum, & licitum, & à iure approbatum, & per c. quidam 12. q. 2. Arch. ibi cõtradicẽs, ꝙ ipsũ c. quidã loquit̃ de triplici genere locorum, & perſonarum. Vnde quod ibi de monachis dr̃, nõ hoſpitalia, ſed martyria, & monaſteria reſpicit, ſit ratio, qa ꝙ monachus extra monaſteriũ intituleẽ, non eſt permiſſum, niſi pp curam animarum, de reg ſuper eo. vbi ergo regimen hoſpitalis caret cura, qui dicit religiosũ illi præfici poſſe, oſtẽdat ius expreſſum. Nec eſt ẽt verum, ꝙ dicit, in collegiũ leproſorum religioſum, vt ibi ẽt ſcripſi, & facit quod

m ¶ Beneficiũ.] concor. ſup. ead. compil. de præben. per litteras, & vide quod ibi dixi in gloſſ. vnde nec. & quod ſtatim dicam ſuper ver. cõmittatur.

n ¶ Reprobamus.] concor. s̃. ea. compi. de æta. & qual. vt hi qui. cum ſuis cõcor. Si autem expreſſe non reprobaſſet conſuetudinem, puto ꝙ duraſſet ſicut ſtatutum, de quo ſequit̃. de conſtitutionibus. cap. 1. lib. 6.

o ¶ Electionem.] per ſuperiorem confirdam. 2

[Gl. ſeq. ponit lecturam, quam dicit conſuetudine nõ approbari, & declarationem poſcit.]

p ¶ Committatur.] ſi intelligeret̃ ad tẽpus. ſ. q̃diu placuerit committenti, tũc eſſet littera illa clarior, quę ſcilicet prohibuit illa in beneficium concedi, quaſi diceret, beneficia de ſui natura ſunt perpetua 55. d. pręcepta: iſte vero erit tẽporalis ad inſtar tutorum, & curatorum, de qbus ſequitur, & præſidentium ciuitati Romanæ, de quibus de elect. fundamẽta. li. 6. vel alijs ciuitatibus, vel vniuerſitatibus, de quibus ſatis ſcripſi poſt Hoſt. de iud. c. ſi facit ad hoc ſup. ea. comp. de ſup. neg. præl. c. vnico. in prin. ibi. committere, & quod ibi dixi, conſuetudo nõ recipit hanc lit. ram, imò ita hodie fi. ut olim inſtituuntur perpetui rectores in locis talibus, & facit litteram regere, quæ loquitur declaranda eſſet in hoc mens huius litteræ.

q ¶ Valeant.] cum effectu, ſupra de elect. non reſi. capit. 3. & 4.

(Gl. ſeq. & quod formam iuramenti tutorum, & curatorum, & quibus dentur.

† al. exiſtãt.

† Vide Concil. Tri. ſeſſ. 22. de refor. c. 9. & ſeſſi. 23. de refor. c. 18.

† al. conferatur.

2 Vide Fel. in c. in noſtra. corol. 32. de reſcrip. & Old. conſi. 156.

† al. gerere.

1 Materiam huius gl. late tractat hoc loco more ſuo Io. Imo. hic cum videto.

in quibus sub obtestatione diuini iudicij illorum, ad quos dictorum locorũ commissio † pertinet, conscientias oneramus. Illi etiam, quibus dictorũ locorum gubernatio, seu administratio committetur, ad instar tutorum [a] & curatorum iuramentũ [b] præstare, [c] ac de locorum ipsorum bonis [d] inuentaria [e] † conficere, & ordinariis, seu aliis quibus subsunt loca huiusmodi, vel deputandis ab eis annis [f] singulis de administratione sua teneantur reddere [g] rationem, Quod si secus à quoquam fuerit attentatum; [h] collationẽ, prouisionẽ, seu ordinationem ipsam carere decernimut omni robore firmitatis.

¶ Declarat constitutionẽ non extendi ad hospitalia religiosorum, vel militarium ordinum. h.d.

¶ Præmissa [i] vero ad hospitalia militarium [k] ordinum, aut religiosorum ẽt aliorum [l] extendi minime volumus; quorum tamen hospitalium rectoribus in sanctæ obedientiæ virtute mandamus, vt in illis secundum suorũ ordinum instituta, & antiquas obseruantias prouidere pauperibus, & hospitalitatem debitam in illis tenere procurent: ad quod per superiores eorum arcta † districtione cogantur, statutis, aut consuetudinibus quibuslibet non obstantibus præmissis.

¶ Conseruat antiquas consuetudines talium locorũ circa diuina officia, & sacramenta. Io. And.

¶ Ceterum [m] nostræ intẽtionis existit, ꝙ si quę sint hospitalia, altare [n] vel altaria, & cęmeterium ab antiquo habentia, & presbyteros celebrantes, & sacramenta ecclesiastica pauperibus ministrantes, seu si parochiales [o] rectores cõsueuerint in illis † exercere præmissa, antiqua consuetudo seruetũ, quo ad exercenda, & ministranda spiritualia supradicta. [p]

Tutores, & curatores quid iurare tenentur.

a ¶ Tutorũ, & curatorũ.] iurant. n. isti facere vtilia pupillis, vel adultis, quib. deputantur & prætermittere inutilia ipsorum, ẽt res, & personas ad commodũ, & vtilitatem eorum bona fide custodire, & saluare, inuentariũ de rebus eorum facere, & administrationis suæ rationẽ tempore debito reddere cũ residuorum resignatione, eo saluo, quod semper vti ualeant veritate, quod vide in Spe de tute. in prima columna. & probatur. C. de episco. aud. l. de creationib. C. de curato. furio. l. fin. cum similibus.

† al. gubernatio.

Tutor, & curator quib. dantur.

Tutor autem datur pupillo, curator adolescẽti. & interdum maiori furioso, vel prodigo, vel his similibus datur etiam bonis, & ad causas & lites, de quibus omnibus in Spec. de curatore.

† al. inuentarium.

b ¶ Iuramentum.] concordat infra de hæret. cap. primo. §. porro.

[Gloss. sequ. notat istos ad satisdãdum non arctari, & dat simil.]

Tutorũ quidam tenentũ satisdare q̃dam non.

c ¶ Præstare.] Not. quia de satisdatione nil dicit: ad quam tamen tutores, & curatores tenẽtur, nisi sint testamentarij, vel ex inquisitione dati. C. de tutore vel curatore, qui non satisd. l. in dubium. & l. non omnium. de curatore furiosi l. fina. institu. de satisda. tuto. in princ. & sic soli legitimi, & sine inq̃tione dati satisd & ibi de hoc, & in Specu. de tuto. §. si autem ver. horum. cum autem isti rectores ex inquisitione dentur, merito satisdatione non onerantur, facit, C. de episc. & cler. orphanotrophos, in princ. nisi propter vxorem, & filios suspectus esset. 23. distin. de Syracusanæ, sed tali suspecto committi non debet, vt supra.

d ¶ Bonis.] mobilibus, & immobilib. de testa. relatum 2. ff de verb. sig. l. bonorum.

Inuentariũ, & repertorium idem.

e ¶ Inuentaria.] quæ alias repertoria dicunt, ff. de admi. tut. tutor, qui repertoriũ, & ad hoc tutores, & curatores tenentur, C. de admi. tu. l. tutores 2. de cur. tu. l. fi. & formas diuersorum inuentariorũ vide in Spe. de instr. edi. §. fi. & de his ibi ver. sunt etiam.

[Gl. seq. soluit dubium respondens contrario.]

f ¶ Annis singulis.] per hanc literam vr̃ quod ẽt non petitã teneatur offerre, alias si terminus statutus non esset (pone exemplum sup. ea. comp. de testa. c. vni.) satis videretur sufficere, ꝙ hoc faceret cum requisitus 1 esset, de iureiu. c. breui, & facit quod no. de elect. cupientes. §. si vero. in 5. glo.

1 Idẽ Zab. & Pan. hic, & Alex. cõs. 1. nu. 4. li. 7.

[Gl. seq. signat contrarium, ponit opin. & soluit.]

g ¶ Reddere rõnem.] contra, C. de epis. & cler. orphanotrophos in fi. & Auth. de eccle. titu. §. pen. col. 9. vbi dr̃ tales ad rationem reddendam non teneri. Solu. illud correctũ per Auth. posterior. de san. epis. §. œconomos, col. 9 ita ibi soluit gl. Tu die verius primas leges nõ correctas, sed loquuntur de ratione reddenda orphanis, vel pauperibus, ad quam isti non tenentur, quod sonat ibi textus dicens, ꝙ non subiacẽt tutelaribus, vel curatorijs rationibus. §. œconomos. loquit̃ expresse de ratione reddẽda episcopo, ad quã tenentur, vt ibi, & hic: sed hoc ibi additur quod singulis annis ad hoc teneantur.

Hospitaliũ magistri pauperib. rõnem reddere non tenẽtur.

† al. ecclesiastica.

h ¶ Attentatum.] s. quia conferuntur in beneficium sæcularibus clericis, vel pso nis, non talib. vt dictum est sup.

i ¶ Præmissa.] s. de suppletione ordinariorũ, ẽt quo ad exẽpta, ꝙ non conferanũ in beneficium, de iuro, inuentario, & ratione reddenda.

K ¶ Militariũ.] vt S. Io. Hierosoly. S. Marię Theutonicorum. Calastrensium, & similium.

l ¶ Aliorũ.] sũt quædam religiones sup hospitalitate fundatæ, vt Cruciferorũ, vel dato, ꝙ non sint ad hoc fundatæ habent tñ hospitalia. &c.

† al. ita in illis partibus &c.

m ¶ Ceterum.] quarta pars.

[Gl. seq. ponit duas hospitaliũ species, & remittit.]

Hospitalia de cuius licentia sunt erigenda.

n ¶ Altare.] talia hospitalia cum ecclesia, vel altari, cæmeterio, vel alio iure parochiali, vel quæ alias sint perpetua, & religiosa, erigi non possunt sine auctoritate diœcesani, alias tñ quilibet domum suam, vel partem domus ad hospitalitatem pauperũ disponere posset: sed tunc pęnitere posset, & vide quod dixi eo. tit. ad hoc. super prima gl & quod no. Host in summa de reg. §. 1. versi. quid de rusticis ex quo autem hospitale est locus religiosus, & auctoritate Episcopi deputatus, bene possunt talia sibi accedere. sup. ea. compi. de præb per litteras.

o ¶ Parochiales.] s. in quorũ parochijs cõstructa sunt hospitalia, pro qb. facit ius cõe de p̃scr. ex trãsmissa, & de resti. spo. ad decimas. li. 6. statur tñ consuetudini. Licet ergo hospitale, & ipsius familia, & pauperes ibi degẽtes sint de parochia matricis Ecclesiæ, potuit tamen præscribere hospitale, quod per proprium sacerdotem illis spiritualia ministrentur.

Hospitalia cuius parochiæ sunt.

p ¶ Supradicta.] concor. vigesima quarta quæst one 1 pudenda. de elect. nihil est, in fi. & facit inf. de priuil. cap. 1. in fine.

DE

DE IVRE PATRONATVS.

Continuatio.

[Vidimus supra de prębendis, & dignitatibus & alijs beneficijs clericorum tam sæcularium, quam religiosorum: verum quia nonnunquam in dictis beneficijs est effectus præsentationis & aliqđ ius, ꝙ patronis debetur: ideo annecti rubricam de iure patronatus.]

TITVLVS XII.

De iure patronatus.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

¶ Si præsentatis ad Ecclesias per patronos ecclesiasticos, in quibus ipsi nõ consueuerũt omnia onera supportare, nõ assignetur ĩtra terminum competentẽ congrua portio dioecesanus eã assignare debebit: Quod locũ non habet, quando onera sunt per patronos supportanda. h. d. Zabar.

CAP. I.

VT constitutio,[a] quæ ad Ecclesiam aliquã, quemuis etiam ad exemptorum pręsentationẽ admitti consuetudine nõ obstante [b] contraria prohibet, nisi præsentato de prouentibus eiusdem Ecclesiæ, talis coram dioecęsano portio fuerit assignata, vnde iura possit episcopalia soluere, & sustentationẽ habere [c] congruã sicut expedit, [d] obseruetur; ipsam declarare [e], ac † quædam adijcere [f] cõsulta huiusmodi sacri Concilij approbatione prouidimus, Dioecesanis [g] sub obtestatione diuini iudicij di-

 T cõstitutio.] Præsupponendum est, ꝙ dr̃ in cap. de monachis de p̃b. in antiq. videlicet ꝙ si aliquibus religiosis, vel clericis competant Ecclesiæ quantum ad proprietatẽ, forte ex donatione capituli, vel conuentus facta cum consensu Episcopi, vel Abbatis, & cũ causa rationabili .s. pro alimentis religiosorũ, & isti religiosi præsentant Episcopo clericum sęcularem, quẽ appellamus vicariũ perpetuum, vel rectorem: ratione curæ Episcopus non debet instituere aliquem nisi sibi constet, quod ipse præsentatus habeat portionem seu pensionem a dictis religiosis, vnde decenter possit viuere, & soluere iura episcopalia, & hospitalitatẽ tenere. Secundo præsupponendum est, quod dr̃ in c. 1. eo. titu. in 6. videlicet, quod illud c. intelligitur etiam si monachi sint exempti a iurisdictione Episcopi istud c. venit quodammodo executiue: quia ponit quid iuris si patroni præsentantes nolint assignare pensionem decentem ipsi vicario perpetuo.

CASVS. Fuit a nonnullis in Concilio Viennensi propositum, ꝙ c. de monachis, alleg. & c. 1. eo. tit. in 6. erat quasi nullius efficaciæ, eo quod non prouidebat si religiosi nollent assignare certam pensionem dictis vicarijs: vnde Concilium primo prohibuit Episcopis, vt nõ instituerent aliquem vicarium ad præsentationem religiosorum patronorum, nisi prius eidem vicario fuerit assignata certa portio: Et si patroni nolint portionem illam assignare, tunc Episcopus debet eis præfigere terminum ad assignandum hmõi portionem, & termino elapso facultas assignandi hmõi portionem deuoluitur ad ipsum in pœnam patroni: quæ pœna est ista? quia forte Episcopus assignabit prædium, vel partem parochiæ, quæ erat magis propitia ipsius religiosis: & debet Episcopus procedere cum summa conscientia in assignatione huiusmodi, ita ꝙ non inducatur odio, prece, fauore, vel pretio. Sed quæritur, vtrum ista sint vera indistincte, videlicet ꝙ Episcopus non debet vicarium instituere, nisi prius fuerit sibi assignata portio congrua? Dicit quod non est verum indistincte: quia in aliquibus prioratibus ipsi religiosi supportant omnia onera, quia soluunt iura episcalia, & tenent hospitalitatem, id est tractant uicarium honeste tanquam hospitem, & non tenentur assignare aliquam portionem: sed sufficit ꝙ teneant vicarium honeste tam in uictu, quam in uestitu, ut non uituperetur sacerdotale officium. Not ꝙ. cum Ecclesia competit ad clericos ex donatione Ep̃i cum consensu capituli, cuius donationis effectus est, ꝙ oẽs redditus, & oĩa temporalia pertinent ad clericos, ipsi clerici tenentur assignare congruam portionem ipsi uicario perpetuo, unde possit uiuere, iura episcopalia supportare, & hospitalitatem tenere. Not. ꝙ si religiosi, vel clerici nolint assignare congruam portionem, Ep̃s potest illi assignare, & de hoc Papa onerat, conscientiã Episcopi. Not. quod si religiosi supportent onera illius Ecclesiæ, tunc non tenentur assignare portionem siue pensionẽ ipsi vicario, sed sufficit, ꝙ vicariũ habeãt honeste tractare. No. casum, in quo cessat priuilegium exẽptionis, sic ꝙ religiosi exẽpti subsunt Ep̃o: puta si nolint decenter tractare vicarium perpetuum. Not. ꝙ institutis in beneficijs debet assignari vñ possint habere congruã sustentationẽ, & iura episcopalia soluere: subaudit Paul. [& alia incũbẽtia supportare, de p̃ben. de monachis, & eo. tit. ca. 1. lib. 6. Et quæ dicatur sufficiens portio isto rum, not. de præb. extirpandæ. 21. q. 1 c. 1. de rescrip. cum adeo. Not. ꝙ debet assignari terminus competens habentibus præsentare, intra quem prouideant de congrua portione, de hoc gl. in uer. competentem. Zabar.

† In antiquioribus codicibus constanter legit̃ ita: ac ei, quædã, &c.

[Prima gl. simul summat, & diuidit, item remittit & exponit.

a ¶ Vt constitutio.] in prima exordium, in quo expedientiam obseruantiæ antiqui iuris pro constitutionis causa ponit: in secunda constitutio ibi: [Dioecesanis.] quæ tria facit: primo prouidet circa assignationem partis prouentuum ecclesiarum faciẽdam prælatis, uel uicarijs ipsarum, per patronos ecclesiasticos, qui non solent ipsarum onera supportare. Secundo ibi: [Sane.] circa illos patronos, qui solent supportare prædicta. Tertio ibi. [Ad quæ.] circa executionem constitutionis dat potestatem dioecesanis, & tollit obstantia, determinat opiniones, de quibus dicam super uerbo, [Deuoluatur.] & hic, ut ponitur causatiue, sic de appell. ut debitus. ubi dixi.

¶ Constitutio Clementis IV. de præbẽ. c. 1. lib 6. quæ supplet constitutionem Alexandri, eo. tit. de monachis. circa exemptos, & consuetudinem reprobandam, de qua sequitur.

b ¶ Non obstante.] concor. de præb. extirpandæ.

c ¶ Habere.] & reliqua incumbentia onera supportare, ut in prædictis iuribus.

h ¶ Expedit.] Ecclesiarum utilitati, & animarum saluti. ut ibi.

e ¶ Declarare.] hoc facit ĩ. §. sane.

f ¶ Adijcere.] adijcit circa formam inhibitionis. Item de termino statuendo, de præsentato instituendo, de assignatione post terminum per ordinarium facienda, & illud quod habetur in fi.

[Glo. seq. quærit & soluit.]

g ¶ Dioecesanis.] 1 quid de inferiorib. ad quos spectat institutio, quod esse põt de offi. deleg. sup eo. de cler. pe reg. c. fi. de præb. referente, s. ea. compil. de præben. si de beneficio? Sol. in quãtum ponit hæc decre. ius nouũ, in illis non habet locum: alias simpliciter dixisset, ordinarijs simile sup. ead. Compil. de sequestr. pos. c. unico. de statu regu. c. 2. sup. ti. proxi. c. 2. post prin. ĩ. de priuileg. c. 1. de pęnit. & remis. cap. 1. & tunc tales comprehenderet, de off. ordinarij. ordinarij. in prin. li. 6. & qđ ibi no.

1 Appellatione dioecesanorum non ueniunt inferiores prælati, uide Abbatem in ca. cũ olim in 4. not. extra de præscrip.

strictius inhibentes, [a] ne præsentatum [b] aliquem per quamcumq; personã ecclesiasticam ius [c] præsentandi ad ecclesiam aliquam habentẽ, admittãt, nisi intra certum terminum competentem [d] per dioecesanos ipsos † præsentantibus præfigendũ, ipsi præsentato fuerit corã [e] eis (vt prẹscribuitur †) congrua de prouentibus Ecclesiæ portio assignata: Quam si forsan ijdem præsentantes intra terminum [f] ipsum assignare neglexerint, ne factum eorum noceat [g] præsentato: statuimus, vt ex tũc [h] diẹcesani debeant præsentatum (nisi ad aliud canonicum obsistat) admittere, & in pœnam [i] præsentantium ad dioecesanos ipsos potestas assignationis huiusmodi deuoluatur. [k] Præcipimus autem dioecesanis eisdem sub ipsius obtestatione diuini iudicii, ipsorumque conscientias oneramus, [l] quod

† al. Episcopos.
† al. prẹmittitur.

Nec potest negari quin seriose dioecesanos exprimat: cum hoc sit hic octies repetitum, nec mirum: quia decre. de monachis, & decre. 1. lib. 6. de præb. de dioecesanis etiam expresse loquuntur, si sup. ea. Compil. de sup pl. neg. præla. c. vnico, de foro compet. quamuis. §. volumus, de vi. & honest. cler. c. 1. in prin. & ꝙ ibi dixi. Inferior ergo prælatus habens instituere, ad dioecesanum recurret, vt terminum statuat ad assignationem. facit prin. huius c. ꝙ si nõ fiat per inferiorẽ, ad quem spectat, admittetur, institutus, & p dioecesanos fiet assignatio, & reliqua, hic expressa, & est simile, quod de litteris commendatitijs scripsi in prædi. decret. fin. de cler. pereg. super vlt. gl.

[Gl. seq. primo dicit quid addit, quærit quid si contra fiat alleg. quod valeat, secundo, quod non valeat, rñdens ad quædam contraria: tertio soluit tenendo primum, & contrarijs respondet.]

a ¶ Inhibentes.] hic addit fortiorem expressionem inhibitionis: Scripserat enim Alexander dioecesano, ꝙ prouideret, ꝙ nullum, &c. Clemens Quartus statuerat & mandauerat constitutionem inuiolabiliter obseruati, hic Clemens Quintus inhibuit districte sub obtestatione, &c. Sed quæro quid si contra hanc inhibitionem diẹcesanus admitti præsentatum assignatione non facta? Videtur ꝙ valeat de præb. dilectus 2. de concess. præben. si soli. in princ. & facit, quod not. de offic. ord. Romana ad fi. lib. 6. & eo. lib. de immun. eccle. decre. ad fi. ex quo non apponitur decretum, vt ibi facit de despon. impu. ad dissoluendum. in fi. Item cum hæc principaliter fauorem Episcopi, & instituendi recipiant, vt sup. in princip. possunt suo renunciare fauori, de regula. ad Apostolicam, C. de legib. quod fauore, & facit, ff. de noui ope. nuncia. l. 1. §. & post operis. Contra de elect. prouida. lib. 6. vbi non valet confirmatio facta illa inquisitione omissa, quæ præmitti debebat: ita nec hic valeat non præmisso hac assignatione. ad idem eo. tit. c. fi. vbi omissia citationis vitiat cõfirmationem. Item ꝯ hoc eo. tit. cum dilectus. vbi non valet collatio post inhibitionem legati. Ad idem prædi. decr. si soli. ver. aut. vbi inhibitio executoris ad compellendum afficit ẽt sine decreto: nam plus operatur expressa inhibitio quam mandatum, 1 vt ibi patet, & sic respondetur ad principium ipsius decreta. & decret. dilectus, in ꝯrium allegatum. Item non obstat, quod hic non apponitur decretum: quia sufficit legislatorem aliquid prohibuisse, &c. C. de leg. non dubium. de reg. iur. quæ contra, lib. 6. cum con cor. Nec est verum ꝙ hic versetur solum fauor instituẽtis, & instituti, imo versatur fauor ecclesiarum & salus animarum, vt patet in decre. 1. de præb. & sic renunciare non potuerint. facit, qđ dixi post Inn. & Hostien. & Compost. de rescrip. cum dilecta super 4. gl. Pet. hoc vr̃, ꝙ institutio, vel confirmatio non valeat, puto, ꝙ cum diẹcesanus non recipiat potestatem confirmandi ab hac constitutione, sed det cõstitutio iurisdictionem habenti certum modum sine decreto, ꝙ confirmatio contra hanc inhibitionem facta valeat: 2 & ꝙ hoc sit de mẽte, colligo per verbũ præcedens, sub obtestatione, &c. Fateor tamen, ꝙ puniendus est faciens, vt in decret. si soli. cum concor. facit ĩ. de Iud. c. vnic. Ad decr. prouida. respondeo, ꝙ ibi ordinarius recuperat iurisdictionem

1 Actus contra mandatũ an teneat, & an cõtra secretum, vide per Decium in c. cãm matrimonij. in 4. col. in fin. de offic. de leg.

2 Vide ad istã gl. Dec. in c. de causis. de off. de lega. & limita illam, ut per Perusinũ ca. qua fronte de appel. adde Fel. in cap. ex parte de consti. & in c. cum dilecta. de rescrip.

per cõstitutionem Gregorij, quamuis, eo. tit. sed modificatam, si ergo modum non seruet, deficit iurisdictio. facit. ff. de translact. cum hi. §. si prætor, & de reb. eo. qui sub tu. vel cur. l. magis, §. si æs alienum. Ad decre. vlt. eo. tit. dico ꝙ ex vi decreti non valet ibi cõfirmatio, q̃ alias valuisset. In decret. cum dilectus, & dec. si soli, versi. aut erat ius alteri acquisitum pro quo scribebatur. Lex non dubium loquitur: in his, quẹ habent perpetuam prohibitionis causam, vt no. de spõ. duorum. tua. quæ hic cessat: nam etiam post institutionem assignatio fieri potest, vt sequitur & ad hoc adde qđ dixi s̃. ea. Compil. de sequest. pos. c. vnico. ver. aqua.

b ¶ Præsentatum.] instituendum ad regimen Ecclesiæ, vel curam populi.

c ¶ Ius prẹsentandi.] non nudum, sed vna cum dominium temporaliũ, vt ĩ. §. sane, alias nõ fieret assignatio istas, quia rector totum haberet super quo vide quod scripsi, de præb. de monachis. super fin. vl. gl.

d ¶ Competentem.] de elect. c. 1. de appell. cum sit.

e ¶ Coram.] vide quod super hac dictione not. de ele. vt circa, lib. 6.

f ¶ Terminum ipsum.] a dioecesano statutum.

g ¶ Noceat.] facit de elect. publicato, & ad ea, quæ ibi scripsi in 10. q.

h ¶ Ex tunc.] id est, lapso termino, & extremum tempus designat, ff. de condi. & demon. l. 4. in fi.

[Gl. seq. ponderat litteram per id quæstionem soluens secundo quærit, & soluit.]

i ¶ Et in pẹnam.] non dicit & postea in pẹnam, nec supra proxi. dixit, prius debeant: per quod dico, quod dummodo lapsus sit terminus non attento ordine huius litteræ sicut assignatio patronorum præcedit institutionem, sic & diẹcesani prius poterunt assignare, & postmodum instituere: faciunt not. de rescrip. cum dilecta. in 4. gl. & sic illud, ex tunc, quod præcedit, determinat uerbum, debeant, & verbum, deuoluatur. Sed in quo est hic pẹna, cum nihil videatur referre, an per ipsos, an per Episcopum hoc fiat, ex quo modus non exceditur? Sol. assignabit forte Episcopus tale prædium quod sibi tenere voluissent: perditio ergo electionis est hic pẹnam facit de prẹb. si pluribus. in fi. lib. 6. ff. de leg. 2. statu liberũ. §. Stichum, & est simile de sup. negl. præla. vnico ea. Compil.

[Gl. seq. ponit duas opiniones hic decisas.]

K ¶ Deuoluatur.] Tan. Goffr. Innoc. & Host. dicebant de præbend. de monachis, quod si monachi assignare nollent hanc portionem, Episcopus elapsis sex mensibus ordinaret Ecclesiam, per decret. sicut de supplen. neg. præla. Sed Arch. in decret. 1. de præben. lib. 6. dicit decret. sic loqui in defectu præsentati, non in defectu prouentuum, quare dixit Episcopum hoc casu non posse Ecclesiam ordinare, sed coget illos ad assignationem faciendam, hodie melius prouisum est per hanc litteram.

[Gl. seq. allegat duas concor. & dubium soluit.]

l ¶ Oneramus.] concor. sup. de uoto c. fi. vbi concor. de hoc sup. titu. proxi. c. vlt. §. vt autem. in fi. inf. de hætet. cap. 1. post princip. Et per hanc litteram, & ea quæ not. de rescrip. statutum §. assessorem, libro 6. videtur, quod per patronos, vel presbyteros non possit Epõ quæstio referri,

referri, & q̄ si appellarent patroni, dicentes q̄ excessit vel presbyter, dicens q̄ portio non sufficiat, ep̄s non deferret, fateor tñ quod superior, ad quem appellatū est, emendaret quod male factum esset. supr. de app. pastoralis in prin. Idem puto cū ante lapsum termini est cōtētio inter patronos, qui dicūt portionem antiquam vel auctā q̄ ipsos sufficere, & ep̄m hoc negantem.

moderationem [a] portionis † ipsius debite faciant, nec odio [b] vel fauore, vel alias [c] in pluri vel minori [d] circa illam scienter excedant.

¶ Sane [e] in prioratuum vel aliorum tam regularium quam sæcularium locorū ecclesijs, in quibus religiosi vel alij, ad quos eorum redditus pertinere noscuntur, prędicta consueuerunt onera supportare, pręmissa nullatenus obseruentur: [f] sed onera omnia, quæ ecclesiarum ipsarum perpetuis [g] presbyteris, aut vicarijs [h] incumberent si dicta eis assignatio facta esset, religiosi & alij supradicti plene subire [i], ac presbyteros, seu vicarios ipsos decenter [k] tractare, nec nō sustentationem eis pręstare [l] sufficientem, [m] & congruam teneātur. ¶ Ad quæ omnia integraliter adimplenda, & nihilominus ad obseruationem [n] debitam assignationis per diœcesanum in casu alio [o] (ut pręmittitur) faciendæ, religiosos prędictos & alios quoslibet à diœcesanis eisdem ecclesiastica † volumus cēsura compelli: Non obstantibus exemptionibus, aut alijs quibuslibet priuilegijs, cōsuetudinibus, [p] vel statutis, quę circa pręmissa [q] vel eorum aliquod religiosis ipsis, aut alijs in nullo volumus suffragari.

† al. pensionis.

a ¶ Moderationem.] idest, moderatā taxationē, hoc dico, quia moderationis verbū diminutionē sapit, de verb. sig. c. fi. & est huic simile de ele. cupiētes. post pri. li. 6.

Moderatio sapit diminutionem.

b ¶ Odio vel fauore.] præsentati, vel pręsentantium.

c ¶ Vel alias.] puta præmio vel timore, 11. q. 3. quatuor. de re iud. cum æterni. lib. 6. inf. de hære. c. 1.

d ¶ Vel minori.] concor. d̄ off. cust. c. 1. & quod ibi no. in 3. gl.

e ¶ Sane.] hic declarat prædicta omnia, vt infra dicam.

[Glo. seq. rationem reddit, infert, sed tenet contrarium.]

f ¶ Obseruentur.] ex quo enim pręsentati & instituti non sustinēt onera, sed procurationem, cathedraticum, & alia iura episcopalia, & hospitalitatis onera & his similia subeūt patroni: nō fiet assignatio prædicta etiā pro sustentatione rectoris, ut sequitur. Si ergo aliqua onera, puta ꝓcurationum subeunt patroni, reliqua subit presbyter, uī quod assignatio fieri debeat sufficiens pro his oneribus tantum, quæ subit presbyter. facit de præscrip. accedentes. de sta. mo. in singulis, de deci. tua 2. puto. n. hoc esse de mente horum iurium, quod aut omnia subeant patroni, aut omnia presbyter. facit de conse. dist. 2. comperimus. ff. de admi. tut. cum quæritur. Nam particularis exactio multa habet incommoda, ff. fami. erci. l. plane. facit de exerci act. l. 2. § de censi. cum instantia, & hoc probat sequens littera.

Exactio particularis multa habet incommoda.

g ¶ Perpetuis.] de capel. mona. c. unico. lib. 6.

h ¶ Vicarijs.] repete perpetuis de offi. uica. ad hæc.

i ¶ Subire.] teneantur, quod sequitur.

K ¶ Decenter.] hoc respicit honestatem de uo. magnæ. honeste ergo locabuntur in sede, de exces. præl. c. 1. de ma. & obe. solitæ. & honorabit in eis sacerdotale officiū. de hære. cū ex iniuncto. uers. licet aūt. 95. dist. esto.

l ¶ Præstare.] hic patet, quod etiam pro sustentatione rectoris non fiet assignatio.

m ¶ Sufficientem.] uide quod not. 21. q. 1. de refer. cum adeo in gl. 2.

n ¶ Ad obseruationem.] non poterunt ergo tollere uel minuere portionem per episcopum assignatam, facit de præben. auaritiæ.

o ¶ Alio.] s. cum rector uel uicarius sustinet onera, & intra tempus per diœcesanum statutum assignatio per patronos facta non fuit.

p ¶ Consuetudinibus.] concor. uide §. ead. compil. de Clementinar.

ætat. & qualit. vt hi qui. ad finem.

q ¶ Circa præmissa.] In alijs ergo non læduntur priuilegia sic sup. tit. 1. ca. vlt. versi. nullo. Io. And.

Plures.] Se summat, tria dicens. Secunda ibi,] Et vt facilius.) Tertia, (Quibus.)

¶ Idem.

¶ In plures hæredes vnius ex pluribus patronis transit ius patronatus per stirpes, hoc dicit. Zabar.

CAP. II.

PLVRES * †

CASVS. Frater meus & ego habebam⁹ ius patronatus in aliqua ecclesia; volumus pręsētare personam idoneā, certū est q̄ si patroni dissentiāt, tūc pręsentatus a maiori parte dēt institui. c. qm̄ eod. ti. in antiq. Sed quæritur, vtrū filij fratris mei habebunt quilibet suā vocē, vel vtrū ipsi simul habeāt vnā vocē? Dicit, q̄ solū hn̄t vnam vocē, q̄a ius patronatus competit per stirpes, non per capita. Sed quæritur, vtrum possumus cōuenire inter nos vt pręsentemus episcopo aliquē clericum alternis uicibus? Dicit q̄ sic, ut facilius prouideatur ecclesijs. Sed utrum laicus possit pręsentare tres clericos sub conditione, ut ep̄s eligat, quē uoluerit? Dicit q̄ sic, quia pōt laicus patronus uariare, secus si esset patronus clericus.

† In quodā manuscripto ita: Ecclesiastica uolumus censura cōpelli nulla pactione seu cōuētione in contrariū habita, ualitura, nō obstātibus, &c.

¶ Colligo aliqua notabilia, Primo, q̄ plures hæredes non hn̄t nisi unā uocē, quia si defunctus uiueret, ipse non haberet nisi unam uocem. Nota q̄ patroni possunt conuenire inter se, ut præsentent alternatis uicib. Not. q̄ patroni plurium ecclesiarum inter se possunt illa iura deuidere, ut scilicet unus sit patronus in una, alius in alia, licet sit secus in patronatu libertorum, talis enim patronatus inter patronos diuidi non potest, licet alimentorum præstationes diuidere possint. ff. famil. ercis. l. quædam. Et primo ideo, quia fortius est ius patronatus libertorum quam ecclesiarum, unde illud non alienatur, istud autem sic. Item illud transit in suos, etiam non hæredes, ut ff. de iure. patro. l. filij. istud non hoc uult gl. in uersi. libere. Not. dicitur, patronis ecclesiæ, & dic ecclesiæ, quia sunt, & alij patroni, de quibus in glo. habemus. Not. in §. [Quibus] de uerbo [permittimus] ex quo inducitur nouum ius, ut probatur hic iuncta glo. in hoc uerbo, quod not. singulariter Zabarella.

† De intellectu uide Lābertinum de iur. patrona. art. 12. q. 1. part. 1. nu. 5.

[Glossa prima primo dicit quid prima pars determinet, recitans duas opiniones contrarias, & tertiam mediam, quam impugnat. secundo pro opinione reprobata inducit tres æquitates, & tria similia, & unam decre. & intricationem, quæ insurgit ex opinione hic approbata, quam explicat tertio, subdit dictum Goffr. quarto inducit pro opinione approbata duo iura, & æquitatem, propter quam indicat, quid uidetur faciendum.

* ¶ Plures.] Se summat tria dicens, & partes, quarum prima pars determinat notata 16. q. ult. piæ mētis. plenius. ea. q. si plures & eo. ti. c. 1. p q̄ patet hic reprobari opinionem, quæ placere uidebatur. Alan. Hug. Lau. Io.

Tancr. Vincen. Bernar. & Goffre. quæ mihi etiam placebat. Et approbat opinio Innoc. & Hostien. dicentium in præd. c. 1. ꝙ in iure patronatus successio fit per stirpes, non per capita: cum hoc esse debeat in linea descendenti. Institut. de hæred. quæ ab intesta. defe. §. & quia placuit, vt sic plures vni succedentes, loco vnius habeātur. ff. de cōd. & demonst. cui fundus. & dicebat Inno hanc æquitatem præferendam subtilitati contrariæ. ff. ad l. Aquil. ita vulneratus. in fi. ff. de inst. l. 1. his concor. Roffredus Beneuentanus in libello suo, eo. tit. §. nunc de vltimo. Primi ꝫ ad ꝙ inducebat Vinc. ꝙ patroni veniunt ad successionem liberti per capita, non per stirpes. instit. de success. lib. §. sed nostra, alias incipit, multis facit ad hoc, quia stipulationes indiuiduæ, non diuiduntur inter hęredes. ff. de verb. obl. l. 2. & l. eadem. §. Cato. & l. stipulationes non diuiduntur Archid. in præd. ca. si plures. concordare voluit opiniones, dicens opinionem Innocentii esse verā in his, qui ex diuersis causis sunt patroni. Et ita ponebat Rof. vt si vnus ex fundo, alter ex dote. Oēs. n. ex altero descendentes loco vnius habētur: quando vero vnicus fuit patronus, tunc locum habeat opinio contraria, vt sic inspiciamus initium. Sed licet hoc aliquantulum mulceat aures, cui nec vr hæc decre. obstare: quæ ponit plures patronos, & vnum ex plurib. non vnum solum: tñ non video rationem. quare aliud in duobus patronis ex diuersa causa, quam ex eadem, vt si duo dederint dotē. Item nec video, quare magis inspiciamus stirpem primo gradu, quam secundo vel vlterioribus. Cum igitur in hoc omnes concordent, ꝙ hoc ius est simplex & indiuisibile: itē concordent, ꝙ in hæredes & inæqualibus partibus æqualiter transit, licet forsan vt dicebat Inn. pinguior sit vox illius, qui plus hēt in hæreditate. Item cum omnes concordent eum qui aliquid in dote posuit, ita patronum esse, sicut eū qui plus posuit, & de oībus his scripsi eo. titu. c. 1. mihi placebat opinio hic reprobata, quæ licet in parte haberet contrariam æquitatem, tñ expediens mihi videbatur ecclesijs, vt sicut patronis per capita debetur ius processionis, ius alimētorum, & ius defensionis: ita per capita debeatur ius præsentationis. s. vt quot sunt capita patronorū, tot sint suffragia vocum, & non plura, ad hoc facit eo. tit. cap. 3. quod loquitur etiam de hæredibus fundatorum in pluri., & tamen dicit preficiendum illum qui plurimorum approbatur assensu: & non plura dixit, vt scilicet si patronus sit hæres cōpatroni, solum vnam vocem habeat, cuius contrarium innuit hæc littera, vt scilicet si sit de hæredibus triū patronorum, in trib. vocibus partem habeat, vel si solus esset hæres trium, habeat tres voces. facit de re iu. cum olim. Et ex opinione hic approbata timeo, ꝙ nascentur inextricabiles quæstiones. Pone ꝙ A. patronus, cuius hēdes hēt idēm pro vna voce, habuit tres filios, quorū primus B. nomine, habuit duos filios, secundus. C. nomine habuit quatuor, tertius D. nomine habuit sex, quo iure oēs isti habēt vnā vocem. eo. iure habent duo filij B. tertiam illius vocis, quatuor filij C. alia tertiam, sex filij D. aliam tertiā. Si ergo ad aperiendum intellectum dicendorum, hanc vocem reducamus ad vnum as, id est ad xij. vncias, & faciamus, quod quælibet vncia in voce sit Bonon. grossus, & quilibet grossus valeat. 12. Bonon. paruos, quælibet stirps habebit quatuor vncias, quid erit ergo si vnus ex duobus tres ex quatuor & duo ex sex, præsentāt Titium, & reliq, scilicet vnus ex duobus vnus ex quatuor, & quatuor ex sex præsentant Seium ? de numero personarum patet, de vncijs etiam patet: quia præsentatores Titij habent sex vncias & quatuor denarios, præsentatores Seij habent quinque vncias & octo denarios, sed explica stirpem. Item descendendo ad tertium gradum, si vnus ex illis duobus filijs B. habeat vnum solū filium, qui clericus est, alter octo, quorum duo et sunt clerici, ille solus habebit duas vncias, & illi octo diuident alias duas, & sic quilibet ex illis octo habebit tres denarios. Item si quilibet ex quatuor filijs. C. habuit filios, primus quatuor, quorum vnus clericus, secundus tres, quorum duo clerici, tertius duos clericos, quartus vnum, quatuor filij primi hēnt vnciā, & sic quilibet tres denarios, tres filij secundi vnciam, & sic quilibet quatuor denarios, duo filij tertij vnicā aliā, & sic quilibet sex denarios, & solus filius quarti hēt integrā vnciā. Item si ex tertia stirpe, s. ex sex filijs D. quilibet hēt filios, pone quilibet ex tribus duos, & sic sex, quorum vnus solus est clericus, & quilibet ex alijs trib. quatuor, & sic duodecim, quorum octo sunt clerici, quilibet ex parentibus habebit octo denarios, quilibet ergo ex duobus filijs primorum trium habebit quatuor denarios, & quilibet ex quatuor filijs secundorū trium habebit duos denarios. Habemus ergo secundum prædicta triginta septem pronepotes ex duodecim nepotib. natis ex tribus filijs patroni. Finge ꝙ vacat ecclesia, & isti triginta septem discordāt, viginti laici ex eis pſentant vnum, decem, & septem quos dixi clericos, alium. Tu qui dicis per stirpes deberi voces patronorū, extrica mihi casum istū, quo iure etenim ponderas stirpē in primo gradu, eo iure & in vlterioribus, vt prædixi, in vncijs bene pōt explicari, quia pars clericorum hēt sex vncias, & unum denariū, pars laicorum sex uncias minus uno denario; adhuc fortior intricatio, ubi ponit alium compatronum habuisse totidem descendentes, quorum aliqui concordant cum clericis prędictis, alij cum laicis. Et scias, ꝙ si in pdicto computo fuissem ultra ternarium usus impari numero, ut v. vij. uel ix. adhuc fortior esset intricatio. Item si esset intricatio tanta in pronepotib. quanto amplior in filijs pronepotū vel vlterioribus ? quod est dicere, si hæc intricatio est in tertio gradu, quanto maior in quarto, quinto & ulteriorib. Item si itricatio est in casu sic explicite & certitudinaliter posito, quāto maior in eo post pbationes certificando? Pro tanto terreor de hac approbatione, nec sic terreor de eo, quod scripsi post Inno. & Host. de elect. scriptum. super uerbo propositi, ubi dico ꝙ platus possit habere tertiā electionis, capitulū tertiā, clerus tertiā, quia fateor ut ibi scripsi, ꝙ possit esse intricatio in calculo, non tñ tanta ut hic, & hoc pp successiuas stirpes. Dicebat ergo Gof. eo. tit. ꝙ consuetudo, per quam in quibusdam partibus ut Neapoli, ius patronatus diuiditur. per uncias, possit excusari, ut fiat diuisio non respectu iuris patronatus, qđ est indiuisibile, sed respectu portionū, ſm quas hæredes successerunt patrono uni uel plurib. & non respectu portionū. quas contulerūt ædificando uel dotando & pōt esse utilitas harū diuisionum, ut ecclesia in alendo & in honorib. magis teneantur ei a quo plus recepetit, sed actus præsentandi cōis sit omnib. Posset et circa gratificationem (quæ aliquando facienda est. eo. tit. cū aute.) uox illius preferri qui plus cōtulit, & hoc dictū mihi placebat. Sed ut dixi, opinio hic, approbata pro qua facit de rescrip. pastoralis in prin. de testa. licet ex quadam. ibi, non utique, uno, &c. in tanto haber æquitatem, quia absurdum erat patronum instituendo decem hēdes, forsan ad hunc finem, ut defraudare posset compatronum actu præsentandi, quod esset si isti haberent decem uoces, & ille unam, & qa hoc ita posset contingere in secundo gradu, tertio & ulterioribus, sicut in primo, non uī habere rōnem opinio Archidiaconi, & pp hanc fraudem uel iniquitatem multotiens cogitaueram, quod bonū esset statuere, ꝙ extantibus descendentibus hæredibus sanguinis ex aliquo patronorum, ius istud non posset transmitti in extraneos. In hæredes uero sanguinis transiret per capita et quo ad actū præsentationis: & tunc non conquereretur patronus de compatrono, sed de Deo creante, si plures descendentes prębuit cō patrono, quam sibi. Deficientib. uero compatronis, tunc patronus descēdentes nō habens, posset transmittere in extraneos, qui. b. ei succederent soli descendentes sanguinis, & per capita. Et forsan non esset absurdum statuere, ꝙ nullo casu in extraneos. i. non descendentes posset transmitti, ut sic facilius liberarētur ecclesiæ ab hoc iure. facit de deci. prohibemus, & c. fin.

Ius patronatus trāsit ad hæredes per stirpes.

Stipulationes īdiuiduę inter hæredes non diuiduntur.

Patrono duo ura debent.

Ius patronatus qōnes inextricabiles, pducere pōt ex hæredum multitudine, ad quos transit.

Ius patronatus p uncias Neapoli diuiditur.

Glo.

[Glo secunda quærit, & soluit.]

¶Plures.] quotcunque, cum sit eadem ratio sed ad minus duos comprehendit. de reg. iur. pluralis. li. 6. cum cõcor. & dic plures etiã singulares; in collegiatis. n. minus est dubium, de ijs, quę fi. a præla. c. ea noscitur.

a ¶ Ab vno.] ergo secus si plures a plurib. vel vnus a plurib. vt dixi in magna glo.

Patroni sũt triplices.

b ¶ Patronis ecclesiæ.] habemus patronos libertorũ, & patronos causarum, de quibus dixi. eo. tit. su per rubrica.

[Glo. seq. dubium soluit.]

c ¶ Relicti.] licet verbum, relicti, ad viui tabulas non ptineat, ff. de tab. exhi. l. 1. ad fi. facit de foro comp. conquestus. Idem tamen puto si inter viuos transferat vẽdendo pluribus vniuersitatem, vel permutando cum pluribus, vel plurib. donando, qui sunt modi transferẽdi, vt nota. eo. ti. cum sæculũ donationem tamen non posset facere priuatis sine cõsensu episcopi. vt plene scripsi. eo. ti. illud

Ius patronatus multipliciter trãfertur.

ab vno [a] ex patronis [b] ecclesiæ relicti [c] hæredes, [d] vocem dũtaxat vnius habebunt in pręsentatione rectoris. [e]

¶ Et vt [f] facilius [g] prouideatur ecclesijs, non inconueniens reputamus patronos [h] ipsos inter se posse libere [i] conuenire, de rectore ab eis alternis [k] vicibus præsentando: Quibus [l] etiam ex eadem [m] causa permittimus, [n] vt plures [o] ad vacantem ecclesiam possint eo modo præsentare [p] personas, [q] quod vno ex eis eligi per episcopum [r] valeat, & admitti.

d ¶ Hæredes.] sui vel extranei, cum nõ distinguat de hoc. 16. quæst. 7. considerandum, & dixi. eod. tit. cũ seculam.

e ¶ Rectoris.] & clerici: cum eadem sit ratio est tamen in hoc opinio, an patronus præsentet clericũ: tenet tñ quod not. eo. tit. postulasti.

[Gl. seq docet de tribus opi. primam approbatam, duas alias reprobatas.]

f ¶ Et vt.] circa hũc ver. erat triplex opinio. Prima, qđ hoc fieri posset: Secũda, ꝙ non posset: Tertia, ꝙ posset de auctoritate epi, aliàs non. hic reprobatur secũda, quã tenebat Inn. eod. tit. c. 1. & tertia, quã ipse idem tenebat. eo. tit. querimoniam, & approbat primam, quã tenebat Ber. eo. tit. c. 1. in fi. 1. glossę. & apertius ibi Tã. qđ placebat Vin. Phil. & Gof. inducebant. l. quoties ff. de vsuf. & ff. de ser. l. via in fi. ad idẽ. ff. cõi. diui. l. communi diuidundo. §. cum de vsufructu.

g ¶ Facilius.] optarem hanc rationem ponderatã fuisse sup. proxi responso.

h ¶ Patronos.] oẽs; facit quod no. de elect. quia ꝓpter versi. vel saltem aliàs, iure communi, & c. de reg. iur. in re communi. lib. 6.

[Gl. seq dupliciter litteram exponit, & contrariũ soluit: secũdo soluit qõnem, ꝯ sol. alle. tria iura, quib. respondet, & solutionem iustificat.

i ¶ Libere.] id est sine superioris auctoritate, & sic improbat, quod no. Inn. in decre. querimoniam. Item dic libere, ẽt si nõ vacet ecclesia. facit de dona. consultationibus. sup ea. cõpil. de rebus eccle non alie. si vna, hoc ꝓbat plurale, alternis vicibus: certũ est. n. ꝙ vna vice nõ cõcurrit duplex vacatio. Nõ obstat de concess. præbẽ. c. si. quia illud fiebat in fraudem vacaturę, hoc aũt fit ad tollendã discordiam, & ad faciliorem prouisionẽ ecclesiæ. Et eadem rõne videretur patronos pluriũ ecclesiarum posse inter se diuidere. s. vt vnus sit patronus in vna, & alius in alia, vt not. Vinc. eod. titu. ca. 1. & c. ex insinuatione. Sed contra. ff. fami. ercis. l. quædã. ff. de ali. leg. l. 3. ff. de iure pat. l. fi. per quæ patet, patronatum libertorum inter patronos diuidi nõ posse, licet alimentorũ præstationes diuidere possint. Sed dici posset, ꝙ fortius est ius patronatus libertorũ quàm ecclesiarum, vnde illud nõ alienatur, istud sic: illud transit in suos etiã non hæredes. ff. de iure pa. filij. ff. de lib. le. Aurena, & lio. §. Caius. istud nõ

Patroni plurium ecclesiarum

pñt inter se facere, qđ vnus sit patronus in vna, & alius in alia.

vt scripsi post Innoc. eo tit. cum seculum. Item vt ibi nota. permutatur patronatus cum patronatu, quare ergo pars patronatus vnius ecclesię cũ parte, quã habet com patronus in alia, non poterit permutari, vt ꝙ iuris de toto, &c. de offi. deleg. pastoralis. §. 1. ff. de rei vend. quæ de tota.

K ¶ Alternis vicib.] id est, quod vnus prima vice qua occurreret vacatio, alter secũda, alter tertia: has ẽt vicissitudines qñq; seruant singulares psonę collegiorum in collationibus spectãtibus ad collegia. de præb. c. vlt. lib. 6.

Collationes qñq; fiunt per vices.

l ¶ Quibus etiam.] tertium dictũ inducens ius nouum & ęquissimum. quod intelligo de laicis vt inf. dicam.

m ¶ Ex eadem cã.] facilioris prouisionis ecclesiarum.

n ¶ Permittimus.] olim ergo hoc non licebat: bene. n. poterat laicus præsentato vno aliũ præsentare. eo. tit. quod autẽ & c. cum autem. & potior erat conditio instituti ab episcopo, vt ibi: videbatũ tñ epũs primo teneri: quod intellige vt dixi. eo. tit. pastoralis. Si ergo licebat sic successiue accumulare, honestum est, vt liceat etiam sic præsentare.

o ¶ Plures.] quotcunque, vt dixi in princ. cap.

p ¶ Præsentare.] simul vel successiue, licet enim cum olim laicus præsentabat secundũ, daretur optio epo, ipse tñ laicus instabat pro secũdo: mõ vero potest relinquere hoc epi optioni. Et sic no. qđ licet electionis nõ possint fieri alternatiue. de elec. c. 2. lib. 6. præsentationes sic, vt hic qđ de laicis intelligo vel clericis p̃sentãtibus ex patrimonio, in quibus locũ habebat, ꝙ dixi sup.

Electiones nõ possunt alternatiue fieri.

q ¶ Personas.] Etiam in minoribus constitutas. quod dic vt de instit. c. 2. lib. 6. Io. And.

r ¶ Per epm.] vel aliũ instituentẽ. cum eadẽ sit ratio.

TITVLVS XIII.

De censibus, & exactionibus & procurationibus.

¶Clemẽs V. in Cõc. Vien.

¶ Religiosi subire tenẽtur onera, quæ incũbebant ecclesiis per eos ante hoc concilium acquisitis, nisi priuilegio exẽptione, vel alia iusta causa iuuentur: quæ priuilegia vel exẽptiones non iuuant in ecclesiis post concilium acquirendis. h. d. Io. And.



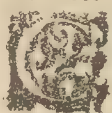
CAP. I.

VM

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS, &c.

Cõtinuatio

¶Visum est sup. de iure pat. verum quia patronus aliqñ in fundatione, & ẽt dotatione retinet aliquẽ censum auctoritate epi, & aliàs ꝓcurationes seu comessationes: ideo annectit rubricam, de censibus, &c.



Vm sit.] duæ sunt partes: quia primo, rõne premissa ponit statutum suum cum exceptione. Secundo, exceptionem limitat & declarat: ibi, Priuilegia. Imol.

CASVS. Papa alicui loco religioso ecclesiã Pictauen. vel Bituricẽ. dięcesis donauit, vel forte ipse episcopus cũ consensu sui capituli, a qua ecclesia episcopus cõsueuerat habere iura epalia, puta exigere procurationẽ ratione visitationis: quæritur vtrum p istã donationem ecclesia sit exempta ab omnib. oneribus.

ribus & iuribus ep̄alibus, vel vtrū religiosi illa onera teneātur soluere? Dicit Clemēs, quod tenētur supportare huiusmodi onera, nisi velint assignare congruā pensionem vicario, vt possit illa onera supportare: & hoc verū nisi iuuarentur priuilegio exemptionis, vel alia causa legitima, tamen priuilegium vel exemptio (si qua cōpetat) non ꝓficit in ecclesijs post cōciliū acquirēdis. Not. ꝙ q̄ sentit commodū, nō debet onus recusare vulgariter: Qui sentit onus, sentire debet & commodum. Et sumpta sunt hæc. ff. de reg. iur. tn̄ melius diceretur, quod sumunt a iuribus, vnde sumitur regula. l. 1. ff. de reg. iu. No. magis specifice cum ecclesia datur loco religioso ex donatione ep̄i, Papæ vel legati, tunc datur cum omnibus oneribus suis, & hoc nisi donarent pēsionem vicario vt sustineret huiusmodi onera. Not. iuncta gl. qđ Papa potest priuilegiare aliquē, vt non teneatur ad procurationem Apostolicę sedis, vel vt non teneat ad iura episcopalia. Et sic princeps pōt priuilegiare aliquē a solutione tallharum, vt ille priuilegiatus non teneatur soluere tallijā: tamen secundum doctores illam portionem non debet imponere alijs. alias peccat. No. qđ vicarij constituti in bn̄ficijs spectātibus ad monachos, non tenētur ad onera, sed ipsi monachi. Not. quod priuilegia sunt restringenda pro hoc hæc littera in fi. ibi,] Non extendi] & de rescrip. c. vlt. lib. 6. de deci. cap. 2. eo. lib. Zabar.

sit [a] naturæ [b] consonum illos non recusare onera, qui rerum commoda complectuntur: Hac in perpetuum valitura constitutione sancimus, vt religiosi [c] quicunquē pro monasterijs & ecclesijs, quæ ad eos quocunque sunt titulo [d] deuoluta, ꝓcurationes legatorum sedis [e] Apostolicæ, ac iura episcopalia [f] & alia præstari pro ipsis antequā ad eos peruenissent, solita; [g] prompte soluere studeāt: nisi forsan sedis Apostolicæ, priuilegio, [h] exēptione, [i] vel alia cā legitima [k] ab his se valeant excusare.

¶ Priuilegia vero seu exemptionis [l] huiusmodi ad monasteria, seu ecclesias, quæ ad eos obuenire continget, in posterum [m] volumus [n] non extendi.

¶Idem.

¶ Ponit quadam grauamina, quæ prælati inferebant exemptis, præcipue Cistercienſibus, & illa fieri prohibet statuens, quod episcopi, qui in monasterijs Cisterciensis ordinis charitatiue procurantur, sint contenti cibarijs, quæ per illos sibi ministrātur. Si uero procurantur ex debito, ipsis volētibus carnes ministrari debent extra septa monasterij, vel saltem extra portam, quæ dicitur Regularis. Ipsorum etiā eleemosynarij fragmenta mensarum possunt pauperibus erogare. hoc dicit. Io. Andr.

[Glo. prima summat, & diuidit.]

a ¶ Cum sit.] religiosi subire tenent onera, quæ incūbebant ecclesijs ꝑ eos ante hoc cōciliū acquisitis: nisi priuilegio, exēptione, vel iusta cā iuuentur quę priuilegia vel exemptiones non iuuant in ecclesijs post cōcilium acquirendis. Secunda: ibi,] priuilegia.]

[Gl. seq. dubium soluit inducens duo similia.]

b ¶ Naturæ.] sumptum de regula formata per modum conuersum. ff. de reg. iu. secūdum naturam. & vide de reg. iur. qui sentit. lib. 6. & dicit lex, quod nō est ferēdus, qui lucrū amplectitur, &c. C. de cadu. toll. l. vnica §. pro secundo in fine.

c ¶ Religiosi.] in alijs ergo locum non habet in quātū inducit ius nouum. simile. sup. ea. compil. de deci. c. 1. de testa. c. 1.

[Gl. seq. tria exempla approbat, & tria reprobat.]

d ¶ Titulo.] vt donatione. de do. cōsultationib. permutatione, de re permu. ad quæstiones: vel præscriptione. de iure pa. cura titulo vero emptionis haberi nō pñt. de simo. querelam de iure pa. de iure. & an transeat cū vniuersitate, scripsi. eo. tit. ex litteris; titulus ēt ædificationis, vel fundationis adaptatur huic casui.

Titulo multiplici possunt ecclesiæ ad religiosos pertinere.

e ¶ Sedis Apostolicæ.] de iureiur. ego. N. de censi. cum instantia.

[Glo. seq. quæstionem soluit.]

f ¶ Iura episcopalia.] de quibus de offic. ord. conquerēte. sup. tit. 1. c. 1. Et vides ꝓ procuratio legatorū, & iure episcopalia ponūtur vt diuersa: per quod patet, qđ qui ex pacto tenentur ad iura episcopalia, nō per id tenentur ad procurationem prædictam.

[Gl. seq. tria ponit exempla.

g ¶ Solita.] vel ex impositione facta tempore fundationis. 18. q. 2 Eleutherius. e. ti. quāto de iure pa. præterea. 2. vel ex antiquo vsu. de hoc. eo. ti. ꝑuenit. vel q̄a res aliqua habēs onus annexū, ꝑuenit ad ecclesiam in quam transiuit cum suo onere. ar. 16. q. 1. si quis laicus, de deci. pastoralis ff. de pig. c. ex literis. ff. d ꝯhē. emp. alienatio.

h ¶ Priuilegio.] hoc iuuat quo ad omnia prædicta.

i ¶ Exemptione.] si intelligas ab ep̄ali iurisdictione, hoc non iuuat quo ad procurationes legatorū sedis Apostolicæ, ad quas exēpti tenētur. nō obstat eo. ti. cum instātia, ꝙ expone vt ibi dixi ꝯ illas ēt non valet pręscriptio. de præscr. accedentes.

[Gl. seq. ponit tria exempla. in primo & tertio distinguit, secūdo quærit & soluit.]

k ¶ Legitima.] puta compositione. j. c. prox. versi. nec cōpositiones, ꝙ intellige quo ad illa, in quib. valeret cōpositio. de hoc. eo tit. cū venerabilis. uel res iudicata. de re iud. cum inter. & no. de præscr. cū ex officij. in vlt. gl. Pręscriptio nō vr̄ hic adaptari, cum loquatur textus de his, quæ p̄stari solebāt: noua uero p̄scriptio post acquisitionē illarum bene posset adaptari in his iuribus, quæ sunt p̄scriptibilia, de præscrip. de quarta Sed nunq̄d erit legitima causa, si dicat indebita fuisse? Sol. puto de mente huius constōnis, qđ percipiēs in possessione defendatur, donec probetur indebitū. eod. tit. peruenit facit de elect. querelam ad finem, & quod ibi no. de offi. ord. duo simul. in 3. glo.

l ¶ Exemptiones huiusmodi.] intelligo generales, uel a prædictis iuribus.

[Gl. seq. alleg. 2. concor. ponit tempus concilij quærit & soluit.

m ¶ In posterū.] concor. de deci. nuꝑ simile. s. ea. cōpil. de rescri. litteras. Vides ergo ꝙ priuilegia vel exēptiones. quas habebāt religiosi, ēt circa ecclesias acquirēdas nō hn̄t locū nisi in acquisitis ante concil. Vien̄. de religiosis dixi: q̄a circa sęculares nil immutat ista ꝯstitutio. Et scias, ꝙ cōciliū inchoauit anno dn̄i M. cccxj. die cal Octobris, & terminatū fuit anno sequēti. 6 die Aprilis, & sic durauit vltra sex mēses. Scito ergo qn̄ acquisiuerint, scias ante cōciliū uel post. Quid de acquisitis durāte cōcilio uel post cōciliū anteq̄ constitutiones ligarēt, de quo satis dixi in proœmio, æquū uideret, ꝙ acq̄sitæ anteq̄ ligarent constōnes, priuilegijs, & exemptionibus gaudeant, per ea, quæ ibi dixi.

Clementinæ qn̄ fuerunt factæ.

[Gl. seq obiectionē soluit, & allegat quatuor similia.

n ¶ Volumus.] sit pro ratione uolūtas, cum alias deceat

Volūtas qn̄ que est ꝓ ratione.

stat priuilegium principis esse mansurum. de reg.iur. decet.li.6.cum concor.& est si.s̄.ead. compil.de sepult. dudum §.pe.in fin.& s̄.tit.1.c.1.in fi.de rescri. cap.vl. de deci.cap.2. lib.6.fuit tamen motiuum, quia priuilegium tendebat ad noxam.de deci.suggestū. vbi de hoc.

CAP. II.

AD † nostrum [a] (quod dolentes [b] referimus) peruenit auditum, quod ecclesiarum pręlati ad monasteria Cisterciensis ordinis accedentes, licet ab eis charitatiue recipiantur & eis curialiter necessaria ministrentur: cibis tamen regularibus [c] non contenti, contra priuilegia dicti, ordinis carnes petunt, & si eis non ministrentur, auferunt violenter. Et licet in locis eisdem fiant eleemosynę competenter; ipsi tamen pręlati ipsis religiosis inuitis [d] alias eleemosynas faciunt etiam in aliquibus locis, in quibus procurationes non habent de consuetudine, vel de iure. Pro equitaturis quoque ferrandis licet ferris [e] non egeant, & coci eorū sui officij [f] ratione pecuniā exigunt, & extorquent: Nec compositione [g] super procurationib. inter prelatos

† Vide c.cum Apostolus extra de cēsib. & c.1.2.& 3. eod. tit.li.6. & oīno ꝯcil. Trid. ses.24. de refor.c.3. ubi plene de materia uisitationis.

AD nostrum.] prę supponendū est ꝙ aliquādo patroni faciunt ordinari per episcopū, vt tali die illa ecclesia teneatur dare vnam procurationem, id est, comestionem.

CASVS. A nonnullis in concilio Viennensi fuit expositū, ꝙ episcopi in fundatione ordinis Cisterciensis, qui ordo est exemptus a diœcesanis, petebant procurationes, siue comestiones, quas monasteria tenebantur soluere: isti episcopi nō erant contenti cibis vel epulis regularib. & cōmunibus ipsis secundum regulam suam, sed petebant carnes, & etiam illas petebant administrari sibi intra sepra monasteriorum, ꝙ est ꝯ ipsorum regulam. Et cum ipsi Cistercienses nō velint sibi dare procurationes, vt ipsi epi petunt, ipsi rapiūt violēter, & faciūt quam plures eleemosynas de bonis religiosorum, quamuis etiā ipsi religiosi sufficientes eleemosynas faciant, & etiā epi istas procurationes accipiunt in pluribus locis, in quibus non debent habere. de iure vel consuetudine. Item episcopi vt magis grauarent monasteria Cistercien. faciebant ferrari equos suos, quamuis non indigerent. Item coci episcoporū dicebāt, date mihi pecunias, ego feci coquinā, & paraui cibaria vestra dño meo, ego non teneor sibi parare tpe visitationis, imo monasteria tenentur mihi soluere, & sic iste cocus exigebat vnam quantitatem pecuniæ. Item isti episcopi non approbabant compositiones factas inter prelatos super procurationibus recipiendis, imo existebant graues & rebelles, sic quod multa bona monasteriorū dilaniabant, & cōsumebant in modico tempore, & adhuc non erant contenti de ꝓcurationibus suarum personarum, sed ēt habebāt magnos & paruos canes venaticos, quibus necesse erat ꝓcurationes dari. Item habebant aues venaticas, vt accipitres, & quamplurima alia onera inferebant. Nam si religiosi non satisfaciebant voluntati ipsorum episcoporum, ipsi vel seruitores frangebāt portas monasteriorum. Item ipsi recipiūt plures procurationes in die: qa accipiunt pecuniam loco procurationum, & non visitant quæ visitare debent, imo omittunt visitare accepta pecunia pro procurationibus, & sic ipsi prælati accipiunt & exigunt ab ipsis religiosis illa, ad quæ ipsi non tenentur. Itē sunt aliqui prælati, qui quando vident, ꝙ Papa mittit aliquos nuncios in diœcesi ipsorum, ipsi exigunt pecuniam pro procuratione illorum nunciorum, & illam exigunt, saltem exigunt maiorem partē a locis exemptis, & alijs locis religiosis, & hoc faciunt vt ipsi non tantum grauent presbyteros suos, sed etiam vt ipsi seipsos liberent. Et illi, qui ista exposuerunt in concilio, dicebant: ꝙ isti prælati grauabant monasteria exempta in multis alijs, quare isti exponentes quærunt a Romano Pontifice quid fiendum de istis? Et dicit Clemens, quod si isti prælati epi veniant ad ista monasteria exempta non causa visitationis, sed charitatiue, & gratia hospitalitatis tunc ipsi dēnt esse contenti, & debent recipere victualia regularia, & ista cibaria debent illis tradi intra septa ipsorum religiosorum, nō tamē īntra portam, quam regularem appellant, & hoc maxime si illa cibaria non sint consueta nec secundum regulam ipsorum religiosorum. Et ad hoc quod supradixi, ꝙ isti faciebant eleemosynas, quamuis religiosi sufficiēter facerent: Respōdet, ꝙ ipsi pñt facere eleemosynas de fragmentis mensæ, hoc est, de residuo eorū, q̄ restant ex mensa. Et si de cetero isti prælati velint euitare indignationem sedis Apostolicę, docet eos quiescere ab istis grauaminibus superi⁹ expressis. Not. ꝙ episcopus nō dēt recipere eadē die plures procurationes, nisi hoc haberet ex priuilegio sedis Apostolicæ: iō dicit textus: pluresque ꝓcurationes recipiūt vna die sedis Apostolicæ priuilegio non suffulti. Nota iūcta glossa, ꝙ potest fieri compositio de & sup modo procurandi, & numero procurandorum, si contentio, & controuersia fuerint inter procurandum, & illum, qui debet procurare: puta episcopus potest facere talem compositionem, totiens quotiens ego veniam charitatiue vos visitando, dabitis procurationem, id est alimēta pro me, & sex de meis seruitorib. vel quatuor, vel plus, vel minus. Nota quod epi cum visitant, non debent habere canes venaticos, nec aues: imo etiam non debent habere, dū non visitant: quia omnia ista sunt prohibita clericis etiam sęcularibus. Nota: ibi, [Sunt nonnulli.] quod tam exempti quam non exempti tenentur conferre ad procurationem legati seu nuncij sedis Apostolicæ. No. ibi, (Charitatiue recipiantur.) ꝙ monasteria tenentur ad recipiendos hospites, sic & alij clerici. de præb. de monachis. de emp. & vendi. cap.1. Et dicit Laud. ꝙ ad hoc possunt per excommunicationem compelli 44. dist. §. hinc etiam. Nota de cibis regularibus, & de hoc in glo. 3. & sunt oua, caseus, & pisces. Zabarella.

(Prima glo. summat, & diuidit.)

a ¶ Ad nostrum.) Ponit quædam grauamina, quæ prælati inferebant exemptis, p̄cipue Cisterciensibus, & illa fieri prohibet, statuens, ꝙ epi, qui in monasterijs Cistercieñ. ordinis charitatiue procurantur, sint cōtēti cibarijs, quæ per illos ministrantur. Si vero procurantur ex debito, ipsis volentibus carnes ministrari debent extra septa monasterij, uel saltem extra portam, quæ dr̄ Regularis. Ipsorum etiam eleemosynarij fragmenta mensarum possunt pauperibus erogare. Prima pars ponit grauamina, secunda prouidet. ibi, (Nos igitur.)

b ¶ Dolentes.) s̄. ead. compil. de statu mona. cap.2. uer. uisitatores. & ibi concor.

c ¶ Regularibus.) de quibus in regula B. Bñdicti. 39. ca.

d ¶ Inuitis.) non erat ergo dicenda eleemosyna, quæ de rapina fiebat. 1. q.1. non est putanda.

e ¶ Ferris.) uide quod no. eo. tit. exigit. in gl.2. lib.6.

f ¶ Officij.) ꝯ id eo. tit. Romana. §. procutationes. lib.6.

(Glossa seq. obiectionem soluit.)

g ¶ Compositiones.) compositio 1 per quam tollatur procuratio debita uisitanti, non ualet: sicut enim uisitatio per compositionem tolli non posset, ita nec procuratio quæ debet iure annexionis, sicut de pręscriptione dicit de p̄scrip. cum ex officij sed erant compositiones super modo ꝓcurandi uel numero ꝓcurandorum, quæ seruandæ erāt. facit quod not. 16. q.7. quicunque: sicut etiam

1 Procuratio uisitāti debita tolli non p̄t p cōpositionē. uide plene Abbatē in c. cū ex officij. de p̄scrip.

etiam super decimis fit cõposito. de deci. ex multiplici.
a ¶ Ipsis.)prælatis.
b ¶ Consumit.)contra id eo. tit. cum Apostolus. Refert Suetonius libro 2. ꝙ Tiberius præsidibus suadentibus prouincias onerari tributo, rescripsit, boni pastoris est tondere pecus, non deglutire.

Pastoris boni officium.

ADDITIO. Vel potius deglubere, id est, pilos euellere: ita dẽt esse, qui aliter legit non intelligit.

ipsos, & eos initas eis seruant: Ipsis [a] etiam in recipiendis procurationibus, ita graues existunt, quod ipsis in eorum monasterijs & ecclesijs procurationes recipientibus longi temporis victum breuis hora consumit: [b] & dum procurationes recipiunt, canes venaticos, falcones, & accipitres secum habent; [c] Et nisi voluntati satisfiat eorum, valuæ [d] monasteriorum seu ecclesiarum per violentiam sæpe franguntur, [e] & ornamenta ecclesiæ exportantur, [f] pluresque ꝓcurationes recipiũt vna [g] die sedis Apostolicæ priuilegio non suffulti: interdum in pecunia numerata, visitationis etiam officio non impenso, [h] & occasione dictarum procurationum ijdem prelati ab ipsis frequenter exigunt, quæ illis soluere non tenentur, intolerabilia eisdem grauamina cumulantes: Sunt † [i] & nonnulli, qui procurationes nunciorum Apostolicæ sedis, aliaq. extraordinaria onera exemptis, & alijs religiosis pro maiori parte imponunt, vt se ac presbyteros liberent sæculares, religiosos ad ordinandum huiusmodi onerum distributionem minime assumentes: [k] In multis etiam alijs prefati prelati, exempta monasteria, & ipsorum ecclesias vtroque [l] illis iure subiectas grauant in procurationibus recipiendis, & oneribus insolitis imponendis.

¶ Nos igitur super his volentes de opportuno remedio prouidere, sacri approbatione concilii duximus statuendum, vt si episcopi non causa visitationis, sed charitatiuæ hospitalitatis ad monasteria venerint supradicta, [m] victualia gratiose [n] recipiãt, quæ charitatis gratia eis fuerint ministrata. Ipsis autem episcopis ad monasteria venientibus supradicta, & procurationes ibidem recipientibus sibi debitas de iure communi, consuetudine, priuilegio, vel iure alio speciali, [o] in domibus ipsorum [p] monasteriorum, extra tamen septa ipsorum existentibus, si quæ fuerint ad hoc aptæ, alioquin [q] intra septa ipsa non tamen intra portam, quam regularem [r] appellant, carnium pro congruentia temporis si voluerint [s] (priuilegio non obstante quocumque) cibaria ministrentur. Nec inconueniens reputamus si fragmenta, [t] quæ de mensis ipsorum episcoporum, & suorum familiarium [u] colliguntur, [x] per ipsorum episcoporum eleemosynarios ibidem [y] pauperibus erogentur. Ab

c ¶ Habent.)cõtra id eo. titu. cum apostolus de cle. vena. cap. 1. & 2.
d ¶ Valuæ.)de spon. cõsultationi. in principio.
e ¶ Franguntur.)an hæc liceãt etiam habenti iustam causam & possidenti, cui denegatur pẽsio vel hospitium: vel procuratio plene scripsi post Inno. de immu. eccl. c. p. 1. 1.

1 Vide ibidẽ Panormit.

f ¶ Exportãtur.)hoc non possunt etiã collectores decimarũ, sup. ea. compil. de deci. si beneficiorum.
g ¶ Vna die.)cum tñ numerus procurationum non debeat excedere numerũ dierum. e. ti. procurationes. quod locum hẽt etiam in visitãte plura loca, quorũ quilibet ad procurationẽ sufficiat. eod. tit. felicis. lib. 6.

Procurationũ numerus dierũ numerum non excedat.

h ¶ Impenso.)contra id eod. tit. procurationes & c. exigi. li. 6. eod. lib. de offi. or. si episcopus.

† al. Sunt etiam, &c.

i ¶ Assumentes.)contra id de regul. iur. quod omnes. libr. 6.
k ¶ Alijs.) de quib. de exces. præla. frequens.
l ¶ Vtroque.)de priuileg. quoniam.
m ¶ Supradicta.)scilicet Cistercienfis ordinis, tamẽ, & de alijs idẽ videretur, ab idẽtitate rationis, & sup. proxi. generaliter loqt̃ de exẽptis.
n ¶ Gratiose.)dicit prouerbium Italicorum, nõ respiciendũ dentẽ equi donati. (vnde quidam: Quadrupedis dentes donati cernere noli) cui conuenit. ff. de ædi. edic. ad res donatas.
o ¶ Speciali.) puta pacto vel onere imposito fundationis tempore, vt dixi sup. c. proxi.
p ¶ Ipsorum.)ergo non aliorũ priuatorum, vel ecclesiarum, etiam si domus essent ad hoc aptæ, nisi ipsi prelati consentirent ibi procurari.
q ¶ Alioquin.) idem si extra septa non fuerint domus monasterij ad hoc aptæ.
(Glossa seq. alleg. vnam concord. quærit & soluit, & solutionem determinat.)
r ¶ Regularem.)licet ergo in parte domus, ꝙ in alia parte non licet. de sta. mo. cum ad monasteriũ. Sed q̃d si extra portam illam non est locus aptus? Satis videt̃ ꝙ propter necessitatem, quæ sic arctat possint tũc intra portam illam ministrari, vt sicut propter necessitatem tempore prohibito licet carnes comedere, sic liceat ex eadem causa etiã in loco prohibito. de obser. ieiu. consilium, in fin de reg. iur. quod non est. facit. de custo. Euch. c. 2. Posset tamen dici, ꝙ cum priuilegium istorum non tollatur intra portam, ꝙ tunc episcopus secundum formam priuilegij cibis regularibus debeat contentari. vbi vero non haberent priuilegium contrarium, sit locus ei, quod prius dixi.

Carnes licet comedere tẽpore prohibito ꝑp necessitatem.

s ¶ Si voluerint.) honeste facerent episcopi declinãdo ibidem sexta feria vel sabbato, vel die, qua cibaria regularia conuenirent: tamen si alio die declinant, subditi superiori inuito legem cibariorum nõ dabunt, 41. dist. non cogantur, & concor. de cen. cum instãtia. in fine.
t ¶ Fragmenta.)dicta a frango, gis. panes ergo integros, qui de mensa leuantur, inuitis monachis, nõ dabit eleemosynarius, vel capones integros vel similia.
u ¶ Familiarium.)cũ episcopo, vel post comedentium.
x ¶ Colligũtur)in ꝓcuratione, q̃ datur ex debito, hoc est certũ; sed in illa, quæ datur gratuito, non videtur id inuitis monachis fieri posse, & forsan auctor de vtraq; intendit, quasi fragmenta videantur esse largita.
y ¶ Ibidem.)ad alium ergo locum mittere non posset distribuenda illis inuitis.

a ¶ Euitare.)

a ¶ Euitare.] Vide quod dixi inf. de sent. excom. c. 1. in glo. Mendicantes in fine.

PRæsenti.] CASVS. Ista Clemētina venit executiue vel est executio c. quamquam. eo. tit. lib. 6. quia il lud c. dicit, quod exigētes a clericis pedagia vel guidagia ipso facto sūt excōicati; Istud. c. mandat oib. diœcesanis, vt illos exactores denūcient & faciāt publice denunciari excōicatos, donec & quousq; venerint ad cōdignā satisfactionē. No.: Deferūt.] i. portāt. No. ꝙ verbū, [iubeo] est pcepțiuū & obligat, 1. gl. hic i verbo, iubemus. & p ꝯñs infert, ꝙ plati nō obseruātes hmōi clementinæ dispositionem, peccant mortaliter, vt in c. ꝙ præcipitur. 14. q. 1. iūcto c. 2. de maio. & obe. No. ibi. [Vel psonis.] ꝙ bona clericorum gaudēt eodē priuilegio cū reb. ecclesiarū, fm Lau. & Pau. Not. ex verbo, negotiandi.] a ꝯrio, ꝙ in his, q̄ deferunt clerici cā negotiandi, non gaudent immunitate de hoc in glo. a contrario Zabarel.

[Prima gl. summat, & dicit quid declarat.]

b ¶ Præsenti.] Casus Diœcesani [qbus hoc constat] illos qui exigēdo a clericis pedagia vel guidagia excōicāti sunt vel interdicti publicare dēnt. venit executiue ad decre. quamquam. eo. tit lib. 6.

c ¶ Iubemus.] ergo obligat ex præcepto 14 q. 1. quod præcipitur, quod non bene ponderatur simile. sup. ea. compil. de sta. mo. c. 2. de relig. do. c. 2.

d ¶ Personis.] vide quod dixi in decre. quamquam,

e ¶ Rebus.] vel personis, vt in pdicta decre. quamquā.

f ¶ Proprijs.] scilicet personarum vel ecclesiarū, vt sic etiam professos, qui proprium habere nō possunt, includat pro talibus rebus, quæ ad vsum proprium portantur, etiam laici non soluunt vectigalia. C. de vecti. & com. l. vniuersi. Plures alios casus in quibus nō soluuntur, vide quæ no. ff. de publi. l. 4.

[Gl. seq. arguit ad contraria, & remittit: mouet dubia, & soluit.]

g ¶ Nō negotiādi.] a contrario dat intelligi, ꝙ in his, quas causa negotiādi deferunt, non gaudent immunitate, vt etiam no. Guli. in Spec. de immu. eccle. in fin. vbi etiam arguit cōtra emptores reddituum clericorum, qui volūt immunitate gaudere, sed ipsi ēt clerici non gauderent negotiationis causa deferendo, vt hic. Si aūt inter leuatorē pedagij & delatorē fit quæstio, vt quia ille negat eū clericum, vel dicit res deferri negotiationis causa, vel res illius non esse, graue esset sp iudicē adiri pro fide huius rei recipiēda, vnde vr committendū iuramento deferentium vel suorum nunciorum, si personarum qualitas non dissuadeat, vel nisi de contrario fides haberetur in prōptu. facit de iureiur. cap. fi. quod me. cau. c. fi. Quo ad persona nam videtur sufficere, si sit in habitu & tonsura clericali. per decre. si iudex. de sent. excom. lib. 6.

h ¶ Pedagia vel guidagia.] exponuntur hæc de verb. significatione, super quibusdā, & omnia ista dicūtur portoria vel vectigalia, vt ibi not.

† al. ita: diligēter prorsus abstineant.

† Nota, ꝙ res clericorū gaudent eodē priuilegio, quo res ecclesiarū ca. vlt. de vi. & ho. cle. c. ecclesiarū seruos. 12. q. 1. Anch.

Laici qnq; vectigalia nō tenētur soluere.

Pedagij rōne orta quæstio inter leuatorem ipsius & delatorē rerum qualiter terminabitur.

alij autem grauaminibus expressis superius, prælati diligenter † abstineant, si Dei & Apostolicæ sedis indignationem voluerint euitare.[a]

¶ Idem in eodem.

¶ *Diœcesani (quibus hoc constat) illos, qui exigendo a clericis pedagia vel guidagia excommunicati sunt vel interdicti, publicare debent. Io. And.*

CAP. III.

PRæsenti[b] constitutione iubemus,[c] vt locorum diœcesani contra eos, qui ab ecclesijs vel personis[d] ecclesiasticis pro earum rebus[e] proprijs,[f] quas non negotiandi[g] causa deferunt, aut deferri faciunt vel transmittūt, pedagia,[h] vel guidagia suo vel alieno[i] nomine, exigunt vel extorquent[k] in animarum suarum periculum, & eorum, a quibus ea exigunt, præiudicium & grauamen, excōmunicationis[l] & interdicti[m] sententias a iure[n] prolatas, postquam de † his ipsis constiterit,[o] omnino publicent, vel a suis subditis[p] tamdiu faciant publicari, donec[q] illi sic exacta † restituerint,[r] & de transgressione huiusmodi satisfecerint[s] competenter.

TITVLVS XIIII.

De celebratione † Missarum, & alijs diuinis officijs.

¶ Clemens V. in Concilio Vień.

¶ *Prælati, ad quos spectat correctio, & illis negligentibus superiores ipsorū debent esse soliciti, vt horis debitis in cathedralibus et collegiatis ecclesijs horæ canonicæ deuote psallantur, & qđ in ecclesijs alijs celebretur couenienter & debite diurnum officium & nocturnum. Io. And.*

i ¶ Alieno.] de regu. iur. quod alicui. lib. 6. cum concor.

K ¶ Extorquent.] vbi enim reciperent ista a sponte soluētibus, non est locus pœnis. simile. de simo. dilectus. 2.

l ¶ Excōmunicationis.] quo ad singulares personas.

m ¶ Interdicti.] quo ad ciuitates, castra, vel loca, quorū collegia, vel vniuersitates i his delinquūt, & periculosissimū est: p ꝙ forsan tota Italia est iterdicta: & vltra Italiam, testificētur experti & vide quod dicam. inf. de sen. excō. grauis in prin.

n ¶ A iure.] eod. titu. quamquam. lib. 6.

[Gl. seq. supplet & remittit secundo dubiū soluit per duas rationes.

o ¶ Cōstiterit.) parte vocata cōtra quā fit publicatio, de quo satis scripsi. ea. compil. de offi. deleg. c. vnic. Puto autē de hoc inquiri, & constare posse etiam in illo, qui soluit de hoc nō conquerēte: tum quia hoc bñficium respicit fauorem ordinis clericalis, non personæ tm, & spectat ad ius publicum, de foro comp. si diligenti. de sent. excom. cōtingit. 1. dist. ius publicum tum propter animarum periculum, de quo præmisit, & præcipue in facto manifesto, de vsu cum in diœcesi. de diuor. porro.

p ¶ Subditis.] vicinos etiā eps requirere possunt: 11. q. 3. curæ. de treu. & pace. c. 1. sup. ea. compil. de foro compe. quamuis. §. penult.

q ¶ Donec.] licet isti restituant, & satisfaciant, vt sequatur: est tñ necessaria absolutio excōicationis vel relaxatio interdicti, vt in prædicta decre. q̄quam. in fine:

r ¶ Restituerint.) plenarie dicit decre quamquam, qđ forsan hic omittit: quasi sonet in idem verbū restitutionis & plene restitutionis. facit: ff. de ver. sign. cum prætor. ff. de vsur. videamus. 2. §. in Fauiana, nec sufficeret hic cautio. cōcord. quod no. de elect. quia sepe. li. 6.

s ¶ Satisfecerint.) vide quod dixi post Inn. de cohabi. cleri. sicut.

† al. de ipsis cōstiterit, &c.

† al. extorta.

† al. ita: De celebratione missarū, & aliorū officiorum.

Restitutio & plena restitutio in idē sonant.

DE CELEBRATIONE MISSARVM, &c.

¶ Visum est sup. de capellis & ecclesijs tam religiosorū, q̄ secularium, in quibus diuina officia & Missarum solemnia celebrantur; ideo, &c.



Raui.]CASVS. Concilio generali Spiritu sancto legitime cōgregato fuit ꝓpositū, ꝙ plures, clerici dicebāt Horas Canonicas, discurrēdo, & q̄nq; verba inhonesta ꝓferēdo, & dū ibant ad diuinū officium, ducebant secum canes venaticos, & aues; vnde modicā reuerentiam faciebant ipsi ecclesiæ, & scandalum inde oriebat; cōstituit cōcilium, ꝙ ipsi celebrēt diuinum officiū cum deuotione & reuerentia, & ꝓ hoc deputauit aliquos, vt cōpellāt clericos ad celebrādū cū deuotione vt decet:& cātor, vel decanus, vel Prior tenetur cōpellere clericos suæ ecclesiæ, & in defectu ipsorum eps. Nota:ibi, [Ministri.] iuncta gl. ꝙ clerici nō bn̄ficiati non tenent ad Horas Canonicas, dicēdas, nisi essēt in sacris cōstituti. [Nota;ibi,] Fructū. iuncto. c. dolētes eo. ti. in antiq. videlicet; qđ qui est adstrictus ad dicendū Horas, illas dēt dicere attente. No ꝙ obligatus ad Horas canonicas debet singulas dictiones & syllabas distincte proferre. No. ꝙ beneficiati cum ad ipsas ecclesias accedūt, dēnt accedere, id est ire cum humilitate: Item debent esse honesti in corona seu tōsura, & in vestibus: vnde tōsura est rasura in superiori parte capitis: Sed rasura est in inferiori parte capitis. No. qđ in cœmeterijs, nō debent celebrari choreæ, nec cantilenæ dici, & multo minus in ecclesiis. Not. ꝙ licitū est turbari sup delinquētes; nā Deus his turbatur, & irascitur, de reb. eccl. nō alie. si quis. Not. ꝙ Horæ Canonicæ debent dici cum puritate. Ex hoc arg. qđ quis est in mortali, si dicit eas, nihil agit, sicut sunt concubinarij, fures, & similes, vnde in Psal. Peccatori aūt dicit Deus, quare tu enarras iustitias meas? Zabare.

† De materia hui⁹ Clemen. pręter doctores hic vide canonistas, in c. 1. & c. dolētes extra de celeb. Missarum.

[Prima gl. dicit, quid facit, & diuidit, & summat.

a ¶ Graui.] Prima pars ponit tres species excessuum, quos scđa pars per superiores corrigi p̄cipit: ibi (Ne igitur.) Et est prima species de clericorū excessibus in celebratione diuinorum. Secunda: ibi. (Nonnulli.) de dissolutionibus clericorum & laicorū, quas in ecclesijs & suis cęmeterijs faciebāt. Tertia: ibi. (in multis,) de indecentia vestimentorū, vasorum, & ornamentorum ecclesiasticorū. Et principaliter hoc intēdit, prælati, ad quos spectat correctio, & illis negligētibus superiores ipsorum debēt esse soliciti, vt horis debitis in cathedralibus, regularibus, & collegiatis ecclesijs Horæ Canonicæ deuote psallantur, & quod in ecclesijs alijs celebretur conuenienter, & debite diurnum officium, & nocturnum.

1 Vide Ioā. An. & alios in c. 1. de celebra. Miss. & Arch. in c. Eleutherius. 91. dis.

b ¶ Quæ.] negligentia.

c ¶ Consueuit.) de vita & hon. cle. vt clericorum cum sitis concord.

d ¶ Ministri.) argue pro clericis, qui beneficiati non sunt, quod non teneantur 1 ad horas, de quo satis scripsi eo. tit. c. 1. super glo. fi.

CAP. I.



RAVI a † nimirū turbatione mouemur, qđ ex nonnullorum rectorum negligentia, quæ b dum spem impunitatis permittit, multam nutrire pestilentiam consueuit c in subditis, plerique ecclesiarum ministri d modestia ordinis clericalis abiecta, dum offerre Deo sacrificium laudis e fructum f labiorum suorum in puritate conscientiæ & animi deuotione deberent, Horas g Canonicas h dicere, seu psallere i transcurrendo, syncopando, k exttanea quidem & plerumque, vana, l profana, & inhonesta intermiscendo colloquia, m tarde ad chorum conueniendo, seu ecclesiam ipsam absq; rationabili n causa ante finem officii exeundo o frequenter, aues interdum portando seu faciendo portari, canesque secum ducendo venaticos, p ac quasi nihil prætendentes de clericali militia, q in corona vestibus & tonsura r diuina etiam celebrare, aut eis interesse nimis indeuote præsumunt.

¶ Nonnulli etiam tam clerici quàm laici præsertim in festorum certorum vigiliis, s dum in ecclesiis deberent orationi t insistere, non verentur in ipsis earumque cœ-

e ¶ Laudis.] Psal. 49. Deus deorū, ibi, Imola Deo sacrificium laudis.

[Glo. seq. dat quotam: arguit & remittit.

f ¶ Fructum labiorum.] sumptum ad Hebręos vltimo, vltra mediū. Et arguit ex hoc, qđ satis est, labijs 2 seruire i diuinis Horis, licet cor diuertat ad alia. de hoc scripsi post Inn. & Host. eo. titu. dolentes, & facit quod de oratione dicā: inf. de relig. c. vnico. in glos. de oratione, in septimo membro.

2 Priusq̄ descendas in hanc glo. sniam cōsule Theologos & p̄sertim B. Tho. li. 4. de sent. dis. 15. q. 4. art. 1. q. 4. & ibid. Paludanum distin. 15. q. 5. & Gabrielē in canone Missę lectione. 62.

g ¶ Horas.] aspiratur, vt dixi sup. ea. cōpil. de vi. & hone. cle. c. 2.

h ¶ Canonicas.] septem, de quibus. eo. tit. cap. 1. & quare sic fuerint per ecclesiā institutæ, & q̄ teneātur ad eas dicendas, ibi scripsi: Missam de officio dicimus, sed non de Horis: qđ patet, quia etiam epi de honestate inuitantur ad illas dicendas vel audiēdas, de priuile. c. fi. lib 6. distributiones tn̄ ꝓ Missis vt ꝓ Horis in ecclesijs statuuntur, facit j. tit. 2. c. 1. in fi. Canō distinguit solus duas Horas Matutinalē, & Vespertinā. 11. q. 3. si q̄s episcopus in cōcilio. quod quō intelligatur, no. 92. dis. c. vlti. Pythagoras ēt dicebat duorum temporum curam habēdam, s. mane & vesperi, id est eorum, quæ acturi sumus & eorum, quæ gessimus.

i ¶ Psallere.] hic iunge litteram inf. nimis indeuote præsumunt.

k ¶ Syncopādo.) hoc exponit. eo. tit. dolentes in 1. glo.

l ¶ Vana.) cū tn̄ de oī. verbo otioso reddituri sumus rōnem in die iudicij. Matth. 12. 22. q. vlt. c. quotiens.

Verbi cuiuslibet ociosi reddenda est ratio.

m ¶ Colloquia.) 1. ad Corinth. 15. Corrumpunt bonos mores colloquia mala. & no. 37. dist. turbat.

n ¶ Rationabili causa.) esset rationabilis, q̄n nimis fatigatus est spiritus, & cā recreationis sine scādalo aliquantulum exijt ecclesiam, vt scripsi post Inn. eo. tit. dolētes. Idem si infirmitas vel iusta occupatio superueniret. 7. q. 1. illud: & c. seq. de consecr. dist. 1. nullus. de cler. non resi. ex parte. 2. eo. tit. c. vnico. lib. 6.

o ¶ Exeundo) ēt laici Missā audiētes ante bn̄dictionē sacerdotis exire nō dēnt. de cōse. dist. 1. Missā. & c. seq.

Missa integraliter est audienda.

p ¶ Venaticos:) quod ēt extra ecclesiam eis non licet. de cle. vena. per totum.

q ¶ Militia.) quæ cęlestis est. 11. q. 1. Christianis. de cle. ægro. c. 1. ne cle. vel mo. c. 1. in fi.

r ¶ Tonsura.) sic de vita & hone. cle. clerici. & su. ea. cōpil. eo. tit. c. 2. & quod corona & tonsura designet, ibi scripsi, & habetur. 12. q. 1. duo sunt.

s ¶ Vigilijs.] in quibus clericalis modestia deberet studiosius obseruari. de statu. mon. cum ad monasterium ver. in refectorio. vbi sæpius dixi verbum Senecę. 18. epistola ad Lucillum: Festiuis maxime diebus animo imperandum est, vt tunc a voluptatib. solus abstineat, cum in illas omnis turba procubuerit.

Senecæ dictum notabile.

t ¶ Orationi.] vide quod de oratione dicam. inf. tit. 2. c. vnico. ad fin.

s ¶ Choreas.]

a ¶Choreas.] dicitur à choro: chorizantes enim in suis ludictis, cantilenis, & saltibus quodãmodo tenẽt chorum, & de his forte loquitur Psal. 11. In circuitu impij ambulant, & facti de vita & honest. cleri. cum decorem 16. quæst. prima. legi. & has euitare debent Moniales supra ead. compil. de statu monaco. 2.

Chorea unde dicitur.

m ¶Nocturnum.] eo. ti. dolentes. in fi.
n ¶Exercere pertineat.] excludit feminas licet prælatas, quod dic, vt de maio. & obed. dilecta. De maioribus curatis, & qui iurisdictioni prosunt, dic vt not. secunda quæstione prima, nemo. de offi. ordina. cum ab ecclesiarum, plenius per Host. in sũma de sen. excomni. §. quis possit excommunicare. in vl. col. Io. And.

meterijs choreas [a] facere dissolutas, & † interdum canere cãtilenas, [b] ac multas insolentias [c] perpetrare: ex quibus ecclesiarum, & cœmeteriorum violationes, [d] inhonesta variaque delicta quandoq; sequũtur, & ecclesiasticum plerumq; perturbatur [e] † officium in diuinæ maiestatis offensam, & astãtiũ scandalum populorum.

† al. ita: etiã interdũ, &c.

¶ In multis insuper ecclesiis cum vasis, vestimẽtis, [m] ceteris ornamentis ad diuinum cultum necessariis, indecentibus [f] vtique (pensatis earum facultatibus) deseruitur.

† al. pertur bant.

¶Ne igitur trãsgressiones inualescant [g] huiusmodi, aliisque veniant in exemplũ sacri Concilij approbatione hoc fieri prohibẽtes, sancimus, vt illi, ad quos id pertinet, & in eorum, si vtique exempti nõ sint, negligentiam [h] vel defectum locorũ ordinarij, si vero exẽpti fuerint, aut alias circa hoc priuilegiati, superiores [i] ipsorũ (omni negligentia vel incuria penitus relegata [k]) circa reformanda præmissa, & eorum singula corrigẽda, nec non vt in Cathedralibus, Regularibus, & collegiatis ecclesiis horis debitis [l] deuote psallatur: In aliis uero cõuenienter, & debite celebretur diuinũ † diurnum, & nocturnũ [m] officium, si Dei, & Apostolicæ Sedis indignationem euitare uoluerint, solicitã curent diligentiã adhibere, contradictores per censuram ecclesiasticam (dũmodo ad eos illam exercere [n] pertineat) aliisq; opportunis remediis compescendo, facientes prout ad eos spectat in his, & aliis, quæ ad diuinum cultum, & morum reformationẽ pertinent, ac ecclesiarum, & cœmeteriorum respiciunt honestatem sacrorũ statuta canonum, ad quæ [o] scienda [p] diligens curẽt adhibere studium [q] irrefragabiliter obseruari.

† al. ita diuturnum officium pariter & nocturnũ.

¶Idem in eodem.

¶Clerici et religiosi domestici, cõmensales, Cardinaliũ, vel Episcoporũ, se possunt illis in diuinis officijs coaptare. h. d. Io. And.

CAP. II.

Dignũ [r] † prorsus & cõgruũ [s] arbitrantes, quod clerici tam religiosi, quã alii [t] Cardinalium sacrosanctę Romanæ [u] Ecclesiæ, ac, quorũcũq; Pontificum.

† Vide omno extrauagantem Pij V. Pont, Maxi. incip. Quod a nobis per quod recitatio Roman. Breuiarij restituit, & aliorũ aboletur.

b ¶Cantilenas.] 37. dist. c. 2.
c ¶Insolentias.] de off. ord. c. 3. ead. compil. & ibi exposui.
d ¶Violationes.] in talib. enim facile venire solet de ludo ad rixam, ex qua sequi solent effusiones sanguinis, vulnera, & homicidia, per quæ loca polluuntur, de cõsecr. ecclesiæ, vel altaris. propositi, & quando vno polluto pollutum fit reliquum, dic, vt eod. titu. cap. lib. 6.

Pollutio loci sacri ex quibus procedit.

e ¶Perturbatur.] vide quod not. & dixi de app. dilectus.
f ¶Indecentib.] non ex immunditia, contra quam prouisum erat. de custo. Euch. cap. 2. sed ex vilitate pretij, vel æstimationis ipsorum, quod patet ex eo, quod de facultatibus quæritur, & de his de consec. dist. 1. altaris pala & c. vasa. cum duobus c. seq. & fratribus, vero Minorib. & reprobatur excessus circa ista ordinamenta. supr. de uerb. sign. exiui versus finem §. quamuis.
g ¶Inualescãt.] principijs obsta, & cap. vt no. de resc. ad hęc in finem.
[Gl. seq. arguit, & remittit.
g ¶Negligentiã.] arguo, quod de iurisdõne minorum prælatorũ diœcesani se non intromittunt, nisi in casu negligentiæ, de hoc de off. ordi. cum ab ecclesiarum, & c. pastoralis.
[Gl. seq. quæstionem soluit.]
i ¶Superiores.] voluit his casibus dare diœcesanis delegatam potestatem, sicut fecit ea. compi. de suppl. negli. præla. c. unico, de sta. monac. c. 2. de relig. dom. c. 2. quia propter hæc multum usitata nimis præiudicatũ fuisset priuilegiis exemptionis.
k Relegata.] hic iunge litteram solicitam curent diligentiam adhibere.
l ¶Debitis.] dicebat Host. eo. ti. c. 1. quod pulsare, & psallere Horas debitis horis seruabatur in cathdralibus & collegiatis ecclesijs.

o ¶Ad quæ.] statuta. Io. And.
p Scienda.] propter mediũ horum triũ quæ premisit, s. de reformatione morum non esset facile iura colligere, de quibus sciendis hortat, sed sufficiat allegare. de vita & honest. cleri. per totum, ad primũ eo. tit. per totum. de consec. dist. 1. per totum. ad vltimum, de cust. Eucha. ca. 2. de immũ. eccles. per totum. & eo. titu. per totum. lib. 6.
q ¶Studium.] 20. d. si decre.

Dignum.] Primo ponit dictũ. Secundo circa illud remouet dubiũ. Secunda: ibi, [Nec ad dicẽdũ,] Imo. ¶ Præsupponẽdũ est, quod quilibet tenet dicere Horas Canonicas ad vsũ illius diœcesis, in qua est beneficiatus. CASVS. Ego sum cõmensalis, vel domesticus alicuius Cardinalis, vel epi, qui dicit Horas ad vsũ ecclesiæ Rom. Ego sũ de alia diœcesi quærit, an possim dicere Horas meas sicut ipse, & in tali vsu? Dicit Clemens, quod sic. No. quod appellatione Pontificũ nõ ueniũt electi in episcopos, & cõfirmati, nisi sint consecrati, etiam in concessione priuilegiorum, ut glo. cum tex. in uerbo, Pontificum. Not. quod quis debet se coaptare ijs, cum quibus conuersatur 12. distinct. illa. in fi. 40. distinct. cap. primo. in tantum quod etiam sibi propter hoc licent aliqua, quæ non licerent, vt hic de hoc de statu monа. recolentes.
[Glo. prima summar.
r ¶Dignum.] Clerici etiam religiosi, domestici, commensales Cardinalium, uel episcoporum, se possunt illis in diuinis officijs coaptare.
s ¶Congruum.] quasi conueniens.
t ¶Alij.] commensales domestici, quod est inf.
u ¶Romanæ.] non Compostellanæ, uel Rauennatis, de

de offi.archipresb.c.2.& dixi de conſti.cum omnes,ſu pertertia gloſſa.
a ¶Pontificum.]electos confirmatos nondum conſecratos non videtur includere.
b ¶Habentium.]ſimile de præſcrip. veniens,& exponitur hoc verbũ, de off.ord.ꝙ ſedem. in vlt.gl.

cum[a] gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habentiũ,[b] cõmẽſales domeſtici[c] ſe poſſint[d] ipſis[e] in diuinis officiis[f] coaptare,[g] vt illud qđ iidem Cardinales,ſeu Pontifices dicent officiũ[h] licite[i] dicere valeant: Nec ad dicẽdum aliquid aliud teneantur, ſacri † approbatione Concilii indulgemus.[K]

† al. ita: ſacro ap.pbãte cõcilio indulgemus.

c ¶Domeſtici.] de his de verb.ſig.c.fi. lib.6.
d ¶Poſſint.]non dicit,quod teneantur: facit.ff. de iudi. non quicquid.
e ¶Ipſis.]Cardinalibus, vel Epiſcopis.
f ¶Officijs.] ſi de cibis addidiſſet, hoc multũ monachis placuiſſet, per ea, quæ nota.16.q.1.c.3.
g ¶Coaptare.] facit 12.diſt.illa.(& hic iũge finem.
h ¶Officiũ.] ſic Gregorianum, Ambroſianũ vel monachale cuiuſuis ordinis. Item ſiue dicant de feria,vel de feſto.
i ¶ Licite dicere.] No.ad qõnẽ 1 de monacho prælato eccleſiæ ſæcularis.ꝙ reget illã ſm officiũ clericale nõ monachale,hoc placet Io.17.q.1.c.3.Gof.de ſta.mona.in ſumma §.ſed nunquid abſoluit.& Hoſ. in ſum.ipſius tit.§.2.ver.ſed nunquid talis,facit de preſer.cũ olim. Sed dices contrarium probari per hanc decretalem, dum hic fuerit conceſſa ſpecialis indulgentia,præter quam hoc non licuiſſet,vt dicam.in fi. Sol.iſti nõ sũt perpetuo trãslati, ſed ille nihil habet commune cum monachis 16.q.1.ne pro cuiuslibet.

1 Monachus prælatus eccleſiæ ſæcularis, ꝙ officium dicet, hucſpectant tradita ꝑ B. Tho.2.2.qõ.185.art.8.cũ uideto.

K ¶Indulgemus.] prius ergo non licet.

TITVLVS XV.

De baptiſmo, & eius effectu.

¶Clemens V. in Concilio Viennenſ.

DE BAPTISMO, ET EIVS EFFECTV.

¶Viſum eſt de ſacro eccleſiæ,quod eſt ſacrm Euchariſtiæ,nunc videndum eſt de ſacramento baptiſmi.

PRæſenti.]Tres ſunt partes principales,quia primo ponit regulam.Secundo duos caſus excipit ab ea:ibi,[Niſi]tertio punit contra facientes:ibi.[Quia autem]Imo.

CASVS.Fuit a nonnullis in Cõcilio Generali expoſitũ,ꝙ licet fuiſſent in eccleſiis parochialib. deputati ſacri fontes ad baptizandos paruulos:tamẽ plures baptizabãt in ſuis domibus,uel alijs locis priuatis,ꝑꝑ quod fuit ortum ſcandalum, ideo conſtituit Concilium,quod de cetero nulli baptizentur, niſi in eccleſiis,demptis & exceptis filiis principum,vel niſi ſubſit rationabilis cauſa,& contra facientes puniunt vt in textu.No.ꝙ æquiparantur nobilitas & neceſſitas,de hoc in gl.hic,comparantur.no.quod neceſſitas legi non ſubiacet,de obſer.ieiu.conſilium.regula,qđ non eſt.de re iud.Zab.

(Glo.primo ſummat & diuidit.)

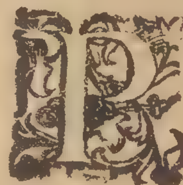
l ¶ Preſenti)in fontibus eccleſiarum,non in priuatis domibus debet baptiſma cõcedi. Duos caſus excipit, & tranſgreſſores puniri præcipit. Exceptio: ibi. Niſi punitio.ibi,(Qui autem)
m ¶ Ne quis.)omnes cõprehendit, nedum eos, quib. ex officio cõpet baptizare,1 ut presbyteris. De diaconis dic,vt 94.diſt.diaconos.

1 Vid B. Th. 3.p.q. 67. de miniſtris ſacramenti,baptiſ.

n ¶In aulis.)aula dicitur ſala,uel ſpacioſũ habitaculum communiter quatuor habens alas.
o ¶Cameris.]concor.de appel.qua fronte,& quod ibi no.in gl.2.
p ¶Priuatis domibus.]bene concor.in Auth.vt in priua.do.ſacr.myſt. non fiant.col.5.per totum.

¶In fontibus eccleſiarum nõ in priuatis domib.debet baptiſma concedi,duos caſus excipit,& tranſgreſſores puniri ꝑcipit. Io.And.

CAP. VNIC.



Ræſenti[l] † prohibem* edicto,ne[m] quis de cetero in aulis,[n] vel cameris,[o] aut aliis priuatis[p] domib9,ſed dũtaxat in eccleſiis,in qb. ſunt ad hoc fontes ſpecialiter deputati,[q] aliquos[r] (Niſi regũ[s] vel principũ, quibus valeat in hoc caſu

q ¶ Deputati.]de maio. & obed. & his q̃. de capel. mon.c.2.& tales eccl'ę dicuntur baptiſmales,de nou. oper.nũ.c.1. in prin. & de his 16. qõ.1.de decimis.§.2.13.q 1.§.2.verſic. decimas, & quia renaſcimur per baptiſmum, dicũtur matrices.de præſcri. ex tranſmiſſa,inf. de ſen.excom.c.1.

Eccleſiæ baptiſmales dicuntur matrices.

r ¶Aliquos.] hic iunge litterã inf.audeat baptizare.

† Conferunt tradita ꝑ B. Th.p.3.q. 83 art.3.

[Glo.ſeq. dat tres concor. quęrit quis dicatur princeps:ponit 12. æquiuocationes, & ſoluit,dicens tyrannos non includi. & reſpondet contrario.]
ſ ¶Regũ.] ſimile de of.deleg.c.vlt. de priuil. ne aliqui.lib.6. Sed iura illa loquuntur ſolum de regibus hic addit de principibus. ſic ſupra ea.cõp.de teſtib.c.1. Et quos hic dicat principes, dubitaẽ.Deus.n.princeps diciẽ,Iſa.9.ibi,Deus fortis, pater futuri ſæculi, princeps pacis. Interdũ Angelus de ſe dicens Ioſuæ 9.Ego ſum princeps exercitus.Interdum Papa de conſacra.diſt.1.corpora.interdum epiſ.de maio.& obed.ſi quis,vel alij iudices eccleſiaſtici.7.q.4.diffiniuit in fine.Imperator.de re iudi.ad Apoſtolicæ.in prin.li.6 Rex.de ſacra.vnc.c.vni.ver.vnde in veteri.de accuſa.veniens,de elect. innotuit. de bapt.maiores,circa fi.55.d.de Iudæis,vel alias principans populo,de maio.& obed.omnes.Exodi 22.principi populi tui non maledices.vel loco de Iudæis Iudæi.& c.ſeq.& c.in nonnullis.in fi.de vſuris,q̃to,& j̃.de Iudæis,in c.1.in prin.de hæret. cũ ſecundũ in fi.de homi.pro humani.li.6. Sed ſi ſic large principatus ſumatur pro dominio,vel dominatione populi, iã videretur,quod omnis baroniam habẽs,ſit princeps,ſic & large omnis regens prouinciam,dominium,gentem, prolẽ,vel plebẽ dici poteſt tex.23.q.4.duo iſta. Apes ẽt & grues habent principẽ 7.q.1 in apibus,& diabolus ẽt dr̃ princeps mundi.Io.14.& vitiorum. de pœn. diſtin.2.princeps,& in his multum poſſet inſtari, ſed non expedit. Et componitur princeps ex primum,& capio,& diciẽ quaſi primum capiens locũ, vel dignitatem.Sũt etiã certæ dignitates ſæculares ſpecialiter ſic vocatæ,vt principatus Achaię,& his ſimiles,ad illas tñ hũc textum non puto reſtringi; facit de verborum ſignif.quamuis.Eſt aduertendum,ꝙ decr.fundamenta §.vt ergo,loquẽs de Imperatore,Rege,& principe,ſubmittit de marchione, duce, comite, & barone,vel alio 3 notabili potentatu, per ꝙ vr̃ ex ordine, ꝙ princeps maior ſit ꝑdictis,marchione, duce,& c.Et alio ex hoc puto,ꝙ principatus hic ſumaẽ ꝓ notabili potentatu merito comparando regiæ dignitati.facit ea. decre.fundamenta.in fi.Tyrannos autem,[quibus in Italia conſtellatio nunc fauet]includi non puto:Nam [vt ait Gregorius Tyrãnus eſt ꝓprie, qui in Repub. nõ iure principatu: Et Philoſophus, ꝙ ſicut regnum eſt rectus principatus, ita tyrãnis eſt ꝑuerſũ dñium.

Principis appellatio multos comprehendit.

Princeps unde dicitur.

3 al. ita : uel notabilis potẽtatus

Tyrannus quis dicitur.

de

de,quo satis 4.& 5.Politi. cum ergo princeps tendat ad bonum cõe,tyrannus ad propriũ: ergo nõ est princeps: Vnde Isa.32. Princeps ea,quæ sunt digna principe cogitat. Absit ergo ꝙ illos quanticumque sint potẽtatus,hęc cõstitutio priuilegiet, ad hoc de rescri.gratiose.in fi.lib. 6.ff.de leg.1. l.legata inutiliter.2.rñso. Nõ obstat de hætet. præsidentes, lib.6. quia illud speciale fauore fidei.

deferri,liberi [a] extiterint. Aut talis necessitas [b] emerserit, propter quam nequeat ad ecclesiam absq; periculo [c] propter hoc accessus haberi) audeat baptizare. Qui autem secus præsumpserit, [d] aut suam in hoc præsentiam [e] exhibuerit, taliter per Episcopum suum castigetur, [f] quod alij attentare similia non præsumant.[g]

TITVLVS XVI.

De reliquijs & veneratione Sanctorum.

Clemens V. in Concilio Viennens.

¶ *Festum corporis Xp̃i celebrari dẽt Feria quinta post octauam Pentecostes, & certæ indulgentiæ conceduntur ijs, qui in festo, vel infra octauam officio, vel horis intererũt. Io. A.*

CAP. VNICVM.



SI Dñm [h] † in sanctis eius laudare iubemur, [i] dignum profecto [k] iustum & salutare nobis existit, vt sibi in sui [l] quo nos quotidie spiritualiter reficit [m] memoriam corporis laudes festiuæ venerationis & gratias referamus. Hac igitur consideratione inducti, constitutionem a bonæ memoriæ Vrbano [n] Papa

[Glo.seq. ponit differẽtiam inter filios & liberos; arguit pro naturalibus: soluit ꝯrium, ad allegata respondens.]

Liberi, & filij differũt.

a ¶ Liberi.] cõprehẽdit nepotes ex filijs & alios descendẽtes, ff.de verb.sign. l.liberorũ, secus si dixisset, filij. Appellatio.n.filiorum rl'r non comprehendit nepotes, institu. qui test. dari tu.pos.in fi.causaliter ꝯ.ff.de verb.sig. filij, & ibi de hoc. Et ꝙ dixi,cõprehendit nepotes, intellige de descendẽtibus ex filijs masculis, ff. de sena. l.liberos, in fi.de pœnis,vbicumque,lib.6. Vr̃ hoc etiã intelligi posse de naturalibus,non de legitimis,per prædictam l. liberos.1. responso, & per id quod notat, de probat.in pręsentia,in prin.1 gl.& dixi post Host.de sent.excõ.si vero, §.fi.Verius videtur illos non comprehendi,per l. cum legitime, & per ibi nota.ff.de stat.ho. facit instit. de nup. §.fi.ff.de in ius vo.quia semp̃ in auth.qui.mo.na.effi.sui §.fi.coll.8.& 1 l.liberos.non intelligitur. de naturalibus, qui legitimi sunt,vt ibi not.Ad not.in decre.in præsentia,responde per not.in l.ibi allegata.ff.ad Treb.l.ex facto, §.si quis rogatus.Ad l.vlt.allega.dic,ꝙ quo ad parentum reuerentiam bene habetur ratio naturalium tantum, sed quo ad commodum liberorum, vel honores non:vt in contrarijs.

¶ In plerisque antiquoribus codicibus ita, & lex liberos, intelligitur de natura libe. qui legitimi sunt,& ita vr̃ legere. Io.Imol.

b ¶ Necessitas.] hic cõparantur nobilitas, & necessitas alibi nobilitas & litteratura de præb. de multa.in fi.

c ¶ Periculo.] forte pueri baptizandi existentis in mortis articulo, eod.tit.c.pen.vel deferentium, vel quia est hostilitas, vel locus obsessus.

d ¶ Præsumpserit.] baptizando in locis talibus.

e ¶ Præsentiam.] ex proposito,sup.ea. Compil. de sta.mona.ne in agro.§.porro,in fi.& §.seq.& huic concor. de vi.& hone.cle.cleri.ne cle.vel mo. c.pen.in princip. & de clande. despon.c.vlt.circa finem, de vsur. quamquam,lib.6.ad finem.

f ¶ Castigetur.] arbitrarie, de offi.deleg.de causis, cum concordantijs.

g ¶ Non præsumat.] ꝯ.ea.compil.de offi.ord.c.1. cum suis concordantijs,licet aũt puniatur faciens, baptismi collatio tenet,ex quo enim concurrente debita materia. & debita forma cum intentione baptizandi,valet a quocumque 2 collatum,de summa Trin. c.1.§.sacramẽtũ, & in quocumque loco est,facit de baptis.debitum.

2 Vide B. Th.3.par.q. 67.per totã qõ. vñ intelliges veritatem huius glossæ.

DE RELIQVIIS ET VENERAtione Sanctorum.

Visum est supra de Ecclesijs tam sæcularibus, quam regularibus, etiam de quibusdam sacramentis ecclesiasticis: nunc videndum est de reliquijs, & veneratione Sanctorum.



SI Dominum.] ¶ Præsupponendum est, ꝙ Vrbanus Papa Gallicus,qui præfuit Ecclesię Romanæ tribus annis, fecit constitutionẽ, quod feria quinta post festum Pentecostes celebretur festum de corpore Christi,& ad animandum populũ Christianum dedit indulgentias illis, qui interessent diuinis officijs. Et quia illa cõstitutio Vrbani nõ fuit recepta ab omnibus,ideo Clemens Papa V.innouauit illam constitutionem, & illam præcepit ab omnibus seruari. Accipiatis diuisionem glo.& prosequamini sicut ipsa tradit.

† Vide Conc. Trid.sess.13. de sanctissimo eucharistę sacramento.& ses.22. de sacrificio Missæ, & B. Thom. opusculo.57.

¶ Colligo aliqua notabilia.Primo ex principio textus, ꝙ ualet argumẽtum a minori ad maius affirmatiue, vt in auth. multo magis,C.de sacrosf.eccle. Nota plura miracula, & plures effectus sacramenti altaris. No. rationem constitutionis festi oĩum sanctorũ.cur in illo die fiat. Not. effectum huius c.ꝙ die Iouis post festum Pentecostes debet celebrari festum Corporis Christi. Et nota indulgentias concessas illis, qui intererunt omnibus diuinis officijs. Not.lecturã tui textus, & pulchra uerba in illo existentia. Not. quod Deum iubemur laudare in sanctis eius,id est laudare Dei mirabilia,laudãdo ea, quę sancti fecerunt in Dei uirtute,de hoc in glo.2.No.ꝙ quandoque iustum & honestum simul concurrunt,ut in littera ibi,[Dignum profecto,iustum,] &c.quandoque videtur aliter. Zabar.

[Prima glo.diuidit dicens quid singulæ partes faciãt, & deponit summam.]

h ¶ Si Dñm.] duæ sunt principales partes:in prima pp̃emium Clementis, qui expressa monitione seruari præcipit constõnem Vrbani; in secunda p̃dicta constõ ibi: [Vrbanus,] quæ subdiuiditur in titulũ, & prosam ibi, [Transiturus.] in qua præmittit de corpore Christi suaue,formosum & prolixum exordiũ,principaliter ostendens cãm instõnis ipsius sacri,i& ipsius effectũ.Secũdo. ibi,[Licet igitur.] ponit narratio,in qua præmissa multiplici causa celebrationis festi corporis Christi,die statuit,qua debeat celebrari.Tertio ibi,[Ideoque] concludit ponens exhortationem de festo colendo cũ certis indulgentijs.Et hoc intendit. Festum corporis Christi celebrari debet feria quinta post octauam Pentecostes, & certę indulgentiæ conceduntur his,qui in festo,uel infra octauam officio,uel horis intererunt.

i ¶ Iubemur.] Psal vlt. Laudate Dñm in sanctis eius. ADDITIO.Facit eo,tit.c.1.& eod.tit.gloriosus,lib.6.

k ¶ Profecto.] pro certe 3.& est sensus: si laudare iubemur Dominum in sanctis,fortius in seipso, & est argumentum a minori,de quo de elec.cum in cunctis,uel quo dicimus, propter quod unumquodque tale, & illud magis.

3 Hæc gl. notanda est pp̃ modos arguẽdi. Io. Imol.

l ¶ In sui.] corporis memoriam,quod sequitur.

m ¶ Reficit.] de consecr.dist.2.qui manducat.in prin.

n ¶ Vrbano.] qui fuit natione Gallicus, & Trecensis,& parum uixit ultra triennium in Papatu: & fuit is, qui regnum Siciliæ contra Manfredum contulit Carolo.

fratri

Quarto prædecessore nostro super hoc editam, de fratrum nostrorum consilio districte præcipimus [b] obseruari, cuius tenor sequitur in hæc verba: Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Ecclesiarum Prælatis: & cetera.

¶ Transiturus de hoc† mũdo ad patrem Saluator noster Dominus Iesus Christus, cum tempus suæ passionis instaret, sumpta [b] cœna, in memoriam mortis suę instituit[c] † summũ & magnificum sui corporis & sanguinis sacramentum, corpus in cibum, & sanguinem in poculum [d] tribuendo: Nam quotiens hunc panem manducamus, & calicem bibimus, mortem Domini annunciamus. [e] In institutione quidem huius sacramenti dixit ipse Apostolis: [f] Hoc facite in meam commemorationem vt præcipuum & insigne memoriale sui amoris eximij, quo nos dilexit, esset nobis hoc pręcelsum & venerabile sacramentũ: memoriale, inquam mirabile ac stupendum, delectabile, suaue, tutissimum, ac super omnia pretiosum [g] in quo innouata sunt signa, & mirabilia [h] immutata, in quo habetur omne delectamentum, & oĩs saporis suauitas, [i] ipsaq; dulcedo Domini degustatur, in quo vtique vitæ suffragium consequimur, & salutis. [k] Hoc est memoriale dulcissimum, † memoriale sacratissimũ, † & memoriale saluificum in quo gratam redẽptionis nostrę recensemus memoriam, [l] in quo a malo retrahimur & in bono [m] cõfortamur, & ad virtutum & gratiarũ proficimus incrementa, in quo profecto proficimus ipsius corporali præsentia Saluatoris. Alia namque, quorum memoriam agimus, spiritu mẽte que cõplectimur: sed non propter hoc realem eorũ

fratri regis Franciæ, ut patet in Chronicis.

a ¶ Præcipimus.] Licet hoc procœmium sit simile illi quod habetur, sup.ea.compil.de sepu.dudum, tamen in hoc differunt, quia illud in Concilio, hoc est extra Concilium. Item hic constitutio Vrbani solum seruari præcipitur: ibi constitutio Bonifacij innouatur. ratio patet, quia illa fuit per constitutionem Benedicti reuocata, ista uero non fuit reuocata, sed per aliquos non recepta.

b ¶ Sumpta cœna.] ratio huius habetur de consecr. dist. 2. liquido.

c ¶ Instituit.] Matthæi 26. de consecr. dist.2. panis est in altari, de celebra. Mis. cum Marthæ.

d ¶ Poculum.] facit hæc littera ꝙ alia sit transubstantiatio corporis, & alia sanguinis, de hoc de cõsec. dist.2. cum omne, & cap. comperimus, & c. quia corpus.

e ¶ Annunciamus.] 1. ad Corinth. 11. circa finem.

f ¶ Apostolis.] Lucæ 22. de consecr. dist.2. in Christo semel. in fi. & uide q̃d ibi no.

g ¶ Pretiosum.] 95. dist. ecce. de consecr. dist.2. nihil.

[Glo. seq. primo allegat quoram, & remittit, secundo ponit septem mirabilia in corpore Christi, ad singula inducens saltem unum casum & figuram.]

h ¶ Mirabilia.] quod optauit Ecclesi. 36. ca. ibi: Innoua signa, & immuta mirabilia. de his mirabilib. dixit de celebr. Mis. cũ Marthę. §. q̃siuisti. Et nunc aliter tractãdo dicamus cũ theologis, ꝙ in hoc sacro notatur mirabilis productio: quia de cælo nobis productũ est, & ad vocẽ sacerdotis aperiuntur cœli, &c. de consecr. dist.2. quid est sanguis: quod figuratũ 1 fuit Exod. 16. in prin. Ego pluam vobis panes de cœlo. Item notatur mirabilis multiplicatio, quæ quotidie cõficitur & sumitur, nec consumitur. de consecr. dist.2. in Christo semel, & c. qui manducat 2. quod figuratum fuit 2. Reg. 6. circa finẽ, ubi dr, ꝙ Dauid partitus est in vniuersam Israel multitudinẽ singulis collyridam panis vnã, & assaturam bubulæ carnis vnam, & 4. Regum 4. in fin. de viginti panibus saturati sunt centum viri. Item mirabilis ministratio, quia quo ad effectum, ita per malos 2 vt per bonos ministratur, 1. q. n. 1. intra catholicam, cum c. seq. vsque ad §. sed obijcitur, de consec. dist. 2. Vtrum quod figuratum est 3 Regum 17. in princ. vbi dicitur, quod Heliæ, qui fugerat ad Torrentem, corui deferebant panem, & carnes mane, & vespere. Item mirabilis confortatio: quia fulcit animæ nostræ substantiam, & quotidie 3 accipiendus est iste panis, vt quotidie prosit, de consec. dist.2. non iste panis, & qui deeo manducat, in æternum non deficit, ead. distinct. Christus panis est, & hoc figuratum fuit 3. Regum 19. post prin. vbi Heliæ fugienti per desertum viam vnius diei, & tandem dormienti, Angelus ad caput eius posuit panem subcinericium, dicens: surge & comede, qui cum comedisset, ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Et qui contemnit, vel negligit hunc panem sumere, debilitatur & cadit a virtutibus, de consec. dist. 2. si quotiens, & c. si quis intrat, quod figuratum est 1. Reg. 28. ad finẽ: ibi: statimque Saul cecidit super terram, & robur non erat in eo, quia panem non comederat illa die. Item mirabilis munditia: quia nisi digne & a dignis sumatur, propinat mortis iudicium 4 de consecra. dist. 2. qui scelerate, & cap. timorem, quod tangere voluit Psalm. dicens: Qui manducatis panem doloris, & cum bucella, quam Christus dedit Iudæ, introiuit diabolus in eum, de consecr. distin. 2. esca. Item mirabilis transubstantiatio, quia etiam prece iniusti 5 fit transubstantiatio virtute Spiritus Sancti, non merito sacerdotis, 1. q. 1. cum scriptura, quod figuratum fuit in historia quæ ibi tangitur de Gedeon, Iudicum 6. citra medium, cui pręcepit Angelus, quod panes azymos, & carnes tolleret, & illa poneret super petram: & extendit Angelus summitatem virgæ, quam habebat in manu, & ascendit ignis de petra, & consumsit sacrificium. Item mirabilis transmissio, quia transmittitur etiam ad defunctos, non summe malos, nec summe bonos 13. quæstione 2. non æstimemus, & capit. Animæ, quod figuratum fuit Danielis ultim. ad finem, ubi præcepit Angelus Abachuc, quod panes, & pulmentum, quod ferebat messoribus, portaret in Babylonem Daniel posito in lacu Leonum, & cum nesciret Abachuc lacum, apprehendit illum Angelus capillo capitis sui, & posuit eum in Babylone super lacum, & accepit Daniel prandium, &c. quædam alia miranda ex inferioribus collige. Ioann. Andreæ.

i ¶ Suauitas.] Sapientiæ 16.

k ¶ Salutis.] de conse. dist.2. cum omni: in prin. & cap. species, in fi. Io. And.

l ¶ Memoriam.] de conse. dist. 1. semel Christus, & cap. in Christo semel.

m ¶ In bono.] sic de statu mona. cum ad monasterium uer. prior.

† In antiquioribus codicib. deest dictio, hoc.

† Vide omnino B. Thom. par. 3. q. 73. ar. 5. & q. 83. ar. 2. ubi agit de gloriosa, & sãctissima huius venerabilis sacri institutione.

† B. Th. opusculo 57.

1 De figuris huius sacri B. Th. 3. par. q. 73. ar. 6. & q. 80. art. 10. ad 2. arg.

2 B. Tho. 3. par. q. 82. ar. 7. & 8.

3 Vide oĩno B. Th. 3. par. q. 80. art. 10.

4 B. Tho. 3. par. q. 80. ar. 4. & 5.

5 B. Tho. 3. par. q. 82. ar. 7. & 8.

¶ Forma

præsentiam obtinemus. In hac vero sacramétali Christi cõmemoratione Iesus Christus præsens sub alia quidem forma [a] in ꝓpria vero substantia est nobiscum. Ascensurus enim in cęlum dixit [b] Apostolis, & eorũ sequacibus. [c] Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cõsummationem sæculi, benigna ipsos promissione confortans, quod remaneret, & esset cum eis etiam præsentia corporali. O digna, & nunquam intermittenda memoria, in qua mortem [d] nostram recolimus mortuam, nostrumque interitum interijsse, ac lignum [e] viuificum ligno Crucis affixum fructum nobis attulisse salutis. Hæc est commemoratio gloriosa, quæ fidelium animos replet gaudio salutari, & cum infusione lætitiæ deuotionis lacrymas subministrat. Exultamus nimirum nostrã memorãdo liberationem, & recolendo passionem Dominicam, per quam liberati sumus, vix lacrymas continemus. In hac itaque sacratissima commemoratione adsunt nobis suauitatis gaudium simul, & lacrymæ: quia & in ea congaudemus lacrymantes, & lacrymamur [f] deuote gaudentes, lætas habendo lacrymas, & lætitiam lacrymantem: nam & cor ingenti perfusum gaudio, dulces per oculos stillat guttas.

¶O diuini amoris immensitas, diuinæ pietatis superabundantia, diuinæ affluentia largitatis: dedit † enim nobis Dominus omnia, quæ subiecit sub pedibus [g] nostris, & super vniuersas terrę creaturas contulit nobis dominij principatum.

¶Ex ministris etiam spirituum superiorum † nobilitat, & sublimat hominis dignitatem: Administratorij [h] namque sunt omnes in ministeriũ propter eos, qui hęreditatem salutis capiunt destinati. Et cum tã copiosa fuerit erga nos eius munificentia, volens adhuc ipse in nobis suam exuberantem charitatem præcipua liberalitate mõstrare, semetipsum [i] nobis exhibuit, & transcendens omnem plenitudinem largitatis, omnem modum dilectionis excedens, attribuit se in cibum. O singularis & admiranda liberalitas, vbi donator venit in donum, & datum est idem penitus cum datore. [k] Quam larga, & prodiga largitas, cum tribuit quis seipsum: [l] dedit igitur nobis se in pabulum, vt quia per mortem [m] homo corruerat, & per cibum ipse [n] releuaretur ad vitam: cecidit homo per cibum ligni mortiferum, † releuatus est homo per cibum ligni vitalis: In illo pependit esca mortiis, in isto pependit vitę alimentum. Illius esus meruit læsionem, istius gustus intulit sanitatem: gustus sauciauit, & gustus sanauit, vide quia vnde vulnus est ortum, prodijt & medela: [o] & vnde mors subijt, exinde vita euenit. [p] De illo si quidem gustu dicitur. [q] Quacunque die comederis, morte morieris. De isto vero legitur: [r] Si quis comederit ex hoc pane, viuet in æternum. Hic est cibus, qui plene reficit, vere nutrit, summeq; impinguat, non corpus, sed cor, non carnem, sed animam, [s] non ventrem, [t] sed mentem. Homini ergo, qui spirituali alimonia indigebat, saluator ipse misericors de nobiliori, & potentiori huius mundi alimento pro animę refectione pia dispositione prouidit, decens quoque libera-

litas

Matt. ult. — Heb. 1. — Gen. 2. — Ioan. 6.

† al. superiorum.

† al. mortiferi.

† Vide præ ceteris B. Th. 2. 2. q. 88 ar. 6 ubi plene de hac qõne, & eũ per omnia sequitur hic glos.

† al. ita dedit. n. Dominus nobis oĩa quia subiecit omnia sub pedibus nostris, & super, &c.

a ¶Forma.] & quare hoc, no. de consec. d. 2. forte.
b ¶Dixit.] Matthæi vlt. in fi.
c ¶Sequacibus.] per fidem de successoribus Apostolorũ no. 12. q. 1. videntes.
p ¶Mortem nostrã) æternam.
e ¶Lignum viuificum). s. Christum.
f ¶Lacrymamur.) simile 2. ad Cor. 6. de excess. præla. nimis 1. in prin.
g ¶Sub pedibus nostris.) Psal. 8 Domine Dominus noster. & ad Heb. 2. vbi dicit Apostolus, ꝙ omnia submittendo nil demisit nõ subiectũ, & concord de maio. & obed. solitæ. circa finem.
h ¶Administratorij) sumptum ad Hebr. 1. cap.
i ¶Semetipsum) ad Ephes. 5.
k ¶Cum datore.) concor. de consec d. 2. nec Moy. de Sum. Trin. cap. 1. §. vna. in princ.
(Glo. seq. duo notat, & ſm tripliciter probatur.
l ¶Seipsum.) not. pro forma salutationis, qua quis offert seipsum: qua breuitatis etiam causa multum vtor. Item not. pro theologis, qui tenẽt, quod idem opus meritoriũ laudabilius, est in uouente 1 uel professo, quam in alio, probant, quia vouere opus latriæ est, quæ præcipua virtus est inter morales: opus autem nobilioris uirtutis ẽ melius, & magis meritorium, ergo. & de latria, quæ est cultus, & seruitus, quæ soli Deo debetur de consecrat. distinct. 3. venerabile. Secũdo, quia vouens non solum quo ad actum, sed etiam quo ad potestatem subijcit se Deo, vt decetero aliud agere nõ possit: ergo plus dat secundum Anselmum lib. de similitudinibus: cum det fructum, & arborem, quam qui dat solum fructum. Tertio, quia propter votum immobiliter voluntas firmatur in bonũ: ad perfectionem autem virtutis pertinet aliquid agere ex uoluntate firmata in bono, ut patet per Philosophum 2 Ethicorum. Et Augustinus: Felix necessitas, quæ ad meliora compellit: ergo magis meritoriũ. Io. And.
m ¶Mortem.] clarius ad propositum dixisset, quia per cibum in mortem homo, &c.
n ¶Ipse.] homo.
o ¶Medela.] & sic de cibo dicere possumus, cibus damnauit, qui saluauit, ut de muliere dicitur, & not. de sacra unct. c. unico. uer. Per frõtis, sed non est idem specie, ut hic patet. Io. And.
p ¶Euenit.] concordan. prefatio Crucis, ut dixi supra eadem compil. de sum. Trinit. cap. primo. super uer. cruci.
q ¶Dicitur.] Gen. 2. circa medium.
r ¶Legitur.] Io. 6. circa finem. de pœn. d. 2. charitas est a qua. Io. Andr.
s ¶Animam.] de off. ordi. inter cetera.
t ¶Non uentrem.] de consecratione distinct. secun. ut quid paras.

litas extitit, & † conueniens operatio pietatis, vt verbum Dei æternum qđ rationabilis creaturæ cibus est, & refectio, factum [a] caro, se rationabili creaturæ carni, & corpori, homini videlicet in edulium largiretur: panem.n. Angelorum manducauit [b] homo, & ideo Saluator ait, [c] caro mea vere est cibus. Hic panis sumitur, sed vere non consumitur: manducatur, sed non transmutatur: quia in edentem minime transformatur; sed si digne recipitur, sibi recipiens conformatur. [d] O excellentissimum Sacramentum. O adorandum, venerandum, colendum, glorificandum, præcipuis magnificandum laudibus dignis pręconijs exaltandum, cunctis honorandũ studijs, deuotis prosequẽdum obsequijs, & synceris mentibus retinẽdum. O memoriale nobilissimum intimis commendandum præcordiis, firmiter animo alligandum, diligenter reseruandum in cordis vtero, & meditatione, ac celebratione sedula recensendum. Huius memorialis continuam debemus celebrare memoriam, vt illius, cuius ipsũ fore memoriale cognoscimus, semper memores existamus: quia cuius donũ, vel munus frequentius aspicitur, huius memoria strictius retinetur.

¶Licet [e] igitur hoc memoriale sacrm̃ in quotidianis Missarum solẽniis frequẽtetur: [f] cõueniens † tamen arbitramur, & dignum, vt de ipso semel saltẽ in anno ad confundendam specialiter hæreticorum perfidiam, & insaniam, [g] memoria solemnior, & celebrior habeatur. In die nãque Cœnæ Domini, quo die ipse Christus hoc instituit Sacramentum, vniuersalis Ecclesia, pro pœnitentiũ reconciliatione sacri confectione [h] chrismatis, adimpletione mandati circa lotionem [i] pedum, & alijs plurimum occupata, plene vacare non potest celebrationi huius maximi Sacramenti. Hoc enim circa sanctos, quos per anni circulum veneramur, ipsa obseruat Ecclesia, vt quãuis in letanijs & Missis, ac alijs etiam ipsorum memoriam sępius renouemus: nihilominus tamen ipsorum natalitia certis diebus per annum solemnius recolat, festa propter hoc eisdem diebus specialia celebrando: Et quia in his festis circa solemnitatis debitum aliquid per negligentiam, aut rei familiaris occupationem, aut alias ex humana fragilitate omittitur: statuit ipsa mater Ecclesia certam [k] diem, in qua generaliter omnium [l] Sanctorum commemoratio fieret: vt in hac ipsorum celebratione communi, quicquid in proprijs ipsorum festiuitatibus omissum existeret, † solueretur.

¶Potissime igitur exequẽdum est erga hoc viuificum Sacramentum Corporis, & Sãguinis Iesu Christi, qui est Sanctorum omnium gloria, & corona, [m] vt festiuitate ac celebritate pręfulgeat speciali, quatenus in eo, quod in alijs Missarum Officij circa solemnitatem est forsitan prætermissum, deuota diligentia suppleatur, & fideles, festiuitate ipsa instante, intra se pręterea memorantes, id quod in ipsis Missarum solemniis sęcularibus forsan agendis impliciti, aut alias negligentia, vel fragilitate humana minus plene gesserunt: tunc attente in humilitate spiritus, & animi puritate restaurẽt. Intelleximus autem olim dum in minori essemus officio constituti, quod fuerat quibusdam catholicis diuinitus reuelatum, [n] festum huiusmodi generaliter in Ecclesia celebrandum. Nos itaque ad corroborationem, & exaltationem catholicę fidei, digne ac rationabiliter duximus statuendum, vt de tanto sacramento pręter quotidianã

memo-

† al. ita, & non inconueniẽs, &c.

Psal. 77.

Ioan. 6.

a ¶ Factum caro.] Io. 1. de biga. debitum.

b ¶ Manducauit homo.] Psalmo 77. Attẽdite popule meus.

c ¶ Ait.] Io. 6. de conse. distinct. 2. dupliciter.

d ¶ Cõformatur.] vide quod not. de consecratione distinct. 2. non iste. & quod no. & dixi de iud. etsi Iudęos.

e ¶ Licet igitur.] secunda pars.

f ¶ Frequentetur.] quod ex multis causis sapientia Dei vtile fore præuidit, qđ dic, vt de conse. dist. 2 iteratur.

g ¶ Insaniam.] de quibusdam illorum erroribus, de consecr. dist 2. cum omne Io. Andr.

h ¶ Confectione.] quæ fieri debet singulis annis, & vetus cremari. de consecr. distin. 3. in litteris. Et potest fieri tempore interdicti. de sentẽt. excommu. quoniam lib. 6.

i ¶ Lotionem pedũ.] Io. XIII.

K ¶ Certam diem.] scilicet calendæ Nouembris sic dicti: qa nonus mensis inchoando a Martio, vt inchoabant antiqui, q solum decem menses habuerunt, vsque ad tempus Iulij Cæsaris, & Numæ Pompilij, & tunc distinctio, correcto anno secundum cursum solis redeuntis in finẽ anni ad eundem punctum additi fuerunt duo menses in principio anni, scilicet Ianuarius, & Februarius, & propter horas sex, quæ super erant, oportuit singulis quatuor annis addi diem bissextilẽ, quod dic, vt de uerbor. significa. quæsiuit. & tunc temporis Iulius vocabatur Quintilis, & Augustus Sextilis: qui postea a Iulio & Augusto denominati fuere, vel propter ipsorum ortum, vel propter rem prospere gestam.

† Vide Cõc. Tri. sess. 13. de Sanctissimo Eucharistię Sacro, c. 5. & cano. 6.

l ¶ Omnium sanctorum.] quo Italici anseres deuorãt, quod Romani facere non deberent, ut enim dicit Ambrosius in Hexameron V. Merito debes anseribus Roma, quod regnas, dij tui dormiebant, & anseres vigilabãt, illis potius debes sacrificare quam Ioui, cedant enim dij vestri anseribus, à quibus se sentiunt esse defensos, ne & ipsi ab hoste caperentur. Et Isidorus xij. Etymolog. Gallorum ascensus in Capitolio anseris clangore deprehensus est, nullum enim animal ita odorem hominis sẽtit, ut anser. Ioann. Andr.

m ¶ Corona.] ad Philip. 4.

n ¶ Reuelatum.] hoc non credit simpliciter

Ioan. 13.

¶ al. extitit.

Phil. 4.

ter afferenti, de hære. cum ex iniuncto: Mihi autem reuelatur, quod hoc festum adiungetur ad alia festa: de quibus in decreta. vlt. de senten. excom. lib. 9. & tunc ea dem constitutione notabilia ipsius constitutionis dubia supplico declarari.

memoriam, quam de ipso facit Ecclesia, solénior, & specialior annuatim memoria celebretur: certum ad hoc designantes, & describentes diem, videlicet feriam [a] quintam proximam [b] post octauam [c] Pẽtecostes:[d] vt in ipsa quinta feria deuotæ turbæ fidelium propter hoc ad ecclesias affectuose concurrãt, & tam clerici, quam populi gaudẽtes in cãtica [e] laudum surgant: tunc enim omniũ corda, & vota, ora, & labia, hymnos [f] persoluant lætitiæ salutaris: tũc psallat fides, spes tripudiet, exultet charitas, deuotio plaudat, [g] iubilet [h] chorus, puritas iocundetur: tunc singuli alacri animo pronaq; voluntate cõueniant, sua studia laudabiliter exequendo, tanti festi solemnia celebrantes: & vtinam ad Christi seruitiũ sic eius fideles ardor inflammet, vt per hæc & alia proficientibus ipsis meritorum cumulis apud eum, qui se se dedit pro eis in pretium, [i] tribuit se ipsis in pabulum, tandẽ post huius vitæ decursum eis se in præmiũ [k] largiatur.

¶ Ideoq; vniuersitatẽ vestram monemus & hortamur in Domino, & per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districte pręcipiendo mãdamus in remissionem peccaminum iniungentes, quatenus tam excelsum, & tã gloriosum festum, prædicta quinta feria, singulis annis deuote ac soléniter celebretis, & faciatis studiose per vniuersas Ecclesias ciuitatum vestrarum, & diœcesum celebrari: subditos vestros in Dominica, dictam quintam feriam proxime præcedente, salutaribus monitis solicite per vos, & per alios exhortãtes, vt per veram, & puram confessionem, eleemosynarum largitionem, [l] attentas, [m] & sedulas orationes, [n] & alia deuotionis, & pietatis opéra, taliter se studeant præparare, quod huius pretiosissimi sacramenti mereantur fieri participes illa die, possintque ipsum susci-

Feria quid significat & vnde dicit.

a ¶ Feriã quintam.] scilicet diem Iouis: & licet propria feria sumatur pro festo: tamẽ omnem diem vocamus feriam; vel a fando: quia qualibet die fabatur Deus. Genes. 1. vel quia singulis diebus fari possumus in diuinis, vel humanis simile de verb. sign. fotus.

b ¶ Proximã.] intelligebatur, ff. de verb. oblig. eum qui kalendis.

[Glo. seq. signa contrarium, & soluit.]

c ¶ Octauam.] ꝫ de ferijs, capellanus. illud quoad officij celebrationẽ, hoc quo ad dierum numerũ, & concor. eod. tit. ca. 2. de rest. in integ. coram in fine.

Pentecoste quid est, & vnde dicit.

d ¶ Pentecostes.] sic dicitur a pente, quod est quinque (facit de deci. cap. 1. in fine, & quod ibi not.) & coste decem, quia quinquies 10 dies sunt inter festum Resurrectionis & Pẽtecostes computato vtroque festo: & quidam declinant pentecoste pentecostes: alij vero hoc pentecoste indeclinabile.

e ¶ Cantica.] ad Ephesios 5.

Hymni & threni differunt.

f ¶ Hymnos.] hi sunt cantica laudis, sicut Threni cantica lamẽtationis, vt scripsi de immun. eccles. non minus.

g ¶ Plaudat.] quasi manus iungat.

Iubilius qd est.

h ¶ Iubilet.] quod est cantare voce quadam confusa præ gaudio, vnde dicunt quidam, quod iubilus est gaudium, quod verbis explicari non potest nec tamen penitus reticeri.

i ¶ In pretiũ.] 1. Corinth. 6. in fi. ibi, Empti enim estis pretio magno.

Eleemosyna est triplex.

K ¶ In præmium.] Tobiæ 4. post princ.

l ¶ Largitionem.] 86. dist. fratrem de triplici eleemosyna 46 dist. tria, sed aliter per Host. in summa de pœn. §. quis sit effectus. ver. eleemosyna, de temp. ord. §. & cui, sub §. septima.

m ¶ Attentas, & sedulas.] id est continuas, vel assiduas.

[Glo. seq. de oratione, primo remittit, secundo format summam, quærens de nouem, in fi gl. prolixitatem excusat. Ad primum membrum summæ quadrupliciter respondet. Ad secundum datur mista etymologia. Ad tertium vnica diuisio. Ad quartum & ad incidens prouerbium respondet, & obiectionem soluit. Ad quintum respondet, & incidẽter quærit, an peccatorum oratio exaudiatur, arguit pro, & contra, & soluit. Ad sextũ respondet, & responsum determinat. De septimo remittit ad plura: sed quatuor prosequitur, incidenter quærens; an oratio debeat esse vocalis, alleg. pro & contra, & soluit. Circa octauum tria prosequitur. Circa nonum; & vltimum ponit duplicem effectum: secundum probans, iuribus; quinque auctoritatibus; & tribus exemplis; de pluribus remittens.]

n ¶ Oratione.] De oratione [1] tractauit Host. in sum. de pœnit. §. quis sit effectus ver. carnis autem maceratio. Sed plenius per modũ summæ videamus, quid sit oratio, vnde dicatur: quæ sit eius diuisio; ad quem sit porrigenda; per quem; ad quid; qualiter, vbi, & quis sit eius effectus. De primo oratio ſm Augustinum lib. de verbis Domini, est quædam petitio. Alibi dicit, quod est pius mẽtis affectus directus in Deum, & plerumque ne pigritetur in vocẽ prorumpẽs, & colligitur de cõse. dist. 1. quũ autem. Vel oratio est congeries vocum in Deum tendẽtium ad aliquid impetrandũ. Et ſm Damascenum est ascensus intellectus in Deum, vel petitio ducentium ad Deum, vel petitio descendentium a Deo. 2. dist. cap. fi. Ad secũdum dic, quod dr̃ secũdum Cassianum, Isidorum, & Bernardum, quasi oris ratio: vt scilicet, rationabile petatur: alias nõ esset oratio. simile de rebus eccle. non ali. c. fi. & per hoc videtur ꝙ debeat esse vocalis de quo dicam sub septimo mẽbro. De tertio sciendum, ꝙ Cassianus [2] post Apostolum 1. ad Tim. 2. hanc diuidit in quatuor species. In obsecrationem, qua quis compunctus pro commissis veniam deprecatur: Orationem, per quam fit ascensus intellectus in Deum, vel per quam aliquid Deo vouetur, vel offertur: Postulationem, quam cõstitutus in spiritus feruore pro alijs solet emittere: Gratiarum actionem, quã mẽs Deo refert per excessum ineffabilem recolendo præterita Dei beneficia, vel contemplando præsentia, vel prospiciẽdo futura iam præparata dilectis. B. Bernardus in quodam sermone dicit, ꝙ obsecrationes fiunt affectu verecundo, orationes puro, postulationes amplo, gratiarum actiones deuoto. De quarto dic, quod porrigenda est ad Deum. Matth. 6. Cum oraueritis, dicite: Pater noster, &c. Ad Sanctos autem porrigi potest non tã quam per ipsos implenda, sed vt precibus, & meritis ipsorum exau-

[1] De materia huius gl. vide plenissime B. Th. 2. 2. q. 81. ꝑ totam questionem.

[2] in collationib. patrum collat. 9. cap. 11. 12. & 13.

Oratio ad quem porrigi debet.

exaudiatur a Deo patet hoc ex modo orandi, quo vtitur Ecclesia: ad Christum.n.non dicit, ora pro nobis: sed audi nos, vel miserere nobis: ad Sanctum dicit, ora pro nobis. Et tenent Theologi, quòd Sancti orationes nostras cognoscunt: vnusquisque enim Beatus tantum in essentia Dei videt, quantum perfectio beatitudinis requirit: hoc aūt requiritur ad perfectionem beatitudinis, vt homo habeat quidquid velit, nec velit aliquid inordinatum: sed rectam volūtatē quilibet cognoscere vult, quę ad eum pertinet: ergo etiā Sancti (cum eis nulla rectitudo desit) hoc volūt: oportet igitur, ꝙ vota hominū orationes, & deuotiones in verbo cognoscant: Nam ad eorum gloriā pertinet, ꝙ auxilium egentibus præbeant ad salutem, Sic.n. Dei cooperatores efficiuntur. Et si dicis, solus Deus cognitor est cordium: de simo. tua in fi. cum cōcor. sed oratio cōsistit in corde: ergo & c. Rñdeo, ꝙ cordiū cogitatione solus Deus nouit per seipsum, sed tm̄ alij cognoscere pñt quātum eis reuelatur, vel per visionem verbi, vel alio modo. Fatendum ergo, quod orationes, quas ad Sanctos verbo, uel corde dirigimus, Deo manifestāte cognoscunt. De quinto dic, quod porrigenda est per bene dispositum, contritum, & pœnitentem: quia cum is, qui displicet, & c. 3. q. 7. iudicet. 49. dist. §. 1. vbi etiam not. an orationes malorum prosint ijs pro quibus orant. Competit autem orare etiam summe perfectis, ut dicam ĩ. de hæret. ad nostram, uersic. 2. De hoc autem dubitatur, an exaudiat Deus peccatores orantes. Arg. quod sic. 1. q. 1. ipsi contra ead. q. si quis inquit. uer.
1 Id hēt B. Tho. 2. 2. q. 83. art. 16. ad hæc oīa, & c. sacrosancta. Dicit Thom. 1 quod si peccator petit aliquid inquantum peccator, id est secūdum desiderium peccati, non auditur a Deo ex misericordia: sed quandoque exauditur ad uindictam, dum permittitur amplius ruere in peccata. Vnde secundum August.
2 Tracta. 73. in Ioā. & de uerbis Dñi serm. 53. 2 Deus quędam negat propitius, quę cōcedit iratus. Sed si peccatoris oratio procedit ex desiderio bonæ naturæ, Deus exaudit, non quasi ex iustitia: quia talis non meretur: sed ex pura misericordia: si tamen alia in oratione cōcurrant, de quibus ĩ. dicetur. De sexto dicendū, quod orare debemus principaliter salutifera, Matth. 6. Primum quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & licet Valerius lib. 7. c. 2. dicat, quod Socrates quasi quoddam
3 Epistola 121. c. 4. 5. & 12. humanæ sapientiæ terrestre oraculum, nil ultra petendum a dijs immortalibus arbitrabatur, quam ut bona tribuerent: patet tñ ex oratione Dñica, quod ēt aliquid determinate petere possumus. Vñ Aug. ad Probā dicit, quod ad Deum id licet orare, quod licet desiderare dicens, quod oratio Dñica ostendit ēt temporalia a Deo peti posse. dum dicit: Panem uestrum quotidianū, & c. Tenent ergo Theologi, quod temporalia a Deo orando petere possumus, nō ut finem constituamus in illis, sed ut sint adminicula beatitudinis cōsequendæ: ut. s. quasi instrumentaliter nobis deseruiant ad sustentationem uitæ corporalis exercendæ ad actus uirtuosos, facit 1. q. 3. si quis obiecierit, & quod dixi de regula, Ioannes, in oppo. 2. De septimo scias, quod Host. in prædict. uers. ponit 14. quę requiruntur in oratione. s. quod sit fidelis, secura humilis, discreta, deuota, uerecunda, secreta, pura, lacrymosa, attenta, cōis, feruida, operosa, & assidua. Sed tn q̃tum ad præsens membrū pertinet, br̄ dic, quod modus orandi requirit humiliationem corporis, deuotionem cords, attentione, & breuiloquiū, de primo Eccles. Oro humiliantis se penetrabit nubes, de ele. ubi periculū, §. pen. lib. 6. & Cypria. lib. de oratione Dominica. Sit orantibus sermo cum disciplina quietem continens, & pudorem: incuruatio tamen uel corporis humiliatio, non refectionis, sed deuotionis obtentu fieri debet: ut dicit Cassianus, & facit 8. q. 1. sciendum, C. de ijs, qui spon. mu. sub l. 1. & 2. Et de secundo probatur de uo. magnæ, circa fi. & prædic. decr. ubi periculū, §. pen. Et Aug. Quid prodest strepitus labiorū, si mutū est cor? & Greg. in moral. Veraciter orare est amaros in cōpunctione gemitus, nō uerba cōposita resonare. Et ibidem; Animarum uerba sunt ipsa desideria, in quibus tanto quis minus clamat, quanto minus desiderat. De tertio

patet hic, de conse. distinct. 5. numquam in prin. & Cyprianus: Nil aliud cogitet animus quam id solū, quod precatur. de consecr. dist. qñ autem. & dicit Greg. ꝙ illam orationem Deus non audit, cui ille qui orat, non attendit. Dicunt tñ Theologi 4 hoc intelligendum qñ attentio nullo modo orationi coniungitur, non enim requiritur, ꝙ attentio semper maneat in oratione per actus essentiam. Vnde Psal. 37. Cor meum dereliquit me 4 VideB.Th. 2.2.q.83.ar. 13.
satis enim est, ꝙ maneat per virtutem, quod est qñ cum bona intentione quis ad orationem accedit, etsi in prosecutione mens ad alia rapiatur. Semper enim primæ intentionis vis permanet: nisi tanta sit euagatio, ꝙ attētio omnino depereat, & tunc locus esset ei, quod dicit Cyprianus, lib. de oratione Dominica. Quomodo a Deo audiri te postulas, cum ipse te non audias? & Beatus Bernardus: Causamur nobis deesse gratiam, sed iustius ipsa gratia conqueritur nonnullos deesse sibi, & Cassianus: Numquam orat quisquis etiam flexis genibus si vagatione distrahitur, & facit quod de officijs scripsi de celebr. Miss. dolentes. De quarto. 5. Matth. 6. 5 B.Th.2.2. q.83.art.14.
Cum oraueritis, nolite multum loqui, & c. facit, de consec. dist. 5. non mediocriter. & vide quod not. de æta. & qual. c. pœn. in vlt. Nec tamen putes breuiloquium esse de necessitate orationis: nam oratio non solum secundum suam causam, quæ est desiderium charitatis, sed ēt s̄m seipsam potest esse diuturna: nam & de Christo legimus, ꝙ pernoctauit orando, Lucæ 6. & ꝙ prolixius orauit, Lucæ 22. Item dr̄ Luc. 18. in prin. oportet semper orare, & nō deficere facit. 76. dist. nosse ibi: orationi pernoctanter institimus. Sed quia vt dicit Augu. ad Probā: Multum loqui in orando, est rem necessariā superfluis agere verbis, cum plerumq; hoc negotiū plus gemitib. quam sermonibus agatur, ideo monemur ad breuiloquium, nā vt dicunt Sancti. frequens & breuis debet esse oratio, ne immorātibus nobis aliud cordi nostro inferat inimicus. Sed dubitatur an oratio dēat esse vocalis, 6 quod vr̄ Psal. 3. & 76. Voce mea ad dñm clamaui, voce mea ad Dominum deprecatus sum. Contra, oratio Deo porrigitur, vt dictum est, sed Deus cordis locutionē cognoscit, frustra igitur vox oris adiungitur; facit 38. di. sedulo. Dicūt Theologi, ꝙ cōis oratio, quæ fit per ministros Ecclesiæ 12. q. 1. duo sunt. in prin. in personā totius populi, ut innotescat ei, pro quo fit, merito ex institutione debet esse uocalis. Sed singularis, quam quis pro se, uel alio porrigit, de necessitate non est uocalis, adiungitur tamen vox triplici ratione. Primo ad excitandum interiorem deuotionem, verbis enim, & signis nos ipsos interius excitamus ad sanctum desiderium augendum, ut dicit Aug. ad Probam. 7 Secundo ad redditionem debiti, s. ut seruiat orans Deo, secūdum se totum, s. corde & corpore, de conse. distinct. 5. numquam. Tertio ex quadam redundantia ab anima in corpus ex vehementi affectione. unde. Psal. 15. Lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea. De octauo patet Matt. 6. Cum oraueris intra cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito. Et ut dicit Cassianus, intra cubiculum oramus eum a cogitationum, & solicitudinum strepitu corde remoto, secrete & familiariter preces nostras soli Deo referamus, & facit quod not. 41. dist. parsimoniam. & August. de Sermone Domini. Videri ab hominibus non est nefas, sed id agere, ut ab hominib. videaris, recipit enim illi mercedem suā. de pœniten. dist. cauendum. Orationes enim principaliter sunt in Ecclesia faciendæ. de pur. post. par. c. unico. de immu. eccles. decet. lib. 6. sup. ead. compil. de celebra. miss. c. 1. Sed ut dicit B. Bernar. lib. meditationum. Vbicumque fueris, intra te ipsum ora, si longe fueris ab oratorio, non quæras locum, quoniam ipse locus est. Vr̄ quibusdam, ꝙ fieri debeat ad Orientē, sed cum Deus sit ubique, ad omnem partem possumus ad eum orare, æque tamen oramus, & Missæ sacrificium facimus uersus Orientem de hoc 11. di. ecclesiasticarum. De ultimo dicendum, ꝙ orationis effectus 8 est duplex habet. n. uirtutem merendi, & impetrandi. primum dupliciter 8 B.Th.2.2 q.83.ar.15.

6 Oratio an debeat esse uocalis. B. Tho. 2. 2. qō. 83. art. 12.

7 Epistola 121. c. 9.

primo,

pere reuerenter, ac eius virtute augmentum consequi gratiarum. Nos enim Christi fideles ad colendum tantum festum, & celebrandũ donis volentes spiritualibus animare, omnibus vere pænitentibus, & confessis, [a] qui Matutinali officio festi eiusdem in ecclesia [b] in qua idem celebrabitur, interfuerint, cẽtum: [c] Qui vero Missę, totidem: qui autem in primis [d] ipsius festi vesperis interfuerint, similiter centum: Qui vero in secundis: totidem: [e] Illis vero qui Primæ, Tertiæ, & Sextæ, Nonæ, ac Completorij officijs interfuerint, pro qualibet Horarum ipsarum quadraginta: [f] Illis autem qui per octauas † illius festi Matutinalibus, Vespertinis, Missæ, ac prędictarum Horarum officijs [g] interfuerint, centum dies singulis octauarũ ipsarum diebus de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Apostolorum eius Petri, & Pauli auctoritate confisi, de iniunctis [h] sibi pænitentijs.

† al. octauã.

TITVLVS XVII.

De immunitate ecclesiarum.

¶ Clemens V. in Concilio Vien.

¶ Reuocat & pro infectis vult haberi decretalem, clericis, eod. titul. libr. 6. cum suis declarationibus. Ioan. Andr.

CAP. VNIC.

QVO-

Primo, quia vitatur p eam tentatio. Hieron. sup Matth. 14. In tẽtationẽ intrat, qui orare negligit. Et Aug. oratio est orãti psidiũ, aduersario incẽdiũ, angelis solatiũ, Deo gratũ sacrificium. Nam principaliter valet contra vitia spiritualia, vnde Hiero. super Matt. ca. 17. ibi. Hoc genus dæmoniorum non eijcitur, nisi in oratione & ieiunio, quod etiam habetur Matth. 9. dicit sic: Nõ sanat oculum, quod sanat calcaneum: ieiunio sanãtur pestes corporis: oratione vero sanãtur pestes mẽtis. Secundo quia pcedit ex radice charitatis, penes quã csistit omne meritum, & ẽ fons viuus, &c. de pœn. dist. 2. charitas 2. de regula. licet. in fi. De virtute impetrãdi probatur 23. q. 8. in qualibet. fa. ea. cõp. dr ele. ne Romani. ĩ fi. Mar. 11. Quodcumq; orãtes petitis credite, q a accipietis. Vnde p orationẽ reuelantur secreta diuina. 8. q. 1. si ergo. Boetius dicit: nõ frustra in Deo spes ponitur: preces. n. quæ recte fiũt, inefficaces esse nõ pñt, & beat⁹ Bernardus li. meditationum: Ex duobus vnũ indubitãter sperare debemus: aut dabit nobis, quod petim⁹, aut quod nouit esse vtilius. Et Aug. ĩ lib. sent. Prosperi 1 dicit, orans misericorditer auditur, & misericorditer non auditur. Quid. n. infirmo sit vtile, magis nouit medicus quam ægrotus. De his Valerius lib. 7. c. 2. dicit, q votis sæpe expetimus quod non impetrasse melius foret. & ponit exempla, dicens: Diuitias appetis, quæ multis fuerunt exitio, honores concupiscis, qui quamplures pessundederunt, regna tecũ ipsa voluis, quorum exitus sæpenumero miserabiles cernũtur, splendidis coniugijs manus inijcis ad hoc vt aliquãdo te illustrent, ista nonnunquam funditus domos euertunt. Suadet ergo cęlesti arbitrio nos submitti, [a] Effectum orationis sumus in Italia nuper experti, qñ enim cum versibus illis; Exurgat Deus, & c. cœpit Ecclesia ɔtra rebelles orare, perempti & exterminati sunt quasi subito, qui censura ecclesiastica & armis bellicis iam dudum domari non potuere. benefacit. 36. dist. ca. vlt. vbi dicitur, quod orante Moyse vincebat populus; vincebatur autẽ dum dimittebat manus. & vide Host. in sum. de remis. §. ad quid valent. ver. fateor. vbi ponit exempla de Daniele, Moyse, & Dauid orantib. Sed qui leget tripertitam historiam. Hug. Horaceñ. Helimãdum, Rufinũ, & historiographos, inueniet q Theodosius Imperator senior suis orationib. miraculosam victoriam obtinuit ɔ Eugenium & Arbogastem, quorum exercitus iacula vehementissimus ventus retorquebat ĩ ipsos, & iacula partis Theodosij cũ maiori fortitudine vltra mensurã humani ictus impingebat ĩ illos, & hoc voluit ipsis Claudianus poetas, q tunc florebat dicens;

1. cap. 212.

[a] Nõ tñ hinc inferas non esse orandũ, sed ita orandũ, vt ipse, q oĩa nouit, liberet nos a malo.

Claudiani versus.

O nimium dilecte Deo, cui militat æther,
Et coniurati veniunt ad classica venti.

Hoc autem obtinuit ipsius Theodosij oratio, quæ talis fuisse legitur. Omnipotens Deus, tu nosti q in nomine Christi filij tui vltionis iustæ, vt puto, plia suscepi: sin aliter, in me vindica, si vero cum iusta cã, & in te confisus huc veni, porrige dexterã tuis: ne forte dicant gentes: vbi est De⁹ eorũ. cõcor. huic fi. de vo. magnæ, post prin. Et huic glo. sit finis: de cuius prolixitate sũ excusabilis: tũ quia in orationis suffragio sperãs, sũ effectũ illius expertus ĩ assequendis prosperis, & euitãdis vel saltem temperandis aduersis: tum quia secundum materiam debere esse prolixior. & si perista non satisfeci excuset eoęquatio textualis [. de hoc de immuni. eccl. decet. lib. 6. per Arch. 1. q. 1. dictum.]

Oratio Theodosij.

a ¶ Confessis.] Quis est hic, & laudabim⁹ illum? Eccl. 31. has ergo remissiones q b. pauci participãt amare ĩterpretari nec decet nec expedit. vt dixi de pœni. & remis. quod autem.

Remissiones festi corporis Christi pauci participant.

b ¶ In Ecclesia.] per hãc litteram, quæ habetur etiã sup. parte proxi. ĩ fi. patet q ñ sufficit interesse Horis extra ecclesiã, & intelligo etiam si dicãtur in priuato oratorio de quo de cõsecrẽ. dist. 1. concedimus. & c. vnicuique. & c. si quis extra de censibus. c. fi.

c ¶ Centum dies.] quod est infra.

d ¶ In primis.] facit ad not. de sen. excõ. c. vlt. §. in festiuitatibus. lib. 6. in 1. glo. & quod de completorio sequitur, facit contra.

[Glo. seq. arguit ad duo.]

e ¶ Totidem.] argue pro æquandis distributionibus in his trib. Horis, Matutino, Missa, & Vespere. Item argue, quod vbi in illis Horis dantur decem, in alijs dari debent quattuor. vide quod dixi supr. ead. compilat. de ætat. & qualit. vt hi qui. ad finem.

f ¶ Quadraginta.] & sic ducentos.

(Glo. sequens dubium soluit.)

g ¶ Officijs.] oĩbus quo ad dies octauæ, nec puto, quod hic fiat distributio, vt partem hẽat qui certis interest.

h ¶ De iniunctis.) vide qđ scripsi đ pę. & rem. cũ ex eo.

DE IMMVNITATE ECCLESIARVM.

(Visum est s. de ecclesijs & reb. ipsarũ, verum quia res ecclesiæ gaudent immunitate ecclesiarum, ideo, &c.)

QVoniam.) Primo præmittit causam, & reuocationem constitutionis cap. clericis laicos, supra eodem lib. 6. Secundo illam reuocat. Tertio seruari præcipit ius antiquum ante prædictam constitutionem. Secunda ibi, (Nos.) Tertia ibi (volentes) Imol. ¶ Præsupponendum est illud, quod habetur in c. non minus, & in ca. aduersus. eodem tit. in antiq. dicitur in c. non minus, q cle-

laici pro rebus suis non dent soluere tallias, nec aliqua onera ad quæ laici adstringuntur: Et si dñi temporales cōpellant eos ad soluendū hmōi onera de rebus ecclesiarum suarum, etiam de rebus proprijs, tales dñi temporales sunt monendi vt non compellant: & si non desistant, sunt excōmunicandi: tamen dicit quod clerici possunt dare per modū eleemosynæ de cōsensu prelati aliquid laicis. Et dicit in c. clericis eodem ti. li. 6. quod etiam clerici de consensu prelati nō possunt dare laicis: imo dicitur qđ recipiētes huiusmodi dona etiā gratis, sunt excōmunicati ipso facto: & positū fuit illud c. clericis in odiū Philippi regis Franciæ, qui conferebat beneficia in suo regno: vnde Papa indignat⁹ fecit illam cōstitutionem, clericis, & ex illa cōstitutiōe fuerūt orta multa scandala: vnde Clemens Papa voluit qđ antiqua iura seruarentur, & non illa ɔ̄stitutio c. clericis eodē tit. in 6. vide diuisionem gl. Not. ꝙ laudat celeritas. de hoc in glo. concord.

nas extēdi solū ad exigentes: vel dantes in exigēdo auxiliū, cōsiliū, vel fauorē: ita ꝙ pœnę locum nō haberēt in soluentibus, vel recipientibus a sponte soluentibus. d ¶ Declarationibus.] dicebantur & aliæ processisse: & ideo ad omne dubium tollendum plurali vtitur.

† No. succurrēdū esse magnis periculis & incommodis grauibus. de dolo, finē. de of. or. vt litigantes, lib. 6. de statu reg. vt periculosa., lib. 6.

† al. præsumuntur.

† In vetusto codice manuscripto ita: ac oīa & singula contenta in eis penitus, &c.

Quoniam[a] † ex constitutione Bonifacij Papæ octaui prędecessoris nostri, quæ incipit, Clericis[b] laicos. & ex declaratione[c] seu declarationibus[d] ex illa postmodum subsecutis, nonnulla scandala, magna pericula, & incommoda grauia sunt secuta, & ampliora sequi (nisi celeri[e] remedio succurratur) pręsumitur † verisimiliter in futurum: Nos de consilio fratrum nostrorum constitutionem, & declarationem seu declarationes prędictas, & † quicquid ex eis secutum est, vel ob[f] eas, penitus reuocamus, & eas haberi volumus pro infectis[g]: Volentes, & firmiter statuentes: illud[h] (contra quoscunque[i] laicos exigentes seu extorquentes ab ecclesijs ecclesiasticisque personis tallias, seu collectas, aut exactiones quascunque,[k] & contra dantes[l] ad id faciendum consilium, auxilium, vel fauorem:[m] necnon, & circa prestandas subuentiones laicis ab ecclesiarum Prælatis, ac alijs viris ecclesiasticis) inuiolabiliter obseruari, quod super his a prædecessoribus[n] nostris in Lateranen. & generali concilijs[o] quæ hos sub obtestatione diuini iudicij præcipimus obseruari districte, salubriter est prouisum.

e ¶ Celeri.] cōcor. de accus. c. fi. §. ead. com pil. de iureiu. Romani. in prin.

ADDITIO: De referad hæc. Et casus, in quibus desideratur celeritas, no. Archid. 93. dist. ca. 1. & illos, in quibus non desideratur, notat 23. di. stinct. communis. & de hoc dē ele. ca. fin. lib. 6. Cardinalis.

f ¶ Ob eas.] concor. de elect. qualiter. in fine.

g ¶ Pro infectis.] per hoc puto ꝙ excōicatus ex viribus illius cōstitutionis absolutione non egeat. Et vide quāta est papalis potestas circa ea, quæ simpliciter sunt de iure positiuo: q̄a reuocat illa vt ex tūc & facit ad ea, quæ scripsi, qui filij sint legit. per venerabilem. glo. 2.

h ¶ Illud inuiolabiliter obseruari, quod est infra.

1 Vide Turrecre. in summa de Ecclesia. li. 2. c. 25. vers. nono, plenitudo Ro. Pontif.

2 Vide singularē distinctionē Caietani apud B. Th. 2. 2. q. 11. ar. 3. & Alfōsū Cast. li. 2. de iusta hæret. punit. c. 13.

Prima gl. summat & diuidit, ponit tempus editionis, & causam constitutionis.]

a ¶ Quoniam ex constitutione.] Casus reuocat, & pro infectis vult haberi decret. clericis eo. ti. lib. 6. cum suis declarationibus, & præmittit reuocationis causam. Secundo reuocat, ibi. Nos. Tertio seruari præcipit ius antiquū ibi. Volentes.] Et fuit ista de primis constitutionib. Clementis editis a principio promotionis suæ, & incipiebat, Pastoralis cuius decidit exordiū, post quod sequebatur, sane quoniam, &c. Et Rex Franciæ qui fuit passiua causa constitutionis, fuit actiua causa reuocationis, vt sic conueniat de reg. iu. c. 1.

b ¶ Clericis eod. tit. lib. 6.

c ¶ Declaratione.] declarauerat. n. Benedictus in sua extrauag. quæ incipit, Quod olim illam quo ad sui pœ-

i ¶ Contra quoscunque, &c.] quod super his &c. vsque ad finem.

K ¶ Quascunque.] vide quod no. & dixi eod. tit. non minus. Ioan. And.

l ¶ Dantes.] Dicebat constitutio Bonifacij publice vel occulte: per quod probatur, quod excommunicatio canonis ligat etiam occulta delicta: vt inf. dicam de hæret. multorum ad finem.

m ¶ Fauorem.] vide quod dicam inf. de pœniten. si quis. in princ.

n ¶ Prædecessoribus.] Alex. 3. eo. tit. non minus. Inn. 3. eod. tit. aduersus.

o ¶ Concilijs.] vtrūque generale, & Lateranū sed Alexandrinum vocamus Lateranense. Innocentianum vocamus generale. de hoc de cap. monach. c. finali.

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER

LIBER QVARTVS.

DE CONSANGVINITATE. & affinitate,

Cōtinuatio. ¶ Visum est supra de actibus clericis competentib. nūc videndum est de actibus laicis conuenientibus: ideo, &c.

LIBER QVARTVS.

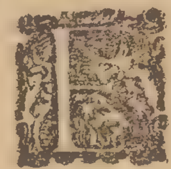
TITVLVS I.

De consanguinitate [a] & affinitate.

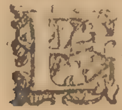
Clemens V. in Concilio Viennens.

¶ Scieter cōtrahēs matrimoniū in gradu cōsanguinitatis, vel affinitatis phibito, vel cū moniali excōmunicatus est ipso iure, & publicari debet & vitari. Idē in pfesso & pfessa vel cōstituto in sacris. Io. An.

CAP. VNICVM.



Os [b] † qui diuino timore [c] postposito, in suarum periculum animarum scienter [d] in gradibus consanguinitatis & affinitatis constitutione canonica [e] interdictis, [f] aut cum Monialibus contrahere [g] matrimonialiter [h] non



Os qui.] ¶ Primo ponit statutum pœnale. Scdo illud aggrauat. Tertio pstatur. Secunda: ib., [Pcipiētes.] Tertia: ibi, [Per prædicta. Imola.

¶ Habemus in iure, ꝙ ɔtrahētes incestas nuptias, graues pœnas sustinent: videlicet, ꝙ sunt infames, & ꝙ bona ipsorū cōfiscātur, & plures alias pęnas sustinent: de quibus in authen. incestas C de incest. & inutilib nuptijs. Sed q̄ritur, vtrū de iure canonico, incurrant alias pœnas. Dicit Clemens, ꝙ sic. Et dicit, Contrahens cū cōsangninea sua, incurrit sentētiam excommunicationis ipso facto. Idē si cum moniali. Idem si clericus in sacris cōstitutus cōtrahat matrimonium. Idem si monachus professus ɔhat, posito, quod matrimoniū non fuerit cōsummatum h d. H. R Colligo aliqua notabilia. Primo, quod ratione cōsanguinitatis vel affinitatis matrimonium est prohibitum vsque ad quartum gradum. c. nō debet. eo. tit. in antiq. No. secūdo, quod nō solum contrahentes in casibus prohibitis in lege canonica debent sustinere pœnas hic contentas; imo etiam contrahentes in casibus prohibitis in lege diuina Not. quod cōtrahens cum consanguinea vel affine ipso facto incurrit sentētiam excōmnnicationis, nec ipsa excommunicatio est relaxāda, nisi satisfactione habita. Not. quod si sint alia iura imponentia pœnam sic contrahentibus, quod ipse Clemens non intendit illis iuribus per hanc clementinam derogare.

[Glo super Rubrica notat varietatem]

a ¶ Rubrica de cōsanguinitate & affinitate.] ita venit sub bulla: sed vidi quosdam hic habere rubricam de sponsalibus. Ioan. And

[Prima gl. summat, & duas quæstiones soluit.]

b ¶ Eos qui.] scienter contrahens matrimonium in gradu cōsanguinitatis vel affinitatis prohibito, vel cū Moniali, excōmunicatus est ipso iure, & publicari debet & vitari, idē in professo & professa, vel cōstituto in sacris. Et incipe constructū, ibi, [Cupientes.] Et nota 1 quod in sex casibus hic expressis tantum locum habet hæc costitutio & eius pęna: vnde si contrahat quis cū habente maritum, vel cum Iudæa, vel cum Pagana, vel cū cognata spiritualiter vel legaliter, vel ɔ impedimētum publicę honestatis, licet non teneant matrimonia: tamen non est locus huic pœnæ, quæ in his casib. vel similib. expressa nō est. Itē in his sex casibus tunc demum est locus pœnæ, quando illicite ɔhūtur. Si enim licite, vt ex dispensatione Papæ, tunc cessat culpa: ergo & pœna. de cōst c. 2. de qua dispēsatione not. de rest. spol. litteras in prin. de sta. mona. cū ad monasterium, & scripsi de vo. c. 1.

1 Hāc glossam suo more explicat hic Ioā. Imola, eum videto.

c ¶ Timore.] concor. de elect. cum in cunctis ad finem.

[Gl seq. primo no. a contrario, & illud determinat, & incidens dubium soluit, secundo quærit, arguit: pro contrario soluit: tertio quærit, & remittit.

d ¶ Scienter.] Ignorantes 2 ergo nō ligat constitutio, quod intelligo in ignorātia facti probabili, & non affectata, scilicet quia ignorabāt se consanguineos vel affines. Si vero ignorabant ius, nescientes gradum in quo erant, esse prohibitum: ex quo enim sciebāt gradum, ligat cōstitutio de reg. iu. ignorātia. li. 6. cum suis cōcor. Si vero alter sol⁹ sciebat, iste solus ligat. facit. 34. q. 2. nō satis & c. in lectum. de si-mo. de simoniace. C. soluto matri si ignorans. Sed quid si contraxit ignorans: post tempora sciuit, & cohabitauit consanguineæ? vr̄ ligari. arg. 1. q. 1 eos. ī fi. de simo. sicut tuis. C. d̄ incest. nupt. cū ancillis. Cōtrariū credo cū ista cōstitutio nō puniat cohabitationem vel incestum, sed contractū, vt ī. dicam. facit ff. de ijs qui no. infamia. q d ergo. in prin. C. de vsuca. trāsfor. l. 1. ad fi. ff. de vsu. qui scit. in fi. & ff. de bo. li. qui cum maior. & de minori. l. 3. §. scio. sicut qui ignorāter eligit indignum, licet postea sciat, nō incurrit pęnam cōcilij, cū in cunctis. de elect. cū in hoc ponderetur initium. eod. tit. dudum. pbat̄ hæc solutio ex eo q̄a sine iudicio Ecclesiæ ab illa diuertere nō posset, de diuor. porro. cum suis concor. fateor tñ, quod peccat cognoscēdo: & sic loquūtur cōtraria. de sent. excom. inquisitioni. Quid si contraxi cū illa, quā credebam esse consanguineam, affinem, vel Monialem, sed in veritate nō erat? Solue per not. de sent. excom. si vero 2 & c. in audientia 2.

2 Vide ppositū in c. nō dēt. extra d̄ cōsang. & affin. circa finē num 21. vers. p complemento. quarto.

† Vide cōc. Trid. ses. 24. de refor. matrim. ca. 5. & de intellectu B. Ant. trac. de excōicatione. c. 34. adde Couar. li. 4. Decretaliū par. 2. c. 3. §. 2. nu. 8.

e ¶ Canonica.] nedum diuina.

f ¶ Interdictis.] s. in quarto vel citeriori gradu ɔsāguinitatis vel affinitatis primi gn̄is. eod. tit. non debet.

[Glo. seq. notat, quærit, allegat duo iura pro; soluit contrarium, & ad illa iura respondet.]

g ¶ Contrahere.] non punit ergo incestū vel coitū, sed ɔctū, vt sic ɔhens ligetur, licet non consummet. Quid si nō cōtraxit matrimoniū, sed sponsalia tm̄? Arg. q̄d ligetur. ff. de spon oratio. vbi prohibitio nuptiarū includit spōsalia. Ad idem, de eo qui duxit in matrimonium ca. cum haberet. vbi ęquiparantur sponsalia & matrimonium. Nō puto ligari, cum constitutio sit pęnalis, & verba hoc nō importent, quod verū puto nisi cōsummauerit per copulam carnalem: q̄a tūc ligatur quasi tūc ɔxisse videat. de sponsa. veniens, & c. is qui. Cōtrarium non obstat. q̄a licet fatear, ꝙ vbi prohibetur matrimoniū, prohibentur sponsalia, non sequit, ꝙ contrahenti sponsalia sit eadē pœna, quæ cōtrahēti matrimoniū bene facit. de elect. perpetua. lib. 6. In decre. cum haberet, sponsalia cu adulterio inducūt impedimētum matrimonij, sicut inducunt publicam honestatem. de spon. c. vnico. lib. 6.

[Gl. seq arguit, & illud determinat in vno mēbro in alia alleg. p; soluit cōtrariū, & allegatis respōdet.]

h ¶ Matrimonialiter.] per hāc litteram, & per litterā. ī. eo. tit matrimonia cōtrahētes, vr̄ ꝙ coactus ad contrahēdum nō incurrat hāc pœnam. Et si de absoluta coactione loquimur, hoc est certū, quod met. caus. sacris. sed si de cōditionali, licet tali, quæ debuerit cadere in constantem virum, vr̄ ligari per eam decretalē. sed cum nō sit matrimonium deficiente cōsensu, ita ꝙ nō inducit publicam honestatem, de spon. c. vnico. lib. 6. de æquitate videtur talis nō ligari. facit. de sen.

excom.ſignificauit.In decr.ſacris.punitur communio quæ ibi interuenit,licet per metum.

uerentur : Necnon religioſos [a] & Moniales [b] ac clericos in ſacri [c] ordinibus conſtitutos matrimonia † contrahentes, [d] refrenare metu pœnę ab huiuſmodi eorum temeritatis audacia cupientes : Ipſos excommunicationis ſententię ipſo facto decernimus ſubiacere: Pręcipientes eccleſiarum prelatis, vt illos, quos eis conſtiterit [e] taliter contraxiſſe, excommunicatos publice denuncient ſeu a ſuis ſubditis faciant nunciari, donec ſuum humiliter recognoſcentes errorem ſeparentur [f] † abinuicem, & abſolutionis obtinere [g] beneficium mereantur. Per prędicta quoque iuribus, [h] quę ſic contrahentibus alias pœnas imponunt, in nullo volumus derogari.

a ¶ Religioſos.] ſcilicet profeſſos, tacite vel expreſſe religionem approbatã.de vo.c. vnico.lib. 6. quod intelligo etiã ſi profeſſio illa tacita vel expreſſa nõ obligat illi religioni, ſed religioni in genere. pone exemplum de reg.non ſolum.& ca. ſeq.lib 6.

b ¶ Et moniales,] qa ſupra iam nominauerat contrahẽtẽ cũ Moniali, & hic repetit de Moniali, videtur hic ꝓbari, quod communicãs in illo actu, ꝓ quo quis excommunicationẽ incurrit, excommunicatus non eſt. de hoc ſcripſi de ſenten. ex com.contingit. i Poſſet tamen dici, quod ſupra punit ſcienter contrahentem cum Moniali, hic vero punit Monialem contrahentem ẽt eo caſu, quo cum ea contrahens non ligatur, vt quia hoc ignorat.

c ¶ In ſacris.] ſtricte hoc dico propter no.32.diſtin.in ſumma.

(Glo.ſeq. dicit quare non repetit ſcienter, & dictũ illud determinat.

d ¶ Contrahentes.] non repetit ſciẽter; quia licet ignoranter poſſet quis contrahere cum conſanguinea, affine, vel monacha, non tamen in monachum, monacham, uel conſtitutum in ſacris contrahentem cadit ignorantia, facit de reſcrip. ab excommunicato. C. de hæret. inſti. l. fin. Puto tamẽ, quod vbi eſſet probabilis ignorãtia, vt in ordinato ad ſacros in amẽtia vel dormitione; etiam eo caſu, quo character imprimitur, de bap. maiores in fi. vel intra pubertatem de cleri. per ſal. ꝓmo. c. vnico, nõ eſſet loc⁹ huic pęnæ.

e ¶ Conſtiterit.] etiã ex officio & nemine deferente. de diuor. porro. 2. reſpon & vide, quod dixi. ſu. ea. compil. de cenſi. c. fi.

f ¶ Separentur.) Præcedit ſatisfactio ſicut in manifeſta offenſa. de ſent. excom. venerabilibus. lib. 6.

g ¶ Obtinere.) per epiſcopum. de ſentẽ. excom. nuper. & hic patet, ꝙ non ſufficit ſatisfactio, niſi ſequatur abſolutio. eod. tit. cũ deſideres. in fi.

(Glo. ſeq. ponit triplicem ſpeciem iurium.

h ¶ Iuribus.) de clandeſt. deſpon. cap. fin. C. de inceſt. nupt. qui cõtra. Inſti. de nupt. §. ſi aduerſus. de hæret. cum ſecundum. in prin. lib. 6. & hic. Quo ad primum de conſanguineis & affinibus, de hoc de dona. inter virũ & vxor. & ſi neceſſe Quo ad ſecundum, de profeſſis. 27. diſt. cap. 3. & cap. ſeq. 27. q. 1. per totum. 26. q. 2. ſi quis non dicam. Quo ad tertium, de conſtitutis in ſacris 28. diſt. presbyterum. 15. queſt. vlt. cum multæ. de cleri. coniug. cap. 1. & c. ſane. 2. qui cler. vel vo. c. 1. & 2. cum ſimilibus.

† In vetuſto codice manuſcripto ita, matrimonia contrahẽtes, & inter eos ſciẽte eadẽ celebrantes refrænare, &c.

1 Quis dicatur religioſus vide per doctores in Rubrica de relig. dom. & in c. eccl. S. Mariæ. de cõſtit. & in c. 1. de voto lib. 6. adde Fely. in ca. nõ dubium. de ſent. exc. lib. 6.

Satisfactio præcedit in manifeſta offenſa.

† In eodem vetuſto codice manuſcripto ita, ſeparentur ab inuicẽ & iã ipſi q̃ celebrãtes ꝑdicti abſolutionis bñficium obtinere, &c.

FINIS LIBRI QVARTI.

LIBER

LIBER QVINTVS.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIQVID exigatur pro, &c.

c ¶ Perpeti.] quaſi perpetua, continua, vel aſſidua, & eſt infinitiuum huius verbi perpetior : & ponitur pro diu tolerare, vel valde pati.
d ¶ Inducere.] 45. diſt. tria ſunt de ſpon. inter opera. (Gloſſa ſequens exponit, & de gratia duas opin. ponit quib. inducit duo ſimilia.)

Cōtinuatio. dñi Heliæ.

[Cōtinua ſic rubricā. Viſum eſt ſ. de eccleſijs & reb. ipſarū: verum quia eccleſia ad ſui regimen indiget magiſtris: ideo annectit rubricam de magiſtris, &c.)



Nter.) iſtud. c. dicit, ꝙ in ciuitate Romana in ciuitate Pariſieñ. Oxoniēſi, Bonoñ. & Salamātina, vbi ē vniuerſitas generalis, dēnt eē duo magiſtri, q ſciāt loq idiomata, de quib. ī textu, & ꝙ valeāt docere & erudire īfideles, & errātes ibi exiſtētes, qui diuerſarū linguarum exiſtunt: & iſti magiſtri ī vniuerſitate Pariſiēſi debēt inſtitui ꝑ regem Franciæ. In Oxoniēſi debent inſtitui per regem Angliæ. & ſic de alijs: vt in littera: hoc dicit. H. R. Not. quod in hac cle. primo ponit exordium: in quo facit duo. Primo ponit intētionē ſuam generalem. Secūdo ſpecialem : ibi, (Nō ambigimus.) Et dic, nō ambigimus, id eſt dubitamus de ambigo, gis, qđ idem eſt qđ dubito dubitas. ſecunda: ibi, (Vt igitur.) vide gl. No. ꝙ Papa debet eſſe ſollicitus vt errantes reducat ad viam ueritatis, de hoc in gl. 2. 3. & 4. Nota quod commendatur uigilia cū ſtudioſa diligentia. Zabarel.

¶ Vide. Ludouicū Gome. in regula cācellariæ de idiomate ubi plene de materia linguarum.

(Prima gl. ſummat. & diuidit.)

a ¶ Inter) In ſtudijs, Romanæ curiæ, Pariſieñ. Oxonieñ. Bononieñ. & Salamantino. dēnt eſſe magiſtri catholici ſcholas regentes in linguis Hebraica, & Arabica, & Chaldæa, duo ſcilicet pro qualibet lingua. Et ſtatuitur per quos eis debeat de ſtipendijs & ſumptib. prouideri. Et ponitur primo exordium, in quo duo facit, primo ponit intentionem ſuam generalem, Secundo ſpecialem: ibi, (Non ambigimus) In ſecunda: ibi, (Vt igitur. ponitur conſtitutio primo prouidens circa loca magiſtrorum, ſecundo circa expenſas: ibi, (Quibus.)

b ¶ Solicitudines.) cōcor. de purga. canones. inter ubi ponitur alia, ſcilicet de uulpeculis capiendis.

LIBER QVINTVS.

TITVLVS I.

De magiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

Clemens V. in Concilio Viennenſ.

¶ In ſtudijs Romanæ curiæ, Pariſien. Oxonien. Bononien. & Salamantino, debent eſſe magiſtri catholici ſcholas regentes in linguis Hebraica Arabica, & Chaldea, duo ſcilicet pro qualibet lingua. Et ſtatuitur, per quos eis debeat de ſtipendijs & ſumptibus prouideri.

CAP. I.



Nter[a] † ſolicitudines[b] noſtris humeris incumbentes perpeti[c] cura reuoluimus, vt errantes in viam veritatis inducere,[d] ipſoſque lucrifacere Deo ſua nobis cooperante[e] gratia, valeamus: hoc eſt quod profecto deſideranter exquirimus, ad[f] id noſtræ mentis ſedulo deſtinamus affectum, ac circa illud diligēti ſtudio, & ſtudioſa diligētia vigilamus; ¶ Non ambigimus autem, quin ad huiuſmodi noſtrū deſiderium aſſequēdum † diuinorum eloquiorum ſit expoſitio congrua ipſorūque fidelis prædicatio admodū[g] opportuna. Sed nec ignoramus, quin & hæc ꝓmi[h] noſcantur inaniter[i], vacuaq; redire, ſi auribus linguam loquentis ignorātium proferantur:[k] Ideoq; illius, cuius vicē in terris (licet immeriti) gerimus, imitātes exemplū, qui ituros per vniuerſum mundū ad Euangelizandū Apoſtolos, in omni linguarū genere fore voluit eruditos, viris catholicis notitiam linguarū habentib. quib. vtūtur infideles pręcipue, abūdare ſanctā affectamus eccleſiam, qui[m] infideles ipſos ſciant, & valeant ſacris inſtitutis inſtruere, chriſticolarumq; collegio per doctrina Chriſtianæ fidei, ac ſuſceptionem ſacri baptiſmatis aggregare. ¶ Vt igitur peritia linguarum huiuſmodi poſſit habiliter per inſtructionis efficaciam obtineri:[n] Hoc ſacro approbante concilio ſcholas in ſubſcriptarum lin-

e ¶ Cooperante gratia.) per quā cognoſcitur, quid agēdum ſit, & quid uitādum & adiuuamur ad faciēdum. de cōſe. diſ. 4 gratia. & tribus vltimis capitulis. Eſt autem gratia operās & cooperans: prima præparat hominis uoluntatem ut uelit bonum: Secundo adiuuat, ne fruſtra uelit. uī tñ quibuſdam, quod eadē ſit gratia, idem donum, uel eadem uirtus operans: & cooperans: ſed propter diuerſos effectus diſtinguuntur in uerbo. Gratia enim, quę parat hominis uolūtatem ad bonum, cū non ſit otioſa, ut augeatur & aucta perficiatur, coadiuuat ne fruſtra uelit, ſed per ducat ad opus, quod cunq. recipias coaptabiī hæc littera. Huic altercatiōi theologorū eſt ſimilis altercatio Canoniſtarū, an ſit una fides cōiugij, an ſint duæ, de qua. 27. q. 2. coniuges. Item altercatio Legiſtarum, an ſint duæ poſſeſſiones differentes ſpecie, an una tātum diuerſificata per accidentia de qua ſatis patet per Dynum de reg. iur. in tertia reg. li. 6. Et an ſit unicum intereſſe, an triplex, de quo etiam ſatis per eum eo. tit. mora. Io. Andr.

† al. exequendum.

1 De hac gratię diuiſione uide oīno B. Th. 1. 2. q. 3. art. 2.

f ¶ Ad id) ſcilicet ad inducendum errātes ad ueritatis uiam.

g ¶ Admodum) pro ualde. concor. uide ſ. ead. compil. de iureiuran. Romanī uer. non itaque.

h ¶ Promi.) id eſt proferri uel promulgari. & hī hoc uerbum, de iud. nouit. uer. quicunque 23. q. 4. non poteſt, in fi. ponitur. n. promere pro proferre, manifeſtare, aperire, ore dicere.

Promo quid ſignificat.

i ¶ Inaniter.) quaſi in uanum uel inutiliter.

K ¶ Proferantur.) ſimile de offi. ordi. quoniam.

l ¶ Voluit) Actuum 2. in prin. & de uarietate linguarū 16. diſt. ſeptuaginta. in fine.

m ¶ Qui.) uiri catholici.

n ¶ Obtineri.) ſimile eo. tit. c. finali.

a ¶ Romanam curiam.] quæ habet ſtudium generale, & priuilegia ſtudij de priuileg.c. 2.lib.6.

b ¶ Reſidere.] quod dic vt ſup.ead. compil.de ele.ne Romani.§. ſane.

Glo. ſeq. ponit etymologiam tractans de ordine litteræ, & de tempore huius ſtudij.)

c ¶ Bononien.) dicit Bononia, quaſi ſuper omnia bona, vel bonorum notitia nimis amabilis. nõ puto, ꝙ ordo iſte procedat ex ordine ſtudiorũ, ſed ex gratificatione prouinciarũ, & hoc quia dicebat Romanã curiã pręmitti, quæ vltimo ſtudiũ habuit a tẽpore Inn. IIII. vt ſ̃p d.decr.2. de priuil. lib.6. Quicquid ſit, hoc cõſtat, ꝙ Bono. habuit priuilegia ſtudij a Theodoſio: de minore tamẽ intelligo, q regnare cœpit (vt patet ex Chronicis, quas veriores puto, ꝓcipio) anno Domini 425. & regnauit annis 27. quo tamen anno ſui imperij hęc conceſſerit, non percipio: currentibus autem 452. ſucceſſit Martianus.

d ¶ Sufficientem.) nõ dicit eminentem cõcor. de el. cum nobis olim. de præben. ca. penult.

e ¶ Hæbraicæ.) In originali habuimus. Hebraicę, Græcę, Arabicæ, &c. & illud, Græcæ in ipſo originali erat cancellatum: & forte ꝓp litterã, quæ eſt ſup. quibus vtuntur infideles, & c. cãcellata fuit, cum Gręci fideles ſint, & olĩ ſub obediẽtia Eccleſię. de baptiſ. licet, & facit qđ no. de ſũm. tri. c.1. li. 6. tñ hodie ſchiſmatici ſunt, nec recognoſcunt caput Romanæ eccleſiæ: & forte eſſet expedientior ſuæ linguæ doctrina, quam aliarũ. Iudæi autem habent litteram Hebraicam: ſed linguam ſpecialem in vulgari non habent: habemus enim, quod euanuit ipſorum lingua vulgaris. Arabica littera eſt Sarracenorum, Chaldea Chaldæorum de qua 37. diſtinct. 3. hinc etiam & c. turbat & c. de quibuſdam, & tñ fertur, quod hæc littera hodie non habeatur.

f ¶ Per ſedem Apoſtolicam) in ſtipendijs competentibus & ſumptibus volumus prouideri, quod ſequitur.

g ¶ Vualiæ.) ſcribitur per duplex V. vt dixi de tempo. ordin.c.2.

h ¶ Rectores.) alios beneficiatos non videt̃ excludere

† Al ꝯtinget.

† al. ita: vt in locorũ ipſorum ſtudijs, &c.

† in aliquot antiquiorib. codicib. ita, Hebraicæ, Græcæ, Arabicæ, & Chaldæę, &c. vide glo. hic in verbo, Hebraicæ.

† al. regentibus.

guarum generibus vbicunque Romanam [a] curiam reſidere [b] contigerit, † necnon in Pariſien. & Oxonien. Bononien. [c] & Salamantino ſtudijs prouidimus erigendas: Statuẽtes, vt † in quolibet locorum ipſorum teneantur viri catholici ſufficientem [d] habentes Hebraicæ, [e] † Arabicæ, & Chaldææ linguarum notitiam: duo videlicet vniuſcuiuſque linguæ periti, qui ſcholas regant inibi, & libros de linguis ipſis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipſas ſolicite doceant, earumque peritiam ſtudioſa in illos inſtructione transfundant: vt inſtructi & edocti ſufficienter in linguis huiuſmodi, fructum ſperatum poſſint (Deo auctore) producere, fidem propagaturi ſalubriter in ipſos populos infideles. Quibus equidem in Romana curia legantibus † per ſedem Apoſtolicam, [f] in ſtudijs vero Pariſien. per regem Franciæ, in Oxoni. Angliæ, Scotiæ, Hyberniæ, ac Vualiæ, [g] in Bononien. per Italiæ, in Salamantino per Hiſpaniæ prælatos, monaſteria, capitula, conuentus, collegia exempta & non exẽpta, & eccleſiarum recto-res [h] in ſtipendijs competentibus, & ſumptibus volumus [i] prouideri: contributionis onere ſingulis iuxta facultatum [k] exigentiam imponendo, Priuilegijs & exemptionibus quibuſcunque contrarijs nequaquam obſtantibus: quibus tamen nolumus quoad [l] alia præiudicium generari.

¶ Idem.

¶ Is, ad quem ſpectat magiſterium vel doctoratum tribuere, prius a doctorando recipiat iuramentum, quod in ſolemnitate ſua nõ expendet vltra ſummam trium millium Turonen. argenteorum. Quod ſi non fecerit, etiam ſi ſit epiſcopus, per ſex menſes a collatione magiſterij eſt ſuſpenſus. hoc dicit Ioan. Andr.

CAP. II.

CVm † ſit [m] nimis abſurdum, vt quis cum vanitate & imperitia, ad honorem aſcendat peritiæ litterarum, non ſine turbatione miramur illum apud ſcholaſticos [n] inualuiſſe abuſum, quod plerique eorum, qui quauis ſcientia ad doctoratus [o] vel magiſterij aſſumun-

i ¶ Volumus.) hæc voluntas in ſuis manet terminis quia non fuit de executore prouiſum.

K ¶ Facultatum.] de cen. ſopitæ. cum ſuis concordan. & inf. c. proximo.

l ¶ Ad alia.] concor. ſ. ead. compil. de ſtatu monac. cap. 2. de reli. do. ca. 2.

CVm ſit.) ¶ Quia nõnulli doctoratum ſiue magiſteriũ aſſumentes, conſiderantes ꝙ non erant perfecti in ſcientia, faciebãt magnum feſtũ in aſſumptione ipſius gradus, vnde multotiens redibant ad ſuas partes vacui, & nihil poſſidentes, & etiã multis creditoribus obnoxij, id eſt obligati: propter quod oriebatur magnũ ſcandalum, ideo Papa Clemens in cõcilio Viennenſi ſtatuit, ꝙ nullo modo tales recipiantur ab ijs qui ſibi dant auctoritatem magiſterij, niſi primo iurauerint non expendere vltra ſummam ducentorum quinquaginta aureorum. (Prima gl. ſummat, & diuidit.)

m ¶ Cum ſit.) is ad quẽ ſpectat magiſterium, vel doctoratũ tribuere, prius a doctorando recipiat iuramentum, quod in ſolemnitate ſua non expendet vltra ſummam trium milium Turonen. argenteorum; quod ſi non fecerit, ẽt ſi ſit epiſcopus, per ſex menſes a collatiõe magiſterij eſt ſuſpenſus. partes patẽt. In prima exordium, ponẽs cõſtitutionis cauſam. In ſecunda conſtitutionẽ ibi, (Volẽtes.) in tertia punitionem traſgreſſorum: ibi, Si quis.)

n ¶ Scholaſticos.) idẽ verbum 38. di. ſedulo in prin. de hær. cũ ex iniuncto. §. licet. de reſtit. ſpol. frequen. s libro 6.

(Gloſſa ſeq. ponit differentiam, quam improbat, & diuinationem ſubdit.

o ¶ Doctoratus vel magiſterij.) 37. diſt. de quibuſdam. Et dicunt quidã, ꝙ doctores in iure canonico vel ciuili, magiſtri dñr in theologia vel artibus: & qui doceant ſeptẽ liberales artes, ſatis per Hoſt. in ſumma huius titu. §. 4. facit ad primum, procemium lib. 6. circa medium ad ſecundum eod. titu. cap. penult. & vlt. & hoc recipitur apud Italicos. Sed vltramontani cõiter vocant magiſtros. Nec debet alicui hæc denominatio,

† No. primo principiũ, ꝙ nimis abſurdũ eſt, vt qs cũ vanitate, vel ĩperitia aſcendat ad honorẽ peritię litterarũ: ꝓ hoc, quia aſcenſus dẽt eſſe ꝑ gradũ virtutũ non vitiorum. de pænit. diſ. 2. dũ, sãctã in fine. Not. ſecũdo, ꝙ phibeñ exceſſus expẽſarũ. de hoc in gl. in ver. excedũt. Zabarel.

fore

tur honorem, [a] cum sua solemniter principia [b] faciunt, aut sui recipiunt insignia [c] doctoratus, circa cibos, vestes, & alia sic in expensis excedũt, [d] quod & ipsi transeũte expẽsarum huiusmodi vanitate vacui [e] plerumque remaneant & grauati: [f] Et ceteri, qui vel nolunt, vel nequeunt similes expẽsas subire, hac occasione frequẽter a receptione honoris huiusmodi retrahunt.

¶Volentes igitur de opportuno super his remedio ꝓuidere, illis ad quos vbilibet pertinet honorem tribuere memoratũ, & districte præcipimus, vt quoscunque ab eis decetero dictũ recipientes honorẽ, iuramẽto [g] prius adstringant, ne vltra tria millia Turonẽ. argenteorũ [h] † in solẽnitate, circa hmõi doctoratũ [i] aut magisteriũ quomodolibet adhibenda: expendant: ipsos † nihilominus (nisi forsan notabilis † conditionis extiterint) vt intra summam prædictam huiusmodi moderent expensæ, efficaciter exhorrantes: ac si hoc illorum congruere statui viderint, iuramentum exigentes ab eis, quod certos infra summam præfatam taxandos [k] ab ipsis expensarum terminos nõ excedant. ¶ Si quis autem pontificali [l] etiam † dignitate præfulgens, nõ recepto prius iuramento præfato, honorem cuiquam tribuerit supradictũ: a collatione magisterij seu doctoratus cuiuslibet [m] per sex mẽses sequẽtes [n] eo ipso nouerit se suspensum.

TITVLVS II.

De Iudæis & Sarracenis.

¶Clemens V. in Concilio Vieñ.

¶Principes Christiani cõpescere debẽt Sarracenos sibi subiectos ab inuocatione publico nominis Machometi & a peregrinatione, quam facere solent ad sepulchrum ipsius. hoc dicit. Io. And.

---

fore molesta, cum Christus sic a discipulis vocaretur. Ioã. 3. quod ipse acceptabat Ioan. 12. dicens. Vos vocatis me magister, & Dñe. & bene dicitis: sum etenim. Et dr̃ magister quasi maior in statione: sicut minister quasi minor. ibidẽ. ĩ. tit. 2. c. 1. §. sane dr̃ ẽt a monendo vel a monstrando. & de his per Host. in sum. eo. tit. §. 1.

Magister vnde dicitur.

a ¶ Honorem.] hunc honorem sine peccato quis postulat in quacunque scientia, si est dignus. 8. q. 1. in scripturis. versi ecce ego eo tũ quãto Ratio, quia ꝑ hoc petit opportunitatem cõmunicãdi, quod habet, & quod laudabile est, & ad charitatem pertinens. In indigno vero est, peccatum præsumptionis. de hoc per Arch. 48. dist. c. 1.

Doctoratus & magisteriũ sine peccato postulari possunt.

b ¶ Principia.] ita loquuntur quidam in studijs quibusdam vltramontanis.

c ¶ Insignia doctoratus.] ita loquimur nos & ista insignia sũt cathedra, birretũ apud aliquos liber, annulus, osculum.

d ¶ Excedunt.] sicut quandoque imperfectum sciẽtiæ supplet perfectio charitatis. de renun. nisi. §. pro defectu. sic quãdoq; in talibus imperfectum sciẽtiæ supplet ꝑfectio expensarum,

Scientiæ imperfectũ ex pẽsarũ ꝑfectione qñdoq; suppletur:

† al. argẽti.

e ¶ Vacui.] prius habitis & consumptis.

f ¶ Grauati.] onere debitorum. Io. And.

Iuramentorum formæ multæ sunt.

g ¶ Iuramento.] simile de Iudæ. significauit. s̃. ead. compil. de relig. domi. q̃a ver. illi etiam: & inf. tit. 1. c. 1. §. porro. De multis iuramentorũ formis expressis in iure, vide in Spe. de iureiur. §. 1. ver. illud ad quas addas istas.

† al. ipsosq;.

† al. nobilis.

x Vid. Couaruuiã tract. de veterum numismatũ collatione c. 3. §. 2.

h ¶ Argenteorum.] ascendunt 1 ad monetam Bonoñ. quingentas libras Bononeorum paruorum: ponendo Turoñ. pro duobus Venetis vel 40. Bonoñ. paruis, vt valere consueuerant.

i ¶ Doctoratũ.] expensas priuati examinis non videtur includere.

k ¶ Taxandos.] simile. sup. de vsu. quãquam ver. ceterum. lib 6.

l ¶ Pontificali.] aliàs non includeretur. de sent. excõ. quia periculosum de elect. si cõpromissarius. §. huiusmodi. lib. 6.

m ¶ Cuiuslibet.] non illius scientiæ tantum, cuius doctoratum contulit, non recepto iuramento: & est simile de tempor. ordina. vel non est.

[Gl. seq. quærit, soluit, & remittit. Iterum quęrit & remittit.]

n ¶ Sequentes.] immediate: si autẽ pendente primo semestri iterum violet hanc constitutionem, an statim currat secundum semestre, an tunc cum finitũ fuerit primũ, dubitatur, & cõiter tenet, ꝙ non sit duplicatio totius: sed statim post secundam transgressionem, inchoat ſm semestre, ꝑ leges. ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus. & ad Turp. l. in senatus. in fi. ad Carbo. l. Carbonianum. §. fi. & l seques. & facit. ĩ. de priui. cap. 1. ver. si q̃ vero. de hoc satis scripsi de ele. cũ in cunctis. in fi. Sed nunquid suspẽsione pẽdente valet collatio doctoratus facta per suspensum? constat, ꝙ iste non est casus, quo imprimatur character: Item nec datur hoc officium ex impresso charactere, sed ex potestate † officij: & est quædã auctorizatio, & declaratio, q̃ declarat illũ dignum ad officium doctrinæ, & dat auctoritatẽ vt doceat; puto igit̃, ꝙ si suspẽsio erat occulta, hanc auctoritatis dationẽ non sit necesse iterari: secus si esset publica. facit de re iud. ad ꝓbãdũ, & ꝙ ibi not. & vide, q̃d dixi de hæret. si aduersus, & quod not. in Spec. de instru. edi. §. restat. vers. quid si tabellio.

† Dictio, ẽt deest in antiquorib. exẽplarib. etiã impressis.

Doctoratus & alij gradus a quib. cõferri pñt.

[Gl. seq. primo soluit dubium. Secundo mouet aliud dubium, & soluit. tertio quærit & soluit.]

h ¶ Suspensum.] violans hanc suspensionem, irregularis non est de sent. excom. is qui. lib. 6. & dixi de exces. prælat. c. fin. declarari debuisset ad quem tunc spectaret collatio: sicut factum fuit sup. ead. compil. de sta. mo. c. 1. ver. abbate. Et sciẽdum, ꝙ aliqui conferunt auctoritate Apostolica, vt archidiaconus Bononiẽsis, aliqui de cõsuetudine aliqui de iure communi, secũdum Hostien. qui not. in sum. eo. tit. §. penul. in prin. quod vbi aliud nõ apparet, episcopus cum capitulo hoc faciet. alleg. eo. tit. quia ver. verum parum facit, & maxime ponderata decr. 2. eo. tit. & ipsius suprascriptione. puto ꝙ in studio isto, cũ ex priuilegio Apostolico dato ab Honorio iij. archidiaconus hoc faciat, deuolueretur ad Papã. de cõcess. prædend quia diuersitatem. sed quia per aliud priuilegiũ Apostolicum mortuo vel absente archidiacono episcopus & capitulũ exercent officiũ, ipsi succederẽt, & idem esset vbi archidiaconus, vel alius conferret de consuetudine, vel de iure: quia superior suppleret. eo. tit. c. 2. 1. responso. Quid de officiali archidiaconi? Dico quod ipse suspensus est, nõ archidiaconus, nisi ratũ habuisset. de elect. si compromissarius §. porro. lib. 6.

DE IVDÆIS ET SARRACENIS.

Cedit.]¶ Iſta clementina iubet principibus, vt ipſi compeſcant Sarracenos ſibi ſubditos ab ĩuocatione Machometi :& ꝓhibet ipſis prĩcipib. ne patiantur eos ire ad ſepulchrum ipſius : Figura ſic caſum : Sunt aliqui principes Chriſtiani in pluribus mundi partibus, qui propter eorum auaritiam vt accipiant tributum a Iudęis & Sarracenis, in ſuis partibus tolerant & patiuntur eſſe,& morari: aliquotiens patiuntur eos eſſe ſeorſum. id eſt diuiſos a Chriſtianis, aliquotiens patiuntur & tolerant eſſe miſtos cum Chriſtianis in eadem ciuitate, in eodem vico : qui quidem Sarraceni conueniunt in vnum, id eſt ſimul in Meſquitis, id eſt templis eorum;& ibi faciunt iuuocationem Machometi. Item quid vltra faciunt? Certe ſciatis quod ipſi faciunt talia. Eſt vnus, qui alias fuit ſepultus in quodam ſepulchro,& iſtum tãquam ſanctum in lege eorum habẽt, & annis ſingulis & diebus vadũt ad peregrinationem ad illud ſepulchrum; quare graue ſcãdalum in cordibus fidelium generatur. Quare quæro a vobis ſancte pater, an tales principes benefaciant? Et reſpondet, quod nõ; quia illud, quod Deo diſplicet, non eſt tolerãdum; quare inhibemus & prohibemus vniuerſis & ſingulis principibus catholicis, ſub quorũ dominio iſti Sarraceni morantur, quod de terris ſuis omnimodo dictos Iudæos & Sarracenos auferant, depellãt & procurẽt auferri a ſubditis ſuis. Et inhibemus & prohibemus expreſſe, ne p̄fata inuocatio Machometi ſeu ꝓfeſſio ſui nominis publice valeat ab aliquo Sarracenorum ſubditorum inuocari; quod ſi qui contrarium fecerint, caſtigentur, id eſt, puniantur ob diuinã reuerentiã, vt alij perterriti exemplo, talia facere non pręſumãt. videatis textum, No. quod aliqui puniuntur, vt ceteri capiãt exemplum ſimile in clement. vt cler. eorũ. ſup. de offi. ord. Nota, quod cauẽda eſt Dei offenſa, & per ſuperiorem non eſt diſſimulanda, vt dicit glo. 2. Nota de modo quo Sarraceni conueniunt ad ſuas Meſquitas, de hoc in glo. audiui. Zabarella.

CAP. VNICVM.

Cedit quidẽ [a] in offenſam [b] diuini nominis, & opprobriũ fidei Chriſtianę, quod in quibuſdam mundi partibus principibus Chriſtianis ſubiectis, in quibus interdum ſeorſum, [c] interdum vero permiſtim [d] cum Chriſtianis habitant Sarraceni, [e] ſacerdotes eorum Zabazala [f] vulgariter nuncupati, in templis ſeu Meſquitis [g] ſuis, ad quæ ijdem Sarraceni conueniunt, [h] vt ibidem adorent perfidum Machometum, [i] diebus ſingulis, certis horis in loco aliquo eminẽti eiuſdem Machometi nomen, Chriſtianis & Sarracenis audiẽtibus, alta voce inuocant & extollunt, ac ibidem verba quædam in illius honorẽ publice profitentur. Ad locum [k] inſuper vbi olim quidam ſepultus extitit Sarracenus, [l] quem vt ſanctum Sarraceni a-

[Prima glo. ſummat, & diuidit.]

a ¶ Cedit quidem.] Principes Chriſtiani compeſcere debẽt Sarracenos ſibi ſubiectos ab inuocatione publica Machometi, & a peregrinatione, quã facere ſolent ad ſepulchrum ipſius. Et prima pars ponit duplicem Sarracenorũ exceſſum, quem ſecunda corrigi præcipit ibi, [Cum autem.]

b ¶ Offenſam.) quæ diſſimulanda non eſt; eod. titu. in nonnullis.

c ¶ Seorſum.) puta quia totam vnam terram, villã, vel populationem tenent ſub principe Chriſtiano; vel habent vnam extremitatem terræ vel parochiæ.

d ¶ Permiſtim.) quia in qualibet parte ciuitatis cohabitant Chriſtiani: quolibet iſtorum fertur eſſe in Aragonia, & diuerſis terris Hiſpaniæ.

e ¶ Sarraceni.) qui debent a Chriſtianis publice diſtingui per habitum. eod. tit. in nonnullis.

(Gloſſa ſequens de ſacerdotibus Sarracenorum ponit duas ſpecies. Item ponit de ipſorum miniſterijs & eorum officijs. Item de horis ipſorum.

Sarraceni duo gña ſacerdotũ habent.

f ¶ Zabazala.) habui a reuerendo viro antiquo domino Ioanne theſaurario regis Frãcię, qui fuit captiuus eorum per quadriẽnium, ꝙ erratum eſt in vocabulo quia duo, habent genera ſacerdotum. Primi in ſingulari vocantur Foqui: in plurali vocantur Foca:& iſti ſunt vxorati:& manent in Meſquitis. Secundi vocãtur Alhages: & iſti communiter nõ ſunt vxorati,& relinquũt mundum, & ſic diuerſi ſunt a primis in habitu & alijs: ſicut apud nos religioſi a ſæcularibus clericis: & iſti ſemel accedunt ad ſepulchrũ Machometi: & quęlibet Meſquita habet vnum ſacerdotem de primis, & vnum miniſtrum, qui vocatur Muerdem, quod ſonat præco, qui ſupplet defectum campanarum, quas licet Sarraceni multum commẽdent; quia tamen Chriſtiani in eis habẽdis præuenerunt, nolunt eis vti. Illius præconis officium eſt; quia horis de quibus infra dicetur, aſcendit turrim Meſquitæ quadratam, in qualibet parte ſui feneſtram magnam habẽtem; & ad illarum quamlibet clamat alta voce obturatis auribus cum digitis, vt vox fortius reſonet in ſua lingua, verba hæc ſonãt: a, nil aliud poſſe, niſi Deus,& Machometus eius nũcius, venite ad orationẽ faciendã in releuationẽ peccatorum veſtrorum,& poſtea ſubmittit. Legalip ille Hallas, qđ eſt dicere, non eſt alius victor, niſi ſolus Deus, & hæc verba omnes milites Sarraceni portãt in ſcutis ſuis, & adhuc ſubmittit; Deus eſt omnipotẽs. Horæ autẽ, quibus hoc facit, de quibus infra ſequitur, ſunt qnq; Prima eſt in aurora, quã vocant Salarazobh, quod eſt dicere oratio matutinalis. Et forte hęc fuit cauſa erroris huius verbi ſecũdum eum male recepti, cum ab illo præcone profertur. Secunda hora eſt in tertijs. Tertia, in veſperis. Quarta, in cõpletorio, quæ reſonat in cęnam. Quinto, in crepuſculo noctis, quę ſua lingua reſonat in tenebris, & qualibet iſtarũ horarum Sarraceni faciunt certas genuflexiones, ſicut de ſero nos facimus ad laudem Virginis.

Sarraceni cãpanis nõ vtũtur.

Sarraceni quinq; horas obſeruãt

g ¶ Meſquitis.] quod nos vocamus baſilicas, vel eccleſias, ipſi vocant Meſquitas. Iudæi ſynagogas eodẽ titulo, Iudæi, & c. conſuluit.

Baſilicæ, Meſquitæ, ſynagogæ differunt.

h ¶ Conueniunt.] audiui, ꝙ feminæ non conueniunt ibi cũ maribus, & quando intrant, hoc faciunt nudis & lotis pedibus, & cum certa deuotione.

I De Machometi initijs, incremẽto, & nefaria ac impia ſecta cõſule bonorũ auctorũ hiſtorias.

i ¶ Machometum.] in hiſtoria eccleſiaſtica legitur Machometum r nutritum fuiſſe a quodam clerico nobili Romano, qui cũ tempore Bonifacij Papæ quarti quædã petita impetrare nõ potuiſſet, apoſtatauit a fide & nutriuit illum cum quadã columba alba, quæ recipiebat grana de aure eius, & ſic erudita ꝑ hoc, quod quãdo volebat Machometus, illa ponebat in publico os ad aurem, & ſic dicebat quod ſpiritus ſanctus alloquebatur, & inſtruebat illũ, iſte poſtmodum dedit legẽ Sarracenis, vt hęc in hiſtorijs eccleſiaſticis plenius reperiri poſſunt.

Machometus legẽ Sarracenis dedit.

k ¶ Ad locum.] qui dicitur Mecha.

l ¶ Sarracenus,] cõmuniter habemus, ꝙ fuerit Machometus, de quo præmittis.

a ¶ Alij.]

lij [a] venerantur, & colunt, magna Sarracenorum earundem partium, & etiam aliarum confluit publice multitudo; ex quibus nostræ fidei non modicum detrahitur, & graue in cordibus fidelium scandalum generatur.

¶Cum autem hæc in † diuinæ maiestatis displicentia non sint ullatenus toleranda, sacro approbãte Concilio, ipsa in terris Christianorum districtius fieri deinceps inhibemus: vniuersis, & singulis principibus [b] catholicis, sub quorum dominio dicti Sarraceni morantur, & fiunt prædicta, sub obtestatione diuini iudicij obnoxius † iniungentes: quatenus ipsi tanquam veri Catholici, & Christianæ fidei seduli zelatores, opprobrium, quod tam ipsis quam ceteris Christicolis per præmissa ingeritur debita consideratione pensantes: ipsum (vt proinde æternę beatitudinis pręmium assequãtur) de terris suis omnino auferant, & a suis subditis auferri procurent: inhibendo expresse, ne præfata inuocatio, seu professio nominis ipsius sacrilegi Machometi publice, aut peregrinatio prælibata ab aliquo in eorum existente dominio audeat attentari de cetero, uel quomodolibet sustineri. Hi uero, qui secus præsumpserint, taliter ob diuinam reuerentiam castigentur ab ipsis, quod alii eorum exemplo perterriti [c] a præsumptione simili arceantur.

TITVLVS III.

De hęreticis.

¶Clemens V. in Concilio Viennens.

¶Præmittit constitutionis causam. Io. And.

CAP. I

MVltorũ [d] † querela Sedis Apostolicę pulsauit [e] auditũ, quod nonnulli inquisitores per sedem eandem contra prauitatem hęreticam deputati, metas [f] sibi traditas excędentes, [g] sic interdum extendunt † suę potestatis officium, vt quod in augmentum fidei per circumspectam eiusdem sedis uigilantiam salubriter est prouisum (dum sub pietatis [h] specie grauantur innoxii [i]) cedat in fidelium detrimentum. [k]

¶Ponit constitutionem de officio inquisitionis exercẽdo per diœcesanos, et inqsitores: primo ponens quinq; quæ pôt alter sine altero. Secundo tria quæ nõ pôt, & decretum apponit submittẽs, quõ impeditus uel interesse nolẽs committit alij, vel consentit. Io. And.

¶Propter ꝙ ad Dei gloriã & augmentum eiusdem fidei, ut negotium inqsitionis hmõi eo prosperetur felicius, quo deinceps eiusdem labis indago [l] solemnius, diligentius, & cautius peragetur, ipsum tam per diœcesanos Episcopos, quam per inquisitores a Sede Apostolica deputatos [m] (omni carnali amore, [n] odio, uel timore,

a ¶Alij.] qui nõ cohabitãt Christianis.
b ¶Principibus.] ad quos spectat coercere tales: cum.n.non sint creaturæ ecclæ, Illos eccla nõ coercet, de diuor. gaudemus. Io. And.
c ¶Perterriti.] sup. ea. cõpil. de off. or. c. 2. cum concor.

¶Dictio in, deest in antiquioribus et impressis.

MVltorũ.] ¶Ista clementina est lõga, cape diuisionẽ gl. & proseqre. tex. Et dicit, querela multorũ pulsauit auditũ Sedis Apost. ac si diceret Papa, fuerunt nõnulli, q conquerebãtur de tali re, vel tali. Not. qđ querelæ multorum mouent principem, de hoc in glos. 2. & dicit Paulus eũ moueri, quando querelantes mouent bono zelo, vt hic, & de accusat. qualiter 2. alias secus, ut in c. cũ in iuuẽtute, de pur. cano. No. ꝙ nõ debemus excedere metas nostras. de hoc ĩ gl. 3. & ꝓ hoc fines mãdati sũt diligẽter seruandi de rescr. cũ dilecta. de off. deleg. cũ uenerabili Zab.

[Prima gl. simul diuidit, & summat.]

d ¶Multorum.] Primo præmittit cõstõnis causam. Secũdo: ibi, [propter quod] ponit constõnem de offõ inqsitionis exercendo p diœcesanos, & inquisitores. Primo ponens quinque, quę potest alter sine altero. Secundo tria, quæ non pôt, & decretũ apponit, submittens qũo impeditus, uel interesse nolens committit alij, vel cõsentit. Tertio: ibi [Sane.] prouidet circa muros, uel carceres hæreticorũ ipsorum claues, custodes, & custodum ministros: Quarto: ibi. [Porro] ponit iuramentũ custodũ, ministrorũ suorũ, notariorũ, & aliorũ officialiũ. Quinto, ibi: [Verum.] ponit ẽps, inquisitores, & eorũ substituros, q faciendo, vel omittẽdo delinquunt in officio. Sexto: ibi. [Alia] cõfirmat antiqua iura huic cõstitutioni nõ obuia. Io. And.

e ¶Pulsaui.] talis pulsatio cõmuniter principes mouet, vt hic: quandoque etiã non mouet ex causa de purg. cano. cũ in iuuentute.

f ¶Metas.] dr a metior metiris, & est finis, vel terminꝰ agri, vel cuiuscũq; rei, habemus meto, metis, quod ponitur ꝓ collectione messiũ, de pœn. & remis. cũ ex eo. post prin. ĩde dixit quidam. Dũ tua rura metis, uicinis parcito metis.] Has vero metas nõ licet transgredi. de sepul. c. 1. ubi de hoc.

g ¶Excedẽtes.] alias extendentes.

h ¶Pietatis specie.] cũ cor. 30. q. 1. nosse, cum suis concor. eo. titu. excommunicamus. §. quia uero, de simo. ad Apostolicã infra c. fin. ver. nonnulla.

i ¶Innoxij.] qđ esse non debet de sentẽ. excommu. Romana. in fi. lib. 6.

K ¶Detrimentum.] qđ esse non debet, de pœnis, in quibusdam, de appel. c. 3. & c. suggestum, de offic. ordina. irrefragabili.

l ¶Indago.] quasi indagatio, inquisitio, vel inuestigatio, de iureiu. quanto, post prin. de off. dele. c. 1. & ult. lib. 6.

m ¶Deputatos.] generaliter. sup. eo, tit. per hoc li. 6. & uide quod ibi notatur in prima gl.

n ¶Amore.] quatuor modos 1 exprimit qb. peruerti solet humanum iudiciũ. 11. q. 3. quatuor. & re iu di. cum æterni. li. 6. [Et isti quatuor modi possunt his uersibus comprehendi.] Quatuor ista: metꝰ odiũ, dilectio, cẽsus

† In antiquoribus ẽt impressis cõstãter legitur, obnixius.

† De materia, & intellectu, vide doctores in c. ut cõmissi. & c. per hoc de hær. li. 6. Meta qd est, vide l. cũ de lanionis. ff. de fun. instru. uel instr. le. & c. fi. de off. Archid.

† al. excedunt.

1 Vide alios modos, qb. peruertitur humanũ iudicium p gl. & Turrecre. in c. quatuor & c. quicunque 22. q. 3.

Sæpe

ac cuiuslibet cōmmodi temporalis affectione semotis) decernimus exerceri; Sic quod quilibet de prædictis sine alio citare[a] possit, & arrestare siue capere,[b] ac tutæ custodiæ mancipare,[c] ponēdo[d] etiam in cōpedib. vel manicis[e] ferreis, si ei visū fuerit faciēdū: super quo ipsius conscientiam oneramus,[f] nec non inquirere[g] contra illos, de quibus pro huiusmodi negotio, secundum Deum & iustitiam viderit expedire: Duro[h] tamē tradere carceri siue arcto, qui magis ad[i] pœnam, quam ad custodiam videatur, vel tormentis,[k] exponere illos, aut ad sententiam[l] procedere contra[m] eos, episcopus sine inquisitore, aut inquisitor sine episcopo diœcesano, aut eius officiali, vel episcopali sede[n] vacante capituli[o] super hoc delegato, si sui adinuicem copiam habere valeant, intra octo dierum spacium, postquam se inuicem requisierint,[p] non ualebit. Et si secus pręsumptum fuerit, nullum sit, & irritum ipso[q] iure. ¶Verum si episcopus, vel eius capituli

¶Sæpe solent hominum rectos peruertere sensus.

a ¶Citare.] hoc est primū de quinque, de quib. dixi.

b ¶Capere.] secundū quod differt à sequēti, sępe etenim capitur qui non incarceratur, de sen. excō. si clericos. li. 6. infra de excess. pręla. frequens, in princip. & post principium.

Manicæ, & cōpedes sūt uincula.

c ¶Mancipare.] tertium.

d ¶Ponendo.] quartum.

e ¶Manicis.] sicut cōpedes sunt catenæ, vel vincula circa pedes, ita manicæ catenæ, uel vincula circa manus. de vtroq; Psalm. penult.[1] Ad alligandos reges eorum in cōpedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Io. And.

1 Psal. 149. inci. Cantate Dominū Canticum nouum.

f ¶Oneramus.] concor. sup. ea. cōpil. de iu. patr. c. 1. & ibi de di. concor. de hoc.

g ¶Inquirere.] quia- tum.

h ¶Duro.] posuit quinq; alteri soli pmissa: nūc ponit tria prohibita, & ecce primum.

i ¶Ad pœnam.] de pœnis c. quamuis, li. 6. de verb. sig. nouimus, de apost. c. pen.

Gl. seq. de tormentis remittit, & dubium soluit.]

Quæstio qd comprehendit.

Tormētum torquet mētem.

k ¶Tormentis.] secundum. De tormentis testiū actoris, & rei notatur 15. q. 6. in summa facit 5. q. 5. illi qui. de reg. iur. cum in cōtemplatione. Puto autem quod ieiunia, quæ inquisitores ad veritatem eruendā solēt indicere, sint tormenta, ita quod alter hoc non possit sine altero: per hanc litterā. Nam qōnis verbo, intelligimus tormenta corporis, dolores, & malam mansionem. ff. de iniu. Item apud §. qōnem, & §. quæstionis, & ff. ad Syllania. l. 1. §. quæstionem. item patet per etymologiam, qua dicitur tormentum, quasi torquens mentem. Io. And.

l ¶Ad snīam.] Tertium. Olim aūt qn̄ alter solus procedebat, solus sententiabat. Si ambo procedebant licet diuisim, communicabant sibi processus in fine, cū non restabat nisi ferre sententiam eo. ti. per hoc. li. 6. & in extrau. Benedicti, ex eo, quod tamen ad hoc hodie seruabitur, quod dicit decretalis per hoc, vt si discordent in sententia, consulatur Papa.

[Gl. seq. quærit an solus absoluat, soluit? quod sic.]

m ¶Contra eos.] sed nunquid pro eis[2] posset alter sine altero definire? videtur quod sic. quia a iure veteri non recedimus, nisi in quantum inuenitur expressum. Sed ita est, quod olim, & hodie alter solus potest inquirere, & de iure veteri, cum solus procedit solus pronunciat, vt dixi in gloss. proxima, quod hodie immutatum est, si condemnat per hanc litterā, ergo si absoluit remanet ius antiquum, facit de elect. statutum. lib. 6. & est simile, quod notatur, 12. distin. præceptis. 3. q. 6. accusatus.

2 De materia glossę, & an rei possint absolui ab inquisitore sine episcopo, & eč uide Zanch. in tra. d hęr. c. 15. num. 2. Fel. in c. 3 d sent. & re iu di. Deci. in l. nemo. ff. de reg. iur.

[Gl. seq. ad duos casus prorogat.]

n ¶Sede vacante.] vel quasi vacante, ut in casu decretalis, si eps, de suppl. negl. præla. lib. 6. Item intelligo sedem vacare quo ad hūc casum iurisdictionis capituli, ēt quando prouisum est, sed prouisus administrare non potest, quia nondum habet litteras per consti. Bonifacij iniunctas, facit de transl. c. 2.

[Gl. sequ. ad quæstionem, an capitulum visitet, arguit pro, & contra, ponit opinionem. Ioan. Monac. & contrariam declarationem exposcit, & probationes concordat.]

o ¶Capituli.] hæc littera infra pluries repetita: & decretalis infra proxima faciunt ad quæstionē, an capitulum sede vacante,[3] possit visitare, & debeat procurari, de quo per Ioā. Mon. de suppl. negl. præl. Ecclesiæ, & per Archid. eo. tit. si episcopus, & quod possit. alleg. quia episcopus hoc potest, & est iurisdictionis, in qua succedit capitulum. de maio. & obe. his quæ, & cap. cum olim eo. tit. cap. primo. libro 6. de institu. cap. primo, eodē lib. ergo hoc poterit: alias tempore vacationis remanebunt crimina incorrecta, alleg. etiā prædictam decretalem, ecclesiæ, vbi visitator datus a metropolitano, a quo certus casus excipit̄, in alijs vr̄ potestatē habere: quasi per exceptionem firmet̄ regula. ff. de fun. instr. quæsitum. §. denique Neratius 32. q. 7. dominus. Cum autem metropolitanus nil habeat nisi de iure transfuso de capitulo in metropolitanum: ergo capitulum hoc habet, faciunt notata per Inno. de hære. ad abolendam. In contrarium, hoc non est iure expressum, ergo nec attribuendum, licet enim capitulum conseruet iura episcopatus 12. quæst. secunda. charitatem, & cap. illud & ius reddat agentibus, accusantibus, denunciantibus: non tamen visitat: sed is, qui datur a Papa 62. dist. obitum, vbi probatur, quod vacans Ecclesia destituitur visitatione. Sed sec. Arch. dici posset, quod illud (destitutæ,) non respicit visitationis operam, sed ecclesiæ vacationem: sicut de elect. ecclesia 1. & 2. in princ. Item capitulu[4] est necessarius, non voluntarius administrator, ergo nō poterit, quod ad ministrationi necessario non incumbit. Et hoc tenet Io. Mona. sed Arch. non eligit: videtur tamen plus accedere primo dicto, pro quo facit: quia iste non est actus, per quem præiudicetur episcopo, sicut beneficiorū collatio, & alienatio personarum, & rerum, de quibus de maiorita & obed. cap. 71. distin. fraternitatem 12. quæstio. 2. si qua de rebus egeret declaratione nō solum in hoc, sed in pluribus aliis articulis hoc, quod dicitur, capitulum succedere in iurisdictione vacante sede. Volens tenere opinionem Io. posset dicere illam veram in generali visitatione ciuitatis, & diœcesis, cōtrariam in speciali visitatione, vel inquisitione contra certas personas, vel loca.

3 Capitulū utrum sede uacante possit uisitare, & procurationem exigere. uid Io. de Lignano, & Abb. in c. cū olim. extr. de maio. & obe.

4 Vide Abbatem in c. uerū. de fo. comp. & Fel. c. cū oēs, de consti. & decis. Rotę 32. in nouis.

[Gl. seq. notat & remittit, & duo dubia soluit.]

p ¶Requisierint. requirit ergo par parem, de hoc de off. deleg. cum causa, in 1. gl. puto sufficere vnam[5] requisitionem, & facit quod notatur 18 distin. si episcodus in vlt. gl. & quod dixi de iureiurando, ego N. & in requisitione non est necesse terminū exprimi, sed ipso iure statim currit, sic de excep. pia. lib. 6. & sup. eadem compilatione, de deci. cap. 1. & hic adde quod ibi dixi. Io And.

5 Vide Feli. in c. ex litteris. de cōsti. Pan. c. ego. n. de iureiur. Ro. cōs. 426. Alciat. consi. 81. lib. 6.

q ¶Ipso iure. quo ad iuris effectū[6] si. n. de facto tortus est, vel dure carceratus, hoc nequit nō fuisse. ff. de capt. & postliminio reuer. l. in bello. § factæ, & facit, quod dixi, de appell. vt nostrum. Sed si interlocutoria

6 De materia glossæ. uid Corsetū in suis singularib. ĭ uerbo confessio & in uerbo appellatio, & Zanch. tract. d her. c. 29.

ſede vacante delegatus cũ inquiſitore, aut inquiſitor cum altero eorundẽ propter pręmiſſa nequeat, aut nolit [a] perſonaliter conuenire poſſit epiſcopus, vel eius ſeu capituli ſede vacante delegatus inquiſitori, [b] & inquiſitor Epiſcopo, vel eius delegato, ſeu ſede vacante illi, qui ad hoc per capitulum fuerit deputatus ſuper [c] illis committere vices ſuas, vel ſuum ſignificare per [d] litteras conſilium, & conſenſum. [e]

¶ *Prouidet circa muros, vel carceres hæreticorum, ipſorum claues, custodes, & custodum ministros. Io. And.*

¶ Sane, quia circa cuſtodiã carcerum hæreticalium, qui muri [f] in quibuſdam partibus vulgariter [g] nuncupantur, multas fraudes dudum intelleximus perpetratas; Nos † volentes ſuper hoc prouidere ſtatuimus, vt quilibet talis carcer, vel murus, quem de cetero Epiſcopo, & Inquiſitori prædictis volumus fore cõem, duos [h] cuſtodes habeat principales, diſcretos, induſtrios, & fideles, vnum quem volet Epiſcopus, & prouidebit [i] eidẽ, alium, de quo voluerit Inquiſitor, cui etiam [k] prouidebit, & quilibet prædictorum cuſtodum ſub ſe alium bonum & fidum poterit habere miniſtrum, [l] In quolibet etiam conclaui [m] eiuſdem carceris ſiue muri, erunt duæ claues diuerſę, [n] quarum vnã vnus, aliam alius tenebit prædictorum cuſtodum, & eam cum officio miniſtrandi, quæ incarceratis fuerint miniſtranda ſuo poterit committere, vel ſubdelegare [o] miniſtro.

¶ *Ponit iuramentem custodum, miniſtrorum ſuorũ, & notoriorum, & aliorũ officialium. Io. And.*

¶ Porro coram Epiſcopo, vel capitulo ſede uacante, & Inquiſitore prædictis, vel ſubſtitutis ab eis, cuſtodes ſupradicti, antequam ſuum officium exequantur, iurabunt [p] ad ſancta Dei Euangelia corporaliter a ſe tacta, [q]

ſoria ſolũ lata eſſet ſuper carcere, vel tortura, illa nulla eſſet & lex permittit tunc appellare, quia grauamen tolli non poſſet per appellationem interponendam poſtmodum a diffinitiua, de appel. ſuper eod. 2. 1. reſpon. 2. q. 6. ante ſententiam, ff. de appel. recip. vel non l. 2.

a ¶ Nolit.] ſimile de reſcr. ſciſcitatus, in fi.

b ¶ Inquiſitori.] hic iunge finem, ſuper illis, &c.

c ¶ Super illis.] carceratione, tortura, & ſententia.

d ¶ Per litteras.] concord. 61. diſt. c. 1. & 2. de temp. ord. nec Epiſcopi.

[Glo. ſeq. ponit diuerſitatem & rationem diſiunctæ.]

e ¶ Conſenſum.] ſufficit ergo, ꝙ committat, vel conſentiat illum procedere: quæ ſunt diuerſa. facit, qđ ſcripſi de foro comp. ſignificaſti ſuper gloſ. de eccleſ. ædific. ad audientiam 2. ſuper 1. glo. vnde in electione licet primum, & non ſecundum. de elect. ca. penult. in fi. lib. 6. ita hic delegatus Epiſcopi, vel capituli poteſt ſecundum & nõ primum: quod forte fuit cauſa huius diſiunctæ: alterum vero iſtorum hic eſt neceſſarium intra octo dies poſt requiſitionem, poſt octo vero dies neutrum eſt neceſſarium, vt ſup.

f ¶ Muri.] eod. tit. ut commiſſi, lib. 6. verſ. & illorum.

g ¶ Vulgariter.] ſimile ſup. ead. compil. de relig. domi. cap. 1. in prin. & ibi concor.

[Gl. ſeq. in quæſtionem allegat pro, & ſoluit contrarium.]

h ¶ Duos.] niſi de vno concordarent: in caſu enim diſcordiæ manaſſe videtur hæc prouiſio, facit de appell. cum ſpeciali, puto contrarium, ſcilicet, quod de vno conuenire non poſſint, ſed neceſſarij ſint duo, nec eſt hoc prouiſum propter diſcordiam, ſed ad ſecuriorem cuſtodiam, quod ſatis ſonant verba, facit optime, ff. de cuſto. reor. l. vlt. in princ. ibi, nec vni, ſed duobus cuſtodia committenda eſt, & idem dicimus. de miniſtris, de quibus ſequitur.

i ¶ Prouidebit eidem.] de ſuis redditibus, non de parte prouentuum inquiſitionis officio deputato, vt in extrauag. Benedicti, ex eo quod §. verum quia.

k ¶ Etiam prouidebit.] inquiſitor, ſcilicet de prouentibus deputatis officio.

l ¶ Miniſtrum.] ſimile de fil. presbyt. propoſuit in fin. facit, quod dixi ſuper rubrica de offic. cuſto. Ioan. And.

m ¶ Conclaui.] concordat de elect. vbi periculum. §. in eodem cum ſuis concor. lib. 6.

n ¶ Diuerſæ.] ne vnus cuſtos ſine altero poſſit aperire. Interdum enim in eadem ſera habent plus ſocij plures claues, ut quilibet per ſe & aperire, & claudere poſſit: cuius contrarium hic intendit.

o ¶ Subdelegare.] quod alias non poſſet: cum ſibi miniſterium demandetur ſine iuriſdictione, in quo vr̄ electa induſtria perſonæ, de off. dele. cap. fin. & puto per hanc litteram, ꝙ in aſſumendo miniſtro non requiritur conſenſus Epiſcopi, vel inquiſitoris.

p ¶ Iurabunt.] ſimile ſup. ead. compil. de relig. domi. c. 2. ver. illi etiam, de magiſt. cap. 2. ſed in illis nihil dĩcitur de corporali tactu.

[Glo. ſeq. de corporali iuramẽto remittit, & opinionem ponit, cuius rationem determinat, ponit dictum Innocẽtij: ſubdit quadruplicẽ formam iurandi, & conſuetudinis interpretationem, quam determinat.]

q ¶ Tacta.] vt no. de elect. vt circa. ver. coram, lib. 6. in gl. 2. in corporali iuramento non ſufficit præſentia, ſed requiritur tactura Euangeliorum. Quidam dicunt, quo ad corporale iuramẽtum ſatis eſt, quod habeat corporis ſenſum, vt viſum, facit 35. q. 6. Eps per id, ꝙ de poſſeſſione dr̄, ꝙ ibi requiritur actus corporalis, & cum viſu transfertur, ff. de acquir. poſſ. leg. quod meo. §. ſi per venditorem, & l. 1 §. pen. & not. de conſuet. ca. 2. ſed illud verum, cum tradens & accipiens hoc intendunt, ſecus ſi poſſeſſio erat vacua. vt ibi not. Vt ergo ſcripſi poſt Innoc. de iureiuran. etſi Chriſtus, verſ. quod autem: iuramenta, quæ pręcipiuntur, a iure, ſicut teſtis, calumniæ, veritatis, vel quæ a iure, iudice, vel parte ex neceſſitate deferuntur, debent fieri tactis Euangelijs: alias fieri poſſunt ſine tactura, & uide quod not. 22. q. 1. in ſumma. Sed videtur, quod plus obliget corporale: facit 2. q. 5. quanto & c. ſeq. C. ſi minor ſe maio. dix. l. ſi alterius. Quædam autem iura dicunt ſimpliciter iurari, quædam corporaliter, quædam ſuper ſancta Dei Euangelia, quædam addunt ipſorum tacturam, vt hic. & 1. q. 7. quoties, & ſup. ea. compil. de iureiu. Romani. ver. porro. de frigid. & maleſi. laudabilem. Patet de primo, de iureiur. eo. titu. per totum, libro 6. de teſtibus præſentium. & cap. penult. de excep. paſtoralis, qui ma. ac. cuſ. poſſ. cum in tua, de ſenten. excom. ex tenore. De ſecundo,

† De materia iſtius §. vide Zãchi. tract. de hæret. cap. 8. & 10. Gondiſaluum tracta. de hære. q. 11. Sylueſ. in verb. hæreſis. 2.

Iura an ſemper præſtari debeant tactis Euangelijs. Vide Abbatem in ca. etſi Chrus de iureiu. & in c. fraternitatis de teſtibus. Anc. in c. ut circa. de elect. lib. 6. & Fely. in c. 1. de fide inſtrum.

secundo, de hæret. ad abolendam, §. statuimus, de sentent. excommu. venerabilib. de elect. vbi periculum, §. super his, &c. vt circa, & c. procurator, lib. 6. De tertio, de purga. cano. quotiens. Apud Italicos interpretatur consuetudo, quod sufficit quemlibet librũ, vel quamlibet scripturã tangere: quod satis puto procedere, etiã vbi de corporali iuramento exprimitur, non sic vbi de tactura Euangeliorum, vt hic, & in concor.

† Vide Arch. in c. clericus 81. dist. & in c. si peccauerit 2. q. 1. & Io. And. in c. ult. de hæret.

a ¶ Ponendorum.] vbi hoc exprimitur, iuratur super futuris & sic non obstat de iureiur. c. penult.

b ¶ Poterunt. 22. q. 2. faciat.

c ¶ Secreto.] simile de elect. vbi periculum: §. nulli, lib. 6. cũ suis concord. & de secreto habetur. infra, cap. proxi. de pœnit. dist. 1. §. hoc ergo, in princ. & ver. filiam, & de hæret. cap. ulti. libro 6. nec sumitur tam amare hoc uerbum, quin alter custos in absentia alioqui possit, de non secretis ipsis incarceratis.

d ¶ Absque diminutione.] non sicut infideles seruiẽtes, uel ministri, qui semper de eo, quod dominus datur, decimam, uel aliam quotam subtrahũt, ut notatur 1. q. 1. Christus. 14. q. 1. §. 2. ver. sed videte.

Ministri quidam sunt infideles dñis suis.

e ¶ Coram eisdem.] Episcopo, vel capitulo, & inquisitore, uel substitutis ab illis.

f ¶ Pro dicto crimine.] de incarcerandis ergo pro alijs criminibus non iurant inquisitori.

† De iuro notariorũ Hos. & doctores in c. ut officiũ. §. ad conscribendas de hæret. lib. 6. & in c. sicut, ne cleri. uel monach.

g ¶ Deputandi.] dato ergo, quod capitulum haberet iurisdictionem & carcerem: non tamen in suo carcere, sed episcopali tales tenebit sede vacante.

h ¶ Notarij.] qui possunt esse constituti in sacris, & religiosi: quod dic, vt eo. tit. ut officium, §. ad conscribendas, libro 6.

quod in custodia immuratorum & aliorum pro crimine supradicto, in sua custodia positorum & ponẽdorum, [a] omnem diligentiã & solicitudinẽ, quam poterunt, [b] fideliter adhibebunt: Et quod alicui incarcerato nihil vnus in secreto [c] † loquetur, quin hoc audiat alter custos. Et quod prouisionem, quam incarcerati recipiunt ex ordinatione communi, & illud, quod a parentibus, & amicis, vel alijs personis fidelibus offeretur eisdem (nisi Episcopi & Inquisitoris, vel suorum commissariorum ordinatio refragetur) ipsis fideliter, & absque [d] diminutione aliqua ministrabunt, nec in his fraudem aliquam adhibebũt. Et idem iuramentũ & coram [e] eisdem personis ministri custodum, priusquam suum exerceât officium, exhibebunt. Et quia sæpe contingit Episcopos proprios habere carceres, sibi & dictis Inquisitoribus non communes: volumus & districte præcipimus, vt custodes ad incarceratorum pro dicto crimine [f] custodiam, per Episcopos, vel sede vacante per capitulum deputandi, [g] & eorum ministri coram dictis inquisitoribus, vel substitutis ab eis præstent simile iuramẽtum. Notarij [h] † quoque inquisitionis coram Episcopo, & Inquisitore, vel substitutis ab eis iurabũt [i] suum officiũ fideliter exercere. Et idem fiet de alijs personis [k] necessarijs ad prædictum officium exequendum.

¶ *Punit Episcopos, Inquisitores & eorum substitutos, qui faciendo, vel omittẽdo delinquunt in officio. hoc dicit.*

¶ Verum, quia nimis est graue ad exterminationem prauitati prædictæ non agere, [l] quod ipsius contagiosa enormitas agẽdum requirit: graue est quoque, & damnatione dignissimum [m] malitiose insontibus eandem imponere prauitatem: Episcopo, & Inquisitori prædictis: ac aliis ad dicti executionem officij substituendis ab eis, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ præcipimus, vt sic discrete, & prompte contra suspectos, vel diffamatos de huiusmodi prauitate procedant, quod malitiose, aut fraudulenter [n] tantam labem, seu quod ipsos in executione officij Inquisitionis impediat, falso alicui non imponant. Quod si odii, gratiæ, uel amoris, lucri aut commodi temporalis obtentu, [o] contra iustitiam, & conscientiam [p] suam omiserint, contra quenquam procedere, vbi fuerit procedendum super huiusmodi prauitate, aut obtẽtu eodem [q] prauitatem ipsam, vel impedimentum officij sui alicui imponendo, eum super hoc præsumpserint quoquo modo vexare (præter alias pœnas, pro qualitate culpæ imponendas eisdem) Episcopus, aut superior suspensionis ab officio per triennium, alij uero [r] excommunicationis sententias eo ipso [s] incurrant: A qua quidem

i ¶ Iurabunt.] speciale [1] est propter magnitudinem criminis, & fauorem fidei, alias sufficere debet iuramentum in creatione præstitum, de sic. præscript. ad audientiam, de cuius forma scripsi. ne cleri. uel monach. sicut te. [& Specul. de fide instrum. §. restat. uersi. sed quæro.]

1 Vide Aretanum de hære. notab. 36. Bernardũ in lucerna, uer. sic. notarius primo.

K ¶ Personis.] officialibus, nuncijs ad citationes faciendas, & apparitoribus de quibus infra, capitul. proxi.

l ¶ Non agère.] concor. de simo. nemo, & quod ibi not.

m ¶ Dignissimum.] idem uerbum 81. distinct. capitu. primo, in fi.

n ¶ Fraudulenter.] falso alicui non imponant, quod sequitur.

o ¶ Obtentu.] ubi ergo uon pp alterum prædictorum: sed forte timore, uel propter uitandum scandalum hoc omitterent, non est locus pœnæ.

p ¶ Et conscientiã.] Not. quod & copulat. [2] concord. de re iudicata, cum æterni, lib. 6.

2 Et copulat. l. ea tñ adiectio, ff. de lega. 3. l. hæredi. §. Caio. ff. de fundo instru.

q ¶ Eodẽ.] odij, gratiæ, &c. ut sup.

r ¶ Alij uero.] s. inquisitores, uel substituti ab eis, uel ab Episcopis, uel capitulis uacãte sede.

[Gloss. seq. inducit hoc computato 20. iura, quod constitutio Ecclesiæ liget ad pœnam omnino occultam: dicens per hoc indubiam quæstionẽ de dubio hæretico. In qua recitat opinionem. In contrarium inducit 13. iura subdit duas opiniones, & prius dictum approbat.

s ¶ Eo ipso incurrant.] hic patet aperte, ꝙ cõstitutio Ecclesiæ militantis ligat crimen omnino occultum

Crimina occulta an ligẽtur per constitutionẽ ecclesiæ militãtis. Vide Doctores j. citatos.

excommunicationis a sententia, qui eandem incurrerint, nisi per Romanum Pontificem, nequeant, prę terquam in mortis [b] articulo, † & tũc [c] satisfactione præmissa, absolutionis beneficium obtinere; nullo in hac parte priuilegio suffragante.

¶ *Confirmat antiqua iura huic constitutioni nõ obuia. Io. And.*

¶ Alia sane, quæ circa præmissum inquisitionis officium a nostris sunt p̃decessorib. instituta (quatenus præsenti decreto nõ obuiant) sacri approbatione Concilij roborata, in sua volumus firmitate manere. [d]

¶ Idem in eodem.

¶ Primo, ponẽs cõstitutionis causam determinat ætatem inquisitorum. Secũdo, punit inquisitores, qui prætextu officij pecuniam illicitis modis extorquẽt, vel ob delictum clericorũ Ecclesiarum bona confiscant. Tertio pręcipit notarijs, officialibus, & socijs, vt hoc facientes reprehendant, & superioribus denũciant, si probare possunt. Quarto, prohibet inqsitoribus abusum armorum, & circa quantitatem, vel qualitatem officialium. h.d. Io. And.

CAP. II.

NVllatenus [e] splendorem solitum negotij fidei per actus indiscretos & improbos [f] quorũuis inquisitorum hære-

eultũ quo ad pœnas suspensionis, & excõmunicationis, ad idẽ sup. ea. compi. de statu monã. c. 1. §. quia vero infra de pæn. c. cupientes. § qui vero. Nec turbẽtur aliqui: nam hoc idem probatur, de schisma. ca. 1. ver. omnes. lib. 6. & eod. lib. de elect. vbi periculum. ver. nulli. & c. fundamenta. § qđ si secus. & c. quia sæpe. facit. e. ti. sciant, & c. sequ. & c. indẽnitatibus. §. postremo. de off. deleg. c. fin. §. pars vero. de off. ord. c. vlt. de iudi. c. 2. ver. prouiso. đ re iudi. c. 1. & 2. ad fi, de homici. ꝑ humani. vers. sacri. Ad idem antiqua iura. de sen. ten. excom. porro. & c. cum non ab homine, de temp. ordin. c. vlt. patebat idem de immunitate ecclesiæ, clericis. li. 6. vers. nec non. Et ex his videtur indubitatum, ꝙ Arch. habebat pro dubio, & disputationi relinquebat in decretali, cum quis, de sent. excom. lib. 6. an hæreticus ꝫ omnino occultus sit excõicatus. Ioan. tenet quod sic. 34. q. 1. in summa & in gloss. sequen. de pæni. distin. 1. cogitationis. placet ẽt Gof. & Rayn. in summa, de hære. Ad contrarium inducitur 25. dist. erubescant, & quod ibi notatur 33 dist. habuisse, 50. d. §. sed illud in fi. 2. q. 1. nõmen, & q. 5. consuluisti. & 6. q. 1. si oĩa. 15. q. 6. c. 1. uer. non potest. 30 quæst. vlt. §. his ita, & cap. seq. 32. quęs. 5. cap. vlt. de simon. sicut tuis in fi. & cap. seq. Facit ad hoc, quia ex uoluntate, quæ non procedit in actum, non scandalizatur Ecclesia, 14. quæst. 3. Deus quibus. Sunt qui nolunt fateri per clauem Ecclesię legari posse omnino occulta, nisi illa sint expresse lege diuina damnata, vt vsura, in qua damnatur spes occulta de vsu. consuluit. Alij dicunt, quod si factum est publicum, sed occultum quis fecerit, ligari potest per Ecclesiam. 5. q. 1. quidam de off. ordi. si sacerdos. Si vero & factum, & faciens sunt occulta, secus, vt in contrarijs. Sed vtrique dicto obuiant iura allegata in princ. glossæ, quare de plano fateamur, ꝙ constõ militantis ecclesiæ ligat omnino occulta, nõ tamen nominatim de illis iudicat tribunal Ecclesiæ, imo ipsa Ecclesia in quantum per hominem, iudicat hominẽ nominatim, & in quantum est collectio fidelium, ligatus sic occultos habet pro solutis de sen. excomm. a nobis 2. & sic loquuntur contraria.

[Gl. sequens in quæstione alleg. affirmatiue, & soluit cõtrarium format incidentem quæstionem quam soluit.]

a ¶ Excõicationis sñia.] de suspẽsione † nil dicit, quare vr̃, ꝙ ab illa superior possit absoluere. Dic contra & ratio illius omissionis fuit, quia tẽpus habet determinatũ, & vbi sic determinatum est, vr̃ ꝙ non possit superior absoluere, vt no. de elect. cupiẽtes. §. ceterũ. in gl. est ergo. Sed quid si tempus determinatum non esset? Videtur, quod possit ex quo superior non reseruat de sen. excõ. nuper: nec prohibet, vt inf. de priuileg. c. 1. vers. si qui. facit quod not. de reg. non solum.

in fi. lib. 6. & quod dixi de solu c. 2. in fi. secus si reseruasset, de testi. tam litteris in fi.

b ¶ Mortis articulo.] qui casus semper excipitur. inf. c. prox. de off. ord. pastoralis, & vide quod ibi no.

c ¶ Et tunc.] s. quando in mortis articulo per epm, vel presbyterum absoluuntur, & hoc intelligo, si facultas est faciendi, & tempus hoc patitur, alias absoluetur cum cautione. facit. inf. c. ꝓx. de sepult. c. vlt. de sent. excom. a nobis.

d ¶ Manere.] concor. eo. tit. c. vlt. in fi. li. 6.

NOlentes.] Diuidit in quatuor partes, vt patet in rubro. Secũdo. ibi, [inquisitoribus.] Tertia: ibi, [Notarij.] Quarta: ibi, [Porro] Imola.

¶ Pro casu nota, ꝙ Inquisitor hæreticæ prauitatis nõ est aliquis deputãdus, nisi habeat quadragesimum annum. Et sic est casus specialis cõtra cap. cum uicesimum. de off. & potestate iudicis, de leg. in antiq. Et istud fit, quia agitur de magno scandalo. Nota ꝙ inqsitor, vel eius commissarij sub vmbra sui officij facientes illicitas exactiones, est ipso facto excõmunicatus, à qua excommunicatione non absoluitur nisi satisfactione plenarie facta, nisi in articulo mortis. Nota, ꝙ pro delicto prælati bona Ecclesiæ non confiscãtur, & hoc uerum, quando solus Prælatus deliquit, secus, si Prælatus, & capitulũ deliquerunt habita deliberatione, tunc enim bona Ecclesiæ confiscarentur. l. iubemus, de sacrosanct. eccl. C. vbi nauis Ecclesiæ fuit cõfiscata Imperatori. Not. quod si in constitutione ponatur verbum, extũc, incipit ipsa constitutio obligare a tempore ipsius publicationis, nõ expectato lapsu duorum mensium, qui alias regulariter præfigitur, ꝙ intelligo quo ad hoc, ut contra factum non valeat, nõ autem quo ad hoc, ut contra facientes hoc ignorantes obligati sunt ad culpam, ut not. gloss. notabilis in uerbo, exnunc: Pro clara intelligentia huius Clementinæ accipe diuisionem glossæ, & illum prosequere. Nota de splendore fidei. Et dicit Lauren. quod talia, quæ sunt fidei, in luce, & splendore tractari debent. Not. quod improbi actus uitandi sunt, de hoc in gl. 2. Zabar.

[Prima gl. simul diuidit, & summat.]

e ¶ Nolentes.] Casus. Primo, ponẽs cõstõnis cãm, determinat ætatem inquisitorum: Secundo, ponit inqsitores, qui prætextu officij pecuniã illicitis modis extorquent, uel ob delictum clericorum ecclesiarum bona confiscant. Tertio, præcipit notarijs, officialib. & socijs, vt hæc facientes reprehendant, & superiorib. denuncient, si probare pñt. Quarto prohibet inquisitoribus abusum armorum, & circa quantitatem, uel qualitatem officialium partes patent.

f ¶ Improbos.] qui dederunt causam, & merito huic constitutioni, & præcedenti.

ADDITIO. 49. dist. huic etenim Zab.

† In mortis articulo nulla est casuũ reseruatio, atque õ oẽs sacerdotes quoslibet pęnitentes a quibusuis peccatis & censuris absoluere pñt ita Concil. Tri. sess. 14. c. 7. đ casuum reseruatione.

§ Hæreticus omnino occultus, an sit excõicatus, de quo uide omnino Alfonsũ Cast. li. 2. c. 18. de iusta hæret. punit & Caie. apud B. Tho. 2. 2. q. 11. ar. 3.

† Vide Abbatẽ in c. in litteris, de testibus.

Ecclesiæ bona pp delictum pręlati non confiscantur.

a ¶ Caligine.] Eſaiæ 5. in fine. Lux obtenebrata eſt in caligine.

[Glo. ſequens duas lecturas ponit.]

2 Vide Abb. Fel. & doctores in c. 2. de conſtitu.

b ¶ Extunc.] ac ſi dicat, deinceps, vel forſan 2 voluit Papa per hoc, ꝙ hęc pars cōſtitutionis ſtatim ligaret à tēpore promulgationis, non expectato lapſu duorū menſium, de quo dixi in procemio: non quo ad hoc, quod contra facientes hoc ignorantes obligati eſſēt ad culpam: ſed quo ad hoc, vt contra factum non valeret: prius vero datos afficere non intendit.

c ¶ Quadrageſimū.] concord. 20. quæſtione prima. ſanct. moniales. Et 3 eſt mirā dum, quod in Inquiſitore maior ætas requiritur, quam in epiſcopo, qui tamen inquiſitor eſt, & eſt ſimile de elec. nemo deinceps li. 6. & hoc eſt de arbitrariis, de quibus nō cogimur reddere rationem, vt ſcripſi de reſcr. ſi quando.

3 Inquiſitor debet eē antiquior Epiſcopo. Vide Conradum Brun. de hæret. li. 4. c. 1.

f ¶ Commiſſarijs.] de epiſcopis loqui non videtur, & ideo licet etiam ipſi ab his debeant abſtinere: pœna tamen quæ ſequitur non habet locū in illis concord. inf. ver. notarij, voluit ergo dignitati deferre. de offi. deleg. c. 1. lib. 6.

ticę prauitatis, quaſi tenebroſi fumi caligine [a] obfuſcari: hoc ſacro Cōcilio approbante ſtatuimus nullis extūc, [b] niſi qui quadrageſimum [c] ętatis annum attigerint, officium inquiſitionis prædictæ committi [d] inquiſitoribus. Et tam ipſorum, [e] quam epiſcoporum, ſeu capitulorum, Sede uacante ſuper hoc deputatis commiſſariis, [f] quibuſcunque diſtrictius iniungentes, ne prætextu [g] officij [h] inquiſitionis quibuſuis modis illicitis [i] ab aliquibus pecuniam [k] extorqueant: nec ſcienter [l] attentent eccleſiarum [m] bona ob clericorum delictum [n] † prędicti occaſione officij fiſco etiā eccleſię [o] applicare. [p] Quod ſi ſecus in his [q] vel eorum altero fecerint, excommunicationis ſententię eos ſubiacere decernimus ipſo facto: A qua nō poſſint abſolui [r] preterquam in mortis [s] articulo, donec illis, à quibuc extorſerint, plene ſatisfecerint [t] de pecunia ſic extorta. Nullis priuilegijs, pactis, aut remiſſionibus [u]

g ¶ Prætextu.] vbi ergo non eo prætextu illicite exigit, licet male faciat, non tamen eſt locus pęnæ.

h ¶ Officij.] & ſic hoc cōmittit crimē concuſſionis, de quo 1. quæſt. 1 ad fin. 23. q. prima. capit. 2. in fi. & c. militare. & de immun. eccleſi. quia plerique, tamē tales abſolui permittit infra reſtituendo ſimplum tantum: cum tamen concuſſor ſoluat quadruplum 18. diſt. quoniam, in fi.

† Delictum prælati q̄n noceat eccleſiis. vide Feli. in c. ad audiētiam, de reſcr. & Alexan. cōſ. 23. lib. 1.

i ¶ Illicitis.] Pœnas pecuniarias 1 applicandas officio non prohibet imponi, & exigi, ſed illicitas exactiones fieri. ff. de of. præſi. illicitas in prin. de ſimo. in tantum, & c. audiuimus, & cap. ſequ.

1 Vide gl. in c. licet, d̄ pęn. Io. Andr. 1 c. 1. d̄ homi. in 6. Ancha. cōſ. 12. & Zāch. in tra de hæret. c. 19.

[Glo. ſeq. dicit per quos, ſecundo quærit, ſoluit, & remittit.

d ¶ Cōmitti.] per p̄latos prouinciales, vel Miniſtros illorū ordinū, quib. deputatio talium a ſede Apoſtolica eſt cōmiſſa. Idem puto de inquiſitoribus ab epiſcopis vel capitulis ſede vacante: vt hi quibus committunt, hr̄e debeant hanc ætatem. Sed quid ſi contra fiat; certū eſt, ꝙ puniēdi ſunt cōmittētes, tranſgrediētes hoc præceptum, & vide, ꝙ not. de elect. generali. §. illos. in vlt. gl. li. 6. & licet hic non apponatur decretum: vr̄ tn̄ quod non valeat commiſſio, pro & contra, de ele. licet canon. lib 6 & vide, quod ibi, not. in gl. 2.

[Gl. ſeq. dicit hic q̄onem ſolui, contra quā allegat, deinde illud fortificat, & contrario reſpondet.]

e ¶ Ipſorum.] commiſſarijs, ꝙ eſt infra. Et per hoc, & per c. ſup. proxim. ſoluitur, quod olim dubitabāt, an Inquiſitores poſſent cōmittere vices ſuas: & videbatur quod nō, quia decretalis, ut commiſſi in prin. eo. tit. li 6. permittit, vt committant citationes, & ſentētiarum denunciationes. vltra illa ergo permiſſa committere non poterant, de transl. c. 2. facit de of. deleg. c. vlt. §. vices quoque, vbi etiam conſeruatur nō committit niſi illa duo, vr̄. n. electa induſtria perſonæ, de off. deleg. c. vlt & c. is cui. li. 6. Contra, quia ſiue ordinariam, ſiue delegatam iuriſdictionem inquiſitor habeat committere pōt. Primum patet Secundum ſ. cū dicitur, delegatus: ꝙ videtur verius per decretalem, per hoc eo. tit. lib. 6. pro & contra, eo. tit. ne aliqui. eſt tamen delegatus principis, & cum iuriſdictione, non cum miniſterio tantum: ergo committit. ita ſeruatur, dāt ergo inquiſitores commiſſarios, quos vocamus vicarios, vel ſubſtitutos. ſup. eod. c. proxi. §. porro. & §. notarij, & § verum. Ad decretalem, vt commiſſi. reſpōdetur, ꝙ non loquitur negatiue, ſicut illa, quæ loquitur de conſeruatore. ſ. quod non poſſint niſi illa duo committere, ſed loquitur affirmatiue, 4 ſ. quod illa duo committere poſſint, & de illis forte dubitabatur, quaſi ante citationem non eſſet perpetua iuriſdictio, & per diffinitiuam eſſet functus ſuo officio. Ad primum, de off. deleg. paſtoralis §. 1. Ad ſecundum. eo. ti. in literis Io. And.

Inquiſitores hæret corū an poſſint aliis vices ſuas cōmittere. Vide Deciū in c. cām, de appellat. Gondiſaluum de hær. quæſ. 7. Zanchinum de hær. c. 30.

4 Vide Fel. in c. nonne, de præsūpt.

k ¶ Pecuniam.] intelligo large 1. quæſtione 3 per totum.

l ¶ Scienter.] ignoranter ergo non tenet hæc pœna, ſimile. ſup. ea. compi. de conſan. & ad fi. c. 2 nico.

[Glo. ſequ. nota contrario, & ſoluit quæſtionem de monacho.

m ¶ Eccleſiarum.] de bonis ergo clericorum proprijs non prohibet. Et per hoc dico, quod ſi monachus preeſſet Eccleſiæ, ꝙ etiam eorum, quæ acquiſiuit intuitu perſonæ, applicatio iſta fieri non poſſet: cū enim impediente profeſſione ſibi non poſſit acquirere, & ſic acquiſita poſt poſſeſſionē adeptam ſint Eccleſiæ, 18. q. 1. c. vnico, de priuil. cum olim 2. ergo etiam in illis eſt locus ei, quod hic dicitur, quod tamē in quodam inquiſitoris conſilio ante hanc cōſtitutionem clamare non profuit.

Monach. ſibi acquirere non poteſt.

n ¶ Delictum.] de reg. iur. delictum cum ſuis concor. libro ſexto.

o ¶ Eccleſiæ.] multo minus ſibi ipſis, vel officialibus, vel fiſco ſæculari, cui alias applicata ſūt ipſo iure bona laicorum damnatorum, de hær. eo tit. cum ſecundum. lib. 6. Et vide, quod not. de conceſſ. præben. quia diuerſitatem, & quod ibi dixi ſuper gloſſa antepenultima.

p ¶ Applicare.] idem verb. de præb. c 3. probatur autem hoc eod. tit. excommunicamus. in prin. vbi bona clericorum damnatorum diuidi iubentur inter Eccleſias, à quibus beneficiati ſunt.

q ¶ In his.] duobus proxime dictis. ſ. de pecunia extorquenda, & de bonis Eccleſiæ confiſcādis, primum. n. caſum. ſ. de ætate, includi non puto, quod patet per ſequentia, ibi. donec illis, &c.

r ¶ Abſolui.] per ordinarios, cum ſibi non reſeruet. de ſent. excom. nuper.

ſ ¶ In mortis articulo.] ſup. c. proxi. in fi.

t ¶ Satisfecerint.] ſi habent vnde: alias vero paupertas excuſat. de vſu. cum tu. de rap. cap. 2. & vide quod no. de verb ſign. ex parte 1. in fi. 4. gl.

u ¶ Remiſſionibus.] concor. de cenſi. exigit. ad fin. de reſcrip. ad ſtatutum, circa finem. li. 6. & adde quod ibi nota.

a ¶ Com-

a ¶ Commissarios.] nil dicit de episcopis, vt etiam sup. dixi. & facit. ſ. verbum, prælatis.
b ¶ Talia.] in alijs ergo non habet locum, quod sequitur.
c ¶ Corrigere.] quantum in eis est: vel, id est corripere qđ possunt, sed non corrigere: manus cõprimere possunt, sed non animum mutare. 47. dist. §. necesse, in fi. Io. And.
d ¶ Secreto.] 2. q. 1. si peccauerit.
e ¶ Valeant.] alias, teneant. 2. q. 7. plerumque. Io. And.
f ¶ Amoueri.] licet Prælatus † inquisitoris, s. Prouincialis illum ab officio remouere possit, vt hic patet: iurisdictio tamen inquisitoris nõ ab ipso prælato, sed a Papa immediate depẽdet: vt solus actus committendi, vel remouendi pendeat penes illum, & hæc patent in priuilegijs officij: ex quo sequitur, qđ corrigere, vel altera se non posset secta per illum virtute officij: sed illum amotũ puniat, vt hic.
g ¶ Teneantur.] non dicit, possint.
h ¶ Prædictos.] notarios, officiales, & socios. Io. And.
i ¶ Quibus.] ordinarijs locorum.
k ¶ Perferant.] de statu reg. c. vlt. de cleri. ægro. c. vnico, §. si autem. lib. 6.
l ¶ Concessione.] facta per priuilegia officij, vt hĩc possit officiales armatos.
m ¶ Exequenda.] sint enim tales, qđ velint, & possint officio deseruire. si. de præben. super inordinata, de cler. non residen. cap. 3. & 4.

AD nostrum.] A nõnullis in Cõcilio Viẽnẽsi fuit expositum, quod erat quædam secta hominum, qui homines vulgariter appellantur Beguardi: & quædam mulieres nuncupatæ Beguinæ: quæ sub vmbra cuiusdam sanctitatis seminabant multos errores, de quibus ponuntur octo in textu: tunc Concilium reprobauit illam sectam & errores suos: & præcepit eis, vt desisterẽt a tali secta: & similiter præcepit Episcopis, vt illos non admitterẽt: & imponit pœnam, si perseuerauerint in sua secta. Nota de verbo. (Secta,) quod accipitur hic in malum, alibi in bonum, de hoc in gloss. 2. Nota quod diabolus dr̃ sator malorum, de hoc in gl. in ver. satore, de sepul. clem. dudum. ver. ab olim. Zabarel.

Corrigere & corripere differunt.

† Inquisitor hæreticæ prauitatis an possit remoueri ab eo, qui sibi iurisd. dedit, vide notata per Doctores in ca. fi. de rescr. & Cy. in Auth. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oport.

† Vide Gonsaluum de hær. q. 11.

super hoc valituris. Notarij vero & officiales dicti officii, nec non fratres, & socii Inquisitorum & cõmissariorum ipsorum, qui dictos inquisitores aut cõmissarios [a] secrete nouerint talia [b] cõmisisse (si indignationem Dei & Apostolicæ sedis vitare voluerint, & offensam) ipsos grauiter arguere, & corrigere [c] studeant in secreto. [d] Qđ si taliter ea sciuerint, vt ea probare valeant, [e] si sit opus, hæc prælatis Inquisitorum & commissariorum eorundẽ, ad quos id pertinebit, nunciari sollicite debeant. Qui equidem prælati, inquisitores & commissarios prędictos reos inde repertos ab officiis amouere, [f] & motos alias punire debite seu corrigere teneantur. [g] Prælatis autem inquisitorum id negligentibus agere, præmissa omnia nũciari per prædictos [h] locorũ ordinarios volumus: quibus, [i] vt ea in Apostolicæ sedis notitiam perferãt, [k] in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipimus, & mandamus.

¶ Porro inquisitoribus ipsis districtius inhibemus, vt nec abutantur quomodolibet concessione [l] portationis armorum, † nec officiales, nisi sibi necessarios habeant tales, qui se conferant ad sua cum inquisitoribus ipsis officia exequenda. [m]

¶ Idem in eodem.

¶ *Damnat sectã Beguardorum, et Beguinarũ Alemaniæ, & octo ipsius errores, excitans diœcesanorũ, & inquisitorum officium contra illos. h. d. Io. And.*

CAP. III.

AD † nostrum [n] (qui desideranter in votis gerimus, ut fides catholica nostris prosperetur temporibus, & prauitas hæretica de finibus fideliũ extirpetur) non sine displicẽtia [o] grandi peruenit auditum, quod secta [p] quædã abominabilis quorundam hominum malignorum, qui Beguardi, & quarundam infidelium mulierũ, quæ Beguinæ [q] vulgariter appellantur in Regno Alemaniæ (procurante satore [r] malorum operum) damnabiliter insurrexit: tenens & asserens doctrina sua sacrilega, & peruersa inferius designatos errores. Primo [s] videlicet, qđ homo in vita præsenti tantum, & talem perfectionis gradum [t] potest acquirere, quod red-

[Prima gl. summat, & diuidit.]
n ¶ Ad nostrum.] CASVS. Damnat sectam Beguardorum, & Beguinarum Alemaniæ, & octo ipsius errores, excitans diœcesanorum, & Inquisitorum officium contra illos, & Primo ponit sectam & errores. Secundo: ibi, [Cum autem,] illam damnat. Tertio excitat: ibi, [Porro.]
o ¶ Displicentia.] simile supra eadem Compil. de censi. ad nostrum.
[Gl. seq. ponit differentiam.]
p ¶ Secta.] scribitur per c. & non per p, & dicitur a seco secas, alij quod a sequor sequeris: & est proprie habitus animorum, & propositum in malo circa falsam disciplinam. inde tales dicuntur secti, id est separati & diuisi ab vnitate fidei, & Ecclesiæ: tamen interdum sumitur in bona parte. C. de pactis, l. vlt. in fin. Per p, scripta desi gnat clausuram sup. ead. Compil. de statu mona. ne in agro post prin.
ADDITIO. Scribitur etiam seta sine c, & p, & significat pilum durum, cũ quo potest trahi filũ, de pœnit. dist. 2. sicut se ta. Zab.
q ¶ Beguinæ.] de quibus sup. ea. Compil. de relig. domi. c. 1.
r ¶ Satore.] id est seminatore diabolo. su pra de elect. licet. de euitanda, in princ. & supra eadem Compil. de sepul. dudum post prin.
s ¶ Primo videlicet.] scio, qđ expedit textum cuicumque facultati cõueniat per glossam aperiri. Item puto dicere, quod in declarandis infrascriptis erroribus, loquar apertius mere canonista: quia in sacra pagina licet modicum studui sub ipso excellentissimo Doctore magistro Io. de Parma, ordinis Prædicatorum, per cuius doctrinam Deo duce ista clarescent: hoc dixi, vt prolixitati parcatur.
t ¶ Gradũ.] vide qđ no. de pe. dist. 2. radicata, §. hęc quę, de charitate, in 1. & 2. gl. 47. dist. omnes, in fi.
[Gl. seq. ponit duos intellectus, quorum primus catholicus, secundus hæreticus. ad auctoritatem quæ facit pro secundo, remittendo respondet.]

† De secta & erroribus Beguardorũ vide Clem. 1. sup. de relig. do. & extrauag. Ioã. XXII. incip. Sãcta Romana. de relig. dom. & extrauag. eiusdem Ioann. XXII. incip. Rõ recta. eo. tit. de relig. do. inter cõmunes adde Guidonem Carmelitam in summa de hæresib. Beguinorũ, & Eymericum in directorio inquisitorum par. 2. q. 15.

a ¶ Impecca-

detur penitus impeccabilis, [a] & amplius in gratia proficere non valebit: [b] nam (vt dicunt) si quis semper posset proficere, posset aliquis Christo perfectior [c] inueniri. Secundo, [d] quod ieiunare non oportet hominem, nec orare [e] postquam gradum perfectionis huiusmodi fuerit assecutus: quia tunc sensualitas [f] est ita perfecte spiritui & rationi subiecta, quod homo potest libere corpori concedere quicquid placet. [g] Tertio, quod illi, qui sunt in prædicto gradu perfectionis, & spiritu libertatis, non sunt humanæ subiecti obedientiæ, [h] nec ad aliqua præcepta ecclesiæ [i] obligantur: quia

Impeccabilis an possit aliquis fieri.

a ¶ Impeccabilis.] si hoc intelligeretur de Dei potẽtia absoluta, catholice dictum esset, per eam reddi posse quem impeccabilem, & hoc priuilegium gloriosæ virginis Mariæ creditur datum esse diuinitus: dicere autẽ hoĩem hoc posse ſm legem cõem, qua Deus sanctis dona gratiæ suæ dispensat, hoc est hæreticũ. Nam ſm legẽ cõem nullus põt impeccabilis fieri, nisi per Dei beatificam visionẽ, qualis solũ post hãc vitam datur beatis, vt ĩ.dicetur, & etiam dicit B.Tho. par.1. q.100. ar.2. Forte mouebantur isti auctoritate Ioan. in epist. 1.c.3.ibi. Omnis, qui natus est ex Deo, nõ peccat. Sed Hieronymus ꝯ Iouinianum plene huic auctoritati respondet, de pœn.dist.2.si enim, inquit, probans multis auctoritatibus, hominem etiam perfectum in via, aut in hac vita peccare posse: illud idem probans exemplis Dauidis, Salomonis, Iosuæ, Petri, & aliorum præelectorum, quia in via peccauerunt. Io.And.

Charitas perfectissima in hac uita haberi non potest.

b ¶ Non valebit.] Augustinus ad Hieronymum cõtradicẽs, quod charitas in quibusdam est perfecta, in quibusdam imperfecta, sed perfectissima in hac vita haberi non potest, de pœn.dist.2.charitas. in quibusdam, facit ead.dist.si quis tantam, dicebat enim Psalmista 1. Ambulabunt de virtute in virtutem, & Apostoli Lucæ 17. in prin. Auge nobis fidem, quæ plene uideas, de pœn. dist.2.cum sanctam.

1. Psal.83.

[Gl.seq.arguit, respondet per rationem, quam per simile probat, & concludit.

c ¶ Perfectior.] hoc est falsum: minus enim per augmentum potest peruenire ad quantitatem maioris in ijs, quæ habent quantitatem vnius rationis, & facit de priuileg.ex ore, versi. porro, sed gratia alterius hominis se habet ad gratiam Christi, sicut virtus particularis ad vniuersalem. vnde sicut virtus ignis, quantumcunque crescat, non potest æquari virtuti Solis: ita gratia hominis quantumcunque perfecti, non potest æquari virtuti & gratiæ Christi: vt etiam dicit Thom.3.parte, qõ.7.artic.11.in fi. non est ergo facienda æquatio finiti ad infinitum, facit de sum.Trin. damnamus, uer.cum ergo, in fi.

[Gl.seq.primo hoc dictũ improbat ratione, & exemplo. Secundo allegat pro illo dicto auctoritatem Euangelij, & tripliciter respondet.]

Ieiunare tenentur etiã perfecti.

d ¶ Secundo, quod ieiunare.] hoc est hæreticum, constat enim quod perfectio quantumcunque magna in hac vita ordinem Ecclesiæ non subuertit, sed perficit, sed quamdiu manet ordo Ecclesiæ, manet obedientia inferiorum ad superiores: sic.s.quod eorum præceptis obedire tenentur 93.distin.per totum de maior. & obedien. per totum, ergo per nullum gradum perfectionis absoluitur a præcepto ieiunij, uel alijs præceptis Ecclesiæ, ut dicam infra versicul.proxi. Qui tamen teneantur ad ieiunia Ecclesiæ, scripsi de obser.ieiu.super rubrica, & c.2.in fi. Paulus ergo, qui perfectissimus fuit, per ieiunia & corporalia exercitia castigabat corpus suum dicens; Castigo corpus meum, &c.1. ad Corinth.cap.9.in fi. & de pen.distin.2.si enim.versic. Paulus. Sed pro istis faciebat Lucæ 5.ibi, Non possunt filij sponsi ieiunare, quamdiu cum ipsis est sponsus. Sed sponsus est cum perfectis, spiritualiter illos inhabitans, Matthæi vlt. Vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi: ergo perfecti ad ieiunia Ecclesiæ non obligantur. Sed ad hoc respondetur tripliciter, Primo secundum Chrysost. istud intelligitur de Discipulis, qui adhuc imbecilles in corporali præsentia Christi, magis erant fouendi dulcedine, quam exercendi austeritate ieiunij, vel secundum Hieronymum illud de ieiunio veterum obseruantiarum quasi per id innuat Dominus Apostolos non detinendos in veteribus obseruantijs: quos perfundi oportebat gratiæ nouitate. vel tertio secundũ Augustinũ illud intelligitur de ieiunio quod pertinet ad humilitatem tribulationis. vnde vbi Lucas dixit filios sponsi ieiunare, Matth.9.c.dixit lugere, hoc non conuenit perfectis, quibus conuenit ieiunium cum gaudio mentis in spiritualia suspensæ, & de hoc Thom.2.2.q.147.ar.1.in fi.

[Glo.seq. probat duplicem orationem conuenire cuique perfecto, & de vtraque remittit.

Orare teneantur etiã perfecti.

e ¶ Nec orare.] hoc est falsum, nam homo quantumcunque in statu viæ perfectus habet orare, vt diuina virtute perseueret in illa perfectione, ad quam perseuerantiam virtus propria non sufficit, vnde omnibus viatoribus, quantumcunque perfectis dicere incumbit ex Dei præcepto, Matth.6. Et ne nos inducas in tentationem, & reliqua contenta in oratione Dominica. hoc dicit Augustinus in libro de perseuerantia, constat etiam quod multis datur gratia, quibus non datur perseuerantia in gratia, nec neges per hoc illam gratiam, habebant enim per illam quod perseuerare poterant. Item ille inchoata est quantum ad mentem, sed non consummata quantum ad carnem, quod prius erit in patria, vbi non solum perseuerare poterit, imo non perseuerare non poterit, & hoc per Thom. 1.secundæ, q.109.art.vlt. Item quantumcunque in vita perfectus habet orare pro beatitudinis adeptione, quam nondum habet, sicut Psalmista, Vnum petij a Domino, hanc requiram vt inhabitem in domo Domini. Vnde Christus in quantum homo orauit pro corporis gloria, & similibus dicens, Ioan.XVII. Clarifica filium tuum. &c. & de hoc etiam quomodo Christo conueniebat oratio, Thom.par.3.quęst.21.artic.3.de oratione autem satis scripsi sup.ead.Compil. de reli.c.vnico, ad finem.

Sensualitas quid est.

f ¶ Sensualitas.] quæ est vis animæ appetens desiderabilia corpori, & refutans nociua, & hanc dicimus animam sensitiuam, de qua satis dixi, sup.ea. Compil. de sum.Trini.c.vnico.2.responso.

g ¶ Placet.] dicunt isti licere quodlibet.4.dist.denique in fi. Alexander ad Didymum. Et quæ voluntas sibi vendicat, honestate plerumque negamus admittere, dedit nobis multas natura blanditias, quas plerumque virtus cohibet. Ouidius epistolarum.

Est virtus placitis abstinuisse bonis.

facit 11.q.1.aliud, & q.3.qui ergo.

Ouidij dictum singulare.

h ¶ Tertio quod &c. obedientiæ.] reprobatur, de renuncia.nisi versic.sed dices de regul.licet, & peccatum paganitatis incurrit, qui cum Christianũ se asserat, sedi Apostolicæ obedire contemnit.81.dist.si qui sunt, in fi. quod intellige, ut not.19. dist.nulli fas, & de elect. generali.§.illos, lib.6.

Papæ contẽnens obedire, paganitatẽ incurrit.

[Glossa seq.improbat dictum per auctoritatem & similitudinem Ecclesiæ triumphantis, & per naturalem rationem.]

Ecclesia quare est una.

i ¶ Ecclesiæ.] hæc sunt omnino hæretica & contraria illi articulo fidei, unam sanctam catholicam ecclesiam. Constat enim ecclesiam ideo unam, quia in uniuersali Ecclesia est unum caput supremũ, cui omnes de Eccle-

sia obedire tenentur, scilicet Papæ hoc illo statuẽte, per quem reges regnãt, & legũ conditores iusta decernunt. prouer. 8. alias. 3. Est enim Ecclesia militans exemplata diuinitas a triumphante, dicente Ioan. in Apoc. 21. in princip. vidi Hierusalem sanctam nouam descendentem de cælo, &c.

(vt asserunt) vbi spiritus Domini, ibi libertas. [a] Quarto, quod homo potest ita finalem beatitudinem, secundum omnem gradum perfectionis in præsenti assequi, sicut eam in vita obtinebit beata. [b] Quinto, quod quælibet intellectualis natura in se ipsa naturaliter est beata: quodque anima non indiget [c] lumine gloriæ ipsam eleuante ad Deum videndum, & eo beate fruendum. Sexto, quod se in actibus exercere virtutum est hominis imperfecti, [d] & perfecta anima licentiat

Obedire Papæ est de necessitate salutis.

Et Moysi dictum est Exod. 25. in fi. quod omnia faceret secundum exemplar sibi monstratum in mõte. cum igitur in Ecclesia triumphãte sit vnus princeps supremus, cuius obedientiæ tota ipsa Ecclesia perfectissime ẽ subiecta, scilicet Deus: necessario sequitur toti militãti vnum supremum Principem prę sidere, scilicet Papam, cuius præceptis oẽs obedire tenẽtur: & hoc est de necessitate salutis, vt in extrauag. Bonifacij. vnam sanctam, & fortius in ijs, qui sunt perfecti 22. q. 2. ne quis. Inde prędictum fuit, Osee. i. Congregabuntur filij Iudæ, & filij Israel pariter, & ponent sibi caput vnum: & Ioan. 10. Fiet vnum ouile, & vnus pastor. de bap. licet. & infra de senten. excommu. cap. i. cum concord. Hanc obedientiam probat naturalis ratio: sicut enim operationes rerũ naturalium procedunt ex naturalibus potentijs, ita operationes humanæ procedunt ex humana volũtate: oportuit autem in naturalibus vt superiora mouerent inferiora ad suas actiones per excellentiam naturalis virtutis collatæ diuinitus: sic oportet in reb. humanis ꝙ superiores moueant inferiores per suam voluntatem ex vi auctoritatis diuinitus ordinatæ, vt satis probat Th. 2. 2. q. 104. art. 1. Istorũ autem superiorum mouentium vnus est supremus, vt prædixi. Omnes igitur sunt subiecti motioni illius, & sunt in illo quasi membra de membro, & c. de ele. significasti, quod allegant isti, non obstat vt statim dicam.

[Glo. seq. respondet austoritati Apostoli.]

Seruitus est duplex.

a ¶ Libertas.] 2. ad Corint. 3. 19. q. 2. duæ sunt, in fin. & hoc intelligitur de libertate a seruitute peccati, non a seruitute. quia viri quãtumcunque perfecti sunt adstricti Prælatis Ecclesiæ vel sæcularib. principib. nam virtus, qua homo subijcitur homini ad corpus pertinet, non ad animam. quæ manet libera, licet ergo in via per Christi gratiam a defectibus animæ liberemur non tamen a defectibus corporis, quod patet per Apostolum ad Rom. 7. Filij ergo Dei per gratiam licet sint liberi a spirituali seruitute peccati, non tamen a corporali, qua ecclesiasticis vel temporalibus dominis sunt adstricti, vt dicit glossa super 1. ad Timoth. 6. illi quicumque sub iugo, &c.

[Glo. seq. improbat primo hoc dicto per rationem 3 de qua remittit. Secundo distinguit absolutam Dei potentiam & legem communem. Item beatitudinem accidentalem, & essentialem.]

Perfectionis beatificę omnẽ gratiã an quis in hoc, sęculo possit obtinere.

b ¶ Quarto, quod homo, &c. Beata.] hoc est falsum. quia vt supra dixi, in via huius peregrinationis charitas quãtumcunq; perfecta deseri potest, sed non in patria, & vide, ꝙ notaui de pœni. dist. 2. in summa. & dist. 4. si ex bono. circa medium in glos. vnde Ouidius. & facit Prou. 24. de pę. distin. 3. septies. vnde Apostolus. 1. ad Corint. 13. in fi. Videmus nunc ꝑ speculum in ænigmate, tũc aũt facie ad faciem. Circa hoc autẽ sciendum, ꝙ homo mortalẽ vitã agens, ẽt per Dei potentiam absolutam non vr̃ posse obtinere omnem gradum pfectionis beatificæ, loquendo de beatitudine accidentali. Ratio; quia ad illius beatitudinis pfectionem pertinet perfecta impassibilitas & glorificatio, q̃ pp ꝯdictorium cum eius passibilitate stare nõ p̃t; secũdum ẽt legẽ communẽ, qua Deus beatificat hoĩes, nullus p̃t eleuari a Deo ad suæ essentiæ beatificã visionẽ, nisi totaliter moriatur, sicut cõiter est de animabus nunc beatis. vñ Exod. 33. Nõ videbit me homo, & viuet: vel nisi sic abstrahatur a sensib. corporis, ꝙ nesciat an sit in corpore, vel extra corp⁹, sicut accidit Paulo, vt inf. dicã, & de hoc Th. p. 1. q. 12. ar. 11. Sed dicere hoĩem ꝑ Dei potentiam absolutam, & ipsius priuilegiũ speciale posse finalẽ beatitudinẽ cõsequi secũdum oẽm gradũ beatificæ pfectionis, quantum ad essentialẽ beatitudinẽ, quæ cõsistit in perfecta visione diuinæ essentiæ, & secundũ quosdam in perfecta Dei dilectione & fruitione secundũ doctorẽ meum catholicũ est: & inducit illud Augustini 11. super Genesim, ad litteram. & in li. de videndo Deum, ad Paulinã dicentis, ꝙ Moyses ex Dei priuilegio spãli adhuc mortalẽ vitã agẽs, Deũ ꝑ essentiam uidit tanquam futurus Iudæorũ doctor. uñ Numeri 12. de ipso, palam uidit Deũ, & non ꝑ ænigmata, & facie ad faciem allocutus est eum. Exo. 33. 8. q. 1. Moyses. ubi de hoc, & Paulus idem priuilegium habuit tanquam futurus doctor gentium. unde dicit 2. ad Corint. 12. se raptum in paradisum Dei. cõstat autem intelligentib. secundum eum, quod omnem perfectionem beatificæ uisionis, & fruitionis puræ creaturæ possibilem potuisset Deus eis conferre & communicare per suam potentiam absolutam. alleg. Th. 4. sent. dist. 46. ar. 7.

[Glossa. seq. errorem litteræ ostendit per canonẽ, auctoritatem, & rationem.]

Deũ uidere ꝑ essentiam nulla intellectualis natura potest.

c ¶ Quinto quod, &c. Non indiget.] quasi hoc possit sua naturali uirtute. Hoc expresse est hæreticum & reprobatum de cons. dist. 4. c. ult. & ibi soluitur, qđ opponitur de libertate arbitrij: & est ꝯ doctrinam Apostoli. ad Rom. 6. Gratia Dei uita æterna, id est beatitudo perfecta. Huius ratio est: quia illud, quod est proprium superioris naturæ, non potest natura inferior assequi, nisi per actionem superioris naturæ, cuius illud est proprium, sicut nec aqua p̃ot fieri calida, nisi per actionem ignis, uidere autem Deum per essentiam (in quo perfecta beatitudo consistit) soli Deo est proprium, nulla igitur natura intellectualis potest Deum per essentiam uidere, nisi Deo hoc faciẽte, propter quod Dominus Ioan. 14. Qui diliget me, diligetur a patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum, & uide quod dixi sup. ead. compilatio de magist. c. 1. in princip. in glo. per quam.

[Glo. sequẽs ponit duplex significatum imperfecti. s. pro non habente summam perfectionem, & pro uitioso, ponit etiam duas species uirtutum purgatorias, & animi purgati, per hæc concludens hæresim. in fine ostendit insaniam.]

Virtutũ moralium duo sunt genera.

d ¶ Sexto ꝙ se, &c. Imperfecti.] Ad huius intelligẽtiã sciendum, ꝙ Macrobius super secundo de somno Scipionis dicit, ꝙ Plotinus inter philosophiæ professores cum Platone maxime distinguebat duo genera moralium uirtutum, q̃ distinctionem approbant Theologi. quædam. n. sunt modificatiuæ passionum insurgentiũ in sensualitate hoĩs, uel actionũ occurrentium homini, sicut tẽperantia modificat delectationes existentes in cibis & uenereis, fortitudo timores & audacias, quæ sunt circa pericula mortis, & sic de alijs, & istæ dñr purgatoriæ, quia sunt hominum nondum purgatorum a passionũ insultibus, & ꝑ cõsequens non summe perfectorũ, sed ad id toto conatu tendentiũ. Aliæ sunt non regulares passiones sensualitatis, sed solũ tenentes aĩam hominis in Deo & in summa perfectione, ut si tempe-

rantia terrenas cõcupiscẽtias ignoret, fortitudo passiones nesciat, prudẽtia solis diuinis intẽdat, iustitia mentem cũ Deo perpetuo fœdere teneat, & hæ virtutes dicuntur animi purgati, quia sunt solũ hominum totaliter purgatorum à passionum molestijs, quod est solum beatorũ vel paucissimorum in hac vita pfectissimorũ. huic cõuenit qđ dicit Augustinus 12. de Trini. quod nũc agit iustitia in subueniẽdo miseris, quod prudẽtia in præcauendis insidijs, quod fortitudo in perferẽdis molestijs, quod tẽperantia in coercẽdis delectationibus prauis, ibi non erit vbi nil mali erit, sed iustitiæ erit, Deo regenti subditum esse: prudẽtiæ, nullum bonum Deo præponere vel æquare: fortitudinis, ei firmissime cohærere: temperantiæ, nullo affectu noxio delectari. Et p hoc patet hoc sustineri posse, q anima perfecta pfectione patriæ vel summa pfectione, quã paucissimi, habuerunt in via, licentiat virtutes has quantũ ad actum: qa hñt alios actus specie ab ijs, qui in viatoribus inueniuntur, sed non licentiat quo ad habitũ; imo tũc perfectissime illas hẽt: nam hẽt charitatem in summo: & per consequens oẽs habitus virtutũ moralium. Vnde Apostol. 1. ad Cor. 13. Charitas patiens est, benigna est, &c. & facit de peni. dist. 2. charitas 2. Hoc viso sciendum est, q dicere imperfecti hominis esse se exercere in actibus virtutum moralium reprimẽdo, s. impetum passionum per iudicium rõnis, & imperiũ voluntatis, hoc est benedictum: si sumamus impfectum pro nondum habẽte summam perfectionem, vt prius dixi, qualem. s. hñt beati in patria: & qualẽ habuerunt paucissimi in hac vita, s. Christus, beata Virgo, primi Parentes in statu innocentiæ: & forsan alij ex priuilegio speciali. Sed si sumamus imperfectũ pro vitioso, vel carente perfectione necessaria ad salutem, hoc est hæreticũ. Apostolus. n. qui perfectissimus fuit in via, reprimebat insultus carnalium passionum. vnde dicit. 1. ad Cor. 9. in fi. Sic pugno nõ quasi aerem verberans: sed castigo corpus meum, s. motus carnis illicitos reprimendo, ſm Augustinum, & in seruitutem redigo, s. carnem spiritui seruire cogendo, ſm eũ ad idem ad Rom. 7. Video aliam legem. &c. & 2. ad Cor. 12. Ne magnitudo reuelationum me extollat, datus est mihi stimulus carnis. Item Hierem. & Io. Bapt. qui fuerunt sanctificati in vtero, ſm Theologos habuerunt fomitem inclinãtem ad venialia, licet non ad mortalia: & contra tales insultus bellauerunt. vnde cantat Ecclesia de Ioan. Bapt. Antra deserti teneris sub annis, Ciuium turmas fugiẽs petisti, Ne leui saltem maculare vitã Famine posses Beatus Martinus legitur, q carnem spiritui seruire cogebat. De beato Benedicto Gregor. dicit 2. dialogo, quod insultus carnalis tentationis repressit proijciendo se inter vrticas, & spinas, vt per vulnera corporis educeret ab aĩa vulnus mentis. Ex quibus patet, q pfecti perfectione necessaria ad salutem non licentiant a se virtutes etiam in actu: imo se exercent in actib. virtutum moralium. vnde ipse Apostolus ad Phili p. 4. Quæcumq; sunt vera, quæcumq; pudica, quæcũq; iusta, quæcumq; amabilia, quæcũq; bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hoc cogitate, quæ accepistis, & audistis, & vidistis in me. De hæresi vidimus. De insania etiam huius opinionis, patet: quis. n. sciat se perfectum, ut licentiare possit uirtutum actus; certe nullus. de pænit. dist. 2. si. n. uersi. nos autem iuxta, & de purg. can. c. ult. Ver. sed hoc & quod ibi dixi. Io. Andr.

Exercere te se ĩ actib. uirtutũ moraliũ an sit hominis imperfecti.

Ioã. Bapt. & Hier. fuerũt in utero sanctificati.

[Glossa sequens distinguendo duplex mortale, s. secundum speciem, & secundum causam concludit hæresim, & negat rationem, in fine ostendit insaniã, dato quod ratio esset uera.]

a se virtutes. Septimo,[a] quod mulieris osculum (cum ad hoc natura non inclinet) est mortale peccatum: Actus autem carnalis (cum ad hoc natura inclinet) peccatum non[b] est, maxime cum tentatur[c] exercens. Octauo, quod in eleuatione corporis Iesu Christi, non debent assurgere, nec eidem reuerentiam exhibere:[d] asserentes, quod esset im-

a ¶ Septimo, quod mulieris osculum.] Et est sciendum, quod peccatum mortale dr dupliciter. Vno modo secundum suam speciem, vt furtum, adulterium, periurium de iureiur. etsi Christus ver. quædam, & hoc modo oscula, amplexus, vel tactus non sunt mortalia, cum possint absque libidine fieri, vel ex consuetudine regionis, vel propter patriã, vel aliam necessariã vel rationabilem causam: Alio modo dicitur mortale, procedens ex inordinata, & mala causa: vnde peccat mortali. er dãs eleemosynam paupe ri, ut illum inducat ad hæresim. Cum ergo non solum deliberatus cõsensus in actum peccati mortalis, sed etiã in delectationem ei annexam (secũdum Augustinum, & Theologos) sit peccatum mortale, & per consequens consensus deliberatus in actum luxuriæ, & delectationis ei annexæ, ut probant doctores, sit mortale: oscula autem libidinosa, amplexus, & tactus si fiant propter delectationẽ huiusmodi, sic. n. solũ libidinosa censent. manifestum est propter hanc causam libidinosa oscula fore mortalia, & hoc tenet Tho. 2. 2. q. 154. art. 4. nec mirum, cum id dicatur etiam de libidinoso aspectu. 32. q. 5. nec solo, & c. seq. Et falsa est ratio, quod natura nõ inclinet ad illa, cum illa ordinentur ad actum carnalem consummatum sicut ad finem: sicut aũt natura inclinat aliquid in proprium finem, ita inclinat in omnia de se ordinata in illum finem, sicut. n. grauitas rei grauis naturaliter inclinat illam ad esse deorsum, ita ad descendendum deorsum. Item dato quod ratio esset uera, non tamen concludit, si. n. aliquid esset mortale, quia natura non inclinat ergo ieiunare & peregrinari, & alia pœnalia facere: credere Deum trinum & unum & alia quæ fidei sunt, ad quæ nõ inclinat natura, essent mortalia: quod est insanum.

Peccatum dr mortale dupliciter.

Oscula libidinosa, sunt mortalia.

[Gloss. sequens reprobat id per canonem, & quinq; auctoritates, & de ratione remittit.

b ¶ Non est.] hoc reprobatur etiã in simplici fornicatione, 25. dist. §. alias ea demum. 22. q. 1. prędicandum. 32. q. 4. meretrices. Hoc probat Apostolus ad Galat. 5. ubi præmissa fornicatione, & alijs uitijs submittit, Qui talia agunt regnum Dei non possidebunt. solum aũt mortale excludit a regno Dei: ergo, &c. ad idem Tob. 4. ibi. Attende tibi ab omni fornicatione, & præter uxorem tuam non patieris crimẽ scire sed crimẽ importat mortale. 81. dist. c. 1. ad idem de pæn. & remis. Deus qui. Itẽ est pręceptum decalog. Non mœchaberis. Exo. 20. 32. q. 6. non mœchaberis. Ad idem Deut. 23. ibi, Non erit meretrix, & c. & 1. ad Cor. 6 Fugite fornicationem, hoc idẽ ratione concluditur, quam plene Thom. prosequitur quæstione, quam proxima glossa allegaui in secundo articulo.

Fornicatio simplex est peccatũ mortale.

c ¶ Cum tentatur.] tunc est resistendum, & actu uirtutis utendum, ut dixi supra uersi. proxi. non fero. de corpo. uiti. significauit.

[Glossa sequens reprobat hoc dictum per auctoritates, canones, & per rationes, in fine ostendens illorum rationem esse insaniam.]

d ¶ Octauo quod, &c. Exhibere.] cum tñ scribatur ad Philipp. 2. quod in nomine Iesu oẽ genuflectatur. & de immun. eccles. decet. l. b. 6. reprobatur etiam hoc de celeb. miss. sane. de cõsec. dist. 2. nihil. Nam etiam cum Euangelium legitur, curuari debemus. de consecr. dist. 1. Apostolica, ad idem 50. dist. in capite. Hæresis aũt & insania huius dicti patet, quia contradicit doctrinæ utriusque testamenti. præcipit enim Propheta etiam perfectis in Psal. 97. Dominus regnauit, irascantur populi: ibi. Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est; quod de Christi humanitate, & specialiter de-

de Christi carne exponit Augustinus Sic et dicit Apostolus ad Hebræ. 1. Introducit primogenitũ in orbem terræ, & adorent eũ oẽs angeli Dei, constat etiã nõ solũ p̃ p̃ceptuũ Ecclesię. de pœn. & remis. oĩs. sed ẽt per præceptum Christi, quod oẽs, quantumcũque p̃fecti, tenentur determinato tp̃e sumere corp⁹ Christi. Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinẽ, &c. de cõsec. di. 2. prima. & Luc. 22. Apostolis summe p̃fectis 1 dixit: Hoc facite in meam commemorationem. s̃. ead. cõpi. q̃d reliq. & vene. si dñm post prin Sed qua ratione tenetur quis corpus Christi sumere & spiritualiter manducare, eadẽ ratione tenetur ipsũ adorare, etiam latriæ adoratione, vt p̃bat Augustinus sup̃ Psal. prędi. & probat Tho. 3. par. q 25. art. 1. & 2. Ratio autem istorũ, quę sequitur, est insania: s̃m quam Virgo beata Euangelistæ, Apostoli: itẽ patriarchę, Prophetę fuissẽt summe imperfecti, cũ ex gestis & verbis ipsorum appareat, q̃ circa hoc iugiter cogitabãt plus: q̃a omnes beati de imperfectione notarentur, q̃ in diuina essentia vidẽt quotidie omnia sacramenta humanitatis Christi, & illa liquidissime contemplantur.

Collatis cũ eis, q̃ successerunt tanq̃ fundamẽta otius Ecclesiæ.

a ¶ Sanctitatis.] vide quod super eodem vers. dixi. ea. compil. de relig. domi. cap. 1. Tullius. lib. 1. de offi. Totius iniustitiæ nulla capitalior, q̃ eorũ, qui cum maxime fallant, id agunt, vt boni viri videantur.

Tullius cõ simulatores.

b ¶ Propagentur. est propago propaginis vitis extẽsa sub terra. Item alicuius progenies vel prosapia: est propago propagas, q̃d respicit producentẽ vel procreantem. inde dixit quidam.

Propago est æquiuocũ.

Vitem propago, bibet inde futura propago.

c ¶ Commorantur.] vide eo. tit. vt commissi li. 6. ver. & contra illos.

d ¶ Vltionẽ.] eo. tit. ad abolẽdã. & c. excõmunicamus.

perfectionis eisdem, si a puritate & altitudine suę contemplationis tantum, descenderent, quod circa ministerium seu sacramentum Eucharistiæ, aut circa passionem humanitatis Christi aliqua cogitarẽt: Nonnulla etiam alia sub simulata quadã sãctitatis[a] specie dicunt, faciunt & committunt, quæ oculos diuinæ maiestatis offendunt, & graue in se continent periculum animarũ. ¶ Cum aũt ex debito commissi nobis officij huiusmodi sectã detestabilẽ, & p̃missos ipsius execrãdos errores (ne propagẽtur[b] vlterius, & per eos corda fideliũ dãnabiliter corrũpãtur) extirpare ab Ecclesia catholica necessaria habeamus: Nos sacro approbante concilio, sectam ipsam cum præmissis erroribus damnamus & reprobamus omnino, inhibentes districtius, ne quis ipsos de cetero teneat, app̃bet vel defendat: Eos autem, qui secus egerint, animaduersione canonica decernimus puniendos.

¶ Porro diœcesani & illarum partium inquisitores hęreticæ prauitatis, in quibus Beguardi & Beguinæ huiusmodi commorantur[c] suum officium circa eos diligenter exerceant, inquirentes de vita & conuersatione ipsorum, qualiterve sentiant de articulis fidei & Ecclesiæ sacramentis. In illos vero, quos culpabiles repererint) nisi abiuratis sponte prædictis erroribus pænituerint satisfactionem exhibuerint competentem) debitam exerceant vltionem.[d]

TITVLVS IIII.

De homicidio voluntario vel casuali.

¶ Clemens V. in Concilio Vieñ.

¶ *Furiosus, infans, vel dormiens, hominem mutilãs vel occidens, non efficitur irregularis: nec etiam ille, qui aliter mortem vitare nequiens, suũ inuasorẽ occidit vel mutilat. hoc dicit.*

CAP. VNICVM.



SI † furiosus inuasus posset se defendere h. d. H R

DE HOMICIDIO VOLVNTARIO. vel casuali.

Cõtinuatio.

[Visum est] superius de crimine hæresis, q̃d est grauissimũ crimen: nunc videndum est de alio crimine, videlicet de homicidio. Et quia homicidiũ aliquãdo cõmittitur voluntarie cum deliberatione, aliquando casualiter; ideo annectitur, præsens rubrica, de homicidio voluntario vel casuali.]

SI Furiosus.] Se summat habens duo dicta, in quorum primo determinat tres casus; in secundo, quartum. præsupponendum est, quod si quis hominem occiderit, vel hominis membrum mutilauerit, id est separauerit talis efficitur irregularis: adeo q̃ si tẽpore homicidij non sit promotus ad sacros ordines, non poterit p̃moueri. Si vero sit promotus, non poterit ministrare in ordinibus susceptis, nisi cum eo dispensetur. Et licet dicant quidam, quod nullo modo possit dispẽsari cũ talibus: quia sũt irregulares de iure diuino per illa verba ad Dauid regem: Nõ ędificabis mihi templũ, q̃a vir sanguinis es: tñ communis opinio est, q̃d possit dispensari: sed Papa non cõsueuit dispensare cũ talibus.

CASVS. Quidam furiosus incidit in furiam, adeo quod erat mente alienatus: iste non fuit positus sub custodia a suis parentibus: quod fieri debebat, per l. diuus. ff. de offic. præsi. Iste furiosus occidit aliquẽ vel mutilauit membrũ hominis: postea fuit a furore liberatus. Queritur, an possit in ordinibus susceptis ministrare: Dicit Clemens quod sic. Idem dicendum est, de infante. Idem de illo, qui dormiendo aliquem occidit. Idẽ de illo, qui occidit aggressorem, cum non possit alias mortem euitare, adeo q̃ iste sic inuasus posset se defendere h. d. H R

† Hanc Clementinam latissime repetiuit Didacus Couarr. eum videto.

• Colligo aliqua notabilia. Primo, q̃ mutilatio fit per separationẽ membri, sed debilitatio est, quando non fit separatio, sed redditur corpus debile. Not q̃ furiosus ex homicidio nõ incurrit irregularitatem. Not. q̃ furiosus p̃prie non delinquit, q̃a delictũ non fit sine animo delinquẽdi. Nota q̃ ex homicidio vel mutilatione incurritur irregularitas Nota q̃ idẽ dicendum est de infante, sicut dictũ est de furioso, secus de impubere proximo pubertati, quia in eo cadit omne delictum præter carnis, nisi malitia & vigor naturalis suppleant ætatem: quia etiam talis impubes põt contrahere matrimoniũ. Nota ex quibus quis incurrit. irregularitatẽ: scilicet ex homicidio & mutilatione, & re

quiritur quod sit mẽbrum principale: ideo clericus mutilando digitũ, non efficitur irregularis, quia digitus non est membrũ sed officium membri. l. hermaphroditus. ff. de statu homi. Nota ꝙ licet sit licitũ alicui vim illatã repellere, ita quod non teneatur fugere, cum esset honesta persona, cui non esset honestum fugere, si resistendo occidat, incurrit irregularitatem, licet nõ veniat puniẽd⁹ in foro seculari. No. qđ mutilare & occidere ęquiparantur quo ad contrahendam irregularitatẽ, de hoc in glo. no. quo ad irregularitatem. Nota ꝙ multiplex est irregularitas, quod videtur velle littera, ibi: [Nullã irregularitatem.] est enim quædam, quæ tantum impedit promouẽdum: quædam deijcit etiam iam promotum, vt not. 50. dist. de his. de homi. sicut.

riosus,[a] aut infans[b] seu dormiens[c] hominem mutilet,[d] vel occidat, nullam[e] ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem[f] de illo censemus, qui mortem[g] aliter vitare non[h] valens, suũ[i] occidit[k] vel mutilat inuasorem.

TITVLVS V.

De vsuris.

[Prima gl. dicit quid determinat.]

a ¶ Si Furiosus.] se summat habens duo dicta, in quorum primo determinat tres casus: in secũdo quartũ. Et primo determinat quæ habetur. 15. q. 1. § de furiosis. vsque ad finẽ quæstionis. & quæ. no. ead. q. in summa. & c. merito.

[Gl seq. per septem similia, & per rationem coadiuuat textum.]

Furiosus iniuriã facere nõ põt.

a ¶ Furiosus.] Iste siue continuo furore laboret, siue ꝑ interualla: quamdiu furit, pati potest iniuriam, sed nõ facere. ff. đ iniur. illud. canonizatę. 15. q. 1. illud, & qđ per eũ fit, hr̃ perinde, ac si casu aliquo accidisset sine facto personæ. ff. de admini. tuto. l. vlt. in fi. vnde si dã num dat, non tenetur Aquil. sed est perinde, ac si quadrupes fecisset, vel tegula cecidisset. ff. ad leg. Aquil. sed & si quæcunq;. §. 2. Et idem ibi dr̃, de infante, & alibi dr̃, ꝙ infans vel furios⁹ ꝑdidit, vel corrupit, impunitũ est. ff. de rei vẽd. ꝙ infans. & rõnẽ reddit. lex, q̃ de homicidio loquitur. ff. ad leg. Corn. de sica. l. infans vbi dr̃; infans vel furiosus si hominẽ occiderit, lege Cornelia nõ tenetur, cum alterum innocentia consilij, alterũ fati infelicitas excuset. satis ergo suo furore punitur. ff. ad leg. Põp. de parric. l. penult. in fi. ff. de offi. præsi. diuus. 1. respõ. & afflictio non est addenda afflicto. 7. q. 1. cũ percussio. de cler. ęgro. c. penult. C. de episc. audien. tam dementis. in fi. Sicut ergo furiosus nõ testatur. C. qui testa. fac. poss. furiosum. de succes. ab intest. c. si. nec religionẽ profitetur. 17. q. 1. Gonsaldus. de regula. sicut tenor. nec matrimonium ꝯhit de spõ. dilectus nec baptizat, de hoc. 1. q. 1. §. ecce. qñ. nec baptismũ recipit nisi in casu. de bapt. maiores. ita nec occidendo irregularitatẽ ꝯhit, vt hic, & facit. 3. q. 9. indicas. & quis ꝓbet, ibi no. & in præd. decr. cum dilectus. In gl. hoc ideo. & quomodo probetur, ibi scripsi. & facit quod not. 46. dist. c. 1.

Furiosus testari nõ p̃t, nec religionẽ profiteri, &c.

Puer nõ doli capax aliquẽ occidẽs an sit irregularis.

[Gl. seq. rationem reddit, quam fortificat, secundo ponit opi. Host. hic reprobatam.]

b ¶ Infans.] minor septennio. C. de iure. delib. l. si infanti. de despõ. impu. c. vnico. in princip. lib 6 & est ratio [de qua supra dixi: q̃a ætas illa ignorat, quod videt. C. de fal. mo. l. 1. inde est, ꝙ ex taliũ sponsalib. non contrahitur publica honestas. de despõ. impu. litteras & ca. accessit. Sed Host. in decre. illa de delictis puerorum, dicebat, ꝙ puer nõ doli capax, si proijciẽdo lapidẽ vel cultellum occidit aliquẽ, irregularis est, licet nõ habuerit animũ occidendi: q̃a in lege promotionis nõ voluntas, sed factũ attenditur. dicebat tñ tale homicidiũ dispensatione dignũ, cum censeatur quasi casuale non habita distinctione, ex quo nõ discernit, an dederit operam rei licitæ, vel adhibuerit diligentiam. hoc hic reprobatur.

Dormiẽdo aliqua agi possunt.

c ¶ Dormiens.] de isto habetur de baptis. maiores. §. verum. ff. de acq. pos. l. 1. §. furiosus, sicut aliqui dormiendo loquuntur, ita sunt qui agunt ẽt dormiẽdo.

¶ Clemẽs V. in Cõc. Vien.

¶ Officiales cõmunitatũ facientes, dictantes, vel scribentes statuta super vsuris soluendis, non repetẽdis, vel non restituendis, vel indicantes secundum illa, vel non delentes illa (si possunt) intra tres mẽses de libris communitatum, vel illa seruantes, excõmunicati sunt. Io. And.

[Glo. seq. æquiparationẽ probat per alia nouem iura.]

d ¶ Mutilet.] not. quo ad irregularitatẽ mutilationẽ homicidio cõparari. ad idem. 51. dist. aliquãtos, & c. si quis post. & ca. q in aliquo. 54. dis. in Euangelica. ne cler. vel mon. clericis & cap. sentẽtiam. de rapt. in archiepiscopatu. de cle. pug. in due. cap. 1. in fi. eo. tit. is qui. lib. 6.

e ¶ Nullam.] hoc tollit dictum illorum, qui dicebant tales quo ad ordines suscipiẽdos irregulares esse, sed nõ quo ad susceptos; quod videbatur placere Gratiano. 15. q. 1. in fi. Item illorũ, qui distinguebant dispensabilem ab indispensabili, vt dixi in gl. minor. in fine.

[Gl. seq. dicit quid determinat, secunda pars, & tres opin. ponit.]

f ¶ Et idem.] determinat. no. 50. dist. de his sup. eo. tit. c. 2. & c. sicut dignũ in fi. magne. glo. per quæ patet, ꝙ triplex in hoc erat opinio. Prima Hug. ꝙ talis erat irregularis. Secũda. Io. & Gof. ꝙ quo ad suscipiẽdos irregularis esset, sed dispẽsabilis, sed in susceptis licite ministraret. Tertia hic approbata fuit Bart. Brixiẽ. in ꝑdicto. ca. de his & in quæstione quæ incipit: Aliquis repellendo violentiã, quam tenebat Hostien. in præd. decre. 2. & in decre. sicut dicens, quod Clemens quartus & curia sic tenebat.

g ¶ Mortem.] propriam, vt sequitur.

[Glo. seq. exemplificat, & dubium soluit.]

h ¶ Nõ valens.] inangulatus erat, vel sic arctatus, quod fugere nõ poterat: nec se iuuare clamore, vel aliter. Si de hoc dubitatur, in foro contentioso, non crederet sibi, sed per circumstantias apparẽtes oporteret hoc iudicari. in foro pęnitentiali crederetur hoc asserenti. eo. tit. significasti. 2. de spon. tua.

[Gl. seq. not. a contrario, & id approbat, & obiectioni respondet.]

i ¶ Suum.] hæc littera innuit secus in illo, qui occiderit volẽtem occidere patrem, filium, coniugem, vel personã coniunctam, quam aliter iuuare nõ poterat, quod verũ puto, quasi casus ille non includatur sub necessitate ineuitabili, sed euitabili. Et hoc dico, dato ꝙ verũ sit. quod no. Inn. de sen. excom. si vero, [1] vbi tenet, ꝙ eo casu percutiens clericum non est excõicatus, vt ibi scripsi; irregularitas enim ista cõtrahitur sine culpa. etiã ex merito, vt in iudice iuste occidente. 51. dist. cap. 1. & dixi de spon. inter opera. sed illa excõmunicatio non: imo oportet, quod præcedat diabolica suasio circa clericum percutiendum. 17. q. 4. si q̃s suadente.

1 Vide Al... xã cõs. ... lib. 1. inc... Visis, & ... oportere ... deratis, ... Aret. co... 80.

k ¶ Occidit.] etiam vibrando, nec restringas ad exemplum, quod ponit gl. pen. Ber. in decre. sicut.

DE VSVRIS.

Cõtinuat...

[Visum est supra. de quibusdã relictis, verum quia crimen vsurarum est graue; ideo videndum est de vsuris.]

Ex

CAP. VNIC.



X † graui [a] ad nos insinuatione, peruenit, quod quorundam communitates locorum in offensam Dei & proximi [b] ac contra iura [c] diuina pariter & humana [d] vsurariam approbantes quodammodo prauitaté, per statuta sua iuramento [e] quandoque firmata, vsuras exigi, & solui nedum concedunt, †sed ad soluendas eas debitores scienter compellunt, ac † iuxta ipsorum continentiam statutorum grauia imponendo plerumq; vsuras repetentibus onera [f], aliisq; vtendo super his diuersis coloribus, & fraudibus exquisitis [g] repetitionem impediunt earundem.

¶Nos igitur perniciosis his ausibus obuiare volentes, sacro approbante concilio statuimus: vt quicunque communitatum ipsarum Potestates, capitanei, rectores, consules, iudices, consiliarii, aut alii quiuis officiales statuta huiusmodi de cetero [h] facere, [i] scribere, vel dictare, [k] aut quod soluantur vsuræ, vel quod solutæ cum repetuntur non restituantur plene ac libere scienter iudicare [l] præsumpserint, sententiam excommunicationis incurrant: [m] Eandem etiã sententiam incursuri, nisi statuta huiusmodi hactenus edita de libris communitatum ipsarum (si super hoc potestatem [n] ha-

† al. sed & ad soluendũ easdem, &c.

† al. aut.

† Pro materiæ intellectu vide B. Tho. 2.2. q. 78. per totã q.

Ex graui.) Tres sunt partes principales. In prima parte premittit abusum circa vsurarum solutionẽ, & repetitionẽ, & cõstitutionem, per quam excommunicat ipso facto fauentes vsurarijs in sex casibus hic positis. In secunda premissa ratione statuit librum seu codicem rationum vsurarij debere exhiberi ibi, (Ceterũ.) In tertia parte declarat hereticum esse asserere pertinaciter exercere vsuras nõ esse peccatum: & contra suspectos de hoc vel diffamatos de hoc velut de hæresi posse procedere. tertia ibi, (Sane.) Imola. ¶ In concilio generali in ciuitate Viẽnẽsi celebrato, plures iudicesciuitatum in fraudem cõcilij Lateranensis, de quo in c. quia frustra eodem ti. in antiq. faciebãt statuta de vsuris non repetẽdis, & non soluendis: & per sua statuta cogebant debitores ad illas vsuras soluendas indirecte, sic videlicet cum bene scirẽt quod vsuras nõ possent habere a suis debitoribus ipsi mutuabant pecunias. & conueniebãt simul dicentes: Ego mutuabo tibi cẽtum vsque ad decem annos, & tu ĩ termino solues mihi illa centum: Et iterum dabis mihi nomine mutui totidem hoc est, iterum te obligabis in centum, & istud erat magis graue debitoribus, quam si soluerent vsuras. Concilium ordinauit quod talia statuentes, & etiam dictantes statuta illa, & etiam successores eorũ vtentes illis statutis sunt excommunicati. Sed qd si solui vsuras, & illas volo repetere, ad probandum solutionem vsurarum peto mihi edi librum rationũ, vtrũ teneatur creditor mihi edere, i. monstrare, & ostendere librum rationum? Vr quod non, quia est instrumentum priuatum, & instrumenta priuata non debent edi: Dicit quod imo debet edi, & hoc est speciale in odium vsurarum. Colligo aliqua notabilia. Primo quod faciẽtes statuta impedientia repetitionem vsurarum, vel cõpellentia debitores ad solutionem vsurarum, ipso facto sunt excõicati. Idem de scribentibus, vel dictantib. illa statuta. No. ꝙ licet regulariter reus non teneatur edere instrumenta ad fundandum intentionem actoris, l. qui accusare, C. de eden. fallit in vsurarijs, & hoc in odium vsurarum, vt ipse teneatur edere, i. monstrare instrumẽtum ad fundãdam intentionem actoris. No. ꝙ. asserẽs, .i. affirmans exercere vsuram non esse peccatum, potest vt hæreticus puniri si pertinaciter asserat, & peccat contra articulum. In vnam Sanctam Ecclesiam Catholicã. No. quod in offensam Dei est quidquid statuitur in fauorem vsurarum, & dicit Stephanus, quod est in offensam, quia per hoc ei animas furantur, 14. q. 5. pœnale. Not. contra statuta iniqua, & facit Isa. 10. Væ vobis qui conditis leges iniquas. Zab.

(Prima glo. simul summat, & diuidit.)

a ¶ Ex graui.) Casus. Officiales cõitatũ facientes, dictã Clement. tes, vel scribentes statuta super vsuris soluẽdis, non repetendis, vel non restituendis, vel iudicantes secundũ illa, vel non tollentes illa, si possunt infra tres menses de libris cõitatũ, vel illa seruantes, excõicati sunt hoc primo. Fœneratores in causis vsurarũ edere cogũtur libros rõnũ suarũ, hoc scdo. Pertinaciter asserens exercere vsuras non esse peccatũ, hereticus est. hoc tertio, partes patent.

(Gl. sequens in quæstione remittit.)

b ¶ Proximi.) cui restitutio debetur. An vero valeant talia statuta, quæ tollunt rerum dominia, vel actiones puenientes ex iure gẽtiũ vel ciuili. satis scripsi post Inn. & Host. & Cõpost. ẽ cõst. q̃ in ecclesiarũ. & facit quod not. ff. de const. prin. l. 1.

c ¶ Iura diuina.) Leuitici 25. Deuter. 23. Lucæ. 9.

d ¶ Humana.) id est ab homine tradita, & de iure canonico loquitur, saluo, ꝙ not. 14. q. 4. quid dicã, & eo. ti. c. 3. & C. eo. ti. Authen. ad hæc & in Auth. de eccles. ti. in prin. coll. 9.

(Glo. seq. ponit dictum, & eius rationem & obiectionem soluit.)

e ¶ Iuramẽto.) quod nõ obligat 1 de reg. iur. non est. lib. 6. cum principale nõ teneat. de fo. cõp. si diligenti. Non. obstat de iureiu. debitores. quia licet valeat iuramentum debitoris super vsura soluenda, cum seruari possit sine periculo animæ, nec sit in alterius præiudicium: iuramentum tamen super seruando iniquo statuto, de quo hic loquitur, respicit alterius præiudicium, vt supra: nec seruari potest sine periculo salutis æternæ, sicut nec statutum.

1 Vide B. Th. 2.2. q. 89. ar. 7.

f ¶ Onera.) Fertur ꝙ Pergami est statutum, ꝙ repetentes vsuras in foro ecclesiastico, per potestatem cogantur vsurario mutuare tantã pecuniam a tanto tpe, quãto tenerunt pecuniam vsurarij, deducunt ergo naturalẽ obligationẽ in ciuilem, quod nõ licet. 2 vt scripsi eo. tit. consuluit (ibi scribit Io. Goff. 14. q. 3. c. 1.)

2 Vide Dec. cons. 118. col. 3.

g ¶ Exquisitis.) simile de hæret. statutum. 1. lib. 6.

h ¶ De cetero.) quo ad pœnam excommunicationis, quam imponit infra, respicit futura: ratio tamen constitutionis est antiqua. eod. tit. cum tu. Io. And.

(Glo. seq quærit, arguit pro, soluit contrarium.)

i ¶ Facere.) quid si fiat statutum, quod nullus pro vsura recipiat vltra 3 duos denarios pro libra in mense? videtur, quod locum habeat pœna, quasi de pluri negando videatur de tanto concedere. de præsump. nonne. cum concor. contrarium puto eod. titul. quanto, de treug. & pace. cap. 1.

3 Idẽ de dictione, pter, tenet apostilla ad Abbatẽ in c. litteras de psump. & & Dec. cons. 87. colum. 2. in 8. vol.

K ¶ Dictare.) concor. ne cler. vel mon. sententiam.

l ¶ Iudicare.) de scribentibus iudicata non exprimit, sicut in decret. nouerit. de sent. excomm.

m ¶ Incurrant.) in cõtinenti sine tpis interuallo. & uide quod scripsi in decre. nouerit. super verbo, statuarios,

n ¶ Potestatem.) sic ergo intelligatur de sent. excom.

nouerit.& ibi no.per Inn. & Host.& eo. tit.grauem.& intelligo de potestate iuris & facti.

a ¶ Tres menses.]in decr.nouerit dantur duo tantum, sed casus sunt diuersi: & ibi statutum erat contra libertatem Ecclesiæ, hic alias. iniquum.

b ¶ Eorum.]scilicet statutorum. Et hoc dicit, quia quandoque non statuunt tamen, sed assuescunt, i. in cōsuetudinem deducunt.

c ¶ Obseruare.] vt scripsi secūdum Inn. in decr. nouerit. ob seruātes, nisi sint de ꝑsonis expressis ex communicati non sunt.

d ¶ Dolose.]satis scripsi de empt.& vend. ad nostram.

e ¶ Agetur.]quo casu proceditur simpliciter & de plano secundum eadem comp. de iudi.dispendiosam.

Codex quid significat.

f ¶ Codices.)licet hoc si spāle nomen cuiusdam libri ciuilis sciētiæ: tamē ampliatur ad omnes libros de sum.trin.damnamus.ver.non enim. ff.de eden. argentarius.§.1.

buerint) intra tres[a] menses deleuerint, aut si ipsa statuta siue consuetudines effectum eorum[b] habentes quoquomodo presumpserint obseruare.[c]

¶ *Fœneratores in causis vsurarum edere coguntur libros rationum suarum. Ioan. And.*

¶ Ceterum quia fœneratores sic vt plurimum cōtractus vsurarios occulte ineunt, & dolose,[d] quod vix conuinci possunt de vsuraria prauitate, ad exhibendum cum de vsuris agetur[e] suarum codices[f] rationum,[g] censura[h] ipsos,[i] decernimus ecclesiastica compellendos.[k]

¶ *Pertinaciter asserens exercere vsuras non esse peccatum, hæreticus est. Ioan. Andr.*

¶ Sane si quis[l] in illum errorem inciderit, vt pertinaciter[m] affirmare[n] præsumat, exercere vsuras non esse[o] peccatum: Decernimus eum velut hæreticum[p] puniendum: locorum nihilominus ordi-

i ¶ Ipsos.] vsurarios & idē puto de ipsorum hæredib. suis, vel extraneis de vsur. tua nos,& c. Michael. ff de eden. si quis ex argentarijs.§.1.& l.quædam.§.nihil.

[Gl.sequens quærit,arguit,& soluit:contra tio respondet,& solutionem modificat.]

Vsurarius q. teneē rōnes edere si dicat se illas non habere quid iuris.

K ¶ Compellendos.] qd si dicat vsurarius vel hæres, se non habere rōnes, vel se illas pdidisse? Videreē credendum ipsius sacramento. ff.de edē. l.ptor.§. sed si seru⁹. C.de fid.inst.l.vl.qd. me.cau.c.vlt.& facit quod not.de priu.cū olim 1.dic.contra.facit de pur.can.c.1.In eo ergo,ꝙ dicit se nō habere vel pdidisse, non credetur nisi aliter ꝓbet. hēt ergo ꝓbare amissionē cū casu, pone incēdio,vel ruina.ff.d.edē.l.si qs ex argētarijs. in fi.l. vlt. de fid.instr.Et ꝙ no. in decr. cū olim nōobstat,quia ibi necesse est plene ꝓbari ... ō fit ergo magnum præiudicium, si super amissione statur iuramento.facit de proc.ex insinuatione. Sed cognosco vsurarium,non qui scribit rationes in libro,sed in schedulis,quas statim dilacerat solutis credito,& vsuris, si tali succeder hæres non vsurarius, sed alias fide dignus, statim videretur stari iuramento, si huic rei fama consentit.de testi. præterea de prob.cū causam. de psumptio. illud.& hoc casu,vel qn alias non possent haberi, posset recurri ad suffragium decr.ad nostram 2.de iureiur.

(Glo.seq. de rationum editione remittit,distinguens triplicem formam petendi, ostendit quid addit decret. hic:in fine dubium soluit.)

g ¶ Rationum.)vide ꝙ no. & dixi de prob.ca. 1. & per Azonem in sum.de eden. §. nunc. de editione rationū. Quicquid scribatur de rationibus edendis, veritas videtur, quod rationis editio per spāles actiones petitur a tutore, curatore, socio, procuratore, & gestore, s. p actiones tutelæ, pro socio, mandati, & his similes, sed per editum de edendo, iuste petitur ab illo, qui fecit illam ex publico officio, sed si non petitur ratione publici officij, tunc videtur idem in illis quod in instrumentis. Si igitur vt priuatus quis conficiat scripturam in libro de datis & acceptis, non cogitur ad illas rōnes edendas sine caæ cognitione,& in caæ cognitione vertitur quod illis vtatur, vel ꝙ petens sit priuilegiatus, vt fiscus. ff. de eden.l.3.& sic potest recte intelligi.l 1.C de edē. hoc ergo nouum facit hæc constitutio,ꝙ addit alium casum priuilegiatum, in quo etiam talium rationum fit editio, quæ ante constitutionem istam non fiebat, vt fuit olim determinatum per dominum Iacobum de Mysio fratrem Archidiaconi, qui quærebat de manifesto vsurario, qui episcopo satisdederat, quod vide in Mercur. hoc tit. sub litera. E. Item scias quod istis rationibus statetur 4.contra eos, pro eis non,C.de prob. l. instrumenta,& l.rationes,& l.exemplo.& not.ff. de edent. l. quædam.§.nummularios, in glo. sed an idem hodie,& facit quod not.de fid.instr.in cap.2.in fin.i.glo.& 24. quæst.2.sane profertur.in glo.sed quod.

Editio rōnis p quas actiones petitur.

4 Vide Abbatē in cap.2. de fid. instr.

(Glo.seq.not.ex pœna expressa,& remittit, secundo quæstionem soluit.)

h ¶ Censura.) quid contineat,habetur de verb.signi. quærenti.Non vult ergo hec constitutio,ipso inuito domum ipsius ingredi,vel arcam ipsius frangi,& vide,qđ not.in Spec.de instr.edi.§.vidēdum restat.ver.pone instrumenta.Et quia hanc censuram licet non directe,tamen indirecte contra Iudæos exercet Ecclesia. eod. tit. post miserabilem,&c.quanto satis videretur,ꝙ et in Iudæis haberet hoc locum, si per sæculares principes tales libros edere non cogantur, per iura prædicta,& facit,quod dicam infra parte proxima.

Iudæi indirecte pōssūt ab ecclesia cōpelli ...

l ¶ Si quis.)vsurarius vel non. Et sic no.ꝙ iura non solum puniunt usurarios de quorum pœna eo. titu. quia in omnibus & cap.præterea,& c.quamquam.lib. 6.sed etiam puniunt fauentes,qui s. ad hoc opus alienigenis domos concedunt, uel tales in terris suis habitare permittunt.eo.tit.usurarum.lib. 6. Item fauentes per modum, de quo s. i. responso. grauius autem puniuntur fauentes per modum hic expressum. Et sic patet plus puniri auctorizantem, quam facientem. de hoc de officio deleg.c.1. 5.

5 Et uide Phil. Deciū.

m ¶ Pertinaciter.)habetur hoc uerbum s. ead.comp.de summa Trin.c.unico.§. porro.& ibi exposui.

n ¶ Affirmare.)uide quod no.de sum.Trin.c.1.lib. 6.in ult.glo.

(Glossa sequens ponit duo dicta,q̄ re pbat, & remittit.)

o ¶ Non esse peccatū.)ex his aliqui dicunt usurarium non obligatum restitutioni, alij fatentur eum restitutioni obligatum,sed sicut mutuum,commodatum, uel depositum recipiens facta restitutione, ad quam obligatus est, non penitet, ita usurarius facta restitutione usuræ, pænitere non tenetur, sed hoc est falsum: quia obligatus restitutioni ex delicto, furto, usu ra. rapina, uel simili modo, etiam post restitutionem habet pœnitere. de ho nic.sicut dignum §.eos.de fur. ca. ult.de rapto.cap.1.de iniur.si quis domum.cum similibus.& ut de quo ... Hostien. in summa de pœn. in ult.col. uer. sed nunquid sufficit.& sequentibus.

Vsurarius et facta restōne penitere tenentur.

(Gl.sequēs rōnem ponit: & soluit q̄stionē de Iudæis.)

p ¶ Hæreticum.)non solum est hæreticus male sentiēs de articulis fidei uel sacramentis ecclesiæ, de hæret. ad abolendam in prin. sed et qui peruersum habet dogma uel falsas,uel nouas opiniones gignit, aut sequitur 23. q.3.inter schisma & hæresim,& ca.hæreticus.istud autem est ꝓ doctrinam Ecclesiæ.eo.tit.c.3,& c.cū tu.in fin. Iudæi.

Hæretic⁹ qs est, & uide Turrecre. in sūma de Ecclesia.li.4.p. 2.c. 12.&13.

dæi vero, qui dñt hoc, inducētes auctoritatē Deut. 23. Nō fœneraberis fratri tuo: pro quibus facere vr̄. 14. q. 4. ab illo, nō includuntur hac constōne: qa nō cadit in illos ꝓprie hæresis, q̄ diuisionē notat, qa ipsi nunq̄ in vnitate fuerūt. Itē certum est, ꝙ peccant in articulo fi dei, qui sapiunt humanitatē Christi, de quib. dr̄ de sum. trin. firmiter, & hoc scit Ecclesia, & illos sustinet, & nihil ad nos, & c. 2. q. 1. multi. de diuor. gaudemus. possent 1 tñ super his ꝑ Ecclesiā cōpesci, si ta sia dogmatizarēt inter Christianos, vt scripsi post Innoc. & Host. de voto, ꝙ sup his. ver. defensione sicut & in alijs casibus coercētur, qui no. de Iudæ. Iudæi siue. Ad rōnes vero ipsorū rñ de vt scripsi. eo. tit. cō questus. & no. Hos. in sum. eo. ti. § ī aliquo.

1 Iudæi qñ que pñt ab Eccl'a coerceri, & in q-bus casib. ꝑ Ecclesiā puniātur, vide in extrauagāti Gregorij xiiij. incip. Antiqua Iudæorum improbitas, i edita anno dñi 1581.

a ¶ Non omittant) ꝑ modū, de quo su. ea. compil. de hæret. c. 1.

DE EXCESSIB. prælatorum.

[Visum est. s̄. de vsuris. & de diuersis criminib. & eorū pęnis. verū quia qñq; p̄lati excedūt fines. siue limites suę ptātis: ideo ad nos informādum ponit rubricā, de excessib. prælatorum.

FRequēs.] Diuidit, in tres, partes: quia primo ɔcilīū narrat. 30. grauamina, q̄ inferebant religiosis. Scdo p̄missa rōne ɔ̄ illa ꝓuidet. Et sic p̄cipit ab illis p̄latos cessare, & facere suos subditos cessare; iubēs ipsorum religiosorū priuilegia & iura seruari, ibi; [Verū.] Tertio cōtra 30. grauamina prouidet: ibi, Et qm̄.] prima pars posset subdiuidi in tot partes, quot sūt grauamina. Imol. ¶ In cōcilio Viennēsi fuit expositū, ꝙ diœcesani nō cō tenti suis finib. & metis, sed in odiū exēptorum, qui subsunt dño Papæ immediate, vel alij, cui Papa dedit in cōseruatione, cōmittebāt. 27. vel 30. excessus in ipsos exēptos, qui excessus sunt clari in textu; 1 Cōciliū ordinauit, quod diœcesani cessent ab hmōi excessib. & ꝙ dimittant ipsos exemptos in quiete, hoc dicit H. R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo, qđ ordinarius non hēt iurisdōnē in exemptos, nisi in casib. a iure ꝑmissis, iō ꝓcessus corā ordinarijs agitatus est nullus ipso iure. Ita ꝙ exēpti nō tenent appellare. No ꝙ diœcesani nō dēnt ꝑ obliquū exercere illud, qđ de directo eis nō ꝑmittit, & sic non ꝑmittitur vna via, ꝙ alia est ꝓhibitū. Itē nota. ꝙ exempti dēnt contribuere in iucūdo aduentu ep̄i qđ appellamus subsidiū charitatis. Not. qđ Christianitas est vna Eccl'a, licet hēat plura mēbra.

narijs & hæreticæ prauitatis inquisitoribus districtius iniungentes, vt contra eos, quos de errore huiusmodi diffamatos inuenerint, aut suspectos, tanquā cōtra diffamatos vel suspectos de hæresi procedere non omittant.[a]

TITVLVS VI.

De excessibus prælatorum.

¶ Clemēs V. in Cōc. Vien.

¶ Prouideat Gregorius cō tra xxvij. grauamina, q̄ prælati religiosis inferebant. eo. tit. nimis. 1. & 2. hoc vero conciliū prouidet contra triginta, a quibus prælatos cessare p̄cipit, & ꝑ suos subditos cessari facere, iubēs ipsorū priuilegia & iura seruari. h. d. Io. A.

CAP. VNICVM.

FRequens[b] & assidua nos quorūdā religiosorū, querela circūstrepit,[c] quod pleriq; episcopi, & eorum superiores[d] ac ceteri ecclesiarum prelati, ipsorum religiosorum quietē iniuste in subsequentibus multipliciter inquietant.[e] Quidam enim exemptos capiunt,[f] & incarcerant, in casibus non concessis a iure.[g] Quidam[h] per grauium interminationem[i] pœnarū impediūt, ne debentes exemptis decimas seu redditus illos soluant eisdem: Neve[k] aliqui Missas eorum audiant:[l] Molentes[m] in molendinis, & coquentes in furnis eorum: Seruientes quoque & vasallos, & domesticos[n] eorundem, vel alios qualitercunque cōtrahentes & participantes cum ipsis suspendunt, interdicunt, & excommunicant absque causa rationabili[o] pro libito voluntatis:[p] Bona illorum interdum nihilominus illicite occupantes: Et appellationibus,[q] quas prędicti exempti ob prędicta, vel alia gra-

Not. ibi, [Cū armis & erecto vexillo.] ꝙ ep̄s vel ēt q cunq; alius nō dēt violētiam publicam committere cū armis & vexillo erecto, imo violentiæ sunt a iure reprobatæ. Not. ꝙ hic ꝓuidetur ɔ̄ grauamina, quæ prælati religiosis inferunt. concor. eo. tit. sane. de priuile. dilecti. & c. quāto. de censi. cle. ad nostrum Not. ibi, [¶ Ceteri ecclesiarum prelati.] ꝙ prelati dicuntur non ep̄i: alibi prelati dicūtur soli ep̄i de sepul. cle. dudum Zaba.

[Prima gl. dicit qđ facit, & dat simile.]

b ¶ Frequens.] prouiderat Greg. ɔ̄. 27. grauamina, quæ prælati religiosis inferebant. eod. tit. nimis. 1. & 2. hoc vero concilium prouidet contra triginta, a quibus prælatos cessare præcipit, & per suos subditos cessari facere, iubens ipsorū priuilegia & iura seruari: & est huic simile. sup. ead. compil de censib. ad nostrum.

c ¶ Circumstrepit.] sumptum. 54. dist. frequens & de rest. spol. frequens. & in princ. lib. 6. & ibi exponitur.

d ¶ Superiores.] archiepiscopi & patriarchæ.

e ¶ Inquietant.] sumptum. eo. tit. nimis. in princ.

f ¶ Capiunt.] etiam prælati sunt excommunicati cum iniuriosas manus inijciūt in clericos. de sentē. excommun. vniuersitatis.

g ¶ A iure.] de priuileg. cap. 1. lib. 6 de hęret. ad abolendam. Per has tamen constitutiones Clemen. in multis casibus habent ordinarij iurisdictionem super exemptos, quos dicam inf. de pęnis cap. 2.

h ¶ Quidam.] secundum.

i ¶ Interminationem.] hoc non ligat ad pœnam, quod dic vt no. de sagit. c. vnico. cum concor.

k ¶ Neve.] tertium.

l ¶ Audiāt.] quod tñ licet sine præiudicio parochialiū ecclesiarū, de paro c. 2. quod dic vt ibi, & quod eis offertur, suum est, de sta. mona. ca. 1. religiosi tamen nō debent aliquos retrahere ab accessu vel frequentia suarum ecclesiarum. inf. tit. 1. c. 1.

m ¶ Molentes.] quartum.

n ¶ Domesticos.] inf. tit. 1. c. 1. ad finem.

o ¶ Causa rationabili.] contra hoc erat prouisum. de sent. excom. sacro.

p ¶ Voluntatis.] contra hos erat prouisum de priuileg. quanto, sed illa loquitur de exēptis, vel priuilegiatis ista generalius de omnibus, vt patet in fine.

q ¶ Et appellationibus.] quintum.

uamina rationabiliter interponunt [a] quandoque minime deferentes, appellantes occasione appellationum huiusmodi interdum capiunt, aut capi faciunt, & carceri mancipari. [b] quidam [c] præterea capellanos in ecclesijs pleno [d] iure spectantibus ad eosdem (licet nulla causa subsit legitima) celebrare non sinunt, nec ministrare parochianis ecclesiastica sacramenta. Nonnulli [e] † etiam indebite abbates, monachos, & conuersos exemptos, necnon & clericos ipsis pleno iure subiectos, si eis non pareant in his etiam, in quibus non tenentur eisdem, inconsulta facilitate suspendunt, excommunicant, capiunt & incarcerant, ac loca & ecclesias interdicunt [f] ipsorum. In exigendo [g] insuper ab ipsis exemptis, ipsorumque subditis subsidia charitatis, excedunt [h] nimium contra eos. Et insolitas [i] ac indebitas ipsis contra [k] iura exactiones imponunt. Nouos [l] census & indebita onera parochialibus imponunt ecclesijs, in quibus exempti ius obtinent patronatus: Processus [m] iuste factos seu sententias iuste latas a delegatis sedis Apostolicæ, vel a conseruatoribus pro exemptis, publicari seu executioni mandari a suis subditis non permittunt: [n] Tabellionibus [o] publicis inhibent, ne instrumenta conficiant. [p] Et iudicibus ne iustitiam faciant, ac iurisperitis, ne consilium vel auxilium prębeant in causis seu negotijs eorundē: Præsentatos [q] per exemptos ad ordines, vel beneficia, quorum præsentatio ad eos pertinet, nolunt admittere, nisi præsentantes ponant obedientiam [r] in salutatione litterarum, [s] quas pro huiusmodi præsentatione transmittunt, Ecclesijs [t] quoque vacantibus, in quibus monasteria ius obtinent patronatus (repulsis personis idoneis præsentatis ad eas) personas instituunt inhabiles & indignas. [u] Quidam [x] etiam ecclesias curam animarum habentes ad mensam [y] Abbatũ spectantes, quarum fructus quandoque clericis sæcularibus tradunt, seu

a ¶ Interponsit.] vide quod no. de priuile. auctoritate. lib. 6. in vlt. gl. per Inno. & Host. de app. dilectus.
b ¶ Mancipari.] puniendi sunt, vt 2. q. 6. decreto. de appel. de priore. Et timentibus talia sufficit protestari. quod dic vt de appel. cap. vlt.
c ¶ Quidã præterea.] sextum.
d ¶ Pleno iure.] 16. q. 2. visis. de priuileg. quoniam.
e ¶ Nonnulli.] septimum.
f ¶ Interdicunt.] si de exemptione constat, sententiæ non ligant. de appel. si duobus. de relig. dom. cũ dilectus. de hoc de accu. veniens. in vlt. gl. cum suis remissionibus.
g ¶ In exigendo.] octauum, & argue ad ea, q̃ scripsi de censi. cũ Apostolus. super ver. charitate. ꝙ eps potest exigere charitatiuum subsidium, dummodo sit moderatum. Io. And.
h ¶ Excedunt.] cum tñ illud esse debeat moderatum. de cẽsi. cum Apostolus. §. prohibemus. de offi. ord. conquerente. in fi.
i ¶ Et insolitas.] nonum.
k ¶ Contra iura.] eo. tit. c. 1. de censi. c. 3. & c. ecclesiis.
l ¶ Nouos.] decimũ. & est hoc cõtra id de censi. prohibemus.
m ¶ Processus.] vndecimum.
n ¶ Permittunt.] per hoc pñt a delegatis vel conseruatoribus puniri, cum illorum iurisdictionem impediant. de offi. deleg. c. 1. etiam ab ipsis subdelegatis, si iurisdictionem habent. eo. titu. ex litteris saluo quod de conseruatoribus dr. eo. tit. c. vlt. §. vices. lib. 6.
o ¶ Tabellionibus.] duodecimum.
p ¶ Conficiant.] in causis, vel negotiis: &c. vt seqtur; & hoc est contra formam iuramenti ipsorum, de qua dixi, ne cle. vel mona. sic vt te, & no. in Spe. de instr. edi. §. restat. ver. sed quæro sub qua.
q ¶ Præsentatos.] decimumtertium.
r ¶ Obedientiam.] dicendo salutem, & obedientiam debitam & deuotam, vel his similia, si sunt exempti, non tenentur obedientiã profiteri. de priuil. cũ olim. 2. si non sint exẽpti, satis est, ꝙ a principio promiserunt. de simo. ne Dei.
s ¶ Litterarũ.] fit ergo p̃sentatio per litteras 1 de his quæ fiunt a prælatis. ea noscatur. vbi de hoc in 1. glo.
t ¶ Ecclesiis.] decimumquartum, aliàs in ecclesiis.
u ¶ Indignas.] ad eorum remotionem dato etiã, quod essent digni, agere possunt præsentantes & præsentati. 16. q. 7. decernimus. de iure pat. ex litteris. & c. ex insinuatione. de re iud. cum Bertholdus.
x ¶ Quidam etiam.] decimumquintum.
[Glo. seq. ponit dictum Inn. circa id quęrit, & soluit sol. obijcit & rñdet]
y ¶ Ad mensam.] no. Inno. de reb. eccl. nõ alie. vt super. ꝙ res, in quibus ecclesia hẽt directum dominium sed alius vtile, vt sũt feuda, non possunt dici de mensa: cum alius fructus pcipiat & pro tanto illorum etiam ad ecclesiam reuersorum fieri permittitur noua infeudatio de feudis ca. 2. Sed quæritur, quæ ecclesia dicatur ꝓprie de mẽsa prælatorum vel capitulorum, vel singularium dignitatum vel præbẽdarũ? Et vr̃ ꝙ illę, quę sũt mẽsis eorum vnitæ, in tantũ, quod rectorẽ vel vicarium perpetuum non habent alium, quam illũ cui facta est annexio, qđ probat hæc littera, & sup. ea. compil. de rescri. c. 1. de sup. negl. præl. c. 1. Istud autem põt sic esse per vnionẽ sic factã per episcopum de consensu capituli. sup. ea. compil. de reb. eccle. non alie. si vna. de sta. mona. ca. 1. § ad hæc per præscriptionẽ, vt not. in prędi. decre. vt super per papalem concessionem, & de hac nõ dubitatur de priuile. pastoralis. Nec putes, ꝙ ecclesia, q̃ pleno iure subiectionis spectat ad illos, ꝓpterea dicatur de mẽsa: licet enim rectoris talis ecclesię institutionem & destitutionẽ ab illis recipiat, & ab illis visitet, etiã quo ad temporalia, nõ tamen possunt fructus ad suos vsus cõuertere, nisi illam habeant in mensam, vel in suos vsus conuertendam, quod probant prædicta decreta. Sed obstat ei, quod dixi in ecclesia, q̃ spectat ad mensam poni & deponi pro libito vicariũ tẽporalẽ. decre. extirpandæ. §. qui vero. de præb. & s. ea. cõpi de iure patr. c. 1. per quæ patet, ꝙ in ecclesia annexa quo ad tẽporalia instituit rector, vel perpetuus vicarius. Sed dico, quod aut ecclesia spectãs ad mensam prælati, vel collegii, vel dignitatẽ habentis, vel præbẽdarii respicit superioris institutionẽ quo ad regimẽ ecclesiæ, vel saltem populi, & tunc locum habet quod dicitur de vicario perpetuo: aut pleno iure spectat ad illum etiam quo ad spiritualia, & tunc habet locum quod dicitur de vicaria temporali, etiam si sit curata,

vel

Ep̃s charitatiuum subsidiũ põt exigere.

† In vetusto quodã manuscripto ita: Nõnulli etiã abbates indebite monachos & cõuersos etiam exemptos, &c.

Mẽsæ ꝑlatorum aliqñ bona qdã applicantur.

Ecclesię pñt effici de mẽsæ ꝑlatorũ multis modis.

Præsentatio fit p litteras vide Lapũ alle. 75. & Rochum Curte de iure patro.

vt hic, & super his vide quod scripsi de præbendis, de monachis, de priuilegijs pastoralis.

ex quo per epm fit priuatio, vt præmisit. Quicquid tñ dicat Archid. in decr. si propter. puto qđ si in priuilegio dicitur de beneficijs diœcesis suæ, veniēt exempta: secus si diceretur de bene ficijs sibi subiectis, & est simile, qđ scripsi de rescrip. abbatē vbi pater respon. ad decr. grauc. de of. ordi. quæ inducitur ad contrarium.

concedunt ad firmã [a] clericis ipsis decedentibus suis conferunt clericis: quamquam ipsæ propter hoc ecclesiæ in veritate non vacent. [b]

Nonnulli [c] quoque in ecclesiis monachorum iura ipsorum iniuste sibi appropriant, & de ipsorum redditibus, vt volunt, ordinant, ita quod rectoribus [d] earum † non remanet vnde valeant sustentari. [e]

Quidam [f] cum [g] armis, & erecto vexillo, molendina, & alia bona contra iustitiam destruunt exemptorum: quæ etiam tanto tempore possederunt, quod de contrario memoria non existit: [h] Mittuntque [i] frequenter ad monasteria suarum ciuitatum, & diœcesum suos consanguineos, & nepotes, & interdum animalia sua cum custodibus, vt eis [k] de bonis monasteriorum debeat prouideri: Abbates [l] insuper, & Priores monasteriorum frequenter compellunt, vt suis consanguineis, & nepotibus monasteriorũ suorum, seu Priorarum possessiones † concedant in perpetuum, vel ad tempus: quas quidem concessiones, (vel † pensiones) nos nullas esse uolumus ipso iure: [m] Eosdem [n] quoque abbates, & priores quandoque compellunt ad præsentandum sibi ad ecclesias vacantes, in quibus ius obtineat patronatus, & ad monachãdum [o] interdum suos familiares consanguineos vel nepotes.

¶ Frequenter [q] etiam permittunt & tacite consentiũt, ꝙ in suo dominio temporali per milites, vassallos, & ipsorũ tẽporales officiales monasteriorum bona mobilia, & immobilia per violẽtiã occupent, in casib. nõ permissis a iure: Et [r] aliæ uariæ iniuriæ personis ecclesiasticis, & monasteriorum hominibus irrogentur. Præterea [s] interdum iniuste Abbates, Priores, ac alios beneficiatos beneficijs suis priuant, vt sic fructus beneficiorum illorum percipere valeant primo anno, prætextu priuilegij, quod asserunt se habere, quod vsque ad certum tempus fructus beneficiorum vacantium possint percipere primi anni. [t] Quibus non contenti equos, boues, thesaurum, & alia bona monasteriorum, & beneficiorum vacantium illicite [u] occupant, quæ essent futuris successoribus reseruanda [x]. Quidam [y] militibus, & alijs potentibus dignitatum suarum, redditus, & prouentus vendunt ad tempus: vt [z] per ipsos exempti vicini fortius opprimantur: Nonnulli [a] etiam indebite [b] monasteria dirimunt: Alij [c] domos, & hospitalia, & alia bona monasteriorum mobilia, & immobilia frequenter occupant [d], & detinent occupata. Pluries [e] quoq; sine causa iusta impediunt, ne exempti loca sua valeant reparare [f]. Quidam [g] statuta faciunt, per quę derogatur priuilegijs [h] exemptorum. Et generaliter [i] quãplures Prelati religiosis

a ¶ Ad firmam.] de loc. vestra. nẽ prelati vices suas. c. fin.
b ¶ Non vacent.] facit sup. ea comp. de rescr. c. i. & sup. neg. prela. c. vnico. §. præmissa, illi non erant rectores, sed firmarij, secus si rectores fuissent, licet manuales, ut ibi.
c ¶ Nonnulli.] decimumsextum.
d ¶ Rectorib.] q alibi dñt vicarii, de præben. de monachis.
e ¶ Sustentari.] cõtra id sup. ea. compil. de iu patr. c. I. cum concord.
f ¶ Quidam.] decimũseptimum.
g ¶ Cum armis.] tenẽtur ergo de vi publica. de hoc. de ordi. cog. c. 2. in r. gl.
h ¶ Non existit.] & sic in præscriptione releuaretur ab onere ꝓbandi titulum, de præscr. c. I. lib. 6.
i ¶ Mittuntque.] decimumoctauum.
k ¶ Vt eis.] i. consanguineis, nepotib. animalibus, & custodibus ipsorum.
l ¶ Abbates.] decimũnonum.
m ¶ Ipso iure.] concor. sup. ead. compil. de reb. eccl. nõ alie. c. I. & ibi concedẽti pena suspẽsionis imponitur.
n ¶ Eosdem.] Vigesimum.
o ¶ Monachãdum.] quod qñque spectat ad solos Prælatos, ꝓdic. vt de regula. ca. fi. lib. 6.
p ¶ Frequenter.] vigesimumprimum.
q ¶ Et.] repete permittunt ꝙ aliæ, &c.
r ¶ Præterea.] vigesimumsecundum.
[Gl. seq. dicit, qđ probet, & quid non probet, & quod de casu tenendum.
f ¶ Primi anni.] de rescri. si propter. lib. 6. Et licet hæc littera posset induci, ꝙ priuilegiũ tale comprehendat beneficia ẽt spectantia ad exemptos, non tñ probat de bñficijs exẽptis:

t ¶ Quibus.] Vigesimumtertium.
u ¶ Illicite.] illa. n. quæ ad fructus non pertinent, usurpare non debent, de elec. generali. §. vlt. lib. 6. & concor. sup. ea. cõpil. de deci. c. 3.
x ¶ Reseruanda.] de off. ordin. præsenti. lib. 6.
y ¶ Quidam.] Vigesimumquartum.
z ¶ Vt per ipsos.) hoc alias licitum, ex animo fit illicitum: super quo, vide quod no. de reg. iur. locupletari. lib. 6. 11 q. 2. si quis uero, & est simile huic. de deci. in aliquib. de iud. c. penul. & qđ scripsi de sent. excom. quantæ.
a ¶ Nonnulli.] Vigesimumquintum.
b ¶ Indebite.] ergo secus si ex causa iusta. 7. q. 3. & tẽporis. 16. q. vlt. si quis vult. de cõsec. d. I. tribus.
c ¶ Alij.] Vigesimum sextum.
d ¶ Occupant.] dicẽdo sibi ius per uiolẽtiam, & cadunt a iure suo, si quod hñt. C. unde ui, si quis in tantam. 16. qõ. 6. placuit, de præben. cum qui. lib. 6.
e ¶ Pluries.] Vigesimumseptimum.
f ¶ Reparare.] quod tamen Iudæis ꝑmittitur de iuris synagogis, iuxta primum statutum, de iudæis, consuluit.
g ¶ Quidam.] Vigesimumoctauum.
h ¶ Priuilegijs.] hoc non possunt. 25. q. 2. c. I. & 2. imo nec ipsum principẽ decet hoc facere. de regu. iu. decet. cũ suis cõcor. lib. 6.
i ¶ Et gñaliter.] vigesimum nonũ gñale.

a ¶ Priui-

1 Firma uox est Anglica, de qua uide Host. in c. vestra, de locato, vbi declarat qñ quid dari dicatur ad firmam.

† al. eorum.

† al. pensiones.

† Hæc duo uerba vel pẽsiones nõ habentur in antiquioribus codicib. etiã impressis.

Licitum ex animo fit illicitum.

a ¶Priuilegia.] decurtanda erant ipsis eorum priuilegia. de priuil. dilecti.
b ¶Saluatur, de sum. Trin. c. 1. §. vna.
c ¶Vnus est Dominus.] ad Ephes. 4. habetur de hac triplici vnitate, & sup ea. comp. de sum. Trin. c. 1. §. ad hoc. & inf. de sen. ēt. excommu. cap. 1. ad idem 24. quæst. 3. loquitur.

Decet concernit honestatem.

d ¶Decet.] inspicimus, quod deceat, ꝙ proprie respicit honestatē. de vot. magnæ. de ele. cum non deceat lib. 6.
e ¶Corporis.] mystici, quod est collectio fidelium, de consecr. dist. 1. Ecclesia. cuius caput est Christus. de sacra vnct. c. vni. vers. sed vbi.
f ¶Contenti.] supra eodem titu. accedentibus.
g ¶Et quoniam.] trigesimum.
h ¶Inhibetur.] 24. dist. quamquam. de hæret. si aduersus.
i ¶Capitula.] cōcor. 33. q. 4. sicut circa fi.

Continuatio.

DE PRIVILEgijs, &c.

¶Visum est sup. de excess. præla. qui sūt causa priuilegiorū, & exemptionū, ideo sequitur de priuilegijs, quia priuilegiati quandoq; abutuntur suis priuilegiis.

præsertim exemptis & priuilegiatis in psonis, & rebus suis ac iurib. spiritualibus, & temporalib. graues inferunt contra iustitiam, & eorum priuilegia,[a] iniurias, & iacturas.

¶Verum quia vna est regulariū, & sęculariū prelatorum, & subditorū exemptorum, & nō exemptorū vniuersalis Ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur,[b] quorum omnium vnus[c] est Dn̄s, vna fides, & vnum baptisma; decet[d] vt oēs, qui eiusdem sunt corporis,[e] vnius ēt sint voluntatis, & sicut fratres ad inuicem vinculo charitatis sint adstricti: Decet igitur, vt & prælati & alij, tā exempti, q̄ non exēpti suis iuribus sint contenti,[f] & alter in alterius iniuriam non prosiliat, seu iacturā.

Vniuersis itaq; Prelatis ecclesiarum presentis sanctionis edicto districte p̄cipiendo mandamus, quatenus ipsi prædictis grauaminib. omnino cessantes, & cessare suos subditos faciētes, viros religiosos, exemptos, priuilegiatos; & non exemptos, mēdicantes, & non mendicātes charitatiue tractēt & foueant, & sua iura & priuilegia inuiolabiliter eis seruent. Et quoniā[g] plus solet timeri, quod specialiter, quam quod generaliter inhibetur,[h] eisdem prælatis districtissime inhibemus, vt abbates, priores, & alios religiosos, ne ad sua generalia, vel prouincialia vadant capitula,[i] impedire quomodolibet non præsumant.

TITVLVS VII.

De priuilegijs & excessibus priuilegiorum.

¶Clemens V. in Concilio Viennens.

¶Ponit sex casus in qb. religiosos excōicat, & absolutionem Papæ reseruat, et priuilegijs, & exēptionib. non obstantibus eos per ordinarios locorum denunciari præcipit. Io. And.

CAP. I.

Religiosi;[k] qui clericis, aut laicis sacramentū

Religiosi.] CASVS. Aliqs parochianus pet jt sibi dari extremam vnctionem, quæ fuit sibi data per religiosum forte mendicantem sine meo mandato: vel etiam forte in die Paschæ religiosi receperunt aliquos in suo altari ad recipiendum corpus CHRISTI, vel fecerunt solemnia nuptiarum: quæritur, qualiter veniant puniendi? Dicit Clemens, quod sunt excommunicati ipso facto, & solum veniunt absoluendi per Roman. Pontif. Sed quid si curatus precipit parochianis, vt in vna de tribus dominicis venirēt ad suam ecclesiam, illi, qui non veniunt, sunt excōicati a Canone. Ponamus, ꝙ aliq religiosi debeant habere ptātem absoluēdi excōicatū a Canone, & de facto absoluerunt. Quærit q̄ pœnam incurrunt. Dicit, ꝙ ipso facto sunt excōicati. Sed sāctissime pater, vellē informari, an sint alia a quibus isti religiosi se debeant abstinere? Dicit Clemens, ꝙ sic, videlicet ne in suis sermonibus detrahāt p̄latis, ep̄is archiep̄is, vel curatis, vel diminuat̄ fama ipsorū p̄latorum, ēt cauere debent, ne extrahant p̄sonas a suo curato, & eccl'a parochiali, alias puniuntur, vt in vers. si qui vero præmissa. ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo, ꝙ qlibet tenetur recipere sacramenta Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis, & alia sacramēta a suo proprio sacerdote fallit in sacramento pænitentiæ, No. ꝙ qs non debet admittere, i. recipere alienos parochianos ad solemnia nuptiarum, nisi de cōsensu curati. No. quod absoluentes aliquos a sententia Canonis, vel a sententia lata in synodo, sunt ipso facto excommunicati No. ꝙ in casib. positis in littera religiosi subsunt ordinarij, & possunt conueniri corā ep̄o, & possūt declarari excōicati, vsque ad condignam satisfactionē.

Nota, ꝙ citatio debet esse formata ad casum, sic, Citetis talem P. significaturū ꝙ recepit tales ad solemnia nuptiarum: vel quia ministrauit sacramentū Eucharistiæ. No. ꝙ in virtute Sanctæ obedien. prædicatores in suis sermonibus debent esse sobrij in loquela, nec debent aliquid detrahere prelatis, p sos demonstrādo digito, vel alijs demōstrationibus, & cōiecturis. No. ꝙ religiosi nō debēt detrahere testatores a legato, uel electione sepulturæ in sua Ecclesia matrice. Not. qd' religiosi non debent inducere testatorē, vel sibi confitentes, vt aliquid dent suis monasteriis, alias sūt puniendi, vt hic, & supiores illos non punientes ipso facto sunt excōmunicati.

No. ꝙ quandoque quis excommunicatur a Canone, & in quibus casibus hoc accidat, prosequitur Matth. dic, vt inf. de sent excommu. clem. 1. in gl. est sciendum No. ibi. [vt verbis eorum, vtamur] modum excusandi impropriā locutionem, de hoc in gl. concor. Et vtimur qn̄que improprijs locutionibus causa maioris expressionis, vt hic, & in iuribus alleg. in glo. c. ver. vtamur. Zabar.

[Gloss. prima summat, & diuidit, soluit vnum dubium, & de alio remittit.]

k ¶Religiosi.] ponit sex casus, in quibus religiosus excōicat, & absolutionem Papæ reseruat, & priuilegiis, & exemptionibus non obstantibus eos p ordinarios locorum denunciari præcipit: Secūdo, ibi. [Quibus.] ponit septem culpas religiosorum a quib. præcipit abstinere sub certis pœnis, quas eis imponi iubet, & quas p̄latis ipsorū imponit, si nō satisfecerint. Tertio ibi, [Sane.] ponit moderationem circa duos primos casus, & c. No. per hoc principiū hanc cōstōnem cum

suis

Vnctionis [a] extremæ, vel Euchariltiæ [b] miniftrare, matrimoniave folemnizare, [c] non habita [d] fuper his parochialis [e] presbyteri [f] licentia fpeciali; [g] aut qui excõicatos a canone, [h] præterquam in cafib. a iure expreffis, [i] vel per priuilegia fedis apoftolicę conceffis [k] eifdem, vel a fentẽtijs [l] per ftatuta prouincialia, [m] aut fynodalia promulgatis, feu (vt verbis eorũ vtamur [n] a pęna, & culpa abfoluere quemquam [o] præfumpferint: excõicationis incurrãt [p] fententiam ipfo facto per fedẽ Apoftolicam dũtaxat abfoluendi: [q] quos etiam locorum ordinarij (poftquã de hoc eis conftiterit) excõmunicatos faciant publice nunciari, [r] donec de abfolutione ipforum eis

fuis pęnis ita locũ hr̃e in religiofis, ꝙ fæculares clericos non includit. An vero includat religiofos præfectos ecclefijs parochialibus quo ad non fuos parochianos, dubitatur: & vide q̃d dixi s̃.ea.cõpil.de deci.c.1.in 1.glo.

a ¶ Vnctionis.] de hoc facro 95. dift. §.fed iftud & cap. feq. de facra. vnc.ca. vnico, in prin. de verbo.fign. quæfiuit, de pœn. & remif. quod in te (& dic, vt ibi.)

b ¶ Euchariftiæ.] dr̃ 1 ab eu, q̃d eft bonũ, & charis, q̃d eft gratia, quafi bona gr̃a, & de hoc fatis fupra ead.compil. de reliq. & vene.fan.c.vni.

1 Euchariftia unde dicitur, & uide B.Thom. par. 3.q.73. art.4.

c ¶ Solemnizare.] id eft, folẽniter benedicere, de hac bñdictione habetur 30. q.5.c. 1.& 4.c.feqq.23.dift. c.vlt.de fpon.confultationi, de fecundis nup.c.1.& 3.

[Gl.feq. quærit & foluit contra folutionem obijcit, & refpondet.]

d ¶ Non habitæ.] fed nunquid credet religiofus parochiano dicenti fe hr̃e talem licentiam? Vr̃ ꝙ fic per id, quod not.de pœn.dift.6.placuit, quia non eft præfumẽdus immemor fuæ falutis, 1.q.7.fancimus, de hom. fignificafti. 2 Sed contra, quia videmus in facramẽto ordinis cum datur a non fuo Epo, ꝙ ibi requiritur plena fides de licentia, & q̃nque de caufa.de temp.ordi.c.1.& 1.lib.6.cum fimilib. Item ifta eft quædam abfolutio facta per parochialem presbyterum, fuper qua non creditur ei, qui fe dicit abfolutum, de offic.ordin.ex parte de fent.excom.ficut idem fi dicatur delegatio, de offic.deleg.cum in iure. Sed poffet ad primum rñdere illud fpeciale: quia facramentum ordinis non datur pp̃ recipientem tantum, imo propter alios: & ideo dr̃ facr̃m dignitatis. 1.q.1.§.fi ergo, & §.ecce fi clericus.& facit quod not.de coniu.feruo.c.1.in gl. 2.fed ifta facramenta recipit quis propter feipfum. Ad fecundo allegata refpõdetur, quod illa vera in foro contententiofo: fecus in pęnitentiali, vt dixi in prædi.decre.ficut fuper 1.gloffa.

Parochiano creditur, q fe dicit hr̃e licentiam a curato.

[Glo.feq.foluit dubium, & remittit.]

e ¶ Parochialis.] per hoc quo ad fcholares, mercenarios, & his fimiles intelligo presbyrerum in cuius parochia inhabitant, facit ꝙ no.de pœnis, dift.9.placuit, de hoc fcripfi de pœnit.& remif.omnis, fuper verbo, facerdote, & Hoft. tractauit in fumma, de paro.§.pe.ver. quis intelligatur parochianus, & de pœn. & remiffio. §.cui confitendum, ad finem.

[Gloff.feq.foluit tria dubia, & tertio tamen aliud confuluit.]

f ¶ Presbyteri.] puto licentiam parochialis fufficere, q̃ adhuc presbyter non eft: puta quia eft intra annum, vel difpenfatum eft cum ipfo f̃m formam decret. cum ex eo.de elect.lib.6.vel eft parochialis collegiata, eod.tit. ftatutum. facit de elect.fuffraganeis, de transla.ca.1.& quod ibi not. Vr̃ etiam fufficere licentia vicarij gerentis curam per modum prædi.decret.cum ex eo. facit j̃. de pœnis, cupientes. Puto etiam poft factum a pœnis excufari illum, qui hoc fecit de auctoritate diœcefani, facit de pœnit.& remif.c.2.in fi.lib.6.nam diœcefis eft parochia Epifcopi, de dona.Apoftolicæ.in prin.& Ep̃s presbyter 95.dift.olim, de pe u.cleri.c.2.& facit quod fcripfi de pœnit. & remif.oĩs fuper verbo, proprio, & hoc eo fortius, qñ vacat parochialis Ecclefia: fed quando non vacat ante factum, confulas abftineri: & ex licẽtia Epifcopi, uel Archipresbyteri Ciuitatenfis hoc non fieri: licet ab illis recipi poffint: vt fcripfi de offic.archipresbyteri, c.3. & eft fimile de iure iu.verum, & quod, dixi de Iudæis, fignificauit, de re iudic.inter, fuper 3. gloffa.

Curatus nõdum presbyter fuis parochianis põt dare licentiã alibi facra recipiendi.

Diœcefis eft parochia epifcopi.

[Gloff.feq.quærit, confulit, & foluit, in fi.foluit aliam queftionem.]

g ¶ Speciali.] hic etiam eft dubium, an hæc fpecialitas refpiciat folũ expreffionem facrorum: an ẽt requirat expreffionem perfonarum, ꝙ eft dicere, an fit fatis, ꝙ presbyter licentiet religiofum, vt parochianos fuos poffit iniungere, 2 & eis Euchariftiam præbere: an requiritur parochianorum expreffio, quibus hæc funt præbenda. Itẽ an fufficiat generalis licentia data parochiano, ꝙ poffit illa recipere a quo vult religiofo: an vero tali religiofo vel parochiano de tali religiofo fpecialis licentia requiratur. Vt bene fatiffiat huic litteræ, confulo ꝙ de perfonis, & de conferente, & recipiente, & de facramentis fiat fpecificatio ad hoc de fen.excom.cõftitutionem, lib.6.de do.& contu. c.2.cui concor.fup.ea. Compil.de uita, & hone.cleri.c. 1.j̃.de fent.excom.grauis.in fi. Crederem tamen, quod ex quo de facramento fit fpecificatio, licet non exprimatur nomen parochiani, cum datur licentia religiofo: vel nomen religiofi, cum datur licentia parochiano, euitetur pœna, facit de tempo.ord.c.1.& offic.uicarij cap.ult.lib.6. Et not.quod hic de pœnitentia non dicitur, quæ etiam de licentia facerdotis proprij recipi non poffit a presbytero non habente curam, de hoc de pęn. & remifs.omnis, & tamen dato, quod reciperetur, non eft locus huic pœnæ: ficut etiam non habet locum pœna in facramento baptifmi, cum illud hic non exprimatur. Io.And.

2 Fortaffis legendum, inungere.

[Gloff.feq exponit, ad quæftionem alleg. & contrarium foluit.]

h ¶ A canone.] quocunque etiam a quo Epifcopus, 3 uel facerdos poffet abfoluere de fent.excom. nuper. & uidetur idem de fententia hominis, de qua forte ideo non expreffit: quia ab illa abfoluit, qui excommunicauit, uel eius fuperior, de offic.ord.paftoralis, fed contrarium puto, ut in cafu illo non expreffo non fit locus pęnæ, de elect.ftatutum cum concor.lib.6. & ad hoc j̃.eo.tit.ibi, a fententijs per ftatuta, &c.

3 An fententia canonis aliquis abfoluere pofsit prĉter Ep̃m, uide Abbatẽ in c.at fi clerici, §.de adulterijs. de iudicijs ubi limitat.

i ¶ Expreffis.] de fent.excõ.monachi, &c. cum illorũ.

k ¶ Conceffis.] habent multi religiofi priuilegium ab Apoftolica fede fuper abfolutionibus diuerforum cafuum.

l ¶ Sententijs.] puto quod omnem fententiam includat excommunicationis, fufpenfionis, uel interdicti: cuius neceffaria fit abfolutio.

m ¶ Prouincialia, aut fynodolia.] de utrifque de accufatio.ficut olim, cum concor.

n ¶ Vtimur.] concord. de hæret.accufatus. §.ille quoque, lib.6.infra de pœn.& remif.c.2. & uide quod ibi dicam.

o ¶ Quemquam.] etiam religiofum, uel confcium: nihil enim excipit, qui dicit, quodcunque.de maio.& obed.folitæ, in fine.

Quodcũque dicens nihil excipit.

p ¶ Incurrant.] quid de recipientibus abfolutiones, uel facramenta prædicta: an ex tali participatione fint damnati? uide quod dixi de fent.excom.contingit, c.1.

q ¶ Abfoluendi.] nifi in mortis articulo. j̃.ea.Compil. de hære.c.1.& 2.de pęnit.c.1.

4 Vide Fely. in c.non pt. in 2.col.extra de re iudi.

r ¶ Nunciari, 4.] fic fup.ea.comp.de cenfi.c.fi.j̃.tit.1.c. 2.in fine.

¶ Suffra-

a ¶ Suffragante.]quin. s. pęnam incurrant, & denunciẽtur, vt dictum est: priuilegia. n. super his concessa tollere non intendit, vt s̃. patet, concor. quod dixi supra ea. Compil. de dec. c. 1. in fi.

[Gl. seq. inducit duas auctoritates, & litterã exponit.]

fuerit facta fides, nullo religiosis eisdem super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante.[a]

¶ Ponit septem culpas religiosorum, a quibus certis pœnis, quas eis imponi iubet, et quas prælatis ipsorũ imponit, si non satisfecerint, Io. And.

¶Quibus etiam in virtute sanctæ obedientiæ, & sub ĩterminatione maledictionis æternæ districtius inhibemus, ne in sermonib. suis ecclesiarum prælatis detrahant: [b] † Aut etiam retrahant laicos ab Ecclesiarum suarum frequẽtia, vel accessu, [c] seu indulgẽtias pronuncient indiscretas: [d] Neve cum confectionibus † testamentorũ intererunt, a restitutionibus debitis, aut legatis matricibus [e] Ecclesiis faciendis retrahant testatores: Nec legata, vel debita, aut male ablata incerta sibi, aut aliis singularibus sui ordinis fratribus, vel conuentibus in aliorum [f] preiudicium fieri, seu erogari procurent: Nec etiam in casibus sedi Apostolicæ, [g] aut locorum ordinariis [h] reseruatis quẽquam absoluere: [i] Aut personas ecclesiasticas præsertim [k] coram iudicibus delegatis [l] a nobis, suam contra eos iustitiam prosequentes vexare indebite, aut ad loca [m] plura, & præsertim multum remota [n] conuenire præsumant. Si qui vero præmissa, vel aliquod [o] de præmissis attentare præsumpserint, per duos menses subiaceant pœnis illis, quæ secundum eorum regulam, vel statuta pro grauibus [p] criminibus seu culpis eis cõsueuerunt imponi: Super [q] quibus absque manifesta necessitate [r] cum eis non valeant dispensari. Ceterum prælati eorũ, nisi de his, quæ occasione præmissorum † excessuũ, ad eos, quoquomodo peruenerint, [s] Ecclesiis aut personis Ecclesiasticis [t] damnificatis, vel læsis satisfactionem plenariam [u] exhibuerũt intra mensem post quam super hoc fuerint requisiti, [x] suspensionis [y] sententiam vsque ad satisfactionem debitam eo ipso incurrant, non obstãtibus † præmissis statutis, aut quibuslibet priuilegiis cuiuscumque tenoris existant.

¶ Ponit moderationẽ circa duos primos casus. hoc dicit. Io. And.

¶ Sane religiosis illis, quibus est ab Apostolica [z] sede concessum, vt fami-

b ¶ Detrahant.] 6. q. 1. deteriores dicit Hieronymus ad Rusticũ: Non est humilitatis meæ atque mensuræ de ministris Ecclesiarum sinistrum quippiam dicere: habeant illi ordinẽ suũ & gradũ. 16. q. 1. si clericat⁹ Tullius in inuectiua ꝯ Sallustium, in fi. Sępe vidi grauius offendere aĩos auditorum eos, qui aliena vitia aperte dixerunt, q̃ eos qui commiserũt. Intelligo autem hanc litteram cũ nominatim detrahunt, vel per circũlocutionem, quæ vicem habeat ꝓprij nominis: alias in genere bene liceret p̃dicatori tangere vitia prælatorũ. vnde Dñs dixit: sup cathedram Moysi sederũt scribæ, &c. Matthæi 23. 1. q. 1. omnia licet ergo in genere, qđ non in specie, de offic. ord. si sacerdos, caueant tñ vt etiã in gñrali locatione linguam refręnent: quia qui inconsiderate loquitur, sentiet mala. 5. q. 5. §. sed aliud 44. dist. sit rector.

c ¶ Accessu.] facit de paro. c. 2.

d ¶ Indiscretas.] s. nõ concessas, de his j̃. de pęn. & remis. c. 2.

e ¶ Matricibus.] cathedralibus. vel alijs de verb. sig. venerabili, de præscrip. c. 1. & c. ex transmissa, de trans. præterea 2. j̃. de sent. excom. c. 1.

f ¶ In aliorum.] scilicet quibus debentur, vel quibus legare volebant, posset etiam intelligi de episcopis quibus competit dispositio male ablatorum incertorum, de quibus præmisit. & tunc faceret pro Hostien. in his, quæ scripsi post eum, de Iudæis, cum sit. de usu. cum tu. alias videretur facere contra per Archid. in eo, quod legitur & not. de testa. ca. 2. lib. 6.

g ¶ Sedi Apostolicæ.] hos colligit Guli. in repertorio de pœn. & remis.

h ¶ Ordinarijs.] de hoc not. de pęn. & remis. si Episcopus, libro 5. & per Host. in summa, de pęn. §. cui confitendum in fi. 2. colum.

i ¶ Absoluere.] a peccato, vel culpa, de absolutione enim ab excommunicatione dixi in prima parte.

k ¶ Præsertim.] hic duplex punctuatio.

l ¶ Delegatis a nobis.] facit de immu. eccl. c. quoniam libro 6.

m ¶ Ad loca plura.] de rescript. capitulo finali.]

n ¶ Remota.] licet enim in hoc sit prouisum per decre. nõnulli, de rescript. & eod. titu. statutum, libro 6. tamen quandoque dantur eis conseruatores, quibus datur potestas trahẽdi vltra duas dietas, non obstãtibus, &c.

o ¶ Vel aliquod.] Nota, ꝙ æqualis est pęna pro vno actu prohibito, & pro pluribus. sic infra titu. 1. capit. primo, §. ciuitas & facit ad no. 6. quæst. 1. imitare, & ad id qđ scripsi in quæstione Gualteri.

p ¶ Grauibus.] decre. non solum. in fi. de reg. libro 6. dicit, pro grauioribus.

q ¶ Super quibus.] pęnis.

r ¶ Necessitate.] puta infirmitate, senectute, vel his similibus.

s ¶ Peruenerint.] ergo vbi nil peruenit, non est locus huic pęnæ.

t ¶ Ecclesiasticis.] laicis ergo non prouidet.

u ¶ Plenariam.] concor. supra ead. cõpil. de hæret. cap. 2. versi. a qua. intelligo autem, quod fiat plenaria, quando præceptum ad illam sufficit, ut probat præcedens littera.

x ¶ Requisiti.] facit, sup. ea. compil. de deci. c. 1. & dic, requisiti ab his, quorum interest, vt ibi.

y ¶ Suspensionis.] declarari debuisset an ab officio, an ab administratione: puto tamen, quod de suspensione ab officio loquatur, & an includat suspensionem beneficij, dicam infra de pœn. cupientes.

z ¶ Apostolica.] generale priuilegium circa hoc, s. totum orbem respiciens solus Papa concedit: speciale tamen quo ad suam diœcesim concederet Episcopus ex causa, quod dic, vt de relig. do. constitutus. de reg. iur. cum inter. Simile quod dixi de altari viatico, de priuileg. in his.

† Vide oĩno Conciliũ Later. sub Leone X. sessio. xi. in decret. incip. Supernæ maiestatis præsidio.

† al. factionibus.

† al. prædictorum.

† In antiquioribus codicibus etiã impressis constanter legitẽ ita: non obstantibus in premissis statutis, &c.

a ¶ Do-

liaribus suis domesticis [a] aut pauperibus in hospitalibus suis degētibus, sacramenta possint ecclesiastica ministrare, [b] nullū ex pmissis volumus quo ad hoc preiudiciū gñari.

¶Idem in eodem.

¶ Archiepi per loca exēpta prouinciæ suæ faciunt crucem ante se deferri: ipsi etiam, & diœcesani ibi benedicunt, audiūt diuina & illa celebrant, & faciunt celebrari, per hoc tamen exemptis, vel priuilegiatis in alijs nullum sit præiudicium. Io. And.

CAP. II.

ARchiepiscopo [c]† per quæuis loca exēpta [d] suæ prouinciæ facienti transitum, aut ad ea forsitan declinanti, [e] vt Crucem [f] ante se libere portari faciat, benedicat [g] populo, diuina officia priuatim vel publice ibidē audiat, & ea etiam in pontificalibus [h] celebret, & faciat in sua præsentia sine [i] pontificalibus celebrari [k] (quouis priuilegio contrario non obstante) sacro approbante concilio, præsentis constitutionis serie duximus concedendum. ¶ Simili modo concedimus episcopo, vt in locis eiusdem [l] suæ diœcesis possit populo benedicere audire diuina officia, & ea etiam [m] celebrare, & in sua præsentia facere [n] celebrari. Sic tamen quod prætextu concessionis huiusmodi, in locis ipsis exēptis, vel circa hoc priuilegiatis, nullam aliā iurisdictionē [o] idē archiepiscopus, uel episcopus

a ¶ Domesticis.] de verb. sign. c. vlt. li. 6.

b ¶ Ministrare.] cōcor. sup. ea compi. de reli. do. quia cōtingit. in fi. per quam quod hic de priuilegio dr̄, vr̄ ēt ex consuetudine posse competere, nisi dicas, ꝙ illa decr. nō dicit valere consuetudinem, ꝙ religiosi talia ministrent; sed dicit valere cōsuetudinē, ꝙ sacerdotes hospitaliū, uel sacerdotes parochiales pauperibus, & familiæ illa ministrēt, posset ergo priuilegiū hoc casu, quod non potest consuetudo; facit de pœn. & remiss. si episcopus in fi. lib. 6.

ARchiepiscopo.] Tria sunt dicta, quę patent in rubro. secundum: ibi, [Simili modo.] tertium, ibi, Sic tamen.]

¶ Præsupponendum est, quod archiepiscopus non potest ante se crucem facere portari, nisi in sua prouincia. Item quod licet loca exempta nō sint de sua diœcesi, sunt tamen in sua diœcesi.

¶ Vide notata per doctores in c. I. ut lite pen. & in c. antiqua de priuil.

CASVS. Archiepiscopus Bituricensis faciens transitum per prouinciam Lemouicorum, certū est, ꝙ potest facere portari crucē ante se in sua particulari diœcesi: Sed quid si intret locum exemptum: quæritur vtrum possit facere portari Crucem? Dicit quod sic, & etiam celebrare Missam in Pontificalibus. Item pōt dicere benedictionem solēnem non tamen per hoc fit præiudiciū illis locis exēptis: ꝙ possit dicere illa loca sibi subiecta. Not. quod Archiepiscopus transiens, vel declinans ad locū exēptū suæ prouincię, potest ibidem benedicere populū ēt solemniter per illa verba. Sit nomen domini benedictum. Et idem in episcopo quo ad loca exēpta suæ diœcesis, vt gl. in verbo benedicat. Et no. ex textu quæque quæ potest facere archiepiscopus in locis exemptis suæ prouinciæ, & episcopus in eisdem locis suæ diœcesis, præter Crucis delationem, quæ non competit episcopo, sed archiepiscopo.

[Glo. prima summat, & diuidit.]

c ¶ Archiepiscopo.] Archiepiscopi per loca exempta prouinciæ suæ faciunt Crucem ante se deferri: ipsi ēt & diœcesani ibi benedicunt, audiunt diuina, & illa celebrant, & faciunt celebrari, per hoc tamen exēptis, vel priuilegiatis in aliis nullum fit præiudicium. Secunda; ibi, [Simili. Tertia: ibi, Sic tamen.]

d ¶ Exempta.] hoc decernitur per ea, quæ habentur, eo. tit. si Papa lib. 6.

e ¶ Declinanti.] de prescri. cum ex officii. Et hic iunge litteram, sacro approbante concilio præsentis constitutionis serie duximus concedendum. Io. And.

Bñdictio solemnis per q̄ uerba fiat.

f ¶ Vt Crucem.] de hac eo. ti. antiqua, & ut lit. pē. c. I.

g ¶ Benedicat.] solēniter per illa verba: Sit nomē Domini benedictum, & uide quod not. de consec. d. I. cū ad celebrandas. 26. q. 6. ministrare 95. dist. ecce. & qđ not. de priuil. abbates. lib. 6.

h ¶ Pontificalibus.] intelligo etiam cum pallio, quod est Pontificale Archiepiscopi; diebus tamen permissis, qui no. de vsu pal. ad honorem, & intra ecclesiam. eo. tit. cap. I.

i ¶ Sine pontificalibus.] ergo episcopus nō posset ibi facere in pōtificalibus celebrari, quod intellige, nisi esset diœcesanus, cui hoc competit suo iure, vt infra dicam, facit pro Inn. hæc littera.

K ¶ Celebrari.] ponit hic duo, vt diuersa: vnde aliud est celebrare, aliud quasi auctorizādo sibi facere celebrari: aliud simpliciter audire. In primo, & secūdo casu excōicatus irregularitatē incurrit, & sic loquitur de cler. excom. illud in fi. in tertio non, de hoc scripsi. de excess. prælato. c. fi.

l ¶ Eisdem.] scilicet exemptis, uel circa hoc priuilegiatis.

[Glo. sequens ponit dictum Innoc. & contrarium Hostiēs. pro vtroque alleg. & illa distinguendo cōcordat.]

m ¶ Etiam celebrare.] in pōtificalibus per illud, quod dicit simili modo, scias ꝙ no. Inno. de vsu pal. c. fi. ꝙ epi in diœcesibus alienis, etiā si de licentia diœcesanorum celebrent, non vtuntur pōtificalibus, nisi super hoc sint priuilegiati, allegat de renun. ad supplicationem. Sed Host ibi dicit, ꝙ etiam in Pontificalibus, & sine licentia poterunt celebrare, sicut seruat generalis cōsuetudo, & ēt pdicare, nisi specialiter prohibeātur, remittens ad no. extra de hære. cum ex iniuncto. Ista littera vr̄ facere pro Host. in quantum in locis exemptis his vtitur. In contrariū facit pro Inn. inquātum littera dicit, ꝙ archieps sibi celebrare facit sine pontificalibus, fortiter facit. Itē quia hic dicit littera vsum pontificaliū competere archiepo intra prouinciā, epo intra diœcesim, facit, eo. ti. abbates, & c. ut Apostolicæ, li. 6. Posset dici dictum Host. procedere, qñ pontificalibus vtitur sine iurisdictionis exercitio, vt Missam celebrando, & prædicando, facit eo. tit. c. vlt. li. 6. & ꝙ no. 6. q. 3. c. I. Sed obstat sup. prox. respon. vt prædixi. Dici posset, ꝙ archieps non cōmittit epo vsū pontificaliū extra suā diœcesim, sed suo iure epo celebrans vtitur illo, quod vt dixi] approbat consuetudo. Sed si iurisdictione, vel officio vti vellēt, puto ordinādo, degradando, chrismādo, vel similia faciendo, tunc sine licentia epi id non poterunt 9. q. 3. per totū, si tñ circa aliorū exercitium hñt licentiā epi, puto quod vti poterunt pontificalibus, & in hoc differunt pōtificalia a pallio, quo nō vteretur archieps in aliena prouincia, ēt de licētia illius, ad quem spectat, nisi super hoc esset priuilegiatus, de vsu pal. ex tuarū. strictior est. n. usus pallii, quam pontificalium, vt ibi patet, & eo tit. ad honorem. & c. I. & 2.

Epi in diœcesib. alienis celebrantes, an possint uti Pontificalibus.

a Glo. placet Card. & eam extollit, ut sign. Barba. ī c. excōicatis de off. leg. Fg

Pallio Archieps uti ñ pōt in aliena prouīcia.

n ¶ Facere celebrari.] sine pontificalib. vt sup.

o ¶ Iurisdictionem.] facit 18. q. 2. luminoso: de offic. ord. cum episcopus. lib. 6.

a ¶ Gene-

exerceat, † nec personis exemptis vel priuilegiatis molestiam inferat † vel grauamen, nullumque † exemptionis, vel priuilegijs eorundem aliud præiudicium generetur,[a] nec ipsis archiepiscopo, vel episcopo ius aliud quomodolibet acquirat.[b]

† al. exerceant.

† al. inferāt.

† al. ita nullumq; exēptioni eorū vel priuilegiis alias p̄iudicium generetur.

TITVLVS VIII.

De pœnis.

¶Clemens V. in Concilio Viennensi.

¶ Percutiēs ep̄m capiēs, et banniens, uel hoc mādās, uel ratificans, socius, consiliarius fautor, & defensor cum suis posteris, ciuitas in hoc delinquens, & eius officiales, pœnis varijs per Concilium puniuntur. Io. And.

CAP. I.

Si quis † suadente [c] diabolo [d] in hoc [e] sacrilegij genus proruperit, quod quemuis [f] Pontificem iniuriose, vel temere [g] p̄cusserit, aut ceperit, seu banniuerit,[h] vel hęc mandauerit [i] fieri, aut facta alijs rata [k] habuerit vel socius in his fuerit facientis, aut consilium in his dederit, aut fauorem, seu scienter [l] defensauerit

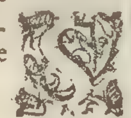
† De intellectu huius Clem. uide Io. Lupū in tracta. de libertate Ecclesiastica, p. 2, q. 1.

a ¶ Generetur.] concor. sup. ea. compil. de fo. compet. quamuis. in fi.

b ¶ Acquiratur. concor. sup. eo tit. quia intentionis.

DE POENIS.

¶ Visum est simpliciter & diuisim de pœnis: verum quia nō est nouū, vt aliquibus specialiter enumeratis subijciatur verbū ḡnale. Vel sic. Visum est de pœnis in specie, nūc vidēdū est in genere.



Si quis suadente.] CASVS. Aliqs fuit ita temerarius, quod iniuriose, i. non iure, uel animo iniuriandi manus iniecit in episcopum, vel ipsum inuitum detinuit in carcere, vel illum tamquam bannitū expulit a terra, vel si non fecit, tamen id mandauit fieri, uel fuit factum sine mandato eius: & postea ratū habuit, vel etiā fuit particeps, & prębuit auxiliū. Quæritur, quas pœnas talis incurrit? Dicit Clemēs, quod ipso facto i. eo ipso, & ita cito, quod fecit illud factum, ipse incurrit sententiam excōmunicationis, etiam in casibus, in quibus olim non incurrebant excommunicationem, etiam in casibus de quibus in littera. Item si talis talia faciens obtinebat res ab ecclesia ad locationē, vel in emphyteusim, perdit illas ipso facto, & filij eius sunt inhabiles ad obtinendū beneficia in illa diœcesi. Item terra illius delinquentis, si non contineat vltra vnam diœcesim, est supposita interdicto ecclesiastico. Si vero cōtineat vltra vnā diœcesim: tūc terra principalis domicilij, vel ciuitas est supposita interdicto. Item cōsiliarij illius sunt excōicati ipso facto. Postea remouet vnum dubium, q̄ nō est mirādū, si pro isto delicto imposuerit tantas pęnas, q̄a illud delictū adhuc req̄rit maiores No. primo, q̄ Chr̄s dictus est primo Pōtifex, quasi pōtē faciens quo imus ad regnum cęleste, postea fuit appellatus Papa Vicarius Chr̄i, postea epi qui faciūt nobis pōtē dādo indulgētias peccatorū. No q̄ si Papa scribat epo, dicit, dilecto fr̄i, si aliter scriberet, litteræ essent surreptitiæ. Si vero scribat laicis, vel abbatib. dicit dilecto filio. No. ex principio tex q̄ inijciēs manus violentas in ep̄m dr̄ sacrilegus, q̄a violat rem sacram. Idē de sacerdotibus l. si quis. C de epis. & cler. No q̄ talis inijciēs manus in ep̄m, vel præbēs auxiliū ad illud faciendū, incurrit s̄n̄iam excōicationis ipso facto, a qua nō pōt absolui nisi a Papa, prēterq̄ in mortis articulo: tn̄ recepta sanitate tenet̄ adire Papam super satisfactione, alias incideret i. eādē excōicationē. No. q̄ talis violator perdit ipso iure emphyteusim, & locationes quas h̄ēt ab eccl̄a ipsius epi. No a casū, in quo filius punitur pro delicto patris, & sic aliqs est habilis ad obtinenda beneficia in vno loco, & non in alio. No. q̄ terra illius violatoris supponitur interdicto: cuius interdicti effectus est iste, q̄ ibi sacrmenta nō ministrentur ex cptis necessarijs. s. sacramēto baptismi, & pęnitētiæ siue confessionis. Nota q̄ diuersa sunt genera sacrilegiorum, quod innuit littera ibi, in hoc sacrilegij genus, & sic præsupponit, quod sit & aliud genus, de hoc in gl. sunt. n. No. quod anathema dr̄ mucro. Et quid dicatur anathema, notatur de di. cum non ab homine. Zab.

[Prima gl. simul summat & diuidit.]

c ¶ Si quis suadente.] percutiens ep̄m, capiēs bāniēs, vel hoc mandās, vel ratificans, socius, cōsiliarius, fautor, & defensator cum suis posteris, ciuitas in hoc delinquens, & eius officiales pęnis varijs p̄ conciliū puniuntur. Secundo: ibi, [Nec sup hoc.] excusat rigorem dicens, quod grauiores pęnæ deberēt imponi. Tertio. [Sane.] repetit ius antiquū, de absolutis in mortis articulo, qui sanati reincidunt, si non satisfaciant.

d ¶ Diabolo.] cōcor. 17 q. 4. si quis suadēte diabolo, & facit ad casum ea. qō. si quis deinceps 2 q. 2. i primis, vers. te persona Ianuarij. C. de episc. & cleric. l. si quis in hoc.

e ¶ In hoc,] sunt. n. diuersa genera sacrilegiorum, de quibus 17. q. 4. §. sacrilegium, & c. seq. & de hoc, & de ipsius varijs pœnis no. in ea. quæst. sacrilegium.

[Glo seq. soluit duo dubia.]

f ¶ Quemuis Pontificem.] illos ergo qui renunciauerunt loco nō ordini, vr̄ includere de or. ab epo. c. 1 sed tunc non erit locus pœnæ, de qua inf. ver. a feudis, & ver. ipsius filii, electos uero nondū consecratos, qui Pōtifices, i. episcopi non sunt, non uidetur includere.

g ¶ Vel temere.] ille igitur, q̄ p̄cuteret se defendendo, non ligabitur his pęnis. facit eo. tit in quibusdam, & quod ibi no. & eo. tit. felicis. in prin. lib. 6.

h ¶ Banniuerit.] cōcor. de iniurijs, olim. Et no q̄ plus habet de c. felicis, eo. titu. lib. 6. q̄ ista in eo, q̄d punit hostiliter insequentem, ista sola percutientem, capiētem, vel bannientem, habet tn̄ plus ista in eo, q̄ punit bannientem, quod illa non facit.

[Glo sequens notat speciale, quod impugnat, quia durum.]

i ¶ Mandauerit.] Nota casū quo punitur solū mandatū, & est maleficium perfectū. cōcor. de hom. pro humani, ad fin. lib. 6. & vt ibi no. pænitentia & reuocatio hoc casu nō prodest Sed q̄a hoc durū vr̄, quē ex solo mandato maleficio nō secuto, tot pęnis inuolui, & q̄a regulariter verba cū effectu recipiunt̄. de cle. nō resid. relatum, cū cōcor, ideo pōt exponi, vel hæc. s. percussiones, captiones, vel banna iam facta, facit, eo. ti felicis in prin. de sen. excom quicunque. lib. 6.

Mandatū solum qn̄que punitur.

K Rata habuerit.] oportet ergo, q̄ hæc facta fuerint ipsius contemplatione, alias ratū habere non posset, de reg iur. ratum quis, li. 6. & eo. li de sen. excō. cum quis, & no. eo. ti. felicis. in prin. lib. 6.

l Scienter.] qui hoc alleg. hoc probet, quod dic, vt de reg. iu præsumitur lib 6.

[Gl seq quatuor proseq̄t, quæ ponit littera, & primo de socio s̄m deriuationes, deinde s̄m iuristas ponit sex societates. De secūda. s. criminis ponit tripl'cē modū: & secūdū primū dicit hoc intelligi. s. de cooperante. De consiliario dat quatuor remissiones.]

De

De fauente dat triplicem modum. & de secundo remittit. De defensore ponderat litteram distinguendo duplicem defensionem in facto & post: & in secunda: distinguit tres species: & de tertia remittit.

rit [a] eundem: in illis casib. de prædictis, [b] in quibus excōicationem per iā editos canones [c] nō subiret, sit huius nostræ constitutionis auctoritate (non obstante quacumque consuetudine, [d] quam reputamus, approbante sacro concilio potius corruptelam) anathematis mucrone percussus, a quo nequeat, nisi per summum † Pontificem [e] (præterquam in articulo mortis †) absolui. A feudis insuper, locationibus, officijs, & beneficijs spūalibus siue tpalibus, quæ ab Ecclesia, cui sic offensus præest episcopus, obtinet, cadat hoc ipso, ac ad eandem Ecclesiam libere reuertatur. [f] Ipsius filij per masculinam [g] descēdentes lineam vsq; ad generationem [h] secundam (omni spe dispensationis adempta) reddantur ipso facto inhabiles ad ecclestica beneficia in ciuitate, [i] & diœcesi, in quibus idem Episcopus præsidet, obtinenda. [k] Terra quoque ipsius (dumtamen vltra vnam diœcesim non contineat) vsque ad condignam satisfactioné eiusdem: Nec non † locus aut loca in quibus captus Episcopus detinebitur, [l] quādiu detentio ipsa in eisdē durauerit, ecclesiastico subiaceant interdicto. Quod si terra eiusdē duas diœceses, vel vltra contineat, diœcesis domicilij principalis ipsius, & † illa etiam in qua fuerit de-

a ¶ Defensauerit.] quia littera ista de his quatuor tractat, s. de socio, consiliario, fauorem dante & defensante: de singulis videamus. Circa primū sciendū est, q̄ socij [1] proprie dñr secundum deriuatores q̄p periculi, vel operis societatē: & dr socius a sequor sequeris: vnde dicūt, quod socius proprie in periculo collega, in officio, comes in itinere, cōsors in præmio, sodalis in mēsa, vel in sede. Sed nos iuristæ dicimus sōcium in crimine. 22. q. 4. si ad peccatū 26. q. 2. illud in fi. In Ecclesia. de offic. deleg. cum R. de sent. excō. ex tenore. In ordine, de confessis c. 1. in fi. In via. de vo. ca. 2. In coniugio 27. q. 2. cū societas. In lucro, de spon. c. 2. de sepul. ca. 1. de socio criminis, de quo ad propositū & quem q̄nque vocamus consortem de hære. cum sm lib. 6. Dicit canon. quē malis tripliciter sociari, committendo, fauendo, non corripiendo. 23. q. 4. ita plene. & ideo non caret scrupulo societatis occultæ; & c. 86. dist. facientis, 2. q. 7. negligere, de homi. sicut, §. 2. Hic tamen puto stricte socium sumi pro agente, qui aliquid cooperatur ad actū percussionis, captionis, vel banni. Et licet in delinquendo sint q̄nque plures socij, quorum nullus est principalior; & tales includuntur sub agentibus, de quibus præmisit: q̄nque tamen vnus est principalis alter cooperans, & sic sumitur hic socius, quod patet: quia de faciente præmiserat, & est similis distinctio circa vnionē, not. ne sede vaca. c. 2. Circa sm de consiliario, [2] non insisto, sed vide qđ not de reg. iur. nullus ex cōsilio. lib. 6. ff. de Verb. sig. sæpe, in fi. ff. manda. l. 2. in fi. insti. de obli. quæ ex delic. §. ope. Circa tertium de fautore, vel fauente sciendum est, q̄ est simplex fautor, qui nil adijcit ad peccandum. de quo eod. tit. felicis, §. illud lib. 6. & de tali non vr hic intelligendum, per id, quod dicit in his: vt statim dicam sciendum quod canon dicit illum impietati fauere; quia obuiare potest & non obuiat 23. q. 3. qui potest. 83. dist. error de sent. excom. quantæ, sed de hoc dic, vt ibi. Et quia littera hic dicit, in his, scilicet percussione, captione, vel banno: patet q̄ fauens huic delinquenti post delictum præter defensorem de quo sequitur non incurrit hanc pœnam. In materia hæreticorum latius recipiuntur fautores [3] de quibus de hæreticis, excommunicamus, §. credentes, eod. tit. c. 2. & cap. contra Christianos, lib. 6. vt ligentur ibi etiā post delictum, & post snīam fauentes, de quo per Hostiensem in summa, de hæret. §. penul. & dixi in prædi. §. credentes, & facit de hæret. accusatus, §. penult. lib. 6. Circa quartum de defensore est aduertendum, quod littera non repetit in his, quod prædixi in tribus proximis casibus, per quod puto, q̄ etiam defensorem post maleficium punire intendit. Est ergo quidam defensor, vel auctorizator delicti: & talis grauius punitur, quā agens. 11. q. 3. qui consentit. 24. q. 3. qui aliorum, & no. 2. q. 1. notum, de offi. deleg. c. 1. Est alius defensor. qui etiā delictum defendit, puta impediendo ne delinquens ad manus iudicis veniat examinandus, 27. q. 1. si custos facit 21. q. 5. per totum, vel ne fiat executio, de offi. deleg. ex liberis. & hunc etiam intendit includere, & probat eod. tit. felicis, lib. 6. post princip. ibi postea receptauerit, vel defensauerit. &c. Nō tñ puto, q̄ is qui talē defenderet ne læderetur a priuato: nedum tertio: sed illo offenso, puta Episcopo, vel eius cōsanguineis vindicare volentibus, includatur hac pœna: cum illa sit in iuria, ad quam etiam propulsandam a socio quis tenetur. de sent. excom. dilecto, cum suis concor. lib. 6. De illo, qui defendit in iudicio patrocinādo, vide quod dixi post Hostien. de cle. excommuni. proposuit super ver. fautorem.

b ¶ De prædictis.] vt in banniente, vel id mandante, vel id ratum habente socio, &c. & hæc littera probat, quod in his casibus quibus per antiqua iura contrahebatur excommunicatio: non iteratur per hanc constitutionem.

c ¶ Canones.] 17. q. 4. si quis suadente, de sent. excom. nuper, & c. quicunque. Io. And.

d ¶ Consuetudine.] quæ forsan habebant tales capi, vel banniri per reges, vel principes concordan. de iud. clerici.

e ¶ Pontificem.] concor. de sent. excom. c. 1.

f ¶ Reuertentur.] conco. d. eo. tit. ad aures. & c. in quibusdam.

g ¶ Masculinam.] intelligebatur etiam si non fuisset appositum, eo. tit. vbicumque. lib. 6.

[Glos. seq. obiectionem soluit, diuersitatem casuum exprimens.

h ¶ Generationem secundam.] decret. in quibusdam eod. tit. punit quartam: sed illa in homicidio, vel mutilatione, & quoad personas ibi expressas, scilicet patronos, aduocatos, vicedominos, feudatarios, & beneficiatos: & priuat quartam generationem, etiam a clericorum collegio, ista latius loquitur quo ad personas, strictius, quod ad descendentes, & pœnam inhabilitatis beneficiorum in illis diœcesibus tantum.

i ¶ In ciuitate.] Not. inhabilitatem beneficij in vno loco, non in alio concord. de exces. prælat. illud, & facit; quod not. de appellat. pastoralis, in vltima gloss. & est simile de electio. si compromissarius, § penult. libro 6.

k ¶ Obtinenda.] non priuat obtentis: credo tamen, quod illa permutare non posset cum alio beneficio illius diœcesis.

l ¶ Detinebitur.] concor. de spon. non est vobis, & vide ibi not.

[2] Vide Alex. cons. 40. incip. prospectis, lib. 4.

† al. supremum.

† In articulo mortis nulla est casuum reseruatio. atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibus suis peccatis & cēsuris absoluere pñt ita concil. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reseruatione.

[2] De materia vide plene Phil. Dec. in c. 1. de offic. deleg.

[3] De his vide Eymericum in directorio inquisitorum par. 2. q. 53. & Zāchinū tract. de hære. c. 5.

† al. ita: Nec non locus, aut loca alia in quib. &c.

† al. ita: & illā ēt terra, in qua, &c.

lictum commissum, si sua [a] sit, & duæ aliæ, quæ sub ipso sint eidem loco magis vicinæ, [b] interdicto subiaceant supradicto. Et quia eo maior erit ipsius confusio, quo sua fuerit culpa patentior: quousque dignam† satisfactionem pręstiterit, per omnes illius loci, in quo commissum est facinus, necnon ciuitatū, & diœcesum vicinarum Ecclesias, quibuslibet diebus Dominicis, & festiuis, pulsatis campanis, & candelis accensis [c] excommunicatus publice nuncietur. Et cum absoluendus fuerit, sufficienter & idonee caueat, quod inferendæ pœnæ parebit, & auxiliante Domino pœnitentiam peraget iniungendam. [d] Ciuitas autem, quæ præmissa, vel eorum aliquod in Episcopum suum commiserit, interdicto [e] donec [f] satisfecerit, subiaceat memorato. Potestas vero, consiliarij, balliuus, scabini, [h] Aduocati, Consules, Rectores, & Officiales ipsius, quocunque nomine censeantur, in præmissis culpabiles existentes, similiter excommunicationis sententiæ, a qua (nisi vt præmittitur, [i] non valeant absolutionis obtinere beneficium) sint subiecti. Quæ † omnia tanto [k] magis in Episcoporū interfectoribus sunt seruanda, quanto in eos seuerior, quam in præfatos pęna debet exurgere, & grauioris indignationis aculeus desæuire. [l]

¶ Excusat rigorem dicēs, quod grauiores pœna deberent imponi. Ioan. And.

¶ Nec super hæc quisquā miretur, quod præmissa perpetrantibus pęnas non inferimus grauiores: licet enim (quod dicere pudet) hæc, pro dolor [m] frequenter occurrant: multisque grassantibus [n] opus esset exemplo, [o] & ex dignitate offensi [p] pœnam metiri deceat offendentis; Episcopi enim dicuntur sanctissimi, [q] Christi legati [r] existunt, spūales sunt patres [s] nostriq; fratres, [t] & coepiscopi, [u] columnę [x] comprobantur Ecclesiæ: quare grauem oporteret esse pœnam [y] culpæ violantis dignitatem tantæ præeminentiæ adæquandam: Volumus tamen ad præsens in pœnarum exaggeratione temperare rigorem ad pœnas alias processuri, si proteruitatem [z] delinquentium hoc exposcere videamus.

¶ Repetit ius antiquum de absolutis in mortis articulo: qui sanati reincidunt, si non satisfaciant. Io. An.

¶ Sane si quis in aliquo casuum prædictorum fuerit ab excōicationis sentētia in mortis articulo absolutus, nisi postquā pristinæ restitutus fuerit sanitati, quam cito commode poterit [a] conspectui Romani Pontificis se præsentare curauerit, eius mandatum † humiliter recepturus prout iustitia suadebit: in eandem excommunicationis sententiam

a ¶ Si sua sit.] vide ꝙ not. & dixi de postul. præl. c. 1.
b ¶ Vicinæ.] concor. de priuil. c. super specula cum suis concor.
c ¶ Accensis.] extinctis, & pedibus cōculcatis. 12. q. 3. debent.
d ¶ Iniungendā. cōcor. eod. tit. felicis. §. cum autem lib. 6.
e ¶ Interdicto.] concor. eo. tit. felicis, in fi. de elect. vbi periculum §. ciuitas, lib. 6.
f ¶ Donec.] vide qđ super eodem verbo dixi, sup. ea. Compil. de dec. 1.
g ¶ Balliuus.] vulgare prouincialium. de sentē. excom. dilecto lib. 6. in Francia dñr præpositi, de verb. signif. ex parte 1.
h ¶ Scabini.] vulgare Gallicorum, concor. de ali. iu. mu. cau. fac. c. 2. de immun. eccle. c. lib. 6.
i ¶ Vt præmittitur.] scilicet per sedē Apostolicam in mortis articulo.
k ¶ Tanto magis.] arguit a minori, de hoc de elect. cum in cunctis.
l ¶ Desæuire.] cōcor. eo. tit. felicis. §. si qs vero, lib. 6.
m ¶ Proh dolor.] interiectio dolentis: cū aliquis in dolore loquitur, aliqui dicunt ꝙ sunt duæ partes, & duobus accentibus debent legi.
n ¶ Grassantibus.] quasi crudeliter, gradientibus 2. Regum vlt. Cēset interfectio alias indignatio, quæ grassatur in populo, ad idem 23. q. 1. militare, ff. eo capitaliū, vltra medium, & §. finali.
o ¶ Exēplo. ff. de pęnis, aut facta, §. fi.
p ¶ Offensi.] de sen. excom. cum illorū, & uide quod not. de calum. c. 1. in glos. 2. de æta. & qua. cum bonæ, in 1. gl.
q ¶ Sanctissimi.] in Authen de san. episc. coll. 9.
r ¶ Legati.] 2. q. 7. accusatio quoque. in fi. & 21. dist. in nouo.
s ¶ Patres.] 2. q. 7. qualis.
t ¶ Fratres.] de crim. fal. quam graui.
u ¶ Coepiscopi.] 24. q. 1. quotiens, de accus. licet in fi.
x Columnæ.] 2. q. 7. accusatio. de accus. qualiter 2.
y ¶ Pęnam.] adęquā dam culpæ uiolantis dignitatē tantæ præeminentiæ, quod sequitur.
z ¶ Proteruitatem.) ut lite non contesta. quoniam in fin. de iudi. cum non ab homine.

(Glo. seq. alleg. concor. & similis litteræ ponit glo. Host. & ex his quæstionem soluit, & solutionis obiectioni respondet.

a ¶ Quam cito cōmode poterit.] idem uerbū de sent. excō. eos, infirmitate qui. 1. & 2. in. li. 6. de ab inferiori, eret. de cetero; eo. tit. qñ dēt se redicit quam citius op præsentare portunitatē habuerit superiori. quod exponit ibi Hostiensis id est, cessante impedimēto & aliquo modo tempore indulto, quo sibi de necessarijs ualeat prouidere, allegat. ff. ex qui. cau. ma. l. ab hostib. §. fi. per hoc patet, ꝙ non crederetur circa hoc absoluto: sed iudex habebit hoc arbitrari. facit de elect. q̄ sit, in prin. & quod ibi not. & eod. titu. cupientes, §. ceterū, lib. 6. alias ipse absolutus ex friuolis excusationibus frigoris & caloris, & his similibus constitutionem eluderet, facit de do. & cōtu. cum olim. de accu. ueniens. Nec obstat, ꝙ de occultare, & de animę periculo quæritur, & sic sibi credendum de homi. significasti. 2. de sententia excōicat. si uero. 2. fateor id uerū ī foro pęnitentiali, de sponsalibus, tua. & quo ad uinculū occulte ɔtrahendū unde ex quo scientiam habet de mora, scire debet se excōicatum: iudex tñ eum non denunciabit, nisi prius eo uocato per ɔiecturas uiderit illum esse morosum, cognitione super hoc summaria præmissa, infra titu. proxim. in fine, & facit ad ea, quæ no. sup. ca. Compil. de hære. c. 1. ad fi.

Absolutus in

† al. condignam.

Balliuus, qualis dictio, & quid significet.

† al. ita: Quæ etiam tanto magis, &c.

† al. mandata.

a Ali.

dat ipso facto. Quamuis enim super hoc satis plene in iure alibi [a] sit prouisum ne tamen aliquis in hoc ex ignorantia iuris se satagat excusare, [b] hoc expresse præmissis duximus annectendum.

¶Idem.

¶ Procurantes capi viros ecclesiasticos, vt renũcient beneficijs, vel vt citati non vadant ad curiam: præter pœnam excõmunicationis, quam per canones antiquos incurrunt, si sint prælati, a perceptione fructuum per triennium, sunt suspensi: inferiores vero beneficijs sunt priuati. Eandem pœnam incurrunt ipsi citati, qui se capi procurant. Resignatio etiam sic facta non tenet, etiamsi per prælatos recepta fuerit vel ratificata: hoc dicit. Ioan. And.

CAP. II.

MVltorum [c] ad nos grauis querela deduxit, quod nonnulli obtinentes temporale dominium [d] viros sæpe ecclesiasticos [e] capere, captosque, [f] donec suaresignent beneficia, aut ne citati ad Apostolicam [g] sedem ab homine [h] vel a iure [i] venire ad ipsam valeant, ausu detinere sacrilego non verentur: citatos eosdem in exitu eorum † districtuum vt plurimum capientes.

† al. ita: suorum districtuũ &c.

¶ Considerantes igitur quãtum ex his tam nostro & Apostolicæ sedis honori, [k] quam personarum ecclesiasticarum quieto, & prospero statui non sine damnanda exempli pernicie derogetur: sacro approbante concilio statuimus, vt præter sententiam canonis, [l] quam facientes, & fieri procurantes præmissas [m] † incurrere dignoscuntur: procurantes ipsi persouæ ecclesiasticæ [n] existentes, a perceptione fructuum ecclesiarum suarum, si fuerint prælati, [o] triennio sint su-

† In antiquorib. codicib. et ĩpressis cõstãter legit. præmissa.

siasticas in quieto & prospero statu. & exponit Zenz. (quieto) ab actibus humanis ne cleri. vel mona. per totum. (prospero,) quo ad actus spũales inducendos. 23. q. 18. conuenior. No. ꝙ in pœnis ponendis distinguitur inter maiores, & minores, de hoc in glo. similis, & pro hoc de accus. inquisitionis in prin. & ca. qualiter 2. §. licet. Zabarella.

a ¶ Alibi.) de sent. excom. eos qui lib. 6.

b ¶ Excusare.) simile de loca c. 1. in fine. de simo. quoniam in fin. de pœniten. & remis. omnis.

MVltorum.) CASVS. Cum haberem titulum canonicum, idest, iustum & æquum in beneficio, fui a possessione expulsus per aduersariũ meũ: vel aduersarius meꝰ procurauit, vt in carceraret donec renunciassem meo iuri in manibus collatoris: vt sibi cõferret beneficium. Non est dubium, vel saltem nemo debet dubitare, quin capiẽs & procurans sint ipso facto excommunicati: Sed quæro, nonne incurrũt ipsi alias pęnas? Dicit, quod sic: vnde si sint prælati, sunt suspensi a beneficijs per tres annos: si nõ sint, tunc ipso facto perdũt omnia sua beneficia. Idẽ de illis, qui capiũt citatũ ad curiam Romanã, ne ad diẽ assignationis compareat. Idem est de citato, qui procurat capi, ne possit cõparere ad diem suæ assignationis. Colligo aliqua notabilia. Primo, ꝙ cõstitutio pœnalis de clericis disponens, non extẽditur ad laicos, licet in eis videatur ratio eadem: tamen constitutio pœnalis disponẽs contra obtinẽtes dominium tẽporale certis casibus, extenditur etiam ad personas ecclesiasticas dominium tẽporale obtinẽtes, vt dicit glossa in verbo, dominium iuncto tex in verbo, ecclesiasticos. Nota, quod quamuis lex vel canon imponat priuationem omnium beneficiorum obtentorum non tamẽ propter hoc videtur inhabilitare ad obtinenda, vt glo. in verbo, obtentis. Idẽ est in casu conuerso, inhabilitatus enim circa obtinenda non censetur priuatus obtentis, vt in clemen. si q̃s suadente. sup. eo. ti. iuncta glo. in ver. obtinẽda. No. ꝙ sæcularis capiens clericũ, licet non animo iniuriandi seu iniuriam faciendi, ne citatus vadat ad curiam Romanam, incidit in excommunicationem, quia manus sua sæua, & iniuriosa est sedi Apostolicæ, & toti ordini clericali, vt in glo. in verbo, sæculari. No. ꝙ procurãs suã captionẽ, ne citatus ipse vadat ad curiam Romanam, incidit non solum in pœnam hic contentam, sed cũ de hoc cõstiterit ꝯ ipsum procedetur tamquam contumacem vt in glo. in verbo, procurauit. Not. ꝙ resignatio beneficiorum facta per intrusum in carcerẽ, ad istũ effectũ resignationis consequendæ, est ipso iure nulla, et quo ad ipsum resignantẽ, quãquam a resignãtiũ ipsorũ p̃latis recepta vel rata habita sit, vt dicit glo. in verb. nullius. Et no. hic duos casus, quib. aliquis ipso facto incurrit sententiã excommunicationis. Not. ꝙ ad Papam pertinet conseruare personas eccle-

(Prima glossa summat, & diuidit.)

c ¶ Multorum.) procurãtes capi viros ecclesiasticos, vt renũciẽt beneficijs, vel vt citati non vadant ad curiã, præter pęnam excõmunicationis, quã per canones antiquos ĩcurrũt, si sĩt p̃lati a p̃ceptiõe fructuum per trienniũ sunt suspẽsi: inferiores vero bñficijs sũt priuati Eandem pęnam incurrũt ipsi citati, qui se capi p̃curant. Resignatio etiã sic facta non tenet, etiam si per pręlatos recepta fuerit, vel ratificata. Et primo ponit excessum. Secundo: ibi, (Considerantes) prouidet, statuendo pœnam. Tertio ibi, (locorum) p̃uidet circa ipsius publicationem, & executionem.

d ¶ Dominium.) qđ quãdoque etiam habẽt clerici: quem casum etiam videtur ĩcludere, ne cleri. vel mona. c. vlt. lib. 6.

(Glossa seq. notat a contrario.)

e ¶ Ecclesiasticos.) in laicis ergo si caperẽtur ad impediendam citationem ipsis factam ad curiam, nõ est locus pœnæ.

[Glossa sequens dubium soluit.]

f ¶ Captosque.) hic iunge litteram, ausu detinere sacrilego non verentur, & per hanc copulam dico, quod procurans capi. clericum non ad resignationem beneficij vel ad citationem impediendam: licet excommunicationem incurrat, non tamen alias pœnas hic insertas.

g ¶ Ad Apostolicam sedem,) si citati essent per alium, non est locus huic pœnæ.

h ¶ Ab homine.) de do. & contu. cum dilecti de accu. veniens.

i ¶ A iure.) de ele. c. 1. & c. cupientes. de off. ord. quamuis. de appel. c. 1. lib. 6.

K ¶ Honori.) quem Papa negligere non debuit. de vsu. pal. nisi. de immu. eccle. quoniam. lib. 6.

l ¶ Canonis.) 17. q. 4. si quis suadente. de sent. excom. nuper.

m ¶ Præmissas.) captiones scilicet, & detentiones ob causas prædictas.

n ¶ Ecclesiasticæ.) laicos non punit, nec sunt capaces huius pœnæ.

o ¶ Prælati.) non curo siue sint ad quorum collationẽ spectant beneficia, de quorũ renũciatione quæritur, vel

alij : cum generaliter loqaatur, & fortius hoc quo ad fecundum cafum de impedienda citatione.
a ¶ Sufpenfi.]vide quod no. de elect. cum Vuintoñ.in glo.not.quod, in fin.
[Glo.feq.alleg.3.concor.[& ex his infert. & remittit.]

fpenfi : [a] quod fi inferiores [b] extiterint, eo ipfo obtentis [c] beneficijs fint priuati. Illis pœnam incurfuris eandem, [d] qui ne citati (vt præmittitur) ad fedem Apoftolicam veniant, fed vt fe fub obtentu huiufmodi a veniendo excufent, a poteftate fæculari [e] fe capi, (vt interdum contigiffe audiuimus) procurarint. [f] Sane refignationes beneficiorum modo [g] fupradicto extortas (licet a refignantium ipforum prælatis receptæ, [h] aut ratæ [i] habitæ fuerint) nullius [k] omnino decernimus † effe firmitatis: Locorum ordinarijs iniungentes, vt poftquam eis conftiterit [l] aliquos fibi fubiectos pœnam, & fententiam incurriffe præmiffas, ipfas publicare [m] non differant, executionique debitæ (prout ad eos pertinuerit) demandare.

¶ Idem.

¶ Excommunicat religiofos Mendicantes tranfgreffores conftitutionis Bonifacij de exceffibus præla. c. vnico.lib.6. Item omnes religiofos, qui in fermonibus vel alibi proferunt aliqua, vt retrahant a folutione decimarum, quarum folutionem certis diebus, & in cõfeffionibus fuadere tenentur fub certis pœnis, quas incurrunt: Nifi fint tales, quorum monafterijs vel ecclefijs competat percipere decimas. Ioan. And.

CAP. III.

CVpientes [n] eos, quos ad obferuantiam iuriũ, virtutum [o] præmia non inducũt, tam adiectarum exaggeratione [p] pœnarum, quam adijciẽdarum de nouo formidine [q] a temerarijs aufibus refrænare, tranfgreffores conftitutionis [r]

b ¶ Inferiores.] fimilis diftinct.o fup.ea. compi.de vi.& hon. cl.quoniam.in prin. & circa fi. de deci.c. 1.de ftatu mon.ne in agro.§. fi quis.Et fic patet, quod in pęnis defertur dignitati. de offi.delega. c. 2.li.6. de hoc de trãfactio. ca.vltimo in vlt. gl. de iureiurand. cum quidam.
c ¶ Obtentis.]in obtinendis non videtur impedire: econtra fupra c.proximo, ver. ipfius filij.
d ¶ Eandem.]fufpenfionis a pceptiõe fructuum per triẽniũ, fi fint prælati, & priuationis beneficiorũ quo ad inferiores.
e ¶ Sæculari.] non eft ergo locus pœnæ, cũ per poteftatem ecclefiafticam fe capi pcurant. Et fcias quod fęcularis poteftas hoc faciẽs, canonis excõmunicationẽ incurrit, etiã fi clerico nõ intẽdat iniuriari: manus enim eft fęua & iiuriofa fedi Apoftolicę; & ordini clericali de fent.excommu. contingit. Ioan.An.
f ¶ Procurarint.]& tales non folum hãc pœnam incurrunt: fed etiam, fi de hoc conftiterit, procedetur contra ipfos vt contra contumaces, vt lit. non conte.quoniam.poft prin.fup.ea.cõpil.de iud.dudum. ff. fi quis cau.l.2.in fi.cum concor.& huic eft fimile de offi.delega.paftoralis, in fine.

† Singularis tex. ad hoc, ꝙ no. in 3. not. q a alias vt notant de Imo. in glo. nullus & Anch. gefta per metũ tenent ipfo iure. c. Abbas, quod met. cau.& dicit hic Imo gñaliter act9 q fiũt cũ incarcerato nõ valere.l.q in carcerẽ. ff.ꝙ me.cau.Fõt.

g ¶ Modo fupradicto.] fcilicet per captionem & detentionem fæcularium poteftatum, & facit quod no.quod metus cau. Abbas.& c.feq.
h ¶ Receptæ.]a principio.
i ¶ Ratæ habitæ.]ex poft facto.
[Gl.feq.exponit, arguit, quærit, remittit, & foluit.]
k ¶ Nullus oĩno.] ita ꝙ nõ valeant ẽt quo ad renunciantem, & facit ad ea, q̃ notaui & fcripfi de renun.ꝙ in dubijs. Quid fi interuenerit iuramentũ? vide ꝙ not.de iureiu.fi vero.& tene quod habes eo.ti.verum.
l ¶ Conftiterit.]parte vocata, & vide quod no. fup.ea. compil.de offic.deleg.c.vnico.
m ¶ Publicare.] non requiritur fententia, quam incurrunt ipfo facto, fed fufficit publicatio concord. de homi.pro humani.in fi.lib.6.fup.ead. compi.de cenfi.præfenti.de priuil.c.1.in princ.

CVpiẽtes.) Tres funt partes principales fecunda: ibi, (illos) tertia, ibi, (Sane) Imola.

CASVS. Dicitur in c.1.de excef.pla.in 6.ꝙ religiofi Mẽdicantes non acquirant aliqua loca de nouo Romano Pontifice inconfulto, nec loca donata a laicis recipiant, nec aliquas domos permutent ipfo Romano Pontifice inconfulto, & ignorante: Ponamus, quod quidam religiofi fecerunt totum contrariũ, quia acquifiuerunt res hæreditarias, domos fuas permutauerunt, & fine confilio Romani Pontificis: quæritur quam pœnam tales incurrunt? Dicit Clemẽs ꝙ vltra pœnas cõtentas in ca. illo primo de excef. prælat.in 6.ipfi ĩcurrunt fententiam excommunicationis. Item multi erãt religiofi, qui in fermonibus fuis fubtrahebãt parochianos a folutione decimarũ. Itẽ in confeffionibus dicebant populo, ne decimas foluerent fuæ ecclefiæ parochiali: & ꝙ nõ foluẽdo nõ peccabant. Dicit Clemens Põtifex Romanus, quod tales ipfo facto funt excommunicati. imo mandat ipfe Pontifex Romanus, quod ipfi religiofi commoneãt populum, vt foluant decimas locis, quibus debentur. & ɔ̃facientes vltra pœnã illius capituli incurrunt fententiam excommunicationis. hoc dicit. H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia, & primo ꝙ ɔſtitutio difponẽs contra Mendicantes non includit alios religiofos non mendicantes: fecus fi conftitutio difponat ɔ̃ religiofos in genere: tũc enim comprehendũtur Mendicantes, & non Mendicantes, vt dicit gloff. in verbo, religiofus. No. diuifionẽ gl. & fummarium, & fm illã lege tex. & facilem reperies. No. ꝙ. virtutib. præmia tribuenda funt, de hoc in gl.2.& pro hoc.12.q.2. ecclefiafticis. vnde in pfal. Beati qui faciunt iuftitiam in omni tempore. Not. quod qui non põt per præmia induci ad obferuantiam iuris: debent per pœnas coerceri. pro hoc quia quos Dei timor, &c. de elec. cum in cunctis. §.clerici.& de hoc in glo. 4. Zaba.

(Prima gloffa dicit quid faciat.)
n ¶ Cupientes.) Excõicat religiofos Mendicãtes tranfgreffores conftitutionis Bonifacij de exceffib. prælat. c.vno, lib.6. Item omnes religiofos, qui in fermonibus vel alibi proferunt aliqua, vt retrahant a folutione decimarum: quarum folutionem certis diebus & in confeffionib: fuadere tenẽtur fub certis pœnis, quas incurrunt, nifi fint tales, quorum monafterijs, vel ecclefijs competat percipere decimas. Vltimo ibi, (Sane.) excommunicat violatores decre.1.de fepul.li. 6. & abfolutiones Papæ referuat.
o ¶ Virtutum præmia.) facit C.de fta. & ima.l.vlt.in prin.ff.de iuft.& iur.leg. 1.poft princ.
p ¶ Exaggeratione.) ideft, aggrauatione.
q ¶ Formidine.) de elect. cum in cunctis in fin.cũ fuis concordan.& de præben.eum qui 2.refpon.lib. 6.(adde no.de offi.ord.irrefragabili.in vlt.glo.
r ¶ Conftitutionis.) Bonifacij de excef.præla.ca. vnico. lib.6.

s ¶ Men-

quæ religiosis mendicantibus [a] domos ad habitandum, vel loca quæcunque de nouo recipere, recepta hucusque mutare, vel ea trãsferre in alios cuiusuis alienationis titulo interdicit; Illos † etiam religiosos, [b] qui aliqua proferre, vt audientes a decimarũ ecclesijs debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis vel alibi proferre præsumunt; excommunicationis subiacere sententiæ decernimus ipso facto.

¶ Et quia nisi fiat, quod bonum est, a malo abstinere non sufficit: [c] religiosis omnibus iniungimus sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, vt quotiens populo [d] prædicabunt in prima [e] Dominica, quarta, & vltima Quadragesimæ, & in festis ascensionis Dominicæ, Pentecostes, [f] natiuitatis beati Ioannis Baptistæ, assumptionis, & natiuitatis beatissimæ virginis Marię matris Dei, audientes expresse [g] studeant informare, si ab ecclesiarum rectoribus vel vicarijs, aut loca tenẽtibus eorundem requisiti [h] fuerint: Necnõ & his, quorum confessiones audient, conscientiã facere. quod decimas soluere nõ omittunt. Quod si forte in p̃dicationibus hoc ipsum supradictis diebus suadere scienter omiserint, per superiores eorum grauiter arguantur. [i] Quibus etiam superioribus in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipimus, vt contra taliter omittentes statuta pœnalia faciant; [k] secundum quæ sic acriter puniant transgressores, quod pęna eorum sit ceteris in exemplum: Constitutione bonę memorię Gregorij [l] Papę decimi † prędecessoris nostri circa hæc edita in suo nihilominus robore duratura. Qui vero scienter postposuerunt cõfitentibus conscientiã facere de soluendis huiusmodi decimis, ab officio p̃dicationis tãdiu maneant ipso facto suspensi, [m] donec confitentibus ipsis (si hoc ipsum sibi

a ¶ Mendicãtibus.] qui sint hi, habetur de relig. domi. c. vnico. lib. 6 sic & alibi differunt mendicantes a non mendicantib. de elect. quorundã. lib. 6. de regu. non solum. & c. cõstõnem. de sta. reg. c. vnico. §. sane. eo. lib. 6. facit, quod dicam infra de sent. excom. cap. 1.

b ¶ Religiosos.] Mendicantes vel alios. facit. ĩ. ver. prox. seculares ergo clericos vel laicos. nõ arctat hæc pœna. concordantias dabo infra de sent. excom. c. 1.

c ¶ Non sufficit.] Ps. 33. Benedicam Dominum, ibi declina. aliàs diuerte a malo, et fac bonũ, inquire pacem, &c. & 22. q. 5. de forma. 12. q. 1. duo, in fi. de pœn. dist. 2. si. n. ibi, scienti bonum & non faciẽti illud peccatũ est, qđ fuit verbum Iaco. c. 4. in fine

d ¶ Populo.] cum sermocinantur, ad clerũ nõ vidẽtur adstringi.

[Glo. sequens quæstionem soluit.]

e ¶ In prima.] octo festa enumerat, quibus voluit hoc prædicari fuit autẽ de arbitrarijs. & facit, quod dixi de rescrip. si qñ. & sic non cogimur aliter respondere, quare non dixerit de festo Natiuitatis Domini, & Resurrectionis.

f ¶ Pentecostes.] vide quod dixi. sup. ea. cõpil. de reliq. & vener. sanctorum. ca. vnico: circa finem.

g ¶ Expresse.] satis exprimunt, sed parum informant.

h ¶ Requisiti.] aliàs nõ tenentur, de iure iur. breui de sent. excom. c. 1. cum concor. lib. 6.

i ¶ Arguantur.] hoc spectat ad prælatorũ officium. dist. 45. cap. 1. & ca. cum beatus. in princi. de accus. qualiter. 2. ver. licet autem.

K ¶ Faciãt. Nota, qđ religiosi correctio primo spectat ad suum prælatum de hoc, de offic. ord. quanto.

l ¶ Gregorij.] de deci. cap. 1. lib. 6. quæ dirigitur solis Prædicatoribus & Minoribus & loquitur non solum de decimis, sed de alijs rebus ecclesijs debitis, hic solũ de decimis.

[Glo. seq primo remittens de varietate pœnarũ. de suspẽsionis pœna prosequitur ponens. 25. suspẽsionis species cum suis diuisionibus, secũdo infert suspẽsum ab officio nõ suspẽsum a bñficio, ponẽs circa id quinque opiniones, quarũ tres vltimas dicit cõiungẽdas.

m ¶ Suspensi.] Nota nouam speciem suspensionis. Ad cuius eudiẽtiam sciendum varias species pęnarum a iure statutas. de officio ord. ad reprimendam, & ibi de his in gl. 2. plenius per Hostien. in summa, de pœnis. §. quot sint species. inter quas est pęna suspẽsionis, de qua prosequẽdo sciendum est, q̧ de suspensione multiplici tractant iura. Est. n. suspensio a communione fratrum simplex, 18. dis. si quis autem. determinata ad duos mẽses. ea. dist. c. fi. Quandoque ad fratres nõ suę ecclesiæ ea. dist. placuit. 58. dist. c. fin. Est etiam suspensio a cõmunione eucharistię, donec pæniteat. de elec. Osius de his quę fiũt a ma par. ca. cap. c. in fi. Item ab oblatione altaris. 17. q. 4. miror. Item a perceptione sacramẽtorũ. 11. q. 3. sicut Apostoli. & c. sequentib. de cleri. excom. mini. ca. fi. Itẽ a cõsecratione episcoporum simpliciter. de transl. c. 2. & determinata ad annũ de elec. prouida. li. 6. Item a collatione ordinum oĩum, & simpliciter. de temp. ord. vel non est, & c. dilectus. & cum determinatione anni, eo. titu. eos qui lib. 6. & triennij. de simo. c. penult. Quandoq. ceterorum ordinum tantum. eo. tit. litteras. Quandoque clericalis tonsuræ tantum. eod. titu. nullus lib. 6. Item ab ipsorũ executione qñque simpliciter. eod. tit. nullus. li. 6. Quandoque certi ordinis tantũ simpliciter. eo. tit. litteras vel ad tẽpus, eo. tit. vel nõ est, de simo. ca. pen. Qñque a pontificalibus. tantũ. de transla. c. 2. Qñque ab officio sacerdotali. de off. dele. sane 2 eod. titu. c. 2. li. 6. Qñq; non a toto sacerdotali officio, sed solũ a celebratione Missę. Qñq; per duos menses. de cleri. percus. præterea. Quandoque per annum 55. dist. nullus de cõsecra. dist. 2. relatum. Quandoq; per duos annos de cler. percus. præsentium. Item est suspensio ab ingressu ecclesiæ quandoque simplex. 17. q. 4. nullus. & c si quis deinceps. de pęnit. & emis. omnis. de offi. deleg. c. 2. lib 6. Quandoque determinata ad mensem de sent. excom. sacro. Qñque quousq; satisfecerit de censi exigit. lib 6. Quandoq; suspenditur quis de ingressu & diuinis p mensẽ. de sent excõ. eo tit. lib. 6. Et qd importet suspensio ab ingressu, habetur de sent excõ. is cui. li. 6. Item est suspensio ab officio quandoq; simplex. de vsur. quia in omnibus in fi & sup. ea. cõpil. de reb. eccl nõ alie. c. 1. Quandoque per annũ de off. deleg. c. vlt. §. vt autem. lib. 6. de re iudi. cum ęterni. eod. lib. Qñque per trienniũ. de cland. despõ c. fi. ad fi. & sup ea. cõpil. de hæret. c. 1. ad fin Itẽ est suspensio a voce capituli, donec quis ordinetur. s̃. ea. cõpil. de æta. & qualit vt hi qui 2. rñ.

† Vide cõci. Trid sess. 25. de refor. ca. 12.

Suspẽsio est multiplex.

† In manuscripto codice legitũ non illa constõ cuius hic sit mentio, q̃ habetur in ca. de decimis. lib. 6 in oĩb. exẽplarib⁹ tã manuscriptis, q̃ ẽt impressis quæ videre licuit, tribuit Gregorio nono.

Pœnarum spẽs, variæ sunt iure statutæ.

bi dicendi [a] commode facultatem habuerint) conscientiã fecerint : Exinde [b] excommunicationis incursuri sententiam ipso facto, si prædicare pręlum pserint prædicta negligentia (vt præmittitur) non purgata. Ad † religiosos tamen monasteriorũ vel rectores ecclesiarum decimas percipientium [c] nolumus hoc extendi.[d]

¶ Excommunicat violatores decre. 1. de sepult. lib. sexto, & absolutiones Papæ reseruat: hoc dicit. Ioã. And.

¶ Sane temerarios violatores constitutionis [e] illius, quę religiosis & clericis sæcularibus prohibet, ne aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interposita, seu alias promittẽdum inducant, vt sepulturã apud eorũ ecclesias eligant, vel iam electam vlterius, non immutent: similem [f] sententiã (pœna in dicta constitutione cõtẽta [g] in suo perdurante robore) incurrere volumus ipso facto; ab alio quam a sede Apostolica (præterquam in mortis † articulo) nullatenus absol-

† In antiquis codicibus ẽt impressis cõstãter legitur ita: Ad religiosos tñ monasteriorũ vel ecclesiarum decimas pcipiẽtium, &c.

Supplicium leuius dat ius, q̃ iura ministrans

† In articulo mortis, nulla est casuũ reseruatio, atque ideo oẽs sacerdotes quoslibet pænitentes a quibusuis peccatis, & censuris absoluere pñt ita cõc. Tri. sess. 14. c. 7. de casuũ reseruatione. bñficiũ sine magna cã nõ est subtrahendum.

Itẽ a beneficio habito simplex. de elec. nihil est determinata ad sex menses & annum, sup. ead. compil. de vita & honest. cleric. c. 2. Ad triennium de rebus eccle. non alien. cap. 2. lib 6. de elect. cum in cunctis eod. tit. cap. 1. & ca. cupientes. §. ceterum. lib. 6. Ad tempus incertum, scilicet quamdiu tacuerit. de elect. generali. lib. 6. determinata etiam quo ad partem distributionum, vt in prædict. decre vt hi qui. 2. respon. suspenditur etiam quis a beneficio obtinendo per sex menses & per annum, vt in prædi. decret. 2. de vita & honest. cleri. Quandoque per annum, & biennium. de statu mona. ne in agro. §. si quis. Item est suspensio ab officio & beneficio simplex. de de testi. tam litteris. in fi. de secund. nupt. cap. 1. de priuileg. tuarum. Quandoque determinata ad tempus satisfactionis: vel restitutionis: de electio. quia sæpe. de cẽsi. exigit. lib. 6. & quandoque hæc suspensio dicitur ab ordine & dignitate de schismati. capit. 1. in fin. & quãdoque fit alternatiue. de vita & honesta. cleri. a crapula. Item suspenditur quis ab administratione simpliciter. de solut. cap. 1 & cũ determinatione triennij de reb. eccl. nõ alien. c. 1. Et interdum suspenditur ab officio, administratione, & beneficio vsq; ad satisfactionem. sup. ea compi. de deci. c. 1. Item suspẽditur quis a priuilegio clericali, quandoq; in persona, quãdoq; in rebus. de vita & honestate cleri. c. vlti. & sup. ea. compil. eo. tit. c. 1. Itẽ suspenditur, quis a collatione beneficiorũ simpliciter, de præbẽ. graue, ne sede vacãte. cap. vnico. lib. 6. & cum determinatione anni vel biennij, sup. ea compil. de statu mona. ne in agro. §. si quis. Itẽ suspenditur quis a cõfirmatione episcoporũ simpliciter. de transla. ca. 2. quandoque per annum. de elect. prouida. lib. 6. & quandoq; a confirmatione inferiorũ. de elect. nihil est. Item suspenditur prælatus regularis a receptione professionis. de regular. non solum in fin. lib. 6. Item suspenditur officium minoris legati præsente legato de latere de offic. leg. volentes. Item suspenditur status canonicorum Alemaniæ. de elec. indemnitatib. §. pen. li. 6. & sup. ea. cõpilatione. de statu regul. attẽdentes. §. illas quoque. Item suspenditur quis ab officio aduocationis & notariæ. de hęr. si aduersus. Itẽ a collatione magisterij. sup. ea. compilatione. de magi. cum sit. Item ab officio prædicandi, vt hic. Et quia supra posui vt diuersa suspensionem officij, & beneficij, videtur, quod suspensus ab officio: nõ per hoc sit suspensus a beneficio: alias superflue adderetur scđa, si includeretur sub prima, & hoc putabat. Hostiensis verum in suspensione iuris vt not. post eũ de iudi. cum ęterni li. 6. cui cõcor. Archid. ibi vt sic statutũ iuris pęnale restringatur de elect. statututũ. li. 6. facit de deci. ad audientiam cum concor. Secus dicũt ibi in suspensione hominis, de cleri. c. coniuga. [diuersis, & ca. Ioannes de præbend. cum secundum. de ætate & quali. cum bonæ, de appell. pastoralis. de except. Apostolicæ. & sic dixit Hostiensis intelligẽdum, quod not. in summa. de verbo. signifi. §. vlt. ver. in fin. not. & seq. Ad hoc facit, quod dicitur mitius agi cum lege q̃ cũ ministro legit. ff. de arbi. l. Celsus nec debet iudex esse clementior lege. in Auth. de iudic. §. oportet colla. 6. In cõtrarium. 81. distin. si quis sacerdotium. & ca. eos & quod ibi no. de cõsue. cum dilectus. in glo. suspẽsus. circa medium & de cleri. excom. mini. latores. nam beneficium datur propter officium de rescript. cap. si lib. 6. & videtur expressum. 23. distinct. præter hoc. & ibi directe contradicit Ioannes supradictæ distinctioni Hostiensis, vt scilicet suspensus ab officio a iure, sit suspensus a beneficio, si ab homine, non: nisi in sententia exprimatur & ibi vide. Tanc. & Vincen. dicebant de ætate, & qualita. cum bonæ, vt ibi dixi super glo. 2. tunc demum suspenso subtrahi beneficium, cum est in mora petendi absolutionem, alias non: allegant de elect. cap. vlti. 2. quæst. 5. super causa. facit ne sede vacan. cap. vnico. §. cum vero lib. 6. Abb. in decret. a crapula de vita & honestate cler. vt ibi dixi, super gl. 2. distinguebat suspẽsum ab officio pro crimine, vel pro infamia tantum, vel facto, de quo dubitat an sit mortale, vt primo casu sit suspensus a beneficio: secundo, nõ facit secunda quæst. 5. presbyt. de purg. cano. cap. 2. & cap. inter. hoc forsan habuit a Goff. q no. de appel. pastoralis. in vlt. gl. quod cum plerumque suspensio fiat ex leui causa, vt propter infamiam vel scandalũ: vt in prædicto. c. pſbyter. nõ subtrahetur per id beneficiũ, quod sine magna causa subtrahi non debet. 16. quæst. 7. inuentum: quia nec sunt subtrahenda stipendia quamdiu, &c. C. de exec. rei iu. l. stipendia secus vbi suspẽsio fit ex magna causa. de pur. can. cum inter. vel si suspensus contemnit suspẽsionem de ætate. & quali. cum bonæ. Videtur istę tres vltimæ opiniones coniungendæ & sequẽdæ: nisi aliud pro vel contra in sententia iuris vel hominis exprimatur.

a ¶ Dicendi.] Nota cõtraria contrarijs purgari. ad idẽ de purg. can. inter. & c. cum in iuuentute de hær. c. 2. in prin. lib. 6. peccatum ergo tacendi dicendo purgatur. 43. dist. sit rector.

b ¶ Exinde.] posset exponi, id est post suspensionẽ, vel id est, postquam omiserint cum potuerint conscientiã confitentibus facere, de qua præmisit. Io. And.

c ¶ Percipientium.] soli enim non percipientes solẽt in his delinquere.

d ¶ Hoc extendi.] in originali littera est hęc, per quod videtur respicere etiã versi. illos etiam, vt scilicet religiosi tales asserẽtes aliqua, quæ retrahant a solutione decimarum, excommunicati non sint.

e ¶ Constitutionis.] de sepul. c. 2. lib. 6.

f ¶ Similem sententiam.] excommunicationis, de qua dixit vltimo, & illam supra vocauit sententiam reliquæ sunt pœnæ.

g ¶ Contenta.] punit illa constitutio eligentes vt quo ad sepulturam intestati decedant. Item allicientes, vt si eos sepelierint, restituere teneantur corpora, si petãtur, & omnia, quæ peruenerũt ad eos ratione sepulturæ intra decem dies, alias ipsorum ecclesiæ, vbi sepulti fuerint, & ipsarum cœmeteria sunt interdicta.

a ¶ Absoluen-

a ¶ Abſoluendos.) hoc reſpicit vltimum caſum tm̃ ſic ſeparatũ ab alijs: a ſuperiorib. ergo excommunicationibus abſoluent ordinarij. de ſnia excõicationis, nuper.

e ¶ Pęnitentiæ.) nec Euchariſtiæ. eod. tit. quod in te. & de hoc ſatis dixi. de celebr. Miſſ. ſane, & de ſepultura. patet in prin. c. vlt. 13. q. vlt. no. Hoſt. de ſepult. ex parte 2. ꝙ furca ſuſpenſus non deponetur ſine licentia [1] iudicis, q̃ tamen petitam facile concedere dẽt. ff. de cadapu. l. 1. & 2. & 3. & ſi poſtea fuerit pænitens, ſepelietur, vt in præd. c. vlt.

f ¶ Miſericordię.) cui nec mẽſuta poni pt, nec eius tẽpora poſſunt definiri. 26. q. 6. is qui. de pęn. diſt. 1. multiplex.

g ¶ Commode poterunt.) ſimile de ele. quã ſit, & ca. cupientes. §. ceterum. lib. 6.

h ¶ Neceſſe.) qa monitioni non parent.

i ¶ Cenſura.) de ver. ſign. quærenti.

1 Vide Antoniũ Gomez. tom. 3. variat. reſolut. ca. 14. nu. 8. ubi pulchre agit de materia huius gl.

DE PÆNITENTIIS ET remißionibus.

(Viſum eſt ſupra de pœnis in foro cõtentioſo, ſeu litigioſo: nũc vidẽdum eſt de pœnis in foro pænitẽtiali. Et quia in remiſſionem vel diminutionẽ pęnę ſolent concedi indulgẽtiæ: ideo, &c.)



Vm ſecundum. CASVS. In concilio Viennen. fuit a nonnullis expoſitũ, quod licet in ſtatutis canonicis ſit cautũ, quod condemnatis non dẽt denegari ſacramentum pænitentiæ, & Euchariſtiæ: tamen plures iudices temporales cõdemnatis hoc denegabant, & ad ſuã excuſationẽ allegabãt conſuetudinem: Cõcilium primo damnauit illam cõſuetudinem, quæ potius abuſus dicitur. & mãdat ordinarijs locorum, vt moneant iudices, vt non faciant denegari illa ſacramenta condemnatis & ſi recuſauerint obedire, illos cõpellãt cenſura eccleſiaſtica, id eſt, excõicatione, & interdicto, quod continetur nomine cenſuræ, hoc dicit. H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia. Primo, ꝙ ſacramentum pęnitentiæ condemnatis ad mortem non debet denegari. Idem de Euchariſtia, quãuis non loquatur tex. Clemen. formaliter, nec valet cõſuetudo contraria. No. ꝙ aliquando verba exhortatiua, & deprecatiua imponunt neceſſitatẽ: quia habemus conſilium reuerentiæ, quod obligat ſicut præceptum, quando materia eſt neceſſaria. ſ. ob reuerentiam perſonarũ, quibus Papa ſcribit: verbis deprecatiuis, & exhortatiuis, vt hic. Nota qđ diœceſanus poteſt monere, & excõmunicare dominum temporalem. Nota modum obſecrandi per viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti. concord. de elect. vbi periculum. §. ceterum. libr. 6. Nota quod qui miſericordiam facere recuſat, Chriſtum, qui eſt miſericordia. negat. 7. q. 1. omnis. de pæn. diſtin. 1. ſerpens. Zabar.

† Vide notata p doctores in c. 2. extra. de furtis.

uẽdos: [a] nullis priuilegiis, aut ſtatutis cuiuſcunque tenoris exiſtant, ſuper his valituris.

TITVLVS IX.

De pęnitentiis, & remiſſionibus.

Clemens V. in Concilio Viennenſ.

¶ *Damnatis ad mortem hoc petentibus pænitentia concedi debet, nec valet cõtraria conſuetudo. Secundo locorum ordinarios ad hoc exequendum excitat; ibi, Locorum hoc dicit. Io. Andr.*

CAP. I.



Vm † ſecundum [b] ſtatuta canonica [c] vltimo deputandis ſupplicio, negari (ſi petãt) [d] non debeat pænitentiæ [e] ſacramentum: abuſum damnabilem in quibuſdã partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, iuſtitiarios omnes & dominos temporales, vt ab huiuſmodi deſiſtant abuſu hortamur in Domino, & obſecramus per viſcera miſericordiæ [f] Ieſu Chriſti: Locorum ordinariis nihilominus iniũgentes, vt eos ad hoc cum primum commode [g] poterunt diligenter monere, & ſi neceſſe [h] fuerit; eccleſiaſtica cenſura [i] compellere non omittant.

¶ Idem.

¶ *Repetit concilium generale de quæſtoribus non admittendis ſine litteris Apoſtolicis, vel diœceſanorum. Et addit per diœceſanos litteras Apoſtolicas, prius examinari. hoc dicit. Ioa. Andr.*

CAP. II.

ABuſionibus, [k] † quas nonnulli eleemoſynarum quæſtores in ſuis proponunt prædicationibus, vt ſimplices deci-

ABuſionib.) Tres ſunt partes principales, quæ patent. CASVS. Fuit in concilio Viennẽ. expoſitum, ꝙ nõnulli, id eſt, aliqui quæſtores eleemoſynarum plures abuſus perpetrabant, vt ſubtraherẽt pecunias a populo. Concilium decreuit, vt nullus quæſtor admittatur, niſi oſtendat litteras domini Papæ, vel diœceſani, per quas ſit ei cõceſſa facultas, & licẽtia faciẽdi quæſtum: & niſi etiam declaret cauſam ſui aduentus & debet litteras ſuas oſtendere dięceſano, in cuius dięceſi vult facere quæſtũ. Et ſi Dięceſanus timet de abuſu, nõ debet illos admittere, niſi conſtet, de approbatione ſedis Apoſtolicæ. Poſtea in verſ. (Ad hæc.) recitat Clemens abuſus, quos perpetrabant & faciebant iſti quæſtores, & mandat vt ab ipſis abſtineant. hoc dicit. H.R. ¶ Colligo aliqua notabilia.

¶ Primo ex principio c. ꝙ quæſtores non ſunt permittẽdi prædicare, ſed ſolũ declarare contenta in ſuis indulgentijs. Not. ꝙ quæſtores non ſunt recipiendi, niſi exhibeant, id eſt, niſi oſtendant litteras ſuæ facultatis & poteſtatis. Nota iuncta gl. ꝙ minores epĩs non poſſunt ſua auctoritate concedere indulgentias. Not. ex fine, ꝙ quæſtores in hmõi officio ſubijciuntur ordinarijs: non obſtante priuilegio exemptionis. Not. ꝙ abuſio eſt euitanda: vnde priuilegiũ perdit, qui abutitur. 11. q. 3. priuilegium. damnatur etiam abuſus clauiũ, 11. q. 3. ipſe. Not. quod ſimplices non ſunt decipiendi, & uř hic excuſari ſimplicitas, & quo ad hoc ſimplices, dicuntur, qui de facili credunt. 22. q. 4. innocens. Zabar.

† Quæſtorũ nomẽ & vſũ omnino aboleuit concil. Trid. ſeſſ. 21. de ref. ca. 9.

(Prima gloſſa ſummat, & diuidit.)

b ¶ Cum ſecundum.) Damnatis ad mortem hoc petentibus pænitentia concedi dẽbet, nec valet contraria conſuetudo. Secundo, locorum ordinarios ad hoc exequendum excitat: ibi, (locorum.)

c ¶ Canonica.) 1. q. vlt. c. pen. de furtis c. 2.

d ¶ Si petant.) facit de eo qui dux. in matri. cap. ſignificaſti. in fi. & quod ibi not.

(Prima gloſſa dicit quid facit, & diuidit.)

K ¶ Abuſionib.) repetit concilium generale de quæſtoribus non admittendis ſine litteris Apoſtolicis, vel dięceſanorum. Et addit p dięceſanos litteras Apoſtolicas prius examinari. Ponit ſcđo octo rephẽſibiles actus

piant, & aurum subtili vel fallaci potius ingenio [a] extorqueant ab eisdem: cum in animarum cedat † periculum & scandalum plurimorum, viam prout est nobis possibile, [b] precludere cupientes, iuxta statuta † concilij generalis [c] duximus prohibendum districte, ne quæstores [d] aliqui (nisi Apostolicas, vel diœcesani episcopi litteras exhibuerint) quomodolibet admittantur, nec permittantur [e] (Cum solum ipsis competat [f] indulgentias sibi concessas insinuare populo, & charitatiua postulare subsidia suppliciter ab eodem) vllatenus ipsi populo predicare, nec [g] aliud exponere, quam quod in litteris continebitur supradictis. Litteras [h] quoque Apostolicas, diœcesani episcopi (ne quid fraudis committi valeat per easdem) antequam admittant quæstores ipsos examinēt diligenter.

¶ Ponit octo reprehensibiles actus quæstorũ, quos fieri prohibet, & contraria priuilegia reuocat. Ioan. And.

¶ Ad hæc, cum aliqui ex huiusmodi quæstoribus, sicut ad nostram audientiam est perlatum, non sine multa temeritatis audacia, & deceptione multiplici animarum indulgētias populo motu suo proprio de facto [i] concedant, super votis [k] dispensent, a periurijs, homicidijs, & peccatis alijs sibi cōfitentes absoluant: male ablata incerta [l] (data sibi aliqua pecuniæ quantitate) remittant; tertiam, †; aut quartam [m] partem de pænitentiis iniunctis relaxent; animas tres vel plures parentum vel amicorum illorũ, qui eleemosynas eis conferunt, de purgatorio (vt asserunt mendaciter) [n] extrahant, & ad gaudia paradisi perducant, benefactoribus locorum, quorum quæstores existunt, remissionem plenariam peccatorum indulgeant, & aliqui ex ipsis eos a pœna [o] & a culpa (vt eorum verbis vtamur) [p] absoluant: Nos abusus huiusmodi, per quos censura vilescit ecclesiastica, & clauium Ecclesiæ auctoritas ducitur in contemptum, omnimodo aboleri volentes: Ea per quoscunque quæstores fieri, vel attentari de cetero districtius inhibemus Omnia & singula priuilegia, si qua super premissis, vel eorum aliquo sint aliquibus locis, ordinibus vel personis [q] quæstorum huiusmodi quomodocunque † concessa (ne ipsorũ pretextu sit eis materia talia vlterius presumendi) auctoritate Apostolica quantum ad præmissa penitus reuocantes.

Delinquentes quæstores per episcopos puniri præcipit, non obstantibus priuilegijs. hoc dicit. Ioan. And.

¶ Quæstores autem, qui deinceps in præmissis vel aliquo premissorũ deliquerint, vel aliàs etiam quibuscunque suis priuilegiis abusi fuerint, sic per locorum episcopos puniri [r] volumus (nullo prorsus eisdem quæstoribus in hac parte priuilegio suffragante) quod a suis temerariis ausibus, qui ubique (vt communis habet assertio) nimium excreuerunt, pœnæ formidine propensius [s] compescantur.

quæstorũ, quos fieri prohibet: & cōtraria priuilegia reuocat. Tertio delinquentes per episcopos puniri præcipit non obstantibus priuilegijs. Secunda: ibi. (Ad hæc.) Tertia: ibi. (Quæstores.)

† al. cedunt.

a ¶ Ingenio.) sumptum. C. de cōmer. & mer. l. 2. facit. 14. q. 5. dixit.

† al. statutũ.

b ¶ Possibile.) de cle. vt circa. in prin. lib. 6. inf. de verbo. sign. sæpe.

c ¶ Generalis.) eo. ti. c. cum ex eo.

d ¶ Quæstores.) eleemosynarum de quibus de priu. tuarum. in princip. habemus enim quæstores iudiciorum, de quibus de ver. sign. forus. & de his quæstoribus pecuniarum & ærariorum, vide quod not. ff. de offic. quæstio. l. vnic.

e ¶ Nec permittantur.) vllatenus ipsi populo predicare, q sequitur.

f ¶ Competat.) concor. de hæret. vt officium. §. compescendi. lib. 6

g ¶ Nec.) repete, permittantur.

h ¶ Litteras.) hoc addit concilium generale.

i ¶ De facto.) Hoc enim est episcoporũ, & non inferiorum. de exces. prælat. accedentibus. & quo ad proprios subditos, non quo ad extraneos. eod. titu. quod autem.

k ¶ Votis.) hoc etiam est episcoporũ, quod dic vt dixi de do. capit. 1.

l ¶ Incerta.) vide qđ dixi supr. ea. compi. de priuil. c. 1. ver. nec legata.

1 Vide Theologos scholasticos li. 4. sen. dist. 45. & Ioan. Roffensẽ contra Lutherũ vt 19. & aliquot sequentib.

m ¶ Quartam.) idem puto de alia quota.

n ¶ Mēdaciter.) cum sint Dei iudicio reseruatę 25. dist. quali. profunt tamē suffragia, 13. de quibus 13. q. 2. animæ defunctorũ. & vide quod dixi sup. eo. tit. q autē. & quod no. Hostien. in summa. de remiss. §. quibus prosint. & §. vlt.

o ¶ A pęna & culpa) ista ē illa plenissima peccatorũ remissio, quæ conceditur cruce signatis pro subsidio vltramarino. de qua scripsi post Hosti. de Iudæ. ad liberandam, quæ datur in anno cēteratio in extrauaganti Bonifacij: Antiquorum habet quam solus Papa concedit.

† al. ita: tertiā, aut quartā partē alijs de pænitentijs, &c.

2 Vide alias extrau. aliorũ pontificũ tit. de pœni. & rem. in cōmunib. ubi annus cēteſimus ad minus tēpus reducitur.

p ¶ Vtamur.) concor. s. ea. com. de priuil. ca. 1. in principio.

q ¶ Vel personis.) quandoque hæc differunt, de priuil. nonaliquib. lib. 6. (Gl. seq. ponit quatuor species iurisdictionis, quas per Clemen. habent ordinarij in exemptos.)

r ¶ Puniri.) per has Clementinas quādoque ordinarius punit exemptos, vt hic, & supra de testa. c. 1. de sta. reg. c. 2. de reli. do. c. 2. de iur. pa. c. 2. quādoque nō punit, sed pęnā iuris publicat. s. de pri. c. 1. quādoq. non punit, sed absoluit de sepul. c. 1. quādoq; solũ circa loca datur iurisdictio. de sup. negl. prela. c. vni co. de priui. c. 2 generaliter datur iurisdictio cōtra eos. de priuil. c. 1. lib. 6.

Exēpti, quādoq; puniūt per ordinarium.

† al. quo quo modo.

s ¶ Propensius.) idem verbũ s. ead. compila. de ætate & qualitate. vt ibi qui. & ibi exposui.

D E.

DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS, suspensionis, & interdicti.

[Visum est supra per discursum titulorum de pluri delictis; verũ quia pro delictis hoies incurrũt sentẽtiã excõicationis: ideo videndũ est de sententia excõicationis: Vel sic põt continuari ad rubricam præcedentem, videlicet, de pænitentijs, &c. Visum de sacramẽto pænitentiæ, cuius sacramenti excõicati sunt incapaces; idcirco uidendũ est de sententia excõmunicationis.

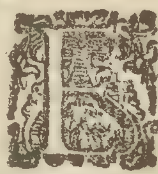
TITVLVS X.

De sententia excommunicationis, suspensionis & interdicti.

¶ Clemens V. in Concilio Vieñ.

¶ Religiosi etiam exẽpti violantes interdictum positum per sedem Apostolicam vel ordinarium loci, vel generalem cessationẽ diuinorum factam per p̃uinciale conciliũ, vel eum, qui hoc possit, seruatam p̃ cathedralem vel matricẽ ecclesiam loci, excommunicati sunt ipso facto: Nõ obstantibus priuilegijs, conuentionibus, consuetudinibus & statutis; & respicit pendentia. h. d. Io. And.

C A P. I.



EX frequentibus [a] † prælatorum querelis [b] accepimus & nos ipsi experientia [c] certa probauimus in minoribus constituti, quod plerumque religiosi nunc palam excusationibus fucatis [d] & friuolis innitentes; nunc latenter ecclesiarum suarũ ianuis perforatis, aut in eis factis fenestris, seu modis alijs exq̃sitis, non absque damno cathedraliũ & parochialiũ ecclesiarum & scandalo plurimorum, dirumpendo neruum [e] ecclesiasticæ disciplinæ, ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia [f] interdicta præsumptione damnabili violare præsumunt.

¶ Nos igitur in sancta Dei ecclesia, cui disponente Domino præsidemus, quę quidem vnica est, & vnum Deum prędicat atque colit, vnam [g] fidem firmiter & simpliciter confitetur, vniformitatem (quantum commode possumus) conseruare volentes: circa interdictorum obseruantiam prędictorum auctoritate sedis [h] Apostolicę, vel a locorum ordinarijs, positorum, de fratrum nostrorum consilio districte prçcipiendo mãdamus: quatenus religiosi [i] quicunque tam exem-



EX frequẽtibus.] ¶ Casus sic figurat. Concilio generali in Spiritu Sãcto legitime celebrato, fuit a nõnullis prælatis expositũ ꝙ plures religiosi, maxime exẽpti tam Mendicantes, quam non Mendicãtes violabant interdictum gñale celebratum in aliqua prouincia, & istud faciebant latenter & secrete seu colorãdo facta sua; Cũ enim prohibitum sit omnib. clericis celebrare diuinum officium quotiens interdictum est positum. Itẽ cũ sit prohibitũ, vt nulli accedant ad Ecclesiã, vt valeãt audire Missã vel aliud diuinũ officiũ, isti religiosi faciebant foramina in ianuis suis & in parietibus suis, vt populus audiret diuinum officiũ; ex quo ecclesię cathedrali graue gñrabat̃ scãdalũ, propter qđ ordinauit cõcilium, vt postquam interdictum gñale erit celebratũ, ꝙ nulli sint tã audaces vt faciant de cetero, & amodo seu deinceps talia foramina in ianuis suis vel parietibus suis, alias ipso facto incurrunt sñiam excommunicationis, vt in c. alma. li 6 h. d. H R. No. ꝙ vnica ecclesia est, licet ipsius plura sint mẽbra. Et dr̃ ecclesia congregatio fideliũ in ea existentiũ; quia Sarraceni & Turcæ non sunt de ecclesia. No. qđ vniformitas ecclesiæ est seruanda. Not. quod religiosi exẽpti debent seruare interdictũ celebratũ in ecclesia matrice, vel cathedrali. Not. qđ nõ solum in legem committit, qui offendit verba; sed etiã ille, qui offendit mentem legis. Not. quod tẽpore interdicti in tantũ debet ianuis clausis celebrari, vt nec p̃ foramina, vel fenestras laici respiciant. Not. quod sententia cẽsuræ est neruus ecclesiasticæ disciplinæ. de hoc in glo 5. Zabarella.

¶No. ex ver... ...o, frequen... ...ib. ꝙ iura ...daptantur ...d ea, q̃ frequenter ...mergunt. ...e hoc de ...espon. im... ...ub. literas. ...abatella.

[Prima glossa summat, diuidit, & in fine remittit de tempore huius constitutionis.]

e ¶ Ex frequentibus.] Casus. Religiosi et exempti violantes interdictũ positũ p̃ sedẽ Apostolicam, vel ordinariũ loci, vel gñalem cessationem diuinorum factã per prouinciale cõcilium, vel eũ, qui hoc possit, seruatã per cathedralem, vel matricem ecclesiam loci, excommunicati sunt ipso facto: non obstantib. priuilegijs, conuentionib. consuetudinib. & statutis. Et respicit pẽdentia. Et primo ponit religiosorum excessum, qui fuit constõnis causa. Secũdo ibi, (Nos igitur prouisionem circa obseruationem interdictorum, & cessationum cum sui pœna, quam tertio. ibi, [Porro. prorogat ad pendẽtia, & tollit obstantia. Et vt in proœmio dixi, hæc decretalis præcessit concilium, & hæc probat sequens.

b ¶ Querelis.] simile de priuile. episcoporum. lib. 6.

c ¶ Experientia. quę est rerum magistra. de elect. quàm sit. in princip. lib. 6. vbi de hoc.

d ¶ Fucatis.] quasi tinctis vel coloratis. & habetur hoc verbum de conse. dis. 5. fucare. vbi no. versus

Si vitium frontis alicuius fucus inauret, &c.

Fucatus q̃d significat.

e ¶ Neruũ.] de cõsue. cũ inter. Et expone neruũ, id est vigorẽ Panormitanus.

f ¶ Generalia interdicta.] de ver. signif. cũ in partibus.

g ¶ Vnam fidem.] ad Ephes. 4. s̃. ea. compi. de sum. trin. c. vnico. §. ad hæc de exces. præl. frequẽs ad fin. Vide quod de multiplici vnitate scripsi de sum. tri. damnamus super verbo, collectiuam.

h ¶ Sedis Apostolicæ.] per hoc vr̃ comprehẽdere interdictũ iuris exemplum. sup. ea. compil. de pęnis. si quis suadente. §. ciuitas. cum concor.

Vnitas est multiplex.

[Glo. seq. præter istam ponit decem clementinas, q̃ ligant solos religiosos, & quatuor, diuersimode tamẽ ligant mendicantes, & duas eis fauentes, & ipsorum querelam.

i ¶ Religiosi quicunque.] mendicãtes vel non. Et per hoc patet, ꝙ clericos sæculares nõ seruãtes interdictũ vel cessationẽ, q̃ seruat matrix Ecclesia, non ligat hęc cõstitutio. Et multos tales casus, quib. per has clemẽtinas ligantur religiosi tantũ, collige sup. de elec. c. in plerisq;. ver. nullus. de sup. neg. præ. c. vnico. de rebus eccl. nõ alien. c. 1. de testa. c. vnico. de decr. ca. 1. de sta. mo. c. 1. de reli. do. c. 1. ver. p̃dictis. de cẽs. c. 1. de priui. cap. 1. de pœnis, cupientes ver. illos etiam. & ver. seq.

Religiosi p̃ multas clementinas ligantur.

Specialiter contra mendicantes, qui transeũt ad non mẽdicantes, prouidet decre. 1. de regu. Generaliter ꝯ mẽdicantes. præd. decre. cupientes. in prin. de pœnis. Specialiter contra prædicatores & minores decre. dudum. de sepul. specialius contra minores. inf. eo. cũ ex eo pro religiosis emanauit. de censibus, c. 2. de excess. præla. frequens. conqueruntur tñ religiosi, ꝙ constitutiones, q̃ fauorem ipsorum respiciunt, sunt sine pœna: sed ꝯ ipsos editæ sunt pœnales.

† Hęc duo verba, seu parochialẽ, desunt in antiquorib. exẽplarib. ẽt impressis.

a ¶ Exempti.] qũo per diuersas constitutiones Clementinas probatur non expedire priuilegiatis vel exẽptis, quod fiant generalia cõcilia, dixi. s. ea. compil. de sepult. dudum. in principio.

pti, [a] quàm non exempti cuiuscunque ordinis, & conditionis existant, cum cathedralem vel matricem [b] (seu parochialem †) loci ecclesiam illa viderint aut sciuerint [c] obseruare [d] (non obstantibus quibuscunque appellationib. [e] antea etiam ad eandem sedem, vel alium, seu alios interiectis & aliis obiectibus quibuscunque [f]) absque dolo & fraude, cum moderatione tamen decretalis Alma, [g] inuiolabiliter † conseruẽt: Alioquin non seruãtes excommunicationis sententię [h] hoc ipso volumus subiacere. [i]

¶ Quod etiam in interdi-

† al ita, inuiolabiliter ea seruent.

[Gl. seq. primo exponit q̃ sit matrix, & quare de ea dictum, & dubium soluit. Secundo quærit mistim de duobus, & soluit. Tertio q̃rit de metropolitana. Arguit pro soluit contrarium. Quarto quærit, quæstionẽ specificat, & soluit illam & similem.

Matrix est ecclesia baptismalis.

b ¶ Matricem.] id est maiorem & baptismalem, quæ dr̃ matrix; quia sicut mater generat, sic & illa regenerat per baptismum sic sumitur. de præscript. ca. 1. & c. ex transmissa. de transac. præterea. 2. igitur interdicunt q̃nq; loca nõ habentia intra se ecclesiam cathedralẽ, hñt tñ matricẽ, ideo hoc expressit. & dico hoc locũ habere etiã, cum illa matrix ecclesia religiosis nõ seruantibus subest quo ad præsentationẽ, collationem, vel quia sit ipsorũ vicaria, cum hic generaliter loquatur. Sed q̃d dices hic ecclesiam, an episcopum vel prælatũ tãtum, vel capitulum tm̃, vel vtrumque mistũ? & q. d. si vacat ecclesia cathedralis, & partes capituli seruat: & pars nõ seruat, & partes forte sunt æquales? In omnib. his casibus puto ecclesiam sumi pro ipsa materiali, ecclesia & ipsius ecclesię parietibus de hoc ne p̃lauic. suas. c. vlt. cũ concor. & ꝙ ex quo in ecclesia celebrẽt continue ianuis apertis, &c. siue per p̃latũ siue p capitulũ totũ, vel per partem, siue per alios clericos ecclesiæ, nõ sit locus huic pęnæ, licet pœnæ irregularitatis & aliæ, de quibus infra dicam, possent locũ hr̃e vt sit mens litteræ, q̃d ex quo in matrice ecclesia seruat & in alijs obseruetur. Sæpissime videmus ꝙ in cathedralib. & matricibus ecclesijs inferiores clerici, mãsionarij & capellani, vt plurimũ ẽt sine p̃lato & canonicis officiãt ecclesias ipsas. Sed nunq̃d quo ad interdictũ ꝓuinciæ diceẽ ecclesia metropolitana matrix, ita quod illa seruante interdictũ religiosi totius ꝓuinciæ nõ seruantes, ligati sint hac pœna, & de sciẽtibus loquor. Vr̃ q̃d sic, de post. c. 1. ver. sed inde. 12. d. de his. ꝯriũ puto ꝑ hanc litterã, quæ dicit, cathedralẽ vel matricẽ loci. Constat aũt ꝙ metropolitana ecclesia, pone Rauenas, nõ est matrix vel cathedralis ciuitatis Bonon. vel Mutin. de offi. ordi. pastoralis. 9. q. 3. si autem, & c. nullus ligabuntur ergo religiosi dięcesis Rauennæ tãtum. Item quid si interdicta est villa vel castrum nõ habens inclusam certam ecclesiam cathedralem, vel matricẽ. q̃d esse posset: puta quia matrix ecclesia est in alia terra nõ interdicta, vel quia plures sunt ecclesiæ in villa vel castro, & nulla principatior, q̃a quælibet baptizat suos parochianos, & forte ex illis ecclesijs aliquę seruãt interdictũ, aliquæ nõ. Puto, q̃d tunc non sit locus huic constitutioni deficiunt enim mens & verba; sicut nec locũ haberent quando in loco singulariter interdicto nulla ecclesia esset, nisi illa religiosorũ non seruantium. Habeant ergo tunc locum iura antiqua, vt dicam infra in glo. additur.

Ecclesia q̃d cõprehẽdit in cle. 1. de sent. excõ.

Ecclesia metropolitana an dicaẽ matrix quo ad interdictũ prouinciæ.

c ¶ Sciuerint.] alio sensu quam per visum, de quo p̃misit probabiliter: ergo ignorantes talem obseruantiam non ligat hæc pœna.

[Gl. seq. q̃õnem soluit, quinq; rationes inducens.]

d ¶ Obseruare.] No. quia nõ obseruando non dicit, ꝙ se conforment: addere. n. intendit hęc cõstitutio nõ diminuere ab obseruantia interdictorum, vt patet in principio, sup. ea. compil. de pręb. c. 1. in fi. Et statutũ hic factũ ad pœnam, non debet trahi ad gratiam. de transla. ca. 2. vltra medium. Et argumentũ a ꝯrio sensu cessat: vbi illius argumenti contrarium reperit in iure, vt satis scripsi. de elec. publicato. super vltima glo. Itẽ contrariorum nõ est eadem disciplina, vbi verba & mens resistunt. de ver. signi. c. fi. de offi. leg. studuisti. Excessus ergo clericorũ matricis ecclesiæ non dabit religiosis materiã delinquendi. de priuileg. pestis. intelligo autẽ illos seruare, quando abstineat animo obseruandi, & facit, q̃d ibi dixi super verbo, violauerint.

Argumẽtũ a contrario q̃nq; cessat.

Cõtrariorũ non semper est eadẽ disciplina.

[Glo. seq. soluit contrarium.]

e ¶ Appellationibus.] non dicit, quod præcedẽs appellatio non vitiet interdictũ, ne corrigat. de app. ad hoc quoniã, & c. delictis, cum similibus. Sed dicit, ꝙ quamuis interdictũ sit nullum propter præcedẽtem appellationẽ vel aliam causam, ex quo tamen matrix ecclesia illud seruat, religiosi violantes sunt excõicati.

f ¶ Quibuscumque.] quibus allegarent nullitatẽ sententiæ, quod potest esse multis modis. no. eo. tit. præsentit. lib. 6.

g ¶ Alma.] eo. tit. lib. 6.

[Gl. seq. enumerat. 52. casus quibus excõmunicant clementinæ: quorum. 16. sunt reseruati.]

h ¶ Excommunicationis sententiæ.] est sciendũ, quod per. 18. cõstitutiones clementinas comprehensi sunt quinquaginta casus, quorum. 16 sunt reseruati Papę, quib. quis ipso iure excõicationẽ incurrit expresse, & per duas duo tacite. Et est præmittendũ, ꝙ Hostiensis colligit triginta tales casus iuris veteris in sum. e. tit. §. 3. in prin. ego collegi. 32. lib. 6. eo. tit. eos qui. Nunc exprimã hos nouissimos. Primus est de seque. poss. c. 1. Quatuor de sepul. c. 1. Alij quatuor, de decr. c. 1. Duo de statu monac. c. 1. §. q̃a vero Duodecimus, eo. tit. c. 2. in fi. Tertiusdecim⁹ & 14. de reli. do. c. 1. Alij sex & sic 20. de cõsangui. & affi. c. 1. Tres. & sic. 23. & sunt Apostolicæ sedi reseruati de hæret. ca. 1. ad finẽ. Duo & sic 25. eo. tit. c. 2. Septẽ, & sic. 32. de vsu. c. 1. Alij & 6. & sic 38 & sunt etiã Apostolici, de priuil. cap. 1. stringamus sub duobus casibus, qui sunt etiã Apostolici sup. de pęnis. c. 1. in prin. & ver. potestas. Duo, & sic. 42 eo. tit. cupientes in prin. 43. eo. tit. §. q. vero. 44. eo. c. in fin. & est Apostolicus. 45. hic quatuor etiã Apostolici, & sic 49. inf. c. proxi. Quinquagesimus inf. eod. cum ex eo. Duos autem casus tacitos habemus de sum. tri. c. vnico. §. porro. de vsu. ex graui. in fi.

Excõicatur q̃s ipso facto per clementinas in 52. casibus.

[Glo. seq. distinguit quatuor casus diuersos.]

i ¶ Subiacere.] addit hæc pęna ad alias, quæ habentur de exces. p̃l. c. de priui. auctoritate. & c. epõrũ. li. 6. eo. tit. is qui. eo. lib. Posset tamẽ casus esse, in quo ista pęna sine illis ligaret, & ecõtra. Pone ꝙ sentẽtia interdicti vere nõ ligat impediente appellatione vel alia nullitate, tamen matrix ecclesia illã seruat, ligantur religiosi hac pœna, sed non illis. Eꝯ bene ligat sñia, cum matrix ecclesia non seruat illã: tũc ligãtur illis & nõ ista. Q̃n vero tenet & seruaẽ ꝑ matricẽ, tunc locũ hẽt

quod

quod prius dixi, ꝙ ligantur vtrisque: qñq; non tenet, nec seruatur per matricem, & tunc neutris ligantur.
a ¶ Cessationibus. generalibus vt sequitur.
b ¶ Comprobatur.] 20.dis.de quibus, de of.deleg.prudentiã, post prin. Prouer.14. ibi salui, vbi multa consilia. & 15. Dissipantur cogitationes, vbi non est consiliũ, & ubi sunt plures consiliarij, confirmantur.
c ¶ Generalibus.] speciales enim seruantur solum in ecclesijs, in quib. sunt inductæ, de appell. dilectis.
d ¶ Vnico lumine,] sumptum. ff. de offi. præsi. illicitas. §. ne tenuis.
e ¶ Edita.] de of. or. irrefragabilis. §. ceterum. eodem titu. si canonici, & capit. quamuis in lib. sexto. & ibi vide in vlt. glo.
f ¶ Pendentia.] concor. sup. ea. comp. de iud. dispendiosam, cum suis concor.
g ¶ Cõuentionibus.] sic sup. ea. compi. de sepul. dudum. circa finem.

GRauis. ¶ Præsupponendũ est illud, ꝙ dicitur in c. alma. lib. 6. eo. ti. quod si interdictum sit celebratum in aliquo loco, canonici possunt celebrare diuinum officium, sed hoc debẽt facere voce submissa, & bassa, & ianuis clausis, & ꝙ nullus admittat ad diuinum officium audiẽdũ, alias si quẽ admittãt, seu recipiant, ipso facto sunt excommunicati.

...ctis, & in cessationibus [a] à diuinis indictis per prouincialiũ conciliorum statuta, vel ipsorum auctoritate (cum maius sit Prouinciale Concilium, quã singularis Prælati prouinciæ, ac iudicium integrũ, quod plurimorum sententiis comprobatur) [b] volumus obseruari.

¶ In cessationibus vero generalibus [c] a diuinis ciuitatum, terrarum, & aliorum locorũ, quas aliquando ex consuetudine, vel alias capitula, collegia, vel conuentus sęculariũ, aut regularium ecclesiarũ sibi vendicãt, (quia ipsos hoc vnico [d] lumine ad repellendas iniurias eis factas priuare volumus, nec debemus) idem intelligimus obseruandũ. Ipsi vero sint diligenter attenti, vt statuta Romanorũ Põtificum pręcessorũ nostrorum super his edita, [e] diligenter obseruent.

¶ Porro hanc † sãctionem ad pendentia [f] trahimus, non † obstantib. priuilegiis conuentionibus, [g] statutis, & consuetudinibus quibuslibet, quę cõtra pręmissa, seu aliquod præmissorũ religiosis ipsis in nullo volumus suffragari.

† al. ita, porro hanc etiã sanctionem &c.

† al. ita, non obstantibus priuilegijs cõcessis eis, & statutis, & consuetudinibus quibuslibet, q super præmissa, &c.

¶ Idem.

¶ Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare diuina, vel qui per pracones faciunt tunc ad illa audienda populum euocari, vel prohibent, ne publice excõmunicati, vel interdicti super hoc per illos, q. Missas celebrant, moniti ecclesias exeant, & ipsi nominatim moniti, qui non exeunt, excõmunicati sũt, & per Papam absoluẽdi, hoc dicit. Io. And.

C A P. II.

GRauis [h] ad nos pręlatorũ querela perduxit, quod nobiles † quidam [i] (terris eorum eccle

† Nobiles q dicantur, & cur ita uocetur late docet Tira. tracta. de nobilitate. c. 3.

CASVS. Sic figuratur. Concilio Generali in Spiritu Sancto legitime celebrato fuit expositum, quod plures domini temporales, Reges, barones in cõtẽptum ecclesiæ cogebant presbyteros tempore interdicti in omnibus ecclesijs celebrare diuina, & cum non poterant habere facultatem campanarum, faciebant populum per præconem cum sono tubæ conuocari, ut veniret ipse populus, & omnes de populo ad diuinũ officium. Et istud non solum faciebant in suis capellis, quæ capellæ sunt in domibus ipsorum, seu in castris, sed hoc faciebant in Ecclesiis Cathedralibus, & matricibus, & aliquando vocabant aliquos, vt venirent ad diuinum Officium, aliquando alios, & si venire ad diuinum Officium nolebant, illos compellebant, quod est peius. Aliquando isti domini temporales conuocabant aliquos excommunicatos, vt venirent ad diuinum officium, & dum clerici videbant illos excommunicatos, nolebant finire, nec perficere diuinum Officium, & sic remanebat inexpletum, & imperfectum: propter quos excessus oriebatur scandalum in Clero, & populo. Vnde constituit Concilium, vt de cetero talia non faciant ipsi domini temporales: Et quod excommunicati, moniti, vt exeant ab ecclesia, immediate recedant, ab ea quod si secus fecerint, id est contrarium fecerint, ipsi sint excommunicati, nec absolui poterunt, nisi per Romanum Pontificem. Nota primo, quod tempore interdicti generalis, puta quia tota vna dięcesis est supposita interdicto non sunt diuina officia celebranda. Nota pęnam principum, qui compellunt celebrare clericos tempore interdicti; nam ipso facto incurrunt sententiam excommunicationis. Nota, quod quis non debet celebrare in pręsentia excommunicati, quem scit publice excommunicatũ: alias ipse suspenditur a suis beneficijs. No. ex tex. iuncta gl. ꝙ licet sacerdos inceperit celebrare Missã, si superueniat excõicatus, dẽt ipse sacerdos cessare a celebratione Missæ. Et si ipse excõicatus monitus noluerit exire, ipse sacerdos debet illum realiter extrahere ab eccl'a, & si nõ possit, debet vocare præsentes in auxilium. Not. quod excõicatus põt iterũ excommunicari, tamen secunda excõmunicatio, non habebit effectũ, nisi effectũ retẽtionis: q. retinebit eum extra gremium Ecclesiæ, quãuis fuerit reconciliatus de prima excõmunicatione: tamẽ retinetur adhuc vt expulsus a gremio ipsius ecclesiæ, donec recõcilietur secundo. No. ibi, [Nobiles,] quod dicuntur nobiles etiam si delinquant, sit hic. & hoc quia hic dicuntur nobiles a coruscatione clari sanguinis, secũdum Lau. Nota de locis insignib. de hoc in verbo insigniũ in gl. & in Spe. de citatione. §. 1. ver. sed quę loca. Zab.

[Prima gl. summat, & diuidit.

h ¶ Grauis.] Casus. Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare diuina, vel qui p præcones faciunt tunc ad illa audienda populũ euocari, vel prohibẽt, ne publice excommunicati, vel interdicti super hoc per illos, qui Missas celebrant, moniti ecclesias exeant, & ipsi nominatim moniti, qui non exeunt excommunicati sunt, & per Papam absoluendi. Et primo narrat, secundo pęnam imponit, ibi, [Ne igitur.]

i ¶ Temporales.] etiam si sint Episcopi, vel Ecclesiarum Pręlati, videtur locum habere, quod hic dicitur, ne cle. uel mon. cap. vlt. lib. 6. facit, de excess. prælato. tanta, & facit, quod dixi ead. compil. de pęnis multorum.

[Gl. seq. notat ad quęstionem pro qua alleg. duo iura, & regulam, & opin. distinguentem, alleg. duo iura in contrarium, ad quæ pro ipsorum responsione remittit, & prouisionem petit.]

¶ Sugg

siastico suppositis [a] interdicto) nedum in locorum suorum capellis [b], sed & in collegiatis & alijs insignium [c] locorũ ecclesijs, Missas & † alia diuina officia publice & solemniter faciunt celebrari. Ad officia eadem celebranda, nunc hos, nunc [d] illos vocantes [e], & interdum (qd est deterius) compellẽtes hisq; non contenti excessib. [f] per campanarũ [g] nõ solum pulsationem, sed & voce preconia [h] populos etiam interdictos, (vt interdicti non obstante sententia) ad audiendas Missas huiusmodi veniant, faciant euocari. Nonnulli quoque ipsorum suis plerumque subiectis, [i] ne (licet excommunicationis, vel interdicti sentẽtia publice [k] sint innodati (de ecclesijs dum in ipsis Missarum celebrantur solemnia instantibus etiam celebrantibus exeant, precipere nõ verentur: Ex quo frequenter contingit, quod non sine Dei offensa, clerique ac populi scandalo, ipsa Missarum solemnia remanent inexpleta. [l]

¶Ne igitur excessus sic graues excedentium impunitate trahãtur ab alijs in exemplum, [m] præsumptores præfatos, qui locis interdicto suppositis quẽquam de cetero diuina celebrare officia quomodolibet [n] cogere: [o] Aut qui modo prædicto ad officia eadem audienda aliquos excommunicationis præsertim vel interdicti ligatos sententia euocare: [p] Seu qui ne excommunicati publice [q] aut interdicti de Ecclesijs, dum in ipsis Missarum [r] aguntur solemnia, a celebrantibus moniti [s] vt exeant, prohibere. [t] † Nec non excommunicatos publice & interdictos, qui in ipsis Ecclesijs nominatim [u] a celebrantibus, vt exeãt moniti, remanere [x] præsumpserint: excommunicationis [y] sententia (a qua per sedem dumtaxat Apostolicam possint absolui) sacro approbante concilio innodamus.

¶Idem.

¶Fratres Minores si tpe interdicti recipiũt in suis ecclesiis ad diuina fratres

¶Interdictũ nondum denunciatum, an qs illud sciens seruare teneatur.

a ¶Suppositis.] ab homine, vel a iure & hæc littera facit ad quęstionem de illo, qui scit locum interdictum ab homine, vel a iure: tamen denunciatio eius nõ est facta, an illud seruare teneatur: satis enim est locum esse interdicto suppositũ, vt hic, licet non sit publicatũ, facit eo. ti. cum non ab homine, & quod ibi not. eod. tit. cum desideres. 1. respons. in fine. Qui enim sciuit, certiorari non debuit, de regu. iur. eum qui. lib. 6. cum cõcor. & hoc placet. Archid. eo. tit. is qui lib. 6. Illa etiam ratione, quia celebrare dependet a voluntate agentis: Vnde in culpa est agẽdo rem illicitam, propter superioris prohibitionem, & loci inhabilitatem. allegat. de consec. dist. 1. sicut quod verũ intelligit, nisi factum esset occultum 6. quæst. 2. si tantum, & præd. decr. cũ non ab homine, & facit, quod inf. dicam in glo. contra. sup. c. proxi. a cõtrario ibi soluitur in glos. not. Forsan expediret 1 per constitutionem prouideri clericos nõ teneri ad obseruationem interdictorum latorum a iure, nisi prius fiat illorum declaratio. simile de heret. cum secũdum. li. 6. Ad quod dicendum multum mouet de cẽsi. quamquam. li. 6. & sup. ea. cõpil. eo. ti. præsenti. cuius ẽt littera satis huic dicto conuenit.

† al. ita, & alia diuina officia, & qñque publice ac solemniter &c.

1 Vide Feli. in c. Rodul. ext. de rescr.

b ¶Capellis.] nõ intendit, quod in talibus capellis sitis in loco Iterdicto hoc liceat: sed dicit, vt aggrauet cõtemptũ: quasi dicat, malum esset hoc facere in capellis, sed grauius in talibus ecclesiis.

c ¶Insignium.] de rescr. statutum. post prin. li. 6.

d ¶Nunc illos.] concor. de sta. mona. cum ad monasteriorum. ver. sed nec.

e ¶Vocantes.] licet de vocatione narret, solum coactionem punit.

f ¶Excessibus.] tolle litteram inf. faciunt euocari nõ solum per campanarum, &c.

g ¶Campanarum. de off. cust. c. 1. cum concor. & ibi dixi de diuersis campanarum officijs.

[Gl. seq. obiectionem soluit.]

h ¶Voce præconia.] vt dr in Auth. de liti §. omnẽ. col. 8 vox pręconis quandoque paucis innotescit, & hoc respectu fortior vr vocatio per campanam, sed quia præco loquitur, & edictum ponit ex parte mandãtis, ideo maior est contemptus.

i ¶Subiectis.] præcipere non verentur, quod est infra

k ¶Publice.] occultum 2 enim excommunicatum nõ vitamus in publico, 6. quæst. 2. cap. 2. eodem tit. cum non ab homine, vnde dicit Rayn. in sum. huius §. itẽ quæritur, quod ille, qui scit occultum excommunicatum etiam in Ecclesia, caute si poterit exibit, si autem id non posset, sine scandalo, non debet exire, per iura prædicta, & ne sit proditor, secunda quæstione prima, si peccauerit.

2 De art. huius gl. plene Fel. in c. Rodulphus, extr de rescri. nu 39. eum videto.

l ¶Inexpleta.] debet enim sacerdos dimittere officium Missæ propter præsentiam excommunicati, nisi iam incępisset canonem Missæ, de quo scripsi post modernos eodem titu. capit. nuper. & facit 7. quæstio. 1. illud, & c. nihil, & quod no. 11. quæstio. 3. sicut Apostoli.

m ¶In exemplum.] quia si ea, quæ male vsurpãtur &c. 94. dist. ct. peruen 12 facit 23. q. 1. paratus. in fine.

n ¶Quomodolibet.] omnem modum cõpulsionis realẽ, psonalem, directum, & indirectum comprehendit, vt si res ipsorum occupant, consanguineos grauant in psonis, uel rebus, facit, de elect. sciant cuncti. eo ti. quicunque. lib. 6.

Compulsio est multiplex.

† In manuscripto ita p hibere, uel ẽt impedire nec non &c.

o ¶Cogere.] præsumpserint, quod est infra, & hoc est primum.

p ¶Euocare.] præsumpserint, quod sequitur: & est secundum.

q ¶Publice.] concor. supra ead. compil. de sepul cap. 1. & ibi videas.

r ¶Missarum.] in alijs ergo diuinis officijs, non est locus pœnæ.

s ¶Moniti. non dicit nominatim, vt ĩ. prox. vers. per quod patet, quod ad prohibentes sufficit generalis monitio, puta monet, quod omnes excommunicati, & interdicti exeant, ille præcipit, vt non exeant.

t ¶Prohibere.] præsumpserint, quod sequitur, & est tertium.

u ¶Nominatim.] ex generali ergo monitione nullus ligatur, ex eo, quod remanet. soli ergo nominatim moniti remanentes ligabuntur. concord. eodem titu. constitutionem. lib. 6. & sup. ea. compil. de vita & honest. cler. c. 1.

x ¶Remanere.] intellige etiam si ipsi temporales domini hoc non mandent.

y ¶Excommunicationis.] excommunicatus ergo iterum excommunictaur. de hoc 3. q. 4. Engeltrudam. de Iudæ. ita quorundam.

Cum

& sorores tertij ordinis ex cõicati sunt, nec priuilegia iuuant. h.d. Ioan. And.

CAP. III.

Cvm † ex eo[a] quod religiosi viri fratres Minores in suis recipiunt Ecclesijs ad audienda diuina officia tempore interdicti, fratres, & sorores[b] de ordine tertio[c] (quem B. Frãciscus instituit) existẽtes, qui continentes,[d] seu de pænitentia nuncupantur scandalum[e] aliorum, qui ab his excluduntur, mentibus generetur censura vilescat[f] ecclesiastica, & minoris auctoritatis interdicti sententia reputetur: Eisdem fratribus minoribus,[g] districtius inhibemus, ne de cetero aliquem vel aliquos prædictorum (etiam si super hoc hi,[h] vel illi[i] priuilegijs quibuscunque muniti extiterint, quæ ipsis in nullo prorsus quo ad hoc volumus suffragari) ad diuina in suis Ecclesiis[k] tempore interdicti quoquomodo admittant[l]. Quod si fecerint, eo ipso excõmunicationis sententiæ se nouerint subiacere:[m] a qua per aliũ, quam per Romanum Pontificem, vel satisfactione præmissa per locorum Episcopos (quos auctoritate Apostolica[n] fungi volumus in hac parte) absolutionis beneficiũ nequeant obtinere.

¶ Idem.

¶ Si Papa etiam scienter excõmunicato participat, illum per hoc non absoluit, nisi exprimat, hoc se velle. Et si scienter sub titulo dignitatis aliquem nominet, vel honoret, per hoc illum in dignitate non approbat. Ioan. And.

CAP. IV.

Si svm-

Cum ex eo.] ¶ Primo præmissa ratione ponit statutum suum: secundo contra facientes punit: ibi, [Qđ si.] Imola.

¶ Præsupponẽdum primo est illud quod hr̃. sup. in c. 1. videlicet, qđ religiosi cuiuscunque status, vel pręeminẽtiæ existãt violantes seu non seruantes interdictum, qđ debuit seruari ab Ecclesia cathedrali seu matrice, hoc est parochiali, sunt excõicati. Et dr̃ Ecclesia matrix quasi mater suorum parochianorum. Præsuppono vlterius illud qđ hr̃ in glo. posita in ver. Tertio videlicet, quod tres sunt ordines. Minorũ: Primus fuit Fratrũ Minorum viuẽtium secundũ regulam beati Francisci: quorum ordo est multum arctus, & strictus, & nõ possunt hr̃e propriũ nec ĩ particulari nec in cõi. Est secundus ordo Sanctæ Claræ, & talis non est ita arctus, quia possunt aliquid habere in communi. Tertius est ordo, in quo sunt homines, qui dicuntur continentes.

commo est particularis, quia solum cõcernit fratres Minores, & eorũ Ecclesias vñ nõ cõcern[i]t alios Mẽdicantes Bonifacius de Vitalinis.

¶ Casus sic figuratur. Nos vidimus in c. p̃cedẽti sup. eo. tit. seu rubrica, ꝙ religiosi cuiuscunque status existant non seruantes interdictum seu violantes, ꝙ celebratur in Ecclesia cathedrali, vel matrice, sunt ipso facto excõicati. Sed quæro, an fratres Minores, qui sunt de primo ordine, possint admittere, & recipere homines continẽtes seu de pœnitentia, qui sunt de tertio ordine Sancti Francisci? Et respondet Papa, ꝙ non quod si fecerint, sunt ipso facto excommunicati, nec poterunt absolui nisi per summum Pontificem. h.d. H. R.

¶ Colligo aliqua notabilia, primo ex prin. c. iuncta gl. quod B. Franciscus tres ordines instituit. Primo ordinẽ Fratrum Minorum: & iste ordo est arctissimus & strictissimus, quia ipsi non debẽt hr̃e granaria, sed debent viuere ex incerta pensione. Itẽ non debent hr̃e duas vestes Est alius ordo, quẽ instituit B. Franciscus, qui dr̃ ordo S. Claræ: & talis ordo non est ita arctus, nec strictus: quia bene pñt hr̃e aliquid in cõi. Alius est ordo, cuius professores vocantur cõtinentes: & iste non est proprie uerus ordo: quia nõ vouerunt tria necessaria, q̃ sunt in professione. No. ꝙ licet tertius ordo fuerit institutus a B. Francisco sicut ordo Minorum, & sit aliqua cõio, tñ Minores non pñt illos admittere seu recipere ad diuinum officium ac si essent extranei: & si de facto admittant, sunt ipso facto excõicati, & non pñt absolui nisi p̃ Romanũ Pontificẽ. Not. ꝙ mulieres de tertio ordine B. Francisci dñr sorores. Ex hoc infert gl. 2. ꝙ non sunt Beguinę, & infert hoc ex eo: q[ui]a sunt sub obediẽtia s̃m traditiones tertij ordinis: Beguinę vero nõ sũt sub obediẽ[tia] ... gl. de relig. do. cle. 1. vbi de hoc in gl. vide.

Not. casum, in quo ordinarij sunt delegati Apostolici. simile de hęr. ad abolendam. de sup. negl. præl. cle. vnica, de st. mo. cle. vlt. Zab.

[Prima glo. summat.]

a ¶ Cum ex eo.] Fratres Minores si tpe interdicti recipiũt in suis Ecclesijs ad diuina fratres, & sorores tertij ordinis excõicati sunt nec priuilegia iuuant.

b ¶ Sorores.] illæ igitur nõ sunt Bęguinę, vt dixi sup. ea. comp. de relig. do. c. 1.

[Gloss. seq. declarat tres ordines B. Francisci, & in quo differant.]

c ¶ Tertio.] Primus fuit fratrũ Minorũ, q[ui] est arctissimus, & caret proprio et in cõi: de hoc satis ĩ. tit. 1. c. 1. Secundus fuit Sanctæ Claræ, q[ui] differt a primo, quia ordo ille licet etiã feminis arctissimus, habet tñ proprium in cõi. Sed iste tertius[1] ẽt pro viuentibus in cõiungio maribus & feminis adinuentus est: & habent professi propriũ in singulari: & potius est modus viuendi, q̃ proprie dicatur regula: est tñ approbatus per Nicolaũ III. & hoc constat.

Ordo Sancti Francisci est triplex.

1 Vide glos. cle. 1. super. obediẽtiam s̃. de reli. do. Fon.

[Gl. seq obiectionẽ soluit.]

d ¶ Continentes.] nõ promittũt cõtinẽtiã, imo viuunt in coniugio, vt prædixi, tñ & s̃m modum viuendi eis datum certis diebus qualibet septimana abstinent a thoro, sicut & septimana vicis suæ abstinebant sacerdotes veteris testamenti. 81. dist. plurimos.

e ¶ Scandalum.] vitandum, quod dic, vt not. de noui oper. nun. c. 2.

f ¶ Vilescat.] ad hoc & ad id quod sequitur, concor. s̃. ea. compil. de pænit. & remis. c. 2.

g ¶ Minoribus.] alios non ligat constitutio.

h ¶ Hi.] fratres Minores.

i ¶ Vel illi.] fratres & sorores tertij ordinis, & est mirabile: quia eo casu in alijs Ecclesijs recipi possent, si priuilegium est generale.

k ¶ Suis Ecclesijs.] per hoc verbũ, quod etiam sup. præmisit, dico ꝙ si in alienis Ecclesijs hoc fecerent, cessat hæc pœna. posset tñ habere locum alia pœna cõis, & est simile, quod dixi sup. hoc tit. c. 1. in gl. additur.

2 Sing. glos. secundũ Panor. hic & ĩ c. cũ tpe. s̃. de arbit. ad hoc, qđ exẽptus non p̃t renũciare[2] priuilegio suæ exẽptionis, et se subjiciendo ordinario Fon.

l ¶ Admittant.] nisi in quantum illis, & alijs permittitur. per decret. vlt. eod. tit. lib 6.

m ¶ Subiacere.] si alias bene seruant interdictũ, quod seruat matrix Ecclesia, non ligantur pœna illius decre. sup. c. 1. sed ista tantum, facit de iud. at si clerici. in fi. cũ suis concord.

n ¶ Auctoritate Apostolica.[2]] h.d. propter exemptionem, & quia deliquerant in locis exemptis.

SI summus.] Primo ponit vnum dictum secundo, aliud illi simile: ibi, [Similiter.] Imola. ¶ Pro declaratione

tione huius c. sciendum est, ꝙ istud c. emanauit ad declarationem c. si aliquando, eo. tit. in antiq. Et pręsuppono, regulariter cum aliquis excommunicatur, oportet, ꝙ absoluatur in forma Ecclesiæ, videlicet, quod præstet cautionem, de parendo iuri. Præsuppono etiam quod Imperator siue Rex non est subditus legibus suis.

mus [a] † Pōtifex scienter [b] etiam excōmunicato participet [c] litteris, [d] verbo, vel osculo, [e] seu alio quouis [f] modo; ipsum per hoc absoluere nulla ratione censetur, nisi se velle [g] forsitan exprimat illum ex hoc pro absoluto haberi.

¶ Similiter quoque si quē sub titulo cuiuslibet dignitatis, [h] ex certa etiā scientia, verbo, constitutione, vel litteris nominet, [i] † honoret, seu quouis alio modo tractet, [k] p hoc in dignitate illa ipsū approbare [l] non intelligitur, [m] aut quicquam ei tribuere noui [n] iuris.

† Rō decidēdi in clem. pōt esse illa, quam affert gl. in c. 1. extra de schisma. in verbo dispensatū, quia dispensatio dēt esse expressa adde Dec. in c. si qñ in 3. not. de rescr.

¶ Casus sic figurat: Ponamus, ꝙ ego sum excommunicatus iuste, forte pro contumacia, vel alias: Papa sciens me esse excōicatum habuit mecū communionē: quia forte misit mihi litteras, in quibus dabat mihi benedictionem, & bene me excommunicatum sciebat, vel forte tradidit mihi osculū, vel alio mō habuit mecum communicare. Quæritur vtrum Papa ex hoc videat mihi impendisse beneficium absolutionis? Respondet ꝙ non, nisi ipse Papa expresse dicat, volo te absolutum esse, & tibi beneficium absolutionis impendo. Sed ponamus, ꝙ erā intrusus in alio beneficio, ita ꝙ non habebam titulum, & Papa scripsit mihi litteras, in qb. appellauit me Episcopum illius loci, quem obtinebam sine titulo: Vel ponamus ꝙ illud beneficium uacabat, & nullus obtinebat, & ipse in litteris suis appellauit me Episcopum illius loci: an per hoc uī mihi ius tribuere in illo beneficio? Respōdet Clemens Papa, quod non, h. d. H. R. Not. quod non solum sufficit non loqui cum excommunicato, sed etiam non debent sibi mitti litteræ, Not. quod scribens litteras excommunicato, incurrit minorem de hoc in glos. arg. Idem dicit Lau. si mittit ei nuncium: quia hæc sunt paria, de electio. ubi periculum. §. nulli, lib. 6. & de hoc ibi. Not. quod multis modis communicari dicitur excommunicatio, de hoc in gl. ut in conuiuio Zabar.

† Vide Fely. in rub. proęmij Gregoriani. & in c. cum uigesimū de off. deleg.

TITVLVS XI.

[Glossa primat summat, & dicit quare emanauit, & quid prima pars determinat.]

a ¶ Summus.] si Papa etiam scienter excommunicato participat, illum per hoc nō absoluit, nisi exprimat hoc se uelle. Et si scienter sub titulo dignitatis aliquem nominet, uel honoret, per hoc illum in dignitate non probat. Creditur ꝙ propter Dominum Fredericum de Sicilia emanauit hæc decre. Pars prima determinat no. 92. distinct. si inimicus, & eod. tit. si aliquando, per Goff. in proęm. compil. Greg. per Inn. & Host. de priuileg. cum olim 1. Et facit hoc c. pro ibi no. per Inn. & Host. ut sicut per participium Papa non absoluit, ita nec per euitationem excommunicat: unde non incurrit minorem, qui participat illi, quem Papa uitat & c. si inimicus loquitur, de illo, quem uitat, & uitare præcipit.

b ¶ Scienter.] etiam si ignoranter, non erat dubiū per præcedentem decr. si aliquando.

c ¶ Participet.] quo partiripio non ligatur minori, ut not. in iuribus alleg. in 1. gl. eo. tit. nulli.

d ¶ Litteris.] argue, quod scribens excommunicato incurrit minorem, & de hoc eodem titu. constitutionem. libro 6. in 3. gloss.

e ¶ Osculo.] formatur ab os, oris, nec debet scribi per h.

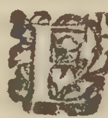
f ¶ Quouis modo.] vt in conuiuio, oratione, vel itinerando, vel consedendo.

De verborum significatione.

¶ Clemens V. in Concilio Viennens.

¶ Declaratur in aliquib. capit. Exij. eod. titut. lib. 6. præsertim, an fratres Minores teneātur ad obseruationem eorum omniū, quæ in regula sub verbis imperatiui modi ponuntur: deinde multa inseruntur, ad quæ fratres ipsi obligantur. Et consequenter eorū nouem excessibus prolixe discussis, de electione ministri ipsorū luculentissime tractatur.

CAP. I.



Xiui † de paradiso dixi rigabo hortum plan-

g ¶ Velle.] est sibi pro ratione volūtas, inst. de iure natu. §. sed & ꝙ prin. sic & prīceps sola voluntate manumittit. ff. de manu. apud eum, C. de fideicommiss. lib. si volūtate in inferioribus a Papa nō haberet hoc locum, eo. tit. cum desideres.

h ¶ Dignitati.] ecclesiasticæ, vel sæculari, cum eadem sit ratio.

i ¶ Nominet.] ꝯrium videbatur notari 99. dist. dominus, & vide quod not. 11. q. 1. sacerdotibus, qui fil. sint legiti. per tuas. cum concord.

K Tractet.] vocans illos, qui sunt eiusdem dignitatis, uocat illū.

[Glos. seq. notat ad opin.

l ¶ Approbare.] facit ad not. per Innocē. & Host. de fil. presbyt. ueniens, vbi tenent, qđ si Episcopus Missam audiat, vel procurationem recipiat a male ordinato, vel instituto, quod per hoc non dispensat cum illo, dato ꝙ sit casus quo dispensare posset, & ibi scripsi.

[Glossa sequens obiectionem soluit.]

m ¶ Non intelligitur.] non obstat sup. de compil. de proba. c. unico, illud enim intelligitur cum Papa narrat factum proprium. super eo fundatur ipsius intentio, ut ibi no. in gl. quid si talia.

n ¶ Noui iuris.] simile de hæret. præsidentes, in fi. lib. 6. & intellige nisi hoc exprimat se uelle, ut supra proxi. responso.

Eccles. 24.

† Io. And. cuius sūt glossæ in clemē. nihil scripsit sup hac Cle. causam tradunt Anch. Zabar. & alij gl. uero, quę apponuntur ex commentarijs Zabar. sunt desumptæ Epus audiens Missā a male ordinato, non dispensat cū eo. Cōtinuatio.

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE.

[Visum est supra per discursum titulorum de singulis partibus iuris: Verum quia in iure multæ dubitationes oriuntur circa uerborum significationem, ideo præsens annectitur rubrica.



Xiui.] ¶ Glossa, & alij scribentes quam plures nihil hic scripsere: forte quia Nicolaus III. eo. tit lib. 6. (quod c. etiam exponit regulam S. Francisci) excōicauit glossantes illud c. & in glossando inducentes contrarietates, concordantias, seu opiniones diuersas, uel aduersas: quia tamen permisit glossas fieri, per quas uerbum, uel uerbi sensus, seu constructio quasi grammaticaliter ad litteram, uel intelligibilius exponatur, & quia ēt pœnas illius cap. suspendit. Ioan. XXII. in extrauagan. Quia non nunquam, & quia licet illa constitutio prohibita fuerit glossari, non sic ista. Item quia dimittendo hanc sine expositione, inducuntur legentes ad omittēdam ipsam, uñ causatur eius ignorantia. cum tñ ipse Nicolaus præceperit, ut illud c. Exijt. sicut ceteræ declarates legerentur in scholis: ideo aliqua breuia hic scribo.

Quoniam

Diuisio materiam reddit faciliorē

Quoniam autē per diuisionem res melius intelligitur; Institut. de legat. § sed non vsque. not. ff. de do. except. l. prima. glo. prima. Ideo diuide: quia primo exordium, secundo narratio & petitio: ibi, [Quia vero dictæ.] tertio, exauditio: ibi, [Nos igitur.] Et ibi primo declarat non omnia Euangelica consilia esse pręcepti quo ad fratres, declarans, quæ obligent eos ex præcepto. Secundo, in §. [Ceterum.] determinat, quid seruandum quo ad bona ingredientium. Tertio, in §. [Præterea, de uestibus, & calceamentis fratrū. Quarto in §. [Deinde,] de ieiunijs eorum. Quinto ī §. Porro.] de non recipienda per eos pecunia. Sexto, in §. [Proinde.] de paupertate, & humilitate ipsorū, & enumerat 11. excessus, qui sunt cō tra paupertatē, & humilitatem, quib. prouidet. Septimo, in §. [Ex p̄missis.] soluit dubiū oriēs ex his, quæ de pauptate dicta sunt. Octauo, in §. [Dicere.] remouet quendam errorem. Nono, in §. [Demū.] determinat de electione, vel institutione ministri prouincialis. Decimo, in §. [In destitutione.] determinat de ipsorum ministrorū prouincialium destitutione. Vndecimo, in §. [Ceterum.] determinat, quod fratribus carētibus ministro generali suppleat vicari⁹ ordinis vices eius. Duodecimo, ī §. [Porro.] apponit decretū in his, quæ dicta sūt de prouinciali ministro, si aliter fiat.

† Al. ita: exēplar sequendo cælestis. &c.

† Alias conspectu.

tationū, [a] ait ille cælestis agricola, [b] qui vere fons sapientiæ verbum DEI, à patre in patre manens, genitum ab æterno nouissime diebus istis (fabricante sancto Spiritu) in Vtero Virginis Caro factum, exiuit homo ad opus arduum redemptionis humani generis peragēdum: exemplar † sedendo cęlestis vitæ, præbens hominibus semetipsum. Verum, quia plerumque mortalis vitæ solicitudinibus pressus homo, mentis aspectū ab exemplaris huiusmodi intuitu † diuertebat: verus noster Salomon [c] in solio militantis Ecclesiæ hortum [d] voluptatis inter ceteros quendam fecit à procellosis mundi fluctibus elongatum, in quo quietius ac securius uocaretur contemplandis seruandisque huiusmodi operibus exemplaris in hunc mundum intrauit ipse, vt rigaret ipsum fœcundis aquis spiritualis gratiæ, & doctrinæ. Hic hortus [e] si quidem est fratrum Minorum Sancta religio, quę moris regularis obseruantiæ firmiter vndique circumclusa, intra se solo contenta Deo adornatur abunde nouellis plantationibus filiorum. Ad hunc ueniens dilectus Dei filius mortificantis pænitentiæ myrrham metit [f] cum aromatibus, [g] quæ suauitate mira vniuersis odorem attrahentis sanctimonię circumfundunt. Hæc est illa cęlestis vitæ forma, & regula, quam descripsit ille confessor CHRISTI eximius Sanctus Franciscus: ac seruandā à suis filiis verbo docuit pariter, & exemplo.

¶ Quia vero dictę sāctę regulæ, p̄fessores ac ęmulatores deuoti, vt & alūni, & ueri filii tanti patris affectabant, sicut & feruēter affectant, ad purum, & ad plenum præmissam regulam firmiter obseruare: Attendentes quædā, quę dubium poterant afferre sensum in ipsius regulę serie contineri, pro ipsorum declaratione habenda recurrerunt prudenter olim ad apicem Apostolicę dignitatis, † vt certificati per ipsam, cuius pedibus etiam per ipsam regulam sunt subiecti, possent Domino (pulsis cunctis dubijs) cum plena charitate conscientiæ deseruire.

† Ca. Exiit. §. pen. eo. ti. li. 6. Fon.

Horum aūt pijs ac iustis supplicationibus plures p̄decessores nostri Romani Pōt. successiue (sicut dignum erat) applicantes aures, & animum, declarauerunt ea, quę dubia videbātur: ediderunt nōnulla, & aliqua concesserūt, sicut expedire videbant fratrum cōscientijs, ac purę obseruātię status. Verū quia plerumque, vbi culpa non est, eam timere solent conscientię timoratę, [h] quę in via Dei quodcunque deuium expauescunt, non sunt ad plenū ex dictis declarationibus dictorum omnium fratrum conscientię quietatę, quin circa aliqua ad regulam ipsorum que statum pertinētia, dubitationum in ipsis fluctus aliqui generentur, & oriantur, sicut ad aures nostras pluries, & de quampluribus in publicis, & priuatis consistoriis est perlatum. Quapropter per ipsos fratres nobis extitit humiliter supplicatū, quatenus p̄dictis dubiis, quę occurrerunt, & quę possunt occurrere in futurum, adhibere opportuna declarationis remedia, de benignitate Sedis Apostolicę curaremus.

¶ Nos igitur (cuius animus ab ętate tenera pia deuotione efferbuit ab huiusmodi professores regulę, & ad ordinem ipsum totum; nunc autem ex communi cura pastoralis regiminis, quam immeriti sustinemus, ad ipsos fouendos dulcius, & attētius gratiosis fauorib. prosequendos tanto prouocamur ardentius, quanto frequentius intēta mēte reuoluimus fructus vberes, quos ex eorū exēplari vita, & salutari doctrina toti vniuersali Ecclesię cōti

a ¶ Plantationum.] Ecclesiastici 24.

b ¶ Agricola.] Christus.

c ¶ Salomon.] Christus, de quo Mat. 12. Ecce plusquam Salomon hic.

d ¶ Hortum voluptatis.] vitam Christi, ipse enim cępit facere, & docere. Actuū primo.

e Hic hortus.] descendit ad speciem, & applicat, quæ dixit ad propositum.

f ¶ Metit.] alias messuit.

g ¶ Aromatibus.] Cant. 5. & per myrrham intelligit pænitentiam: per aromata fructum exempli inde prouenientem.

h ¶ Timoratę.] quinta distinct. ad eius.

a ¶ In

nue cernimus prouenire) tam pia supplicantium intentione commoti, ad peragendum diligēter, quod petitur, studia nostra duximus conuertenda: ipsaque dubia per plures archiepiscopos, & epos, & in Theologia magistros, & alios litteratos, & prouidos, & discretos examinari fecimus diligenter.

¶Cum igitur † in primis ex eo, quod in dictæ regulæ principio habetur: Regula & vita fratrum Minorum, hæc est, scilicet Domini nostri IESV CHRISTI sanctum Euangelium obseruare, in obedientia [a] viuendo sine proprio, & in castitate. Item infra: Finito vero anno probationis † recipiantur ad obedientiam, promittētes vitam illam semper, & regulam obseruare. Item circa finem regulæ: Paupertatem, & humilitatem, & sanctum Euangelium Domini Nostri IESV CHRISTI, quod firmiter promisimus, obseruemus: Fuit hæsitatum, an Fratres eiusdem ordinis ad omnia, tam præcepta, quam consilia Euangelij, ex professione suæ regulæ teneantur: Quibusdam dicentibus, quod ad omnia, alijs autem asserentibus, quod ad sola illa tria consilia, videlicet, viuere in obedientia, in castitate, & sine proprio, & ad ea, quæ sub verbis obligatoriis ponuntur in regula, obligantur.

Nos circa hunc articulum prædecessorum nostrorum vestigiis inhęrentes, ipsumque articulum quo ad aliqd clarius prosequentes, dictæ hæsitationi duximus respondendū: quod cum votū determinatū † cuiuslibet habeat cadere sub certo, vouens regulam non potest dici teneri ex vi voti huiusmodi ad ea consilia Euangelica, quæ in regula non ponuntur. Et quidem Beat. Francisci conditoris regulæ, hæc probatur fuisse intentio, ex hoc, quod quædam Euangelica consilia in regula posuit, alijs prætermissis. Si enim per illud verbum, Regula, & vita fratrum Minorum, hæc est, & cetera, intendisset eos ad omnia consilia Euangelica obligare, superflue, & nugatorie quædā eorum, suppressis ceteris, in regula expressisset. Cum autē [b] natura termini restrictiui hoc habeat, quod sic excludit ab ipso extranea, qđ cuncta ad ipsum pertinentia concludit. † Declaramus, & dicimus, ꝙ dicti Fratres non solū ad illa tria vota nude & absolute accepta ex professione suæ regulę obligantur, sed etiā tenentur ad ea omnia implenda, quæ sunt pertinentia ad hæc tria prædicta, quæ regula ipsa ponit. Nam si ad hæc tria prædicta tantū pręcise, & nude promittentes se seruare regulam viuendo, in obedientia, castitate, & sine proprio, & non etiam ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificant, arctarentur, pro nihilo, & vane proferentur hæc verba: Promitto semper hāc regulam obseruare; ex quo ex his verbis nulla obligatio nasceretur. Nec tamen putandum est, quòd B. Franciscus professores huius regulę, quantum ad omnia contenta in regula modificantia tria vota, seu ad alia in ipsa expressa, intenderit æqualiter esse obligatos: quin potius aperte discreuit, quod quo ad quædā ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis, & quo ad quædam alia non. Cum ad quædam ipsorum verbum apponat præcepti, vel æquipollentis eidem, & quo ad aliqua verbis alijs sit contentus.

¶Itē [c] quia præter ea, quæ expresse uerbo p̄cepti, ac exhortationis seu monitionis ponūtur in regula; nonnulla verbo imperatiui modi negatiue, vel affirmatiue apposito inseruntur, hactenus extitit dubitatū, an tenerētur ad ista, vt ad habentia vim p̄cepti. Et quia, vt intelleximus, non minuitur hoc dubiū, sed augetur ex eo, qđ felicis recordationis Nicolaus Papa III. p̄decessor noster noscitur declarasse, ꝙ fratres ipsi ex professione suæ regulę sūt adstricti ad ea cōsilia Euangelica, q̄ in ipsa regula p̄ceptorie, vel inhibitorie, seu sub verbis ęquipollentibus exprimūtur, & nihilominus ad eorum omnium obseruantiam, quæ ipsis in eadem regula sub verbis obligatorijs indicuntur: supplicauerunt prædicti fratres, vt

ad

a ¶ In obedientia.] sine proprio, & in castitate, tria substātialia religionis, de statu mon. cum ad monasterium. Nota ibi [superflue, & nugatorie.] ꝙ superfluitas, & nugatio reprobantur in proœmio Greg. §. sane.

b ¶ Cum autem.] Nota de natura termini restrictiui: q̄ per exclusionem aliquorū cetera includit, & hoc idē est dicere quod alias dicimus, quod exceptio firmat regulam. ff. de milit. test. tribunus, §. fin. 32. quæst. 7. dominus. no. Dyn. de regu. iu. sup rub. in fi. lib. 6. Secūdo no, ibi. [Pœnitentia.] quod id, quod disponitur, de aliquo, intelligit̄ etiam de illo, quod ad aliud pertinet, de off. deleg. c. 1. & cap. p̄terea. Tertio no. ibi [Pro nihilo, & vane.] ꝙ verba dēnt poni cū ministerio. de priuile. in his, & eodem tit. si Papa lib. 6. Quarto not. quod de æq̄pollētijs idem iudiciū sit, vt infra proximo. §. & ff. māda. l. fin. de verb. sig. in his, de consangu. tua. & facit de iudi. cap. primo. Quinto no. ibi, [Quo ad aliqua.] quod id quod de vno dicit̄, de alio excluditur, ff. de iudi. cum prætor. de præsumptio. nonne.

c ¶ Item quia.] Not. quod in his. quæ animæ salutem respiciunt, pars securior tenenda est. 68. dist. presbyter. de spōsa. iuuenis. not. de seru. in or. fac. ca. vnico. in gloss. fina. Secundo not. quod nō omnia, quæ imperantur, important necessitatē. 28. quæstione 1. sic enim not. gloss. 14. quæstione prima, quod præcipitur. Regulariter contra dicto cap. quod præcipitur.

a ¶ Hæc

† Vide Concil. Trid. ses. 25. tit. de Regularib. & monialibus c. 1.

† Vide Concil. Trid. ses. 25. tit. de Regularibus & Monialibus. cap. 15.

† Vide B. Th. 2. 2. q. 88 ar. 1. 2. & 3.

† Per l. obæs. C. de p̄d. mi. ibi Sal. Bar. l. serui nomine ff. d̄ vsu. ēt si cōstitutio esset pęna. gl. Sal. l. fi. C. d̄ reuo. dona: aut si solum essent pertinētia, de cōsuetudine. Bar. l. viros C. de diuer. off. li. 12. vñ concesso tibi, ꝙ capias mutuo, vsque ad cētū tm̄ potes capere ad cābium, q. ita cōsuetū est; Pontanus, con. 114. Fō.

† In codicibus antiquoribus ēt impressis constanter legitur ita. Nic. Papa 4. Et decr. Exijt, de qua loq̄t iste tex. qui hr̄ eo. tit. li. 6. ēt tribuit Nic. 4. in antiquiorib., & emēdatiorib. exēplarib. sicut in hac condōne obseruatum est.

ad ipsorum conscientias seruãdas † declarare, quę horũ censeri debeant pręceptis æquipollentia ac obligatoria dignaremur. Nos itaque, qui in syncetis horum cõscientijs delectamur, attendentes, qđ in his, quę animæ salutem respiciunt ad vitãdos graues remorsus conscientiæ pars securior est tenenda: † dicimus, quod licet fratres non ad omnium, quæ sub verbis imperatiui modi ponuntur in regula, sicut ad præceptorum seu præceptis ęquipollẽtium obseruantiam teneantur. Expedit tamen ipsis fratribus ad obseruandam puritatem regulæ, & rigorem, quod ad ea sicut ad æquipollentia præceptis se nouerint obligatos, quæ hic inferius annotantur. Vt autem hæc, quæ videri possunt æquipollentia præceptis ex vi verbi, vel saltem ratione materiæ de qua agitur, seu ex vtroque sub Compendio habeant: Declaramus, quod illud, quod ponitur in regula de non habendo plures tunicas, quam vnam cum caputio, & aliam sine caputio: Item de non portandis calceamentis, & de non equitando extra casum necessitatis: Item quod fratres vilibus induantur: Item quod ieiunare a festo omnium Sanctorum vsque ad Natale Domini, & in sextis ferijs teneantur: Item quod clerici faciant diuinum officium secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ: Item quod Ministri, & Custodes pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis, solicitam curam gerant: Item quod si quis fratrum in infirmitatem ceciderit, alij fratres debent ei seruire: Item quod fratres non prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum: Itẽ quod nullus audeat penitus populo prędicare, nisi a Generali Ministro, vel alijs, quibus secundum declarationem prædictam id competit, fuerit examinatus, approbatus, & ad hoc institutus: Item quod fratres, qui cognoscerent, se non posse præmissam regulam specialiter obseruare, debeant & possint ad suos Ministros recurrere. Item quod omnia, quæ ponũtur in regulam ad formam habitus tam nouitiorum, quam etiam professorum: necnõ ad receptionis modum ac professionẽ spectantia, nisi recipientib. quo ad habitũ nouitiorum (sicut dicit regula) secundum Deũ aliter videatur: Hæc, inquam, [a] omnia sunt a fratribus tanquam obligatoria obseruanda: Itẽ [b] ordo cõiter sensit, tenet & tenuit ab antiquo, quod vbicũque ponitur in regula hoc vocabulum, teneantur, obtinet vim pręcepti: & obseruari debet a fratribus sicut tale.

¶ Ceterum, [c] quia Christi confessor prædictus agendorum, ac seruandorum circa recipiendos ad ordinem Ministris, & fratrib. modum prębens, dixit in regula, quod caueant fratres, & eorum Ministri, ne sint soliciti de rebus suis temporalibus, ut libere faciant de eis, quicquid ipsis a Domino fuerit inspiratum, licentiam tamen habeant ipsi Ministri mittendi eos ad aliquos Deum timentes, si consilium requiratur, quorũ consilio sua bona pauperibus erogentur. Dubitauerũt & dubitant multi fratrum, an liceat ipsis de bonis ingrediẽtium quicquam recipere si donetur, & si ad dandum personis, & conuentib. possint eos inducere sine culpa, si etiam ad dispo nẽdum de distributione rerum talium dẽant ipsi ministri seu fratres dare consilium, vbi ad consulendum alij quam ex ipsis, ad quos ingressuri mittantur, possint idonei inueniri. Nos autem considerantes attente, intendisse Sanctorum Franciscũ suæ regulæ professores, quos fundauerat in maxima paupertate, ab affectu tpalium rerũ ipsorũ ingredientiũ per dicta verba specialiter, & totaliter elongare, vt quantum est ex parte fratrum ipsorum, receptio ad ordinem sancta, & purissima appareret, & ne aliquo modo oculum viderentur habere ad bona eorum temporalia, sed ad ipsos tantum diuino seruitio mancipandos: Dicimus † decetero debere tam ministros, quã fratres ceteros a dictis inductionibus ad sibi dandum, & suasionibus, necnon & dandis circa distributionem consilijs abstinere, cum per hoc ad timentes Deũ status alterius mitti

a ¶ Hæc inquam.] omnia repetit, vt clarior sit oratio, & potest dici color rhetoricus, qui dicitur repetitio.

b ¶ Item ordo.] not. ꝙ antiqua interpretatio habet vim iuris: minime. n. mutanda sunt, &c. ff. de leg. minime. de consuet. cum dilectus.

c ¶ Ceterum.] secunda tertiæ, vbi de bonis ingredientium. Not. ibi, [Maxima paupertate.] quod ordo. Minorum fundatus est in maxima paupertate. de exces. præla. nimis 2. vbi de ipsis & prædicatoribus dicitur, quod in altissima paupertate Christo pauperi famulantur. & dicitur maximũ, quod principalem gradum tenet ff. de verb. oblig. vbi autem in princi. nam superlatiuũ vni soli cõuenit. 63. dist. metropolitano. vbi gloss. Quomodo autem paupertas cõueniat religioni, dixi, de regula. sane q. 14. & per ibi notata patet, quod in paupertate nõ est perfectio simpliciter, sed in sequela Christi: paupertas autem est instrumentum perfectionis: & hoc vario modo prout variæ sunt religiones, de hoc ibi, & per Thomam 2. 2. q. pen. ar. 7. & infra. §. proinde. Secundo. not. ibi, [Cũctis pateant.] quod curandum est, sed bono testimonio, & opinione. de sacra vncti. c. vnico. §. ad exhibendum.

† al. serenãdas, id est clarificandas, siue ad serenitatem, & trãquillitatem deducendas.

† Cap. consilium, & ibi gl. de obser. ieiuni. cap. iuuenis. de spõ. c. intellectum 34. q. 2. facit singulare Hippol. tit. 151. ibi a l legatur Fel. c. auditis, antepenult. de præsc.

Gradus superlatiuus vni soli cõuenit.

† al. Dicim⁹ omnino debere tam ministros &c.

Præsumitur ex futuris circa præterita.

a ¶ Cum vero.] hic de eadem declaratione Nicolai III. s.§.item quia. Not. ꝙ quātitas notabilis facit illicitum, qđ alias liceat, sic de rescri. statutū, §. insuper lib. 6. Scđo no. ꝙ ex futuris præsumitur circa præteritum: nam hic vetat accipi notabilem quantitatē etiam gratis: ne præsumatur, ꝙ moti fuerint ad recipiendum istū, quia oculum habuerūt ad eius bona tpalia, sic 23. q. 2. cum per bellicā, in fi. ubi gl. de multiplici præsumptione, scribā in glo. fin. Quæro, quia hic & in §. pcedenti dr ꝙ fratres non sint soliciti de bonis tēporalibus eius, qui recipitur ad ordinē, licet possit ipse dare fratrib. de suis bonis p modū eleemosynę. quid si ingredit non facta dispositione de bonis suis? Sol. Quicquid sit de alijs Mendicantibus, de quo not. de proba. in præsentia quo ad fratres Minores dic, ꝙ nihil habebunt fratres: dr enim in regula, ꝙ volētibus ingredi dicat ꝙ vendant oīa sua, & studeant pauperib⁹ erogare: & sic fuit intentio B. Francisci, ꝙ non excipiant nisi prius disposito de bonis suis: qđ si nō fuit factū, dic ꝙ trāseant bona ad venientes ab intestato: nam solus vnus modus pmittit fratribus habendi de bonis illius .s. si ille contulit per modum eleemosynę, vt hic: ergo alij prohibentur, ff. de iudi. cū prætor. de præsum. nōne. pro hoc quod dico. j. §. proinde. q. 2.

Religionem si quis ingreditur nō disposito de bonis, quid fiet de illis.

b ¶ Præterea.] hic de vestibus fratrum declarauit in d. c. exijt, §. licet autem ibi dr, ꝙ de licentia Ministrorum, & Custodū coniunctim, & diuisim in administrationibus sibi cōmissis, possint fratres vti pluribus: ipsi autē Ministri, & custodes licentiā concedant, cū eis videbitur, pēsatis necessitatibus, & alijs circūstantijs, quæ sm Deum & regulā attendendæ videntur pro hoc j. §. proxi. vbi vilitas attenditur secundum consuetudinem

ti debeant, non ad fratres: vt vere cunctis pateant esse tam salubris instituti paterni studiosi zelatores seduli, & perfecti. Cum vero [a] facere de rebus suis, quod Dominus inspirabit, ipsamet regula ingredientibus liberū velit esse, non videtur quin liceat eis recipere, consideratis, scilicet eorum necessitatibus, & moderaminibus declarationis iam dictę, si quid de bonis suis intrans sicut, & ceteris pauperibus per modum eleemosynæ libere velit dare. Cauere tamen in acceptatione oblatorum talium decet fratres, ne ex receptorū quantitate notabili, præsumi possit sinister oculus contra ipsos.

¶ Pręterea [b] cum dicatur in regula, quod illi, qui iam promiserunt obedientiam, habeant vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui habere voluerint. Item quod fratres omnes vestimentis vilibus induantur: Nosque prędicta verba declarauerimus ęquipollere pręceptis; Volentes hac determinari plenius, dicimus, quantum ad numerum tunicarum, quod pluribus vti non licet, nisi in necessitatibus, quę haberi possunt ex regula, secundum quod hunc passum memoratus prędecessor noster plenius declarauit. Vilitatem [c] autem vestiū tam habitus, quam interiorum tunicarum, illam intelligi debere dicimus, quæ secundum consuetudinem, vel conditionem patriæ, debeat quantum ad colorem panni, & pretium vilitas merito reputari: non enim quo ad regiones omnes potest determinatus vnus modus in talibus assignari. Hmōi etiam vilitatis iudicium Ministris, & Custodibus, seu Guardianis duximus committendum, eorum super hoc conscientias onerantes: ita tamen, quod seruent in vestibus vilitatem. Quorum [d] etiam ministrorum, Custodum, & Guardianorum iudicio eodē modo relinquimus, pro qua necessitate possint ipsi fratres calceamenta portare.

¶ Deinde [e] cum duobus temporibus annotatis in regula, s. a festo omnium Sanctorum vsq; ad natiuitatem Domini, & maxime Quadragesimæ, in quibus ieiunare tenentur inferatur in eadem regula: Aliis autem temporibus nō teneantur nisi sexta feria ieiunare: & ex hoc voluerunt aliqui dicere, quod dicti ordinis fratres non tenentur nisi ex condecentia ad alia ieiunia, quā ad ista: Declaramus, debere intelligi eos non teneri ad ieiunium aliis temporibus, pręterquam in ieiuniis ab Ecclesię constitutis. non est enim verisimile, quod vel institutor regulę, uel etiam confirmator absoluere ipsos intenderit a seruandis illis ieiuniis, ad quę de cōmu-

patriæ, & arbitrium Ministrorum, & Custodum.

c ¶ Vilitatem.] de eodem nota, ꝙ vilitas rei consideratur ex pluribus, in eo autem dicit, vilitatem attendi secundum consuetudinem patriæ pro hoc 93. distin. legimus, vltra medium, ibi. [Priuilegium, &c.] Secundo no. quod in iudicando vilitatem attenditur reputatio, de hoc sup. in proxi. notabili, sic etiam in æstimando pretium rei attenditur reputatio non singulorum, sed cōis, ff. ad leg. Falci. pretia. in prin. Tertio, no. ꝙ quandoque specialiter oneratur conscientia commissarij, vt hic. Et an hoc casu possit committere vices suas, dixi supra de conces. præbē. cle. vnica in princ. q. 6. Quarto not. ꝙ hoc de vilitate vestium non indistincte committitur Ministris, & Custodibus: quia non possunt concedere, ꝙ vtantur non vilib. sed habent declarare, quæ censeantur viles: tamen si declarēt censeri viles eas, quæ essent manifeste pretiosæ, talis declaratio nō excusaret fratres talibus vtentes. sic nec præceptum iniustum excusat. de temporord. ad autes imo nec compulsio superioris, de exces. prpla. tanta. 32. q. 5. ita ne & quod hic de vilitate relinquitur arbitrio Ministri, & Custodum, extrauagan. Io. 22. quorundā ad lōgitudinē, latitudinem, grossitiē, & subtilitatē, & quo ad formam & figurā, & similia accidentia, quæ omnia relinquuntur arbitrio prædictorū.

Vilitas habitus cordigerorū cōmittitur arbitrio Ministrorum.

d ¶ Quorum.] hic de calceamentis.

e ¶ Deinde.] hic de ieiunijs eorum. Not. ibi. [Sexta feria,] ꝙ licet exceptio unius aliorum sit inclusio: quia exceptio firmat regulā, ut dixi s. §. cū autē. in primo notabili, tñ si per alia iura de illo erat dispositū, non tollitur illa dispositio: licet ēm hic dicat, & alijs temporibus, q̄ a festo omnium Sanctorū usque ad natiuitatē, vel in

Exceptio firmat regulā. 1 Facit c. litteras, & ibi Panor. de restit. spolia. vi de Deci. in l. 1. ff. de regu. iu. & scribētes reputant istū text. hic singularem. Fon.

ni statuto Ecclesię obligantur ceteri Christiani.

¶ Porro a cum dictus Sãctus volens fratres suos super omnia à denariis seu pecunia esse totaliter alienos, pręcepit firmiter fratribus vniuersis, vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam: istumque articulum declarans idem prędecessor noster, casus & modos posuerit, b quibus seruatis à fratribus non possunt dici, nec debent per se, vel per alium pecunię receptatores contra regulam, vel sui ordinis puritatem: dicimus, fratres teneri cauere summopere, quod pro aliis causis, & sub modis aliis, quam ponat dicti prędecessoris nostri declaratio ad dantes pecunias, siue deputatos nuncios non recurrant: ne (si secus ab ipsis attentatum fuerit) transgressores pręcepti, & regulę merito possint dici: nam vbi aliquid alicui generaliter prohibetur, quod expresse non conceditur, intelligitur denegatum. Quocirca quęstus omnis pecunię ac oblationum pecuniarum receptio in ecclesia, vel alibi, cippi c vel trunci ordinati ad offerentium, seu donantium pecunias reponendas: nec non & quicunque recursus alius ad pecunias, seu habentes ipsas, qui per declarationem prędictam non conceditur: hæc inquam omnia sunt eis simpliciter interdicta. Cum d etiam recursus ad amicos speciales expresse tantum in duobus casibus secundum regulam concedatur; videlicet, pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis: idque pie, & rationabiliter considerata necessitate uitæ ad alias necessitates fratrum pro tempore occurrentes e cessantibus eleemosynis, seu etiam ingruentes, sæpedict⁹ p̃decessor noster duxerit f extendendũ. Attẽdant fratres præfati, ꝙ pro nullis causis aliis quã p̃dictis vel similibus, g in via vel alibi recurrere licet eis ad amicos huiusmodi, siue sint dantes pecunias, seu deputati per ipsos, siue nũcii, vel depositarii, seu alio quouis nomine appellentur: etiam si concessi per eandem declarationem modi h circa pecuniam integre seruarentur. Deniq; cũ idem confessor summe affectauerit suæ regulæ professores totaliter i esse abstractos ab affectu & desiderio

Quadragesima fratres non tenentur ieiunare, nisi sexta feria, non per hoc includit, ꝙ possint non ieiunare in ieiuniis ab ecclesia institutis: est ergo tantũ sensus, ꝙ ad ieiunia alia extra sextam feriam non tenentur ex præcepto regulæ, & sic non plus quam alii, sed ad ieiuniũ sextæ feriæ tenentur plus q̃ alii, de obser. ieiu. c. fi. Secundo, nota arg. à verisimili, ff. quod met. cã: non ẽ verisimile, de ꝓb. cũ de æt. de test. ob carmen. §. fi. de reg. iur. l. in obscuris, de præs. quia verisimile. Tertio, no. ꝙ ĩductũ ad augendũ non debet operari diminutionẽ: & idẽ ecõuerso, ff. de alim. lega. legata inutiliter de cond. & demõst. cum tale, §. fi. quia idẽ non operat̃ contrarios effectus, de iureiurando intellecto regula, ꝙ ob gratiam. lib. 6. Quarto nota, ꝙ ad ieiunia indicta ab Ecclesia, oẽs Christiani obligantur, de obseruat. ieiun. consilium, §. cum autem. quod declaro ibi. quæst. 1. & 2. & dixi. sup. de hære. ad nostrũ, §. 2. quæst. 1.

a ¶ Porro.] hic de ñ recipiẽda per eos pecunia.

b ¶ Posuerit.] dic. c. exiit, §. ceterum, vbi determinat, ꝙ nõ licet eis mutuũ cõtrahere, sed si quis vult succurrere, pñt se offerre, quod volunt fideliter laborare, vt ei satisfiat, & hoc male seruatur, quia sępe cõtrahũt mutuum, declarantur ibi, & q̃dam alia, sed præcipuum est, quod fratres non recipiãt ipsi pecuniã, sed tamẽ q̃ dare pñt aliquẽ eis notum, cui p eũ, qui vult eis facere eleemosynam cõmittatur executio, dominium tñ ac proprietas ac possessio pecuniæ remanet penes dantem, cum libera potestate reuocandi vsque ad conuersionem ipsius in rem deputatam, & dic plenius in d. c. & duobus sequentib.

c ¶ Cippi vel trũci.] vel, pro, id est: & est cippus lignũ inornatum, & magnum, & perforatur ut cedat loco capsæ, hæc tamen male seruant fratres, nota differentiam inter denarios, & pecuniam: quia denarius est, qui pro decem nummis olim computabatur: pecunia uero proprie est substantia de pecoribus proueniens: tamen

Pecunia, & denarius differunt.

hoc hodie cõiter accipitur pro eodem, & ideo expone litteram ibi, denarios vel pecuniam, vel, pro, id est, & hic noĩe denariorum cõtinetur omnis moneta magna, vel parua, aurea, vel argentea, vel alterius generis, & hoc quia fauorabile est sic intelligi, & quia indistincte loquitur, licet nummis legatis veniant exiguiores tantum. ff. de legat. 3. nummis. Secundo, nota quod id, quod per me nõ licet, nec per interpositam personam, regula, qui per alium, lib. 6. Tertio nota, quod in iis, quę generaliter prohibẽtur, omnia intelligũtur prohibita, quæ non inueniuntur cõcessa, de hoc de trãslat. cap. 2. ver. sed neque, in gl. arg. ut ibi dixi.

d ¶ Cum ẽt.] de eodem. cum præced.

e ¶ Occurrentes.] pro quib. subuẽtum fuit ab aliquo, cui habent fratres procurare, vt reddatur pecunia, & sic dicũtur necessitates non ingruentes. i. imminẽtes de præsenti, sed iam præteritæ: tamẽ quo ad hoc, q̃d hic dicitur, idẽ in vtrisque, vt probat q̃d sequitur.

f ¶ Duxerit.] e. cap. exiit. porro. in fi.

g ¶ Verisimilibus.] necessariis, non voluntariis, declaratur autem in d. §. porro quod In iis, quæ sũt necessaria ad victũ, vestitum, diuinum cultum, & spirituale studiũ, concessus est fratribus vsus necessariarum rerum; & hæ causæ vidẽtur generaliter omnes necessitates cõprehẽdere, tñ quia q̃dã ẽt sunt eis necessaria, q̃ non p̃cise cõcernũt causas præmissas immediate: iõ hic adiecit quod ẽt hoc eis liceat pro causis similibus, vt si dũ trãseãt de loco ad locũ ex cã ordinis, non permittuntur in certo loco transire, nisi soluant pedagium, licet enim non debeant ad hoc cogi, tamen ex quo de facto coguntur, licitum est eis acquirere per eleemosynam ut soluant, ne impediantur pro hoc quod in uia sequitur, &c.

h ¶ Modi.] vt ꝙ ipsi non recipiant, nec administrẽt, pro hoc ꝙ dixi s. §. porro, super littera, & ĩ. §. prox.

i ¶ Totaliter.] nam hic ordo fundatus est in maxima paupertate, sup. §. ceterum.

renorū, & specialiter a pecunia, & eius vsu totaliter inexpertos, sicut probat ꝓhibitio de recipienda pecunia in regula sæpius repetita: [a] curare fratres vigilanter necesse est, quod cū ex causis prædictis, & modis ad habentes pecunias deputatas pro ipsorū necessitatibus recurrere oportebit ad tenentes ipsas quicunque hi fuerint principales vel nuncii in omnibus sic se gerant, quod se cūctis ostendāt in dictis pecuniis (sicut nec habent [b]) penitus nil habere. Quapropter [c] præcipere, quod & qualiter pecunia expendatur, cōputumq; exigere de expensa, eam qoomodocunque repetere, siue deponere, aut deponi facere capsulam pecuniæ, vel eius clauem deferre, hos actus, & consimiles sibi fratres illicitos esse sciant: Prædicta .n. facere ad solos dominos pertinet, qui dederunt, & eos quos ipsi deputauerunt ad hoc ipsum. ¶ Proinde [d] cum vir sanctus paupertatis prę missę in regula modum exprimens dixerit in eadem: Fratres nihil sibi approprient nec domum, nec locum, nec aliquam rem, sed tanquam peregrini, & aduenæ in hoc sæculo, in paupertate, & humilitate Domino famulantes, vadant pro eleemosyna confidenter: Sicque declaratum extitit per nonnullos prædecessores nostros Romanos Pontifices, hanc expropriationem intelligi debere tam in speciali, quam etiam in communi, propter quod, & rerum omnium concessarum, oblatarum, & donatarum fratribus (quas & quarum usum facti, scilicet ordini, vel † ipsius fratribus licet habere) proprietatem, & dominium in se, & Romana Ecclesia receperunt, dimisso ipsis fratribus in eis tantummodo vsu facti sim

a ¶ Repetita.] Supra 2. §. proximis.

b ¶ Nec habent.] vnde contra tales non habent actionē nec persecutionem in iudicio nec ext. d. c. exiit. §. Ceterum, & inf. prox. §.

Possessio ĩ pecunia non est a dominio separata.

c ¶ Quapropter. No. singulariter, ꝙ in pecunia non est dare possessionē separatam a dominio, quod probat littera in eo quod dicit, ad solos dominos, vel eorū cōmissarios spectare hæc q̄ hic enumerantur, & est ratio, quia pecunia facile fit nostra: vnde etiā aliena mihi mutuata per nō dñm ꝑ commistionem eum mea fit mea, si bona fid. accepi. ff. de sol. si alieni, quod est singulare, & est hoc ꝓpter singularia pręcepta pecuniæ numeratæ, ff. si cert. pet. l. singularia.

d ¶ Proinde.] hic de paupertate, & humilitate ipsorū. Et numeratis nouē excessibus prouidet de ꝓprio; deinde ꝓuidet de aliis in §. seq. No. ꝙ fres Minores non hñt proprium nec in spāli, nec in communi, & hoc ñ uidetur spāle in eis, sed locum habet etiam in aliis mendicantibus, vt in prædicatorib. & simil b. quia ex regula nō licet habere reddit⁹ aut possessiones, sed per q̄stum publicū victū tribuere solet incerta mēdicitas, de reli. domi. cap. vnico, lib. 6. tamen non in oībus ęquiparant. Nā Prædicatores habent aliqua in communi quo ad proprietatem, vt in extrauag. Ioan. 22. quia quorundam, §. præterea. hic autem dicitur generaliter, quod fratres Minores nihil sibi approprient, & quod hæc expropriatio intelligitur tam in speciali, quam in communi, differunt, & in aliis quod dic plenius, vt inf. quæstio prima in solutione tertię rationis. Secundo no. in ver. cum enim quod ex exterioribus actibus repræsentatur mentis dispositio de præsumpt. ex studiis, quod tamen proprie non colligitur hic, sed potius colligitur, quod is q̄ vult esse rectus in mente, hoc indicet ex operibus. nam ex fructibus eorum cognoscetis eos. Matt. 8. de reg. iur. cap. 2. Tertio no. quod fratres Minores sunt incapaces successionum, sed legatorum sic, nisi fiat in fraudem, de hoc inf. quæst. 2. Quarto in eo quod dixi in primo no. ꝙ fratres Minores non habent proprium, nec in spāli, nec in communi. An hoc procedat quo ad omnia? Antequā veniatur ad argumentum, sciendum est, quod hęc quæstio scrupulosa est, & peperit in Ecclesia Dei perniciosos effectus, præcipue tempore Ioa. Papæ 22. quia nonnulli magistri sacræ paginæ uerbis, & in scriptis nisi sunt ostendere, quod fratres prædicti etiā in reb. usu cōsumptibilibus habent tm̄ simplicem usum facti, & qđ hæc est altissima paupertas, in qua sunt fundati, & qđ hæc etiam fuit vita Christi, & Apostolorum, dicētes, ꝙ perfectioni vitæ Christi, & aliorum perfectorum non est consonum aliquid habere proprium, sed solum facti vsum, & inter istos fuit Marsilius de Menandrino Paduanus, de quo me moraui. de elect. venerabilē, ver. verū, qui multis rōnib. & auctoritatibus prędicta confirmat in libris quos allegaui ĩ d. ver. uerū. Ipse autem Ioann. 22. in extrau. cum inter nonnullos declarauit, ꝙ asserere pertinaciter ꝙ redemptor noster & eius Apostoli nō habuerunt ius utendi in iis, quæ sacra scriptura eos habuisse commemorat, & illa uendendi seu donandi, aut ex ipsis alia acquirendi est hęreticum. & idem Io. 22. in extrauag. quia quorundam late ꝓsequitur hæc, respōdendo rationibus, quas tenentes contrarium adducebant, & in eadem extrauag. dicitur, quod in iis q̄ sunt usu cōsumptibilia, fratres Minores habent ius utendi, & idem dicit in extraua. eiusdem Io. ad conditorem, quia ñ est possibile, quod ipsis sit usus facti licitus sine iure vtendi, & quia illi magistri, q̄ tenuerūt contrariū, vsi sunt rationibus apparentibus, habuerunt sequaces multos: unde secutū est qđ adhuc hodie est magna multitudo, q̄ dr̄ Fraticellorum, qui ex hoc errore lapsi sunt in alios, dicentes quod a tpe illius Ioa. 22. quē dānant propter prædictas extrauagantes tanq̄ hæreticum, non fuit aliquis verus Pontifex: & alia multa nefaria dogmatizant, & in his si comprehenduntur per episcopos, persistunt, ēt permittentes se comburi ut uidi Florentiæ: unde sæpe cogitaui, quod vtile esset quod Ecclesia Romana ꝑmitteret libere de hoc disputari. An Christus habuerit, vel non habuerit, uel habere potuerit proprium, uel non potuerit, & similiter de uita fratrum Minorum, an possint aliquid hr̄e proprium, cū in hoc nō uersentur articuli fidei, ex tali .n. libertate occurrerent eorum erroribus, qui forte de facili corrigerent in aliis, nec per hoc ēt si diceretur, quod Christus ñ habuerit propriū aliquid inferri possit cōtra proprietatē Ecclesiæ Rom. cum multa sint, & in aliis immutata, prout uisum fuit sanctis patribus sm̄ exigentiam temporum, sed interea stantibus illis extrauagantibus, & hac constitutione, & constitutione capit. Exiit. uideamus aliqua de quæstione. Et videtur quod Fratres habeant quo ad omnia solum simplicem usum facti, per c. exiit, §. porro, vbi dicitur quod in rebus temporalibus est considerare proprietatem, possessionem, usumfructum, ius

† all. ita: vel

Fraticellorū error.

Fr. Minores an nihil proprii possint habere.

plicis. Ad nostrum fuerunt deducta examē, quæ in ordine fieri dicebātur, & videbantur prædicto voto & puritati ordinis repugnare: videlicet, vt ea prosequamur ex ipsis, quę remedio credimus indigere, quod se institui hæredes non solum sustinent, sed procurant: item quod redditus annuos recipiunt interdum in tam notabili quantitate, quod conuentus habentes totaliter inde viuunt. Item quod cum ipsorum negotia etiam pro rebus tēporalibus in curijs agitātur, assistunt aduocatis & procuratoribus, & ad inuestigādum eosdem se ibidem personaliter repræsentāt: Item quod executiones vltimarū suscipiunt † voluntatum, & gerunt; sequę intromittunt quandoque de vsurarum uel male ablatorum dispositionibus seu restitutionibus faciendis: Item quod alicubi non solum excessiuos hortos, sed etiā vineas magnas habent, de quibus tam de oleribus, quam de vino multū colligitur ad vendendum: Item quod temporibus messium vel vindemiarum sic copiose granum & vinum mendicando, vel aliunde emendo colligūtur a fratribus, & in cellarijs & granarijs recōduntur, quod per anni residuum & absque eorum mendicatione possunt transigere vitam suā: Itē quod ecclesias vel alia ędificia faciunt, vel procurant fieri in quantitate & curiositate figuræ & formæ, ac sumptuositate notabiliter excessiua, sic qđ non videntur habitacula pauperum, sed magnatū: Paramenta etiam ecclesiastica in plerisq; locis tam multa habent, & tam notabiliter pretiosa, quod excedunt in his magnas ecclesias cathedrales: Equos insuper & arma eis oblata in funeralibus recipiunt indistincte: Tamen communitas fratrum & specialiter rectores ipsius ordinis asserebant, quod prædicta seu plura ex ipsis in ordine non fiebant, quod & si qui reperiuntur rei in talibus, rigide puniuntur: necnon contra talia ne fiant, sunt facta pluries ab antiquo statuta in ordine multum stricta. Cupientes igitur nos ipsorum fratrum prouidere conscientijs, & cuncta dubia (quantum possibile nobis est) de ipsorum pectoribus remouere, ad prædicta, modo qui sequitur, respondemus. Cum enim ad veritatem vitæ pertineat, vt id quod exterius agitur, interiorem mentis dispositionem & habitum repręsentet: necesse habent fratres, qui se ex propriatione tanta a tēporalibus abstraxerunt, ab omni eo, quod dictæ expropriationi esset,

ius vtendi, & simplicē facti vsum: & ꝙ vltimo tanquā necessario eget vita mortaliū, licet prius carere possit, & ꝙ condecens est huic professioni, quę sponte deuouit Christum pauperem in tanta paupertate sectari, oīum abdicare dñium, & rerū sibi necessario vsu fore contentam. Secundo ad idē inducitur hæc littera in eo, qđ dicit, ꝙ rerum concessarum fratribus, licitum est eis hēre simplicē vsum facti: & ꝙ dominium & ꝓprietas est penes Ecclam Romanam. Tertio qa fratres isti profitent altissimam paupertatē. de exces. præl. nimis 2 & sic talē, qua nulla maior dari potest. ī. §. ceterū. vbi dixi in 1. not. maior autem est paupertas, quæ nihil sibi appropriat, q̄ quę habet aliquid proprij. Quarto, qa in eorum regula ponit in principio: Regula & vita Minorum hæc est, s. Domini nostri Iesu Christi sanctum Euāgeliū obseruare, viuēdo in obediētia, sine ꝓprio, & in castitate ex quib. verbis vī, ꝙ beatus Frāciscus voluerit, ꝙ fratres obseruarēt ꝯsilium Euangelij traditū illis, qui volunt esse ꝑfecti, de quo Matth. 19. Si vis ꝑfectus esse, vēde omnia quæ habes, & da pauperib. & habebis thesaurū ī cęlo. Quinto ad idē. ĵ. §. dicere. vbi dicit, ꝙ temerariū est asserere, ꝙ sit hērticū dicere usū pauperū includi, uel non includi sub uoto Euāgelicæ paupertatis: & vī velle, quo sub voto Euangelicæ paupertatis includit usus pauper. Sexto, inducit Matth. 10. vbi Xp̄s dicit Apostolis: Nolite possidere neque aurum, neq; argentū neq; pecuniā, neq. perā neq; duas tunicas, neq. calceamenta, &c. Itē Mat. 19. Apostoli dixerūt ad Iesum, Ecce nos reliquimus oīa & secuti sumus te. Itē ipse redemptor de se dixit Matth. 8. Vulpes foueas hēnt & uolucres cæli nidos: filius autem hominis non hēt ubi caput reclinet. Ex quibus & similibus auctoritatibus & rationibus, quæ ad hoc inducuntur, nituntur aliqui inferre, ꝙ perfectissima uita sit carere omni proprio & habere solum simplicem usum facti, & ꝙ hæc fuerit vita q̄ Christus docuit uerbo, & exemplo firmauit, ut dī in eo. c. Exijt. §. porro. In ꝯrium sunt rōnes, quę fiunt in extrauag. præalleg. ad cōditorem & in extrauag. quia inter nonnullos & in eadem extrauag. ad conditorem, determinat, ꝙ in bonis quæ in posterum conferent uel offerētur, uel alias quomodolibet obuenire contingit fratribus, seu ordini supradictis, nullū ius seu dñium acquiratur ecclesiæ Romanæ, cuius cōtrariū dī hic, ut dixi sup. in rationibus partis ꝯriæ, rōne secunda. Item uī, ꝙ nihil hēre ꝓprij, nō est summæ ꝑfectionis: quia epi habent propria 12. q. 1. epi. 2. & c. seq. & tñ status eporū est ꝑfectior, q̄ religiosorū. de regula, licet. de renun. nisi. ad fi. ex quibus colligitur, qđ ex uita epali surgit maior fructus & utilitas quā ex religione. Vnde monachus licite pōt eligi ī epm. 18. q. 1. c. unico. de ele. nullus. li. 6. & qa in hoc habemus extrauagātes illas, quib. est stādum in eo, ꝙ dicunt, ꝙ in his quæ cōcedūtur fratrib. ad usum, ipsi fratres non hēnt simplicem usum facti, imo habent ius utēdi, non expedit in hoc instare ī plurib. rationibus, Sol. uī dicēdum, ꝙ fratres non habēt aliqua propria nec in cōi nec in speciali, sed hēnt usum facti nō nudi, sed facti iusti & liciti, ut uolūt dictæ extrauagantes, & sic aliquo modo pñt dici aliqd hēre proprium, s. ipsum usum. Et ex hoc uī, ꝙ res usu consumptibiles eorū proprie dici possint: qa neq; naturali rōne neque ciuili hæ res recipiūt usumfructū, insti. de usufru. §. constituit. & sic cū usus non separetur a dñi, uī ꝙ eo ipso, ꝙ possunt uti dēant censeri habere proprietatem, Sed q. uellet satisfacere tenētib. ꝯrium, dicere posset, ꝙ licet in his reb. non possit constitui ususfructus, propriæ tñ cōstituitur quasi ususfructus, & satisdatur de restituendo tantundē in quantitate. d. §. constituitur. ff. de usufr. ear. rer. q̄ usu consu. l. 1.

† An ipsi possint esse testes in ultimis uoluntatibus Guido in decis. Delphinatus. q. 517. tenet ꝙ sic: per gl. §. cogitādum. aut. de monach. coll. 1. licet Faber. §. testes. instit. de testa. dicat ꝯrium. Et idē Guid. q. 322. dicit ꝙ pñt instítui hęredes. Fon.

vel poſſet videri contrarium, abſtinere. Quia igitur in ſucceſſionibus tranſit non ſolum vſus rei, ſed & dominium ſuo tempore in hæredes: fratres autem præfati nihil ſibi in ſpeciali acquirere, vel eorum ordini poſſunt, etiam in cõi: declarando dicimus, quod ſucceſſionum † huiuſmodi, quę etiam ex ſui natura indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia

l. 1. & 2. de pig. c. fi. Item licet non poſſit dari vſus licitus ſine iure vtendi, tamen dicit poſſet, quod hoc ius vtendi non eſt niſi quædam facultas, quæ non infert aliquid eſſe proprium: dicitur enim res propria quando quis poteſt de ipſa libere diſponere vt vult per modos iure non improbatos, quod dixi de teſti. ſpol. olim. 1. fratres autem non acceptant res vt veſint poſſe diſponere vt volunt, ſed ad vſũ tãtum facti, vt ſupra in 1. & 2. ratione partis contrariæ, id eſt, vt vtantur de facto in ſuas neceſſitates: qui tamen vſus non infert aliquam proprietatem? ſed vtũtur de licentia dantis, & dicemus, quod ipſe dãs libere poteſt id, quod dedit reuocare, quouſque vtantur: & ſic dicendo ſaluaretur intentio illorum, qui dixerunt fratres excludi ab omni proprio quoquo modo: nec eſſet aliqua abſurditas: ſed non video quod in hoc ſit ſumma perfectio, ſed potius eſt contentio de uerbis: Nam dummodo abdicauerint propria, ita ꝙ nihil dicant, propriũ, quin parati ſint illlud dimittere, nec velint ꝓ illo in iudicio contendere, non poteſt dici, quod habeant ꝓprium, qđ impediat perfectionem. vbi conſiderandum qđ abrenunciatio proprij prout eſt in actu, nõ dicit perfectionem, ſed eſt inſtrumentum ꝑfectionis, ſecundum ea, q̃ dixi, de regula. ſane. q. 14. & s̄. §. ceterum. ſed provt ex animo ſurgit in hoc eſt perfectio, ut ſit homo paratus, ſi opus fuerit, omnia dimittere, uel diſtribuere de hoc per Thomam ſecunda ſecundæ quæſt. 182. artic. 7. fratres tamen habent hanc expropriationem, ſeu habere debent vtroque modo: in epiſcopis autem ſufficit, quod ſit ultimo modo, nec ex hoc dicuntur fratres eſſe in perfectiori ſtatu: quia alijs reſpectibus epiſcopi ſunt perfectiores tamquam per quos veluti alios regentes maior fructus prouenit in congregatione fidelium, imo & inter religiones non poteſt argui, quod una ſit perfectior altera, ex eo, quod pauperior poſſet ẽt alias excedere in ijs, quæ ꝑtinent ad obedientiam & caſtitatem: & tunc diceret ſimiliter perfectior quia id, quod excedit in melioribus, eſt ſimpliciter melius, de hoc per Thomam ſecunda ſecundæ, q. 188. art. 7. & dixi de regula. ſane, q. 14. & ſeq. Et ſi dicatur ſaltem ceteris paribus perfectior eſt ſtatus, quando renunciat quis omni proprietati: Dic quod etiam hoc conceſſo nihil reſultat contra ſuperius dicta. Et denique cum multum cogitaui, videtur, quod dummodo fratres minores abſtineant a proprio, ita quod nõ hẽant poſſeſſiones immobilium, ex quibus fructus colligantur, nec inſuper habeant mobilia, de quibus agant tamquam domini contrahendo, ſed habeant ſolum ad vtendum, & quę parati ſunt dimittere, vt proximo dixi, nihil refert interdicere, quod ipſi ſint domini locorum ſuorum ſuo modo, ſicut & alia collegia eccleſiaſtica, vel quod ſint domini ſuorum librorum, uel aliorum utenſilium, ſiue dicatur, quod habent tantum uſum, nam etiam ſi dicantur domini, tamen improprie dicuntur ſolum quo ad hoc, quia poſſint libere vti, nec in hoc eſt uis niſi in uerbo, niſi quo ad hoc, qđ alij ſeculares uel religioſi non mendicantes pro prædictis agere poſſunt in iudicio: Ipſi autem fratres minores nõ, ĩ. §. uerum. Illa uero diuerſitas, quæ turbauit mundum, uidetur penitus exigua & nullius effectus quo ad fratres minores, an dicatur, quod in ijs, quibus utuntur, habeant ius utendi, an uero dicatur, ꝙ habeant uſum facti, quia utroque modo ſaluatur perfectio ſtatus eorum, & conſiſtit hoc in ſola diſputatione reſpectu eius, quod proxime dixi, nec eſt conueniẽs in hac religione, quæ in ſimplicitate fundata eſt, his inſiſtere, ſufficit enim, quod ſibi nihil approprient, ut per hoc velint in iudicio contendere, pro hoc dicto c. Exiiſ, §. ceterum Ad contraria dic ad primam & ſecundam rationem, cum dicitur, quod habent tantum vſum facti: dic quod habent vſum tamen licitum, qui aliquo modo eſt iuris, nec propterea dicitur non eſſe ſimplex vſus facti, quia in his, in quibus vſus ſeparatur a domino, habent tantum vſum licitum. In alijs autem ſi dicis, quod habeant proprietatem, dic quod non habent tamquam proprietatem, ſed in cõſequentiam vſus: ſi autem dicis, quod non habent proprietatem, ſed eſt cõcedentis donec vſi fuerint, tunc ceſſat ratio.

Et licet extrauagantes prædictæ approbent primum dictum, alias modum, quod habent proprietatem propter inſeparabilitatem: non tamen multum in hoc refert, ut prædixi, quodcunque teneatur. Ad tertium cum dicitur, quod ſunt in altiſſima paupertate: dic quod non excludit hæc paupertas vſum neceſſarium modo nunc dicto. Item cap. nimis præalleg. loquitur etiam de prædicatoribus, quos pariter dicit eſſe in altiſſima paupertate, & tamen fratres prædicatores habent aliqua in communi quo ad proprietatem, vt in extreuagan. quia quorundam § præterea. & dic aliqua vt ſunt horrea & cellaria, ut dicit ibi gloſſa Zen. quod dixi ſupra eodem §. in primo notabili, fratres vero minores in altiori paupertate ſunt in eo, quod dicitur de pecunia ſupra §. porro & quia non habent proprietatem aliquam niſi vt prædixi ſupra eadem quæſt.

Item non poſſunt capere etiam, ut uendant infra §. proximo, quod ſecus videtur de prædicatoribus, ut dico infra quæſtio. ſequen. cap. finali. Ad quartum dic, quod obſeruant illud conſilium: vende omnia, quæ habes, &c. nam quando ingrediuntur, nihil ſecum afferunt, nec ex hoc aliquid fratribus obuenit, niſi dederint eis intuitu eleemoſynæ, ſupra §. ceterum. & §. cum vero. Ad quintum dic, quod vſus paupertatis includitur in voto perfectionis ſeruato vſu licito, ut ſup. hac q. dixi. Ad ſextum dic, quod illud, nolite poſſidere neque aurum, &c. non prohibet conſeruationem rerum ad tempus, & quo ad vſum de quo per Thomam ſecunda ſecundæ q. 188. art. 7. in fine.

Ad illud, ecce nos reliquimus omnia, dic quod facit pro his, quę dixi ſupra eadem quæſt. quod non ſit perfectio in hoc, quod reliquerunt, ſed in hoc, quod Chriſto adhæſerunt. vnde ſubiungitur, & ſecuti ſumus te. quod dixi de regula. ſane. quæſtio. 13. Ad illud, vulpes foueas habent &c. dic quod non probat, niſi quod Redemptor non habuit propriam domum, non per hoc infertur quin habuerit aliqua propria, ut dicitur in extrauagan. cum inter nonnullos, nam loculos habuit, Ioannes xij. & licet illi, qui tenent vſum facti ſimplicem pertinere ad ſummam perfectionem, dicant, quod habuit, ſolum quo ad vſum facti ſimplicem, ut conſeruaret ad caſum deficientium neceſſariorum, contrarium tamen voluit Nicolaus iij. in c. Exijt. §. porro, vbi dicit, quod in hoc Chriſtus aſſumpſit perſonam infirmorum, quod dic vt in dicta extrauagante, quia quorundam. & de hoc per Thomam in dicto articulo 7. in ſolutione. Et poteſt in hoc etiam dici, quod Chriſtus conſeruauit in loculis etiam pro diſtribuendo in pauperes, vt patet Ioannis xij. & hoc etiam non diſſonat religioni, imo conſonat, dum tamen conſeruatio iſta non ſit ita diuturna, quod per eam tollatur mendicitas. infra §. rurſus. Secundo, quæro in eo, quod dixi in tertio notabili, quod fratres non ſunt capaces ſucceſſionum, an hoc ſit indiſtincte verum? Solu. Bartolus fecit quẽdam libellum, qui dicitur Minoricarum, in quo hæc & alia quã plura ſimilia proſequitur, quæ

† Per iſtum tex. dicit Bartol. in 1. lib. minor 2. diſ. ꝙ nõ poteſt eis relinqui hæreditas iure fideicommiſſi: ſi tñ eſſet clauſula: & oĩ meliori modo: ẽt dẽret ẽſtimatio ceſſante ſuſpicione fraudis: & vide hic q̃ dixi in §. rurſus. 1. extrauagã. ad cõditorẽ, & eũdẽ Bar. 2. li. per totã primam di. Fon.

Fratres prædicatores habere pñt aliqua in cõi.

mobilia, & immobilia se extendunt (considerata sui puritate voti) nullatenus sunt capaces: Nec licet eis valorem hereditatum talium, vel tantam earum partem, quod præsumi posset hoc in fraudem fieri, quasi sub modo, & forma legati sibi dimitti facere, vel sic dimissa recipere: quin potius ista sic fieri ab ipsis simpliciter prohibemus. Cumque [a] annui redditus inter immobilia censeantur a iure, ac huiusmodi redditus obtinere, paupertati, & mendicitati repugnet, nulla dubitatio est, quod prædictis fratribus redditus quoscunque sicut & possessiones, vel earum † etiam vsum (cum eis non reperiatur concessus) recipere, vel

† al. eorum.

quæ nō est ad propositum attingere, nisi quatenus declaret hęc littera. Quo ad quæsitum aūt dic, quod quæri pōt, an sint capaces successionū vniuersalium ex testamento. Item an ab intestato? De vtroque tñ modo satis hic deciditur, ꝙ taliū successionū non sunt capaces, & ꝙ ēt non debeat eis æstimatio, vr̄ ex eo, quod hic dicit, ꝙ etiam iure legati nō licet eis dimitti valorem hæreditatū, vel tātam earū partē, ꝙ præsumi possit hoc in fraudem fieri, & sic si iure successiōis relinquitur, non tenet etiā quo ad æstimationem, pro hoc §. ceterum §. cum vero, quia nō transeūt ad eos bona etiam eius, qui profitetur eorum ordinem, de quo dixi in d. §. cum vero, q̄ tñ bona transeunt ad religiosos aliarum religionum non Mendicantium, de proba. in p̄sentia, ergo multo minus dēnt posse capere ab extraneis hæreditates vniuersales. Et si dicatur, ꝙ hoc casu cessat ratio de qua in prædicto, §. quæ est, ne videantur habere oculum ad bona ingredientium: subest tñ ratio gñalis, de qua ibi, vt fratres sint remoti ab effectu temporalium: nam si succederent in hæreditate, tenerentur ad onera, d. c. in pręsentia, & sic oporteret eos implicari litibus. Contra id j̄. §. verum. Et licet in hoc possit instari ex his, quæ no. Bar. in trac. Minorica, & Bal. C. de sacros. eccl. aut. ingressi, tamen hæc littera clare hoc probat: quæ (vt prædixi) etiā iure legati prohibet fratres accipere valorem hæreditatum, vel tantā earum partem, ꝙ præsumi possit hoc fieri in fraudē, & sic reliq̄t vnū solū casum, qñ legat̄ eis aliquid de hæreditate: ꝙ non est tm̄, ꝙ possit p̄sumi in fraudē hoc fieri, omnis ergo alius modus est ꝓhibitus per id, ꝙ dixi s̄. §. cū vero. Ad idē s̄. §. porro, & §. cum ēt, vbi solū certi modi ꝯsequendi eleemosynā ꝑmittunt̄. Ad idē est c. exijt, §. ad hæc vbi permittit tm̄ ꝙ iure legati possit eis relinqui, & vltra hoc oportet, ꝙ in legato nō adijciatur modus. qui non sit licitus fratribus: vñ si legatur fratribus vinea, vel ager ad excolēdū, vel domus ad locandum. vel similia, a tali legato debēt fratres abstinere, vt ibi: secus si modus est licitus, vt q̄a legat̄ pecunia pro necessitatib. fratrū, vel domus, ager, vel vnica, vt ꝑ idoneas personas distrahat̄, & pecunia in necessitates fratrum ꝯuertatur. Si aūt modus non fuit adiectus in legato, declarat̄ in eodē, §. ꝙ valet legatū, & intelligitur relictū sub modo licito, cum ergo tm̄ delegato ibi permittat̄, vr̄ aliud dicēdū de vniuersali successione. Et si dicat̄, ꝙ eodē modo deberet valere institutio vniuersalis, si adiectus est modus licitus, ꝙ bona distribuantur, & pecunia in eorū vsus ꝯuertat̄, vel ēt si nullus modus est adiectus, ut proxime dixi. De legato, rñdeo ut dixi sup. ea. q. eo tamen casu quo instituto aliquo uniuersaliter, pręcipitur ei, ꝙ hæreditas per eum uēdatur, & erogetur in fratres, non prohibebunt̄ capere talem erogationem: quia cessat ratio præmissa: transibunt enim bona in eos deductis oneribus alieni æris, & similibus. Et per hoc de æquitate dici posset, quod qñque frater instituitur Ep̄s. qui est executor legalis ultimarū uolūtatum, p̄cipue piarum, qualis est hæc, arg. de testa. cum tibi, capiet tanquam hæres, & deductis oneribus distribuet in fratres: sed non potest hoc bene probari iure, & hoc quo ad fratres Minores, per ea quæ dixi ea. q. licet multi hoc ultimum seruēt. In fratribus, aūt Prędicatorib. facilius hoc potest defendi, præcipue, quia dicuntur habere priuilegium Apostolicū, quod sint capaces successionum, & ꝙ possint apprehendere, & vendere, & per illud priuilegiū consuluit Gaspar. de Calderinis, ꝙ bona ingredientis transeant in monasterium, vt possit vēdere, & ꝯuertere in vsus suos: quia per hoc nō dicuntur habere proprium, sicut non dr̄ verium, quod nō durat versum, ff. de in rē ver. si pro patre. §. versum pro hoc quod dico de verbo. signif. nam & ego. & ita vt opinor tandem conceditur fratribus Minoorib. quia in multis locis habent & ipsi, & prędicatores possessiones, & annuos redditus, licet faciant instrumēta fieri nomine monasteriorū monialium eis subditarū, & sic fit fraus legi. & quia hęc altissima paupertas (ītelligo rigide, vt volunt hæc constitutio, & c. exijt.) propter refrigescentē charitatem non bene seruatur, propterea ad euitanda peiora, faueri pōt opinioni illi, quæ uult ꝙ capiāt ualorē successionum: nam ēt ex coniecturis pōt percipi: tandē fient possessionati, & utinam in alijs saltem bene seruent, stantibus autem illis constitutionibus fratres minores non possunt capere immobilia, etiam, ut uendāt j̄. §. proxi. ubi dico in 2. no.

Legati iure cordigeris, pñt aliqua relinqui.

Fratres prędicatores pñt recipere, & uēdere bona illorū, q suā religionē ingrediuntur.

a ¶ Cumque annui.] prouidet secundo excessui. Not. ꝙ annui redditus inter immobilia computantur, & ad hoc singulariter allegatur. & pro hoc in Authen. ut hi qui obli. se habe. perhi. res minorum. §. si vero. colla. 6. ibi glo. in versi. redditus, de hoc j̄. q. i. Scdo nota, quod fratres isti non possunt recipere possessiones, & sic ēt si sint distracturi, pro hoc quod dico j̄. seq. qō. Quæro in eo qđ dixi in 1. nota. ꝙ annui redditus cōputantur inter immobilia, an hoc sit indistincte verū. Sol. Fridericus in consi. 175. alias. 80. vbi refert id, quod sibi quęrenti rñdit Ioann. Paliarensis. qui dixit qđ si legatū annuū p̄t continere perpetuitatem. vt quia legatarius nō potest de facili deficere. tale legatum impugnatur in hoc §. sed si persona legatarij deficere potest, cum non sit aptum esse ꝑpetuū, vr̄ valere. Vnde dixit, ꝙ si legatur hospitali S. Mariæ domus, ita qđ singulis annis teneatur dare Prædicatoribus annuatim decem solidos, istud legatum non valet: sed si limitetur vsque ad decem annos, videtur ualere. arg. ope. ff. quādo dies leg. ced. si cū p̄finitione. hæc tñ lex non vr̄ facere: ibi enim dicitur ꝙ legatum annuum cū præfinitione temporis, puta x. an. si est relictum causa alimentorum, intelliguntur plura legata, si ex alia causa, intelligitur esse unum legatum, & primo casu legatarius decedēs non transmittit legatum sequētiū annorum ad hæredē. secundo casu sic: illa tñ lex melius faceret si reliqueretur quod daret certis fratribus: quia tunc eorum obitu extingueret̄ legatum. Ipse autem Frideri. in consil. 122. super hoc ponit duo consilia: & tandē cōcludit distinguendo, quod aut redditus annuus relinquit̄ ad certum vsum diuini cultus, puta uinū pro sacrificio, frumentū ꝓ hostijs, & cōuentus est capax arg. de exces. p̄la. nimis 1. in fin. de testa. c. fi. de sepul. Clemen. dudū. §. verū. ubi dicit de relictis fratribus, ad certos usus quartam deberi: & sic pręsupponit relinqui posse pro hoc, quia per hoc nō tollit̄ mendicitas fratrū: aūt redditus deputatur uictui uel uestitus, uel indistincte relinquitur, & aut ad modicum tp̄s, & cōuentus est capax: quia ur̄ unum esse legatum, cuius summa est diuisa, quo ad solutionem. nec per hoc tollitur mendicitas, sed subleuatur aut relinquitur ad tp̄s non modicum, & nō ualet, quia tūc computatur in

ter immobilia, ut hic: q̄ distinctio est æqua, & dic non modicum tp̄s esse decennium uel ultra, not. de reb. eccl. non alie clemen. 1. in gl. fi. & bene facit illa cle. ad prædicta: quia ibi locatio redditum ad modicum tempus non prohibetur tamquam alienatio.

executores, ut non sint in iudicio, uel ne cōtrectent pecuniam, sed etiam subest ratio generalis, ne auocentur à spiritualibus laboribus, quibus quotidie debent occupari, j. §. prox. Item posset fieri fraus, quia frater eligeret aliquos, cum quibus participaret; facile namq; in talibus fraudes confinguntur: nam nec p̄t negari, quin electio sit pars executionis, ut nunc dixi: & indistincte hic p̄hibetur ne sint executores: unde etiam si ratio p̄hibitionis cessaret staret prohibitio: sufficit enim, quòd hoc aliquando contingere potest, pro hoc litera ibi, cū hæc sepius absque litigio & cōtrectatione, &c. & sic etiam si hoc non accidat, locum habet prohibitio.

habere (conditione considerata ipsorum) non licet. Amplius[a] cum non solum quod malum esse dignoscitur, sed & omne quod speciem habet mali, sit a viris perfectis specialiter euitandum: [b] Ex talibus autem assistentijs in curijs, & instigationibus, cum de rebus agitur in ipsorum commoda cōuertendis credun tur verisimiliter ex hisquę foris patent (de quibus habent homines foris iudicare) in ipsis rebus fratres † assistentes aliquid quærere tanquam suum,[c] nullo modo debent huiusmodi voti & regulæ professores se talibus curijs, & litigiosis actibus immiscere: vt & testimonium habeant ab his qui foris [d] sunt, & puritati satisfaciant voti sui, ac euitetur per hoc scandalum proximorum. [e] Verum etiam cum dicti ordinis fratres non solum a receptione, proprietate, dominio, siue vsu ipsius pecuniæ, verum etiam [f] a contrectatione qualibet ipsius, & ab ea sint penitus alieni, quemadmodum sæpe dictus predecessor noster in declaratione huiusmodi regulæ plane dixit [g] Cumq; dicti ordinis professores pro nulla re temporali possunt in iudicio experiri, prædictis fratribus non licet nec competit, quin potius considerata sui puritate status, debēt sibi scire īterdictū, q̄ huiusmodi executionib. & dispositionib. se exponant: cum hęc sæpius absque litigio, & contrectatione vel administratione pecuniæ nequeant expediri. Veruntamen in his exequendis dari consilium ipsorum statui nō obsistit, cum ex hoc ipsis circa bona temporalia nulla iurisdictio, siue actio in iudicio, siue dispensatio tribuatur.

¶ Licet[h] verò non solum sit[i] licitum, sed & multum conueniens rationi, quod fratres, qui in laboribus spiritualibus orationis, & studij sedulò occupantur, hortos, & areas habeant competentes ad recollectioné vel recreationem sui, & interdum ad seipsos post labores huiusmodi corporaliter deducendos, nec non ad habenda necessaria hortalitia pro se ipsis: habere tamen hortos aliquos vt colantur, ac olera, & alia hortalitia pretio distrahantur, necnon & vineas, repugnat suæ regulæ, & ordinis puritati, secundum quod dictus predecessor declarauit ac etiam ordinauit.

† al. ita: fratres, & assistentes, &c.

a ¶ Amplius,] prouidet de tertio.
b ¶ Euitandum,] 1. ad Thessa. 5. de ui. & hon. cle. cū ab omni.
c ¶ Tanquam suum] id est temporale, ad Phili. 2. de cēsi. cum Apostolus.
d ¶ Foris,] 1. ad Thimoth. 3. de sacra un. ca. unico, uers. ad exhibendum, & dic foris, id est, ī fidelibus, uel id est, nō tantum domesticis, sed etiā alienis, secundum Hieronymum.
e ¶ Proximorum,] 2. ad Corint. 8. de renūtiatione, nisi. §. pro graui. de noui ope. nunc cum ex iniuncto. No. quod fratres non debent se curijs immiscere; & hoc ñ est in fratrib. minoribus speciale, sed locum habet in omnibus monachis, de statu monac. cleme. ne in agro, §. qui uero.
f ¶ Verum etiam.] prouidet quarto.
g ¶ Dixit,] eo. tit. exijt. §. ceterū. ad idē s. §. porro. Nota, q̄ fratres nō possūt esse executores ultimarum uolūtatum, sed possunt sup eis exequendis dare consilium, quod dic ut in seq. q. Quæro an hęc p̄hibitio, ne fratres sint executores ultimarū uolūtatum indistincte p̄cedat? Sol. Bartolus ī Minorica distinguit: inter cetera dicit, q̄ certo casu ualet, ut si quis reqrit, q̄ x. florē. expendantur in x. pauperes qui eligātur per talē fratrem Minorē, q̄a nullū litigiū habebit fieri, nec ipse frater habebit administrare pecuniā, sed solum eligere: & sic cessant rationes de quibus hic. Item nec hoc habet speciem mali imo si fideliter fiat, meritorium est: nam etiam ipsi fratres, qui audiunt confessiones, melius cognoscunt pauperes uerecundos, quam alij. Dic indistincte standum litteræ, quæ generaliter prohibet, ne suscipiant executionem: argu. dist. 49. si Romanorum, de maio. & obed. solitæ, & sic tollit distinctio Bar. etiam in quibusdam alijs, in quibus limitat hanc litteram. Item q̄a electio est pars executionis: q̄a nec ista fuit sola ratio prohibendi, ne sint

h ¶ Licet,] prouidet de quinto.
i ¶ Declarauit,] dicto c. exijt. §. sed hęc. No. q̄ oīo & studiū sunt labores spirituales, & quomodo conueniūt religioni, dixi d̄ reg. s ne. q 5. & 6. & de orone, s̄. d̄ reliquijs, clem. si domi nū, uer. ideoq; in gl. de oratione. Scd̄o nota, q̄ etiā religiosis licitū est spatiari, dū tñ honeste, & p areā uel hortū, & hoc p̄p recreationem sui a laboribus studij uel orationis: qd facit cōtra eos, q sine modestia immorantur studio uel orationi: unde accidit, q̄ sæpe incurrunt graues ægritudines, & q̄ndoque etiam mentis alienationē, quod est cauēdum: nam ī omnib. debet seruari modus ut cum discretione fiāt de off. cust. c. unico Terentius in Andria: Id arbitror in uita apprime esse utile, ut nequid nimis. Tertio nota, q̄ nō licet fratribus habere hortos, ut ide nascētia pretio distrahantur; quia hoc appropinquat ad naturam prouentuum, ut in littera; & de hoc seq. contrario.

Oppono ad hoc, q̄ istud non appropinquet ad naturam prouentuum, imo sint prouentus: nam fructus generali uocabulo dicunt redditus seu p̄uentus. ff. de annu. leg. l. libertæ. in prin. C. de dona. si quis argentū, §. 1. & redditus seu p̄uentus, quod dixi, de deci. pastoralis, q. 3. & 4. tñ ut ibi dixi, & probant iura alle. hæc accipiūtur, p̄miscue: potuit enim hæc littera habere respectū, quia s. §. cumque annui. prohibiti sunt fratribus annui.

annui reddit[9], q tūc vident dicēdi annui, qñ sunt certi & ꝯstituti: quod non sic est in fructib. horti, qui nō sunt certi. Itē non semp vendunt: ppea dicit, ꝙ habere tales fruct[9] vt pretiū suis temporib. habeatur, appropinquat ad naturam prouentuum, quia non est proprie prouentus.

a ¶ Rursus.] prouidet de sexto.

b ¶ Pascit.] Matthæi. 6. Lucæ 12. No. art. à verisimili. s̃. §. deīde vbi dixi in 2. no. Secū do no. ꝙ timor leuis nō excusat, quod metus cā, cum dilectus. Tertio, no. arg. ab experientia, de electio. quā sit. vbi de hoc in glo. 3. lib. 6. Quarto, no. quod ex præteritis præsumitur circa futura. de præsump. scribam, qñ q; econuerso. s̃. § cum vero, vbi dixi. Quinto no. ꝙ non repugnat mēdicāti conseruare victualia, qñ timet, qđ alique mō haberi ñ poterunt. Sexto no. differentiam inter ꝯsilium & assensum. de hoc de ele. cum in veteri. de arbit. cum olim. & ī regula, nullus ex consilio. lib. 6. Septimo not. quod qñq; specialiter oneratur conscientia cō missarijs, sup. §. vtilitatē vbi dixi in 3. notabili.

a ¶ Hinc est.] prouidet de septimo. Not. ꝙ fratres fundati sūt in summa paupertate & humilitate. & đ paupertate. s̃. §. ceterū, vbi in 1. no. dixi, & §. pinde, in 1. q. de humilitate, de maio. & obe. humilis. Secū do no. quod nō dēnt habere ecclesias, vel alia ædificia excessiua; hæc tñ non seruātur, & mirum est, qđ auctor hoc adiecit, cui vsq; tunc debuit constare, ꝙ in multis locis hñt excellentiores ecclesias, quam sint cathedrales, & Papa scit, & tolerat. Tertio, no ꝙ ex actibus illicitis præsumi

quod si talia ad vsus proxime dictos, vt puta agrum vel vineam ad colendum & consimilia fratribus legarentur, per omnem modum fratres à receptione talium abstinerent, cum etiam præmissa habere vt pretium fructuū suis temporibus habeatur, † ad naturam & formam prouentuum appropinquet. Rursus [a] cum prædictus sanctus, tam in exemplis vitæ, quàm verbis regulæ ostenderit se velle, quod fratres sui & filij diuinæ puidentiæ innitētes, suos in Deum iacerent cogitatus, qui volucres cœli pascit,[b] quæ non congregāt in horrea nec seminant, nec metunt: non est verisimile voluisse ipsū eos habere granaria, vel cellaria, vbi quotidianis mēdicationibus deberēt sperare posse transigere vitam suam. Et idcirco non ex timore leui relaxare † se debent ad congregationes & conseruationes † huiusmodi faciendas: sed tunc tantum, cum esset multum credibile ex iam expertis, quod non possent vitę necessaria aliter inuenire. Hoc autem ministrorum & custodum simul & separatim in suis administrationibus & custodijs (cum guardiani & duorum de conuētu loci discretorum sacerdotum, & antiquorum in ordine fratrum consilio & assensu) duximus iudicio relinquendum, eorum super hoc specialiter conscientias onerantes. Hinc est [c] etiam, quod cum vir sanct[9] fratres suos in paupertate summa, ac humilitate fundare voluerit, quo ad affectum pariter & effectum, sicut fere regula tota clamat, conuenit ipsis, quod nullo modo deinceps fieri faciant, vel fieri sustineant ecclesias, vel alia quæcunque ædificia, quæ considerato fratrum habitantium numero) excessiua in multitudine & magnitudine debeant reputari. Ideoq; volumus, quod vbiq; in suo ordine deinceps temperatis & humilibus ædificiis sint contenti, ne huic tātæ paupertati promissæ, quod patet oculis, contrarium foris clamet. Quamuis [d] etiam paramenta & vasa ecclesiastica ad honorem diuini nominis ordinentur, propter quem omnia fecit ipse Deus: tamen qui absconditorum est cognitor, ad animum sibi ministrantium respicit principaliter, non ad manum: nec per illas sibi vult seruiri, quæ suorum seruitiorum cōditioni & statui dissonarēt: propter quod sufficere debent eis vasa & paramenta ecclesiastica decentia, in numero & in magnitudine sufficientia competenter: Superfluitas autem aut nimia pretiositas, vel quęcunque curiositas in his seu alijs quibuscunque, non potest ipsorum pfessioni vel statui conueniˉre; cum enim hęc sapiant thesaurizationem seu copiam, paupertati tantæ quo ad humanum iudicium derogant manifeste. Quapropter pręmissa seruari à fratribus volumus & mandamus. Circa [e] equorum vero & armorum oblationes, illud decernimus in omnibus & per omnia obseruandum, † quod per declarationem prędictam [f] in pecuniarijs noscitur eleemosynis diffinitum. ¶ Ex premissis [g] au-

† al. hēant.

† al. laxare.

† al. obseruationes.

† al. seruandum.

tur de mēte cōtaminata, de præsum. c. 1. sic. n. dicit, ꝙ ex ędificijs immoderatis psumitur contra humilitatem & promissam paupertatem fratrum.

d ¶ Quamuis.] prouidet de octauo. Nota, quod Deus fecit omnia ad honorem sui ordinis. Prou. 16. Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus: & dic propter se, id est, propter suam bonitatē vt ea fruamur, đ hoc p Thomam parte. 1. q. 54. ar. 2. Scđo not. qđ solus Deus est cognitor abscōditorū. 32. di. erubescant. de iud. nouit de sen. excom. à nobis 2. quam quā. n. hic nō dicat, quod solus Deus, tamē illa iura hæc supplent. Item satis dr̃ hic, cum hoc tamquam proprium sibi attribuatur. Tertio nota, qđ superfluitas etiam reprobatur in rebus ad cultum diuinum deputatis: & ratio redditur in littera, & pro qua dēt in oībus seruari modus, quod dixi s̃. § licet, in 2. no. Quarto no. qđ curiositas repbatur, de renun. ca. 1. lib. 6. Quinto no. ꝙ curandum est ēt p religiosos ne humano iudicio damnētur. s̃. §. ceterum.

e ¶ Circa.] prouidet de nouo.

f ¶ Prædictam.] s̃. e. porro.

g ¶ Ex pmissis.] soluit dubium oriēs ex prædictis de paupertate, & refert duas opiniones, & secundam approbat.

a ¶ Dicere.

rem succreuit non parum scrupulosa quæstio inter fratres: videlicet, vtrum ex suæ professione regulæ obligentur ad arctum & tenuem, siue pauperem vsum rerum: Quibusdam ex ipsis credentibus & dicentibus, quod sicut quo ad dominium rerum habent ex voto abdicationem arctissimam, ita ipsis quoad vsum arctitudo maxima & exilitas est indicta. Alijs in cōtrarium asserētibus, quod ex professione sua ad nullum vsum pauperem, qui non exprimatur in regula obligantur, licet teneātur ad vsum moderatum temperantiæ, sicut & magis ex condecenti quàm ceteri Christiani. Volentes itaque conscientiarū prædictorum fratrū prouidere quieti, & his altercationibus finem dare, declarando dicimus, qđ fratres minores ex professione suæ regulæ specialiter obligantur ad arctos vsus seu pauperes, qui in ipsorum regula cōtinentur: & eo obligationis modo, sub quo continet seu ponit regula dictos vsus.

¶ Dicere a autem, sicut aliqui asserere perhibentur, quod hæreticum sit, tenere vsum pauperē includi vel non includi sub voto Euangelicæ paupertatis, præsumptuosum & temerarium iudicamus.

¶ Demum b quia ex eo qđ dicta regula per quos & vbi fieri debeat ministri Generalis electio tradens, nullam facit de ministrorum prouincialium electione vel institutione penitus mentionem oriri super hoc poterat dubitatio inter fratres: Nos volentes posse ipsos clare ac secure procedere in omnibus factis suis: Declaramus, statuimus etiā, & ordinamus in hac constitutione in perpetuum valitura, vt cum alicui prouinciæ de ministro fuerit prouidēdum, ipsius ministri electio † penes capitulum prouinciale resideat; quam idem capitulum die sequenti, qua fuerit congregatum, facere teneatur. Ipsius autem electionis confirmatio ad ministrum pertineat generalem. Et si quidem ad electionē huiusmodi per formam scrutinij procedatur (votis in diuersa diuisis) electiones plures in discordia celebrari contingat, illa, quæ à maiori parte capituli numero (nulla zeli vel meriti collatione, aut consideratione habita) fuerit celebrata, exceptione seu contradictione quacunq; alterius partis non obstante, per dictum generalem ministrū de consilio discretorum de ordine (prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissa) confirmetur, vel etiam infirmetur, prout eis secūdum Deum visum fuerit expedire: Et si fuerit infirmata, ad capitulum prouinciale electio huiusmodi reuertatur.

¶ Ceterum si capitulū memoratum die prędicta ministrū eligere p̄termittat; ex tūc ministri prouin-

† De modo electionis faciendę, vide notissime sancita in cōc. Trid. sess. 25. tit. de Regularibus & monialibus, ca. 6.

a ¶ Dicere.] remouet quendam errorem: quidam enim dicebant, quod hæreticum erat dicere, quod vsus pauper id est abdicatio paupertatis includat vel non includat sub voto Euāgelicæ paupertatis. Et videtur isti velle, quod ad votum Euāgelicæ paupertatis nihil pertinet dicere quod redemptor & Apostoli habuerunt bona tantum in vsu, hoc autem asserere dicit temerarium, & præsumptuosum: & sic videtur fauere illis, qui dicunt, quod vsus pauper includitur sub voto Euangelicæ paupertatis: tamen hoc nō affirmat & hodie standum est, extrauaganti, cum inter nonnullos. de qua dixi. s. §. proinde. q. 5. post principium.

b ¶ Demum.] hic de electione vel institutione ministri Prouincialis. Et primo determinat generaliter quo ad totū ordinem: secundo, specialem modum tradit quo ad prouincias vltramarinas Hyberniæ, & Greciæ, in §. vtrum. Prima subdiuidit, quia primo determinat, q̄ electio fiat p capitulum prouinciale: & quod fiat die sequēti postq̄ fuerit congregatum. secūdo: ibi, [Ipsius] quod cōfirmatio spectet ad Gñalem. Tertio: ibi. [Et si quidem.] quod si plures eligerentur, in discordia, cōfirmetur electus à maiori parti numero, omissa collatione & reiectis exceptionib. quarto: ibi, [Et si fuerit.] q̄ si electio fuerit infirmata, redeat ad capitulum. quinto: ibi, [Ceterū.] q̄ si capitulum prædicta die non elegerit, deuoluat ad Generalem. Nota differentiā inter hæc verba: declaramus, statuimus, & ordinamus, pro hoc, qđ no. de iudi. decernimus, videtur tamen, quod verbum, ordinamus idē importet, quod statuimus: & sic quod nouum ius inducat: simile, qđ no. de verb. volumus, de of. vic. clem. vnica. in gl. fi. Secundo, no. q̄ in electione ministri Prouincialis non hēt locum tempus Latera. cōcilij, de concess. pb. c. 2. hic tñ non disponit de cōgregatione cōcilij, sed dēt intelligi, quod dāt prout cōstitutum fuerit in capitulo ante celebrato. Item ex hac cā qñq; congregatur, & solū post congregationem currit tps, q̄ hic breuissimum cōstituitur. s. diei: nec timeri pōt, q̄ differatur capituli cōgregatio: qa super hoc prouidet Gñalis vel vicarius ordinis, de quo j. §. ceterum. Tertio no. casum singularē, in quo confirmatur electio celebrata à minori parte capituli: dummodo sit facta à maiori parte partiū cōparatione minorum: cuius contrariū aliàs est de iure. de elect. ecclesiæ. 1. Quarto no. alium casum singularem, in quo ī electione omittitur collatio zeli & meriti. Simile in electione abbatissę, quæ fit per moniales, de electio. indemnit ātibus, §. vt autem. li. 6. Quinto no. q̄ in confirmatione Ministri prouincialis nō proceditur iudicialiter: quia vt dr̄ hic, nō admittuntur exceptiones partis alterius, q̄ tñ in alijs confirmationibus admittūtur, de elect. c. fi. lib. 6. Simile in electione abbatissæ facta à duab. partibus monialiū, quæ etiam confirmatur non obstante contradictione partis alterius, d. cap. indemnitatibus, §. sane, quamquam autem gloss. ibi dicat, quod admittet exceptio, quæ votum eligentis reddat nullū, tñ hic vr̄, quod sufficiat, qđ sit facta à maiori parte numero, & sic attēduntur voces facti, sicut fit de ele. s. cle. q̄ circa. Sexto no. casum, ī quo infirmata electio-

cialis prouisio ad generalem ministrum libere deuoluatur. Verum [a] si ministro prædicto, & capitulo generalibus ex certa, manifesta, ac rationabili causa videretur aliquando in prouincijs vltramarinis Hyberniæ, Græciæ seu Romæ, in quibus hactenus alius prouidendi modus dicitur ex causa certa, & rationabili fuisse seruatus, expedire ministrum prouincialem per ministrum generalem, cum proborum ordinis cõsilio potius quã per capituli prædicti electionem præfici in prouincijs Hyberniæ etiam vltramarinis irrefragabiliter. In Romana vero, vel Græcia quando minister dictæ prouinciæ moreretur, vel absolueretur citra mare; illa vice seruetur absq; dolo, partialitate & fraude (super quo eorum conscientias oneramus) quod super hoc dictus minister cum dictorum proborum consilio duxerit ordinandum.

¶ In destitutione [b] vero dictorum ministrorum prouincialium seruari volumus quod super hoc hactenus de ipso ordine extiterit obseruatum. Ceterum [c] si contingeret eosdem ministro generali carere, per vicarium ordinis fiat super hoc, quod faciendum fuerit per eundem ministrum, vsquequo prouisum fuerit de generali ministro.

¶ Porro [d] si quid de huiusmodi ministro prouinciali secus attentari forte contigerit, illud ipso facto sit irritum, & inane. Nulli igitur omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum declarationum, dictorum commissionis, responsionis, prohibitionis, ordinationis, mandati, constitutionum, iudicationum, & voluntatum infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

¶ Idem (Clemens † quintus.)

Determinat, & declarat, quid significent hæc verba inserta in iudicialibus commissionibus, quæ fiũt à principe vel à iure scilicet, quod procedatur simpliciter, & de plano, & sine strepitu, & figura iudicij. Io. Andr.

CAP. II.

SAEPE CON-

electione indistincte reuertit̃ ius eligendi ad eligẽtes: nec distinguit̃, an elegerint indignum sciẽter vel ignoranter: cũ tñ alias si elegerunt indignum scienter: non ad eos, sed ad superiorem deuoluat̃, de ele. cum in cunctis, in fi. & c. bonæ 1. & c. quamquam. lib. 6.

a ¶ Verum.] hic de modo creandi ministrũ ꝓuincialẽ in ꝓuincijs vltramarinis Hyberniæ, & Græciæ: & ꝑmittit ministro gñali, ꝙ si eis & capitulo gñali videbitur possit ipse cũ ꝓborũ ordinis consilio ꝑficere Ministrum in prouincijs Hyberniæ & vltramarina. ĩ Romana vero seu Græcia hoc idem possit, qñ minister illius ꝓuinciæ moritur, vel absoluit̃ citra mare. No. casum, ĩ quo electio ministri, prouincialis non spectat ad capitulũ ꝓuinciale: sic etiam electio abbatis qñq; nõ libere spectat ad conuentum. de consue. cum dilectus. Secũdo no. in fi. quod qñq; onerat̃ur spãliter ꝯscientia commissarij. s̃. §. rursus, vbi dixi in 5. notabili.

b ¶ In destitutione.] hic de destitutione ministrorum Prouincialium.

c ¶ Ceterum.] hic determinat, ꝙ fratrib. carẽtib. ministro gñali, suppleat vicarius ordinis vice sei⁹. Quæro ꝑ quẽ creabit̃ iste vicarius? Sol. videtur quod ꝑ Papã, ex quo alius modus nõ tradit̃. fratres autẽ Prædicatores dicunt̃ obseruare, quod minister illius prouinciæ, in qua occurrit celebrandum gñale capitulũ post obitum sui magistri gñalis, vicari⁹ ẽ ordinis vsq; ad tp̃s capituli: & similiter fratres minores hẽnt constitutionẽ gñalem, ꝙ generali mortuo, minister prouinciæ vbi occurrit celebrandum gñale capitulum, ptãtem hẽt suꝑ alios in capitulo, quo ad ea, q̃ spectãt ad expeditionem capituli: & ex hoc qa solum hẽt ptãtem in his, quæ spectant ad capitulum, patet ꝙ non in alijs, arg. de p̃sump. nõne, & ꝙ mortuo gñali non dẽant fratres aliquem vicarium ordinis facere sine licentia Papæ, & protectoris ordinis, qui est. Contrarium determinat Nicolaus Papa, vt patet in eius literis, quarum copiam uide inter constitutiones fratrum.

d ¶ Porro.] apponit decretũ in his, quæ de ministro ꝓ- Clementinar.

uinciali dicta sunt s̃. §. demum, & duob. seq. No. de cla. decreti. simile de rescr. statutum in fin. lib. 6. & pro hoc quod not. s̃. de immu. eccl. clem. vnica. in 6. notab. & 1. contrario. Cardinalis de Zab.

SAEpe contingit.) CASVS. Ponamus, quod Romanus Pontifex alicui iudici commisit aliquam cãm, & eidem mãdauit, ꝙ in eadem cã ꝓcedat de plano, summarie, sine strepitu & sine figura, i. sine aliqua forma iudicij: q̃rit̃ q d significãt ista verba, ꝙ procedat de plano, sũmarie, &c. Vel sic. Ponamus ꝙ tales causæ sint examinandæ simpl'r, & de plano, summarie, & sine strepitu iudicij: Quæro quid important talia verba, de plano, &c. Rñdet Clemens, ꝙ talia verba hoc volunt: Nam iudex dẽt procedere in illa cã, & dẽt dimittere plures solẽnitates: Primo enim vr̃ esse remissa, & dimissa illa solẽnitas, quæ fit in iudicio: videlicet, oblatio libelli: quia sufficit, ꝙ ĩ tali cã, in qua Papa mãdat, vt iudex ꝓcedat summarie & de plano, vt actor faciat demandam seu petitionem suã verbo, & ꝙ grapharius illã redigat apud actã curiæ. Itẽ ꝑ dicta verba vr̃ esse remissa litis ꝯtestatio. Itẽ ꝑ dicta verba dict⁹ iudex accipit facultatẽ ꝓcedẽdi in cã tp̃e messiũ, & vindemiarũ, ꝙ in alijs causis facere non p̃t ꝑꝑ ferias: Itẽ ꝑ hmõi verba iudex, qui cognoscit accipit facultatẽ amputandi dilationes, nam ipse nullas dẽt dare dilationes. Item recipit facultatem, vt possit repellere dictas dilationes seu prolongationes, & exceptiones, & appellationes, Itẽ aduocatorum, & procuratorum iurgia seu contentiones p̃ot repellere. Item p̃ot repellere multitudinem testium. Et sum in versiculo. (Non sic tñ index.) Et quæritur, utrum iudex possit procedere reo non citato, Et respondet Clemens quod non. Item dicit Romanus Põtifex, quod per talem facultatem datam iudici, uidelicet quod procedat summarie, & de plano: non uidẽtur esse remissa iuramenta de calumnia, nisi expresse remitteret. Et sum in uersiculo. (Verum quia.) quod declarat principium capitu. dicimus, quod actor potest in causa sine libello procedere, quæro quomo-

Electione cassata qñq; indistincte ius ad eligentes reuertitur.

† Illa duo uerba: Clemens quintus, absunt à uetustiorib. codicibus.

[Sæpe con]tingit, quod causas a committimus, & in earum aliquibus simpliciter b & de plano, ac ſine ſtrepitu, & figura c iudicij procedi mandamus d: de quorum significatione e verborum à multis contenditur, &

do debeat illud intelligi: & quomodo ſciet iudex quid vult hr̃e actor, niſi ipſe actor proponat libellum ſuum? Rñdet Clemens, q̃ iſta demanda ſeu petitio actoris dēt dari ſiue verbo ſiue in ſcriptis. Videatis ergo textum, & melius dicetis oĩa: qñ dummodo proponat ſuam demandam verbo ſufficit: & hoc modo qđ graphari⁹ redigat dictam demādam ſeu petitionem ĩ actis eſſe prolatā verbo, & ſicut ipſe illā pfert & pronũciat. Hæc dicit.H.R. doctor egregius. No. in verbo, [Significatione.] iuncta gl. in hoc, quod decretales debent congruere titulis, s. in procœmio Greg. & in procœ. Sexti, & in verſi. [Tandem.] Not. dr̃am inter conſtitutionem, & ſanctionem de hoc in gl. non dicit.

[Gl. prima primo decretalem commendat dicens illã ſumme neceſſariam, ſecundo dicit quid & quas opiniones determinat. tertio diuidit ſummando, quarto aliter ſummar recitando.]

Res optime ſui natura ſatis ornatur.

* ¶ Sæpe contingit.] Quoniam ſecundum Quintilianũ li. 7. de oratoria inſtitutione, Optimarum rerum inuentio, & ſi lenocinijs verborum deſtituta ſit: ipſa tñ ſui natura ſatis ornatur; cui bene conuenit, ff. de in integr. reſt. l. 1. in prin. hanc conſtitutionem verborum blãditijs non egentem, gloſſandam aggredior: de cuius cauſa impulſiua pars fui: Ex quo enim ſciui mandaſſe concilium Vienẽ. s. de iud. diſpendioſam, exiſtimans non tantum vtile, ſed ſumme neceſſarium, verba, de quibus hic loquimur declarari, dominos ac peritos curię ſollicitaui ſæpius pro conſtõne declaratoria procuranda, q̃ deſiderata ſe nunc exhibet. Et in ſumma determinat, & declarat, quid ſignificent hæc verba inſerta in iudicialib. commiſſionib. quæ fiunt a principe, vel a iure, ſ. quod procedatur ſimpl'r & de plano, & ſine ſtrepitu & figura iudicij. Determinat aũt notata p Inn. & Hoſt. de accu. olim. de ſtatu regul. ea quæ per Aegid. de iudicijs. nouit. in fin. per Gul. in Spe. de inquiſi. §. nunc tractemus, verſicu. quid igitur, & per Archidiac. de elect. indemnitatib. §. ſi vero. lib. 6. & per Ioan. Monach. & per me eo lib. de hæret. c. fi. Et ſunt 4 partes. In prima ponitur quæſtio. In ſecunda ſolutio: ibi, [Nos autem.] In tertia prorogatio: ibi, (Quæ omnia.) In quarta quædam inſtruens proteſtatio: ibi. (Si tamen.) Secunda pars, in qua ponitur ſolutio, ſubdiuiditur: quia primo ponit nouem ſpecialia, vel vndecim, ſi diuidatur octauum in tria, quæ poteſt iudex ſic datus, ſecundo: ibi. [Non ſic.] ponit quintum vel ſeptimum diuidendo quartum in tria per formam huius non excluſa, tertio: ibi, [Et quia,] ponit ſex, quæ talis iudex poteſt, quatuor interſerens quæ non poteſt. Si igitur non contentat ſũmare quod poſui: quia non eſt recitare ſummando, ſic recites diuidendo prohibita a permiſſis, vt melius apprehendas. Iudex, qui datus eſt ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, procedere põt ſine libello, litis conteſtatione, & ferijs inductis fauore hoĩum, amputat dilationes, abbreuiat lites, repellit fruſtratorias exceptiones & appellationes, refrænat iurgia partium, & multitudinem teſtium: dat ſimul terminum ad ponendum, & articulandũ primo, ſecũdo ad producenda oĩa acta, & munimenta cauſæ: interrogat partes: vbi ſuadet æquitas: non citat peremptorie ad ſẽtẽtiam, quam profert ſtans vel ſedens etiam concluſione non facta. Citare tamen tenetur, & recipere petitionem in ſcriptis vel verbotenus, tunc ſcribendam in actis. Item iuramenta calumniæ, veritatis vel malitiæ, probationes neceſſarias, & defenſiones legitimas, & facta remiſſione pro teſtib. producendis debet tunc inſtrumenta recipere: tenetur partes ad ſententiam citare, quam tenetur in ſcriptis ferre, etiam ſecundum acta cauſæ. Hoc dicit.

Diuiſio, & ſubdiuiſio textus.

Declaratio textualis.

(Glo. ſecunda dat concor. & dicit cur conſtitutum.)

a ¶ Sæpe cõtingit.] concor. de reſti. ſpol. ſæpe, de appel. ſæpe. Ex quo vero id ſæpe accidebat, per conſtitutionẽ fuit prouidendum, quæ tñ interdum etiam prouidet de raro contingẽtib. de, hoc de deſp. impub. lr̃as. in 3. glo. a ¶ Cauſas.] de negotijs extra iudicialib. ſic commiſſis non erat dubium, de accuſ. ſicut olim. b ¶ Simpliciter.] quaſi ſine plica vel inuolutiõe, facit de ſum. tri. firmiter, in prin. ff. de leg. 2. codicillis. §. inſtituto.

Simpliciter vnde dicit.

(Glo. ſeq. no. ad quæſtionem, quam ſpecificat ponendo ſex alias ſpecies, & eam dubie ſoluit, declarationem poſcens, ſecundo quærit quid ſi vnica vel nulla ſit, vel ponantur hæc diſiunctim, & omnia ſoluit.)

Cã ſi cõmittat ſimpl'r ſolũ, vel ſimpl'r & de plano, an poſſit expediri ſine ordine iudiciario.

c ¶ Et figura.) Notandum eſt, quod ad hęc quatuor verba triplex inſeritur copula, per quod vr̃ ſolui quod quæritur, an ſi aliquod iſtorum verborum deſit in forma commiſſionis, locus ſit huic conſtitutioni. vnde aduertendum eſt, q̃ qñq; in commiſſione ponitur ſolum verbum de plano, s. de iud. nouit. ad fin. de ſponſ. cum in tua. concor. ff. de offi. proconſ. nec quicquam, §. de plano. ff. de accuſ. leuia, & de adult. l. miles, §. ſexaginta, ff. de q. vnius, in fi. quis ordo in bon. poſ. ſer. l. 2. Quandoq; ponuntur, ſimpliciter & de plano de accuſ. ſicut olim. Quandoque abſq; ſtrepitu. de ſtatu monach. ea quæ. §. quod ſi. Quandoq; de plano, & abſq; ſtrepitu, de accuſ. olim. Quandoque ſine ſtrepitu & figura de elec. indemnitatib. §. ſi vero. lib. 6. Quandoq; hæc quatuor coniungunt, vt hic. & s. de iud. c. diſpendioſam. Quandoque ad hoc additur verbum aduocatorum, de hær. c. fi. in princ. lib. 6. Quid ergo dicemus de his formis, vbi iſta quatuor non coniunguntur? Satis vr̃ conſtitutionem totam, & quo ad omnem ſui partem tunc locũ non habere propter has copulas repetitas, j. §. pen. & in c. diſpendioſam s. de iud. cum enim exorbitet à iure communi, habitandum vel dilatandum non eſt, de regu. iur. quæ a iure, cum ſuis concord. libr. 6. dicebamus tñ olim principaliter per hoc vltimum verbum, figura, ſubſtantialia iudiciorum tolli, vt patet in glo. in prin. alleg. & dicam j. in gl. eſt mens, & in glo. facit ad hoc, & forſan adhuc idem dicere non eſſet abſurdum, ſecundum q̃ ẽt in caſu prædi. decr. indemnitatibus, §. ſi vero locum haberet hæc conſtitutio ex vi verborum ſuorum, poſito q̃ ille caſus non includeretur ſub prædicta conſtitutione, diſpendioſam, ſed certum eſt hodie, quod illa conſtitutio includit caſum illius. §. & ſic in illo non eſt dubium hanc conſtitutionem locum habere. In alijs ergo nõ incluſis remanet dubium, an aliquo ſuppreſſo hẽat locum hæc conſtitutio. Si ad hæ fiſſem compilatorib. procuraſſem declarari: quædam tamen ex j. dicendis alteri tantum iſtorum verborum adaptari, videntur, vt j. dicam. Sed quid ſi iſta quatuor ponantur ſine copulis, vt quia dr̃, ſimpliciter de plano; ſine ſtrepitu & figura? Dicas idem, q̃ vltima copula in præcedentib. repetita cenſetur, de appel. ſecundo requiris. facit. ff. de hær. inſt. cum in teſtamento, §. 1. Plus dico, q̃ etſi nulla ſit copula, idem erit facit ff. de ver. ſig. triplici modo. Et ſatis æque videretur dicendũ, q̃ etiãſi diſiunctiue ponantur, puta ſimpliciter vel de plano, vel abſque iudicij ſtrepitu vel figura: Idem ſit ſenſus, & locus erit conſtitutioni: cum ratio ſit eadem: & poneretur tunc diſiuncta pro coniuncta. C. eod. tit. l. pen. ff. eo. l. ſæpe. Non ſic ſi verba huius conſtitutionis prolata fuiſſent diſiunctiue: quia tunc ſoluta eſſet quæſtio principalis: & eſſet ſenſus, quod quodlibet prædictorum verborum haberet hunc effectum, quem ponit hęc conſtitutio.

d ¶ Mandamus.] q̃ alius non poſſet etiam legatus de latere, vt ſatis no. in præd. decr. fi. de hær. lib. 6. Et Gul. in Spe. in tit. 2. §. ſupereſt in 1. colum.

e ¶ Significatione.] in hoc reſpicit titulum.

a ¶ Poſſi-

a ¶ Possibile.] facit proœmium harum constitutionũ in prin. de ele. vt circa. lib. 6. sæpe etenim per solutionem vnius dubitationis inducitur alia fortior. eo. tit. cum olim, vbi de hoc.

[Gl. seq. ostẽdit indigentiam nouæ constitutionis.]

qualiter procedi debeat dubitatur. Nos autem dubitationem huiusmodi (quantum nobis est possibile a) decidere cupientes b hac in perpetuum c, valitura constitutione d sancimus, vt iudex, cui taliter causam committimus, necessario e libellum non exigat, f litis contestationem g non po

b ¶ Cupiẽtes.] ad eũ enim ꝓmulgatorem talium iurium vel rescriptorum hoc spectabat. s̃. de sent. excom. inter alia, cum suis concord. & sine dubio ad hoc dubiũ tollẽdum glossæ nõ sufficiebant, sed necessaria erat constitutio, vt per inferiora patebit: quis enim glossando ꝓbare potuisset plus requiri iura præstari, vel sñiam in scriptis ferri, quàm litem contestari; idem in similibus.

c ¶ In perpetuum valitura.] superfluit, quia intelligebatur 50. di. c. 1. sed est modus loquendi, cui cõcord. de postul. c. vnico. de elect. perpetuæ. lib. 6.

1 Quia hic pęna non adijcitur Zabarel.

d ¶ Constitutione sancimus.] non dicit sanctione statuimus: quia potius est constitutio, quàm sanctio 1 de quo vide 3. dist. in summa.

[Gl. seq arguit in alijs causis libellum offerẽdum: de quo remittit ad gl. & Spec. ponit quinq; opiniones & suam solutionem, quã impugnat per hoc c. & impugnationi respondet.]

Libellus ab sit de substãtia iudiciorum.

e ¶ Necessario.] datur per hoc intelligi, ꝙ in alijs causis, quibus non proceditur simpliciter, &c. necessario sit libellus offerendus. de hoc notaui. s̃. de libel. obla. c. 1. vbi Ber. Inno & Host. tenent libellũ esse de substãtia iudiciorum. Inducunt prædi. decre. & auth. offerat̃ 3. q 3. & Inno. inducit Auth de temp. nõ sol. pen. sup dote. §. contestationem. col. 7. Hos. inducit Auth. de exhibẽd. & introd. re. §. illud col. 5. vbi dicit expressũ, & rñdet ad c. si quis cũ clerico. 11. q. 1. & ad decr. prout. de dolo. & cõtu. & ibi not. pro hac opinione, facit: qa Auth dicit libellum offerẽdũ: sed offertur ꝓprie non petẽti. ff. de leg. 3. fideicommissa. §. si rẽ. de resti. spol. literas, circa fi de app inter posita. in prin. Tãcr. Vinc. & Phil. dicebãt per pdi. c. si quis. & prout, ꝙ de iure canonico libellus non erat de substãtia Guliel. de hoc tractabat nil ap ꝓbãs. In Spec. de libel. cõcep. §. vtrũ libellus. Accursius in auth. offerat. C. de lit. cõtest. tenet qđ tacite posset omitti. sed in principio. §. illud alleg. §. seq. in Auth de exhib. & intro. re. tenet, qđ ẽt remitti expresse possit vltra mediũ magnę gl. Dominus meꝰ in legibus dicebat, qđ si libellus petitur & offert̃, bñ proceditur: si nec petitur, nec offertur, non tenet processus: quia licet posset expresse remitti, secundũ eũ. C. de epi. & cler. auth. gñaliter in fi. C. lib. 12. de priuileg. schol. l. quoties. in fi. nõ tñ tacite ꝑ pdi. auth. offeratur, & C. de sen. & interlo. l. prolatam. Si vero petitur & nõ offertur, nõ valet processus, cum nulla remissio interuenerit. Si vero offertur, sed nõ petit̃ nec recipit̃ oblatus, tũc valet processus: tum quia fauore rei vr̃ inducta oblatio, & quilibet suo fauori renũciat C. de pact. si quis in conscribendo, & quia inuito non cõfertur beneficium, vt ff de reg iu. inuito. & quia secũdum eum expresse renunciare vr̃ oblatum nõ recipiẽdo. Alij dicunt reum renunciare posse, ne libellus tradatur in scriptis: & tũc remittitur tacite, sed ne vllo mõ tradatur, renunciari nõ p̃t tacite vel expresse. ar. ff. cõi. diuid. vt fũdus. ff de pę l. si præses. Vñ dicere soleo in prædi. c. 1. quod petitio sit de substãtia: sed si fiat in modum petitionis apud acta, nõ in modum libelli & sup ea lis cõtestetur. credo tenere ꝓcessum: satis enim prouisum est menti iuris, vt inf. dicetur in ver. verum. parte vero petẽte necesse sit in modũ libelli petitionẽ offerri ꝑ iura primo allegata. Sed hæc opinio vr̃ hic reꝓbari: si. n speciale est in his, in qbus ꝓcedit̃ simpliciter, & de plano, &c. qđ nõ est necesse

Libellus dẽt offerri si petatur a parte: sed si nõ petatur, sufficit, qđ petitio ĩ actis redigatur.

libellũ offerri, sed sufficit petitionem apud acta describi, vt sequit̃: ergo in alijs sufficit petitionẽ non sic scribi, sed est necesse libellum offerri. Sol. ꝑ hãc decr. ab opinione prædicta non recedo: Nam primo approbatur ea parte, qua dico de necessitate petitionem describendam in actis. Si. n. hoc in his, fortius in alijs. Ad oppositionẽ rñdeo in his casib. speciale, qđ in his ẽt parti petenti non est necessario libellus offerẽdus: q tñ petenti in alijs necessario dẽt offerri: quod intelligo exceptis his casib. qb. sine libello ꝓcedítur, quorũ aliquos not. Host. in pdi. decr. prima, de libel obla. & Accursius ĩ gl. p̃alleg. in Auth. de exhib. & intr. reis. sed Guli. plenius colligit in Spe. de libel. cõte. §. nunc dicendum. Non tñ putes, quod in oĩ casu quo non exigitur libellus, locus sit huic cõstitutioni: quod per multa exempla ibi posita videre potes: & satis est hoc expressum non esse.

[Gl. seq. ostendit per verbum, figura, ista remissa: & ponit duas opiniones contrarias, & remittit.]

f ¶ Non exigat.] est mens litteræ, qđ iudex necessario nõ habet exigere, nec actor necessario habet offerre: spõte vero offerri posset: & recipi, vt in fin. Istud aũt & sequens proprie sunt de figura iudicij. Cũ enim figura cuiusq; rei sit ipsius apparẽs forma vel facies, in qua rei substãtia fingit̃. ff. de act. & oblig. nõ figura. facit de celebr. Miss. cũ Marthæ. ver. ex eo. & iudiciũ sit actus trium ꝑsonarũ; iudicis, actoris, & rei. eo. tit. forus. C. de asser. tol. l. 1. in fi. ipsiꝰ forma, facies, & figura principaliter cõsistit in his, ita qđ altero deficiẽte dr̃ quasi figura. C. de cadu. tol. l. vnica §. simili modo. ibi. n. quia nõ erant nisi duæ personæ: s. iudicis & dñi serui nominãtis illum filium, nõ erat proprie figura. sublata igitur figura nõ vr̃ iudex adstrictꝰ ad aliquas formas, rimulas, vel figuras iudiciorum, nisi quantũ hic exprimitur, & expressa plus respiciunt figurã facti, negotij, vel causæ, quam iudicij, vt j̃. dicam. Dicũt ẽt quidam libelli oblationem remitti per verbum, de plano C. de naufra. 1. de submersis nauib. lib. 11. Alij cõtra. & de hoc ff. de accu. leuia. & de off. procõs nec quicquam. §. vbi decretum, & in tractatu, quem allegabo inf glo. 2.

[Gl. seq. quęrit de liberatorijs: dicit qd in alijs causis, arguens in his illas non dari, soluit contrariũ tribus rationibus.]

g ¶ Litis contestationem.] sed cum petitio sit in actis scribenda, vt infra. ver. verum. sed lit. conte. non est facienda. vt hi, quid de deliberatorijs: dabũtur ne aliquæ deliberatoriæ reo? In alijs iudicijs planũ est deliberatorias esse de substãtia, si petantur, vt no. 2. q. 1. in summa. & 3. q 3. cum accusatus & patet in auth. offeratur. ea. q. vñ dicunt Inn. & Host. de libel. obla ca. . vt ibi scripsi super 1. glo. deliberatorias arctari posse sed non penitus denegari, licet tacite & expresse possit illis renũciari alle. ff. de fer. l. 1. C. de epis. & cle. auth. gñraliter & hoc etiã de dilat. c. 1. & 2. sed ĩ his causis, ex quo non est necessaria contestatio, nõ vr̃ necessaria deliberatio. Ad hoc facit, qa interdum in his, q̃ summariam cognitionem requirunt, simul petitur & iuratur. ff. de eden. quædam. §. fi. Sed contra, exigitur iuramentum calumniæ in his causis vt sequitur. Itẽ potest reus conuenire vt inf. ver verum. in deliberatorijs autem quomodo iurabit uel reconueniet? Item per hanc formam non tollitur iudicis recusatio, cum exceptiones & defensiones legitimæ reseruẽtur, vt sequitur. Item absurdius esset hũc iudicem, si suspectus est, recusari non posse, quã eum qui procedit in figura iudicij, cum iste plus lædere possit: saltẽ igitur super hoc deliberare permittatur, nec arctetur tã præ-

Deliberatoriæ an sint reo dãdę in causis summarijs.

cipiti festinatione iudiciũ suscipere. ff. de admi. tut. to.l.tutor qui repertoriũ.§.2.in fi.ff.de iure fis.l. edicto.§.cum autem.

a¶Non postulet.]scire debes.q̃d Ioannes Fascioli Pisanus legum doctor composuit quendam tractatũ de summaria cognitione, quẽ Guli.posuit ĩ Spec.1.parte.de offi. iudi.§.fi. vbi inter alia tractat, an in summarijs requiratur libellus vel cõtestatio de quo vide in prędi. §.versi.quinto.& ver. sequent.

b¶ Feriarum,]istud forsan induceret solum verbum, de plano: quasi plane & in domo, non pro tribunali sedẽdo id valeat expediri. faci.ff.de fer.l.2,& l.miles.§.sexaginta.ff.de adult.

...stulet,[a] tempore etiam feriarum[b] ob necessitates[c] hominum indultarum à iure,[d] procedere valeat:[e] amputet[f] dilationum materiam, litem quantum poterit[g] faciat breuiorem, exceptiones,[h] appellationes dilatorias[i] & frustratorias repellendo partium, aduocatorum & procuratorum contentiones & iurgia,[k] testiũque superfluam multitudinem[l] refrenando. Non sic tamen iudex litem abbreuiet, quin probationes necessariæ,[m] & defensiones[n] legitimæ admittantur. Citatio-

[Gl.seq.primo exemplificat.ponit differentiam:& à contrario quæstionem soluit secundo quærit de repentinis,& soluit.]

Feriæ quintuplices sũt & qbus pñt litigãtes renũciare.

c¶Ob necessitates.]sicut est tempus vindemiarum, & messium, quibus etiã ferijs partes renũciare possunt. s̃.de fer.c.fi.in fin. In hoc ergo differunt hæ causæ ab alijs:quia in his procedit iudex inuitis partib.in aliis secus.in quibus pręter appłonem sñia esset nulla lata parte inuita vel absente.ff.de fer.l.1.A contrario vero huius lr̃æ patet, ꝙ ferijs introductis in honorem Dei vel sanctorum procedere nõ potest talis iudex. per ꝙ viderẽtur expedita quæ no.15.q.4.in summa, p Guli. in Spec.de fer.§.2.ad fi. vt s.in causis matrimonialib. bñficialibus, decimarum,& vsurarum nõ possit procedi ferijs indictis ob honorẽ Dei. sed in ferijs rusticis sic,cũ in illis proceditur simpliciter & de plano. &c. vt in decr.dispendiosam.sup.ea.cõpil.de iudi.Sed q̃d dices de ferijs repentinis, quæ repente indicũtur ꝓpter principis coronationẽ, victoriam prospere gestã, vel similẽ causam.de quibus.ff.ex quibus cau.maio.l. sed & si p prætorem.§.si feriæ.C.de dilat.siue pars.C. de fer.l.1.in fi. Puto, quod in illis ꝓcedere non potest talis iudex:ad q̃d sufficit in illis non esse permissum, maxime cũ ab alio, quàm à principe indici non possint.C.de fer.a nullo ergo ꝓut ab eo sunt indictę, seruentur. Hoc maxime secundũ veram opinionem, quæ h̃et etiam talibus ferijs renunciari non posse.de quo in Spec.de fer.§.fi.in prin.

Feriæ repẽtinæ à solo principe indicuntur.

d¶A iure.]tamen in ministerio hoĩs: quia ius non determinat tẽpus pp varietatem locorũ, quibus citius vel tardius p̃dicta colligũtur: & sic citius vel tardius prædicta indicuntur.ff.de fer.l.præsides, de off.ꝓconsi.l.in aliquem.in princ.

[Gl.seq.notat ex littera id, quod dicit ęquum,& illud probat per rationem,& simile.]

e¶Valeat.]non quicquid iudicis potestati, &c. ff. de iudi.non quicquid.ff.de offi.præsi.l.sæpe.s̃ de offi. dele.consuluit pp. ꝙ honestũ puto, ꝙ si iudex sic datus viderit grauiter lædi partẽ ex processu tali tempore fiẽdo supersedeat, habet enim iudex prouidere vtilitati cãę.& partiũ, vt lit non contest. accedens.2 de rescrip.statutũ.§.insuper.li.6.C.communi diui.l.iudicẽ ff.de leg.1.l.potest & facit, quod no.in Spec.de arb.in fi.ver.sed nũquid iure sedere vbi tractatur, q̃d arbiter in cuius compromisso renunciatum est his ferijs, non tenetur procedere tali tempore feriato.

f¶Amputet.]Istud & quæ sequuntur vsque ad versi. non sic.nõ videntur in his causis specialia, cum in oĩ causa iudex laborare debeat ad lites breuiãdas, dilationum materias amputandas:& alia, quæ sequũtur, iura sunt vulgaria. Sed dici potest speciale, quod in his fortius, quàm in alijs iudex hoc poterit.

g¶Poterit.]id dicimus posse, q̃d honoste possumus. 22.q.2.faciat.ff.de condi.insti.filius qui.de ver. sign.l. nepos. vnde hoc determinat fiendum sine partium præiudicio.inf.ver. non sic.

Possum ꝙ honeste possum.

h¶Exceptiones.] hęc & sequẽtia videntur tolli p verbum, absq; strepitu: talia .n.p quędã cõuocum clamorẽ & tumultũ solẽt examẽ obstrepere,& veritati habẽdæ obstaculũt p̃bere. vnde dicit canon, ꝙ cultum suum iustitia perdit, quando silentia iudicij obstrepentium turba p̃fundit. 5.q.4.in loco, ad q̃d facit.C. de inoffi. testa.si quis in suo.de cõsor.eiusdem.li.l.1.& de adul .l. adulterii.C.de stud.lib.urb.Ro.l.vnica.in fi.l.11.de tali strepitu habetur de synd.c.vnico.de elec. quorũdã. lib.6

[Glo.seq.dicit quare sic ordinetur littera, quęrit,& solutionem poscit.]

i¶Dilatorias.]non dicit exceptiones dilatorias & appellationes frustratorias, vt p hoc innueret exceptiones surreptionis, vel nullitatis contra rescriptum, vel recusationis cõtra iudicem, vel dilatoriam solutionis vel his similes repellendas.sed hoc intendit, quod omnis exceptio frustratoria, & ad differendũ iudicis ꝓcessum malitiosè opposita repellatur Sed quæro quã exceptionem vel appellationem per hæc verba, non dico per hãc constitutionem, possit talis iudex repellere, quam alter iudex teneatur admittere: hoc vellẽ doceri.

k¶Iurgia.]de his s̃.de verborum significatione, forus §.iurgium.

l¶Multitudinem.]hoc commune vr̃ in omnib.causis. sup.de testi.significauerũt.& c.seq.ff.de testi.l.1.in fi. tamen hoc in his amplius quam in aliis poterũt per hanc litteram.

m¶Necessariæ.]actori uel reo.

[Glo.seq.allegat quatuor iura,& notat ad quæstionẽ Legistarum, quàm soluit, & solutionis oppositioni distinguendo respondet.]

n¶Defensiones legitimæ.] facit ad hoc de offic. dele. ex parte,2.q.7.lator,& ibi no.C.de preci.Impera.offerri.l.quotiẽs.Et facit hæc littera, & finis istius secũdæ partis, & iura prędicta ad quæstionẽ Legistarum de potestate, qui habet arbitrium, an teneatur iustitiam partis seruare, vel possit illam contra iura, & iustitiam cõdemnare,& voluntate uti. Et tenent, quod iustitia,& legitima partis defensio nõ tollitur perdationem arbitrii, alleg.C.de inoffic.testa.si quando. ff. de cõdi.indebi.si procurator, in prin. ff. de dona.si filius.& de pecu.l.qui peculii,ff.mãda.l.creditor.§.Lucius,ad municip.l.Lucius Imperator,ff. de pactis, cõtra iuris.ff.ad Trebel.si cum hærede, facit de.reg.iur. in generali,lib.sexto, cum suis cõcor. & optime probat.cõstitutio Clemen.sup.de re iud.pastoralis.§.penult.in fi.Et si dicas arbitriũ,ab eo, qui potuit cõcessum, debet aliquid operari? Respondetur, quod ad solemnitates, quæ figuram iudicij respiciunt, non tenet, ut hic. Vnde not. quod de ijs, quæ in iudicio aguntur quædam sunt acta causæ, uel litis: quædã iudicii: confessiones ergo, attestationes,& ea, q̃ respiciunt factum proprie sunt acta causæ: Citationes, satisdationes, & similia sunt acta iudicii, de hoc per Innoc.& Hostien. de testi.causam,& per Archid.de elec. indẽnitatibus, §.si uero.uerba igitur, sine figura iudicii, licet tollãt aliqua ex eis, quæ ordinãt iudicium, non tñ illa, quæ

Iudex habẽs arbitriũ partẽ ɔ̃ iura cõdemnare non potest.

Actorũ quædã sũt acta causæ q̃dam iudicii.

iustituunt

nem [a] vero ac præstationē iuraméti de calumnia vel malitia, siue de veritate di cēda, ne veritas occultetur per cōmissionem hmōi in telligimus non excludi. [b] ¶ Verū quia iuxta petitio nis formā [c] pronunciatio [d] sequi dēt, pro parte agentis, & etiam rei, si quid [e] petere voluerit, est in ipso litis exordio [f] petitio faciē da, sine in scriptis, siue verbo, [g] actis tamen continuo [h] (vt super quibus positiones, & articuli formari [i] debeant, possit haberi plenior certitudo, & vt fiat diffinitio clarior [k]) inserenda, Et quia positio-

Institunnt, & decidūt cām, nō est ergo mirū si probationes, & legitimas defensiones talis iudex admittit. Nil igitur talis iudex omittit, per quod impediatur vel occultetē cognitio veritatis, vt sequitur, & p singulā discernere potes, illa vero, quæ solemnitatē respiciūt, siue sint actus, qui respiciunt iudicem, siue partem vtramque, vel alterā remittūtur. & facit, ff. de legat. 1. l. si seruus vetitus. cū suis concor.

Citatio dēt esse trina, vl perēptoria.

a ¶ Citationem.] per hoc singulare videtur, ꝙ sufficiat vnica cum alias saltem in principio causæ requiratur trina, vel peremptoria, vt lit. non contest. quoniā, §. porro, de hoc 24. q. 3. de illicita.

b ¶ Non excludi.] intellige plusquam in alijs, in quibus non proceditur simpliciter, & de plano. unde sicut in illis, sic & in isto: si tamen tacite omittantur hæc iuramenta. non vitiatur processus, de iurament. calum. c. 1. lib. 6.

c ¶ Formam.) de ord. cog. c. 2. de accus. qualiter 2. de simo. licet. vbi de hoc facit de cau poss. cū super, ff. de iud. de qua re, sup. de instr. inter dilectos, ver. ceterū.

[Gl. seq. ponit tres expedientias petitionis scribendæ, subdit opinionem, & casum, quo procedit.

d ¶ Pronunciatio.] expedit igitur petitionē in actis describi propter iudicē, vt pronūciationē petitioni cōformet, vt hic, & ff. commu. diuidū. vt fundus. ꝓpter actorē, ne frustra fatigetur, & vt videat super quo positiones, & articulos formet, vt sequitur, & vt sibi ex alia cā agenti nō obstet exceptio rei iudicatæ, sup. de re iud. abbate li. 6. expedit reo, vt deliberare possit. 3 q. 3. offeratur. suas defensiones formare, vt ex ineptitudine absoluatur ab instantia, & absolutus in principali, non possit iterum conueniri. Dicunt quidam, quòd oblatio libelli solū respicit fauorem rei, quòd si tenere velis, dicas id verum de oblatione, quæ sibi fit expensis actoris, petitionem vero in actis describi triplicem fauorem respicit, vt prædixi.

[Gl. seq. tractat, an in his fiat reconuentio de causa, quæ requirit plenam cognitionem, ponit opinionem quòd non, secundo ponit contrarium, tertio reuertitur ad primam, respondens ad legem contrariā, quar to huic opponit, & dupliciter soluit.]

1 Cōuētus in cā summaria an possit reconuenire in cā plenaria.

e ¶ Si quid petere voluerit.] quod requirat summariā cognitionē, & sit eius naturæ, ꝙ in eo possit procedi, sine strepitu. & figura, &c. hoc dico, quia not. Inno. & Host. post eū de mu. peti. c. 1. ꝙ conuentus in cā quæ requirit summariā causæ cognitionem, reconuenire non potest, nisi super causa consimilis cognitionis: sit ratio secundum eos, quia cum conuentio, & recōuentio simul sint tractandæ, de ord. cog. c. 2. vbi vna reqrit plenā cognitionē, altera summariā, restat, ꝙ sine alterius præiudicio simul tractari non possint, cū altera accelerationem exigat, altera dilationes longiores exposcat. facit pro Inno. C. de posi. l. fi. & C, de compen. l. fi. & s̄. de po. bona fides. in fi. & facit hoc dictū multū cōtra opinionē Inn. & pro opinione mea, de qua statim dicā. Sed quidā. Legistæ contra, per l. sed hæ. §. non solum, ff. de proc. vbi si per ꝓcuratorē actoris petitur cautio damni infecti, quæ tā celeritatem desideret, ff. de dam. infect. l. 1. & 4. § pe. ff. de fer. l. 2. & reus velit dominum in aliqua actione recōuenire, procurator tenetur illum defendere, & hūc intellectū approbat ibi glos. Petr. de Bel. sequitur. Inn. per l. primā, C. vbi cau. sta. vbi hoc not. C. de sent. & inter. authen. & consequenter. & Cyn. idem post eum per rationem Inn. Ad §. non solum, rn̄dent, ꝙ §. est volubilis, & debet intelligi in procuratore, qui reconueniretur causa damni infecti iuxta s̄m intellectum ibi positum in gl. prædictis obstare videtur decre. 2. de mut. peti. vbi modus præter, vel cōtra ius datus in cōuētione, seruatur in recōuentione, & sic arguitur, qđ in causis, quæ requirunt plenam cognitionē, beneficio reconuentionis possit hoc casu ꝓcedi summarie, sicut in conuentione, & sic cessabit ratio Inno. Volens tenere, quod præmisi. dicere posset, quod aliud est per rescriptum id tolli, quod respicit fauorē partium, vt appellare, & tunc sicut illud non licet reo in conuentione, ita nec licebit actori in conuentione, vt ibi aliud sit tolli substantialia iudicij per rescriptum & tunc restringitur ad casū cōuentionis expressum, facit de reg. iur, quæ à iure. lib. 6. cū concor. & sit huius ratio, quia in primo valeret impetrātis renunciatio, C. de temp. appell, l. vlt. ad fi. in secundo nō. vt dicam inf. in vlt. gl. Aeque tamen dici posset, ꝙ aut ordinarius, vel delegat⁹ cognoscit de cā, in qua de sui natura summarie proceditur, & tunc sit locus prædictę opinioni Innocen. & sequacium, vt qualitas causæ reconuentionē impediat, sicut & alias no. de mut. peti. c. 1. in fi. in pen. gl. & de arb. cum dilectus. in gl. 1. Aut delegatus virtute cōmissionis in cā, in qua alias plena cognitio requirebatur, summarie cognoscit, & tūc subdistingue, aut Papa proprio motu tollit substātialia, & tunc idē, quod s̄. aut ad petitionē impetrātis, & tūc arg. p̄dictæ decretalis, & l. vlt. C. de fru. & lit. expē. videatur esse remissa plena cognitio, etiā in recōuentione, & sic cessabit obstaculū Inn, vt prædixi. Pro hoc facit hæc littera sic generaliter loquēs, si qđ petere voluerit, &c. & ad subdistinctionē. facit de p̄ben. si motu proprio, &c. sequen. lib 6. & quod no. in prædi. decr. 2. in fin. vlti. glo.

[Glo. seq de conuentione, an fiat post litem contestatam, ponit duas opiniones contrarias, & secundam approbat per hunc textum.]

f ¶ Exordio.] No. contra opinionem Ber. Vin. Inn. & Gul. & Archid, quæ habet, ꝙ vsque ad conclusionem possit fieri reconuentio. & pro opinione Alani, Tan. Gof. & Host. & Ioan. Mon. quæ placet, quod ante lit. contest. sit facienda, vel statim post lit. contest. ut no. Accursius in Auth. & consequenter, in gl. fi. in Auth. de execut. §. sancimus, in 1. glos. ut plene scripsi de mut. petit. c. 1. supra 1. glo. & contra ipsum Inn. facit, quod post eū dixi supra proxi. glo. Hoc ergo teneas, quod licet quandocunq; reus conuenire possit actorem durante iudicio: non tamen illa conuentio vim reconuentionis habebit, ut s. simul tractetur, & firmatur, de ord. cog. c. 2. nisi fiat in litis exordio, ut hic.

g ¶ Siue verbo.] eligat ergo petens, quod volt, uel scriptam dare, uel uerbo proferre, ut de suo ore scribatur apud acta, ut solet fieri postea.

h ¶ Continuo,] tolle uerbum, inserendo, quod infra, & interserit quare.

i ¶ Formari debeant.] cauti aduocati actorū faciunt triplicar. libellos: vnū dāt notario, qui scribit acta: alium reo, tertiū sibi seruant ad finem, de quo dr̄, ut melius, & certius positiones, & articulos forment.

Libellos triplicant cauti aduocati.

k ¶ Clarior.] tum rōne memoriæ, quæ labilis est, 23. dist. ꝓterea, C. qui test. fac. pos. hac cōsultissima, uers. at cum humana, propter quod nō scribere petitionē posset impedire, & occultare veritatem: tum quia ex

Memoria labilis est.

quo

quo petitio in actis descripta est, exprimi poterit in sententia, vt moris est.

a ¶ Positiones.] de his & ipsarum formis satis no. de confes. cap. 1. lib. 6.

[Gl. seq. obijcit, ꝙ positiones inutiliter fiāt, & sol.]

Positionis vsus multū releuat probantem.

† Nota, ꝙ positiones sunt inuentæ ad faciliorē litis expiditionē: si. n. q̄s cōfitetur, cito cā terminatr, vnde dicit Paul. q̄ñq; dicitur nō posse delinqre ꝓp cōtumaciā partis, q a confessio haberi non pt, vt no Inn. de dolo. prout. Cardinal.

b ¶ Cōfessiones.] sed si pars negat, qđ petitur, qd reuelat positiones facere, quas etiam negabit? Sol. sępe cōtingit, ꝙ vsus positionum multum releuat, probātem. vt si petam à te centū, quæ mutuaui Titio cuius es hrs, resistis negando: modo ponam, ꝙ mutuaui. Titio centum. ꝙ ꝓmisit illa restituere tali die. ꝙ Titi⁹ istituit te hæredem, ꝙ mortuus est, ꝙ hæreditatem adiuisti, vel habuisti, hęc omnia habeo necesse probare, sed forte duas primas negabis, reliquas confiteberis: multū ergo me iuuat posuisse: forte etiam licet resistas, dicens exceptionem pacti, solutionis, vel similem tibi competere, omnes prædictas positiones confiteberis: per quod patet, qđ etiam super principali, cui resistit aduersarius, ponere quandoque multum iuuat.

nes [a] ad faciliorem † expeditionem litium propter partium confessiones [b] & articulos [c] ad clariorem probationē vsus lōgæuus [d] in causis admisit: Nos vsum huiusmodi obseruari [e] volentes: Statuimus, vt iudex sic deputatus à nobis (nisi aliud de partium [f] voluntate procedat) ad dādum simul vtrosque [g] terminū dare possit, & ad exhibendum omnia acta, & munimēta, [h] quib. partes vti [i] volunt in causa post dationem [k] articulorum diem certā, quandocunq; sibi videbitur, valeat assignare, eo saluo, quod vbi remissionem [l] fieri contingeret, pro testibus [m] producendis [n] possint etiam instrumenta produci, assignatione † huiusmodi nō obstante. [o] Interrogabit [p]

† al. Ita assignatione termini nō obstante.

c ¶ Articulos.] de his supra de testi. per tuas, & eo. tit. præsentium. lib. 6. Et in quibusdam foris dicitur intētio, vel assertio, facit sup. de cau. poss. cum ecclesiam, post prin. C. de temp. appel. l. per hanc.

d ¶ Longęuus.] s. à tempore Greg. ix. quia prius de positionib. non habemus expressum: sed per ipsum habemus, de ele. dudum, 2. de lit. conte. c. vnico.

e ¶ Obseruari volentes.] in omnibus causis, nedū in his, in quibus sine figura proceditur, ita puto auctorem intellexisse. Et dato, quod dicas illum intellexisse solum de his, in quibus proceditur sine figura. fortius ergo seruandus est in alijs.

f ¶ De partium.] propter plurale non puto ꝙ pars altera sola resistere possit, ambab. aūt resistentib. nō vr̄ iudicē hoc posse, sed per hoc collige. quod si iudex, q sine figura ꝓcedit inuitis partib. nō dat simul terminū ad ponēdū, & articulādū, & multo min⁹, & alius.

Positiones negatæ in articulos deducuntur.

g ¶ Vtrosque.] s. positiones & articulos, vnde & quidam in causis hæc coniungunt, dicentes, ponit, & si negetur probare intēdit, & c. non tñ in alijs causis debet quis ad hoc cogi: primo. n. potest ponere, & demū negata in articulos deducere.

ADDITIO De quo Spe. in ti. de test. §. nunc videndū. in principio.

h ¶ Munimenta.] s. per quæ munitur causa, & idem ver. de ele. cupientes, in fi. 3. resp. & §. electos, de offi. ord. quamuis, lib. 6. & sup. de in integ. resti. coram.

[Glo seq. ostendit hoc speciale in his. ponit dictum Gulielmi.]

i ¶ Partes.] patet ergo, ꝙ i his causis, in quib fine figura proceditur, vnus & idem terminus datur actori, & reo ad probādum, cū in alijs causis dicat̄ fatuū esse, ꝙ reus ꝓbet defensiones suas, nisi prius actoris intētio sit fundata, vt no. sup. de test. c. de testib. Dicebat Guli. in Spec. de instru. edi § nunc dicam⁹. sępe obtinuisse, quod post litis contestationem, & iuramentum, iudex possit, si partibus statuere terminū perēptorium ad exhibenda omnia, quib. in cā sunt vsuræ alleg. ff. de eden. l. 1. §. edenda, & quod ibi no. dicit tñ quod quibusdam, videtur hoc durum. cum id liceat vsq; ad conclusionem, de fi. instrum. cū dilectus & di cunt, quod licet iudex id possit non tñ debet. ff. de iu

Reus fatuus esset, si probaret defensiones suas actoris intētione nō fundata.

d c. nō quidquid 11. q. 1. aliud, & adde qđ statim dicā.

[Glossa sequens ponit duas lecturas, & primum approbat.]

K ¶ Post dilationem.] si verbū istud coniungitur, cum verbo, assignare, quod sequitur, est sensus. qđ datis articulis, & non prius assignare possit hūc terminū. Si vero cō iungatur cum verbo exhibenda, erit sensus. quod poterit dare terminum, ponē decem dierū, ad ponendum. & articulandum, & ex tunc dare alios decē, vel mensem ad producendum & c. vt sic simul dentur duo termini. simile de testibus cogen. capi. 2. & facit littera, quādocunque sibi videbit̄. prima placet maxime: quia positionibus datis in termino respondendum est, articuli etiā examinandi: illud ergo tempus, quo super his instatur, non currit in termino productionis, nec est congruum parti statui terminum ad probandum, prius quā sciat, in quibus releuetur, & quos articulos probare teneatur.

l ¶ Remissionem.] cuius formam habes sup. de testib. præsentium. l b. 6.

m ¶ Pro testib.] probatorijs, & hoc est certū, sed quia littera gn̄aliter loquitur. vr̄ idem in reprobatorijs, de quibus de prob. licet, de testib. licet 3. nam in illis etiam fiet remissio, vt in præce. decr. præsentium.

n ¶ Producendis.] non semper in dilatione data ad producenda instrumenta, licet producere testes, vt dixi post Pet. & Gul. de test. cogen. peruenit.

o ¶ Non obstante.] vbi ergo non fit remissio pro testibus producēdis, terminus datus, & elapsus bñ obstat, ne produci possint vlterius instrumēta. Et sic vr̄ solui quod quæritur an post terminū datum ad producēda instrumēta audiatur volens illa producere. Odof. & Gul. in Spec. de dila. §. videndū. versi. quid si datus. dicunt ꝙ non: alleg. Gul. ff. de optio. lega. l. mācipiorū, C. de inge. ma. diffamari. facit pro eis, C. qui acc. non pos. si ea quæ de remis. pig. si eo tēpore, sup. de prob. licet. in pri. in. & quod ibi no, in 1. glo. & quia boni iudicis est lites dirimere, sup. de dolo, & contu. finem litibus, & c. fi. Alij contra, cum non sit q s cogēdus edere instrumenta, nisi cū eis vtitur, ff. de eden. l. 1. §. edenda & videtur expressum sup. de fi. instr. cū dilectu, vbi patet hoc licere, vsq; ad conclusionem, ad idē, C. de iud. iudices & auth. iubemus, & quod ibi not. In ducitur ad idem, C. de lib. cau. nec omissa. ff. de quæst. vnius § fina. Cōfitebitur tñ forsan aduersarius videndo instrumenta pro & contra, facit cōstitutio Clemen. supra de except. excommunicationis. Tert. distinguunt, quod videtur æquum, an ius aduersarij sit læsum, vt quia perierunt testes per quos poterat instrumētum reprobasse, si fuisset productū in termino, quo casu audiatur: aut ipsius ius est illæsum, & eo casu produci poterūt. hoc probant per prędictam l. gem mancipiorum, ff. de opt. leg. ad quod facit, de dolo, & contum. cap. primo. de præbend. si tibi absenti, li. 6. & quod no. ff. de euictio. si rem, §. quo libet. & dixi de emptione, & venditione, ca. fi. super 1 glossa.

p ¶ Interrogabit.] hoc non videtur in his speciale 30 q. 5 iudicantem, de fide instrum. cum Io. ad fin. ff. de interrogat. actio. vbicunque. facit de iurame. calum. capit. 2. in fine lib. 6. nisi dicas in his speciale, quod

etiam

etiam post conclusionē ad petitionē partis interroget.
a ¶ Ad id.] non sufficit ergo citari nisi exprimatur id, ꝙ ad snīam audiendam, ff. quæ sent. sine appell. rescin. l. 1. §. item cum ex edicto, facit de test. cū olim, in fi. de dolo. & contuma, eum qui. lib. 6. nā si hoc in summarijs, fortius in alijs, vt sæpius dixi.

Citatio peremptoria an fit ad sententiam audiendam necessaria.

b ¶ Non perēptorie.] arg. ꝙ in alijs causis in quib. seruatur iudiciorū figura, sit necesse peremptorium exprimi, vbi non fit trina citatio ad sentētiā audiēdā, qđ vī tenere Io 24. q. 3. de illicita, Ber. de offi. de leg. cōsuluit, Inno. de accus. ad petitionem Guliel. in Spec. de cita. §. viso de tempore. ver. alias autem, & in ver. quid si lata.

† In antiquorib. etiā impressis constanter legitur ita: put ex petitione & probatis, & alijs, & c.

c ¶ In scriptis.] proferat, quod est 3̄. Et huius 3̄riū tenebat Ægidius, in decret. nouit. et solum ex vi illius verbi, de plano. Et per hoc no. duo, in quib. conueniūt istæ, & aliæ causæ, s. ꝙ in his, ut in alijs necesse fit diffinitiuā in scripto ꝓferri. itē ꝙ iudex sicut in alijs, ita in his habet illam per se ipsum proferre, & de vtroque satis no. de sent. & re iud. c. fi. lib. 6. vbi videas, noluit ergo scripturā, quæ in sententijs requiritur, & prolationem iudicis in his causis prætermitti, ne per id cōtingeret occultari veritatem prolatam & in iudicio diffinitam, & per consequens victorem ridiculose, & frustra in tali processus iudicio laborasse.

d ¶ Stans.] in hoc diuersum est ius in his causis ad alias, quæ requirunt figuram iudiciorum, quæ ferri dēt a iudice sedente, de quo vide in prædi. decr. in fi. de re iu. li. 6. in glos. pen. & vī quibusdam hoc induci etiam per solum illud verbum, de plano, vt dixi in principio huius partis & hoc tenebat Aegi. in decr. nouit.

Cōclusio, in causa an fit necessaria.

e ¶ Cōclusione.] ista littera videtur velle, ꝙ in alijs causis requirentibus figuram iudiciorum necessaria sit conclusio, & de conclusione habetur supra de procur. audi. tis, de causa possess. pastoralis, & in constitutione Clem. eo. tit. causa, de prob. quoniam contra, de fide instr. cum dilectus, & c. cum Ioannes. Communiter in sæculari bus foris apud nos non fit conclusio: in ecclesiasticis fit per partes. Item ipsis, vel altera ipsarum inuita, ex quo sufficientes dilationes datæ essent, & elapsæ, pronunciaret iudex conclusum in causa: & vide in Spec. de renunc. & conclu. in prin.

f ¶ Faciendum.] patet ergo etiam in causis, quib. tollitur figura iudicij, secundum ius pronunciari debere, ut dixi super verbo, defensiones.

g ¶ Constitutionem nostram.] supra de iud. dispendiosam.

h ¶ Alias.] vt in casu decre. fin. de hæret. lib. 6. & in casu decret. indemnitatibus, §. si vero. de electio. eo. lib. quod dic, vt dixi in prin. super ver. figura.

i ¶ Solemnis ordo.] vt libelli oblatio, litis contestatio, & similia.

k ¶ Non contradicentibus.] innuit, ꝙ partibus 3̄dicentibus non possit iudiciorum figura, vel solemnitas vltra id, quod hic exprimitur obseruari, qđ verum intelligo, qñ sic procedere non est in iudicis ptāte, vt quia Papa sic procedi mādat, vt in prin. c. secus si sic procedere voluntati iudicis relinquatur, vt in constōne dispendiosam, supra de iudic. vt ibi dixi super verb. valeat. Secundo nota casum, quo sufficit tacitus consensus non reclamantis, concor. de accus. c. 2. lib. 6. interdum requiritur expressus, eo. lib. de rescr. statutū in nullo. alias non contradicere sapit medium inter consensum & dissensum, quod dic vt no. de reg. iur. is qui tacet, lib. 6.

Cōsensus tacitus quandoque sufficit.

l ¶ Partibus.] vī per plurale, quod 3̄dictio unius partis tm̄ non vitiet processum: ita res de facili reuertitur ad sui naturam, vt dicā in vir. glo. & facit, qđ dixi super ver. & qa in gl. p. p. alias dixisset, vel earum altera. Sed forte hoc subauditum est de mente, qđ patet si resoluatur nō 3̄dictio in sensum, vt si dixisset, cōsentiētibus partibus: quia tūc patet, ꝙ alterius 3̄dictio vitiaret, & est similis altercatio, q̄ scripsi, sup. ea. comp. de elect. in plerisque. Sed pone, quod de cōsensu partium iudex seruauit solemnia ordinis iudiciarij: postea pænitet partes, & volunt, quod procedat sine figura: nūquid deinceps illis inuitis poterit seruare solemnia? Vī quod sic, per regulam, quod semel. de reg. iu. lib. 6. cum suis concord. & vnico actu quis renunciat, & consentit, de constit. cum accessissent. vbi de hoc, de offic. delegatum, de appell. solicitudinē, & sufficit semel factum, qui matr. accus. poss. insuper, & propter sui contrarietatem istæ viæ præiudiciales videntur, & sic vna electa non venit alia, de postul. c. vnico, de elect. si quis, lib. 6. Item vniformis debet esse finis principio, de baptis. maiores, ante medium, de appel. secundo requiris. His rationibus puto, quod si partes expresse consenserunt, quod iudex in tota lite, vel simpliciter seruaret ordinem iudiciorum, quod inuito iudice, qui sic inchoauit procedere, pœnitere non poterunt: vbi vero non cōsenserunt expresse, sed non contradixerunt: puto, quod in occurrentibus postea contradicere poterunt, facit littera præcedens, ibi. (In toto, vel in parte.) Item singulares actus iudiciorū sunt per se actus perfecti: unde singulariter intitulantur, de libel. obl. cum rubr. seq. bene facit, quod scripsi post Vinc. & Compost. de rescrip. dilectus 2. in princ. quod etiam no. Guliel. in Spec de appel. restat. ver. & no. secundum Vinc. de cita. §. 1. versic. quid si reus.

Iudex procedēs uno modo de cōsensu partiū, an possit illis renitētibus, & inuitis illū modum prosequi.

m ¶ Propter hoc.] posset enim subesse alia causa irritationis.

n ¶ Irritus.] ipso iure, vt alias de lit. contest. c. vnico & tit. seq. accedens 1. & 2.

o ¶ Irritandus.] per sententiam, vt alias de re iudicata, cum causa, & c. cum Bertholdus, in fin. & concor. huic fini de iuram. calum. c. 1. 2. respon. in fi. lib. 6. & scias, quod iste finis non conuertitur, nam si in causis, quę requirunt figuram iudicij, procederetur, non contradicentibus sine figura, non teneret processus, & idem si expresse cōsentirent, de hoc de offic. deleg. de causis, in gl. 2. 2. q. 1. in primis, in fi. & c. seq. & in Spec. de sen. prol. §. iuxta verb. quid si de partium, quod intellige, vt not. de re iud. c. vlt. lib. 6. in 5. glos. Ratio diuersitatis patet, quia in casu isto fit contra ius commune, sed in casu, quem ponit littera, res redit ad ius commune, & ad sui naturam, quod facile fit 35. dist. ab exordio. ff. de pac. si vnus, §. quod, si nō vt totum. Natura uero naturans, cū ad illam redibimus, per intercessionem Virginis gloriosæ nos collocet cum electis. Amen.

Processus in causis plenis omisso iuris ordine etiā de partiū cōsensu nō tenet.

etiam partes, siue ad earū instantiam, siue ex officio vbicūq; hoc æquitas suadebit. Snīam vero diffinitiuam (citatis ad id [a] licet non peremptorie [b] partibus) in scriptis, [c] & (prout magis sibi placuerit) stās, [d] vel sedens proferat: etiā (si ei videbitur) conclusione [e] nō facta, prout † ex petitione, & probatione, & alijs actitatis in causa fuerit faciendum. [f] Quæ omnia etiam in illis casibus, in quibus per aliam constōnem [g] nostram, vel alias [h] procedi potest simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura iudicij, volumus obseruari. Si tñ in præmissis casib. solemnis [i] ordo iudiciarius in toto, vel in parte nō contradicentibus [k] partib. [l] obseruetur, nō erit processus pp [m] hoc irritus, [n] nec ēt irritādus. [o] Data Auinione 13. Kal. Decēbris, Pontificatus nostri anno secūdo.

FINIS.

PRO


RO istius arboris declaratione, quam format glossa hic, præmitte, ꝙ A patronus positus in radice siue in prima cellula istius arboris habuit tres filios, scilicet B.C.D. ut patet ascendendo ad tres cellulas sequentes, & duodecim nepotes, vt patet ascendendo ad duodecim cellulas immediate sequẽtes: & triginta, & septem pronepotes tam laicos, quam clericos, ut patet ascendendo ad duodecim ultimas cellulas. Et aduerte, ꝙ in istis ultimis cellulis clerici significantur per istã litterã C. & laici.

laici, per istam litteram L ita quod quoties ponit littera. C. in cellulis superioribus significat tot fore patronos clericos, & idem de littera. L. quo ad laicos.

SEcundo aduerte, ꝙ iste A. patronus habebat ius patronatus, quod reliquis vna cum hæreditate tribus filiis quos habebat, s. B. C. D. Cuius pñtationẽ secũdum Car. hic ipsi filij diuiserũt in tres partes, & sic p capita, nec adhuc habet locum dispositio istius clemẽ. Ius patronatus tamẽ est in solidum penes quẽlibet illorũ, cum sit indiuisibile: eius pñtatio tñ potest diuidi, sec. Inn. c. 1. sup. eo. ti. & Card. hic: & in prima voce succedet primus filius istius A. s. B & post eum duo filij eius, s. primus & secundus, & isti succedent in illa voce per stirpes, secundũ dispositionẽ istius cle. secũdum cõem intellectũ, & post istos duos filios B. in eodẽ iure succedent nouem nepotes ipsius B. s. tres clerici, & sex laici, qui ponũtur in duabus cellulis descẽdentibus a duobus filijs B. in quarũ est prima littera C. & in secũda sunt litteræ. C. duæ, & litteræ L. sex: & isti nouẽ sunt pronepotes ipsius A. primi patroni positi in prima cellula.

SImiliter C. secundus filius ipsius A. succedet in secunda voce, & quatuor filij eius positi in quatuor cellulis descendẽtib: a cellula. C. succedent eidem. C. in illa voce per stirpes, iuxta tenorẽ istius cle. & eodẽ iure decẽ nepotes ipsius. C. succedẽt in eodem iure patronatus per stirpes, quorũ nepotũ quinq; sunt clerici, & alij laici. Et ponuntur oẽs isti nepotes in quatuor cellulis superiorib. trahentib. originẽ a quatuor filijs C. in quarũ prima sunt vna littera C. & tres L. in secunda, duæ C. & vna L. in tertia, duæ C. in quarta, vna L. & oẽs isti sunt pronepotes ipsius A. sicut alij nouem, secundum computationem gl. hic.

SImiliter D. tertius ipsius filius A. succedet ĩ tertia voce, sicut dictum est de duob. primis filijs, & sex filij eius post eũ succedent in illa tertia voce iuris pñsentãdi per stirpes, eodem modo sicut dictum est de alijs, ita ꝙ illi sex non computabuntur nisi pro vno sicut eorũ pater, qñ viuebat, s. D. & decẽ, & octo nepotes ipsius D. eodem modo succedent in illa voce per stirpes succedendo sex filijs ipsius D. & isti decẽ, & octo nepotes ponuntur in sex cellulis descendentibus à sex filijs D. quorum nepotum nouem sunt clerici, & alij sunt laici, vt patet in figura, secundum Imolam hic: & omnes isti decem, & octo sunt pronepotes ipsius A. primi patroni.

TErtio cõsidera secundum gl. hic quod isti tres, s. B. C. & D. æqualiter successere isti A. in hæreditate, & in iure patronatus ei hrẽditati annexo, & sic diuisa hrẽditate quælibet hẽt quatuor vncias, & totidẽ in iure patronat⁹ ei annexo. licet sec. Imo hic, & Inn. in c. 1. eo. tit. hæredes inæqualiter succedant ius patronatus tñ ad eos transit æqualiter, vt ponamus, qđ A. habet hæredes B. C. & D. & quòd B. succedat eidẽ in sex vnciis. D. ĩ quatuor, C. in duab. & sic in portionib. inæqualib. omnes tamen æqualiter succedent in iure patronatus annexo illi hæreditati.

QVarto notandum est pro declaratione vltimarũ cellularum, in quib. reponuntur pronepotes ipsius A. quod licet aliqui illorũ pronepotum sint clerici, aliqui laici, ius patronatus tñ illis cõpetit iure laico, non iure ecclesiast. imo iure successionis, & p inde haberi, deẽac si essent oẽs laici quo ad istud ius, ita ꝙ clericorum nõ erit melior conditio ppter clericatum in isto casu. ex quo infertur, quòd clerici in isto casu poterunt variare in eorum præsentatione sicut laici vsq; ad acceptationem à superiore factam, nec habebunt nisi quatuor menses ad præsentãdum sicut laici, sec. Car. hic, & Pau. in c. eam te, de iure pat. & sec. Spec. in tit. de relig. dom. in §. vnico. ver. esset etiam sufficiens, quod est valde notandum pro declaratione istius figuræ.

QVinto notandum est, quando vni soli patrono originario succedũt plures hæredes per capita: illi etiã sunt patroni in capita. & tunc non seruatur dispositio istius cl. filij vero istorũ hæredũ succedũt in stirpes eorũ patrib. vt est videre in trib. cellulis B. C. D. descẽdentib. à cellula A. nã illi tres respectu A. eorum patris succedẽt in capita, duo filij B. quatuor filij C. sex filij. D. succedent in stirpes sublatis de medio eorũ patrib. s. B. C. D. & tunc seruabitur dispositio istius cle. sec. gl. hic Car. & Imo, & secundũ Roc. de Cur. in tract. de iure pat. colum. 148.

SExto pro declaratione discrepantiarũ, quæ solẽt esse in istis cõpatronis, aduertẽdũ est circa pñsentationes ꝙ in pari numero stipitũ siue patronorũ originariorũ regulariter locus est gratificãdi, dũmodo merita pñsentatorũ paria sint, & non obstet aliud canonicũ impedimẽtũ. Numer⁹ tñ stirpis põt esse par, & eius pñsentatoriũ erit impar, vt est videre si vnus præsentaretur ab vno filiorũ B & à trib. filijs C. & alter pñsentaretur a trib. filiis D. & ab vno filio C. ibi ꝙ libet præsentatur a quatuor. & tñ si cetera sint paria præsentatus ab vno filiorum B. & a trib. filiis C. præfertur: quia licet ab æqualib. præsententur in numero, nõ tñ in suffragio. Car. in prin. q. 2. & Imo col. 5. Ex quo infert Car. vbi s. ꝙ nõ sunt hic tot suffragia vocũ, quot sunt capita patronorũ, nã vna stirps non habet nisi vnam vocem, vt decem & octo nepotes ipsius D. qui ponuntur in sex cellulis superiorib. partis dextræ: non habent nisi vnam vocem sicut D. eorum auus habebat, & de aliis idem.

ADuerte tñ ad vnũ, licet gl. magna aliter dicat hic & male, ꝙ illud, quod sit à maiori parte vnius stirpis, respectu minoris partis eiusdem, habetur pro ualido ad illam stirpem, respectu præsentationis fiẽdæ per totam illam stirpem, dũmodo non cõtemnatur minor pars, quia plus obest cõtẽptus vnius, quã contradictio multorũ, vt dicit tex. in c. venerabilem ĩ. de elect. & iõ si minor pars stirpis recte vocata à maiori in pñsentatione fiẽda discordet, nihil habebit in præsentatione pro illa vice, vt possumus videre, si tres ex quatuor filiis C. præsentarẽt vnũ, & quartus nollet eũ præsentare, ille quartus nihil haberet in præsentatione. Idẽ si quatuor ex sex filiis D. præsentarẽt vnũ, & alij duo alium, præsentatus à duob. non haberet ius ex parte præsentationis illorũ duorũ, imo dicit Panor. in ca, cum inter canonicos. de elect. post tex. ibi, quod maior põt renũciare fauori introducto in honorẽ totius collegij, quod est valde notabile, & regulariter verũ, & traditur regula per Bart. in l. qđ maior, ff. ad municip. fallit tamen in sex casib. positis per Soc. in regula, factum. in fallen. suis.

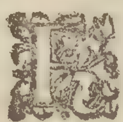
SEptimo no. secũdum. Roc. vbi sup. in declaratione illius verbi, ipse, vel is à quo cãm habuit, & glo. hic, quod licet ista arbor intelligatur in descendentibus eo modo dicendũ est in collateralibus, s. ꝙ fiat successio in stirpes in iure patronatus, licet aliter dicatur de hæreditate collateralium, ut per scribẽ, in §. cũ filius. Institut. de hær. quæ ab intesta defe. Alia tñ iura debita patronis ratione iuris patronat⁹, vt alimẽta in egestate pinguiora quã alijs pauperib. de fructibus ecclesiæ patronatæ, honorarius locus processionalis, studiosum obsequium, debentur per capita patronis, licet iura præsentandi debeãtur per stirpes, secundum Inn. & Panor. in c. 1. sup. isto tit. Cardin. & Imo hic, & Roc. vbi sup.

ADuerte tamen ad vnum dictum Ioan. de Imo. hic col. 2. circa mediam, quod declarare sigillatim, quot gradus præsentationis haberet quælibet istarũ personarũ situatarum in cellulis superioribus, illud esset magis tædiosum quam subtile, cũ quilibet bonus computator hoc faciliter inueniat quam bonus canonista, & etiam propter difficultatem probationis: nam pauca habemus alia iura hæc probãtia, nisi istam cle. ideo non eget altiori declaratione.

SEV BREVIVSCVLAE SVPPLETIONES,

Titulos Clementinarum luculenter declarantes, cum capitulorum numero in marginibus signato.

Cap. 1. De summa Trinitate & fide Catholica.]



FIRMITER credenda pro fundamento circa titulos humanitatis Ch[illegible]ti, iuxta Euangelium. Ioa. 19. & quod virtutes per baptismum infundantur infantibus in habitu.

Cap. 5. [De rescriptis,]

Subaudi regulariter exequendis, & fallit in quinq; casibus de quibus hic.

Cap. 1. De electione.]

Subaudi formaliter facienda, & etiam confirmanda, canonice, aliter cassanda, fallit in quinque casibus, & qualiter causæ beneficiales, quæ ad Curiam Romanam deuoluuntur, per appellationes prosequi debeant.

Cap. 8. [De renunciatione.

Subaudi vt facta canonice admittatur, & teneat. nisi cum procuratoris ad renunciandum reuocatio intimatur superiori, &c.

Cap. 1. [De suppl. [illegible] prælat.]

Subaudi auctoritate Apost[illegible] per superiores, & ordinarios circa collationes prioratuum regularium. Vt non applicentur mensæ.

Cap. 1. [De æta. & qualit. ordin.]

Subaudi necessario requisita [illegible] consequenda beneficia iuxta canones, & promotione canonicorum ad sacros ordines obseruanda, iuxta Ecclesiæ consuetudinem generalem.

Cap. 1. [De offi[illegible].]

Subaudi perpetui, vt etiam [illegible] alijs sacerdotibus curatis in iure.

Cap. 1. [De officio deleg.]

Subaudi & executoris apostolici cum potestate subdelegandi certum articulum.

Cap. 2. [De officio ord.]

Subaudi & eius potestate & iurisdictione plena sibi competente, & collatione beneficiorum etiam per legatos facta.

Cap. 4. [De procurat.]

Subaudi, vt eorum mandata generalia, vel specialia ad iudicia, vel negotia exequi debeant etiam probari per litteras, fallit in quatuor casibus, de quibus hic.

Cap. 1. [De in integ. restit.]

Subaudi concedenda ecclesiæ læsionem probandi intra quadriennium continuum, &c.

Lib. ij. Cap. 1. [De iudicijs.]

Subaudi ordinarijs, & quandoque summarijs, & citatione. & alijs eorum partibus, & in toto iudiciali processu canonice procedendo, & de citatione per edictum.

Cap. 1. [De foro compe.]

Subaudi, vt. s. forum rei actor quilibet sequatur, fallit in casu de quo ibi.

Cap. 1. [De causa possess. & propt.]

Subaudi, s. simul eodem iudicio tractanda, nisi suspendatur possessorium, etiam in secunda instantia alterius partis.

Cap. 1. [De dolo. & contu.]

Subaudi, scilicet canonice punienda, vt, s. absque alia citatione procedi possit ad difinitiuam cōtra scinole appellantem.

Cap. 2. [Vt lite penden. nil inno.]

Subaudi s. neque per iudicem, neq; per actorem. neque per alium quemcumque etiam post citationem intimatam partem plene informantem.

Cap. 1. [De se quest. poss. & fruct.

Subaudi quandoque permista, scilicet post primam sententiam latam in Romana Curia in possessorio, vel petitorio.

Cap. 1. [De probat.]

Subaudi quibuscunq; regulariter admittendis, s. ex verbis Papæ renunciatiuis de facto proprio, vel alieno, in quo fundant intentionem.

Cap. 1. [De testibus.]

Subaudi, & attestationibus regulariter admittendis etiam Christianis contra Iudæos, & Sarracenos etiā in criminalibus; non tamen post publicationem, & in causa appellationis super eisdem, vel directo contrarijs articulis.

Cap. 1. [De iureiurando.

Subaudi regulariter præstando, & obligatorio, & obseruando & per Imperatores, & Reges Romanæ fidelitatis in forma, de qua hic.

Cap. 1. [De exceptionibus.

Subaudi, excommunicationis, & alijs regulariter admittendis, iam dilatorijs, quam peremptorijs.

Cap. 2. [De sententia, & re iudi.]

Subaudi ferenda canonice, & exequenda, & confirmanda.

Cap. 7. [De appellationibus.]

Subaudi iudicialiter, & extraiudicialiter regulariter admittendis, & temporibus earum.

Lib. iij. Cap. 2. [De vita & honest. cleric.]

Subaudi moraliter obseruanda iuxta canones.

Cap. 6. [De præbendis.]

Subaudi canonice impetrandis per quarum impetrationem etiam motu proprio vacant priora beneficia incompatibilia, nec in ea veniunt dignitatis curatę, eleemosynarię, nec hospitalia.

Cap. 1. [De concessione præben. & ecclesiæ non vacantis.]

Subaudi & mandato de prouidendo, cum afficiente decreto ne ad id compellantur, alias puniantur ordinarij ante conditionis insertæ euentum sine tēporis adiectione currentis, ex quo publice in loco est no. vacatio.

Cap. 2. [De reb. eccle. non alien.]

Subaudi nisi ex necessitate seruatis seruādis, & vnio ne earum mensæ episcopi non facienda.

Cap. 1. [De rerum permut.

Subaudi, & beneficiorum alias quam permutantibus non conferendorum.

Cap. 2. [De testamentis, & vltimis voluntatib.]

Subaudi, & eorum executione, ad cuius rationes reddendas religiosi etiam exempti sunt conpellendi.

Cap. 3. [De sepulturis.]

Subaudi ecclesiasticis regulariter prohibitis tempore interdicti ecclesiastici, alias exempti contrafacientes eo ipso sunt excommunicati.

[De

[De decimis.]

Cap.2. Subaudi non uſurpandis, & appropriandis per religioſos: & de decimis beneficiorum ſecundũ taxam, & monetam locis exigendis abſque occupatione ornamẽtorum eccleſiaſticorum.

[De regularibus.]

Cap.2. Subaudi mendicantibus, ſ. etiam licite ad non mendicantes tranſlatis, nõ aſſumendis regulariter ad locũ, nec uocem capitulo, nec ad prioratus, & tacite per annum profeſſis cum habitu profeſſorum.

[De ſtatu monachorum.]

Cap.2. Subaudi nigrorum, & alborum moderando in ueſtibus, cibo, potu, & ſacramentis: uagatione & armis, & monaſterijs monialium uiſitandis annis ſingulis.

[De religioſis domibus, ut Epiſcopo ſint ſubdictæ.]

Cap.2. Subaudi Bcguinis abolitis, &c. & pijs locis, ut eorum cura non poſtponatur.

[De iure patronatus.]

Cap.2. Subaudi, ut patroni per diœceſanum compellantur ad aſſignandum congruam portionẽ præſentatis, &c. & ut eorum plures hæredes uocem unius tm̃ habeant.

[De cenſibus.]

Cap.3. Subaudi, & procurationibus per religioſos regulariter ſoluendis, uiſitantibus in temporibus a iure ſtatutis. Et pedagijs, & guidagijs non exigendis ab eccleſiaſticis, uel eccleſijs.

[De celebratione miſſarum.]

Cap.2. Subaudi, & diuinis officijs debite celebrandis in cathedralibus, & collegatis, &c. in quibus commenſales Cardinalium, & epiſcoporum poſſunt ſe illis coaptare.

[De baptiſmo.]

Cap.1. Subaudi in eccleſijs, & fontibus deputatis faciendo: ſalua neceſſitate, & poteſtate deferendi principibus; alias præſumentes caſtigentur.

[De reliquijs & ueneratione ſanctorum.]

Cap.1. Subaudi in quibus Dominus laudari iubetur, & de feſto ſacri Corporis Chriſti cum indulgentia.

[De immunitate eccleſiarum.]

Cap.1. Subaudi regulariter ſeruanda, iuxta concilium generale, & Lateranenſe, reuocato c. clericis, eo. tit. in 6.

[De conſanguinitate, & affinitate.]

Lib.4. Cap.1. Subaudi regulariter non contrahendo in gradib. prohibitis, neque alias per clericos, uel religioſos: alias eo ipſo ſunt excommunicati ſæpius nunciandi.

[De magiſtris.]

Subaudi deputandi ad linguam Hebraicam, Arabicã, & Chaldæam docendã. Et de moderatione expenſarum circa doctoratum. Lib.5. Cap.2.

[De Iudæis, & Sarracenis.]

Subaudi quibus Machometi nominibus prohibetur inuocatio, & ad ueneranda corpora ſuorum deuotorum peregrinatio. Cap.1.

[De hæreticis.]

Subaudi per diœceſanum, & inquiſitorem ſimul cõdemnandis, &c. & de octo erroribus Bcguinarum, uel Beguinorum. Cap.3.

[De homicidio uoluntario, & caſuali.]

Subaudi commiſſo per furioſum, infantem, uel arctatum, ut non inducat irregularitatem. Cap.1.

[De uſuris.]

Subaudi ſuper quibus ſtatuentes, aut ſtatuta non reuocantes, aut iudicantes, quod ſoluantur, aut ſolutæ nõ repetantur, ſunt excommunicati, & qood eorum libri edantur, & hoc hæreticis habeant, negantes eas exigere non eſſe peccatum. Cap.1.

[De exceſſibus prælatorum.]

Subaudi non committendis, & puniendis, ſcilicet ſi ſuis iuribus non contenti alijs iniuriantur. Cap.1.

[De priuilegijs.]

Subaudi miniſtrandi ſacramenta prohibitis religioſis: alias ipſo facto ſint excõmmunicati. Et quod liceat archiepiſcopis crucem ante ſe deferre etiam per loca exempta. Cap.2.

[De pœnis.]

Subaudi offendentium Epiſcopos, & filiorum, capiẽtium Eccleſiaſticos, ut propterea renuncient beneficijs, & excommunicantur etiam religioſi prohibentes decimas ſolui. Cap.3.

[De pænitentijs.]

Subaudi non indigendis per quæſtores: alias puniuntur per ordinarium. Cap.2.

[De ſententia excommunicationis.]

Subaudi ipſo facto incurrenda a religioſis, & dominis temporalibus, & eorum ſubditis uiolantibus interdictum: & ut ſorores ſcilicet tertij ordinis tunc ad diuina non admittantur. Cap.4.

[De uerborum ſignificatione.]

Subaudi uidelicet illius clauſulæ, ſimpliciter & de plano ſine ſtrepitu & figura, &c. & regulæ Mendicãtium. Cap.2.

FINIS.

EXTRAVAGANTES
TVM VIGINTI
D. IOANNIS PAPAE XXII.
TVM COMMVNES
SVAE INTEGRITATI
VNA CVM GLOSSIS RESTITVTÆ.

Et nunc recens illustratæ nouis Additionibus D. Prosperi Carauitæ, Patricij Ebolitani, & Iurisconf. celeberrimi.



VENETIIS, MDCXV.

IOANNES Papa XXII. natione Gallus, patria Caturcensis ex prouincia Aquitania, anno MCCCXVI. Romanus Pontifex creatus est. Is præter constitutiones Clementis V. prædecessoris, multas quoque suas publicauit.

Ad quas Zenzelinus de Cassanis, quem alij Genzelinum vocant, vberes composuit commentarios.

TABVLA EXTRAVAGANTIVM TVM Viginti Ioannis XXII. tum etiam titulorum, & capitulorum Extrauagantium communium per alphabeti ordinem distincta.

Tabula Extrauagãtiũ viginti Ioannis xxij. secundum ordinem alphabeti.

Tabula titulorum quinque librorum Extrauagantium communium secundum ordinem alphabeti.

Tabula

Tabula omnium capitulorum Extrauagantium communium per alphabeti ordinem.

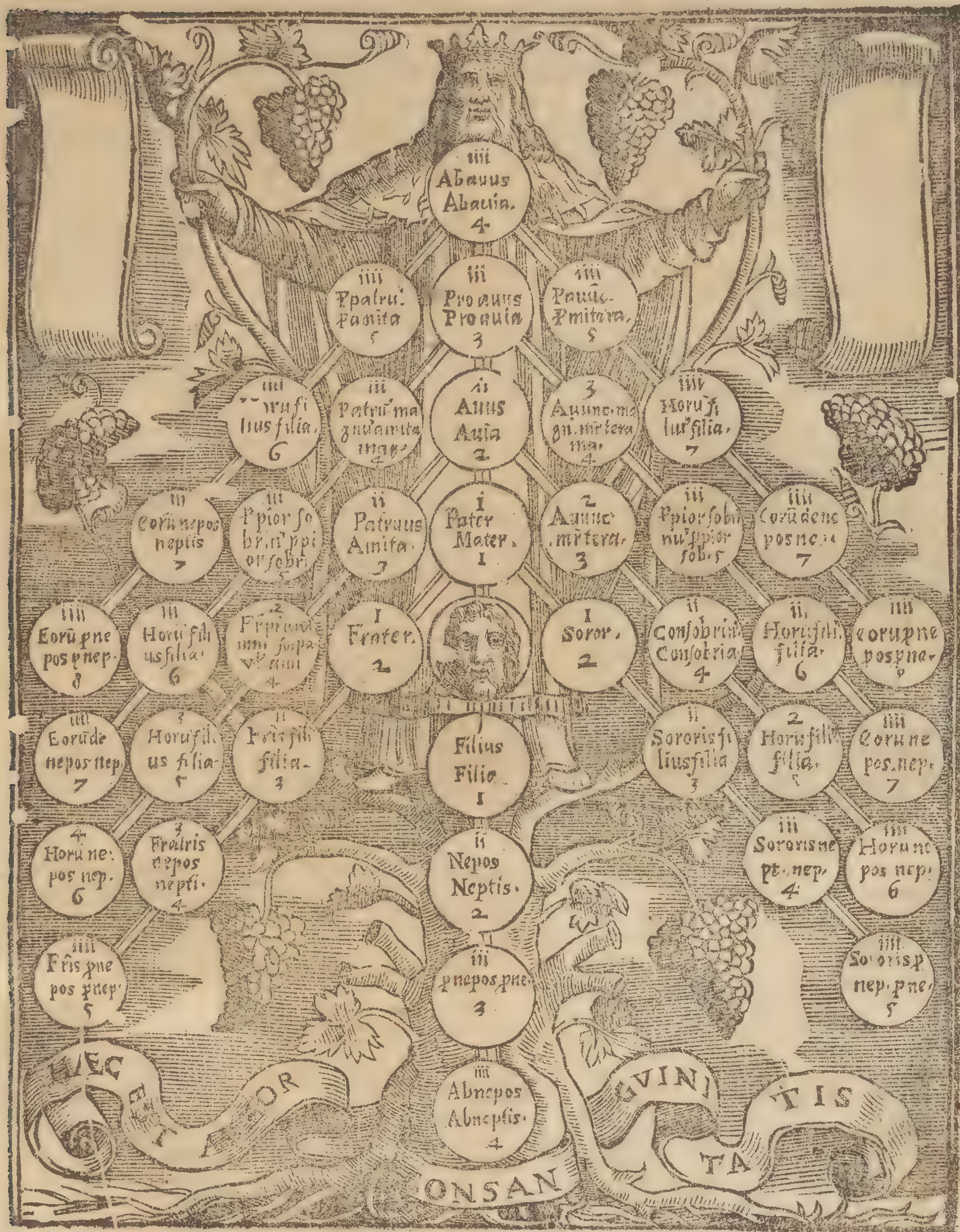
A



F I N I S.

ARBOR CONSANGVINITATIS.

Non gignunt dextros qui stant in parte sinistra;
Læua dat vxores, dat tibi dextra mares.



FIGVRA Arborea licet ad septimum deberet gradum protendi, cum vsq; ad eum secundum decreta sit prohibitio coniugalis. sup. q. 3. cap. de affinitate, & extra de clande. despon. c. cum inhibitio. tñ quia per iura noua ipsa coniugalis prohibitio est in tribus postremis gradibus reuocata, vt dicto c. cum inhibitio. & de consang. & affin. c. non debet, ideo vsq; ad quartam duntaxat figuram hanc duximus extendendam. Nec idipsum graduum cognitionē quoquo pacto impedit, qui enim duorum aut trium computationem agnouerit, illam etiam vsque in gradum centesimum, & eo amplius opus sit, deducere poterit.

Quam aptissime hęc imprimatur, tum consanguinitatis tum affinitatis, arbor iudicet, qui huiusce causæ trigesimæquintæ canones & legit, & intelligit.

Consanguinitas est attinentia personarum ex eo proueniens, quod vna descendit ab altera, vel ambæ ab eadem. Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum. Et dicitur a con, quod est simul, vel vnitum; & sanguine, quasi sanguinis vnitas.

Linea est collectio personarum ab eodem stipite descendentium gradus continens, & numeros distinguēs, & est triplex, scilicet graduum descendentium, ascendentium, & collateralium.

Gradus est habitudo distantium personarum, qua cognoscitur quota agnationis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differunt. Et dicuntur gradus ad similitudinem graduum scalarum, vel locorum procliuium, quia gradimur de proximo in proximum.

CONSANGVINITAS PER tres regulas declaratur.

PRIMA Regula magistralis pro linea recta. Ascendentium, & descendentium quot sunt personæ de quibus quæritur, computatis intermedijs vna dempta, tot sunt gradus inter eas. Si igitur vis scire quantum distat abauus a Petrucio (Petricium esse fingimus in cellula vbi est facies) vtroque computato; & intermedijs: quinque sunt personæ: deme vnam: quatuor sunt gradus: & sic de alijs.

¶ Pro linea collaterali duæ sunt regulæ.

¶ Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat a communi stipite, toto distant inter se vel sibi attinent. Exemplum pone. Cum facias abauum stipitē inter P. & pronepotem propatrui [nam illi sunt in linea æquali:] quilibet distat a stipite quarto gradu: ergo inter se quarto. De computatione tantummodo canonica loquor.

¶ Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior distat a communi stipite, toto distant inter se. Exēplum pone faciendo abauum stipitem. P. & filius propatrui sunt in linea inæquali. Computemus ergo a remotiori scilicet a p. sed a p. distat a stipite quarto gradu, ergo a filio propatrui quarto. Semper intellige secundum canones.

¶ Pro arbore consanguinitatis secundum computationem ciuilem dantur tales regulæ.

PRIMA. In linea recta ascendentium & descendentium quot sunt personæ, de quibus quæritur computatis intermedijs vna dempta, tot sunt gradus inter eas.

Pro linea collaterali.

¶ Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat a communi stipite, toto duplicato distant inter se, vel sibi attinent. Non secundum leges quælibet persona gradum facit in collateralibus. Computatio enim Legistarum ob aliud fit, quam computatio Decretistarum.

¶ Collateralium in linea inæquali, quot sunt personæ stipite dempto, tot sunt gradus. Si ampliorē optas enumerationē, recurre ad Ioannis Andreæ declarationem.



CIRCA LECTVRAM Arboris diuersis olim diuersum modum tenentibus, Ioannes de Deo Hispanus post eos lecturæ ipsius arboris nouum modum assumens, per suas metricas regulas ipsius intellectum nisus fuit aperire: sed propter multitudinem regularum, & versuum obscuritatem aliquibus notum ignotum, alijs ignotum ignotius reddidit. Attendens igitur ego Io. An. inter decretorum doctores minimus, & indignus, inuentionem arboris ex eo fuisse, vt habentib. materiam consanguinitatis, & affinitatis ignotam nota: & habentibus notam, ex oculorum inspectione notissima fieret: antiquorum scripta reuolui, & [prout expedire credidi] compilaui.

¶ Primo quærens ad vtramque arborem ad quid fuerit inuentio arboris necessaria. Secundo, an sit authentica. Tertio, ad quid in volumine decretalium repetita quæ olim fuerat in decretis.

¶ Primæ quæstionis ex superius dictis patet solutio. probatio enim ad oculum alias vincit insti. de gradi. §. agnationi. 27. q. 1. nec aliqua. Ex ostensione enim facti quædam melius percipiuntur, quam elocutione, extra de donat. Apostolicæ. ver. fi. Hinc est, quod agrorum mensio subijcitur oculis. 16. q. 3. inter de præscrip. quia indicante. C. fin. reg. l. 3. Ventris inspectio, an mulier sit prægnans. ff. de ven. inspi. l. 1. in prin. Locorum pudicitiæ inuestigatio, an mulier sit virgo: extra de pb. ꝓposuisti. an arcta, de frig. & ma. fraternitatis, vel aliter impedita, eod. tit. ex litteris. Iniuriæ, an sit atrox. estimatio. ff. de fer. l. 2. Et litteræ papales an sint veræ vel falsæ. de cri. fal. licet. Oculis multa subijciūt.

¶ Ad secundum, dic quod arbor authentica est, quod patet ex canonib. Isidori. & Alexādri. 34. q. 5. c. 1. 2. & vl.

¶ Ad tertium dic, quod quia in decretis de consanguinitate, & affinitate tractatur, vtile fuit ibi arborem ponere, & quia in decretalib. est idem tractatus, & in hoc volumine vtile fuit repeti, ex eo maxime, quia nemini venit in dubium, id satis esse validum satisq; famosum, quod repetita lectio probat C. de emend. ue. cod. l. vna. Item ex eo quia antiqui canones circa materiam illam multum fuerunt correcti: vnde expediens fuit secundum statutum iurium nouorum, antiquam arborem decidere.

DEinde ad arborem consanguinitatis specialiter descendamus. Et primo quæritur quid sit consanguinitas, & vnde dicatur: quid linea: quid gradus. Secundo quæritur, quomodo arbor formetur, & quare sic formetur, & quare sic punctetur & interseremus regulas, per quas cognoscuntur gradus, demum ponemus quædam notanda, & quasdam quæstiones.

¶ Ad primum dico, quod consanguinitas est attinentia personarum ex eo proueniens, quia vna descendit ab altera, vel ambæ ab eadem. Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum, quod satis est idem. Dicitur autem consanguinitas, quasi sanguinis vnitas: a con. & sanguine: quia de communi sanguine descendunt, & quo ad probationem coniugij non distinguo, an tales consanguinei sint producti, ex vxorio coitu, vel ex fornicatione, quod est expressum. extra. de proba. per tuas. Cōsanguinitatis diffinitio.

¶ Linea vero est collectio personarum ab eodem stipite descendentium gradus continenss, & numeros distinguens. Et est triplex, linea scilicet graduum descendentium, ascendentium, & collateralium, vt infra patebit, & ff. de gradi. l. 1. & l. iurisconsultus. Lineæ diffinitio: & eius multiplicitas.

¶ Gradus est habitudo distantium personarum, qua cognoscitur quota agnationis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differunt. Et dicuntur gradus ad similitudinem graduum scalarum, vel locorum procliuium, quia ita gradimur de proximo in proximum. ff. de gradi. l. iurisconsultus. §. gradus. Gradus descriptio.

¶ Formatur autem sic arbor. primo vide cellulas ascendentium: secundo descendentium, demum collateralium. Arboris cōsanguinitatis formatio.

lium. Aſcende ſuper cellulam vacuam: quæ remanſit ideo vacua, quia non potuit nomen propriũ habere: cũ aliæ cellulæ (exceptis his, quæ per genitiuũ nominãtur) ſumant nomen ab ipſa. Quomodo enim poſſemus illam cellulam nominare, quam dicimus filium patris fratrem fratris, patrem filij: & ſic de ſingulis? & eã alij vocant Ioachim: alij Protheũ: alij truncum, nos autem a nomine bidelli noſtri vocemus eam Petrucium. Et ſcire debes ꝙ cõpetẽter illæ cellulæ mediæ aſcendentium & deſcẽdentium diuiderentur directe per medium, vt à latere dextro illarum cellularũ ponerent nomina mariũ, vt abauus, proauus, &c. a latere ſiniſtro nomina mulierum, Vt abauia, proauia, &c. quia poſiti à latere dextro deſcendũt a maribus, & econuerſo. Supra cellulam vacuam eſt cellula hæc continens pater, mater, & vnum punctum ſupra & vnum infra. Supra illam eſt cellula auus, auia, continens duo puncta ſupra. Et duo infra. Supra illã eſt cellula proauus proauia cõtinens tria puncta ſupra, & tria infra. Supra illã eſt cellula abauus, abauia, habens quatuor ſupra, & quatuor infra. Deſcendendo ſub cellula vacua eſt cellula habens filium & filiam, & habet vnum punctum ſupra, & vnum infra. Sub illa habens nepotem, & neptem, & duo puncta ſupra, & duo infra. Sub illa proneptem, & pronepotẽ: & tria pũcta ſupra, & tria infra. Sub illa abnepotem & abneptem, & quatuor puncta ſupra, & quatuor infra.

Ius canonicũ eſt excellentius ciuili.

¶ Antequam ad collaterales tranſeamus, ſcire debes ꝙ punctorum numeratio eſt numeratio graduum habito reſpectu ad cellulam vacuam, & puncti ſuperiores denotant computationem ſecundum ius canonicum puncti inferiores ſecundum ius ciuile, &c. Ponitur autem cõputatio canonica in ſuperiori parte cellularũ: ciuilis vero in inferiori, vt detur intelligi excellentia iuris canonici ad ciuile: & maxime quo ad hunc caſum, quo inſtruimur in matrimonijs, quæ licite cõtrahi poſſint necne: & cum matrimonium ſit ſacramentum eccleſię, in eo præcipue lex minor eſt canone. extra de ſecun. nup. c. vlt. & pen. Vides autem ex punctatione prædicta, quod in computatione aſcendẽtium & deſcendentium cõcordat vtrumque ius: quia in eis ſemper perſona addita perſonæ per carnis propagationem gradum adijcit.

Regula lineæ rectæ.

¶ Ad inueniendum autem gradus inter eos ſecundum vtrumque ius, tolle hanc magiſtralem regulam. Aſcẽdẽtium & deſcẽdentium quot ſunt perſonæ, de quibus q̃ritur, cõputatis intermedijs vna dẽpta, tot ſunt gradus inter eas. Si igĩ vis ſcire, quantũ diſtat abauus a Petrucio: vtroq; computato & intermedijs, quinque ſunt perſonæ. deme vnam quatuor ſunt gradus. Item dico de ipſo P. ad abnepotẽ; quia eo modo erit reperire quinq; perſonas: & ſic quatuor ſunt gradus. Si velis, ſcire, quot diſtet abauus P. ab abnepote P. inuenies ibi nouẽ perſonas cõputato P. & ſic octo erũt gradus. Scias autem, ꝙ iſte P. nõ habet totam ſuam cõputationẽ in arbore Scias. n. ꝙ quilibet habet duos parẽtes quatuor auos: octo proauos: ſexdecim abauos: & ſic ſemper aſcendentes duplicantur. Vnde impoſſibile fuiſſe tot perſonas in arbore ſcribere.

Coniugalis prohibitio in recta linea eſt perpetua.

¶ Quæro an inter aſcendentes & deſcendentes prohibitio copulæ cõiugalis excedat quartũ gradum? Et dicit Goff. in ſum. de conſang & affini. §. item quantum. quòd non. per decre. non debet. eod. tit. quæ generaliter loquitur. Alij communiter cõtradicentes inter aſcendẽtes, & deſcendentes perpetuam eſſe prohibitionem dicũt: & quod de quarto gradu dicitur, in collateralibus locum habet. ad hoc. 35. q. 3. progeniẽ. & duobus capitulis ſequẽt. in quibus dr̃, ꝙ olim non ſolum vſq; ad ſecundum gradum, ſed etiam in quãtum notitia erat parentelæ, extendebatur prohibitio. Ex quo ergo certum eſt alterum deſcẽdentem & alterũ aſcendentem, perdurat prohibitio; ad idem inſtit. de nup. §. 1. ff. de rit. nup l. nuptiæ, & hoc verum puto.

Regula collateralium.

¶ Ad collaterales tranſeamus, & ad fratrẽ & ſororem & cauſa breuitatis proſequendo ſolũ partẽ mediam arboris ad modũ vexilli: qua intellecta reliqua intelligetur: qđ per ſe patet dicamus de fratre & deſcẽdẽtibus: Sub cellula fratris, fratris filius filia: ex illa fratris nepos neptis: ex illa fratris pronepos proneptis: & frater P. eſt cũ P. in primo gradu ſm canones: in ſecũdo ſm leges. Eius filius in ſcđo ſm canones: in tertio ſm leges. Nepos in tertio ſecũdũ canones, in quarto ſecũdũ leges. Fratris pronepos eſt ipſi P. in quarto ſm canones: in quinto ſecundum leges; & ſic debet eſſe vtraq; punctatio, & iſti ſunt collaterales ad P. Et nũc de cellula patris fecimus ſtipitem. Fac conſequẽter ſtipitem de auo, ex eo patruus amita: ex illa frater patruelis, & amitinus, ſoror patruelis & amitina, ex illa horum filius filia: ex illa horum nepos neptis. Patruus eſt P. ſecũdo gradu, frater patruelis et ſecundo gradu: filius in tertio, nepos in quarto ſecũdum canones. Per leges autẽ patruus in tertio; frater patruelis in quarto, filius in quinto, nepos in ſexto: & ſic debet eſſe vtraq; pũctatio. poſtea fac proauum ſtipitem, & habet filios patruũ magnum, amitam magnã, auum & auiam, auunculum magnũ, & materteram magnã illos non proſequimur. Ex cellula patrui magni propior ſobrinus, ꝓpior ſobrina. ex illa horũ filius filia, ex illa eorũdẽ nepos neptis. Et q̃a P. diſtat a proauo, quem nunc feci ſtipitem, tertio gradu, ergo à patruo tertio. & à propiori ſobrino tertio. & à filio tertio, & à nepote, q̃ exit lineam æqualitatis, quarto ſecundu canones, ſecundum leges vero diſtat P. à patruo magno quarto, à propiori ſobrino quinto, & à filio ſexto a nepote ſeptimo, & ſic debet eſſe vtraque pũctatio. Modo fac abauum ſtipitem cum tribus filijs, ſcilicet propatruo, proauo, & proauũculo, de proauũculo nõ proſequor. Ex cellula propatrui oritur cellula horũ filius filia, ex illa horũ nepos neptis, ex illa eorundẽ pronepos proneptis. Iſti omnes ſunt cũ P. in quarto gradu, q̃a P. diſtat à ſtipite in quarto gradu, & ex illa linea nullus exit lineam æqualitatis, ergo omnes diſtãt quarto, ſecũdum leges ꝓpatruus diſtat v. fili[9] vi. nepos vij. ꝓnepos viij & ſic dẽt eſſe vtraq; pũctatio.

Regula canonica ꝓ collateralib. in linea ęquali.

¶ Nũc videndum eſt q̃bus regulis gradus illorũ collateraliũ cognoſcantur. Collateralium æqualis lineæ vnam trado regulam ſecundum canones.

¶ Collateraliũ in linea æquali quoto gradu q̃s diſtat à communi ſtipite; toto diſtant inter ſe, vel ſibi attinent. hoc ſecũdum canones. Exẽplum pone: qñ facis abauum ſtipitẽ inter P. & pronepotem propatrui, nã quia illi ſunt in linea æquali, quilibet diſtat à ſtipite quarto gradu: ergo inter ſe quarto.

Regula ciuilis ꝓ collateralib. in linea æquali.

¶ Secũdum leges vero aliter eſt, & ſic dicimus regulam Collateralium in linea æquali quoto gradu quis diſtat à cõi ſtipite: toto duplicato diſtãt inter ſe, vel ſibi attinẽt. Vides ergo ex ſuperi[9] dictis, & ex punctatione, ꝙ p̃dicti P. & ꝓnepos propatrui diſtant viij. Et inſurgit illa diuerſitas, quia ſecũdum leges quælibet perſona gradum facit in collateralibus, Vnde duo fratres faciunt duos gradus: ſecundum canones vero duæ perſonæ faciũt vnum gradum Vnde (vt patet in cellula fratris) frater eſt cum P. in primo gradu ſecundum canones, in ſecũdo, ſecundum leges: ſed computatio eorũ ob aliud fit, quã noſtra. 35. q. 5. cap. 2. Bene ergo dr̃, ſecundũ leges, ꝙ in æquali linea collateraliũ ſiue linea ſit paris numeri, ſiue diſparis, nõ eſt reperire diſparem gradum vide in linea paris numeri ſecũda, vel iiij diſparis numeri j. vel iij. In prima ij. gradus, in ſcđa iiij, in tertia vj. in quarta viij. quod non, eſt ſm canones, quia in ęquali linea diſparis numeri habemus diſparem gradum; quia in prima primũ in tertia tertium, in quinta quintum; et ſic de ſingulis.

Regula canonica in linea inæquali.

¶ Nũc reſtat videre de collateralib. in linea inæquali, de quibus traditur talis regula ſecundum canones Collateraliũ in linea inęquali quoto grado remotior diſtat à communi ſtipite, toto diſtãt inter ſe. Exẽplũ pone faciendo abauum ſtipitem P. & filius ꝓpatrui

sunt in linea inæquali, computemus ergo à remotiori, s à P. sed P. distat à stipite quarto gradu : ergo à filio propatrui iiij. & idẽ in descendẽtibus vsque ad lineam æqualitatis: & hoc est, ꝙ dicimus, ꝙ persona ad dita personæ vsque ad lineam æqualitatis non crescit gradus, quia propatruus, filius eius nepos, & pronepos omnes distant iiij. gradu à P. Sed aliter secundum leges, secundum quas talem regulam tradimus.

[Collateraliũ in linea inæquali quot sunt personæ [stipite dẽpto] tot sunt gradus vnde P. à stipite distat iiij à propatruo v. a filio vj. a nepote vij. à pronepote viij. & sic quælibet persona facit gradum, Vides ex sup prædictis, ꝙ P. non potest contrahere cum aliqua de arbore. Distat. n. a summo, s. ab auo: ab imo, s. a nepote; ab extremis collateralium, ab oĩbus his quarto: à medijs citeriori: per quod satis patet, qđ cum nullo potest contrahere. Sed si extremus in collateralibus: vt puta si pronepos propatrui, vel pronepos fratris, ꝓ crearet filiam, posset P. cum illa cõtrahere, licet autẽ contrahatur in quinto gradu, remanet tamen consanguinitas, prohibitio enim, quæ per ius positiuum processerat potuit tolli sed naturalia sunt immutabilia. 5. dist. in princ.

Regula ciuilis in linea inæquali.

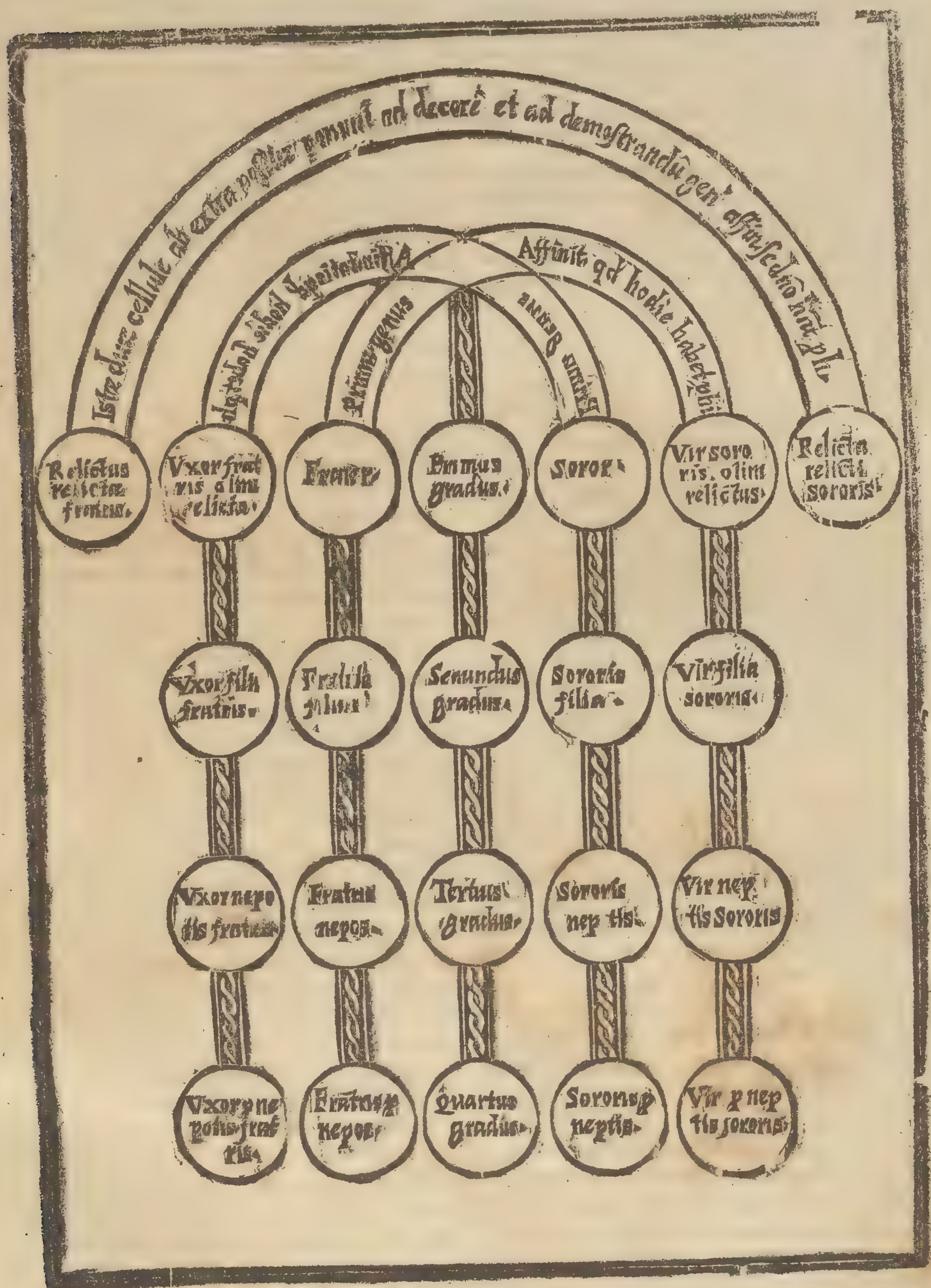
¶Scire debes, ꝙ communiter dicunt doctores, ꝙ abauus & proauus & auus sunt bigami dicentes, ꝙ si nõ essent bigami, non possent filij eorum coniũgi, cum essent fratres: sed de hoc nõ multũ curo : quia eadem ratione sic esset de alijs cellulis duplicibus, ꝙ personæ earũ essent bigami. Vñ fingamus perinde ac si in qualibet duplici cellula haberemus quatuor personas, ac si diceretur ꝓpatruus & vxor, proamita, & maritus, vnde duplicatio posita fuit, vt nomina demonstraret in vtroque sexu, non vt eos coniuges denotaret. Sciẽdum est etiam, quod in collateralibus æqualis lineæ bene sequitur ista regula affirmando & negando. Ego & tu sumus consanguinei in linea æquali, & ego possum accipere filiam tuam ergo tu meam. Et negatiue, Ego non possum accipere filiam tuam. ergo nec tu meã. Affirmatiua procedit in linea æquali quarti gradus. Negatiua in tertio vel citeriori. Sed in linea inæquali hoc non procedit affirmando, vel negando: quia si vnus est in quarto, alter in tertio vel citeriori, qui est in tertio vel citeriori, potest contrahere cum filia eius, qui est in quarto gradu. & non econuerso. vnde propatruus huius filius. & nepos contrahere possunt cum filia P. sed non econuerso.

Quæstio notabilis.

¶Demum quæritur, an collaterales, quorum vnus est in quinto, & alter in primo puta filia P. & ꝓpatruus possint ad inuicem contrahere? Dicit Host. ꝙ non & hoc no. extra. eod. quod dilectio. & c. tua. & in summa huius tit. de consan. §. nunquid in v. & j. quod per sua argumenta nititur probare sic. scilicet pater & filius vna persona cẽsentur. C. de impu. & alijs sub, l. vlt. Si cut ergo non contrahitur cum stipite, sic nec cũ filijs stipitis. bene facit prædicta decre. tua. vbi fratres videntur poni pro stipite. Contrarium tenet Ber. quod colligitur ex alio, quam ponit sup. eo. tit. ca. vlt. & Ra. & Ioan. de Deo; & hoc est verissimum, quod probant verba regulæ positæ. s. eo. c. vlt. dum dicit ibi: descendentium ab eodem, sed certum est, ꝙ propatruus descendit a stipite. Præterea aut dicis, ꝙ est inter eos prohibitio ascendentium, & descendentium. aut collateralium: de primo patet negando, ꝙ certum est filiũ P. nõ descendisse a propatruo. Est ergo prohibitio collateralium. sed certum est, quod isti distant quinto. quid igitur impediat istos collaterales contrahere, non video, Io. And.

ARBOR AFFINITATIS.

Multa dies, variusque labos huiusce parauit
Artis notitiam, quæ modo clara patet.



AFFINITATIS

DECLARATIO.

AFFINITAS secundum canones est personarum proximitas ex coitu proueniens, omni carens parentela. Et dicitur affinitas quasi duorum ad vnũ finem vnitas: eo quod duæ cognationes diuersæ per nuptias secundum leges, vel per coitum secundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit. vt ff. de gradi. cogna. l. non facile. §. affines.

¶ Scias autem, ꝙ affinitas est perpetuum impedimẽtum, quod durat etiam mortua persona, qua mediante contrahitur. 35. q. 10. fraternitatis.

¶ Per carnalem copulam viri & mulieris inter consanguineos mulieris & virũ, & inter consanguineos viri & mulieris contrahitur affinitas primi generis eiusdem gradus, cuius est consanguinitas. Si ergo cõsanguineus tuus cognoscat mulierẽ: si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa, vide quoto gradu est tibi consanguineus tuus, & quoto est tibi ille consanguineus, toto mulier est tibi affinis & semper in primo genere. Dictum est in regula, viri & mulieris, & non viri & vxoris, quia ſm canones etiã per coitum fornicarium & incestuosum contrahitur affinitas. patet de eo qui cogn. consan. vxo. suæ. c. discretionem. & c. penul. Inter consangnineos mulieris & virum, & consanguineos viri & mulierem, ideo dicitur; quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos viri, & consanguineos mulieris nulla est affinitas. vnde duo fratres contrahunt cũ duabus sororibus, pater & filius cum matre & filia sed est affinitas inter consanguineos mulieris & ipsum virum, & consanguineos viri & ipsam mulierẽ de consang. & affini. quod super his.

REGVLA. Quotiescunque inter vnam personarum, de quibus quæritur, & coniugem alterius nõ est vel non fuit consanguinitas intra quartum gradum inclusiue, nulla est prohibitio: vt inter me & coniugem nepotis mei non põt esse matrimonium: quia nepos meus est mihi consanguineus intra quartum gradũ.

ALIVD EXEMPLVM. Soror mea habuit maritum: ea mortua maritus eius aliam accepit, quo defuncto potero contrahere cum eius relicta, quia inter me, & illam relictam nulla est, nec fuit consanguinitas.



DARBOREM. Affinitatis, & eius materiam transeamus. Et primo vidẽdum est quid sit affinitas, & vnde dicatur, & quo modo ipsius genera insurgant & gradus computentur: deinde arborem formemus. Ponemus postea quædam notabilia, & quasdam quęstiones.

Affinitatis definitio. Est autem affinitas personarum proximitas ex coitu proueniens omni carens parentela. hoc secundum canones: sed secundum leges est proximitas proueniens ex nuptijs, & requiritur secundum leges, quod legitimæ sint nuptiæ, non interdictæ, vt contrahatur affinitas. ff. de gradi. l. non facile §. sciendum. Et dicitur affinitas quasi duorum ad vnum finem vnitas, eo quod duæ cognationes diuersæ per nuptias secundũ leges, vel per coitum secundũ canones copulãtur, & alter ad alterius cognationis finẽ accedit, vt in ea. l. §. affi.

Sed quod per fornicariũ coitũ & incestuosum secundũ nos contrahatur affinitas, patet de eo qui cog. consan. vxo. suæ c. discretionẽ, & eo. tit. c. pen. Sed consideratio legis fuit circa hęreditates & tutelas deferẽdas, & nequis cogatur aduersus affinem testimoniũ dicere, ff. de gradi. l. iuriscõsultus, in prin. & ff. de testi. l. 3. & 4. q. 3. §. itẽ in criminali. ver. itẽ lege Iulia. Sed canon quo ad matrimonia prohibẽda cõsiderauit vnionẽ carnis, quæ insurgit ex copula. Et est videre secundũ hoc, quod concurrere põt attinentia consanguinitatis, & affinitatis: vt si quis cognoscat consanguineam suã, oẽs consanguinei vtriusq; sunt vtriq; affines. Scias aũt quod affinitas est perpetuũ impedimentũ, quod durat etiam mortua persona, qua mediante contrahitur. 35. q. 10. fraternitatis. Nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria, quæ fit extra claustra pudoris 35. q. 3. extraordinaria. & adde. quod ibi not. *Affinitas per coitũ nefariũ contrahitur.*

Et insurgit affinitas ex coitu interdum cũ publica honestate, interdum sine: & publica honestas interdum sine affinitate, vt si cognosco vxorem vel spõsam, hic impedimentũ est publicæ honestatis, & affinitatis: si cognosco non spõsam hic affinitas sola est: si spõsam nõ dum cognoui, ibi sola publica honestas. Hoc dico, quia si mortua est vxor tuæ, & vis contrahere de dispensatione ecclesiæ cũ consanguinea sua, & ecclesia dispensat, quod possis cõtrahere cũ illa, nõ obstãte quod sit tibi affinis, tali gradu per dispensationem adhuc cõtrahere non poteris: quia licet sublatum sit impedimentum affinitatis, non tamen sublatum est impedimentũ publicæ honestatis. Debes ergo facere exprimi, quod possis cum tali contrahere non obstãte impedimento publicæ honestatis pro eo, quod desponsasti cõsanguineam eius in quarto gradu. & non obstante, quod est tibi affinis in quarto, pro eo quod dictam desponsatam carnaliter cognouisti, & tunc matrimonium procedere poterit.

Genus affinitatis cognoscitur per hanc regulã, sed nõ gradus. Persona addita personæ per carnis copulam mutat genus, sed nõ gradum. Isto modo, si is, qui est mihi in secundo gradu cõsanguinitatis, cognoscit mulierem, illa est mihi secũdo gradu affinitatis, & primo genere, si alius eã cognoscit, ille attinet mihi secundo genere affinitatis & secundo gradu: si ille aliam mulierem cognoscit, illa attinet *Affinitatis genus per quã regulam cognoscitur.*

mihi

mihi tertio genere affinitatis, & secundo gradu. Sed quia solum primum genus hodie habet prohibitionẽ,& quia B. plene tradidit: ex tra de consan. & affi. non debet hic circa hoc non insisto. ergo si persona mihi consanguinea cõiungat sibi aliam personam carnali copula, persona iuncta est mihi affinis primo genere affinitatis, si attinens mihi primo genere affinitatis carnali copula se alteri commisceat, illa attinet mihi secũdo genere, si affinis mihi secundo genere aliquam cognoscat, illa est mihi affinis tertio genere, sed eodem gradu. Est igitur videre de gradibus. Certum est quod affinitas non habet hodie prohibitionẽ nisi in primo genere, & in illo vsque ad quartum gradum, licet affinitas non habeat suam specialem computationem graduum, sed cõputantur gradus affinitatis secundum gradus cõsanguinitatis. Si ergo consanguineus tuus cognoscat mulierem, si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi illa mulier, vide quoto gradu est tibi consanguineus tuus secundum regulas, quas tradidi in proxima arbore, & quoto est tibi ille consanguineus toto mulier est tibi affinis, & semper in primo genere.

Affinitatis gradus cõputantur sicut gradus consanguinitatis.

Arboris affinitatis formatio.

Nunc formemus arborem, & in medio arboris sunt quatuor cellulæ, & in prima superiori ponitur primus gradus, in secũda secundus in tertia tertius, in quarta quartus gradus. Et de his primo quæritur, quare ponãtur in medio fratris, & sororis: Secundo, quare non exprimant attinentiam dicendo primus gradus affinitatis, & sic de singulis.

Ad primum dic, hoc fuisse, vt detur intelligi, quod affinitas oritur ex consanguinitate, & quod ab vtroq; sexu virili, & femineo affinitas contrahatur.

Ad secundum dic, attinẽtiam nõ fuisse expressam, vt illa computatio graduum ad consanguinitatem, & affinitatem referatur. vnde soror & frater sunt in primo gradu cõsanguinitatis, frater & vir sororis sunt in primo gradu affinitatis, & sic de aliis. Deinde a latere dextro dictæ lineę ponitur alia linea quatuor cellulas continens. in prima scribitur frater, in secũda fratris filius in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dorsum huius alia linea continens alias quatuor cellulas, in quarũ prima scribitur vxor fratris olim relicta, in secunda vxor filij fratris, in tertia vxor nepotis, in quarta vxor pnepotis fratris. A latere sinistro sunt aliæ quatuor cellulæ: quarũ prima soror, secunda sororis filia, tertia sororis neptis, quarta sororis proneptis, Ad dorsũ harum sunt aliæ quatuor: prima vir sororis olim relictus, scd'a vir filiæ sororis, tertia vir neptis sororis, quarta vir proneptis sororis. Ponũtur ẽt aliæ duę cellulæ, vna a latere dextro cõtinens, relictus relictæ fratris, a sinistris relicta relicti sororis: quæ secundũ omnes ponuntur ad decorem, & ad demonstrandũ genera affinitatis, quæ hodie prohibitionem nõ habent. Adhuc habes duas lineas reflexas, quarũ vna oritur in cellula fratris, & terminatur in cellula viri sororis: in qua scribitur primũ genus affinitatis. Item alia linea reflexa, quæ oritur in cellula sororis, & terminatur in cellula vxoris fratris, in qua idem scribitur.

Quæstio.

Circa hoc quæro quare in cellula, vxor fratris scribitur, olim relicta, quod non ponitur in alijs cellulis inferioribus eiusdem lineæ? Et dic hoc factum fuisse propter cellulam, quæ ponitur ad dorsum illius. quasi dicat, frater habuit vxorem, mortuo fratre vxor ab eo relicta cõtraxit cum alio viro, illa demũ mortua ista relictus a relicta fratris vult contrahere cum sorore, nunquid potest: Olim non poterat, quia erat sibi in secundo genere, & primo gradu: hodie vero potest. Idem sit repetitum quoad cellulam viri sororis.

Regula magistralis gradus affinitatis & genus manifestãs.

Ad cognoscendum ergo gradus affinitatis, & genus tam per formam arboris, quam ex prius dictis tolle hanc solã regulam magistralem. Per carnalem copulam viri, & mulieris inter cõsanguineos mulieris, & virum, & inter cõsanguineos viri, & mulierem cõtrahitur affinitas primi generis, & eiusdem gradus cuius est cõsanguinitas. Quare dicatur in regula per carnalem copulam viri, & mulieris, & nõ viri & vxoris, collige ex his, quæ in principio dixi. Inter consanguineos mulieris & virum, & consanguineos viri, & mulierem, ideo dixi, quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos viri, & consanguineos mulieris nulla est affinitas, vñ duo fratres contrahunt cum duabus sororibus pater, & filius cum matre & filia. Sed est affinitas inter cõsanguineos mulieris, & ipsum virum, & consanguineos viri, & ipsam mulierem, extra de consan. & affi. ꝙ super his. Primi generis quare dixerim etiam ex superioribus patuit, & eiusdem gradus cuius est cõsanguinitas, vide hoc in arbore, nam frater, & soror sunt in primo gradu consanguinitatis, maritus sororis ex fratre in primo gradu affinitatis, & sic vxor fratris sorori, & sic filia sororis est filia fratris, & ipsi fratri in secundo gradu

con-

consanguinitatis, maritus eius in secūdo gradu affinitatis, & econuerso, & sic in reliquis.

Vnde vir proneptis sororis attinet fratri, & omnibus descendentibus, qui sunt in arbore, quarto gradu affinitatis, & hoc ideo, quia to to gradu cōsanguinitatis attinet prædictis ipsa proneptis. Qui sunt in arbore, ideo dixi, qa si pronepos fratris hēt filium, ille excederet lineā æqualitatis, & sic attinet quinto gradu, secundū regulas traditas in proxima arbore.

Post hoc notandum est, illud præcise nō sequitur, ego & tu sumus affines ergo filius, quē procreo, est tibi affinis. Nā interdū filius meus mutat genus attinentiæ, quia ego sum tibi affinis, & ipse cōsanguineus, interdum nihil attinet tibi, interdum mutat gradum. interdum nec mutat genus, nec gradū. Exemplū si ego, & tu sumus affines per appositionē mei q.a, s. contraxi cum cōsanguinea tua si ex dicta consanguinea tua filium procreo, ille est tibi cōsanguineus, non affinis, sed si ego maritus cōsanguineæ tuæ ex alia muliere filiū procreo, ille nec est tibi consanguineus, nec affinis: Si vero tu consanguineus vxoris meæ filiū procreas, hic filius non mutat genus attinentiæ, quia tu pater es mihi affinis, & ipse affinis, sed si tu & vxor mea eratis in æquali linea, vel in æquali, & eras remotior, quia tu eras in tertio ipsa in secundo, vel primo: tunc ipse filius mutat gradū, quia tu pater es mihi in tertio gradu affinitatis, & ipse mihi in quarto. Si vero tu, & vxor mea eratis consanguinei in linea inęquali, sed vxor mea erat remotior, vt quia ipsa in tertio, & tu in secūdo: tunc filius tuus non mutat genus, nec gradū, quia tu mihi affinis, & ipse affinis: tu in tertio gradu, & ipse in tertio gradu. Itē no. quod istud ēt nō sequitur, ego & tu sumus affines, & ego non possū accipere filiā tuā, ergo nec tu meā, quia si habeā consanguineam tua in vxorē, tu bene potes contrahere cū filia mea, quā habui, ex alia muliere, quia affinitas non contrahitur inter consanguineos viri, & consanguineos mulieris, sed inter virū, & consanguineos mulieris, & inter mulierem, & consanguineos viri, vt dixi, & probatur extra de consang. & affi. ꝙ super his. Sed ego non possum contrahere cū filia tua, nisi forsitan illa excederet quartum gradum, vt quia esset in quinto, & est simile ēm quod dixi supra in proxima arbore cica fi.

Nunc quæritur an affinitas inter ascēdentes, & descendentes habeat perpetuam prohibitionem, an extendatur tm̄ vsq; ad quartum gradum? Et si teneremus opi. Goff. de qua dixi supra de arbore proxima circa medium diceremus quod vsque ad quartum gradū tm̄. Sed tenendo contrariam opinionē dicemus quod prohibitio sit perpetua. Dicit. n. tex. qđ ita abstinere debemus a cōsanguineis vxoris, vt a proprijs, extra de consang. & affi. c. 1. 35. q. 3. de propinquis, & cap. æqualiter. Si ergo consanguineos ascendentes, & descendentes prohibitio extenditur in infinitum: ergo inter affines, ad idē Instit. de nupt. §. affinitatis. & dicit lex qđ tales affines ascendētes, & descēdentes hñr loco parentū, & liberorū, ff. de gradi. l. non facile, §. & retro. in fi. Eodem mō posset formari qō de affinib. quorum vnus est in primo gradu, alter in quinto, sicut in cōsanguineis dixi supra in arbore proxima, in fi. An aūt liceat diuersis tēporib. habere in vxores duas cognatas, scilicet vxores duorum fratrum, & an coniuncti olim in gradu prohibito hodie permisso simul manere possint de hoc, vide no. de consang. & aff. c. non debet.

Vltimo quęritur ad vtrāque arborē an prohibitio consanguineorū, vel affinium cōiungendorum procedat ex prohibitione diuina, an ex humana, & quare facta fuit prohibitio. Breuiter scias ꝙ olim propter necessitatē frater necessario habuit contrahere cū sorore, & consanguinei cum consanguineis, vnde tunc in collateralib. non erat prohibitio. hoc fuit a principio generis humani in filijs, & nepotibus Adæ: hoc ēt fuit post diluuiū in nepotib. Noe. In Leuitico vero prohibitæ fuerunt fere duodecim personæ quas, vide no. extra. de resti. spo. litteras. & de diuo. c. gaudemus. Demū ius positiuum canonicum prohibuit consanguineos, & affines primi generis coniūgi in vij. gradu & citeriori, quæ prohibitio postea vsq; ad quartum gradū est restricta extra eo. non debet: reuocatis ēt quibusdā alijs prohibitionibus vt patet, Reuocatio vero fuit ex causa, quæ ibi ponitur, & extra. de test. ca. licet ex quadam. per quod patet quod prohibitio partim procedit ex iure diuino, & partem ex positiuo. Vnde in secundo gradu æqualis lineæ collaterales contrahere possunt iure diuino, sed non positiuo. Ratio vero prohibitionis sumitur, 35. q. 1. c. 1. §. i. fuit. n. propter charitatē ampliandā. Nā si contraherē cū sorore: idē esset pater, & socer, mater & socrus, vir & frater, &c. Sed si alium habeo patrē, alium socerū, numerosius se charitas protenderet, in qua vniuersi fideles, & pręcipue studentes continue perseuerent per gratiam eius, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Affinitas per notabilia declarat.

Affinitatis ꝓhibitio inter ascendētes, & descēdentes est perpetua.

Consanguinei, & affines quo iure prohibentur coniungi.

Ratio prohibitionis matrimoniorū iter aliquas personas de iure positiuo.

Diuini ac humani Iurisconsulti, & causarum sacri palatij auditoris, D. Ioannis Francisci de Pauinis, ad Extrauagantium, Regularum cancellariæ, & Decisionum Rotæ notitiam, vtile præludium.



Vintus Mutius versus Seruium Sulpitium illo fuit vsus sermone: Turpe est patritio, & nobili viro ius, in quo versatur ignorare, sed longe magis in plerosq; nostra ætate hæc sñia retorquenda est, qui Extrauagantiũ sãctiones, Pontificũ iura enucleata, desidia aut ignauia contẽnere videnť: cũ omnes magistratus, præsertim ecclesiastici, in dicendis sententiis, & ceteri iurisperiti, quib. interpretandi cõsulendiq; tribuitur facultas, responsa sua iuxta illarũ decisiones sint ꝓlaturi, si ipsis Extrauagantibus adsint requisita, q̃ epistola Inn.3.ad Helien.epm deposcit. Quare ad ipsarum lectionem iterum atque iterum hortor moneoq; ne cum Sulpitio iure obiurgemur, imo illum imitemur, qui post reprehensionem adeo iuri operam dedir, vt inter iurisconsultos merito palmam fuerit assecutus. Verum ipsis Extrauagantibus parem vim pene regulæ Cancellariæ viuente earum conditore, & non mediocrem decisiones Rotæ vti prudentum responsa auctoritatem habere censentur: sicut enim illis interpretandi ius ciuile, & prætorum edicta potestas sũma erat: ita, & auditoribus Rotæ in summorum Pontificum leges impertitum est ab ipso principe summum arbitriũ. Igitur circa tria hæc breuem, & perutilem subieci notã.

Loquitur de c. pastor. de fid.instr.

Snĩa contra extrauagantẽ lata an teneat.

Notandũ est, ꝙ sñia lata contra Extrauagantem publicatam, & indubitatã, est ipso iure nulla: ante publicationem vero secus, vt no. in procemio Clementinarum, in verbo, de cetero, & in cle. nolentes. de hære. Sed si est publicata, & indubitata sententia contra eam lata est ipso iure nulla, vt dictum est tamquam lata contra legem scriptam, vt no. Bal. in l.2. C. quando prouoc. non est neces. & Butr. in cap.1. & c. cum inter. de re iud. & probatur in l.1.§.iterum cum contra sacras, ff. q̃ sen. sine appel. rescin. exemplũ in Extrauaganti, execrabilis, sm̃ Abbatem in c. pastor. de fide instr. idem de Extrauaganti, ad regimen. quam allegat decisio in nouis 349. incipit: item si mandatur. Secus autem si de ea dubitatur, per c. pastoralis. de fide instrum. & l. cum prolatis. ff. de re iud. secundum vnam lecturam, ideo super ea papa est consulendus, & si reperitur in archiuo publico, dicitur indubitata per authenticam, ad hæc. C. de fid. instr. & l. Celsus. ff. de prob. sm̃ vnam lecturam, facit c. ad audientiam. de præscript. & idem præsumitur, quando reperit inter Extrauagantes. 20. q.1. c. quoniam progenitorum. maxime si reperitur glossata per doctorem famosum, sicut Zenz. Lau. & Io. Mo. & alios: per no. in d.c. pastor. probatur. l.1. in fi. C. de nouo codi. con. & quod no. in l. 3. C. de leg. vel si fuit diu obseruata, vt no. Bar. in glo. fi. super Extrauaganti, qui sint rebelles. de quib. plenius ꝑ Bar. in l. cum prolatis alle. & Butr. & Abbatem, & modernos in d.c. pastor. vbi sm̃ Boat. potest de ea dubitari ad instar eius, quod no. in c. nemo. de elect. in 6. de quibus etiam per Ludouic. in consil. 250. quod incipit, in Christi nomine in proposito casu, vbi etiam subdit, ꝙ si fuisset talis, per declarationem successoris efficitur perpetua: quia declaratio Papæ, etiam ad petitionem singularis personæ facta ad legem, vel ordinationem aliquam præcedentem, legem gñalem constituit ad omnes per l. fi. C. de legibus, & no. in c. in causis, de re iud. ꝙ facit ad id quod dicam super Extrauaganti. ad onus, & Extrauaganti, iniunctæ, & ad Apostolatus, & cap. Ex quib. idẽ dicit Bal. in statutis in suo peculio, in ver. statutũ licet nõ sic, &c. Itẽ non est necesse, ꝙ cõstet de datis, sm̃ Bartol. in dicta data, qui sint rebelles, Præmissa intelligo de Extrauagãtibus emanatis, post compilationem lib.6. secundum Io. And. in procemio. lib.6. ad fin. & in c. fi. de hæret. e. lib. Etsi contradicant iuri scripto, dic vt plene per Io. And. Io. de Ligna. Io. de Sandæis. & Dominicum post Io. Mon. in c.1. in princ. de const. li.6. & per Arch. post Hug. 19. dist. c.1. si Romanorum. & in summa. Adde Bal. in l. leges sacratissimæ. C. de leg. & in c. si in laicis. 30. dist. Nec est de substantia [vt redigatur in scriptis] de quo plenius per Io. And. in reg. nemo potest. de reg. iu. in mer. lib.6. & in decisionibus Rotæ, deci. 238. per gl. in l.1. C. de leg. probatur in c.1. de renun. li.6. & per Abbat. in c.1. de postul. præl. qui dicit, q̃d de hoc videtur communis opinio.

Scriptura ñ est de substãtia extrauagantium.

Extrauagantes qualiter & ubi debẽt ꝓduci, si de eis dubitat̃.

Debent autem Extrauagantes quando de eis dubitatur, per allegantem in forma authẽtica produci sub plũbo si extra curiã sunt producendæ: vel sub signeto uicecancellarii, si in curia sunt producendæ, & hoc de illis, q̃ sunt descriptæ in libro cancellariæ. illæ autem, quæ sũt descriptæ in camera Apostolica, signantur cum signeto camerarii, vel sub plumbo, &c. Et ita seruatur in curia Romana. Et idem. s. ꝙ in forma authentica debeant ꝓduci, dicimus in statuto non contento in volumine statutorũ, secundum Bart. in l. oẽs populi, ad fi. ff. de iu. & iur. & modernos in d.c.1. de const. lib.6. & in d. c. past. forma autem authentica habetur in regulis, & stylo cancellariæ. Quid autem de sententia principis diffinitiua vel interlocutoria? Dic vt in c. in causis. de re iudic. & 16. q.3. licet. & ff. quod met. cau. l. metum. §. sed ꝙ ait prætor. Et præsumitur quæstio determinata pro illa parte, & opinione, pro qua fuit ultima collatio facta, vbi aliter non constat de expressa decisione, secundum Bal. in l. bona fides. ff. depos. Et no. Dom. in c. fi. de hær. lib. 6. quod ordinationes, & mandata papæ habent eandem vim, quã habent constitutiones, per no. in ca. a nobis 1. de sent. exc. per l.1. & fi. C. cõmin. uel epistol. Itẽ ꝙ rñsa Papæ ad consultationem inferiorum sunt pro iure seruanda. alleg. 3. dist. in summa.

Mandatũ Papę hẽt uim constõnis.

De interpretatione autem doctorum, & cõi opinione dic ut per Abbatem in c.1. de post. prælat. ubi glos. & no. in c. unico, eo. tit. li.6. & in l.1. Co. de profes. qui in vrbe Constantinopolitana, &c. de cõi opinione notatur 3. q.7. §. tria, & an excuset a dolo, no. decis. Rotę 279. & Oldr. in l. quæsitum, ff. de fun. instru. Et an sit standũ vlt. opinioni. gloss. & Innoc. &c. no. Ioann. And. de pœnis, cap.1. & de sent. excom. cap.1. lib. 6. in nouella. & not. in l. qui filium, ff. ad Trebel. & per Bald. in l. si mater. §. tua. ne de statu defuncto, & in l.1. ff. de constitut. principum. & in tit. apud quem controuersia feudi determ. in vsib. feu. faciunt no. in c. capellanus, de fer. De his tamen plenius tractat Matth. de Matthæsilanis in suo tractatu de electio. opinionum qui incipit, quidã tractatellus. Et de opinione glossæ præferenda, dic ut per Iac. But. & alios in l.1. C. qui pro sua iuris. & Lapũ alle. 38. incipit, magister Hospitalis.

Regulę cãcellarię q̃ uim habent.

Regulæ cancellariæ sapiunt naturam legis, ut no. in c. a nobis, de sent. exc. & in cle. 1. de vi. & hone. cler. de quo per But. in procemio Clementinarum, ubi uidetur aliter sentire: quia non sunt perpetuæ, no. Ioan. Andr. in regula, nemo potest. in ult. col. in nouella, & quale ius faciant, no. per Pet. de Anch. in consil. 296. & 298. in quibus uult, ꝙ non censeantur constitutiones gñales, sed derogatoriæ uoluntatis Papæ edentis, & expirant morte, &c. de quo tñ dic ut in decis. 349. quæ incipit, Item si mãdatur. Quędam uero ex eis sunt de dandis, & istę ut fidem faciant extra curiã dantur sub plumbo in forma aliarum bullarum: Aliquę aũt dantur cum sub-

subscriptione duorum officialium de Parco maiori, & signeto vice cancellarii: & istæ fidem faciunt solum in Romana curia, si producãtur in Rota, vel apud alios officiales, & cõmissarios curiæ Romanæ. Et productæ semel coram vno auditore, possunt postea reproduci coram omnibus aliis, habita de hoc fide a notario producente. Illæ vero, quæ non sunt de dandis, non faciunt fidem extra cancellariam, quasi dent normam solis officialibus cancellariæ: & si non essent seruatæ in confessione literarum, remittentur literæ ad cancellarium corrigendæ, &c. vel de speciali mandato Papæ, vel per auditorem, aut alios commissarios, coram quibus causæ penderent.

Decisiones Rotæ non faciunt ius.

Decisiones Rotæ non faciunt ius, nec iudex secũdum eas tenetur iudicare, sed habentur pro decisionib. magistralibus, per no. per gl de post. præl. cap. 1. in gl. no ꝙ & c. Et sæpe Rota iudicat contra ipsas, vt dicit Card. in c. pastoralis. de fide instru. in vlt. q quod intellige, nisi secundum eas sæpius reperiatur iudicatum: adeo quod introductus sit stylus vel consuetudo, per l. si de interpretatione, & l. nam Imperator. ff. de leg. & no. in l. nemo iudex. C. de sent. Et si reperiantur contrariæ adeo, ꝙ per distinctionem non possunt concordari, tunc stabitur vltimis secundum doctores in simili. in c. 1. de constit. li. 6. & in c. contingit, de iureiur. eo. lib. Et quod decisiones faciant ius, probat tex. in c. sicut. de re iud. ubi Papa allegat stylum sapientum, facit quod no. in cap. fi. 20. d. No. tamen ꝙ Card. & Pet. de Anch. & Dom. consuluerunt contra decisionem Rotæ no. 114. incipit. item si vnus, in quantum approbat opinionem Archidia. ut refert idem Dom. cap. duobus, de rescr. lib. 6. Et [cum pace eorum] minus bene: quoniam ad auditores principaliter spectat interpretari verba, & mentem Papæ in rescriptis, & cum causæ cognitione, & pleno examine, &c. & sunt in hac quasi possessione sciente, & patiente imo uolente, & mandante Papa, arg. eius ꝙ no. Io. And. post Host. in c. 1. de post. præl. quod non est dubitãdum in curia Romana propter earum obseruantiam continuam, ꝙ clemen. 2. vt lit. pend. non habet locum in curia Romana. decisio. 275. incipit, item quod cle. 2. Similiter cap. oblatæ. de appe. vt patet in decisione 99. incipit: item no. ꝙ c. oblatæ. Similiter quod ca. nonnulli. de rescr. & c. ipso iure. eod. tit. lib. 6 non habent locum in Romana curia, vt patet in decisione 167. incipit, item ꝙ commissio. Quod patet etiam determinatũ expresse per decisiones in nouis 35. incipit, item legitimus. vbi reprobatur opinio Ioan. Monach. & Ioan. And. Item decisio. 65. quæ approbat opinionem Ioan. Mona. cap. 1. de offic. vica. Approbant etiam, & allegant opiniones doctorum, vt patet in opinione Io. And. in c. duobus. de rescript. in 6. per decisionem 58. quæ incipit, item voluerunt, & idem in decisione 213. incipit, item si quis dicit. vbi patet ꝙ color probandus est per spoliatum petentem se restitui in beneficialibus, & no. in clem. 1. de cau. pos. & propriet. & per Io. And. in additione Spe. de rest. spol. in princ. & in multis aliis similibus. ad idem decisio. 364. incipit, item si in forma communi, &c. & in decisionibus antiquis, 316. & idem cle. 1. cũ in multis, de rescr. lib. 6. & in decisionib. antiquis, incipit, item cum actor. & patet in decisione 96. incipit, item omnes Domini. Item decisio. in nouis 359. quæ incipit. itẽ si mandatur mihi. prouideri. Item decisio in nouis 258. quæ incipit, item in religiosa, quæ concludit contra communem sententiam doctorum. Item in nostris constitutionibus approbatur opinio. Ioan. Andr. in cap. fin. de consuet. lib. 6. quod motus proprius cum clausulis generalibus apponi consuetis in bullis tollat statuta, & consuetudines deoptando. Ex quibus patet, quod saltẽ decisiones in curia Romana faciunt ius ad instar styli, per not. cap. ex literis. de consuetudine, & in clem. 1. de sequest. pos. & fruct. & quod no. Lap. all. 48. cap. fraternitatis, de frigid. & no. in cle. 1. de sent. excom. & c. quã graui. de cri. falsi. & c. pen. de confir. vtili. vel inut. & c. ad audientiam 1. de rescrip. Et extra curiam tamquam responsa prudentum Instit. de iure nat. gen. & ciui. §. responsa prudentum, velut electiua discrepantium opinionum doctorum, quibus reuelat præcipuam Sanctus Spiritus veritatem in medio illorum constitutus, tã in Missa, quam in peculiari eorum oratione inuocatus. 20. dist. cap. fin. & Matth. 17. cap.

F I N I S.

C O N-



Euerendissimo in Christo patri domino domino suo, Arnoldo, Dei gratia sancti Eustachij diacono Cardinali Zenzelinus de Cassanis utriusque iuris doctor minimus cum recommendatione sui ad intellectus acumen deducens præsens opus, Deus ab æterno præuidens, & humanæ naturę ad malum procliuæ misericorditer prospiciens, uicarium suum in terris instituit vniuersalis Ecclesiæ regimini pręsidentem: qui ex varietate causarum, personarum, locorum, & temporum, nunc per nouorum editionem iurium, nunc antiquorum declaratione, modificatione correctione, necnon & rebellium debita coerctione ad ea, quæ medentis sunt, manum apponat. Cũ igitur instructor peruigil humani generis uerbo pariter & exemplo, uidelicet sanctissimus pater dominus Ioannes digna Dei prouidentia Papa xxij. nonnullas constitutiones per se nouiter editas promulgauerit: mũdo prospicecupiens uniuerso, quę quidẽ pp intellectus simpliciũ ruditatẽ, in eruditionẽ aliq̃ dirigendam expositionẽ, interpretationẽ, elucidationẽ in aliquibus exposcere dignoscuntur: ea propter ad honorem illius, cuius opera sunt inseparabilia sanctæ, s. & indiuiduæ Trinitatis, ac etiam matris vnigeniti Dei filij incarnati in eius vtero virginali & vniuersalis Ecclesiæ sponsæ suæ, suique uicarij, generalis ueri pastoris & gregis Dominici directoris, ac etiam nostri decus, licet hebes & ingenio rudis & imbecillis in iurium intellectu, confisus de omnipotentis Dei gratia, reuelando sibi uiam meam, & sperans in eo ut ipse faciat, iuxta uerbum Prophetę, audaciam sumpsi [utinam ad utilitatem publicam.] aliqua per modum commẽti in scriptis redigere super constitutionibus antedictis: eadem uestræ paternitatis salubri correctioni more solito commendando.

CONSTITVTIONES XX.

IOANNIS PAPAE XXII.

Cum familiari apparatu D. Zenzelini de Cassanis, adiectis patentibus summarijs, dataq; singulis apta situatione, nec prætermissa glossarum vtili explicatione.



TITVLVS I.
De electione & electi potestate.

¶ Electi, qui pro suarũ electionum negotio ad curiã venire tenẽtur, etiam sede vacante non tenentur de necessitate ĩ ipsa curia morã trahere: & licet alibi morentur, nullũ eis præiudiciũ generatur. facit Clene Romani. §. fi. eod. tit.

CAP. I.

AD onus[a] Apostolicæ seruitutis[b] superna dispositione[c] vocati, ambiguitates[d] ex quibus possent ecclesijs[e] dannosa prouenire dispẽdia, tollere cupientes,[f] de potestatis plenitudine,[g] ac fratrum[h] nostrorũ consilio[i] ordinamus,[k]

Diuisio.



AD onus.] Hęc extrauagans licet propter styli connexitatem commode diuisionem non recipiat: tamen non inepte dici potest, quod habet duas partes. in prima parte constitutio iuris electorũ conseruatiua ponit, In scda obstaculũ huic obuians tollit. ibi, Nõ obstãtib.

a ¶ Ad onus.] Nota reputari onus in Apostolica sede seruire. Multæ. n. & innumerabiles sunt ei præsidentis solicitudines, extra de purg. can. ca. inter solicitudines, & de magi. inter solicitudines, cle. 5. per quas ad morũ correctionẽ vitiorũ extirpationem adstringitur attendere, ne sanguis subditorum de suis manib. requiratur, 43. di. c. Ephesijs, extra de offi. ord. c. irrefragabili. cum & secundum. B. Hieronymum non sit facile stare in loco Petri & Pauli. 40. dist. c. non est, & ad hoc ad de quod dixi in decre. suscepti. in uer. solicitat. licet aũt istis respectibus dicatur onus, nihilominus tamen honor est summus, cum dicatur apex dignitatis omnes, qui ad eam eriguntur, illustrans. 40. dist. c. non uos.

b ¶ Seruitutis.] a seruiẽdo reipublicæ dictæ, ff. rem pu. sal. fo. l. 2. ff. de adopt. l. non aliter, C. eo. tit. l. 2. & hoc respectu Papa se uocat seruum seruorũ, quod dico ut no. 1. q. 7. c. quotiens cordis. nõ autem a seruãdo, de qua loquitur tex. insti. de iure per so. §. serui. illa enim est, quæ impedit ad honorem puehi. C. si seruus, aut libertus ad decu. asp. l. 1. & 2. li. 10. extra de ser. nõ or. c. 1. 54. dist. quasi p totum. — Papa se vocat seruum a seruier.do.

c ¶ Superna dispositione.] hoc dicit, quia non debet sibi quisquam honorem assumere, nisi qui uocatur a Deo tãquã Aaron. ad Hebræ. 5. 8. q. 1. in scripturis, & extra de elect. qualiter post obitũ, C. de episc. & cle. l. si quẽquam, potissime autẽ in tanti honoris fastigio hoc pcauẽdum. cum uniuersitas fideliũ ex illius incolumitate animaduertat se pendere ppẽsius, 40. di. c. si Papa iuxta illud, Integritas præsidentium salus est subditorum, 61. dist. miramur, in corp. Auth. ut iud. sine quoquo suffra. §. cogitatio. col. 2.

d ¶ Ambiguitates.] i. dubitationes, simile C. de vsufr. l. ambiguitatem, de testi. l. ambiguitates.

e ¶ Ecclesijs.] hoc videas, quod no. in c. suscepti. super ver. ecclesijs.

f ¶ Cupientes.] attende principẽ Ecclæ cupere & desiderare, vt tollantur ab ecclesijs damnosa solicitando, remedijs inuigilat subiectorũ, vt quietẽ et eis pparet, labores voluntarios appetendo. In corpo. Authẽ. vt diuinæ iussiones, in prin. col. 8. & in procœmio. 6. libri.

g ¶ Plenitudine.] quia solus princeps ecclesiæ gaudere reperitur; ceteri enim in parte solicitudinis sunt vocati. 2. q. 6. decreto, & c. qui se. extra de vsu pal. 1. ad honorem, de ele. illa, de ista enim plenitudine 1 potestatis non oportet sermonem effundere: quia superfluum est solem facibus adiuuare, 6. q. 1. si omnia, & super hoc videre potes, quod no. Ber. extra de transl. epi. ca. quanto. & Host. plenius de pcess. præb. proposuit, de vo. & vo. redem. c. magnæ. Quibus autem rationib. fulciri põt talis plenitudo vide, qp no. p Host. extra qui filij sint leg. c. p venerabilem circa fi. in uerbo, plenitudine potestatis. — 1 De plenitudine ptãtis Romani Pontificis uide oĩno Turrecrematam in summa de ecclesia, lib. 2. c. 52. & 53.

h ¶ Fratrum.] hic videas, qp dicam in decre. execrabilis, in uer. fratribus, & in decr. quia quorundam.

i ¶ Consilio.] & hic si placet, attende quod dicam in decre. execrabilis.

K ¶ Ordinamus.] non dicit, declaramus, ut denotat, qp ĩ. sequitur, esse ius nouum non antiquum, cum forte secundum hoc, esset contrarium eius, quod hic statuitur, ut infra subiicietur.

quod quibuscunque [a] electis, [b] qui ad sedem [c] Apostolicam venire [d] vel mittere [e] tenebantur, [f] ac ipsorum electionum instructoribus, [g] qui in veniendo ad sedem [h] ipsam & se præsentando [i] ipsa sede vacante, vel non vacante seruauerunt [k] tempora a canonibus [l] instituta (dummodo præsentialiter [m] adsint [n] in ciuitate [o] Lugdunē. vel fuerint Auinione in calendis [p] Octobris) vbicunque [q] sede vacante moram traxerint, nullum [r] ipsis [s] seu eorū [t] iuri præiudicium ex mora interim facta vbilibet [u]

a ¶ Quibuscunque.] Nota verbum vniuersale, vt omnes electos venire adstrictos, uel mittere comprehendat, siue sint exempti, siue non ad cathedrales, uel regulares, vel collegiatas ecclesias electi, argu. ff. de hæred. instit. l. hoc articulo extra. de maior. & obed. c. solitæ, 19. dist. si Romanorum, sic sentit. Card. de ele. cupiētes, in versi. cathedraliū & ibi dixit, licet Guliel. ibi contra sentire videatur.

b ¶ Electis.] subaudi vel prouisis: a quorū prouisione appellatur ad Papam, cum in illis sit eadē ratio & penitus similis: vnde cōstitutio illa, cupientes, licet pœnalis loquens tantum de electis, in casu penitus simili idem statuisse videtur. argu. ff. de adult. l. si postulauerint §. ratio. de eden. l. quædam. verbo, nummularios, & colligitur ex decret. cupientes, iuncta ad illam decre. si postquam §. vlti. de elect. lib. 6. x & ex decret. licet canon eo. tit. iuncta cum decret. vnica, de offic. deleg. clem. 5. sic sentit Card. dicto. cap. cupientes, in vers. omnes electi, & Accur. in corpo. Authen. ut hi qui oblise ha. perhibētes minorum, §. 1. ubi lex pœnalis inducta ꝯ creditorem suscipientem curā sui debitoris, extenditur, vel inducta censet ꝯ suscipientem tutelam pp identitatis rōnem, ut ibidem no. glo. quæ incipit. Nunquid idē. de hoc scripsi plenius de rescrip. abbates, cle. 5. in gl. sed gratia huius. Item intellige, electis, per quorum mortem vacare dicuntur ecclesiæ, argu. de elec. ne pro defectu, & sic electus in magistrum maiorem Hospitalis ut quondam Templi, non adstringit dicta constitutione, cupientes cū per eorū mortē uacare ecclesiæ nō dicantur, cum iuris spiritualis & ecclesiastici non sint capaces, utpote in pluribus laicis, uel illi etiā qui eliguntur ad dignitates, quæ subsunt alijs, puta ad præposituras, ac archidiaconatus uel similes. sic no. Car. dicto c. cupientes, in uer. oēs electi, & in vers. cathedralium. Item quod dicit, electis debet intelligi de masculis, secus de feminis. In illis enim cōstitutio, cupientes non uendicat in omnibus sibi locum ob sexus fragilitatem, extra de elect. c. indemnitatibus, §. sed cum eis, lib. 6. & antea idem not. Car. in dicto c. cupientes, in glo. 1. episcopalium.

Constitutio pœnalis, pp identitatem rōnis est prorogabilis.

x Vide quod ego ibi not. in gl. fi. & in gl. Italiæ, ca. 1. de tēp. or. li. 6. & uide Euerardū doctorē Louaniensem in loco a rōne legis larga. uer. tertio casu principali, quo remige secure nauigabis illud periculosum mare extensionū. Font.

c ¶ Sedem Apostolicam.] intellige etiam vacantem per iura noua de elect. ne Romani, §. ult. clem. 5. & sic sentire uidebatur Card. licet ex falsa causa, dicto c. cupientes, in ver. coram nobis, in ver. canon. Guliel. autem contrarium ibi tenebat, cuius opinio hodie succumbit.

d ¶ Venire.] personaliter.

e ¶ Mittere.] procuratores sufficienter instructos.

f ¶ Tenebantur.] exempla pone de his per decr. statuimus, cupientes. indemnitatibus, §. sed cum eas, lib. 6.

g ¶ Instructoribus,] de istis habes dicto c. cupientes, §. ad hoc. & §. si vero.

h ¶ Ad sedem ipsam.] vacantem, ad quem sicut ad non vacantem tenentur hodie venire, ut sup. dixit.

i ¶ Se præsentando.] s. personaliter: & hoc si possent, alias sufficeret hoc publice protestari, arg. ff. de nau. fæno. l. 2. sed an unica protestatio eis sufficeret, uide quod no. Card. dicto c. cupientes in uer. prædictos.

k ¶ Seruauerunt.] In illis igitur, qui non seruauerunt, non habet locum, ꝙ infra sequitur, nec beneficio huius constitutionis gaudent. Tum quia, ꝙ de certis statuitur contra ius commune, de alijs denegatum uidetur, ff. de iud. l. cum prætor. extra de præsum. nonne. Tum quia si de omnibus conditor idem statuere voluisset, hoc utiq; expressisset, arg. extra de deci. ad audientiam, C. de cadu. tollen. l. 1. §. sin autē ad deficientis. Tum ēt quia in seruantibus tempora diuersa, ratio iura diuersa inducere facit. C. de transac. l. interposita, ff. de legi. l. ꝙ vero omnes, extra de reg. iu. quæ a iure li. 6. quia ipsi nullam diligentiam adhibuisse reperiuntur, sed seruantes sic, tam in veniendo quam in præsentando.

l ¶ A canonibus instituta.] extra de elect. statuimus, &c. cupientes, lib. 6.

m ¶ Præsentialiter.] nō ergo sufficeret ꝑ aliū ibi esse, cū opus sit præsentia personali. arg. C. de procur. l. vlt. si minor se maiodi. l. 2. extra de iudi. ca. 1. de elec. vt circa, lib. 6.

n ¶ Adsint.] scilicet de præsenti tempore huius constitutionis. verbum enim, quod de se præsentis temporis est, nec ad præteritum, nec ad futurum proprie trahi potest, arg. ff. de iniu. & irri. test. l. cum in seruo. si cert. pet. cum quid præsens.

o ¶ Ciuitate Lugdun.] in qua fuit creatus in papam dominus noster Io. Papa xxij. Sed qualiter intelligas istos præsentes in ciuitate, an illos, qui sunt infra muros, vel etiam qui sunt in suburbijs? Videtur quod illi, qui sunt infra muros tm̄, arg. ff. de verb. sign. l. urbis. extra de sen ten. excom. c. si ciuitas. lib. 6. Sed contrarium credo, cū hic agatur de pœna vitanda: cuius uitatio est fauorabilis, & sic extendenda, ff. de lib. & posth. l. cum quidam. extra de reg. iur. odia lib. 6. & quia satis censetur præsens in ciuitate, qui in suburbijs est. ff. de uer. sig. l. qui in continentibus & l. ædificia. & l. pupillus, §. incola. & de penu. leg. l. nam quæ liquidæ. §. item si ita. ad muni. l. qui ex vico. de procur. l. præsens, C. de epi. & cle. nulli, §. quod si in uico. de na. li. l. si quis seu liber, extra de ele. vbi maius, §. porro. li. 6. ad idem. 63. di. c. ego. Ludouicus cum ibi not. & per Guliel. extra de rescri. statutū. in ver. ciuitatibus. Quid enim si electi essent tot numero, quod cum alijs curialibus non possent intra muros ciuitatis commode recipi; eos non reputari fuisse præsentes uidetur forte absonum & iniquum.

Præsens in ciuitate est, q. in suburbiis est.

p ¶ In Calendis Octobris.] sed de proximis calendis post huius constitutionis publicationem dēt intelligi ff. de uerb. obli. l. cum qui calendis. & hoc si a tempore publicationis huius constitutionis restabat tm̄ de tempore, ꝙ in calendis Octobris posset commode apud Auinionem peruenire, alias non de proximis primis, sed alijs subsequentib. haberet intelligi arg. de uer. oblig. l. interdum de eo, ꝙ cer. lo. l. non utique, §. si quis ita, Sed si in die ipsarum calendarum fuisset huius constitutionis facta publicatio, de sequentib. uideretur intelligendum, ut dicta. l. eum qui.

Calēdę sunt de ꝓximis intelligendę.

q ¶ Vbicunque.] in hoc inducit ius nouū hæc constitutio: nā alia primæua iura arctātia electos ad ueniendū, & se personaliter præsentandum uibebātur exposcere, ꝙ ipsi sede uacante in curia haberent morā trahere, cū nec ab ea sine licentia possint discedere donec ecclesiæ esset de pastore prouisum. extra de elect. cupientes, iuncta decret. si postquam, §. fi. eo. tit. lib. 6. & c. ne Romani, §. ult. cle. 5. ad quid enim arctarentur electi uenire sede uacante ad curiam, ut ibi dixi, nisi & uenientes expectarent creationem noui pastoris? certe frustra potissime cum spes sit de proxima eius creatione, ut ibidem, & adde quod dixi sup. in glo. intellige.

r ¶ Nullum.] præiudicium, quod statim sequitur.

s ¶ Ipsis.] scilicet electis.

t ¶ Eorum iuri.] id est, eis per electionē quæsito, quod & quale sit illud, dic ut no. 63. dist. quanto.

u ¶ Vbi libet.] ex hoc uerbo & alio simili ubicunque, quo est. s̄. intelliga, siue in loco ꝓximo ad curiā, siue remoto electi moram traxerint, cū hæc duo uerba singula

gula per ſe loci vacationē de ſui natura denotent, extra de priuil. antiqua. §. dominicæ, & eo. ti. c. vlt. lib. 6. ſicut & temporis. ff. de interrog. actio. l. vbicunque, extra de pœnis. c. vbicunque. lib. 6.

generetur: a ſed b eorum iura circa electiones huiuſmodi hoc c non obſtante perinde ſeruentur illęſa, ac ſi apud ſedem Apoſtolicam d moram contraxiſſent: e Non f obſtantib. prædeceſſorum g noſtrorum conſtitutionibus quibuſcunque: q̃bus tñ quo ad alia nullũ volumus h p̃iudiciũ generari. Nulli i ergo, &c. noſtræ ordinationis infringere, &c. Datũ k Lugduni viij. Idus Septembris, anno 1.

a ¶ Generet.]ꝙ ante hanc decre. generandum videbatur. ſcilicet priuationis ipſo iure ab oĩ iure ſibi per electionem acquiſito, dicto c. cupiẽtes, §. inſuper & ca ſi poſtquam, §. 1. de ele. lib. 6.

b ¶ Sed eorum iura.] Idem, eis per electionem quæſita.

c ¶ Hoc nõ obſtante. ſcilicet ꝙ ſede vacãte vbilibet alibi morã traxerint.

Sedes Apoſtol. ubi dr̃ cẽ cũ uacat.

d ¶ Sedem Apoſtolicam.]Sed vbi reputabis eſſe ſedẽ Apoſtolicam cum vacat? Põt dici, ꝙ ſicut ſedes reputatur eſſe vbi Papa viuens morã trahit. arg. extra. de præb. c. præſenti. §. loca. li. 6. cũ cathedra ſacerdotem non faciat, ſed ſacerdos cathedram: nec locus ſanctificat hoĩem, ſed homo locũ, 40. di. c. multi, de quo plenius dic in c. execrabilis, in ver. Romanæ Eccleſiæ, ſic & ipſa remanere dicetur in ciuitate, in qua vel in cuius territorio ipſum mori contingit, cum ibi ſucceſſoris ſit regulariter electio celebranda, extra de elect. vbi maius. §. 1. & §. porro. lib. 6. & eo. tit. ne Romani, §. ſane, cle. 6. Et quia per mortem Papæ ſedes vacare dicitur, alibi niſi ubi eſt, mori non poteſt: ergo ibi erit ſedes uacans, vbi mors eius contingit. Niſi diceres Papa moriente in certo loco cauſarum, & litterarum Apoſtolicarum audientiam alibi remanſiſſe, nec per papam uiuentem ordinatum fuiſſe de ipſa alibi tranferenda: in illo enim caſu ſedes vacans remanere diceretur forte vbi audientia remanſerat, cum ibidem ſit ſucceſſoris paſtoris electio celebrãda vt dicto. §. ſane, & in ſede vacante ſi commode fieri poteſt, ſit electio facienda, 22. di. in nomine Domini. extra de elec. quod ſicut.

e ¶ Morã cõtraxiſſent.]ſed quare Papa ſic voluit iſtis electis iura ſua ſeruari ac ſi ſtatuta canonum obſeruaſſent, quæ tamen non ſeruauerunt, imo illa contempſerũt alibi q̃ apud ſedem ipſam moram trahendo? Ad hoc põt dici, ꝙ q̃a per creationem de ſe factam ad apicem ſummi Pontificatus de puro homine primæuo factus fuit Chriſti vicarius, & ſic quo ad ptãtem clauium nouus homo factus. arg. ff. de adi. leg. l. ſi ſeruus, igitur ob tam iucundã creationẽ exuberare ſuã munificẽtiam voluit, arg. C. de fer. l. omnes dies, circa fin. ibi, noſtris ẽt diebus, &c. & extra de pe. priui. c. priuilegia. §. illud, Vel põt aliter ad hoc dic. ꝙ Papæ ſic diſponere placuit, quia cum ſede vacante ante ſui creationẽ Dñi Cardinales ad quos ſpectat futuri paſtoris electio, eſſent in multis partib. & locis diſperſi, vt experientia facti manifeſtauit, quorum aliquos electi, & alij alios ſequebant̃, forte ꝓ ſuarũ electionũ expeditione in futurũ fructuoſi⁹ ꝯſequenda vel forte ad eos inducendũ, vt ſe congregare vellent ſimul ꝓ futuri electione paſtoris, & ſic in totũ deſides forte nõ erant in ꝓcurando quantũ in eis erat honorẽ, & ꝯmodum vniuerſalis eccleſiæ & ſuorũ membrorum: merito ergo remuneratione aliqua digni fuerunt, maxime cũ ſupponant̃ ſtatuta canonum tam in ueniendo q̃ in ſe præſentando legitime obſeruaſſe; nec enim ad alios huius ꝯſtitutionis bñficium ſe extendit ut ſ. in uer. ſeruauerunt, quaſi ẽt in ſatis leui culpa dicantur fuiſſe, ſi cõtinue apud ſedẽ vacãtẽ moram traxerint, cum tũc ſuarũ electionũ]expeditionẽ obtinere minime potuiſſent a cętu dñorũ Cardinalium ſede vacãte iuriſdõnẽ aliq̃ nõ habente. de elec. ne Romani clem. 5. licet Car. ꝯtrarium notaret in c. cupientes. arg. ff. ſi quis in ius vo. ñ ie. l. 2. §. vlti. & eorum quæ no. in ſimili p Ber. extra de do & contu. c. vlt. & eod. tit. c. actor. li. 6. quare talis culpa de facili potuit & debuit remitti. argum. extra de accu. c. cum dilecti. ff. de ven. inſpic. l. 1. §. vlt. vel dicas, quod papæ ſic placuit ordinare reuocãdo in hoc ſuorum prædeceſſorum ſtatuta, vt ſequitur de ſuæ plenitudine poteſtatis, vt ſ. dicitur. Sed cum ibi ſubiungit̃, ꝙ de fratrum cõſilio ſic ordinauit, & non ſit veriſimile papam cõſulẽtem & fratres cõſilium dantes motos fuiſſe ſuper hoc ſine cauſa, arg. C. de legi. l. humanum. potiſſime cum in rebus nouis conſtituendis, &c. ff. de conſti. prin. l. in rebus. extra de conſue. conſuetudinis. quod prius dixi magis placet. Per hoc autem, quod dicit textus, perinde ſeruent̃ illæſa ac ſi, &c. apparet quod ſi iſti electi uenerunt ad curiam ſine munimentis, & actis factum electionum ſuarũ concernentibus, non ſeruantur indemnes uel illęſi in hoc, quod poſſint obtinere remiſſionẽ pro illis exhibendis alibi quam in curia, niſi ex cauſa, ut in decre. cupientes. §. inſuper, uer. electos, cum nec ob hoc ſeruentur immunes illi, qui apud ſedem continue reſediſſent, & iſti ex beneficio conſtitutionis huius habentur ſolum perinde, ac ſi continuam traxiſſent ibidem moram, ut dicitur.

An Cardinaliũ cœtus ſede uacante iuriſdõnem habeat.

Papa cum Car. nihil facit ſine. cauſa.

¶ Beneficio vacante, cuius fructus ad certum tempus debentur alicui annalia habenti, vel alij, qualiter debeant fructus ipſi diuidi inter ipſum annalia habentem, & beneficiatũ, & diuiſione facta cuius ſit electio, hæc declarat conſtituto. Et potuiſſet poni ſub titul. de reſcrip. vel, ne ſede vacan. vel, vt eccleſia. vel de verbo ſignifi.

CAP. II.

SVſcepti † regimi-

† Hæc extrauagans reperitur inter cões ſub tit. ne ſede ua. cum gl. Domini. Gu. de Mõte Lauduno. Et uide extraua. Pij. V. incip. Durũ nimis.

f ¶ Non obſtãtibus.]attẽde, ꝙ Papa hic in ordinatione ſua contraria primęuis iurib. facit mentionem de illis vt illa reuocet: ſed hoc facit ex abundanti: quia iſta ordinatio ſua ultima ius inducens, quo ad electos, de q̃b. fit hic mẽtio, reuocaret priora iura ſibi ꝯtraria, licet de illis non faceret mẽtionem, extra de ꝯſt. c. licet Romanus, li. 6. de cog. ſpi. c. 1. ff. de legi. l. ſed & poſteriores. uel forte ideo hoc facit, q̃a iura prædeceſſorum expreſſe non ſtatutebant electos apud ſedẽ uacãtẽ debere cõtinuã morã facere, licet ex illorũ mente & ſnĩa hoc colligeret̃: ut ergo illa quo ad eorum mentem reuocaret, q̃tum ad iſtos electos de iſtis facere uoluit mentionem, uel quia quo ad iſtos electos fuit indulgentia ſpãlis, ut innui uſ. ſ. cum dicitur, de ptãtis plenitudine, q̃ haberet de iure cõi ꝯtrario facere mentionem, extra de capel. mo. ex parte. licet illa poſſit intelligi de ĩdulgentia ſingulari. Vel dic ut ſup. in glo. ſed quare.

Conſtitutio ſecunda primã reuocat ẽt non facta mentione d̃ ea.

g ¶ Prædeceſſorum.]ſ. Nicolai 4 qui condidit, c. cupientes. & Bonifacij. 8. qui fecit. decr. ſi poſtquam, de elec. lib. 6. & Clemen. 5. qui. promulgauit decre. ne Romani. eod. tit.

h ¶ Volumus,]quia quod non mutat̃, &c. C. de app. præcipimus, & de teſta. ſancimus, in corp. Auth. de admi. officia. circa fi. coll. 3. & ſic cõſtitutio. in uno, articulo reuocata in alijs firma remanet, ut hic.

i ¶ Nulli ergo.]ſup hac clauſa, q̃ ſequitur, uide ꝙ plene no. in decre. execrabilis. ubi eſt ſimilis clauſula.

k ¶ Datũ.]& hic recita q̃ dixi ĩ dicto. c. execrabilis. Zen.

SVſcepti.]Diuide cõſtõnem in partes ſeptem. In prima præmittitur arenga, & conſtitutionis ratio,

In ſecunda ſubiungit facti dantis cām conſtitutioni recitatio ibi. Cum itaq;. In tertia annectitur ipſa conſtitutio ibi, Nos de illo, &c. In quarta ſubinfert conſtitutionis determinatio, ſeu declaratio ibi, Et hoc in eccleſijs. In quinta determinationē non ſeruantis punitio ibi, Quod ſi alter, &c. In ſexta conſtitutionis præſentis trāſgreſſorum pęnæ infictio ibi, Et ſi quicquam, &c. In ſeptima priuilegiorum & ceterorum cōſtitutioni obuiantium reuocatio ibi, Non obſtantibus, &c.

nis [a] nos cura [b] ſolicitat, vt quę in eccleſijs [c] non abſque diſpendio [d] miniſtrorum, & cultus [e] detrimento diuini ſeruari viderimus, per appoſitionē congrui moderaminis [f] in melius reformemus. [g]

¶ Cum [h] itaque in [i] nonnullis eccleſijs obſeruetur, & a longis retro temporibus fuerit obſeruatum, quod fructus primi vel ſecundi, aut alterius cuiuſcunque ſequentis [k] anni beneficiorum vacantium in eiſdem, defuncto, [l] vel fabricæ, [m] aut eccleſijs, [n] vel [o] perſonis habentibus annalia † [p] de conſuetudine, priuilegio, [q] vel ſta--

a ¶ Regiminis,]id eſt, gregis Dominici & vniuerſalis Eccleſiæ Petro Apoſtolorum principi regendæ commiſſę, Lucæ 22.c.21.di.§.1.extra de elec.ſignificaſti, & in eius perſonam omnib. ſuis ſucceſſoribus, extra de re iud.cap.ad Apoſtolis, §.nos itaque, lib.6.40.diſt.c.non nos.

b ¶ Cura ſolicitat.]Hoc dicit ꝯſtitutionis præſentis conditor, attendens non eſſe facile ſtare in loco Petri & Pauli, tenere cathedrā regnātiū cū Xpo: non. n. ſancto-rum ſunt filij, qui loca tenent ſanctorum, ſed qui exercent opera ſanctorum, 40.diſt.c.non eſt.37.diſ. c.eccleſiæ. curā ergo ſolicitā non refugit in ſummi pontificatus regimine, ad mentē reducēs verbū B. Gregorij, Tanto q̄s eſſe humilior, atque ad ſeruiendum Deo promptior quiſque dēt ex munere, quanto obligatiorem ſe conſpicit in reddenda rōne, volenſq; vitare negligentiam, q̄ in prelato frequēter mortale peccatum inducit. 81.diſt.c.dictum, extra de reg.iur.quamuis, de offic.archid.c.ea quæ.in quibus. de hoc.

Filij ſanctorū non ſunt qui loca ſanctorum tenet, ſed q exercēt opera ſanctorū.

c ¶ Eccleſiis.]Verbū, Eccleſia, 1 multipliciter ſumitur. vt plene no.extra.ne præl.vic.ſuas, c.vlt.& proprie eccleſia dr̄ congregatio fidelium, de conſe.di.1.c.eccleſia. quæ vna tantum eſt, vt in ſymbolo Apoſtolorum: & in vnā ſanctā eccleſiā, de quo habet.15.diſt.c. canones, & ꝙ ſit vna, patet extra de ſum.tri.c. firmiter, §.vna, de exceſ p̄l.c.freques, §.vtrum Clem. Papa V.in plura iñ membra diſperſa.7.q.1.Nouatianus, de quibus membris vniuerſalis eccleſię hic loquitur.

1 De multiplici ſignificatione hui9 verbi eccleſia, late Turrecremata in ſumma, de Eccleſia, li.1. cap.2.

d ¶ Diſpēdio.]id eſt damno, quod vitandum eſt, de reſcrip.diſpendia.lib.6.licet ibi aliter hoc verbum per alios exponi conſueuerit.

e ¶ Cultus detrimento diuini.] qui potius augeri quā minui deſiderandus eſt.extra de conſti.ex parte, de reſcrip.qui p ambitioſam.lib.6. Sed in quo eſt detrimentum cultus diuini diſpendium miniſtrorum ? Rn̄deo quia ſublata ſufficiētia victus ipſis miniſtris, neceſſe eſt ſummoueri cultū diuinū, cum corporalis eccleſia ſine rebus corporalibus in nullo proficiat: ſicut nec anima ſine corpore exercendo ſenſus corporeos viuit.1.q. 7.ſi quis obiecerit.

f ¶ Moderaminis,] Nam nouis morbis noua conuenit antidota p̄parari. extra de iura.calu.ceterū, & rei nouę eſt nouum ꝯſilium, & remedium ſuggerendum, ff.de ven.inſpi.l.1. nā ꝙ medicamenta morbis exhibent, hoc exhibent iura negotiis, in corp.auth. hęc conſtitutio in nouat.coll.8.extra de reſcri.ad hoc, & experimenta morborum nos cogunt multas adinuenire medicinas. 50.diſt.vt conſtitueretur, no.dicto. c.ceterum.

Nouæ rei nouum ſuggerat remediū.

g ¶ Reformemus.]ad hoc p̄ſidentis officium dēt eſſe attentum in prooemio dn̄i noſtri Ioan. Papæ.22. clementinarum conſtit.§.hæc ſane.& arg.22.q.4.c. magnæ, ff. de coll.bo.l.nonnunquam.

h ¶ Cum itaque.]Secunda pars.

i ¶ In nonnullis.]id eſt, aliquibus, duabus negatiuis affirmatiuæ ęquipollentibus, ff.de verb.ſigni.l. duobus, & dixi plenius in decre.cum inter nonnullos.

K ¶ Sequentis anni.]puta tertij, & vlterioris.

l ¶ Defuncto,] id eſt, expendēdi pro redemptione animæ defuncti, vel in ceteros modos liberandi animam a purgatorio, q ſunt multi, vel eleemoſynæ largitio.13. q.2.ca. animæ defunctorum, &c.tempus. 82.diſt.ca. presbyter. aliter enim defuncto applicari nō poſſent, argu.ff. de ope.lib.l. qui libert9, §.poſthumus 20. di.c. qualis, cum mors omnia ſoluat in corp.auth. de nup.§. deiceps col.3.

m ¶ Fabricæ,]ſcilicet piæ, puta hoſpitalis, pontis, vel eccleſiæ, ſimile de reſcri.ſi propter, lib.6.

† Alias annualia.

n ¶ Eccleſijs,] quib. forte applicabantur tales fructus conuertendi in ornamenta ipſarum, vel aliam iuſtam cām, vt ad exonerationem æris alieni, vel ſimile, arg. ad hoc extra de teſti.c.vlt.vt eccleſ.benefi.c. vnico.

o Vel pſonis.]Si intelligas de eccleſiaſticis, planum eſt, ꝙ ad eas fructus tales ſpectare pāt de conſuetudine, priuilegio, vel ſtatuto, cum ipſi uiri eccleſiaſtici ſint capaces, extra de for.comp.cū contingat.no. Inno.de reſt. ſpol.ca.olim inter. Si intelligas de ſæcularibus, poterunt ne tales fructus & ipſorum perceptio ad ipſos ptinere ? Dic ꝙ ſic ſpāli priuilegio Papæ: nam frequenter viſum eſt de regibus, & alijs mundi magnatibus, quibus Papa ipſos p priuilegiū concedebat, arg.63. di. Hadrianus, & c.ſeq.cum excōicare clericū poſſint de ſpāli Papę commiſſione, arg.96.di.ca.bonæ, & ibi no.& 32. di.§.verum quidem, per Gul.extra de offic. delega.cap. ab arbitris, li.6. Sed vtrum de conſuetudine talium fructuum perceptio poſſit ad tales ſpectare perſonas? Videt ꝙ ſic: quia qd̄ pōt pactū, pōt præſcriptio, arg.ff.de pact. non impoſſibile, vt no.de fun. pa.l. vlt.lib.12. ſed per pactum tpe fundationis appoſitum pōt ſibi laicus tales fructus retinere beneficij cum vacabit, 18.q.2. Eleutherius, ergo & per pręſcriptionem. Sed contrarium dicas, cū nec iura eccleſiaſtica tractare, vel ſpiritualia ſibi poſſidere, & ſic nec pręſcribere pōt ius ipſum talia percipiendi, arg. extra de elect. Maſſana. & ca.ſacroſanctam; de iud.decernimus, & c.quanto, de arb ca.contingit de reb.eccl.non alie.c.cū laicis, de pręſcri.ca. cauſam quæ 96.diſt.bene quidem.cū ſim. & quia talis conſuetudo reputari poſſet eccleſiis oneroſa, & ſic inualida, extra de conſue.cap.1.quia laici clericis oppido ſunt infeſti. 2.q.7.c.laici, extra de immu.eccl.cler.ius.lib.6. Nec obſtat quod dictum eſt de fundatore laico: quia illud eſt ſpāliter introductum in patrono, ut per pactum fructus tales ſibi poſſit retinere in ſuæ liberalitatis fauorē, vt ſic quilibet laicus citius inducatur ad fundandum vel dotandum eccleſias, & ne a tali exercenda liberalitate detrahantur. arg ad hoc, C.de bon. quæ lib.l.2.ff. de ope.pu.l.2.& iſta rōne de ſola gr̄a non de mero iure laico tali ex fundatione, ſeu donatione, ſeu conſtructione de iure permittitur ius patronatus, argu.19.quę. 2.c.ſi quis epiſcoporum.extra de iu.pat.c. qm̄ & ibi.n. per Hoſt. iſta etiam ratione eccleſia patronalis non pōt erigi in collegiatam per ordinarium inuito patrono, ſecundum Ber.notantem extra de iure patr.c.nobis.

Excōicare poteſt laicus ex Papę cōmiſſione.

Ius patronatus quare laicis conceditur.

p ¶ Annalia.]ſic vulgariter dicta, quia per annum emolumenta talium beneficiorum percipiebātur: & ſic ad uulgi denominationem reſpectus hr̄. argum. ff. de flu.l. 2.§.1.de fun.inſtr.l.cum de lanionis, §.aſinam.

q ¶ Priuilegio.]intellige per Papam conceſſo, quo ad perſonas ſæculares: illis. n. ab alio tale priuilegium concedi non poſſet, iuxta.not. ſup. in gl. ſi intelligas, & ſuper

per

tuto applicantur in [a] totum: ita quod illi, qui huiusmodi beneficia canonice [b] obtinent, & ad quos alias [c] de iure fructus ipsi spectare deberent, [d] nihil inde percipiunt: [e] vnde illud inconueniens [f] sequitur, quod commode [g] nequeunt ad impendendum seruitium [h] debitum residere [i] in ecclesiis, in quibus [k] beneficiati existunt; Nos [l] † de illo super his remedio prouidere volentes, [m] per quod hi [n] & illi [o] in fructuum prædictorum perceptione participent, [p] & ecclesiæ debitis seruitiis non [q] fraudentur: Præsenti decreto statuimus [r] de fratrum [s] nostrorum consilio, quod illi, qui fructus prædictos ibi † hactenus integre [t] vendicabant [u] ex priuilegio, consuetudine vel statuto, nihil [x] exinde ultra summam, pro qua vnumquodque beneficiorũ ipsorum cõsueuit in solutione [y] decimę taxari,

† Alias, sibi.

per hoc vide quæ no. per Innoc. & Host. extra. de arbit. contingit.

a ¶ In totum.] & male extra de præb. c. de monachis, & eo. tit. c. vlt. constitutio Cle. Papæ V.

b ¶ Canonice obtinent,] hoc dicit, quia aliter obtineri beneficia non possunt. extra. de inst. c. ex frequentibus, de reg. iur. lib. 6. c. beneficium, & argu. ff. de decur. Herẽnius, Vnde ad titulum beneficii exhibendũ bñficiatus possidens potest cogi ex officio ordinarii absque libello, reiecta omni recusatione, licet nõ ad partis instantiã: vt no. Host. extra. de sim. c. licet Hely. & clarius Cõpost. sup. de rescr. capitulũ in gl. magna super verbo, sed secundũ hoc.

Bñficiatus an fruct⁹ bñficii faciat suos. Et uide de hac qõne Couarruuiã in c. cũ offiis: extra ꝺ testamen.

¶ Ego ex hoc §. noto, ꝙ prĩceps modificare põt aliorũ priuilegia, siue a se cõcessa. l. fundos, & doct. ibi. C. de oĩ agr. ꝺ ser. li. 11. sine ab aliis c. ꝗto, & ibi. Pet. de Anc. & de cẽ. Fon.

c ¶ Alias,) .s. deficiente tali consuetudine, priuilegio, vel statuto.

d ¶ Deberent.) arg. efficax videtur hic sumi posse, quod beneficiatus fructus beneficii suos faciat, ad idem ext. de fideius. peruenit, de cle. non resi. cap. vnico. §. qui vero, lib. 6. & hanc opinionem amplectitur Host. extra. de præbe. de multa in verbo, de suis, & Io. 12. q. 1. c. duo sunt gña. ipse tamẽ contra, no. ea. q. c. res Ecclesiæ, quod prosequere, vt plene no. Guli. extra. de rescr. statutum, §. assessorem, lib. 6. Et huic textui potest colorate responderi, quod ad beneficiatum spectent. s. percipiendi, & custodiendi, & in suas necessitates conuertendi, & fideliter inter pauperes distribuendi.

e ¶ Percipiunt,) vnde scrupuloso corde moueri possũt. 21. q. 7. decimas ex multis., quæ textualiter leguntur. 13. q. 1. §. quia ergo.

f ¶ Inconueniens sequitur.) quod vitandum est per ea, quæ notaui, s̃. in gl. qui potius.

g ¶ Commode nequeunt,) vnde pro non potentib. hñtur, ff. de verb. sig. l. nepos, & ar. de oper. lib. l. eius. & l. hoc. n. 21. q. 1. c. faciat homo, & per ea, quæ plene no. in decr. Execrabilis, in verbo, mendicant.

h ¶ Seruitium.) occasione cuius datur beneficium, de rescr. quia per ambitiosam, lib. 6. 31. d. c. eos.

Bñficiũ qdlibet residentiam exigit.

i ¶ Residere.) Sed in quo bñficio quis residere tenetur? Dicas quod in quocunque in dubio, cum omne bñficiũ residentiam exigat, nisi de contrario constet, vt no. Inn. de cle. non resi. cap. ult.

K ¶ In quibus,) subaudi, vel ad quas, proprie. n. loquendo aliud est beneficiari in ecclesia, & aliud ipsam ecclesiam assequi, vt dixi. de æt. & qual. c. vt hi. cle. V.

l ¶ Nos de illo.) Tertia pars.

m ¶ Volentes,) salutare, & æquum fuit hoc remediũ, cum per ipsum habentes fructus percipere in totũ non frustrentur effectu consuetudinis vel statuti. arg. ad hoc decr. Execrabili. §. nos itaq; & bñficiati onus seruitii sine fructu se subire non lugeant. arg. 13. q. 1. §. qa ergo. 12. q. 2. c. hæc huius placiti. & c. charitatem, & c. ecclesiasticis, de re. iu. c. qui sentit. li. 6. de don. l. Aquil. in corpore Auth. de iud. §. ne ãt. coll. 6. C. de asses. l. 1. cum sim.

a Not. ꝙ modificare, & minuere priuilegiũ non est ipsũ tollere. Font.

n ¶ Hi.) .s. bñficiati, de quib. immediate ꝑdixerat, vt sic ad proxima fiat relatio, ar. ff. de iuris om. iu. si idem.

o ¶ Et illi.) .s. habentes fructus percipere, vt s̃.

p ¶ Participent.) talis participatio seruat consuetudinem, priuilegiũ, & statutũ, ne totali careant effectu 2. & ne bñficiati, & ipsa beneficia suo iure in toto priuẽtur, ar. ne quid in flu. pu. l. 1. §. sunt qui putant, de leg. 3. l. si deicommissa, §. si quis decem.

q ¶ Non fraudentur,) simile de appel. peruenit, de elec. cũ in eo. lib. 6. fraudarentur aũt ipsorum rectoribus residere non potentibus, ob temporaliũ defectũ, vt sup. dixi in gl. qui potius.

r ¶ Statuimus,) per hoc vr̃ constõ fore noui iuris editiua.

s ¶ De fratrũ.) quid hæc clausula operet, dixi in decret. Execrabilis, §. nos.

t ¶ Integre.) .i. est in totũ, vt s̃. dixi: & sic nulla parte saltẽ modica beneficiatis reseruata. Pone igitur, ꝙ ipsi bñficiati percipiebant portionẽ paruulam de fructibus, toto residuo habentibus annalia applicato: hẽt ne hoc casu locũ, ꝙ sequit̃; Vr̃ quod non: cũ in hoc casu nõ loquatur: & ad casum omissum prouisio se extendere non videtur, arg. ff. de lib. & posthu. l. commodissime. sol. matr. l. si cum dotem, cum si. In contrarium videtur attentata mente præsentis constitutionis prouidentis, ne ecclesiæ debitis fraudentur seruitiis, quibus fraudarentur si bñficiati ita modicum perciperent de fructibus ex quibus non possent sustentari, perinde ac si nihil perciperent, arg. ad hoc. ff. de adm. tut. l. ita autem, de admin. re. ad ciui. pert. l. legatum, & derisoria posset esse talis perceptio, vnde dẽt haberi pro nulla, arg. ff. de iure do. l. cum posset. §. igitur, arg. de leg. 1. legato. cũ no. in eis. & quo ad hoc, modicum, & nihil æquiparantur, de præb. c. de monachis, & c. auaritiæ, & eo. ti. c. suscepti. lib. 6. de appel. c. peruenit, quasi illi hoc casu uideãtur integros fructus percipere, qui modicum bñficiatis relinquunt, arg. de conse. d. 2. c. re vera, ff. de iud. l. sed & si susceperit, §. sed & si ꝓponas, & alibi paria videtur, quem esse spoliatũ oĩb. bonis suis, vel maiori ipsorũ parte, extra de rest. spol. frequens, li. 6. vel pati litem in oĩb. bonis suis, vel maiori ipsorũ parte, ff. de excu. tu. l. ꝑ litẽ. inst. eo. tit. §. item ꝑ. & minus debito dare, & nihil dare, paria censeri unr̃. ff. de trib. act. l. illud quoq; §. minus, de uerbo. sig. l. uerbum amplius, & l. minus, & talis mẽs cõstõnis cortici superficiali uerborum præferenda est, ff. exc. tut. l. credendum, extr. de elect. si postquam, §. 1. lib. 6. de iureiur. c. Romani. §. uerum, cle. 5. ff. de leg. l. scire, nã & a propria, & stricta uerborum significatione disceditur, ubi mens alias salua esse non potest, C. de lib. præt. l. 3. ff. de iu. patr. adigere, §. quamuis, & ciuili modo, non calumniose uerba sunt intelligenda, ff. de serui. l. si cui. ad exhib. l. pen. de leg. 2. l. debitor, §. ult.

Spoliari oĩb. bonis, & maiori parte bonorũ, paria sunt.

u ¶ Vendicabant.) id est, sibi appropriabant uel applicabant, simile uerbum, & similis expositio extra. de elect. c. generali, §. uerum, li. 6. cum similibus.

Verba ciuiliter sunt intelligenda.

x ¶ Nihil.) intellige etiam modicum, tum quia dicit, nihil, quod uerbum de sui natura nihil includit: sicut per contrarium uniuersale affirmatiuum nihil excludit, extra. de ma. & obed. c. solitæ. de priuil. quia circa, ff. de hær. inst. l. hoc articulo, tum quia dicit ultra percipi. diceretur etiam pro modico, ff. de offi. præfec. præt. l. 1. §. in initio, de uerb. sig. l. collegarum, §. qui extra: tũ quia ĩ. dicit, nullo modo, & duntaxat, & sint omnino contenti, & totali, &c.

y ¶ In solutione.) .s. decimæ, si non habes in textu, & inf. colligitur.

prætextu cuiusuis priuilegii,[a] cōsuetudinis[b] vel statuti quouis modo[c] percipiant: sed ipsius sūmę[d] pceptione dūtaxat[e] sint omnino[f] contenti, totali[g] residuo prędicta obtinētibus beneficia remansuro,[h] nisi forsan[i] illi, qui fructus[k] eosdē soliti fuerāt (vt[l] pręfertur) cū integritate percipere, pro se[m] mallent ipsū habere residuum,[n] & obtinētibus ipsa beneficia summam[o] dimittere memoratā, quo[p] casu percipiendi ꝙ maluerint illis[q] reliquimus optionē[r] sic ꝙ infra decē[s] dies postq̃[t] sciuerit bñficia ipsa vacare, ii, quib. annalia[u] † ipsa debētur ex priuilegio, consuetudine vel statuto, vel ipsorū annalium † collectores[x] quā partem habere voluerint, an scilicet decimæ[y] taxationē[z] vel illa dimissa residuū[a] nulla[b] subhastatione

Priuilegium qñq; in totū euacuatur.

a ¶ Priuilegii.] sic vides, ꝙ priuilegium alicui concessū restringitur, & limitatur, nisi alias foret enormiter iuri alterius derogatiuū: nec mireris de hoc: cum alias, cōtingat ex hac cā ipsum totali effectū vacuari, extra de dec. suggestū, & c. dilecti. de verb. sig. l. quid per nouale.

b ¶ Cōsuetudinis vel statuti.] collige etiā effectū cōsuetudinis vel statuti in partē tolli ob vitandum enorme alterius detrimentū, nec đ hoc ēt est admirandum, cum & statuta iuris cōis, ex tpe, & loco & ex causa sępe mutationē recipiāt. 29. dist. sciendū. extra de consan. c. non decet. cum sim.

Ius cōe quādoq; mutat.

c ¶ Quouismodo.] quasi dicat siue in ipsismet fructib. siue ēt ipsorū ęstimatiōe.

d ¶ Summæ,] id est, taxationis decimæ.

e ¶ Duntaxat, id est tantum: hoc. n. verbum limitationem, & taxationē denotat, arg. ff. de tri. vi. & ole. leg. cum certus. de cōtrahē. empt. l. si debitor, §. verisimile.

f ¶ Omnino, id est, in totum, vt plus petere non possint simile. de rescr. duobus. circa finem, li. 6.

g ¶ Totali residuo.] id est, restanti vltra summam taxationis decimæ.

h ¶ Remansuro.] considerato iure communi sm̃ quod ad eos fructuum perceptio pertinebat, vt sup.

i ¶ Nisi forsan.] exceptionē ponit ad proximū dictum.

k ¶ Fructus eosdem.] .s. vacātium beneficiorum primi vel secundi, vel ulterioris anni.

l ¶ Vt præfertur.] .s. prętextu consuetudinis, priuilegii, vel statuti.

m ¶ Pro se.] id est, pro suo commodo vel vtilitate.

n ¶ Residuum.] id est, quod restat detracta summa taxationis decimæ.

o ¶ Summam.] .s. taxationem decimæ.

p ¶ Quo casu,] .s. vbi magis volunt residuum summæ, quam ipsam summam habere.

q ¶ Illis,] .s. qui soliti erant fructus integre percipere.

r ¶ Optionem,] id est electionem. ar. ad hoc, ff. de manu. uin. l. pater.

s ¶ Decem dies,] similis decem dierum dilatio ad optandum datur de præb. si plurib. lib. 6. & alibi, ff. de consti. pe. promissor. & in corpore auth. de appel. §. 1. col. 4. Et si quæras quare talis dilatio ad hoc datur, num maior vel minor? Rñdeo quia sic iuris conditori placuit: nam in talibus iuribus positiuis est pro ratione voluntas. instit. de iure nat. §. sed & quod prin. ff. de cōstit. l. 1. & habet locum, quod dicitur, non omnium, quæ a maiorib. statuta sunt ratio reddi potest, ff. de leg. l. non omnium, 23. q. 4. Nabuchod. §. de Tyriis, & pro hoc facit, quod no. extra. de rescr. si quando. Si etiam quæras a me, an talis terminus uel dilatio possit minui uel augeri: dico quod non: tum quia talis est, cuius lapsus ius aufert uni eligendi, & in alium transfert, ut sequitur. arg. C. de dila. l. 1. sicut nec terminus x. dierum ad appellandum, uel anni ad appellationem prosequendam: ut no. C. de lit. contest. auth. offeratur. tum etiam quia a Papa arbitrarie statutus est, arg. extra. de offic. deleg. de causis. de iud. cum uenissent. C. de temp. in integ. rest. l. superuacuam, & arg. eorum, quæ no. extra. de accusat. cum P. in gl. ult. de sort. c. 2.

Voluntas in iurib positiuis est ꝓ rōne, Termin⁹ ad appellandū, non pōt augeri nec diminui.

t ¶ Postquā sciuerint,] non ergo prorsus ignorāti currit tale tempus, arg. extra. de conc. pb. c. quia diuersitatem. C. qūo, & qñ iud. l. ab eo. cū. n. pscriptio de se cōtra negligentē currat, arg. C. de an. excep. l. vlt. & ignorans negligens dici nō possit: sibi igit̄ nec curret ne iusta ignorātia feriat̄. C. de tab. gñali, lib. 10. Sed qualē reputabis, vel præsumes scientē? Fortē illū, qui vere scit vel iuris interpretatione, iuxta c. cū ei quē. in fi. de concess. præb. cle. 5. & arg. ff. de insti. l. sed & si pupillus. §. ꝓscribere. Sed dicas hic arbitrarie considerandū iuxta locorum distantiā, vel vicinitatē, & bñficii qualitatē, & famā super hoc exortā arg. extra. de psū pt. c. quosdā. q matr. accu. pos. cū in tua. & per ea quæ not. Host. extra. de cōcess. præb. ex parte. in gl. quasi archieps. Non obstat c. cum ei. Tū quia loquitur de impetrante literas ad beneficium, in quib. vtpote ambitiosis stricta sit interpretatio. extra. de rescr. si gratiose. de præben. quamuis. lib. 6. Hic autem agitur de mero priuilegio, consuetudine uel statuto, quæ uel ex superioris liberalitate uel consensu illorum, quibus præiudicant, sunt inducta, quare nō sic ambitiosa dici possunt. arg. de præb. c. si cui nulla. lib. 6. C. de bo. ua. l. si qñ. lib. 10. Tum quia periculum diuturnæ uacationis, & uitatio fraudis ibi præsumptam scientiam introducunt, quod periculum hic non subest, cum ĩ tps a iure statutū beneficium uacans haberet cōferri, licet illius fructus ad tps ad alium spectent, ut no. Ber. extra. de magi. c. quia nonnulli. in glos. ult. & Host. de uer. sig. c. tua, & alias dixi. de præb. cap. si tibi concesso, lib. 6. tum etiam quia ibi fingitur inesse scientia in certo, quæ fictio ad casum non expressum non extenditur, cum sit contra ius commune, præsumens ignorātiam ubi scientia non probatur, ff. de prob. l. uerius. extra. de reg. iu. li. 6. c. quæ a iure, & c. præsumitur, ff. de leg. l. quod uero, & hunc intellectum innuit fi. c. cū dicit, impetrantem interpretamur habere, & sic loquitur in certo casu. arg. ad hoc. extra. de re. perm. c. 1. li. 6.

Ignorans nō dr̄ negligēs.

† all. annualia.

† all. annualium.

Fictio ñ extendit̄ ad casū nō expsū.

u ¶ Annalia ipsa.] hoc expone ut dixi in parte pcedēti.

x ¶ Collectores.] qui frequēter per Papā uel reges uel alios, quib. tale datur priuilegiū, ad hoc pficiuntur. Sed pone, quod tales collectores non eligunt, ut hic statuit̄ infra x. dies: nocebit ne regi uel alteri, qui tales præposuit? Potest dici quod sic: nam negligentia talium nocere ur̄ præponenti eosdem arg. C. de acq. pos. l. ex libertis, §. 1. ff. loca. l. uideamus, & l. cum plures, §. seruum, de neg. gest. l. nam, & seruus. §. ult. imputatur. n. taliū negligentium electo præponenti eosdem, arg. ff. de mino. l. 3. §. ult. & l. cum mandato, de inst. act. l. sed & si quis. §. fi. & arg. extra. de elect. c. generali. lib. 6.

Decimarū collectores a quibus deputātur.

y ¶ Decimæ.] cuius perceptio per Papam quandoq; conceditur regibus uel aliis: quo casu qualiter seruari possit colligitur de deci. c. si beneficiorum. cle. 5.

z ¶ Taxationē.] illa deficiente quid iuris sit. dr̄ in §. seq.

a ¶ Residuum.] expone, ut supra.

b ¶ Nulla subhastatione.] id est proclamatione uel pconizatione, per quam appareat fructus beneficiorum fore ęstimandos, & plus offerenti dandos, arg. C. de sacrosan. eccl. auth. hoc ius porrectum, & talis proclamatio uel subhastatio alibi appellatur hastarum solemnitas, quæ deficiens in uenditione rerū debitoris fisci reuocari facit eā, & sic sumitur, C. de fid. instr. & iure hastæ fisca. l. 1. & 2. & ult. lib. 10. ubi talis expositio colligitur, & qui in tali subhastatione in plus offerendo aliū superat, ipsū licitando uincere dr̄, ff. de publ. l. licitatio.

præmissa eligere teneantur. a Quam electionem b si intra dictos decem dies non fecerint, (vt dictum est) ex tunc c ad eum cuius † est d beneficium, huius optio e vel electio f transeat g ipso iure. Et hoc h in ecclesiis & partibus i illis, in quibus beneficia maiora, k & alia, quæ ad solutionem decimæ sunt taxata, l volumus obseruari. In illis

† al. ita cuius est beneficiũ hmõi, optio, &c.

Si quæras quare talis subhastatio hic prohibetur: põt dici, ꝙ cum esset facienda nõ ob necessitatẽ bñficij, sed solum ad commodum hñtis fructus percipere prohibeť, ne qualitercunq; dehonestari dicatur status, & qualitas beneficij, detegendus per talem subhastationem, arg. ff. ad leg. Aquil. si quis testm̃, C. de ali. pup. pstã. l. 2. & accedat., qđ legitur, quid enĩ tã durũ, tam inhumanũ est q̃ publicatione pompaq; rerũ familiarium, & paupertatis detegi, vilitatẽ, & inuidiæ patere diuitias? C. qñ & a qb. quarta pars, l. 2. in ver. mobiles aũt res, & c. lib. 10. & ne per talẽ subhastationẽ oblata licitatione in dubium de facto reuocetur quid vtilius sit, vel recipere taxationem, vel residuum, vel ut beneficiati citius certi reddantur, quid eis fuerit remansurum. Sed huius gratia quæro, nunquid beneficiatis sit licitum fructus horum beneficiorum suorum præmissa subhastatione vendere? Vr̃ ꝙ non, per iam dicta. Sed contrarium credo, tum quia prohibitum nõ reperitur, quare permissum dẽt intelligi. arg. C. de reli. l. statutas, ff. qui ex can. ma. l. necnõ. § ꝙ eis. 30. q. 4. illud, 1. q. 4. spũalẽ. Tũ quia subhastatio de se est fraudis vitatiua, cum fiat publice, ar. ff. de ri. nup. l. ult. de admi. tut. l. non æstimo inducit frequenter vtilitatẽ bñficiati, & per ꝯñs beneficij per pluris oblationem, & licitationẽ, vt d. l. licitatio. Tum quia permissum est indistincte beneficiatis beneficiorum fructus vendere, illos ad firmã concedere libere, meliorem suam conditionẽ faciendo, extra de loca. c. vestra, ne præ. vi. su. ca. ult. sicut vsufructuario pmittitur, ff. de vsuf. l. arborib. §. vsufructuarius.

a ¶ Teneantur.] simile de præb. si pluribus, li. 6. in decr. execrabilis, §. nos.

b ¶ Quã electionẽ.] s. de taxatione decimæ, vel residui.

c ¶ Extunc.] hoc verbum temporis extremitatẽ denotat, vt ante lapsum x. dierum talis otpio in beneficiatũ non transeat, ar. ff. de leg. 2. statuliberum, §. Stichus. iuncta, l. 4. ff de condi. & demon.

d ¶ Cuius est.] facit in arg. quòd res & iura bñficij sint ipsius bñficiati, super hoc vide. ꝙ no. de cau. poss. c. cum super. & Host. de pecu. cle. ca. vlt. & Car. de reb. ecc. non alie. c. hoc consultissimo. lib. 6. & 12. q. 1. expedit.

e ¶ Optio.] s. retẽtionis, taxat. decimæ, vel residui, vt s̃.

f ¶ Vel electio.] pro eodem sumi vñr hæc duo verba, vt hic colligitur, & de conces. præben. quia cunctis. §. pe. & fi. lib. 6. ff. de opt. leg. l. 2. in prin. & §. 1. & l. cum optio. cum simi. quia hic non copulaẽ per copulatiuã, quæ de sui natura coniungit diuersa, ff. de leg. 3. ea tñ adiectio. de hære. insti. si hæredi plures. Sed disiunctiuam, vt innuat non referre, an dicatur optio vel electio.

Copulatiua coniungit diuersa.

g ¶ Transeat ipso iure.] q. d. absq; ministerio, & translatione hominis, simile de rescr. ipso iure, de elect. quam sit, de hær. c. cum sm, lib. 6. in corpore Auth. de rap. mu. §. vlt. coll. 9. ff. de pu. uec. & commis. l. commissa. de iu. fis. l. 1. §. bona, cum si. Et per hoc collige, quòd ubi ille, cui datur electio inf. certum tp̃s facienda, negligit eligere, ad alium ptãs deuoluitur eligendi, siue detur electio ab homine, ff. de leg. 2. statuliberum, §. Stichum, siue a lege, vt hic, & de præb. c. si plurib. li. 6. de elec. ne pro defectu. lib. 6. c. cum si. Vnde facit ad decisionẽ q̃onis, quæ fieri posset, vtrum mora in hoc casu tẽpore lapso purgari possit? Et dicas ꝙ non, quia cum per lapsum eius ad aliũ eligendi ptãs sit translata, in eius præiudiciũ alius consilium mutare nequibit. ff. de reg. iur. nemo potest, & eo. tit. c. mutare, li. 6. & arg. de ele. c. constitutionẽ, §. insuper, cle. 5. & videtur expressum, ff. de fide. l. libe. l. Thais ancilla, §. infr. & super hoc, uide quod plene not. de conce. præb. c. cum ei quem. cle. 5. pro hoc ẽt facit, ꝙ not. Car. d. ca. q̃ sit. Sed pone, ꝙ ille, qui poterat optare, elegit unum, puta taxationẽ decimæ, post adhuc existẽs intra decem dies vult uariare, & eligere residuũ, vel eꝫ poterit nec? Vr̃ ꝙ sic, arg. ff. de act. emp. & uen. l. si sterilis, §. ult. de li. leg. Aurel §. pen. de procur. c. licet, lib. 6. cum si. Sed ꝯrium dicas, quia per elect. de uno ex his factã, semel ius in alio alteri quæsitum remanet, quare nõ est locus uariationi, vt sup. proxi. dixi, & ꝓbatur. ff. de op. le. l. apud. de leg. 1. serui. de ele. c. nulli, & ca. ab eo. lib. 6. & quia qui semel placuit, &c. ff. de neg. gest. l. Pomponius, de reg. iu. ꝙ semel, li. 6. 8. q. 2. dilectissimi, cum sim. ad hoc etiã facit, quòd no. per Compo. de rescr. capitulum in gl. magna, § sed quid si contra beneficia. Et hoc uerum intelligas: nisi eligẽs in eligendo fuisset deceptus: puta persuaso sibi, ꝙ taxatio decimæ erat maior, & illam elegit, vel persuaso sibi, quòd residuum maius erat, cum esset minus, & illico elegit: quia adhuc eligere poterit, argu. ad hoc, ff. de adu. l. si maritus. §. vlt. de opt. leg. l. 2. extra de præsum. quia verisimile. sic sentit. Host. in fi. de concess. præb. quia cunctis, circa fi. in uer. extantibus. Supradicta autem uera dicas ubi ius eligendi cõpetit de præsenti, ut hic: secus si in tempore mortis alicuius sit collatum: quia tũc uariare põt habens eligere. Sic nõ obst. ff. de le. l. 2. l. unum ex familia, & l. cum pater, §. a filia. Et ad arg. in contrarium allegata patens est rñsio: quia in l. si sterilis, obligatus alternatiue ad habitationẽ domus emptæ pręstãdam, uel decem, singulis, annis semel vel pluries, unum de illis præstando eligens, in reliquo non transtulit ius eligendi in creditorẽ, quare uariare põt, & aliud soluere: naturæ obligationis alternatiuę satisfaciẽs, quæ uariantẽ admittit, ff. de uer. obl. l. eũ qui. cũ in alternatiuis sit electio debitoris. ff. de contrahen. emp. l. si emptio. §. emptio, de iu. do. l. plerumque. §. ul. extra de rescr. c. inter cetera, de reg. iu. c. in alternatiuis lib. 6. hic autẽ secus, quia semel unum eligẽdo reliquũ fecit aduersario effectualiter applicari, l. Aurelius. §. penul. non obstat, ibi enim non agitur de semel exigente variare uolente, sed de test. pro parte approbante, uel pro parte non approbante, quare potius casus est dissimilis quam contrarius, &c. licet non obst. quia ibi uariatio admittitur, quia fit sine alterius præiudicio, & in illo prima uoluntate manẽte, hic autẽ non ita. Vel potes ad hæc contraria, & similia respondere si uis, ut no. per Dyn. de reg. iu. c. mutare, & c. quod semel lib. 6.

Mora purgari non põt ab eo, qui intra tp̃s non elegit taxat. decimæ, vel residuum.

Eligere hñs taxationẽ decimæ, uel residuum ĩtra decem dies, si vnum elegetit, licet adhuc intra tẽpus existat variare non poterit.

h ¶ Et hoc.] quarta pars, & expone, hoc, s. quòd dictum est, ut habentes annalia possint, uel taxationẽ decimæ, uel residuum eligere inf. decem dies, & qđ alias in beneficiatum electio transeat ipso iure.

i ¶ Et partibus.] i. regionibus.

k ¶ Maiora.] beneficia maiora dñr epãtus, uel archiepiscopatus, uel patriarchatus, aliter respectiue minuta dicuntur, sic no. Host. de præb. c. maiorib.

l ¶ Taxata.] sed an semel taxatio facta augmẽtũ, uel diminutionem recipiat ex fructuũ augmẽto, uel diminutione? Vide si placet ꝙ not. de deci. c. si beneficiorũ, cle. 5. Pone igiẽ, ꝙ maiora bñficia reperiunẽ taxata, nõ minora, uel eꝫ, uel reperiuntur aliqua minora taxata, non tñ oĩa, hẽt ne locũ, qđ dr̃ in parte ꝓcedẽti, & hic seruari mandaẽ? Vr̃ ꝙ non, cum hic text. ad hoc, ut seruetur, in §. præcedenti uideaẽ exigere, ꝙ maiora & minora beneficia sint taxata ob copulatiuã, q̃ de sui natura exposcit oĩum copulatorũ existẽtiã, ff. de cõdi. inst. l. si hrdi. de uer. ob. si quis ita stipulatus. ext. de rescr. ex parte S. Sed cõtra dicas, quia sufficit, ꝙ illud bñficium, de cuius fructuum perceptione agiẽ, sit taxatũ, licet non alia, & expone, maiora, & alia, s. de quorum fructuum perceptione contẽdatur, & hanc credo fuisse mentem conditoris

Copulatiua omnium copulatorum existentiam exposcit.

huius

vero ecclesijs, & partibus, in quibus decimarum taxatio non est facta, seruetur, quòd fructus a & obuentiones beneficij tunc b vacantis, quod c † decimam soluere d consueuit, per medium e diuidantur: quorum medietatem habeat is, cui annalium † per alterum de prædictis f modis perceptio est concessa: Reliquã vero medietatem percipiat ille, cui beneficium est concessum pro sustentatione g sua, & aliis h Ecclesiæ oneribus sup-

† al. quos.

† al. annalium.

huius capituli prouidere volentis hñtib. fructus percipere, & ipsi bñficiato, alias sequeretur absurditas, ꝙ pp vnum modicũ beneficiũ, ꝙ in regione reperiretur non taxatũ, in alijs taxatis prouisio huius decre. foret inualida, & exponẽs textum vt dixi, vel expones, & pro vel, nec est hoc nouum; quia sæpe coniuncta pro disiuncta, & ecõ tra ponitur, ff. d̃ ver. sign. l. sæpe. C. de insti. & subst. generaliter, vel dicas, ꝙ hæc copulatiua non expo scit omnium copulatorum existentiam: cũ alterum ex eis tm̃ sufficiat ad rẽ, de qua agitur, explicandam.

Coniuncta pro disiũcta ponit & cõ.

a ¶ Fructus & obuentiones.] denotare vr̃ differentiam inter fructus, & obuentiones, cum per copulam, &, coniungantur, quæ de sui natura diuersa copulat, ff. de leg. 3. l. ea tñ adiectio. de hær. insti. si ita qs. Vnde põt non incolorare dici, ꝙ licet in fructu cedant regulariter, quæ ex terra nascuntur, vel ipsa alimentantur, ff. de vsu. l. in pecudum, & l. fructus obuẽtiones. tñ dici possunt, quæ ex facto hominis proueniunt, vt puta oblationes, funeralia, & ex sigillo, uel alio emolumento curiæ, beneficij, & similia proueniunt, argu. extra de cle. vbi periculũ maius. §. prouisioni, li. 6. & eo. ti. statutũ, Cle. 5. & ff. de ver. sign. l. leg. obuenire, cũ similibus.

Et de sui natura copulat diuersa.

b ¶ Tunc vacantis.] id est, quod uacare tunc continget, cum de perceptione fructuum eius tractabitur.

c ¶ Quod,] s. beneficium, aliàs in littera, quos, & expone, quos, s. fructus, & obuentiones.

d ¶ Soluere consueuit.] siue habeas quod, siue quos, est sensus, ꝙ diuisio solum fiat de fructib. consuetis decimari, vel fiat de fructib. beneficij, quod in decima dari pro fructibus consueuit. Quid ergo erit, si beneficium vacans nihil dare in decima consueuit de aliquibus fructibus, vel quid si de ceteris consueuit, & non de alijs: fiet ne tunc nulla, vel de non consuetis aliqualis diuisio? Videtur quòd nulla sumpto argumento a cõtrario sensu in iure fortissimo reputato, 15. qu. 3. ex eo. extr. de his quæ fi. a prælat. cum Apostolica, in fin. ff. de testa. l. qui testamento, §. mulier, cum si. potissime, quia infr. in parte penult. punitur percipiens ultra hæc statuta. Sed si hoc sit verum summam iniquitatem vr̃ continere in hoc ista constitutio, quòd consuetudo, statutum, vel priuilegium ex rationabili causa inducta pro fructib. applicandis alicui personę, vel vsui, ad tempus beneficiorũ vacantium sit caritura effectu absque culpa illius, saltẽ in beneficijs, quæ nihil pro decima soluere consueuerunt, vel in illis fructibus, de quibus decima per beneficium solui non consueuit: & constitutio principis debet esse rationabilis, non iniqua, iuris alieni non sublatiua. 4. dist. erit autem lex, & quæ consuetudinẽ, uel statutum pro alio inductam non vr̃ tollere, nisi hoc specialiter exprimat, de const. c. licet, lib. 6. quod hic nõ facit, vt dicam in parte ultima, quare dicam hic cessare debere argumentum a contrario sensu, vt euitetur iniquitas, absurditas, & iurium contrarietas, C. de epi. & cle. l. conuenticulam, non ext. de fo. compe. c. significasti, uel subaudiri debere ad textum uerbum, maxime, vt maxime fiat diuisio fructuum beneficij consuetorum decimari, & consueti decimã soluere, idem tamen de alijs & alio, & ꝙ ideo de talib. fructibus, & de tali beneficio, quòd hic dicitur, fuerit introductum ad tollendum dubium, quod fieri posset, an annalia percepturus posset illã decimam eligere, uel totum residuum arg. §. præcedentis, Sed contrarium est, ut hic uides, & potest esse ratio pp defectum taxationis. Si quæras a me, qui sunt fructus, de quibus non consueuit decimam soluere beneficium, tumet facto ipso discernas, nam tibi super incerto a iure non determinato quærenti certum nequeo dare rñsum, extr. de spon. c. de muliere, C. de transa. ut rñ sum. Sed si quæras, qui sunt fructus, de quibus ecclesia non tenetur soluere decimam: Respondeo quòd illi, qui ex iuribus sequentibus, & similibus colliguntur ext. de deci. ca. nouũ genus, & c. ex par. 16. q. 1. c. quæst. & hæc de decima, quæ debetur ex præcepto ecclesijs parochialibus. Sed de decima, quæ debetur Papæ, si quæras, qui fructus ab illa sunt liberi: potest non improbabiliter dici, ꝙ omnes illi: qui spectant ad locum, qui non cadit in nomen beneficij, ut colligitur de præbẽ. c. per litteras, de reli. dom. quia contingit, cle. 9. & est ratio: quia in usus quotidianos personarum miserabilium habent expendi. Et eadem ratione forte idem de fructibus, qui dantur pro quotidianis distributionibus, arg, extra de magist. c. ult. in fi. vel pro quibus non posset canonica portio exigi. extra de test, c. de his, de sepu. in nostra.

Constitutio principis nõ debet esse sublatiua alie in iuris.

Rñsum certũ super incerto dari nequit.

e ¶ Per medium.] attende hic æqualem distributionem factam, conditor. n. Canonis uolens habentem fructus, vel annalia percipere, fore ipsorum participem, ne effectu priuaretur consuetudinis, priuilegijs uel statuti, & beneficiatis prouidere volens, ut ecclesiæ debitis seruitijs non fraudentur, non sic æqualem participationem potens facere in beneficijs non taxatis, mediam adinuenire, & statuere curauit, argu. ff. de usufr. l. etiam partis, de uerb. sig. l. nomen filiarum, §. portionis, & de petit. hæte. sed & si lege commissoria, §. adeo, & §. quod autem, si pars hær. pe. l. antiqui. inst. quibus ex cau. ma. non licet, §. cum ergo.

f ¶ De prædictis modis,] scilicet consuetudinis, priuilegij, vel statuti.

g ¶ Pro sustentatione sua.] subaudi, & suorum, 50. dist. c. studeat. in fi. ext. de rescr. cum adeo, cum ibi not. & argumen. de admin. tuto. cum plures, §. cum tutor, cum similibus.

h ¶ Alijs ecclesiæ oneribus.] Puta onerum ẽpalium soluendorum, & hospitalitatis tenendæ, de sup. negl. prel. sicut. de præb. de monachis, & census ecclesiastici exoluendi, de censi. c. 2. & similium. Sed hic quæro, utrum alia pars dimidia, quæ applicatur habenti percipere annalia, penes eum remaneat absq; onere aliquo? Vr̃ quòd non: quasi illa dimidia fructuum sola intelligatur, quæ restat deductis oneribus ex eadem, extra de offi. ord. ca. præsenti, §. porro. li. 6. & arg. C. de fruct. & lit. expẽ. l. 1. nam qui sentit cõmodum, sentire debet & onus, de regu. iu. ca. qui sentit, li. 6. & ff. eo. tit. l. secundum naturã, non enim ferendus est qui lucrũ amplectitur, onus autem subire recusat. C. de cadu. tol. l. unica. §. pro secundo. In contrarium autem expresse uidetur per hũc textum, per quem dimidia fructuum expresse beneficiato dimittitur pro sustentatione sua, & pro alijs oneribus supportandis: quasi ad illa uideatur solum beneficiatũ adstringere, & per consequens aliam dimidiam habentem percipere, releuare. ff. de lega. 1. l. turpia. §. ultimo, & l. si hæredes, de leg. 2. l. si pluribus. §. 1. & l. legatorũ petitio. §. 1. ad Treb. l. quoties, & l. nonnunquam. Et potest ratio huius esse; [1] quia cum ante hanc decre. ille integraliter sibi fructus appropriaret, & nunc dimidiã perdit, in hoc quoque grauatus uideatur ab oneribus releuatus, argu. ff. de iureiu. l. eum qui. C. de cupress. ex lu. daph. l. 2. lib. 11. Si enim ad alia decret. conditor, illum pro parte cõstringere uoluisset, hoc utique expressisset, argumen. extra de deci. ad audien. C. de caduc. tollen. l. unica, §. fin autem ad deficientis. Qualiter ergo secundum

1 Ista rõ est bona: quia prin. consti. interpre. est, vt minus lædat ius aliorũ, c. nũc uero. 9. q. 3. opti. gl. in c. audiat, de rest. spo. & text. in l. 2. §. si quis a prin. ff. ne quis in loco pu. Fõt.

portandis. ¶Quod [a] si alter de prædictis [b] præfata [c] medietate noluerit [d] esse contentus, altero contentari volente, [e] pars nolentis transeat ad [f] volentem, † & volens fructus, & obuentiones illius beneficij pręcipiet vniuersos, [g] eidē beneficio congrue [h] faciens deseruiri, ac eius supportans † onera [i] consueta. [k] Et [l] si quicquā aliquis prædictorum [m] vltra [n] præmissa perceperit, [o] illudq; [p] his ad quos [q] pertinebit, infra [r] mensē nō restituerit [s]

cundum hoc ꝯ̄ndebis iuribus in ꝯ̄trium allegatis? Dicas, ꝙ decr. præsenti, §. porro, & iura similia non obstant, loquuntur enim, ubi quis in totum sibi fructus applicabat ex aliqua causa, ut intelligantur deductis oneribus cum non reperiatur alius ad supportanda onera adstrictus pro aliqua parte emolumenti, quā percipiat: hic autem secus, arg. ad hoc ff. d̄ vsufr. leg. l. ult. Alia iura nō obstāt, de q̄bus colligitur habentē emolumentū sentire debere, & onus: quia hoc uerum, nisi ex dispositione iuris, vel hominis alius ad supportandum onera sit adstrictus, sicut est hic, vt patet per iura allegata, & arg. ad hoc, ff. mand. l. si hæreditatem, §. 1. C. de inoffi. test. l. qm̄ in priorib. Quid ergo in §. præcedenti, ubi nec habens annalia, nec beneficiatus expresse adstricti reperiuntur ad supportanda onera, dicēs ne ꝙ habens annalia pro taxatione decimę uel pro residuo, quam uel ꝙ hr̄e eligit, teneatur onera subire? Vr̄ ꝙ sic per iura allegata pro ista parte in q̄ōne præcedenti. Sed forte ꝯ̄trium uerum est: nam cum ipse prius integros fructus recipere antequam hęc decre. esset condita quo casu ad onera tenebatur per §. porro, & probatur per §. qui sequitur. sublata sibi per hanc decr. integritate fructuum, subducta vr̄ ab eo onera, arg. ff. de vulg. & pup. subst. l. & ꝯ̄ tabulas, de leg. 3. l. vlt. §. fi. q̄a si ipse, ubi dimidiam fructuum facit suam, non tenetur ad onera, arg huius textus, & aliorum iurium, sup. proxi. allega eadem ratione non tenetur, ubi taxationem decimæ, vel residuum eligit: ut præd. cto §. cum illa, vel illud minor, uel minus esse possint ista dimidia: & licet ibi maior, uel maius possit esse, adhuc vr̄ idem dicendum: cum enim taxationem decimæ possit eligere certum est, ut vr̄, quod decima debetur absque omni onere, & apud eligentes illam absque onere remanebit. Et si dicas, quare vbi residuum eligit, pro illo ad onera nō tenetur saltem pro rata, cum si omnes integros fructus perciperet, ad omnia teneretur, maxime si supponatur residuum decimæ plus ualere, quam ista dimidia? Potest dici, quod ideo, quia ex beneficio huius canonis potest illud eligere, quod ab omni diminutione debet esse extraneum, in corpore auth. consti. quæ de dig. §. illud, coll. 6. & quia ius habet constitui vniforme: vnde si pro decima electa non tenetur, ergo nec pro residuo, vt videtur. arg. C. de temp. in integ. resti. l. superuacuam, alias si contradiceres, posset contingere priuilegium, cōsuetudinem, uel statutum esse derisoria, & omni carere effectu: quia tanta possent esse onera, quæ præponderarent fructibus pro taxatione decimæ, uel pro residuo ad tempus tantum modo percipiendis: quæ quidem onera, totum statum perpetuum beneficij, & per consequens ipsum beneficium concernunt, secundum præmissa, si bene attendas, effectus dicti §. porro, per hoc c. uidetur hodie sublatus, & utinam super hoc maior declaratio foret facta.

a ¶ Quod si alter.] Quinta pars.

b ¶ De prædictis.] s. habenti percipere annalia, uel beneficiato.

c ¶ Præfata medietate.] fructuum. s. & obuentionum beneficij.

d ¶ Noluerit.] contra dispositionem, & distributionem æqualem, §. præcedente.

e ¶ Volente.] pœna ergo consequens locum habet, cum vnus non vult, & alter vult: ubi ergo uterque nollet dimidia fore contentus, pœna non uendicat sibi locum, puta si super maiori, uel minori parte conuenirent, arg. ad hoc, ff. de nou. ope. nun. l. 1. §. & post.

f ¶ Ad uolentem.] per hoc patet. effectum consuetudinis priuilegij, uel constituti, totaliter quo ad fructus annales tolli ex non obseruantia seu transgressione dispositionis huius decr. quasi non debeant illorum gaudere beneficio, qui contemnendā legem censuerunt, arg. C. de iure deli. l. vlt. §. si uero postquam, & alias priuilegium, uel statutū tollitur per abusum, uel non usum, extra, de ꝯsti. cum accessissent. de pręb. pro illorum, ff. de nundi. l. 1. no. extra de deci. suggestū. Sed hic quæro, vtrum pœna hic apposita locum habeat ꝯ̄ illum, qui dispositionem factam in §. præcedēte, non seruat, ut quia, habens annalia percipere, non vult ꝯtētari taxatione decimæ, nec residuo? Vr̄ ꝙ sic, quasi vtrobique sit eadem ratio. Sed ꝯ̄trium dicas, tum quia hæc pœna statuitur mero casu ꝯ̄ nolentem esse contentum dimidia, ut patet per hunc textum: ergo ad casum alium non extendam, arg. de elec. statutum, lib. 6. ff. de pœn. l. interpretationes. 2 Tum quia in casu §. præcedentis cōtra non seruantem eius dispositionem est certa pœna ibidem inducta: igitur ista non erit cumulanda, cum illa per se sufficiat, argum. ad hoc extra de iudi. at si clerici, 81. distin. c. presbyter, aut diaconus, & quia semel afflicto, & c. 7. q. 1. cum percussio, C. de epis audien. l. tam dementis, & quia contenti debemus esse pœnis legibus comprehensis, ff de uerb. oblig. l. si ita stipulatus.

g ¶ Vniuersos.] & sic uides emolumentum abdicatum a non obtemperante applicari obedienti, & hoc inducit malum inobedientiæ, & uirtus obtemperantiæ, argu. extra de postu. prælat. ad hoc, ff. de re mil. l. 3. §. in bello.

h ¶ Congrue.] quasi dicat debite, iuxta morem & qualitatem & facultates beneficij, arg. ad hoc, ff. de alim. leg. l. cum alimenta, extra de ęta. & qualit. cap. ex ratione, de appella. peruenit. de elect. cum ex eo. §. porro, libro 6.

i ¶ Onera.] de quibus dixi in parte præcedenti.

k ¶ Consueta.] intellige consueta iuxta morem dudum rationabiliter obseruatum, uel ab initio iustitutum, extra de censi c. 1. & c. peruenit, cum ibi no. 18. q. 2. Eleutherius, uel intellige, consueta, s. de iure, uel intellige, s. de iure imponi, licet alias non fuerint præstita puta pro procuratione ratione uisitationis, uel delegatorum, seu nunciorum sedis Apostolicæ occasione debita, extra de censi. cum instantia, de præscr. cum ex officij, ad insolita ergo, uel ratione institutionis, uel tempotis iure, iste non tenebitur, sicut nec alius beneficiatus, extra de censi. prohibemus, & c. præterea.

l ¶ Et si quicquam.] sexta pars.

m ¶ Prædictorum.] s. habentis annalia percipere, uel beneficiati.

n ¶ Vltra præmissa.] i. ultra taxationem decimæ, uel residui in beneficijs pro decima taxatis. in §. & hoc.

o ¶ Perceperit.] scire debet quod suum non est ad aliū pertinere. C. vnde ui. l. cum quærebatur.

p ¶ Illudque.] s. præceptum ultra præmissa, uel eo non obstante æstimationem, arg. ff. de condi. fur. l. in re furtiua, extra de transact. ueniens.

q ¶ Ad quos pertinebit.] iuxta dispensationem dicti, §. nos, & §. & hoc.

r ¶ Infra mensem.] intellige, ut in calendario computandū extra de sup. negl. præl. licet, & si qui dies de illo lapsi erant, supplebuntur de sequenti, ut no. Gar. in simili de elect. cupientes, &c. quam sit, lib. 6.

s ¶ Non restituerit.] s. quantum in eo est, si enim per ipsum non steterit quo minus restituerit, tunc pro restituente habendus est, arg. ff. de cond. & demon. l. iure ciuili.

† Et sic vr̄, ꝙ portio accrescat psonæ, cū tn̄ Legistæ dicāt portionem non psonæ, sed portioni accedere, l. si totā, ff. de acq. hære. l. hæc scriptura, §. fi. ff. de cōd. & dem. Fōt.

1 Sunt. n. aliqn̄ considerandæ, quæ cōtingere possūt, l. seruo, ff. de adim. leg. §. libertas, instit. de sing. reb. per fideicō. Petr. Font.

† Not. ꝙ portio accrescēs transit cum suo onere. l. vnica. s̄. allega. ibi Bald. tractat materiā iuris accrescendi & Ludou. Ro. subtiliter in l. 1. C. qn̄ nō pe. par. par. pe. accresc. Font.

2 Addo. §. pęnæ. de pœn. dist. 1. facit l. cū quidam. ff. de libe. & posth. l. fin. C. de interd. ma. glo. c. 1. de temp. ōr. lib. 6. licet alleget in ꝯ̄triū & male, ut patet ex fine ipsius gl. & vide, quæ ibi dixi. Fon.

ciuili, de re iud. l. in iure. C. de insti. & substi. l. 1. ext. de eo, qui mit. in poss. c. 2. de reg. iur. cum non stat, & c. imputari, lib. 6.

cum [a] effectu, eo ipso si episcopus, vel superior [b] prælatus fuerit, † a pontificalib. [c] & ingressu [d] Ecclesiæ sit suspensus. Si autem capitulum, [e] vniuersitas, vel collegium, interdicto [f] se nouerint (donec [g] prædicta cum integritate restituerint) subiacere. [h] Si vero aliqua [i] singularis persona Ecclesiastica, vel mundana id fecerit, [k] excommunicationis [l] incurrat sententiam ipso facto, a qua sine restitutione [m] præmissa præterquā in mortis articulo [o] minime absoluatur. [o] Non obstantibus [p] quibuscunque [q] priuilegijs, vel indulgentijs, aut contrarijs consuetudinibus, & statutis, iuramento [r] †, con-

Voluntas sola non suffi cit, ubi : ctū requiritur.

a ¶ Cum effectu.] quasi realiter, ut innuat, ꝙ non sufficeret obligatio verbalis facta de restituendo: quia vbi opus est facto, sola uoluntas nō sufficit extra de eo, qui mit. in pos. c. 1. & ibi not. ut lit. nō ɔtes. c. qm̄ §. in alijs. adhoc, ff. de re iu l. 4. §. ait prætor, q̄bus mod. pig. uel hypo. sol. l. sicuti, §. si voluntate. cum simil. Et uerba accipienda sūt cum effectu, ff. ne qs eum qui in ius. l. si ꝑ aliū. §. docere. quod quisque iur. l. 1. §. hęc autem uerba ext. de cler. non resid. c. relatum, & hoc ēt bene denotat uerbum, restituat, quod de sui natura plenam habet significationem, ff. de vsur. l. videamus, §. in Flauiana. de verb. sig. l. restituere.

† al. ita: a pōtificali honore, & ingressu Ecclesiæ nouerit se suspensum.

b ¶ Superior prælatus.] ut archiepiscopus, uel Patriarcha, & sic vides, ꝙ in paritate delicti, in pœnis mitius agitur cum Epō, uel superiore, q̄ cum alijs, & hoc ꝑꝑ dignitatem pōtificalis officij. de offi. deleg. c. quia pontificali. lib. 6. & quia in pœnis infligendis deferendū est, &c. extra de offi. delegat. pastoralis, & super hoc vide ꝙ not. 40. dist. c. homo Christianus. & clarius extra de iureiur. c. cum quidam, ubi not. Bernar. Quod in pœnis pecuniarijs plus punitur maior, quam minor, sed ultimum confundi vr̄ per l. quædam, ff. de pœn. ubi militi artem ludicram exercenti, aut se uendi tanquam seruū patienti, pœna capitalis imponitur, quæ pagano talia facienti minime imponeretur, ut ibi. Sed illud speciale potest dici in odium militis tale quid perpetrantis, per quod ab exercitio militari, & sic a defensione reipublicę habet abdicari, ob quam se morti exponere, & mortem non virate tenebatur. ff. ex quib. cau. maio. l. pen. cum ibi no. & in corpore auth. de mād. prin. §. ult. coll. 3. & ob quam pater filium, & filius patrem potest interficere sine pœna, ff. de reli. l. minime.

c ¶ Pontificalibus.] i. ab illis, quibus potest dici pontifex, & sic celebrare Missam cum mitra, & baculo non poterit, nam suspensus ab istis, prohibetur ab his, quæ sunt sibi alias, ut pontifici permissa, & dependentibus ab eis puta ab ordinum celebratione, frontis chrismatione, basilicarum seu virginum consecratione, & similibus, non autem ab alijs, puta a missæ celebratione sine ornamentis pontificalibus, baptizare, pænitentias dare, & alia quæ competunt rōne sacerdotalis officij, sic sentit Compost. de consuetud. cum dilectus, & Ber. de offi. deleg. sane 2. aliquando tamen suspenditur a sacerdoaali officio, ut d. c. sane, & tunc nec ista posset facere, nisi in pœnæ impositione sibi permitterētur, de corpore vitiatis, c. significauit. Sed pone aliquem suspēsum ab officio sacerdotali: poterit ne vti pontificali, & alibi quam in Missa? Videretur, ꝙ non: quia interdicto uno, omnia interdicta sibi censentur, quæ sine illo explicare non posset, de reg. iur. c. cum quid prohibetur, lib. 6. sed sine sacerdotali officio impleri non potest pontificale, de excess. præla. ex litteris, circa finem.

Capitulum caret aīa, & excōicari nō potest.

d ¶ Et ingressu Ecclesiæ.] a quibus videatur prohibitus, cui talis ingressus interdicitur, habes de sent. excō. c. is cui, lib 6. & vide super hoc quod not. per Innoc. & Host. de sent. excom. sacro. & per Guli. de offic. delegat. quia pontificali, lib. 6.

e ¶ Capitulum.] hoc verbum, & duo sequentia nomina sunt intellectualia aīa carentia, & ideo excōicari proprie nō possunt, de sent. excom. Romana, §. in vniuersitatem, lib. 6. illa enim snīa de se animam ligat. extra de reb. eccle. non alien. c. si quis presbyterorū. in his aūt, q̄ facti sunt, coguntur facere capitulum, vniuersitas collegium, per compulsionem membrorū suorum, arg. C. de appari. præfec. prę̄to. l. cornicularij. lib. 12. de exc. mu. l. maximarum, lib. 10. de hoc not. d. ca. Romana, & Compost. de rescr. eam te.

f ¶ Interdicto.] s. Ecclesiastico, de cuius trāsgressione satis cauetur, de excess. p̄la. tāta & ꝑ talē snīam interdicti, legati dn̄r singuli de capitulo, vniuersitate, vel collegio, vt alicubi audire diuina nō possint, nec ecclesiastica recipere sacra. de senten. excom. c. si sentētia, §. cum uero, lib. 6.

g ¶ Donec prædicta.] innuitur a ɔ̄rio sensu, ꝙ statim restitutione integraliter facta esset talis suspensionis, & interdicti sentētia relaxata, ·1. ad hoc arg. ff. de postu. l. puto, & 81. dist. c. si qui sint, vbi de hoc. Sed ɔ̄rium dicas, quod etiam post restitutionem est necessaria relaxatio sententiæ, cum in dubium possit reuocari restitutionis integritas: sic notat Innoc. de æta. & quali. c. cum bonæ.

† Nisi. n. hoc fuisset expressum per clausulā generalē, non obstantibus, nō tollerent iurō firmata. habes glo. in c. cū non deceat, de elec. lib. 6. & in verbo, pacta, cle. dudū, de sepul. vide ꝙ ergo vtrobique dixi. Fō.

h ¶ Subiacere.] in hoc casu & sequenti hæc decret. est canon sententiæ latæ.

i ¶ Aliqua.] intellige quæcunque, & qualiscunque sit, cum indefinite loquatur, de priuil. quia circa, 19. dist. si Romanorum, ff. de leg. præstā. l. 1. §. generaliter, & quia hic agitur de incurrenda snīa excommunicationis, quę in dubio tanquam in tutiori lata, præsumi debet in quemcunque, de cler. excom. min. illud. §. licet.

K ¶ Id fecerit.] id est, ultra præmissa aliquid perceperit.

l ¶ Excommunicationis.] s. maioris, illa enim in dubio inflicta videtur, de sent. excom. si quem.

x Vide hic Ioā. Cald. in trac. de eccl. interdi. ult. mēbro, col. fi. Fon.

m ¶ Sine restitutione.] ergo cum illa absolui poterit, argu. 25. dist. qualis, extra de præsump. nonne.

n ¶ Mortis articulo.] iste casus semper excipitur etiam vbi sedi Apostolicæ absolutio reseruatur, de sent. excō. non dubium.

o ¶ Minime absoluatur.] intellige per ordinarium, qui talem absolutionem poterit impendere restitutionem facienti cum hoc Papa sibi non reseruauerit, de senten. excom. nuper. Sed pone, quod ordinarius absolutionem talem impendit restitutione non facta, proderit ne talis absolutio. Vr̄ ꝙ sic, licet iniuita arg. de sen. excom. uenerabilibus, §. ubi aūt, lib. 6. Sed in ɔ̄rium multum urget iste textus prohibens absolutionem impendi, cum dicit, minime, & nullo modo sine restōne, ergo factum cōtra legis prohibitionem non tenebit, licet non sit adiectum, ꝙ factum ɔ̄ non tenet, C. de legi. non dubium 21. q. 2. imperiali, sic sentit Gul. in snīa lata, de offi. ord. Romana, §. fi. licet Ber. aliter in eis sentiat, & ad hoc vide quod not. Host. de priuileg. uolentes, in uerbo, non præsumat, lib. 6.

p ¶ Nō obstantibus.] Septima pars. Hāc clausulā fore referēdā dico ad oīa p̄cedētia, arg. ff. de leg. 1. talis scriptura, §. ult. extra de appel. c. inquisitione, & c. secundo requiris, & ista non obstantia tollunt effectum talium, ut saltem in aliquo obstare non possint huic decre. & dispositis per eam, arg. extra de rescrip. cum aliquibus, ubi de hoc dixi lib. 6. & ad hoc de elec. c. ubi maius, §. ceterum. circa fi. de offi. ord. c. quia plerique, eo. lib.

q ¶ Quibuscunque,] id est sub quacunque forma verborum concessis.

r ¶ Iurō,] arg. ꝙ Papa suꝑ iurō præstito ex causa posset dispensare, uel disponere tāquam ille, cuius auctoritas

In illo intelligitur excepta.arg.ff.ad municip.l.Imperatores,extra de iureiu. c. venientes , & super hoc uide quod no.eo.tit.c.quanto.

a ¶Confirmatione.]intellige ēt ex certa scientia :tum quia gn̄aliter loquitur,tum ēt pp verbum,quacumque, quod sequitur.

nos habere, arg.10.col.de prohi.feu.alien.c.imperialē, §.præterea ducatus,super quo vide,ꝙ no.Host.de maio. & obed.dilecti,& Inn.de præscr.auditis.

h ¶Dispendia.]i.damna , simile de rescr. dispendia,ut lite pend.dispendijs.lib.6.

b ¶Quacumq; firmitate.] puta pœnæ adiectione , pignorum datione , fideiussorū, uel obsidū obligatione,uel alia simili .

c ¶Quæ oīa.] s.priuilegia , indulgentias, consuetudines, statuta,iuramenta,confirmationes,& infirmitates quascunque .

d ¶Quo ad hoc.] s.in hac decre.statuta , q̄tū ergo ad alia in hoc c.nō expressa,talia intelliguntur cassata, nec sublata.arg.ff.so. mat.l. si cum dotē,& l.si vero. §. si socero. in lib.feu.de reg.feu. c.j. & hoc fait, ꝓ ijs q̄ no.sup.in §.& hoc.

e ¶Firmitatis.] Not. Papam posse tollere ex causa talia de quibus hic dr̄, & simile de ele.quia sæpe,cum simil.huius rō potest esse,quia in oī cōsuetudine,uel statuto,& in iuro semp intelligitur principis auctoritas excepta.10.coll. de prohib.feu. alie.c. imperialē.§.ult.& dixi.sup.in verbo iuro.

f ¶Nulli ergo.]super hac clausula dic,vt dixi in decr. Execrabilis,in fi.Zenz.

† al. ita: reuocamus,cassamus,& irritamus , & nullius, &c.

† al.ita: nulli ergo oīno hominū liceat hāc paginā nostræ cōstōnis reuocationis , cassationis , irritationis & uolūtatis infringere , uel ei ausu temerario ōire . Si quis aūt, Datum Auinione 8. Cal. Nouēb. Pontificatus nostri anno secundo.

firmatione [a] Sedis Apostolicæ,aut aliqua quacūque [b] firmitate vallatis , quæ omnia [c] quo [d] ad hoc auctoritate Apostolica reuocamus , † & nullius deinceps esse volumꝰ firmitatis . [e] Nulli [f] † ergo, &c. nostræ constitutionis,reuocationis,cassationis,irritationis , & voluntatis,&c.

TITVLVS II.

De maioritate & obedientia.

¶Quia multi assumebant dominium & se creari faciebant Potestates,& Capitaneos in comitatu Sabinæ, & alijs locis hic nominatis:qui sunt de patrimonio Ecclesiæ Romanæ, inhibetur,ne tales de cetero assumantur, neque illis tanquā talibus obediatur, & quod nullus huiusmodi præminētiam sibi audeat adscribere sine speciali licentia Sedis Apostolicæ. Et si sint aliquæ ciuitates, quæ habeant ius eligendi tales Capitaneos per Sedem Apostolicā cōfirmandos,vetat Papa, quòd ante confirmationem debitā nulla eis tanquam talibus præstetur obedientia.

Diuisio.


Cclesiæ Romanæ. Diuide istā decre. in partes quatuor . In prima constitutionis causa,seu ratio præmittitur. In secunda facti prohibitioni subijciendi recitatio subiungitur : ibi. Attendentes, &c. In tertia constitutio prohibitoria super creatione officialium Beati Petri: vel creatorum habentium per Sedem Apostolicam confirmati , annectitur, ibi,Omnibus,& singulis,&c. In quarta factum in contrarium irritum decernitur:ibi,iuxta fin. §. Decernentes, &c.

CAP. VNIC.


Clesiæ Romanæ suorumq; [g] fidelium dispendia [h] dissimulare nō possumus, quin postquam nobis cognita [i] fuerint, aduersus ea opportunis [k] remedijs occurramus. Attendētes,[l] igitur grauia nocumenta, quæ nonnullis [m] ciuitatibus [n] terris,castris,intra patrimonium [o] beati Petri in Tuscia comitatum [p] Sabinæ , & terram [q] Arnolphorum constitutis eidem Ecclesiæ Romanæ subiectis , & personis singularibus eorundem , & diuersorum, tam nobiliū, quam etiam aliorum vsurpato [r] regimine prouenerunt, [s] & volentes super hoc in posterum [t] eorum dispendijs pręcauere. Omnibus [u] & singulis

i ¶Cognita fuerint.] super ignoratis enim vel ignotis non possūt opportuna remedia adhiberi , ne ante iuris, quam personę, vel facti ratio habeatur,ff.de iure codi. l. quidā referunt.Sicut nec super incerto certa dari potest sententia , vel responsum, 11.q.3. graue . C. de transa.l.vt respōsum, extra de spons. ca.de muliere.

Sentētia certa super incerto dari nequit.

K ¶Opportunis.]ut iuxta facti quantitatē,& qualitatē , personæq; condōnem, loci & tpis , causæq; distinctionem remedium inducatur , ff. de pæn.l.aut facta,de pæ.dis. 1.aut facta.ex de homicid. sicut dignum,cum sim. non autem more imperiti medici , qui uno collyrio omniū oculos vult sanare. 29.distin.c.necesse.

l ¶Attendentes.] secūda pars. & est simile de statu reg. ca.attendentes, Clem.5.

m ¶Nonnullis.] .i. aliqbus duobus verbis negatiuis affirmatiuo æquipollentib. ff.de verb.sig. l.duobus.de quibus pleniꝰ dixi in decre.cum inter nonnullos.

n ¶Ciuitatibus.] hic videri potest, ꝙ not. Guliel.de rescrip.statutum . in uerbo, ciuitatibus.

o ¶ Patrimonium.] talia loca dicuntur esse in patrimonio s Petri ratione iurisdōnis,& superioritatis, quos in eis Rom.Ecclesia habet.

p ¶ Comitatum.]repete verbum,intra.

q ¶ Et terram.]& hic repete uerbum,intra.

r ¶ Vsurpato.]hic sonat vitium,qn̄q; aūt in bono sumitur,super quo,vide ꝙ no.in decr.si fratrum:circa princ. in verbo,vsurpationis,& expone usurpato.i.inuaso,uel illicite occupato.

s ¶ Prouenerūt.] h. d. quia ex uno male initiato regimine mala multa sequūtur,in corpore Authē.ut iud.sine quo quo suffragio,§.cogitatio.& ibi no.coll. 7. nam ad vnum malū frequenter aliud sequitur.ff. de rei uen. l.ex diuerso.§.2.Vix.n.bono peraguntur exitu , q̄ malo fuerunt inchoata principio,1.q.1.c.principatus.

t ¶ In posterum.]exempla enim præsentia , & præterita cauere nos præmonent in futurum,82.distin.c.plurimos,in fine.

v ¶ Omnibus,& singulis.]tertia pars,hic sume illa verba,quę sunt circa finem, auctoritate Aposto. districtius, inhi-

g ¶ Suorumque fidelium .] collige hic dominum temporalem posse , & debere se opponere pro conseruando iure suorum subditorum,arg. ad hoc, ff.de dolo. l.cum quis.extra de ordi.cogn.cap.2. de restit. spoliato. cap. 1.de appell. d'lectis.in tantum , quod ipse guerram mouere [1] potest contra Dominum temporalem opprimentem iura sui subdit , si requisitus iustitiam de illo facere negligat,uel recuset.23.q.2.c.dn̄s , sic no.Inn. & Host.dicto c.dilectus,& Host.de treug.& pa. c.1.& contra subditos opponere se possunt, si eorum dominus alteri se subijcere uelit , quod eorum interest dominum suum alteri non subijci , ne cogant plures domi-

1 Sed ut iustū sit bellū , qd obseruari debeat, uide S. Th.2.2.q. 40. art. 1.& Alfons. Castrum l.2.c. 14. de iusta hæret.punitione.

comitatibus, seu vniuersitatibus, & singulis personis ciuitatum, terrarum, castrorum, & locorum intra patrimonium, comitatum, & terram prędictos [a] constitutis, in quibus [b] videlicet nobis, seu quibusuis officialibus nostris ius [c] competit deputādi, vel instituendi, aut eligendi, seu ponendi potestates, [d] capitaneos, dños, vel rectores, aut officiales quoslibet alios, ne ipsæ [e] potestatem, capitaneum, dominum, rectorem, vel defensorem, seu quemcunque alium officialem, quocumq; nomine [f] censeat, in ciuitatibus, castris, terris, & locis prædictis, aut eorum aliquo eligere, assumere, vocare, vel [g] recipere, retinere, [h] aut iam electo, vel assumptu, vocato, seu recepto tamquam [i] potestate seu capitaneo, rectori, seu defensori, vel officiali obedire quoquo modo [k] præsumant, neve [l] taliter electus, assumptus, receptus, seu vocatus, huiusmodi potestariæ, capitaneatus, dominij, vel rectoriæ, seu defensoriæ, aut quodcunque aliud cuiusuis nominis officium recipere, acceptare, assumere, vel gerere (nisi de nostra, & Apostolicæ Sedis licentia [m] speciali) quomodolibet [o] audeat: sed assumptum omnino [n] dimittat. Vbi vero ad communitates, seu vniuersitates & singulares personas ciuitatum, terrarum, castrorum, & locorum prędictorum, vel eorum aliquem ius competit [p] eligendi potestatem, capitaneum, dominum, vel rectorem, seu officialem quemlibet alium, qui per nos, seu quosuis officiales nostros debeat [q]

inhibemus, & inhibitio talis facta comitatib. uel vniuersalibus facta vł singularib. personis comitatum, vel vniuersitatem constituentib. ut plene dixi in decre. si fratrum, in verbo ciuitatibus.

a ¶Prædictos.] per hoc videtur, ꝙ hæc constitutio sit localis, cum ad certa loca, & districtus certos se limitet: sed nihilominus ius constituit ad alia, vel alios, C. de legi. l. 2. & arg. ff. de iustit. & iure, l. omnes populi. instit. de iure natura. §. ius autem.

b ¶In quibus, videlicet.] ex hoc dicas prohibitionem, & decretum huius decre. se non extendere ad loca, in quibus ius talia faciendi Papæ, vel suis officialibus non competit: quia in illis de nullo præiudicio Romanæ Ecclesię agitur, nec de illis Papa intromittere se intendit, nisi ratione peccati, extra de iud. nouit.

c ¶Ius cōpetit.] principi soli competit, & nulli singulari de iure communi scripto dare iudices ordinarios; nisi aliud de consuetudine competat, ut est uidere hodie in multis Baronibus & dominis temporalibus habentib. iurisdictionē omnimodam in suo patrimonio incorporatā. arg. C. de emanci. lib. l. 1. de appe. iud. l. viros. lib. 22. exr. de foro comp. cum contingat. de off. ordi. Romana, lib. 6. sic sentire videtur Ber. extra ne prælato. vices suas, cap. 2.

d ¶Potestates.] hoc verbum & sequentia sunt nomina præsidentium iurisdictioni. ff de uerb. sig. l. potestatis, & patet in c. fundamenta, de elect. lib. 6. & in Extrauag. si fratrum, & ibi dixi.

e ¶Ne ipsæ.] s. communitates, uel singulares personæ.

f ¶Nomine censeatur.] simile in c. si fratrum. de variatione enim nominis in talibus non curatur, sicut nec alibi, 14. q. 3. c. plerique, extra. de simo. in tantum, ff. si cer. pet. l. lecta.

g ¶Vel recipere.] s. de nouo.

h ¶Retinere.] s. prius electum, vel receptum.

f ¶Tanquam potestati.] non est ergo hic prohibitum ei tanquam alij absque iurisdictione obedire, quòd dic, vt no. in c. si fratrum.

k ¶Quoquo modo.] quasi dicat etiam leue mandatum facienti, quia extra territorium ius dicenti impune nō paretur, ff de iuris. omn. iud. l. ulti. ext. de consti. c. vt animarum, lib. 6.

l ¶Ne ve.] repete uerba, districtius inhibemus, quæ sunt infra.

m ¶Licentia speciali.] ergo cum illa posset.

n ¶Quomodolibet.] q. d. nec per se, nec per alium, nedum inter inuitos, imo nec inter volentes, simile huic de rescri. statutum, §. in nullo, lib. 6.

o ¶Omnino dimittat.] i. in totum nulla parte iurisdictionis, uel officij sibi retenta.

p ¶Ius competit.] forte ratione consuetudinis, vel etiā ratione iurisdictionis: quo cauetur quod vniuersitas per electionem sibi iudicem cōstituat. C. de iurisd. om. iudi. l. ult. cū sic electo lex dat ordinariā iurisdictionem. argu. 63. distinct. cap. fin. si plebibus, in corpore Authen. de defen. ciui. §. nos igitur col. 3. ut not. extra ne prælati vi. suas, cap. secundo.

q ¶Debeat.] ut putā ex pacto, uel transactione. Sed hic quęro, utrum de iure communi electus ab vniuersitate in iudicem, habeat confirmari per superiorē? Videtur quod non, argum. ff. quando appel. sit, l. prima, §. solet, de decre. ab ordi. facien. l. prima. Item ex quo tali electioni lex dat iurisdictionem ordinariam, ut dixi in gloss. præcedenti, non videtur necesse adeundus superior pro aliqua confirmatione. arg ff. de condi. insti. l. quę sub conditione, §. vlt. in corpore Auth. de hæred. & Falc. circa princip. coll. 1. cum etiam ex iuris cōmunis beneficio vniuersitati talis electio competat: quòd ab omni diminutione, id est superioris actione dēt extraneum esse in corpore Auth. constitutio, quæ de dignitatibus, §. illud. coll. 6 Præterea qua ratione in creato syndico ab universitate non est opus confirmatione superioris, uel decreto, cum sic creato lex potestatē tribuat, ff. quod cuiusque vniuer. nom. l. 1. § quibus, & l. nulli. Idem uidetur de electo in iudicem, sicut no. Inn. de syndico. ext. de proc. consulti. & de iura. calum. c. Imperatorum. ubi de hoc per Host. licet Accur. in l. nulli. aliter sentire uideatur: sed iura ꝑ quæ ad dicendū contra mouetur, hoc non probant. In contrarium uidetur ad instar tutoris, qui actorem non constituit nisi cum decreto superioris. ff. de tutel. l. si let, de admi. tu. l. decreto, insti. de cura. §. ult. ad idem, quia consensu maioris partis uniuersitatis uidetur auctoritate solēni superioris forte censendus confirmandus, C. de. de leg. si quid. & l. quoties, li. 10. Item quia vł interesse superioris scire, & examinare cui tanquam iudices uniuersitas, & singuli ex ea per consequens sunt subiecti: quare eius assensus uidetur exposcendus, extra de offi. archid. cap. ad hoc, §. ult. de excess. prælat. dilecta, cum ibi no. per Hostiē. licet eadem decret. pro parte contraria præstet efficax, arg. quid. n. si schismaticum uel hæreticum sibi iudicem constitueret? non vł aliqua re tolerandum, arg. extra. de elect. ca. uenerabilem. Et istam opinionem declarare uidetur Host. extra. de iud. c. ult. Sed quod prius dictum est, fortioribus uinci uidetur argumentis, potissime supposita tali uniuersitate, quæ superiorem

Iudex electus ab uniuersitate, an de iure cōi dēat ꝑ superiorem confirmari.

non

aut cõsueuerit [a] confirmari, nec ante debitã [b] cõfirmatio: ẽ obtẽ nrã, ipſe, vel eorũ aliquæ ſic electo tanquã [c] poteſtati ſeu capitaneo rectori, vel defenſori, ſeu officiali in quibuſuis obediãt, neve taliter effectus quouſq; cõfirmationẽ habuerit, (vt pſertur) hmõi poteſtariæ, capitaneatus, dominij, vel rectoriæ, ſeu defenſoriæ, aut cuiuſuis alterius nõis officio ſe immiſcere, vel illud gerere aut exercere quouiſ modo præſumat, [d] auctoritate Apoſtolica diſtrictius inhibemus: [e] Decernentes [f] ex tunc irritum, [g] & inane, quicquid [h] contra hmõi inhibitionis tenorẽ cõtigerit attentari. [i] Nulli ergo, &c. noſtræ inhibitionis, & conſtitutionis infringere. Datum Auinioni 4 nonas Auguſti, anno 2.

TITVLVS III.
De præbendis, & dignitatibus.

¶ Tempore huius c. obtinẽtes plures dignitates, perſonatus, uel beneficia curam animarum habentia ex diſpenſatione, virtute illius non poterunt retinere, niſi vnum & reliqua tenebuntur reſignare verbaliter, & realiter corã ordinario ſub teſtimonio publico intra menſem a tempore notitiæ huius ca. niſi fuiſſent Cardinales aut Regum filij. Illi autem qui plura talia ſine diſpenſatione obtinebant, potuerunt vltimũ retinere, reliquis formam præſcripta, et ſub codẽ tempore reſignatis. Qui vero deinceps tale habuerit be-

non recognoſcat, ſicut ſunt multæ in Italia, de quib. loquitur text. iſte, in illa. n. infallibiliter vẽ, ꝙ aſſumptus per eam in iudicem confirmatione aliqua non egeat cũ non ſit ſuperior, qui eam dare poſſit, ſed in alia, quæ ſuperiorem recognoſcat, magis procedit dubitatio, & de illa poteſt dici, ꝙ ſine eius aſſenſu ſibi perpetuum iudicem, vel poteſtatẽ eligere nõ poſſit, etiã prætextu conſuetudinis, in corpore auth. de defen. ciui. §. vlt. col. 3. C de ſuſcepto. & arca. l. neminem, li. 10 & multis alijs iurib. ſtatuentibus officia publica, potiſſime iuriſdictionalia, quæ iure ſucceſſorio non transferuntur, debere eſſe tẽporalia, non pperua: quæ allegata reperies tu merus canoniſta, legũ ignarus per Hoſtien. d. ca. ulti. & ad hoc de elect. fundamenta. libr. 6. Ratio huius fuit, ne tales ppetuo rempublicam occupatã retinentes, aſpera dominatione eam opprimerent, ff. de orig. iur. l. 2. §. & cum placuiſſet. & ne concuſſionum dominatione ſubditos vexarent. 50. diſt. neminem. Temporalẽ autem iudicem ſibi forte conſtituere poterit abſque ſuperioris confirmatione: quia non reperitur de iure ſcripto fore neceſſaria hæc in defenſore ciuitatis, C. de iuriſdictio. om. iudic. l. ulti. & per iura ſuperius allegata, intellige tamen iuriſdictione ſuperioris integre referuata, & omni eius emolumento, alias forte ſe poſſet opponere pro ſuo intereſſe, ne ius, quod habet in ſubditis, perdat, ff. de aqua plu. ar. l. in concedendo, & l. iudicem, & extra. de teſti. veniens, & not. de præſcrip auditis, & plenius per Hoſt. de offic. ord. cum ab Eccleſiarum, alias eſſet in poteſtate ſubditorum ſe ſubtrahere a ſuperioris domini ditione. Non eſt autem abſonum plures iudices vniuerſitati præeſſe, uno ſub alio exiſtente, in corpore auth. de defen. ciui. §. nos igitur, coll. 3. & argu. eorum quæ not. Inno. extra de præben. cum non ignores. de reli. do. cum venerabilis, & per Guli. de re iud. abbate, in ſubſcriptione, ſed licet præmiſſa probabiliter, dicta videantur, tutius tamen eſt dicere, quod ſuperioris confirmatio requiratur, per ea, quæ ſunt pro hac parte allegata, & eſt expreſſum in defenſore ciuitatis, qui electus ab uniuerſitate confirmari debet per ſuperiorem, in corpore auth. de defen. ciu. §. ult. coll. 3. C. eo. tit. l. defenſores. ita nec occurrit probabilis ratio, quare non ita requiratur in alio iudice, ſicut in defenſore, ſic ſentit Accurſius, ff. de iuriſd. omn. iud. l. & quia. & dicam. inf. in gl. nedum ergo.

Indices plures vniuerſitati præeſſe poſſunt.

a ¶ Conſueuerit confirmari.] in confirmatione igitur conſuetudo attenditur, ut hic, & argum. extra de capel. mo. dilectus. de conſue. cum dilectus, de maior. & obedien. his quæ, de uerbo. ſign. abbate. ff. quod cuiuſque vniuer. nomine, l. nulli. de mune. & ho. l. ut gradatim, §. 1. cum multis ſimil.

Conſuetudo in confirmatione attenditur.

b ¶ Debitam confirmationem.] debitam dicit, quia examinatio in confirmandis habet præcedere, extra de elect. uenerabilem. de iureiur. Romani. §. itaque cle. 5. ita demum confirmabitur ſi eſt idoneus, alijs rite concurrentibus ff. de mune. & ho. l. vt gradatim. §. 1. de decur. l. eos extra de elect. cum nobis olim.

c ¶ Tanquam poteſtati.] tanquam alij, ergo obedire poſſet fraude ceſſante. vt dixi. in ca. ſi fratrum.

d ¶ Præſumat.] nedum ergo electus ad dignitates eccleſiaſticas ante confirmationem nõ adminiſtrat, de elect qualiter poſt obitum, & eodem titu. ca. auaritiæ, lib. 6. imo nec electus ad ſeculares, vt hic, & C. de diuer. offic. & appar. iudi. & proba. eo. l. probatorias, li. 2. in corpore authen. de defen. ciui. §. interim, & §. ſi eadem, coll. 3.

e ¶ Inhibemus.] talis inhibitio quem ad obtemperandum adſtringit, non obtemperanti inobediẽtiæ notam peccatum inducentem adſcribit, extra de ma. & obed. ca. ſi quis, & ca. illud, ff. de re mil. l. 3. §. in bello, cum ibi not. & Hoſt. de offic. ordin. inter cetera, §. vlti. de treug. & pa. c. 1. dignum eſt enim detrimentum vetitos ſuſtinere, &c. extra de conſti. cognoſcentes.

f ¶ Decernentes.] quarta pars. Et tale decretum Principis factum in contrarium reddit nullum, ut hic vides. non quia ratione factum contra legis ſcriptæ inhibitionem nullum eſt. C. de leg. l. non dubium, 25. q. 2. imperiali, eadem ratione factum contra inhibitionem principis, qui lex eſt animata in terris, in corpore authen. de conſul. §. ult. coll. 4. cũ & dici conſueuerit, quod mitius agitur cum lege, quam cum legis miniſtro, ff. de arbit. l. Celſus, & notari conſueuit. extra. de cle. excomm. min. c. ſi celebrat.

Princeps eſt lex animata in terris.

g ¶ Irritum, & inane.] ſimile, C. de ſacroſanct. eccleſ. auth. caſſa, & irrita, & ſic ceſſatione aliqua, uel irritatione hominis non eſt opus, niſi quatenus de facto proceſſerit, cum de ſe nullum irritari non poſſit, ff. de iniuſto, teſtam. l. nam & ſibi, de ædili edic. l. bouem, §. vltimo, & argum. extra de deſpon. impu. C. ad diſſoluendum.

h ¶ Quicquid.] & ita facta elec. de talibus iuxta, §. omnibus, & ſingulis, vel obedientia eis præſtita, uel factum per eos, iuxta uer. non uero, & conſequenter mandata quæcunque proceſſus ſententiæ per tales facti, & prolatæ, nulli & nullæ ſunt tanquam facta ab illis, qui ius faciendi non habuerint poſt talem inhibitionem. ff. de offi. procon. l. obſeruare. §. vlti. extra, de conſuet. ad audientiam. de iure pa. quod autem, & in decre. ſancta Romana, in fi. ubi de hoc dixi.

i ¶ Attentari.] ſimile de reſcrip. ſtatutum, libro ſexto Zenze.

neficium si cum illo secundum simile receperit, quã primũ illius possessionẽ habuerit, uel per eum steterit quo minus habeat, primũ quo est ipso iure priuatus, modo prædicto resignare tenetur: alias vtrumq; perdit, & inhabilis fit ad sacros ordines suscipiendos, & ad quodcunque beneficium habendũ. Tandẽ qui dicantur ordinarij quantum ad præmissa, & quæ sint beneficia curam animarum habentia hic manifestatur, h.d. hæc extrauagans, quæ est notabilis, & multũ practicabilis, & grauius obligat quam ca. de multa, eod. tit. in antiq. vt patet ad oculum.

CAP. VNICVM.

EXecrabilis [a] † quorũdã tam religiosorũ, [b] quã secularium ambitio, [c] quæ semper [d] plus ambiens eo [e] magis fit insatiabilis, [f] quo [g] sibi amplius indulgetnr, [h] & improbitas [i] importuna petentium a no-

† Hæc extra uag. reperitur inter cõmunes sub tit. de præb. cum gl. Gul. de mõte Lauduno. Et de materia vide Cõci. Tri. ses. 7. de ref. c. 2. 4. & 5. & ses. 24. de refor. c. 17.

EXecrabilis.] Decretalis præsens diuisibilis est in duas partes principales. In prima constitutionis ratio multiplex præmittitur: In secunda ipsa constitutio modificatiua contra obtinentes iam plures dignitates, vel personatus, seu beneficia cũ cura subsequitur. ĩ. in §. Nos itaque. Et illa diuidi põt in quinque partes: In prima enim ꝰ Prædicta obtinentes cum dispensatione legitima, cum pœnæ adiectione, & certa protestatione certum quid disponitur. In secunda ꝰ illa obtinẽtes absq; dispensatione canonica statutũ nouum editur, ibi. in §. Porro quia. In tertia contra recipiẽtes s̃m beneficium secũ primum non compatiens, ius nouum anectitur ibi, in §. Quj vero, In quarta qui in hoc casu intelligãtur ordinarij, declaratur ibi, in §. Ceterum ordinarios. In quinta contra modificatiuam constitutionem interpretatio subinfertur ibi, in §. Quantum autẽ.

a ¶ Execrabilis.] Exponi potest hoc verbum, id est abominabilis, seu detestabilis, vel euitabilis, simile verbum & similis expositio, C. de aquæduct. l. ad reparationem lib. 11. ff. de ali. iu. mu. cau. fac. l. itẽ. §. potest, C. de admi. tit. l. lex quæ tutores, circa medium. Et merito talis ambitio execrabilis dicitur, cum circa spiritualia versetur, C. de epis. & cle. si quemquam, nam & contra temporalia est vitanda, cum dicatur radix omnium malorum, 1. ad Timoth. c. 6. de pœn. dist. 2. quia radix. 47. dist. c. bonorum, & alibi appellatur mater omnium malorum in corpore. Auth. vt nulli iudi. ver. agitur, coll. 2. Et periculum animæ inducitur in assecutione pluralitatis beneficiorum sine dispensatione legitima, extra de præben. quia in tantum, & ibi nott. per Host. de exce. cum ecclesiasticæ, licet Inn. ibi notauerit non esse crimen plura beneficia simul habere, & de præben. cum iam dudum, sed infallibiliter Host. opinio est præstantior, saltem in beneficijs se concursum non compatientibus, de quib. præsens c. loquitur, sic etiam not. idem Innoc. de elect. dudum. 2. Sed hoc qualiter, nonne hic obtinebantur plura talia beneficia ex dispensatione Papali? vtique, vt patet inf. nonne, ergo tutus eret a periculo animæ ille cum quo dispẽsatum erat? Dicat, quod sic, etiam si absque omni causa rationabili dispẽsationem obtinuisset: nam prohibitio retentionis talium beneficiorum non a Deo, sed a sola uoluntate conditoris canonis fuit inducta: quare sola uoluntate contraria tolli potest, iuxta illud: Est eius tollere, vel interpretari, cuius fuit condere. C. de legi. l. vlt. extra de senten excom. inter alia. 11. quæst. 3. §. ex his, sic expresse sentit Inno. & Hostien. post eum, extra de statu mon. cum ad monasterium. in glo. nisi ex causa, & Guli. in Specu. in titu. de dispen. secus si dispensatio fiat cõtra votum tacitum, vel expressum, vel contra legem Dei, uel contra statutum generalis Ecclesiæ: nam in his facta sine causa in foro animæ non prodesset, sic intellige, quod not. per Ber. extra de voto c. non est, & clarius per Hostien. & Inno. extra de renun. c. cum inter P.

Dispẽsans in beneficiorũ pluralitate an sit tutus a periculo animæ.

q ¶ Religiosorum.] cum isti sint plus Deo adstricti, quam ceteri? nam per professionem contemptis honoribus abiectis diuitijs, spretisque delitijs arbitrium proprium subiugarunt alterius ditioni, extra de elect. quorundam, lib. 6. in eis periculosior est ambitio, cum nõ sint peiores experti, quã qui in monasterijs defecerunt, secundum August. 47. dist. c. quantumlibet, & scriptum est: Post concupiscentias tuas non eas, mens etiam potentiæ, id est humanæ dignitatis auida, nec abstinere nouit a veritis, nec gaudere cõcessis, nec pietati adhibere consensum, vt ead. dist. c. visum, & extra de cõcess. præb. c. detestanda, lib. 6. & alibi legitur. Quos amor dominationis inuasit, iugum disciplinæ fecit respuere. 96. dis. c. bene quidem.

Dignitatis auidus a vitijs non abstinet.

c ¶ Ambitio.] expone, i. aspiratio, vel anhelatio ad dignitatẽ, vel beneficiũ, vt colligitur, C. si cer. pet. l. quisquis. extra de p̃b. cum iam dudum, alibi, tamen sumitur aliter, ff. de decr. ab ord. fac. l. ambitiosa. Et de hac ambitione scribit B. Bernardus: O ambitio ambientium crux, id est, pœna, quomodo omnes torquens omnibus places? hoc ex praua intentione, sic recitat Host. de pręb. c. quia in tantum, ipsa tantum nisi ad actum realem processerit. sola pęnitentia tollitur, arg. extra de simo. cap. vlt. & no. Hostien. de cler. non resid. ca. relatum, in uerbo, amoueri.

Ambitio torquet omnes.

d ¶ Semper.] hoc aduerbium denotat omnimodam tẽporis continuationem, ff. de ann. leg. l. Caio. § Imperator. de condi. & demon. l. si quis ita, §. Titio, de consecr. dist. 5. c. nunquam,

e ¶ Eo ponitur.] pro tanto, vel pro ideo.

f ¶ Insatiabilis.] proprie loquitur huius c. conditor: nã nec satietas vnquam nec finis aderit cupiditati, 47. distinct. sicut hi, nam totus mundus nec obulus est auaro, 14. quæstione 4. cap. quid dicam, vnde versificator dicit.

Diues habere cupit quanto plus omnia sumit.
& de ipso dicitur.
Æris seruus eris, si te species trahat æris.
& not. c. sicut hi.

g ¶ Quo.] expone pro quantum, vel pro quia.

h ¶ Indulgetur.] hoc dicit, quia cum vni indulgetur indigno, ad prolapsionis contagium prouocat vniuersos, 33. quæst. cap. est iniusta, & si ea, quæ male vsurpantur omittimus, excessus viam alijs aperimus, 35. quæstio. 9. loci. 81. distinct. peruenit, facilitas etenim ueniæ incentiuum tribuit delinquendi, dicto cap. est iniusta, & extra de uita & honestate clericorum. ut clericorum, & hoc intellige de facto, de iure enim non tribuit, & sic non obstat. 1. quæstio. 7. cap. exigunt, vel aliter, vt ibi not.

i ¶ Improbitas importuna.] id est infesta, seu inquieta per quam non concedenda frequenter conceduntur, C. de pe. bo. subla. l. 1. lib. 10. extra de conces. præb. detestanda, li. 6. quare ualere non debent, vel saltem concessa reuocari merẽtur, ut dictis iuribus, & extra de purg. cano. ca. cum in iuuentute, de rescrip. quia per ambitiosam, lib. 6. Per hoc quod dicit, improbitas, apparet, quod alia importunitas, puta, quæ non ad noxam tendit, sed ad remedium, uel iuris proprij conseruationem, vel persecutionem non est inhibita, sed permissa, quare exaudienda, de pęnit. distin. 1. c. importuna, 100. distinc. cap. prisca. 2. q. 6. §. post appellationem, ff. de libel. dimis. l. 1. extra de appel. ab eo. lib. 6.

a ¶ Prædecessoribus.] hic dic si placet, q̄ dixi in prooemio constit. cle. 5. in §. hæc sane.
b ¶ Tam obtinuisse.] s. a liberaliter concedente.
c ¶ Quam extorsisse.] scilicet ab inuito per talem importunitatem, extra de purg. cano. c. cum in iuuentute, extorsio enim libera litatem nescit, & violentiam sapit, ff. de le. 3. l. fideicōmissa, §. si rem. quare per eam concessa extorta potius q̄ obtenta dicuntur, de electio. quorundam. li. 6.
d ¶ Quod vnus.) hoc contra ius commune 1 est vt infra sequitur, quod vnus plura beneficia se simul si compatientia obtineat, cum singula sint singulis cōmittenda personis. 79. dist. c. singula. extra de præb. ca. cum singula. lib. 6. cum sibi quis vendicare non debeat stipēdia plurimorum, de cler. non resid. quia nonnulli: nam & hoc idem in honoribus, vel militiis secularibus reperitur. Duos enim honores simul agere quis non potest, ff. ad municip. libertus. §. præscriptio, nec duas militias habere, C. qui mi. pos. vel non l. 4. §. in posterum. li. 12. nec in duobus collegiis simul esse, ff. de colle. illi. l. 1. §. vlt. no. de hoc de præb. c. præterea.

¶ De mā huius glo. uide late Io. de Lignano. ī tra. de pluralitate bñficiorū.

bextra de corp. vitia. exposuisti: quisque. n. cum onere, in quo substitutus est, vires suas metiri debet: & si impar est, abstineat, & ad id cum metu etiam, cui se sufficere æstimat, accedat, 1. q. 1. non est putanda.
g ¶ In diuersis ecclesiis.) in quibus impossibilitas residendi, & sic Deo seruiendi in eodem instanti temporis. arg. ff. de eo quod cer. lo. l. non vtique, §. si q̄s ita stipulatur, instit. de verb. obli. §. loca. inducit ꝓhibitionē pluralitatis talium beneficiorum, cum nec in eadem ecclesia, in qua pōt Deo continue deseruire, obtineri possint etiā prætextu consuetudinis, extra de consue. c. 1. lib. 6.

bis, & prædecessoribus a nostris Romanis Pontificibus, non tam b obtinuisse, quam c extorsisse plerumque noscuntur, quod d vnus interdum etiam ad vnum beneficium e ecclesiasticum minus f idoneus, in g diuersis ecclesiis nedum h vicinis, sed etiam ab inuicem longe distantibus, immo i nonnunquam in diuersorum k regnorum partibus situatis duas aut tres, aut plures l dignitates m personatus, officia seu prioratus, n aut diuersa ecclesiastica beneficia curam animarum o habentia p possit dispensatiue q

e ¶ Beneficium ecclesiasticum,] verbum istud comprehendit nedum canoniam, præbendam, dignitatem, personatum, officium, ecclesiam, vicariam: imo & præstimoniam, & pensionem ad uitam pro titulo assignatam, arg. 1. q. 3. c. si quis dator &c. ex multis, & sic videtur sentire Inn. & Host. de rescr. postulasti, &c. ad audientiam. In genere autem sumptum hoc verbum, beneficiū nihil aliud est quam beneuola actio gaudium tribuens capienti, in lib. feud. in quibus cau. feud. amit. §. in primis, ad hoc autem adde quod no. Host. de præb. c. super inordinata, in verbo, reputati.
f ¶ Minus idoneus.) hoc ex multis causis pōt contingere, not. Host. de præb. c. super. Sed hic quæro, nunquid ille qui scienter indignū promouet ad beneficium, peccet? vtique, cū contra conscientiam faciat, & sic ei gehennam ædificet, 28. q. 1. §. ex his. extra de rest. spol. litteras. Itē quia ex hoc mandatur puniri, quod non fieret, nisi peccasset, de ele. nihil, de præb. graue. de æt. & qual. ex ratione, & c. indecorum, 13. dist. c. tales, 50. d. cap. aliquantus. Item cum hoc faciat contra expressam prohibitionem canonis, vel præceptum, vt in dictis iuribus, cō trafaciens peccat mortaliter, 4. dist. §. vlt. extra de maio. & obed. si quis. sic sentit Host. de offi. ord. inter cetera, §. vlt. de treu. & pace. c. 1. Nec tales canones inhibitionem, vel præceptum continentes de consuetudine tolli possunt, licet secus sit in aliis, 4. distin. §. leges. no. Host. in d. c. 1. In foro contentioso tenetur promouens de mala administratione talium promotorū, arg. ff. de magi. conue. l. 3. ad municip. l. Lucius, §. Imperator. C. de magi. conue. l. in magistratus, extra de off. Archid. ea quæ. Sic sentit Inn. & Host. post eum d. c. ex ratione, pt. n. hoc dici, quod mali ministri electio est in culpa, ut dictis iurib. & argu. ff. nau. caup. stabu. l. 1. §. vlt. l. 1. §. hac actione, ad leg. Aqui. si seruus, §. Proculus. instit. de ob. quæ ex quasi male. §. item exercitor. & d. ca. ea quæ. Quid autem de illo, qui se idoneum non sentit, an recipiendo beneficium peccet? Dicas, quod sic, extra de ele. innotuit, §. multa, 28. distinct. priusquam, 48. distinct. sicut neophytus. & arg. ff. ad leg. Aquil. itē iure. in prin. & §. 1. l. & si seruus, §. si calicem, cum similibus. receptionis enim suæ tempore debuit suam inhabilitatem patefacere, & sic uel non recipere, uel dispensationem obtinere, 50. distinct. ex pænitentibus, 24. distinct, cap. 1.

Indignus beneficiū recipiens peccat.

h ¶ Nedū vicinis,] hoc casu vicinæ eccl. vel longe distantes intelligeretur iuxta cōem patriæ ꝯsuetudinem & opinionē arg. ff. de flu. l. 1. §. flumen. de fun. instr. l. cū delanionis, §. asinā, de dam. infec. l. inter quos. licet. qñq; loca dicuntur vicina intra duas dietas non distantia, de præb. c. præsenti. §. loca. lib. 6.
i ¶ Immo.] hæc dictio pōt esse aduerbium affirmandi & ponitur coniunctiue pro, &, sicut alibi, C. de nouo codi. facien. §. quibus, alias ponit̄ disiūctiue pro, vel, C. de sacrosan. eccl. l. iubemus, §. œconomum: aliquando est aduerbiū eligendi, & tunc ponit̄ correctiue, vt potes videre in iuribus, ff. de manu. testat. l. Stichus. de hære. insti. l. si ita scriptum, de condi. & demon. l. cum ita legatum, de pœnit. dist. 1. c. qui dicit, 1. §. opponit̄, extra ut lit. non contest. accedens, cum similibus.

Imo, multipliciter sumitur.

K ¶ Diuersorum regnorū,] ex hoc potissime insurgere possent multa mala, de quibus inf. dicitur: nam & contra ꝓmotionem uel ꝓuisionem, q̄ fieret ad dignitatem unius regni de incola alterius regni, admitteretur exceptio dñi tēporalis, si promouēdum haberet suspectū de proditione terræ suæ uel consiliorum, & secretorū suorum, arg. ff. de pæn. l. si quis aliquid. §. transfugæ, de re. mili. l. oēs, §. exploratores. extra de re. iud. petitio. ita sentiūt Inn. & Host. clarius post eum de accusa. ca. sup. his. nam alieni regni arcana scrutari non conuenit, C. de commer. & merca. l. mercatores.
l ¶ Aut plures] puta. 4. 5. & ultra.
m ¶ Dignitates.] Quid sit dignitas, ꝑsonatus, officium, in quo differunt s̄m ius scriptum, uide quod super hoc no. Gul. de consue. c. 1. lib. 6. Vel dic quod ista discernuntur ex institutione uel consuetudine cuiuslibet ecclesiæ: nam dignitas in una, aliquando in alia est personatus uel officium, & sic Host. de præb. de multa.

Dignitas per quid discernitur.

n ¶ Prioratus.] super istis prioratibus. si placet, uide ꝙ dixi de offi. ord. c. præsenti. l. 6.
o ¶ Curam animarum,] intellige qualitercunque siue in foro pænitentiali, de qua curia loquitur decre. oīs, de pœn. & dic ut ibi per Host. super hoc notatur, siue in cō tentioso, de qua loquitur decr. dudum 2. §. tandem. de elect. de hoc per Host. de præb. de multa.
p ¶ Habentia.) sed quæ beneficia dicuntur habere curā, an illa sola, quæ eam habent actu, uel solo etiam habitu, puta illa, q̄ deserunt penitus parochianos hr̄t? Car. Guli. Duran. & Io. Mon. dicunt de elect. licet canon. ꝙ sola illa, quæ in actu, non autem habitu, Guli. autē contra sentit ibidem. Sed aliorum opinio plus mihi placet, ut ibi dixi, & illam amplectitur Host. de cle. non resid. quia nonnulli, qui contra hanc materiam multa quærit ibidem, quæ hic mihi attribuere non curo.
q ¶ Dispensatiue.] dispensatio dr̄ esse iuris rigorosi relaxatio. 1. q. 7. exigunt, & no. 50. dist. ut constitueretur, & an sit debita ubi subest causa, & quo iure possit

Dispensatio quid est.

Dispensatio sup bñficiorũ, pluralitate a quo fieri potest.

(cum alias non liceret de iure [a] communi) recipere, [b] & simul licite retinere : Vnde inter cetera [c] inconuenientia, subscripta [d] sequuntur, quod videlicet interdum vnus, qui vnicum quamuis [f] modicum vix [g] officiũ implere sufficeret, [h] plurimorum sibi vendicet [i] stipendia, [k] quę multis litteratis viris [l] vitę [m] puritate, ac testimonio bonæ [n] famę pollentibus, [o] qui mẽdicant, [p] possent abun-

peti, & an peccet non dispensans vbi causa subest? vide quod no. in dictis c. vt constitueretur, & exigunt, & 50. dist. domino sancto. Sed per quem super talibus beneficiis pluribus retinendis dispensari possit? Dic breuiter ꝙ ob prærogatiuam meritorum personæ solus Papa, sic intelligitur decr. de multa, §. vlt. de præben. Sed ob causã vtilem, vel necessariã potest episcopus dispẽsare, arg. extra de concess. præb. cũ nostris, §. ad hoc. de æt. & qual. cap. tuã, sic not. Host. dicto c. de multa, licet Ber. aliter ibi sentire videatur, de hoc alias scripsi de consue. cap. 1. lib. 6. vbi Guli. hanc opinionem sequitur, & Pet. de Samp. d. c. de multa, & Guliel. in Spe. tit. de leg. §. videndum, ver. sed nunquid episcopus, & de hoc etiam not. 70. dist. c. sanctorũ, & 21. q. 2. si quis iam translatus.

a ¶ Iure communi.] de cler. non residen. quia nonnulli, de præb. quia tantum, 70. dist. sanctorum, cum similibus.

b ¶ Recipere.] sume verbum, simul, quod sequitur, alias enim receptio plurium talium beneficiorum permissa est saltem successiue, intantũ quod receptio secundi facit ipso iure vacare primum, de præb. de multa, & hoc intellige quo ad ipsum recipientem, non aũt quo ad illum a quo primum beneficium habuerit, nam per illũ beneficiatus in primo beneficio inuitus ex causa retineri põt, vt not. Pet. de Sam. dicto c. de multa, & Ioann, 21. q. 2. si quis iam translatus: vel potest primum bñficium tanquam spoliatum ab illo repeti, vt ibi no. Ber.

c ¶ Cetera.] subaudi multa damna vel pericula, & tunc punctabis post verbum, cetera, vel potest punctari post verbum, incõuenientia, & dices inter cetera inconuenientia.

d ¶ Subscripta.] .i. ĩ posita, s. mala vel inconuenientia sequentia, quæ sunt xj. numero.

e ¶ Quod videlicet.] Primum inconueniens.

Honores maiores assequi ñ põt q minoribus indignus est.

f ¶ Quamuis modicum.] multo minus sufficeret ad magnum: nam sufficiens, & sic indignus inferiori beneficio, indignior est superiore, ff de sena. l. qui indignus, & cui minor honor interdictus est, omnes honores maiores interdicti censentur: ridiculum enim est quod minorib. prohibitus, ad maiores honores valeat aspirare, ff. de interdict. & releg. l. relegatorũ, §. vlt. iuxta illud, Carens minoribus non fruatur maioribus. ff. de ser. expor. l. cui pacto, 24. q. 1. miramur, 21. d. c. submittatur, cũ similibus, & hoc verum, nisi ex causa contrariũ inducat, extra de tornea. c. 1. dic super hoc vt ibi not.

Vix difficultatẽ inducit.

g Vix.] hæc dictio quandoque difficultatem inducit non tamen impossibilitatem: quia quod vix fit, tamen fit, ff. de iud. l. vix certis, C. de pœnis, l. incredibile extra de cler. non resi. conquerente, 93. dist. miratus, 19. di. memoriam, de cogna. spi. cap. per catechismum. lib. 6. & hoc nisi in absolute prohibitis, vel de iure impossibilibus, tunc. n. impossibilitatẽ denotat, ff. de assignat. libe. 1. vlt. §. fi. de leg. 1. si seruus legatus, §. quicũque ad Velle. l. tutor, de ver. sig. l. alienatiõis, de mun. & ho. l. rescr.

h Sufficeret.) C. de asses. l. nemo, de ppo. sacro. scri. l. hac parte. de age. in rebus. l. agentes, li. 12. 16. q. 1. psbyt. 79. d. singula, extra de cler. non resid. quia nõnulli, ex q. bus iuribus, & simil. fuit sumptum, quod hic dr̃.

i Vendicet,] id est, appropriet uel applicet.

k Stipendia,] plurimorum, quod est supra, id est, plurimis debita, vt in iurib. sup. prox. allegatis, ut sup. in gl. hoc contra ius commune.

Ecclesia uiris litteratis permaxime indiget.

l Litteratis viris,] quibus Ecclesia Dei per maxime noscitur indigere, ut circumcincta muro inexpugnabili pugnatorum, & bellatorum, &c. extra ne cler. vel mona. super specula. §. vlt. de elec. cum in eo. lib. 6. ipsorum enim scientia est circa spiritualium administrationẽ potissimum necessaria, & circa curam temporalem quam plurimum opportuna, extra de renunc. nisi cum pridẽ, §. pro defectu, de off. ord. inter cetera. vnde immerito sunt maiorib. beneficiis honorandi, de præb. de multa, §. vl. & tanquam illi, qui ecclesiasticis vtilitatibus desudarunt, digni sunt prouisionibus consolandi 12. q. 2. ecclesiasticis, & secundum labores suos ad meliores gradus, & ad meliores dignitates producẽdi, C. de off. præf. Afri. l. in nomine Domini, circa finẽ de agen. in re. l. 1. lib. 12.

Castitas depurat a carnis lubrico.

m Vitæ puritate,) id est, munditia & castitate quẽ deputatum reddente a carnis lubrico, de qua vtpote Deo grata, 32. q. 5. c. 1. & quasi per totum, & legi amica, & p legem laudanda, in corpore Auth. de non alie. aut permu. rebus. §. optimum itaque, coll. 1. in l. scribitur, ꝙ sola est, quę cum fiducia potest Deo animas hominũ pręsentare, in corpore Authen. de leno. §. sancimus, col. 3. nec luxuriantibus, sed pudicis priuilegium legis datur, in corpore Auth. quib. mod nat. effi. sui, §. si quis autẽ defectus, coll. 7. Vel potest exponi, vitæ puritate, id est, candore & nitore quem depurante ab omni peccati vitio detersa eius macula, vt colligitur in corpore Auth. de mona. in prin. coll. 1. alias parum prodesset castitatẽ corporis seruare, & aliis vitiis maculari, cum omnis uirtus patiatur ab vno vitio detrimentum: & delinquens in uno factus est omnium reus, de pænit. dist. 5. considerет ex. de reg. iur. desicat, unde promouendi uita nedum honesta quo ad castimoniæ obseruationem, imo inculpabilis quo ad alia debet esse, in corpore Authen. quomodo opor. epis. §. sancimus, coll. 1. 25. dist. §. nunc autem, & patens esse debet aliis, ut ex eius uisione sedula exemplum profectus sumant, 2. quæst. 6. cum pastoris, & talis uitæ puritas uirtutes inducens, quem promotione dignum reddit, extra de elect. cap. innotuit, §. multa, unde alibi scribitur, quod non omnes prælati pro prælatis habentur: nomen. n. quem episcopum nõ facit, sed uita, 2. q. 7. §. his ita, & per contrarium, secundum beatum Gregorium sequitur, quod cuius uita despicitur, restat ut eius prædicatio contemnatur, 3. q. 7. §. porro.

Virtus oĩs ab uno uitio detrimẽtum patitur.

Epm̃ facit non nomen, sed uita.

n Bonæ famæ,) hoc dicit ad denotandum, quod promouendus bonorum testimonium habere debet, ab his etiam qui foris sunt, in corpore Auth. de mon. §. cogitandum, & §. ordinationem quomodo opor. epis. §. sancimus, coll. 1. & de armis, §. hanc igitur, coll. 6. & in nullo dẽt eius opinio uacillare, 33. dist. laici, cum æstimatio, quæ idem est, quod opinio, sit illæsæ, id est, non diminutæ dignitatis status, ff. de uari. & extraor. cog. l. cognitionum, §. æstimatio. quæ multum cooperari dicitur, cum per eam nonnulla ad illuminandam ueritatẽ in lucem emergant, ff. de quæst. l. de minore, §. tormenta, & præsumptionem magnam in bonum inducit, extra de elect. innotuit, §. multa, quare præferenda est eius reseruatio quantiscunque diuitiis, ff. si quis omis. cau. test. l. Iulianus, unde crudelis dicitur, qui eam negligit, 12. q. 1. nolo.

Aestimatio quid est.

o Pollentibus.) resplendentibus, uel fugientibus. 12. q. 1. nolo. nam tanquam luminosæ ardentesque lucernæ super candelabrum in domo Domini positæ fulgere dicuntur iusti per uitæ puritatem, iuxta dictum Apostoli, Fulgebunt iusti, &c. extra de relig. c. gloriosus, lib. 6. & non loci, uel generis nobilitate, sed uirtute animi gratiam sibi comparare dicuntur, 40. d. c. illud.

p Qui mendicant.) quod redundare dr̃ in uituperium mini-

ministerij ecclesiastici, 93. dis. c. diaconi, extra de renun. cap. ad supplicationem: cuius mendicitatis vitatio cordi fuit huius c. conditori, ut patet per effectũ, nec mirum quia cum clerici in sortem & hæreditatem Domini sint vocati, & eius obsequio deputati, & diuinis obsequijs adscripti, de eius patrimonio viuere debent, & Ecclesiæ stipendijs sustentari. extra de præbend. cum secundum, nam Ecclesia cuius sunt obsequio dedicati, ipsos Domino sociauit, extra de pœnit. presbyteri, unde turpe est illum vel illos videri egentes, quos quis habuit in ministros vel coniuges, in lib. feu. de nouis feu. §. 1. & arg. ff. so: mat. l. alia. de re iud. l. sunt qui. Sed quos clericos appellabis mendicantes, an illos, qui victum habent, sed respectu qualitatis personarum suarum pauperes sunt? Videtur quod illi soli mendicare videntur, qui victum non habent quasi alias paupertas non profit, arg. 16. q. 1. c. vlt. extra de sent. excom. ea noscitur, de fur. c. si quis & C. de mend. vali. l. 1. lib. 11. Sed dicas mendicitatem considerandam iuxta personarum qualitatem. Quid enim si homo illustris genere uel eminentis scientiæ, habeat victũ suum, sed iuxta decentiam suã indumenta vel societatẽ & alia necessaria non habet, & solo victu sine dedecore status sui contentus esse non potest? negari non debet, quin iste ẽm se mendicare dicatur, arg. ff. ex qui. cau. ma. l. in eadem, de vsu. l. sed & si quid, de admin. tu. l. cum plures, §. cum tutor. ubi pupil. edu. debe. l. ius alimentorũ, §. ante oculos, de ali. leg. l. cum alimenta, de iur. dot. l. quæro, & l. cũ post, §. gener. de iud. l. si longius. in fi. & l. sed & si suscéperit, §. sed & si proponas. extra de præben. de multa, §. vlt. de simo. c. & si quæstiones 51. dist. c. non cogantur, pro hoc facit, ꝙ no. Host. expresse de sent. excom. quod de his, & Ber. de testi. c. si quis testium, Inn de const. cum omnes. in glo. ulti. & ꝙ dicam. ẽt in glos. æquam intellige. ordo enim naturæ est, ꝙ non omnes sint æquales, in corpore Auth. de mona. §. ordinatione, colla. 1. quia non oẽs per oia, &c. C. de vete. iure enu. l. 1. §. 1. circa fi. de offic. rect. prouin. l. potioris. nec vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi ordo magnæ differentiæ eam seruaret, 89. dist. c. ad hoc potissime, cum talis mendicitas non sit a iure determinata: vnde arbitrarie erit consideranda, arg. extra de offic. deleg. de causis, ff. deleg. 1. l. si domus §. in pecunia, de iure delibe. l. 1. arbitrium autem suum firmabit iudex secundum personarum qualitatem per iura prædicta, ff. de testi. l. 3.

Ecclesiæ ministerium uituperatur, si per clericos mendicatur.

Clerici mendicantes qui appellandi sunt.

de [a] sufficere æqua [b] distributione collata, habentibus ;ipsa paratur [c] vagandi [d] materia, diuinus [e] cultus minuitur, [f] hospitalitas [g] in ipsis beneficiis debita [h] non seruatur. Et dum

a ¶ Abunde sufficere.] No. verbum, abunde sufficere quasi dicat non ad superfluitatem, ne mala, quæ sequuntur insurgant, nam ẽm Hieronymum, aliena rapere conuincitur, qui vltra necessaria sibi retinere probatur, 62. dist. §. hospitalem, & 48. di. c. sicut hi. Et super hoc vide ꝙ no. Host. de præben. de multa, & plenius prosequitur Gul. de rescr. statutum, §. assessorem. in glo. proprium.

b ¶ Aequa distributione,] æqua intellige iuxta qualitatem, & conditionem personarum, ꝙ prosequere ut not. tam per ordinariam q̃ per extraordinariã gl. de rescr. cũ a Deo, & 21. q. 1. c. extra, de præb. de monachis, & signãter dicit textus, æqua, nam attenta personarum qualitate non debet tantum vni dari, ꝙ alij scrupuloso corde moueantur, 16. q. 1. de decimis, hoc tamen intellige iuxta not. per Inno. extra de constit. c. cum omnes.

c ¶ Paratur,] Secundum inconueniens.

d ¶ Vagandi materia,] quæ periculosa potissime religiosis existit. extra ne cle. uel mona. c. ut periculosa, de pb. cum singula, lib. 6. de offi. ord. quanto, 16. q. 1. c. monachi & c. quidã, C. de epis. & cle. gñaliter cũ ex debito teneant esse in claustro saltem administrationẽ nõ habentes: finganturq; sine illo viuere non posse, sicut piscis sine aqua, eadẽ cã & quæstione, ca. placuit, Clericis sæcularib. est ẽt inhibita. extra de præb. quia intantum, cum non debeant deesse horis canonicis in ecclesijs, in

Religiosus extra claustrum fingitur viuere non posse.

quibus sunt bñficiati, 91. di. Eleutherius, & multis cap. seq. alias puniũtur, vt ibi. Sed pone clericum beneficiatum residentem in beneficio habere aliqđ priuilegium. quia residet: perdetne illud si vagari incipit? Dicas ꝙ sic, C. de epi. & cle. l. generaliter canonizata, 16. q. 1. & generaliter & videtur expressum, C. de domesti. & prot. l. si quis domesticorum, lib. 12. ibi not. & arg. ff. pro soc. l. actione, §. item qui societatem, ff. de iud. l. 2. §. item si. ex quibus cau. ma. l. miles, l. sicut, §. tamdiu, C. de testa. mili. l. sancimus, quibus non ob. lon. temp. præscr. l. sancimus, Quid autem si se excusare nitatur, dicens se habere licentiam vagandi a prælato, vel de consuetudine, quam allegat super hoc introductam, proderunt ne sibi talia? Dicas quod non per ea, quæ no. per Inno. de cler. non resi. ex tuæ. Item cum secularis clericus in pluribus locis domicilium possit habere, ff. ad municip. l. assumptio. §. iuris, extra de rescr. dilectus. 2. de foro comp. ex parte B. vbi in dubio præsumitur habere domicilium? Dicas, quod in loco beneficij, ad cuius residentiam teneretur. Regularis autem prælatus in solo monasterio suo domicilium reputatur habere, secundum Inn. not. de priui ex ore, & quicunque in loco domicilij reperitur, p̃sumitur a locis alijs ex causa probabili fore absens. ff. de fideicom. lib. l. si cum seruum, §. vlt. & per contrarium absens a loco, vbi residere tenetur, malitiose esse absens præsumitur, nisi aliud constet, vt no. Inno. de eo qui mit. in pos. c. si aduersarius. Et per hoc videt ille vagabundus reputari, qui a loco in quo assiduus habet esse, aberrat, vt in d. l. si quis domesticorum & C. de deserto, & occul. l. 1. lib. 12.

Clericus priuilegiatus qa residet, si vagari incipiat, illud perdet.

Domicilium clerici in dubio vbi p̃sumitur.

Vagabundus quis dicitur.

e ¶ Diuinis,] Tertium inconueniens.

f ¶ Minuitur,] qui deberet potius augmentari, extra de constit. ex parte. de rescrip. quia per ambitiosam, lib. 6. nam & diminutio diuini cultus facit reuocari licentiã de non residendo a prælato obtẽtã, de cler. nõ. residen. cum ad hoc. sicut alia necessitas ecclesiæ, not. Innoc. de cler. non residen. tuæ, & magnus fauor ei debetur, nam ipsum turbans capitali sententia damnatur secundum legem, C. de ijs qui ad ecclesi. confug. denunciamus, de epis. & cler. l. si quis in hoc genus.

g ¶ Hospitalitas,] Quartum inconueniens de ista hospitalitate vide, qđ legitur & no. 42. dist. c. hospitalem.

h ¶ Debita,] intellige solita & congruens, iuxta quantitatẽ prouẽtuum beneficij, sic no Host. de præb. de monachis, Per hoc autem, ꝙ dicit, debita, videtur innuere, quod necessitatis, non tñ volũtatis est hospitalitas & in beneficiatis hoc certũ est 85. dist. Florentinum. & 41. dist. §. 1. & quicquid habet ecclesia, &c. 16. q. 1. qm̃ quicquid no. Ber. d. c. de monachis, Sed quid de alijs, puta laicis & clericis non beneficiatis, est ne quo ad eos necessitatis? Ber. innuere vr̃, ꝙ sic, in tantum quod excommunicari possint, nisi hospites recipiant, 22. dist. §. hinc etiam no. de empt. & vend. c. 1. Inno. tamen contrarium ibi no. Host. autem videtur applaudere opinioni Bern. dicens, ꝙ non sufficit soluere integram decimam, nisi de nouem partibus eis remanentibus eleemosynam faciant, 16. q. 1. reuertimini, 89. dist. c. non satis. Tu potes dicere, ꝙ illi in foro contentioso non dicuntur astricti ad hospitalitatem, cũ per legẽ nullus benefacere sit cogendus, cum coactus nullum meritum consequeretur, 23. q. 3 fidem. 45. dist. ca. qui syncera, & c. de Iudæis, nec bonus inuitus quis efficitur, 23. q. 6. c. vides, & sic potest saluari opinio Inno. Sed in foro animæ secus dicas cum misericordiã exercere omnibus sit præceptum. d. c. non satis, & ex præcepto legis quis tenetur diligere proximum ad id, ad quod seipsum, id est ad humanum genus, extra de maio. & obed. c. dilecti, Præmissa. etiam dicas in hospitalitate charitatiua: ad aliam. n. clerici non tenentur, extra de immu. eccl. cap. 1. de episc. & cler. l 1. nisi

Hospitalitas an sit necessitatis.

Laici an sint ad hospitalitatem adstricti.

nisi in concessione possessionis facta ecclesiæ concedēs albergam vel hospitium sibi retinuisset: tunc .n. secus, arg. extra de censi.c. 1. & c. quanto. 18.q.2.c. seruitium ff.de pac.in venditionibus, cum simi.

a ¶ Rectores,] singuli in beneficijs residentes.

b ¶ Detrahitur commodis,] Quintum inconueniens; & talis detractio est vitanda cum ad contrarium, scilicet ad procurandam ecclesiarum vtilitatem clerici sint astricti 12.q.2.sine,& extra de reb. eccl.nō ali.dudū, lib.6.&c.si quis, C. de sacrosan. eccl.auth.hoc ius, 10. q.2. hoc ius.

non sunt sui in vnaquaque regione rectores, [a] ecclesiarum detrahitur [b] commodis & [c] honori, quæ [d] carentes defensorum [e] auxilio in [f] iuribus suis & libertatibus [g] multipliciter [h] collabuntur, [i] & ruinis [k] patent ædificia [l] nobilia, [m] quæ magnificentia [n] extruxerat [o] decessorum: [p] & (quod [q] amarius [r] est dolendum [s]) animarum cura negligitur, [t] & vitiorū [u] sentib. [x]

c ¶ Et honori.] Sextū inconueniens,& talis honor non est prætermittendus, imo quandoque lucro pecuniario præferendus, ff. si quis omis.cau.testa.l.Iulianus.

d ¶ Quæ,] scilicet Ecclesiæ.

e ¶ Defensorum,] sine quibus nihil in præiudicium Ecclesię attētari potest, extra ne se vac.c.1.de reb.eccl.nō ali.dudum.lib.9.& arg. C.si adue.iud.rem iudi.l.cum & minores, cum simi.

f ¶ In iuribus suis,] collabuntur, quod est inf.& est se primum inconueniens,& per hoc, quod dicit iuribus, comprehendere vř bona quęcunq; sint mobilia, uel immobilia: vel per se mouentia, corporalia vel in corporalia, arg. C.de sacrosan.eccl.l.iubemus, de quadrien.præscrip.l.2.de p̄script.xxx.vel xl.ann.l. si quis in rem In. de reb.corp.& incorp.circa finem.

g ¶ Libertatibus,] Octauum inconueniens, & in quib. consistant libertates Ecclesiæ, vide quod no.per Inn.de sent.excom.c.nouerit.

Ecclesię iura p̄ duo depereunt.

h ¶ Multipliciter,] hoc dicit, quia quādoq; iura Ecclesię depereunt ex negligentia beneficiati, de qua scribitur, quod oīa lædit, in corpore Auth. de quęsto.§. hæc omnia, coll.6 & eruditionis nouerca dicitur, 84 distin. c.nihil: qn̄que ex indebita occupatione seu inuasione aliorū, 12.q.1.quicunq; militum, 3.q.1. redintegranda.

l ¶ Collabuntur,] id est, in totum vel in partem pereūt seu damnificant, simile verbum, C.de admini.tut.l.lex. quæ tutores, circa medium.

k ¶ Et ruinis,] Nouum inconueniens. Et cum ex talibus ruinis publicus deformetur aspectus, ff.ne quid in loco pub.l.2.§.si quis neminem,& l.vlt.extra de ele.c. fundamēta,§.dignę, itaque sunt, vitandæ, vt ibi,& C.de ædi.priua.l.1.de ope. pub.l. infra, & ideo marmora vel columnæ domus et per dominum eius legari vel inter viuos alienari nō possunt, ff.de leg.1. cetera, & d.l.2.

l ¶ Aedificia,] q̄ forent potius reparanda, & in suo bono statu conseruanda, de ele.generali, lib.6. & patent expressius, C.de admi.tu.l.lex q̄ tutores, circa medium. & hoc citius q̄ noualia opera inchoanda, p̄ hoc enim plurimū laudis acquirit, si ædificia collapsa vetustate, vel desidia derelicta, vel alias inchoata imperfecta perficiantur, C.de ope. pu.l.vlt.& ar.ff.eo.l.opus, & l.vlt.

Turres & męnia dicuntur ędificia nobilia.

m ¶ Nobilia,] qualia possint dici illa, ex quibus expugnari possunt inimici, vel ex quibus patens est tuta defensio contra eos, vt sunt turres, mœnia & alia fortalitia, de quibus loquitur c.Pisanis, extra de resti. spol.& C.de offi.præfe.pręto.l.in nomine Dñi. Et possunt dici nobilia iuxta vsum loquēdi communem, ar.ff.de fi.l.1. §.1.de fun.instr.l.cū de lanionis,§.asinā; quia ad cōseruationem nedū rerum, imo & humanorum corporum sunt constructa, quæ dicuntur nobilissima creaturarū, ff.de ædi.edi.l.iustissime. Vel dicuntur nobilia propter sui pretiositatē & valorē, licet modicū annui redditus afferentia, de quibus loquitur lex in copore Auth. de non alie.§.si vero alicuius, colla.2.C.de sacrosan. eccl. auth.perpetua, ver. q̄ si res pretiosa. Sed iuxta hoc pōt quæri, vtrum priuato liceat facere talia ædificia, vel habere? Breuiter dicas quod in lumine impediri non licet, C.de fun.lim.l.2.lib.11.& d.l.in homine Domini. Sed an alibi possit, Dic quod ad æmulationem alicuius alterius, si materiam seductionis inducat, non licet, ff. de ope. pu. l. opus, alias autem licitum est, C.de ædi. priua.l. per prouincias,& ibi no. in d.l.2. Quid autem præsumetur in dubio? Dic quod præsumetur non ad inuidiam vel æmulationem facere arg. d.l p̄ prouincias, iuxta.l. merito, ff. pro soc.cū ibi no. & arg. eorum quæ no.ff.de dam.infe.l.fluminum,§.vlt. Si autem non licet, vt dictum est noua ædificia vel fortalitia talia facere vel habere: sic nec prius facta nec habita licitum est incastellare uel propugnaculare: & si contra factum est, condictione ex dictis iuribus vel officio iudicis agi potest per quemcū que, cuius interest, vt ipsa in statū pristinū reducantur, vt no.Inn.c.Pisanis.& Host.post eum.

Turres habere an liceat priuato.

n ¶ Magnificentia,] id est magnanimitas, vt colligitur de supl.negl.præla.c.grandi, lib.6. simile verbū in psal. Qm̄ eleuata ex magnificentia tua, &c.& in corpore Authen.hæc constō.in fi.de litigio in fi.col.8.vel expone magnitudo, C.de offi.præf.præt.l.in nomine Domini. alibi reperies diuersa nomina, quæ attribuūtur alicui præsidenti, quasi in fi.oīum condit.in corpore Authen.

Ex non semper priuat.

o ¶ Extruxerat,] idest cōstruxerat; syllaba enim, ex, hic non priuat, sicut nec in Euangelio, Et quædam mulier Martha nomine excepit eum, idest suscepit., & extra vt lit.non contesta.quoniam frequenter,§.quod si super, C.vbi in in rem act o.l.2.

p ¶ Decessorum,] Qn̄q; ponitur decessorum, qn̄q; prædecessorum, qn̄q; antecessorum.C.de ope.pu. l.vlt.qd̄ dic.si placet, vt dixi in prooemio dñi Ioanni Papæ xxij. super constitutionibus Clementis.

q ¶ Et quod,] Decimum inconueniens.

r ¶ Amarius,] idest periculosius.cum animæ & ipsarū cura sint rebus omnibus præferendæ, C. de sacrosan. eccl.l.sancimus.

Aīa est olb' p̄ferenda.

s ¶ Dolendem,] cum sanguis, i.conscientiæ subditorum de præsidentium negligentium manibus requiratur, 43.dist. Ephesijs.extra de offi.ord. irrefragabili de re. iur.quamuis, cum enim ratione officij ad animarum custodiam teneantur, præsumitur contra eos, si pereât. ff.de eden.l.si quis ex argentarijs, §.vlt.cū ibi no.& ad hoc ff.loca. si quis domum §. Imperator. extra de offi. archi.ea quæ.

t ¶ Negligitur,] talis negligentia contra negligentem peccatum mortale inducit, 81.dist.c.dictum. extra de offi.archi.ea quæ.vbi de hoc.

u ¶ Et vitiorum,] Vndecimum inconueniens.

x ¶ Sentibus,] si habes sentibus, potes exponere, idest incentiuis, vel inflamatiuis occasionibus, iuxta illud vulgare, quo dicitur: Opportunitas quē peccare facit, q̄ opportunitas est vitanda, de ele.c. fundamenta. de sta. re.c.1.lib.6.18.q.2.definimus.de cohab.cle.c.1. C.de epis.& cle.l.cū qui, ff.de vsu & hab.non aliter, cū sim. Si habes cœtib. expone.i.coadunationib. vel societatibus. sic sumitur extra de iudi.ca.mulieres lib.6.& illis. est via præcludenda iuxta illud.

Si non uis calui fugias consortia calui.

Mors p̄ sensus ad animā intrat.

28.q.1.c.sæpe malorū.ff.de ser.cor.l.1.§.p̄suadere de iniur l itē apud.§.appellare,& seq.& sic scd̄m hoc verbū cętibus, in mala parte sumitur: alibi sumit̄ in bona C.de profes.qui in vrb.l.1.lib.62. Si habes, sensibus p̄ vt est cōis littera: tunc planū est,& expones, sensib. scilicet quinq; corporalibus, p̄ quos tāquam per fenestras mors ad animam intrat, secundum beatum Ambrosiū.

¶ Fo-

fomentum [a] periculose [b] præbetur. [c] ¶Nos [d] itaque tot [e] malis tantisque discriminibus [f] occurrere cupientes, [g] omnes & singulas dispensationes [h] super receptione [i] aut retentione [k] plurium [l] dignitatum, [m] personatuum, officiorum, prioratuum, aut beneficiorum, quibus cura animarum sit annexa, sub quacumque forma [n] vel expressione verborum a nobis vel prædictis prædecessoribus, cuicumque [o] personæ [p] concessas (Cardinalibus [q] tamen sanctæ Romanæ [r] Ecclesiæ, qui cir-

a ¶ Fomentum,]idest, nutrimentum.

b ¶ Periculose.] vt puta animæ præiudiciale, simile de pen.dist.1. periculose.

c ¶ Præbetur,] hoc potest referri ad illos ex quorum psonis pdicta inconuenientia procedunt, vt eis tale fomentũ præbeatur in suarum periculũ animarũ, vt dixi in glo. si habes, vel parochianorũ ipsorũ ex curę neglīgētia, arg. extra de sent. excõ. alma. li.6. vel potest referri ad illorum superiorem, si in illis prædicta inconueniētia tolleraret, qa error cui non resistitur, &c.& negligere cũ possit p turbare puersos, &c. nec caret scrupulo societatis occultæ, &c. 23.di.error.& in extrauag.dicti domini Ioan. si fratrũ, §.qui igitur,& si ea quæ male vsurpantur, omittimus, & c.43.di.peruenit.35.q.9.loci ideo vicarius Christi huius ca.conditor volens quo ad subditos, & quo ad supradicta inconuenientia penitus euitare, statuit vt sequitur.

d ¶ Nos itaque.]Secunda pars.

e ¶ Tot malis.] prouenientibus ex vndecim inconuenientibus, ut in parte præcedenti.

f ¶Discriminibus,]de quibus dixi sup.prox.

g ¶ Cupientes.] simile de electus. cupientes, de conces. præb.c. testanda.lib.6.

h ¶ Dispensationes,]hic posset repeti quod dixi in parte pręcedenti, in uerbo, dispensatiue.

i ¶ Receptione,]dic ut dixi supra circa principium capituli, in uer. recipere, & expone, receptione, scilicet simul facienda.

k ¶ Aut retentione.]intellige etiam de collatis successiue talibus beneficijs, de quibus sequitur, ut sit sensus ad dispensationes obtentas super receptione talium In simul facienda, uel retentione ipsorum etiam successiue obtentorum moderationem infra positam suscipiant.

l ¶ Plurium.]quotcunque sint numero, ut patet sup.circa princ.

m ¶ Dignitatum.]super hoc uerbo & sequentibus dic dixi in parte pręcedenti.

n ¶ Forma.]de conces. præb.detestanda. de iureiu.cap. contingit, §.fi.lib.6.

o ¶ Cuicumque.]cum nedũ infinite, imo & uniuersaliter loquatur ad cuiuscunque qualitatis personas extendatur, ff.de hær.iusti. l. hoc articulo.de leg. præstan.l.1. §.generaliter, extra de maio. & eod. c. solitę, circa fi. de priuileg.quia circa.19.dist.si Romanorũ, & quia certę personę ab ista uniuersalitate excipiuntur, ut sequitur: unde per hoc in ceteris effectus uniuersalitatis confirmatur, ff.de fun.instr.l.quæsitum, §.idem rñdit domo instructa, in corpore Authen.de non alien. aut permu.eccles.5.ut autem. coll.2. cum not.in eis.

p ¶ Personæ.] per hoc uerbũ uidetur ꝙ hęc decreta.& eius moderatio extendantur & comprehendant dispensatione personis, non locis cõcessas: nã si idẽ de oĩbus uoluisset, hoc utiq. expressisset, quod cum non fecerit, p omisso dẽt haberi, extra de deci.ad audientiã, ff. de lib.& posth.l.cõmodissime.sol.matr.l. si cũ dotẽ, C.de cad.tol.l.1.§.fin aũt ad deficientis. Sed in contrarium uidetur, quia in omnib.uidetur eadẽ ratio, ergo idem ius, s.uitatio multorũ incouenientium, quibus pręsens occurrere intendit, ut hic dicitur, arg. extra de transl. episc.inter.de confir.uti.cum dilecta, ff.de fun.l.1.§.hoc interdictum, C.de cõsti.pecu.l.ult.Nam & statutum in uno, licet de se odioso, statutũ cẽset ĩ alio. ubi ẽ penitus rõnis idẽtitas, ff.de adul.l.si postulauerit, §.rõ, de eden. l.quædam, §.nũmularios. Et no. Garsias de elect.cupientes, in prin.in glo.sed posito.& colligitur ex decret.cupientes.iuncta ad illam decre.si postquã, §.vlt.eo.tit.& ex decr.licet canon, eo.tit.& iuncta ad decre.unicam, de offi.vica. clemen.5.& argum.in corpore authenti. ut ij qui oblise.habe.perhi.res mi. §.1.colla.6.ubi statutum licet pænale in curatore extenditur ad tutorem pp identitatis rationẽ, & de hoc plene alias dixi de rescri. abbates cle. 5. respondendo ad decre. statutũ, de elect. lib.6.quæ pdictis prima facie videtur obstare. Quid ergo dices? Respondeo ꝙ dispensationes locis uel dignitatibus concessas non tollit hęc decr.tũ quia hoc non exprimit, & agitur de iure psonarum per dispensationem quæsito tollendo, quare remanet, arg.26.q.2.c.1. & in multis capitulis eiusdem quęstionis, & in lib.feu.de feud.cog.c.1.in fi.tum quia in illis cessat personalis ambitio, vagatio & importunitas, quæ dederunt causam ob inconuenientia inde sequentia editioni huius decr.ut patet in prin.ergo cessare debet eius effectus, 72.dist.§.uerum, C.de trans.l.interpositas, tum quia citius personis quam locis uel dignitatibus concessæ dispensationes alibi summouentur de rescrip.quia per ambitiosam.de priuil.cap.ne alicui, lib.6.& arg.ff.de censi.l.ætatem, §.rebus, de aqua quoti.& æsti.l.1.§.præmittitur.

Statutum pænale qñque extẽditur ex rationis identitate.

q ¶Cardinalibus.] sic dictis, quia sedi Apostolicæ, quæ axis est & cardo aliarum ecclesiarum 22. dist. sacrosancta, seruiunt, ut sequitur: & sic cognomen sumitur ab eo cui deseruitur, argum.C.de excu.mu.l. hydraulæ lib. 10.de aquæ ductu, l.decernimus, §.vniuersos, de fabricen.quasi per totum, lib.11.ff. de verb.sign.l.ferri.§.fi. in corpore Auth.de defen.ciui.circa princ.colla.3.de armis.circa princ.C.de episc.& cler.l.decernimus, 21.dis. cleros, 16.q.1.si cupis.

Card. quare sic dicuntur.

r ¶Romanæ Ecclesiæ,] cui soli competit Cardinales habere, & non alteri, nisi hoc haberet ex priuilegio.not. Compostel.de constit.cum accessissent. Quid ergo erit de dñis Cardinalibus moderni temporis per dñm nostrum Papã hodie psidentẽ, & suũ antecessorẽ creatis: dicerentur ne de iure Cardinales Romanæ Ecclesiæ? Vĩ ꝙ non, cum proprie Romana Ecclesia sit in Vrbe Romana, arg.ff.de verb.signifi.l.bona ciuitatis, & l.eum qui, vnde a propria verbi significatione recedi non dẽt in dubio, nec ad abusiuam respectus haberi, ff.de leg.3.l.non aliter. in prin.& §.1.circa fi.de verb.sign.l.nepos: Item quia in urbe ipsa locum sedis Apostolicæ Dñs dicit elegisse.extra qui fil.sint legi.c.per venerabilem.§.rationibus, & ipsam vrbem Apostoli Petrus, & Paulus vno die pro merito, loco vno pro gloria, sub vno persecutore p pari virtute compassi glorioso cruore martyrij Christi Dño consecrarunt, 2.q.7.c.beati, ext.de elect. fundamenta, & ad illam venit Dominus iterum crucifigi, ut dicto §.rationibus, s.in personam Petri, 3.q.1.noli.in fin. Sed his, & alijs omissis, quę possent ad hoc allegari, dicas cõtrarium: certum est.n.ꝙ Deus non in loco, sed in persona S.Petri suam Ecclesiam fundauit, dicens, Tu es Petrus, &c. vt in Enang.Matth.& recitatur 21.dist.§.1.&c. vt not.in dicto cap.fundamenta, & potestas clauium Petro data in eius persona suis est successoribus attributa, 40.dist.c.non nos, ext.de translat. episc.quanto, & cap. inter.de re iud.ad Apostolicæ, §.nos itaq; lib.6.constat ẽt pesonam non solum sedẽ, uel cathedrã facere, 40.di. c.multi.Not, etiam de iure episcopũ esse in Ecclesia quo

Card.per Pãpã creati vbicunque, an dicantur Cardinales Ro. Eccles.

Ecclesia fuit fundata non in loco, sed in persona.

ad gubernationem & protectionē, & ecclesiam esse in illo quo ad obedientiam, 7.q.1.scire, ubi est ergo summus eps, qualis est Papa, ibi est Romana Ecclesia, ibi est sedes Apostolica: nam cum de iure communi in ecclesia vacante sit electio facienda 23. distinct. in nomine Domini, extra de elec. quod sicut, & Papa vbicunque moriē te, fit ibidem vel saltem in ciuitate proxima noui pastoris electio facienda, extra de elect. vbi maius, §. porro, & c. ne Romani, cle. 5. ergo sequitur, quod ibi Ecclesia Romana, & sedes Apostolica vacet, & sic necessario habet dici, ꝙ ibi sit, quia non potest vacare proprie, nisi ubi est, sicut non potest quis mori vbi non est, no. Guli. de elec. commissa. lib. 6. ad præmissa. facit satis expresse extra de præben. capit. præsenti libr. 6. vbi not. Gul. quod ubi est Papa, ibi est Romana curia. Ex his igitur resultat clare, quod creati Cardinales per Papam vbicunque, dici debent Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & diligenter aduertenti facilis est responsio ad allegata in contrarium, licet enim Deus disposuerit in vrbe Romana Apostolos martyrium pati, & ipsam eorum sanguine consecrari: hoc fuit ideo, ut in ea, quæ caput erat superstitionis caput quiesceret sanctitatis, & ubi gentilium principes habitabant, illic Ecclesiæ principes morerentur, vt dicto c. beati. in fin. quare non sequitur, quod ibi solum & non alibi, scilicet vbi Papa est, sit ecclesia Dei & sedes Apostolica, licet etiam respectu habito & ad locum peculiarē in vrbe Rom. dicatur Ecclesia Rom. quod verum est de illa, quæ membrum est vniuersalis Ecclesiæ, ipsa autem vniuersalis Ecclesia in plura membra hodie est dispersa, 7. quæst. 1. Nouatianus. in persona Petri fundata censetur fuisse vbicunque fuit Petrus, & adhuc esse ubi est hodie successor eius, ut dixi, & patet expresse per hunc textum. Sed ideo generaliter dicitur Romana, a ciuitate, in qua Petrus fundamentum Ecclesiæ mortem subijt temporalem.

Vbi Papa, ibi Rom. curia.

ca [a] nos vniuersali [b] Ecclesiæ seruiendo [c] singularum [d] ecclesiarum commoditatibus se impendunt, [e] ac regum [f] filijs, [g] qui propter

a ¶ Circa nos.] ad instar senatorum lateri principis assistentium, de quibus & eadem ratione de dominis Cardinalibus potest dici, ꝙ censentur pars corporis principis, vnde sicut in illis, ita in istis crimen læsæ committi dicitur maiestatis, C. ad leg. Iul. maiest. l. quisquis, extra de pœnit. felicis, lib. 6.

b ¶ Vniuersali.] quæ proprie dicitur collectio fidelium, de consecr. dist. 1. Ecclesia. & dicitur vna, quia una fides, extra de sum. Trin. firmiter, §. vna. in plura tamen membra singularia per orbem terrarum diffusa. 7. q. 1. Nouatianus 16. q. 7. decimas.

c ¶ Seruiendo.] Not. Cardinales dici seruitores Ecclesiæ: nec mirū, cum & Papa seruire ei dicat, quare se seruum appellat: & Imperator seruū vltimum Ecclesiæ se vocat, C. de of. præfect. præ. l. quas gratias. § 1. cupiens Dei, & ecclesię seruitium adimplere, ea. l. §. hoc ēt, ordo eñ seruiendi est in humana creatura, vt inferior superiori deseruiat: aliter eñ vniuersitas nulla poterit ratione subsistere, nisi ex diuersitate graduum ordo diuersitatem in ea seruaret 89. di. c. ad hoc.

Papa & Imper. vocant se seruos.

d ¶ Singularū ecclesiarum.] quæ membra dicuntur vniuersalis ecclesiæ. 7. q. 1. Nouatianus.

e ¶ Se impēdūt.] idest exhibent & promptos & obsequales offerūt simi. huic extra de cle. nō resi. cū dilectus.

f ¶ Regum.] intellige catholicorum. infidelium enim filijs non est verisimile Papam voluisse aliqd ꝑrogatiuę circa pluralitatem beneficiorum seruare, cum de iure communi illorum ipsi capaces non sint, saltem vsque ad secūdam generationem de hæret. quicunque. §. hæretici. lib. 6. per lineam tamen masculinam descendentes, contra statutum felicis & hoc verum esse probabiliter potest dici de dispensationibus per eos obtentis post incursam hęresim per parentes, quia negari nō pōt, quin tales dispensationes sint noui iuris ecclesiastici acqsitiuæ, a quo tales excluduntur, vt dicto, §. hæretici. Sed si ponas dispensationes obtinuisse aū hęresim parētū, erit ne idē? Credo, ꝙ nō: imo habebit locum ꝙ hic dr̄, quia ius q̄situm filijs, per talē hæresim parentū tolli nō dēt, arg. ff. de sena. l. filiam, de pœnis, l. crimē, C. eo. tit. l. sancimus, extra de ijs q̄ fi. a ma. par. c. quæsiuit, & argu. dicti c. quicunque, §. ad hoc, & §. vlt. vbi post hæresim parentū prohibet filijs beneficiorum acquisitio, non tollit ante facta, & emancipatio facta de liberis post hæresim parentum, nulla dicitur, ergo a contrario sensu ante bene tenet, & suo vigore potitur, ita & hic, quia non portabit iniquitatem patris filius, 1. q. 4. c. 1. & 2. & arg. C. de hęre. auth. idem est potissime, quia tales dispensationes non peruenerunt ad filios ex personis parentum, sed aliunde, arg. ad hoc, ff. de interdi. & releg. l. 2. de decu. l. 2. §. nullum de iure pa. l. 3. in fi. de bo. pos. contra tab. l. 3. §. emācipatus. Sed iuxta hoc quæro: pone aliqua nobilis vel alia mulier fuit vxor regis, illoque mortuo retinuit dignitatem reginæ, ff. ad municip. l. filij, §. vidua, extra de for. cp. c. ex parte, sed post suscepti filium ex aliquo nouo marito: nunquid ad alud extendetur quod hic dicitur? Dic ꝙ nō: tum quia nō est filius regis, quod iste textus exposcit: tum quia & si a marito, non tñ a rege illum suscepisset, ad illud quod hic dicitur, minime traheret: nam cōtrahēdo cum viro inferiori quā rege, illa desinit habere dignitatem reginæ, C. de inco. & muni. l. vlt. lib. 10. & dicto. §. vidua, & ff. de sena. l. feminę, C. de nup. l. cum te, & dicto. cap. ex parte: & sic nec ex rege nec ex regina ille natus est, quod hic requiritur, & quia in ipso deficit claritas generis regalis, & potissime ob verbum dumtaxat, quod de se omnium aliorum quam regum filios excludit, arg. ff. de triti. vi. & oleo leg. l. cum certus de cōtrah. emp. l. si debitor, §. verisimile.

Filij hæretici an perdant suã dispensationem pp hæresim parentum.

Regina vidua reginæ nomen perdit si nubat inferiori.

g Filijs.] quid autem esset de filiabus? pone autem, ꝙ tempore huius constitutionis aliqua filia regis dispensatiue teneret duas abbatias, vel alias dignitates Monialium, nunquid exceptio, q̄ hic fit de filijs cēsebitur facta de filiabus? vr̄ ꝙ non: certum est enim, ꝙ filia non est filius, & textus filios excepit, & illos duntaxat vr̄ excipere, cum dicit, dūtaxat. Sed cōtrarium teneas: quia hæc cum sit sublatiua iuris ex dispensatione legitima quæsiti rigorosa est, & quo ad hoc odiosa, quare restringenda, de reg. iur. odia. li. 6. ff de lib. & posthu. l. cū quidam: quare ꝑ cōsequēs exceptio q̄ ad eam fit, est fauorabilis & hoc denotant verba hic posita, prærogatiua gratiæ, &c. quare extēdenda, vt dictis iurib. & arg. de pb. c. si pluribus, lib. 6. vt sic & ad filias referatur, cum in eis generis claritas inducens ꝑrogatiuam gratiæ vt hic dicitur, sicut in masculis reperit, ff. de sana. l. feminæ, & l. filiam, nec dēt in eis accusari natura, quia ipsa masculos non generauit, C. de lib. prete. l. maximum vitiū. de legi. hære. l. lege. 12. tabularū, & quia in fauorabilibus appellatione filiorum filię continentur, ff. de testa. tute. l. si qs ita dixerit. de leg. 2. si ita sit scriptū. Et verbū dumtaxat, hic positū excludit hic filios aliorū q̄ regū, vt dixi sup. in gl. ꝑcedenti, non aūt regū filias, cū pro filijs sint habendę quo ad hoc, vt prędixi, & ꝓbat, ff. de uer. sig. l. filij, & arg. de mu. & hono. l. vacatio. de iure. immu. l. 4. Sed pone ꝙ talis filius vel filia concepti fuerint tpe quo pater rex erat: sed tempore quo nascuntur, desiit esse rex. puta qa depositus vel iuri regni renunciauit, nunqd ad talē filiā vel filium exceptio, q̄ fit hic, extēdet? Dic breuiter ꝙ sic, qa cōcepti pro iam natis habentur, cum de eorum commodo tractatur, ff. de sta. hom. l. qui in vtero est; vnd superueniens patris calamitas seu casus non tollit eis dignitatem quæsitam, ff. de sena. l. filiam, & est expressum eo. tit. emancipatum, §. si quis cōceptus, & ibi casus. & de decur. l. 2. §. in filijs, ver. si pr̄. & §. proinde, vnde nulla relinquitur qō, cū sit casus legis, in corpore Auth. de non eli. secun. nube. §. 1. C. de fur. l. ancillæ, & in eis not. Sed qd esset econtra: pone aliquē conceptum ex inferiori q̄ sit rex puta

Regum filiæ an potiantur priuilegio filiorum.

Filius cuius pater rex erat tpe cōceptionis non aūt tpe natiuitatis vel cō an potiaē priuilegio filij regis.

puta ex comite, vel alio tp̄e quo nascitur pater factus est rex: nūquid quo ad efficaciā exceptionis, quę hic fit, reputabit̄ ille filius regis? Videtur, ꝙ nō arg. eorū, q̄ no. C. de nupt. l. Imperialis. §. & his illud, & arg. C. de suis, & le. li. l. ex libera. vbi conceptus ex libera, & seruo non habet priuilegiū filii decurionis, licet pr̄ factus liber possit creari decurio.

sublimitatem [a] eorum.

Sed 5̄riū dicas: quia expressum est, ff. de sena. l. senatoris filiū, & de dec. l. 2. §. ī filiis, vt sic natiuitatis liberorū tp̄e superueniēs patris dignitas eis ꝓsit, vt ibi, & C. de na. lib. l. nuper, & de nup. si liberā. Non obstat dicta lex libera quia ibi ab initio iure ciuili nullū fuit mr̄imoniū inter liberā & seruū: quare conceptus ex eis fuit natus spurius, vt ibi, nec libertas vel honor patri obueniens illū legitimū reddit, quare vt spurius non gaudet priuilegio filii decurionis, vt ibi dr̄; cum illegitimus originali nobilitate patris non gaudeat, ff. de sta. ho. l. cum legitime. Itē pone, ꝙ natus est quis, & conceptus ex nō rege, qui tñ rex fuit, & esse adhuc sperat̄, vt q̄a depositus ē ad tp̄s, ante aduentū tp̄s illius mortuus est, nūquid iā natus reputabit̄ filius regis esse? Vr̄ ꝙ sic, arg. ff. decu. l. 2. §. si ad tp̄s. Et idem vr̄ dicendū, si quis sit cōceptus ex ñ rege, & anteq̄ sit natus, suus pr̄ rex efficit̄, & demū ipso nondū nato pr̄ esse desiit rex, vt quia depositus uel alio mō, natus postea filius regis videat̄ censendus, ut l. eo. §. præterea. Sed quid dices, an hic appellatione filiorū cōtinebuntur nepotes saltē nati ex filiis? Vr̄ ꝙ non: cū ēt in fauorabilib. appellatione filiorū nō cōtineant̄, ff. de testa. tut. l. ꝙ si nepotes, insti. qui dari tu. pos. § vlt. Sed contrariū pōt dici, arg. ff. de verb. sig. l. liberorū, §. sed & Papin. & l. filii appellatio. & l. iusta. nam de propria significatione verbi filiorum nepotes ex eis nati cōtinentur, quia per eos, vt per filios in æuum memoria gñis retinetur, vt dicto, §. sed & Papin. cuius generis claritas hic exceptionem inducit: licet aliqñ de vsu, & de consuetudine loquendi, aliter nepotes, aliter filii appellentur, vt in primis iurib. & sic no. dicto. §. vlt. quare in dubio hic filiorum appellatio cōprehendit nepotes iuxta propriā verbi significationē, ad q̄ & non ad aliam in dubiis respectus hr̄, ff. de leg. 2. l. non aliter. de verb. sig. l. nepos. Et an ꝙ hic dr̄ de filiis sit intelligendum de legitime natis, an ēt de aliis? vr̄ de oīb. cum oēs sint filii, & hic indistincte loquit̄. Sed contrarium videret̄, cū illegitimi de se nō sunt capaces talium bñficiorū, de filiis presb. c. 1. & fi. nec dicuntur fulgere claritate gñris patrū, vt s̄. dixi, vñ nō est verisimile, ꝙ hic Papa talib. dispensationes reseruare voluerit. Sed supposito, ꝙ dispensationes sufficientes obtinuissent, oīs illegitimatio fuit sublata, extra qui filii sint leg. per venerabilē. quare per hunc textum indistincte loquentem eis reseruare videret̄: potissime cū hic agat̄ de sublatione iuris per dispensationē quæsiti, vt sup. tetigi circa prin. huius gl.

Nepotes ēt regū cōtinēt appellatione filiorum.

1 An illi veniant appellatione filiorū uide q̄ dixi in c. statutū. de hæret. lib. 6. Addo hic singuli. Hipp. 31. incip. tu scis. F.

a ¶ Sublimitatē eorū.] hoc ad Cardinales referas ꝓpter hoc, ꝙ sequit̄ de generis qualitate, ꝙ ad filios regū ꝓprie est referēdū, licet ad eos hęc sublimitas referri possit, ꝑ hunc tex. & arg. de p̄b. de multa, §. vlt. Ista aūt sublimitas in dñis Cardinalib. attendēda est principaliter quo ad mores, & merita vitæ, 52. dist. c. miramur, nā nō qui maior in honore fuerit, ille est iustior, sed qui fuit iustior, ille maior, sm̄ Io. Chrysost. 40. dist. c. multi in fi. & alibi legitur, ꝙ non in sublimitate graduū, sed in amplitudine charitatis acquirit̄ regnū Dei. extra. de temp. ord. c. ad aures. Sublimitas hic sumit̄ quo ad eos pro status præeminentia vel excellentia; & vt alibi in corpore Auth. de filiis ante dot. instr. natis. in fi. col. 3. quib. mo. na. effi. sui. in fi. col. 7. cū sim. & dicto c. de multa, c. ult. Sed tñ (ut dixi) sublimandi merita, & mores nō inordinati affectus sunt intuendi, extra. de p̄b. graue. Quid p̄sumet̄ in dubio de sublimato, an ob sua merita uel ex alia cā sit sublimatus? Dic præsumendū fore, ꝙ ob sua merita, extra. de pręsump. cū in iuuentute, & dicto c. miramur, & 40. dist. c. 1. & no. Ber. extra. de rescr. p̄senti, ꝙ hodie est sublatū. Ad hoc p̄stat efficax arg. lex dicens. ꝙ quanto quis melioribus præest tāto maior, & honestior est id est, esse p̄sumitur, in corpore Auth. de defen. ciu. §. nos igitur, col. 3. licet gl. dicat ibidē, ꝙ non de honestate animi, sed sæculi loquitur, & alibi loquitur: quanto quisque est celsior, tāto & aliis potētior, 16. q. 1. c. sūt nonnulli: & quia sacrilegii instar obtinet, dubitare an ille dignus sit, quē princeps elegerit. C. de cri. sacr. l. 2. 17. q. 4. §. qui āt uer. si quis. alias est, ibi, c. & ar, C. de aduo. diuers. iudicū. l. restituendę, in fi. Sed gratia huius q̄ro, quale sit istius sublimitatis Cardinalatus priuilegiū? Ad hoc dicas, ꝙ est multiplex priuilegiū, quia hostiliter Cardinalē insequens xxxvii. pœnas patit̄, & incurrit, quas saltē oēs non incurrit insequens proprium suū ep̄m, vt colligitur extra. de pę. felicis, li. 6. & eod. ti. cap. si quis suadente. Cle. Papa v. Sm̄, quia cū dñi Cardinales sunt legati, conferre possunt bñficia, ēt ad Papam deuoluta, de p̄b. venerabilis. de off leg. c. officii. li. 6. Tertiū, quia legati excōicatos pro in ectione manuum vndecunque venientes absoluūt, extra. de offi. leg. c. excōicatos. Quartū, ꝙ legati de latere mare transeuntes, uti possunt insigniis Apostolicæ dignitatis, puta palefredo uel equo albo, vestimentis rubeis, fręno, & calcarib. deauratis, & similib. de priu. antiqua. vbi de hoc per Host. Quintum, quia dici possunt patricii, quorū nomina in diademate principis scribi consueuerunt, secundū Gul. notantem in d. c. officii. Sed me cū ipso tenere hoc casu non audeo, quia patricios Imperator sibi in patres eligebat. inst. qui. mo. ius pa. pōt sol. §. filius. C. de consul. l. vlt. li. 12. Papa autem Cardinales nō assumit in patres, sed tm̄ in filios, extra. de testi. c. licet dilectus, de præb. dilecto. nisi faciat eos ep̄os, quia tūc in fratres eos assumit, extra. de cri. fal. q̄ graui. Sextū, quia pars corporis papæ dici possunt ad instar senatorū, 6. q. 1. §. uerū, C. ad l. Iul. ma. l. quisquis. sm̄ Gul. notantē in dic. c. officii. vnde alibi no. Inn. ꝙ collegium habet senatū, arg. 96. dist. Constantinus ut no. ipse. extra. de re iud. cum te, & de hoc. 16. q. 1. ecclesia. Illud autē aliter persuaderi pōt: nam cum promiscue loquendo de Cardinalibus, omnes fratres appellet: Ipsi tanq̄ fratres corporis sui pars fore sunt censendi, arg. C. de agri. & censi. l. cū scimus, §. vlt. lib. 11. & sicut in persona senatorū cōmitti dr̄ crimē læsæ maiestatis, quia pars corporis principis cēsentur, vt dicta l. quisquis, ita, & committi dr̄ in ꝑsonis dominorum Cardinalium, vt dicto c. excōcatis. ubi de hoc. Septimum, ꝙ ex præmissis insurgit, nā si ipsi cēseantur veri patricii statim cū sunt creati sunt liberati a patria potestate: dicto §. filius, & dicta. l. vlt. de consul. sed hoc nullo iure cauet̄, ꝙ sunt patricii, si cēseantur senatores, nō sunt liberati ex hoc dicto. §. filius, cū ex illis dignitatib. solum quis liberetur a patria potestate, ex quib. liberatur a curiali conditione, in corpore Auth. consti. quæ de d. §. gñaliter, col. 6. Sed a curiali liberatur ꝑ ꝑ xii. dignitates, C. de decu. l. ult. lib. 10. de quarum numero nō est senatoria. Quid ergo super hoc dices? Dic ꝙ si sint creati Cardinales ep̄i, nulla est dubitatio: quia saltē ex ep̄ali adepta dignitate liberi facti sunt a patria potestate, in corpore Auth. const. quæ de dign. §. illud. col. 6. C. de episcopi. & cle. Auth. sed dignitas, alias īcipit, sed hodie, extra. qui, filij sunt leg. per uenerabilem. Sed si tm̄ sint creati Cardinales, quid dices? vr̄ ꝙ nō sint liberati, nā cū ius patriæ ptātis consistit in multis, puta in viii. quæ nominantur insti. de patria potesta. § ius aūt, non dēt dici sublatū in patris præiudicium, nisi ubi in iure statutū reperit̄, cū non sit lex aliqua istud dicens arg. in corpore Auth. de nō eli. secun. nubētes. §. optimū utiq; coll. 1. ubi dr̄, non fraudetur pr̄ iure filii nec enim lex ē aliquid tale dicēs ad idē. C. de coll. l. illā. de repud. l. dissentiētis. ext. de sup. negl. præl. Romana. lib. 6. ne se uacan. c. illa, & ꝑ hoc scribitur erubescendū fore loq̄ sine lege in corpore Aut. de triē & semis. §. cōsiderem[9], col. 3. & q̄a aliorū honores aliis dānorū occasionē fieri nō oportet, C. de sta. & ima. l. & uirtutū, & de silētia, iubemus, li. 12. nec ulli ē cū alterius iniuria cōsulēdū. 22. q.

Cardinales nouē habēt priuilegia.

Sublimari p̄sumit̄ quis ob sua merita.

Erubescim[9] sine lege loqui.

a.c.primū est,C.de offi.perfect.vrb.l.præfectus.Sed his non obstantib.ↄriū ñ improbabiliter pōt dici: certū est .n.ꝙ multiplex est dignitas sæcularis vel officium,quæ vel quod aliquē liberat a curiali cōditione,vt colligitur dicta l.vlt.C.de consul.li.10.& illa eadē,quæ est in numero duodeno,vt p̄dixi,]hodie filiū liberat a patria potestate vt dicto §.gñaliter in quo numero cōputantur aduocati fisci,quęstores principatus agentium in reb. & similes multæ,de q̄b. minus vr̄ ꝙ liberent,cū ex earū virtute nullus effici dicatur pars corporis principis, & tñ liberant, ergo multo fortius dignitas Cardinalatus,sumpto arg. a minori de quo no.de ele.cū in cunctis, uñ licet nō sit hoc exp̄sso iure cautū,tñ de similib. ad similia proceditr̄, ff. de le.l.non possunt,cū plura sint negotia q̄ vocabula,ff. de præscr.verb.l.natura, & statutū in uno statutū cēsetr̄ in alio,ubi est penitus eadē uel maior rō. no.ff. de iud. l.cum p̄ror,nec ur̄ damnum ex hoc pr̄ uel iniuriā pati: cum .n. naturaliter augmentum in honorē filii desideret,extra.de test. c. super eo.cum eadē persona fingatur esse cum eo.C.de impub.& aliis subst.l.ult. & eadē caro,35.q.3.in hac auctoritate,& excellentia,& nobilitas filii patrē nobiliorem reddat, & laudē magnā patri afferat,& magnæ lætitiæ præbeat occasionem, ut legitur in dicto §.generaliter, & gloria patris est filius sapiens, Prouerb.17.& 25.c.95.dist.ca. esto subiectus in fi. tales honores,laudē,lætitiā,& gloriam dēt omni pecuniario commodo,ꝙ ex patria potestate potest contingere,pręferre.ff.si quis omis.cau.testa.l.Iulianus. Octauum priuilegium, ꝙ Cardinali asserenti se legatum credit̄ absque litteris 97.d.c.nobilissimus, licet aliqui hoc reuocent in dubium.No.ꝙ assertioni Cardinalis absq; actis creditur super his quæ corā eo acta sunt saltem de consuetudine curiæ,extra de appel.constitutus.ubi hoc no. per Host. in verbo, assertioni, & pro tali consuetudine pōt esse ratio,quasi credatur principem, qui ipsum ob singularem industriā explorata eius fide & grauitate ad tantam dignitatis magnitudinem adhibuit,nō esse alias aliter processurum seu iudicaturum esse pro sapientia ac luce dignitatis suæ, quam ipse foret iudicaturus ar. ff.de offi.præfect.præt.l. unica circa finem.

Pr̄ & filius fingūt̄ eadē persona.

ac generis [a] claritatem sūt potioris prærogatiua [b] gr̄æ attollendi, duntaxat [c] exceptis) deliberatione [d] super hoc cū fratribus [e] nostris habita diligenti, de [f] ipsorū consilio,& ex certa sciētia [g] nostra, in forma subscripta duximus taliter moderandas; [h] ꝙ per moderamen nostrū effrenatā [i] circa easdē [k] personas talium

Nobilitatis rō in multis est habēda.

a ¶ Generis claritatem.]No habendam rationem nobilitatis generis,& hoc etiam in pęnis affligendis,de quo dic ut legit̄,& no.14.q.1.quid circa pacem,extra. de iureiu.cum quidam,ff.de pęnis,l.quædam, de incen. rui. nau.l.pedius,C.de paga.sacri.& tem.l.ult. cum similib. multis.Quantum in honoris exhibitione, & salutatione, & sedis inter iudices assignatione, de quo dic ut legitur,C.de offi.diuer.iu.l.2.& 3.ubi sena.uel cla.l.3.§. sedendi.de offi.ciu.iu.l.2.de hoc ēt no.3.q.9 c. necesse. Quantum in beneficiorum obtinenda multiplicatione, vt hic,& de præb c.de multa.§.ult. Quantum in facienda de ipsis præ aliis ceteris paribus electione, in corpore Auth.de defen.ciui.§.interim.col.3. extra.de appell. constitutis,cum notatis in ipsis,Quantum ēt in beneficiorum æquali facienda distributione, super quo uide quod dixi.sup.e.c.in uer.mendicant. Necnon in aliorū bonorū uberi administratione,ac ēt cōsumptione,ff de don.l.filius.§. nōnunq̄,de adm.tut.l.cū plures,§.tutor. de iud.l.si lōgius.in fi.de iure do.l.quæro,& in multis quæ diligens indagator per se poterit reperire.

b ¶ Prærogatiua gratiæ.] simile de off.del.hac constitutione,de offi.leg.c.officii.lib.6.

c ¶ Duntaxat exceptis. eadem uerba reperies de priuileg.c.ne aliqui.de offi.deleg.hac constitutione, libro 6. unde hæc uerba tollunt dubium,si ꝙ fieret, an inferior Cardinali,puta patriarcha,primas,archiep̄s, abbas uel filius inferioris rege: puta ducis vel comitis dispēsatione obtenta possit gaudere contra hanc decr. & dic quod non per hunc textum,& per ea quæ notaui.sup.in verbo,cuicunque.

d ¶ Deliberatione. No. principem qui omni lege solutus [1] est. ff. de leg. princeps.extra.de cō cess.præb.proposuit. deliberatione velle vti in agibilib. sim. de offi.leg.c.deliberatione.li.6.C.de le. l.humanū. ne filius pro patre.Auth.habita,ff.de his q̄ in test. delē.l.p̄xime,de iure pat.l.diui fratres. Eius igitur exemplo quicunq; alius idē facere dēt arg. 79.dist.legitur,2.q.1.Deus omnipotens, extra.de re iu. in causis.dubium.n. non est omnia omnino quæ consilio recto geruntur, iure meritoque, effecto & firmitate niti.C.de rep.l.3. & veritas sæpius examinata citiꝰ splēdescit in lucem, & fructus diuinus est iustitiā sępius recenseri,25.q.2.c.graue.unde alibi statuitur,ꝙ non cum pręcipitatione nec subitanee,sed cum deliberatione sūt sententiæ proferendæ,C.de sent.breui.reci.l.2.extra.de re iud.pastor.cle.5.§.uerum, ubi etiam de hoc dixi.

1 Qualiter ītelligatr̄ principē solutū esse legib. uide p B. Tho. 1.2.q.96. ar. 5.adde Barchardūli 15. decret.c.42.

e ¶ Cum fratribus.]collige hic,ꝙ cum Papa de Cardinalibus loquitur, indefinite uel promiscue appellat eos oēs fratres ut hic, & in locis multis aliis reperitur. Et pōt ratio reddi, quia licet soli ep̄i Cardinales regulariter,& peculiariter fratres, ceteri uero filii appellentur, de crim.falsi,c.q̄ graui.de testib. licet dilecte, de præb. dilectus,ne igitr̄ episcopi notabili fraterno nomine nuncupandi, ut ibi negligi uideantur, ideo & alii propter alios fratres appellantur,arg.ff.de iniu. itē apud,§.hoc edictum,23.d.c.quamq̄.extra.de hære.c. si aduersus.Et domini Cardinales non episcopi, qui fraterni nominis appellatione non sunt nuncupandi, ut dicto c.q̄ graui. nisi propter illos qui ep̄i sunt, fratres appellari merentur,sicut nepotes ex filiis,qui uere filii non sunt,nec sic appellari consueuerūt,ff.de testa.tut.l. quod si nepotes. insti.qui da.tu.pos.§ ult.tamen propter filios, & ipsi filii appellantur. Et sic ex personis episcoporū consequūtur quod ex sua singulariter non possunt, ut alias contingit,ff.de ędi. edi. l.cum aūt,§.fi.de bo. pos.contra tabula,l.nō putauit,§.si exhæredatus,quę res pig.ob.pos. l.Arist.extra de priuil.licet,§.1.de conc. præb.c.auctoritate,li.6.cum multis similibus.

Cardinales an sint a Papa filii, uel fratres nuncupandi.

f ¶ De ipsorum consilio.].s.Cardinalium,quorum consilio Papa utitur: quia uult,ut hic uides, non autem ad hoc de necessitate tenetur [2] ut no.]extra. de re iudic. ad Apostolicæ,lib.6.vocatus enim est in plenitudine potestatis.2.q.7.de cetero,extra.de usu. pal.ad honorē, nec potest ei,dici domine cur ita facis? de pęn. dist.]2. §. ex persona. Et super hoc, quia aliqua quandoque habent fieri simpliciter consilio alterius,aliquando cum consilio, aliquando de consilio, aliquando non possunt fieri sine consilio,& aliquando habent fieri cum alterius assensu,& quid iuris in omnibus istis sit, uide quod no. Compost.extra de constit.c.pen.& Guli.ne sede uac.c. 1.lib.6.& ibi dixi.

2 De hoc articulo uide plenissime Philip.Fran. & alios doc. in c. super e. de hær. li.6. Ho. & Io.A. in c.requisiti. de test. & Panor. in c.q̄siuit de his q̄ fiunt a præl. sine cōsen.c.

g ¶ Scientiæ.] factum ex certa scientia Papæ robur obtinet firmitatis: etiam si de se nullum erat,extra.de transact.c.2.de accus.cap.ad petitionem.3.q.7. c.hoc quippe,& arg.C de testa.l.omnium de appari.iud.l. probatorias.lib.12.

h ¶ Moderandas.]Diminutionem non augmentum denotat istud uerbum,extra de uerb. sig c. transmissæ.

i ¶ Effrænatam.] id est immoderatam, & indecentem. sim.ff.de test.l.1.in fi.extra eo.tit.c. significauerunt, & cap cum causam.

k ¶ Easdem personas.].s.quascunque, præterquam hic exceptas,ut sup.patet.

a ¶ Totali-

beneficiorum multitudinem refrenemus, ipsique impetrantes fructu dispẽsationem huiusmodi totaliter [a] non frustrentur. † ¶ Statuimus [b] itaque, & de fratrum ipsorum consilio ordinamus, quod obtinentes nunc [c] ex dispensatione [d] legitima pluralitatem huiusmodi dignitatum, personatuum, officiorum, aut prioratuum, seu beneficiorum, quæ alias absque dispensatione [e] obtinere nequibant, vnum tantum ex dignitatibus, personatibus, officijs, prioratibus, ecclesijs vel beneficijs huiusmodi, quibus cura imminet animarum, cum dignitate, personatu vel officio, prioratu, ecclesia vel beneficio sine cura, quæ habere maluerit, [f] prætextu dispensationis sufficiẽtis circa id eisdem indultæ, possint licite [g] retinere: Quæ tamen [h] teneantur [i] eligere, [k] intra [l] mensem [m] numerandum a tempore notitiæ [n] † constitutionis istius: ceteris beneficijs [o] cum cura, vel sine cura, quæ ipsius dispensationis prætextu tenebant, & quæ aliter non poterant [p] de iure [q] absque dispensatione [r] licite retinere, quæ [s] nos † extunc [t]

Principis indulgentia aliquid afferre debet.

a ¶ Totaliter non frustrentur.] sic enim est interpretanda indulgentia principis, vt aliquam gratiam afferat impetranti. C. de legi. l. 2. ff. de iure immu. l. 1. in fi. ext. de ver. sig. c. in his, nec aliter est interpretanda, ext. de verbo. sign. olim, ne aliàs delusoria videatur: ff. ne quid in lo. pu. l. vlt. de iudi. l. si prætor, extra de verbor. signifi. abbate. §. vlti. & ca. cum olim, de priuile.

† al. frauden tur.

b ¶ Statuimus.] hoc verbum rem perfectam significat, & cũ effectu, non uerbotenus accipiendum est, extra de ver. sig. c. in his, & tale statutũ principis, ex quo animo legem condẽdi factũ est omnino seruandum est, C. de legi. l. leges, 100. dist. contra morem, 19. dist. memoriam.

Constitutio an liget a tẽpore editionis.

c ¶ Nunc.] s. tempore publicationis huius decret. ante enim non ligauit in corpore Auth. vt factæ nouæ consti. col. 5. extr. de consti. c. cognoscẽte, de præb. cum singul. §. contra. lib. 6. & inf. sequitur, durum enim esset sentire, quod statim a tempore editionis ligaret forte penitus ignorantes contra iura, ff. de decre. ab ordi. faci. l. ult. 32. q. 4. dixit Sara. 82. distin. proposuisti, quid enim peccare diceretur antiquitas, si huius decret. inscia, &c. C. de testa. l. iubemus. per consensum enim non ignorantiam volumus obligari. C. de tab. generali.

Dispensatio legitima quę dicitur esse.

d ¶ Ex dispensatione legitima.] sed quam dispensationem reputabis legitimam? Rñdeo illam, in qua nihil tacetur, vel nihil exprimitur, quo expresso, vel non tacito princeps verisimiliter duci potest ad dispensationem denegãdam, de ele. dudum, §. pe. de præb. si dignitatem, cle. 5. sic enim dici consueuit in impetrationibus beneficiorum, de rescri. si proponente. de præb. si motu, 1 & c. non potest, lib. 6. Si enim in illis tanquam ambitiosa fit stricta interpretatio, de rescri. si gratiose, & de pręb. quamuis. li. 6. sic fit in dispensationib. vtpote a iure cõi exorbitantib. extr. de fil. presby. c. 1. & 2. lib. 6. & arg. ff. de nata. resti. l. 1. de excus. tut. l. qui testamento. stricte forma mandati, in illis, & forma dispensationis in istis seruata cessante argumento in vtriusque sumpto a minori, uel maiori, super quo uide, quæ not. per Host. de rescri. postulasti, 2 & c. in nostra, & per Inn. de conce. præb. dilectus, & quod alias super hoc dixi dicto c. si dignitatem, & quod no. de capel. mo. ex parte.

1 Vide ꝙ ibi notaui. Fon.

2 Et Cyn. in l. ꝙ fauore, C. de le. Fon.

e ¶ Absque dispensatione.] illa autem facta per illum qui potest & legitime, ut dixi in no. præcedenti, redditur licitum, qđ alias erat illicitum ar. de elec. c. dudum, §. nos igitur, de concel. præben. cum nostris, §. nos uero. de transa. cap. 1.

f ¶ Maluerit.] reseruat ergo optionem circa unum cum cura, & circa aliud sine cura, sicut alibi reseruatur optio retinendi unum de prius obtentis, de præben. cum singula. li. 6. & eo. ti. c. referente, c. præterea, & c. tuæ, ff. de colleg. illi, §. ulti. & per hoc refrænatur hæc effrænata multitudo super retentione plurium: per hoc ẽt in totum non frustrantur effectu dispensationis ipsam obtinentes cũ alias de iure cõi vna dignitas, uel personatus se non compatiatur cum alia, vel alio, etiã sine cura de præb. de multa, §. hoc idem, de ele. dudum, §. pen.

g ¶ Licite.] i. de nostra licentia per hanc decr. concessa, vel, i. non obstante alia iuris communis prohibitione.

h ¶ Quæ tamen.] scilicet vnum cum cura, & aliud sine cura, vt supra.

i ¶ Teneantur.] hoc verbum necessitatem videtur imponere eligendi.

k ¶ Eligere.] simile de præb. cum singul. §. circa, lib. 6.

l ¶ Intra.] limitatiuũ est tẽporis istũd verbũ, & vltra illud non est locus tali electioni. argumen. ff. de fideicomm. l. liber. Thais ancilla, §. intra, de leg. 2. l. statuliberum, §. Stichum, de condit. & dem. l. si in diem. Super quo vide, si placet, quod not. pro & contra de concess. præben. cap. cum ei. Clemen. Papa V. in glos. per hoc patet.

† No. hic ꝓbari gl. in c. 2. de reb. eccle. non alie. lib. 6. dicentem constit. not. q̃uis nõ public. ligare subditos, alleg. ẽt c. 1. ibi solũ sufficit, de post. præla. l. fin. ff. de decret. ab ord. Fon.

m ¶ Mensem.] sed quot dies facient mẽsem? Dic, quod tot, quot continebit mensis, in quo fiet notificatio præsentis constitutionis, vt sequitur, nisi enim sic dices, non numeraretur mensis à tempore talis notificationis, quod text. requirit, & si de illo mense erant aliqui dies lapsi, supplebuntur de sequenti, argumen. ff. de uerb. significa. l. cum bissextus, de diuer. & tempo. præsc. l. 1. de re iudi. l. nisi lex, sic not. Gar. de elect. cap. quam sit, & de rescrip. si propter tua, lib. 6.

† Vide quæ dixi in cle. 1. de conce. præb. de istis dictionib. ex nunc, & ex tunc. Fon.

n ¶ Notitiæ,] s. vere uel interpretatiue, quæ accidit lapsis duob. mensibus a tempore publicationis præsentis constitutionis in corpore Auth. vt factæ no. cõst. coll. 6. extunc enim ius interpretatur, & fingit quem habere notam constitutionem principis, nec extunc est probabilis ignorantia, ar. 16. dist. quod dicitis, extr. de postu. præla. ca. 1. ff. de instit. act. l. sed & si. §. proscribere, cum simil. A quo autem tempore ligent statuta, uel constitutiones aliorum, dic secũdum quod not. Host. in sum. de consti. §. quando.

o ¶ Ceteris beneficijs.] s. non electis.

p ¶ Non poterant.] vt sunt personatus plures, uel dignitates, etiam sine cura, ut sup. dixi.

q ¶ De iure.] per hoc uidetur innui aliqua beneficia, etiam plura numero de iure communi posse teneri, ad idem de rescri. gratia, 3 lib. 6. & eod. ti. ca. gratiæ, ele. 5. sic sentit Inn. de præb. cum iam dudum, hodie autem aliter sentire, uidetur ibid. de conces. præben. littera. de his plene per Gul. in Spe. tit. de leg. §. uidendum restat. ver. illud autem, per Gul. dicto c. gratia.

3 Vide ꝙ ibi notaui super gl. de iure, & in c. cum singul. de pręb. supr. eo. li. 6. Fon.

r ¶ Absque dispensatione.] per hoc excludit beneficia curata etiam, uel dignitates, seu personatus, cum non sint dimittenda si sunt talia uel tales, quæ de iure communi plures, uel plura possunt teneri, ut quia annexa, vel annexæ dependentia, vel dependentes ab alijs, de præben. c. super eo. de æta. & qual. eam te.

s ¶ Quæ.] s. beneficia curata: uel alia de iure sine dispẽsatione non se compatientia.

t ¶ Extunc.] s. lapso mense a tempore notitiæ huius constitutionis, non ergo ante finguntur, vel censentur uacare: uerbum enim, tunc, extremum tempus significat,

gnificat,ff. de condi.& demon.l.4.§.1.& est simile de præben.cum singula. §.1.& §.circa.

Tunc extremum tepus notat.

a ¶ Vacare decernimus.] No.ex potestate principis ecclesię.induci fictionẽ vacationis beneficij,ubi alias non esset : naturam enim rei immutare 1 potest in aliam, & fingere esse, quod alias vere non est, C. de rei vxo. actio. l.prima,& argumen. de concess.præb.cap. cum ei.cle.5. no.de transla.epis.c.quanto.Quibus autem auctoritatibus iuribus, & rationibus probatur Papam habere actoritatem summam & excellentem, & potestatem in omnibus, & per omnia,& præ omnibus,vide quod diffuse not.Host.ext.qui fin.sint legit.per venerabilem,§.rationibus.

vacare a decernimus, coram b ordinario c sub testimonio d publico intra idem tempns e verbaliter f & realiter g cum h effectu dimissis, absque i

b ¶ Coram,]tunc coram aliquo fieri dicitur, cum fit eo præsente,& intelligente,licet alias nolente,unde coram demente , uel infante , uel dormiente fieri non posset, ff.de uerb.sign.l.coram.

1 Cum Papa dr̃ immutare naturã rerũ, intelligit in his q̃ sũt iuris positiui,vt notatũ est in c. q̃to, ext.de translat.epi.in gl. in verbo ueri Dei vicẽ. in hac editione.

c ¶ Ordinario,] 1 episcopo, uel sede vacante capitulo, vt in §.ceterum , sed quem alias quam in casu huius capituli appellabis ordinarium quo ad talem dimissionẽ? Videtur quod episcopum, cum præordinator dicatur in cunctis,25.dist.perlectis: & quia omnes ecclesiæ cũ suis iuribus in eius potestate consistunt, & regendæ sunt pa rochię sub eius tuitione,10.q.1.decretum,& cap.regenda, ext.de reli.do.c.de Xenodochijs, cum simi. Sed cum non quæras de dięcesano, nec de loci ordinario,sed simpliciter ordinario,illum dicam ordinarium quo ad hoc, qui alias iure suo potest conferre,argu.ext.de offic.ord. c.cum ab ecclesiarum,de iudi.c.decernimus, & de offic. or.etsi ab Apostolicæ, cle.5.& hoc denotat tex.sequens cum dicit,siue noua collatione ab eo,qui facere poterat facienda,ut sic dimissio beneficiorum talium fiat coram illis , a quibus procedere poterat collat. not. de renun. c.admonet. Si autem quæreretur de diœcesano , vel ordinario loci nullo alio subiuncto,uideretur de episcopo fore intelligendum, arg.de vit.& hone.cle c.dięcesani, de æta.& qual.c.cum ecclesiæ,de seque.poss.ad compescendas,cle.5.in quib.de hoc dixi.

d ¶ Sub testimonio publico,]non dicit sub instrumento publico, uel litteris sigillo authentico sigillatis,sicut alibi fit de ele.ut circa.de offi.ord.si canonici,lib.6.2.q. 1.legatum.C.de epis.& cle. si qua per calumniam,quare videretur satisfactũ fore p̃senti constõni, si aliqua bene ficia dimittuntur coram ordinario sub testimonio fide dignorũ testium,per quos facta dimissio reuocata in dubium probari possit, argum. ff.de testam. l.hæredes palam,de ritu nupt.l.palam,in prin.& §.quæ ut in adulterio, attenta mente potissime huius decr. ut plura beneficia se alias non compatientia non retineantur nisi hic reseruata,quæ mens penitus est seruanda,ff.de excusat. tut.l.scire,§.aliud,de ele.si postquam,§.1.lib.6.unde cũ non arctet dimittentem ad dimittendum sub publico testimonio scripturæ , relinquam dispositioni iuris communis, arg.in lib.feu.de cogn.feu.c.1.quo iure cauetur regulariter, parem esse fidem testium & scripturæ,C.de fi.instru.l.in exercendis, de pac.l.pactum, licet fallat in casib.ibi not.& plenius per Host.de censi.Romana.lib. 6.hoc maxime dico, quia p̃sens constitutio ꝫ non dimittentem sub testimonio publico est pęnalis,ut sequitur, quare ob odium pœnæ vitandum, arg.de ele. statutum de reg.iur.c.odia. lib.6. intelligam testimonium publicum nedum instrumentorũ, sed & testium,argu.ad hoc ext.de præb.c.si beneficia, lib.6.ubi habens beneficium dimittere. liberatur dimittendo sub qualicunque testimonio cum ibi ad certam speciem testimonij nõ arctetur,alias uideretur arctari quis ad impossibile,ubi forte scripturæ testimonium habere non posset,quod sentire foret absurdũ:tutius 2 tñ reputo,ꝙ sub testimonio scripturæ fiat talis dimissio,cum promptior sit probatio per scripturã,quam per testes,ff.de pign.l.contrahitur,

Testium , & scripturæ fides par est.

2 Imo est verius , ponderãdo verbũ, publico. Fõ.

Probatio per scripturã est promptior q̃ per testes.

cum scripturæ fides non uariet,uel labilitatẽ memorię patiatur,sed testium sic frequenter,ff.de Carbo. edic.l. 3.§.duæ causæ,de acq.pos.l.peregre, §.1.

e ¶ Idem tempus,]scilicet mensis , ut supra.Igitur inf. eundem mensem infra quem de altero , de duobus habet electio fieri,debent alia dimitti per hunc textum alias pena sequens locum habet , si enim aliter diceres, non haberet fieri talis dimissio intra idem tempus,sed diuersum,argum.ff. de condi.& dem.l.si in diem, de fideicom.liber. l.Thais ancilla,§.intra.

f ¶ Verbaliter,].i.verbis expressis,quasi nõ sufficiat hoc in mente gerere , nisi uerbis oretenus exprimatur, ff.de uerb.ob.l.quicquid astringendæ,de condi.inde.l.ꝙ qui sciens, C.de condi.ob cau.l.si repetendi. Et hoc sane intelligas in illo, qui loqui potest : in alio autem : puta muto facto,maxime sine culpa,ista uerbalis dimissio cadere non potest.unde vr̃ sufficere,ꝙ nutu uel signo,uel in scriptura,si sit litteratus, se uelle dimittere ostendat, argum. ff.de lega.3.nutu.de procu.l.mutus,de iure do. l.mutus, C.qui testa.fac.poss.discretis, extra de spon.c. tuæ,& c.cum apud, non enim talis vr̃ ad impossibile p̃ hanc constõnem astrictus , 22.qõ.2.faciat homo.4.dist. erit aũt lex,ff.de regu,iu.l.impossibilium.Quid autẽ de illo,qui loqui nõ potest. sufficeretne ꝙ nutu,vel signo sine uerbis dimitteret? Vr̃ quod non,argum.dicti c.tuæ, cum ibi no.per Ber.& 43.di.c.sit rector per Ioan.& per hunc tex.qui exposcere vr̃ etiã uerbalem , & realem dimissionem. Sed non improbabiliter uideretur posse dici contrariũ arg. eorum,quæ not.Host.dicto c.tuæ,ẽt in summa,de spon.in rubricella, de matrimonio, §.qualiter contrahatur, ubi tenet, ꝙ matrimonium per potentem loqui nutu, vel signo contrahi põt : non.n.quis vr̃ esse deterioris conditionis ex hoc, ꝙ loqui potest,quin signo,nutu uel litteris exprimere suũ consensum possit ar.ff.de condi.& dem.l.falsa, C.de adop.per adoptionẽ, & de dign.l.maior.de agen.in reb.l.hac saluberrima,li. 12.maxime,quia uerba ad aliud inducta nõ sunt nisi ad declarandũ consensum,22 q.2.c.is autẽ, qualitercunq; ergo cõstet de cõsensu dimittentis,sufficere videt̃,argu. ff.de leg.3.l.Pamphilo.§.propositum,& ad hoc facit,ꝙ no.C.de test.l.iubemus,§.vlti. Et nunc r̃ndebis ad hunc text. cum dicit uerbaliter, subaudiens , uel alio modo æquipollenti,puta signis,nutu,uel litteris,ut mens seruetur,quæ verbis est præferenda, ut dixi sup.in gl.non dicit , nam uerba ad extraneum sensum trahuntur , ut mens seruetur, C.de lib.præte.l.3. legis enim uerba ciuiliter intelligenda sunt, argument. ff.de serui.l.si cui, cum nec ius calumniari,nec eius uerba captari, sed qua mente dicantur conuenit animaduerti , ff.ad exhiben. l.ad exhibendum, caute tamen egerit , qui loqui poterit , si uerbali dimissione vsus fuerit intra tempus huius constitutionis, ut opinionum periculum vitetur, ut satisfiat superficiei huius text. cum in his,quæ de facto possunt deduci in dubium , tutius sit sequendum , ff.de ven.in poss.mit.leg.1.§.sed si incertum , extra de spon.iuuenis,de cle.excom.min.c.illud, de pœn,dis.7. c.2.cum simil.

Beneficiũ si debeat dimitti verbaliter, qualiter a muto dimititur.

Matrimoniũ per potentẽ loqui an sine verbis posit ꝯhi p̃ nutus solum & signa.

Tutius in dubio declarãt iura sequendum.

g ¶ Realiter,] q.d.eorum possessionem dimittendo, parum enim prodesset uerbaliter illa dimitti , si de facto adhuc detinentur, argum.ff. de pig.act.non est mirum, de act.empt.& ven.l.2 §.vacua, ext.de re iudi.cum aliquibus, & arg. efficax ad hoc in corpore Auth.de inces. nupt.§.ad hoc quidem , col.3.ex cuius §. mente videtur sumptum,quod hic dicitur.

h ¶ Cũ effectu,]puta nullo in eis custode pro se dimisso, & abstinendo penitus a perceptione obuentionũ taliũ beneficiorũ,uerba.n.cum effectu intelligenda sunt, ff.ne quis eũ qui in ius voc.l.si alium,§.docere,ꝙ quisque iur.l.1.§.hæc uerba,ext.de cle.non resi.c.relatum.

Absque,& si ne priuant.

i ¶ Absq;.]hæc præpositio,absque, priuationem denotat,

tat, sicut & prępositio, sine, ff. de exer. l. 1. §. plures, & de inst. act. sed, & si. §. conditio.

a ¶ Sine noua collatione.] ergo cum illa poterit, sumpto arg. a contrario sensu in iure fortissimo reputato, 1 ff. de testa. qui testamento, §. mulier, de offi. eius cui. l. j. §. huius rei, de testi. l. ex eo. extra de his, q̄ fi. a præla. cum Apostolica, §. ult. & hoc verum, nisi ex illo sequeretur absurditas: tunc enim tale argumentum cessat, C. de epis. & cle. conuenticulam, cū similibus, cessat etiam vbi iura alia ɔ̄dicerent, not. de fo. comp. §. significasti 2. Sed huic obstare videtur extra de ele. commissa, §. porro, lib. 6. ubi beneficiū amissum in illa vacatione prima, quæ occurrit ɔferri non potest dimittenti. Sed patens est solutio: quia ibi ex culpa sua habens illud amisit, qui absq; iusta causa cessauit intra annum ad sacerdotium promoueri: hic autem obtinēs plura beneficia, absque culpa sua licet non sine causa, aliqua dimittere habuit tex. dispositione huius constitutionis, arg. ad hanc solutionem, extra de æta. & quali. c. 1. de ele. cum in cunctis, §. hoc sane, cum no. in eis.

1 Quia ipsū est mens legis, gl. in l. q testō. §. mulier. ff. de testam.

2 Ego addo c. nobis. 2. de sent. excom. ibi Panor. & Fely. l. fi. §. filius, C. de bon. q̄ lib. l. pen. C. q testa. face. pn̄t: quas ll. allegat Bar. c. nullus. de foro cōp. quem vide late loquentem de ar. a ɔ̄rio sensu. Font.

eo, quod ad illa nunquam sine noua [a] collatione, ab eo qui facere [b] poterit facienda, redire [c], aut eorū administrationi se immiscere [d] præsumant: Alioquin [e] tam [f] his, quā alijs omnibus beneficijs [g], quæ virtute huiusmodi nostri moderaminis retinere poterant (vt præfertur [h]) sint ipso [i] iure priuati, & prorsus inhabiles [k] ad [l] similia beneficia [m] obtinenda.

b ¶ Facere poterit.] istud dicit ideo: quia alias pro non facta habetur collatio, quæ fieret per illum, qui non posset eam facere, 1. q. 7. Daibertum, extra de iure patr. capit. quod autem, ff. de offic. proconsul. l. obseruare, §. vltimo.

c ¶ Redire.] non est mirum si ad ea non pateat regressus, quia cum decernantur vacare per lapsum mensis, vt supra dicitur, sine institutione canonica non possent licite detineri. extra de insti. ex frequētibus, de regulis iur. cap. 1. libro 6. & argum. ff. de decu. l. Herennius, imo aliter ea recipiens, intrusus non intitulatus diceretur, de præben. cum qui, libro 6. extra de elect. quisquis, & quasi fur, & latro, cum per ostium ingressum ad ea non haberet, argum. de elect. dudum. 2. & 7. quæstio. 1. cap. non furem.

d ¶ Immiscere præsumant.] s. iure primæuo, cum nullum competeret, ut d'x: in glo. præcedente. Quid autem si ad dimissa beneficia iuxta hanc constitutionē aliqui redijssent, uel eorum administrationi se immiscuissent non iure suo, sed alia causa probabili: ut puta ne ipsorum prouentus perditioni seu cōsumptioni expositi perirent, vel ne ab inimicis occuparentur, sed ut salui reseruarentur successoribus haberet ne locum contra tales pœnas sequens? Videt, quod sic, ob istius textus indefinitatem; quasi in culpa censeantur immiscendo se rei ad se non pertinenti, ff. de reg. iur. culpa, ut sic color omnis administrationis eis interdictus videatur, argu. de ele. auaritiæ, lib. 6. & in extrauag. Si fratrum. Do. Ioan. Sed ɔ̄rium credo ad instar tutoris, qui ante factum inuentarium administrare non potest: & tamen vt occurrat periculo bonorum consumendorū pupilli, administrationi illorum se potest ingerere sine pœna, ff. de administ. tut. tutor qui repertorium, & arg. etiam ad hoc, ff. de neg. gest. l. nam & seruus, §. si uino, & de fur. l. falsus, §. alienum, circa fi. ex illa enim causa se administrationi ingerens, magis videtur implere officiū, ad quod homo homini tenetur, ff. de ser. expor. l. seruus, extra de testa. c. cum in officijs, 22. q. 4. cap. 2. quam rei alienę se immiscere, ut not. dicta l. culpa, nisi enim sic intelligas, quod in fauorem beneficiorum videretur introductū, in eorum læsionem & damnum retorqueretur: contra legem, sancimus, C. ad Treb. de secun. nup. l. generaliter. extra de reg. iur. cap. quod ob gratiam. lib. 6. & officium charitatiuum de se meritorium videretur interdictum, & esset pœnæ inductiuum ɔ̄ communem legem, arg. ad hoc sunt, ff. de iur. do. l. cum in fundo, & deterioris ɔditionis diceretur talis se immiscens ex hoc,

Tutor qn̄q; ante inuentarium pōt administrare.

quia semel beneficiorum illorum rector uerus extitit ex dispensatione, quam alius, qui nullum ius in eis habuisset: & hāc credo fuisse mentem cōditoris huius capituli: unde eius uerba indefinita ciuiliter, & sine calūnia sunt intelligenda, ff. de leg. 2. l. debitor, §. ult. & dixi sup. in gl. 1. uerbis.

e ¶ Alioquin.] ad omnia supradicta referas: & expone, id est, si infra mensem, ut s̄. non elegerint, uel si nunc electa nō dimiserint, uel ad dimissa sine noua collatione redierint, uel eorum administationi se immiscuerint.

f ¶ Tam his,] s. non dimissis: si ad illa redire, uel administrationi eorum se immiscere pręsumpserint.

g ¶ Beneficijs,] s. uno curato, ut sup.

h ¶ Vt præfertur.] sup. in verbo, statuimus.

i ¶ Ipso iure.] & sic est canon latæ sn̄iæ, simile de elect. auaritiæ, & c. q̄ sit, cū simil. multis. Sed hic fortiter obstare vr̄ de p̄b. cum singula, §. statuētes, & §. circa eos, vbi nō eligentes ī. mensem, uel non electa dimittētes, non ipso iure, sed p sn̄iam priuant illis. Sed ibi in alio illi incurrunt maiores pœnas q̄ isti: cum ibi ex hoc fiant ineligibiles, & sic inhabiles nedum ad similia obtinenda bn̄ficia, imo ad maiora, hic aūt solum ad similia: quare ibi exaggeratur pœna in uno, mitigatur in alio: hic aūt non ita: Item hic fauorabilius est actum cum eis quam ibi, quia ex moderatione huius ɔstitutionis pmittitur duorum beneficiorum retentio de iure cōi se alias non compatientium: quare eius non debet perfru. beneficio, quam cōtemnendam censuerunt pro nouo beneficio vetus eligentes grauamen, ar. ad hoc, C. de iur. delibe. l. ult. si vero postquam, & §. sin autem. ibi autem non permittebatur, nisi solius nō vnius retentio: quare ibi minor pœna quam hic.

Oppositio textum.

K ¶ Inhabiles.] ista inhabilitas ambitionis vitio inducitur, ut de elect. dudū 2. de præb. cum singula, lib. 6. & sic collige hic illud quod dici consueuit, qui totū vult, totū pdit, simile de pręb. de multa, & d. c. cum singula, de despon. impu. c. accessit, de rescr. ex tenore, de transla. epis. & quanto, & arg. C. qui mili. non possunt, l. 3. lib. 12.

l ¶ Ad similia.] s. iam non obtentis, uel non dimissis.

m ¶ Beneficia.] s. cum cura dispensationem in sui retentione exposcentia. Nunquid igitur hæc inhabilitas illos reddidisse intelligitur inhabiles ad simplicia ruralia beneficia obtinenda? Dicas quod non, tum ob odiū pœnæ de sui natura restringendæ, ff. de pœnis, l. interpretatione. de pœni. dist. 1. pœnæ. Tum quia inhabilitatas ob pœnam ad maius assequendum, non censetur inhabilitatus ad minus, ff. de interdict. & releg. l. relegatorum, §. solet. Tum etiam quia in illis simplicibus hęc inhabilitas a iure non inducitur per hanc decret. ergo per hominem induci non debet, ff. de reli. l. at si quis, §. & generaliter, de sepul. viol. l. 3. §. non perpetuæ. 33. q. 3. §. in hoc. contenti enim debemus esse pœnis legib. comprehensis, ff. de verb. obliga. l. si ita stipulatio, tum etiam quia si huius canonis conditor voluisset inducere inhabilitatem in simplicibus, hoc utique expressisset, quod cum non fecerit pro omisso dēt haberi. de deci. ad audientiam. C. de cad. tollen. l. unica. §. sin autem ad deficientis. Tum etiam quia in certis beneficijs inducta non extenditur ad alia, de elect. statutum, lib. 6. Tum insuper, quia inhabilis de sui natura ad maiora beneficia consequenda, non sic inhabilis censetur ad simplicia, ideo ergo censeri debet de reddito inhabili ex aduentu per hanc constitutionem, argumen. extra de fil. presbyt. cap. 1. & ult. Quod autem dicit, similia, subaudias, & mentio uel maiora, de electio. dudum. & per ea, quæ dixi supra in parte prima, in uerbo, quamuis modicum.

Per hoc autē [a] ijs [b] qui dignitates, personatus, officia, vel alia beneficia curā aīarum habentia ex dispēsatione, quę ius [c]† tribuat iuxta nostram moderationem præscriptam [d], obtinent, & alia similia beneficia nostrornm, vel alias eorundem prędecessorum auctoritate litterarum expectant cum quibus [e] est, vt illa cum vacauerint, recipere, & vna cū obtentis retinere licite valeant, dispensatum, nolumus derogari, [f] quin ea cum [g] vacabunt infra dicti [h] temporis spaciū possint eligere, & dimissis [i] aliis recipere in forma p̄scripta [k], ac licite [l] retinere: pœnas [m] similes incursuri [n], si huius nr̄æ contraire [o] præsumpserint sanctioni [p]. ¶Porro [q] quia quorundam oculos [r] sic auaræ cupiditatis vitiū [s] excęcauit [t], quod plurima talia [u] bn̄ficia simul absque dispēsatione canonica retinere p̄sumunt: Nos de illis præsenti decreto [x] statuimus, vt omnia & singula beneficia sic [y] detenta, illo [z] tantum retento, quod vltimo [a] receperūt, dummodo in [b] eo ex collatione [c] canonica competat [d] ius eisdem, intra

† No.text. p̄ statuto faciē te mentionē de beneficijs q̄ iure obtinentur: nam ī tali veniūt beneficia dispensatiue retenta per tex. hic. Fōt.

a ¶Per hoc aūt.] s. qđ hic statuitur, non curatum beneficium ad aliud incuratū se alias nō cōpatientia, quia valeat eligere intra mēsem, & electa retinere, &c. omnia dimittere, & quod alias pœnas hic positas patiatur.
b ¶Ijs.] datiui casus est pluralis numeri.
c ¶Quæ ius tribuat.] vt quia est legitima, sufficiēs, & qua dicatur legitima s̄. notaui ī verbo, legitima.
d ¶Præscriptam.] dic vt sup. no. verbo præcedenti in gl. s. cum cura.
e ¶Cum quib. est.] sume verbum dispēsatum, quod est inf.
f ¶Derogari.] non immerito, quia qua ratione de pluribus iam obtentis vnum cum cura, & aliud sine cura possunt eligi eadem ratione de obtinendis, prætextu dispensationis, q̄ ius tribuat.
g ¶Cum vacabunt.] istud dicit, quia non vacātia effectualiter quisque eligere non potest, de conces. p̄b. c. qui in viuorum, 7. q. 1. non futuræ, & cap. eum qui, ff. de vul. & pup. substi. l. moribus, §. interdum, licet impetrans, cum clausula acceptandi incertum, puta primum uacaturum, uel ex causa secundum posset acceptare, quo ad hoc, ut manus ordinarij ligari dicantur, de conces. præben. quia cunctis, §. pen. & cap. ne captandæ, & ca. executor, de quibus contra hoc posset opponi, sed non obstat per iam dicta.
h ¶Dicti temporis,] scilicet mensis, ut sup. in uerbo statuimus.
i ¶Dimissis.] ab his. s. prætextu moderaminis huius cōstitutionis obtentis.
K ¶Præscripta.] supra in uerbo, statuimus.
l ¶Licite retinere.] ex huius capituli permissione etiā hic adde, quod dixi sup. in uerbo, dispensatione.
m ¶Pœnas similes.] s. illas, quas patiuntur illi, qui tempore huius decreta. plura talia beneficia obtinebant, & formam huius decreti non seruauerunt.
n ¶Incursuri.] s. priuationis ipso iure non dimissorum, prætextu moderaminis huius decr. obtentorum & inhabilitatis similium obtinendorum.
o ¶Contraire.] s. non eligendo intra mensem, vel non dimittendo beneficia non electa, vel ad dimissa sine noua collatione, & electione redeundo, vel eorum administrationi se immiscendo, vt sup. Sed a quo tempore computabis istum mensem? ipsum enim non potes computare a tempore notitiæ huius constitutionis, cū expectantibus post eius publicationem hic reseruetur ius. Dicas igitur ipsum computandum hoc casu a tempore notitiæ vacationis uere, uel interpretatiue beneficij recipiendi, iuxta, c. cum ei, de conces. præb. Cle. 5. nō ante per ea, quæ dixi sup. in gl. s. tempore publicationis, sicut nec habenti conferre currit tempus, nisi a tempore scientiæ, de conces. præb. quia diuersitatem, vtrum autem in illo præsumatur scientia, uel ignorantia vide quod not. Host. eo. tit. c. ex parte astensis, super verbo, recurrerunt.

Sanctio quid est.

p ¶Sanctioni.] sanctio proprie est principis constitutio pęna adiecta. 3. dist. summa, qualis est ista, ut patet sup.
q ¶Porro.] Tertia pars.
Oculos.] s. interioris intellectus, de illis loquitur non de corporalibus, ut alibi de ele. quorundam. lib. 6. Oculi enim tales debent esse deputati ab omni consciētiæ prauitate, 1. qō. 1. multi, de hoc in d. c. quorundam, oculi uero corporales debent esse pudici ab omni immundo aspectu. 31. q. 5. qui uiderit, aliquando uero certæ personæ administrandæ rei præpositę dicuntur oculi, qui peruigiles, & prouidi debent esse in agibilibus, 93. dist. diaconi, 6. q. 1. c. oues, extra de offic. archi. ad hoc, §. 1. 29. dist. c. pœnis.

Oculi sunt duplices.

s ¶Vitium.] ergo vitandum, cum sit animarum deuoratiuum de usu. cap. vsurarum. lib. 6.
t ¶Excæcauit.] not. auarum dici cęcum, quia non habet oculos interioris intentionis ad Deum, 47. distin. sicut, de elect. auaritia, & c. quorundam, lib. 6.

Auarus quilibet cæcus est.

u ¶Talia beneficia.] quæ in parte pręcedēti uocantur legitima, vel sufficiētia, & hęc uerba synonima reputātur quo ad hoc: quia idem in effectu significant. si enim est canonica, per consequens legitima. 3. dist. cap. canon. iuncta l. 3. ff de legi. Item ex consequenti sufficiens: quia cum talis dispensatio lex priuata dicatur. 3. dist. c. priuilegia, nihil imperfectum, nihil insufficiens continere debet. C. qui mili. pos. uel nō, l. si quis seruum, lib. 12.
x ¶Decreto.] quid sit proprie decretum, uide quod no. 3. q. in summa.
y ¶Sic detenta.] s. sine dispensatione.
z ¶Illo tantum.] in hoc strictius agitur cum istis cum dispensationem non habeant, quam cum alijs habentibus, ut patet in parte præcedenti, & ratio ibi ex textu colligitur.
a ¶Vltimo receperunt.] sed quare magis permittitur illius retentio, quam aliorum: Potes dicere ideo, quia, & si alia fuissent legitime quæsita per effectualem susceptionem vltimi: prima omnia vacassent sicut uacaret primum vnicum, de præbend. de multa, & eodem tit. cum singula lib. 6. nisi ex dispensationis virtute aliud contingeret, uel nisi ex causa in primis, uel primo detineretur beneficiatus, ut not. 21. quæstione 1. si quis iam translatus, & per Pet. de Samp. dicto c. de multa.
b ¶In eo.] s. ultimo recepto.
c ¶Ex collatione canonica.] Sed qualis collatio poterit hic dici canonica: cum detentio plurium beneficiorum iniusta quem a promotione repellat, de elect. dudum 24. Dicas ꝙ illa, quæ facta fuit a Papa, non obstante prædicta iniusta detentione, uel ab alio potente illam impromouibilitatē tollere, arg. de præben. ca. non potest. §. pen. lib 6. 1
d ¶Competat ius.] Not. per solam collationem canonicam etiam sine traditione tribui ius in beneficio, ut hic, & de præben. si tibi absenti & c. quorundam, in fi. libro 6. & cap. accedens. Sicut & in vltimis uoluntatibus rei relegatæ dominium sine traditione transit in legatarium, & rei donatæ in Ecclesiam, ff. de legat. primo, si tibi homo cum seruus, de leg. secundo, cum pater, §. surdo, quemadmodum ser. ami. l. si partem, §. 1. de furtis, l. a Titio, C. de sacrosanct. eccles. l. vlt. Vnde pro

1 Vide, quæ ibi no. Doct. in 1. col. & quæ ego notaui in cap. si gratiose. de rescr. libro 6. Font.

bene

tempus (vt prçſcribitur) limitatum,[a] verbo [b] & facto,[c] ac ſine [d] fraude coram [e] ordinario ſub teſtimonio ſimiliter publico dimittere teneantur. Qđ [f] ſi non fecerint, etiam illo [g] ſint ipſo [h] iure priuati, in quo ius eis alias competebat, & inhabiles penitus ad quecunque [i] obtinenda eccleſiaſtica beneficia cēſeantur. Quid vero [k] deinceps [l] receperint [m] dignitatem, vel perſonatum, ſeu officium, aut aliud beneficium animarum curam habens [n] annexam, ſi antea ſimile [o] beneficium obtinebant, illud (quo ipſo [p] iure poſtquam ſecundi poſſeſſionem [q] habuerint,[r] vel per eos oī dolo, & fraude ceſſantibus [s] quominus habeant, ſteterit, priuati noſcuntur) abſque moræ [t] diſpendio in ordinariorum [u] manibus dimittere [y] debeant pari [y] modo: Alioquin [z] extunc [a] ſint ipſo [b] iure ſecundo priuati, & nedum ad [c] ſacros ſuſcipiēdos ordines,

beneficio collato, & eius iurib. agi poteſt per beneficiatum actione in rem etiam poſſeſſione nondum apprehenſa per dicta iura, ſic etiam not. Compoſt. de conſti. cum M. in rebus profanis regulariter ſecus eſt, C. de rei vendic. l. ſeruum. de pac. l. traditionibus, 1 ff. de fur. l. eum qui. cum ſimil.

1 Hinc eſt ꝙ poſterior emptor, cui primo res eſt tradita, præfertur primo emptori, cui res tradita nō eſt l. quoties. C. de rei ven. de qua l. vide Hipp. in l. qui duobus. ff. đ fal. & ad iſtā gl. faciunt not. in cap. ſi tibi abſenti. de p̄b. lib. 6. & Inn. in c. inter cetera. de præb. & vide quæ notaui ad ſi c. de conceſſ. p̄bē. lib. 6. Fon.

Sicut aūt inter iſta eſt differentia in acquiſitione iuris, ſic etiā eſt differentia inter iſta in acquiſitione poſſeſſionis, ſuper quo vide, quod plene no. per Innoc. de reſtitut. ſpol. cap. in litteris, ſuper uerbo, prius.

a ¶ Limitatū.] ſ. menſis, ut in parte præcedenti.

b ¶ Verbo.] hoc eſt, quod ſup. dixerat, verbaliter, & dic ut ibi dixi.

c ¶ Et facto,] ſup. dixerat realiter in parte præcedenti, ſed idē eſt in effectu.

d ¶ Sine fraude,] q. d. non retinendo illa per aliquam perſonam ſubmiſſam, & hoc deſignat, ꝙ in parte præcedenti dictum fuerat, cum effectu.

e ¶ Coram ordinario,] ſuper hoc verbo, & ſequenti dic, ut ſup. proxi. §. dixi.

f ¶ Quod ſi non fecerint,] .i. ſi beneficia omnia obtenta ſine diſpenſatione excepto ultimo rite collato verbo, & facto ſine fraude non dimiſerint.

g ¶ Etiam illo.] ſ. vltimo recepto, in quo eis ius quçſitum fuerat ex canonica collatione ut ſequitur.

h ¶ Ipſo iure.] dic, ut dixi in uerbo ſimili, ſup. prox. §.

i ¶ Ad quæcunq;.] magis generaliter ſeu vniuerſaliter in hoc §. incurritur inhabilitas iſta, quam ſup. §. proxi. vnde dicit quæcunque nedum ſimilia non dimiſſis, de quibus non eſt dubium per §. præcedentem, imo etiam diſſimilia, puta inferiora etiam ſimplicia, cū dicat quæcunque. ar. ff. de hære. inſt. l. hoc articulo, ext. de maio. & obed. l. ſtatuimus. illa quæ alias diſpenſatione præcedente legitime poterant retineri, & ad quæ dimittenda quis nullatenus arctabitur, vt quem maior prçcedit culpa, maiori plectatur vindicta. 50. diſt. c. quia tua, & c. in quo maior eſt culpa, & ext. de hæret. excōmunicamus, §. credentes, & de cler. excom. mi. latores, & ff. ad legem Aquil. item Mela. §. ſi plures, ad legem Corn. ne ſicar. l. vlt. cum ſimilib.

k ¶ Qui uero,] Quarta pars.

l ¶ Deinceps.] poſt huius decre. editionem.

m ¶ Receperint,] iuſte, uel iniuſte, puta per uiolentiam vel intruſionem, de præb. eum qui lib. 6.

n ¶ Habens annexam,] ſuper hoc verbo & alijs, quæ præcedunt, dicas ut dixi ſup. circa princ. decre.

o ¶ Simile.] puta dignitatem perſonatum, uel officium, etiam ſine cura, vel quodcunque aliud cum cura; quia quo ad habendam pluralitatem idem iudicium eſt de illis, licet non curatis, & alijs curam habent. b. extra de præb. de multa §. hoc idem. de ele. dudum 2. §. ſed cum in iure: non autem quo ad omnia alia, ut colligitur, de æta. & qual. c. 1. iuncta decre. licet canon. de ele. lib. 6. & colligi etiam poteſt extra ne cler. vel mo. c. ſuper Spec. iuncta decre. ſtatutum. eo. tit. lib. 6.

p ¶ Ipſo iure.] quaſi dicat, non expectata ſnīa hominis cum ſit ſnīa iuris. Et ubi conſtat quem ipſo iure priuatum, uel alias ius non habere in beneficio, quod detinet de facto expelli ab illo per iudicem poteſt, nec poteſt dicere ſe ſpoliatum, & ſic reſtituendum, quia iudex ep̄s magis exequi ſui beneficij debitum dr̄, quam violentiam inferre, ſic no. Inn. & Hoſt. poſt eum, de reſtit. ſpol. c. accepta, & de fil. presb. conſtitutus.

Bn̄ficiū de facto tm̄ obtinens, ab ep̄o expelli p̄ot.

q ¶ Poſſeſſionem,] ſ. pacificam, & ſuper hoc ſi placet videas, ꝙ dixi, & notaui de elect. commiſſa. lib. 6.

r ¶ Habuerint.] ſubaudi, & fructus ex eo percipere potuerint: alias primum quis dimittere nō tenetur, de præb. c. ſi tibi conceſſo, lib. 2. 2

2 Vide ꝙ ibi not. ad text. Font.

ſ ¶ Ceſſantibus,] nā dolum, vel fraudem adhibentes, in conſequenda poſſeſſione haberi debēt quo ad hoc pro poſſidentib. ff. ne quid in lo. pub. l. 2. §. hoc interdictū, & de reg. iu. l. qui poteſt facere. ſicut per contrarium dolo deſinentes poſſidere, pro poſſeſſorib. ſunt habendi, ff. de rei uendic. l. ſi autem, §. primo. de reg. iur. l. parem, & eod. tit. c. pro poſſeſſore, lib. 6.

t ¶ Abſque moræ diſpendio.] q. d. non expectata ſententia priuatoria facti, uel litis conteſtatione, omiſſa facti allegatione, ut alibi, & ſimili modo exponi, & dici conſueuit, de reſcrip. c. ab excommunicato. de præben. ſi beneficia, lib. 6.

v ¶ Ordinariorum,] qui ſint illi cauetur inf. prox. §.

x ¶ Dimitere,] hæc dimiſſio ad factum ſolum refertur, cum iure in illo competenti ſint priuati. ut ſup. dr̄ ſicut alias contingit de ele. noſti, & ibi no. cum ſim.

y ¶ Pari modo,] ſ. verbo, & facto, & ſine fraude cū effectu, & ſub teſtimonio publico, ut ſup. proxi. §. & præcedenti, quod dic, ut ibi dixi.

z ¶ Alioquin,] i. ſi primum adepta poſſeſſione ſecundi, uel per eos ſteterit in ordinariorum manibus ſine mora non dimiſerint uerbo, & facto ſine fraude.

a ¶ Extunc,] non ergo ante, ut dix. ſup.

b ¶ Ipſo iure ſecundo priuati,] per hoc patet, quod hçc decre. eſt canon latę ſnīæ, nedum in priuando quem primo beneficio tali per ſuſceptionem ſecundi ſimilis, imo & etiam priuando illum ſecundo, vbi illud non dimiſerit prout hic ſtatuitur, olim autem videbatur ſententia neceſſaria quo ad priuationem ſecundi, de præben. de multa, ver. ſed ſi forte, vbi dicit, etiam alio ſpolietur, non dicit ſpoliatus ſit, & eodem tit. cum ſingula. lib. 6. cum dicit, repellatur, non dicit repulſus ſit, ut alias in ſimili dici conſueuit, & notari de foro compet. ſi diligenti, de exceſſ. præl. grauem, 11. quæſt. 1. inolita. C. de iur. omn. iudi. l. in criminali. unde ui, l. ſi quis in tantam. In quibus, & ſimilibus ſententia priuatoria eſt neceſſaria, quia ipſo iure, uel eo ipſo non inuenitur inflicta. Et ita ſecundum hoc decret. de multa. dicetur per iſtam in hoc correcta, 3 uel trahetur ad iſtam, ut uerbum ſpolietur, ibi poſitum exponatur, id eſt ſit ſpoliatus, uel ſpolietur de facto, quatenus de facto tenet. cum ipſo iure ius ſibi competens in illo amiſerit, ut hic dicitur, certum eſt enim, quod hæc decre. exaggerat pœnam, & inducit alias duas nouas, quę ſtatim ſequuntur, quę ipſo facto incurruntur, & quę in dicta decre. non erant.

3 Circa iſtud punctū vide ibi Pan. Fōt.

c ¶ Ad ſacros,] de non ſacris nihil ſtatuitur hic, quare non uidentur prohibiti ſuſcipi. ff. de interdi. & relega. l. relegatorum. §. ult. extra de bigam. c. 2. cum ibi no. per Hoſt. de cle. du. in duello, c. Henricus, 50. diſt. quicunq;, & c. placuit.

a ¶ Quod

quin etiam ad habendum quodcunque[a] beneficium ecclesiasticū inhabiles reputentur. Quæ omnia & singula beneficia vacatura [b](vt præmittitur)[c] vel dimissa,[d] nostrę [e] & sedis Apostolicę dispōni de ipsorū fratrū cōsilio reserua mus.[f] Inhibentes,[g] ne q̄s pter Romanū Pontificē [h] quacūq;[i] sit sup hoc auctoritate munitus, de hmōi [k] beneficijs disponere, [l]

a ¶Quodcunq;,de hoc dic,ut dixi sup. pxi.§.in gl.vlt.

b ¶ Vacatura.]s.ipso iure ex dispositione huius constitutionis.

c ¶Vt præmittitur.]s.præcedēte dispensatione electis duob. uno cum cura, alio sine cura,uel illis nō electis, uel ceteris nō dimissis,uel dimissis,si ad alia quis sine noua collatione redierit, vt s̄. in §.nos itaq;, vel nulla p̄cedente dispensatione retentis plurib.illisq; non dimissis,retēto ultimo rite collato. iuxta,§. Porro,vel scd̄o simili suscepto,& primo nō dimisso,iuxta istum §.in his.n. inducit̄ vacatio p hanc constōnē,in oīb.in §.nos in ultimo receptis in §.porro & in isto,& hunc intellectum innuit, §.sequens cū dicit,ut p̄mittit̄ perditis:nisi.n.sic intelligas, videret̄ hic innui, ꝙ omnia beneficia in futurum vacatura per susceptionem similium essent hic collationi Papæ reseruata,& super eis sublata potestas ordinarijs, uel Legatis sedis Apost. Cardinalibus conferendi, ꝙ est expresse ȝ decre.de multa,§.his quoque, & ȝ decr. cum singula. §.statuentes,ēt de præb.& haberet dici necessario,ꝙ illa iura cum suis similibus sint correcta,& non est verisimile conditorem huius canonis hoc sensisse, arg. de ele.ecclesia 2.§.denique,C.de inof.test.l.si qñ, nam iurium correctio uitanda est,de elect.cum expediat,lib.6. in corpore Auth.de admi.off.in fi.coll.3.nec uoluisse in tātum restringere ptātem ordinariorum in bñficijs conferendis,in magnum forte periculum diutinæ vacationis,ar.extra de priu.pastoralis. de præb.statutū, lib. 6.vr̄ ergo intelligendum hic reseruationem factam esse de beneficijs,quę per hanc constōnem uacare censetur, & quæ alias non uacarent,ut sic hoc intelligatur in q̄tum minus derogare dicetur alijs iuribus coīb. argu.de rescri.c.causam,quæ,de consue.cum d lectus,ff.de legi. l.sed & posteriores,iuxta id quod alibi statuitur, quoties enim sermo duas significationes exprimit,ea potissime recipiatur,quæ rei agendæ aptior est, i.iuri cōi nō contraria,ff.de reg.iur. l.quotiens idem sermo.& alibi legitur,quotiens sine captione nihil inuestigari potest, eligendum est,quod minus habet iniquitatis,ut eodem tit.l.quotiens nihil, & opinor hanc mentem fuisse conditoris huius capituli.

Iurium correctio vitanda est.

d ¶Vel dimissa.] intellige prætextu dispensationis sublatæ,ut statuitur sup. in §. nos itaq;. quid ergo si nulla sint dimissa, iuxta illum §. sed habens dispensationem super pluribus omnia de facto retinuit cōtra hanc decre. q̄ & qualia tanq̄ dimissa dices hic reseruata? Vr̄ ꝙ nulla,sed dic,ꝙ saltem censebuntur reseruata tanquam pro dimissis habenda,uel tanquam uacatura, ut dixi in gl.præcedenti. Non sic autem de obtentis pluribus sine dispensatione,iuxta,§.porro.illa eñ tanquam uacatura per lapsum mensis nō pñt dici reseruata, cū tpe huius constōnis editæ uacarent, sed nec tanquā dimissa, ubi dimissa non fuerunt, nisi diceres ipsa pro dimissis fore habenda. Sed si ponas ipsa dimissa,censebuntur ne ipsa reseruata? Videtur quod non:sicut nec dimissa prætextu adeptorum secundum similium, cum hic uideatur Papa reseruasse solum illa,quæ per hanc constitutionē ipso iure dicuntur uacare,ut dixi in glo.præcedenti,vel quæ sunt dimittenda ex dispositione huius constitutionis,non autem alterius.

e ¶Nostræ & Sedis Apostolicæ,]differētiā collige inter ista,de rescrip.c.si gratiose.lib.6.ff.loca.l.4.sed in casu præsenti quo ad effectum reseruationis nulla vr̄ dr̄ia, quia licet hæc reseruata per cōditorē huius constitutionis non conferuntur,remanerent cōferenda per successorem,cum nedum sibi reseruauerit,sed & sedi ipsi,quę non moritur,ut dicto c.si gratiose, & argu. in corpore Auth.qūo opor.epi.§. licentiam,coll.j. 12.q.1.c.liberti.

f ¶ Reseruamus,] sed supposita plenitudine potestatis iuxta quam Papæ dici non pōt,dñe cur ita facis? de pęn. dist.3.§.ex persona,si quæras a me quę potuit esse causa rōnabilis,ꝙ ipse talia bñficia ad se reuocauerit conferenda,possum rñdere quod cum solicitudo onerosa Pontificalis officij Papę imposita,ut in extrauaganti eiusdem dñi Papę, quæ incipit:Ad onus, multis indigeat ministris [cū messis quidē multa, operarij uero pauci,21.dist.c.in nouo] vocandis per eū in partem solicitudinis, 2.q.6.c.qui se.ext,de vsu pal.c. ad honorem, quos remunerare tenetur, nec non illos qui suis antecessorib.seruierunt, 12.q.2.c.hoc hmōi,& c.charitatem,& c ecclesiasticis,& ad eius sedē cōfluant, vndecunq; clerici indigentes, q̄b. paterna prouisione subuenire tenetur,maxime ne in cleri opprobriū mendicare cogantur,93.dist. c.diaconi,ext.de renun.cap.ad supplicationem, habeatque multis mundi magnatibus [illis potissime, qui Dei Ecclesiam in multis dotauerunt,uel illorum antecessores, & qui Ecclesię Dei fuerunt deuoti filij, & defensores] se fauorabilem exhibere,de rescr.Sedes Apostolica,in beneficijs conferendis ad eorum instantiam, ut ad subsidium Ecclesię pro tempore citius inducantur, & ne alias ab eo retrahantur,argu.C.de bon.quę libel.2.ff de ope.pub.l.2. iustū fuit,& æquū adinuenire modum, per quem Papa possit de multis beneficijs prouidere,ut per eū iusta fiat distributio de eisdem, ut in princip.huius capituli,potissime cum in eo donandi immensitas mensura dicatur, in corpore Authent.de non alienan. aut permu.re. eccles. §.si minus, coll.secunda,& ista potest dici ratio, quare beneficia uacantia per alium, quam per eum regulariter conferri non possunt,de pręb.licet ecclesiarum, lib. 6.& ibi de hoc dixi.

Papa multa bñficia sibi reseruat cū multis prouidere dēat.

g ¶Inhibentes,] post talem inhibitionē,uel reseruationem ligata sunt manus ordinarij, ut tunc cōferre non possit,ar.de rescr.tibi qui gratiam,de conce.pręb.c.executor,& c.si capitulo,li.6.cum sim.

h ¶ Romanum Pontificem,] subaudi,uel alium ab eo super hoc potestatem habentem,de pręben.licet, lib.6. tunc enim per alium faciens, hoc ipse facere censetur de reg.iur. c. qui per alium, li.6.oīa enim nostra facimus,& c.C.de vet.iur.enu.l.1.§.sed neque, ext. de pręben.si Apostolicę,lib.6.

i ¶Quacunque.] etiam legationis Cardinalis, cum sic indeterminate,& uniuersaliter loquat̄,& nihil excipiat arg.de maio.& obed.c.solitæ,circa fi.de hære.inst.l.hoc articulo,& ext.de præb.c.licet,lib.6. ubi sunt uerba similia,& magis specificata,quam hic, licet alias ex virtute legationis suæ posset conferre beneficia, etiam ad collationem sedis Apostolicæ deuoluta de præb. ca.uenerabilis.

k ¶Huiusmodi beneficijs,] s.dispositioni Sedis Apostolicæ reseruatis.

l ¶Disponere,]puta illa conferēdo, uel ad ipsa aliquem eligendo,uel de eis prouidendo. An autem per hoc videatur laico patrono interdicta ptās præsentandi ad talia bñficia.Sentire vr̄ Gul. ꝙ non, de pręb.c.licet,cū de iure pręsentandi non fiat mentio. Itē q̄a qui præsentat aliquem ad beneficiū nihil disponit de ipso,cū per præsentationem aliqd̄ ius in eo nō q̄rat̄, de re iud.cū Berthold.& ibi no.in 3. gl. sed textus huius indefinitas,& vniuersalitas contrarium innuit, potissime cum statim subiungat, uel alias innouare quoquomodo præsumat, nulli autem uenire debet in dubium,quin per præsentationem aliquid in beneficio innouari dicatur, cum alteri quàm præsentato de iure conferri non possit,fal-

Præsentato ius ex præsentatione non q̄ritur.

ieiu

vel circa illa per viam permutationis [a], vel alias [b] innouare quoquomodo præsumat. Nos enim si secus actum, seu attētatum fuerit, irritum [c] decernimus & inane.

¶ Ceterum [d] ordinarios intelligimus in casibus [e] supradictis Episcopos [f], in quorum ciuitatibus [g], vel diœcesibus cōsistunt beneficia seu aliquod eorum, quæ debent secundum [h] præmissa dimitti, aut ipsi, qui ea debent dimittere commorantur [i], vel Ecclesijs cathedralibus [k] vacantibus [l] capitula eorundem [m]: & hi [n] de beneficiis tam dimissis, quam (vt præmittitur [o]) perditis [p], nos [q] vel Apostolicam sedem [r] certificare studeant quamprimū [s] commode poterunt indilate [t], vt de illis salubriter disponere valeamus. [u]

tem durāte præsentatione, & agi pōt, vt præsentatio admittatur d.c.cum Bertholdus.cum ibi no. maxime si sit facta a clerico, cum illa vim electionis habeat no. Inno. de iure pa.cum autem, nec ille variare possit, ibi, & eo. tit.c.pastoralis, & si præmissa vera sint, vr̄ hic patrono ēt laico, sublata præsentandi potestas, qđ fieri bene potest per Papam cum de sola gratia ius patronatus in laico toleretur, 16. qu.5. si quis epōrum, extra de iure pat.qm̄, & quo ad illud sit de foro Ecclesiæ, ext.de iu.quāto, ad hoc ēt notari consueuit ext. de iure pa.c.cum dilectus.

a ¶ Permutationis.] igitur permutatio de talib.etiam vacaturis hic est inhibita tam quam per reseruationem, inhibitionem, decreti interpositionem affectis, arg. extra de concess.præb.si capitulo, & c.si soli, lib.6.

b ¶ Vel alias.] puta translationis de aliquo beneficio ad alia faciendæ: vel forte illa alteri vniendo, vel alia diuidendo, vel alia submittendo, vel censum eis imponendo, vel similia faciendo, cum hic gn̄aliter dicatur innouare quoquo modo. Vel potest dici alias innouare, puta ad illa aliquem præsentando, vt dixi sup.proxi.

c ¶ Irritum.] hæc clausula ligat penitus etiā ignorantes de præb.si postquam, & c.dudum, de rescr.c.tibi, lib.6.

d ¶ Ceterum.) quinta pars.

e ¶ In casibus suprascriptis.] In §.nos itaque, & §.porro, & §.qui vero, & per hæc verba innuit, & denotat, ꝙ alias sint vel esse possint alij ordinarij, quam Episcopi, vt supra notaui in §. nos itaque, in uerbo coram ordinario.

f ¶ Episcopos.] intellige etiam talium beneficiorū collationem non habentes, cum generaliter loquatur, & hoc innuit textus sequens de capitulis ecclesiarum cathedralium mentionem faciens, ad quæ certum est de iure communi beneficiorum collationes non spectare, extra ne sede vac.cap.illa.cum sim.

Eps est triplex, s.originis domicilij, & beneficij.

g ¶ Ciuitatibus, vel diœcesibus.] disiunctiue ponuntur hæc duo, quasi vnum non sit reliquum, de rescrip.cap. Rodulphus.

h ¶ Secundum præmissa, s.in §.nos itaque. & in §.porro, & §.qui vero.

i ¶ Commorantur.] Episcopus igitur beneficij, & Episcopus domicilij hic ordinarij quo ad hoc sunt censendi: simile extra de temp.ord.c.cum nullus, lib.6. Si quæras quare hic conditor canonis non reputauit superiorem ordinarium Episcopum originis sicut ibi? Potest dici ꝙ ex causa ibi de illo, & alijs fit mentio, ut liberius & facilius possit quis ad ordines promoueri ab alieno Episcopo, cum a pluribus possit licentiam obtinere, & hoc denotatur ibi cum dr̄, hoc casu: hic autem non curauit conditor de originario episcopo facere mētionem, cum facilius coram ordinario domicilij (cum ibi commoretur beneficiatus) possit beneficia dimittere, vel saltem corā ordinario beneficij, cum sub illo in dubio præsumatur beneficiatus domicilium hr̄e, vt notat Inno.de priui.ex ore, quam coram ordinario originis, qui beneficia dimittenda in sua diœcesi forte non habet, nec personam habentem illa dimittere, saltem quoad forum, vt no.ff.ad municip.l.assumptio, §.1. Sed cū in loco originis dicatur quis. hr̄e domicilium regulariter, & quo ad honores, & quo ad munera, ff.ad municip.l.ordine, §.vlt.de mune. & hono.l.& qui originē, non vr̄ probabilis ratio, quare non sic talia possent dimitti beneficia coram ordinario originis sicut coram ordinario domicilij, vel beneficij, cum ille sicut iste Papam certificare possit de beneficijs dimissis coram eo. Sed cum textus ordinarios tm̄ reputat Epōs beneficij, vel domicilij, vel capitula ecclesiarum cathedralium eorundem, & nihil de ordinario originis dicat, non audeo dicere, ꝙ coram illo dimittendo quis beneficia satisfaceret huic constitutioni: vnde ex quo sic scripta est, seruanda est, 6.qu.3.scriptū est, 19.dist.in memoriam, ff.qui & a qui. l.prospexit, & in dubio verbis constitutionis habet stari, ff. de exerci.act.l.1.§. si is qui. ver. in re igitur, ad muni.l.constitutionibus, vt pœnæ hic impositæ euitentur. Ratio autē quare sic scripta est, potest reddi: quia Episcopi illi, & maxime Episcopus beneficij plenius Papam certificare poterunt de dimissione beneficiorum potissime reali, quam Episcopi originalis, ar.extra de præsumptio. c.quosdā, & c.quanto, C.de rescin.vend.l.quisquis.

k ¶ Cathedralibus.] id est Episcopalibus, ob honorem cathedræ sic dictis, arg.de offic.ordi.conquerente, de dona.pastoralis.

l ¶ Vacantibus.] intellige qualitercunque siue morte, siue renunciatione, depositione, translatione, uel alias. quoquomodo, cum indistincte loquatur, arg.7.q.1.§.ecce quibus, ff.de bono. posses.contra tab.l.1.§. ulti. pro socio.l.actio.§.publicatione. Et quia vtrobique est eadem ratio: hoc igitur casu capitulum cathedralis Ecclesiæ uices sustinet Episcopi, quo ad beneficiorum dimissionem recipiendam, licet ipsa, uel alia de se non conferant, ne sede va.illa.

Vacatio multipliciter cōtingit.

m ¶ Eorundem.] s. Episcoporum beneficij, & domicilij, ut supra.

n ¶ Et hi.] s.Episcopi: vel eis deficientibus, capitulum.

o ¶ Vt præmittitur.) sup.in tribus proximis, §.

p ¶ Perditis.] sed de quibus perditis hoc intelliges? dices ne loqui de perditis illis, quæ retineri poterāt: quia alia non dimittuntur iuxta præcedentes, §.ut eorum collatio spectet ad Papam: dicas quòd sic: mēs fuit enim conditoris huius canonis suæ collationi reseruare omnia beneficia, quæ ipso iure per hanc constitutionē vacare censentur, ut sup.dixi.

q ¶ Nos.] s.viuentes.

r ¶ Vel Apostolicam sedem.] s.nobis ad æternæ salutis gaudium euocatis. Vel potes dicere sedē Apostolicā ēt nobis uiuētibus, cum ibi sit Papa, ibi sedes Apostolica, ut notaui sup.in §.nos itaque, in uer.Romanæ Ecclesię.

s ¶ Quam primum commode.) s.arbitrarie, iuxta regionum longinquos, uel propinquos uiaium discursos, ar. de ele.c.cupientes, & c.quam sit lib.6.de appel.cum fit Romana, C.eo.tit.l.cum post, & est simile huic de cle. ægro.c.unico, §.si autem Episcopus, lib.6.

t ¶ Indilate.] i.absque torpore, mora, uel negligentia.

u ¶ Valeamus.) non dicit; de perditis aliquid ꝙ de illis ualeat disponere tanquam per hanc constitutionē reseruatis: quare facit pro hoc ꝙ dixi in uerbo; perditis, sed cum quantum ad certificationem Papæ faciendam, hic æquiparari uideātur dimissa, & perdita, vr̄ ꝙ sicut illa sunt hic reseruata, ita & perdita. Sed ad hoc potest dici, ꝙ licet de hoc sit Papa certificādus, ut ualeat de illis disponere, non ex hoc sequitur, ꝙ de omnib. ut de reser-

uatis

uatis disponat, vèl disponere velit, alias hæc reseruatio iuris cōis sublatiua, potestati ordinariorū derogatiua, & sic odiosa ampliaretur, & extenderetur ad casus non expressos, ꝙ de iure tolerabile non vr̄: per hoc aūt ꝙ dicit, salubriter disponere valeamus: vr̄ innui, quòd Papa sit certificandus de talibus beneficijs, & eorum qualitatibus, quia illarum expressio aperire, & parare potest viam salubri dispositioni Papæ.

¶ Quantum [a] autē ad modificationem attinet ante factam [b]: illa dumtaxat, & non alia beneficia Ecclesiastica [c] quocunq; nomine [d] nuncupentur, curam animarum habere censemus quæ parochias [e] habent, in quibus est animarum cura, nō per vicarios [f] perpetuos, sed per rectores aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales [g] vicarios exercenda: necnon & illa, quorum ministris ratione beneficiorum huiusmodi competit visitare [h], inquirere [i], procurationes [k] recipere, suspendere [l], excommunicare [m] seu ab excommunicationis, & suspensionis sententiis absolue-

a ¶ Quantum autē,] sexta pars.

b ¶ Ante factam.] s̄. §. nos itaque, s. ꝙ q̄s vnam dignitatē personatum, offm̄ prioratum, Ecclesiam, vel aliud bn̄ficium cū cura possit cum aliquo, vel alio simili sine cura licite retinere.

c ¶ Ecclesiastica.] qualia sunl illa proprie, quæ clerico tantum cōceduntur in perpetuum, id est ad vitam, quę residentiam exposcunt, q̄ exigit omne beneficium, nisi de contrario constet, vt nota, per Inno. de cle. non resi, clericos, & de talibus dr̄, quod sine canonica institutione detineri non possunt, de insti. ex frequentibus, de reg. iur. c. 1. lib. 6. ad differētiam illorum, quæ conferuntur etiam laico tanquā bene merito, 16. q. 1. c. possessiones, & q. 6. c. illud, C. de sacrosan. eccle. l. iubemus, 12. qu. 2. quicunque suffragio, uel causa pietatis, 12. q. 1. quia tua. 2. 2. dist. c. si qui vero.

d ¶ Nomine.] de nomine enim curandum non est, ex quo constat de corpore, arg. extra de procura. petitio, ff. de hære. insti. l. quotiens, cum simi.

e ¶ Parochias.) sed quæ beneficia hr̄e dices parochias? Dic, vt not. per Gar. & Guido, de elec. licet canon, lib. 6.

Curam insolidū pn̄t plures in eadem ecclesia hr̄e.

f ¶ Vicarios perpetuos.] beneficia igitur in quibus instituuntur uicarij perpetui, nō dn̄r quo ad hanc modificationem habere curam, quin cum alio curato possint retineri, ut hic, & de præb. super eo. lib. 6. de se tn̄ curata sunt quo ad vicarios ipsos, ut not. Ber. de offic. uic. ex parte. Sed an rector principalis nihilominus dicatur curam habere? Dicas quòd sic, quia cum spiritualē iurisdictionem super vicariū & alios habeat, ut d. c. super eo. curam habere dicetur, de elect. dudum, & inf. statim sequitur, sic sentit. Host. de præb. exposuisti, de fi. presby. cōst. tutus, in uerbo perpetuus, & in c. ad hoc, super uerbo, præfuerunt. Non enim est inconueniens, quòd in eadem Ecclesia sint plures curam in solidum habētes uno super alio existenti, no. Inno. de præb. cum non ignores ad hoc facit in arg. efficax iste textus: quia cum tantum quo ad modificationem præfatam tales Ecelesiæ habentes uicarios, non dicantur habere curam quo ad rectorē principalem, ut hic: ergo alias censentur quo ad illū curam habere: alias quo ad modificationem istam nihil specialitatis induceretur per hanc decre. argu. ad hoc de præb. lib. 6. præsenti, §. loca, de rerum permuta. §. 1. Itē quia statutum in certo casu singulariter, in alio effectū suum non extendit, arg. ff. de leg. 3. l. hæres meus, §. 1. de aur. & arg. leg. l. 1. §. item si duæ.

Vicarius tēporalis curā suo noīe nō exercet, ꝙ tn̄ facit perpetuus.

g ¶ Temporales uicarios.] ideo sic dictos: quia ad tempus, non in perpetuum duratura est eorum uicaria: puta cessante causa, uel lapso tempore, ob quam & usque ad quod talis uicaria concessa est, extra de appel. peruenit, & de æta. & quali. c. ex ratione, de ele. cum ex eo. §. porro, lib. 6. & talib. committenda est cura per ordinarium, ut in dictis iuribus, & de offic. archi. cum satis. Si quæras quare illa bn̄ficia, quæ reguntur per uicarios tēporales non dicuntur incurata, sicut illa, quæ reguntur per perpetuos? Respōdeo, quia rector principalis per tēporalem uicarium deseruiendo per seipsum deseruire, & curam exercere censetur, cum ille iure suo hoc non faciat, arg. extra de resti. spol. cū uenisset, ff. de acq. poss. l. quòd meo. secus autem est in perpetuo, qui nomine, & iure suo curam exercet, & pro illo iure agere, & defendere se potest de iud. eum deputari, de prob. ex litteris, cum beneficiū propriū dicatur habere de rescr. postulasti.

Inquisitio an possit fieri infamia nō precedente.

h ¶ Visitare.] Ista, q̄ sequunt̄ reddunt beneficium curatū, ut hic & de elect. dudū; & ad quid teneatur ille, qui visitat faciendum uisitationis tēpore: Dic ut legitur, & no. de offi. ord. inter cetera, 10. q. 2. decernimus, & c. Episcopum, & c. placuit.

i ¶ Inquirere.] de inquisitione, quæ fit parte instante ex mero officio, qualiter & quibus præcèdētibus habeat fieri, uide quod legitur de accus. qualiter, tam per ordinariam & extra ordi. glo. & per Inn. de simo. licet Heli. ubi no. quod inquisitio, quę fit ex mero officio iudicis, fieri potest ètiam publica infamia non præcedente, & per hoc tolerari posse uidentur inquisitiònes, quæ fiunt per iudices moderni temporis tam ecclesiasticos, quam temporales, & pro hoc facit extra, ut eccles. benefi. c. ut nostrum.

Procuratio an possit tolli præscript.

k ¶ Procurationes recipere.] quæ recipiendæ sunt iuxta formam, c. cum Apostolus, de censibus, & contra talem procurationē, quæ debetur ratione visitationis de iure communi non currit præscriptio ex parte illius, qui ad eam tenetur, licet alius in eo possit eam præscribere: secus autem si debetur procuratio consuetudinis ratione: tunc enim per habentem etiam illam præstare, præscribi potest, extra de præscrip. cum ex officij, cum not. ibidem. In quibus autem, & de quibus rebus procuratio sit præstanda, uide quod not. Inn. de censi. Romana.

Suspensus ab officio an intelligatur suspensus a beneficio.

l ¶ Suspendere.] suspensio est multiplex de quo uide, quod not. per Compost. de consue. cum dilectus per Innot. de exces. præla. tanta. per Ber. de cle. excom. latores. Sed iuxta hoc quæro, si quis est suspensus ab offi. an intelligatur suspensus a beneficio? De hoc dic, ut per Ioā. And. extra de pœnis, c. fi. in glo. quæ incipit, nota nouā speciem, circa fin. cuius opinionem approbo, quando dr̄ in fi. illius glo. uidentur iste tres opiniones iungendæ, & sequendæ, &c. Dic breuiter, quòd aut suspensio inducitur ab homine propter crimen, quod constat forè commissum, & tunc extenditur ad beneficium, nisi ex causa illud sibi retineatur, ut not. dicto. c latores, & de cle. pug. in duèllo. Henricus, & ad hoc facit de purg. cano. c. 2. & c. inter solicitudines, cum ibi not. per Host. secus inducitur a canone, quia suspensus ab officio, suspēsus non uidetur a beneficio, nisi a iure exprimatur, ut not. Host. & Gul. post eum, de re iud. cum æterni, & Io. 33. distin. c. præter hoc. licet in suspenso ab homine ibi notet idem, sed male.

m ¶ Excommunicare.] Excommunicationis diuersi sunt modi s̄m leges, & s̄m canones: dr̄ enim quis excommunicari secundum leges a perceptione corporis Dominici, in corpore authen. de san. epis. §. omnib. autem Episcopis, coll. 9. ibi not. de ista excommunicatione potest intelligi c. extra de usu. quia in omnib. quandoque a gremio sanctæ matris Ecclesiæ. C. de sacrosan. eccl. l. placet, & ibi not. quandoque ab ingressu ecclesiæ in corpore auth. de interdi. collegi. hære. circa fi. coll. 8. C. de sum. Trin. l. 2. quandoque a cōione fidelium sicut est banniri in 10. coll. in tit. hic finitur lex, circa princi. De alijs speciebus, & modis excommunicationis

secundum

secundum canonistas, & ipsarum effectibus, dic vt no. per Host. in sum. de sent. exc. §. quot sunt species, & §. quis sit effectus.

a ¶ Absoluere.] talis absolutio competit ratione iurisdictionis, non officii, vnde eam simpliciter impendens tẽpore interdicti, nõ esset irregularis: secus si alias eam impenderet officiando vt no. Inn. & Host. de exces. præl. tanta.

re[a] de consuetudine[b] vel de iure:[c] iuribus[d] aliis de animarum cura loquentibus in suo robore quo[e] ad cetera permansuris.[f] Nulli[g] ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum moderationis, statutorum, constitutionum, reseruationis, inhibitionis, & voluntatum infringere,[h] vel ei[i] ausu[k] temerario contraire. Si quis autem hoc attentare[l] præsumpserit, indignationem[m] omnipotentis Dei ac beatorum Petri, & Pauli[n] Apostolorum eius se nouerit incursurum.[o] Datum[p] Auinione xiij. Calend. Decembris, anno secundo.

b ¶ De consuetudine.] collige hic talia de quibus præmittitur posse quæri per consuetudin. de ele. dudum. §. sed cũ iure. cum simi. & hoc indubitabile videt̃ de illis, qui talia habẽt facere rõne suorũ bñficiorũ. Sed nũquid alicui priuato clerico per consuetudinem quæri posset, vt alium posset excõmunicare? videtur quod non, argu. ff. de offic. archid. cum satis, & istam opinionem sequitur Host. de foro compet. cum contingat. Innoc. autem contrarium 1 tenet de restit. spol. cũ olim inter, & Host. ibidem in hanc sententiam declinare videtur.

1 Pro quo facit gl. in d.c. cũ cõtingat, q̃ Io. And. referente Mari. Sozi. ibi no. legit alibi, & examinat ibi Maria. an dñs possit corrigere familiã & pr̃ filiũ, et addit ibi Ba. Sozi. ꝙ iudx dẽt filium a pr̃e sibi traditũ punire sm̃ voluntatẽ pr̃is. l. 3. C. de pa. pote. nõ pæna mortis l. milites 2. §. de re. mil. Cep. in caut. sua 1. all. l. q cũ vno §. filiũ. eo. tit. Font.

c ¶ De iure.] ad quos de iure communi excommunicare, & absoluere spectat, vide quod legitur. 2. q. 1. nemo. extra de offi. ord. cum ecclesiarum prælatis, & plenius in summa per Host. de sent. exc. §. quis possit excommunicare.

d ¶ Iuribus aliis.] de quibus dixi sup. in glossa beneficia igitur, vel dic, aliis, vt in decret. licet canon. de elect. lib. 6. & de præb. de multa, & eod. titu. cum singula lib. 6. de æta. & qualit. ex ratione, cum similibus.

e ¶ Quo ad cetera.] .i. præterquam ad modificationem hic positam.

f ¶ Permansuris.] sic nota quod detractione facta super certo articulo iuri antiquo per nouum, in ceteris remanet non correctum, quia quod non mutatur, &c. C. de testa. l. sancimus. de app. præcipimus.

g ¶ Nulli ergo.] hic posset pars septima assignari.

h ¶ Infringere.] cum enim principis constitutio quẽcunque arctet ẽt inuitum, omnis homo ad eius obseruantiam tenetur, C. de legi. l. 3. & l. leges sacratissimæ. 25. q. 1. c. generali, extra de const. c. 1. etiam si alias videretur dura vel iniqua 19. dist. in memoriam, ff. qui & a quibus l. prospexit.

i ¶ Vel ei.] scilicet paginæ.

Legis uerba licet offendere seruata mente.

K ¶ Ausu temerario hoc dicit, quia ex causa rationabili & secundũ iura alia confirmata, non est prohibitum cõtra verba huius constitutionis ire, vt mens seruetur conditoris: permissum est enim verba legis offendere seruata mente, ff. qui petant tu. l. credendum, de excus. tut. l. scire, §. aliud. extra de uerb. signific. c. intelligentia sic nota, ff. de legi. l. contra. & dixi de regul. iur. cap. inspicimus, lib. 6. & ideo permissum est doctori interpretari verba legis, C. de prof. qui in urbe Constan. l. unica. lib. 11, nota extra de postulat. prælat. cap. 1. C. de legi. le. 1.

l ¶ Attentare præsumpserit.] scilicet infringere, vel ausu temerario contra istam constitutionem venire.

m ¶ Indignationem.] humano more loquimur, simile extra de reb. eccl. non alie. si quis presbyterorum. 24. q. 1. odi. & proieci. extra de excess. prælato. clerici, in corpore Auth. vt non luxuri. contra nat. § 1. collat. 6. proprie eñ loquendo Deus nunquam indignari p̃t, cum sit incõmutabĩlis. de hoc etiam per Hostien. dicto. cap. si quis.

n ¶ Petri, & Pauli.] de istis Apostolis singulariter dicit, quia alios Apostolos quadam prerogatiua p̃cellunt. 2 q. 7 c. Beati. & qui vrbẽ Romanam parili consortio glorioso cruore martyrii consecrarũt. de elect. fundamenta. lib. 6.

o ¶ Incursurum.] sed qualiter 2 hæc intelliges, & verba similia 1 literis gratiosis Papæ apponi cõsueta, ꝙ infringens constitutionẽ vel mandatũ temerarie, talẽ indignationẽ incurrat. Potest dici ñ improbabiliter, quod si talis infringat, vel ñ seruet Papæ constitutionem, credens ipsum constitutionem facere non potuisse, hæreticus est censendus, 25. q. 1. violatores, & multis c. seq. q. 19. dist. cap. nulli fas; quare hoc casu non immerito talis per hoc errans in potestate clauium, Petro & in eius persona suis successorib. datarum Matth. 16. cap. 24. q. 1. quodcunque, extra de re iud. c. ad Apostolicæ, §. nos itaque. indignationem Dei & Apostolorum incurrere dicitur, cum sit ibi extra fidem: Sed si alias credat Papam constitutionem facere potuisse, sed aliter eam seruare contemnit, uel eã infringit, non est per hoc censendus hæreticus, sed grauiter peccat, sic quod pœnam depositionis meretur 4. dist. §. ult. sic sentit Io. dic. c. nulli fas, & clarius Gar. extra de elect. cap. generali lib. 6. nam & secundum legẽ ciuilem transgrediens principis constitutionem, pæna sacrilegii tenetur, C. de ero. milit. anno. l. lege repetita lib. 12. & hoc casu etiam cum talis peccare dicatur, & quantum in se est, principi obtemperare nolit, contra verbum Domini. 1. Petri, c. 2. extra de maio. & obed. ca. solitæ, indignationem Dei, & Apostolorum non immerito incurrere dicitur.

2 De mã huius glo. vide not. p doct. in c. 1. de sepult. lib. 6.

p ¶ Datum Auinioni.] Arg. instrumentis contractuum vel procurationum fore apponendum locum contractus; sic sentit Accur. C. de tabu. l. generali. li. 10. & Ioa. And. extra de re iud. c. abbate. §. penult. & Host. plenius prosequens extra de fid. instr. cap. inter dilectos, §. 1. in verbo facilius; pro quorum opinione facit in corpore Authen. quib. mod. nat. effi. legi. §. quantum, coll. 6. Sed si tanti viri intelligere voluerunt, quod loci appositio sit de substantiali essentia instrumenti, hoc non reputo penitus expeditum. Zen.

Loci appositio an sit de substãtia cõtractus.

TITVLVS IIII.

De concessione præbendæ, & Ecclesiæ non vacantis.

¶ Executores gratiarũ & iudices causarum a sede Apostolica deputati, in diœcesibus iam diuisis procedere possunt sicut ante diuisionem poterant. Et congrue ponitur sub hoc titulo, cũ loquatur de executorib. de quibus frequens mentio habetur in tit. de cõcess. p̃b. li. 6. patet in c. executor. c. si capitulo. & c. si soli. Et potuisset situari sub ti. d̃ resc. vel de offi. del. vel d̃ paroch.

SEdes Apostolica. ¶ In quatuor partes est diuisibilis præsens constitutio. In prima enim arenga seu præfatio præmittitur. In secunda, facti recitatio subiungitur ibi, Sane pridem. In tertia expectantibus beneficia ex virtute literarum Apostolicarum declaratio annectitur ibi. verum quia, &c. In quarta ad literas iustitiæ eadē declaratio extēditur ibi, Idem ēt, &c.

† Hæc extrauagans, hr̄ īter cōes sub tit. de of. de leg. cū glos. Gul. de monte Lauduno.

a ¶ Sedes.) quæ cēsetur esse, vbi Papa est, vt dixi plene in dec. Execrabilis. & in c. Ad onus.

b ¶ In suis actibus.) Actus sedis Apostolicæ cōformandi sunt iuxta possibilitatem actib. diuinis: oīs n. Christi actio nostra est instructio. 2. q. 1. Deus omnipotēs 81. dist. c. legitur. potissime per virtutem humanitatis, & clementiæ, per quam sola Dei seruatur imitatio, & quæ sola Deo nos æquat. in corpore Auth. vt iu. sine quoquo suffra. §. itaque. col. 2. C. de nup. l. imperialis. de don. inter vir. & vxor. leg. vlt. iuxta illud: Imitatores Dei estote sicut filii charissimi, & ad hoc facit 40. dist. cap. non nos. & multis cap. seq.

Christi actio nostra est instructio.

CAP. I.

SEdes [a] † Apostolica in suis actibus [b] veritatem [c] prosequens, [d] lucem [e] amans, libenter euitat [f] nodosæ [g] ambiguitatis inuolucrum, [h] illamque sibi semper in suis ordinationibus reseruare cautelā [i] intendit, [k] vt de illis [l] ita proueniat commodum, qđ aliis non immineat detrimentum. [m]

¶ Sane [n] pridem ad diuini cultus augmentum, [o] & ad salutem [p] populi, quē in nonnullis [q] ciuitatibus ac diœcesibus sic multiplicauit [r] Altissimus, quod in earum [s] singulis singulorum [t] vultus [u] neq̄bat, vt eū decet [x] vnicus [y] pastor inspicere, aut alias [z] partes boni

c Veritatem.) quid est 1 veritas? R̄ndeo, Ipse Deus, qui de se ipso dicit: Ego sum uia, veritas, & uita. Ioan. 14. c. & legit. 11. q. 3. c. existimant, & c. Imperatores, & cap. abiit, de pœn. dist. 2. c. si enim inquit, §. qui dicit, 8. dist. si consuetudinem: Sed veritas in quantum est creatura humana, p̄t dici indubitata rei certitudo, maxime per visum. inst. de gra. cogn. §. hactenus, & in corpore Auth. de fid. instr. circa prin. coll. 6. unde ueritati omnis opinio hēt succumbere, 8. d. c. ueritate. ff. quando actio. de pec. est annalis, l. 1. §. ult. alias est ibi lex, quæsitum. & ad leg. Aqu. l. inde Nerat. §. ult.

1 Veritas q̄d est? & uide B. Th. 1. p. q. 16. art. 1.

Veritas opinioni p̄fert.

d Prosequens.] in tantum ꝙ sententiam per se latā cōmutat in melius ex causa ueritate comperta. 35. qu. 9. c. sententiam, extra de re iud. c. cum olim, de pur. uulg. c. significantibus. ff. quando actio. de pec. est annalis, l. q̄situm, alias est ibi, §. sub l. 1.

e Lucem amans.) Nota principem, qui lex est animata in terris, in corpore Auth. de consuli. §. ult. col. 4. lucis & claritatis amicum fore: nam nihil proprius est legū quam claritas. in corpore Auth. de test. imperfecte, §. nos igitur, coll. 8. & simplicitas magis quam difficultas placet legi. Insti. de fideicom. hær. §. sed quia. Nec mirū, quia qui in tenebris ambulat, nescit quo vadat, iuxta verbum Domini, Matth. 15. 18. d. c. quæ ipsis, de ætat. & qualit. cap. cum sit, & ideo alibi legitur. Qui male agit, odit lucem. arg. Instit. de ob. quæ ex delict. nas. §. futurum, nam tenebræ aptæ sunt ad malum, ff. de uen. inspi. l. 1. §. mulier.

Claritas ē p̄pria legibus.

f ¶ Euitat.) nec mirum cum ad eam, & ad eius onus spectet iuris dubia declarare, extra qui fil. sint legi. cap. per uenerabilem. §. rationibus, cum eius sit interpretari, cuius fuit & cōdere, C. de leg. l. ult. 11. q. 1. §. ex his oībus, extra. de sen. exc. inter alia.

Tenebræ multis officiunt.

g ¶ Nodosæ.] id est perplexæ & inuolutę ad instar nodi inextricabilis, simile extra de uerb. sign. cum olim. Inst. de fideic. hær. §. sed quia.

h ¶ Inuolucrum.) id est, inuolutionem & perplexitatē.

i ¶ Cautelam.) eius cautela magna debet nobis esse instructio 81. d. legitur.

k ¶ Intendit.] .s. in dubio.

l ¶ De illis.) .s. ordinationibus.

m Detrimentum.] hoc dicit, quia non debet vnicum alterius iniuria subueniri 22. q. 2. c. primū, 14. q. 5. denique, C. de emanc. li. l. nec auus. vnde in dubio Papa per suam ordinationem non intendit iuri alterius derogare, ff. ne q̄d in lo. pub. fi. l. 2. §. merito, & §. si quis a principe 99. d. nullus, & c. ecce. de offi. deleg. ex parte 2. & c. super eo. de rest. spol. audita. cum similibus. Ratio huius est, q̄a omnibus subditis ęqualis ꝯfensio iuris est. per l. debita, ff. de pęnis, l. capitalium, §. ad statuas, & per consequens per principem, cum ipse obtinere velit, quod suæ leges uolunt, in corpore Authen. de iud. §. omnis autem, colla. 6. ne alias inde videantur nasci iniuriæ, vnde iura nascūtur, C. vnde ui. l. meminerint. extra de accus. qualiter. 1.

Princeps, & leges cūctos defendere debent.

n ¶ Sane pridem.) Secunda pars, & sume uerbum, salubriter intendentes, quod est infra.

o ¶ Augmentum.] desiderium est .n. & esse debet cuiuslibet fidelis, & potissime uicarii Christi argumētare cultum diuinum, ut hic, & extra. de const. ex parte. de rescr. quia per ambitiosam. li. 6.

p ¶ Salutem populi.) .s. Christiani indigentis per maxime pabulo uerbi Dei. Matt. 4. c. 44. d. sit rector, extra. de offi. ord. c. inter cetera.

q ¶ Nonnullis.] id est aliquibus. duobus. n uerbis negatiuis magis affirmari quam negari uidetur, ff. de uer. sig. l. duob. simile de resc. quia nonnulli, de hoc plenius in decr. cum inter nonnullos.

r ¶ Multiplicauit Altissimus.) Deus ergo multiplicare suum populum dr̄, cum sine ipso fiat nihil. Io. 1. C. de ueteri iure enucl. l. 1. 23. q. 4. Nabuchodonosor. in uerbo, non ergo, alias est ibi. §.

Nihil fit sine Deo.

s Earum.) .s. ciuitatum, uel diœcesum.

t Singulorum.) .s. de populo.

u Vultus.) hoc uerbum sumi p̄t large pro actu extrinseco: & tunc expones, uultus .i. actus exteriores seu intrinsecos, ex quibus de extrinsecis præsumitur bonum uel malū 41. d. §. ult. 32. q. 5. qui uiderint, de præs. ex studiis. Inst. de rer. diu. §. ceruos. in corpore Aut. de mon. §. cogitandum, coll. 1. unde uersus.

Vult⁹ dupl r sumitur.

Intima per mores cognoscimus exteriores.

Potest etiā accipi stricte pro aspectu faciei, & expone tunc, uultus, idest facies, quas ep̄s confessionis tempore in confitentes sibi dēt inspicere, ut discernat quanto rubore seu tremore, uel erubescentia quis peccata cōfiteatur, ut secundum hoc pænitentiam moderetur, argu. ad hoc, ff. de quæst. de minore, §. tormenta. cautela est tamen adhibenda, ne ex aspectu concupiscentia inhonesta possit subsequi, puta ex aspectu faciei muliebris, super quo uide, quod plene no. Host. in sum. de pœnis. §. qualiter sacerdos.

x Vt eum deceat.) hoc dicitur, quia episcopus curā habere dr̄ omnium & singulorum de diœcesi, 10. q. 1. regenda, 25. dist. perlectis, & ipsorum animæ de eius manibus requiruntur, extra de offi. ord. irrefragabili. de reg. iur. quamuis.

y Vnicus pastor inspicere.) quare ob multitudinem messis credentium dignum fuit, ut mitterentur alii operarii ad tantam messem recolligendam. 21. dist. in nouo.

z Aut alias.) puta scilicet prædicationibus, sacramentorum collationibus, & simile, de of. ord. inter cetera.

a Par-

a ¶ Partes boni pastoris.] quales debeant eius esse, vide quod no. 44. dist. sit rector, & 45. dist. disciplina.

Epatus Papa solus diuidit.

b ¶ Duximus diuidendas.] diuisio & vnio episcopatuũ ad solum Papam noscitur pertinere. 16. q. 1. præcipimus, &c. sicut. extra de except. prælat. sicut vnire.

c ¶ Ciuitates.] Not. ciuitatem dici antequã ibi sit sedes epãlis: non ergo talis sedes constituit ciuitatem. ad idem. 3. q. 2. audiuimus, 80. distin. capi. 1. extra de priuileg. capi. 1. ubi de hoc per Pet. de Sãp. Quid autẽ dicatur ciuitas, videre potes, qđ sup hoc recitat Guil. de rescr. statutum. in ver bo, ciuitatibus lib. 6.

d ¶ Cathedrales.] id est, Episcopales.

e ¶ Limitatas.] taliũ diœcesum limites præscribi nõ pñt. 16. q. 3. c. licet in regulis.

f ¶ Diœceses.] a quo loco diœcesis incipiat computari, an a fine ciuitatis, quæ murorum ambitu claudit, an a fine suburbiorũ ciuitatis, uide quod not. Vin. de rescript. Rodulphus, & Gulie. in c. statutum. super ver. in ciuitatibus, lib. 6.

g ¶ Verum.] Tertia pars.

Litteræ Apostolicæ an sint impetrãtibus pro titulo.

h ¶ Ante ordinationem.] de obtinentibus enim litteras post talem ordinationem & diuisionem non esset dubitatio, cum litteræ de vna diœcesi mentionem facientes, ad aliam suum effectum non extenderent.

i ¶ Litteras.] tales litteræ vtpote ambitiosæ, sunt restringendæ non relaxandæ, extra de præb. cum olim, & eo. tit. c. quãuis, lib. 6. & de talib. litteris consueuit per aliquos dici, quod in beneficialibus sunt loco tit. ut no. Compo. de rescrip. c. super litteris, circa fi. sed in cõtrarium uidetur, quod gratia, quæ sine litteris fieri potest, semper litteras præuenit, ut not. Inn. de rescript. constitutus, nam sola verbalis, collatio facta consentienti, dat ius in beneficio, de præbend. si tibi absenti, de concess. præb. cap. vlt. lib. 6. & arg. C. de dona. l. sancimus. §. exceptis. & no. Inno. de rescrip. cap. litteris, vnde potest dice re, quod littera Apostolica est loco tituli quo ad proba tionem iuris quæsiti per collationem præcedentem, non autem est pro titulo quo ad iuris acquisitionem, cum sine ea sit iam quæsitum. Aliqui tamen dicunt, qđ littera est pro titulo in collatione facienda. non autem in iam facta, vel est titulus remotus non immediatus, sic videtur sentire Gul. de lit. contest. cap. exceptionis. in glo. 1. ad principale, lib. 6. Sed aliter & forte verius potest dici, quod etiam in facienda non sit titulus, quia, sicut in iam facta verbalis collatio est titulus iure quę situs absque alia traditione, arg. ext. de accusa. accedens. & no. Compost. de const. cum M. & Inno. de præb. cum inter. ita & in facienda, mandatum verbale factum conferendi est titulus, cuius vigore cõpetit imploratio officij mandatarij pro facienda collatione, qua facta, assequitur quis ius in re, ante vero ius ad rẽ licet non in re. de præ. c. quodam, de conces. præb. c. vlt. lib. 6. Sed littera Apostolica erit probatio illius tituli, sicut alia scriptura, q̃ sit de titulo, nõ est titulus, cũ frequenter solo consensu perficiatur, ff. de actio, & obliga. l. ex consensu Instit. de obl. quæ ex cons. cum similibus, sed eius probatio, ff. de pign. l. contrahitur. Et ad ista potes videre quod Guliel. pro & contra plene prosequitur in proœmio lib. 6. & quod alias dixi ad istam materiam de rescript. c. litteras. clem. 5.

K ¶ In ipsis,] scilicet ciuitatibus.

pastoris a implere, salubriter intendentes, in ipsis diœcesibus (quarum non nullas in duas, & aliquas in plures diœceses duximus b diuidendas) certas ciuitates c & ecclesias ereximus cathedrales, d quarum singulis proprias distinctas, & limitatas e diœceses f iussimus assignari. Verum g quia plures ante h ordinationem seu diuisionem nostram huiusmo di tam a nobis, quam à prędecessoribus nostris Romanis Pontificibus Apostolicas obtinuerunt litteras i super beneficijs ecclesiasticis in k ipsis tunc l integris diœcesibus vacaturis, m quarum n nonnullæ o restant adhuc p executioni q mandandæ: Nos amouere volentes r cuiuscuis dubitationis scrupulum, s qui circa executionem gratiarum super huiusmodi beneficijs concessarum posset t forsan incidere, & prouide u considerantes attentius, quod per ordinationem seu diuisionem nostram prædictam x ius y ad rem expectantibus dicta beneficia antea competens ex ratione z mutari a non debet, quin adeo efficax in diuisis diœcesib. maneat, b

l ¶ Tunc.] s. tempore diuisionis per nos factæ.

m ¶ Vacaturis,] in quib. solus Papa, nõ alius ius conferre potest. de ꝯces. præben. proposuit.

Papa sol⁹ ius in vacaturis confert.

n ¶ Quarum,] s. litterarum.

o ¶ Nonnullæ.] id est aliquæ seu multæ.

p ¶ Adhuc.] s. post factam prędictam diuisionem.

q ¶ Executioni,] quę non debet retardari prætextu obiecti criminis, s. quo ad missionem in possessionem, nisi contra publice diffamatum, de accus. accedens, vnde litteræ executoriæ cõ sueuerunt de curia emanare. An aũt per eas ius, & quale quæratur, vide, quod not. per Ber. & Inn. de rescri. constitutus.

r ¶ Volentes,] dic vt dixi sup. in verbo. ciuitat.

s ¶ Scrupulum,] idest solicitudinem seu curiositatem, simile de simonia, per tuas. 2.

t ¶ Posset forsan incidere,] hoc dicit, quia nihil sic in dubitatum est inter homines, quin posset, licet alias sit decisum, quandam solicitam dubitationem suscipere in corpore Auth. de tabel. §. & non fingant, col. 4.

u ¶ Prouide considerantes.] prouida secundum ius fuit consideratio conditoris huius capituli de ea quæ not. sup. in verbo, detrimentum.

x ¶ Prædictam,] s. factam de vna diœcesi in duas vel plures.

y ¶ Ius ad rem,] id est, ad petendum benefieium cõpetens, & illud est ꝯdictio ex canone, uel officium iudicis, ut no. Inn. de consti. cum M. in gl. pen. de præb. īter cetera, in gl s. collatio. Et istud ius petenti competit ex mandato Papæ facto de prouidendo, aliter de beneficio vacaturo, ut dixi sup. in glo. tales litteræ. Et est ius in re, quod ex collatione quæsitum est, ut ibi dixi.

Ius ad rẽ & ius in re differunt.

z ¶ Ex ratione,] s. iuris secundum quam princeps licet solutus 1 legibus profitetur se uelle uiuere. C. de leg. l. digna uox, nec uult a iuris tramite deuiare. extra de proba. licet, de exce. cum inter, de accus. licet. § ne autem alias, imo uult obtinere, quod suæ leges uolunt. in corpore Auth. de iud. §. omnis autem, & talis uoluntas in eo appellatur potestas ordinata: ex uoluntate autem illa, solutaque potestate, qua cunctis præeminet, talis mutatio, de qua sequitur, fieri potuisset, de rescri. quia per ambitiosam, li. 6. & arg. de pœ. dist. 3. §. in persona. tunc enim sufficeret sibi pro ratione uoluntas, Inst. de iure nat. §. sed & quod prin. ff. de const. prin. l. 1. quæ in dubio sancta, & iusta præsumitur, 40. dist. c. non nos, & ibi not.

1 Vide B. Th. 1. 2. q. 96. ar. 5. Prãs ordinata & soluta in princi. pe reperiunt Diuisio non tollit legatũ nec pignoris obligationẽ, &c.

a ¶ Mutari non debet,] facit ff. de iti. actuq; pri. l. nec enim C. de admi. tut. l. sancimus, extra de reg. iur. ca. factum legitime. lib. 6.

b ¶ Maneat.] scilicet ius ad rem competens. Simile potest induci de legato vel fideicõmisso relicto, qđ efficax remanet sicut prius, licet diuisio interueniat, ff. de leg.

leg.2.l.Titia.§.Lucia.de pignoris obligatione, q̃ forma remanet, licet res obligata diuidatur.C.coĩa vtri. iud.l. si factis,& de seruitute, quæ solida debẽ, licet fundus seruiens ad plures deuenerit, ff.si serui.ven.l. loci corpus,§.si fundus,& ff.fam.ercisci. l.hr̃des,§.an ea.& cõtra si promissor. & de iurisdictione seu visitatione, quæ in totũ debẽ sicut prius post talem diuisionem, vt in extrag. domini Io. Papæ xxij. quæ incipit, ad Apostolatus.

a ¶ Prius erat.] ratio huius est, quia ex diuisione secuta ꝯditio oblationis ex gratiosis litteris ortum habens, mutari de iure non potest, arg.ff.de verb. oblig.l.2.§.1.de prætor.stipu.l. prætoriæ,§.incertã. fam.erc isc.l.hæredes,§.contra si promissor. cum similibus.

b ¶ Declaramus.] nõ videtur ergo hęc constitutio iuris noui editiua, sed antiqui declaratiua, cuius iuris antiqui mẽs obligatur ex iuribus in gl. proxi. allegatis.

sicut prius[a] erat; auctoritate præsentium declaramus,[b] quod omnes & singulæ gratiæ[c] super beneficijs vacaturis[d] ante diuisionem huiusmodi[e] in ipsis quondã integris[f] diœcesibus à nobis vel prædictis prædecessoribus personis quibuscunque[g] concessæ[h] tam in ipsis[i] nunck diuisis, quam in alijs[l] diœcesibus decisis ab illis,[m] eisdem modo[n] & forma possint suo[o] ordine† per[p] executores inde datos, & alios, ad quos id pertinebit,[q] ad debitã[r] executionem adduci, quibus[s] ante diuisiones sæpe fatas poterant[t] & debebant. Idem[u] etiam declaramus[x] quo ad litteras Apostolicas iustitiam[y] continentes: vt videlicet iudices dati per[z] illas in causis quarumlibet[a] personarũ, quæ nũc[b] de huiusmodi diœcesibus diuisis[c] existunt,[d] possint iuxta earum tenorẽ[e]

c ¶ Gratiæ.]cum dicat, omnes & singulæ, intelligendum est, quod hic dicitur, nedum de concessis in forma speciali, imo in forma communi, puta pauperum quia licet in illis secundum alios litteræ tales dicantur de iustitia, nihilominus gratiosæ dicuntur, dũ omni lege humana Papa sit solutus 9 q.3.cuncta per mundum, ff.de legi.l.princeps. vel alio respectu sunt gratiosæ in hoc, quod magis vni quam alij conceduntur. extra de præben.relatum, cum ibi not. argum.ff. ad senatusconsul.Syllan.l.3.§.sicut omnes.de relig. glo.vlt. extra de iure pat. cum autem cum similibus, & hunc intellectum denotat verbum, quibuscunque, quod est infra.

‡ Præsul Romanꝰ est oĩ lege solutꝰ & uide B. Thomã 1.2. q. 96. ar. 5. ad 3. arg.

d ¶ Vacaturis] de concessis igitur ad iam vacantia beneficia hic non loquitur, cum in illis facta gratia statim possit suum effectum consequi, nec ex diuisione subsequenti possit in illis alicuius probabilis dubitationis scrupulus suboriri, contra quod pręsens constitutio prouisionem inducit declaratoriam.

e ¶ Huiusmodi.]scilicet diœcesum.

f ¶ Integris.]idest, non diuisis.

g ¶ Quibuscunque,]istius verbi vniuersalitas expresse designat, quod etiam de gratijs in forma communi concessis quod hic dicitur intelligatur, arg.ff. de hære. insti. hoc articulo, extra de maio.& obe. c. solitæ. iuxta finem, quia in eis fauorabilior est causa non mutandi ius ad rem competens ex talibus diuisionibus, quàm in ceteris, ut no.Compost.de rescript.c.capitulum. in glo. quia quæstiones,§.item quæritur an executor. uer. sed post dictum.

h ¶ Concessæ.] sed de quibus cõcessi intelliges quod hic dicitur, an de concessis proprio motu Papæ, uel ad preces, uel supplicationem? Dic ꝙ de omnibus, cum dicat textus omnes & singulæ:& dicat, quibuscunq; non distinguendo instantib. aliquibus uel non. arg. de leg. præstan.l.1.§.generaliter, 19.dist.si Romanorum, extra de priuil.quia circa,& quia in omnibus eadem est rõ ergo idem ius, ff.de fonte.l.1.§.hoc interdictum, extra de confir. uti. cum dilectam. cum similibus. & quia diuersitatis rõ reddi non potest, idem ius esse in omnib. inductũ uĩ, ff.de inju.testa.l. posthumi,§.1.de uer.obl. l.a Titio.C.de libe.preteri.l.1.

i ¶ In ipsis.]scilicet diœcesibus.

k ¶ Nunc diuisis,] scilicet in duas, vel in plures. vt sup. prius integris, & antiquis.

l ¶ Alijs diœcesib.] scilicet nouiter creatis, & erectis.

m ¶ Ab illis.] s.antiquis & ante diuisionem integris.

n ¶ Modo & forma.] ut secundum mandatum de prouidendo executores prouideant, & per mandatum de compellendo compellãt, iuxta capitulum, si capitu. & c. si soli & ca. quia cunctis. de concess. præben. li. 6. cum sua materia.

o ¶ Suo ordine.] quasi dicat iuxta prioritatẽ præsentationis, circumscriptis dolo, & negligentia notabili. de rescr. tibi qui. & c. duobus, lib. 6.

p ¶ Per executores.] executor ad gratias ꝓcedere potest causa non cognita, vt not. Inno. de præsumptio. dudum de conces. præbend. proposuit. & Compost. de rescript. capitulum, & Guliel. eod. tit. capit. statutum, lib. 6. etiam aliquo non citato not. per Inno. de translat. episcop. capit. vlti. Sed an executor datus ad prouidendum debeat admittere oppositores vel excipientes, uide quod not. per Inno. de despon. impub. ca. ad dissoluendum.

† No. ordinẽ diligẽter seruandũ, & forte non solum in p̃sentatione, ut gl. hic, sed ẽt in aliis qualitatibus, vt no. tibi q. de re. lib. 6. & vltra iura vulgaria quæ de ordine dicunt, addo tibi. text. & gl. in tit. de defen. ciu. §. q̃ igitur. col. 3. vide Clau. & Cantiunculã in loco ab ordine Imol. Nicol. Euer.

Executor ad gratias qualiter procedere potest.

q ¶ Id pertinebit.]sed qui sunt illi? Respondeo subexecutores dati per principales executores, uel ordinarij habentes promissiones vel collationem facere ad instantiam executorum datorum ad compellendum extra ca. si soli. de conces. præben. lib. 6.

r ¶ Debitam executionem.] quasi dicat, seruata forma rescripti prouidendo de beneficio, ꝙ cadit in gratia, non de alio, de præb. cui de non sacerdotali, lib. 6. & argu. ad hoc. C. quorum appel. non recipi, l. ab executione.

s ¶ Quibus.] scilicet modo, & forma.

t ¶ Poterant.] scilicet ex mandato sibi facto de prouidendo, vel compellendo, uel alio.

u ¶ Idem etiam.]Quarta pars, & expone idem, scilicet ꝙ dictum est sup. proxi. de litteris gratiæ.

x ¶ Declaramus.] hic dic, ut dixi in parte præcedenti in verbo, simili declaramus.

y ¶ Iustitiam continentes.]ut sunt illæ, per quas mandatur de iure partium debite cognosci, & negotium debito fine decidi.

z ¶ Per illas.]intellige tales, quæ iurisdictionis fuerint attributiuæ, in alijs enim secus: puta si essent ab excõicato obtentæ in alio articulo, quàm appellationis vel absolutionis, de rescript. ipso iure. lib. 6.

a ¶ Quarumlibet personarum,] non ergo refert per quamcunque personam, alias tamen habilem, & contra quemcunque litteræ fuerint impetratæ, ob textus vniuersalitatem, arg. de maio. & obed. c. solitæ. 19. dist. c. si Romanorum, ff. de hæred. instit. hoc articulo. & de leg. præstan. l. 1. §. generaliter. Sane tamen intelligas, si litteræ sint ita impetratæ, quod ex sui forma quascunque personas possint apprehendere: alias secus de rescript. sedes Apostolica.

b ¶ Nunc.]s. tempore editionis huius decr.

c ¶ Diuisis.] s.ab illis diœcesibus, de quibus in litteris fit mentio.

d ¶ Existunt,] scilicet ratione domicilij, uel ratione rei ibidem possessæ: super quo vide si placet, quod alias plene not. de rescript. ca. statutum. lib. 6. licet aliqui ibidem contra notent.

e ¶ Tenorem.]hoc dicit, quia forma mandati & tenor est exacta.

est exacta diligentia obseruandus. de rescrip. cum dilecta. de resti. spol. Pisani, ff. man. l. diligeter. alias processus non valeret iudicialis, sed partialis, id est, per partes habitus & factus, puta ipsarum confessiones forte valerent per c. Pisanis, ubi sic not. Pet. de Samp.

Mandati formam iudex seruare tenetur.

a ¶ Prouide.] puta discretione præuia, quę mater ceterarū virtutum dr̄, de off. custo. c. 1. de re iudi. pastoralis, §. verum. clem. 5. 1. q. 5. pręsentiū. nam & contra multa iudices dati iurisdictionē sortiuntur, etiam in litteris non expressa. maxime contra illa, sine quibus causa cōmissa ad effectū perduci non possit, de offic. deleg. ca. 1. & c. præterea ut lit. non contest. quoniam frequenter. §. vlti. ff. de iurisdi. omn. iudi. l. 2. & arg. ff. de proc. l. ad rem. & l. ad legatum.

Iudex multa in litteris nō expressa potest.

b ¶ Integrę.] id est, non diuisæ, uel aliæ ab illis non decisæ.

c ¶ Remansissent.]& sic per consequens cō putabātur olim duæ dictæ, iuxta capi. non nulli. de rescript. hodie vna iuxta cap. statutum, eod. tit. lib. 6. a fine diœcesis, perinde ac si non fuisset diuisa respectu non habito ad diœcesim nouā, id est, de alia decisam, de qua cōuenienduss existit. Ratio huius potest esse, quia impetranti rescriptū nihil potest imputari, nec ex superueniēti tali decisione vel diuisione diœcesum, ius illi quæsitum ex rescripto ad conueniendum aduersarium tolli debet, arg. extra de restit. spol. audita de elect. c. constitutionem. §. insuper. clem. 5. ff. ne quid in lo. pub. l. 2. §. merito. & §. si quis a principe & in c. dilecto de uerb. sign. c. ex parte, & c. super eo de offic. deleg. & firmat Compost. in ca. causam. de rescript. & in §. s. proxi. præcedenti Zenzelinus.

Diuisio textualis.

prouide [a] procedere, ac si dictæ diœceses, de quibus mentio in litteris eisdem habetur, integræ [b] remansissent. Nulli, &c.

¶ Nullus impediat capitula, archidiaconos, & alias personas in iuribus, quæ sibi competebant in ecclesijs integris, quin illa iura percipiant post diuisionem ipsarum, sicut ante soliti erant percipere: quoniam in beneficijs diuisis habet quis eadem iura, quæ habebat in integris. Et hoc cap. sub hoc titulo fuit positum, quoniam declarat præcedens, vt clare patet. Concor. capit. quia monasterium. de religios. dom. in antiquis.

CAP. II.

AD Apostolatus nostri peruenit auditum, quod aliquarum [d] ecclesiarum per nos ab alijs ecclesijs [e] ex certis [f] causis, quæ ad hoc [g] nostrum animum induxerunt, auctoritate [h] Apostolica diuisarum, prælati & subditi, capitulis, archidiaconis, & aliis [i] personis ecclesiarum, [k] a quibus supradictæ [l] ecclesiæ sunt diuisæ, multipliciter iniuriari [m] præsumunt, non [n] permittentes eos vti iurisdictionibus, & iuribus [o] suis, sicut ante diuisionem huiusmodi vtebantur. Quia [p] igitur intentionis [q] nostræ non extitit, nec existit, per diuisionem episcopatuum [r] ecclesiarum, [s] a quibus diuisiones factæ [t] sunt, capitulis, archidiaconis, vel alijs personis, velle aliquatenus [u] derogare, nisi quatenus in diuisionum huiusmodi litteris Apostolicis continetur [x] expresse:

ficiale obtinentibus, extra de rescrip. ex parte. §. personæ, de offic. ord. ad hoc si persona.

k ¶ Ecclesiarum.] scilicet cathedralium antiquarum.

l ¶ Supradictæ ecclesiæ.] scilicet erectæ nouiter in cathedrales.

m ¶ Iniuriari.] non sumitur hic iniurari specialiter pro contumeliam facere: sed generaliter ꝓ eo qđ non iure fit. ff. de iniuria. l. 1. ad legē Aquiliam. l. sed si quacunque, §. iniuriam.

n ¶ Non permittentes, & malefacientes alijs, quod ab eis sibi fieri nollēt. 1. dist. in princ. extra de maio. & obed. c. dilecti. nec quisquam impediri debet vti iure suo. ff. de iti. actuq; pri. l. si deuia. si a paren. quis manu. fuer. l. non vsque. alias ecclesiasticus ordo confundi dicitur, sua vnicuique si iurisdictio non seruetur. 11. q. 1. peruenit.

o ¶ Iuribus suis.] puta visitationib. suis & procurationib⁹ & simil bus, vt patet. §. Suis autē ideo dicit: quia licet iura beneficiorum non sunt ꝓprie beneficiatorum: pro ipsis tamē nomine suo & agere & defendere possunt, si fuerint sæculares, extra de iud. c. cū deputati, & de ꝓba. ex litteris. not. Compost. de rescri. c. edoceri.

p ¶ Quia igitur.] Secūda pars.

q ¶ Intentionis nostræ.] not. ad intentionem facientis sicut & mandantis fore recurrendum, extra de off deleg. super eo de præb. c. cum causam, & c. cum olim. de arbi. c. exposita. ff. de leg. 1. si seruus plurium, §. vlt. de cōdi. & demon. l. in conditionibus, de excus. tut. scire. §. illud, qui pet. tut. l. credendum, cum similibus.

r ¶ Episcopatuū,] scilicet nouiter creatorū, & erectorū,

s ¶ Ecclesiarum.] scilicet antiquarum.

t ¶ Factæ sunt.] scilicet episcopatuum nouorum.

u ¶ Aliquatenus derogare.] collige hic vulgatū notabile, quia princeps per factum suum iuri alterius derogare non intendit, nisi in quantum exprimit, extra de off. de leg. c. super eo. de vsu pal. ex tuarū de priuil. pastoralis. ff. ne q̄d in lo. pub. l. 2. §. merito, & §. si quis a principe, C. de emancip. lib. l. nec auus, ne alias nascantur iniurię vnde iure nasci debent, extra de accus. qualiter, C. vnde vi. l. meminerint.

Princeps alterius iuri derogare nō intendit.

x ¶ Continet expresse.] Vbi ergo hoc exprimeret, seruādū esset. 19. di. in memoriā, ff. q. & a qb. l. ꝓspexit quia licet inferiores ꝓlati iura vnius ecclesiæ in aliā sine certa solēnitate trāsfere non possunt: extra de reb. eccle. nō alle. c. 1. Papa tñ gaudēs plenitudine ptātis, 2. q. 6. c. decreto. extra de vsu pal. c. ad honorē. 9. q. vlt. c. cūcta ꝑ mūdum, &c. ꝑ principalē, hoc facere pt̄, nec ē q̄ audeat dicere, Dñe cur ita facis? de pæn. dist. 3. §. ꝑsona. cū i js q̄ de iure

Papæ nullus audeat dicere, Dñe cur ita facis?

AD Apostolatus.] ¶ Diuide istam decret. in quatuor partes. in prima facti præmittitur recitatio. In secunda super diuisione episcopatuum subiungitur papalis intentio ibi, Quia igitur. In tertia annectitur ipsa constitutio ibi, Nos pręsentis, &c. In quarta subinfertur transgressus comminatio ibi, Si enim aliqui.

d ¶ Aliquarum ecclesiarum.] scilicet nouiter in cathedrales erectarum.

e ¶ Ecclesijs.] scilicet antiquis cathedralibus.

Epatus diuidere nullus pōt. ꝑter Papam. persona dr̄ aliquis ꝑsonatum habens.

f ¶ Ex certis causis.] scilicet ad diuini cultus augmentum, & salutem populi Christiani.

g ¶ Ad hoc.] id est ad diuisionem de ipsis faciendam.

h ¶ Auctoritate Apostolica diuisarum.] vt in decre. sedes Apostolica & bene dicit Apostolica. ad nullū enim inferiorem spectat episcopatuum diuisio. 16. q. 1. c. pręcipimus, & §. sicut. not. extra de exces. præl. c. sicut vnire. de offic. lega. c. quod translationem.

i ¶ Al js personis.] id est personatum uel aliud ius bene

Nos [a] præſentis auctoritate ſtatuti[b] vniuerſis prȩlatis, capitulis, & aliis quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis eccleſiarum [c] deciſarum, & in cathedrales eccleſias per nos auctoritate Apoſtolica erectarũ, præcipimus [d] & mandamus, ne[e] capitula, archidiaconos, & alios perſonatus vel dignitates, officia ſeu beneficia in prȩdictis primarijs [f] eccleſijs obtinentes, quominus viſitationes exerceant, procurationes[g] recipiant, iuriſdictiones & iura archidiaconalia [h] & alia bona obtineant in prȩdictis[i] deciſis diœceſibus ſicut ante diuiſionem huiuſmodi obtinebant, [k] niſi quantum in diuiſionum huiuſmodi litteris Apoſtolicis caueatur expreſſe, impediant quoquo modo [l] quouſque per ſedem Apoſtolicam aliud fuerit ordinatum. [m] Si enim [n] aliqui contra præſens præceptum agere [o] vel facere [p] præſumpſerint, nos præſumptores tales digna[q] curabimus animaduerſione punire. Nulli, &c. noſtrorum præcepti & mandati infringere &c. Datũ Auinione quinto Calend. Octobris, anno quinto.

TITVLVS V.

Ne ſede vacante aliquid innouetur.

¶ *Vacante ſede imperiali, cum iuriſdictio ad Papã deuoluatur, ſub pœna excommunicationis hic prohibetur, quod nullus tunc nomen vicarij Imperatoris, vel alterius cuiuſcunque officij retineat, aſſumat vel reſumat, nulluſque ei obediat vel auxiliũ præbeat: alias excommunicatio in perſonas, & interdictum in terras (niſi intra duos menſes reſipuerint) profertur. Tandem modus huius proceſſus publicandi exprimitur: hoc dicit.*

CAP. VNICVM.



I [r] fratrum [s] & coepõrũ [t] noſtrorũ, & aliorũ [u] quorũlibet

de iure ſunt poſitiuo poſſit pro libito ſuper his diſpenſare extra de conceſ. præb. c. propoſuit.

a ¶ Nos præſentis.] Tertia pars.

b ¶ Statuti.] hoc ſtatutum cũ vniuerſis ſit directum, ius cõe continet: nã & vim ſententiæ, & rẽ perfectam noſcitur obtinere extra de verb. ſig. ca. in his.

c ¶ Eccleſiarum,] ſcilicet nouarum.

d ¶ Præcipimus.] tale p̄ceptum ſeruandum eſt, alias nõ ſeruãs puniri debet, quia ꝙ p̄cipit. &c. 14. q. 1. quid prȩcipitur. extra de ver. ſig. in his. qui. n. poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.

e ¶ Ne capitula] ſume verba, impediant quoquo modo, quȩ ſunt infra.

f ¶ Primarijs eccleſiis.] id eſt primæuis & antiquis, a quibus aliæ ſunt diuiſæ.

g ¶ Procurationes recipiãt.] ſuper hoc vide quod notaui in capit. execrabilis.

h ¶ Archidiaconalia.] quæ ſunt iura archidiacono de iure cõi competẽtia, vide qđ not. 25. diſ. c. p̄dictis. extra de reſ. ſpo. lĩas. & melius per Inn. & Hoſ. de off. arch d. c. ad hoc, &c. cum ſatis.

Ordo lię.

i ¶ Prædictis deciſis.] ſcilicet nouiter ab alijs antiquis.

k ¶ Obtinebant.] per diuiſionem igĩ talẽ factã iuriſdictio alijs cõpetẽs vel eius exercitiũ nõ tollĩ. Sic in lege cauẽ, ꝙ diuiſis adminiſtrationib. & mutatis ab antiquo ſchemate adminiſtrabãt officiales primæui ſicut prius. in corpore Auth. de admi. offi. ſacr. ap. circa fin. 2. col. & §. illud tñ ſãcimus, col. 3. ex cuius legis mente fuit ſumptu, qđ hic ſtatuitur: ſicut non tollĩtur ius competẽs ex litteris ad beneficia vel ad lites primitus impetratis ex tali diuiſione, vt in decre. ſedes Apoſt. ca & dic vt ibi dixi.

l ¶ Quoquo modo,] ſcilicet facto vel verbo, per ſe, vel per alium, publice vel occulte.

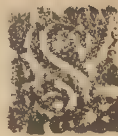
m ¶ Ordinatum.] tunc enim ordinatio ſua eſſet in omnibus obſeruanda vt ſup. dixi.

n ¶ Si enim.] Quarta pars.

o ¶ Agere.] verbo, vel re ipſa.

p ¶ Facere.] re ipſa, vel facto. ff. de uerb. ſign. l. Labeo.

q ¶ Digna.] ſcilicet arbitrarie, iuxta culpæ qualitatem, & proteruitatem excedentiũ imponenda, extra de pȩnit. ſi quis ſuadente, clem. 5. ff. eo. tit. l. aut facta. cum ſimilibus. Zenzelinus.



I fratrum.] Hæc decreta. congrue poteſt diuidi in quinque partes. In prima conſtitutionis occaſio, ſeu ratio præmittitur. in ſecunda facti recitatio de vſurpantibus iura vacantis imperij ſubiungitur, ibi, Sane in noſtram, &c. In tertia: cõtra ipſos eiſque adhȩrentes ſeu fauentes monitio ſub pœna, & in cõtemnẽtes lata ſententia annectitur: ibi, Quia igitur, &c. In quarta omnis eiſdem vſurpantibus facta ſuper hoc obligatio diſſoluitur ibi, Et vt quibuslibet &c. In quinta, de litteris ſeu proceſſu cõtra tales factis facienda publicatio pollicetur ibi, Ceterum vt huiuſmodi.

Diuiſio textualis.

s ¶ Fratrum.] epiſcopos & ſuperiores prælatos Papa fratres, ceteros uero oẽs eccleſiaſticos uel ſȩculares appellat filios: alias litteræ ſuæ falſæ p̄ſumuntur, extra de crim. fal. c q̃ graui.

t ¶ Coepiſcoporum.] vocat argo hic Papa epõs ſuos coepõs: ſicut & Imperator appellat milites ſuos cõmilitones, ff. de mili. teſta. l. 1. dicuntur autem, coepĩ quaſi ſimul epĩ: vnde ceteri epĩ quo ad ea quæ ſunt de efficacia conſecrationis uel ordinis tanta gaudent poteſtate, quanta gaudet Papa, licet quo ad alia epiſcopi pares nõ poſſint dici, cum dicanẽ vocati in partem ſolicitudinis: ipſe uero ſolus in plenitudinẽ poteſtatis. 2. qõ. 6. de cetero & cap. ſeq. extra de vſu pal. cap. ad honorem.

Epĩ tm̃ poſ. ſunt quantũ Papa quo ad ea, quȩ ſunt de conſecrationis efficacia.

u ¶ Aliorum quorũlibet.] nedũ Chriſtianorum, imo etiam Iudæorũ r. cum & illis iura ſua illæſa ſeruari mandentur. C. de Iudæ. l. Iudæi, & l. nemo exterus, & l. nullus, & l. die ſabbato. extra eo. tit. c. Iudæi ſiue Sarraceni. Et quid de iuribus aliorũ, puta Paganorum, uel Sarracenorum, uel aliorum, quib. bellum per Eccleſiam eſt indictum, uel per epiſcopos eccleſiæ: nunquid illa ſeruanda ſunt illæſa? Videretur ꝙ ſic, cum ſic indefinite & vniuerſaliter loquatur. Quorumlibet, quod verbum de ſui natura tam bonos quam malos comprehendit, arg. ff. de hære. inſti. hoc articulo extra de maio. & obed. c. ſolitæ in fi. Sed contrarium eſt dicendũ, cum bona talium occupanti concedantur ex cã ff. de acqui. re. do. l. naturaliter. §. vlt. inſti. de rer. diuis. §. itẽ ea 23. q. 4. dicat aliqs. ſicut & bona hæreticorũ confiſcari iubeatur, C. de hȩret, Aut. Gazaros, extra. eod. tit.

1 Ad hãc gl. vide Oldr. cõſi. 264. & Pe. de Ancha. c. quanto de vſu. & Brunellum doc. Aurel. in c. 1. de homil. in 4. parte. conclu. 5. Iudȩus factus Sarracenus an puniatur ponit idem.

c. vel.

iura illibata [a] seruari, & ab omni fore dispendio [b] diminutionis [c] extranea cupimus, & ad illud liben ter nostræ solicitudinis stu dium [d] adhibemus: multo fortius [e] equidem pro nostris, & Romanæ Ecclesiæ sponsæ [f] nostræ iuribus, & honoribus conseruandis [g] ex iniuncto [h] nobis officii debito, Apostolicæ prouisionis partes teneamur [i] impendere, ne temporibus nostris vsurpationis [k] iniuria subeant, aut detrimentum cuiusuis derogationis incurrant. [l]

¶ Sane [m] in nostram, & fratrum [n] nostrorum deductum est (fama diuulgãte) notitiam, [o] quod licet de iure sit liquidum, [p] & ab olim fuerit inconcusse [q] seruatum, quod vacante imperio sicut & nũc per obitum quondam Henrici Romanorum Imperatoris vacasse dignoscitur, cum in illo [r] ad sæcularem iudicem nequeat haberi recursus, [s] ad summum Pontificem, cui in [t] persona beati Petri terreni [u] simul, & cælestis [x] Imperii iura Deus ipse commisit, [y] Imperii prædicti [z] iurisdictio, regimen, & dispositio deuoluuntur, [a] & ea [b] ipse [c] (durante ipsius vacatione Imperii) per se, vel alium seu alios exercuisse [d] noscitur in Imperio memorato: nonnulli tamen in Italiæ partibus potestatis, & dignitatis [e] fastigiũ

e. vergentis, & portantium arma inimicis fidei, simile extra de Iudæ, ita quorundam, & comittentium crimẽ læsę maiest. C. ad leg. Iul. maiest. l. quisquis, extra de pœnis. felicis, lib. 6. 5. q. 1. §. verũ ver. si quis ex militib. Vel breuius potes dicere, ꝙ quibuslibet iura sua illæsa dicatur seruanda, nisi ex culpa propria priuationem taliũ iuriũ incurrerint vel icurrere debeãt. Et expone illud, aliorũ quorumlibet, scilicet merentium, & de se habilium ad iura aliqua acquirẽda, & sic verbum vniuersale limitabitur, & restrĩgetur, sicut & alibi, C. de sacros. eccl. l. 1. & 1. distin. c. omnes leges, extra de priu. ca. vt priuilegia, §. illud. de sent. excom. si vero.

Old. cons. 51. Cuius rõnes sequit Lud. Ro. sin. 608. licet ibi dicat rationes Old. si valere, & qua pę na punit Iudæus cognoscens Chr̃ianã, uid Old. cõs. 333. ibi Pandono Iudæo fuerunt exacta uirilia, & de pœna infligenda Iudæis no. Fel. in c. postul. de Iudæis. Fon.

a ¶ Illibata.] id est intacta vel illæsa.

b ¶ Dispendio,] id est damno, simile de re scrip. dispendia, li. 6. de iud. cap. dispẽdiosam, clem. 5. Auth. ꝯ col. §. super hoc censemus, col. 9.

c ¶ Diminutionis extranea,] quasi dicat diminutionẽ nesciẽtia, simile in corpore Auth. confiõ, quę de dignitatibus, §. illud. col. 6. ex quo §. sumptum fuit hoc verbum.

d ¶ Studium adhibemus,] expediendo consilia: & ad tollenda subditorum dispendia pernoctantes, in corpore Auth. vt iud. sine quoquo suffr. in prin. col. 2. & adde quod dixi in c. ad onus, in verbo, cupienti.

e ¶ Multo fortius.] hoc dicit, quia quisq; se ipsum & sua plus diligere tenetur quam aliena, vnde dici cõsueuit Alpibus ille perit, qui se plus diligit vllum.

1 Vide oĩno B. Th. 2. 2. q. 26. art. 4.

Nã prima charitas incipit a se ipso, C. de seru. & aqua l. præses, & ibi no. quare ẽt legitur, quod eam nõ habẽs in se, in alio præsumitur non hr̃e, 25. q. 5. c. si non licet, ff. de bo. eorum, qui mortem sibi consc. l. vlt. §. sic autẽ, de ædi. edi. l. cum autem, §. excipitur.

f ¶ Spõsæ nostræ.] .s. spirituali, cui matrimonii spũalis vinculo alligatus Papa dr̃, ut quicunque alius episcopus, 21. q. 2. c. sicut in vna, 7. q. 1. sicut alterius, extra de testa. c. requisisti.

g ¶ Conseruandis.] super hoc alibi scribitur, iustitiã nostram, & Ecclesiæ sponsæ nostræ nolumus negligere, q. alios in sua iustitia confouemus, extra de immu. eccl. c. quoniam, lib. 6. de sup. negl. præl. licet.

Vsurpatio in malã, & bonã partem sumitur.

h ¶ Ex iniuncto,] simile extra de hære. cum ex iniuncto.

i ¶ Teneamur impendere,] ad hoc 27. d. c. ecclesiæ, extra. de confir. vti. c. cum dilecta.

k ¶ Vsurpationis iniuriam,] hic vsurpatio in mala parte sumitur, puta pro illicita inuasione vel occupatione, vt alibi, 23. dist. c. illud 16. q. 3. licet, C de fun. re. priua. vsus aquæ, li 11. aliquando, sumitur in bona parte: vsurpatum id est, in vsum uel consuetudinem inductũ, ff. sol. matr. l. si constante, §. quotiens, in fi. de uscu. l. 2. de iniu. l. iniuriam, §. ult.

l ¶ Incurrant,] simile dicit lex in tutore, qui pati nõ debet iura pupilli sui tolli, uel perire, C. de admi. tut. lex quæ. §. nec vero domum.

m ¶ Sane.] Secunda pars.

n ¶ Fratrum nostrorum.] .s. Cardinalium, & super hoc vide quod no. in decr. Execrabilis.

o ¶ Notitiã.] hoc enim scire dicimur, ꝙ ab aliis audiuimus, 22. q. 5. cap. hoc vr̃. & ad hoc extra de sent. excom. cum desideres, §. secundæ ff. de peti. hæred. l. item veniunt, §. petitam. & §. a quo, de adm. tut. l. quidam. §. ex quo.

p ¶ Sit liquidum,] vt extra de re iud. pastoralis, §. vlt. clem. 5. de foro cõp. c. licet, vbi de hoc per Inn. & Hos. & arg extra. de ho. ꝓ huma. l. 6.

q Inconcusse seruatũ,] quasi dicat absque alia interpretatione: & sic ꝑ talẽ obseruantiã potuit cõsuetudo ius tribuẽs introduci, extra de verb. sig. abbate, C. de ædi. priu. l. an in totũ, de emanci. li. l. 1. de appar. iu. l. viros li. 12. extra de appel. l. bonę memo.

r Cum in illo.] .s. vacanti Imperio.

s ¶ Recursus.] simile de fo. comp. licet, cũ in temporalib. nullus citra Papã sit Imperatore quo ad iura Imperii superior, arg. 26. dist. duo sunt, 7. q. 1. in apibus.

t ¶ In persona B. Petri,] ad hoc extra de re iud. ad Apostolicæ, §. nos itaque. li. 6. 40. dist. §. non nos.

u ¶ Terreni,] id est, laicorum secundum Laur.

x ¶ Cælestis,] id est, clericorum, secundum eum, Vel p̃t exponi proprie terreni, idest, temporalis quo ad forum contentiosum, cælestis, idest spiritualis quo ad forũ animæ: iuxta illud, Quodcunque ligaueris, &c. 24. q. 1. qđcumque, & q 2. c. legitur.

y ¶ Commisit] Matth. 16. 22. distinct. omnes, ubi reperies ista uerba: Qualiter autem Deus, uideatur in personam Petri suis successoribus iura utriusque Imperii commisisse, & modum, per quem hoc probatur, uide prout no. per Inn. & Hostien. de foro compet. cap. licet. Sed an istam commissionem Christus fecisse uideatur nedum super catholicos & fideles: an etiam super non catholicos, & infideles? Dic quod sic: & super hoc uide, quod not. Hostien extra de uot. & uo. redemp. cap. quod super his, in gl. magis. Item facit tex. in arg. quod Papa habeat utrumque gladium, & super hoc uide, quod no. per Ber. & Host. extra qui filii sint legi, causam quæ, & per Ioan. 10. dist. plenius per Host. in summa, qui fil. sint legi, §. & a quo.

Imperiũ cõmissum est a Chr̃o ẽt sup infideles. Pa pa hẽt utrũque gladiũ.

z ¶ Prædicti,] .s. uacantis.

a ¶ Deuoluuntur,] sic iurisdictio prælaturæ episcopalis uacantis deuoluitur ad capitulum, extra de hære. ad abolendam, de maio. & obed. his quæ, &c. cum olim eo. tit. c. 1. lib. 6.

b ¶ Et ea,] .s. iurisdictionem, regimen, & dispositionẽ.

c ¶ Ipse.] .s. summus Pontifex.

d ¶ Exercuisse.] .s. inconcusse, ut supra.

e ¶ Et dignitatis.] .s. imperialis, quæ non immerito dignitas dicitur, cum etiam regalis potestas dignitas appel-

a illicite b ambientes, c in nostrum, & Romanæ sanctæ matris d Ecclesiæ (quãtum e in eis est) præiudicium euidens, ac diminutionem honoris f & iuris, vicariatus seu alterius g cuiuscunque nomen officii, quod ipso Imperatore viuente ex ipsius commissione h gerebant in certis terris, territoriis i siue locis post decessum ipsius k absque l nostra vel Apostolicæ sedis m petita vel obtenta n licentia retinere o sibi, & nonnulli etiã de nouo p assumere, quod non gesserant q aut gestum antea r posteaque dimissum s resumere t temerariis u ausibus præsumpserunt, quo x vel quib. y adhuc non verentur abuti, z & sub eius vel eorũ colore a multa facere b & fecisse c noscuntur, quæ in nostram & Ecclesiæ prædictæ iniuriam d aperte redũdant, nõ abhorrentes per id e variis

appelletur, extra de offi.deleg.c.hac constitutione, li.6.

a ¶ Fastigium.] id est altitudinem seu præeminentiam, simile, 48.d.c.sicut Neophytus.

b ¶ Illicite,] volentes forte magis præesse q̃ prodesse.

c ¶ Ambientes,] & sic per consequens casum appetentes, dist.48. cap.sicut Neophytus.

d ¶ Matris Ecclesiæ.] 11.dist.nõ licet, &c. præceptis, cum sim.

e ¶ Quantum in eis est,] hoc dicit, quia vere per factũ eorũ potissime cũ sit usurpatiuũ Romanæ Ecclesiæ nõ præiudicatur, arg.C.de fun.rei priui.l.vsus aquę, li.11.93.d.illud.

f ¶ Honoris.] ad cuius cõseruationem sicut & iuris attendẽdum est per plaũ, vt in §.seq.& dic, vt dixi in decr. ad conditorem, §. rursus.

g ¶ Alterius.] cuiuscunque puta œconomatus, vicedominatus, & aduocationis casteldionatus; vel similis, arg.extra de iure patr.præterita, de elect.auaritiæ, lib.6.

h ¶ Commissione,] potest ergo Imperator uiuens certũ officium committere in aliqua terra Imperio subdita, vt hic, ad idem in corpore Auth. ut nulli, iud. §. & hoc vero iubemus, col.9.de admi.offi. in sacris appel. col. 3. cum simi. Sed nunquid per talem possunt per eum constitui iudices ordinarii? Dicas quod sic, in corpore Auth. de defen.ciui.§.nos igitur, col.3. Item cum per legẽ scriptam iurisdictio ordinaria tribuatur, ff.de iurisd. omn. iud. l. & quia. sic & per principem qui est lex animata in terris, in corpore Aut.de consue.circa fin.col.4. & ita no.extra ne præl.vic.su.c.1. Sed hic quæro, an talis commissa iurisdictio per principem reuocetur per eius mortem. Videtur quod sic, ad instar iurisdictionis delegatæ, quæ morte mandatoris re integra expirat, extra.de offi. deleg.gratum & c. relatum. Sed contrarium verum est, vt probatur in corpore Auth.ut nulli iud. §. & hoc vero, iubemus, ver.si uero & præcepta, col.9. & hoc sic sentit expresse Host.de offi.del. quoniam abbas.

Jurisdõ ordinaria tribuitur per legẽ mortuam, & p legẽ uiuã.

i ¶ Territorii,] a terrendo dictis, quod dic ut legitur, ff. de verb.sign.l.pupillus, §. territorium. De isto territorio habes 16.q.7.omnes basilicæ, extra de ele.ubi maius, §.præterea, lib.6.C.de epis.& cler.l. nulli, §. quod si in uico.de na.lib.si quis de omni agro, de ser.l. quicũque; §.illud lib.11.ff.de iurisd.om.iud.l.ult.de interd. & releg.l.relegatorum, §.solet præterea, 63. distin. ego Ludouicus.

Territorium a terrẽdo dr̃.

k ¶ Ipsius.] .s.Imperatoris.

l Absque nostra,) .s. dum fuerimus in humanis.

m Vel Apostolicæ sedis.) .s. post mortem nostram. Et quod dicit, Apostolicæ sedis expone, id est, successorum nostrorum sedi Apostolicæ præsidentium, a quibus petita & obtenta licentia, a sede ipsa obtenta censetur, cũ ubi Papa, ibi sedes dicatur, ut dixi in c. ad onus, in verbo sedem Apostolicam, & in c.Execrabilis, in uerbo Romanæ Ecclesiæ, & isto respectu cum dicit textus uel: potest exponi uel, pro id est.

Sedes Apostolica est ubi est Papa. Disiunctiua p parte uera, ẽ tota uera.

n Vel obtenta.) Sed qualiter intelliges disiunctiuam, vel; sufficeret ne talem licentiam petere, nisi obtineretur? Videtur, quod sic, ob naturam disiunctiuæ, ad cuius uerificationem sufficit alteram partem fore ueram, ff. de cond.& demon.l.cum pupillus, §. disiunctiuo, de cond. inst.si hæred.de uerb.ob.l. si ita quis. extra de rescript. inter ceteras 2. Sed contrarium credo, quod non sufficeret eam petere, nisi & obtineret, arg.extra de ele.si religiosus, &c.quam sit, ne cle.vel mona.cap.periculosa. Nam cum diminutio iuris, & honoris Ecclesiæ Romanæ hic versetur, assensus & voluntas eius sponsi requiruntur, arg.ff.de aqua plu.arc.l.in concedendo, & l.in diem, C. de omni agro deser.l.quicunq; in fi. lib.11. alias sequeret absurditas, quod quicũque vellet iura vacãtis Imperii vsurpare, licentiã peteret; & eã obtinere ñ expectaret: & sic ista cõstĩõ delusoria absque fructu remaneret cõ iura, ff.ne quid in loco publ.l. ul.de iud.l.si pretor. C.de bon.quæ lib.l. ul. §. vbi autem, & imposita magis verbis, quã rebus videret, quod non est sentiendum C. cõmunia. de leg. l.2. extra de elect. cõmissa. §.porro. Et, sic expones, vel pro, & aut, pro id est, ut prædixi, nec est hoc nouum ut mens rei agendæ seruetur, ff.de uerb.sig.l.sæpe, C.de uer. sig. l.ult.cum alterum tantum, id est licentiam petere per se non sufficeret, ut iam dixi: 2 & ideo utrunque etiam disiunctim positorum exigitur ut concurrat, no. extra de rescript.ex parte 1. Vel potes aliter dicere, ut ad textum, cum dicit petita, subaudias, & petenti concessa: & quod sequitur .s. uel obtenta mera liberalitate absque aliqua facti petitione, arg.de præb.c. si motu, & c.si pluribus, lib.6.& eo.tit.si Romanus, clem. 5. & hanc forte considerationem habuit canonis huius conditor sic disiunctim loquendo.

Itẽ ubi agit de pęna infligenda appellatione simpliciũ nõ venit mistũ c. statutum de ele.li.6. l. 2. ff. de uer. obl.gl.in proœmio inst. de act. Fon.

Vel, p & quãque sumit.

2 Vide hoc gl.in uerbo, & figura. in si.cle.sæpe.

o Retinere sibi) quod prius ex commissione gerebant, ut supra.

p De nouo.) .s. per mortem Imperatoris.

q Non gesserant.) .s. eo uiuente.

r Antea,) .s. in uita Imperatoris.

s Dimissum.) .s. adhuc Imperatore uiuente.

t Resumere.) .s. eo mortuo.

u Temerariis,) quia a iure improbatis, arg.2.q.7.si qui sunt.extra ne cle.uel mon.c.2. l.b.6.

x Quo.) scilicet nomine.

y Vel quibus.) .s. nominibus.

z Abuti.) hoc dicit, quia in usurpatis proprie non est usus, arg.33.quæst.5.cap.quod Deo, extra. de test.c. quia ingredientibus, C. de fun.rei priua. l. usus aquæ. lib.11.

a Colore,) id est prætextu, simile de elect.auaritiæ, li.6. C.de sacros.eccl.l.qui sub prætextu.

b Facere) de præsenti, ut differat a uerbo sequenti, & quia infinitiuus modus, quæ de præsenti sunt, denotat, nisi subiungatur uerbum futuri temporis, ff. de uerbo. obl.l.si stipulatus fuerim §.1.& l.si a colono. & l.cum stipulatus sim.

Infinitiuus q̃ sunt p̃sentia signat.

c Fecisse.) scilicet in præteritum.

d Iniuriam.) illatam iniuriam Ecclesiæ Papa nõ posset remittere de iure communi, 63.dist. c. Salonitanæ, 23.q.4.si is qui, sed suæ personæ illatam bene posset remittere, & rancorem relaxare ex corde tenetur non in satisfactionem debitam, nisi uelit, de pœ.d.5. c. ult. 90. dist.si quis contristatus, not.de hoc extra de malefic.c.1. de pœ.Rom.lib.

Iniuriam Ecclesiæ factã Papa remittere nequit.

e Per id,) .s. quod qualecunque officium uel officii nomen super Imperio uacanti sine licentia sedis Apostolicæ retinere, assumere, uel resumere præsumpserint.

a Inuo-

inuolui [a] criminibus, nec diuinę maiestatis formidā tes offensam. [b] ¶ Quia [c] igitur error, cui non resistitur approbari [d] vr̄, & latum [e] pandit [f] delinquentibus signum, [g] qui eorū peruersis conatibus non resistit: [h] Nos volentes nostris, & Ecclesiæ sponsæ nostræ iuribus, & honoribus in hac parte prospicere, [i] & malis ac [k] scā dalis, quæ ex retentione, assumptione, seu resumptione huiusmodi [l] orta sunt hactenus, & quę periculosę possent in antea suboriri celeriter [m] obuiare, [n] nec non periculis [o] animarum huiusmodi retinentium, assumentium, seu resumentium nomina, [p] & eis abutentium (vt præfertur) salubriter, [q] occurrere cupientes, pręsentium auctoritate monemus, [r] sub excommunicationis, [s] pęna omnes, & singulos cuiuscunque status, præeminentiæ, [t] dignitatis, aut conditionis existant, etiam si Patriarchali, vel quauis alia [u] superiori, seu episcopali [x] vel regia, seu alia [y] quacunque præfulgeant dignitate, qui post vacationem [z] Imperij absque

Magistratus & officia sibi falso noīe assumentes varijs pęnis restringunt.

a ¶ Inuolui criminib.] sed quæ, & qualia sunt crimina, quibus se inuoluere dicuntur? Ex præmissis potest dici, quod tales, qui falso nomine sibi magistratus assumunt, pœna criminis falsi restringuntur, ff. ad legem Cornel. fal. l. qui nomine, & l. falsi, & l. eos, §. qui se. C. eōd. titu. l. maiorem. Item pœna criminis læsæ maiestatis, ff. ad leg. Iul. maiesta. l. 3. §. vlti. Item præscriptionis titulo sub iacentes bonorum omnium amissione mul tantur, C. de appel. iud. probatorias, libro 12. Item crimine inuasionis, iuxta. l. cum quærebatur, C. vnde vi. Item alijs forte, quæ solicitudinis studioso relinquo.

b ¶ Offensam.] quam incurritur immiscendo se rei ad se non pertinenti, facientes vel saltem scire debentes, quod suum non est, ad alium pertinere. C. unde vi. l. cum querebatur, nō contenti professione sua res alienas inuadendo, 93. dist. diaconi.

c ¶ Quia igitur.] Tertia pars.

d ¶ Approbari videtur.] 83. distin. c. error, tenetur ergo quis resistere errori proximi. Sed an hoc quo ad omnes, 1 sit præcepti, uide quod legitur, & notatur extr. de hæret. ca. qui alios, & c. cum ex iniuncto, §. pen. de sent. excom. quantæ, 2. q. 1. si peccauit. Et potest dici quod a peccato committēdo quilibet proximum ex debito corrigere tenetur, & idem de commisso si sit iterabile, extra de cogn. spi. in alio peccato quo ad illos, qui su. alios habent iurisdictionem, vel correctionem a iure permissam, est præcepti, in ceteris autem non, vt colligitur ex notatis in dictis iuribus.

1 Peccantes corrigere, an sit præcepti, quo ad oēs, vide B. Tho. 2. 2. qu. 33. art. 2.

e ¶ Latum.] id est largum, vel amplum.

f ¶ Pandit.] id est patefacit, vel aperit.

g ¶ Signum.] id est locum, vel incessum, simile, ff. de proba. l. qui testamentum.

h ¶ Non resistit.) ideo. n. lex prodita est, ut appetitus noxius sub iuris regula limitetur, in procem. decret. in §. denique. Et dic, nō resistit per prohibitionem. unde lex dr̄ prohibitio non faciendorum, ff. de leg. lex est, & per pœnarum impositionem. ff. de insti. & iu. l. 1. Est. n. lex delictorū correctio, ff. de leg. l. 2. & a Deo, pp vindictā noxiorū potestas gladij est permissa, 23. q. 4. c. quæsitū. quæ cum timetur, & mali coercentur, & boni inter malos quieti viuunt, ut eo. c. quæsitum, & c. non frustra.

Gladij potestas est vtilis.

i ¶ Prospicere.] præsidentis enim Ecclesiæ regimini incumbit officio, ut non solum de animarum salute, verum etiam de extrinseca utilitate, & cautela sciat esse solicitus, 39. di. Pet. 85. dist. c. fratrum.

k ¶ Ac scandalis.] ad hoc ext. de præsc. nihil, & in prœmio, li. 6. §. 1. in corpore Auth. de quæst. in prin. coll. 6.

l ¶ Huiusmodi.) scilicet uicariatus, seu alterius cuiuscū que officij.

m ¶ Celeriter.) ad hoc ext. de accus. prælatorum.

n ¶ Obuiare.) futura. n. præcauenda sunt prout possunt ff. loca. si quis demum, §. 1. extra de elec. ca. licet, de ser. non ordi. c. 1. ubi de hoc, 23. distin. in nomine Domini, nam & exēpla præsentia nos cauere præmonent in futurum, 28. dist. c. plurimos, in fi. Vel dic, qđ de præsenti quid faciendum est, ne malum insurgat, quod in futuro posset insurgere, alias autem humanæ naturæ non est, an futurum bonum, uel malum contingat, scriptum est enim. Non est vestrum noscere tempora, uel momenta, &c. cum nec per humanam custodiam consequi possit, ne damnum, vel malum euenire possit, ff. locati, l. sed damno, quia solius Dei est præscire futura, 26. quæst. 5. quod autem.

Futura non sunt in cognitione humana.

o ¶ Periculis animarum.] istis specialiter occurrendum est, argu. extra de sepul. ca. animarum. libro sexto. qui nimis emungit sanguinem elicit, 4. distinctione, denique. extra de renun. nisi cum pridem, §. propter malitiam cum ipsæ sint rebus quibuscunque præferendæ, C. de sacrosan. eccl. l. sancimus, in fi.

Sanguinem elicit, qui nimis emūgit.

p ¶ Nomina.] scilicet vicariatus, uel alterius cuiuscunque officij.

q ¶ Salubriter.] hoc dicit, quia nimia increpatio, nec correctionem recipit, nec salutem, & leuiter castigatus de facili reuerentiam exhibet castiganti, 45. distinctione, cum beatus, ad legem Aquiliam, l. nam nimia. iuxta illud.

Correctio sit moderata.

Qui nimis emungit, solet extorquere cruorem.
Immoderata facit correctio deteriorem.
Sed moderata satis correctio gignit amorem.

r ¶ Monemus.) hoc ideo, quia vindictam debet monitio præcedere, 12. q. 2. indigne. ext. de sen. excom. sacro.

s ¶ Sub excommunicationis pœna.) cōminationis, nō sententiæ, sunt hæc uerba in hoc casu.

t ¶ Existant.) simile extra de elect. c. generali, & c. fundamenta. §. ut autem, de immu. eccl. c. clericis, §. nos igitur, lib. 6. cum simi.

u ¶ Alia superiori.) quæ hæc sit dignitas superior patriarchali, non occurrit, nisi dicas de dignitate Cardinalatus, & secundum hoc est iste text. & sequens in argumentum, quòd dignitas Cardinalatus est maior Pontificali, licet per aliquos dici consueuerit, quòd episcopalis dignitas sit maior, quam dignitas Cardinalatus.

Cardinalatꝰ an sit maior pontificatu.

x ¶ Sine episcopali.) alias pontificali, præmittit dignitates ecclesiasticas temporalibus, de quibus sequitur, ut denotet ipsas digniores esse temporalibus. arg. de trāsla. epis. c. o. inter corporalia, & de maio. & obe. ca. solitæ. 16. distin. duo sunt, nam ex ordine text. sumi argu. consueuit in corpore Auth. de hære. & fal. §. inordinatum, coll. 9 C. de nouo. C. fac. §. pen. versi. seruus quidam, & c. cum multis simil.

Dignitates eccl. sunt tēporalib. digniores.

y ¶ Alia quacunque.) quæ multiplex potest esse, ut pater de ele. fundamenta, §. ut autem, de immu. eccl. capi. clerici, §. nos igitur, lib. 6.

z ¶ Vacationem imperij.) de retinentibus ergo uel assumentibus, uel resumentibus nomen alicuius officij super imperio non vacanti, non habet locum hæc constitutio, cum tunc sit imperator, qui tales potest cohibere, nec tunc Ecclesia Romana in iure suo lædi dicatur, cum tunc regimen imperij ad eam non spectet, pro cuius conseruatione fuit edita principaliter præsens constitutio, vt patet in hoc, §. & etiam præcedenti.

a ¶ Nostra

noſtra [a] vel ſedis prædictę licentia hmōi vicarij, ſeu cuiuſuis alterius officij nomen vbilibet [b] retinuerunt, aſſumpſerunt, ſeu reſumpſerunt, & retinent, & qui aſſument, vel reſument fortaſſis in poſterū, & ſub talis donationis pallio [c] abuſi ſunt, & abuntuntur: vel etiam abutentur poteſtate, vel iuriſdictione quacunque, [d] ſeu eius exercitio [e] publice, vel occulte, quatenus de cetero [f] etiam a denominatione huiuſmodi, [g] ſeu cuiuſcunque [h] aſſumptione, reſumptione ac retentione prædictis, necnon vſu poteſtate & exercitio ſupradictis prorſus [i] abſtineāt, & omnino deſiſtāt: inhibentes [k] inſuper ſub pęna [l] prædicta omnibus & ſingulis patriarchis, prælatis, & etiam alijs ſuperioribus ac regibus, ciuitatibus, [m] comitatibus, vniuerſitatibus, capitaneis, poteſtatibus rectoribus comitibus, vicecomitibus, baronibus, & alijs omnibus cuiuſcunq; ſint dignitatis, cōditionis aut ſtatus [n] ne pdictū huiuſmodi nomē ſeu aliud qđlibet in eodem Imperio [o] retinētes (vt præfertur [p]) aut aſſumentes, vel eorum aliqui ſub denominatione, [q] vel titulo huiuſmodi nominum, ſeu procuratores, commiſſarios, iudices, aut vices eorū gerentes quocunq; colore quæſito [r] recipiant: vel admittāt: nec vt vicarijs, ſeu vicario aut officialib. Imperii pareant, [s] vel intendant, aut pareri, vel intendi faciant [t] vel permittant, [u] nec in his [x] eis vel ei quomodolibet præſtent auxilium, conſiliū, vel fauorem: [y] Alioquin in omnes & ſingulos patriarchas, prælatos, & ſuperiores, & inferiores reges, & ceteros denominationem prædictā (vt præmiſſum eſt) retinentes, aſſumentes, ſeu reſumētes, ac illius [z] prætextu exercentes [a] quæcunque officia, poteſtates, [b] ſeu iuriſdictiones, & recipientes eos, vt vicarios [c] vel officiales imperii, aut cō-miſſarios eorum, [d] vt [e]

a ¶ Noſtra vel ſedis.] eadem videtur eſſe licentia Papæ, & Sedis Apoſto. ut ſup. dixi, quod ubi ipſe, ibi ſit, & ſedes, vt dixi in c. ad onus, & plenius in ca. execrabilis, licet per aliam factam adiectionem, ſcilicet beneplaciti, vel voluntatis inducat differentiam inter iſta, ut colligitur, ff. loca. l. locatio precarij, extra de reſcrip. c. ſi gratioſe, lib. 6.

Vbilibet locū deſignat.

b ¶ Vbilibet.] i. vbicunque, hoc enim aduerbium eſt loci deſignatiuum, ut dixi in c. ad onus, in uerbo, vbilibet.

c ¶ Pallio.] id eſt, velamine, ſeu colore, ut in parte præced.

d ¶ Quacunque.] denotat hoc uerbum abuſum.

e ¶ Exercitio.] meri, vel miſti imperij, uel ſimplicis iuriſdictionis, argu. ff. de iuriſdict. omn. iudi. l. Imperium.

f ¶ De cetero.] reſpicit futurum tēpus, non præteritum, ſuper quo uide, quod notanter dicit Hoſt. extra de ſponſ. duo. c. ulti.

g ¶ Huiuſmodi.] ſcilicet officij.

h ¶ Cuiuſcūq; aſſumptione.] ſuper hoc verbo eſt ſequenda expoſitio, quam feci ſup. proxi. §.

i ¶ Prorſus.] hoc uerbū, & ſequens omnino denotāt, ꝙ totaliter, & in totum a prędictis abſtineant.

k ¶ Inhibētes.] poſt tales inhibitiones dignum eſt detrimentum uetitos ſuſtinere, ext. de conſtit. ca. Et ſuper tali inhibitione, uide, ꝙ not. 3. 80. d. c. nulli fas, extr. đ ele. c. generali, li. 6.

l ¶ Pœna prædicta.] ſ. excommunicationis.

m ¶ Ciuitatibus.] talis inhibitio facta ciuitatib. & alijs de quibus ſequitur, facta cenſetur ipſis ciuib. uel cōmunitatem, aut uniuerſitatem conſtituentib. arg. ff. de lega. 1. l. ſi hæres, §. uicis, & l. ciuitatib. de vſufr. leg. l. legatum ciuitati, iuncta, l. 2. de reb. dub. nam ciuitas, communitas, uniuerſitas de ſe (cum ſit quid inanimatum) alicuius inhibitionis, uel cenſuræ eccleſiaſticæ capaces non ſunt, arg. de ſent. excom. c. ſi ſent. §. cū uerbo. lib. 6. & not. de exceſ. præla. c. tanta, & arg. ff. de condi. & demon. l. municipib. unde ea quæ in facto conſiſtunt, per eos expediri nequeunt: quare per ipſarum membra habent expediri. arg. ad hoc, C. de appa. præf. præt. l. cornicularij lib. 12. de excu. mun. l. maximarum, lib. 10. de aduo. diuer. iudi. l. reſtituendo, ſic ſentit Inn. de ſenten. excom. c. Romana, circa finem.

n ¶ Aut ſtatus.] ſimile de cenſi. l. felicis, §. 1. lib. 6.

o ¶ Imperio.] ſ. uacanti ut ſup.

p ¶ Vt præfertur.] ſ. ſine licentia ſedis Apoſt.

q ¶ Denominatione.] i. appellatione tantum, & nuncupatione.

r ¶ Quæſito.] ſimile de ele. auaritiæ, lib. 6.

ſ ¶ Pareant.] i. obediant.

t ¶ Faciant.] quia tunc perinde videtur ac ſi per ſe facerent, argu. ff. de vi, & vi arma. l. 1. §. deieciſſe, de admin. tu. l. ita autem, §. geſſiſſe, de regu. iur. cap. qui per alium.

u ¶ Permittant.] Videtur ergo, quod cōmunitas, uel uniuerſitas ſe ſuper hoc debeant opponere: & hoc poteſt dici uerū contra illos, quos cohibere poteſt, & ſuper hoc uide, quod no. ff. de reg. iu. l. culpa caret.

x ¶ Nec in his.] ſcilicet cuiuſcunque nominis, officii aſſumptione, retentione, reſumptione, uel alias iuriſdictione, Imperij vacantis exercitio, ut ſupra.

y ¶ Vel fauorem.] qualiter in talibus, vel ſimilibus fauor præſtari dicatur, vide quod not. Guli. de hæret. quicunque, lib. 6.

z ¶ Illius.] ſ. denominationis.

a ¶ Exercentes.] per ſolam denominationem prædictam non incurritur pœna ſequens, 1 cum ſola denominatio non ita ſit Eccleſiæ Romanæ præiudicialis, ſicut cū ad tale exercitium peruenitur: nec per exercitium etiam incurritur, niſi prætextu talis denominationis fiat, vt patet per hunc text. vnde ſi ſuo iure proprio, puta ex titulo ab Imperatore uiuente obtento quis exerceret aliquod exercitium, non incurreret pœnam ſequentem, 2 cum ratione uacantis imperij nihil exerceat, quod iſte textus expoſcit, & pęna non eſt in dubio exaggeranda, argum. de pœniten. diſtin. 1. cap. pœnę, ff. de pœn. l. interpretatione.

b ¶ Poteſtates.] hoc uerbum in perſona magiſtratus imperium denotat, ff. de uerbo. ſigni. l. poteſtatis, de iuriſ. omn. iudic. l. Imperium. unde in quibuſdam regionibus, ut in Italia, iuriſdictioni præſidentes poteſtates appellantur, ſimile reperies de electio fundamenta. §. ut autem, lib. 6.

c ¶ Vt vicarios.] per hoc uerbum dicas, quod recipientes tales non ut officiales imperij uacātis, ſed ut alios, non incurrerent pœnam, quæ ſequitut per hunc tex. & per ea, quæ ſup. proxi. dixi.

d ¶ Eorum.] ſ. exercentium iura uacantis imperij.

e ¶ Vt talium.] igitur commiſſarij ipſorum non ut talium,

1 Vī ꝫ mentē iſtius conſtit. neq; dēt aliquis ſibi uſurpare nomen dign. q̄ nec hr̄e, nec exercere p̄t, iurib. alle. in uerbo, inuolui. Fon.

2 Iſtud uī ꝫ text. in §. ſane, & §. quia igit̄, ubi dr̄, ꝙ totalis diſpō oīum iurium imperij per mortē Impe. deuoluitur ad Papā, & officia per uiuētē Impe. cōmiſſa n̄ pn̄t eo mortuo geri ſine licentia Sedis Apoſt. tn̄ gl. in uer. commiſ. alleg. bona iura in contrarium. Fon.

sium, sed ut aliorum, puta iure suo utentium pœnæ ĩ. positæ non subijciuntur: cessante tamen in his præcedentibus fraude, quia fraus patrocinari cuiquam non debet, argu. ff. de rei ven. l. in fundo, extra de priuileg. quanto, & c. ex parte, cum sim.

i ¶ Communitates.] super hoc uerbo & sequenti dic, vt dixi sup. in uerbo, ciuitatibus.

k ¶ Publice.] ad tollendam omnis ignorantiæ excusationem, arg. ff. de instit act. l. sed & si quis, §. proscribere, extra qui mat. accus. pos. c. ulti. de Iudæ. quorũdam, & c. in nonnullis, cũ simil. & ex quo talia fiunt non est necessarium, ea singulorum auribus inculcari, 19. dis. c. quod dicitis, extra de postula. cap. 1. Vel dic publice, ad tollendum omnis suspicionis scrupulum, arg. ff. de ritu nup. l. ult. de admi. tu. l. non existimo ext. de clan. despon. cũ in hibitio. vt eccle. benefi. c. 1. & super hoc vide, quod not. 32. q. 4. ca. nemo.

talium, & in parentes seu obedientes eis, vt [a] talibus, aut præstantes in hoc [b] sibi consilium, auxilium, vel fauorem, nisi intra duorum mensium spacium a die datæ [c] præsentium numerãdum penitus resipuerint, [d] vel se licentia sedis Apostolicæ super hoc ostenderint communitos, [e] excommunicationis [f] in singulares [g] personas, & in terras, & loca [h] ipsorum, & quaslibet communitates, [i] vniuersitates, ciuitates, aut uillas interdicti sententias de fratrum nostrorum consilio publice [k] promulgamus: Contra [l] eos nihilominus spiritualiter, & temporaliter grauius processuri [m], prout inobedientia eorum exegerit [n], qualitas [o] facti suaserit, & viderimus [p] expedire.

¶Et [q] vt quibuslibet parẽdi [r] talibus [s] tollatur [t] occasio: omnes & singulos, qui huiusmodi vicariat[u]

a ¶ Vt talibus.] secus, ergo, ut alijs.

b ¶ In hoc.] s. exercitio iuris imperij vacantis.

c ¶ A die datæ.] currunt ergo hi duo mẽses a tpe talis datæ, q̃a forte eadem die fuit p̃sentis cõstõnis facta publicatio, ut sic iuri cõi cõueniat q̃ hic dr, quo cauetur cõstõnem principis a tẽpore publicationis post duos mẽses quẽ ligare in corpore authent. ut factæ nouæ cõstitutiones, col. 5. si enĩ aliter diceres, tunc sequeretur, q̃ ante quis ligaretur ex plenitudine potestatis principis, alle. de iud. c. 1. clem. 5. Vel q̃ forte ista ignorantia feratur ĩ iura, C. de tab. l. gñali, lib. 10. ext. de cõst. c. cognoscẽtes.

d ¶ Resipuerint.] referendum est istud uerbum tam ad ipsos exercentes, quam ad eos, ut tales recipientes, quã commissarios eorum, ut talium, quam etiam in parenter eisdem, ut talibus, uel præstãtes in hoc sibi auxiliũ, &c. & dic, resipuerint, id est, abstinuerint seu destiterĩt.

e ¶ Communitos.] Illi ergo cõiti a pœna sequenti sũt liberi, ne alias principali auctoritate circumscripti videantur quod esse non debet, C. de his, qui veni. æta. impetrauerunt, l. 1. & ne alias inde nascantur iniuriæ, unde iura nascuntur, C. unde vi. l. meminerint, ext. de accus. qualiter. Sed pone, q̃ de tali communione non fuisset hic facta mentio, & essent aliqui hic prohibita facientes, sedis tamen Apostolicæ licentia communiti: incurrerent ne istam pœnam quæ sequitur? Credo, quod non, quia aut habuissent talem licentiam ante hanc constitutionem, & tunc per eam tuti sunt, cum de illis hic non esset facta mentio. arg. extra de capel. mona. ex parte, & quia talis licentia durare uidetur donec sit reuocata, ar. 25 q. 2. c. 1. 2. & 3. C. de præscri. l. falsos. Si uero post, idem: quia huius capituli conditor sibi uel successoribus suis manus non ligauit per hanc constitutionem, quin talem posset licentiam concedere, arg. extra de elect. innotuit, de præben. dudum, lib. 6. ff. de leg. 3. l. si quis in princ.

f ¶ Excommunicationis.] s. maioris: illa enim in dubio inflicta uidetur, de sent. excom. c. si quem.

g ¶ Singulares personas.] in singulos igitur fertur sententia excommunicationis, quæ de sui natura animas percutit, extra de reb. eccles. non alie. si quis presbyterorum. Et ideo in locum, uel uniuersitatem non fertur cum anima careant, de senten. excom. Romana, §. cum uero, lib. 6.

Excõicatio nõ fertur in locum.

h ¶ Loca ipsorum.] No. igitur ob alicuius delictum, terram, uel loca suæ iurisdictioni subdita interdicto ecclesiastico subijci posse, simile de offi. deleg. fane quia, despon. c. non est. & sic unus pro alio punitur, super quo uide quod plene not. 1. q. 4. in summa. & plenius per Gar. de vsur. c. usurarum, lib. 6. intellige tamen hic terras, uel loca ipsorum reputari, non ratione plenę proprietatis tantum, sed superioritatis iurisdictionalis, arg. extra de uita, & honest. cler. ex litteris, de iudæ. ca. cecidit, §. cum autẽ, clem. 5. & clarius ad hoc de postul. p̃la. c. j. cũ ibi no. in gl. q̃ incipit, bona fuit interpretatio.

Punit̃ unus pro alio.

l ¶ Contra eos.] s. tã singulos, de quibus præmisit, quam vniuersitates.

m ¶ Processuri.] h. d. ad denotandũ, q̃ prælatus vtroque gladio potest Ecclesiæ iura tueri. ext. de sen. excom. lib. 6.

Ecclesiã gladio prælatus vtroq; tuet.

n ¶ Exegerit.] Nam crescente contumacia, crescere debet & pœna. extra ut lit. non contest. quoniam frequenter, §. vlt. ipsaque cumulari facit pœnam, ff. de pœn. relegati.

o ¶ Qualitas facti.] quæ de se maiorem non minorem pœnam infligit, facit, ff. de pœn. l. aut facta, §. qualitate, de pœn. dist. 1. aut facta, §. qualitate.

p ¶ Viderimus expedire.] s. arbitrariæ, cum idem excessus magis sit in uno quam in alio puniendus, attentis multis, quæ recitantur, extra de homi. sicut dignum, ff. de incen. rui. nau. l. Pedius, §. 2. de pœ. l. respiciendum, §. delinquit.

q ¶ Et ut quibuslibet.] quarta pars.

r ¶ Parendi.] id est, obediendi.

s ¶ Talibus.] s. iura Imperij uacantis exercentibus sine licentia sedis Apostolicæ.

t ¶ Tollatur occasio.] Not. tollendam occasionem in malum.

u ¶ Vicariatus nomen.] Quid igitur si quis sit adstrictus per iurm fidelitatis retinendi, assumendi, uel resumendi aliud nomen officij, quam vicariatum, nunquid vr̃ absolutus hic a tali iuro? Vr̃ quod non, cum de hoc mentio hic nõ fiat, nec aliud nomen officij repetatur, nec etiam attenta mente conditoris uolentis conseruationi iuris Romanæ Ecclesiæ prouidere, & tollere occasionem parendi talibus. Credo contrarium cum textus dicat, talibus, & sup. expressum fuerat, qualecunque nomen officij exercentibus, alias nisi sic dicas, videretur hic talis parendi occasio imperfecte sublata, si quis remaneret ligatus tali iuramento aliud nomen allegan. quam vicariatus, inde principis constitutio videretur quid imperfectum continere: contra legem, si quis seruum, C. qui mi. non pos. lib. 12. & esset in potestate uolentes exercere officium imperio uacante, mutato nomine vicariatus illud sub alia nomine retinere, & sic hæc constitutio delusoria redderetur, contra iura. ff. ne quid in loc. publ. fiat. l. ult. de iud. l. si prætor. C. de bo. quæ lib. l. ult. §. vbi autem. Non obstat expressio hic facta de isto vicariatu: quia illud quodcunque nomen officij superius expressum, hic debet intelligi repetitum. argum. ff. de uerb. oblig. l. Titia. §. idem respondeo de leg. 1. l. talis scriptura, §. ul. uel expresso hoc nomine vicariatus, omnia alia in quibus est eadem penitus ratio, pro expressis, & comprehensis habere debent. Sicut

Lex non debet esse delusoria.

Procuratoris nomen multa comprehendit.

cut & nomen procuratoris, comprehendit sub se omnia nomina, per quę quis alienæ administrationi se poterit ingerere. 1.q.3. Saluator, sicut & nomen curatoris comprehendit tutorem etiam in pœnalibus in casu vbi est eadem ratio, in corpore auth. ut hi, qui obli. se ha. perhibent res mino. §.1. & ibi no. coll.6. & hunc intellectum innuit textus cum dicit, vicarijs, vel officialibus.

non, libro 6.

r ¶ Ceterum.] quinta pars.

s ¶ Omnium.] qui confluere ad Ecclesiam, ad qua sequitur, consueuerint, argum. ad hoc. extra de elect. causam, cle.5.

nomen retinentibus, assumentibus, seu resumentibus iuramento [a] fidelitatis tenentur adstricti a iuramento huiusmodi, quantum [b] ad hoc, de potestatis plenitudine absoluentes [c], auctoritate Apostolica firmiter inhibemus eisdem [d], ne talibus [e], vt Vicarijs, [f] vel Officialibus Imperij aliquatenus pareant, vel intendant. Et insuper omnes pactiones, obligationes, confœderationes [g], & colligationes, a quibuscunque super [h] hoc quomodolibet [i] initas, iuramento, vel quacunque [k] firmitate vallatas, omnino dissoluimus, viribus vacuamus, irritamus, & quatenus de facto processerint, reuocamus [l]: Ac huiusmodi, [m] & quælibet alia iuramenta, quibuslibet [n] super [o] his præstita, per quæ posset in prædictis [p] nostris, & Ecclesiæ nostræ prædictæ iuribus derogari, præsertim cum iuramentum vinculum iniquitatis esse non [q] debeat relaxamus.

¶ Ceterum, [r] vt huiusmodi processus vlterius ad communem omnium [s] notitiam deducatur, chartas [t] seu membranas processum continentes eundem, [u] in Ecclesia [x] Auinionensi appendi, uel affigi ostijs seu superliminaribus [y] faciemus, quæ [z] processum ipsũ suo quasi sonoro [a] præconio [b], & patenti [c] iudicio publicabunt [d]: Ita, quod omnes, & singuli, quos processus ipse contingit & contingere [e] potest, nullam [f] postea possint excusationem prætendere, quod ad eos talis processus non peruenerit: vel quod ignorauerint eundem: cum non [g] sit verisimile remanere quo ad ip-

a ¶ Iuramento fidelitatis.] ad quæ capitula adstrictus reputetur, quia ex tali iuramēto, legitur in lib. Feudorum, in tit. de forma fidelitatis, & 22.q.5. ca. de forma. & illa capitula plene reperies prosecuta p Hostien. in summa de feud. §. quid sit fidelitas.

b ¶ Quantũ ad hoc.] s. quo ad non parendum talibus: non ergo quo ad alia tali iuramento quis videtur absolutus, vt dixi alias in simili verbo in c. suscepti. §. ult.

c ¶ Absoluentes.] potest igitur ex causa Papa quem a iuramēto absoluere. 15. q.6. c. nos sãctorum, &c. auctoritatem, extra de iureiur. c. quanto. in lib. Feud. hic finitur lex, circa princ. super quo vide, quod not. d. ca. quanto, & c. auctoritatem, per Innoc. & Hostien. & de dolo & contu. ca. veritatis.

d ¶ Eisdem.] scilicet iuramento fidelitatis adstrictis.

e ¶ Talibus.] expone, ut supra.

f ¶ Vt vicarijs.] & hoc dicas, ut superius dixi in parte præcedenti.

g ¶ Confœderationes.] in mala parte sumitur hic istud verbum.

h ¶ Super hoc.] scilicet, talibus parendo, ut officialibus imperij.

i ¶ Quomodolibet.] puta verbo, nutu, uel signo, in scriptis, per nuncium, uel epistolam, uel pactum, vel stipulationem, uel alias qualitercunque, cum dicat, quomodolibet, simile de rescript. statutum, §. in nullo, lib.6.

k ¶ Quacunque firmitate.] puta pœnali, fideiussoria, pignoratitia, uel obsidiali.

l ¶ Reuocamus.] simile huic extra de electio. ubi maius. §. ceterum, de concess. præben. detestanda, li.6. cum similibus.

m ¶ Huiusmodi.] s. sacramenta fidelitatis.

n ¶ Quibuslibet.] s. uasallis talium, uel alijs quibuscũque.

o ¶ Super his,] s. officijs imperij uacantijs: uel super his, s. parendo officialibus talibus.

p ¶ In prædictis,] s. officijs.

q ¶ Non debeat.] 23. q. 4. inter cetera, extra de iureiuran. quanto, & eodem titu. cap. contingit. §. quia non, libro 6.

t ¶ Chartas seu mēbranas.] quasi dicat de pellibus animalium, & ipsorum membris, simile, ff. de bon. poss. secundum tab. l. 1. & l. chartæ.

u ¶ Eundem.] id est expressum contra utentes officio aliquo imperij uacantis, & contra parentes eisdem, vt talibus.

x ¶ Ecclesia Auinionensi.] non exprimit de qua intelligitur, cum ibi multæ sint Ecclesiæ. Dicas, quod de cathedrali: cum nulla alia uocetur Auinionensis, sed omnes aliæ aliquo nomine peculiari nuncupentur, & facit ad hoc in corpore auth. de eccles. titu. §. si quis vniuersorum, in fine, ff. de conditione, & demonstra. l. quæ conditio, §. primo.

y ¶ Superliminaribus.] scilicet officiorum.

z ¶ Quæ,] scilicet chartæ, vel mēbranę.

a ¶ Sonoro.] id est, sonitum in auribus reddenti.

b ¶ Præconio.] quia sicut vox præconis audientibus innotescit, in corpore auth. de liti. §. omnem, col. 8. sic iste processus patens in membranis omnibus innotescit.

c ¶ Patenti.] alias patulo, Id est patenter, publice.

d ¶ Publicabunt.] iuris præsumptione, per ea, quę dixi sup. in parte tertia, in uerbo, publice. Vel dic, publicabũt id est, publicare poterunt iuris præsumptione, vt extunc non sit tolerabilis ignorantia. arg. ff. de iuris, & fac. ign. l. regula, §. sed fact. extra de præsump. quanto, &c. quædam, ff. de verb. sign. l. latæ culpæ.

e ¶ Contingere potest.] qui isti sint, colligitur ex præcedentibus. §.

f ¶ Nullam,] s. probabilem.

Præsumptio an admittat probationē in cõtrarium.

g ¶ Non sit verisimile,] scilicet iuris præsumptione, contra quam & alias admitti possit probatio, 72. dist. cap. proposuisti extra, qui matri. accu. pos. cum in tua, ff. quod met. cau. l. non est de proba. quæ testamentum, vbi tamen iuris præsumptio transit in violentam, vt quia est iuris, uel de iure, non est ita: quia tunc magis dicitur fictio, ar. C. de probat. l. siue possidetis, cum ibi not. & talis potest dici ista de qua hic dicitur: cum istorum processuum publicatio facta fuerit per modum constitutionis ius inducentis contra quoscunque hic prohibita facientes, & ius commune publicatum arctet quemcunque post duos menses, vt dixi sup. in glo. currunt ergo, & arg. de conces. præb. cũ ei, circa fi. cle.5.

a ¶ Publi-

ipsos incognitum, vel occultum, quod tam patenter, omnibus publicatur. [a] Datum Auinione in domo Episcopali, 2. Calend. Aprilis, Anno primo.

TITVLVS VI.

De voto & voti redemptione.

¶Votum per susceptionem sacri ordinis solemnizatum, licet impediat matrimonium sequens, non tamen præcedens, etiam si nondum esset per carnis copulam consummatum. Et durante matrimonio, etiā nondum cōsummato, nullus præsumat accipere aliquem de sacris ordinibus: quod si fecerit dissoluto etiam matrimonio, nec in illo ministrare, nec ad superiores ascendere poterit, nisi aliquem de religionibus approbatis ingrediatur, & eius regulam expresse, vel tacitè profiteatur. Est autem talis coniugatus, sic ordinatus per diœcesanum monendus, vt religionem ingrediatur, si matrimonium nōdum est consummatum: quod si renuerit, & vxor institerit, compellitur per excommunicationem ad matrimonij consummationem, hoc dicit. Et est casus notabilis: & qui satis efferri non posset.

CAP. VNIC.



ANtiquæ concertationi [b] finem cupientes imponere, [c] ac animarum [d] periculis inde prouenientibus [e] salubriter prouidere, de fratrum nostrorum consilio præsenti declaramus [f] edicto, quod licet votum solemnizatum [g] per sacri [h] susceptionem ordinis, quantum ad impediendum matrimonium contrahendū, [i] ac ad dirimendum, si [k] post contractum fuerit, secundum statuta [l] canonum sit efficax [m] reputandum: ad dissoluen-

a ¶Publicatur.] simile, ff. de insti. act. l. sed & si pupillus, §. proscribere, & alijs iuribus alleg. sup. in glo. s. iuris præsump. Zenz.

Diuisio. ANtiquæ concertationi.] primo dignissima præmittitur declaratio. Secundo post matrimonium contractū prohibetur sacri ordinis susceptio: ibi, Auctoritate Apostolica. Tertio, contra facientes sequitur punitio: ibi, Quod si secus, &c.

b ¶Concertationi.] simile de appella. ca. concertationi, libro sexto. hæc autem concertatio non modica, immo magna erat inter doctores, & notatores antiquos, dicebant enim aliqui matrimonium contractum per uerba de præsenti per susceptionem sacri ordinis dissolui. sicut & per ingressum religionis ante carnalem copulam. Alij vero contra sentiebant, vt plene discussum, & pro utraque parte allegatum reperies in Summa Hostien. de coniuga. §. fratrum, uersic. sed quid si maritus. Vltima uero opinio, uera esse hodie declaratur per istam cōstitutionem: & istam met opinionē prius amplexabar tāquam ueram, ut notaui ext. de uoto & vo. redem. lib. 6.

c ¶Imponere.] Talem finem imponere spectat ad Papam, cum ad eius sedem sit super difficultate, & ambiguitate iuriū recurrendum, extra qui fil. sint legi. c. per venerabilem, §. rationibus, & arg. C. de leg. l. 1. & ulti.

d ¶Animarum periculis,] quibus obuiandum est, de sepul. c. animarum, ne cle. uel mona. ca. ut periculosa, lib. 6. cum simi.

e ¶Prouenientibus,] tā in suscipiente sacrum ordinem, cum ex virtute contracti matrimonij teneretur ad reddendum debitum coniugi, extra de spon. ueniens. cum multis similibus. ex uirtute uero suscepti sacri ordinis tenebatur ad continentiam obseruandam, quam tacite vouisse uidetur illum suscipiendo, 23. distin. diaconi, no. extra de cle. coniug. cum olim, quam etiam in muliere, forte ad carnis lubricum prona ob iuuentutis feruorem, extra de eo qui cogno. consang. vxo. c. Iordanæ, & cum alio matrimonium contrahere non potente, si ille suus uerus remanebat maritus, prout uere remanet ut inf. dicitur.

f ¶Declaramus.] non uidetur ergo hæc decret. in hoc quod sequitur, iuris noui editiua sed antiqui potius declaratiua, super quo vide, quod dixi in decr. cum inter nonnullos super uerbo deinceps.

g ¶Solemnizatum.] quod uotum solemne, [1] quod simplex dicatur, vide quod no. extra, qui cle. vel vo. capit. rursus.

h ¶Sacri susceptionem ordinis.] susceptio igitur sacri ordinis uotum reddit solemne, ut hic, & 84. distin. cap. cum in præterito, 28. dist. diaconi. Sacer autem ordo est hodie ēt subdiaconalis, [2] licet olim esset secus, 2. ext. de æta. & qual. ca. a multis, 40. dist. nullus, 32. d. cap. erubescant.

i ¶Contrahendum.] de contrahendo impediendo nō erat tantum dubium, cum & multa minora illud impediant, quæ tamē non diriment iā contractum, extra de cogna. spir. c. contracto, & eod. tīt. c. per catechismum, lib. 6.

K ¶Si post.] s. susceptionē sacri ordinis.

l ¶Statuta canonū.] 31. d. ca. quoniam. & c. aliter, 84. dist. cum in præterito. & c. quorundam, ext. de cler. coniug. cum olim, de vot. & vo. redem. c. 1. lib. 6. cum multis similibus.

m ¶Efficax reputandum.] admiranda res videtur esse ista, cum enim sacramentum matrimonij a Deo ipso fuerit institutum in statu innocentiæ ante peccatū, sed post in subsidiū fragilitatis humana, 22. q. 2. in summa. & §. his ita, qūo uoti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ inducta, ext. de voto. c. 1. lib. 6. potest sacramentum a Deo institutū tollere, uel aliquatenus impedire? nō videtur, 21. dis. cap. inferior, ext. de maio. & obed. c. cū inferior, ff. ad Treb. l. ille a quo. §. tempestiuum, ff. de arbit. l. nā magistratus, & quod Dominus prohibet, dicens: quos Deus coniunxit, homo non separet: omnino fieri non licet, 28. q. 1. cap. iam nunc, & per multa iura, & rōnes, q̄ ad idem possunt allegari, quod si placet, prosequi poterit, ut plene dixi extra de regu. iur. cap. possessor. libro sexto. Ad hoc breuiter potest dici, quod istud fit per constitutionem Ecclesiæ conditam per Vicarium Christi, & sic non per purum hominem, sed ex potestate clauium, quodcunque solueris, quodcunque ligaueris, & capitu. ut in Euangelio, Matth. 25. cap. & 24. quæst. 1. quodcunque, ex quibus magna attributa est eidem potestas, etiam circa sacramenta, super quo vide, quod no. per Ion. extra de regular. porrectum. vnde talis dissolutio, vel impedimentum matrimonij non inducitur a puro homine, sed a Deo ipso, suo Vicario auctoritatem

faciendi

1 Vide B. Th. & ibidē Caiet. 2. 2. q. 87. art. 7.

2 Imò ēt olim subdiaconatus ordo sacer erat, licet non reputaretur sacer, vt ait gl. in c. a multis. extra de æta. & qualit. uerbo, solos, adde no. in c. 2. ext. de bigamis, in uerbo: sacros, in hac edit.

faciēdi talia committente: omnia enim nostra facimus, &c. C. de vete. iu. enu. l. 1. §. sed neq; vel. oĩa enim. ext. de præb. c. si Apostolicæ, lib. 6.

a ¶ Prius,] s. quam sacer ordo foret susceptus.

b ¶ Contractum.] intellige per legitimum viri, & mulieris consensum, extra de spons. tua. & debet ntelligi legitimum, quo ad ætatē, & liberi arbitrij motũ, eo. tit. c. Gemma, de despon. impub. de illis, tantus enim posset esse defectus ætatis, uel liberi consensus, ꝙ non esset matrimoniũ, & ideo tũc frustra de ipsius dissolutione disputaretr̃.

dum tamen prius [a] cõtractũ, [b] etiam si per carnis copulam non fuerit consummatum, [c] cum nec iure [d] diuino, nec per sacros reperiamus canones hoc statutum, [e] inualidum est censendum: [f] Auctoritate Apostolica [g] districtius inhibentes, ne

c ¶ Consummatum.] hoc inducebat dubiũ sicut. n. matrimonium non consummatum per carnis copulam, per religionis ingressum dissoluitur, extra de conuer. coniug. c. verum, in corpore Auth. de sanc. epis. §. si uero astante, colla. 9. sic videbatur dissolui per susceptionem sacri ordinis, sed contrarium uerum est, ut sequitur, & quæ sit ratio, infra subijcietur.

d ¶ Iure diuino.] illo iure talis dissolutio non est inducta, imò potius videtur prohibita, quia quos Deus coniunxit, &c.

e ¶ Statutum,] quare censetur prohibitum, de transla. epis. inter corporalia, §. sed neque, de verb. sign. c. exiui, §. porro, Cle. 5. Et per hoc colligere potes bonum modũ formę argumentandi & dicendi: non est ita, quia iure cautum non reperitur, ut hic, ad idem in corpore Auth. de non eligen. secundo nube, §. optimum itaq;: ibi, nec quælibet est lex aliquid tale dicens, colum. j. C. de repu. l. dissentientis, de coll. l. illam extra ne sede vac. ca. illa. de sup. negl. præla. c. Romana, lib. 6. & alibi dicitur, erubescimus cum sine lege loquimur, in corpore Auth. de trien. & semis. §. consideremus, coll. 4.

Argumentũ ualet, si dr̃, non est ita, qa iure cautum non reperitur.

f ¶ Est censendum,] sed quæ potest esse rõ eius? contrarium. n. videbatur per multa iura, & argumenta, & rõnes recitatas, ut sup. dixi in Sum. Host. de conuer. cõiuga. §. & utrum, quas recitare hic causa breuitatis omitto. Respondeo hoc esse, tum quia non reperitur in iure cauta talis dissolutio, ut hic, quare censetur prohibita, ut dixi in glo. præcedenti: Tum quia dissolutio matrimonij inter uiuentes pœna est no. de diuor. ca. porro, quare non debet infligi, nisi reperiretur de iure inflig enda, ff. de reli. l. at si quis, §. generaliter, de sepulc. uiol. l. 3. §. non ppetuæ, cõtenti. n. esse debemus pœnis legibus cõprehensis ff. de verb. obli. si ita stipulatio: & pœna non est infligenda nisi per iudicē. 33. q. 2. §. 2. §. de hoc: iudex alias non esset, nisi iustitiā redderet, extra de uerb. sig. forus §. in omni. ad hoc facit, quod not. de iu. pat. c. ult. Tum ēt per multa alia iura, rõnes. & argumenta, quæ ꝓ parte ista dicto, §. utrum reperies allegata. Sed omittere uolo, & responsum dare ad aliqua argumenta facta in d. §. quæ pro parte contraria multum prima facie uidentur argumentantia, primo cum dr̃: sic solemnizatur votum, & facilius ꝑ ordinis sacri susceptionem, sicut per religionis professionem: nam maius bonum sequitur ex professione, ꝑ quam inducitur bonum obedientiæ, quæ illæsa seruata, est iusta, & meritoria, ut in decr. quorundam, §. pen. liberi arbitrij & uoluntatis priuatio, de ele. quorundā, & c. si religiosus. de testa. c. si. de sepul. c. vlt. lib. 6. Item proprietatis temporalium abdicatio, 12. q. 1. non dicatis, extra de sta. mo. cum ad monasterium, §. ult. & multa alia q̃ colligunt̃. & no. 16. q. 2. c. de monachis, q̃ tamen ex susceptione sacri ordinis minime inducuntur, quare potest dici, quod alia ratio in illa pactum reformat. iuxta l. interpositas. C. de transact. & dissimilis ratio dissimilia

Mr̃imoniũ nondũ consummatum quare dissolui non põt per sacri ordinis susceptionem.

Professio multa bona inducit.

dēt, inducere, & quod in vno dr̃, de reliquo prohibitũ vr̃, ff. de iud. l. cum prætor, 25. dist. qualis. ext. de p̃sum. nonne. Potest ēt dici ad id, quod secundo pro parte alia fortiter vr̃ induci, cura animarum quem a religione reuocat, & religio quem reuocat a matrimonio, ergo & cura, ad quam cum sacro ordine quis assumitur, dēt quem a matrimonio reuocare, nam reuocatio ꝑ religionē a matrimonio inducitur ex causis, quæ deficiunt in sacri ordinis susceptione, ut prædixi, nec sequr, ꝙ si cura animarum quem ex cā reuocat a religione, ꝙ hæc eum reuocat a matrimonio, qa in cura animarũ est, ideo propter publicam vtilitatē, quæ præferrur priuatæ, quę publica vtilitas non sic insurgit ex sola ordinis susceptione. Potest ēt dici, ꝙ dictus modus argumentandi per argumentum a minori uel maiori cessat in pœnalibus identitatis rationem in se non habentibus, cum & cessat in ambitiosis de se non pœnalibus, arg. ext. de pręben. ca. cui de non sacerdotali. li. 6. & no. hoc de rescr. postulasti, in gl. pen. circa fi. Ad alia quæ inducuntur in d. §. pro parte contraria, subtilis perscrutator responsum de facili inuenire poterit.

quispiam durante [h] matrimonio nondum etiam cõsummato, [i] aliquē [k] de sacris ordinibus præsumat suscipere, nisi prout sacris canonibus nouerit [l] conuenire. Quod [m] si secus a quoquam forsitan attentarum fuerit, ordinamus, quod nec [n]

g ¶ Auctoritate Apostolica:] secunda pars.

h ¶ Durante,] h. d. quia eo soluto liber remanens a lege coniugis posset sacrum ordinem suscipere, sicut & matrimonium cum alia contrahere, 31. q. 1. ꝙ si dormierit, ext. de sec. nup. c. pen. & fi.

i ¶ Consummato,] matrimonium consummari dicitur per carnis commistionem, ut hic, & ext. de diuor. quanto, ratificari autem dicitur per consensum mutuum de præsenti: initiari vero per sponsalia, no. ext. de transla. epis. c. licet.

k ¶ Aliquem de sacris,] qui sunt tres, presbyteratus, diaconatus, & hodie 1 subdiaconatus, ut dixi sup. in gl. susceptio.

1 Subdiaconatus semp fuit sacer ordo, ut notatum est paulo ante, in gl. in uerbo, sacri susceptionem ordinis.

l ¶ Nouerit conuenire,] puta de licentia coniugis religionem ingredientis, uel etiam in sæculo remanentis potissime absq; suspicione incontinentię, & votũ castitatis emittentis, 32. dist. seriatim, 77. c. eps bñdictionē, extra de conuer. coniug. c. coniugatus. ubi coniux in sęculo remanens esset suspecta de incontinentia, vir non posset religionē ingredi, nisi & ipsa silr̃ conuerteret̃: vt ibi no. Ratio diuersitatis reddi consueuit, quia ubi vir in sæculo remanet ad sacros ordines promotus de licentia uxoris uotum continentiæ emittentis, eidē tenetur in necessarijs prouidere, 31. di. oĩno, & sic sibi materia incontinentiæ p̃textu defectus necessariorum incurrendæ aufertur, arg. ad hoc. ff. de ri. nup. l. palā. §. nõ ęst hoc ignoscendum, & eam in se peccantē in vinculis detinere, & ad ieiunia, non tñ mortifera cogere. 33. q. 2. placuit, & q. 5. c. hæc imago, & no. ext. de iureiu. in cap. quemadmodum in gl. ult. quæ omnia cessant facienda per virum ingressum religionem, carentem proprio, & libero arbitrio.

m ¶ Quod si secus.] Tertia pars, s. ꝙ mr̃imonio durante ēt non consummato, quis sacrum ordinem suscepit.

n ¶ Nec matrimonio soluto,] q. d. nedum eo constante: & dic soluto, puta per mortem uel ingressum religionis ante carnalem copulam: uel alias qualitercumque cum indistincte loquatur, arg. 19. dis. si Romanorũ, ext. de priui. quia circa, ff. de leg. pręstā. l. 5. 5. & generaliter, cum simi. Quid ergo dices si matrimonium contractum de se ab initio foret nullum, puta ob gradum ꝓhibitũ consanguinitati, uel aliam causam, & per sñiam declaret̃ nullum fuisse, habebit ne locum quod hic dr̃? Vr̃ ꝙ

non

matrimoniũ ſoluto in ſic ſuſcepto [a] ordine miniſtrare, nec [b] ad ſuperiores ordines ꝓuehi, nec [c] ad aliquod bñficiũ, vel officiũ [d] eccleſiaſticũ valeat ꝓmoueri: Niſi aliquã de religionib. approbatis [e] (quarum profeſſio ad caſtitatis [f] cuſtodiam, & abdicationem [g] temporalium, & ſui ſuperioris obedientiã [h] ſuos profeſſores aſtringat) ipſum canonice [i] contigerit ingredi, ac eius [k] regulam expreſſe, vel [l] tacite ꝓfiteri: quo [m] caſu dioeceſanus [n] ſuper præmiſſis & ſingulis [o] præmiſſorũ cum [p] eo diſpẽſare valeat, niſi ſit aliud canonicũ quod [q] obſiſtat. Ad [r] ingreſsũ hmõi ſic [s] ordinatũ, ſi matrimoniũ conſummatum [t] non fuerit, per dioeceſanum inſtãter moneri præcipim⁹, [u] & induci: quod ſi forſan renuerit [x] adimplere, ipsũ

nõ: cum nullum vinculum reperiatur virum alligaſſe, quominus liber remaneret ad ſuſceptionem ordinũ: vel cuius prætextu cogi potuerit ad fidem coniungi cõſeruandam. Sed in contrarium poteſt dici: quia aut vir cũ contraxit, ſciebat impedimentum: & ſic quantum in ſe fuit, mulierem decepit, & fidem matrimonij violauit: & legitimũ erat quo ad mulierem ob ſuam bonam fidem, extra qui fil. ſint legi, cap. ex tenore, & tunc ex ſua perfidia non debet commodum reportare, argum. extra de eo, qui dux. in matrimon. quam pollu. per adulter. c. 1. C. de inceſt. nnp. l. qui contra, & non debet illo caſu melioris conditionis (quia ſtultus fuit] exiſtere, ff. quod vi, aut clam, l. Seruius, extra de præben. c. eum qui. li. 6. Aut ignorabat, & tunc antequam aliquid faceret per quod a concubitu coniugis ſegregaretur, & debuit hoc caſu, & etiam ubi ſciuit, iudicium Eccleſiæ ſuper diſſoluendo matrimonio expectare, extra de diuor. porro, nã aliter quantum in ſe fuit, fidem promiſſam uiolaſſe uidetur: quæ violatio & ſcandalum ex ea potens inſurgere, inter cetera dare cauſam potuit pœnis, quæ tali promoto per hanc conſtitutionem imponuntur: & ſic ſecũdum hoc uerbum, ſoluto referri poterit ad diſſolutionem iuris, uel facti. Sed ſi ſupponas ipſum & mulierem impedimentum ab initio ſciuiſſe, tunc forte ſecus eſſet cum ſuſcipiendo ſacrum ordinem, non uideatur coniugi fidem aliquam uiolaſſe: cum ei ſcienti ad nullam fidem ſeruandam teneretur, extra de eo, qui dux. in mat. quam poll. per adul. c. 1. de conuer. coniug. ca. 1. cum ibi not. per Pet. de Samp. & C. de inceſt. nupt. l. qui contra. non enim videtur debuiſſe præſtare impedimentũ ſuſceptioni ſacri ordinis matrimonium quo ad vtrumque coniugum, de ſe nullum, argu. de ele. auditis, de iure patro. c. illud, de re iur. ca. non præſtabat, lib. 6. de opt. leg. l. 2. & 3. quando dies lega. ced. l. quod pupillæ.

a ¶ In ſic ſuſcepto.] ſ. matrimonio durante.

b ¶ Nec ad ſuperiores.] & ſic ſuſceptio unius ordinis in ſtatu indebito facta in alijs pœnam induci facit.

c ¶ Nec ad aliquod.] intelligebam etiam modicum ſine cura tũ quia indiſtincte, & uniuerſaliter loquitur: tum quia appellatione beneficij maius, & minus beneficium continetur extra de uerb. ſign. tua.

d ¶ Officium eccleſiaſticum.] & ita nec ad acolythatus officium, uel alterius minoris ordinis eſt talis promouibilis, nec ad aliud officium regiminis eccleſiaſtici puta officialatus, uel alterius, argu. 1. q. 1. c. ſi quis Epiſcopus, & q. 3. ſaluator. extra de ſimo. c. conſulere, cum ibi. not. ſimile huic de pœn. cap. felicis, §. nulli præterea, lib. 6. de hæret. excommunicamus. §. credentes, C. eo. ti. auth. credentes.

Religio non approbata ingredientem nõ obligat.

e ¶ Approbatis.] ingredi ergo aliam nõ prodeſſet, cum aliæ ſint prohibitæ, & penitus reuocatæ extra de relig. do. cap. 1. li. 6. & in extrauag. ſancta Romana, nec ingredientem obligant, not. Hoſt. ext. de reg. is qui. ſimile extra de uoto cap. 1. lib. 6. de relig do. c. ne nimia, & d. ca. ſancta Rom.

f ¶ Caſtitatis cuſtodiam.] non vr̃ ergo prodeſſe hoc caſu ingredi religionem, iuxta quam permittitur concubitus vxoralis, ut eſt reperire in tertio ordine S. Franciſci, vel in ordine vulgariter nuncupato S. Mariæ in partibus Italicis, ut audiui, licet enim largo modo dicatur caſte uiuere cum vxore: ſtricte tamen quo ad obſeruationem continentiæ in promotis in Eccleſia occidentali ſecus eſt, ut dixi ſupra.

g ¶ Abdicationem temporalium.] cum indiſtincte loquitur textus intelligam in ſpeciali, uel in communi: & ſic talis habebit ingredi aliquam de approbatis, aliã igitur ingredi nõ prodeſt, puta canonicorũ regularium ſancti Auguſtini, vel monachorum Ciſtercien. uel Cluniacen. ordinis, vel Hoſpitalariorũ, vel ſimilium, quibus licitum eſt habere aliqua ſaltem in cõmuni, arg. ad hoc extra de reg. c. conſtitutionem, libro, 6. alias fruſtra dixiſſet textus, quarum profeſſores, &c.

h ¶ Obedientiam.] ad iſtud, & ad duo præcedentia regularem dicas aſtrictum. extra de ſtat. mona. cum ad monaſterium, §. abbas, & ultimo.

i ¶ Canonice.] iuxta decreta. is, qui, & c. non ſolum, de reg. lib. 6. uel canonice, i. non habens in ſe aliquod impedimentum, quo minus religioni poſſit adſtringi.

k ¶ Eius.] ſcilicet religionis.

l ¶ Vel tacite.] puta per lapſum anni, uel alio modo, ut colligitur de reg. is qui lib. 6.

m ¶ Quo caſu.] ſ. cum ingreſſus fuerit unam de dictis religionibus, & in ea profeſſus fuerit.

n ¶ Dioeceſanus.] id eſt Epiſcopus dioeceſis, in qua eſt talem religionem ingreſſus, qui per hanc decr. cum talibus etiam exemptis poterit diſpenſare, huius enim capituli conditor bene ſciebat iſtas religiones, uel aliquas de ipſis fore exemptas.

o ¶ Singulis præmiſſorum.] ſ. ut poſſit in iam ſuſcepto ordine miniſtrare, & ad altiores prouehi, & ad beneficium, & officium eccleſiaſticum promoueri.

p ¶ Cum eo.] ſ. taliter ingreſſo.

q ¶ Quod obſiſtat.] puta irregularitas, uel delictum, de æta. & quali. c. ult. de renun. niſi cum pridem, de accuſ. inquiſitioni, cum ſimi.

r ¶ Ad ingreſſum.] ſ. faciendum.

ſ ¶ Sic ordinatum.] ſ. ad aliquem de ſacris ordinibus, in promoto ergo ad minorem ordinem, uel aliquem de minoribus, non eſt neceſſaria inductio, quæ facienda præcipitur, ratio huius poteſt eſſe: quia talis ordo in ſe non habet uotum caſtitatis annexum, quare non poteſt effectum matrimonij impedire, extra de cle. coniug. c. 1. & eo. tit. lib. 6.

t ¶ Conſummatum non fuerit.] illo enim conſummato ingreſſus etiam religionem eam dimittere eſt cogendus de conuer. coniug. c. 1.

u ¶ Præcipimus.) neceſſitatis eſt ergo talis monitio per Epiſcopum facienda: alias prætermiſſa in eo peccatum induceret, de offi. archid. ea quæ, cum ibi no. & per Hoſtien. de offi. ord. inter cetera, §. ult. de treu. & pa. c. 1. & alias dixi, de æta. & quali. c. 1. Clem. 5.

x ¶ Renuerit adimplere.) ſupponit expreſſe, ꝙ poſſit renuere, ut in ſeruo dr̃, qui licet iuſſus per dñm põt nolle hæreditatem adire, C. de hære. inſt. l. cum proponas, q̃a voluntarium ſeruitorem Deus ſibi quærit, non coactũ, 15. q. 1. ca. non eſt, & per hoc dr̃ reprobata opinio Hoſt. notata. d. §. & utrum, dicentis talem fore cogendum ad ingreſſum religionis, cum ad hoc cogatur q̃nque propter delictum, 33. diſt. c. fraternitatis, ad idem in corpore auth. ut nulli iud. §. adulteram. coll. 9.

a ¶ Inſti-

si sponsa eius institerit, [a] per [b] censuram ecclesiasticam compellédum decernimus contractum matrimoniũ cõsummare.[c] Nulli &c. nostrarum declarationis, inhibitionis, ordinationis, pręcepti, & cõstitutionis infringere. Datum Auinione Calend. Decembris, anno vij.

TITVLVS VII.

De religiosis domib.

¶ Secta, & religio fratricellorum siue beguinorũ, qui se dicebant de tertio ordine Beati Francisci cassatur quoniam inter ceteros errores ecclesiastica sacramenta despicebant: Et sub pœna excommunicationi in oĩbus iniũgitur, vt nulli de cetero, talem ritũ assumant, & ne Episcopi ipsum concedere præsumant: vide cap fin. eod. ti. in antiq. & cap. 1 eo. titu. lib. 6,

CAP. VNICVM.



Ancta [d] † Romana atque vniuersalis [e] Ecclesia, cui auctoritate [f] Dño [g] licet immeriti [h] præsidemus, sicut religiosa [i] & pia vota benigno fauore [k] prosequitur, [l] sic superstitiosos [m] conatus insolentiũ [n] hominum † detestatur, [o] videlicet ne sub ouina [p] pelle gregem Dominicũ [q] truculentia [r] lupi [s] rapacis [t] inuadat, sub pietatis [u] imagine [x] virus [y] hæreticæ prauitatis obrepat [z], & sub prętextu conuersationis angelicæ [a]

a ¶ Institerit.] non ergo aliter matrimonium cogitur consũmare cum esset promotus: sed possent alias vir & vxor continentiam vouere, 32. qu. 5. qui Deo patri. Post consummatum autem matrimonium ingressum religionem posset Episcopus ex suo officio reuocare ex causa, extra de conuers. coniu. c. 1. & not. 32. q. 6. mulier.

b ¶ Per censuram ecclesiasticam.] suspensionis, excommunicationis, uel interdicti, de ver. sig. quęrenti. Alibi reperitur quẽ per seueritatem canonicam, alibi per ecclesiasticam animaduersionem fore coercendum & puniendum, quod prosequere ut no. Host. de pœ. c. in quibusdam.

c ¶ Consumare.] scilicet per carnalem cõcubitum, ut sup. dixi vicissim enim quo ad hoc sibi sunt coniuges debitores, 22. q. 2. §. his ita, nec vir dicitur habere potestatem sui corporis sed mulier: nec contra. Sed licet iste cogatur muliere instante matrimonium cõsummare, nunquid ipse poterit ab illa debitum exigere? Dicas, quòd non: cum adhuc quo ad se voto continentiæ sit ligatus, no. de conuer. coniu. ca. quidam, & c. accedens, 27. quæstio. 2. c. Agathosa, in gl. sed nunquid, & not. Guil. extra de vo. c. 1. lib. 6. & ibi dixi Zenze.

Vir non hẽt potestatẽ sui corporis, & econuerso.

Diuiosio textualis.



Ancta Romana.] Hæc decret. diuisibilis est in partes quattuor. In prima, causa seu ratio constitutionis præmittitur. In secunda, facti damnationi subijciendi recitatio subiungitur ibi, Nonnulli tamen, &c. In tertia eiusdem facti sub certis pęnis damnatio annectitur: ibi, Cum itaque &c. In quarta prælatis eidem facto consensum præbentibus pœna infligitur: ibi, Episcopos quoque &c.

d ¶ Sancta Romana.] Ecclesia Romana quandoque appellatur sancta, vt hic, & 12. dist. præceptis. 15. dist. c. sancta, 19. dist. c. in memoriam, quandoque sacrosancta vt in proœ. lib. 6. & hoc ideo, quia sacro cruore Apostolorum Petri, & Pauli consecrata, de elect. fundamenta de reli. & vene. sanct. cap. 1. libr. 6. 21. distinct. capitu. quamuis.

Ecclesia Romana dr̃ sancta & sacros.

e ¶ Vniuersalis Ecclesia.] hic dicas, ut dixi in c. suscepti, in verbo Ecclesijs, & in c. execrabilis, in uerbo, uniuersalis Ecclesiæ.

f ¶ Auctore.] id est, causam originalem dante, simile, ff. de excep. do. l. apud Celsum, §. auctoritas, & §. auctoris, ff. de diuer. & tempo. præscr. l. in vsucapione. §. accessio. cum similibus.

g ¶ Domino.] scilicet Iesu Christo, & proprie dicit auctore, quia nihil boni sine eius gratia, 23. qu. 4. nunc ergo, alias, §. versus, in c. Nabuchodonosor, cum sine ipso factum est nihil. Ioan. c. 1. C. de uete. iur. enu. l. 1.

h ¶ Immeriti.] hoc ex humilitate dicit, vt alibi extra de magistris, c. inter solicitudines, circa prin. cle. 5. de re iud. ad Apostolicæ, §. nos itaque, lib. 6. vel nocat se immeritum conditor canonis præsentis propter ea, quę dixi in cap. suscepti, in prin. super uerbo cura solicitat. Quo autem ad omnes vniuersos Christicolas nedum benemeritus, imo & sanctus habẽdus est, quem apex tantæ dignitatis attollit, vt 40. distinct. cap. non nos.

i ¶ Religiosa.] uel religione fidei, de quibus loquitur lex, C. de ep. s. aud. l. nemo, vel religiosa, quo ad habitum, & professionem, ut infra colligitur.

k ¶ Fauore.] nã summa est ratio, quę pro religione facit, ff. de religio. l. sunt personæ.

l ¶ Prosequitur.] exẽplum potest multiplex de hoc dari per iura. C. de sacrosanc. eccle. l. sancimus, & l. vlt. extra. de fil. presbyt. c. 1. de aposta ca. ex litterarum, 66. d. ca. 1. cum multis similibus, quę disquerere magis laboriosum reputo, quam subtile.

† De Beguinorũ secta, & erroribus vide Guidonẽ Carmelit. in sum. de hę resib. Beguinorũ & Nicolaũ Eymericũ in directorio inquisitorum p. 2. q. 15.

m ¶ Superstitiosus.] Hoc verbum expone vt in decret. quorundam.

n ¶ Insolentium.] exponi potest, id est insolita adinuenientium. Alibi aliter sumitur de rescrip. quia per ambitiosam, lib. 6.

† Qui, ut dicit hic tex. & gl. ep. st. Iustini. C. de sũ. Tri. sub specie agni, & sub crede mihi, de quo p glos. in l. qui sub condi. ff. de condi. insti. l. nõ erit, §. diuus, ff. d̄ iureiu. & p̄textu boni, & æqui multis nocent. ∂. l. dudum, C. de contrahẽ. & commit. stip. ideo nõ est eis parcẽdũ, l. qui sub prętextu. C. de sacros. eccl. l. quidam ignauiæ, C. de decur. li. 10. cle. 1. de relig. do. Fõ.

o ¶ Detestatur.] simile de conces. præb. ca. detestanda, libro 6.

p ¶ Ouina pelle.] id est, simplici non astuta.

q ¶ Gregem Dominicum.] id est, populum Christianum.

r ¶ Truculentia.] id est, astutia, vel malitia.

s ¶ Lupi rapacis.] exponi potest, id est, diaboli, qui inimicus hominis alibi appellatur, extra de elect. ca. licet de vitanda. Vel potest exponi, lupi rapacis, id est hæretici. sicut alias, 25. qu. 1. sunt quidam, in fi. multis etiam alijs, modis sumitur lupus, ut no. Guli de hære. c. vt officium. in uerbo lupum, lib. 6.

t ¶ Inuadat.] simile extra de elect. ne pro defectu, unde sumitur, quod hic dicitur. Et alibi scribitur, quod aliqui sub agni specie gerunt lupum. de hære. c. ut officiũ, libro 6.

u ¶ Sub pietatis.] se extrinsecus exhibentis, interius autem minime subsistentis.

x ¶ Imagine.] id est simulatione seu velamine.

z ¶ Virus.] inficiens animam, sicut exterius sumptum occidit corpus: quod atrocius reputatur: quam gladio hominem occidere. C. de malefi. & mathema. l. 1. ff. ad leg. Cor. de sica. l. eiusdem.

z ¶ Obrepat.] id est latenter subintret? Sæpe enim vitia se esse virtutes mentiuntur, 41. dist. ca. sæpe vitia.

a ¶ Angelicæ.] accedit ad hoc quod alibi legitur, Angelus Satanæ frequenter in lucis angelum se transformat, 26. quæstione, 5. nec mirum, extra de regula, licet §. si vero.

a ¶ Spi-

incautis mentibus ſpiritus [a] malignus illudat, [b] cuius rei gratia ſacris canonibus [c] eſt interdictum, ne aliquis nouum ordinem aut religionem inueniat, [d] vel habitum nouæ religionis aſſumat, ſed quicunque ad religionem venire voluerit, ingrediatur vnam de religionibus approbatis. [e] Nonnulli [f] tamen profanæ [g] multitudinis [h] viri, qui vulgariter [i] Fraticelli ſeu fratres de paupere vita, Bizochi ſiue Beguini, vel aliis nominibus nuncupantur in [K] partib. Italiæ, necnon in inſula [l] Siciliensi, comitatu prouinciæ Narbonenſis, & Tholoſanenſis ciuitatibus, & diœceſibus, & prouinciis, aliiſq; diuerſis ciſmarinis [m] & vltramarinis partibus contra dictos canones habitum nouæ religionis aſſumere, [n] congregationes, & conuenticulas [o] facere, & ſuperiores ſibi ipſis eligere, [p] quos miniſtros ſeu cuſtodes, vel Guardianos, aut nominibus [q] aliis appellant, plurimos ad eorum ſectam recipere, [r] & loca de nouo conſtruere, [s] ſeu conſtructa [t] recipere, [u] in quibus habitant [x] in communi, publice [y] mendicare (quaſi eorum [z] ſecta foret vna de religionib. [a] per ſedem Apoſtolicam approbatis) temeritate [b] damnabili preſumpſerunt, [c] & præſumunt etiam inceſſanter. [d] Et vt ipſorum error [e] veritas, [f] & impietas religio repute-

a ¶ Spiritus malignus.] ſcilicet diabolus.

b ¶ Illudat.] ſub velamine enim latens prodit ſe dum ea cōfingit, per quę perſonas fallere nititur, & ſuper hoc vide quod legitur. 25. q. 5. nec mirum.

c ¶ Canonibus.) extra. de reli. do. c. ne nimia. & eo. tit. ca. religionum. li. 6.

d Inueniat.] ſicut nec nouū collegium debet quis per ſe inſtituere, ff. de collegi illici. l. 3.

e Approbatis.] per ingreſſum aliarum non videretur quis ligatus. ſic ſētire vī Hoſ. extra. de regula. is qui monaſteriū. & dixi. extra. de voto. c. ꝙ votū. li. 6.

f Nonnulli tamen.) Secunda pars.

g ¶ Profanæ.) id eſt. abominādæ. alibi ſumit̄ aliter iſtud verbum, ff. de rerum diui. l. ſacra. §. proprie.

h ¶ Multitudinis.) iſto caſu multitudini nō parcitur: quia videtur deſeri bonū vitæ. argument. de voto. capit. magnæ, §. igitur, de regul. iuris, cap. qui ſcandalizauerit, & dic vt ibi not. de tempor. ordin. ſane 50. diſtinctione vt conſtitueretur.

f ¶ Vulgariter.) habetur igitur reſpectus ad communē vulgi denominationē, ff. de flumin. l. 1. §. 1. de fund. inſtru. l. cum de lanionis. §. aſinam. de pœnis. le. capitalium §. ſolet. vbi de hoc.

k ¶ In partib. Italiæ.) id eſt locis in Italia conſtitutis. ar. ff. de iud. l. inſulæ. de ver. ſig. l. notionē. §. cōtinentes.

l ¶ Inſula Siciliensi.) quæ de proprio patrimonio Beati Petri exiſtit. 10. q. 3. relatum 94. diſt. cap. valde neceſſarium.

m ¶ Ciſmarinis.) id eſt citra mare conſtitutis. alias eſt citramarinis.

n ¶ Aſſumere.) & male: cum hoc fieret contra canones prohibitionem expreſſam continentes, quod inducit pœnam depoſitionis, 4 diſt. §. ult.

Conuenticulas facere an liceat.

o Conuenticulas facere.) ipſas ad malum fieri per iura prohibitum eſt. C. de epiſc. & cler. conuenticulam, ff. de colleg. illi. l. 1. & argum. 11. quæſt. 1. coniurationū & c. conſpirationem 89. diſt. ſi quis propter. Ad bonū aūt fieri congregationes ꝑmittit̄, arg. dictæ. l. 1. §. ſi religionis. ſicut & confœderationes, & conſpirationes in bonum ſunt permiſſæ in corpore Auth. vt cum de app. cog. §. quis de parentib. cum ibi nota. C. de pęnis. l. quæ ſententiam, de profeſ. & med. l. magiſtros, lib. 10. & ibi no. & arg. eorū quæ no. per Ber. de vi. & ho. cle. c. cū decorem. & per Inn. & Hoſt. de ſchiſ. c. 1. de exceſ. præl. dilecta. ꝑ Hoſt. de iud. exhibita. & per eum in ſum. de iureiur. §. vlt. & plene per Gul. de ver. ſig. c. conſtitutionem. lib. 6.

p Eligere.) talium ſuperiorum electio in hoc caſu eſt inhibita, cū congregationes factæ ſupponātur in malū: alias quælibet congregatio licitā exercens profeſſionē vel negotiationem, aliquem ſuperiorem ſibi eligere poteſt. C. de iu. om. iu. l. per iniquū. 16. q. ult. c. cōgregatio, extra. de elect. nullus, de hoc plenius dixi in c. Eccleſiæ Romanæ.

q ¶ Aut nominibus aliis appellant.] puta ꝑpoſitos, priores, magiſtros, & ſic de aliis.

r Recipere.) & in hoc male, cum etiam in religione approbata Mendicātium prohibeatur talis receptio, ſaltē ad profeſſionem faciendā: niſi cū certo moderamine, & cū certa determinatione, extra. de regula. nō ſolum. lib. 6.

ſ ¶ Conſtruere.) hoc regulariter prohibitum eſt, ſaltē de locis diuino cultui dedicandis ſine licētia epī. ī corpore Authē. vt nullus fabricet orato. do. coll. 5. 18. q. 2. c. q̄ ſit, & c. qbuſdam. licet vnicuique fideli ſit permiſſum ſimpliciter oratorium habere, de conſecr. diſt. 1. cap. vnicuique.

t ¶ Conſtructa.) .ſ. per alios.

u ¶ Recipere.) iſtud religioſis mendicantis ordinis, licet alias approbati, expreſſe inhibitum eſt, extra de exceſ. præl. c. cum ex eo. li. 6.

x ¶ Habitant in communi.) habitare in communi religioſis approbatæ ꝓfeſſionis ne dum permittitur, imo & iniungitur: vt mutuæ conuerſationis, & honeſtatis ſibi teſtes exiſtant: niſi ex cauſa de ſuperiorum licentia aliud inducatur, in corpore Auth. de min. §. cogitandum. coll. 1. extra. de exce. præl. cum ex eo. de ver ſig. c. priuilegium, li. 6.

Quaſi, qualiter accipit̄.

y Publice mendicare.) taliter .n. licite mendicantibus quæſtus publicus tribuere victum ſolet. ext. de rel. do. c. 1. §. confirmatos. li. 6. C. de men. vali. l. vnica. li. 11.

z Quaſi.) pro tanquam expone, non eſt hic expreſſiuū veritatis, ſicut eſt alibi in euang. Io. 1. Vidimus gloriam eius quaſi vnigeniti, & c. & alibi. ff. de ſenat. l. emancipatum cum ſimilibus.

a Religionibus.] .ſ. ordinis mendicantis.

b Temeritate dānabili.) ſic dicta, quia a iure dānata, & improbata, vel dānabili, id eſt animas talium dānante ꝑꝑ inobedientiæ notā, per q̄ mortale peccatū incurrūt, ext. de ma. & obe. c. ſi quis, & c. illud 4. d. §. vl.

c Præſumpſerunt.) .ſ. dudum, vel vſquequaque.

Corrūpit iuſtos hoīes comitatiua malorum.

d Inceſſanter.) huic malo occurrendum fuit, ne tales nedum ſui, ſed etiam plurimorum poſſint eſſe perditio. extra. de iud. cum non ab homine, nam ſæpe malorum conſortium corrumpit etiam alios de ſe bonos, 28. q. 1. c. ſæpe malorum, iuxta illud: Vna ouis morbida inficit totum gregem, ff. de act. emp. & uen. l. Iulianus. 40. diſt. c. ſed aliud. extra de ſta. reg. ea quæ Vnde uerſus.

Morbida ſola pecus, inficit omne pecus.

e Error.) errare eſt aliud pro alio putare. 22. q. 2. cap. in quib. reb. ff. de lib. & poſth. l. ſi poſthumus. §. vlt. approbare falſum, erroris eſſe proprium dicitur. 38. diſtinct. quamuis.

f Veritas.) de iſta dicitur, quod erroribus geſtorū mini-

tur, à plurimi eorum [b] regulam seu ordinem fratrum Minorum, quem sanctus Franciscus instituit, [c] se profiteri ad litteram [d] conseruare confingunt: [e] quamquam in obedientia Generalis, vel prouincialium ministrorum ipsius ordinis non morentur, [f] prętendentes [g] se a sanctę memorię Cęlestino Papa V. prędecessore nostro huius status seu vitę priuilegiū habuisse, quod tamen etsi ostenderent, non ualeret: cum bonę memorię Bonifacius Papa viij. prędecessor noster ex certis causis rationabilibus omnia ab ipso Cælestino prædecessore nostro concessa, quæ per ipsum Bonifacium non contingeret approbari, viribus penitus vacuauerit, [h] dictumque vitæ priuilegium non inueniatur per eundem Bonifacium approbatum. [i] Quidam autem eorum dictum habitum, [K] & viuendi ritum [l] a quibusdam episcopis seu eorum superioribus, vel aliis ecclesiarum prælatis, habuisse profitentur, quos [m] nec [n] eis concedere licuit contra formam concilii [o] generalis. Nonnulli etiam ex ipsis asserentes [p] se esse de tertio ordine [q] Beati Francisci pænitentium vocato, prædictum statum, & ritum eorum sub uelamine talis [r] nominis satagunt palliare, cum tamen in regula ipsius tertii ordinis talis uiuendi ritus nullatenus sit [s] concessus. Et quia in errorum barathrum [t] faciliter ruunt, qui conceptus proprios patrum definitionibus anteponunt, [u] ipsorum quāplurimi (sicut fide digna relatione percepimus) a veritate catholicæ fidei deuiantes [x] ecclesiastica sacramenta [y] despiciūt, ac errores alios studēt multipliciter seminare. [z] ¶ Cū [a] itaque talium damnanda [b] temeritas in eiusdem

me vitiatur, ff. de of. p̄sid. illicitas. §. veritas. rei manifestatæ cedere hēt error. 8. distin. c. veritas, quando act. de pęc. est ann. l. quæsitū, alias est ibi. §. sub l. 1. vide extra. de purg. vul. c. significantibus. Quid autem sit veritas, no. in decret. sedes Apostolica.

a ¶ Reputetur.] sępe enim vitia se esse virtutes mentiūtur, 42. d. c. sæpe. vt s̄. dixi.

b ¶ Eorum.] scilicet nouæ religionis habitum assumentiū, vt supra.]

c ¶ Instituit,] ut in decr. quorundam.

d ¶ Ad litteram.] quasi dicat absque aliqua transgressione illius regulæ.

e ¶ Confingunt.] id est simul fingūt sub cuiusdā vmbræ palliatione, cum veritas in eis regulæ n̄ subsistat. argu. extra. de consue. c. quāto, vel expone confingunt, id est simulāt exterius: cuius contrarium latet intrinsecus, q̄ fictio, & simulatio p̄hibita est, ff. de iust. & iur. l. 1. C. plus valere qđ agit̄: licet aliquoties ī bonū simulatio sit permissa, q̄ dic ut not. Ber. extra de his q̄ vi metusue cau. fi. c. 1.

f ¶ Non morentur.) hoc est contra verā regulam ordinis Minorū, vt probatur c. quorūdam. unde tales sub nullius veri prælati obedientia existentes tamquā acephali pro religiosis habendi nō sunt, arg. 93. dist. c. nulla ratione.

Acephali sūt qui nulli p̄lato subsunt.

g ¶ Prætendentes.) falso tn̄, vt sequitur.

h Vacuauerit.) & sic ex tunc tali priuilegio, & etiam reperto concesso, utendum non fuit, tamquam sublato: alias pæna falsi incurreretur C. de no. codi. confirman. §. hunc igitur. origine enim rei sublata non est imago ad effectum aliquem relinquenda. Co. de lati. lib. tol. l. 1. circa princ. & arg. ad hoc, ff. ad leg. Corn. de fal. l. ult. ad instar eius, quod dicitur: falsus procurator est, qui uerus prius fuit, sed post extitit reuocatus. Cod. de fur. l. falsus, extra. de rescript. ex parte decani. legis tamen licet abrogatæ notitia est necessaria, ut causa editionis eiusdem sciatur 6. dist. Moyses, 7. dist. c. fuerunt extra. de iud. nouit.

Legis ēt abrogatæ notitia est necessaria.

i Approbari.) omni igitur tempore habet dici uiribus vacuatum, ex quo non reperitur approbatum: sicut alias dicitur, quod generaliter prohibitum, expresse postea non concessum, omni tempore intelligitur denegatum extra. de uer. signific. c. exiui de paradiso. §. cum dictus Clem. 5. de trans. episc. inter corporalia. §. sed neque, ff. de postu. l. 1. §. ait prætor. quod cuiusque uniuer. nomine, l. nulli.

k Habitum.) scilicet nouæ religionis Fraticellorum vel Beguinorum, vt supra.

l ¶ Ritum.] id est, modum, simile verbum. C. de Iudæ. l. Iudæos.

m ¶ Quos.] .s. habitum, & viuendi ritum.

n ¶ Nec eis.] scilicet fratricellis vel aliis (ut supra) nominibus appellatis. unde pro non cōcesso dēt haberi cōcessum ab illis, qui ius concedendi non habuerunt, ff. de offic. procon. l. obseruare. §. ult. extra. de iure patr. c. quod autem. 1. quæst. 7. Daibertum. cum similibus.

o Concilii generalis.) extra. de relig. do. capitu. ne nimia. Non licet igitur episcopis contra inhibitionem gn̄alis canonis facere, cū sint adstricti ad obseruātiam canonum, extra. de ætat. & qual. c. cum Ecclesiæ. Clement. 5. vbi de hoc dixi.

ẽpi sunt ad canonū obseruantiam astricti.

p Asserentes.) falso tamen.

q De tertio ordine.) de quo habes in decret. cum ex eod. de sententia excomm. Clem. 5.

r. Talis noīs.) scilicet tertij ordinis S. Francisci: tale tamen velamen eis non prodest, ut sequit̄: & dixi in uerbo, confingunt.

s Nullatenus sit cōcessus.) ergo intelligendus est prohibitus, vt dixi, s̄. in gl. omni igitur.

t Barathrum.) id est inferni profundū.

u Anteponunt.) inniti suæ uolētes prudentiæ, imo potius fatuitati, contra dictum sapientis, extra. de constitut. capit. ne innitaris. Vnde de talibus scribitur quod qui non ad propheticas uoces, non ad Apostolicas litteras, non ad Euangelicas auctoritates, sed ad semetipsos recurrunt, magistri erroris existunt, quia ueritatis discipuli non fuerunt 24. quæstio. ult. cap. quid autem iniquius. de hoc plenius dixi. in c. cum inter nonnullos.

Erroris magistri qui dicantur.

x Deuiantes.) ab ipsa deuiantes hæretici sunt cēsendi. C. de hæret. l. 2. 25. q. 2. cap. prima salus. cum similibus multis.

y Sacramenta.) de & super quibus firmiter credendum est, quod sancta Romana prædicat Ecclesia: alias macula hæresis incurritur, extra. de hæret. ad abolendam.

z Seminare.) quibus resistendum est muro inexpugnabili bellatorum, extra. ne cle. uel mon. super specula, §. ult. 10. coll. de statutis, consuetudinibus contra libert. ecclés. §. statuimus.

a Cum itaque.] Tertia pars.

b Damnanda.) id est damnatione digna.

a Fidei

fidei [a] detrimentum, fidelium ſcandalum; [b] præfatorum Minorum, & aliorum ordinum [c] opprobriũ, [d] & etiam ſuarum & aliarum animarum perniciem redundare noſcatur, [e] ſectã, ritum, & ſtatũ [f] huiuſmodi non obſtantibus p̃miſſis [g] eorũ excuſationibus, quas friuolas reputamus, [h] & quicquid per eos communiter vel diuiſim ſub religionis, cõuentus, collegij ſeu congregationis [k] nomine vel colore attentatum [l] extitit vel exiſtit, de [m] fratrum ipſorum conſilio auctoritate Apoſtolica nullius fuiſſe & eſſe decernim⁹ firmitatis: [n] & quatenus de facto ꝓceſſerunt de cõſilio & auctoritate præmiſſis, reuocamus [o] omnino, ac perpetuæ prohibitioni ſubiicimus, [p] & ab eccleſia Dei penitus abolemus. [q] Eiſdem perſonis & alijs quibuſcunque ſub pœna excõicationis, quam eas (ſi ſecus fecerint) incurrere volumus [r] ipſo facto, iniũgẽtes [s] expreſſe, ne ſtatum ſiue ſectam [t] & ritũ huiuſmodi ab ipſis aſſumptum [u] ſectentur vlterius, vel ipſum de nouo aſſumere quoquo modo p̃ſumãt.

¶ Epiſcopos [x] quoque & eorum ſuperiores, & etiã alios prælatos quoſcunque, qui prædictis perſonis vel alijs ritum viuẽdi & habitum ſupradictos [y] præter ſpecialem Apoſtolicæ ſedis auctoritatem [z] deinceps [a] conceſſerint, prædictæ excõmuincationis pœnæ ipſo [b] iure decernimus ſubiacere. [c] Dignũ eſt.n. ut adulterinas [d]

a ¶ Fidei detrimentum,] cuius eſt potius proſperitas procuranda, extra de hæret. ad noſtram cle.5.

b ¶ Scandalum.] quod vitandum eſt, extra de pręſcri. nihil de noui ope. nuncia. cum ex iniuncto.

c ¶ Ordinum,] ſcilicet approbatorum.

d ¶ Opprobrium.] nã opprobrium facit religioni, qui religioſus non exiſtens habitum illũ religioni conuenietẽtem portat. ſimile C. de epiſ. aud. l. minime, & contra talem lex imponit pęnã corporalis ſupplicij & nihilomin⁹ exilij, in corpore Authen. de ſan. epiſ. §. penul. col.9.

e ¶ Noſcatur.] ſuper hoc dicas vt dixi in parte præcedenti in gl. huic malo occurrendum.

f ¶ Statum huiuſmodi.] non dicit religionem; ſic etiam dici non meretur: cum per ſedem Apoſtolicam non fuerit approbata, ſimile huic de relig. do. cap. cum de quibuſdam. Clemen.5.

g ¶ Præmiſſis.] ſcilicet proxi. §. in ver. & vt ipſorum. & in ver. quædam autem, & in ver. nonnulli.

h ¶ Reputamus.] & merito, cum aliquas ex ipſis nullum facti adminiculum habere, nec ex eis iuris fulcimentum venire noſcatur.

i ¶ Per eos.] ſcilicet talem ſectam, titum, vel ſtatum tenentes.

K ¶ Congregationis,] ac ſi foret a iure reprobatum.

l ¶ Attentatum,] de facto.

m ¶ De fratrum.] ſuper iſta clauſula dic, vt dixi in cap. Execrabilis.

n ¶ Firmitatis,] nec mirum: reprobato.n. auctore rõne ſectæ omnia eius dicta & facta pro reprobis ſunt habẽda extra de hæret. c. fraternitatis. & in extrauag. domini Ioan. quæ incipit, dierum, quod dic vt no. per Ber. & latius per Inno. & Hoſt. d. c. fraternitatis.

o ¶ Reuocamus.] bene dicit reuocamus, quatenus de facto proceſſerunt, cum de iure fuerint nulla: & ideo proprie reuocari & reſcindi nõ poſſunt ff. de iniuſt. & irri. teſta. l. nam & ſi ſub conditione. de ædil. edi. l. bouem, §. vlt. extra de deſpon. impub. c. ad diſſoluendum. Reuocantur igitur, quatenus de facto proceſſerunt, ne forte in opinione communi aut vulgi labijs nomen valoris alicuius habere poſſint dici, & alias, extra de re iud. paſtoralis, §. vlt. cle.5.

p ¶ Subijcimus.] concor. ad hoc extra de relig. do. c. religionum lib.6. & eod. tit. c. cum quibuſdam cle.5. Et ex quo talis ſecta per ſedem Apoſtolicam eſt prohibita & interdicta ab omnibus habenda eſt ꝓ inhibita & interdicta, quod.n. ipſa repellit, repulſum fore cognoſcere debent omnes 94. diſt. ca. miratus. ſicut per contrarium ꝙ ipſa tenet, & ſequitur, ab omnib. eſt tenendum. 24. q. 1. c. rogamus, C. de ſum. tri. l. 1. cum ſimilibus multis.

q ¶ Abolemus.] ſimile de reli. do cũ de qbuſdã. Cle.5.

r ¶ Volumus ipſo facto.] per hæc verba fertur excommunicationis ſententia extra de appel. pręterea. de reſt. cogen. cum ſuper. alias per ſola verba præcedentia ſub pœna, non ſententia, ſed comminatio inducitur C. com mi. uel epiſt. l. interlocutio. extra de iure patron. relatũ. de ſimo. cap. ſicut. de ſagit. c. 1.

ſ ¶ Iniungentes.] talis iniunctio non obtemperanti peccatum mortale inducit, vt alias ſæpe dixi, de maiori & obed. capi. ſi quis. & capi. illud, & ſuper hoc vide quod nota. Hoſt. de offic. ord. inter cetera §. vlti. de treu. & pac. cap. 1.

t ¶ Sectam.] ſimile de hæret. capi. ad noſtram, §. cum autem, cle.5.

u ¶ Aſſumptum.] ſcilicet iam in præſenti, vel in præterito.

x ¶ Epiſcopos quoque.] Quarta pars.

y ¶ Supradictos.] contra concedentes alios habitus vel ritum viuendi, pœna ſequens non videt̃ ſibi locum vendicare per hoc verbum: quia ſi de alijs cõditor canonis idem voluiſſet, hoc vtique expreſſiſſet. extra de deci. ad audientiam C. de cadu. tol. l. vnica. §. ſin autem ad deficientis. & quia pœna ad caſum tantum expreſſum reſtringenda eſt, argu. extra de elect. ſtatutum lib.6. de pœnit. diſt. 1. pœnæ, ff. de pœn. l. interpretatione. Sed in contrarium facit, quia in alijs nouis habitibus uel uiuendi ritibus eadem videtur ratio, quaſi & in illis idem ſtatutum licet pœnaliter videatur: ut dixi in decr. Execrabilis, & in c. abbates de reſcrip. Clemen.5. ſed quod prius dixi, tutius reputo.

z ¶ Auctoritatem.] cum illa ergo talem ritum & habitum concedentes pœnam, quæ ſequitur, non incurrunt: quia tunc magis ipſa ſedes quàm ipſi facere videntur. omnia enim noſtra facimus, &c. C. de vete. iu. enuc. leg. 1. §. ſed neque ex multitudine. extra de pręben. c. ſi Apoſtolicæ. lib.6. & quia quod lege permittente fit, pœnam non meretur C. ad leg. Iul. de adul. l. Gracchus, ne principis auctoritate quis circumſcriptus videatur. C. de his qui veni ætat. impe. l. 1.

a ¶ Deinceps,] ad futura igitur non ad præterita trahitur ſequens pœna, arg. C. de legi. l. leges extra de conſt. cap.2. & vlt.

b ¶ Ipſo iure.] quaſi dicat non expectata hominis ſententia. ſimile extra de ſent. excom. c. eos, de reſcrip. ipſo iure. lib.6. in corpore Auth. de rap. muli. quę rapto. nub. §. vlt. col.9.

Ep̃i ſententiam excõicationis incurrere poſſunt.

c ¶ Subiacere.] eſt ergo in hoc p̃ſens conſtitutio canon latæ ſententiæ & ſic vides, quod epiſcopi excommunicationis ſententiam canonis incurrunt, ſententiam autem depoſitionis ab officio non incurrunt, niſi expreſſe cautum reperiatur. de elect. ſi compromiſſarius, §. huius de ſent excom. quia periculoſum, lib.6.

d ¶ Adulterinas.] quales [vt hic colligitur] ſunt, quæ

sine patre legitimo spirituali prorogatæ reperiuntur, vt sequitur.

a ¶ Pater cæleſtis,] qui plantare eas videtur, cũ per summum Pontificem vicarium suum plantatur. extra de transla. epiſ. inter corporalia, & c. quanto, & hoc procedit ex poteſtate clauium; quodcunque ligaueris, &c. Matth. 16. 24. qõ. 1. quodcunque. extra de re iudica. ad Apoſtolicæ. §. nos itaque.

b ¶ Temeritatis.] in malũ sonat; vt alias. extra ne cle. vel mon. capit. ut periculoſa. lib. 6.

c ¶ In agro Dominico.] ſimile extra, de ſta. reg. c. ne in agro. Clemen. 5.

d ¶ Cõgregationis.] hic dicere potes vt dixi in parte 2. in verb. conuenticulas.

e ¶ Vepres.] species eſt spinæ: ut dixi in c. ne in agro. ſup. proxi. alleg.

f ¶ Cui.] ſcilicet Apoſtolico culmini.

g ¶ Gratia.] 24. q. 1. c. a recta, &c. rogamus.

h ¶ Nulli ergo.] ſuper hac clauſula dic, vt not. in c. Execrabilis. Zenzelinus.

Diuiſio textualis.



Copioſus.] In tres partes diuiſibilis eſt p̃ſens conſtitutio. In prima cum quodam præiudicio facti præmittitur recitatio. In secunda comminatoria ſubiungitur conſtitutio: ibi, Cum igitur, &c. In tertia transgreſſorum eiuſdem annectitur punitio: ibi, Nos enim omnes, & cetera.

i ¶ In misericordia, Dominus,] & nedum eſt copioſus in misericordia, imo semper potens in ea, de pęni. diſt. 7. nullus expectet, omnia enim poteſt. quæ poſſe eſt aliquid poſſe, de pęnit. diſt. 2. ca. principium. ver. charitas. Quare misericordiæ eius nec menſuras ponere poſſumus, nec tempora definire: apud quem nullas patitur metas ueniæ conuerſio. de pęni. diſt. 1. c. ſerpens, uer. his autem, alias eſt sub ca. multiplex. per misericordiam enim non vult peccatoris perditionem, ſed conuerſionem, & ſalutem: delinquentes, qui corriguntur ſuſcipiens, in corpore Auth. ut non lux. contra natu. in prin. col. 6. 26. q. 6. ca. cognouimus & quotidianis hominum peccatis semper ignoſcere dignatur, & pęnitentiam noſtram ſuſcipere. C. de nup. l. imperialis.

Misericordia Dei non poteſt menſurari.

k ¶ Abundantia pietatis.] per quam pro peccatoribus Chriſtus aduocatus apud patrem exiſtens, propitiatio eſt pro peccatis, de pęn. diſt. 2. c. ſi enim, iniquit. ver. qui dicit.

l ¶ Obſequia.] id eſt digna ſeruitia, ſuper quo videre potes, ꝙ notaui in c. cũ ad ſacroſanctę. in uerbo pietatẽ.

m ¶ Succendit,] ideſt illuminat, uel accendit. nec enim per impenſa obſequia quis ad Chriſtum peruenire poteſt niſi ſibi datum fuerat a Patre. 23. q. 4. cap. de Tyrijs. vnde ad pęnitentiam cor peccatoris dicitur illuſtrare de pęnit. diſt. 5. c. falſas.

plantationes, quas non pater[a] cæleſtis, ſed humanæ temeritatis[b] audacia plantat, Apoſtolici culminis cenſura diuellat nec patiatur in agro[c] Dominico peruerſæ congregationis[d] vepres[e] excreſcere, cui[f] proprium eſt (diuina opitulante gratia)[g] virtutes ſerere, ac vitia radicitus extirpare. Nulli[h] ergo, &c. Datum Auin. iij. calen. Ianu. anno ij.

TITVLVS VIII.

De Iudæis & Sarracenis.

¶ Vt Petrus filius regis Caſtellæ pio ductus ꝓpoſito facilius Agarenos infideles à regno Granatæ expelleret, lata fuit excommunicationis ſententia in omnes, prohibita portantes ipſis infidelibus & Sarracenis præfati regni Granatæ. Concor. cap. ita quorundam. & c. ad liberandam. eod. tit. in antiq.

CAP. VNICVM.



Opioſus ĩ miſericordia Dominus,[i] qui de ſua abundãtia[k] pietatis corda fidelium ad ſuæ maieſtatis obſequia[l] deuotionis ardore ſuccendit,[m] præcordijs[n] dilecti filij nobilis viri Petri Infantis[o] nati[p] claræ memorię Sanctij regis Caſtellæ, adeo[q] copioſe gratiam[r] cęleſtis inſpirationis infudit, quod ſibi delectabile[s] reputat propriam exponere in ipſorum[t] proſecutione perſonam.[u] Pio quidẽ nobilis ipſe ductus propoſito[x] tamquam ſtrenus[y] athleta[z] Domini,[a] negotium impugnationis

n ¶ Præcordijs.] id eſt intrinſecis cordis affectibus.

o ¶ Infantis.] infantẽ eum vocat, licet maiorem ætate, alias tutor eſſe non poſſet, qualis eſſe inf. ſupponitur. C. de legi. tut. l. nemo. inſti. de fidu. tut. in fi. C. de leg. hære. l. vl. §. fi. Et applaudit conſuetudini & vſui loquẽdi cõi Hiſpanię: iuxta quam filij regum, qui reges non ſunt, Infantes appellãtur. ar. ad hoc. ff. de flu. l. 1. §. flumen. de fund. inſtru. cum de lanionis, §. aſinam. ſicut quandoque in vulgo aliqui iuuenes appellantur, qui tamen iuuenes non ſunt ff. de pęn. l. capitalium, §. ſolent. propriè enim infans eſt minor ſeptem annis. C. de iure delibe. l. ſi infanti.

p ¶ Nati.] id eſt, filii.

q ¶ Adeo.] ideſt, intantum.

r ¶ Gratiam,] hoc dicit: quia nihil boni eſt dare abſque gratia Dei. 23. q. 4. Nabuchodonoſor. 26. q. 5. nec mirum.

s ¶ Delectabile reputat:] quiſq; enim delectari debet in obſequijs maieſtatis diuinæ: nam voluntariũ militem ſibi eligit Chriſtus, voluntariũ vero ſeruum ſibi auctionatur diabolus, 15. q. 1. c. nõ eſt. aſpernatur enim Chriſtus coacta ſeruitia, & hilarem ſeruitorem diligit Deus nõ timore pęnæ, ſed amore iuſtitiæ ſeruientem ſecundum Apoſtolum, 23. q. 6. §. ex his.

Militẽ volũtariũ Chriſtus eligit.

t ¶ Ipſorum.] ſcilicet obſequiorum maieſtatis diuinæ.

u ¶ Perſonam.] maiorem oblationem Deo facere non poterat. maiorem enim charitatem nemo habet, quam vt animam ſuam ponat pro amicis ſuis: vt ſcriptura teſtatur ſacra. & ad inſtar Eſaiæ prophetæ, qui Domino interroganti, quem ex duobus ad prædicandum mitteret, reſpondit: ecce ego, mitte me, Eſaiæ. 6. cap. 7. q. 1. in ſcripturis, & ad inſtar ſancti Martini dicentis, Domine, ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, ego non recuſo laborem.

Charitas maxima eſt animam ꝓ ſuis ponere.

x ¶ Propoſito.] ad quod Deus reſpectum habet. 1. q. 6. ſi ſacerdotibus in fi. 14 q. 5. ſi quid inueniſti.

y ¶ Strenuus.] animi magnanimitate de ſup. neg. præl. grandi. lib. 6.

z ¶ Athleta.] id eſt pugil. ſeu pugnator ſine mercede. ff. de his qui no. inf. l. Athletas. C. de athle. & ibi. no. in rubrica. lib. 10.

a ¶ Domini negotium.] Not. Chriſti negotium reputari impugnationem infidelium; ipſi enim, quia cũ Chriſto non ſunt per fidem, contra ipſum eſſe cenſentur iuxta illud: Qui non eſt mecum, contra me eſt C. de Iudæ. l. cælicolarum. vnde & hæreticus eſt, qui non eſt Eccleſiæ membrum, in corpore Auth. de priuilegio. §. 1. col. 8. cum dominus pro fide Chriſtiana vt non deficeret, repertus ſit exoraſſe, Lucæ 22. capi. 21. diſt. §. 1.

Agate

perfidorum Agarenorum, [a] a quibus regnum Granatæ in Dei contumeliam [b] detinetur, [c] tutorio [d] nomine charissimi in Christo filii [e] nostri Alfonsi Castellæ regis illustris, qui sub teneritudine puerilis [f] ętatis adhuc dignoscitur constitutus, assumpsit sub [g] spe cælestis [h] auxilii feruenter [i] & viriliter [k] prosequendum.

¶ Cum [l] igitur omnia cupiamus obstacula [m] remouere, per quę dicti negotii ꝓsecutio posset quomodolibet impediri, vniuersis & singulis cuiuscũque conditionis, pręeminentię, [n] vel status existant, districtius inhibemus, ne arma, [o] equos, ferrũ, lignamina, [p] victualia [q] & alia quęcunque [r] prohibita per Romanos Pontifices praedecessores [s] nostros [t] ad terras Aegypti deferri ad Sarracenos dicti regni Granatae intra triennium [u] incipiendum à calend. Aprilis proxime

a ¶ Agarenorum.] species est quorundam infidelium, de quorum speciebus multas reperies enumeratas. 24.q.vlt.c.vlt.

b ¶ Contumeliam.] talis contumelia, quæ in religionẽ diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam. C. de hæretic. l. Manichęos.

c ¶ Detinetur.] hoc contingit ob nostrorum multitudinem peccatorum: propter quam Pagani & infideles ceteri nocendi facultatem diuini tus, id est permissione Dei assequuntur, 7.q.1.c.sciscitatus.56. dist.c.si gens Anglorum.

d ¶ Tutorio nomine.] super ponere videtur textus iste satis aperte, quod tutor regis tutorio nomine impugnare possit infideles ad expensas regis pupilli, certum est enim, ꝙ ad onus principum temporalium spectet defensio Ecclesiæ: & eorum potestate est Ecclesia munienda: voluntas enim Dei est concitare temporalem potestatem aduersus hæreticos, & alios infideles: alias.n.de suo imperio Deo rationem reddere sunt adstricti, 23.q.5.cap.princeps, & q. 8.quando.extra de sup.negli.præla.grandi li.6. constat etiam, ꝙ vna potestas per aliam est iuuanda.26.dist.c. cum ad verum, & potestas secularis cogi potest per ecclesiasticam ad sibi auxilium præbendum, extra de maledi.c.2.de offi.ord.ca.1.& c.quoniam.22.q.5.cap.administratores: cum igitur ipse rex ad hoc faciendum sit astrictus, tutori hoc adimplenti de bonis regis pupilli nihil poterit imputari. argu.ff. admi.tut. l. fine hærede §.Lucius.de tute. & ra.distrahen.l.1. §.1. C. de admi. tuto.l.sumptus.

Principes ecclesiã defendere tenent.

e ¶ Filij nostri] regem ergo appellat Papa filium, non fratrem extra de crimi. falsi, quem graui, Nihil enim honorificentius, quam ut rex vel Imperator Ecclesiæ filius esse dicatur, 23.q.8.c.conuenior. circa fin. & dixi in c.prodiens.

Imperator dr̃ filius Ecclesiæ.

f ¶ Puerilis ætatis.] No. puerilem ætatem teneram dici: vnde in ea constitutus, licet alias de se discretus, ad tractanda sapientium hoĩum iura inhabilis reputatur. C.de test.mili.l.vlt.& arg.ff.de decur.l.spurij, §.minores.de mune.& ho.l.l.ad rempublicam, extra de elect. c.ex eo.lib.6.

g ¶ Sub spe.] quam confidenter habere poterat ex pio suo mẽtis proposito iuxta verbum propheticum Reuela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet.

h ¶ Cælestis auxilij.] simile.C.de epi.& cle.l. Deo nobis.in corpore Auth.de quæst.in princ.coll.6.Nam cum domini Dei beneuolentia militarium rerum incipit ordinatio.ipsius enim prouidentia Dei dispositis Barbarorum quidem incontinentia refrænatur, rei vero publicæ res augentur, in copore Authen.vt neque miles neque feuda.in prin.coll.8.& dum rationes Christo fiunt, vincit populus suus: si relaxantur, vincitur. Exo. 17.c.36.dist.c.si quis uult.

i ¶ Feruenter.] quo ad animi feruorem.

K ¶ Viriliter. quo ad corporis vigorem, & strenuitatẽ.

l ¶ Cum igitur.] Secunda pars.

m ¶ Obstacula remouere.] iuxta hoc scribitur in lege, quod decursio & varietas humanæ naturæ paulatim egens curatione, non aliter ad bene se habendum reuocatur, licet prima prius gubernentur principia nisi etiã quod particulariter ei resistit, summoueatur. in corpore Auth.de resti.& ea quæ parit. in prin.coll.4.

n ¶ Præeminentiæ.] intelligo etiam regalis: tum ob istius textus indefinitatem: tum quia ad onus regis spectat defensio fidei, & impugnatio infidelium, ut dixi s. in gl.supponere, tum etiam argu.si fratrum §.quia igitur. vnde præ ceteris debet abstinere ab ijs, a quibus tenetur alios cohibere.argu. ff. si ser. vendicetur. l. altius. extra.de nat.ex liber. ven.cap.1.

o ¶ Arma.] appellatione armorum comprehẽduntur nedum arma offensionis cuiuscunque generis, imo & defensionis vt scuta, bloqueria, loricæ, platæ, displeides, & similia, ff. de vi & vi ar. leg.3.§.armis.institu. de interdic.§.qui autem.de publi.§. Item lex Cornelia. ff.de uerbor.signific.l.armorum. de fur.l. pignore, §.furem. & quia omne obstaculum est tollendum, quod posset impugnationem infidelium aliquatenus impedire: vt hic vides, de hoc dixi de statu mon.in c.ne in agro.§.præfatæ quoque.clem.5.

Armorum quædã sunt offensionis quædam defensionis.

p ¶ Lignamina.] galearum scilicet, vel de quibus galeæ vel alia nauigia fieri possunt. de Iudæ. ita quorundam. & c.ad liberandam.

q ¶ Victualia.] quid ipsorum appellatione contineantur, uide quod legitur, ff.de verb.sign.l.verbo victus.& l.quos nos.§.iniuriæ.

r ¶ Quæcunque prohibita.] quæ sunt illa, colligitur C. quæ res ven. pos.vel non, l.barbaricum, quæ res expor. non debent.l.1.extra de Iudæ.ita quorundam & cap.ad liberandam.

s ¶ Prædecessores nostros] vt Alexandrum tertium, dicto c. ita quorundam: & Innocentium tertium. dicto. c.ad liberandam.

t ¶ Ad terras Aegypti.] in quibus Christus natus fuit, s. in Bethleem, nutritus in Nazareth, & passus & sepultus in Hierusalem, no.extra de sepul.ca.1.quæ peccatis nostris præpedientibus ab infidelibus detinentur.

Christus vbi fuit natus, nutritus, & passus.

u ¶ Intra triennium.] res miranda videtur, ꝙ conditor huius c. terminum certum præfixit, intra quem sua duraret prohibitio facta de non portandis reb. prohibitis ad regnum Granatæ: cum infideles ibidem habitent, ut hic supponitur, cum lex humana ciuilis inhibeat sub pęna capitis, & sub pœna proscriptionis omnium bonorum, res inhibitas ad Barbaros deferri, C.quæ res exportari non debent.l.1.& iura alia canonica supr.glo. proxi.allega. simpliciter inhibeant res interdictas ad Sarracenos portari. Quæ igitur potest huius fuisse ratio? Ad hoc potest dici, ꝙ cum prosecutio istius negotij esset futura temporalis, per Petrum infantem, utpote facienda per eum tutorio nomine regis Castellæ, talem prohibitionem facere uoluit tẽporalem, pœnalem & sententiæ excõicationis inductiuã: vt ipse Petrus interim feruentius induceretur ad dicti negotij prosecutionẽ; ne forte alias ipse desidem illũ redderet: vnde cum ad ipsius Petri futuri tẽporalis prosecutoris supplicationem præsens constitutio pœnalis forte facta fuit, Papa eam facere perpetuam non curauit: potissime cum sciret iura alia cõia multarũ pęnarum inflictiua fore dudum condita generaliter contra portantes res prohibitas Sarracenis, quæ per istam decretalem in nihilum immutantur.

Sed ad istam per illam additur cum suis pœnis contra illos, qui isto durante triennio res prohibitas detulissent, nec ex virtute huius constitutionis quis pænas aliquas incurreret deferendo post triennium tales res prohibitas: sed remanent alia iura pœnalia contra tales. Nec potest argum. a contrario sensu colligi ex hac decretali, p quod diceretur, deferentes res prohibitas absque prohibitione huius decretalis non incurrere pænas a p̄decessoribus promulgatas: cessat.n. argumentum a contrario sensu ubi iura alia obuiarent. no. de for. cō pe. significasti & C. d̄ epis. & cler. l. conuēticulā. Vel dicas, quod cū a prædecessoribus aliquibus fuerunt pęnæ & sententiæ promulgatæ contra deferentes res prohibitas ad partes Aegypti, q̄ non ligarēt de le portātes ad alias partes: magnum fuit, quod Papa voluit eas extendi contra deferentes ad regnum Granatæ: non fuit ergo mirū, si certum tēpus voluit super hoc limitare.

Argumentū a contrario cessat aliqñ.

secuturi, quomodolibet[a] deferre præsumant. Nos[b] enim omnes, & singulos, qui ad dictum regnum arma, equos, ferrum, lignamina & victualia supradicta, & quæcunque[c] prohibita, contra tenorem huius nostræ[d] prohibitionis deferre præsumpserint, illis pœnis & sententiis, quas deferentes huiusmodi prohibita in Alexādriam, vel ad Aegypti partes incurrunt, decernimus subiacere. Et[e] nihilominus omnes & singulos, qui Sarracenis Granatæ præstabunt (dicti negotii prosecutione durante)[f] auxilium, consilium, vel[g] fauorem: aut prosecutionem dicti[h] negotii directe[i] vel indirecte,[k] secrete vel publice impedire vel turbare forte præsumpserint: excommunicationis[l] sententiam incurrere volumus ipso[m] facto. Nulli ergo nostræ inhibitionis, constitutionis, & voluntatis, & cetera.

Datum Auin. quinto Calend. Martij, anno primo.

a ¶ Quomodolibet.] quasi dicat nec per se nec per alium: nec p terram, nec per aquā vel alias quoquo modo.

b ¶ Nos.] Tertia pars.

c ¶ Quæcunque prohibita.] dic ut super hoc in parte præcedente dixi.

d ¶ Nostræ prohibitionis.] scilicet intra triēniū ut sup. a cōtrio ergo sensu deferētes non contra talem prohibitionem, non viderentur incurrere pęnam: sed dic ut supra dixi super uerbo intra triennium.

e ¶ Et nihilominus.] id est, vltra pœnas & sentētias a prędecessoribus promulgatas.

f ¶ Prosecutione durante.] ergo illa finita præstantes auxilium & similia, non incurrerent sententiam huius canonis: nihilominus tamen incurrerent sententiam aliorum iurium, vt sup. dixi.

g ¶ Vel fauorem.] super hoc verbo & duobus præcedentibus dic ut dixi c. dierum. §. nos.

h ¶ Dicti negotij.] scilicet impugnationis perfidorum regni Granatæ.

i ¶ Directe.] puta opponendo se contra impugnare volentes dictos perfidos.

K ¶ Indirecte.] ut persuadendo, uel monendo, uel a tali impugnatione desisteretur.

l ¶ Excommunicationis.] scilicet maioris. de senten. excom. si quem. quæ in hoc casu forte circa Papam tolli non posset: si supponas quod eam sibi retinuerit tollendam sententiæ promulgator: prout in talibus prædecessores facere consueuerunt.

m ¶ Ipso facto.] & sic est canon latæ sententiæ. Zenzel.

TITVLVS IX.

De torneamentis.

¶ Constitutio Clementis in quibusdam regnis torneamenta inhibens sub pœnis excommunicationis & interdicti, hic reuocatur, & illi qui huius occasione sententias incurrerant, absoluuntur.

CAP. VNI.

Quia in futurorū euētib.[n] sic humani fallitur[o] incertitudo iudicii, vt quod coniectura[p] probabili ex nunc interdum attenta[q] consideratio vtile pollicetur,[r] reperiris[s] damnosum quādocunque contingat: non nunquam quod consulte[t] statuitur ex sanioris inspectione iudicii consultius[u] reuocatur.

¶ Sane[x] felicis recordationis Clemens Papa quintus prædecessor noster attente considerans generale passagium[y] in concilio Viennensi pro terrę sanctæ subsidio salubriter ordinatum, per torneamenta,[z] &



Quia in futurorū.] Primo arenga, seu præfatio prēmittitur. Secundo factus processus per Clementem Papam v. subiungitur: ibi, Sane felicis, &c. Tertio reuocationis eiusdem processus causa & ratio annectitur ibi, verum quoniam, &c. Quarto ipsa reuocatio subinfertur ibi, Nos ad dilecti, & cetera.

Diuisio.

n ¶ Euētibus.] qui de se incerti sunt. instit. de uerb. oblig. §. oīs. ff. de condi. & demō. l. 1. §. dies.

o ¶ Humani fallitur.] cum de futuris diuinare certitudinaliter non possit, vt extra. vt eccle. benef. cap. 1. ff. ad. l. aquil. l. si putator. simile. ff. manda. si fideiussor. §. si cum debitori. nec beatus Paulus, licet spiritū Dei repletus, secreta diuina futuri iudicij agnoscete potuit. 12. quęstione 2. cū beatus. solius enī Dei est præscire futura. ff. de iudic. leg. sed & si restituatur. §. vlt. 25. quæstione. 5. quod autem.

Futura solus Deus cognoscit.

Pollicitationis descriptio.

p ¶ Cōiectura.] id est, præsumptione.

q ¶ Attenta.] id est, deliberata.

r ¶ Pollicetur.] id est asserit per coniecturā. Pollicitatio. n. est. solius asserentis promissio absq; alterius præcedente consensu. & in hoc differt a pacto. ff. de pollici. l. pactum.

s ¶ Reperiri damnosum.] sumitur ex corpore auth. hæc constitutio innouat constitutionem. in prin. coll. 8. & in decre. quia nonnunquam reperies simile, vbi de hoc dixi.

t ¶ Consulte.] i. consilio & deliberatione præcedente.

Cōsiliū mutare sapientis est

u ¶ Consultus.] sapientis est enim mutare consilium in melius. in corpore Auth. vt fratrū filij in prin. co. 9. de nup. §. nos autem, coll. 4. ff. de col. bo l. nonnunquam, 22. dist. c. si aliquid, & c. magnæ. cum simil.

Torneamenta an sint p̄missa.

x ¶ Sane.] secunda pars.

y ¶ Passagium.] ultramarinum contra Sarracenos inimicos fidei faciendum.

z ¶ Torneamenta,] quæ dicuntur torneamenta, colligitur

gitur extra. de tornea. c.1. quæ licet causa experimento rum de iure ciuili videantur permissa.ff.de aleato.l.solent,§.senatus,ad l. Aquil.qua actione,§.si quis in colluctatione.de postul.l.1.§.quod si depugnauerit.de iure tamē canonico sunt inhibita ob mortem hoīum, quæ frequē ter exinde perueniunt, vt d.c.1.non.n. merentur dici ludi, ex

hastiludia a **siue iustras** **non leuiter** c **impediri:**

quibus crimina oriuntur in proœmio.ff.illud.vero.vnde ludus noxius est in culpa,ff.ad leg. Aquil. l. nam ludus. Sed gratia huius hic quæro 1 vtrum de iure canonico,vel ciuili scripto duella sint aliquo casu hodie permissa? Videtur,quod non.C.de gladiato.l. vnica. vt armorū vsus,l.vnica,& arg.C.de act.& obl.l.negantes.In hac opinione vr̄ residere Accurs. dic. §. si quis in colluctatione,& d.l.1.de gladiato.expressius hoc. no.ff. de leg.2.l.cū filius,§.vlt. Sed in contrarium vr̄ lex expressa Federici Imperatoris:vt in col.10.de pa.te.§.si quis hominē. & §.siquis aliquando,& §.etsi miles,vbi in certis saltem casib.vr̄ pugna per duellum permissa: nec vr̄ contrarium posse dici,cum illa lex Friderici lex generalis existat,cum ad omnes sit directa, quod est signum legis generalis,C.de leg.l.3.nam quod per epistolam & per subscriptionem Imperator statuit, vel edicto præcepit legē esse constat,ff.de constit.princip.l.1. Istud et videre expresse denotari in rub. quæ sequitur post illa,de pace tenenda;cum in ea dr̄,hic finitur lex , deinde incipiunt regni consuetudines,per quod innuitur mandatū factum in titulo præcedenti de pace tenenda sub certis pœnis legem esse communem,sic sentit glossator feudorum pro & contra, & super hoc multa allegans in tit. de pace iuro firman.§.iniuria. qui etiam consentire vr̄, quod saltem in certis casibus pugna per duellum sit hodie permissa,vt no.ipse in tit.de ali.feu.paterni.§. non est. Et secundum hoc non obstabat lex prædicta de gladiat. nec lex vnica,vt vsus armorum,quia loquuntur de aliis gladiatoribus quam in duello pugnantibus , vel aliam vim armorum committentibus,vt no. Gof.in libello suo iuris canonici,in tit.de purg.Vel dices, quod leges illæ vt priores tollantur in hoc per l.Friderici tamquam posteriorē.Vel dices, quod illæ prohibitionem ponūt in genere, & lex Friderici duellū permittit in specie: & ita neutra alteram corrigit. Sed supposito, quod secundum legem scriptā in certis casibus admittatur hodie duellum: quæro an lex ciuilis saltem ratione peccati succumbat canoni ipsum prohibenti,2.q.5.monomachiam , extra. de purg. vulg.c.2.nedum in foro ecclesiæ,imo & in foro temporali : in duello enim certum est interuenire peccatum, cum in ipso quis intendit ad mortem proximi , & Deus tentari videat.23.q vlt.c.sed nulla.extra.de purg. vulg. c.vl.cum sim. Ad hoc breuiter respondeo,& dico, quod lex hoc permittens necessario habet canoni succumbere ratione peccati,& hoc persuaderi potest tam per legem diuinam,quam humanā: Per diuinam : quia dicit Apostolus : Omne,quod non est ex fide,id est ex bona,& syncera conscientia , peccatum est . Et beatus Ambrosius super dicto Apostoli ait: peccatū est,quod aliter fit quam probatū est,& Augustinus super eo. dicto,Omne quod aliter fit quā probatum est,peccatum est,& recitatur textualiter . 28. q.1.§. ex his cum igitur Deus peccatum inhibeat , ergo & omne id,per quod ad illud peruenitur , ff. de spon. l. oratio,ff.de fideiuss.l.cum lex.C.de nat. lib. l. lege Anastasii.in fi.extra.de constit.c.nam concupiscentiā . Item scriptū est in Euangelio, non tentabis Dominū Deum tuum,& legitur 22.q.2.c.quæritur, cur patriarcha , sed per Duellū Deus tentari vr̄.d.c.monomachiam,cum iuribus aliis allegatis . Itē lex Imperialis facta per Imperatorem profitentem se esse vltimum seruum Dei, & velle suū seruitiū adimplere.C.de offi.præfec. præto.l. quas gratias: inducere non poterit quod Dominus suus vel Deus inhibet 28.quæst.1.cap.iam nunc. Probo hoc idem per legem humanam, tam canonicam quam ciuilem:per canonicam,extra.de purg. vulg. per totum. de cle.pu.in duel.per totum,& d. cap. monomachiam, per quā legem canonicam probatur, quod Dominus principē Ecclesiæ constituit super omnes principes sæculares in spiritualibus rebus 96.distin.cap. si Imperator. extra de maio.& obed.c.solitæ,vnde in his principes sæculi suas constitutiones debent canonicis submittere , non præferre d.c. si Imperator. vnde necessario ratione peccati hēt lex canoni succumbere,vt no. Ber. Innoc. & Host. extra de præscript.quoniam omne,& Gul. in Spec. de disputa aduo.§.porro. verb. sed nunquid , & ponit exemplum. extra.de noui ope. nuncia.cap.1. plus adhuc dico secundum hanc legem, quod iudex sæcularis cogi potest per ecclesiasticum ad faciendum coram se seruari canones omissis legibus.arg.extra.de pact.c. quamuis , de exceptio.cap.1.de iureiur.cap.licet. de senten. excommu.c. decernimus. lib. 6. Adhuc idem probo per legem ciuilem:nam per eam statuitur , canones fore pro legibus omnes seruandos: in corpore Authen.ut cle. apud proprios epi.§.penul.col.6.de eccl.tit.in prin.col.9.in tantum quod episcopus transgressores canonis etiam secūdum legem ciuilem punire potest, in corpore Auth. de san.epis.§.ne autem, col. 9. Prohibitum ergo duellū per canonem , prohibitum debet reputari per legem . Nec obstat huic dicto lex Friderici , cum in eadem lege Fridericus se uelle dixerit in indicenda pace tam diuinas quam humanas leges in suo uigore permanere : nedum ergo legem diuinam hoc prohibentem uidetur seruari uoluisse:imo & humanas præcipientes canones fore pro legibus obseruandos . Item in lege ciuili statutum est, inferiorem legem superioris tollere non posse ff.ad Trebel.l.ille a quo.§.tempestiuum, de arbitr.l.nā & magistratus,in tantum, quod in lege inferioris auctoritas superioris intelligitur excepta,ff. ad muni.l.Imperatores.de prohib.feu.alie.c.Imperialē,§. ult. col.10. nec seruum posse legem domini tollere.C. de pact.l.seruū. cum similib. Imperator autem se seruum Dei profitetur,ut prædixi. Item cum Imperium, & sacerdotiū sint a Deo instituta,in corpore Auth.quomodo opor. episc. in princ. col.1. absit dicere, quod Imperatori concesso imperio uidetur data potestas tollendi, uel perdendi legem Dei ipsum Imperium instituentis.ff. de pact.l.contra iuris ciuilis,§.ult.de don.l.filius, alias uideret Deus contra seipsum Imperium constituisse : quod dicere est absurdū, super quo uide quod plene no. in lib. feud.in tit. hic finitur lex. §. ult. item probatur,nam in facto usurarum lex ipsas permittens succumbit canoni ipsas prohibenti,ut no.in corpore Auth. de eccl.tit.in princ. col.9.C.de sum.Trin.l.1.de usu. auth. ad hoc. Sed hoc dici non potest nisi ratione peccati : cum igitur ratione peccati , & propter peccatum usurarum lex succumbit canoni : ergo eadem ratione in quocunque alio casu , ubi subest peccatum,ut est in duello,ut prædixi.arg.in corpore Auth.ut non luxu.contra na.in prin.col.6. Scenicas non solum,§.1.col.5. quia ratio differentiæ reddi non potest: quare idem ius debet esse,ff.de iniust. test. l.posthumum.§.1.de uerb.obl.l.a Titio.C. de lib.præt. l.1. Item Imperator Valentinianus scripsisse legitur se uelle fore submissum Ecclesiæ , cum tamquam homo peccare reperiretur. hoc patet 73. dist. cap. Valentinianus.extra.de iud.cap.nouit.C.de sum.Trin.epistola,inter claras.de offic.præf.præt. Afr.l. quas gratias. Ex his igitur concluditur , quod super duello per legem inducto peccatum inducenti, ipsa lex canoni habet succumbere,alias dic quod super hoc notaui in simili. extra.de reg.iur.c.possessor.lib.6.

1 Detestabilē, duellorū vsū ex Christiano orbe penitus exterminauit Conc. Trid. sess.25. de reform. c.19.

Lex succūbit canoni, vbicunq; peccatum subest.

a ¶ Hastiludia.] sic dicta, quia ludi causa fiunt cum hasta.arg.ff.de alea.l.solent.

b ¶ Siue iustras.] alludit uulgari denominationi regionis,maxime linguæ Oxitanæ,arg.ad hoc.ff.de pœnis.l. capitalium.§.solent de flu.l.1.flumen. extra. de priuil. c.religiosi,§.1.clem.5.

c ¶ Non leuiter.] quasi dicat immo grauiter uel fortiter.

tum quia frequenter sic ipsum passagii negotium prosecuturos [a] exinaniunt, [b] quod ad eius executionem efficiuntur impotentes: [c] tum quia interdum quamplures a crucis [d] assumptione retrahunt, [e] dum ab illis [f] abstinere (alijs ea [g] exercentibus) erubescunt: [h] torneamenta ipsa, & hastiludia siue iustras in regnis Franciæ, Angliæ, & Alemaniæ, & aliis nonnullis prouinciis, in quibus ea consueuere frequentius [i] † exerceri, specialiter interdixit: [k] in facientium [l] ea [m] vel ad id [n] eis [o] præstantium [p] opem, consilium, vel consensum, & illorum [q] etiã, in quorum locis, [r] vel districtibus fierent, non prohibentium hoc cum [s] possent, & illorum procedentes ad [t] illa in domibus [u] suis recipientium, vel commerciũ quomodolibet [x] exercentium cum [y] eisdem, in personas, [z] excommunicationis, & in terras interdicti sententias promulgãdo, [a] absolutione ab excõmunicatione [b] huiusmodi præterquam in mortis articulo sedi Apostolicę reseruata. [c] Verũ [d] quoniam (vt intelleximus) per sententiam huiusmodi periculum animabus ingeritur, [e] & pro eo maxime negotio dicti passagii derogatur: quia nonnulli militari [f] cingulo abstinent, & quia vacare [g] militiæ, metu præsertim ipsius [h] sententiæ non præsumunt, propter [i] quod idoneos [k] & voluntarios [l] ad terræ prædictæ subsidium in regnis eisdem contingit pauciores solito reperiri: Nos [m] ad dilectum filium nobis viri Philippi claræ memoriæ regentis [n] Franciæ, & Nauarrę regis, & aliorum de domo [o] regia,

a ¶ Prosecuturos.] ipse vel gentes suas habentes passagium facere.

b ¶ Exinaniunt.] id est exhauriunt bonis, & facultatib. C. ne fil. pro pat. aut. habita, vbi simile verbum sic exponi reperies ad hoc extra. de vsur. c. vsurarum. lib. 6.

c ¶ Impotentes.] scilicet impotẽtia facti forte de diuitib. facti pauperes ob expẽsas nimias factas ꝓ torneamentis exercendis, vltra q̃ possẽt sui facultates patrimonii tolerare. argu. ad hoc in corp. Auth. vt oẽs ob. iud. prouinciarum, §. 1. col. 5. ff. vbi pupillus educ. dẽat, l. ius aliment. 2. respõ. de iure do. l. quæro, & l. generalis.

d ¶ Crucis assũptione.] quam volentes passagiũ facere, assumere consueuerunt.

e ¶ Retrahunt.] vt talis retractio non cõtingeret, multũ uidebatur causa probabilis ad inhibendũ talia torneamẽta, arg. ad hoc. ff. de ope. pu. l. qui liberalitate. circa fi. in corpore Auth. lit. de cetero. §. hic si mulier, col. 6. C. de bo. quę lib. l. 2. de don. ante nupt. l. fi. constante.

† Et iō h'c nominãt ĩn idẽ dicendũ de aliis ꝓuinciis, in quib. ꝑ ista passagiũ impedit facit glo. in l. tale pactũ, §. fi. đ pact. l. scire oportet. §. fi. ff. de exc. tu. gl. in uerbo ꝓsidentes rẹputata sing. cle. 1. de resc. Sed ultra Ba. ibi ego allego gl. ĩ verb. reus. c. 2. de confes. li. 6. gl. q̃ Ang. dicit practica ıã fuisse. l. 1. C. đ rap. uir. tex. & Bal. in c. 1. §. si quis rusticus. de pa. tenen. F.

f ¶ Ab illis.] scilicet torneamentis.

g ¶ Ea.] .s. torneamenta.

h ¶ Erubescunt.] reputãtes forte sibi ad aliquẽ ruborem seu pudorem, si quod vident alios facientes, ipsi non faciãt, pompam sæculi sequi uolentes, ut frequenter accidit in uiris nobilibus arg. ad hoc, ff. de adm. tut. l. cum plures, §. cum tutor. de don. §. cum filius.

i ¶ Frequentius exerceri.] vnde in illis non sine causa fuit facta interdictio specialis, arg. C. de fer. l. prouinciarum. ff. de pę. l. aut facta, §. vlt.

k ¶ Interdixit.] in quadam extrauaganti, quæ incipiebat: Passiones.

l ¶ In facientium.] sume verbum personas, quod est infra.

m ¶ Ea.] .s. torneamenta.

n ¶ Ad id.] .s. faciendum torneamenta, vel alia supra expressa.

o ¶ Eis.] .s. facientibus.

p ¶ Præstantium opem.] super hoc verbo, & sequentibus vide quod dixi in cap. dierum. in uerbo auxilium.

q ¶ Illorum.] .s. personas, quod est infra.

r ¶ Locis.] quo ad iurisdictionem, & hoc denotat, verbum sequens.

s ¶ Cum possent. l.] Ad impossibile enim non obligabantur. 22. quæst. 2. cap. faciat homo, ff. de reg. iur. l. impossibilium.

t ¶ Ad illa.] .s. torneamenta, uel hastiludia.

u In domibus suis.] intelligi debet suis non solum ratione dominii, seu proprietatis, immo ratione domicilii vel habitationis. arg. ff. de iniur. l. lex Cornelia. §. domum. de dam. infect. l. 4. §. abesse, cum sim.

x ¶ Quomodolibet exercentium.] quasi dicat nedum pro his, quæ haberent exerceri occasione torneamentorum, imo quacunque etiam alia, cum dicat, quomodolibet, simile de rescript. statutum, §. in nullo. li. 6.

y ¶ Cum eisdem.] scilicet facientib. torneamenta.

z ¶ Personas excõicationis.] in ꝑsonas ergo excommunicatio, in locum vero ĩterdicti sententia ꝓprie fertur, & hic videas, quod dixi in c. si fratrum, in verbo ciuitatibus.

a ¶ Promulgando.] in dicta extrauaganti, passiones, in qua ẽt oẽs colligatiões, pactiones, ꝓmissiones quacũq; firmitate ẽt iuri subnixas super hoc irritauit.

b ¶ Ab excõmunicatione huiusmodi.] sublationẽ ergo interdicti sibi non retinuit: quare ordinario eam ꝓmisisse videtur. arg. de sent. excom. nup.

c ¶ Reseruata.] hic vide quod dixi in c. prodiẽs, in fi. in verbo, reseruata.

d ¶ Verum.] Tertia pars.

e ¶ Ingeritur.] quia forte multi nolũt a talib. abstinere: quare dicta sententia ligabant in suarũ periculum animarum.

f Militari cingulo.) olim enim & hodie militaturis de nouo cingitur ensis. ff. de milit. testa. l. filiusfamilias, & multa alia olim fiebant, quæ hodie non sunt in vsu, quæ notantur per Accursium, ff. ex quibus caus. maio. l. penult.

g Vacare.] id est, operam dare.

h Ipsius sententiæ.) .s. excommunicationis in personas, & interdicti in terras.

i Propter quod.) .s. quod multi uacare omittunt militiæ, & actibus militaribus.

K Idoneos.) pauciores, quod est ĩ, deficiente eis armorum ingenio, quod per exercitium incrementum recipere consueuit. C. de re mil. contra rempublicam, lib. 12. ff. de leg. 3. l. legatis seruis, §. ornatricibus. Regens quare sic dicit.

l Voluntarios.) quia tales non coacti quærendi sũt: uoluntarium. n. militem elegit Christus, uoluntarium sibi seruum auctionatur diabolus, 15. q. 1. c. non est, & ar. in procem. inst. §. summa itaque.

m Nos ad dilectum.) Quarta pars.

n Regentis.) non dicit, regis: quia tempore editionis huius constitutionis iste Philippus rex nondum erat, sed iuxta consuetudinem regni regebat regnum pro Ioanne impubere nepote suo, filio regis Ludouici fratris sui præmortui: quo Ioanne impubere mortuo successit in regno, & Rex uerus fuit.

o De domo regia.) .s. existentium, uel domesticorum arg.

necnon quamplurium magnatum, [a] & nobilium, tam in Regno Franciæ quam aliunde considerantium præmissa [b] discrimina repetitæ [c] supplicationis instantiam sententias excommunicationis, & interdicti præfatas præmissorum supplicationibus inclinati, & ducti [d] considerationibus antedictis, [e] & ex causis etiam rationabilibus [f] alijs in fauorem sæpefati negotij, de fratrum nostrorum cōsilio reuocamus: eos qui propter exercitium torneamentorum, seu hastiludiorum ipsorum huiusmodi [g] sententias incurrerunt absoluentes ab illis, & cum eis qui sic [h] ligati, vel in locis propterea [i] interdictis diuina celebrarunt officia [k] super irregularitate [l] inde contracta auctoritate Apostolica dispensantes. Datum Lugduni, xvj. Cal. Octobr. Anno primo.

Luc. I.

arg. extra. de verb. ob. c. sicut nobis, lib. 6. ut & alibi legitur in Euangelio, cum dicitur, Ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph de domo Dauid, &c.

a ¶ Magnatum.] magnates dici consueuerunt magna temporali potentia suffulti, argum. not. extra de suppl. negligen. prælat. ca. grandi, lib. 6.

b ¶ Præmissa discrimina.] animarum ex dictis sententijs prouenientia, & quia derogatur negotio passagij ex hoc, quia a cingulo militari abstinentes metu sentētiarum se idoneos, vel uoluntarios non exhibent ad subsidiū terræ Sanctæ.

c ¶ Repetitæ.] id est, iterum petitæ. simile, C. de epis. & cle. l. repetita. de testa. consulta diualia, & de eroga. mil. anno. l. lege repetita, lib. 12.

d ¶ Ducti.] id est inducti.

e ¶ Antedictis.] s. in proxima parte præcedenti.

f ¶ Rationabilibus alijs.] quæ illæ potuerūt esse arbitrarium potest dici, durum. n. videbatur, quod per censuram ecclesiasticam interdiceretur liber vsus corporis proprij ad experiendas, & exercendas vires eiusdem, & iniquum videbatur ingenuis hominibus non esse liberum vsum, & administrationem rerum suarum, argu ff. si a paren. quis manumi. fue. l. non vsque, C. de Iudæ. l. nemo mandati. l. in re mandata. Aliæ rationes forsan super hoc reddi possent, quas per te ipsum tu studiose adinuenire curabis.

Rerum propriarum administratio non est ingenuis auferenda.

g ¶ Huiusmodi sententia.] excommunicationis in personas, & interdicti in terras, vt supr. Et sic colliges, ꝙ sententia interdicti lata in terram, uel locum, astringit etiam personas, not. de excess. præla. tanta, extra de sen. excomm. c. si sententia.

Interdictum in terram latum personas etiam adstringit.

h ¶ Sic ligati.] scilicet sententia excommunicationis.

i ¶ Propterea.] s. quia fiebant torneamenta, vel hastiludia, uel eis faciendis opes, auxilium, uel assensus prę stabantur, vt supra. Circa illos ergo, qui ex alia causa excommunicati existentes, vel in locis ex causa alia interdictis celebrassent diuina, nulla fit hic dispensatio.

k ¶ Officia.] scilicet solemniter sicut prius, 11. q. 3. quis episcopus. An autem aliter celebrando incurratur irregularitas, uide quod Inno. & Host. no. extra de exces. præla. tanta.

l ¶ Irregularitate.] super qua, dic ut not. per Hostiens. extra de cler. excommunic. c. 2. & capit. si celebrat. Zenzelinus.



PRrodiens.] Istam decretalem deinde in partes tres: In prima faciendæ constitutionis præmittitur occasio: In secunda per facti recitationē multiplicis falsitatis monetæ subiungitur specificatio: ibi, Nuper siquidem, &c. In tertia contra falsarios promulgatur excommunicatio: ibi, Nos igitur, &c.

Diuisio textualis.

TITVLVS X.

De crimine falsi.

¶ Falsificantes monetam Regis Frāciæ, & aliorum locorum circumuicinorū aliquo de quattuor modis hic prolixe declaratis, ipso facto excōicationem incurrunt: a qua absolui nō possunt nisi a Papa, præterquam in mortis articulo. De falsificantib. sigillū ipsius Regis Frāciæ habes cap. ad audientiam, eodem tit. in antiq.

CAP. VNIC.



PRodiēs quasi ex [m] adipe iniquitatis multorū sceleratorū [n] funesta [o] cupiditas [p] eos [q] in perniciem [r] præcipitare conatur, dum sequi miserabilem [s] eius [t] ingluuiem [u] satietatis nescientem moderamina [x] non verentur: ipsi etenim turpium [y] lucrorum se

m ¶ Ex adipe.] id est abundantia, seu pinguedine, sicut & Psalmus: Sicut adipe, & pinguedine repleatur, &c.

n ¶ Sceleratorum.] i. criminosum, & debet esse scriptum cū, s. simile extra de verbo. sign. forus, §. vlti. C. de quæstio. cum cognitionaliter, & de ferijs. l. prouinciarum iuxta versum:

Vt sis cęlestis, non assimilare scelestis.
id est scelera committentibus. Item hic.
Regi cęlesti nūquā placuere scelesti.
id est vitiosi.

o ¶ Funesta.] id est, crudelis, & peruersa.

p ¶ Cupidita.] dicitur radix omniū malorum, 1. ad Timo. 6. de pœ. dist. 2. ca. quia radix. 46. dic. c. bonorum, in corpore Authent. ut iud. sine quoquo suffrag. §. si igitur, coll. secunda.

q ¶ Eos.] sceleratos.

r ¶ Perniciē.] i. damnationem. 11. q. 3. c. præcipue, 18. q. 2. ca. perniciosam.

s ¶ Miserabilem,] id est ad miseriam hominem deducētem, aliter autem quandoque sumitur hoc uerbum, & exponitur, id est, miseratione dignum. unde dicitur. Pauper amabilis, & miserabilis, argum. C. si quis impe. maledi. l. 1. not. extra de maled. c. 1.

Miserabilis dupliciter sumitur.

t ¶ Eius.] s. cupiditatis.

u ¶ Ingluuiem.] id est, appetitum insatiabilem: ingluuies autem alias assumitur pro immoderata cibi, uel potus assumptione, 4. dist. c. denique, de conse. dist. 5. c. nihil, de ædil. edi. l. qui damno, §. ulti.

x ¶ Moderamina.] i. temperantium, uel sobrietatem in vita, quæ corporaliter obseruata salutem, & sensuū acumen, & lumen operatur, & ægritudinem fugat, & per contrarium non obseruata morbum facit, molestias ingerit, ægritudinem generat, consumit, & computrescere facit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc tandem morte crudeli consumit, de consecr. dist. 5. c. nihil enim sic & multo fortius est de intemperantia spiritualis mentis.

Sobrietas multa bona facit.

y ¶ Turpium lucrorum.] ad turpiter lucra quæsita quandoque prudenti competit repetitio, quandoque non, vt not. extra de deci. ex transmissa, nihilominus tamen fisco repetenti, de iure communi sunt applicanda, ff. de iure fisci. l. Lucius, no. C. de conditio. ob turp. cau. l. 2. ff.

de

de pact.l.iuris gentium, §.ſi ob maleficium.

Religioſus proprietari⁹ eſt in ſterquilinio ſepeliẽdus.

a ¶ Fæcibus.] iuxta hoc legitur de regulari.ſimplici inuento proprietario tempore mortis, qui debet in ſterquilinio ſepeliri, extra de ſtatu monach.c.cum ad monaſterium.

fæcibus [a] immergentes, ambitioſis [b] nexibus inuoluuntur, Dei [c] timorem damnabili [d] cæcitate poſt ponunt, & quaſi ambulantes in tenebris [e] non vitant excidia [f] perſonarum. Nuper [g] ſiquidem ad noſtri Apoſtolatus auditum multorum relatio fide digna [h] perduxit, quòd nõnulli [i] nullam habentes auctoritatem [k] iuris vel conſuetudinem [l] ſeu priuilegium [m] faciendi, monetam falſam oſtendunt, & fabricant in Regno Frãciæ, & locis circumuicinis. Alij [n] vero monetam [o] falſam ſub vero ſigno chariſſimi in Chriſto Filij [p] noſtri Caroli Regis Francorum, & Nauarræ Illuſtris [q] ſtudioſe [r] deprauant, [s] & ex hoc cadit a ſuo recto [t] pondere. Quamplures [u] etiam in locis circumuicinis [x] quibus, [y] de iure, aut conſuetudine, ſeu priuilegio ius competit fabricandi monetam: ſignum [z] proprium monetæ regię, monetæ ſuæ

b ¶ Ambitioſis.] de ſe nunquam ſatiabilibus.74.d.c.ſicut hi.

c ¶ Dei.] qui potius eſt habendus. extra de ſta. regu.cã. quòd Dei, cum ſimil.

d ¶ Damnabili cæcitate.] ſcilicet corporis, cordis animam damnante.

e ¶ In tenebris.] ſcilicet cordis, vel oculorum mentalium, quare neſciunt quo vadant, ſcriptum eſt, Qui ambulat in tenebris, neſcit quo vadat extra de præſum. ca. litteris.

f ¶ Excidia.] id eſt, mortes ſpirituales.

g ¶ Nuper ſiquidẽ.] ſecunda pars.

h ¶ Fide digna.] tenetur ergo ad prouiſionem ſuper hoc faciendam: hoc cum videatur ſcire, quòd ab alijs audiuit, vigeſimaſecunda quæſtio.5.cap. hoc videtur, ff.de petit.hæred.l.item veniunt.§.petita, & §.a quo.

i ¶ Nonnulli.] quattuor modos ponit falſitatis, vel deteriorationis monetæ, & hic eſt primus.

k ¶ Auctoritatem.] ſed ad quem ſpectat iuris cõis auctoritate monetã cudere ſeu fabricare? Rñdeo ad principem, arg.ff.de orig.iur.l.2.§.cum ærarium, C.de falſa mon.l.1.& quia de iure regularium eſt monetam cudere, 10.coll.quæ ſint regaliæ, c.1. Et per hoc patet expreſſe, quòd nulli priuato, 1 competit de iure ſcripto monetam cudere poſſe, etiam legitimæ materiæ, & legitimi ponderis exiſtentem, arg.iſtius text. tum quia moneta habet publica forma percuſſa eſſe, ff.de contrah.empt. l.1.qua forma priuatus ſine pęna falſi vti nõ poteſt nomine ſuo, argu.ff.ad l.Corn.de fal.l.falſi nominis, & l. qui nomine, tum quia per priuilegium impetratur, vt ſequitur: quare relinquitur, quòd de iure cõi non competat, alias enim fruſtra nec priuilegium impetraretur, C.de theſau.l.1.lib.10.ff.de priui.cre.l.Imperatores, tũ quia eam cudens ut falſarius puniretur, ff.ad l. Cor.de fal.l.quicunque, & l.lege Corn. C.de fal.mon.l.1.quod non contingeret, ſi iure permittente hoc faceret, C.ad leg.Iul.de adul.l.Gracchus, 23.q.4. qui petat. tum etiã quia ea, quæ iuris publici ſunt priuato ſine conſenſu principis non competunt, ff.ne quid in loco pub. fiat, l.2.§. ſi quis a principe, & §.idem ait. C. de fun.limi. cuicunq; li.11. quaſi nulli permiſſum videatur, ꝙ in ſignum prærogatiuæ ſpecialis eſt principi reſeruatũ, ar. C.de diuer.offi.& appari.iud.& probato.eorũ, l.probatorias, li.12. Sed ſi quæras a me an princeps aut rex, vel alius habens ius cudendi monetam, poſſit bonam monetam deteriorare, ſeu mutare in damnũ ſubditorum, & ſi fecerit an in foro pęnitẽtiali ſatisfacere teneatur? Vide quòd not.per Inn.& Hoſt.de iureiu.c.quãto, & p Hoſt.in ſum.in ti. de cẽſi.§, ex quib.ver.q̃d ſit moneta.

1 Monetam cudere nulli priuato competit.

l ¶ Conſuetudinem.] argum.per conſuetudinem quæri poſſe ius cudendi monetam, 2 arg.ff.de diuer.& temprę ſcrip.l.ſi quiſquam, de iureiu.l.ſane, C.de fun.limi. l.2.de paſc.pu.l.1.lib. 11. & ff.quod ui aut clam.l.prohibere, §.plane, & no.C.de falſa moneta, l.2.ſicut & q̃ri poteſt ius iuriſdictione vtendi. arg. extra de fo.compet.cum contingat, de offi.ord. Romana, lib.6.de appari.iud.l.viros, lib. 12.cum multis ſimilibus iuribus canonicis, & ciuilibus, quæ allegari poſſent ſuper acquiſitione iurium incorporalium per conſuetudinem. Dicas tamen, quod moneta, quam cudere competit conſuetudine, curſum publicum inter multos non habet, niſi ſolum in loco, uel locis, in quibus eſt conſuetudo ſuper hoc obſeruata per ea, quæ not.Inno.& Hoſt.de offic. archid.dilecto. cũ nec moneta, quæ cuditur per reges modorni temporis, curſum habeat extra eorum regna, arg.ff.de iuriſdict. omniũ iudi.§.ulti. C.de Sum. Tri.l.1.ſic no. Hoſt. de iureiu.ca.quanto, cum nec ſtatutum aliquod liget niſi tantum ſubditos ſtatuẽtis, not.Inno.de conſtit. quæ in eccleſiarum, & Io.8.diſt.ca. quæ contra.

2 Idẽ tenet Henr. Boik. c. quanto, de iueriu. in 2. diſt. allegans hãc extrauagã. quia quę pôt princeps facere pôt ẽt conſuetudo. ca. ſuper quibuſdã. §. præterea, ꝗ ver. ſig. uide. Cy. l.1.C.no.ve. & an priu. ꝙ monetarii ñ cõtribuãt in talijs, & collectis, trãſeat ad eorũ liberos, uide ĩ deciſ. Delph. q. 402. ub. dicit de mercatoribus procurãtib. ſe incorporari collegio monetariorũ, vt ſint immunes ab oneribus, q̃ miſera plebecula ſubit nota tu. But. F.

m ¶ Priuilegium.] conceſſum intellige a principe ſolo, conſiderato iure ſcripto per ea, quæ dixi ſup.in gl.ſed ad quem, ſi tamen ſupponas ad aliquem de conſuetudine ſpectare monetam cudere: talis etiam concedere poſſet priuilegium, de quo hic loquitur; ſaltem abſque præiudicio ſubditorum, argu.ff.de aqua quot.& æſti.l.Lucio, de ſer.ruſti. præd.l.2.§.aquæ ductus. extra, de præſcrip.auditis, cum ſimilibus.

n ¶ Alij vero.] Secundus modus falſitatis.

o ¶ Monetam falſam.] dicitur moneta falſa ob falſum nomen auctoris, ff.ad leg.Cor.de fal.l.falſi nominis, & l.nomine, & l.ulti.uel ob falſam materiam, vel immiſtionem falſæ materiæ, ut eod.titu.l.qui nummos, & l. lege Cornelia.

p ¶ Filij noſtri.] regem igitur etiam ſuperiorem non recognoſcentem, extra qui fil.ſint leg.ca.per uenerabilem: Papa filium appellat, non fratrem, extra de crim. fal.c.quam graui.

q ¶ Illuſtris.] illuſtri, vel ſuperilluſtri decorati dignitate cauſas pecuniarias, uel cauſas iniuriarum criminales per procuratorem tenentur exequi, & proſequi, nõ per ſe, ne uel uileſcat eorum dignitas, uel iudicialis auctoritas. ĩ corpore Auth.ut ab illuſtri.& qui ſuper hos ſunt, col.5. ubi quinque magnatum genera notata reperies, C.de iniur.l.ulti.

r ¶ Studioſe.] i.machinatione & ſcientia præcedente.

ſ ¶ Deprauant.] id eſt, de bona prauam, & minus valentem reddunt, argumen. ff.de ſer.corrup.l.prima, §.ſed perſuadere. extra de iureiuran.cap.quanto, puta monetam de ſe bonam radendo, ff.ad leg. Cornel. de fal.l. qui nummos.

t ¶ Recto pondere.] ab initio ordinato ponendo in ſingulis denarijs, quo qualitercunque diminuto moneta, dicitur legitimo põdere defraudari, multis, & alijs modis dicitur moneta in ſuo ualore deprauari, quòd proſequi hic non curo, ſed remitto te ad notata per Inn.& plenius per Hoſt.de iureiu.c.quanto.

u ¶ Quamplures.] Eſt tertius modus.

x ¶ Circumuicinis.] ſ.Regno Franciæ, ut ſup.

y ¶ Quibus de iure.] hic & in ſequentibus uidere potes, quòd dixi ſup.in gl.ſed ad quem.

z ¶ Signum proprium.] habet enim moneta aliquo ſigno publico fore percuſſa. ff.de contrahen.emptio.l. 1. & arg.

quam fabricant, imprimere, seu insculpere moliuntur, [a] eiusdem quantitatis, & iucunditatis, litterarum figurę, quam [b] habet moneta regia monetę suę quam fabricant, quantum possunt [c] similius, speciem, & formam insculpunt, constituunt, & imponunt [d]: & quamuis moneta prædicta eorum ad vsurpatam [e] similitudinem perducta deficiat a iusto pondere argēti, [f] & solito in regia moneta, & more, & consuetudine obseruato, simplices [g] tamen & populares personę non habentes inter monetas tātę similitudinis peritiam [h] discernendi, falluntur [i] quotidie [k] ea occasione [l] in vsu monetarum, recipientes monetas falso assimilatas pro veris. Sunt [m] & alij, qui scienter [n] falsas monetas extra regnum prædictum emunt & post intra regnū ipsum eas portant vendūt & expendunt. [o]

¶Nos [p] igitur attendentes, quod ijdem [q] falsarii, & fabricatorrs [r] monetarum talium & emptores [s] prędicti per hoc se dignos maledictione cōstituūt [t], eos, qui (vt præmittitur) præmissa moliri [u], aut fabricare, aut emere, vel [x] portare ad [y] regnum prædictum scienter præsumpserint; felicis recordationis Clementis [z] Papæ V. prædecessoris nostri vestigijs inhærentes [a], excommunicationis [b] sententia innodamus: absolutione prædictorum nobis & successoribus [c] nostris præterquam in mortis [d] †articulo reseruata. [e] Nulli, &c. nostrę innouationis infringere, &c. Datum Auinioni quinto nonas Iulij, anno sexto.

TITVLVS XI.

De priuilegijs

¶Priuilegia si qua sint, qbus aliqui nobiles Campaniæ et Maritinæ dicebāt se munitos circa bannitorum receptationē hac constitutio propter causas hic insertas reuocat, & annullat.

CAP. VNICVM.



AD nostri Apostolatus puenit au-

& arg. ff. ad leg. Cornel. de fal. qui falsam, de testa. l. ad testamentum. §. signum.

a ¶ Moliuntur.] ex hoc in falsi vitium incidentes, arg. ff. ad leg. Cor. de fal. l. falsi nominis, & l. qui nomine, C. eo. tit. licet ex talibus, ext. de testi. tam litteris, §. vlt. de ijs, quæ fi. a præla. sine consensu c. quanto, §. inf. extra de crimi. fal. c. licet.

b ¶ Quam.] s. figurā.

c ¶ Possunt.] hoc dicit, quia raro, uel vix omnimoda similitudo, vel identitas in talibus dari potest. argu. ff. de cond. indeb. l. si non sortem. §. libertus.

d ¶ Imponunt.] vt in quantum plus poterit, falsitas pallietur.

e ¶ Vsurpatam.] dicit vsurpatam ob defectum consensus regis Franciæ, cuius moneta simulatur, argu. C. de fund. rei priua. l. vsus aquæ, lib. 11. 93. dist. c. illud.

f ¶ Pondere argēti.] idem si auri, & multo fortius.

g ¶ Simplices.] id est simplicitate, vel rusticitate gaudentes, argum. ff. de iurisd. om. iudic. l. si id quod, §. doli, de eden. l. 1. §. ulti. de qua rusticitate legitur, quod omnia palam habet. not. in. stit. de actio. §. item Seruiana.

h ¶ Peritiam discernendi.] sunt etenim multi forensium causarum, id est, eorum quæ foris fiunt, inexperti, ff. de proba. l. cum de indebito, §. sin autem.

i ¶ Falluntur.] id est decipiuntur.

K ¶ Quotidie.] frequentiam denotat, non temporis æstimationem. argu. ff. de condi. & demon. l. si quis ita. de consec. dist. 5. cap. nunquam.

l ¶ Ea occasione.] scilicet, quia illorum monetæ 1 sunt monetæ regiæ assimilatæ falso, facit ad id quod supra proxi. dixi in gl. ex hoc.

1 Monera tā aureā q̄ argenteā pecuniam ptinet gl. in l. 2. C. de falsa mo. patet ex gña litate dictę rub. sub qua ponūtur leges loqntes tā de aurea, q̄ de argentea pecunia,

m ¶ Sunt & alij.] quartus modus.

n ¶ Scienter.] secus ergo si ignoranter probabiliter: tales enim non obligantur, arg. C. de tabu. l. generali, lib. 10. extra de consti. cognoscens.

o ¶ Expendunt.] tales crimine falsi teneri videntur ad instar illorum, qui falsis instrumentis scienter utuntur, C. de fid. instrum. l. 2. & 3. ad leg. Corn. de fals. l. qui falsos, & ad instar illius, qui falso pondere utitur, ff. de dolo, l. arbitrio, §. adeo, ad leg. Corn. de fal. & hodie, §. si uenditor.

p ¶ Nos igitur.] Tertia pars.

q ¶ Ijdem falsarij.] hoc ad duos primos modos congrue referri potest.

r ¶ Fabricatores,] hoc ad tertium modum refertur, licet etiam ad primos duos referri possit.

s ¶ Emptores prędicti.] hoc ad quartum modum referri habet.

t ¶ Constituūt.] Vnde si damnū sentiunt sibi imputent, arg. ff. de reg. iur. l. q quis damnum, & l. culpa.

u ¶ Moliri.] id est perpetrare vel facere.

x ¶ Vel portare] s. sciēter, ut sup. in quarto modo.

y ¶ Ad regnum prædictum.] s. Francorū, igitur cōtra faciētes, uel portantes hic prohibita ad alia regna, uel etiam ad loca vicina regno Franciæ, pœna quæ sequitur nullatenus se extendit, cum hic non exprimat, & super hoc uide quod not. in simili, in c. dierum in glo. per hæc verba, & in c. sancta Romana, §. Episcopos.

z ¶ Clementis Papæ V.] Extrauagans fuit.

a ¶ Inhærentes.] simile extra de iuram. calum. inhærentes.

b ¶ Excommunicationis] s. maioris, quæ in dubio inflicta videtur, de sent. excom. c. si quem.

c ¶ Successoribus.] intellige, uel alijs nostra uel ipsorum auctoritate fungētibus, argu. de sent. excom. cap. ad eminentiam, & eodem titu. capit. cum ex eo. Clemens Papa V.

d ¶ Mortis articulo.] in illo simplici sacerdoti curato permissa est absolutio, ut de senten. excom. non dubium.

e ¶ Reseruata.] cum hic & in alijs certis casibus a sententia canonis implenda absolutio sedi Apostolicæ reseruetur, datur intelligi, quod regulariter ab ipsa ordinarius potest absoluere, argum. de sent. excom. nuper, Gulie. tamen contra sentire videtur de electione, statutum, circa fi. de regul. non solum, libro sexto. Sed quod prius dixi credo verius, ut dixi de senten. excom. munica. grauis, in fi. & cap. cum eo. Clemen. 5. Zenzelinus.

q̄ dictio sę stricte intelligenda est Ludo. Rom. singu. 107. & de pœna falsorū monetariorum Hippo. in l. falsam, ff. de fal. vbi pulchre loquitur de illo, q venerat in suspicionē falsatæ monetæ, penes quē inueniebantur stāpæ, Font.

† In mortis articulo nulla est casuū reseruatio atq; iō oēs sacerdotes quoslibet pænitētes a qbusuis peccatis & cēsuris absoluere pñt ita Cō. Tri. sess. 4. c. 7. de casuū reseruatioне.



AD nostri apostolatus.] Diuisibilis est hæc constitutio in partes duas. In prima quorundam priuilegiorum concessionis factæ præmittitur recitatio. In secunda subiungitur ipsorum reuocatio ibi, Nos igitur.

Diuisio textualis.

a ¶ Au-

ditum [a] quod nõnulli nobiles, & cõitates intra [b] nostras Campaniæ Maritinæq; prouincias constituti, asserentes per priuilegia sedis Apostolicæ sibi fore concessum,[c] quod de prouincijs ipsis per rectorem eorum, qui est pro tempore, vel officiales curiæ rectoris eisdẽ banniti, [d] in terris, ciuitatibus, castris, & locis,[e] eorum morari libere [f] possint, nec [g] in illis idem rector bannitos ipsos capere [h] valeat: eosdem bannitos in dictis terris, ciuitatibus, castris & locis, non absq;[i] derogatione sedis Apostolicæ manifesta, recipiunt, & receptant. [k]

¶Nos [l] igitur qui beneuoli more patris [m] in prouinciarũ ipsarum tranquillitatis, & pacis cõmodis,[n] delectamur [o] sup hoc (prout ad nostrum spectat [p] officium) pro communi [q] bono prouinciarũ ipsarum de congruo volentes remedio [r] prouidere, priuilegia supradicta cuiuscumque tenoris existant, maxime cum [s] ipsorũ prætextu maleficia remaneãt in eisdem prouincijs impunita [t], pandatur au-

a ¶Auditum.] simile in c. ad Apostolatus.

b ¶Intra nostros.] sunt igitur istæ prouinciæ de patrimonio Ecclesiæ.

c ¶Concessum.] si hoc uerum erat, vtentes tali indulgentia peccare non videbantur, arg. C. de sent. passis, l. cũ indulgentia, nam alias de se illicitum principis priuilegiũ licitum reddit, extra de priuil. c. ut priuilegia, ff. ad muni. l. j §. vlt. ne alias videatur, quis principali auctoritate circumscriptus, C. de his q̃ veni. æta. impetra. l. 1.

Priuilegium ex illicito facit licitum.

¶Banniti.] banniri põt quis ex causa a sua ciuitate, uel patria sicut & exulare, ff. de interdi. & rele. l. relegatorum. Exulare autem dr̃ quis altera de tribus speciebus. Prima, cum a certis locis exulat, vt nõ moretur in eis, puta in ciuitate, vel patria sua originali, vel alia. Secunda, cũ ab oĩbus, certis exceptis, puta vt sibi tantum in locis certis, & nõ alijs liceat habitare. Tertia uero, vt in certo habitare habeat hominum conuersatione carenti, puta in aliqua insula, ff. de interdi. & releg. l. exilium, & l. relegatorũ, §. itẽ Imperator, & §. solet. Et banniti, de quibus hic loquitur, non incongrue similes dici possunt illis, qui primã speciem exilij patiuntur, ad hoc adde quod no. 10. col. tit. hic finitur, in verbo, bannitum.

Exilij tres sunt species.

e ¶Et locis eorum.] quæ ipsorum dicuntur ratione iurisdictionis, quam forte in eis habent. Et super hoc si placet, vide. quod no. extra de iudæis, c. cedit, in verbo, suis, Clem. 5.

f ¶Libere.] id est contradictione bannientis, uel alterius non obstante, argu. de elec. c. vbi maius, §. ipsos insuper. alias est versus sub §. præterea, lib. 6.

g ¶Nec in illis.] s. terris, ciuitatibus, castris, uel locis.

h ¶Capere.] hoc uerbũ multipliciter in iure sumitur, quandoque pro detinere quem personaliter, de offic. ord. cum Episcopus. de re iudi. ad Apostolicæ. §. sed licet. lib. 6. de homic. sicut dignum, §. 1. & c. suscepimus, de sent. excom. nuper, & c. vt famæ, §. ult. & eo. ti. si clericos lib. 6. & in ti. de capti. & postlim. reuer. C. & ti. 23. q. 5. cap. Silicianus. quandoque uero pro apprehendere, vel occupare res aliquas, vnde dicitur, ea quæ ab hostibus capimus nostra fiunt. Insti. de rer. diui. §. item ea, ff. de acqui. rer. dom. l. naturalem. §. vlt. sic enim potest sumi, ff. de orig. iur. l. 2. §. capta deinde Sardinia. quandoque autem pro non posse acquirere, ut cum dicĩ quis non capax, C. de hær. insti. l. 1. ff. de iure fisci. l. 2. §. item diui, & l. ita fidei, & l. cum tacitum. C. de delato. l. 1. li. 10. quandoque pro posse acquirere rem iure singulari seu priuilegiato, ff. de leg. 3. l. si deportari, §. similes, de vulg. substit. si qui ex bonis. quandoque pro effectualiter pro se, uel alio accipere, ff. de uerb. sign. l. aliud est capere, & l. cepisse. quandoque pro committere, extra de purg. cano. c. inter, aliquando pro adhibere seu adinuenire: unde dicitur, plerumq; pietas paterni nominis pro liberis consilium capit, ff. ad leg. Iul. de adul. l. nec mea, circa fin. quandoque & in sui præterito, cum dicitur cœpit, sumitur pro inchoauit, uel incœpit, 24. quæstio. ult. cœpit, 11. q. 3. cœpisti, ff. de pollic, l. 1. in princ. & §. cepisse.

Capere in iure multipliciter sumitur.

i ¶Absque derogatione.] cum sententia suorum officialium tales bannientium caritura sit effectu, & quasi derisoria contra iur, ff. ne quid in loco pu. fiat. l. vlt. de iud. l. si prætor. Vel dicit, derogatione, propter illa quæ exprimuntur in parte sequenti.

k ¶Receptant.] talium receptatio de iure communi est inhibita, vnde receptantium tales maleficos genus pessimum dicitur, cum sine ipsis malefici diu latere non possint: quare eadem pœna, qua illi puniri iubent, nisi sint illorum quos receptant affines, vel cognati, quia tunc cum eis mitius agitur, ff. de recep. l. 1. & 2. C. de his qui latr. occul. l. 1. & 1. & de pace iuramen. fir. §. receptatoribus, col. 10.

l ¶Nos igitur.] Secũda pars.

m ¶Patris.] consilium pro liberis capientis, ff. de adulte. l. nec in ea, §. ius occidendi.

n ¶Commodis.] ex tranquillitate igitur, & pace proueniunt cõmoda nedũ spũalia, vt charitatem & vnionem habere ad proximum, argumen. 45. dist. cap. tria sunt, & cap. duæ sunt, de consec. distin. 2. cap. pacem, vnde & Christus in nouo testamento pacem suam reliquit: quare Ecclesia Dei pro pace orare non desinit, imo & proueniunt temporalia, vt bonorum transitoriorum, & temporalium, & inde personarum conseruatio, quibus amissis, & bellum & rixa proueniunt, in corpore Auth. de armis, in princip. & §. sin autem, extra de restitu. spol. Pisanis, de re iud. ad Apostolicæ, libro 6. nam quod belli calamitas introduxit, sopire pacis lenitas consueuit, C. de cadu. tol. l. 1. in principio.

Pax cõmoda spũalia & tẽporalia producit.

o ¶Delectamur.] spirituali delectatione: sic ipsorum prosperitate dicitur prosperari, in proœ. lib. 6. quare frequenter pernoctat, ut subditi sub omni quiete consistant, in corpore auth. ut iud. sine quoquo suffra. circa princ. 2. pacem desideratam & tota terræ necessariam, per vniuersas sibi subditas partes habendam indicit, 10. colum. de pace tenen. & eius violato. §. 1. inuiolatam perpetuo obseruandam, ead. col. de pace iuramen. fir. in principio.

Subditi quiescunt principe vigilante.

p ¶Spectat officium.] hic videas, quod dixi in decr. dierum, in gl. ad hoc anhelare.

q ¶Cõi bono.] quod præferendum est priuato, C. de primipil. l. utilitas, li. 12. in corpore auth. de resti. & ea, quæ pa. §. quamobrem, coll. 4. C. de cadu. toll. l. 1. §. vlt. & hoc uerum nisi in bono publico inest priuatum, ext. de postula. præla. bonæ 1. cum ibi not.

Bonũ cõe est priuato præferendum.

r ¶Remedio.] in re enim noua nouum est consilium, & remedium adhibendum. ff. de uent. inspic. l. 1. circa princip. potissime per principem, in corpore authẽ. ut diuinæ iussiones, in princ. coll. 8. extra de restit. spol. frequens, lib. 6.

s ¶Cum ipsorum.] enumerat quinque mala ex talibus priuilegijs obuenientia.

t ¶Impunita.] primum malum, quod reipublicæ non expedit. ff. de sol. l. Stichum aut Pamphilum, in fi. secũdi respon. ad leg. Aquil. l. ita vulneratus. §. existimatio. extra de sent. excom. ut famæ, nam pœnas ob maleficia

Pœnæ sunt ob maleficia soluendæ.

solui,

ſolui magua ratio ſuadet,ff.de fideiuſ.l.ſi a reo,§.idem vulgo,ut cũ ipſe timentur pœnę,boni quiete inter malos viuant,23.q.5.non fruſtra, nec ſub prætextu cõceſſi priuilegij flagitiorũ creſcere debet auctoritas,nec publica vacillare vtilitas, C.de priuileg.ſchola. l. hac lege in fi.lib.12.

ſus [a] exceſſibus, [b] cultus lædatur iuſtitiæ, [c] dictiq; rectoris multipliciter impediatur [d] officium, ac prouinciarum [e] ipſarum ſtatus pacis fœdere [f] violato non abſq; grandi reipublicæ detrimento ſubuerti poſſet ſcandalis, [g] ſciſſuris, [h] exnunc auctoritate Apoſtolica ex certa [i] ſcientia reuocamus, annullamus, & etiam irritamus,ac nullam habere decernimus roboris firmitatem. [k] Nulli [l] &c. noſtræ reuocationis, & annullationis, caſſationis, irritationis, & conſtitutionis infringere. Data Auinion. vij. Idus Aug.anno vj.

TITVLVS XII.

De pœnis.

¶Narratis facinoribus hominum Marchiæ,qui ſuos rectores, & officiales occidere ſoliti erant poſt enumerationem xvij. modorum offenſæ, totidem pœnas exprimit, quas incurrent, qui de cetero talia præſument: & propter patrum iniquitatem filios a quibuſcunque honoribus, & beneficijs tanquam indignos repellit. Concord. cap.ad aures, & c.in quibuſdam. eodem tit. in antiq.& c.felicis, eodem tit. libro 6. iuncta Clement.ſi quis ſuadente diabolo,etiã in eod.tit.

CAP. VNIC.



Ierum [m] creſcente malitia videmus mundum [n] in deteriora iugiter [o] prolabi, [p] ſic hominum mentes aſſueta [q] deprauante nequitia, malis paſſim [r] cumulum [s] ſuperaddi, vt & boni, qui [t] alias odirent virtutis amore delinquere, [u] interdum cum [x]

a ¶Pandatur auſus.] .i.patefiat, vel aperiatur, & eſt ſecundum malum.

b ¶Exceſſibus.]ſ.cõmittendis cum ad ipſos tolli potius debeat occaſio, ut dixi in decre. ſi fratrum, §.pen.

Iudex nõ patiatur ſe contemni.

c ¶Iuſtitiæ.] Tertiũ malum iuſtitiã equidẽ colere ſummum eſt in rebus bonũ 12. q.1. cũ deuotiſſimã.

d ¶Impediatur officium.] Quartum malum, quod non tolerabile eſt, cum pati non debeat ſe contẽni, imo ſuo ingenio augeri auctoritatem ſuæ dignitatis, ff. de offi.præſi.l.obſeruandum. & l. ſeq, coercendo turbantes, vel impedientes ſuã iuriſdictionem, extra de offi. deleg. cap.1. de ſent.excom. dilecto, de pœnis Romana,lib 6.

e ¶Ac prouinciarũ.] Quintum malum.

f ¶Fœdere violato.] ꝙ eſſet potius obſeruandum,ext.de iudi. nouit,§.pen. 10.col. de pace ten.§.1. & de pace iura.fir.in prin.

g ¶Scãdalis.] quibus eſt potius obſiſtendum,ext. de præſcri. nihil, in procœmio, libro ſexto,de noui oper.nun.ca.cum ex iniuncto.

h ¶Sciſſuris,]ideſt, diuiſionibus in animis illorum de populo,quæ multum periculoſæ exiſtunt,ff.de pęn. l.ſi quis aliquid,§.fautores,C.de ſeditioſis, l.1.& 2.vnde ſcriptum eſt : Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabit,& domus ſupra domũ cadet, & arg.10.col.de prohi.feu.alien.imperialem,§.præterea ducatus, ff. de lega.2.cum pater,§.dulciſſimis.

Regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur.

i ¶Ex certa ſcientia,] per hoc apparet, ꝙ reuocationi, vel caſſationi, quæ ſequitur, nulla apponi poteſt obreptio, cum factum ex certa ſcientia Papæ, licet alias de ſe nullum,efficiatur aliquod,ext.de tranſa.c. 1. & c.ueniens,de conſti.c.cum acceſſiſſent,& de accuſ.c.ad petitionem de confir.vti.vel inuti.c.venerabilis,vbi de hoc 2.q.7.c.quippe.

k ¶Firmitatem,] ſimilem reuocationem priuilegiorũ reperies ext.de exceſſ.præla.cum ex eo lib.6. de pœn.c. cupientes,in fin.Clem.5.cum ſim.multis,quæ per te ipſum ſtudeas inuenire.Hic tamẽ collige, ꝙ priuilegium obtentum incipiens eſſe mali occaſio, reuocationẽ meretur,cum & ſi alteri enorme afferret præiudicium, deſtitueretur effectu,de deci.ſuggeſtum, ubi de hoc.

l ¶Nulli ergo,]ſuper hac clauſula dic, vt plene dixi in c.Execrabilis.Zenz.



Ierum.] Hæc conſtitutio põt congrue diuidi in partes quinq;. In prima præmittitur conſtitutionis edendæ cauſa, ſeu ratio. In ſecunda facti ſubiungitur recitatio:ibi,Sane vulgaris,&c.In tertia annectitur impoſitiuã pœnę multiplicis de facto conſtitutio:ib,Nos igitur. In quarta ad pęnas iam impoſitas aliarum pęnarum fit adiectio: ibi, Illud nihilominus, Et in quinta fit quædam proteſtatio: ibi, Per hoc autem, & cetera.

m ¶Dierum creſcente malitia,] expone, id eſt hominum in diebus viuentiũ,dies enim ipſi de ſe maledici non poſſunt, tanquam malitiæ ignari, ſed ideo dicuntur mali ꝓpter malitias hominum,quę in eis committunt,ſeren a blandimenta dierum & aeris ad morẽ terrenæ delectationis ſeruire cogentiũ ſecundum B Gregorium iuxta etiã verbum Domini Redimẽtes tempus, quoniam dies mali ſunt,nor.extra de ſimo.dilectus.

n ¶Mundum.]id eſt homines in mundo exiſtentes,ut dixi ſupra prox.iuxta illud: Mundus gaudebit, vos contriſtabimini.

o ¶Iugiter.]id eſt aſſidue vel frequenter.

p¶Prolabi.] humana enim natura quodã modo labitur ad delicta, in corpore Authent. de mona. §. ſi quis igitur, circa fi. coll.5. & omnis ætas ab adoleſcentia prona eſt ad malum,12.q.1.omnis ætas.

q ¶Aſſueta,]hoc dicit, quia aſſuetudo in malum periculoſa multum eſt, cum non ſit adeo veniale peccatũ, quin per aſſiduitatem tranſeat in mortale [1] ſecundum Auguſtinum 25.diſtinct.§.nunc autem, de conſecr. diſtin.5. c.nullus,& arg.C.de epiſ. audi. nemo,unde aſſueti hominis vita in malum, difficilis dicitur ad mutandum, in corpore Authen.de mona.§.ſancimus,colla.1. iuxta illud : De difficili continentiam ſeruat, qui ſe illicito concubitu maculare non metuit,33.diſtin.§. quid ergo de pellice.

r ¶Paſſim,]id eſt,indifferenter,vel indiſtincte, ſimile, C.de iur.& fact.igno.l.ne paſſim, ff.de quæſtio. l.cum quis latrones.

ſ ¶Cumulum ſuperaddi,] talis cumulus pœnæ cumulum facit ſuperaddi,ff de pœn.l.relegatæ.

t ¶Qui alias,]ſ.malis non immiſti.

u ¶Delinquere,]de bonis dicitur.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

De malis vero dicitur.

Oderunt peccare mali formidine pœnæ, ff.de iuſtit. & iu.l.1.cum ibi no.

x ¶Cum peruerſis admiſti.] ex hoc Propheta clamat:

Hic potes videre tractatũ D. Boer. de ſeditioſis ciuibus.Et ego addo, ꝙ iſti hic expreſſi, qa rebellauerunt ꝯ iſtum vice rectorẽ poſitũ a Papa,ꝯ quem committitur crimen læſæ maieſt. ca.in primis in fi. 2.q.1. incidunt in illud crimen Bar. in l. hoſtes, ff. de cap. & poſtlim.reu. Cyn.in l.nõ conuitij, q. 4.C.de iniu. neq; iſti, qa facta fuerũt oĩa in contẽptum Papæ, pñt iniuriã remittere argum. no.ibi Cy.Fon.

1 Vide omnino B. Th.2.2.q. 88. art. 4. ex quo intelligas, qualiter peccatum veniale poſſit fieri mortale.

Cum ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruerteris, ad hoc, 28.q.1.c.ſæpe malorum, ff.de act.emp.& vend. l.Iulianus.

peruerſis admiſti, concurrere cũ illis in illicitis habeant, [a] & in apertã malitiã proſilire. Eſt enim compeſcenda malorũ audacia, vt ſaltẽ pœnę formidine [b] retrahantur a noxijs, ſicque boni ſectãdo virtutẽ meliores effecti [c] non cogantur [d] cum illis perire.

¶ Sane [e] vulgaris [f] famę notorium [g] publicat, & longe lateque ipſa iniurioſa tranſgreſſus euidentia manifeſtat [h], quòd nonnulli de Marchia Anchonitana ꝓuincia nobis, & Romanæ Eccleſiæ ſubiecta, [i] nedum olim temporibus diuerſorum prædeceſſorum noſtrorũ Romanorũ Pontificum greſſus [k] fidelitatis [l] egreſſi [m] declinauerunt ad infidelitatis reprobę [n] deuium, [o] ſed in diebus non longe [p] præteritis contra nos, & Eccleſiam eandem, & dilectum filium Amelium prępoſitum Bellimontis capellanum noſtrum prouinciæ memoratæ rectorem ceruicem rebellionis erigere [q] præſumpſerunt, & in quoſdam officiales, & familiares ſuos [r] crudeliter ſæuiẽtes, [s] poſt graues illatas iniurias, & reꝓboſas [t] contumelias irrogatas eiſdem, & poſt bona ipſorum violenta prædatione ſubtracta, [u] eos cruentę [x] mortis ſupplicijs in ore [y] gladij tradiderunt: inter [z] quos pars dicitur fuiſſe non [a] modica, cui mens ſanior inerat [b] & tantæ temeritatis exceſſus non [c] leuiter diſplicebat, ſed habuerũt vel [d] inuiti furori confuſæ multitudinis cedere, [e] dum illius [f] nequiuerunt conatibus obuiare [g].

¶ Nos [h] igitur, vt mali pœnarum impoſitionibus grauium territi [i] vereantur in antea in conſimilis erroris inuium relabi, [k] ac boni perſiſtentes in ſua fidelitate conſtanter, non habent propter illorum [l] claudicare perfidiam, remedijs, quibus [m] poſſumus, prę cauere volentes, & animarum ſuarum ſaluti, [n] dictæque prouinciæ pacifico [o] ſtatui paternis [p] affectibus proſpicere cupientes: de fratrum no-

a ¶ Habeant.) opportunitatem ad malum promptam videntes, quæ frequenter hominem peccare facit, extra de eo qui cogn. conſang. vxoris ſuæ, cap. veniens.

b ¶ Pęnæ formidine.) mali .n. metu pœnæ frequẽter fiunt boni. ff. de iuſtit. & iu. l. 1. C. de emend. propin. l. 1 extra de vita & honeſt. cler. cap. ut clericorum.

c ¶ Effecti.) creſcit .n. homo de virtute in virtutem. de pen. diſ. 2 c. cum ſanctam.

d ¶ Non cogantur.] indirecte, uel cauſatiue ex commiſtionis malorum contagione. extra de ſta. regu. c. ea quæ. ff. de actio. emp. l. Iulianus.

e ¶ Sane.) Scda pars.

f ¶ Vulgaris.) i. in vulgo exortæ, ſimile. ff. de fur. l. vulgare.

g ¶ Notoriũ publicat. .i. publicum reddit: ſic quod nulla poteſt tergiuerſatione celari. de coha. cle. & mulie. c. tua.

h ¶ Manifeſtat & ſic eſt tale, de quo facto negatio non ualeret prodeſſe, ff. de tribu. act. l. qđ in hęr. §. pe. C. de pę l. qui ſnĩam. & ꝑ hoc, qđ dicit lõge, inducit ꝑſumptio ſciæ talis facti inde proximo exiſtentis ext. de ꝑſump. quanto, & c. quoſdam.

i ¶ Subiecta.] nedum in ſpirituali. imo & in temporalibus.

K ¶ Greſſus.] .ſ. directos. Vel expone, greſſus, i. terminos.

l Fidelitatis.) ad quã ſeruandam erant aſtricti.

m ¶ Egreſſi.] .i. tranſgreſſi tranſgredientes terminos fidelitatis, quos poſuerant ipſi, uel parentes eorum, contra dictum Prophetæ, Prouer. 22. 24. q. 3. c. transferunt, ext. de ſepul. c. 1. ubi de hoc.

n ¶ Reprobæ.] cum etiam hoſti fides ſeruanda ſit, ff. de leg. 4. ult.

o ¶ Deuium.) in malum ſonat hoc uerbum ſicut alibi. ext. de præſump. c. 3. loco.

p ¶ Non longe.) q. d. ſed de proximo.

q ¶ Erigere prę ſumpſerunt.] propter hoc dicuntur ad infidelitatis deuium declinaſſe, in li. feud. quib. mod. feu. ami. c. ſi capitanei. quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi, §. porro, & arg. C. de inoff. teſta. liberi.

r ¶ Suos.) ſ. dicti rectoris.

ſ ¶ Sæuientes.) .i. ſeueri, & impij exiſtentes, ſimile, ff. de ijs qui ſunt ſui, uel alie. iur. l. 1. ſol. mat. l. ſi conſtante, §. qui maritus.

t ¶ Reproboſas.] i. opprobrioſas, & uituperoſas.

u ¶ Subtracta.] .i. furata: per quod denotatur, ꝙ violentus deprędator furtum committit, nullus enim improbior fur eſt, quam qui vi rapit. Inſtit. ui bono. rapt. in prin. ff. eod. tit. l. 1. 1

x ¶ Cruentę.] id eſt crudelis.

y ¶ In ore gladij tradiderunt.] Id eſt, cum gladio eos interfecerunt.

z ¶ Inter quos.] ſcilicet ipſos morti tradẽtes.

a ¶ Non modica.] q. d. imo magna.

b ¶ Inerat.] ſimulãdo eos interficere.

c ¶ Non leuiter.] q. d. imo grauiter.

d ¶ Vel.] pro ſaltem ponitur.

e ¶ Cedere.] .i. locum dare non reſiſtendo.

f ¶ Illius,] .ſ. confuſæ multitudinis.

g ¶ Obuiare.] frequẽter enim tumult[9] populi de facili ſedari non poteſt, ff. ad leg. Corne. de ſica. l. qui cædem.

h ¶ Nos igitur,] Tertia pars.

i ¶ Territi,] ſimile, ff. de pœn. l. capitaliũ, §. famoſos. C. ad legẽ Iul. repet. l. 1. 38. q. 5. non fruſtra.

k ¶ Relabi,] pœna .n. ſemel tolerata quem emendatum facit, cũ de ſe ſit ad emendationem hominum introducta, ff. de pœn. l. ſi pœnam.

l ¶ Illorum.] malefactorum, quibus admiſti ſunt.

m ¶ Quibus poſſumus,] hoc dicit, quia malas uoluntates hominum ad plenum cohibere non poſſumus 31. quæſtio. prima, hac ratione: cum multæ viæ pateant hominibus ad malitiam, in corpore Auth. de nup. §. mitiores, vt hi qui ob. ſe habere perhibent, §. 1. coll. 6.

n ¶ Saluti.] ad quorum ſalutem anhelat princeps Eccleſiæ, ut hic vides.

o ¶ Pacifico ſtatui,] Ad hoc anhelare debet quicunque præſidens, ut placitam & quietam teneat prouinciam, quam regit, quod non difficile obtinebit, ſi ſolicite agat, ut malis hominibus prouincia careat, ff. de offic. præſi. l. congruit, in corpore Auth. de armis, circa princ. de quæſtio. in prin. col. 6. extra de re iudi. ad Apoſtolicæ, lib. 6.

p ¶ Paternis affectibus,] ſicut enim pater pro liberis conſilium capere conſueuit, ff. ad legem Iuliam de adulter. nec in ea. §. primo. ſic præſidens pro ſubditis, paternam eis prouidentiam exhibendo, in corpore Authen. de manda. princi. §. quod ſi delinquentes, in fine. coll. 4.

a ¶ Hac

1 Adde, ꝙ ex hoc ſolo meriti ſunt pęnã capitalẽ, l. pen. ff. ad leg. Iul. de uĩ publ. in hoc ẽt cõmiſerũt crimen capitale, ꝙ dictos officiales ꝓpria auctoritate detinuerunt captiuos, l. 1. C. de car. pri. Item iſti congregando ſe armatos comiſerũt crimẽ lęſę maieſt. l. 3. cir. med. ff. ad le. Iul. maie. cuius pęna hř, C. illo titulo, l. quiſquis. Fon.

Pœna eſt ad emendationem introducta.

Voluntates malę cohiberi nõ poſſunt.

ſtrorū cōſilio hac [a] in perpetuū valitura cōſtitutione ſancimus, vt quicunq; de prouincia ipſa, vel aliūde in eā prouinciā morā [b] trahēs clericus, vel laicus famæ ſuæ prodigus [c] (ipſius Eccleſiæ calcata [d] reuerētia) in hoc ſceleris genus irrepſerit, [e] qđ rectorē ſeu rectores, qui ꝓ tpe regimini dictæ prouinciæ in ſpiritualib. [f] & tēporalib. auctoritate Apoſtolica ꝓfuerint, vel ipſorū aliquē; aut eorū vel alicuius ipſorū vicariū [g] aut iudicē, vel iudices, vel ipſius ꝓuinciæ theſaurariū aut locū tenentē eiuſdē [h] (qđ abſit) occiderit, [i] aut ad offendēdū illum, vel [k] illos inſecutus [l] extiterit, ceperit, [m] captiuauerit, [n] detinuerit, [o] ꝑcuſſerit, [p] aut ēt vulnerauerit [q] aut ipſorū aliqd, vel alias ī locū vbi morā traxerint, inſultū [r]

a ¶ Hac in perpetuum.] ex his verbis patet, quod iſta cōſtitutio generale ius inducit: hoc eſt enim unum de ſignis per quæ diſcernitur cōſtitutio gñalis, C. de leg. l. 4.

b ¶ Moram trahens.] per hæc verba vr̄, quod pęnæ. inf. poſitæ non extendātur niſi ad de prouincia exiſtentes, vel ſaltem immorantes: & ſic ſi unus uiator, uel aduena committeret ibidem contra hanc decre. pęnas infra poſitas non incurrent. Tum quia in illis hæc conſtitutio in multis pœnalis non loquitur, unde durum videretur ad non expreſſos eā extēdere, ff. de ſepul. vio. l. 3. §. non perpetua, de reli. l. at ſi qs, §. & generaliter, 32. q. 2. §. in hoc extra de elect. ſtatutum, li. 6. Tum quia alias viderentur illa verba, moram trahens per modum limitationis poſita, nihil operari, & eſſe ſine effectu, contra iura. 29. diſt. ſi Romanorum, extra de priui. ſi Papa, lib 6. ff. de contrahen. emptio. l. ſi debitor, §. veriſimile, de trit. vi. & oleo leg. l. cum certus. Tum quia hic de pęnis infligendis agitur, in quibus non ſunt habenæ laxandæ, ff. dē pœn. l. interpretatione, per ea quæ dixi in c. ſancta Romana, § Epiſcopos.

c ¶ Prodigus.] ſimile extra de accuſ. c. prælatorum.

d ¶ Calcata reuerentia.] quantum eſt in illis, ſimile huic, C. de veſti. olo. & deau. l. temperent, lib. 11. Et ſic colliges dehoneſtari Eccleſiam, vel dominum temporalem in perſonis officialium ſuorum, cum Eccleſiam, vel ſuum dominum repræſentent, argu. 94. diſt. c. vlt. & 24. diſt. cad. 1. extra de off. vic. c. Romana, C. vbi & apud quem in int. reſt. poſtu. l. 3. C. de iudi. l. ult. iuxta illud: Dominum crucifigunt, qui eum in ſuis ſacerdotib. perſequuntur, 3. q. 1. ca. nulli, & Eccleſia pati dicitur in eis tanquam miniſtris ſuis ar. ff. man. in prin. & de manu. vin. l. pater de do. cau. mor. l. ſi filiofa. & tanquam in illis qui ſuo effectui ſunt ſubiecti, ff. de iniur. l. 1. §. omnem inſt. eo. tit. §. patitur.

Sacerdotum perſecutores Dñi ſunt crucifixores.

e ¶ Irrepſerit.] id eſt proſilierit, vel prorupetit, ſimile, C. de epiſ. & cler. l. ſi quis in hoc genus. extra de pęnis, c. felicis, lib. 6.

f ¶ In ſpiritualibus, & temporalibus.] non videtur ergo incurrere pęnas inferius annotatas, qui uicarium in ſpiritualibus tantum offendit, cum hic textus uideatur expoſcere, quod ſit uicarius in vtriſque contrarium nō improbabiliter poteſt dici, cum offendens vicarium, vel iudicem aut theſaurarium, uel eius locum tenentem ad pecuniæ tantum receptionem inſtitutum, ipſas incurrat, & tamen in neutro ex illis expoſcitur, quod hæc duo concurrant, ſed ideo dicit de rectore in ſpiritualibus & temporalibus: quia frequenter accidit, quod ſimul ad hæc duo conſtituatur, quam ad alterum tantum: idem tamen ſi ad vtrumque, argumen. ff. de leg. l. nam, ad ea.

g ¶ Vicarium.] ſi ſit unus, uicarios, ſi ſint plures, & idē dicas de iudice locum tenente.

h ¶ Eiuſdem.] ſ. theſaurarij, vt ſic ad proxima fiat relatio, ar. ff. de iuriſd. omn. iud. l. ſi idem. Vñ per hoc vr̄. ꝙ offendens locumtenentem iudicis, uel uicarij, non incurrat pœnas ſequentes, cum de hoc nihil ſtatuatur, ſed hoc eſt ideo, quia cum ſupponatur uicarium, uel iudicem eſſe ꝑ ipſum rectorē conſtitutū, & ſic fore ꝑ ipſū delegatum, ille non pōt locumtenentem ſaltem generalem hr̄e, cum delegatus ab alio, quam a principe non poſſit ſaltem vniuerſaliter committere vices ſuas, licet vnam cauſam ſingulariter ſubdelegare poſſit, C. de iud. l. a iudice. extra. de appel. cum cauſam, ff. quis & a quo appel. l. 1. §. theſaurarius, & ſupponitur eſſe ipſius rectoris, nec per ipſum cōſtitutus, ſed dr̄ theſaurarius ipſius prouinciæ ſicut, & rector, quaſi per hoc innuat, ꝙ quilibet ex eis a principe ſit ad certum officiū cōſtitutus, ut ſic quilibet eorum ſuum uicarium, uel locū tenentē habere poſſit.

i ¶ Occiderit.) intellige qualitercunq; doloſe tñ, cū nō diſtinguat, & arg. C. de maleſi. & mathema. l. 1. Et enumerat decem & ſeptem modos offenſæ, uel culpæ, & ex vnoquoque quis incurrit pęn. ī. ſequētes, & hic eſt primꝰ.

k ¶ Vel illos.] ſupra nominatos.

l ¶ Inſecutus) Secūdus modus: ſola ergo inſecutio cauſa offendendi facta, facit quem incurrere pęnas. ī. poſitas, quaſi mala præſumpta uoluntas ex facti qualitate pro facto habeatur, ff. ad le. Corn. de ſic. l. 1. & l. diuus, C. eod. tit. l. ſi quis cum telo, de pœn. diſt. 1. ſi quis cum telo, ſimile huic, C. ad le. Iul. maie. l. quiſquis, de pęnis, c. felicis, lib. 6.

m ¶ Ceperit.) Tertius modus, & dic ceperit, ſ. in perſona ſecus enim ſi eius bona, arg. eorum quæ no. Inno. de ſenten. excom. monachi, ſumitur aliter uerbum, capere, ff, de verb. ſign. l. aliud eſt capere, & l. cepiſſe.

n ¶ Captiuauerit.) quartus modus, & multifarie poteſt intelligi iſtud verbum, puta ſi ipſos, uel alterum de ipſis in manibus hoſtium tradiderit: tunc enim traditus proprie captiuus dr̄, in tantum quòd ſeruus hoſtium efficitur. Inſti. de re. diui. §. item ea, ff. de capi. & poſtl. reuer. l. poſtliminij, & l. hoſtes, & de tali captiuante pōt infallibiliter intelligi textus iſte. Alio modo poteſt dici captiuauerit, puta tanquam ſeruum ſuum aliquem de ipſis inuitum detinendo: nam non multum a ſpecie ſeruorum differunt, quibus non datur libertas egrediendi, ff. de lib. ho. exhib. l. 2. de cōd. & demon. l. Titio, §. 2. vel dic, captiuauerit, id eſt captum in cuſtodia publica, vel in uinculis qualitercunque induxerit. ff. ex quibus cau. maior. l. ſuccurritur, & argum. extr. de ſent. excom. cap. nuper.

Serui efficiū tur captiuitate.

o ¶ Detinuerit.) quintus modus, & dic, detinuerit qualitercunque inuitum: uolenti enim non fit iniuria, C. de tranſa. l. cum donatione, ff. de iniu. l. 2. §. uſque adeo, de reg. iur. l. nemo videtur fraudare, & intellige, detinuerit, etiam abſque alia corporis læſione, vt differat a verbis, quæ ſequuntur, & arg. de ſent. excom. c. nuper. q

Iniuria non fit volenti.

p ¶ Percuſſerit.] ſextus modus, & hoc uerbum manus iniectionem denotat, arg. ff. de iniur. l. 1. §. iniuriam, & l. lex, Corn. in prin. & §. 1. abſque ulla corporis contaminatione, ut differat a uerbo ſequenti, & arg. de ſent. excom. c. contingit.

q ¶ Vulnerauerit.) ſeptimus modus.

r ¶ Inſultum fecerit.] octauus modus, & dic, fecerit cū multitudine ſecum coadunata ad hoc faciendum, argu. ad hoc, ff. vi bo. rap. l. 2. in prin. §. homines, & l. prętor, §. hoc edictum, & hoc ſi loquaris de inſultu, qui fieret in perſonam alicuius prædictorum, ſed ſi intelligas de inſultu, qui fieret contra locum, puta caſtrum, ciuitatem, uel uillam, niſi tales moram traherent, tunc non videretur proprie inſultus fieri cum paucis, argumen. ad hoc eſt, quod met. cau. l. non eſt ueriſimile, & d. §.

hoc

fecerit, aut ipſum, vel ipſos obſederit,[a] ſiue de ſuo regimine, vel officio forsã expulerit,[b] vel fugauerit,[c] vel [d] ſocius fuerit facientis, aut illũ, vel illos bonis [e] aliquib. ſpoliauerit, [f] vel prouinciæ ſupradictæ alicuius ciuitatis, caſtri, vel loci de ꝓuincia ipſa populũ, cõmunitatẽ vel vniuerſitatẽ, aut aliquos ex eis, vel quoſuis alios de ꝓuincia ipſa directe, vel indirecte [g] cõtra nos & pręfatã Eccleſiã ſeu Rectores, Officiales, & Locumtenẽtes prædictos, vel ipſorum [h] aliquẽ ad ſeditionẽ quõlibet excitabit [i], ac rebellionẽ [k] ſeu conſpirationem [l] per ſe, vel per [m] alium ſeu alios facere, vel procurare pſumpſerit, vel ad ea [n] ſiue ipſorũ aliquod dederit [o] auxilium, [p] conſiliũ, vel fauorẽ, [q] directe, vel indirecte, publice, vel occulte, cuiuſcunq; conditionis, [r] ordinis, dignitatis aut ſtatus eccleſiaſtici, vel mundani [s] fuerit, ẽt ſi patriarchali, vel archiepiſcopali ſeu Epiſcopali, vel ſuperiori [t] præfulgeat dignitate, perpetuo [u] ſit infamis: [x] vt nec ad teſtimoniũ, vel alios actus legiti-

hoc edictum niſi ex facti qualitate aliter foret arbitrandum, puta ſi quis per ſe ſolum, vel paucis coadunatis inſultum faceret talem, qui totum locum, & habitantes in eo terrere poſſet, puta ignem imponendo, vel flumẽ ad occupandum locum diuertendo, arg. ff. ex quib. cau. ma. l. metus, de inc. rui. nau. l. ne piſcatores. per hoc autem quòd dicit, inſultum fecerit in ipſorũ aliquem, vel locũ, &c. dicas pœnas infr. poſitas locum non hr̃e contra inſultum, vel rixam facientem in aliquos habitãtes locum, non tñ familiares prædictorũ: quia hoc non videtur fieri in aliquam dehoneſtationẽ Eccleſiæ, vel ſuorum officialium, & per ea quæ dixi ſupr. in gloſſ. per hæc verba.

Obſidiatus triplex eſt modus.

a ¶ Obſederit.] Nonus modus, & expone, i. ipſum. vel ipſos ſuo aliquo modo cuſtodiæ tenuerit, ſic ꝙ eis liber non pateat egreſſus, vt ſi in aliquo fortalitio, vel caſtro exiſtentes circũdantes exercitu, vel in multitudine armatorum, arg. ff. ex quib. ca. ma. l. ſuccurritur, & l. in ea. & l. necnon, §. 1. & ſuper hoc uidere potes, quæ not. per Inn. & Hoſt. de ſent. excom. nuper, alius modus obſidiatus in iure reperitur, puta cum per hoſtes populo Romano, vel per ipſum hoſtibus præſtantur obſides pro pace ineunda, vel ſecundum Ioannem pro inita conſeruanda, ff. ad leg. Iul. maie. l. 1. de quibus legitur, quòd non poſſunt facere teſtamenta. ff. de teſta. l. obſides, bona quæ interim acquirũt, fiſco applicãtur, ff. de iure fiſci, l. diuus. Alius 1 autem eſt modus obſidiatus, in vulgari vocatus, obſtagium, cum quis pro ſe, uel alio promittit, uel iurat non exire certum locum, vel territorium, niſi ſoluto debito, uel attento promiſſo, d. l. nec non, §. 1. ext. de iureiu. c. ex reſcrip. de arbi. expoſita. 23. q. ult. c. ut pridem.

1 De iſto vide Dñm Mõtolonium in uer. obſes, in prõptuario ſuo diuini et humani iuris. Fon.

b ¶ Expulerit.] decimus modus, & expone, expulerit per uim expulſiuam, in qua nulla eſt uolunras.

c ¶ Fugauerit.] id eſt, ipſos, uel ipſum fugando ſeu proſequendo ad dimittenda officia compulerit, & eſt undecimus modus.

d ¶ Vel ſocius fuerit.] Duodecimus modus, & intellige, ſocius fuerit in ipſo maleficio, & hoc denotat uerbum facientis, quod ſequitur: ſecus autem dicas ſi aliquis eſſet ſocius illius, qui talia faceret, cui in hoc aſſẽſum non præberet, argu. de ſent. excom. c. ſi concubinę, C. de teſti. l. qui liberi.

e ¶ Bonis aliquibus.] videtur intelligendum de quantiſcunque, & qualibuſcunque bonis, cum indefinite loquatur, arg. de priuil. quia circa.

f ¶ Spoliauerit.] priuando illos talium bonorum poſſeſſione, hoc enim denotat ſignificatio huius uerbi, & eſt decimuſtertius modus.

g ¶ Vel indirecte.] quaſi dicat per ſe, uel per alium expreſſe, uel tacite, uel ſubdole.

h ¶ Ipſorum aliquem.] ex ſeditione igitur incitata contra alium quam contra Papam, uel Eccleſiam Romanam, uel aliquem de prædictis, non incurreret pœnas ſequentes per hunc textum, & per ea, quæ dixi ſupr. in gl. per hæc uerba, & in glo. octauus modus.

i ¶ Excitabit decimus quartus modus, & talem ſeditionem excitandi in populo quandoque pœna capitalis ſecundum legem imponitur, vel minor quandoque, ff. de pęnis. l. ſi quis aliquid. §. fauores, & l. capitalium, §. ſolent, C. de ſedi. l. prima, & 2. quandoque imponitur pœna legis Iuliæ maieſtatis, ff. ad leg. Iul maieſta. l. prima.

Seditioſi quã pœna sũt puniendi.

k ¶ Rebellionem.] facere, vel procurare, præſumpſerit, quod eſt infra, & intellige in dicta prouincia, vel caſtris eiuſdem, vt ſupra. Et hic poteſt denotari decimus quintus modus.

l ¶ Conſpirationẽ.] Decimusſextus modus, & hic conſpiratio in malam partem ſumitur, & 11. quæſtio. 1. conſpirationibus, & extra de teſti. cogen. cap. vltim. aliquando ſumitur in bonam, vt dixi in ca. ſancta Romana, ſuper verbo, conuenticulas, & probatur, C. de pœn. l. qui ſententiam, de profeſ. & medi. l. magiſtros. & l. nota. lib. 10.

Conſpiratio in bonam & in malã partẽ ſumitur.

m ¶ Per alium.] in maleficijs enim non refert an per ſe, uel per alium quis faciat, ff. de ui. & ui. arm. l. 1. §. deieciſſe, de iniur. non ſolum, §. ſi mandato, & §. Proculus, extra de reſti. ſpol. cum ad ſedem, de ſẽnten. excommunic. c. mulieres, de homic. c. is qui lib. 6. cum ſimilibus.

n ¶ Vel ad ea.] ad omnia ſupradicta videtur referendum, quod hic dicitur, argumen. ff. de lega. 1. l. talis ſcriptura, extra de appella. cap. ſecundo requiris.

o ¶ Dederit.] Decimusſeptimus modus.

p ¶ Auxilium.] qualiter uideatur quis opem, uel auxilium, uel conſilium præſtare, colligitur, inſtit. de oblig. quæ ex deli. naſ. §. ope. ff. de fur. l. in furti. §. ope. & §. conſilium, & l. ſi pignore, §. qui ferramenta.

q ¶ Fauorem.] ſed qualiter fauorem quis præſtare uideatur in talibus, uel ſimilibus, uide quod not. Gul. de hære. c. quicunque. §. 1. lib. 6.

r ¶ Conditionis.] id eſt qualitatis, ſimile, ff. de uſufr. l. ſed & ſi quid, §. primo, no. extra de cleri. non reſid. quia nonnulli.

2 Vide, quæ ibi notaui & ibi dicit Alber. ꝙ exco. eſt priuatus actib. legitimis. c. pia, de excep. & iõ non promouetur ad docto. cum illa ſit dignitas cũ adminiſt. authẽ. habita. ne fil. pro patr. § illud, in prooemio Digeſtorum. Fon.

ſ ¶ Mundani.] cum prędixerit cuiuſcunque, comprehendere uidetur comitem, uel etiam regem, & argu. ad hoc in c. ſi fratrum, §. quia igitur.

t ¶ Superiori.] hic recita, quod dixi in c. fratrum, §. quia igitur.

u ¶ Perpetuo.] Enumeratis decem, & ſeptem modis enumerat decem, & octo pœnas, quas omnes incurrit quis ex vnoquoqne de prædictis modis.

x ¶ Infamis.] Prima pœna. Et dic infamis infamia iuris cuius infamiæ pœna multos effectus pęnales inducit, repellit enim quem a teſtimonio, ut ſequitur, & in corpore Auth. De teſtib. l. 3. & l. ob carmen. extra de prob. licet. Item a dignitate. C. de infam. libr. duodecimo, extra de exceſſibus prælatorum, inter dilectos, de regulis iuris, infamibus, libro ſexto. Item a patrocinando, ff. de poſtul. l. prima, §. remouetur. Item ab actibus legitimis, ut ſequitur, & extra de teſti. licer ex quadam. Nonnullos etiam alios effectus inducit iuris infamia;

quos

timos [a] admittatur: Sit intestabilis, [b] vt nec testandi liberam habeat factionem, [c] vel ad alicuius bona ex testamento, vel ab intestato vocetur: [d] Nullus [e] ei super quocunque negotio respondere, sed sed ipse aliis respondere [f] teneatur: Nec [g] quæuis causæ ad audientiam præferantur illius: Nec [h] valeant eius sententiæ [i] uel [k] processus: Nullus [l] ei in quacunque [m] causa, vel negotio patrocinium præstare præsumat: [n] Nec [o] ipse ad [p] patrocinandum aliis admittatur: [q] instrumenta [r] confecta per eum, si forte officium tabellionatus exerceat, [s] nullam habeant firmitatem; [t] sed potius cum auctore damnato damnentur. [u] Dignitatibus, [x] officiis, & beneficiis ecclesiasticis, vel mundanis, [y] quæ obtinet, [z] quęcunque sint & quocunque nomine censeantur, [a] sit eo ipso [b] priuatus, ac [c] inhabilis, & indignus ad ea, [d] & quælibet [e] alia in posterum obtinenda; Filii eius ad nullos honores ecclesiasticos, vel mundanos, ad nullas dignitates, vel beneficia ecclesiastica, aut officia publica quomodolibet [g] admittantur. Libertati-

quos curiosus lector per se poterit inuenire.

a ¶ Legitimos.] non videtur intelligendum hic de omnibus actibus, qui a lege sunt inducti, quia sic ab omni contractu, & cōmercio, & extremæ voluntatis cōfectione, & quocumq; officio ēt oneroso repelleretur infamis: ꝙ forte verum non est 1 arg. instit. de excep. §. vlt. C. de decu. l. si quis procurationē. l. 10. 50. dist. c. accedens, cum ibi not. sed intelligi potest de actib. pro quadam prærogatiua honoris inductis, arg. ff. de decurioni l. eos.

a Benedicit. adde not. in c. tuā, de æt. & qualit. c. infames. 3. q. 7. Font.

b ¶ Intestabilis.] actiue, & passiue, vt sequitur. Et est secunda pœna.

c ¶ Factionem.] in hoc efficitur intestabilis actiue.

d ¶ Vocetur.] & in hoc efficitur intestabilis passiue. simile, C. de hæret. attendētes, extra de hær. excōmunicamus, §. credentes. de poe. c. felicis, li. 6. sicut alibi est videre, ꝙ aliquis efficit ineligibilis actiue, & passiue, ext. de conse. cum dilectus.

e ¶ Nullus ei.] Tertia pęna cui concordant iura, scilicet proxi. alleg.

f ¶ Aliis respondere.] hoc ideo ne ex sua malitia commodum consequatur, extra de iud. intelleximus, non. n. immunitatem pęna præstare debet. ff. de interd. & rele. l. relegatorum, §. vlt.

Pęna, immunitatem nō præstat.

g ¶ Nec quæuis causa.] Quarta pęna, & sic erit priuatus omni iurisdictionis, exercitio in causis, simile reperitur in iuribus sup. prox. alleg. in gl. & in hoc.

h ¶ Nec valeant.] Quinta pœna.

i ¶ Sententiæ.] si de facto eas tulerit.

k Vel processus.] indistincte loquitur: quare debet intelligi de quibuscunque processibus tam iudicialibus, quam inquisitoriis: & quæ dicantur esse de processu, colligitur extra de prob. c. quoniam contra falsam, & sic cum citatio sit de processu vt ibi: sua citatio aliquē nō arctabit. arg. extra de elect. c. bonæ 2. iuncto c. ad audiētiam, de consue. ff. de iurisd. om. iud. l. vlt. iuncta l. 2. si quis in ius voc. non ierit cum ibi no. & extra de accusa. veniens, & per Inn. de dila. c. præterea.

Citatio est de processu.

l Nullus ei.] Sexta pœna.

m Quacunque causa.] criminali, vel ciuili.

n Præsumat.] & ita subtrahitur sibi communio patrocinii, sicut & interdicto, vel excommunicato communio Christiani. extra de vsur. post miserabilem, 11. q. 3. cum excommunicato. cum similibus.

o Nec ipse.] Septima pœna.

p Ad patrocinandum.] id est, aduocationis officium pręstandum, arg. ff. de postul. l. 1. § postulare.

q Admittat.) subaudi ēt si sponte, vel gratis patrocinari vellet, sicut de alio infami dr̄. ff. de postu. l. 1. §. remouet & arg. insti. de excus. tut. §. idem rescripserunt.

r Instrumenta.) Octaua pęna.

s Exerceat.) .s. post tales offensas, vel aliquam de ipsis commissam.

t Firmitatem.) hoc intellige de confectis postquam talia commisit: confecta autem ante bene valerent, sic pōt intelligi, ꝙ no. in corpore auth. de tabel. §. nunc tñ. coll. 4. & per Inn. de hær. c. fraternitatis, & arg. ff. de off. præto. l. Barbarius, ff. de iti. actuq; priua. l. nec. n. C. de admin. tut. l. sancimus, de reg. iur. factum legitime. lib. 6. quia alias puniret̄ ille ad cuius cōmodum facta fuerant instrumenta illius odio, contra legem, si quis in suo, C. de inoff. test.

u ¶ Damnentur.] simile extra de hær. c. fraternitatis.

x ¶ Dignitatib.] Nona pœna.

y ¶ Mūdanis.] Nota principē ecclesiæ priuare posse ex causa nedū clericū, immo & laicum, non tantū a beneficio, & officio ecclesiastico, immo ēt temporali, & mundano. nec mirū: quia & libertate, quæ est de iure naturali. ff. de iust. & iu. l. manumissiones, inst. de iure psona. §. 1. priuat eū qñque extra de iudę. c. ita quorundā, 15. q. vlt. c. cū multæ. Et si quæras, quomodo hoc fieri pōt, cum iura naturalia, sint de se immutabilia, instit. de iure natura. §. sed & naturalia, nec ea q̄ competūt de iure naturali, uidentur posse tolli ēt per principem. extra de re iu. pastoralis, §. ceterum. cle. 5. & arg. ff. de pęn. l. quidam sunt, & no. C. de preci. impe. offe. l. quotiens, & per no. extra de const. c. quæ in ecclesiarum, & de immunit. eccl. c. quia plerique. Rñdeo, ꝙ ius naturale in se totale immutabile est, & semper æquum, & iustum remanet: sed in particulari ea quæ de iure naturali competunt: ex causa, puta ex delicto summoueri possunt, sic notatur, C. si contra ius, vel vtili. pub. l. vlt. vnde, & libertas, licet de iure sit naturali, tolli potest etiā per pactum: puta si maior xx. annis ad pretium participandū patiatur se uendi tanquam seruum alicui credenti ipsū seruum, ff. de sta. ho. l. & seruorum, §. serui. instit. de iure perso. §. serui. & in eis not.

Libertas a Papa potest auferri.

z Obtinet.] scilicet de præsenti.

a Censeantur.] non curatur ergo si sint simplicia beneficia, curata vel non curata.

b Eo ipso.] & sic non erit sententia hominis priuatoria necessaria. Simile de elect. quam sit de hæret. cum secundum leges, in corpore auth. de rap. mul. §. fi. coll. 9. cum similibus.

c Ac inhabilis.] Decima pęna.

d Ad ea.) scilicet prius habita, quibus eo ipso priuatus est.

e Quælibet alia.) non dicit prioribus similibus, quare de oībus habet intelligi hæc inhabilitas, super quo uide quod dixi in decr. Execrabilis.

f Filii.) Vndecima pęna. Sed an ista pęna extendatur ad nepotes? Dicas quod non: cum de odio agatur. arg. ff. de testam. tu. l. quod si nepotes, de liber. & posth. l. 2. & l. cum quidam. alias dic ut dixi in decr. execrabilis, in verbo, filius.

g Quomodolibet.) .s. quasi dicat siue patris delicto cōsenserit; siue non: si enim consensissent, tunc ex proprio delicto paterentur hanc pęnam, ut su. Sed summa vr̄ iniquitas, ꝙ filius innocens ex delicto patris punia-

Filiꝰ an pos sit ob patris crimina ple cti, uide quæ ego notaui in c. nō dēt, de reg.iur.& de istis statu tis, ꝙ pr̄, & filius teneā tur p se inui cem. H p.in l. infans, ff. đ fcatiis. Fon.

o Vide Alfō. Castr.li.2.de iusta hæret. punit. c. 10. & 11.

niatur? cum scriptū sit lege diuina: non portabit iniq. tate patris filius, nec econtra. 1.q.4.c.1.& 2. Itē lege humana canonica, & ciuili scriptū est, peccata suos auctores, nō alienos tenere debere. C.de pę.l. sancimus, extra de his quæ fiunt à ma. par. c. quæsitū. Itē expressum vr̄, ꝙ crimen paternum vel pęna paterna nullā maculā filio infligit, ff. de pę. l. crimē. Ad hoc dicas, ꝙ atrocitas delicti aliqñ pęnā facit infligi aliis ob delicta parentū, vt hic, & ext. de pœ. c. felicis. C. ad le. Iul. maiest. l. quisquis. Sed per hoc adhuc nō respondet contrariis? Dicas sic, ꝙ ideo filii puniūtur, quia ī eis paterni criminis exēpla metuūtur, vt d. l. quisquis. Sed ista ratione cōsiderata uidetur, ꝙ ex quocūque publico crimine pœna paterna dēret filiū afficere: sed hoc non est verum, vt in contrariis. Potes igit meo iudicio ꝓbabilius rñdere, ꝙ hoc contingit nō vt principaliter puniat filius propter crimē patris, cum sit innocens: sed cum pater terreatur ob affectum paternum in pœna filii magis quam in sua, vel quam ipse filius, ff. ꝙ met. cau. l. isti quidem, ad plus puniendum patrem nedum in seipso, sed & in filio, in certis criminibus sic statuitur: licet occasionaliter filius puniatur, vt & pater arceatur a talibus criminibus committendis, cogitans de pœna nedum sibi, sed & suis filiis infligendis: Sic est videre de sententia interdicti quę ob culpam domini temporalis fertur in subditos, ut nedum in se, sed in subditis, ad quos tenetur affici, sentiat se punitum, & vt citius a tali culpa committenda propter hoc arceatur, extra de offi. deleg. sane quia. de spon. non est. Reliqua dic, ut no. 1. q. 3. in summa, & per Gar. extra de usur. c. usurarum, li. 6.

bus, [a] & etiam immunitatibus realibus, [b] & personalibus, priuilegiis, & indulgentiis quibuscunque sub quacunque forma verborum ab [c] Apostolica sede concessis ex tunc [d] penitus careant: Vasalli, [e] & homines a iuramento fidelitatis, & alia quauis obligatione, quibus tenentur eidem, sint penitus absoluti. [f] Feuda [g] quoque, iura, honores ac officia, & alia quæcumque bona immobilia, quæ in dicta prouincia Marchię, & alibi vbicumque a prædicta Romana [h] obtinent Ecclesia, sint eo ipso [i] penitus [k] confiscata: [l] Aliis [m] vero feudis, iuribus, honoribus, officiis, & bonis immobilib. quæ a quibuscumque aliis [n] tenent ecclesiis, sint eo ipso [o] priuati: quę sic ad easdem ecclesias libere [p] reuertantur, quod de illis earum rectores pro sua voluntate [q] disponant: [r] mobilia [s] vero bona ipsius [t] concedimus fidelibus occupanda. [u] Illud [x] nihilominus adiicientes nostrę huiusmodi sanctioni, [y] vt sic [z] delinquens excōmu

a Libertatibus.) Duodecima pœna.

b Realibus.) id est rebus concessis, ff. de aqua quot. & æsti. l. 1. §. permittitur. de cens. l. ætatem. §. reb. & tales libertates summouentur isto casu, licet alias duraturæ forent de sui natura, etiam persona extincta, vt in dictis iuribus, cum suis similibus.

c ¶ Ab Apostolica sede.] sed pone, ꝙ ab alia sede tales libertates, vel priuilegia fuissent isti concessæ, videbunturne hic sublatæ? Videretur, quod non, vt in simili dixi sup. in gl. per hæc verba, & in glo. octauus modus, nisi in quantum diceres talē fore priuatum omnibus honoribus, quod ab aliis ecclesiis obtinebat, infra in versu, aliis uero.

d ¶ Ex tunc.] postquam. s. aliquem de prædictis offensæ modis commiserit.

e ¶ Vasalli.] Decimatertia pœna.

f ¶ Absoluti.] concor. ad hoc, c. si fratrum, §. pen. & dic vt ibi dixi. ad idem in lib. feud. tit. hic finitur, lex circa princ. 15. q. 6. c. nos sanctorum, vbi de hoc, & extra de hær. c. ult. Et hic uidere potes quæ no. Inn. & Host. de dolo & cont. c. ueritatis.

g ¶ Feuda.] Decimaquarta pœna.

h ¶ Romana obtinent ecclesia.] vel ab aliis, vt statim sequitur.

i ¶ Eo ipso.] . s. ꝙ aliquid de p̄missis cōmissum fuerit.

k ¶ Penitus.) id est, in totum.

l ¶ Confiscata.) talis confiscatio bonorum confiscatorū dominiū transfert in fiscum absque aliqua traditione, ut, & alias, ff. de publ. & vect. & cōmissis. l. cōmissa, ff. de incest. nup. l. cū ancillis. in corpore, auth. eo. tit. §. 1. coll. 3. de rapt. mulier, §. vl. coll. 9. ext. de hære. c. cum secundū leges, cum simil. Quid autem de honorib. & officiis? dic ꝙ sint confiscata, intellige de talib. honorib. & officiis, qui vel quæ secundū forte cōem vsum loquēdi patrimonialia cēsentur: si autē de illis honorib. & officiis intelligas, dices ipsa confiscata. i. ad fiscū ecclesiæ deuoluta, vt de illis in psonis aliorū disponere possit, arg. tex. seq.

m Aliis.) Decimaquinta pœna.

n Aliis.) . s. ab Ecclesia Romana, quæ dicūtur vniuersalis ecclesiæ fore membra. 7. q. 1. Nouatianus.

o Eo ipso priuati.) absque alia hominis sentētia priuatoria, vt dixi sup. in glos. & sic non erit, & concordat ad hoc de elect. c. vbi maius, §. ipsos insuper, & c. fundamenta. §. quod si secus, de pœn. c. felicis, lib. 6. & eod. tit. cap. in quibusdam.

p ¶ Libere.] quasi dicat, absque aliqua contradictione illius de elect. ubi maius, §. ipsos insuper.

q ¶ Voluntate.] quasi dicat, illo etiam non uocato. arg. de præb. c. licet.

r ¶ Disponant.] sed hoc aliter intelligas, poterit ne talis de possessione talium bonorum deiici per uiam executionis, vel occupationis bonorum absque aliqua alia sententia declaratoria, quod crimen fuerit per illum cōmissum? Dicas, quod non, C. de iure fisci. l. ult. li. 10. ext. de hære. c. cum sm̄ leges, sed talis sententia declaratoria promulgata, non est sñīa hominis necessaria priuatoria, ut prædixi: quia tunc statim succedit, & locum habet sententia iuris, & sic intelliguntur iura dicentia quem incurrere ipso facto bonorum confiscationem, de homic. pro humani. §. vlt. lib. 6. & in iurib. allegatis, in gl. talis confiscatio. Et si quæras quid ergo prodest quem ipso iure fore priuatum prius bonorum suorum dominio? Respondeo propter fructus medio tempore perceptos, quos restituere compelletur, ff. de his quib. ut indig. l. eum qui. & ita no. in corpore, auth. de incestu. nup. §. sancimus, coll. 3.

s ¶ Mobilia.] subaudi, uel mouentia: quia de illis idem est iudicium, ff. de uerb. sig. l. mouentium

t ¶ Ipsius.] . s. qui aliquid de præmissis commiserit.

u ¶ Fidelibus occupanda.] non ergo aliis: & sic vides bona alicuius ob sua demerita concedi per ecclesiam alteri occupanda, cum, & aliqñ nedū bonorū, sed & psonę talis occupatio concedatur, ext. de Iudæ, c. ita quorundā. & statim occupanti dñium bonorū occupatorū acquirit vt alias. Instit. de re. diu. §. itē ea q̄ ab hostibus. ff. de acq. rer. dom. l. naturalem. §. ult. cum similibus.

x ¶ Illud nihilominus.] Quarta pars.

y ¶ Sanctioni.] .i. pęnali constitutioni, quæ proprie sanctio appellatur, not. 3. dist, in summa.

z ¶ Sic delinquens.] . s. altero de modis sup. expressis.

a ¶ Excom-

nicationis [a] sententiæ, Vniuersitas [b] uero seu communitas, quæ deliquerit [c] in prædictis, eiusque territorium, & districtus intedicto [d] ecclesiastico subiaceant ipso [e] facto: A qua quidem excommunicationis sententia nullus ab alio, quam a Romano [f] Pontifice possit absolutionis beneficium obtinere, nisi dumtaxat in mortis articulo [g] † constitutus. Per [h] hoc autem non adimimus sæcularibus Potestatibus [i] facultatem utendi legibus [k] contra talem, quas aduersus sic [l] delinquentem catholici principes ediderunt. [m] Dignum etenim est, ut quos timor Dei a malo non reuocat, pœnarum [n] moles in eos exaggerata compescat. [o] Nulli &c. nostræ functionis, & sanctionis insuper, &c. Datum Auinion. viij. calend. Septemb. anno tertio.

TITVLVS XIII.

De sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti.

¶ *Taxatio gratiarum sedis Apostolicæ impetratarum tā cum clausulis consuetis, quam non consuetis hic continetur. Et quot litteras, quotque dictiones linea complecti debeat, declaratur, ad paupertatem respectus habetur. Cōtra trāsgressores pœna suspēsionis ab officio usque ad sex menses, & quandoque priuationis imponitur, & ultra illam Abbreuiatoribus sententiam excommunicationis Papa comminatur.*

CAP. VNIC.



Vm ad sacrosanctæ [p] Romanæ Ecclesiæ sinum [q] uelut [r] ad matris ubera referta dulcedine, [s] ac Romani Pontificis Christi vicarii successorisque [t]

a ¶ Excommunicationis,] scilicet maioris, quæ in dubio inflicta videtur, de sententia excom. ca. si quem, & est xvj. pœna.

Vniuersitas delinquere potest.

b ¶ Vniuersitas,] hic dicas vt dixi in c. si fratrū, in verbo ciuitatibus, & no. extra de exces. præla. c. tanta.

c ¶ Quæ deliquerit,] pōt ergo vniuersitas delinquere, vt hic, & de pœnis, si quis sua dente. §. ciuitas, Clemens. v. de pęnis. ca. felicis, §. vlt lib. 6. ff. quod met. cau. l. metum, §. animaduertēdū, licet nō de facili. ff. de dolo. l. sed, & si ex dolo. §. 1. in quib. de hoc: cū de facili non consentiant. ff. qđ cui. vniuer. l. 1. & de hoc no. de simo. dilectus. p Ber. & In no. & plenius p Hosti. & de sen. excom. grauem, per Inno. & Host. post eum.

Interdictum varias habet species.

†Quia ī mortis articulo nulla est casuū reseruatio. vide conci. Trid. sess. 14. c. 7. de casuū reseruatione.

d ¶ Interdicto ecclesiastico.] xvij. pœna. Et signanter dicit ecclesiastico, vt denotetur quod quādoq; subijcitur quis alij interdicto, puta q̄do sibi certū officiū, vel ministeriū interdicitur. ff. p pęnis, l. more, §. solet, & l. ult. C. p postu. l. 1. ff. eo. ti. Imperatori quandoque interdicit solus ingressus ecclesiæ extra de sent. excom. c. is qui de priui. ca. ēporum. li. 6. quādoq; vero interdicitur, & ingressus alterius loci territorii, uel district⁹, ff. de interdi. & relig. l. te legatorum, §. dubitatū, & §. sequenti.

e ¶ Ipso facto,] & sic est canon latæ sententiæ, non ferēdæ. simile de pęnis, felicis, li. 6. cum similibus.

f ¶ Romano Pōtifice.] subaudi, vel alio per ipsum deputato, de senten. excom. ad eminentiam.

g ¶ Mortis articulo.) iste casus semper intelligitur exceptus, de senten. excom. non dubium.

h ¶ Per hoc autem.] Quinta pars. Et expone per hoc scilicet, ꝙ sic, vt. s̄. puniri uolumus taliter delinquentes.

a Iudex sæcularis punire pōt iā punitum, p iudicem ecclesiasticum. Et de hoc articulo vide plene Antoniū Gomesiū Tomo 3. variar. resolut. ca. 2. nu. 40.

i ¶ Potestatibus.) pro præsidentib. iurisdictioni sumitur istud uerbum ut in c. fratrū, & c. Ecclesiæ Romanæ, ff. de ver. sig. l. potestatis.

k ¶ Legibus,) id est. pœnis per leges inductis.

l ¶ Sic delinquentem,) scilicet ut supra pręmittitur in §. nos igitur.

m ¶ Ediderunt,) super hoc tu curiose lector considera singulos modos offensæ supra expressos, & cōtra eorū quemlibet pœnas in iure inductas iuxta facti uarietatē reperies, & per hoc patet, ꝙ punitus per iudicem ecclesiasticum, adhuc pro eodem delicto puniri poterit per iudicem sæcularē. 1. sic extra de pęn. c. felicis. §. per hoc quoque. 16. q. 1. c. placet, in fine. licet laicorum punitio primo spectet hoc casu ad iudicē sæcularem. 14. q. 4. de presbyterorum, & no. 90. dist. c. placuit, in glo. ult. 23. q. 5. c. sunt quidam. Sed hoc principi ecclesiæ sic disponere forte placuit ob horrorē criminis, & dehonestationē factā ecclesię in personis, ut sup. dixi in gl. q̄tum est in illis, uel quia tales satis puniti non erant, illæ pęnæ potuerūt supaddi, iuxta nota. extra de iud. c. at si clerici. in glos. pe. ul. de hoc etiam dixi dicto. c. felicis.

n ¶ Pęnarum moles,] id est multitudo, uel accumulatio.

o ¶ Cōpescat.] simile extra de uita, & hon. cleri. ut clericorū. C. de emēda. proprin. l. 1. Zenzeli.



Vm ad sacrosanctę. Potes istam cōstitutionē diuidere in partes septem. In prima per modum cuiusdam arengæ, seu pludii ratio constitutionis edēdæ præmittitur. In secunda ipsa constitutio. sup taxatione litterarum Apostolicarum consuetis clausuli concessarum subiungitur ibi, [Qua de re, &c. In tertio clausularum insolitarum in litteris appositarū certe taxatio cum moderamine tā pro scriptura quam pro registro, quam pro Abbreuiatoribus annectitur ibi, [Si uero eisdem, &c. In quarta litterarum in forma communi pauperum obtentarum taxatio subinfert ibi. [Hoc licet, &c.] In quinta quid de taxatione litterarum iustitiæ faciendum sit, statuitur, ibi, (Citra taxationem, &c.) In sexta ad ipsam constitutionē certum quid adiicitur ibi, (Ad hæc prædictæ, &c.) In septima trangressoribus constitutionis pœna infligitur ibi,) Cæterum ut prædicta.)

Diuisio textualis.

p ¶ Sacrosanctæ,) hic dicas ut dixi in c. sancta Romana.

q ¶ Sinum.) i. est, refugium, vel secretum simile verbū. ff. de proba. l. quoniam testamentum 2.

r ¶ Velut,) pro tamquam, ponitur.

s ¶ Dulcedine,) similitudinarie loquitur, sicut. n. infans sugendo ubera in sinu matris repleta dulcedinem reperit, sic quicūq; ad matris spiritualis Ecclesiæ sinū recurrit, dulcedinē ex cōfidētia reperire sperat, ut eius uberib. nutriatur, & eius auctoritate defendatur, & a suis oppressionibus releuetur: quia non potest, nec debet mater filium suum obliuisci. 2. q. 6. ca. ad Romanam 2.

t ¶ Successorisque Petri.) simile 40. dist. si uos, extra de translat. ca. inter corporalia, & c. quanto, & de re iud. Apostolicæ, §. nos autem. lib. 6.

Petri clementiam, tamquam ad patris[a] plenam prouidentiam pietatem[b] orbis[c] terrarum, & qui[d] habitāt in eo gratiarum[e] spe[f] assidue confluāt vniuersi; indignum credimus nostris fore temporibus[g] vt quibus nos & Ecclesia ipsa exuberamus in gratijs, deficiamus in[h] donis, ne murmurandi inde præstetur occasio,[i] vnde gratitudine[k] necessitas[l] aderat collaudandi: ne ve[m] scriptura[n] reddat onustum,[o] quod liberalitas[p] fecerat gratiosum. Qua[q] de re circa litterarum[r] nostrarum scripturas, registri[s] quoque nostri, nec nō Abbreuiatorum Romanæ curiæ notas, illam in taxando volumus moderationem[t] apponi, qua[u] personæ, quibus gratiæ huiusmodi conceduntur, se gratias ipsas ab Apostolica sede liberaliter[x] sentiant consecutas, ac litterarum ipsarum scriptoribus, registri etiam nostri notarumque Abbreuiatoribus antedictis, qui interdum in eis etiam multo labore[y] desudant, de suo labore congrue satisfiat.[z] ¶ Ad tollendos igitur excessus[a] difficultates, circuitus,[c] & anfractus, qui possent ex varijs litterarum Apostolicarum taxationibus[d] prouenire: sancimus,[e] vt modus subscriptus in

a ¶ Patris.] consilium salutare pro liberis capientis, ff. de adulte. l. nec in ea. §. ius occidendi.

Vinculo multiplici hoīes sunt adinuicem alligati.

b ¶ Pietatem,] multiplex est uinculum quo homines adinuicem alligantur: Primum est pietas, inter patrem & filium spiritualem, ut hic, 2. q. 6. ad Romanum, 2. extra de excep. pia. li. 6. illud idem potest dici esse in patrē, & filiū carnalem, procedens a parente in filiū. C. de neg. ge. l. 1. ff. de adul. l. nec in ea circa fi. 5. q. 1. nō osculatur, vel procedēs a filio in parentē, ff. de cura. fur. l. furiosæ, C. de pa. po. l. si fili⁹. Secūdū est inter eos amor seu dilectio singularis. C. d̄ cur. fur. l. vl. ff. qd̄ met. cau. l. isti quidem, & dicto c. non osculatur. Tertium est inter hominem, & hominis officium, ff. de seruis ex por. l. seruus q. C. de neg. gest. officio, ext de testa. c. cū in officijs, Quartū est obsequium inter liberū & patronū, ff. & C. d̄ ob. e. in rub. & dic. l. officio. C. q. pet. tu. l. patroni. Quintum est pietas inter sāguine coniunctos. C. de sispe. tu. l. pietatis. Sextū ē reuerētia inter inferiorem & superiorem, C. dè of. rec. prouinciç, l. potioris, de of. diuer. iu. l. sciant principes, extra de of. de leg. cap. 1. lib. 6. Septimum est illa eadem reuerentia uel honor inter iuniorem & seniorē ff. de iur. immun. l. semper, 15. q. 1. c. contra statuta, 93. dist. c. a subdiacono. Octauum est obedientia inter subditum & prelatū: 2. q. 6. c. qui se. extra de ma. & obed. c. 2. & c. oēs. Nonū est fidelitas inter uasallū & dominū, in lib. feu de forma fidelitatis, & per quos fiat inuestitura, circa fin. 22. q. 5. c. de forma. Decimū est disciplina seu correctio inter discipulū & magistrū, ff. ad l. Aquil. l. sed & si quicūque, §. vlt. extra de sent. excom. cū uoluntate, §. fi. Vndecimū est beneficiū inter homines, ff. cōmo. l. in cōmodato, §. sicut. extra, eo. tit. c. 1. Duodecimū uero est religio inter Deū & hominē, ff. de iusti. & iur. l. ueluti. De his ēt notaui extra de reg. iur. c. nō est sine culpa. lib. 6.

c Orbis terrarum.] id est uiuentes, & in eo habitantes: mundus enim de se quid inanimatum existens confluere non potest, & expones uerbum, & quod sequitur pro id est, simile in c. dierum, & ibi dixi.

d Qui habitant in eo.] sumitur ex psal. Dñi est terra.

e Gratiarum.] scilicet consequendarum.

f Spe.] sperat igitur uniuersim a principe gratiam consequi, ut hic, simile C. de offic. præfe. præto. in nomine Domini, §. penult.

g Temporibus,] cum ipse princeps petentibus se exhibere consueuit liberalem extra de rescrip. sedes Apostolica, & sibi in donando mensuræ immensitas est, in corpore authen. de non alien. tut. permut. reb. eccl. §. si minus, colum. 2.

h In donis.] hanc enim sibi quodammodo nobilitas legem imponit, ut debere se quod sponte tribuit existimet, & nisi in beneficijs creuerit, si ipsa multiplicando, nihil se præstitisse putet, extra de dona. c. 1.

i Occasio.] ad quam frequenter impinguntur qui scrupuloso corde sine causa mouentur, 16. q. 7. decimas.

k ¶ Gratitudine,] exponi potest, i. gratiæ factione: gratia enim facta eam recipientem impellit ad laudum relationem: cum facientis eam debitor existat ad antidora, ff. de fur. l. si pignore, §. 1. de peti. hęre. l. sed & si lege cōmissoria, §. cōsuluit, & arg. ff. mā. l. si uero non remunerandi, §. idē Papinianus. Vel dic, gratitudine, id est, gratiarum redditione.

l ¶ Necessitas aderat,) ex instinctu naturæ ꝓuenit ista necessitas, ut benefaciēti benefacere q̄s cogat, ut iurib. sup. in gl. proxi. allegatis. ex hoc dici cōsueuit, ꝙ est beatius dare quā accipere. 16. q. 1. c. ꝑditator. extra de celeb. mis. c. cū Marthæ.

m ¶ Ne ve.) expone, ve, pro vel.

n ¶ Scriptura,] scilicet recipienda ad ꝓbationē gratię prius factæ.

o ¶ Onustum.] i. onerosum. simile de elect. vbi periculum maius, in prin. lib. 6.

p ¶ Liberalitas,] s. conferentis.

q ¶ Qua de re.] Secunda pars.

Registrū facere vtile est.

r ¶ Litterarum nostrarum scripturas.] id est quæ fiunt de litteris nostris.

s ¶ Registri.] in quo omnes litteræ gratiosæ registrantur, ut ad ipsum publicam fidem facturum recursus habeatur, si principales litteræ deficiant, vel esse falsæ dicantur. argu. extra de præscrip. ad audientiam. C. de fid. instr. auth. ad hoc.

t ¶ Moderationem.] restrictionem denotat istud verbum, non laxationem, extra de uerb. sign. c. ult.

u Qua.] id est, per quam.

x Liberaliter.] quasi dicat nihilo dato pro illis: alias enim gratia si non gratis datur uel accipitur, gratia nō est. 1. q. 1. c. gratias.

Gratia gratis dari & accipi debet.

y Labore desudant.] unde remuneratione digni sunt in corpore auth. de iudic. §. ne autem. col. 6. 12. q. ecclesiasticos, C. de offi. præfec. præto. l. in nomine domini, §. pe. de prin. agen. in re. l. agentes, lib. 12.

z Satisfiat.) Dignus est enim mercenarius mercede sua iuxta Verbum Euangelij, & in corpore authen. de iudic. §. ne autem nec fraudari denario diurno debent in vinea Domini operantes extra de magi. cap. super specula.

Mercenarius mercede dignus est.

a Excessus.] qui per scriptores metas rationis excedentes, in exigendo salario pro scripturis frequenter committuntur, de rescrip. statutum, §. notarium, lib. 6. C. de iure fis. l. facultas, lib. 10.

b Difficultates,) quia forte gratiam obtinentes de difficili cum illi super petito salario conuenirent.

c Circuitus.) simile, ff. de condi. indebi. l. dominus in testamento.

d Taxationibus.) quæ quandoque maiores fieri consueuerunt pro vnis litteris quam pro alijs, iuxta factæ gratiæ qualitatem.

e Sancimus.) id est sub certa pœna statuimus. Sanctio enim proprie dicitur pęnalis constitutio 3. dist. in summa, cum ibi not.

Sanctio est pęnalis constitutio.

a ¶ Litera gratiæ.] idest, quæ fit de gratia: ipsa tantum gratia fit verbo, sed litera fit ad eius probationem: quod si placet, prosequere, ut dixi in cap. sedes Apostolica, §. verbum, in verbo, literas, de rescrip. c. literas. cle. 5.

b ¶ Consuetis.] iuxta morē, & stylum curiæ Romanæ.

m ¶ Non communes.] id est, non consuetæ communiter apponi.

n ¶ Apponantur.] vel quia in supplicatione manu propria signata, vel in sua gratia proprio motu facta, erant insertæ clausulæ tales.

huiusmodi taxationibus obseruetur: videlicet, qđ litera [a] gratiæ cum clausulis consuetis [b] super canonicatu, & præbenda, & alio beneficio ecclesiastico, cum cura, vel sine cura, vacante, vel vacaturo: etiam si dignitas, officium, vel personatus existat, decem Turonen.[c] grossis, & non [d] vltra taxetur: executio [e] vero eiusdem [f] duodecim [g] Turonensibus, & non vltra taxetur: & idem in [h] similibus literis beneficialibus gratiosis, puta super Prioratu aliquo, administratione, & [i] huiusmodi, ac executorijs earundem seruari debebit. [k] Si [l] vero eisdem literis gratiæ, & executorijs earundem (vt supra) aliquæ clausulæ non [m] communes, vel insolitæ apponantur, [n] circa taxationem [o] clausularum huiusmodi congrue poterit sic distingui, videlicet, quod non habeatur consideratio in eisdem [p] maioris, vel minoris gratiæ eius [q] quod conceditur, nec quod ipsius [r] sint maiores, vel pauciores fructus, redditus, & prouentus, & ex hoc plus minusve taxetur, [s] sed habeatur in taxando illa consideratio ad [t] laborem, vt scilicet longior scriptura magis, [u] & minus [x] breuior [y] æstimetur: [z] hoc tamen circa huiusmodi clausulas apponendas addito moderamine in taxando, vt si scriptura clausulæ appositæ [a] non faciat [b] lineam, nec ipsa clausula [c] literæ taxationem augmentet. [d] Si vero per [e] se, vel saltem alijs [f] addita clausulis faciat lineam [g] in quarta parte Turon. groß. taxetur, [h] & sic pro qualibet [i] linea huiusmodi additæ clausulæ

c ¶ Turonēsib. grossis.] s. argētis, sic vulgariter appellatis ad differentiam Turon. paruorum.

d ¶ Non vltra.] non prohibet quin ad minorem numerum Turonensiū possit taxari, sed quod vltra nō fiat: sic alias est videre in simili, C. de dilat. l. 1. & hoc si partes cōueniant de minori, argum. ff. de noui ope. nunc. l. 1. §. inde quæritur, sed si nō conueniant, ad minus debetur ista taxatio curiæ.

e ¶ Executio.] id est, litera executoria, q. s. executorib. gratiæ dirigitur.

f ¶ Eiusdem.] gratiæ.

g ¶ Duodecim Turonen.] Plus ergo litera executoria taxat, quam gratiosa, cum plus de litera fit in illa quam in ista: cū gratiosa de verbo ad verbum inferi cōsueuerit ī effectu in executoria: quare pro maiori labore scripturæ maior fuit taxatio facienda. Quid igitur si literæ tales fiant curia existente in regione, in qua talis moneta cursum non hēt? Vel quid si ipsa in vsu cursum habere desijt ob uoluntatem regis francorum eam facientis: de qua moneta fiet tunc taxatio? Dicas, ꝙ de moneta currēti fiet taxatio, iuxta valorem, & numerum Turonen. grossorum 1 argum. de censi. c. olim cum canonicis, & pro hoc facit quod no. ff. de pig. act. l. eleganter, §. qui reprobos, & ꝙ dixi extra de mag. cum sit minus, in verbo. Turonensium. Et si a me quæras quare decre. conditor, talem numerum Turonensium præfixit pro ista taxatione, non ampliorem, uel pauciorem? Respondeo quia sic sibi placuit? Vnde est pro ratione voluntas, ff. de consti. prin. l. 1. & talem numerum pro labore ratus est sufficere, arg. C. de temp. in integ. restit. l. superuacuam, nam maiorem numerum, vel pauciorem statuere potuisset: vnde hic certa ratio reddi non potest, sicut nec in aliis iuribus positiuis ff. de leg. l. non omnium.

h ¶ In similibus.] nam de similibus idem est iudiciū, io. col. de pace iura. firm. §. vlt. extra de confir. vti. cum dilecti cum similibus.

i ¶ Et huiusmodi.] puta obedientia, personatu, uel officio, & similibus forte consuetis regularibus assignari.

K ¶ Debebit.] scilicet ut literæ gratiæ x. executoriæ xij. Turonen. & non vltra taxentur.]

l ¶ Si vero.] Tertia pars.]

a Benedicit vide Gu. Papæ in decisi. suis q. 492. allegantē Bar. in l. Pau. ff. đ sol. ego addo. Pet. de Anch. in cle. si. de deci. §. ex prędictis, vers. in casu. quē vide, & Bar. Alex. de Imo. col. 3. 4 l. cum quid. ff. si cer. pet. Doct. c. q̄to, de iureiurā. de pœna expēdentis falsam monetā, vide Bar. l. lege Cor. ff. de fal. Fō.

o ¶ Taxationē clausularum.] non dicit literarum: quia illa remanet taxata per textum præcedentē: & vltra taxationem illarū restat amplior facienda taxatio insolitarum clausularum: per hunc textum sequentem.

p ¶ In eisdem.] s. taxandis clausulis.

q ¶ Eius quod conceditur.] id est, siue maius siue minus sit hoc quod cōceditur: cum per eius maioritatem, uel minoritatem scribens, vel dictans clausulā plus minus non laboret.

r ¶ Ipsius.] s. quod conceditur.

s ¶ Taxetur.] cum maioritas, vel minoritas prouentuū maioritatem, vel minoritatem laboris non inducat.

t ¶ Ad laborem.] s. toleratum pro scriptura, vel dictamine clausularum.

u ¶ Magis.] id est, maioris laboris.

x ¶ Minus.] id est, minoris laboris.

y ¶ Breuior.] scilicet scriptura.

z ¶ Aestimetur.] cū naturaliter maior labor in prolixiori subeatur.

a ¶ Appositæ.] scilicet non communis, vel insolitæ, ut supra.

b Non faciat lineam.) s. completam.

c Clausula.] s. non communis, sed insolita.

d Augmentet.) apparet ergo vltra taxationem literarum, ꝙ habeatur respectus de facienda taxatione, vel non facienda clausularum, ut sup. dixi.

e Per se.) s. solam.

f Alijs.) intelligendum videtur communibus, cum in definite loquatur.

g Lineam.) s. integram.

h Taxetur.] & illius chartæ taxatæ forte fit solutio de moneta minuta, non quòd quarta pars Turon. diuisi soluatur, quia forte desineret cursum publicum habere: mutata enim forma publica in Turonensi grosso apposita, iuxta legem primam, ff. de contrah. emp. & ven. ipsa substantia Turonen. mutata censetur, ff. ad exhib. l. Iul. §. si quis, & sic ex tunc reprobus reputatus non liberaret soluentem, ff. de pigno. act. l. eleganter, §. qui reprobos.

Forma pecuniæ mutata censetur mutari eius substantia.

i Pro qualibet linea.] quasi velit dicere, si per lineæ talis partem additam alij illa reddatur completa, & per aliam partem sui alia completa reddatur, qualibet de sic completis. pro quarta parte Turonen. taxabitur.

in taxando quarta pars gros. Turonen. addatur, & si[a] quid superfuerit.[b] & minus linea, illud superfluũ nec taxationem immutet.[c] Lineam [d] autem quæ centum [e] & quinquaginta literas, seu xxv. continet dictiones, intelligi volumus in [f] hoc casu, & ut texatio huiusmodi) dum[g] exempla ponuntur) quodammodo procedat, inserta illa[h] clausula, verum ne sub eo prætexto, & cætera: quæ quatuor [i] continet lineas, vno Turon. grosso taxetur.[k] Illa etiã clausula,[l] præbendam vero ac dignitatem, quæ cum[m] acceptatione reseruat,[n] quæ quattuor, & paulo [o] plus continet[p] lineas, vno Turonen. grosso texetur: & in similibus[q] clausulis additis secundum linearum numerum idem [r] fiat. Eandem [s] taxationem cum moderamine [t] antedicto quo ad præfatas literas [u] in registro nostro seruari [x] uolumus cum, fuerint registrandæ. Eandem etiã taxationem quoad præfatarum literarum notas, scilicet gratiæ, cum antedicto numero Abbreuiatores obseruent.[y] De executoriis vero huiusmodi gratiarum Abbreuiatores ipsi, etiam si clausulę non communes vel insolitę apponantur [z] eisdem, duos [a] tantum recipiant Turonen.

¶ Hoc [b] licet sic [c] in taxatione prædictarum [d] literarum obseruari velimus, in forma tamen pauperum deferri volumus paupertati,[e] & nostrã taxationem in [f] illa, uidelicet octo Turonen.[g] gros. inuiolabiliter [h] obseruari: nam beatum fore uirũ, qui super pauperem, & egenũ [i] intelligit,[k] verbis propheticis [l] edocemur.[m] ¶ Circa [n] taxatio-

a ¶ Si quid.) idest, aliquid.
b ¶ Superfuerit.] vltra lineas per illam additã cõpletas.
c ¶ Immutet.) q.d. illo superfluo, reputato modico pro ipso nec plus nec minus, arg. de consec. d. 2. c. re uera. ff. de in integ. rest. l. scio.
d ¶ Lineam.] . s. per quam solam vel alijs redditam fit ultra taxationem literarum alia taxatio.
e ¶ Centum, & quinquaginta literas.] sed hoc qualiter esse potest, cum ĩ alphabeto vel alibi non reperiãtur tot diuersę literę? Dicas forte intelligẽdum de literis alphabeti, quæ reiteratę cõplere poterunt talem numerum.
f ¶ In hoc casu.) istud sic fuit inductum ad vitandas multas fraudes, quæ per scriptores vel dictatores cõmitti possent scribentes, vel dictantes in pergameno stricto, vt sic clausula per se lineam faceret, vel alijs addita illas cõpleret. Quid igiẽ erit si linea pp membranę strictũram nõ continet istũ literarum numerum, nec etiam dictionũ, fiet ne aliqua taxatio de illa, vel nulla? Credo ipsam, faciendam de multis lineis coadunatis illum numerum apprehẽdentib[9] & non vltra: alias labor scribentis, vel dictantis sine mercede remaneret: quod esset contra mentem huius constitutionis, ut sup. dixi. & gratiam obtinens de alieno labore rideret, quod esset contra omnem æquitatem, & præstat ad hoc arg. extra de censi. c. procuratores.

Labor non debet esse sine mercede.

g ¶ Dum exempla ponuntur.] proposita enim exempla facti, cum pateant oculatis, ueritas oculata fide magis quam per aures animis hominum infigitur, instit. de gra. cog. §. vlt.
h ¶ Illa clausula.] quæ quandoque in literis Apostolicis apponitur.
i ¶ Quatuor continet lineas.) id est continere põt probabiliter, & uerisimiliter iuxta cõmunem scribendi modum: alias enim de tam gracili litera posset esse scripta, vel in tã amplo & extẽso pergameno, & ipsas quatuor lineas non cõtineret, nisi tu diceres hẽndum fore respectũ ad lĩarum, uel dictionum numerũ, sup. proxime designatum: vnde facit iste textus ad id, quod ibi dixi.
k ¶ Taxetur.] vt sic quælibet linea de quatuor pro quarta parte Turonensis taxationem recipiat, vt supra dicitur.
l ¶ Clausula.) quæ quandoque etiam in literis Apostolicis apponitur.
m ¶ Cum acceptatione.) id est cum ptãte acceptandi.
n ¶ Reseruat.) s. beneficium conferendum illi, cui gratia fit.
o ¶ Paulo plus.) de quo nulla taxatio fit, ut supra.

p ¶ Continet lineas.] hoc dicere potes, vt sup. proxime super hoc dixi.
q ¶ Similibus clausulis.] alijs ab illis proxime expressis gratia exempli.
r ¶ Idem fiat.] vt pro qualibet linea fiat taxatio quartæ partis vnius Turoñ. pro modico aũt plus taxatio non mutetur.
s ¶ Eandẽ taxationẽ] . s. quæ facta est tam de literis gratiosis, quam executorijs, su. in §. qua de re.
t ¶ Moderamine antedicto.] sup. in verbo, hoc tamen.
u ¶ Litera.] . s. gratiosas, & executorias.
x ¶ Seruari uolumus] s. vt literæ gratiæ ultra decem, executorię vero vltra Turon. xii. non taxentur.
y ¶ Obseruẽt.] s. vt literę gratię ultra x. Turon. non taxentur vltra eã taxationẽ clausularũ insolitarũ iuxta dictũ moderamen.
z ¶ Apponantur eisdem.] in salario ergo percipiendo per Abbreuiatores de literis executorijs nõ distinguitur an ipsæ clausulas solitas cõtineant: ratio huius põt esse: quia cũ taxationẽ habeant de literis gratiæ, & ultra pro clausula insolita apposita amplius super hoc in executorijs laborare non hẽat super nouo dictamine abbreuiationis faciendæ.
a ¶ Duos tantum.] nõ ergo plures.

Psalmo 40.

b ¶ Hoc licet.) Quarta pars.
c ¶ Sic.) vt dictum est in §. præcedenti, si uero.
d ¶ Prædictarum literarum.) s. gratiæ.
e ¶ Paupertati.) No. rationem paupertatis hẽri in taxatione salarii, sicut, & alibi in taxatione procuratoris, extra de censi. cum instantia. &c. procurationes, & in exactione mulctæ pecuniariæ, ff. de off. præs. l. illicitas. §. vltim. & in examinatione iudiciali facienda de eius causa, in corpore auth. de man. prin. §. sit tibi, col. 2. & in ap. per eum in scriptis emittenda, ff. mandati. l. si procuratorem. §. si ignorantes, & in multis alijs quæ sollicitus indagator per se poterit inuenire.

Paupertatis rõ in multis est habenda.

f ¶ In illa.) s. forma.
g ¶ Octo Turonen.) hic potes dicere, quod dixi in parte secunda super taxatione decem, duodecim, Turonen.
h ¶ Inuiolabiliter) quasi dicat ultra aliquatenus taxatio nulla fiat.
i ¶ Et egenum.) s. releuandum, potissime ne fame pereat, alias non reseruans ipsum necare dicitur quo ad Deum, 86. dist. c. pasce. ff. de l. b. agno. l. necare, 47. dist. c. sicut hi.
k ¶ Intelligit.) id est, intendit, & operam dat.
l ¶ Propheticis.) s. prophetæ Dauid.
m ¶ Edocemur.) in psalmo, Beatus qui intelligit.
n ¶ Circa taxationem.) Quinta pars.

a Litte-

nem autem litterarum, [a] quæ per audientiam transeunt, nihil ad præsẽs aliud diximus ordinandum, sed rationabilis [b] modus obseruatur in illis qui solitus est hactenus obseruari, maxime [c] secundum taxationem litterarum ipsarũ, quę in libro [d] Prouinciali inuenitur esse conscripta. In quarum taxationibus litterarum [e] ex causis rationabilibus [f] sustinemus, vt Turonensis groſſ. quamdiu scilicet Romana curia extiterit citra montes, Romanino [g] succedat. Ceterum vbicunque [h] de Turonens. grosſ. in taxationibus prælibatis fit mentio, intelligi volumus quãdiu curia [i] fuerit citra [k] montes.

¶ Si vero vltra montes Romæ .s. vel in aliis locis vel Italiæ partib. curia ipsa constiterit, in taxationibus antedictis Romaninus pro Turon. ponatur. [l]

¶ Ad [m] hæc prędictæ nostræ adiicimus [n] sanctioni, vt si forsan (quod quandoque [o] cõtingit) eueniat, videlicet qđ nõ culpa, [p] negligentia [q] vel defectu scriptoris, vel ex ignorantiæ [r] cæcitate, aut torpore desi-

a ¶ Litterarum.] .s. de iustitia.

b ¶ Rationabilis.] quasi dicat non excessiuus, & onerosus, nec nimis ẽt mollis seu delicatus, iuxta illud: Nec onerosus creditor, nec delicatus debitor audiendus est, ff. de pig. act. l. si seruos, in fi. Vel dic melius rationabilẽ illũ dici, qui solitus est obseruari, vt sequitur. vñ facit p hoc in arg. ꝙ in talib. similib taxationib. standum sit ei quod solitũ est seruari, ad hoc extra de off. ord. dilectus. de sent. excom. venerabilibus, §. deniq; li. 6 C. de ve. vniuer. ff. de decr. ab or. fa. l. vl. ad munic. l. de iure. cũ ibi no. ff. adm. tu. l. sine hærede, §. Lucius, de elec. l. si fundus, sicut in aliis stylus, & cõsuetudo curiarũ locorũ singulorũ seruandi sunt circa processus, arg. optimũ ad hoc. C. de ue. iur. enu. l. 1. §. sed & si quæ leges ext. de const. ex litteris, vbi de hoc per Host. de crim. fals. c. quam graui. & per Innoc. de off. leg. c. qđ translationem.

c ¶ Maxime.] innuit per hoc quod seruanda esset solita taxatio etiam in litteris, quarum taxatio scripta non reperitur in libro Prouinciali.

Salaria scriptorũ sunt ĩ libro prouinciali cõprehensa.

d ¶ In libro Prouinciali.] in quo libro contineri vidi verba quæ sequuntur: Circa salarium scriptorum duximus prouidendum, ꝙ scriptores pro litteris quas scripserint vltra taxationem infrascriptam nil exigant vel etiam sponte oblatum recipiant: & si quis contra fecerit, dans & recipiens excommunicationis sentẽtia sunt adstricti. Taxatio autem pro litteris scribendis talis est. Pro litteris simplicib. s. super terris, & rebus aliis, &c. super vsuris, super iniectione manuum, super reuocandis alienatis, super monachatum, sex denarios vsualis monetæ: pro litteris in quibus consueuit poni, præterea, vel iidem quoq; vel alias, nouem denarios pro litteris super defectu natalium, ix. denarios: pro simplici confirmatione vel protectione, quæ bullanda est cũ serico, xii. denarios: pro confirmatione, & protectione in vna littera, xviii. denarios: pro littera super absolutione monachorum, xviii. denarios: pro littera, quoniã vt ait Apostolus, danda cathedralib. ecclesiis, & aliis magistris collegiis, quę cum maiori diligentia est scribenda, ii. solidos: pro priuilegiis, x. solidos. Alias autem in quibus certa & gñalis taxatio in scriptis redigi non põt, propter diuersitatẽ ipsarum, distributores, qui pro tpe fuerunt, habita consideratione ad alias taxatas prout eis melius videbitur, melius taxare studebunt, & taxationem ipsarum tam impetratores q̃ scriptores sub pœna eiusdem sententiæ obseruabunt: scriptores qui rescribẽdas gratias, gratis non rescripserint anteq̃ alias incipiãt scribere, eadem excõicationis sententia sint ligati: scriptores qui litteras curiæ non scripserint antequã alias incipiant scribere, per septẽ dies a scripturæ officio sint suspensi. Verum si litteræ curiales, & rescribendæ gratis scribendæ simul occurrant, negotium semper curiæ præferatur: petitionarii vero vltra x. solidos nihil exigant pro aliqua petitione formanda. Sed & ĩ quãtitatẽ eãdẽ, prout negotii exegerit qualitas, & labor exposuerit salario sint cõtẽti: si vero negotiũ multũ fuerit intricatum, ad cuius expeditionem labor, & peruigil diligentia requirantur, tunc vltra dictam quantitatem, ĩ. tamen 20. solidos taxetur salarium arbitrio notarii, quem impetrans duxerit eligendum. Facit autem iste tex. in ar. ꝙ scriptura antiquorum librorũ facit fidem, & super hoc vide ꝙ no. tam per ordinarios, q̃ per extraordinarios glossatores. extra de prob. cum causam.

e ¶ Litterarum.] .s. quæ per audientiam transeunt, quæ propter lega. non consueuerunt.

f ¶ Rationabilibus.] forte ideo, quia Romaninus in tãta abũdantia non reperitur in loco curiæ citra mõtes existentis sicut Turonẽsis grossus. Vel quia forte ñ sic publicum cursum habet sicut Turonẽsis grossus, & forte difficilius esset litteras obtinentibus Romaninũ soluere propter sui raritatẽ quã Turonẽsẽ grossum, cum omne rarum dicatur carũ, in auth. de consul. §. quantũcunque in fin. col. 4. 59. dist. c. si officia, in fi. 14. distinct. cap. legitimus.

Rarum est carum.

g ¶ Romanino.] id est pro Romanino Turonẽsis grosſ. ponatur.

h ¶ Vbicunque.] vt est videre in taxationibus litterarũ gratiæ, & executoriarum, ĩ. in §. qua de re. vel in taxatione clausularum solitarum, ut sup. in §. si uero, uel in taxatione registri uel Abbreuiatorũ, vt in eodem, §. ver. eandem, uel in taxatione litterarum in forma communi. ut sup. §. prox.

i ¶ Curia fuerit.] quæ ubi uideatur esse, uideas quod no. in c. Execrabilis: in uerbo, Romanæ Ecclesiæ, & in c. Ad onus.

k ¶ Citra montes.] sicut nunc de præsenti existit.

l ¶ Pro Turonensi ponatur.] forte quia ibi Turon. non sic publicum cursum habet sicut Romaninus, uel forte ex aliis causis, quas dixi statim in gl. forte ideo.

m Ad hæc.] Sexta pars.

n Adiicimus sanctioni.] simile de uit. & hon. cler. cap. quoniam. §. vlt. clem. 5.

o Quandoque contingit.] unde ad hoc ius aptandum fuit in corpore authen. ut debi. ma. & credi. §. quia uero, collat. ff. de legibus, l. nam ad ea. de libe. leg. l. legaui.

p Non culpa.] ubi ergo culpa uel aliquod de sequentibus interueniret in personam scriptoris expensis eiusdem, non Abbreuiatoris esse littera rescribenda.

q Negligentia.] nouerca eruditionis dicta, 83. dis. c. nihil, utpote cuncta lædente, in corpore auth. de q. §. hæc omnia. col. 6.

Ignorans cæcus dicitur.

r Ignorantiæ cęcitate.] No ignorantem dici cęcum, unde & scribitur: quoniam quidam ignorantiæ nubilo turpiter excæcati: nec mirum: quia ignorantia mater dicitur cunctorũ errorũ, 38. dist. c. ignorantia, & scripturarum ignorantia Christi dicitur ignorantia, ut 100. dist. capit. qui iuxta, & qui ea quæ Dei sunt, nesciunt a Domino nesciuntur; iuxta illud, ignorãs ignorabitur, 100. dist. cap. qui ea, & hæc uera de illis qui hñt a quo discerent, sed dare operam noluerũt: in aliis enim secus 36. d. §. uerum, & arg. ff. de bo. pos. l. in bonorũ, quis ordo

diæ [a] vel ex occupatione, [b] distractione, [c] aut alia quauis occasione [d] Abbreuiatoris, qui notam ex qua littera grossa [e] procedit, [f] inepte [g] formauerat, eadē grossa litteris gratis [h] fuerit [i] rescribenda; hoc ipsi scriptori, [k] vel illi cuius [l] littera huiusmodi [m] fuerit rescribenda non noceat, [n] sed Abbreuiatori [o] debeat imputari, in tātum vt eidem scriptori Abbreuiator ipse satisfaciat [p] integre, iuxta taxationem [q] eiusdem grossæ litteræ rescribendæ.

Ceterum [r] vt prædicta, quæ a nobis pro vtilitate publica [s] sunt instituta salubriter, eo diligentiores sui [t] obseruatores inueniant, quo transgressores ipsorum maiori nouerint se pœna [u] percelli: statuimus, vt præfati omnes & singuli, tam litterarum nostrarum, quam registri nostri scriptores, quam Abbreuiatores notarum [x] ipsarum (quibus etiam Abbreuiatoribus [y] specialiter vltra infra scriptas pœnas quatenus prædictas [z] taxationes obseruent sub excommunicationis pœna [a] mandamus) qui contra præmissa fecerint, plus scilicet præfatas nostras beneficiales [b] litteras vel notas [c] ipsarum vel earundem [d] in dicto registro scripturas taxando, exigendo, [e] vel recipiendo [f] pro ipsis, quam superius sit taxatum, vsque ad semestre [g] tempus officio in quo sic [h] deliquerint, sint eo ipso [i] suspensi: Et si secundo [k] delique-

in bonorum possessione seruetur. l. vtile, §. vlt. de iur. & fa. igno. l. regula. §. sed iure. C. de ingen. manu. l. si a-uia tua.

a ¶ Desidiæ.] id est pigritiæ non adhibita circumspe-ctione vel diligentia.

b Occupatione.] .s. nimia aliorū negotiorum, quæ frequētēr neutrum de agilib. bene agi permittit. C. de asses. l. nemo. 15. q. 1. presbyteros. de simili occupatione habes in corpore auth. de tabellio. §. & non fingāt. col. 4. extra de sent. exc. si aliquando.

c ¶ Distractione.] .s. aliqua ad alios cogitatus perdit .n. memoriā bene agēdorum mens alienis distracta cogitatib. ar. 83. d. c. nihil. ff. de c. & postlim. reuer. l. nihil. nec sufficit aliquid legere nisi adsit & intelligere, vt dixi in decr. quia quorūdā. §. nos aūt. Vel dic distractione animo abbreuiandi, sicut dici consueuit quē fore distractū ab actu consueto uel exercitio puta lecturæ, vel alterius operis explicandi, quod sicut per exercitiū suscipit incrementum. C. de re mil. l. milites lib. 12. ff. de leg. 3. legat. seruis. § ornatricibus, sic & per contrarium suscipit detrimentum. arg. ff. de iure fisci. l. non intelligitur. §. diui fratres.

Lectura per exercitiū suscipit incrementum.

d Occasione.] forte dolo, malitia, odio uel corruptione.

e ¶ Grossa.] id est, in grossum vel mundum redacta.

f ¶ Procedit ad instar publici instrumenti ex protocollo, nihil addito nilque remoto procedere habentis, in corpore auth. de tabel. §. illud quoq; col. 4.

g ¶ Inepte formauerat.) iuxta stylum Cancellariæ, vel considerata qualitate negotii in grossum redigendi.

h ¶ Gratis.] id est nihilo exacto ab habente litterā Apostolicam obtinere.

i ¶ Fuerit rescribenda.] ad arbitrium Vicecancellarii, & Correctorum curiæ, qui ad hoc sunt propositi.

k ¶ Scriptori.] cui nihil imputari potest, si prout in nota reperit, illam scripsit.

l ¶ Cuius.] id est ad cuius commodum.

m ¶ Huiusmodi.] .s. inepte formata.

n ¶ Non noceat.] quia nec scriptor expēsis propriis, nec ille cuius est pro rescribenda ipsa aliquid dare tenebitur, vt statim innuitur.

o ¶ Abbreuiatori.] ex cuius culpa uel facto apparet littera rescribenda.

p ¶ Satisfaciat.] .s. de suo.

q ¶ Taxationē.] de qua vidisti, s. in §. de qua re. & seq.

r ¶ Ceterum.] Septima pars.

s ¶ Publica.] vtilitati singularium de se præferenda, in corpore auth. de rest. & ea quę parit §. quamobrem. col. 4. extra de post. præl. bonæ, 1. cum similibus.

t ¶ Sui.] .s. institutorum.

u ¶ Pœna percelli.] id est puniri: pœna enim unius metus est multorum, ff. de pęn. l. capitalium, §. famosos, C. ad l. Iul. repe. l. 1. & in ext. dierum.

x ¶ Notarum ipsarum.] ex quib. litteræ grossandæ procedunt, vt in §. præcedenti, & sume. inf. prædictas taxationes obseruent.

y ¶ Abbreuiatorib.] solū istis fit comminatiuū mandatū sub pœna excōmunicationis, & ñ aliis. Sed hoc forte ideo, quia ab eis priusquam a scriptoribus procedit taxatio, & exactio quam factam frequēter indebite scriptores de facili sequunt 1 quare ipsis, vtpote huius mali auctoribus fit ista comminatio, argu. 86. dis. c. tant. 24. q. vlt. c. qui aliorum, ext. de cler. excommunic. c. latores, ff. de ser. cor. l. in hoc iudicium. C. ad l. Iul. de vi pub. l. quoniam multa. cum similibus.

z ¶ Prædictas taxationes.] factas s. in §. qua de re. & seq.

a ¶ Sub excommunicationis pœna.] comminatio est, non sententia. C. comminationes vel epist. l. interlocutio. no. extra. de simo. c. sicut.

b ¶ Beneficiales.] id est ad assequenda beneficia concedendas.

c ¶ Notas ipsarum.] quę in vulgari appellari consueuerunt minutæ.

1 Cap. statutū, §. notariis de rescr. li. 6. ibi uide glo. si. qū dicit mag. ubi dicit Phi. cōtra Anch. q delegatus pōt ministris cū effectu puidere de salariis. Et de salariis aduocatorū no. Alex. I apost. ad Bart. l. 1. §. aduocationis, ff. de uariis, & extra or. cog. & ui de do. meū. Stellā Doct. Aurelianēsē subtilissimā in l. 1. C. de suffr. Fon.

d ¶ Earundem.] .s. litterarum.

e ¶ Exigendo.] Exigere proprie est ab inuito extorquere, ff. de leg. 3. l. fideicommissa. §. si rem, & quæ in fraus cre. leg. pupillus.

f ¶ Recipiendo.] uidetur intelligendum ēt a spōte soluente, vt differat a verbo præcedenti; & arg. ad hoc extra de censi. c. exigit. de rescr. statutum. §. si quid autē, li. 6. considerata potissime vtilitate publica ob q̃ præsēs constitutio emanauit: vt sup. & est expressum in libro Prouinciali, de quo sup. est facta mentio superius in §. qua de re. & seq.

g ¶ Semestre.] .i. sex mensiū, de sup. negl. præl. licet.

h ¶ Sic.] .s. plus taxando, exigendo, recipiendo quā debeant.

i Eo ipso.] est ergo sententia suspensionis iuris, simile de elec. quam sit lib. 6. in corpore auth. de rapt. mul. §. pen. col. 9. cum simil. b.

k Secundo.) nota plus puniri peccatum iteratum. C. ad leg. Iul. de ui publ. seruos. de seru. fugi. l. quicunque, ff. de iure pat. l. 1. de pęn. l. capitalium, §. solent, & l. aut damnum. §. quisquis extra ut lit. non contestata, quoniam frequenter, §. vlt. de testi. co. c. 2. de maled. cap. statuimus. 34. dist. c. quorundam, 26. dist. una tantum, contumacia enim facit cumulari pęnam, ff. de pœnis, l. relegati. & remissionem ueniæ crimina, nisi semel cōmissa, non habent, C. de epis. non aud. nemo deterior. namque dolus eius agnoscitur, qui iterato committit, quam qui semel delinquit, in corpore auth. lit. §. omnem, circa fi. col. 8. ubi de hoc not.

Peccatū iteratum plus punitur.

a ¶ Eodem officio.] scilicet scriptoris, Abbreuiatoris, Registratoris, & sic de alijs.

Officiũ maculat, qui in eo delinqt.

b ¶ Maculare.] Not. officium alias de se licitum maculari vel vituperari dici per delinquentem in eo.

c ¶ priuatos agnoscant.] in hac decr. sententiam iure priuatoriam inducit. simile in ca. dierum, & de pœnis, ca. felicis, lib. 6.

d ¶ Nulli ergo.] sup hac clausula dic vt plene dixi in c. Execrabilis. Zenzel.

Diuisio textualis.

Quorundam.] ¶ Diuide hanc decr. in partes quinque prin. cipales. In prima causa & occasio multiplex præmittitur. In secunda parte, quorundam fratrum Minorum a sui communitate ordinis discrepantiũ allegatio mulrifaria subiungitur, ibi, in §. Quia ꝓpter. In tertia, constitutio ipsa in aliquibus declaratiua admittitur, ibi, in §. Quocirca. In quarta eius constitutionis cum alijs declaratæ continuatio subinfertur, ibi, in §. Eodem modo, &c. In quinta, omnis formidinis suspicio remouetur, ibi, prope fin. in §. Nec formident.

e ¶ Scrupulositatis.] id est, credulitatis nõ ex causis probabilibus ortum habentis, sic exponitur hoc verbum per Hostien. extra de simo. per tuas 2. quare talis credulitas hic cæca appellatur.

f ¶ Ambiguum.] id est, dubiũ, simile C. de vsufru. l. ambiguitatem. de test. l. ambiguitates. de acqui. poss. leg. nemo ambigit.

rint in eodem, ipso facto eodẽ [a] officio (quod quantum in ipsis fuerat maculare [b] conati sunt) perpetuo se priuatos [c] agnoscãt. Nulli [d] ergo liceat, &c. Datum Auin. iv. idus Decembris, Pontificatus nostri anno primo.

TITVLVS XIV.

De verborum significatione.

¶ Cum fratres Minores indumentis vilibus secundum eorum regulam debeant indui, de qua vilitate sit intelligendum, hoc relinquit iudicio superiorum, præcipiens sub pœna excõmunicationis illis obediri & reprehendens fratres, qui pro arbitrio suo habitus curtos, strictos, & nouitatis plenos portabãt, qui transgressores regulæ non dicentur, si in hoc superiorib. obsequuntur. Superiores etiam arbitrari poterunt, an habenda sint granaria, & cellaria pro necessarijs ad victum colligendis. Tandem fratres ipsos hortatur ad obedientiam, quam dicit paupertati, & castitati esse præferendam, hoc dicit, & est valde notabilis. Concor. ca. Exijt qui seminat. eodem tit. lib. 6. & clementina Exiui de paradiso. eodem titulo.

CAP. I.

Quorundam exigit cæcę scrupulositatis [e] ambiguum, [f] ac ipsorum quodammodo indocta [g] scientia (ne dixerimus [h] quod irreligiosa [i] horum sit vana [k] & in hoc superstitiosa [l] religio [m]) vt dum suis [n] mauult [o] temere [p] sub conscientiæ, [q] velamento [r] cõceptibus, quam prælatorum ordinis sui cum obedientiæ [s] merito [t] prouide [u] inhærere sententijs: nos post prædecessorũ nostrorum, & præsertim felicis recordationis Nicolai [x] iv. ac piæ memoriæ Clementis [y] v. Romanorum Pontificum super intellectu, & obseruantia regulæ [z] ordinis fratrum Minorum, declarationes [a]

i ¶ Irreligiosa.] i. non religiosa, vt sic prima syllaba priuatiue vel negatiue exponatur, argu. ff. de re mil. l. miles, §. irreuerens, de iure patro. l. 1.

k ¶ Vana.] id est, extrinsecus ostentatiua, vel in veritate non subsistens. a arg. ext. de consue. c. quanto.

l ¶ Superstitiosa.] ex poni potest, i. in obseruantijs extrinsecis inutilis, & superuacua.

Religio vnde dicitur.

m ¶ Religio.) quasi religatio seu vinculatio.

n ¶ Suis.) conceptib. quod est inf.

o ¶ Mauult.] i. plus vult vel præelegit, & sume verbum, inhærere, quod est infra.

p ¶ Temere.] benedicit temere: quia nullus suæ prudẽtiæ vel conceptui inniti debet, iuxta verbum sapientis extra de const. c. ne innitatis, nec in agendis suo sensu vel leuitate duci. 11. q. 3. summopere, ext. de const. c. 1.

q ¶ Conscientiæ.) in hoc non bene nec recte informata, argu. extra de tempo. ord. ad aures, de simo. ca. per tuas.

r ¶ Velamento.) expone, id est velamine, vel palliatiõe seu simulatione, alibi sumitur aliter istud verbum. C. de postu. l. velamento.

s ¶ Obedientiæ.] Sic no. regularem teneri ad præstandum obedientiã prælato suo. ext. de temp. ord. ca. ad aures ubi de hoc.

t ¶ Merito.) ꝙ non est modicum, immo magnũ, quia Deo gratum, cum melior sit obedientia quã victima. ext. de ma. & obe. illud, & ar. ad hoc. ff. de re mili. l. 2. §. in bello. cum ibi no.

g ¶ Indocta scientia.] sic forte dicta, quia a seipsis ipsam didicerint, non a voce magistra, contra consilium Hieronymi, 16. q. 1. c. si clericatus, in fi. quæ non secundum sensum proprium, sed secundum patrum traditionem addiscenda & docenda & ab eo & per eum qui eã a maioribus secundum veritatem sibi creditam seruat. 37. di. relatum, & argum. C. de excu. artificum. l. 1. libr. 10. ff. de dona. l. Aquilius, aliter enim scientia adulterina tradi, & adipisci dicitur, in procem. digest. §. hoc autem tria.

h ¶ Ne dixerimus.] q. d. de illorum malis hic dixisse sufficiat, vt per hoc plura dentur intelligi, ar. ff. ad Maced. l. 1. in corpore auth. quib. mo. na. effi. leg. §. & quidam. coll. 6. cum no. in eis. Vel dicit se non dicere quod tamen dicit, vt alibi de rest. spol. litteras, §. nos autem. C. de episc. & cler. l. si quis non dicam.

u ¶ Prouide.) reputatur ergo prudentia vel prouisio, suæ conscientiæ proprio conceptu dimisso, superioris ordinationem ordinabiliter sequi, ut hic, & arg. 24. qu. vlt. c. quid autem mitius, 36. di. relatum.

x ¶ Nicolai iv.] qui condidit decr. Exijt qui seminat, de verb. sign. lib. 6.

y ¶ Clementis v.) qui condidit decr. Exiui de paradiso, in eo. tit. in compilatione suarum constitutionum.

z ¶ Regulæ.] dictæ quasi regulantis quem in modo viuendi iam spiritualiter quam temporaliter, uel ad rectum quem ducentis, 3. di. c. canon, verb. regula.

Regula vnde dicitur.

a ¶ Declarationes.] ex hoc collige Papam declarationem super enim regulã religionis posse facere, cum enim omnis regula rite dictata ab ipso saltem per approbationem processerit, extra de reli. domi. cap. ne nimia, & eodem titulo, c. religionum, libr. 6. & ar. 11. distinct. c. quis.

salubriter [a] editas, solidas [b] quidem, & claras, & lucidas, [c] multaque maturitate [d] digestas, nostras Domino fauente indubias [e] ipsorum prædecessorum declarationibus declarationes adiungamus; [f] sicque dies [g] † diei eructet verbum, & nox nocti scientiam manifestet, ne perperam paucorum [h] dicti ordinis fratrum (quod absit) inscitia, recta ipsarum declarationum verba [i] conuertens [k] in deuium, illaq; [l] suis [m] eis [n] profecto contraria [o] accommodans [p] sensibus, ingrata [q] Deo, superioribus [r] contumax, præfato [s] ordini detrahens, odiosa [t] confratribus, vnionem [u] scindens, si [x] valeat reddatur, ac graue in populos scandalum [y] allatura, quin potius (vt nostra vehementer flagitat [z] intentio) antedictis profugatis [a] incommodis, [b] hæc sancta Minorum fratrum religio, ad quā iam dudum (cum minor [c] nos gradus haberet [d]) dilectionis & deuotionis feruor

† Psal. 18.

c. quis nesciat, ad illum potest & debet spectare declaratio vel interpretatio, ad quem pertinuit editio. C. de leg. l. vlt. & de vete. iur. enucle. l. 1. §. ne autem in fi. extr. de sent. excom. inter alia. 11. q. 1. §. ex his, nec mirum, cum etiam super articulis fidei possit declarationem facere, 24. q. 1. quotiēs, &c. hæc est fides, & patet in decr. cum inter nonnullos, vbi de hoc dixi.

Papa pōt super fidei articulis declarationē facere.

a ¶ Salubriter.] i. ad salutem animarum.

b ¶ Solidas.] id est, firmas quæ incōcussæ seruandæ sunt donec per illum qui potest in totum vel in partem fuerint reuocatæ. ar. 40. d. ca. conquens. & ca. nostro. 25. qu. 2. ca. 1. & 2. in corpore authē. de admi. offi. §. vlt. colla. 3. cum similib.

c ¶ Lucidas.] quia constitutio principis debet esse clara, non obscura. 4. d. c. erit autem lex. & non per signorum captiones, nec per compendiosa ænigmata, sed per litterarum consequētiam est scribenda & exemplicanda, ar. C. de vete. enu. l. 1. §. quod autem, in contra facientem pæna falsi locum habet, vt eodem ti. l. 2. §. eandem autem pænam. alias est versus sub §. hoc autem.

Constitutio prīcipis qualiter scribenda est.

d ¶ Maturitate.] cum qua & non cum leuitate vel præcipitatione facienda est constitutio principis. C. de legi. l. humanam, & in procemio libr. 6. sicut & sententia proferenda, arg. C. de sent. ex breuiculo recitan. l. 2. 11. qu. 3. c. summopere. extra de re iud. pastoralis, §. uerum. Clem. 5.

e ¶ Indubias.] id est, indubitatas.

f ¶ Adiungamus.] alias adiungentes, hoc non incongruum nec insolidum existit, cum & omissum per antecessorem, per successorem suppleri & induci frequentissime sit repertum, argu. ff. de testi. l. quæsitum, extra de rescr. c. litteris.

g ¶ Dies diei.] verba sunt psalmographi prophetæ Dauid.

h ¶ Paucorum.) sed quomodo dicit paucos, cum multi essent fratres, id quod sequitur facientes? Respondeo quòd pauci dicuntur respectu multo maioris numeri aliorum, 45. dict. ca. disciplina, ubi 23. millia hominum pauci dicuntur respectiue, ff. de verb. sign. l. maiore. ext. de cle. excom. mi. c. latores, & ibi. no.

i ¶ Verba.] super quibus ex quo recta sunt & clara, nulla debet fieri in obscurum ædificatio. ff. de leg. 3. l. ille. §. cum in uerbis, & argum. ff. de uer. obl. l. continuus. §. cum ita.

k ¶ Conuertens in deuium.] id est peruersum intellectum forte amplectentes declarationem uerborum ipsorum mente circumuenta, contra iura, ff. de leg. l. contra legem, extra de reg. iur. in c. certum est. lib. 6. cum potius esset contrarium faciendum, s. uerba offendere, vt mens seruetur, C. de lib. præt. l. 3. ff. qui petant tu. l. scire, §. ad aliud. de iure pat. l. adigere, §. quāuis. no. ext. de uerb. sign. c. intelligentia, & dicta. l. contra legem.

l ¶ Illaque.] declarationum verba.

m ¶ Suis.] sume uerba, accommodans sensibus, quæ sequuntur.

n ¶ Eis.] expone, scilicet sensibus, vel eis, scilicet verba declarationem conuertentibus in deuium.

o ¶ Contraria.] maxime attenta verborum mente.

p ¶ Accommodans.] id est, applicans vel inducens.

q ¶ Ingrata Deo.] sume verbum, reddatur, quod est inf. & enumerat sex incommoda, quæ ex tali scientia proueniunt, & hoc est primum, & per hoc quod dicit, ingrata Deo, est penitus excludenda, argum. in corpore authent. vt non luxu. contra naturam, in prin. collat. 6.

r ¶ Superioribus cōtumax.] Secundum incommodum, quòd ex hoc etiam est tollenda, argum. 6. q. 3. cap. sin autem nobis, & c. seq. extra de maio. & obe. ca. 2. argumen. ff. de re mil. l. 3. §. bello. & l. miles. §. irreuerens.

s ¶ Præfato ordini detrahens.] Tertium incommodum, & per hoc suam turpitudinem ostendens, cum turpis sit pars suo vniuerso non congruens. 8. d. cap. quæ contra. & aliter uiuere volens quam se habeant mores eorum inter quos viuit, suspiciosus aut intemperans est, 41. distin. ca. quisquis, 12. distinctio. illa, & argum. extra de sta. regu. recolentes.

t ¶ Odiosa confratribus.] Quartum incommodum & non odiosa sed potius debuisset per mutuam conuersationem affectuosior & charior reddi, argum. C. de castren. pec. l. cum allegas, libr. 12. ff. eod. tit. l. si forte, 63. d. ca. vota ciuium, & §. principibus, extra de elec. innotuit, §. multa.

u ¶ Vnionem scindens.] Quintum, ex quo solo detestabilis est habenda, cum solum in congregatos in vnum Spiritus Sanctus ueniat, 24. q. 1. §. si autem, & congregatis in unum aliquibus Deus in medio eorum esse dicitur Matth. 18. 1. q. 1. cum scriptura. 18. quæst. 1. cap. alienus, talem unionem scindens, diaboli opera subministrat tollens inter homines mutuam charitatem, sine qua (etiam concurrentibus omnibus alijs bonis operibus) non est salus, teste Apostolo, de pænit. dist. 2. cap. euidenter, & dist. 3. cap. si quis autem, & propheta clamante, Bonum & iucundum est habitare fratres in vnum.

Salus nō est sine charitate.

x ¶ Si valeat.] id est, crescat seu ualere uel crescere permittatur, non enim debet intelligi, nec exponi hoc verbum, valeat, id est, de se teneat, cum certum sit eam non tenere, utpote multa mala inducentem.

y ¶ Scandalum.] sextum incommodum, & ob hoc intollerabilis est dicenda, illa enim quæ sine peccato mortali omitti possunt, vel committi, sunt ob uitandum scandalum 1 omittenda, & etiam committenda. 1. ad Corinth. 8. extra de nou. ope. nun. ca. cum ex iniuncto, 12. dist. cap. illa, quia nihil cum scandalo, &c. de præscript. nihil. 10. quæstio. 3. cauendum, 11. quæstio. 3. nolite.

1 Scandalum est vitandū, & uide oīno B. Th. 2. 2. q. 43. ar. 7. & 8.

z ¶ Flagitat.] i. desiderat, vel affectat.

a ¶ Profugatis.] i. procul fugatis, siue pulsis.

b ¶ Incommodis.] quæ sunt sex, vt prædixi.

c ¶ Minor.] s. quam sit Papalis, in quo hodie sumus.

d ¶ Haberet.] improprie uidetur loqui textus, nō enim gradus vel status (cum sit quid inanimatum) dicitur

habere

incanduit [a], nunc uero post susceptum a nobis Apostolicæ seruitutis [b] iugum [c], ad illius [d] religionis gubernationem, protectionem, defensionemque interius [e] exteriusque [f] propitiam pastoralis [g] curæ sollicitudo nos angit [h], paternę [i] cogit prouidentię debitum [k], ac internę charitatis zelus accendit, quieta [l] pace gaudeat, sancto proficiat otio [m], innumero [n] ac merito [o] & quam plurimum augeatur, blandeque [p] in redeuntium [q] filiorum suæ scilicet professionis ruat oscula [r], mactet [s] vitulum, eorumque [t] liberis [u] & sedula corruat in amplexus: profecto cum ipsius religionis odor [x] trahat, charitas attrahat, [y] scientia lucidet [z], oratio mereatur, quæ [a] in conualle lacrymarum huius scilicet mundi miseria [b], vel cordis contritione & humiliatione [c] purissima [d] ascensiones in corde suo disposuit [e], vt non solum in virtutem de virtute ꝓficiat [f], sed in eisdem virtutibus permanens, [g] quasi quibusdam harum ad profectionem tendentibus [h] gradibus de die in diem facta [i] se melior ascendat in altius terrena despiciat [k] ac cęlestia complectatur [l], sicque tandem diuino numine collocata in [m] patria,

habere personam, sed persona dicitur habere statum vel gradum, uel esse in illo. argu. 40. distinct. c. multi. & ff. de decur. l. ·os.

a ¶ Incanduit.] id est incitauit, uel inflammauit.

b Seruitutis.] a seruiendo dictæ; & per istam similitudinem appellat Imperator se seruum C. de offic. præf. c. præto. l. quas gratias. circa fi. 3. columnæ. & notarius seruus publicus dicitur. ff. de adopt. l. non aliter. inst. eo. ti. §. cum autem. & C. eo. tit. l. 2.

c Iugum.] simile 11. dist. c. in memoriam.

d Illius religionis.] scilicet fratrum Minorum.

e Interius.) quo ad animam & spiritualia.

f Exteriusque.] quo ad corpus & temporalia.

g Pastoralis curæ.] simile extra de re iudi. pastoralis. Cle. 5. cum similib. multis.

h Angit.] alias adigit id est, adstringit.

i Paternæ.] per similitudinem loquitur, sicut enim pij & boni patris est, consiliū salutare pro liberis capere. ff. de adult. l. nec in ea. §. 1. ita debet esse præsidentis pro subditis deuotis in corpore authentic. de manda. princ. §. quod si delinquentes. in fi. coll. 3.

k ¶ Debitum.] hoc dicit quia sicut ad patrem carnalem spectat correctio filij in omni licita disciplina. 39. dist. c. legant. extra de simo. licet Hely. C. de emen. propinquo. l. 1. sic & patris spiritualis est subditū ob errorem corripere & increpare, 45. dist. c. 1. 23. q. 4. forte. ne sanguis subditorum, &c. extra de offi. ord. c. irrefragabili.

Pater filium corrigere debet.

l ¶ Quieta pace,] ad quam procurandam inter subditos quicūque præsidens anhelare debet. in corpore auth. ut differentes iudices. in princ. coll. 9. de offi. præsi. l. congruit. 5. q. 2. c. si primates, 23. q. 5. c. non frustra.

m ¶ Otio.] status ergo religionis dicitur esse in otio, scilicet quo ad meditationem sollicitudinis temporalis, ut hic, & extra de regula, licet. §. si uero.

n ¶ In numero.] scilicet personarum.

o ¶ Merito.] scilicet uitæ, & uirtutum. C. de sta. & ima. l. & uirtutum.

p ¶ Blandeque.] quasi dicat non subdole. sed cum animi synceritate, sicut fecit Iudas osculo filium hominis tradens.

q ¶ Redeuntium,] scilicet ad unitatem & obedientiam suæ religionis, de quibus redeuntibus gaudere debent præsidentes ad instar Christi plus gaudentis super uno peccatore pænitentiam agente, quam supra xcix. iustis, qui non indigent pænitentia, ut scribitur in Euangelio, & legitur, 23. q. 4. §. ex his. & arg. C. de hęre. l. Manichæos ff. de re mil. l. non omnes §. ult.

Osculum varijs ex causis præstatur.

r Oscula.) osculum quandoque præstatur ad decipiendum, ut fuit in Iuda proditore osculum Christū tradēte, & tale osculum omnino est prohibitū, immo iustiora reputantur vulnera amici, quam uoluntaria oscula inimici Prouer. 27. c. 5. q. 5. non omnis, &c. non osculatur. cum corpore cū osculato esse uideatur, mēte tñ & animo contrarius est, quare multo nequior fore censetur, quam foret euidens inimicus. 93. dist. c. si inimicus. & C. de don. l. data, cum ibi not. quandoque aūt ꝓstatur ad reuerendum & obediendum: & istud aliquando est permissum, ut est uidere in osculo quod præstatur summo Pontifici in pede, 1. C. de domes. & protest. l. 1. lib. 12. cū ibi not. quandoque vero prabetur ad designandum consensum, in malum, puta adulterium uel fornicationem, & hoc de iure dānatur. ff. de adul. l. ꝙ ait lex, quandoque ad ipsum designandū in bonum, puta coniugalem affectū, uel pacis inductiuum, vel iniuriæ remissiuum, & tūc est permissum. C. de do. inter vir. & vxo. l. si a sponsa. extra de spon. duo. c. 1. 63. dist. cum Hadrianus. instit. de iniu. §. vlt. quandoque etiā præbetur nedum ad inducendum consensum præsumptum, sed ut omnia finita esse pacis osculo denotentur, de consecr. dist. 1. ca. si episcopus & dist. 2. cap. pacem, iuxta uerbum prophetæ, Iustitia & pax osculatæ sunt.

s Mactet uitulum.] scilicet. Minorum religio in signum gaudij & lętitiæ de illorum regressu ad instar patris, qui de reuersu filij aberrantis gaudens uitulum saginatum occidi fecit.

t Eorumque.) scilicet redeuntium.

u Liberis.) quasi dicat, spontanea & prona.

x Odor trahat.) dest, inducat & sollicitet.

y Charitas attrahat.] id est, non se reuocet, & inclinet.

z Lucidet,] id est, manifestet.

a Quæ.] scilicet charitas.

b Miseria.] nota mundi miseriam conuallem lacrymarum dici, ut in antiphona beatæ Virginis, Salue regina.

c Humiliatione.] iuxta uerbum prophetæ, Cor contritum & humiliatum, &c.

d Purissima.) quasi dicat non ficta, ab omni fictione & hypocrisi deputata, arg. 28. q. 2. ex hic de pænit. dist. 2. c. 1. ubi charitas.

e Disposuit.] quasi per gradus.

f Proficiat.] circa quod dicit propheta, & ambulabunt de uirtute in uirtutem. unaquæque enim uirtus quasi quibusdam gradibus augetur. de pæn. distin. 2. dum sanctum. et c. charitas in quibusdam.

g Permanēs.] per inchoationem boni operis.

h Tendentibus gradibus,] cum inchoata ad perfectum protrahitur.

i Facta se melior.] cum in eiusdem bonæ operationis profectione & consummatione solidatur. de pæn. dist 2. cum sanctam.

k Despiciat.] per solicitudinis temporalium depositionem.

l Complectatur.] scilicet per contemplationem.

m In patria.] scilicet cœlesti. omnipotens enim Deus pro

r Barb. tñ. 2. lectura pœ. Cle. ver. salutē ad fi. dicit doctorē ꝑp excellētiam recipiendum a Pontifice ad osculum. Quod sibi factum dicit Ang. in l. 1. C. de sē. pat. si uerū dicat inquit Barr. Deus scit, & de effectu osculi uide gl. 1 q̃ Fel. dicit centum manibus notandam c. super abbatia de off. deleg. & osculum datū a spōsa facit, ut spōsalitia largitas matrimonio nō secuto solum pro dimidia reuocetur Dom. meus. §. est & aliud. inst. de do. l. si a sponso. C. de don. ante nupt. & de osculo uide gl. 3. l. 1. ff. de extraor. crimi. c. nec aliqua. 27. q. 1. Fos.

tanto [a] Deum secundum huius sanctę ascensionis gradus cognoscat apertius [b], quanto nunc in huius [c] peregrinationis angustijs illos [d] conscenderit [e] altiores, nam secundum Dauid prophetam eximium, dum sanctam Ecclesiam Deus suscipiet, in [f] eius gradibus dignoscetur [g]. Qua propter [h], tantis incommodis, tantisque eiusdem ordinis excitati periculis [i], ac ad [k] illa salubribus & opportunis per eiusdem sedis prouidentiam circumspectam adhibendis summouenda, remedijs, [l] nostrę solicitudinis studium conuertentes, ad Dei laudem, beati Francisci pręconiũ, eiusque pręfati ordinis pacem, consolationemque fidelium [m], nec non minus cautis minusque habentibus inobediendi vel euagandi occasionis subducendam materiam [n] ad trepidandum vbi timor non [o] aderat, scrupulosam [p] caliginem [q] detergendam, eosque suauiter [r] deducendos vt filios [s] ad ipsius religionis gremium velut matris [t]: Diligenti [u] super his perscrutatione & matura deliberatione [x] prąhabitis, de fratrum nostrorum consilio infrascriptas declarationes, commissiones, ordinationes & pręcepta, quę inferius inseruntur, duximus adiungenda.

¶ In primis cum dicatur in regula: quod illi qui promiserunt obedientiam [y], habeant [z] vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui habere voluerint. [a] Item quod fratres omnes vestimentis vilibus [b] induantur, & super prædictorum [c] verborum, sensu a præfatis prædecessoribus nostris Nicolao & Clemente declarationes (vt præmittitur) limpidæ [d] emanarunt: dictusque Clemens hu

producto fructu falcem mittit & messem suã desecat, quia cum vnumquemque ad opera perfecta produxerit, temporalem uitam per missam mortis sententiam incidit, ut granum suum ad cælestia regna perducat. dicto c. cum sanctam.

a ¶ Tanto.] id est intantum apertius, qđ est infra.

b ¶ Apertius.] in virtutũ quippe nostrarum gradibus Deus ascẽdere dicitur, qa in tanto nobis sublimior ostenditur, quã to noster animus a rebus infimis separatur dicto c. cũ sanctam in fine.

c ¶ Huius peregrinationis.] scilicet uitæ temporalis.

d ¶ Illos.] scilicet gradus.

e ¶ Conscenderit.] scilicet per contemplationem & bonorum operum perfectionem.

f ¶ In eius.] scilicet Ecclesiæ.

g ¶ Dignoscetur.] scilicet Dominus uel [1] eius gloria, qa eius gloria per illius incrementa declaratur. quanto enim sanctã Ecclesiam ascendẽdo proficit, tantũ Deus omnibus hominib. ex eius virtute innotescit, ut d.c. cũ sanctã. in princ. legitur.

1 Vide B.Th. par. 1. q.18. art.3.

h ¶ Qua propter.] Secunda pars.

i ¶ Periculis.] quæ colliguntur ex parte præcedenti.

K ¶ Ad illa.] scilicet incommoda & pericula summouenda. quod est infra.

l ¶ Remedijs.] quia q̃ medicamẽta morbis exhibent, hæc iura negotijs, in corpore authen. hæc constitutio innouat coll.8. & nouis morbis, &c. extra de iuramen. calum. ceterum.

m ¶ Fidelium.] inter quos per prædicta incommoda scandalum generabatur, ut in parte præcedenti.

n ¶ Materiam.] Nota tollendum fore omnem modum & occasionem mali, ad hoc extra, ne cleri. vel mona. cap. ut periculosa. lib 6. & per contrarium opportunitas ad bonum subministranda est. de electio. cũ ex eo. lib.6. iuxta illud. Da sapienti occasionem, & sapientior erit. 23.q.5.c. vides. de hoc latius dixi in c. Execrabilis in glo. si habes.

o Non aderat.] vt in psalmo & argu. extra de simo. per tuas.2. no. de off. deleg. pastoralis. §. quia uero.

Psal.13.

p Scrupulosam.] simile de simo. per tuas 2.

q Caliginem.] id est mentis obfuscationem. simile de hære. c. nolentes. Cle.5.

r Suauiter.] su. dixerat, blande, in parte pręcedenti. & hoc dicit, quia leuiter castigatus de facili reuerẽtiam exhibet castiganti, asperitatis nimiæ autem, &c. 45. di. cum beatus. ff. ad leg. Aquil. l. præceptoris.

f ¶ Vt filios.] dic, vt dixi in parte præcedenti in verbo paternæ.

t ¶ Matris.] consuetæ filio misereri. argu. ff. de adult. l. nec in ea. §. ult. ff. q falso tuto. auth. falsus §. Iulianus. de re milit. l. milites. §. desertorem. in corpore authen. vt sine prohi. ma. §. j. coll. 7. extra de præsumptio. afferte. cum similibus.

u ¶ Diligenti.] simile. C. ne fil. pro patre. aut. habita.

x ¶ Matura deliberatione] hoc dicit, quia sapientis est deliberate agere, in corpore auth. de appel. §. sancimus, coll. 4. 11. q. 1. ca. summopere. nam quæ consilio recte geruntur, iure meritoque & effectu firmitate nituntur. C. de repu. l. 3.

y ¶ Obedientiam.] subaudi castitatem, & proprij carentiã, hæc enim dicuntur religionis esse substãtialia. extra de statu mo. cum ad monasterium. §. ult.

Vota tria sũt de religionis substantia.

z ¶ Habeant.] non intelligas quod habeãt absq; omni iure vtendi, cum simplex vsus absque omni iure nõ recipiat, nec de se sit possibilis, ut in decre. ad conditorem, & cap. cum inter non nullos.

a ¶ Voluerint.] illas ergo habere merę uoluntatis est arg. ff. de iudi. l. non quicquid. C. quomodo & quando iud. l. 1. in his ergo fratribus Minoribus velle liberum relinquitur, sicut & velle cibo & potu refici & hoc ideo, quia sine istis uita humana sustentari non potest. ff. de aliment. lega. l. legatis. de uerborum signific. l. uerbo uictus, 1. q.3. si quis obijcit, sicut et quo ad alia uelle habere dicuntur. 11. q. 4. c. monachum. extra. de regula. licet. et ibi ratio de hoc redditur, et 19 quęs. 2. c. duę sunt. alias enim regulariter uelle uel nolle habere non dicitur, de ele. si religiosus. de test. c. 2. de sepul. c. ult. li. 6. 16. q. 1. non dicatis.

Religiosi an velle nolle habeant.

b Vilibus.] hoc per regulam, causa ducendę humilitatis institutum fuit, nam & clerici sęculares in uestibus ac calceamentis decorem quęrere non debent, 41. dist. cap. clericus, extra de uita, et honesta. cleric. cap. clerici. 20. quęst. 4. in sum. et cap. 1. sicut nec in cantando lenitatem uocum 92. dist. cap. cantantes, et cap. in sancta. ornatus enim extrinsecus frequenter quem ad uoluptatem & elationem inducit, iuxta id, incompositio corporis incompositionem indicat mentis 41. dist. cap. vlt.

Clerici in vestimentis decorem q̃rere non debent.

c ¶ Prædictorum verborum.] in vestimentis uilibus.

d ¶ Limpidæ.] id est, claræ, non obscuræ, sed dilucidæ.

¶ Iudi-

Iudicium est æquiuocum.

a ¶Iudicium.] .i. determinationem & declarationem, uel proprie potest sumi, quia super hoc isti qui sequuntur per decr. Clem. 5. uidentur iudices constituti, aliter autem alibi sumitur hoc uerbum, iudicium, super quo vide quod not. instit. quibus non est permiss. fac. test. §. præterea.

p ¶Discreparent.] in hoc contra mores aliorum gesta sunt pro morum illorum diuersitate uitanda tanquam turpia reputata. 8. di. c. quod contra mores, & adde quæ dixi in parte præcedenti, in uerbo, detrahens.

q ¶Nec eos.] s. habitus.

b ¶Committendū.] ut in decre. Exiui. §. præterea, cum in regula.

c Super hoc] quæ uestimenta uilia, uel non reputentur.

d Onerando] periculosum est illud onus si contra fiat, cum ex hoc peccatum mortale incurratur. 28. q. 1. §. ex his. ext. de restit. spol. litteras, §. porro simile hēs alibi ubi habentis aliquid facere, cōscientia oneratur. ext. de hære. c. statutū. §. ult. lib. 6. de sepul. dudū. §. verum, de rel. dom. ca. 2. §. ut aūt, de iure pa. c. 1. §. præcipimus Cle. 5. ext. de iureiur. cap. mulieri.

e Nec ob hoc] s. quód Papa Clem. uestimentorum uilitatem illorum duxit iudicio omittendam.

f In quibusdā] h. d. quia illi respectu aliorum pauci erant (ut dixi in parte præcedenti) in uerbo, paucorum.

g Plus sapere.] hoc est contra doctrinā Apostoli ad Roma. 12. ca. de pæn. dist. 3. ca. adhuc instant extra de renunc. cap. 1. lib. 6.

h Quæstionum.] ad quas decidendas fuit opus declarationibus, quæ inf. subijciuntur.

ius vilitatis iudicium [a] ministris, custodibus, seu guardianis ordinis prędicti dixerit committendum, [b] eorum super [c] hoc conscientias onerando, [d] nec [e] ob hoc in quibusdam [f] ex fratribus antedicti ordinis volentibus plus [g] sapere, quam oportet sapere, nouarum adinuentiones ambiguitatum cessauere, quamplurimę, vel non omnino non vetustarum explicatio quęstionum, [h] tam videlicet super longitudine, & latitudine, quam grossitie, & subtilitate, forma & figura vestimentorum [i] ipsorum: quinimo adeo huiusmodi adinuentiones, & quęstiones propria excreuere licentia, [k] vt ex eisdem Fratribus aliqui habitus propterea [l] curtos, strictos, [m] inusitatos, & squalidos, [n] nouitate [o] plenos, ac dissidij non ignaros, cum a communitate ordinis discreparent [p] assumerent, nec eos [q] ad ministrorum, custodum, Guardianorum eorum mandatum requisiti deponerent, [r] nec alios prout eiusdem ordinis communitas deferebat habitus, iuxta eorundem ministrorum, custodum, & Guardianorum arbitrium ducerent resumēdos [s] dicentes in [t] hoc eorundem prelatorum suorum non [u] parendum fore arbitrio, cū & suum [x] sic [y] despectum [z] regularem, [a] & cruciformem [b] assererent, ceterorum [c] vero superfluum [d] habitum irregularemque [e] censerent: Nec huic eorum opinioni [f] prefati Clementis declarationem sępius repetitam [g] obesse; Nam licet ministris, custodibus, & Guardianis prefatis uestium vilitatis detur in illa [h] iudicium, [i] tamen inibi [k] consequenter adiungitur, ita tamen quod vilitatem in vestibus seruent, [l]

r ¶Deponerent.] suā inobedientiā ostendentes. arg. de temp. ordi. cap. ad aures, de offi. ord. quanto.

s ¶Resumendos.] quæ tamen facere tenebantur, argu. ext. de uita & hone. cler. ca. Deus qui.

t ¶In hoc] s. deponendo habitus quos portabant, & in resumendo communes habitus aliorum.

u ¶Non parendū fore] & hoc male dicebant, cū præcepto superioris de se iusto, uel saltem de quo est dubium, sit obtemperandum. 23. q. 1. ca. qui culpatur, not. de temp. ord. cum ad aures, & de hoc ff. de reg. iu. l. factum a iudice, & extra de reg. iur. c. quod quis mandato, lib. 6. & ibi etiam de hoc dixi.

r Circa hoc dictum consule theologos, & vide B. Th. 2. 2. q. 104. art. 5.

x ¶Et suum] s. habitum.

y Sic] s. curtum & strictum.

z Despectū] per hoc forte dicentes ipsum magis humilem reputandum.

a Regularem] .i. regulæ (secundum eos) conuenientem.

b Cruciformem.] i. cruci conformem, quæ consistit ex stipite in longum porrecto, & brachio in trāsuersum extenso: sic dicebant de habitu suo, cuius longitudinem stipiti crucis, & ipsi habitus manicas extensas, brachio in transuerso stipitis extenso forte comparabant.

c ¶Ceterorum.] secundum communitatem ordinis faciendam.

d ¶Superfluum.] propter longitudinem.

e ¶Irregularemque.] .i. nō sic regulæ conuenientem sicut suum.

f ¶Opinioni.] supple quod suum habitum deponere, & aliorum habitum suorum superiorum arbitrio habere tenetur.

g Repetitam.] sup. in parte precedenti, & in isto, & d. c. Exiui. de paradiso, §. præterea.

h In illa] s. declaratione Clementis.

i Iudicium] expone ut sup. in simili uerbo, iudicium.

k Inibi.] s. in ipsa declaratione Clementis.

l Seruent.] per quod videbatur eis, quod in pmissis superiorum suum stare iudicio minime tenebatur, quasi aliorum habitum non reputarēt vilem, sed irregularem, & superfluum, ut sup. sed in hoc verbo, declarationis Clementis conuertebantur in dubium, vt prima parte dr.

i Vestimentorum.] .i. qualis longitudinis, latitudinis, grossitiei, subtilitatis, formæ, & figuræ deberent esse vestimenta, quinimmo ad expositionem huius uerbi uide quod no. Guli. de rescr. tibi, lib. 6.

k Licentia.] s. fratrum.

l Propterea.] .s. quod dicebant se debere indui uilib. uestimentis.

m Strictos.] & sic uilitatem uestimentorum credebant referendam etiam ad curiositatem, strictaram, squaliditatem ipsorum.

n Squalidos.] exponi potest hoc uerbum. i. viles uel tristitiam indicantes, argu. ff. de iniur. l. uestem, & l. item apud §. hæc autem fere, ubi simile uerbum reperies.

o Nouitate plenos.] in hoc isti fratres male attendebant quod scribitur, in reb. nouis constituendis euidens debet esse utilitas, ut discedatur ab eo quod diu æquum uisum est, & ideo reprehensione digni fuerunt, 11. d. c. quis nesciat. no. extra de consuetudi. cum consuetudinis.

quare

quare eorum intellectus in hoc reprimitur, ut in parte sequenti traditur.

praesertim [a] cum & in declaratione prædicti [b] Nicolai dicatur, quod semper [c] in eisdem fratribus [d] & eorum actibus paupertas sancta reluceat, [e] prout ipsis [f] ex eorum [g] regula inuenitur indicta, ac constitutionibus eiusdem ordinis generalibus caueatur (vt [h] asserunt) quod in omnibus, [i] quæ ad habitum fratrum spectant, reluceat semper asperitas, vilitas, & paupertas: [k] vnde cum nec paupertatis, vel vilitatis oblatæ per ministros, custodes, & guardianos vestes existerent, [l] nec ipsorum superiorum ordinis sui in deponendo, vestes, quas [m] gererent, nec in reassumendo, quas [n] darent, sequi iudicium vllatenus tenebantur [o] † generali [p] ministro & ceteris fratribus, qui pro communitate eiusdem ordinis aderāt [q] suis rationibus (quas breuitatis [r] causa omittimus) contrarium asserentibus ex [s] aduerso, prout hæc & alia hinc inde coram nobis, & eisdem fratribus [t] nostris scripto [u] lecta, verboque fuere proposita, [x] ac etiam coram aliquibus ex fratribus [y] nostris prædictis super hoc deputatis [z] a nobis præsertim per aliquos ex fratribus dicti ordinis, qui in prædictis [a] communitatibus aduersabantur eisdem, fuerunt pluries [b] repetita.

¶ Quocirca [c] nos seriosius rationibus [d] prædictis auditis, & [e] alijs, illisque [f] plenius [g] intellectis, [h] volentes perpetuum præfato finem dare negotio, de prædictorum [i] fratrum nostrorum consilio declaramus, & dicimus, quod cum (sicut prætangitur [k]) dicatur in regula, quod fratres omnes vestimentis uilibus induantur, & cum vilitatem huiusmodi vestiū tam habitus, quam interiorum tunicarum illam prefatus Clemens intelligi debere decreuerit, [l] quę secundum consuetudinem [m] vel conditionem [o] patrię debeat (quantum ad colorem panni & pretium) [n] vilitas merito reputari, atque consequenter huius vilitatis iudicium Ministris, Custodibus seu Guardianis prędictis (ipsorum super hoc

a ¶ Præsertim.] i. maxime, simile de foro compe. si diligenti.

b ¶ Prædictis.] Nicolai. s. tertij, alias quarti. in decre. Exijt, de verb. signif. lib. 6.

c Semper.] i. omni tempore.

d Fratribus.) s. Minoribus.

e Reluceat.) quam non relucere dicebant in habitibus aliorum.

f Ipsis.) s. fratribus.

g Eorum) s. fratrum minorum.

h Vt asserunt) si uere ꝙ sequitur dicebant aliquem colorē habere videbantur, qui tamen eis non sufficit, ut inf. §. proxi. sequitur.

i In omnibus.) hoc verbum sic vniuersale & indefinitum, eis sic dicendi occasionem aliqualem dare uidebatur, quæ nec eis proficit, ut §. proxi.

K ¶ Et paupertas] volentes per hoc forte dicere, ꝙ talis vilitas & paupertas habetur & denotatur in breuitate & strictura habitus; quem portabant.

l ¶ Existerent] secundum illorum intentionem.

m ¶ Quas gererent.] s. curtas & strictas.

n ¶ Quas darent] s. longas & superfluas secundum eos.

o ¶ Tenebantur] fundantes se in quibusdam verbis regulæ, & in quibusdam generalib. constitutionib. ordinis, quas allegabant, ut sup.

p ¶ Generali ministro] s. ordinis Minorum.

q ¶ Aderant.] i. præsentes erant.

r ¶ Breuitatis causa.] Nota iuxta id quod dici consueuit, gaudent breuitate moderni, ad hoc, ff. l. Aquil. ita vulneratus §. æstimatio.

s ¶ Ex aduerso.] scilicet illos sequi debere superiorum suorum iudicium in deponendo uestes, quas portabāt & in reassumendo illas quas illis offerebant.

t ¶ Eisdem fratribus nostris,] scilicet Cardinalibus.

u ¶ Scripto.] id est in scriptis.

x ¶ Proposita.] & sic per assertionem partium causę, merita fuerunt pandita, C. si per uim uel alio modo, l. ul. extr. de in integ. rest. c. tum ex literis, §. prospeximus

y ¶ Ex fratribus nostris.] s. Cardinalibus.

z ¶ Deputatis.] s. auditoribus.

a ¶ In prædictis.] s. in vestib. dimittendis, quas portabant. & in reassumendis, quæ offerebantur eisdem.

b ¶ Pluries repetita.] ad maiorem forte indaginem & examinationē, arg. 35. q. 9. graue, 30. q. 5. iudicantem. extra de fid. instrum. cum Ioannes. §. verum. C. de ede. l. 2. in principio.

c ¶ Quocirca.] Tertia pars.

d ¶ Rationibus prædictis.] scilicet in proxi. §. hinc inde allegatis.

e Et alijs.] s. de nouo propositis.

f Illisque.] s. tam primo quam subsequenter propositis.

g Plenius.] i. plene, vel plenius, quam ante.

h ¶ Intellectis.] per hoc collige habentē iudicare prius debere iura & rōnes partium cum diligentia rimari & intelligere, non se in ferenda sentētia pręcipitare, C. de sent. ex breui. reci. l. 2. & 11. qu. 3. summopere. ext. de dolo & contu. olim. cum ibi no. de re iu. pastoralis, §. verum. Cle. 5. ubi de hoc dixi. Prout enim hic Papa fecit, ceteri eius exemplo docti facere debent: quia docti uiri cautela, &c. 81. di. c. legitur, & arg. ext. de re. iu. in causis, C. de legi. l. ult.

Iudex sentētiā laturus multa rimari debet.

i De prædictorum.] sub hac clausula dic ut no. in decr. Execrabilis.

k Prætangitur.] in §. quapropter.

l Decreuerit.] in dicta decr. Exiui. in §. præterea.

m Cōsuetudinem.] iuxta quā quælibet patria, & prouincia gaudet in suo sensu, secundum Hier. 86. d. veniam, extr. de sepul. certificari, arg. ff. de admin. tutor. l. siue hærede, §. Lucius, ff. de legi. l. si seruus plurium, §. ul. quod vi aut clam. l. prohibere §. si præses.

n Conditionem.] i. qualitatem, simile, ff. de vsu. l. sed & si quidem, §. 1.

o Pretium.] ꝙ iuxta consuetudinem mensurarum regionis, & qualitatem eiusdem, ipsius uile & non vile reputatur, vt hic, & probatur in corpore auth. de col. in prin. coll. 9. & in 10. col. de pace tenen. §. post natale, de contrah. emp. l. Imper. de eo quod certo loco, l. ideo, ad leg. Falc. l. pretia. §. vlt.

† Forte legerunt vsquā non obtemperandū superiori qn̄ sequeret inconueniens (ꝙ ipsi secuturum putabant) Fely. c. si qn̄, de rescr. Lud. Ro. in l. si uero, §. de viro, in 7. fall. ff. sol. matr. hic ut euitetur inconueniens restringitur gn̄alitas l. 2. C. de noxal. ad Bart. in l. oēs. 6 q. principali, ff. de iustit. & iu. Pan. ca. solitæ, 1. col, de maior. & obed. Fon.

Breuitas amatur.

† Vide hic q̃ ego no.in c. statutum. §. assessorẽ, super gl.relinquat, de re scr.li.6.Fõt.

a ¶ Duxerit committendum.) quia ad omnes regiones non poterit certus pretij numerus assignari, vt d.§.præterea.
b ¶ Continetur.] & patet dicta decreta. Exiui.§.præterea, cum in regula.
c ¶ Auctoritate committimus.] Videntur ergo isti super hoc iudices ordinarij dari a lege, vel saltem a principe, a quib. quis sortiri dicitur ordinariam iurisdictionem, argum.2.q.6. quod arbitris, ff.de iurisd. om. iud. l. & quia, not. extra ne prælati uic.suas, ca.2. potissime cũ hic non constituatur sup hoc delegatus sicut alibi. extra de offic.ord.irrefragabili, §. ceterũ de hæret. ad abolendam, §.ult.
d ¶ Subtilitatis.] & tenuitatis vel leuitatis quo ad bonitatẽ intrinsecam.
e ¶ Similium accidẽtium.] puta ad colorem magis, vel minus nigrum vel brunum.
f ¶ Ipsorumque.) scilicet fratrum.
g ¶ Caputia.) cuius quantitatis uel formæ existant.
h ¶ Quibus.) scilicet habitibus, caputijs, & tunicis.
i ¶ Cuius.) id est, qualis, quo ad pretium.
k ¶ Quãtæque.) quo ad grossitiẽ uel subtilitatem.
l ¶ Et an.) repete eorum iudicio est relictum.
m ¶ Reluceat.] In tali relucentia asperitatis & uilitatis innitebantur, a sua communitate discrepantes, vt supra proxim. §. quæ contra eos hic superiorum iudicio est commissa.
n ¶ Quantum ad colorem.) in hoc & sequentibus illi innitebantur, sed nec ipsis iuuantur, ut sequitur.
o Superquibus) a uersu eorundem, huc usq; expressis.
p Oneramus.) hic dic ut dixi supra proxi.§.in uerbo. onerando.
q Mandantes.) contra tale mandatum præceptiuum ueniens peccat mortaliter, ar. 14.q.1.quod præcipitur. extra de ver.sig.l.in his.de maio. & obed.c.si quis.qui si.sint legi.per uenerabilem, §.rationibus. ad fi.ff.de re mili.l.in bello.not.Hostiẽ de offi. ord.c.inter cetera.§.vlt.de treu.& pa.ca.1. & Ber.de off.ord.ea, quæ, & dixi de æta.& quali.c.1.Cle.5.

Peccat mortaliter q. uenit cótra mãdatum præceptiuũ Papæ.

conscientias onerando †) duxerit [a] committendum, prout in eiusdem Clementis litteris super hoc confectis plenius continetur [b]: In eorundem Ministrorum Custodum, seu Guardianorum eodem modo iudicio est relictum: Nosque nihilominus præfatorum Ministrorum, Custodum & Guardianorũ iudicio pręsentium auctoritate [c] committimus determinare, videlicet, arbitrari, atque præcipere, cuius longitudinis & latitudinis, grossitiei & subtilitatis [d], formæ siue figuræ atque similium [e] accidentium esse debeant tam habitus, ipsorumque [f] caputia [g], quam interiores tunicæ, quibus [h] fratres omnes Minores dicti ordinis induuntur, ac insuper cuius [i] quantæque [k] vilitatis indui eos ipsis vestimentis oporteat, & [l] an in vestimentis huiusmodi secundum regulam & declarationes eorundem prædecessorum nostrorum & præfatas ordinis constitutiones, reluceat [m] asperitas, vilitas & paupertas: vtrumne quantum [n] ad colorem, vilitatem, paupertatem quoque ac cetera † accidentia supradicta, Fratres vestimentis induantur vt debent: super quibus [o] eorundem Ministrorum, Custodum, & Guardianorum conscientias oneramus [p], Statuentes & districte præcipiendo, mandantes [q], & quod in prædictis [r] & his similibus [s] eorum [t] arbitrium [u] determinationem siue iudicium, Generalis quidem in [u] totius ordinis, Prouincialium vero in prouincialium Ministrorum ac Custodum & Guardianorum administrationibus, Custodijs, ac Guardianijs siue consimilibus ordinis memorati commissis eisdem [x], Fratres omnes [y] & singuli sequi omnimode [z], illisque parere [a] per omnia [b] teneantur. [c] Ac insuper quod illorum [d] sequendo arbitrium [e] determinationem siue iudicium [f], illisque [g] parendo, [h] nec [i] sint nec dici [k] possint vel debeant, nec ipsi se ipsos autument, seu suæ regulæ vel constitutionum [l]

† Nota hic expressum q cui cõpetit cognoscere de principali cõpetit et cognoscere de ijs quę cõsequenter accedunt. ui de gl.fi. inf. eo. in extrauag. ad conditorẽ. Fori

r ¶ in prædictis.) supra proxi. declaratis.
s ¶ Similibus.) arbitrarie consideratis. cum non sint ipsa similia omnia in iure expressa, ut inf. sequitur, argu. ad hoc extra de offi.dele.de causis, ff.de leg. 1.si domus. §.in pecunia.
t Eorum.) scilicet ministrorũ, & aliorum s̃. & ĩ. nominatorũ.
u In totius ordinis.) administrationibus, quod est inf.
x Eisdem.) s. Generali, Prouinciali, Ministris, Custodibus, Guardianis.
y Omnes.) ut uniuersi, ut differat à uerbo sequenti.
z Omnimode.) q.d. excusationibus supr. expressis & alijs quibuscunq; friuolis reiectis.
a Parere.) id est obedire uel obtẽperare.
b Per omnia.) intellige licita. in alijs.n. magis Deo, quã hoĩ parendum est, 10. q.3. qui resistit, & c.iuliantur, & ca.si dominus, & c.nõ semper.
c Teneantur.) hoc verbum necessitatem parẽdi uidetur imponere, ut dixi in decr. execrabilis.
d Illorum.) s.ministrorum & aliorum sup.nominatorum.
e Arbitrium.) id est uoluntatem uel ordinationem argu.ff.de verb.obl.l.si quis arbitrium, C.de contrahen.empt.l.ult.
f Iudicium.) expone ut supra.
g Illis.) s. ministris & alijs.
h Parẽdo.) id est obediendo.
i Nec sint.) s.quo ad rei ueritatem.
k Nec dici possint.) quo ad vulgi opinionem.
l Constitutionum transgressores.) nec mirum, cum omnino ex præcepto constitutionis præsentis in præmissis obedire suis superioribus sint adstricti eis parendo, non uidentur esse in dolo uel in culpa, cum habuerit parere necesse, ff.de reg.iur.le.nõ uidetur.§.qui iussu, de aqua plu. arc.l.quamquam, cum simi. & quia canonis huius auctoritate præceptiua talis obedientia præstatur, quæ a peccato obtemperantem excusat, 23.qu.3.ca.qui peccat. 33.qu.ulti.noluit, C.de adul.l.Gracchus, alias diceretur quod per hanc constitutionem obtemperantibus laqueus inijceretur contra iura, 27.qu.1.ca.de uiduis, & eius auctoritate ipsi essent circumscripti, contra leg.1. C.de his, qui ueni.æta.impetr.

a Ma-

sui ordinis transgressores, maxime [a] cum nec expresse, vel determinate in prædicta Fratrum Minorum dicatur regula, vel declarationibus antedictis, quantæ longitudinis, quantæ latitudinis, quantę grossitiei, vel subtilitatis, qualis formę, qualis ve figurę huiusmodi debeant [b] esse vestes, sicut nec qualis, quantęque vilitatis eas esse oporteat, exprimitur in eadem, sicque quodammodo eadem vrgente necessitate, æquitate non [c] impari, vero sensu, vero id regulæ suadentibus intellectu, eiusdem Clementis inhęrentes vestigijs, prefatorum Ministrorum, Custodum & Guardianorum in [d] prædictis, horumque similibus fore iudicium declarare compellimur [e], illaque [f] eis [g] (vt prędicitur) committere inuitamur [h]: Non enim particularium omnium certa potest dari scientia [i] neque eorum (cum infinita [k] sint) contingit [l] fieri disciplinam; [m] non ars, non regula circumstantias singulas, accidentiaque cuncta complectitur [n]: habent in [o] illis minores maioribus [p] obsequi [q], illisque intendere [r], non in certis [s] solum, verum etiam in dubijs [t], & incertis præsunt [u] artibus quibus [x] obediant, pręsunt re-

a ¶ Maxime.] proprie intelligas istud aduerbium, non idem esset, si in regula vel constitutionibus ordinis, vel declarationibus alijs essent expressa quæ sequuntur, nã & contra illa præcepta huius constitutionis parendum est, & pareri potest absque aliqua transgressione. extra. de vo. ca. non est vot. cum tales obseruantias possit Papa nedum declarare, immo & penitus tollere, etiam posset totum Minorum ordinem submouere, cum ab ipsius approbatione processit. no. Inn. extra de sacra. non ite. c. presbyter, non ergo mirum si obtẽperantes nec sint, nec dici possint, nec se sentire debeãt transgressores, alias viderentur de potestate Papæ, non sine periculo dubitare, 15. dis. ca. sancta Romana. ver. item opuscula beati Leonis, 19. d. c. nulli fas, & arg. C. de legi. l. ult.

b ¶ Debeant esse.] trãsgressionis igitur omnis nota cessat, si obtemperetur in his quæ regula vel cõstitutiones ordinis nullatenus interdicunt, cum & si interdicerent, idem esset, vt supra gl. proxi.

c ¶ Non impari.] quasi dicat, immo pari, vt sic de similibus ad similia ex æquitatis similitudine in agibilibus procedatur. C. de consti. pec. l. ult. extra de confir. uti cũ dilecta, cum simi.

d ¶ In prædictis.] s. in longitudine, grossitie, subtilitate, forma vestium, uel figura.

e ¶ Compellimur.] hoc intellige in quãtum digna vox censetur principis se alligatum legibus profiteri. C. de legi. l. digna. ob causatiuam necessitatem executionis officij pastoralis, arg. in proœ. C. in prin. iuncta. l. ul. ff. de separa. bon. alias præcise compulsio nulla sibi fieri potest, cum sit lege humana solutus, ff. de leg. l. princeps nec sua sedes a quoquam iudicari potest, 21. dist. ca. nec autem.

f ¶ Illaque.] scilicet quantæ longitudinis, &c. vt supr. legitur.

g ¶ Eis.] scilicet ministris, & alijs su. nominatis, & dic eis, id est eorum arbitrio uel iudicio.

h ¶ Inuitamur.] id est inducimus.

i ¶ Scientia.] iuxta hoc scribit lex, non possunt omnes articuli aut legibus, aut sigillatim constitutionib. comprehendi, ff. de leg. l. non possunt, ex cuius mente sumptum videtur hic quod dicitur, natura enim introductum est, vt sint plura negotia quam uocabula. ff. de præscr. uerb. l. natura.

Negotia plura sũt quam vocabula.

k ¶ Infinita sint.] scilicet particularia, natura enim quotidie nouas deproperat edere formas, 10. colla. quæ fuit prima causa beneficij amittendi, §. prædictis. C. de uete. iur. enuc. §. sed quia diuinæ. in proœ. lib. 6. Et potes colligere quod de his, quæ de se infinita sunt, certa lex non potest constitui, cum enim lex de se debeat esse certa, ff. de iur. & fac. igno. l. in omni. 4. dis. erit aut, habeãtque principium & finem, ut in proœmio Digestorum, §. sed quia solitum, in fin. merito de hoc quod

Lex de infinitis constitui non põt.

infinitum est, & sic incertum, non constituitur, nec infinitatem amplectitur, C. de sacrosan. eccl. l. vlt. extra de rescrip. c. cum in multis. lib. 6. Quod intellige iuxta talem breuem distinctionem, quia aut agitur de actibus concernentibus salutem animæ, puta laudare Deum, & similia, & tunc infinitas probatur, 22. dis. sacrosan. 36. dist. ca. si quid vult. C. de sum. Trin. inter claras, in fi. de off. pręf. pręto. l. quas gratias, aut de alijs, & tunc aut de iuducentibus exceptionem: quo casu infinitas approbatur. ff. de exc. do. l. pure. §. fi. C. de excep. l. si pactum, inst. eo. ti. §. appellatur aut de inducentibus obligationem, quo casu aut verba obligationis sunt de sui natura limitata infinitatẽ sapientia. & tunc infinitas approbatur. de vsufru. le. l. cum quidam, & l. cũ ad hoc. de fideius. l. si stipulatus. aut non sunt de se infinitatem sapiẽtia, si quidẽ certatur de obligatione nouiter inducenda, tunc infinitas reprobatur. ff. de damno infe. le. qui bona. §. ultim. & idem si tractatur de de obligatione prius inducta post amplĩada, etiam si uerba obligationis sint de se flexibilia ad finitatem vel infinitatem, ff. de leg. 3. l. fideicommissa, §. si quis.

Infinitas su reprobetur.

l ¶ Contingit.] scilicet scientiam.

m ¶ Disciplinam.] id est doctrinam.

n ¶ Complectitur.] de arte probatur, ff. de leg. l. non possunt, de regula, idem. ff. de regu. iur. l. omnis definitio.

o ¶ In illis.] s. circumstantijs & accidentibus.

p ¶ Maioribus.] C. de offi. præfe. præt. vrb. l. studentib. ff. de offi. rect. prouin. l. potioris. 95. dist. c. ecce. & c. esto subiectus. extra de maio. & obed. solitæ. de censi. omnis anima. uniuersitas. n. alia ratione subsistere nõ posset, nisi magnus ordo distinctionis graduum eam seruaret, 89. dist. ad hoc.

q ¶ Obsequi.] id est seruire in suo gradu. 93. a subdiacono.

r ¶ Intendere.] id est obtemperare, uel obedire.

s ¶ In certis.] de quibus non est dubium quin in eis si certa sunt quod sint iusta, inferiores superioribus parere debeant, extra de maior. & obed. cap. 1. & 2. & ca. illud. 11. quæstio. 3. ca. absit, de regu. iur. non possunt dolo.

t ¶ Dubijs.] scilicet an sint iusta uel nõ ob bonum obedientiæ, 23. q. 1. quid culpatur, extra de temp. ord. ca. ad aures, ubi de hoc, & plenius per Host. ff. de iud. si quis ex aliena, si quis ius dicen. non obtemp. l. 1. extr. de appel. si duob. de hoc scripsi extra de reg. iu. ca. quod quis mandato, lib. 6.

u ¶ Præsunt.] exponi potest, scilicet maiores, obediant, scilicet minores, Vel potest exponi, præsunt, s. minores artibus uel disciplinis.

x ¶ Quibus.] scilicet cum quibus obediant, uel obtemperent.

a ¶ Il-

gulis ſingulis, quibus obtemperent diſciplinis, vt illarum[a] finis[b] egregius debitis[c] obſequentium[d] miniſteriis, ſubſequatur: Sic iudicans, cuncta[e] rimatur & diſcutit, leges caſibus[f] applicat, canonum decreta ſecernit:[g] ſic morbis aggrauatus medicum,[h] ſic virtus conſtans in medio ſapientem prudentemque[i] depoſcit: ne ſi quiſquam regatur vt[k] appetit, confeſtim corruat,[l] vt[m] non quærit, neque taliter[n] conuenientibus[o] non ordo, ſed horror inhabitet: adſit[p] (quod abſit[q]) diſcordia[r] religans religio relegetur; ſententiæ namque variantur vt[s] capita, & creſcit in[t] ſtolidis opinionibus phantaſia.[u]

¶ Eodem[x] modo eiſdē que quodammodo rationibus inuitati,[y] cum præfatorum Miniſtrorum, vel Cuſtodum ſub certa forma: ſimul ſcilicet & ſeparatim in ſuis adminiſtrationibus, & cuſtodiis, cum Guardiani &[z] duorum de conuentu[a] loci[b] diſcretorum[c] ſacerdotum[d] & antiquorum[e] in ordine Fratrum conſilio[f] & aſſenſu præfatus Clemens iudicio duxerit[g] relinquendum, an ſit multum credibile ex iam expertis,[h] quod Fratres ipſi abſque granariis, & cellariis[i] non poſſint vitæ neceſſaria inuenire,[k] quo[l] caſu

a ¶ Illarum.) .ſ. artium, & diſciplinarum.
b ¶ Finis egregius.] .ſ. aſſecutio ſalutis æternæ, cū obedientia maior quam victima cenſeatur, extra de maior. & obed. illud.
c ¶ Debitis.] ideo dicit forte debitis, quia ad indebita quis obſequi non tenetur, vt dixi. ſup. in verbo, per omnia, vel dicit, debitis, vt denotet obſequia fore per minores ſuperioribus debita, vt s.
d ¶ Obſequentium.] id eſt obedientium.
e ¶ Cuncta rimatur.] 32. diſt. iudicantem, extra de fide inſtru. cum Ioannes, §. verum. C. de eden. l. is qui apud quem.
f ¶ Caſibus.] ſcilicet occurrentibus quotidianis. ff. de li. leg. l. legaui. de vſuca. l. ſi iuſto.
g ¶ Secernit.] id eſt ſeorſum cernit, parat & inducit ad caſuum emergentium deciſionem.
h ¶ Medicum.] depoſcit, quod eſt infra, ad hoc in corpore authen. hęc conſtitutio innouat. in prin. col. 8. ff. de var. & extra ord. l. medicus, extra de pęn. & remiſ. omnis. §. ſacerdos cum ſimilibus.
i ¶ Prudentemque.] cum diſcretione dicta aliarum virtutum matre, 1. q. 5. præſentium, extra de offi. cuſtod. c. 1. de re iudic. paſtor. §. verum, cle. 5.
k ¶ Vt appetit.] .ſ. ſenſu proprio indiſcrete ducto. 36. d. c. ſi quis vult. 38. d. relatum, & arg. ff. de do. l. Aquil. in prooemio Digeſtorum. §. hoc autem.
l ¶ Corruat.] .ſ. in totum vel in promptum periculum incidat, C. de bo. quæ li. l. vlt. §. ſilii autem, iuxta illud. Væ ſoli, &c. extra de ſta. mo. monachi 81. d. c. in omnibus. extra de æt. & qual. cum ſit ars.
m ¶ Vt non quærit.] nullus enim caſum ſui appetere præſumitur, ſed aſcenſum, extra de cle. non reſid. cap. 1. 93. diſt. legimus, C. de numera. & actu. & chart. l. nulli lib. 12. quemadmodum ciui. mune. indi. l. maioribus. lib. 10.
n ¶ Taliter.] .ſ. vt appetunt a ſua communitate diſcrepantibus.

Diſcordia eſt mater litiū.

o ¶ Non ordo.] ad hoc in corpore auth. de hære. & fal. §. inordinatum, coll. 1.
p ¶ Adſit.) id eſt præſens ſit.
q ¶ Quod abſit.] .ſ. iuxta uotum noſtri ordinis.
r ¶ Diſcordia.] quæ de ſe pacis eſt æmula, mater litiū, materia iurgiorum, vt in prooemio Decretalium, & hic adde quod dixi ſup. parte prima, in uerbo, vnionem ſcindens.
ſ ¶ Vt capita.] iuxta illud: Quot capita tot ſententiæ. de conſec. diſt. 3. c. ſicut in ſacramentis, extra de conceſ. præb. quia diuerſitatem. ff. de lib. vniuerſi. l. 2. de arbit. item ſi unus. §. principaliter.
t ¶ In ſtolidis.] id eſt fatuis, vel capitaneis probabilitate non ſuffultis.
u ¶ Phantaſia.] exponi poteſt hoc uerbum, id eſt, non vera, ſed falſa ſententia: non a ueris doctoribus, ſed a ſenſu capitaneo inducta. 24. q. vlt. c. hæreſis, & cap. quid autem 11. q. 3. cap. ſummopere. extra de conſtit. cap. ne innitaris.
x ¶ Eodem modo.] Quarta pars.
y ¶ Inuitati.] id eſt inducti, vt expoſuit ſup. prox.
z ¶ Et duorum.] nō ergo vnius ſolius, & ita trium ad minus debet expectari conſilium & aſſenſus in his quæ ſequuntur, ſcilicet, Guardiani & duorum de conuentu ſacerdotum.
a ¶ De conuentu.] nō ergo aliunde, cum illi melius præſumantur ſcire loci neceſſitatem quam foranei. arg. 93. d. illud. extra de elect. poſtquam, ff. de quæſt. l. de minore. §. tormenta.
b ¶ Loci.] de cuius fratrum ſuſtentatione agitur.
c ¶ Diſcretorum.] arbitraria hæc conſideratio.
d ¶ Sacerdotum.] nō videtur ergo ſufficere ab inferioris ordinis fratribus petere conſilium, & aſſenſum, de quib. ſequit. arg. extra de electio. nemo, lib. 6. alias videretur fruſtra appoſitum iſtud verbum, contra 19. diſt. c. ſi Romanorum, de priu. ſi papa. li. 6. ff. de uſur. ſi ſtipulatus, de legi. l. & quādo. Et hoc intellige ſi in conuentu ſint duo ſacerdotes diſcreti: alias uideretur ſufficere expectare conſilium, uel aſſenſum aliorum, attenta mente conſtitutionis uolentis neceſſitati fratrum loci prouidere, arg. ad hoc. ff. de condi. & demonſtr. l. in teſtamento & argu. eorum quæ no. in ſimili per Innoc. & Hoſt. de elect. quia propter in uer. tres.
e ¶ Antiquorū.] qua antiquitate? Dicas ꝙ arbitraria, cū non ſit hic uel alibi ſuper hoc expreſſa, arg. ad hoc. ff. de leg. 3. l. non aliter. in fi. cum ibi no. per Inn. extra ut lit. non cont. quoniam, & quia hic non curatur de antiquitate ætatis, ſed temporis, quo iſti ordinem ſunt ingreſſi. ar. extra de maio. & obed. c. ſtatuimus, &c.
f ¶ Conſilio & aſſenſu.] non ualet conſilium niſi aſſenſus expectetur, arg. extra de offi. del. c. uenerabili. & ſuper hoc uide ꝙ no. per Comp. de conſti. c. pen. & quod alias plenius dixi, ne ſe. uac. c. 1. lib. 6.
g ¶ Duxerit relinquendum.] ut in dicta decr. Exiui. §. rurſus.
h Ex iam expertis.] .ſ. dudum retroactis temporibus, ex quibus aliquando præſumitur in futurum, 24. quæſtio. 5. cap. ſi apud. ff. de re mil. l. non omnes. §. a barbaris, de accuſ. l. ſi cui. §. habendæ, extra de re iud. cap. ſemel. lib. 6. ext. de præſumpt. mandata, & c. ſcribam, ubi de hoc, & plenius in ſumma Hoſt. eo. tit. §. 2. uer. tertia diuiſio.
i Cellariis.] in quibus bladum, & uinum recolligunt.
k Inuenire.] quia forte ibidem non reperientur uenalia, nec ſperantur prouenire ex eleemoſyna.
l Quo caſu.] .ſ. ubi non poſſent aliter ueriſimiliter uitæ neceſſaria inuenire.

granaria & cellaria, congregationes, & conseruationes huiusmodi eis ipse concessit, prout in prædictis eiusdem Clementis litteris plenius continetur: Nos de prædictorum fratrum nostrorum consilio, eorundem Ministrorum, & Custodum sub [b] eadem forma, iudicio, præsentium auctoritate commitimus determinare. videlicet, arbitrari, atque præcipere eo [c] casu qualiter, [d] vbi, [e] & quando, [f] & quotiens granum, [g] panem & vinum [h] pro vitæ Fratrum necessariis, Fratres ipsi quærere debeant, conseruare siue reponere, etiam si reponenda sint in prædictis granariis, & cellariis conseruanda: Statuentes & districte præcipiendo [k] mandantes, quod in prædictis [l] & [m] his similibus eorundem arbitrium, determinationem siue iudicium Generalis quidem in totius, Prouincialium vero in prouinciarum, Ministrorum, ac Custodum simul & separatim administrationibus, & custodiis ordinis memorati commissis eisdem, cum [n] Guardiani tamen (vt supra prædicitur) & duorum de conuentu loci discretorum sacerdotum, & antiquorum in ordine Fratrum consilio & assensu, † Fratres [o] omnes & singuli, obsequi [p] omnimode, [q] illisque parere per omnia teneantur: Ac insuper quod illorum [r] sequendo arbitrium, determinationem siue iudicium, illisque parendo, nec dici possint vel debeant, neque ipsi seipsos autument suæ regulæ vel constitutionum sui ordinis transgressores. [s] Ideoque [t] omnes & singulos Fratres antedicti ordinis Minorum, qui strictos, curtos & difformes habitus ab ipsius Generalis Ministri, & aliorum de dicta communitate habitus coram nobis, & fratribus nostris, & aliis in Romana curia detulerunt vel deferunt, monemus & hortamur in Domino, eis nihilominus in virtute sanctæ obedientiæ, [u] & sub [x] excommunicationis pœna per Apostolica scripta mandantes, quatenus ad mandatum ipsius [y] Generalis deponant quos deferunt habitus, & aliis iuxta eiusdem generalis arbitrium, determinationem siue iudicium (vt supra prædicitur) induantur: ipsique Generali in omnibus istis & aliis, & per omnia secundum Beati Francisci regulam & prædictas prædecessorum nostrorum declarationes, concessiones, & commissiones, in ipsis declarationibus comprehensas; & nostras cōtentas in præsentibus [z] humiliter obediāt,

a ¶ Continetur.] dicto c. Exiui §. rursus.

b ¶ Sub eadem forma.) simul & separatim, & aliis. sup. prox. expressis.

c ¶ Eo casu.] .s. prox. expresso, i. vbi non possent credibiliter vitæ necessaria inuenire.

d ¶ Qualiter.) id est, per quem modum.

e ¶ Vbi.) id est, in quo loco.

f ¶ Quando.] id est, quo tempore. arg. ad hoc extra de accusat. qualiter.

g ¶ Granum,) non exprimit quod vel quale: & ideo de quocūque grano ad vitam necessario intelligendum videtur. ff. de verb. sign. l. frugem.

h ¶ Vinum.] sed nunquid alia quæ sunt, ad vitæ sustentationem necessaria vidētur hic permissa conseruari, puta pisces, casei, oua, & similia? Videt̄ quod sic: quasi in omnibus sit eadē ratio. Sed contra, qa hic certorum conseruandorum grani, & vini, fit expressio, in non expressis aliud statuisse videtur. arg. 25. dist. qualis. extra de præsumpt. nonne. ff. de iud. l. cum prætor. & in aliis regulā prohibitoriam cōfirmare. ff. đ fun. instr. l. quæsitum. §. idem respondit domo. & argu. ad hoc dicta l. frugē, & licet sic tenere forte tutum videretur: nā vbi aliqd gñaliter prohibetur, quod exp̄sse non cōceditur, intelligitur denegari, vt dicta decr. Exiui. §. porro cū dictus. tñ propter identitatē rōnis, qđ prius dixi, satis est de iure rōnabile: & per textum sequentem in prædictis, & similibus.

i ¶ Reponere.] cōseruanda, quod statim sequitur.

k ¶ Præcipiendo mādantes.] dicas hic vt dixi sup. parte prox. ver. mandantes.

l In prædictis.] .i. qualiter, vbi, qñ, quotiens granum, &c. vt sup. prox.

m Et his similibus.] puta oleo, caseo, piscibus, ouis, & similibus, & ista similitudo referatur ad talia.

n ¶ Cum Guardiani tamen.] hæc verba & sequentia determinate ponuntur, vt dixi sup. prox.

o ¶ Fratres omnes.] .s. vniuersi, vt differat a verbo sequenti.

p Obsequi.] id est obedire.

q Omnimode.) hoc verbum, & aliud qđ sequitur, scilicet teneantur, necessitatē imponere videtur, vt sup. dixi.

r Illorum.] scilicet Ministrorum, & Custodum, & verba sequētia expone ut dixi sup. prox. verbo, hac insuper.

s Transgressores.] hic dicas ut dixi sup. prox. §. in gloss. nec mirum.

t Ideoque.] scilicet parendo in præmissis iudicio superiorum, non sunt, nec possunt dici regulæ uel constitutionum ordinis transgressores.

u Sanctæ obedientiæ.] hæc uerba contra trāsgressores dura sunt, ut sup. dixi.

x Sub excommunicationis pœna.] talia uerba comminationem, non sententiam inducunt, nisi aliter constaret de mente ipsa proferentis. arg. C. commina. epis. l. interlocutio, in corpore auth. de armis, §. hāc igitur. cum similib. cum ibi not. coll. 6. & sic no. extra de simo. sicut de sagit. ca. 1. de iure pat. relatū. & de hoc ēt per Inn. extra qui matrimonium accu. pos. cum in tua.

y Ipsius Generalis.] nihil dicit hic de mādato Ministrorū uel Custodum: quare uidetur quod depositio, de qua sequit̄ solum habeat de necessitate fieri ad mandatum Gñalis ministri: si enim de his idem uoluisset, hoc utiq; expressisset: ꝙ cum non fecit, pro omisso debet haberi. arg. extra de deci. ad audientiam. C. de cadu. toll. l. 1. §. si autem deficientis, 2. quæst. 5. cōsuluisti.

z In præsentibus.] scilicet litteris.

obligatl cōsiliū obseruare ca. ne pro defectu. de elec. c. cū oli de arbit. & cū alteri consulens se nō obliget. l. 2. ī fi. ff. mād. nō est ēt aliter adstrict⁹ seq ī auth. iusiuran. ꝙ p̄s. ab. §. & æquius. col. 2. nisi vbi lex iubet consil. sequi sicut hic, & l. ī puberib⁹. ff. de suspec. tu. tūc .n. licet mutet̄ aliqū persona cōsulēs, nūq̄ tñ illa cuius cons. requirēdū est. Ias. l. si eū. §. qui iniuriarū. ff. si quis cau. in iud. Font.

a Veli

† Nisi ista dictio addita fuisset, non fuissent alii

a ¶ Vel appellationibus.) repete non obstantibus.
b ¶ Quæ.) s. priuilegia, & alia supra proxi. numerata.
c ¶ Derogare,) in alijs ergo in quib. non derogarent, in suo robore remanebunt: quia quod non mutatur, &c. C. de testa. sancimus. de app. præcipimus.
d Vacuamus,) hic no. principem ex causa reuocare priuilegia vel libertates concessas, cũ & talia ex causa multiplici pdi possint, no. de deci. c. suggestum.

Priuilegiũ ex cã reuocari potest.

e ¶ Subrahantur.) collige hic meritum religionis perimi in subdito si se ab obediẽtia subtrahat, & superiori præiudicium generat: cui obediẽtia est præstanda, per subtractionẽ eiusdẽ, vnde tãquam spoliatus ad eã restituitur, licet alias electionẽ violentam non probet de re iud. c. suborta. ubi hoc no. per Innoc. & Host.

Religionis meritũ perdit q. se ab obedientia subtrahit.

f ¶ Paupertas,) scilicet istorum ostẽditur in rebus.
g ¶ Integritas.) s. in carne.
h ¶ Maximum,) in superlatiuo gradu quo ad mentem.
i ¶ Prima.) s. paupertas.
k ¶ Rebus.) donatur quod est infra proxi.
l ¶ Secunda,) s. integritas, de qua scribitur: sola est possibilis animas Deo represẽtare. in corpore auth. de loc. §. sancimus, col. 3.
m ¶ Tertia uero.) s. obedientia.
n ¶ Quod,) s. mentẽ & animum.
o ¶ Effrænes.) id est sine fræno & temperie. simile ff. de testa. l. 1. §. fi. extra eo. tit. c. significauit, & c. cum causam.

pareant, & intendant: non obstantibus quibuscunque priuilegijs, indulgentiis, litteris, libertatibus, immunitatibus vel exemptionibus, eis vel alicui ipsorum a præfato Clemente concessis, vel appellationibus [a] ab eis vel ipsorum aliquo ad sedem Apostolicam interiectis, quæ [b] (inquantum possent derogare [c] præsentibus) viribus vacuamus [d]. Religio namque perimitur, si a meritoria subditi obedientia subtrahantur [e]: magna quidem paupertas [f], sed maior integritas [g] bonum est, obedientia maximum, [h] si custodiatur illæsa: nam prima [i] rebus, [k] secunda [l] carni, tertia [m] vero menti donatur & animo, quos [n] velut effrænes [o] & liberos [p] ditioni [q] alterius humilis iugo [r] propriæ [s] voluntatis adstringit. Ad hanc [t] itaque fratres prędicti non inuiti, sed [u] sponte redeant, hanc [x] velint & appetant, hanc magnis desiderijs concupiscant, illudque [y] votis canticorum † ingeminent osculetur me osculo oris sui, charitatis [z] vtique & dilectionis religionis huius obedientia sancta purificans: [a] nam meliora sunt vbera [b] tua præceptorum, [c] si quidem & consiliorum [d] quædam nutrientia [e] pocula, vino, vnguentis optimis, scilicet bonæ famæ [f] fragrantia suauitatis odorem. [g] Nec [h] formident hi ad obedientiam ordinis Deo auctore, dum redeunt: nam prælatos suos (ut firmiter speramus [i] eisque iniungimus) [k] sibi benignos & mites [l] inuenient, ceteros [m] dulces atque palpabiles, [n] cum sint & esse debeant omnes & singuli fratres [o] in Christo, & clamitent: [p] Quis mihi det [q] te fratrem meum communi scilicer patre beato Francisco congenitum: sugentem vbera matris meæ, [r] religionis

z ¶ Charitatis.) sine qua non est salus æterna. de pęn. distin. 2. euidenter, & dist. 3. si quis autem.
a ¶ Purificans.) s. quem ab omni peccati macula, si seruetur illæsa, ut sup. proxi. & ad hoc in corpore auth. de mona. in prin. coll. 1.
b ¶ Vbera tua.) hoc alibi legitur, q̃ dulcior est religiosa castigatio, quam blãda remissio: & dulciora sunt amici vulnera, quam voluntaria oscula inimici. 5. q. 5. omnis, & c. non osculatur.

† Cant. 1.

c ¶ Præceptorũ.) de se necessitatẽ importantium. 13. q. 1. c. ꝑ pręcipitur. extra de verborum sign. cap. in his.
d ¶ Consiliorũ.) liberam cuiusque uoluntatem excitãtium. 4. dist. c. vl. 13. q. 1. quia ergo. & c. quisquis.
e ¶ Nutrientia.) s. animum.
f ¶ Bonæ famæ.) ad cuius conseruationem quisque debet attendere, alias crudelis dicitur. 14. quæstio, 1. nolo.

Famã negligens crudelis est.

g ¶ Odorem.) bona ergo alicuius fama odorem bonum dare dicitur, cum fine virtute animi non subsistat. ad hoc extra de accusa. ca. licet, ff. de quæstio. l. de minore. §. tormenta.
h ¶ Nec formident.) Quinta pars & expone, formident, id est timeãt, perhorrescãt ferocitatem vel sæuitiam prælatorum.
i Speramus,) nam de quocunque præsumẽdum est bonũ in dubio extra de ꝓsump. dudum, & ff. de leg. 2. cum quidam, & l. cum patr. §. rogo.

Præsumitur bonũ de quolibet.

p Liberos.) ab omni subiectione.
q Ditioni.) id est potestate uel imperio. extra de ele. quorundam, & c. si religiosis, lib. 6. alibi autem verbũ ditio, exponitur pro iurisdictione. in corpore auth. de non eligen. secundo nuben. in fi. de fideius. in fin. col. 1. in procem. instit. §. 1.

Ditio est æquiuocum.

r Iugo.) id est subiectione simile 21. distinct. capit. in memoriam.
s Propriæ,) s. spontaneæ, cui violentia non infertur. 32. q. 5. §. 1. unde scribitur, voluntarium sibi militem eligit Christus: voluntarium sibi seruum auctionatur diabolus. 5. q. 1. c. non est.

Voluntarius miles a Deo eligitur.

t Ad hanc scilicet obedientiam.
u Sed sponte.) ne alias & rem & meritum perdant. d. §. ex his.
x Hanc.) s. obedientiam.
y Illudque.) s. quod legitur in Canticis.

k ¶ Iniungimus,) ex præcepto ergo tenent superiores ad reddendum se mites, & benignos.
l Et mites,) hoc dicit quia superioris nimia asperitatis increpatio, nec correctionem recipit nec salutem, 45. dist. cum beatus, & cap. disciplina, ff. ad leg. Aquil. l. numquam.
m Ceteros.) s. non prælatos scilicet eiusdem ordinis fratres.
n Palpabiles.) id est tractabiles per mutuam conuersationem, arg. ad hoc, C. de eroga. mili. annonæ. cum allegas, lib. 12.
o Fratres in Christo.) in quo omnia unum cõstituũt, in corpore auth. de mona. §. huic nobis, & §. ordinatione, in fi. col. 1.
p Clamitent.) id est clamando resonent.
q Det.) id est dare poterit.
r Matris meæ.) s. spiritualis: & sic mater religiosorum ipsa religio dicitur.

E 2 a Eius

a ¶ Eius.] scilicet religionis, uel eius scilicet beati Francisci; & repete, sugentem.
b ¶ Velut, &c.] & repete iterum, sugentem: aliàs suggerentem.
c ¶ Pocula.] scilicet spiritualia. a1.38. dist. c. ignorantia, & c. si iuxta.
d ¶ Foris ab eiusdem obseruantijs.] id est extra eiusdem obseruantias.
e ¶ Me.] s. propter te.
f ¶ Immo.] hoc verbum frequenter correctiue ponitur ff. de manu. test. l. Stichus. de hęred. inst. l. si ita scriptū. de pœn. dist. 2. qui dicit. 1. q. 1. opponitur, extra ut lit. nō contest. accedēs, qñque sumitur pro vt C. d nouo Co. fac. §. quib. qñq; pro vel C. de sacrosan. eccle. l. iubemus, §. œconomus de hoc dixi cap. Execrabilis.

Immo multifariam sumitur.

g Despiciat,] i. supgnat uel contemnat.
h Profecto,] id est certe.
i Foris,] id est extra obseruantias cōmunes religionum.
k At si.] alias quasi, pro tanquam.
l Desides.] i. à sua cōitate discordes.
m Despexerant.] id est spreuerant uel cōtempserant.
n Internę.] id est intrinsecę & mentalis.
o Conformis obseruantię.] quasi dicat à sua cōitate nō discrepantis: sed eidem se aptātis, ut dixi supr. in §. quapropter.
p Efferet,] id est extollet, quia discrepātes ad cōmunitatem ordinis sunt reuersi. Zenzelinus.

vtiq; & professionis eius [a] velut [b] matris contemplationis & electionis suauia & dulcia pocula, [c] vt inueniam te foris [d] ab eiusdem obseruantijs quodámodo disparem, & deosculer blande, videlicet intra charitatis viscera te complexus: & iam, me, [e] immo [f] & te nemo despiciat, [g] profecto [h] quos foris [i] positos multi ac si [k] diuisos & desides [l] fortasse despexerant, [m] intus, puta intra dilectionis internæ [n] præcordia & conformis [o] obseruantiæ claustra repositos, iam nemo despiciat, sed suscipientes eosdē dulcedine quisque digne laudibus efferet [p] & susceptos. ¶ Nulli ergo, &c.

¶ Præmisso qualiter glossantes decretalem, Exijt qui seminat. eod. titu. lib. 6. excommunicationem ipso facto non obstantibus quibuscunque priuilegijs incurrunt, illam excommunicationem vsque ad sedis Apostolicæ bene placitum suspendit: Et per istam suspensionem contra Fratres Minores obloquendi non intendit tribuere occasionem.

CAP. II.

Quia nonnunquam [q] quod [r] coniectura profuturum credidit, sub sequens experientia [s] nociuum [t] ostendit, non dēt reprehensibile iudicari, [u] si canonum [x] conditor [y] canones a se vel suis prædecessoribus editos, [z] vel aliqua in eisdem contenta canonibus [a] reuocare [b] modificare [c] vel suspendere [d] studeat, † si ea obesse [e] potius viderit quam prodesse. ¶ Sane [f] dudum felicis [g] recordationis Nicolaus Papa iiij. prædecessor noster quandam constitutionem declaratiuam quæ incipit: Exijt. super regula dilectorum filiorum Fratrum ordinis Minorum, quam beatus Franciscus almus confessor instituit [i] promulgauit: [h] sub certis pœnis arctius [k] interdicens [l], ne concordantiæ, [m] contrarieta-

† Vide q̄ notaui in c. alma mater. de sent. exco. li. 6. Font.

Diuisio textualis.

Quia nonnunq̄.] Ista constitutio diuisibilis est in partes quinque. In prima, arenga quædam siue Papalis excusatio præmittitur. In secunda constitutionis Nicola. Papæ iij. alias iiij. recitatio subiungitur. ibi, Sane dudū. In tertia, ipsa constitutio annectitur ibi, Nos autē, &c. In quarta, quædam certa facta protestatio subsequitur ibi, per suspensionem, &c. In quinta, q̄ præsens constitutio publice patere debeat, facta pollicitatio subinfertur ibi, Ne autem in posterum, &c.

Affirmatiuā duplicata negatio ponit.

q Nonnunquam.] id est quandoque, ut duplicata negatio pro una affirmatione exponatur, plene dixi in c. cum inter nonnullos.
r Coniectura.] id est probabilis humanæ naturæ prę sumptio.
s Experientia,] s. facta, quæ dicitur via rerum efficax. extra de elect. quam sit. in 6. C. de Iust. Cod. confir. circa fin. primæ col. in corpore auth. quib. mo. na. effi. sui. §. illud tamen, col. 7.

t Nociuum ostendit.] iuxta hoc alibi scribitur, quod credebat coniectura prodesse, experimento inuenitur inutile. in corpore authen. hæc constitutio inno. constit. col. 8. in prin. & ex hinc fuit sumptum quod hic dicitur.

u Iudicari,] simile extra de consangui. & affi. c. non debet.
x Canonum.] s. generaliter omnes adstringentium, & ab omnibus habentium obseruari, extra de constit. capit. primo. C. de leg. l. leges sacratissimæ.
y Conditor.] qualis est Papa.
z Editos,] quos nō debet erubescere ex causa penitus etiam tollere: nō enim erubescimus, si quid melius etiam horum q̄ ipsi prius diximus, adinueniamus, hæc sancire: & competentem prioribus imponere correctionem: nec expectare ab alijs corrigi legem, in corpore auth. de nup. §. nos autem, col. 4. nec debet pudere principem suum errorem corrigere, qui præpositus est ad aliorum corrigendos errores. extra de accusa. c. qualiter. de re iudi. cum olim, 35. q. 9. cap. sententiam.
a Canonibus,] id est & alios canones.
b Reuocare.] scilicet in totum.
c Modificare.] id est temperare & limitate potest dari. exemplum per c. dudū. de iudi. Clem. Papa V.
d Suspendere.] quo ad effectum, ut aliquem non ligent, ut infra patebit.
e Obesse.] id est nocere, uel ad noxam seu damnum tendere. de rescript. statutum, de except. pia. lib. 6.
f Sane,] Secunda pars.
g Felicis,] simile de pœnis, c. felicis, lib. 6.
h Promulgauit,] quæ per Bonifacium Papam viij. reposita fuit sub titulo de verborum significatione, libro 6.
i Sub certis pœnis,] quæ colliguntur ex d. c. Exijt. §. cum igitur.
k Arctius,] id est arcte.
l Interdicens,] eius interdictum antea seruabatur, & merito: quod enim princeps Ecclesiæ interdicit, reputare deberet omnis sibi penitus interdictum, 93. dist. in. miratus, sicut & eius præceptum ab omnibus est seruandum 11. dist. præceptis, & c. non decet. 19. distin. in memoriam.
m Concordantiæ,] scilicet iurium aliorum.

a Con-

tes, [a] seu aduersæ uel diuersæ opiniones [b] ab ipsius constitutionis lectoribus [c] seu expositoribus aliquatenus inducantur, nec super constitutione glossæ fiant ab aliquibus, nisi forsan per [d] quas verbum [e] vel sensus ipsius, [f] vel ipsa cõstitutio quasi grammaticaliter [g] & ad [h] litterã exponatur: nec intellectus ipsius [i] per legẽtem distorqueatur [k] ad aliud, quam constitutionis eiusdem littera [l] ipsa sonat: glossantes autẽ in [m] scriptis constitutionem eandem aliter quam superius est expressum [n], facientes quoque commenta, scripturas seu libros, & ex [o] certa scientia & deliberatione determinantes in [p] scholis, seu prædicantes [q] contra contenta in constitutione prædicta, uel aliqua seu aliquod prædictorum [r]) nõ obstantibus [s] aliquibus priuilegiis seu indulgentiis, aut litteris Apostolicis, quibuscunque personis, dignitatibus, ordinibus, aut locis religiosis vel sæcularibus generaliter vel singulariter sub quacunque forma vel expressione verborum concessis: quæ noluit aliquibus in prædictis quomodolibet suffragari) ipso [t] facto excommunicationis [u] sententię voluit [x] subiacere [y].

¶ Nos [z] autem attendentes quod argumentis [a] frequentur & collationibus latens veritas aperitur [b] †, quod quę sub eadem littera sępe latet multiplex [c] intellectus, nec non [d] esse difficile volentibus constitutionem prędictam perfecte [d] legere

a ¶ Contrarietates. i. quæ in iure reperiri non debent, C. de ve. iur. enuc. l. tanta. §. contrarium, & in proxi. decret. §. sane. & ibi not.

Quot capita tot sensus.

b ¶ Opiniones.] quia frequenter quot capita tot sñiæ, de consecr. distin. 4. c. sicut in sacros, ff. de arb. l. item si vn⁹, §. principaliter. & diuersitatem corporum, &c. extra de conces. præb. quia diuersitatem.

Lector ꝑ ingenio audiẽtium se adaptet.

c ¶ Lectoribus.] Lector volens audientibus ꝓficere, se talem exhibere dẽret, vt ꝑ ĩgenio addiscẽtiũ semetipsum possit adaptare, & verbi sui ordinẽ pro audientium capacitate dirigere, 8. q. 1. oportet. qui. n. ea docet q̃ ab audiẽtibus nõ valent intelligi, nõ eorum vtilitatem, sed sui ostentationem facit 44. dist. c. pariter. Quæ autem & qualia in promouendo ad honorem doctoratus exposcantur: & q̃b. gaudet de iure priuilegijs doctor factus: & quot nominibus nuncupatur, vide [1] si placet quod super his plane notaui, extra de mag. ca. cum sit nimis, super uerbo, honorem, clem. 5.

1 Vide ẽt ꝙ notaui ĩ ꝓœmio Sexti, ĩ gl. doctorib. q̃b. adde Bar. in proęmio. Cle. Font.

d ¶ Per quas.] si habes quos, expone, s. lectores vel expositores: si habes, quas: expone, scilicet glossas.

e ¶ Verbum.] forte in sui intellectu obscurum

f ¶ Ipsius,] s. constitutionis.

2 Addo tibi l. Plautius, ff. de auro & argen. lega.

g ¶ Grammaticaliter.) vt forte recte loquendi vsum habeat 2. & inter falsa & uera dijudicet. 37. dist. ca. si quis grammaticam.

h ¶ Ad litteram exponatur.) ad rudium animos informandos, insti. de iusti. & iure, §. hic igitur.

i ¶ Ipsius.] s. constitutionis.

K ¶ Distorqueatur.] idest, per quandam violentiam inducatur seu applicetur ad iactationem scientiæ vt plus scire videatur, 47. dist. §. pariter, in fi. & talis distortio fuit signanter inhibita. 3. quia multorum pios aĩos inuoluere, & ab ingressu religionis Minorum corda posset subtrahere, vt in cap. Exijt, §. cum igitur.

3 Addo. l. fi. ff. ad exhib. Font.

l ¶ littera ipsa sonat.) sane intellige mente & sensu seruaris non contritis: non enim sic est cortici lr̃æ inherendum, vt mens vel sensus aliquatenus confundantur. 4. extra de iureiur. c. Romani, §. verum, cle. 5. ff. qui petã-tur. l. credendum, de iure pat. l. adigere, §. quamuis, de excus. tut. l. scire, §. aliter.

4 Ca. Marciũ & Basilides, 1. q. 1. gl. l. non dubiũ C. de leg. Errans non consentit.

m ¶ In scriptis.) puta commenta super ista constitutione faciendo.

n ¶ Expressum.] s. quasi grammaticaliter exponendo.

o ¶ Ex certa sciẽtia) secus ergo si ꝑ errorem: errantis enim nullus est cõsensus, ff. de iudi. l. consensisse, de iurisdictio om iud. l. si per errorem, quare scriptum est. Scientiam non ignorantiam uolumus obligare, C. de tabu. l. generali, lib. 10.

p ¶ In scholis.] & sic in publico, forte disputationis vel repetitionis tempore: hoc enim exposcebat dicta decr. Exijt. §. cum igitur.

q ¶ Prædicantes.] puta in sermonibus clero potissime faciendis.

r ¶ Prædictorũ.] s. ꝙ cõcordãtiæ, vel cõtrarietates, vel oppositiones essent inducẽdæ, & sume hic illa verba, ipso facto excõicationis, &c. q̃ sunt inf.

s ¶ Non obstãtibus.] istam clausulam tu curiose lector in multis potes decretalib⁹ reperire: sed super ipsa vide quod not. in decre. suscepti.

t ¶ Ipso facto] Et sic erat ipsa constitutio in hoc canon latæ sententiæ: nihilominus tamen sub pœna officij & beneficij prohibita fuerunt præmissa fieri, vt dicto cap. Exijt, §. cum igitur, sed in hoc fuit cõminatiua, non sentẽtiæ priuatoriæ inductiua argu. extra de celeb. Missa. dolentes, cum ibi no. & inf. etiã innuitur.

u ¶ Excommunicationis.] s. maioris, quę ĩ dubio inflicta vr̃, de sen. exc. c. si quem.

† De vtilitate disputationis oĩno vide syluã nuptialẽ. Io. de Neuizan. in prin. Fon.

x Voluit.] s. ipse Nicolaus. iij. alias. 4.

y ¶ Subiacere.] quam sententiam a nemine tolli uoluit, nisi a Romano Pontifice, vti dicto c. Exijt, §. cum igitur, circa finem.

z ¶ Nos autem.] Tertia pars.

a ¶ Argumentis.] quæ frequenter ex iuribus canonicis & ciuilibus inducuntur, ff. de lega. 1. nõ possunt, extra de confir. vti. vel inuti. c. cum dilecta.

b ¶ Aperitur.] iuxta hoc alibi legitur, ꝙ notando & disputando bene & optima ratione aliqua discernũtur, ff. de mune. & non. l. munerum. 2. §. mixta. Et de aduocatis scribit ꝙ dirimi faciunt ambigua facta causarum suę gloriosæ uocis munimine, C. de aduo. diuer. iud. l. aduocati. Sed quæras a me qñ aliter ꝑ collationes habitas latens veritas aperitur? Rñdeo quia frequenter reuelatur minori quod maior nescit. 5. 95. distin. esto subiectus, C. de offi. recto. prouin. l. potioris, quod in collatione verbum prolatum frequenter aliorum sñia tamquam subtiliori rationi subnixum ad se trahitur, ff. de arb. l. si in tres. & arg. de cond. ob causam, l. dedit, § si quis: de iure pat. l. diui. fratres, C. de his quæ in test. delen. l. proxi.

5 Addo tibi l. 1. §. sed neque. C. de vete. iure enu. quẽ tex. Bar. cõs. 1. col 19. li. 3. dicit aureũ, facit gl. & ibi doc. ca. ad nostrã de consue. Fon.

c ¶ Multiplex intellectus.] idem enim sermo multas significationes vel sñias frequẽter exprimit, ff. de ver. oblig. l. quotiens in stipulationibus, de reb. dubijs l. quoties, de regu. iur. in quib. reperies multa iura allegata, per quæ poteris exempla ponere.

d ¶ Nec non.) repete attendentes.

e ¶ Perfecte.] id est cum perfecto & completo intel-

lectu legere lectura quidem perfecta dici non meretur, nisi diligentissima atque exactissima legentis interpretatione singula tradantur. Instit.de iusti. & iure. §.his igitur,C.de profes.qui in vrbe.l.1.lib.11.

poena contrafaciens,pęnam illam non incurrit : cũ per talia uerba non inducatur snĩa, sed solum fiat comminatio, ut dixi in parte p̃cedenti in verbo, ipso facto, de hoc hẽs extra de simo. sicut de sagitta.ca.1.C.cõmina. episto.l.interlocutio. in corpore authen.de armis.circa medium,.col.6.

ac [a] intelligere, poenas adiectas in constitutione huiusmodi deuitare: [b] viam veritatis aperire volentes, [c] & periculis, [d] quæ ex prædictis [e] possent litteratę personæ pręcipue [f] scholasticæ incurrere, salubriter obuiare, præsertim cum de nouo suborta [g] sint aliqua dubia, circa quæ posset periclitari [h] veritas, [i] & erroribus [k] via pandi, nisi liceret conferre [l] super contentis in constitutione huiusmodi, [m] & disputare; [n] prohibitiones, & poenas prædictas [o] tam latas, quàm comminatas, [p] & earum effectus, in fratrum nostrorum [q] ac multorum archiepiscoporum, episcoporum, & aliorum prælatorum, nec non multorum professorum vtriusque iuris, & multorum sacræ Theologiæ magistrorum præsentia, dum consistorium teneremus, auctoritate Apostolica duximus vsque ad sedis [r] Apostolicæ beneplacitum suspendendas. [s] Per suspensionem [t] autem huiusmodi [u] nequaquam licentiam cuiquam intendimus impertiri, [x] quod contra Fratrum regulam prædictorum [y] dogmatizare, [z] scribere [a] seu determinare, [b] prædicare [c] seu praue [d] loqui liceat publice, vel occulte: quinimmo [e] hæc omnibus, & singulis auctoritate prædicta [f] districtius inhibemus. [g]

¶ Ne [h] autem in posterum præmissarum prohibitionum, & poenarum suspensio in [i] dubium reuocari valeat, aut alicui propter defectum probationis [k] impingi, [l] quod velut transgressor prohibitionum [m]

a ¶ Ac intelligere.] parum enim prodest legere, nisi adesset ĩtelligere, 11.q.3.c.eorum 39.dist. c.sciendũ,ff.de verb. signif.l.coram, iuxta illud: Legere,& non intelligere, negligere est,argu.de celebr. Miss.c. dolentes.in corpore auth.de q.§. hęc omnia,& pręcep. col. 6.

b ¶ Deuitare.] cum a uero, & perfecto intellectu, qui sine diligenti, & exacta interpretatione haberi nõ potest, ut prædixi. habent tales desistere, vel poenas præmissas incurrere.

c ¶ Volentes.] ad inuestigãdam enim veritatis fidem quicunque præsidẽs anhelare dẽt ,C. de eden.l.2.20.q.5.ca.iudicantẽ,extra de fide instr. cum Ioannes.cum illi comperte cedere habeat opinio 8. di. c.ueritate,ff.quando act.de pecu.est annalis.l.quæsitum, alias est ibi §.sub.l.1.

Veritas est inuestigãda.

d ¶ Periculis.] scilicet sententiarum, & comminationum.

e ¶ Prædictis.] s.quę interdicta erant per decr. Exijt.§.cũ igit.

f ¶ Præcipue scholasticæ.]de illis præcipue dicit, quia illi p̃ alijs arguere, & conferre consueuerunt ad instar diligentis venatoris cuncta rimari volentis, nec transitorio studio uti uolentes in corpore authen. de quæst.§.illud, & §.hæc omnia collat.6.

Scholastici comparãtur venatori.

g ¶ Suborta sint.] scilicet super intellectu dict. decre. Exijt,ut patet per decr. Exiui de paradiso,clem.5. & patet in extrauag. domini Ioannis, quarum una incipit: Ad conditorem,alia vero: Quia quorundam.

h ¶ Periclitari.] id est, periculum pati.

i ¶ Veritas.] de qua legitur, ꝙ sæpius exagitata magis splendescit in lucem, 35,q.9 c.graue. disquisito de singulis,cum non possit ad veritatem aliter perueniri 33.q,vlt.occidit ff. de q.l. de minore, §.tormenta, de poenis l.aut facta.extra de testi.cum causam.

K ¶ Erroribus via pandi.] præcludenda est,siue loquaris de erroribus contra fidem 24.q.vlt.c. quid autẽ iniquius, siue de errorib. cõtra ius scriptum in procemio, Digestorum, §.hæc autem omnia de iusti. & iure.l.1.

l ¶ Conferre.] id est,collationem habere.

m ¶ Huiusmodi.] scilicet Nicolai.3.

n ¶ Disputare.] cum disputando, & conferendo latens veritas illucescat,ut supra.

o ¶ Prædictas.] quæ sup.parte proxi.colliguntur.

p ¶ Comminatas.] ex hoc collige, & ꝙ vbi in aliqua cõstitutione aliquid fieri prohibet simpliciter sub certa

q ¶ Fratrum nostrorum.] hic potes recitare quod super hac clausula dixi in cap. Execrabilis.

r ¶ Sedis Apostolicę beneplacitum.]quod numquam extinguitur donec cõtrarium constet, cum omni tempore sedes duret, licet secus sit in beneplacito personæ, arg. in corpore auth. quomodo oport.epi. §.licentiam.col. 1. extra de rescript.c.si gratiose.li.6.1. ff.loca.l.3.

r Vide quæ ibi notaui. Font.

s ¶ Suspendendas.] talis facta per Papam suspensio tollit effectum sententiarum, vt tunc aliquem non ligent: nec ẽt contra facientem pęnam aliquã incurrere faciũt: quid autẽ de suspensione facta per alium de sententia excõicationis,uel interdicti: vide quod super his notari consueuit de appel.dilectis filijs.

t ¶ Per suspensionem autem.] Quarta pars.

u ¶ Huiusmodi.]scilicet factam de prohibitionibus, & sententijs latis, & comminatis, & ipsarum effectibus.

x ¶ Impertiri.]id est, concedere.

y ¶ Prædictorum.] scilicet Minorum.

z ¶ Dogmatizare.] idest, falsam doctrinam condere: dogma enim consistit in vera doctrina. de consecra. d. 5.cap.vlt.no.3.c.1.

a ¶ Scribere.] id est, in scriptis redigere.

b ¶ Determinare.] puta in cathedra, vel in scholis.

c ¶ Prædicare.] in sermonibus.

d ¶ Praue loqui.]id est,uel subdole,argu.C.de postu.l. quisquis.

e ¶ Quinimmo.] simile de rescrip.cap.tibi,lib.6.ff.de pac.l. iuris gentium.§. quinimmo, & dic super hoc ut dixi in c.Execrabilis.

f ¶ Prædicta.] l.Apostolica.

g ¶ Inhibemus.] talis inhibitio contrarium facientibus poenam infligi facit extra de constit.cognoscentes, 4.distin.§.vlt.

h ¶ Ne autem.] Quinta pars.

i ¶ In dubium reuocari valeat.] scilicet an sit facta.

K ¶ Probationis.] cuius facultas non arctanda, sed laxanda est, C.de hære.l.quoniam cognouimus,de rebus cre.l.generaliter,ff.de testi.curent.

i ¶ Impingi.]id est, imponi,uel imputari,& repetere, valeat.

m ¶ Prohibitionum ipsarum.] scilicet factarum constitutione Nicolai 3,alias 4.

a ¶ Ante-

a ¶ Antedictas.] supra in parte secunda, & d. c. Exiit. §. cum igitur.
b ¶ Chartas.] simile, ff. de bo. pos. secundum tab. l. char.
c ¶ Membranas.] quia de membris, & pellibus animalium factas simile. 19. dist. c. si Roman.

m Potius quam prodesse.] hoc frequenter contingit ex variatione personarum, causarum, temporum, & locorum. 19. dist. c. sciendum, 61. d. §. his omnibus, 35. q. 9. c. sententiam, extr. de consang. & affin. c. non debet, in corpore auth. de nupt. §. nos autem, coll. 4.

d ¶ Eandē.] quæ tollit effectum, & ligamē vt sententiarum ut prædixi.
e Maioris Ecclesiæ.] id est cathedralis, q̄ maior dēt omnibus aliis ecclesiis reputari cum illis omissis possint per ipsarum parochianos in eadē ecclesiastica recipi sacramenta. extra de off. arch. c. officiū, & arg. 50. d. c. in capite.
f Quæ,]. s. chartę uel membranæ.
g Sonoro p̄conio.] similia verba reperies in c. si fratrū, & sup his, & sequentib. verbis dic, vt ibi dixi.
h Publicabūt.] vt ex tunc probabilis ignorantia non valeat allegari. 16. di. c. quod dicitis, extra de postul. prælat. ad hæc, de Iudæ. c. in nōnullis. ff. de instit. act. l. sed & si quis, §. p̄scribere. Zenzel.

Diuisio text. in nouē par.

AD conditorem.] ¶ Præsens cōstitutio diuidi pōt in partes nouem. In prima cōstōnis præmittitur rō. In scđa cōstōnis Papæ Nicolai subiungit̄ recitatio: ibi, Dudum si quidē, &c. In tertia annectitur eiusdē cōstitutionis Nicolai incōmodæ pro tēpore multiplex impugnatio: ibi, in §. Quā quā autem. In quarta, simplicis usus facti in reb. consumptibilib. reprobatio: ibi. in §. Quod autem. In quinta ad quoddam obiectū datur rn̄sio ibi in §. Nec obuiat supradictis. In sexta quod in rebus consumptibilibus nō sit dare simplicem facti usū, fit multiplex inductio; ibi, in §. Licet aūt in rebus. In septima constitutionis Nicolai inducitur impropriatio: ibi, in §. Rursus nedum. In octaua subinfertur ipsa cōstitutio: ibi, Nos itaque, qui ueritatem. In nona fit certa q̄dam protestatio: ibi circa finem. Per hoc autem, &c.

Canon gn̄alis a solo Papa conditur.

ipsarum in pœnam seu pœnas inciderit antedictas.[a] Nos volentes super hoc de opportuno remedio prouidere, chartas[b] seu membranas[c] suspensionem continentes eandem,[d] appendi seu affigi in maioris[e] Ecclesiæ Auinion. ostiis seu supliminaribus faciemus, quæ[f] suspensionem prędictam suo quasi sonoro[g] pręconio, & patenti iudicio publicabūt.[h] Dat. Auin. vij. Calend. April. anno sexto.

¶ *Dominium rerum, quæ perueniebant ad Fratres Minores retentum ab Ecclesia Romana, simplici vsu facti Fratribus ipsis reseruato in cap. Exijt qui seminat. eod. tit. li. 6. summus Pontifex refutat, multiplici ratione probans eos non posse habere in re aliqua simplicem vsum facti: & statuit, quod de cetero nullum ius, nullumque dominium habeat Ecclesia Romana in huiusmodi rebus, quæ in posterum conferentur vel offerentur ipsis Fratribus. Hæc extrauagans est multum iuridica, & subtilis in plerisque locis, præsertim vbi p̄bat vsum simplicem non posse constitui in rebus vsu consumptibilibus.*

CAP. III.

AD conditorem canonum non est dubium pertinere,[k] cum statuta a se vel prædecessoribus suis edita obesse percipit potius[m] quam prodesse, ne vlterius obesse[n] valeant prouidere.

Dudum[p] siquidem feli cis[q] recordationis Nicolaus 4. prędecessor noster attente prospiciens in almi confessoris beati videlicet Francisci regula contineri, quod nihil sibi approprieēt, neque domum[r] neque locum, neque rem aliquam aliam sui ordinis professores: ac considerans diligenter, quod per pię recordationis Gregorium Papam ix. & nonnullos alios prędecessores eiusdē fuerat[s] declaratū, hoc[t] debere seruari tā in speciali, quā in cō muni,[u] nec nō, & cōsiderāter attēdens nōnullos Fratrib. ipsis detrahere,[x] impī-

n Obesse ualeant.] præcauēda igit̄ sunt futura in malum, ut hic 60. distinctione. cum Hadrianus. 27. dist. in nomine Domini. extra de seruis non ord. c. 1. ff. loc. l. si quis domum, §. 1. ad Treb. l. Lucius. §. penult. de dam. infe. l. qui bona. §. cum prætor.
o Prouidere.] concor. ad hoc in corpore authen. de nupt. §. 1. coll. 4. 22, qu. 2. cap. magnæ. sic enim est in cælesti hierarchia, quæ suam ex causa reperitur sentētiam immutasse, eadem causa, & q. c. incommutabili. & ca. unusquisque.
p Dudum.] Secunda pars.
q Felicis.] simile de censibus, felicis. lib. 6.
r Neque domum.] quę īdefinite sub inuolucro denotauerat per uerbū, nihil. hic magis specificate declarat, alias uideret̄ hic una negatio sup̄flua; super quo uide quod not. in decret. cū inter nōnullos, in 2. gl.
s Fuerat declaratū.] non dicit, ubi: & sic not. argum. pro indeterminata allegatione quod sit admittēda. adhoc de cohabi. cler. & mulie. ca. uestra: qui filii sint legiti. per uenerabilē §. ult. de uita, & hone. cle. cum ab omni. C. de sum. tri. l. 1. & in epistola, īter claras, per Host. de seruis non ord. cap. consuluit, & per Petrū de Samp. d. c. vestra.

Allegatio indeterminata est admittenda.

t ¶ Hoc.] .s. quod professores ordinis S. Francisci nihil sibi approprient.
u ¶ In cōi.] super hoc uerbo, & præcedenti dic ut dixi in c. cum inter nonnullos, super eisdem verbis.
x ¶ Detrahere.] & male, detrahentem enim proximo Deus persequitur. 23. quæst. 4. qui peccat. nam una species homicidii est proximo detrahere, nam quātum in detractore est, priuat animam proximi (quæ melior est pars hominis) omni uirtute, per quam anima uiuit. Detrahere enim est, bona, quæ alicui a Deo collata sunt, negare uel inuertere, arg. ff. de iniur. l. item apud. §. hoc autem fere. de pœnit. distinct. 1. cap. homicidiorum. & ibi not.

Qualiter homicidium cōmittere dicatur qui proximo detrahere.

i ¶ Ad conditorem canonum.] qualis est Papa, qui solus generales canones condere potest 28. d. cap. regula. cum multis c. seq. sic & solus Imperator legem generalem cōdere potest. 1. C. de leg. l. & ult.
K ¶ Pertinere.] eius n. est sua uel antecessorum statuta in melius reformare. de rescr. c. statutum. de sent. excō. c. alma. li. 6. de re iud. cum olim.
l ¶ Obesse.] id est, nocere.

gentes [a] eisdem, quod regulam, & declarationes [b] huiusmodi non obseruabant, pieque considerans ora contra præmissos fratres oblatrantium [c] claudere, [d] ac professorum [e] ipsorum conscientiis [f] prouidere, inter alia ordinauit, & sanxit, [g] omnium vtensilium [h] & librorum, [i] rerumque mobilium, [k] & prȩsentium, & etiam futurorum, ecclesiarum quoque, & oratoriorum, ac cœmeteriorum, tam præsentium, quã etiam futurorum, necnon & aliarum emptarum, & eleemosynis diuinis oblatarum seu concessarum dictis Fratribus (in quibus tamen offerentes seu concedentes ipsa, nihil in ipsis sibi ducerent reseruandum [l]) proprietatem, & dominium plene [m] ac libere [n] ad se, & Romanam Ecclesiam pertinere ipsa [o] in [p] se recipiens, ac antedictam [q] Ecclesiam, simplici [r] vsu facti dumtaxat in rebus, & bonis huiusmodi reseruato Fratribus antedictis. Et Et quia nonnunquam [s] libros, & alia mobilia supradicta uendi [t] expedit, seu etiam commutari: Fratribus ipsis in eadem ordinatione cõcessit, [u] vt res [x] ipsas cum rebus aliis quarum vsum habere [y] licet ipsis Fratribus (dummodo Generalis, & Prouincialium Ministrorum coniunctim vel diuisim [z] auctoritas intercederet) possent libere commutare. Sed & quia Fratribus ipsis pecuniam per se, vel per alium recipere ipsorum regula districtius interdicit, voluit & concessit, [a] quod si vendi contingeret res mobiles antedictas pretio [b] æstimato, quod huiusmodi pretium per procuratorem deberet recipi a prȩfata sede vel Cardinali gubernatore [c] eiusdem ordinis, deputandum per procuratorem eundem in rem licitam, cuius usus esset permissus eiusdem ordinis Fratribus expendendum: hoc [d] adiecto.

a ¶ Impingentes.] .i. imponentes.

b ¶ Declarationes huiusmodi.] .s. factas per Gregorium & suos prædecessores.

c ¶ Oblatrantium.] .i. obloquentium in malum.

d ¶ Claudere.] ne alias ex hoc contra ipsos fratres insurgat infamia.

e ¶ Professorum ipsorum.] scilicet religionis Sancti Francisci.

f ¶ Cõsciẽtiis.] quas forte scrupulosas habeant semper habendo proprium.

g ¶ Et sanxit.] .s. Nicolaus 3. alias 4. extra de ver. sig. Exiit. §. ad hæc cum fratres.

h ¶ Vtensilium.] .i. paratorum ad vsum, arg. ff. de supell. leg. l. 3. de leg. 3. hoc legatum.

i ¶ Librorum.] quid librorum appellatione comprehẽdatur, colligitur, ff. de le. 3. librorum.

Actiones an noĩe immobiliũ cõprehendantur.

k ¶ Mobilium.] uel se mouentium, quæ idem censentur, ff. de verb. sig. l. mouentium iuxta qđ ibidem per glossam q̃ritur, an nomina uel actiones nomine immobilium comprȩhendãtur. Et primo sentire videtur ꝙ sic, tum quia moueri nõ possunt: tum quia post alia immobilia fit in eis sententiæ executio: post tñ sentit quod censeantur mobilia. Sed super hoc verius probabiliter põt dici, quod aut noĩa vel actiones competunt pro immobilib. tunc appellatione immobilium ideo comprehenduntur, quia actionem habens ad rem, ipsam rem habere videtur, ff. de reg. iur. qui actionem, & argum. ad hoc, C. de prædiis minorum, l. si ad resoluendam. vbi minor remittens actionem restituitur, ac si rem immobilem alienaret: aut competunt pro rebus mobilibus, si quidem annuatim præstandis: tunc idem, quia propter perpetuitatem præstationis immobilium appellatione continentur. C. de sacrosanct. eccle. l. iubemus in corpore authen. de nõ alienan. aut permut. rebus ecclesi. §. hoc ergo, collat. 2. Sed si competunt pro mobilibus simpliciter debitis, tunc mobilium appellatione comprehendi possunt, argumen. ff. de regul. iur. l. minus, & l. qui actionem, & d. l. si ad resoluendam, & C. de quadrien. præscript. l. 2. & sic potest intelligi quod no. dicta l. mouentium. ad præmissa faciunt in argum. ff. de supell. legat. l. 3. de leg. 3. hoc legatum, de verbor. significat. l. princeps, & l. bonorum, de iure fisci, l. eum, qui ad Senatusconsultum Syllan. l. cum fisco. non obstat quod dicitur, quod postremo fit executione sententiæ in nominibus. ff. de re iud. l. a diuo Pio. hoc ideo est, ne impediatur executio sententiæ, quæ prompta debet esse, ne alias lites ex litibus oriri contingat: quod esset si contra debitores condemnati agi primitus oporteret, arg. de transactio. l. fratris.

Executio sẽtentiæ propriæ debet esse.

l ¶ Reseruandũ.] in illis ergo in quibus, concedentes vel offerentes aliquid iuris retinuerũt, quod facere potuerũt, 18. quæst. 2. ca. Eleutherius, ff. de pac. l. in traditionib. non videtur per Papã Nicolaum proprietas Ecclesiæ Romanæ retenta.

m ¶ Plene.] q. d. totum & integraliter. ff. de usu. l. uideamus. §. in Fauiana de uer. sig. l. plus est in restitutione.

n ¶ Libere.] id est absque cuiusquã cõtradictione, ar. extra de elect. cum ex eo. de præb. cap. si beneficia. lib 6. in quibus verbum simile reperitur.

o ¶ Ipsa.] utensilia, & alia supra nominata.

p ¶ In se.] .s. Nicolaum Papam.

q ¶ Antedictam Ecclesiam.] .s. Romanam.

r ¶ Simplici vsu facti.] hæc verba occasionẽ dederunt principaliter editioni huius decr. vt patet ex sequenti.

s ¶ Nonnunquam.] id est, aliquando. simile, ff. de condit. & demonstr. l. nonnunquam.

t ¶ Vendi expedit.] ff. de contrah. empt. l. 1. C. de adm. tu. l. ex quæ.

u ¶ Concessit.] scilicet Nicolaus Papa iiij.

x ¶ Res ipsas.] supra proxime expressim numeratas.

y ¶ Habere licet.] non ergo cum aliis.

Copulatiua requirit concursum copulatorum.

z ¶ Vel diuisim.] nisi fuisset hoc verbum adiectum, Generalis, & Prouincialis Ministri esset insimul auctoritas exposcenda: ob copolatiuam de sui natura requirẽtem concursum illorum, quæ copulat, ff. de leg. 3. l. ea tamẽ. de condit. inst. l. si hæredi plures, extra de rescr. ex parte, vbi de hoc.

a ¶ Concessit.] scilicet Nicolaus iij. alias iiij. vt supra.

Venditio nõ ꝓcedit sine pretio.

b ¶ Pretio æstimato.] siue quod venditio procedere non potest, ff. de contrah. empt. & vend. l. 1. & 2. §. fine. inst. eo. tit. §. pretium.

c ¶ Gubernatore.] qui alias protector vel conseruator appellari consueuit, iuxta priuilegia multis ordinibus concessa.

d ¶ Hoc adiecto.] id est, addito.

a ¶ De.

quod possent de a vilibus rebus mobilibus b vel parum valentibus Fratres ipsi pietatis c seu deuotionis d intuitu, vel pro e alias honesta causa & rationabili f (obtenta g tamen s[i] per hoc superiorum h suorum licentia) intra vel extra dictum i ordinem ordinare.

¶ Quamquam k autem pia consideratione motus prædecessor noster ordinauit supradicta l, illa dicto ordini existimans profutura: ipsa tamen attento m modo vtendi Fratrum ipsorum ac dictæ Ecclesiæ subsecuta patientia n circa o ipsum non profuisse, sed potius tam ipsis Fratribus, quam multis p alijs obfuisse, subsequens magistra rerum experientia q noscitur declarasse. Ipsis quidem Fratribus quantum ad statum r perfectionis nequaquam profuit reseruatio s dominij supradicta: cum enim perfectio vitæ Christianæ principaliter & essentialiter t in charitate consistat, quæ ab Apostolo perfectionis, vinculum dicitur u: & quæ x vnit seu iungit aliqualiter in via y hominem suo z fini, ad quam a per contemptum bonorum temporalium & ipsorum expropriationem b via disponitur per hoc præcipue, qd sollicitudo c quam temporalia in acquirendo, conseruando & dispensando exigunt d, quæ e plerumque ab actu charitatis retrahit f, amputetur g, restat quod si sollicitudo eadem post expropriationē huiusmodi h, quæ i ante k ipsam inerat, perseueret l, ad perfectionem m huiusmodi talis n expro-

a ¶ De vilibus.) ista vtilitas considerari potest aliter quam ob pretij paruitatem, per hoc quod sequitur, vel parum valentibus, vt ipsa vtilitas referatur ad ipsarum rerum naturam. in corpore auth. de mand. princ. §. si tibi, cum ibi no. coll. 3.

Immobilia non reputantur vilia.

b ¶ Mobilibus.) hoc dicit, quia res immobiles, vtpote periculo continuo non subiacentes, viles reputari non consueuerunt argum. C. quando & quib. qu[a]r[ta] pars, l. 1, lib. 10. ff. ad l. Fal. l. si hæres.

c ¶ Pietatis.) puta eleemosynæ.

d ¶ Deuotionis.) puta peregrinationis.

e ¶ Pro alia.) puta cōmmunitationis, uoti, vel pænitentiæ.

f ¶ Rationabili.) arbitrarie considerandæ.

g ¶ Obtenta.) nō ergo sufficeret hoc casu licentiam petere nisi obtineretur, vt alias extra de ele. ca. qui sit, & c. si religiosus. ne clerici uel monachi. cap. ut periculosa, lib. 6.

h ¶ Superiorum suorum.) intellige immediatorum, ut alias dixi de testa. religiosus, lib. 6. de vi. & hone. cle. ca. quoniam. de procur. ca. religiosus, Clemens Papa. v.

i ¶ Dictum ordinē.) id est, personas dicti ordinis, uel intellige ordinem ut iacet, id est communitatem ordinis.

k Quamquam.) Tertia pars.

l Supradicta.) scilicet. §. proxim. sup.

Patiētia multa tolerat.

m Attento modo.) per quem non ad simplicem usum sed ad consumptionem res ipsæ educebantur.

n Patientia.) quæ frequenter toleret multa, quæ in iudicium deducta minime tolerat. extra de præben. cum iam dudum, & ar. in corpore auth. in medio litis sacras iussiones non fieri, §. eam autem, coll. 8. C. de tempor. appell. l. vlti. §. illud.

Experientia est rerū magistra.

o Circa ipsum.) s. modum utendi.

p multis alijs.) qui lædebantur ex tali usu.

q Experientia.) quæ magistra rerum dr, ut hic, cum per usum scientiam tribuat in operationes. C. de iuri, l. certi. de no. C. confir. §. 1. in procemio. Inst. §. cumque. Et nedum simpliciter rerum magistra dicitur, immo efficax appellatur, extra de ele. quam sit quia docet & probat. de rescript. statutum; de ele. ubi maius, §. 1. lib. 6. C. ut in possessionem legatorum, l. ipsis rerum, & ex parte fidem adhiberi vult, in corpore auth. de non alie. aut permu. reb. ecc. §. quod autem coll. 2. C. de re mil. l. semel, lib. 12. 50. dist. c. ut constitueretur, & ex præteritis uel præsentibus quem instruit in futurum, in corpore auth. quib. mo. na. effi. sui. §. illud, coll. 7. 82. dist. c. plurimos, iuxta fi. in corpore auth. hæc cōsti. innouat, in prima columna, coll. 8. extra de testa. c. licet ex quadam.

r Ad statum perfectionis.) secundum quem omnia abijcienda sunt pauperibus eroganda. iuxta illud. Si vis perfectus esse, & c. 14. q. 1. in summa, & c. quisquis, not. extra de æta. & qual. ad aures.

s ¶ Reseruatio.) scilicet facta Ecclesiæ Romanæ.

t ¶ Essentialiter.) hoc dicit, quia sine charitate uirtutes ceteræ nihil sunt. de pœni. distin. 2. §. euidenter. & dist. 3. ca. si quid autem.

Virtutes sine charitate nihil sunt.

u ¶ Dicitur.) in epistola ad Romanos.

x ¶ Et quæ.) scilicet charitas.

y ¶ In via.) scilicet salutis consequendæ. in præsenti enim vita quasi in uia sum[us], qua ad patriam pergimus, secundum B. Gregorium.

b1 ¶ Suo fini.) id est, gloriæ æternæ.

Ex, quādoq; priuat quandoque ponit.

a ¶ Ad quam.) scilicet perfectionem.

b Expropriationē.) syllaba, ex, hic priuatiue ponitur, ut alias de usur. ca. usurariū, lib. 6. alibi autem nō priuat, sed ponit, instit. ui bon. rap. §. sane.

c Sollicitudo.) i. curiositas & diligentia in tēporalibus, quæ interueniens pretia rerum ampliat & deficiens minuit. ff. nō iure fisci. l. non intelligitur, §. diui fratres, negligentia enim cuncta lædere dicitur in corpore authen. de quæst. §. hæc omnia, collat. 6. iuxta illud quod scribitur, sicut autem artium in suo quoque opere inuenitur mater instantia ita nouerca eruditionis est negligentia, 83. dist. cap. nihil.

Negligentia est eruditionis nouerca.

d Exigunt.) nam sine his temporalia periculo subiacent, ad quod. ff. de pet. hær. l. si quid possessor. §. sicut, & l. si ad non, ff. fructus.

e Quæ) s. sollicitudo.

f Retrahit.) nam secundum Gregorium: cum mens concepta desideria sequitur, seruire rebus conuincitur, uuarum amore superatur, 14 quæstio. 11. quare ad vitandam nimiam sollicitudinem & mentis nimiā applicationem Christus præcepit non esse de crastino cogitandum 12. quæstio. 1. habebat Dominicus, iuxta verbum Psalmistæ: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.

Sollicitudo nimia est uitanda.

g Amputetur.) tollatur & submoueatur.

h Huiusmodi.) s. temporalium.

i Quæ.) s. sollicitudo.

k Ante ipsam.) s. expropriationem temporalium.

l Perseueret.) durante enim vitio, uirtus nunquam asciscitur, sed demum illi renunciatio, 32. qu. 1. cum renunciatur.

m Ad perfectionem huiusmodi.) scilicet quæ inducitur & disponitur per contemptum & expropriationem temporalium.

n Talis expropriatio.) s. postquam remanet sollicitudo, sicut prius.

Ob-

priatio valeat nil conferre: constat autem quod post ordinationem [a] prædictam non fuerint in acquirendis ac conseruandis bonis [b] prædictis in iudicio & extra minus [c] solliciti quam ante illam fuerant Fratres [d] ipsi, quanquam sint religiosi Mendicantes alij [e] habentes aliqua in communi. [f] Adhuc nec vtique profuit dictis Fratribus ordinatio [g] supradicta, quantum ad hoc quod propter carentiam talis [h] proprij se pauperiores dicere valeant, quam si res [i] ipsas cum illo (quo carere se dicunt) dominio obtinerent [k]. Licet etiam prædecessor noster prædictus [l] dominium earum rerũ, quæ ipsis fratribus offerri seu conferri [m], aut alias obuenire [n] contigerit, quarum tamen vsum facti dumtaxat habere licet [o] ordini vel fratribus antedictis (vsu facti [p] simplici prædictis fratribus reseruato) in se Romanamque Ecclesiam recipiendum duxerit, ac libere pertinere [q] decreuerit, vt superius est expressum [r]: attento tamen ipsorum fratrum vtendi modo, & eius [s] effectu, ac patientia circa modum ipsum Romanæ Ecclesiæ subsecuta [s], non ipse vsus fratrum dici [u] debet, sed potius Romanæ Ecclesiæ dominium [x] esse simplex. [y] Quis enim [z] simplicem [a] vsuarium dicere poterit, cui rem vsuariam licet [b] permutare [c], vendere [d], ac donare [e]? proculdubio hæc [f] naturæ repugnare noscuntur, nec ad vsuarium pertinere [g], quæ [h] tamen de rebus mobilibus antedictis faciunt [k] Fratres ipsi. Quod autem dominium Romanæ Ecclesiæ reseruatum [l] simplex censeri [m] debeat, ex hoc patet, quod ex illo [n] nullum eidem [o] Ecclesię temporale obuenit [p] hactenus [q] commodum, nec speratur quod [r] obuenire debeat in futurum cum nec [s] intentio reser-

a ¶ Ordinationem prædictam.] scilicet factam per Nicolaum.3.alias.4.

b ¶ Bonis prædictis.] de quibus mentio facta est sup. §. Proxim.

c ¶ Minus solliciti.] & sic per hoc a statu perfectionis retrahebantur, vt supra proxi. dicitur.

d ¶ Fratres ipsi.] sentientes vtilitatem in rebus talibus inani nomine dominii Romanæ Ecclesiæ reseruato.

e ¶ Alij.] vt sunt Prædicatores.

f ¶ In communi.] & sic in alijs rebus prædictis se simplicem vsũ habere dicebant, re tamen ipsa plusquam simplex vsuarius in rebus ipsis habebant.

g ¶ Ordinatio supra dicta.] scilicet Nicolai.iij.

h ¶ Talis proprij.] s. Romanæ Ecclesiæ reseruati.

i ¶ Res ipsas.] de quibus fit mentio supr. proxi.§.

k ¶ Obtinerent.] & hoc probatur per sequentia, licet etiam &c.

l ¶ Prædictus.] s. Nicolaus.4.

m ¶ Conferri.] s. inter uiuos.

n ¶ Obuenire.] puta ex vltima alicuius voluntate, licet contra posset exponi.

o ¶ Licet.] i. licitum est.

p ¶ Vsu facti simplici.] qualiter hoc sit intelligendum, inferius declaratur.

q ¶ Pertinere.] scilicet Ecclesiam Romanam.

r ¶ Est expressum.] §. proxim.

s ¶ Eius effectu.] qui frequenter res ipsas ad totalem a fratribus abdicationem deducit, & talis effectus in eis potius videtur attendendus, quam inanis demonstratio simplicis vsus facti, argum. C. si minor ab hæredit. se abstineat, l. 1. de do. l. vlt.

t ¶ Subsecuta) hic dic ut supra dixi eo. §. in uerbo patientia, talis enim patientia, vbi alias nullum subesset iuris impedimentum, pro approbatione tacita haberetur extra de cog. spir. ca. super eo. & ibi. no.

u ¶ Dici debet.] simplex, quod est statim.

x ¶ Dominum.] scilicet in distis rebus reseruatum esse.

y ¶ Simplex.] repete, dici debet.

z ¶ Quis enim.] probat quod vsus fratrum non debeat dici simplex.

a ¶ Simplicem vsuarium.] id est, habentem simplicem vsum.

b ¶ Licet.] id est licitum est.

c ¶ Permutare.] scilicet cum alia.

d ¶ Vendere.] pro aliquo pretio.

e ¶ Donare.] scilicet liberaliter.

f ¶ Hæc.] scilicet posse rem vsuariam permutare, vendere, vel donare.

g ¶ Pertinere.] Vsuarius enim rem in qua vsum habet aliquo titulo, in alium transferre non potest, tum quia dominium eius nõ habet, cum vsus in quãtum est seruitus de sui natura in re aliæna, nõ propria fundatur, qa res propria nulli seruit iure seruitutis, ff. si vsusf. pet. vtifrui. de ser. vrb. præ. in re communi. de iure dot. l. cum in fundo, & quia iure alieno constituitur, ff. de vsu, & habi. l. 1. & l. plenum, inst. eod. tit. §. 1. cum ijsdem modis constituatur, quibus vsusfructus, vt ibi. Et vsusfructus est ius vtendi in rebus alienis, ff. de vsu. l. 1. Si igitur dominium non habet. ergo per aliquem titulum illud in alium trãsferre non potest. ff. de re. iu. l. nemo plus iuris de acq. re. dom. l. traditio, extra de dona. inter uirum, & vxo. c. nuper. 1. quæstio. 1. gratia. & quæstio. 7. c. Daibertum, quod exigitur in titulo permutationis, nam rem alienam permutans per mutationem non contrahit, ff. de rerum permut. le. 1. §. ultimo.

h ¶ Quæ tamen.] scilicet permutare, uendere, donare.

i ¶ Antedictis.] s. quibus uti licet eisdem.

k ¶ Faciunt.] i. facere possunt iuxta ordinationem Nicolai, vel faciunt, scilicet de facto, quia hoc eis permittitur per illius ordinationem.

l ¶ Reseruatum.] s. in rebus prædictis.

m ¶ Simplex censeri debeat.] s. potius quam ipse vsus fratrum, vt supra.

n ¶ Illo.] scilicet dominio.

o ¶ Eidem ecclesiæ.] s. Romanæ.

p ¶ Obuenit.] præteriti temporis.

q ¶ Hactenus.] i. vsque nunc: licet alibi aliter exponatur. ff. de vsufru. l. hactenus.

r ¶ Quod obuenire debeat.] & per hoc dominium vel proprietas consueuit reddi inutilis, vt infra patebit.

s ¶ Nec intentio.) intentionis talis defectus impedit translationem commodi vel emolumenti cum & impediat translationem dominij. ff. de acqu. rerum dom l.

ex

Vsuarius rẽ in qua habet vsum, non transfert in alium.

Permutatio non contrahitur in re aliena.

uantis, [a] nec fratrum ipsorum fuerit, quod ad quemcunq; alium quam ad Fratres dictarum rerum perueniret compendium: [b] quod [c] proculdubio modus utendi fratrum ipsorum, & Romanæ Ecclesiæ subsecuta patientia, euidenter declarauit. [d] Et quod talis intentio [e] fuerit ordinantis [f] & ex hoc patet, quod illarum rerum sibi & Ecclesię Romanę dominium dumtaxat [g] retinuit, quarum vsum facti liceret [h] habere ordini, vel fratribus antedictis talis autem dominii [i] carentia [k] re [l] in pręsenti, [m] ac spe [n] in futurum omnimodo denudati, quo ad paupertatem temporalem, quam [o] altiorem (præ Mendicantibus aliis [p] in communi habentibus [q]) sibi [r] vendicant dicti fratres, [s] pauperiorem non efficit [t] non habentem. Quod [u] autem † quo ad res quę vsu [x] cōsumuntur, non sint censendi vsuarii [y] fratres ipsi, ex sequentibus liquet satis: dicere si quidem qđ in talibus rebus [z] vsus iuris uel facti separatus a proprietate rei seu dominio possit constitui, repugnat [a] iuri, & obuiat [b] rationi, nec prędecessoris nostri prædicta fuisse videtur [c] intentio [d] Romanę Ecclesię talium [e] bonorum dominium reseruare. Quis enim sanę mentis credere poterit, quod intentio fuerit tanti [f] patris, unius oui, seu casei aut frusti panis, & aliorum vsu consumptibilium, quę sępe fratribus ipsis ad consumendum euestigio [g] conferuntur, dominium Romanę Ecclesię, & vsum fratribus retinere? profecto probabile non videtur [h], pręsertim cum illorum bonorum dumtaxat [i] dominium, pręfatę Ecclesię reseruauerit, quorum [k] simplex vsus facti pertinere potest ad fratres dicti ordinis: quod [l] nequaquam potest in rebus vsu consumptibilibus [m] reperiri, in quibus nec ius vtendi, nec vsus factti separata a rei proprietate seu [n] dominio possunt constitui, vel haberi [o]. Et

Intentio est attendenda.

ex mandato. C. de his quia nō do. manumit. l. 2. & ibi no. ff. de dona. l. qui mihi donatum, Intentio enim pre omnibus attenditur, siue in contractibus, siue in ultimis uoluntatibus ff. de contrahen. emptio. l. sed Celsus, §. si Auia. de condi. & demonstrat. l. in conditionibus. de lega. 1. l. si seruus plurium. §. vlt. cum similib.

a ¶ Reseruantis.] scilicet Papæ Nicolai quarti.

b ¶ Compendium,] id est utilitas, uel cōmodum.

c ¶ Quod.] scilicet ꝙ ad fratres, & non ad alium illarum rerum perueniret compendium.

d ¶ Declarauit,] quasi dicat, ipsis rerum experimētis hoc clare cognitum est. C. vt in pos. leg. l. ipsis rerum.

e ¶ Et quod talis intentio.] scilicet ꝙ ad ipsos fratres, & non ad alium dicta rerum vtilitas proueniret.

f ¶ Ordinantis.] scilicet Papæ Nicolai, ut supra.

g ¶ Dumtaxat] quasi dicat, non aliarum.

h ¶ Liceret.] licitum foret.

i ¶ Dominij.] scilicet Romanæ Ecclesiæ reseruati.

k ¶ Carentia.] scilicet quo ad fratres ipsos.

l ¶ Re.] scilicet ipsa.

m ¶ In præsenti.] scilice tempore.

n ¶ Spe.] consequendi commodum.

† vide Glossam positam in Clem. Exiui §. proinde vers. solutio, vš. dicendū.

o ¶ Quam.] scilicet paupertatem.

p ¶ Alijs.] vt Prædicatoribus.

q ¶ Habentibus.] sub audi aliqua, si nō habes in textu.

r ¶ Sibi uendicant] id est attribuunt.

s ¶ Dicti fratres.] scilicet Minores.

t ¶ Non efficit.] hoc ideo, quia habere dominium quod nullo tempore posset commodum illi cuius est re portare, nihil diminuit de commodo, quod penes alium reperitur, quare pauperiorem ex hoc dicere se non potest, cum paupertas ex solo non habere commodum inducatur 11. q. 3. cap. pauper immo ex hoc tale dominium inutile penitus reputatur. C. de vsufr. l. antiquitas. inst. eo. tit. §. ne tamen magis non haberi quam haberi forte expediens, argu. ff. de ædil. edic. l. bouem, §. aliquando.

u ¶ Quod autem.] Quarta pars.

x ¶ Vsu consumuntur.] ut sunt res ad victum humanū necessariæ in Eit. de usufr. §. constituitur. ff. de vsufruc. earum rerum, quæ usu consumuntur. l. si tibi uini. & de verb. sig. l. uerbo victus.

y ¶ Vsuarij.] scilicet simplices.

z ¶ Rebus.] scilicet vsu consumptibilibus.

a ¶ Repugnat.] cum habens in talibus usum, earum dominium censeatur habere. ff. de usufr. earum rerum quæ vsu cōsumuntur, l. sed de pecunia, & l. si tibi inst. de usufr. §. constituitur, & seq. & in talibus rebus habere vsum tātum, est sicut habere vsumfructū, vt d. cto ti. ff. l. hoc senatus, §. vlt. & l. quoniam. §. 1. In alijs autem rebus nō est ita: quia in illis plus est in usufructu quam in usu. ff. d. vsu, & hab. l. si habitatio. §. si vsus, & l. plenum, inst. de usu. & habi. §. minus, cum similib.

b ¶ Obuiat rationi.] est igitur extirpandum necessario, cum ratione careat. 68. distin. cap. chorepiscopi.

c ¶ Videtur.] id est præsumitur.

d ¶ Intentio.] ad quam est præ omnibus recurrendum. extra de prębend. cum olim & eod. tit. quia sępe. lib. 6. de cōcess. præben. auctoritate Martin.

e ¶ Talium bonorū.] scilicet usu consumptibilium.

f Tanti patris.] quia non solum purus [1] homo, sed & uicarius Christi fuit. de transla. episc. c. inter de re iudi. ad Apostolicæ, §. nos. lib. 6.

[1] Accipe sano mō, hoc em dicit gl. hæc ad ostendendam amplissimā Romani Pontificis potestatē sicut notatū est super gl. in procemio Cle. in verbo Papa. in hac editione.

g ¶ Euestigio,] id est de proximo. argu. ff. de offic. præsi. l. plebiscito. de rescrip. statutum. §. insuper. li. 6. de sta. mon. c. periculoso, §. uerum. eo. lib.

h ¶ Non uidetur.] cum per tantum patrem de tā modicis curandum uerisimiliter non fuerit. argu. ff. de iud. le. sed & si suceperit. §. sed & si proponas, extr. de simo. etsi quęstiones cum similibus. Et super hoc uidere potes ea quæ alias super hoc plene dixi in decret. Execrabilis in glossa quod redundare,

i ¶ Dumtaxat.] quasi dicat, non aliorum.

k ¶ Quorum,] sclicet bonorum.

l ¶ Quod,] scilicet ad fratres dicti ordinis pertinere simplicem usum facti.

m ¶ Consumptibilibus,] id est quæ per usum consumuntur.

n ¶ Seu dominio.] idest existenti sine proprietare & dominio.

o ¶ Vel haberi,] hoc infra multis rationibus comprobatur.

a ¶ De

quòd de [a] talibus rebus non intellexerit, [b] euidenter ostendit, dum respondet [c] legi [d] dicenti, non posse vsumfructum a dominio perpetuo separari, ne dominiũ dominis, semper abscedẽte [e] vsu, inutile [f] redderetur, quæ quidem lex de rebus illis intelligitur, quarum penes vnum vsus rei, & penes alium dominium possit (licet [g] inutile) remanere, [h] quod [i] nequaquam in rebus vsu consumptibilibus potest esse, cum in illis per vsum uel abusum [k] vsuarii substãtia talis rei esse [l] desinat, & per consequens proprietas etiam inutilis non subsistat. [m] Cum.n. vsusfructus prout est in re [n] constitutus, qui seruitus dicitur personalis, [o] & pro [p] quo reales [q] competunt actiones, nihil sit aliud, quam ius utendi, nec vsus qui etiam personalis [r] est seruit9, sit aliud quam ius tantum utendi rebus [s] alienis salua [t] rei substantia, id est, [u] ius percipiendi fructus, & vtilitatem [x] aliã in to-

a ¶ De talibus rebus.] s. vsu consumptibilibus, & quarum vsus potest ad ipsos fratres pertinere.

b ¶ Non intellexerit.] s. Papa Nicolaus.

c Dum respondet.] in dicto c. exijt.

d Legi.] istam legem habes. ff. de vsufr. l. omnium. §. constituitur. inst. eo. titu. §. constituitur. C. eod. tit. l. antiquitas.

e Abscedente.] i. separato existente, sic exponitur d. §. constituitur.

f ¶ Inutile redderetur.] No. rem dici penitus inutilem, cuius vsus, & commoditas perpetuo submouetur ut hic, & in legib. supra proxime allegatis. huius ratio potest dici, quia omnium rerũ subsistentiam uel existentiam natura naturans, i. Deus comparauit, ut ex eis humana natura fructus perciperet. inst. de re. diuis. §. in pecudũ. quæcunque enim in terris facta sunt, ad seruitium hominis facta sunt, cum sit dignissima creaturarum. ff. de ædi. edi. l. iustissime.

Hoĩs seruitio cũcta sũt de putata.

g Licet inutile,] quo ad commoditatem usus.

h Remanere.] scilicet de ipsarum rerum subsistenti natura.

i Quod] s. ꝙ usus penes unum, & proprietas inutilis penes alium ualeat remanere.

k Vel abusum.] licet alias abusus in mala parte sumi consueuerit, ut dixi in decr. cum inter nonnullos hic tamen in bona sumitur: quia in talibus rebus usus & abusus idem sunt, ff. de vsufr. ea. rerum, quæ usu consu. l. hoc senatus. §. 1. & ult. cum similibus, & ideo appellatur abusus: quia per vsum in talibus reb. res ipsæ ad totalem exinanitionem deducuntur, & de esse ad non esse reducuntur, ut hic.

Abusus in bonã & malam partem sumitur.

l Esse desinat.] qualiter talium rerum substantia habet per usum tolli, uel in parte minui, dicitur. ff. de vsufru. earum rerum, quæ usu consu. l. 1.

m Non subsistat.] eius enim quod non est, nulla est substantia. de præsenti. ff. de leg. 1. l. quod in rerũ, de verb. obl. l. interdum, inst. de inut. stip. 2. responso.

n In re constitutus.] vel inter viuos per pactum, uel iudicialem adiudicationem, uel per ultimam uoluntatem, ff. de usufr. plurib. §. 1. inst. eo. tit. §. Et dicitur in re constitutus, s. in certo corpore, quo sublato & ipsum usumfructum tolli necesse est, ff. de usufr. l. 2. instit. eo. tit. in prin. & §. finitur, ff. quib. mo. usufr. toll. l. repeti, §. rei, dicitur & in re constitui, quia rem ipsam afficit sicut ceteræ seruitutes.

Vsusfructus quare dr̃ personalis seruitus.

o ¶ Personalis,] quia persone constituitur ẽt prædium non habenti, quod non est in seruitutibus realibus & prędialib. ff. de ser. l. 1. contra. prædi. l. 1. & cum persona finitur, ff. quib. mo. vsufr. amittatur, l. sicut, §. morte, nec a persona abdicatur, immo si in alium per commericium transferatur, statim rei domino applicatur, ff. de iure. do. l. vsusfr. & d. §. finitur, licet commoditas fructuum percipiendorum per commercium in alium trasferri possit, & ita intelligitur lex, quæ alias contrarium diceret, ff. de vsuf. l. arborib. §. vsufructuarius. de peri. & commo. rei uenditæ. l. necessario, §. ul. alias est sub l. quod si pendente. & de nouatio. l. 4. arg. etiam ad hoc ext. de loca. c. vestra.

p Et pro quo.] s. petendo tanquam agenti competenti, uel negando alicui competere.

q Reales competunt actiones.] s. confessoria & negatoria. ff. si vsusfruct. petatur, l. 1. & l. uti frui. §. utrum, & §. si patris, si seruitus uendicetur. l. loci corpus. §. an confessoria. In rẽ cõfessoria cõpetit asserenti sibi dẽri seruitutem, & negatoria illi qui negat alteri fore debitam. eo. tit. l. 1. Dicuntur autem reales actiones cõfessoria & negatoria ab impositione talium nominum, non autẽ ex hoc prout aliqui dixerunt, quia confessoria uerbis affirmatiuis, negatoria uerbis proponit negatiuis, nã & q̃nque confessoria uerbis negatiuis, negatoria affirmatiuis proponi reperitur, ut in seruitute altius non tollendi est uidere. ff. de no. oper. nuncia. l. si priusquam. instit. de actio. §. æque & ibi not. & d. l. 2. Dicas etiam ꝙ istæ reales actiones, quæ pro iurib. incorporalib competunt, dantur etiam illi qui possidet, uel quasi ipsum ius corporale, quod quasi possideri uidetur, quamdiu in contrarium per alium factum non est, ff. si seruitus uen. l. si forte, §. sciendum & l. sicuti §. sed si quęratur. Secus autem in actionib. realib. competentibus pro corporalibus, quę non dantur possidenti & detinenti: nam possidenti non est prodita in rem actio. ff. uti pos. l. 1. §. interdictum, instit. de actio. §. sic itaque. licet possidenti, sed non detinenti detur. ff. de rei uendi. l. officium no. de hoc extra de iud. c. examinata. Si quæras quæ sit ratio quare realis actio possidenti & detinenti non detur pro re corporali, sed pro re incorporali? Respondeo rei uendicatio non datur ad alium effectum, nisi quod possessio corporalis penes conuentum existens in actorem transferatur de rei uen. l. qui restituere. C. de alie. iudici. l. 2. cum igitur actor illam quam petit, penes se ipsum excludit, quia quod petit, intus habet. Sufficit enim sibi quod effectualiter possideat, dicto §. interdum. Sed realis actio pro incorporalibus competens non datur ad illum effectum tantum: sed ut ille qui debet seruitutem, nihil faciat, nullumque impedimentum præstet, sed patiatur illum cui debetur pacifice illa uti. ff. de usufr. l. 3. §. 1. de serui. l. quotiens, de seruit. rusti. prædi. l. 1. in fi. cum similibus, expedit igitur, quod ipsi possidenti detur actio, ut submotionem impedimenti aduersarij & eius potentiam consequatur, cum aliter iure etiam suo uti libere & plene non posset.

Vsusfructus quib. actionibus peti põt.

Actio realis an possit dari possidẽti.

Actio realis non dat̃ possidenti pro re corporali, sed bene pro re incorporali.

r ¶ Personalis est seruitus.) ff. de serui. l. 2. & quare dicatur personalis, dic ut dixi de seruitute usus fructus supra in gl. quia personę.

s ¶ Reb. alienis.) h. d. quia res propriæ nulli seruire possunt iure seruitutis, ut dixi sup. in gl. usuarius.

t ¶ Salua rei substantia.) i. ne in totum pereat rei substãtia, ff. de usufr. l. 1. & ita ibi no.

Seruit nemini sua res.

u ¶ Id est.) exponit illa uerba, ius utendi, posita in definitione uel descriptione ususfructus uel usus.

x ¶ Vtilitatem aliam.) duta deambulandi, gestandi, i. solatiandi in fundo usufructuario uel usuario. ff. de vsu & habi. l. plenum.

a ¶ In

tum[a] vel pro parte[b] ſuo nomine[c], qui poſſunt ex re, in qua vſusfructus ſeu vſus conſtituitur, prouenire[d], propter[e] quod proprietas reputatur inutilis, a qua perpetuo abſcedit[f] vſusfructus ſeu vſus conſtitutus rebus, ex quibus ipſis[g] ſtantibus vſufructuario ſeu vſuario nulla poſſit vtilitas[h] prouenire: patet quod ad hoc quod talis vſusfructus vel uſus in re aliqua conſtitui valeat, requiritur,[i] quod ex re illa poſſint fructus vel vtilitas (salua ipſius rei ſubſtantia) ad fructuarium vel vſuarium peruenire. Quod ſi nulla ad ipſos poſſet ex re ipſa vtilitas (ſalua rei ſubſtantia) prouenire quales res conſtat eſſe vſu[k] conſumptibiles, nequaquam poſſet in rebus ipſis cuiquam vſusfructus vel vſus conſtitui, vel a[l] quoquam haberi. Adhuc[m] nec ius vtendi, quod nec eſt ius in re, nec[n] ſeruitus perſonalis, ſed[o] mere ius perſonale, pro quo reales[p] actiones non[q] competunt, in rebus talibus[r], vel rebus ipſis vtendi poteſt conſtitui vel haberi, cum & ius tale[s] exigat, quod ex re ipſa, quæ ad vtendum conceditur[t] tali modo ad vſuarium peruenire poſſet vtilitas[u] aliqua, ac cum vſu permanere vſuarij, ſubſtantia[x] ſalua rei, quod[y] nequaquam poteſt (ſicut ad ſenſum[z] poteſt percipi) in rebus vſu conſumpribilibus reperiri[a]. Rurſus nec ſimplex[b] vſus, qui nec[c] eſt ſeruitus, nec pro illo[d] competit ius[e] vtendi, in talibus[f] rebus poteſt conſtitui vel haberi: cum enim vti re aliqua, nihil fit aliud proprie, quam fructus rei ſiue vtilitatem[g] aliam in ſolidum, vel pro parte recipere, qui[h] ex ea poſſunt (ſalua rei ſubſtantia) prouenire, reſtat quod re illa vti[i] quis nequeat, ex qua (eius ſalua ſubſtantia) nulla ſibi prouenire poteſt vtilitas, quales res vſu conſumptibiles

a ¶In totum.] hoc referas ad uſufructuarium, qui oēs fructus rei ſuos facit, ff. de vſufr. l. vſufructu legato, in fi. & l. item ſi fundi.

b ¶Pro parte,] hoc ad vſuarium referendum eſt, qui fructus rei in totum ſuos non facit, ſed illos ſolum qui ſibi ad vſum ſufficiunt, inſtit. de uſu & habi. §. minus. ff. eodem titu. l. ſi habitatio. §. ſi vſus, & l. plenum, & l. fundi.

c ¶Suo nomine.] quaſi dicat iure ſuo, non alieno.

d ¶Prouenire.] intellige uel artificialiter uel naturaliter, vt colligitur ex iuribus, ſupra glo. proxi. allegatis.

e ¶Propter quod.] ſcilicet quia vſufructuarius & vſuarius omnes rei fructus uel partem recipiunt iure ſuo.

f ¶Abſcedit.] ideſt ſeparatur, & quæ ſit huius ratio, dic ut dixi ſupra in glo. not. rem dixi.

g ¶Ipſis ſtantibus.] i. in ſua eſſentiali ſubſtantia perſeuerantibus.

h ¶Vtilitas prouenire.] exemplum poteſt poni per iura. ff. de vſufruct. leg. ſtatuæ, a contrario ſenſu, de ope. ſeruo. leg. ult. cū enim uſusfructus & uſus ſint ius tantum, quo quis poteſtatem aſſequitur rei, fructus & utilitates alias cōſequendi, ſublata & nō exiſtente tali utilitate, uidetur non exiſtere ius ad illas tantum indultum, ff. de uſufr. l. 2. inſti. eo. tit. in princ. ſicut ſublata re ſine culpa, ſubmouetur ius ad illam petendam competēs, ff. de condi. furti. l. in re furtiua, & argment. ff. de legat. tertio, l. mortuo boue.

i Requiritur.] ratio eſt, quam dixi in glo. proxi. præcedenti.

k ¶Vſu conſumptibiles.] illis. n. in ſua ſubſtantia remanētib. nulla inducitur utilitas, cum ipſa non inſurgat nec proueniat, niſi ex talium rerum conſumptione, inſti. de uſufru. §. conſtituitur.

l ¶A quoquam haberi.] ratio eſt, quam dixi ſu. prox. in gl. exemplum.

m ¶Adhuc.] probat ulterius ꝙ in reb. conſumptibilib. ſimplex haberi nequeat uſus facti.

Seruitus perſonalis, eſt triplex.

n ¶Nec.] ſeruitus perſonalis, quæ eſt triplex, ſcilicet uſusfructus, uſus & habitatio, aliæ dicuntur reales ſeu prędiales, ff. de ſerui. l. 1. de uſufr. l. ſi quis binas, & ibi no. & rōne ſeruitutis perſonalis dr̄ quis in re ius habere cum contra quemlibet rei poſſeſſorem peti poſſit, ff. ſi vſufr. pet. l. uti frui. §. vlt. Ius aūt utendi iure ſeu ſeruitute, pōt dici illud ꝙ ſuperficiario in re ſuperficiaria cōpetit, uel emphyteutæ, uel feudatario, ff. ſi ager vectigalis, l. 1. & 2. de ſuperficie. l. 1. §. ult.

o ¶Sed mere.] quaſi dicat, non iure competens, nec rem afficiens, ſed tantum perſonæ cohærens, rei poſſeſſorem non ſequens, ff. ad Trebel. l. 1. §. ſi hæres.

p ¶Reales actiones.] ſ. confeſſoria, & negatoria.

q ¶Non competunt] ſed actio perſonalis ex pacto, argum. ff. de ſer. l. ut pomum, de ſerui. ruſti. prædio. l. prætoris. cum ibi no. de vſufru. l. ſi quis binas.

r In rebus talibus.] ſ. vſu conſumptibilibus.

s Ius tale.] ſ. mere perſonale.

t Conceditur.] ut eſt videre in commodatario, cui ad certum uſum res conceditur. ff. commodati, l. in commodato. §. ſicut. extra eod. tit. ca. 1. uel creditori uel depoſitario, quibus vſus rei obligatæ uel depoſitæ permiſſus eſt, expreſſe in creditore, uel tacite in depoſitario, ff. depoſiti. l. die. §. 1. & C. eod. titu. ſi depoſiti.

u Vtilitas aliqua.] conſideranda iuxta rei ad vtendū conceſſæ qualitatem.

x Subſtātia ſalua rei.] ſublata enim re nullus in ea vſus poteſt ſubſiſtere.

y ¶Quod.] ſ. ius utendi ſubſtantia ſalua rei.

z ¶Ad ſenſum.] ſ. viſus, per quem oculata fide ueritas magis quam per alium ſenſum animis hominum infigitur, inſtit. de gra. cogn. §. vlt.

a ¶Reperiri.] cum ipſæ per uſum conſumptione totali ſubijciantur, & de eſſe ad non eſſe redigantur.

b ¶Rurſus nec ſimplex.] ſcilicet ſine dominio exiſtens.

c ¶Nec eſt ſeruitus.] & ſic per conſequens ius in re nō imponens.

d ¶Nec pro illo.] ſcilicet ſimplici uſu facti.

e Ius vtendi.] ſ. qualitercunque quęſitum.

f Talibus rebus] ſ. vſu conſumptibilibus.

g Vtilitatem aliam] quæ conſiderari pōt iuxta rei uiſibilis qualitatem. ff. de vſufr. c. numiſmatum & l. ſi cuius §. vlt. alias eſt ſub l. æquiſſimum.

h ¶Qui.] ſ. fructus, vel alia utilitas.

i ¶Vti quis nequeat.] ſ. durabili vſu perſeueranter,

alias

eſſe [a] conſtat. Ex [b] quibus patet, quod nec vſus, qui eſt ſeruitus [c] perſonalis, nec ius vtendi, quod non eſt ſeruitus, ſed mere ius [d] perſonale, nec actus ipſe vtendi ſine iure [e] aliquo, poſſunt in rebus vſu conſumptibilibus conſtitui, vel haberi, cum quodlibet præmiſſorum [f] exigat, quod ex re ipſa (ſalua rei ſubſtantia [g]) poſſit habenti ius vtendi, ſeu [h] vtenti ex re ipſa vtilitas aliqua prouenire, quod utique in rebus nequit vſu conſumptibilibus reperiri.[i]

¶Nec [k] obuiat ſupradictis, [l] quod idem [m] prædeceſſor noſter in ordinatione prædicta, etiam illorum [n] quæ ad vitæ ſuſtentationem pertinent, ſibi & Romanę Eccleſię dominium reſeruarit: hoc enim [o] de rebus illis dumtaxat [p] debet intelligi, quę uſu non ſunt [q] conſumptibiles, ſine quibus humana vita non eſt [r] ſuſtentabilis, quę vtique non ſunt pauca. [s] Licet [t] autem in rebus uſu conſumptibilibus, nec ius vtendi, [u] nec ipſum [x] vti poſſit conſtitui vel haberi, ipſis [y] tamen poterit ius abuti. Abuti autem (dum tractatur de rebus vſu conſumptibilibus) pro rei conſumptione ſumitur, [z] quod ei opponitur, quod eſt [a] vti. Vti quidem pręſupponit, quod cum vſu ſalua rei ſubſtãtia maneat; [b] ſed abuti exigit, [c] quod cum actu huiuſmodi rei ſubſtantia conſumatur, [d] cum abuti [e] nihil aliud, quam contra naturam vſus, vti [f] in hac [g] materia proprie poſſit dici. Licet autem [h] quis re vſibili [i] abſque iure vtendi aliquo vti [k] poſſit, ipſum [l] tamen vti etiam in re [m] tali abſque iure utendi ſeparato a dominio uel coniuncto nec ab aliquo poteſt [n] conſtitui, nec [o] a quoquam haberi. Et quod [p] talis uſus conſtitui nequeat, ex hoc patet, quod dare, vel conſtituere quod ſuum non [q] eſt, nec ad ſe [r] pertinet nemo [s] poteſt, licet interdum illud [t] dare poſſit aliter quam ſit [u] ſuum. Actus autem ipſe vten-

alias momentaneum dicitur, ut inf. ſequitur.
a Eſſe conſtat.]cum (vt ſup. dixi) per vſum eſſe penitus deſinant.
b ¶Ex quib.]ſup. dictis, ver. quod autem, hucuſque.
c ¶Seruitus perſonalis]ff. de ſeru. l. 1.
d ¶Ius perſonale]dic vt ſup. prox. dixi ver. ſed mere.
e ¶Sine iure aliquo] hoc inferius latius explicabitur.
f ¶Præmiſſorum] .ſ. vſus, qui ſit ſeruitus perſonalis, uel qui ſit ius mere perſonale, uel actus utendi aliquo iure.
g ¶Subſtantia,]alias deſinit in ea omnis vſus, ut ſup. dixi.
h ¶Seu utenti]ſ. ſine aliquo iure.
i ¶Reperiri]quia per uſum totaliter eſſe deſinunt, vt pędixi.
k ¶Nec obuiat]quinta pars.
l ¶Supradictis].ſ. in parte præcedenti, & maxime in uer. quod autem.
m ¶Idẽ pędeceſſor noſter.] ſ. Nicolaus quartus.
n ¶Illorum.].ſ. bonorum.
o ¶Hoc enim] .ſ. ꝙ dominium talium bonorum ſibi reſeruauerit.
p ¶Dumtaxat] quaſi dicat, non de alijs, per ea quæ dicta sũt ſup. proxi.
q Non ſunt conſumptibiles]ſubaudi, ſed durabiles.
r Non eſt ſuſtentabilis]ſ. commode.
s ¶Non ſunt pauca.] ſubaudi, immo multa. ſicut eſt habitatio ſtratus ſiue lectus, & ſimilia, ff. de verbor. ſig. l. quos nos, §. uerbum, uiuere. de au. & arg. leg. l. ueſtis, §. uirilia. & §. familiaria, cum ſimilib.
t Licet autem.]Sexta pars.
u ¶Nec ius utendi]ꝙ eſſe debet ſalua rerum ſubſtantia.
x ¶ Nec ipſum vti.].ſ. durabile.
y ¶ Ipſis.].ſ. rebus conſumptibilibus.
z ¶Sumitur.]probatur hoc, ff. de uſuf. earum rerum quę vſu. conſũ. l. hoc ſenatus, §. 1. & ſeq. nam abuſus in rebus talib. pro aſſumptione, i. conſumptione accipitur, vt ibidem dicitur.
a ¶ Quod eſt vti.]cum de ſe non ſit ei conſumptibile, ſed conſeruabile. ff. de vſufr. l. 1. inſt. eod. tit. in princ. & ſtatim ſequitur.
b ¶ Maneat.]ut in iurib. ſup. prox. alle. ff. de uſu & habi. l. plenum.

e ¶ Exigit.].ſ. neceſſario.
d ¶ Conſumat.]cum ſine conſumptione in talib. rebus non ſit vſus, vnde quaſi aſſidua permutatione extingui dicuntur, inſt. de vſuf. §. conſtituitur.
e ¶ Cum abuti.].ſ. de ſe rei conſumptibilis.
f ¶ Vti.]de ſui natura rei conſeruabilis.
g ¶In hac materia] h. d. qa in alia materia abuſus in alia parte ſumitur, & ideo reprobatus, ꝙ dic ut ſup. in gl. licet alias.
h ¶ Licet aũt.]adhuc probat, ꝙ vſus facti abſque alio iure habe ri non poſſit.
i ¶ Re vſibili.] i. apta ad utendum.
k ¶ Vti poſſit.]ſ. de facto, ut eſt uidere in fure, prædone, raptore, & ſimili.
l ¶ Ipſum tamẽ.] .i. ipſa poteſtas utendi.
m In re tali]ſ. vſibili.
n ¶ Poteſt conſtitui, cum regulariter quis alteri nequeat conſtituere quod non habeat, ut dixi in parte pęcedenti, & in glo. vſuarius. n. & ſtatim ſequitur.
o Nec a quoquam haberi,]cum. n. habere proprie, cum effectu debeat intelligi, ff. de ver. ſig. l. nomẽ filiarum. §. habere, ſequitur ꝙ vti re vſibili abſque aliquo iure utendi, nõ ſit vsũ habere, cum ex hoc illud appareat alienũ argu. 14. q. 4. quid dicam, 93. di. illud, 16. qu. 4. licet, C. de fun. rei priu. l. uſus aquę. lib. 11.
p Et quod talis vſus] .ſ. abſque aliquo iure vtendi.
q ¶ Suum non eſt]ſcilicet quo ad dominium.
r Nec ad ſe pertinet.] .ſ. alias quam iure dominij. Et h. d. quia aliquando quis id quod ad ſe pertinet ſine dominio alteri conſtituit, ut inquilinus, qui domum conductam alteri locando eius uſum transfert, C. commodati, l. nemo prohibetur. Et vſufructuarius qui non eſt dominus, vſumfructum transfert, ff. de vſufr. arborib. §. uſufructuarius.

Vſufructuarius uſũfructũ trãsfert.

ſ ¶ Nemo poteſt.]niſi ex ui pacti, iuris uel iudicis auctoritate aliud contingat, extra de do. inter uir. & uxo. c. nuper. ff. de reg. iu. nemo plus iuris, in quibus, de hoc, cum ſimilibus.
t ¶ Illud.].ſ. quod ſuum eſt, uel ad ſe pertinet.
u ¶ Quam ſit ſuum.] hoc dicit propter dominum proprietatis, qui in ipſa habeat uſumfructum cauſalem, & tamen

tamen non illum causaliter, sed formaliter, alteri constituit licet ipsum taliter, id est formaliter non habeat, arg. ff. si vsusfru. peta. l. vti frui. & ideo pactionib. dicitur posse constitui. ff. de vsufr. l. 3. inst. eo. tit. §. 1.

Vsusfructus formalis differt a causali.

a ¶ Dñs dr.] vñ legitur q libertas est naturalis facultas eius quod cuique facere libet, nisi quod ui aut iure prohibetur. ff. de sta. ho. l. libertas. & ideo scribitur, quod vis animæ non infertur. 22. q. 5. §. 1. Licet autẽ quis suorum actuum dicatur dominus per naturalem libertatẽ arbitrij, non autem membrorum suorũ dominus dicitur, vt illorum estimationẽ facere possit. ff. ad le. Aquil. liber homo. cum illa æstimationem non recipiant. ff. si quad. pau. fecis. dicatur. l. ex hoc de ijs qui deie. uel effu. l. vlti.

Libertatis definitio.

Membrorũ dñs propriorũ nemo videtur.

codic. l. quidam referunt. extra de eccl. ædi. c. ad audientiam. 2. sicut quod in rerum natura non est, in stipulationem deduci non potest, inst. de inu. stipu. circa pri. & per alia quæ dixi in c. cum inter nonnullos.

p ¶ Per hoc tñ.] s. q habet facultatem illum exercendi.

di ad vtentem pertinet, in quantum quis suorum actuum per liberum arbitrium & voluntatem dominus dicitur [a], cum per [b] hoc illos non exercere: valeat vel etiam exercere: non autem actus ipse vtendi ad eum pertinet, qui concedit alij, quod in re sua actum illum valeat exercere, quod [d] vtiq; nihil est aliud quam quod actum suum ad rem concedentis ad actum suũ vtens valeat applicare. Sicut [e] qui equum suum alicui commodat, non actum equitandi concedit [f] commodatario, sed quod actum illum [g] in equo suo valeat exercere: quod non est vtique actum vtendi simplicem concedere sine [h] iure, cum hæc concedere nihil sit aliud quam concedere ius vtendi: quod quidem ius [i] vtendi separatum a proprietate seu dominio in rebus, quæ vsu consumuntur, nequit [k] constitui, vt patet manifestius ex prædictis. Præterea quod simplex vsus id est, sine iure vtendi a proprietate, seu dominio separatus, etiam in re vsibili haberi nequeat, sic probatur: Si enim possit haberi vsus [m] talis, aut ante actum ipsum, aut in ipso actu, aut post completum actum huiusmodi haberetur. [n] Quod autem hoc nequeat fieri, ex hoc patet; quod non est, nequaquam [o] haberi potest, patet autem, quod actus ipse antequam exerceatur, aut etiam dum exercetur, aut postquam perfectus est, in rerum natura non est, ex quo sequitur quod haberi minime potest: licet enim & ante actum ipsum quis facultatem illam habeat exercendi, per [p] hoc tamen actus ipse in rerum natura nisi in [q] potentia, non [r] existit; cum autem actus est in fieri [s], nec adhuc quod ipse actus in rerum natura sit, potest [t] dici, licet, pro eo quod sit in fieri [u], dici possit, quod enim de actu [x] qui est in fieri [y], præterijt, vel futurum est, iam non in rerum [z] natura, sed in [a] memoria, vel [b] apprehensione tantum est, quare, nisi prout in

b ¶ Cum per hoc.] s. liberum arbitrium.

c ¶ Ad eũ pertinet.] ratio huius est: quia actus vel opera vni9 nõ est alterius, ff. de cond. indeb. l. si non fortem. §. libertus.

d ¶ Quod.] s. concedere alteri in re sua actum aliquem exercere.

e ¶ Sicut.] exemplificat.

f ¶ Concedit cõmodatario.] cũ illũ per se habere noscatur.

g ¶ Actum illum.] s. equitandi.

h ¶ Sine iure.] scilicet vtendi, immo cũ iure utendi fit talis concessio.

i ¶ Ius utendi, in tãtum quod non est reuocabile, nisi actu completo. ff. commodati. l. in commodato. §. sicut. extra eo. tit. c. 1.

k ¶ Nequit constitui.] cum in rebus talibus habens usum, proprietatem censeatur habere, vt pluries dixi in parte præcedenti.

l ¶ Præterea.] probat adhuc simpliciem vsum facti absque aliquo iure esse non posse.

m ¶ Vsus talis.] scilicet absque aliquo iure.

n ¶ Haberetur.] ultra ista nullum tempus est dare, quia omne tempus vel in præteritum, vel in præsens, vel futurum diuiditur. ff. de iniust. testa. l. cum in secundo, insti. de uerb. obli. l. conditiones, ff. si cer. pet. l. cum ad præsens, cum legibus sequentibus.

o ¶ Nequaquam haberi potest.] comprobatur hoc per iura. ff. com. præd. l. si seruitutis, §. futuro, sicut & persona quæ nondũ est, re aliqua uti non potest, ff. de iure

q ¶ Nisi in potẽtia.] talis potẽtia alias appellatur aptitudo, extr. de bapt. maiores, §. ceterũ. sicut de iustitia, in quãtum est humana creatura, dicitur, q est cõstãs & perpetua voluntas ĩ potẽtia uidelicet vel aptitudine, quia in actu frequenter est cõtrarium, ff. de ius. & iu. l. iustitia. Et de matrimonio q est coniunctio maris & feminę, induiduam vitæ consuetudinem retinens, l. aptitudine vel proposito, licet non actu. Instit. de iure persona. circa prin. 27. qu. 7. §. 1. & de possessione momentanea. C. de momenta poss. l. 1. q legitimam personã s l. momentaneæ.

Vniuersitas delinquere potest.

Matrimonij definitio, & explicatio.

r ¶ Nõ existit.] opus est facto, quod quidẽ sola uoluntas vel facultas nõ inducit, sed operatio facti, ff. de consti. pec. l. promissorum, §. constituto, qui. mo. pig. vel hypo. sol. l. sicut, §. si voluntate. de re iud. l. 4. §. ait prætor. de pig. act. l. non est mirum. extra de off. or. pastoralis, §. ulti. ut lit. non conte. quoniam, §. in alijs, cum ibi nota. de eo. qui mit. in poss. ca. 1. in fin. de hoc de re iud. cum aliquibus.

s ¶ In fieri.] id est, exercitio ipso facti.

t ¶ Potest dici.) quia actus aliquis antequam completus sit, esse completus dici non potest, sicut de illo qui est in via eundi ad sanctum Iacobum, dici non potest quod iuerit, donec intentionem suam compleuerit, arg. ad hoc. ff. de cõd. ob. cau. leg. si pecuniam, de uerb. oblig. l. si ita stipulatus essem. de fur. §. siue igitur, instit. de obl. quæ ex deli. nasc. §. manifestus, C. de posthu. hære. inst. l. penult. ad Syllania. l. penult.

u ¶ In fieri.] expone ut sup. proxi.

x ¶ De actu.] scilicet inchoato.

y ¶ In fieri.] scilicet completo.

z ¶ In rerum natura.] hoc referri ad præteritum & futurum potest.

a ¶ In memoria.) scilicet præteriti.

b ¶ Vel apprehensione.) scilicet futuri.

a Ha-

memoria, vel apprehensione tantum est, haberi [a] nequaquam potest. Quod autem in præsenti fit, momentaneum, [b] vel instantaneum [c] est: quod vtique magis intellectu quam sensu percipi potest: [d] vnde nec potest haberi pro tunc, [e] nisi pro momento illo seu instanti, in quo cum fit, [f] potest dici actum post actum completum, licet si ex facto ipso producta res aliqua fuerit, res ipsa aliqua facta haberi [g] valeat; factum tamen ipsum quod iam transit, nisi in memoria (prout supra dictum est) non habetur. [h] Præterea [i] si simplex vsus absque iure vtendi haberi possit ab aliquo, constat quod non iustus esset actus vtendi huiusmodi reputandus, [k] cum ille vsus fuerit, cui ius non competebat vtendi: talis autem vsus non iustus ad perfectionis statum nequaquam [l] pertinet, nec perfectioni aliquid [m] adijcit, sed sibi repugnare potius, ac detrahere [n] noscitur manifeste. Quod autem vsum non iustum conditor [o] canonis fratribus ipsis intellexerit reseruare, nequaquam debet aliquis sapiens æstimare: [p] immo quod de iusto [q] intellexerit, ex eo potest euidentius apparere, quod in eadem ordinatione curauit adijcere, quod illarum rerum dumtaxat in se & Ecclesiam Romanã recipiebat dominiũ, quarum vsum facti liceret [r] habere fratribus seu ordini antedictis: subiungens [s] nihilominus, quod non rerum [t] omnium vsum habere debeant fratres ipsi: quantum autem ad vsum facti simplicem absque omni iure vtendi attinet, nulla rerum quo ad fratres differentia est censenda; sic enim vti de facto [u] possunt prohibitis, vt permissis, [x] quare præmissa rerum, [y] distinctio [z] ad illum vsum facti potius [a] est referenda, pro-

a ¶ Haberi.] scilicet de præsenti.
b ¶ Momentaneum.] idem per momentum durans ar. C. si de momen. pos. fue. appellatum, l. 1. qui legi. personam, &c. l. momentaneæ.
c ¶ Instantaneum.] id est in instanti faciendum.
d ¶ Percipi potest.] simile. ff. de sol. ratũ. rem ratam haberi. l. quo enim. §. Iulian. ext. de donatio. Apostolicæ.
e ¶ Pro tunc.] scilicet præsenti.
f ¶ Cum fit, potest dici actum.] cum statim vel in momẽto esse desinat. argu. ad hoc. ff. de condi. ob. cau. l. qui se. 2. respon. de dona. inter virum, & vxor. l. 2. vltim. de iure dontium. l. licet si pecuniam.
g ¶ Haberi.] cum effectu intelligitur, ff. de verborum significatione, l. nomen. §. habere, immo alias tale habere in momento desinens, esset derisorium. argumen. ff. de iure do. l. cum post, §. gener. cum ibi not. & de leg. 1. legato generaliter.
h ¶ Non habetur.] illud enim quod iam factum est, cum in instanti non sit, de præsenti non habetur: quia se non potest habere ad esse vel non esse præsẽs, argument. ff. si cer. pet. cum ad præsens, de iniusto test. l. cum secundo, inst. de verborum obligatione, §. conditiones, & quod iam factum est, pro non facto haberi non potest, ff. de capti. & postli. reue. in bello, §. factæ, in corpore authẽ. de æquado. §. 1. coll. 7. 32. q. 5. si Paulus; nec ipsum factũ amplius esse potest. arg. C. de sacrosan. eccl. l. 1. argu. 63. dist. §. pariter, quare consueuit dici, quod de tempore non habemus nisi nunc. Et super hoc quod hic dicitur de tempore præterito, præsenti vel futuro, vide quod plene tractat Aug. lib. 11. confessionum.

Nunc, & nil aliud de tempore constat haberi.

i ¶ Præterea.] adhuc probare nititur, simplicem vsum facti sine aliquo iure non posse subsistere.
k ¶ Reputandus.] hoc probatur clare per ea quæ dixi in decret. cum inter nonnullos. in gl. sed unde.
l ¶ Nequaquam pertinet.] cum perfecti sit nulli nocere, quod faceret vsum non iustum habendo, omnib. autem velle prodesse. 14. q. 5. in c. denique.
m ¶ Aliquid adijcit.] cum ad perfectum spectat omnia contemnere. 15. q. 1. §. 1.
n ¶ Detrahere noscitur.] quia cum perfecti sit (vt dixi) nihil etiam iuste habere velle, sed omnia contemnere iniustum vsum habendo se in repugnãtiam deducit, ar. C. de mu. pa. l. 1. §. professor. lib. 10. ff. de vaca. mun. l. in honoribus, §. philosophis, de varijs, & extraor. cogni. l. 1. §. & an philosophis, 12. q. 2. c. gloria episcopi. in versi. Socrates.
o ¶ Conditor canonis.] scilicet Nicolaus.
p ¶ Aestimare.] cum enim ipse sit Christi vicarius. de transl. epi. c. quanto. de re iud. ad Apostolicæ. §. nos, libr. 6. & lex animata in terris, in corpore authen. de consue. circa fin. colla. 4. nihil iniustum in dubio permittere et uidetur, argumen. 21. dist. 1. c. nunc autem, 40. d. c. non nos. cum ipse met profiteatur se velle obtinere quod suæ uolunt leges. in corpore authent. de iud. §. omnis, coll. 6. nec vult a iuris tramite declinare, extra de proba. licet, §. 1. & argumen. de excep. cap. cum inter. & ne alias iniustitia, vel iniuria oriatur unde iura nasci debent, C. vnde ui. l. meminerint, extra de accu. ca. qualiter, & ne sua constitutio aliquid imperfectũ, uel iniustum continere dicatur, contra. l. si quis seruum, C. qui mili. non pos. li. 12. de his quibus, ut indig. l. cũ Syllanianum, cum & ipse sua rescripta contra ius elicita præcipiat ab omnibus refutari, C. de preci. impe. offer. l. rescripta, 25. quæstio. 2. cap. nec damnosa, & cap. seq. immo auferenda sũt de manibus portantis, & principi referenda. C. de paga. sacrifi. & re. eo. l. sicut. not. extra de fi. instr. pastoralis. Item si priuatus aliquid iniustum uel iniuriosum alteri in dubio permittere nõ videtur, ff. de his quæ in frau. cre. l. si pater, de cõd. ind. l. si procurator, §. Celsus, multominus princeps, in corpore authen. ut differentes iudices, §. si tamen contingit, coll. 9.

Princeps in terris est dictus lex animata.

q ¶ De iusto.] scilicet usu.
r ¶ Liceret.] id est licitum esset, per hoc excludẽs usum non iustum, arg. 14. q. 4. c. quid dicam, 23. q. 7. c. 1. ff. de cond. inst. filios.
s ¶ Subiungens.] dictum c. Exijt. §. præterea loca.
t ¶ Non rerum.] omnium, puta pecuniæ.
u ¶ De facto.] ex quo suppon. tur absque omni iure.
x ¶ Vt permissis.] in quibus censetur usus non iustus, ex quo est absque iure utendi, ut supra.
y ¶ Rerum.] quantum vsum licet uel non licet habere fratribus ipsis.
z ¶ Distinctio.) facta per Papam Nicolaum.
a ¶ Potius est referenda.) si quæras quare hoc? Respondeo, quia ad illum relata magis iuri communi conuenit;

nit: & p consequens rei agendæ vtilior est, quare ipsa potius est suscipienda, arg. ff. de iur. l. quoties idem sermo. & minus per hoc hēt iniquitatis, quare potius est eligenda. ar. e. ti. l. quoties nihil. nam verba sunt in dubio interp̄tanda, vt iuri cōi non obuient, ar. ext. de rescr. causam q̄, de consue. cum dilectus, & (q̄d plus est) verba ad extraneū sensum trahēda sūt, vbi res de qua agitur, aliter salua esse nō posset, C. de libe. præter. l. 4. & no. extra de verb. sign. c. intelligentia.

Verba q̄nq; ad extraneū sensum trahuntur.

t ¶ Ordinatio prædicta.] .s. Nicolai.
u ¶ Honori.] qui seruandus est, cum. n. ex p̄cepto Christi matri carnali sit honor exhibendus, & etiam ex iuris dispositione, ff. de obseq. a lib. l. 1. §. 1. & l. liberto, cū sim. multis: multo fortius matri sp̄uali, qualis est Ecclesia Romana, mater omnium fidelium, & magistra, 12 d. c. non decet. ext. de sum. tri. dānamus, ad fi. de fo. cōp. c. vl. 2. q. 6. c. ad Romanā. 2. & de tali honore dici consueuit, q̄ est quibuscunq; diuitiis p̄ferēdus, ff. si quis omi. cā test. l. Iulian. & arg. ff. de aur. & ar. le. l. vestes. §. muliebria.

Mater est honoranda.

x ¶ Nō leuiter.] qua si dicat, immo grauiter.
y ¶ Foro ecclesiastico.] .s. contra clericum, vel laicum pro iure ecclesiastico spāli, vel ei annexo, extra de iud. quanto, vel alias tēporali iurisdōni ecclesiæ subditum, de fo. compe. licet, cum similibus.

† Vid. Bart. li. 2. Minor. 8. d. dicētem constōnem Mart. ā prius correctā adde Bald. relatū p Pe. de Anch. in clemen. Exiui.

quo ipsis competit fratribus ius a vtendi: quarundam b enim rerum vsus fratribus ipsis prohibitus noscitur, & quarundam c permissus: ex quo d sequitur, quod vsus facti, de quo ordinatio e loquitur, f de tali g intelligi debeat, qui iustus sit, id est, h pro quo competat ius vtendi: & hoc conditor ipse i canonis exprimit euidenter, cum in eadem ordinatione adiecerit, quod moderatus k vsus in expressis l prius rebus ipsis fratribus est concessus. m Præterea n si in rebus consumptibilibus possit vsus constitui vel haberi, nequaquā simplex o nec a rei substantia, proprietate, seu dominio separatus vsus huiusmodi posset p dici: cum per talem vsum, id est vtendi actum, & in ipso actu, & cum ipso actu res consumatur huiusmodi, ac in ipsius rei exerceatur substantia, nec sine rei ipsius consumptione esse q valeat vsus talis: ex quo patet, quod vsus talis nec simplex nec separatus r a dominio pōt dici.

¶ Rursus s † nedum fratribus ipsis ordinatio t prædicta non profuit, sed etiam occasionaliter honori u sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ non x leuiter detrahit, & detraxit. Nunquid non p̄fatæ Ecclesiæ derogatur honori, si ipsam oporteat nunc in foro ecclesiastico, y nunc in sęculari, z interdum quoque coram pedaneis a iudicib. & plerumque pro rebus paruis b & vilibus c continue d litigare? Hoc e autem notum f est fieri: cum occasione retentionis g dicti dominii omnes causę occurrentes agendo vel defendendo pro bonis huiusmodi nomine Romanę Ecclesiæ virtute

a ¶ Ius vtendi.] saltē personale.
b ¶ Quarūdam enim rerum.] vt pecuniæ.
c ¶ Quarundam.] vt duarum tunicarum breuium, & similiū vt in dicto. c. Exiit, §. licet autem.
d ¶ Ex quo.] s. quia quarūdam rerum vsus est prohibitus, & quarundam permissus.
e ¶ Ordinatio.] s. Nicolai.
f ¶ Loquitur.] .s. ipse Nicolaus p ordinationem: nam ipsa ordinatio cum de se sit inanimata, non loqtur, secundum enim modū loquendi scriptura loqui dicitur, id est Deus vel homo p scripturā, C. de sum. tri. epistola, inter claras circa prin. & ibi no.

Scriptura loqui dicitur.

g ¶ De tali.] scilicet vsu.
h ¶ Id est.] congrua est hæc expositio, cū sine iure vtendi omnis vsus iniustus censeatur: vt sup. & plene probaui, in cap. cum inter nonnullos, ad quod super hoc te remisi.
i ¶ Ipse.] scilicet Nicolaus.
k ¶ Moderatus vsus.] Per hoc denotare volens, vsum competere cum iure in rebus permissis: cum immoderatio a iure reprimi dicatur, vt in præd. decr. & de uer. sig. c. ult. & arg. C. unde ui. l. 1. ff. de test. l. 1.
l ¶ Expressius prius.) Dicto c. exiit §. in alio, & §. quia vero.
m Est concessus.) Ex hoc concluditur manifeste, vsum competere cum iure utendi, prouenienti ex concessione principis, tale ius inducentis arg. 8. dist. quo iure. ff. de iniu. l. iniuriarum. §. 1.
n Præterea.) Adhuc probat, in rebus consumptibilibus simplicem usum non cadere.
o Simplex.) s. ab omni iure.
p Posset dici.) Ratio est, quæ sequitur, &c.
q Esse ualeat.) Hoc sup. pluries probatum est, quare nō est iterandum.
r Nec separatus a dominio.) cum habens in talibus rebus usum, habere dicatur dominium, ut sup. pluries probaui.
s Rursus.) Septima pars.

z Sæculari.] cui cum rei sūt subditi, actor forum eorum sequi tenet, de fo. cōp. c. si clericus, 11. q. 1. experientię. C. de iur. om. iud. l. in criminali, cum similibus.

Actor forū rei seq. dēt.

a ¶ Pedaneis iudicibus.) quales sunt q̄ humiliora & viliora negotia disceptāt. C. de peda. iud. p totū, & maxime in l. vlt.

Iudices pedanei qui sūt.

b ¶ Paruis.] paruæ dici possūt respectu habito ad qualitatē potentis, argu. ff. de iud. l. sed & si susceperit. §. sed si proponas. extra de sim. & si quæstiones & plene dixi, in c. execrabilis.
c Vilibus.) Hic uidere potes, quod no. in cor. auth. de man. prin. §. si tibi, coll. 3.
d Continue litigare.) Quasi dicat, certe detrahitur: cum episcopus se litigiosum non debeat exhibere: cum ex hoc ordinari etiam prohibeatur 40. dist. §. 1. & c. 1. & seruum Dei litigare non deceat: quare dicitur, quod verecundia, non est uituperanda, sed laudanda. ff. de tribut. actio. l. illud. §. qui tamen. de aliena. iudicii. l. itē si rés. §. potest. In hoc autem potissime detrahitur, cum ecclesia litigando, partem cum alio faciens habeat ad præsentiam iudicis infimi venire. C. de episc. & cler. c. l. iubemus, & ipsa sit illa, ad quam undecunque omnis oppressus recursum habiturus est, ut ad matrem. 2. q. 9. cap. ad romanam, & c. omnis oppressus.

Eps nō fit litigiosus.
Verecundia est laudāda.

e Hoc autem.) .s. litigare: etiam coram pedaneis iudicibus.
f Notum.) Quod probatione non eget. 2. q. 1. de manifesta, extra de iureiurand. ad nostram. C. de accusat. ea quidem.
g Retentionis.) scilicet factæ per Nicolaum Papam.

cuiusdam priuilegii a felicis recordationis Martino Papa iiij. prædecessore nostro concessi, super hoc agitentur, [a] & (quod grauius est censendum) procuratores causarum huiusmodi multos vexare [b] dicuntur indebite, licet potestas attributa procuratoribus talibus per priuilegium antedictum quoad administrationem bonorum [c] præmissorum, dudum seruata non fuerit, nec [d] seruetur: quæ [e] omnia in notam [f] & iniuriam [g] sanctę Romanæ Ecclesiæ non est dubium redundare. Adhuc ordinatio antedicta [h] ecclesiarum prælatis, & rectoribus [i] grauis existere nimium, & molesta [k] monstratur. Numquid non graue præmissis [l] potest existere, quod ipsos oporteat se opponere [m] sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ ipsorum [n] caput [o] noscitur & magistra, [p] ac cum ea agendo vel defendendo litigare [q] assidue, vel cedere iuri [r] suo? hoc [s] tamen oportet illos [t] facere, cum in multis dicti fratres prędictis [u] existere dicantur iniurii, [x] sicut multorum prælatorum, & rectorum diuersarum prouinciarum adhuc in curia existentium habet insinuatio, [y] qui quidem fratres facta [z] sua per procuratores nituntur defendere [a] antedictos.

¶ Nos [b] itaque, qui veritatem tenemur colere, [c] velut ille, qui illius, [d] qui veritas [e] noscitur, [f] licet [g] immeriti, vicem teneamus [h] in terris, illa volentes in sancta Dei Ecclesia, quæ non verbo obtinent tantum, sed quæ re potius obseruari: [i] præmissis [k] in scrutinio rectæ considerationis adductis, [l] ac delibera-

a Agitentur.] id est agitari habeant coram certis iudicibus vel conseruatoribus deputatis.

b ¶ Vexare indeb.te.] quod per ecclesiam aliis prohibetur, de rescrip. nonnulli, & c. quia nonnulli, cum sim. ergo ab hoc debet Ecclesia abstinere, extra de nat. ex liber. uen. c. 1. ar. ff. de fide iuss. tutor. si seruitus vendicet, in l. altius, de cõd. inde. l. frater a fratre. 11. q. 1. Siluester 25. d. ca. vlt.

c ¶ Bonorum præmissorum.] quorum dominiũ fuit Ecclesiæ Romanæ per Nicolaum Papam retentum.

d ¶ Nec seruetur.] quare ex hoc dici posset aliqualiter abrogata, arg. 4. dis. §. leget, & arg. eo. q̃ not. in fin. corpore auth. de man. pri. §. patrocinio. collat. 3. de tabel. §. illud quoque, coll. 4. Vel dic ꝙ potestas licita p̱ priuilegiũ illud procuratoribus concessa per eos abutentes illo ñ fuit seruata: quare p̱ hoc priuilegiũ amittere debuerunt. 84. dis. c. vbi ista, 11. q. 4. priuilegiũ. extra de priuil. tuarum.

e ¶ Quæ omnia.] .s. litigare, & per priuilegiũ alios uexare indebite, vt s̄.

f ¶ Notatam.] i. diffamationem.

g ¶ Iniuriam.] q̃ p̃t dici insurgere hoc casu ex indebita, prætextu priuilegii facta de aliquo, vexatione. arg. ext. de fo. comp. c. nullus.

h ¶ Antedicta.] .s. p̃dicti dominii retentiua.

Copula coiũgit diuersa.

i ¶ Et rectoribus.] quocunque nomine censeatur, arg. 1. q. 3. saluator, & per istam copulatiuam. Et vr̃ hic innui, quod simplices ecclesiarum rectores non dicantur prælati: cum de sui natura copula coniũgat diuersa. ff. de le. 3. l. ea tamen adiectio. Sed de hoc dic, vt no. extra de iud. decernimus, de offi. ord. cap. cum ab ecclesiarum, & hoc verbum, prælatis, denotat, ecclesiæ prælatos maiores, arg. dicti c. decernimus.

k ¶ Et molesta.] quare ex hoc merito tollenda, arg. 4. d. c. erit autem lex.

l ¶ Præmissis.] s. prælatis, & rectoribus.

m ¶ Opponere.] .s. litigando.

n ¶ Ipsorum.] .s. prælatorum, & rectorum.

o ¶ Caput noscitur.] 12. d. c. non decet.

p ¶ Et magistra.] ext. de priuileg. antiqua.

q ¶ Litigare.] certe negari non põt, quin hoc eis sit graue: cum Ecclesia personam parentis repræsentans, sancta & honesta semper uideri debet prælatis & rectorib. arg. ff. de obse. a libe. l. libert.

r ¶ Cedere iuri suo.] quod esset contra l. illud. ff. de pe. hære.

s ¶ Hoc tamen.] .s. litigare, vel iuri suo cedere.

t ¶ Illos.] .s. prælatos, & rectores.

u ¶ Prædictis.] .s. prælatis & rectoribus.

x ¶ Iniurii.] id est iniuriosi seu contumeliosi, arg. ff. de iniu. l. item apud, §. conuicium, cum similibus.

y ¶ Insinuatio.] id est patefactio, & assertio. simile ext. d̃ app. ex insinuatione.

z ¶ Facta sua.] .s. cõuiciosa seu iniuriosa, vel aliis vexationem inducentia, vt supra.

a ¶ Defendere.] & male, quia per alium talia facere perinde est ac si facerẽt per se ipsos, arg. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. deiecisse, de iniu. l. non solũ. §. mandato, & §. p̱cu lus. Et taliũ procuratorum hñtium a fratrib. plenã, & liberã potestatem facta ipsis fratribus nocent, ff. de trib. act. l. p̱curatoris. C. de excoct. & trans. mil. an. l. in excoct. li. 12.

b ¶ Nos itaq;] Octaua pars.

Veritas præfertur opinioni.

c Colere.] p̱ approbationem: veritati .n. manifestæ cedit opinio, 8. dis. c. veritates extra de purg. vulg. c. significãtib. ff. quãdo act. de pec. est annal. l. quæsitũ, alias est. §. vlt. l. 1. cũ simi. & hoc verum, nisi vbi inducitur p̃sumptio iuris. & de iure, vel fictio: quia illi debet præcise stari, not. de spon. is q. ff. quod metus cau. l. vlt. C. de prob. l. siue possidetis, 50. d. c. ferrum.

d ¶ Illius.] .s. Dei.

e ¶ Veritas.] subaudi esse.

Deus est via, veritas, & vita.

f ¶ Noscitur.] unde uere dr̃ uia, ueritas & uita: uia, in exemplo non errans: ueritas, in promisso non fallens: uita in præmio, s. æterno non moriens, de pœn. dist. 2. c. si enim inquit, uer. qui dicit, 11. q. 3. existimant, & c. imperatores, no. de hoc in corpore auth. de fi. instr. circa prin. coll. 6.

Natura humana prona est ad peccandum.

g ¶ Licet immeriti.] h. d. p̱p̱ humilitatem, uel p̱p̱ pronitatem humanæ naturæ ad peccandum, 11. q. 1. omnis ætas, in corpore auth. de mon. §. si quis igitur, circa fi. coll. 1. alias nullus euni sanctum dubitet, quem apex tãtæ dignitatis attollit 11. d. non nos.

h ¶ Teneamus in terris.] simile de transl. epis. c. quanto, ut eccl. benef. c. 1 de re iud. ad Apostolicæ, §. nos autem, lib. 6.

i Obseruari.] C. plus ualere quod agitur, per totum, & dixi s̄. eo. in uerbo, colere.

K Præmissis.) sup. in hac decr. recitatis.

l Adductis.) per hunc modum hominis actus ad finem prosperum deducitur, arg. C. de leg. humanum. de repu. l. dubium non est, 11. q. 3. summopere.

a ¶ Dili-

tione cum fratribus nostris & multis alijs præhabita diligenti,[a] dignum arbitrantes & congruum, professores dicti ordinis [b] non verbis [c] tantum, non simulatis [d] actibus, sed operibus [e] claris, veritate [f] suffultis perfectioris status, ac altioris paupertatis sibi prærogatiuam præ alijs Mendicantibus vendicare, ac nihilominus honori [g] sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, (cuius obnubilari [h] posset gloria, si tam peruersæ [i] simulationi, quæ profecto & ipsis simulantibus officit, [k] & alijs scandali [l] materiam subministrat, dissimulando illi occurrere consentiret) [m] ac insuper volentes indemnitati prælatorum & rectorum [n] salubriter super hoc prouidere, nolentes in posterum sub prætextu seu pallio [o] talis dominij temporalis verbalis, [p] nudi [q] ac ænigmatici, [r] tanta bona, quanta dicti Fratres faciunt infici, [s] ac fomentum [t] tantis malis, quanta [u] procedunt ex simulatione huiusmodi ministrare: [x] De fratrum [y] nostrorum consilio, hoc edicto in perpetuum valituro sancimus, quod in bonis, quæ in [z] posterum conferentur [a] vel offerentur, [b] aut aliàs quomodolibet [c] obuenire contingent Fratribus seu ordini supradictis (exceptis [d] ecclesijs, [e] oratorijs, [f] officinis [g] & habitationibus, ac vasis, libris & vestimentis diuinis officijs dedicatis

Simulatio & bona & mala.

Christi opera fuerūt patentia.

a ¶ Diligenti.] simile C. ne filius pro patre. auth. habita. quia quod a pluribus quæritur, facilius inuenitur, 20. dist. c. in quibus C. de inge. manu. l. si auiā. de fideicom. li. l. vlt. ff. de bo. pos. in bonorum, cum simi.

b ¶ Dicti ordinis.] s. fratrum Minorum.

c ¶ Non verbis tantum.] ad hoc facit 16. q. 1. si cupis. C. de episc. & cleri. l. decernimus.

d ¶ Simulatis actib.] simulatio hic ī mala parte sumitur: quare infra peruersa appellatur: alias in bona accipitur sup quo vide quod nota, de his quæ vi metusve cau. fiunt, c. 1. ad tales autē actus dominus respectum non habet: cor enim syncerum, non manum interrogat. 13. q. 5. c. si quid ī uenisti, & plus respicit cogitationes quā actus, 15. q. 6. c. si sacerdotib. ad finem.

e ¶ Operibus claris,] quasi dicat, patentibus, non occultis, ad instar operū Christi quæ patentia, nō clā destina fuerūt: iuxta per eū dicta, Ego palā locutus sum mundo, &c. & iuxta id: Qui male agit, odit lucē, & ar. ad hoc. ff. de admi. tut. l. nō existimo. de ritu nu. l. vl. C. de repu. l. vxor. cū similibus. Vel dic claris, idest non implicitis, sed explicitis: nō obfuscatis, sed dilucidis: claritas enim in agibilibus a iure approbatur. ff. de instito. act. l. sed & si. §. proscribere. in corpore aut. de test. imperfect. §. igitur. col. 8.

f ¶ Veritate suffultis.] quasi dicat non fictione vel simulatione, simulata enim pro infectis habenda sunt.

g ¶ Honori,] de tali honore scribitur, ꝙ præferendus est honor proprius alieno. ff. manda. l. Quintus Mutius de proc. l. quæ omnia. & arg. extra de vsu. pal. c. nisi. 12. q. 1. nolo.

h ¶ Obnubilari.] idest obfuscari, quasi tenebrosi fumi caligine. de hęret. c. nolentes, Cle. papa. v.

i ¶ Peruersæ simulationi.] hic potes dicere vt dixi sup. in uerbo, simulatis actibus.

Pelle sub agnina laritat mēs sæpe lupina.

K ¶ Officit.] vt pote in his sub agni specie lupum gerentibus arg. extra de hær. c. vt officium. §. 1. li. 6.

l ¶ Scandali materiam,] quæ vitanda est extra de presc. c. nihil. de no. ope. nunc. c. cum ex iniuncto, cum similibus.

m ¶ Consentiret,] iuxta id: error cui non resistitur, approbari videtur. Et consentire videtur erranti qui ad resecanda quæ corrigi debent, non occurrit 83. dist. c. error. & c. consentire, & arg. extra de hær. c. 2.

n ¶ Rectorum,] qui ob præmissa molestabantur & grauabantur. ut in parte præcedenti dicitur.

o ¶ Pallio.] id est uelamento, ar. C. de postulando. l. velamento.

p ¶ Verbalis) quasi dicat, non in effectu realis.

q ¶ Nudi.) id est ab omni emolumento denudati.

r ¶ Aenigmatici.) quasi dicat sine fructu subsistentis.

s ¶ Infici.) s. quantum in eis est ex suis actibus simulatis: alias enim vere loquendo ipsa bona de se infecta dici non possunt.

t ¶ Acfomentum.) id est nutrimentum.

u ¶ Quanta ꝓcedūt.) quæ colligi possunt sup. proxi. §.

x ¶ Ministrare.] quod potius tenemur vitare, arg. de of. ord. irrefragabili, de acc. qualiter cum simil.

y ¶ De fratrum.] quid operet hæc clausula, dixi in c. execrabilis.

z ¶ In posterum.] per hoc videtur quod in collatis ante hanc cōstitutionem nihil ꝑ eā quo ad dominij retētionem immutetur: nam & statuēdo super futuris præterita pristinæ dispositiō ni reliquisse videtur argu. in libr. feud. de feud. cogni. circa fin. ar. extra de præsump. nonne. de decimis, ad audiētiam. C. de cad. tol. l. 1. §. fin autē ad deficientis.

a ¶ Conferent.] titulo donationis vel legati, quod donationē sapit. ff. de leg. 2. l. legatum.

b ¶ Offeretur,] simplici oblatione, quia cō sueuit in Ecclesia potissime fieri.

c ¶ Quomodolibet.] puta per speciem aliquam, vel modum supremæ uolūtatis, uel inter viuos.

d ¶ Exceptis,) ponit exceptionem de multis rebus a statuto, quod inf. sequitur.

e ¶ Ecclesijs.) Ecclesia 1 in iure multipliciter sumitur. sup quo vide ꝙ no. p Be. extra ne p̄la. vices suas, c. 6.

1 De varijs significationibus Ecclesiæ uide Turrecrematam ī summa de ecclesia. li. 1. c. 2. Oratoria an liceat vnicuiq. habere.

f ¶ Oratorijs.) talia oratoria non sacra, tamen ad deuotionem unicuique fidelium licet habere de iure communi: sacra autem non sine consensu episcopi. de consec. dist. 1. unicuique, & c. nemo, 18. q. 2. c. quidā. in corpore authen. vt nullus fabricet orator. domos. § sancimus igit̄, col. 5. Sicut & quilibet priuatus potest domū certam deputare pro colligendis pauperibus, non tamen ꝙ per hoc dicatur locus religiosus, extra de reli. domi. c. ad hæc, ubi de hoc per Inn. Et hospitali futuro religioso certa dos assignanda est, sicut ecclesiæ. no. per Inno. extra de rest. spo. cum ad sedem.

g ¶ Officinis,] id est locis iuxta morem religionis sic appellatis: vt sacristia, refectorium, lauacrum pedum, & similia sic dicta, quia ad certos actus sunt deputata, ar. ff. de usuf. l. si caius, §. vlt. alias est sub l. æquissimum. & de aur. & arg. leg. l. pediculis, §. argento, & tribus, §. seq. cum similibus.

h ¶ Dedicatis,) hoc uerbum referri potest ad omnia præcedentia, vel proxima, s. vasa, libros & vestimenta: & relatum ad omnia denotat, ꝙ non tantum Ecclesiæ oratoria de quib. non est dubiū, sed & officina & habitationes sunt ꝓ diuinis officiis large dedicata, quasi sine illis cōmode diuinis opera dari nō possit, ar. 1. q. 1.

si quis obiecerit, & sic dedicatis, scilicet iam vel dedicandis in futurum.
a ¶ Ad ipsos.) scilicet fratres, uel ordinem.
b ¶ Ad quæ.) s. ecclesias & alia sup. proxi. expressa.
c ¶ Adeo.) id est, in tantum.

o Quomodolibet,) cum sic indefinite loquatur, intelligam qualitercunque, uel ex pactione, uel ex ultima uoluntate.
p Eidem.) scilicet Romanæ Ecclesiæ.
q Expressius,] id est expresse, uel expressius q̃ ante.

vel dedicandis, quę ad ipsos [a] obuenient in futurum, ad quæ [b] se non extendunt adeo [c] inconuenientia supradicta, [d] propter [e] quod constitutionem istam ad illa extendi nolumus) [f] nullum ius seu dominium aliquod occasione ordinationis [g] prædictæ seu cuiusuis alterius à quocunque prædecessorum nostrorum super hoc specialiter editæ, Romanę Ecclesiæ aequiratur, sed quo [h] ad hoc habeantur prorsus ordinationes huiusmodi pro non factis. Per [k] hoc autem in his quæ absque dictis ordinationibus [l] in bonis prædictis [m] ad dictam Ecclesiam [n] prouenire vel pertinere quomodolibet [o] poterant vel debebant, nullum eidem [p] parari præiudicium volumus, sed illa sibi expressius [q] intacta & inuiolata seruamus. Et quia præfatum Martini Papæ prædecessoris nostri priuilegium [r] dudum seruatum quo ad administrationem bonorum præmissorum non extitit, nec seruatur, [s] ac ipsorum procuratorum officium, qui nominantur a ministris, & custodibus dicti ordinis, Ecclesię Romanę iniuriosum ac multis aliis molestum noscitur, & etiam onerosum [t], districtius inhibemus, ne deinceps [x] pro recipiendis [y], petendis, [z] extorquendis [a], defendendis [b] seu administrandis [c] bonis, quæ in posterum Fratribus vel ordini prædictos offerri uel conferri, seu alias obuenire continget, quisquam [d] nominetur a quoquam, seu constituatur am:do nomine sanctę Romanę Ecclesiæ [e] procurator: Nec occasione cuiusuis [f] priuilegii quicunque administrationem quorumcunque bonorum, quæ obuenire fratribus ipsis vel ordini continget in posterum in iudicio, vel extra, agendo uel defendendo, supplicando, uel alias quomodolibet [g] assumere, vel exercere dictæ Ecclesiæ nomine audeat, nisi de sedis Apostolicæ licentia speciali: decernentes [h] irritum & inane si secus a quoquam in posterum contigerit attentari: Non obstantibus [i] quibuscunque priuilegiis a Martino Papa prædicto, vel aliis prædecessoribus nostris ipsis fratribus uel ordini sub quacunque forma

d ¶ Supradicta.) sup. proxi. §. in alijs præcedentib. §. ratio autem quare ad illa p̄dicta inconueniētia se adeo sicut ad alia non extendunt; est, quia cum talia sunt deputata ad usus cōmunes seruitij diuini, nullus in eis contendere pōt se singulariter habere vsum facti: nec pro illo in iudicio contendere, nec aliū vexare. arg. inst. de re. diui. §. vniuersitatis, C. quand. & quib. quarta pars. l. 2. lib. 10. 12. q. 2. ca. qui manumittitur.
e ¶ Propter quod.] scilicet quia ad illa sæpedicta inconuenientia non extendunt.
f ¶ Nolumus.] Not. principis constitutionem editam ex certa ratione seu causa, nō esse extēdendam ad illa, in quibus cessat illa ratio siue causa: cum defectus causæ cōstitutionem cessare faciat. ff. de iure patro. leg. adigere, §. q̃uis, 63. di. §. his omnibus. Et rōnis dissimilitudo dissimilia iura induci facit. ff. de succes. edic. l. 1. §. largius, C. de codi. l. vlt. de transac. interpositas, qui potiores in pig. habeantur, l. assiduis, in fine.

Iura dissimilia rōnis dissimilitudo inducit.

g ¶ Ordinationis pręd ictæ.] scilicet factæ per Nicolaum, dicto cap. Exijt.
h ¶ Quo ad hoc.] s. acquisitionem iuris vel dominij.
i ¶ Ordinationes,] s. Nicolai, & aliorum prædecessorum.
k ¶ Per hoc autem.] modificat vel declarat pręmissa. Et expone, per hoc, scilicet quod in talibus prohibemus ius aliquod vel dominium Romanæ Ecclesiæ acquiri.
l Ordinationibus,) retinentibus Romanæ ecclesiæ dominium vsu facti fratribus reseruato in rebus talibus.
m Prædictis,) scilicet ordini vel fratribus Minoribus obuenientibus.
n Ecclesiam,) scilicet Romanam.

r Priuilegium,) de quo fit mētio in parte præcedenti.
s ¶ Nec seruatur.] hic dic vt super hoc dixi in parte præcedēti.
t ¶ Onerosum,] & super hoc dic vt in parte præcedenti dixi.
u ¶ Inhibemus.] talis districta inhibitio in contemptorem, vt pote peccantem, pœnam inducit, 4. di. §. vlt. & alias sæpe dixi.
x ¶ Deinceps,] ad p̄terita ergo non refertur quod sequitur.
y ¶ Recipiendis.] a spōte soluere vel tradere ea volentibus extra iudicium, vt differat a sequentibus.
z ¶ Petendis.] in iudicio ex parte actoris.
a ¶ Extorquendis,] ab inuito. ff. de leg. 3. l. fideicommissa, §. si rem.
b ¶ Defendendis.] ex parte.
c ¶ Administrandis.] extra iudicium.
d ¶ Quisquam.] laicus, clericus, religiosus, ob verbum istud indefinitum, ar. ff. de hære. insti. l. hoc articulo, cum simul.
e ¶ Romanæ Ecclesiæ.] alterius ergo ecclesiæ non prohibetur nominari uel cōstitui procurator, ar. ff. de iudi. cū prætor. extra de pręsumptio. c. nonne.
f ¶ Cuiusuis priuilegij.] s. dudum concessi.
g ¶ Quomodolibet,] puta litteras vel iudices impetrando.
h ¶ Decernentes.] tale decretum ligat manus cuiuscunque etiā ignorantis, de præb. postquam c. dudum, lib. 6. cum simi.
i ¶ Non obstantibus.] Nota successores reuocare maxime ex causa priuilegij per suos antecessores concessa: quia non habet imperium par in parem, ff. ad Trebel. l. ille a quo, §. tempestiuum. Extra de elect. innotuit. simile huic de exces. prælat. cum ex eo. li. 6. de pœnis cupientes in fi. de pœnis, abusionibus, de senten. excom. frequentibus. in fin. Clem. 5.

a Res

vel expressione verborum concessis. Per hoc[a] autem dicti ordinis regulę in aliquo non intendimus derogare nec priuilegijs fratribus ipsis seu eorum ordini ab Apostolica sede concessis (nisi dumtaxat quo ad pręmissa[b] & ista[c] tangentia) præiudicium aliquod generare. Nulli ergo hominum liceat hãc paginam nostræ sanctionis, inhibitionis, constitutionis & intentionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare psumpserit, &c. Datũ Auin. vi. Idus Decẽb. Pontificatus nostri anno septimo.

¶ *Opinio quæ asserit Christum & eius discipulos nihil habuisse, & in his quæ habuerunt nullum ius eis fuisse erronea est, & hæretica. Hæc extrauagans est valde notabilis, & glossas habet profundas quæ sunt ex sacræ scripturæ fontibus haustæ. Si diligenter extrauagantem præcedentem, & sequentem inspexeris, locum huic aptum fuisse assignatum mea opinione dixeris,*

CAP. IIII.

CVm † inter nonnullos[d] viros scholasticos[e] sæpe contingat in dubium reuocari, vtrum pertinaciter[f] affirmare redemptorem[g] nostrum ac Dominum Iesum Christum,[h] eiusque Apostolos[i] in[k] speciali non habuis-

a ¶ Per hoc autem.] Nona pars protestatur de conseruandis priuilegiis aliis.

b ¶ Præmissa.] quæ colligi possunt ex parte pcedenti.

x Not. gl. & vide de materia. Anch. in reg. accessorium. libr. quem Pan. in ca. de immun. eccl. uocat excellentissimũ doc. Font.

c ¶ Et ista tangentia x] p hoc videtur priuilegium reuocatum quo ad certa principalia, reuocatum censeatur quo ad alia depẽdẽtia ex eisdem. arg. ff. d fun. inst. l. fundi instrumento, §. fina. cum ibi no. Zenzelinus.

CVm ĩter nonnullos.) Hanc decr. diuide ĩ duas partes. In prima enim pertinax assertio, qđ Christus & eius Apostoli in speciali vel cõmuni aliquid nõ habuerunt, erronea & hęretica declaratur. In secunda parte ptinax affirmatio, qđ Christus & Apostoli ĩ his quæ tenuerũt ius nõ habuerũt, erronea indicatur: ibi, Rursus, &c.

Affirmatiuã geminata negatio ponit.

d ¶ Nonnullos.] Hę duæ negatiões simul iũctę æq pollẽt affirmatiuę. ff de ver. sig. l. duob. vt & alias. ff. de coll. bo. l. nonnũquam. de fun. inst. l. quęsitum, de adop. l. nonnunquam, extra de rescr. nonnulli, & c. qa, de sen. excom. solet, li. 6. expone igitur, nonnullos, i. aliquos, quandoque tñ contingit, quod duæ negationes non affirmant, sed una habetur pro superflua: & ideo alia negatio remanet in suo effectu, ubi mens eius quod agitur, alias salua esse non posset, ff. de verb. ob. l. 1. §. si quis, de acquir. pos. l. qui pignoris, de damn. infect. l. fluminum, §. 1. in corpore. authen. de hæred. & fal. inordinatum. collat. 1. de his qui ingred. ad appel. §. si vero, collat. 5. C. de ser. fugi. l. 1. cum similibus.

e ¶ Scholasticos.] a schola dictos, arg. C. de offi. magi. offi. scholarium, de priuil. schola. l. 2. & 3. lib. 10. de ipsis etiã signanter dicit, quia amore scientiæ consequendæ dubitare de multis consueuerunt per modum disputationis per quam veritas elucescit frequenter, ff. de mun. & hono. l. munerum, §. misto, & in extrauag. quia nonnumquam, §. nos autem. Idem tamen dicas, si inter alios contingeret id quod sequitur, in dubium reuocari: cum in omnibus sit eadem ratio, & ad hoc adde quod dixi dicto c. quia nonnumquam, §. nos autem, in verb. scholasticæ.

Veritas per disputationẽ elucescit.

f ¶ Pertinaciter.] istud verbum in malum sonat; sicut alibi de sum. trin. & fid. catho. §. porro. de usu. c. ex graui, §. sane, cle. 5. C. de condu. & procu. prædi. fisc. & domus Aug. l. conductores, lib. 11. Gratia cuius hic quæro quis dicatur pertinaciter aliquid affirmare, asserere, defendere, uel tenere; qa de his uerbis fit hic mentio; & in dictis iurib. Ad hoc breuiter põt dici, quod qui correctionem paratus est suscipere pro tali assertione, ut hæreticus nullatenus est habendus, 24. q. 1. cap. hæc est fides, & ca. schisma, & q. vlt. cap. dixit Apostolus, & ibi no. alias autẽ pertinax ut uidetur, poterit reputari qui contra prohibitionem superioris, quasi ex contemptu scienter vel studiose affirmat talia uel defendit, vt colligitur 1. q. 3. excellentissimus, extra de pœnis, cap. grauem, de cle. excom. minist. c. 2. & c. si celebrat, in fi. cum ibi. no. uel qui animositate uel ausu incorrigibili ipsa defendit uel asserit, dicto cap. dixit Apostolus. uel qui falsas opiniones gignit aut sequitur, cũ & talis hęreticus censeatur, 24. q. vlt. hęreticus, ut ille qui aĩo superbiẽti dispositionem sedis Apostolicę articulos fidei non infringentis seruare, & ei obedire cõtemnit, cum peccatũ ariolandi sit non obedire, & scelus idololatrię nõ acquiescere vitiũ paganitatis cõtemnere obedire, 81. dist. si qui sunt, 8. q. 1. sciendum & per hoc mori spiritualiter quis pręcipitur, extra qui fil. sint leg. c. per venerabilẽ, §. pen. & argu. ff. de re mil. l. 3. §. in bello, vel ille qui animo detrahẽti uel irreuerenti temerarie talia defendit uel affirmat, extra de maledi. ca. 1. cum ibi no. & arg. C. si quis impera. male. l. 1. ff. de re mil. omne delictum, §. qui manus. & l. milites, §. irreuerens, uel ille qui statutum summi Põtificis iustum uenerabiliter non recipit, sed de ipso etiam ad unum iota disputare contendit, 24. q. vlt. cap. hæc est fides, 15. dist. c. sancta Romana. uer. item opuscula beati Leonis, cum per hoc anathema fieri iubeatur, ut ibi; quod quasi separationem a Deo significans, 24. qõ. vlti. c. certum est, in pertinacem profertur, dicto cap. si celebrat. Vel ille pertinax potest dici sicut & obstinax, qui monita superioris despicit, extra de re iudi. ca. ad Apostolicæ, §. sed licet, & arg. ff. de pœn. l. legati, uel ille qui id quod per sedem Apostolicam approbatum est, non admittit, uel ab ipsa reprobatum non repellit, 19. dist. Romanorum, 63. dist. c. miratus & dicto c. hæc est fides, & argu. extra de re iudi. in causis, C. de cri. sacri. l. 2. de domesti. & protect. l. 1. lib. 12. uel ille qui suæ innitens prudentiæ, contra dictum sapientis & contra decretalem extrauagantem, sancta Romana, ver. nonnulli, etiã sapientioribus doctoribus non credens, ad semetipsum & sensum proprium recurrit, non ad sacræ scripturæ verum intellectum, quia ex hoc magister erroris dicitur, 24. quæst. vlt. cap. quid autem iniquius, 16. quęst. 1. c. si clericatus. 27. dist. relatum. & argum. ff. de iurepat. l. diui fratres, & argu. in prooemio Digestorum, §. hoc autem.

Pertinax qs dicitur esse.

† Vide B. Antonium p. 4. tit. 12. c. 4. §. 23. & Turrecre. in summa de Ecclesia. lib. 2. ca. 112. ad 10. argumentum.

g ¶ Redemptorem nostrum.] simile extra de reliq. & vene. sanct. c. gloriosus, lib. 6.

h ¶ Iesum Christum.] hoc nomen est sup. omne nomen, in quo omne genu flectatur, & flectendum est, secundum Apostolum ad Philip. cap. 2. & probatur extra de immun. decet domum. lib. 6.

i ¶ Apostolos.] numero duodeno contentos, extra de reliq. & venera. sanct. gloriosus. lib. 6.

K ¶ In speciali.] & in singulari, ut quilibet possit dice-

 re,

re, hoc meũ, hoc tuũ, aut hoc alterius, sic eñ in spāli quid haberi dr̃, 8. dist. quo iure 12. q. 1. dilectissimi. Insti. de rer. diui. §. singulorũ, ff. eo. tit. l. 1. §. hoc autem.

a ¶ Non habuisse.) ẽt quo ad proprietatem intellige.

b ¶ In communi 1.] quasi ad ipsos, vt ad vniuersos, nõ vt ad singulos spectãtia, ff. de rer. diui. l. 1. in, §. vniuersitatis, de in ius uoc. l. sed si hac le. §. q manumittit. alias est sub l. patronũ, 12. q. 2. eps, §. q manumittit 12. q. 1. c. res Ecclesiæ, & c. expedit, ut per hoc videatur notari differentia inter commune & proprium & singulare, quã si per hoc innui uideatur, & cõmune non sit propriũ, & hoc verum de illo q commune est plurib. ut vniuersis, ut in dictis iuribus, sed commune plurib. ut singulis, singulorum dici potest, argum. ff. de pecu. l. dominus seruum, §. dominus, de ritu nup. l. illud de serui. rusti. prædio, l. per fundum, de condi. insti. l. 2. cum similibus, licet forte non proprie, arg. ff. de ver. sig. l. pupillus, §. vlt. de auro & argen. leg. l. Quintus, §. argento, & l. scribit.

a Ad hanc gl. uide Iaso. in l. serui electione. §. Labeo, ff. de lega. 1.

se a aliqua, nec in communi b etiam hæreticũ c sit censendum, diuersa & aduersa etiam sentientibus d circa illud: Nos huic concertationi e finem imponere cupientes, f assertionem huiusmodi pertinacem, g cum scripturæ h sacræ q̃ in plerisq; locis ipsos i nonnulla k habuisse l asserit, m

c ¶ Hæreticum.] quasi intelligatur scriptura aliter quã Spiritus Sanctus flagitat, a quo scripta est, 24. q. ult. ca. hæresis.

d ¶ Sentientibus.) quia quot capita, tot sententiæ, de consec. dist. 4. sicut in sacramentis, ff. de arbit. l. item si vnus, §. principaliter, & variæ sunt hominum voluntates, ff. ad Treb. quia poterat, & diuersitatem corporum, & c. ff. de li. vniuersitatis, l. 1. extra de concess. præben. quia diuersitatem.

e ¶ Concertationi.] simile de appel. c. concertationi. lib. 6. & in c. antiquæ concertationi, dñi Papæ Ioa. 21.

f ¶ Cupientes.) tanquam illi ad quem non ad alium spectat super dubijs fidei electionem uel confessionem facere, 24. q. 1. quotiens, & c. hæc est fides, & c. quoniam vetus, & arg. extra. qui fil. sint legi. c. per venerabilem, §. rationibus, C. de sum. tri. l. 1.

g ¶ Pertinacem.) sume verbum quod est in f. deinceps erroneam, &c. vsque ad. §. rursus.

h ¶ Scripturæ sacræ.) de qua dubitari uel disceptari nõ potest, an verum rectum existat quicquid in ea scriptũ constiterit, 9. dist. c. quis nesciat, licet de ipsa possit ad maiorem intelligentiam disputari, 96. dist. c. satis euidenter, no. dicto. c. quis nesciat.

i ¶ Ipsos.] s. Christum & Apostolos.

K ¶ Nõnulla.] expone, affirmando, id est aliqua, ut dixi sup. in gl. hæ duæ.

l ¶ Habuisse.] nõ ad simplicem vsum facti tm̃, prout aliqua asserunt, sed etiam, quo ad ius & proprietatem, vt dicitur in gl. seq.

m ¶ Asserit a] scripturæ sacræ assertio ista reperitur in Euangelio Matthæi 2. c. ubi Magi obtulerunt Christo aurũ, thus, & myrrham, p q denotatur oblatorum dominium fuisse quæsitum, cum rei oblatæ dominium queratur Ecclesiæ cui offertur, ergo & Christo, qui est ipsa Ecclesia, arg. de cõse. dist. 1. c. omnis Christianus, 16 iõ statuimus, iũcta ad hoc, l. ult. C. de sacrosan. eccl. vbi rei legatæ uel donatæ Ecclesiæ dominium transfertur, ubi interuenit traditio, sicut in oblatione facta Christo cõtingit. Nõ obstat his. ff. de pollicita. l. si quis rem, ubi simplex uotum dñium non transfert, licet persona vouẽtis obligetur, qa ibi consensus solũ unius, s. vouentis ab initio interuenit, ut ibi no. secus autem in oblatione quæ de sui natura supponit consensum, & offerentis, & oblationem recipientis, argum. 2. q. 2. duo sunt gña, circa fi. Item reperitur Matth. 8. c. Petrũ Apostolum domum habuisse. Item Matth. 14. & 16. c. Apostolos panes habuisse. Item Matt. 17. legitur Christum habuisse vestimenta dealbata, & Petro p̃cepisse,

a Vide Zabar. in Cle. exiui. §. proinde de uer. sign.

vt didrachma uel staterẽ pro Christo daret recipiẽtib. tributum. Ad idem. 23. vlt. tributum, per quod probat Christum didrachmatis dñium habuisse, cũ enim præceperit illud dare tributum recipientibus: ergo voluit quod dominium eius illorum fieret, & eis dominium q̃reret: quia dare est accipientis facere, ff. de verb. ob. l. ubi autem nõ apparet, §. vltim. de cõtrahen. empt. & ven. l. si ita, §. 1. Insti. d̃ act. §. sic itaque, ff. de reg. iur. l. non videtur data, supponit̃ ergo necessario illud dominium fuisse penes Christum, alias illud transferri non potuisset, ff. de acqui. rer. dom. l. traditio, extra de dõ. inter uir. & vxo. c. nuper. 1. q. 7. c. Daibertum ff. de reg. iur. l. nemo plus iuris, & l. nemo plus commodi. Item Matth. 27. Christum habuisse uestimenta, & illa sorte fuisse diuisã. In Euangelio Math. legitur. 9. ca. q Matthæus domum habebat, in qua cũ Christo multi discumbebat, cum quibus Christus, & sui discipuli comedebãt & bibebãt. Item in Euangelico Lucę, 9. c. scribitur Dominum dixisse Apostolis, ut darẽt pauperibus manducare, ex quo supponitur q ipsi habeant vnde darẽt, & hoc manifestius ibi declaratur ex ipsorũ Apostolorum responsione cum dixerunt, habentes quinque panes & duos pisces eũtes emamus denariis ducentis panes, & dabimus eis mãducare: ex quo euidenter datur intelligi ipsos Apostolos denarios habuisse, ẽt quo ad propritatem vel dñium; si enim ipsi se empturos offerebãt panes cũ denariis: ergo illos pro pretio panum dare volebant, quorum dñium tenebantur in venditores trãsferre. Licet. n. venditor dominium rei venditæ transferre in emptorem nõ teneatur, ff. de contrahen. emp. l. si ita §. 1. emptor tamen dominiũ pretii pæcuniarii trãsferre in uenditorem tenet̃, ff. de act. emp. & uen. l. ex empto. quare cõcluditur q illius Apostoli dñium habuerãt, alias ipsum minime tranferre possent, Legitur etiã Mar. 8. c. ipsos septem panes, & paucos pisces habuisse. Item legitur Matt. 17. Christum vestimenta dealbata habuisse, & 27. c. ipsum uestimenta habuisse. Scribitur etiã Lucæ. 9. c. Christũ dixisse Apostolis, date pauperib. mãducare, & illi dixerunt, Non sunt nobis plus quam quinq; panes, & duo pisces, nisi forte nos emamus in omnem hãc turbam escam, ex quo cõcluditur, ut sup. dixi. In Euangelio etiam Ioãnis legitur. 12. & 13. c. loculos habebat Iudas, & ea quæ mittebãtur, portabat. Itẽ primæ ad Corinthios. 16. legitur: Vnusquisque aũt nostrum apud se reponat, recondens ex collectis quod ei bene placuerit. in quib. denotatur Apostolos aliqua habuisse. Item. Actuũ 4. d. dr̃ qđ erant illis omnia cõmunia. Item Actuũ. 20. legitur Paulũ dixisse: argẽtum, aurum, aut uestem nullius occupaui: ipsi scitis, quoniam ad ea q̃ mihi opus erant, & his q mecum sunt, ministrarunt manus istæ. Ex quibus euidenter elicitur Apostolos in speciali uel in cõmuni aliqua habuisse. Adhuc euidenter sic dicendum fore concluditur p auctoritatem Augustini dicentis a Habebat Dñs loculos, a fidelib. oblata conseruans & suorum necessitatib. & alijs indigentibus tribuebat: tunc primũ Ecclesiæ pecuniæ forma est instituta ut intelligeremus qđ p̃cepit nõ esse cogitãdum de crastino nõ ad hoc fuisse p̃ceptum, ut nihil pecuniæ seruaretur a sanctis: sed ut Deo per ista non seruiatur, & p inopiæ timorem iustitia deseratur, sic legitur. 12. q. 1. c. habebat Dñs. Cuius quidem auctoritates & aliarum sup inductarum mens, & uerba nullo modo referri potest ad simplicem vsum facti separatum, & segregatũ ab omni proprietate uel dñio, & ab oĩ iure utendi, prout aliqui suo sensu ducti suæ innitentes prudentiæ, uel potius temeritati erroneæ, satagunt affirmare, vt colligitur ex.

a Vide Zab. Cle. Exiui. §. proinde ver. ad illud. Eo.

ex rationibus inconuincibilibus in decret. Ad conditorem, insertis, & ibi latius dixi, & hoc luce clarius denotatur in auctoritate Augustini prædicta, cum dicit, habebat Dominus intelligam habebat. s. cum effectu: hoc enim denotat verbum habere, de sua propria significatione. ff. de verb. sig. l. nomen filiarum. §. habere. sicut & verbum, prouenire, verbum, capere, vt e. tit. l. aliud est capere, & si aliter uerbū, habere, in iure sumi reperiatur, hoc est de impropria sui significatione, vt colligitr. ff. de ver. sig. stipulatio ista, in prin. & §. habere. sic de uerbo, capere, dici consueuit. ff. de re iud. l. non vr̄ quisquam, & de uerbo, prouenire, vt no. dicta l. aliud In dubio autem ad propriam verbi significationem non autem ad impropriam vel abusiuam sanus referendus est intellectus, ff. de leg. 3. l. nō aliter, §. 1. de uer. sig. l. nepos Proculo. quod non fieret, si habere, ad simplicem vsum facti referretur, vt in decret. Ad conditorem, colligitur, & ibi notaui. Et cum dicit, loculos, debet uel potest exponi id est bursas plenas, sic exponitur istud verbum. ff. de pecu. lega. dn̄s Sticho. §. testamento, vel exponitur loculos. i. bona, vel diuitias, ita sumitur extra de depo. cap. 1. Oblata, hoc verbum in auctoritate positum denotat rerum oblatarum dominium in Christum fuisse translatum ut supra probaui. Conseruans, istud uerbum ibidē subiunctum expresse confundere videtur opinionē asserentium Christum, & Apostolos habuisse aliqua tātum quo ad simplicem usum facti. conseruatio enim de se supponit conseruari existentiam absque usu consumptibili facti, vt colligitur. ff. de mi. l. si fine. §. quæsitum. C. de admin. tut. l. ex quæ. §. ult. & C. quan. decr. opus non est l. ult. extra de elect. quia sæpe, de off. ord. c. præsenti. lib. 6. 12. quæst. 2. hæc huius placiti, cum similibus. Ipsa igitur conseruatione durante, nullatenus potest dici Christum oblata habuisse absque aliquo iure utendi dominio uel proprietate. Nam & dato quod illa habuerit vt suo tpe indigentib. largiretur: interim tamen absque omni usu consumptibili ut propria habebat, alias seqretur quod suum hr̄e, chimerinum, id est in rerum natura non existens, diceretur & iniustū: quod dicere nefas est, ut infra in §. rursus, & ibi dicā. Sequeretur ēt quod illa pauperib. erogasset de non suo, & sic per consequēs de alieno eleemosynam largiretur, quod tamen ipsiusmet Dei prohibitio, & iuris cōis dispositio minime patiuntur 14. q. 5. c. eleemosyna cū multis, c. seq. & præ. 1. §. 1. c. non est putanda. extra de deci. ex transmissa. Species. n. iniusti lucri est ex alieno largiri, & beneficio sibi acquirere debitorē: unde ex his furti tenetur, qui iō rem amouet, vt eā alii donet. ff. de fur. l. si pignore. §. 1. Istum sensum adhuc denotant uerba auctoritatis p̄missæ Augustini, cum in ea dr̄, non fuisse præceptum ne pecunia seruaretur a sanctis. Per quod patet ex iam dictis, sanctos Dei absq; usu simplici facti posse pecuniam habere, recta tamen intentione, ut eadem auctoritate subiungitur, & ī latius dicetur.

contradicat [a] expresse, ipsamque scripturā sacram, per quā vtiq; fidei orthodoxæ [b] probantur [c] articuli, quo [d] ad premissa fermētum [e] aperte supponat continere mēdacii, [f] ac per [g] consequens quantum [h] in ea est, eius [i] in totum [k] fidē [l] euacuans, [m] fidem catholicam [n] reddat, [o] eius [p] probationem [q] adimēs dubiā, [r] & incertā, deinceps, [s] erroneam fore censendam

a ¶ Contradicat expresse.] cū scriptura sacra asserat eos aliqua habuisse: illi autem asserant eos non habuisse, & certum est, quod hr̄e & non habere, tamquam affirmatio & negotio sibi expresse contradicunt, in corpore auth. de mand. prin. § sed neq.; col. 3. ff de inst. actio. l. sed etiam si pupillus. §. si institoria, extra de iureiu. & si Christus, & ad positionem unius sequitur remotio alterius. ff. de his qui sunt sui uel alie. iur. l. 1. Inst. eo. ti. in prin. de tut. 1. rn̄. de pœ. d. 2. c. si. n. inquit. 30. q. 1. cum renunciatur, cum simil.

b ¶ Orthodoxæ.] i. catholicæ, simile. C. de hære. l. qui cunque & l. cognouimus, cum multis similibus.

c ¶ Probantur articuli.] vt in symbolo: Credo in vnum Deū: ibi: Et resurrexit tertia die secundum scripturas 15. d. c. canones, 27. q. cum multis cap. seq.

d ¶ Quo ad præmissa.] scilicet quod Christus, & Apostoli habuerunt aliqua in speciali, vel communi.

e ¶ Fermentum.] in malum vel in vitiū sonat hoc verbum, iuxta illud Apostoli: In fermento veteri. &c. & iuxta illud: Modicū fermenti totam massam corrūpit. 9. dis. c. si ad scripturas. 3. q. 9. c. pura.

f ¶ Mendacii.] quod dicere nefas est. 23. q. 5. quid ergo 9. d. c. quis nesciat.

g ¶ Per consequens.] sed vnde sequitur istud cōsequēs. Dicas ꝙ cum scriptura sacra asserat Christū, & Apostolos aliqua habuisse: assertio contrariū astruens, ex se dicit scripturam sacram mentiri: & sic per mendacium ꝙ illa impingit, fidem eius tollit, arg. extra de uerb. signi. forus. §. ult. & sic fidei (si negaretur) probationē reddit dubiam, cum fides nisi per scripturam sacram reprobari penes homines non possit arg. de pœn. d. 4. c. in domo. & de consec. d. 4. c. ne iusti.

h ¶ Quantum in ea est.] s. assertione: & proprie dicit, quantum in ea est; nam uere scripturæ sacræ testimonia euacuari non possunt 9. d. c. palam. & c. præceptis. 1 Vide oīno Turrec. in sūma de Ecclesia l. 4. par. 2. cap. 9.

i ¶ Eius.] s. scripturæ sacræ.

k ¶ In totum.] h. d. quia per mendacium quod in scriptura reperitur eius fides euacuati dr̄. 16 d. c. canones. 9. d. c. si ad scripturas, & arg. 3. q. 9. c. pura de consecr. d. 3. c. non liceat. C. de vet. iur. enucl. l. 2. §. eandem. ff. quemad. test. ape. l. 2. § fi. Super quo uide quod no. p Inn. ext. de hær. fraternitatis, & de offi. del. cum in iure & p Accur. C. de transf. l. si ex falsis, & per Host. ext. de fide instr. ex litteris.

l ¶ Fidem.] id est, auctoritatem, vel probationem: multis. n. modis sumitur fides, ut no. ext. de summa trin. in rubrica.

m ¶ Euacuans.] id est, tollens, uel summouens.

n ¶ Fidem catholicam.] quæ dicitur articulorum collectio. 24. q. 1. cap. hæc est fides. & in symbolo Athanasii. Quicunque uult. sic no. ext. de sum. trin. in rubr.

o ¶ Reddat.] sume uerba illa, dubiam incertam, quę sunt infra.

p ¶ Eius.] s. fidei catholicæ. Fides est firmiter credēda.

q ¶ Probationem adimens.) ex hoc collige istud effici dubium & incertum, cuius probatio adimitur. ad hoc facit. ff. de colla. bono. l. 1. §. sed cum possint. de Carbo. edi. l. 3. §. duæ autem. C. de prob. l. si de possessione de lati. lib. tol. l. 1. §. illa autem nouissimis. ff. quod met. causa. l. isti quidem. §. 1.

r ¶ Dubiam.] quæ simpliciter confitenda, firmiter uero credēda est extra de sum. tri. firmiter 24. d. c. qū ēps. & in symbolo Athanasii. Quicunq; uult. unde in illa dubitans, infidelis censetur. extra de hær. ca. dubius quare in illa nullus titubare debet. 24. q. 1. c. ante.

s ¶ Deinceps.) istud uerbū denotare vr̄ quod ante hanc decr. talis assertio non esset censenda erronea uel hæretica. arg. ad hoc de sum. trin. c. fidei. §. porro. ubi simile uerbum etiam in simili materia ponitur: sicut & uerbum, de cetero, refertur ad futurū, non ad præteritum ut in proœmio. 6. lib. & in proœmio constitutionum Clementinarum, & extra de spons. duorum cap. tuas. de hær. cum Christus. cū & regulariter constitutio nouiter edita futura, nō præterita cōplectatur, nisi aliud caueat in c. extra de const. c quoniā. C. de leg. l. leges & constitutiones 31 dist. c. ante trienniū. In contrariū facit uerbū, declaramus, ꝙ statim sequitur: quod vr̄ iuris anti- Constō nouiter edita respicit futura.

& hæreticam [a] de fratrū [b] nostrorū cōsilio hoc perpetuo declaramus [c] edicto. [d]

¶ Rursus [e] in posterū [f] pertinaciter [g] affirmare, quod redemptori nostro prædicto [h] eiusque Apostolis iis [i] quæ ipsos [k] habuisse scriptura sacra testatur, [l] nequaquam ius ipsis [m] vtendi competierit, [n] nec illa vendendi seu donandi ius [o] habuerint, aut ex ipsis alia acquirēdi, quæ tamen [p] ipsos de præmissis [q] fecisse scriptura sacra testatur, [r] seu ipsos [s] potuisse [t] facere supponit [u] expresse: [x] cum talis assertio ipsorum [y] vsum & gesta [z] euidenter includat, in præmissis [a] non iusta, [b]

qui declaratiuū, nō noui editiuum.ar.ff.de acqu. re.do. l.sicuti.§.sed si quærat.alibi reperit,de elec. statutū. de iureiu.Romani.§.verum.de re iud.pastoralis, §. vlt. de præb.c.si Romanus.Clem. 5. cū constō iuris naturalis, id est, diuini, ēt ad præterita trahatur,ext. de vsu cum tu.no. per Inn.& Cō post.ext. de constit. c.2.&: per Host. eo. tit.ca.vl. maxime cū talis assertio dicatur expresse sacræ scripturæ contradicere, & quātum in ea est, fidem catholicā dubiam & incertā reddere, vt hic: sed sic sētire videtur durum, cum assertio talis, ꝙ Christus & Apostoli nihil habuerunt in speciali vel in communi videretur ante expresse cōprobari per decr. Nicolai 3. Exiit.§.porro,de uerb.sig.lib.6.quæ facta per vicarium Christi potentem declarare articulos fidei causam probabilem sic asserēdi dare potuit excusantem. arg.2.q.3. c.Paulum.extra de sent.excom.cap.sacro de electio.statuimus in fi. lib. 6. vt alias causa probabilis erroris litigantem excusat.ff.de leg.2.l.qui solidum, §.etiam ad Macedon.senat.consul. l. Iulianus. Et opinio doctoris magni inducit causā probabilem erroris.ar.C.de veter. iur.enu.l.1.§.his ita, 19.dist.c.sic omnis 20.d.c. de libellis,37.d.§. vlt.extra de rest.spol.c.litteras. §. nos autem no. per Petrum de Samp. de appel. vt debitus ad hoc præstat efficax argumentum.23.q.2. cap. in quibus rebus. Quid enim peccauit antiquitas huius constitutionis inscia pristinam secuta obseruationē? nihil, vt videtur C.de test.l. iubemus. Pro hac opinione facit quod no. Alanus extra de hære. cum Christus, & recitat Gul. 15.dist.canones. Et secundū hoc dices quod uerbū, declaramus, expresse denotat ante hanc decret. etiam tenendum fuisse, ꝙ Christus & Apostoli aliqua habuerunt, non autem ꝙ aliter tenere hæreticum censeretur, & licet in veritate sacræ scripturæ contradiceret, tamen alia interpretatio sumenda videri poterat per decret. Exiit. ab hæresi quem excusans ante hanc decret. alias frustra esset hic appositum istud verbum, deinceps contra iura. 19 d.si Romanorum.extra de priui.si papa.li.6. de conces.præb.c.cum ei.§.secus.Clem.5.ff. de leg.1. si quando.de usu. si stipulatus. an autem hodie excusaret dicetur.§ prox.

a ¶ Hæreticam.] id est a fide separatam, not. Host.in sūma de hæret.§.1. & sic per consequens damnandam, & fugiendam,ext.de sum.trin.damnamus.C. de hær.l.dānata,extra eo.tit.c.fraternitatis.24. q. vlt. clericus & c. præcedenti.& sequenti,10.colla.de statu.& consuet. & contra liber.Ecclesiæ.§.statuimus,cum similibus.

b De fratrū.] quid hæc clausula operetur, vide qđ no.de re iu.ad Apostolicæ. & dixi in dec. Execrabilis.

c ¶ Declaramus.] collige hic principē Ecclesiæ, Christique vicarium posse etiā super fide catholica declarationem facere, vt dixi supra in glo.tamquam, potest 1.etiā articulum fidei facere si sumatur articulus non proprie, sed large pro illo quod credere oporteat cum prius ex præcepto Ecclesiæ necessario non oporteret, patet exēplum in hac dec.& de sum.trin.c. fidei. §. porro cle.5. & per aliquos inducitur in exemplum, licet non uideatur mihi proprium,ext. de hær. cum Christus ubi papa interdici mandat, ne quis de cetero audeat dicere Christū non esse aliquid secundum quod homo: cuius contrarium ante dicere licebat, cū non esset prohibitum sm̄ aliquorum opinionē, quæ per dictum capitulum confunditur, sic Alanū notasse ibidem recitat Guido 15. distin. c.1. Per iam dicta vero non credas papam posse facere nouum articulum, per quem noua fides inducatur, aut veritati fidei detrahatur aliquid vel accrescat quo ad substantiam.25.q.1.c.sunt quidam & c.seq. & c.si eam destruerem,& c.quæ ad perpetuam.

a Articulus nouus fidei an per papā possit fieri? & uide B. Th.2.2. quæ.1.ar.10.

d ¶ Edicto.] per hoc verbum patet hāc decre. continere hodie ius commune generale, cum sit unum de signis legis generalis.C.de legi. l.3.

e ¶ Rursus.] Secūda pars.

f ¶ In posterum.] hic potes recitare quę dixi in parte præcedenti, in verbo deinceps.

g ¶ Pertinaciter.] in malū sonat hoc verbum, vt patet ex his quæ notaui in parte præcedenti in verbo, pertinaciter, & colligitur, C.de hæret.l.2.cum ibi no.

h ¶ Prædicto.] .s. Iesu Christo.

i ¶ Iis.] ablatiui pluralis numeri est istud pronomen, & expone, iis.s.bonis.

k ¶ Ipsos.] .s.Christum redemptorem, & Apostolos.

l ¶ Testatur.] hic dicas ut notaui in parte præced. in gl. scripturæ.

m ¶ Ipsis.] .s.quæ habuisse eos scriptura testatur.

n ¶ Competierit.] dicebant enim aliqui, Christum & Apostolos in iis quæ habuerunt, habuisse simplicem tātummodo usum facti absque dominio, proprietate, usufructu, & absque iure utendi: moti potissime ex uerbis decr.Exiit.§.porro de uerb.sig.li.6. quæ fuit Nicolai 3. qui tamen usus uel facti, prout illi intelligunt, reperitē nusquā absque aliquo iure saltem personali, quod cōpetit ad utendum, licet posset reperiri absque iure, s. tali quod sit seruitus, & sic sana mente debet intelligi dec. Exiit. ut expresse colligitur ex decr. Ad conditorem, & ex iis, quæ ibi dixi.

o Ius habuerint.] hoc asserere temerarium, & fatuum erat, & ante hanc constitutionem, ut colligi potest persane intelligentem ex auctoritatibus sacræ scripturæ in iuribus allegatis sup.in gl. scripturæ.

p ¶ Quæ tamen.] .s. habuisse ius uendendi, donandi, & & alia acquirendi.

q ¶ De præmissis.] .s. quæ Christus & Apostoli habuisse reperiuntur.

r ¶ Testatur.] sed ubi? uide quod notaui in dicta gloss. scripturæ.

s ¶ Ipsos.] .s. Christum, & Apostolos.

t ¶ Potuisse facere.] .s. tamquam uere suis.

u ¶ Supponit.] .s. scriptura sacra.

x ¶ Expresse.] hic sume litteram, quæ est infra, assertionem ipsam, &c. usque in finem decr. & uerbum, cū, quod sequitur, est ratio declarationis, quæ infra subiungitur.

y ¶ Ipsorum.] Christi, & Apostolorum.

Gesta & facta non differunt.

z ¶ Gesta.] id est facta: nam licet quædam subtilis differentia notari uideatur inter facta & gesta, nihil tamen inter ipsa interest.ff.de uer.sig.l.licet, & l.Labeo. §.gestum, proprie autem gestum sine uerbis dr̄, ut ibi: licet per interpretationem largius sumatur. ff. de min. l. ait prætor, & sic potest hic sumi.

a ¶ In præmissis.] .s. quæ scriptura sacra testatur Christum, & Apostolos habuisse.

b ¶ Nō iusta.] sed unde potest dici prouenire uel sequi ista euidens inclusio? Respondeo, quia cum nullus rectus uel iustus usus seu possessio possit esse, nisi aut iure diuino uel humano uires sumat.23.q.7.quicunq; necessario concluditur omnē cuiuscūque rei usū iniurio-

sum

quod [a] vtique de vſu, geſtis ſeu factis redemptoris noſtri Dei filij ſentire [b] nefas [c] eſt, ſacræ ſcripturæ [d] contrarium, & doctrinæ catholicæ inimicum [e], aſſertionem [f] ipſam pertinacem [g] de fratrum noſtrorum concilio, deinceps [h] erroneam fore cenſendam merito ac hæreticam declaramus [i]. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum declarationum infringere, vel auſu ei temerario contraire. Si quis autem, &c. Datum Auinion. ſecundo idus Nouembris, anno ſeptimo.

ſum & iniuſtum eſſe, qui haberi dr̄ abſque aliquo iure. ff. ad leg. Aquil. l. ſed & ſi quemcumque, §. iniuriam, & de iniur. l. 1. Sicut in ſimili dr̄, omne ꝙ non eſt ex fide, id eſt, conſcientia, peccatum eſt, de pænit. diſt. 2. §. illud, 28 q. 1. §. ex his, extra de præſcript. c. qm̄ omne, & quicquid a lege diſcrepat, legi contrarium cenſetur. C. de Iudæ. l. cęlicolarum. A lege autem, & ſic a iure expreſſe diſcrepat vſū in aliqua re habere ſine aliquo iure, cū ſine iure vſus nō ipſius vtentis, ſed alienus cenſeatur. 14. q. 4. c. quid dicam, ſcire enim quiſque dēt ꝙ ſuum non eſt ad alium pertinere. C. vnde vi. leg. cū quærebatur, & arg ff. de manumiſ. l. 4. 13. q. 1.

Vſus cuiuſq; rei abſq; iure eſt abus⁹.

§. quibus, verſi. itē pręcepit, Suū aūt dici non poteſt niſi aliquo iure mediante, ff. de verb. ſign. l. alienare, & l. verbis, 8. d. ca. quo iure, unde talis uſus ſine aliquo iure dici non meretur vſus, ſed abuſus arg. de vſu. & habi. l. plenum. uel vſurpatio, quæ de ſe. præſcr. impediunt. C. de aquæ du. l. diligēter, de fundo rei priua. l. uſus aquæ, lib. 11. 93. diſt. c. illud, 16. q. 3. c. ſicut, extra de teſt. c. quia ingredientibus, ubi de hoc unde uerſ,

Tempus longæuum te non excuſat in æuum:
Cum male ſis vſus, qua non præſcribit abuſus.

a ¶ Quod.] ſcilicet includere uſum & geſta iniuſta.

b ¶ Sentire.] id eſt, credere.

c ¶ Nefas eſt.] ſimile. 24. q. 6. quid ergo.

d ¶ Sacræ ſcripturæ.) qua clamatur uoce prophetica. Non eſt inuenta in ipſo iniquitas, nec in ore eius dolus & iuſtitia de cælo proſpexit.

e ¶ Inimicum.) & ſic per conſequens erroneum, cum enim Chriſtus ſit ſapientia, veritas, iuſtitia, charitas fortitudo, 11. q. 3. ca. æſtimāt, adſcribere Chriſto vſum talē iniuſtum & iuſtitiæ contrarium, ipſum negare dr̄, vt ibi: & cum iniuſte re aliqua uti ſit peccatum, 93. di. diaconi, & 14. q. 3. c. quid dicam, impingere Chriſto talem vſum eſt ſibi peccatum impingere contra verbum prophetæ Eſa. 53. c. & Petri Apoſtoli, 1. Petri, 2. c. Qui peccatum non fecit &c. quia impotens eſt ad peccandum. Nā ſecundū Auguſtinum poſſe peccare non eſt aliquid poſſe, immo aliquid non poſſe, unde ille ſolus uocatur omnipotens, qui hoc non pōt: quia omnia pōt quæ poſſe eſt aliquid poſſe, de pæn. diſt. 2. ca. principium, circa fi. Nam & ſi in quocunque iuſtitia & iniquitas peccatum & bona opera minime ſe compatiuntur, multo minus in Chriſto de pæn. diſt. 2. c. ſi enim iniquit. Sed quid ſi cenſeatur quòd talem vſum iniuſtum Apoſtoli habuerunt, reputabitur hoc nefas, vel fidei inimicum. Dicas quòd ſic: nam vſus rerū conceſsus fuit per Chriſtū Apoſtolis, ut patet ex auctoritatib. inductis ſu. in gl. ſcripturæ, unde non vr̄ conceſſiſſe ipſum iniuſtum: ſi. n. ipſum iniuſtum uel illicitum reputaret ipſum utique prohibuiſset. 28. q. 1. c. ſic enim ultra medium, alias diceretur auctor & cōmiſsor illiciti, quod hæreticum eſt ſentire.

Peccatum eſt iniuſte re aliqua uti.

f ¶ Aſſertionem ipſam.) de qua in hoc. §. ſup. dictū eſt.

g ¶ Pertinacem.] dic ut dixi. ſup. in uerbo, pertinaciter,

h ¶ Deinceps.] hic recitare potes quæ notaui in parte præcedenti in uerbo ſimili, deinceps.

i ¶ Declaramus.] mirabile continere vr̄ pręſens conſtō in duob. primo in hoc, ꝙ dicit, ptinaciter aſserere Chriſtum & Apoſtolos nō habuiſse aliqua in ſpāli vel cōi, hæreticum & erroneum fore cenſendum, cum decretalis, exijt. 1. §. porro. expreſse contrarium innuat, dicendo quod abdicatio proprietatis omnium rerum tam in ſpāli, quam in communi propter Deum, ſit meritoria & ſancta, quod & Chriſtus viam perfectionis oſtendens uerbo docuit, & exemplo ēt firmauit: ꝙ Apoſtoli in quantum fuerūt profeſſores paupertatis excelſæ, & volentes perfecte viuere. per doctrinæ ac vitæ ipſorum alueos deriuauerunt: qualis enim & quæ pertinax aſſertio pōt dici, ſi aſſeratur quod conditor canonis Chriſti vicarius aſſerit, certe nulla, ut vr̄, arg. 16. diſt. c. ſancta. 19. diſtin. ſi Romanorum, 93. di. ca. miratus. Secundo per eandem viam in hoc, quod in præſenti, §. rurſus, dr̄, quod pertinaciter affirmare Chriſto & Apoſtolis non competijſſe ius utendi, & c. nam dictus. §. porro. dicere videtur expreſſe ipſos habuiſſe ſimplicē vſum facti abſq; proprietate, dominio; vſufructu, & abſque iure utendi, cū ꝑpoſitio, abſque ſicut præpoſitio ſine priuationem inducat, arg. ff. de exercito. act. l. 1. §. ſi plures, de adm. tut. l. Titium de inſt act. l. ſed & ſi. §. conditio. de acqui. hære. ſi quis mihi bona. §. ſi corā, cum no. in his. Ad hoc poteſt ſaluo meliori iudicio nō improbabiliter dici, quod abdicationem proprietatis vt meritoriā & ſanctam Chriſtus uerbo docuit, & exemplo firmauit: & Apoſtoli etiā uolentes perfecte uiuere, per uitæ & per doctrinæ alueos deriuauerunt, ſ. principaliter quo ad animi inordinatam affectionem, & in temporalibus auidam mentis implicationem: recta enim interior abdicationis talis intētio quo ad effectū eſt formaliter & principaliter perfectio, quod abiectio exterior diuitiarum quo ad effectum non eſt eſsentialiter perfectio, ſed perfectionis eſt uia & inſtrumentū, vt dicit abbas Moyſes in collationibus patrum, & Auguſtinus in lib. de moribus Eccleſiæ, cap. 29. loquens de beato Iob dicit, Amiſit de ille oēs diuitias factus repente pauperrimus: tam inconcuſsum animum tenuit & infixū Deo, ut ſatis monſtraret non illas ſibi fuiſse magnas, ſed ſe illis: ſibi autē Dn̄m, quo animo ſi eſsēt noſtri tpis homines, nō magnopere ab iſtorū poſseſſione ꝓhiberemur, ut ꝑfecti eſse poſsemus, iuxta hoc eſt uerbum prophetæ, Diuitiæ ſi affluant nolite cor apponere. diuites. n. cum iuſtitia & bonis operib. nō reijcimus 30. diſt. c. item hæc ſcripto, & iuxta auctoritatem Aug. ſu. inductam, habebat Dn̄s loculos, dicētis, quod Chriſtus præcipit non eſse cogitandum de craſtino, non ad hoc fuiſse præceptum, ne pecunia ſeruaretur a ſanctis, ſed ne Deo ꝑꝑ iſta ſeruiatur, & propter inopiæ timorē iuſtitia deſeratur, niſi ſanctis, qui de ſe perfecti, ſunt pecuniæ conſeruatio non eſt prohibita, cum ſine impedimēto perfectionis poſſint ſaltē in cōi aliqua poſſideri, 12. q. 1. expedit, Comprobatur eſse hoc idem per multiplices auctoritates ſcripturæ ſacræ ad hoc ſu. inductas, hanc etiam intellectum denotat dictus. §. porro. opponens de hoc quod legitur, quòd Dn̄s loculos habuit: & rn̄det quòd hoc habuit condeſcendens infirmis, mente enim ſana dēt intelligi, quòd Dn̄s loculos habuit proprios in ſpāli uel in cōi: aliter. n. inepta & impropria fuiſset facta ibidem oppoſitio de loculis per Chriſtum habitis, niſi intelligerentur iuxta naturam conformem vel identitatem illius dicti, ad quòd fit oppoſitio, ſ. abdicationis proprietatis. Sicut dici per iuriſtas in ſimili conſueuit, quod exceptio hēt eſse de eodem de quo eſt regula, alias inepta eſset exceptio, ut ſi diceretur Omnis hō currit præter aſinum, non eſt bona exceptio, qa aſinus non eſt de illo & eodem ſubiecto, ſ. humano, de quo locuta fuerat regula ſeu propoſitio, & hoc colligitur. ff. de fund. inſtr. le. quæſitum, §. idem reſpondit

Pro conciliatione, horum contrariorum uide omnino B. Anto. p. 4. ti. 11. ca. 4. §. 23. et Turrec. in ſum. de Eccl. li. 2. ca. 112. in ſolutio. ad decimū arg.

Proprietatis abdicatio eſt duplex, ſ. interior, et exterior.

Exceptio eſt de eo. d quo regula.

domo

domo īſtructa, in corpore auth. de non alie. aut permu. reb. eccl. §. vt aut. colla. 2. ad id autem quod opponitur contra. §. iſtum rurſus, de d. §. porro, ꝙ Chriſtus & Apoſtoli habuerunt vſum abſque iure vtendi, dico fore intelligendum abſque iure vtendi, ſ. ſeruitutis, non autē abſque iure vtendi perſonæ cohærenti competenti ad vtēdum, alias ſupponeretur vſus in Chriſto & Apoſtolis fuiſſe iniuſtus, quod dicere eſt abſurdum, vt hic, & clarius ſuperius probaui, & patet per decr. Ad conditorem. & hoc etiam ſane intelligi denotatur per illā decre. etiam dicentem. Fratres Minores poſſe uti reb ordini Minorum conceſſis ſupponentem per hoc aliquod ius ei competere, conceſſum ad vtendum. niſi enim ſic dicta decretalis intelligatur, de ſe eſſet impoſſibilis in hoc quod dicit de uſu facti, ſi diceretur eſſe abſque omni iure, cum talis uſus de ſe ſit impoſſibilis, ut in decr. Ad conditorem, & ibidem, & ſup. clare probaui. intelligere autem illam ſuper impoſſibili eſſet expreſſe contra capitulum, erit autem lex 4. diſt. ubi lex habet eſſe clara, & poſſibilis. Ex præmiſſis deliberata mente penſatis confundi dr̄ opinio nonnullorum plura uolentiū ſapere q̄ expediat, diſtinguentium triplicem modū haberi. Primum quo ad ſimplicem vſum facti: ſi enim intelligant vſum abſque omni iure utendi, prout ſupponere & ſentire videntur cum talis vſus nulla lege diuina vel humana reperiatur inductus, erubeſcere debent loquētes ſuper hoc ſine lege in corpore auth. de trien. & ſemiſ. §. conſideremus. coll. 3. cum in eis dici poſſit, nullus eſt talis vſus: quia lege aliqua non cauetur, in corpore auth. de non eligen. ſecundo nuben. §. optimū itaque, colla. 1. C. de repu. l. diſſentientis, de coll. illam extr. de tempo. ord. c. dilectus, ne ſede uac. c. illa de ſup. neg. præl. Rom. li. 6. 55. diſt. ſi Euangelica, cum ſimilib. potiſſime cum talis vſus de ſe ſit impoſſibilis, & iniuſtus, qui in Chriſtum, & Apoſtolos cadere non potuit, ut prædixi. Secundum modum habendi aſſerunt iſti eſſe quantum ad ius adminiſtrationis & diſpenſationis, ſi ſecundum iſtum modū dicunt Chriſtum & Apoſtolos aliqñ loculos habuiſſe minus bene dicere vñr: licet enim Chriſtus & Apoſtoli reperiātur pauperib. aliqua diſpenſaſſe: de Chriſto autem dici non poteſt, eum iure prælationis vel adminiſtrationis humano miniſterio aſſecutus aliquid habuiſſe, Io. 6. c. cum ipſe a nemine ſit electus, vt ipſemet teſtatur, cum dicit, Io. 15. Non vos elegiſtis me: ſed ego elegi uos. Apoſtoli etiam antequam adminiſtratores, uel prædicatores conſtituerentur, & poſt, reperti ſunt aliqua habuiſſe, ut in auctoritatibus ſup. inductis plene patet. Quamuis autem Chriſtus non ſit electus & Pontifex factus ab homine: tñ a Deo iureiurando factus eſt Pontifex, ut dicit Apoſtolus ad Hebræos, 70. Vnde ſm Auguſtinum ſuper Ioannem, Chriſtus ad hoc loculos habuit, ut ſui & ſuorum pauperū neceſſitatibus prouideret, & in hoc exemplum (prælatis inquit Auguſtinus) Dñi accipite, cum omnis Chriſti actio noſtra ſit inſtructio, 2. q. 1. Deus omnipotens. 81. diſt. c. legitur extra de ſepul. c. 1. unde ſi Chriſtus & Apoſtoli iure prælationis loculos habuerunt, ut illi ēt fatentur, cum ſtatus prelationis uideatur poſſe dici maior quam ſtatus religioſorum profitentium paupertatē, cum de ſtatu religionis tranſeant ad ſtatū prælationis pontificalis, extra de ele, nullus lib. 6. & eo. tit. cum rationi. cle. 5. ꝙ Eccleſia, non permitteret, ſi ſtatus prælationis minoris eſſet perfectionis quam religionis, cū de minori ad maius, non econtra, ſit tranſitus, 93. di. c. legimus. C. quemadm. ciui. munera. indi. l. maiorib. lib. 10. de mune. act. & char. lib. 12. ff. de mune. & hon. l. ut gradatim, vr̄ quod habere loculos non ſit imperfectionis ēt in prælatis, & longe minus in religioſis. Tertiū modum habendi aſſerunt quo ad proprietatem & dominium, & hoc dupliciter. Primo de iure diuino, & ſm hunc modum dicunt oblata eſſe Eccleſiæ & decimas eſſe in dominio Chriſti, & in corpore eius, quod eſt Eccleſia dicunt etiam ſecundum hūc modum Chriſtū loculos habuiſſe, & hoc de iure diuino dicunt Apoſtolis

Chriſtus ad quid loculos habuit.

& eorum vitam ſequentibus competijſſe & competere tempore neceſſitatis emere, & uendere? In hoc autē ſic dicendo, ſi ſm iura loquantur, errare uidentur: nam de iure diuino, quo omnia dicuntur cōia, licet proprium haberi poſſit, ipſe tñ modus habendi non eſt de iure diuino, ſed humano. 8. diſtin. c. quo iure, & ibi not. per Hug. & Guli. poſt eum: & patet. 23. q. 7. c. 1. & quia rerū dominia de iure gētium ſunt diſtincta, ff. de iuſt. & iu. l. ex hoc iure. vnde nō ur̄ ex hoc poſſe dici, ꝙ illo iure diuino Dñs in particulari loculos habuerit, cū ipſe modus particularis habendi, puta per oblationem emptionem, & ſimiles modos non ſit de iure diuino, ut prædixi. Et per eandem uiam non poteſt dici, & de iure diuino Apoſtolis competierit emere, uendere, cum talia & ſimilia ſint de iure diuino incognita, ut prædixi. Secūdario dicunt eſſe dominum & proprietatem, ſ. de iure poſitiuo Imperatorum, quod per iniquitatem ſecundū eos extitit introductum, ſ. ut homines dicant hoc meū proprium, & in iudicio de illo contendunt, allegantes ad hoc. 3. diſt. c. quo iure. 12. q. 1. dilectiſſimis, & ſecundum hunc modū bene dñt Chriſtum & Apoſtolos non habuiſſe proprietatē rerum vel dominium in ſpāli vel communi, dicentes de tali modo habendi fore intelligēdam decretalem, Exijt. §. porro, de quo præſens decre. nullam facit mentionem: quare per prædictam modorum habendi diſtinctionem iſta ſic generaliter loquēs erit trahenda & exponenda ſecundum illam, ut illa per hanc non corrigatur, nec iſta illi obuiet. Vtinam autem in his dicendis ſaniorem mentis & conſiderationis intuitum habuiſſent: cum enim certo certius ſit Chriſtū & Apoſtolos aliqua habuiſse, ut per auctoritates ſacræ ſcripturæ inconuincibiles eſt probatum, & illa non habuerint quo ad ſimplicē uſum facti abſque aliquo iure vt in decr. An conditorē, & ibidem, ut ſup. plene probaui nec illa etiam ſolum iure prælationis uel diſpenſationis habuerunt, ut ſuperius eſt probatum, nec illa poſſint dici per aliquos modos habendi habuiſſe iure diuino, ut ſtatim proxime plene dixi, neceſſario relinquitur, ꝙ illa habuerint per aliquem modum habendi de iure poſitiuo inductum, ne clare patere pōt ex præmiſſis ueraciter intuenti. Et talem modum habendi iure poſitiuo Chriſtus deſignaſse ut iubendo reddi Cæſari quæ ſunt Cæſaris Matth. c. 22. 24. q. 8. §. econtra, & c. ſeq. extra de cler. coniug. ex parte, cui & ipſe pro ſe tributum ſolui uoluit. 11. q. 1. magnum, 24. q. ult. in tributum. Non uidentur ēt recte ſapere in hoc ꝙ dicunt iura imperatorum, quibus dr̄ aliquid proprium fore, per iniquitatem introducta, adhærentes cortici litteræ, dicti capituli, dilectiſſimis. non ſenſum non mentē, non uirtutem eius amplectentes, contra iura expreſse contrarium ſtatuentia, ff. de excu. tu. le. ſcire, §. aliud de re mil. l. milites, extra de uer. ſig. ca. intelligentia, & c. propterea, de elect. ſi poſtquam, §. 1. lib. 6. de iureiu. ca. Romani. §. uerum. Cle. 5. 1. q. 1. c. Marcion. c. de liber. prete. l. ſi quis filium, de don. l. ulti. ſi mi. ſe ab hære. abſti. l. 1. cum ſimilibus, cum enim lex imperialis ſit præceptrix faciendorum, prohibitrix nō faciendorum, ff. de legib. l. 3. & per quam docemur declinare inhibita, & ſectari permiſſa. C. eo. ti. l. leges ſacratiſſimæ. Et deſcribi Magiſtraliter & uerifice conſueuit, ꝙ lex eſt ſanctio ſancta, iubens honeſta, prohibens contraria. ff. de legi. le. 1. & eo. ti. l. 2. cui ēt omnes homines obedire debent ꝓpter multa, maxime autē quia eſt adinuentio & donū Dei vt dicta. l. 2. quæ etiam eſt delictorum ſponte uel ignorantia commiſſorum correctio, ut dicta le. 1. unde ſcribitur, ꝙ Deus imperium propterea de cęlo conſtituit, ut difficilibus imponat quæ apud eum ſunt bona, & legem aptet ſecūdū naturæ uarietatem, in corpore auth. de fide inſtr. §. quia igitur. colla. 6. quare lex dr̄ prodita ſm formam cælitus datam. C. de murilegulis, l. ſi quis ex corpore, lib. 11. ex diuino quodam nutu. C. de præſc. long. temp. l. ult. & alibi legitur ꝙ uenerādæ Romanæ leges diuinitus ſunt per ora principum promulgatæ. 16. q. 3. c. nemo, & ipſa iura humana per imperatores,

Iura aliquid proprium fore dicentia, nō ſunt per iniquitatem introducta.

& rc.

& reges sæculi Deus humano generi distribuit, 8. dist. quo iure, & quia cór regis in manu Dei est, C. de sum. tri. l. inter claras, ipsa etiam ueritas, quæ est Deus, per cor regis multa fieri iussit. 11. q. 3. Imperatores, disponens omnem creaturam principib. legem condentibus fore subiectā, 1. Petri 2. ext. de maio. & obedien. c. solitæ, de censi. omnis anima. desipere uidentur sentiētes, quod lex fuerit per iniquitatem inducta, cum enim auctorem habuerit omnis iniquitatis inscium, & extorrem, s. Deum, non alia debet dici, quam eius auctor fuerit, iuxta illud: Qualis es tu, talia sunt opera tua, & arg. 28. q. 1. cap. sunt. n. vltra mediū, ext. de psumptio. c. ex studijs. nam lex & diuinas & humanas res bene dispo nit, & omnem iniquitatem expellit. C. de uete. iure enu. l. j. circa princ. Non obstat dec. dilectissimis. innuens prima facie quod per iniquitatem aliquis dicat hoc meum alius hoc suum: quia exponitur & exponidēt per iniquitatē, i. propterea quia fuit iniquitas, i. peccatū, lex inducit hoc meū esse hoc alterius, non quod ipsa lex fuerit de se iniqua hoc adinuicem ex causa rationabili ut quisque suo contentus non inuaderet alienum 93. dist. diaconi. C. de suffra. l. 1. unde vi. l. cum quærebatur. Et si in lege aliquid singulare contra 1 rationem sit statutum, hoc non est sine causa probabili introductum, ff. de legi. l. ius singulare. Videtur ēt ex prædictis ab incauta assertione seu affirmatione & de iure non probabili reputata excusari non posse illos qui secundum præmissam modorum habendi distinctionem nituntur nodum præsentis constitutionis euadere, ex quo. n. per decre. Ad conditorem. reprobatus est & confusus simplex usus facti absque aliquo iure utendi subsistens in persona Christi & Apostolorum, & in c. Ad conditorem. statutum est, quod decr. Exijt, §. porro, de tali usu facti debet intelligi, qui competat rōne alicuius iuris saltim personalis: asserere ex tunc contrarium qualiter quem ab imperitia poterit excusare non vr̄, cum (ut sup. dixi) peccatum ariolandi sit non obedire, & scelus idololatriæ non acquiescere. 81. di. si qui sunt. 8. q. 1. sciēdum, 1. q. 3. ca. qui resistit. Credere aūt dn̄m Deum nost um Papam conditorem dictæ decr. & istius, sic non potuisse statuere prout statuit, hæreticum censeretur, 99. d. c. nulli fas, & ibi no. & per Gar. ext. de ele. c. generali, li. 6. cum hodie ēt per istam decr. sit declaratum, pertinaciter asserere Christū & Apostolos non habuisse aliquid in speciali uel in cōi, fore hæreticum, adinuenire membra distinguendi super modis hn̄tis iure non suffultis, ut superius probaui, & iuxta illos scienter aliter asserere, quō aliquis a iuris ignorantia poterit excusari, non vr̄, argu. extra de cler. excom. si celebrat, 24. q. ult. c. hæreticos, & per ea quæ dixi sup. in uerbo, pertinaciter. In his 2 autem correctionem sanctæ matris Ecclesiæ sponsique Chri uicarij suscipere sum paratus, si in præmissis vel in aliquo præmissorum contigerit me errare. Zenzelinus.

1 Expone sano mō, ɔtra rationem, s. eiusdem, uel contra rōnē .i. cōtra cursum iuris communis.

2 Pia glossatoris protestatio.

¶ Reprobatur opinio illorum detractorum, qui præsumunt impugnare constitutiones Ioan. xxij. Ad conditorem canonum. & Cum inter nonnullos, supra immediate præcedentes. Et præmissis responsionibus ad omnes eorum obiectiones, tandem declarantur tanquam hæretici, & Romanæ Ecclesiæ rebelles, ab omnibus euitandi si deinceps scienter verbo, vel scripto aliquid defendere vel approbare contra illas præsumpserint. Hinc habetur sub parte secunda, & tertia de clauium materia prolixa & utilis disputatio.

CAP. V.

Quia quorundā mentes sic pater [a] mendacij dicitur excæcasse, [b] quod nostris [c] constitutionibus quarum vna incipit, Ad conditorem canonum. alia uero, Cum inter nonnullos. vtique tam cum fratribus [d] nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, [e] quam cum multis archiepiscopis, & episcopis, alijsque ecclesiarum prælatis, necnon & compluribus sacræ Theologiæ magistris, ac utriusque iuris professoribus deliberatione præhabita [f] diligenti digestis, [g] ac præmissorum fratrum nostrorum consilio promulgatis: non absque multa temeritate [h] plectibili nisi [i] sunt detrahere, & nituntur [k] ueritatem, quam [l] conti-

Quia quorundam.] Hæc decretalis diuisibilis est in partes undecim. In prima cum ratione condendi contra temeritatem detrahentium decretalibus. Ad conditorem & Cum inter nonnullos. præmittitur pollicita prouisio. In parte secūda modorum detractionis subiungitur recitatio: ibi, Ad impugnandas autem, &c. In tertia dictorū modorum detractionis annectitur reprobatio, ibi, Quod autem in ratione, &c. In quarta ad auctoritates per detractores inductas datur responsio, ibi, Quod autem subsequenter, &c. In quinta auctoritatis Nicolai tertij per illos inductæ specialiter fit exclusio, ibi, Ad hoc licet declaratio &c. In sexta quibusdam uerbis auctoritatis Nicolai datur responsio, & certa interpretatio, ibi, quod autem dicitur, &c. In septima cuiusdā constitutionis per dictos detractores inductæ subinfertur repugnatio, ibi, Rursus impugnatores &c. In octaua assertionis alterius ipsorum detractorū fit improbatio: ibi, Rursus asseruisse, &c. In nona cuidam conclusioni per detractores factæ responsiua fit impugnatio, ibi, Ex præmissis autē, &c. In decima modorum detractionis noua fit improbatio: ibi, præterea dicant nobis, &c. In undecima & ultima, Papalis intentio: ibi, Nos itaque, &c.

Textualis diuisio in undecim partes.

a ¶ Pater mendacij.] .s. diabolus, cuius mendacij multiplex est species, 22. q. 2. c. primum est.

b ¶ Excæcasse.] ipsorum corda obnubilando, ut uiam ueritatis non agnoscant.

c ¶ Nostris.] .i. per nos editis siue factis.

d ¶ Fratribus nostris.] loquendo de Cardinalib. in genere, omnes fratres appellat, ut hic, & ext. de elec. in Genesi, in fi. &c. ecclesia 3. in fi. Sed in specie eos semper uocat filios, quando non sunt episcopi, de supplen. negl. præla. dilecto, de electio. coram, de test. Raynal. sic etiam no. Host. ext. de Iudæis, ita quorundam. Quæ autem sit ratio quare loquendo de ipsis in genere omnes fratres appellat, uide in c. Execrabilis, super uerbo, cum fratrib. nostris.

e ¶ Cardinalibus.] quare sic dicantur, uide quod notaui in c. Execrabilis, in uerbo, Cardinalibus.

g ¶ Præhabita diligenti.] simile C. ne filius pro patre. auth habita. & plenius dixi in c. Ad conditorem, §. nos itaque.

g ¶ De gestis.] .i. decidenda & dissoluenda dubia factis, in proœ. inst. §. igitur post libros.

h ¶ Temeritate plectibili.] i. punibili cum nō obediēs decreto principis mori præcipiatur. 3. Regum, c. 2. ext. de maio. & obed. c. si quis

i ¶ Nisi sunt.] .i. conati sunt in præteritum.

k ¶ Nituntur.] .s. de præsenti.

l ¶ Quam continent.] .s. dictæ nostræ constitutiones.

a ¶ Falsas

nent, per falsas [a] insanias [b] obfuscare: [c] Nos tam perniciosis ausibus, ne eorum doctrina pestifera [d] simplicium [e] animos labefacere, [f] ac in sui erroris deuium [g] deducere valeat, de eorundem fratrum consilio decernimus super hoc salubriter (vt sequitur) prouidere. Ad [h] impugnandas autem constitutiones prædictas [i] subscripta ratione [k] tam verbo, quam scripto, vsi sunt publice [l] sicut fertur: Illud, inquiunt, quod per clauem [m] scientiæ in fide [n] ac moribus [o] semel definierunt Romani Pontifices adeo immutabile [p] perseuerat, quod illud [q] successori reuocare non [r] licet in dubium, nec contrarium affirmare: licet de ijs quæ per clauem [s] potestatis ordinauerint, asserant secus esse. [t] In confirmatione autem regulæ ordinis fratrum Minorum, Honorij tertij, Gregorij noni, Innocentii quarti, Alexandri quarti, Nicolai quarti prædecessorum nostrorũ summorum Pontificum hæc [u] verba asserunt contineri. Hæc [x] est regula Euangelica Christi & Apostolorum imitatrix, quæ nihil in hoc mundo habet [y] proprium vel commune, sed in rebus quibus vtuntur, [z] habent simplicem vsum facti, [a] his addere præsumentes [b] præfatos [c] summos Pontifices, & multa concilia generalia per clauẽ scientiæ diffinisse paupertatem Christi & Apostolorum constitisse perfecte in expropriatione [d] cuiuslibet temporalis dominii ciuilis, & mundani & sustentationem eorũ [f] in solo & nudo vsu facti [g] etiam constitisse, ex quibus nituntur [h] concludere, non [i] licuisse, nec licere [k] ipsorum successoribus contra † præmissa aliquid immutare.

a ¶Falsas.] id est non veras falsitas enim nihil aliud est quam immutatio ueritatis, in corpore auth. de fide instrum. circa princ. coll. 6. ad leg. Cornel. de falsis, quid falsum.

b ¶Insanias.] id est non sanas opiniones, immo a ueritate alienas, ut patet infra.

c ¶Obfuscare.] id est obscurare seu obnubilare quantum in eis est.

d Pestifera] id est pestis spiritualis animę inductiua.

e ¶Simplicium.] id est doli uel fraudis carentium, simile in c. prodiens, ff. de prob. l. cum de indebito. §. sin autem, de quibus dici consueuit, quòd propter sui innocentiam omni uerbo credunt, 22. q. 4. innocens. Gratia cuius scire debes, quod quædam est in homine simplicitas, id est animi puritas, quæ est dolo & machinationi contraria, & talis simplicitas etiam iure approbatur. 6. q. 1. ca. ex merito plebis, 16. q. 1. si cupis, & amica legis dicitur, Instit. de fideicō. hæredi. §. sed quia, & nemini debet esse damnosa. ff. de dolo l. j. Est alia simplicitas, quæ dicitur esse aduersa discretioni: & talis cũ potius dicatur fatuitas, non approbatur, 89. distin. cap. Petrus, 46. dist. cap. de Petro, 74. distin. cap. episcoporum, ff. de postu. l. 1. §. ult. cum l. seq. de cura. furio. l. 2. instit. de cura. §. sed & curator. in fi.

Simplicitas est duplex.

f ¶Labefacere] id est labi, uel ruere facere.

g ¶Deuium.] in mala parte sumitur, ut alias, C. de uete. iur. enucl. l. tanta, §. ergo prima, versic. aliæ, extra de præsumpt. c. 3. loco.

h ¶Ad impugnandas.] Secunda pars.

i ¶Prædictas.] s. Ad conditorem, & cum inter nonnullos.

k ¶Ratione.] id est inductione, seu allegatione.

l ¶Publice.] ex hoc magis peccabant propter maioris mali exempli perniciem, arg. ff. vi bon. rapt. l. 2, §. si in re deposita. insti. de oblig. quæ ex delic. nas. §. pœna, 11. q. 3. præcipue, extra de exces. præla. cap. quam sit graue, not. 32. q. 4. c. nemo.

m ¶Clauem scientiæ.] hanc clauem scientiæ isti 1 ex capite proprio siue phantasia adinuenire sunt moliti cum a nulla lege diuina uel humana originem sumpsisse reperiatur, saltem quantum ad hoc, ad quod ipsam inducunt, ut infra in §. præterea dicant nobis.

1 De materia huius glossę teneas quod docet beatus Th. li. 4. sen. dist. 19. q. 2. ar. 1. quæstiũcula 3. adde Sotum, eod. lib. dist. 20. q. 1. art. 1.

n ¶In fide.] s. catholica.

o ¶Moribus.] s. reformandis.

p ¶Immutabile.] hoc forte dicunt ad instar iuris naturalis, quod de se immutabile est. Instit. de legit. agnat. §. vlt. de iure natu. §. sed naturalia quidem iura. 5. distin. §. primo.

q ¶Illud.] s. in fide ac moribus definitum.

r ¶Non licet.] sed qua fronte hoc dicere ausi sunt, non uideo cum & Dominus per se ordinata in veteri testamento aliquando reperiatur mutasse in nouo, 22. q. 4. incommutabilis. 22. q. 8. occidit, extra de diuor. gaudemus & de consecr. dist. 3. peruenit, & definita per Romanos Pontifices ipsi ijdem & eorum successores mutasse reperti sunt 2. extra de consan. c. nō debet, & dixi in c. qa in futurorum, & ca. quia nonnunquam.

2 Vide Turrecrematam in summa de Ecclesia. lib. 3. c. 55.

s ¶Clauem potestatis.] hoc impugnatur ut patebit infra.

t ¶Secus esse.] quia definitum per illam immutari potest, & eius contrarium affirmari.

u ¶Hæc uerba.] s. proxime sequentia, quæ tamen probant id ad quod inducuntur, ut inf. in §. quod autem subsequitur.

x ¶Hæc est regula.] verba sunt prædictorum summorũ Pontificum confirmatoria (secundum istos) regulæ ordinis Minorum.

y ¶Habet propriũ.] id est secundum quā nihil licet fratribus habere proprium vel commune, de ipsa. n. regula (cum de se sit inanimata) certum est quod nihil habere potest.

z ¶Vtuntur.] s. fratres dicti ordinis.

a ¶Simplicem usum facti.] ex his moti fuerunt isti ad detrahendum prædictis constitutionibus, non sane intelligentes istum simplicem usum facti, ut patet infr. & in decre. Ad conditorem, &c. com inter nonnullos.

b ¶Præsumentes.] & male, ut patebit infra.

c ¶Præfatos.] sup. proxime.

d ¶Expropriatione.] priuatiue ponitur syllaba, ex. unde expone, expropriatione, id est carentia uel abdicatione.

e ¶Ciuilis & mundani.] de domino competenti, de iure diuino contrarium sentiebant, ut dixi in c. cum inter nonnullos.

f ¶Eorum.] s. Christi & Apostolorum.

g ¶Vsu facti.] absque aliquo iure secundum istos, qđ tamen uerum non est.

h ¶Nituntur concludere.] falso tamen, ut inf. patet in §. ex præmissis, & seq.

l ¶Non licuisse.] s. dudum, uel in præteritum.

K ¶Non licere.] s. de præsenti.

l ¶Contra præmissa.] scilicet sic definita, secundum istos.

a ¶Ideo-

ideoque [a] cum constitutio nostra in ratione prædicta, contra diffinitiones prædictorum prædecessorum nostrorum (sicut asserunt) diffinierit Christum & Apostolos in ijs quæ habuerunt, habuisse non tantum simplicem vsum facti, sed [b] ius faciendi de ipsis: eosque ipsos fecisse scriptura sacra testatur: pertinacem assertionem dicentium ipsos ius huiusmodi minime habuisse, cum actus illorum fuisse concludant non iustos, quod de Christo nefas est dicere, hæreticum declarando; concludere satagunt, licet [c] falso, nobis non licuisse declarare vel statuere supradicta. [d] Item quia constitutio, Ad conditorem canonum, contra diffinitiones prædictas fratres Minores asserit non posse habere in re aliqua simplicem vsum facti: nituntur similiter concludere contra ipsam. [e] Quòd [f] autem quod in ratione prædicta præmittitur: videlicet, [g] quod illa, quæ per clauem scientiæ in fide ac moribus a summis Põtificibus semel sunt diffinita, eorum successoribus reuocare nõ licet in dubium, nec contrarium affirmare, licet secus sit (sicut dicunt) in ijs quæ per clauem potestatis per summos Pontifices ordinantur, prorsus sit contrarium [h] ueritati, patet ex sequentibus euidenter: primo quidem secundum [i] illos, qui [k] tenent clauem [l] spiritualem nequaquam [m] esse scientiam, sed ligandi atque soluendi potestatem: [n] patet assertores prędictos ponendo esse [o] scientiam, erráuisse: [p] pro quibus [q] facit clauis diffinitio, [r] quę a doctoribus [s] datur: Clauis est specialis potestas [t] ligandi atque soluendi, [u]

a ¶Ideoque.] s. quia contra præmissa non licet successoribus aliqua immutare.
b ¶Sed ius faciendi.] i. ipsis reb. utendi & donandi & ex his aliqua acquirendi, ut in decr. cum inter. §. rursus: & verba quæ sequuntur expone ut ibi dixi.
c ¶Licet falso.] istorum falsa conclusio clarius patebit per ea quæ dicentur inf. proximo.
d ¶Supradicta.] s. ꝙ Christo & Apostolis non solum simplex vsus facti in habitis comperierit, sed & ius de ipsis aliqua faciendi.
e ¶Contra ipsam.] s. quod nobis per eã non licuerit aliquid declarare vel statuere prout in ea continetur.
f ¶Quòd autem ꝙ in ratione.] Tertia pars.
g ¶Videlicet.] uerba q̃ sequunt̃, expone, & super his dic, ut dixi in parte præcedenti.
h ¶Contrarium veritati.] quare dicas illud nõ fore tenẽdũ, imò penitus reprobãdũ, cũ oĩs assertio veritati, q̃ Deus est, cõtraria uetustas erroris existat, 8. dis. c. consuetudo, & iõ ueritati necessario reddere habet, ea. dis. c. veritate, & c. p̃ceden ti, & sequẽti, & arg. ff. ad leg. Aquil. l. inde Neratius, §. ult. qñ actio, de pecu. est anna. l. q̃situm, alias est. §. vlt. sub leg. prima, extra de purga. vulg. c. significantib. & scriptum est quod ueracium, id est, ueritatem asserentium sumus tantummodo amatores in corpore authen. ut in priua. dom. sacra mysteria non fiant, ultra medium. colla. 5. & alibi dicitur, Nos enim qui veritatem colimus, ea tantummodo volumus in nostris legibus quæ ipsa re obtinent. C. de dediti, lib. toll. lege vnica.

Veraces sũt amandi.

i ¶Secundum illos.] s. doctores & magistros.
K ¶Qui tenent.] s. ꝙ sequitur affirmando, simile verbum, & similis huius uerbi expositio fieri consueuit. extra de foro comp. c. si diligenti.

Clauis spiritualis q̃ est.

l ¶Clauem spiritualem.] quæ ad instar clauis materialis est inducta. sicut enim clauis materialis dicitur instrumentum seu ministerium, quo clausum ostium aperitur: sic illa potestas, quæ attributa est dispensatoribus sacramentorum, clauis dicitur, nam ostium cœli licet de se apertum existat, Apocalypsis quarto cap. ubi dicitur, & ecce ostium apertum in cęlo, quod est Christus: clausum tamen dicitur propter impedimentum peccati originalis, uel actualis impedientis humanam creaturam cœlum & Dei gloriam ingredi: & quia per talem potestatem in virtute passionis Christi illud impedimentum tollitur, ex hoc porta cæli aperiri & reserari dr̃, de conse. dist. 4. ca. proprie exemplum. de bapt. maiores. §. caute tñ. Sicut alias contingit quod per sublationem impedimenti via præparari & aperiri dicit̃ ad aliquid, ut est videre in pacto facto vltimo de petendo, per ꝙ tollit̃ impedimentũ exceptionis ortæ ex pacto de nõ petendo p̃cedẽti, & ex hoc aperit̃ uia efficax ad agendũ, ff. de pact. l. si vnus §. pactus, & sublato impedimẽto exhr̃dationis p querelã inofficiosi testamẽti aperit̃ & paratur ẽt uia efficax ad agendum, ff. de inof. test. l. qui de inofficioso. Et sublato impedimento præteritionis per petitã bonorum possessionem contra tabulas, aperitur via augmenti vel diminutionis legatorum ab impubere relictorum, ff. de vulg. & pupil. substit. l. & contra tabulas, de lega. 3. l. vlt. §. fi. multa similia alia exempla super hoc dari possent.

Cęlum de se apertũ, qñque claudit̃. Cęli apertio legalib. exẽplis declaratur.

m ¶Nequaquam esse scientiam.] clauis .n. talis spũalis suscipitur per susceptionẽ ordinis sacerdotalis ut infra sequitur, absque alia angustia seu labore. Scientia aũt cum a natura nõ insit, ab euentu est, & cũ diligentia acq̃ritur, in corpore authen. de quæst. 6. hæc oĩa colla. 16. 6. q. 1. sic viue. C. de excus. artific. l. 1. lib. 10. ff. de ædil. edic. l. præcipiunt ædiles, cum scientia requirat studium, & exercitium studij exposcat vsum librorum, extra de ver. sig. c. Exijt, §. porro, circa fi. lib. 6. & de hoc per Guli. de elect. si postquam, lib. 6.

Scientia ab euentu est.

n ¶Potestatem.] in tali ptãte consistit tota vis clauium per Christum Petro concessarum. Matth. 16. c. 24. q. 1. quocunque.
o ¶Esse scientiam.] cum non sit.
p ¶Errauisse.] aliud pro alio putando: hic .n. est proprie error, 12. q. 1. c. in his, 38. c. quamuis, C. de castrẽ. pecu. militum. l. errat, lib. 11.

Errat qui aliud p alio putat.

q ¶Pro quibus.] scilicet tenentibus clauem esse scientiam.
r ¶Diffinitio.] id est, magistralis seu doctoralis descriptio.

r Hanc declarat Turrecrẽ. l. suæ summę, c. 93. conclu. 8. Font.

s ¶Doctorib.] vñ doctor dicatur, & quæ in doctore requirantur, & quib. doctor factus etiam de iure gaudeat priuilegijs, & quot, & quib. nominib. nuncupetur, uide si placet quæ super hoc plene notaui extra de magistris, cum sit nimis, cle. 5.
t ¶Potestas.] quare talis potestas clauis dicitur, dixi statim in gl. quæ ad instar.
u ¶Atque soluendi.] s. supra terram, non autem mortuos.

Mortui [illegible] possint absolui.

qua iudex eccleſiaſticus dignos [a] recipere, & indignos [b] excludere [c] debet a regno. Item quia claues [d] de quibus agimus, in collatione ſacerdotalis ordinis conferuntur: [e] conſtat autem quod ordinato in ſacerdotem ſcientia communiter [f] non confertur: [g] quare ſecundum [h] illos videtur, [i] quod ſcientia non eſt clauis, ſed potentia tantum ligandi atque ſoluendi debeat dici clauis. [k] Adhuc ſecundum [l] illos qui ponunt [m] vnam clauem [n] ſpiritualem [o] eſſe ſcientiam, & ſecundum illos, qui auctoritatem diſcernendi [p] inter [q] lepram, & lepram eſſe aſſerunt clauem, & aliam poteſtatem ligandi atque ſoluendi: noſcuntur euidenter [s] erraſſe. Supponunt enim per claues [t] huiuſmodi circa ea quæ fidei ſunt, & alia [u] poſſe per conſtitutionem aliquam diffiniri: claues autem quæ in ſacerdotali conferuntur [x] ordine ad [y] talia minime ſe extendunt: alias [z] ſequeretur, quòd circa [a] præmiſſa poſſent conſtitutionem ſacerdotes [b] ſimplices facere: quod [c] falſum eſt euidenter. Si autem intendant claues iſtas extendere ad generalem [d] poteſtatem attributam Beato Petro, ſuiſque ſucceſſoribus

tuos ſub terra, ad hoc vide quod legitur, & no. 24. q. 2. legitur extra de ſen. excom. à nobis 2.

a ¶ Dignos recipere.] ꝑ pnīam ad ſoluēdum: venia. n. non datur niſi correcto. 24. q. 2. legitur, 50. di. ca. abſit, & c. ſi quis poſtea, C. de ſumma tri. l. vl. §. fi. de hær. l. Manichæos. à contrario ſenſu.

b ¶ Indignos.] ꝑ contumaciam vel rebellionem. extra de ma. & obe. c. ſi qs. & ca. cum in eccleſijs.

Excōicati ſunt excluſi a regno cæleſti.

c ¶ Excludere debet à regno.] ſ. cęleſti. Sed qualiter ꝑ ptātē ligādi dicant indigni merito excludi à regno cęleſti? Rn̄deo, qa ligati ꝑ excōicationis ſnīam iuſte, vt qa per inobediētiā reſiſtūt: ꝑ hoc Dei ordinationi reſiſtere dicunt 12. q. 3. c. qui reſiſtit. cū iudici eccleſiaſtico ꝗlibet obedire ex præcepto Apoſtoli teneatur. extra de maio. & obed. oēs principes. 10. di. certum eſt, & c. ſuſcipitis. vn̄ ꝑ inobedientiam quis mori pręcipitur, extra de maio. & obe. c. ſi qs venerit, i. per excommunicationis ſnīam velut mortuus à communione fidelium ſeparari, extra qui filij ſint legi. c. ꝑ venerabilem, §. pen. quæ quidē excōmunicatio quem ab ipſo corpore, quod eſt Chriſti Eccleſia, reſcindit 3. q. 4. Engeltrudam: & excommunicatus iuſte à Deo dr̄ ſeparatus. 24. q. vlt. c. certum eſt, quia excōicatio dr̄ æterna mortis ſeparatio, 11. q. 3. nemo. cum Deus ſit uita animæ, de pæn. diſtin. 1. cap. facilius. verſ. item ſi antequam, & vita vitæ, id eſt, animæ, quæ eſt uita corporis, de pænit. diſt. 2. charitas, ver. item prouide, non immerito igitur quis per poteſtatem ligatus excludi a regno cæleſti dicitur.

d ¶ Claues.] ſ. ligatoria uel abſolutoria.

e ¶ Conferuntur.] de pænit. diſt. 1. cap. multiplex, & c. quem pænitet 21. diſt. in nouo, cum ſimilib. nec inferiori competere poſſunt in foro pænitentiali, extra de pæn. omnis, ꝙ proſequere ut not. Hoſt. de offic. archid. cum ſatis, & plenius in ſumma de pæn. cui confidendū, nam & ſi neceſſitatis tempore quis proximo 1 confiteri poſſit, de pæn. diſt. 6 c. 1. dicto cap. quem pęnitet, in uer. tanta, ipſe tamen abſoluere uel ligare non poteſt ſibi confitentem: quia claues non habet, ut ibi, & not. ita de offic. ord. c. paſtoralis.

1 Vide B. T. in qōnib. additis ad 3. par. q. 8. ar. 2

Sciētia cum ſacerdotio multis diuinitus infuſa fuit.

f Communiter.] i. regulariter, & h. d. quia aliquando ex infuſione ſimul cum ſacerdotio conferri ſcientia poteſt inſpiratione Dei, ſicut & reperti ſunt aliqui, licet penitus laici in epiſcopos & archiepiſcopos aſſumpti, ut B. Nicolaus, Ambroſius, & Seuerus. 56. diſtinct. §. his omnibus.

g ¶ Non confertur.] iſtud oculata fide patet ad ſenſum in multis ad ſacerdotium promotis, qui abſq; ſcientia ſunt reperti, & ideo etiam a pontificali officio inde meruerunt deponi, extra de æta. & qual. c. ult. Et hoc idem tenere uidetur ſanctus Thomas de Aquino 3. ſententiarum, diſt. 18. adde etiam quod dixi ſup. in gl. clauis enim, &c.

h ¶ Secundum illos.] ſ. qui dicunt clauem ſpiritualem nequaquam eſſe ſcientiam.

i ¶ Vr̄.] Et eſt ſecūdū eos, & ſic tale uidere eſt topicum, non elenchum. ſimile de ſpon. c. p̄terea, qui mat. accuſ. poſ. c. vl̄, de transl. epiſ. inter corporalia, §. 1. de fer. c. capellanus, ff. de ijs q̄ in teſtam. delē. l. ꝓxime, iuxta finem.

k ¶ Dici clauis.] quare hic dicas vt ſup. in glo. quę ad inſtar. & g. clauis.

l ¶ Secundum illos.] ſ. magiſtros, uel doctores.

m ¶ ponunt.] i. ſup. ponunt, uel ponunt in opinione ſua.

n ¶ Vnam clauem.] quaſi uelint dicere, ꝙ non ſunt plures: quaſi vna ſola ſufficiat, cum una tm̄ ſit ſera claudens regnū ſ. peccatum, ad quam amouēdam ſeu aperiendā clauis Eccleſiæ eſt inducta, nec ſunt plures necaſſariæ.

Claudere peccatū ſera dicitur unica cælum.

o ¶ Spiritualem.] hic potes dicere quod dixi ſup. in glo. quæ ad inſtar.

p ¶ Diſcernendi.] i. diſcretionē faciendi.

q ¶ Inter leprā & lepram.] i. inter peccatū & peccatū: non. n. oīa peccata eandem expoſcunt, 26. diſt. c. neceſſe, 45. diſt. c. 50. diſt. ut conſtitueretur, vnde in pnīa eligendus eſt confeſſor ſciens ſoluere & ligare. de pęn. diſt. 1. quem pęnitet, & diſt. 6. c. 1. Alibi tamen hæc uerba, lepram. & lepram ſumuntur pro iudicio eccleſiaſtico, ciuili & criminali, extra qui fil. ſint legi. per uenerabilem, §. rationibus, circa finem.

Lepra & lepra quid repræſentat.

r Soluendi.] hic dicere potes quæ dixi ſup. in uerbo ſimili, ſoluendi.

s Euidenter.] i. patenter, vel manifeſte. ſimile, ff. de excep. rei iud. l. euidenter.

t Claues huiuſmodi.] quas ſcientiæ fore dicunt.

u ¶ Et alia.) ſcilicet circa mores, ut in parte præcedenti.

x Conferuntur ordine.] hoc ſtatim ſup. proxime per iura comprobaui.

y Ad talia.) ſ. quæ ſunt fidei per conſtitutionem aliquā definiendam.

z Alias.) ſ. ſi ad talia ſe extenderent.

a Circa pręmiſſa.) ſ. quæ ſunt fidei.

b Sacerdotes ſimplices.) non habentes auctoritatē præeminentem.

c Quod falſum eſt.) cum ad ſolum Petrum, & eius ſucceſſores ſpectet conſtitutionem ſuper fide, & declarationem aliquam facere, 14. q. 1. c. quotiens rō. c. hæc eſt fides. & in ca. Exijt, §. ult. de verb. ſig. li. 6. & de ſum. tri. c. fidei. §. nos igitur, Clem. 5. utpote ad quos maiora Eccleſiæ negotia ſuperna diſpoſitione iuſſa ſunt referti, 24. q. 1. rogemus, 17. diſt. c. nec licuit, & cap. huic ſedi. extra de appel. ut. debitus, in fin. de bapt. maiores.

Conſtō ſuꝑ fide a ſolo Papa fieri poteſt.

d ¶ Generalem poteſtatem.) ſ. Quodcunque ligaueris ſuper terram, &c. Matth. 16. c. 24. q. 1. quodcunq;, & q. 2. legitur.

in a personam eiusdem in commissione officij pastoralis b per quam c vtique videtur euidēter ipsis omnia d concessisse, sine quibus pastoris vniuersalis e conuenienter cura nequit seu officium expediri: ad hoc claret ipsos etiam errasse: dicunt enim alium f effectum habere illa quæ per clauem scientiæ, & per alium illa quę per clauem potentiæ statuuntur, g supponentes alia h per clauem scientiæ, & alia i per clauem potentiæ statui, seu etiam diffiniri: quod euidenter est falsum, per clauem enim scientiæ, siue per auctoritatem discernendi, seu cognoscendi inter lepram & lepram (si ipsam k dixerimus esse clauem) † nil l aliud per ipsum illi, cui datur, tribuitur, nisi m auctoritas cognoscendi. Ei autem cui datur auctoritas de re aliqua n cognoscendi, de illa diffiniendi non intelligitur esse data. Quare o restat, quod ad conuenienter statuēdum seu aliquod diffiniendum, vtraque clauis, scilicet cognoscendi, & diffiniendi necessario requiratur, p vel quod soli q claui potentiæ r statuere competat, & etiam diffinire: s sed sicut lumen materiale clauigerum in vsum clauis materialis dirigit, t & quasi quantum u ad hoc obtineat x scientia vicem y lucis. Et hoc Saluator noster in promissione clauium facta beato Petro z sensisse videtur expresse, cum post a illam immediate subiunxerit: Et quodcumque ligaueris super terram,

a ¶ In personam eiusdem.] 40.d.c.non nos.extra de re iud.ad Apostolicæ.§.nos itaque, & dic vt ibi not.per Innoc.in gl.ult.& de fo.comp.licet.in gl.fi.

b ¶ Officij pastoralis.] dicēdo, Si diligis me, pasce oues meas.ext.de elec.c.significasti.

c ¶ per quam.] scilicet officij commissionem.

d ¶ Omnia concessisse.] probatur hoc argumento iurium. ff. de offic. eius cui mā. est iurisd.l.1.§.vlt.de iuris. omn. iudi.l.2. de procur. l. ad rem. & l.ad legatum, ext. de offic.deleg.c.præterea. nam alias talis cura commissa nulla videretur, ff.de officio eius. leg. ult. extra de offic. deleg.ex litteris.

e ¶ Vniuersalis.] sic dicta, quia vniuersaliter super omnes tā fideles, quam infideles habet potestatem super quo vide id qđ not. Host. super hoc extra de uoto & uoti redemp.cap. quod super his.

f ¶ Alium effectū.] quia reuocabilem, & mutabilem.

g ¶ Statuūtur.] cum statuta per clauē, sciētię dicant esse immutabilia & irreuocabilia, licet in statutis p clauem potestatis dicant secus esse, vt parte præcedenti.

h ¶ Alia per clauem scientiæ.] scilicet immutabilis & irreuocabilis, secundum illos.

i ¶ Alia per clauem potentiæ.] possibilia mutari & reuocari.

k ¶ Si ipsam dixerimus esse clauem.] conditionaliter hoc ponit, non simpliciter nec assertiue propter opinionem aliam contrariam, ut in prin.huius, §.dixi.in gl.clauis enim.

l ¶ Nil aliud.] nam cum talis clauis in susceptione sacerdotalis ordinis conferatur, ut supr.circa prin.huius, §.& ibi probaui, absit dicere, quòd in simplicem sacerdotem translata uideatur potestas statuendi uel definiendi de fide, quæ soli sedi Apostolicæ reseruatur in prærogatiuam priuilegij singularis, ut dixi infr.proxi. in gl.cum ad solum. nam in generali commissione nō transeunt ea quæ quis non esset in specie uerisimiliter permissurus, extra de offi.leg.c.quod translationem, de offi.uica.c.cum in generali lib. 6.ff.de pecu.l.qui peculij.de pig.l.obligatione, & arg.extra de proc.c.non potest. Clem. 5. cum nec simplex sacerdos possit manum apponere ad ea quæ sunt etiam simplici episcopo reseruata.1.extra de consue.ca.quanto.de conse.eccl.c.aqua.

m ¶ Nisi auctoritas cognoscendi.] subaudi. & salutare remedium in foro pænitentiæ adhibendi, ut sup.eo.§. dictum est.

n ¶ De re aliqua cognoscendi.] & sic simplex est cognitio causæ data, datus ergo simpliciter ad cognoscēdum non cēsetur datur ad definiēdū, ut hic, & C.ad le.Cor. de fal.l.ubi. de iud.authē.ad hæc, extra de offic.delega. super quæstionem. §.nos autem, & §.verum, & §.porro.non enim simplex cognitor habet definitionem, vt not.ff.de proc.l.qui procuratorem, cum nec semper habeat iurisdict. ff.de re iud. l.ait prætor. licet super articulo, de quo iudex habet cognitionem, videatur regulariter habere iurisdictionem. ff.de verbo. sig.l.notionem.extr. de offi. deleg. ex litteris.no.d.§.nos autem secus autē (quoniam hic dicitur de cognitione) est in illo cui vices iudicis sunt commissæ, etiā cum clausula, donec committens eas duxerit reuocandas, qa talis potestatem habet definiendi, extra de offi.dele.c. si delegatus, lib.6.& antea hoc idem not. Host. eo.tit.ca.si pro debilitate.licet Inn.contrarium ibi notaret, & male.

o ¶ Quare.] scilicet quia potens simpliciter cognoscere, nō potest definire.

p ¶ Necessario requiratur.] cum enim cognoscere & definire sint diuersa, habens vnum, scilicet cognoscere, non ex hoc sequitur quod habeat aliud, ad instar habētis etiam liberam & plenā administrationem, qui per hoc donare non potest, nisi expressa sibi data super hoc potestate.ff. de pact. l. contra iuris.& l.ult.de do.l.filius, arg.ff.de iureiu.l.iusiurandū, §.ulti. cum l.seq. ad instar. etiam illius cui simpliciter causarum cognitio est commissa, qui per hoc etiam inquisitionem de criminibus, & amotionem a beneficijs non consequitur, extra de offi.uica.c.licet, lib.6.

q ¶ Soli claui.] scilicet, si dicatur una tantum esse.

r ¶ Potentiæ.] scilicet cognoscendi.

s ¶ Et etiam diffinire.] scilicet cognoscendi, alias etiam diffinitio non competeret ex sola potestate cognoscendi, ut supra.

t ¶ Dirigit.] lumen præbendo in tenebris, 15.q.8.c.sciscitantibus, ut uideat & liberius discernat seram claudere, uel etiam aperire.

u ¶ Quantum ad hoc.] scilicet quo ad usum clauium.

x ¶ Obtineat scientia.] scilicet in habente clauibus vti.

y ¶ Vicem lucis.) ut per scientiam habeat uim & claritatem in mente quo ad usum clauium, & illam ponat in opere, 39.dist.Petrus.habens enim uti clauibus, debet esse sciens soluere & ligare. de pæn. dist. 6.c.1.alias suscipiens eas peccat, per ea quæ dixi, in c.Execrabilis. circa prin.in uerbo minus idoneis.

z ¶ Beato Petro.] cum dixit. Et tibi dabo claues regni cęlorum.

a ¶ Post illam.) scilicet promissionem clauium.

b ¶ Subiunxerit.) Matt.16.24.quæst.1.quodcunque.& quod legitur, extra de re iud.ad Apostolicæ.§. nos itaque, lib.sexto.

a ¶ So-

¶ Certe Io. de Turrecr. li.1.ca.93.9. conclu. dicit illam scientiam discernendi esse clauē & ponit ibi in ordine sacerdotali aliā clauē potētiæ. fatetur tñ in conclu. seq. istas duas claues ord. non differre essētialiter, sed solū per cōparationem ad actus diuersos, & postea in c.69. eod.li. ponit istas duas claues in spirituali iurisdictione & in 8.concl.asserit eas non differre. Fō.

Idē Io. de Turrecre. li. 1.sum.in Eclesia, c.116. conclu.5.

Donare nequit hñs administrationem etiā liberam.

Clauibus habens uti debet esse sciens.

erit ſolutum [a] & in cœlis: nulla de ſcientia habita [b] mentione. Quod autem [c] ſubſequenter proponitur in ratione prędicta, videlicet, quod in confirmatione & declaratione regulæ fratrum Minorum, nonnullorum [d] prædeceſſorum noſtrorũ, videlicet Honorij tertii, Gregorii noni, Innocentii quarti, Alexandri quarti, Nicolai quarti, verba huiuſmodi continentur: Hæc eſt regula Euangelica: & cetera [e] ſupra poſita vſque ibi, in nudo vſu facti etiam conſtitiſſe patet, prorſus obuiat [f] veritati. Honorius quidem pręfatam regulam abſque declaratione aliqua confirmauit, in cuius confirmatione de verbis [g] prędictis mentio aliqua [h] non habetur, vt liquere poteſt cuilibet confirmationem huiuſmodi intuenti [i], niſi quatenus de vita Euangelica habetur mẽtio in [k] ipſa regula confirmata, ibi cum dicit. Hæc eſt regula fratrum Minorum, videlicet, Domini noſtri Ieſu Chriſti ſanctum Epangelium obſeruare, viuendo in obedientia, [l] ſine proprio & in caſtitate. Ex quib. verbis concludi non poteſt, quòd per ipſum prædeceſſorem noſtrum ea quæ ipſi in verbis prædictis aſſerunt, [m] fuerint diffinita, [n] immo [o] poteſt concludi potius quod vita Euangelica, quam Chriſtus & Apoſtoli tenuerunt, habere in communi aliqua nõ [p] excludat, cum ſine proprio viuere, non exigat quod ſic viuentes nihil habeant [q] in communi. In declarationibus quoque Gregorii, Innocentii & Alexandri prædictorum, qui eandem regulam abſque confirmatione alia declarant, ſimiliter nulla prorſus fit mentio de [r] prædictis: immo per eas euidenter oſtenditur, eorum quæ [s] habere licet ipſis fratribus, vſum [t] iuris ad ipſum ordinem pertinere. Gregorius [u] quidem in ſua declaratione quantum ad hoc interſeruit, quæ ſequuntur: Dicimus quod nec

a ¶ Solutum & in cęlis.) ſed hoc intellige claue non errante: alias enim ſi ligando vel ſoluẽdo erraret, ligatus vel ſolutus quis non dicitur quo ad Deum. Frequenter enim fit, vt quia per Eccleſiam militantem foris mittitur, intus ſit, ſcilicet in Eccleſia triumphanti, & ille foris eſt, ſ. extra eccleſiam triumphãtem: qui intus, ſ. in Eccleſia militanti retineri videtur, 24. q. 2. ca. ſi quis non recto, ext. de ſent. excom. a nobis. 2. talis autem error vt in pluribus vitatur in vſu clauium per ſcientiam ſoluendi & ligandi.

Excõicatus quo ad Eccleſiam militãtem ſæpe eſt abſolut⁹ quo ad triũphantem.

b ¶ Habita mentione.) quam veriſimile eſt ipſum feciſſe, ſi ſcientiam talem reputaret: cum. n. ſe daturũ claues ꝓmiſiſſet, non uideretur ꝓmiſsũ perfecte adimpleuiſſe, niſi id quod clauem reputaret, tradidiſſet, arg. ff. de le. 3. l. librorũ. de auro. & arg. leg. l. quãuis, de conſt. pecu. ſ. promiſſor. §. conſtituto, de act. empt. l. 2. §. vacua, de vſu. l. videamus, §. in Flauinia, conſtat enim ꝙ facta Chriſti perfecta fuerint, ipſe. n. opus imperfectionis non nouit, vt ſcriptura ſacra teſtatur, & ar. ad hoc in corpore auth. conſtitutio. quæ de dig. §. illud, col. 6.

Chriſti facta fuerunt perfecta.

c ¶ Quod autem ſubſequenter.) quarta pars.

d ¶ Nonnullorũ.) i. aliquorũ, duplici negatiua per affirmatiuã expoſita, & ſuper hoc vide quod dixi ĩ c. cũ inter nõnullos.

e ¶ Et cetera.) hæc clauſula cõprehenſiua eſt multorum verborum vt hic vides. Simile. ff. de li. & poſtu. l. Gallus, ext. de libel. ob. dilecti. de app. ſignificantibus de re iud. ad Apoſtolicæ. §. licet, uer. deierauit. Vnde facit in arg. pro more tabellionum, qui habent in aliquibus regionibus, quod recipientes notam in protocollo de aliquo facto vel contractu, vtuntur frequenter iſta clauſula, & poſt redigendo inſtrumentum in mundum, apponunt multa uerba, quæ non appoſuerunt in nota vel in protocollo, & illa ſubintellecta fore dicuntur ſub tali clauſula, & cetera. de iure tamen ſcripto nihil plus vel minus in mundo quam in protocollo debet reperiri, ut omnis falſitas, & ſuſpicio euitetur, in corpore auth. de tabel. §. illud quoque & ſeq. coll. 4.

f ¶ Obuiat veritati, & per conſequens falſum eſt, ut dixi ſup. in parte 1. in uer. falſas.

g ¶ De uerbis prædictis.] ſup. proxime & plenius ſup. parte 2. contentis.

h ¶ Mentio aliqua non habetur.] Vnde falſo Honorij verba ſuper hæc allegant, quare in periculum criminis falſi ſe forte inuoluunt, ff. ad le. Corn. de fal. l. ult. C. de Iuſt. C. confir. §. hac igitur.

i ¶ Intuenti.] & ſic oculata fide ueritas huius eluſceſcit, inſtit. de gra. cognati. §. ult.

k ¶ In ipſa regula confirmata.) Vnde Honorius per talem recitationẽ aliquid non definitum, propoſitũ, factũ, aliq̃d ve ẽt definiuiſſe dici non poteſt, arg. C. de prob. le. rationes, cõmunia vtriuſque iudicij, in l. ſcriptura, cum ſimil. ex quibus probatur uerba narratiua fidem non facere. ad hoc aũt clarius facit ext. de præben. ca. ſi dignitatem Clem. 5.

Verba enarratiua fidem nõ faciunt.

l ¶ In obedientia.) hæc tria quæ ſequũtur, ſunt de ſubſtantia religionis. de ſtatu mona. cum ad monaſterium. §. ult.

m ¶ Aſſerũt.) ſ. Chriſtum, & Apoſtolos nihil commune, vel proprium habuiſſe.

n ¶ Diffinita.) nam per modum recitationis, non diffinitionis per Papã Honorium fuerunt expreſſa. unde uerba ſua ad unum effectũ inducta, non ſunt ad alium extendenda, etiam in fauorabilibus, ff. de condit. & demon. l. cum tale, §. vltim. de adimen. le. l. inutiliter, & de libe. le. l. Aurelius, §. teſtamento, de manumiſ. teſtamẽ. l. Titia, §. Lucius. extr. de præben. c. ſi dignitatem. Clemen. 5. vbi de hoc dixi.

o ¶ Immo.) ſuper hoc uerbo uidere potes, quod dixi in ca. Execrabilis, in circa princ. ſuper verbo, immo.

p ¶ Non excludat.) ſcilicet per hoc quod ibi dr̃ Chriſtum & Apoſtolos ſine proprio vixiſſe.

q ¶ Nihil habeant. in communi.] cum proprie loquendo habere in communi aliquid non ſit proprium habere, de quo ſatis plene dixi in ca. ad conditorem, & c. cum inter nonnullos.

r ¶ De prædictis.) ſcilicet uerbis, quæ detrahentes prædictis conſtitutionem in eorum declarationibus aſſerũt contineri.

ſ ¶ Quæ habere licet.) hic uide quod dixi in c. Ad conditorem.

t ¶ Vſum iuris.) non ergo tantum ſimplicem uſum facti, ut dic c. Ad conditorem, &c. cum inter nonnullos.

u ¶ Gregorius.) ponit uerba declaratoria Gregorij.

a ¶ De-

in speciali, nec in communi debent habere [a] proprietatem: sed vtensilium, librorum, & rerum mobilium, quas licet [b] habere, ordo vsum habeat, & fratres secundum quod Generalis Minister, & Prouinciales ordinandum duxerint, his vtantur. Innocentius [c] autem, & Alexander præfati in suis declarationibus sic dixerunt: Dicimus insuper, quod cum in ipsa regula contineatur expresse quod Fratres nihil sibi approprient, neque domum, neque locum, neque aliquam rem, quod nec in communi nec in speciali debent proprietatem habere, sed locorum, & domorum, & vtensilium, & librorum, & eorum quæ licet habere, ordo vsum habeat, & Fratres secundum quod Generalis, & Prouinciales Ministri ordinandum duxerint, his vtãtur. Cum enim dicatur in declarationibus [d] supra dictis, quod ordo vsum rerum habeat præmissarum, ad vsum iuris necesse [e] est hoc referri: facta quidem quæ singulorum [f] sunt, personam veram exigunt, & requirunt, [g] ordo [h] autem uera persona non est, [i] sed repræsentata [k] & imaginaria [l] potius est censenda, quare [m] quæ sunt facti, sibi uere conuenire [n] nequeunt, licet ei [o] possint congruere, quæ [p] sunt iuris. Ad huc [q] licet declaratio Nicolai quarti prædicti contineat quæ sequuntur: Hi sunt [r] illi sanctæ regulæ [s] professores, qui Euangelico fundantur eloquio, [t] vitæ Christi roborantur [u] exemplo, [x] fundatorumque [y] militantis Ecclesiæ Apostolorum [z] eius [a] sermonibus, & actibus firmantur. Et post in eadem declaratione subiunxit, [b] dicens quod abdicatio proprietatis omnium rerum tam in speciali quam in communi propter Deum, meritoria est, & sancta, quam & Christus uitam perfectionis ostendens verbo docuit, & exemplo firmauit, quamque primi fundatores militantis Ecclesię prout ab ipso fonte hauserant, volẽtes perfecte viuere per doctrinæ ac vitæ ipsorũ alueos direxerunt; Ex verbis tamẽ prædictis [c] ne-

a ¶ Debent hře proprietatem.] hæc verba, & sequentia istos monere potuerunt ad detrahendum dictis constitutionibus, male tamen.

b ¶ Quas licet hře.] hæc verba sane intellecta retorquẽtur ɔ̃ tales, quia supponunt, ꝙ aliquod ius competat habendi in talib. rebus ut in c. Ad conditorem.

c ¶ Innocentius.] ponit verba declaratoria Innocentii Papę, & Alex. super quib. dicas, quod sup. ꝓx. dixi.

d ¶ Declarationibus supradictis.] .s. Gregorii. Innocent. & Alexan.

e ¶ Necesse est hoc referri.] cũ alias supponeretur iniustus, ꝙ dicere nefas est, vt in c. Ad conditorẽ, & c. cũ inter non nullos, & ibi plene dixi.

f ¶ Singulorũ sunt.] .i. per singulos explicanda.

g ¶ Et requirũt.] esse .n. dẽt p̃sona hñs factũ explicare, nec ante iuris ratiõ quã persona q̃renda est. ff. de iure cod. l. quidam referunt.

h ¶ Ordo aũt.] .s. Minorũ in genere.

i ¶ Non est.] cum sit nomẽ intellectuale carens aĩa, sed pôt dici fungi vice personæ sicut hrditas, municipium, societas, collegiũ, uniuersitas, ff. de fidei. l. mortuo. inst. de stip. seruorũ, in prin. C. d po siti. l. cũ hæreditas.

Hæreditas iacens defunctũ repræsentat.

k ¶ Sed repræsentata.] .s. iuris dispositione: sicut hrditas iacẽs personam defuncti repræsentat, ff. de noua. le. nouatio. in fi. de acq. rerũ dom. l. hæreditas .n. inst. de hær. inst. le. seruus alienus.

l ¶ Imaginaria.] .i. in imagine intellectus concepta, sicut alias aliquid intellectu percipit magis quam facto vel verbo dicitur, ff. de sol. l. ratum. de cõd. ob causam, l. qui se de iure dotium. l. si licet. §. quotiens, de don. inter uirum, & vxo. l. 3. §. vlt.

m ¶ Quare.] .s. quia facta per singulos explicanda personam veram exigunt, & ordo vera persona non est.

Hæreditas explicare ñ pôt ea, quæ facti sunt.

n ¶ Conuenire nequeunt.] probatur hoc per iura. hęreditas enim quæ de se quid vniuersum est. ff. de re. iur. l. hæreditas, de uerb. signific. l. nihil, ea quæ facti sunt explicare non pôt. nec illa sibi conuenire possunt, ff. de acq. rerum dom. hæreditas in multis, si quis testamento liber esse iussus, l. 1. §. Scæuola. Et populo vt vniuerso auditio diuinorum, quæ facti est, conuenire non pôt, ext. de sen. excom. cap. si scientia, §. cum vero, sic nec ordini vt vniuerso: vñ vniuersitas, vel collegium, quæ facti sunt, per se explicare non potest, sed per membra sua illa explicat, & explicare cogitur, ff. de cõd. & dem. l. municipib. & arg. C. de appa. præf. præto. l. cornicularii, li. 12. de excu. mune. l. maximarũ. li. 10. de aduo. diuer. iud. l. restitutẽdæ, sic ẽt sentit Inn. de sen. excom. Rom. circa fi. & Compost. de resc. c. eam te. in gl. 4. §. sed quid si canonici, & Accursius, C. de iur. calu. l. 2. §. hoc ẽt, in ver. plurima parte, & ad hoc adde quod dixi in c. fratrum, super verbo, ciuitatibus.

o ¶ Et.] .s. ordini, vt vniuerso.

p ¶ Quæ sunt iuris.] vt eligere, statuta facere, aliquem in fratrem recipere, & similia. arg. 16. q. ult. congregatio. ext. de ele. nullus. & cap. in Gen. & potestas acquirẽdi ea quorum ordo capax est. arg. ff. de stip. l. seru. §l. v. susfr. quib. mo. vsus fr. amit. l. seruo hæreditario.

q ¶ Adhuc licet.] Quinta pars, & ponit verba declarationis Nicolai tertii, alias 4. contenta in decret. Exiit. §. porro. de verb. sig. li. 6.

r ¶ Hi sunt.] .s. fratres Minores.

s ¶ Regulæ.] .s. beati Francisci.

t ¶ Eloquio.] .i. verbo. ff. de don. l. Aquẽlius.

u ¶ Roborantur.] .i. solidantur, vel firmãtur.

x ¶ Exemplo,] cuius quidem Christi omnis actio nostra est instructio. 2. quæst. 1. Deus omnipotens, extra, de sepult. cap. 1.

y ¶ Fundatorumque.) repete, roborantur exemplo.

z ¶ Apostolorum.) dicuntur igitur Apostoli militantis Ecclesiæ fundatores, simile de elect. fundamenta. lib. 6.

a ¶ Eius.) .s. Christi, vel militantis Ecclesiæ.

b ¶ Subiunxit, dicens.) hoc uidere potes quid super verbis sequentib. dixi in c. cum inter nonnullos, in uerbo declaramus.

c ¶ Prædictis.] .s. Nicolai quarti.

a ¶ Intentio.] ad quam semper recurrendum est, & superficiei literæ est præferenda, extra de præben. cum olim. ff. de cond. & dem. l. in conditionibus. de leg. 1. si seruus plurium. §. fi.
b ¶ Dicta regula.] .s. sancti Francisci.

illis vitæ necessaria, & tpalia recipere, quib. spiritualia ministrabant 1. ad Cor. 9. extra de præscr. cum ex officii. de off. ord. c. si episcopus, li. 6. 13. q. 1. §. his ita.
t ¶ Sed hoc.] .s. quod regula eorum Euangelico fundetur eloquio, & fide Christi, & Apostolorum roboretur exemplo, quod sine proprio speciali uel communi habeant esse fratres: vt fuerat Christus, & Apostoli. Hic autem sume literam, videtur intellexisse dicere q̃ est infra.

Tpalia recipiat qui spiritualia ministrat.

quaquam potest colligi, quod præfati prædecessoris nostri Nicolai intentio [a] fuerit dicere, quod dicta [b] regula quo ad omnia quę continentur in ea, Euangelico [c] fundetur eloquio, ac vitæ Christi roboretur [d] exemplo, nec quod Apostolorum vita, & actibus sit firmata. Constat enim multa [e] contineri in dicta regula, quæ nec Christus uerbo docuit, nec [f] exemplo firmauit, vtpote quod præcipit conditor [g] regulæ Fratribus uniuersis, ut nullo modo denarium [h] uel pecuniam recipiant per se vel per interpositam personam, nec non & de multis aliis contentis in dicta regula: quæ vtique nec Christus, nec Apostoli verbo docuerunt, nec firmauerunt [i] exemplo. Nec obstat, quod Christus portare pecuniam Apostolis, & discipulis, dum ipsos ad prædicandum mitteret, interdixit: [k] quod tamen [l] antequam eos mitteret ipsis fuisse legimus interdictum. Quodque post reditum pecuniam portauerunt in plerisque locis Euangelica veritas, & Apostolica dicta [m] testantur. Præterea [n] Augustinus dicit [o] expresse, quod [p] illud non [q] fuit præceptum, sed potestas recipiendi necessaria ab iis, quibus prædicabant Euangelium: quam [r] seruare [s] Apostolis licuit, vel etiam non seruare. Sed [t] hoc Romanus Pontifex prædecessor noster Nicolaus quo ad principalia tria vota, scilicet in obedientia [u] viuere, & sine proprio, & in castitate, ac alia si qua Euangelio reperiantur expressa, in dicta regula uidetur intellexisse [x] dicere in declaratione prædicta; quod [y] vtique declarationibus [z] nostris in nullo obuiat supradictis: adhuc non apparet ipsum [a] dixisse [b] sustentationem Christi, Apostolorum eius in solo, & nudo simplici consistere vsu facti; cum quo [d] ad Christum, & Apostolos nullam præfatus prædecessor noster Nicolaus in sua declaratione fecerit [e] mentionem; immo sensisse satis videtur expresse, quod ius [f] aliud a proprietate habuisse potuerunt: cum de [g] sola abdicatione proprietatis non iuris [h] alterius in præfata declaratione, quantum [i] ad ipsos attinet,

c ¶ Euangelico fundetur eloquio.] idest fundamentum suscipiat ex verbo Euangelico.
d ¶ Roboretur exẽplo.] .s. quo ad omnia in ea contẽta, vt supra.
e ¶ Multa. de quib. inf. subiicitur.
f ¶ Nec exemplo.] .s. facti.
g ¶ Conditor regulæ.] beatus Franciscus.
h ¶ Denarium vel pecuniam.] de denario vel pecunia recipiendis specialis per regulam facta fuit interdictio, dicto c. Exiit. §. ceterum in eadem: quia ipsorũ receptio naturaliter vt in plurib. frequẽter quem ad illicitũ impellit.
i ¶ Nec firmauerũt exẽplo.] cũ & Christus, & Apostoli habuisse loculos, & pecuniam sint reperti: qd prosequere vt dixi in c. cum inter nõnullos.
k ¶ Interdixit.] Matth. 10. c.
l ¶ Quod tamen) scilicet pecuniam portare.
m ¶ Dicta testãtur.) sed vbi? Vide quod nota. plene in capitu. cum inter nonnullos, in gl. scripturæ sacræ.
n ¶ Præterea Augustinus) expositor verborũ Christi interdicentis Apostolis cũ ad prædicandũ mitterentur, pecuniam portare.
o ¶ Dicit expresse.] .d. c. Matt. 10. & Th. ibidem post eum.
p ¶ Quod illud.] .s. pecuniam non portare.
q ¶ Non fuit præceptum.] id est in vim præcepti iniunctum: quia tunc contra facere, esset peccatum. 4. dist. §. vltim. secus in iis quæ sunt de consilio perfectionis, vt ibi, & 14. quæstione prima, quia ergo, not. extra de ætat. & qual. ad aures.
r ¶ Quam.] .s. potestatem recipiendi necessaria ab iis quibus Euangelium prædicabant.
s ¶ Seruare Apostolis licuit.] non erat enim magnum ab

u ¶ Obedientia.] q̃ dicitur melior quã victima. extra de maio. & obe. c. illud: & quæ sit ratio, exprimitur, sup. c. quorũdam, §. pen.
x ¶ Intellexisse dicere.) subaudi, non autem prohibuisse vsũ etiam cum iure vtẽdi, & hoc latius infra patebit.
y ¶ Quod utique.] sic ipsũ ĩtellexisse.
z ¶ Declarationibus nostris.) .s. factis in constõnibus, Ad cõditorem, & quod cũ inter nonnullos, cum in eis nõ dicatur quin carere proprio, & sub obedientia, & in castitate viuere dẽant, & quin quo ad Euangelica in regula expssa, ipsa regula Euangelica dicatur.
a ¶ Ipsum.) .s. Nicolaum quartum.
b ¶ Dixisse.) .s. in sua declaratione.
c ¶ Nudo.) .i. deputato, & denudato ab omni proprietate, & dominio, & ab omni iure vtendi.
d ¶ Quo ad Christũ & Apostolos.] licet quo ad fratres de tali vsu expresserit.
e ¶ Fecerit mentionem.] hic videre potes quod dixi. sup. e. §. proximo, circa princ. in gloss. vnde falso.
f ¶ Ius aliud.] saltẽ personale, uel personæ cohærens.
g ¶ De sola abdicatione proprietatis.] de ipsa sola mentione faciendo per modum abdicationis, aliud ius abdicasse in dubio non videtur sensisse, argumen. ff. de fund. instructo, l. quæsitum, §. idem respondit domo. & lege, cum de lanionis, §. cum fundi. in lib. feud. de feud. cog. lege prima, in fin.
h ¶ Non iuris alterius.] .s. utendi.
i ¶ Quantum ad ipsos.] .i. Christum, & Apostolos.

a ¶ Etiam

mentio habetur. Adhuc idem Nicolaus prędeceſſor noſter videtur ſenſiſſe, quod Chriſtus, & Apoſtoli etiam [a] quo ad proprietatem habuerunt aliquid in communi: cum enim in ſua declaratione prędicta verba de abdicatione proprietatis dixiſſet, [b] reſpondens obiectioni tacitæ, quæ ſibi de loculis, quos Chriſtus habuiſſe in Euangelio [c] legitur, poterat fieri, ſtatim quæ ſequuntur, ſubiunxit: Nec his quiſquam putet obſiſtere, quod interdum dicitur Chriſtum loculos [d] habuiſſe: nam ſic ipſe Chriſtus, cuius perfecta ſunt [e] opera, in ſuis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum [f] imperfectioni condeſcendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas ſemitas non damnaret: ſic & infirmorum perſonam Chriſtum aſſerit in loculis ſuſcepiſſe: Alias impertinens [g] de loculis fuiſſet obiectio, niſi intellexiſſet, Chriſtum etiam quo ad proprietatem loculos habuiſſe. Præterea ſi diceretur, Chriſtum in loculis habuiſſe tantummodo ſimplicem vſum [h] facti, fruſtra [i] diceretur, qđ in perſona infirmorum ipſos Chriſtus habuit loculos: cum [k] ſecundum eũ † perfectis [l] etiam conueniat habere ſimplicẽ vſum facti. Et [m] ſi quæratur propter [n] quos infirmos iſtos loculos habuerit, Auguſtinus, [o] cuius dictum inſertum eſt [p] in decretis, reſpõdet dicens: habebat Dominus loculos a fidelibus oblata conſeruans, & ſuorum neceſſitatibus, & aliis indigentibus tribuebat: unde [q] conſtat ipſum [r] de ſuis [s] diſcipulis hoc ſenſiſſe. Nec hoc ſcilicet in communi, & quo ad proprietatem aliqua habere derogat, iuxta dictum Gregorij noni prædicti, altiſſimæ [t] paupertati, qui in quadam ſua decretali [u] dicit expreſſe, fratres Prædicatores [x] & Minores in altiſſima paupertate Chriſto pauperi famulari; & tamen conſtat ipſos Prędicatores habere in communi etiam quo ad proprietatem aliqua, [y] quod [z] eorum [a] regulæ, & ſtatui non [b] repugnat. Hoc ẽt [c] Alexander [d] prædeceſſor noſter præfatus in condẽnatione libelli [e] contra ſtatum Prędicatorum, & Minorum editi, vide-

a Etiam quo ad proprietatem.] quaſi dicat nedum quo ad ius vtendi.
b Dixiſſet.] d.c. Exiit. §. porro.
c In Euangelio legitur.] Ioan. 12. & 13. cap. & 12. q. 1. cap. habebat Dominus.
d Loculos.] hoc verbum expone vt dixi in c. cum inter nonnullos. in gl. ſcripturę ſacræ.
e Perfecta ſunt opera.] ipſe.n. opus imp̃fectionis non nouit.
f Infirmorum.] ratione ĩperfectionis.
g Impertinens.] hic nihil curo dicere: q̃a ſatis dixi ẽt ante publicationẽ huius conſtitutionis in c. cum inter nõnullos, in gl. quę incipit, mirabile. ibi videas.
h Vſum facti.] abſq; alio iure proprietatis.
i Fruſtra diceret.] & ſic quo ad hoc ſua declaratio fuiſſet inanis, fruſtratoria, & vacua: quod non eſt cẽſendum: quia in conſtõne verba appoſita non debent eſſe ſuperflua, C. de nouo cod. comp. circa medium. 19. di. ſi Romanorum, nec fruſtratoria, ff. đ leg. 1. l. ſi q̃n. immo debent aliquid operari, ff. đ vſu. ſi ſtipulatus. extra de maior. & obe. ſolitæ. de priui. c. ſi papa, lib. 6. de conceſ. præb cap. cum ei quem. cle. 5.
k Secundum eũ.] ſ. Chriſtum: vel dic eum, ſ. Nicolaum iiii.
l Perfectis etiam.] quaſi dicat nedum ratione imperfectionis infirmis.
m Et ſi quęratur.] forte per volẽtem diligenter cũcta rimari & p̃fecte intelligere id quod legitur, arg. in corpore authen. de quæſtio. §. pen. col. 6. & in c. quia nõnunquam, §. nos autem.
n Propter quos.] id eſt, quorum contemplatione & intuitu.
o Auguſtinus.] Eccleſię doctor egregi⁹ & confeſſor eximius. extra de reliquiis, ca. glorioſus, lib. 6.
p Inſertum eſt in decretis.] 12. q. 1. c. habebat Dominus. hanc auctoritatem Auguſtini expone, & ſuper ea dic ut plene not. in c. cum inter nonnullos, in glo. ſcripturæ ſacræ, vltra medium eiuſdem gloſſæ.
q Vnde.] ſcilicet quia Dominus loculos habebat oblata conſeruans, & ſuorum, &c.
r Ipſum.] ſcilicet Chriſtum.
ſ De ſuis diſcipulis.] illi appellatione ſuorum de quĩbus præmiſerat, non immerito comprehenduntur: vtpote per eum ſine fraude, & fictione recepti & ſui familiares, & domeſtici cõmenſales, arg. extr. de ver. ſign. c. ſicut, de priui. c. licet, de ſent. excommunic. quicunque, lib. 6. ratione enim ſeruitij dicebantur ſui, C. in quibus cau. col. cenſi. l. 2. lib. 12. & ibi not. Alibi autem alio reſpectu ſui dicuntur, contra quos quis teſtimonium ferre non cogitur, C. ad Turpil. ſi femina. & ibi no. per Gar. dicto capitu. quicunque. & ad hoc facit extra de teſti. ca. de cetero.

Suorum appellatione q̃ cõtinentur.

t Altiſſimæ paupertatis.] cũ nec uideantur derogare perfectioni: quia ſine eius impedimẽto poſſunt in communi aliqua poſſideri, 12. quæſt. 1. c. expedit.
u Decretali.] extrauaganti.
x Prædicatores.] Nota prædicatores præmitti: quia primo proceſſit eorum inſtitutio. ſimile extra de exceſ. pręla. cap. 1. de relig. dom. c. 1. de dec. c. 1. in ſupraſcriptione. lib. 6.
y Aliqua.] puta horrea, cellaria, pro grano, & uino recolligendis.
z Quod.] ſcilicet habere aliqua in communi.
a Eorum.] ſ. Prædicatorum.
b Non repugnat.] cũ ipſorum regula habẽre eis talia non interdicat.
c Hoc etiam.] ſcilicet quod habere aliqua in communi etiam quo ad proprietatem, non derogat paupertati.
d Alexander.] ſ. quartus cuius confirmationem dicti detractores pro ſe inducebant, vt ſup. in par. 2.
e Libelli.] id eſt facta de libello ſubuerſiuo, vel detractorio quantum in ſe erat ordinum Prędicatorum, & Minorum. Et quæ ſit pœna contra proponentem libellum diffamatorium alterius, vide quod legitur. C. de famo. libel. l. 1. ff. de iureiur. l. lex. Cornelia, §. ſi quis librum, & 5. q. 1. c. quidam.

tur sensisse, in [a] qua aliquando de dictis [b] fratribus quæ sequuntur subiunxit: cum insuper respondet, quod ijdem fratres [c] omnia propter [d] Deum dereliquerint, exilia [e] vitæ subsidia mendicantes, Christumque imitentur pauperem, [f] perfectionem [g] Euangelicam amplexando, propter [g] quod euidenter apparet eos, [i] non solum in statu saluandorum [k] existere, sed, [l] etiam perfectorum, & per suæ religionis obseruantiam, [m] quæ quidem ipsius perfectionis Euangelicæ tenet [n] formam, in æternæ retributionis præmio præcellentem [o] gloriam promereri: vbi [p] quidem expresse dicit, Prædicatores Christum pauperem imitari, [q] ipsosque perfectionem Euangelicam amplexari, [r] & in statu existere perfectorum, quodque ipsorum religionis obseruantia perfectionis Euangelicæ tenet formam: & tamen constat ipsos [s] habere posse etiam [t] quo ad proprietatem aliqua [u] iuxta eorum regulam in communi. Nec obstat [x] quod dicunt Innocentium (alias Cęlestinum) V. prædecessorem nostrum dixisse altam paupertatem esse habere pauca [y] propria propter Deum; altiorem quæ nulla [z] habet propria, tamen habet in [a] communi; altissimā, quæ nihil habet in hoc mundo, nec in proprio, nec in communi: dicimus quidem quod hoc dixerit nō ut Papa, [b] sed vt frater [c] Petrus de Tarantasia in quadam postilla sua, quare [d] dicta pręmissorū summorum Pontificum [e] sunt ei [f] merito præferenda. [g] Dicunt etiam, quod Apostolus de tali altissima [h] loquitur paupertate dicens, [i] & altissima

a ¶ In qua.] scilicet condemnatione.
b ¶ De dictis fratribus.] scilicet Prædicatoribus & Minoribus.
c ¶ Ijdem fratres.] s. Minores & Prædicatores.
d ¶ Propter Deum dereliquerint.] sic fecerunt Apostoli, vt in Euangelio legitur, Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te, &c.
e ¶ Exilia.] idest tenuia, & pauperrima sicut vulgariter dici cō sueuit, quod frequenter aliqua ecclesia vel dignitas habet prouētus pauperes & exiles. merito aūt sic dicūtur exilia, quia eisdem fratribus per q̄stum publicū tribuere victum solet incerta mēdicitas. extra de relig. do. c. 1. §. confirmatos C. de mendic. vali. l. 1. lib. 10.
f ¶ Pauperem.] idest in paupertate viuere volentem.
g ¶ Perfectionē euangelicam.] iuxta quam saltem de cōsilio omnia abdicanda sunt, vt in Euangelio legitur. Si vis perfectus esse, uēde omnia quæ habes, & da pauperibus. 14. q. 1. §. 1. no. extra de æta. & quali. ad aures.
h ¶ Propter quod.] s. quod Christum dicūtur imitari, & perfectionem Euāgelicam amplexari.
i ¶ Eos.] scilicet Fratres Prædicatores.
k ¶ In statu saluandorum.] per hoc quod reliquerunt omnia propter Deum.
l ¶ Sed etiam perfectorum.] in hoc scilicet quod Christum imitantes perfectionem Euangelicam amplexantur.
m Obseruantiam.] de se multum meritoriam existentem, ut in c. quorundam, §. pen.
n Tenet formam.] in relinquendo omnia propter Deum.
o Præcellentem gloriam.] scilicet vitæ æternæ, iuxtā verbum Euangelij, Centuplum accipiet, & uitam æternam possidebit.
p Vbi quidem.] s. in dicti libelli condemnatione.
q Imitari.] uolendo in paupertate viuere.
r Amplexari.] in relinquendo omnia propter Deum.
s Ipsos.] scilicet Prædicatores.
t Etiam quo ad proprietatem.] quasi dicat, nedum quo ad vsum.
u Aliqua.] expone hic ut supra.
x Nec obstat.] s. prædictis quod habere aliqua in communi non obuiat altissimæ paupertati.
y Pauca propria.] forte ad uitæ sustentationem ar. 47. dist. c. sicut ibi.
z Nulla habet propria.] scilicet in singulari.
a In communi.] ideo in illis magistraliter dici potuit esse altiorem paupertatem quam in proprijs, quia illa vere dici non possunt propria. ar. ff. de uerb. sign. l. pupillus. §. ult. 47. dist. c. sicut hi. & quia in illis non competit sic plena dispositio sicut in proprijs. ff. communi diui. l. Sabinus. iuncta. l. in re mandata. C. manda. & in illis naturali uitio euenit negligi qđ communiter possidet, C. quando & quib. quarta pars. l. 2. lib. 10. Et per eandem viam loquendi magistraliter vel argumētaliter potuit moueri Innocentius iste ad dicendum quod altissima sit paupertas, nihil habere velle, etiā in communi propter abdicationem omnimodā sollicitudinis temporalium: quæ uix sine peccato saltē ueniali exerceri potest. 26. distin. æqualis.

possessa cōiter negligūt frequenter.

b ¶ Non ut papa.] tamquam Papa enim multū potuisset dclarando, nedum fidei articulum: immo & nouum [1] articulum inducendo, quod intellige ut diximus in capit. cum inter non nullos, ī uerbo, declaramus.

1 Vide oīo B. Tho. 2. 2. q. 4. ar. 10.

c ¶ Sed ut frater Petrus.] & sicut priuatus, vel ut magister non post constitutionem generalem inducere, cum hoc facere solum spectet ad principem. C. de legi. l. 1. Sic alias est reperire quod quis Papa, existēs aliqua profert non tanquam Papa, sed ut magister, & tamen eius dictis tanquam magistri non statur, extra de restit. spol. c. lr̄as, §. nos autem, cum ibi not. Nec interlocutoriæ eius sine causæ cognitione prolatæ in certo negotio, stat in alio, cum nō vt princeps eā sic tulisse uideatur, C. de legib. l. 3. §. vlti. & alias reperitur ꝙ aliquis non ipse, sed ut aliquis aliqua facit. ff. de adopt. l. si pater, §. qui duos. solu. mat. l. si uero negotium, §. 1. ad senatusc. Syllan. l. si sequens. in fin. C. ad admin. tu. l. cum quędam cum similibus.
d ¶ Quare, s. quia illa dixit non ut papa, sed ut frater Petrus.
e ¶ Summorum Pontificum.] s. Nicolai 4. su. in uersu, adhuc idem, & Gregor. su. in uerso, nec hoc. s. & Alex. s̄. verb. hoc etiam.
f ¶ Ei.] s. Innocentio, qui prædicta non ut papa, sed vt priuatus dixit.
g ¶ Præferenda.] vtpote auctorizabilia, & ab oīb. obseruanda, 11. di. nolite. ext. de const. ca. 1. C. de legi. l. leges vt gn̄ales, cum ut dixi sine impedimento perfectionis possint in communi aliqua possideri, 12. q. 1. expedit.
h ¶ De tali altissima.] s. quia nihil habet in proprio uel communi.
i ¶ Dicens.] 2. ad Cor. 8. c.

paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum: quod euidenter est falsum: [a] quia ibi loquitur de paupertate Macedonum, qui [b] etiam [c] in speciali bona temporalia obtinebant, [d] de [e] quibus Apostolus [f] asserit, quod supra [g] vires suas miserant eleemosynas sanctis.

¶ Quod [h] autem dicitur in declaratione Nicolai prædecessoris nostri contineri, [i] quod fratres Minores in rebus, quæ eis obueniunt, habent tantum simplicem vsum facti, dicimus, quod si ipse intellexerit simplicem vsum facti denudatũ omni [k] iure, ita ꝙ fratres ipsi seu ordo nullum ius [l] habeant vtendi, hoc est expresse contra declarationem Gregorij, Innocentii, Alexandri summorum Pontificum prędictorum, quibus expresse quod talium bonorum ordo vsum habeat, continetur: [m] quod de vsu iuris est intelligendum necessario, ut superius est [n] probatum. Adhuc dicimus, quod est cũ hoc impossibile, scilicet vsum facti simplicẽ absque iure aliquo (quod nihil aliud quam ipsum vti proprie potest dici) posse iure aliqua etiam vsu non consumptibili ab aliquo obtineri, prout in decretali, Ad conditorem canonum, est probatum, & † Augustinus in libro II. de actu tenet expresse. Præterea si simpliciter vsus denudatus ab omni iure haberi posset ab aliquo, constat, quod actus vtendi huiusmodi esset reputandus non iustus [o] cum ille vsus fuerit, cui ius non competebat vtendi: vsus autem non iustus ad perfectionis statum nequaquam pertinet, nec perfectioni aliquid adiicit, sed sibi repugnare potius noscitur [p] manifeste. Quod autem vsum talem non iustum conditor canonis fratribus ipsis intellexerit reseruare, probabile [q] non videtur, immo quod de iusto intellexerit, ex eo potest euidentius apparere, quod in eadem ordinatione adijcit, quod illarum rerum dumtaxat in se, & etiam Romana Eccles. recipiebat dominium, quarum vsum facti liceret [r] habere fratribus, seu ordini antedictis: subiungens, quod non rerum omniũ [s] vsum habere debeant fratres ipsi. Quantum autem ad vsum facti simplicem absque omni iure utendi attinet, nulla [t] rerum potest censeri differentia quo ad fratres; sic enim uti de facto possunt prohibitis [u] vt permissis. [x] Ex quo sequitur quod vsus facti, de quo ordinatio loquitur, de tali intelligi [y] debeat, qui iustus sit, & pro quo competat ius vtendi: & ipse videtur conditor canonis ex eo etiam sensisse, quod in eadem ordinatione subiunxerit, [z] quod moderatus vsus in expensis prius rebus ipsis fratribus est concessus.

¶ Rursus [a] impugnatores [b] constitutionum huiusmodi asserere publice perhibentur, quod li-

a ¶ Est falsum.] scilicet quod Apostolus dicta uerba protulit loquendo de paupertate Christi & Apostolorum.
b ¶ Qui.] s. Macedones.
c ¶ Etiã in speciali.] quasi dicat, nedum ĩ communi.
d ¶ Obtinebãt.] alias eleemosynas de quibus sequitur, facere minime potuissent, vt plene dixi in cap. cũ inter nonnullos, in gl. scripturæ sacrę, circa finem.
e ¶ De quibus.] s. Macedonibus.
f ¶ Apostolus asserit.] dicto c. 2. ad Corinth. 8.
g ¶ Supra vires suas] id est, sup. quam commode pati posset ualor facultatum suarũ arg. ff. de iure do. l. siue generalis, de rel. l. at si quis. §. æquum, vbi pupil. educ. debe. l. in alimentorum, §. 1. C. de rescin. uend. l. quisquis, ubi verba similia sic exponi consueuerunt.
h ¶ Quod autem dicitur. [Sexta pars.]
i ¶ Contineri.] dicto cap. Exijt. §. porro.
K ¶ Omni iure.] saltem personali vel ꝑsonæ cohærenti.
l ¶ Nullum ius.] etiã personale.
m ¶ Continetur.] unde illorum plurium videtur super hoc iudicium præferendũ vel saltẽ iuxta illud Nicolai. 4. dictum fore intelligendum, cõsueuit enim esse integrũ iudicium quod plurimorũ sentẽtijs comprobatũ, & quod a pluribus quæritur, facilius inuenitur. 20 dist. a quibus, & per ampliores homines perfectissima ueritas reuelatũ, C. de fideic. l. vlt. de inge. manumis. l. 3. & maxime ꝑ ea quę inf. subijciuntur scilicet quod ordo vsum habeat.
n ¶ Est probatum.] s̃. in §. ꝙ autẽ subsequenter, in decr. Ad conditorem canonũ vbi de hoc satis dixi, quare hic non repeto.
o ¶ Non iustus.] qualiter hoc per iura probetũ uide quod not. in cap. cum inter nonnullos. in gl. sed vnde.
p ¶ Noscitur manifeste.] & hoc probatur ut dixi in c. ad conditorem, in §. licet autem in rebus, in uer. præterea simplex.
q ¶ Probabile non uidetũ.] videas hic quod late dixi dicto ca. Ad conditorem, in verbo æstimare.
r ¶ Liceret.] idest, licitũ esset: ꝑ hoc excludens vsum iniustum argu. 14. q. 4. quid dicam. 23. q. 7. ca. 1. ff. de cõd. & demon. l. filiꝰ. & dixi dicto c. Ad cõditorem, §. licet.
s ¶ Non rerũ oĩum.] puta pecuniæ.
t ¶ Nulla rerum.] in quibus licet uel non licet habere fratribꝰ ipsis.
u ¶ Prohibitis.] vt pecunia.
x ¶ Vt permissis.] in quibus censeretur vsus nõ iustus, ex quo esset absque omni iure utendi.
y ¶ Intelligi debeat.] sed qualiter hoc, uide quod dixi dicto c. Ad conditorẽ. §. licet. circa fin. in gl. si quęras quare hoc.
z ¶ Subiunxerit.] & hic etiam uides quod ibidem post dicta gl. dixi.
a ¶ Rursus.] 7. pars.
b ¶ Impugnatores.] s. dictarum constitutionum. Ad conditorem, & cum inter nõnullos.
c ¶ Publice.] in hoc deterius committebant quam si occultę assererent, ꝑꝑ maioris mali exempli perniciem. 11. q. 3. præcipue, & arg. extra dę excess. præl. quam sit, & quia rationibus, & au-

Iudiciũ integrũ dĩ ꝙ plurimorũ sñĩjs cõprobatur.

† al. ita: & Aug. de do. Christiana, tenet, &c.

Publica delicta sunt occultis grauiora.

bellum, & dicta magistrorum asserentium dictam [a] paupertatem & vitam dictorum fratrum [b] non esse Euangelicam & Apostolicam, summi Pontifices damnauerunt, [c] districtius per Apostolicas litteras inhibentes, [d] ne quisquam præmissa [e] vel aliquid prẹmissorum contumaciter adstruere, [f] seu quomodolibet præsumeret defensare: [g] statuétes, quod præsumens contrarium tamquam contumax Ecclesiæ Romanæ rebellis [h] ac vt hæreticus [i] haberetur. Ad quod [k] dicimus assertionem [l] huiusmodi falsam esse: non enim continetur in sententia supradicta, quod contrafaciens vt hęreticus haberetur: quæ quidem quoad hoc continet [m] quæ sequuntur: Nos enim nihilominus auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne quisquam præmissa vel aliquod præmissorum pertinaciter [n] asserere, vel quomodolibet defensare præsumat: quicumque vero hoc [o] præsumpserit, tanquam contumax & Ecclesiæ Romanæ rebellis ab omnibus fidelibus habeatur: nō fuit adiectum, quod ut [p] hæreticus † haberetur, vt patet in serie sententiæ [q] cōdemnationis prædictæ.

¶ Rursus [r] asseruisse dicuntur publice [s] huiusmodi assertores, quod abdicatio [t] iuris in cuiuscunque [u] rei proprietate & in vsu eius est [x] sancta & meritoria propter Deum, & a Christo in seipso seruata, [y] Apostolis imposita, & ab ipsis sub voto assumpta: nec propter hoc vsus facti ad sustentationem naturæ in Christo, & Apostolis conuincitur esse non [z] iustus, sed tanto iustior atque perfectior & Deo [a] acceptior, & mundo exemplarior, quanto plenius renunciatum fuerit omni iuri per quod potest sic vtens pro vsu huiusmodi quomodolibet cōtendere, vel in iudicio litigare. Quę quidem assertio continet multa [b] falsa: cum neque Christum expropriationem [c] prędictam omnis iuris in cuiuscunque rei proprietate, & in eius vsu in se seruasse, nec eam imposuisse Apostolis, neque sub voto ab ipsis fuisse receptam Euangelica seu Apostolica doceat [d]

auctoritatibus defendere se nitūtur. 32. q. 4. c. nemo. vbi dicitur ꝙ tolerabilior est culpa si lateat, quam si culpæ vsurpetur auctoritas, & ibidem hoc notatur.

a ¶ Dictam paupertatem,] scilicet arctissimam.

b ¶ Fratrum,] scilicet Minorum.

c ¶ Damnauerunt.] non sine periculo asseruntur, falso tamen dicti summi Pontifices hoc damnasse: si enim uerū esset, pro damnato debet haberi qđ ipsi dānassent. 11. dist. ca. hoc ueitræ, & cap. seq. C. de sum. tri. l. 1. cum simi.

d ¶ Inhibētes.] tali inhibitioni, si facta fuisset, obtēperari debuisset. 4. dist. deniqꝫ, 11. q. 3. qui resistit, extra de maio. & obe. si qs. ff. de reg. iur. l. non uidetur dolo. §. qui iussu.

e ¶ Præmissa.] s. dictā paupertatem, & uitam fratrum non esse Euangelicam & Apostolicam.

f ¶ Adstruere] idest, affirmare simile extra de cā pos. cum Ecclesia. §. nos igitur.

g ¶ Defensare.] si per dictos summos Pontifices p̄missa fuissent damnata, & inhibita, ex tunc ipsa defendentes damnabiliores cęteris forent censendi 24. q. ult. qui aliorum.

h ¶ Ecclesiæ Romanæ rebellis.] cuius pęna magna est, ut colligit 11. q. 3. qui resistit, extra qui si sint legi. per uenerabilem, & c. pē. & dicet latius inf. e. c. in fine.

i ¶ Hęreticus hēret.] hic uidere potes qđ dixi in cap. cum inter nonnullos.

k ¶ Ad ꝙ dicim⁹.] hic incipit īpugnare ꝯstitutionem p īpugnatores assertam.

l ¶ Assertionem hmōi falsam esse.] vnde sic allegantes uiderētur falsi criminis sereos fecisse, vt dixi sup. in §. quod autem subsequenter, in gl. unde falso.

m ¶ Continet quæ sequuntur.] ponit tenorem snīæ, ut per eius recitationem aperiat assertionem prædictam fore falsam.

n ¶ Pertinaciter.] hic posses recitare quæ dixi in c. cum inter nonnullos. in uerbo, pertinaciter.

o ¶ Hoc præsumpserit.] s. prædicta, uel aliquod de præmissis pertinaciter asserere.

p ¶ Vt hæreticus haberetur.] patet hic manifeste, ꝙ non omnis contumax uel rebellis Ecclesiæ Romanę hæreticus est censendus. Supèr hoc autem vide, ꝙ legitur & no. 19. dist. c. nulli fas, & 35. q. 5. violatores. & per Gar. extra de ele. c. generali. lib. 6.

q ¶ Sententiæ.] licet autem præmissa asserens, uel aliquod p̄missorum secundum seriem snīæ contumax dicatur & rebellis: hoc de illo forte habet intelligi, qui dictā paupertatem, & uitā fratrum in nihilū fore Euangelicam & Apostolicam diceret: non autem q diceret eam in omnibus non esse talem: cū nec ī omnibus talis fuerit vt su. in §. quod autem subsequenter, ver. adhuc licet declaratio.

r ¶ Rursus asseruisse.] Octaua pars.

s ¶ Publice.] hic dicere potes quod no. sup. ꝓxi. §. in simili. verbo, publice.

t ¶ Abdicatio iuris.] hoc verbū, iuris, secūdum intentionē istorum assertorum habet exponi etiam personalis vel personæ cohærentis.

u ¶ Cuiuscunque rei.] etiam vsu consumptibilis secundum istos, cum dicat, cuiuscunque.

x ¶ Est sancta. pro talibus assertoribus facit cōstitutio Nicolai tertij, Exijt, §. porro. Sed ille non sic debet intelligi, ut patet in decreta. Ad conditorem & inf. dicetur.

y ¶ Seruata.] hoc de Christo & Apostolis ex sensu proprio, absqꝫ auctoritate aliqua sacræ scripturæ moti sunt ad dicendum, vt infra sequitur.

z ¶ Esse non iustus.] & hoc etiam male dicebat, vt infra patebit.

a ¶ Deo acceptior.] prout talibus assertoribus uisum est: sed ꝯ̄ sapiunt, vt inf. colligitur.

b ¶ Multa falsa.] propter quæ in ceteris nihil uel saltem minus auctoritatis remanere uidetur. ar. 16. dist. canones 3. q. 9. c. pura. de consec. dist. 3. non liceat. 9. dist. c. si ad scripturas, ff. de ædil. edic. l. cum eiusdem & de hoc not. C. de transa. le. si ex falsis, & plenius per Host. extra de fide instru. ex litteris, & per Inno. de hæret. fraternitatis.

c ¶ Expropriationem.] idest, abdicationem.

d ¶ Doceat historia.] unde erubescere debent tales loquentes sup hoc absqꝫ scripturæ auctoritate, in corpore auth. de trien. & semis. §. cōsideremus. coll. 3. vñ si

illā

† No. textū bñ & qs dicat hęretic⁹ uide gl. cle. 1. de usu. ca. hęreticus 24 q. 3. & Io. de Turrecre. li. 4. par. 1. c. 8. Font.

Ecclesię Romanæ rebellis non semꝑ est hæreticus.

historia: sed contrarium euidentius manifestat.[a] Quod autem in prædicta assertione adiicitur, quod per abdicationem iuris[b] prædicti, videlicet proprietatis, is vsus facti ad sustentationem[c] naturæ in Christo, & Apostolis non conuincitur esse non iustus, sed tanto iustior, & cetera; impossibilitatem[d] includit, & errorem[e] dictum huiusmodi euidenter. Impossibile[f] enim est actum humanum extrinsecum esse iustum, si exercens actum ipsum nullum ius habeat illud exercendi: immo non iustus seu iniustus necessario[g] conuincitur talis usus. Item est absurdum, & erroneum, quod actus alicuius non habentis ius actum huiusmodi faciendi, sit iustior & Deo[i] acceptior, quam habentis, cum concludat actum[k] iniustum iustiorem, & Deo acceptiorem existere, quam[l] sit iustus.

¶ Ex[m] præmissis autem inferre nituntur,[n] (vt fertur) quod prædictorum summorum Pontificum diffinitio, quam diffinierunt de paupertate Christi, & Apostolorum, ac fratrum Minorum prædictorum regula, (prout superius expresserunt[o]) per nos non potuit mutari: proculdubio falsa asserunt dicendo prædecessores nostros diffiniuisse talia, vt superius est probatum,[p] & adhuc sic loquentes dum[q] per talia constitutiones[r] nostras impugnare satagunt, constitutiones illas[s] quibus se adiuuant, ostendunt (si eorum falsæ assertiones veræ[t] existerent) fore inualidas, erroneas, & infirmas. Si enim nobis non licuit contra constitutionem[u] Nicolai quarti prædecessoris nostri, in qua se fundant, præcipue aliquid[x] statuere commune, nec sibi[y] licuit contra[z] statuta Gregorii, Innocentii, & Alexandri prædictorum statuere, aut aliquid declarare, quod tamen ipsum[a] fecisse[b] (secundum eorum assertionem) noscitur[c] euidenter. Cum enim illi[d] declarauerint, quod ordo Minorum habet vsum earum rerum, quas licet[e] eis habere, qđ[f] ad vsum iuris est referendum necessario, vt superius est probatum,[g] ipse[h] vero secundū[i] ipsos statuit, qđ

illi in dicendo hoc asserant reperiri in scriptura sacra, non procul erunt a pęna criminis falsi, vt dixi. sup. in gl. vnde falso.

a ¶ Manifestat.] super hoc uide quod notaui in c. cum inter nonnullos. in glos. scripturæ sacræ.

b ¶ Iuris prædicti.] scilicet personalis etiam, vel personæ cohærentis.

c ¶ Sustentationē.] quam a se nulla ꝓfessio potest excludere, vt in cap. Exiit, §. porro, ver. ne autem.

Impossibilitas nō est tolerabilis in iure.

d ¶ Impossibilitatē includit.] quæ tolerabilis non est in iure. arg. ff de actio. & oblig. non solum. in fi. inst. de inuti. stip. circa princ. 4. dist. c. erit autem lex.

e ¶ Et errorem.] ex hoc tale dictum dānabile est de iure. ar. C. de castren. pec. mili. l. errat. li. 12. C. de diuersis rescrip. l. falso. de pac. l. si pacto, de iud. c. r.

Impossibilitas iuris, & naturæ æquiparantur.

f ¶ Impossibile enim est.] .s. de iure, cuius impossibilitas, & naturæ æquiparari cōsueuerunt, ff. de condit. instit. l. conditiones, & filius, quæ sententiæ sine appellatione rescindūtur, l. vlt. & ibi no. & ar. extra de iureiur. ca. contingit. li. 6. 22. q. 4. inter cetera.

g ¶ Necessario cōuincitur.] qualiter hæc per iura probetur euidenter, vide quod dixi in c. cum inter nonnullos. in gl. sed unde.

h ¶ Itē est absurdū.] collige per hoc bonum fore modū argumentandi per reductionem absurditatum. argum. extra, de except. cū inter. & de præb. dudum. §. nos igitur. li. 6. ff. soluto matrimo. l. diuortio.

i ¶ Et Deo acceptior.] istud enim nullo modo pōt esse: omnis enim vsus sine iure vtendi subsistens iniustus, & iniuriosus est, vt probaui plene in cap. cum inter in gloss. sed vnde, quare de tali iniusto vsu nihil Deo acceptum offerri potest. 14. q. 5. c. 1. & in multis ca. seq. 1. q. 1. non est putanda, extra. de deci. ex transmissa, & argum. ff. pro soc. l. cum duobus. §. socium uniuersa. alias est in l. si fratres.

k ¶ Actum iniustum.) qualis est quicunque sine iure vtendi existens, vt prædixi.

l ¶ Quam sit iustus.] hoc autem nullatenus dicī nec esse potest: omnis. n. actus iniusti Deus aspernator est: & ideo Cain munera non respexit, 14. quæst. 5. cap. scriptum est. alias sequeretur, quod quis male faciendo, uel peruerse viuendo, suam conditionem meliorem faceret, contra iura, ff. de fur. l. inficiando, §. īfans, & melioris esset conditionis stultus quam peritus, contra. l. Seruius. ff. quod ui aut clā. extra. de præb. cū qui. lib. 6.

Stult⁹ ñ dēt esse melioris condōnis q̃ peritus.

m ¶ Ex præmissis.] Nona pars.

n ¶ Nituntur.] .s. dicti doctores.

o ¶ Expresserunt.] vt sup. in par. 2. & sequentibus duabus colligitur.

p ¶ Est probatū.) s̄ in §. quod autē subsequenter.

q ¶ Dum per talia.] .s. quę dicunt, definita per nostros antecessores, & per nos immutari non potuisse.

r ¶ Constitutiones nostras.] .s. ad conditorem, & Cum inter nonnullos.

s ¶ Illas.) Honorii tertii, scilicet, Gregorii noni, Innocentii quarti, Alexandri quarti, Nicolai tertii vt sup. in parte secunda.

t ¶ Veræ existerēt.) .s. quod definita per alios nobis non licuisset mutare.

u ¶ Constitutionē.) .s. Exiit, qui seminat.

x ¶ Aliquid statuere.) ꝓut illi asserūt.

y ¶ Nec sibi.) .s. Nicolao.

z ¶ Contra statuta.) de quib. vidisti. sup. in §. quod autē subsequenter.

a ¶ Ipsum.) .s. Nicolaum.

b ¶ Fecisse.) scilicet aliqua statuendo, vel declarando contra statuta prædecessorum.

c ¶ Noscitur euidenter.] dicto capit. Exiit. §. porro. & recitatur supra in §. adhuc licet.

d ¶ Illi.] scilicet Gregorius, Innocentius, Alexander.

e ¶ Licet.] idest, licitum est.

f ¶ Quod.] .s. res ad vsum.

g ¶ Est probatum.] sup. in §. quod autem dicitur,

h ¶ Ipse vero.] .s. Nicolaus.

i ¶ Secundum ipsos.] .s. detractores.

a ¶ Vsum facti.) qui de se non est possibilis absque iure, vt in c. ad conditorem, & supra in §. quod autem, dicitur.
b ¶ Statuit.] s. Nicolaus 3. secundum eos.
c ¶ Dumtaxat.) hoc verbum relatum ad præcedentia, inducit sensũ, quod sua ordinatio, & declaratio, non autem prædecessorum, sit a fratribus obseruanda.

gaudeat potestate successor, quanta gauisus extitit antecessor: nec habeat imperium par in parem. extra. de ele. innotuit, & d. c. Exiit. §. ceterum sanctum. ff. ad Treb. l. ille a quo. §. tempestiuum.
f ¶ Patet.) id est, apparet.

nec ordo, nec fratres: ius vtendi habeant, sed tantummodo simplicem vsũ [a] facti: & insuper ordinauit, decreuit, & statuit [b] huiusmodi constitutionem ordinationem, & declarationem suam duntaxat [c] a fratribus ipsis præcise, & inuiolabiliter, perpetuis temporibus obseruandam: constat non solum quod contra declarationes prædecessorum prædictorum ordinauerit; [d] sed [e] ipsum illas, [f] quantum ad ea quæ sua declaratio continet, [g] etiam reuocasse. [h] Ipse [i] quoque prædecessor noster in sua declaratione subiunxit, [k] ad sedis Apostolicæ declarationem, & ordinationem eorum, & circa ea quæ ipse declarauerat, [l] pertinere, sic dicens: si quid in prædictis [m] ambiguitatis emerserit, hoc ad culmen sedis Apostolicæ deducatur: [n] vt ex auctoritate Apostolica sua [o] in hoc manifestetur intentio, cui solum concessum est in [p] his statuta condere, & condita declarare: [q] cuius tamen contrarium asserunt huiusmodi assertores. [r] Adhuc patet [s] quod [t] asserunt esse falsum: licet enim Innocẽtius tertius prædictus in generali concilio interdixisset [u] nouas religiones institui; tamen successores ipsius non (obstante interdicto huiusmodi) plures leguntur ordines confirmasse, qui [x] etiam (aliquibus exceptis) fuerunt postea per Gregorium nonum prædecessorem nostrum dissoluti certo modo in Concilio generali. [y] Si igitur post interdictum generalis, [z] concilii licuit summis Pontificibus [a] non confirmatos ordines confirmare, & [b] eorum successoribus sic confirmatos in totum dissoluere, [c] non est mirum, si quod declarat circa regulas ordinum, [d] solus [e] summus Pontifex vel ordinat, liceat eius successoribus declarare, seu alias immutare. [f] Patet autem quod neque Honorii confirmatio, neque Gregorii, neq; Alexandri, neque Nicolai prædictorum facta fuerit in Concilio generali, cum per nullum ipsorum fuerit generale Concilium celebratum, [g] licet Innocentius iiij. celebrauit concilium generale, tamen in illo [h] nec auctoritate alicuius Concilii facta fuit [l] ipsius declaratio

d ¶ Ordinauerit.) s. ꝙ fratres ius vtendi non habeant, sed solum simplicem vsũ facti.
e ¶ Sed ipsum.) s. Nicolaum.
f ¶ Illas.) s. declarationes prædecessorum.
g ¶ Continet.) s. super abdicatione proprietatis, & iure vtẽdi, & super simplici vsu facti.
h ¶ Reuocasse.) volendo suam constitutionem tantum fore per fratres obseruãdam vel reuocasse aliter. s. per suam constitutionem nõ aliis præcedentib. cõtrariam, extra. de cogn. spirit. c. 1. & de cõst. licet Romanus. li. 6.
i ¶ Ipse quoq; prędecessor.) s. Nicolaus iiii.
K ¶ Subiunxit.) d. c. Exiit qui. §. vlt.
l ¶ Declarauerat.) d. c. Exiit.
m ¶ In prædictis.) s. per se ordinatis.
n ¶ Deducat.) simile 24. q. 1. rogamus.
o ¶ Sua.) s. sedis Apostolicæ.
p ¶ In his.) quæ facta Chri, & Apostolorũ, & ꝑ cõsequẽs fidei concernunt.
q ¶ Declarare.) ad solam ergo sedẽ Apostolicam spectat suꝑ fide, aliqua disponere, vel etiam declarare, vt hic, & 14. q. 1. c. quotiens, & c. hæc est fides, & d. c. Exiit §. nos igitur, cle. 5. sicut, & ceteræ maiores cãæ ad eã referunt. e. cã, & q. c. rogamus, extra. d̃ app. vt debitus, in fi.

Statuta ꝑdecessorum ꝑ successores mutari pñt.

r ¶ Assertores.) In hoc enim quod dicunt, statuta prædecessorum per successores mutari non posse, vel in dubium reuocari, rubore confundi deberent: cum Nicolaus iiii. in cuius constitutione principaliter se fundant, contrarium asserat: vnde ex suismet codicib: conuincuntur, arg. 37. dist. c. si quid veri. potissime cum tãta

t ¶ Quod asserunt.) s. definita per prędecessores mutari vel ĩ dubium reuocari nõ posse per successorẽ.
u ¶ Interdixisset.) extra. de reli. do. ne nimia.
x ¶ Qui etiam.) s. ordines per successores confirmati.
y ¶ In concilio gñali.) extra. de reli. do. c. religionum. li. 6.
z ¶ Generalis concilii.) s. Innoc. iii.
a ¶ Summis Pontificibus.) successorib. Innoc. interdicentis.
b ¶ Et eorum.) s. cõfirmantium.
c ¶ Dissoluere.) vt d. c. religionum.
d ¶ Ordinum.) s. Minorum, & idem si aliorum.
e ¶ Solus.) quasi dicat sine concilio generali, vt probãt sequentia, & arg. C. de leg. l. vlt. in fi.
f ¶ Immutare.) Argumentatur a minori, si .n. Papa immutat statuta generalis concilii, de quib. minus videbatur quod posset, vt puta cum plena, & magna maturitate disposita, multo fortius poterit immutare uel declarare statuta per solũ ꝑdecessorem sine concilio edita. extra. de ele. cũ in cũctis, cũ ibi not. Vel potest dici ꝙ hic sumatur idẽ argm̃ alio modo: si enim licuit successorib. cõfirmatos ordines per antecessores in toto dissoluere, qđ est plꝰ multo fortius licet eis illorum regulam declarare, quod est minus. ff. de reg. iur. l. ñ debet cui extra. e. tit. c. cui licet. li. 6.
g ¶ Celebratũ.) & sic quilibet ex eis cõfirmationẽ prędictã solus fecit: & sic successori eorum licuit super regula declarationem facere, licet per eos confirmata: cum etiã liceret si per eos fuisset in generali concilio confirmata, vt supra.
h ¶ In illo.) s. generali concilio.
i ¶ Facta fuit.) subaudi, sed per eum solum.

a ¶ Supra.

a ¶ Supradicta.] de qua fit mentio sup. in parte 2.
b ¶ Declarauit.] falso igitur sua confirmatio super hoc allegatur, vt alias sup. dixi.
c ¶ Generali concilio.] Lugduni celebrato.
d ¶ Approbatos.] extra de exces. præla. c. nimis inique. & c. nimis praua.

tia? Videas quod dixi in c. cum inter nonnullos. in gl. sed vnde sequitur.
t ¶ Hoc enim.) s. quòd Christus & Apostoli in his quæ habuerunt, simplicem vsum facti habuerunt.
u ¶ Contrarium reperiri.] sed ubi? Vide quod dixi in c. cum inter nonnullos. in gl. scripturæ sacræ.

supradicta.[a] Nicolaus autem quartus nec celebrauit gnale concilium; nec aliquid circa dictam regulam declarauit.[b] Gregorius autem nonus prædictus nec confirmauit, nec declarauit dictam regulam: sed in generali[c] concilio, vbi cassati fuerunt nonnulli Mendicantium ordines, dictorum fratrum Minorum & Prædicatorum ordines non cassauit, sed asseruit approbatos,[d] sic dicens:[e] ad eos, quos euidens ex eis vtilitas Ecclesiæ vniuersali proueniens perhibet approbatos, præsentem non patimur constitutionem extendi.

¶ Præterea[f] dicant nobis vbi[g] legunt assertiones[h] huiusmodi, quod ad[i] fidem, vel[k] mores pertineat, Christum, & Apostolos non habuisse in his quæ habuerunt, nisi simplicem vsum[l] facti? profecto directe hoc ad fidem non pertinet, cum de hoc[m] articulus non[n] sit aliquis, nec sub[o] quo valeat comprehendi, vt patet in[p] symbolis, in quibus articuli fidei continentur; nec etiam reductæ: ne† quasi[q] hoc sacra scriptura contineat, quo negato tota scriptura sacra redditur dubia[r]: & per consequens,[s] articuli fidei, qui habent per scripturam sacram probari, redduntur dubij & incerti: hoc[t] enim in scriptura sacra non poterit, sed contrarium[u] reperiri. De fratribus autem Minoribus prædictis[x] constat,[y] quòd de ipsorum paupertate, & simplici vsu[z] facti, seu de dominio eorum, quæ[a] ipsis offeruntur, quòd summus Pontifex illud sibi & Romanæ Ecclesiæ reseruauerit[b] vel potuerit reseruare, nec quòd illud reseruatum[c] successori abijcere[d] non liceat, si hoc expedire[e] viderit, seu quòd procuratores constitutos auctoritate summi Pontificis[f] pro negotijs ordinis prædicti successor reuocare non ualeat, in[g] prædictis symbolis, Euangelio,[h] neque actibus Apostolorum & Epistolis mentio aliqua non[i] habeur. Vnde non

† al. nec.

e ¶ Sic dicens.] extra de reli. do. c. religionum diuersitatem, §. sane, lib. 6.
f ¶ Præterea.] decima pars.
g ¶ Vbi legunt.] Si enim non legunt: quia nec legere possunt, vt sequitur, oportet eos sequi quod Ecclesia Romana custodit, nedũ peregrinis sermonibus student, caput institutionis uideantur amittere, 11. dist. cap. quis nesciat.
h ¶ Assertiones huiusmodi.] s. definita per clauem scientiæ in fide & morib. per Romanos Põtifices, non posse per successores reuocari, ut supra in parte 2.
i ¶ Ad fidem.] id est, fidei articulos.
k ¶ Vel omnes.] scilicet reformandos, vel reformatos conseruandos.
l ¶ Vsum facti.] absque omni iure vtendi, secundum eos.
m ¶ Cum de hoc.) scilicet simplici vsu facti.
n ¶ Articulus nõ sit aliquis.] scilicet principalis.
o ¶ Sub quo.) scilicet articulo.
p ¶ In symbolis.) symbolis, 1 dicit in plurali: quia unum primo fuit factum per Apostolos, Credo in Deum, Aliud fuit factum in Nicęna synodo, Credo in vnum Deum. Aliud per Athanasium, Quicunque vult. Et quare dr̃ symbolum, uide quod no. 15. dist. capi. canones.
q ¶ Quasi hoc.) s. quod Christus & Apostoli in his quę habuerunt, non habuerunt nisi simplicem vsum facti.
r ¶ Dubia.) per negationem, ut hic, & arg. ff. de col. bo. le. 1. §. sed cum prosint, quib. ad liberta. proclamare nõ licet. l. 3. per illam enim res dubia fieri dicitur, ut dictis iurib. & C. de acq. pos. l. nemo. ff. de fid. inst. l. plures, & hoc uerum de negatione tali, quæ de se potest esse probabilis, per improbabilem enim negationem, puta quæ fieret contra aduersarium fundantem intentionẽ suam de iure communi, non dicitur effici res dubia. sic not. Inno. extra de uerb. sig. ex parte.
s ¶ Per consequens.) sed unde prouenit illa consequen

a Vide omnino B. Thom. pars 1. q. 36. art. 2. ad 2. argument. & B. Anto. par. 4. tit. 8. c. 4. §. 4.

Negatio facit rem dubiam.

x ¶ Prædictis.) supra in hac decre.
y ¶ Constat.) hic sume litteram, quæ est inf. & construe, mentio aliqua non hẽtur in prædictis symbolis, Euãgelio, actibus Apostolorum, & Epistolis de ipsorũ paupertate, &c.
z ¶ Vsu facti.] quem solũ absq; omni iure utendi prædicti asserunt se habere.
a ¶ Quæ ipsis offerũtur.] per talem oblationem acquireretur ipsis fratrib. dñium eorum, quæ offeruntur, si ipsi proprietatis forent capaces, ut dixi in ca. cum inter nonnullos, in gloss. scripturæ sacræ.
b ¶ Reseruauerit.] d. c. Exijt. §. ad hæc cum fratres.
c ¶ Reseruatum.] s. Romanę Ecclesiæ ex dispositione dicti, c. per ministerium ipsorũ fratrũ, sicut per ministerium filij patri acquiritur, per seruum dño, per monachum monasterio, vt dicto. §. ad hæc.
d ¶ Abijcere.] i. abdicare seu repellere.
e ¶ Expedire uiderit] ex cã, & quę illa esse possit, colligitur ex decret. Ad conditorem. §. quamquã, & §. rursus nedum.
f Summi Pontificis.] vt contingit de Martino Papa. 4. dicto. §. rursus.
g In prædictis symbolis.] Credo in Deũ Credo in unũ Deũ & Quicunque.] vult, ut supra proxim. dixi.
h Euangelio.] s. aliquo.
i Non habetur.] relinquitur ergo dispositioni iuris. argu. in feu. de feu. cogni. c. 1. in fi. §. quibus ex cau. ma. l. nec non. §. quod eis, ius autem est ut successor statuta per prædecessorẽ, maxime ex causa ualeat reuocare, ut sup. circa prin. decre. in gloss. sed qua fronte, potissime cum prædecessori non licuerit in talibus successoribus legem aliquam imponere pari post eum uel potius eadem potestate functuris. extra de ele. innotuit, & d. ca. Exiit. §. ceterum, cum & scriptum sit sententiam Romanæ, sedis posse in melius commutari. 35. qu. 9. c. sententiam, & ca. graue. extra de re iud. cum olim. in corpore auth. de nup. §. 1. coll. 4.

Monachus monasterio acquirit.

Sñię Papę in melius mutari potest.

possunt ex prædictis [a] cõcludere nisi falso, quin cõtra ordinata per summos Pontifices circa talia [b] valeat successor aliud ordinare [c]: quod [d] Nicolaus præfatus expresse in sua declaratione inseruit [e], vt superius plenius continetur. [f] ¶ Nos itaque [g] ne fabricatores mendaciorũ [h] huiusmodi, ac etiam assertores [i] de tam pestifera [k] erronea [l] & damnata [m] doctrina, confutatione [n] ac confusione vtique omni digna gloriari [o] valeant, & alios trahere in errorem, [p] cum ausu arreptando, ac petulantia, [q] improba ausi [r] defendere publice fuerint damnatam per constitutionem prædictam [s] hæresim, ac etiam probare, videlicet [t] quod Christus, & eius Apostoli in ijs quæ habuisse leguntur, tantum habuerint absque iure aliquo simplicem vsum facti, ex quo (si verum esset) sequeretur [u] vsum Christi fuisse non iustum, quod profecto blasphemiam continet, & catholicæ fidei inimicum [x], cum hoc de pertinaci [y] animositate ac erronea [z] non sit dubium processisse, omnes & singulos, qui verbo, ac scripto per se vel alium seu alios talia [a] publicè prȩsumpserunt, ipsos quoque, qui eos docuerunt [b] in talibus, & vt præmissa facerent, in damnatam [c] incidisse hæresim, ac vt hæreticos [d] euitandos [e] fore de fratrum [f] nostrorum cõsilio declaramus. [g] Si quis autem damnatas per constitutionem, Cum inter, prædictam, hæreses, vel ipsarum alteram deinceps [i] scienter [k] verbo [l] vel scripto defendere, vel approbare præsumpserit, de fratrum eorundem consilio decer-

a ¶ Ex prædictis.] qui colligũtur ex §. ad impugnãdas.
b ¶ Circa talia.] scilicet regulam fratrum Minorum concernentia.
c ¶ Aliud ordinare.] cum etiam posset eorum Minorum ordinem tollere, vt dixi in c. quorundam, in glo. ꝓprie.
d ¶ Quod.] scilicet vt successor contra statuta possit ordinare.
e ¶ Inseruit.] dict. c. Exijt. §. ult.
f ¶ Continetur.] su. in §. ex præmissis. ver. ipse quoque,
g ¶ Nos itaque.] Vndecima pars.
h ¶ Mendaciorum.] huiusmodi quæ recitantur su. in parte 2.
i ¶ Assertores.] & per consequens suæ animæ occisores, testãte sacra scriptura, homo qui mentitur, occidit animam.
k ¶ Pestifera.] i. pestem inducenti.
l ¶ Erronea.] & sic per consequens, uitãda, 12. dist. ca. nolite errare. C. de castren. pecu. militum. l. errat. lib. 12.
m ¶ Damnata doctrina.] vt puta quem in errorem potestatis clauiũ impellens, & sic per cõsequens abominanda, arg. C. de hære. l. damnato. extra de sum tri. damnamus.
n ¶ Confutatione.] id est, refutatione seu abominatione.

Gloriari in peccato est detestabile.

o ¶ Gloriari ualeant.] in hoc enim est detestabile, iuxta verbum psalmographi. Quid gloriaris in malitia, &c. & iuxta uerbum prophetæ Hieremiæ; Non glorietur diues, &c. Hier. 2. c. nã & hoc graue crimen maxime in personis ecclesiasticis reputatur, extra de exces. præla. quam sit graue. cum per hoc suum delictum publicent, & per hoc grauius peccent. ff. vi bo. rapt. l. 2. §. si re deposita, & alias supr. dixi in gl. ex hoc magis.
p ¶ In errorem.] istud multum vitandum est, 28. qu. 1. c. sæpe malorum, & de hoc dixi in c. dierum, circa principium.
q ¶ Petulantia.] i. temeritate vel pertinacia, simile uerbum. ff. de re mil. l. omne delictum. §. qui manus. C. si quis impȩratori maledixerit, l. uni.
r ¶ Ausi defendere.] per hoc deteriores ceteris forent censendi. 24. q. ulti. qui aliorum, 11. qu. 3. qui consentit, no. extra de offi. dele. c. 1.
s ¶ Prædictam.] s. cum inter nonnullos.
t ¶ Videlicet.] specificat hæresim damnatam.
u ¶ Sequeretur.] Vnde autem proueniant hæc consequentia, vide quod no. in c. cum inter nonnullos. in gl. sed unde.
x ¶ Inimicum.] hic dicas ut dixi in d. ca. cum inter. super uerbo simili, inimicum.
y ¶ Pertinaci.] potes super hoc uidere quæ not. dicto, c. cum inter. in verbo, pertinaciter.
z ¶ Erronea.] s. in fide.
a ¶ Talia publice præsumpserunt.] supple asserere, si non habes in textu.
b ¶ Docuerunt.] docentes ergo & facientes pœna eadẽ puniuntur, culpa enim similis est prohibita discere & docere. C. de mathem. l. culpa.
c ¶ In damnatam.] s. per dictam decretalem, cum inter.
d ¶ Vt hæreticos.] vt pro tamquã expone.
e ¶ Euitandos.] igitur uitandi sunt hæretici: ut nec in domo uel terra foueantur, nec negotiatio cum eis exerceatur. ext. de hæret. c. sicut & eis dicendum est, non nouimus vos. 93. dist. diaconi.
f ¶ De fratrũ.] super ista clausula dic ut dixi in c. Execrabilis. §. nos, in gloss. collige hic, & sequenti.
g ¶ Declaramus.] nõ inducitur ergo hic iuris noui editio, sed antiqui declaratio, & super hoc uide quòd dixi in c. cum inter, in uerbo, declaramus. & in gl. uit. eiusdem capituli.
h ¶ Hæreses.] s. Christum, eiusq; Apostolos non habuisse aliqua in spãli, uel in communi, & quod in ijs, quæ habuisse leguntur, ius non habuerunt.
i ¶ Deinceps.] videas hoc quod dixi in ca. cum inter. no. in verbo simili, deinceps, unde per hoc uerbum uideretur quòd ante hanc decr. præmissa defendere vel approbare non esset hȩreticum dicas tamen contrarium ex quo fuit publicata decre. cum inter: cum extunc alia tanquam hȩretica, ibidẽ sint damnata, ut ibi dixi, & hoc verbum, deinceps, habet effectum suum quoad uisitationem de talib. tamquam de uere hæreticis faciendam.
k ¶ Scienter.] id est, certa scientia vel proposito. secus autem causa disputationis ad maiorem ueritatis indaginem, arg. c. quia nonnunquam. §. nos. uel secus si nõ ex certa scientia, sed forte mente alienata talia fierent, tunc enim non imputaretur facienti, cum satis ipsa mentis alienatione puniatur, argum. ff. de offi. præsi. l. diuus ad le. Cor. de sica. l. in factum, cum multis similibus, vel secus si talia defenderentur uel approbarentur ignoranter forte per talem qui aliqua in scriptis redacta ignoraret esse talia. ar. ff. de leg. 2. l. Titia. §. Lucia. C. plus ualere quod agitur. l. ult. de dona. l. nec ignorans.
l ¶ Verbo uel scripto.] Æquiparantur ergo ista duo, verbo aliquid proferri uel scripto, ut alias. 63. dist. c. 2. extra de ele. ubi maius. §. nulli. li. 6. Vnde facit argum. sicut est excommunicatus participans scienter excommunica-

nimus, vt tanquam hæreticus ab omnibus euidenter habeatur. Adhuc quod constitutionem noſtram, Ad conditorem canonum, ſupradictam inſano [a] auſu impugnare niſi [b] ſunt (ſicut fertur) diſtrictius de eorundem fratrum conſilio inhibemus, [c] ne quiſquam contra diffinita, ordinata, ſeu facta per [d] ipſam verbo vel ſcripto ſcienter [e] approbet aliquid, [f] vel defendat. Si quis vero contra præſumpſerit tanquam contumax [g] & rebellis [h] Romanæ Eccleſiæ ab omnibus habeatur. Nulli [i] ergo, &c. Data Auinion. quarto idus Nouembris Pontificatus noſtri, anno nono.

Excōicatus eſt ſcribēs ad excōicatum.

municatò cum eo loquendo, ſic ſibi litteram mittendo. ità ſentit Gar. arg. extra de ſenten. excom. cap. conſtitutionem. lib. 6.

a ¶ Inſano.] .i. non ſano, ſed potius veſano.

b ¶ Niſi ſunt.] id eſt conati ſunt.

c ¶ Inhibemus.] ut alias ſæpe dixi poſt talem inhibitionē contra faciens peccaret mortaliter. 4. diſt. denique, & pœna dignum ſe redderet. extra de conſtit. cap. cognoſcentes, cum ſimilibus.

d ¶ Per ipſam.] ſ. conſtitutionem. Ad conditorem.

e ¶ Scienter approbet.] hic repete quæ ſupra dixi proxime in gl. 1. ex certa ſcientia.

f ¶ Aliquid.] ex hoc videtur, quod in vno defendens vel approbans contra dictam conſtitutionē, pœnam contumacis & rebellis pati debeat.

Contumax qualiter puniri debet.

g ¶ Contumax.] in cōtemnendo ſtatuta Eccleſiæ, utpote, uel inobedientiæ notam, & tranſgreſſionis incurrens infamem ſe reddit, extra de electio. dudum 2. circa prin. de maior. & obed. illud 6. q. 1. infames, & peccatū mortale committit, cum ex hoc poſſit excommunicari. ext. de maio. & obe. ſi quis. 11. q. 3. ſi autem nobis. & c. ſeq. & deponi etiam meretur ex tranſgreſſione ſtatuti præceptum, vel prohibitionem continentis. 4. diſtinct. denique, & arg. ff. de re milit. l. 3. §. in bello.

h ¶ Rebellis.] ex tali rebellione inobtemperans, non credens Papam ſic conſtituere potuiſſe, ut ſtatuit, hæreticus iudicaretur 19. d. nulli fas. & ibi not. & per Gar. extra de elect. cap. generali. lib. 6. Sanctiones enim ſedis Apoſtolicæ accipiendæ ſunt tanquam ipſius diuina uoce Petri firmatæ. 19. d. c. ſit omnis. licet in corpore canonum nō ſint redactæ. ea. diſt. ſi Romanorum. nam poteſtates ſæculi ſuas conſtitutiones eccleſiaſticis debent ſubijcere, non preferre. 10. diſt. ca. certum 96. di. ca. ſi Imperator. cum lex Chriſti ſacerdotali quoſcumque ſubiecerit poteſtati. 10. di. c. ſuſcipitis quare cum per rebellionem menſura cæleſtis diſpenſationis exceditur, iri dicitur in contumeliam diſponentis, dicto c. certum eſt. in fi.

i ¶ Nulli ergo.] ſub hac clauſula, dic ut plene dixi in c. Execrabilis.

[Zenzelinus ſe ſubmittit Eccleſiæ Romanæ.

¶ In notatis per me ſuper materia huius conſtitutionis & aliarum ſibi ſimilium, & in omnibus alijs, vbicunque per me dictis uel ſcriptis, ſubmitto me correctioni ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ſi qualitercunq; me erraſſe contigerit in eiſdem.

Finis Extrauagantium Ioannis xxij. una cum eleganti apparatu Domini Zenzelini de Caſſanis, vtriuſque iuris profeſſoris.

APOSTILLAE AD EXTRAVAGANTES IOANNIS XXII.

Diuini ac humani Iurisconsulti & sacri Palatij causarum Auditoris domini Ioannis Francisci de Pauinis apostillæ ad suprascriptas Extrauagante s, quas idem dominus cum glossis Gulielmi de monte Lauduno in suo tractatu, quem De visitatione intitulauit, inseruit; hic vero eius industria cum glossis Zenzelini fuere descriptæ.



D onus.] Electi sede vacante, vbicunque moram traxerint, sibi non præiudicant.

Secunda.

¶Suscepti.] Diuisio fructuum inter habentes annalia, & beneficiatos, hanc allegat Io. Andr. in Merc. nemo potest. ad fi. de reg. iur. lib. 6. eandem allegat. glo. in cle. cum ei quem. in ver. nota erit. de concess. præben. adde consilium Calder. in tit. de sentē. excom. quod incipit, collector papalis. Item consilium eiusdem 11. in tit. de priuil. quod incipit, habet ordo sanctæ Claræ. adde decisionem in antiquis, quæ incipit. Vrbanus, hanc etiam decretalem allegat glo. in clem. 2. de deci. & decisio Rotæ, in antiquis, 87. quæ incipit, item nota, ꝙ ubi alicui fit gratia, &c. & glo. in c. præsenti. de offi. ord. lib. 6. in fin. super uer. superesse, & ibi Io. Andr. in nouella, & idem in addit. ad Specul. in tit. de locato, §. nunc tractemus & per hanc decret. Rota & curia Romana hodie interpretatur, & tenet, ꝙ gratia expectatiua ad summā 80. duca. extendat se ad beneficium veri ualoris cētum ducatorum, ubi beneficium non est taxatum, & in gratia dicitur, secundum taxationem decimæ, alias attenditur uerus ualor, iuxta ea quæ habentur per Ioan. And, in addi. Spec. in rubr. de conces. præben. 8, col. & per Petrum de Auth. in cle... de conces. præbē. in pen. charta, & Oldra. in consi. 232. & decisio in antiquis, quæ incipit, item nota ꝙ ubi alicui fit gratia. Et uendicat locum ista decretalis in præstimonijs & præstimonialibus portionibus: quia sunt beneficia ecclesiastica & perpetua, ut concludit Oldr. in consi. 93. quod incipit, in ecclesia Calaguritana, & ibi pulehre declarat istam constitutionem, & de his præstimonijs facit mētionem tex. in c. fi. de conces. pręb. lib. 6. confert ad materiam huius textus consi. Pet. de Anch. 329. quod incipit, circa istam perceptionem, & consilium 108. quod incipit, contra fratres, item consilium Ludo. 498. An autem per istam constitutionem reuocetur statutum ecclesiæ disponens, quod nouus canonicus nihil percipiat usque ad quadrienninm, uide Oldr. in consi. 171. quod incipit, supposita consuetudine iurata. & an legatus possit mutare taxam procurationis factæ cum clerico prouinciæ, & sic obseruare Cald. ꝙ sic in consi. 6. in tit. de off. leg. uidenda est decisio in antiquis. 66. quę incipit, item nota, ꝙ ubi beneficium est semel taxatum, alias est sub tit. de præb. cum seq.

In textu ibi [. Sciuerint.] scire autem dicuntur ex quo ipsorum uacatio in loco uel ecclesia publice nota erat arg. in cle. cum ei quem in fi. de conces. præben. & ibi, [Subhastatione] idest, præconizatione, quæ fit publice in loco publico, de qua not. Spec. in tit. de emp. & uend. §. nunc dicendum, uer. his quoque, & no. in l. licitatio, ff. de publ. & in l. 1. C. de fid. instru. & iure hastę fisca. lib. 10.

In §. [Si uero, ibi, [Absoluatur,] quia iste texrus dat forma absoluendi, ut. s. prius præcedat satisfactio, si non seruetur forma tradita, non ualebit absolutio per no. in c. prouida. de elec. lib. 6. Nam non tribuit hic ordinario simpliciter potestatem absoluendi, sed sub certo modo & forma. Clausula sequens, quæ tollit iura disponentia in contrarium præmis. per quod non obstat c. venerabilibus, in contrarium allegatum, vt dicit hic Zenzelinus, hæc clausula ad omnia supradicta extenditur. Io. Fran.

Tertia.

¶Ecclesiæ Romanæ.] Contra officiales dominium assumentes in patrimonio Ecclesiæ Romanæ.

Quarta.

¶Execrabilis.] Hæc constitutio practicabilis est, & addit ad decre. de multa, de præb. in antiquis.

Quinta.

¶Sedes Apostolica.] Diuisio diœcesum potestatem non tollit executoribus & iudicibus. Hanc constitutionē allegat decisio in antiquis. Io. de Imol. sub tit. de priuileg. quæ incipit, Supposito, &c. reperitur ēt in alijs decisionib. antiquis sub tit. de sepul. & uide Cald. consi. 8. sub tit. de priuil. quod incipit, Concilium est priuilegium, adde decisionem in antiquis, quæ incipit, Supposito de Antonianis. Et ad materiam huius decr. uide no. per Archid. 13. q. 1. in prin. uide in c. significauit, &c. Rodulphus. de rescr. & debet in ordine scripturæ præcedere constitutionem, Execrabilis, ut patet ex earum datis. Ad pręsentis extrauagantis declarationem, idem pontifex fecit unam aliam extrauagantem declaratoriam, quam reperies hic glossatam per Zenzelinum, quę incipit. Ad Apostolatus nostri, per quam declarat suæ intentionis non fuisse, ꝙ per diuisionem epatuum & ecclesiarum, a quib. diuisiones erant factę capitulis, archidiaconis vel alijs personis uellet aliquatenus derogare, nisi quatenus per diuisionem hmōi litteris Apostolicis contineretur expresse, unde uniuersis prælatis, & alijs quibuscunque personis ecclesiasticis & ecclesiarum decisarum, & in cathedrales erectarum, mandauit ne capitula, archidiaconatus, & alios personatus, uel dignitates, officia seu beneficia in prædictis primarijs ecclesiæ obtinentes quominus uisitationes exerceant, procurationes recipiant, ac alia bona & iura archidiaconalia obtineant in prędictis decisis diœcesibus sicut ante diuisionem huiusmodi obtinebant, nisi quantum in diuisione huiusmodi litteris Apostolicis caueat expresse, impediant quo quomodo, quousque per sedem Apostolicam aliud fuerit ordinatum; alias comminatur contrafacientibus animaduersionem condignam, &c. Et hæc sumpta est textu in authen. de adm. offi. in sacris appell. circa fi. 2. col. & in §. illud tamen sancimus. coll. 3. pro diuersis administrationibus ab antiquo seruatis administrabunt officiales primæui sicut prius. Adde ad materiam quod si episcopus Tholosanus deputatur conseruator alicuius postea erecta ecclesia Tholosana in metropolitanam poterit exercere iurisdictionem conseruatoriæ. secundum Oldr. in cons. 222. ꝙ incipit, bonæ memoriæ. Et si erigatur prioratus in ecclesiam cathedralem, an tollantur priuilegia, quæ ante erectionē habebat prioratus: vide

vide eundem Oldr. in cons. 214. quod incipit, domino episcopo. Adde eundem in consilio quod incipit, similiter bonæ memoriæ. Adde deci. in antiq. 293. q. incipit, superposito quod ex priuilegio Antonianorum, in quo allegatur ista constitutio in glo. in verbo, ordinationem: ibi Dic contra, imo consilium tenet Ioan. de Lignano, & Io. Fran. & Io. de Imo. & alij plures in c. cum in illis, hic allegato, ubi uide Domi. licet alias Calixtus in publico consistorio declarauit glossam istā, nos autem transimus cum opinione contraria tamquam communi. Io. Franc.

Sexta.

¶ Ad Apostolatus.] In beneficijs diuisis habet quis ea iura, quæ habebat in integris.

Septima.

¶ Si fratrum.] Imperio vacante nullus nomen vicarij Imperatoris retineat, assumat, vel resumat.

Octaua.

¶ Antiqua. Notabilis valde est ista, inhibens ne coniugati assumant ordines sacros quorum susceptione non possunt matrimonium etiam nondū consummatum dissoluere. Hanc allegat Io. Andr. in cap. 1. de uoto, li. 6. in gl. super uerbo, sacri ordinis.

Nona.

¶ Sancta Romana atque uniuersalis.] Contra Fraticellos. Adde extrauagantem eiusdem, quæ incipit, Gloriosam Ecclesiam, in qua singulariter confundit omnes errores istorum Fraticellorum.

Decima.

¶ Copiosus.] Contra portantes infidelibus arma uetita, & alijs prohibita.

Vndecima.

¶ Quia in futurorum.] Hæc extrauagans loquitur de duellis, & torneamentis; hanc allegat Henricus Boic. in c. canonum statuta. ad fin. propter glo. Zenze. super ver. torneamenta. Adde Io. Andr. in addi. Spec. in ti. de rescri. puta, §. item ratione. ver. item quod obtentum est ab Imperatore nondum coronato, & in cap. 1. de cleri. peregrinis.

Duodecima.

¶ Prodiens quasi ex adipe.] Contra cudentes falsam monetam. Adde extrauagantem eiusdem, quæ incipit spondent, quas non habent contra alchimistas & consi. Oldr. quod incipit. & consilium Bal. in usib. feu. in tit. quæ sint regaliæ. Adde deci. in antiquis, quæ incipit, casus talis est.

Decimatertia.

¶ Ad nostri Apostolatus.] Circa bannitos Campaniæ maritimæ.

Decimaquarta.

¶ Dierum crescente.] Contra homines Marchiæ, qui suos rectores, & officiales occidebant. hanc allegat Henricus Boic. in c. canonum statuta. de consti. propter gl. Zenzelini. in ver. mundanis.

¶ Decimaquinta.

¶ Cum ad sacrosanctæ.] Super taxis hanc extrauagantē allegat Io. And. in c. statutum. §. notarium, de rescri. li. 7. in nouel. & in addi. Spec. in fi. procemij ad intellectū aphorismi. Adde extrauagantem Martini, quæ incipit in Apostolicæ dignitatis specula. in qua ponuntur omnes taxæ officialium curiæ Romanæ. Similiter uide extrauagantem Benedicti xij. quæ incipit, ratio iuris exigit. §. ceterum, in qua taxam facit eorum, quæ possunt recipere notarij Rotæ, & Cardinalium, & auditorum cameræ, & Merastalli † Romanæ curiæ, & aliorū quorumcunque audientium causas in Romana curia auctoritate Apostolica. Adde extrauagantem Benedicti xij. quæ incipit, decens & necessarium, in §. in salarijs. Datam Auinioni 6. Calen. Nouemb. Pontificatus sui, anno 6. in qua taxauit salaria aduocatorum, & procuratorum Romanæ curiæ, quæ omnia confirmauit Greg. ix. in sua extrauaganti, quæ incipit, in Apostolicæ quāuis a felicis, & Martinus V. in dicta extrauaganti, quæ incipit, in Apostolicæ, & in alia, quæ incipit, Romani Pontificis prouidentia.

† Merastalli alias marescalli.

¶ Decimasexta.

¶ Quorundam.] An fratres Minores indumenta vilia curta & stricta pro arbitrio ferre possint.

Decimaseptima.

¶ Quia nonnunquam.] Suspenditur excommunicatio quam incurrebant glossantes decretalem, Exijt qui seminat. de verb. sign. lib. 6.

Decimaoctaua.

¶ Ad conditorem.] Refutat Papa dominium rerum fratribus Minoribus obuenientium.

Decimanona.

¶ Cum inter nonnullos.] Contra errorem Bohemorū, qui dicebant Christum, & eius discipulos nihil habuisse proprium, &c.

Vigesima.

¶ Qui quorundam mentes.] Contra detractores extrauagantium. Ad conditorem, & Cum. inter nonnullos, hanc constitutionem allegat Io. Andr. in c. 1. de summa tri. super vers. claue, ad declarationem potestatis clauium, & Bald. in authent. ingressi. C. de sacrosanct. eccles. in 6. coll. & idem Ioan. Andr. in cap. cum satis. de offic. archid. ad declarandum quid importet cura animarum.

Finis Appostillarum Domini Francisci de Pauinis, in quibus breuiusculo sermone effectum cuiuslibet Extrauagantis habet secundum ordinem quo situatæ sunt, aliaque multa notatu dignissima, quæ se cunctis luculenter offerunt

Hieronymi Clarij Brixiani iuris vtriusq; Doctoris Protonotarij, & Comitis Apostolici in Extrauagantes Decretales breue Præludium.



VM omnes Magistratus, presertim Ecclesiastici decidendas causas & ceteri Iurisperiti, quibus interpretandi consulendique tribuitur facultas respon sa sua, iuxta cōstitutiones Romanorum Pontificum, non solum quæ in corpore iuris clausæ reperiuntur, verumetiā secundum Extrauagantium dispositionem sint prolaturi, si modo ipsis Extrauagantibus adsint, quæ epistola Innocentij tertij ad Helien.episcopum deposcit: ipsarum lectionem non negligendam censeo: Quippe sententia lata contra extrauagantem publicatam, & indubitatam, est ipso iure nulla: ante publicationem vero secus, vt no. in proœmio Clemētinarum in verbo, de cetero, & in Clement. nolentes. de hæreticis. Sed si est publicata & indubitata, est ipso iure nulla, tamquam lata contra legem scriptam, no. Bal. in l.2. C. quando prouocare non est necesse. & Butrig. in c. 1. & in cap. cum inter. de re iud. & probatur in l.1. §. item cum contra sacras. ff. quæ sent. sine appell. rescindan. Exemplum in Extrauaganti, Execrabilis, secundum Abbatem in ca. Pastoralis. de fide instr. Item de extrauaganti, Ad regimen. quā allegat decisio in nouis 349. incipit. Item si mandatur. Secus autem si de ea dubitatur, per ca. pastoralis, de fide instru. & l. cum prolatis. ff. de re iud. secundum vnā lecturam. Ideo super ea Papa est cōsulendus, & si reperitur in archiuo publico, dicitur indubitata, per auth. ad hæc. C. de fide instru. & l. Celsus. ff. de probat. secundum vnam lecturam. Facit cap. Ad audientiam, de præscrip. & idem præsumitur quando reperitur inter extrauag. 20. q. 1. cap. quoniam progenitorum. maxime si reperitur glossata per Doctorem famosum, sicut Zenzelinum, Laurentium, Ioannem Monachum, Gulielmum de Monte Lauduno, & alios: & per no. in d. c. pastoralis. probatur l.1. in fine. C. de nouo C. componendo, & quod no. in l.3. C. de legibus. vel si fuit diu obseruata, ut no. Bart. in l. fi. super Extrauag. qui sint rebelles, de quibus plenius per Bar. in l. cum prolatis, præalleg. & Butr. Abb. & Modernos in dicto cap. pastoralis. vbi secundum Boat. potest de ea dubitari ad instar eius, quod notatur in c. nemo. de elect. in 6. de quibus etiam per Ludou. in consil. 250. ꝙ incipit. In Christi nomine, In proposito casu. Vbi etiam subdit, quod si fuisset temporalis, per declarationem successoris efficitur perpetua: quia declaratio Papæ etiam ad petitionē singularis personæ facta ad legem vel ad ordinationem aliquam præcedentem, legem generalem constituit ad omnes per l. fina. C. de legibus, & notatur in cap. in causis, de re iudic. Item est necesse, quod constet de datis, secundum Bar. in dicta data, qui sint rebelles. Præmissa intelligo de extrauagantibus emanatis post compilationem libri Sexti, secundum Ioan. And. in proœm. libri Sexti, ad finē, & cap. fin. de hære. eodem libro. Et si contradicant iuri scripto, dic vt plene per Ioan. Andr. Ioan. de Lignano, & Dominicum in c.1. in prin. de constitut. lib.6. & per Archidiaconū post Hug. 19. dist. cap. si Romanorū. & in summa. Adde Bald. in l. leges sacratissimæ. C. de legibus, & notatur in capit. si in laicis. 30. distinct. Nec est de substantia, ut redigatur in scriptis, de quo plene per Ioan. And. in regula, nemo potest, de reg. iur. in Mercurialibus, lib.6. & in decisionibus Rom. 238. per glo. in l. prima, C. de legib. probatur in cap. de renunciationibus, lib.6. per Abbatem in cap. 1. de postulat. prælato. qui dicit, quod de hoc uidetur communis opinio. Debent autem extrauagantes, quando de eis dubitatur, per allegantem in forma auth. produci sub plumbo, si extra curiam sunt producendæ, vel sub signeto Vicecācellarij, si in curia sunt producendæ. Et hoc de illis qui sunt descriptæ in libro Cancellariæ. Illæ autem quæ sunt descriptæ in Camera Apostolica, sumētur cum signeto Camerarij in curia, vel sub plumbo extra curiam. Et ita seruatur in curia Roma. De his autem plenius tractat supremus doctor Dominus Franciscus de Pauinis in prin. Extrauag. Ioan. xxij.

Sententia cōtra extrauagantē lata, an ualeat.

Extrauagās qn̄ dicit indubitata.

Scriptura nō est de substātia extrauagantis.

Extrau. qualiter sunt ꝑducendæ.

EXTRAVAGANTES DECRETALES QVAE a Diuersis Romanis Pontificibus post Sextum, emanauerunt, Quarum aliquæ Glossis Ioannis Monachi Picardi Cardinalis, aliquæ Commentarijs Gulielmi de Monte Lauduno, & Ioannis Francisci de Pauinis illustrantur.

LIBER PRIMVS.

De consuetudine.

Ioannes xxij.

¶ Consuetudo impediens, ne legati sedis Apostolicæ recipiantur, non valet, & illa non obstante legati ipsi sunt ab omnibus recipiendi, & eos impedientes ipso facto excommunicationem incurrunt, & eorum terræ ecclesiastico subijciuntur interdicto.

CAP. VNICVM.

egati sedis postolicæ uid facere ebent.

SVper gentes & regna Romanus Pontifex a Domino cõstitutus, cum personaliter singulas regiones circuire non possit nec circa gregem sibi creditum curam pastoralis sollicitudinis exercere, necesse habet interdum ex debito impositæ seruitutis, suos ad diuersas mundi partes (prout necessitates emerserint) destinare legatos, qui vices ipsius supplendo errata corrigant, aspera in plana conuertant, & commissis sibi populis salutis incrementa ministrent. Verumtamen aliqui huiusmodi officium & potestatem ipsius Romani Pontificis, quam non ab homine, sed a Deo recepit, sub suo arbitrio redigere molientes, legatos ipsos nisi ab eis petiti fuerint, vel de beneplacito eorum transmissi, sibi terras subiectas (dicentes hoc eis de consuetudine competere) ingredi non permittunt.

onsuetudo nimarum aluti contraria est reprobanda.

¶ Nos huiusmodi consuetudinem non tam irrationabilem, quam nonnunquam animarũ saluti contrariam, detrahentemque Apostolicæ potestati, auctoritate Apostolica penitus reprobantes, legatos ipsos ab omnib. cuiuscunque præeminentiæ, cõditionis, aut status fuerint, debere admitti decreuimus: nec eos prætextu cuiusuis cõsuetudinis impediri posse à quoquam Christiano nomine gloriante, quominus regna, prouincias & terras quaslibet, ad quæ ipsos destinari contigerit, ingrediantur libere, ac commissæ sibi legationis officium exerceant in eisdem.

¶Quæ vero de cetero super prædictis dictos legatos, aut etiam nuncios, quos ad quascunque partes pro causis quibuslibet sedes ipsa transmiserit, præsumpserint impedire, ipso facto sententiam excõmunicationis incurrant. Regna, terræ, & loca quælibet subiecta eisdem, tamdiu sint eo ipso ecclesiastico supposita interdicto, quamdiu in huiusmodi cõtumacia duxerint persistendũ. Non obstantibus quibuslibet indulgentijs, aut priuilegijs, Imperatoribus, ac Regib. seu quibuscunq; alijs sub quibuscunque modis tenoribus & formis a sede ipsa concessis, quę contra præmissa nulli volumus suffragari.

a ¶ Cathedralẽ.] aliqui habent sic, Ad cathedralem, aut, quamuis sæcularem non cathedralem ecclesiam, quod an bonũ sit, relinquo peritiæ legentium.

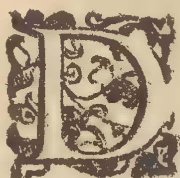
a ¶ Po-

De postulatione prælatorum.

¶ Ioannes xxij.

¶ Minores xxvij. annis sæculares & Mendicantes religiosi ad certas ecclesias prohibentur postulari: & puniuntur tam postulantes, quam postulati contrafacientes.

CAP. VNICVM.



DIspẽdijs & periculis varijs, quę ex subscriptis postulationibus possent ecclesijs euenire, & vacationũ diuturnitatib. quę consueuerunt nonnunquã ex postulationib. irrationabilib. prouenire, ac dispendijs, quæ inde frequenter ecclesiæ incurrunt, ad futurã rei memoriã obsistere cupientes, illũ qui vicesimumseptimũ non attigerit annũ, ad cathedralẽ, a necnon professorẽ cuiusuis Mendicantium ordinis ad inferiores cathedralibus ecclesias, ad monasteria extra suos

suos ordines postulari edicto perpetuo prohibemus.

¶ Quòd si secus postulatum fuerit & attentatum, irritum, ac nullius penitus sit momenti. Et qui scienter processerint ad eandem, ea vice postulandi, ac eligendi potestate priuatos, ac beneficijs, quæ in ipsa obtinebunt ecclesia, ad quam postulationem huiusmodi fecerint, per triennium nouerint se suspensos.

¶ Postulatos [a] vero, qui postulationis de se factæ negotium fuerint per se, vel per alium in Romana curia prosecuti, illud ibi proponi in publico vel priuato consistorio facientes, etiam se dumtaxat dispositioni sedis Apostolicæ committendo, si se annum xxvij. non attigisse sciuerint, vt præfertur, vsque ad xxxv. annum. Ceteros vero sæculares & religiosos extra suorũ administrationes ordinum perpetuo ineligibiles, ac impostulabiles esse decernimus: ac prorsus inhabiles ad quascumque dignitates ecclesiasticas, & beneficia quælibet obtinenda.

De electione.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Multis probat argumentis promotos in curia non debere ad propria redire sine litteris suæ promotionis. Qui si secus fecerint, pro prælatis non sunt habendi, pœnasque incurrunt hic expressas. Et de ista Extrauaganti facit mentionem Panormitanus in capitu. qualiter de electio. dicens, quod nullus antequam habeat litteras Apostolicas super sua promotione, debet administrare, nec debet recipi ab ecclesia tanquam prælatus: alias recipientes & receptus incurrunt pœnam [c] de qua hic.

C A P. I.



Niũctæ nobis debitum seruitutis exposcit, vt qui reformandos in clero mores & actus (prout nobis ex alto permittitur) solertius intendimus, ibi præcipue reformationis accommodę remedium apponamus, vbi maius respicimus periculum imminere. [b]

¶ Sane quam periculosum existat quòd aliquis in officio, dignitate vel gradu fore se asserat, & pro tali etiam habeatur, nisi prius ipse quod afferit legitimis ostenderit documentis, sicut tam ex ciuilibus quam ex canonicis institutis colligitur euidenter. Asserenti namque cum mandatis principis se venisse, credendum non est, nisi hoc scriptis probauerit: Nec similiter creditur se asserenti legatum. Nunquam enim Apostolicæ sedis moris fuit absque signatis apicibus vndecumque legationem suscipere. [d] Sed nec dicenti se delegatum sedis eiusdem creditur vel intenditur, nisi de mandato Apostolico fide doceat [e] oculata. Similiter clerici ad alienam diœcesim sine suorum ordinariorum litteris venientes, nec in suis recipiantur ordinibus, nec ad superiores ascendant. [f] Clerici quoq; & monachi, qui de suis ciuitatibus ad alienam vrbem proficiscuntur (nisi muniti veniant suorum litteris prælatorum) nõ sunt clerici vel monachi reputandi. [g] Si quis præterea in clerum electum se dicat, si sacerdotem sese nominet hoc scrutandum est: quia non sine periculo est in talibus communicatio indiscussa. [h] Quòd autem in illis qui se episcopos vel superiores prælatos, aut etiam Abbates, priores, seu alios monasteriorum rectores quocunque nomine censeantur, [i] appellant, fit discussio celebris & diligens facienda, luculenter apparet, & si scandala & pericula grauia (quæ ipsorum parere posset communicatio indiscussa) diligentius

a ¶ At-

a ¶ Postulatos vero.] hæc clausula breuior est in aliquib. libris, in quib. sic habetur. Postulatos vero qui postulationem huius modi de se factam prosecuti fuerunt, etiam se &c.



Niũctę.] Hæc decret. habet sex dicta. Primo premisso proœmio ad dicenda, factum intentũ in genere ponit. Secundo ver. [Asserenti.] ad factum positum per multa media arguit. Tertio. ver. [Quod autem.] dicta argumenta applicando ad casum specialiter intentum descendit. Quarto versi. [Præsent.] super dicto casu statuit, & inhibitiones consequenter adijcit. Quinto ver. [Quod si forsan.] facientes contra huiusmodi statutum punit. Sexto ver. [Similiter.] dictum statutũ ad casum alium extendit. Io. Monac.

b ¶ Imminere.] ext. 6. lib. de electi. & ele. pot. c. vbi periculum. Io. Monachus.

c ¶ Probauerit.] C. de mand. prin. l. una.

d ¶ Suscipere.] 98. di. nobilissimus. Io. Monachus.

e ¶ Doceat.] extra de offic. dele. ca. cum in iure.

f ¶ Ascendant.] ext. de cler. pereg. c. 1. & 2. & 98. di. per totũ.

g ¶ Reputandi.] C. de epis. & cle. si qua per calumniam. §. præterea. 71. dis. hortamur.

h ¶ Indiscussa.] 42. dist. quiescamus. Io. Monachus.

i ¶ Censeantur.] vt cum dr̃ prior, vel præpositus talis monasterij per priorẽ seu præpositum soliti gubernari. hæc. n. adiectio fit per stylũ cancellariæ, qñ scribitur priori vel præposito alicuius monasterij, alias si simpliciter sine dicta adiectione ñ scriberetur prædictis ut iudicib. Io. Mon.

attendantur. [a] Hinc nos euidens euocat ratio, vt cum pręmissis alijs casib. qui minoris existunt periculi, sit ex constitutionib. editis iam prouisum hunc vltimum, qui pericula grauiora minatur; nequaquã sine prouisionis opportunæ remedio relinquamus.

¶ Pręsenti itaque perpetuo valitura constitutione sancimus vt episcopi, & alij pręlati superiores, nec non abbates, priores, & ceteri monasteriorum regimina exercentes, quocunque nomine censeantur, [b] qui apud dictam sedem promouentur, [c] aut confirmationis, [d] consecrationis, [e] vel benedictionis [f] munus recipiunt, ad commissas [g] eis ecclesias, & monasteria absque dictæ sedis litteris [h] huiusmodi eorum promotionẽ confirmationem, consecrationem seu benedictionem continentibus accedere, vel bonorum ecclesiasticorum administrationem accipere non [i] pręsumant: nullique eos absq; dictarum litterarum ostensione recipiant, [k] aut eis pareant vel intendant.

¶ Quod si [l] forsan contra pręsumptum fuerit: quod per episcopos, pręlatos, abbates, priores, & alios monasteriorum regimina exercentes pręd1ctos medio tempore actum fuerit, irritum habeatur: nec quicquam interim ijdem episcopi vel pręlati, abbates, priores, vel regimina exercentes, de ecclesiarum vel monasteriorum prouentibus percipiant eorundem.

¶ Capitula [m] vero conuentus [n] ecclesiarum & monasteriorum ipsorum & alij quicunque ipsos absque huiusmodi dictę sedis litteris recipientes vel obediẽtes eisdem, tamdiu sint a beneficiorum suorum perceptione suspensi, [o] donec super hoc eiusdem sedis gratiam meruerint obtinere [p]. ¶ Similiter quo

a ¶ Attendantur.] 11.q.3.nolite.Io.Mona.

b ¶ Censeantur.] 2.q.1.legum, Io. Mona.

c ¶ Promouentur.] ex prouisione Papæ vel officio superioris.extra 6.lib.de elect.si postquam, in fi.

Pręlatorũ aliqui cõsecrantur, alij benedicuntur.

d ¶ Confirmationis] via iustitiæ Ioa.Mona.

e ¶ Consecrationis.] vt electi ĩ episcopos & superiores pręlatos.Io. Mona.

f ¶ Benedictionis.] vt abbates, priores & prępositi prędicti.

g ¶ Ad commissas] statutum pręmisit, nunc inhibitionem duo capita continentem subiungit.

Probatio qñq; de necessitate per scripturã fieri debet.

h ¶ Litteris.] Not. probationem in scriptis, similes casus notantur extra libr. 6. de censi. Romana.§. postquam.

i ¶ Non pręsumant.] sed qualiter administratio acquisita ꝑ solam cõfirmationem aufertur? extra đ ele. trãsmissã, & no.62. dist.quãto Sol. si est cõsuetum, ꝙ primo ĩstalletur abbas antequã administret: hoc potest fieri, vt ius administrandi differat̃ consuetudine, extra de off.arch.ad hoc§. in quadam &c.vt nostrũ, sic potest fieri iure ĩhibẽte, vt hic. Sed numquid ꝙ hic dicitur, habet locum in inferioribus Papę confirmantibus? vr̃ ꝙ sic, extra de re iu. in causis. Dic contra, quia cum hęc constitutio sit pęnalis & ꝯtra ius cõmune, eandem non extendam, sicut nec iura specialia contra regulã ad consequentiam sunt trahẽda, extra 6.lib. de reg.iur.quæ à iure, Ioan. Monach. Sed pone consecratus vel benedictus litteras Papales habere non potuit propter Papæ obitum: nunquid tenebitur multo tempore in curia remanere? Credo quod non: quia hic Papa damnat præsumptionem temerariam recedere volentis absque litteris, propter, quod istum, & recipientes eundem, vt infra sequitur, punit. Sed necessitatem non excludit, & vbi non est culpa, nec pœna debet infligi, extra lib. sext. de regulis iuris sine culpa. Vnde temeraria præsumptio hic reprobata ad casum alium non debet extendi: nec prohibitio generalis excludit casum aliàs licitum extra de verborum significatione, capit. super quibusdam. Item statuta & priuilegia cum trahuntur ad iniqua, sunt reuocanda extra 6. libr. de sentent. excommu.cap.vltim.in princ.60.distin.§.verum, ff.de vulg.& pupil.subst.ex facto, §.1.& 2.extra de deci.suggestum.

Constitutio pęnalis non est extendenda.

Pœna nõ debet infligi sine culpa.

K ¶ Recipiant) sed nũquid oportebit me prælatum semper ostendere litteras? Dic, hic loquit̃ in principio dum accedit prælatus ad pręlaturam: non quando diu in possessione stetit, no. simile extra 6. lib. de sentent.excommu. si iudex.

l ¶ Quod si.] sicut præmisit duplicem inhibitionem videlicet quo ad pręlatos & subditos, sic hic quo ad eosdem cõtra inhibitionẽ venientes pęnam annectit: primo duplicẽ cõtra pręlatos, secundo vero capitulo contra subditos.

m ¶ Capitula) scilicet cathedralium vel sæcularium.

n ¶ Conuentus) scilicet regulariũ, Io.Monachus.

o ¶ Suspensi) video pęnam istam locum habere in sæcularibus, qui habent beneficia distincta, Quid in regularibus, nunquid fame morientur, cum non habeãt aliud beneficium distinctũ, nisi necessaria vitæ? Dicunt quidam, sibi imputẽt q̃ sua culpa inciderunt in hãc pęnam extra de æta.& qual.or.c.1.& ff. deposi.l.bona fides, & q̃rant victũ manib.91.d.cleric⁹ victũ. Vidi ĩ facto Sagieñ. ecclesiæ, q̃ regularis existit cũ q̃dã canonic⁹ illius ecclæ electo ibidẽ euidẽtẽ defectũ sciẽtiæ obiecisset, & defecisset nec potuisset pæna ista puniri, q̃ habet̃ extra 6. lib.de elect.statuim⁹, §.si vero & si forte, Papa decreuit (cum non posset sibi denegari victus) vt esset in ecclesia sua vltimus ĩ choro, capitu. & refectorio, nũquã ad dignitatem in ecclesia sua promouendus, sic dico hic arctum victum dandum donec isti gratiam sedis Apostolicæ, vt sequitur, meruerint obtinere, vt C.de ord.cogn. si quando, verb.nam si tales, ubi existenti in possessione seruitutis, qui administrare non potest, sumptus litis, & alimoniæ ministrantur, quantũ moderato iudicis arbitrio fuerit æstimatum. Sic damnato in metallũ, & etiam seruo pœnæ alimenta relinquuntur, licet alia subtrahantur, ff.de alim.leg.l.is cui & l.seruos ff. de ijs quæ pro non scrip. hab. l.3. Et alias mutatur pæna, cum ordinata per ius locum habere non possunt ff.de iurisd. om. iud.l.si q̃s id quod, §.in seruos, 14.q.6.si res, ff.de in ius voc. l.fi. Sed quis administrabit bona interim? Dico quod superior dabit administratorem extra 6.li.de sup.neg.pręl. ecclesiæ, de appel peruenit, vel dabitur curator bonis, sicut illis, qui administrare non possunt, ff.de cura.bo.dan, per totum, C.de asser. tol.l.1.§. super peculio.Ioã. Monach.

Pœna vna quandoq; in aliam mutatur.

p ¶ Obtinere) ex quo Papa sibi reseruauit hunc casum inferiores de eo se intromittere nequeunt. extra.6.lib.

que episcopi, prælati, abbates, priores, & alij monasteriorum regimina exercentes prędicti solito fidelitatis & obedientiæ iuramento [a] non prestito. [b] Illi etiam pontifices quos apud prędictam sedem pallium contingeret recipere, absq; litteris traditionis ipsius pallij nequaquam ab eadem discedant: discedentes vero (quousque huiusmodi iuramentum prestiterint, & litteras obtinuerint) nihil de ipsarum ecclesiarum, & monasteriorum prouentibus percipiant, & quicquid interim per eos (vt de alijs prædicitur) actum fuerit, viribus non subsistat. [c]

Benedictus xi.

¶ Si religiosus electus non petierit ipse vel eius electores licentiam consentiendi intra tempus moderandum pro præsentia vel absentia superioris, est eo ipso priuatus iure sibi ex electione quæsito; & possunt electores alium eligere, hoc dicit addit ad capit. quam sit, de elect. in 6.

C A P. II.

SI religiosus, qui absq; sui superioris licentia electioni de se factæ consentire non potest, illam post electionem sibi presentatam, vel eius electores intra tempus pro eiusdem superioris præsentia vel absentia moderandum, nequaquam obtineat, dat generale concilium [d] Lugdunense electoribus extunc ad electionem aliam procedendi liberam facultatem. Verum quia frequenter dubitatum est, an etiam sit eo ipso iure (si quod ei competebat ex huiusmodi electione) priuatus. Statuimus, illo eum hoc ipso fore priuatum. [e]

¶ Idem.

¶ Quatuor patriarchalibus ecclesijs vacantibus statuitur illis non posse prouideri Romano Pontifice inconsulto: quod si secus factum fuerit, irritum decernitur.

C A P. III.

SAncta † Romana Ecclesia, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum a Deo, vt potè mater vniuersorum Christi fidelium & magistra [f] quatuor patriarchales sedes instituit, inter quas post ipsam Romanam Ecclesiam, Constantinopolitanam primum, Alexandrinam secundum, Antiochenam tertium, & Hierosolymitanam quartum locum voluit obtinere, ipsasque multis prerogatiuis & honoribus ac priuilegijs decorauit: [g] de quarum prouisionibus cum eas vacare contingit, tanto est accuratius cogitandum & attentius prouidendum, quanto maioris eminent altitudine dignitatis, & periculose [h] erraretur in prouisionibus earundem.

¶ Super hoc igitur cum fratribus nostris habita deliberatione matura inter alia nostrę considerationi occurrit, quod omnes (proh dolor) prędictarum sedium patriarchalium ciuitates aut sunt destructę, aut occupatę ab infidelib. vel à schismaticis detinentur, ipsarum capitulis seu conuentibus & canonicis dispersis vndique extra ciuitates ipsas, per alias regiones seu loca à ciuitatibus ipsis remota. Ex quo contingit (sicut experientia nuper nos docuit) quod vacante Constantinopolitana ecclesia per mortem bonæ memoriæ Petri Patriarchæ, solum per vnum dumtaxat eius canonicum fuit de nouo pastore electio cele-

† Vidè nota per doctores in c. antiqua. extra de priuileg.

de sen. excõicã medicinalis. ĩ fi. & extra đ preb. inter cetera, alias possent, extra de sen. excom. nuper.
a ¶ Iuramẽto.] đ quo habetur extra de iureiurando, ego N.
b ¶ Nõ prestito.] ca. pe infr. nequaquam ab eadem discedant.
c ¶ Nõ subsistat.] nũ qđ pęnę in primo casu positę ɔtra recipiẽtes & obedientes p̄latis, hẽbunt hic locũ? vr qđ sic pp verbum quod pręcedit, s. & đ alijs. Dic contra, & hoc casu puniuntur prelati, vt in primo. nec verbum, de alijs, refertur ad subditos sed p̄latos. Nec mirũ si pęna hoc casu secũdo non repetatur: qa plus delinquitur recipiendo cõtra primũ, quam secũdum, nec pęnã nõ expressam extendam. de pęnit. dist. 1. pœnæ.

Pœnæ non sunt extendendæ.

ADDITIO. Ad intellectũ hui⁹ decr. & c. nihil. de elect. adde consiliũ Oldradi, numero 51. qđ incipit, posito sine p̄iudicio, vbi concludit, quod dñs Brochar. qui est immediate sedi Apostolicæ subiectus, distãs à Roman. curia vltra 30. dietas ad magnã ĩstãtiã sui capituli, & pp ecclę necessitatẽ vrgentẽ nõdũ obtenta confirmatione à sede Apostol. administrãs & bonorũ ecclesiæ administrationi se immiscens, non incurrit dictas pęnas. Ioan. Fian.

SI religiosus.] Hoc decisum est notatũ extra 6. l. de ele. q̃ sit. Et primo hęc ɔstitutio narrat Lugdu. ɔcil. secũdo ver. Verũ.] sup eo q̃ posset in eo dubitari, dat statutum.
d ¶ Cõcilium Lugdunẽ.] vt dicto c. quã sit.
e ¶ Priuatum.] nã ex quo dictum conciliũ dabat electorib. liberã eligẽdi potestatẽ. eo ipso ius adimebat electo. ar. ff. đ le. 1. l. plane. 1. respõso. ff. đ adimẽ. le. & si trãsferam. ff. de his qb. vt indi cum quidã, propter quæ ista cõstitutio videt superflua.
SAnctã.] Primo pręmium ad dicenda præmittit. Secundo ver. [Sup hoc.] cãm impulsiuam suæ ɔstitutionis subijcit. Tertio ver. [Ideoq.] sup p̄missis statuit. Quarto ver. [Nos. n.] statutũ hmõi p decretũ, & nõ obstan. munit.
f ¶ Magistra.] extra li. 6. in procemeo. 1. responso.
g ¶ Decorauit.] extra de priuileg. antiqua.
h ¶ Periculose erraretur.] extr 6. lib. de elec. vbi periculum. 1. responso.



X debito] à Bonifacij octaui.] ca.presenti. de præb.in 6.
b ¶ Clementis.] c.2. de præben.in 6.
c ¶ Tenoribus.] alias tenoribus,& aliàs tēporibus.

celebrata, alijs canonicis suis agentibus in remotis: dictus tamen electus iuri, si quod sibi ex electione huiusmodi competebat, in nostris manibus sponte ac libere resignauit.

¶ Ideoq; de eorundem fratrum consilio & Apostolicæ potestatis plenitudine statuimus, vt quamdiu ciuitates ipsæ schismaticorum, aut infidelium subsunt aut suberunt ditioni, aut detinebuntur per eos, canonici dictarum patriarchalium sedium, cum eas vel ipsarum aliquam seu aliquas vacare contigerit, ad electionem, postulationem, seu quamuis prouisionem de præficiendo sibi patriarcha vel pastore nullo modo procedant, quousque ad Apostolicæ sedis notitiam deducatur. Nos enim a data præsentium, decernimus irritum & inane, si secus per prædicta capitula, conuentus, vel canonicos, aut quemuis alium, vel alios scienter vel ignoranter fuerit attentatum: non obstantibus quibuscunque ipsarum ecclesiarum, vel alicuius earum consuetudinibus vel statutis, iuramento, confirmatione dictæ sedis vel quacunque alia firmitate vallatis seu constitutionib. priuilegijs vel indulgentijs sedis eiusdem, per quæ effectus præsentium impediri posset quomodolibet vel differri & de quib. quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum in nostris litteris habenda esset mentio specialis. Nulli ergo, &c. Data Lateranen. x. Calendis. Ian. Pontific. nostri anno septimo.

¶ Ioannes xxij.

¶ Cum beneficia apud sedem Apostolicam vacantia sint soli Papæ reseruata, ostendit quæ & quorum apud sedem vacare dicantur eandem. Et primo loquitur de reseruationibus, secundo de pensionibus.

CAP. V.

Animarum periculis occurrere dēnt prælati.



X debito pastoralis officii nobis quamquam immeritis superna dispositione cōmissi, periculis animarum & ecclesiarum, ac monasteriorum dispēdijs, quę ob ipsorum vacationes diutinas ipsis solent frequentius prouenire, congruis remedijs (quantum nobis ex alto conceditur) salubriter occurrere intendentes, vt celerius & vtilius prouideatur ecclesiis ac monasterijs antedictis, & vt Romanæ Ecclesiæ, quæ super ipsas ecclesias ac monasteria ex diuina prouisione obtinere dignoscitur principatum, honor debitus impendatur, prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum (pręsertim felicis recordationis Bonifacij viii. [a] qui dignitates, personatus, ecclesias, & alia ecclesiastica beneficia, & Clementis [b] quinti, qui tam huiusmodi dignitates, personatus, ecclesias, beneficia, quam cathedrales ecclesias quaslibet, monasteria, prioratus, administrationes & officia quæcūque, quæ apud sedem Apostolicam vacarent prouisioni Apostolicæ sub certis tenoribus [c] reseruauerunt) vestigiis inhærentes: Nos ex causis rationabilibus, quæ ad id nostrum animum induxerunt, de fratrum nostrorum consilio nonnulla detrahendo, aliqua declarādo, & quædam addendo de nouo, episcopales & earū superiores sedes, monasteria, & regulares ecclesias, ad quæ hi, qui eis pro tempore præficiendi sunt, etiam per electionem canonicam assumūtur, prioratus, officia, vel administrationes eorundē, dignitates, personatus, præbendas, aliaq; ecclesiastica beneficia cum cura vel sine cura, quocunq; nomine censeantur, quæ apud prædictam sedem vacant ad pręsens, & ex nunc in antea (donec Christi dignatio nos dignabitur vniuersalis Ecclesię sponsę suę regimini pręsidere) vacare contigerit apud eam, prouisioni nostrę de fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica reseruamus.

Ecclesię vniuersalis regimini Papa pręsidet.

¶ Huiusmodi autem sedes, monasteria, ecclesias, & alia præfata beneficia ecclesiastica per mortem vel depositionem ac priuationum eorum, qui ea obtinerent, per electionem cassationem, postulationum repulsionem, renunciationem quorumlibet, prouisionem, translationem, siue per successionem muneris consecrationis, aut benedictionis dudum a dicto Clemente prędecessore nostro promotis impensi, nisi de ipsis disposuerit prędecessor, & a nobis siue auctoritate nostro promouendis impendendi apud sedem ipsam, vel etiam vbicunque, aut quouis alio modo canonice vacare apud sedem intelligimus pręlibatam. Episcopales insup vel alias dignitates, ecclesias, monasteria, & alia prædicta fratrum nostrorum sanctæ Romanę Ecclesiæ Cardinalium

Bñficia multis modis vacare pūt.

a ¶ Pensiones.] tolle infra sub edicto prædicto, nolumus aliquatenus comprehē di, & cetera.

Cardinales dicunt fratres Papæ.

apud dictam sedem per eorum obitum vacare censemus, siue inibi, siue alibi vbicunque ipsos migrare contigerit de hac luce. Et hoc idem in dignitatibus & beneficijs quibuslibet (vt de alijs præmittitur) officialium nostrorum, videlicet vice cancellarij, eiusdem Ecclesiæ camerarij, notariorum auditoriis contradictarum, correctorum, scriptorū litterarum, ac pœnitentiariorum nostrorū nec non abbreuiatorum curiæ Romanæ sibi volumus vendicare.

¶ Rursus huius nostræ reseruationis edictum ad dignitates, & alia iam dicta capellanorum nostrorum commensalium & quorumlibet aliorum ratione officij, vel ex causa legitima in dicta curia morantium, quando a nobis pro nostris & eiusdem sedis negotijs prosequendis de ipsa curia quocunque modo pręmissi, vel aliqui eorum transmissi aut legati, vel nūcij fuerint & eos vbilibet ante ipsorū ad præfatam curiam reditum (durante legatione seu prosecutione ipsorum negotiorum) rebus eximi contigerit ab humanis duximus extendendum. Et id ipsum etiam esse volumus in huiusmodi capellanis commensalibus etiam si (vt præmittitur) nunc transmissi fuerint vbicunque, & ipsos rebus eximi contigerit ab humanis.

¶ Ceterum edictum ipsum trahimus ad sedes, monasteria, & alia supradicta, quæ viuente adhuc dicto Clemente prædecessore nostro vsque ad eius obitum, nisi de ipsis per eū fuerit ordinatum, & deinde vsq; ad datam pręsentium apud sedem vacauerint eandem, illaque vacare decernimus apud ipsam dummodo in eis ius in re licet ad rem non sit aliquibus acquisitum. Decernentes extunc irritum & inane si secus in prædictis & singulis eorum sciēter vel ignoranter per quemcunque seu quoscunque Apostolica vel alia quauis auctoritate attentatum fuerit, vel contigerit in posterum attentari. Non obstantibus piæ memorię Gregorij decimi, ac Bonifacii octaui, & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutionibus super hoc editis, quatenus edicto essent & sunt contrariæ memorato. Ceteris in ipsis constitutionibus contentis in suo robore duraturis.

Ius in re vtilius est quā ius, ad rem.

¶ Pensiones a insuper annuas ab episcopis & eorum superioribus aliisque prælatis inferioribus nec non quibuscunq; capellanis conuentibus, collegiis, vel singularib. personis factas & faciendas personaliter aliquibus ex eisdem Cardinalibus seu quibusuis aliis ex prænominatis personis, & pensiones præterea seu assignationes quantitatum quarumlibet super certis prouinciis, diœcesibus, ecclesiis, monasteriis, vel aliis ecclesiasticis locis aut ordinib. etiam a quibusuis prædecessorib. nostris Romanis Pontificib. factas præmissis personis, siue alicui earundem, vel monasteria, prioratus, administrationes quaslibet, beneficia regularia, vel alia quælibet quocunque nomine censeantur, non consueta ab olim clericis sæcularib. assignari, huiusmodi personis vel alicui earundem collata siue concessa in commēdam, vel alio quouis titulo ab eisdem prædecessorib. seu aliis episcopis vel superiorib. prælatis, capitulis, aut conuentib. vel collegiis sub edicto prædicto nolumus aliquatenus comprehendi, quo minus eis cedentibus vel decedentibus, siue illa quouis alio modo dimittentibus, monasteria ipsa, prioratus administrationes, beneficia, ac loca huiusmodi ad ecclesias & monasteria, siue alia loca religiosa vel alia ecclesiastica, earumque prælatos siue personas, ad quas antea eorum dispositio pertinebat, seu quibus immediate subesse noscuntur, libere reuertantur; nisi eis quid canonicum obstiterit, vel de ipsis aliter duxerimus disponendum.

De auctoritate & vsu pallij.

¶ Ioannes xxij.

¶ Pallij traditio per obiectum criminis vel defectus retardari non debet, nisi obyciens præmisso iuramento de obiectis promptam fidem faciat. Et quid sit promptam fidem facere, declarat.

CAP. VNICVM.



Alitiis hominū, quæ sæpe circa impediendam pallii dationem committūtur, volētes salubriter obuiare: hac in ꝑpetuū valitura cōstitutione sancimus vt deinceps per obiectū cuiusuis

Malitijs hominū est obuiandum.

Qvia cunctos.) a Campanam.) No. campanæ vsum ad multa valere, ut patet in his uersibus in quibus de se ipsa loqui campana inducitur.

Laudo Deū uerū, plebem uoco, congrego clerum:

Defunctos ploro, pestem fugo, festa decoro.

Sedes

cuiusuis criminis seu defectus traditio pallij faciēda his, qui ad metropolitanarum ecclesiarum, seu aliarum regimen assumuntur, non impediatur in aliquo nec retardetur, nisi obijcientes firment corporali prǽstito iuramento se id malitiose non agere, sed obiecta vera esse se credere, ac de obiectis offerant facere promptam fidem: & nihilominus ad pœnam talionis seu extraordinariam se obligent arbitrio præsidentis. Promptam vero fidem intelligimus in hoc casu, si intra bimestris temporis spacium numerandum a a die collationis in antea, probauerint legitime quod opponunt. Quod si non fecerint, eorum obiectibus nequaquam obstantibus ad ipsius traditionem pallij procedatur. Per traditionem autem huiusmodi, viæ accusationis, denunciationis, vel inquisitionis, nullum volumus præiudicium generari.

De officio custodis.

¶ Ioannes xxij.

¶ In religiosorum Mendicantium conuentibus plures campanæ esse non possunt sine speciali Papæ licentia: plures autem campanulas in refectorijs, capitulis, & alibi, licite possunt ipsi religiosi Mendicantes habere. hoc dicit. Et est Extrauagans notabilis; & quia pulsare campanas est custodis officium, vt patet eod. tit. c. 1. in antiq. ideo hic non ab recollocata est.

CAP. VNICVM.



Via cunctos orthodoxæ fidei professores, & viros prǽsertim ecclesiasticos sic hortamur adinuicem, & quo ad alios etiam cōuersari, quòd ex ipsorum gestis nullius offendatur iustitia, nec cuiquam scandali materia præparetur: Aduertentes quod eo quod nonnulli Mendicantium ordinum professores in nonnullis suis conuentibus plures campanas obtinent, & in posterum satagunt obtinere. cathedrales ac ecclesiæ aliæ suæ quærunt ꝑpterea iustitiæ detrahi, & exinde ciuitatibus locorum interdum afferri diuinis officiis impedimentum, videturque inter ipsos litigiis, & scandalis via aperiri: Nos prǽmissis obuiare cupientes periculis, pacemque desiderantes inter ipsos (sine qua bene pacis auctor non colitur) obseruari: de fratrum nostrorum consilio hoc edicto perpetuo ordinamus, quod religiosi dictorum ordinum Mendicantium in nullo conuentu suo seu loco plures campanas habeant sine sedis Apostolicæ licentia speciali, sed vna tantummodo pro loco quolibet sint contenti.

¶ Quòd si forsan communitas seu vniuersitas aliqua ecclesiastica vel mundana, seu iidem religiosi pro illis in aliquo ipsorum locorum campanam aliam habuerint vel nunc habent, non illam, sed aliam solam eorum specialiter vsibus deputatam pulsare valeant horis diurnis, & nocturnis, Missis & aliis consuetis.

¶ Ceterum religiosis eisdem permittimus quod vbi hactenus plures campanas sine lite & contradictione qualibet in vsus dumtaxat proprios habuerint, & nunc habent illis etiā deinceps libere vti possint. Aliis quibuscunque per eos habitis intra trium mensium spacium de suis locis seu campanilibus deponēdis, & nullatenus iterum reponendis Verum campanulas, quæ in refectoriis, sacristiis, capitulis & aliis forsan officinis religiosorum ipsorum consueuerunt habere, sub ista nostra ordinatione nolumus comprehendi. Nulli ergo &c. Datum 2. Nouembris, Pontificatus nostri anno octauo.

De officio delegati.

¶ Ioan. xxij. episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

¶ Litteræ Apostolicæ impetratæ ad gratias seu ad lites in aliquibus ciuitatibus seu diœcesibus dum erant integræ, non obstante diuisione facta de ipsis in duas, seu plures ciuitates seu diœceses, quæ diuisio facta propter diuini cultus augmentum, & populi incrementum, & etiam executores seu iudices earundem, habeant sub eisdem modo & forma illum vigorem in sic diuisis, quem habebant in illis, dum integræ remanebant.

Eidē prōptu facere quid sit.

Hæc extrauagās hř inter viginti Ioā. xxij. sub tit. de ꝯcef. p̄bē. cū gloſſ. Dñi Zēz. Hæc vero gloſſa eſt Guilielmi đ Mōte Laudu no.

Sedes Apoſtolica.] Hæc poteſt intitulari ſub ti. de reſcrip. vel offi. deleg. vel ſub ti. de conceſ. præbend. & eccle. non vac. vel de parochijs. Et diuiditur in quattuor partes. In prima præfatio pręmittiť. In ſecūda factū inſeritur. In tertia conſtitutio ediť. in quarta ad ipſum additur. Secunda, [Sane.] Tertia, [Nos amouere.] Quarta, [Idē, &c.] Huiuſmodi conſtitutionis duplex eſt ratio. Prima vt alteri ꝓ alterū ini qua condō nō afferatur, ne qs cū alterius locupleteťiactura, vt res tranſeat cū onere ſuo, & ſic hęc ſūpta eſt ex rōne illorū iurium, ſup. de pœnis, ſuā, de reſcr. cā te, & c. ſi eo tempore, li. 6. de præb. dilectus.

Veritate fortius ē nihil.

CAP. VNIC.

Sedes [a] Apoſtolicā ſuis actib. veritatem [b] proſequēs, lucē [c] amans libenter euitat nodoſæ [d] ambiguitatis [e] inuolucrum: [f] illamq; [g] ſibi ſemper in ſuis ordinationibus reſeruare cautelam intendit, [h] vt de illis [i] ita proueniant cōmoda, quod aliis non immineat detrimentum. [k]

¶ Sane [l] pridem ad diuini cultus augmentum, [m] & ad ſalutem [n] populi, quem in nonnullis ciuitatibus, & diœceſibus ſic multiplicarat [o] altiſſimus quod in earum ſingulis ſingulorum [p] vultus nequibat, vt deceret,

a ¶ Sedes.] ſimile ſu. de reſcrip. ſedes.

b ¶ Veritatem.] hæc fortior res de mundo eſt, ſecundū Eſdram, q̄ valet & inualeſcit in æternū, & viuit & obtinet in ſœcula ſæculorū 8. d. cōſuetudo, & merito, cū veritas ſit Deus, ea. d. ſi conſuetudinem, hanc cāni ne ſciunt aliqui prælati noſtri tpis, qui volentes plus placere hoibus, quam Deo, infinita ſine complemento promittunt, vnde hanc ignorant: & ideo interrogant cum Pilato: Quid eſt veritas? Io. 18. in fi.

Lucē odit q̄ male odit.

c ¶ Lucem amans] bene agentes hanc diligunt: ſed contrarium eius peruerſi ſup. de of. deleg. conſuluit, de hæret. cum ex iniuncto, C. de epiſ. & cler. conuenticulam, de pœn. diſt. i. item vt Chriſtus.

d ¶ Nodoſæ.] id eſt, intricatæ ſupra de verb. ſign. cum olim.

e ¶ Ambiguitatis. de triplici ambiguitate, ſ. iuris, & facti, & perſonæ, dic vt 33. d. habuiſſe, in gl.

Pacis auctor ſine pace nō bene colitur.

f ¶ Inuolucrum,] i. inuolutionem.

g ¶ Illamque.] verſiculus.

h ¶ Intendit.) bene dicit, intendit, quia extra intentionem ſuam frequenter facit, Papa, vt ſup. vt eccl. beneſi. vt noſtrum, tamen non tenet quod contra intētionem eius ſit, dum tamen de hoc conſtet, vt ſupr. de reſcr. ſuper litteris, in fi. & c. cum dilecta.

i ¶ De illis.) ſ. ordinationibus.

k ¶ Detrimentū.) non dēt enim aliquis cum alterius iactura ditari, ſup. de pœnis, ſuam, nec ridere de fletibus aliorū, ſup. de priuil. petiſtis, hoc eſt pro perſonis & eccleſijs, quarum bona occupata ſunt in toto, vel in parte pro iſtis nouis eccleſiis, ſeu in collegijs de nouo per iſtum Papam creatis, vt fiat eis aliqua recompenſatio, ne ab ipſis ſic miſeris ex toto, exceptum ſit præmium gaudiorū contra legē, C. li. 12. in fi. ipſius l. bri, q̄ recompēſatio dēt fieri, vt ſu 3. de ma. & obe. cū inferior. Quid ergo facient archidiaconi eccleſiæ Tholoſanæ, qui oēs procurationes, & fere omnia iura archidiaconatuū ſuorum habent hodie in alijs ciuitatibus & diœceſibus ab ea diuiſis, nunquid ipſi vel potius archidiaconi, qui de nouo creati ſunt in illis nouis ciuitatibus iura archidiaconalia in illis diœceſibus exercebūt? Item quid faciet abbas Cluniacen. de prioratu S. Flori, qui epāus factus eſt, nulla emenda facta monachis vel de ſimilibus? Itē quid facient plures clerici, qui aſſerunt ſe ex hoc ſuis beneficijs alias adeptis canonice priuatos? Item quid erit de epo Pictauenſi & Albinenſi, ſeu ſimilibus, qui multa de menſa tam de emolumento ſigillorum, quam de alijs amiſerunt: nunquid iſtis, & ſimilibus ad detrimentum poterit reputari? Non videtur, cum totius eccleſiæ vniuerſalis, quæ eſt vnica, & bonorum eiuſdem plenaria diſpoſitio, Papæ eſſe noſcatur, vt ſup. de pręb. licet, li. 6. de exceſ. præla. ſi qs, cōcil. Viennen. §. verum, & ideo ipſe nedum potuit, immo debuit nedum imminente multiplicatione populi, de quo infra proxim. augmentare operarios, & ſedes ipſis congruas collocare, ac de ſtipēdijs ſufficientib. miniſtrare, arg. 31. diſt. in nouo, ſu. de of. ord. quoniam, etiam cum detrimento aliorū, vt ſic minor vtilitas cedat maiori, & priuata cōmuni, ſup. de poſtu. prælat. bonæ 17. q. i. ſiēt ſup. de maio. & obe. cum inferior. Nū quid ergo archidiaconus eccleſiæ Tholoſanæ erit oculus epiſcopi Lōbarieñ. & in ordinationib. clericorum, & in alijs in quib. tenetur archidiaconus aſſiſtere ſuo epo, vt ſupra de offi. arch. ad hæc, & de ſcrutinio c. i. ipſe aderit ſibi, quia facti & de facto eſt ei. ſuperſedeo quo ad præſens.

l ¶ Sane.) Secunda pars.

m ¶ Augmentū.) Hæc eſt cauſa prima, ad hæc enim tenentur principaliter nedum eccleſiaſticæ perſonæ, & bona ipſarum, immo etiam quilibet Chriſtianus, vt 21. d. §. i. de cōſt. ex parte, de celeb. Miſ. graui conciliū Viēneñ. Et hæc cauſa excuſat coitum coniugalem a quolibet peccato etiam veniali ſi intentione, ſ. habendæ prolis, quæ diuino cultui applicetur in baptiſmo, fiat coniunctio, vt legitur, & not. 33. quæſt. 5. vir cum propria, licet Hugo. ibi contra.

n ¶ Et ad ſalutem.) ecce ſecundū, huic enim ſaluti per quam neceſſarium eſt pabulum Dei, vt ſup. de offi. ord. inter cetera, & ipſo multiplicato debuerunt prædicatores & miniſtri plures poni, vt 21. di. in nouo, in fi.

o ¶ Multiplicarat.) iſta multiplicatio eſt ſufficiens cauſa erigendi nouos epiſcopatus, dum tamen ſolemnibus & frequentioribus locis fiant, ne vileſcat epiſcopalis dignitas, vt 16. q. 1. præcipimus, ſupr. de priuile. c. 1. 80. diſt. epiſcopi.

p ¶ Singulorū vultus.) debet enim bonus paſtor cognoſcere vultum cuiuslibet pecoris ſui, vt legitur Eccl. 32. c. vnde hoc ſumptum fuit. Hæc enim eſt una ratio, quā allegant curati contra Prædicatores & Minores, ꝙ etiā ſemel ad minus in anno quilibet parochianus debeat ſuo rectori proprio confiteri omnia peccata ſua, licet ēt ſit eis confeſſus. Secūda eſt neceſſitas illius canonis, oīs, ſup. de pœn. & rem. quæ non eſt ſublata ꝑ voluntariam conſtitutionem, ſuper cathedram, ubi plene de hoc dixi. Sed ad hoc poteſt reſponderi, ꝙ licet Papa ordinauerit in dicto concilio, omnis, ſemel in anno confitendum eſſe proprio ſacerdoti: non tamen alligauit poteſtatem ſuorum ſucceſſorum, quin poſſint ſurrogare vel adiungere ſocios, & dare coadiutores ipſis ſacerdotib. in illo caſu, qui ſimili ptāte vterentur in huiuſmodi cū illis, quod & fecerunt. ſcilicet fratres, in alio concilio, ſ. Viennen. & ſic cum ambo concilia ſint eiuſdem auctoritatis, merito per poſterius primo derogatū eſt, licet de ipſo non faciat mentionem, & ſic neceſſitas, q̄ inerat confitendi vni, ſ. proprio ſacerdoti: & vt in cap. omnis, dilata eſt, & ampliata ad plures, vt in ca. ſuper hoc dico per iura ſup. de conſt. licet, lib. 6. de off. deleg. ſuper quæſtionum, in prin. 50 d. dño ſancto. ſup. de ele. innotuit de præb. dudum, lib. 6. Et ſic cum habeāt plures odio ſuper hoc quo ad cōfeſſionē ſuos curatos: merito illis plus expedit oſtendere fratrib. quā ſacerdotibus.

vultū suū, qui licet eadē potestate fungant cum alijs, tñ sciētia & discretione alijs præferunt, sicut sunt fratres, in quibus vt plurimū plus quā in rectoribus sciētiæ clauis viget, & sic plus proficiēt quā alij in vultus inspectione, ar. 20. dist. per totū, sup. de ęta. & qual. cū sit ars, de renū. nisi, §. pro defectu. Sed nūquid illi qui confessi sunt proprio episcopo vel archipresbytero vel illi de quo p pęnitentiarios Papæ dictū est in litteris suis q possit ad trienniū sibi eligere confessorum idoneum, necessario teneatur semel in anno cōfiteri proprio sacerdoti? Videt qđ sic per supradictā rationem per rectores contra fratres superius allegatā. Contrariū tamē fit quotidie, id est nō curāt cōfiteri suis sacerdotibus, ex quo alteri de istis sunt semel cōfessi.

Curati vt plurimū nō sunt ita litterati ut religiosi.

cauere, ar. ff. loca. ff. quis domū, § 1. 23. dist. in nomine Domini, quod credo verius: ita tamen quod fiat cum omni minori præiudicio eorum quo poterit.

vnicus pastor inspicere, aut alias partes [a] boni pastoris implere: salubriter intendentes in ipsis diœcesibus, quarum nonnullas in duas, & aliquas in plures [b] diœceses [c] duximus diuidendas, certas earum ciuitates ac ecclesias ereximus [d] cathedrales, quarum singulis proprias distinctas, & limitatas [e] iussimus assignari. Verum [f] quoniam plures ante ordinationem seu diuisionem nostram huiusmodi, tam a nobis, quam a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Apostolicas obtinuerunt litteras super beneficijs Ecclesiasticis in ipsis tunc [g] integris diœcesibus uacaturis: quarum nonnullæ restant adhuc executioni mandandæ: [h] Nos amouere [i] volentes cuiusuis dubitationis scrupulum, [k] qui circa executionem gratiarum super huiusmodi beneficijs concessarum, posset [l] forsan incidere, considerantes attentius, quod per ordinationem [m] seu diuisionem nostram prædictam ius

a ¶ Alias partes.] id est alia diuersa onera quę incumbūt bono pastori circa sui gregis vigilias exercendas, sup de offi. ord inter cetera, de censi. cum Apostolus, & sequentibus. c 16. q. 1 Prædicatorum

b ¶ Plures.] & sic plus continet vltra duo. nec duorum numero est contētū, simile ff. de opt. leg l. 1. quod est contra iura sup. de reg iur pluralis & de pb. is cui, in fi. lib 6. qñque tamen ad vnum restringitur, vt sup. de priui vt priuilegia, in fi. Dic hoc debere intelligi secūdum præcedentia & subsequentia, iuxta materiam in qua ponuntur, cum secundū illam, exquirantur sermones. 45. dis. disciplina, sup. de cle. excō. ministratores, vnde frequenter talia ampliantur, & restringuntur, propter fraudes & odia, & pp̄ter absurditates, quæ inde sequerentur, vt in dicta. l. & c. vt priuilegia de hoc ēt dicitur in extrauag Execrabilis.

Diœcesis si... es non præ... tribuntur.

c ¶ Diœceses. id est territorium. 2. q 5. §. ad hoc, debet enim quęlibet diœcesis habere suos limites certos, & proprios, & tales ex quo indubitata fide certi sunt constituti, pscribi nō possunt, nec ea quæ ipsis adhærent, ne confundant ipsi limites, vt sup. de paroch. sup. eo. 1. 6 q. 4. quicunque, cum multis ibi positis.

d ¶ Ereximus.] sic no. qđ Papa de vna diœcesi pōt facere diuisas & diuersas: sic Imperator diuidit prouincias. ff. de offic. asses. si eadem. tamē propter diuisionē Imperatoris nō erunt plures metropoles apud ecclesiam, cum non debeat cōmutari ad mobilitatem necessitatum mundanarum. 10. dist. leg. Sed quid erit si intersit Imperatoris vel alterius principis seu psonę secularis (puta quia sunt patroni seu defensores) non mutari statum talium ecclesiarum, seu ciuitatum, vel diœcesum; nunquid poterunt se opponere cū effectu? Et vr̄ qđ sic, qa nihil cū scādalo vel dāno alicuius est faciēdū seu attētandū, sup. de præsc. nihil. & sup. e. c. in prin. vñ dictum est; Nisi ipse ex hoc ius patronatus & alia cōmoda sine culpa amittat, cū iura imperialia ēt in bonis ecclesiasticorū semper remanserunt solua, 11. q. 1. si tributum cum seq. In contrarium vr̄ qđ pp maius bonum quis iure suo priuat, & etiam sine culpa punitur, 22. dis de Constantinopolitana. sup. de ele. sacrosācta de postula. præl. bonę. 2. in ipsa etenim fundatione hoc euenire posse pspicere debuerunt, & sibi

e ¶ Limitatas.] diœceses, id est limitata territoria, nam limes dicitur finis, vnde versus: Limes erat positus. &c. sup. de ver. sign. forus.

f ¶ Verū.] versiculus.

g ¶ Tunc.] id est tempore datæ earum, & sic tempus datæ respicitur in talibus, vt supra de rescrip eam te. & c. si eo tempore, lib 6.

h ¶ Mandādæ quasi dicat de ijs litteris, quæ iam mandatæ sunt executioni qualitercunque, ex quo ius acquisitum est in re, nō intromittimus nos, cū præsens cōstitutio futura dumtaxat respiciat, vt sup. de constit. quoniam. Vel dic quod immo respicit præterita, vt patet infra super verbo, declaramus.

i ¶ Nos amouere.] Tertia pars.

k ¶ Scrupulū.] id est molestiā, sollicitudinem, vel anxietatē animi. Et dicitur à scrupulo, q. est lapis modicus, qui sicut frequenter lædit pedem, sic scrupulus animum nescientem soluere difficiles quæstiones, secundum Hug. Et sic no. qđ ignorātia, ex qua quis redditur dubius, affligit hominem, & molestat. arg. 20. dist. si decreta. 16. q. 1. § 1.

Ignorantia affligit.

l ¶ Posset. & sic expedit in talibus ante tēpus occurrere & præuidere ea quæ venire pñt, C in quib. cau. l. vlt. in fi ff. loca. si quis domum, §. 1. & hæc est prouisio sibi aduersus futurum periculum præcauere, vt supra de procur. c. 1 in fi.

m ¶ Ordinationē. hoc verbum, ordinare, & iste actus qui ordinatio dicitur, est multū generalis, comprehēdēs, quemuis modum quo quis habet de re pp̄ria disponere iure suo. Et ideo si aliquis impetrauerit bñficium spectans ad ordinationē alicuius, poterit petere beneficiū spectans ad collationē, præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem talis, vt probat supra de offi. deleg. super eo. & de iure patro. eā te, in fi. facit supra de offi. ord. ordinarij Sed nunquid fieret præiudicium episcopo, qui habet institutionem, si tali puideretur de beneficio spectāte ad solam præsentationem illius, cōtra quē impetratum est. Et videtur quod sic, nā cum magis habeat in concessione eps, q̃ in præsentatione patronus, vt sup de of leg. dilectus, nō vr̄ qđ Papa velit piudicare epo. nisi expresse hoc innuat: quod faceret si diceret, ad psentationem talis qa tūc satis exprimeret Papa, quod penes aliū erat institutio, cui quātū ad hoc derogare intēdebat; sed p hoc verbum, ordinationē, nec vr̄ velle derogare, nisi illi dumtaxat contra quem scribit, & hæc est rō illius textus. sup. de præb. cū in illis, §. cum autem, li. 6 Dic cōtrarium, cum in nullo quantū ad hoc præiudicetur instituenti, qui ad motum suum nunquam disponit de tali beneficio, & si in aliquo præiudicetur in modico tñ. arg. sup. de rescr. auditor. sed patrono dumtaxat, patronus vero motu suo mouetur ad præsentādū quē voluerit, aliàs idoneū; vñ soli illi quorū principaliter interest audirentur contradicentes talibus impetrantib. & nō alij. arg. sup. de ele. cum inter R. de testi.

ad rem [a] expectantibus dicta beneficia ante [b] competens ex ratione immutari [c] non debet quin adeo efficax indiuisis diœcesibus maneat, sicut in ipsis quondam integris [d] auctoritate præsentium declaramus, quod omnes, & singulæ gratiæ super beneficiis vacaturis ante diuisionem huiusmodi in ipsis quondam integris diœcesibus à nobis vel prædictis prædecessoribus nostris personis quibuscunque concessæ, tam in ipsis nunc diuisis, quam in aliis

veniens. de excep. cum ecclesiasticæ, de præb. ꝑ illorū cum similib. Non obstat dict. c. dilectus, quia non dicit de institutione, quæ semiplenum ius denotat: sed de concessione, q̄ plenū ius dicit: vnde non est dubiū quin plenior sit potestas concedendi in solidū beneficia vacātia, quā solū in eis præsentandi. Vel si vellem⁹ ibi cōcessionē recipere ꝑ institutione, diceremus, plus hēr, id est plus iuris cōfert, episcopus in institutione illi q recipit beneficiū, quia ius administrandi, quā patronus ī p̄sentatione ex qua parū acquiritur præsentato, maxime si præsentans sit laicus, cui variare licet vt sup. de iure patro. pastoralis, sed ex hoc non sequitur quin l bētius quem vult præsentet patronus, quā instituat episcopus.

Filius viuente patre est dominus.

a ¶ Ius ad rem.] & sic non in re, & sic est indebitū ir… quare talis non beneficiatus potest dici, vt sup. de concess. præb. c. quoniā ex constitutione. lib. 6. Simile est de filio, qui est viuente patre dominus rei paternę spe & non re, & vxor in bonis dotalibus constante matrimonio. Ex quo sequitur ꝙ tale est ius ad rē, quod aliqui vocēt, decretum: quia sub decreto Papæ appositū: vt communiter fit in gratia ibi, decernētes, &c. cōseruatur, vt su. de conces. præb. quia cunctis, li. 6. nec potest cōmutari cum alio, nec priora beneficia sibi incōpatibilia facit vacare, nec super ipso quasi pro certo titulo poterit ordines recipere sup. de rescrip. in nostra & extraua domini Ioānis. Execrabilis. §. ꝑ hoc.

Canonicus creatus p. Papam in Ecclesia cathedrali, an possit in iudicē delegari.

Quid si canonicus ꝑ Papā effectus fuerit in aliqua cathedrali ecclesia sub expectatione p̄bēdæ: nunq̄d poterit in delegatū iudicem impetrari, & eādem exercere iurisdictionem? Videtur ꝙ non, cum non habeat ius in re, sed ad rem, vt sup. de conces. præb. quoniam ex cōstitutione. lib. 6. Cōtrarium credo, cum oīa quæ ad iura canonicatus ꝑtinent sibi debeantur: licet non dū sit ibi præbendatus, nisi consuetudo refragetur per iura. sup. de ele. in Genesi de renun. c. 2. Nec dec. statutū. sup. de rescr. dicit præbendatum: sed canonicū tantum. Quid si ego sic expectans cū vacaret in altara diœcesi quædam Ecclesia, feci mihi prouideri de ea: deinde mota lite super ipsa cōtra me, in limine possessionis adipiscēdę acceptē secundā in alia diœcesi sup qua modo eodē lite mota, faciā mihi in tertia diœcesi de tertia prouideri, & sic facio de pluribus, nunquid possum? Vidi de quodam, qui decē præbendas in Ecclesia B. Mariæ Pictauis fecit sibi isto modo prouideri: vbi est statutū, q̄d fructus p̄bendæ litigiosæ nunquā assignātur alicui, sed ꝑ capitulum obtinenti sententialē victoriā reseruātur: ꝙ statutum satis innititur ęq̄tati illius. c. sup. de sequestra. ad compescendas in fi. cōcil. Vien. nūquid ergo talis multiplicatio, & narratio p̄t tolerari de iure? Vr̄ ꝙ non ꝑ ea quæ no. Inn. sup. de rescrip. in nostra. vbi dicit, ꝙ si pendente quæst. super ecclesia curata, cuius possessionē nō habet, accipiat possessionē secundæ, similē curā habētis, hoc ipso vr̄ renūciare liti motæ sup ecclesia prima, & est ratio q̄a aut recipiendo secundā intēdebat renūciare, & tūc habetur ꝓpositū: aut nō intēdebat renunciare, sed intēdebat si obtineret in causa primæ dimittere secundā & accipere primam: & sic videtur ipsam secūdam recipere ad tempus sub conditione: quod totum reprobatur in beneficijs Ecclesiasticis, quæ debent esse ꝑpetua nec cadit in ipsis cōditio: q̄a in ea vacatione, &c. 70. dist. c. 2. sup. de ele. in electionibus. li. 6. 1. q. 2. quā pio. quæ procedūt vt credo vbi secūdum eum protestationē recipit. vel alias constat de intētione eius, ꝑ quam nō intendit renunciare primę, vel liti eius, simpliciter admittendo possessionē secundæ non litigiosæ primæ eo ipso renunciat, vt sup. de præb. de multa. in casu vero nostro, quē posui. sup. credo cōtrariū: s. quod semper possim mihi facere prouideri de omnibus quot quot vacabūt, cū ꝓtestatione. si nō habeā ius in iā receptis, & in illis quæ nūc recipio, ius mihi cōpetat & non alias: q̄a tales conditiones, quæ de iure insunt, non faciunt rem cōditionalem, quamuis exprimātur, vt sup. de ele. significasti. cum ibi no. 17. q. 2. Eleutherius, recipiendo tñ corporalem, & pacificam possessionem vnius omnib alijs & litibus super eis motis renuncio, & sic intelligit Innoc. supra. sed ante pacificā possessionem secus, vt sup. de ele. commissa. li. 6. & in hoc satis concordant ea quę no. Host. in dicto. c. in nostra. Sed quid si imputās, qui fecit sibi de Ecclesia certa prouideri inuenerit, qōnē super illa Ecclesia inter duos motā; vel inter ordinarium & alium impetrantem, & sic litigiosam quod tñ ignorabat tempore suę prouisionis: nūquid hoc declarato per suum executorem poterit illa dimissa de alia sibi facere prouideri? hoc solo, quia litigiose cepit per c. sup. vt lit. pen. si hi contra, li. 6. Itē nunquid valebit declaratio primi executoris nō vocatis ordinarijs aliarum Ecclesiarū, vel ceteris impetrantib quos hic tangere videtur? Hoc vidi de facto. Et videtur ꝙ executor possit errorē suum corrigere vbi errauit in facto, secundum Inn. & Host. & ēt vbi in iure secūdum Host. prout no. per eos sup. de renunc. c. 1. de offic. deleg in litteris. de rescrip. cū in multis, in fi. li 6. Et ꝙ propter litem non possit dimitti vr̄; quia nō agebatur de dominio ecclesię: cū nō sit apud aliquem inst. de re. diu. §. sacræ, quod requiritur: s. ꝙ litigetur de dominio, ad hoc ꝙ res litigiosa dicatur. C. de liti. auth. litigiosa. Dic contra per c. si hi cōtra. Nec obstat dictus §. sacræ, quia intelligitur nullius, s. personæ sæcularis: sed ecclesiasticę bene, sic no. Inn. sup. de eo qui mit. in pos. c. 1. videtur ꝙ si in illa de qua est sibi prouisum, impetrans habebat ius, licet non possit habere possessionem facti, vlterius non poterit sibi de alia prouideri: alias sequeretur, quod ex vna gratia posset duo vel plura beneficia consequi. de quo per Inno. sup. de offi. deleg. in litteris. Sed quid si litigium erat tātum super possessione? Idem crederē per. c. si hi. contra quod indistincte loquitur: maxime cum de matrimonio carnali, vel spirituali non possit ita simpliciter agi possessorio, quin aliquid de ꝓprietate habeat immisceri, vt legitur & no. supr. de restit. spo. ex transmissa. De declaratione executoris dicet ꝭ.

Conditio, q̄ iure inest, non facit rem conditionalem.

Ecclesiæ dominiū ap… personas ecclesiastic… tantum e…

b ¶ Ante.] id est, tēpore datæ, vt de rescri. eam te, &c. si eo tempore. lib. 6.

c ¶ Immutari,] & sic non debent damnis commendari pręterita sup. de cōst. cognoscētes. Vnde est hic arg. ꝙ per constitutionē principis quantumcunque publice vel solemniter editam etiam licet omnes de mundo nō obstantias contineat: nō tolluntur specialia priuilegia, statuta, vel cōsuetudines, quę non obstantię tantum intendūt ad tollendam surreptionem, non ad tantum… nomi… lia iura specialia perimenda: quod est verū, nisi nominatim, specialiter & expresse talia per ipsam tollātur sup. de rescrip. cum ordinem sup. de do. & cōtu. ex litteris. de cōst. licet. de rescri. si ꝑp, de elec. quia sæpe. li. 6. De hoc dixi plene de sepul. super cathedram in fin.

Constit… principi… tinēs oēs obstātia… mundo, … tollat p… legia, sta… ta, vel c… suetudin…

d ¶ Integris.] No. ius dominorum non debere diminui

propter

propter diuisiones, quas emphyteutæ inter se faciũt, vel uasalli, de quo dicetur inf. in fi.

Executores sũt duplices

a ¶ Suo ordine.] idest, quæ prius impetrauerit, prius obtineat. sup. de rescr. capitulũ, & c. tibi qui grã̄, de cõces. p̄b. auctoritate li. 6. ꝙ est verũ, nisi pp defectũ vel crimen primi impetrãtis, seu negligẽtiã, vel auctoritatis posterioritatem, vel anticipationem temporis ordo debitus subuertatur, vt sup. de præben. si clericus. in fi. & c. 2. qui. de rescr. duobus. li. 6.

diœcesibus decisis ab illis, eisdem modo & forma possint suo ordine a per executores b de

b ¶ Executores.] executor est is, q gratiam a principe factã vel iussam fieri, ad effectũ deducit. Et dr̃ de exequor, quasi excessiue. i. viriliter exequi. Tertio, si quęras, quot sint genera: duo, nã quidam dantur ad prouidendum quidã ad cõpellendũ, vt legitur & not. su. de rescr. abbatẽ, & de concess. p̄b. si capitulo, & c. si soli. li. 6. & talis dr̃ habere litteras auctoritatis. quãdoq; dr̃ quis habere litteras facultatis, vt qñ dat̃ ptãs ordinario. ꝙ aliquem possit recipere, vt su. de rescr. cũ aliquibus. & dicto c. si soli. Quarto, quem ordinẽ habeat iste executor seruare? Dic ꝙ (dum tñ non excedat fines mandati, nec nimis festinet) sine aliqua alia causæ cognitione, ẽt sũmarie põt in executione prouisionis, vel compulsionis procedere, cum sit verus executor, & ideo quotidie tales executores suos processus faciunt in absentia partiũ, & eis nõ vocatis vbicunque & quomodocũque eis placet, vt sup. de re iudi. de cetero, & c. ꝙ ad consultationẽ. iu. si tñ. si aliqua proponuntur, non ad recusandam personã eius, cum hoc fieri non possit, ut su. de appel. nouit. sed ad probandũ rescriptũ surreptitium, vel falsum, bñ põt admittere & cognoscere, si voluerit, vt sup. de offi. de leg. pastoralis. §. qa vero. vel suo superiori intimare, vt in dicto c. de cetero, poterit tñ procedere executor ad prouidendũ. & prouidere si voluerit, non obstãte contradictione alicuius, appellatione, seu ꝓposita exceptione, qa ex hoc ꝙ non admittit exceptionẽ probabilẽ, nõ poterit appellari, nisi alias constaret de veritate, licet aliud sit in iudice, s. de appe. interposita, in prin. arg. su. de appel. nouit. Qd᷑ sic probo, pari vel maiori ptãte confert Papa per se, vel per alium beneficia vacantia totius mundi, quam ordinarius ille suę diœcesis, vt su. de præb. licet. & c. hi qui li. 6 sed ordinarius pp aliquam contradictionẽ seu appellationẽ non cõmittet conferre beneficium si ꝙ vacat, cũ sine causæ cognitione nõ dẽat spoliari sua quasi possessione in qua est, cõferendi sua beneficia, vt sup. de elect. cũ inter canonicos §. sed su. de neg prel. §. fi. de in integ. rest. c. 1. supra de iure par. cõsultationibus. multo minus executor, arg. dicti c. hi qui in extraiudicialib. aũt appellatio seu partialis cõtradictio nõ impediũt alicui possessionem, vel quasi in qua est, nec attẽtata post se reuocare faciunt donec prius de veritate constet, vt dicto c. inter & sup. de appel. bonæ, per Inno. hoc fallit in casu illius. c su. de accu. accedẽs & in ea sib. alijs, q no. sup. de re iud. ꝙ ad cõsultationẽ. in glo. & p Inn. & Hos. Si tñ constet ꝙ exceptio proposita corã eo fuerit ꝓbata vera & legitima, reuocabit ꝙ p ipsũ factũ fuerit, si ex hoc fuerit appellatũ, vt in c. cũ inter, nõ tñ reuocabitur ex hoc tm̃, qa non fuit admissa q̃tũcunq; esset de se probabilis, nisi probata fuerit prius vera, & sic non vendicat sibi locũ in executore principiũ illius c. supra de appel. interposita. in prin. vt supra dixi. Sed nunqd iste executor hẽbit expectare cassationẽ collationis factæ per alium executorẽ, seu ordinariũ de illo bñficio, de quo suo impetrãti ꝓuidere intẽdit. Nõ credo dubiũ, ꝙ nõ, dũ tñ executor tpe primæ collationis ius transferẽdi hẽret p. ea quę su. dixi. Et idẽ de electione, si duæ fiant vno cõtextu, vt su. de ele. congregato. si autẽ ex interuallo, distingue, qa aut prima est nulla vel annullãda, vñ si ẽ nulla & cã nullitatis est notoria, tũc poterit fieri secũda prima non cassata, su. de elec. auditis, in alijs oĩb. nõ, vt sup. de elect. consideramus. & dic vt ibi per Innoc. & Host. s. & per Cõpost. de rescr. capitulũ. itẽ si velit prouidere impetrãti de bñficio qd᷑ vacat de iure, nõ tñ de facto quod potest, tunc debet præmittere cognitionem saltem summariã, & vocare possidẽtẽ, & si inueniat ipsum non habere ius, non feret sñiam, sed coget detentorem de facto dimittere, sicut de facto tenebat, & resignare possessionẽ facti, & post exequatur mandatum alias si istũ ordinem in hoc omitteret, cassaretur eius processus, de quo per Inn. su. de conces. præb. ꝓposuit, sup verbo, executorẽ, facit su. de p̄b. licet ep̄s. lib. 6. Ex qbus soluta vr̃ qõ facta sup. eo. super verbo, ius ad rẽ. s. ꝙ executor talis in corrigẽdo errorẽ suũ, & sic prouidendo de secundo, declarato primo, ꝙ prouisio facta per eũ prius non tenuit: vel ẽt declarato prius tale bñficium posse cadere sub gratia, in qua datus est executor, non habebit necessario partes vocare, nec alias iuris ordinem obseruare, debuit tñ audire partes, si aliqua rõnabilia ꝓposuerũt contra ipsum, vt superius dictum est. Quinto q̃ro q̃ personę potuerũt deputari in executores: planũ est ꝙ illæ, quæ pñt constitui delegati, de quibus sup. de rescr. statutũ li. 6. & ẽt rectores simplicium bñficiorũ & clerici in minoribus beneficijs constituti, sicut fit quotidie in talibus executoribus gratiarum, & sñiarum; in quibus non uendicat sibi locum dicta decre. statutum, vt ibi notatur. Nõ tñ credo, ꝙ laicus vel bigami, seu alias carẽtes priuilegio clericali possint esse executores, ut su. de iud. decernimus, de arb. cõtingit. 96. dist. bene qdẽ 89. di. iudicatũ, licet sit arg. contra. su. de procu. non indiscrete. li 6 nec religiosi sine licẽtia suorum p̄latorum, ut sup. de test. religiosus. li. 6. & de procu. religiosus concil. Vienn. de re iud. cum I. & A. i. a iure, & c. nisi cum distinctione illius c. de rescri. & si principalis. Contrarium ur̃ per illud c. nam ex quo uicecancellarius ipsum talem instituit, personam eius quantum ad hoc emancipare ur̃ a ptãte sui prælati. & sic intelligitur illud c. sup. de priuile. cum olim 2. s. ꝙ non requiritur certa scientia Papæ scd̃m ꝙ aliqui intelligebant illud c. cũ olim, Nam non põt negari quin Prior cõuentualis, licet religiosus possit sine certa sciẽtia Papæ iudex cõstitui delegatus, & tamen non est dubium quin sit sub potestate sui abbatis & imperio, sicut sunt ceteri simplices religiosi, ut supra de statu reg. cum ad monasterium. §. tales, & supra, de sup. negligen. prelato, quia regulares. §. penul. Non obstãt. dicta c. religiosus. & religiosus, qa aliud põt princeps, uel ille qui specialiter sup hoc gerit uices eius. s. fauore rei priuatæ, maxime, ꝙ non posset priuatus. argu. 17. q. 3. §. quod aũt. Teneas ꝙ uolueris. Sed pone ꝙ requirat̃ licentia proprij prælati, sicut in illo c. religiosus, nunquid oportet, ꝙ præcedat ipsa licentia cõstõnẽ procuratorij uel executoris, uel hẽbit in ipso actu interuenire, seu sufficit ꝙ subsequat̃. Et ur̃ ꝙ habeat præcedere, cũ oportet petere & obtinere, ut dicit illud c. de testa. religiosus. ff. de acq. hær. si quis §. iussum. ubi habeat iussus præcedere. Vel dic quod uidetur quod habeat cõcurrere cum cõstitutione. arg. insti. de auctor. tut. §. tutor. & ff. eo. l. obligari, supra de reb. eccl. non alie. dudum li. 6. ubi de hoc per Inno. 12. q. 2. sine exceptione. immo ur̃ quod sufficiat subsequi, ut supra de pac. quotiens, de ijs quę fi. a prela. cum nos iam pridem, ubi de hoc. Credo ad hoc ꝙ posset constitui, per quemcunque, nec sit necesse tũc licentiam esse petitam, nec obtentam, quia in hoc nihil agit ipse religiosus, nec persona eius est penitus inepta uel infecta seu inhabilis de iure naturali ad talia suscipiẽda, imo bñ est susceptiua de iure naturali taliũ, si. ut electionum, & similium. su. de elect. quam sit ecclesijs, lib. 6. licet de iure positiuo sit inepta, si

cut-

Beneficii collatio nõ impedit̃ per appellationem.

Electio secunda an fieri possit prima non cassata.

Executionis officiũ qbus personis pt̃ committi.

Licentia superioris qñ requirit̃ an præcedere debeat.

cut dicimus de milite ff. de procu. filiusfa. §. veterani, vñ non constitutio, sed susceptio & exercitiũ ꝓcuratorij sine licētia ꝓhibet: vt patet in dicto c. de procu. religiosis, nec deputare tales executores est ꝓhibitũ, ēt sine licētia, s. d ꝙ sic deputati possint suscipere vel exequi officiũ eis deputatum sine licentia, hoc bene ꝓhibetur, vt in c. religiosus, de testamen.

Religiosi ꝙ persona electionũ & multorũ aliorũ est susceptiua.

mandatos, & alios [a], ad quos id pertinebit, ad

si aũt ipse sine licentia substituerit aliquem suscipiendo procuratorium, vel aliquid aliud fecerit, hoc non poterit per subsequentem licentiam ratificari, cum ab initio non tenuerit, sup. de regu. iur. non firmatur. li. 6. Sic dicimus de seruo & monacho, q licet possint institui hæredes per quemcunque, non tñ præstare cõsensum, nisi prius iussi fuerint, vt in d. l. obligari. Non obstant iura in contrarium allegata: quia loquuntur de illis casibus, qui requirunt deliberationem & tractatum auctorizãtiũ in limine ipsius actus, sicut est in alienationibus minorũ, vel rerum ecclesiarum, & similibus. Item & q aliud est licentia, de qua hic loquimur, & aliud auctoritas de qua loquuntur dicta iura su. allegata. Sed cum tales executores gratiarũ admittendo rõnabiles exceptiones propositas cõtra rescripta seu gratias, & cognoscendo de ipsis quasi iudices causæ essent, & iurisdictionem cõtentiosam habere incipiant, quod possunt iuxta §. supra de off deleg. pastoralis §. præterea. vbi de hoc in gl. nunquid hoc poterunt, quamuis sint rectores simplices clerici & sic alii a bipsis, quos ordinat dicta decr. statutum li. 6. su. de rescr. & nunquid ēt citare poterunt, & p o tribunali sedere, vel alijs committere q̃tum ad hoc extra ciuitatem & diœcesim, in quib. sunt deputati contra decretalem prædictam. Quotidie hoc faciunt, sed quo iure nõ video, nisi quia frequenter licet accessorie ꝙ principaliter non liceret, sicut video de ecclesia curata annexa prabendæ, q̃ ēt multiplicatam, licet alicui citra sacerdotium & residētiam possidere accessorie, quod principaliter non liceret, vt su. de præb de multa, per Inno. & c. exposuisti & c. super eo. lib. 6. C. de iu. quotiēs, & sic fallit in hoc casu dicta cõstõ, statutũ & ēt in illo casu qñ iudices eum conuenientia in audientia impetrant, quia tunc rõ potest excipi de loco vel de conditione personarum iudicum, vt ibi no facit su. de off dele. cum olim 2. vnde proprie non est iurisdõ q̃ exercent tales executores, sed potius accessorie tamquam missi exercent, vt in dicto §. præterea, cum potius respiciatur in eis quod est principale, & vt tales iudicantur arg. su. de reg. iur. accessorium. li. 6. tñ licet sint principales habito respectu ad executionē, accessorij sunt, habito respectu ad gratiã super qua dati sunt, vt sup. de off. deleg. super eo lib 6. alia rõ est: nã cum isti ex spõtanea cõtradictione illius cõtra quē dati sunt, vel contra quē gratiã exequuntur, & ad eius instãtiã, & de consensu ipsius proponentis coram eis suas exceptiones voluntarie hanc iurisdõnē assumant, & quicunque contra quem impetratum est rescriptum, possit renunciare quantũ ad hoc dictæ constitutioni, statutũ, merito de consensu istius contradictoris poterit iste quãuis simplex partes iudicis assumere, & vbicunq; exercere eandem, per rationē su. immediate positam. Sed nunq̃d ille ordinarius, q succedit talib. executoribus quorũ officiũ ꝓpnegligētiã impetrãtis pit, reputabit p oĩa vt ordinarius, vel potius vt delegatus, vel vt merus potius executor, de quo su. de pb. si clericus, in fi. vr vt ordinarius, cũ sit administrator iuris cõis, & ille impetrator ipsã grãm petat vt iure cõi sibi debitã, vt dicit ibi tex. & sic est executatiua iuris cõis tñ. ar. su. de of or licet. quare poterit ad archiepm appellari ab eo, vñ vr ꝙ vt spãlis delegatus seu executor Papæ hoc faciat, & sic ad Papã esset appellãdũ, cũ ex collatione Papę canonicatũ obtineat vigore cuius & non alias consequit præbendã, vt sic

Accessorie aliqua licet q̃ principaliter nõ licēt.

debitam executionem adduci: quibus ante di-

vnum pp alterũ vtrobiq; tñ vnum. 1. q. 1. si quis pro quo facit s. de of. ord. irrefragabili. §. ceterum. Si quęras an tales executores possint inuocare brachium sæculare? Dic vt dixi plene su. de offi. deleg. iudices, con cil. Vien. Si vis plenius scire de istis executoribus quę re per Innoc. & Hos. sup. de off. deleg. in litteris, de re iud. c. 1. de concef præben. proposuit, & c. cum nostris, & c. litteras, de despon. impub. ad dissoluendum, de excef. præl. inter dilectos, & per Compost. su pr. de rescr. capitulum, & c. mandatum. in gl ordin. su pr. de off. deleg. pastoralis.

ADDITIO Si mandatũ est alicui ꝙ faciat alicui prouideri, & scripsit in vna ecclesia de prouisione alicuius, ꝙ antequã ibi recipiatur, põt mãdare ꝙ in alia recipiat, nec obstat supra de rescr. in nostra, quia loquitur qñ plures lræ sup unius prouisione impetrant in fraudem. Si aũt per primas lras sit receptus, nũq vlterius non hēt proiisor quid faciat, quia plene executus est mandatum Apostolicum, & iõ non tenet secũda prouisio. arg. su. eo. venerabili fratri de off. & potesta iud. deleg. idem vr si mandatum est alicui, ꝙ prouideat alicui: nam si prouidit ita ꝙ prouisio teneat de iure, licet de facto nõ habeat possessionem, vlterius tenet secunda prouisio, quia si contrarium dr, sequit absurdum s ꝙ per vnum mandatum consequatur nõ solum duas, sed multas prouisiones, & oẽs valebunt, aliqui tamen contradicunt. Inno.

a ¶ Et alios, ad quos id pertinebit. puta subexecutores: sed ipsi idem sunt cũ executorib. vt su. de off del. cũ olim. Vel dic, alios s. iudices delegatos, seu auditores ad quos p appellationē vel simplicem querelã in Romana curia vel al bi negotiũ cõmissum fuit, ꝓ iura su. de of dele. pastoralis. §. pterea. ibi, reuocato. & c. su de rescr. auditor. de ele. cõstõnē. §. insup. in cl. Sed quid erit in casu illius c. su. de pb. si clericus, in fi. vel in gratiis sub forma pauperũ impetratis: in qb. vt frequētius diœcesani cõstituũtur executores: nunq̃d archieps Tholosanus, qui epo Tholosano in honore & onere immediate successit, in alijs diœcesib. vel ꝓpria eorũ diœcesi potius gras illius, quæ sunt in fieri, exequent? Credo ꝙ de illo c. si clericus, in fine, nõ sit dubiũ, quin ordinarius illius bñficiũ hoc habeat facere prout dicitdicta decr. si clericus, in fine. de gratijs vero sub forma pauperũ, & alijs epo Tholosano, q tunc erat vt diœcesanus, exequendis cõmissis videretur, ꝙ cum ordinaria iurisdõ depēdeat ab administratione, seu territorio, & istæ executiones sic commissæ sint diœcesanis, vt ordinarijs q administratores iuris existũt, vt su. de sen. ex cõ nuper. & de iure debeat pauperib. clericis victus de patrimonio crucifixi, vt sup. de pb. cum ẽm. in prin bñ sequitur ꝙ diuisa administratione, seu territorio, quãlibet partē sequnẽ oẽ illud ꝙ ex ipsa depēderet: & sic qlibet diœcesanus habebit executionē & exercitiũ oium cã. ũ suæ diœcesis, & ēt prius ante diuisionē inceptarum & pendētium & nedum proprie ordinariarũ: immo ēt cõmissarum delegationũ tñ diœce. vt ordinarijs, vt in casu nostro arg 96. dist. Constantinus. palea est, de off. deleg q̃m abbas, & ca. præterea, secus autem est vbi vt simplici cõmissario delegato vel esset ipsis diœce. cõmissa. vel dic idē esse in vtroq; casu: tã vbi vt delegatis ēt simpliciter quam etiam vt ordinariis, ex quo sunt commissa dignitati, nõ personę, per c. quoniam abbas. cũ quo ad partes sibi subtractas, & sic quod ad alias diœce. Tholosanus desierit esse prelatus, quare sibi succedentes fungentur eius vice, ac si ipse esset mortuus vel translatus: succedit n. res rei, vel dignitas dignitati, sicut persona personæ, & ideo dēt fungi vice eius per omnia. vt supra vt lit. pend. ecclesia, cum similib. Ratio tamen huius decr. est in contrarium, ibi dum, sequitur; quibus ante diuisiones, &c. sed potest dici

quod

quod hic loquitur de simplicib. executorib. seu delegatis a sede Apostolica constitutis.
a ¶ Idem etiam.] Quarta pars.
b ¶ Declaramus.] & sic no. ꝙ tota ista decr. est declarati ua iuris antiqui, non constitutiua iuris noui, vt patet et sup. eo. §. proximo, in verbo, declaramus, quare non est necesse hic respicere eius editionem, seu publicationem, cum omnia quantumcunque longe ante præterita seu inchoata respiciat. vt sup. de cōst. qm̄, & de vsuris, cum tu. de ele. cum in cunctis, §. pe.

Littera Apostolica est duplex.

c ¶ Iustitiā.] & sic est duplex littera Apostolica, quædam gratiosa, de qua sup. dictum est, quædam iustitię, de qua hic, simile, supra de fal. accedens, prima consueuit bullari cum filo de serico, secunda cum filo canabis, arg. supra de fal. licet. Item prima non trāsit regulariter sine lectione, sed sine contradictione bene: secūda transit sine lectione, sed non trāsit, sine cōtradictione, & ideo in procuratorijs contradictarum consueuit illa clausula apponi, cōstituit talem procuratorem ad impetrandum & cōtradicēdum litteras simplices & legendas, sine qua non esset sufficiēs procurator in audientia cōtradictarū, quantumcunq; alias haberet plenum mandatum, & ista sola sine alio mandato non esset sufficiens in palatio auditorum vt supra, de renunciat. veniens.
d ¶ Iudices.] & sic no. quod alius est iudex, vt hic, alius auditor, vt sup. de officio delega. super quæstionū, §. porro, i si. de rescr. auditor, cōcil. Vienē. alius conseruator, vt sup. de offi. deleg. statuimus, lib. 6. alius arbiter iuris, sup. eo ca. suspicionis, & cap. ab arbitris, lib. 6. Item alius executor mistus, de quo sup. §. proxi. dictum est, alius merus, de quo sup. de appell. nouit. de quibus plene dicitur sup. de re iud. quod ad consultationem, per glo. Inn. & Host. alius referendarius, s. ad certum articulum causæ referendum datur, ut supra, de offi. deleg. iudices concil. Vienen. & in d. capitu. super quæstionum, omnes isti & similes sunt ordinati ad causas Apostolicas expediendas in curia Romana, & extra. Vnde iudex delegatus est proprie is, qui mandatam sibi iurisdictionem vice delegantis exercet, dictus a delego, gas, quod idem est quod mando, quare rub. ff. dicit de eo cui mandata est iurisdictio.

Iudex, auditor, conseruator & arbiter differūt. Executor est duplex.

Referenda alius quis est.

uisiones sæpe factas poterant & debebant.

¶ Idem [a] etiam declaramus [b] quo ad litteras Apostolicas iustitiam [c] cōtinētes, vt videlicet iudices [d] dati per illas in causis quarumlibet personarum, quę nunc de eisdem diœcesibus diuisis existunt, possint iuxta earum tenorem perinde procedere, ac si dictæ diœceses de quibus mentio in eisdem litteris habetur, integre remansissent. [e]

¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Auinion. iij. Kalen. Nouemb. Pontificatus nostri anno secundo.

De officio iudicis ordinarij.

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Episcopus monasterium visitans non tenetur accipere monachos illius monasterij pro tabellionibus etiamsi hoc haberet consuetudo, nec in actu visitationis debet esse solus, sed duos vel tres clericos cum notario, qui similiter sit clericus, secum assumat, hos dicit.*

CAP. I.



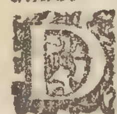
Debent superiorib. suis reuerētiam subditi, & dum salubriter ab eis pro culpis correctionem velut curantium medicamenta recipiunt, [e] obedientiam exhibere tenentur. Rursus oportet præpositos cum charitate † corrigere, decet eos inferre humiliter quod docent, & paterna subiectos dilectione foueare: Sic debitor delicatus effugitur, sic onerosus creditor minime [f] reperitur.

¶ Sane dudū venerabili fratre nostro A. episcopo Dulmen. ad visitandum capitulum suæ ecclesiæ Dulmen. quæ regularis ordinis sancti Benedicti fore noscitur, descendente: [g] Prior & capitulum ipsius ecclesiæ excipientes, quod de consuetudine erat ecclesiæ supradictæ, a tempore cuius non erat memoria [h] inconcusse seruata, quod episcopi Dulmen. qui fuerunt pro

e ¶ Remāsissent.] Nota, quod diuisio facta de aliqua re, operatur tantum illum effectum pro quo facta est: nec ad alios se extendit, nec in alijs casibus præbet præiudicium alicui seu iuuamen, vt 10. di. l. quod præstat, ar. quod diuisio rei emphyteuticę, vel feudalis, seu debitorum, inter heredes facta, non noceat dominis, vel creditoribus super integra solutione pensionis vel debiti eis facienda vt prius, cum particularis actio seu solutio non modica habeat incommoda, ff. familiæ ercisc. plane, Guliel. de monte Laudunc.

Solutio particularis multa hēt incōmoda.

Diuisio.



Debēt.] Hæc constitutio habet quatuor partes. Primo, præmittit proœmium ad dicenda. Secundo ver. Sane, factum visitationis intentæ & consuetudinis contra hoc propositæ narrat. Tertio ver. Proposito, dictam consuetudinem multis rationib. præmissis reprobat. Quarto ver. Sed ne sit numerum personarum visitanti assistentium taxat. In primo ordinē, quem debent habere subditi ad superiores, & econtra ponit. In primo non seruato est inobediētia puniendi: in secundo est tyrannia vel negligētia reprobanda. Secundo ver. Sic debitor. horum rationem subiungit, licet enim inter hos sit relatio suppositionis & suppositionis, hæc tñ corrumpuntur ab excessu. 22. quæst. quinta, de forma, ff. de ijs qui sunt sui vel alien. iur. l. 1. in fi. & l. seq.

† Vide conc. Trid. ses. 13. de reforma. cap. 1.

f ¶ Minime reperitur.] ff. de pig. act. si seruos pignoratos, in fi.
g ¶ Descendente.] prout potest & tenetur, ext. 6. lib. de censi. Rom. 1. resp. extra de off. ord. irrefragabili.
h ¶ Memoria.] hoc non prodest in delictis, extra de con-

consue. cum tanto, extra de simo. cum in ecclesiæ, & male consueta tempore non firmantur, authẽ. vt nulli iud. lic. ha. lo. serua. §. 1. coll. 9. & idem vbicumque a iure reprobatur consuetudo, vt hic, & extra, 6. lib. de consue. r. & 2. & eo. li. de ele. q. a sæpe, & eo. lib. de pæ. & remis. episcepus, in fi. c. cum nuncius, de iureiu. & si Christus, in fi. etiam in causa visitationis & reformationis, extra 6. lib. de offic. ord. quia. Item ex quo sunt suspecti, testes esse nõ possunt ff. de testi. l. 4. circa princ. ibi ver. Nam si careant, extra de testi. super eo. 2. in prin. Sol. in præmissis casibus monachi testes se possunt, sed non cnm præcisione, hoc est ipsi & non alij, quod hic negatur: vnde lite grandi hic cõsiderata Papa hoc voluit, vt plenior fieret probatio, vt veritas plenius elucesceret. C. de temp. appel. per hanc, in fi.

tempore, per se solos absque alijs religiosis sibi adiunctis, vel clericis vel laicis secularibus quibuscumque assumptis sibi loco notarij monacho seu monachis capituli memorati, visitationem suam hactenus præfato impenderũt capitulo supplicarunt eidem episcopo, vt omnes tam clericos quam laicos religiosos & sæculares, antequam visitationem actualiter exerceret a capitulo præciperet amoueri, quibus amotis, parati erant ipsum admittere ad visitationem huiusmodi peragendam. Et quia dictus episcopus eos super hoc non audiuit,[a] quamquam protestaretur se velle omnes clericos suos, & alios (præter tres vel quatuor & notarium) remouere, & sic suam visitationem incipere & complere, idem prior & capitulum ad sedem Apostolicam appellarunt.

¶ Proposito itaque huiusmodi negotio coram nobis, & auditis, & intellectis, quæ partes dicere voluerunt, nos considerantes, quòd consuetudo prædicta contra communem vtilitatem, facultatem probationum (quæ non est angustanda[b]) restringit, propter quod etiam vt salua, s. sit rerum probatio,[c] quia publice interest, ne veritas occultetur,[d] cautum est iure, vt curent magistratus testari, id est, testificari volentibus, seipsos & alios testes vel signatores præbere.[e] Et statuit generale concilium, ut a iudicibus adhibeatur persona publica, vel duo viri idonei, qui acta conscribant;[f] Quos quidem monachos[g] ad prædicta, tum propter eorum professionem, quæ illorum vocem facit funestam,[h] & ipsos arcet a iudicijs, & publicis siue ciuilibus actibus,[i] nec patitur (prout constitutio[k] nouella declarat) nisi in inquisitionis hæreticæ prauitatis causa, tabellionis (cuius uicem in hac parte duo viri per supradictum concilium obtinẽt) officium exercere; tum quia suspecti[l] nec contra[m] priorem, aut capitulum, quibus subsunt,[n] quæ corrigenda inuenirentur fideliter & recte conscriberent, constat nõ esse idoneos. Attendentes quoque quod id[o] episcopali non modicum detrahi dignitati, si ab episcopo, qui dignitatem propriam suo ingenio augere[p] debet comites honoris sui causa adhibiti abducantur,[q] seque solum suspectis[r] quandoque forsitan quos uisitat committere compellatur:[s] Dictam cõsuetudinem, per quam

a ¶ Non audiuit.] formam iuris isti bene seruauerunt: quia exceptionem proposuerunt, & propter eam non admissam appellarunt, vel potest appellari propter eã neglectam iudice ad alia procedente, quæ non poterant se compati cum primo proposito, extra de app. dilecto, &c. ex parte M. Sed hic fuit defectus in materia: quia exceptio non erat legitima, vt infra sequitur, & ob hoc appellans in iurisdictione prioris iudicis remãsit, & sic tenuit eius processus, secus si materia erat legitima, & forma debita, no. extra de offic. delegat. cum contingat, in prin.

b ¶ Non est angustãda.] C. de hæret. quoniam. in fi.

c ¶ Probatio.] C. de iureiur. in bonæ fidei C. de iure delib. l. fi. §. si vero & ipse.

d ¶ Occultetur.] sed potius eruatur, ff. de testi. serui.

e ¶ Præbere.] ff. de testi. curent.

f ¶ Conscribãt.] extra de prob. quoniã contra, in prin.

g ¶ Monachos] accipe infra constat non esse, s. ad prædicta idoneos, & tune resume, tum propter, &c.

Monachi sunt mundo mortui.

h ¶ Funestã.] id est luctuosam vel mortalẽ: quia lugere habent, & mortui sunt mundo, 2. q. 7. placuit & c. seq. 16. qõ. 1. placuit 25. q. 2. ite nos, C. qui accus. non pos. l. si quis.

i ¶ Actibus.] extra ne cler. vel mona. sec. ne. se. immis. c. 1. & c. sed nec procuratores, & c. clericis, & c. sententiam.

K ¶ Constitutio.] extra 6. lib. de hæret. vt officium inquisitionis, §. ad conscribendas.

Monachi an possint esse testes.

l ¶ Suspecti.] contra, quia monachi in causis monasterij testes esse possunt, extra de test. insuper & ca. tuis, &

m ¶ Nec cõtra.] C. de testi. omnibus, & ff. de testi. nullus.

n ¶ Subsunt.] propter ꝙ eorum testimoniũ est suspectũ, C. de testibus parentes. & l. seruos. & ff. de testibus idonei, Ioannes Mo.

o ¶ Quod id.] qđ episcopus nullus alijs sibi adiunctis, nisi de capitulo, visitet.

p ¶ Augere debet.] ff. de offic. procõs. & l. obseruandum, in fi. Io. Mo.

q ¶ Abducãtur.] ff. de iniurijs. l. Item apud Labeonem, §. comitem. Sed quomodo detrahitur huic dignitati, si caput stet cum membris, extra de præscrip. cum non liceat, sic non est iniuriosa abductio, sed debita coniunctio, sicut inter caput, & membra, & inter patrẽ & filium, C. de cura. furio. l fi. ĩ prĩ. 30. q. 3. ita diligere. Item inhumanum est publicatione paupertatis detegere vtilitatẽ, C. quãdo & qui. quarta pars in bo. de. l. 2. circa medium. Dic vt prius. Præcisio hic reprobatur, & fuit hæc ordinatio æquitatis propter congruitates hic tactas, & necessitates quo ad personam tabellionis, vel duorum virorum pro eo, Ioannes Mona.

r ¶ Suspectis.] ex causis prædictis, Io. Mona.

ſ ¶ Cõpellatur.] quod esse non debet, argumento, C. de iudi. apertissimi, & l. fi. Item isti monachi si tabellionis loco duarũ personarum locum tenerent, scilicet assistentium visitandi ad

pro-

probandum quod esset actum, forsan eędem personæ essent per visitatorem corrigendæ. Et fungi duplici officio, præsertim suspecto, & aduerso, vt hic, est merito reprobãdũ, C. de asses. nemo extra de cler. non resid. q. a nonnulli, & extra 6. lib. de præben. cum singula. Ioan. Monachus.

Officio duplici quẽ fũgi iure vetat

a ¶ Reprobamus.] ex quibus causis cõsuetudo reprobetur, no. extra 6. li. de consuetud. in summ. Ioann. Mon.

b ¶ Onerosus.] sed quomodo est hic episcopus onerosus, q habet ꝙ petit? Dic quod est onerosus quo ad intentum aduersariorum dicentium episcopum velle visitare, & intrare capitulum cum pluribus, & contra eorũ consuetudinẽ, quam prætendebant. Ioan. Mon.

c ¶ Religiosa.] contra extra de off. ord. vt iuxta. Dic, casus, est diuersus, non aduersus, nã ibi loquitur vbi prælatus visitat, alium locũ a capitulo suo, hic quando visitat ꝓpriũ capitulum, cuius personas propter coniunctionem maiorẽ quã habet ad suam ecclesiam præ ceteris ecclesiis sibi subiectis extra de test. requisisti. §. penul. est verisimilius, vt easdem ꝑsonas meli⁹ noscat. Vel dic quod hic determinat illam taxã do hoc dictum indeterminatum: ibi, ne subditi nimium aggrauentur: & decet personas religiosas in tali articulo assumi argum. extra de stat. regn. in singulis. circa princip. Ioann. Mon.

Eps cũ ecclesia cathedrali hẽt coniũctionẽ maiorẽ q̃ cũ alijs

d ¶ Non obstante.] Sed quare tollit hic consuetudinem, & compositiones quaslibet: quia li. et visitationi nõ pręscribatur, nec procurationi, quę debetur rõne

prelibati prior & capitulum videntur nimium delicati, tamquam non rationabilem reprobamus[a], Sed ne sit episcopus onerosus[b], decernimus nostrorum prædecessorum vestigijs inhærentes, vt cum ad visitationem de cetero faciendam in ecclesia memorata descenderit, in visitationis actu duas vel tres honestas personas clericali charactere insignitas, quarum vna ad minus sit religiosa[c] ordinis supradicti, & vnum notarium clericum secum habeat, & non plures. Consuetudine aliqua obtenta, & compositione qualibet inter partes ipsas super hoc in contrarium facta hactenus, non obstante[d]. Nulli ergo liceat hanc paginam nostrarum reprobationis, [e] constitutionis[f], &c. Datum Anag. x. Kal. Augusti, Pontificatus nostri Anno octauo.

¶Ioannes XXII.

¶ Beneficia plura incompatibilia obtinens sine dispensatione, debet illa præter vltimum, in manu ordinarij intra duos menses dimittere, alias pœnas incurrit hic positas. Et debet ordinarius tales plura beneficia obtinentes compellere ad ostendendam dispensationem: quod si non fecerit, ab ingressu Ecclesiæ suspenditur. vide capitulum, ordinarij, eodem titulo, libro sexto, quod si diligenter notetur hæc extrauagans sub hoc titulo recte collata dicetur.

CAP. II.

VT † quos uirtutis amor a vitio ambitionis execrandæ, & auaritiæ cæcitate non retrahit, saltem rigor coerceat disciplinæ: Statuimus, ut quicunque plures dignitates, uel personatus, aut parochiales ecclesias, aut dignitatem uel personatum cum alio beneficio curam animarum habente, simul sine dispensatione canonica detinens, illa omnia & singula (illo duntaxat excepto, quod ultimo receperit, quod possit, si tamen in eo ex collatione canonica ius sibi competat retinere) intra duos menses a die notitiæ huiusmodi nostræ constitutionis continue numerandos efficaciter uerbo & facto, absque fraude aliqua in manu ordinarij dimittere teneatur, per eum uel per eos, ad quem uel ad quos eorum dispositio spectabit, ea uice libere disponenda. Quod si non fecerit, etiam illo sit ipso iure priuatus, in quo ius competebat eidem: & inhabilis ad quæcunque beneficia obtinenda penitus censeatur.

¶Qui [g] uero deinceps receperit dignitatem uel personatum, aut beneficium curam habens animarum annexam, si prius simile beneficium obtinebat, primum quo postquam secundi possessionem habuerit, uel per eũ (omni dolo & fraude cessantibus) quo minus habeat, steterit, priuatus noscitur ipso iure, absque moræ dispendio in manu ordinarii omnino similiter dimittere teneatur, per eum uel eos ad

quem

visitationis; præscribi tamẽ potest quotitati ꝓcuratoris, no. extra de pręscr. cum ex officii. extra de censi. cum venerabilis. Sic videtur quod præscribi possit quotitati assistentiũ nisi tanti, arg. ff. de vsur. qui semisses 1. resp. & ff quemadmodum vsusfr. amit. l. is qui. licet consuetudo hic narrat per hæc allegata non sit præscriptibilis. Dic tamen, quod hæc cõstitutio in aliis facit gratiã, quia si ista uerba nõ ponerentur, remanerent cõpositio & cõsuetudo nõ reprobatæ, extra 6. li. de consti. cap. 1. Nec est incõueniens, quod eadem decretalis contineat ius in vna parte, & gratiam in altera extra de concess. præb. constitutus. Et forsan Papa fuit motus ad prædictas cassando propter grauẽ litem, quæ fuerat inter partes: ne recidiuum nouæ litis prætextu consuetudinis alterius vel compositionis subintraret.

Visitationi an possit pręscribi.

† Vide Cõci. Tri. sess. 7. de reformatione, c. 2. & 4. & ses. 24. de reform. 17.

e ¶ Reprobationis.] s. eo. in verbo reprobamus.

f ¶ Constitutionis.] sup. eo. in ver. decernimus.

VT quos virtutis] g ¶ Qui uero.] Istum §. aliqui libri non habẽt usque ad §. vt autem & tenorem huius habes in extrauaganti. Execrabilis, quæ est vna de xx. glossatis per Zenzelinũ in titu. de prębẽ. & ibi uide, Habes etiam eam infra in ti. de præb. cum glossa domini Gulielm. de Monte Lauduno

Vnam

quem seu quos collatio seu ordinatio spectauerit, disponendum, quod nisi fecerit, ex tunc secūdo sit ipso iure priuatus, & inhabilis ad sacros ordines, & ad quodcunque beneficium ecclesiasticum obtinendum.

¶Vt autem præmissorū fructus facilius subsequatur, omnibus & singulis ordinarijs in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pęna suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, quam eos (si in exequendis subsequentibus negligentes fuerint) incurrere volumus ipso facto, districte præcipimus, & mandamus, vt sub certa & formidabili pœna eorū arbitrio infligenda, subditis suis plures dignitates, & personatus aut ecclesias, quibus cura imminet animarum, aut dignitatē vel personatum cum alio beneficio, cui cura similis sit annexa, obtinentibus, iniungere debeant, quod dispēsationes, auctoritatē quarum huiusmodi Ecclesias, personatus vel dignitates obtinent, si quas habent, nec non & titulos Ecclesiarum, dignitatum vel persouatuum eorundē intra tempus ꝓ facti qualitate ipsorum ordinariorum moderandū arbitrio, ordinariis ipsis, vel ijs, quem vel quos ad hoc duxerint deputandos, exhibere procurent: De processibus habendis super his exhibitis, propositis & productis, reddituri absq; moræ dispendio per scripta publica conficienda super his sedem Apostolicam certiorem.

De maioritate, & obedientia.

Bonifacius octauus.

¶Omnes Christi fideles de necessitate salutis subsunt Romano Ponifici, qui vtrumque gladium habet, & omnes iudicat, a nemine autem iudicatur. Hæc tamen extrauagans Regem Franciæ, & regnicolas non amplius subijcit Ecclesiæ Romanæ, quam prius erant, vt patet infra de priuilegijs meruit.

CAP. I.



Nam sāctam Ecclesiam catholicam, & ipsam Apostolicam vrgente fide credere cogi-



Nam sanctam Ecclesiam.] ¶Ponatur sic casus, ꝙ erant dubitantes quidam, aut forte credentes, vel etiam asserentes, non esse de necessitate salutis subesse summo Pontifici, quod quidem vel verbo fieri poterat, q̃a forte sic dicebant vel facto, quia talia agebant & operabātur, ac si nō esset de necessitate salutis. Huic antem morbo pestifero obuiare volens sanctissimus pater dominus, dominus Bonifacius Papa viij. hāc decr. edidit, vbi hoc plenissime declarat. Intētio itaque huius decretalis est īducere rationes exēpla, & auctoritates, subesse summo Pontifici esse de necessitate salutis, qđ tripliciter hic ꝓbat. Primo per quasdam conditiones generales, quæ ipsi Ecclesię congruunt. Secūdo, per quasdam adaptationes speciales, quæ ad ipsam Ecclesiam adaptātur. Tertio, per gladios, qui in ipsa Ecclesia continētur. Tota igitur hæc decre. diuiditur in quattuor partes: quia primo ponunt̄ pręfatę conditiones generales cōgruētes Ecclesię, per quas ꝓbari potest, ꝙ subesse summo Pontifici est de necessitate salutis. Secundo adducunt̄ quædā adaptationes spāles, ꝑ quas probatur hoc idem. Tertio agitur de ipsis gladijs, qui sūt in ecclesia, per quos declaratur hoc idē. Quarto & vltimo, conclusio tot modis inuestigata, videlicet, ꝙ subesse sūmo Pōtifici sit de necessitate salutis, infert̄ ex omnibus antedictis. Secūda: ibi [vna nēpe fuit.] Tertia, ibi, [In hac eiusque potestate.] Quarta, ibi. [Porro subesse.] Propter primum sciendum quidem, quod numerare possumus sex conditiones generales congruentes Ecclesiæ, ex quibus possunt sumi sex rationes, quod Ecclesia habet vnum caput, & qđ subesse illi capiti, est de necessitate salutis, vt sit prima conditio, quod Ecclesia est vna, secunda, quod est sancta, tertia quod est catholica, quarta, quod est Apostolica, quinta, quod extra ipsam non est salus, sexta & vltima, quia extra ipsam non est remissio peccatorū. Itaq; in prima parte, qua agit̄ de istis conditionibus Ecclesiæ congruentibus dn̄s Papa tria facit quia primo ista conditiones narrat, secūdo eas declarat, tertio eas corroborat & confirmat. secunda, ibi, [sponso in Cāticis] tertia ibi, [In qua vnus.] Dic ergo Ecclesiam esse vnā, quæ fuit conditio prima, sāctam, quæ fuit secunda, catholicā, quæ fuit tertia, & ipsam Apostolicam, quæ fuit quarta, extra quam non est salus, quæ fuit cōditio quinta, nec remissio peccatorū, q̃ fuit sexta. [Nosque hanc idest Ecclesiā, esse sic vnam, sic sanctam, &c. vel hanc; id est hanc fidem de ecclesia, quod sit vna firmiter credimus, & simpliciter confitemur.

¶Notandum autē est, quod ex istis sex conditionibus Ecclesiæ cōgruentibus (vt supra tetigimus) sumi possunt sex rationes, qđ subesse summo Pontifici sit de necessitate salutis. Vt prima sit rō, quia ecclesia est vna siue est vnum corpus, sed vni corpori non cōpetit, nisi vnum caput: quia aliter esset monstrum. Arguatur ergo sic: Omnia membra, quę sunt in vno corpore, nō saluantur nisi coniuncta illi corpori, & subdita vni capiti, a quo infunditur eis motus, & sensus, sed omnes Christiani sunt membra vnius corporis: quia sunt membra Ecclesiæ, quæ est vna, & unū corpus: ergo omnes huiusmodi Christiani saluantur, ut coniuncti Ecclesię, & vt coniuncti uni capiti, id est summo Pontifici. Secunda ratio ad hoc idem sumitur ex secunda conditione, uidelicet quod Ecclesia non solum est vna, sed etiam est sancta, id est, sancita & firmata in vnitate: si enim ecclesia vacillaret quantum ad vnitatem, quia aliquando esset vna, aliquando non esset vna, & per consequens aliquando haberet vnum caput, aliquando haberet plura capita, posset quis dicere non esse de necessitate salutis subesse huic capiti: quia forte posset saluari sub alio capite. Sed cum ecclesia sic vna, & sit sancta i. sic in vnitate fulcita, ꝙ nō posset habere nisi vnum supremū caput, subesse illi capiti, erit de necessitate salutis. Quod si dicatur, ꝙ sanctum dicit quid parū, dice-

Ecclesia est vna.

Christiani oēs sunt mēbra unius corporis.

Ecclesia e… sancta.

mur & tenere. Nosque hanc firmiter credimus, & simpliciter confitemur, extra quam nec salus est, nec remissio peccatorum, sponso [a] in Canticis proclamante; Vna est columba mea, perfecta mea. Vna est matri suæ, electa genitrici suæ, quæ vnum corpus mysticum repræsentat, cuius caput Christus: Christi vero Deus. In qua [b] vnus dominus, vna fides, vnū baptisma.

dicemus ex hoc etiam ꝙ dicit quid firmum: quia firmitas est ex puritate: infirmitas ex impunitate: nam & in corpore surgit infirmitas ex impuritate, vt quia oriuntur in eo immunditiæ corporales & mali humores, & in anima etiam surgit infirmitas ex impuritate, vt quia oriuntur in ea immūditiæ spirituales, & malæ cogitationes. Formetur autem, sic rō: Quicquid est vnum & sanctum, i. sic in vnitate sancitum, ꝙ non pōt esse nisi vnū corpus, & habere vnū caput, mēbra non poterunt saluari nisi coniuncta illi corpori, & subdita illi capiti: Ecclesia est huiusmodi, ergo &c. Mēbra quidem ex hoc saluantur & viuunt: quia mouētur & sentiunt, & motus & sensus eis infunduntur a capite, si non sunt subdita capiti, non mouentur nec sentiunt, propter ꝙ viuere & saluari non poterunt. Tertia rō sumitur ex tertia cōditione, quia Ecclesia est catholica & vniuersalis siue generalis, sic.n.ait Isidorus: quia catholicus vniuersalis siue generalis interpretatur. nā Græci (vt dr) vniuersale catholicon vocant. Si ergo fides, quam tenet Ecclesia, vel ipsa ecclesia esset particularis, continens vnam gentem vel vnum populum, sicut sunt multæ gentes & multi populi, sic forte essent multæ ecclesiæ & multa capita. Sed cum sit catholica & vniuersalis, quia omnes obligantur (si volunt esse in statu salutis) ad credendum & tenendum ꝙ credit & tenet ecclesia: ideo sicut non pōt esse nisi vnum vniuersum ꝙ omnia comprehēdat: ita quantum ad statum salutis non potest esse nisi vna ecclesia, eo ꝙ ecclesia cōprehendit oēs, qui volunt esse in statu salutis. Formetur autem sic ratio. Illud quod est catholicum & vniuersale, & comprehendit omnes, qui volunt esse in statu salutis, non potest esse nisi vnum, & habere vnum caput, cui oportet esse subditos omnes volentes esse in statu salutis, ecclesia est huiusmodi: ergo, &c. Quarta ratio sumitur ex quarta conditione, quia ecclesia est Apostolica, tenet enim illam fidem, quam Apostoli tradiderunt & docuerunt, de quibus potest intelligi quod dr in Psal. ꝙ in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum, vt nullus possit se excusare se non subesse ecclesiæ, omnes .n. Apostoli fidem prædicauerunt, & docuerunt. Vnde Apost. ait ad Gala. 2. Ascendi autem fm reuelationem, & contuli cum illis, i. cum alijs Apostolis, Euangelium, ꝙ prædico gentibus, & subdit causam, ne forte in vanum currerem, aut cucurrissem. Ne ergo vana esset prædicatio sua, & ne uideretur gentibus, uel alijs quod prædicaret aliud quàm alij Apostoli, uoluit Apostolus de Euangelio ꝙ prædicabat, conferre cum illis. Item ecclesia est Apostolica; quia illam fidem tenet & docet, quam concorditer prædicauerunt & docuerunt Apostoli. Formetur ergo sic ratio. Illud quod est Apostolicum, & tenet illam eandem fidem, quam Apostoli docuerunt, non potest esse nisi quid vnum, & vnum corpus habere, & vnum caput, cui oportet esse subdita omnia mēbra, si uolunt esse in statu salutis, huiusmodi autem ecclesia est: ergo, &c. Quinta autem & sexta ratio sumitur ex quinta, & sexta conditione, uidelicet ꝙ extra ecclesiam non est salus, id est, non acquiritur beatitudo, quæ est per gratiam consummatam, nec extra ipsam est remissio peccatorum, quæ potest esse per gratiam initiatam: ita quod nec gratia consummata, quæ est salus & beatitudo nostra: nec gratia initiata per quam remittuntur peccata, potest esse nisi per ecclesiam. Si ergo ecclesia est vna & habet unum caput, omnes volentes recedere a peccatis & adipisci salutē, oportet esse sub capite ecclesiæ, i. sub summo Pontifice: rō autem per se patere potest. Notandum autem ꝙ omnes istæ sex conditiones continentur in symbolo, vbi dicitur, ꝙ credimus in Ecclesiam vnam, quantum ad conditionem primam, sanctam, quantum ad conditionem secundam, catholicam, quantum ad tertiam, & Apostolicam, quantum ad quartam, & quod confitemur vnū baptisma in remissionē peccatorum, quantū ad gratiam initiatā, & quod expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam vēturi sæculi, quantum ad gratiam consummatam; ideo impingere contra hoc, est impingere contra symbolum.

Infirmitas in corpore unde surgit.

Cant. 6.

Ecclesia est catholica.

Ecclesia quare dr Apostolica.

a ¶ Sponso in Canticis, &c.] Hic illas sex rationes conclusionis præfatæ, quod subesse summo Pontifici sit de necessitate salutis, declarat & manifestat, & per ea quæ habentur in canticis, & per ea quæ ait Apost. dicens, sponso proclamante in Canticis, supple de sua sponsa, i. de ecclesia, quæ una est columba mea, una est matri suæ; electa genetrici suæ, q̄ scribuntur Canticorū 6. & subdit, quæ, s. columba mea, sic una sic perfecta, sic electa vnum corpus mysticum, id est vnam ecclesiam repræsentat, & addit ꝙ huius corporis caput est Christus, Christi uero Deus No. autem quod hic tanguntur sex, per quæ declarantur sex conditiones, uidelicet ꝙ corpus mysticum, i. ecclesia, est vna quantum ad conditionem primam est columba, i. innocens. & sine felle & sancta, quantum ad conditionem secundā; est perfecta, i. catholica quantum ad conditionem tertiam. Nam fm Philosophum, totum & perfectum idem, uel proximum secundum naturam. Nam illud est perfectum quod totum habet, & nihil ei deficit, & illud etiam totum est, quod omnia habet. Et quod dicit philosophus totum & perfectum idem, possumus nos dicere catholicum & perfectum idem, uel proximum secundum naturam. Nam catholicum idem est quod generale, & uniuersale, quod omnia comprehēdit, & etiam perfectum est cui nihil deficit, & omnia comprehendit. Ista etiam ecclesia est una matri suæ, electa genitrici suæ, quantum ad conditionem quartam. Apstoli quidem vnam fidem prædicauerunt, unam fidem elegerunt, quam tenens ecclesia dici potest Apostolica. Huiusmodi autem ecclesiæ caput est Christus, qui est agnus Dei tollens peccata mundi, cuius caput est Deus pater, a quo est genitus, quem uidere est salus nostra. Iuxta illud; Ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Ergo sicut per hoc quod ecclesia est una columba, i. sancta, perfecta, i. catholica, una matri suæ, & electa genitrici suæ, id est Apostolica, declaratæ sunt quatuor conditiones, sic per hoc quod eius caput est Christus qui est agnus tollens peccata nostra, & caput Christi Deus, qui est salus nostra, declarantur aliæ duæ conditiones, uidelicet quod per ecclesiam est peccatorum remissio, & salutis adeptio.

Totū & perfectum idē.

Catholicum quid est.

Salus nostra est uidere Deum.

b In qua unus.] hic illas sex conditiones quas primo narrauit & postea declarauit, roborat & confirmat; sic enim inter textus ad Ephes. 4. unde illa uerba sunt sumpta, unum corpus, & unus spiritus, & subditur, unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus, & pater, omnium, ecclesia est ergo unum corpus, per quod est una, & unica, qua fuit conditio prima. Est in ea unus spiritus, per quem est sancta, quæ fuit secunda. Est in ea unus dominus, per quē est uniuersalis & catholica, quæ fuit tertia est in ea una fides, per quam est Apostolica: quia tenet illam fidem, quam prędicauerunt Apostoli, quę fuit conditio quarta, est in ea unum baptisma, per ꝙ est peccatorū remissio, quę fuit quinta. est in ea unus Deus & pater omniū, per quē est salutis ade-

adeptio, quæ fuit sexta. Aduertendum est, quod dñs papa noluit omnia verba ista ponere, ne legentib. tædium generaret, sed voluit breuius pertransire, & non nisi tria nominauit, videlicet ꝙ in ecclesia est vnus dominus vna fides vnum baptisma, per quæ tria omnes illæ sex cõditiones roborãtur & cõfirmantur: nam quia in ecclesia vnus dñs, ideo ipsa est vna & catholica, i. generalis: quia vero in ea vna est fides, ideo ipsa est sancta, & Apostolica, est enim per fidem sancta, i. sancita, dicente Hugone, quod nihil est certius homini sua fide. per hoc est etiam Apostolica, ꝙ illam fidem tenet ecclesia, quam Apostoli docuerũt. Sed quia in ecclesia vnum est baptisma, dicitur in ea esse peccatorum remissio, & salutis adeptio. nam per hoc quod baptizamur, nobis peccata remittuntur, & cælestis ianua aperitur.

Baptismus quid facit.

¶ Vna nempe [a] fuit diluuij tempore arca Noe, vnam Ecclesiam præfigurans, quæ in vno cubito consummata, vnum Noe uidelicet, gubernatorem habuit, & rectorem, extra quam omnia subsistentia super terram legimus fuisse deleta. Hanc autem [b] ueneramur & unicam, dicẽte Domino in propheta; Erue a framea Deus animam meã, & de manu canis vnicam meam: pro anima enim, id est, seipso capite simul orauit & corpore, quod corpus unicam, scilicet Ecclesiam nominauit, propter sponsi fidei sacramentorum, & charitatis Ecclesiæ

Psal. 21.

a ¶ Vna nempe fuit.] postquã sunt positæ illæ sex conditiones, per quas sumi possunt sex rõnes, ꝙ est de necessitate salutis subesse summo Pontifici, ponuntur quędam alię adaptationes per quas concludi potest hoc idẽ. Circa quod quatuor facit, secundum quod quatuor, huiusmodi adaptationes ibi traduntur, vt sit prima adaptatio per hoc, ꝙ ecclesia figurata est per arcam Noe, Secunda, per hoc ꝙ propheta in persona Christi orat, quod Deus eruat a framea animam suam, & de manu canis vnicam suam. Tertia per hoc quod ecclesia figurata est per tunicam Domini inconsutilem, quæ scissa nõ fuit, sed forte prouenit. Quarta per hoc quod Christus dixit Petro: Pasce oues meas. Secunda est, ibi. Hanc autẽ veneramur. Tertia: ibi, Hæc est tunica. Quarta: ibi, Igitur ecclesiæ. Dicit ergo, vna nempe fuit diluuij tempore arca Noe, vnam ecclesiam præfigurans. Hæc vna arca fuit in vno cubito cõsummata unum habuit rectorem & Gubernatorem Noe, extra eam omnia existentia super terram legimus fuisse delata. Aduertẽdum aũt quod illa arca Noe Dei ecclesiã figurabat, quod sex modis Augustinus declarat. 15. de ciui. Dei & 26. Primo ex eius vacillatione, nam sicut illa arca ferebatur super aquas fluctuantes, sic eccclesia militans in hoc sæculo non sine fluctuationibus requiescit. Secundo hoc idem patet ex illius arcæ materia. Nã sicut ex ligno fabricata est arca, & per lignum ibi saluatæ sunt animæ, sic ex ligno crucis dependet salus ecclesiæ. Tertio, hoc idem patet ex illius arcæ proportione, nam (vt Augustinus ait) proportio illius arcæ erat, vt proportio corporis humani, erat enim sexies. siue sex uicibus magis longa q̃ lata & decies longa quam alta: trecentorum enim cubitorum erat longitudo, 50. latitudo, & 30. altitudo eius, sic & corpus humanum dispositum est, ut sit decies longum, quam grossum, & sexies longum quam latum & ex hoc figurabat ecclesiam, cuius redemptor factus homo ad saluandum homines uenit. Et hæc omnia clarescunt his uersibus.

Ecclesia est arcæ Noe cõparata.

Arca Noe q̃tæ fuit altitudinis lõgitudinis & latitudinis.

Ter denis alta cubitis, & longa trecentis.
Et decies quinis lata fit arca Noe,
Sex uicibus longum latum transcendit, & altum
Denis, humani corporis instar habens.

Quarto arca figurat ecclesiã, si bene consideremus eius ostium, qđ positũ fuit ex latere. nã & Christo in cruce latus fuit apertum, unde fluxerunt sacramenta, per quæ dicitur Ecclesia esse formata. Quinto, arca significabat Ecclesiam, si consideremus eius compositionem, fuit enim composita ex lignis quadratis, quod ad stabilitatem ecclesiæ pertinet. Corpus enim quadratum, cuiusmodi est taxillus, ex quacunque parte vertatur, stat. Sexto, arca illa significat ecclesiam, si consideremus distinctionem eius, erat enim arca illa bicamerata. secundum enim communem modum ponendi bicamerata erat inferius, tricamerata superius. duæ autem erant cameræ inferiores, vna apothecaria, & alia sentinaria vbi stabant immunditiæ, tres autem erant cameræ superiores, In quarum vna erant animalia mitia, in alia immitia, in media vero homines, & aues. Sic & ecclesia (vt Aug. ibidem tradit) est bicamerata, q̃a cõposita est ex Iudæis & Gentibus siue ex Iudæis & Græcis, vt nomine Græcorum intelligamus Gentes. est tricamerata, quia ex tribus filiis Noe omnes homines sunt reparati, ex quibus facta est ecclesia ista. Itaque arca, quæ (vt patuit) sex modis ecclesiam figurabat, inferius erat ampla, superius stricta, in vno cubito consummata, per vnum rectorem gubernata. Ex quibus possunt sumi duæ rationes, esse de necessitate salutis subesse summo Pontifici. nam ecclesia inferius est magnæ latitudinis, quia multi sunt prælati inferiores, superius restringitur, q̃a pauciores sunt prælati superiores. Vel inferius est magnæ latitudinis, quia multi sunt laici. superius restringitur, quia pauciores sunt prælati, & in uno cubito consummatur, quia in summo Pontifice terminatur. Sicut ergo tota illa arca stabat sub uno cubito, sic tota ecclesia stat sub summo Pontifice. Et sicut extra arcam non erat salus & quicquid saluabatur erat sub illo cubito, sic extra ecclesiam non est salus, & quicquid saluatur, est sub summo Pontifice. Secunda ratio ad hoc idem sumitur non solum si consideramus unitatem cubiti, sed etiam si consideremus unitatem rectoris, nam sicut totius arcę erat rector vnus Noe, & nihil saluabatur nisi sub eo, sic totius ecclesiæ rector est unus summus Pontifex & nihil saluatur nisi sub ipso.

Taxillus e[st] corpus qu[a]dratum.

Prælati sup[e]riores pa[u]ciores su[nt] quam inf[e]riores.

b ¶ Hanc autem ueneramur, &c.] hic prosequitur adaptationem secundam ex eo quod propheta in persona Christi orat dicens, Erue a framea Deus animã meam. pro anima enim Christus, i. pro seipso capite simul orauit & corpore, quod corpus unicam, scilicet ecclesiã nominauit, & hoc propter quatuor quantum ad præsens spectat propter unitatem sponsi, fidei, & sacramentorum & charitatis. Aduertendum ergo ꝙ in omnib. his quatuor summus Pontifex quandam principalitatem dr̃ obtinere, nam si consideramus vnitatem sponsi, ipse est unius sponsi unus principalis uicarius. Vnde glos. super illo uerbo Matthæi 16. Tibi dabo, &c. vult quod hoc specialiter Petro concessit, ut ad unitatem nos inuitaret, & subdit ideo enim eum principalem Apostolorum constituit ut ecclesia unum principalem Christi haberet uicarium. Rursus si consideremus unitatem fidei summus Pontifex est huius fidei principalis doctor & definitor, nam & concilia generalia ubi talia sunt definita, & ibi symboli sunt compositi, non nisi auctoritate summi Pontificis poterant aggregari. Tertio, si consideremus unitatem sacramentorum, summus Pontifex ut est Christi principalis uicarius, est eorum principalis dispensator. Quarto, si consideremus unitatem charitatis, quam habent membra ad Christum, & ad eius uicarium, summus Pontifex eam cum quadã principalitate habet. Ergo si ecclesia ex his est una, & ex his est salus, & in his summus Pontifex

Conciliũ g[e]nerale nõ f[it] sine Papa.

Pontifex

Pōtifex principalitatem hēt, non nisi sub summo Pontifice saluari poterimus : sibi itaque subesse erit de necessitate salutis.

a ¶ Hęc est tunica,&c.] Hic prosequitur adaptationem tertiam, quia Ecclesia figurata est per tunicam Dñi incōsutilē, q̄ scissa nō fuit, sed sorte, puenit. Sciēdū ergo, ꝙ vestes Dñi fuerunt quadripartitę, quatuor militibus tributæ, inter quas fuit vna tunica inconsutilis desuper contexta per totum, quæ nō fuit diuisa, sed p sortem habita vt patet Io. 19. c. Sciēdum enim ꝙ secūdū Aug. vtrumq. significat Ecclesiam tam vestis quadripartita, q̄ tunica sortita: aliter tñ, & aliter. Nam vestis Dñi quadripartita significat ecclesiam quatuor, s. partib. in orbe diffusam, & in eisdem æqualiter, id est concorditer distributam. Tunica vero illa sortita significat ecclesiam quantum ad vnitatem charitatis, quæ charitas est desuper, quia habet supereminentiorem viam, & est contexta per totum, quia est catholica, quod idem est qđ gñalis & totalis. Est inconsutilis vt nō diuidatur, sed vna permaneat, & omnes in vnum colligat. Sorte est habita, in qua diuina gratia commendat, quia cum sors mittitur, non psonæ, sed occulto Dei iudicio cedit, quæ oīa sunt verba Augustini exponentis dictum textum Euangelij. Ex hac autem adaptatione patere potest, qđ subesse summo Pontifici est de necessitate salutis, non. n. esset tunica Dñi, id est ecclesia inconsutilis & contexta per totū, nisi esset sub vno capite colligata. volentes ergo se a capite subtrahere, volunt hanc tunicam scindere, sed si consideratur veritas eam non scindunt quia scindi non potest. Itaq; se subtrahentes ab vnitate capitis, non dicuntur ecclesiam scindere, vel tunicam Domini diuidere, sed dicuntur ex tunc ad huiusmodi tunicam vel ad ecclesiam minime pertinere, vt tales existentes tunc ad salutem nequeant promoueri.

Eccle. per uestes Xpi congrue significatur.

Eccles. non scindunt qui ab unitate capitis se subtrahunt.

vnitatem Hæc [a] est tunica illa Domini inconsutilis, quæ scissa non fuit, sed sorte prouenit. Igitur [b] Ecclesiæ vnius & vnicæ, vnum corpus, vnum caput, non duo capita, quasi monstrum, Christus videlicet, & Christi vicarius Petrus, Petrique successor: Dicente [c] Domino ipsi Petro, Pasce oues meas; meas, inquit, & generaliter, non singulariter has vel illas; per quod commisisse sibi intelligitur vniuersas. Siue ergo Græci, [d] siue alij se dicant Petro eiusque successoribus non esse commissos, fateantur necesse, se de ouibus Christi non esse;

b ¶ Igitur ecclesiæ vnius.] Hic prosequitur adaptationem quartam ex eo, ꝙ oēs oues, id est ipsi Christiani commissi sunt ipsi Petro. Circa ꝙ tria facit, secundum ꝙ hoc tripliciter probat: Primo, ex vnitate corporis, & capitis. Secundo, ex vnitate commissionis ouium. Tertio, ex vnitate ouilis & pastoris. Secunda ibi, [Dicente Dño.] Tertia ibi, [Siue ergo Græci.] Prima ratio talis est, vbi est vnum corpus, & vnū caput, non duo capita, quasi monstrū, qa est ibi Christus, est Christi vicarius Petrus, Petriq. successor ibi, supple, nullus saluatur nisi subsit Christo, Christiq. vicario Petro, Petriq. successori, sed vnius & vnicæ ecclesiæ est vnum corpus, & vnum caput, non duo capita, quasi monstrum, Christus Christiq. vicarius Petrus, Petriq. successor. ergo in ecclesia nullus saluat, nisi subsit, &c. De hac autem ratione nō ponit nisi virtutē medij, videlicet quod vnus, & vnicæ ecclesiæ est vnum corpus, & vnum caput. Notandū ăt ꝙ quasi inferendo dicit, igitur ecclesiæ vnius & vnicæ vnum corpus, & vnum caput, &c. quia licet hoc sit pro positum principale, ꝙ nullus saluat nisi subsit Christo capiti & eius vicario, tñ inferendo & concludendo ista dicit, quia oīa hęc ex pmissis sequuntur & cōcludūtur. Si enim una fuit arca Noe ecclesiā figurās, & ꝙ Christ[9] unum caput orauit pro unica ecclesia sua, & unica fuit tunica Christi inconsutilis, aperte ex præmissis possumus inferre & dicere. Igitur unius & unicæ ecclesiæ, unum corpus, unum caput, &c. ubi supplēdum est ꝙ si Christo capiti & eius uicario subesse nolumus, salutē nō poterimus adipisci. Notādum ēt, qđ dicit, vnius & vnicæ. Nam plus vr̄ importare vnicum q̄ vnum. Nam tūc quis hēt vnum, qñ hēt aliud. Sed tunc dr̄ hēre vnicum qñ non hēt aliud, nec sperat vlterius hēre aliud, nec hēt in quo aspectum dirigat. vnde Greg. super illo verbo Lucæ 7. Ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris suæ, & hæc erat vidua. Vult ꝙ iō erat vnicus filius, qa mr̄ ei[9] erat vidua, & nō sperabat vlterius filios pcreare, nec habebat in quē aspectū dirigeret. Vere itaq; Ecclesia est vna sponsa Christi, & vnica, qa Christus nō hēt aliā spōsā, nec sperat vlteri[9] hēre aliā spōsam, nec dirigit suū aspectū, nec suā affectionem ad aliā spōsam: ideo nullus confidat de alia sponsa, uel de alia Ecclesia, & sub nullo credat saluari, nisi sub sponso, uel sub capite ipsius ecclesiæ Christo, Christiq; uicario Petro Petrique successore.

Vnus & unicus differūt.

Ioan. 19.

c ¶ Dicente Dño ipsi Petro, pasce oues meas, &c.] Hic probat hoc idem ex unitate commissionis, non. n. factæ sunt plures commissiones principales, sed facta est una principalis commissio, & omnes oues uni, & eidē Petro & eius successoribus principaliter & uniuersaliter sunt commissæ. Formetur autem sic ratio. Cuicūque Dñs commisit oues suas, non has uel illas, intelligitur sibi uniuersaliter commisisse, & ex hoc intelligit non esse salutem alicuius ouis, nisi sub eo, & sub eius successorib. cui oēs oues generaliter sunt commissæ. Sed dicēte Domino ipsi Petro, pasce oues meas, quia non inquit singulariter, pasce has uel illas, sibi commisisse intelligitur generaliter uniuersas, & per consequens non intelligitur saluari aliqua ouis, nisi sub Petro & successoribus eius, ita quod subesse sibi est de necessitate salutis, quæ est nostra conclusio principalis. De hac autem ratione ponit uirtutem medij, ut patet ex littera.

d ¶ Siue ergo Græci, &c. Hic probat hoc idem ex unitate ouilis & pastoris. Formetur autem sic ratio. Vbicunque est unum ouile & unicus pastor, siue Græci, siue alij dicant se non esse sub ipso pastore, uel sub eius uicario, uel sub successoribus suis, dicunt se non esse de illis ouibus, nec ad ouile huius pertinere, & per consequens dicunt se non esse in statu salutis. Sed dicente Domino in Ioanne, ut habetur. Io. 10. Constat unum ouile & unicum esse pastorem, siue ergo Græci, siue alij dicant se Petro eiusq. successoribus non esse commissos, necesse est quod fateant se non esse de ouibus Christi, nec pertinere ad ouile Christi, & per consequēs fatentur se quoq. tales non esse in statu salutis. De hac autem ratione ponit uirtutem medij, ut patet ex littera. Notandum autem hanc decretalem sic ordinate procedere, quod ex omnibus fere uerbis habetur conclusio principalis, quæ ponitur in fine decr. quod subesse summo Pontifici est de necessitate salutis. Nam si considerētur conditiones superius generales, quod ecclesia est una, sancta, &c. Si considerentur adaptationes superadditæ, quod fuit una arca figurans ecclesiam, quod unica est ecclesia pro qua Christus orauit, quod unica fuit tunica Christi inconsutilis, quod ecclesia est unum corpus habens unum caput, quod una facta fuit Petro de omnibus ouibus commissio principalis, quod ecclesia est unum ouile habens unum pastorem, omnia ista clamant contra eos qui saluari uolunt, nisi subsint summo Pontifici, omnia ista protestantur quod sic subesse est de necessitate salutis.

Ecclesia est unum ouile.

Ioan. 10.

dicente Domino in Ioanne, vnum ouile, & vnicum esse pastorem.

¶ In hac [a] eiusque potestate duos esse gladios, spiritualem videlicet, & temporalem Euangelicis dictis instruimur. Nam [b] dicentibus Apostolis: Ecce gladij duo hic, in Ecclesia scilicet, cum Apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis. Certe [c] qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, male verbum attendit Domini proferentis: Conuerte gladium tuum in vaginam. Vterque [d] ergo est in potestate Ecclesiæ, spiritualis scilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, ille vero ab Ecclesia exercendus. Ille sacerdotis, is manu regum, & militum, sed ad nutum, & patientiam sacerdotis. Oportet [e]

a ¶ In hac eiusque potestate.] Hic ponitur tertia pars principalis huiusmodi decr. in qua postquam dñs Papa ex conditionibus generalibus congruentibus Ecclesiæ probauit ꝙ sibi subesse, est de necessitate salutis. Et nunc probauit hoc idem ex quibusdam adaptationib. specialibus ad Ecclesiam adaptatis. Hic tertio vult hoc idem probare ex ipsis gladijs, qui sũt ĩ Ecclesia. Circa ꝙ duo facit: quia primo agit de istorum duorum gladiorum pluralitate, potestate & vsu. Secũdo agit de eorũ ordine: ibi, [Oportet ãt.] Circa primũ duo facit: quia ꝓponit primo quod intendit, secundo probat, quod dixerat: ibi, [Nam dicẽtibus. Dicit ergo in hac, id est in Ecclesia, eiusque potestate duos esse gladios, spiritualem videlicet & temporalẽ Euãgelicis dictis ĩstruimur.

b ¶ Nam dicentibus.] Probat quod dixerat: sed dixerat duos gladios in Ecclesia & eos esse in potestate Ecclesiæ: & quia non eodem modo isti gladij sunt in potestate Ecclesiæ: nec eodem modo pertinent ad vsum Ecclesiæ: ideo tria facit, quia primo dicit duos tantum esse gladios in Ecclesia. Secundo ostendit eos ambos esse in potestate Ecclesiæ. Tertio declarat non eodem modo eos in potestate Ecclesiæ: sed alterum ad vsum, alterum ad patientiam & nutum. Secunda ibi, [Conuerte.] Tertia ibi, [Vterq. ergo.] Dicit igitur: nam dicentibus Apostolis: Ecce gladij duo hic, id est in Ecclesia, cum Apostoli loquerentur, & quia ipsi Apostoli repræsentabant Ecclesiam, si inter ipsos Apostolos erãt duo gladij, consequens est quod in ipsa Ecclesia sint duo gladij, dicentibus itaque Apostolis duos gladios esse ibi, non respondit nimis esse, sed satis. Notandum ergo, quod si essent plures gladij quam duo, non dixisset Dominus satis est, sed parum est. Et si essent pauciores, non dixisset satis est, sed nimis est, ex ipsis itaque verbis Domini dicentis, satis est, datur intelligi duos gladios in Ecclesia, non plures nec pauciores.

Gladij duo sunt in Ecclesia.

c ¶ Certe qui in potestate.] Hic ostendit hos duos gladios esse in ptãte Ecclesiæ: dixerat enim in hac, id est in Ecclesia, eiusq; ptãte duos esse gladios: & quia probauerat duos gladios esse in Eccl'a, vult ꝓbare hos duos esse in potestate Ecclesiæ: sed quia nullus dubitat spiritualem gladium esse in potestate Ecclesiæ: ideo dominus Papa probat hoc de gladio tẽporali dicens: certe qui in ptãte Petri tpalem gladium esse negat, male verbũ attẽdit Dñi ꝓferentis: Cõuerte gladium tuũ in vaginã. Notandum aũt ꝙ secundum vnum modum adaptandi duo gladij erãt inter Apostolos, & scdm hoc duo gladij sunt in Ecclesia: quia Apostoli locum tenebant Ecclesiæ: vnus aũt illorum erat visibilis: quia fuit extractus, & significabat gladium tpalem siue materialem: quia respicit corpora, & facit læsionem visibilem, alius autem stabat inuisibilis, quia non fuit extractus, & significare poterit gladiũ spũalem, qui ferit animas, & facit læsionem inuisibilem, ergo si de gladio extracto, & visibili, qui significat gladium materialem, dixit Petro, conuerte gladium tuum in vaginam, liquide patet, quod gladius materialis est Petri, & est in potestate Petri: cõsequens est igitur, quod vterque gladius sit Ecclesiæ, & in ptãte Ecclesiæ. Notandum etiam ꝙ istam sniam tenet Bernardus ad Eugenium 4. dicens: Aggredere eos, id est malos Christianos, non ferro, sed verbo: innuens esse duos gladios, vnum spiritualem, qui ferit verbo, & alium materialem, q ferit ferro, & subdit de materiali gladio: Quid tu denuo vsurpare gladiũ tentas quem semel iussus es reponere in vaginam? q a ergo dicit Dñs Petro de materiali gladio, conuerte gladiũ tuũ in vaginã: summus Põtifex, quãuis ille gladius sit suus, & quamuis sit in potestate sua, nõ dẽ: tñ illo gladio vti vel ferire. Notãdum etiam gladium materialẽ esse summi Põntificis, & esse in potestate eius: ostendit idẽ Ber. ibidem loquens summo Pontifici dicẽs: videlicet, quem materialem gladiũ, qui tuum negat: nõ satis mihi vr attẽdere verbũ Dñi dicentis. Cõuerte gladium tuum in vaginam.

Gladiorum alter visibilis, alter inuisibilis.

Matth. 26.

d ¶ Vterq; ergo est.] quia ostenderat vtrũque gladiũ esse ĩ Ecclesia, & vtrũq. in potestate Ecclesiæ esse. Hic vult ostendere non eodem modo vtrumque gladium ad ecclesiam pertinere: ideo ait, quod vterq. est in ptãte Ecclesiæ: spũalis s. gladius & materialis: nõ tñ eodem modo, is quidem, i. materialis pro Ecclesia: Ille vero, i. spũalis ab Ecclesia exercẽdus. Ille, i. spũalis sacerdotis manu vtẽ: iste ãt, i. materialis, manu regũ & militum, sed ad nutum & patientiam sacerdotis. Notãdum aũt vtrumq. gladium esse in Ecclesia, & in ptãte Ecclesiæ, sed non eodem modo, quia spũalis est in Ecclesia, & in potestate Ecclesiæ ad vsum, materialis vero non ad vsum, sed ad patientiam & ad nutum. Sacerdos ergo cum spirituali gladio excommunicando inobedientes ferit, & eo propria manu vtitur, cum materiali vero non ferit, & eo propria manu non vtitur: Sed reges & milites eo debent vti & ferire s̃m nutum & patientiam sacerdotis. est. n. nutus p aliqua signa cognoscere alterius voluntatem. Reges ergo & principes videntes per signa hoc expedire Ecclesiæ: debent contra rebelles, & inobedientes materialem gladium exercere. Materialis itaque gladius non ab Ecclesia, quia non manu Ecclesiæ, sed manu Regum, & militum, tamen pro Ecclesia, id est pro vtilitate Ecclesiæ ad nutum, & patientiam Ecclesiæ exercet. Notandum ẽt ꝙ accipiendo hoc gñaliter, & spãliter possumus dicere, quod ad imperium & nutum Ecclesiæ materialis gladius exercet, ad imperium gñaliter, quia mandat ecclesia gñaliter quod fiat iustitia. Sed ad nutum spãliter, quia potest spãliter innuere, etiam ꝙ de isto fiat iustitia. Notandũ etiam quod accipiẽdo iustitiam in aliquo specialiter, dr materialis gladius exerceri ad nutum & patientiam sacerdotis, ad nutum quidem, quia per aliqua signa denotat regib. & militibus, quod pro ecclesia, & ad vtilitatem Ecclesiæ materialis gladius extrahatur, ad patientiam vero, quia in hoc quod aliquis punitur in corpore, sic Ecclesia sustinet & patitur, & condolet, & compatitur patienti. Notãdũ quod hos duos gladios esse in potestate Ecclesiæ aliter, & aliter; vnum ad vsum manu Ecclesiæ & ab Ecclesia, alium ad nutum & pro Ecclesia manu militis, tradit & scribit Bernardus ad Eugenium quartum.

Gladius materialis qualiter exercetur per Ecclesiam.

d ¶ Oportet aũt gladiũ, &c.] Postquam determinauit de pluralitate, potestate, & vsu istorũ gladiorum, vult determinare de eorum ordine, & hoc est principale propositum, quia vt patet, principalis intẽtio huiusmodi decre.

autem gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subijci potestati: Nam [a] cum dicat Apostolus: Nõ est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt, a Deo ordinata sunt: non autẽ ordinata essent, nisi gladius esset sub gladio, & tamquam inferior reduceretur per alium in suprema. Nam [b] secundum beatum Dionysium, lex diuinitatis est infima per media in suprema reduci. Non ergo secundum ordinem uniuersi omnia ęque ac immediate, sed infima per media, & inferiora per superiora ad ordinem reducuntur. Spiritualem autem & dignitate & nobilitate terrenam quamlibet præcellere potestatem, oportet tãto clarius nos fateri, quanto spiritualia temporalia antecellunt. Quod [c] etiam ex decimarum datione, & benedictione, & sanctificatione, ex ipsius potestatis acceptione, ex ipsarũ rerum gubernatione clarius oculis intuemur. Nã ueritate testante, [d] spiritualis potestas terrenam potestatem instituere ha-

decr. est ostẽdere, ꝙ subesse summo Põtifici est de necessitate salutis, prout vltima conclusio manifeste declarat: & q͛a ex ordine gladiorũ hoc aperte patet: ideo agit de pluralitate, potestate, & vsu illorum gladiorũ quædam pręambula. Sed agere de ordine est ad ꝓpositũ principale: posset tamẽ qui vellet ex ipsis pręambulis rõnes formare ad propositum principales. duo ergo facit, quia primo ponit quẽ ordinem habẽt huiusmodi gladij. Secũdo ꝓbat quod dixerat: ibi, Nã cum dicat. dixit ergo, oportet autem gladium esse sub gladio: & temporalẽ auctoritatẽ subijci spirituali potestati, quasi dicat, quod hi gladij habẽt hunc ordinẽ, quia gladius est sub gladio, cum temporalis, & materialis sit sub spirituali.

Rom. 13.

a ¶ Nam cum dicat Apostolus.] hic ꝓbat qđ dixerat, videlicet qđ debet esse gladi⁹ sub gladio. Circa qđ tria facit, quia ꝓbat hoc per Apostolum. Secundo per Dionysium. Tertio subiungit multa media simul probantia propositum. Secunda ibi, Nam secundum. Tertia ibi, Quod etiam. Dicit ergo secũdum Apostolum. Non est potestas nisi a Deo: quæ autem sunt a Deo ordinata sunt: non autẽ ordinata essent, nisi gladius esse sub gladio, & tanquã inferior reduceretur per alium in suprema. Notandũ autem quod non potest esse essentialis ordo inter aliqua, nisi vnum sit perfectius alio, & vbi vnum magis appropinquat ad Deum, quã aliud: habet enim se res respectu Dei, sicut vnum respectu vnitatis, vt innuit Dionysius quinto de diuinis nominibus & sicut non sunt duo numeri essentialiter differentes, quin vnus habeat plures vnitates, quam alius: sic nõ sunt duę res essentialiter differentes, quin vna perfectior sit alia. Si ergo isti gladij sint ꝑ se distincti & ordinati, oportet vnũ esse sub alio. & vnum esse perfectiorem alio.

b ¶ Nam secundum.] hic probat hoc idem per beatum Dionysium: formetur sic ratio. Secundum legem diuinitatis infima reducũtur in seprema per media, & secundum ordinem vniuersi non omnia æque immediate reducuntur ad ordinem: sed infima per media, & inferiora per superiora ad ordinem reducũtur: cum aũt spiritualis potestas, excellat terrenã potestatẽ dignitate, & nobilitate, quia spiritualia tẽporalia antecedũt. istæ duæ potestates nõ æque immediate reducẽtur ad ordinem: sed vna reducetur per aliam, terrena per spiritualem. Notandum autem, ꝙ hæc ratio nõ cõcludit solum terrenam potestatẽ esse sub spirituali quia temporalia communiter sunt sub spiritualibus, sed ẽt probat, quod terrena potestas habet reduci in Deũ, per spiritualẽ; hoc est, habet dirigi & gubernari per ipsam. Notandũ etiam, quod ista ratio est sumpta à Dionysio, & est ad propositũ principale, & est declaratio eius quod Apostolus dixerat, dicebatur enim ꝑ Apostolũ, potestates, a Deo sunt, & ordinatæ sunt: Cũ ergo dubitari posset quo ordine ordinatæ sunt potestates, hoc dubiũ soluit dicẽs, ꝙ oportet eas vt res aliquæ sunt in vniuerso ordinatas esse, quia infima per media, inferiora ꝑ superiora ad ordinem reducuntur.

ritualia ecedunt oralia.

c ¶ Quod etiã ex decimarum datione, &c.] Hic multa media sumit ad probandũ: ꝙ potestas terrena est sub spirituali. Circa quod duo facit, quia primo facit qđ dictũ est. Secundo ex dictis infert ad propositum multas cõclusiones ibi: Nam veritate testante. Dicit ergo etiã, supple sic esse, quod terrena potestas subsit spirituali ex decimarum datione & bñdictione, &c. Notandum esse hic posita quatuor media ad propositũ qđ terrena potestas subest spirituali. Primum medium de decimis habet in canone. Secundũ de benedictione siue de sanctificationẽ, habetur ad Hug. de sacramẽtis li. 2. par. 2. Tertiũ de potestatis acceptione, hr̃ ab eodem Hug. eo. lib. & eadẽ parte 2. Quartũ verò ex ipsarum rerũ gubernatione, põt haberi ex verbis Augu. 11. de tri. c. 4. Propter primum sciendũ, ꝙ si de iure diuino laici dãt decimas clericis, tota terra laicorũ est i cẽsu Ecclesię. terrena itaque potestas ſm omnia bona terrena quæ habet est sub Ecclesia. Propter secundum sciendum, quod Hug. de sacra. libro, & parte præassignationis ait, ꝙ sacerdotalis dignitas regalẽ potestatẽ sacrat & benedicit: sed secũdum Apostolum, qui benedicit, maior est. Ergo quia ꝑ Ecclesiã terrena potestas benedicitur, sanctificatur, inũgitur quidem si sit inungenda, absoluitur si delinquat. Sed cum inungitur, etiam absoluitur & benedicitur & sanctificatur: quare terrenam potestatem, & specialiter reges excellentiores propter vnctionẽ, & omnes Christianos propter absolutionem, oportet subesse Ecclesię. Propter tertium, sciendũ (vt Hug. ait li. & par. p̃assignatis) quod spiritualis potestas est maior dignitate quàm terrena: quod in illo antiquo populo veteris testamẽti declaratur manifeste, vbi primũ a Deo sacerdotiũ institutũ est postea vero ꝑ sacerdotiũ regalis potestas, iubente Domino ordinata est. potuisset enim Deus si voluisset per seipsum vocare Saulem, & dare sibi potestatẽ regalem: sed uoluit hoc fieri per Samuelem: insinuans potestatem terrenam dependere a potestate ecclesiastica, & sibi debere esse subiectã. Propter quartum sciẽdum, ꝙ Augu. 3. de trin. c. vlt. quod totum vniuersum quodam ordine rogatur: quia corpora grossiora reguntur per subtiliora & tota corporalis creatura per spiritualem. sed turpis est pars, quæ suo nõ congruit vniuerso. Si ergo nõ toto vniuerso corporalia reguntur per spiritualia, turpe esset si in genere humano, quod est pars vniuersi, terrenæ potestateș non subessent spiritualibus, & nõ regerentur per ipsas.

Potestas terrena subest spirituali.

Terra tota laicorũ ẽ in censu Ecclesiæ.

Reges quare subsunt Ecclesiæ.

Sacerdotiũ præcessit regalẽ potestatem.

Corporalia ꝑ spiritualia regũtur.

d ¶ Nam veritate testant, &c.] hic concludit de ecclesiastica potestate plures, & varias conclusiones ad propositum vtiles. Circa quod quattuor facit, quia primo concludit, quod spiritualis potestas potest terrenam potestatem instituere, iudicare, transferre, & plantare. Secũdo concludit de ecclesiastica potestate, & potissime de suprema, quæ a solo Deo, non ab homine poterit iudicari. Tertio concludit de eadẽ, quomodo est humana, & quomodo est diuina. Quarto concludit etiam, quod cum ista ita sint ordinata, quod qui Ecclesiæ potestati resistit, Dei ordina-

tioni resistit: & q nō ptq̃s ecclesię potestati resiste re cū salute, nisi duo afferat principia, vt Manichæus errans posuit, q scriptura sacra veritatem afferens, negat & destruit. Secunda ibi, Ergo si deuiat. Tertia ibi, Est autem. Quarta ibi, Quicunq; igitur. Continuetur ergo sic: Bene dictum est q potestas ecclesiastica potestatē terrenā benedicit, sanctificat, & ab ea potestas terrena potestatē accipit. Nā veritate attestāte, i. canone Biblię asserēte, spiritualis ptās terrenam potestatē instituere habet: & supple, si habet eā instituere, habet eā iudicare, si bona nō fuerit: quia cuius est condere, eius est destruere: & quia etiam quantū ad terrenam potestatē habet eā instituere: & si nō bona fuerit, habet eā iudicare & destituere. sic. n. secūdū hūc modū de ecclesia & ecclesiastica potestate verificat vaticiniū Hieremiæ, Ecce cōstitui te hodie, i. à die qua formata est ecclesia sup gētes, & regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes ea destituēdo: ædifices & plātes ea instituendo. Notandum autem, q dicit, veritate testante spiritualis potestas terrenā instituere habet quia vt patet ex veteri lege, & ex canone Bibliæ: primum a Deo sacerdotiū institutum est: & post iubēte Domino per sacerdotiū regalis potestas ordinata est.

Hiere. I.

a ¶ Ergo si deuiat, &c.] hic ponit conclusionē secundā de ecclesiastica potestate, & potissime de suprema, q̃a si deuiat, a Deo solo poterit iudicari Continuetur ergo sic, Dictum est, si deuiat terrena potestas, iudicabitur a potestate spirituali: sed si deuiat spiritualis minor, iudicabit a suo supiori; si vero suprema spiritualis potestas deuiat, à solo Deo, nō ab homine poterit iudicari, testante Apostolo: Spiritualis homo iudicat oīa & ipse a nemine iudicatur. Notandū autē q ille est spiritualis homo, qui habet sanā mentē & sanū iudicium, sicut ille est sanus corporaliter, qui habet sanū gustū, & habet sanū iudicium de saporibus, sic & ille est spiritualiter sanus, qui habet sanā mentem, & habet sanū & rectum iudicium de agibilibus sicut ergo solus ille, qui est sanus corporaliter, potest recte alia corporalia iudicare: sic solus ille, q est spiritualis potest de omnibus iudicare tā de spiritualibus, q̃ de corporalibus: quia corporalia sub spiritualibus cōtinentur. Notandū etiā, q idē est esse spiritualē & sanū spiritualiter, quia quicūq; est de spiritualibus, habet sanā mentē, & habet rectū iudiciū de rebus. Notandū ēt q sicut habēs gustū infectū male iudicat de saporibus, & in suo iudicio ab omnibus iudicatur; quia si habet gustum infectum cholera, etiam dulce iudicabit amarum: sic habens mentem infectam habet prauum iudicium de agibilibus, & in suo iudicio ab omnibus iudicatur & reprehenditur, quia iudicabit esse faciendum, quod non est faciendum, iuxta illud.

Spiritualis quilibet sanā mentem habet.

Dicit amor cæcus, dedecus esse decus.

Itaq; spiritualis homo, & habēs sanā mētem iudicat oīa, & ipse à nemine iudicatur, quia in suo iudicio à nemine reprehenditur. Notandū ēt, q duplex est spiritualitas, personalis, & secūdum statū, & duplex est iudiciū, siue duplex est correctio, auctoritatiua, & fraterna [1] itaq. spiritualis personaliter oēs iudicat: quia omnes mala agētes pōt corrigere correctione fraterna, & ipse a nemine iudicatur, q̃a si est spiritualis bonus & sanctus, nil agit de quo possit iudicari vel reprehendi: Est aūt alia spiritualitas secūdū statū; qñ est in statu sāctissimo, & spiritualissimo: & ī hoc statu est solus sūmus Pontifex: ideoque quilibet eum nominat, & nominare debet sanctissimū patrem. Iste omnia iudicat etiam auctoritate; quia sup omnes auctoritatem habet, & ipse à nemine iudicat, quia nullus hēt auctoritatem super ipsū: personaliter ergo possunt esse, & forte sunt multi sanctiores Papa, & spiritualiores eo, sed secūdum statum nullus est ita spiritualis nec ita sctūs. & q̃a auctoritatiue iudicare respicit spūalitatē & sanctitatē secūdū statū: ideo auctoritatiue ipse sol⁹ est ille spiritualis hō q iudicat oīa & ipse à nemine iudicatur.

Spiritualitas est duplex.

[1] Al. superna.

Papa sācti... res mul... possunt e...

bet, & iudicare, si bona non fuerit: sic de Ecclesia & ecclesiastica potestate verificatur vaticinium Hieremiæ: Ecce constitui te hodie super gentes & regna, & cetera quæ sequuntur. Ergo a si deuiat terrena potestas iudicabitur à potestate spirituali: sed si deuiat spiritualis minor, à suo superiori: Si vero suprema, à solo Deo, non ab homine poterit iudicari: testante Apostolo; Spiritualis homo iudicat omnia, ipse autem à nemine iudicatur. Est autem b hæc auctoritas (& si data sit homini, & exerceatur per hominem) non humana, sed potius diuina ore diuino Petro data, sibique suisque successoribus in ipso, quem cōfessus fuit petra firmata dicente Domino ipsi Petro: Quodcumque ligaueris: & cetera. Quicunque c igitur huic potestati à Deo sic ordinatæ, resistit, Dei ordinationi resistit, nisi duo (sicut Manichæus) fingat esse principia: quod falsum & hæreticum iudicamus; quia te-

b ¶ Est autē hæc auctoritas, &c.] hic ponit cōclusionē tertiā de ecclesiastica potestate, ostēdēs quomodo sit humana, & quomodo non humana, vel ostēdit quomodo sit humana, & quomodo diuina. est enim humana, q̃a data est homini, & est humana, quia sic exercetur p hoīem, tñ nō est humana, q̃a sit data ab hoīe, sed potius est potestas diuina, quia data a Deo: nam de ore diuino Petro est data sibi suisq; successorib⁹. Est ēt hæc auctoritas diuina, quia firmata in ipso Chrō petra; quā Petrus cōfessus fuit dicēte Dño ipsi Petro, Quodcumq; ligaueris super terram, &c. littera patet quidem. Notandum auttem q hæc auctoritas dupliciter est humana [2] & dupliciter [3] diuina. Est autem humana, quia exercetur per hominem, Sed est diuina, quia est data à Christo, qui erat Deus, & est diuina, quia firmata est in petra firma in Christo qui erat verus Deus. Notādum etiā, q oīa ista quatuor possūt haberi ex Euāgelio, Nam q sit humana, quia data est homini, habetur ex Euāgelio, vbi dr̃, Tibi dabo, &c. q etiam sit humana, quia exercetur ab hoīe, patet ex Euāgelio, dū dr̃, Quodcūq. ligaueris, &c. Qd̃ sit diuina, quia data à Deo, patet ex Euangelio, quia ipse Christus, qui erat Deus loquebatur qñ dixit, Tibi dabo & q sit diuina, quia fundata in eo, patet ex Euāgelio, quia ipse Christus qui erat Deus, loquebat cū dixit, Super hāc petrā, i. sup meipsum, qui sum petra, & qui significor per petrā ædificabo ecclesiam meam.

Auctoritas Papæ est humana & diuina.

c ¶ Quicunq; igitur, &c.] hic ponit conclusionē quartam de ecclesiastica potestate dicēs: Quicunq. igitur huic potestati, supple, ecclesiasticæ à Deo sic ordinatæ resistit, Dei ordinationi resistit, & supple, non pōt esse in statu salutis, nisi forte fingat duo principia & duos Deos, sicut finxit Manichæus hæreticus, qd̃ dictū falsum & hæreticū iudicamus, quia testāte Moyse, nō in principijs, sed in principio cælum Deus creauit & terram. Notandū autem, qd̃ Deus pater secūdū vnum modū exponēdi, quē tangit Aug. super Gen. in prin. idest in filio creauit, &c. Et q̃a pater & filius nō sunt duo principia, sed vnū principiū, immo q̃a tota

In princi... & nō in... cipijs D... cęlū crea... & terram...

Trini-

stante Moyse, Non in principijs, sed in principio cęlum Deus creauit, & terram.

¶ Porro [a] subesse Romano Pontifici omni † humanæ creaturæ declaramus dicimus, diffinimus, & pronunciamus omnino esse de necessitate salutis. Datum Lateranen. Pontificatus nostri anno octauo.

Ioannes xxij.

¶ Prælati non discurrant præsertim habitu transformato, qui si ad curiam venerint, inde recedere non debent sine Papæ licentia;

Trinitas, Pater & Filius & Spiritus Sanctus, relatiue ad creaturã nõ sunt plura principalia, sed vnũ principiũ, vt dicit Aug. 4. de tri. c. 13. ideo non in principijs sed in principio cęlũ Deus creauit, & terram. Notandũ ẽt, qđ si essent duo Dij, possunt esse plura capita in regimine humani generis, & vnũ caput posset referri in vnũ Deũ, & aliud in aliũ Deum: Sed cũ hoc sit falsũ, & hæreticũ; sicut nõ est nisi vnus Deus, & vnus Dei filius Iesus Christus, ita Ecclesia non habet nisi vnũ caput, & vnum principalẽ vicarium Iesu Christi, cui subesse ẽ đ necessitate salutis.

Gen. 1.

† al. ita. oẽm humanã creaturam.

Ecclesia unicũ caput habet.

a ¶ Porro subesse Romano Pontifici.] Hic ponit conclusionem tot modis inuestigatam, & ẽt illatam ab omnibus antedictis. Continuetur autem sic, quia ex conditionibus quibusdam generalibus cõpetentib[9] Ecclesiæ, & q̃a ex quibusdã adaptationibus spiritualibus adaptatis Ecclesię, & tertio, quia ex ipsis gladijs, qui sunt in Ecclesia. patet, ꝙ tenemur subesse Romano Pontifici. porro, id est, certe, q̃a sic est: Ideo omnibus hic consideratis declaramus, dicimus, & diffinimus omnino esse de necessitate salutis omni humanæ creaturæ subesse summo Pontifici. Notandum autem, ꝙ ait dñs Papa se declarare dicere, & diffinire oĩno, ꝙ sibi subesse est de necessitate salutis, &c. quæ põt sic adaptari, vt concludamus, quod subesse summo Pontifici est de necessitate salutis: declaramus, si consideramus conditiones gñales, su. positas competentes Ecclesiæ: dicimus, si consideremus adaptationes speciales adaptatas Ecclesiæ: & hoc diffinimus, si consideramus ipsos gladios, qui sunt in Ecclesia, & oĩno, id est penitus: vel oĩno, id est pręfatis omnib. consideratis, pronunciamus sic esse. Et hæc de expositione præsentis decretalis editæ a sanctissimo patre, & domino, domino Bonifacio diuina prouidentia Papa octauo, dicta sufficiant. Io. Mona.

Papæ subesse est de necessitate salutis.

Additio dñi Petri Bertrãdi.

ADDITIO. Quæro vtrum potestas spiritualis debeat dñari temporali: Et vr̃ ꝙ non, quia iurisdictiones sunt distinctæ, vt in authen. quo opor. epi. in prin. colla. 1. de consecr. dist. 3. celebritatem, in fin. Non ergo Papa debet se intromittere de potestate temporali, sed debet tẽporalia dimittere Imperatori, Regibus, & alijs dñis temporalibus 8. distinc. quo iure, arg. extra qui filij sint leg. c. lator. & c. causam, alias poneret falcem suam in messem alenam, su. de ele. c. venerabilem, quod non est faciendum. 6. q. 3. c. 1. præterea secundum Hug. Imperator a solo Deo hẽt potestatem in temporalibus, Papa in spiritualibus & sic iurisdõnes sunt distinctæ, vt dicunt primæ concordantiæ. Et licet coronam recipiat a Papa, gladium tamẽ ab altari. 93. dist. legimus, & ẽt ante fuit imperium quã Apostolatus. Præterea potestas spiritualis indigeret temporali multoties. 23. q. 5. administratores, ergo non dominatur ei. præterea si potestas spũalis dominaretur temporali, haberet dominium tẽporaliũ. Sed dñum earumdem rerum non potest esse simul, & semel in solidum eodem tempore apud plures. ff. commo. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum, ergo nullus alter haberet dominium, quod est falsum, ergo, &c.

alias ipsi & receptantes illos excommunicati sunt.

CAP. II.

VT prælatorum inepta discursibus grauitas, & simplicitas simulationibus obuia, & ipsorum ad Christi vicarium indeuotio, religiositati quippe contraria, non immerito arguenda: cum reuerentiam illorum sanctitas lucem puritas firmosq; maturitas poscat gressus, vt sint vita mundi, fama clari, proficuique reddantur exemplo. Verum quia ipsorum quo-

Contrarium videtur, Christus cõmisit summo Pontifici vices suas, vt habetur Matth. 16. c. & 24. q. 1. quodcunque. Sed Christo data erat omnis potestas in cœlo, & in terra, Matth. 28. ergo summus Pontifex, qui est eius vicarius, habebit hanc potestatem. extra de transla. cap. quanto.

Rñdeo & dico, qđ põtas spiritualis debet dominari omni creaturæ humanæ ꝑ rationes, quas Host. inducit in sũma, qui fil. sint leg. §. qualiter, & a quo. Itẽ q̃a Iesus Christus filius Dei dũ fuit ĩ hoc mũdo, & etiam ab æterno naturalis Dominus fuit, & de iure naturali in Imperatorẽ, & quoscunque alios depositionis sẽtentias ferre potuisset, & dãnationis, & quascunque alias, vt pote in ꝑsonas, quas creauerat, & donis naturalib. & gratuitis dotauerat, & etiã conseruabat. Et eadẽ ratione, & vicarius eius potest. Nã. non videretur Dominus discret[9] fuisse (vt cũ reuerentia eius loquar) nisi vnicum post se talem vicariũ reliquisset qui hæc omnia posset. Fuit autem iste vicarius eius Petrus, Matth. 16. vltra medium. Et idem dicendum est de successoribus. Petri, cum eadem absurditas sequeretur, si post mortem petri humanam naturam a se creatam sine regimine vnius personæ reliquisset. argum. ad hoc supr. qui filij sint leg. per venerabilem, vltra medium, de hoc no. Inn. sup. de fo. comp. c. licet. Et ideo dominus Bonifacius 8. motus alijs efficacibus rationibus & exemplis, & auctoritatibus Sacræ scripturæ, declarauit, dixit, & diffiniuit subesse Romano pontifici omnem humanam creaturam esse de necessitate salutis, ut in Extrauag. unam sanctam, quæ hic de uerbo ad uerbum posita est, cum glo. domini. Io. Mo. qui plene declarat hanc quæstionem.

Iurisdictio spũalis oẽs creaturas humanas adstringit.

Ad argumenta in contrarium respõdeo. Ad primum cum dicit, quod iurisdictiones sunt distinctæ, & c. dicit Host. sic. Ego iurisdictiones assero, & utramq; a Deo processisse, ut dicta auth. quomo. opor. epi. tamen quãto altera magis Deo appropinquat, tanto maior. Ergo sacerdotium maius, quod probatur ex ordine scripturæ dictæ authen. Et sic intellige quod non multum discrepant sacerdotium, & imperium, ut authen. de non alie. aut permut. rebus ecclesiæ. §. si minus coll. 2. Non multum discrepant quo ad principium, unde procedunt, sed multum discrepant quo ad maioritatem. Inde est ꝙ caput episcopi inungitur, sed armus regis, & episcopus chrismate, rex oleo, ut sciatur ꝙ episcopus est uicarius capitis nostri, id est Iesu Christi, & ut ostendatur quanta sit differentia inter auctoritatem Pontificis, & principis potestatem, extra de sacra unct. cap. 1. uer. uñ in ueteri testamento. Et eodem modo respondetur ad secundum oppositionem. Et quod dicitur ante fuisse imperium quã Apostolatum, hoc non facit ad propositum, quia potestas non ratione temporis ur̃ maior, sed potius ratione dignitatis. Nam & si Andreas primus uenit ad fidem quam Petrus, prælatus est tamẽ Petrus Andreæ, cum in Apostolorum catalogo semper primus quasi præcipuus præmittatur, non quod Petrus

fit potior tempore sed potior dignitate.

Ad tertium argumentum dico quod licet, vt s. dictũ est; omnis humana creatura subsit Papæ, & sic potestati spirituali: non tamen sequitur quod habeat dominium omnium rerum temporalium.

Dñiũ est duplex.

Ad cui⁹ declarationẽ sciẽdum est, ꝙ est duplex dñiũ. Est.n. quoddam dñium iure diuino: quoddam aliud iure humano. 8. dist. quo iure. Diuinũ dominium est illud, qđ est apud Deum super cẽm creaturam, ipse enim Deus creator est omniũ vniuersorũ, q enim manet in æternũ, creauit omnia simul. Itẽ in Geñ. c. 1. In principio creauit Deus cęlũ & terrã. Et vide de hoc ꝙ legit & no. s. đ sum. tri. & fide catho. c. 1. Isto dñio Dñi est terra, & plenitudo eius in. psa. su. de deci. ca. tua nobis & dicto c. quo iure. Istud dñiũ est verum dñiũ, simplex & absolutũ, & vnus est dñs omniũ Creaturarũ Deus. Et iõ proprie loquendo omnes creaturæ, proprietates, res & possessiones, & bona alia in nullius bonis sũt vere, absolute, & proprie, nisi Dei. Circa quod dominiũ dicit Host. su. de vo. & vo. redemp. c. quod su p. in magna gl. ver: mihi tñ videt. sic videt mihi quod ĩ aduẽtu Christi oĩs honor, & oĩs principat⁹, & oẽ dñium, & iurisdõ de iure, & ex iusta cã p illũ q supmã manũ hẽt, nec errare p̃t, oĩ infideli subtracta fuerint, & ad fideles trãslata. Quod hoc iusta cã fuerit, pbat Eccl. 10. Regnũ de gẽte ad gẽtẽ trãsfert pp iniustitias, & iniurias, & cõtumelias, & diuersos dolos. Quod hoc factũ fit, comprobat, sup. de const. c. translato, & hoc in personam Christi filij Dei viui, qui non solum sacerdos fuit, sed & rex. Lucæ. 1. Ecce concipies in vtero. &c. vsque, & regni eius non erit finis: vnde & ipse dixit Matth. 21. Auferetur a vobis regnum, & dabitur genti facienti fructum eius. Huius autem regni, & sacerdotij principatum perpetuum cõmisit filius Dei Petro & successoribus eius, vt patet in eo quod legitur, & not. lib. 6. de homi. ca. pro humani & sup. qui fi. sint le. per venerabilem, §. rationib. per totum, & maxime in ver. fin. Et de tali dominio diuino dico, quod omnis tpalis põtas est subiecta spũali, & debet potestas spiritualis potestati temporali dominari.

Christus fuit sacerdos, & rex.

rundam (vt fide dignorum habet assertio) eo vana prorupit interdum ne dixerimus perniciosa temeritas, quod (vestibus spiritualib. sanctitatis abiectis, dissimulato habitu) ad remotas a suis sedib. partes se transferunt. Quinimmo ad sedem Apostolicam clanculo nobis non visis nec insinuato † quod venerint, venisse, latitasse, discessisseq; dicatur: Nos ne tacentibus nobis non præcisus huiusmodi morbus inualeat: dũ prouidũ creditur, quod incautum; licitum, quod impune: Omnib. episcopis superioribusq; prelatis sub obtestatione diuini iudicij inhibemus, ne absq; rationabili causa, timoris forte vel alia, extra suarum ciuitatis, & diœcesis ac prouinciarum (mutatis habitibus) limites indiscrete discurrant. Inhibemus etiam ne qui episcoporum & superiorum ipsorum latenter (præsertim habitu trãsformato) venietes ad curiam, de ipsa (Romani Pontificis non præsentati conspectibus vel saltem ab eo recedendi licentia non obtenta) recedant. Si qui vero episcoporum, & superiorum huiusmodi nostræ inhibitionis contradictores extiterint, & absq; ipsius Romani Pontificis recedendi licentia concessa, eoq; non viso recesserint ab eadem, nec non si qui scienter receptauerint antedictos, nisi id confestim eidem Romano Pontifici, vel alicui per quem hoc ipsum ad eius crediderint deduci notitiam, manifestare curauerint (etiam si episcopali archiepiscopali, patriarchali, vel quauis alia dignitate præfulgeãt) eos excommunicationis sententia innodamus.

al. intimato.

Ioannes xxij.

¶ Prælati ad curiam non debent more noctuæ latenter venire, nec inde sine Papali licentia recedere alias infideles iudicantur & sententia excommunicationis ligantur.

CAP. III.

ET si deceat quoslibet subditorum curam exercere sollicite, & per omnia velut lucis.

Aliud est dñium, quod secũdum legistas vocatur legale dominium, & ita nominat Accur. ff. de ver. sign. l. recte, secũdum vero canonistas vocatur humanũ, vt in dicto c. quo iure. De isto legali vel humano dñio dicit Inn. sic, quod eius iuris est, ꝙ ad aliquem spectat vel regitur de iure naturali, vt sunt dñia, obligationes, & huiusmodi. &c. Innuẽs exp̃sse, ꝙ rerũ dñia, & obligationes sunt de iure naturali, id est, de iure gentium. Non aũt a iure ciuili vel Imperatore, vt actiões, ff. de ius. & iu. l. ex hoc iure. Inst. de rerũ diui. §. feræ, ita not. In no. de cõst. c. quæ in ecclesiarum, & Compost. dicit ibidem, ꝙ à iure gentiũ descendunt dominia: sed p leges principũ distinguũtur modi, p quos rerũ dominia acquirũtur, ff. de acqui. re. do. per totũ & ĩst. de re. diu per totũ. Et đ hoc intelligit ꝙ legitur 8. di. quo iure, & sic concordãt in hoc ꝙ dominia sũt de iure gẽtiũ. Vr̃ mihi ꝙ dominiũ rerum legale vl' humanũ fuit a Deo collatũ humanæ creaturæ, & non fuit ab initio ĩtroductum iure gentiũ, vel ciuili. Nam Deus omnia quæ creauit, fecit pp rationalem creaturã, & omnia subiecit rationali creaturę. Gẽ. c. 1. Et sic reseruato sibi vniuersali, & vero dñio omniũ creaturarum, huius dominij vtilitatẽ, cõcessit ab initio humanæ creaturæ quo ad vsum; ꝙ videt ĩtelligere Accursius, C. de iur. do. l. ĩ rebus. sup verbo naturaliter, vbi dicit quod iure primęuo non distinguebantur dominia, nisi quãtum ad vsum, & c. vnde añ ius gentiũ omnia fuerunt communia quousque iure gentium vsibus primorum parentum introductum fuit, quod terræ diuiderentur, & limitarentur, & appropriarentur, vt vnusquisque quod suum esset, sciret. Vnde lex dicit, quod iure gentium dominia sunt distincta, non dicit introducta, vt dicta l. ff. de iust. & iure. l. ex hoc iure. Cum enim iure gentium diuidantur dominia, sequitur quod ante diuisionem erant dominia communia, arg. ff. com. diui. l. 4. circa prin. cum ibi notatis, vnde ex cõcessione diuina vtilitatis dominij rerum causatur quoddam dominiũ legale vel humanum, ꝙ respectu veri dominij diuini non dicit dominium, sed in se consideratum dicit verũ: Istud vero dominium legale vel.

Dñiũ legale vel humanũ quale est, & an fuerit ab initio introductum.

Dominia iure primæuo non erant distincta.

vel humanum prout erat in communi, nõ debet dici iuris gentium, sed diuini. Pro ut vero cuilibet appropriatur vel acquiritur hoc dominiũ, sic consideratum, est iuris gẽtium. Et tale dñium non est apud Papam tantum, sed apud oẽs, q iuste acquirunt: & ex quo semel acquisitũ est, nõ licet Papæ vel alicui alteri auferre, vel occupare sine iusta causa, qa esset cõtra ius naturale diuinũ, quo vnicuique dictũ est: Nec faciat alteri, qđ sibi non vult fieri, vt in prin. decretorum. Et Dominus dicit in Euangelio. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerũt patres tui. 9. q. 2. nullus alterius, facit ad hoc. C. de cohorta. l. si qs, lib. 12. Et hoc intelligo sine cã, qa ex iusta causa posset aliquis priuari ab homine, vel a iure tali dominio. ff. de relig. & sump. fune. l. si quis sepulchrum, C. pro quib. cau. ser. lib. acci. per totum, & ff. & C. de bo. dam. per totum. Vnde per hoc respondetur ad ar. ꝙ quãtum ad humanã creaturam illa subest spirituali potestati, sicut dictum est. Sed dñia rerum aliarum sunt apud singulos q iuste acquirunt: verum est de dominio legali vel humano, sed diuinum dñium est apud Deum. Nec est cõtradictio, diuersis respectib. accepto dominio.

[Dñium rei] [a possit do][mino suo] [.lli.]

[...ostua no-] [...e videt, lux] [...ic excæ-] [...tocellos.]

Ad illa iura communia, quę dicunt ꝙ Imperator est dominus mundi, ff ad leg. Rhod. l. deprecatio. respõdet vt no C. de quadrie. pscri. l. bene à Zanone. Petrus Bertrandi.

AD vniuersalis.

filios ambulare: hoc tamen pręcipue ab ipsis exigitur, qui constituti per altitudinem dignitatis vt in specula, circa commissas sibi plebes Pastorum simul & custodũ partes implere tenentur, & coram ipsis laudabilium operum exemplo lucere. Ad nostrum sane peruenit auditum, quod nonnulli pontificali prædití dignitate, gregum suorum custodiam negligentes, & abhorrentes lucem tamquam filij tenebrarum, non verentur se ab ouium suarum cura, mercenarij more, tempore longo subducere, & pontificali dignitate reiecta, non erubescunt vagari per deuia sub habitibus transformatis, ac con tempto de exhibendo paribus, & superioribus honore præcepto, sic abiecti, & indecori interdum ad sedem Apostolicam clanculo declinare præsumunt, vbi more noctuę cuius intuitum nox illuminat, lux excæcat, de die latentes, horis tenebrarum, quos suis arbitrãtur conformari desiderijs, visitant, suos eis euomentes conceptus iniquos, & conspirationes forsan illicitas aduersus nos, & alios pertractantes, & demum abinde (non absque notabili sedis prædictę contemptu) reuerentia tã consueta quàm debita nõ exhibita Romano Pontifici, & nec ab ipso petita licentia, nec obtenta, recedunt.

¶ Nos igitur, & ipsius sedis honori in hac parte prospicere, ac talium insolentijs fidem imponere cupientes, de fratrum nostrorum consilio hoc generali prohibemus edicto, ne de cetero præsul aliquis sine sui superioris licentia, nisi pro negotijs Ecclesiæ sibi commissæ, extra suam diœcesim audeat per noctare: firmiter statuentes, vt quicunque Pontifex ad Romanam curiam veniens, Papale palatium primitus visitet, ad Papam (si hoc patiatur temporis opportunitas) intraturus, ac reuerentiam consuetam, & debitum exhibiturus eidem: nullatenus recessurus à curia, nisi ab ipso super hoc petita licentia, & obtenta. Quod si secus à quoquam super his fuerit attentatum, nos quoscunque prælatos quamuis etiam patriarchali dignitate fulgentes, sic ad sedem accedẽtes, & ab illa (vt prædicitur) recedentes, necnon quoslibet alios, qui tales apud sedem ipsam receptare præsumpserint, nisi ante receptionẽ huiusmodi eidem Romano Pontifici significauerint aduentum illorum: decernimus eo ipso notam infidelitatis incurrere ac excommunicationis sentẽtiæ subiacere. Nulli ergo, &c.

De tregua, & pace.

¶ Sixtus quartus.

¶ Sixtus Papa volens discordiam ex pragmatica sanctione subortam sedare, ordinarijs regni Franciæ ad conferenda beneficia sex menses concedit. Facultatem concedendi sex gratias sibi retinet. Beneficia Cardinalium, & eorum qui Cardinalibus sunt familiares in Regno Franciæ existentia, suæ dispositioni vsque ad certum tempus reseruat. De beneficijs promouendorum quid fieri debeat, ostendit. Causas beneficiales in prima instantia vult in partibus terminari, in quibus ante diffinitiuam sententiam (nisi in vno casu) vetat appellari. Quid de causis in curia pendentibus faciendum sit, narrat. Si autem eadem causa in diuersis curijs diuersis respectibus tractatur, quonam pacto terminanda sit, hic recitatur. Taxas beneficiorum editas à Ioanne xxij. seruandas censet. Tandem tempus ponit, intra quod vult ista acceptari & seruari.

a ¶ Ad regimen.] hæc habetur infra sub. ti. de præben.

b ¶ Execrabilis. ista habetur infra sub. ti. de preb. cum glo. Gulielmi de Mõte Laudano, & est inter xx. Ioannis xxij. cũ glo. domini Zẽzelini sub eo. tit. de præb.

Discordia est extinguẽda & pax cõseruanda.

CAP. I.



D vniuersalis Ecclesiæ regimẽ diuina disponẽte clementia, vocatis, inter alia pro commissorum populorum votiua dilectione nil occurrit præstantius: quàm exorta inter personas ecclesiasticas (principis tenebrarum astutia) discordiarum fomenta per nostræ sollicitudinis occursum protinus extinguere, vt cuiusuis altercationis salubriter euulsis seminibus, pacis & tranquillitatis dulcedinem inter creditos nobis populos (diuina nobis assistente gratia) imponere, & conseruare valeamus. Cupientes itaque, vt suscitata retroactis temporibus discordia (proh dolor) in regno, Franciæ, Delphimatu, alijsque terris & dominijs clarissimi in Christo filii nostri Ludouici Francorum regis illustris, inter nonnullas ex eisdem personas occasione cuiusdam constitutionis, quæ in eodem regno diutius inoleuit, quam personę prædictæ pragmaticam sanctionem vocant, ne si (quod absit) maiora fomenta sumeret, damna pariter & grauiora scandala, periculaque subsequerentur, fine debito claudatur, & totaliter secludatur: Auctoritate Apostolica ex certa scientia de fratrum nostrorum consilio omnibus, & singulis prælatis, & aliis personis ecclesiasticis regni, Delphinatus, terrarum, & dominiorum eorundem, ad quos dignitatum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, terrarum & dominiorum eorundem collatio, prouisio, prę sentatio, electio, seu quęuis alia dispositio pertinet: de quibusuis dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, & prębendis, necnon aliis beneficiis ecclesiasticis cum cura, & sine cura, sęcularibus, & regularibus ad eorum collationem, pronisionem, prę sentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionem pertinentibus: quę deinceps in Februarii, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris mensibus futuris perpetuis temporibus vacare contigerit (dummodo dispositione Apostolicę ex aliqua generali reseruatione in corpore iuris clausa, aut per alteram ex constitutionibus felicium recordationum Benedicti xiij. quę incipit: Ad regimen [a] aut. Ioan. xxij. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, quę incipit: Execrabilis. [b] seu constitutiones, & regulas cancellariæ Apostolicæ per nos super hoc editas reseruata generaliter non existant) perinde ac si aliquæ a se de Apostolica vel eius legatis expectatiuę litteræ non emanassent, libere disponendi facultatem concedimus per pręsentes. Et quia isti summi Pontifices prædecessores nostri consueuerunt se in concessionibus gratiarum expectatiuarum † personis benemeritis exhibere liberalis, nostrę intentionis existit concedere in regno, Delphinatu, terris & dominiis, regni huiusmodi vltra gratias expectatiuas per nos in eisdem regno, Delphinatu, terris, & dominiis concessas) quibus in aliquo præiudicare non intendimus per pręsentes, quasque in suo robore permanere volumus) sex personis idoneis regnicolis, sex alias gratias expectatiuas ad quamlibet collationem, prouisionem, pręsentationem, seu quamus aliam dispositionem singulorum ex pręlatis, & alijs personis prędictis. Ex quibus quidem sex gratiis, duę gratię expectatiuę concedentur duobus clericis regnicolis idoneis, pro quibus rex ipse, & charissima in Christo filia nostra regina, ac dilectus filius nobilis vir Delphinus Vien. nec non magistri & pręsidẽtes, ac alii officiarij in aliqua ex parlamentis regis eiusdem regni nobis super hoc vnanimiter supplicabunt: qui duo nominati per regem & reginam, Delphinum, magistros, pręsidentes, & officiarios præfatos gaudeant prærogatiuis ad instar familiarum nostrorũ continuorũ commensalium. Ipsisque sex gratiis consumptis, alias sex gratias similes aliis sex gratiis personis ideoneis modo & forma præmissis concedere intendimus.

† Gratias [ex]pectatiua[s] & mãdata ꝓuidẽdo [...]mini amp[...] concedi [...] creuit cõ[...] Trid. ses. [...] de reform[...] cap. 19.

¶ Volumus autem ac eisdem auctoritate & tenore præsentiũ decernimus, & declaramus beneficia, quæ venerabilium fratrum nostrorum. S. R. E. Cardinalium familiares, continui commensales eorum familiaritate durante in regno, Delphinatu, terris & dominiis præfatis obtinent, & in posterum obtinebunt dispositioni Apostolicæ in posterum censeri reseruata, quamdiu duntaxat Cardinales præfati vitã duxerint in humanis, ac post obitum eorundem Cardinaliũ per sex annos cõtinuę sequentes: Quibus quidem sex annis elapsis. alij ad quos eorũdem beneficiorum collatio, prouisio, præsentatio, electio seu quęuis alia dispositio alias pertinet de beneficiis familiarium huiusmodi in regno, Delphinatu, terris

terris & dominijs, prefatis consistentibus, in predictis mensibus, disponere valeant, huiusmodi reseruatione non obstante.

¶Concedimus etiam, quod beneficiorum quæ promouendi per nos ad dignitates seu beneficia consistorialia ipsarum prouisionum per nos de eorum personis faciendarum obtinebunt, ac in quibus, & ad quæ ius eis quomodolibet competit ac competere poterit per promotiones ad dignitates, & alia beneficia consistorialia prædicta, ac munus consecrationis eisdem promouendis impendendum, seu lapsum temporis de consecrandis episcopis a sacris canonibus definiti vacaturorum, si promotiones ipsæ in aliquo ex supradictis mensibus fiant, nisi beneficia ipsa essent alias dispositioni Apostolicæ (vt præfertur) reseruata, ad prælatos & personas supradictas; Si vero in alijs mensibus promotiones eisdem fieri contingat, ad nos & Romanos Pontifices successores nostros collatio, prouisio, & omnimoda dispositio pertineat.

Notarii Apostolici in magno sunt numero.

¶ Et quoniam sedis Apostolicæ notariorum magnus reperitur numerus, eorundem notariorum, qui habitum per eiusdem sedis notarios gestari solitum publice & continue gestant, & in posterum gestabunt, beneficia in eiusdem regno, Delphinatu, & terris consistentia dumtaxat censeantur reseruata, quodque † omnes & singulæ causæ beneficiales in partibus coram iudicibus competentibus vsque ad diffinitiuam inclusiue in prima dumtaxat instantia, in qua nulli ante diffinitiuam liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa) debeat admitti, nisi ab interlocutoria vel a grauamine negotium principale minimè concernente, quod non possit per appellationem a diffinitiua sententia reparari. In aliis vero instantiis in curia Romana tractentur, cognoscantur, & fine debito terminentur.

† Vide Côc. Trid. ses. 24. de reforma. c. 20.

Appellare an liceat ad diffinitiuā sniam, uide c. super eo: 2. ext. d app.

¶Causæ vero beneficiales pendentes in dicta curia inter nostros aut dictorum Cardinalium familiares continuos commensales, ipsis Cardinalibus in eadem curia præsentibus, seu in aliqua legatione aut recreationis causa secedentibus, nec non prefatæ sedis officiales, officia actu exercentes, aut alios a premissis, qui per sex menses curiam prædictam secuti sunt, & sequuntur de præsenti curiales, & quoscumque alios eorum aduersarios super quibusuis beneficiis eisdem aduersariis auctoritate ordinaria collatis, per illos, quibus cōmissæ reperiuntur, seu alios per nos ad id deputatos, seu etiam deputandos iudices audiantur, cognoscantur, decidantur, fineque debito terminentur, ac executioni debitæ mandentur. Ceteræ vero similes causę beneficiales inter quoscunque alios pendentes, & quibusuis iudicibus seu auditoribus commissę reperiantur, aliquibus iudicibus competentibus in regno Francię auctoritate Apostolica committantur audiendę, & cognoscendę, decidendę, & fine debito terminādę, cum necessaria earundem causarum aduocatione. Preterea quia aliquæ ex supradictis causis in eadem Romana curia super petitorio, & diuersis curiis ipsius regni super possessorio tractantur, volumus quod in eisdem causis in diuersis curiis super petitorio, & possessorio vnico & eodem contextu pendentibus (suspenso petitorio, & censuris super hoc latis) in possessorio, in curiis eorundem iudicum coram quibus causę possessorii pendeant de presenti, procedant, causęque ipsę super huiusmodi possessorio intra biennium terminentur & finiantur. Alioqui biennio elapso, liceat partibus ipsis procedere super petitorio, & vlterius dictis causis expeditis super possessorio, aut huiusmodi biennio elapso, liceat partium litigantium coram iudice competenti auctoritate Apostolica deputato, poterit ius suum prosequi, ipseq; Apostolicus iudex intra aliud biennium causam in petitorio terminare teneatur. Quod si non fecerit, causa ipsa ab eo auocata, & lis penitus extincta cēseatur. Et si forsan aliquis eorundem iudicum cuiusuis sibi commissę causę expeditionem malitiose prorogare, aut differre præsumpserit, excommunicationis, & omnium beneficiorum priuationis pœnas ipso facto incurrat, a qua quidem excommunicationis pœna absolui nequeat, nisi a nobis & successoribus nostris Romanis Pont. præterquam in † mortis articulo, quodque de cetero in literis expediendis in regno Franciæ, Delphinatu, & terris alijsque dominiis prædictis seruentur [a] taxæ super hoc editæ per Io. XXII. Papam præfatum, & excessus, si qui fuerint, corrigantur.

a ¶Taxæ.] Vide pro hoc extrauagantem. Cum ad sacrosāctæ, quæ est inter xx. Ioannis xxij. sub tit. de sen. excom.

Causa eadē diuersis respectibus in diuersis curijs tractari potest.

¶Et quia propter assiduas guerras, & nouitates, quę continue vigent in dicto regno, ꝓtenditur ecclesias, dū vacant grauatas, in ta-

† In mortis ar. nulla est casuū reseruatio, atque iō oēs sacerdotes quoslibet penitētes a quibusuis peccatis & censuris absoluere possunt. Cōcil. Tri. sessi 14 c. 7. de casuum reseruatione.

xa etiam reformata in Concilio Constantiensi, quę reducta est ad medietatem antiquę taxæ, quod grauatus in eadem taxa prælatus promouendus soluat communia, & minuta seruitia, quæ plures ex Gallis annatā vocant, tantum pro vera æstimatione fructuum ecclesiæ & monasterij, ad quæ sit promotus, eaque in dicta cancellaria & camera Apostolica inuiolabiliter obseruari mandamus.

¶Et quia in supradictis concessionibus regnum ac regem maxima sumus charitate cōplexi, credendum est non immerito, vt se deuotos & obedientes erga sanctam Romanam Ecclesiam exhibeant. Quare volumus & eisdem auctoritate & tenore statuimus, quod præfatus Rex intra quatuor menses pręmissa acceptare, & obseruare, ac in regno, Delphinatu, & dominijs huiusmodi obseruari facere, nec nō intra alios duos, præfatos quattuor immediate sequentes menses super acceptatione & obseruatione, alijsque præmissis omnibus, & singulis per suas patentes litteras nos & sedem præfatam certificare teneatur: Alioquin præsentes litteræ, & inde secuta quæcunque, sint cassa & irrita, nulliusque roboris vel momenti. Nos enim extunc irritum decernimus & inane, si secus super his a quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contingerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum concessionis, intentionis, voluntatis, constitutionis, declarationis, indulti, mandati, & statuti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ M.cccclxxij. septimo idus Augusti, Pontif. nostri anno I.

¶Sixtus quartus.

¶Discordia inter religiosos Mendicantes, & ecclesiarum parochialium rectores in partibus Germaniæ quattuor delegatis commissa, per eos sub certis formis & modis in pacem & concordiam conuersa fuit, quam Romanus Pontifex confirmat, præcipiens sub pœna excommunicationis illam a prælatis obseruari.

CAP. II.

Vices illius, qui supra petram ædificauit Ecclesiam suam meritis licet insufficientibus, gerentes in terris, & per eius immaculata vestigia, quantum nobis ex alto conceditur, incedere satagentes, inter Christi fideles quoslibet, & præsertim sub vno atque eodem sacerdotij vexillo nobiscum Deo militantes, pacem & charitatem inducere, & inductam confouere vigilāti sollicitudine meditamur assidue, & quæ ijs contraria sunt, falce vigilantiæ pastoralis ad radicem posita submouere, prout rerum & temporum circumstantiæ id non immerito exposcere dignoscuntur.

¶Nuper siquidem pro parte tam venerabilium fratrum nostrorum Moguntinen. & Treueren. archiepiscoporum, ac Herbipolen. & Vuomarcien. & Spiren. episcoporum, quam dilecti filij nobis viri Philippi comitis Palatini Rheni, & ducis Bauariæ, qui vnus ex electoribus [a] Romani imperij existit, ad nostrum peruenit auditum, quod inter dilectos filios Prædicatorum, Minorum, & Carmelitarum ordinum professores, & nonnullos parochialium rectores, & alios etiam ecclesiarum prælatos, instigante illo, qui tanquam leo rugiēs circuit quærens quem deuoret in partibus Germaniæ, & præsertim in oppido Eslingen. Constan. diœcesis suscitata sunt nonnulla dissensionum, & scandalorum fomenta, ex certis causis tunc nobis expressis, quæ nisi per vigilantiam pastoralis officij celeriter succidantur, possent ad scandalum non modicum Christi fidelium illarum partium faciliter peruenire.

¶Nos igitur attendentes, q sacrosancta Romana ecclesia ab eius fundatione primæua in ordine sacerdotali, quem Petrus Apost. & eius successores obseruarunt, instituta, & per viros prouidos & sacerdotes virtuosos adaucta, & longissimis temporibus feliciter cōseruata extitit: Rursusq; animaduertentes, quod hodiernis tpibus hominum crescēte malitia, nisi ager dn̄icus cultorib. idoneis, buccinatorib. Spiritus Sancti, & pręconibus verbi Dei (qui pręter ceteros in ordinib. fratrum Mendicantium gratia assistente diuina in copioso numero reperiuntur) assidue coleretur, vepribus malorum & sentibus vitiorum omnium ce-

Vices illius.] a ¶ Ex electoribus] electores imperatoris sunt septem; tres ecclesiastici, & quattuor laici de quibus per gl. in c. ad Apostolicæ, de sent. & re iud. li. 6.

Matt. 16.

Sacerdotes dicūtur sub eodē vexillo cum Papa militare.

1. Pet. 5.

Ecclesia Ro. p quos fuit instituta, adaucta, & conseruata.

Prædicatores multi in ordinib mēdicātium reperiuntur.

celeriter obrueretur: non potuimus non nisi ab intimis cordis nostri dolere, quod inter tales viros, qui se mutua charitate diligere, & alter alterius iuxta Apostolum, onera portare deberent, discordiæ seminarium excitaretur. Vnde cum vellemus super his ea, qua decet maturitate consulere, venerabilibus fratribus nostris Gulielmo Hostiensi & Angelo Prænestin. episcopis, & dilectis filijs nostris Iuliano tituli sancti Petri ad Vincula, ac Petro tituli sancti Sixti presbyteris Cardinalibus viuæ vocis oraculo commisimus, & mandauimus, vt a singulis partibus prædictis vel eorũ procuratoribus legitimis, auditis hinc inde propositis, inter eas concordiam tractarent. Qui quidem episcopi & Cardinales statutis loco & tempore conuocatis, auditis, & intellectis partibus prædictis (vt præfertur) & in præmissis grauiter & consulte procedentes, partes ipsas de communi earundem consensu ad concordiam infrascriptam perduxerunt: Videlicet, quod ipsi parochiani sacerdotes de cetero non dicãt a Mendicantibus hæreses processisse, cum in veritate fides nostra sit illuminata, & ecclesia exaltata per eosdem, & præsertim per ordines prædicatorum & Minorum, vt iura testantur. Quodque fratres mendicantes non prædicent, populos parochianos non teneri audire missam in eorum parochijs diebus festiuis & dominicis, cum iure sit cautum † illis diebus parochianos teneri audire missam in eorum parochiali ecclesia, nisi forsan ex honesta causa ab ipsa ecclesia se absentarent: quodque etiam nec fratres, nec curati inducant aliquo modo laicos ad eligendum sepulturam apud eos, & bene caueant propter pœnas, quas imponunt canones, cum sit libera. Quod etiam ipsi mendicantes desistant prædicare, quòd parochiani non sint obligati saltem in pascha te, proprio confiteri sacerdoti: quia de iure † tenetur parochianus saltem in paschate proprio confiteri sacerdoti. Per hoc tamen ipsi fratres mendicantes non censeantur exclusi, quo minus secundum iuris communis & priuilegiorum eisdem concessorum dispositionem, confessiones audire, & pænitentias iniungere veleant. Quod etiam de cetero inter ipsos fratres mendicantes & curatos quo ad effectum prędicandi, hora cãtandi, & campanas pulsandi, seruetur consuetudo antiqua, quæ temporibus antiquis seruata fuit in ipso oppido Eslingen. Et casu quo veniat aliqua occasio siue necessitas, non fiat commutatio tẽpis vel horę in ipsis prædicationibus fiẽdis, nisi de consensu partium. Quodque etiam ipsi fratres in sermonibus eorum non detrahant † prælatis & rectoribus parochialium ecclesiarum: Nec etiam populos a suarum ecclesiarum parochialium frequentia, & accessu abstrahant siue retrahant quoquo modo. Et vice versa ipsi rectores, & prælati aliquo modo non detrahant mendicantibus, sed illum fauorem, quem possunt eis, impendãt, & in omnibus & per omnia præstant, ita vt vera vnitas & perfecta charitas inter eos ostendatur.

¶ Nos itaque illius vices gerentes in terris, qui Apostolis suis dixit: Pacẽ meã do vobis, pacem meam relinquo vobis: cupientes super his opportune prouideri, motu proprio, non ad alicuius super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra certa sciẽtia & mera voluntate concordiam prædictam, ac omnia & singula per præfatos episcopos & Cardinales ordinata, ad hoc vt perpetuo inconcussa persistant, auctoritate Apostolica, & ex certa nostra scientia approbamus, & confirmamus, ac viribus perpetuo subsistere debere decernimus. Supplentes omnes & singulos defectus tam iuris quam facti qui forsan interuenerunt in eisdẽ. Iniungentes nihilominus archiepiscopis, episcopis, plebanis, rectoribus, curatis, nec non prioribus, guardianis, & singulis fratribus ordinum Mendicantium sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam contrafacientes, & quemlibet eorum contra facientem incurrere volumus eo ipso: a qua absolui nequeant, nisi de expresso consensu partis læsæ, & debita satisfactione præuia inuiolabiliter obseruent, & quantum in eis est, ab alijs obseruari faciant. Et insuper quascumque lites & causas coram quibuscumque causarum palatij Apostolici auditoribus seu alibi occasione præmissorum inter dilectos filios Decanum & capitulum ecclesiæ Spiren. & curatum dicti oppidi, ac fratres prædictos indecisas pendentes, illarum status tenores & formas, & in eis gesta, & actitata, præsentibus pro expressis habentes, ad nos harum serie, motu, scientia & auctoritate prædictis aduocamus, & litem seu lites ipsas penitus extinguimus. Et ambabus partibus prædictis litis huiusmodi consortibus seu illis adhærentibus perpetuum silentium imponimus: Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac priuilegijs eisdem

dem

lat. 6.

p. vt dñi-. de parochijs, & a- parochi. e concil. d. ses. 21. decr. de seruandis celebratio missæ. §. neant.

Ca. omnis iusque se de pen. remis.

† Vide concilium Latera. sub Leone x. ses. 11. in decreto incip. Supernæ maiestatis.

Ioan. 14.

Suppletio quæque fit de iure & de facto. vide no. in cap. bonæ de post. prælat. in antiquis.

dem fratribus in genere vel in specie concessis. ceterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ. M.ccccLxxviij. xv. Kalen. Iulij, Pontificatus nostri anno septimo.

LIBER SECVNDVS.

De iudiciis.

Iudicij descriptio.

¶ Nota pro rubricæ intellectu ꝙ iudicium est actus legitimus trium personarum, iudicis, actoris, & rei. Sed contra cap. forus, §. in omni. de verb. sign. in antiq. vbi dicitur, quod in omni negotio requiruntur etiam tres testes. Sed dic, quod testes non semper sunt necessarij, sed quando est factum negatum, vel aliæ probationes desunt, vt dicto §. in omni. & 4. q. 4. cap. 1. Et dicitur iudicium non a iudice (vt dicit Ioan. Mona.) sed a iuris disquisitione siue discussione. Nam causa est dum proponitur, iudicium dum discutitur, iustitia dum finitur. dicto cap. forus, de verb. sig. Vel potes dicere, si vis, quod iudicium non ab actore vel a reo dicitur, sed a iudice sicut a persona principaliori. argum. C. de accus. qui explicandi. Et redditur iudicium in inuitum, ff. de verb. oblig. l. inter stipulantem, §. 1. Et expone, de iudicijs, id est de processibus iudiciarijs, qui enumerantur in c. quoniam extra de prob. Sic accipitur C. de iud. sancimus, & cap. pia de except. lib. 6. in prin. & c. nonnulli. de rescrip. in antiq. & ff. ut leg. nom. l. etiam. in princ. Vel dic de iudicijs, id est, de iuris disquisitione, seu discussione vt dictum est.

Testes nō sē per necessarii sunt.

Iudicii xv. significationes declarātur.

¶ Nota insuper quod iudicium habet xv. significationes. Primo modo est actio, vt iudicium familiæ erciscūdæ, id est, actio. ff. de iudi. l. in tribus. extra de probat. cap. ex litteris. Secundo modo est lis siue controuersia, vt iudicium pendet de hæreditate, &c. ff. ad Trebel. l. 1. 2. responso. & ff. de pec. quod debetur. Tertio modo est auctoritas, vt negotia ecclesiastica non sunt iudicio laicorum disponenda extra de iudic. capit. decernimus. Quarto modo est forus, vt causa iuris patronatus debet diffiniri iudicio ecclesiastico, id est in foro ecclesiæ capit. quanto extra de iudi. Quinto modo est arbitrium 2. q. 6. a iudicibus, & ff. qui satisd. cog. arbitro. de offic. deleg. ab arbitris. libr. 6. Si enim arbiter est iudex, ergo arbitrium est iudicium. Sexto modo est vltima voluntas, vt iudicium testatoris non debet esse cassum. C. de sacrosanct. eccles. l. 1. de sepul. licet in fi. lib. 6. Septimo est quæstio, ut iudicium ambiguum est ad Papam referendum capitulo per venerabilem. §. rationibus. extra qui fil. sint leg. C. de orig. iur. l. quoniam. Octauo modo iudicium dicitur esse discretio, vt furiosus & impubes non possunt esse iudices, quia carent iudicio, id est, discretione. ff. de iudi. l. cum prætor, cap. graue. de præben. in antiquis: Nono est sententia, ut iudex punire potest eos, qui suo neglexerint parere iudicio id est, sententiæ, de offic. deleg. capit. de causis. alias, in causis de appel. si duobus circa fin. de præscrip. cap. fi. ff. de leg. 3. l. qui concubinam. §. si hæres & Ecclesiastici 18. ibi, Ante iudicium iustitiam tibi para. Decimo est instantia, vt iudicium perit triennio l. properandum §. 1. C. de iudi. & capitu. iudi. & cap. uenerabilis, eod. tit. in antiq. Vndecimo est discussio, ut hic C. & ff. eod. tit. & capi forus, de uerb. sig. Duodecimo est potestas iudicandi. ff. de iu. l. iudicum soluitur. uetante eo qui iudicare iusserat. &c. Tertiodecimo est pernicies, unde Apostolus 1. ad Corinth. 11. ibi, Qui manducat & bibit indigne corpus & sanguinem Domini, iudicium, id est perniciem sibi manducat & bibit: Sic exponitur 4. sentent. distinct. 9. in fi. Quartodecimo est pœna, in Matth. Qui deciderit, reus erit iudicio, id est, pœna. Sic in Ioanne, qui bona egerunt, ibunt in uitam æternam qui uero mala, in resurrectionem iudicij. id est, pœnæ æternæ ultimo iudicium dicitur esse processus iudicialis, cap. 1. eo. tit. lib. 6. de excep. pia. eo. lib. Et ista xv. significata his uersibus comprehendi possunt.

Matth. 5. Ioan. 5.

Versus.

Actio, lis, actor, forus, arbiter, ultima velle:
Quæstio, discret. senten. instant. discussio, posse:
Pernicies, pœna, processus iudicialis.

Vide Ioan. Mona. super rubrica de iud. libr. 6. & etiam gloss. in cap. in iudicijs, de reg. iur. lib. 6. Nullibi tamen clarius habentur hæc exposita, quam hic.

Ioannes, XXII.

F Requentes.] ¶ Super cathedram.] nunc est sub tit. de sepul. in cle. & incipit, dudum.

¶ Decretalem, super cathedram, quæ est in Cle. in cap. dudum innouata, iubet obseruari: neque propter illam debent religiosi Mendicantes esse molesti & graues prælatis, neque prælati ipsis religiosis. Et si sint aliquæ iniuriæ vel molestationes hinc inde factæ, Papa vult iustitiæ complementum breuiter exhiberi, summarie, simpliciter & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, vel aliter prout qualitas excessuum exigit. Non obstantibus quibuscumque obstaculis, quæ possent his obuiare,

CAP. VNICVM.



Requentes, immo innumerosæ quodāmodo de diuersis mundi partibus venerabilium fratrum nostrorum episcoporū, aliorumque superiorum prælatorum, nec non dilectorum filiorum, rectorum, curatorum, & parochialium sacerdotum querelæ contra dilectos filios fratres Prædicatorum & Minorum ordinum, nostrum, & sedis Apostolicæ excitarunt auditum, & clamorosis insinuationibus excitare & fatigare non cessant, quod iidem fratres decretalem, Dudum. editam a felicis recordationis Bonifacio Papa VIII. prędecessore nostro, quæ incipit Super cathedram [a]. Ac per pię memorię Clementem Papam V. prędecessorem nostrum in Viennens.

concilio innouatam temere obseruare non curant, sed ipsam transgredi non timentes in eiusdem sedis contemptum, animarum suarum periculum, & eorundem, & ecclesiarum parochialium præiudiciū & grauamē. Intelleximus quoque quod plerumque præfatis dictorum prædicatorum, & minorum, necnon Eremitarum Sancti Augustini, & Carmelitarum ordinum fratribus, in cuius ordinis dictorum Eremitarum personis idem prædecessor Bonifacius constitutionem prædictam, in qua tantum de ipsis prædicatorum, & minorum cauebatur ordinibus, per omnia voluit postmodum integraliter, & inconcusse seruari. Et ad quem prædictorum Carmelitarum fratrum ordinem, nos subsequenter constitutionem eandem quo ad omnia in ea contenta duximus extendendam, a prædictis episcopis, prælatis, rectoribus, curatis, & sacerdotibus, contra tenorem constitutionis prædictæ graues iniuriæ atque molestiæ in diuersis partibus inferuntur. Nuper pro parte Vien. fratris nostri archiepiscopi Burdegalen. & dilectorum filiorum capitulorum maioris Burdegalen. & aliarum ecclesiarum, ptidratuum, conuentuum, rectorum, curatorum, sacerdotem, & vicariorum parochialium, ac clericorum tam regularium quam sæcularium ciuitatis & diœces. prædictarum nobis extitit intimatum, quod prædicti eorundem Prædicatorum, Minorum, Eremitarum, & Carmelitarum ordinum fratres contra tenorem decretalis eiusdem, multa eisdem & eorum singulis grauamina & iniurias inferunt & iacturas. Quia igitur parum esset iura condere, nisi qui ea tueatur, existat: Nos volentes de fratrum nostrorum consilio decretalem prædictam, Super cathedram, irrefragabiliter obseruari, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo, aut vnus vestrum per vos, seu alium, vel alios etiam si sint extra loca in quibus estis conseruatores seu iudices deputati, tam eisdem archiepiscopo, capitulis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis sacerdotibus, vicarijs, ac clero ciuitatis, & diœces. prædictarum, & eorum cuilibet aduersus prædictos, quàm econuerso eisdem fratribus aduersus archiepiscopum, capitula, prælatos, priores, conuentus, rectores, sacerdotes, vicarios, ac clerum, præfatos & singulos eorundem efficacibus defensionibus præsidio assistentes, ac facientes decretalem prædictam quo ad omnia eius capitula prout iacent, firmiter obseruari, non permittatis contra tenorem ipsius per memoratos fratres dictorum ordinum eisdem archiepiscopis, capitulis, prælatis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, sacerdotibus, uicariis, ac clero, vel alicui seu aliquibus eorundem, nec etiam prędictos archiepiscopum, capitula, prælatos, conuentus, rectores, curatos, sacerdores, vicarios, ac clerum, seu aliquem, vel aliquos ipsorum eisdem fratribus grauamina ac iniurias irrogari. Facturi ipsis hinc inde quibuscumque iniuriis, molestationibus, grauaminibus, & damnis vicissim illatis hactenus, & etiam in posterum inferendis eisdem contra tenorem constitutionis eiusdem, in illis videlicet quæ iudicialem requirunt indaginem, summarie, [a] simpliciter & de plano, sine strepitu iudicij & figura, in aliis vero prout qualitas ipsorum exigit iustitiæ complementum: Molestatores minores & maiores huiusmodi, necnon contradictores quoslibet & rebelles quandocumque & quotiescumque expedierit per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus quibuscumque exemptionibus, specialibus vel generalibus, tam fratribus & ordinibus prędictis, vel alicui seu aliquibus frattum & ordinum eorundem, quam præfatis archiepiscopo, capitulis, prelatis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, sacerdotibus, vicariis, ac clero, seu ipsorum alicui vel aliquibus, communiter vel diuisim, sub quacumque forma vel expressione uerborum ab eadem sede concessis, ac eiusdem Bonifacii, quo cauetur ne aliquis extra suam ciuitatem uel diœcesim nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra dietam unam a fine suę diœcesis ad iudicium euocetur. [b] Sed ne iudices, & conseruatores a sede deputati prędicta extra ciuitatem & diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere. siue alii uel aliis uices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine diœcesis eiusdem trahere præsumant.

Constōnem papalē violaus periculo se subijcit.

Iura cōdere parum esset. nisi qui ea tueretur existeret. ff. de orig. iuris, leg. 2. §. post originē de electio c. vbi periculum, §. præterea lib. 6.

a ¶ Summarie, &c.] propter ista verba hæc extrauagās sub hoc titu. fuit posita. Quæ autem causæ sint sic decidendæ, vide capitu. dispendiosam, eodem titu, in clem. Et quid illa verba importent, declaratur per cap. sæpe de verb. signif. in clem.

b ¶ Euocetur.] loquitur de capit. statutum. de rescript. lib. 6.

a ¶ Conferuatores,] loquitur de c 1. de off. dele. li 6.

b ¶ Numerum,] vide c. cum in multis. de refcr. lib. 6.

fumant: dummodo vltra duas dietas aliquis extra fuam ciuitatem auctoritate præfentium non trahatur. Seu quod de manifeftis iniurijs, moleftijs, & alijs, quæ iudicialem indaginem exigunt (pœnis in eos fi fecus egerint, & etiam id procurantes adiectis) conferuatores [a] fe nullatenus intromittant, qnàm alijs quibufcunque conftitutionibus a Romano Pontifice tam de iudicibus delegatis & conferuatoribus, quam perfonis vltra certum numerum [b] per literas Apoftolicas ad iudicem non vocandis, aut alijs edictis, quæ noftræ poffent iurifdictioni, aut poteftati eiufque exercitio libere quomodolibet obuiare. Seu fi tam eifdem fratribus, vel eorum ordini, aut alicui feu aliquibus fratrum & ordinum prædictorum, quam archiepifcopo, capitulis, prælatis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, facerdotibus, vicarijs, ac clero prædictis, vel aliquibus ipforum, feu quibufuis alijs communiter, vel diuifim a præfata fede fit indultum, quod excommunicari, fufpendi, vel interdici, feu extra, vel vltra circa vel alio quocumque modo ad iudicium euocari non poffint, per litteras Apoftolicas non facientes plenam & expreffam ac de verbo ad verbum de indulto huiufmodi & de eorum perfonis, locis, hominibus, ordinibus, & nominibus propriis mentionem. Et quibuslibet aliis indulgentiis & priuilegijs dictæ fedis generalibus vel fpecialibus, quorumcumque tenorum exiftant, per quæ præfentibus non expreffa vel totaliter non inferta noftræ iurifdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri. Et de quibus, quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum fpecialem oporteat in noftris literis fieri mentionem.

Excõicari ne poffint, aliquib. qñdoque conceditur.

¶ Ceterum iudicibus feu conferuatoribus quibufcumque per litteras Apoftolicas fub quacumque alia quam præfenti verborum forma vel expreffione confectas, eifdem prædictorum prædicatorum, minorum, Eremitarum, ac Carmelitanum ordinum fratribus, feu ipfis ordinibus communiter vel diuifim, fuper damnis, & iniuriis, & aliis quibufcunque rebus feu negotiis, alias deputatis, & fubdelegatis eorum præfentibus, & futuris auctoritate præfentium diftrictius inhibemus ne aliquem feu aliquos auctoritate litterarum papalium prætextu feu occafione quorumcũque damnorum vel iniuriarum fiue grauaminum contra tenorem prædictæ conftitutionis, fuper cathedram, ipfis fratribus feu eorum ordinibus antedictis communiter vel diuifim a quibufcumque perfonis illatorum hactenus, & etiam inferendorum in pofterum, coram fe alicubi deinceps ad iudicium vel alias quoquomodo vocare, feu in caufam aliquatenus trahere præfumant. Inhibitionem huiufmodi non folum ad futura, fed etiam ad quouifmodo adhuc pendentia, & incœpta negotia volentes extendi: ac decernentes præfatas literas & proceffus eorum auctoritate quacumque habitos, & habendos ad damna, grauamina, & iniurias huiufmodi contra tenorem dictæ conftitutionis illata, & inferenda (vt dictum eft) deinceps aliquatenus non extendi, ac etiam irritum, & inane fi fecus fuper præmiffis per quofcumque fcienter vel ignoranter contigerit attentari: Vobis nihilominus iniungentes, vt inhibitionem noftram huiufmodi ad dictorum iudicum feu conferuatorum & fubdelegatorum notitiam, de quibus vobis expedire videbitur, deducere procuretis. Infuper volumus & auctoritate Apoftolica decernimus, quod quilibet veftrum profequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamuis idem inchoans nullo fuerit impedimento præpeditus canonico, quodque a data prælentium fit vobis & vnicuique veftrum in præmiffis omnibus & eorum fingulis cœptis, & non cœptis, præfentibus & futuris & præteritis, licitum procedere, ac fi prædicta omnia & fingula coram vobis cœpta fuiffent, & iurifdictio veftra & cuiuslibet ueftrum in prædictis omnibus & fingulis per citationem uel modum alium legitimum perpetuata extitiffet, conftitutione prędicta fuper conferuatoribus & aliis quomodolibet in contrarium edita non obftante. Datum Auinion. decimo Calend. Februarii, Pontificatus noftri anno xi.

Iurifdõ p citationem ppetuatur c. gratũ de of. deleg.

De dilationibus.

¶ Ioannes xxij.

¶ Præmiffo eleganti exordio, oftenfifque periculis

IN dilectorum.] a. ¶ Cudunt &c. ui de c. quanto, cum ibi notatis, de iureiur. in antiq. & extrau. spōdent. inf. de crimin. falsi.

culis quæ proueniunt ex falsorum florenorum fabricatione, citantur perẽptorie fabricantes, data sibi dilatione trium mensium intra quos coram Papa compareant: alias contra ipsos, eorum absentia non obstante procedetur prout iustitia suadebit.

CAP. VNICVM.

ccatū unū a mole at hit aliud.



IN delictorum diuersorum nexibus, ac tenebris inuolutos, plerumque trahit in maiorum scelerum pręcipitium moles præponderans peccatorum: nā & si diuersos diuersa delicta coinquinent, sunt tamen nonnulli, qui propriæ salutis immemores, delictis cōib. & vulgarib. non contenti, ad profana & vetita prorumpentes, sic damnata cupiditate lucrorum, ac inexhausta eorum voragine deuoluuntur, ꝙ dummodo suas ingluuies, ad quas inhiant, expleant, se lucris illicitis, immo iacturis spiritualibus temere immergentes, honori Dei & animarū saluti, ac sacrorum canonum & imperialibus edictis & iuribus communibus capturas nefarias & lucra illicita anteponunt.

crorū cu- itas, ad- ulta nefa- āpellit.

¶ Sane iamdudum ad nostri Apostolatus auditum multorum fide digna relatio sæpius etiam repetita perduxit, & fama iam publica per facti euidentiam diuulgata effecit notorium, nonnullos esse in Lombardiæ superioris & Marchiæ Ianuēsis partibus qui licentiæ temerariæ laxatis habenis licere sibi pręsumētes illicita, cudunt [a] & fabricant, seu cudi, & fabricari faciunt florenos auri, secundum formam & signum & coinum ac circumferētias litterarum, qui in ciuitate Florentiæ (a tēpore cuius non extat memoria) cudi & frabricari sunt soliti, & cuduntur & fabricātur etiam in præsenti. Et quamuis dicti floreni ad verā florenorum de Florentia similitudinem fabricati, in vero & solito florenorum eiusdem ciuitatis pondere communiter & bonitate auri, & vero florenorum valore deficiant, ipsi tamen (simulata eorum effigie) personas, vt plurimum simplices, & quandoque etiam in huiusmodi rebus expertas decipiunt, ipsasque damnis rerum, & periculis personarū exponūt, dum pro veris florenis ipsos recipiūt. Cum etiam præterea in talibus plurimi non habeant inter florenos & florenos tantæ similitudinis peritiam discernendi.

¶ Nos itaque tantis & præcipue animarū periculis affectu paterno occurrere cupientes: monemus omnes & singulos talium præsumptores, ipsis nihilominus districtius inhibentes, quatenus deinceps a cussione & fabricatione florenorum huiusmodi cessent, & realiter & effectualiter resipiscant: Nihilominus præsentis edicti peremptorij auctoritate citātes eosdem ac eorum singulos sub pœna priuationis iuris, si quod eis super cudendis florenis competit (quam ipsos cessante iusto impedimento, si in exequendis mādatis nostris huiusmodi remissi seu negligentes fuerint, incurrere volumus ipso facto) vt intra triū mensium spacium a data presentium numerandū per se vel per procuratorē idoneum Apostolico conspectui præsentent, propositiuri quo iure ipsis florenos competat ius cudendi, ac exhibituri priuilegium, si quod super hoc habeant, vel ius aliud si quod sibi credant cōpetere, ostensuri. Et nihilominus super prædictis facturi & recepturi ꝙ iustitia suadebit; Intimantes eisdē, ꝙ si non venerint, nos contra ipsos super præmissis & ea tangentib. procedemus prout expedire viderimus, & suadebit iustitia, ipsorum absentia non obstante.

¶ Vt aūt huiusmodi nostra nunciatio atq; citatio ad communem omnium notitiā deducatur, chartam siue membranam citationem atque monitionem huiusmodi continentes, in maiori Ecclesiæ Auinio. affigi ostijs faciemus; Quæ processum huiusmodi suo quasi sonoro præconio & patulo indicio publicabūt, vt pręddicti moniti & citati, & alij quicumq; qui sua crediderint interesse, vel quos processus ipse contingit, nullam possint excusationem prætendere, quòd ad eos processus huiusmodi non peruenerit, vel ignorauerint eūdem cum non sit verisimile remanere quo ad ipsos incognitum † vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Auinione vj. Calen. Decemb. Pontificatus nostri anno ix.

† Occultum non præsumitur ꝙ omnibus publicatur.

De dolo & contumacia.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ Citationes etiam extra dies solemnes publicæ

Diuisio.

Rem nō nouā.) Hæc decre. diuiditur in quatuor partes: Nam primo procœmium ad intentum p̄mittit. Secundo ver. [Est si quidem] ad hoc probandum plura argumenta inducit. Tertio ver.] Pręmissis.] super ipso intento statuit. Quarto ver. [Non obstantib.] statutum huiusmodi per non obstātia munit.

a ¶ Insolitam.] C. de iud. rem nō nouam. Et qui est adstrictus ad insolita, non tenet̄ de insolitis. ff. de ꝯh. emp. fistula. §. frumēta, & adstrictus simpliciter tenetur de solitis, non de insolitis, ff. de leg. 2. qui saltū, ff. annu. leg. l. Seio. §. fi. vnde adstrictus in genere ad communē modum tenetur. ff. de verb. ob. l. continuua, §. cum ita ff. de ædil. edi. si quis venditor, C. de dona. si quis argentū, §. 2. & astrict⁹ ad solita faciens insolita, de casu tenetur, ff. de neg. ge. si negotia absentis.

Adstrictus ad aliq̄d faciendum ad quid tenet̄.

b ¶ Peruenire citatio.] vt lit. non cont. q̄m, §. porro. ff. quod vi aut clam, l. 1. §. sed Aristo. ff. de euict. si ideo §. fi.

c ¶ Quodq; in albo.] arg. ff. de iu. om. iu. si id, quod, r. respon. nota. ff. de albo scri. per totum. authent. de litig. §. omnem, coll. 8. C. quomodo & quando in authen. qui semel.

d ¶ Ius] hic ex iurib. iam allegatis arguit.

e ¶ Violenter præsumpsisse.] de violenta præsumptione habetur extra de præsum. litteras. & c. quālo, & ibi no.

† fortassis, legēdū arctēt.

f ¶ Lapidib.] authen. scriptum exemp. l. 2. §. fi. coll. 2. & argu. ff. de orig. iur. le. 2. §. 1. authen. de iu. in fin. coll. 6.

g ¶ Rationis.] sumptæ tam ex præceden tib. quam subsequentibus.

publicæ factæ de mandato Papæ in audientia litterarum Apostolicarum vel Papali palatio affixæ ianuis maioris Ecclesiæ loci in quo Papa cum curia sua degit, arctant citatum ac si ad eum personaliter deuenissent. Restringitur tamen hæc extrauagans ad illos, qui impediunt ne ad eos possit citatio peruenire vel quorum domicilium tute adiri non potest ut c. 1. de iud. in clem.

CAP. VNIC.

Rem nō nouā aggredimur neque viam insolitam [a] ambulamus, sed anterioris iuris calcatam vestigijs præsentis constitutionis indubitato roboramus suffragio, & inconcusso munimine stabilimus. Est siquidem iam sancitum, quod propositum publicæ citationis edictum eum arctet, qui impedit aut facit etiam se celando, ne ad eum possit peruenire [b] citatio, appareatque contumax qui sic agit. Quodque [c] in albo prætoris huiusmodi edicta proposita suæ iurisdictioni subiectos arceant, † & adstringant magis, quam si voce præconia (quæ innotescit paucis) vel litteris citarentur. Ius [d] enim quod talem modum citationibus posuit, violenter [e] præsumpsisse credendum est, vt quæ in eodem albo tot ipsius albi publicum locum frequentantium oculis paterent legenda, ad citati notitiam deuenirent. Vnde ad præbendam omnibus eorum quę sanciuntur plenam lectionem & notionem, mandatur legem tabulis aut lapidibus [f] sculptam, sanctissimę Ecclesię describi porticibus & affigi.

¶ Pręmissis igitur in debitam considerationem deductis, ac in lance irrefragabilis rationis [g] appensis: nos qui vniuersis [h] (disponente Domino) pręesse dignoscimur, volentes per hanc nouellam constitutionem aliquid circa prędicta statuta expressius inueniri: declaramus de fratrum nostrorum consilio, & nihilominus hoc edicto perpetuo valituro firmamus & statuimus vt citationes auctoritate Apostolica de quibuscunque personis vndecumque & vbicunque [i] sint, cuiuscumque status dignitatis vel præminentiæ Ecclesiasticæ vel mundanæ etiam si imperiali vel regali fulgeant dignitate, præsertium [k] si impediant uel faciant per se vel per alios [l] quo quo modo ne citationes ipsę ad eos eos peueniant, ex quacunque causa faciēdo: vt citandorum domicilia, siue loca tute uel libere adiri non possint cū (prout scriptum est) existimare debeamus, an eo [m] ire liceat [n] ubi est citatio facienda, perinde ad instar edictorum præfato-

h ¶ Vniuersis.] nō tm̄ ī vniuersis causis seu negotijs, vt no. in extrauag. c. vnam.

i ¶ Vbicūque.] & sic ligātur existētes in eadem prouincia seu alia, siue ēt modico freto distent, seu si fuerint vltra mare, ff. de ver. sig. notionem, §. 1. C. de dila. l. 1.

k ¶ Præsertim.] uerbū præsertim, q̄nque tenetur comparatiue. aliq̄n tenetur præcisiue, vt pro tantum, vt no. extra de simo. per tuas 1. circa fin. & dic hic teneri p̄cisiue, ut in casu hic posito, & alijs parem æquitatē seu maiorem habentib. vt j. not. secus regulariter. Nam ꝙ citatio facta voce præconis vel in albo p̄toris cōtra Anglicū, vel Theutonicum, qui verisimiliter non credebat habere causam in curia Romana si arctaret eū. esset durū & contra stylum curiæ. qui non citatum, ab homine vel a iure vult citari. si negotiū ad curiā reuocetur p litteras. Et p hūc modū quilibet tenetur habere procuratorem in curia, & hoc modo curia oēs ad se faceret venire, nec iste citatus in albo p̄toris, de quo nō est ius expressum. vel voce p̄conis in palatio Papali, dēt esse nimis credulus referentib. se citatum. ff. de eo per quē fa. erit. l. 1. §. dolum, nec eulogijs seu relationib. est credendū. ff. de cust. re. diuus 9. Et nuncio iurato creditur extra de app. cū parati, non illi qui nō est præco iudicis, extra de probat. q̄m contra.

Pręsertim tenetur dupliciter.

l ¶ [Per alios.] ff. de adm. tu. ita aūt, §. gessisse. extrra de sen. ex com. mulieres §. fi.

m ¶ Eo.] aduerbium est loci, & sumuntur hæc uerba ff. ad Tre. de ætate.

n ¶ Ire liceat.] tute vel libere, ut præmittitur, & hæc æstimatio dēt esse verisimilis ut timor nō sit vanus

rum propositorum in albo[a] prætoris, etiam extra solemnes[b] dies, in quibus Romani Pontifices suos facere consueuerunt generales processus; publice id nobis specialiter, & ex certa scientia iubentibus, factæ in audientia litterarum nostrarum, aut in aula nostri palatij, postmodum affigendæ ianuis maioris Ecclesiæ loci, in quo Romana communis omnium Christiani populi nationum residebit curia, vt cunctis possint patere, & ita deferri citatis sic valeant ac arctent citatos post terminum lapsum, quem (considerata locorum distantia)[c] volumus citationibus ipsis competentem apponi, sicut[d] si eos personaliter[e] apprehendissent: Non obstantibus[f] aliquibus priuilegijs, indulgentijs, & litteris Apostolicis generalibus aut specialibus quibuscunque personis pontificali, imperiali, regali, vel alia Ecclesiastica, seu mundana dignitate præditis, alijsque inferioribus Ecclesijs, monasterijs, locis, collegijs & vniuersitatibus in quacunque forma verborum concessis: per quæ talium citationum effectus possit quomodolibet impediri, etiam si de ipsis & eorum totis tenoribus de uerbo ad uerbum, aut de propriis nominibus personarum, monasteriorum Ecclesiarum, locorum illorum quibus conceduntur, vel eorum ordinibus aut dignitatibus oporteat in nostris litteris fieri mentionem.

nus, alias citatio arctaret. extra de spon. veniens 2. ff. quod me. cau. l. metum, ff. si cui plus quam per leg. fal. hoc autem. 1. respon. de reg. iur. vani timoris. Nam sicut prouiderunt partibus, quibus non patet securus ad iudicē accessus, extra de appel. ex parte i. ita decuit prouidere iudicibus executoribus, aut apparitorib. eorū in citationib. faciendis, quādo nō patet ad partes securus accessus. extra ut lit. nō contest. tuę, & hic, quo casu dēt in citatione exprimi. arg. extra 6. lib. de appel. c. Romana §. cum autem, ff. de transact. cū hi §. vult igitur, & §. si prætor. ar. opt. ad hanc distinctionē, extra 6. lib. de off. dele. statuimus.

a ¶ In albo prętoris.] Papa hoc specialiter & ex certa scientia iubente, ut inf. sequitur in casib⁹ pari vel maiori æquitate nitentibus quam sit casus, s̄. eo. §. est siquidē. 1. rñso, alias regulariter intelligendū est de illo citato prius legitime, nam negotio per citationem iuris, uel hoīs ad curiā legitime deuoluto, pars nihilominus in audientia publica uel pręconizatione, uel in albo prætoris citatur, & tunc huiusmodi citationes sunt magis citationum iam factarum exaggerationes cōtumaciā partis antea citatæ declarātes.

Dies solemnes sunt tres.

b ¶ Solemnes dies.] qui sunt tres, dies Iouis sancta, dies Ascensionis Domini, & dies dedicationis basilicæ beatorum Apostolorum Petri & Pauli, qui est octaua dies post festum sancti Martini.

c ¶ Distantia.] ff. de verb. ob. l. continuus, §. cum ita, & l. interdū, extra lib. 6. de elect. cupientes §. hac generali.

d ¶ Sicut.] hic, sicut, est sicutiuū, quo adhoc quod vtrobiq; teneat processus mero iure, plus tñ deliquit ille, quem citatio apprehendit, ff de in integ. rest. diuus.

Contumax pt excōicari & contra eū sñia definitiua ferri.

e ¶ Personaliter apprehendissent.] & sic talis cōtumax poterit reputari, ff. de appel. ex consensu, §. fi. & ibi no. & contra ipsum ad excommunicationem procedi. 11. q. 3. nemo epōrum, & definitiua sñia ferri, ut dicto §. porro. Sed nunquid sunt de iure communi? Dic quod sic p argumēta hic adducta intelligo ut no. s̄. eo. in ver. in albo. Sed & illa, quæ agunt in una diœcesi, p̄sumuntur ignorata in alia, ergo magis in illa, quæ sunt acta in alia prouincia, extra qui ma. ac. pos. cum in tua. Item dato qđ alias malitiose faciat ne citatio ad ipsum perueniat, citatio tñ est ad Ecclesiam, seu ad domum facienda, extra de do. & contest. c. causam, & c. venerabilis, extra de cle. non resi ex tuæ. extra de eo qui mit. in pos. c. fi. & ff. quib. ex caus. in pos. ea. hæc autem, §. 1. Item leges & si sint publicatæ ubi sunt factæ, nō arctāt absentes nisi in eorū prouincijs publicatæ fuerint duob. mēsibus elapsis, auth. ut fa. no. constit. §. pe. coll. 5. 18. dist. decernimus. hoc apparet in qualibet constitutione authentica. In qua in fine mandatur publicatio eisdē. Itē arg. ff. q̄ sen. sine appel. rescin. l. 1. §. itē eum ex edicto, & sunt hæc vera regulariter: quia citatio quæ est principium iudiciorum. instit. de pęna te liti. § fin. dēt habere principium certum & firmum, cum sit potissima pars cuiuscūq. rei, ff. de orig. iur. l. 1. alias iura frustra uiderentur dicere, ꝙ manifestatio debet fieri pręsidibus, uel in facie Ecclesiæ, uel ad domum, ff. de exc. tu. sciī re oportet, §. oportet & dicto ca. uenerabilis, aut procuratori, aut amicis, ff. qđ ui aut clā. aut q aliter. §. & si forte. ff. de dā. infe. l. de pupillo, §. totiēs. ff. ex qui. cau. ma. el. sciendum. Sed fallit regula in casu quem concludit primum arg. hic allegatum, cum per illum qui mandabatur citari, stet ne citetur, extra 6. lib. de reg. iur. imputari, & ca. cum stat. & ibi no. & c. p possessore. Item arg. secundum intelligo, ut no. sup. in uer. in albo, alias regulariter citatio facta in curia supponit legitimam citationem p̄cessisse, ut dictum est, & hoc iunuit dictus. §. omnem. Item ad arg. tertium dic, qđ lex, scriptum exemplar, loquitur non de necessitate, sed de vtilitate uel expedienti, ut ibi patet in uerbo, melius & uerbo utilius. Item loquitur de habitantibus in eodem loco, ut in uerbo, habitantib. ar. ff. de iurisd. om. iud. si p errorē, secus est in habitantib. in remotis. Et distingue, aut factū gñale est ad oēs, & sic sufficit publice proponi ñ in aurib. singulorū inculcari, ext. de postul. pl. c. 1. 82. d. proposuisti 54. d. ex antiquis, ff. de instit. sed & si pupillus. §. q scribere. ar. ff. de an. le. l. Meuia. in fi. aut est factum specialiter tangens partem, & sic regulariter citatio non sufficit gñalis in albo, ut est, sup. probatum, arg. ad hanc distinctionem ext. 6. li. de elect. in c. fi. in fi. & ff. de appel. cum quidam. Io. Mo. Card.

Citatio est principium iudiciorum.

f ¶ Non obstantib. aliquibus priuilegiis.] similia non obstantia hñtur ext. 6. lib. de sent. exc. c. fi. in fi. ext. eod. li. de elect. quia sæpe. Et absque his non obstantib. priuilegia non tollerentur no. ext. 6. li. de const. c. 1. Et quid operentur non obstātia in literis beneficialibus no. ext. 6. li. de rescr. cum aliquibus.

Citatione nō pręmissa an possit Papa contra aliquem procedere.

Ad euidentiam præmissorum quæro, an papa pcedere contra aliquem ualeat citatione non præmissa? Et uidetur quod sic, quia est s̄. ius extra. de conces. præb. p posuit. Item quia princeps solutus est legibus. ff. de legib. & senatusconsult. princeps. Item papa habet plenitudinem potestatis, 2. q. 6. decreto, extra de pœnit. & remis. cum ex eo. in fi. extra de usu pal. ad honorem. Sed cōtra citatio est principium processus iudiciarii, ut sup. no. & habetur extra de prob. quoniam contra, & ad finem iudiciorum, quæ est sententia, ff. de re iud. leg. 1. attingi

Iudiciorũ finis fine principio attingi non poteſt.

ſine principio non poteſt. Dic ꝙ citatio eſt de pertinentibus ad iudiciarium ordinem. Iudiciarius autem ordo requirit, vt iudex quilibet ex aliquo iure procedat. Conſiderandum eſt primo, qualiter ad ius ſe habeat iudex de quo nunc eſt ſermo, videlicet Papa. Secundo qualiter ad idem ius citatio ſpectet. Tertio, ex his deducetur ſolutio quæſtionis.

Circa primum ſciendum eſt, ꝙ p̃ter legem æternam diuini intellectus, quæ ſecundum Aug. in 1. lib. de lib. arbit. ſumma ratio nominatur, de qua habetur 23. q. 5. lex æterna, fuit neceſſe eſſe aliquam legem naturalem, ſiue aliquod ius naturale impreſſum homini tanquam participationẽ quandam legis æternæ, in quo ſtatim a principio nobis nota fierent principia agendorum: puta ꝙ bene eſt agendum, nulli nocendum: quod bene agentes præmiari debent, peccantes autem puniri, 3. diſt. oĩs præter hoc ẽt neceſſe fuit eſſe aliquam legem diuinam, ſiue aliquod ius diuinum: quia per legem naturalẽ non poterat hõ dirigi in finem ſupernaturalẽ: eo quod naturalem virtutem, & facultatem hominis excedit, 8. & 9. diſt. per totum. A lege autem naturali deriuatæ ſunt leges humanæ: ſed dupliciter deriuantur a lege naturali: vno modo, ſicut cõcluſiones deriuantũ ex principijs: alio modo, ſicut determinationes aliquorum cõmunium: per quem modum forma communis actus determinatur ad hanc vel ad illam: puta forma domus, ad domum quadratam vel rotundam. Primo modo lex humana, quæ eſt, non eſſe occidendum: deriuatur ſicut cõcluſio a lege naturali, quæ eſt, nulli malum eſſe faciendum. Scđo modo, lex humana quæ eſt ꝙ talis tali pœna puniatur: deriuatur ut determinatio quædam a lege naturæ q̃ eſt, vt peccans puniatur. Sic igitur quantũ ad propoſitum ſpectat, quintuplex eſt lex. Aeterna quæ idẽ eſt quod diuina eſſentia. Vel verius: Lex æterna eſt (ſecundum Aug. contra Fauſtum) diuina voluntas, ordinem vniuerſitatis cõſeruari iubens & perturbari uetãs. Diuina quæ regulat actus humanos in ordine ad finem ſupernaturalem vitæ æternæ. Naturalis, Humana deriuata a naturali vt concluſio ex principio. Humana deriuata a naturali, vt determinatio quædam modo expoſito. Et eodem modo eſt quintuplex ius. ſ. æternum diuinum, naturale, humanum deriuatum a naturali, vt concluſio ex principio, & humanum deriuatum a naturali, vt declaratio cuiuſdam communis. Præmiſſa probantur a principio decreti vſque ad 15. diſtinct. Supra nullam dictarum legum, & ſup. nullum dictorum iuriũ Papa poteſt, vel quicũque alter homo: quinto excepto. 14. diſt. cap. fi. & 15. diſt. per totum. Quod licet ſit ex ſe manifeſtum, & pꝛ̃ipue quo ad quædam illorum, poteſt tñ ad omnia una ratio communis adduci talis: Nullus poteſt ſup. ius quod non condidit ſed conditum præſuppoſit: ſed Papa vel purus homo nullum dictorum iurium condidit, ſed alias conditum præſupponit, 25. qu. 1. ſunt quidam. igitur ſup. nullũ illorum poteſt. maior patet: minor etiam manifeſta quantum ad legem æternam, vel ius æternum, diuinum, naturale, & quantũ ad ius humanum, quod deriuatur a naturali, vt concluſio ex principio: quod ſi principium eſt naturale, & cõcluſio: ſicut enim naturalis ratio dictat non eſſe malefaciendum, ita non eſſe occidendum: quia vnum ſtatim deducitur ex alio, 23. q. 5. ſi non licet, ſequitur ergo concluſio. ſ. quod papa non poteſt niſi ſup. ius quinto modo dictum. ſ. ſup. ius pure poſitiuum, diſponere & ſic patet primum principale.

Lex eſt quintuplex.

Ius eſt quintuplex.

Citatio ad ꝙ ius ſpectat.

Secũdo videndum eſt qualiter citatio ad ius ſpectet, eſt autem manifeſtum, ꝙ non ſpectat ad ius primo dictum. ſ. ius æternum: nec quatenus quidquid dictat ius naturale, & ius humanũ recte poſitum dictat etiã principaliter ius æternum, quia omne ius rectum ab illo deriuatur 27 diſtinct. §. ſed econtra. Nec ſpectat etiam citatio ad ius diuinum eo modo quo nunc loquitur de iure diuino, dicitur. n. aliquid eſſe de iure diuino prout diuiditur a quatuor aliis iam prædictis, quod nõ eſt naturali rõne inductum nec humana rõne adinuentũ, ſed ex diuina inſpiratione tanquam excedens facultatẽ naturæ hominibus reuelatum: vnde non quicquid in canone Bibliæ continetur, eſt de iure diuino, nec contra alia iura diuiditur, immo continentur ibi decem præcepta moralia, quæ omnia, ſunt de iure naturæ, & præcepta iudicialia, quæ ſunt de iure humano, licet a Deo tradita fuerint, & alia multa huiuſmodi. Reſtat igitur videre, ſi citatio ſit de iure naturali, vel de humano deriuato a naturali vt concluſio ex principio, quia ſi papa circa talia iura nihil poſſit, ut ex præcedẽtibus patet, cõſequens eſt ꝙ contra nullum poſſit procedere citationẽ non præmiſſa 3. q. 9. c. 1. & c. abſens, & per totum, 2. q. 1. c. 1. cum ſex ſeq. ext. de maio. & obed. inter quatuor. de cau. poſ. & proprie c. 1. Eſt igitur conſiderandum, ꝙ ad hoc vr̃ aliquis citari, vt id de quo reus dicitur, diſcutiatũ plenius, & per conſequens ſi condemnari vel abſolui debeat aut innocens oſtendi, & ſententia clarius, & perfectius cognoſcatur 2. q. 1. in primis. ext. de teſti. in nomine, & 3. qõ. 9. reuera. Eſt autem de iure naturali, qđ bñ, & plene cognoſcatur id ſuꝑ quo ſententiari dẽt, & iudicium dari, quia naturale eſt, quod vnuſquiſque bñ iudicet quæ cognoſcit, & horum ſit bonus iudex 11. q. 3. graue. & c. ſeq. vnde & iudicium de agibilibus ad ſyndereſim ſpectat, quæ eſt bñ iudicatiua, vt dr̃ 6. Eth. Syndereſis autem eſt pars prudentiæ, quæ procul videt cum conſiderat conſideranda, quæ habentur de pœn. diſt. 1. aut facta & diſt. 5. conſideret. Cum igitur non poteſt ad plenum factum & iuſtum uel iniuſtum ſine præſentia eius qui iudicari debet, cognoſci & ſciri 30. q. 5. §. his ita, in fi. extra de re iud. cum Bertholdus, 11. q. 3. eorum, tunc neceſſe eſt ipſum citari & uocari, nec papa hoc pt̃ omittere, & minus alius iudex, quia ſic omitteretũ cognitio, quæ ad iudicium de neceſſitate requiritur, unde cũ iniuſtum facti ſiue defectus, & malitia actus, quod idẽ eſt, dependeat ex circumſtantiis multis quæ continentur in illo uerſo.

Citatio ad quid ſit.

Syndereſis pars prudentiæ.

[Quis. quid, ubi, quibus auxiliis, cur, qũo, quando.] & habentur a Tullio in Rhetorica, & a philoſopho in Ethi. impoſſibile aũt ſit omnes circumſtãtias huiuſmodi plene cognoſci abſq; præſentia rei, quoniam multotiens ſe excuſant hoĩes, per ignorantiam alicuius circũſtantiæ, ut in Ethi. philoſophus exemplum ponit quaſi quo ad omnes circumſtantias, neceſſarium eſt omnino hẽre præſentiam, eius qui forte fecit, ut factum, & defectus uel malitia facti plenius, & perfectius cognoſcatũ. Et ſic patet ſecundum & tertium ſimul. ſ. quod citatio eſt de iure naturali, & per conſequens ꝙ papa cõtra aliquem procedere non pt̃ niſi citatione præmiſſa, & hoc probat hæc conſtitutio euidenter, hoc liquet etiã in notoriis, in quibus licet iuris ordo non ſit ſeruandus uſq; quaque, ſeruandus tñ eſt in citando, & in ſententiãdo. ext. de iureiu. ad noſtrã, 3. q. 1. in primis, extra de diuor. porro, 2. q. 1. manifeſta no. ext. de accu. qualiter, ibi, deſcendam, & Gen. 18. ubi factum erat notorium attamẽ Deus primo uoluit probare, & uidere q̃ iudicare, ut a pꝛ̃cipitatione iudicii cõpeſceret præſidentes, ut dicit gl. Gen. 4. Quid feciſti? Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nec obſtat extra de accu. cap. euidentia, nec ibi tollitur citato nec ſententia, quia Gen. 4. ꝓbatur utrumque neceſſariũ, ꝙ apparet aliter confitens pꝛ̃ſens, & ſic habitus pro citato per confeſſionem factum facit notorium, extra de cohabit. cler. & mu. cap. fi. attamen ſunt in eum partes iudicis in ſententiando uel præceptum dando, licet non in cognoſcendo. ff. ad l. Aquil. ꝓinde. n. ff. de iud. ſi debitori. Item de unoquoque eſt ferenda ſententia partib. præſentibus uere uel interpretatiue ext. de in integ. reſtitutio. ex lr̃is. §. tandem, ff. de re iud. l. de unoquoque, & in arduis eſt pronunciandũ de citando ante citationem. C. de exhi. uel transferre. l. fi. & citatio ſententia dr̃. C. de epiſc. & cler. cũ clericis, & l. oratio, C. de proc. l. fin. Ad primum arg. in oppoſitũ dic, quod papa eſt ſup. ius in hoc quod ipſe ſolus pt̃ æquitatem non ſcriptã ex ſui interpretatione præferre iuri ſcripto. C. de leg. & con. l. 1. unde ipſe poteſt multa diſpenſando,

Circũſtãti[æ] ſeptem atte[n]di debent.

Citatio ẽ [de] iure natura[li], & ea om[iſ]ſa non pt̃ [pa]pa ꝯ aliqu[em] procedere.

Iudicis pa[r]tes quale[s] ſunt in con[fe]ſſum.

Papa quali[ter] ẽ ſ. ius

sando, quæ nō potest inferior, vt dic. c. proposuit. nam nullus alter ab eo dat ius ad vacatura, extra de concess. præb. c. 2. & non simile, & habetur extra 9. lib. de offic. leg. c. pe. §. 1. & si supra ius dispenset, hoc debet esse, cū ratio postulat extra de præb. de multa. in fi. 50. distin. vt constitueretur. in fi. vt pote propter vrgentem necessitatem vel euidentem vtilitatem ecclesiæ. 1. q. 7. dispensationes, & duobus. c. seq. non propter bursę repletionē illius cui prouidit. arg. 33. q. 1. manet Petri priuilegiū, cū ex ipsius æquitate procedit iudicium, alias est dissipatio secundū B. nō dispensatio. nam princeps est numerus explicans, hoc est, director, vt statuat vel dispenset cōtra ius aut contra scriptū, si æquitas, quę mouet ipsum mouisset legislatorē: si casus nūc emergens esset sibi expositus, vt habet Ethi. 5. c. vlt. vbi optime ponit in fine tractatus virtutū moraliū de epyKeia, quę pcipue soli principi cōpetit. extra de transl. epi. c. 1. no.

Dispensatio quare fieri debet.

Princeps qualiter est solutus a lege.

Ad secūdum dic q princeps est solutus a lege quinto modo dicta, s. pure positiua, & hoc quo ad vim legis coactiuā, non tamen quo ad vim directiuā: nā quo ad vim legis coactiuā nullus subditus nisi qui lege cogit, cogi potest. vnde qa alius nō habet vim coactiuam nisi ex principis potestate, & nullus a seipso cogit, nec sibi imperat. ff. de arb. l. pe. & hoc modo princeps non subditur legi: sed est a lege solutus verum quo ad vim directiuā legis princeps legi subdit. extra de cōst. cum omnes. 9. dist. iustū. C. de leg. & consti. digna. insti. qui. mo. te. infir. in fin. ff. de leg. 3. ex imperfecto. ff. de pac. cū in e. alias princeps esset de numero corū, quib. dn̄s in Matt. improperat, dicunt & nō faciunt & aliis onera grauia imponūt, digito autē suo nolunt ea mouere.

Posse malū nō est posse.

Ad tertium dic, q in quo habeat papa plenitudinem potestatis, dictum est dicto c. vnā. Item potentia & potestas sunt de genere bonorū, & posse malum non est posse, sed nō posse, & in papa præsertim vitiū est īpossibile moris, & indebite facit pcedēdo contra non citatū extra de maior. & obe. inter. 2. q. 1. c. 1. & 2. & princeps iuris compendiū seu potestatem trahere non potest ad iniquum dispendium, C. de vsucap. pro emp. cum qui. arg. ff. de offi. proc. Cæsa. l. 1. 1. resp.

Item quæro secundo & principaliter, aliquis per papam est citatus & subest causa depositionis, sed de eo nō cōstat confessione vel alia probatione, deponitur: an depositus possit de iure petere, rescindi dictā sn̄iam quatenus processit? Vr q papa potest iustificare sn̄iam quam tulit ex veritate facti, sicut habet eam rescindere si constat sibi obreptum, extra de re iu. cum olim. 35. q. 9. sentētiam. extra de in inte. restit. tum ex litteris, §. nos igitur. Item posita causa sequitur effectus, sed causa deponendi suberat, vt est suppositum, ergo & effectus stat, scilicet depositio. Item quod principi placuit, legis habet vigorem. Inst. de iur. nat. gen. & ci. §. sed & quod principi. Item iugum sedis Apostolicæ est tenendum, quamquam durum. 19. distin. memoriam.

Sententia papæ an possit rescindi.

Ad oppositum processus habet fieri de notioribus ad ignota: quod non seruatur in casu proposito: ergo non tenet quod agitur. Itē a citatione ad sentētiam proceditur sicut a principio ad finē inst. de pœ. te. lit. §. fi. ff. de re iud. l. 1. Sed ab extremo in extremum sine medio nō est deueniendū, & sic probatis, per aliquē modū pbandi debet deueniri ad sententiam, extra de ver. sig. forus, §. in omni. nec ibi testes appellātur probatio, quæ fit viua voce. sed oīa illa. quæ producuntur super statu causę arg. Io. 7. & etiā. 25. vbi reo locus defendendi ad abluēda crimina, quæ sibi obijciūtur, reseruatur, 3. q. 9. nō oportet, & c. seq. & si hoc fieri possit, gaudere debet pręsidēs, extra de accu. c. licet in beato in fi. Itē creditur proponenti contra se, nō pro se. C. de lib. cau. cum precum. Item si crederetur parti narranti contra alium, defensio legitima reo auferretur, & quemlibet Papa ad dictū suū condemnare posset. Item quilibet presumitur innocēs nisi probetur nocens extra de psum. c. dudum. extra de seru. in or. fa. c. vnico ff. de manum. test. l. seruos, & ius est promptius ad absoluendum quam ad cōdemnandum. ff. de act. & ob. Arianus. extra de proba. ex litteris, & sentētia Papæ facit ius quo ad q d., & sententia inferioris iudicis firmatur: quia sententia minoris iudicis taciturnitate illius contra quē profertur firmatur. C. de postu. l. 1. C. de sen. quę si. cer. quāt. profer. l. vlt. non sic in sentētia papæ, quæ in rem iudicatā contra proferentem non transit, vt dicto c. cum olim.

Et hoc arg. concedo, s. quod dicta sententia rescindi debet, & hoc ad præsēs quadruplici ratione. Primo quidem ex parte iudicis: nā quilibet iudex in iudicādo & sententiando debet assimilari primo & supremo iudici. Sed iudicium summi iudicis, scilicet Dei, erit manifestissimum, 1. Cori. 4. illuminabit abscōdita tenebrarū, & manifestabit cōsilia cordiū, & Roma. 2. Testimoniū reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitat onem accusantium, aut etiam defendentium in die cum iudicabit Deus occulta hominum. ergo & iudicium cuiuscumque inferioris siue papę siue alterius debet ex manifestis procedere: alias non est conforme diuino iudicio, nec per consequēs iustū. Secūdo patet. Idē ex parte rei: nā reus siue ille qui iudicari habet, pōt causam multipliciter excusare, vel ostendendo se processisse ex ignorātia aliquarū circumstantiarum, vel ex infirmitate, aut etiam accusare, uel aggrauare confitendo se egisse q egit ex certa malitia. Cum igitur manifestū sit, q talia ignorari non debeant: vt pote quorum ignorantia iudici certitudinem tollit, de necessitate cōcluditur, q illa sententia non est iusta, ad quā proceditur talibus prætermissis: Tertio patet idē ex parte principij formalis, quo iudicium vel sn̄ia pfertur, s. prudentiæ: non enim potest esse iudiciū rectū nisi ex prudētia procedat. Est enim prudentia habitus rōnis verus circa agibilia, vt patet. 6. Ethic. & sicut ad prudentiam spectat iudicare per synderesim, quę est vna prudentiæ pars: sic ad eam pertinet bene cōsiliari per aliā eius partem, quæ eubulia dī, sicut. n. synderesis est bene iudicatiua, sic eubulia est bene cōsiliatiua, vt dr. 6. Eth. Consilium autem est inquisitio quædam vt tertio eiusdem: spectat igitur ad iudicem quemlibet diligēter inquirere & inuestigare ca, q ad causam pertinēt. Vnde dicit Iob. Pater erā pauperū, & causam quam nesciebā diligentissime inuestigabem. Non ergo iudex pōt ad sn̄iam recte procedere, nisi pmissa diligenti inuestigatione, discussione, & cognitione causę; si igitur secus procedat, pōt peti rescindi sn̄ia tamq in iusta. Sed forte dices, q Papa vel alius iudex nouit causam, & veritatē negotii secreto, ut est priuata persona. Dicendū est, q hoc nō sufficit: qa iudex nō iudicat vt priuata psona, sed ut publica, & ideo publice dēt sibi innotescere veritas, scilicet per leges publicas, diuinas uel humanas in cōi: in particulari autē negotio per instra & testes, & alia huiusmodi legitima documenta. Vnde dicit Augustinus super Psal. Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit, sed secundū leges & iura pronunciat, ar. ff. de offi. pręsi. illicitas, §. veritas. Quarto patet idem ex fine iudicij: finis. n. iudicii est promotio boni cōmunis, qd est diuinius, humanius, & melius quā bonum vnius, ut dicitur. 1. Ethi. Sed si procedatur ad sententiam ignorata causa, uel non discussa, bonum commune non promouetur, sed potius retardatur, per hoc enim in sententiis depositionum vel aliarum pœnarum saluatur & procuratur bonum commune; per quod mali vel emendantur, vel terrentur, uel totaliter exterminantur, si fuerint insatiabiles, ut dicitur 4. Ethi. Boni autem per hoc quietius uiuunt: sublata autem discussione causæ hæc omnia tolluntur: quia omnino eadem ratione pōt dānari innocens & bonus & malus: ex quo de causa damnationis nulla fit mentio, ut ex se manifestum est. Supposito autē tali processu iudicii, q etiam damnari possit innocens ut nocens, bonus ut malus: nō tamen plus terretur uel exterminatur bonus quam malus, nec quietius uiuit bonus quam malus, ut patet: ergo talis sententia saltem contra ordinem est iniusta, & per consequens rescindenda.

Iudex iudicat ut publica persona.

Ad primum ergo in contrarium dic : ꝙ ſententia debet eſſe iuſta ex actis notis : licet diffinitiua quādoque reſcindatur ſaltem in cauſa appellationis ex aliis de nouo probatis ff. de mino. præfecti. C. de temp. appel. per hanc, & extra de teſti. fraternitatis : ſic. n. ſententia papæ reſcindi poteſt ab eo, a quo appellari non licet, vt dicto cap. cum olim.

Ad ſecundum dic, ꝙ licet cauſa depoſitionis ſubſit ſecundum rem, non tamen ſubeſt ſecundum cognitionem, cognitio autem neceſſaria eſt ad iudicium, vt declaratum eſt prius non igitur ſufficit ſubeſſe cauſam ſecundum rem, niſi ſubſit ſecūdum cognitionem & poteſt declarari per ſimile : abſtinere enim a fornicatione 1 ſecundum rem eſt bonum : ſed ſi alicui dictet cōſcientia, ꝙ nō ſit bonum, ſtante tali conſcientia, ſi abſtineat non faciet bene : quia non ſolum requiritur quod ſit bonum, ſed quod apprehendatur & cognoſcatur ſub ratione boni. extra de ſimon. per tuas. extra de reſtit. ſpolia. litteras. §. nos autem. & eodem modo in propoſito non ſolum requiritur ad recte iudicandum & ſententiandum quod cauſa ſubſit, ſed quod manifeſte in iudicio cognoſcatur ſubeſſe vel ſubfuiſſe.

1 Circa hoc exēplū uide oīno B. Th. 1.2. q. 19. ar. 5. & 6.

Ad tertium dicendum eſt, ꝙ voluntas principis, legis habet vigorē, ſi ſit ratione regulata, & fiat animo condendi legem: cuius forma traditur. C. de legi. humanum, quia voluntas de ſe non eſt ſecurus canon, ut philoſophus dicit. 1. Pol. Cum autem princeps indicat uel ſententiat ſine cauſæ diſcuſſione & examinatione, non habet voluntatem regulatam ſecundum rectum iudicium rationis.

Ad quartum dicendum eſt, quod ſecundum philoſophum in 1. Politi. duplex eſt principatus deſpoticus & politicus, primus eſt domini ad ſeruum, qui non habet ius reſiſtendi, eo quod ſeruus eſt domini totaliter ſecundum quod huiuſmodi. ſecundus eſt principatus liberorum, qui habent ius in aliquo reſiſtendi, & talis eſt principatus Eccleſiæ circa ſubditos : non enim eſt veriſimile: quod principatus Eccleſiæ ſit deſpoticus, non enim ſumus ancillæ filii, ſed liberæ, qua libertate Chriſtus nos liberauit ad Galat. 4. Ioan. Monac. Cardinalis.

Principis uoluntas legis hēt uigorē qualiter intelligitur.

LIBER TERTIVS.

¶ Ioannes xxij.

De vita & honeſtate clericorum.

¶ Præmiſſa muſicæ artis plurima laude, cantorum laſciua melodia reprobatur, qui contra honeſtatem clericalem, quod ore cantabant, geſtibus ſimulabant. Et cantores ipſi tam exempti quàm non exempti per octo dies ab officio ſuſpenduntur. Poſſet etiam hæc extrauagans apte locari ſub titul. de celebr. Miſſarum.

CAP. VNICVM.

Eccleſ. 47.



Octa ſanctorum patrum decreuit auctoritas, vt in diuinę laudis officijs, quę debitę ſeruitutis obſequio exhibentur, cunctorum mens vigilet, ſermo non ceſpitet, & modeſta pſallentium grauitas placida modulatione decantet. Nam in ore eorum dulcis reſonabat ſonus. Dulcis quippe omnino ſonus in ore pſallentium reſonat, cum Deum corde ſuſcipiunt, dum loquuntur verbis : in ipſum quoque cantibus deuotionem accendunt. inde etenim in Eccleſijs Dei pſalmodia cantanda præcipitur, vt fidelium deuotio excitetur, in hoc nocturnum diurnumque officium & Miſſarum celebritates aſſidue clero ac populo ſub maturo tenore, diſtinctaque gradatione cantantur, vt eadem diſtinctione collibeant, & maturitate delectent. Sed nonnullæ ſcholæ diſcipuli, dum temporibus menſurandis inuigilant : nouis notis intendunt fingere ſuas, quàm antiquas cantare malunt, in ſemibreues & minimas Eccleſiaſtica cantantur : notulis percutiuntur : nam melodias hoquetis interſecant, diſcantibus lubricant, triplis & motetis vulgaribus nonnunquam inculcāt, adeo vt interdum antiphonarii, & gradualis fundamenta deſpiciant : ignorent ſuper quo ædificant, tonos neſciant, quos non diſcernunt, immo confundunt : cum ex earum multitudine notarū aſcenſiones pudicæ, deſcenſioneſque temperatæ plani cantus quibus toni ipſi ſecernuntur adinuicem obfuſcentur : currunt. n. & non quieſcunt: aures inebriant, & non medentur : geſtibus [a] ſimulant quod depromunt, quib. deuotio quęrenda contemnitur, vitanda laſciuia propalatur. Non. n. inquit fruſtra ipſe Boetius, laſciuus aius vel laſciuiorib. delectatur modis, uel eoſdem ſæpe audiēs emollitur & frangitur. Hoc ideo dudū nos & fratres noſtri correctionē indigere percepimus, hoc relegare, immo prorſus abiicere & ab eadem Eccleſia Dei profligare efficacius properamus. Quocirca de ipſorum fratrum conſilio diſtricte pręcipimus, ut nullus deinceps talia, vel his ſimilia in dictis officiis, pręſertim horis canonicis, vel cum Miſſarum ſolennia celebrātur, attētare præſumat: Si quis vero contra fecerit, per ordinarios locorum vbi iſta commiſſa fuerint, vel deputandos ab eis in nō exemptis, in exemptis vero per præpoſitos ſeu prælatos ſuos, ad quos alias correctio & punitio culparum & exceſſuum huiuſmodi vel ſimilium pertinere dignoſcitur, vel

Docta.] a ¶ Geſtibus ſimulant. ꝙ eſt turpe & cōtra honeſtatem clericalem. In hoc quodam modo comparandi il lis, qui ludos theatrales in Eccleſijs faciūt vel ibi laruas induant, ut ſuæ inſanię

ludribia exerceāt, de quibus in c. cum decorem. eo.tit. Et per hoc iſta extrauagans bene facit ad iſtū tit. de pręb. pondera etiā verba, quæ ſequunt, vitanda laſciuia propalatur. Non nego tamen, quin potuiſſet poni. & forte aptius, inf. ſub tit. de celebr. Miſſ. Sed non eſt inconueniens eandem decretalem diuerſis reſpectibus ſub diuerſis poni titulis ut patet de c. ſignificantibus. de lib. ob. quod ſub eadē prorſus forma reperitur in ti. de app. Idem in iure ciuili repetit, ut patet de l. legē, quæ eſt, C. de pac. & etiam in titu. de pac. conuentis.

a Pię.] Hæc conſtitutio recitat moderationem factam pro prælatis contra conſtitutionem Clement. iv. extra. 6. lib. de præben. cap. ſtatutum, ſed videtur reuocata extra 6. lib. in procem. in fin. dicitur, quod ibi loquit de conſtitutionibus non ſuis, ſed prædeceſſorum ſuorū. Sed adhuc videtur eſſe reuocata per aliam ſuam cōſtitutionem iſti (quæ præceſſit) aduerſam, extra de conſtit. capi. 1. & de præben. ſi Apoſtolicæ, quod concedo & ſi non in toto, tamen in tanto, utpote in eccle. parochialib⁹ vt hæc conſtitutio prorſus non tollatur, ſed attenuetur. arg. ff. de adimen. leg. qui hominem.

b Decernentes.] per hoc uerbum habetur epiſtola pro conſtitutione C. de legi. & cō ſti. l. leges ut generales. & inf. eo. ver. nulli ergo.

c Ignoranter.] qualiter hoc caſu ligantur ignorantes not. extra lib. 6. de elect. ſi eo tempore.

vel deputados ab eiſdem per ſuſpenſionem ab officio per octo dies auctoritate huius canonis puniatur. Per hoc autem nō intendimus prohibere, quin interdum diebus feſtis præcipue, ſiue ſolemnibus in Miſſis & præfatis diuinis officijs aliquę conſonantiæ, quæ melodiam ſapiunt, puta octauæ, quintæ, quartæ & huiuſmodi ſupra cantum eccleſiaſticū ſimplicem proferantur, ſic tamen ut ipſius cantus integritas illibata permaneat, & nihil ex hoc de bene memorata muſica immutetur: maxime cum huiuſmodi cōſonantiæ auditum demulceāt, deuotionem prouocent, & pſallentium Deo aīos torpere non ſinant. Actum & datum, &c.

De præbendis & dignitatibus.

¶ Bonifacius octauus.

¶ *Cum beneficia in curia vacantia idoneis debeant conferri perſonis, illorum collationem Papa ſibi reſeruat vide captul. 2. & 3. & cap. præſenti. eo. tit. lib. 6.*

CAP. I.



Piæ [a] ſollicitudinis ſtudio ducimur, ut dignitates, perſonatus, præbendæ, aliaque beneficia Eccleſiaſtica cum cura vel ſine cura, quę apud ſedem Apoſtolicam uacare noſcuntur, perſonis cōferantur idoneis, † per quas in eis debita impendantur obſequia, & diuinorum cultus exerceatur ſollicite in eiſdem. Inde fit quod nos huiuſmodi dignitates, perſonatus, præbendas, Eccleſias & alia Eccleſiaſtica beneficia, quæ apud ſedem eandem intra unū menſem a data præſentium hactenus in curia vacauerint, computandū, & quæ ex nunc apud eam vacauerint in futurum, prouiſioni ſedis eiuſdem auctoritate Apoſtolica reſeruamus. Decernentes [b] exnunc irritum & inane, ſi ſecus in hac parte ſcienter vel ignoranter, [c] per quemcunque ſeu quoſcunque, Apoſtolica vel alia quauis auctoritate contigerit attentari. Nulli ergo &c. Datum Lateranen. 5. Non. Maij, anno primo.

† Vide concil. Trident. ſeſſio. 24. de refor. c. 12.

¶ Clemens quintus.

¶ *Prouiſiones ſub titulo commendæ factas de Eccleſiis Parochialibus, Archiepiſcopalibus, Epiſcopalibus, & monaſterijs ad petitionem regum vel quorumcunque magnatum, reuocat.*

CAP. II.

Ex ſupernæ † prouidētia maieſtatis, cuius vniuerſa diſpoſitione reguntur: ad Apoſtolicæ preeminentiā dignitatis (licet inſufficientibus meritis) euocati, gregem Dominicum noſtræ vigilantiæ creditum vndiq; contemplamur, illumque ſalubri ſtudemus paſtoris more vigilis (quantum nobis ex alto permittitur) obſeruātia cuſtodire, ut de illo poſſimus ad ipſius laudem, cuius exercemus uices in terris, dignam in extremo iudicio reddere rationem. Ideoque nos diligens cura ſollicitat, continua pulſat inſtantia & curioſa ſollicitudo perurget, ut circa fidelium ſtatum ſalubriter dirigendum ſic efficacibus ſtudijs, & promptis operibus intendamus, quod per noſtræ cooperationis miniſterium erga ſanctam matrem Eccleſiam deuotio filiorum concreſcat, ipſorum ceſſent grauamina, & tranquillitatis ei proueniat incrementum: quod tunc recte agere credimus, cum moleſtis euentibus viam præcludimus, indirecta dirigimus, ſubtrahimus noxia, & ſalubria procuramus.

† Vide concil. Trid. ſeſſ. 7. de refor. c. 2. & 4. & ſeſ. 24. de refor. cap. 17

¶ Sane pridem nos (licet inſufficientibus

meritis ad summum Apostolatus apicem (sicut Domino placuit) euocati, ab ipso nostrę promotionis exordio antiquæ notitię regũ, prelatorum, magnatum, & aliorum nobilium personarum Ecclesiasticarum, & secularium memores existentes, ad ipsorum aliquibus, tum quia in terris morantes eorum gradum huiusmodi promotionis habuimus, tum quia solitæ ad eos amicitiæ specialibus affectibus ducebamur: aliquibus vero ex assueta Romanorum Pontificum liberalitate, quam in suis exercere sunt soliti nouitatibus: Volẽtes honoris & liberalitatis affluentia complacere, ad eorum importunas tamen & multiplicatas precum instantias, nonnullis clericis, & personis Ecclesiasticis, religiosis & sæcularibus diuersorum ordinum, dignitatis, cõditionum & statuum patriarchales, & archiepiscopales, & episcopales Ecclesias ac monasteria distincta pastorib. sub commendæ vel custodiæ, seu curę vel guardiæ, aut administrationis titulo, nomineve notabili duximus ppetuo ad vitam seu ad certi temporis spacium committenda, super his, an tales videlicet tãtasque gratias per nos fieri decuisset, uariorũ arduorum negotiorum multiplicitate distracti, vsque ad tempus quo infirmitate satis periculosa nos his dieb. uisitauit omnipotens, nequiuimus cogitare plenarie. Verum in debilitate ipsius ægritudinis constituti, a negotiorum vtcunque discussione semoti, ad hoc sub diligenti examine direximus aciem nostræ mentis demumque prospeximus euidenter quod Ecclesiarum & monasteriorum eorundem cura negligitur, bona & iura dissipãtur ipsorum, ac subiectis eis psonis, & populis spiritualiter plurimum, & temporaliter derogatur, eisque redundant ad noxam, quæ dicebantur cedere ad profectum, ac nedum ipsis, sed etiam Romanæ matri Ecclesiæ) quę disponente Domino ipsorum caput fore dinoscitur & magistra) grauiora inde futura timentur pericula.

Cõmenda de beneficijs facta multorũ est causa malorum.

¶ Nolentes igitur his tot & tantis dispendiis ulterius causam relinquere, sed volentes potius opportunum & debitum in hac parte remediũ adhibere, omnes & singulas promissiones huiusmodi p nos (ut præmittitur) factas quibuscunque cuiuscunque ordinis, dignitatis, aut status, sed etiam sanctę Romanæ Ecclesię Cardinalibus quocunque modo vel tempore, factæ noscantur, auctoritate Apostolica exnunc ex certa scientia reuocamus, cassamus, & annullamus, & decernimus de cetero non habere aliquam roboris firmitatem, Nulli ergo. &c. Datum apud Pisatum Burdegalen. diœces. decimo Calend. Martij, anno secundo.

¶ Clemens quintus.

¶ Beneficia maiora & minora uacantia & uacatura, præsertim in prouincia Burdegalen. Clemens quintus certis ex causis suæ dispositioni reseruauit cum appositione decreti.

CAP. IIII.

ET si in temporalium dispositione bonorũ habenda sit discretionis cautela, præcipue vt ea digne & laudabiliter disponãtur, in ecclesiasticis tamen reb. multo fortius inuigilare nostra debet intentio, vt iuxta personarum conditiones & status, ad diuini nominis laudem, & ipsarum vtilitatem prouideatur ex merito Ecclesiasticis psonis, cũ iuxta canoicas† sanctiones nihil sit quod Ecclesiæ Dei magis officiat, quam quod indigni assumantur ad regimen animarum.

Bona ecclesiastica sunt diligentius disponenda quam temporalia.

† In cõcilio Lateranensi sub Innocentio Tertio c. 26. refertur in capi. nihil est. extra de electione.

¶ Hac igitur consideratione moti, specialiter Burdegalen. Ecclesiam, de qua (licet immeriti) sumus nouiter ab hunc statum summi Apostolatus assumpti, & monasteriũ sanctæ crucis Burdegalen. ordinis sancti Benedicti et vacans per obitũ quondam fratris Gulielmi de Bonbio abbatis eiusdem: Et generaliter patriarchales, archiepiscopales, episcopales Ecclesias, monasteria, prioratus, & quoslibet personatus, & dignitates vel officia cuiuscunque ordinis, & conditionis existant, necnon canonicatus, præbendas, Ecclesias cum cura uel sine cura, & alia quælibet beneficia Ecclesiastica quocunque nomine appellentur, quæ apud sedem Apostolicam vacare noscuntur ad præsens: & quæ toto nostri Pontificatus tempore vacare contigerit in futurum, prouisioni, collationi & dispositioni nostræ, & sedis eiusdem, hac vice auctoritate Apostolica reseruamus: Decernentes exnunc irritum, & inane si quid contra hoc per quoscunq; quauis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum est hactenus, vel in posterum cõtigerit attentari, constitutione Clemẽtis iv. & Bonifacii viii. Romanorum Pontificum prædecessorũ nostrorum, & alia qualibet in cõtrariũ edita nõ obstãte. Et

quia.

¶ Spẽaliter I-iunctũ plus timet, q̃ q gñaliter imperat.c.Si ad uersus,ext.d hrt.c. q̃q̃.d. 23.

¶ Hæc extrauagãs hẽtur in text. xx. Io. xxij. sub tit.de p̃b. cũ gl. dñi Zẽz. hic vero ponit cum gl. Gul.de Mõte Laud.



Execrabilis 1,] Hæc decretalis, quæ posteast in tit.de præb. & dign. situari, diuidit in decem partes. In prima, ambitio, & importunitas quorũdam pręmittit. In secunda, multiplex incõueniens exprimit. In tertia, sup his moderantia apponit. In quarta de beneficiis iã iuste possessis statuit. In quinta, super vacaturis, quib. est iᵒ ad rem, consulitur. In sexta, de iniuste detẽtis annectit. In septima, super deinceps pɾcipiẽdis cũ appositione pęnę ꝓspicit. In octaua, oĩum sic vacantium ꝓuisio cũ decreto sedi Apostolicæ reseruat. In nona, quis in hoc casu dicat ordinarius, declaratur. In decima, subiicitur de quibus b̃nficiis intelligatur. Secunda, [Vnde inter cetera. Tertia, [Nos itaque.] Quarta, (Statuimus.] Quĩta.[Per hoc.]Sexta, [Porro.] Septima,[Qui vero.] Octaua, [Quæ omnia.] Nona. [Ceterum.] Decima, [Quãtum autem.]

a ¶ Execrabilis.] sic inci piebat, quædã constitutio Alexand.iiij. loquens de potestate legatorum circa b̃nficia conferenda Gul. de monte Lauduno.

b ¶ Sæcularium.] supple clericorum, & sic cõcordãt isti in hoc, licet diuersificẽt se i aliis, ut 16.q.1. alia, vñ quasi totus mundus conuenit in hoc casu. sup.de ele.quorundam, li. 6.

c ¶ Ambitio.] si. sup. de præb quia in tm.

d ¶ Insatiabilis.] ad instar ignis materialis, cuius ardor tanto fortius accenditur, quanto magis de lignis in eo ponitur, & est huius rõ: nam taliũ dilectores vbi magis abundant in talib. magis ad amorem inflãmantur eorum: quia nunquam

quia plus † timeri solet quod specialiter iniungitur, quam quod generaliter imperatur, hac reseruatione nostra & decreto ligari volumus ignorantes. Et quia bullam nostram nõ habemus ad præsens, ad cautelam præsentium, & memoriam futurorum huiusmodi reseruationem cũ præmissi interpositione decreti scribi, & in publicam formam redigi iussimus per Bernardum Caprarii publicum notarium infrascriptum: quam etiam sigilli, quo vtebamur olim Burdegalen. ecclesiæ præsidentes, fecimus appensione muniri. Datum Burdegalæ, ij. Calen. Augusti, Pontificatus nostri anno primo.

Ioannes xxij. Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

¶ Papa hic primo ambitionem, & importunitatem quorundam religiosorum, & sæcularium super obtinendis pluribus beneficiis dispensatiue, qui insufficientes quandoque erant pro vno in diuersis locis regnis & alijs locis distantibus recitans, apponit plures ex hoc contingentes inconuenientias, & tãdem statuit, quod omnes (exceptis Cardinalibus, ac regum filijs,) qui super pluralitate beneficiorum, quæ alias de iure non poterant obtineri, dispensationem obtinent, vnũ cum cura, aliud sine cura, possint à tempore notitiæ eligere intra mensem, & alia cum effectu dimittere teneantur: alias omnibus sic dispensatis sint ipso iure priuati. Et idem de beneficijs, in quibus ius est ad rem dum vacabunt. de pluribus etiam talibus iniustè tamen & sine dispensatione detẽtis, ordinat quod vltimum retineant, & omnia alia dimittãt intra mensem, alioquin omnibus sint priuati: Item vult quod qui amodo talia receperint, dimissionem de primo faciant coram ordinario cum effectu: alioquin sint omnibus ipso iure priuati. quæ omnia sic vacantia dispositioni Apostolicæ sedis, reseruat, interpretans ordinarios in hoc casu solos diœcesanos beneficiorum sic dimissorum. Item hoc vult de solis beneficijs intelligi, in quibus quis per se, vel vicarium suum temporalem curam animarũ vel spiritualem iurisdictionem exercet de consuetudine, vel de iure, hoc dicit, de Laud.

CAP. IV.



Xecrabilis a † quorũdã tã religiosorũ, q̃ sæculariũ, b ambitio, c quæ semper plus ambiens, eo magis insatiabilis d creditur, quo sibi amplius indulgetur, & improbitas importuna e petentium a nobis, & prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus non tam obtinuisse, quam extorsisse f plerumque noscuntur, vt vnus interdum etiam ad vnum beneficium ecclesiasticum minus idoneus, g in diuersis ecclesiis h nedum vicinis, sed abinuicẽ longe distantibus, i immo nonnunquã in diuersorum regnorũ k partibus situatis, plures

vacat amor in anima amantis, inimo quãtõuis ibi delectationibus magis abũdat, magis accenditur, & crematur. 45. dist. omnes. & iõ dicit Seneca, Cum cetera uitia homine senescẽte se nescant, sola auaritia iuuenescit: maxime cum de rebus mũdanis nõ possit natura liter anima, quæ spiritualis est, satiari: sed tunc duntaxat anima beata satiabit, cum sibi apparuerit gloria Domini, ut in ps. 16. Guliel. de mõte Laud.

e ¶ Importuna.] simile sup.de rese. quia ꝑ ambitiosam. li. 6.

f ¶ Quam extorsisse.] simile.c.31.q.2. hac ratione.

g ¶ Minus idoneus.] sup.de æt. indecorũ. 100.d. contra morẽ. ibi, decorari, & cetera.

h ¶ Ecclesia.] scilicet situatis, quod est infra.

i ¶ Distantibus.] & sic nimia distãtia nocet, vt hic, quandoq; etiam nocet nimia propinquitas, vt sup. de consue. c.1. lib.6. vbi hr quod quis nõ potest in una tenere, quod posset in diuersis. Item nimia vicinitas Sodomæ & Gomorrhæ nocuit aliis quinque vicinis, de quo s. de excess.præl. clerici, facit sup.de præs. quosdã. & c. quanto prodest etiam quandoque distantia, vt leg. & not. su.de in integr. rest. tum ex litteris. in fi. vbi de hoc gl.

K ¶ Regnorum.] hoc facit ꝓ opinione Io. posita 3. q. 9. neminem .s. quod auctoritate

Aĩa de reb. mũdanis satiari nõ pt.

Propinqtas nocet qñq. † Vide Cõc. Tri.ses.7. de ref.c.2. & 4. & ses.24. de refor.c.17.

ritate Apostolica non possit quis citari extra prouinciā inf. vnam dictam : contrarium tamen seruat curia Romana, vt tenet ibi Barthol.

Pluralis locutio duo cōprehendit.

a ¶ Plures quam duas.] alias autem pluralis locutio duorum numero cōtenta est sup. de reg. iur. pluralis. li. 6. quod est verū vbi duo vel alia maior multiplicatio nō pcedit eandem: sed potius certa de se plura

quam duas a vel tres, aut plures etiam digni-

litas ponitur & non vaga. sup. de pb. is cui. secus si fiat contrariū, vt hic, in hoc q sequit, intra duas, vel tres aut plures, & hoc in fauorabilibus, secus autem in odiosis in quib. pluralitas ad unum coniunctim qñq; restringitur, vt sup. de priuil. vt priuilegia, in fi. talia enim secundum materiam, de qua est sermo, plura vel pauca dicuntur, & ad multa vel modica referuntur vt legitur & no. 45. dist. disciplina in fi. de cle. exc. latores. cum simil.

Dignitas, & personatus parū aut nihil differūt. Simile & idē differunt.

b ¶ Personatus.] licet aliqui dicant ista nomina. s. dignitates, personatus, synonymiace pro eodem poni, textus tamen sup. de præb. de multa. videtur differentiā inter ea ponere aliqualem : in quo dum facta in principio mentione de dignitate, subiungitur in fi. hoc idē in personatib. quod crederem verum, si dixisset hoc simile, sup. de constit. translato, quod nō facit: sed idem potius q differt multum a simili, vt sup. de transl. episc. inter corporalia. §. sicut aūt. ibi tñ dicit pp expressam similitudinem vel identitatem potius, &c. quasi dicat, aliud est simile, & aliud idem. vnde licet nomina sint diuersa, vnam tamen formam tenent sicut legitur. 99. distin. prouinciæ. de primatibus & patriarchis; diuersitas autem nominum introducta est ex diuersis consuetudinib. Ecclesiarum, & ex diuerso modo loquendi, vt patet in illis titulis. su. de off. vicar. usque ad tit. de maio. vbi idem. & eadem administratio appropriatur. diuersis officiis pp diuersas consuetudines diuersarum ecclesiarum, & diuersos modos loquendi, facit ad hoc. sup. de const. cum accessissent. vbi primiceriatus quandoque dignitas, quandoque personatus, interdum etiam officium dr. de hoc dixi propter istos impetrantes, qui in suis supplicationibus quas Papæ porrigunt quandoque omnia ista ponunt, quandoque etiā deficiunt. Et idem credo dicendum de officiis & administrationibus, quod vnum. s. aliud comprehendit. sicut de hoc vidi dubitare in Eccl. Tholosana an. s. operaria illius Ecclesiæ esset officium vel administratio: cum quidam impetrans haberet officium in suis litteris, non autem administrationem, q dicebant dictam operariam esse ibi, non autem officium: & tñ impetrans obtinuit: vñ non video q iura inter talia beneficia gradum seu distinctionem aliquam ponant seu faciant: quod credo facerent si esset sicut faciunt in sua propria materia inter curatam, & nō curatam & similia. su. de pb. cum illis. li. 6. ex quo ergo lex non distinguit: nec nos: nec vbi Papa hoc non facit, nec & idem & eiusdem iuris dicerem esse archipresbyteratus & decanatus in Pictauia. quia idem officium gerunt ibi: nā ex quo sunt eiusdem gñris, sint & eiusdem iuris hoc enim plebanatus æquiparat. Inn. cum dignitatibus, & personatib. sup. de præb. cū olim. in gl. sua de his plebanis loquūtur iura. sup. de re iud. cum inter. de præsc. cū olim. 31. q. 1. & si dormiens. su. de dec. ad audientiā. Si aūt arguis de stylo curiæ, q̄ in suis rescriptis, & constitutionibus omnia singula talia specificat, dic quod tales inculcationes verborum sæpe immiscet in suis ordinationib. & hoc facit ad cautelam, & ex suprabundanti, cum talia non vitient, sed prosunt potius ad exceptiones superfluas citius elidendas: ad varietatē autē diuersæ locutionis seu mutabilitatem nominantium, nihil immutatur in istis realiter in effectu, nec mutari debet seu aliqua diuersitas denotari, argu. 10. dist. lege. & ideo dicit philosophus, propter nostrū affirmare vel negare nihil mutatur in re: vel hoc fit vt diuersis locutionibus gentium satisfaciat. argum. sup. de mag. inter Cōc. Vien. 37. dist. qui de mensa. Quid si Papa dicit, conferi-

Officium, & administratio idē sunt.

mus tibi talem dignitatem, non obstante q talia beneficia teneas qualiacunque sint: quæ omnia cum ista volumus quod ex dispensatione nostra possis tenere: nunquid prima qualiacunq; sint, etiam si per electionē quis creatur in istis: iste poterit retinere? Vr quod sic. argu. sup. de preb. si Romanus. in versi. qualiacūq; vnde vr q ista duo operentur, quia .s. tollant oēm surreptionem quotquot & quæcunque sint prima beneficia. Item quod insimul obtineri valeat quęcunque & quotquot sint: cum tantum valeat genus in generali, quantum species in speciali. sup. de maio. solitæ. in fi. de offi. ord. si sacerdos. nam qui dicit qualiacunque, nihil excipit 19. dist. Romanorum.

tes vel personatus, b officia, seu prioratus, c

Prioratus appellatione qd cōtineat.

c ¶ Prioratus.] dicunt quidam nomine Prioratus contineri solas quasdā administrationes & dignitates monachorum & aliorum regularium, vt su. de offic. ord. præsenti. li. 6. de præb. nisi. in fi. & c. cum singula, lib. 6. facit. su. de rescr. & si principalis. conc. Vien. vsus tamē in aliquibus partibus obtinet, prælatos, rectores sæculares Ecclesiarū ruralium, & etiam curatarū, vbi cura tamen per vicarios in eis separatim regitur, vocari Priores: sicut in Carcassesio, Agenesio, & in ceteris aliis partibus & talis est Prioratus de Fraga in diœcesi Herden. sunt & plures Priores sęculares & collegiati, sicut Prior sanctæ Radegundæ Pictauen. & Manso. in Agenesio, de talibus enim loquitur decr. su. de præb. cap. si. qui autem talium dicantur collegiati, & qui non, notaui plene in extrauaganti domini Ioan. Suscepti. Sed quid dices de Prioratibus claustralibus, qui sunt in istis monasteriis de quib. loquitur decr. sup. de rescript. & si principalis, Concil. Vien. nunquid ista cadunt sub edicto illorum iurium, sup. de consuet. c. consuetudinē, & de pręben. cum singula, lib. 6. & istius cap. s. quod sint incompassibiles cum aliis officiis, Prioratibus, seu administrationibus constitutis intus monasterium vel extra? Videtur quod non, immo possunt se cum altero de aliis beneficiis intus vel extra compati: immo etiam cum pluribus, alias tamen canonice possessis. Et est ratio: quia tales prioratus ut communiter nullas administrationes seu temporales prouentus habent: sed solummodo spiritualem iurisdictionem seu officium in personas monachorum, abbatibus dumtaxat absentibus, & in eorum defectum & sic potest dici officium sine administratione, ad instar illorum iudicum, de quibus legitur sup. de in integr. restit. causam, vnde nihil uidetur eis repugnare, quin habētes alias administrationes, possint tales prioratus tenere, sicut alias beneficiati possūt esse officiales etiam principales vel uicarii generales uicedomini, syndici uel similia officia in curia Romana tenere, vel alibi, talia. n. officia vel similia nullā administrationem habent sibi annexam: & ideo aliquo iure nō prohibentur una cum aliis exerceri, & insimul possideri de hoc etiam no. sup. de consue. consuetudinē, 1. q. 3. saluator, 89. dist. indicatum, maxime cum nō sint perpetua, quod uult dicta decret. consuetudinem, immo de die in diem omnes isti remouentur pro nutu cum cā vel sine cā. Et idem vr censendum saltem quantū ad istā decr. & quantum ad c. cum singula. de prioratibus simplicibus monachorum in quib. quis non creatur per electionem, nec proprie instituuntur in eisdem, ut notat Host. su. de præb. de multa. & Guid. in dicta decr. cū singula & de offic. ord. præsenti. lib. 6. licet aliqui contra. Nec obstat dec. sup. de sup. neg. præla. quia regulares, in fi. quia illud non respicit præterita, ut patet in uer. censuimus. præterea ibi dicit tantum de prioratibus & Ecclesiis curatis: nec replicat de administrationibus quasi uelit in illo obtinere dictā opinionem Gul. & Host. Et idem uidetur dicendum de archipresbyteratibus diœcesis Bituricen. qui consueuerunt rectoribus aliquarum ecclesiarum cōmitti per archiepiscopum sic, quod quādiu uiuit iste archiepiscopus durat in ipsis rectoribus

Archipresbyteratus Bitu. nō sūt perpetui.

dictum

dictum officium archipresbyteratus, sed eo mortuo capitulum committit alijs, & postea nouo archiepiscopo creato committit alijs, licet isti archipresbyteri excommunicent, & alias iurisdictionem spiritualẽ exerceant, nihilominus tamen rectores curam animarum habentes, possunt istos tenere, & sic fuisse interpretatum dicitur per Papam.

aut diuersa ecclesiastica beneficia curam [a] animarum habentia, possit dispensatiue, cum [b] alias non liceret de iure communi, recipere, & simul licite retinere: Vnde inter cetera [c] inconuenientia infrascripta nascuntur, quod videlicet [d] interdum vnus, qui vnum, quamuis modicum vix officium [e] implere sufficeret, plurimorum sibi vendicat stipendia, quæ multis litteratis [f] viris vitæ puritate ac testimonio bonæ [g] famæ pollentibus, qui mendicant, possent abunde sufficere, æqua [h] distributione collata. Habentibus [i] ipsa paratur vagandi [k] materia, diuini [l] cultus minuuntur, hospitalitas [m] in ipsis beneficijs debita [n] non seruatur: & dum [o] non sunt sui in vnaquaque regione [p] rectores ecclesiarum, detrahitur commodis & honori, quæ carentes defensorum auxilio in iuribus suis & libertatibus multipliciter collabuntur: ruinis [q] patent ędificia nobilia, quæ magnificentia [r] extruxerat decessorum. Et (quod [s] amarius est dolendum) animarum [t] cura negligetur: & vitiorum [u] sentibus fomentum [x] periculose præbetur. ¶ Nos itaque [y] tot malis tantisque discriminibus occurrere cupientes, omnes & singulas dispensationes super receptione ac retentione [z] plurium dignitatum, personatuum, officiorum, prioratuum aut beneficiorum, quibus cura sit animarum annexa, sub quacunque forma vel expressione verborũ a nobis vel dictis prædecessorib.

a ¶ Curã animarum habentia.] quæ sint ista, dicetur infr. ec. c. §. fi.

Beneficia aliqua sunt de iure compassibilia.

b ¶ Cũ alias non liceret de iure cõi.] & sic no. quod dare est de iure cõi aliqua beneficia sibi ad inuicem compassibilia etiã sine aliqua dispensatione. sim. sup. de rescr. gratia, lib. 6. & c. gratiæ. conc. Vien. quod est contra opinionẽ. Host. no. tamen sup. de præben. cum iam dudum, & c. super inordinata & per glos. sup. de elect. dudum. 2. & de præben. de multa.

c ¶ Vnde inter cetera.] Secunda pars.

d ¶ Videlicet.] nota primum inconueniens.

e ¶ Modicum diuinũ .s. cuicumque gradui spectans, & tamen nihil facilius est & leuius hoc tempore, & hominibus acceptabilius si perfunctorie res agatur: sed nihil apud Deum miserius & tristius, & damnabilius, vt 40. di. ante omnia. & maxime missam, quam si quis vnicam in die digne celebrauerit, valde felix est, vt sup. de celeb. miss. te referente.

f ¶ Litteratis viris.] quibus potissime inter alios est de bonis ecclesiæ subueniendum. simile supr. de præb. de multa. §. vlt.

Fama est clericis necessaria.

g ¶ Bonæ famæ.] ista enim duo, s. nitor conscientiæ, quantum ad dominum, & odor famæ, quæ ad proximum, sunt necessaria in ministris ecclesiæ, ut supra de sacra vnc. c. vnico, §. ad exhibendum, in fi. unde in odore bonæ famæ potius quam in fama delectandum est, vt sup. de accus. licet. Econtra uero infamia multa mala præstat, ut supr. de accu. inquisitionis, & ca. qualiter, & qui hanc negligit, & in se oriri permittit, crudelis est. 12. q. 3. non sunt audiendi.

h ¶ Aequa distributione collata.] Nota bona patrimonij crucifixi debere æquis portionibus diuidi inter assumptos in sortem per capita, non per stirpes, omnes enim sumus filij primi gradus & hæredes, & sic digni successione, nisi ab ea propter ingratitudinem excludamur, potentioribus tamen nobilitate, litteratura, vt de carnis proximitate, seu alijs taceamus, pares esse non possumus, nec debemus, est enim gradus inter angelos, Apostolos, & alios in cælesti militia triumphantes, & sic fuit ab initio temporis, & sic erit, arg. 86. di. non satis. 89. d. c. 1. in fi.

i ¶ Habentibus.] versicul. & est secundum inconueniens.

k ¶ Vagandi.] in hoc quod habent discurrere per loca, in quibus beneficiati existunt. simile supr. de offic. ordi. quanto, debebãt enim manere in ea vocatione, qua primo vocati erant, ut sup. de reg. licet, in prin. talis itaque discursus frequenter nocet nedum animæ, immo etiam corpori & bursæ, iuxta vulgare quod dicitur, quod petra mutabilis numquã accipiet muscum, & hoc uerum est, nisi fiat ex causa iusta: nam interdum ualet loci mutatio, 81. dist. ualet.

Vagatio nocet corpori & animæ.

l ¶ Diuini.] versi. & est tertium, & dic de hoc ut dixi in extrauaganti suscepti, & de celeb. miss. graui. concil. Vien.

m ¶ Hospitalitas.] versi. & est quartum.

n ¶ Debita.] quæ, quando per quem, & quibus hospitalitas debeatur, dic ut legitur & not. 42. di. per totum. C. de epi. & cleric. l. 1. supra de empt. & uend. ca. 1. in summ. Hostien. de tempo. ordinan. super uerbo, hospitale.

o ¶ Et dum.] uer. & est quintum.

p ¶ Regione.] & sic no. quod præsens est qui in regione est. hoc idem dicitur de illo, qui in hortis est.

q ¶ Ruinis.] uer. & est sextum.

Aedificãs in beneficio suo ipsius utilitatem facit.

r ¶ Magnificentia.] Not. magnificum opus exercere, qui nobile ædificium erigit in loco sibi commisso, istud enim proprie dicitur uersum in utilitatem ecclesiæ, & durare uersum, ut nota. Innocent. supra de fideiuss. quod quibusdam. Et sic est argumen. per locum a contrario, quod in illis qui per negligentiam suam talia permittunt collabi, cum sint de se perpetua, de dilapidatione possint merito accusari, & idem de illo qui nemora antiqua non cædua sine ardua necessitate ecclesiæ scindit, uel destruit, talia uero de proprietate ecclesiæ satis possunt dici, cum emphyteutæ, vsufructuario non liceat, uel uasallo, ut ff. de vsufr. arboribus in princ. cum l. præcedenti, & l. hactenus, in fin. cum sequen. & ff. de censi. forma.

s ¶ Et quod.] versi. & est septimum.

t ¶ Animarum.] quæ quanto pretiosiores sunt corporibus, tanto in eis amarior est iactura, extra de ma. & ob. solitæ de pænit. & remis. cum infirmitas.

u ¶ Et uitiorum.] versi. & est octauum.

x ¶ Fomentum.] superfluæ etenim & exquisitæ delitiæ sunt uitijs alimenta. 41. di. & 43. di. per totum. sup. de ui. & ho. cle. c. a crapula.

y ¶ Nos itaque.] Tertia pars.

z ¶ Retentione.] & sic non sufficeret dispensare, quod possent plura recipere, nisi adderetur quod recepta possint retinere, quod uerum est de incompassibilibus, alias secus, ut sup. de rescrip. gratia. & de præb. non potest, lib. 6.

a ¶ Vni-

noſtris cuicunque perſonæ conceſſas, (Cardinalibus tamen ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, qui circa nos vniuerſali [a] eccleſiæ ſeruiendo, ſingularum Eccleſiarum commoditatibus ſe impendunt, ac regum filijs, qui propter ſublimitatem eorum ac generis [b] claritatem ſunt potioris prærogatiua gratiæ attollendi, dumtaxat exceptis,) deliberatione ſuper hoc cum fratribus noſtris habita diligenti, de ipſorum conſilio & ex certa noſtra ſcientia in forma ſubſcripta duximus taliter moderandas, [c] quod per moderamen noſtrum effrenatam circa eaſdem perſonam talium beneficiorum multitudinem refrænemus, ipſique impetrantes fructu diſpenſationum huiuſmodi totaliter [d] non fruſtrentur.

¶ Statuimus [e] itaque, & de fratrum noſtrorum conſilio ordinamus, quod obtinentes nunc ex diſeenſatione legitima [f] pluralitatem [g] huiuſmodi dignitatem, perſonatuum, officiorum, aut prioratuum ſeu beneficiorum, quæ [h] alias abſque alia diſpenſatio-

Vtilitas publica præfertur priuatæ.

a ¶ Vniuerſali.] & ſic nota quòd officium vniuerſale in ſe eius ſingularia comprehēdit ſicut alibi dicitur, quòd vtilius ſeruiunt iſti generali eccleſiæ quam ſpeciali, & ſic publica vtilitas præfertur priuatæ, & maior minori, vt legitur & notatur plene de hoc ſu. de poſtu. præl. bonæ. 1. q. 1. ſcias.

b ¶ Ac generis claritatem.] curialior eſt hic Papa quam Hoſt. quod no. ſup. de præbē. venerabilis, quòd diſputare de nobilitate generis eſt diſputare de nobilitate ſtercoris.

c ¶ Moderandas.] & ſic diminutionem denotat, vt ſequitur & probatur ſupr. de verb. ſig. tranſmiſſæ, veriores.

d ¶ Totaliter.] mediam viam concedit Papa hic, ſimile ſup. de offi. deleg. quærēti. de offi. cuſtod. c. 1.

e ¶ Statuimus.] Quarta pars.

f ¶ Legitima.] ſupple in quo ſunt neceſſaria oſtēdi auctoritatem, ſ. & poteſtatem diſpenſantis, & factum per quod diſpenſauerit, vt probatur ſup. de ſchiſ. fraternitatis. & ſic non ſufficit notitia defectus & potentia, niſi ſit ad actū proceſſum vt ibi no. & facit quod legitur & not. ſup. de eo qui mit. in poſ. ca. 1. ad quod facit quod legitur ſupr. de præben. non poteſt. li. 6 per quod videtur ceſſare quod no. gl. ord. 51. diſt. c. fi. & 89. di. ſequi, & Inno. ſup. de fil. presb. veniens licet Hoſt. ibi concordet cum eis quæ ſu. dixi. Simile dicit c. ſeq. quòd in quouis opere conſiderari habent duo factum ſcilicet, & modus ſupr. de reſti. ſpo. Piſanis. Et intellige legitima non ſolum Apoſtolica, ſed etiam alia: dum tamen poteſtatem habuit ſuper hoc diſpenſandi, ut infra dicetur.

g ¶ Pluralitatem.] quæ duorum numero contenta eſt, vt ſup. de præb. ſi cui, §. penul. de reg. iur. pluralis. lib. 6.

Beneficia plura obtinere an liceat.

h ¶ Quæ alias abſque alia diſpenſatione legitima.] Sed quæ erunt iſta, quæ alias, i. de iure cōi ſeu ſpeciali, puta conſuetudine, uel ſtatuto, ut patet infr. §. proxi. in verbo, de iure abſque omni diſpenſatione poterunt licite retinere, ut ſic uiſo de iſtis primitus, per conſequens de alijs, quæ non poſſunt de iure abſq; omni diſpenſatione retineri, licite nobis conſtet. Ad cuius maiorem dilucidationē vř, quòd in nullo caſu aliquis poſſet tenere duo beneficia inſimul, & probatur ſic. nam per Innoc. Hoſt. & fere per omnes doctores traditur circa hoc talis regula: Omne beneficium eccleſiaſticum requirens reſidentiam de iure cōi, ſpeciali priuilegio, ſtatuto ſeu conſuetudine, non pōt cū alio ſimili inſimul retineri. ſic no. ſup. de cle. nō reſid. relatum, &c. ex tuæ, & c. quia nonnulli, & c. fi. ſed ita eſt, quòd omne beneficiū eccleſiaſticum etiā xx. ſolidorum requirit regulariter reſidētiam, ut in ca. conquerente, cuius ratio eſt, quia beneficium datur ꝑꝑ officium diuinum, & diuinum officium habet fieri in propria perſona, nec ad hoc excuſationē habet, niſi propter ſolam infirmitatem. 91. diſt. per totum, de celeb. Miſ. c. 1. ergo nullum poteſt cum alio inſimul retineri. Nec obſtat ſi dicat, quòd una perſona pōt inſimul duo officia facere, quod non eſt uerum, quia ſi nō poteſt in una eccleſia, ut ſup. de cōſec. c. 1. li. 6. multo minus in diuerſis, quia non poteſt diuidere perſonā ſuam, & ideo not. Inno. & Hoſt. ſup. de conceſ. præben. cum noſtris, in gloſſ. credimus tamen &c. & de renun. admonet quòd vbi eſt conſuetudo vel ſtatutum alicuius eccleſiæ, per quod quis obligatus eſt ad reſidentiam perſonalem pro certo beneficio, puta ꝓ capellania ſeu altari, ꝓ aliquo mortuo recto, recipiēs tale ſimile, ipſo iure primo renunciare vř & eſt rō quia non p̄t cōtinuā reſidētia facere perſonalē in utraq; de hoc no. 81. diſt. ſi qs ſacerdotū, nec p̄t eps̄ diſpenſare ſuper talib. ex quo ambę reſidentiā requirūt ut vř Inn. innuere in c. admonet, licet in cōtrarium notetur. 21. qu. 2. ca. 1. & c. ſi quis iā. in ꝯrium patet, ꝙ oē beneficium poſſit cum alio inſimul retineri. Conſtat. n. ꝙ aliquis duas p̄t tenere canonias in plurib. eccleſijs ſine aliqua diſpenſatione de iure cōi. & eſt ratio, quia hoc eſt ad honorem & fauorē eccleſiarum, licet præbendas vtriuſque nō debeat recipere in abſentia. & ſic ſeruat curia Romana, ut legitur & not. maxime per Inn. ſup. de præb. cum iā dudum de cler. nō reſi. c. fi. ſed ita eſt, ꝙ in talibus reſidentijs præbenda uincit eccleſiam curatam, cui annexa eſt, ut ſup. de præb. extirpandæ, § qm̄ vero, & eo. tit. ſuper eo. lib. 6. ergo ſi præbenda ſibi compatitur aliam præbendā, multo fortius eccleſia curata eccleſiam curatam: quia ſi vinco vincētem te, &c. Præterea oēs eccleſiæ una eccleſia ſunt. 21. di. quamuis. Nec obſtat ꝙ dicit, quod qui viuit de altari, ſeruire ei debet, alias viuere non debet. Dic ꝙ quilibet reſidens ſiue non reſidens, altari ſeruit, dū bn̄ faciat, & bene expendat ꝙ inde percipit, iuxta vulgare de beau meſſa ꝗ de beau paſſa. arg. ſup. de mag. c. fi. ſicut no. Inn. de cle. non reſi. c. fi. ubi de hoc plene per ipſum. Ad ſoluendum iſtud contrarium videndum eſt primo quæ ſint beneficia, in quibus ipſo iure per aſſecutionem ſecundi vacat primum, etiam ſine alio facto ſeu ſnīa hominis. Secundo, quæ ſunt iſta beneficia quæ ſi non vacant ipſo iure, primum tn̄ vacat per ſnīam aliorum ſuperiorum præhabita monitione ipſius, non tn̄ primum, ſed illud quod eligendum non duxerit. Tertio, quæ ſunt illa quę non ipſo iure nec per ſententiam ſuperioris vacant, ſed omnino ſunt cōpaſſibilia inter ſe. Ad cuius euidentiam ſciendum eſt, quod quædam ſunt beneficia ſuprema, quædam duplicia, quędam ſimplicia. Suprema ſunt epiſcopatus & ſuperiora in quibus non eſt dubium, quòd aſſumendo ſecundum cum auctoritate papæ, ipſo facto uacabit primum ſup. de tranſlat. c. ſi ſine auctoritate papæ, utroque caret. ſupr. de translat. quanto in fi. Duplicia ſunt dignitates inferiores, perſonatus, & beneficia curam animarum habentia: in quibus aſſumendo pacifice poſſeſſionem ſecundi cum titulo, ipſo facto uacat primum, ſupr. de præben. de multa. & in hoc caſu & in præcedenti ſolus Papa diſpenſat, nec ualet conſuetudo in contrarium, ut in ca. de multa. niſi eſſent dependentes inter ſe, vel vnitæ ſeu tenues, ut ſupra de ætate & qualitate. eam

An canonias duæ poſſit ſine diſpenſatione teneri.

ſc.

te, 10.q.3. unio, uel niſi una commendata eſſet, & alia intitulata, iuxta decr. ſup. de elect. nemo. lib. 6. Sed nunquid ſola tenuitas ſeu paupertas eſt cauſa ſufficiens, ꝙ epiſcopi per ſe poſſint plures conferre vni, uel plures poſſint ab uno ſine alia diſpenſatione a Papa impetrari. Videtur ꝙ ſic ꝑ dicta iura. Credo potius contrarium: & ꝙ dictis iuribus ſit derogatū per c. de mul-

ne legitima obtinere nequibant, vnum tan-

ta. & ideo expedit, ꝙ epiſcopus ipſas uniat ſi propter ipſa adſit paupertas, alias caderent ſub iſta pœna. Sed nunquid dependentes vel unitæ præſumuntur tales eſſe ſi alias de hoc non doceat expreſſe: tamen eſt per xl. annos ſic fieri conſuetum. Non credo ꝙ ſit actus præſcriptibilis, cum ſine inſtitutione canonica talia teneri non poſſint, ſicut dicitur de decanatibus & eccleſijs curatis infra dixi plene de hoc. Omnia vero alia ſunt ſimplicia, & in iſtis an ſint compaſſibilia necne .i. an duo quis poſſit inſimul retinere, diſtinguitur: quia aut quis tenet ea non ut intitulata, ſed ut ſimplicia beneficia, alias velut commendata, in quo caſu talis non cenſetur clericus illius eccleſiæ, quia quis intitulatus non eſt, licet beneficiatus inibi ſit ut no. 22. q. 1. cap. 1. & voco hic beneficialum ſine titulo iſtos aſſiſios, portionarios, præſtimoniarios habentes altaria uel capellas pro Miſſis defunctorum, ſup. de cler. non reſid. c. pen. de ꝓben. ſignificatum, & idem de habentibus poſſeſſiones ad vitam; 16. q. 1. poſſeſſiones, & q. 3. illud. 12. q. 2. quicunq;. cum ſimilib. Et in hoc caſu crederem aliquem de iure cōmuni poſſe habere plures, maxime ubi alias per ſe non ſufficeret, niſi forte ex iure ſpeciali, puta priuilegio, ſtatuto, ſeu conſuetudine eſſet prohibitus. Sunt alia ſimplicia & intitulata, ſicut ſunt eccleſiæ rurales ſine cura uel præbendæ alicuius eccleſiæ collegiatæ, vel cathedralis 70. diſt. ſanctorum. 71. diſt. clericos, 21. q. 1. cap. 1. nec talis ſic intitulatus recedere debet ab illa, in qua uocatus eſt, 7. q. 1. epiſcopum. quo caſu proprie dicitur clericus talis eccleſiæ. Sed in iſtis duobus caſibus vltimis quæro de tribus quæſtionibus. Primo eſt, an de iure quis poſſit duo talia beneficia, uel unum duplex, cum alio ſimplici inſimul retinere. Secundo an de conſuetudine ſaltem. Tertio, an ex diſpenſatione. Ad primum dicendum eſt, ꝙ tam titulata, quam intitulata, vel etiam vnum de illis cum uno duplici quis tenere pōt, de iure & conſuetudine Romanæ curiæ, ut ſup. de præben. extirpandæ, §. quis uero per Inn. & de præb ſuper eo. lib. 6. fructus tamen illius præbendæ ſeu beneficij in quo reſidet, nō percipiet, & ſic erit canonicus, & non ꝓbendarius, & ſic quaſi canonicus honorarius ad inſtar honorarij tutoris, ff. de min. tut. l. ſi plures, §. 2. iſte em̄ vocabitur ad communes tractatus, ut no. Hoſt. in ca. ſuper inordinata, nec in hoc caſu ille qui tali alias beneficiato dat ſcienter ſecundum beneficium, poterit ipſum cogere ad reſidentiam, quia ſuper ea tacite videtur diſpenſare cum eo, ut not. Innoc. de cler. non reſid. c. ſi & de præb. cum iam dudum. Quid ergo erit de conſuetudine in talibus. Diſtingue, quia aut loquens in eadem eccleſia, aut in diuerſis. Si primo, non poteſt diuerſa ſeu plura habere ſup. de conſue. c. 1. lib. 6. quæ decr. videtur intelligi de intitulatis inibi perpetuo, quouis nomini dictum beneficium cenſeatur: quia ſecus crederem de alijs, puta præſtimonijs, officiatibus prioratibus temporalibus ſeu clauſtralibus, ſyndicatibus, uel alijs officijs ſimilibus. Si autem loqueris in diuerſis eccleſijs, hic non poſſum dare certam doctrinam de conſuetudinibus priuilegijs ſeu ſtatutis ſingularibus ſeu ſpecialibus cum ſint facti, & in facto conſiſtant ſu. de conſtit. licet lib 6. vnum tantum dico, ꝙ ſi conſuetudo uel ſtatutum concedat in ſua eccleſia beneficia ſic, quicunque beneficiatus alias adipiſcatur beneficium in iſta eccleſia, eo ipſo vacet illud; & ſint ambo beneficia in poſſe ſtatuentes, primum uacat de facto, licet alias aſſet cum ſecundo compaſſibile de iure, niſi eſſent diuerſi collatores, & collator primi beneficij intra ſex menſes contradiceret, iuxta ea quæ no. Innoc. ſu. de renun. admonet, de præb. de multa. ſic intelligo quod no. per Inno. & Hoſt. ſu. de conceſ. præb. litteras, dixi ſu. Quid ſi ſtatutum dicat, ꝙ talis compellatur dimittere primum,

tum ex dignitatibus, perſonatibus, officiis,

ſicut eſt in ſtatutis eccleſię Barchinoñ. Dic ꝙ ī hoc caſu erit opꝰ facto hominis: nec crederem quod præciſe poſſet eps̄ agere contra talem ad dimittendum primum, ſed conditionaliter, ſ. ſi velit retinere ſecundum, ex quo nec de iure, nec de ſtatuto aſſecutio ſecundi aufert ſibi primum, ſic intelligitur ſup. de præbend. referente. Sed numquid conſuetudo per quadraginta annos ſeruata poterit uiceuerſa incompaſſibilia facere compaſſibilia, uerbi gratia. Cōſuetudo patitur, quod decanus ruralis, qui habet uiſitare: & archidacono vel epiſcopo referre, & ex hoc procurationem recipere, inſtituere corporaliter rectores, eccleſiarum uacantium cuſtodiam gerere, & tempore uacationis adminiſtrare diuina, & exercitium curę in ipſis, habeat una cum decanatu tali unam eccleſiam curatam illam, uel iſtam ſi qua ſibi alias canonice conferatur, numquid talis conſuetudo excuſat contra iſtam decr. execrabilis & a pœnis eiuſdem? Videtur ꝙ ſic, ſu. de conſtitu. cum omnes. in fi. cum excuſet in ſacramentis, quod eſt fortius 91. diſt. peruenit. Item in matrimonijs ſu. de ſpon. duorum, c. fin. de cog. ſpir. ſuper eo, tacite enim vr̄ conſenſiſſe princeps, ex quo per xl. annos obſeruata fuit inconcuſſe ſaltem in minori parte eccleſiarum, ut de offi. archi. cap. fin. & ſic cum facti ſit, non uidetur eam reuocaſſe per ſuam generalem conſtitutionem. in qua de ipſa non fuit facta ſpecialis mentio, ut patet per co. ſu. de conſti. licet. li. 6. Contrarium credo, nam expreſſe dicit textus, ꝙ quicunque receperit beneficium habens curam animarum annexam, ſi prius tale beneficium habebat, eo ſit ipſo iure priuatus, quod exponit Inno. dicens, tale, ſcilicet curam habens ſtricte in foro animæ. ſupra de pęn. omnis, ſiue large, ſ. ſi habet in foro contentioſo, ſupra de elect. dudum. & hoc ſiue habebat in eccleſia cathedrali collegiata. parochiali uel capellania, & etiam licet non habet ſpecialem eccleſiam, uel in eccleſia certa: habet tamen ſuper certa loca, iuxta cap. ſupra de præbend. ſuper eo. lib. 6. de quo ꝑ Inno. in c. de multa. & de offi. archid. cum ſatis, ex quo ſequitur, quod ſi ſic intitulati in diuerſis eccleſiis vel beneficijs, erant primo ipſo iure priuati: ſequitur quod non poſſidebant ipſam a principio aliqua poſſeſſione colorem habente ſeu adminiculum iuris: & ſic non præſcribebant ſup. de reg. iur. ſine poſſeſſione, lib. 6. 8. diſtinct. quo iure. de præſcr. cauſam. de reſtitut. ſpolia. ex parte de reg. iur. beneficium. lib. 6. maxime cum in titulis beneficiorum, qui omnino ſint ſingulares, ut 8. q. 1. olim, poſſeſſio unius non iuuat alium, cum in talib. non cadat ſucceſſio iuris vel facti, licet in caſu cadat ſucceſſio litis uel cauſæ, ut ſu. ut lite penden. ſi hi. in fi. lib. 6. & dicto cap. olim, de præb. cap. 1. de hoc etiam dixi ſup. in extrauag. ſuſcepti. Non obſtat ſup. de pręſcr. ſi qui exigentibus. lib. 6. ubi non præſcribunt priuati ipſo iure: ſed eorum ſucceſſores cum bona fide: in noſtro autem caſu non eſt dare ſucceſſorem, ut dixi ſupra eodem cap. & alia ratio, ſ. ꝙ conſuetudo non ualeat in tantum grauamen eccleſiarum, & derogationem Papæ, & legis ſuæ, cum introducendo cōſuetudinem populus ſeu clerus habeat intentionem ſuā declarare ex ipſis factis. ff. de leg. l. de quib. ſed ipſe clerus in factis Papæ nihil habet declarare, cui ineſt obſequendi neceſſitas, non auctoritas imperandi. 19. diſt. ſi Romanorum, & c. in memoria. maxime ubi expreſſe ſoli Papa reſeruatum eſt, ſicut eſt in nr̄o caſu, ſimile, 93. diſt. illud. 100. di. contra morem, ſ. de conſue. tali. & quanto, & c. ult. cum ſimilib. idem vr̄ dicendū de cōſuetudine aliquorū monachorū qua adminiſtratores, puta prior.

[Margin notes:]

…ñficia ſimplicia an ſit …ncompaſſibilia.

Bñficia incōpaſſibilia an ꝑ conſuetudinē poſſint fieri cōpaſſibilia.

Cura aīarū hr̄ in duplici foro.

Bñficiorum tituli ſunt ſingulares.

Conſuetudo poni qñque beneficia cōditionare.

prior eius claustralis, camerarius, sacrista, celerarius, vel similes poterunt cum sua administratione tenere vnum prioratum extra uel aliud beneficium, si sibi alias conferantur, quod vr̃ reprobari in perpetuis, ut hic, & s̄. de præb. cum singula. lib. 6. secus in tpalib. ut dixi su. de priore claustrali, & de officialib. eorum, & similib. Ad tertiū quo quęritur an possit qs cum talib. dispensare? Et vr̃ ꝙ nullus citra Papam, quia ex quo talia beneficia facta sūt incompassibilia de iure, & de cōsuetudine vel statuto, & ipsę consuetudines & statuta assumunt uigorem a Papa, qui in eis tacite vel expresse vr̃ cōsentire, & eis firmitatem dare. ut sup. de maior. & obed. si quis, & de hoc no. s̄. de consti. licet. lib. 6. ergo citra Papā nemo pōt dispensare. non enim ipsi statuentes p se statuunt: sed potius ipse Papa, q̃ in suo canone dedit eis potestatem statuendi. arg. sup. de transla. inter corporalia, circa medium, ibi, præsertim, cum nec sine auctoritate Romani Pontificis, & c. canonē. sup. de maio. & obed. si quis, de sen. excom. si concubinæ. immo vr̃ ꝙ nec ipse Papa, saltem in ijs, quæ sunt statuti uel consuetudinis, dum dispensatio non faciens mentionem de alio iure speciali non ualeat, sup. de pręsc. cum olim, & c. veniens. sed Papa non potest diuinare oīa iura specialia ut su. de const. licet. ergo, &c. Ad quod dicēdum ꝙ in supremis & duplicibus Papæ, in simplicib. vel vno simplici & alio duplici non requiritur dispensatio, ex quo sunt de se compassibilia, ut hic, & no. de p̄ben. cum iam dudum, & c. extirpandæ, §. qui vero. per Inn. fallit primo. nisi consuetudo uel statutum faceret ea incompassibilia, ut su. dictum est. Secundo ubi exigitur personalis residenttia in utroque q̃a tunc super residentia alterius ordinarij dispensatio requiritur, nisi forsan dicas ꝙ collator secundi ipso facto super residentia dispensat in hoc, q̃d tali sic adstricto primo beneficio confert secundum, ut no. Inn. de cler. non residen. c. si.

prioratibus [a], ecclesijs vel beneficijs huiusmodi, quibus cura immineat animarum, cum dignitate, personatu, vel officio, prioratu, ecclesia vel beneficio sine cura, quæ habere maluerint, prætextu dispensationis [b] sufficientis circa id eisdem indultæ, possint licite retinere: quæ [c] tamen teneantur eligere intra mensem numerandum a tempore notitiæ [d] constitutionis istius: Ceteris [e] beneficiis cum cura vel sine [f] cura, quæ ipsius dispēsationis prętextu tenebant, & quæ aliter ante non poterant de iure absque dispensatione aliqua licite retinere, quæ nos extunc vacare decernimus, coram ordinarijs [g] sub testimonio publico [h] intra idem [i] tempus verbaliter vel realiter [k] cum effectu dimissis, absque eo quod ab illa nūquam sine noua collatione [l] ab eo q̃ facere poterit facienda redire, aut eorum administrationi se immiscere [m] præsumant. Alioquin tam his quam alijs omnibus beneficiis, quæ virtute huiusmodi

a ¶ Prioratib.] colligium. s. habentib. seu ecclesiam parochialem sibi annexam, dū tñ ecclesia immediate per ipsum Priorem regatur, quia secus per uicarium perpetuum, ut inf. §. fi.

b ¶ Dispensationis sufficiētis.] dispensatio, n. erit sufficiens, si quicquid erat impedimenti relati in ipsa fuerit, & expresse sup oīb. dispensarum, alias non, ut sup. de elec. dudum 2. in fi. de consa. quod dilectio. de pręben. non potest. lib. 6.

c ¶ Que.] s. vnum curatum, & aliud non curatum.

d ¶ Notitię.] supple, p quemcunque de istis scitę, & sic non a tempore, publicationis factę in curia uel ꝓuincia, quia si intelligeret publicationis, ita dixisset sicut dicit notitię, arg. su. de deci. ad audientiam, simile sup. de cōcess pręb. quia diuersitatem. cum similibus, Is. n. q̃ nescit, non dr̃ posse experiri, 2. q. 5. biduum. ff. de calum. annns.

e ¶ Ceteris.] versiculus est.

f ¶ Sine cura.] alias tamen de se incompassibilia de iure ut inf. patet.

g ¶ Coram ordinarijs.] i. diœcesanis, non alias, ut in fi eo. §. ceterum.

h ¶ Publico.] s. tabellione, uel Papæ, uel Imperatoris, vel alio creato tamen an ab illo qui potestatē habuerit hunc creandi ex consuetudine uel de iure, ut legitur. & no. su. de fide instr. c. j. & 2. & c. cū dilectus, & c. fi. simile s̄. de ele. vt circa. & de offi. ord. si canonica. lib. 6. An officium tale sit voluntariæ iuri dictionis in tantum ꝙ extra territorium creātis ipsum ualeat exercere, uel potius contentiosę, & sic non poterit, nō est materia propria, sed de hoc no. Host. su. ne cler. uel mon. sicut te, Sed nunquid authenticum sigillum epi vel alterius prælati erit testimonium publicum. Non uidetur quia si Papa hoc uoluisset, adiecisset sicut fecit in dicta decr. si canonici. & in ca. ut circa, adiecit litteris, quod exponitur, sigillo authentico sigillatis. Credo ꝙ authenticum sigillum satis faciat testimoniū publicum, dum tamen illum cuius est sigillum, principaliter non tangat, sed alios potius, maxime subditos, argu. sup. de probat. post cessionem, & c. quoniam. & de testi. a nobis, cum similibus. vnde licet in iudicialibus non creditur regulariter vni, uel eius sigillo, vt supra de probat. quoniam, in extraiudicialibus tamen talibus ministris & eorum sigillis circa officium suum creditur, argumen. ff. de rebus cor. l. magis, §. illud sic. Compost. sup. de rescript. capitulum.

Sigillū an sint testimonium publicum.

i ¶ Idem tempus.] s. sex mensium.

K ¶ Realiter.] dum tamen essent præsentes in suis beneficijs, alias si sint in curia uel alias longe, ita ꝙ præsentialiter hanc realitatem non possint intra dictum tp̃s ostendere, nec ad effectum dimissionem perducere, sufficit, ꝙ animo & verbo expresso faciant hoc cum testimonio publico ibi ubi sunt, & ꝙ hoc ut citius poterūt, mittant, & denuncient dictis diœcesib. & hoc credo ꝙ sufficit, dumtamen postea nullum ius sibi in ipsis uendicent, nec per se vel per alios aliquod impedimentum apponant quo minus Papa possit libere disponere de eisdem, arg. 22. q. 2. faciat.

l ¶ Noua collatione] quę immediate fieri poterit etiam per ordinarios, si alias beneficia isti incompassibilia dimitterent: dum tamen esset ordinarijs facultas disponendi de istis cum non propter crimen, sed solo placito Papæ isti huiusmodi beneficijs sunt priuati. argu. supra de elect. super eo.

m ¶ Se immiscere.] & sic est arg. ꝙ imminiscens se beneficio quo priuatus est uel suspensus, iure ꝙ in eo obtinet, priuatus est ipso iure, q̃d credo verum ubi expressit in pœnam, hoc est in ipsa uel alia constōne adiectum sicut est hic inf. alioquin, &c. & sup. de elect. cupientes, §. ceterum, lib. 6. alias secus, sed punietur arbitrio superioris, ut s̄. de elec. statuimus in fi. lib. 6. & ibi per Host. suspensio n. a beneficio non procedit a claue, nec comprehenditur sub censuræ nomine, sed suspensio ab officio dumtaxat, s̄. de verb. sig. q̃renti, & de exces. pręla. tāta, quod patet, quia abbatissa licet non hēat claues, ut supra de pęn. noua, nihilominus hanc pęnam infligit,

vt

vt sup.de maior.& obed.dilecta, alias per totum mundum se extenderet, sicut usus clauis se extendit, ut sup. de treu.c.1.in fi. & tamen non transgreditur territoriũ proferentis eandem, ut sup. de ele. si compromissarius, lib.6.cum similibus.

de istis tamen incompassibilibus, dic, ut in dicto cap. de multa, per hoc enim videtur sublata opinio Card. posita supra de offic.ordi.ordinarij. lib. 6. quæ uidetur in talibus dare electionem, de quo dic, ut ibi, & in sequenti glossa.

nostri moderaminis retinere poterant,[a] vt præfertur, sint ipso iure priuati, & prorsus inhabiles ad similia beneficia obtinenda[b].

¶Per hoc[c] autem ijs qui dignitates psonatus officia, prioratus, vel alia beneficia curã animarum habentia, ex dispensatione, quæ ius[d] tribuat, iuxta nostram moderatiónem præscriptam obtinent, & alia similia beneficia nostrarum vel eorundem prædecessorum auctoritate litterarũ expectant,[e] cum quibus est, vt illa cum vacauerint recipere, & vna cum obtentis retinere licite valeant, dispensatum, nolumus derogari, quin ea cum vacauerint, intra dicti temporis spacium possint eligere, & dimissis alijs recipere in forma p̃scripta ac licite retinere: pœnas similes incursuri, si huiusmodi nostræ contraire præsumpserint sanctioni.

¶Porro[f] quia quorundam oculos sic auarę[g] cupiditatis vitium excæcauit, quod plura talia beneficia simul absque dispensatione canonica retinere præsumunt[h]; nos de illis præsenti decreto statuimus, vt omnia & singula beneficia sic detenta (illo tamen retento, quod vltimo receperunt, dummodo in eo ex collatione canonicã[i] competat ius eis-

a ¶Poterant.] quæcunque illa sint, siue de iure cõi, siue dispẽsatione mediante eis competerent. ex quo dicit supra omnibus, in contrarium uidetur, nam sola illa uidetur eis auferre, quæ obtinebant ex dispensatione, & non alia: quod uidetur innuere præcedens verbum: ibi, virtute huius nostri, &c. ergo secus de alijs, maxime cum sit pęnalis hæc constitutio, & sic restringenda. de pęn.di.1.pœnę. pro prima parte facit quod sequitur, & prorsus inhabilis, &c. huic tamen posset responderi, quod turpius eijcitur & difficilius, q̃ nõ admittitur hospes supra. de iureiuran. quemadmodum.

b ¶Obtinenda.] & sic qui grauiter offendit principem, multiplici pœna punitur, sup. de iudi. at si clerici, in fi de excess.præla. grauem.

c ¶Per hoc autem.] Quinta pars.

d ¶Quæ ius tribuit] scilicet speciale, cum priuilegium sit ius & lex priuata 3.dist.porro.

e ¶Expectant.] & sic habebant ius ad rem tantum, vnde no.hic quòd superueniens constitutio priuatiua fortius operatur in beneficijs realiter possessis: quam in his in quibus tantum ius est ad rem, quod est contra decret.supra de concess. præben. quoniam, libro 6. Dic quod non obstat, quia ibi simpliciter reuocabat expectantes, & ius ad rem solum obtinentes, hic sub conditione, optione scilicet seruata retinendi, quod vellent, quæ optio non posset habere locum in hoc casu, nisi adhuc perduraret ius istis expectantibus quod fit ne sint deterioris conditionis quam alij, & quod constitutio sit omnibus æqua, & ne eorum impetratio multis expensis & laboribus obtenta, eis penitus sit damnosa, cum ignorent merito quod obtinebunt ratione expectationis, quia de futuris nemo certus, & sic optare non poterant, & sic impedito non imponitur constitutio, sicut nec ignoranti currit tempus, ut supra de consti.c. de elect.eis.

Futura sunt incerta.

f ¶Porro.] Sexta pars.

g ¶Auaræ.] auaritia.n. est idolorum seruitus, ut sup.de præb.auaritiæ, & de elect.auaritiæ, lib.6. nam ipsa excæcat possessores suos, ut in dicto c.auaritiæ.

h ¶Præsumunt.] hæc præsumptio inducit infamiam, furtum & peccatum mortale, ut sup.de elect. dudum 2. vbi de hoc, nam per istud quod erat expulsiuum omnium aliorum, ex quo alia erant sibi incompassibilia, videtur alijs tacite renunciasse, & ipsa pro derelicto habuisse, iuxta decre.sup.de præb. de multa 21.q.2. si quis iam translatus, & arg.32.q.2.cum renunciatur, nam sicut clauus clauo retunditur; sic vnum beneficium alio-

i ¶Ex collatione canonica] hoc uidetur impossibile, quod ex quo quis primo tenebat plura beneficia curata, & incompassibilia si ne dispensatione: & sic per consequens erat ut fur, infamis, & ineligibilis, & in mortali peccato constitutus, ut supra de ele.dudum 2. quod tali canonici possit aliud dari: immo dicit decre. quòd nisi prius talia sic sine dispensatione obtenta, libere & sponte resignent, collatio facta de alijs penitus nullius est momenti, ut supra de off. ordin. ordinarij, in fi. Põt dici q̃ illa loquitur ubi plura tenebat illicite antequam ultimum assequeretur, vel ubi illa priora habebat licite cum dispensatione, sed non erat in ea q̃ non posset aliud recipere, sed hic ubi duo tantum, sic quod ante assecutionem secundi licite tenebat primũ, quod sic concordat ibi cum decret. de multa supra de præb. Cum decr. de multa, uidetur ista similis omnino, sed huic contradicit etiam in hoc quod supra dixerit plurima, quod verbũ, plura quam duo vr̃ comprehendere: quare uidetur potius quod specialis sit hæc prouisio, per quam Papa vult talibus prospicere efficiendo gratiam, s. quod dato quod in nullo de istis haberent ius, possint tamen uigore huius decre. vltimum retinere, alias eis canonice collatum, quod denotat hoc uerbum, alias, quasi dicat non erat omnino canonica collatio pp pluralitatem, quæ hoc impedierat: sed alias. i. si non esset pluralitas, canonica erat: aliter non uideo quod posset rñderi dictis decr. dudum. & c. ordinarij. Vnde iuxta hoc vidi dubitari. An obtinentes plura beneficia de se incompassibilia sine dispensatione habeant vocem in electiocne, & sic an possint eligere actiue. Secundo an possint eligi passiue. Tertio, an si quis electus fuerit, possit secum per inferiorem Papa sine resignatione dispensari: vnde planum est: quod & talis cum sit in peccato mortali, ut nota glo. supra de elect. dudum, in fi. & sic quo ad seipsum tantum suspensus, non quo ad alios, non debet in officio suo uitari, ut legitur supra de vita & honest. cler. quæsitum. immo si acquisitus beneficium, poterit cum ea per suum episcopum dispensari prout videntur not. Innocent. & Host. supra de tempo.ordin.dilectus & de cleric. excom. postulastis glo. in verbo dispensare, quod credo verum: nisi dictum peccatum non haberet infamiam publicam seu restitutionem rei alienæ sibi annexam, nec sit tale quod alias impediat de se executionem ordinum uel officij post peractam pœnitentiam, de quo per Inno. sup. de despon. impub. ad dissoluendum, & de renunc, nisi sicut est iste, nisi forsan aliud sit post dimiss-

Electio, an impediatur pp̃ter beneficiorũ incõpassibilitatem.

dem [a]) intra tempus, vt præscribitur, limitatum verbo & facto ac sine fraude, coram ordinariis sub testimonio similiter publico dimittere teneantur. ¶Quod si non fecerint [b], & illo sint ipso iure priuati, in quo ius eis alias competebat, & inhabiles [c] penitus ad quæcunque obtinenda ecclesiastica beneficia censeantur.

¶Qui vero [d] deinceps [e] receperint dignitatem vel personatum, seu officium aut aliud beneficium, curam animarum habens annexam, si antea simile beneficium obtinebant, illud, [f] quo ipso iure (postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos omni dolo & fraude cessantibus quo minus [g] habeant, steterit [h]) priuati noscuntur, absque moræ dispendio in ordinariorum manibus dimittere debeant pari modo [i]: Alioquin [k] extunc sint ipso iure secundo [l] priuati, & nedum ad sacros suscipiendos ordines, quin etiam ad habendum quodcunque aliud ecclesiasticum beneficium inhabiles reputentur.

¶Quæ [m] omnia & singula beneficia vacatura [n] vt præmittitur, vel dimissa, nostræ & sedis [o] Apostolicæ dispositioni, de ipsorum fratrum consilio reseruamus: Inhibentes, ne quis præter Romanum Pontificem quacumque sit super hoc auctoritate munitus, de huiusmodi beneficiis disponere, uel circa illa per medium permutationis, vel alias innouari hoc quoquo modo [p] præsumat. Nos [q] enim si secus actum seu attentatum fuerit, irritum decernimus [r] & inane.

¶Ceterum [s] ordinarios intelligimus in casibus suprascriptis episcopis, [t] in quorũ ciuitatib. vel diœcesibus cõsistunt

missionem illorum beneficiorum, quę iniuste detinet, vt in c. dudum. Sed an possit eligere uel eligi quæritur, & ꝙ possit eligere, est arg. sup. de ele. cum Vinton. nisi suspensus per triennium a beneficijs pro eo, quia insufficientem eligit: si interim immineat electio, eligere potest, facit etiam eo. tit. perpetuo li. 6. Item etiam quod eligi possit, facit sup. de iureiu. sicut nostris.

a ¶Ius eisdem.] alias subaudi, quam ꝓpter pluralitatem.

b ¶Quod si non fecerint.] versiculus Guliel. de monte Lauduno.

c ¶Inhabiles.] supple perpetuo, ex quo intra sex dictos menses non compleuerint pręmissa: & in hoc additur ad decre. dudum, per quem tenet Innocen. quod statim libera dimissione facta de illis beneficijs, quæ iniuste tenebant, desinebat esse suspensus ineligibilis, & infamis, quod intelligebat Hostiens. supra de rescri. postulasti in fi. in restitutione prius tñ facta de fructibus male perceptis: ante vero non. hic autem indefinite, & sic perpetuo eos inhabilitat. Qui .n. simpliciter deponitur, perpetuo deponitur, ut 50. dist. ca. 1. in fi. quod crederem uerum, si pœna imponeretur pro crimine cũ causæ cognitione & definitiue, & beneficia talis statim possint conferri, ex quo est ꝑ sententiam damnatus, si uero interloquendo non expressa cã, tunc vsq; ad solutionẽ intelligitur suspensus, ne rumpatur neruus ecclesiasticæ disciplinæ. Si uero fuerit cã expressa, ut quia pro contumacia vel offensa, tunc vsquequo de illis satisfaciat: sed vbi pro contumacia vt hic vr̃, tunc non est perpetua pęna simpliciter apposita, sed temporalis tm̃. i. quamdiu contumacia durat, vt supra de const. ex litteris, ubi de hoc, quare hęc decre. vr̃ intelligenda ƒm dictas opiniones doctorũ: sed prima vr̃ verior. s. ꝙ pœna sit ꝑpetua, per hoc quod ponitur infra in ver. alioquin. ibi, ex tũc, &c. vbi inhabilitantur quo ad ordines, & quo ad quodcunque aliud beneficium, & priuantur ẽt licite obtento: magnũ etenim crimen est tantam inobedientiã committere aduersus sic deliberatam & sic expressam principis uoluntatem: & ideo satis pro crimine potius quã pro contumacia videtur dicta pęna infligi arg. supra de maio. & obed. Illud. 81. d. si qui sunt ꝓsbyteri, cũ simil.

Pœna alicui imposita, an intelligatur perpetua.

d ¶Qui uero.] Septima pars.

e ¶Deinceps] hoc intelligas de his in quibus tp̃e constõnis non obtinebat ius in re, sed ad rem. sup. dicĩt in §. per hoc, quem tm̃ iste §. respicit. secus aũt esset de uacantibus alias quam per istam constitutionem, in quibus antiqua iura non permutantur, cum per specialem prouisionem cõia iura regulariter non tollantur. 1. q. 6. exigunt. 29. di. per totũ, & sic quantũ ad hoc est constitutiua iuris noui, non autem recitatiua antiqui, simile de hoc legitur supra de præben. de multa.

f ¶Illud, quo ipso iure.] de quo supr. de pręb. de multa. & c. licet episcopus. lib. 6.

g ¶Quo minus habeant.] subaudi, possessionem.

h ¶Steterit.] simile sup. de ele. commissa §. annus. lib. 6.

i ¶Pari modo.] s. intra sex menses sub testimonio publico verbaliter, realiter & cum effectu.

k ¶Alioquin.] versiculus.

l ¶Secundo.] & sic habito isto, scilicet secundo, in quo ius habebat & habito scilicet primo, in quo non habebat ius, & in hoc additur secunda pœna ad dictam decr. de multa, nam primũ erat ibi, scilicet, ꝙ esset primo bñficio ipso iure priuatus, & secundo priuaretur: sed hodie in casu huius ca. sunt ipso iure priuati utroque vt hic patet: tertia ut sit inhabilis ab ordinibus suscipiendis; quarta a quocunque beneficio, ut infra sequitur.

m ¶Quæ omnia] Octaua pars.

n ¶Vacatura, vt præmittitur.] ut quia eliget quod mallet, ubi plura tenebat cum dispensatione: vel retinebit ultimum vbi alia tenebat sine dispẽsatione, vel primum vacabit quod licite obtinebat, vbi secundum adipiscitur. in quo habebat ius ad rem tempore quo ista constitutio fuit facta: alias contra, ut su. vel quia omnibus ipso iure priuatus erit, si hanc decr. non seruet, & sic possunt esse uacatura propter istam decre. altero de quattuor modis.

o ¶Sedis Apostolicæ,] & sic durabit perpetuo hæc prouisio, cum sedes ipsa non moriatur, ut sup. de rescript. si gratiose. lib. 6. 12. q. 2. liberti.

p ¶Quoquo modo.] & in hoc casu cessabũt prouisiones illarum decre. su. de præb. statutum, & c. Apostolica lib. 6. cum non sit mirum si per speciale generale, & per vltimum prioribus derogatur. sup. de rescr. c. 1. & de offi. deleg. super quæstionum. in princ.

q ¶Nos enim.] versiculus.

r ¶Irritum decernimus.] de hac decr. dic ut sup. de ele. si eo, tempore, & de conces. præb. quia cunctis. lib. 6.

s ¶Ceterum.] Nona pars.

t ¶Episcopos.] & sic stricte accipitur hic ordinarius pro diœcesano tantum: alias autem regulariter accipitur pro prælato alicuius ecclesiæ, maxime in beneficijs

Ordina[...] in iure [...] quibus a[...] pitur.

ad

beneficia, seu aliquod eorum, quæ debent secundum prẹmissa dimitti, aut ipsi, qui ea debent dimittere, commorantur, vel ecclesijs cathedralibus vacantibus capitula [a] earundem. Et hi [b] de beneficiis tam dimissis, [c] quam (vt præmittitur) perditis, [d] nos vel Apostolicam sedem certificare studeāt quamprimum commode poterunt [e] indilate, vt de illis salubriter disponere valeamus. [f] Quantum [g] autem ad modificationem [h] personatuum attinet antefactam, illa dumtaxat & nō alia beneficia ecclesiastica quocumque nomine nuncupentur, curam habere censemus, quæ parochias habent, in quibus est animarum [i] cura annexa, non per vicarios perpetuos, [k] sed per rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales vicarios exercenda. Nec non [l] etiam illa [m] quorum ministris ratione beneficiorum [n] huiusmodi competit visitare, [o]

ad plenam eorum collationem spectantib. supr. de ele. licet canon. & de off. ord. li. 6. Quid erit de illis rectoribus, quibus in priuilegio abbas Cluniacen. committit curam animarum: instituit & destituit, & facit per quē vult episcopum ordinari. & breuiter in omnib. & per omnia disponit de presbyteris suis sicut episcopi de suis proprijs, nunquid cēsebitur diœcesanus ipse abbas in hoc casu? Non credo, cum hic sit specialis prouisio, a qua recedendum non est, etsi per quam dura sit, ff. qui & a quibus, l. prospexit, & sic erit hic casus episcopalis qui computetur inter illos, de quib. no. Hos. supr. de vsur. cum tu.

a ¶ Capitula.] quæ succedunt in administratione ecclesiæ vacantis, de ma. & obe. episcopali. li. 6. de hære. cum ex iniuncto, in fin.

b ¶ Et hi.] versiculus.

c ¶ Dimissis.] per obedientes huic constitutioni.

d ¶ Perditis.] subaudi propter pœnam huius constitutionis, vbi rebelles, vel inobedientes in dimittendo fuissent.

e ¶ Quamprimum commodè poterunt.] simile sup. de ele. cupientes, §. 1. in fi. li. 6.

f ¶ Valeamus.] & sic ex hoc, & ex multis supr. positis apparet, quòd hæc constitutio specialem prouisionem continet, nec in aliquo Papa intendit per istam decret. de multa, vel alia iura de hac materia loquentia quantum ad alia beneficia corrigere, vel in aliquo immutare, nec est in alijs ad consequētiam trahenda, ar. 2. q. 7. exigunt. 19. di. sciendum. cum similibus.

g ¶ Quantum.] Decima pars. Gul. de monte Lauduno.

h ¶ Modificationem.] hoc enim restrictionem denotat, ut sup. de verb. sign. transmissæ.

...um dupli- ...i foro exer- ...ctur.

i ¶ Animarum cura.] exercenda, s. in foro animę, vt hic, siue in foro contentioso, ut inf. ibi, nec non. ergo a contrario sensu de beneficijs simplicibus etiam ordinem presbyteralem, diaconalem, vel alium sibi annexum, ex quo alias curam non habent, non intromittit se hæc cōstitutio, sed de curatis dumtaxat ad hoc quòd dicantur priuati ipsi obtinentes, ut sup. patet.

...onachorū ...nbitio pl[9] ...t cōpescen ..., quam a- ...orum.

k ¶ Perpetuos.] in hoc deuiat a decre. supr. de præben. cum singula, in prin. lib. 6. & est casus diuersus, non aduersus. Sed quæ est ratio diuersitatis? Dic quod ambitio monachorum, cui soli dicta decre. cum singula. obuiat, quæ tanto damnabilior est, quanto ipsi mittendo manum ad aratrum, respiciendoque retro, in ipsis auaritiæ accenditur appetitus, ut sup. de elec. quorundam lib. 6. hic autem vniuersos prospicit. Vel aliter, hæc prouidet circa incompatibilia specialiter, illa uero circa multiplicia quæcumque sint generaliter. Vnde notabis ex hoc etiam uerbo, perpetuos, quod ista decre. non adstringit temporales officiales episcoporum seu ministros, sicut sunt. Priores claustrales officiales episcoporum, seu vicarij pęnitentiarij, celerarij, seu similes, qui de anno in annum in suis monasterijs commutantur, vt de hoc dixi supra.

l ¶ Nec non.] versicu. Supra locutus est Papa de cura quæ exercetur in foro animæ, nūc loquitur de illa, quæ exercetur in foro contentioso, quam vocat textus specialem iurisdi. sup. de præb. super eo. li. 6. & de elec. dudum. 2. §. tandem.

m ¶ Illa.] s. beneficia.

n ¶ Ratione beneficiorum.] Not. ex hoc, quòd consuetum est exerceri per ministros beneficiorum, talia ipsa beneficia iudicari, iuxta hoc quod dicitur, talia accipi subiecta, qualia prædicata permittunt, vt not. glos. supr. de deci. dudum, in fi. & sic non curemus de nominibus beneficiorum, sed de his potius, quæ solita sunt fieri per ministros ipsorum, cū officium ecclesiasticarum istarum personarum subiectarū regulæ, sicut sunt canonici, archipresbyteri & similes, de quibus habes, 1. q. 3. Saluator, secundum diuersas consuetudines circa diuersa versetur, & ideo illis titulis de offi. archid. & ceterorum sequentium, non potuit dari certa doctrina de certis officijs, certis dignitatib. applicandis, immo unum & idem officium certis qñq; officialibus applicatur, sicut uides de sacrista & custode, qui habent sibi cauere de oleo, ut supra. de offi. sacristæ & custodis, unde uidebis, quod in ecclesijs aliquibus archidiaconatus sunt omnino sine cura aliqua & iurisdictione, sicut est in ecclesia Valentina, & præpositatus. sicut sunt illi, de quib. no. Inn. supra de præb. de multa.

Subiecta talia sunt, qualia permittū tur ab eorū prædicatis.

o ¶ Visitare.] Nota hic subsequenter sex, quæ ad spiritualem forum contentiosum spectant, s. visitare, inquirere, procurare, suspendere, excommunicare, absoluere ab excommunicatione, & suspensione. Septimum apponit decret. dudum. §. tandem, s. interdicere, quorum etiam alterum tantum sufficeret per se quantum ad pęnam huius constitutionis, quod patet in hoc quod inf. addit, seu quod totam orationem alternatiuam facere videtur, ut sup. de rescrip. inter ceteras. Quid ergo erit de istis prẹlatis religiosis, seu sæcularibus, qui ecclesias, in quibus habent perpetuos vicarios, quos præsentant episcopis, & ibi ratione temporalium de quib. habent eis respondere, semel in anno uisitant ab antiquo de consuetudine & procurantur? Non uidetur habere locum hæc decret. cum ratione alicuius spiritualitatis hoc non faciant, sed ratione temporalitatis dumtaxat, & ideo cum non attingant aliquid quod uersetur circa subiectionem regulæ, non habet locum hæc decr. secus autem si uisitatio tēderet ad aliquid tangens diuinum officium quantumcumque modicum, sicut faciunt aliqui archipresbyteri, qui non habent dum visitant inquirere, nisi de custodia eucharistiæ, & pannis altaris, & similibus ita quod non excommunicant, nec corrigunt, alias nec absoluunt, de quo dic ut per Inn. & Hostien. sup. de censi. auctoritate.

Forum spirituale contentiosum hñs, quid exercere potest.

Visitare.] sed qui sunt illi, qui de iure possunt uisitare, & a uisitatis procurationes accipere? De epis & archiepiscopis non est dubium, dumtñ sint loca alias de se visitabilia, vt sup. de censibus auctoritate, c. perpetuo lib. 6. Sed numquid patroni clerici? Idem uidetur causa temporalium prouentuum, de quib. est eis per suos vicarios respondendū, ut sup. de app. bonæ, & de pręb. in

Visitare & procurationes accipere quibus permittitur.

Latera.

inquirere, [a] procurationes [b] recipere, ſuſpendere, [c] excommunicare, [d] ſeu [e] ab excommunicationis, & ſuſpenſionis ſententijs abſoluere [f] de conſuetudine [g] vel de iure, [h] iuribus aliis de animarum cura loquentibus in ſuo robore quo ad cetera permanſuris. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum moderationis, ſtatutorum, conſtitutionum reſeruationis, inhibitionis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare preſumpſerit, jndignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Auinione xiij. Calend. Decembris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Lateranenſi. De his non reperitur in iure: & ideo ſi talia exerceant, credo ꝙ magis hæc faciant de conſuetudine, vel ex inſtitutione fundationis, quam de iure. argu. 18. q. 2. Eleutherius, & licet talia exerceant, nõ ꝑ hoc ſolum cadent ſub edictum huiuſmodi decre. cum temporaliter potius, quã ſpiritualiter uideantur hæc facere, ſic in recipientibus albergas, hoc idem notaui plenius. ſupr. quare, dic ut ibi. Gul. de monte Lauduno.

a ¶ Inquirere.] quãtumcumque de modicis reb. dum tñ ſint tales, quæ ſint eccleſiaſticis regulis ſubiectæ, ſecus de mere ꝓfanis, ut ſup. dixi.

b ¶ Procurationes.] quæ ratione viſitationis, & ſic de iure debentur, quia ſecus ſi ratione conſuetudinis, pietatis, vel cõſtitutionis ſint alias ſine viſitatione debitæ, de quibus loquuntur iura. 18. q. 2. Eleuther. ſup. de ſup. negl. præl. c. 2. de præſcri. cum ex officij, quæ tales in aliquibus locis uocantur albergę vel cęnæ.

c ¶ Suſpendere.] tali ſuſpenſione, ſ. quæ procedat a claue de qua ſup. de exceſ. præl. tanta, & quæ attingat diuinum officium, ut 11. q. 3. ſi quis tempus in utroq; alias autem non poteſt intelligi de alia ſuſpenſione, qua ſuſpenditur quis a ſolo beneficio, uel alijs actibus temporabilib. a quibus etiam ſuſpendit abbatiſſa, quæ non habet claues, & alij ſęculares, de quibus ſup. de ma. & obe. dilecta, de pæ. noua. de elec. ſi compromiſſarius, li. 6. 2. reſponſo. nec de illa de qua loquuntur iura ſu. de temp. ord. ex tenore, & c. quòd translationem ubi de hoc. per Hoſt. & de pæ. omnis.

Abbatiſſa ſuſpẽdere põt licet claues eccleſiæ non hẽat. Excõicare q̃d eſt.

d ¶ Excommunicare.) quòd eſt extra communionẽ hominum & perceptionem ſacramentorum aliquem ponere, ſiue diſtrahat a communione hominum tantum, ſiue ſacramentorum tantum, ſiue utriuſque & intelligo, ſi exercendo iuriſdictionem in foro contentioſo ſolemniter hoc faciat, quia ſecus ſi tanquam ſimpliciter curatus iuxta decr. ſup. de off. ord. ſi ſacerdos.

e ¶ Seu.] iſta eſt alternatiua, de qua ſupr. dixi, quæ omnia præcedentia & ſubſequentia reſpicit, argu. ſupra de app. ſecundo, & c. inquiſitioni.

Seu alternatiua ꝑcedentia & ſequẽtia reſpicit.

f ¶ Abſoluere.] & ſic not. quod non ſemper qui excommunicat abſoluit. ut de conſec. d. 4. ſane de ſen. excom. tua, & ca. quicumque, libr. 6. C. ubi ſenato. quotiens, §. adeo. C. de offi. proconſ. l. 2. Contra de pæn. diſt. 1. verbum, ubi dicitur quod dominus par ius ligandi & ſoluendi eſſe uoluit. ex quo vtrumque pari conditione promiſit. ergo qui ſoluendi ius non habet, nec ligandi, de quo dic, ut ibi.

g ¶ De conſuetudine.) puta archidiaconis uel abbatibus, ſeu alias in dignitate conſtitutis, ut in c. dudum. 2. & requiritur quod talis conſuetudo ſit alias legitimè per xl. annos præſcripta, ut ſupr. de conſue. cum tanto, in fi. ubi de hoc, & dixi plenę in extrauag. Suſcepti. Sed quid erit de ſingulis canonicis uel alijs clericis ciuitatis uel diœceſis Beluacen. qui ex indulgentia uel conſuetudine habẽt iuriſdictionem ſuper ſeruitores ſuos, non tamen quòd poſſint excommunicare, uel alias ſpiritualiter ſeu corporaliter coërcere eoſdem, ut legitur ſupra de fo. comp. cum contingat, uel de illis qui habẽt parochiales eccleſias præbendis ſuis annexas, in quib. iuriſdictionem ſpiritualem obtinent, & etiam curam animarum, ſecundum quoſdam, de quibus loquitur capitulum ſup. de præben. ſu. eo. lib. 6. numquid tales poterunt tenere unum beneficium curatum cum talibus beneficijs, uel præbendis, alias de ſe ſimplicibus. Credo quod ſic, maxime ſi exponas in ca. cum contingat. coerctione, ſub temporali, non ſpirituali coerctione, iuxta cap. ſupra de verbo. ſign. quærenti. prout exponit ibi Hoſtien. quia iuriſdictio temporalis nõ reddit beneficium curatum, nec alias incompatibile alijs. Hoc idem facit pro iſtis archidiaconis uel alijs beneficiatis, qui licet habeant uillas uel caſtra ſuis beneficijs alias ſimplicibus annexa, in quibus iuriſdictionẽ obtinent tantummodo temporalem, non tamen propter hoc eorum beneficia curata dicentur. Et idem credo de iſtis eccleſijs ruralibus in quibus rectores decimas & primitias percipiunt, nullam tamen curam animarum exercent inibi, uel quia non ſunt ibi parochiani, uel quia ſi ſint, quia forte ſuperuenerunt ibi aliqui Bordalarij, uel alias ab antiquo ſunt ibi pauci ignes, cura tamen animarum illorum per uicinos presbyteros ab antiquo exercetur, & oblationes, & ſimilia ipſis ſoluunt, quod poteſt fieri de iure ſup. de deci. cum ſint homines, & ca. in aliquibus, in fin. Sicut nec religioſi poſſunt dici curati, licet decimas & primitias alicuius parochiæ percipiant ex aliquo titulo iuſto. ſupr. de deci. ſtatuto. lib. 6. & ca. religioſi. conci. Vienen. Ad decre. ſuper eo. dic quod illa cura uel iuriſdictio ſpiritualis non ineſt ibi præbendis, quæ ſunt principales, ſed de eccleſijs potius, quæ ſunt acceſſoriæ, & ſic eccleſia non iudicatur ibi ut principale, argu. ſup. de præben. extirpandæ, §. qui vero, & ſic conſuetudo dat iuriſdictionem: quia ſi nedum ipſam dat conſtitutis in dignitatibus immo & priuatis perſonis, ut in decret. cum contingat, nec alibi eſt ita expreſſa, ut not. Hoſtien. non tamen poteſt dare poteſtatem excommunicandi talibus priuatis perſonis, ut ſupra de offic. archid. cum ſatis. nec degradandi, ſeu deponendi, ut ſup. de elec. tranſmiſſa, ſecundum Hoſt. ibi. nec etiam capiendi clericos, ſeu corporaliter puniendi, vt credo, arg. ſup. de cler. coniug. clerici. lib. 6.

Iuriſdõnem hñt aliqui ĩ ſuos ſeruitores.

Religioſi nõ poſſunt dici curati.

Excõicatio degradatio &c. non p[illegible] cõpetere [illegible] conſuetudine.

h ¶ De iure.) ſed quis eſt ille, qui de iure poſſit præmiſſa, uel eorum alterum exercere, ſatis eſt dubium. Hic uidetur dicendum, quòd in hoc caſu illi dicuntur habere præmiſſa de iure, qui eliguntur ab aliquibus ſuſe in prælatos, & per ſuperiores ſuos confirmantur; nam licet per electionem ius adminiſtrandi quis acquirat, non tamen exercitium donec ſit confirmatus, maxime in exercitio cenſuræ eccleſiaſticæ de quo plene in glo. not. 63. diſt. quanto, & per Inno. & Hoſtien. ſup. de offic. ord. cum ab eccleſiarum, & ca. quanto. per electionem enim exercitus & quodlibet collegium ſibi imperatorem & prælatum eligit. 93. diſt. legum, ſed iſte in ſolas perſonas eligentium iuriſdictionem obtinet, & & ſic eſt iudex perſonarum, non territorij, quòd territorium ſolus epiſcopus de iure cõi obtinet in diœceſi ſua 16. q. 7. omnes baſilicæ. niſi forſan talis inferior prælatus haberet certas parochias, uel alia loca pro territorio, iuxta. c. ſup. de præben. ſuper eo. li. 6. ſed hoc potius eſſet de conſuetudine quã de iure: & hic de iure loquimur tantum, & hoc ꝙ dixi de electis confirmatis, idẽ dico de inſtitutis per ẽpos inſtitutione auctorizabili, dumtamen præſint perſonis collegiatis, & curam ani-

Imperator & prælatu[s] per electio[nem] aſſumi[tur].

marum

marum in ipsis exerceant, de quibus loquitur cap. de rescript. etsi principalis concil. Vieneñ. & dic vt per Host. sup. de offi. ord. cum satis, & idem de approbatis a iure, sicut sunt electi in concordia, de quib. sup. de elect. nihil est, in fin. & c. indemnitatibus. lib. 6. licet quantum ad veritatē istæ pęnæ spirituales non possunt fieri per moniales, cum procedant a claue, & clauis vsus non cadat in moniales, ut legitur & no. sup. de exces. pl. tanta & de poen. noua, de verb. sig. quærenti. cum similib. de iure. n. seu de cōsuetudine, nō proprie cadunt istæ pęnæ spirituales in singulares personas, vt su. dixi. Sed quid de curatis parochialium ecclesiarum, nunquid possūt istas spirituales pęnas exercere, seu excommunicare, suspendere, vel interdicere? De hoc nihil ad nos, ad præsens, sed dic vt per Inn. & Host. sup. de offi. ord. si sacerdos, & in summa Host. de sen. excom. §. quis possit excommunicare, & 2. q. 1. nemo.

Pœnæ spūales non pñt exerceri per moniales.

Curati an possint excōmunicare.

¶ Declaratio amplissima & luculentissima extrauagantis, Execrabilis, quæ est vna de xx. gloss. per D. Zenzel. sub tit. de præb.

EXecrabilis quorundam ambitio, &c.] Super hac noua cōnstitutione dubietates insurgunt, & quæstiones, vt sequitur. Primo in quibusdam ecclesiis, puta Anicieñ. Leod. & similib. sunt quędam officia vel beneficia, quæ vocantur abbatiæ, quarum aliquæ habent animarū curam, & parochias. Aliquæ nec curam animarum habent, nec parochias, immo aliquæ nec ecclesiæ, nec dignitates vel personatus esse censentur, & tñ canonicis ipsarum ecclesiarum assignantur, seu conferri consueuerūt ita quod canonicus habet præbendam & illam abbatiā. Quæritur vtrum hmōi officia seu bñficia veniant in cōstitutionem, ita ꝙ canonicus talem abbatiam cū suo canonicatu obtinens, teneatur ipsam dimittere, si extra eam habeat aliam dignitatem vel personatum, quos licet vigore dictæ constitutionis nouæ retinere?

Responsio.

[Cum abbatia curata poterit retinere dignitatem non curatam alias non: vel isto modo non potest retinere aliud beneficium curatum, vbi curam animarum annexam habet Ecclesia.]

Item in aliquibus ecclesiis sunt quædam custodiæ, quarum custodes non habent legere nec cantare, nec se diuinis officiis intromittere in ecclesia, nec alias curam aliquā in ecclesia exercere, sed solum pulsare campanas parare ecclesias pānis aureis, aut portare libros, in choro, luminaria accendere, custodias, reliquias, thesaurū, & similia ministeria in ecclesia expensis propriis facere, quarum expensarum occasione eiusdē custodiis fuerunt postmodum annexæ aliquæ parochiales ecclesiæ curam animarum habentes, in quib. cura exercetur per proprios & perpetuos sacerdotes, licet in eis sic annexis custodes habeant de consuetudine visitare, excommunicare delinquentes, & absoluere, & horum occasione prædictarum quasi archidiaconi vulgariter nominātur & reputantur. Nunc quæritur, vtrum tales custodiæ veniant in constōnem prædictam, ita quod hñtes eas teneantur illas dimittere, potissime cum quodam tēpore in aliquibus ecclesiis (orta materia quæstionis) inuenia tur fore sententialiter definitum, tales custodias nec dignitates vel personatus esse, nec curam animarum hr̄e, sed simplicia esse officia absque cura?

[Cadunt sub constitutione.]

Responsio.

Item sunt aliquæ ecclesiæ, vbi rectores creantur per electionem, & vocantur creati qnq; abbates, quandoq; rectores, qñque præpositi, quandoque archimandritæ, qñque diuersis aliis nominibus sm̄ consuetudinē locorum, nullam tñ curam habent, nisi quod canonicos congregant tanquam caput, sicut est in partibus Apuliæ. Quæritur vtrum talia beneficia veniant in præfatā constitutionem. 1 De iure cōi uidetur quod habeant curā & iurisdictionem per electionem, & confirmationē, sed si per priuilegium vel constitutionem approbatā amiserant, curam non habent?

1 al. cōsuetudinem.

[Non cadunt in constitutione.]

Responsio.

Item quidam ex dispensatione Apostolica duas obtinet in diuersis ecclesiis dignitates, quarum alteri dūtaxat cura imminet animarum, & cum eisdē simul plures canonicatus & præbendas, in aliis tamen ecclesiis canonicatus & pręb endas, quibus parochiales ecclesiæ sunt annexæ, in quib. perpetui vicarii debent institui, in aliquib. tñ earundem propter procuratoris obtinentis huiusmodi dignitatē in remotis agentis, & hoc ignorantis desidiam seu negligentiam, reperiuntur tpe constōnis nostræ nouiter promulgatæ esse vicarii temporales. Modo quæritur, an sm̄ formam dictæ constōnis dictus obtinens dignitates huiusmodi canonicatus, & pbēdas tales, cum parochiis sic annexis, si dignitates voluerit retinere, dimittere teneatur illas in quib. contra iuris debitum reperti sunt dicti vicarii tpales, vel hoc non obstante, cum propter talem desidiam non possit natura beneficiorum censeri mutata, quin præfatæ parochiæ sint canonicatib. & præbendis ipsis annexæ, ipsos possit licite retinere, potissime cum idem obtinens postquam sciuit de tali desidia procuratorum suorum ad ipsas ecclesias elegerit vicarios repræsentandos, & instituendos perpetuo in eisdem licet nondum potuerint ordinariis præsentari propter temporis breuitatem?

[Non cadunt sub constitutione.] Responsio.

Item quæritur, nunquid officia curiæ Romanæ computentur in numero officiorum quo ad nostram constitutionem, ita quod si quis habet duas alias dignitates teneatur aliam dimittere, uel possit retinere omnes si una illarum erat sine cura.

[Non computantur, nec cadunt in constitutione.] Responsio.

Item presbyteratus Bituricen. diœcesis uisitationem & iurisdictionem habentes consueuerunt conferri parochialium ecclesiarum rectorib. ipsius diœcesis per ipsos archiepos, sed statim archiepiscopo defuncto desinit archipresbyter ille, qui per eum fuerat positus, & capitulum ecclesiæ Bituricen. creat archipresbyteros nouos creato uero archiepō cessant archipresbyteri positi per capitulum, & archieps ponit nouos, & qñque positos amouet pro libito uoluntatis, & ita fuit antiquis tēporibus de quo non extat memoria, obseruatum. Quærit, utrum archipresbyteratus hmōi sub constōne cadant adeo, ut ille qui hmōi archipresbyteratum cum haberet parochialem ecclesiam acceptauit, utrumque retinere ualeat, & si non, utrum de iure ceciderit a iure parochialis ecclesiæ per acceptationem archipresbyteratus, & si non ceciderit ab iure, utrum retinere possit parochialē ecclesiam, quam primo obtinuit.

Archipresbyterorū Bituric. diœcesis qualitas.

[Non cadunt sub constitutione.] Responsio.

Item in regno Apuliæ sunt ecclesiæ habentes parochiam, tenuissimæ quo ad fructus: pp quod ordinarii, & alii, ad quos spectat collatio siue prouisio dictarum ecclesiarum de more patriæ uni consueuerunt pluralitatem talium ecclesiarum conferre, non recipientes ipsas ecclesias pp hoc se faciunt promoueri ad sacerdotium, nec ēt ad sacros ordines: & faciunt deseruiri dictis ecclesiis per uicarios tpales iuxta bñ placitum suum, plurimi præterea summi Pontifices plurib. contulerunt ꝙ possent acceptare in dictis partib. beneficium usque ad ualorem xv. librarum, uel xj. uel lx. unciarum auri, cuius concessionis prætextu est uidere, quod obtinuerit quinque quadraginta & sexaginta de dictis ecclesiis: Modo quæritur, vtrum reuocatoria nuper facta ad supradicta beneficia siue ecclesias se extendat?

[Respondetur quod sic.] Responsio.

Episcopus cū suo capitulo subuenire uolens exiguitati cuiusdam collegiatæ ecclesiæ suæ diœcesis, quandā parochialem ecclesiam eiusdem diœcesis (rectoris ipsius accedente consensu) post cessum vel decessum rectoris hmōi dictæ ecclesiæ collegiatæ uniuit. Nunc uero prædictam ecclesiam uigore nouæ constitutionis uacare contingit, quodam alio curato beneficio electo a rectore præfato, & prædicta ecclesia re & uerbo dimissa. Hinc qritur, an præfata unio sub forma præscripta, locum sibi uendicet reseruatione dictæ constitutionis nō obstante, uel econtra?

M [Sub

Reſponſio. [Sub conſtõne cadit, vel reſeruatur domi no noſtro.]

Item dubitatur ſi prædicta vel conſimilis vnio facta fuerit per ſedem Apoſtolicam, & ſub forma prædictorũ verborum, quid iuris?

Reſponſio. [Reſpondetur vt ſupra proxime, dumtamen legitime ſit facta vnio.]

Item quidam archidiaconus in ſuo archidiaconatu obſtante ſibi longa conſuetudine non poteſt inquirere, nec ſuſpendere, nec excõicare vel abſoluere, nec aliquã iuriſdictionem exercere, ſed eccleſias rectorum ſui archidiaconatus viſitare põt, & procurationes ab eis recipere, duntaxat. Quæritur cum alias talis archidiaconus nullam hẽat parochialem eccleſiam annexã dicto archidiaconatui, an ex p̃miſſis ſub forma dictæ conſtõnis nouæ curam animarum habere reputatur? Et eſt q̃rentis intentio vtrum oratio ſoluta poſita prope finẽ conſtitutionis prædictæ ibi, nec non & illa quorum miniſtris rõne beneficiorum huiuſmodi competit viſitare, inquirere, procurationes recipere, ſuſpendere, &c. ponatur pro coniunctiua in caſu dictæ conſtitutionis.

Reſponſio. [Comprehenditur ſub conſtitutione.]

Item cum eidem bñficium curatum obtinenti prouiſum eſt de quodam archidiaconatu in quadam cathedrali eccleſia, cuius archidiaconatus rõne idem archidiaconus caput eſt cuiuſdam eccleſiæ collegiatæ ſæcularis: hic archidiaconus eſt in poſſeſſione pacifica, vel quaſi viſitandi & procurationes recipiendi dumtaxat. Ceterum poſſeſſionem dictæ collegiatæ eccleſiæ nec hẽt nec habuit, nec regimen canonicorum ipſius, nec quicquã percipit de decimis, & aliis fructibus bñficii ſui prædicti, oĩbus his de facto per alium occupatis & detentis. Ex his quæritur cum præfatus archidiaconus pro patre ſit in poſſeſſione iurium ſpiritualium prædicti archidiaconatus, & pro parte non, cum curam non hẽat perſonarum ſuæ collegiatæ eccleſiæ prædictæ, & ſuper ea & aliis iurib. ipſius pendeat lis in curia, vtrum talis archidiaconus retinendo iſtud curatum beneficium pœna nouæ conſtitutionis adſtringatur?

Reſponſio. [Curam habet, & ſub conſtitutione cadit.]

Item quidam in eccleſia collegiata a iuriſdõne ordinarii exẽpta, & Apoſtolicæ ſedi ſubiecta obtinet decanatum, & in ea eſt caput capituli, & ad decanatum aſſumitur decanus per electionem, nec electus a capitulo alia confirmatione indiget de conſuetudine, ſed tãtum electus inſtituitur, & inſtallatur a capitulo de conſuetudine ſupradicta: ipſe vero decanus rõne dignitatis conuocat canonicos ad capitulum, & hẽt in capitulo primam vocem, vox tñ ipſius plus q̃ ſimplicis canonici in effectu non operatur. Ipſe per ſe in ſolidum rõne dignitatis, nec viſitat, nec procurationes recipit, nec excõicat, vel ſuſpendit, aut ẽt interdicit, nec audit cõfeſſiones, vel abſoluit, nec p̃deceſſores eius vna cũ ſuo capitulo p̃dicta conſueuerunt exercere, licet ipſe & p̃deceſſores eiuſdem vna cũ ſuo capitulo exceſſus clericorũ p̃dictæ eccleſiæ interdũ delinquentium corrigere conſueuerũt, & punire per chori priuationẽ & diſtributionem groſſorum fructuum bñficiorum, quæ in ipſa eccleſia obtinẽt, & ad ipſius capituli diſpoſitionem pertinent ſuſpẽſio, & ſubtractio, & ipſorum delinquentium corporũ detẽtio aliqñ, duntaxat citra alicuius alterius iuriſdictionis ſpiritualis exercitiũ, videlicet viſitandi, corrigendi, procurationes recipiendi, excõicandi, ſuſpendendi, vel aliter ſeu alias interdicendi, confeſſiones audiendi, pœnitentias imponendi vel abſoluendi. Quare cũ dubitetur, an in caſu ſimili conſtõ noua præfata loquens de bñficiis curã hñtibus animarum vendicet ſibi locũ, q̃ritur vtrum decanus decanatum prædictũ cum alio bñficio ſeu dignitate curam animarum hñte iuxta conſtõnem antedictam ex diſpenſatione dudum obtenta poſſit licite retinere, & ſine pœna conſtitutionis eiuſdem.

Iuriſdõ ſpiritualis ĩ multis conſiſtit.

Reſponſio. [Curam habet & ſub conſtitutione cadit.]

Itẽ in regno Siciliæ cõiter eccleſiæ parochiales atque curatæ conſueuerunt p Apoſtolicam ſedem ac etiã per ordinarios plures uni dignitates, & alias parochiales eccleſias ſiue curatas obtinenti conferri, licet illi quib. conferebantur, eſſent impuberes qñque vel legitima ætate minores, & q eccleſiæ ſupradictæ quantum ad eos, quib. taliter conferebantur, non cenſebantur eſſe ſecundum conſuetudinem a longis retro temporibus in dictis partib. obſeruatam, quia cura earum in ipſis per capellanos etiam non perpetuos gerebatur. Cum itaq; multi fuerunt in curia Romana, ac regno p̃dicto & aliis partibus, qui per collationem Apoſtolicæ ſedis & ordinariorum obtinuerint plura & multa talia bñficia, q̃ ex virtute conſtitutionis p̃fatæ nuper editæ ſup curatis bñficiis dimittendis, oporteret eos dimittere, pium eſſet quod circa eorum indemnitatem Apoſtolica benignitas prouidere dignaretur, & ſi ſanctitati veſtræ placeret modus congruus vr̃, quod quantum ad tenorem conſtõnis prædictæ, beneficia parochias habentia ſiue curas in partib. ſupradictis decernerentur perinde haberi ac ſi fuiſſent ipſa & ipſorum curæ per perpetuos vicarios gubernatæ, & q futuris temporibus per vicarios perpetuos gubernentur, & quod illi qui dicta bñficia obtinebant & nondum dimiſerunt, ipſa non teneantur dimittere: ſi qui vero dimiſerũt eadẽ ad ipſa (quotcunq; fuerint) auctoritate veſtra reſtituantur in integrum ac ad eadem redeant, ac ſi ea nullatenus dimiſiſſent conſtitutione prædicta in contrarium ſuper hoc edita non obſtante.

[Dimittant & de prouiſione facienda deliberatur.] Reſponſio.

Item quæritur, vtrum præfata conſtõ adſtringat aliquem habentem eccleſiã curatam, & canonicatum, & præbendam ſacerdotalem ſimul, qui canonicatus & p̃benda requirunt reſidentiam perſonalem.

[Non cadit ſub conſtitutione.] Reſponſio.

Item in quadam eccleſia cathedrali fuit olim facta compoſitio inter ep̃m ex vna parte, & capitulum ex altera q vicaria, quæ qñque collata fuerat clericis quandoque laicis ſoli canonico per ep̃m, ad quem ſpectabat collatio conferretur, qui vicarius nihil ſpecialiter hẽt in eccleſia, nec habet aliquod officium, nec aliquam p̃rogatiuam, ſed de obuentionibus curiæ vel iuriſdõnis ſæcularis ciuitatis habet tertiam partem, & in hoſpitio vicariæ habet carceres & cuſtodem, qui una cum cuſtodibus epiſcopi cuſtodit captos.

Reſponſio. [Dimittat, & de prouiſione facienda deliberabitur.]

Item in eadem compoſitione continetur, quod unus archipresbyteratus, qui appellatur a nomine cathedralis eccleſiæ, vtpote archipresbyteratus Ferrarieñ. ſoli canonico conferretur: non tamen archipresbyter habet aliq̃ p̃rogatiuam in eccleſia vel ciuitate, ſed habet eccleſiam curatam annexam archipresbyteratui, & uiſitat certas eccleſias, etiam contra reſiſtentes uiſitationi poteſt cenſuram eccleſiaſticam exercere, ſed aliam iuriſdictionem non habet, diſpenſatum eſt cum tali auctoritate Apoſtolica, quod poſſit dicta beneficia retinere una cum quadam eccleſia, cuius cura per uicarium perpetuum gubernatur. Nunc dubitatur, an dicti duo uicariatus, & archipresbyteratus poſſint dici beneficia in eadem eccleſia. Ratio dubitationis eſt, cum ſola nomina habeant ab eccleſia cathedrali, & ſolis canonicis conferantur.

Reſponſio. [Non cadit ſub conſtitutione.]

Item dubitatur, an conſtitutio Execrabilis, extendat ſe ad præfata tria beneficia.

Reſponſio. [Conſtitutio non extenditur.]

Quidam habens vnam eccleſiam curatam ſine perpetuo vicario, habet aliam curatam, in qua eſt perpetuus uicarius Quæritur an poſſit, non obſtante noua conſtitutione, utrumque retinere, maxime ſi ſuper hoc fuerat cum eodem legitime diſpenſatum.

Reſponſio. [Reſpondetur quod ſic, ſecundum conſtitutionem iſtam.]

Item cum conſtitutio liget intra menſem a tempore notitię, & conſtitutio ipſa nondum ſit publicata niſi in Romana curia, ſed ad aliquos extra curiã p̃ueniat per famã ſeu rumorem, & ad aliquos p̃relatum quorundam

dumta-

dumtaxat. Quæritur à quo tempore incipiat currere dictus mensis, antequam constitutio ipsa per prelatos vel deputatos ab ipsis fuerit solemniter publicata in ecclesijs cathedralibus eorundem, & alijs locis solemnibus, in quibus consueuerunt talia publicari.

Responsio. [A tempore notitiæ, alias a tempore constitutionis nouæ.]

Item cum per constitutionem eandem dimitti debeant beneficia curata intra mẽsem vnico retento duntaxat, & illa dimitti debeant nedum verbaliter, sed etiam realiter, & absentes a beneficiis, in curia uel alibi existentes verbaliter ea dimittant & realiter, quod possunt. Quæritur an per hoc sit constitutioni satis factum, dum tamen postmodum non impediant per se vel per alios illos, quibus dominus Papa per beneficijs sic dimissis seu resignatis duxerit prouidendum.

Responsio. [Faciant realiter, ut citius possunt.]

Adomatus de Graphicano significauit paternitati nostræ, & infra. Prioratus curam animarum habentes cadunt sub constitutione, in quibus non sunt perpetui vicarij. Paschasius presbyter significat paternitati nostræ, & infra. Ecclesia Parochialis, in qua sunt plures sacerdotes, quorum quilibet officiat eam per certas hebdomadas ministrando sacramenta.

Responsio. [Cadit sub forma.]

Item Prioratus habens parochialem ecclesiam sine perpetuo vicario, cadit in constitutione, habens perpetuum non cadit, quoniam si habent curam, locum habet constitutio, alias non.

Item idem in domibus Beatæ Mariæ Theutonicorum, Bethleem, & similibus.

¶ Ioannes xxij.

¶ *Episcopatus Tholosanus in redditibus plurimum abundans, in nouam metropolim propter multiplices causas hic expressas erigitur: cui pro suffraganeis ecclesiis sint deputatæ quattuor villæ in nouas ciuitates erectæ, adiecta cum illis ecclesia Apamiarum. Et quibus episcopis & archiepiscopis prius suberant, quidque earum cuilibet pro redditibus sit assignatum, hic exprimitur, & tandem censuræ ecclesiasticæ in rebelles proferuntur. Aduerte, quod ecclesia de Vauro, & ecclesia de Mirapice sunt sub ecclesia Tholosana tanquam suffraganeæ, licet de illis hic mentio nulla fiat. Vtilitas ex hoc capitulo habetur, quoniam cognoscimus causas erigendi & diuidendi ecclesias, alias alijs subijciendi, & alias ab alijs eximendi, & ad solum Papam hæc omnia spectare: cui in singulari priuilegio, maiores causæ, maioraque negotia reseruantur. patet in capit. 1. de translation. episcopali cum suis concordantijs.*

CAP. V.

Saluator noster, cuius nutui cuncta seruiunt, in agro mundi huius messem multam aspiciens, & operariorum raritatem attendens, dominum messis rogandum esse, vt in illam operarios mitteret, censuit; & ipse idem etiam exiens mane veluti paterfamilias diligens horis diei varijs operarios in vineam suam misit. Romanus itaque Pontifex sicut eodem Domino disponente vicarius eius in terris esse dignoscitur, sic & ipsius actibus) in quantum sinit humana fragilitas) se conformare tenetur. Vbi ergo super excrescere messem, populi videlicet multitudinem viderit, operarios debet oportunos adijcere, & iuxta propheticum uerbum, augere custodiam; custodes & cultores idoneos in Dominicam vineam destinare.

Messis multa, operarii pauci. Matth. 9.

¶ Sane considerantes attentius, & intra pectoris clausta meditatione solicita reuoluentes quod in tanta multitudine populi, quanta fęcundauit altissimus ciuitatẽ & diœcesim Tholosanã, singulorum vultus nequibat (vt condecet) vnicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere; quodq; durum erat atq; difficile per talem latam & diffusam diœcesim ad vnum tantum a personis ecclesiasticis & mũdanis recursum haberi. Attendentes etiam, quod licet Tholosanus episcopatus redditibus abundaret immensis, non tamen supererat hucusque memoria, quod ex suorum opulentia copiosa redditũum aliquid in ecclesia vel diœcesi Tholosana prouenisset in diuini cultus augmentum: immo sic ex adipe prodierat, & prodibat iniquitas, vt multo iam tempore luxus circa carnis desideria, euectionum pompa, immensitas clientelę immoderata diffluxio in parentes, sumptus enormes, aut vsus extraordinarij, sibi vendicassent ibidem quasi totum patrimonium crucifixi. & verendum erat ne præsul vnicus Tholosanus incrassatus, & dilatatus & excessiuis huiusmodi opibus alias superbus periculose recalcitrans Deum factorem derelinqueret, & a suo salutari recedens, perniciosum exemplum in subditos deriuaret. Pensantes quoque, quod sanctæ memoriæ Clemens Papa V. prædecessor noster eodem etiam tempore, quo ciuitas & diœcesis antefatæ longe minus in populo ac redditibus affluebãt; tamen extũc benedicente Domino incredibiliter creuerint in utroque, & iugiter crescere dignoscantur, spiritu bea-

Pastor singulariũ ouium vultus inspicere debet.

Psalam. 72.

Diuitiæ quæ sunt cũ Dei relinquendi. Deute. 8.

tæ considerationis inductus, ad diuisionem episcopatus eiusdem firmiter dum viueret, intendebat: licet morte præuentus suum in hac parte nequiuerit implere conceptum.

¶ Nos pium prædecessoris nostri propositum in effectum volentes adducere, & tam dissipare malum, quod prædictorum redditum copia excessiua produxit, quàm etiam cultum augere diuinum, & spiritualem animarum profectum, quos (si iuxta facultatis exigentiam, & diffusam latitudinem dictæ diœcesis sufficiens numerus in eadem vtilitate præsulum deputetur) in dubio prouenire speramus, promouere salubriter intendentes. Præmissis, & aliis suadentibus iustis causis, ex certa nostra scientia de fratrum nostrorum consilio concordi, & Apostolicæ plenitudine potestatis ad laudem Dei, exaltationem Ecclesiæ, fideliumque salutem, episcopatum ipsum dictamque diœcesim Tholosanam Apostolica auctoritate diuidimus in quinque diœceses, quas per certos distingui limites faciemus. Volentes ac decernentes, quòd præter ciuitatem Tholosanam, quæ suam propriam, & distinctam habebit diœcesim certis finibus limitandum, subscriptæ quattuor villæ, quarum quamlibet eisdem consilio, & auctoritate in ciuitatem erigimus, & ciuitatis vocabulo insignimus, scilicet de monte Albano, pridem de Caturcen. diœcesis, cui adiicietur certa pars dictæ quondam diœcesis Tholosanæ, ac sancti Papuli de Riuis, & de Lumberiis, & de ipsa quondm Tholosana diœcesi existentes, quattuor separatas diœceses habeant certis limitibus distingueudas. Quodque Beati Martini de monte Albano, vbi corpus sancti Theodori confessoris dicitur esse reconditum prędictę ciuitatis montis Albani, & beati Papuli, dictę ciuitatis Sancti Papuli, Mariæ de Lumberiaco, ciuitatis præfatæ Lumberiaci, nec non Beatæ Mariæ de Riuis Ecclesiæ ipsius ciuitatis Riuen. sint de cetero, & habeantur perpetuo Ecclesiæ cathedrales. Et quia Ecclesia Tholosana sicut solemniori statu, & conditione potiori refulget, sic & grandioris honoris titulo efferenda est, ipsam huc vsque suffraganeam Ecclesiæ Narbonen. ac totam quondam diœcesim Tholosanam de fratrum nostrorum consilio, & ex certa nostra scientia, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ab omni iurisdictione, potestate, ab subiectione archiepiscopi, capituli, & eiusdem ecclesię Narbonen. penitus eximentes, eam ad laudem diuini nominis, & honorem ecclesiæ sanctæ suæ, in archiepiscopalem seu metropolitanam erigimus, eamque honoribus & insignijs sedis metropolitæ decoramus: auctoritate Apostolica decernendo, vt ex nunc pro metropolitana ecclesia in perpetuum habetur. Et quia etiam dignum est, vt ex quo de filia facta mater metropoliticæ dignitatis suscepit insignia, & suffraganearum congruum numerum filiarum, ac decentem prouinciam habeat, vt ad iudicium Archiepiscopi Tholosani, qui pro tempore fuerit, omne causę suffraganeorum episcoporum, & personarum ecclesiasticarum, ac ciuitatum eiusdem prouinciæ iuxta sacrorum statuta canonum referantur: Nos prefatas quatuor ciuitates & ecclesias cathedrales cum earum diœcesibus (vt premittit) distinguendas, necnõ ciuitatem, & ecclesiam Apamiarum cum sua diœcesi ex nunc ipsius ecclesiæ Tholosanæ suffraganeas, ac de prouincia Tholosana in perpetuum fore decernimus, & iure metropolita. subiicimus, & subiectas esse volumus eas illi. Prænominatas mõtis Albani, quæ de diœcesi Caturcen. & Bituricen. prouincia, & Apamiarum ciuitates, & eccclesias, quę de prouincia. Narbonen. hactenus fuisse noscuntur: nec non reliquas tres ciuitates & ecclesias Sancti Papuli Riuen. & Lumberiace. quę ab olim de diœcesi Tholosana fuerunt, cum earum diœcesibus, conuentibus, collegiis siue capitulis a iurisdictione, potestate ac subiectione quacumque Bituricen. & Narbonen. Archiepiscoporum, ac Caturcen. & quondam Tholosan. episcoporum, capitulorum, & abbatum, atque cõuentuum & ordinariorum quorumlibet aliorum ecclesiasticorum, quibus quomodolibet fuerant hucusque subiectæ, auctoritate præsentium perpetuo eximentes de prędictorum consilio, & plenitudine potestatis.

¶ De bonis autem, redditibus, prouentibus, & iuribus dicti quondam episcopatus Tholosan. ipsi Tholosa. decẽ millia, & singulis aliis prædictis ecclesiis) Apamiarũ excepta, cui de ipsis bonis, redditibus & prouentibus, iurib. vltra illa quæ habere dignoscitur, certam assignabimus portionem nostris aliis litteris distinguendam) singula quinq; millia librarum Turonen. annui redditus, & perpetui prouentus, quę quidem vnicuique illarum suisque pontificibus (dignitate ac onere & circumstantiis aliis attente pensatis) debere sufficere vidimus

Ecclesia vna qñq; fit mater de filia.

Ecclef. Tholosana fuit olim suffraganea Narbon. ecclesiæ.

Ecclef. Tholosana quantum habuit in redditibus.

Vidimus, præter redditus, prouentus, & iura, quæ ad prædictas ecclesias, & conuentus earum antea pertinebant, de quibus ad honorẽ Dei, & ipsarum ecclesiarum commodum intendimus ordinare: exnunc auctoritate prædicta de consilio ac plenitudine memoratis concedimus, donamus, ac etiam deputamus percipienda integraliter per ipsarum ecclesiarum præsules, qui pro tempore fuerint, in rebus, & locis cuilibet magis adiacentibus, & vicinis, iuxta distinctionem seu limitationem diœcesum singularum per alias nostras literas faciendam.

¶ Interim tamen distinctione seu limitatione prædicta pendente, volumus quod eorum quilibet summam eum contingentẽ prorata accipiat annuatim de bonis, redditibus, prouentibus, & iuribus antedictis, per manus eorum, quos ad hoc prouiderimus deputandos. Residuum vero redditumm, prouentuum & iurium ipsorum, quod facta de illis (vt præmissum est) assignatione, supererit, nec non iurisdictionem spiritualem, & temporalem, quę ad dictum quondã episcopatum Tholosanum vsque ad tempus diuisionis huiusmodi pertinebat, & quę distinctione seu limitatione post tacta pendente, faciemus per idoneas exerceri personas. Ac beneficia etiam si dignitates, personatus ac officia existant (exceptis his ad quæ quis per electionem assumitur, & in quibus vel ad quæ auctoritate literarum Apostolicarũ alicui seu aliquibus ius est aliquod acquisitum: quibus per id nullum volumus pręiudicium generari) nunc, & in antea vsque ad distinctionem dięcesum vacatura, dispositioni nostræ, ac sedis Apostolicæ de fratrũ ipsorum consilio reseruamus. ¶ Hæc igitur per dictę sedis prudentiam circumspectam sic statuta salubriter, & vtiliter ordinata, perpetuis esse valitura temporibus, & robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes, auctoritate prędicta districtius inhibemus, ne aliquis cuiuscunque pręeminentiæ, ordinis, cõditionis, aut status, etiã si archiepiscopali, vel episcopali seu regia præfulgeat dignitate, huiusmodi ordinationem, Apostolicam reseruationem, & alia supradicta quouis modo turbare, seu quomodolibet impedire præsumat. Nos enim ex nunc irritum decernimus, & inane, si secus super his a quoquam quauis auctoritate contigerit attẽtari. Et nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium pręsumpserint, nisi intra octo dierũ spacium post publicationem pręsentium resipuerint cum effectu excommunicationis in personas, & interdicti in vniuersitates, ac suspensionis in conuentus, capitula, siue collegia, de consilio, & auctoritate prędictis sententias promulgamus: a quibus non nisi per Romanum Pontificem absolutionis beneficium (præterquam in mortis † articulo) valeant obtinere. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum diuisionis, voluntatis, constitutionum, erectionum, insignitionum, exemptionum, decorationis, subiectionis concessionis, donationis, deputationis reseruationis, inhibitionis, promulgationis, infringere, vel ei ausu, &c. Datum Auinion. vij. Calend. Iulij, Pontificatus nostri anno primo.

Excõicatio, interdictum & suspensio in diuersa feruntur.

† In articulo mortis nulla est casu in reseruatio: atque ideo omnes sacerdotes quosl bet pœnitentes a quibusuis peccatis, & censuris absoluere possunt. Conci. Trid. sess. 14. ca. 7. de casuum reseruatio.

¶ *Idem.*

¶ *Impedientes episcopatus Tholosani erectionem in ecclesiam cathedralem, & eius diuisionem in quinque diœceses, vltra pœnas in constitutione superiori declaratas, perdunt feuda, & quæcunque beneficia spiritualia, & temporalia. Et si sint personæ ecclesiasticæ, efficiuntur inhabiles ad quæcunque beneficia ecclesiastica.*

C A P. VI.

NVper certis ex causis, quæ nostrum, & fratrum nostrorum animos ad id rationabiliter induxerunt, quondam episcopatum Tholosanum in archiepiscopalem seu metropolitanam ereximus ecclesiam: quatuor villas, quarum quamlibet insigniuimus vocabulo ciuitatis, quatuor cathedrales ecclesias creauimus, vnam videlicet in villa montis Albani, quondam Caturcen. diœcesis, adijcienda sibi certa parte quondam diœcesis Tholosan. alteram in villa Lumberiaci, aliam in villa sancti Papuli, & aliam in villa de Riuis, & de Robestria quondam Tholosan. diœcesis. Quas quidem ecclesias vna cum Apamiarum ecclesia, tamquam suffraganeas subiecimus ipsi metropolitanæ Tholosanæ ecclesiæ. De bonis quoque & redditibus dicti quondam episcopatus, Tholosan. tam ipsi Tholosan. quam prædictis ecclesijs suffraganeis certam portionem, quam vnicuique illarum debere sufficere vidimus, prouidimus assignandam, totali bonorum, & redituum ipsorum residuo dispositioni nostræ, & sedis Apostolicæ

a ¶ Literis.] intelligit de c. ſup. proxi. quod propter iſtam, & ſequentem extrauagãtes iamdudum impreſſas, curauimus imprimendum.

reſiduo diſpoſitioni noſtrę, & ſedis Apoſtolicæ reſeruato. Alia etiam circa pręmiſſa fecimus, decreuimus, & ordinauimus ex certa noſtra ſcientia, de ipſorum fratrum concordi conſilio, & Apoſtolicę plenitudine poteſtatis, diſtrictius inhibentes, ne quis cuiuſcumque præeminentię, ordinis, cõditionis, aut ſtatus, etiam ſi archiepiſcopali dignitate fulgeret, ipſam ordinationẽ noſtrã impedire pręſumeret, uel turbare, ac decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquã quauis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa ſcientia contrariũ facerent, niſi reſipuerint cum effectu intra octo dierũ ſpacium poſt publicationem ordinationis ipſius, excommunicationis in perſonas, interdicti in vniuerſitatis, ac ſuſpenſionis ſententias in capitula, cõuentus, ſiue collegia duximus promulgandas: prout hęc, & alia in Apoſtolicis literis a inde confectis plenius continentur. ¶ Verum quia ipſa noſtra ordinatio eo efficacius, & inuiolabilius ſperatur ſeruari quo plurium, & grauiorum vallata fuerit adiectione pœnarum: Nos ad obſeruationẽ inconcuſſam ipſius eo amplius anhelantes, quo euidentius in diuini cultus augmentum, & ſalutem fidelium animarum noſcitur redundare, pręfatis adiiciendo ſententiis, omnes, & ſingulos ſcienter turbantes aut impedientes ordinationem eandem, aut aliqua in illa contenta, ſeu turbantibus, vel impedietibus dantes cõſilium, auxilium, uel fauorem directe, vel indirecte, publice, uel occulte, cuiuſcunq; ſint conditionis, dignitatis, ordinis aut ſtatus eccleſiaſtici, vel mundani, etiã ſi archieppãli, vel epãli aut maiori, aut ſuperiori pfulgeãt dignitate: niſi intra octo dierum ſpacium poſt publicationem pręſentium ab huiuſmodi impedimento ſeu turbatione ac impenſione cõſilii, auxilii, vel fauoris reſipuerint cũ effectu, feudis, locationibus, officiis, & beneficiis quibuſcunque ſpiritualibus, & temporalibus et ſi dignitates, vel prelaturę quęuis fuerint, quę ab eccleſiis ſeu in eccleſiis quibuſcunq; obtinebunt, ſeu obtinẽt ex certa noſtra ſcientia, & de ipſorum fratrum conſilio, & Apoſtolicę plenitudine poteſtatis priuatos eſſe decernimus ipſo facto. Et ſic libere ipſa feuda, locationes, uel officia aut beneficia ſpũalia, & temporalia, dignitates, & prelaturę, ad ipſas, ad quas ſpectant, reuertantur eccleſias, & deuoluantur ad rectores, capitula ſeu collegia eorundem quòd de illis pro ſua voluntate diſponant. Et ad dignitates, & prælaturas per electionem aut alium modum licitũ idoneas perſonas aſſumant. Perſonaſque eccleſiaſticas, quæ culpabiles fuerint in præmiſſis inhabilitamus ad quæcunque eccleſiaſtica beneficia obtinenda. Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Auin. iiii. Non. Auguſti, Pontificatus noſtri anno primo.

¶ Idem Bartholomæo electo Narbon. diœce. Aguelmo de Blauia Engolimen. Eduen. Archid. & magiſtro Berengario de Lagiis Lemouicen. & Narbo. eccleſiarum canonico.

¶ *Executores quatuor dantur ad pœnas ſuperiores ſolemniter publicandas.*

CAP. VII.

ii NVper ex certis cauſis, quæ noſtrum, & fratrum noſtrorum animos ad id rationabiliter, induxerunt, &c.

Vt ſupra proxime, vſque ad beneficia eccleſiaſtica obtinenda.

Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus priuationem, & inhabilitationem noſtram huiuſmodi vos omnes ſeu tres, uel duo, ſiue vnus ex uobis, per vos vel alium ſeu alios in eccleſiis, & ſolẽnibus locis, & aliis, de quibus, & quotiens expedire videritis, ſolemniter publicetis: ne quiſquam valeat circa id ignorantiam allegare. Datum Auin. ii. Idus Nouemb. Pontificatus noſtri anno octauo.

¶ Idem Arnoldo electo Lumbanen.

¶ *Diſpenſat cum quodam abbate, vt epiſcopus poſſit eſſe, licet defectum patiatur in ordinibus, & ætate. Ex hac, & ſequenti cognoſcimus cauſas, & formas diſpenſandi. Quæcunque enim ſcripta ſunt ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt. ad Rom. 15.*

CAP. VIII.

ii NVper ex certis rationabilib. & manifeſtis cauſis, quæ ad hoc noſtrũ animum induxerunt ciuitatem Lumban. olim villã de Lũbanis, tũc intra Tholoſanæ diœceſis limites cõſtitutã, qui locus inſignis ac multiplici commo-

commoditate dotatus existit, de fratrum nostrorum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis, per litteras nostras sub certa forma in ciuitate ereximus, ciuitatisque vocabulo duximus decorandam: statuentes ac etiam decernentes, vt ecclesia abbatiæ illius loci de Lumban. ordinis sancti Augustini ex tunc haberetur, & existeret cathedralis: ac deinde volentes eidem ecclesiæ de pastore idoneo salubriter prouidere, in abbatem eiusdem ecclesiæ virum vtique literatum & literarum sciētia præditum, vitæ & morum honestate decoratum; discretionis & consilii maturitate conspicuum direxerimus oculos nostræ mentis, teque (non obstante defectu ætatis, & ordinum quem pateris, cum tonsuratus modo in clericum & in xxvij. ætatis tuæ anno vel circa constitutus esse dicaris, super quo tecum gratiose duximus dispensandum) de fratrum nostrorum consilio ipsi ecclesiæ præfecimus in episcopum & pastorem, curam & administrationem ipsius ecclesiæ tibi in spiritualibus, & temporalibus committendo. Vnde licet nondum sit tibi munus consecrationis impensum, nec Apostolicas literas promotionem tuam huiusmodi continentes (cum illas non habeas) possis ostendere: Nos tibi vt (constitutione felicis recordationis Gregorii Papæ octaui prædecessoris nostri, & qualibet alia super hoc in contrarium edita nequaquam obstante) possis eiusdem ecclesiæ Lumban. & quorumcumque bonorum ipsius administrationem accipere, ipsamque administrationem libere exercere, auctoritate præsentium indulgemus. Contradictis, &c. Datum anno quarto, vt supra.

Dispēsationē facile obtinet, q multis qualitatibus pollet.

¶ Idem venerabili Fratri Betrando episcopo montis Albani ad vniuersalis ecclesiæ regimen exercendum diuina dispensatione vocato.

¶ *Hortatur quendam in multis commendatum, vt curam pastoralem administret in Ecclesia, quæ de nouo fuerat in cathedralem erecta. hic autem inuenies multa notatu dignissima, quæ debent lectores ad deuotionem accendere.*

CAP. IX.

Ad cuiuslibet status ecclesię aciem solicitę considerationis extendimus, pastorales partes officio vigilanti adhibentes, vt earum singulę pastoribus gubernentur idoneis, & prouidis rectoribus disponantur: quorum dispensatione prouida & prouidentia circumspecta (illius cooperante clementia, qui vere pastor & rector agnoscitur) spiritualium & temporalium proficiant incrementis. Nuper siquidem ex certis & rationabilibus causis, quę ad hoc nostrum animum induxerunt, ciuitatem olim villam montis Albani, tunc intra limites Caturcen. diœcesis constituta, qui locus insignis existit, ac vbertate multiplici hominum & rerum exuberat, de fratrum nostrorum consilio & Apostolicę plenitudine potestatis, ciuitatis vocabulo duximus decorandam: statuentes ac ēt decernentes, vt ecclesia monasterii illius loci mōtis Albani monasterii Casa Dei ad Roman. Ecclesl. nullo medio pertinentis, ordinis sancti Benedicti Claremonten. diœce. tūc immediate subiecta, ex tunc haberetur & existeret ecclesia cathedralis: postmodum vero de celebri ac salubri prouisione ipsius montis Albani vt sponsi solatio lętaretur, sollicite cogitantes ac volentes illum eidem pręficere in pastorem, de quo certam haberemus notitiam, quod eum clara morum insignia redimerent, nec esset dubia eius charitas circa plebem suo regimini committendam, & in cuius fiducia consisteret salubriter securitas subditorum: Ad te tunc monasterii pręducti abbatem, quem literarum scientia pręditum vitę & morum honestate decoratum, discretionis & consilii maturitate conspicuum in temporalibus prouidum, in spiritualibus circumspectum nobis & fratribus nostris placida tua conuersatio continuata diu apud sedē Apostolicam approbauit, direximus oculos mentis nostrę: quib. omnibus debita meditatione pensatis, de persona tua nobis & eisdem fratribus ob tuorum exigentiam meritorum accepta, de ipsorum fratrum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis eidem ecclesię montis Albani prouidimus, p̄ficientes eidem sanctę ecclesię teipsum in pastorem, tibiq; curam & administrationē illius in spiritualibus & temporalibus committendo, ac tibi postmodum faciendo per venerabilem fratrem nostrū Berengariū episcopū Tuscul. munus cōsecrationis impendi: Firma spe.

Ecclesiæ cuiuslibet status est p Papā attendendus.

Ecclesię spōsus prælatus dicitur esse.

Ecclesiæ uiduatæ præficiendus, in multis dēt esse commēdatus.

fiduciaque tenentes, quod eadem ecclesia monasterii Albani (Dominica assistente clementia) per tuę circumspectionis, & industriæ studium fructuosum seruabitur a noxiis, & aduersis, & spiritualibus & temporalibus proficiet incrementis. Tolle igitur Dei iugum tam leue collis humilium quam suaue, ac dilectione, pascendum suscipe gregem eius, super quē noctis vigilias dilectus solicitusque custodi, vt liber non pateat aditus inuasori, & Dominus insuspicabili hora venturus si te inuenerit sic agentem, cursu consummato, qui tuo labori præponitur, & horum fide seruata, quæ tuæ solicitudini committuntur, te repertum fidelem in modico, supra multa constituat, ac in dilecta gaudiorum suorum tabernacula introducat. Datum, &c. anno quarto.

Prælatus bonus multa bona facit ecclesiæ, iugū Dei est leue, & suaue.

Fidelis in modico sup. multa constituetur.

¶ Idem Hugoni de Mirabello canonico Ebredunen. collectori fructuum primi anni, &c.

¶ *Declaratur, an collector fructuum primi anni omnium beneficiorum ecclesiasticorum vacantium, & vacaturorum vsque ad certi temporis spacium deputatorū pro cameræ Apostolicæ oneribus facilius supportandis, possit cum obtinentibus beneficia conuenire, & an altaria dotata cadant sub tali reseruatione, &c.*

C A P. X.

Postulasti per Apostolicæ declarationis euidentiam edoceri, quid tibi super dubiis infrascriptis circa commissam tuæ industriæ recollectionem fructuum prædictorum (alias præbendarum aut beneficiorum) imminentibus sit agendum; Tuæ itaque consultationi breuiter respondentes, te scire volumus beneplaciti nostri esse super fructibus beneficiorum, quæ ita reperies in solutione decimæ iuxta verum taxata valorem, quod illum nequaquam excedunt, cum obtinētibus huiusmodi beneficia prout melius, & vtilius diœcesanis locorum (in quibus huiusmodi beneficia fuerint, quorum consilia in hac parte requiras) & tibi videbitur, valeas conuenire. Nos enim ipsorum diœcesan. & tuam conscientiam super his oneramus.

Cōscientiam aliorū qnq; papa onerat.

¶ Licet autem quotidianæ distributiones per nos fuerint a perceptione fructuum prędictorum exclusæ, hoc tamen volumus de distributionibus ipsis intelligi, quæ dantur eis qui horis intersunt, sic quod illæ quæ soluuntur iis qui sunt in ciuitate, vel loco pręsentes, quamuis horis non intersint eisdem, non sint ab onere dictæ recollectionis immunes.

¶ Porro declarationem illam factam per nos in deputatione seu reseruatione fructuum prędictorum, vt videlicet non extendantur ad vicarias seu capellanias vt plurimum a decedentibus institutas ad Missas pro ipsis decedentibus celebrandas, certis constitutis redditibus presbytero inibi celebranti, locum habere volumus in altaribus dotatis certis feudis vsuaticis seu censibus, vt capellanus inibi celebrare debeat pro dantium animabus certis vicibus, singulis septimanis, & in Ecclesia Cathedrali horis interesse diuinis, dummodo valor annuus ipsorum altarium summam xx. libr. Turonensium non excedat. Alioquin includantur in deputatione seu reseruatione prędictis. Vbi vero prębenda fuerit in decima pro tanto taxata, quod parum posset canonico hebdomadario (cui certum pro illa seruitium imminet in ecclesia faciendum) post perceptionem taxationis huiusmodi remanere; volumus quod de taxatione ipsa pro huiusmodi seruitii onere portionem aliquam congruam prędicto hebdomadario dimittas, pro iam dicta camera nostra residuum percepturus. Cęterum prębendas illorum, qui taxationem decimę soluere recusantes abesse velle se simulant, vt taxationem ipsam diminuere compellantur, ne per illorum absentiam huius perceptione taxationis frauderis, quasi nil de prębenda percipere valeas; de qua non percipiunt aliquid, nisi saltem in loco vel in ciuitate pręsentes, cum tamen ecclesię fabrica tales prębendas ex integro percipere dignoscatur, declaramus sub deputatione seu reseruatione comprehendi pręfata, vt videlicet eas iuxta deputationis nostrę modum percipere valeas, canonicorum ipsorum absentia, non obstante. Ridiculum enim esset vt eadem fabrica potiori quam nos priuilegio in talibus vteretur.

Redditus missis celebrādis a decedentib. relicti, nō sunt aliquatenus dimimuendi.

Papa in perceptione fructuū est fabricæ præferendus.

¶ De illis denique qui licet per multos menses tenuerint Ecclesias vel prębendas, nihil tamen se percepisse asserunt ex eisdem, cum iuxta consuetudinē patrię præ-

decessores

Testari de bonis eccle. an clerici possit vide no. in c. præsenti. de off. or. lib. 6.

decessores eorum testati fuerunt de bonis illarum, propter quod ipsi obtinentes tales ecclesias tibi satisfacere nequeunt de fructibus antedictis, nihilominus offerentes, quod tam diu fructus ecclesiarum ipsarum percipias, donec tibi fuerit inde plenarie satisfactum, placet nobis & volumus, vt si est ita, oblationi huiusmodi condescendas: per hoc tamen non intendimus consuetudinem approbare prædictam. Datum Auinion. quinto. Idus Octobris Pontificatus nostri anno secundo.

¶ Idem.

¶ Cum Romanus Pontifex pro Ecclesia Romana necessitatibus fructus beneficiorum vacantium vsque ad certum tempus reseruasset, circa illam reseruationem plurima ambiguitates orta sunt, quas hic soluit.

CAP. XI.

Fructus bñficiorũ a Papa qñq; pro Eccle. Rom. necessitatib. reseruantur.

CVm nonnullæ ecclesiasticæ personæ in cathedralibus ecclesijs canonicatus, præbendas dignitates, personatus, & officia, ac alia beneficia ecclesiastica obtinentes, reuocare conentur in dubium, an fructus, redditus, & prouentus primi anni beneficiorum ecclesiasticorum etiam vacãtium & quæ in diuersis orbis partibus vsque ad triennium vacare contingeret, quos pro Ecclesiæ Romanæ necessitatibus per nostras sub certa forma litteras duximus reseruandos, iuxta tenorem litterarum ipsarum cameræ nostræ soluere teneantur, præsertim cum archiepiscopales & episcopales ecclesiæ ac regulares abbatiæ ab huiusmodi solutione fructuum (vt dicunt) in dictis litteris eximantur.

Dubitationes sunt amputandæ.

¶ Nos dubitationem huiusmodi amputare volentes, auctoritate Apostolica declaramus, quod cum sub appellatione archiepiscopalis vel episcopalis ecclesiæ aut regularis abbatiæ, huiusmodi præbendæ, dignitates, personatus & officia nequaquam intelligantur, nec etiam includantur, prædictos [a] nec non & præbendarum & officiorum monachorum, monasteriorum regulariũ, ac redditus abbatiarum, seu abbatum earundem, quæ in beneficijs ecclesiasticis assignantur, distinctos fructus redditus & prouentus includi in deputatione prædicta, & dictæ cameræ iuxta prędictarum litterarum tenorem debere persolui, ac id idem super solutione omnium fructuum, reddituum & prouentuum commendatariarum curtuum [b] seu grangiarum, monasteriorum, domorum & locorum conuentualium, quæ pro beneficijs ecclesiasticis (vt prędicitur) conceduntur (nisi dumtaxat in fructibus illorum quę sunt forsan excepta) declaramus & pręcipimus obseruari.

Distributiones quotidianæ, qñq; consistunt in potu & pane, qñq; in alijs rebus.

¶ Pręterea cum in aliquibus ecclesijs tam cathedralibus quam alijs, panis & potus pro quotidianis distributionibus ipsarum ecclesiarum canonicis & personis de prębẽdarum ipsarum corporibus pro die quolibet deputetur, & etiam interdum certa quantitas bladi, & quandoque certa pecunię summa & aliquando alterum pro altero pro singulis mensibus, vel hebdomadis etiam canonicis studiorum causa, aut alias pro eorum negotijs de licentia capitulorum ecclesiarum ipsarum ab ecclesijs eisdem absentibus exhibeantur, & etiam persoluantur, declaramus auctoritate prędicta, illam bladi quantitatem & pecunię summã, quę pro quolibet mense vel hebdomada dictis canonicis (vt prędicitur) ministrantur, non debere pro quotidianis distributionibus computari, sed illa tantum, quę prędictis canonicis quotidie pro diurnis & nocturnis horis distribuuntur sine fraude.

Horarũ quædam sunt diuinæ quædã nocturnæ.

¶ Adijcimus insuper declarationi prędictę, quod si obtinenti curatum beneficium, aliud sibi cõsimile collatum fuerit, vel etiam in posterum conferatur, post secundi pacificã possessionem adeptam & fructuũ perceptionem ipsius, nihil de fructib. eiusdem primi beneficii (nisi forsan super hoc dispensatione canonica sit munitus) percipere possit, sed pro dicta camera nostra iuxta formam dictarum litterarum recipiantur, & etiam exigãtur. Vbi vero fructuum, reddituum, & prouentuũ beneficiorum ecclesiasticorum non reperiretur certa taxatio, declaramus auctoritate prędicta, quod fructus redditus & prouẽtus beneficiorum huiusmodi cum vacare contigerit, per medium diuidãtur, quorum medietas recipiatur pro camera prędicta, reliquam vero medietatem ille pro sua sustentatione percipiat,

CVM nonnullæ.)
a ¶ Prædictos.) alias prædicta.
b ¶ Curtuum.) alias cultuum.

Administratores ad voluntatē superiorum quādoq; sunt remoubiles.

piat, qui beneficium huiusmodi dignoscitur obtinere.

¶ Grangias autem & alia loca Cisterciensis ordinis, & aliorum locorum regularium in quibus gubernatores seu custodes vel administratores ponuntur ad tempus, & remouentur ad voluntatem superiorum suorum eorumque fructus, redditus, & prouentus auctoritate declaramus eadem in deputatione prædicta ac litteris nostris super illa confectis aliquatenus non includi, Nulli ergo omnino, &c. Datum Auinione Nonis Ianuarij, Pontificatus nostri anno quarto.

¶ Idem.

¶ Fructus amborum beneficiorum, quibus quandoq; beneficiatus priuatur, cameræ Apostolicæ deputantur.

C A P. XII.

a Cvm nonnullæ ecclesiasticæ personæ reuocate conentur in dubium, an si obtinenti dignitatem vel aliud beneficium ecclesiasticum cui cura imminet animarum, aliud beneficium conferatur, eo casu quo ambo beneficia ipsa successiue vacare contingit, eorūdem amborum fructus primo anno quo vacant ratione deputationis fructuum, reddituum, & prouentuum ecclesiasticorum tunc vacantium, & quæ vsque ad certum tempus vacare contingeret quos pro Ecclesiæ Romanæ necessitatibus releuandis, per nostras litteras duximus deputādos nostræ cameræ debeantur: Nos ambiguitatem huiusmodi remouere volentes auctoritate Apostolica declaramus, amborum eorundem beneficiorum fructus, redditus & prouentus (cum vtrumq; ipsorum vacet) pro eadem camera debere percipi & haberi. Nulli ergo, &c.

¶ Benedictus xij.

¶ Dispositioni Apostolicæ reseruantur beneficia curialium, & aliorum ad curiam accedentium, vel ab ea recedentium, si moriantur in locis vltra duas dietas legales ab ipsa curia non distantibus.

C A P. XIII.

a ¶ Omnes patriarchales.] accipe infra in fine, reseruamus ordinationi, & cetera.

Beneficijs ... canrib. sun[t] assumēdi vi[ri], qui illi[s] præsint, & prosint.

AD regimen Ecclesiæ generalis quāquam immeriti superna dispositione vocati, gerimus in nostris desiderijs vt debemus, quod per nostræ diligētiæ studium ad quarumlibet ecclesiarum & monasteriorum regimina, & alia beneficia ecclesiastica iuxta diuinum beneplacitum, & nostrę intentionis affectum, viri assumantur idonei, qui præsint & prosint committendis eis ecclesijs monasterijs & beneficijs prælibatis.

¶ Præmissorum itaque cōsideratione inducti, & suadentibus nobis alijs rationabilibus causis, nonnullorum prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigijs inhærentes, omnes patriarchales, a archiepiscopales, & episcopales ecclesias, & etiam monasteria, prioratus, dignitates, personatus & officia, nec non canonicatus & prębendas, & ecclesias, ceteraque beneficia ecclesiastica cum cura vel sine cura, sæcularia & regularia quęcūque & qualiacumq; fuerint ēt si ad illa personæ consueuerint seu debuerint, per electionem seu quemuis alium modum assumi, nūc apud sedem Apostolicam quocumque modo vacantia, & in posterum vacatura, nec nō per depositionem vel priuationem seu trāslationem, aut muneris consecrationis suspēsionē, per felicis recordationis Ioannem Papam vigesimum secundum, prædecessorē nostrum, seu eius auctoritate factas, & per nos seu auctoritate nostra in antea faciendas vbilibet: Nec non si forsan tpe iam dicti prędecessoris aliqui in cōcordia, vel discordia electi vel postulati fuerit, quorū electio cassata seu postulatio repulsa, vel per eos facta renunciatio, & admissa per ipsum prædecessorem vel auctoritate ipsius extiterint, seu quorum electorū vel postulatorum, & in antea eligendorū seu postulandorum, ac renunciantiū electionem cassari, vel postulationem repelli aut renunciationem admitti per eos vel auctoritate nostra contingeret apud sedem prædictam vel alibi vbicumque. Ac etiam per obitum Cardinalium eiusdem Ecclesię Romanę ac officialium dictæ sedis, videlicet camerarij, Vicecancellarii, notariorū, auditorū litterarū contradictarum, & Apostolici Palatii causarū auditorum, correctorum, & scriptorum litterarum Apostolicarū ac pęnitentiarii pręfatę sedis, ac abbreuiatorū, nec non commensalium, & aliorum quorumlibet capellanorum sedis eius-

Electio cassatur, et postulatio repellitur.

Officiarij Papæ diuersi sunt.

eiusdem, & etiam quorumcumque legatorum siue nunciorum, ac in terris Ecclesiæ Romanæ rectorum & thesaurariorum, per dictum Ioannem prædecessorem, vel nos specialiter deputatorum, seu missorum hactenus, uel a nobis deputandorum, aut mittendorum in posterum, nunc vacantia & in antea vacatura vbicumque dictos legatos, uel nuncios seu rectores aut thesaurarios, antequam ad Romanam curiam redierint seu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis: Nec non quorumlibet pro quo quibuscumq; negotiis ad Romanam curiam venientium, seu etiam recedentium ab eadem, si in locis a dicta curia ultra duas dietas legales non distantibus iam forsan obierint, uel eos in antea transire contigerit de hac luce: Ac etiam simili modo quorumcunque curialium peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, seu alia quacumque causa ad quæuis loca recedentium, si eos antequam ad dictam curiam redierint in locis ultra duas dietas ab eadem curia (ut præmittitur) non remotis; dummodo eorum proprium domicilium non existat ibidem, iam forsitan decesserint, vel in posterum eos contigerit de medio submouerr, nunc per obitum huiusmodi uacantia, & in posterum vacatura: Rursus monasteria, prioratus, decanatus, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, præbendas, & ecclesias, ceteraque beneficia ecclesiastica, sæcularia & regularia, cum cura vel sine cura, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiam si ad illa personæ consueuerint, & debuerint per electionem, aut quemuis alium modum assumi, quę promoti per dictum prędecessorem vel eius auctoritate ad patriarchalium, archiepiscopalium, & episcopalium ecclesiarum, nec non monasteriorum regimina obtinebant tempore promotionem de ipsis factarum nunc vacantia: Et qui per nos seu auctoritate nostra in posterum ad eadem regimina promouendi tempore promotionis huiusmodi obtinebunt: Nec non etiam quę per assecutionem pacificam quorumcunque prioratuum, dignitatum, personatuum, officiorum, canonicatuum, & prębendarum ecclesiarum, & beneficiorum aliorum per nos vel eundem Ioannem prędecessorem, seu auctoritate litterarum nostrarum, uel ipsius Ioannis prędecessoris collatorum, & conferendorum in posterum, nunc vacantia, & in antea vacatura (plena super pręmissis omnibus, & singulis cum fratribus nostris collatione præhabita, & matura deliberatione secuta) ordinationi, dispositioni, & prouisioni nostræ (donec miserationis diuinæ clementia nos vniuersalis Ecclesiæ regimini pręsidere concesserit) de ipsorum fratrum consilio, auctoritate Apostolica reseruamus: decernentes extunc irritum & inane si secus super præmissis, & quolibet eorum per quoscunque quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus quibuscunque constitutionibus a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus editis, quatenus obsistere possent super enarratis articulis, vel alicui, siue aliquibus eorundem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reseruationis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Auinione tertio Ibus Ianuarij, Pontificatus nostri anno primo. M CCC XXXV.

¶ Paulus Venetus Papa secundus.

¶ Beneficia quæcumque sint dispositioni Apostolicæ reseruata, per talem reseruationem sunt affecta, ita quod illorum collatio non tenet, si per alium a Romano Pontifice fuerit facta.

CAP. XIV.

AD Romani Pontificis prouidentiam, & circumspectionem prouidam spectare dignoscitur, dubia iuris (ex quibus lites graues oriuntur in dies) suæ declarationis oraculo terminare, prout negotiorum qualitate, & temporum conditione inspectis, conspexerit in Domino salubriter expedire. Cum itaque nonnulli Romani Pontifices prædecessores nostri per diuersas

Lites ex iurium dubijs sæpe oriunt.

diuerſas eorum conſtitutiones,quas ſuo tempore dumtaxat durare voluerunt, quæcunque beneficia eccleſiaſtica, quæ ſui & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ viuentium,& tunc exiſtentium Cardinalium familiares continui commenſales obtinebant, & in poſterum obtinerent,eorum familiaritate durante, etiam ſi ab ipſa familiaritate per obitum Cardinaliũ eorundem vel alias receſſiſſent, nec nõ illa quæ etiam fructuum & prouentuum cameræ Apoſtolicæ debitorum collectores,& qui ipſorum prędeceſſorum temporibus ſua officia exercerent, vniti ſubcollectores durantibus eorum officijs obtinebant, ac in quibuſcunque locis vacauerint, cum irritantis appoſitione decreti,& deinde prędeceſſotibus ipſis ſublatis de medio, ac eorum beneficiorum occurrentibus vacationibus, inter vtriuſque iuris interpretes, etiam officiales Romanæ curiæ ſæpe numero hæſitatum extiterit, an beneficia huiuſmodi propter reſeruationem & decretum prædicta, reſeruata vel affecta remanſerint,ita quod nullus pręter Romanum Pontificem de illis diſponere potuerit ſiue poſſit, reſeruatione & decreto obſiſtentibus ſupradictis. Ac cum propter ambiguitatem huiuſmodi varias quoque iuriſperitorum o piones & diſcrepationes ipſas aduerteremus, plerumque pro reſetuatione & affectione præmiſſis, interdum vero econtra pronunciatum & diffinitum fore.

Prælatus vigilē paſtorē imitari dēt.

¶ Nos qui vigilis more paſtoris ſuper his maturo prouidendum eſſe conſilio non indigne cenſuimus; & propterea in ſingulis cauſis ſuper quibuſuis beneficijs eccleſiaſticis eandem ambiguitatem quomodolibet concernentibus vſque ad noſtrum beneplacitum ſuperſedere mandauimus:cupiẽtes,(queadmodum noſtro incũbit officio) dubijs huiuſmodi finem imponere, ſubditorum obuiare diſpendiis, & (ne lites fiant penitus immortales) de opportuno remedio prouidere: Felicis recordationis Vrbani quinti,Gregorii noni, Bonifacii octaui Romanorum Pontificum etiam prædeceſſorum noſtrorum, qui ad ſubmouenda altercationum fomenta, & ambiguitates huiuſmodi lu cidãdas, declarationes ſimiles per ſuas litteras ediderunt, ueſtigiis inhærendo, ac prouide conſiderantes effectum per reſeruationem, manuſque appoſitionem eorundem prædeceſſorum in dictis beneficiis in eſſe productum per obitum ipſorum nequaquam cenſeri debere reuocatum; Romani quoque Pontificis manus appoſitionem prędictã tantę efficaciæ tantæq; virtutis exiſtere, vt etſi litterę Apoſtolicę ſuper prouiſionibus beneficiorum, aut de prouidendo mandatis, in quibus decretum & reſeruatio huiuſmodi apponuntur, ex aliqua cauſa ſuum debitum non ſortiantur effectum, facultatem tamen prouidendi de beneficiis taliter reſeruatis quibuſcunque aliis fuiſſe adeptam, huius perpetuę & irrefragabilis conſtitutionis edicto de venerabilium fratrum noſtrorum ſanctę Romanę eccleſię Cardinalium conſilio, omnia & ſingula beneficia eccleſiaſtica ſęcularia & cuiuſuis ordinis regularia, (etiam ſi præpoſitatus, canonicatus,præpoſituræ,& præbendæ, dignitates,perſonatus, adminiſtrationes, vel officia fuerint, etiam ſi ad illa conſueuerint qui illis præficiuntur per electionem aſſumi, eiſque cura immineat animarum ut pręmittitur) reſeruata,& per Romanos Pontifices ſucceſſores noſtros canonice intrantes in poſterum reſeruanda, ac etiam quouis modo uacantia & in antea vacatura: per huiuſmodi reſeruationem & decretum remanſiſſe, & remanere ſemper affecta, nullumque de illis (cum primum uacare contigerit) pręter eundem Romanum Pontificem ea vice quouis modo diſponere potuiſſe ſiue poſſe, harum ſerie decernimus & pariter declaramus.

Lites debent eſſe breues.

Romani Põtificis man⁹ eſt magnæ virtutis.

Beneficia quid dicu[ntur] affecta.

Quod tam in pendentibus etiam per appellationem,quam in futurum ſuper eiſdem beneficijs,ut præmittitur, reſeruatis, committendis cauſis per dilectos filios magiſtros, capellanos noſtros cauſarum Palatii Apoſtolici auditores, atque alios quoſcumque delegatos & iudices vbilibet inuiolabiliter obſeruari, & ſecundum præmiſſa, nec aliter ſententiari & diffiniri volumus, atque mandamus eis & eorum cuilibet, quauis alia ſuper præmiſſis interpretandi facultate ſublata: Decernentes extunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quo quam quauis auctoritate ſcienter uel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, declarationis, voluntatis, mandati & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Marcum, anno incarnationis Dominicę M cccc lxvij.

Calen.

Cal. Septembris, Pontificatus nostri anno tertio.

Ne sede uacante aliquid innouetur.

¶Ioannes uigesimus secũdus episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

¶ Papa uolens prouidere diuino cultui, & ministris eiusdẽ, & occurrere dispẽdijs, quæ ipsis quotidie imminẽt propter occupationes uacantiũ ecclesiarum primi anni, quæ cõpetunt ex diuersis titulis aliquibus ecclesiis seu personis, statuit quod quando talis occupatio imminebit in beneficijs, quæ cõsueuerunt in decimæ solutione taxari, collectores ipsorum annalium sint contenti ipsa summa, pro qua consueuit dari decima si ipsam eligendã duxerint, tali residuo penes eũ cui collatum est beneficium, remanẽte, uel dimissa eidẽ summa prædicta, possint dictũ residuũ sibi assumere, dum tamen alterum intra decem dies dicti eligant collectores, alias post decem dies ipsorum optio in beneficiatum transeat ipso iure. In nõ taxatis autem fructus decimabiles illius anni diuidantur per medium, & vtrique eorũ medietas tribuatur, ita quod si alter dimidia noluerit contentari, ipsa in volentem transeat ipso iure. Et si quicquã aliquis contra dictam ordinationẽ receperit, pœnas hic contentas incurrat.

CAP. VNIC.



Vscepti regiminis [a] nos cura solicitat, vt quę in ecclesijs non absque dispendio [b] ministrorum, [c] & cultus [d] detrimento diuini seruari videamus, p appositionem congrui moderaminis in melius reformemus. Cum itaq; [e] in nonnullis Ecclesiis [f]



Vscepti 1.] Hæc decr. potest intitulari sub titulo, de rescriptis, uel sub tit. de elect. uel ne sede uac. vel sub illo, ut eccl. bene. vel sub illo, de uerb. sig. Et diuiditur in quinque partes. Primo ponitur concedendæ constitutionis duplex occasio. Secundo facti, de quo agitur, summaria recitatio. Tertio super taxatis constituitur. Quarto de non taxatis annectitur. Quinto non seruantib. diuersa pœna apponitur. Secunda, [Cum itaque] Tertio, [Nos de illo] Quarta, [In illis] Quinta, [Et si quicquam.] Et sic hæc facta est ad declarationem illorum iurium supra ut eccl. bene. ca. unico. in fin. ne se. va. cap. 1. per Inno. de uer. sig. tua. de priuile. si Papa, & de præbend. si tibi concesso. lib. 6. Gul. de monte Lauduno.

1 Hæc extrauagans reperitur inter. xx. Io. xxij. sub ti. de ele. cum glo. dñi Zenzelini, hic uero ponitur cũ gl. Gul. de monte Laudu.

a ¶ Suscepti.] simile supra de præb. suscepti. lib. 6.

b ¶ Dispendio,] de his de rescr. dispendia. in prin. li. 6.

c ¶ Ministrorũ,] generi .n. talium intendit hic Papa prouidere, non autem personis singularibus & sic erit perpetuum & fauorabile arg. 12. q. 2. liberti, maxime cum fiat in fauorem diuini cultus, ut patet inf. alias. n. mere personalia personas non transgrediuntur, immo cũ eis pereunt. & maxime dẽt vt odiosa restringi. inst. de iure na. §. sed & quod principi. s̃. de rescript. quia per ambitiosam. lib. 6. Notãter ẽt dicit, ministrorum sub nomine officii, non proprio, q. d. hic Papa, prouidete intendimus arti & uirtuosæ industriæ hominum, non naturæ, sicut econtrario uitium hoĩs dẽt haberi odio non natura. 82. di. odio, & 86. di. donare. Notabis ẽt hic, ꝙ Papa nedum diuino cultui, de quo inf. imo ẽt dispendio ministrorum prouidere intendit, ẽt principalius & fortius, ꝙ patet in hoc, quod in scripturæ ordine hic præmittit, arg. iurium. sup. de ele. si quis iusto, & de præb. mandato, li. 6. Ex quo sequitur ꝙ nedum residentes uere, sicut sũt illi, qui intersunt horis diuinis: immo etiam pręsumptiue & iuris fictione, sicut existentes in Papæ uel Cardinalium seruitio, uel studio theologiæ uel similes gaudeant huiusmodi beneficio decr. de quo dicit infra. Guliel. de monte Laudu.

Vitium odio prosequamur non naturã.

d ¶ Et cultus] multa sunt specialia in fauorem diuini cultus statuta sup. de const. ex parte. de rescr. qa p ambitiosam, lib. 6. de cele. mis. graui. concil. Viennen. vnde cum cultus diuinus sit iuris publici 1. distin. ius publicum, pacto priuatorum tolli, seu ipsi renunciari non potest, ff. de pac. l. ius publicum, sup. de foro comp. si diligenti, maxime cum uideatur inhærere præceptis primæ tabulæ, 12. q. 7. quid in omnibus ex quo vr̃, quòd ẽt Papa non possit super hoc sine magna cã dispensare, cũ sola infirmitas ab hoc excusat, ne uicarios tollat pensum a domino sibi specialiter super quemlibet viuentem de eius patrimonio reseruatum. sup. de cele. miss. c. 1. nec ẽt super subtractos nisi illud restituat, ut sic non remittatur peccatum, si cũ potest (maxime Deo) non restituatur ablatum, cum etiam idem esset de pensione alicui dño priuato subtracta arg. sup. de vsur. cum tu. 16. q. 1. reuertimini, cum simil. Sed nunquid poterit huic beneficio renunciari? Credo ꝙ sic, in quantum tangit ius cuiuslibet priuati, sed in quãtum: Ecclesiæ non, argu. sup. de abitr. cum tempore.

Cultui diuino renũciari non potest.

e ¶ Cum itaque] Secunda pars.

f ¶ Ecclesijs] de quib. si in priuilegio, uel statuto expresse actũ est, expressioni stabit, supra de priuil. accepimus. 9. q. 3. conquestus. saluo hoc quòd legitur contra consuetudinem uel statuta inferiorum, supra de elect. sæpe. & de offi. ordin. præsenti. lib. 6. alios vsus obtinuit, ꝙ monasteria seu loca collegiata non comprehendantur, multominus ipsæ ecclesiæ cathedrales, arg. supra de præb. c. si. de cõcess. præb. dilectus. Si quęras quam Ecclesiam dices collegiatam, uel conuentualem quantum ad hoc? Credo ꝙ illa dumtaxat, in qua sunt duo vel plures tanquam facientes unum corpus, cõsueuerit conuentus, capitulum uel collegium uocari, & sic nihil faciet ibi pluralitas personarum uel paucitas, dum tamen sint duo uel tres: sed ipsa realitas, s. ꝙ ibi conuersentur, vnum corpus facientes insimul. Item credulitas gentium & opinio, s. ꝙ cõiter agentib. consueuerunt sic appellati & haberi ut tales, hoc dico per iura. s̃. de elec. nullus, de exces. prælator. dilecta de proba. per tuas, qui si sint legi. transmissæ 3. q. 7. §. tria. de præb. de multa. per Innoc. Quid ergo erit de prioratibus monasteriorum Clumas. Casæ Dei, Grandimonten. maioris monasterij Præmonstratẽ. vel similibus, in quorum aliquib. quandoq; consueuerunt esse quattuor monachi, quandoque associantes Priores ibidem, nunquid collectores percipient talium annalia cum uacabunt? Credo quod nõ debeant collectores ab istis tanquam a collegiatis excludi, cum tales potius sint tanquam per modum associationis, quam collegij seu conuentus per c.

Ecclesia quã dicitur collegiata.

dile cta,

dilecta. de hoc plene notaui sup. de rescr. & si principalis, & de statu reg. ne in agro. Sed quid de celeraria ecclesiæ sancti Stephani Tholosæ; in qua de anno in annum mutantur celerarij, vel de archipresbyteratib. diœcesis Bituricen. qui ad mutationem archiepiscopi uel capituli in regimine cathedralis Ecclesiæ renouantur, nunquid a talibus percipient? Credo, ꝙ non, cũ non dicantur vacare proprie, nec instõ beneficiorum est apud celerarios seu archipresbyteros temporales; sed apud illos potius, quorum isti vices gerunt, sicut dicitur de vicarijs temporalib. in fi. extrauagantis. Execrabilis, & dixi, sup. de offi. vica. quæ de ecclesijs conc. Viennen. facit sup. de consuet. c. I. lib. 6. in uerba perpetua. Et idem dico pari ratione de grangijs monachorum alborum, uel monialium fontis Ebrandi sanctæ claræ, uel de prolhano seu similium, & de alijs possessionib. traditis sub annua pensione fratrib. de ordine, uel alijs ad vitam uel aliud tempus modicum, quæ per eorum cessum uel decessum non dicerentur uacare, ut sup. de præb. quamuis, in princ. lib. 6. 16. q. I. possessiones, facit quod legitur & no. su. de præscr. si diligenti.

Archipresbyteri Bituric. mutanẽ mutato plato.

† Vide extr. Pij V. Pont. Max. incip. Durũ nimis.

obseruetur, [a] & a longis [b] retroactis temporibus, fuerit obseruatum, quod fructus † primi vel secundi, aut alterius [c] cuiusque sequentis anni, beneficiorum uacantium [d] in eisdem, defuncto, uel fabricæ, aut ecclesiis vel perso-

a ¶ Obseruetur] sub prætextu priuilegij uel statuti. de quib. inf. Gul. de monte Lauduno.

b ¶ Et a longis] & hic ubi consuetudo allegatur. Et sic no. sufficere consuetudinem longi temporis, de quo dicetur plenius infra.

Infinitas reprobatur.

c ¶ Primi, vel secundi, aut alterius] vel tertij, uel quarti, seu deinceps, sicut dicit lex de replicationib. inst. de excep. quod in infinitum est ire hodie in aliquibus locis, quæ infinita, tanquam dispendiosa nouis beneficiatis, in istis partib. merito est reprobanda, arg. sup. de rescr. cum in multis, lib. 6. Et quæro primo, si contingat in primo anno bis uacare beneficium: an ille cui primi anni fructus competunt, habebit eos per duos annos? Dicũt quidam ꝙ habebit a tp̃e primæ uacationis usque ad secundam, & a secunda per totum annum completum, per l. ff. ad senatusc. Turp. l. in senatusconsult. §. quamquam. Secundo quæro, an posito quod de consuetudine mortuus primo anno, fabrica secundo inibi colligeret, si Papa pro se vel pro passagio hoc simpliciter leuandum iusserit, vel iussum per alios ex certa scientia confirmauerit, quo ordine isti leuabunt? Si esset hoc uerbum, anteferri, non esset dubium: immo etiam dato ꝙ non sit, adhuc videtur ꝙ Apostolicus debeat præcedere, & in primo anno leuare, licet ultimus sit in concessione, ex quo concurrit cum alijs, iuxta ea quæ leguntur sup. de præb. hi, qui. l b. 6. maxime si adiecerit Papa in suo priuilegio, illis non obstantib. de quibus legitur sup. de rescrip. alias de priu. si Papa. lib. 6. ubi dictum est satis de hoc in fine.

Constõ ad pterita, uel pendentia, non extẽditur nisi in ipsa caueatur.

d ¶ Vacantium] a tempore. s. introductionis consuetudinis, priuilegij, uel statuti, & sic alia beneficia, quæ ante istam introductionem, uacare inceperant, licet istis superuenientib. adhuc erant libera, & uacantia, non cadunt sub aliquo istorum, cum constitutio iuris publici uel priuati non extendet se ad præterita uel pendentia, nisi de his expresse caueatur in ipsa, in authen. ut cum de appel. cog. in prin. sup. de iud. dispendiosam, in fi. conc. Viennen. Quod credo uerum, si sit ibi adiectio aliqua certi temporis, ut quia dicit, fructus uacantium per tres annos, quia tunc cursus illius termini incipiet statim post editam publicatam, uel editam si sit decretũ, in auth. ut fa. no. constit. in prin. s. de elect. si eo tẽpore, lib. 6. sup. de verb. sign. abbate. de elect. quisquis, uel etiam si uerbum futuri temporis sit ibi insertum, puta, vacatura, vel vacabant, ut supta de rescript. alias de priuil. si Papa. li. 6. Secus si dixit simpliciter fructus vacantium, ut hic uideretur, quia tunc intelligi debet

ẽt de ijs, quæ inueniuntur tp̃e concessionis libere vacare alias quam per adeptionem pacificam secundi: qa tunc ẽt fructus primi non habebit, ut sup. de præb. si tibi concesso. li. 6. & pari ratione idem de permutatis vẽ, vt inf. dicetur, & dixi sup. de præb. si plures: concilium Viennen. Et credo ꝙ pacifica adeptio secundi sufficit ad hoc, quod primum quod incompassibile est, ipso iure uacet, ad lucrãdos in hoc casu fructus in quocumque beneficio minori episcopatu, siue sit solemnis abbatia, seu quoduis aliud, dum tamen alias sub tali forma caderet, per iura, sup. de præben de multa, de ele. commissa lib. 6. 21. q. 2. si quis. excepto episcopatu propter quem quis non amittit priora beneficia statim adepta possessione, nisi post tempora de consecrandis epis, quod est speciale in ipsis, ut sup. de elec. cum in cunctis, cum uero. in princ. Sed quæ beneficia dicentur uacantia in hoc casu? D. c uacans proprie dr̃, quod a nemine est occupatum seu possessum, & ideo hęreditas iacens vacare dr̃, nec in eam furtum committi potest, ex quo adita non est, ff. de effrac. & expil. l. 2. ff. de furtis. l. hæreditariæ. Et potest dici uacans de iure & de facto. Item de iure tm̃, non autem de facto, ut sup. de rest. spol. c. 2. Item de facto tm̃, non autem de iure. sup. de cõcess. præb. cum nostris. Sed in primo casu hoc contingit multipliciter, morte, renunciatione, depositione, permutatione. Mors. n. naturalis oĩa soluit, in tm̃ ꝙ etiã si in instanti miraculose resuscitetur sicut Lazarus, non recuperaret beneficium: immo ipsum collectores leuarent, argu. eorum quæ leguntur, & notatur, 33. q. 7. licite, nec in beneficialib. aliquid de iure mortui ad successorem transmittitur, seu ius unius continuatur in alium, nisi sola lis incœpta prius cum mortuo, & hoc fit de quadam æquitate, non de rigore, cum ius beneficiale adeo personale sit, ꝙ personã non transgreditur: immo in successore per oĩa ius nouũ creatur, licet secus fit in successionibus hr̃ditatis, in quib. successor secundus in iure primi succedit cõtinuando ius primi ad ẽm sine innouatione iuris, ut hæc probantur sup. de præb. c. I. 7. q. I. Moyses. s̃. ut lit. penden. si hi cõtra quos, in fi. ff. de iud. tam ex contractib. & idem in iure proprietario reali, seu personali, quamuis ecclesiastico, sup. de off. deleg. qm̃, ut lite penden. ecclesia, maxime vniuersali, su. de testi. significauerunt, in prin. cum ibi notatis, de hoc dicetur in extra. Execrabilis. in alijs aũt modis sicut in cessione & simili. licet perdatur ius, dum tñ alias ltime fiat, non tñ ipsa possessio, nisi hoc per sñiam iudicis declaretur, uel nisi euidenter appareat possidentẽ habuisse pro derelicto facto uel uerbo, semel possidens semper possidens præsumatur, hoc probatur sup. de hære. cum ẽm de præb. licet ep̃s, li. 6. inst. de rerum diui. §. fin. sup. de priu. dudum. In quo ergo casu de præmissis hẽbit collector uacantem? Dic ꝙ de ijs quæ constant uerbo & facto uacare, non est dubiũ, sed quia de aliquib. est dubium hic. Primo quæro an beneficia permutata ltime uacare dicantur? Et uĩ ꝙ non. Primo ꝑꝑ rationem, sup. de præb. si tibi concesso. li. 6. Secũdo, nam permutatio initium efficax non capit ex mutuo consensu seu uoluntate permutantium, sed ex traditione rei: nam antequam ego habeam tuam præbendam & tu meam, non est completa permutatio. licet secus sit in emptione & uenditione, quæ habet initium efficax ex ipso consensu, ff. de rer. permu. l. I. §. item emptio. Si ergo adeptio sola rei permutatæ hunc contractum perficiat, clarũ est, ꝙ antea nihil ꝙ sit ibi uacans, reperitur, cum totum sit in pendenti, nec ẽt re adepta, cum iam sit possessum, & sic non inuenitur aliquod instans uel momentum quo ista beneficia uacauerint, & sic non debebuntur collectoribus istis. Contrarium patet. Nam in resignatione reperitur libera iuris pro-

Vacãs quæ proprie d[…]

Mortuus resurgere beneficiu[…] non recu[…]ret.

Beneficia mutata […] dicantur […]care.

prij

nis habentibus annalia de consuetudine a priuilegio b, vel statuto applicetur in totum c; ita quod illi, qui huiusmodi beneficia canonice obtinent, & ad quos alias de iure fructus ipsi spe-

prij refutatio vtriusque, quæ ambæ cōfuse & vno spiramine ad instar personarū diuinarū fieri nō possunt, immo ad diuersitatem suppositorum habet hic sequi diuersitas actuū, ita ꝙ in exercendis istis actib. impossibile est, quin sit dare aliquod instans in quo vacans extet vnum antequam aliud subsequatur: quod de rigore credo verius, sed de æquitate primum. per ca. prædictum, si tibi cōcesso. & supr. de rer. perm. licet lib. 6. Sed quid erit si sine alia uacatione bñficij diuidatur in xij. iuxta decre. sup. de consti. cum accessissent, sicut factum fuit de præpositura Cæsaraugustana: ita ꝙ præpositus qui tūc hunc totū tenebat, habeat nunc tm̄ vnā de xij. numquid aliæ partes dicentur vacantes. Vr̄ ꝙ in altera parte quantumcunque modica saluetur totus titulus, & sic non dicatur vacare: talia enim nomina, quæ sunt iuris potius quam facti, sicut sunt dignitates, nobilitates, corpora, vel similia, in qualibet parte modica, integra perseuerant: maxime quantum ad ea, quæ in honoribus consistunt hoc dico per iura s̄. de iure pa. c. 1. ff. de serui. viæ. no. 16. q. 7. piæ mentis facit. ff. ad municip. l. sicut municipij. §. vlt. de consec. dist. 4. vbi pars, & dist. 5. non mediocriter cum similib. In contrarium vr̄, quia cum separatorum separata sit ratio, & aliud sit de parte separata a toto, & de specieb. subtractis a genere, quam esset de ipso toto in se integre persistente, & nō possit dici quin ex quo partes diuisæ & separatæ fuerint per momentum antequam alicui conferrentur uacātes existerent, & sic affectæ fuerint per iura speciali alicui de contentis in hac decret. arg. iurium supr. allegatorū. facit. sup. de rescrip. pastoralis. sup. de offi. deleg. præterea in fi. gl. a contrario sensu & de re. iur. in toto. lib. 6. Primum vr̄ verius. Si enim ante concessionem uacantium Ecclesia aliqua sit vnita alicui dignitati vel præbendæ post cessum vel decessum rectoris, iuxta decr. sup. de restit. spo. cum uenissent, & de re. eccle. non alie. si una, concil. Vieneñ. si post talem concessionem moriatur rector uel cedat, non habebit eam collector, sup. de reser. causa te. Sed quid erit de altarib. uel beneficijs alijs, quę ex deuotione decedentium, & aliorum quotidie post dictam concessionem de nouo constituuntur perpetuo & dotantur? Nunquid ipsa ipsi collectores habebunt? Vr̄ quòd non: per iura, sup. de consti. qm̄ constitutio, de rescrip. litteras, concil. Vieneñ. Contrarium vr̄ per cap. de offi. archid. dilecto. ubi illa consuetudo, quę de se stricti iuris est, ad monasterium quod de nouo creatur, se extendit. Credo quòd ubi causa priuilegij, statuti, vel consuetudinis hmōi de se extēsiua sit in futurum, sicut est hic, futura etiam respiciat, maxime in realibus, quę quasi sunt fauorabilia, ut in secundis concordantijs, secus qñ causa est actus transiens, maxime in ijs quæ fauore personarum fiunt, quæ quasi sunt odiosa, ut in primis. De hac notaui satis. sup. de ui. & hone. cler. qm̄ concil. Vienneñ. quod crederem uerum, nisi fructus seu prouētus dictorum beneficiorum essent ad certos usus deputati: puta ad uitam sacerdotis & suæ familiæ, uel ceterorum pauperum in hospitalibus, uel monialium seu aliorum religiosorum. qui vix de illis possent sustentari, nec habent unde alias uiuerent, nisi per suffragia indedicata, sicut est de illis redditibus deputatis pro uita pauperum in se de Barchæ, quia de talibus nec leuabitur decima, nec cadunt sub vacantib. arg. sup. de præbē. significatum. & c. per litteras, & de reli. do. quia cōtingit. concil. Vieñ. immo nec alia quæ non excedunt. vij. libras Turoñ. prout īterpretatus fuit Greg. x. in cōcil. Lugdu. tempore quo concessit decimam passagio ultramarino. Guili. de monte Lauduno.

Iuris nomina in qualibet parte perseuerant integra.

Fructus vniꝰ Eccl. possunt alteri applicari de consuetudine.

a ¶ De consuetudine. & sic ualet consuetudo quod fructus unius Ecclesiæ ad tēpus alij applicentur, ut sit mēbrū vniꝰ & eiusdē corporis, cū ista ecclesia militans sit vnica, & vnū corpus mysticū faciat, vt su. de sum. trin. firmiter, §. vna, & de exces. prælat. frequens, conc. Vienneñ. alij seruiat, facit. su. de elect. cum non deceat, li. 6.

b ¶ Priuilegio. istud concedit quotidie Papa, vt sup. de rescr. alias de priuile. si Papa in verb. concedamus, de præb. cū in uerbo, a nobis, & de uer. sig. tua. super uerbo, duxerimus, indulgendū, ergo a contrario sensu nullus alter inferior hoc poterit: nisi forsan de uno, vel de duobus certis beneficijs, & ex causa ante collationē cū capit. suo, & sic intelligitur quod legitur & notatur su. ut eccl. benefic. ut nostrum. in fine. Sed contra videtur per c. fi. sup. de iis quæ fi. a maio. par. ca. & uidemus quod quotidie faciunt episcopi cum capitulis suis assignando uacantia ipsi fabricæ, mortuo, uel similib. pijs operibus. Hic crederem distinguendum: quia aut hoc priuilegium fit maxime per modum statuti pro aliquo pio usu & necessario ut in casibus prædictis, non tñ. vtilitati mensæ episcopi, uel capituli applicando, & tunc vr̄ ꝙ ipsi possunt hoc facere: secundum quod decimam uel aliam partem beneficiorum suorum ibi possessionē posset episcopus nedum cum maiori parte capituli, immo cum minori, cum sit in hac parte sanior, etiā inuitis alijs deputare, ut in ca. ex parte de ijs quæ fi. a maio. par. c. alias pro utilitate mensæ suæ vel sua nō possent sine expressa licentia Papæ, ut in iurib. supr. allegat. hoc excepto tñ quod dictum est supr. vt eccl. benefic. ut nostrum. hoc dico arg. sup. de reb. eccl. non alt. si una concil. Vieneñ. Legatus tñ vr̄ indistincte hoc posse facere: cum non inueniatur hoc expresse reseruatum Papæ. ar. 2. q. 5. qua de causa. de hoc no. in prima parte. Spe. ti. de legato. §. nunc ostendendum. uersic. legatus igitur. Sed quid erit de alijs inferioribus ordinarijs, nunquid hoc facere poterunt saltem in beneficijs ad eos pleno iure spectantibus, sicut sunt dignitates, officia, prioratus, & aliæ administrationes ad ipsos immediate spectantes, vr̄ quòd sic, cum distinctione facta de epo & capitulo su. Sed nunquid uigore priuilegij uel statuti epi, & capituli poterunt ista leuari a beneficijs spectantib. ad inferiores prælatos ipsius diœcesis? Planum est, ꝙ si sint exempti, non sup. de offi. ord. graue. & de priui. ex parte. unde solus Papa, & legatus a latere posset eos adstringere ad hoc, ut sup. de offi. leg. c. 1. de uerb. sig. veniens in prin. Et idem vr̄ de non exemptis beneficijs, quæ ad eos pleno iure spectāt. 16. q. 1. in summa, & c. de monachis, & q. 2. uisis. in alijs autē & quib. epi habent institutionem, seu confirmationem, vr̄ ꝙ possint sicut de ꝓprijs habent statuere, cum plus habeat in talibus eps quam patronus, supr. de offic. leg. dilectus, & de priuil. cum & plantare. § in Ecclesijs. ergo, &c.

Beneficiorū vacantiū fructus an possint mensæ, vel alij vsui applicari.

a ¶ In totum. No. quod dicit hic, in totū, & hoc quòd sequitur nihil inde percipiunt, & inf. §. sequit. in prin. integre, & eo. §. circa finem versi. forsan. cum integritate percipere, &c. ex quibus concluditur, quòd Papa non intellexit hic prouidere, nec prospicere nisi in casu in quo beneficiati ex toto amittebāt fructus & obuentiones annorū primi secundi uel ulterius, ergo a cōtrario sensu si aliquid remanebat beneficiatis, ꝙ nō cōsueuerint collectores leuare, in isto casu non prouidet decr. Pone ergo ꝙ prior S. Eusebij Altissiodorēsis, qui consueuit ab antiquo accipere grossos fructus præbendarū primi anni in Ecclesia Altissiodorensi ex integro, reseruatis quotidianis distributionibus nouis canonicis, nūquid dictis canonicis inibi residentibus, uel in seruitio Papæ seu Cardinalium existentibus habebit iste prior iuxta hanc decret. summam, pro qua dictæ grossæ præbendæ soluunt decimam, uel residuum quod maluerit eligere: vel potius poterit prout hactenus consueuit totam grossam præbendam accipere, relictis quotidianis distributionibus illis qui uolunt inibi residere. Videtur

quod

ctare deberent, nihil inde percipiunt, vnde illud inconueniens sequitur, qđ commode [a] nequeunt ad impendendum seruitium debitum residere in Ecclesijs, in quibus beneficiati existunt. ¶ Nos de illo [b] super his remedio prouidere volẽtes per quod hi & illi in fructuum perceptione prædictorum participent [c], & Ecclesiæ debitis [d] seruitijs non fraudentur, præsenti [e] decreto statuimus de fratrum nostrorum consilio, quod illi qui fructus prædictos sibi hactenus integre [f] vẽdicabunt [g] ex priuile-

quod totam grossam, prout consueuit, habebit, per ea quæ dixi. Nam satis debent sufficere quotidianæ distributiones illis qui resident: alij autem sibi imputent, q̃a tales absentias forsan voluntarie sibi quærunt: voluntarium enim & exquisitum procuratum impedimẽtum, neminem excusare debet arg. sup. de excu. veniẽs. de appell. cum parati. de dila. exposuit, cum ibi no ta. In contrarium vr: nam Papa in vtroq; casu hmõi decre. intelligit prouidere ipsis beneficiatis, qui commode nequeunt ad impendendum seruitium debitum residere vt inf. sequitur. Sed isti nequeũt cum solis distributionibus quotidianis, dato quod resideant, impendere seruitium cum illud dicatur commode fieri in talib. quod fit, consideratis nobilitate, scientia, & dignitate, de quo plene no. sup. de rescrip. cum adeo. Item intelligit prouidere circa illos: & de illis fructibus dumtaxat, qui erant in Ecclesia decimabiles, & de quibus decima solui consueuit, siue decima esset taxata, siue non: quod plene innuit, §. inf. eo. in illis uero, in princ. ibi dum dicit, quod fructus & obuentiones beneficij tunc uacantis, quos in decima soluere consueuit, &c. vnde cum distributiones quotidianæ non sint decimabiles, ergo de illis non curauit hic Papa. sed de grossa præbenda dumtaxat, quæ erat decimabilis, unde cum ista sit ab antiquo taxata, tenetur prior eligere alterũ quod maluerit iuxta primum dictum. maxime inter illos qui causa necessitatis vel euidentis & probabilis utilitatis sunt absentes, iuxta ea quæ leguntur, & no. 7. quæst. 1. §. ambitionis, supr. de cle. non residen. cum dilectus, durũ etenim esset si rector Ecclesiæ posset exigere totam integram decimam a rustico, qui non fraude, vel dolo vel negligentia, uel maiori sua utilitate permisit suam segetem destrui: nec passus fuit eam ad perfectionem uenire, sic in proposito de istis quotidianis distributionib. quæ sine fraude sua & culpa istis deficiunt, durum esset si grossa sua ipsis auferretur, quod alijs tribueretur, & sic quasi b s puniretur de illis idem contra omnia iura, & hoc verius: Sed quid dices de illo residuo, quod superest canonicis quolibet anno in cathedralibus, & collegiatis Ecclesijs de illis fructibus, quos habẽt ad partẽ solutis grossis prębendis & distributionibus quotidianis, vel propter nimiam absentiam canonicorum, quæ interuenit in illo anno, vel alias, nunquid illud computabitur inter grossas præbendas, sic quòd existentes in seruitio Papæ vel studentes in Theologia, uel alias priuiligiati habebunt de his partem, uel potius inter distributiones computabitur, sic quòd soli præsentes hic totum sibi retineant. Crederem quòd vbi sunt distincti fructus & redditus, de quib. soluuntur grossæ, a redditibus de quibus quotidianæ soluuntur, tunc absentes tales haberent partem de solo residuo grossorum, sed vbi totum est insimul & nihil diuisum, tũc de toto residuo debent habere absentes, ex quo a solis distributionibus quotidianis, & non ab alio sunt exclusi, fauorabile est enim priuilegium eorum saltem in illis casibus de quibus sup. de cler. non residen. cum dilectus. de magistris. c. fi. & per consequens exclusio odiosa, cum contrariorum eadem sit disciplina, ut 32. di. hospitiolium. Distributiones enim proprie dicuntur, quæ actu distribuunt. & non aliæ. arg. sup. de præb. licet, unde de toto residuo in hoc casu habebunt partem suam dicti canonici. & p̃ consequens isti collectores iuxta ordinationem istius decretalis. Si quæras quæ sit ratio quod in hoc casu nihil recipiatur de quotidianis distributionibus, & tñ de grossa præbenda percipitur? Dic quod hoc est, nam vt frequentius quotidianæ distributiones accipiuntur de bonis indistinctis talium locorum collegiatorum, vnde ipsa collegiata loca sunt exempta a talibus collationibus, vt dictum est sup. sic & quæuis bona ipsis adhærentia arg. supr. de parochi. ca. penult. de regu. iur. accessorium, li. 6. Secus autem de separatis, arg. eorum quæ leguntur & notan. de proba. ex litteris, per Innoc. ff. de separa. per totum, Vel si forsan de bonis distinctis soluantur, dic quòd non cadunt sub gratia: quia non sunt proprie Ecclesiastica beneficia, sed potius quædam salaria, quæ dantur seruitoribus pro labore diurno, sicut stipendio militibus, uel diurni denarij. Per primam autem rationem credo, quod de Ecclesijs, in quibus nulla est distinctio, sed omnia sunt cõmunia, quæ per quotidianis distributiones soluuntur nihil isti recipiunt leuatores, sicut fit inter istos regulares quasi communiter, & inter sæculares etiam quandoque, iuxta ea quæ notantur sup. de præben, ratio, & c. exposuisti, secus autem de officijs, de præbendis, seu dignitatibus, etiam inter corpota istarum ecclesiarum collegiatum existentibus, ex quo habent bona distincta ab ipso capite, iuxta ea quæ leguntur sup. de præben. mandatum. §. ad beneficia. libr. 6. Quotidianum tamen uictum, quem camerarius in monasterio recipit, non percipiẽt isti collectores, licet fructus camerarię recipiantur, licet cõtrarium fieri uiderim, & male. Sed quæ est ratio, quod ista membra intra corpus existentia non gaudeant priuilegio capitis, sicut gaudent in illo casu supr. de præb. quamuis, §. quamquam, lib 6. Dic quod fauor, qui est hic, & odiũ ibi, soluunt contrarium, sop. de regulis iuris, lib. 6. odia. de hoc notaui in d. c quamuis.

a ¶ Commode.] Nihilominus tamen tenebitur impendere seruitium, alias peccat. ad instar uiri, cui uxor non potest reddere debitum, qui nihilominus eam alimentare tenetur, sed imputet sibi qui talem accepit, ut legitur. 32. quæstio. 7. quod proposuisti, & no. 91. distin. clericus.

b ¶ Nos de illo.] Teetia pars.

c ¶ Participent.] ista enim est bona prouisio, quæ æqualitatem eligit, lucrum cum damno pensat, & diuidit æqua lance, & ideo statera in manibus eius est posita, ut sic cum ea gratias, quas facit aliquibus ponderet, ut nõ per eas alij enormiter aggrauentur, iuxta ea quæ leguntur sup. de re iud. cum causam, in princ. de decimis, suggestum. quiá durum est, quod aliqui de fleatu rideant aliorum, sup. de priui. petisti, & quod unus tantum habeat onus, alius totum lucrum supr. de præb. extirpandæ. Guliel. de monte Lauduno.

d ¶ Debitis seruitijs.] est ergo seruitium uel obsequiũ diuinum pensio Deo dubitã, ut sup. de celeb. Missa. c. 1. & c. graui. conci. Vienneñ. a quo non uidetur quis posse absolui nisi ipsam restituat, si citra infirmitatẽ eam subtraxerit, cum non remittatur peccatum, &c. ut sup. de vsur. cum tu. & 91. dist. c. 1. & 2. de hoc plene dixi in dicto, c. graui. sup. eo. in prin.

e ¶ Præsenti.] versiculus.

f ¶ Integre.] subaudi, uel in tam pauca quãtitate, quod in ea commode residere non posset, ut supr. dixi, ut sic nullum & iuutile hic æquiparentur, sup. de transla. inter corporalia de frigi. fraternitatis.

g ¶ Vendicabunt.] cõdictione ex statuto, consuetudine vel priuilegio, cum alia actio non sit hic prodita, licet non sit multum de nomine actionis curandum: dumta-

Impedimentum exquisitum non excusat.

Decima integra exigi nõ p̃ta rustico, cuius seges est destructa

Distributiones sunt quę actu distribuuntut.

Distributi nes quoti dianę de q bus bonis c piuntur.

Fletus u non debet se risus al rius.

gio, de consuetudine vel statuto, nihil exinde vltra summam pro qua vnumquodque beneficiorum ipsorum consueuit [a] in decimæ solutione taxari, prętextu cuiusuis priuilegij, consuetudinis vel statuti quouis modo percipiant: sed ipsius summæ perceptione duntaxat sint omnino contenti, totali residuo [b] prędicta obtinentibus beneficia remansuro, [c] nisi forsan illi, qui fructus eosdem soliti [d] fuerint (vt pręfertur) cum integritate [e] percipere, pro se mal-

Actionis no[illegible] curandum.

tamen sit recta intẽtio, & verbis apertis & cõgruis proponatur, vt s. de iud. dilecti & c. examinata. vel alias directa rei vẽdicatio intentetur, cum dominium istis de [illegible] iure speciali competere in his fructibus videatur, sicut de decima de iure communi ecclesijs parochialibus, vt s. de deci. parochianos. Quis habeat verum dominiũ in rebus Ecclesiæ, dic vt no. Hostiẽ. de pecul. cle. c. fi.

a ¶ Consueuit.] per xl. annos, scilicet nõ interuenerit nisi vnus actus, vt sup. de causa pos. cum Ecclesia. 16. q. 3. quas actiões. Videtur tamen quod decẽ anni sufficerẽt, ex quo non est cõtra ius commune: dũ tamẽ vnus actus interuenisset, per ea quæ no. ff. de legib. cum de consuetudine. & C. quæ sit longa consuetudo, super rubrica, & l. 1. maxime cum tendat ad tollendum ius alterius certantis tantum de lucro captando: nam istis, qui de nouo talia assequuntur beneficia, non multum detrahitur, si fructus primi anni sibi retineat, qui est dominus omnium Ecclesiarum, vt sup. de prębend. licet. 1. lib. 6. hoc dico argu. leg. ff. de perpe. & temp. prę-scrip. l. si quis, & ideo iura canonica de pręscriptione consuetudinis loquentia, non dicunt quod canonice sit pręscripta, sed potius quod legitime, vt patet supr. de consuet. cum tanto, in fi. & de pręb. cum de beneficio, lib. 6. quod videretur maxime hodie iuxta formas, quæ à curia exeunt super gratijs, in quib. non dicitur, iuxta taxationem antiquæ decimæ, sed decimæ tantum, & sic cuiuslibet consuetæ: habet enim consuetudo diuersa nomina, quandoq; dicitur pręscripta, vt sup. de of. or. duo. quandoq; antiqua, C. de iure fisci. l. 1. quandoque longa, vt C. quæ sit longa consuetudo, quandoq; vetusta, vt ff. de aqua plu. arc. l. 1. §. denique, & l. 2. in prin. quãdoque diuturna, ff. de legi. diuturna, quandoque inueterata, ff. de leg. de quibus, quandoque vetus, ff. de pub. & vecti. l. imperatores, quandoq. perpetua, ff. de legi. nã imperator. iuxta hoc quæro, quæ proprie dicatur antiqua? textus dicit sic: Ex antiqua consuetudine, à tẽpore cuius non extat memoria in cõtrariũ, & sic vr̃ ꝙ tantũ tempus requiratur in hoc casu, & talis consuetudo habetur iure constituti, vt ꝓbatur sup. de verb. sign. super quibusdam de pręscrip. episcopũ, li. 6. in fi. cum ibi notatis. Quę ergo cõsuetudo hic sufficiet ad hoc quod diuisio in isto. §. posita habeat locum, quia de hoc vidi pluries dubitari: vnde vt melius hoc videas, pones ꝙ quidã impetrauit primam dignitatẽ in ecclesia Gerunden. nõ excedentem summam centum librarum Turonen. secundum taxationem decimæ, dominus autem Ioannes filius regis impetrauit secundo inibi sine sũma: postquam vacauit quidam archidiaconatus, qui hodie valet vltra centum libras Turon. tam propter res, q̃ sunt ibi caræ, q̃ ꝓpter monetã illius terræ quæ licet olim minus valere cõsueuerit quã Turonenses parui: modo tñ adæquatur eis: nõ tñ inuenitur ibi aliqua antiqua vel consueta taxatio, nisi ꝙ a tp̃e Greg. x. q decimam concedens passagio vltramarino, iussit ꝙ in primo anno haberetur iuramẽtũ a rectoribus super valore, & ꝙ extũc ille valor sic iuratus acciperetur, & ꝙ non plus nisi vellent, non tñ ꝓpter hoc essent libertati a populo, nec ꝓpter hoc a pęnis in processibus super hoc factis contentis q̃ quidem taxatio in illis partibus quasi cõiter obseruatur, & hoc in collectione decimæ, quia ibi non inuenitur contradictio non autem in taxatione expressa in litteris impetratis, vel per collectores annalium, vbi contradictores exisiũt, Credo ꝙ ex quo Greg. nõ absoluit eos a residuo, licet taxationẽ iuratã præceperit reci-

Consuetudo diuersa nomina habet.

pi, quicquid tũc ceperis super hoc securũ est, totũ fuit permissum & conditionale quia quod permittitur volendo, præcipitur in hoc casu. Sed pone quod Prior de [illegible] Spinalia prope Tholosam, no[illegible] annis citra, sed ab illo tempore soluit continuo certam summam pro maiori valore in duplo quã valeãt redditus prioratus, nunc dicit collector, quod illã sũmã elegit iuxta istũ §. prior aũt dicit non esse taxationem consuetã, ex quo per xl. annos nõ durauit, & sic non istũ sed, §. sequẽtem habere locũ: maxime quia si illã summam leuaret, nihil remanebit sibi vł alijs seruitorib. prioratus, hoc est quod supr. quærebatur, an scilicet minor xl. annorum consuetudo, alias super certa, & indubitata quantitate continuata, liget inuitas partes ad sui obseruantiam? pro & ↄtra, sup. allegaui satis: sed r̃nsionẽ quia de facto est, disputationi relinquo. Sed nunquid saltem poterit dictus prior per beneficium restitutionis iure minorũ, ex quo nõ est cõsuetudo cõpleta, & à fine cõpletionis cum ex ↄtũc incidit grauari, videantur cõputari quatuor anni, qui dantur in talibus, vt sup. de in integ. rest. Eccles. lib. 6. vel saltem ex maioribus, petere, vt error, q fuit in calculo reparetur ꝑ legẽ, ff. quæ sen. sine appel. l. 1. §. 1. & idẽ quæro de beneficijs, quæ a tẽpore taxationis xl. annorũ sunt, & postea vsq; nunc bene valebant summam taxatã & plus: nunc aũt eorũ possessiones per alluuionẽ, vel aliàs perierunt, vel valor fructuũ diminutus est ꝑꝑ vtilitatẽ rerũ, ita ꝙ multo plus excedit summã quam valeant oẽs fructus: iuxta ea, quæ leguntur & no. sup. de loca. ꝑꝑ sterilitatẽ, in quibus non præcipito sentẽtiã: quia de facto pendent. Sed nunquid iste collector poterit dicere, volo ꝙ summam pro qua cõsueuit soluere decimam, q̃ ego eligo, statim mihi soluat, alter dicit qđ nõ faciet nisi prout eueniẽt fructus, & ꝓut possit gaudere de ipsis? Credo qđ benedicat, nam sufficit qđ intra annũ sibi soluerit, ex quo totus annus cedit, sup. de offi. or. p̃senti. li. 6. Sed quid erit si illo anno pereunt tempestate vel incursu hostiũ fructus, vel contingit transitus Papæ, vel legatorũ, vel qui maiorẽ partẽ consumpserunt de ipsis: numquid totum damnum & periculum erit beneficiati, vel potius contribuet collector cum ipso? Hic videretur dicendum, qđ si omnes fructus illius anni absorberentur in summa consueta solui pro decima, nõ haberet locum iste. §. sed sequẽs, maxime vbi nihil remaneret beneficiato, quod innuit verbum sequens, totali residuo, &c. uel saltem quod ipse beneficiatus diceret collectori, ego nihil volo, accipies tu omnia, & supportes onera, mihi & alijs necessaria ministrando, arg. c. de offi. ord. pręsenti. li. 6. præsertim cum mihi sit licitum, quatenus me tangit, renunciare huic, quod fauore mei noscitur introductum, C. de legi. quod fauore.

Error petit reparari.

b ¶ Residuo.] ergo hic p̃supponit esse residuũ, ꝙ si non est, vr̃ locũ istũ, §. non habere, nec ẽt sequentem, cum ista sint taxata, remanet ergo iste casus, in quo nõ ꝓuidet hæc constitutio, sed quid de ipso fiet, dixi supra.

c ¶ Remansuro.] pro suis & suorum & alijs oneribus ordinarijs & extraordinarijs ipsius beneficij supportãdis, simile supra. de præb. de monachis, cum similibus, Guliel. de monte Lauduno.

d ¶ Soliti.] supple, uel de nouo concessi ex gratia, uel statuto, ut sup. patet.

e ¶ Cum integritate.] & idem si non integre, sed quasi sic, quod de residuo non possent residentes commode sustentati, ut dixi sup. eo. ca. 1. §. in fin.

lent[a] ipſum habere reſiduum, & obtinentibus ipſa beneficia ſummam[b] dimittere memoratam: quo caſu percipiẽdi quod maluerint, illis relinquimus optionem: ſic quod intra decem dies poſtquam ſciuerint beneficia ipſa vacare, ij quibus annalia ipſa debentur ex priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto aut ipſorum annalium collectores,[d] quam partem habere voluerint, an ſcilicet decimæ taxationem, vel illa dimiſſa reſiduum (nulla ſubhaſtatione pręmiſſa) eligere teneantur. Quam electionem ſi intra dictos decem dies non fecerint, vt eſt dictum, extunc[e] ad eum, cuius eſt beneficium, huiuſmodi optio vel electio tranſeat ipſo iure.[f] Et hoc in eccleſijs, & partibus illis, in quibus beneficia maiora & alia quantum ad ſolutionem decimæ ſunt taxata, volumus obſeruari. In illis[g] vero partibus, & eccleſijs, in quibus decimarum taxatio non eſt fa-

a ¶ Mallent.] Nota tales gratias, quæ fauore eccleſiarũ vel aliquibus pijs vſibus applicantur, etiã de bonis eccleſiaſticis.&c. in aliorum odium cõceduntur.ad in- [illegible] ſtar eorum quæ cõceduntur motu proprio large interpretari.arg.s̃.de præb.ſi pluribus, lib.6. facit s̃.de verb. ſig.tua. Item nota ꝙ vbi in diuerſis perſonis ius priuatum cõcurrit cũ cõi, & extraordinariũ cum ordinario, priuatum, & extraordinariũ communi ordinario pręferũtur: & hoc facit prerogatiua illorum per quos hic ſpecialia ſunt concessa arg. s̃. de pręb. [illegible] qui, lib. 6. Item fauor illius pro quo conceſſa eſt res vt dictam eſt: ſecus ſi in eadem perſona concurrerent: quia tunc primo vtitur ordinario, quam extraordinario, & ſic non obſtat, ff. de mino. l. in cauſæ.

Ius priuatũ quandoque pfertur cõ.

b ¶ Summam] & de hac habebũt ipſi beneficiati onera eccleſiæ ſupportare, ſi id non ſufficiat, ponant de proprio, vel propria manu ſibi quærant. argum. ſupra de celeb. Miſ. capitu. 1. 91. diſtinc. c. 1.

c ¶ Optionem.] ſimile ſup. de conſue. c. fi. de prębend. ſi pluribus, lib. 6.

Decimarum bñficialium collectores an habeant aliq̃ cõpulſionem.

d ¶ Collectores] hic poteſt quæri an aliquam compulſionẽ habeant huiuſmodi collectores, videtur quod ſic, alias parum eſſet eorum officiũ arg. ſup. de offic. or. ex litteris. Dic quod hic non poteſt dari certa reſpõſio. cũ hoc dependeat ex poteſtate eis in ſuis priuilegijs vel ſtatutis conceſſa, vel per conſuetudinem, quæ etiam facti eſt introducta: de quibus niſi per inſpectionem eorum non poſſumus iudicare ſup. de priuileg. accepimus, de conſti. licet. li. 6. Sed pone ꝙ ipſis collectorib. in priuilegijs vel ſtatutis data eſt p illos, qui poterant, plena cõpulſio, cum clauſula, contradictores, &c. nunquid poterunt hoc alij cum eadem coerctione cõmittere? Non videtur, cum certum miniſterium ſit eis commiſſum, per c. ſup. de offic. deleg. quoniam abbas. Sed nunquid ipſi poterunt ſine alio ſpeciali mandato, poſito etiam quod ſint dati a Papa beneficia, quæ vacant de iure, non tamen de facto, vocatis partibus declarare vacantia, & vt talia occupare? Hoc vidi de facto in prępoſitura eccleſię Cæſarauguſtan. Et videt̃ quod ſic, cũ executores gratiarum & legatus ſedis Apoſtolicæ (pmiſſa tamen cauſæ cognitione) hoc poſſint, & etiam ſimplex ordinarius, iuxta ea quæ leguntur & no. ſup. de p̃b. licet epiſcopus, ſup. de off. leg. officium. lib. 6. Cõtrarium credo, niſi amplius contineret eorum littera, quam officium ipſorũ requirat cum ad colligendum vacantia ſimpliciter dati ſint & ad compeſcendum rebelles ſuper hoc, & res poſſeſſa per aliquos non dicatur plene vacare, dum tamen eorũ poſſeſſio ſit aliquo iuris adminiculo fulcita quia forſan ſecus ſi poſſeſſio eſſet nuda, vt dixi s̃. in verbo, vacantia, & probatur ſup. de reſt. ſpol. ex parte. in fi. gl. & de conceſ. pręb. cum noſtris &c. litteras. officium n. ad certum vſum datum, non debet ad alium penitus diuerſum extendi, vt ſup. de app. nouit in contrarium autem allegata in ſuis caſibus ſpecialibus locum habent. Quid ergo dices de iſtis collectoribus, qui volentes fauere imperatori fingenti vacare beneficium, quod non vacat, ad eius inſtantiam, cum potentia regis, cui data ſunt annalia, & etiam ipſi regales repellũt per violentiam poſſeſſorem de beneficio, & frequẽter iniuſte: ad hoc vt ipſe impetrãs poſſit poſtea [illegible] adipiſci, ex quo multa mala ſequuntur? Credo in hoc caſu, ꝙ impetrans incideret in pœnam illius ca. ſup. de pręb. cum qui lib. 6. & ꝙ etiam collectores ſic in ſuo officio publice delinquẽtes, crimen concuſſionis incurrunt, ff. de concuſ. l. 1. & 2. 22. q. 7. ſancimus vbi de hoc. Sed qualiter cognoſcit collector, ſi poſſeſſio talium ſit iuris adminiculo fulcita, vel nuda penitus: nũquid ipſe cognoſcet de hoc, cum nulla cognitio, ſed ſimplex compulſio, & executio ſit ſibi in hac parte commiſſa? Credo quod in hoc caſu habebit per omnia ſeruare doctrinã illius c. ſup. de reſcript. cũ cõtingat, vt ſcilicet ſi bi ſit liquidum vtriuſque partis documentis quis ius habeat, & hoc ſit notoriũ & certũ: ſc̃m hoc accipiet, vel non accipiet vacantẽ, alias ſi dubiũ eſt, faciet hoc p eorum iudices declarari, ad qua partem declinabit ſp in dubio, ne falcem ſuã ponat in meſſem alienam, arg. ſu. de off. deleg. ſi quando, & c. paſtoralis, & de elect. venerabilẽ in prin. Sed nunquid iſti collectores poterunt ſuo tempore ſcindere nemora cædua, vel alia, vel pulchras arbores, ſeu exhaurire vel euacuare ſtagna de groſſis piſcibus per multos annos nutritis? Videtur quod ſic, qa quicquid fructuum nomine vtiliter ſuo tempore euenit, totum ſuum eſt oneribus ſupportatis, ſup. de off. or. præſenti. li. 6. In contrarium videtur, quia talia ſine quib. deterioratur proprietas, non cadũt ſub fructuum nomine, vt ff. de vſuf. arboribus, & l. item, & de cenſib. forma. Videtur dicendum, ꝙ magna nemora, arbores non cæduas, non vaſtabũt, nec ibi cædua vel ſtagna, niſi quatenus augmentum ſeu emolumentũ eorum tẽpore iſtis competẽti poterunt adæquare ad inſtar mariti fructus dotis lucrantis, arg. ff. ſol. matr. l. diuortio, §. non ſolũ.

Falcẽ i meſſem alienam mittere non debemus.

e ¶ Ex tunc.] hoc verbum, tunc, vltimam horam temporis denotat; & ſic iſtos decem dies computabo de hora in horam, a tempore ſcientiæ incipiendo, ad inſtar decendij ad appellãdũ hoc probatur, ff. de cond. & demõ. l. 4. in fi. 2. q. 6. biduum, ſup. de appel. cõcernationi. lib. 6. Sed quis probabit ſcientiam, vel qualiter conſtabit de ea: cum ſemper collector dicat ſe hoc ignoraſſe, & quilibet præſumatur ignorans de iure, maxime in hoc caſu, in quo non imminet periculum animæ, ſi non vigilet, licet immineat periculum burſæ, 82. diſtinc. propoſuiſti. Credo, ꝙ ſemper poterit allegare ignorantiã donec vacatio publice nota ſit in loco vbi eſt beneficium. Sed extunc non, vt ſup. de conceſſ. præb. cum ei quem. concil. Vien. in fin. quare credo expediens ipſi beneficiato, quod cum teſtibus vel inſtrumento intimet collectoribus ipſam uacationem, ne extunc poſſint ignorantiam allegare. argu. ſu. de elect. cauſam electionis, concil. Vien.

Decendium ad appellã dũ currit de hora i horam.

f ¶ Ipſo iure.] & ſic nõ eſt hic opus facto hominis, niſi in declaratione tantum, ut ſupra. de hæret. cum ſecundum leges, lib. 6. Gulielmus, de monte Lauduno.

g ¶ In illis.] Quarta pars. Iſte eſt caſus in illis partibus in quibus nõ eſt conſueta pro certa ſumma ſolui decima.

ma: ſed de anno in annum taxãtur fructus prout eueniunt, ſi ſint ibi aliqui fructus, de quibus non conſueuit ſolui decima, vt puta de horto contiguo eccleſiæ, vel de vinea, vel de agricultura q̃ ꝑprijs manibus rector excolit, vel ſimilibus. Hoc non diuiditur, ſed de reſiduo toto decimabili fient duę partes, quarum vna collectoribus, alia applicabit bñficiato. ſic ꝙ pars illius, qui ipſa non contentabitur ad cõtentantem tranſibit. Guliel. de mõte Laudun o.

[uctus nõ ...es ſunt de ...mabiles.]

...cta, [a] ſeruetur quod fructus, & obuentiones beneficij tunc vacantis, quos [b] in decima [c] ſoluere conſueuit, [d] per medium diuidantur: [e] quorum medietatem habeat [f] is, cui annalium per alterum de prædictis modis [g] perceptio eſt conceſſa: Reliquam vero medietatem percipiat ille, cui beneficiũ eſt cõceſſum pro ſuſtentatione ſua, & alijs eccleſiæ oneribus ſupportandis. [h] Quòd ſi alter de prædictis prædicta medietate voluerit [i] eſſe contentus, altero contentari nolen-

a ¶ Non eſt facta.] id eſt cõſueta fieri. Vel dic facta per illum, qui eam facere poterat cauſa cognita, & vocatis qui fuerant euocandi: alias res inter alios acta alijs nõ noceret. ſupra de re iud. cum ſuper, & c. quamuis, quod qualiter poſſet fieri, maxime niſi deberetur ex priuilegio Papæ, non video, niſi ipſe Papa ex certa ſcientia hoc feciſſet, cum officium executorum ſeu collectorum decimæ non extendat ſe ad hoc, vt ſup. dictum eſt. Sed nunquid epiſcopus & capitulum ſtatuere poterũt & taxare in ſingulis eccleſiis certam ſummam pro qua quælibet eccleſia teneatur ſoluere decimã, & non pro pluribus? Nõ credo, cum hoc eſſet legẽ ſuperiori imponere & eius reſtringere poteſtatem, & libertatem, quod non poſſunt, 28. diſt. §. 1. ſup. de ver. ſignif. conſtitutionem, in fin lib. 6. ex quo ſequitur quod per ſolam ordinationem Papæ expreſſam, vel ſaltem tacitã, quæ fingitur in conſuetudine alias præſcriptæ legitimæ, talis taxatio poterit fieri, ad minus in his, quę ſorum Papæ concernunt ſuper hoc.

[...ecima de ...uſdã fru...us non ...tur.]

b ¶ Quos.] ſcilicet fructus & obuentionem.

c ¶ In decima.] Id eſt, qui hactenus fuerunt decimales eccleſijs baptiſmalibus.

d ¶ Cõſueuit.] ſcilicet beneficium vacans, hoc vult dicere, quod ſoli illi fructus veniant in diuiſione: pro quibus, dictũ beneficium conſueuit ſoluere decimã, & non alij. Sed qui ſunt illi fructus pro quibus eccleſia ſeu beneficium eccleſiaſticum non ſoluit decimã? Dic quod aliqui reperiuntur in iure liberi à decima, aliq poſſunt eſſe de cõſuetudine, expreſſi in iure ſunt illi: ſcilicet qui inſurgunt in dote eccleſiæ. ĩ. de deci. nouum. Item ſi ſit locus religioſus, de ſuis noualibus, quæ proprijs manib. vel ſumptibus excolit, & de nutrimentis animalium, & hortis, vt ſup. de deci. ex parte tua. in fin. & ſic põt intelligi iſta libertas de decima debita eccleſijs parochialibus, vel poteſt intelligi etiam de decima, quæ datur a beneficiatis ſummo Põtifici, vel illi cui ille iuſſerit, de qua ſup. de deci. c. 1. à qua poſſunt eſſe liberi aliqui fructus de iure, & ẽt de cõſuetudine: de iure crederẽ liberos fructus, qui pro quotidianis diſtributionibus aſſignãtur & lucrantur, nam tales diſtributiones à laborantibus in vinea Dñi quotidie, ſic lucro fiunt, & ſub eorum proprio appropriant, ꝙ de ipſis teſtari poterũt, ſicut ruſticus de denario diurno, iuxta ea q̃ legũtur & notant maxime ꝑ Hoſt. ĩ. de pecu. clerico. c. ſi. de teſta requiſiti. circa ſi. de magiſtris. c. ſi. Itẽ de agricultura, de lucro ſeruorũ de hoc quod nent, ſeu filant moniales, vel ſcribunt monachi, licet totum ſit monaſterij. Item de quotidianis oblationib. ſeu legatis, quę religioſis maxime mẽdicantibus offerũtur, arg. ſup. de ſta. reg. c. 1. de exceſ. pręla. nimis ſeu alijs hoſpitalib. vel domib. religioſis arg. ĩ. de præb. per litteras. & de relig. dom. quia contingit. concil. Vien. de pecunia relicta à teſtatore pro certis anniuerſarijs, capellanijs, vel alijs officijs eccleſiæ ꝑpetuo emẽdis, ar. ĩ. de teſta. tua. & c. cũ his. nec de beneficijs valde minutis ſeu pauperibus. arg. ſu. de cler. ęgro. c. 1. Sed quid dicetur pauper ſeu exiguum? Hoc relinquatur arbitrio eorum iuxta ea quæ notaui ĩ. de reb. eccle. non alie. monaſteriorum. concil. Vien. in verbo, modicum. Credo tñ ſicut regulariter datur alia decima, quæ debetur eccleſijs parochialibus de omnib. fructibus ſaltem realibus, vt ſupra de deci. nuncios. & cap. ex parte & cap. ex tranſmiſſa. ſic iſta quę debetur Papę ſaltẽ arg. ſup. de deci. cap. 1. vñ ſicut de iſtis vel ſimilibus non dabitur decima collectoribus ei⁹, ſic nec iſta veniẽt in diuiſionem iſtam vidi tñ in Catalonia, ꝙ oĩa etiam quotidianus victus monachi ſub hac diuiſione includebantur, & male.

[...ctus q ...eccleſia... ...i ſic libe... ...nt vt ...d ...s ad pla... ...i poſſit ...oni.]

e ¶ Diuidãtur.] ſ. alij fructus, non aũt liberi à decima.

f ¶ Habeat is.] illã. ſ. quam diuiſionem per aliã factã de alijs, tã in rebus, quã in pecunia exiſtentibus ipſe elegerit, vt ſic tam propter ordinẽ litteræ, quã ẽt prorogatiuam, qua fungitur in hac parte, in optione potior habeatur. arg. ſup. §. præced. facit ſup. de paroch. c. 1. & de elect. ſi quis iuſto. de præb. mandato. & c. ij qui. lib. 6. & habebit decem dies ad optãdum, alias in aliũ optio deuoluetur. per. § præcedentem.

g ¶ Prædictis.] ſcilicet priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto.

h ¶ Supportandis.] quæ ſi non ſufficiant, quærat ſibi aliunde, vt ſup. dixi.

i ¶ Voluerit.] ſupple, & volitũ ſuũ expreſſo ore, vel per aliqua interſignia indubitata oſtẽderit, arg. inf. de cõceſ. præb. cum ei. concil. Vien. alias nõ ꝑſumitur quis de facili velle iactare pecuniam, aut iuri ſibi acquiſito renunciare. arg. ſup. de renun. ſuper hoc. Sed qd ſi nolit ſuum volitũ ſup. hoc declarare verbo vel facto ſed tacẽdo permittit, ꝙ alter fructus colligat, nunqd tacendo videtur oſtendere ſe nolle ipſos, vel potius velle? Et vr̃, ꝙ velle potius, quam nolle, cũ in appetibilib. taciturnitas habeatur pro cõſenſu: in odioſis vero pro diſſenſu, vt ſup. de reg. iur. is qui tacet, & cap. qui tacet. lib. 6. Dic quod ſuper hoc expedit volenti, vt alium coram teſtibus, vel tabellione requirat, vt dixi ſup. in alio membro, & ſi hoc modo nõ poſſit de ſua voluntate conſtare, quod faciat per ſuum ſuperiorem ſibi aſſignari terminum. argu. ſup. de præben. ſi tibi abſenti. in fin. lib. 6. alias non video quod pars parti poſſet terminum aſſignare, vel ipſam ad oſtendendum ſuum volitum compellere, cum non habeat imperium par in parem, vt ſup. de elect. innotuit. Nec appellatio decem dierum, de quibus loquitur. ſup. § proxi. & ſup. de præben. ſi pluribus, lib. 6. ſeu. xx. de quibus, ſup. de conſue. ca. ſi lib. 6. vel mõſis, ſup. de conceſ. præb. cum ei aliquid in hoc caſu faciat, cum diuerſi caſus ſint, non ijdem ſeu aduerſi, & Papa in iſto ſicut in illis potuiſſet proſpicere ſi voluiſſet, quòd nõ fecit: & ſic ad iura cõia recurremus, arg. ſup. de deci. ad audientiam, cum ſimilibus. Sed quid ſi procurator ſeu collector dixit ſe velle partem illam, Dominus autem, rex, vel fabrica ſtatim dum ſciuit, reuocauit hoc, & dixit ſe nolle: nunquid in hoc caſu factũ procuratoris nocebit domino? Et vr̃ ꝙ ſic, cum ſit in omittendo potius quam committẽdo: & ſic dẽt dño nocere, & imputet, ꝙ ſic negligentem eligit. ſu. de cle. ſi compromiſſarius, lib. 6. In contrarium vr̃ cũ expreſſio voluntatis potius in committẽdo, quam in omittendo exiſtat, & ſic non debet nocere, maxime cũ in talib. delictum ſeu factum perſonæ non noceat

[Iuri ſuo nõ renũciat qs de facili.]

[Procuratoris factũ an domino noceat.]

ecclesia, vt sup. de except. cum venerabilis, & errore procuratoris possit retractari negotio nōdū finito. §. de cōfessis, c. fi. de appel. cū cām, de censi. olim. Hoc non est materia propria: sed dic de hoc vt legitur & no. §. vt lit non cōtest. c. I. vide hoc, maxime per Hostiensem. nūtur ista duo: & ideo non sufficit alterum istorum accidere, simile sup. de referi. ex parte, & c. olim. f ¶ Ad quos pertinebit.] scilicet secundum prefatum ordinē, vel alias sm ius cōe vel speciale, de quo su. de offi. ord. cū vos plerumque, in fi. & c. presenti. li. 6.

a ¶ Ipso iure.] post quam de eius voluntate constabit.

b ¶ Et si quicquam.] Quinta pars. Et nota verbum, quicquam, legitur in Euangelio Ioan. 14 in fin. vbi dicitur, & in me nō habet quicquam. j. de elect. quia sepe. li. 6. ibi, quicquam de bonis perceperint, &c. & sic nihil excipitur: immo quantumcunque modicum fuerit quod vsurpatur per istos contra ordinationem prædictam, vsurpans iuxta conditionem suam pœnas infrascriptas incurrit. arg sup. de maio. solitę in fin.

c ¶ Prædictorum.] scilicet benefactorū, vel illorū, quibus ex cōsuetudine, priuilegio seu statuto fructus vacātiū cōpetit, & intellige p se vel per alios eis mandātibus, vel alias post factū ratū habentibus, quod eorum nomine gestū erat, seu præstātibus auxiliū, consilium, vel fauorem, alias non, vt supra. de rest. spo. cum ad sedem, de sen. excom. quantæ. & c. cū quis. lib. 6. non tamē extenditur ista pena ad extraneos ista vsurpātes, nisi forte participarēt cū istis scienter in crimine criminoso, cum tamquam penalis sit restringenda. supra de ele. statutum li. 6. de senten. excom. si concubinæ.

d ¶ Vltra præmissa.] scilicet summam vel residuum in taxatis, vel dimidiū in alijs, iuxta ordinem, vt superius clare patet. Guliel. de monte. Laud.

e ¶ Perceperit.] & sic nota hic duo, scilicet istud, & illud quod sequitur, intra mensē; nisi restituerit cū effectu, esse necessaria ad hoc q̄ quis infra scriptas penas incurrat: ergo si nō perceperit, licet ad eum aliquo casu aliàs peruenerit: vel si pceperit, & restituerit, non incurrit. coniunctim n. po-

te, pars volentis ipso [a] iure transeat ad nolentem, & volens fructus & obuentiones illius beneficij percipiet vniuersos, eidem beneficio congrue faciens deseruiri, ac eius supportans onera consueta.

¶ Et [b] si quicquam aliquis prædictorū [c] vltra [d] præmissa perceperit [e] illudque his, ad quos [f] pertinebit, intra mensem non restituerit cum effectu, [g] eo ipso [h] si [i] episcopus vel superior prælatus fuerit, à pontificalibus [k] & ingressu ecclesiæ nouerit se suspensum. Si autem capitulum, vniuersitas vel collegium ecclesiastico interdicto [l] se nouerit (donec prædicta cum integritate restituerit) subiacere. Si vero aliqua singularis persona ecclesiastica vel mundana [n] id fecerit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua nisi restitutione præmissa (præterquam in mortis articulo) minime absoluatur, non obstantibus, quibuscūque priuilegijs vel indulgentijs, aut contrariis consuetudinibus aut contrariis statutis, iuramento, confirmatione sedis Apostolicæ, aut alia quacunque firmitate vallatis. Quæ omnia quo ad hæc auctoritate Apostolica reuocamus, cassamus, & irritamus, & nullius deinceps esse volumus firmitatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis reuocationis, cassationis, & voluntatis infringere, vel ei, &c. Si quis &c. Datum Auinion. Calen. Nouembris Pontificatus nostri anno secundo.

g ¶ Cum effectu.] sic verba intelligenda sunt, vt. §. de cler. nō resi. relatum. de pen. dist. 1. l. aut verba.

h ¶ Eo ipso.] post mēsem tñ. simile sup. de sent. excom. quicunque. lib. 6. Si quæras quot dies mensis iste hēat: dic q̄ tot quot habebat ille mensis, in quo istud contingit, si ī Februario. 28 si in Martio. 31. & sic de alijs, de quo not. plene. sup. de ele. quā sit ecclesiis. lib. 6. & si aliqui dies de ipso mense effluxerūt, de alio supplebūtur, facit, quod. no. ff. de diuer. & tempo. prescri pt. leg. 2.

i ¶ Si episcopus, simi les pœnæ ponuntur supra. de vsur. vsurarum. li. 6. in. fi. & dic vt ibi. Guliel. de mōte Lauduno.

k ¶ A pōtificalibus.] De hoc dic vt supra. de offi. de deleg. quia pōtificali, & de sent. excom. cum medicinalis lib. 6.

l ¶ Interdicto. d quo dic. vt supr. de appel. ad hoc, & c. dilectis, & de exces. prælat. tanta. de sen. excom. si ciuitas, & ca. alma. lib. 6. Guliel. de monte Lauduno.

m ¶ Cum integritate. idem in simili dicitur, vt supra. de elec. qa sepe, vbi de hoc. integritas autem diminutionem non recipit, sicut nec adiectione indiget plenitudo. 3. q. 1. redintegranda. 6. questio. 1. si omnia.

n ¶ Mundana.] & sic nota duo genera hominum. 12. quæst. 2. duo. in his enim huius mundi illecebris non debent se implicare clerici, nec se curis prouocare eiusdem: sed potius talia sunt vacātibus laicis relinquenda. 11. quæstio. 1. te quidem. Sed, proh dolor, ipsi volunt proprias manus apponere: & simpliciter religati fortius, & plusquam fortius mendicantes.

De rebus Ecclesiæ non alienandis.

¶ Paulus Venetus Papa ij.

¶ *Bonorum ecclesiasticorum alienatio non tenet: & alienantes & recipientes sunt excommunicati, prælatisque diuersis diuersæ pœnæ imponuntur.*

CAP. VNIC.

Ambitiosæ † cupiditati, illorum præcipue, qui diuinis & humanis affectati damnatione postposita, immobilia, & pretiosa mobilia Deo dicata, ex quibus ecclesię monasteria, & pia loca reguntur, illustranturque, & eorum ministri sibi alimoniam vendicant, profanis vsibus applicare, aut cum maximo illorum ac diuini

† Vide concil. Trid. sess. 25. de reforma. cap. [illegible]

Immobilia & mobilia pretiosa parantur [illegible]

cultus

cultus detrimento exquisitis medijs vsurpare præsumunt, occurrere cupientes: omnium rerum, & bonorum ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, nec non infeudationem vel contractum emphyteuticum, preterquam in casibus a iure permissis, ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc ecclesiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus & bonis, quæseruando seruari non possunt pro instantis temporis exigentia, hac perpetuo valitura constitutione presenti fieri prohibemus; predecessorum nostrorum constitutionibus, prohibitionibus, & decretis alijs super hoc editis, quæ tenore præsentium innouamus, in suo nihilominus robore permansuris.

lienationis ariæ sunt pecies.

¶ Si quis autem contra huius nostræ prohibitionis seriem de bonis, & rebus eisdem quicquam alienare presumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, & infeudatio huiusmodi, nullius omnino sint roboris uel momenti. Et tam qui alienat, quam is qui alienatas res & bona prædicta receperit, sentētiam excommunicationis incurrat. Alienanti vero bona ecclesiarum, monasteriorum, locorumque piorum quorum libet inconsulto Romano Pontifice, aut contra presentis constitutionis tenorem, si pontificali uel abbatiali presulgeat dignitate, ingressus ecclesiæ sit penitus interdictus. Et si per sex menses immediate sequentes, sub interdicto huiusmodi animo (quod absit) perseuerauerit indurato, lapsis mensibus eisdem a regimine, & administratione suæ ecclesie, vel monasterij, cui presidet in spiritualibus, & temporalibus, sit eo ipso suspensus. Inferiores vero prelati, commendatari, & aliarum ecclesiarum rectores, beneficia uel administrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, prepositurис, prepositatibus, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officijs, canonicatibus, præbendis, aliisque ecclesiasticis cum cura & sine cura secularibus & regularibus beneficiis, quorum res & bona alienarunt duntaxat, ipso facto priuati existant: illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur: possintque per locorum ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis que propterea priuatæ fuerint) libere de iure conferri, nisi alias dispositioni Apostolicæ sedis sint specialiter aut generaliter reseruata: nihilominus alienatæ res, & bona huiusmodi ad ecclesias, monasteria, & loca pia, ad quæ ante alienationem huiusmodi pertinebant, libere reuertantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre prohibitionis, & innouationis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare presumpserit indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud sanctum Marcum, anno Dominice incarnationis M.cccclxviij. Calend. Martij, Pontificatus nostri anno quarto.

lienans bona ecclesi. & ienata recipiens eadem ena puniūr.

De emptione & uenditione.

¶ Martinus quintus uenerabilibus fratribus Treueren. & Lubicinensi ac Almicensi episcopis.

¶ Contractus emptionis & venditionis annui census cum conditione reuenditionis, declaratur hic non esse vsurarius. Et in fine mandatur quod huiusmodi bulla publicetur.

CAP. I.



Regimini † vniuersalis Ecclesie quamquam immeriti, disponēte Domino, presidentes curis angimur assiduis, ut iuxta credite nobis dispensationis officium subditorum quorumlibet paci & quieti (quantum nobis ex alto conceditur) intendamus: Et dubia, que inter eos oriuntur pro tempore ne litis anfractum, seu scandalorum parturiant fomentum, nostro moderamine declarentur.

† De materia huius Extrauagantis vide glo. & doctores in ca. conquæstus de vsu. Butriū & Imolā in ca. ad nrām, de emption. & vend. Ancha. cons. 30. incip. Dubitari solet. Felinū in ca. si cautio. de fi. instr. & Sotum lib. 6. de iust. & iure q. 5. ar. 3.

¶ Sane petitio dilectorum filiorum vniuersorum, cleri, nobilium, incolarum, & habitatorum ciuitatis, & diocesis Vratislauien. nobis exhibita continebat: quod a centum annis citra & supra, & a tanto tempore, & per tantum tempus, cuius contrarij memo-

ria hominum non existit: in eisdem ciuitate, & dioecesi, ac partibus alijs vicinis, quędam consuetudo rationabilis obseruata, præscripta, ac moribus vtentium approbata, ad communem hominum vtilitatem introducta fuisset: Pro quibus princeps, baro, miles, ciuis, siue oppidanus partium earundem, cum hoc expedire videbatur, melius pro tunc non valentes sibi consulere per sonæ ecclesiasticæ, aut sæculari collegio, aut vniuersitati, oppido, uel ciuitati, super bonis suis, dominiis, oppidis, terris, agris prædiis, domibus, & hæreditatibus vendere consueuit, & vendidit annuos census vnius, uel plurium marcarum aut grossorum Pragensium nummi polomæi, & pagamenti consueti: ad rationem & pro qualibet marca annui census decem, vndecim, tredecim, quattuordecim marcę, aut plus, vel minus secundum temporis qualitatem, prout ipsi contrahentes tunc inter se conuenerant. Ipsi venditori tunc integraliter in pecunia numerata solui consueuerant, bonis in ipso contractu tunc expressis, pro ipsius census annui exolutione in perpetuum obligatis. Et semper in ipsis contractibus expresse ipsis uenditoribus data fuit facultas atque gratia, quod ipsum annuum censum in toto vel in parte pro eadem summa denariorum, quam ab ipsis emptoribus receperunt, quandocunque vellent libere absque alicuius requisitione, contradictione, uel assensu possent extinguere, & redimere, ac se ab ipsius census solutione extunc penitus liberare. Sed ad hoc huiusmodi census venditores arctari inuiti nequaquam per emptores vel adstringi valerent, etiam ipsis possessionibus, & bonis obligatis penitus interemptis seu destructis. Fuitque & est talis contractus emptionis & venditionis per episcopos Vratislauien. pro tempore existentes, & eorum officiales, nec non per diuersos dominos temporales locorum, & terrarum, in quibus census huiusmodi constituti existunt, tanquam licitus, & communi vtilitati deseruiens sæpius confirmatus pariter & approbatus. Quodque etiam super huiusmodi censibus, plurima beneficia ecclesiastica, collegia, canonicatus, & præbendæ, dignitates, personatus & officia, vicarię, altaria numero plusquam duo millia, de expresso consensu, & uoluntate dominorum temporalium, sub quorum territorijs dicta bona obligata consistunt, erecta, dotata, & fundata, authenticis eorundem dominorum temporalium litteris sigillis sigillatis & roboratis fore noscuntur. Quodque etiam venditores eorundem censuum se nonnunquam ad ipsorum censuum solutionem, pœnis, & censuris ecclesiasticis ordinariorum locorum sponte & libere submiserunt, sicut etiam aliqui eorum tractu temporis compulsi fuerunt, & compelli consueuerunt. Tamen nonnulli ex venditoribus ipsis in arcum prauum conuersi, cupientes cum alterius pecunia locupletari huiusmodi census hucusque per eos antea libere & absque vlla contradictione solutos, eisdem emptoribus tam ecclesiasticis quam sęcularibus soluere contradicunt, & recusant, confingentes huiusmodi emptionis, & venditionis contractus fore, & esse vsurarios & illicitos: ipsos emptores ecclesiasticos & sęculares, nec non collegia, canonicatus, & prębendas, & dignitates, personatus & officia, vicarias, & altaria, ac beneficia huiusmodi, ipsorum annuorum censuum spoliant perceptione, & detinent spoliatos in animarum suarum periculum, eorumque emptorum pręiudicium, damnum & grauamen. Et propterea an contractus emptionis & venditionis huiusmodi licite existant, a nonnullis hęsitatur. Quare pro parte eorundem cleri, nobilium, incolarum & habitatorum ciuitatis & dioecesis Vratislauien. nobis fuit humiliter supplicatum, ut an contractus huiusmodi liciti vel illiciti censeri debeant, declarare, & alias eis in pręmissis opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur.

Consuetudo immemorialis p quid cognoscitur.

Locupletari ex alieno reprobatur.

¶ Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, quia etiam ex relatione dilecti filij nostri Gulielmi tituli sancti Marci presbyteri Cardinalis, cui negotium huiusmodi cum peritorum consilio commisimus examinandum, comperimus contractus huiusmodi iuridicos, & iuxta determinationem doctorum licitos fore. Ad huiusmodi ergo ambiguitatis tollendum dubium, in præmissis, præfatos contractus licitos, & iuri communi conformes, ac ipsorum censuum venditores ad illorum solutiones (remoto contradictionis obstaculo) obligari auctoritate Apostolica, tenore præsentium ex certa scientia declaramus: Non ob-

obſtantibus præmiſſis ceteriſque contrariis quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis infringere, vel ei auſu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe noue fit incurſurum.

¶ Volentes quod prędictæ litteræ noſtræ debitum ſortiantur effectum, fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos vel duo aut vnus veſtrum per vos vel alium ſeu alios, præfatis emptoribus in præmiſſis opportuni fauoris præſidium efficaciter impendẽtes, dictaſque litteras vbi, quãdo, & quotiens expedire videritis, auctoritate noſtra ſolemniter publicantes, faciatis eadem auctoritate eiſdem emptoribus, vel ipſorum procuratoribus eorum nominibus, per venditores ſeu debitores cenſuum huiuſmodi de præfatis cenſibus iuxta contractuum, & conuentionum inter ipſos habitorum formam & tenorem, & plenam & debitam ſatisfactionem impendi: Contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Non obſtante ſi aliquibus communiter vel diuiſim a ſede Apoſtolica ſit indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, per litteras Apoſtolicas nõ facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionẽ. Datum Romæ apud ſanctos Apoſtolos ſexto nonas Iulij, Pontific. noſtri anno octauo.

[Pr]iuilegium [pa]pæ pôt a [cen]ſura eccle[si]aſtica præ[se]ruare.

¶ Calixtus tertius epiſcopus, Magdeburgen. Nuremburgen. & Halberſtaden. eccleſiarum decanis.

¶ *Contractum quendam emptionis, & venditionis præcedenti ſimilem declarat eſſe iuri cõſonum, & ab vſuris alienum. Et tandem iubet præſentem bullam cunctis manifeſtari.*

CAP. II.

Vide Doct. in prox. pc. Extrauag. citatos.

ij Regimini † vniuerſalis Eccleſię quanquam immeriti diſponente Domino præſidentes, curis angimur aſſiduis, vt iuxta nobis crediti diſpenſationem officij ſubditorum quorumlibet paci & quieti (quãtum nobis ex alto conceditur) intendamus: Et dubia quæ inter eos oriuntur pro tempore (ne litigium, anfractus exinde ſeu ſcandala proueniant) debito (prout iuſtitia ſuaſerit) declarationis noſtræ miniſterio ſopiantur.

¶ Sane pro parte venerabilis fratris noſtri Ioannis epiſcopi Merſburgen. & dilectorum filiorum vniuerſi cleri ciuitatis & diœceſis Merſburgenſis nobis nuper exhibita petitio continebat, quod licet a tanto tempore cuius contrarii memoria non exiſtit, in diuerſis Alemaniæ partibus, pro communi hominum vtilitate, inter habitatores, & incolas partium earundem talis inoleuerit, hactenuſque obſeruata fuerit legitime pręſcripta, ac moribus vtentium, & ordinariorum permiſſione, & plerumque expreſſa ratificatione approbata conſuetudo, quod ipſi habitatores, & incolę, ſiue illi ex eis, quibus id pro ſuis ſtatu, & indemnitatibus expedire viſum fuerit, ſuper eorum bonis, domibus, agris, prædiis, poſſeſſionibus, & hæreditatibus, annuos marcarum, florenorum ſeu groſſorum monetę in partibus illis currentis redditus ſeu cenſus vendentes pro ſingulis ex marcis, florenis ſiue groſſis huiuſmodi, ab eis qui illas vel illos, ſiue redditus ſiue cenſus ipſos emerint certum competens pretium, in numerata pecunia ſecundum temporis qualitatem, prout ipſi vendentes, & ementes in contractibus ſuper his inter ſe firmauerunt, & recipere ſoliti fuere illa ex domibus, terris, agris, prędiis, poſſeſſionibus, & hęreditatibus prędictis, qui in huiuſmodi contractibus expreſſi fuerunt prędictorum ſolutione redditum, & cenſuum efficaciter obligantes, in illorum vendentium fauorem: Hoc adiecto, quod ipſi pro rata, quã huiuſmodi per eos receptam dictis ementibus reſtituerent in toto vel in parte pecuniã, a ſolutione redditum ſeu cenſuum huiuſmodi reſtitutam pecuniam contingentium, liberi forent penitus & immunes. Sed idem ementes etiam ſi bona, domus, terrę agri, poſſeſſiones, & hęreditates huiuſmodi proceſſu temporis, ad omnimodę deſtructionis ſiue deſolationis reducerentur opprobrium, pecuniam ipſam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen hęſitationis verſatur ſcrupulus, an huiuſmodi contractus liciti ſint cenſendi.

Conſuetudo dictius utentium moribus approbatũ.

¶ Vnde nonnulli illos vſurarios fore prę-

tendentes, occaſionem quærunt redditus, & cenſus huiuſmodi ab eis debitos non ſoluendi. Quare pro parte epiſcopi & clerici prędictorum aſſerentium, quod in talibus ſic emptis cenſibus & redditibus, fructus, redditus & prouentus plurium eccleſiarum, monaſteriorum, hoſpitalium, & eccleſiaſticorum beneficiorum ciuitatis, & diœceſis ac partium prædictarum, nec non fere omnes quotidianæ diſtributiones, quæ in plerſque ex eccleſiis ipſis diuinis intereſſentibus miniſtrari ſolent, conſiſtere noſcuntur: nobis fuit humiliter ſupplicatum vt ſuper his Apoſtolicæ ſedis declarationis oraculum impertiri, & adiicere paterna dilectione curaremus.

Dubia declarare ſũmi Põtificis eſt.

¶ Nos igitur huiuſmodi in hac parte ſupplicationibus inclinati, & factas ex commiſſione felicis recordationis Martini Papæ v. prædeceſſoris deſuper examinationẽ, & eiuſdem prædeceſſoris noſtri declarationem, attẽtius perſtringentes, ſuiſque veſtigiis inhęrentes, ad omne ſuper his ambiguitatis tollẽdum dubium, præfatus contractus licitos, iurique conſormes & vendentes eoſdem ad ipſorum ſolutionem cenſuum, & redditũum, iuxta dictorum contractuum tenores (remoto cõtradictionis obſtaculo) efficaciter teneri auctoritate Apoſtolica præſentium ſerie declaramus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentari præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrũ, anno incarnationis Dominicę M.cccc.lv. pridie Non. Maij, Pontific. noſtri anno primo.

¶ Volentes itaque quod prædictæ litteræ debitum ſortiantur effectum, fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut vnus veſtrum, per vos vel alium ſeu alios, dictis prępoſito, decano, capitulo, ac aliis beneficiatis opportunæ defenſionis præſidio aſſiſtentes, dictaſque litteras (vbi & quando ac quotiens expedire videritis) auctoritate noſtra ſolemniter publicantes, faciatis, & eadem auctoritate per venditores ſeu debitores redditũum, & cenſuum huiuſmodi dictis emptoribus, ſeu illis, quibus ipſorum redditũum & cenſuum ſolutio præſtanda fuerit, de eiſdem cenſibus & redditibus iuxta contractuum, & conuentionum ſuper his habitorum formam, & tenorem, plenam & debitam ſatisfactionem impendi: contradictores vero per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo: non obſtante ſi aliquibus communiter vel diuiſim a ſede Apoſtolica indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, vel excõmunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas, non faciẽtes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mẽtionem. Dat. vt ſup.

De ſepulturis.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Corpora defunctorum exenterantes, & ea immaniter decoquentes, vt oſſa a carnibus ſeparata ferant ſepelienda in terram ſuam, ipſo facto ſunt excommunicati.

CAP. I.



Eteſtandæ [a] feritatis [b] abuſum, quẽ, [c] ex quodam more † horribili [d] nonnulli fideles improuide proſequuntur, nos piæ intentionis ducti propoſito ne abuſus prædicti ſæuitia vlterius corpora humana dilaceret * menteſque fidelium horrore commoueat, & perturbet auditum, digne decreuimus abolendum. ¶ Præfati namque

DEteſtandę. ¶ Huic ſtatuto cauſam dedit bonæ memoriæ N. tituli ſancti Laurentij in Damaſcho Presbyter Cardinalis. Et hoc ca. diuiditur in ſex partes: Primo procemium ad dicenda præmittit. Secundo. §. [Præfati.] factũ horrendũ ponit. Tertio, §. [volentes.] ſuper facto huiuſmodi ſtatuit. Quarto, §. [Sed vt defunctorum.] voluntates defunctorum moderando docet exequi. Quinto. §. [Nos enim, contra ſtatutum huiuſmodi facientes pœna excommunicationis, & defunctum, vt eccleſiaſtica careat ſepultura, punit. Sexto, §. [Nulli.] inhibet, ne contra prohibitionem huiuſmodi fiat, volẽsquod facientes indignationem Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum incurrant.

a ¶ Deteſtandæ.] id eſt execrãdę vel abominãdę, ſic ſumitur ext 6. lib. de conceſ. præb. ca. deteſtanda. ext. de fil. presbyt. ex tranſmiſſa. extra qui fil. ſint legit. per venerabilem, circa fi. Alio modo accipitur deteſtari, hoc eſt abſenti denũciare, vt deteſtatio ſit denunciatio facta cũ teſtatione. Vnde deteſtari, denunciãdo teſtari ff. de ver. ſig. l. ſub ſignatũ. §. deteſtari. & l. ſ. q. Io. Mon.

b ¶ Feritatis.] ideſt. crudelitatis. inſtitut. & ff. ſi qua. pau. fec. dic. circa pri. Io. Mo.

c ¶ Abuſum.] i. malũ vſum, ſeu contra rationẽ. ext de elect. quiſquis. & c. quod ſicut. 2. reſponſo.

d ¶ Horribili.] hic horror exprimitur. inf. eo. §. præfati. & dic horribili, ideſt, abominabili, 32. qu. 4. ſi vxorem. ext. de ſpon. veniens. 1.

† Alias modo.

a ¶ Im-

fideles huius suæ improbandę [a] vtique consuetudinis vitio intendentes, si quisquam ex eis genere nobilis, vel dignitatis titulo insignitus, præsertim extra suarum partium limites debitum † naturæ persoluat, in suis vel alienis remotis partibus sepultura electa, defuncti corpus ex quodam impiæ pietatis [b] affectu truculenter [c] exenterant [d], ac illud membratim vel in frustra [e] immaniter [f] concidentes, ea subsequenter aquis immersa exponunt ignibus decoquenda. Et tandem (ab ossibus tegumento [g] carnis excusso) eadem ad partes prædictas mittunt, seu deferunt tumulanda [h]. Quod non solum diuinæ maiestatis cõspectui abominabile plurimum redditur [i], sed etiam humanæ considerationis obtuitibus [k] occurrit vehementius abhorrendum [l].

¶ Volentes igitur (prout officij nostri debitum exigit) illud in hac parte remedium adhibere, per quod tantæ abominationis, tantæq; immanitatis, [m] & impietatis abusus penitus deleatur, nec extendatur [n] ad alios: Apostolica auctoritate statuimus & ordinamus, vt cũ quis cuiuscũq; status aut generis seu dignitatis [o] extiterit, in ciuitatibus, terris, seu locis, in qui-

a ¶ Improbandæ.] & merito, cum enim consuetudo qua tenditur ad rerum abusum, sit reprobata extra de consue. ex parte de offic. ordin. si canonici libr. 6. multo magis illa est reprobanda, qua tenditur ad abusum corporum humanorum, quæ nõ recipiunt (propter eorum excellentiam) æstimationem, §. si quadru. pau. fe. dic. leg. ex hac lege. ff. de his qui deie. uel effu. le. prima. §. sed cum homo. sic nec libertas æstimationem recipit. ff. de reg. iur. l. libertas.

Corpus humanum nõ recipit æstimationem.

b ¶ Impiæ pietatis.] prætextu enim pietatis impietas non est committẽda. 30. q. 1. nosse. 1. quæst. 1. non est putanda, & sicut ministerium pietatis est consolari merentium corda. 45. dist. disciplina, in fin. sic desolari eadem sub colore obsequendæ, voluntati improbæ, defunctorum est impietas: cõtristatur. n. quis merito cum videt illa diuidi, quæ non patiuntur diuisionem commodam, quo casu in re etiam communi non fit diuisio, sed de iure fit uni adiudicatio totius rei, æstimatione alteri pro sua parte danda. Inst. d. offi. iudi. §. eadem. & §. seq. de leg. 1. non amplius, §. ult. nec per hoc c. derogatur electioni sepulturæ, sed modus hic narratus merito reprobatur, ut infra, §. sed ut defunctorum. Sic Iacob & Ioseph elegerũt sepulturam, ut Iacob. conditus aromatibus integre, & Ioseph corpore incinerato eius ossa ad sepulturam paternam portarentur. Gen. c. ult. extra de sep. ca. 1. libr. 6. 13. q. 2. c. Ebron. & c. vnaquæque. ver. Item Iosep Ioan. Mona. Cardinalis.

Mori est naturæ debitũ soluere.

…eis cõis adiudicatio fit …diuidi nõ possit.

c ¶ Truculenter.] a truculentus, qui est plenus truculentia, vt in hymno.

Arcet luporum truculentam rabiem:

d ¶ Exenterant.] i. extrahunt interiora, unde exentera intestina dicuntur, quasi ex intra trahantur. ex quo uerbo & pluribus positis in hac constitutione videntur intestina per incisionem corporis non debere ex trahi, vt forsan corpus per aliquot dies custodiatur super terrã ad expectandum defuncti amicos, & ratio redditur. 23. quæstio. 5. si non licet. Item ius statuit quo loco quis debet sepeliri, & licet ius det electionem sepulturæ, hoc iuris beneficium non debet trahi ad dispendium illicitum. C. de vsuc. pro empto, eum qui siue sit illicitum in modo vel facto. ut hoc c. & dicto. c. si non licet. Item humana corpora sub certa pœna prohibentur sepeliri in ciuitatibus. ff de sepul. uiol. l. 3. §. diuus, ne contingat infectio, quæ si contingat, est purganda. ff. de not. ope. nun. l. de pupillo, §. si quis riuos. ergo propter beneficium electionis sepulturæ non debet committi, unde habeatur contagium, horror, seu infectio. Et ideo ne contingat infectio, debet corpus tradi ecclesiasticæ sepulturæ, & fieri seruitium conuocatis amicis. Sed contra, licet corpus humanum condire aromatibus, & hoc est ornare ipsum, sed ornatus præsupponit mundum, nam munda ornari debent, non immunda, unde Apostolus, ad Romanos. 13. Abijciamus opera tenebrarum, hoc est vitia, & induamur arma lucis, id est, uirtutes quæ faciunt hominem lucidum & armatum contra vitia, & ut dicit Boetius: Prius sunt extirpanda vitia, quã inferantur uirtutes, ergo condiendum prius erit a fęcibus mundandum: ꝙ fit leuius per incisionem. Dicũt quidam quòd hoc est tolerabile in maximis viris extra forum proprium longe morientibus, uel in remotis valde sepulturam eligentibus. Dic contra, ne fiat diuisio incommoda, quę etiam est prohibita in profanis, ut dictum est, præsertim cum ius commune sine caprione & calumnia electionis sepulturæ intelligendum sit. ff. ad exhi. le. pen. & ad arg. dic ornatum præsupponit mundum, dum tamen mundare quod intenditur non sit prohibitum. ut hic. Et est hic aliud hoc mundare contra naturam rei, nam cadauer, id est, caro data vermibus debet dari terrę, nam caro est terra, & in terrã reuerti debet. vnde quòd corpus Iesu Christi & Iacob fuit conditum aromatibus, ut habetur. Io. 19. & Gen. vlti. non tamen habetur ibi quod fuerit exenteratum. Ioan. Mon.

…Exentera… quid dicantur.

Mortuo aliquo an possint intestina extrahi, ut expectentur amici.

e ¶ Frusta.] sine r in vltima syllaba. Et est frustũ, pars carnis uel panis: sicut lupus frustatim comedit agnum, 13. q. 1. §. his ita uer. item Apostolus, laborantem agricolam, &c.

f ¶ Immaniter.] id est crudeliter. C. de emen. ser. l. 1. in fin. Reperitur tamen quandoque immanis pro grandi, vt hic, immania cete, & forte est ratio, quia grandes consueuerunt esse crudeles.

Immanis duo significat.

g ¶ Tegumento.] id est, coopertura. ff. de auro, & argẽ. leg. argen. in prin.

h ¶ Tumulanda.] Illud forte attendentes.

Mollius ossa cubant, tumulis sociata parentum. Alias, Mollius ossa cubant, manibus tumulata parẽtum, I. M.

i ¶ Redditur.] cum diuiditur quod commode diuidi nequit, & sic in re Dei peccatur. extra de cor. vit. significauit, 23. q. 5. si non licet.

k ¶ Obtuitibus.] id est, aspectibus.

l ¶ Abhorrendum.] nam quod quis abhorret in seipso, iure naturali habet abhorrere in alio. ext. de offic. ordi. ae reprimendam, & d. c. si non licet. iuxta. illud.

Quod tibi uis fieri. mihi fac quod non tibi, noli: Sic potes in terris uiuere iure poli. Ioan. Mona.

m ¶ Immanitatis.] id est crudelitatis.

n ¶ Nec extendatur ad alios.] deinceps, quia statuta dãt formam futuris negotijs, extra de consti. c. ult. C. de legi. & con. l. leges & constitutiones.

Moriuntur magni vt parui.

o ¶ Dignitatis.] nunquid comprehenduntur episcopi, & etiam laici reges? Dic ꝙ sic, quia unus est introitus omnibus ad uitam, & similis exitus. Sap. 7. & quo ad id de quo agitur est negotium ecclesiasticũ, in quo omnes æqualiter subsunt Papæ statuenti. Nec hoc casu tollitur

tur desiderium defunctorum, sed differtur, ut infra, §. proxi. Nec obstat ꝙ notabilia sunt spāliter exprimenda alias viderentur neglecta. ff. de iniu. l. item apud, 8. edictum, quia hic respicitur status hominis post mortem, in quo non est distinctio liberi vel serui. auth. de mo-ma §. 1. coll. 1.

bus catholicæ [a] fidei cultus viget diem de cetero claudet extremum: circa corpora defunctorum huiusmodi abusus vel similis nullatenus obseruetur, nec fidelium manus tanta immanitate fœdentur. Sed vt defunctorum corpora, sic impie ac crudeliter non tractentur, deferantur ad loca, in quibus viuentes elegerint sepeliri, aut in ciuitate, castro, vel loco vicino ecclesiasticæ sepulturæ tradantus ad tempus, ita quod demum incineratis corporibus, aut alias ad loca vbi sepulturam elegerint, deportentur, & sepeliantur in eis. Nos enim si prædicti defuncti executor vel executores aut familiares eius, seu quiuis alij cuiuscumq; ordinis, conditionis, status, aut gradus fuerint, etiam si pontificali dignitate præfulgeant, aliquid contra huiusmodi nostri statuti, & ordinationis tenorem præsumpserint attentare, defunctorum corpora sic inhumaniter & crudeliter pertractando, vel faciendo pertractari, excommunicationis sentētiam, (quam exnunc in ipsos proferimus) ipso [b] facto se nouerint incursuros, a qua non, nisi per Apostolicam sedem (præterquam in mortis [c] articulo †) possint absolutionis beneficium obtinere. Et nihilominus ille cuius corpus sic inhumanè tractatum fuerit, ecclesiastica careat sepultura. [d] Nulli ergo, &c. Datum Lateranen. xij. Calend. Martij, pontificatus nostri anno sexto.

¶ Bonifacius VIII.

¶ Super prædicationibus, confessionibus, & sepulturis, prouidet hoc ca. vt tollat contentiones, quæ olim erāt inter curatos ex vna parte, & Iacobitas, et cordigeros ex altera. Hoc ca. licet fuisset sublatum per extrauagantem, inter cunctas, quæ est infra de priui: est tamen hodie innouatum per cle. dudum. de sepultu.

CAP. II.

SVper † cathedrā [e] preeminētię pastoralis diuina disponente clemetia constituti, & si multis & arduis, quę in amplum

a ¶ Catholicæ fidei.] & sic hæc cōstitutio non inhibet ubi catholicus decederet ĩ terras Saracenorum, immo inhibetur modus hic expressus. Sed si sunt tanti, deberent cōdiri aromatibus, ut dictum est de Iacob: alias permittantur incinerari, vt in Ioseph. vnde subaudi hic, maxime
b ¶ Ipso facto.] sed pœna excōicationis ante istam constitutionem, aut præter eam. ut in casu posito, locum sibi nō uēdicat, vtpote antea non inflicta. Et dico istum modum esse illicitum ante istam constitutionē: quia corpus humanū cuius facies ad similitudinem cælestis pulchritudinis est figurata, nec maculari, nec defigurati dēt. C. de pæ. l. si quis in metallum. Item improba est uoluntas defuncti, qua mandat reliquias suas post mortem suam in mare proijci, ff de cōdi. inst. condi. & l. quidam. ff. de leg. 1. seruo alieno, §. fi. quòd tamen non est ita horribile sicut istud. Item humana natura est erubescēda. in authen. ut defun. seu fu. §. 1. coll. 5. Sed contra. ff. de reli. & sup. fu. cū in diuersis. So. lex illa non dicit, vtrum humanum corpus debeat diuidi vel non, sed quærit quid iuris sit si diuisū fuerit forte ab hostibus vel ab alijs. Nec obstant. C. de adulte. l. quāuis adulterij, in fi. vbi quis decapitatur, nec. C. de ser. fug. auth. sed nouo iure, ubi manus amputatur, nec ext. de homi. tua nos, §. vlt. ubi oculi eruuntur, & uirilia amputantur; quia hæc fiunt ad iustitiam exercendam, ut pęna unius sit metus multorū, C. ad le. Iu. repe. l. 1. Nec obst. si dicatur, homo motuus non est homo, quia saltem retinet figurā, & reliquias humanæ naturæ: & ideo etiam post mortem corpus humanum non recipit æstimationē, ar. auth. ut de fun. seu. eorum. §. 1. coll. 5. ĩ fi. C. de sepul. viol. l. 3. & fi.

Facies humana est ad similitudinē diuinæ pulchritudinis figurata.

Corpus humanum propter iustitiā exercendam varijs pænis sub.jci pōt.

c ¶ Mortis articulo.] hoc semper excipitur, ext. lib. 6. de pæ. felicis. §. præsenti. eō. de off. ordin. c. pastoralis, §. 1.
d ¶ Sepultura.] sed qūo defuncto imponitur pęna hic? Dic ex sequela præcedentis delicti, sicut & honor fit ei ex signis quæ in eo apparuerunt ipso uiuo. extr. de sen. excom. a nobis. 2. Sed tu dices: iste nō mandauit in specie: sed tantum in genere, quòd non continet illicitum, ff. de condi inst. l. procurator. Sol. iste mandās genus vidctur secundum unum solitum mandare: qui hic reprobatur, & ideo hic punit. vel dic ꝙ hic punitur sine culpa, licet non sine causa: quia hic punitur pg detestationem facti, & sequelæ eiusdem, sicut sæpe fit, ut not. extr. de constitu. ca. cognoscentes, & cap. antiqua. de priui. Io. Monach.

Mortuis q[...] que pęna im[...]ponitur.

† Vide cōci. Trid. ses. 14. c. 7. de casuū reseruatiōe.

ADDITIO. Adde ad materiā huius decret. consilium Oldr. 77. quod incipit, thema tale est, ubi concludit, quod nepos non eligens sepulturam, sepelitur in sepulchro patris, & aui, licet sit in ecclesia mendicantiū, dato quod superiores eiusdem sint sepulti in ecclesia parochiali, ubi uide optimas rationes. Io. Frācisci.

Additio Io. Franc.

e SVper cathedrā.] Hoc statutum ordinat, prouidet, & decidit super tribus articulis, s. de prædicationib faciendis, & confessionibus audiēdis, ac de sepulturis; & occasione earū lucris. Super quib. fuit grandis contentio inter prælatos, & rectores parochialiū ecclesiarum ex parte una, & pdicatores & minores ex altera, præsertim a tpe felicis recordationis Martini Papæ iv. cuius indultum prędictis fratribus cōcessum per hoc statutum est sublatum. Et hoc statutum diuiditur in octo partes. Et primo ponit auctor procemium ad dicenda. Secundo, §. Ab olim, factum super dictis art. narrat. Tertio, quarto, & quinto. §. Diligēti, & §. Statuimus, & §. Hmōi quoq; super dictis trib. articulis prouidet seu ordinat. Sexto, §. Nos etenim, priuilegia indulgentias, gratias uerbo uel scripto concessas consuetudines, conuentiones, & statuta, & pacta, prout prædictis seu aliquib. eorum sunt aduersa, cassat, & irritat. Septimo, §. Ceterū, prelatos & rectores rogat & hortatur, ut se dictis fratrib. beneuolos reddāt, sec9 faciēdo præ-

† Ad intelle[...]ctum huius extrau. uide oīno. Oldr. conc. 287. ic[...] Qōnes ppo[...]sitæ, ti. de sepulturis, & cōs. 288. inc[...] Scda qō est[...] eo. ti. Anch. in c. 1. q. 13. de consti. & Are. cōs. 85. inc. Considerata diligenter.

Romanæ curiæ alueum vndique confluunt, [a] quaſi torrens [b], prægrauemur negotijs [c], curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis diſtrahamur, circa id tamen feruentibus uotis intendimus, vacamus inſtantius [d], ac operoſæ ſtudium ſollicitudinis impertimur, ut ad diuini nominis gloriam, exaltationem catholicæ fidei, & profectum fidelium animarum (præciſis radicitus diſſidiorum [e] vepribus [f], & litigioſorum anfractibus [g] omnino ſubductis) inter eccleſiarum antiſtites ad curam & regimen gregis Dominici deputatos [h], ceteraſque perſonas, quas ordo clericalis includit, pacis tranquillitas vigeat, feruor charitatis exæſtuet, inualeſcat concordiæ vnitas, animorum identitas perſeueret. Scimus enim & ex euidentia facti colligimus, quod non [i] niſi in pacis tempore bene colitur pacis autor, nec ignoramus, quod diſſenſiones [k] & ſcandala prauis actibus aditum præparant, rancores & odia ſuſcitant, & illicitis moribus auſum præbent.

prælatis & rectoribus comminando. Octauo §. nulli ergo, ut præmiſſa non infringantur, mandat, & contrariū faciens indignationem Dei & beatorum Apoſtolorum incurrat. Et pro prælatis & rectoribus iſta ſunt ſpecialiter notanda. Primum eſt, quod non eſt hic ſpecialiter conceſſum, cenſetur eſſe denegatum. arg. C. de appell. præcipimus, in fi. extra li. 6. de elect. conſtitutio. Et eſt ratio, cum dicti Fratres pugnent contra ius cōe, quod non eſt expreſſe ſublatū, ſtat. extra de priuil. paſtoralis. preſertim ubi priuilegium habet alias effectum, ut d. c. paſtoralis. & c. in his. Item ſecūdo hac conſtitutione priuilegia, pacta, conſuetudines, conuentiones, ſtatuta, gratię ſeu indulgentiæ hic ordinatis aduerſa ꝑ hanc conſtitutionem reuocantur. ſimile video extra lib. 6. de elect. cum non deceat. & c. quia ſæpe. & eo li. de ſent. ex. ō. c. vlt. in fi. Item videtur notandū, ꝙ prælati non denegēt dictis Fratrib. licentiam petitā ſimpliciter, ne id quod eſt poteſtatis ordinariæ, fiat poteſtatis Apoſtolicæ, & poteſt fieri hæc conceſſio ſimpliciter, vel ad tempus. Et forte dare ſimpliciter, ne pro malitia notaretur. Et concedendo ſimpliciter eſt facultas reuocandi, qñ uolet ordinarius, vel in totū, uel in partem, ff. de iudi. iudicium ſoluitur. Contra dic, nam in hoc caſu eſt gratia, licentia & beneplacitum; ſiue quo ad prælatos, ſiue quo ad Papam gratioſe concedentem in negligentia prælatorum, inf. eo. §. ſtatuimus, & verſ. ſi uero ijdem. Et gratia non debet reuocari, cum ſit perpetua. extra lib. 6. de offi. deleg. ſi ſuper. Et nos beneficijs deceat adiuuari, nō decipi. ff. commo. in commodato, §. ſi ex facto. in fi. argu. C. de donat. quæ ſub modo. l. pfecta. Nec obſtat l. iudiciū, in qua nō ſit datio, ſed cognitio, & cogniti executio & hoc in ſimili not. extra de elect. in cauſis. Et hic non præſumeretur malitia, ſi prælatus ſic diceret, do uobis uſque ad tale tp̄s, deliberaturus poſtmodum de tēpore longiori, prout audiam merita & diligentiam Fratrum eligendorum. Item notandū ne dicti Fratres metas exeant dictę ordinationis & ipſis exeuntibus ſint repellendi, unde delegatis principis uenientibus ad certam prouinciam, præſes eiuſdem non debet ſinere eos amplius facere, quam eorum legatio ſe extendat, auth. ut iud. ſine quoquo ſuffra. §. volumus, coll. 2. Et eſt ratio, delegatus habens ptātem a Principe, illud tantum proſequatur, quod ſibi ſpecialiter eſt conceſſum, nec alia vſurpet. C. de excu. & exac. l. quicunque, lib. 12. præſertim, cum contra hoc ſtatutū Fratres priuilegiati non exiſtant, immo priuilegium ſi contra ipſum ſtatutum habent, eſt ſublatum. inf. eo. §. nos etenim. Sed an iſto caſu prelati poſſint animaduertere in tales excedentes, notaui extra lib. 6. de priuileg. c. epiſcoporū. Pro fratribus illud eſt notandum, ut ipſi formam huius ſtatuti diligenter obſeruent, & ipſius limites nō excedant, extra lib. 6. de priuileg. uolentes, in princ. Sic enī ſeruare debent, priuilegia, ut eorum mentem minime tranſgredi uideātur. extr. de priuil. porro, & excedentes metas priuilegiorum coerceri poſſunt, ſi ſuo indulto non contenti iuſtitiam impediunt aliorum. extra de priuil. parentibus, priuilegium enim meretur amittere, & c. 11. q. 3. priuilegium, extra de ſent. excom. contingit 2.

[N]egatū cenſetur qđ expreſſe non conceditur.

Gratia Papæ eſt ꝑpetua.

¶ Cathedram.] cathedra eſt nomen græcum, & eſt excelſa ſedes præſidentis. Et componit̃ a cathos, qđ eſt ſedes, & edra, id eſt, ſponda, q̄ eſt pars lecti. Et proprie cathedra eſt doctorum, quæ cōpetit præ ceteris ſummo Pontifici: qui ſicut præeminet ceteris dignitate, ita ceteros ꝓcellat ſanctitate. 2. q. 1. viliſſimus.

Cathedra qđ ſit & unde dicitur.

a ¶ Confluunt.] vnde omnes oppreſſi ſedē Apoſtolicam poſſunt adire. 2. q. 6. omnis. & c. ſeq.

b ¶ Torrens.] nā proprie dr̃ torrens qui ex diuerſis partibus, aquam recipiens, torret, id eſt, uertit & voluit: ſic Papa nunc ad hunc, nunc ad illū ſe vertere habet & voluere.

c ¶ Negotijs.] unde Papa prægrauatur id eſt, præ alijs grauatur negotijs. Et eſt negotium quaſi negans otium. Non ergo uacet otijs & nugis, qui curis exercitari habent innumeris, ut ſequitur.

Negotiū vnde dicitur.

d ¶ Inſtātius.] ex hoc nota, ꝙ habēs ad multa intendere, ad id debet qđ eſt grauius manū apponere, ſicut ille qui ſe vult liberare iuris præſumptione, ab eo quod eſt ſibi grauius ſoluendo ſe liberat. ff. & C. de ſol. l. 1.

e ¶ Diſſidiorū.] id eſt diſcordiarum, ut habetur.

Conueniet nulli qui ſecum diſſidet ipſe.

Verſus.

f ¶ Vepribus.] ſicut enim uepres pannos & carnes hominum lacerant, ſic & diſſidia mentes.

g ¶ Anfractibus.] qui nonnullas moras habent. ff. ut lega. no. l. etiam.

h ¶ Deputatos.] vt paſcāt præcipue, non ut tondeant ſeu paſcantur, niſi acceſſorie, extra de ꝓſcri. cum ex officij. extra de cēſi. procuratores, & c. cū Apoſtolus, extra lib. 6. de offi. ord. ſi ep̄s. Sed hodie grex 1. iſte ſic reſpicit̃, ꝙ nulli ſeu pauci (proh dolor) intendunt ad paſturā, & oēs cōiter ad tōſurā, intendētes emūgere, non nutrire, lac & lanā curantes, non ouē. in termino a quo, in quo incipere deberent. ut eſt uiſitatio, & medio ꝑ quē procedere dēt, ut eſt correctio, & morū reformatio, ſicut gallus ſuꝑ prunas currentes, vt in termino ad quē principaliter tendunt ut eſt ventris & burſæ repletio prout proponunt diutius immorentur, & ob hæc prælati non dicuntur paſtores a paſcendo actiue, ſed paſſiue, ꝓpter quod dicuntur exactores ab improbe exigendo, ut dicatur in utroque brachio tam eccleſiaſtico quam ſæculari, exinanite, exinanite uſq; ad fundamentum in ea.

1 Quæ hic paulo acrius dr̃ de malis paſtorib. sūt accipienda.

i ¶ Quod non.] ſic ordina litteram, ꝙ non bene colit̃ auctor pacis, id eſt, Deus, niſi in tempore pacis, hoc eſt in ſtatu tranquillo: nam pax eſt ſtatus tranquillus, ſecundum Iſidorum.

Ordo litteræ.

k Diſſenſiones & ſcandala.] cum ergo hæc duo mala infra ſcripta ſequentia inferant, diſſenſionib. & ſcandalis totis eſt uiribus obuiandum, ne pullulent, & ſi pullulauerint, tunc tollantur ſeu, ut poſſibile eſt, minuantur, his ergo prohibitis & mala ſequentia prohibentur, extra 6. lib. de reg. iur. cum quid prohibetur.

Ab olim [a] siquidem inter prælatos & rectores seu sacerdotes ac clericos parochialium ecclesiarum per diuersas mundi prouincias constitutos ex vna parte, & Prædicatorum & Minorum ordinum Fratres ex altera (pacis æmulo [b] satore zizaniæ [c] procurante) grauis & periculosa discordia extitit suscitata super prædicationibus [d] fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiendis [e], pænitentijs iniungendis eisdem, & tumulandis [f] defunctorum corporibus, qui apud Fratrum ipsorum ecclesias siue loca noscuntur eligere sepulturam:

¶Nos autē (pij patris [g] more laudabili) moleste ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactę [h] considerationis examen, ac intra pectoris claustra sollicite reuoluentes, quàm sit plena periculis, [i] quam onusta [k] dispendijs, [l] quamque in diuinæ maiestatis conspectu reddatur exosa [m] discordia supradicta: Et propterea intendentes paternæ sollicitudinis studio illam prorsus euellere, ac omnimode submouere, nullis vnquam futuris temporibus fauente domino suscitandam, grandi quoque desiderio cupientes, ut huiusmodi negotium, quod potissime insidet cordi nostro, finem salubrem [n] & celerem per Apostolicę solertiæ studium consequatur, diligenti [o] cum fratribus nostris deliberatione præhabita super eo, ad honorem Dei & exaltationem catholicæ fidei, quietum statum partium prædictarum, ac salutis animarum fidelium incremētum, de ipsorum fratrum consilio, [p] auctoritate Apostolica statuimus & ordinamus, ut dictorum ordinum fratres in ecclesiis, & locis eorum, ac in plateis communibus libere valeant clero & populo prædicare, ac proponere verbum Dei, hora illa dumtaxat excepta, in qua locorum [q] prę lati prędicare uoluerint, uel corā se facere solemniter prædicari, in qua prædicare cessabunt, præterquam si aliud de prę latorum ipsorum voluntate processerit ac licentia speciali.

¶In studijs autem generalibus, [r] vbi sermones ad clerum ex more fieri solent, dieb. illis quibus prę dicari solemniter consueuit, ad funera ēt mortuorum, & in festis specialib. siue peculiaribus eorumdem Frarrum, possint iidē fratres, & liceat eis libere prædicare, nisi forte illa hora, qua solet ad clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, episcopus vel prælatus superior [s] clerum ad se generaliter conuocaret, aut ex aliqua ratione, uel causa vrgente clerum ipsum duceret cōgregandum.

¶In ecclesiis [t] autem

a ¶Ab olim] secunda pars, in qua præmisso procemio factum super quo statuitur & ordinatur, narrat.

b ¶Aemulo.].i. inuido, ab æmulor, quod multa significat. vnde versus.

Versus.

Aemulus inflatur, amat, inuidet, ac imitatur.

c ¶Zizaniæ] est primæ declinationis, & fæminini generis in singulari, & in plurali est neutri, & secundæ declinationis, & primæ vnde versus.

Zizania qd dicatur.

Est zizania, sunt zizania plura, niæq;.

Et est zizania herba peruersa, quam poetę infelix lolium vocāt, & significat scandala, uel iuuantes mala: & ideo sator dicitur diabolus, ut hic. & su. de elec. licet.

d ¶ Prædicationib.] hic est primus articulus.

e ¶Audiendis] Secundus articulus.

f ¶Tumulandis] Tertius articulus.

g ¶Patris,] qui habet sumere consiliū pro liberis suis, ff. ad leg. Iul. de adulter. nec in ea.

h ¶Exactæ.].i. exquisitæ. C. manda. in re mandata. Et significatā huius verbi, exigo, vide ext. 6 lib. de iud. cap. 1. in fi. Ioan. Mona.

i ¶Periculis] quandoque incursis, a percundo: & qñq; euasis seu præuisis a periendo, iuxta illud.

Versus.

Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

Et illud.

Non vadit peritum, qui vult audire peritum.

Et curare debemus de periculis, ut illa euadamus seu præuideamus, non vt ea incurramus, & ideo dico periculum dictū a perio, non a pereo, vt secunda sit longa, non breuis, ut in supino de perio, ut in versu prædicto.

k ¶Onusta.] ab onus .i. sarcina. sic onustus .i. sarcinatus.

l ¶Dispendijs.] expone vt extra libro 6. in procemio §. penultimo.

m ¶ Exosa] .i. valde vel perfecte odiens, vt dicitur exosus bella, i. ualde odiens bella, & ideo hæc discordia, quam Deus habet exosam, ab omnib. extirpetur, ac. C. de hære. Manichæos, quem .n. odit dominus, habet odire seruus.

n ¶Salubrem.].i. salutis uberem.

o ¶ Diligenti.] modo tres prædictos articulos per ordinem prosequitur, & hēt tria dicta secundum hos tres articulos.

p ¶ Consilio.] quid importēt hæc uerba not. extr. 6. li. de hæret. super eo.

q ¶ Locorum p̄lati.] intelligo p̄latos iure communi, ut ep̄os, vel consuetudine, ut decanus Baioceñ. Baiocis. Et hoc ꝓbatur in uer. vel ep̄us, uel p̄latus, &c. Et sic est differentia inter prælatum & episcopum & latius est uerbum prælati. & no. in simili extra 6. lib. de tempo. ordi. cum nullus. nec nomine prælati continetur rector ecclesiæ, cum specificetur contra prælatum, supr. eod. §. ab olim. Quid si u carius hoc faciat. Dic idem, quid enim ordinarij per se nequeunt, per alios expediant. extra de off. ord. inter. extra 6. li. de offi. ordi. si episcopus.

r ¶ Generalibus.] non ergo in uillis seu castris, extra de cle. nō resid. tuæ. Et loca in quib. iura docentur, debent esse studia legitima, ff. in ꝓœmio §. illud uero. Et legitimum est quod iure concessum & ad ꝓbatum est ff. de uer. sig. l. lege obuenire, uel antiqua consuetudine, cuius memoria non existit, hęc enim æquipollent. extra de uerbo. signific. super quibusdam. ff. de aqua quo. & æstiu. l. hoc iure, §. ductus aquæ.

s ¶ Superior.] non intelligitur hic tantum superior ep̄s, sed superior prę latus respectu cleri, uel ex consuetudine, uel priuilegio.

t ¶ In ecclesiis.] supra eod. §. diligenti. & vers. in studijs, ubi sunt Fratrib, quędam lo-

parochialibus fratres ibi nullatenus audeant vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, nisi fratres prædicti a parochialibus sacerdotibus inuitati fuerint vel vocati: & de ipsorum beneplacito, & assensu seu petita licentia fuerit, & obtēta, nisi episcopus vel prælatus superior[a] per eosdem fratres prædicari mandaret.

¶ Statuimus[b] etiam & ordinamus auctoritate prædicta, vt in singulis ciuitatibus, & diœcesibus, in quibus loca fratrum ipsorum consistere dignoscuntur, vel in ciuitatibus & diœcesibus locis ipsis vicinis, in quibus loca huiusmodi non habētur, Magistri, Priores, Prouinciales Prædicatorum, aut eorum vicarii, & Generales, & Prouinciales Ministri, & Custodes Minorum ordinum prædictorum, ad præsentiam prælatorum[d] eorundem locorum se conferant, per se vel per fratres, quos ad hoc idoneos forte putauerint, humiliter petituri, vt fratres qui ad hoc electi fuerint,[e] in eorum ciuitatibus & diœcesibus confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium audire libere valeant, & huiusmodi confitentibus (prout secundum Deum expedire cognouerint) pœnitentias imponere salutares, atque eisdem absolutionis beneficium impendere[f] de licentia, gratia, & beneplacito eorundem: Ac[g] deinde præfati Magistri, Priores, Prouinciales, & Ministri ordinum prædictorum, eligere studeant personas[h] sufficientes, idoneas, vita probatas, discretas, modestas, atque peritas ad tam salubre ministerium & officium exequendum quas sic ab ipsis electas, repræsentent vel faciant præsentari prælatis, vt de eorum licentia, gratia, & beneplacito in ciuitatibus & diœcesibus eorundem huiusmodi personæ sic electæ confessiones confiteri sibi volentium audiant,[k] imponāt pœnitentias salutares & beneficium absolutionis impēdant, prout superius

loca permissa est certis modificationibus ad prædicandum: si ipsis loca parochialia cum certa moderatione sunt interdicta, vt hic: & cum officium prædicandi in communi eis nō competat, sed prælatis & curatis, extra de offi.ord.inter.& inf.eo.§.huiusmodi quoq; omnem locum eis reputo interdictum, qui hic nō reperitur permissus. Sed quęro, an possit in cæmeteriis vel capellis vicinis? Dic quod non. extra 6.lib. de sent.excom. si ciuitas.

a ¶ Superior.] expone vt sup. ver. proxi.

b ¶ Statuimus.] Secūdus articulus in quo sic procedit. Nam primo pmittit duo quæ incumbūt fratribus antequā audiant confessiones, vt licentiā audiendi confessiones petere, & post cōcessam licentiam fratres eligere, inf.eod. ver.ac deinde. Tertio & quarto, ver.extra, & vers.numerus, ponit duas modificationes circa prædicta. Quinto decidit quid sit agendum cum est obtēta licētia, & fratres electi sunt, vt eorū personæ acceptatæ. vt j.ver.& si ijdē. Sexto, quod sit agēdum quā psonæ nō sunt acceptatæ, inf. vers quod si forte. Septimo, ver. si vero in casu recusationis prælatorū dat fratrib. licentiā gratiosam. Octauo, ver. per huiusmodi autē, dictam licētiam moderatur.

c ¶ Vicarij.] pro parte Prædicatorū sunt tres gradus, sicut pro parte Minorū. Sequitur statim de tribus gradib. Et fuit hoc factū, vt paritas in dictis ordinibus seruaretur, in sequenti tamen ver. non ponuntur nisi duo gradus, nec mirum: quia grauius est eligere fratres ad ministeriū audiendi confessiones, quā ad licentiam in genere petendam, ex qua consequenter peti debet sequens gradus inf. versic. proxim. Et hic appellantur vicarij illi, qui sunt in certis prouinciis seu regnis, vbi non sunt Prouinciales Priores, sed Prouinciales constituerunt Vicarios, vt prouincialis Angliæ fecit Vicarium in Scotia, vbi non est Prouincialis.

d ¶ Prælatorum.] iure communi, vt episcopi vel consuetudine, seu priuilegio. hæc.n.dat prælationem, ar. extra de consang.& affi.c.1.

e ¶ Fuerint.] post licentiam datam, infr.eo.ver.ac deinde.

f ¶ Impendere.] ab illis solum a quibus possunt absoluere curati inf.eo.ver. per huiusmodi, extra 6.lib.de pæn.& remiss. si episcopus.

g ¶ Ac deinde.] & sic nota gradū nō concursum inter hunc ver.& præcedētem, §.Et dicūt quidam deinde, .i.obtenta licentia præmissa fiat electio, vt sequitur. Tu dic deinde, i. post licentiam pręmissam petitam dumtaxat: nam peti pōt & cōsiliū & licentia, & non obtineri, extra de arbit. cum olim. extra de reg.licet. Et hic hr ex sequentibus in quib. papa prouidet, nedum in casu obtentæ licentiæ, sed ēt in alio, in quo oportet quod fiat electio, & si oporteret licētiam hoc casu obtinere, iam esset in potestate prælatorum istos ordines impedire: quod papa non intendit, vt inf.seqtur. Aliqñ tamen non sufficit licentiam petere, extra de pæn. & remiss. omnis. extra 6.libr. de electio. si religiosus.

h ¶ Personas.] sed quales? Dic sex qualitatib. sequentibus in textu fulgentes: nec mirum: quia isti falcem suam in messem alienam mittere satagunt: & iō si tales nō sūt, quales hic depinguntur sunt in culpa. ff. loca si quis domū.§.si quis vitulos, etenim isti fratres de gratia prælatorū vel sedis Apostolicæ in narratis hic se immiscent, vt hoc versi & infr.eod. versic. si vero ijdem.

i ¶ Exequendum,] quod est ars artium. extra de æta.& quali. cum sit.

k ¶ Audiant.] & illi solum de quibus est dictum supra eo. super verbo, impendere.

l ¶ Impendant.] si hæc tria faciunt, ergo habent curam animarum, & curati curam ecclesiarum habent in toto in suis territoriis, ergo isti saltem in tanto. Sed dices, habent ex concessione pręlatorum gratiosa, vel Papæ, su.eo.ver numerus, & ver si vero, & sic sunt delegati, qui nihil proprium habent, sed alienā iurisdictionem exequuntur. ff de offic.eius cui man. est iurisd.l.1.§.qui mandatum. Solu. delegatus respectu delegantis alienam iurisdictionem exequitur: ipse tamen delegatus habet iurisdictionem & honorem, quę exercet nomine suo. Vel dicti fratres videntur ordinarii per hanc constitutionem eis iurisdictionem tribuentem: nam hæc ordinatio est statutum, & concessio generalis per hunc canonem, inf.c.in fi. Et hęc ordinatio.

Fratres pro confessionibus audiendis deputati, an sint delegati vel ordinarii.

est expressum, extra ciuitates, & dioeceses, in quibus fuerint deputatę, per quas eas volumus, & non per prouincias [a] deputari, confessiones nullatenus auditurę.

¶ Numerus autem personarum assumendarum ad huiusmodi officiũ exercendum, esse debet prout vniuersitas cleri & populi, ac multitudo vel paucitas exigit [b] eorundem. Et si ijdem prælati petitam licentiam confessionum huiusmodi audiendarum concesserint, illam præfati Magistri, Ministri, & alii cum gratiarum recipiãt [c] actione, dictæque personæ sic electæ commissum sibi officium exequantur.

¶ Quòd si fortè iam dicti prælati quemquam [d] ex dictis fratrib. præsentatis eisdem ad huiusmodi officium nollent [e] habere, vel non ducerent admittendum: eo amoto, vel subtracto, loco ipsius similiter [f] eisdem pręsentandus prælatis possit & debeat alius surrogari.

¶ Si vero ijdem prælati præfatis fratribus ad confessiones (vt præmittitur) audiendas electis huiusmodi exhibere licentiam recusarint [h], nos ex nunc ipsis vt confessiones sibi confiteri volentium libere liciteque audire valeant, & eisdem poenitentias imponere salutares, atque eisdem beneficium absolutionis impertiri gratiose [i] concedimus [k] de plenitudine Apostolicæ potestatis. ¶ Per huius-

dinatio est potius vicaria, quæ est ad vniuersitatem territorii. inf. eo. ver. numerus, & tales vidẽtur ordinarii, no. 6. lib. de app. Romana. & ff. de ver. sig. pupillus, §. territorium. Tu ergo frater si curam habes, vide si hoc est aduersum constitutioni, extra 6. lib. de verb. sign. Exiit. Tu dic, licet fratrib. sit cõcessum, q̃ faciant tria, q̃ ad curatos de iure ptinent, nõ tñ pp hæc sunt dicendi habere curam animarũ, nec principalẽ, quia non sunt prælati, nec delegatã, quia talia facere non sic eis committitur, quod ad eorum executionẽ obligentur, sed in arbitrio & libera voluntate eorum remanet quòd talia exequantur, sicut eis placuerit & visum fuerit expedire. Fideles etiam nõ sunt fratrib. obligari, nec quãtum ad præmissa ad fratres recurrere sunt adstricti. Et ideo licet hæc constitutio sit statutum, & concessio generalis: & in perpetuum duratura, quantum ad pręmissa quæ fratribus sunt cõcessa, non tamẽ fratres propter hoc curati aut ordinarii debent dici. Si autem aliqui fratres minus prudẽter propter pręmissa modo prædicto eis concessa, sibi attribuere præsumpserint, quod curam habeãt animarum: videant si hoc sit contrarium dictæ constitutioni, Exiit.

a ¶ Prouincias.] quid importat prouincia, ciuitas & dioecesis, habetur extra 6. li. de censi Romana. I. rñ. extra lib. 6. de præb. quamuis. I. in fi.

b ¶ Exigit.] & sic nota numerum præsidentium considerari, prout subditorum necessitas exposcit, authẽ. vt deter. sit nu. cleri. circa princ. coll. I. extra de vita, & hon. cler. quoniam, & extra de instit. c. I. extra libr. 6. de stat. reg. cap. vnico. §. sane. Sed quid si episcopus dicat pauciores sufficiunt, & fratres cõtradicunt: quidam recipiuntur per episcopum, illi de quibus sibi videbitur, & si fratres volunt, de aliis contendant, arg. ff. de aqua quoti. & æsti. l. I. §. Trebatius. Sed ille §. loquitur vbi auxilio erat facta, tunc in eo quod excedebat poterit prohiberi, exemplum extra de censi. cum Apostolus: vnde dic, recurrendum ad arbitrium boni viri, i. iudicis, qui debet esse medium inter extrema. ur. ff. de pign. actio. si seruos, in fin. Cod. de Iudæis, l. nullus, ff. de verb oblig. cõtinuus. §. cum ita. extra de offic. deleg. de causis, ff. de testib. quæsitum. Et forsan caute faceret episcopus, si in exordio cum licentiam concedit, taxaret numerũ, etenim multa fieri possunt ab initio, quæ locum non habent ex post facto, ff. de pact. l. in traditionibus. C. de don. quæ sub mo. l. I. & l. perfecta.

Prælati sunt plurec vel pauciores deputãdi p necessitate subiectorũ.

c ¶ Gratiarum recipiant.] cum nihil communi iure sibi valeant vendicare, & ob hoc fratrum potestas in expressis hac ordinatione est mensuranda, non vltra laxanda. extra de priuil. potro.

d ¶ Quenquam.] & sic nõ possunt plures refutari. Dic contra, quia hoc verbum, quenquam, est iuris, q̃ ęquipollet vniuersali: & extendi debet in edictis pretorũ. ff de vi. bo. rap. l. 2. §. homines, ff de neg. gest. l. I. §. I. & 2. ff. de const. pecun. l. I. §. alias fieri posset fraus huic constitutioni, quæ requirit multa in fratrib. assumendis sup. eod. verb. ac deinde.

e ¶ Nollent.] hoc verbum, & sequens respicit solum factum, & sic fuit dictum in concedendo hoc ius deferendo prælatis: ita q̃ hic non versetur causæ cognitio, aliud. n. est arbitriũ, q̃ refert ad arbitriũ boni viri, vt est pmissum. Aliud volũtas, quæ refertur ad propriũ motũ, ff. de hær. inst. si quis Sempronium, ff. de le. 2. l. I. ff. ad Treb. q̃a poterat. Voluntas n. quæ est domina in regno animæ, cogi non potest.

f ¶ Similiter.] vt su pr. verb. ac deinde.

g ¶ Surrogari.] sed nunq̃d hæc surrogatio fieri poterit pluries? Vr q̃ non, quia semel sufficit, arg. ff. de arbitr. si duo, § semel ff. de aqua pl. ar. l. in diem, ff. de bon. auct. iud. pos. l. fi. §. fi. ff. de leg. 3. fideicommissa. §. si quis decẽ. Sol. dicta iura loquũtur, vbi res effectum habuit, sed hic non habuit, & ideo est iterandum. Sed quotiens? dic trinam requisitionem ad minus necessariam. Et similis q̃ no. ext. de of. del. cum causa, & distingue circa hoc. Aut recusatur surrogatus a p̃lato ex causa, vt pote quia non habet qualitates expressas, su pr. eo. ver. ac deinde, & tunc fratres sibi imputẽt, qui malum elegerunt, mala. n. electio est in culpa, ff. de neg. gest. nam, & Seruius, in fi. Insti. de soc. in fin. extra 6. lib. de elect. si compromissarius. §. I. Aut sine causa, & tunc succedit papalis, licentia seu gratia. inf. ver. prox. In dubiis, dic vt no. sup. ver. exigit.

Surrogati, fratrum at[...] possit plu[...] ries fieri.

h ¶ Recusarint.] quid si neglexerint? Dic idẽ, si tertio requisiti non fecerint vt not. In simili. d. c. cũ causa. & no. diligenter tres gradus positos in toto isto, §. supra eo. statuimus. Vnde gradib. præcedẽtib. diligenter nõ seruatis, fratres non habent potestatem inf. scriptam, nam primo gradu non expleto non est locus secundo, arg. ff de acq. hær. l. 3. & l. quamdiu.

i ¶ Gratiosæ.] quæ est arcte interpretanda, quatenus ius tertii tangit, ff. ne quid in loco pub. l. 2. §. merito, & § si quis a principe. Alii dicunt large in odiũ prælati recusantis, & in fauorem armatum: hæc tamẽ interpretatio verba statuti non excedat. ex. de priuileg. porro. Et in re dubia melius est verbis edicti seruire. ff de exerc. act. l. I. § licet autem.

K ¶ Concedimus.] sup. de suppl. neg. præl. cap. I. Sed nunquid per hoc concilio generali, extra de pœnit. & remi. omnis, derogatur? Vr, quod sic arg. extra li. 6. de const. c. I. Sol. hic non est contradictio, sed compatientia, & sic vtrũq. tenet. extra de priuil. in his & j. dicetur. Itẽ prouisio specialis tollit generalem, C. de pact. conuen. tam super do. l. fin. Sed illa lex loquitur ubi

soc-

modi autem concessionem [a] nequaquam intendimus personis seu Fratribus ipsis ad id taliter d.putatis, potestatem in hoc impendere ampliorem, quam in eo curatus vel parochialibus sacerdotibus est a iure [b] concessa, nisi for-

specialis prouisio erat hoīs, sed gñal's, legis. Sed hic vtra que erat iuris, quo casu specialis prouisio nō tollit gñalem, sed geminat subsidium, vt plenius prouideatur saluti aīarum quę respexit præsens cōcessio, sup. eo. uer. ac deinde. sicut iuris subsidium geminatur, vt plenius improbitas reprimatur. ff. nau. caup. sta. & ita de facto. §. ex hoc edicto. Item hæc est spālis, illa generalis; ergo ista illi derogat. extra lib. 6 de reg. iur. generi & ibi not. Sol. vbi genus & species legantur diuersis, & ad diuersos fines intelligitur dicta regula. Nam si mihi est relictum genus, & tibi species illius generis, meum legatum non est extinctum, sed attenuatū. ff. de adi. leg. qui hoīem. Et mihi donatur vt habeā & tibi similiter, & isti sunt diuersi fines. Sed in hoc casu tam generalis prouisio quam spālis est ad eundem finem, vt saluti aīarum prouideatur, & ideo vna alij non obsistit, sed concurrunt, sicut si genus & species vni essent legata, vt d. c. gñi. not. Sed dices; ergo cōfessus tenebitur iterato confiteri. Sol. hoc non est ex necessitate sacramenti, sed ex obligatione tui, qui voluntarie ad fratrem accessisti, sup. eo. §. statuimus, relicto patre spirituali, cui es adstrictus, non fratri, ad quem voluntarie vadis, nec ita subuenitur illi qui voluntarie facit, sicut illi qui ex necessitate. ff. de procu. l. procurator, qui pro euictione. & ibi not. Nec prima ratio, quæ loquitur in iuribus cōmunib. obstat. Sed hæc concessio est gratiosa priuilegialiter data quæ non tollit ius præcedens, nisi de ipso fiat mentio spālis, extra de capel. mon. ex parte. Sed illud c. loquitur vbi priuilegium datur sine magna deliberatione. Sed istud fuit datū cū magna deliberatione, & est statutum, vt infra in fi. Item vt est dictum, gñale, & spāle hic non tendūt ad diuersos fines, & ideo se cōpatiuntur. Item si nō hēret qnque reuerti subditus ad curatū, posset prorsus eius potestas in auditione cōfessionum exhauriri. Et priuilegium non tenet, quod vergit in enormem alterius læsionem, extra de deci. suggestum. ff. de vulg. & pup. subst. ex facto, in prin. & §. 1. Et esset in potestate subditorum totaliter recedere a curato. Quo casu qualiter curabit, qui morbum nescit. Ait Boetius: Si operam medicantis expectat, oportet vt vulnus detegat. Item & si curati non intersit pp. subditum, qui forsan bene confessus est Fratri, interest tamen curati pp. se agnoscere vultum pecoris, cui dictum est in Ecclesiastico 22. c. Curam illius habe. Item subditus posset transire nunquam veniendo ad confessionem dicendo se Fratri confessum. Item qualiter curatus ecclesiastica sacramenta subdito, quem non nouit dispositum, maxime vbi subditi sunt aliqua notoria crimina, nec potest Frater reuelare confessa: vt dicit dictum concilium omnis. Item hoc indultum potest operari multos effectus, cum hoc quod constet dictum concilium de confitendo saltem semel in anno proprio sacerdoti, ergo stabit concilium cum hoc indulto. extra de priuileg. in his, & c. pastoralis. Item Papa per hoc indultum non auffert hic potestatem curati, sed socium hic sibi cum multis modificationibus adiungit, ergo curatus remanet non exclusus, sed inclusus. Nec obstat si dicas, duobus competit potestas in solidum: ergo Frater, postquam expleuit cum certa persona, non potest curatus cum eodem super eodem, ff. de off. consul. l. vnica. Sol. vbi duo essent dati ab initio pariter procedit argūm. Sed curatus datus est ab antiquo sicut hēns potestatem ab exordio fundationis ecclesiæ. 20. dist. in nouo testamento. Iste Frater de nouo adueniens qui dari præsumitur, vt potestas curati non tollatur, sed iuuetur. Vnde ius cōmune quod est procurato est fortius iure priuilegiato. Nec mirum, primum necessarium, secundum voluntarium. licet sit æqualis potestas audiendi & absoluendi, inf. ver. proxi. necessitate veniendi ad curatum remanente,

quæ non est hic expresse sublata. Itē hæc concessio gratiosa, vt hæc quæ est voluntaria, non tollit necessitatem d. c. oīs. arg. ff. fam. ercisc. l. alienationes. Sed contra potestas Fratrum est delegata seu a maiore habita, siue habeatur ab epō, siue a Papa, vt hic totali §. ergo est potior ptāte rectoris. Si igitur confessus rectori iterata confessione non eget, minus egebit confessus Fratri. Solu. voluntarium & necessarium tollunt contrarium. Et est in hoc argumento fallacia figuræ dictionis; nam si excedat hæc ptās in quāto, non sequitur quod excedat in quoto seu quali iterationis. Item contra; confitens epō, licet sit parochianus curati subditi episcopo non hēt iterato confiteri rectori, ergo minus confessus fratri, qui hēt ptātem papalem, quia omnis ptās delegata a Papa est maior oī alia ordinaria. Item si Frater habet causam a prælato, vt sup. in princ. huius. §. ergo maior est ista ptās in delegato epī, quā in ipso rectore subdito epī, cum oīs delegatus repræsentet personam delegantis, 93. dist. c. vlt. & 94. dist. ca. 1. Sol. non nego, quin Papa hoc possit facere si velit, sed dico quod nunquam ius alterius tollit, nisi expresse hoc agatur, ff. ne quid in loco publ. l. 2. §. si quis a principe præsertim vbi vtrumque potest seruari. Nec sit deterior conditio confitentis habentis consilium animæ a duobus. Et firmius est iudicium plurium quam vnius extra de off. deleg. prudentiam, §. item licet cōmissio specialis derogaret dicto concilio omnis, & vt ibi. 1. respon. non tā generalis, vt hic & optimum argum. ext. lib. 6. de hæret. per hoc, in princ. & ibi no. in simili. Item dictum concilium habet, vt remittatur seruitus bene imposita subdito, s. quod semel in anno confiteatur proprio sacerdoti, hoc est curato, sic est interpretatus Martinus Papa 4. & sic est de iure interpretandum, cum dictū concilium de iure communi loquatur. Sed dicti fratres iure cōmuni nihil obtinent, sed gratiosa concessione vel prælatorū vel Papæ, vt hic. Et dico bñ impositā, tū quia proprius sacerdos melius agnoscere hēt vultum pecoris sui, tum qā subdito ministrare hēt ecclesiastica sacra inf. eo. §. huius. & duo requirit huiusmodi concilium & iustā causam, quod non proprio, sed alieno cōfiteatur sacerdoti & licentiam proprij sacerdotis, vt liquet in dicto concilio. §. si quis autem. vbi non sine mysterio est aduersatiua coniunctio, autē. Et ideo si iusta causa non subsit, quanquam licentiam habeat Papæ vel epī, aut etiam proprij sacerdotis, & licite confessus fuerit, & ēt absolutus sit, vt dicunt verba præsentis indulgentiæ debebit tā confiteri iuxta concilium memoratā proprio sacerdoti. alias poterit arceri pena dicti cōcilij, nō quia peccata non fuerunt dimissa, sed quia contempsit salubre statutum, cuius tenor in toto non est seruatus, & ob hoc est ei parendum in eo quod non fuit seruatum arg. ff. de seru. vrb. præd. si domus. Nec insurgit inconueniens, si iterum confiteatur proprio sacerdoti: quia hæc iterata confessio non est ex defectu sacramēti, sed ex contemptu dicti concilij. Verum iusta causa concurrente cum licentia Romani Pontificis vel episcopi, prædicta seruitus est sublata. Et quod licentia prædicta in genere data videatur esse concessa, cum iusta causa subest recedendi a proprio sacerdote non absurde dici posset, arg. ff. ad muni. l. Luc. §. Imperator. alias potestas iuste concessa reuocari non debet.

a ¶ Concessionem.] sup. proximo positam.

b ¶ A iure.] sed quæ est ista ptās a iure concessa curatis quæro: Nec quæro de potestate Papæ in casibus sibi reseruatis, qui notantur extra de transl. episc. c. 1. Nec loquor de ptāte papæ dispensandi, de qua tractant doctores in tractatu de dispensationib. sed loquor de potestate, quæ est per sacramentū pœnitentiæ super criminibus; Et de hoc tractat Hug. & Hostien. in summa. & Gu-

5fessus re ioso priui giato, an neatur ite m confite pprio cu o.

etius.

san eis ecclesiarum prælati vberiorem in hac parte gratiam specialiter ducerent faciendam.

¶ Huiusmodi a quoq; statuto & ordinationi-

Guliel. Durandi in repertorio, & Frater Tho. 4. sen. d. 19. Et dico in ista materia, ꝙ quilibet sacerdos potestate ordinis regulariter potest a quolibet peccato absoluere. Quod sic probo: Io. 20. dr̃, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Sed dices, hoc dictũ est Apostolis. Dic ꝙ ep̃alis dignitas in hoc non adijcit, de quo agitur sup. ordinẽ sacerdotalem, & quid adijciat, no. extr. lib. 6. de sent. excõ. cum medicinalis. Et in ordinatione cuiuslibet sacerdotis etiã dicta verba per ordinatorem dñr, vt patet in lib. Pontificali. Item a capite Christo oĩa descendunt, 21. d. in nouo, & Io. 1. Nam de eius plenitudine oẽs accepimus. Cum ergo sacerdos rite ordinatus habeat p̃tãtem conficiendi corpus Christi verum, ut extr. de sum. trin. firmiter, §. vna uero, & p̃tãs, quæ est sup. corpus Christi mysticum descendat a potestate, quæ est corpus Christi verum. de consec. d. 2. quia corpus. & c. quia passus. Cum igitur quilibet sacerdos qñ est recte ordinatus potest ministerialiter in verbo Dei conuertere panem & vinum cum aqua in calice mistum in corpus Christi verum & sanguinem de conse. dist. 2. panis & c. calice. ergo consimiliter poterit ministerialiter peccatorem quẽlibet conuertere in membrũ Christi, & corpori Christi mystico adunare per sacr̃m pniæ. Item dico secundo, quod licet sacerdos habeat hoc ex p̃tãte ordinis, non habet tñ p̃tãtem iurisdictionis seu exercitij nisi in subditos. Vnde sicut in foro iudiciali quis non ligat nec absoluit nisi subditum, ita nec in foro penitentiali, ext. de paroch. nullus, ext. de iud. c. at si clerici, ext. de pænit. & remis. c. omnis. §. si quis, Et sicut sacerdos non hẽt exercitium suæ p̃tãtis in corpus Christi verũ, qñ non habet materiam ad sacrificandum, sicut panem: & vinum. sic nec in hoc casu agere potest, nisi in materiam sibi subiectam, arg. 10. di. quis nesciat, 12. dist. c. 1. & 2. 19. di. ita dominus. ergo in foro pænitentiæ duo requiruntur ad peccata remittenda, s. p̃tãs ordinis quo ad se, & iurisdictio seu exercitium p̃tãtis, quæ a maioribus in inferiores descendit, 21. dist. in nouo. nam ibi tangitur ordo nascentis ecclesiæ a Deo. Hinc est ꝙ a summo sacerdote ad maiores sacerdotes, hoc est ep̃os. & a maioribus sacerdotibus in curatos fit deriuatio, & potestatis descensus, & summus sacerdos potestatẽ maiorum sacerdotum, & magni sacerdotes p̃tãtem curatorum arctare possunt, sicut maius imperium habentes ff. de iudi. iudicium. 63. dist. Salonitanæ, extra de off. ord. cum ab ecclesiarũ. Vnde sicut summus sacerdos arctat potestatem magnorum sacerdotum in absoluendo, 17. q. 4. si quis suadente. & illam eandem p̃tãtem arctatam in certis casib. qñque laxat. extra de sent. excom. peruenit, & 6. lib. eod. tit. religioso. 1. rñ. sic sacerdos magnus potestatem sacerdotis curati ex causa arctare potest, & laxare eandem, cum sit ordinarius totius suæ ciuitatis & diæcesis, 11. q. 1. de persona. Cum acrius vnum factum in vna regione puniatur, quam in alia, & ideo maiorem iudicem requirit ff. de abig. l. 1. 1. respon. Ipse tamen ep̃s peccat, si sine causa arctat. 11. q. 1. peruenit. & d. c. cum ab ecclesiarum.

Casus episcopis reseruati.

Quædam ẽt sunt reseruata a iure ipsis episcopis. extra lib. 6. de pænit. & remis. si ep̃s. Primus est, ubi solemnis est pænitentia imponenda. 50. dist. in capite 26. q. 6. cap. 1. Secundus, vbicumque est arduum & graue factum, 16. dist. de concilijs, 65. dist. de persona. ext. de offic. archid. c. fi. & 26. q. 6. c. vlt. præsertim si fuerit difficile, & ambiguum, extra qui fil. sint legit. per venerabilem. Et est rõ, quia maiora negotia maiores iudices requirunt ext. de app. vt debitus, in fi. Tertius est in restõne male ablatorum incertorũ in magna quantitate. extra de Iudæ. cum sit. extra de testam. tua. & 82. dist. §. 1. & c. 1. extra de usu. cum tu. Quartus est ubicumque absolutio ab excõicatione reseruata ep̃o est necessaria. extra de sent. excõ. de cetero, &c. de monialibus. Sicut uideo in dispensatione, quæ non est permissa inferiori ep̃o, ext. de uot. & uoti redem. cap. 1. Sed nunquid ab alio q̃ ab excõicatione poterit absoluere sacerdos curatus, utpote ab iniectione manuum, propter q̃ pœna excõicationis imponitur? Dic ꝙ nõ. Et est rõ, cum idem sit factum pp ꝙ est peccatum. Et pœna peccati non dẽt ferri per diuersos, sed per eundem, secus si ex alio facto emergerent, v. g. Excõicatio uel suspensio infligitur propter peccatum, & irregularitas pp immistionem, suspensione uel excõicatione durante, quo casu inferior posset absoluere a primo, non dispensare cum secundo, ext. lib. 6. de sent. excom. c. 1. §. ult. ext. lib. 6. de sen. & re iud. æterni. §. fin. ext. de sent. excomm. nuper. §. in secundo. Quintus, in publico blasphematore Dei & sanctorum, ext. de male. capit. 2. Sextus, in incendiarijs domorum. Et septimus, in truncatorib. membrorum, 23. q. vlt. si quis membrorum, & c. seq. Octauus, in homicidio, cum enim truncatio mẽbrorum sit minor homicidio, si primum reseruatur episcopo, magis s̃m. Nam cui sunt prohibita minora, magis & maiora, ff. de ser. expor. l. cui pacto, ext. de senten. excom. cum illorum. circa princ. Nonus, vbi statutum synodale, vel consuetudo aliquos casus reseruaret ep̃o, nam consuetudo dat iurisdictionem, ẽt in foro pniali, arg. ext. de elect. dudum 2. & de præscr. ex transmissa, & c. cum olim & c. veniens. Vbi aũt ius vel consuetudo seu expressa reseruatio non abdicat a curatis, curati habent plenam potestatem absoluendi, & pnĩas occultas & publicas iniungendi, de pænit. di. 1. multiplex, & dist. 3. de pænitentib. 26. q. 6. presbyteri. & ext. de pæn. & remis. omnis, quæ ponit regulam quam seruabo, nisi inueniam vitiatam, ff. de reg. iur. l. 1. & 30. dist. c. vlt. vbi est expressum de publica. Credo tñ ꝙ pænitentiam per ep̃m impositam inferior minuere non potest. 20. dist. inferior, ext. de maior. & obed. cum inferior. Nec obst. 50. distin. accedens, & 33. q. 2. latorem, quia ibi expresse fuit cõcessum inferiori. Sed quæro, nunquid episcopi ista constitutione non obstante possunt reseruare sibi casus de quib. ante hanc constõnem poterant curati absoluere. Et videtur ꝙ non: quia hoc iam esset priuilegiũ diminuere uel auferre seu decurtare, ꝙ fieri non dẽt, ẽt indirecte, ext. de priu. quanto. Dic contra, quia licet fratres sint exempti ab episcopo, non tñ parochiani, arg. ext. de priuil. ex ore. & li. 6. eo. ti. per exemptionem. Nec obst. hæc littera: quia non ur̃ potestas concessa a iure, quæ est iure reuocata, ff. de diuor. diuortium. Item sicut episcopi potestatem ordinariam arctare possunt inferiorum suorum, multo magis extraordinariã & audientiam: nec debet idem parochianus diuerso iure censeri quo ad curatos, & quo ad fratres, ext. de priu. quia circa. vt ille qui non est sub curato, non sit sub fratre quo ad id de quo agitur. Et nihil est curatis a iure concessum, nisi quod non est ab episcopis reseruatum. Item illa sunt de bene esse, & accidentali a non debent mutare potestatem episcoporum, quæ est substantialis, fundamentalis, & ordinaria, no. ext. lib. de hæret. per hoc, arg. ext. de priu. patentib. ext. de eccl. ædific. ad audientiam. 1. Et alias uno uerbo contingeret multa iura subuerti, ꝙ esse non debet. extra de elect. ecclesia 2. §. denique. Nec obstat arg. in oppositum: quia cuilibet est licitum facere in re propria ꝙ placet, dummodo non animo iniuriandi. & nemini facit iniuriam qui vtitur iure suo, ff. de aqua plu. arc. l. 1. §. denique, ff. de iniur. iniuriarum, §. is qui.

a ¶ Huiusmodi.] hic §. tractat de lacte, & lana, ad quæ inhiant prælati, curati & fratres, ut plerumque quærentes quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, contra doctrinã Apost. Et hic §. diuiditur in tres partes. Primo dictis religiosis cõcedit liberam sepulturam. Scdo, uer. uerum. curatis reseruat quartam, in multis casib. specificando

eam.

bus nostris adijcimus, vt fratres dictorum ordinum in ecclesijs vel locis suis ubilibet constitutis liberam (vt sequitur) habeant sepulturam, uidelicet quod omnes ad eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis, & ecclesijs memoratis. a

¶ Verum ne parochiales ecclesiæ & ipsarum curati siue rectores, qui ministrare habent ecclesiastica sacramenta, quibus noscitur de iure b competere, prædicare, seu proponere uerbum Dei & confessiones audire fidelium, debitis & necessarijs beneficijs defraudentur, cum operarijs mercedis exhibitio debeatur: auctoritate Apostolica constituimus, & ordinamus eadem, ut dictorū ordinum fratres de obuētionibus oībus tam funeralibus quam quibuscunque & quomodocunque relictis, distincte uel indistincte: ad quoscunque certos vel determinatos vsus, de quibus etiam quarta siue canonica portio dari siue exigi non consueuit, uel non debet de iure, nec non de datis vel qualitercunque donatis in morte seu mortis articulo in infirmitate donantis uel dantis, de qua decesserit quomodocunque directe, vel indirecte fratribus ipsis vel aliis pro eisdem, quartam c partem (quam auctoritate Apostolica taxamus, & etiam limitamus) parochialibus sacerdotibus & ecclesiarum rectoribus seu curatis largiri integre teneantur, facturi & curaturi, ꝙ nec alii nec aliis, a quib. quarta huiusmodi minime deberetur, ad ipsorum fratrum vtilitatem, uel commodum huiusmodi fiant relicta, aut in eos taliter data uel donata procedant, seu quod in morte, vel ab infirmis huiusmodi dandum uel donandum fratribus ipsis existeret, in eorundem dantium vel donantiū sanitate, sibi dari vel donari procurent: In quibus per ipsos uitandis eorum intendimus conscientias onerari, ut si (quòd absit) per fratres ipsos dolo uel fraude quicquam in hac parte agi fortasse contigerit (præter id quod eos propterea dictis sacerdotibus rectoribus, & curatis teneri uolumus) etiam districta ratio in extremi iudicii examine requiratur ab eis. Vltra portionem autem huiusmodi nihil ualeant parochiales, rectores, curati & prælati exigere supra dicti, neque illis dicti fratres amplius impendere sint adstricti, neque ad id

eam. Tertio, versi. vltra, mandat ampliorem portionem non exigēdam. Sed nunquid idem est seruandū in alijs religiosis Mendicantibus & non Mendicantibus? Dic prædicti duo articuli gratiose concessi Prædicatoribus, & Minoribus, vt supra patet, ad consequētiā non sunt trahēdi. Sed hic §. in quo limitatur ius cōmune, ad consequentiam est trahēdus ff. de leg. nō possunt, & l. sequēti, & extra, 6. lib. de re iudi. quæ à iure, & hoc dico quo ad emolumēta sepulturæ, non quo ad ipsam sepulturam, q̃a de iure communi nō est concessa sepultura: hoc est ius recipiēdi ad sepulturā oēs. Sed qui habēt ius recipiendi ad sepulturam quo ad partē curatorum, cēsetur hoc ius cōmune. Vel dic alios religiosos iure antiquo censeri, & Prædicatores & Minores: hoc iure arctari, vt istud quodāmodo sequatur ex præcedētibus quę nō sunt ꝯcessa alijs religiosis

a ¶ Memoratis.] etiā si essent minus religiosę extra, lib. 6. de sepult. cū q̃s. §. si q̃s.

b ¶ De iure] extra de testa. c. fi. Et verbum, in fraudē, ibi positū fecit hoc adiici, ne locus fraudi relinqueretur: quoniam frequenter fraus fiebat in animarum contra agētium periculum & rectorū detrimentum quibus vtinam sit occursum.

c ¶ Quartā.] sed nunquid ista quarta debebitur curatis de legatis relictis fratrib. & si legātes apud fratres nō elegerunt sepulturā? Dic q̄d non. Et sic no. extra de sepul. c. 1. & ratio redditur hoc. §. Nam iure cōi quis debet sepeliri ubi recipit ecclesiastica sacramenta, extra de sepult. ca. 1. quia tamen contra hoc ius datur electio sepulturæ in vltima voluntate, decuit, vt data electio prædicta fieret sine iniuria curati, & ob hoc canonica portio, quæ quandoque erat tertia, quandoque quarta, quandoque dimidia, hic limitatur, & taxatur, ut sit quarta ad remouendum discordias, ut hic, & extra de sepult. capit. certificari. Et ubi hoc consuetudine canonica vel statuto, ut hic, uel alio modo legitimo non taxaretur, dicerem illam dimidiam in dubio. arg. ff. de verb. sign. nomen filiarum, §. portionis, ff. de vsufruc. etiam. Nam priuilegium datum fauore vltimæ voluntatis, debet intelligi sine cuiusque iniuria, C. de emanc. libe. nec auus, & ideo fit hæc compensatio hic, nō in q̃stione proposita. Et si curatus de omnib. relictis haberet quartam, esset fortunatus si haberet subditum, qui centū millium, marchatū legasset. Item legatarius integrum debet habere legatum regulariter, & ideo defalcationē eiusdem denego, ubi nō est iure expressum, ar. ff. de reg. iur. l. 1. p̄sertim ne vltimæ volūtates, quæ ꝓ lege seruant. auth. de nupti. §. disponat. coll. 4. minuantur, & vt vltima voluntas prorsus sit libera, C. de sacros. eccl. l. 1. Sed quæro eligēs sepulturā apud fratres habet Missam anteq̃ portetur ad fratres in parochia sua: nunquid de isto emolumento aliquid habebūt fratres, vel ꝑꝑ hoc diminuetur quarta dictorum curatorum? Dic ꝙ nō quia hoc casu stabo iuri cōi, ubi non reperio ipsum infractum extra. 6. lib. de electi. constitutio. Sed q̃ro, nūquid funus debet portari primo ad parochiā ꝓpriā? Dic ꝙ sic, si sit cōsuetudo, q̃ in his seruatur, extra de sepu. certificari, & in §. prox. non tollit consuetudo simpliciter, sed consuetudo aduersa præcedentibus. Sed quid si non est consuetudo? idem dico, quia sicut ista funeratus sacramenta recepit a proprio curato dum uiueret sic honestū est, ut ultimum uale recipiat a suo curato habēdo Missam in propria ecclesia. arg. de consec. dist. 1. non oportet. Item eligēdo alibi sepulturam vr̄ eligere ꝓpter fructū animæ, qui in ecclesia propria per sacramenta ecclesiæ habuit exordiū, vn̄ nō decet, ꝙ in fine frustraret̃ ĩ Missa ĩ propria ecclesia, & sic augebit q̄d intendit, q̄d. n. faciendū erat sine electione, q̄d factę electioni nō repugnat.

Sepulturæ libera est electio.

Voluntas vltima ꝓ lege seruatur.

Mortuus an prius sit ad suam parochiam portandus, si alibi elegi sepulturam.

à quoquã possint aliqualiter coerceri: Nos etenim [a] (vt in cunctis ęqualiter & pacifice fauente Domino procedatur) vniuersa priuilegia, gratias, indulgētias verbo seu scripto sub quacũque forma vel expressione, seu cōceptione verborum a nobis vel prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus cuicunque ordinum prædictorum concessa; nec non consuetudines, conuentiones, statuta, & pacta in quãtum sunt pręmissis vel alicui præmissorum contraria, ea penitus reuocamus, vacuamus, cassamus & irritamus, q. nimo cassa, vel vacua & irrita nunciamus, & decernimus nullius prorsus existere firmitatis.

¶ Ceterum vniuersos ecclesiarum prælatos cuiuscunque præeminentiæ status, vel dignitatis existant, ac sacerdotes parochiales & curatos, siue rectores prædictos præsentium tenore rogamus, & hortamur attente, nihilominusq; eis districte præcipiendo mandamus, quatenus pro diuina & Apostolicæ sedis reuerentia prędictos ordines & professores eorum habentes affectu beneuolo commēdatos, fratribus ipsis non se difficiles, graues, duros aut asperos, sed potius fauorabiles, ꝓpitios, ac benignos, piaque munificentia liberales, se studeāt exhibere: sic eos in prædicationis officio, & propositionibus verbi Dei, ac in omnibus alijs supradictis tãquam cooperatores eorum idoneos & laborum suorum participes prompta benignitate recipiãt, ac affectuose admittere non omittant, ut proinde illis æternæ beatitudinis præmiũ augeatur, & animarum salutis incrementa felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quod si secus ab eis agi fortasse contigerit in hac parte, Apostolicæ sedis benignitas, quæ ordines & professores eosdem vbere fauore prosequitur & gerit in visceribus charitatis, contra eos non immerito turbaretur: nec eadē æquanimiter pati posset, quin super hoc prouisionis opportunæ remedium adhiberet, ipsosque nihilominus cælestis indignatio principis digna pro meritis rependentis, cuius obsequia fratrum ipsorum sedulitas curiosa prosequitur, minime prætermiret.

¶ Nulli ergo omnino & cetera.

De decimis.

¶ Bonifacius octauus collector decimæ.

¶ *Cum Bonifacius decimam certis ex causis hic in principio expressis ab ecclesiis & ecclesiasticis personis exigi statuisset, multa dubia circa illam suborta sunt, quæ hic clare & prolixe manifestãtur.*

sed concordat, est implendum; sicut intentioni eligentis & iuri consonum, arg. ff. de euict. in creditore, ff. de aqua plu. arc. l. 2. §. Labeo.

a ¶ Nos etenim.] sed nunquid hic §. respicit tres articulos præcedentes, vel solum immediatum de sepulturis? Dic quod omnia, præsertim propter verba quę sequuntur, præmissis, vel alicui præmissorum. Sed quæro, pactum est super sepultura, quod haberi potest regulariter, licet hoc modificetur, extra 6. lib. c. 1. & 3. mota controuersia super hoc est sententiatum & confirmatum per sedem Apostolicam, vt de facto uidi ante hanc cōstitutionem: Nunquid per hunc §. tollitur dicta sententia & confirmatio? Videtur quod sic, quia si pactum tollatur, & quod sequitur ex virtute pacti, arg. C. de duobus reis, l. fin. Dic contra. hæc ordinatio exorbitat à iure communi, & hoc quod non est expresse sublatũ, stat. C. de appel. pręcipimus, in fin. nec sententia pactum est sublatum, ergo pactum est sic fortificatum sicut sententia, & confirmatione, arg. extra 6. lib. de pact. quãuis & 6. lib. de iureiu. licet. & 6. libr. de foro comp. capit. fin. Plus enim hoc potest simpliciter, ut dictis iuribus. Item argu. authen. vt cum de appellatio. cogn. no. in prin. & §. 1. & ibi no. legem nouam non referri ad causam pendentem in iudicio seu decisam sententia: etiamsi lex ad p̃terita referatur, dominus Io. Monac. de partib. Picardiæ Cardinalis.

Additio Io. Fran. de Pauinis.

ADDITIO. Ad intellectum istius decretalis, super cathedram, est omnino videndus tractatus siue consilium Oldradi, quod incipit, Grauamina, quæ fratribus ordinum Mendicantium inferuntur, & est in numero meorum 13[?], ubi examinantur & determinã

tur per partes difficultates resultantes tam super verbo, libera, de quo in textu, quam super alijs, de quibus ibi: vbi concluditur in effectu quod verbum, libera, notat quandam prærogatiuam absolutam, & dominium super actu cui adijcitur, de elect. cum nobis olim, in fin. &c. Item quod licitũ est fratribus etiã processionaliter ire ad assumēdum funus per alienas parochias, cũ eis videãtur concessa omnia, per q̃ peruenitur ad fi. l. 3. §. vlti. de ser. vrb. præd. Item, ꝙ de relictis ab his, qui apud eos non eligunt sepulturã, nulla quarta debetur: quia cessat rō constitutionis, l. quod dictũ, de pact. Itē ꝙ de relictis fratrib. affectione sãguinis, amicitiæ uel meriti, dēt solui quarta. Itē ꝙ decretalis non hēt locum nisi in relictis fratribus, apud quos eligit̄ sepultura per infirmum, qui in ea infirmitate decesserit, arg. no. in l. alũnę, ff. de adi. leg. Item ꝙ nō hēt locum ubi testator expresse relinquit canonicã portionem ecclesiæ parochiali, argu. in l. cum quo. ff. ad legē Falc. Item, ꝙ non debetur quarta de obligationib. quæ fiunt in anniuersario, & alijs officijs sequentibus. Item, nec de mortuarijs in quantum differunt a funeralibus Itē, ꝙ parochia debet recipere quartam, de manibus fratrum, & nō hæredũ defuncti. Itē, ꝙ quarta debetur de relictis ꝓ ornamētis, libris, & fabricis, & luminaribus, &c. item ꝙ de datis inter viuos, & in sanitate quorum dñiũ statim transiuit, quarta nō debet̄. item ꝙ parētes possunt eligere ibi sepulturã ꝓ filijs. itē, ꝙ quarta debetur de pecunia relicta ad cōplendã ecclesiam: licet si quarta detraheret̄, non sufficeret pecunia ad istũ vsum item ꝙ dicta dec. nō extendit se ad eos, qui mortui sunt ante eam cōditam: sed in illis seruari debuit decr. inter cũctas Benedicti xi. Ioã. Franc.

vide

vide textum cum glossa in clementina secunda, eod. tit. vbi hæc extrauagans in multis declaratur.

CAP. VNICVM.



ECLARATIONES, quas in negotio decimæ per nos nuper impositæ, pro prosecutione guerræ ac negotii regni Siciliæ contra hostes, de ecclesiis, & personis ecclesiasticis, per totam Italiam, & cetera loca constitutis volumus obseruari (cuius quidem decimæ in illis partibus te superintendentem seu collectorem duximus deputandum) tales sunt: De redditibus, & prouẽtibus leprosariarum, domorum Dei, & hospitalium pauperum, qui in vsus leprosorum, infirmorum, & pauperũ conuertuntur, decima non soluetur: Moniales aliæque regulares personæ, quarum redditus, & prouentus ecclesiastici adeo sunt tenues & exiles, quod de illis sustentari non possunt, sed pro habendo vitæ suę sustentationem necesse habent publice mendicare, & eleemosynas publice petere, dictam decimam non persoluent. Sęculares quoque clerici, quorum ecclesiastici redditus & prouentus annui summam septem florenorum auri non excedunt, eandem decimam non pręstabunt.

¶ Si vero vna persona plura habeat beneficia, quorum nullum per se acceptum dictam summam septem florenorum auri annuatim attingat, simul tamen collecta in minimis prouentibus summam memoratam excedant, quotquot vel quantumcunque modica fuerint de omnibus, & singulis decima persoluetur: sed non soluetur de pitantiis monachorũ. Similiter de his, quæ a Christi fidelibus relinquuntur ecclesiis: vt ex his perpetui emãtur redditus: Item de xeniis pręlatis & aliis personis ecclesiasticis liberaliter factis, decima non soluetur.

¶ Soluentium decimam electioni seu arbitrio committitur, vtrum ipsam velint soluere per totum tempus quod durabit decima, pro rata prouentuum, quos singulis annis dicti temporis ipsos percipere contigerit, an per ipsum tempus pro rata communis ęstimationis prouentuum eorundem. Sed vna via electa non licebit alicui variare, ad aliam recurrendo. Et fiat & redigatur per collectores in scriptis electio huiusmodi expresse in prima solutione decimæ supradictæ: alioquin iuxta æstimationem communem per totum tempus soluere tenebuntur.

¶ Declaramus autem, quod hi qui elegerint soluere decimam pro rata eorum, quæ perceperint annuatim, vendant prouentus beneficiorum suorum, quæ personalem residentiam non requirunt, & soluant decimam pro solo pretio, quod receperint de eisdem: dum tamen contra hoc in fraudem decimæ nihil omnino agatur. Sed ecclesiastica persona, quæ in ecclesia sua vel beneficio (quod residentiam personalem requirit) non residet, sed facit in eodem per firmarium vel vicarium deseruiri, deputando ipsi vicario vel firmario certam suorum prouentuum portionem: non de vicariatus seu firmarii portione: sed de vniuersis ipsius ecclesię vel beneficii prouentibus decimam exhibebit.

Bñficia aliqua sunt q̃ personalẽ residentiã nõ requirunt.

¶ Declaramus etiam quod de syluis seu nemoribus, quæ non consueuerunt vendi, nil soluetur, nisi forte aliquid de illis venditum fuerit duranre decima: & tunc æstimabitur quantum valere debent annui redditus partis venditæ secundum assisiam, quę consueuit fieri de nemoribus in partibus illis, in quibus nemus situatum fuerit: & de sola æstimatione decima persoluetur, & non de eo quod perciperetur de dictis syluis seu nemoribus, quæ vendi non consueuerunt, nisi forte vendantur durante decima: quia tunc soluetur ex vẽditione pascuagii seu herbagii, aut alterius consimilis prouentus eorundem nemorum, & syluarum. Et si non vendantur huiusmodi pascuagia, & similia, non soluetur decima de his: ita tamen quod in fraudem decimę nihil contra hoc attentetur. Idemque de pascuis, herbagiis, & consimilibus obuentionibus syluarum volumus obseruari.

¶ De stagnis, & piscariis decima sic soluetur: videlicet quod fiet relatio de numero annorum, quibus ante venditionem vltimam vendita non fuerunt, ad quantitatem pretii ex ipsa venditione vltima recepti: ut pretio diuiso in partes secundum annorum terminum, durante decima soluatur decima ipsa de tot partibus pretii ex ipsa venditione recepti, quot fuerunt anni prędicti: vt si fortè sũt quinque anni elapsi, ex quo fuerat stagnum

venditum, & tunc vendantur pro centum florenis, fiant de pretio quinque partes, & pro tribus annis quibus durabit decima, soluetur ipsa decima de tribus partibus pretii tantum, videlicet, lx. florenorum, & multiplicabuntur, & minuentur partes pretij prout plures, & pauciores fuerint dicti anni. De piscarijs autem fluminum & lacuum, & venationibus si vendantur, & syluis cęduis, idem quod de stagnis fiet. De piscibus stagnorum vel beluis garenarum, quos pro vsu vel esu suo consumi, vel sine fraude donari contigerit, decima non soluetur. Et quia nonnulli obtinent a monasteriis & ecclesiis prioratus, grangias, domosu, redditus, pensiones, & census, in soluenda de his decima credimus distinguendum; videlicet an talia in beneficium habeantur, an ex contractu, an ex mera gratia. Si talia in beneficium habeantur, siue hoc sit concessum per sedem Apostolicam, siue per ipsorum monasteriorum, vel ecclesiarum personas, de illorum prouentibus soluetur decima. Cum autem obtinentur talia ex contractu, puta ad pensionem vel firmam annuam, in qua non est facta gratia obtinenti, sed in hoc vterque contrahentium studuit conditionem suam facere meliorem, perceptores pensionis vel firmæ de ipsa pensione uel firma decimam exhibebunt. Si autem quis ante vel post concessionem huius decimæ ad vitam propriam emit prouentus prioratuum vel aliorum prędictorum pro aliqua pecunia, ita quod in hoc ei scienter gratia non est facta, considerabitur quantum æstimatione communi valeant annui prouentus, prioratus, grangiæ, domus, terrarum, seu redditaum huiusmodi; & secundum hoc ab illis quorum est horum proprietas, qui inde pretium pro futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. Si autem in his gratia facta sit obtinentibus, quia scienter pro minori pretio quam valeant, sunt talia vendita vel locata, ipsi obtinentes, & non monasterium vel ecclesia de illo in quo gratia facta est ipsis, & de reliquo illi quorum est proprietas, decimam exhibebunt. Si autem personis aliquibus pro iusta mercede seu remuneratione laboris, uel obsequii præstiti uel præstandi talia sunt concessa: ij, quorum est illorum proprietas in decimatione prouentuum suorum, etiam horum prouentus merito numerabunt, & de illis (sicut de aliis quos pro certis suis vtilitatibus expendunt) decimam exhibebunt. Quod si hæc per illos qui ea obtinebant, in alios sunt translata (quia res transit cum onere suo) etiam circa illos, quę prędiximus, seruabuntur. Nec deducentur expensæ, quę pro monachis, qui in talibus prioratibus, grangiis, seu domibus, in beneficium, seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent, fieri dignoscuntur. Expensę autem illorum monachorum vel personarum, quæ teneri debent ex pacto in prioratibus, grangiis seu domibus ad iustam firmam seu pensionem concessis, siue determinatæ, siue non, ęstimabuntur æstimatione communi, & talem æstimationem monasterium uel ecclesia, cuius illorum est proprietas cum suis prouentibus, decimabit.

Redditus obtinent ab ecclesiis uariis modis.

Labor est remunerãdus.

Res tran[sit] cum one[re] suo. 16. q. 1 [...] quis laicis

¶ Prælati de procurationibus, quas in uictualibus percipiunt, decimam non persoluent; sed qui eis præstant huiusmodi uictualia in decimatione suorum prouentuum, & redditaum numerabunt, & soluent decimam de eisdem. De illis autem procurationibus, quas prælati in pecunia numerata rite percipiunt ab antiquo, & quas perciperent etiam si non visitarent decimam præstare tenentur. Prælatus autem qui procurationem (quam si ne uisitatione potuit de iure percipere in pecunia numerata) remittit: quia remittit quod sibi debetur, & de quo soluisset decimam, si recepisset illud, tenetur ex tali procuratione decimam exhibere. Si uero procurationem quam tantum in uictualibus licet percipi, fortasse remittit persona ecclesiastica cui remissio facta est, huiusmodi uictualia cum aliis prouentibus suis cum soluet, decimam ęstimabit: cum etiam si non esset remissa, hoc facere teneretur.

Procurationes q̃nq; in uictualibus q̃nq; in pecunia recipiuntur.

¶ In soluendo decimam supradictam solæ expensæ necessariæ, quæ fiunt in re, ex qua fructus percipiuntur, arando, colendo, & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, deducentur. Expensę autem, quæ fiunt in castrorum custodibus, cum fiunt extra rem, uel etiam in ædificiis construendis uel conseruandis, nullatenus deducentur, sic ut nec illæ quæ in uillis tuendis fieret in guerris, seu etiam caualcatis. De iis quoq; quæ consistunt in iurisdictione, mero imperio, regalibus, atque similibus, soluetur decima, deductis salariis moderatis, quæ ante concessionẽ decimæ cõsueuerunt solui iudicibus, &

Expensarum quædã fiunt in re, quædã ext. rem.

& officialibus, similibusque personis, sine quibus iurisdictio & cetera similia nequeunt expediri: ita tamen quòd in fraudem decimę nihil contra hoc penitus attentetur. Sed expensę officialium, iudicum, & consimilium personarum factę in uestibus siue uictualibus, minime deducentur, sicut nec alię expensę similes factę circa familiam prelatorum. Ratione autem æris alieni quo persona soluens decimam obligata consistit, nihil de decima minuetur, etiam si certę res ecclesiasticæ propter hoc à quoquam fuerint obligatæ. Item de furnis & de molendinis decima prestabitur. Soluetur autem de oblationibus, siue fiant pro benedictione nubentium, siue pro exequijs mortuorum, necnõ de prouentibus singulorum prelatorum, & de emendis, quæ ab excommunicatis recipiuntur. De legatis quoque sibi, & alijs personis ecclesiasticis non personarum, sed ecclesiarum vel officiorum ratione relictis, decima persoluetur.

Emẽdæ pñt ab excõicatis recipi.

¶ Pro decima supradicta non exhibebitur pecunia, nisi illa communiter curreret de mandato domini terræ, & quæ est moneta in locis, in quibus consistet fructus, & redditus, vnde decima persoluetur: nec aliqui pecuniam cambire cogentur eandem.

¶ Sed si ex probabilibus seu verisimilibus presumptionibus apparuerit quisquam pensatis eius prouentibus minus debito notabiliter de decima persoluisse, ita quod super hoc merito suspectus debeat reputari, ex officio nostro per viros idoneos deputandos a nobis faciemus inquiri ab illis, qui super hoc scire valeant veritatem, videlicet de consilio diœcesani episcopi, vel alicuius deputandi ab ipso, si sit eius subditus, & non aliter, si episcopus ipse vel deputatus ab eo cõmode possit haberi: & tunc demum & non prius, ille cuius prouentus fuerint taliter æstimati, pro eo quòd minus soluerit etiam nominatim excommunicabitur: si eius contumacia exegerit & visum fuerit expedire. Episcopi autem & abbates, cetereque personæ ecclesiasticæ honorabiles non suspectæ, propriæ conscientiæ relinquantur: ita quòd sufficiat quo ad tales excommunicationis sententia, quæ in nullo modo soluentes vel scienter adhibentes fraudem vel malitiam circa ipsius decimæ solutionem generaliter proferetur. Super his autem fiet compulsio per censuram ecclesiasticam, prout nobis, & illi cui hoc committendum duxerimus, visum fuerit expedire. Proferatur autem (si expediens visum fuerit) excommunicatio generaliter vel specialiter in eos, qui contra solutionem decimæ vel suorum æstimationem prouentuum, cum fuerit facienda, fraudem vel malitiam scienter duxerint adhibendam. Fiet autem solutio decimæ non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de prouentibus, sed in pecunia numerata. Soluetur autem decima illis, quos ad hæc contigerit deputari. Rector parochialis, qui vrgente necessitate ecclesiæ, puta quia ipse residendo personaliter in eadem per se non sufficeret ipsi curę propter multitudinem parochianorum vel diuisionem parochiæ suæ: sed necesse habet vnum vel duos vel plures capellanos conducere, & eis propter victum salarium constituere, salarium huiusmodi poterit in decimæ solutione deducere: sed ratione victus capellanorum ipsorum aliquid non deducet. Quòd si in diuersis ciuitatibus, & diœcesibus diuersa beneficia obtineantur, de vnoquoque beneficio in ciuitate vel diœcesi, in qua illud fuerit, decima persoluetur. De eleemosynis vero seu oblationibus datis ad opus fabricæ, & maxime de his oblationibus, quæ in ciuitatibus, & aliquibus castris, & locis dictarum prouinciarum in certis festiuitatibus, in candelis, & alijs consueuerunt dari & offerri ad opus fabricę deputatis, decima non soluetur. Similiter nec de illis oblationibus, quæ colliguntur interdum per laicos, qui consortiales dicuntur: interdum per clericos, quæ ad opus consortij reducuntur, & quæ offeruntur vt luminaria in ecclesia, cruces & calices fiãt & reparentur, & etiã ex illis pauperibus subueniatur, & sepeliantur corpora pauperum defunctorum. Prælati autem & clerici exules cuiuscunque conditionis aut dignitatis existant, de suis prouentibus ecclesiasticis decimam persoluent. Illæ quoque expensæ, quæ fiunt pro fossatis & alias pro terris ædificandis, vt vberiores fructus producant, & illæ quæ fiunt in conseruandis, & reparandis ædificijs molendinorum, domorum, seu apothecarum & similium, & ex quibus fructus & pensiones recipiuntur, & nisi reparentur, fructus ex eis percipi non valerent: de decima huiusmodi minime deducentur. Nec etiam illę quę fiũt pro custodia castrorum, quamuis fiant maiores solito. Insuper de oblationibus minutissimis,

Capellani pñt operas suas locare. vide not. i. c. significatũ de prębend.

Obligatiões qñq; per laicos, qñq; per clericos colliguntur.

simis, quas percipiunt ecclesiasticæ personę ratione ecclesiarum suarum pro sepulturis, & dandis pænitentijs, decima persoluetur. Et quia non occurrit nobis quin quotidianę distributiones prouentus ecclesiastici sint, de distributionibus, quæ dantur in horis canonicis pręsentibus, debere solui decimam declaramus. Illi quoque qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis qui debent soluere decimam, de aliqua certa summa soluenda pro decima, nequeunt conuenire. De fructibus arborum, & hortorum soluetur decima. De his autem quæ consumuntur vsu vel esu animalium, si sint ecclesiarum, soluetur decima, deductis expensis necessarijs, quæ fiunt pro custodia: si vero sunt personarum, decima non soluetur.

Deum in negotijs nřis hēre dēmus præ oculis.

¶ Tu ergo in his solum Deum, & iustitiam pro pręmissis pręoculis habens, ex pręsdictis declarationibus in decidendis huiusmodi dubitationibus, quæ pro parte leuiter decidi poterunt, confirmationem accipias: super maioribus vero decisionem Apostolici oraculi expectes.

¶ Volumus quoque, & pręsentium tibi auctoritate mandamus, vt in vnamquanque personam ecclesiasticam deputatarum tibi partium, cuiuscunque ordinis, conditionis, vel dignitatis, existat, quæ decimam ipsam nullo modo, vel non integre, scienter, aut non secundum verum valorem fructuum suorum perceptorum, siue non in terminis constitutis exhibuerit, seu in illorum exhibitione malitiam commiserit siue fraudem, excommunicationis sententiam auctoritate nostra promulges: Et etiam in singulos, qui scienter impedimentum pręstiterint directe, vel indirecte, publice vel occulte, quo minus decimæ prędictæ soluantur. Et omnes & singulos, qui huiusmodi sententias latas incurrerint: per te & per alios, singulis diebus Dominicis & festiuis pulsatis campanis, & candelis accensis, vsque ad satisfactionem condignam excommunicatos publice nuncies, & facias ab omnibus publice euitari: Aggrauaturus aliàs manus tuas contra ipsos prout proteruiã, & contumaciam exigere videris eorundē: quòd si satisfacere decreuerint, post plenã & integram satisfactionem ab huiusmodi excommunicationibus iuxta ecclesiæ formam absoluas eosdem, & dispenses cum eis super

Excõicationis publicãdæ modus.

irregularitate, si taliter ligati non abstinuerint à diuinis: Prouiso hactenus quòd contra decimam huiusmodi non soluentes nullatenus sine speciali mandato Apostolicę sedis inuocetur brachium sæculare. Quodque ad vasa sacra, paramenta, calices, cruces, & libros, aliaque bona mobilia ad cultum deputata diuinũ, vel ad priuilegia ecclesiarum & monasteriorum, aliorumque locorum ecclesiasticorum: ipsius occasione decimæ manus nullatenus extendatur. Data Anagn. Calen. Octobris, Pontificatus nostri anno septimo.

V Iam ambitiosæ,

De regularibus, & transeuntibus ad religionem.

¶ Martinus quartus.

¶ Religiosi Mendicantes sub excommunicationis pœna prohibentur conuolare ad religionem non Mendicantium, quocunque quæsito colore: quam ipso facto incurrũt tam recepti quàm recipientes quacunque licentia non obstant. Quid iuris sit de iam receptis, subdit.

CAP. VNICVM.



Iam ambitiosę cupiditatis religiosis potissime Mendicantibus pręcludere cupientes, ad alios ordines pręsertim monasticos (fucatis tamen colorib. afferentibus ob frugem melioris uitę, aut arctioris obseruantię) tam sancti Benedicti, quam Cistercienfis, Camaldulensis, Vallis vmbrosę, canonicorom regularium sancti Augustini, uel aliorum monastic orum ordinum conuolare nitentibus, licentiam à sede Apostolica seu legatis aut nunciis eiusdem sedis ad transferendum se de Mendicantium ordinibus ad alios ordines, pręsertim ea ratione (ut uerisimile est, prout facti euidentia docet) ut liberius degãt, dignitatesque, & beneficia monastica consequi ualeant, & ex certis

Cupiditati oib. pserti religiosis m dicantib. e pcludenda

a Debeat.] cape verbum, admitti, aut recipi, quod est infra.

ris alijs causis honestati non consonis obtinentibus. Ac volentes etiam conseruationi ordinum Mendicantium prouidere: auctoritate Apostolica, ex certa scientia, tenore præsentium declaramus, & etiam decernimus, statuentes quòd de cetero nullus religiosus ordinum Mendicantium quorumcunque, cuiuscunque gradus, status, conditionis, vel religionis existat, quantumcunque & qualitercunque, possit & debeat a virtute cuiuscunque licentiæ, etiam indulti Apostolici, seu pænitentiarij nostri curam gerentis, vel alia quauis auctoritate hactenus, etiam per litteras Apostolicas facultatum quarumuis tam legatorum vel nunciorum sedis Apostolicæ, quàm alia auctoritate, maxime de transferendis fratribus, aut aliquibus præsertim ordinum Mendicantium professoribus in genere vel in specie ab ordinibus huiusmodi Mendicantium, sub quacunque verborum forma appareant, admitti aut recipi, per aliquos etiam superioris ordinis, seu monasterij, aut loci monastici, seu alias in monachum vel in fratrem alicuius ex ordinibus monasticis supradictis, vel alijs expressis (ordine Carthusienſiũ duntaxat excepto) sub pœna excommunicationis, quam tam recipientes, quam recepti ipso facto incurrunt. Et quam ex nunc, prout ex tunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis, scientia, & auctoritate antefatis proferimus in his scriptis. Et a nemine, nisi dumtaxat a Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo †) excommunicati huiusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus secus facta non teneant, & nullius existant efficaciæ vel momenti. Decernentes etiam & volentes, quòd si quis hactenus virtute cuiusuis licentiæ, seu mandati huiusmodi fuisset receptus ad aliquem monasticum ordinem, & habitum consuetum gestari per monachos talis ordinis suscepisset, siue professionem emiserit siue non, sub dicta pœna teneatur in monasterio, in quo receptus fuerit (etiam si beneficia ecclesiastica seu rectorias ecclesiarum quarumuis obtineat) stare in eius totali ordinatione, & in huiusmodi ordine monastico Altissimo deseruire.

Ordo Carthusieñium præ ceteris ampliori potit prærogatiua.

† Vide Côc. Trid. sess. 14. cap. 7. de casuum reseruatione.

¶ Si quis autem prætextu huiusmodi licentiæ, vel sine habitu, vel cum habitu vagando incederet, monitione præuia teneatur & debeat intra terminum quindecim dierum a die monitionis huiusmodi computandorum, ad eius religionem vel ordinem, vnde cum licentia vel sine licentia recesserat, remeare. Quod si efficere neglexerit, post ipsum terminum tamquam notorius apostata excommunicatus in omnibus, & per omnia debeat per quemlibet reputari, & ab omnibus retractari, etiam per inuocationem auxilii brachii sæcularis, quotiens fuerit opportunum.

¶ In futuris autem nullus ex professoribus alicuius ex ordinibus Mendicantium huiusmodi in aliquem monasticum ordinem (Carthusiensium dumtaxat excepto) possit aut debeat per quemcunque recipi vel admitti virtute alicuius licentiæ vel indulti, absque sedis huiusmodi licentia speciali sub dictis pœnis: & nihilominus secus facta non teneant ipso iure: Huiusmodi licentiis & indultis, necnon constitutionibus Apostolicis, & Mendicantium ordinum prædictorum, etiam si de illis specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris litteris mentio habita foret, & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, statuti, prohibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Sebenis iij. Calend. Augusti, Pontifi. nostri anno primo.

¶ Ioannes xxij.

¶ Religiosi sine sui superioris licentia vltra mare euntes, sunt ipso facto excommunicati; nec ibi sunt ad prædicationem vel diuinorum celebrationem admittendi.

CAP. II.

Religionis habit⁹ sine ipsius veritate parum prodest.

AD nostrum nuper relatio fide digna perduxit auditum, quod nonnulli religionis

ligionis gestantes habitum, sed a ueritate religionis omnino vacui, & à modestia penitus alieni, ad partes quandoque transmarinas se tranferant, in quibus pauci fideles respectu infidelium commorantur. Et vt illi decipere facilius simplicium animos, ac ipsos, & alios in errores præcipitare seu retinere valeant, sub ouili veste ac humilitatis habitu lupinum animum occultantes, per doctrinas suas reprobas, & erroneas fidelium mentes, quantum in eis est, corrumpere satagunt: In ipsis partibus periculum nimium spargere non omittunt, necnon & os suum ponentes in cœlum, lingua eorum falsidica transeunte super terram, sanctæ Romanæ Ecclesiæ detrahere constitutionibus, & alia multa a fide deuia in suis sermonib. & secretis collocutionibus euomere insanis ausibus non verentur: ex quibus Deus offenditur, periculosa suscitantur scandala, paratur simplicibus laqueus, ipsique talium præsumptores de hæresi vehementer arguunt se suspectos.

Lupinus animus sub ouili veste à multis geritur.

Os in cœlū ponunt, qui Romanę ecclesiæ detrahunt cōstitutionibus.

¶ Nos itaque tantis obuiare periculis paternæ diligentiæ studijs cupientes, vniuersis, & singulis religiosis cuiuscunq; conditionis, religionis, ordinis, vel status existant: de fratrum nostrorū consilio districtius auctoritate presentium inhibemus, ne ipsorum aliquis absque superioris ordinis sui licentia, sibi per ipsius litteras patentes concessa, de cetero ad partes se transferat antedictas. Superioribus ipsis nihilominus iniungentes, ne quibusuis sui ordinis fratribus (nisi dumtaxat viris litteratis, prouidis, & expertis) huiusmodi licentiam impertiri præsumant. Nos enim quoscunque presumentes contrarium quouis modo excommunicationis subiacere sententiæ volumus ipso facto: A qua nullus ab alio quàm a Romano Pontifice possit (nisi dumtaxat in mortis articulo) absolutionis beneficium obtinere.

¶ Ceterum vniuersalis Ecclesiæ prelatis in virtute sanctæ obedientiæ districte precipiendo, presentium tenore mandamus, quatenus nullos religiosos ad partes se transferentes prædictas: nisi per patentes superioris sui ordinis litteras de licentia speciali se illuc tranferendi sibi concessa prælatis eisdem fecerint plenam fidem, in ciuitatibus suis, & diœcesibus ac locis, & terris aliis ad predicationis officium vel diuinorum celebrationem admittant: sed ipsos potius velut apostatas capiant seu capi faciant, eos carcerali custodię (donec de dicta licentia speciali modo prædicto sibi constiterit) detinendo. Et nihilominus si quos religiosos approbare, quæ sedes Apostolica reprobauit, vel quæ alias sunt fidei obuia in suis prædicationib. seu secretis collocutionib. dogmatizare persenserint, vt tales (quibuscunque cessantibus priuilegijs) possint licite capere, & carcerali custodiæ, sicut suos possent subditos mancipare, licentiam impertimur. Et insuper tenore præsentium mandamus eisdem, vt de premissis summarie, simpliciter & de plano, ac sine strepitu iudicij & figura, per se, vel per alium seu alios se solerter & fideliter studeant informare, quousque de prędictis seu eorum aliquo repererint reos esse, iuxta statura canonum, & in aliorum exemplū castigare pœnis debitis non postponant: Non obstantibus exemptionibus, & aliis quibuscunque priuilegiis, & litteris Apostolicis eisdem religiosis vel eorum ordinibus ab eadem sede concessis vel in posterum concedendis, etiamsi de illis plena & expressa mentio, ac de verbo ad verbum in præsentibus sit habenda. Quæ quantum ad prædicta vel aliquod eorundem eisdem in nullo volumus suffragari. Nulli ergo, &c. Datum Auin. 6. Idus Maii Pontificatus nostri anno nono.

Religiosi sine sui superioris licentia se absentare non debent.

Approba[…] per sede[…] Apostoli[…] non sunt [...] probanda.

¶ De religiosis domibus.

Ioannes xxij.

¶ Licet Beguinarum status sit propter multas rationes per Clementem quintum reprobatus, permittitur tamen mulieribus fide dignis quæ nec sunt culpabiles nec suspecta sub habitu Beguinarum viuere: nec sunt tales per ordinarios molestanda. vide cap. 1. eod. tit. in Clemen.

CAP. VNICVM.



RAtio † recta non patitur, vt innocentes ad paria cum nocentibus iudicentur. Sane felicis recordationis Clemens Papa Quintus prædecessor noster,

† Vide c. [...] eo. tit. in cle[...] & c. ad no[...] strū in cle[...] de hæretic[...] & extra, Io[...] 22. S. Roma[...] na eo. ti. de reli. dom[...] Guidonem Carmel tā[...] in sūma de hæresib. Begu[...] norū, & Ey[...] mericū in Directorio inquisitorū par. 2. q. 15.

ster, cum de mulieribus quæ Beguinæ vulgariter nuncupantur, nonnulla ei fuissent, præcipue de Alemaniæ partibus insinuata sinistra, & præsertim quòd earum quædam de summa Trinitate, & diuina essentia disputarent, & prædicarent, ac circa articulos fidei, & ecclesiastica sacramenta opiniones catholicæ fidei contrarias introducerent, & multorum simplicium animas in diuersos errores inducerent: ex his, & alijs frequenter de illis auditis habens eas non indigna ratione suspectas, in illas quę statum huiusmodi nouiter assumptum sectarentur vlterius, aut quæ illum de nouo assumerent, excommunicationis sententiam promulgauit.

Religiosæ mulieres qd facere dent.

¶Verum quia in multis mundi partib. plurimæ sunt mulieres, quæ similiter vulgo Beguinæ vocatę, segregatę, quandoque in parentum aut suis, interdum vero in aliis aut conductis sibi communibus domibus insimul habitantes, vitas deducunt honestas, ecclesias de nocte frequentant, diœcesanis locorum & parochialium ecclesiarum rectoribus reuerenter obediunt, curiositatem disputandi, aut auctoritatem seu temeritatem potius prædicandi nullo modo sibi vsurpāt, nec se vel alias seu alios quoslibet pr missis opinionibus erroribusque inuoluunt, nec vlla super his est, aut fuit hactenus nota seu suspicio cōtra eas, quæ ipsas dissimiles a luce sua constringeret: Vt nullis earum, quę perpetuam forte Domino continentiam deuouerunt, occasio præbeatur ad lapsum: & ne periculis, damnis, & scandalis plurimis, quę proinde verisimiliter sequerentur, pro prouisione ecclesię moderna occupentur: Beguinas huiusmodi inculpabiles (vt pręmittitur) nec suspectas sub prohibitione & abolitione præmissis (quia de ipsis prędecessor noster præfatus nullatenus sensisse dignoscitur) de fratrum nostrorum consilio declaramus, & volumus non includi.

¶Locorum ordinariis nihilominus iniungentes, vt eas sub prætextu huiusmodi nullatenus molestari permittant. Et si quid forsan ex hoc in bonis, aut iuribus a quibuscunque contra eas attentatum est hactenus, vel attentari contigerit in futurum, per illos prædictos ordinarios auctoritate nostra in statum reduci debitum volumus: Inuocato si opus fuerit, auxilio brachij † sæcularis.

Brachiū sęculare pōt similique ab ecclesia inuocari ca. ii de f. or. in antiq.

¶Ceterum statum Beguinarum huiusmodi, quas esse permittimus (nisi de his per sedem Apostolicam aliter ordinatum extiterit) latenus ex præmissis intēdimus approbare. Locorum autem ordinarios, & alios ad quos prædicta spectabunt, curam peruigilem, & solicitudinem debitam præcipimus adhibere, ne præmissarum sequentes inuia, & ipsarum actus temerarios imitando, præmissis erroribus, & disputationum, & prædicationum temeritatib. se inuoluant, eas quæ contra prædicta præsumpserint, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo. Porro mulieres, quodcunque nomen habentes, quæ de illis ex quibus prohibito præcesserit, culpabiles se reddiderint, aut merito notabiles vel suspectas esse, si statum vel habitum quoque modo mutauerint, vere sub prædicta decernimus remanere censura, & taliter contra eas, per illos ad quos pertinuerit, procedi volumus & mandamus, quod ab errore de more reuocatæ, non vltra inficiant sanas oues.

De censibus, exactionibus, procurationibus.

¶Benedictus[a] duodecimus episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam[b] rei memoriam.

¶Taxat procurationes, pabula charitatis, & subsidium charitatiuum: Saluat priuilegia, conuentiones, consuetudines, & præscriptiones, & indemnitatem pauperum, inhibet contrauenìri, punit transgressores & eorum familiares, &c. Et locari debet sub rubrica de censibus, & procurationibus.

a ¶Benedictus.] iste Benedictus fuit duodecimus natione Tholosanus Sanardanus Apamiarum diœcesis primū appellatus Iacob. Fornerii, abbas fontis frigidi, ordinis Cisterciēsis, & magister in sacra pagina, deinde eps Apamiarum & deinde eps Mirapiscen. postea tituli sanctæ Priscæ presbyter Cardinalis, assumptus ad papatū ann. dñi M. cccxxxiv. 20. Decē. & ann. M. cccxxxxii. xxv. April. lis vita functus est, Pontificatus sui anno v. successit Ioan. xxii. sibi vero successit Clemens VI. Io. Fran.

b ¶Perpetuam] sic & omnia instrumēta ad hoc fiunt 1. q. 8. saluberrimum, 25. q. 1. omnes feminæ, & quia hoc graue negocium est & vt magis teneatur hæc prouisio, merito est perpetuæ memoriæ seruāda, facit de pœnis, in quibusdam de schismaticis, c. 1. de pœnis, in c. felicis, li. 6. & ꝙ not. in cap. ad Apostolicæ, in prin. de re iud. eo lib. 6. vbi nota ꝙ solus papa sine concilio potest hoc facere, & facit hæc extrauagans ius commune, c. pastoralis. de fide instrumento. & ibi not. Io. Franc.

Vas


As electionis I.] ¶ Diuidit in quinq; partes principales. Nā primo exorditur. Secundo ibi, (Statuimus.) taxat procurationes. Tertio ibi, (in super punit trāsgressores. Quarto ibi, (Præmissis) extendit constitutionē. Quinto subdit clausulas cōsuetas cū data ibi.

[Nulli &c.] Prima pars tres hēt rōnes exemplares impulsiuas ad condendā hāc constitutionem. Secūdo pars tripliciter taxat quantitatem procurationum exigendarum, iuxta triplicē diuisionē prouinciarum, & regnorum, & qualitatem visitantium etiā si per alios visitant modificādo, & extendendo ac declarando. vt infra patet. Tertia pars punit visitatores, transgressores, & eorum familiam. etiam si a sponte volentibus recipiant, vel receptum remittentibus non restituant. Quarta pars extendit constitutionem ad charitatiuū subsidium. Taxat valorem Turonensium, & excipit tres casus. Vltima ibi.

[Nulli.] subdit clausulas consuetas cum datis.

† De materia huius extrauagantis uide cōciliū Latera. sub Alex. 3. cap. 4. Conciliū Latera. sub Inn. 3. c. 33. Concilium Oxoniēse c. vt singula. & Cōcilium Trid. ses. 24. de refor. c. 3

† Actuū capit. 20.

1 Hāc extrauagantē gl. hic Ioannes Franciscus Pauin.

CAP. I.


As a † electionis b Paulus Apostolus egregius prædicator, se & eos, qui secum erant, proprijs manibus exhibebat, c † vt Pseudo d & subdolis operariis sub prædicationis specie lucra sectantibus locum prę cluderet, & his quos ipse pascebat pabulo e verbi Dei, non existeret onerosus.

¶ Sane licet circa modestiam in exigendis procurationibus, obseruandam a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus salubria emanauerint instituta: quia tamen (sicut experientia docet) nonnulli prælatorum, f necnon diœcesis nunciorum, uel legatorum Apostolicæ sedis, de quibus nullam faciunt mentionem expresse, sic se reddiderunt, & redduut in dictarum procurationum exactionibus onerosos, h vt oppressi subditi huiusmodi onera nequeant supportare, & victum longi temporis breuis hora consumat. Nos attendentes, quod parentes h debent thesaurizare filiis, non deliciis fastidiosis eorum substantiam absorbere; ac cupientes pro diuersitate conditionum visitantium prælatorum, & prouinciarum ac ecclesiasticarum etiam facultatum certum modum sufficientem visitantibus, & supportabilem visitatis in præmissis fore de cetero obseruandum de fratrum nostrorum consilio i præsentis constitutionis edicto, Statuimus, quod cum in Franciæ, Nauarræ, Maioricarum regnis, ac terris, prouinciis, & partibus adiacentibus, & in vicinis eisdem, nec non in Delphinatu, Burgundiæ, Sabaudiæ prouinciæ, & Forcalquerii comitatibus archiepiscopi k & episcopi, ac alii prælati & personæ ecclesiasticæ, quibus id de iure vel consuetudine competit, suos subditos personaliter visitabunt: Ijdem archiepiscopi a suis vel suffraganeorum suorum cathedralibus ecclesiis pro procuratione vnius diei siue in victualibus, siue a volentibus in pecunia, vltra trecentorum, a monasteriis vero & aliis ecclesiis vel prioratibus sæcularibus vel regularibus habentibus collegium vel conuentum duodecim vel plurium personarum, vltra ducentorum ac quinquaginta. Ac habentibus vero paucarum personarum collegium seu conuentum & quibusuis aliis ecclesiis, prioratibus, & locis, ultra ducentorum: Episcopi vero ab ecclesiis cathedralibus, vltra ducentorum. A monasteriis vero & ecclesiis aliis ac prioratibus sæcularibus, vel regularibus habentibus collegiū, vel conuentum duodecim vel plurium personarum, vltra ducentorum, quinquaginta: Ab habentibus vero paucarum personarum col-

a ¶ Vas.] hoc nomen fuit sibi impositum cælitus in eius conuersione. Actuum, 9. c. & hoc principium sumptum est ex c. cū Apostolus, in prin. de censib.

b ¶ Electionis.] & ideo nō vitiosum, in quo omne oleum, & vinum facile corrūpitur, de pæ dist. 3. §. siue a me. adde textū Marci 2. in fine.

c Exhibebat.] id est, procurabat 18. q. 1. iā nunc 21. q. 1. c. 1.

d ¶ Pseudo.] idest, falsis: Et est græcum nomē indeclinabile vt no. in dict. c. cū Apostolus, cōtra quos nota monitionē cōcilii generalis de qua in c. irrefragabili. in fine, de offic. ordina.

e Pabulo.] est enim verbum Dei pabulū animæ ex quo viuit, c. inter cetera. de offi. ordin. quia non in solo pane, &c. sed in oī verbo, &c. vt ibi.

f Prælatorum,] etiam Cardinalium, vt probat textus in ca cum Apostolus, vers. Cardinales, de cens. & in ca procurationes in princ. eod. titul. & ibi no.

g Onerosos,] vsque ad exinanitionem extremę virtutis, 10. q. 3 cauendum. & 1. qu. 3. placuit, ideo seruādum est quod statuit concilium Viennen. in cle. ad nostrum. §. fin. de censib.

h ¶ Parentes.] 16. qu. 1. prædicator. vbi Paulus dr̄ diuinus Apostolus, &c. & qđ beatius est dare, quā accipere. Et cum mysterio accumulantur tot rationes, vt si aliquæ cessarent, nō cessat dispositio. Inst. de nupt. §. affinitatis.

i ¶ Cōsilio.] ad quod non astabit sequendum, nec petendum, secundum glo. & doctores in c. Apostolici. de re iudic. & in ca. 1. de schismat. li. 6. licet Ioan. Monac. in hoc variauerit factus Cardinalis Sed quod Papa regatur consilio Cardinaliū, probatur in ca. licet, & c. in Genesi, & cap. ecclesia 2. in fin. de electi. sicut episcopi cōsilio canonicorum regi debent, cap. nouit, & ea quanto. de ijs quæ fiunt a prælat capit. quæ fuit, & capit. final de ijs quę fiunt a maio. par. ca. Host. in summa. in ti. de cōsi. archipresb. §. quæ pertinēt ver. potest. præsertim in arduis 2. & hoc seruat consuetudo.

K Archiepiscopi,] idem, & in patriarchis, primatibus, & aliis etiā pluribus, id est & abbatibus, de quib. vide infra. idē sunt enim primates & patriarchæ, 99 distin. prouinciæ, & dix su-

Consiliu Cardinali an dēat Papa sequi.

2 Vtrū in arduis tene papa regere cōsiliu Cardinaliū vide late Filippū Fr cū & docto res in c. su eo. de hær l. 6. adde A b tē in c q̄ uit. de his q fiunt a pt.

legium, seu conuentum, & quibusuis alijs ecclesijs, prioratibus & locis, [a] vltra ducentorum: Episcopi vero ab ecclesijs cathedralibus vltra ducentorum: A monasterijs vero & ecclesiis aliis, ac prioratibus sæcularibus vel regularibus collegium habentibus duodecim vel plurium personarum, vltra centum & quadraginta: Ab habentibus vero personarum collegiũ pauciorum, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus & locis, vltra centum, quadraginta: Abbates [b] quoque a monasteriis vel prioratibus habentibus collegium duodecim vel plurium personarum vltra centum: Ab aliis quoque habentibus minus collegium ab ecclesiis, prioratibus & locis quibuscumque vltra octuaginta. Archidiaconi quoque vltra trigintaquinque, Archipresbyteri quoque vltra viij. Turonen. argenti valorem recipere non presumant. Si vero [c] præfati archiepiscopi, prælati, & personæ ecclesiasticæ ex priuilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata: Iidem archiepiscopi a suis & aliis cathedralibus ecclesiis, vltra centum xx. A monasteriis vero & ecclesiis aliis ac prioratib. sæcularibus, & regularibus habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra centum; Ab habentibus vero minus collegium, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus & locis vltra lxxx. Episcopi etiam ab eisdem ecclesiis, monasteriis, prioratibus, atque locis vltra lxxx. Abbates ultra lx. Archidiaconi ultra xxx. Turonen. argenti valorem non recipiat quoquo modo.

¶ In Alemaniæ quoque, Angliæ, Hungariæ, Bohemiæ, Poloniæ, Noruegiæ, Daciæ, Scotiæ, & Suetiæ regnis, terris, ac prouinciis, & partibus eisdem adiacentibus archiepiscopi, & episcopi, & alii quoque prælati & personę ecclesiasticæ cum (vt pręmittitur) personaliter visitabunt; Iidem archiepiscopi & episcopi, etiam si primates existant a suis vel suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus & personis earum pro procuratione unius diei siue in uictualibus, siue a uolentibus in pecunia ultra trecentum & uiginti; A monasteriis uero & aliis ecclesiis prioratibus sæcularibus uel regularibus habentibus collegium duodecim uel plurium personarum ultra cc. & lx. Ab aliis uero monasteriis, ecclesiis seu prioribus minus collegium habentibus, aliis quoque ecclesiis, prioratibus & locis, ultra ducentorum & uiginti; Episcopi etiam a cathedralibus ecclesiis, ultra ducentorum & uiginti; A monasteriis uero & aliis ecclesiis & prioratibus sæcularibus uel regularibus habentibus collegium duodecim uel plurium personarum, ultra centum & lxxx. Ab habentibus uero collegium minus, & quib. libet aliis ecclesiis, & prioratibus atque locis, ultra centum & quinquaginta; Abbates insuper a monasteriis prioratibus, seu ecclesiis habentibus collegium xii. uel plurium personarum, ultra centum. Ab habentibus uero minus collegium, ac ecclesiis prioratibus, & aliis locis quibuslibet, ultra lxxx. Archidiaconi uero ultra quinquaginta; Archipresbyteri [d] etiam ultra decem Turonen. argenti ualorem recipere non præsumant. Si uero iidem archiepiscopi, episcopi & prælati, ac personæ ecclesiasticæ ex priuilegio [e] Apostolico per alios [f] uisitare, & procurationes recipere ualeant in pecunia numerata, dicti archiepiscopi, etiam si pri-

mates

supr. in secunda quæstione prima partis, & idem arciepiscopi & metropolitani & nudis tantum verbis differunt. no. in capit. duo. de offic. ord. vide in Spec. in tit. de offic. ordina. §. sunt quoque. & in ver. & nota. sic & archiepiscopi sunt episcop. not. in cap. quam periculosum. de senté. excom. lib. 6.

a ¶ Locis.] non credo comprehendi hospitalia pauperum ꝓpter infra dicenda, puta leprosorum & aliorum infirmorum mendicãtium panem, sicut nec grangias per ca. fi. de censi. & idem forte de fabricis & commissarijs, de quibus canonica portio non detrahitur. capit. fin. de testam. & de alijs, de quibus non esset soluenda decima, de qua in clemen. si beneficiorum. de decim. de quibus omnibus dic, ut ibi plene not. Circa hoc tamen tenendum est illud, quod concludit Fridericus de Senis in consil. 111. Et an episcopus possit priuilegiare hospitale tempore constructionis, vt non possit ab eo vel successor bus visitari. vide eundem in consil. 248. Et quid de domibus leprosorum, uide per eundem in consil. 130. Et adde in simili quod firmat Pet. de Ancharano de testatore, in consil. 128. & quod examinat Guliel. de monte Lauduno in glo. super extrauagan. suscepti. Ioan. xxij. super ver. in totum. Io. Franc.

b ¶ Abbates.] idem credo de prioribus etiam canonicorum regularium. argumen. capit. quod Dei timorem. de stat. monach. & aliorum quorumcumque visitandorum etiam Mendicantium, exceptis tantum Fratribus Minoribus, de quibus in clemen. Exiui de verb. signa. Io. Fran.

c ¶ Si vero.] hic determinat quæ habentur. in c. felicis, de censi. lib. 6.

d ¶ Archipresbyteri.] Quid autem de archipresbyteris ruralibus, qui Decani aliquando nuncupantur, subdit infra, in versicul. illud quoque, Ioann. Franc.

e ¶ Ex priuilegio.] sine priuilegio vero non possunt: alias cõtrafacientes puniuntur. vt in cap. felicis. de censi. lib. 6.

f ¶ Per alios.] hæc constitutio approbat quod no. Ioann. Andr.

mates existant, ab huiusmodi ecclesijs, monasterijs, prioratibus atque locis, vltra centum: Episcopi vltra lxxx. Abbates [a] vltra lx. Archidiaconi vltra triginta Turoneñ. argenti valorem pro procuratione qualibet vnius diei recipere non præsumant.

¶ In Castellæ quoque Legionis, Aragoniæ, & Portugalliæ regnis & dominiis, terris & prouinciis regum Castellæ, Aragoniæ, & Portugalliæ, & partibus adiacentibus etiam vicinis eisdem, excepto Sardiniæ & Corsicæ regno, archiepiscopi, episcopi, & prælati, ac personæ ecclesiasticæ cum (vt præmittitur) personaliter visitabunt iidem archiepiscopi a suis & suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus pro procuratione vnius diei, siue in victualibus, siue a volentibus in pecunia, vltra centũ & quadraginta: A monasteriis vero & ecclesiis aliis, ac prioratibus sæcularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, vltra centum & viginti: Ab habentibus vero minus collegium, alijsque ecclesiis, prioratibus atque locis, vltra centum: Episcopi etiam a cathedralibus ecclesiis, vltra centum: A monasteriis vero & prioratibus sæcularibus, vel regularibus habentibus collegium xii. vel plurium personarum, vltra octuaginta: Ab habentibus vero minus collegium, aliisque ecclesiis, prioratibus & locis vltra sexaginta, Abbates [b] etiam a monasteriis vel prioratibus habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, vltra quinquaginta, Ab habentibus minus collegium, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus & locis, vltra quadraginta: Archidiaconi vero, vltra viginti quinque Archipresbyteri vero, vltra quinque Turonensium argenti valorem recipere non attentent. Si vero proxime nominati archiepiscopi, episcopi, & prælati, & aliæ personæ ecclesiasticę ex priuilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere possint, in pecunia numerata: Iidẽ archiepiscopi ab eisdem suis & suffraganeorum suorum ecclesiis, vltra octoginta. A monasteriis vero & ecclesiis aliis ac prioratibus sæcularibus vel regularibus habentibus collegiũ duodecim vel plurium personarum, vltra sexaginta: Ab habentibus vero minus collegium, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus siue locis, vltra quinquaginta: Episcopi etiam ab eisdem ecclesiis, monasteriis, prioratibus siue locis: vltra quadraginta: Abbates vero ab eorum monasteriis, prioratibus ecclesiis siue locis, vltra triginta; Archidiaconi vero vltra viginti Turoné.

Prælatorum vicem gerentes variis cẽsentur nominib.

in ca. felici. de censib. in glos. super ver. officio. Et adde ꝙ prælati aliquando habent officiales de offic. vic. c.2. & 3. de appell. Romana de off. ord. c. Romana. de offic. delega. c.4. in fin. lib.6. & cap. insinuante. Quandoque habent vicarium in spiritualibus de temp. ord. cap.2. §.1. lib.6. Quandoque habent vicarium generalem, dicto cap.3. §. episcopo autem, de temp. ord. & de offic. vic. c.fi. de præb. c. statutum. lib.6. Quandoque habent simpliciter vicarium, ca. statutum, & c. vt officium, & cap. vt commissi. de hæret. lib 6. Quandoque tales vocantur locum tenentes 93. dist. c.fi. Siue ergo quis vicarius a sede Apostolica deputetur, vt in c. is cui. de elect. lib.6. siue a capitulo ecclesiæ cathedralis episcopali sede vacante, vt in cap. penult. de supplen. neglig. præla. lib. 6. vbi potest ex consuetudine visitare saluis notatis in clemen. 1. de hæret. siue ab electa in abbatissam a maiori parte capituli, ca. indemnitatibus de elect. lib.6. siue ab alio prælato electo concorditer in casu capituli, nihil de elect. cum visitat poterit recipere procurationem iuxta istam taxam. argumẽ. notatorum in dict. capit. felicis. de censi. facit cap. si episcopus. de offic. ordin. eod. lib. Et si sunt plures, tunc solum principalis, sed non foraneus poterit hoc generaliter facere vt probat clem. & si principalis, de rescrip. Quid si plures essent omnino æquales officiales vel vicarij. Dic vt ibi no. Quid de foraneis in locis suis? Dic attendenda illorum mandata. adde text. in l. 1. C. de offic. eius qui vic. alterius gerit. Io. Fran.

Vicarius pōt visitare & ꝓcurationem recipere.

Abbas Cluniacẽsis subditos mediatos & immediatos visitare potest.

a ¶ Abbates.] de patre abbate Cluniacensium, quomodo teneatur visitare subditos suos mediatos & immediatos, vide Oldr. in consil. 155. quod incipit: Prima quæstio. & adde quantum ad abbates, idem videtur esse effectus inquisitionis generalis & specialis, ut dicit idem Oldradus in consil. 227. quod incipit, licet quantum. Io. Franc.

b ¶ Abbates.] honeste facerent abbates & alij religiosi non exigere pecuniam, sed cõformare se laudabilibus consuetudinibus & constitutionib. monasteriorũ, & contentari comedere cum alijs in refectorio, & dormire in dormitorio communibus, vt melius valerent oculo intelligere quomodo se habeant omnia, tam in ecclesia quam in mensa, & tam de die quam de nocte, & propter bonum exemplum. argumeñ. eius quod not. in clement. ad nostrum. de censi. in vers. si voluerint. & in c. magnæ. de uoto, quia ꝙ agitur a prælatis, cito a subditis trahitur in exemplũ, ut ibi & in cap. pręcipue. 11. q.3. alias tot mortibus digni sunt quot perniciosa exempla, &c. vt ibi & hoc satis dicit. §. nostræ tñ intentionis. in ver. nec vltra. & vers. ceterũ. Tenentur .n. visitatores nō minus exẽplo q̃ verbo ędificari & plãtare. c. qm̃ & cap. inter cetera. de offic. ord. facit cap. Romana in fi. de censib. lib 6. vbi vide not. per Ioã. And. in no. ver. & in ca. singulis. de stat. monac. In huiusmodi nãque actibus regularib. non sunt subtilitates neq; glossæ exquirendæ, nec appellationes admittendæ, sed simpliciter oĩa sunt expedienda ca. ad nostrã, reprehensibilis & cũ specialis. de appel. Nō est tñ omittendum ꝙ si p̃latus religiosus in mortali constitutus notorius, vel infamatus sit incorrigibilis & propterea si a subditis appelletur, dẽt appell. deferri, alias pro tan-

Prælator[um] gesta sũt [sub]ditorum e[xem]pla.

argenti ualorem recipere non attentent.

¶ In Apuliæ uero, Calabriæ, terræ Laboris, Siciliæ [a], Lombardiæ, Tusciæ, Sardiniæ, Corsicę, & ceteris alijs Italiæ partibus, nec non Sclauoniæ, Achaiæ, Cypri, & ceteris regnis, insulisque, & alijs, prouincijs, & partibus omnibus vltramarinis & etiam transmarinis, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi ac prælati alij & personæ ecclesiasticæ consistentes, cum (vt præmittitur) personaliter visitabũt: Iidem patriarch, & archiepiscopi a suis vel suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus pro procuratione vnius diei, siue in uictualibus siue a uolentibus in pecunia vltra sexaginta: A monasterijs uero & ecclesiis alijs, ac prioratibus sæcularibus uel regularibus habentibus collegiũ xii. vel plurium personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus uero minus collegium & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus atque locis. vltra xl. Episcopi, etiã a cathedralibus ecclesiis, vltra quinquaginta: A monasteriis uero aliisq; ecclesiis, & prioratib. sæcularibus vel regularib. habentib. collegium duodecim vel plurium personarum, vltra quadraginta: Ab habẽtibus vero minus collegium, & ecclesiis aliis seu prioratibus uel locis quibuslibet, vltra triginta: Abbates [b] vero a suis monasteriis uel prioratibus simile collegium uel maius habentibus, vltra viginti: Ab habentibus vero minus collegium & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus atque locis, ultra sexdecim: Archidiaconi vltra decem Turonẽ. argenti valorem non audeant recipere quoquo modo. Si vero prelati, patriarchę, [c] archiepi, epi, & personę ecclesiasticę proxime nominati, ex priuilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere ualeant in pecunia numerata, dicti patriarchæ seu archiepiscopi ab eisdem suis, vel suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus ultra quadraginta: A monasteriis quoque & ecclesiis aliis ac prioratibus sæcularibus vel regularibus habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, vltra triginta. Ab habentibus vero minus collegium, & ecclesiis aliis, prioratibus siue locis, & subditis quibuscumque, vltra vigintiocto. Episcopi quoque a suis cathedralibus & quibuslibet aliis ecclesiis, monasteriis, prioratibus atque locis, vltra viginti: Abbates etiam vltra decem, nec non archidiaconi vltra quinque Turonen. argenti ualorem recipere nõ presumant. Ita quod expẽsæ seu sumptus vniuersi, seu taxatio pecuniaria huiusmodi procurationis totius diei, [d] videlicet in pecunia vel victualibus & necessariis aliis predictã summã vel valorem aliquatenus non excedat, nec vltra dictas sũmas vel taxationes seu valores earum prætextu cuiusuis consuetudinis vel alias, uel ab ipsis platis uel familia-

ribus

Monachi sunt misericorditer corrigendi.

ta nto excessu satisfacere compelletur, de appellat. de priore. quia ad talem non pertinet indici alia correctio. 3. quæstio. 7. iudicet. Misericorditer etiam, & non passim sunt corrigendi monachi, & non more latronum in grauem carcerem detrudendi. de statu monach. capit. ea quæ. & non debent esse prælati nimis graues in corrigẽdo, alias de consilio conuentus id est, capituli, est correctio temperanda. dicto capit. reprehensibilis. in fin. de his quæ fiunt a præla. nouit. & capitu. ea nolc tur, & ideo dicit textus in dicto capit. Romana. in fin. consuetudines rationabiles & approbatas, secundum Hostien. & Ioan. Andr. ibidem in nouella. Ioann. Franc.

a ¶ Siciliæ.] nota. quod huiusmodi insulæ sunt pars prouinciæ cui adhærent. l. insulæ. ff. de iudic. cum ibi nota. facit ff. de uerborum signifi. l. notionem. §. primo, faciunt not. in capit. quoniam a nobis. de decim. ex quo sequitur, quod qui in Sicil a uel Corsica est, aut Sardinia, debet respondere in Italia, ut not. in dicta l. insulæ, probatur ff. ad municip. l. qui ex uico. Idem dico de eo qui est in insula Maioricarum, ut teneatur respondere regno Nauarræ, ut patet sup. §. statuimus, ubi dicitur illi adiacere, & cet.

Abbatissæ monasteriũ egredi non debent.

b ¶ Abbates.] de abbatissa uero dicit Archid. quod etiam pro uisitandis monasterijs sibi subiectis ei non licet egredi monasterium, per textum in capit. primo, de stat. regu. libro 6. ibi, quacunque ratione, sed debet per alium uisitationem facere, circa quod uide not. in Clemen. 1. in princip. eodem tit. in glo. istorum. mouetur etiam archidiaconus: quia quod generaliter scriptum est, generaliter est accipiendum, capitu. secundo, de coniug. leprof. Item fortificatur prohibitio in eo quod ibi duo casus excipiuntur: in alijs ergo stet ualida. de decim. ad audientiam, 31. distinct. omnino. 31. quæstio. prima; quomodo. & c. 8. distinct. si consuetudinem. Et licet textus ille non uideatur loqui de abbatissa, nihilominus appellatio monachorum includit abbates ubi de salute animæ agitur. capit. fina. de simon. item ibi in §. uerum, exprimit de abbatissa, & hæc opinio multum sapit honestatem, de quo per Ioan. And. in dicto cap. 1. de statu regul. in 6. & dixi in tractatu visitationum. quæst. 2.

Monachorũ appellatione includuntur abbates.

c ¶ Patriarchæ.] nota Patriarchæ, & sicut capitul. exigit. extendit cap. Romana. de censib. ita fortius vna clausula debet extendere aliam, argum. in l. doli, clausula, de uerbor. oblig. & cap. 2. requiris. supra de appellat. & l. 3. ff. de vi bonor. rapt. Ioan. Franc.

d ¶ Diei.] hoc intelligo, nisi quando ex causa oporteret visitantem ibi stare per plures dies ex causis necessarijs & culpa visitandorũ, ut habetur in capit. conquerente. de offic. ordin. tunc enim sibi debent imputare visitandi, quia necessitas legem non habet, de quo plene dixi in tractatu visitationum. quæstio. 3. primæ partis. Ioan. Franc.

e ¶No-

ribus earumdem quicquam exigere vel recipere licet etiam a volentibus, quando ex conuentione vel consuetudine minus soluere consueuerint, quod propter prædicta non plus soluant. Illud quoque quod de archidiaconis superius diximus ordinandum, locum habere volumus etiam in decanis, præpositis, alijsque personis ecclesiasticis superius non expressis, quibus visitationis officium & procurationis receptio ex priuilegio sedis Apostolicæ, vel de iure seu consuetudine competere dignoscuntur: Decanis ruralibus dumtaxat exceptis, qui in aliquib. regionibus archipresbyteri nominantur [a], circa quos in receptione huiusmodi procurationis id quod supra statutum est, de alijs archipresbyteris, volumus obseruari.

¶Nostræ tamen intentionis existit, quod si ex conuentione vel consuetudine tā ecclesiæ cathedrales, quam collegiatæ, & aliæ quælibet sæculares, ac etiam monasteria, prioratus conuentuales, & loca alia quæuis ecclesiastica, earumque capitula, collegia seu conuentus, & rectores etiam & personæ prelatis quibusuis visitantibus (vt prefertur) minus debeant vel consueuerint, [b] quā per nos superius est statutum, ad soluendum vltra conuentionem vel cō suetudinem huiusmodi nullatenus adstringātur, sed super ijs circa eos consuetudo & cōuentio huiusmodi obseruentur. Huiusmodi etiam moderationes & taxationes ad prælatos quoslibet, qui prætextu cuiusuis cō suetudinis in monasteriis, siue locis aliis ecclesiasticis gratis recipiātur ad pabulum charitatis [c] extendimus, & etiam prorogamus, [d] prouiso nihilominus, quod in locis q̄buslibet secundum quod maior vel minor rerum copia fuerit in iisdem, nec non iuxta maiorem vel minorem personarum & euectionum [e] numerum huiusmodi visitantium, expensarum maiorum vel minorum debita moderatio teneatur, ita tamen quod maiores expensæ non excedant summam superius limitatam.

¶Insuper prædictis omnibus archiepiscopis primatibus, episcopis, & aliis superius nominatis visitantibus, ne vltra conuentionem vel consuetudinem huiusmodi circa personas, & loca vbi fuerint nec vltra moderationes & taxationes prędictas quicquā præsumant recipere districtius nihilominus inhibemus. Volentes etiam constitutionem prçsentem pœnæ [f] adiectione iuuari, statuimus, ꝙ si dicti visitantes per se, vel (si ex priuilegio eis competat) per alios visitationis officiū exercuerint, & procurationes receperint (vt prefertur) ipsi, vel familiares eorum vltra taxationes prædictas aliquid sciēter exegerint, vel receperint etiam a volente:

a ¶ Nominantur.] vt no. in d. c. cum Aposto los. super verbo, decani. Io. Fran.

b ¶ Consueuerint.] h. d. propter ea quæ habentur in cap. cum ex officij, de præscript. & not. in cle. ad nostrū, circa princ. de censib. adde quod habetur p̄ Io. Andr. in addit. Spe. in tit. de censib. in fi. & in mercu. super regula, plus semper, de reg. iur. lib. 6. & in c. fi. eodem titu. & lib. & per Lapum allegatione 30.

c ¶ Charitatis.] h. d. propter ea, quæ habentur in clem. ad nostrū, circa fi. de censi. & in d. cap. cum Apostolus, ad finem.

Cōstō ēt pœnalis q̄nque ampliatur ex identitate rationis.

d ¶ Prorogamus.] patet ergo hic, & inf. vēr. præmissis, ꝙ hęc constō quamuis pœnalis, extenditur ad casus similes ex identitate rationis: quasi tunc non dicatur extensio, quia quod est ex ratione. est & ex mente, ut no. in cap. si postquam. de ele. lib. 6. & in c. sciant cuncti. præsertim ubi est omnino eadem ratio. not. de temp. ord. cap. 1. eod lib. & no. Archid. de pæn. distin. 1. c. vulgaris. in §. pœnæ. alias secus, ut not. Butriga. in clem. 1. de rescrip. facit deci. 277. quod not. Ioan. Andr. in nouella. de reg. iur. odia. ad fin. & in clemen. 1. de consanguin. & affinit. & in clem. auditor. de rescri. & in clem. 1. de foro competen. & per Bart. in l. furti. §. fina. ff. de ijs qui not. infam. & Butri. de præb. in ca. dilectus. facit l. tantum §. 1. ff. de seru. corrupt. & quod habetur in l. 1. ff. de lega. 1. & in l. maximum vitium, C. de libe. & posthu. & l. si quis seruo. C. de furt. & Butr. in cle. 1. de of. vicar. & in auth. quas actiones, C. de sacrosanct. eccl. & in l. 2. C. de patr. qui fil. distra. & per modernos. in l. si vero. §. de viro. ff. solu. matr. uide Ioan. de Milis in repertorio, in verbo, lex siue constitutio, &c. habebit enim locum in speciali visitatione, de qua in c. excommunicamus. in §. adijcim⁹. de hær. & in ea de qua in c. Eleutherius. 17. q. 2. & in ea de qua in c. seruitium. ead. causa. & quæstione, de quibus no. in c. accedentes, de præscript. & in capit. præterea. de iure patr. & in ca. procurationes. de censib. & in omnibus alijs similibus procurationibus.

e ¶ Euectionum.] & an numerus personarū, & euectionum debeat alias esse æqualis, vide plene per doctores in ca. cum ad quorundam, de exces. præla. & dixi sup. q. prox. circa princ.

f ¶ Pœnæ.] ut quos Dei timor, &c. de vit. & hon. cler. ut clericorum. 82. di. plurimos. & c. felicis. §. præmissis, de pœnis. lib. 6. q̄a non semper omnia deducuntur in iudicium, & ideo sola prohibitio quandocunque parum proficit, & inter leges illa dicitur imperfecta, in qua nulla pœna deuiantibus sancitur, ut refert dicere Macrobium Io. Andr. in dicto cap. exigit. de censibus. Et nota hic imponi pœnam pecuniariam pro delicto; quia nō applicatur uisitāti, neque parti, sed Ecclesiæ, sic & quando esset appli ando pauperibus, ut in ca. ad liberandam, de Iudæ. & in ca. quia plerique, de immunit. eccle. etiam vsque ad quadruplum 81. dist. quoniam quidam, 1. q. 7. sancimus, 23. q. 1. militare. Si autem applicaretur visitanti, procederet de radice auaritiæ & cupiditate, & ideo imponi non posset nisi in casib. a iure expressis cap. licet. de pęn. 16. q. 2. cum deuotissimam, & de rapt. in archiep̄atu. quia nec conuentionalis in foro ecclesiastico exigi debet, alias modestiæ pontificalis obliuisceretur, qui inhonestis quęstibus

Lex quæ [illegible] uiantes n[illegible] punit est [illegible] perfecta.

Pœna pec[illegible] niaria q̄n[illegible] imponitur[illegible] delicto.

duplum [a] eius quod ipsi ijdem prælati, vel eis scientibus aut ratum habentibus eorum familia taliter exegerint vel receperint, intra duos menses post receptionem seu scientiam huiusmodi ecclesijs, monasterijs, & alijs locis a quibus illa receperint, restituere teneantur. Si vero dictis prælatis per alios visitantibus, hi qui pro eis visitationis officium exercebunt, per se vel alios vltra moderationes seu taxationes prædictas quicquam exegerint seu receperint etiam a volentibus duplum eius quod vltra receperint, ecclesiis, & monasteriis vel locis aliis a quibus id receptum fuerit intra præfatum terminum restituere teneantur. Alioquin ex tunc dicti prælati, qui vltra moderationes & taxationes prædictas, seu conuentionem, vel consuetudinem huiusmodi receperint in pecunia numerata duplum ipsum eisdem ecclesiis, monasteriis siue locis vltra dictum tempus restituere differentes, ingressum ecclesiæ sibi nouerint interdictum. Hi vero pro dictis prælatis visitationem huiusmodi (vt præmittitur) exercentes, ab officio, & beneficio nouerint se suspensos, quousque grauatis ecclesiis monasteriis, siue locis de huiusmodi duplo plenariam satisfactionem impendant. Adijcientes constitutioni præsenti, quod si quis de familia prælati personaliter visitatis aliquid vltra moderationes & taxationes præfatas per se vel alios, prælato ignorante, nec ratum habente, receperit ab ecclesiis, monasteriis, & locis aliis visitatis, duplum eius quod vltra receperit, de suo proprio intra duos menses post receptionem huiusmodi ecclesiis monasteriis, & locis aliis, a quibus illa receperit, reddere teneatur: Alioquin ex tunc [b] recipiens, si clericus fuerit, tamdiu ab officio, & beneficio sit eo ipso suspensus. Si vero laicus, [c] tamdiu ingressum ecclesiæ sibi nouerit interdictum, & a communione Eucharistiæ ipso facto nouerit se suspensum, donec de duplo huiusmodi grauatis ecclesiis monasterijs siue locis satisfecerit cum effectu: Nulla eisdem vltra moderationes & taxationes prædictas recipientibus, in his donantium remissionem [d] liberalitate, vel gratia valitura. Ceterum moderationes & taxationes huiusmodi in illis locis volumus obseruari, in quibus id fieri poterit secundum ecclesiæ monasterii, vel loci alterius facultates. In aliis autem tantam præcepimus modestiam adhiberi, quod per hæc quæ ad exonerationem locorum ecclesiarum statuendam prouidimus, non doleant se grauari, nec per hoc dicti prælati exigendi amplius quàm ipsi subditi pati possint, indultam sibi existimet potestatem.

¶ Præmissis quoque adijciendo statuimus, [e] quod si dicti prælati vel aliquis eorundem ex Apostolica indulgentia, vel consuetudine, seu de iure, petant sibi ab ecclesiis, monasteriis, & locis aliis eorumque capitulis, collegiis, vel conuentibus, rectoribus, seu personis moderatiuum seu charitatiuum [f] subsidium exhiberi, non possint a singulis eccle- sijs,

bus anhelando desideraret cum aliena iactura ditari, c. suā, & ca. constitutus, de pę. nisi pro mensura interesse c. dilecti, de arbit. Est enim naturæ congruum eas tātū pœnas exigi, quæ cum competenti conferuntur moderatione vel a legibus certo fine conclusæ statuuntur, l. 1. C. de sētentia, quæ pro eo quod inter. prof. hoc tenent Card. & But. post Hostien. in dicto ca. dilecti, sed Abbas contra, & male, saltem in spirituali, & ecclesiastico. Ioan. Franci.

a ¶ Duplum.] hoc sumptum est ex ca. procurationis. in fin. de censi. & cap. quia plerique, de immu. eccl. & credo, quod in isto duplo computetur exactum, & receptum, facit. 23. q. 1. militare. 18. d. quoniam. 1. q. 1. concussionis, & c. exigit, de censi. libr. 6. vbi nota illud quod hic dicitur de familia. Et quod prælatus tenetur de facto ipsorum facit. 86. dist. an putatis, & de ele. generali, §. fin. Ioan. Fran.

b ¶ Ex tūc.] s. elapso secundo mēse, vt nota in d. ca. exigit. super versic. extunc & facta restitutione, statim sunt absoluti sine alia sententia. 81. di. si qui cum suis, & de spon. in c. non est. Ioan.

c ¶ Laicus.] puta cocus cle. ad nostrum. de censibus, vel notarius, vel alij, de quibus in c. Romana. §. procurationis de censibus & ibi no. de sigillatoribus, quod tamen debet intelligi secundum, quod ibi declarat Io. An. in nouella. Io. Franc.

d ¶ Remissionem.] hoc sumptum est ex capit. exigit. de censi. libr. 6. tibi not. quod quis rem suam vel sibi debitam remittere non potest, licet in re sua quis sit moderator, & arbiter. l. in re mādata. C. mandati, & nihil tam naturale, &c. vt in §. per traditionem. insti. de re. diui. Et si post restitutionem factam ille iterum donaret, credo idem propter verba hic geminata scilicet remissionem liberalitate vel gratia, quia præsumeretur in fraudē facta, ar. ff. de donat. inter vir. & vxo. l. si sponsus. §. recte. & ff. ad Velleian. l. quāuis. §. si cum essem. & quod habetur in cap. commissa de electio. cum similibus, & quod not. 14. q. 3. plerique, & in cap. quanto. de priui. Licet Ioan. And. videatur innuere contrarium in simili. in ca. statutum. circa fi. de rescrip. libr. 6. super ver. remissionem, per leg. sed si ego. ff. ad Velleian. & ea, quæ habentur in c. Gemma. de spon. quia alias facile fieret fraus legi, &c. Ioan. Franc.

e ¶ Statuimus.] concor. cum dicto c. cum Apostolus. §. fin. de censib.

f ¶ Charitatiuum subsidium.] quod ex manifesta & rationabili causa tantum peti potest cum charitate, vt d. c. cum Apostolus. §. prohibemus. hæc enim duo simul requi-

Charitatiuū subsidiū quare & a quib. peti potest.

n suā vel debitam s qñque ttere quit.

siis, monasteriis, siue locis pro subsidio huiusmodi vltra petere vel recipere (etiam a volentibus) nisi quantum ascenderet singulę procurationes in pactum per nos superius moderatum, quas ijdem prælati possent recipere, quando ex priuilegio per alium visitarent.

¶ Porro Turonenses prędictos tales fore intelligimus, quod duodecim ipsorum valeant vnum florenum [a] auri boni, puri, & legalis ponderis, ac cunii Florentini.

¶ Per constitutionem autem huiusmodi nolumus, quod prędicti prę lati, vel alii, quibus visitationis officium & pro curationum recepto ex priuilegio sedis Apostolicę, vel alias de consuetudine vel de iure competere dignoscuntur, ius visitandi seu procurationes recipiendi sibi valeāt vendicare. [b] Nec per constitutionem eandem aliis constitutionibus super premissis per prędecessores nostros dudum editis, quo ad alia contenta in eis aliquatenus derogetur. Insuper abbates Cisterciensis [c] ordinis sua monasteria visitantes, sub prędicta constitutione nostra nolumus comprehendi, cum super his per aliā constitutionem nostram duximus specialiter prouidendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hāc paginam nostrarum constitutionis, intentionis, inhibitionis, adiectionis & pręcepti ac voluntatis [d] infringere, vel ei ausu temerarario contraire. Si quis autem hoc attentare prę sumpserit, indignationem [e] omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, &

requiruntur, & quia hæc est charitas, non currit contra eam præscriptio secundum Host. alias multum longe a paterna pietate videretur, si præpositi subditis suis graues existerent, quos in cunctis necessitatibus pastoris debent more fouere, & potest episcopusmet compellere eos ad hoc soluēdum, secundum Inno. & Host. allegant 43. dist. qui emendā. dum tamen non excedant, vt ca. sane & ca. cum ad quorundam. de exces. præla. alias posset appellari secundum communem sententiam doctorum ibi, per quā appellationē essent tuti ab excommunicatione, & vbi esset dubium, superioris arbitrio esset determinandum. arg. 10. qu. 3. quia cognouimus. & 11. q. 1. si clericus. & not. in dicto ca. cum Apostolus. Adde quæ plene habentur per Inn. in c. ex parte. de verb. sign. & Butri. in c. venerabilis. de censib. Quæ autem sint iustæ causæ petēdi charitatiuum subsidiū, vide Oldradum in consil. 205. quod incipit, circa propositā quęstionē, & qđ possint prælati conuocati ad concilium generale imponere clero charitatiuum subsidium, tenet Inn. in ca. 1. de statu. mona. & no. 10. qu. 3. vnio. & quid de priore Generali ordinis Camaldulensium, an pro exēpsis factis in sua promotione & cōi seruitio cameræ Apostolicæ, possit a subditis petere charitatiuum subsidiū, & qñ per epos possit exigi, uide per Calderinum in cons. 30. in tit. de censib. Et adde ꝙ ad subsidium impositum per Papam tenentur Cardinales, etiam pro beneficiis, quæ tenēt ut administratores. Et quædam alia circa subsidium Papæ, uide per Ludouicū in consil. 468. Adde ēt ꝙ si c. sedeuacante statuit & iurat de minuendo charitatiuo subsidio, p̄t postea soluere debitam summā constōne hmōi non obstāte, secundum Lapum allegatione 20. Cōsulo quod clerici impetrent a sede Apostolica priuilegium ad instar priuilegii cleri Paduani, dudum a sede Apostolica obtenti, quod pro charitatiuo subsidio non possint grauari ultra certā & specificā summam soluēdam in termino annorum duorum, maxime pp crebras translationes, q̄ hodie fiunt cū magna iactura cuiusque cleri. Adde ēt qđ ana pæna suprapposita, & non repetita hic. s. qñ exigeretur subsidium charitatiuum ultra taxā prædictam ualeat exigens, maxime si exigat a sponte soluentibus excusari, uidetur tenenda conclusio. Lapi allegatione. 38.

a ¶ Florenum.] quid si mutentur monetæ, & facultates ecclesiarum crescant. Vide quæ plene habentur in c. quanto. & c. olim. de cēsib. Et hæc intelligo, nisi super hoc in aliquibus partibus essent beneficia taxata ad minorem summam: quia tunc illa illa taxata esset seruanda, ꝙ vr̄ esse de mente huius cōstitutionis, & probatur ex notatis in clem. si beneficiorum. de deci. in gl. in ver. taxationem. facit ad hoc extrauag. Ioan. xxij. quæ incipit. Suscepti iunctis declarationib. quæ super ea emanauerunt, de quib. plene habetur in d. cle. si beneficiorū, quas doctores post glosā dicunt extendi debere ad casus similes.]

b ¶ Vendicare.] simile in ca. 1. de sta. reg. lib. 6.

c ¶ Cisterciēsis.] propter istud uerbū patet, quod clemen. Ad nostrnm, de censib. que principaliter pp Cistercienses facta fuit, de quibus hic subijcitur, in quantum pręsertim loquitur de charitatiua hospitalitate remanet in suo vigore, & quomodo per clausulas derogatorias consuetas poni in litteris legatorū derogetur derogatorijs clausulis cōtentis in priuilegijs hmōi monasteriorū super procurationibus soluēdis, vide plene per Frider. de Senis in cons. 233. & plura dubia circa mandatū Apostolicum de compellendo exemptos ad contribuendum cum alijs clericis ad onera legāterum & nunciorum sedis Apostolicę, uide per eūdem Frid. in consi. 238.

d ¶ Voluntatis.] de importātia istorū verborū, uide gl. ī c. statu. de hær. li. 6 & cle. 1. de off. uic. & in clē. 1. de rer. permu. & in ca. statuimus, de off. deleg. in 6. & in c. litigantes, de offi. or. eo. li. per Butr. in c. p̄terea requisisti. de appel. & Abba. in c. cum te, de re iud. De uerbo aūt, iniungimus, habeē in cle. qa cōtingit. de relig. domi. De uerbo, uolumus, p Abb. in ca. fin. qui fil. sint legi. De uerbo, decernimus. no. in clem. gñalem. de ęta. & qual. & in cle. per. lr̄as. de p̄b. & in clem. si una. de reb. eccle. non alie. & in cl. quamuis. de appel. & in cl. litteras, de rescr. in c. si. de uerb. sign. lib. 6. De uerbo, censemus, in clem. i. de prob. De uerbis simul iunctis, decernimus & declaramus, in c. 1. de cler. ægr. lib. 6. Adde qđ qñque ista uerba impropriantur per c. in his. de uerb. sign. Adde decis. 206. in antiq. q̄ incipit, utrum si cōtra reum secundū. s. subiectam materiam. & qñ in materia magis est erratum quā in forma, sic & ubi Papa loquitur ut magister. ut in c. litteras. de rest. spol. & cap. cum Marthæ. de celebra. Miss.

e ¶ Indignationem.) humano more loquitur, quoniā nō indignatur neque irascitur Deus. 32. q. 4. incommutabilis. & no. in c. si quis presbyterorum. de reb. eccle. non alien. ubi probatur, qđ ista important talē anathemate feriendum. quo Deus iratus animas percutit. Vel pōt dici, quod ēt alias iudicis arbitrio punire possit & dēat, ex quo nō est certe pæna statuta, per ea q̄ habenē in

Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.[a] Datum [b] Auinione xv. Caléd. Ianuarii, Pontificatus vero nostri anno ii.

De celebratione Missarum.

¶ Ioannes xxii.

¶ Narratis perturbationibus plurimis, quæ ecclesiæ præsertim per hæreticos inferũtur, ordinat Romanus Pontifex, quod dum Missæ celebrantur, in quibus deuotius oratur, certæ preces hic expressæ ad Deum effundãtur. Et vt Christiani ad id sint promptiores, viginti dies indulgentiarũ cũctis hoc facientibus elargitur. Aduerte qđ sub hoc tit. apte potuisset locari extrauagans Docta. quæ est sup. de vita, & honest. clericorum, vt ibi tractatum est.

CAP. VNIC.



Iscipulorum Christi gesta nos instruũt, vt in pelago huius mundi procella surgente ad diuinum confugium recurrere debeamus. Illi quidem commotione maris adeo grandi facta vt fluctus in nauiculam quam Iesum sequentes intrauerant, operirent, Christum dormientem vocibus excitarunt supplicibus, & aduersus ingruentes tempestatis impetus ab eo salutis præsidium postularunt. Cum itaque catholicam Ecclesiam, quæ congregationem † fidelium comprehendit, videamus (quod dolentes referimus) pacis æmuli, zizaniorumque satoris malitia procurante, discordiarum flatibus concitatam, earumque fluctus adeo eleuatos, quod quasi operiãt ipsam totam: hæreticos insuper Ecclesiam ipsam cernamus, & schismaticos impugnare ferociter, ac vt inconsutilem † Domini tunicam scindant, multipliciter laborare: Cum fratribus nostris deliberatione præhabita diligenti, expediens (immo necessarium potius) æstimamus, vt ad illum qui ad dexteram patris residet in excelsis, qui caput est congregationis eiusdem, cuique potestas omnis tam in cœlo quam

in c. de causis, de offi. deleg. & c. super his, de accu. & c. fin. de dolo, & contum. & l. 1. de iure deli. no. in ver. vlt. in c. si canonici, & in versi. condigna. in c. quia plerique de offi. ordin. lib. 6. Adde etiam ꝙ pœna maledictionis est pœna æterna, vt no. Ioan. And. in cap. Romana, versi. pen. super ver. maledictionẽ, de cẽsib. li. 6. In nouella post Host. iniũgitur enim pro quolibet mortali peccato. Gen. 3. & nõ remittit nisi restituatur, &c. de vsur. cum tu. nec aliter potest absolui, 4. q. 3. si res, & in regula peccatum. de reg. iu. vbi si iudex, id est episcopus non potest dispẽsare, alias sec⁹ ut no. in ca. licet de pęnis. Adde quod refert Io. And. in c. 1. in fi. de suppl. negl. præl. lib. 6. in nouelle, & ꝙ p salutationẽ papę, & osculum talis indignatio remittatur, videtur tenere. Io. An. in solutione 6. lib. in nouella, licet post excommunicationẽ propterea nõ consequeretur absolutionem, cle. si sũmus, de sent. exc.

a Incursurum,) & sic est canon ferendę sententiæ, & non latæ, vt probatur in c. relatũ, de iure pat. & mitius agitur cũ lege quam cum homine, ca. si celebrat. de cle. excom. mi. l. Celsus, ff. de arbi. c. dolẽtes, de celeb. Miss. & habetur in c. vnico. de sagit. in c. vno. de eo q. fur. ord. sus. secus si diceretur, excõmunicamus sic faciẽtem, &c. & ita intelligitur c. 1. de deposito, & ca. Salonitanæ. 63. distin. de quo plene in c. sicut tuis de sim. & in l. in criminali, de iurisd. omn. iud. Et qđ monitio debeat præcedere, vide per gloss. in clem. attendentes, in fi. de sta. reg. etiam contra rebelles visitare volentibus, & illos impedientes, vbi autem ipso facto pęna incurreretur, licet requireretur quod deberet de excessu constare parte citata, tñ absq; alia sñia declaratorio posset pęna publicari, & exigi, & hoc sufficeret per not. in cap. pro humani. in fin. de homicid. lib. 6. in clem. præsenti. de censib. & in clem. multorum, in fin. de pœnis. & ita intelligi potest Lapus allegatione 135. & not. in cap. commissa, de elect. clement. 1. de sequestr. poss. & fruct. & in cap. eum qui de præbend. in 6. & decis. 13. in antiq. & adde quod not. glo. in clemen. 1. de immunit. eccles. super versi. pro infectis.

b ¶ Datum.) de concernentibus datas, vide plene per Ioan. Andr. super data li. 6. in gl. Et quare non ponatur indictio, sed solum anni pontificatus, ibi vide plene in nouella, & an error in talibus vitiet. Et adde quod vsque ad tẽpora Eugenii nõ ponebãtur in litteris Apostolicis anni Dñi, put factũ est ab eius tẽpore citra, & hodie fit ad faciliorẽ haben iã notitiam temporum tunc currentium, vnde error in illis haberet vitiare rescriptũ per ea quæ plene allegat Io. And. ibidẽ, maxime propter stylum cancellariæ, qui etiam habet, quod vltimum verbum temporis debet complere vltimam lineam, qui stylus est attendendus, ut in c. quã graue in fin. de crim. fal. cum similib. Et adde ꝙ a natiuitate Domini id est, ab ipso die natiuitatis Iesu Chri, & non a die circumcisionis est cõputandũ, & incipiendum principium anni in Romana curia, vt vult Deci. in nou. 50. Item quod secundum cursum Franciæ & Anglię, annus incarnationis nõ incipit post annum natiuitatis, sicut secundum cursum Romanæ curiæ, sed post mensem Martii concurrunt sub eodem numero tam annus a natiuitate præcedens, quã annus incarnationis sequẽs, vt vult alia decisio in nou. num. 18. Et adde quod mensis intelligitur tot dies habere, quot hẽt mensis, in quo negotium faciendum occurrit, & qđ deficit immense occurrenti, suppletur de mense sequẽti. no. Ioan. And. in c. quã sit, de elect. lib. 6. & ita communiter seruatur, ut no. But. in c. licet, de sup. negl. prælat. & Bart. in l. cum bissextus, ff. de verb. sig. licet Hostien. dixerit pendere ex arbitrio iudicis, qui magis debet ampliare quam arctare. Adde quod dies incipit, à media nocte more Romano. l. more Romano, ff. de fer. & adde no. in c. consuluit, de off. deleg. Quid autem de loco loci, vide Bart. in l. cum tabernam, §. idem quæsiit, ff. de pig. per Io. Andr. in nouella, in c. abbate sane. de re iu. li. 6. & in c. inter, de fide instr. Et omnino vide gl. in c. pronuntiandum, de consecr. dist. 3.

Lucæ 8.

† Vide Turrecr. in summa de ecclesia li. 1. c. 8.

† Vide l. Fed. Imp. incio. incõsutilẽ tunicã. hr post Directorium Iquisitorũ ĩter lras Apostolicas pro officio S. Inquisitionis.

Lucæ 8. in terra noſcitur tradita, eique venti & maria obſecundant, † leuemus cum manibus corda noſtra: Ipſumque deuotis pulſantes precibus apud eum ſedulis orationibus inſiſtamus, vt inſurgentes præmiſſæ fremitus tempeſtatis, quæ quaſi vniuerſorum Chriſticolarum regna concutit, ſubditos contra dominos violato fœdere erigit, hęreticis, & ſchiſmaticis, ac rebellibus Eccleſiæ Dei, inſurgendi contra ipſam, eiuſque iura vſurpandi inſania damnabili auſum pandit: flatus ceſſare, fluctuſque prædictos quieſcere ſua faciat omnipotenti virtute: Cordaq; hæreticorum, ſchiſmaticorum, aliorumque rebellium ad Dei Eccleſiæ vnitatem ac deuotionem inclinet, & habilitet: vel forſan, cum præmiſſis pertinaciter intendant perſiſtere, ipſorum elidat ſuperbiam, eorumque obſtinatam malitiam ſuæ virtute dexteræ conterat, & proſternat. Corda quoque ſubditorum ad eorum ſuperiores, & eorũ ſuperiorum cõuertat ad ſubditos, ipſoſque diſſidentes in concordiæ veritate conciliet, & cõfirmet, ſicq; det ipſis ſuperioribus præſidere, quod ſic regnent vt dirigantur, eorumque regimen cedat ſubditis ad ſalutem perpetuam quietem, & pacem nobiſque ipſe cuius prouidentia in ſui diſpoſitione non fallitur, modos & vias aperiat, per quos hoc quod in votis gerimus, efficaciter promouere poſſimus.

¶ Et quia in Miſſarum ſolemniis ad Deum conſueuerunt preces effundi deuotius, de eorundem fratrum conſilio ordinamus, quod in ſingulis Miſſarum celebrationibus poſt dictũ a celebrante Pater noſter, Reſponſioneque ſecuta, antequam in Miſſa vlterius procedatur, illud canticum, Lætatus † ſum in iis, quæ dicta ſunt mihi, totum cum Gloria patri, a religioſis clericis, & aliis litteratis præſentibus cum deuotione dicantur.† Et primo dicantur Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon Kirie eleiſon. Pater noſter. Et poſt iſti verſiculi ſubſequantur: Domine ſaluos fac reges. Et exaudi nos in die, qua inuocauerimus te. Saluum fac populum tuum Domine: & benedic hæreditati tuæ. Et rege eos, & extolle illos vſque in æternum. Fiat pax in virtute tua. Et abundantia in turribus tuis. Domine exaudi orationem meam, Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiſcum. Et cum ſpiritu tuo.

Pſal. 121.

In recentio rib. libris cõſtanter legit dicant.

Collecta.

Eccleſiæ tuę quęſumus Domine preces placatus admitte, vt deſtructis aduerſitatibus, & erroribus vniuerſis, ſecura tibi ſeruiat libertate. Per dominum noſtrum.

Hoſtium noſtrorum quæſumus Domine elide ſuperbiam: eorum contumaciam dexteræ tuę virtute proſterne. Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen. Benedicat celebrans cõſequenter.

¶ Nos autem Chriſti fideles ad exequendũ ſupradicta promptius donis volentes ſpiritualibus animare, omnibus vere pęnitentibus, & confeſſis, tam his celebrantibus, quam ipſis aſſiſtentibus obſeruantibus ſupradicta, quam aliis preces tunc deuotas Deo fundentibus pro præmiſſis diebus, & Miſſis ſingulis quibus hæc fecerint xx. dies de omnipotẽtis Dei miſericordia, & B. Petri, & Pauli Apoſtolorũ eius auctoritate confiſi, de iniunctis ſibi pęnitentiis relaxamus. Nulli ergo, &c. Datum 12. Calend. Iulii, anno 12.

De reliquiis, & veneratione ſanctorum.

¶ Sixtus quartus.

¶ Qui conceptionem immaculatæ Virginis deuote celebrabunt, in eodẽ feſto, & eius octauis officio intererunt, tales tribuuntur indulgẽtiæ, quales conſequuntur Chriſti fideles in corporis Chriſti ſolemnitate.

CAP. I.



VM præexcelſa meritorum inſignita, quibus regina cœlorum Virgo Dei genitrix glorioſa ſedibus plata ęthereis, ſyderibus quaſi ſtella matutina prutilans deuotæ cõſiderationis indagine pſcrutamur & intra pectoris arcana reuoluimus, quod ipſa vtpote via miſericordiæ, & mater gratiæ, & pietatis, amica humani generis, cõſolatrix ꝓ ſalute fidelium, qui delictorum onere grauantur ſedula oratrix, & peruigil ad regem, quem genuit, intercedit: Dignum, quin potius debitum reputamus, vniuerſos Chriſti fideles, vt omnipotenti Deo (cuius prouidentia eiuſdem Virginis humilitatem ab æterno reſpiciens, pro reconcilianda ſuo auctori humana natura, lapſu primi hominis æternæ morti obnoxia, eam ſui vnigeniti habitaculum ſancti

Dei genetrix eſt pro peccatorib. ſedula oratrix.

sancti Spiritus præparatione constituit, ex qua carnem nostræ mortalitatis pro redemptione populi sui assumeret, & immaculata virgo nihilominus post partum remaneret) de ipsius immaculatæ virginis mira Conceptione gratias & laudes referant, & instituta propterea in Dei Ecclesia, Missas, & alia diuina officia dicant, & illis intersint, indulgẽtijs, & peccatorum remissionibus inuitare, vt exinde fiant Virginis meritis & intercessione, diuinæ gratiæ aptiores. Hac igitur consideratione inducti eiusdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, auctoritate Apostolica, hac in perpetuum valitura constitutione statuimus & ordinamus, quod omnes, & singuli Christi fideles vtriusq; sexus qui Missam, & officium Conceptionis eiusdem Virginis gloriosæ, iuxta piam, deuotam, & laudabilem ordinationem dilecti filij magistri Leonardi de Nogarolis clerici Veronensis notarij nostri & quæ desuper a nobis emanauit, Missæ & officij huiusmodi institutionem in die festiuitatis Conceptionis eiusdem Virginis Mariæ, & per octauas eius deuote clebrauerint, & dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint, quotiens id fecerint, eandem prorsus indulgentiam, & peccatorum remissionem consequantur, quam iuxta felicis recordationis Vrbani † iiij. in concilio Viennensi approbatas † ac Martini v. & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutiones consequuntur illi, qui Missam & horas canonicas in festo Corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi a primis vesperis, & per illius octauas iuxta Romanę ecclesię constitutionem celebrant, dicunt, aut missæ officio & horis huiusmodi intersunt: præsentib. perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ. M. ccccl xvi. iij. Calend. Martij Pontificatus nostri anno sexto.

Conceptionis B. Virginis officium quo fuit ordinatum.

Hanc constitutionem Vrbani habes insertam in Clement. 1. de reliq. & venerat. sanctorum.

† Forte, approbatam.

¶ Idem in eadem materia.

¶ Excommunicationem ipso facto incurrunt prædicatores asserentes diuinam Virginem in peccato mortali fuisse conceptam: qui etiam dicunt quod festum Conceptionis eius celebrantes grauiter peccant. Et vult præsentem constitutionem in locis populosis publicari.

CAP. II.

Graue † nimis gerimus & molestũ, cũ sinistra nobis de quibusdam ecclesiasticis personis referuntur. Sed in eorũ, qui ad Euangelizandum verbum Dei sunt deputati, excessibus prædicando commissis, eo grauius prouocamur, quo illi periculosius remanent incorrecti: Cum facile deleri nequeant, qui multorũ cordibus sic publice prædicando diffusius, & damnabilius imprimunt errores.

† Vide conc. Trid. sess. 5. in decreto de peccato originali. §. vlt. & extrauagantẽ Pij v. Pontificis maximi incip. Super specula Domini. vbi hoc statutũ confirmatur & approbatur.

¶ Sane cum sancta Romana Ecclesia de intemeratæ semperque Virginis Mariæ Conceptione publice festum solemniter celebret, & speciale ac proprium super hoc officium ordinauerit: nonnulli (vt accepimus) diuersorum ordinum prædicatores in suis sermonibus ad propulum publice per diuersas ciuitates, & terras affirmare hactenus non erubuerunt, & quotidie prædicare non cessant, omnes illos, qui tenent aut asserunt tandem gloriosam & immaculatam Dei genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos eiusdem immaculatæ Conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine huiusmodi macula conceptam esse affirmant peccare grauiter. Sed & præfatis prædicationibus non contenti, confectos super his suis assertionibus libros in publicũ ediderunt; ex quorum assertionibus & prædicationibus non leuia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, & maiora merito exoriri formidantur in dies.

¶ Nos igitur huiusmodi temerarijs ausibus, ac peruersis assertionibus ac scandalosis, & quæ exinde in Dei ecclesia exoriri possunt (quantum nobis ex alto conceditur) obuiare volentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & certa scientia huiusmodi assertiones prædicatorum eorundem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumeret, eos qui crederent aut tenerent eandem Dei genitricem ab originalis peccati macula sua Conceptione præseruatam fuisse, propterea alicuius hęresis labe prollutos fore vel mortaliter peccare, aut huiusmodi officium Conceptionis celebrantes, seu huiusmodi ser-

Scãdalis ecclesiasticis obuiandum est a prælatis.

mones audientes, alicuius peccati reatum incurrere, vtpote falsas & erroneas, & à veritate penitus alienas, editosq; desuper libros prędictos id continentes, quo ad hoc auctoritate Apostolica tenore præsentium reprobamus & damnamus. Ac motu, scientia, & auctoritate prædictis statuimus, & ordinamus, quòd prædicatores verbi Dei, & quicunq; alij cuiuscumque status, gradus, aut ordinis ac conditionis fuerint, qui de cetero ausu temerario præsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu alias quomodolibet affirmare huiusmodi sic per nos improbatas, & damnatas assertiones veras esse aut dictos libros pro veris legere, tenere, uel habere postquam de præsentibus scientiam habuerint, excommunicationis sententiam eo ipso incurrant, à qua ab alio quam a Romano Pontifice (nisi in mortis articulo) nequeant absolutionis beneficium obtinere.

¶ Item motu, scientia, & auctoritate similibus simili pęnæ ac censurę subijcientes eos, qui ausi fuerint asserere contrariam opinionem tenentes, videlicet, gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen vel peccatum incurrere mortale, cum nõdũm sit à Romana Ecclesia, & Apostolica sede decisum. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis contrarijs quibuscunque quibus communiter vel diuisim a sede Apostolica indultum existat, quod interdici suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam ac expressam ac de verbo ad uerbum de indulto huiusmodi mentionem.

¶ Et ne de præmissis aliqũ valeant ignorantiam allegare: volumus quod locorum ordinarij requisiti pręsentes litteras in ecclesijs consistentibus in eorum ciuitatibus, & suarum diœcesum, & locis insignibus, dum maior ibi multitudo populi ad diuina conuenerit, sermonibus ad populum mandent, & faciant publicari. Præterea quia difficile foret præsentes litteras ad singula loca, in quibus expediens fuerit deferre: etiã volumus, & dicta auctoritate decernimus quod earundem litterarum transumpto † manu publici notarij confecto & authentico alicuius prælati ecclesiastici sigillo munito vbique stetur, prout staretur eisdem originalibus litteris, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, dãnationis statuti, ordinationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Domini cę M. ccccLxxxiij. pridie nonas Septembris, Pontificatus nostri anno xiij.

† Instrũm ex originali trãsumptũ qñque facit plenam fidem.

De immunit. eccles.

¶ Benedictus xi.

¶ *Decretalis, clericis laicos. eod. tit. lib. 6. habet locum tantum quo ad laicos tallias à clericis exigentes, & dantes illis auxilium, & non quo ad soluentes: præcipit deinde Lateranense, & generale concilia diligenter obseruari.*



Vod olim Hæc constitutio diuiditur in tres partes. Nam primo recitans constitutionem Bonifacij illam restringit. Secundo, §. Ceterũ, sententiam duorum conciliorũ subiungit. Tertio §. Attente. transgressoribus dictorũ conciliorum pœnas comminatur.

Diuisio textualis.

a ¶ Statutum est.] extra 6. lib. de immunita. eccles. clericis.

ADDITIO. In ca. clericis laicos. eo. tit. in 6. quod hodie reuocatum est, & etiam hæc declaratio saltẽ quo ad primam partem, ut c. 1. eod. tit. in Clemen.

Exigere est ab inuitis extorquere.

b ¶ Ad exigentes.] hoc est ab inuitis extorquẽtes. ff. de le. 3. l. fideicommissa, §. si rem, secundo respon. & alias significationes habet hoc verbũ, ut notaui extra 6. lib. de iud. ca. iuris. Ioan. Mona.

c ¶ Dantes auxilium.] omnes isti pari pœna puniuntur. argum.

CAP. I.



Vod † olim per felicis recordationis Bonifacium Papam octauum prædecessorem nostrum contra laicos exigentes siue recipientes a clericis & ecclesiasticis personis tallias, decimam, vel aliam quotam seu quantitatem aliquam de prouentibus bonorum suorum, aut ecclesiarum: nec non aduersus soluentes, aut promittentes, vel consentientes se soluturos, pœnis adiectis statutum est, [a] quantum ad pœnas ipsas ex causa de consilio fratrum nostrorum restringimus ad exigentes [b] tantummodo, & ad exigendum dantes auxilium, [c] consilium uel fauorẽ, non autem quo ad easdem pœnas in soluentibus aut recipientibus a sponte dantibus deinceps vendicet sibi locum. ¶ Ceterum attendant sollicite ecclesiarum prǽlati, & alij clerici

† vide ca. 1. eo. tit. i Clem. cum notatis ibidem per doctores.

extra de offi.deleg.c. 1.inst. de obl.quæ ex delic.nas.§.pen.
a ¶Lateranense.] extra eod.tit.ca.non minus.
b ¶Necessitatis,&c.] Nota necessitatem & vtilitatē æquiparari.
c ¶Generale.] extra de immun. eccles. si aduersus.
d ¶Concilium.]No. istud concilium debere scribi per c.dicitur enim à con & cilium, quadam similitudine ciliorum, quia sicut cilia iunguntur cum oculi quiescere cupiunt, ita quoque concorditer iungūtur homines in cōcilio. Est autem cilium folliculus quo oculus tegitur, qa oculos celat. Sed consilium per.s. est quod ex animi prouidentia alicui tribuitur, inde cōsiliolum, & consiliarius.
e PAstoralis.]¶Tale vel simile puto fuisse exordiū decisum de decr. pastoralis, in compilatione Gregoriana sub diuersis collocata titu. qui sequuntur, de rescri.de sacra. nō iter. de off.iudic. deleg.de off.ord. de iu.de cau. pos. & propr. de fide instr. de excep.de appel. de iis q̄ fi.a præl. de do.de deci.de iure pat.de priuil.Item hr̄ in 6. de cle. ægro. & in cle.de sen.& re iu.

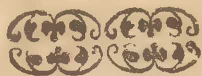
Cōciliū per cap. & per s. differunt.

Pastoralis in quot,& quibus titulis reperitur.

ci Lateranense [a] conciliū, quod in huiusmodi subuentionib. solum casum necessitatis, [b] aut communis vtilitatis, vbi laicorū ad id nō suppetant facultates, deliberatione prouida noscitur excepisse, & deinde gn̄ale [c] statuisse concilium [d] propter quorundam imprudentiam, etiā in hoc casu Romanum Pontificem (cuius interest communibus prouidere vtilitatib.) primitus consulendum. Attente igitur caueant, ne prædictorum conciliorum trāsgressores existant aliquid in casu prędicto, & multo magis si casus ipse non subsit quoquo modo vel titulo inconsulto Romano Pontifice occasione subuentionum dictarum concedendo laicis, vel ēt promittendo: Alioquin tāquam canonum & tam solemnium conciliorum temerarii transgressores, quas proculdubio Deo propitio idem infliget Pōtifex grauissimas pœnas poterunt merito formidare. Nulli ergo omnino hominum,& cetera.

PAstoralis [e] cura sollicitudinis super cūctas populi Christiani nationes inuigilare remediis subiectorum, eorundem periculis obuiare, ac scandala remouere cōpellit. Sane quoniam ex constitutione felicis recordationis Bonifacii,&c. vt in cle.1.eo.tit.

FINIS LIBRI TERTII.



Quartus liber vacat.

QVINTVS LIBER.

De simonia.

¶Vrbanus iiij.alias.v.

¶ Pastus vel iocalia exigentes, & etiam dantes pro religionis ingressu, si sint singulares personæ, excōmunicationis, si conuentus vel capitulum, suspensionis sententias ipso facto incurrunt, cuius vtriusque vinculi absolutio soli Papæ reseruatur: aliis pœnis in suo robore duraturis, nisi ingredientes aliquid sponte & sine pactione obtulerint. Quid de personis iam tali labe fœdatis, & bonis sic receptis faciendum sit, tandem patefacit.

SAne.]alias incipit: Sane ne in vinea. alias. N. in vinea. Hanc extrauag. allegat in c. de simoniace, ext. de simon. acutissimus iuris vtriusque interpres do. Felinus Sandeus Ferrariensis sacri palatii Apostolici auditor. Et ibi dicit se audiuisse a fide dignis, q̄ Vrbanus v. nō intendebat cōprehendere Moniales pauperes, q̄ consueuerunt aliquid recipere vigore consuetudinis. Allegat ēt ibidē Felinus extrauagantē Martini v. q̄ incipit, Multæ, & extrauagātem eiusdē, quæ incipit, Dānabile. Itē extrauagātem Eugenij 4. q̄ incipit, cū detestabilē, quas asserit fuisse reuocatas, ideo nec dignas occupare mēbranas, d.19 si Romanorū, §.item si ideo.
f ¶ Prandia.] Vide c. Iacobus, eo.tit.in antiquis.

Simonia dicitur labes.
† Vide c. nō satis.ca.cum i ecclesię corpore. & c.ueniens. cū ibi notat.ext.de simonia. Ad de B.Tho. 2.2.q.100. art. 3.ad 4. arg.

CAP. I.



SAne, †ne in vinea Domini, nostræ (licet insufficienten tibus meritis) commissa custodiæ, nascentes vepres & spinę adeo conualescant, q̄ speratam fructificationem ipsius valeant impedire, diligētiæ nostrę incumbit officio ut illas extirpare radicitus solerti studio procuremus.

¶Sane multorum fide dignorū relatione didicimus q̄ in nonnullis ecclesiis monasteriis, prioratib. & aliis locis religiosis, tam uirorum quam mulierum, ordinum, regionū, & partium diuersarum detestabilis & a canonibus reprobata seruatur abusio quod cum per sonę aliquæ recipiuntur ab eis ad obseruantiam regularem ipsæ temeritate præsumptuosa pastus seu prandia [f] capitulis & conuentibus ipsarum ecclesiarum, monasteriorū, prioratuum & locorum, aut pecunias aut iocalia seu res alias ipsis ecclesiis, monasteriis, prioratib. & locis seu p̄sidētibus eis ex statuto seu cōsuetudine, quę corruptela est potius dicenda, tribuere compelluntur: Ex quibus de-

cori ecclesiasticæ, & immaculatæ religionis detrahitur: Quamplures etiam tam execratio ne huiusmodi criminis, quam expensarum onere à sacræ religionis proposito retrahuntur: Ipsæque ecclesiæ, monasteria, & loca famulantium Deo consuetis numeris remanent destituta, & in multorum mentibus fidelium scandalum generatur.

Morbo est adhibenda medela.

¶Nos igitur huic morbo pestifero cupientes congruam adhibere medelam, & aliis poenis in talia præsumentes inflictis a iure in suo robore duraturis, pœnam adijcere grauiorẽ: Vniuersis abbatibus, prioribus, decanis, præpositis & magistris nec non abbatissis & priorissis, alijsque prælatis quouis nomine nuncupatis, & eorum officialibus quarumcunque etiam ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, domorum & locorum quorumlibet religionum, ordinum etiam militarium, tam exemptorum, quam non exemptorum, quocunque nomine censeantur, ac capitulis & conuentibus, & singularibus personis eorum tenore præsentium auctoritate Apostolica, (quamuis sit eis à iure inhibitum) districtius inhibemus, ne tam a maribus quam a mulieribus volentibus ingredi eorum religionem, ecclesias, monasteria prioratus, domus seu loca in earundem personarum receptione, aut ante vel post illam, quoscunque pastus, prandia seu cœnas, pecunias, iocalia, aut res alias, etiam ad vsum ecclesiasticum, seu quemuis pium vsum aliũ deputata vel deputanda, directe uel indirecte petere, vel exigere quoquomodo præsumant: Sed eas potius cum omnimoda pietate recipiant ac in victu & vestitu sicut alias personas suarum ecclesiarum monasteriorum, prioratuum, domorum, & locorum syncera charitate pertractent. Illa duntaxat, quæ personæ ipsæ ingredientes pure & sponte, & plena liberalitate omniq; pactione cessante dare vel offerre ecclesi is, monasteriis, prioratibus domibus, & locis huiusmodi voluerint, cum gratiarum actione licite recepturi: Nos enim qui secus egerint, si sint singulares personę, tam dantes quam accipientes, huiusmodi excommunicationis, si capitulum vel conuentus fuerit, suspensionis sententijs eo ipso decernimus subiacere: A quibus (præterquam in mortis articulo) absolui nequeãt absque sedis Apostolicę licentia speciali. Ceterum personis illis utriusque sexus, quę iam labe hu.ọi sunt fędatę, earum prouidentes saluti, de benignitatis gratia eas liberantes, concedimus, quod per suos locorum diœcesanos hac vice dumtaxat a crimine huiusmodi, & nota infamiæ inde contracta, auctoritate Apostolica absoluantur: canonica proinde ipsis pœnitentia salutari imposita, de qua ipsorum discretioni videbitur expedire, & demum cum ipsis, vt in earum ecclesijs, monasteriis, prioratib. dignitatib. & locis licite valeant remanere, misericorditer dispẽsetur. Insuper erga personas illas, quæ in præmissis recipiendo aliqua contra canonicas sanctiones peccasse noscuntur, volentes nos reddere gratiosos, omnia recepta huiusmodi, si ad communem vsum monasteriorum seu locorum eorum, sunt applicata, ea ad dictum vsum licite concedimus retineri. Si vero ad specialem vsum abbatis seu abbatissæ, prioris aut priorissæ, aut alterius singularis personæ retineant, illa uenire præcipimus in cõi. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, constitutionis, concessionis, & præcepti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorũ Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum 2. Nonas mensis Aprilis, Pontificatus nostri anno primo.

¶Paulus Venetus Papa secundus.

¶ Omnes simoniaci cuiuscunque dignitatis aut status, sunt ipso facto excommunicati: nec habent simoniace ordinati, ordinis executionem. Et electiones, aut aliæ prouisiones per simoniam factæ non ualent. nec ius percipiendi fructus tribuunt. Mediatores etiam simoniæ eadem censura ligantur, qui a solo Papa absoluentur, Et omnes prædicti sunt Romano Pontifici reuelandi.

CAP. II.

† Vide extrauag. P.j v. ci. Cũ primũ §. Et ut simoniacæ prauitatis, p quã hęc cõstiõ inuiolabiliter obseruari mãdat. Et de ĩtellectu decis. Cassadori. 5. titu. de constit.

CVm † detestabile scelus simoniacæ prauitatis, tam diuinorum quam sacrorum canonum auctoritas abhorreat atque damnet: Non considerantes, quod plures pœnarum grauitas, quam Dei timor arcere solet a voluntate peccandi, ac summis desiderijs affectantes, ut horum pestiferum uitium non ex vsu solum, sed etiam

ex

ex mentibus hominum saltem propter pęnarum metum penitus euellatur: prædecessorũ nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, ac etiam omnes & singulas excommunicationis, suspensionis, priuationis, & interdicti, sententias, censuras, & pęnas dudum a Romanis pontificibus prędictis, & pro talibus reputatis contra simoniacos quomodolibet latas, & illos qui cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, vel præeminentiæ fuerint, etiam si Cardinalatus, patriarchali, episcopali, regali, reginali, vel alia quauis ecclesiastica seu mundana dignitatib. præfulgeant, & eorum quemlibet tam manifestũ quam occultum, quas ipso facto eos incurrere volumus, confirmantes & innouantes Apostolica auctoritate declaramus, quod omnes illi qui simoniace† ordinati fuerint, a suorum sint ordinum executione suspensi.

Vide c. de simoniace, et plene p[er] ...onistas, ... de simo. ...e oino B. ...2. 2. q. ...art. 2. ad ...tũ arg.

¶ Per electiones vero, postulationes, confirmationes, prouisiones, seu quasuis alias dispositiones quas simoniaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careant, in ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, personatibus, officiis ecclesiasticis, & quibusuis beneficiis, aut aliquo eorũ cuiquã ius nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium quæ percepit restitutionem sub animæ suæ periculo sit adstrictus.

Vide oino ...iod. de- ...sub tit. ...onstit.

¶ Statuentes † præterea, quod vniuersi & singuli etiam pręmissis dignitatibus prædicti, qui quomodolibet dando vel recipiendo simoniam commiserint, aut quod illa fiat mediatores extiterint, seu procurauerint, sententiam excommunicationis incurrant, a qua nisi a Romano Pontifice pro tempore existente non possint absolui, præterquam in mortis articulo constituti.

¶ Et vt huiusmodi labis contagio frequẽtius reprimatur, omnibus & singulis ecclesiasticis, sęcularibusq; personis cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, in virtute sanctę obedientię districtius iniungimus, vt eos omnes, quos simoniam huiusmodi commisisse vel procurasse, aut in ea mediatores esse sciuerint, Pontifici prædicto, vel cui idem Pontifex duxerit committendum, per se vel alios reuelare quãtocitius non omittant. Pro reulatione huiusmodi etiam si complices fuerint, non solum veniam a nobis, sed etiam gratiam consecuturi, si eorum iudicio participes tanti criminis ualeât coerceri. Quod si nõ fecerint, absolui non valeant, donec prædicta reuelent, & complices huiusmodi detecti arctius punientur. Nulli ergo, & cetera: nostræ confirmationis, innouationis, declarationis, & voluntatis infringere & cetera. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dñicæ M.ccccl xiv. ix. Calend. Decembris, Pontificatus nostri anno primo publicata die xxiiij. Nouembris, Anno prædicto.

† Complices criminis q̃si- que p̃niãt. C. ad l. Iul. maie. l. quis- quis in fi.

De Iudæis.

¶ Clemens quintus.

¶ *Christiani arma portantes ad infideles Christianos impugnantes ipso facto sunt excõmunicati, capientium serui, infames, & intestabiles tam actiue quam passiue, & eorum bona confiscata, vide cap. ita quorundam, & c. ad liberandam. extra eod. tit.*

CAP. I.



Multa mentis † amaritudine concitamur, grauisque doloris aculeus perfodit mentem nostrã, intelligentes quod renati fonte baptismatis, in deuium oberrantes, qui deberent opprobrium illatum Domino in terram hæreditatis suæ totis viribus vindicare potius iniuriatoribus suis fauent Sarracenorum videlicet horribili, & perfidæ nationi: & degenerantes miserabiliter a statu fidelium, famę proprię immemores, & salutis obliti, inimicis Crucis Christi contra ipsius negotium, ferrum, equos, arma, & alia vetita, nec non victualia, & mercimonia in Alexandriam, & ad alia loca Sarracenorum terrę Aegypti deferre pręsumunt. Ex quo manifeste apparet quod Christianos, qui ad defensionem hęreditatis Domini ibidem pro fide remanserunt talibus adiuti subsidiis irreuerenter impugnant, propter quod fidei negotium ibidem quodammodo noscitur deperire.

† Præter ca. ita quorũdã & c. ad liberandã. ext. de Iudęis. vide Cle 1. eo. tit. & p̃cessum Bullę in Cœna Dom. §. 7.

Hęreditatem Dñi defendũt qui ꝯ infideles pugnant.

¶ Nos igitur, qui ad liberandam terram ipsam operam dare intendimus (cum Dei adiutorio) efficacem, tam graues transgressus vlterius sustinere nolentes, felicis recordationis Nicolai Papę iiij. p̃decessoris nostri vestigiis

 inhęren-

inhærentes presentium tenore statuimus, vt nullus arma, equos, ferrum, lignamina, victualia, & alia quæcunque mercimonia in Alexandriam, vel alia loca Sarracenorum terræ Aegypti deferre, mittere, vel portare, seu de portubus eorum, vt eisdem deferantur, extrahere, vel extrahi permittere, aut eis alias auxilium vel fauorem præstare quoquo modo præsumat. Nos vero illos, qui contra huiusmodi cõstitutionem nostram ausu temerario venire præsumpserint, eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subiacere, a qua absolui nequeant, nisi tantum de bonis propriis in dictæ terræ subsidium conuertendum exolue rint, quantum ad partes prędictas detulerint, vel miserint, aut deferre, vel de ipsorum portubus extrahi permiserint deferendum; nec tunc etiam ab eadem (præterquam in mortis articulo) absoluantur sententia, absque mãdato sedis Apostolicæ speciali. Et nihilominus si personas eorum capi contingat, in seruitutem, & capturam illorum esse volumus, in quorum ceciderint captionem. Auctoritate insuper Apostolica statuentes, vt illi qui contra huiusmodi statutum nostrum quomodolibet venire præsumpserint, præter pœnas prædictas, quas ipso facto incurrant perpetuo sint infames, & intestabiles habeantur, ita quod nec testari, nec legata eis seu relicta percipere valeant, & insuper ad successiones tam ex testamento, quam ab intestato sint prorsus & reddãtur inhabiles, nec ad publica quælibet admittantur officia, sintque illis omnes actus legitimi penitus interdicti: & tamquam excõmunicati, hostesque catholicæ fidei (postquam de ipsorum huiusmodi temeritate constiterit) diebus Dominicis, & festiuis publice nuncientur, & in fiscũ bona eorum omnia deuoluantur.

Ioannes xxij.

¶ *Iudæi ad fidem conuersi non sunt in bonis molestandi, ne sint deterioris conditionis post baptismum, quam essent ante.*

CAP. II.

† Vide oĩno extrau. Pauli Papæ 3. inci. Cupiẽtes Iudæos. vbi de hac mã plenius cauet.

Dignum † arbitrantes & iuri consonum, sonte renatos baptismatis Iudaica cæcitate dimissa amplioribus fauoribus aut gratiis, quam antea abundare: indecens, & absurdum, vt qui in perfidia abundarent, cogãtur mendicare fideles: vniuersis & singulis rectorib. & aliis officialibus comitatus Venesini, aliorumque comitatuum, & terrarum pertinentium ad Apostolicam sedem districte præcipimus & mãdamus, quatenus conuersis huiusmodi, & qui in posterum conuertentur, in possessionibus, & bonis alijs quocunque nomine censeãtur quę in comitatibus, & terris prædictis conuersionis tẽpore obtinebant, seu etiam obtinebunt, occasione prædicta nullam molestiam inferant, nec ab aliis inferri permittant, sed ipsis in his & aliis se fauorabiles exhibentes, ipsos ab iniuriis, & molestiis protegant & defendant, vt sic de seruitute ad libertatẽ se transisse percipiant, nec redire prætextu mendicitatis odibilis ad dimissam perfidiã compellantur. Nulli ergo, & cetera: nostrorũ præceptionis & mandati infringere. Datum Auin. x. Calend. Augusti, anno iiij.

De hereticis.

¶ Benedictus vndecimus Inquisitoribus hereticę prauitatis.

¶ *Decretalem. Per hoc. eo. tit. lib. 6. declarat, bona hæreticorum per diœcesanos vsurpari vetans.*

CAP. I.

Ex eo. ¶ Hæc decre. interpretatĩ cõstitutionem extra 6. lib. de hære. cap. per hoc. Et in quatuor partes diuiditur. Primo, dictam constõnem eius 2. respõd. recitat. Secundo ver. [Nos consulere.] iuxta ipsum responsum quæstionem formãs dicti responsi interpretationẽ dat. Tertio §. [Verum.] Et quarto §. [Rõnem.] circa præmissa duos casus: qui emerserũt determinat.

a ¶ Processus.] Vsque huc

† Præte... tata in ... hoc. de ... li. 6. vid... colaũ ... ticũ in ... ctorio ... torũ, p. ... 50. 51. ... Repert. ... sitorũ ... cõicare ... Sed quõ ... Zãch. tr... de hær. c...

Ex eo † quod quędam nouella constitutio super negotio hęreticæ prauitatis a bonæ memoriæ Bonifacio Papa octauo prædecessore nostro edita continet, quod in ipso negotio per diœcesanos Episcopos, & Inquisitores super eodem facto inquiri valeat communiter vel diuisim, & si diuisim processerint, teneantur sibi inuicem communicare processus: a Nos consulere voluistis, quando, & quotiens sit ista processuum communicatio facienda.

Nos

huc mens dictæ constitutionis recitatur: sed postmodum quęstio formatur, & solutio eiusdem, & iuris noui editio subijcitur.
a ¶ Nos autem.] ad quęsita per ordinem respondet.
b ¶ Procedunt, &c.] non est diuisio, nec in facto, nec in iure, sed potestatis datæ persecutio, arg. ff. de offi. procōsul. l. vna, extra, libr. 6. de offic. deleg. cum plures.
c ¶ Per legem.] vide auth. ad hæc. C. de iudi.
VAs electionis.] d ¶ Generali.] extr. de pę. & remis. c. omnis.

¶ Nos [a] autem de fratrum nostrorum consilio intelligendo dioecesanos & Inquisitores tunc demum diuisim procedere, cum hi & illi separatim, non quando episcopitantum, vel inquisitores tantum procedunt, consultationi vestræ breuiter respondemus, quod quando vtrique procedunt [b] seiunctim, sibi debent in fine tantum, dum nil restat agendum, nisi quod solum sententia promulgetur, communicare processus. Licet enim quibusdam potuisset videri per legem [c] ciuilem, quod sicut quando aliquis ex actitatis coram alio debet ferre sententiam, vt puta quando administrator delegat causam sibi sententia reseruata, saltem in principio, id est contestatione, rursus in medio, & semel in fine, quę sunt examinata audire debet, ita & in casu pręsenti, vbi ex actis coram alio habitis alter profert sententiam, sic ter huiusmodi acta recenseat, qđ fieri nō potest, si eorum denegetur editio: tamen id æquitas canonum nō admisit. Vnū sane casum excipimus, si alter commodè non possit procedere, nisi alterius actis visis; Ex hac enim causa semel tantum (vt fraudi locus non fiat) in toto negotio copia tribuatur.

† Vide Eymericum in Directorio inquisitorum. p. 3. q. 104. & qu. 105. & sequ. Ordinarij inquisitionis officium proprijs expensis explere debent.

¶ Verum quia † nonnulli dioecesani partem partis prouentuum de hæreticorum bonis inquisitionis officio deputatæ propter expensas, quas dum inquirunt in pędicto negotio faciunt, a vobis exigere molliuntur, hoc tamquam iuri abonum (cum ordinarij sint, ideoque officium tale quod eis incumbit, proprijs eos oportet explere stipendijs) fieri penitus prohibemus. Rationem autem ijdem dioecesani prouentuum, obuētionum ex inquisitionis officio a vobis, non obstante aliqua constitutione consuetudine, vel mandato contrarijs non exposcant, sed eam camerę nostrę vel alii, cui nos vel successores nostri Romani Pontifices mandaremus reddendam reddatis, quę generaliter obseruari iubemus.

Ioan. xxij.

¶ *Tres errores magistri Ioannis de Poliaco doctoris Parisiensis hic damnantur.*

CAP. II.



VAs electionis † doctor eximius, & egregius predicator, cuius prędicatio mūdum docuit vniuersum, pręsumptuosam illorum audaciam refręnare sollicitus, qui prudentię proprię innitentes, in erto res proprios prolabuntur, non plus sapere, quàm oportet sapere, sed ad sobrietatem sapere, salubri doctrina suggessit, & iuxta Sapientis † eloquium. Quisque suę prudentiæ modum ponat. Sanè dudum cum dilectum filium magistrum Ioannem de Poliaco sacrę Theologię doctorem certis ex causis de fratrum nostrorum consilio ad nostram pręsentiam vocauissemus, fide digna relatio ad nostrum perduxit auditum quòd ipse in quibusdam articulis tangentibus poenitentię sacramentum non sobrie, sed perperam sapiebat, infrascriptos articulos periculosos continentes errores docens publicè in suis prędicationibus & in scholis. Primo siquidem astruens, quod confessi fratribus habentibus licētiam generalem audiendi confessiones tenentur eadem peccata, quę confessi fuerant, iterum cōfiteri proprio sacerdoti. Secundo, quod stante omnis vtriusque sexus, edicto in concilio generali, † [d] Romanus Pontifex non potest facere, quòd parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio sacerdoti confiteri, quem dicit esse parochialem curatum: immo nec Deus posset hoc facere: quia (vt dicebat) implicat contradictionem. Tertio, quod Papa non potest dare potestatem generalem audiendi confessionem, immo nec Deus, quin confessus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio sacerdoti, quem dicit esse (vt pręmittitur) proprium curatum.

† De materia vide B. Tho. & alios, li. 4. sen. di. 17. & can. in c. oīs, de poen. & remis.
Rom. 12.
Prou. c. 23.
Scilicet Lateran. sub Inn. iij. c. 21.

¶ Nos igitur scire volentes si suggesta nobis veritatem haberent, articulorum pręmissorum copiam eidem magistro Ioanni fecimus assignari, & ad sui defensionem plenā audiētiam sibi prębuimus, tam in nostra & fratrū nostrorū pręsentia in cōsistorio, q̄ alias coram aliquib. ex ipsis fratribus per nos ad huiusmodi officium deputatis. Verū licet præfatus magister

gister dictos articulos & contenta in ipsis defendere niteretur, asserebat tamen se paratum credere & tenere in præmissis & aliis, quæ tenenda & credenda esse sedes Apostolica definiret. Nos igitur attendentes, quod prædictorum articulorum assertio, prædicatio, & doctrina redundare poterant in multarum perniciem animarū ipsos per prælatos magistros in Theologia examinari fecimus diligenter. Nos ipsi etiam cum dictis fratrib. nostris collationem solertem & examinationem habuimus super his. Per quas quidem collationem & examinationem super his habitas comperimus, præmissos articulos doctrinam non sanam sed periculosam multum & veritati contrariam continere. Quos etiam articulos omnes & singulos, idem magister Ioannes, veris sibi rationibus opinioni dudum suæ habitæ contrarijs demonstratis, in consistorio reuocauit, asserens se credere eos non veros, sed ipsorum contrarium verum esse, & dicens se nescire rationibus sibi factis in contrarium respondere. Ideoque ne per assertionem, prædicationem, & doctrinam huiusmodi in errorem (quod absit) animæ simplicium prolabantur, omnes articulos & quemlibet eorum tanquam falsos & erroneos, & a doctrina sacra deuios auctoritate Apostolica cōdemnamus & reprobamus de fratrum nostrorum consilio prædictorum, doctrinam contrariam, veram & contrarium esse catholicum asserētes, scilicet quod illi qui prædictis fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quam si ea alias confessi fuissent eorum proprio sacerdoti iuxta cōcilium generale. † Optantesque veritatis vias notas esse fidelibus cunctis, & prædictis erroribus præcludere aditum, ne subintrent errores, felicis recordationis Alexandri quarti, & Clementis quarti Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum vestigijs innitendo, vniuersis & singulis districtius inhibemus, ne quisquam præmissos articulos per nos (vt præmittitur) damnatos & reprobatos, & contenta in eis vel aliquo ipsorum, vtpote a catholicis mentibus respuenda, tenere audeat seu defensare quomodolibet, vel docere. Quocirca vniuersitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus vniuersis & singulis vestrum in ciuitatibus & diœcesibus vestris conuocato clero & populo communiter omnia præmissa & singula per vos seu alios solemniter publicetis. Nos etiam eidem magistro Ioanni mandamus, quòd in scholis & sermone Parisiis prædictos articulos & contenta in eis tamquam veritati contraria propriæ vocis oraculo, asseueratione constanti publice debeat reuocare: Quod se facturum dictus magister Ioannes efficaciter repromisit. Datum Auin. viij. Cal. Augusti, Pontifi. nostri anno quinto.

† Id est concilium generale Laterā. sub Innoc. 3. c. 21. & refertur in c. omnis. de pœn. & remiss.

¶ Idem.

¶ Inquisitores hæreticæ prauitatis censuras ecclesiasticas fulminare non possunt in officiales & nuncios sedis Apostolicæ sine ipsius licentia speciali, sed de eorum excessibus informationem facere possunt, & deinde Romano Pontifici significare.

CAP. III.



CVM Matthæus † de Pontinian. ordinis prędicatorum, inquisitor hæreticæ prauitatis in regno Siciliæ auctoritate Apostolica deputatus friuola occasione quęsita, nostra & Apostolicæ sedi reuerentia & honore postpositis, in dilectum filium G. de Baleto, archidiaconum Forojuien. capellanum, nostrum Campanię maritimeque rectorem excommunicationis sententiam inconsultis moribus, non sine multa temeritate duxerit proferendam: Nos volentes de cetero talium præsumptoribus obuiare, vniuersis & singulis tam ordinarijs, quam delegatis iudicibus & inquisitoribus prauitatis eiusdem, & alijs vniuersis & singulis, quacunque auctoritate fungantur, auctoritate Apostolica districtius inhibemus, & mādamus expresse, ne contra nostros & Apostolicæ sedis officiales vel nuncios, aut ipsorum aliquem quauis occasione vel causa, absque nostra & Apostolicæ sedis licentia speciali eis per sedis ipsius litteras concedenda, plenam faciente de teno re præsentium mētionem, procedere quoquo modo pręsumant, aut in eos vel ipsorum aliquem excommunicationis vel suspensionis, seu quasuis alias sententias promulgare. Nos .n. ex nunc decernimus irritum & inane quicquid contra inhibitionem & mandatū huiusmodi contigerit attentari. ¶ Volumus tamen quod diœcesani & inquisitores prædicti super ijs, quæ negotium tangunt fidei, alij vero

† Super hac cōstitutione vide oino cō fil. Lapi inc. Factum sup quo. id consiliū nunc circūfertur post consilia Oldra. adde Eymericum in Direct. inquisit. par. 3. qu. 26.

super ijs, quæ rem tangũt vel publicam vel priuatam, siue ordinarij, siue delegati quacunque auctoritate fuerint prout posset ad eorum officiũ pertinere, si quid per officiales, & nuncios ipsos indebite forsan attentatum extiterit, sed plenius informare, idque nobis significare studeant, ut prouidere super hoc de remedio opportuno ualeamus. Nulli ergo, &c. Datum Auin. xij. Calend. Ianuarij, pontificatus nostri anno undecimo.

De schismaticis.

¶Benedictus xi.

¶Processus & sententias latas per Bonifacium octauum contra Iacobum & Petrum de Columna tanquam schismaticos, & eorum posteros, reuocat hic Benedictus undecimus, exceptis confiscationibus, in quibus nihil immutat, & sic (ut clare patet) hæc extrauagans corrigit, & prorsus reuocat capitulum vnicum. eod. tit. lib. 6.

CAP. VNIC.



Vdum bonę memoriæ [a] Bonifacius Papa octauus prædecessor noster contra Iacobum, Petrum & Ioannem de sancto Vito, Ottonem quondam Agapitum, Stephanum, & Iacobum Scyarram nepotes memorati Iacobi, & filios olim Ioannis de Columna, & posteritatem eorum, necnon contra Richardum Petrum, & Ioannem de Monte nigro, ac adiutores, fautores, & receptatores eorum, cuiuscumque status, etiam si imperiali vel regali dignitate fulgerent, contra ipsam insuper Præneste: dum vixit uarios fecit processus sententias graues pœnas habentes, & multas, [b] prout in eisdem processibus continetur, ex quibus sic paucas ex multis [c] & prolixis breues exprimimus, quod intelligi volumus specialirer singulas numeratas, & nominatim expressas. [d] Inter cetera siquidem deposuit dictos Iacobum atque Petrum a Cardinalatibus sanctæ Romanæ ecclesiæ, reddens eos & filios dicti Iacobi, & posteritatem eorum inhabiles ad Apostolicæ dignitatis apicem & Cardinalatus honorem, ipsos eosdemque Iacobum & Ottonem, & Richardum beneficijs ecclesiasticis & ecclesiis cunctis priuauit, eosque & Agapitum, Stephanum, & Scyarram prædictos banniuit ab vrbe, & ita Ecclesiæ supradictæ ipsorum confiscauit bona



Vdum.] ¶Hæc epistola plures processus narratos extra 6. libro de schism. cap. 1. retractat. Et diuiditur in tres partes: nam processus contra Columnenses, & adhærentes eisdem primo in genere, & postmodum specialius recitat, Secundo §. Nos itaque, paucos de dictis processibus excipiens ceteros alios viribus euacuat, quãdam inhibitionē annectens. Tertio versi. Non obstantibus, euacuationem huiusmodi per non obstantia corroborat.

Bonæ memoriæ post mortem dicuntur aliq.

a ¶Bonæ memoriæ.] Papa post obitum dr̃ bonæ memoriæ, ext. de æta. & qual. bonę Idem in ep̃is, & superioribus. ext. de elec. bonæ memoriæ 1. & 2. Sed nunquid Cardinales, presbyteri & diaconi sic nominabuntur? Dic φ sic: q̃a pars corporis Papæ sunt, & de eius latere & patricij merito appellantur, C. ad leg. Iul. maiest. quisquis. extra 6. libro de offic. lega. c. 1. insti. quibus mod. ius pat. pot. sol. §. filiusfamilias. ex quo enim vicíniores sunt summi Pontificis, maiori p̃rogatiua gaudere debent, arg. ff. si tabu. testa. nullæ extabunt. l. i. 1. respõ. Cardinales enim sũt liberi primi gradus & sunt membra capitis, ceteri pręlati sunt mẽbra corporis: alij autem sunt liberi nõ primi gradus. Si autẽ sint pręmissis inferiores, improprie bonæ memoriæ dicunt̃, extra de appel. bonæ, extra de confir. uti. bonæ. verum reges dñr claræ uel inclytæ memoriæ, & olim imperatores dicebantur diuæ memoriæ. C. man. l. fi. 16. q. 3. placuit. Sed quæro, quidam Papa exactionibus improbis, simonijs & turpiloquijs ecclesiam fœdauit, vt hic, nũquid pp dictos actus posset dici malæ memorię? Dic φ non, quia respici dẽt non ad id q̃d fecit, sed ad id φ ipsum facere decuit. ff. de off. præsi. sed licet, ff. de iust. & iure. l. pen. §. prætor. extra de elect. cum causam. vnde malus prælatus, & si non habeat diadema sanctitatis, hẽt tñ diadema dignitatis quæ ex se, nec de se peccauit, licet suppositũ cui dignitas inerat, male egerit, pp quod dignitas sibi coniuncta infecta fuit, 7. q. 1. scire, & not. simile. C. de sum. trinit. inter claras 2. r̃n. Itẽ prælatus etsi non sit bonus, pro bono tamen ponitur vñ Prouerb. 26. Sicut q mittit lapidē in aceruũ Mercurij, ita qui tribuit insipienti bonorem, certum est, φ in computãdo denarios paruulus pro mille ponitur, sic prælatus quia p̃sidens est toti cõicati virtute secundũ Philosophum, & ob hoc debet honorari, quia partes sunt p̃lati auth. de incestis nup. §. sancimus, col. 2. ff. de obseq. l. liberto. & dij vocantur pp ordinis excellẽtiam, & officij dignitatem. extra de hæret. cũ ex iniuncto. Item p̃latus nõ dr̃ bonæ memorię ratione suppositi, sed dignitatis, quæ de se, nec a se deliquit. & delictum personæ nõ redũdat in damnum ecclesiæ, extra 6. li. de re. iur. delictũ, & hoc casu ubi de his ponerem sicut uilem ponerem, ext. de in integr. restit. tum ex litteris, in princ. & extra de verb. sign. venerabili, & extra de accu. licet, extra 6. lib. de hæret. cum secundum. iu fi. extra, 6. li. de sent. excõ. statutum. ext. eod. lib. de verb. signi. veniens. extra eod. lib. de cõces. præb. auctoritate, ext. de rescript. constitutus, extra, de frigid. & malefic. cap. fin.

Cardinales respectu Papæ sunt liberi primi gradus.

b ¶Multas.] quæ sit dr̃ia inter multam & pęnam, habetur, ff. de uerb. sig. si qua, & not. C. de mõ. mult.

c ¶Ex multis.] in proœ. ff. §. 3.

d ¶Expressas.] similis modus loquendi habetur, C. de p̃scrip. xxx. vel. xl. an. oẽs, & no. de hoc extra. 6. li. de procu. qui ad agendũ. Et ratio huius dicti est, quia hic agitur de liberãdo, quod est promptius quã ligare ff. de action. & oblig.

Iura facilius soluunt, quã ligant.

Atia.

& iura, plurium excommunicationum sententijs innodauit, addixit in famiæ capiendos exposuit, iudicauit schismaticos, & tãquam hæreticos puniendos, ab administrationibus & officijs, iurisdictionibus exercitio, & dignitatibus in urbe & circa, in Romana Ecclesia & curia, ac ipsorum posteros perpetuo, & in terris Romanæ Ecclesiæ usque in quartam generationem per masculinum, & femininũ sexum coercuit, eis incolatum, ciuilitatem, & habitationem urbis, circumpositæ regionis & terrarum subiectarum Ecclesię interdixit, & intestabiles fecit.

¶ Nos itaque qui eius vices in terris gerimus, cuius est proprium misereri & parcere, eorum miserijs & ærumnis compatimur, ad clementiã pro eis commouemur, ipsis pietatis nostrę aperimus viscera, & mansuetudinem non negamus, misericordes ab eis non auertimus oculos, illisque piũ animum exhibemus. Ideoque omnes prędictas depositionis a Cardinalatibus, priuationis a beneficiis, & ecclesiis, inhabilitatis ad Papatum Romanum, & bonorum & iurium, quę certis nobilibus Romanis ciuibus, & aliis concessa sunt (confiscationibus exceptis, in quibus nihil immutamus ad pręsens) sententias, pœnas, & multas, & alias [a] quę in processibus memoratis, siue alibi continentur, verbo etiam in vita ipsius vel in morte in eos latas, & inflictas seu confirmatas & innouatas per prędecessorem eundem, sicut si (vt prędicitur) essent per nos specialiter numeratę, & nominatim expressę tam ad prędictos Iacob. & filios dicti Ioannis de Col. masculinam, & femininam prolem eorundem Ioannis, & filiorum per vtrumque sexum posteritatem descendentem ab eis Petr. & Richardo, & Ioanne de Monte nigro pręfatos, quàm ad coadiutores, fautores, receptatores, susceptores & sequaces eorum quoslibet alios, penitus tollimus & virib. vacuamus;

Ita quod nec etiam pro pręterito tempore possint super eis aliquę personę impeti, quę incurrissent eas, aut contra ipsas aliquem effectum habere. Eisque [b] quod quęuis alia quàm pręfatarum depositionis a Cardinalatibus, priuationis beneficiorum, & ecclesiarum, confiscationis bonorum & iurium, quę (vt pręmittitur) dictis ciuibus seu aliis sunt concessa, & inhabilitatis ad Papatum sententia siue pœna abstulit reddimus. [c] Et irregularitatem, [d] quam quoquomodo contraxerint, remouemus, & notam abolemus [e] ipsius: Inhibentes ne iam dicta Pręneste cum monte suo reędificetur vel muniatur, aut ciuitatis nomẽ siue episcopatum recuperet absque nostra licentia speciali. Non obstantibus quibuscunque constitutionibus, processibus, inhibitionibus, decretis, priuilegiis, indulgentiis, & litteris Apostolicis, per quę pręsentibus non expressa

Arianus, extra de proba. ex litteris, præsertim ab ijs, quæ surgunt ex delicto, ff. de pactis, l. si tibi decem. §. quædam.

a ¶ Et alias.] hæc dictio, alias, aliqñ est aduerbiũ tpis, ut cum dicitur, alias hoc faciam & aliquando loci, ut cum dr̃, alias veni ad me, sed hic accipitur pro aduerbio qualitatis, ut sit sensus, quod nedum pœnas & multas prædictas, sed etiam alias id est aliter omnia illa q̃ ĩ processibus, &c. Alij dicunt ꝙ debet esse dictio, alia: sed hoc nihil est propter adiectiua, quæ sequũtur, s. latas, & inflictas, &c. quia tunc secundum stylum curiæ diceretur in neutro genere, non in feminino, nec hic seruatur grammatica Prisciani dicentis, ꝙ masculinum & femininum genera concipiunt neutrum & Priscianus melius dicit inspiciendo dignitatẽ generum. Sed stylus curiæ omnia superiora per neutrum sentẽtiosius comprehẽdit, nam neutrum adiectiuum de omni gñe secundum philosophum prædicatur ut uir est album, mulier est album, & mancipium est album.

Adiectiuum neutrum de oĩ gñe prædicatur.

b ¶ Eisque.] scilicet reddimus illud, quod sententia siue pœna abstulit, quod est infra.

c ¶ Reddimus.] quæro, unus de prædictis est excommunicatus occasione dictorum processuum, & se immiscens postmodum diuinis, factus est irregularis, postmodũ recipit beneficium, nunquid post hanc relaxationem poterit illud retinere? Videtur quod sic, quia uerbum reddendi, significat retro dare, ff. de uerbor. sign. uerbum reddẽdi, hoc idẽ innuit textus præcedẽs ibi, nec & pro pręterito, &c. Dic ubi ius non esset alij acquisitum in re uel ad rem, crederem istum ius habere in beneficio, uitio expresse purgato per dominum qui potest, arg. ff. de usu. si fur. & notatur simile, extra de renuncia. post trãslationem, in fi. Sed vitio non expresse purgato, opus est noua electione, uel collatione, argu. extra de æta. & qual. cum bonæ. extra de exce. præla. tanta, nota simile de ele. dudũ. 2. secus si alter hẽret ius in re, uel ad rem, C. de emanc. libe. nec auus & extra. lib. 6. de rescript. quamuis, Sed dices dicta decret. excipit hunc casum. Sed dic qđ hic non est expresse dictum, sed in genere, non loquendo de iure alterius, non de præiudicio alterius faciendo, vnde exceptionem, quæ competebat ex facto Papæ Papa non tollit, nisi hoc expresse agatur, extra de consuet. cum olim in fi. & d. c. quãuis & ideo quod hic dicitur, intellego, qđ pro tunc non possit impeti in iure nouiter acquisito.

Bñficium in irregularitate acquisitũ an illa purgata retineri possit.

d ¶ Irregularitatem] occasione præmissorum incursam, nam ad pręcedentia facienda est relatio. ff. de postula. l. 1. §. deinde cũ adiecit. secus de irregularitate aliũde causata.

Relatio ad p̃cedent

e ¶ Abolemus.] id est delemus: vnde abolere est, quod olet uel maculat, tollere seu auferre. Et qđ sit abolitio, & eiusdem diuisio, not. Azo. Cod. de abolit.

Abolere est.

pressa

pressa uel totaliter non inserta, earum effectus possit quomodolibet impediri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum debeat in nostris litteris fieri mentio specialis.

De furtis.

Ioannes xxij.

¶Publicatio excommunicationis latæ in eos qui furati sunt thesaurum ecclesiæ, quem iubente Clemente Papa de Perusio in Lucanam ciuitatem tres viri hic nominati deportauerant, & hic habetur optima practica monendi malefactores, ut intra certum terminum satisfaciant, alias excommunicationem incurrant, & modum ipsius excommunicationis publicandæ hæc extrauagans clare manifestat.

CAP. VNICVM.



Nfideles & stolidæ prædicationis alumni se per culpæ vitium indignos efficiũt, vt matris ecclesiæ filij nũcupētur, dum ad ipsius matris iniuriam se cõuertunt, quod graui nos commotione perturbat, matris eiusdem pietatem offendunt, & his in perniciem miserabili cæcitate delapsis, respergunt infamiæ maculis loca propriæ nationis.

¶Dudum si quidem nonnulli degeneres filij, qui ad quæque nefaria currere sunt ausi peruersis ausibus in matris eiusdem prosilientes iniuriam & offensam, illã thesauri sui maximam partem, quæ de Perusio ad ciuitatem Lucanam de mandato felicis recordationis domini Clemẽtis Papæ quinti prædecessoris nostri, dum adhuc viueret, per dilectos filios vitalem de Chabenate, clericum Burdegalen. diœcesis, & Guliel. de Luna seruientem prædecessoris eiusdem, vna cum dilecto filio Iacobo de Casalib. decano ecclesię sancti Seuerini Burdegalen. diœcesis capellano nostro, extiterat deportata, & quæ in sacristia monasterij sancti Fedriani Lucanen. tunc temporis seruabatur, deinde ad cameram prędecessoris eiusdem fideliter deferendam, tempore inuasionis ciuitatis Lucan. diripuerunt in prædam, & de præfata sacristia per uiolentiam asportarunt.

¶Nos igitur ad recuperationem thesauri prædicti sollicitis studijs prætendentes, omnes & singulos asportantes thesaurum prædictum, & alios penes quos aliqua de thesauro fuerunt vel adhuc existunt, auctoritate Apostolica coram hac fidelium multitudine copiosa monemus, vt ea nobis, aut ei quem ad id duximus deputandum intra quatuor mensium spacium a die datæ publicationis præsentium numerandum, cum integritate restituant, & assignent ac omnes & singulos scientes vbi vel penes quos aliqua de dicto thesauro extiterint vel existant, vt intra terminum supradictum nobis aut ipsi deputato nostro indicare studeant, alioquin in omnes & singulos monitionis huiusmodi contemptores, cuiuscunque dignitatis, status, vel cõditionis extiterint, etsi patriarchali uel superiori, aut alia quacunque præemineant dignitate, ex nunc auctoritate prædicta excõicationis sententiam promulgamus: Mandantes illos per diœcesanos locorum, & rectores parochialium ecclesiarum, ciuitatum & diœcesum earundem, singulis diebus dominicis, & festiuis pulsatis campanis & candelis extinctis excõmunicatos publicè nunciari, processuri ad grauiora nihilominus contra eos, nec non & contra ciuitates, communitates, vniuersitates, & singulares personas quascunque, quæ fuissent in præmissis culpabiles, sicut proteruia ipsorum exegerit, & viderimus expedire. Non obstante si eis aut eorum aliquibus vel alicui sub quacunque forma uel conceptione verborum, a sede Apostolica sit indultum, quod excommunicari non possint, per litteras sedis eiusdem non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dictę sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam effectus pręsentium impediri possit, vel quomodolibet retardari.

¶Vt autem huiusmodi nostra monitio verius ad cõem omnium notitiam deducatur, chartas siue membranas monitionem continentes eandem, in ecclesia Auinionẽ. appendi vel affigi ostijs, seu super liminaribus eiusdem ecclesię faciemus, quę monitionem ipsam suo quasi sonoro præconio & patulo indicio publicabunt: ita ꝙ omnes, & singuli, quos monitio ipsa contingit vel contingere potest, nullam postea possint excusationem præ-

præ-

prętendere, quòd ad eos talis monitio non peruenerit vel quod ignorauerint eandem: Cum non sit verisimile remanere quo ad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnib. publicatur. Datum Auinione ij. Calen. Aprilis, Pontificatus nostri anno 1.

De crimine falsi.

Ioan. xxij.

¶ *Alchimiæ hic prohibentur, & puniuntur facientes, & fieri procurantes: quoniam tantum de vero auro, & argento debent inferre in publicum, vt pauperibus erogetur, quantum de falso & adulterino posuerunt. Et si eorum facultates non sufficiãt, pœna per iudicis discretionem in aliam commutabitur, & infames fiunt. Et si sint clerici beneficiys habitis priuantur, & ad habenda inhabiles efficiuntur: Vide extrauagantem Io. quæ incipit: Prodiẽs, & est sub eod. tit. collocata.*]

CAP. VNICVM.

† Vide B. T. 2.2.q.77.ar. 2.ad 1.arg. & ibid. Caieta. Oldr. cõs. 74. incip. An Alchimista peccet, & late Cassaneũ in catalogo gloriæ mũdi pe. 11. considera tione 40.

SPondent † quas non exhibent diuitias pauperes Alchimistæ, pariter qui se sapiẽtes existimant, in foueam incidunt, quam fecerunt. Nam haud dubie huius artis Alchimiæ alterutrum se professores ludificant, cum suæ ignorantiæ conscij, eos qui supra ipsos aliquid huiusmodi dixerint admirantur, quibus cum ueritas quæsita non suppetat, diem cernunt, facultates exhauriunt, ijdemque verbis dissimulant falsitatem, vt tandem quod non est in rerum natura, esse verum aurum vel argentum sophistica transmutatione confingant, eoque interdum eorum temeritas damnata & damnanda progreditur, vt fidis metallis cudant publicæ monetæ characteres fidis oculis, & non alias alchimitum fornacis ignem vulgum ignorantem eludant.

Moneta falsa ab oculis fidis facile discernitur.

¶ Hæc itaque perpetuis uolentes exulare temporibus, hac edictali constitutione sancimus, vt quicumque huiusmodi aurum vel argentum fecerint, vel fieri secuto facto manda uerint, vel ad hoc scienter dum id fieret facientib. ministrauerint, aut scienter uel auro vel argento vsi fuerint vendendo vel dando in solutum, verum tanti ponderis aurum vel argentum pœnæ nomine inferre cogantur in publicum pauperib. erogandum, quanti alchimitum existat, circa q eos aliquo prædictorum modorum legitime constiterit deliquisse, facientibus nihilominus aurum vel argentum alchimitũ, aut ipso (ut præmittitur) scienter vtentibus perpetuæ infamię nota respersis.

¶ Quòd si ad præfatam pœnam pecuniariam exoluendam delinquentium ipsorum facultates non sufficiant, poterit discreti moderatio iudicis pœnam hanc in aliam (puta carceris, vel alteram iuxta qualitatem negotii, personarum differentiam, aliasque attẽden do circumstantias) commutare. Illos uero qui in tantæ ignorantiam infelicitatis prorupe rint, ut nedum nummos vendant, sed naturalia iuris præcepta contemnant artis excedãt metas, legumque violent interdicta, scienter videlicet adulterinam ex auro & argento alchimito cudendo seu fundendo, cudi seu fundi faciendo monetam hac animaduersione percelli iubemus, vt ipsorum bona deferantur carceri, ipsique perpetuo sint infames. Et si clerici fuerint delinquentes, ipsi ultra prædictas pœnas priuentur beneficiis habitis, & prorsus reddantur inhabiles ad habenda.

De priuilegijs.

¶ Benedictus XI.

¶ *Hæc extrauagans dat Prædicatoribus & Minoribus priuilegia plurima circa tria, videlicet circa prædicationes, confessionum auditiones, & sepulturas. De secundo in §. Sed quia multotiens. De tertio in §. porro. Et licet sit reuocata per clemen. 2. de sepul. multa tamen notatu digna in ea reperiuntur, quæ non sunt retractata. Et potuisset non inepte poni sub tit. de sepul. Sed non est inconueniens idẽ ca. diuersis respectibus sub uariys collocari titulis, vt patet in c. significantib. extra de libel. obla. & de appell.*

CAP. I.



Nter cunctas † sollicitudines nostras, quibus nos pastorale premit officium, & debitum Apostolicæ seruitutis adstringit, illa debet esse præcipua, vt gregi

† Vide extrauag. Sixti iv. inc. Vices illius de treg. & pace, inter communes.

rū prima procœmiū ad dicenda, generale, & postmodum speciale præmittitur. Secundo. §. ideoque. articulus de prædicationibus faciendis. Tertio. §. Sed quia. articulus de confessionib. audiendis. Quarto, §. Porro, articulus de lucris sepulturarum deciditur. Quinto. §. ad hoc. Papa clerū alloquitur. Sexto. §. Hæc autem hic statuta per multa non obstantia firmantur.

a ¶ Gregi Dominico.] in quo debet esse aliquid speciale, C. de grege Dominico. l. vna, lib 11. & cuius præcipuus est director ex. 6. li. de ele. ctio, vbi §. ceterum.

ſal.40.

b ¶ Commisso.] in persona Petri, p hæc verba, Pasce oues meas, extra de elect. significasti.

c ¶ Non desit.] ne Papa faciat vt pastores mali, quorum defectus ponūtur Ezechiel. 33. c.

d ¶ Lupus rapax.] hæc verba dicta sunt primo de Beniamen. Gen. 49.

nguis im- j de manu ælati req- tur.

e ¶ Propheta.] ex Ezechie. 3. sanguinem eius, scilicet impij, de manu tua requiram, extr. de offi. or. irrefragabili, 1. respon. & dic sanguinem id est, peccatū, quod est sanguine piandum vt Leuit. 4. & Hebræ. 9.

f ¶ Pacem inserere.] cum sit uicarius regis pacifici, i. Christi, in proœ. decret. sic econtra inimicus homo, id est demon zizaniam seminat, extra de electio. licet de uitanda.

g ¶ Remouere scandala.] ext. 6. li. de offi. lega. offic.

h ¶ Iurgiorum amputare materiam.] quæ ex cupiditate procedit, extra in proœ. decre.

i ¶ Egenum.] in psal. 40.

l ¶ Sane.] hic prosequitur proœmiū speciale, recitans constitutionem, Super cathedram. quæ nominatur infr. §. fi.

gregi [a] Dominico nobis superna dispositione commisso, [b] animarum cura non desit, [c] ne illum lupus [d] rapax antiquus serpens humani generis inimicus inuadat eiusq; sanguis de nostris (quod absit) clamante propheta, [e] manibus requiratur. Debemus insuper quantum ex alto permittitur, pacem [f] inserere, remouere [g] scandala, iurgiorum [h] amputare materiam, & intelligere super egenū & pauperem: quia non in finem obliuio erit pauperis, & patientia pauperum non peribit in finem.

¶ Sane [i] dudum bonæ memoriæ Bonifacius Papa Octauus prædecessor noster, quandam specialem inter prælatos, rectores, seu sacerdotes & clericos parochialium ecclesiarum ex parte vna, & prædicatorum ac Minorum ordinum fratres ex altera, super faciendarum prædicationum, audiendarum confessionum per eosdem fratres, ac de eis relictis, & de funeralibus canonicæ portionis articulis constitutionem [i] edidit, certum his modum imponens, prout in eadem constitutione plenius continetur. Sed pro ea quam intendebat quiete turbatio nata est, pro cōcordia sunt suborta dissidia, & pullulatæ inquietudines pro tranquillitate noscuntur, sicque dum ansam soluisse se credidit, nodum ligasse videtur, & septem, vno hydræ [k] amputato capite, suscitasse. Nec mirum, quia plerumque pariunt nouitates discordiam, pręsertim dū ab eo quod diu æquum visum est, per nouam constitutionem receditur, nec quare recedatur, vtilitas euidens vel alia causa subest.

¶ Ideoque cupientes, vt ipsi gregi cura nostra eo plenior impendatur, quo amplior in agro domini operariorum numerus operetur, super egenum intendētes, & pauperem, ac nouitatem per eandem constitutionem inductam: Statuimus de fratrum nostrorum consilio, vt priorum ordinum fratres, qui ad hoc deputati fuerint, in ecclesijs ac locis ipsorum, quæ impræsentiarum habent & in posterum obtinebunt, ac in plateis communibus seu publicis, libere absque diœcesanorum, & aliorum prælatorum petita licentia valeant clero & populo prædicare, eique proponere verbum Dei. Caueant tamen omnino, ne hora in qua diœcesani prædicti prædicarent, vel coram se facerent prædicari, prędicent ijdem fratres: putamus etenim dignum, vt maiori [p] minor, & superiori [q] inferior deferat in hac parte, nisi forsan aliud circa hoc facerent de voluntate diœcesanorum ipsorum, aut in studijs generalibus prędicarent diebus illis dumtaxat, quibus sermones ad clerum fieri solent & solemniter prędicari, seu mortuorum funeribus, vel eorundem fratrum festis specialibus seu peculiaribus: quia in his casibus cum diœcesanis in prædicatione cōcurrere poterunt.

l ¶ Cōstitutionem.] quæ incipiebat. Super cathedram. & illa per istam reuocata, vt inf. eod. in fin. est hodie approbata per Clementē quintum, patet in ca. 2. de sepul. in Clemē. Ista autem quæ est Benedicti xi. ibidem reuocatur.

m ¶ Nodum ligasse videtur.] extra de verborum significa. cum olim.

n ¶ Hydræ.] hydra est serpens aquaticus dictus ab hydor quod est aqua, cui secundum fabulas uno capite abscisso plura nascebantur eidem, secūdum sensum autem moralem vnum male gestum plura mala generat, quia vno principio illicito dato multa mala sequuntur, auth. ni. vt iudi. sine quoquo suffr. §. 1. coll. 2. & aqua cuius cursus obturatur, multos meatus facit.

Hydra quid sit.

Psal.40.

Vitium unū plura generat.

o ¶ Pariunt nouitates discordiā.] extr. de consue. cum consuetudinis.

p ¶ Maiori.] no. statum prælatorum maiorem statu religiosorum, at religiosi ad prælaturam ascendere non debent, argu. 93. dis. legimus, in fi. extr. 6. lib. de electio nullus in fi.

q ¶ Superiori.] not. quod exempti vt prędicatores & minores iure communi superiores 1 episcoporū esse censetur & si ijdem exempti in pluribus casibus prælatis subsunt, extra de hęret. ad abolendam, extra. 6. lib. de præben. cap 1, in fi. & aliquando sunt sedis Apostolicæ delegati legatione generali extr. 6. lib. de sta. regu. ca. vnico, §. & quoniam, ff. de constitu. prin. l. 2.

1 Intellige sano modo qm in his, in quibus sunt exēpti epis non obtēperant, & ita possunt dici superiores.

a ¶ In-

Inuitus est qui non probatur cõsensisse.

a ¶ Inuitis.] dic inuitum qui non probatur consensisse, ff. de fur. qui vas. §. vetare, ff. de procur. filiusfamilias. §. inuitus, & ff. de serui. vrbanorum prædiorum. inuitum, argu. contra, ff. mand. qui patitur.

ẽ ¶ Superioribus.] superiorem voco diœcesanum seu illum, qui habet ius diœceseos. & concurrere potest cum rectore, ext. 6 lib. de tempo. ordi. eos, & ca. cum nullus, ut est metropolitanus, cui non est superior in prouincia sua, nisi in certis casibus no. extra de offic. ordi. pastoralis.

† Prædicatio non semper retrahit audientẽ a peccato.

o ¶ Ad salutem.] Roma. 10.

¶ d Concilij. extra de pæniten. & remissio. omnis.

o ¶ In morte.] extra de offi. ordi. pastoralis, §. 1. extra. 6. lib. de pęnit. ca. fina. §. præsenti.

Rom. 8.

Vbi vero ijdem diœcesani vocarent generaliter ad se clerum aliqua ratione, vel vrgente ratione, vel vrgente causa illum ducerent congregandum, ea hora in studijs memoratis diebus sæpedicti fratres ab huiusmodi prædicatione cessabunt. In ecclesijs autem parochialibus fratres ipsi inuitis eorum rectoribus seu sacerdotibus) nisi iussi a superioribus b eorundem) non audeant prædicare.

¶ Sed † quia multoties propositum verbum Dei audientem a peccato non retrahit, idcirco post prædicationem necessarium est pænitentiæ sacramentum, circa quod (nisi articulus necessitatis occurrat) sacerdoti facienda oris confessio (prout scriptum est: Corde ad iustitiam creditur, ore autem fit confessio ad salutem c) exigitur: alias frustra esset in sacramento eodem sacerdotis (qui inter lepram & lepram debet discernere) ministerium institutum. Electi igitur ab eisdem fratribus ad audiendas confessiones & pœnitentias iniungendas, libere auctoritate Apostolica absque licentia diœcesanorum & aliorum prelatorum inferiorum exemptorum & nõ exemptorum, quibus subsunt, qui ad confitendum accedunt, audiant eis peccata sua confiteri volentes: Non religiosos, qui secundum statuta suorum ordinum propriis prælatis confiteri debent, aut ab eis, ne confiteantur aliis prohibentur, absoluant, ipsisque pęnitentias salutares iniungant, intra sibi designatos terminos ad huiusmodi exercendum officium constitutos. Excommunicationis vero vel alias sententias per prælatos latas contra hoc vel in eius fraudem, denunciamus irritas & inanes, nec confessis ipsis fratribus peccata illa, de quibus confessi sunt eis & absoluti pœnitentes de illis sacerdotibus propriis teneantur (sicut etiam non tenentur) iterum confiteri, non obstante constitutione generalis concilij, d † quæ sano intellectu (ne sequatur absurdum, quod per pænitentiam dimissa peccata quis confiteri debeat, & quod liberatus debitor adhuc ad soluendum remaneat obligatus) intelligẽda est (vt ex ea patet) de illis qui peccata sua confiteri aliis neglexerunt. Sed Sacerdotes ipsis taliter confessis & absolutis adstricti sint ministrare Eucharistiæ, & extremæ vnctionis etiam sacramentum.

† Scilicet Lateranẽ. su[b] no. 3. c. a[...]

¶ Super confessione autem facta fratribus memoratis, cum de confitentis solius præiudicio (si falsum dicat) agatur in iudicio animæ seu pænitentiæ foro, stabitur simplici verbo illius qui sacramenta petit prædicta, & dicit fratribus se confessum. Duos † tamen casus excipimus, scilicet si sacerdos afferat eum excommunicatum aut notoriè peccatorum. Sed videat, ne id dicat mendaciter, aut in dolum, vel in fraudem: quia si hoc egerit a delicto tali nisi plenè satisfecerit (præterquam in e morte) absolui nequeat, nec de illo ad pænitentiam aliter admittatur.

† Vide [do]ctrinam [Con]cilij Trid[entini] ses. 14. c[ap. ...] de casuu[m re]seruatio[ne]

¶ Vt autem diœcesanis honor debitus reseruetur, præcipimus, vt Prouinciales Priores Prædicatorum, & Ministri minorum ordinum præfatorum, per se vel alios verbo vel scripto eis significent, se fratres ad huiusmodi confessionum audiendarum & pænitentiarum iniungendarum officium elegisse, & non nominando, aut coram ipsis sistendo eos, nec illorum numerum exprimendo, petant humiliter a diœcesanis eisdem, quòd ijdem electi fratres de ipsorum beneplacito & licentia, dictum possint in eorum ciuitatibus & diœcesibus intra eis determinatos fines officium exercere. Quod si denegent, vel intra triduum non concedant, ex tunc iidem fratres nihilominus auctoritate eadem huiusmodi officium exequantur. Datam vero licentiam per diœcesanorum mortem nolumus terminari. Per hoc autem non intendimus, quod sæpedicti fratres, qui ad hoc eligentur officium exercendum, plus habeant in audiendis confessionibus, & pænitentiis iniungendis, quàm parochiales sacerdotes noscuntur habere. Sicque de casibus episcopis & superioribus quos, inferius adnotamus, ac sedi Apostolicæ reseruatis, se nullatenus intromittant.

¶ Obseruent ergo sollicite dicti fratres, ne ad confessiones recipiant criminosos criminibus

nibus, pro quibus solemnis est pœnitentia [a] indicenda: Modo eodem excommunicatos respuant & clericos, qui propter delictum irregularitatem aliquam incurrerunt.[b] Inconueniens [c] enim existimamus, vt a peccato absoluat, qui pœnitentiam ei debitam imponere [d] aut irregularitatis pœnam peccati sequelam, [e] vel excommunicationem, quæ infligitur maxime a iure [f] quandoque pro crimine, quæve quem [g] ab ecclesia, & per consequens a participatione ecclesiasticorum sacramentorum excludit, [h] remouere non potest.

¶ Incendiarios eosque qui tam enormibus sunt irretiti peccatis, quod ea rationabilis consuetudo præscripta canonicè in episcopatibus aliquibus reseruauit episcopis, similiter non admittant, quam consuetudinem (ex causa, quæ iuste ad id animum nostrum mouit) solummodo circa voluntarios homicidas, falsarios, ecclesiarum immunitatis, & libertatis ecclesiasticæ violatores, & sortilegos approbamus. Quod si forsan antequam ab eo qui potestatem habet, absolui possint, mors talium confiteri volentium verisimiliter timeatur, etiam in prædictis casibus sæpefati fratres eos confiteri volentes audiant, ipsisque beneficium absolutionis impendant, sed subeant iuramentum quod liberati se suis episcopis & excommunicatoribus præsentabunt: excommunicantium super his, pro quibus ab eis excommunicati erant, & episcoporum pro peccato huiusmodi parituri mandatis.[i]

¶ Verum quia post baptismum inter cetera magis ad salutem necessaria † est propositio verbi Dei, quo audientes illud, quod est victoria nostra, instruuntur in fide, docentur fugienda fugere, & sectanda sectari, a quo per peccatum lapsi resurgunt, pœnitentiæ sacramentum perficiunt: Grandis nobis sollicitudo incumbit, vt tales adhæc promoueantur fratres, qui oleo dulcedinis verbi eiusdem nostros foueant subditos, a peccatis prohibeant: increpationis vino peccatorum suorum mordeant vulnera, eosque ad illa pœnitentiæ acrimonia [k] purgandum, & tergendum prouocent [l] & inducant. Ad id vero exequendum sententia † diuinæ legis exposcitur, desideratur ordo, & vitæ integritas etiam postulatur. Scriptum [m] est enim: Tu scientiam repulisti, & ego te repellam, ne sacerdotio fungaris mihi: quia labia [n] sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt ex ore eius: alias prout ad eum pertinet inter peccatum, & peccatum non posset discernere, nec peccator existens, Dei deberet narrare iustitias, & testamentum illius assumere per os suum. Nam cuius vita despicitur, consequens est vt eius prædicatio contemnatur. Quare decernimus, vt Priores & Ministri Generales, & Prouinciales Prædicatorum, & Minorum ordinum præfatorum, uel eorum vicarii, de discretorum consilio ad tam salubre officium fratres diuina scientia doctos, discretione vigentes, vita probatos, & expertos moribus (alioquin districtam reddent in futuro examine rationem) eligant, & assumant: sic enim quod prædicabunt, facient, quæ arguent, operari cessabunt: & in eis ædificabitur populus verbo pariter, & exemplo. Ceterum, licet (sicut prædicitur) de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata: tamen quia propter erubescentiam, quæ magna est pœnitentiæ pars; ut eorundem peccatorum iteretur confessio, reputamus

† Verbi Dei propositio ē ad salutē valde necessaria.

† Forte, scientia.

Oseæ. c.4.

Malach.2.

Psal.49.

œnitere est œnam pro eccato tenere.

a ¶ Pœnitentia.] indicenda, 50. d. in ca. 26.q.6. c.1.

b ¶ Incurrerūt.] qa idem factum est peccatū, & ipsum est pęna peccati, ut est clericidium, vel ablatio membri, 55. dist. si Euangelica, secus si ex diuersis factis emergerent, ut excōmunicatio, q̄ est pœna peccati, & irregularitas, q̄ contraheretur propter immistionem, excōmunicatione, seu suspensione durāte, & tūc p̄t fieri absolutio a primo p p̄latū, non dispensatio, exēplū pone ex. 6. li. de sen. & re iud. cū æterni, extra 6. lib. de sent. excōmunicationis, cum medicinalis.

c ¶ Inconueniēs.] declarat quod præmiserat dicens, existimamus inconueniēs, vt scilicet ille absoluat a peccato, qui nō p̄t imponere debitā pęnitentiam ei, scilicet peccatori, & qui nō pōt remouere irregularitatem, sequelam peccati, &c.

d ¶ Imponere.] scilicet non potest, quod est inf. nam cum pęnitere sit pęnam pro peccato tenere, & pęna sit mēsura culpę, no. extra 6. li. de pę. c. fi. §. illud & §. seq. ubi debita pęna non potest infligi per aliquem, ergo nec pœnitentia salutaris.

e ¶ Sequelam,] ut dicto c. si Euangelica.

f ¶ A iure.] 17.q.4 si quis suadente.

g ¶ Quem.] id est aliquem.

h ¶ Excludit.] de istis excōicationib. maiori & minori habetur extra de sent. excommun. nuper, & cap. penul.

i ¶ Mandatis.] extra de sent. excommunicationis, de cetero, & c. ea noscitur, & c. quamuis.

k ¶ Acrimonia.] hoc uerbū exposui extra 6. lib. de statu reg. c. unico, §. fin.

l ¶ Prouocent.) hic accipitur in bona parte, ut alias, ff. de ædil. edic. q si nolit. §. qui mancipia.

m ¶ Scriptum.) Oseæ 4. extra de renunc. c. nisi cum pridem, §. pro defectu.

n ¶ Labia.) Mala. 2. & extra de hæret. cū ex iniūcto, uer. licet.

a ¶ Epi-

mus salubre: districte iniungimus, vt fratres ipsi confitentes attente moneant, & in suis prædicationibus exhortentur, quod suis sacerdotibus saltem semel confiteantur in anno, asserẽdo id ad animarum profectum procul dubio pertinere.

¶ Porro vt circa sepulturam apud loca eorundem fratrum eligẽtium sepeliri, & portionem canonicam de relictis eisdẽ fratribus minime detrahendam, nequeat in posterum dubitari: iubemus, ut corpora defunctorum, qui apud eorundem fratrum loca elegerint, dum viuerent sepulturam, processionaliter cum cruce, thuribulo, & aqua benedicta cantando seu legendo officium mortuorum, vel psalmos, & alienas ingredientes parochias, possint assumere, & ad suas deferre ecclesias tumulanda. De quibuscumque vero relictis præfatis fratribus in communi, vel singulis vltimis decedentium voluntatibus siue apud eos sepeliendi sint, siue alibi: nulla per parochiales sacerdotes morientium a qua fratres ipsos liberos esse volumus, canonica portio, vel multominus per episcopos episcopalis [a] quarta omnino, cum eis tamquam exempti non subsint nec etiam debita iure parochiæ, si forsan cathedralis defunctorum esset parochialis ecclesia detrahatur. De funeralibus autem medietatem, si commode diuisionem recipiant: alias eiusdem medietatis æstimationem soluant parochiali ecclesiæ, & sacerdotibus antedictis. Funeralia vero intelliguntur hoc casu, quæ cum funere deferuntur. De candelis vero quas fratres portant, portio non petatur. Moneant autem iidem fratres, & pro posse inducant confitentes sibi vt de propriis bonis suis parochialibus ecclesiis, eorumque sacerdotibus competenter relinquant, & quæ eis debent parochialia iura reddant. Ad hoc non murmuret quæsumus sæcularis clerus, non gerant moleste prælati, quod circa præmissa sic duximus prouidendum. Attendant quanta ex iis, quæ in primis duobus articulis statuta sunt, salus animarum proueniat. Aduertant quanta tollantur iurgia, & patenter considerent, quod eorum onera cum aliis nostro beneficio salubriter, & quasi necessario patiuntur.

¶ Circa tertium vero articulum diligenter intelligant, quod fratres ipsi hoc per priuilegia Romanorum Pontificum eis benigne concessa, ante constitutionem eandem hactenus habuerunt. Quodque sunt pauperes, nil habentes singuli in communi rustica [b] prædia, immo nec vrbana, vel mobilia, eorum alteri vel etiam vniuersi mendicant victum, quærunt vestitum, & eatenus sustinere possunt, quatenus vel viuorum pietas, aut morientium charitas eis necessaria subministrat. Quis ergo non misereatur [c] eorum qui omnia, voluntatem [d] habendi etiam reliquerunt? Quis non compatiatur eisdem operantibus tam vtiliter in agro prædicto? Certe nullus, nisi qui triturantis [e] bouis os impie alligare velit, aut eos subtractis alimentis necare. [f] Inopes [g] patrimonii onera ipsa non habendi necessitate non sustinent, & a curialibus res ecclesiis vel piis locis donatas, a quartæ præstatione, seu lucratiuorum inscriptionibus lex facit immunes. [h] Relicta pauperibus non patiuntur Falcidiam. [i] Et legata ad fabricam, vel pro ornamentis ecclesiæ, aut ad diuinum cultum perpetuum, solutioni non subiacent canonicæ portionis. [k] Pauperes autem (vt dictum est) sunt fratres, & quod eis relinquitur, aut in sua alimenta erogant, aut in fabricam, siue in cultum diuinum, & ecclesię ornamenta conuertunt. Propter quod nos, qui debemus intelligere super egenum & pauperem, & non obliuisci eorum, cum humanitatis sit etiam sęcularis principis prospicere egenis, & dare operam vt pauperibus alimenta non desint, non tam pie quam quodammodo iuste in eodem articulo egimus, egenos eosdem (vt pręmittitur) reddendo ab onere canonicę portionis exemptos. Hęc autem (dicta constitutione, quę incipit, Super cathedram, quam penitus reuocamus, aliisque quibuscunque constitutionibus specialibus, & generalibus statutis, priui-

Funeralium noie quid intelligatur.

Falcidia dẽtur de[...] ctis pau[...] ribus.

Psal. 40.

Pauperi[...] subueni[...] est.

a ¶ Episcopalis quarta.] de qua habetur 12.q.2. concessa, & trib. c. sequentibus.
b ¶ Rustica prędia.] prædium rusticũ ab vrbano nõ loco, sed qualitate secernitur, C. de præd. mino. l. si prædium.
c ¶ Nõ misereatur.] arg. C. ne fil. ꝑ pat. auth. habita.
d ¶ Voluntatem.] arg. extra de exc. pla. nimis, 1. responso.
e ¶ Triturãtis, Deut. 26. extra. de pręb. extirpandæ, 1 resp. & 1. Timoth. 5.
f ¶ Necare.] ff. de alẽ. & exhi. li. necare.
g ¶ Inopes.] auth. ꝺ coll. §. nullus ãt molestetur, coll. 9.
h ¶ Immunes.] C. de sacrosſ. eccles. sancimus 2. auth. de eccl. titu. §. si quis vero res, coll. 9.
i ¶ Falcidiam.] C. ad leg. Falc. auth. similiter, quę sumitur ex auth. de eccl. tit. §. si autem hæres.
k ¶ Portionis.] extra. de testa. c. fi.
l ¶ Non desint.] C. de sacrosſ. eccl. priuilegia, in fi.

a ¶ Ne-

a ¶ Nequaquam ob ſtantibus.] de uirib. iſtorum non obſtantium notatur in Extrauag. rem non nouam. in fi. Ioa. Mon.

priuilegijs, indulgentijs ſub quacumq. forma verborum conceſſis, etiam ſi de ipſis de verbo ad verbum, vel aliquorum nominibus in noſtris litteris oporteret fieri mentionẽ, conuentionibus, pactis, iuramentis, ſententiis, conſuetudinibus contrariis, nequaquam obſtantibus a) inuiolabiliter obſeruari ſancimus. Nulli ergo omnino omnium liceat hanc paginam noſtrorũ ſtatuti, denuncitationis exemptionis, præceptorum, approbationis, iuſſionis, voluntatis, reuocationis, & ſanctionis infringere. Si quis autem, & cetera.

¶Clemens quintus.

¶*Rex Franciæ & regnicolæ per extrauagantem, vnam ſanctam. ſupra de maior. & obed. non amplius ſubijciuntur Eccleſiæ Romanæ quam prius erant.*

CAP. II.



Eruit chariſſimi filii noſtri Philippi regis Francorum illuſtris ſyncerææ affectionis ad nos, & Eccleſiam Romanam integritas, & progenitorum ſuorum præclara merita meruerunt: Meruit inſuper regnicolarum puritas ac deuotionis ſynceritas, ut tam regem quam regnum fauore beneuolo proſequamur. Hinc eſt quod nos regi, & regno per definitionem, & declarationem bonæ memoriæ Bonifacii Papæ Octaui prædeceſſoris noſtri, quæ incipit. Vnam ſanctam. nullum volumus vel intendimus præiudiciũ generari. Nec quod per illam rex, regnum, & regnicolæ prælibati amplius Eccleſiæ ſint ſubiecti Romanæ, quam antea exiſtebant: Sed omnia intelligantur in eodem eſſe ſtatu, quo erant ante definitionem præfatam: tam quantum ad Eccleſiam, quam etiam ad regem, regnum, & regnicolas ſuperius nominatos.

egnũ Fran æ Papa fa- ore proſe- itur.

¶Eugenius quartus.

¶ *Ordinarij non poſſunt ferre cẽſuras in ſuos ſubditos pro ſuis negotijs Romam euntes, ibi manentes, aut ab ea recedentes, nec illos priuare beneficijs, quod ſi fecerint, irritum eſt. Et ſi beneficia illorum aliis ſint collata, tam dantes quam recipiẽtes ipſo facto ſunt excommunicati, & à ſolo Papa abſoluendi.*

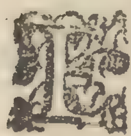
CAP. III.



Iuina † in eminenti ſedis Apoſtolicę ſpecula diſponente clementia conſtituti, ad ea libenter intendimus, per quę officiales prędictę ſedis obſequiis eius (ad quam veluti fidelium omniũ matrem, pro animarum ſalute quęrenda, & iuſtitia proſequenda, de diuerſis mundi partibus confluit multitudo) tutius & quietius ſe promptiores valeant exhibere; Hinc eſt quod nos ex certis rationabilibus cauſis moti, etiam nonnullorum prędeceſſorum noſtrorum veſtigijs inhęrentes, diſtrictius inhibemus locorum ordinarijs, nec non commiſſarijs, & delegatis eorum, ceteriſque vniuerſis & ſingulis quacumque poteſtate & auctoritate pręfulgeant, cuiuſcunque dignitatis, gradus, vel pręeminentię fuerint, ne contra officiales præfatos quocumque nomine nuncupentur, in noſtris & dictæ ſedis obſequijs nunc & pro tempore exiſtentes, necnon quoſcunque alios pro ſuis & eorum cauſis uel negotiis proſequendis ad ſedem prædictam venientes, ac in ea (durante negotiorum & cauſarum huiuſmodi proſecutione) moram trahentes, & recedentes ab eadem, procedere, aut in eos excommunicationis, ſuſpenſionis vel interdicti aut priuationis officiorum, aut beneficiorum ſeu quamuis aliam ſentenitam promulgare præſumant.

† Vide conc. Trid. ſeſſio. 23. de refor. ca. 1. circa finem, & ſeſſ. 24. de reforma. ca. 11. §. quę vero priuilegia.

¶ Nos enim omnes & ſingulos proceſſus, & ſententias contra tenorem & mentem noſtræ inibitionis huiuſmodi latas & habitas, & in poſterũ habendas, ac etiam promulgandas, & quæcunque inde ſecuta, declaramus nulla, irrita, & inania, nulliuſque extitiſſe uel exiſtere roboris, uel momenti. Necnon quicquid in cõtrarium à quoquam, quauis auctoritate ſcienter uel ignoranter attentatum forſan eſt hactenus, vel in poſterũ cõtigerit attẽtari, etiam decernimus irritum, & inane. Et nihilominus in omnes & ſingulos ordinarios, & officiales commiſſarios & delegatos eorũ qui ſe dignitatibus ac beneficijs eccleſiaſticis quibuſcunque officialium, aut negotia huiuſmodi apud dictam ſedẽ proſequentiũ prę-


Xhibita.] a ¶ Cõsti tutionẽ] quę inci pit, suscepti, & est una de xx. glossatis per Zenzelinum. & posita sub tit. de electio. Et iterhas repetitur cum gl. Guilielmi de Monte Lauduno in tit. ne sede Vacante.

Dantes & recipiẽtes quãdoque æqualiter puniuntur.

dictorum, eos illis forsan priuando atque priuatos decernendo seu declarando, vel cuiuscumque priuationis prętextu illa per sonis aliis conferendo, seu de illis in eos quomodolibet se intromittendo, tam in dantes quam in recipientes, excommunicationis, suspensionis, & interdicti latas sententias promulgamus, quas volumus eos ipso facto incurrere. A qua quidem excommunicationis sentẽtia absolui nequeant nisi a nobis, uel per nos deputandis, præterquam in mortis articulo constituti.

¶ Præmissa autem a die affixionis præsentium ad ualuas basilicę principis Apostolorũ de Vrbe, ex certa scientia quoscunque ligare volumus & arctare. Non obstantibus Apostolicis & quibuscumque generalibus, aut prouincialibus aut synodalibus conciliis, edictis constitutionibus, ordinationibus, & Apostolicis priuilegiis, per quæ effectus pręsentium impediri possit quomodolibet uel differri, etiam si de illis eorumque totis tenoribus habenda esset in præsentibus mentio specialis: & quæ præsentibus volumus habere pro sufficienter expressis, ceterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis a declarationis, cõstitutionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ M. cccc. xxiij. octauo idus Martij, Pontificatus nostri anno secundo.

¶ Ioannes, xxii. Magistro & Fratri hospitalis sancti Ioannis Hierosolymitani.

¶ *Præmisso tenore duarum constitutionũ, dicit quod hospitalarij sancti Ioannis ex statuto, consuetudine, vel priuilegio habentes annalia beneficiorum vacantium, percipere debent portionem, quam haberent beneficia obtinentes, si in illis essent residentes.*

CAP. IIII.


Xhibita nobis ex parte vestra petitio continebat, quod dudum post constitutionem a per nos editam, qua specialiter & expresse cauetur, quod habentes annalia in ecclesiis de consuetudine, priuilegio vel statuto, qui ratione dictorum annaliũ fructus primi vel secundi, vel alterius cuiuscumq. sequentis anni beneficiorum uacantiũ sibi hactenus in totũ uendicauerant, nihil ex inde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consueuit in decimæ solutione taxari, prętextu cuiusuis priuilegij consuetudinis, uel statuti, quouis modo perciperent: sed ipsius summæ perceptione duntaxat deberent esse contenti, totali residuo prædicta obtinentibus beneficia remansuro: nisi forsan illi, qui fructus illos soliti essent cum integritate percipere, mallent, ipsum habere residuum, & obtinẽtibus beneficia dimittere summam memoratam, quo casu percipiendi quod mallent, erat eis optio derelicta. Quandam aliam declaratoriam constitutionem fecimus, in qua specialiter cauebatur, quod si huiusmodi beneficiũ obtinentes in ecclesia, in qua specialiter illud beneficiũ existeret, minime residerent, ad debitum seruitium impendendum capitulo eiusdem ecclesię nihil debere accrescere, cum cessante causa † cessare debeat pariter quod uigebat. Quodq; ex uerbis declarationis huius satis innui uidebat: quod fructus beneficiorum non residentium accrescere debeant habentibus annalia memorata. Verum ex eo quod in declaratione dicta non continetur expresse de perceptione annalium beneficiorum uacantium uobis debitorum de prædictis consuetudine, priuilegio, uel statuto, quo ad fructus non residentium in eisdem, qui uobis accrescere debent, nullum adhuc commodum assequi potuistis licet (ut præmittitur) dicti fructus capitulo non accrescant. Quare nobis humiliter supplicastis, ut quod in huiusmodi declaratione nostra tacite innuitur, declarare expressius dignaremur. Nos itaque petitionem uestram iuri consonam æstimantes, ac propterea in hac parte quieti & indemnitati uestræ prouidere uolentes, præsenti oraculo declaramus, quod fructus prædictæ Ecclesiæ uel beneficii uacantis, cuius annalia in quibus consistunt

† l. ad §. quã de iur c. cum c. de a

Annali ceptio tiplici potest tere.

Petitio cõsona ditimen

stunt, debentur uobis ex priuilegio, consuetudine, vel statuto, etiam pro ea parte, quæ obtinentibus præbendam vel beneficium huiusmodi (si in ecclesia ubi illa consistunt personalem residentiam facerent) deberetur, si non resideant ibidem vere uel interpretatiue, vtpote per speciale priuilegium Apostolicũ, vel alias ex causa rationabili ab huiusmodi residentia legitime excusentur, cum dicta pars (vt præmittitur) capitulo non accrescat, vobis accrescere debet secundum intentionẽ, & mentem declaratoriæ memoratæ. Nulli ergo, & cetera, ut supra. Datum Auinione Calend. Martij, Pontific. nostri anno quinto.

Beneficiatus a residentia facienda qñque excusatur.

De pœnis.

¶ Ioannes xxij.

¶ Episcopus Caturcen. propter uarios excessus per ipsum perpetratos, præsertim quia sedi Apostolicæ, suis subditis & sibi ipsi iniuriosus fuerat, varias pœnas incurrit, quoniam perpetuæ depositionis sententiam meruit, priuatusque fuit pontificali, sacerdotali, & alio quolibet officio, & ad perpetuum carcerem condemnatus. Doctrina vtilis hic nobis tribuitur, vt scilicet cognoscamus crimina & excessus, quibus prælatus deponi possit. Facit ad hoc cap. veritatis, extra de dolo & contu. & cap. ex litteris, & cap. tanta est clauis Petri. de exces. præl. Et nisi antiqui libri hoc capitulum sub titulo. De pœnis, annotauissent, sub titulo, De excessibus prælatorum, positum fuisset.

CAP. VNICVM.

Diuinis exemplis quæ nostrorum debent esse actuum regula, patenter instruimur, aures nostras subditorum a suis præpositis oppressorum indebite & aggrauatorum iniuste, non obturare clamoribus, sed ipsis ipsas potius compassiuis affectibus inclinare, vt si per solertis inquisitionis indaginem clamores huiusmodi opere † completos esse viderimus, liberationis opportunæ remedium solicitis studiis apponamus, pœna nihilominus debita punituri in hãc patratorum qualitatem excessuum illicitos oppressores. Omnipotẽs etenim Dominus audito † clamore populi sui propter duritiam eorum qui operibus præerant, dolentis, ad liberandum eum descendit: Et summi templi præposito, qui iuxta nominis interpretationem in uias prauas inique diuerterat, comminando, sic ait: † Expellam te de statione tua, & de tuo ministerio te deponam. Dudum siquidem fama graui, clamore frequenti & querela flebili subditorum deferentibus nobis Hugonem Geraldi olim Caturcensem episcopum, de multiplicatis excessibus, oppressionibus grauibus, enormibusque criminibus esse reum: nos mala huiusmodi nolentes ante credere, quam probare super illis inquisitionem per nos & alios fieri fecimus diligentem. Et demum inquisitionis ipsius uiso, & examinato processu luculenter inuenimus, quod eius fuerat uitiosus ingressus, cum per ambitionem nimiam, & per abrupta simoniacæ prauitatis ad pontificalem ascendisset honorem. Progressus autem eius (vt execrando conueniret initio) iniuriosus extiterat quo ad tria. Primo videlicet quo ad Apostolicam sedem, cui (licet ipsum honorasset in multis, & tandem ad episcopalis dignitatis apicem promouisset) terga vertens, non faciem, contemptum pro gratia, maleficium pro beneficio, & vituperium retulit pro honore: Appellationibus interdum ad sedem ipsam ab eo uel officialibus eius per subditos oppressos emissis, nedum deferre contemptibiliter renuens, sed eas verbo vilipendens, & facto suis præcipiendo ministris, quod de appellationibus huiusmodi non curarent, ac nihilominus appellantes) quibus contra oppressiones debuerat esse appellatio ipsa remedium) nunc per captionis iniuriam, nunc per spolitationem beneficiorum, & alias indebite affligendo multipliciter, non absque uitio ingratitudinis uolans iuramentum fidelitatis ab ipso præstitum dictę sedi: nec ueritus matris Ecclesiæ transgressionẽ apertam, nonnullis quãdoq; per suas patentes litteras de uacaturis mandauit beneficiis prouideri, uias ad uacationem eorum aperiens nimis illicitas & suspectas: perniciosus etiam fuit, & frequens litterarum Apostolicarum abusor. Secundo uero quantũ ad subditos ergo quos non pii prælati uel pastoris peregit officium, quinimmo tanquam fur improbus, crudelisque tyrannus sub pallio charitatiui subsidii incussis

Gen. 18.

Exod. 3.

Esa. 22.

Prælati non debent esse creduli.

Appellatio est remediũ contra oppressiones.

Prælatus erga subditos pastoris officium peragere debet.

terroribus, uiolentijs, & injuriis illatis, dolosis inductionibus & fraudibus exquisitis veluti recursor iniquus, extorsionib. eos intolerabilibus pregrauando, nunc binas in anno, nunc plures in die, nunc alias nimium excessiuas & ecclesiis importabiles, utpote multiplicato euictionum numero canonib. † diffinito, interdum per se, interdum per alios procurationes exigendo, pro libito visitationis officio quandoque nullatenus, & regulariter non ad fructum correctionis, sed ad saturandæ cupiditatis affectum, impenso, ad alios quæstus illicitos & damnatos suum exacuit frequenter ingenium, nec de modo, nec de causa curauit. Et cum inuenit subditos suis in hoc reprobandis affectib. non parentes, nec alias ab eis exigere potuit concupita, calumniosas delationes fieri, contra eos lites moueri, & diuersa eis grauamina subdole procurauit pluries inferri. Præterea non citatos legitime, nec conuictos etiam aut confessos suis priuauit beneficiis, occasionem pro causa confingens, non rationem his, sed tyrannidem potius prosequens personalem. Multa falsa scienter instrumenta dictauit, per suos illa faciens notarios publicari, & ut illis qualem ipse habuerat ad ecclesias præberet ingressum, instituere ei presentatos, seu institutionis suę eis concedere litteras sępius renuit nisi primitus certa sibi & magna pecunia propter hoc exoluta. Multa ecclesiastica beneficia, nunc permutationis prætextũ, nũc vero simpliciter in suis manib. resignata modo iure, (vt prætendebat) ordinario, modo super hoc (ut dicebat) Apostolico munimine indulto, de facto scienter contulit interuenientibus fraude, pacto, & simoniaca prauitate: subiectas sibi ecclesias occupans earum redditus vsurpauit: & sic in suis fuit corruptus iudicijs processum eorũ & finem in pecuniarium commodum ordinando, quandoque iustificans impium, innoxium iniuste condemnans, sic & alios corrumpere iudices pro obtinenda super oppressionibus inchoatis iniusta uictoria nisus fuit.

† Vide concilium Late. sub Alexan. iij. c. 4. Cõcilium. Later. sub Inn. iij. c. 33. Conciliũ Oxoniense. capit. ut singula. & Concilium, Triden. ses. 24. de reformat. c. 3.

Tertio, quantum ad se, vt qui sibi nequam existeret, nulli alii bonus esset: suæ namque famæ prodigus se periuriis patenter inuoluit, irregularitatisque laqueis irretiuit, & (quod referre pudet) in corpus suum fornicando peccans per continuatum in continentiæ vitium, quo se dudum fœdauerat, pontificali postea decoratus honore, in sua ponere gloria maculam, & fœmora sua non erubuit mulieribus inclinare. In his quidem eius fit reprehendendi ingressus, sic scandalosus, perniciosus exemplo progressus, ut vitio huiusmodi fine culpis nescius finem imponere & periculosus egressus, cum adeo foret in ipso habituata malitia quod (remanente sibi ad solita facultate) in iniquitatis opere uoluntas sibi deficere minime speraretur.

Propter quod ne prioribus peius committeret, illud solum ęstimamus salubre remediũ, vt quod velle non poteramus auferre, eripe remus vel posse. Nos itaque super præmissis & pluribus aliis eius nefandis excessibus cum fratribus nostris ex sano consilio deliberatione cohabita diligenti, in præfatum Hugonem Geraldi, qui se omni honore ac dignitate reddidit tam indignum, quippe ob suas iniquitates ne præsit, est abiectus a Deo, suis ligatum peccatis, omnique honore ac dignitate pontificali iam priuatum a Domino, de consilio omnium, & singulorum fratrum ipsorum perpetuæ depositionis sententiam duximus promulgandam: pontificali eum & sacerdotali, & alio quolibet officio priuantes, & ad perpetuum carcerem condemnantes, ut ibi committendis cessantibus, agat pænitentiam de commissis. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ promulgationis & condemnationis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Auinione xv. Calend. Iunij, Pontificatus nostri anno secundo.

De pænitentijs, & remissionibus.

¶ Bonifacius Octauus.

¶ *Centesimo quoque anno uisitantibus basilicas Petri & Pauli Apostolorum plenissima peccatorum venia conceditur.*

CAP.

CAP. I.



ANtiquorum † habet fida relatio,[a] qd accedentib. ad honorabilem basilicam [b] principis Apostolorum [c] de Vrbe, [d] concessæ sunt magnę remissiones, & indulgentię peccatorum.

¶ Nos igitur, qui iuxta officii nostri debitum salutem appetimus, & procuramus libentius singulorũ huiusmodi remissiones, & indulgentias omnes, & singulas ratas, & gratas habentes, [f] ipsas auctoritate Apostolica confirmamus, & approbamus, & etiam innouamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

¶ Vt autem beatissimi Petrus, & Paulus Apostoli eo amplius honorentur quo ipsorum basilicæ de Vrbe deuotius fuerint a fidelibus frequentatæ, & fideles ipsi spiritualium largitione munerum ex huiusmodi frequentatione magis senserint se refertos: [g] Nos de omnipotentis Dei misericordia, & eorundem Apostolorum eius meritis, & auctoritate confisi, de fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, omnibus in præsenti anno millesimo trecentesimo a festo Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi præterito proxime inchoato, & in quolibet anno centesimo secuturo, ad basilicas ipsas accedentibus reuerenter vere pœnitentibus, & confessis: [h] vel qui uere pœnitebunt, & confitebuntur [i] in huiusmodi præsenti, & quoli-



ANtiquorum.] ¶ Hæc epistola satis grosse fuit composita. Et habet sex partes. Primo super remissionibus, & indulgentiis concessis accedentibus ad Ecclesiam principis Apostolorum de Vrbe fidam antiquorum relationem commemorat. Secundo, §. Nos igitur. remissiones, & indulgentias huiusmodi confirmat, approbat, & innouat. Tertio, §. Vt aũt, accedentibus ad ecclesias beatorũ Apostolorum Petri & Pauli de Vrbe, vere penitentibus, & confessis plenissimã indulgentiã peccatorũ dat. Quarto, §. Statuẽtes, quid pro indulgentia prædicta dictis vere pœnitẽtibus & confessis fieri oporteat statuẽdo taxat. Quinto, §. vnusquisque tamen antipophorizat. Sexto, §. Nulli inh bens præmissa non infringi, vult, vt secus facientes maledictionẽ incurrant.

† Vide Doct. scholasticos li. 4. sen. dist. 19. 20. & 21. inde. n. fient aperta q̃ tradunt in tex. & glo. adde Roffe. cõtra Luth. ar. 17. & aliquot sequentibus.

a ¶ Relatio.) ad quã recurrendũ est in antiquis, ff. de lega. 3. si chorus, §. 1. extra de prob. c. cum causam.

Basilica qd est.

b ¶ Basilicam.] idest ecclesiã. ext de relig. dom. c. 1. 16. q. 7 omnes basilicæ Et proprie est dom⁹ regia, uel palatium regis, sed modo per translationẽ dicitur ecclesia, quia est palatium summi regis.

c ¶ Apostolorum.] id est beati Petri, qui primatum habuit, & successores sui in Ecclesia Dei. 21. distinct. nouo.

d ¶ De Vrbe.] loquitur vulgariter: nam loquendum est vt plures, arg. extra de transl. episc. inter corporalia, §. sed neque, nam re vera Ecclesia sancti Petri non est in Vrbe, sed in ciuitate Leonina, & minus ecclesia sancti Pauli, de qua etiam dicitur, quod non est in continentibus ædificiis. Quid autem importet hoc nomen, Vrbs, villa, ciuitas, no. extra. lib. 6. de senten. excommunic. si ciuitas.

e ¶ Peccatorum.] id est pœnarum pro peccatis debitarum, sic ponitur 2. Machab. 12. in fin. ibi, sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt a peccatis soluantur.

f ¶ Habentes.] per hanc ratificationem, & confirmationem non ratificantur nisi legitime concessa. extra. li 6. de rescr. si gratiose, §. fi. extra de ele. dudum 2. §. pen.

g ¶ Refertos.] non refectos, quia refectio proprie est corporis, sed refertio est proprie mentis, vnde dic, refertos, id est plenos, bene fartos, obesos seu crassos. Et descendit refertus a refercio, cis, quod componitur de re & farcio cis Io. Mon.

h Et cõfessis.) qui est vere pęnitens & confessus, habet veniã culpæ, quam solus Deus in contritione remittit q̃ non datur nisi correcto, extra lib. 6. de reg. iur. peccati venia. & pœna æterna debita pro culpa mortali commutatur a Deo in pœnam temporalem. Nam sicut culpa respectu illius in quem commissa est, fuit infinita, sic & pœna debet esse infinita, cuius infinitas tollit per remissionem culpæ. Sed quanta remaneat, ignorat minister Dei, qui in pœnitentiæ sacramẽto aliquam portionem illius pęnæ remittit, vnde minister Dei post præmissa arbitratur de pœna, quã credit superesse ad arbitrium suũ, & sic intelligitur, ꝙ oẽs pęnitentiæ sunt arbitrariæ, 16 q. 7. tẽpora. extra de pęnit. & remis. quæsitũ, &c. seq. Tanta tamẽ posset esse cõtritio cõfitentis, ꝙ nedum culpa, sed pęna prorsus tolleretur; verũ quia hoc est dubiũ apud homines, minister Dei præsertim vicarius Christi & successor Petri istam pœnam certis de causis vt hic, & in voto vltramarino, & qbusdam aliis cõmutat in certos actus satisfactorios. Sed pone: iste minister minus discrete, seu sine cã legitima taxat: nunquid cõfessus ad pl⁹ tenebitur? Dic ꝙ sic vt suppleatur quod de iure deficit, ff. de re iud. l. 4. §. si quis cõdemnatus, & hoc requirit virtus diuinæ iustitiæ, manet ergo Petri iudiciũ, vbicunq; ex ipsius ęquitate fertur iudicium 24. q. 1. manet. 11. q. 3. tunc vera. est. n. sibi commissũ dispensare, 1 id est, discrete pensare, non dissipare, ff. de offi. proc. Cæsa. l. 1. nec neg. quin sit absolutus, ita quod pęna æterna commutata est in temporalem: quia hoc video in eo qui non est minister, extra de ele. dudum 2. Et ibi est absolutus non pp sacr̃m fidei, sed propter fidẽ sacramenti: sed indiscretio ministri in hoc se onerantis vel mei confitentis a debita pęna tẽporali me non releuat confitentem. Et dic, confessis proposito, & facto.

Peccati pęna debet esse infinita.

Qualiter intelligatur, ꝙ pœnitentiæ sunt arbitraria.

1 Dispensare vnde dr̃.

i Confitebuntur.] facto, sunt tñ cõfessi proposito, alias non sunt filii Dei, sed inimici. Tu dic: confitebuntur & proposito, & facto. Sed cum opera uiua ad uitam æternam valeant, & mortificata viuificari possint, dic qualiter opera mortua ut labor itinerationis hic expressus in mortali peccato factus, possit prodesse ad remissionem pęnarum pro peccatis debitarum, licet post laborẽ huiusmodi sit vere pœnitens & confessus. Et notandũ 2 quod ad hoc quod indulgentię valeant, quatuor principaliter requiruntur, & quintũ etiam huic proposito potest addi ratione materiæ. Requiruntur enim auctoritas in concedente, idoneitas in recipiente, pietas in fine, vtilitas in opere, & quintum quod addi potest, congruitas in tẽpore. Primo ergo requiritur auctoritas in concedente, quæ typica est, & principaliter residet in summo Pontifice; sicut. n. videmus quod in corpore

2 Indulgẽtię vt ualeant quot reqsita exigant. vid B Th. in qõnibus additis ad 2. p. q. 25. art. 2.

 natu-

naturali vnicũ eſt caput, in quo poſiti ſunt oẽs ſenſus, ſic in corpore myſtico quod eſt Eccleſia, eſt ponere caput vnum habens plenitudinẽ poteſtatis. Hoc .n. ſic eſſe voluit ordinatio diuina. Et huic concordat rõ recta: voluit namq; diuina ordinatio, ꝙ eccleſia militans repræſentaret Eccleſiã triumphantẽ de quibus. no. ſup. 6. lib. de elec. fundamenta. Vnde Io. in Apocalyp. Vidi, inquit, Hieruſalẽ deſcendentẽ de cælo: quia Hieruſalem terreſtris, hoc eſt Eccleſia militans, exemplificata eſt, & formata ad inſtar cæleſtis Hieruſalẽ, quæ ſurſum eſt, q̃ eſt mater noſtra: videlicet Eccleſiæ triũphantis. Ibi autem ſ'm beatum Dionyſium nouẽ ſunt ordines angelorum ſub triplici hierarchia diſpoſiti. Et eſt ordo ſub ordine, & tandem oẽs ſub vno capite quod eſt vnus Deus & ſi ibi velimus amplius aſcendere, inueniemus ꝙ pluralitas diuinarũ perſonarũ reducitur ad vnitatẽ eſſentiæ, rõnem illius ordinis diuina ſapientia in Eccleſia militante voluit exemplari. Vnde in Iob dr̃: Numquid noſti ordinẽ cæli, & ponis rõnem eius in terra? Si aũt in Eccleſia militante eſſet ponere duo capita de pari ſe habentia, quorũ vnum alteri minime ſubderetur, non eſſet rõ cæleſtis ordinis congruenter in ea poſita. Sed tunc rõ cæleſtis ordinis proprie, & perfecta in terra ponitur, ſic cuncti gradus prælationũ, & principatuum ſub vno capite collocentur, & ei obediant & ſubdant̃: hmõi aũt eſt ſolus Romanus Pontifex vicarius Chriſti, & ſucceſſor Petri, cui in hmõi deſignationem dictũ eſt a Dño, Tu vocaberis Cephas ꝙ interpretat̃ caput: huic ẽt veritati concordat rõ recta. Nam ſ'm Proculũ, oĩs multitudo reducitur ad vnitatem. Et ſ'm Philoſophum, in vnoquoque genere eſt reperire vnum primum, & ſupremum, quod eſt menſura, & regula omnium aliorum in illo genere contentorum. Et alibi, Monadem ſequitur dyas. Oportet igitur quod multitudo hominum reducatur ad vnum, & in genere hoĩum ſit reperire vnum hoĩem primum, qui ſit ſupremus in illo genere, qui ſit menſura, & regula oĩum aliorũ hominum: huiuſmodi autẽ eſt Romanus Pontifex, q̃ eſt inter oẽs homines ſupremus, exiſtens mẽſura, & regula directiua omnium aliorũ cui plene oẽs catholici ſimpliciter ſunt ſubiecti. Ad vltimũ autem intantum ſe extendit iſta ſubiectio, ꝙ qñ plenitudo gentium intrauerit, vt oĩs Iſrael ſaluus fiat, ſicut dicit Apoſtolus ad Romanos 11.c. Tunc omnes nationes orbis terrarum huic vnico capiti ſubiicientur, & obed. Et tunc implebitur illud quod ait Saluator in Io. Erit vnum ouile, & vnus paſtor. Sicut ergo in corpore materiali eſt ponere caput vnũ, in quo ſunt oẽs ſenſus, ſeu plenitudo ſentiendi: ſic in Eccleſia militante (ne ſit tamquam corpus monſtruoſum ſi duo haberet capita) eſt tantum ponere vnum caput, videlicet Romanum Pontificem, in quo eſt plenitudo poteſtatis, & auctoritatis, q̃ ſi quidem p̃tãtem contulit ei Dominus quando beato Petro dixit, Quodcũq; ligaueris ſuper terram erit ligatũ, &c. & quodcunq; ſolueris, &c. Ipſe autem Romanus Pontifex eſt qui conceſſit iſtam indulgentiam, & in ipſo (vt iam oſtenſum eſt) plenitudo reſidet poteſtatis. Et ſic patet primum, videlicet, ꝙ eſt auctoritas in concedente. Scdm eſt idoneitas in recipiente. Nam ſ'm Philoſophum actus actiuorum ſunt in patiente diſpoſito. Nam theſaurus Eccleſiæ non applicatur niſi ei qui eſt membrum Eccleſiæ. 11. q. 3. nihil ſic debet. 23. q. 4. ſi quis a catholica. Et certũ eſt ꝙ remanente culpa non remittitur pœna, quia ſecundũ Aug. non dimittit Deus dedecus culpæ ſine decore iuſtitiæ. Si aũt manente culpa remitteretur pęna, eſſet dedecus culpæ ſine decore a iuſtitiæ, & ſic eſſet aliquid inordinatum in vniuerſo: quod diuina ſapientia non permittit. arg. in auth. de hæred. & falc. §. inordinatum. coll. 1. Oportet ergo ꝙ capax indulgentiæ ſit purgatus a culpa, quod fit in contritione, ille ergo eſt habilis indulgentiam recipere, qui eſt vere pęnitens, & confeſſus. Et hoc tãgitur in forma indulgentiæ, cum dr̃ ꝙ vere pœnitentibus, & cõfeſſis hæc indulgentia ſit conceſſa, non aliis arg. C. de re milit. cum allegatis. li. 12. extra de appell. paſtoralis.

Hieruſalẽ eſt & terreſtris, & cæleſtis.

Cephas dicitur caput.

Indulgentia ſolis idoneis conceditur.

a Al. pudore.

in fine. Tertio requiritur pietas in fine, hoc eſt honor Dei & exaltatio fidei: in omni enim conceſſione indulgentiarum eccleſiaſticarum finaliter dẽt attendi, vt per hoc Deus honoretur, & fides exaltetur catholica. Quartum eſt vtilitas in opere, hoc eſt, ꝙ opus quod pro indulgentia obtinenda imponitur, ſit vtile, & ordinabile ad finem prædictum, ſ. ad honorem Dei, & exaltationẽ fidei. Circa quod aduertendum eſt, quod in conceſſione indulgentiæ non attenditur quantitas operis, ſed genus operis: indulgentia .n. principaliter reſpicit gratiã, non meritum, alias non diceretur indulgentia. Si enim quis offendiſſet regem vel principem, ita quod propter offenſam huiuſmodi mereretur ſ'm legem patriæ manu vel pede truncari, & vt liberaretur a tali pœna, q̃ meruit, offerret principi duo vel tria millia florenorum, talis liberatio remiſſio dici non mereretur, ſed potius redemptio, & quædam commutatio, arg. ff. de contrahen. empt. l. 1. Si autem rex condonaret ei pœnã huiuſmodi liberaliter, vel ei pro pœna vitanda aliquid leue imponeret; tunc talis liberatio remiſſio vocaretur: ergo indulgentiæ eccleſiaſticæ principaliter reſpiciunt gratiã, non meritum: meritum d eo proprium, reſpiciunt tamen meritum alienum. ſ. meritum Chriſti, immo ſuper illud fundantur, & ex illo ſumuntur. Paſſio namque Chriſti exceſſiua fuit, vnde & exceſſus vocatur in Luca: vbi dicitur quod in transfiguratione Chriſti apparuerunt Moyſes, & Helias cum eo, & dicebant exceſſũ, quem completurus erat in Hieruſalem, vnica .n. gutta ſanguinis tam pretioſi ſuffeciſſet pro redemptione totius mundi. Nam propter coniunctionẽ humanitatis cum diuinitate quantulacunque paſſio Chriſti, perpeſſa pro redemptione noſtra, habebat pretium infinitum. Noluit autem Chriſtus quod exceſſus iſte fruſtra fuiſſet, & quod de nihilo nobis ſeruiret: ſed voluit quod eſſet theſaurus eccleſiæ per ſuum vicarium Romanum Pontificem pro fidelibus loco, & tempore diſpẽſandus, diſpenſatur autem cum eis, cum indulgentiæ conceduntur. Nam propter vnionem capitis & membrorum, meritum capitis attribuitur, & applicatur membris, & qa ſic per alienum meritum, non per proprium meritum liberantur a pęna, ideo quantum ad ipſos talis liberatio dr̃ remiſſio, ſeu indulgentia, licet quo ad Chriſtum qui hoc nobis meruit, vocetur redemptio copioſa, vnde in Pſalm. Apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio. Nec eſt timendum ſeu phantaſtice opinandum, quod per talem diſpenſationẽ theſauri, q̃ ſit in collationẽ indulgentiarum, præfatus theſaurus in aliquo minuatur: Nã ſi omnes catholici vtriuſq; ſexus per vniuerſum orbem diſperſi, in hoc anno centeſimo pro hac indulgentia obtinenda venirent ad vrbẽ, & perfecte pręfatam indulgentiam obtinerent, tota omnium indulgentia in minori portione ſe haberet, ad theſaurum, ex quo ſumitur, quam ſit proportio vnius guttæ aquæ ad totum oceanum, vel vnius grani milij ad montem ſancti Bernardi: quia finiti ad finitum eſt proportio aliqua: finiti vero ad infinitum nulla: pp infinitatem .n. ſuam præfatus theſaurus ex diſpenſatione ſua non diminuitur, nec decreſcit. Verſus.

Mille licet ſumant, deperit inde nihil.

Quia ergo indulgẽtiæ reſpiciũt principaliter gratiã, non meritum proprium: ideo in indulgentiis conferẽdis non attenditur principaliter quantitas operis, vnde in præſenti indulgentia, Romanis, qui viſitando Apoſtolorum baſilicas ſatis parum laborant, pleniſſima conceditur indulgentia, ſicut eis qui de vltimis Galliæ, Angliæ, Scotiæ, Hibernia, Hiſpaniarumque finibus accedunt cum magnis laboribus, & expenſis. attenditur ergo in iſtis indulgentiis conferendis principaliter non quantitas operis, ſed genus opis: hoc eſt dictũ, ꝙ opus quod pro dicta indulgentia obtinenda imponitur, ſit opus tale, quod ordinetur ad finem præfatum in collatione indulgentiarum intentũ, qui eſt videlicet honor Dei, & exaltatio fidei, & primatus Eccleſiæ in vrbe exiſtens, Peregrinatio vera ad præfatas beatorum Apo-

Apoſtolorum

Indulg eſt cõc in hon Dei, & tatione dei.

Remiſſi fert a re ptione.

Indulge ſuper C ſti meri fundatu

Theſau Eccleſiæ diſpenſa nẽ eius minuitu

Indulge tanta con ditur Ro nis quãt nientibu remotis.

stolorũ basilicas,ad honorem Dei, & exaltationẽ fidei, vt plurimũ ordinatur : per hoc enim ꝙ ex tali peregritione sancti Apostoli honoratur, Deus in ipsis se reputat honorari . ipsi enim pro Christi honore conseruando & dilatãdo, seipsos exposuerũt supplicijs in vita pariter & in morte:ipse autem Dominus se honorãtes honorare decreuit,vnde dicit in 1.li.Regum.2.ca.Quicunque honorificauerit me,glorificabo eum, qui autẽ contemnunt me,erunt ignobiles. Ex hac enim peregrinatione fides catholica non modicũ exaltatur,eo quòd ex omnibus Christianitatis finibus fideles confluunt ad ortum fidei,ad basilicam videlicet sancti Petri. Nunc cernit apertissime beatus Petrus orationem illam exauditam,quam Christus ad patrem suũ fudit pro eo dicens. Ecce rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, videt enim quòd vndique cateruatim ruũt fideles populi ad ipsius basilicam,finem catholicã profitentes,vnde fit uidelicet quòd eius secundum Christi rogationem nõ deficit,sed magis proficit manifestissimis incremẽtis. Olim uerum esse poterat quòd Bernardus dicit.An non limina Apostolorum magis ambitio quam deuotio territ, sed nunc econtrario potest dici, quòd deuotio,non ambitio limina Apostolorũ territ, & eorum basilicas frequentat,seu frequentare facit.O quantum credẽdum est beatissimos Apostolos exultare , cernentes suas basilicas a populo Christiano cum intenso feruore fidei populosius & frequentius quã solerent,& vrgente deuotione populi accedentium ordine non seruato, impetuosius frequentari,non fuit a dieb.antiquis tanta deuotio,nec tantus fidei feruor in populo Christiano, ex quo gaudent nõ solũ Apostoli,sed totus etiam cælestis exercitus,& cõfunditur diabolus & angeli eius. Sic igitur patet ueritas & soliditas hmõi indulgẽtiæ, in quam sic excellentissime confluunt quattuor causæ prædictæ : quæ ad hoc quòd indulgentiæ valeant principaliter requiruntur. Quintũ quod põt adijci,est congruitas ex tempore concessa:est enim hæc indulgentia in tempore congruo,videlicet in anno Iubileo. In Leuitico si quidem legitur,quòd annus quinquagesimus erat Iubileus,in quo ſm legis præceptum clangebant tunc tubis, & remittebantur peccata:hic legalis Iubileus typicus erat, & uerum Iubileũ, qui in aduentu Christi sumpsit initium , figurabat. Ad hoc enim Christus uenit, ut remissionem & indulgentiam prædicaret spiritualium debitorum, uidelicet peccatorum,vnde ipse per Esaiam dicit. Esa.61.ca.Spiritus Dñi super me:eo quòd unxerit me,ad Euangelizandum pauperibus misit me. Et sequitur:ut prædicarẽ captiuis indulgentiam.Ecce tuba prædicationis, Ecce indulgentia siue remissio debitorum. Et in exordio prædicationis suæ sic orsus est.Pænitentiam agite,appropinquabit enim regnum cælorum,in quo uerbo,forma & efficacia præsentis indulgentiæ continetur. hæc enim indulgentia solis pænitentib.& confessis conceditur,& eis regnũ cælorum propinquissimum esse facit. Et quia Christus in ortu suo secundum communem cursum humanæ naturæ fari non poterat , ideo in Iubileo isto clangentes præmisit, vt dr in Luca secundo c.Facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis laudantium Deum, & dicentium. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominib. &c.Quamdiu enim est in peccato aliquis,non est ei pax cum Deo,quia secundum Esaiam.c.48. Non est pax impijs,dicit Dominus, remissa culpa remanente pœnæ debito nondum est pax perfecta , sed vtroque remisso plenissime pax hominibus habetur cum Deo , quod per istam indulgentiam obtinetur. A natiuitate igitur Dñi nostri Iesu Christi, in qua uerus Iubileus incœpit, quilibet sequens annus quinquagesimus uocari potest rectissime Iubileus. Quòd autem summus Pontifex nõ in anno quinquagesimo,sed in centesimo indulgentiam istam concederet (sicut ego ex ore ipsius audiui)duplex ratio mouit eum, primo,qui vulgatum est quòd talis indulgentia in annis centesimis a natiuitate Christi olim concedi solebat. Et quia,ut dicit commentator, Sermo qui famatur ab omnibus non est omnino falsus. Et quia istud sic publice famatum erat & vulgatum,noluit summus Pontifex quòd hoc anno centesimo in tempore sui regiminis ſm cursum temporis accedente , populus Christianus hoc munere frustraretur . Alia causa fuit, quia ob fauorem indulgentiæ transmarinæ, quæ similis huic extitit, hanc indulgentiam, non in anno quinquagesimo,quia frequenter euenit:sed in hoc cẽtesimo concedere uoluit: & deinceps in quolibet anno centesimo secuturo, eo quòd periodus humanæ vitę annũ centesimum (nisi in paucissimis) non trãscendit. Ad hoc ẽt adduci pñt aliæ congruentiæ , ex quib. sequentes assumo.Prima est,quia per istã indulgentiam,quæ uere pænitentib.& confessis concedit, duplex indulgentia,culpæ videlicet & pœnę habetur , & ideo congrue non in quinquagesimo , qui simplicem remissionem denotat, sed in centesimo conceditur,qui duplicem continet Iubileum. Secunda congruentia est,quia secundum Bedã & Hieronymum numerus centesimus transit a leua ad dexteram, sicut etiam dicit gl. super illud de parabola seminis: Aliud cecidit in terram bonam, & attulit fructum,aliud quidem tricesimum,aliud sexagesimũ aliud centesimum. Quando autem aliquis migrat ab hoc sæculo purgatus a culpa,sed non liberatus a pena,non trãsit a leua ad dexteram , sed a pœna præsenti transit ad pœnam purgatorij sed quando migrat liberatus a culpa & pœna transit a leua ad dexteram. Et quia præsens indulgentia sic disponit hominem, ut si pœna adempta decedat , transeat absque medio a leua præsentis aduersitatis ad dexteram æternæ fælicitatis , & idcirco in anno centesimo congrue conceditur,qui quidem centesimus est numerus transiens a leua ad dexteram, sicut dixi. Tertia, qm̃ ille Iubileus de quo agitur Leuit.25.redire faciebat temporalia,sed iste spiritualia,& ideo nõ est mirum si duplicetur tempus. Quarta, hæc indulgentia plenissima per numerum magis perfectum,ut est centenarius,debuit designari pro tãto: quia usque ad ipsum fit ascensus per cõtinuam adiectionem unitatis ad præcedentem numerum:& ultra ipsum tali modo non procedit,sed fit regressus ad principium numeri, s.ad unitatem.Et ulterius tali modo vsque ad alium centenariũ fit processus,quod non est in aliquo alio numero.Quinta,quadragesimus est numerus abundans, reddẽs in sua abundantia quinquagesimam. Et est duplex quadragesima:una deletiua mali,ut vulgaris;alia operatiua boni vt illa quæ est inter pascha & Ascensionem Dñi:& per has duas quadragesimas hñs gratiam in duab.quinquagesimis abundat. Et per hanc in centesimo abundanter in gloria crescit. Et dic arg. ꝙ iste textus non dat liberationem puram,sed sub conditione & quãdo aliquid est concessum sub conditione , non respicit tempus ipsius concessionis, sed conditionis existentis , ff. de condi.& dem.l.eum qui, & ibi no.ff.de leg.2.le.non oportet,& ideo in hac concessione respiciam non tempus concessionis ipsius,sed conditionis existentis. Et quod hic sit conditio,liquet sic:quia hęc dictio,qui,iuncta cum uerbo futuri temporis,conditionem importat, ff.de le.1.l.Stichum.ff.de auro & ar.le.Quintus. Et tunc ad ar. hic non consequitur quis indulgentiam ex operibus mortuis, ut concludit argu. sed ex existentia conditionis,ut est ostensum:unde considerato opere, quod est uirtuosum de genere,& ab agente sit pia, & recta intentionis secundum dictamen rectæ rationis,quo ad bonum homo naturaliter inclinatur : tale opus potest dici aliquo modo viuum & meritorium , licet non perfecte saltem merito congrui,licet non merito condigni. Et pro tali opere dari potest indulgentia,cum fuerit dispositus per pænitentiam subsequentem. Sed ponamus qđ Papa alicui existenti in gratia concedat indulgentiã sine causa rationabili non facienti opus bonum , pro quo est indulgentia merito concedenda, quæritur, utrum ualeat? Vr ꝙ sic: quia Papa habet plenitudinem potestatis, nec habet superiorem , quem sequi debeat , & a quo debeat regulari , ergo si det sibi indulgentiam, tenet : & valet ei cui datur,quia capax est,sed Papa qui omnia & præcipue

Fides Petri nõ deficiet.

[...]nnus Iubi[...]eus typicus [...]erum Iubi[...]eum figura[...]it.

[...]ax non est [...]mpijs.

[...]nnus Iubi[...]us nõ fine [...]fuit cente[...]mo quoq; [...]no.

Vitæ humanæ periodus centum annos nõ transcendit, nisi in paucissimis.

Numerus cẽtenarius est perfectus.

Quadragesima est duplex.

Indulgentia alicui cõcessa sine causa an valeat.

præcipue maiora agere debet cum discretione & secundum iudicium rectæ rationis, peccat in sic concedendo. Sed dicendum quòd licet Papa hēat plenitudinē ptātis quantum ad omnia bona ecclesiastica, temporalia & spiritualia, non habet tñ illam vt dñs, sed vt minister & dispensator domini principalis: unde licet non habeat superiorem in terris, eum tamen habet in cælis. Et ideo dispensatio talium bonorum ab eo non debet fieri, nisi in illis casib. in quib. verisimiliter apparet, quod dominus, cuius sunt hmōi bona, consensum adhiberet ut potestas super ratione restringatur. 11.q.3. illa. constat autem quòd Deo non placet, quòd tanta bona sua sine causa rationabili concedantur: & ideo talis concessio nō valet. Quamuis ergo ille, qui est verus dñs alicuius rei si illam det alicui sine causa rationabili, potest teneri talis donatio, quia fit de consensu dñi: non meretur tñ donans, nec agit fructuose, sed potius peccat: quia cum quilibet ea quæ agit, teneatur agere secūdum iudicium rectæ rationis: & qui sic agit, fructuose agit & meretur, oportet quòd quicunque agit contra iudicium rectæ rationis, peccet. Item queritur, quidam in bono statu fecit partem istorum dierum, & ante completionem labitur in mortale peccatum: & tandem illis diebus completis ante annum confitetur, an habeat indulgentiam? Dic q non, quia dicta uerba respiciunt peccata commissa, nō committenda. Nam indulgentia ista completa dat remissionem pœnæ, si adsit uera confessio & pœnitentia intra hunc annum, quib. remittitur culpa affectiue per solum Deum, sacramentaliter per sacramentum pniæ & ministerialiter per ministerium debitum ecclesiæ, & indultum non respicit futuras pęnas, sed præteritas, arg. extra de consue. c. ex parte. Item hæc tota indulgentia per xv. dies facta commutat pęnas omnium peccatorū alias debitas in hunc laborem, & sic hæc indulgentia non respicit culpas commissas post iter peregrinationis arreptum, sed ante. Secus dicerem in tali casu: Confiteor in spāli quæcunque scio, & in generali de alijs: dolens super eo, quòd alia quæ cōmisi nescio reminisci tandem sum memor vnius peccati grauis: iste (vt habetur. 4. sententiarum) de isto peccato potest habere purgationem post mortem: quod non esset, si non esset vere confessus: & sic vera cōfessio hoc casu tollit pœnam. Nec obstat quòd sciens & memorans de peccato illud tenetur confiteri: ergo non est plene confessus. Dic qd peccatum est remissum: sed fit iterato confessio spālis ne uideatur contemptus: nam postquam scit, nec confitetur: ex suo contemptu nouo ligatur extra de sent. excom. per tuas, §. nos igitur. unde sicut vere contritus habet remissionem culpæ, hñs propositum confitendi postea: & si non confiteatur cum potest, peccat, sic confitens in genere de neglectis, & postmodum reminiscens tenetur ad confessionē: primo tñ erat remissio culpæ: & per consequens pœnæ per hanc indulgentiam. Item quæro. Aliquis fuit vere pænitens & cōfessus añ istam indulgētiam & multa fuerūt sibi iniuncta nec loquor de iniunctis tangentibus partem, vt in furto quia hoc hac indulgentia non remittitur. Nam licet Deus per veram contritionem & confessionem dimittat peccatum: damnum tñ vel iniuriam illatum seu illatam homini non dimittit Sic enim Deus & quilibet alius gratiā dēt facere, ut ius alterius non absorbeat, ar. C. de emanci. li. nec auus, ff. ne quid in lo. pu. l. 2. §. si quis a principe. nū quid ista iniuncta tollentur per istam indulgentiam? Et. vr̄ quòd sic: Ponamus quòd iste non fuisset cōfessus ante istā indulgentiam: constat quòd per istam indulgentiam omnia fuissent ablata: & cōstat quòd iste tantum expectando fuit fatuus, sed in alio casu confitendo fuit sapiens: & fatuus non dēt esse melioris cōdōnis q̄ peritus, ff. quod vi aut clam. l. seruus, extra. li. 6. de pb. eum qui. Cum igitur secundo casu pęna tollatur, multo magis & primo. Item hic remanet pęna pro peccato: ergo illa tollitur per indulgētiam, quæ est plenissima, ut hic dicit: quæ plenissima non pōt dici quo ad cordis contritionem, nec oris confessionem, quæ hic supponuntur:

Indulgentia anni Iubilei per culpā sequentem impeditur.

Pænitentia pro peccatis iniuncta ante indulgentiam per illam an tollatur.

Stultus non dēt esse melioris conditionis quam sapiens.

ergo erit plenissima quo ad satisfactionem. Itē in particularib. indulgētijs fit in tāto: ergo in plena, ut ē hic, fiet remissio in toto, ar. ff. de rei vend. l. quæ de tota. Sed contra: spālis obligatio per gñalem absolutionem non tollitur, cum ligatio, & solutio sibi inuicem rñdere debeant, extra de pęnit. & remis. c. 1. ergo iste cōfessus spāliter se ligans, non soluet eius obligationē per solutionem generalem non facientem mentionē de spāli obligatione, extra, lib. 6 de consti. c. 1. extra deci. ca. ex multiplici, ff. de ver. obl. l. doli clausula. ff. de pęnis, le. sanctio, & est ratio ex quo enim iste cōfitens specialiter sibi prouidet: generalis prouisio prouidet, & prouiso nō prouidetur, C. de pac. conuent. tam super dote quam do na. propter nup. l. ult. unde Papa hoc hic non exprimēs pęnitētiam iam iniunctā & acceptam non sustulit: nec dico quin Papa remittere potuerit: sed non sustulit qd non expressit. Item ut apparet ex hoc textu, qui sunt, vel qui erunt intra centesimum annum uere pænitentes, & confessi: habent hanc indulgentiam, facientes qd infr. sequitur: & sic non clauduntur confessi ante hanc indulgentiam, alias bene fuit dispensatum. Item dato quòd non essent uerba illa, omnibus in præsenti anno, &c. adhuc idem vr̄ quòd uerbum, uere pęnitentes & cōfessi, non importat qui fuerant, sed qui sunt dumtaxat: nisi forte ex admisto 1, vt in hoc sophismate, albū fuit disputandum disputent artistæ. Sed ad hoc ultimū pōt rñderi, ista non habere locum ubi adiectiuum nō respicit certum tps, ut cum dr̄ homo albus. Nam inter adiectiuum tale & substantiuum, intelligitur qui est, secundum Priscianum, sed secus in adiectiuo tps discernēte, vt in uerbo, confessus, quod est præteriti temporis, & actus in eo designatus est præteritus, sed terminus adhuc potest esse præsens uel iam præteritus. Et iō in suppletione præteriti deponentis, uel passiui, ponitur qui est, uel qui fuit, unde si fui cōfessus ante hanc indulgentiam, si remansi in gratia, est ueritas quòd sum confessus, i. remaneo in illa uera contritione, & dato quòd labar in peccatum, & postea uere confitear, adhuc illa cōfessio prima uere remanet, & opera prima reuiuiscunt. Item datur particularis indulgentia uere pænitentibus & confessis, pone unius anni: si non daretur nisi illis, qui sunt actu in confitendo, ridiculum esset, ergo extendetur ad illos qui confessi sunt: Et Papa declarauit consistorialiter, quòd pniæ ante iniunctæ ēt tolluntur per cōmutationem operis satisfactorij hic positi. Dixit ēt quòd uota (excepto Hierosolymitano, & ingressu religionis) tolluntur per hanc indulgentiā. Et ego dixi hoc verum de uotis, quæ essent pp commutationem pniæ, vel essent imposita in satisfactionem peccatorum. Secus uidebatur de uotis hoc non respicientibus: v.g. Aliquis existens in periculo maris, uouit ire ad sanctum Iacobum, uel existens infirmus, unde tale uotum cum non sit propter pænam peccati, quam tollit hæc indulgentia, qualiter tollitur per hanc indulgentiam satisfactoriam de pęnis peccatorum? Respondit tamen mihi Papa quod etiam vult hoc uotum tolli per hanc indulgentiam: quod potest Papa, licet uerba indulgentię hoc non patiantur: & est secus qñ peccatum uel uotum tangit tertium: quia hoc non tollitur per hanc indulgentiam, sed quando proponitur sanctū, hoc est ordinatū in Deum: unde tale uotum per hanc indulgentiam tollitur Declarauit etiam quod sui pænitentiarij n. h. l debent iniungere ultra iniunctionem hic positam: alias (vt dicebat) indulgentia frustraretur: nisi confitens uolens facere opera supererogationis, uoluntarie, pniam satisfactoriam aliam ab hoc taxata reciperet: nisi ad alium finē iniungeretur: v.g. Pęnitentia nedum est ad remissionem pęnarum pro commissis & omissis debitarum, sed ēt ad cautelam futurorum: & quo ad istud forsan potest pęnitentia iniungi. Item quæro, monachus ab abbate humiliter requirit, ut ueniat licentiatus ab abbate pro dicta indulgentia acquirendā. Quæritur an abbas iuste possit hanc licentiam sibi concedere? Et vr̄ quòd sic, nam monachus p utilitate monasterij recede-

1 Al. adiectio.

Vota an ... lātur per indulgent... anni Iub...

1 Monachi an possit ... abbate licentiari, ut ea... ad ann. Iub...

bet centesimo secuturo annis, non solum plenam & largiorem, immo plenissimam [a] omnium suorum concedemus, & concedimus veniam [b] peccatorum. [c] Statuentes, [d] vt qui voluerint huiusmodi indulgentiæ a nobis concessæ fieri participes, si fuerint Romani, ad minus triginta diebus continuis [e] seu interpolatis, [f] & saltem semel in die: [g] Si uero peregrini [h] fuerint, aut forenses, [i] simili [k] modo dieb. xv. ad basilicas easdem accedant. Vnusquisque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius consequetur, [l] qui basilicas ipsas amplius, & deuotius fre-

cedere pōt abbate imperante, extra de post. cap. ex parte, 16. q. 1. monachi, 2. Contra uouens uotū peregrinationis celeb rrimæ, & tandem religionem intrans, non vr̄ fractor voti: quia illud in melius commutat, ext. de vo. & vo. red. scripturæ, ext. de iureiur. peruenit 2. ergo melius est uouere religionē & prosequi q̄ prosequi dictā indulgentiā: ergo cum abbas de meliori debet prospicere monacho suo, dictam licentiam pp maius bonum admittendum concedere non dēt. Respōdeo ꝙ potest, vt concludit prima ratio & eo efficacius recipit indulgentiam, quo magis est dispositus interiꝰ per virtuosa exercitia religionis. Ad arg. in oppositum dicēdum est; ꝙ actus peregrinandi compatitur secum omnia illa quæ sunt essentialia religionis: & ideo cum utrumque religio & peregrinatio sit quid bonum, necesse est, ꝙ ambo simul sint maius bonum quam alterum tantum, s. obseruantiam religionis tantum: quia omne totum est maius sua parte, & ideo ambo simul tanquam maius bonum, magis disponunt ad gratiam suscipiendam & bonum indulgentiarum. Ratio autem in oppositum procedit, ac si obseruantia religionis & peregrinationis essent inuicē incompatibiles, ꝙ non est uerum, & facit 20. q. 4. monachum, §. fi. Sed contra, monachatus omnē maculam abstergit. auth. de mo. in princ. colla. 1. & abstersum facit crescere in opera virtuosa, sed per indulgentiam prædictam nō habetur nisi primum: ergo monachatus melior. Sol. cum per tramites cōes proceditur, bene arguis: sed in hac indulgentia proceditur per semitam cōpendij, ut est præmissum. Sed quæro, aliquis uere pœnitēs & confessus inchoauerat hmōi indulgentiam, & firmiter proponebat eam perficere, sed infirmitate superueniente mortuus est, nunquid debet hmōi indulgentia gaudere, ac si eam perfecisset? Vr̄ ꝙ non; quia hæc concessio non est pura, sed conditionalis, ut superius est probatum in gl. super ver. confitebuntur, quæ conditio vr̄ defecisse, ut argu. ff. de cond. & dem. l. qui hæredi. §. fi. Contra vr̄ fauore indulgentiæ, quæ animam liberat a pęna, sicut seruus cui legata est libertas, si per certum tempus seruierit, libertatem consequitur, licet per aduersam fortunam fuerit impeditus seruire, ff. de statu lib. l. cum hæres, §. Stichus. 1. C. de cond. inser. l. fi. Dic, aut infirmus viuit vsq; ad tp̄s ꝙ peregrinari debuit, & sic vr̄ liberatus, ut d. §. Stichus, aut non, & tunc non est liberatus. Et est ratio: quia concessio indulgentiarum nedum est sub condōne, ut est dictum, concepta, sed in diem, unde oportet utrumque subesse, quia per infirmitatem non dēt plus consequi, quam si in ueritate dictam indulgentiam perfecisset, ut d. l. cum hæres, §. seruire, & §. Stichus, & eod. tit. l. si hæreditas, 1. respon. ff. de verb. oblig. l. in illa stipulatione, & l. insulam, ext. de elec. 6. lib. commissa. 1. rñ. Quicquid sit de iure, Papa declarauit quod illi qui inceperunt venire, licet non peruenerint, morte uel alio legitimo impedimento detenti, uel si venerint, nec compleuerint, habeāt hanc indulgentiam: Item quæro, cui sufficit hoc casu confiteri ēt ijs quæ sedi Apostolicæ uel ep̄is reseruantur? Et vr̄ ꝙ simplici sacerdoti: quia longe maiorem iniunctionem simplex sacerdos potest facere, quā sit pœna contenta. Contra dic, quia confitens eget discreto confessore nedum pp pœnitentiam sibi iniungendam, ut arguis, sed ēt pp confitentis directionem, quæ melius fiet per maiorem quā per minorem. Nam sicut in foro iudicij maiores causæ requirunt maiores iudices extra de app. ut debitus, in fine extra de bap. maiores, in prin. sic in foro animæ maiora peccata maiores iudices requirunt, nec est verisimile, ꝙ Papa uno uerbo gradus confitentium uoluerit absorbere. ext. de elec. ecclesia uestra 2. §. denique, C. de inoff. testa. l. si quando, in prin. Est enī ordo ecclesiasticus iste: quia est summus sacerdos ut Papa, & magnus sacerdos, ut episcopus, & est sacerdos, ut curatus, & isti in republica clericorum fundant intētionem suā de iure cōi, summus sacerdos in omnibus, magnus sacerdos, & sacerdos in suis territorijs, 21. di. in nouo, ext. de prob. cum causam, extra de paro. & alie. parochia, c. significauit, & c. super eo. Nec prosequor quid cuique istorum competat, & de hoc no. c. super. cathedram, edito post publicationem sexti li. Nec dico confitendum discretiori ex pręcepto seu necessitate, sed ex consilio, seu congruitate.

...dulgentia ...enaria an ...ncedat illi peregrina- ...onē requi- ...ā morte p̄ ...ntus im- ...ere non po ...it.

...ñsio uera ...gōnem.

...nfessor di ...etus est ...lde vtilis.

a ¶ Plenissimam.] sed quomodo ista se cōpatiuntur, plenam, largiorem, & plenissimam? Dico Papam interpretatum fuisse in consistorio me præsente hanc indulgētiam adeo plenam, prout clauium potestas se extendit. quod intelligo prout uerba patiuntur.

b ¶ Veniam.] quot modis dicitur uenia, no. ext. lib. 6. de reg. iur peccati.

c ¶ Peccatorum.] i. pœnarum pro peccatis debitarum, ut sup. eo. c. 1. resp.

d ¶ Statuentes.] concessit. sup. eo. §. prox. nunc statuit qui & quando erunt participes huismodi indulgentiæ.

e ¶ Continuis.] ut quia successiue triginta dies complent sine interruptione, unde continuum est uicinum sine interpositione: quā simul teneatur.

f ¶ Interpolatis.] per unum. l. ab inter, & polus, unde interpolare est obscurare & interrumpere, ut hic, ubi quis quia fuit prima feria, & interpolate iuit, id est interrupit, quia in secunda feria non iuit, sed tertia. Interpolo quid sit.

g ¶ Et saltem semel in die.] hæc uerba Papa in consistorio sic est interpretatus cum præcedentib. ut continuatio, seu interpolatio etiam prosit, si sit semel facta in die in una dictarum basilicarum uerbi gratia. Semel in die uado ad utramque basilicam, & sic est continuatio quo ad illam diem, siue sit continuatio siue interpolatio quo ad dies præcedentes. posset etiam esse interpolatio ut semel in die uadam ad sanctum Petrum duntaxat & alia die continue seu interpolate ad sanctū Paulū dūtaxat, & tūc istæ duę itinerationes erūt ꝑ una die.

h ¶ Peregrini.] de quibus habetur extra de peregrin. c. uno, & extra. de cleri. per totum.

i ¶ Forenses.] id est, qui uenientes de foris nō uenerūt cā peregrinationis, uidentes tñ hanc indulgentiam cōsequuntur eandem. Quid de curialibus existentib. in curia Papali? Rñdet Sixtus Papa, illos facere dēre, xxx. dies. Et est ratio, quia isti nec uere peregrinantur, nec uere sunt forenses, sed vt moraturi in curia accedunt, ut Cardinales, officiales curiæ, aduocati, procuratores, & in curia manentes, qui terminum sui recessus ignorāt, cum legem Papæ imponere nequeant, ut causæ eorum finem accipiant. extra de appel. ex insinuatione. Curiales cū nō sint peregrināres, an possint indulgentias mereri.

k ¶ Simili.] s. dieb. cōtinuis seu interpolatis & saltem semel in die, unde similis modus est utrobique licet terminus ex una parte sit recisior.

l ¶ Consequet.] alias assequetur. Sed quomodo hoc pōt esse cū isti hēant plenissimā indulgētiā, su. e. §. ut aūt.

in

Indulgentia an possit obtineri maior per unū quā per alium.

in fi. cū superlatiuus dicat qualitatē intēsam in termino, ultra quē nō cōtingit ꝓgredi, & cōparatiuus eandē qualitatē dicat extensam, tñ circa terminū, & positiuus eandē significat absolute. Sol. ingredi aulā gloriæ recipit plus & minus. Nā si q̃s est in gratia ꝑ uerā cōfessionē & verā pniam, & est sine obligatione ad pęnā, ꝑ hāc indulgentiā eo sic mortuo statim euolat, & sic hēt statim plenissimā indulgentiā q̃tū ad ingressum domus cælestis; verū si iste idē cū p̄dictis se ornasset, credo deuoti⁹ & efficacius tunc ingrederet̃ domū regni cælestis melius intensiue, q̄a ut habetur in Ioan. In domo patris mei māsiones multę sunt, unde dicit gl. illic. patris, dispositi ꝓ dignitate meriti, unde dic, ꝙ cōsequi efficacius pōt referri ad fructum, quē quis ex indulgētia cōsequit̃, sic uidelicet ꝙ maioris pœnæ remissionē obtineat. Et sic verba prædicta nō possunt hēre ueritatem, quia superlatiuus gradus qui per superabundātiā dr̃, oīum graduū consummationem includit. Item ista indulgentia per quam fit totalis culpę remissio & totius pęnæ, in quadā priuatione seu negatione cōsistit, in priuatione aūt & negatione non inuenit̃ magis & minus. Vnde q̄a ingredi in regnū cęlorū in quātū includit adeptionem glorię, est quid posituum, & in quo inuenit̃ magis & minus, pōt dici ꝙ aliquis efficaci⁹ & ꝑfecti⁹ pōt ingredi regnum cęlorū. Itē hoc aduerbiū, efficacius, pōt referri ad medium ꝑ quod aliquis meretur illud ꝑꝑ qđ hmōi indulgentiam consequatur, qđ est opus operatū & deuotio operantis, sic uidelicet intelligendo, qđ agens adhoc quod indulgentiæ fructū determinatū inde cōsequatur efficacius, agit ad hoc ꝙ illū valeat obtinere, quia si ageret pauciora opera, & cum minori deuotione nihilominus verū fructū indulgentiæ consequeretur. Cum aūt plura opera, & ex maiori deuotione facta, quātum est de se, sint efficaciora ad aliquid promerendum, quanto aliquis deuotius & frequentius agit opus dictę peregrinationis, tāto efficacius fructum dictę peregrinationis consequitur.

a ¶ Nostræ cōfirmationis.] approbatę, s̄. eo. §. nos igit̃.
b ¶ Concessionis.] su. eo. §. ut autem.
c ¶ Constitutioni.] sup. eo. §. statuentes.
d ¶ Infringere.] vel ei ausu temerario contraire. Et hoc

quētabit. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginam [a] nostræ confirmationis, approbationis innouationis, concessionis,[b] & cōstitutionis [c] infringere, [d] &c. Datū Romæ apud sanctum Petrum viij. Calen. Martij Pontificatus nostri anno sexto.

¶Clemens sextus archiepiscopo Tarracon. eiusque suffraganeis.

¶*Annus Iubileus, siue plenaria remissio, quæ olim dabatur quolibet centesimo anno omnibus vere pænitentibus & confessis visitantibus basilicas beatorum Petri & Pauli, per istam extrauagantem ad annum quinquagesimum reducitur.*

CAP. II.

VNigenitus Dei filius de sinu patris in vterū dignatus est descendere matris, in qua & ex qua nostræ mortalitatis substantiā diuinitati suæ, in suppositi vnitate, ineffabili vnione coniunxit, id qđ fuit permanens, & qđ non erat assumens, ut haberet vnde hoīem lapsum redimeret, & pro eo satis faceret Deo patri. Vbi. n. venit plenitudo temporis † misit Deus filium suum factum sub lege, natum ex muliere, vt eos qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem reciperent filiorum. Ipse namque factus † nobis a Deo sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio, non per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per propriū † sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta. Non enim † corruptibilibus auro & argento, sed sui ipsius agni incontaminati, & immaculati pretioso sanguine nos redemit: quem in ara crucis innocens immolatus, non guttam sanguinis modicam, quæ tamen propter vnionem ad verbum pro redēptione totius humani generis suffecisset, sed copiose velut quoddam profluuium noscitur effudisse: ita ut a planta † pedis vsque ad verticē capitis, nulla sanitas inueniretur in ipso. Quantum ergo exinde, ut nec superuacua, inanis, aut superflua,

anno M ccc. qui incipit a Natiuitate Dñi secundū vsum Ecclesiæ Romanæ, Papa fecit indulgentiā plenam ter in anno: primo die Iouis sancta his qui principaliter venerāt ꝑꝑ hanc indulgētiā, ēt si nō fuissent ad basilicas dictorū Apostolorum nisi semel. Et die dedicationis basilicarū dictorum Apostolorū, q̄ est die octaua post festū beati Martini hyemalis. Et die Natiuitatis sequen. Io. Mon. Card. ADDITIO. Adde q̄dā notanda in simili indulgentia plenaria cōcessa crucē assumētibus ꝯ infideles: examinata ꝑ Io. Andr. in nouella, in c. ad liberandā, de Iudæis. Adde ēt quædā pulchra decisa ad propositum per Host. in sum. de remissionib. post tituli, de pænitentijs, in §. quibus prosint, & in §. ad quid ualēt & inquantū, & alijs. §§. seq. Adde ēt nōnulla pulchra in simili per Card. Flor. in clem. si dñm, de reli. & vene. san. in fi. Et an verba tertia vel quarta pars pænitentiæ, quæ ponunt̃ in cle. 2. de pænit. & remis. ponātur exēplificatiue tm̃, vide Oldr. in cons. 10. ꝙ incipit: Factū tale est dñs Clemens, &c. in vlt. tit. dicti ꝯsilij. Et adde ꝙ dñs Clemens vj. de anno M cccl. reducit Iubileū ad annum quinquagesimū in ꝑpetuū. per bullā suā & decretalē, q̄ incipit: Vnigenitus Dei filius, &c. Et addidit tertiam ecclesiā visitādā, videlicet sancti Ioannis Lateranēsis, ubi etiam inter alia declarauit, ꝙ accedētes ad indulgentiam huiusmodi post iter arreptum impediti legitime quo minus ad vrbem illo anno ualeant peruenire, aut in via, uel dierum prætaxato numero non cōpleto in vrbe decesserint, eandem indulgentiam consequantur: & insuper nihilominus omnes & singulas indulgentias, tam per eum quam per prædecessores suos Romanos Pontifices, tam præfatis tribus ecclesijs, q̄ alijs de dicta vrbe concessas confirmauit & innouauit Pontificatus sui anno 1. in Auinion. Qūo deinde Martinus V. magis abbreuiauerit. Et Paulus ij. etiā reduxit ad vicesimum quintum. Et deinde Sixtus iiij. cōfirmauit cum reuocatione oīum aliarum plenariarū indulgentiarum, & plura alia, examinaui super glossis, quas feci ad dictam decr. vnigenitus. s. Clementis VI. Et ibi poteris uidere. vide etiam aliqua per Iac. de Zochis, in repetitione capituli, omnis vtriusque sexus, de pœn. & remiss. in vlt. parte 1. Ioan. Fran.

† A
† I. C
† Ad
I. Pet.
Esai. c.

Tantæ

tantæ effusionis miseratio redderetur, thesaurum militanti Ecclesiæ acquisiuit, volens suis thesaurizare filijs, pius pater, vt sic sit infinitus thesaurus hominibus, quo qui vsi sunt, Dei amicitiæ participes sunt effecti. Quem quidem thesaurum non in sudario † repositum, non in agro † absconditum, sed per beatum Petrum cæli clauigerum, eiusque successores suos in terris vicarios commisit fidelibus salubriter dispensandum & proprijs, & rationabilibus causis, nunc pro totali, nũc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ tam generaliter, quam specialiter (prout cum Deo expedire cognoscerent) vere pœnitentibus & confessis misericorditer applicandum. Ad cuius quidem thesauri cumulum, beatæ Dei genetricis, omniũ electorum a primo iusto vsque ad vltimum merita, adminiculum præstare noscuntur, de cuius consumptione seu minutione non est aliquatenus formidandum, tam propter infinita Christi (vt prædictum est) merita, quam pro eo quod quanto plures ex eius applicatione trahuntur ad iustitiam, tanto magis accrescit ipsorum cumulus meritorum. Quod felicis recordationis Bonifacius Papæ VIII. prædecessor noster pie (sicut indubie credimus) considerans, & attenta meditatione reuoluens, quantum apud homines gloriosi principes terræ Petrus & Paulus per quos Euangelium Christi Romæ resplenduit, & per quos ecclesia religionis sumpsit exordiũ, qui facti Christiani populi per Euangelium genitores, gregis dominici pastores, fidei lucernæ, Ecclesiarum columnæ, præ ceteris Apostolis peculiari quadam prærogatiua in ipso Saluatore fidei virtute præcellunt: Quorum vni, s. Apostolorum principi, sicut bono dispensatori, claues regni cælorum commisit: Alteri tanquam idoneo doctori, magisterium ecclesiasticę eruditionis iniunxit) in speciali veneratione haberi debeant, & debita honorificentia uenerari, pro ipsorum memoria recolenda crebrius, & reuerentia a cunctis Christi fidelibus eis deuotius adhibenda, ipsorumque patrocinio fauorabilius assequendo, inconsumptibilem thesaurum huiusmodi pro excitanda, & remuneranda deuotione fidelium voluit aperire, decernens de fratrum suorum consilio, ut omnes qui in anno a Natiuitate Domini M ccc. & quolibet anno centesimo ex tunc secuturo, ad dictorum Apostolorum basilicas de vrbe accederent reuerenter, ipsasque si Romani, ad minus triginta, si vero peregrini aut forenses fuerint, quindecim diebus continuis, vel interpolatis, saltem semel in die; dumtamen vere pœnitentes, & confessi existerent personaliter visitarent, suorum omnium obtinerent plenissimam veniam peccatorum.

† Lucæ 19.
† Matth. 13.
Thesaurus ecclesiæ ex sanctorũ meritis adiuuatur, nec consumi potest.
Petri & Pauli laudes.

¶Nos autem attendentes, quod annus quinquagesimus in lege Mosaica † (quam non uenit dominus soluere, sed spiritualiter adimplere) Iubileus remissionis & gaudij, sacerque dierum numerus, quo lege fit remissio, censebatur, quodque ipse quinquagenarius numerus in testamentis, veteri quidem ex legis datione, nouo ex uisibili Spiritus sancti in discipulos missione, per quem datur peccatorum remissio, singulariter honoratur. Quodque huic plura & grandia diuinarum adaptantur mysteria scripturarum, & clamorem peculiaris populi nostri Romani, videlicet hoc humiliter supplicantis, ac nos ad instar Moysis & Aaron per proprios & solemnes nuncios ad hoc destinatos specialiter orantis pro toto Christiano populo, & dicentis: Domine aperi eis thesaurum tuum, fontem aquæ viuæ, desiderantes benignius exaudire, non quidem ut sicut illius Israelitici populi indurati cesset murmuratio, sed vt istius prędilecti populi, & cunctorum fidelium augeatur deuotio, fides splendeat, spes vigeat, charitas vehementius incalescat: Volentesque quam plurimos huiusmodi indulgentiæ fore participes, cum pauci multorum respectu propter vitæ hominum breuitatem valeant ad annum centesimum peruenire, de fratrum nostrorum consilio prædictam concessionem indulgentiæ ex suprascriptis & alijs iustis causis, ad annum quinquagesimum duximus reducendam: Statuentes de fratrum consilio prædictorum, & Apostolicæ plenitudine potestatis, vt vniuersi fideles, qui verè pœnitentes & confessi in anno a Natiuitate eiusdem M ccc. quinquagesimo, proxime futuro, & deinceps perpetuus futuris temporibus de quinquaginta in quinquaginta annis prædictas eorundem Petri & Pauli Apostolorum basilicas & Lateran. ecclesiam (quam † inclytæ recordationis Constantinus postquam per beatum Syluestrum, sicut per eosdem Apostolos Deo reuelante cognouit, renatus fonte baptismatis fuerat, & a contagio lepræ mundatus, in honorem Saluatoris construxisse, quamque

† Leuit. 25. c. vbi plenissime de anno quinquagesimo, siue Iubileo.
Vita hominum est breuis.
† Cõstãtinus p B. Syluestrũ baptizatus ecclesiã Lateranensẽ cõstruxit, uide Nicephorũ Callistum li. 7. historię Ecclesiasticę c. 49.

idem beatus Siluester nouo sanctificationis, & chrismationis genere dedicasse legitur, & in cuius Ecclesię parietibus præfati Saluatoris imago depicta primum toti populo Romano visibiliter apparuit deuotius veneranda, quam ex his & alijs certis & rationabilibus causis, ut ipsa Ecclesia pariter indulgentiæ prædictæ priuilegio decoretur, & deuotius ab eodem Saluatore, qui in præfatis Apostolis mirabilis prædicatur, eorum meritis & precibus indulgentiæ mereatur percipere largitatem, in hoc censuimus venerandam,) causa deuotionis modo prædicto visitauerint, plenissimam omnium peccatorum suorum veniam consequantur: ita videlicet vt quicumque voluerint indulgentiam huiusmodi assequi, si Romani, ad minus triginta; si vero peregrini aut forenses, modo simili quindecim diebus ad prędictas basilicas & ecclesias accedere teneantur: Adijcientes vt ij etiam qui pro ea consequenda ad easdem basilicas & ecclesias accedent, post iter arreptum impediti legitime quo minus ad vrbem illo anno valeant peruenire, aut in via vel dierum prætaxato numero non completo in dicta vrbe decesserint, vere pænitentes (vt præmittitur) & confessi, eandem indulgentiam consequantur. Omnes nihilominus & singulas indulgentias per nos vel prædecessores nostros Romanos Pontifices tam prænominatis, quàm alijs basilicis & ecclesiis de dicta vrbe concessas, ratas & gratas habentes, ipsas auctoritate Apostolica confirmamus, & approbamus, ac etiam innouamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reductionis, constitutionis, & cetera. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & dictorum Petri & Pauli Apostolorum sese nouerit incursurum. Datum Auin. vi. Calend. Fabruarij, Pontificatus nostri anno primo.

¶ Quocirca fraternitati uestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli uestrum in singulis vestris ciuitatibus, & diœcesibus, prædictas nostras litteras subditis vobis clero & populo publicetis, & intelligibiliter exponatis, vt annuente domino ad promerẽdam huiusmodi indulgentiam se disponant. Ceterum quia præsentes literæ nequirent forsitan propter uiarum discrimina vel alia legitima impedimenta singulis vestrum commodè præsentari, uolumus quod per te frater archiepiscope dictarum litterarum transumptum manu publica scriptum, tuoque munitum sigillo, vobis fratres suffraganei transmittatur: Cui velut originalibus litteris adhiberi volumus plenam fidem. Datum, &c.

¶ Paulus Veuetus Papa secundus.

¶ Constitutio casus Papæ reseruatos comprehendens, certis ex causis hic ponitur, a quibus nullus potest absoluere sine speciali licentia sedis Apostolicæ.

CAP. III.



ET si Dominici † gregis saluti semper intenti, singulis cum humilitate poscentibus ea benigne concedere studeamus, per quæ (peccatorum mole deposita) salus ipsa succedat, & ab hostis humani generis seruitute ereptas animas lucrifaciamus Altissimo, qui nobis eas sua bonitate commisit: id tamen propensiori studio præcauendum esse censemus, ne cuiusuis indulgentiæ, remissionis, vel facultatis obtentu Christi fideles procliuiores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut ueniæ facilitas † eis peccandi tribuat incentiuum.] Hac itaque consideratione habita, olim emanauit a nobis constitutio tenoris subsequentis, videlicet: Sanctissimus in Christo pater & dominus noster, dominus Paulus diuina prouidentia Papa secũdus, qui pridem super plenarijs remissionibus, quæ semel in vita, & semel in mortis articulo concedentur, formam instituit, ne passim sine exceptione quorumcunq; criminũ procliuiores redderent hoĩes ad peccandum, per regulam in cancellaria Apostolica publicatam, statuit & ordinauit quod in quibuscunque concessionibus & facultatibus absoluendi, casus infrascripti tanquam speciales sedi Apostolicæ reseruati semper intelligerentur excepti: Videlicet offensę ecclesiasticę libertatis, violationis interdicti ab eadem sede impositi, Criminum hęresis, Conspirationis in personam aut statum Romani Pontificis, seu cuiusuis offensę, inobedientię seu rebellionis eiusdem Pontificis vel sedis Apo-

† Præt… sus hic … reseruat… plures … sibi re… Papa si… annis i… cessu … in cœn… mini. … de cõc. … sess. 14. … de casu… seruatio…

† Veni… cilitas … tiuũ … delinqu… c. ut cle… rũ, ext… vit. & h… cler.

Apostolicæ, presbytericidij, Offensæ personalis in episcopum seu alium prælatum, Inuasionis, Deprædationis, Occupationis, aut deuastationis terrarum Romanæ Ecclesiæ mediate vel immediatè subiectarum, ac etiam inuasionis Romipetarum seu quorumcunq; aliorum ad Romanam curiam venientium, prohibitionis deuolutionis causarum ad dictam curiam; Delationis armorum & aliorum prohibitorum ad partes infidelium: Impositionis nouorum onerum realium vel personalium ecclesijs vel ecclesiasticis personis; Simoniæ super ordinibus, vel beneficijs assequendis in eadem curia vel extra contractæ: Et generaliter in casibus contentis in bulla, quæ consueuit in die cœnæ domini per prædecessores suos Romanos Pontifices publicari: Considerans quod plerumque contingit suam sanctitatem huiusmodi facultates & confessionalia tam præsentibus, quam absentibus, etiam oraculo viuæ vocis concedere (ne prætextu concessionis huiusmodi, vel pænitentes, vel confessores in suprascriptis casibus fallantur, & fallant) statuit & decreuit, suæ intentionis fuisse & esse per quascunque concessiones, & facultates per suam sanctitatem tam scripto, quam verbo factas, & in posterum faciendas, nemini licet irretitos dictis casibus absoluere sine speciali suæ sanctitatis licentia: quinimmo concessiones, & indulta prædicta quo ad casus exceptos huiusmodi nulli penitus suffragari.

¶ Vt autem ipsa constitutio (quæ dudum, s. quinto Calend. Aprilis, anni ab incarnatione domini nostri Iesu Christi M.cccclxvj. Pontificatus nostri anno secundo, publicata fuit) eisdem Christi fidelibus plenius innotescat, nullusque illius ignorantiam prætendere valeat in futurum, præsentibus inseri fecimus, vt ad maiorem omnium perueniat notionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorū eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M.cccc.lxviij. v. nonas Martij, Pont. nostri anno quinto.

¶ Sixtus quartus.

¶ Bulla confirmationis anni Iubilei, publicata apud sanctum Petrum in die Natiuitatis Domini, in qua continetur, quod annus Iubileus est ad breuius tempus reductus, quàm olim esset, quoniam vigesimoquinto quoque anno cunctis fidelibus basilicas vrbis Romanæ hic expressas visitantibus illius indulgentiæ conceduntur: Et illo durante aliæ indulgentiæ vbique cessant.

CAP. IV.



Quemadmodum † operosi vigilisque pastoris solertia oues suæ custodiæ deputatas curat a ferarum præseruare incursibus, & ad statum prosperum fętu multiplicato ꝑducere: ita quoque & nos (quibus dispositione superna vniuersi gregis dominici sollicitudo commissa est) & supremis desideramus affectib., & studiis nitimur indefessis cunctos Christi fideles, quos a iustitiæ semita hostis humani generis diabolica fraude auertit, deposita peccatorum sarcina, suo reconciliare auctori, vt æternæ felicitatis præmiis nostri redemptoris inæstimabili charitate media potiantur, fiatque nostræ operationis ministerio, vtilitate publica suadente, etiam per gratiarum susceptionem quod eorum saluti conueniat, atq; ad nostram & prædecessorum nostrorum ordinationes salubres debitis effectibus mancipentur. Olim siquidem felicis recordationis Paulus Papa ij. prædecessor noster, rationabilibus causis tunc expressis inductus, de venerabilium fratrum nostrorum tunc suorū, (de quorum numero tunc eramus) consilio, annum Iubileum ad breuius tempus prouida moderatione reducens, illum ad annum vigesimumquintū Apostolica auctoritate restrinxit: ac voluit, statuit, & decreuit ex causis prędictis, quod singulis xxv. annis Iubileus annus prædictus celebrari deberet, quodque anno Domini M.cccclxxiv. proxime futuro, videlicet a vigilia natiuitatis domini nostri Iesu Christi idem annus Iubileus inciperet, & vt sequitur finiretur, ac vniuersi & singuli vtriusque sexus fideles, qui beatorum Apostolorum Petri, & Pauli basilicas, Later. quoque, & sanctæ Mariæ maioris almę vrbis ecclesias statutis dieb. deuote visitarēt, oēs & singulas indulgen-

† Vide extrauagan. Greg. xiij. īci. Dñs ac redēptor, qua īdicitur sanctus Iubileus ꝓ ann. 1575.

indulgentias & peccatorum remissiones consequerentur, quas idem pontifex suique prædecessores anno Iubileo huiusmodi basilicas, & ecclesias prædictas visitantib. deuote concesserant, per quasdam primo, & deinde nos qui (dicto prædecessores sicut domino placuit sublato de medio) fuimus diuina disponente clementia ad apicem summi Apostolatus assumpti, & per nostras litteras eiusdem Pauli prædecessoris ordinationem, voluntatem, & statutum, ac omnia & singula in eisdé suis litteris contenta, de fratrum eorundem consilio approbantes: Similiter statuimus, & ordinamus, quod annus Iubileus prædictus cum eisdem indulgétijs & remissionibus plenarijs peccatorum anno proxime futuro à vigilia Natiuitatis eiusdem incipere & vt sequitur, continuari deberet, prout in singulis litteris prædictis (quarum tenores præsentibus haberi volumus pro expressis) plenius continetur.

¶ Verum quia postmodum tam nos, quàm idem Paulus prædecessor noster dum in humanis ageret, animarum saluti fidelium intenti, multorum principum & aliorum Christi fidelium, ac deuotarum personarũ pulsati precibus, diuersas indulgentias, & peccatorum remissiones plenarias nonnullis ecclesijs monasteriis & piis locis duximus concedendas, propter quas populorum forsan concursus ad basilicas & ecclesias antedictas retardari, aut ipsius anni Iubilei celebritas minui, vel intermitti posset, cum animarum non modico detrimento: Nos qui vniuersorum credentium profectibus & saluti prospicere ex debito ministerij pastoralis adstringimur (ne propter aliarum indulgentiarum hactenus a nobis, seu eodem Paulo, vel aliis prædecessoribus nostris concessarum huiusmodi effusionem, hoc sanctum opus ac remissionis & gratiæ annus Iubileus intermittatur, aut fideles ipsi a tanto munere reddantur expertes) remediis opportunis prouidere volentes, omnes & singulas plenarias, etiam ad instar Iubilei, ac etiam commutandi vota, aut super eis & male ablatis incertis, aut per vsurariã prauitatem, vel alium illicitum modum extortis dispensandi & componendi, aut illa sub certis modo & forma remittendi, & deputandi confessores cum potestate absoluendi, etiam in casibus sedi Apostolicæ reseruatis, facultates concessiones, & indulta a nobis & eadem sede, vel illius auctoritate quibuscunq; ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, & piis locis, vniuersitatibus, fraternitatibus quibuslibet, tam in perpetuum, quam ad certum tempus, in vita seu in mortis articulo, quouis modo, aut quauis causa quomodolibet concessas & concessa, & in posterum forsitan concedendas vel concedenda, auctoritate Apostolica tenore præsentium de Apostolicæ potestatis plenitudine vsque ad nostrum, & eiusdem sedis beneplacitum suspendimus, illasq; durante beneplacito nostro & sedis prædictæ suspésas esse volumus, nec interim alicui suffragari; indulgentiis tamen basilicarum & ecclesiarũ dictę vrbis in suo plenario robore durantibus: Districtius inhibentes alias indulgentias (præter istas dumtaxat) in locis publicis vel priuatis prædicari aut nunciari, earumq; prætextu a quæstoribus † aliquid exigi quoquo modo. Quinimo quęstores & prædicatores quoscunque per locorũ ordinarios a prædicationibus & quæstis huiusmodi faciẽdis, volumus & mandamus præsentium auctoritate arceri, sub censuris & pœnis ecclesiasticis, de quibus visum fuerit opportunum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginã nostrorum suspensionis, inhibitionis, mandati & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorũ Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Tybure, anno incarnatio. Dominicæ. M.cccclxxiij. iv. Cal. Septẽbris, pontificatus nostri ann. tertio.

Papa cunctorum credentium saluti prospicere adstringitur.

† Præ... res, qu... rios o... abole... cil. Tri... de ref... §. ult... 21. de... c. 9.

¶ Idem.

¶ Sixtus tempore suo multas concesserat indulgentias, quas certis ex causis hic reuocat.

C A P. V.



T si dominici gregis saluti semper intẽti, singulis cũ humilitate poscẽtib. ea benigne cõcedere studeamus, per quæ (peccatorum mole deposita) salus ipsa succedat, & ab hostis humani gñris seruitute ereptas aĩas lucrifaciamus altissimo, q̃ nobis ea sua bonitate cõmisit: id tñ propẽsiori studio pcauendũ esse cẽsemus, ne cuiusuis in

Humil... poscen... mos... dus e...

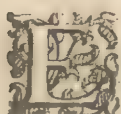
[...]nimæ sunt [...]Deo Papæ [...]ommissæ.

indulgentię, remissionis, vel facultatis obtentu, Christi fideles procliuiores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi tribuat incentiuum. Cum itaque (sicut multorum fide dignorum testimonio accepimus) ob multitudinem facultatum per nos, vel auctoritate nostra concessarum, tam verbo, quàm in scriptis confectis exinde litteris vel non, prę latis, & personis ecclesiasticis, etiam religiosis, & sæcularibus vtriusque sexus, capitulis, collegijs, conuentibus, hospitalibus, confratrijs, & vniuersitatibus, tam in genere quàm in specie, sub electione vel deputatione confessorum, qui eligentes eosdem vel pro indulgentijs per nos concessis consequendis, ad ecclesias, & alia pia loca confluentes, seu ad aliqua pia opera manus porrigentes adiutrices, earundemque confratriarum confratres, & sorores, ac in hospitalibus prędictis decedentes, seu deseruientes, aut eis pie aliquid relinquentes, vel aliqua alia meritorum ministeria exhibentes, & in ordinibus profitentes, eorum confessione diligenter audita, in singulis etiam sedi Apostolicæ reseruatis casibus semel in vita, & in alijs totiens quotiens, ac in morte plenarie, vel alias etiam ad effectum consequendi quascumque indulgentias plenarias, vel non plenarias, absoluere & pœnitentiam salutarem eis iniungere, emissa quoque vota per illos quæcumque in alia pietatis opera commutare libere, & licite valeant, fideles pręfati ad peccandum & ad alia illicita committendum, nonnunquam procliuiores existant, in non paruum periculum salutis animarum suarum: Nos qui Deo propitio eiusdem gregis Dominici (meritis licet insufficientibus) causam gerimus, & illum spiritualis thesauri elargitione cupimus ipsi Deo reddere acceptabilem: ne exinde clauium auctoritas deducatur in contemptu, ipsique ad peccandum procliuiores (vt diximus) liberius prolabantur: Ex pręmissis, & aliis rationabilibus causis animum nostrum mouentibus, motu proprio (non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera voluntate, & deliberatione) auctoritate Apostolica tenore pręsentium statuimus & ordinamus, quòd de cętero prę textu facultatum huiusmodi concessarum à nobis, vel auctoritate nostra, & quas concedi quomodolibet continget in posterum verbo litteris, aut quauis alia scriptura, etiam cum clausula, quòd sola signatura sufficiat, etiam in fauorem fidei, & cruciatæ, nullus confessorum eorundem quempiam cuiusuis status, gradus, ordinis, vel conditionis existat, & quacumque ecclesiastica, etiam episcopali vel maiori, aut mundana, etiam regali & maiori dignitate pręfulgeat, qui offensæ ecclesiasticę libertatis, violationis, interdicti ab eadem sede impositi, seu hæresis, postquam fuerint de ea sententialiter condemnati, delati, seu publice diffamari conspirationis in personam aut statum Romani Pōtificis, seu cuiusuis offensę, inobedientiæ, aut rebellionis eiusdem Pontificis, vel dictæ sedis, mutilationis membrorum, vel occisionis cuiuscumque in sacris ordinibus constituti: offensę personalis in episcopū seu alium pręlatum: inuasionis, deprędationis, occupationis, aut deuastationis terrarum Romanæ Ecclesiæ mediate vel immediate subiectarum? ac etiam inuasionis Romipetarum, seu quorumcumque aliorum ad Romanam curiam uenientium: prohibitionis deuolutionum causarum ad dictam curiam: delationis armorum, & aliorum prohibitorum ad partes infidelium: impositionis nouorum onerum realium uel personalium ecclesiis uel ecclesiasticis personis: simoniæ super ordinibus uel beneficiis consequendis in dicta curia uel extra eum contractæ, criminum quomodolibet reus foret: Et generaliter in casibus contentis in litteris, quæ consueuerunt in die cœnę Domini publicari, prętextu huiusmodi facultatum absoluere, & per eos emissa peregrinationis ultramarinæ, & uisitationis liminum Apostolorum Petri & Pauli, in compostella, & castitatis ac religionis uota: Nisi ex speciali licentia, & certa scientia nostra, de qua demum constare censeatur, cum in signatura nostra de super manu nostra scriptum, aut in litteris nostris expressum fuerit, nos ex certa scientia & de speciali gratia id concedere cum derogatione pręsentis constitutionis, illius de uerbo ad uerbum inserto tenore; non autem per clausula id importantes: uel in articulo morris constitutum, & tunc in casibus, in quibus satisfactio fuerit impendenda, facta satisfactione, uel idonea pręstita cautione commutare pręsumant.

[...]ndulgentiæ [...]b pia opera [...]unt conce- [...]endæ.

[...]Gregis Do- [...]minici cám [...]erit Papa.

Indulgentiæ vario modo cóceduntur.



Xcommunicamus.] Hæc pronunciatio reperitur in prouinciali cancellariæ. Et cum quidam scriptor Papæ diceretur incidisse in eã, Bonifacius Papa octauus hanc pronunciationem innouauit, & eam publicari in audientia fecit.

Diuisio.

Et diuiditur in quinque partes. Nam primo Papa dantes, & promittentes, acceptantes, & recipientes pro iustitia, vel gratia sub quacumque forma verborũ assequenda, excommunicat. Secundo. §. [Illos.] ad scientes hęc, & intra triduum non denunciantes dictam excommunicationẽ prorogat. Tertio, §. [Decernim⁹.] absolutionem dictæ excommunicationis sibi reseruat, statuẽs quid primitus sit agendum pro huiusmodi absolutione assequenda. Quarto, §. [Iustitiam.] Iustitiam obtentam post dictã excommunicationem incursam cassat & irritat. Quinto §. [Sed & sciẽter.] vtẽtes sciẽter sic obtẽtis, post dictam excõmunicationem præmissis pęnis alligat.

† Vide concil. Trid. sess. 14. de casuũ reseruatione. c. 7.

1 Excõicatio qñ ꝓfertur de qua intelligitur.

a ¶ Excommunicamus 1.] nunquid per hoc verbum intelligitur excommunicatio, maior vl' minor? Et vr̃ ꝙ minor. extra lib. 6. de reg. iu. in pęnis, & ibi no. extra l. 6. de excep. pia. vbi ꝓponendo excommunicationem, requirit expressio speciei excommunicationis ꝙ non esset necesse, si maior excommunicatio intelligeret. Dic contra, extra de sent. excom. c. si quẽ & est ratio, quia verbum, excommunicatio, de vi vocabuli importat maiorem, quæ excludit à fidelium communione, vt ibi. Item decre. pia. loquitur in proponendo, vbi impingitur parti, quæ non declarat propositum: hic in pronunciando seu statuendo, cuius interpretatio est intelligenda prout verba sonant, extra de spon. ex litteris 1. Io. Monachus.

Anathema quid est?

b ¶ Anathematizamus.] simile extra de hæret. excommunicamus 1. & 2. Et anathema est solemnis excõmunicatio, de qua habet 11. q. 3. cum aliquis, &c. debent. & est idẽ qđ superna perditio seu maledictio: 11. q. 3. nemo epõrum & 24. q. 3. cum sancti, &c. corripiantur. Et dicitur ab ana, quod est sursum, & thema, quadam figura quasi rotunda, habente telum quasi ex transuerso, quæ consueuit poni in frontibus damnatorum. Sed numquid hæc pronunciatio est constitutio, sententia, seu mãdatum? Hæc enim diuersa dicuntur. extra lib. 6. eod. tit. c. quia. Et videtur esse cõstitutio. extra eod. tit. c. a nobis. & ĩ. eo. §. decernim⁹. Nã decretũ est cõstitutio, & ꝓprie p̃t dici sanctio: q̃a hęc constõ pęnę adiectione firmat̃. argu. ĩst. de rer. diui. §. sanctæ. & dis. 3. in sũma. Itẽ ꝙ nullo addito dr̃, sĩpliciter & ꝑpetuo dicit̃. ff. đ do. cau. mor. l. Seia in fi. C. de pęn l. si seruus. Item ad prohibitum perpetuo antea pęna hic adijcitur, quæ debet naturam principalis sortiri. ff. de pacto. do. l. inter socerũ. §. cũ inter. extra. 6. lib. de reg. iur. accessorio. argu. C. de vsu. l. eos in prin. ff. si quis cau. l. 2. §. 1.

¶ Et si aliqui confessorum prędictorum contra pręsentem cõstitutionem quemquam absoluere, aut excepta vota prędicta cõmutare attentauerint, absolutio & commutatio huiusmodi nullius sit roboris vel momenti. Et contrafacientes eo ipso excõmunicationis sententiam incurrant, a qua (nisi in mortis articulo † constituti) ab alio quam a Romano Pontifice absolui non possint: Non obstantibus litteris, & constitutionibus huiusmodi ac cõstitutionibus & ordinationibus, &c.

¶ Et ne aliquis de præsentibus ignorantiam valeat allegare, mandamus, eas in cancellaria Apostolica, & audientia litterarum contradictarum legi, & publicari, ac inter extrauagantes alias Apostolicas constitutiones in quaterno dictæ cancellariæ describi, &c. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam nostrarum suspẽsionis, inhibitionis mandati & voluntatis, &c. Datum Spiræ. anno Domini. M.ccccLxxviij.

De sententia excommunicationis.

¶ Bonifacius octauus.

¶ Excommunicati sunt qui pactis, aut promissionibus iustitiam vel gratiam a sede Apostolica obtinent, & qui tales non reuelant, nec illis absolutio facile conceditur.

C A P. I.



Xcommunicamus† & anathematizam⁹ b ex parte Dei omnipotentis patris, & filij, & spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, omnes clericos, c religiosos, & laicos vtriusque sexus, siue sint familiares curiæ, siue alij vndecunque, qui aliquod pactum fecerint, seu aliquod paruum vel magnum promiserint, vel promissionem receperint, aut ex pacto siue promissione occulta, vel manifesta facta sub generalibus, d & plenarie non ex-

c ¶ Clericos.] Sed nũquid comprehendũtur hic episcopi? Videtur ꝙ non extra. 6. lib. de hæret. inquisitores. & ibi no. Dic contra propter generalitatem verborum sequentium. arg. 17. q. 4. si q̃s suadere. extra li. 5. eo. ti. c. q̃a periculosum. Item pęnã hic ĩflictã omnes (nisi hic excipiantur expresse) incurrunt. argu. C. vbi sent. vel cl. l. 1. & ff. de ritu nupt. Senatoris, cum vnũquemque criminosum dignitas non debeat comitari. C. đ dec. ne quis officialium, lib. 10. C. de digni. l. iudices lib. 12. Et hoc arg. dico Cardinales ligari hac cõstitutione. Nec obstat quod no. extra lib. 6. de schism. ca. 1. §. omnẽ, quia in alio casu loquitur: & hoc nunquam fuit bonũ exordium, sed ibi secus. Et est ratio huius distinctionis, factum quod est malum in se, quanto committens in illud est maior, tanto grauius peccat. 40. distinc. homo. Sed forsan ibi non est mihi credendum, qui pro me dixi. Sed nunquid mediatores huius maledictionis tenentur hac pęna? Dic quòd sic, saltem ex §. infr. eo. illos. & hos credo comprehendi infr. eod. ver. & hanc, & quia participat in criminoso extra eo. nuper. &c. si concubinæ.

d ¶ Sub generalibus,] verbi gratia: non intendo vobis esse ingratus, vel dicendo, decẽs est vt laborans ꝓ alio, reco-

Hanc c nem c cẽsuris nis oib nouau gorius extraua incipie Ab ips ficatus ex princip no 157 que ex ad aud auxilia consilta vel fau

preſſis, ſiue ſit ſub ſpecialibus, & expreſſis aperte verbis, quicquam dederint, aut receperint magnum vel paruum, vel promiſſionem de quacunque re aut vtilitate propter hoc conſequenda fecerint vel receperint pro aliqua iuſtitia ſiue gratia, pro ſe aut pro alio in cauſis vel iudicijs, ſeu alias per litteras Apoſtolicas, & quibuſcunque modis apud ſedem Apoſtolicam obtinenda.

¶ Et hanc ſententiam [a] ad promittentes, & acceptantes, dantes & recipientes duximus extendendam. ¶ Illos quoque qui aliquem ſciuerint culpabilem in prædictis, & nobis intra dierum trium ſpacium non retulerint, vel alicui, per quem ad nos verbum fideliter perferatur, [b] simili decernimus ſententiæ ſubiacere. ¶ Decernimus etiam, vt nullus hanc incurrens excommunicationis ſententiam pro prædictis, vel aliquo prædictorum, abſque ſpeciali mandato, noſtræ abſolutionis beneficium valeat obtinere: [c] niſi forſan ad nos habere acceſſum non poſſet in mortis † articulo [d] cõſtitutus: Nec etiam ad abſolutionis gratiam admittatur, niſi prius quã tum dedit vel recepit [e] integraliter pauperibus largiatur. [f]

¶ Iuſtitiam vero ſiue gratiam ſic obtentam

recognoſcatur. Multa enim tacita tenẽt quæ expreſſa vitiant, arg. ff. de hr. inſt. l. ſi quis Sempronium. Sed qđ ſi verbo non exprimit, ſed facto deponit: vel aliter rogat non ſolitus rogare, alias niſi ſciat ſe munitum? Dic, talis dicit, quia facta loquuntur, vt ait Gregor. ar. 22. q. 5. cauere & plus exprimitur facto, q̃ verbo. ff. de ędil. edi. l. ſi tamen, § 1. Sed q̃ eſt ratio, qđ hic expreſſa ſeu generaliter dicta vitiẽt? Dic qa qđ iuſtũ eſt, iuſte exequaris, vt Deuter. 21. & eſt caſus extra de ſim. ſicut tuis. 14. q. 4. non ſane, 1. q 1. non eſt putanda, ff. qđ met. cau. l. extat. C. de act. & obli. l. negãtes, inſt. vi bo. rap. §. ſed nedũ talia. C. de re milit. cõtra publicã. in fi. li. 12. quia ponẽs finem bonum habet illũ attingere per bona media, vt di ctis iurib. & competenti tempore nõ agens, cum teneat finem ponere & attingere illũ: illud attingere, cum ſit facti, debet intelligi arbitrio boni viri, ff. de verb. obl. l. cõtinuus, §. cũ ita ff. de rei vend q. reſt. tuere. in fin. Sed numquid aduocatus procurator, vel tabellio petens ſalaria, & conueniẽs de eiſdem ligetur hac ſanctione? Dic ꝙ nõ, 11. q. 3. non licet, ſecus in iudice, vt ead. cau. & quæſt. qui recte, & hic. Et eſt ratio, hic damnata generaliter non referuntur ad perſonas iuſte ſecundum ius ſalaria recipiẽtes. Notatur de hac materia extra de verb. ſignifi ſuper quibuſdam, & de vita & honeſt. cler. cũ ab omni. C de iura. calu. auth. principales Quid ſi tabellio plus debito acceperit, numquid hac cõſtitutione tenetur? Dic quòd non, quia non recepit ꝓ iuſtitia ſeu gratia aſſequenda, quod requirit hæc conſtitutio: unde dato ꝙ iudici daretur, vel alius det pecuniã pro iuſtitia differenda aut auferẽda, hac conſtitutione nõ ligatur. quæ alio caſu loquitur, argu. ff. de lib. & poſthu. l. commodiſſime. extra li. 6 de reſcrip. ſuſceptum. Itẽ cum ſit pęnalis, eam non extendam, de pœn. diſt. 2. pœnæ Sed nũquid ſine parabola præcedente poteſt dari aliquid promotori negotio completo? Videtur ꝙ ſic, argu. ff. de orig. iur l. 2. §. fi. ff. de don. Aquilius Regulus & de va. & extraord. cog. l. 1. §. proinde. extra de ſimo. c. dilectus, in fi 2. q. 2 ſicut epiſcopũ. Cõtra, 1. q. 1. eos, in fi. Sol. ibi ſpeciale propter magnitudinẽ criminis, 1. q. 7. c. fi. Item hic ligantur ſcientes tãtum, inf. eo. in fin. ſed ibi etiam ignorantes, extra de elect. c. penul. & 1. q. 5 præſentium. Itẽ ibi, quis ligatur pro peccato alterius, quod non eſt in pęna hic inflicta, 24. q. 3. c. 1. & c. 2. Sed pone: neuter aliqd facto vel verbo exprimit: & tamẽ mente vterque gerit, ſeu alter ſe daturũ, numquid ligatur hoc uinculo? Dic ꝙ non, quia hæc conſtitutio factum requirit, ſicut ille canon. 17. q. 4. ſi quis ſuadente.

a ¶ Et hanc ſententiam.] ſed numquid hæc ſunt dicta ſupra? Dic loquitur. ſup. cum ſunt dantes, recipientes, promittẽtes, & acceptãtes, ex verbis omiſſis, ſpãliter vel generaliter ſe obligãt: ſed hic loquitur quãdo parabola præceſſit per proxenetam, & cõmodum ad alium deuenit, ita ꝙ contractus. ſup. damnatur, ſed hæc ſequela huius contractus proueniens ad alios ſciẽter damnatur pęna conſimili, nec mirum, quia ſciẽtes, & non denunciantes eadem pœna ligantur, inf. §. prox. vñ dic, ad promittẽtes, &c. ex ſequela ꝑcedẽtiũ iã ſuperius dãnatorũ, & hoc innuũt verba ſequẽtis, §. quę copulant ꝑ verbum, quoque. caſum ſequentẽ minus dubium præcedentibus in parilitate pœnæ, vt in 1. reſpon huius cap. damnetur contractus: ſecundo ve. & hanc. ſequela eiuſdem commodum continens. tertio, § illos, ſciẽtes & non denunciantes licet non habeant cõmodũ directo vel indirecto. Ioan. Mon.

b ¶ Perferatur.] No. aliquem teneri ad indicandum vel denunciandum, extra. li. 6. de reb. eccle. nõ alie. c. 2. ver. clericos: 2. q. 7. ſicut, & cap. ſeq. arg. contra, ff. de condi. ob turp. cau. leg. idem & fi. §. ſi tibi in dicium, & forſan ſm canones ſecus no. extra. de furt. qui cum fure. Sed quem vocas hic ſcire? Videtur ſi ab alio audiuit, 22. q. 5. hoc videtur, ff. de adminiſt. tut. l. quidã. §. vlt. ff. de pet. hæred l. item veniunt, §. quicunque ergo. Dic illum ſcire, qui hoc poteſt probare. 2. q. 7. plerique, & §. ſeq. & cap. ſi qui epiſcopus. C. de proba. l. ſciant.

c ¶ Obtinere.] alias Papa nõ reſeruante ſibi abſolutionem, alij poſſunt abſoluere, extra. eod. nuper.

d ¶ Mortis articulo. hoc eſt generale. extra. lib. 6. de pœnis, cap. final. §. præſenti, extra de offic. ord. paſtoralis. § 1.

e ¶ Recepit.] quod ſi non habet; tunc luat in corpore. Nã in pœnis pecuniarijs, quæ ſurgunt ex delictis, ꝙ nõ põt in burſa male agens, in corpore luat. ff. de in ius voc. l. ſi ff. de pęn. l. 1. in fi. extra. de do. & contu. finem, in fi. & no. extra. de appel. reprehenſibilis.

f ¶ Largiatur.] vt non fiat reſtitutio danti propter eius turpitudinem: nec recipiẽs commodo retentionis vtatur, licet vtrobiq; verſetur turpitudo, & eſt ratio, qa vterq; incidit in factum merito damnatum, ff. de condit ob turp. cau. l. 1. in fi. extra de vita & honeſt. cler. c. cum ab omni, & quia quod gratis fieri debuit, in pactum lucroſum non dẽt conuerti, ff. de cond. ob turp. cau. ſi veſtimẽta, & extra. de ſimo. c. nemo. & c. de hoc no ſimile, vnde dans hoc caſu contra recipientem agẽs, repellitur, ff. de cond. ob turp. cau. vbi autẽ. §. Iudex. tamen qui habet purgare culpam, & illam in bonum pœnę commutare, arg. de offic. præſi. l. 2. & l. congruit. turpe lucrũ a poſſeſſore extorquebit, & dabit pauperib. vt hic, & ff. de iure fiſc. Lucius Sed ꝫ. C. de reli. & ſump. fu. l. 1 & de al. lu. aleatũ. Sed ibi nõ erat malum ſecundũ ſe, cum in certis caſib bene poſſit fieri ludus, vt ibi, & ff. de aleato. l. ſolent, §. 1. hic ſe-

...ocatis ...urato ...icet ꝙ ...dicib⁹ ...um.

† Vide cõci. Trid. ſeſ. 14. c 7. đ casuũ reſeruatione.

Denunciare an quis teneatur.

Corpore det pęnas q caret ęre malus.

Lucrũ turpe eſt extorquendũ, & pauperibus dandum.

nullius prorsus esse momenti [a] volumus, omnique statuimus carere effectu, & robore firmitatis.

¶ Sed, & sciēter vtentes, [b] ipsis, simili sententia, excōmunicationis [c] adstringimus, & reseruantes nobis absolutionem eorum cum in præmissis omnib. ad pœnas similes obligamus.

¶ Idem.

¶ Præmissis damnis ex interdicto prouenientibus, statuit, quod propter dominum debita non soluentem, eius terra vel ciuitas sine speciali Papæ licentia non interdicatur.

CAP. II.

PRouide attendentes, quod vt frequentius, quamuis non sine causa, sine culpa [d] tamen multorum, interdicti sententiæ proferuntur: [e] quodq; sūt nonnulli iudices nimis [f] prompti ad proferendas easdem, etiam in negotijs siue causis, quæ interdum plus ex cupiditatis, quam charitatis radice [g] perspicuis indiciis [h] procedere arguuntur: quodq; interdicti tempore diuina organa suspenduntur, & laudes, [i] nec ecclesiastica sacraméta ministrantur, [k] vt solent: tolluntur mortuis seu minuuntur suffragia, [l] præsertim per oblationē frequentē Hostiæ salutaris: adolescentes, & paruuli participantes rarius sacramenta minus inflammantur, & solidantur in fide: fidelium tepescit deuotio, hæreses pullulant, & multiplicantur pericula animarum: Præsentis constitutionis prouidemus edicto, vt nulla prouincia, ciuitas castrum, villa, [m] locus, [n] territo-

---

cus. Dico eum ludum prohibitū regulariter clericis extra de vita, & honest. clé. clerici. 2. extra de exces. p̄la. inter dilectos, Aut. de sanctis. epis. §. interdicimus, col. 9. Item cōtra, ff de colleg. illic. l. collegia. 1. rñ. Sed ibi erat res illicita pp carētiam solemnitatis. s. qa collegiū non erat p principe approbatū: hic erat illicitum de se, & ideo hic maior pęna quàm ibi. Nec p remedium hic datū tolluntur antiqua, argu. ff. nau. cau. stab. l & ita de facto, §. 1. ff de act. & oblig. l. quotiēs, C. de sepul. viol. l. 3. extra. li 6. đ pęn. ca. fi. §. per hoc quoq, & extra lib. 6. de re iudi cū ęterni. de quorum aliquib. habetur. 14. q. 5. non sane. C. de pœn. iud. qui ma. iudi. per totum.

Ludus est clericis prohibitus.

Remedium nouum non dēt antiquū tollere.

a ¶ Momenti.] & sic nota, ꝙ vitium partis vel defectꝰ facit gratiam vel iustitiā nullā, vt hic & extra de rescriptis, cum adeo. extra de æta. & qual. cum bonæ, extra. 6. li. de rescript. c 1. extra. de fil. presby. c. 2. li. 6. & l. canonizata. 2. q. 6. venales. Firmatur hic pœnę excommunicationis adiectione. Idem de gratia, quæ gratis debet dari, 1. q. 1. sunt nonnulli.

b ¶ Vtentes.] & sic no. ꝙ nedum faciens malum: sed vtēs malefactis sciēter consimili pęna irretitur, extra de immu. eccl. aduersus, extra. de cri. fal. ad falsariorū. C. de cri. fal. l. si falsas, & l. maiorem.

c ¶ Excommunicationis.] quæ est timenda, siue fuerit iusta, siue iniusta, vt patet. 11. q. 3. sententia.

Excōicatio siue iusta siue iniusta timenda est.

PRouide. a tendentes.] Quod vnus nomine suo pro sui interesse non posset ecclesiam subiicere interdicto, dudū ꝓuisum est. extra, de ijs, quæ fi. à ma. pa. c. quæsiuit. Sed hic ꝓuidetur generalius. vt inf. prox. & præmissa intelligo vbi proceditur a parte, vt dicto. c. q̄siuit, aut a iudice cōuentione partis, vt hic. Sed q̄ro: archidiaconus qui ex consuetudine excommunicare nō potest, sed bene eadem cōsuetudine, potest interdicere, ecclesiam interdicit: nūquid pōt? Dic ꝙ sic: quia cūm excōicatio, interdictum, vel suspēsio in potestate iudicis regulariter sumuntur paria, extra. eo. tit. cum medicinalis, §. & hæc eadē, ideo illā pœnā infliget, de qua sibi videbitur, & quæ erit aptior negotio, extra vt lit. nō contest. tuæ, & c. ita quoniam, §. fin. Item potestas specialiter nō prohibita stat. arg. C. de app. p̄cipimus, in fi. quia in tractatu ꝓhibiti, vt est edictū de matrimonio, de ꝓcurationibus, & similibus, ꝙ nō est prohibitum expresse, est permissum, extra de spon. cū apud, ff. de procur. l. mutus, 2. respō. Et hęc decret. habet quinq; dicta. Primo, proęmium ad dicenda p̄mittit. Scdo, ver. Præsentis, iuxta præmissa statuit, Tertio ver. Nos enim, factum contra statutum huiusmodi irritum decernit. Quarto, ver. Non obstantib. dicto statuto obuiantia tollit. Quinto, ver. Nisi à prędicto statuto. excipit.

Edictum de matrimonio est prohibitoriū.

d ¶ Sine culpa.] de hoc no. extra de const. cognoscētes.

e ¶ Proferuntur.] extra. de spon. nō est, & no. 1 q 4. in summa. Quid si hodie consimilis ferretur sentētia sine scriptis: nunqd ferēs esset suspensus? Arg. pro & contra. extra. li. 6. de reg. iur. nō pręstat. Dic ꝙ sic, extra. lib. 6. e. tit. cum medicinalis. §. hæc eadem. Sed dices illud c. loquitur vbi snīa est aliqua, vt dicto. c. §. si quis, & §. superior sed hic est nulla. Sol. dictū. c. punit temeritatem iudicum, vt dicto. ca. §. si quis, quæ cōuincitur siue snīa sit nulla, siue aliqua. iniusta tamen. Et quādo iudex peccans ista constitutione, & illa duplici malédictione dignꝰ est, secundū Philosophū: & trangressor duarum constitutionum: nec pęna p̄stat sibi immunitatē, ff. de inter. & releg. relegatorū. §. fin. & pone ꝙ excommunicās esset excōmunicatus, snīa esset nulla, 24. q. 1. audiuimus, attamen pęna dicti. §. locum haberet.

f ¶ Nimis prompti.] id est, nimis festiui, cōtra iura. C. de sen. ex breui. reci. l. 2. C. de appe. ne causas, 50. dist. ponderet. 2. q in primis. lo. Monachus.

g ¶ Radice.] vt sunt contractus mercatorum, qui dederunt causam præsenti edicto.

h ¶ Indicijs.] C. de rei vendica. l. iudicia. C. de dolo. l. dolum.

i ¶ Laudes.] extra de pęn. & remis. quod in te. extra de consec. eccle. vel alta c. fin.

K ¶ Ministrantur, vt dicto. c. quod in te. extra 6. lib. eo. tit. c. fin.

l ¶ Suffragia.] 13. q. 2. pro obeuntibus, &c. sequenti. & sequen.

m ¶ Villa.] extra. de verb. sig. c. cum in partibus. extra lib. 6. eo. tit. si ciuitas, notatur quid sit.

Loc que acci

n ¶ Locus.] multipliciter accipitur locus: vno modo pro quantitate mensurante rem extra, vt sunt tēpus & locus, secūdum Philosophum. Et sic ponitur, 13. q. vbicunque 1. & ff. de exerc. l. 1. Alio modo pro parte fundi ff. de verb. sig. l. locus Tertio modo pro efficacia argumenti: ut est locus maxima uel differētia maxima, s̄m ꝙ dicitur ab Artistis, locus est sedes argumenti vel illud a quo extrahitur argumentum. versus.

Versi

Est locus atque loci sunt artes, sunt loca terræ.

Quarto modo pro conuenienti statu, vt d. l. cum in partibus. in fi. Et sic accepit Horatius: cum dicit.

Singula

Oratius. Singula quæque locum teneat sortitia decenter. Quinto modo pro congregattione habitantium intra metas vnius loci, vt hic, & extra de cle.excom. minist. c.postulastis.extra 6.lib.eo.tit.alma.respon.

a ¶ Territorum.] quid sit hĕs ff. de ver.sig.l.pu pillus. ver.territorium.

Pecuniæ appellatione omnis res continetur. b ¶ Pecuniæ.] appellatione pecuniæ oĩs res continetur.1.q.3.c.to tum, ff.de verb sig.l. pecuniæ verbum, & l.pecuniæ nomine, & C.de const.pec.l.2.& hoc ait Philosophus dicens appellatione pecuniæ oĩs res continetur, cuius dignitas, i.valor nummismate mensuratur.

Constitutio ad præterita quandoque extenditur. c ¶ Attentatum.] & sic hæc cõstitutio trahitur ad præterita, nec mirum, quia hoc hic cauetur expresse. extr. de consti.c.fi.3. q.4.omnes, C.de sacros.eccl. l.fi.in fi. Et de materia attentatorum ante pęnã in cursam, v.g. Ante istã conclusionem est ecclesia interdicta sm vnum modum de hic reprobatis, aliqs celebrat in ea ecclesia,

rium a vel districtus auctoritate ordinaria vel delegata supponatur ecclesiastico interdicto pro pecuniario debito, vel pro cuiussuis monetæ vel pecuniæ b quantitate, quacunque occasione vel causa, seu quouis quæsito colore: pro eo maxime quod ipsorum domini, rectores seu officiales, quocumque nomine censeantur, aut incolę seu habitatores aut singulares personæ ipsorum statutis vel statuendis, ordinatis vel ordinandis terminis, huiusmodi debitum seu quantitatem non soluerunt hactenus, aut in antea non persoluent. Nos enim exnunc decernimus irritum & inane, si secus hactenus extitit attentatum,c vel contigerit attentari, illud que reuocamus omnino. Non obstantibus quibuscumque contractibus, d obligationibus, e pactis, f conuentionibus g compositionibus, h submissionibus, i fideiussionibus, k consensibus, l processibus m & sententijs super hoc habitis, vel habendis iuramentorum n pœnarum spiritualium & temporalium seu multarum o ap-

terdici, extra eo.tit.li.6.si sñia, §.ceterum, & sic prædicto modo posset directe poni interdictum, extra de spõ.est.aut non, & si reditur ad interdictũ hic prohibitũ: sed primo modo reditur ad interdictũ permissum. Sed quæro hoc casu permisso, non interdicit prouincia, vt dicto capitulo nõ est, sed interdicitur curato, ne celebrat, nunquid est iste celebrãs irregularis? Ar. qđ sic, extra lib.6.eo.ti.c.is qui.extra de cler.excõ. si celebrat. Sed dices ad hoc mitius agit cum lege, q̃ cum ministro legis ff. de arbi.l.Celsus. Sol. hoc casu nedum requiro inhibitionẽ iuris vel hominis, sed pęnam a iure inflictam, vt d.c.is q. & pęnalia nõ extendam. ff.de pęn.interpretatione, & de pę. dist.8.pęnæ, & extra lib.6. de reg.iu.odia, & extra eo.lib.de fil. presby. c.1.in fi. Sed quæro, ex delicto q̃s condemnatur ad pęnam pecuniariã, nũquid huic constitutioni locus est. Et vr, ꝙ non, q̃a hic loquit

tandem fit hæc constitutio, non releuatur per hanc constitutionem. not.simile, extra 6. lib.de reg.iur.c. ratihabitionem, argum.ff.de itin. actuque priua.l. 1. in fi. & l.seq. C.de sen.pas.l si in princ. ff.de capt. & postl.reue.l.in bello, §.factæ, auth.vt cum de appel. cogno.circa prin.coll.8.vbi no.quod constitutio, quæ extenditur ad præterita, non comprehendit decisa per sñiam, & extra lib.6.de reg.iu.c.factum. Io.Mon.

Contractus sunt duplices. d ¶ Contractib.&c.] & est ratio, quia innoxij tunc ligarentur per ista, vt s̃.in prin.extra eo. Romana §.si. pp hoc illicitum hic retractat. Et dic contractib. vel quasi, siue vltro citroq; obligatorijs, vt emptio & vẽditio & similes vel ex parte vna, vt est donatio. C.de sacros.eccl. vt inter diuinum, instit. de oblig. quæ ex quasi contract.nas.per totum.

Interesse est æstimatio pecuniaria. e ¶ Obligationib.] quæ sunt iuris uinculum, instit.de oblig.in prin. Sed quid si agatur ex obligatione ad interesse. Dic idem, cũ interesse sit æstimatio pecuniaria. ff.de re iud.l.si quis ab alio.

f ¶ Pactis.] quid sit pactum, & quæ conuentio habetur. ff.de pact.l.1.§ 1.& §.adeo.

g ¶ Conuentionibus.] ab initio.

h ¶ Compositionib.] ex postfacto Io.Monachus.

i ¶ Submissionib.] in iudices factis.

k ¶ Fideiussionib.] hoc est oblationib.non pricipalibus, sed accessorijs.inst.de fideius.per totum.

l ¶ Consensibus.] partium.Io.Monachus.

Interdictũ quãq. directe quãq. indirecte fertur. m ¶ Processibus.] & sñijs iudicum. Quid si non sit lata sñia interdicti directo, sed solum mãdatur rectoribus locorum, in quib. morantur, vel veniunt excommunicati ex causis prędictis ꝙ quamdiu morãtur ibi dem cessent a diuinis, ẽt trib. diebus post recessum, prout frequenter fieri consueuit. Vr idem, cum eadẽ sit ratio ff.ad l. Aquil.illud, nam alias præsens constõ imponeretur verbis, & nõ reb & debito fraudaretur effectu.argu.extra lib 6.de elec.commissa, §.porro, C. commu.de leg.l.2.in fi. Dic distinguendũ, aut agitur de delicto maiorũ, propter ꝙ terra posset directo in

in cõctibus & sic ad delicta nõ extendã, & ẽt ratio originis est consideranda, ff.de don. qui id ꝙ, & initium spectandum, ff.ad Mace.l.tñ, no.de elec.dudum 1. Dic contra ff.de pecul.3.§. idem scribit, & leuiter reuertor ad pœnam interdicti tollendam propter rationes sup eo.in principio tactas. Sed q̃d si oẽs & singuli cõsentirent, videt conuẽtio tenere. ff.de reg.iur.l.aliud, §.refertur, & ad municip.l.maior. Dic contra, quia infantes se ad hoc obligare non possent, cum eorũ ætas ignoret quid agat. C de fal.mo.l.1.idem in furioso, ff. de rei vend.l quod infans. Item tunc ligarentur mortui, ne commoda ecclesiæ militantis ad eos venirent, vt sup.eo.in prin. Sed contra per le.quę oẽa adstringit hoc potest fieri, extra de consti.c.si ergo & per pactũ. ff.de pact.l.non impossibile, & per consuetudinẽ: ergo & per pactum. C de fideius.l.fi. Sol pacta hęc non valent, quibus detrahitur honori Dei, & publicæ vtilitati animarum, & ubi contra animam hæreses pullulant, ut sup.eo.in prin.arg. extra de foro comp si diligenti, & de fer.conquestus, inf.de pact.ius publicum, & male adinuenta, utpote contra prædicta, tẽpore nõ firmantur authen. ut nul.iud.li.ha.lo.ser. §.1. coll.9. Pactũ nõ valet ꝙ detrahit honori Dei. Itẽ vbi agitur de electionibus, & similibus, quod maior pars facit, omnes facere videntur, vt dicta l.quod maior. Item ubi factum omnium respiceret debitum vel publicam vtilitatem, quia tunc sufficeret maior pars, extra de ijs quę fiunt a maio.pa.cap.c.fi. Sed vbi agitur tantum de commodo, uel incommodo singulorum, consensus omnium est requirendus extra de offic.arch.ad hæc in fi. C.de aucto.præst.l.fi. ff.de aqua plu.arc.l.in concedendo, extra lib.6.de reg.iur.quod omnes. Pactũ a maiori parte, an videatur factũ ab omnibus.

n ¶ Iuramentorũ.] nam ex quo non tenet contractus, nec confirmatio contractus valet. ff.de fideius.cũ lex, no.extra li.6.de reg.iu.non est obligatorum, Arg.contra C.de præd.mino.l.& si is. Sol.ut ibi.

o ¶ Multarum.] de quib.habes C.de mo.mul.& ff.de verb.sign.l.si qua.

a ¶ Spe-

a ¶ Speciali.] Sed qua liter sedes Apostolica illicitũ, vt hic, faciet licitũ, quæ ait quod est licitum, approbãtes, & illicitũ reprobantes ext. de præbẽ. dilectus 1. Sol illicitum quandoq; ex certis circũstantijs toleratur, vt dict. tit. de præ. nisi essent.

b ¶ Apparente.) sunt & quidem alij casus, in qb probare oportet per scripturã. no. extra lib. 6. de censib. Roman. §. postquam. Ioan. Mona.

Illicitum qñque toleratur.

positione, vel quacũque alia firmitate vallatis. Nisi talis suppositio interdicti hactenus forte facta, vel in antea fieret de Apostolicæ sedis speciali [a] licentia, & expressa, per ipsius sedis patentes litteras apparente. [b]

¶ Clemens quintus.

¶ Andronicum Palæologum se Imperatorẽ Græcorum nominantem, & hæresis ipsorum fautorem, excommunicatum denunciat, omnesque cum eo sic manente societatem contrahentes, ipso facto dicit excommunicatos, & eorum terras ecclesiastico supponendas interdicto. Suntque priuandi bonis quæ ab Ecclesia tenent, & talis societas seu confœderatio nulla est. Facit cap. ad Apostolicæ. de sent. & re iu. lib. 6.

CAP. III.

AD certitudinem præsentium, & memoriam futurorum, Andronicum Palæologum, qui Græcorum Imperatorem se nominat, tanquam eorundem Græcorum antiquorum † schismaticorum, & in antiquato schismate constitutorum, & per † hoc hæreticorũ, & hæresis ipsorum ac schismatis antiqui fautorem, de fratrum nostrorum consilio denunciamus excõmunicationis sententiam latam a canone incurrisse, ac ipsius fore sententiæ vinculo innodatum. Ceterum vniuersis & singulis regibus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, & ceteris omnibus cuiuscunque præeminentiæ, conditionis, status, nec non vniuersitatis, ciuitatũ, castrorum, & aliorum locorum districtius inhibemus, ne cũ eodem Andronico Palæologo in huiusmodi excommunicatione manente, societatem vel confęderationem aliquam contrahere sub quouis ingenio, vel machinatione præsumant, vel ei alias in his, quibus excommunicatus est denunciatus a nobis pręstare consilium, auxilium, vel fauorem publicum vel occultum. Et si secus præsumptum fuerit, omnes singulares personas contrarium præsumentes (non obstante qualibet indulgẽtia sub quacumque forma verborum, vel expressione ipsis ab Apostolica sede concessa, vel in posterũ concedenda, quam quo ad hoc viribus volumus omnino carere) sententiam excommunicationis, quam ex nunc in ipso ferimus, incurrere volumus ipso facto. Terras ipsorum & vniuersitates prædictas, quæ secus attẽtare præsumpserint, prout expedire videbimus, ecclesiastico curabimus subijcere interdicto. Ad priuationem omnium bonorum, quæ a quibuslibet tenent ecclesijs, & ad pœnas alias spirituales & temporales, prout vtile putabimus, processuri. Et nihilominus societatem & confœderationem ipsas (etiam si pœnarum & iuramenti additione, vel quacumque fuerint alia firmitate vallatæ) decernimus irritas & inanes. Datum Pictauis, iij. Nonas Iunij. anno ij.

† al antiqua torum.

† Quia nullũ schisma est, quod non sibi aliquã hęresim cõfingat, vt recte ab ecclesia recessisse videatur. ita B. Th. 2. 2. q. 39. art. 1. ad- de Turrecremat. in summa de Eccl. li. 4. c. & seq.

† Io. de ... na intra ... ã bene. p... 1. q. 2 dũ ... minit hu... extrauag... tribuit ... 6.

Idem.

¶ Excommunicati sunt, qui litteras a Papa ante suam coronationem concessas, impugnant.

CAP. IV.

QVia † nonnulli, prout accepimus, contra doctrinam Apostoli suæ prudentię, quin potius imprudentiæ innitentes, ac disceptare super his de quibus eis non expedit satagentes, asserere non uerentur, quòd summus Pontifex ante suæ coronationis † insignia se non debet intromittere de prouisionibus, reseruationibus, dispensationibus, & alijs gratijs faciendis, nec se in litteris episcopum simpliciter, sed electum episcopum scribere. Nec etiam vti bulla, in qua nomen exprimatur ipsius. Nos talium temeritates compescere cupientes, singulos, qui occasione huiusmodi aliquas litteras nostras super negotijs quibuscunque confectas † quæ a nobis ante donationis nostræ insignia emanarunt, ausi fuerunt impugnare, excommunicationis sententia innodamus. Datum apud Pesecum Burdegalen. diœcesis, anno ij.

† Prou. ... c. ne inni... ris. extra... const.

† Vide te... in c. inno... dñi. 23. di... ver. elect... tũ, & ibi ... mi & ali... & Ioannẽ ... selui trac... de ben. pa... 1. q. 2.

al. cõcessa.

F I N I S.

INDEX LOCVPLETISSIMVS
RERVM ET VERBORVM,
QVAE IN SEXTO DECRETALIVM,
Clementinis, & Extrauagantibus habentur.

Primus numerus paginam, ſecundus columnam denotat.

A

C

D

Di-

E

Epi-

excom-

G

H

dicta

Iudæi

L

non

Ordi-

poſtu.

scien-

Spon-

T

Finis rerum & verborum, quæ in sexto Decretalium, Clementinis, & Extrauagantibus habentur.

REGISTRVM.

S E X T I.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii KK Ll Mm Nn Oo

Omnes Quaterniones † Duernio.

CLEMENTINARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q.

Omnes Quaterniones P. Sexternio, Q Arboris consanguinitatis & affinitatis Duernio.

EXTRAVAGANTIVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T

Omnes Quaterniones R Duernio.

ADDITIONES
SVPER DECRETO
D. ANDREAE ALCIATI
PATRITII MEDIOLANENSIS
& Iureconsulti praestantissimi.

Quae quales sint, consulto dicere omittimus, studiosi Lectoris iudicio relinquentes, quam vtilitatem sint allaturae: non enim è re esse duximus, tanti Doctoris nomen fucatis verbis offendere, de quo tacere satius est, quam pauca loqui.

E tenebris, vbi latebant, eas extraxisse in tui gratiam operaepretium existimauimus, quod nostri operis est, aqui boniq́ consule: reliqua Deo Opt. Max. & Alciato accepta referto.

CVM PRIVILEGIO.



VENETIIS, Apud Iuntas. MDCXV.

D. ANDREAE ALCIATI
Additiones ſuper Decreto.

DISTINCTIO. I.

Diſtinctio prima, c. humanum genus, quod eſt primum in gloſſ. in verbo vult. capit. ibi vel expone iubetur. i. conſulitur, vide Felynum capit. ſanctorum, de præſcrip.

Can. Primo.

Capitulo omnes leges in gloſ. ver. faſ, eſt, ibi ver. aliquid mihi prodeſt, & tibi non nocet Fel. cap. inter dilectos, col. 2. de fide inſtrum.

Can. 2.

Capitulo ius generale, in fine gloſ. ibi & hoc ſolum per rationes ſufficit. 22. Vide ſimilem gl. in l. 1. §. pueritiam in verbo ratus, ff. de poſt. ad quam vide Auguſtinum, in l. iuſtitia eſt, de iuſt. & iure.

Can. 5.

Cap. cōſuetudo, in fine ibi conſuetudo; An aūt cōſuetudo relata in ſcriptis dicatur amplius conſuetudo, vide Dec. in Rub. de conſuetudin. in principio, qui tenet quod ſic.

In gloſſa ratione & ratio dicitur anima legis, vide Decium conſ. 64. colum. 4. & Fel. c. tua. col. 2. de iureiur.

Can. 9.

Capit. ius gentium. in gloſſ. 1. ibi alioquin ſi propria 213. vide Marſi. ſingul. 177. in eadem gloſſa, ibi niſi forte vide Fely. cap. ſecundo, in fine, de ſponſal.

Can. 11.

Capitulo ius publicum cum ſequenti in glo. quod nulli. Hoſt. qđ quando materia poteſt & iudæis conuenire in conſtitutione canonum, vide Deci. capitulo primo, colum. 13. verſic. confirmatur, de probat, & capit. conſuluit, el 3. de appellat. & Fel. c. 1. col. 11. verſicul. fallit, quinto, de conſtitu.

Diſtinctio. 2.

Can. 1.

Capitulo lex eſt in glo. fin. ibi maiores natu. 23. vide Felyn. capit. cum venerabilis, in principio, de excep.

Diſtinctio. 3.

Can. 4.

Capitulo omnes, in fi glo. & quid ſit pragmatica ſanctio, vide gloſ. fin. in c. 1. de rer. permut. & glo. 1. quæſt. 1. in ſumma, in princ.

Diſtinctio. 4.

Can. 2.

Capitulo erit autem lex, ſi autem lex eſſet inhoneſta, nunquid illi ſit parendum, uide Abb. cap. fin. notabili quarto. de præſcrip. & an ſit nulla ipſo iure, uide Felynum cap. cum omnes, colum. 2. de conſtit. & vtrum ſit rationabilis eſt in arbitrio iudicis, vide eum. in capit. eccleſia, columna ſecunda, eod. tit. Deci. conſilio 335. columna fin.

Can. 3.

Capitulo in iſtis, in glo. fin. & vidė Abb. capit. cum ex officijs, columna quarta, de præſcript. vide omnino Felynum, columna quarta, qui tenet contra Abb.

Can. 6.

Capitulo denique in gl. 1. & quodlibet beneficiam etiam ſimplex dicitur dignitas largo modo vt Hoſt. Io. And. cap. ſi forte, in 3. glo. in nouella.

In glo. conſuetudine, in princ. uide Dec. q. 170. col. pen.

In eadem glo. in vlt. ver. Generali, Intellige ſi talis conſuetudo eſſet contra præceptum naturale, vel diuinum alias, ſecus ita ſuper Mod. capit. nam concupiſcentiam, col. 2. de conſti.

Diſtinctio. 5.

Capitulo primo, in gloſſ. ibi, item ſententiæ rigorem, & ideo cum ius naturale ſit immutabile, ſuper eo nō poteſt fieri diſpenſatio, de hoc, vide quę not. Felyn. & Dec. c. ſciſcitatus de reſcrip. & vide Dec. colum. 4. in fine.

Diſtinctio. 6.

Capitulo fin. non eſt peccatum in gloſſ. his ita in fine, de mutatione, l. vide aliqua per Felyn. cap. translato; in princ. de conſtit.

Diſtinctio. 7.

Can. 2.

Capitulo fuerunt in glo. prima, vide Decium capit. 1. notab. 2. de offic. deleg.

Diſtinctio. 8.

Can. 1.

Capitulo quo iure in gloſ. 1. ibi defendis. de iſto uerbo, uide Felynum in rubr. de except. Alexan. conſil. 163. volum. 5.

In gloſ. mea, ibi hæc uerba, Meum, ſuum, uide Abb. c. quia in vlt. notab. de iudic.

Can. 2.

Capitulo, quæ contra mores in glo. aut peregrini, uide Abb. cap. 2. de ieiun. in fin. ubi ponit dictum contra Mediolanenſes Schot. & Cardinale in cle. 2. in 5. q. de celebr. miſ.

In gl. immo, ult. verbo, venientes, vide Felyn. cap. conſtitutus, colum. 7. de reſcript.

Can. 7.

Capitulo fruſtra, in glo. ibi item quod ſit de ſcientia, & quod requiratur ſcientia Principis, ubi conſuetudo eſt contra ius publicum auctoritate, & utilitate, uide Felynum, capitu. cum ex officij, columna quinta, de præſcri. qui tenet cōtra Abb. & idem quando inducitur conſuetudo contra legem prohibentem creare nouā conſuetudinem in contrarium.

In ea. gloſſ. circa fin. ibi, quidam tamen dicunt, & in hoc non ſufficit tēpus centum annor. quæ colligitur ex verbis Felyn. capit. ſi diligenti, in fin. de reſcrip.

Diſtinctio. 9.

Can. 2.

Capitulo, vt veterum in gloſ. Græci, circa princip. gloſſ. iſtam male taxat Eraſmus in ſuis ſcholiis appoſitis procem. Hieronymi in Pentateucum, in fin.

In ea. gl. vlt. mediū, ibi, quod quantumcunque authenticum ſit. &c. vide ad hoc Dec. ca. quando. 10. no. in fi. de prob. & Fel. c. inter dilectos, colum. quinta, de fide inſtrum. & cap. parte. cl. de reſcriptis.

Diſtinctio. 10.

Can. 1.

Capitulo lege. in gl. lex humana, vide Abb. c. ad euidentiam, col. 2. de eccl. ædifi. & Fel. in c. quæ eccleſiarum. col. 16. de conſtit.

In glo. 1. circa fin. ibi quod ſi princeps legitimat aliquem, vide Dec. qu. 14. 4. col. pen.

Can. 5.

Capitulo imperium in gl. in fi. ibi quod reges conferunt Decanatus, itē eccleſias, vt gl. not. 16. quæſt. 7. in ſumma, in fi. vide Roman. conſi. 166. incipien. iſte Petrus, & Decius conſi. 134. columna ſecunda.

Can. 7.

Capitulo ſi adiutorium, vide Pau. de Caſtro conſilio 157. volumine 2. Alexan. conſil. 121. in fine, uolum. ſecundo.

In gloſſa prima limita, dictam gloſſam, niſi vtrumque ius idem diſponeret, & quia tunc licet allegare, ita Hoſt. Abb. capitu. primo, vltimo notabili, de confeſſ. & capitu. cum nobis in primo notabili, de præſcript. & capitulo cum nobis notabili ſecundo, de teſtibus, & capitulo ſecundo requiris, quarto notabili, de appellation.

Can. 8.

Capitulo quoniam in glo. diſcreui. circa medium non appellatur ab Imperatore ad Papa in Temporalibus, limita iſtam gloſſam niſi Imperator negaret iuſtitiam in c.nouit de Iudic. & uide caſum per Deci.capit.cum veniſſent de iu.col.pen.& Abb.Rubrica de appell.col.3.& ratio gloſſę eſt quia licet habeat iuriſdictionem in Temporalibus, habitu non tamen exercitium actu.vt d.c.nouit & vid.Dec.d.c.nouit.in glo.in verbo indigere.

Can. 11.

Cap.quis autē.in gl.in fi.ibi & ſic aliud eſt contemnere, vid.Dec.c.cum non ab homine not.7.de iud. & c.prudentiam in glo. in ver. arguendus de off.deleg.

Diſtinctio. 11.

Capitulo 1.in glo. ibi vel tanquam lex eſt obſeruanda, uid. Abb.c. cum Ioan.col.6.de fid. inſtrum.

Can. 7.

Capitulo in his rebus ī gl.fi.in fine: contrarium tamen tenet. Io.An.pro ut refert Abb.d.c.cum in cunctis de his qui fiunt a maiori parte.

Can. 10.

Capitulo hoc veſtræ in glo. prima delictū Iteratū grauius punitur, vid. quæ poſui ad c.ii, qui altari.15.q.8.& D.Ronch.c.fi.1.not.de conſuetud.

Capitulo fi.in gl. auctoritate circa medium confirmatio Papæ quid operetur, vide Marſil ſingul.196.

Diſtinctio. 12.

Can. 2.

Capitulo præceptis in gloſ. cauſatio circa princ.ibi abſolui, ut contrarium tenet Abb.c.3.de re iu.

Can. 8.

Cap.nos conſuetudine circa fi.ibi non autē &c.ſpirituale eſt iſto caſu vt dicit Dec.in §.de adult. de iud.in fi.

Can. 11.

Capitulo illa autem in glo.ſocietate Argumētum cōtra ſcholares Mediolanenſes, qui Papię ſeruant carnis priuium Mediolani.de quo uide Abb.ca.2.in fine de obſeruat. ieiunij.

Can. 13.

Capitulo de his in gloſſ. fin.& omnes pœnas infligere præter diſpoſit. vt notant Doct.cap.ſi quis Epiſcopus de accuſatio.

Diſtinctio. 13.

Can. 2.

Capitulo Nerui in glo.a contagione in princ.vide Abb.capit.ego enim colum.fin.de iur.iur.

Diſtinctio. 14.

Capitulo primo in gloſſ. iſta ſunt contradicta per Abb.capitulo ſecundo de homicid. & quod quis poſſit alium occidere ut ſe defendat, ſed dic quod iſta gloſſ.hic intelligitur, quando primum eſſet malum ex ſe naturaliter, ſecus ſi conſtitutionem vt ibi.

Diſtinctio. 15.

Can. 1.

Capitulo canones uerſic. quartā. Synodus ibi ſacerdotum, 1. Epiſcoporum gloſſa prima, capitulo concilia, 17.diſtinct.

In eo capitulo in fin. ibi conuentus &c. & conuentus, dicitur etiam pro ſynodo, cap.1.de teſt.

Diſtinctio. 16.

Can. 1.

Capitu. canones in gl. Apocryphi libri.an libri Salamonis ſint recepti ab eccleſia uide Abb capit.1.de præſump.uide Felyn.colum.1.

Can. 1.

Capitulo quoniam in gloſ.fin. ibi, eſt hic argum. quod eadem ſit cauſa appel.cum princip. uide Felyn.capit. firmitatis not.primo de reſt.

Can. 9.

Capitulo ſexta in gloſſ in principio uide Not. capitulo ſecundo, qui de præben. in 6.

Can. 12.

Capitulo fin.in gloſſa ibi item argumentum quod nulli licet ignorare, uide Decium conſil. 160.columna quarta.

Diſtinctio. 17.

Can. 1.

Capitulo 1.in glo. circa fin.in contrarium dicit gloſſ. capit. de concilijs proxima diſtin.

Can. 2.

Capitulo ſynodum uerbo huius ſedis, uide Decium conſil.151.in quarta dubio.

Can. 4.

Capitulo nec licuit in gloſ.per ſeculares, ibi, poteſt laicus punire, contrarium tenet Abb.capit.at ſi clerici, colum. 16.in fin.1.gloſſ.de iudic.uide late de materia.

Can 7.

Capitulo fin. in gloſſ. qui prior eſt in dignitate prefertur: in contrarium uide gloſſam, capitulo ſexta 16. diſtinct.c.

Diſtinſtio. 18.

Can. 1.

Capitulo primo, in gloſſa fin.in fin. uide pro intellectu iſtius gloſſæ Abb. capitulo cum conſuetudinis de conſuetud.

Can. 8.

Capitulo Epiſcopus uerbo, ut perſona ſua, an per procuratorem, quis dicatur exhibere præſentiam ſuam, uide Abb. capitulo cum probati de appellat.

Can. 9.

Capitulo placuit in gloſſa prima in fine quartana non excuſat, ut in l. quæſitum, ff.de re iudicata.

Can. 11.

Capitulo ſi Epiſcopus in gloſſa regia, prima, & quod Epiſcopus poſſit eſſe in officio Regis probatur in capitulo cum probati, uide Doctor.de appellat.

In eadem gloſſa ibi, item in hac ſynodali, uide Abb.capitulo cum cauſa, in principio, primæ gloſſ. ff.de offic.delegat.& capitu.ego colum.2. in fin.de iureiuran.& Felyn.capit.ex litteris, colum.5 de conſtit.

In glo.fin. de feudo probatur capitulo, de ſtat.regul. in 6.§.uerum, circa medium. & de quo uide Abb. capitulo uerum, columna tertia, de foro competen.

Diſtinctio. 19.

Can. 1.

Capitulo, ſi Romanorum in gl.dicendo, vide Dec.conſi.76.col.2.

In gl.de ſunt, vide Fel.c. inter dilectos, col.5. de fide inſtrum.

Can. 3.

Capitulo in memoria uerbo Feramus, uide Felyn.accipimus, colum.2. in princip.de fid.inſtrum.

In gloſ.falſam, in fin. uerbo mandato, uide Felyn.capitu. ſecundo, colum.pen.uerſic.3: intelligitur, de fide inſtru.

In eod.capitul. uerbo aliud ad hoc vide aliqua per Dec. c.2. no.3. de reſcrip.

Can. 6.

Capitulo Anaſtaſius in gl.concilio, in fi.uide. quod not. Abb. c. maiores, de baptiſ.

Diſtinctio. 20.

Can. 1.

Capitulo de quibus in gloſſ.exempla, an exemplis ſit iudicandū, uide Ab.capitulo ſecundo, in primo notab. de præſumpt.Decium.rub.de reſcrip. colum.2.

Diſtinctio. 21.

Can. 1.

Capitu.clericis, §.Pontifex ſuper eo uerbo, Vide Abb.capitulo in cauſis, primo notabil.de re iudicata.

Can. 17.

Capitulo nunc autem in fin.principii, uerbo iudicabitur, uide Dec.conſil.151.

Diſtinctio. 22.

Can. 1.

Capitulo omnes in gl.1. uerbo ſolus, uide Fely.capit. cum acceſſiſſent, col.7.uerſic.5. quo. de conſti.

In gl.in iuſtitia uerbo Papa, uide Alex.conſi.219.nec arguendi, colum. 2 uolum.2.

Can. 2.

Capitulo ſacroſ. in gl.1. ſine intermiſſione ſit quod ſit ex aliquo interuallo.uide Gemin.c.1.not.2. de reſtiſpol.Fel.§. Rex pacificus, colum.prima.

In eo.capitulo ſacroſ. ibi eſſe Apoſtolis, uide Rotam.447.colum.2.

Can. 4.

Capitulo de Conſtantino in gl.neſcio, uer.nocet eccleſiæ, uide Abb.cap. ſi diligenti no.3.de præſ.1.& c.fi.col. pen.eo.tit.

Can. 6.

Capitulo renouātes in gl.1.in principio. An ad archiepiſcopum appelletur omiſſo medio, uide Abb.in cap.2. colum.2.de app.

Diſtinctio. 23.

Can. Primo.

Capitulo in nomine Domini: An iſta uerba in nomine Domini ſint de ſubſtantialibus inſtrumēti, vide Dec. c.1.col.3.de fide inſtru. & aliqua per Doct.c.2.in prin. de teſti.

In

In gl. audientia, in fi. ibi. & quod ei denegatur, an autem negata audientia sit etiam prohibita appellatio, vide Dec. c. I. colum. 2. de rescrip. & Felyn. cap. significauerunt, colum. penul. de rescr.

In ead. glo. nec excommunicatus, an excommunicatus possit petere restitutionẽ, vide Fel. c. dilectus filius, col. pen. de rescri.

Can. 2.

Capitulo, qui Episcopus in gl. examinetur, vide Dec. c. constitutis not. 4. de app.

Can. 4.

Capitulo tales in glo. I. ibi, item est hic arg. vide quæ in simili allegat gl. in rub. reg. cancel. in fine.

In gl. graue, vide Fel. c. si quando, col. 4. de rescri.

Can. 5.

Capitulo illud verbo postulantur, vide Abb. c. 3. col. 3. de re iud.

In gl. I. circa medium, vide Abb. in allegato consi. super iis, col. 3. & Aret. consi. super iis, col. 3. & Aret. ibi, col. pen. versic. quæ conclusio, vbi ponit intellectum ad istum textum,

Can. 6.

Capitulo quamquam in gl. vt fidẽ in prin. vide Abb. c. tua. in fi. de iuretur.

Can. 9.

Capitulo ecclesiastica in glo. ceruicem, vide Rom. sing. 381. alias 361, tu hæres.

Can. 10.

Capitulo communis in glo. suorum vbi item not. vide Abb. c. ex transmissa, col. 2. de præscri.

Can. 13.

Capitulo quorundam in glos. non potest, in prin. fallit. in testib. de quo vide Abb. c. præsentata, in fi. de testib.

Distinctio. 24.

Can. 2.

Capitulo nullus in gl. I. de fama, vide Marsi. sing. 97. & vide Fel. c. si. col. 10. fallit, 6. de præsumpt.

Distinctio. 25.

Can. 3.

Capitulo vnum Orarium, §. alias ea demum in gl. ebrietas tex. tamen in cap. I. de reliquiis, & venera. sanctorũ, videtur ponere pro regula, quod ebrietas sit peccatum mortale, de quo vide per Beatum Thomam in secunda, secundæ, in tractatu de Gula, & Albericum de Rosat. in leg. I. C. si quis Imperato. maledixerit, & quando habuit principium, 35. dist. capit. sexta die.

In eo. §. circa fin. ibi, vel sumptuosa conuiuia, uide in simili gl. in l. idemque, §. idem Labeo, ff. mandati.

Can. 4.

Capitulo qualis circa princ. uerbo in spiritum sanctum, uide Bart. in l. qui ea mente, ff. de fur.

Can. 5.

Capitulo primum, in gl. I. in prin. ibi amodo promoueri, uide Abb. cap. testimonium, col. 3. de testib. uer. tenet q̃ sufficit, quod perseuerare in quolibet peccato mortali, & non publico ut tenet Fe. c. fi. in I. col. eo. tit.

In eadem gloss. circa finem, & in not. tenet quod non posset promoueri, tamen potest dispensari. Ita Abb. c. quid in 2. col. de elect.

Distinctio. 26.

Can. I.

Capitulo vnius uxoris uerbo prorsus quo ad forum conscientiæ intellige, secus in contentioso, quia etiam post baptisma potest accusari, ita intelligit istum text. Aret. c. de his, col. 3. de accus. & Dec. consil. 130.

Can. 3.

Capitulo deinde in glo. I. in principio, ibi, & cum eo alij de dictione alius, & uerbo alias, uide Deci. rubr. de probat. colum. II. uersic. 6. Aret. & de dictione ceteros, uide Ias. in l. stipulationes non diuiduntur not. 2. de uerbo. oblig. & not. quod dictio ceterum repetit. interdum supradicta, in genere non in specie, ut probatur in stit. de tut. in princ.

Distinctio. 27.

Can. I.

Cap. Diaconus in gl. tacuerit contrarium tenet Deci. cap. cumana, de elect.

Distinctio. 28.

Can. 10.

Capitulo quia in glos. nec eam in prin. ver. extrema, uide Fel. inter dilectos, col. 4. de fide instrum.

Can. 12.

Cap. si qua uers. uidua, uide Rotam consil. 447. in nouis.

Can. 14.

Capitulo Presbyterum in glos. fin. excommunicatus tenet, dicere officium, uide Dec. cap. intelleximus, col. 2. de iudic.

Distinctio. 30.

Can. 2.

Capitulo quæcunque, uide Romanum singul. 594.

Cap. si quis uirorum in glo. in fin. uide Alex. consil. 80. in fin. uol. I.

Distinctio. 31.

Can. I.

Capit. ante triennium circa princ. ibi non inuenit, nunquid clericus teneatur ad strictiorem uitam, quam fuerit illa, quando ingressus est monasterium, uide Abb. & alios ca pitul. ad nostram, col. 3. de appel.

Can. 10.

Capitulo omnino, in glo. ut mercede, in prin. uide Felyn. cap. postulasti col. 10. de Rescrip.

In ea gloss. in fin. uide Felyn. capit. quam sit de iudic.

Can. II.

Capitulo Nicena in prin. uerbo leges uide Abb. c. I. not. I. de re iudic.

In eo. consi. circa medium uerbo castitatem, & an castitas sit in coniugatis, uide Alex. in l. mulier, §. cum proponebant ad Tebellian.

Distinctio. 32.

Can 2.

Capitulo si qui uero sunt ibi & stipendia sua &c. sed intellige qđ istud non est proprie beneficium, &c. uxorati possunt illud tenere uide glos. in reg. Cancel. in 61. arg.

Can. 4.

Capitulo nullus in gl. circa mediũ, Notorie fornicator & simoniacus ipso iure sunt suspensi, & uide Abb. ca. at si clerici colum. II. uers. & ad prædicta. de iudic.

Can. 5.

Capitulo præter in glo. I. in fi. uers. nisi in sententia, contrarium tenet Abb. c. pastoralis in glo. fina.

Can. 6.

Capitulo ad hoc. In glos. Ducibus, Papa potest dare potestatem laico excommunicandi, vide Fely. c. ex parte decani, colum. I. de rescrip.

In glo. officium, circa fin. vide glo. & Doct. c. cum non liceat de præscri. & c. veniens, eod. tit.

In gloss. per manus, circa finem & hanc tenet Abb. c. nõ est in fi. de sponsa.

Can. 10.

Capitulo eos in glos. I. circa finem vero familia, uide Abb. cap. 2. col. 2. de for. compet. & Rom. singul. 658.

Can. II.

Cap. erubescãt in fine verbo cognitor vide Dec. cap. nouis I. no. de iud.

Distinctio. 34.

Can. I.

Capitulo quorundam in gloss. episcopus uide Abb. cap. non potest, col. 3. de re iud.

Can. 3.

Capitulo Christiano verbo plurimas. Not. quod licet dictio plures sit duorum numero Regula pluralis locutio in 51. tamen dictio plurimi eo numero non contentatur, & quod prius dixi habet locum nisi dualis numerus antea sit expressus, probatur c. quia in iunctis de præben. & de hoc vide quod not. Bald. in l. si post tres colum. 2. §. si quis cautio & dictio plures potest comprehendere quoscunque, in quibus sit eadem ratio & vult glo. in clem. fin. de iur. patr. in versic. quoscunque & vide Anch. consil. 58. colum. I. in fin. ubi tenet quod dictio omnes non verificatur in duobus, si interdum verificetur etiam in vno l. si Titius in princ. ff. de lib. & post. & dictio aliquot uerificatur in duobus, uide Felyn. ca. ex litteris col. 8. vers. I. conclusio de constitutionibus.

Can. 4.

Capitulo fraternitatis in gloss. I. circa fin. ibi sit æquitas, vide Goffredum in summa de cohabit. Cleric. & mulier.

In glo. professum: ibi sed dic, quod diuersitas, Not. in pœnis alternatiuis pœnarum optio datur iud. de quo ui de per Alex. l. si soror. C. de collat. Felyn. c. inter ceteras de rescript. colum. 2. uer. fallit, 5. & c. sicut Iudæis.

Can. 13.

Capitulo, uidua in glo. quæ multorum, uide Socin. consil. 54. colum. 2. uolum. 3.

Can. 15.

Capitulo Lector uer. bigamus, uide Dec. consil. 112. col. 4.

Distinctio. 35.

Can. 2.

Capitulo ab exordio in gloss. Ad, a, quæ est prima latinorum ibi postea iura, & intellige etiam in præiudicium tertij. per gl. in l. si vnus §. pactus vers. quid in specie, ff. de pact. & gl. c. naturales. si de feudo fuerit controuersia, & ad illud quod allegat iste textus, quod res de facili reuertitur ad naturam suam, vide multa singularia per appostillas in c. veniens, col. 6. de rescrip. & Fel. c. cum omnes, col. 3. in gl. 1. de consti.

Can. 4.

Capitulo ecclesiæ Princeps in glo. buccas, & an quis debeat prædicare ieiunium, vide Abb. c. 1. de testibus.

Distinctio. 37.

Can. 12.

Capitulo si quid veri in glossa prima, circa medium, Abb. in capitul. nouit, columna octaua, infert ex hoc textus, quod ecclesia potest, vti legibus laicorum in quãtum faciunt per se & respuere, quod est contra se.

Can. 13.

Capitulo relatum. in glo. in pueritia, puer, & seruus quo casu possunt testari, & vide Abb. c. cum nobis, col. 3. de præscrip.

Distinctio. 38.

Capitulo 1. in glo. ibi ignorantia iuris, & uide ad hoc Aret. capitu. fraternitatis, in penult. cart. in fin. de testibus.

Can. 1.

Capitulo ignorantia in glo. uide Moder. in rubrica de rescrip.

Distinstio. 39.

Can. 1.

Capitulo Petrus Diaconus in glos. 1. duplex simplicitas, uide Abb. capit. veritatis notabili primo, de iureiur.

Distinctio. 40.

Can. 5.

Cap. homo in gl. cadit circa princ. uide Abb. c. cum quidan, de iureiur.

Can. 6.

Capitulo si Papa, in glo. à Nemine, in fi. ibi, sed dicit, uide Fel. c. non potest, col. 2. de re iud.

In glo. a fide, in princ. quando, & in quibus Papa possit accusari, & uide Abb. cap. cum uenissent, colum. 1. in fin. de iudic. ubi dicit quod & de hæresi non potest accusari largo modo, & nisi crimen habeat istam qualitatem, de quibus hic in gloss. allegat glo. in cap. si quis pecunia, 73. seu 79. dist. & uide late per Deciũ consil. 351. colum. 2. Fel. cap. super litteris, colu. 40. uers. an sua sit iurisdictio, de rescrip. & in capi. nonnulli, colum. 5. de rescrip.

In ea. glo. ibi, & contumax dicitur infidelis, quid in infideli, not. Abb. c. nouit. 3. not. de iud.

Can. 9.

Capitulo illud in gloss. ibi, & certe pro Nobilibus, uide Corset. in repet. cap. grandi, colum. 9. de supple. negl. in 6. & Abb. cap. constitutis, colum. 3. de appel.

Distinctio. 41.

Can. 3.

Capitulo non cogantur in gloss. 1. uide Fely. cap. cum omnes, colum. 18. in glo. pen. de constit.

Distinctio. 45.

Can. 3.

Capitulo, qui sincera, circa finem, verbo codicibus facit cap. in omni, in fi. de testi.

Can. 11.

Capitulo, & qui emendat, uerbo inuitis, uide Felynum capit. apostolicæ, colum. 2. de except.

In gl. corripit, ibi 50. propria, &c. uide Abb. ca. cum uenissent, in fin. de iudic.

Can. 17.

Capitulo, sed illud in glo. ut ceteri, intellige in prælato, ut per Abb. c. nouit, col. 11. de iud.

Distinctio. 48.

Can. 1.

Capitulo quoniam multa, uide Dec. c. cum te in ult. not. de rescrip.

Distinctio. 49.

Capitulo 1 in glo. si adhuc, in fin. ibi per baptisma post pænitentiam, quis non potest accusari de crimine commisso ante baptismum, uide Dec. consil. 130.

Distinctio. 50.

Can. 1.

Capitulo si lapsis in glo. non statuta ibi, qui enim deponitur, Fel. d. cap. ex litteris, de constit.

Can. 3.

Capitulo presbyterum, in fin. glo. 1. no. ex glo. quem posse remoueri ab uno ordine tantum, & in aliis remanere: idem tenet gl. in cap. clerici, de cler. exc.

Can. 7.

Capitulo si episcopus ibi chartam falsauerit, uide Abb. cap. tam litteris, colum. de testi.

Can. 10.

Capitulo accedens in glo. 1. circa fi. & ad hoc quod priuilegium dignitatis nõ finiatur finita, uide Mart. sing. 107. priuilegium.

Can. 11.

Capitulo postquam in gloss. uerbo dic melius ad hoc, ut per Abb. cap. bonæ, el 2. de elect.

Can 17.

Capitulo ferrum in glo. incipit, in princ. limita istum text. ut per Abb. c. testimonium 4. not. de testi.

In ea. glo. in fin. quod per dispensationem quis perinde habeatur ac si esset habilis de iure communi, tenet Bald. in l. liberos per illum text. facit tex. in l. Imperialis, §. similes 2. Doct. C. de Nupt.

In gloss. quod non circa finem ego dico. 3. contra omnem præsumptionẽ admittitur probatio: & in simili, quãdo Ius statuit de Ignorantia. uide Felyn. c. quosdam. colum. fin. de præsum ptioni.

Can. 22.

Capitulo constituerent in gloss. de trahen. in princ. vide. Abb. §. de adulter. col. 3. versi. si vero. de Iud. vbi dic quod dispensatio respectu dispensantis est quid fauorabile, & uide ibi per totum pen. colum. tex. hic uide extende colum. penul. vers. quæro ad declarationem.

In eadem glossa ibi rigore est quidam, uide Abb. c. si clericus laicũ not. li. 3. de for. comp. 2. c. 2. de re iud.

In eadem glossa in fine Differentia inter rigorem iuris, & dispensationẽ iu. & no. quod iudex cogitur dispensare causa leg. subsistente Abb. c. pastoralis. §. 1. in fin. de app.

Can. 24.

Capitulo si quis in glossa sententiã, ibi qui frustratorie, & hoc sequitur Dec. c. 2. 1. not. de app.

In glos. uideri circa principium uide capit. cum contingat de rescrip. ubi late.

Can. 25.

Capitulo Domino in glos. necesse ibi Episcopus peccat si non dispensat. & an Episcopus teneatur dispensare, ubi subest causa, uide Abb. c. de adult. col. pen. de iud.

Can. 26.

Capitulo si quis diaconis in gl. deprehensi in prin. uide Abb. c. cum non ab homine. col. 4. de iud.

Can. 31.

Capit. de his in glo. seruatæ. ultra mediũ ibi, sed nunquid sacerdos uide Fel. cap. 1. col. 2. de exceptio.

In eadem gl. in fi. An autem sufficiat inchoasse pœnitẽtiã, uide Doct. §. de adul. col. pen. de iu.

Can. 33.

Capitulo de his clericis in glo. sacerdotis de hoc uide per Abb. c. at si clerici, §. de adulteriis col. 3. uide Dec. op. de iu. uer. in 2. par. gl 1.

Can. 36.

Capitulo si udeat. uersi. collegare uide Felyn. capit. ad aures in fin. de rescrip.

In gl. sex & not. limitari c. ad hæc de rescrip.

Can. 39.

Capitulo si quis uoluntate in gl. prima ibi semper de ista Dictione semper uide Ias. l. 1. col. 6. ff. solu. matr.

In eodem capi. ibi casu. intellige etiam si dabat operam rei illicitæ ita alleg. gl. c. 1. de præsumpt.

Can. 48.

Capitulo fidelior in gloss. 1. uide Roman., sing. 533. ex hac gl. & collige quod ex malitia sua quis consequitur cõmodũ, uide glosã l. usuras. C. de solut. 2. Decr. omnis, §. de adult. in fi. uers. & dum Abbas de iudiciis & eundem c. cõstitutis col. per. 2. sequitur de app. 2. Felyn. c. cã te col. 6. uer. infidelitas, de rescri.

Can. 49.

Capitulo ex pænitentibus in gl. rõ perdit uerbo ex hoc qđ immediate sequitur uide Abb. c. suscitatus col. pe. in fi. de rescri.

In eadem gl. ultra medium ibi sic nec solus potest dispensare super uerbo dispensare & hoc tenet Abb. dict.

§.de

§.de adult. col.2. versic. sed circa faciunt.

In eadem gl.in fi.ibi & est ea ratio per hãc gl. vide Bart.in l.si confessus, ff.de Custod.& exhib.& c. & Arch.c. causam quæ el primo,col.5.& sequẽ. ver.præterea,de testi.in fi.& Fel. c.1. col.3.de excep.

Can. 50.

Capitulo quicunque in fi.vers.perpetua vide Rot.447. in nouis.

Can. 62.

Capitulo placuit in gl. Epistolam, Episcopi dispensant cum vero bigamo quo ad ordines minores, ad alios solus PP. vide Rotam 44. in nouis.

Distinctio. 51.

Can. 1.

Capitulo aliquantos in glo. ad sacerdotium circa principiũ verbo nec testis & hoc intellige etiam in defectum: secus si de crimine agerent ciuiliter nam tunc clericus potest testificari contra laicum de quo vide Fel.c. de cetero,col.1. in prin. de test. & ibi vide de q.gl.hic de pœna. Talionis.

Can. 3.

Capitulo præterea in glo.prima c. principium ibi, sed quid si aliquis,vide quæ in sim. notant cap. quoniam Abb. in q. de Pedona. de offic. deleg.

Can. 5.

Capitulo,qui in aliquo in glos.qui concubinas,in gl.1.circa fi. item literas potestatis dispensandi, vt Abb.docet,c.2.de schismati: v.istam gl. optime declarari.

In ea,gl.in fi.vide Fel.c. ad audientiam,el 2.col.6.

Distinctio. 54.

Can. 7.

Capitulo frequens in gl. fi. vide Abb.cap.sæpe,col.3.de restit. spol.2. vide Abb.capit.verum col. pen,de fo. comp.

Cap. 9.

Capitulo generalis in glo. reddantur vide ad hoc late per Abb.in ca. si. antep.col.de præscr.

Can. 14.

Capitulo si seruus in gl. officio, & fauore ordinis vide in simili Dec. c. super 10.col.2.ver.vnus casus,de offi. deleg.

Can. 17.

Capitulo multos verbo districtiore vide Abbas c.ex tex.not. 3. de iur. iur.

Distinctio. 55.

Can. 12.

Capitulo præcepta in glo. inferiores; qui vnum testiculum tantũ habet non potest esse miles, & quod secus fit in clerico,vide Fel. ca. cum ex officij,col.pen.de præscr.

Distinctio. 56.

Can. 2.

Capitulo vndecunque in gloss. sic malũ, & an Emphyteusis data naturali transeat ad naturalem, vide Decium cap.in præsenti, colum. 21. de probat.

Can. 3.

Capitulo nunquam in gloss.1.vide Corset. in repetit. capit. grandi, colum.8.

Can. 6.

Capitulo satis circa finem,ibi non, quia cum clericus, vide Rom. singul.686.

Distinctio. 57.

Capitulo 1. si quis ægritudinẽ ipsius,ibi,vide Rom. sing.416.

Distinctio. 58.

Can. 2.

Capitulo si quis de alterius in gl. 1.in fi. ibi quod hic dicitur de ecclesia monachali, vide Abb.cap.causam, quæ col.2.de iud.& cap. cum acta.primo no.de re iud.

Distinctio.59.

Can. 2.

Capitulo si officia in glo. quis notat modum in fi. vide Dec.consil.52. col.1.

In tex. ibi & vt nomen ætatis implent.i.senectutis.

Distinctio. 61.

Can. 7.

Capitulo statuimus in gl. nouĩ seniores intellige tempore non ætate, vt vult Inn.& vide Dec.c.clerici,col. 2.de re iud. vbi idem tenet.

Can. 8.

Capit.Neophytus in gl.1.circa medium,vide ad hoc Fel.c.cum nuncius in prin.vbi dicit, quod quando cessat causa finalis, cessat lex, secus si causa impulsiua, & ibi ad hoc plura.

Can. 11.

Cap.nullus,vide Abb. cap.cũ vene. col.11.de exc. In gl.ciuit. vlt. pri.ibi. sed quid si maior pars, electus a maiori parte de gremio suo ꝑfertur electo a maiori extraneo, vide Abb.c.cõstitutis,col.2. de app.

In ea,gl.circa finem ibi, quod es vicinum,vide Dec.c. ad præsentiã, not. 2.de app.

Can. 14.

Capitulo obitum in gl. penu.in fi. (vide Fel.) ibi.item uisitator,c. dilectus,col.2.de rescr.

Distinctio. 63.

Can. 1.

Capitulo nullus in gl.prima, in fi. vide Fel.cap.cum omnes, col. 15. de constit.

Can. 10.

Capitulo quanto in gl.1.ibi si quęras quale ius,vide Abb.c.super his 2. not.de accusa.& ibi Aret.col.3.ver.& quia.vbi allegat.Bal.ad hanc gloss. in multis locis.

Can. 12.

Capitulo nosse in gl.1.ibi licet quis nominetur,vide Fel.c.significante,in fi.de rescr.

Can. 18.

Capitulo lectis in princ. verbo futurum, vide Aret.rubr. de iudic. vbi allegat istum tex. ad hoc quod postulatio consecrationis potest a laico præscribi, v.idem dicit de iure patronatus. de quo vide Dec. ibi in 1.lect. col.9.

Can. 19.

Cap.Metropolitano in gl. ex presbyteris,in fi.vide Fel. in cap.cum dilecta,col.3.de rescr.

Can. 23.

Capitulo in synodo, in glo. 1. An confirmans videatur dare,vide late Fel.in alleg.c. inter dilectos, de fide instr.col.9.

In gl.Apostolica,vide Fel. c. ecclesia,col.2.de constit.

Can. 24.

Capit.Salonitana, in gloss. 2. circa med.ibi,sed hæc veritas, vide Fel.ca. 2.col.3. de excep.

Can 29.

Capitulo cum Adrianus in glo. fi. ibi alium præsumitur intellige,quãdo erat solitus illum salutare, alias non ita istam gl.intelligit,Abb.c.repellantur,de accus. not. & de hoc, & de simil.præsumptionibus, vide Fel. cap.quotiens.de testi.& cum oporteret,de accus.& Abb.& alios,cap.cum super,de off.deleg.& Abb.c. ad hoc, col.2.de ap.

Can 30.

Capitulo ego Lud.in gl. 2. circa finem,ibi ex quo res reddit,vide in simili Abb.capit.veniens,col.5.de præscript.

In gl.seu,de hac dictione,seu vide doctor.& maxime Dec. c. inter ceteras,col.3.de rescr.& D.And. per vnã, ibi, qui tenet contra Arch. hic.

In eo capitulo ibi ciuitatibus, uide Felyn.cap. si diligenti, primo no. de præscript.

Can. 31.

Capitulo tibi Domino. in gloss. & iuramento, ibi fit autem hoc iuramẽtum,uide Alexand. consilio 143. col. 2.uol.5.

In ea gl.ibi ita si non peruenit, uide Felyn.cap.ex parte Decani, col.4. uerbo reuocatio in 2. regula, de rescript.

In gl.meo,circa medium, ibi fit curaturum,uide Fel.c.ex rescr. col.5.de iureiur.

Can. 33.

Capitulo obeuntibus in gl. excludant in fi.ibi,& religiosi,uide Abb.c. cum ecclesia,col.12.de cau. poss.

In gl. nunc ergo quæritur circa principium, notat etiam quod non sufficit maior pars, nisi fit etiam sanior,ut per Fely c. cum omnes,colu. 12.uer.13.fallit,de const.

In ea.gl.in fi.ibi, uel præferatur,uide per confirmat.huius gl. Dec. §. de adult.in fin.de iudic.Felyn. cap.eam te, colum. 9.uerbo infidelis, de rescript.

Can. 34.

Capitulo si forte in gl.tamen in fine,uide plene per Fel.c.2.3. col. de præscr.ubi intelligit istam gl. & in electione Pontificis.

Distinctio. 65.

Can. 1.

Capitulo sanè in gl.fi. ibi pastor.& unus,uide Fely.c.omnes, col.12.uer. nono fallit. de constitutio.

Can. 9.

Capitulo ſi forte in gloſſa prima, ibi vnde dico, quod ſi omnes, & c. Ius eligen. reſidet in vno ad iſtum textum, in c. ſi forte, vide Alex. l. 1. §. fin. de verb. ſign.

Diſtinctio. 68.

Can. 4.

Capitulo quamuis verbo virginũ, & not. quod iſta ſunt in pręſcriptibilia, vt per Abb. in cap. auditis, 4. not. de præſcr. ſecus in præſcriptione, vt ibi per gloſſ.

Diſtinctio. 7.

Can. 2.

Capitulo ſanctorum verbo duabus qualiter hoc intelligatur, vide Imol. & Abb. cap. cum iam dudum, de præbendis.

In gl. in duabus h. circa finem, ibi vel dic quod tunc ſolus, vide Rotam 386. in nouiſ.

Diſtinctio. 71.

Can. 5.

Capitulo fraternitatem, in gl. licẽtiam, vide Rotam 311. in nouiſ.

Can. 6.

Capitulo primatus verbo alienum omnino ignotum intellige, vt no. Innoc. capit. cum iam dum, de præbend. qui ita hũc textũ intelligit, & quod non admittat ad ordines, ſed ſic ad beneficia.

In gloſſ. fin. vbi beneficium, ibi Domicilium, vide Abb. cap. poſtulaſti, colum. 1. de for. comp. & Felyn. cap. dilectus, el 2. colum, 1. 3. quæſtione, de præſcript.

Diſtinctio. 74.

Can. 6.

Capitulo quorundam, in glo. prima, in principio, vide Dec. qui reſpõdet huic gl. cap. ad noſtram, in primo not. de conſi. vtil.

Diſtinctio. 75.

Can. 1.

Capitulo ordinationes in glo. ſanctificatio, & aduerte malam latinitatem nam omnem ſanctificationẽ debebat dicere.

Diſtinctio. 77.

Can. 9.

Capitulo monachus. In gl. quorũ, iſta gl. eſt no. cap. abſit, 11. quæſtione 3. vide Dec. c. licet, 11. not. de probat. & conſil. 109. col. fin. & Soc. quaſ. 28. col. 2. vol. 3.

Diſtinctio. 78.

Can. 3.

Capitulo presbyter in glo. prima, cui incumbat probatio, de ætate, vide Abb. cap. in præſentia, in gloſſ. verbo ſecundæ. & ibi latius per Decium, de prælat.

Diſtinctio. 79.

Can. 2.

Capitulo ſi quis in gl. prohibuerit, vide Abb. cap. veniens, de teſti. il primo.

In eo capitulo ſi quis circa finem, ibi ab omni culpa. Not. tamen quod ſtatutum præmians occiſorem banniti non intelligitur de eo, qui fuit particeps criminis, ut banniretur, niſi lex uel ſtatutum hoc exprimat, ut hic uide Fel. cap. dilecti, col. 3. in principio, de exceptioni.

In gl. pertulerit, circa finem, vt accuſat, Felyn. cap. 1. col. 5. in fine, de except.

Can. 8.

Capitulo ſi duo in gl. prima, circa medium, hæc Papa etiam poteſt iudicare in iſto caſu, uide Abb. c. cum ueniſſent col. 2. in princ. de iud. & idẽ dicit in hæreſi.

Can. 9.

Cap. ſi quis uerbo apoſtaticus, uide Fel. c. ego, col. 2. de iureiur.

In gl. 1. ibi, ſed pone quod aliquis, uide Bald. in l. impetrata. capit. ſunt reſcrip. non poſſ. & Panorm. ca. licet de euitanda, de elect. col. 2. Dec. conſ. 151. col. 2.

In ead. gl. in fine, in ſi. autem certũ eſt, & uide Abb. c. cum ueniſſent, col. 2. de iud.

Diſtinctio. 81.

Can. 1.

Capitulo Apoſtolus in gl. ex damnatione, in principio, uide Abb. ca. at ſi cler. 11. col. de iud. uide Fel. ca. querela, col. 1. de iureiur. & c. dilecti, col. 3. de excep.

Can. 3.

Cap. tantis in gl. obrepſit ibi deponendus, uide Ant. alleg. cap. omnipotens, de accuſ.

In eo capitulo tantis. uerbo peccato, uide Fel. cap. dilecto, colum. 3. de excep.

Can. 6.

Cap. maximus in gl. querelam uerbo criminalem, uide Fel. c. querelã, col. 1. de iureiur.

In ea gloſſ. patronus accuſat prælatum, uide Abb. cap. cum Papa, col. 2. de accuſ. & cap. ex parte, col. 2. de teſtibus.

In gl. remoueantur. e. circa finẽ. ibi communiter autem dicitur, uide Decium, cap. at ſi clerici 13. colum. de iud. uer. circa tertiam ubi Abb. 11. columna.

Can. 8.

Cap. dictum in glo. ſæcularitet, & an depoſito debeãtur alimenta, uide Fel. cap. apoſtolicæ, columna 2. de except. uide Abb. cap. tuæ, in fine, de pœnis.

Can. 12.

Capitulo presbyter in gloſ. captus circa mediũ. intelligi gl. ut per Abb. allegato capitulo cum non ab homini, col. 5.

Can. 19.

Cap. miniſtri in gl. prima ibi, & fi lixerunt, uide Abb. c. tua nos, col. 2. de iureiur. Rom. ſing. 521.

Can. 20.

Cap. clericus in glo. ſecreta, uide Abb. c. cum quid de iureiur.

Can. 23.

Capitulo legitur in gloſſa ſoceres iſta iura habent locum inſpecta ueritate, ſecus in præſumptione, ut capit. repellantur, de accuſat. & ad dictum gloſ. uide Felyn. cap. quæ in eccleſiarum, colum. 21. uer. 6. declaratio de conſtit.

Can. 30.

Capitulo clerici in glo. aliqui ibi, ſed quid ſi duo e, uide Abb. cap. cum Papa, colum. 2. de accuſat. & ibi plene per Aretinum, colum. penult. & melius per Decium, capit. ex literis not. quinto, de probat. ubi declarat optime iſtam gloſſam, & limita eam niſi teſtes actoris dicerent uériſimiliora, ita dicit Felyn. cap. auditis, 13. col. de præſcript. & uide Abb. cap. in noſtra, colum. 4. de teſtib. & Dec. conſil. 9. colum. tertia, & conſil. 109. in principio.

Diſtinctio. 82.

Can. 2.

Capitulo propoſuiſti in gloſ. non probatur circa principium ibi, quia creden. uide capit. cum parati. de app.

In eadem gloſſ. ibi ad ſex menſes reprobatur hac gl. communiter a Doctoribus, cap. 2. de conſtit. & glo. in d. cap. lib. 6.

In eadem gl. ibi ſacramẽto, & quod fiat ſuo iuramento, uide Abb. c. quoſdam de præſumpt.

Can. 5.

Capitulo presbyter in glo. prima, ibi perduret, uide D. Rochum Curtium in tract. de conſuet. in cap. ſi. primo not. Alex. conſil. 113. col. pen. uol. 2. & incip. inſpecto.

Diſtinctio. 83.

Capit. primo, in gloſ. inferas c, circa medium, uide ad hoc Roma. ſing. 123. tu habes & alium caſum ponit Dec. cap. inter cætera ultima col. de reſcript.

Diſtinctio. 84.

Can. 4.

Capit. Archidiaconum in glo. prima Florent. uide Alex. conſil. 45. columna 3. uol. 2.

In gl. ſanct s l. circa principium, uide Abb. c. ſi uero, colum. 3. de iureiur. Rom. ſing. ul. 101. in eas gl. prope finem, ibi, ęqua, uide Felyn. cap. dilecta, col. 2. & 3. de excep. in ea in fi. quod temerarium iuramentum nõ repellat a promotione, uide Doct. in c. intimauit de teſtib.

Diſtinctio. 86.

Can. 24.

Capitulo tanto in gl. fin. uide Dec. cap. 1. colum. 10. uer. 8. fallit, de offic. deleg.

Diſtinctio. 87.

Can. 2.

Cap. defenſionis, circa medium, & iudex poteſt perſonis miſerabilibus impartiri officium etiam nõ petitũ, uide Abb. c. ad noſtram, el 9. col. 3. de iureiur.

Diſtinctio. 88.

Cap. eiiciens in textu, ibi quicunque rem comparari, non utita, & uide Dec. conſ. 111. col. 4.

In textu ibi illo eſt mercator, uide Abb. c. ad noſtram, de empt. & uend. qui dicit teſtamentum iſtorum non ualere tanquam uſurariorum.

Diſtin-

Distinctio. 89.

Can. 1.

Capitulo singula in gloss. prima, numquid vnus vicem duorum sustineri possit vide glo.plenam cap.3.de probat.

Can. 2.

Capitulo volumus in glo.2. maiorem, an rubricae decreti sint approbatae, vide glo.in rubrica Regul.cancellarius.

Can. 5.

Capitulo indicatum in gl. prima, ibi, nisi ecclesia, vide alios casus per Abb.capitu.2.colum.2.de foro competen.

In eadem glossa in fi. ibi alios bene posset vide Abb.c.edoceri,colum. pen.q.4.de rescrip.

Can. 6.

Capitulo decentem, in gl.in prin. & hoc tacet Bald.ca.2.colu.5.de iud. vbi per Dec.col.2.cum glos.ad quod vide in materia plenum contra Barba.consi.17.colum.4.

Distinctio. 90.

Can. 9.

Capitulo placuit, quando iudex debeat partes componere, vide Fely. in rub.de tregua, & pace, & quod possint compelli, vide Decium consil.42.colum.5. in princip. & consil. 125.colum.2.

Distinctio. 91.

Can. 1.

Capitulo Eleutherius in gloss. vigiliae ibi, sedit, quod bene potuit, & vide Fely.cap.ex rescripto, colum.5. de iureiur.

Can. 5.

Capitulo clericus intellige istud capit.quod loquitur permissiuè non autem praeceptiuè,capi. supra proximo ibi si voluerit, quia non obstante artificio Episcopus tamen tenetur ei prouidere,quia artificium non est actum sicut patrimonium.

In gl.stipendio,ibi recuperat,quae amisit, & vide Abb.c. pastoralis, in fin.de app.

Distinctio. 92.

Can. 6.

Capitulo si qui in glo.5. prius,circa finem, ibi tamen non potest eum deponere, vide Fely.c.non potest,4. colum.de re iud. qui sequitur glo.& eundem,ca. quae in ecclesiarum,col. 31.ver.fallit,5 de constit.

Distinctio. 93.

Can. 4.

Capitulo iuxta sanctorum Patrum intellige, vt per Abb.ca.ego.n.col.3. de iureiu.

Can. 5.

Capitulo a subdiacono in glo.Abbas in princ. ibi tradit maior honor debetur Abb. vide Deci.consil. 161. in fine.

Can. 8.

Capitulo nulla, vide Abb.in cap. cum non liceat in fin. de praescript. & Fely.ca.ex litteris,columna.3.de constitu.

In gloss. Acephalos : in fi. ibi subsunt Episcopo vide Abb. c.2.colum. 3.de foro comp.

Can. 23.

Capitulo legimus in glo. Imperatorem ex sola, an ex sola electione dicetur Imperator de hac quaest.vide Ioan.And.& Bald. Nouell. de pact. consti.qui tacet. quod sic.

In eodem capitulo, in glossa prima, ibi loquitur vide Alexan.consi. 54.in princ.

Can. 43.

Capitulo D. Noster Iesus,in gloss. elegit,uide Dec.ca.clerici columna.3. de iudi.

Can. 25.

Capitulo praecipimus locum tenens, &c. an vice gerens debeat sic honorari sicut Dominus,vide Dec.c. sane in 1.not.de offi.deleg. & in legato,an debeat honorari sicut Papa, gl.in ca.cum paratim tenet quod sic, uide ibi Doct. de appel. & vide latus per Fel.in c.man.de praesumpt.

Distinctio. 94.

Can. 1.

Capitulo valde necessarium in gl. dubita.uide Fely.ca.cum item col.4. & sequen.de excep.

Can. 2.

Capitulo si quis in gloss.sed multo, circa medium ibi Episcopum deponere, uide Fely.cap.3.colum.3.de re iud.

Distinctio. 95.

Can. 7.

Capitulo esto subiectus in gl. 1.in prin.ibi appellant filios, vide Abb.c. ad nostram in 2.not.de app.

Distinctio. 96.

Can. 1.

Capitulo bene in gl. Mediolanenses, ex priori nominatione arguitur dignitas, facit gloss.c.quorundam de elect.in 6.uide Dec.c.sedes colum.4. de rescrip.& consil.161.

In eo.cap.bene,ibi quia nõ licuit, Aduerte tamen quis licet statuta laicorum super reb.ecclesiasticis non valeant in praeiudicium ecclesiae, valer tamen inter ipsos laicos quatenus agitur de eorum praeiudicio, & inter se uide quoad hoc allegat Dec. consil.193.

In glos.praeter,circa principium, laici non possunt priuilegia concedere clericis, vide Dec. consil.150. pen.col.

In ea.gl.ibi, sed nunquid, an Episcopus possit causam laico committere,uide de hoc Dec.cap.2.colum.8. de iud.

In ea.glos.ibi laicus Episcopus uide Dec.consi. 50. pen.col.

Capitulo denique in gl. fin.in ult. uerbis ibi per reconuentionem uide Abb.c. quod clericis colum.4.de for. compe.

Can. 10.

Capitulo duo sunt quippe in glo. uidebatur : ibi digna est excommunicatione facit, ca.referente.de probati. & rationem no.gl.c.nemo el.2. 11.q.3.uide Dec.c.pri.de iud.

In glo.fulgorem, uide Dec.c.cum non ab homine, 1.not.de iud.

Can. 11.

Capitulo si Imperator in glo.diuinitus. Nota priuilegium fori est de iu.diuino de quo Deci.ca.clerici in fin.de iud.& Fel.c.eccl.c.2.de const. In gloss.& discuti, uide Rom. sing. 414.

Capitulo Constantinus Imperator circa medium, An ista donatio Constantini ualuit, uide Alexan.cons.2. col.3.uol.1.ubi defendit quod sic.

Distinctio. 97.

Can. 3.

Capitulo nobilissimus in gloss. signatis in prin.vide Rotam,397.in 2. dubio nouis.

In glossa credimus ibi si persona uide Abb.c.cum a nobis de test.uide Fely. & c.cum super de fid.Instrum. & quod ex qualitate personae recedatur a regulis iur.uide Fel.c.super his de accusat.

Distinctio. 98.

Can. 1.

Capitulo nullus in fine, uer. Episcopus, & cum ecclesia dicatur Episcopus uide glo.in reg. Vica.Cancell.

Distinctio. 99.

Can. 2.

Capitulo nulli in gl. constituti,circa medium uide Abb. ca. ad audientiam el.1.col.2.de ecclesiasti. aedific. & ca. cum uenissent de rest.spol.

Can. 5.

Capitulo ecce, ibi quia nobis subtrahitur uide pro declaratione Beatum Thomam in tractatu contra impugnantes religionem & Bald.ca.1. qui feud.dar. poss.& c.1.qui dicatur Dux Marchio. Bar.l.1.§.qui hanc el. 2.ff.de rei uend. & Fely.c.1.col.2.de constit.

Distinctio. 101.

Can. 1.

Capitulo peruenit in glo.fin.uide Dec.consil.52.

DECRETI

SECVNDA PARS.

CAVSA PRIMA,

Tractatus Secundus.

Can. 7.

Capitulo reperiuntur in glo. perpetuo de uer. perpetuo uide Deci.§.de adulter. col. 1. uer. 2 Fallit & ca.seq.de iud.

Can. 11.

Capitulo qui studet in glo.dimisit in fin.uerbo excomm. uide Fely.c.2. colu.1.de excep.

Can. 27.

Capitulo non est putanda in gl.ex illicitis ibi uide & meretrix põt facere,&c. Decima tamen a latrone percipitur gl.c.Decimae, 14.qu.6.de quo per Abb.c.ex transmissa.de Decimis.

Can.

Can. 37.

Capitulo non ne in gloss. peiores, vide Romanum sing. 668.

Can. 81.

Capitulo licet euidenter in glo. 1. de hac quæstione, quando liceat allegare in genere, vel ī specie, vide Spec. in ti. de alleg. & disput. §. porro vers. in summa & Panor. c. vestra de coha bi. clerie. & mul.

Can. 91.

Capitulo nullus in gloss. exigat & quod conatus non puniatur, nisi in atrocioribus, vide Fely. c. 1. Fall 2. de præsumpt. licet in 2. Fall. in fi. contra rium teneat.

Can. 112.

Capitulo ordinationes in gl. 1. ibi item nunquid est simonia, & vide quo ad hoc no. Doct. c. ex parte el. 1. de offic. dele. vbi similis gl. & Fely. c. ad audientiam el. 2. colum. 2. in 3. q. de rescrip.

Can. 119.

Capitulo pueri vbi nullatenus Aret. in causis vlt. col. allegat hūc tex. cum gl. quod verbum nullatenus nō semper imponat actum nullum ipso iure, sicut verbum penitus.

Can. 121.

Capitulo filium & in gl. 1. in fin. ibi ab Episcopo vide Dec. ca. 1. col. 2. de confir. vtili vel inutili: incontra rium allegat istam glossam. Fely. ca. non potest col. 4. de re iudica. quod Episcopus non possit ordinatum a Papa deponere, secus si esset confirmatus tantum.

Quæstio. 2.

Can. 3.

Capitulo sicut ibi aliquid cuilibet & similis non dicitur vsura capere aliquid lucri a debitore gratis soluente vide Dec. consilio 16. columu. 1.

Capitulo sacerdos in glo. in domi nos in fi. in contrarium vide Fely. c. cum omnes col. 4. de constitu.

In eo cap. in text. ibi vellet intelligi vide Abba. ca. postulasti, col. 3. de rescript. & ibi omnino Dec.

Quæstio. 3.

Can. 9.

Capitulo ex multis in text. ibi illos a beneficio vtrum autem isti duo casus æquiparentur in totum vide Dec. c. ex parte col. vlti. de offic. delega. Alij soluunt & concordant istum text. & gloss. capit. cum pridem de pact. quod istum text. intelligitur in beneficio quod habet ordinem sacrum annexum & in his Papa non potest contra dispensare, sed illa gl. loquitur in beneficijs simplicibus & est de mente Abb. capi.... de simon.

In tex. ibi aliquid audeat, intellige quod non licet dare fabricæ quan do non esset statutum, vel daretur, primo canonicis secus si ex mera liberalitate fic, & intelligitur quod de consuetudine loquatur iste tex. quia in contrarium stant alia iura ca. ad apostolicam de simo. quod loquitur quando datur canonicis tanto magis quando daretur fabricis.

In text. ibi fabricæ ecclesiarum vide Dec. consil. 118. col. 3.

In text. ibi qui aliquid male accepit Fely. c. cum M. col. 8. de constitut.

Can. 10.

Capitulo vendentes in glos. iustitiam verbo, & simoniam vide Fely. c. tua nos de simo.

Can. 14.

Capitulo altare in fi. 1. gl. vide Romanus sing. 657. fructus Dec. consil. 148. colum. 2.

Quæstio. 4.

Can. 2.

Capitulo quis locus vlt. verbo nesciente de Innocentia vide Dec. ca. quoniam not. 2. de probati.

Can. 5.

Capitulo quis præsulatus in gl. 1. ibi sufficit enim conqueri, & de hoc libello quod concludat vide Fely. ca. inter dilectos in prin. de fid. Instru. & Mar. Soc. c. 1. Chart. 7. in 1. q. princ. de lit. contest.

In gl. canonica, vide Abb. ca. cum causam col. 10 de testib.

In ea gl. in fi. istam glossam intellige, vt per Fely. ca. de his in fine de accusati.

Can. 8.

Capitulo iam itaque in glo. Reatū ibi & postea vide Fely. ca. inter ceteras in princ. de rescrip.

Can. 12.

Capitulo turbatur in glos. 1. circa finem ibi vbi expresse inuenitur, & quod rusticos non excuset omnino vide Dec. cons. 81. col. 1. 2. vol.

Quæstio. 5.

Can. 3.

Capitulo præsentium in tex. in fine ibi vtilitas facit. l. ad bestias. ff. de pæn.

In glo. supplicauit, ibi nec etiam quis deponi debeat & vide Abb. c. at si clerici col. 2. de iud.

In glo. fratrumque, in prin. & hāc opinionem glossa tenet Abb. §. de adulterijs, colum. 7.

In ea glos. circa finem ibi tunc Episcopus, sed quilibet superior, & not. quod Episcopus non dispensat in facto proprio faciunt quę ponit Abba. §. de adulterijs, column. 4. vers. & per hoc de iu.

Quæstio. 6.

Can. 3.

Capitulo sicut is in glo. vel impor tunum ibi non habet locum Romæ, & an Simonia habeat locum in Papa, vide Fely. c. ad audientiam, el. 2. colum. 3. de rescrip.

Quæstio. 7.

Can. 8.

Capitulo quoties in gloss. aperte ibi serui erant tibi Roma prius ver. Not. ex hac gl. quod ex iu. oritur obligatio, de quo vide Io. de Selua in tracta. de iureiuran. in 1. qu. 3. partis de confessio, absente parte probat de iure canonico vide Dec. consil. 163. column. 1. in fin. & sequenti de quo vide Abb. ca. si cautio colum. 4. de fide instrum. vide Fely. colum. 7. & ad gloss. Rotam. 249. in nouis Alexand. consil. 180. in causa col. 1. volum. 1. & 222. col. 6. eo. vol. & Felyn. in procœmio decre. c. olim :o'.4. de rescr.

Can. 10.

Capitulo tali no. ista tria licet equiparati vtilitas ecclesiæ necessitas & meritorum prærogatiua. ad quod facit not. dictum Bald. in auctén. sententia c. ne filius per pat. col. 3. vers. 3. modo prærogatiua quæ conceditur alicui ratione virtutis, respicit locum publicum.

Can. 18.

Capitulo maximum quoque in gl. fin. in fi. verbo iuris patronatus vide Fely. ca. vergentis de hæreticis.

CAVSA SECVNDA,

Quæstio. 1.

Can. 1.

Capitulo 1. in glo. ult. medium ibi si tamen iste ordo non fuit priuatus, tenet excommunicatio. & vide Abb. c. quæstioni, 1. not. de app.

Capitulo Nos in quoque An sententia lata contra non citatum sit ipso iure nulla vide Rot. 425. in nouis.

In glo. 1. c. nos suspecti in fi. verbo præsumptione vide Abb. c. 2. colu. 2. de præsump.

Can. 5.

Capitulo primates in text. ibi irritam etiam & vide Perusi. ca. dilecto, 56. q. in fi. de app.

In glos. 1. limita gl. vt per Fely. ca. de cetero. colum. 2. de re iud.

Capitulo nihil an ecclesia habeat pœnam exilij vide Dec. ca. cum non ab homine colum. 1. de iudi.

Can. 7.

Capitulo in primis. In gl. si eo pręsente in fi. verbo interrogationes vide Dec. ca. 1. colum. 35. de probat. & Abb. c. 2. colum. 3. de testi.

In gl. quærendum in fi. uide Aret. c. 1. not. 2. de accusat.

In glos. inimicitiæ capitale vide Abb. ca. nouit colum. 38. fol. 5. ex his, de iud.

Can. 8.

Capitulo statutis in gl. statutis requiratur. Not. ex gl. quod per appellationē sūr sententia affirmari, quæ ex defectu solemnitatis erat nulla, licet contrarium tenet Abb. c. 1. col. 5. de re iud. ibi Fel. col. pen.

Can. 10.

Capitulo notum sit in gl. siue ratio est quod nuda tantum restitutio committitur sine causæ cognitione: secus vbi requiritur cognitio, vt ca. deferente de præb.

Can. 11.

Capitulo nemo, no. quod licet sententia excōmunicationis debeat ferri cum causæ cognitione lata tamen tenet ita, & Abb. c. ad audientiam in fi. de app.

In text. ibi probetur vide Abb. c. 1. & 8. in 4. colum. de offic. deleg. cap.

quod

quod lubenter in tex.ibi excludatur. fallit in casibus per glo. in ca. omnibus.5.q.6.

In gl.paupertatem ibi ratione pau pertatis vide Abb.c.cum causa,col.8. de testib.

Can. 15.

Capitulo Manifesta in glo. ibi nec requiritur hic scientia & contrahitur probet vide Dec. c.consuluit 20. not.de app. c. quæ Lotharius in glo. ibi tamen nihilominus vide Abb. c. ad nostram.el 3.de iureiur.

Can 17.

Capitulo de manifesta in glo.vide Abb.c.dilecti 2.no.de iudi.

In glo.fi. vide in fi. vide Fely. cap. quod super col.pen. in fi.de fide instrum.

Can. 18.

Capitulo multi in gl. sæculari ibi arg. huius, c. videtur quod clericus, vide Abb.c. at si clerici,col.9. in primo de iud. & Rotam 189. in nouis.

In glo similia, vide Dec. in Rubr. de rescr.col.1.

In glo.extraordinario, An inquisitio sit iudicis extraordinaria, vide Dec.in Rubr.de iud.c har.3.

Can. 20.

Capitulo Deus omnipotens in gl. quoquomodo, vide de tali verbo Dec.consi.37.

In glo.quoniam iudices, quia iudex in notorijs possit iudicare fine alia probatione tenet Abb. c. dilecti 2.not.de iud. & ad dictam glo.ibi an sufficiat, quod sedeat pro tribunali vel non.ad hoc vide eundem Abb.c. at si clerici,col.5.ro.tit.est in ea glo. ibi pro tribunali,vide gl.l. uoluit ff. de interrog.act.

In ea. gl. etiam si in quibus sufficiant duo testes & quod infamia & no orium possit probari per duos testes.vide per Abb.& al os, cap.tertio loco nota 7.de præsumpt.

Quæstio 2.

Capitulo in glo. ante litem, vide Perusi.c.proponit 1.not. de appel.& gl.c.1 de restit.spol.ver. & Abb.cap. nemens, col.9. in primo de præscr.

Can. 3.

Capitulo nullus in gl. ibi est etiã communio hominum & de isto verbo,vide Abb.c. sicut nobis 1. not. de re iud.

Quæstio 3.

Can. 4.

Capitulo qui non probauerit verbo patiatur,et si subscripserit.

Can. 5.

Capitulo si quis iratus in glo. fi. verbo del berationem, vide Dec.con si.175.col.8.in 1.

Can. 6.

Capitulo Paulum in gl. 1. circa fi. verbo permissum,vide Abb.cap.2.de calumniato.

Can. 7.

Capitulo Euphemium in gl.2. ver bo unde benedico. Quod episcopus possit tollere infamiam, vide Abb. de adulterijs, col.6. & circa licet, de iud.vbi Dec.plura.

In gl.infamiam, An enim .f. gratiam faciat ius, vide Fely.c.2. verbo leges,de rescrip.

Can. 18.

Capitulo si quo in gl.fin.ibi fallit hoc.nam & mulier quę nubit J. tem pus luctus an sit infamis, & licet de natura ver. constitutio sit ista omnia cõprehenderet tamen fallit in odiosis.l.fi.§ Lucius, ff. de condic.indeb. & quando inferreretur præiudiciũ de quo vide quę no.Dec. ca. sciscitatus col.4.de rescri.

Quæstio 4.

Can. 18.

Capitulo quanto glo. epistola in princip. an quis possit petere absolutionẽ propter curam, vide Abb. c.cum desiderijs in fi. de senten. ex communicat.

Can. 1.

Capitulo mandantis in gl.potuisset,verbo cõcilio vide Dec.consi.151.

Can. 11.

Capitulo super causa in fine glo.1. sequitur Abbas c. Item cum quis.de resti.spol.

Can. 13.

Capitulo presbyter verbo suspendatur pro intellectu,uide Felyn. & Dec.c.at si clerici in 1.gl.de iudic.

In gl.suspendat ibi notandum ergo quod cum clericus infra & quod prius sit citandus offensus sequitur apost.per istam glo.in l.1.§. si publico col.1.ad Bar ff.de adult.§. Cæpol. cautel.25.

Can. 21.

Capitulo interrogatum ibi negauerit & licet iste non debuerit interrogari de crimine socij.l.repeti.ff. de quæstio sua tamen confessio facit aliqualem præsumptionem si nõ tantũ ut debeat ex illa torqueri, facit tex. c.& ibi Abbas in 1.not.de test.

Quæstio 5.

Can. 2.

Capitulo presul. An autem in minori numero, vide Rom.sing.204.& Abb. c.licet,de testib.& in reper. ca. esset,col.7.de testam.

In gl.ibi hoc est uide Fley.cap.per tuas,de maio.& obed.& c.quotiens, de testibus.

Can. 3.

Capitulo nullam,§.fi. ibi priuilegio ex in 60.non si Papa priuilegiauit not.gl.tenet c. præsul.

Quæstio 6.

Can. 3.

Capitulo si quis in glo. in fi. facit ratio, quia cum quolibet ordinario, vt not.Panor.in c.1.de offi.leg.

Capitulo ad Romanã fallit in cau sa.c.cum de offi.deleg.

In glo. circa princ.aut hæc pœna haberet locum de iure canonico, vide Abb.c.2.in prin.de appel.

Can. 9.

Capitulo ideo in fin.glo.2.& not. quod sic ut iudex non potest sententiam latam ab eo dispensare sic non contra latam sententiam a canone de quo vide Aret.& mod.§. de adulterijs,col.5.de iudi.& ad fi.glo. licet Abb.ibi, col.64. ver. quæro ad declarationem.

Can. 10.

Capitulo de cetero in glo. fin.uide qua pœna puniat ille qui non defert appellationi per Abbat. c.de prioris. de app.in fi.

Can. 15.

Capitulo quotiens in fi. nihil erit an ipso iure,vide Dec.cap. consuluit, col.2.in fi.de app in 1. ibi post recusationem, vide Abb. in Rubrica, de appel.col.1.

Can. 25.

Capitulo anteriorem in glossa, impartire circa principium uerbo appellationis,uide Dec.capit. ex ratione col.4.de appell. §.illud in text. ibi minimus causis an de iure ciuili appelletur de minimus. vide Dec. cap.de appellationib. ex eo. ubi dicitur intelligit istum text. contra licet.

Can. 26.

Capitulo biduum, in glo.1.an suspendatur sententia pro conditione. vide Archid.c.3.de accus.col.1.in gl. statim,vide Abb.late d. ca. præterea, de appell.

In ead.glo.1. verbo conditio, vide glo.in l.ait prætor, §. si iudex, ff.de iudi.

Can. 27.

Capitulo non solent.verbo interest,sed etiam tertius,vt no. Abb. cle. de accusatio. & vide Perusi. & alios, cap.cum parari, secundo notabi. de appell.

Can. 32.

Capitulo placuit in glo.ex consensu,vide Abb.capit.si quis, infra in 8. col.de foro compet.

Can. 34.

Capitulo hoc etiam placuit ibi, vel iniquo animo, an ex grauamine iniquus animi præsumatur. vide Dec. ad hæc,in fi.de app.

Can. 35.

Capitulo statum in glo. vel cognitor, circa medium ibi instructam. Idem licet parti instruere testem, vt Bal.dicit in l. fi.vlt. col.cap. si ex fal. instrum.

In ea.glo.ibi in tex.aduocatus, vide Abb.cap.cum a nobis, 2.colum.de testib.

Can. 37.

Capitulo si quando in glo.fi. in fi. ibi, item per socium, & an consors possit esse procurator pro consorte, in causa criminali,vide Doct. c.licet, de accusat.

Can. 38.

Capitulo eum qui appellatur in text. ibi unus mensis intellige, ut per Abb. & alios, cap. abbate, col.3. de appel.

In glo. appellator circa medium ibi,causa finita,uide Abb.cap.ex par te,col.3.de rescrip.el 2.

In glo. si quis libellos in fin. vide Abb.c.ex parte, & 2. de rescript.

In

In glo.diffinitiua, ibi alia omnis, uide Fel.in rubr.de re iudic.col.2.§. depositione in textu ibi,& eius momento,uide Dec.consi.28. & Alexan. consi.8.uol.3.

Quæstio 7.

Capitulo primo,in gl.cũ principiũ ibi, accusare, & ciuiliter intelligit, ut Abb.no.c.cum P.col.1.

In ead.glo.ibi bonæ uitæ:secus in clericis in hoc casu, quod licet sint malæ uitæ, tamen admittuntur contra clericos bonæ uitæ, in exceptis, s.criminibus, 15.quæst.3.& cap.1.de confess.

Can. 5.

Capitulo laicos,& not. istum tex. procedere etiam ꝙ crimen esset notorium,& sic cessaret una ratio text. s. inimicitiæ, quia remanet etiam alia ratio assignata.s. reuerentiæ, & ita declarat istum tex. Arch.c.ex parte. A.de testib.& ca.cum P. col.3. de accusat. licet, in dominatione non licet etiam locum, ut per ipsum in d.c.ex parte,col.3.

In tex.ibi quidam, quidam, s. nõ omnes si multi.

In gl.1.ibi nunquid, uide Abb.ca. cum P.de accus.

Can. 7.

Capitulo sacerdotes ibi prouent. uide glo. c. nulli distinctæ contraria per quam intellige, quod hic dicitur,& uide Abb.ca. suscitatus, col.2. q.1.de rescr. & c.cum non liceat,col. 3.de præscrip.c.ego. n.col.2. de iureiur.Rom.sing.494.uer.apost.Fel.c.1. col.3.de constit.

Capitulo laici uerbo grauitarem, uide Aret.c.cum P.3. de accus.

Can 15.

Capitulo si quis erga. uerbo querelam, i.denunciationem.ita intelligit Abb.in c.20.de accus.in fi.

In gl.priuetur,ibi distingue, quia & an quis in re sua possit esse iudex declara. ut late per Abb.cap.cum uenissent in 3.col. de iud. & ca. ad audientiam,col.2.de app.

Can. 17.

Capitulo quærendum in gloss.prima,verbo.etiam si aduersarius, & uide Archid.capit.primo, secundo notab.de accusat.& cap.nulli eod. titu. colum.secunda,& cap.intimauit, columna penultima, & sequenti, ver. omnino uideas de testib.vbi istam gl. limitauit,col. pen. sing. & vide Abb. c.exceptionem. colum.1. ult. no. de except.

Can. 18.

Capitulo accusatio verbo duobus intelligat quãdo agit de accusatione ciuiliter ut hic & singulariter, declarat gl.istum tex. in c. licet, de simo.

Can 19.

Capitulo si quis, gl. 1. ab episopo an hæc gl.sit vera,uide Abbat.c.cum venissent in fi.de iud.

Can. 22.

Capitulo alieni uerbo permittim⁹ limita, ut per Fel. c. cum in tex. col. 3.de exc. in princip.

In gl. non possumus.ibi & omnino prohibet. etiam uide Abb. c. iud. de.testib.

In ea.glo.ibi immo.ubi uide Abb. c.exceptionem col.1.de excep.

In ea.gl.uers.fi.ibi ex his quæ.&c. & non potest iudex repellere accusatorẽ ex officio,nisi cõstet ex actis ipsius inhabilitate ita per istum tex.Archi.c.ex parte col.1.de accusat.

Can. 25.

C.si hæreticus ibi contra Artoxer. uide gl.clemen. 1.de testibus.

In gl.contra facit ad hoc gl. no. c. clerici,8.d.

Can. 26.

Cap.plerumque in gl.1. in tribus casib.taciturnitas nõ nocet,uide Fel. c.cum omnes,col.7.de consti.

In gl.iudicibus uidd Dec.quæst.81. col.2.

Can. 27.

Cap.Paulus ibi ubi aũt & per hanc rationem tex.Are.c.ex par. col. 3. de test. tenet. ꝙ laicus potest clericum maiorem denunciare famosis criminibus.

Can. 33.

Capitulo quamquam uerbo usus uide Dec.q.140.col.2.

In gl. Augustinus,in fi.uide Dec.c. ad presentiam in fi.de app.

Can. 37.

Cap.ipsi Apostoli in gl.nec ẽt circa principium & quod quicunque possit testificari uide instantiam, quam dat Fely.c.ex parte col.2.de testi.

In ea. glo. ibi iudicas uide Abb. c. testimonium col.4.de testib.

In ea.gl.ibi pænitentiam vide Alexan.consi.149.col.2.uol.5.

In ea.glo. ibi membrum amisit & uide Fely.c.pen.in princ. c.except.

Can. 41.

Capitulo nosse, princ. ibi iudicio quoniam vide Rom.sing.143. & Felyn.c.ecclesia,col.fina.de constit. ubi ponit intellectum istius tex.

In gl.1. ibi subijcit ex humanitate intellige ut per Abb. c. at si clerici, col.8.de iud.

Can. 43.

Capitulo lator in gl. 1. uide Abb. cap.at si.col. 2. de iudi. & l. ibi dec. omnino, col.23.vers. prædicta conclusio.

In glo.excusationem vide ibi late per Dec.

In glo.reddere circa fi. no. ex glo. quod lex si quis intantam non habet locum ver. timor maioris scandali.ita Fel.allegat istam gl. in c.apostolicæ,col.2.de except.

Can. 44.

Capitulo metropolitanum in glo. ibi intelligo,vide Felyn.c.cum quod col.4.de iureiur.

Can. 46.

Capitulo qua propter ibi probationibus uide ad hoc quod not. Dec. c.1.col.6.vers.uerũ.de off.deleg.

In gl.deferre, ubi ad denunciationem quilibet tenetur ad denunciationem & ex hoc quia tenetur si sit pauper, debet habere expẽsas, ita tenet Specu.in tit.de Inquisit.§.fi.vers. 1.secus si accusat, c. si quis episcopus & vide Abb.c.cum olim col. 4. de testibus.

In gl. in tex.ducto in uerbo denunciare uide Abb.c.ex parte infr.de test. & c.cum olim 3.col.eo.tit.

Can. 57.

Capitulo cum Pastoris in gl. 1.ibi consensus Abbatis vide Dec.cõsi.151. col. 9. & Fel. c. edoceri col. 8. de rescript.

In ea.glo. ibi expensas uide Are.c. ex parte. de accusat. col.2.

In glo.ut quidam, ibi monachum uide Abb.c.ex rescrip.col.1.in fin.de iureiuran.& Rom.sing.500.

In gl.testes ibi nec tales. s. cubicularios tantum. nam alios posset ita restringunt ibi Doct. vt ibi dicit Felyn.illum text. utrum autem illi domestici possint esse testes in pugnatione episcopi vide Aret. c. cum episcopi ult.col.de accus.

Quæstio 8.

Can. 2.

Capitulo sciant cuncti ibi in dubitatione 7. nã ex iudicijs indubitatis quis puniri possit, vide Abb.& alios c.3.loco,de prob. & c.2. colum.5. de præsumpt.

Can. 5.

Capitulo per scripta denunciatio tamen potest fieri per scripta,ut probatur in cap.licet,de accusat.

In gl.libellorum,an dies, & hora sint de substantia,uide Roma.255.in nouis.

In gl.Gaio seio, ibi §. quid & vide Felyn.cap.auditis,colum.16. de præscript.

CAVSA TERTIA,

Quæstio I.

Can. 3.

CApitulo reintegranda primo inter ibi res ecclesiæ,vide Abb. c. ecclesia,colum.8.in glo. uerbo quasi possessionem aliam possessio.& proprieta.

Can. 4.

Capitulo reintegranda secundo, de libello,in materia,c. reintegrãda, uide aliqua per Fel.c. inter dilectos, in princ. de fide instrumen. & vide Abb.c.ecclesias, el 1.col.5. 4. quæst. de except.

In gl.1.uide Abb.c.sæpe,col.3.ubi dicit istũ text. non habere locum in laicis, & uide Bald.in l.si coloni, & ibi apost. cap.de agricol. & censit.& not.quod sola fama sufficit, quando agitur remedio istius, capit. reintegranda,ut not.Dec. c.1. colum.4. de appellat.& de intellectu istius, cap. uide ad plenum per Soc.in l.esse contra nobis, per totam,de acq. possess. & late Dec.consi.57. omnino, & Docto.cap.bona, de appell. & ubi conclusio libelli generalis, in dubio censetur intentatum hoc remedium.

ita

ita Dec. conf. 136. col. prima, & sequenti, ubi tenet & etiam quod in hoc remedio non requiritur dolus & potest deferri iuramentum in supplementum. istud tamen remedium præsupponit veram possessionem, vel naturalem, uel ciuilem, ita tenet Rot. 1. dec. de restitu. spol. in nouissimis, circa fi. Et ibi in 10. decis. tenet quod non ueniant fructus, qui percipi potuissent in casu violentiæ & an istud remedium detur conductori, & depositario, vide Soc. conf. 17. uol. pen. in fi. uol. 3. qui tenet, quod sic & an detur contra tit. possidentē, & bona fide, vide eum in consil. 39. col. 2. eo. lib. qui tenet quod non & Alex. conf. 51. in 1. & an detur ei qui iusta causa, recedit a possessione, vide Alex. conf. 92. col. 1. in princip. & aliqua consi. 117. vol. 2. & consi. ibi seq. quod ideo detur contra tit. possidentem, & multa consil. 200. eod. uol. & an in possessor. js requiratur litis contest. Alexan. conf. 2. col. 2. in quo vol. & agitur conditione ex isto canone non infamat, ut per eum consi. 6. col. 1. eo. uol. 3. & an detur laicis Dec. conf. 4. vol. 2. & ibi an detur cō tra tit. possidentem, col. 3. & de materia multa per Alexan. conf. 90. & seq. uol. 1. Ægidius consti. 17. Alex. consi. 94. col. 5 vol. 5.

Quæstio 2.

Can. 8.

Capitulo si Episcopus in glo. conuocari. ultra medium ibi: item non valet si rescrip. vide Fel. c. 1. col. 3. de lib. oblat.

In ead. glo. ibi, & generaliter ubicunque, & vide Abb. c. cum ordinē, in fi. de rescri.

Capitulo, quia in glo. donec, circa prin. uide Rom. sing. 495.

Quæstio 3.

Can. 2.

Capitulo, de iudicijs in glo. amplius, uide Rom. sing. 694.

Can. 2.

Cap. inducit ibi, flagitauerit, vide Abb. c. vltra tertiam, col. 3. de testib. §. offeratur ibi deberet, uide Abb. ca. pastoralis, col. 8. ver. expeditur, de excep.

Quæstio 4.

Can. 6.

Capitulo nullus in gl. scriptis ibi per scripturam, vide Abb. cap. prætera, el 2. col. pen. de app.

Can. 9.

Capitulo his qui in glo. exilio, vide Dec. capit. cum non ab hominē col. 2. pen. de iud.

Can. 12.

Capitulo Engeltrudam in text. ibi anathemate, vide Felyn. capitulo secundo colum. 4. de excep.

In glossa prima, in princip. quod differat vide Abb. capit. cum non ab homine, col. 5. de iudic.

Quæstio. 5.

Cap. 1. in gl. circa medium ibi item consanguinei omnes, vide Felyn. cap. literas, colum. 3. fal. 6. de præsumpt.

Can. 2.

Cap. consanguinei in gl. parentes, circa fi. ibi fraudis excludat intellige, ut per Abb. c. litteras, colum. 4. de præsump. uide Fel. col. 3. ver. tertius casus.

Can. 3.

Cap. accusatore, uide Felyn. c. quoties, 4. not. de testib. quidam etiam heri, qui recepisset corpus Christi repellitur, si fuit inimicus, & ibi ponit multa similia Alexan. consil. 99. uolum. 1.

Can. 9.

Capitulo constituimus in glo. qui falsum, uide Felyn. c. 1. col. 5. q. 4. de except.

Can. 14.

Cap. quod suspecti in text. ibi in Patriarcha intellige de spirituali mā dato ita Fel. c. 3. col. 3. de iud.

In glo. in fin. uide Abb. cap. si quis contra, colum. 3. circa med. de foro compet.

In glo. iudicabat not. totam synodum posse recusari pro capite suspecto, de quo uide Dec. c. pen. in glo. 2. de iud.

In gl. & is manifesta, & no. quod in manifestis appellatur non autē in notorijs, de quo per Abb. c. Romana, col. pen. de appell. & c. proposuit, ut. 2. co. tit.

Quæstio 6.

Capit. in glo. ibi si fallit ratione tenet, uide Abb. cap. sane, col. 2. de foro comp.

Can. 1.

Capitulo ibi in glossa prima, ibi cognoscit iudex de hoc præmissiue, vide glo. magnam in uerbo de more in clemen. pastoralis, de re iudicata.

In gl. causa ibi si contra cap. & uide Abb. cap. fin. columna 2. de foro compet.

Can. 6.

Capitulo quamuis ibi non tamen & vide gl. fi. c. cum super, de cau. pos. & propr.

Can. 9.

Cap. hoc quippe in glo. 1. in fi. vide Abb. ad hoc Fel. ca. 1. col. 2. inf. ut lite contest. tenet Alex. in l. viro atque uxore, ff. sol. matr. tenet Ias. l. 2. §. 1. no. uer. eod. tit. ad hoc quod autem sit quo agatur & Fel. c. 1. col. fin. de except.

In glo. his amotis prope fin. uide Abb. c. constitutus el 1. 2. colum. de testibus.

In glo. de expulsis, in princ. not. ex glo. quod quando sententia petitur declarari, nulla per ordinem iure nō probatum potest interuenire procurator in causa criminali.

In ea. gl. in fi. hoc procedit in summam par. ut in isto casu, ita ad hoc allegat istum textum Abb. capit. prudentiam, col. 8. vers. quo ad tertiam, de offi. deleg.

Can. 15.

Cap. neminem in fi. uide ad hoc c. quod no. Dec. c. 1. inf. de iud.

In gl. in fi. uide Fely. d. c. nonnulli, col. 38. uers. ult. dubitatur.

Quæstio 6.

Can. 2.

Capit. infamis in gl. affinitate per hoc facit quod not. Bal. l. fi. & habet personæ, ff. de procur.

In glo. tutor ibi appellanti, vide de hoc Dec. capit. causam quæ 4. not. de offic. deleg. §. si quis uer. iudex. uide Alex. l. 1. §. post operis no. nunciat.

Can. 3.

Capituo qui sine peccato in glo. fi. facit quid not. Aret. cap. cum non ab homine ult. not. de iud.

Can. 4.

Capitulo iudicet. in gl. uoluntatis, vide Dec. c. consuluit, colum. 7. uers. emptorum. de offic. deleg. eo. cap. iudicet in text. ibi quod non. uide Abb. capit. de priorum 4. lectura, de appellatio.

Can. 6.

Capitulo postulatus in glo. fi. nec denunciare enim suum in textu etiā prosequantur, c. cum dilectus ver. gl. de accusat. & dic ut per Aret. c. super his, col. 2. de accus.

Quæstio 8.

Capitulo 1. in gl. circa medium & quod ca. non sit iudex cum episcopo tenet Abb. c. non potest, in fin. de re iudic.

Can. 3.

Capitulo cuius in agendo in gl. 1. etiam si, vide Abb. ca. at si clerici, col. 6. de iudi.

Quæstio 9.

Can. 2.

Capitulo caueatur sententia lata contra absentem non ualet etiam quod esset lata, in eius fauorem glo. not. in fi. furioso, ff. de re iudi. de quo vide Dec. c. quoniam in gl. uerbo, citationes in princ. de probat.

Can. 9.

Capitulo decernimus, in fi. glo. 1. ibi uel excommunicatio, an excommunicatio sit interlocutoria. vide Fely. in rubr. inf. de re iud. col. 9. qui tenet quòd sic.

Can. 13.

Capitulo iudicas in tex. ibi nos vnī uide Fel. c. constitutus, col. 9. de rescri. ubi allegat istum text. ad hoc quod Papa potest dispensare vt credatur uni testi tantum.

In glo. ostendens, ibi alias uide Alex. consi. 141. col. 1. in primo uol. & 85. in 2. uol. & 148. in fin. eod. vol. & consi. 92. col. 3. uol. 5.

Can. 14.

Cap. testes in gl. si præsentes, in fi. vide Abb. c. cū cām, col. pe. de testib.

In glo. quæ nouantur, circa mediū, & quod testis deponens de uisu super receptibili alio sensu non uitiet, tenet Abb. ca. cum causam, col 6. de testibus, & Soc. conf. 54. col. 2. uol. 3.

In gl. nouerūt de his gl. circa principiū quibus casibus fertur testimonium de auditu & quā ualeat, vide Abb.

Abb.c.licet,de testibus & c.præterea eo.tit.

In ea.glo.in fi.an testes debeantur rogari. vide Abb.cap.1.col.3. de fide instrum.

Can. 15.

Capitulo nihilominus in glo.1.in fine,ibi,quia ibi.& uide Felyn.cap.1. col.5.vers.4.conclus.de excep.

In ea.glo. simul circa principium. vide Alex. consi.100. colum.4.1.uolum.& consi.175.inspecto, colum.2. volum.2.

In ead.glo. ibi diuersis locis idem tenet Abb.cap.cum 3.not. de testib. ver.uide Archid.qui infert ad 4.glo. licet, an pluralitas adulterij præsumatur.

In ead.glo. ibi singulares, & uide Abb.c. cum causam, colum.8. de testibus, Alexan. consi.100. colum.4. primo uol. & consil.3. colum. pen. uolum.4.

In ea.ibi licet diuersis horis, vide Abb.cap. præterea , de testibus , columna 1. vide de istis testibus singularibus,Dec.capit. licet nota.9. de probat.

Can. 16.

Capitulo pura in glo. aliquid , & quod dictum testis falsus in uno vitiet totum instrumentum , vide Ab. c.ex litteris,in fi.de fide instru.

Can. 18.

Capitulo chartę ibi recipiuntur, vide Marsil.sing.81.Alex. consil.64. volum.3.

Can. 19.

Capitulo hortamur ibi sacrosanctis Euangelijs.aliter non tenet, uide Abb.c.tuis,col.3.de testib.

Can. 20.

Capitulo necesse ibi , ut Alex. limita,ut per Abb. capit.consuluit,de offic.deleg.

Quæstio II.

Can. 1.

Capitulo negāda in gl. prima, qui autem dicantur sui, uide Abb. & alios in cap.de cetero in fine , de testibus, & utrum admittatur replicatio criminis,uide Abb.capit. dilecti, columna penult.& sequenti, de exceptio.

CAVSA QVARTA,

Quæstio I.

Capitulo primo, in glo. prima, prope fin.ibi,quis enim diceret & not.ex hac gl. quod qui uenit contra præceptum iudicis sæcularis, non incurrat in peccatū mortale , de quo uide Dec. cap. nam concupiscentiam columna 2. in fi. de constit.& ad dictam gl.uide Fely. cap. quæ in ecclesiarum , colum.2. versic.1. casus , de consti t.

Quæst.2.& 3.

Can. 1.

Capitulo testes glo.fi. in fi. ibi de hoc autem est dubium quin in alia ver. & hoc tenet Abb. cap. fraternitati , columna secunda , de testibus. Et limita istam glo.ut per Archid. c. cum P.in prin.de accus.

Can. 2.

Capitulo si testes in gl.1. post versus dicas ibi ut de testibus & hoc tenet ibi Abb.& Arch.not.2.

In glo. locuples an quis per paupertatem repellatur,vide Dec. consi. 163.col.4. Alex.conf.15. uol.3.

In gl.in vinculis,vide ad istam gl. no.in c.super eo, & 1.de testibus.

In glo. l. Iulia . ibi nec inuito uolens uide Abb. c.litteras, col.4. vers. aduerte,de præsumpt. §. tenet in testimonium ibi aut qui minor , vide Alex.consi.176.viso vol.2.

§.Testis idoneus ibi pater filio fallitur in causa c. in annum de testib.

In glo.de testibus uerbo simpliciter,uide de hac dictione Iason in l.1. in §.si quis simpliciter in fi.de uerb. oblig.

In glo. fama , vide de hoc late per Abb.c.alios in c.ut veniens, col.3.de testibus & Dec.cap.1.col.4.& sequenti,de appell.in ea.gl. ibi per illud vide Dec.consi.163.col.5.

In glo.solum, uide Dec. in Rubr. de prob.in fi.

In gl. parentis limita,ut per Abb. in c.omni not.de testibus.

In glo.uenturis, ibi uel testi dandum, vide per anti. c. si qui testium, col.2.de testibus.

In gl.eorum ibi item testes aduersarij. & vide quæ ad hanc glo. Dec. allegat, c.ex parte & 2. col. 8. versic. consilio fallit,de off.delega. & Abb. d.c.ex tenore,col.2.de testibus.

Quæstio 4.

Can. 1.

Capitulo nullus in text.ibi necesse Dec.late istum tex.per in deci.Rubr. de vid.col.4.2.lectura.

In gl. 2. limita tamen ut per Abb. c.in omni.not.4.de testibus.

In eo. c.ante fi.isti æquitate , vide Abb.c.quoniam 1.not. de probat.

Can. 2.

Capitulo nullus. in glo.inscriptio. formā nscriprionis esse necessariā , de quo vide late per Aret. cap. super his,col.4.de accus.

Quæstio 5.

Can. 1.

Capitulo quisquis ibi alterū mensem not. quod terminum ad comparēdum duplicatur,impedito, de quo Dec.c.ex ratione, col.9. de appell. in gl.ex ratione in fi. uide Felyn.cap.1. col.2.de præscr.

In gl.accusator , circa princ. ibi est possibile,vide Aret.ca.licet, col.4. in fi.de accus.qui ponit intellectum,ad tex.quæ alleg.ibi.

Quæstio 6.

Can. 2.

Capitulo omnibus in gl.Fel.cap.2. colum.3. de except. Abb. cap. pastoralis, eod.tit. & cap. sufficiat. Item in cap.clerici , ut quando agant criminaliter an glos. in cap. laicos , in fi.prima glo.secunda,inf.q.7.

CAVSA QVINTA,

Quæstio 1.

Capitulo , qui alterius in glo. 1. idem si dicat iocose se fecisse , vide Abb.c.1.in fi.de præscript.

Quæstio 2

Can. 2.

Capitulo præsenti in glo. fi. uerbo non communicabit & a certis periculis & inferior separat,vide Felyn. c.1.col.4.de except.

Can 4.

Capitulo si primates ibi signific et intellige , quando de longinquo isti citantur alias secus de cuius intellectu uide Abb. ca.20.de dila. col.4. & Alex. Rubrica de eodem & Abb. & Aret.c.licet,de accus.1.not.

Quæst. 3. Can. 3.

Capitulo in criminalibus , uide Alex.consi.116.uol.2.

Can. 4.

Capitulo quia episcopus in glo. 1. circa fin. uide Dec. qui alios allegat in cap. 1. edoceri.not. 3. de rescript. & c.reprehensib lis,vol.3. de app.& Romana 7. decisio de iud.in nouis.

In ea.glo. ibi a superiore dandus, vide Ab. c.significauit,col.3.de app.

Quæstio 4.

Can. 4.

Cap.in loco ibi per strepitum, vide Rom.sing.673.

In eo.c.in fi.ultimis uerbis .s.sententiam ferat absque ratione . ita tenet Abb. cap. reprehensibilis 1. not. de appell.

Questio 5.

Can. 4.

Capitulo illi qui in gl. 1. ibi sponte,vide Rom.322.in nouis. & Rom. in sing.445.

In glo.& ideo , not. ex glo. quod clausula in fin. posita non referatur ad omnia supradicta quando potest dari diuersa ratio , vide Soc.consi.21. col.3.uol.3.

Can. 5.

Capitulo ambulat in glo.fin. uide Fel.in procemio Gregoriano,in pri.

CAVSA SEXTA,

Quæstio I.

Can. 3.

Capitulo illi qui in glo. nisi canonica infamia,vide Abb. d. ca. testimonium,col.5.de testib.

Can. 6.

Capitulo qui crimen in glo. 1. ibi & licet qui sibi criminosus , inf.tit. laicū intelligatur in foro Canonico, de quo per Aret.c.1. in 1.gl.de iudi.

Can. 10.

Capitulo imitare in glo. tertia in fi.ibi ergo. & vide Abb. & alios c.sicut vlt.not.de testib.

Can. 17.

Capitulo infames in princip. uide de materia plene per Abb.c.testimonium,col.3.& sequenti, de testibus, in text. ibi & omnes anathematizatos.

tos. A uerbo excōmunicatus sit proprie infamis uide Rom. in sing. 632. in principio qui tenet quod non & an possit Doctorari uide Dec. c. intellex imus col. 1. de iud.

Can. 18.

Capitulo quicumque glo. recipiat ultr. medium uid. Abb. in d. ca. testimonium colu. 6. & sequenti.

Can. 22.

Capitulo si quis in gl. fi. ibi si nunquid uide Aret. c. ueniens. col. 3. circa medium uers. ex his de testibus, qui tenet contra istam glos.

Quæstio. 3.

Can. 2.

Capitulo episcopus in glo. 1. ibi si quid uide Abb. ca. de cetero. 1. not. de testibus tenet hanc opi. uide Aret.

Quæstio. 3.

Can. 1.

Capitulo scitote ibi, & amodo Metropolitanum hoc fallit, ut per Abb. c. cum causa, primo notabili, de offi. deleg.

Quæstio. 4.

Can. 1.

Capitulo si quis episcopus, gl. aduocari, in prin. c. uide ad istam gloss. Abb. c. non potest, c. 4. de re iud. in ea glo. in fi. Contrarium tenet Abb. ubi sup. c. qui bene. in gl. 1. in fi. vide Perusi. d. c. ad hoc etiam ibi Dec.

Quæstio. 5.

Can. 2.

Capitulo accusator ibi non astringit, uide per Dec. cap. licet, colum. 19. uersic. 3. conclu. fallit de probat.

CAVSA SEPTIMA,

Quæstio. I.

Can. 2.

Capitulo præsentium in glo. fi. ibi restitutionem limita non appetat de iniustitia iudicis, uide Dec. consi. 20.

In ea glo. in fi. spoliatus a iudice non potest ab eo petere restitutionē intellige seruato iuris ordine, de quo uide Fely. ca. ecclesia Sanctæ Mariæ, col. . de constitu. & Panormit. ca. conquerente, col. 7. de restit. spoliato. & ca. si constiterit, col. 1. de accusat. & omnino al . eg. per Dec. cap. constitutionibus, q. . arto notabili, de offic. deleg. & uide Abb. c. cum causa penul. notabili, eo. tit. & Fel. ca. dilectus, & primo, in princ. de rescrip. & Deci. consil. 125. colu. 2. & 131. col. 4.

Can. 4.

Capitulo Pontifices, in tex. ibi numerum, uide Franc. Paui. ne sede uac. quæst. 3.

In glo. fi. ibi non protestatio, uide Alex. consil. 51. col. fin. vol. 1.

Can. 7.

Capitulo sicut debet. in gloss. 1. in uerbo in ecclesia, de Abb. ca. eam, te no. 2. de præb.

Can. 8.

Capitulo, quā periculosum & iste tex. facit ut primo genitus possit renunciare primogenituræ suę; de quo uide per Angel. in l. si igulatio ista, §. 2. de verbor. obliga.

In ea glo. 1. circa fin. ibi regressus, vide Rotam, 352. in nouis.

In gl. primatus, vide Soci. consi. 47. volu. 3.

In eo capit. quam periculosum verbo cedat & de denunciatione, vide Dec. ca. 1. primo notab. volumu. 3. de rescript.

Can. 12.

Capitulo non autem. in gl. vt non succederet, & dominus vnum annum caput in orbe de archiepiscopis, vide quæ no. Abb. cap. cum causa. 1. not. de offic. deleg.

Can. 13.

Capitulo qualiter in gl. 1. in fi. ibi sanum morari limita, vt per Abb. ca. si vero, col. 2. de iureiur.

Can. 21.

Capitulo placuit in gl. fi. vide Fel. cap. pen. col. de præscrip.

Can. 24.

Capitulo si quis presbyter in gl. 1. ibi & hoc cū T. vide Abb. §. de adulterijs, col. 6. versicul. quæro ad declarationem.

Can. 29.

Capitulo si quis clero. in glos. solemnibus, in fin. verbo dispensasse contrarium tenet gl. c. non potest de præbē. in 6. immo in altera earum si sint æquales, vel in maiori, de quo vide Panor. in repe. §. qui vero, col. 2. c. extirpandæ, & Card. in clem. 1. col. in gl. q. de præben. & no. istam glos. Franc. Aret. in §. de adult. colum. 3. de iud. quod cui conceditur antecedens, videtur concedi consequens, sine quo antecedens stare non potest, allegat gl. similem, ca. quia in tantum, de præben.

Can. 35.

Capitulo scias. in glo. præferenda, ibi & intelligas, an quis debeat præponere vtilitatem public. communi, & de hoc vide per Bart. & Doctor. in l. 1. colum. pen. ff. sol. matr.

Can. 39.

Capitulo sicut in glo. fi. vide Alex. consi. 75. vol. 3.

Can. 41.

Capitulo in apibus, vide quod no. Ioan. And. cap. quia diuersitatem in parte decisa, de concessio præben.

Can. 42.

Capitulo pastoralis in glos. 1. circa fin. ibi, vel dicit glo. ca. si gratiose, de rescrip. col. 6. capit. 1. de capel. monachorum, col. 50. & Fel. ca. sciscitatus, colum. 7. de rescrip.

Capitulo sciscitatus in glo. proderè, vide Abb. cap. ego enim, colum. de iureiur.

CAVSA OCTAVA,

Quæstio. I.

Can. 2.

Capitulo episcopo, & 1. verbo in fure, vide not. quod ait dies martis non autem sepulturæ, de quo vide Abb. ca. bona, col. 1. de ele. per illum text. qui videtur iniquus.

Can. 5.

Capitulo Moyses in gl. rogauerit, an preces inducant simoniam, vide Fely. c. cum M. 2. not. de constit.

Can. 6.

Capitulo apostolica in gl. his omnibus, vide Fel. c. 1. col. 6. versi. fallit, quarto, de constit.

Can. 10.

Capitulo, qui episcopatum ibi operis non honoris, & uide Abb. c. mandata, secundo notab. de præsumpt.

Can. 14.

Capitulo hoc in glos. præstantior, ibi ego magis adhæreo, & sufficit, qui bonus eligatur si melior reperiatur, uide Abb. ca. cum autem de iu. patr. & ca. constitutis, de app.

Quæstio. 2.

Capitulo 1. in gloss. 1. ibi ego iuro, quod si fuero factus, & an pactum iuri communi cōsonans sit simonia, cui vide Dec. consil. 118. colum. 3. in princ. glo. allegat istam gloss. & alia, quod non.

Capitulo talia prope fi. ibi aliquid dare ver. & an aliud sit dare, vel daturum promittere, vide Fely. d. c. veniens, 2. not. de testib.

Quæstio. 4.

Capitulo primo in tex. ibi per dubia, ergo pro manifesta potiora, vide Abb. cap. suscitatus, col. 2. qu. 2. de rescrip. & ca. de priore, 9. col. de app. & c. cum non liceat de præscrip.

In gloss. in fin. ibi ego credo verbo obedire, & hoc tenet Deci. cap. 1. 4. not. de appell.

CAVSA NONA,

Quæstio. 1.

Can. 1.

Capitulo nullus alterius in gloss. rata, ibi dicas, quo versic. solus tamē princeps vbi confirmare videtur quę ad hoc cumulat Marsi. sing. 1. tu scis, & Abb. & alios, in capitu. caput de re iudic.

Can. 2.

Capitulo nullus primas in gl. iudicabit intellige istum textum, vt per d. Arth. ibi d. ca. in distribuendis de tempor. & quali. ordi.

Can. 6.

Capitulo episcopum in glos. testimonio, an autem sufficiat suam cum taciturnitate, vide Doctor. ca. per hoc licet, de offic. deleg. & Dec. cap. ceterum, col. 6. versic. 20 artic. de iud. qui tenet quod sic & Rotam, 371. colu. 2. in nouis.

Quæstio. 3.

Capitulo in gl. ibi inter si de consuetudine facit tex. ca. & ex frequentibus, de instit. in ea. gl. in fi. vide Abb. ca. cum inter, colu. 4. de re iudi.

Can. 8.

Capitulo conquestus in gl. prouocauerint, circa finem, ibi si actor, vide Abb. c. 1. 2. not. de probat.

In gloss. consuetudo, ibi in text. consu etu-

consuetudo dat, ver. ad hoc vide gl. c. c. nouit de iud. vbi doct. verbo consuetudinem.

In gl. speciali, vide Alexand. consi. 1. colu. 6. vol. 2. & 216. per totum eo volu. & Fely. c. quæ in ecclesiarum, col. 10. de constitu. & cap. cum venissent. col. 7. de iudi. & consi. 151. col. 1. & 2.

In glos. neque vide Dec. in d. consil. 151.

Can. 21.

Capitulo per principalem in glos. ad nos. in princ. contra istam glo. tenet Panor. ca. fin. de confirmat. utili, vel inutili. tamē dominus Antonius sequitur. c. constitutus. de religio. domi, quia clericus non dicitur habere dominium, sed administrationem, c. 30. de donat. de hoc, vide Fely. cap. 1. col. 6. de constit. & c. ad petitionem, de accusat. Roman. consi. 345. colu. 3.

Capitulo, quæ in ecclesiarum, col. 16. versicu. per istam declarationem, de testi.

In ea gl. in fi. ibi, & episcopum vide Dec. consi. 173. col. 1.

CAVSA DECIMA,

Quæstio. I.

Capitulo si ex laicis, in gl. in fi. ibi capellæ monachorum videtur obstare tex. in l. etiam, cap. de iure dot. vbi idem iudicatur de augmento dotis sicut de dote, respon. quod non eadē est ratio, quia istę licet ad augmentum ueniant monasteriorum, non tamen pleno iure sibi competit: secus si consequenter, & de hoc vide Fel. c. cum olim, col. pe. de maio, & obed.

Can. 2.

Capitulo sic quidam in gl. fi. ibi tu breuiter dicas ver. & quod testator non possit disponere contra dispositionem canonis, vide Dec. consi. 221. colum. 1. & Fely. ca. cum uenerabilis, col. 12. de excep.

Can. 3.

Capitulo regenda ibi episcopus, uel capituli, uide per Abb. §. de adulterijs, col. 7. de iudic.

Can. 6.

Capitulo nouerit in uerbo episcopi, uel inferiores prælati, quod iurisdictionem habent episcopalem suam, potest in rebus ecclesiæ alienan, auctoritatem impartire, ut per gl. in cle. 1. de rebus ecclesiæ non alien. in uerbo proprij, uel capituli, ut Abb. tenet in adulterijs, colum. 7. de iud.

Can. 9.

Capitulo relatum in fi. gloss. 1. ibi cum ex officij, & ibi Fely. colu. 8. in primo notab. istam gloss.

Can. 12.

Capitulo placuit in glo. 1. ibi dum fuerit Fely. cap. ex litteris, colum. 5. de constit.

Can. 13.

Capitulo, quia sacerdos oblationes, uide Deci. consil. 148. column. secunda.

Quæstio. 2.

Can. 1.

Capitulo casellas in glos. conflata ibi uerbo de libero homine, uide Abba. c. translato col. 3. de iureiur.

Can. 3.

Capitulo hoc ius porrectum, an constitutionibus huiusmodi seruetur in aliquo licet ab ecclesia non sit recepta, uide Fely. c. cum causa, col. 4. de re iud. qui tenet quod in receptione testium super relatione rei alienā de seruatur hodie, quia debent esse iurati, & cum sit fauorabilis ecclesiæ ab ea censetur recepta, uide Alex. consi. 121. in fi. in 2. uolu. & super ea se fundant Docto. quo ad numerum personarum, de quo uide Fely. in ca. cum omnes, colu. 3. uer. si maius de constit. ubi etiam ponit not. dictum quod ubi alienatio est in casu licito non dicitur tractari de magno præiudicio ecclesiæ, & ex quo Papa illum allegat, c. nulli, in fin. de reb. eccle. non alienan. uidetur illum approbare Fely. in Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, colum. 1. de constit. & ibi colum. 15. uer. recipit autem.

In tex. ibi seruitium, uide Fely. ca. cum omnes, col. 10. uersic. 83. maius de constit.

In gl. ut plus, uerbo recipitur, uide Abb. c. cum accusat. col. 3. de testibus, & Deci. consil. 131. col. 9. §. si quas. in gloss. si melius commodum, uide ad istā gl. Fel. ca. cū causa, de re iu. co. 7.

Capitulo precariæ primo uers. uide Rodulphum tractatu suo de usuris, 15. qu. & sequenti, a §. huiusmodi, in glo. quid sine ille in exprimet, uide Fely. cap. dilectus, & 2. colum. 3. uersic. 7. de rescrip.

Quæstio. 23.

Can. 1.

Capitulo placuit in gl. tertiam, uide Hostiens. in summa de sepult. §. uetus uer. non obstat, & Abb. cap. requisiti. 3. col. de testa.

Can. 3.

Capitulo unio in gl. 1. ibi, scilicet, uer. uisus, & episcopus habet duas tertias, uide Abb. d. c. requisiti.

Can. 9.

Capitulo relatum in gl. 1. uide Abba. c. cum ex officij, col. 4. de præscri.

CAVSA VNDECIMA,

Quæstio. I.

Capitulo, quod clericus in glo. ibi ecclesiarum, uide Fely. c. in causis, 1. not. de testibus in ea gl. ibi, ut extra de iud. c. ceterum, uide ibi Dec. 4. not. in ea glo. in fi. uide Fely. ca. apostolis col. ... de excep.

Can. 3.

Capitulo clericum in gl. 1. circa fi. uide Rom. sing. 658.

Can. 4.

Capitulo iudices in gl. 1. in fi. uide Abba. de foro compe. c. non potest, column. 4. de re iud. ubi intelligit tex. habere locum in causa suspicionis alias secus.

Can. 9.

Capitulo, Testimonium ibi in ecclesia, uide per Abb. ca. cum nuntius, colum. 2. de testi. c. clericum, in gl. 1. uer. in tex. forte ibi, quod falium est idem tenet D. Abb. c. quia glo. in fin. de iud.

Can. 81.

Capitulo si quis in gloss. mox in prin. qui loquitur, de incorrigibili tenet Abb. c. at si clerici, 13. colum. uer. ad tertium, de iud. & ibi omnino Deci. 24. col. uer. tertius casus.

Can. 25.

Capitulo si qui clericorum in glo. præsumptio, in fi. uide Abb. c. quanto in 2. opp. de præsump. ubi dicit quod admittitur probatio, licet non excusatio.

Can. 27.

Capitulo si tributum in gl. 2. circa med. uide Abb. c. de tertijs, de deci.

In ea gl. in fi. uide Fely. ca. ecclesia, colum. 4. de constitut.

Can. 29.

Capitulo te quidem uerbo ne aduocatus Doct. 2. c. de ui. intelligunt istum tex. ut procedat de honestate, ut quando distrahentur, penitus a diuinis secundum Inno. c. 2. de obliga. ad rationes, quod loquatur in rebus laicorum non autem clericorum, & ad istum tex. facit pulchra distinctio. Abb. c. 2, ne clerici, uel monachi.

Can. 34.

Capitulo aliud ibi omnia licent si omnia expediunt, uide Abb. ca. 2. 3. col. de foro competen.

Can. 35.

Capitulo quicumque in gl. prima, ibi vnius episcopi testimonium, uide Roma. sing. 356. & Abb. ca. cum a nobis, de testibus, nuper. 2. uol. eo. tit.

In ea gl. in fi. uide Abb. cap. super eo, el. 2. in 1. colum. de app. ca. sacerdotibus, gl. uerbo intendit, uide Abba. ca. dilecti filij, secundo notab. de iudic.

Can. 42.

Capitulo inolita gloss. 1. in fi. uide Ias. l. cum postea, quam in 1. not. de pact.

In text. uerbo ad iudicia. scilicet laicorum, ut per Abb. capit. 1. de foro compe. & uide c. si diligenti, ult. not. eod. titu.

Can. 45.

Capitulo si quis cum clerico in principio, Alex. consi. 8. uolum. 1. ibi idem in uerbo autem dirimere, uide Abb. cap. quoniam, in tertio notabili, & Decium ibi. in 6. de probatio.

Can. 46.

Capitulo si clericus ibi apud arbitros intellige in ca. principali, ut dicit Dec. c. dilectis, 5. not. de app. & uide Alexan. consi. 79. colum. 2. in prin.

In glo. 1. fin. & ab istis poterit appellari, quia sunt necessarij, ut vult, gl. cap. ab arbitris, de offi. dele. col. 5. & coram istis poterit fieri reconuentio, & isti habent ordinariam not. Abb. capitu. cum olim in fin. de præscript.

Quæstio. 3.

In summ. in glo. vlt. medium, ibi, vel ex animo vide Abb. cap. ab excommunicato, col. 3. de rescr.

Can. 1.

Cap. sententia in gl. in duobus casibus sententia Pontificis non est timenda. alios duos ponit glo. ca. reprehensibilis in gl. 2. de appel. & intellige vt per Abb. cap. cum sit in fi. de testibus, & ista est contra, absolutio siue iusta, siue iniusta absoluit ita Perus. cap. quæstioni, col. 2. de appell. & Ita dicas de interdicto, & suspens. vt per Abb. c. ad hoc. el tertio. de appell. vide Rot. 35. in noui.

Can. 3.

Cap. præcipue in text. ibi vnde necesse est, vide Abb. cap. cum quidam, de iureiuran. primo notabili, in glos. duos, vide Abb. cap. in omni, col. 3. de testibus.

Can. 8.

Capitulo Episcopi. in fi. ibi morte, vide Abb. c. quærenti. de appell.

In gl. 1 in princ. ab homine non fertur excommunicatio non pro contumacia, quod intellige, non comparendo, secus in non parendo vt per Doct. cap. 1. col. 2. & 3. de iudic. & hoc procedit etiam in contumacia præsūpta vt not. Abb. cap. tenor. 1. col. de re iud. & vid. Perus. qua fronte 2. notabili de appell. & Abb. & alios cap. reprehensibilis 1. notab. eo. tit.

In ea. gl. ibi fit contumax, & gloss. not. quod excommunicatio lata ab homine non dicitur pœnalis nec in pœnam data, secus si a lege, vide glos. in l. actionibus. in verbo ob culpam, ff. de in litem iuran.

Can. 14.

Capitulo absit in glo. 1. ibi amplectitur mulierem, &c. vide Felyn. cap. auditis, colum. 18 de præscript. & vide Panorm. in c. 1. de cleric. resident. & cap. 5. de præsumpt. vbi reprobat istam gl. quia videtur contra tex. cap. clericus solus, & cap. omnibus 81. distinct. & vide Dec. c. ex literis 5. notab. vers. quid autem de prob.

Can. 17.

Capitulo excommunicatos in glo. circa primum excommunicatus non absoluitur ignorante aduersario, vide Abb. & alios in d. cap. qua fronte, col. 4. de appell.

Can. 20.

Cap. curæ ibi, vndique vide in c. pa Rot. col. pen. de appel.

Can. 23.

Cap. quando ibi & ne mittat. vide Fel. c. scribam in 1. de præs.

Can. 24.

Capitulo ad mensam in glos. 1. ibi circa fi. vide Abb. cap. nouit 3. not. & 4. de iudi.

In gl. ab ingressu in princ. Ista distinctio videtur contra tex. c. penult. de sent. excommunic. vbi de maiori dicit intelligi singul. solemnitate, capit. debetur in eo ideo dic errasse Grat.

Can. 25.

Capitulo rogo. in gl. 1. in princ. ibi præcipue contrarium tenet Dec. cap. nam concupiscentiam vltima col. de constitut. vide Cors. vt in repet. cap. grandi, col. 6.

In ea. gl. in fi. ibi rogare, vide Abb. cap. quia secundo notabili de præscr. cap. nemo in fin. glo. licet appellatio ab excommunicat. non suspendat vitium, tollit tamen præsumptionem iniustitiæ, & transfert onus probandi causam iustam inferentem, vt not. Abb. c. 3. de offi. ord.

Can. 36.

Cap. rursus in gl. prope fin. ibi, vel dic quod etiam post annum, &c. facit quod not. Bald. in tit. de pace Constātiæ, col. 8. verbo admittant quod iste non auditur tamquam actor, sed tamquam reus.

In ea. glo. in fin. excommunicatus non habetur pro cōuicto minori spatio quoque animo, vide Abb. capit. 1. col. 6. de iud. iste punitur ex præsumpta calumnia Felyn. cap. 2. col. 4. de præsumpt.

Can. 43.

Cap. certum in gl. æqualiter causet ista contumacia, vide Abb. capitulo cum sit Romana in fi. de appellat. vbi tenet quod vnico peremptorio censetur, & etiam per solam monitionem extraiudicialem, ita tenet Perus. c. qua fronte 2. not. in fi. eod. tit. de appell.

In ea. gl. cum fi. ibi, & sic patet, & cap. uide Fel. c. cum venerabilis, col. 10. de except.

Can. 52.

Capit. in cunctis, in gl. maledicorum, uide Dec. at si clerici in 1. gl. in 1. de iud.

Can. 55.

Cap. inter verba circa fi. ibi nos tamen, vide Fel. c. prouenit, el 2. col. fi. de iureiur.

Can. 65.

Cap. episcopus, in glo. 1. vide Abb. §. de adulterijs, col. 6. vers. sed hoc, de iudi.

Can. 47.

Cap. cum apud, in gl. ibi nisi in casibus 7. uide Doct. c. si quando de rescriptis, & c. 2. de re iud.

Can. 77.

Capitulo non solum, §. 1. ibi exordium an sententia excommunicationis iniusta teneat: vide Abb. cap. ab excommunicato, columna 3. de rescriptis.

Can. 78.

Cap. quatuor, in gl. timore an sententia per metum lata sit ipso iure nulla vide Rom. sing. 91. incipient: quæro, & ibi addit. & uide Dec. cons. 42. col. 4. in 3. dubio ubi dicit nullam ipso iure data quod iusta sit.

Can. 80.

Capitulo quisquis verbo occultatus, vide Dec. cap. si duobus, col. 3. in fi. de appel.

Can. 81.

Capit. nemo, in gl. 1. sed ibi materiam, uide per Fel. c. sicut 2. notabili de testibus.

Can. 89.

Capitulo iniustum an sententia metu lata sit ipso iure nulla, vide Abb. c. Abb. de eo quod vi met. vt.

Can. 93.

Capitulo si Dominus, ibi magis obediat & an quis iniusto mandato Domini vel principis teneatur obedire, vide Doct. cap. si quando de rescriptis.

Can. 97.

Capitulo qui resistit, in glo. 1. circa principium ibi ita & monachus magis sit subditus abbati quam episcopo, vide Abb. c. ceterum, col. 7. vers. si dubitari, in fi. de iud. vbi tenet hoc tantum habere locum in his quæ spectant ad regulam: in aliis secus & Felyn. cap. super his de mai. & obed.

Can. 103.

Capitulo quoniam, in gl. vxores in principio, vide Abb. ad intellectū totius capituli, & q. in c. inter aliam de sent. excommunic. & c. intelleximus, col. 2. de iud.

In gl. fi. verbo dummodo non sit, vide Abb. cap. pastor. §. verum, col. 5. de appell.

Can. 106.

Capitulo debent, in gl. fi. & notato quod anathema fertur, interdū sine ista solemnitate ut c. ad falsariorum de crimine falsi, & ad abolendam de hæreti.

Can. 108.

Capitulo. Cum aliquis an autem anathema sit maioris potentiæ quā excommunicatio sine solemnitate, uide Abb. c. cum non ab homine, col. 6. qui tenet quod non, de iud. & uide gl. c. si inimicus supra eo.

CAVSA XII.

Quæstio. 1.

Can. 1.

Cap. omnis ætas, in glo. probatissimo, an tales gaudeant priuilegio fori, uide Abb. cap. 2. col. 2. de foro competenti.

In gl. magistratus, uide Abb. c. 4. de prob. in ultimo notabili.

Can. 2.

Cap. dilectissimis glo. præcipimus, & quod præceptum in consilium cōuertatur, uide cōtra in simili allegat. Dec. c. 20. notabili. 20. de appell. late Felyn. c. nam concupiscentiam, col. 1. uers. 2. concl. de constit.

Can. 7.

Cap. duo sūt genera ibi, uide hmōi hoies, uocantur clerici quia populus deriuat ἀπὸ τοῦ λαοῦ. sed appellatione laicorum non ueniūt clerici ergo, &c. rñde ꝙ iste terminus λαός apud græcos accipitur tanquam species apud nos uero tanquam genus sicut etiam in cleros, & hoc propter uocabulorum inopiam ad alia oīa, c. ubi ponitur copula uel alternatiua, ut in c. 1. extra de præb. & dign. dicem

quod sunt diuersa tamquam inter genus & speciem, fac. l. vbi pactum capit. de transact. nota Bart. in l. 1. in 1. col. ff. ad municipal. & deriuatum semper procedit a verbo magis generali vt not. Panorm. cap. 1. pen. col. de iudi. notat idem Iason. l. 1. colu. 3. de hac qui hæredi videtur tamen multum vrgere tex. in cap. si sententia, de sententia excommunic. in 6. ad quem respondetur quod terminus generalis non compræhendit vnam speciem magis elegantiorem nõ fiat spiritualis mentio facit glo. in rubrica cap. de seruit. & aqua facit tex. cap. inquisitores, de hæretic. in sexto facit. l. ligni appellatio. ff. de leg. 3. vel dic quod appellatione populi veniũt clerici fallit, vbi sumus in odiosis vel vbi materia non conueniat verisimilibus.

In gl. 1. in princ. cõuersus dicitur ecclesiastica persona de hoc vide aliqua per Abb. cap. cum non ab homine, de iud. in notabili.

Can. 8.

Cap. quia tua, in gl. fi. vide Abb. ca. statuimus, col. 3. de transact.

Can. 11.

Cap. non dicatis, in gl. possidere post principium ibi & mutare. ergo, &c. monasterium obligatur etiam sine mandato in scholari ita intelligit istam, l. Aret. c. ex parte, col. 3. de accusat. in gl. 2.

In ead. glo. ibi. 83. nunquid vestis, &c. vide Felyn. c. cum dilecta, col. 23. de rescriptis.

In ea. glo. ibi & nota quod monachus &c. vide Abb. c. ex rescripto. col. 1. de iureiur.

In ea. gl. in fi. vide similem gl. c. cũ dilecta in gl. fin. de rescriptis, & Dec. c. 1. in 1. notabili, de offi. delega. In eo. textu ibi voluntatibus nisi clericus grauaretur ita Dec. c. 5. col. 2. de app. & limita vt per Felyn. c. ex rescripto, col. 2. de iure iũr.

Can. 15.

Capitulo futuram, in gl. 2. vide de hoc gl. in regula causa septima circa med.

Can. 18.

Capitulo certe in gl. ecce quis põt venire contra factum suum de ista regula, vide Barbat. cap. si quis presbyterorum de rebus ecclesiast. non alienand.

Can. 21.

Cap. sint manifestæ in gl. probantur, circa medium ibi indicas vide Alex. conf. 22. vol. 4.

In ea. gloss. in fi. ibi hæredibus incumbit. Alexan. consil. 114. volum. 5. alias 140.

Can. 25.

Cap. illi autem ibi quodammodo, vide Alex. conf. 81. vol. 1.

Can. 27.

Capitulo nulli in tex. ibi fidelium notatur ergo quod mensa grossa non debet diuidi inter eos: tamen sufficiunt præbendæ si potius numerum augent, vel in vtilitatem ecclesiæ conuertere vide Panor. cap. vocentur, in fi. de præbend. & cap. accedentes in 1. opp. de præscr. Fel. cap. cum M. dist. 12. vers. in gl. in verbo per industriã, de constit.

In gl. inuadit ergo: an res cõmunis dicatur mea, & de hoc vide Calde. conf. 22. sub tit. de præb. & an clericus dicatur possidere vel dominium habere in benefitijs, vide Dec. c. 3. notabili, 2. de probat.

Can. 28.

Capitulo si priuatim in vlt. gl. ibi & generalem vide ad hoc Abb. c. ex literis, in 1. gl. de procuratore, in cap. edoceri 3. notabili de rescr.

Quæstio. 2.

In summ. gl. ibi causa necessitatis, & non sufficit allegare necessitatẽ nisi etiam probetur, l. minorum, C. de prædijs mino. vide ibi Salyc. in summario.

In ea. gl. ibi res tamen ecclesiæ, & nota quod alienatio facta in casu a iure permisso & interuenientibus debitis solemnitatibus transit ad extraneos hæredes alias non; vide Dec. cõsil. 171. col. 1.

Can. 3.

Cap. nulli. vide Abb. c. verum. pen. col. de fo. comp.

Can. 4.

Capitulo quicumque ibi tenuerit uide Abb. cap. cum sit col. 4. de foro comp.

In gloss. 1. in fin. ibi non tamen uide Rotam 1. decis. in titu. de offic. archidiacon. in nouissi. quæ sequitur gloss.

In gl. consensu, ibi obtinere, in rebus &c. uide Roman. sing. 612. ubi apostil.

Can. 5.

Capitulo prædia ibi ut sibi inseruiant, uide Dec. cons. 148. col. 2.

Can. 9.

Capit. si sæculi, in glo. in fi. uide Dec. c. cum dilecta, col. 6. de confirm. util. uel inut.

Can. 11.

Cap. fraternitas, in glo. fi. in fi. ibi respondeo quod non. uide Felyn. c. 1. 12. col. de constit. cap. audiuimus de Simonia, & ad istam, glo. uide Dec. c. 1. charta 6. uers. 5. conclusio de constit. etiam c. quoniam q. 17. col. 2. sequenti de prob. & Abb. c. cum causã, col. 4. de testibus, & cap. Reynaldus, in gl. adijciens.

Can. 13.

Capitulo apostolico in tex. ibi uasa, idem dicas in alijs nobilibus, ut habetur in extrauag. Pauli in tit. de rebus ecclesiæ non alien.

In gl. construxisse, in fi. ibi de bonis in fauorem ecclesiæ solum edificio cedere, uide Fel. c. cum uenerabilis, col. 13. de except.

Can. 15.

Capitulo sacrorum, in gl. fi. ibi in maleficijs, uide Dec. c. quæst. in ecclesiarum pen. col. de constit. uide not. istam, gl. pro singulari, & c. pastoralis, pen. col. de appel. & Felyn. d. cap. quæ in ecclesiarum, col. 2. uers. in glo. 2. de constit.

Can. 20.

Cap. non liceat, in gl. quibuslibet, uide Abb. c. cum uenissent, col. 3. de iud. & c. cum olim, col. 3. de testibus; uide apost.

In gl. fi. in fi. ibi pro non titulo, uide Abb. c. cum causa ultimo notabili de offi. deleg.

Can. 21.

Capit. indigne, in gloss. admonitio circa principium, & de tali admonitione, uide Abb. c. cum sit Romana, col. pen. in fi. de appel.

In ea. gloss. ibi non præcedat admonitio, &c. uide Fely. c. 1. col. 4. de constit.

Can. 23.

Cap. uobis in gl. fi. uide Felyn. c. ad audientiam 2. col. 6. uers. 6. concl. de præscr.

Can. 24.

Cap. qui diuinis & humanis legib. in gl. fi. in fi. ibi proprio iuramento: non sufficeret autẽ proprium iuram̃ cum præsumptio sit contra illũ nisi probaret aliquid ultra iuramentum quod uerisimile ignoraret. de quo uide p Art. c. 1. col. 2. uers. sed posito de accus. & Rot. 444. col. 2. in nouis.

Can. 25.

Cap. uulteranæ in gl. 2. in fi. & istã gl. sequitur Felyn. cap. cum causa col. 7. de re iud.

Can. 27.

Cap. quatuor, iste tex. hodie nõ habet locum ut tenet Deci. consil. 118. col. 3. uide tamen. Abb. c. de quarta 4. notabili de præscr.

Can. 29.

Cap. cognouimus in gl. fi. una res non debet iure censeri: fallit regula uel propter diuersas qualitates apostolicas uel propter uarietatem temporum uel propter fictionem iuris, uel quod aliquid corporaliter aliquid intellectualiter debeat iudicare ut per leges poteris reperire.

Can. 31.

Cap. sancimus ob quatuor ibi in cõtrarium, uide ꝙ format. gl. & ibi sol. Abb. c. requisisti, uers. præsumitur.

Can. 33.

Cap. si quis de clericis ibi, reddat, quid si lacerani, uide Abb. ca. accepimus de fide instr.

Can. 41.

Cap. si qua uide Abb. c. causam quæ col. ult. de iud. & c. cum causam in fi. de re iud.

In gl. rescisso etiam principiũ ibi immutare in contrarium, uide Fel. c. cum omnes, col. 4. de constit.

In ea. gl. etiam fi. & nota, ꝙ ex post facto potest uiuificari, uide Abb. cap. edoceri, q. 6. de rescriptis.

Can. 45.

Cap. charitatẽ in glos. 1. de salario not. uide Dec. c. 1. 31. col. de probat.

Can. 51.

Capitulo placuit an autem prælatus, cum capitulo possit restituere rem alienam, licet nõ notoria sine

ista

ista solénitate, uide Fel.c.fin.col.pen. de rescript. qui tenet quod sic contra Abba. & an consuetudo possit tollere istam solemnitatem, vide Fel.ca.cum vna causa, de re iudic. qui tenet quod non, & limita istam materiam, ut in casu quem ponit Alex. cons.106.uol. 2.& propter antiquitatem præsumatur ista solênitas tenet Dec. cons. 36. col.6.& 152.col.fin.& an si res semel alienata reuertatur ad ecclesiam iterũ requiratur ista solemnitas in alienatione, vide Abb.cap.vt super de rebus ecclesi.non alienã. Deci.consi.329.col. fina. & quod si Ecclesiæ conditio sit melior consil. 331.colum.5.

An ex tali contractu nullo transferatur possessio per prælatum, vide Alex.consil.8.col.4.vol.3.quod non & qualiter agi debeat ad reuocationem consil.1.colum.fin.volum.4.

Excipe casum quod episcopus põt alienare res, quæ pertinent ad mensam suam, c.hac solemnitate non seruata, uide gl.clem.2. verbo ecclesiam de rebus eccles. nõ alienan.& an hoc capit.habeat locũ in remittente, uide Fel.c.veniens, & 1.3.not.de testibus.

Can. 52.

Capitulo fine exceptione limita istum text. ut per Marsi.sing.133.

In tex.ibi consensu nunquid sufficiat tacite, uide Fel.ca.nonne penult. col.uers.7.fallit de præsump.& Abb. in cap.contingit de transact.& Fel.c. cum omnes.col.7.uers.hoc fallit primo, de constitu.& an istæ solemnitates sint necessariæ in donatione, uide Alexan. consil.53. colum.4.uolum.3.

In glo.profuturum ultra medium, ibi nam eo ipso rem, & uide Rotã 2. de rebus eccles.non alienan.in nouiss. ubi & an cõtractus sit nullus ipso iure ac forma non seruata, uide Abb.ca. 2.ult.notab. in fin.de testibus & cap. episcopi, de rebus eccles. nõ alienan. per totum, & cap.si quis presbyterorum de eod. tit.quod sic.

In ea glo.ibi tenet alienatio contrarium tenet Abb. c.1.in fin.de resti.in integ.& Felyn.capit.quæ in ecclesiarum, columna prima de constit.

In glo.continentia, contrarium tenet gl.c.1.de rebus eccles.non alien. in 6.& idem Abb.ca.1.eo.tit.per illã glo. sed potest dici quod gl. ista procedat in paruis Imo. in ca.1.pen.col. in princ.dicit ualere consuetudinem, quod in alienatione bonorũ ecclesiæ inferioris non requiratur consensus ecclesiæ cathedralis: & ista solemnitas non requiritur ubi res reuertitur ad naturam suam Fely.c. cum omnes col.3.de constit.& ibi col.4. an sufficiat quod consensus episcopi superueniat ex post facto: item sufficiat auctoritas vicarij: & prohibita alienatione non prohibetur necessaria Alexand.consil.55.colum.2.volum.3.& Fel.cap.per tuas, & 3.col.1.de simo.

In tex.ibi & subscriptione, vide Fel. c.cum causam, col.5. & seq. de re iud.

Can. 53.

Capitu.terrulas verbo exiguas, vide Deci.consil.142. columna tertia.

Can. 57.

Cap.si quos in glo. prima, in princ. ibi aliquid insigne vide Alex. cõs.55. columna secunda volum.1.

Can. 59.

Cap.quæstionẽ in glossa si aliis ĩ si ibi & cum agitur, de alios casus per Marsi.singul.117.

Can. 65.

Cap.liberti, in glo.1.circa medium, liberti ecclesiæ tenentur ad operas, & intellige istũ textũ et in successore, qa ecclesia nõ moritur, c.si gratiose, de rescript.in vers.& ita ad hoc allegat istũ textum, Abb.capit.quod sicut colum. sexta, de elect.

Can. 66.

Cap.qcunque in gl.fi. & an qñ prælatus aliquid dat pro remuneratione debeat constare de meritis, vide Alex. cons.55.col.2.vol.1.

Can. 68.

Capitu.cum redemptor circa finem verbo dictauimus, vide Felyn.capitu. cum P. in fin. de fide instrum.

In gl.fi.de vide Abb.capit.cum a nobis in fi.de testibus.

Can. 98.

Capitulo ecclesiarum, in glo. vide Abb.c.20.col.2. de foro comp.

Can. 70.

Capitulo sæpe in gl.fi.uide Dec.ca. edocti.2.not. de rescrip.

Can. 72.

Capitulo bonæ rei circa finem, ibi ecclesiæ, per hoc soluitur, qẽ de cuius bonis sint fiendæ expẽsæ in funere prælati, an de bonis suis suæ ecclesiæ, vel patrimonij, de qua vide Abb. c.ut præteritæ, col.3. de elect.

Can. 74.

Capitulo religiosam. in glo.an domo relicta veniat hortus, vide Abb.c. Raynutius.3.notab. vbi apost.de test.

Quæstio. 3.

Can. 3.

Capitulo Pontifices in glo. 1. ibi si autem simplici not.istã gl.quæ intelligit fin. istius text. in simplici canonico pro intellectu gl. in capit. præsenti, de offic. in ver. fi.& vide Panormi.cap.2. col.3. de deci. & in cap.3. colum.4. in 1.glo. de probat.

In glo.non poterit, de hac.q.vide Panorm.c.cum causam, extra de preb. vide ad hoc & per Abb.c.in præsentia, col. 11. ver. quæro vtrum de probat.

Quæstio. 4.

Can. 2.

Capitulo quicunque in glo.aut neglectus in princip. contrarium tenet gl.in l. quicquid C. arbit.tute.

In ea gl.circa mediũ, vide Perus.c.reprehensibilis, in fi.de app.& Fel.c.accepimus col.3. in fi. de fide instum.

Quæstio. 5.

Can. 1.

Capitulo nulli in gl.ibi, quia ille, & de commodo possessionis, vide Dec.capi. ex litteris in quinto notabili, de probationib. in principio.

Can. 5.

Capitulo si Episcopus in gl.1.in fi. uide Fel.cap.quæ in ecclesiarum. col. 2.versic.ceterum, de constitu.

CAVSA XIII.

Quæstio. 2.

Capitulo primo, in glo. fi. ibi, & hoc sufficit ad præscripti sufficit, quod causa sit perpetua, & naturalis, vide aliam solutio.per Abb. cap cum ecclesia, columna octaua, in glos.prima, in uerbo Episcopus, de causa possessio.& proprieta.

Can. 3.

Cap.unaqueq.in gl.1. circa mediũ, vide Abb.c.de illis. de sponsal.

Can. 4.

Cap.vlt.voluntas, in gl.1.circa principiũ, rationabilis.vlt. voluntas defuncti seruanda, & uide Doct. in l. filius familitas, §.Diui, ff. de leg.1.

In ea gl.ibi:se pone, quod quis, uide ad istam, contra Rotam in 1. decisio de iureiur.in fi in nouiss.contra tenet quod contra talem potest agi ad interesse, & ibi in decis.sequent.circa medium, tenet quod potest agi contra eum tanquam periurum, & Alex.consil.16.vol.3.

In ea glo.ibi, quia hoc iuramentum, &c. vide:Ioan.Fabr.in Rub.iusta de adempt. leg.

Can. 30.

Capitulo quæsitum in glo.ibi, quæri consueuit quid si condemnatus confugit ad sacerdotem, qui fert corpus Christi, vide Roma.sing.334.dicamus ad solatium.

CAVSA XIV.

Questio. 2.

Capitulo primo, in glo. circa medium, an verba imperatiui modi semper inducant præceptum, vide Dec.c. nam concupiscentiam vlt. col. in fi. qui tenet, quod sic non materia subiecti, non sit de præcepto.

Can. 1.

Cap. super prudentia circa finem, princ.ibi nullatenus, uide de materia plene, per Abb.& alios in d.cap.insuper, de testibus, & Aret.c.cũ nuncius, col.1.& c. de cetero penult.col.eo.tit.

In gloss.tractauerunt, immo quod isti aliis præferantur, uide Aret.capi. quotiens, in 3.not.de testibus.

Can. 2.

Capitulo, quamquam in fin.ibi, & competentibus, uide Abb. capit. tam litteris, 3.notabili de testibus.

In glo.1. ibi quilibet etiam priuilegiatus non cogatur testimoniũ dicere, de quo per Dec.ca.1.col.2.in fin.& seq. versic.4.princ.& vers.comprobatur, de probat. & ad intellectũ istius c.quamquam vide Abb.cap.cum nuncius, col.2.de testibus, & Aret.cap.de cetero, in princ.eod.tit.

In glo.fin.uide Abb. capi.si qui testium colu.2. prima opposit.de testibus, & ibi Aret.in prima glo.& cap. verum, col.5.de foro competen.

Quæstio. 3.

Can. 1.

Capitulo si fęneraueris in fin.1.gl. vide Dec.consil.118.col.3.

Can. 3.

Capitulo plerique in glo.fi. uerbo negotiatoribus, uide Rodulphum tractat.de vsu.quæstio.19.

In ea glo.ibi periculū spectet, vide Dec.cons.116. Alex.cons. 80.vol.3.

Quæstio. 4.

Can. 11.

Capitulo quod dicam, vide Rom. qui not. istum tex.sing.217.

In glos.prima,in fin.& istam dicit communem opin. Abb.capi.cum sit, colum.6. in fin. de foro compet.

In glo. alienum: & res tamen alii debita dicitur aliena, vide Alex.cons. 185.uiso tit.colum.11.volum.20.

Can. 12.

Capitulo ab illo in glo.prima, vide Rom.singul.265.an ex,& Felyn.cap. 1.in 3.colum.in princ.de præscrip.& quid in Iudæis, uide Alex. consil. 1. & 2.alias 121.volum.5.& consil.107. colum.3.eod.volum.

Quæstio. 5.

Can. 11.

Capitulo pęnale in gloss. maioris. uide Abb.c.ex parte, 4.no.de testib.

Can. 13.

Capitulo non sane verum, vide ad hoc per Aret. c.1.in prin.de testibus.

Quæstio. 6.

Capitulo si res aliena in gloss. prima, circa medium, si post præscriptionem superueniat mala fides, non tenetur rem restituere, & quod possit tenere cum bona conscientia, uide allegata per Deci.capi.1.29.colum.in fin.de probat.

In glo.peti, uerbo conueniri non sic in remissionem multorum, ut no. glo.singul.in l.illicitas, in fin.ff.de offi. præsidis, & contra glo.tenet Roma singul.24. & Fely.cap.ad liberan. de iudæis, uide Perus.capit.reprehensibilis, 3.colum.de appel.

Can. 2.

Capitulo comperimus ad istum text. vide Abb.cap.verum penult.col. & sequenti, de foro compet.

Can. 3.

Cap.fin.in glo.in fin. uide Abb.ca. cum quidam, colum.2.de iureiuran.

CAVSA XV.

Quæstio. 1.

Capitulo quod autem in glo.ex voluntate,& per hoc vide quod no.Dec. capit. quoniam in septima col.in fin. de probat. quod leuis culpa non allegat in foro animę, quia uoluntas non præsumitur.

Can. 1.

Capitulo in glosl. 2. ibi arg. quod tenet matrimonium tenet, vide Abb. cap.de muliere, de sponsal.

Can. 9.

Capitulo inebriauerunt in glo.fin. uide Abb. capitul.sicut columna 2.de testibus.

Quæstio. 2.

Can. 1.

Capitulo obseruandum circa prin. ibi munera, & intellige istum text. etiam in casu quæstio. clericus potest esse aduocatus: nam tunc non potest accipere salarium, ita decidit Io.And. in reg.in argum.in mercurialibus,& sequitur Aret.in capit.ex parte de accus.colum.2.

Quæstio. 3.

Can. 1.

Capitulo tertio in glos. mulieres, ibi, deleget causam, uide Deci.capit. cum dilecta, col.6.& sequen.de confirmat.vtil.uel inutil.

Can. 2.

Capitulo ex eo in glos.testimoniū ad cap.ex eo. uide Fely.cap.quoniam in prima glos.circa fin. qui dicit non habere locum de iure Canonum, licet sit Canonizatum per gloss. uerbo tractatis de reb. Eccl. non alienan.in 6.

In eadem glo. In fin.ibi de criminalibus causis,& ultimis uoluntatibus, uide Alex. consil.70.colum.6.uol.2.

Can. 3.

Capitulo certis.§.in quæstionibus, uide Aret.c.quando circa fi.de testib.

Can. 4.

Capitulo sane in princ.ibi eligeret, uide Aret.capit.cum P.colum.penul. de accusat.

Quæstio. 4.

Can. 2.

Capitulo placita in glo.Ecclesiam circa medium, ibi quid tenetur, uide Abb.capit.fin. colum.5.de iudic.uide Rotam 367.

In eadem gloss.in fin.uerbo nulla, uide Deci.cap.prudentiam, colum.11. in fin. de offic.delegat.& Abb.capit. cum ordinem. in fin. de rescriptis, & Dec.capi.si duobus, col.3.de appel.

Quæstio. 6.

Can. 1.

Capitulo si quandoque in glo. præiudicium & quod confessio facta per motum teneat ipso iure, licet possit retractari. uide Dec.cap.causam matrimonij, notabili 2.de offic.delega.

Can. 2.

Capitulo authoritatem, in gloss.1. circa principium ibi exceptione, utrū iuramentum illicitum obliget uide Abb.cap.2.colum.2.de iureiur. & ca. si vero, colum.pen.eod.tit.

Can. 3.

Capitul. alius in uerbo deposuit super eo verbo idem tenet, gloss.capit. grandi de suppl. negli.prælat.in vers. in glo.magna circa fin.

Can. 4.

Capitulo nos sanctorum in gloss. constricti. in princip. An pecunia sit soluenda excūmunicato, vide Dec.c. intelleximus in fi.de iudi.

Quęstio. 7.

Capitulo 1 glo.1.circa principium ibi solus Episcopus, vide Fely. cap. non potest. col.4. de re iudic. in glo. sequitur.

In eadem glos. in fi. ad hoc, vide quod not. Ioan. And.cap.2. de pœnis in 6. vbi dicit quod de consuetudine hodie solus Episcopus cum Vicario potest cognoscere de depositione clerici, non tamen actuali, vide Abb.ca. non potest, colum.3. de re iudic.

Can. 3.

Cap.si autem presbyteri in tex.ibi petierint, hoc procedit in isto casu, quando causa est criminalis, alias secus, vide Abb.c.1.de foro comp.

In tex.ibi Diaconi idem in Subdiaconis, vt per Abb. c.3. col.2.de re iud.

Can. 6.

Capitulo Episcopus nullius in gl. in fi.& ita tenet D.Anton.capit.1.de iudi. in glo.2.

Quęstio. 8.

Capitulo 1.in gl.ultra medium ibi si consequens, vide per Abb. cap. at si clerici.col.2.de iud.vbi late de hoc,& Fely.cap.querelam, colum.1.de iureiur.in eadem glo.ibi, & hoc vide Ias. l.1.in fin.de sacrosanctis Ecclesiis.

Can. 2.

Capitulo hi qui in text. ibi iterato. hic text. facit contra Areti. capit. cum non ab homine ultimo notabili de iudi. quod si primum delictum sit punitum primum non aggrauet, contra quem etiam faciunt plures decis. Bald. quas uide in apostil. ad Bartol. in l.si cui.§.cum sacrilegium de adul. Et adde glo.in capit. hæc vestræ sexta distinct. uide Gemin.& Abb.capitulo graue de præben.

In glos. in potestate in fin. dispensatio est large interpretanda ex parte dispensantis, secus in dispensato facit gloss. capitulo quia in tantum de præben. quod dispensatio procedit in accessorijs,& uide Felyn.capit.postulasti, colum.17.de rescriptis, cap.cum multæ.circa fin. in text.ibi in seruitutem aliū casum seruitutis ponit Abb. cap.Iudæi de testibus.

Can. 3.

Capitulo cum multæ in glo.connubio, in fin.uide Abb.cap.cum sit,col. 5.de foro competen.

Can. 5.

Capitulo scifcitantibus in glo.1.ibi Sacramentis, & hoc speciale est, secus in alijs, de quo per Deci.capitulo sciscitatus de rescriptis, col.4.

CAVSA XVI.

Quæstio. 1.

Can. 3.

Capitulo de monachis. in glo. uersus fin. ibi unde non debet rem. utrū autē illud possit præscribi, uide Abb. capit.cum olim, colum.3.de pręscrip. qui tenet quod sic, capitul. placuit in glo. sepeliat ibi sed quid si Parochianus, uide Abb.capitu.quod autem de pęnit.& remiss.Roman.sing.453.

Can. 7.

Capitulo ecclesia, in gl. Senatum: an autem vacante sede capitulum dispenset in his quæ competebant episcopo, vide multa per Dec.§.de adulteriis, col.14. uers.quidem aūt, de iu.& Fel.cap.1.col.6, ver.2.q̄ro, de iureiur.

Can.

Can. 8.

Capitulo.placuit communi,in glo. neque filium,c.uide Abb.c. except.de accusat.

In glo.mortuus,in fi. appellation. mortis intelligitur de naturali fact. l.ex ea parte 1 §. insulam. ff.de verb. oblig.Sed contra istam glo. tenet Panor.c.nisi,de præb.col.4.quod immo etiam in omnibus casibus; in quibus idem operatur mors ciuilis quod naturalis. & æquiparatur & uide Ias.in l.Gallus.§.& quid si tantũ.2. notabili ff.de libe.& posthu.& ibi etiam, in 4. col. ad principium huius glos. Alex.consil.139.col.2.vol.3.

Can. 12.

Capitulum qui vero, in glo.eo sibi tamen priuilegium uide Abb. capi.2. de foro compet.colum.3.

Can. 19.

Capitulum adijcimus, in gl.1.etiã principium ibi & mulieres contrariũ tenet Abb.cap.2. de iud.pen.col.

Can. 20.

Capitulo de præsentium, in glo.1. circa medium ibi pro iure.an monachus, habens dignitatem possit esse delegatus Papæ, uide Dec.cap.causam quę,col.3.de iudic.

In gloss. ibi de transact. uide Abb. capit.constitutus, & primo notabili, de appellat.

Can. 21.

Capitulum doctos,an isti monachi possint esse delegati Papæ uide Deci. cap.causam quæ colum.3.de iudic.

Can. 34.

Capitulum cum pro utilitate, in glo.2.uide Egid. quæst.714.

Can. 46.

Capitulum questi, in gloss. fin. in fin. ad Ecclesias suas, quibus scilicet debentur ita intelligit. Abb. capit.2. colum.3.de Dec.

In glossa prima idem in pensione solutionis decimæ.uide Deci.consilio 156.colum.2.

In gloss. ut episcopali, in fi.intellige,ut per Host.in summa de sepultu.§.huic autem cap. frater noster, in gl.si medio,in fi.ibi,pronunciare contrarium tenet Abb. cap. non potest. colum.2. de re iud. sed Fely. ibi in 2. colum. multa allegat pro glo.& vide eum in cap.cum venerabilis,col.ante pen.de excep.

Can. 56.

Capitulo plures in glo.discernant. vel per testes,& famam,ut in capitu. cum causam.uide Docto. de probat.

Can. 57.

Capitulo in canonibus. in text.ibi & ingens sacrilegium, & non tantũ sacrilegium dicitur quando inuaduntur solum res ecclesię sed etiam quando bona patrimonialia clericum, ita tenet Abb. capitulo ceterum, colum.6.in fin. versicu.& not. de iudi. quod intellige, quando agitur interdicto vnde,vi:quod est prin.ut ibi per eum & per eundem cap.si clericus laicum primo not. de foro competen, & cap.cum sit, colum.2.eod.tit.

Can. 60.

Capitulo similiter in glo. prima, an bona clericorum,gaudeant priuilegio., uide Abb. capit.cum sit.§.not. de foro competen. & ca.si diligenti, in fi.de præscrip.

Can. 62.

Capitulo constitutus. in glossa secunda varietatem istam concordat Panormit. capitulo requisisti, colum.3. de testam.

In glossa conditoribus, uerbo patronus, uide Abb.capit.ex parte, columna 3. de testibus ubi dicit quod etiam quilibet parochianus per glos. in d.cap.filijs.

Can. 66.

Capitulo prædicator. in glossa immo not. quod iudex potest diffinitiuam sententiam in continenti reuocare, ad quam uide Felyn.capitul.exceptionem, columna 9. fallent.decima,de except.& Alexan.consilio 90. colum.3.volum.1.

Can. 67.

Capitulo reuertimini. in glossa in homine. rustici debent ferre decimas in domo presbyteri intellige etiam suis expensis, ut tenet Dec.cap. bonę in 7.not.de appel.

Can. 68.

Capitulo in glossa prima, ibi committit,uide Rom.sing.545.

In glo.negotio, a fure, & raptore decimæ recipiuntur non autem de eleemosyna,ut no.glo.1.quæst.1.non est putanda.

In ea glo. ibi uidetur, quod sic intellige. ut per Abb.declaratur,capi.de terris de deci.

Quæstio. 3.

Can. 1.

Capitulo per singulas in glossa fin. ibi semel facta, & capitul. uide Abb. capitulo illud.columna sexta, de præscriptione.

Can. 5.

Capitulo licet in regulis, in glossa formam in fin. uide Deci. in rubr. de rescript.

In glossa conuenit, in fin. uide ad istam gloss. Roman.singul.759.cont. capit.glos.in l.Lucio,ff.de aqua quotidiana.& æstiua, & Felyn. quæ in ecclesiarum, columna penultima, de constitut.Alexand.consilio 18.columna secunda, uolumine secundo, Dec. 45.prima columna, uolumine secundo, Alexand.consilio 25.columna prima, uolumine quinto.

Can. 8.

Capitulo placuit in glossa triginta, uide Roman.sing.612.

Can. 15.

Capitulo sacerdotes in tex. ibi moriendo,uide ad hoc, Rom.sing.268.& Abb.capit.ex transmissa, secunda columna, in 3.casu de præscrip.

Can. 15.

Capitulo placuit, ut quicunque in glossa pertineant in fi.ibi negligente, Perus ca.reprehensibilis, in fi.de app. & Felyn.capit.primo.in 16. columna, de præscript.& capitu.accepimus, columna tertia,in fi.de fi.instru.

In gloss. interrupta, ibi alias non istam glossa putat peregrinam Felyn. capitulo causam, quæ el primo, colu. penultima, uersiculo fallit primo,de testibus, & uide Deci.consilio 68.col. penult.colum.2.

In eodem capitul. §. vniuersas, ibi nec pretium; uide Fely. capitulo cum causa, columna secunda, de re indicata.

Can. 17.

Capitulo nemo in fine. ibi diuinitus. intellige de iustis, ut per Felyn. capitulo in omni, de testibus, columna secunda.

Quæstio. 4.

Can. 1.

Capitulo possessiones in gloss.prima, uide Abb.in dicto capitu.sanctorum in fin.& capi.si diligenti, vltim. colum.eod.tit.Rom.sing.451.

Can. 2.

Capitulo volumus.in glossa possessum, in fin.ibi res ante.uide Abb.capitulo cum venissent, colum.4.de in integ.rest.

In glossa ecclesiæ, ibi in rebus aliquibus, uide Abb. capitulo cum uenissent,columna 3.de iudic.

In ea glo.in fi.uide Abb.ad audientiam, colum.de præscrip.

In glossa inconcussam, ibi a principio,uide Felyn. capitulo inter dilectos, columa quarta, de fide instrumento.& in.§.rex pacificus, colum. 2.in proœmio Decretorum.

Quæstio. 6.

Can. 2.

Capitulo placuit in glossa fi.ibi de consensu omnium intellige glossam quando hoc tangeret statum totius prouinciæ, secus si sint suffraganei, sufficit consensus ipsius, solius. Ita Abb.capitu.cum inter columna quarta,de iudi.

Can. 3.

Capitulo si Episcopum in tex.ibi quia dilectum vide Abba. capitulo verum columna quinta de foro competent.

Can. 8.

Capitulo ibi subsequentes,uide Alexan.consi.55.col.3.vol.1.

In eo tex.§.fi.ibi detrimentum,vide Abb.cap.verum. columna penult. de foro competent.

In glos. si ergo ibi in acquirendis. uide Abb.capit.quoniam de decimis, & quod facilius præsumitur iuri quærendo. quam iuri quæsito, vide quæ Dec.allegat. capit.super eo columna 4.in prima glo. de offic.deleg.Felyn. capitulo quæ in ecclesiarum, columna 9. alia 159. versiculo quod ista de constitut.

Quæstio. 7.

Capitulo primo. in glo.in fine,ibi auctoritate Papæ, uide Deci. consil. 134.colum.2.

Can. 4.

Capitulo,quicunque in glossa prima.circa finem, decimæ præscribunt cathedraticum vide Abb. capitula cedentes

dentes, columna tertia, de præscrip. & capitu. cum ex officij, columna quarta, eodem titul.

Can. 5.

Capitulo omnes ad hoc uide Deci. consilio 117. 121. 129. & 135. Barba. consilio 62. & 12. volum. 3.

In tex. ibi basilicæ, vide Dec. consil. 121. colum. 1. 152. in princip. Item ad dictum cap. uide Felyn. capi. cum venerabilis, columna 12. de exce. ubi ponit regulam, & fallentias.

Can. 12.

Capitulo si quis. in glossa audientia, uide Felyn. capitulo significantes penultima columna, de exceptio.

Can. 13.

Capitulo, quoniam in glossa prima, uide Abb. capit. nobis de iure patronat. & Abb. capitul. delicto, primo not. de testibus.

Can. 22.

Capitulo in non pro intellectu huius, capitulo uide Deci. 2. extra glossa de iudic.

Can. 26.

Capitulo præmentis in glossa prima, in princip. ius patronatus, quid sit, & an sit speciale, vel temporale, uide Doct. maxime, Dec. in rub. de iudic. colum. 9.

In ea glo. ibi consecrationem dat. vide Felyn. capi. cum venerabilis, col. 13. de except.

Can. 27.

Capitulo Frigentius uide Abb. & cum nob. s.

Can. 30.

Capitulo quicunque, in glo. prima uide Abb. consil. 106. casus super consil. consultis ubi tenet hanc glo.

Can. 31.

Capitulo filijs vel nepotibus, in gl. 1. & fin. uide Abb. capit. nobis, de iure patron. & capi. cum laici, eo. tit.

In gloss. denuntietur in principio uide Abb. cap. primo. ut ecclesi. benefi. colum. 5. alciat. 7.

Can. 32.

Capitulo decernimus ibi irritas uide Rotam 207. in nouis. & 423. Guido Papæ quæst. 374. q. 87. & 163 & 181. & 177 Et ad text. ibi uide Abb & alios cum Bart. de re iud. & Deci. capit. causam ornatam, in 5. colum. de offic. delegat.

Can. 36.

Capitulo si plures, in gloss. 1. post principium ibi quonsque nec habet locus terminus 4. uel 6. mensium secus inter patronos, ita Abb. cap. quoniam, de iure patron. In ea gloss. ibi gratiam potest facere eccles. uide dec. consil. 129. colum. 1. in ea glos. ibi cui vult. idem tenet Abb. per istam glos. capitulo cum autem colum. 2. de iure patron.

Can. 38.

Capitulo inuentum in glo. coram, in fin. uide Abb. cap. dilect. 12. notab. li de rescriptis, uide text. & quod dicatur graue crimen uide Felyn. capitulo dilecte, columna secunda in fin. de excep.

Can. 40.

Capitulo nemini, in glo. 1. in fin. uide Abb. cap. illud eo. tit. de iure patro.

CAVSA XVII.

Quæstio. 2.

Can. 2.

In capitul. nos nouimus ibi nauig. ascrip. 1. uxorem duxisti. Adde prouerbium contrarium ουκεσὶ γυμας: οσὶς οἴχει μαξῖται.

Quæstio. 4.

Can. 3.

Capitulo sunt qui opes, & quod contractus cum ecclesia etiam calore iracundiæ teneat, uide Fel. ca. si cautio. col. 2. vers. 2. fallit de fide instr. & de voto uide Abb. c. sicut ex literis, de iureiuran. & ad primum uid. Rom. fin. 508.

Can. 21.

Capitulo quisquis ibi. 30. libras, an ista pœna hodie locum habeat. uid. Abb. cap. cum sit, col. 5. versi. 2. prosequen. de foro competen.

Can. 29.

Capitulo si quis suadente, in glo. 1. ibi continentur Deci. q. autem quem tangit hic Archidia. Auin. emphiteosi concessa filiis ueniant femine. uide Deci. c. in præsentia, col. 20. uersic. 1. de probat. ubi tenet, quod non & Alex. consi. 60. in 1. uol. Et istam opi. dicit esse comunem Marsi. sing. 171. & Decis. cõs. 271. col. & uid. Ab. & ibi apost. c. significauit 2. notabi. li, de Rescriptis & an & quando masculinum concipiat feminum uide Ias. in l. Gallus, colum. 12. de libe. & posthum. & Marsi. singul 20. Alex. consil. 204. in 5. colum. uolum. 2. & an collegium uel uniuersitas. Deci consil. 74. colu. 2. uolum. 2. Alexan. consil. 1. colum. 6. uolum. 5. Dec. consil. 339.

In gloss. 2. uide Dec. cap. clericis, in fin. de iudic. & capit. cum non ab homine eo. tit.

In gloss. manus uide Hostien. in summa excommun. 3. qualiter penit. columna.

In ead. gloss. ibi uestimenta uide Deci. cap. peruenit, dicto primo, in primo notabili, de appel. & Marsi. singul. 188.

Can. 31.

Capitulo constituit, in glo. 1. uide Deci. capit. eam & de Rescriptis, columna tertia, & Marsil. singul. 107. & Rom. singul. 672.

Can. 25.

Capitulo uxor, in gloss. imputaret ibi præiudicat uide Felyn. capitulo pastoralis, col. 8. in princ. de except.

Can. 35.

Capitulo diffiniuit, in gloss. 1. uide Felyn. capitulo ex Rescripto, uide de iureiuran.

Can. 40.

Capitulo in uenditionibus, in glos. 1. episcopo, uide Deci. consil. 43. constit. 43. col. 2. versiculo 2. non abstru.

Can. 43.

Cap. quicunque & quod fauor liberorum præponderet fauori ecclesiæ, vide Dec. c. 1. col. 35. uers. 6. a simili de prob. & Ias. l. licet 3. notab. de pact. & Fel. c. 1. col. 15. vers. extra parte casus, de constit. & ad istũ c. vide oĩno Fel. c. ecclesia sanctæ Mariæ, col. 38. uers. ad idem adduco de consti. ubi limitat istum tex. non habere locum, qñ filij relinquuntur cum amplis diuitiis & limita ut per Alex. consil. 192. col. 2. & 3. uol. 3. & an prius deducẽda sit lrima, qñ soluant legata ad pias cãs vide Alex. cons. 17. vol. 4. quod sic.

CAVSA XVIII.

Quæstio. 1.

Cap. 1. ad hoc quod quicquid acquirit monachus acquirit monasterio, limita ut per Abb. ca. in præsentia. col. 14. uers. ergo, in hoc de prob. uide dic non procedere qñ indirecte aliquid acquirit & in charta pen. uer. si istis.

In tex. ibi de monacho. nota tñ qđ monachus fact⁹ eps nõ desinit ẽt monachus, uide Ale. cõs. 32. col. 2. uol. 5.

Can. 1.

Cap. statutum in gl. legitimus non amittat iura tenet Petr. de Anch. c. de cetero de testib. Corse. in repeti. grandi. col. 10. de suppl. negli. prælat. in 6.

Quæstio. 2.

Can. 1.

Cap. hoc tñr ibi officia instituere, non tñ negat iste tex. quin & abbatia sit dignitas cũ in dignitate insit offic. Ita Bal. c. cum accessissent, de constit.

In gl. instituere ibi cõfirmare, vid. Abb. ca. cũ uenerab. col. 10. de except.

Can. 7.

Cap. pridẽ in tex. ibi molestius, an faber possit expelli si impediret diuina officia, uide Iason, in lege prima. charta fin. ff. solu. matrim.

Can. 9.

Capitulo nullam. in gloss. tota, uerbum totum non excludit uide etiam ad hoc Perusi. cap. reprehensibilis notab. li. 6. de appel.

Can. 10.

Capitulo quidam in glo. aut oratorij circa fin. & not. quod tale hospitale nõ gaudet priuilegio ecclesiarum, ita tamen Felyn. capi. de quarta, col. 4. de præscript.

Can. 12.

Capitulo de monachis, in glo. prima & not. ex ista glos. quod aliud est facere, aliud refitere. Ita eam allegat Alexan. consil. 190. mature colum. 1. uolum. 2.

Can. 15.

Capitulo si quis Abb. in glo. arceat ibi numero, uide Abb. cap. 3. colum. 3. de re iudic.

Can. 22.

Capitulo in nullo in glos. fin. uide Abb. cum dilecta in fin. de rescriptis & ibi Felyn.

Can. 24.

Capitulo in decima in glo. duarum ibi ad quid enim uide Felyn. cap. cum inter colum. 7. de except. in ea glo. in fin. uide Abb. capi. cum P. vbi glo. fin. colum. 2.

Can.

Can. 27.

Capitulo duorum in gl. 1. circa medium de hoc an sit differentia, uide Corset. in reper. d. c. grandi in 5. notabili de supplen. negl. in 6. Rationem diuersitatis ponit Cardinalis clem. fi. in 3. q. de procur.

Can. 30.

Capitulo Eleutherius. circa fi. ibi offerri debeat, &c. ista tamen præscribi possunt ut tenet. glo. c. accedentes, de præscr.

Can. 31.

Capitulo seruitium, In glo. fin. ibi præscriptam consuetudinem, & c. uide Felyn. cap. auditis, col. 13. de præscript.

CAVSA XIX.

Quæstio. 2.

Can. 2.

Capitulo duæ sunt in glo. propter uide Felyn. cap. nonnulli, §. sunt & alij colum. 15. uers. fallit quinto de rescriptis.

Quæstio. 4.

Can. 3.

Capitulo non liceat in gloss. uide Abb. cap. testimonium penult. col. de testi.

CAVSA XX.

Quæstio. 1.

Can. 12.

Capit. iuuenculas ibi uirginem, uide Dec. c. causam matrimonij in gl. fi. de probat.

Quæstio. 2.

Can. 1.

Capitulo si in qualibet in glo. non mox de ista dictione mox, uide Alexan. l. 1. §. quam præsens, ff. de uerb. obligat.

Quæstio. 3.

Can. 3.

Capitulo eos. in glo. fin. in fin. ibi principatus, vide Felyn. cap. inter dilectos, col. 3. de fide instru. & an per ingressum religionis quis amittat nobilitatem, uide Roman. sing. 37. & allegata per Dec. capitulo cum adeo, de rescriptis, & alios per Corsetum in repet. cap. grandi, colum. 10. de supplen. neg. prælat. in 6. & Abb. capitulo inter dilectos tit. notabili, de fide instrum.

Can. 4.

Capitulo præsens in gloss. patrem, ibi, quod testimonium, uide Abb. capit. super eo & per totum tex. de testibus.

In ea gl. in fin. ibi item habes istã glo. pro notabili reput. Imol. in l. si cum dotem, § eo autem tempore, ff. sol. matrim. quod solus timor patris impediat ingressum monasterij de quo, uide per Dec. cap. cum matr. colum. 3. de offi. deleg. qui tenet coniũctim.

In gl. qui numquam in fi. uide ibi Dec. in quinto notabili, capit. 3. de probat.

Can. 5.

Capitulo constituit in glo. 1. uide Abb. cap. in præsentia in 6. notabili, & Dec. in 8. ubi declarat optime istũ tex. de probat.

In eo. tex. in fi. ibi res uero uide Cæpol. cautela 199.

Quæstio. 4.

Can. 2.

Capitulo monacho. in gloss. 1. ibi priusquam, uide Abb. cap. peruenit. el 2. colum. 2. de iureiuran. Roman. sing. 498.

Can. 3.

Cap. monachum, §. 1. ibi remittatur, uide Abb. c. ex rescripto, col. 2. de iureiur.

CAVSA XXI.

Quæstio. 1.

Can. 2.

Capitulo clericus in gl. antepen. in fi. quæ Ecclesia potest dici pauper, uide gl. & Doctor. cap. cum adeo de rescriptis.

Can. 3.

Capitulo qui plures. in glos. ibi & qui commendauit, commendatarius dicitur: procurare non Dominus, & an commendatarius possit ad libitũ reuocare commendam, uide Aretin. cap. si constiterit penult. & ult. col. de accusat.

Can. 5.

Capitulo relatio. in gl. 2. circa medi. & quod in spiritualibus non habeat locum in integrum restitutio. uide Dec. cap. in præsentia de probat. & ad istam glo. uide Roman. in sing. 135. promisi.

Quæstio. 2.

Can. 3.

Capitulo si quis iam. in fi. §. gl. ibi poterit obtinere an uero possit dari sub conditione, uide gl. c. si gratiose, de rescr. in 6.

CAVSA XXII.

Quæstio. 1.

Capitulo 1. in glo. 1. circa principiũ uide Felyn. in rubrica, de iureiuran.

Can. 16.

Capitulo mouet circa principium ib falsos an tale iuramentum liget, uide Io. de Selua. in tracta. de iure iuran. in rubrica in 3. colum. qui tenet, quod sic.

Quæstio. 2.

Can. 2.

Cap. animaduertendum ibi periurium, uide Io. de Selua. in tract. de iure iur. in 3. q. in fi.

Can. 4.

Capitulo is autem, in gl. instituta circa med. & quod uerba etiam improprientur ut interim deseruiant, & an actus potius ualeat, uide per Dec. c. in rubr. de probat. 3. col. uers. prædicta saluatio.

Can. 5.

Capitulo beatus, in gl. pen. ibi mãdatum, uide Abb. c. super literis alias, col. 2. de rescr.

Can. 14.

Capitulo ne quis arbitretur, in fi. gl. 1. vide Dec. c. super literis 1. notabili, de rescriptis, & c. si duobus, col. 3. in fi. de appel.

Can. 21.

Cap. utilem, vide Mars. sing. 177.

Quæstio. 4.

Can. 6.

Capitulo si aliquid, in glo. 2. circa principium, vide Imo. c. fi. in 4. notabili, de procur.

Can. 8.

Capitulo vnusquisque. in gl. quod ebrius: nec matrimonium cum ebrio tenet, de quo Dec. consilio 112. col. 1.

In glos. saltantium, ibi promittuntur, vide Felyn. cap. nonne, in fi. de præsump.

Can. 11.

Capit. qui sacramento. in glo. circa medium, vide Abb. cap. testimonium, col 4. de testibus, & cap. cum quidã. in fi. de iure iur.

Can. 20.

Capitulo si ad peccatum, ibi, & cum eo. vide Abb. cap. ea te col. 2. de iureiur.

Can. 21.

Cap. mulier in principio ibi miror, vide Abb. cap. peruenit. el 2. in prin. de iureiur.

Can. 23.

Capitulo innocens. in gl. confirmauit, ibi, nam illicitum est renuere, vide Abb. cap. si verbo, col. 3. de iureiu. Rom. sing. 501.

In gl. clementior, ibi, quod non dicitur, vide Felyn. ca. cum dilecta, col. 20. vers. 2. limita. de rescriptis, & ad d. gl. uide Dec. c. ad præsentiam 2. notabili. de appel.

Can. 24.

Capitulo si. in fi. verbo dummodo, vide Gemin. c. fi. col. 2. de foro competen. in 6.

Quæstio. 5.

Can. 8.

Capitulo hoc videtur in glo. quæritur qualiter verba dubia, vel dolosa sint intelligenda, vide ad gloss. Abb. capit. veniens, columna 3. de iureiuran. cap. iuramenti, ibi, & loquelam, vide Alexand. consil. 53. colum. 5. in 3. vol.

In gl. tristitiam, vide Abb. d. ca. debitores, col. 2. de iureiur. & capit. ueniens, col. 4. eodem tit. limita, vt per Abb. cap. si cautio, col. 2. de fide instr. & aliam differen. vide per Fel. in Rubrica procemij Greg. col. 7. verbo seruus.

Can. 14.

Capitulo paruuli ibi ad sacramentum intellige sacramẽtum probationis non autem calumniæ, ita tenet Bald.

Bald.c.nouam,& ibi Felyn. in princ. de Testibus.

In gl.prima circa principium vnde sacramentum, & in causam c.ex literis despensa.iurat.

In glo. causa intellige autem quod periurus prohibeatur agere in illa causa in qua fuit periurus secus in aliis ut Alexan. concludit in l.si quis maior ult.col.cap. de transact. & tradit Felyn.cap.dilecti, de except. uide Abb. capit. intelleximus in fi. & ibi Dec.de iud.& cap.2.1.notabili,de rescriptis, & an periuro deferatur iuramentum,uide Abb.& Doctor. in cap.quæstiones in fi.de appel. & Felyn.c.literas.in fi.de præsumpt.& uide Felyn.cap.1.col.13.uers.1. casus de iureiuran.& cap.pastor.col.10.de exceptio.

Can. 18.

Capitulo de forma. in glo. prima circa medium ibi sed quid si dominus,uide Felyn.capi.ego,col.3. de iureiuran.

In ea.gl.ibi si iniuste impetit aliū, uide Felyn.cap.fin.pena. colum.1.de præscript.

In gl.fi. & ideo feudum dicitur cōtractus de quo uide Dec. c. ceterum. in 4.col.de iud.

Can. 19.

Cap. si quis laicus ibi degradetur, .f.actualiter propter immanitatē criminis,uide Abb.c.atsi clerici. in fi. 1. §.de adulter.

Can. 22.

Capitulo nullus.uide ad cap. nullus. Abb.cap.1. de iuramen. calumn. & in cap. cum multis, de testibus, columna 2.

CAVSA XXIII.

Quæstio. 1.

In summ.qui militare, in gl.1.ult. medium ibi cum factum repellat,&c. uide Alexand.consil.109. columna 3. uolum.1.

In ea.gl prope fi.uide Alex.consil. 140.col.fi.uol.2.

Can. 2.

Capitulo paratus. in glo. si uerba ibi,& licet uerba hæc,&c.uide ad istā gl.Dec.c.ex parte,el 2.1. notabili, de offi.deleg.& in Rubrica de rescriptis, colum.2.

Quæstio. 2.

Can. 1.

Capitulo iustum ibi iure autē, delegatus an proprio dicatur iudex, uide Dec.cap. in literis primo notabili, de offi.deleg.

Can. 2.

Capitulo dominus.in gl.1.uide allegata per Dec.c.sedes in principio de rescr.& Mars. sing.177.

In tex.eiusdem c.ibi neglexerit, uide Abb.c.postulasti,col.4. de foro cōpetenti, an autem propria auctoritate possit quis asportare res pro sua in eccle. uide Alexand. consilio 135. uolum.1.

In gloss. uerbo ciuitas ibi, & per hoc decretum piluis obtinuit, &c. & quod requiratur interpellatio, uide Abb.cap.cum sit,col.2. de foro competenti.

Quæstio. 3.

Can. 7.

Cap.non inferenda in gl. eripe. ibi per uim.uide Dec.c.si quando, col.1. de offic.deleg.ubi tenet quod etiam, quod sit dubium tamen potest eripi.

Quæstio. 4.

Can. 6.

Capitulo ita plane ibi cū odio persequendi,uide Abb.ca. de priore,col. 2.in fi.de appel.

Can. 20.

Capitulo sicut,in glo.1. circa fi.ibi & tamen quia, &c. beatus Thomas 4. sententiarum distinct.4.quæst.2. art.2.

Can. 28.

Capitulo siquis.in glos.fin. ibi uel tantum remittere,uide Dec.§.de adulteriis colum.3.uers. sed aduertendū. in fi.de iud.

Can. 29.

Capitulo si illic.in gl.recidiuo. semel absolutus amplius accusari non debet,limita ut per Abb. c. atsi clerici.in fi.1.§. in uerbo anathem. de rescriptis.

In gl.anathematizare. arg. ibi uel hic non erat,uide Abb.c.cum uenissent,2.col.de iud.

In ea. ibi tamen iudex & per hoc, an recognoscens superiorem possit esse iudex in causa propria, uide per Dec.cap.1. colum.5. in 3. notabili de probat.

In gl.Marantha de isto uerba Marantha,uide Fel.c.Rodulphus,colum. 22.de rescriptis.

Can. 32.

Cap.non potest ibi necessaria est, uide Alex.cons.107.col.3. uol.2.

Can. 33.

Capit.est iniusta in fine ibi ad prolapsionis contagium. Nota, quod maius bonum est punitio unius propter exemplum aliorum quam malum si iste efficiatur deterior de quo, uide Abb cap.nouit,col. 11.de iudi. uide Doctor.

Can. 40.

Capitulo qui peccat in tex.ibi non peccat intellige auctoritate, scilicet iuris canonici ut nota.Bald. capitulo in omni de testibus, & Felyn. ibi tenet,in secunda columna, uersic. in tex.& in cap. 1. in principio, de præscript.

Quæstio. 5.

Capitulo 1. in glo. ibi nec occidi a clericis, uel de honestate loquitur, ut Aretin.dicit in cap. accusati de accusat.

Can. 7.

Cap. reos de intellectu. huius cap. uide Abb.cap. ueniens. colum. 2. de accusat.

In Tex. ibi fines an iudæus qui carnaliter cognouit christianā,sit morte puniendus, vt hic vide Dec. c. consuluit.el 2.de appel.

Can. 8.

Cap.de occidendis ibi publica functione,vide Abb.c.nihil,1.col.de præscript.

In gl. secunda,Albericus, in lege prima c. ne quis in sua causa hoc dicit esse de consilio de materia,vide Abb.c.cum venissent,col.3.& sequēti,de iud.

Can. 9.

Cap.si non licet de pœna istorum vide Iason lege 1. primo notabili.ca. de seruis fugit.

Can. 12.

Capitulo placuit.in gl.fi. vide Appostil.ad consil.Alexan.140.in princ. vol.2.

Can. 9.

Capitulo cum homo.in gl.fi. an ualeat statutum vel consuetudo,ut quis ad pœnā corporalem pro alio astringatur, vide pro declaratione istius glo.Dec.in cap.cognoscentes, col. 3. in fi.de constitut.& in cap. secundo, colum.9.de probat.vers.6.vlt. & Rom. sing.128. tu scis, & Felyn. dicto cap. cognoscentes, columna prima, de constit.

Can. 20.

Capitulo princeps,in glos. intra ecclesiasticam, in fi. vide Alexand. qui ponit alium casum,consil.8.volumine primo.

In glo.fin. non præualet ergo contrario vbi tempus posset coercere clericos, non potest hoc alteri demandare, vt not.D.Antonius de But. in c. cum non ab homine in not. ubi Abb. de iud.

Can. 26.

Cap.administrantes ibi & ecclesiasticis nunquid autem a delegatis,uide Abb.& alios,ca.significasti, col.2. de offi.deleg.

Can. 28.

Capitulo non est crudelis ibi nam latro, uide Aret.c.cum pl.in 1.col.de accusat.

Can. 39.

Cap. sunt quædam,in glo. An istis enormibus criminibus iudices sæculares possint absque alia degradatione,punire clericos, uide Abb. capit. atsi clerici col. 15.& sequenti, de iud. in fi.1.§.

Can. 40.

Cap.Rex, quid in sacrilegijs, uide Abb.c.cum de fo.comp.

In gl.peierante, periurans in causa criminali punitur capite, & an periurus sit ipso iure beneficio priuatus, uide Dec. cap. cum non ab homine, 4.notabili,de iud.

Can 42.

Cap.non uos.in fi.ibi per potestates publicas intellige, ut per Abb.ca. at si clerici,col.13.de iud.

Quæstio. 8.

Can. 13.

Cap. legi ibi unde in lege contrarium uidetur facere, quæ not. Dec.c. 1.col.7.uers.uerb.de offi. del.

Can.

Can. 21.

Capitulo conuenior in gl.morere, uide Alexan. consil. 16.uolu.3.

In gl.congrueret,uide Deci.c.cum ordinem col.ult.de rescriptis, & c.si duobus.col.4. de appel. & ubi dubiu est,an sit clericus tenet processus agi tatus, contra eum uide Deci. ca.125. colum.3.ubi allegat. Ca de.consi.12. si clericus in tit.de for.comp.c.si uobis in glos.1.ibi curia principis uide Abb.c.ueniens.3.notabili de præscr.

Can. 29.

Capitulo sæpe, in glo.consentiant uide Rotam.459.in nouis.

In glo.supplicijs in finalibus uerbis forum delegantibus, uide Abb. & alios in rubr.de appel.in 6.q.uide idem, tenet.d.c.sæpe ibi committut, an clerici possint esse delegati laicorum uide Fely.cap.2.de iudi.& Abb. ca.2.ne cleri.uel mona.

CAVSA XXIV.

Quæstio. I.

Can. 1.

Capitulo Achatius in gl.fi.ibi quia si Papa uide Deci.consi.15.col.3.c.au diuimus in gl.non potuit uide Abb. ca.at si clerici.colu.13.uers. istud dictum de iudi.

Can. 5.

Capitulo manet uers.est quod sententia Papæ omnia ligat. limitat tamen quando fuit legitimè electus.c. si quis pecunia.79.distin. Item claue non errante.c.1.2.dist. Item quando iudicaret, contra ius diuinum,capit. scient quidam.15.qu.1. Item hoc est uerum, in spiritualibus, gl.ne.c.nouit.de iudi.& nisi etiam fuit sententia publicata,quia non ligat ignorãtes,c.vt animarum de constitu.lib.6.

Can. 6.

Capitulo quodcunque in gl. facit ibi triumphantem item uide Abb.c. dilectis,in fin.de appel.

Can. 9.

Capitulo arrecta, in glo.intellige, quod ecclesia non potest errare, sili cet quo ad fidem secus in alijs, ut in ca.2.nobis.el.2. de sententia excommunicationis,de quo uide Deci.ca.1. in 1.glos.de iudi.in 1.lect.

Can. 25.

Capitulo non afferamus, in fi.ibi sceleratius uide Deci.col.65.col.3.ca. quoniam in glo. inuidia in fin.uide Corset. in repeti.ca.grandi.in 6.nobili,in 1.col.de supplen. negli.pręla. in c.6.Abb.c.consitu.col.3.de appel.

Can. 32.

Capitulo qui contra in gl. ignobilis ad istam, gl.uide Deci.c.nouit no tabili.7.col.2.de iudi. & intellige,ut ibi dixt eo. Alc.adde & gl.in l.desertorem. §.1.ff.de re milit.l.ad bestias. ff.de pęnis.& uide Abb.ca.cum quidam.col.3.de iure iur.

Can. 37.

Capitulo miramur in glos. gaudio ibi nihilominus tamen uide ad hoc Abb. & alios.cap.suscitatus.col.2.2. par.q.de rescriptis.

Can. 42.

Capitulo cępit in glo.1.uide Abb. ca.inter dilectos. col.3.de fide instru. Deci.consi.58.colum.2.uolu.2.

Quæstio. 2.

In Summ.

Capitu.1.in gl.1.ibi,ut in crimine læsæ maiestatis uide Rom. sing.331.

Can. 2.

Capitulo legatur circa medium limita tex. uel declara. ut per Fely.ca. apostolicæ,col.2.de excep.ut tex.procedat quo ad culpam non quo ad pęnam.

Can. 3.

Capitulo sane in fi.1.gl. uide glo. & Docto. ca.cum non liceat de præscrip.ca.fin.in gl. post mortem,circa medium uide. Deci.consil.135.col.1.

Quæstio. 3.

Can. 6.

Capitulo de illicita,in gl.perẽptorio ibi. item dicuntur, quidam quod peremptorium uide gl. nota.in Cle. 1. de uita. & honesta. cler. in uerbo tertio. quæ vult quod non sufficiat unum peremptorium,ubi lex requirit trinam citationem, & uide Abb. c.cum causa,in 1.gl.de offi.deleg.ubi ponit certos casus in quibus non requiritur trina citatio, quod dilatio expectatoria non sit peremptoria, nec dicatur, ita tenet per istam,glos. Fely.c.pastoralis, col.2.de except.

In ea.gloss.ibi.Item si reus uide ad hoc per Deci. c.consuluit.col.8.in fi. de offic.delega.

In ea.glo.ibi,quod teneat sententia,& c.fallit in beneficialibus.Rota. 245.in nouis.

Can. 17.

Capitulo corripiantur, & not.ex tex. quod excommunicatio est pęna. contra. tex.ca.cum sit medicinalis in 6.& hunc tex.allegat. Deci.c.de causis,colum.8. uersic.2.de excomm.in princ. de offic.delega.

In text. ibi de charitate etiam in prælatus denunciatio euangelica procedit ex charitate non autem in priuato.

Can. 18.

Capitulo ecce ibi undecumque,& an crimina præscriptione tollantur, uide Abb.c.licet.10.col.de probat.

In gl.1. & decla.reg.ut per Abb.c. super his primo notabili de accusat.

Can. 21.

Capitulo siquis & hoc procedit etiam si esset dubium, ut Antonius de Bat. & Abb.referunt. ca.ceterum col.pen.de iudi. & c.cum sit col.2.de foro competen.

CAVSA XXV.

Quæstio. I.

Can. 1.

Capitulo confidimus ibi præ ceteris oportere. de uerbo oportere,uide Fely.n.c.si qui testium.2.col.de testi.

Can. 6.

Capitulo sunt quidam in text. ibi dominus,uel eius apostoli. limi.istũ tex.ut per Roman.sing.356.

Quæstio. 2.

Capitulo primo in gl. post principium ibi, ut dicunt quia solus princeps uide Alex.cons.101. col.5.uol.1.

In ea.gloss.ibi,& potest in totum eximere aliquam ecclesiam, &c.uide Dec.consi.152.colum.3.

In ea gl.prope fi.ibi unde non potest, &c. & ista est communis opi.ut dicit.Deci.consi.147.col.2.

Can. 3.

Capitulo in Galliarum, in gl.permitti circa. fi.perdationem.2.legati non reuocatur primum de hoc uide Panor.c.nolentes, col.1.de offi.dele. uide Rom.sing.57.& sequenti.

Can. 7.

Capitulo institutionis in gl.de sententia, uide Deci.consil.198.col.2.in princ.de essentia legis an requiratur scriptura uide Rotam. 246.in nouis.

Can. 15.

Capitulo rescripta contra ius elicita intellige ne de expressa uoluntate principis essent concessa, de quo uide Mod.c.quę in eccl.pe.col.de cõsti.

Can. 16.

Capitulo dicenti in glo.cognoscat, in fin. ibi non exequetur eam vide Abb.c.de cetero,colum.4 in 5.membro,de re iudi.qui sequitur,gl.

Can. 25.

Capitulo si.ibi cessatione propriorum. ista pœna non habet locum si ciuitas interficeret electum in episcopum nondum consecratum vide Fely.ca.eam, &c.col.1. de rescriptis.

CAVSA XXVI.

Quæstio. I.

Can. 1.

Capitulo sors,de sorte vide aliqua per Decium.c.licet causam ante.pœna col.versic.2. conclusio de prob.c. sciendum, in gl.ibi de causis.

Quæstio 3.& 4.

Can. 2.

Capitulo sciendum,in gloss.ibi de causis.dęmones vnde dicantur quære in 3. Æneidos chart.3.

Quæstio 5. *Can.* 3.

Capitulo nõ liceat.ibi omnia quæ facietis, & an ista verba sint de substantia in instrumẽto vide Abb. c.1. colu.2.de fide instrum.

Can. 5.

Capitulo si quis episcopus, in gl. fi.& degradetur verbaliter tamen, vt in c.admoncant.qu.7.in ea causa.

Can. 6.

Capitulo aliquanti ibi detectus fuerit vel consulere, vel docere.vide Abb. in procemio decret. col. 2. qui ponderat istum tex.quod appellatione studentium venit Doctor.

Can. 10.

Capitulo contra idolorum. de pęna sortilegij vide Rom.sing.660. Incipiens tu scis.

Can. 12.

Capitulo episcopi circa medium attende istum tex.ad materiam striarum, vide aliqua ad hoc per Gemi. consil.54.per totum.

Quæ-

Quæstio. 7.
Can. 2.
Capitulo tempora, in gl. 1. ibi unde episcopus potest diminuere pęnitentiam, &c. contra istam gl. fac. gl. fi. in c. cum quare de acc. de quo vide mul ta in contrarium per Deci. §. de adulterijs, colu. 3. vers. sed aduertendum de iudi. Rom. sin. 453.
Can. 12.
Capitulo alligant ibi, aut pœnitētiā reijciat. 29. vsque in fi. an propter scandalum remittatur pœnitentia, uide Deci. ca. nouit colum. 12. de iudi. vers. 2. Abb.
Can. 15.
Capitulo admoneant in fi. ibi degradetur verbaliter intellige, ut exponit Abb. c. at si clerici colum. 13. de iudi. ubi non uidetur ad intellectum huius cap.

CAVSA XXVII.

Quæstio. I.
Can. 1.
Capitulo sicut bonum in gl. 2. circa fi. in spiritualib. non habet locum in integrum restitutio, hoc tamen limita, ut per Deci. cap. in præsentia in 8. notabili in fi. de probat.
Can. 7.
Capitulo de viduis, in gl. 2. ibi ego credo quod talia bona, &c. bona intrantis religionem, cui applicentur, uide de hoc Ab. c. in præsentia, char. pen. de prob. 20 colum. & sequenti.
Can. 12.
Capitulo Virginem in gl. authoritatem uerbo potest episcopus. Et qđ possit dispensare, fac. tex. c. si quis sacro, & ca. si qua uirgo in ea. q. & de hoc uide Abba. §. de adulterijs, 4. col. vers. si circa prædicta de iud. & ad. q. glos. hic de casu mixto uide ibi Deci. col. 10. uers. subsequenti. Et ad primū quæsitum glo. uide Abb. c. 1. in fi. vbi melius loquitur, de eo qui cogno.
Can. 20.
Capitulo meliore in gl. peiores ibi quis iam dubitat, &c. uide aliqua ad hoc per Dec. c. at si clerici no. 7. de iu.
Can. 12.
Capitulo si qua in uerbo monasterium arbitraria tamen pęna est quando iudex procedit per inquisitionē, vide. Ab. c. an super col. 3. de cōfessis.
Can. 23.
Capitulo diaconissam in gl. fi. uide gl. in Auth. ut determinat, sit nume. cle. in uerbo diaconissis.
Can. 27.
Capitulo deuotam in gl. ibi, & est arg. contrarium tenet Abb. ca. nulli, de senten. excomm. & c. ex parte, de testibus, & Fel. c. 2. col. pęn. de excep.
Can. 40.
Capitulo ut lex in gl. conuersi cōuersi, vel ecclesiasticis. Secularis non intelligitur proprijs renunciasse, de istis uide per Deci. c. in præsentia. 6. not. de prob. & ibi Abb. 4. no. & Abb. c. tuis q. 1. not. de testibus.
Can. 41.
Capitulo nuptiarum in gl. in quibusdam circa medium. Senes possunt contrahere, sed non frigidus spado. An autem possit in articulo mortis, Ias. in l. 1. penul. char. in 4. col. tenet quod sic, ff. solu. matri.
Quæstio. 2.
Can. 2.
Capitulo sufficiat ibi coniuges, vide Abb. ca. 3. loco 2. & 3. col. de præsump. ubi disputa. an appel. vxoris veniat, sponsa nondum traducta.
Can. 10.
Capitulo omne, itaque ibi Christi. proles tamen non est semper necessaria de consi. uide Ias. l. 1. pen char, ff. solu. matrim.
Can. 23.
Capitulo si tu abstines in gl. fi. ibi cum mulier in fin. vide Abba. ca. tua nos, col. 1. de iureiur.
Can. 26.
Capitulo scripsit in gl. 1. ibi successores sanguinis, & quæ sit differentia, an succedere iure sanguinis, vel iure hereditario, vide Bald. in c. 1. de eod. qui recipitur in vestitu. in vsibus Feudor. & Inno. in Rubrica de iure patron.
In gl. 1. ius regni transit ad successores sanguinis non ad monasteriū.
An autem per ingressum monasterij amittatur nobilitas, vide Roma. sing. 37. vbi apostill. & Corset. plane in repetit. ca. grandi, col. 10. & seq. de supplen. neglig. prælat. in 6. & Fel c. inter dilectos, col. 3. de fide instru.
Can. 15.
Capitulo qui dormierit in gl. 1. in fin. ibi magis sit quam carnalis, vide Alex. consi. 123. vol. 4.

CAVSA XXX.

Quæstio. 1.
Can. 8.
Capitulo omnes verbo pœnitentia, vide Rot. pen. de spons. in nouiss.
Quæstio 2.
Can. 1.
Capitulo, vbi in gl. nihil circa medium, uide Fely. c. ex rem scripto. colum. 5. de iureiur.
Quæstio. 3.
Can. 1.
Capitulo ita diligere, an autem talis sit testis pro eo, qui eum leuauit, vide Alexan. consi. 143. colu. 2. vol. 2. & 123. in 4. vbi, & an isti dicantur consanguinei.
Can. 2.
Capitulo pitacium in glos. 1. aliter non accipitur in l. actuarij, C. de arrogat. millit. anno. lib. 12. & vide gl. si quis Papa, 89. dist.
In gl. fin. circa fin. pater spiritualis æquè colitur in æstimatione reuerētiæ, ac naturalis cōtra hoc facit quod not. Fely. cap. cum nuncius, colum. 2. versic. in quantum de testibus.
Quæstio. 5.
Can. 1.
Capitulo aliter in glos. contubernia, prope medium. ibi quam matrimonium lex secus quoad filius, qui requirantur legitimi vide Deci. consi. 153. colu. 2. & quòmodo probetur matrimonium, uide Rom. sing. 446.
Can. 3.
Capitulo nostrates in gl. 1. uerbo anulus, & anulus probat matrimonium, donec probetur contrarium, uide Dec. consil. 163. col. 2.
In gl. inuitatis in fi. uerbo non credo, uide consi. 163. col. 4. in fi.
Can. 8.
Capitulo nec illud in glos. habiturum in princ. uide Abb. cap. ex parte de sponsa. Alex consi 152. uolum. 5.
Can. 11.
Capitulo iudicantem in gl. 1. uerbo cuncta, an ualeat sententia non uisis actis, uide Fely. cap. cum uenerabilis, col. 16. de except. In gl. interrogandi. in fi. uide Castreu. l. iudices in fi. de iudic. C. & Abb. cap. fi. colum. 2. de iureiuran.
In gloss. remaneat, & quod etiam post conclusionē in causa iudex possit interrogare, & confessiones ex officio iudicis recipere. uide quę ponit Deci. in Rubrica de probatio. colu. 8. 8 uersic. 4 etiam & ibi multa quæ faciunt ad istum tex.

CAVSA XXXI.

Quæstio. I.
Capitulo fin. in gl. non damnauit. Regulariter tamen interrogans non videtur consiteri, secus est impositione, uide per Deci. cap. quoniam in gloss. in uerbo interrogationes de probat.
Quæstio. 2.
Can. 4.
Capitulo lotarius in gl. fin. uerbo principalis uide Fely. c. fraternitatis in primo notabili de testibus.

CAVSA XXXII.

Quæstio. I.
Can. 1.
Capitulo sicut crudelis in gloss. 1. ibi, quia numquam factum etiam, an requiratur sententia u de Abb. c. fi. de adulteris, & in cap. ex parte, in fi. de sponsa. qui tenet contra gloss. quod non, quando adulterium est notarium per capi. proximum.
Can. 2.
Capitulo dixit in glos. suspicio ibi probata est fornicatio quid enim si tumeat uenter, & facit ad quæst. nūc occurrentes de uno qui duxit uxorē, & illa nondum cognita in tertio mē se peperit, & uide gl. in capit. inuenta, supr. 72. quæst. 2.
Can. 5.
Capitulo de benedicto in text. ibi de benedicto, uide Abb. c. consuluit. el. 1. de appellat. primo notabili.
In gl. & caluatos idem tenet Abb. cap. cum sit, col. 8. in fi. de foro compet. Rom. sing. 531.
In gl. sub cautela, uerbo nuda sufficiat, uide Felyn. cap. ad nostram, el. primo, colum. 2. de iureiur.
Can.

Can. 7.

Capitulo quod autē ibi, vel baptismate not. equiparationē quo ad abolitionem peccati per baptismū & pœnitentiam.

Can. 4.

Capitulo apud misericordem in glo. I. in princ. vide Iason. in l. insula in 5. quæst. Bart. ff. de verbo. oblig. Rom. sing. 444.

In ea. glo. circa fin. vel antequam sit scripta, vide Alexan. consil. 71. col. 2. vol. 3. & 87. col. 1. vol. 5. & 92. col. fin. eod. vol.

Can. 13.

Capit. integritas in glo. notab. uerbo adstrictiorē. Vide de hoc in cap. ad nostram, 2. colum. de appellat. ubi sequitur istam glos. cōtra communē.

Quæstio 2.

Can. 13.

Capitulo honorātur parentes, ibi, iudicium expectat, &c. intellige hoc de honestate non de necessitate, vide Alex. consi. 97. col. antepenult. vol. 1.

Can. 16.

Capitulo hoc sanctum in gl. 1. ibi numquid consil. 7. & qui pater teneatur illā dotare, vide Iason. l. 2. §. quid si in patris, vol. 5. ff. solu. matrim. & Abb. capi. de adult. qui tenet contra gl. & vide Alex. consi. 139. col. 3. vol. 2.

Quæstio 4.

Can. 2.

Capitulo concurrat in gl. maledicta, & quod huius filios præferant non habenti, vide quæ allegat Iason. in l. 1. in quinto notabili, ff. solu. matrimon.

In gl. fin. ibi, & ita in cod. &c. vide ad istam glo. Dec. cap. intelleximus, col. 3. de iudi.

CAVSA XXXII.

Quæstio 4.

Can. 4.

Capitulo nemo in gl. 1. uerbo concubinatū de quo. uide Abb. capi. cum sit penult. col. de foro compet. & quod circa de iureiur. ciuili nunc sit prohibitus concubinatus, vide Alex. consil. 69. col. penult. vol. 3.

In glo. stuprum, & quod etiam de iure ciuili stuprū dicatur in virgine probatur in lege si ea. cum glo. in verbo adulterij. cap. de adulteri. de quo vide Deci. §. de adulterijs. in primis uerbis. extra. de iudi.

Can. 6.

Capitulo quis ignorat, in gl. pen. in fi. ibi cum quid ext. de iureiur. c. 5. uide ibi. Abb. col. 5.

Can. 13.

Capitulo Salomon, in gl. fi. hoc nō reperitur, factum Fely. c. 1. col. 1. de præsumpt.

Quæstio 5.

Can. 23.

Capitulo christiana, in glo. detegatur etiam per viam exceptionis. uide Miria. Soc. c. 1. 4. chart. 14. de except. de litis contest.

Quæstio 7.

Can. 2.

Capitulo licite, in glo. 2. uersus fi. ibi non est denuo ordinandus, &c. uide Abb. c. 3. 1. notabili, de re iud.

Can. 3.

Capitulo apostolus, ibi nisi quod simile. vide Abb. cap. quemadmodū in quarta notabil. de iureiu.

Can. 6.

Cap. dominus, in gl. 1. in fi. 53. non similes, ut not. Abb. c. audientiam 1. notab. de clerico non residente.

Can. 7.

Cap. omnes, in glo. Sodomita ibi si propriam uxorem polluit. vide Abb. c. de archiepātu 1. notab. de rapt.

Can. 16.

Capitulo quid in omnibus, in glo. 1. uide gl. & Doct. in c. at si clerici. §. de adulterijs. de iud. & Abb. ca. cum non liceat, col. 2. de præscript. Alex. consi. 24. col. 10. uol. 2.

Can. 25.

Cap. hi qui matrimoniū, in glo. fi. circa mediū. vide Roma. & ibi apost. sing. 634.

Can. 26.

Cap. neq; furiosus, uerbo furiosus idem in mente capto, tenet Dec. cōsi. 112. col. 1. & Soc. cons. 47. uol. 3.

CAVSA XXXIII.

Quæstio 1.

Can. 2.

Capitulo requisisti, in gl. innupti, verbo præceptum. uide glo. in l. 2. ff. de offic. proconsul. & lega.

Quæstio 2.

Can. 4.

Cap. siue in gl. etiam. uide Aret. cap. veniens, col. 10. de accusat.

Can. 6.

Capitulo inter hæc, in gl. 1. ibi nec in eo. Si tamen interfuerat, &c. licet pater excusetur, a iure interficeret filiam adulteram, non tamen a culpa, uide in simili quid not. Dec. c. 1. col. 7. de offic. deleg. & ad dictam gl. uide Fel. c. quæ in ecclesiarum, col. 4. vers. ex quo sequitur, de constitut. & in c. ecclesia, col. 15. uers. & ex ista eo. tit.

In ea. glo. ibi necessariam quo ad culpam. vide Abb. c. 1. notabili. de præscript. & ibi Fely.

Can. 8.

Capitulo admonere, in gl. pœnitentia circa fi. hoc procedit quo ad forū animæ secus in iudiciali, ut not. Io. de Ana. super eo. ext. de crim. falsi, & Abb. c. 52. in 8. col. uers. in 4. q. de prob. & c. fi. 4. col. de præscrip.

In gl. existimes, in princ. an uxoricida magis peccet quam matricida. uide Dec. c. at si clerici 7. nota. de iud.

In ea. gl. ibi ualet hæc argumentatio. uide Dec. cons. 65. col. 3. de diem, argumentum procedere regulariter.

Can. 10.

Cap. placuit, in glo. 2. ibi quia non inuenio ad hoc. vide Rom. sing. quarta par. char. & Abb. c. cum contingat, col. 9. de foro compi. & c. quemadmodum, in fi. de iureiur.

Capitulo hoc ipsum, in glo. 2. pœnitentia septem annorum cum imponatur pro singulo mortali peccato, & hoc procedit nisi sacerdos ipse episcopus minuat, ut per gl. c. fallas, de pœnit. distin. 5. in 1. glo. & uide ad hoc multa per Dec. §. de adulterijs. 3. col. uers. in 2. parte. de iudi. & Abb. c. sicut in gl. de testibus.

De pœnitentia.

Distinct. 1.

Can. 16.

Capitulo vulgaris ibi tetigisse videtur, istud procedit in indiuisibilibus. alias secus, de quo uide Abb. c. audistis ult. col. de præscript.

Can. 23.

Capitulo pernitiose ibi crucifixū. vide Rom. sing. 570.

Can. 51.

Capitulo uerbum Dei ibi dominus par ius, & soluēdi, &c. colligitur ex hoc tex. quod si quis præscripsit ius excommunicandi quod etiā præscripserit ius absoluendi, quod procedit in sua excommunicatione, quā censetur eiusdem speciei per istum text. hic, & hoc tenet Cyn. in l. 1. c. de emancip. libe. & Alex. consi. 68. pen. col. uolum. 1. quod scilicet præscripto vno actū cēsentur omnes actus eiusdem speciei & hoc faciunt adnotata in c. cum olim. de præscript. per Abb. in 2. & 3. colum. de quo tamen uide eundem. c. cum ex iniuncto. 2. col. de hæret. & hoc idem sentit Abb. cap. questioni, 1. notabili. de app. & uide Fely. c. non potest, in prin. de re iud. & aliqua in c. quid super his, col. pe. de fide instr.

Can. 59.

Capitulo si sacerdos, in glo. Deus triplex ibi imago de simili an sit, idē Fely. c. capitulum. col. 1. de rescriptis.

Can. 81.

Capitulum tres autem sunt in gl. & opprimunt Fely. c. sicut in gl. verbo adulterio de testi. allegat istam glo. quod peccata antea facta grauant sequentia, & ibi infert ad q.

Can. 86.

Capitulo mensuram. in glo. sacerdotis, circa fi. vide Abb. §. de adulterijs. col. 3. de iud.

Can. 88.

Capit. quem pœnitent. § ipsi enim sacerdotes uerbo parcere, istum text. ponderat. Abb. c. at si clerici, §. de adulterijs, col. 3. de iudic. quod aliud sit desponsare aliud arbitrari.

Distinctio 2.

Can. 2.

Capitulo charitas, in gl. proximos, qui ueniunt appellations proximi. uide Abb. c. nouit. 3. notabili, de iud.

Can. 15.

Capitulo cum sanctam, in glo. vis ergo, ibi. Item qui in porta &c. Not. gl. quia fac. ad statutum quod punit delictum in domo, ut non extendatur ad delictum commissum in porticu, uide-

vide Fely.cap.tertio loco,col. 3. vers. ex quibus omnibus ex præsumpt. Alex.consi. 137. col.3. volumine 2.

Distinctio 3.

Can. 23.

Capitulo septies in die cadit iustus,& resurgit,ibi uide Abb. c. cum quidam,de iureiur.

Can. 42.

Capitulo sunt plures, in glo. mille, sed numquid circa fi.vide Abb.c. sicut de testibus,in 1. gloss. vbi dicit quod & de iusta pœnitētia presbyter potest indulgere.

Quæstio 5.

Can. 4.

Capitulo quod Deo in gl.perseuera, in fi.uide Abb.d.c.tua.

Can. 11.

Cap.manifestum,in gl.2.circa medium ibi in camisia, uide Abb. c. illud de præsumpt.

Can. 13.

Capitulo hæc imago.glo. Item in eodē verbo & pene uide Ab.c.illud, col.7.de præsump.

Can. 14.

Cap.satis. In glo. testimonio,ideo qui autē testis puniatur pœna talionis,ponit Bal.c.1.§.homicidium, de pace iuramento firman. Et sequitur Areti.c.super his,col.4.de accusa,

Et ad istam gl. in uerbo qui testimonio idem tenet Aret.cap.sicut tertio,notabili de testibus,vbi tenet per istum tex.fi.quod testis qui deposuit falsum pro homicidio nō tantum punitur pæna falsi,sed etiam tenetur, l. Cornelia de sicarijs.

Can. 17.

Cap.Mulierem,in gl.nec testis ibi, quia non potest esse. An possit esse testis,uide not.in c.qm̄ de testibus,& qui non possunt esse testes, etiam in causis grauibus quæ æquiparantur criminalibus, vide Dec.consil. 133. col.6.in princ.

CAVSA XXXIIII.

Quæstio 1. & 2.

Can. 5.

Capitulo si uirgo in glo.cum vero circa principiū,vide Abb.d. cap. fi.ult.colum. de præscript. & Cepol. cautel.253.

CAVSA XXXV.

Quæstio 5.

Can. 2.

Capitulo ad sedē quomodo quis intelligatur consanguineus, uide Alexan.consi.82.columna pen.uol.1.

In eod.cap.ibi alteram legum fieri &c. quod in successionibus attendatur computatio iuris ciuilis, uide Dec.consi.85.prima col.& 334.

In eo. ca. ibi fratres itaque qui secundū seculares leges dicuntur in secūdo gradu.&c.uide Dec.consil.334.

Quæstio 6.

Can. 3.

Capitulo notificamus in glo.bonæ famę:ibi criminosus testis, uide Fel. cap.dilecti,columna sexta,de except.

Can. 3.

Capitulo si duo in tex. ibi fama in verb. recognoscat.Et ad istū text.qui vr̄ innuere, qui gradus consanguinitatis nō probatur per solam famam, vide Aret.in cap.veniens,el 1.penul. col.in fi.de testibus.

In glo.1.ibi quia aliud, vide Abb. cap.testimonium,col.6.de testibus.

Quæstio 9.

Capit.1.gl. 1. circa princ. & istam intelligentiam,glo. ad illum tex. approbat ibi Fely.

In glo.in fi. & de nullitate semper dici potest Alex. consil.56. col.pen. vol.4.

In glo.fi.in princ.vide Felyn.cap. lator, columna tertia, de re iudic.

CAVSA XXXVI.

Quæstio. 1.

Can. 3.

Capitulo de raptoribus in glos.ex cusata in fi.verb.dummodo,uide Abb.c.1.de adult. Alexan.consil. 97. col.penult.in 1.uol.

Quæstio 2.

Can. 4.

Capitulo de puellis in glos. fi. vide Abb.cap.in Ecclesia,col.5. de constitut.& ibi Fel.c.2.uersiculo quinta declaratio.

Can. 8.

Capitulo tria in glos. iudicauerit, not.ex gloss. quod verbum iudicium importat voluntatem regulatam nō liberam quàm declara. ut per Dec.in Rubr.in 5.col.de iud. in 1.lectura.

Can. 11.

Capitulo placuit in glo.fi. ibi licet hoc ideo,idem vult glo. cap. debilis 20.dist.& de hoc vide Moder. ca. ne imitaris in fi.de constit.

DE CONSECR.

Distinctio. 1.

Can. 9.

Capitulo nemo Ecclesiam nūquid ex diuturnitate præsumatur cōsecrata auctoritate Episcopi contra illud quod tenet Archid. hic vide iud.Ias.l.1.col.5.c.qui admit.& vide Dec.consi.145.in prin.& 152. col.fin. qui tenet,quod sic & Felyn. ca.illud col.3.de præsumpt.& Soc.consi.1.volum.3.& 2.col.2.eo.uol.

Can. 9.

Capitulo si quis basilicā, in glo.fi. circa princ. uide D. Rochum in uerbo ecclesiam fundauit 8. q. ubi alia allegat,& sequitur gl.

Can. 16.

Capitulo solemnitates in gl. Nec testes uide Abb.ca.super eo. col.3.in princ.de testibus.

Can. 45.

Capitulo ut calix,in dubio si legatur,de quo intelligi debeat. vide Roma.sing.515.

Can. 49.

Cap.sacramenta altaris, in glo. 1. circa principium,adde alium, etiam prædicare,quis debet ieiunus,de quo per Abb.c.1.notab.3. de testibus.

In ea.glo.fi.& per digestionē quis dicitur ieiunus,uide Abb.c.si constiterit. de accusat. in fi. ubi vult quòd dominio non sit necessaria.

Can. 52.

Capitulo, & hoc attendendum, in gl.1.uide Calder.in tit.de relig.dom. q.ult.

Can. 61.

Capitulo omnes in glo.1. c. parochialis potest diuina officia subtrahere nisi oblationes soluantur de ueritate.vide Abb. in Rubrica de parochijs,& ibi Host. in summa.§.in quibus vers.in his etiam, circa fi.& hoc limita nisi aliter possit sibi uictum quærere,ita tenet Abb. cap. ueniens pen.notabili de testibus,& uide Fel. c.cum inter,col.12.de exceptio.

Distinctio. 2.

Can. 83.

Capitulo in calicem in glo. vol.in celo uel pro & vide not.in ca.2. in gl.1.de rescriptis.

Distinctio. 4.

Can. 2.

Capitulo per baptismum,in gl.totum,uide Dec.cons.130.

Can. 77.

Capit.cum pro paruulis,an uero iudæus dum baptizatur, possit respondere per procuratorem, uide Roma. sing.54.ubi per hunc tex.tenet quod non.

Can. 93.

Capitulo iudæi in gl.fi. verbo restituat. uide Dec.consi.130. col. 1. Alex. cons.112.uol.4.

Can. 98.

Capitulo nequid absit ibi 40. dierum.vide Dec. cons.130. col.2. c.sine præsentia,in fi.glo.fi. uide Dec.consi.130.

Can. 112.

Capitulo cum itaque,in gl.qui testimonio vnius testimonio creditur, & est ratio, quia in hoc causa nulli infertur præiudicium, de quo uide per Dec. cap. atsi clerici in 9.col. de iudi.uers.non obstant.

Distinctio. 14.

Can. 14.

Capitulo id semper. oratio dominica .s. Pater noster, debet dici post officium.Roman.sing.52.53.fal Romæ.

FINIS.

ADDI-

ADDITIONES D. PROSPERI CARAVITAE Patritij Ebol. super Decreto.

PRIMA PARS DECRETI.

In Distinctione I.

In can. ius naturale. uersi. liberorum successio.

AD intell. uide Minad. in constitu. in aliquibus. in princ.

In Distinct. 4.

In can. erit autem in princ.

Vide M. Mant. Dial. 103. lex.

An autem debeat esse generalis, vide Afflict. constitu. priuilegia, numero 40.

In eodem can. uers. nullo priuato circa finem.

Vide Iser. constit. pœna eorum, col. 5. uers. utrum autem. & qui succ. tene. el 1. nu. 15.

In can. in istis temporalibus. in princip.

Vide M. Mant. dialo. 104. de lege non disputata.

In Distinct. 5.

In can. ad eius uero. in glo. in uerb. quod uni.

Adde Isern. qui succ. feu. dar. ten. nu. 11. uers. quando specialia.

In Distinctione 15.

In canone sicut Sancti in glo. in verb. præsumit.

Et vide Gramma. consil. 2. post dec. num. 16.

In Distinct. 22.

In can. de Constantinopolitana. in gl. in verb. nescio. vers. sic uidetur.

Vide Afflict. decis. 168.

In Distinct. 23.

In can. in nomine Domini. in glo. audientiam, in uerb. sic habes casum.

Alios casus, uide per Affl. ct. in constit. pœnam eorum. nu. 42.

In eadem gl. in uerb. non possit petere restitutionem.

Vide Cap. decis. 69. nu. 10.

In can. communis filius. in gl. suorum infirmitate, in verb. nota quod in princ.

Et sic necessitas adiuuandi carnem suam facit licitum, quod alias erat illicitum; vide ad hoc per Afflict. multa decis. 289. numero 3. cum seq.

In Dist. nct. 31.

In can. tenere debet. in glo. tenere debet. in verb. ergo, & nos. circa princ.

An liceat alicui laudare se ipsum. vide Afflic. in procem. constit. regni. num. 7.

In cano. habuisse te concubinam. versi. sed quia.

Adde Afflict. decis. 252. in fi.

In Distinctione 34

In can. curandum in princ.

Vide Bart. Brix. quæst. 17.

In can. si cuius uxorem. in gloss. si cuius. uers. dic ergo.

Vide Bart. Brix. quæstio. domin. 16.

In Distinctione 40.

In cano. si Papa in glo. a nemine. in uerbo. nisi ipse.

In quib. casib. possit Papa accusari, & qs sit iudex. vi. Dec. cõs. 151. ubi plene de materia.

In gl. in uerba fide. uersi. item nun quid.

Dec. consil. 15.

In Distinctione 47.

In can. sicut. 2. in glo. in uerb. esurientium.

Pauper implorat iudicis officiũ contra diuitẽ, ut ipsum alat. uide Affl. constitut. lege præsenti. nu. 6.

In Distinctione 50.

In can. ponderet.

Vide Iac. Menoch. de arbi. iud. lib. 2. centu. 4. casu. 373. nu. 1.

In can. fidelior. in glo.

Quomodo procedat. glo. uide Affl. in constit. iudices ubique num. 5.

In Distinctione 63.

In cano. cum Adrianus in gloss. in uerb. & ad salutem uersic. quod quisquis.

Adde Dec. cons. 64. nu. 6.

In Distinct. 77.

In can. Monachus in glo. in uerb. quorum. ver. hoc, quod tantum.

Sequitur Dec. consi. 109. nu. 5.

In Distinctione 81.

In cap. Maximianus in ver. dotali remoueantur.

Vide Petr. Duen. reg. 105. clerici propter.

In can. clerici. in gl. in uerb. aliqui uersi. sed quid si duo.

Vide Petr. Duen. reg. 313. 4. limi.

In Distinctione 86.

In can. qui uenatoribus, el 1. uers. qui donant.

Adde ad intell. Iser. quib. mod. feud. amit. el 1. nu. 11.

In Distinct. 88.

In can. fornicari. vers. negotiari.

In casu licito. Dec. cons. 111. num. 2. vers. nec prædictæ conclusioni.

In can. eijciens Dominus uersic. quicunque rem.

Vide omnino pro declaratione Dec. cons. 111. nu. 7.

In Distinct 93.

In can. præcipimus. in uerb. tunc enim.

Vide M. Mant. dialo. 106. vicegerens.

In Distinct. 97.

In can. nobilissimus.

Vide Mar. Mant. dial. 107. cui credendum. Ant. Gabr. cons. 3. lib. 1.

SECVNDA PARS Decreti.

1. Quæst. 1.

In can. sicut urgeri. in uerb. sic, & ego.

Vide Mar. Mant. dial. 109.

In can. Marcion. uersic. nec putemus.

Vide M. Mant. dialo. 110.

In cano. sunt nonnulli, in glo. in verb. ab obsequio. uers. & sic videtur.

An famulo prælati licitè possit conferri beneficium sine suspicione simoniæ, vide Franc. Marc. decis. 1121.

1. Quæst. 4.

In can. turbatur nauicula. in gl. in verb. omnis. uers. ignorãtia proprij facti.

Vide Afflict. constit. quisquis. in fi. libro 3.

1. Quæst. 7.

In can. didici. in princ.

Ad intelligentiam, vide Iacob. Menoch. de arbitr. iudi. casu 272. numero 8.

2. Quæst. 1.

In canon. nos in quemquam in fine.

Vide Mar. Man. dialo. 111.

2. Quæst. 3.

In cano. si quis iratus. in summario in fine.

Vide Mar. Mant. dialog. 112. delibera- tio.

2. Quæst. 5.

In ca. quanto a nobis. versic. quia sicut.

Adde Afflict. decis. 287.

2. Quæ-

2.Quæst.6.

In cap.præsul.in gl.verſ. imo duo.

Soc. conſ.100. in primo alfa. aure. i. verb.teſtis,col.3.

2 Quæſt.7.

In can.nullus.

Vide Moder.inter oper.Bart. de Cap. conſtitut. proſequentes in principio.

In can.laici.

Vide Mar.Mant.dialo. 113. laici.

3.Quæſt.1.

In can.reintegranda.

An remedium huius cap. detur contra ſingularem ſucceſſorem,& pro quibus rebus detur,corporalibus, & incorporalibus, & an competat malę fidei poſſeſſori . vide Rip. in cap.ſæpe, num.19. & ſeq. extra de reſt.ſpol. ubi plene de materia huius canonis.vide omnino. nigrum ad materiam in c. regni ſubditorū, num.43.& ſequē. ubi etiam habes num. 48. an poſſit appellari a ſententia lata ſuper remedio huius ca. & multa de remedio huius canonis, vide per Robertum Maran. in 4.par.ſuæ pract.7.diſt. iudicio, nu. 50.& per Affli. deciſ.364. & Nigrū d.c.ſubditorum,num.69. an autem hoc remedium competat hæredi ſpoliati ſi intentatur ex perſona defuncti . vide Cagnol l. hæredem num.22. ff. de reg.iur. & de materia.vide Mar.Mant.dialo.114 ſpoliatus.& Afflict. in præl. conſt. regni quæſt.22. in fi.conſtit. violentias,& conſtit.circa violentiam, & in omnibus Afflict.& an competat poſſidenti ex 1.decreto . vide Affli. conſtit contumace nu.2. vide Dec. conſ.57.contrarium Dec. conſ.252. dicens com. eſſe opin.quod remedium huius capituli competat laicis pro rebus etiam prophanis.quę autem ſint neceſſe probari ad obtinendū in hoc remedio. vide eundem ibidem nu.2.& conſ.62.& an competat remedium huius cap. ſi quis fuit ſpoliatus aliqua iuſta cā, & quid ſi aduerſarius poſſidet cum tit.& bona fide. vide Dec. conſilio 57. alia remedia quæ competunt ſpoliatis pro recuperanda re , ponit Afflict.in rubr.conſtit. uiolentias,de violen.circa poſſ. an autem ſpoliato ſit utilius intentare remedium huius cap. uel remedium capit. ſæpe.de reſtitu. ſpol. vide Rip. ibi num. 10. quæ autem ſint probanda ad obtinendum in hoc remedio, & an detur hoc remedium contra titulo poſſidētem, vide Affli.deciſ 361.& quod competat laicis remedium huius canon. tenet Rip.in l.rem,quæ nobis nu. 25. ff. de acq poſſ.dicens ita communiter teneri, & Bart. l. ſi coloni in fi. & ibi additio de agricol. & cenſi.lib. 11. & de materia vide Dec. conſil. 62.in prin.& pro limit.vide Capic. deciſ.77. nu.11. & de remedio huius cap.vide Pariſ.conſil.31.nu.52. 4 vol.& conſi.1. nu.167.cum plur. ſeq.1. vol. & an requiratur in hoc remedio probatio doli . vide Dec. conſ.136.nu.2.

3.Quæſtio 4.

In can.Engeltrudam. in gl.in ver. anathemate. verſ.anathema.

Pro declaratione qui dicatur anathema,vnde dicatur,& quomodo fiat? vide Petrū Duen. reg. 272.1. limit.

3.Quæſtio 9.

In can. indicas Hermanum uerſi. nos uni parti.

Nota non adhibendam fidem in alterius præiudicium concord. vide per Luc.de Pen. Cap. reg.56. item caueant,num.7.

In can. teſtes. §. de his in uerb. & pro confeſſione.

Vide Affl.deciſ.105.in fi.

4.Quæſt.101.

In ca. quidam. in glo. verſ. quis enim diceret.

Ad intell.gl.vide remiſ.Afflict.in conſtit. pœnam eorum.nu.4.

In can. quod autem in glo. ab eccleſia verſ.nota.

Qualiter intelligatur hoc dictum vide text.cum ſua glo.& ibi adde Io. And.in c.cum contumacia,& cap. ut inquiſitionis.in fi. de hæret. in 6 gl.in c.fi. de pœn. & per Correr. pleniſſime in tract.de hær. nu.11.

6.Quæſtio 3.

In can. ſcriptum eſt. in ſummario. in fi.

Vide M.Mant.dial.116.falx.

7.Quæſtio 1.

In can.præſentium.in glo.in verb. in aliam.ver. quod ſpoliatus.

Vide Dec. conſ.127. ubi etiam an petat reſtitutionem ſpoliatus a iudice incompetenti?

In can.ſcire debes.

Hoc c.alleg.Iſer.qui ſucc.ten.el 1.nu. 16.in fin.

In can.quam periculoſum .

Vide Mar. Mant. dialog. 117. renunciat.

In can. in apibus in ſummar. in fine.

Vide Mar.Mant.dialo.118.vnus.

In prin.dicti c.in apibus.

Vide Andr.in prælud. feud. quæſt. 2, per totum.

8.Quæſt.1.

In cano. Apoſtolica verſ. hæreditario iure.

Prælatus fit electione nō ſucceſſione Andr.qui ſucceſs. feud. dare tene. numero 1.

In cano.qui vos.in glo.in verb.qui præſtantior,verſ.dicunt.

Vide Petr.Duen.reg.236. eligere.

9.Quæſtio 3.

In can.cuncta in princ.

Vide Mar. Mant. dialog.119. ordinarius.

10. Quæſtio 1.

In can.quia.verſi. qua fronte.

Vide Dec.conſil.148.in 3.dubio.

In can. hanc conſuetudinem verſ. vnquam vllo tempore.

Vide pro declar.Dec. conſil.148. in 3. dubio.

11.Quæſtio 3.

In can. ſi quis a proprio verſ. nec eum.

Imo poterit priuari beneficio , quod in alia eccleſia obtinet. Bart. Brix. quæſt.domin.44.

In can. ſi quis vero in princ.

Vide Mar. Mant. dialog. 120. in bonam.

In can.rurſum.uerſ.ſi uero.

Intell. vt per Cepol. caute. 80. uolo tibi.

12. Quæſtio 2.

In can.ſine exceptione.

Vide Mar. Mant. dialog. 111. alienatio.

In eod.can.fine.

Ad materiam , & pro intellig. huius text.& c. Terrulas. vide plene Pet. Reb.in compend.alien. renun. eccleſ. ubi plene uide etiam Ioan. de Anch.q.52.& ſeq.2. p. & an poſſit fieri alienatio in coniunctum cum ſolemnitate huius c. uide Iſer. qui ſucceſ.feud.da.te.nu.12.

Adde Dec.conſil.124.num.3. & Bart. Brix.quæſt.domin.78.

In can.cum Redemptor.verſ.tribus presbyteris in fi.

Allegat hunc text.Iſer.ſucceſ. ten. el 1.num.16.

14. Quæſtio 3.

In can. plerique, in glo. in uerb. negotiatoribus.

No.quod reprobatur ſocietas, in qua partē lucri,& de damno nihil quis ſentire uelit, & conſulendo late proſequitur Decius conſilio 116. num.1.

14.Quæſtio 4.

In can.quid dicam verſ.hoc autem iure.

Adde Iſern.qui ſucceſ. ten.13. uerſic. unde dic.

15.Quæſtio 8.

In can.cum multæ. in uerſi. accipiet. circa fi.

Eccleſ. hodie non vtitur hoc iure, imo in contrarium Iſer.in conſtit. ſicut accipimus in fine.

16. Quæſtio 1.

In can.eccleſia habet in princ.

Vide Mar. Mant. dialog. 124. Senatus .

16.Quæſtio 7.

In can.quod autem in gl. in uerb. eccleſias . uerſi. niſi anthoritate Papæ, circa fin.

Papa poteſtatem conferendi beneficia etiam laicis cōmittere poteſt. add.Dec.conſilio 134.nu.2.

In can.omnes.in princ.

Adde Dec.conſi.152.

In can. decernimus. uerſ. quod ſi ſpretis.

Collatio facta in præiud.eius, qui eſt in poſſeſſione iuris patronatus nō valet.adde Dec. conſil.126.num.4. vſque ad fi.

17. Quæſtio 3.

In cano. ſi quis incognitus. ucrſi. cum omnibus.in medio.

Vide Barthol.Brixien.in quæſtio.domin.18.

17.Quæ-

17. Quæstio iv.

In cano. si quis suadente.

Roman. in rubr. ff. de arbit. num. 56. quem sequitur Hippol. sing. 204. percutiens per text. in capit. sciant cuncti de elect. in 6. dicit ampliando dispositionem huius textus, quod percutiens laicum consanguineum clerici respectu clerici incidit in excommunicationem huius capitu. pro cuius dicti veritate. vide addit. ad Dec. in l. omnibus causis in versicul. clericus, & pro limita. vide Cepoll. l. 1. §. sed sciendum numero, 48. de ædil. edict. & Hippol. de Marsil. singul. 188. cap. an autem clericus vulnerans se ipsum incidat in pœnā huius tex. vide Ias. in l. i. nume. 8. C. de seru. fugit. quid autem si aliquis includat clericum in aliquo loco, nec cum manibus tangat. vide Paul. in l. sed eximendi nume. 3. ff. ne quis eum, & Ias. in l. prima, §. quod prętor nume. 6. eod. titu. An autem occidens clericum in facinore deprehensum incidat in hanc pœnam. vide Aretin. institut. de his qui sunt sui, vel allò, §. in potestate nume. 5. & de materia vide M. Mant. dialog. 125. clericus, & quomodo compescantur alij ne communicent cum tali excommunicatio. vide Cępoll. cautel. 80. volo. an autem apostata perdat priuilegium huius tex. uide Iser. in constitu. apostatantes & multas limit. ad hunc text. vide per Nigr. in clemen. de vit. & honest. cleric. in verb. priuilegio numero, 7. fol. 4. & pleni, an officialis carcerans clericum incidat in canonem latæ sententiæ vice per Steph. Aufre. in repetit. clemen. prima. de offic. ordina. in addi. post repeti. vers. 3. reg. vbi etiam multa de materia, & pro ampliatione, & limita. huius text. uide Petr. Duen. regu. 99. clericum percutiens, & an pœna huius text. habeat locum contra iniuriantem verbis tantum uide Petr. a Plaz. epito. delict. lib. 1. ca 1. in fi. & an pater percutiens filium incidat in canonem. uide Bart. Brixi. quæst. vener. 86.

In can. quicumque vult. in summario. in fi.

Vide Mar. Mant. dial. 126.

In tex. in princ.

Vide pro intell. Paris. consil. 72. numero, 26. & consil. 73. numero, 21. 3. volu.

20. Quæstio 3.

In can. eos qui.

Pro intell. uide Iser. in constitu. apostatantes post prin.

In can. constituit.

Ad declar. uide glos. fin. in ca. præterea. el. 1. de offic. deleg. & ibi Abb. numer. 5.

22. Quæstio 1.

In cano. si quis per capillum. in add. accusare.

Adde Nig. in c. reg. 227. cōtingit nos.

22. Quæstio 2.

In cano. faciat homo versicu. non habere.

Princeps nō dicitur posse illud quod cum peccato potest. Cap. deci. 166. numer. 12.

22. Quæstio 4.

In can. in malis.

Adde Iser. qui succ. feud. da. ten. nu. 13. versi in malo.

In cano. vnusquisque in gloss. in ver. quod ebrius. ver. ergo promissio ebrij.

An valeat contractus ebrij. vide Deci. consil. 112. in princ.

22. Quæstio 5.

In cano. ille qui.

Procedit in persona priuata, non in persona publica Socin. reg 210. iurare faciens, sed contra facit. Afflictus constitu. partes in iudicio. nume. 9.

In canon. iuramenti, in summario, in fin.

Vide Mar. Mant. dialo. 127. simplex, & Afflict. constitu. quæstiones iurisperitorum, num. 3.

23. Quæstio 1.

In cano. noli existimare, in glo. in verb. Hosti.

Vide Pet. Duen. reg. 17. prima. & 49. limita.

In cano. quid culpatur. in uersicu. vt suscipiendi.

Adde Iser. qui succ. ten. el primo, nume. 18. & quibus caus. feud. amir. in princ. numer. 3.

23. Quæstio 2.

In cano. Dominus noster. in gloss. in verb. Dominus. versi. idem dicas.

Et ratio potest assignari, quia malitijs, est obuiandum. l. in fundo. ff. de rei vend. capitu. sedes de rescript. & ideo aduersus malitiam quis cum malitia resistere potest, vt dicit gloss. in capitul. cupientes in versicu. malignantium de elec. in 6. allegat text. in l. cum pater, §. Titio in fin. de leg. 2. quoniam ad idem allegat. Angel. in leg. maritus, ff. de vsur. & ad hoc bene faciunt not. per Bald. in rubr. capitul. de fide instrumen. numer. 30. vbi tenet, quod si in veritate mutuum reddidi, possum cum iuramento affirmare mutuum non habuisse, sed postea intellige dummodo falsitas non oriatur, ut Bald. ibi dicit, & Andr. Barb. ad eun. Prædictis etiam adde Deci. l. ea est natura, ff. de reg. iur. & quæ addidi ad §. si quis rem suam institu. de leg. & Afflictum in constitut. regni. Aduocatos nume. 3. & faciunt not. per Nigr. in capit. reg. ad hoc numero 106. cum sequent. sed ad illud dictum Bald. vide Cepoll. cau. 60. si mutuaui, & caut. 76. numer. 3. not. secundum, & pro intellig. prædictorum vide Afflictus in constitut. Comes, Baro. num 2.

22. Quæstio 5.

In cano. cum homo. in gloss. in versicul. supplicium, versicul. sed si dolo.

Qua pœna puniatur fideiussor sub cuius fideiuss. relaxatus est carceratus, qui aufugit. uide Iacobum Menoch. de arbitr. iudic. casu. 304.

25. Quæstio 1.

In cano. sunt quidam. in summario. in fin.

Vide M. Mant. dialo. 130 lex diuina.

25. Quæstio 2.

In cano. quod autem, in gl. versic. & potest.

Vide Dec. consi. 152. nume. 1. & 3.

In can. dicenti. in glo. in verb. cognoscatnr. uersicul. & si mista.

Vide Diaz. reg. 270. & 271.

28. Quæstio 1.

In cano. Iudæorum in gl. in versi. Iudæorum, versic. Iudæis.

Plene de hoc vi. Afflictus decis. 151.

In cano. nullus versi. aut aliquem.

Limita non procedere in Iudæo medico eminentis scientiæ. Bart. de capt. consti. quia nunquam. ib. 3. & addit. ad Afflict. const. quisquis eo. lib.

In cano. sæpe malorum, in glos. in verb. publicis, corporaliter multari.

Ad declar. glo. vide consi. 79. numer. 25. & 29. 2. uol. cons. criminal.

29. Quæstio 1.

Quod autem, uersi. error fortunæ:

Adde Dec. consil. 112. in princ.

30. Quæstio 5.

In cano. iudicantem. uersicu. cuncta rimari.

Vide M. Mant. dialo. 131. iudicantes.

31. Quæstio 2.

In Palea. in §. item sacrario.

Couar. Var. resolu. cap. 11 lib. 4.

32. Quæstio 1.

In cano. quod autem. in gloss. in versi. pœnitentijs, uersi. sed post baptismum.

An possit quis puniri pro delicto commisso ante baptismum, uide Deci. consil. 130.

33. Quæstio 2.

In can. inter hæc, in glo. 1. uersicu. ergo occidendo peccant.

Ad decla. glo. uide Iaco. Menoc. de arbit. iud. lib. 1. q. 90 num. 6.

De pœnitentia. Distinct. 1.

In cano. si quis. in gloss. 1. sed quid de eo.

Vide Diaz. reg. 94.

In cano. si peccatum. in gl. 1. uersi. declinare a bono.

Innocentius tertius in lib. de contemp. mundi. c. 3. dicit, quod delictum est non facere faciendum, & peccatum facere non faciendum.

Distinctio 3.

In cano. qui vult. versi. & eam.

Vide Not. per Afflict. decis. 290. in fi.

Distinctio 6.

In cano. sacerdos. in gl. 1. in versi. pone quod.

Quid in laico uide Afflictum constitutio. Domini a vasallis, numero, 15.

33. Quæ-

33. Quæstio 5.
In can. noluit. versic. si antequam persoluerit.

Quid si homo antequam nuberet uouit, & cum vult persoluere, uxor contradicat. uide Bar. Brix. quæst. domin. 40.

35. Quæstio 1.
In cano. cum igitur.

Vide pro intell. Parisien. cons. 68. nu. 34. 4. uolum.

TERTIA PARS Decreti.

De consecrat. Distinct. 3.
In cano. paruuli. uersic. qui fidem.

Non distinguit, & ideo generaliter intelligendum est, ut paruuli baptizētur in fide cuiuslibet offerentis, siue pater carnalis, siue spiritualis, uel quilibet alius fidelis offerat. Afflictus decisione. 171, nu. 5. & 8.

F I N I S.

ADDITIONES DOMINI AVGVSTINI CARAVITAE

Regij Conf. Neap. super Decr.



In procem. in §. primo, in rubr. in verbo, compilatio.



AN hæc compilatio sit authentica, vide Bened. Cap. reg. 7.

In tit. de constit. in rubr.

An constitutio, siue statutum possit probari per testes, Rot. decis. 246. in nou. & an tollatur per clausulas generales, non obstante, quæ apponuntur in literis papæ, eadē, decis. 632. in antiq. & quando constitutio dicatur generalis, vide Petr. Duen. regula 133. constitutiones, & quæ legentur legibus constitutionibus, & canonibus, vide Capr. concl. 4.

In c. primo in gloss. in ver. statuta.

Pro ampliat. & limit. vide Pet. Duen. reg. 79. canones abrogati.

In eod. c. in verb. suo sensu.

Vide ad declar. Iac. Menoch. de arbit. iud. q. 7. num. 44.

In c. 2. in vers. rem quæ culpa.

Vide Marc. Mant. dial. 7. lib. 1.

In c. translato, in sum. c. in verbo, & quod de vno.

Vide Marc. Mant. dial. 6. lib. 1.

In c. cum omnes, in gloss. in verb. constitutum, in fi. gloss. in vers. in aliis quest.

Capic. decis. 4. numero 5.

In ead. gl. in verb. & debent consentire.

Vide Diaz. regula 132.

In cap. cum accessissent, in sum. cap. in verbo, nisi per contrariū actum.

Et sic dispositio quæ sine principe potest fieri licet fuerit ab ipso confirmata, potest sine ipso reuocari, vide Diaz. regula 196.

In c. cum M. in §. mandamus. in vers. vel fuerit vel esse debuerit.

Ex hoc not. quod clausulæ solitæ apponi de stylo cancellariæ, si omittantur, habentur pro expressis, vide tñ vltra alios, Rip. hic nu. 39. & vide pro limit. Diaz. reg. 147. & vide Iser. vbi posui, in constit. quisquis de burgensibus, & ibi Affl. nu. 11. & Affl. decis. 398. num. 6.

In cap. ecclesia sanctæ M.

Vide de materia, an lex sæcularis liget clericos, Iser. in constit. si quis in posterum, in princ. & ibi Affl. num. 6. & 8. & vide de materia Barth. de cap. sing. 80. quæri consueuit, & Iser. in const. cū satis, & ibi Afflic. num. 5. & in constit. dohanæ secreti, lex enim non ligat, nisi solum subiectos, Affl. per illū tex. in constit. regiæ maiestati, numero 2. & Iser. in constit. si quis clerici, & vide not. per eund. in constit. sancimus, num. 13. li. 3. & in constit. comite vel barone, nu. 1. & in constit. in aliquibus, numero 13. & 34. & in rubr. constit. peruenit, & vide Nigr. in clemēt. de vit. & honest. cleric. in princ. num. 59. & an si interueniat assensus Papæ vel Episcopi, liget, vide Gram. decis. 29. num. 10. & ad materiam eund. decis. 100. & cons. 1. num. 26. post decis. & Capic. deci. 201. & an consuetudo laicorum liget clericos, vide Petr. Duen. regula 135. consuetudo laicorum.

In cap. quoniam, in verbo, non ad preterita.

Vide Diaz. regula 136.

In eodem capit. in verba futura, in additione, ad dictum verbū, quæ incipit futura fallit primo.

Concordat. constit. vt vniuersali, vbi Afflic. num. 33.

In tit. de rescr. in rubr.

An verba posita in rescripto probēt, & quid si rescriptum est reprobatum, uide Cap. decis. 71.

In cap. 1. in glos. in verbo, mandatum, in versic. & si primum sit speciale.

Plene, dato concursu rescriptorum, quod sit præferendum, vide per Bened. Capr. reg. 39. & si concurrat rescriptum cum priuilegio, quod præferendum, vide eundem regula 40. & an secundum rescriptum faciens mentionem de primo, tollat primum ipso iure, vel ope exceptionis, ibi regula 42. & vide ad materiam constitut. ea quæ ad decus, numero 21.

In eadem glossa, in verbo, dummodo tamen hoc fuerit publice potestatus.

Impeditus debet potestari, adde Afflictum decisione 50. numero 3. & 4. & vide Diaz. reg. 325.

In c. ex parte, in summario capituli, in verbo, si preces.

Adde Dec. consil. 142. num. 6.

In eodem c. in verbo, si preces veritate nitantur.

Et ideo illi, qui rescriptum producit, incumbit onus probandi vera esse quæ supplicauit, ut per Frecc. de succ. feud. libro 2. quæstion. 26. in materia assensus. Item ex hoc censuræ in rescripto contentæ, tacitæ sub ista conditione, si preces veritate nitantur, suspenduntur. Dec. consilio 33. numero 5. & ad primum dictum, vide eundem cōsil. 142. nu. 6.

In c. ceterum, in verbo, de cōmissione priori.

Rescriptum an sit subrescriptum, si non sit facta mentio de litis pendentia, & quando debeat fieri mētio de litis pendentia, vide Afflic. decis. 22. num. 13. & an subreptio in rescriptis ad lites, vitiet ipso iure vel ope exceptionis, vide Bened. Cap. reg. 41.

In cap. eam te, in gl. in verbo si datam literarum.

Vide Diaz. regula 167. & reg. 443.

In capit. si autem aliquis, in sum. capit.

Vide Diaz. regula 444.

In c. ad hæc sumus, in sum. c.

An certi iudices per rescriptum dari possint, vide Bened. Capr. regula 48.

In c. ad audientiam, in sum. c.

Plenissime quando falsa latinitas vitiet scripturam uel rescriptum, vide per Bened. Cap. reg. 45.

In c. sciscitatus, in gl. in verbo, impedimento.

Quæ impedimenta repellant iudicē a iudicando, vide per Bened. Capr. regula 20.

In capitulo sedes Apostolica, in uerbo, maiores, & digniores.

Vide omnino Affl. in constit. comes,

C baro,

Baro.numero 3. & constit. vt dignitatum, numero 1. decisio. 265. num. 17.

In c. ex tenore in gl. in verbo, negotio, in fi. gl. in versic. & generaliter.

De actu nullo non est opus facere mentionem, vide Afflic. deci. 366. num. 10.

In c. causam quæ, in sum. c.

Adde Dec. consil. 33. num. 4.

In eod. c. in verbo, quantum de iure poteritis.

An hæc clausula habeat vim peremptorij, vide Diaz. reg. 87.

In c. constitutus, in gl. in verbo, iuramento.

Vide Afflic. const. vasallis, num. 18. & Capic. decis. 100. nu. 2.

In c. super literis, in sum. c. in fi. summarij.

Vide pro limit. Felyn. c. sciscitatus, hoc tit.

In eod. c. in princ. text.

Adde Afflic. decis. 116. num. 3.

In eod. cap. in glossa, in verbo, facta fuerit fides, in verbo gl. quia cum dubium.

Vide Diaz. reg. 176. delegatus.

In eod. c. in glos. in verbo, literas, in verbo, glossæ, immo ad hoc vt rescriptum.

Adde Gram. decis. 59. num. 57. & decis. 66. nu. 10. 18. Capic. decisio. 32. num. 12. & ad materiam quando dicatur principem difficilius concessisse, vide Afflic. decis. 116. n. 4. & vide ad materiam quæ addidi ad Bart. in l. præscriptione, C. si cōtra ius vel utilit. publ. & Dec. consil. 142. num. 5. in fi. & quæ taciturnitas vitiet rescriptum, a quo & qualiter probāda, uide per Bened. Capr. reg. 44.

In eod. cap. in uerbo, eadem ratio quæ delegantem moueret.

Delegatus debet se cum uoluntate delegantis conformare, adde Dec. cons. 43. nu. 2. ubi etiam an possit uenire contra factum delegantis.

In c. cum dilecta, in sum. c. in uerbo, sed factus contra formam.

Vide Bened. Capr. regula 40.

In eod. c. in uerbo, nostri formam rescripti.

Vide pro limit. Diaz. regula 17. actus gestus.

In c. dilectus filius, in glo. in uer. causa.

Adde Gram. decis. 66. num. 19.

In cap. nonnulli, in uerbo, ne quis ultra duas dietas.

Quando quis ultra duas dietas literis Apostolicis extra suam diœcesim possit extrahi, uide Bened. Capr. reg. 53.

In cap. ad audientiam, in gloss. in uerb. mentione non habita.

Dec. consil. 142. num. 5.

In eod. c. in uerbo, reuocando.

Idem in unione beneficiorum, ut nō ualeat rescriptum super ea impetratum, si subreptitium sit. Dec. cons. 148. in 1. dubio.

In eodem cap. in gloss. in uerbo, irritum.

Plenissi. an literæ subreptitiæ, uel processus per eas agitatus, ualeat, uide Bened. Capr. reg. 43.

In capitulo significauit nobis, in gloss. in uerbo, uiueret, in uerbo glo. ita quod non transit ad successores.

An rescriptum re integra finiatur morte eius, contra quem conceditur, uide Benedictum Capram regula 34. & 35. & uide Barto. Brix. q. uener. 9.

In capitulo, mandatum.

An dispositio huius tex. se extendat ad dignitatem uel officium canonicatui annexum, uide Frā. Marc. decisio. 1173. & ad materiam quādo plures gratiæ seu literæ emanant in eadem ecclesia pro diuersis, quæ ualeant, plene tractat Bened. Cap. reg. 52.

In capitulo, quia nonnulli, in uerbo, aut literas ipsas ad futuras.

Vide Bened. Capr. reg. 76. & ad materiam uide Afflic. constit. circa uiolentiarum, num. 5.

In tit. de consuetudine, in rubr.

Consuetudo largo modo cōstitutio dicitur, Iser. in prælud. feud. n. 22. ubi uide multa per Doct. de consuetudine, & aliqua de uiribus consuetudinis, uide per eund. in constit. baiulos & omnes, num. 62. & 63. & an appellatione iuris ueniat consuetudo, uel differant inter se, uide Affl. ct. in constit. in locis demanij, num. 19. & nūquid consuetudo det iurisdictionem, uide not. per Affli. in const. consuetudinem, uers. alias cum noua, num. 5. faciunt quod sic: sed an excuset a pœna, uide eundem in constitut. aduocatos], num. 20. & adde quod consuetudo potest approbare conuentionem a iure reprobatam, Affl. constit. post citationem, num. 9. Quæ autem consuetudo debeat seruari, loci contractus an iudicij, uide Affl. constit. speciale, num. 4. & constit. hostici exceptionem, num. 27. & l. 3. §. fin. ff. de testibus, & addit. quod ratio est uestimentum consuetudinis, & sine ea dicitur frigida, & nuda, Affl. consuetudinem prauā, num. 1. & quam consuetudinem teneatur iudex sequi, uide per Bened. Capr. regula 14. & aliqua in materia, uide per Iacob. Menoch. de arbitr. iud. libro primo, quæstione 71.

In c. 1. in uerbo, grauamen.

Vide Diaz. regula 139.

In capitulo cum uenerabilis, in gloss. in uerb. migrasse, in uerb. gloss. sed forte per illam consuetudinem.

Vide Marc. Mant. col. 8. & ad istam gloss. Adde Affl. constit. in causa depositi, num. 14. & Gram. decis. 59. num. 3.

In c. cum dilectus, in sum. c. in uersiculo, & contento.

Vide Marc. Mant. dial. 9.

In cap. cum tanto.

Pro ampliat. & limit. uide Pet. Duē. reg. 137. consuetudo.

In eodem c. in uerb. corruptela.

Vide Affl. const. dilationem, nu. 44. & Iser. in prælud. feud. nume. 24. cum seq.

In eod. cap. in gl. in uerb. rationabilis.

Quæ consuetudo dicatur rationabilis: & quæ irrationabilis, uide per Bened. Capr. regula 12. & Iac. Menoch. de arbit. iud. libro secundo, cent. 82.

In eod. c. in uerb. legitime sit præscripta.

Quantum tempus requiratur ad præscribendum consuetudinem, uide Bened. Cap. reg. 13.

In tit. de postulatione prælatorū, in cap. gratum gerimus, in gl. in uerb. pauciores, in uerb. glos. tu dicas quod unus solus potest eligere.

Sequitur Dec. q. 151. num. 18.

In ti. de electione, & electi potest, in rubr.

Vide de materia Boer. decis. 1. & secunda.

In c. significasti, in uersic. mirentur in hac causa.

Vide Marc. Mant. dialog. 21. Christi actio.

In c. cum in cunctis, in gl. in uer. multo fortius, in uerb. gl. si id de quo minus uidetur.

Vide aliqua per Affl. const. comite uel barone: n. 1.

In cap. cum inter uniuersas, in gl. in uerb. remori.

An absentes sint uocandi in actibus capitularibus, uide gl. & ibi Pos. in c. 2. de testibus in 6.

In eod. c. in fi. c. in uerb. per quos a nobis uice regia.

Hunc text. allegat Iser. qui succ. feud. dat. ten. numero 5. uersic. consensus huius.

In c. innotuit, in gl. in uerb. coniugata, in uerb. gl. dico quod bene potest eligi.

Add. Dec. q. 155. num. 3.

In cap. cum inter canonicos.

Hunc tex. allegat Iser. qui success. feud. dat. ten. num. 5. uersic. quādo etiam.

In c. dudum in gl. in uerb. electionis tempore, in uerb. glo. item arg. est hic initum.

Vide consilium xj. num. 3. & consilium 17. num. 1. inter consilia criminal. uol. 1. & ad materiæ quando duo concurrunt, & unus fuit semper bonus, alter fuit malus, sed est bonus, quis præfertur, uide Affl. constitut. iudices, ubique, num. 5.

In cap. bonæ memoriæ, in glos. in uerb. per rerum naturā, in uer. gloss. uel si quis dicat se non contraxisse.

Adde

Adde materiam adde quod quando ad esse facti requiritur probatio per scripturam, negatiua probatur per solam allegationem Gram. deci. 56. numer. 18.
In c querelam, in sum. cap. in uer. fuisse in quasi possessione.
Vide omnino Dec. cons. 117. & consil. 124. & cons. 126. & cons. 134.
In eodem cap. in glo. in uerb. commisit.
Vide Affl. decis. 395. num. 4.
In eod. c. in glo. in uerb. super iure, in uerb. glo. sufficit ei probare quod eligens.
Licet causa non allegetur, & etiam quod sit allegata, non requiritur quod probetur. Dec. cons. 136.
In c. cum dilectus, in uers. si tres simul.
Ad intell. uid. Iac. Meno. de arb. iud. lib. 1. quæst. 73. num. 11.
In c. cum in iure peritus.
Vide Cepoll. caut. 96. dicimus.
In eodem c. in glo. in uerb. ex se uel alijs, in uers. glo. sed si uni tantum collata.
Facit ad hoc tex. in l. si mandauero, §. si tibi, secundum primum intellectum glo. ff. manda. secundum Bar. de Cap. sing. 54. nota.
In c. uenerabilem.
Vide de materia Cepoll. caut. 65.
In c. quia propter.
De quibus dispositionibus loquatur, vel de quibus electionibus, vide Ni. cap. re. 97. nu. 6. item statuimus.
In cap. sacrosancta, in sum. c. in vel ius eligendi.
Ius eligendi cum sit res spiritualis, non potest competere laico, ut hic sed an valeat consuetudo in contrarium, & quid si est tanti temporis cuius initij hominum memoria in contrarium non existat, vide Dec. cons. 134. num. 2. & 3.
In cap. ecclesia uestra, in fin. cap. in glo. in uerb. non consenserit, in uerb. glo. si enim ex una parte sit dignitas.
Vide Fanc. Marc. decis. 1035.
In tit. de traslatione episcopi. in c. inter corporalia. in §. cum ergo fortius.
Vide Marc. Mant. dialog. 58. sponsus ecclesiæ.
In eod. §. in uerb. ut quos Deus con iunxit.
Quomodo intelligatur hoc præceptũ, uide Decium consil. 112. & Iac. Me, de arb. iud. casu. 285. num. 22.
In tit. de authoritate, & usu pallij, in c. nisi specialis, in glo. in uer. eligemus.
Vide not. per affl. decis. 290. in fi.
In tit. de renunciatione, in c. cum inter P.
Adde Affl. decis. 350. in princ.
In c. in præsentia, in uerbo pro ipso præsumi debeat.
Vide Iac. Meno. dialog. 50. iudex.
In tit. de filijs presyterorum, in c. extra nobis, in glo. in uerb. consultationem.

Quomodo hic dictum glo. procedat, uide per Ant. Corse. in sing. in uer. consultatio.
In tit. de seruis non ordin. in cap. 1.
Vide de materia constit. regni adscriptio, & ibi doct.
In tit. de offic. archidiaconi in rub.
An archidiaconatus sit nomen dignitatis, & an habeat arch diaconus iurisdictionem, uide Gram. decis. 64. in principio ubi etiam de officio ipsius.
In c. ut nostrum, in uerbo, ponere abbates.
An sicut in beneficio requirit installatio in sede, ita in officio temporali, ut ante apprehensionem possessionis electus ad officium non possit administrare, uel per solam collationem transferatur possessio, ui de Franc. Marc. decis. 262. prima parte.
In tit. de off. archipresbyteri, ĩ rub.
An archipresbyter, sit dignior. primicerio, uide Gram. decis. 64. nu. 30.
In tit. de officio primicerij, in rub.
An habeat dignitatem, de Gram. deci. 64. in princ.
In tit. de officio custodis, in capit. custos, in glo. in uerbo, sanctiores, in uerbo, glos. tamen si alius eligatur.
Dec. consil. 72. nu. 3. & cons. 129. nu. 2.
In tit. de officio vicarij, in rub.
Vicarius an habeat ordinar. am iurisdictionem, Isern. & ibi Affl. num. 10. in constit. officiorũ periculosa, & qui sint vicarij, & quando quis possit seruire per vicarium, vide per Bened. Capr. regula 92.
In tit. de officio, & potest. iud. delega. in ca. primo.
Quis sit delegatus, vel ordinarius, & ex quibus verbis commissionis cognoscatur, vide Afflict. in constit. authoritatem, num. 4. & an citatus teneatur comparere si delegatus in citatione non inserit tenorem commissionis, vide Nigr. in cle. de vit. & honesta. cler. in prin. num. 25.
In c. pro debilitate, in glos. in verbo, te consulere.
Vide plene Bened. Capr. regula 38.
In cap. de causis, in verbo, terminũ.
Quid si causa fuit infra terminum expedita, an possit eo elapso sententia exequi, vide Bart. Brixien. quæst. vener. septima.
In eodem capitu. in §. illis, etiam, in gloss. in verbo, certa, in verbo glo. quod si diuersæ sint pen.
Intell. glo. ut per Iac. Men. de arb. iud. lib. 1. quæst. 85.
In c. præterea, in glo. in verbo ex eo, in verbo glo. Sol. idem iuris est in vtroque.
Vide Cott. in uerbo, connexorum, vbi ex hoc plura infert.
In capitu. ex parte, in glos. in verbo, dimittere in uerbo glos. item pone, & simpliciter.
Adde Dec. cons. 141. num. 2.
In c. ex parte tua, in glo. in verbo, nulla.

Exceptiones si per rescriptum tollantur, quæ sublatæ censeantur, uide Bened. Capram. regula 51.
In capitulo quoniam abbas.
Ad materiam quando priuilegi[illegible] conceditur sub nomine dignitatis, vel proprio, ligetur successor, vide Capic. decis. 121. num. 6.
In cap. super eo vero.
Pro intell. vide late Gouar. pract. quæstio. cap. 15. num. 5.
In eodem capitul. in glo. in verbo, intentionis, in uerbo gl. itẽ arg.
Declara, ut per Dec. cons. [illegible] 13. num. 7.
In capitulo gerimus, in summario, cap. in verbo, & appellationi renunciat.
Vide pro limitatione, Petr. Duen. regula 51. appellationi renunciare videtur, item appellationi renuntiare uidetur ille qui appellat si spoliat aduersarium suum, Deci. consil. 103. num. 1.
In eodem cap. in principio.
An iste text. cum præcedenti procedant in literis beneficialibus, vide Capic. decisione 121. numero 10.
In c. prudentiam, in glossa, in uerbo, teneatur, in uerbo glossæ, si iudices sunt ordinarij.
Vide regulam cum limit per Bened. Capram conclusione 27.
In eodem capitulo, in §. sexta nobis. in glossa in uerbo, aliam iustam causam. in uerbo glossa ita mo tacita ueritate.
Adde Diaz. reg. 448. litis pendentiæ.
In cap. consuluit, in glossa, in uerbo equitate. in uerbo glossę, non tamen est necessarium.
An iudex habens arbitrium possit ad iudicem sequentem differre probationem sententiæ, uide Iac. Meno. de arb. iud. libro primo, quæst. 63. & ad istam glossam, uide eundem de arbitr. iud. libro secundo, centuria prima, casu 45.
In eodem capitulo, in gloss. uerbo, gratiam fecerit.
Vide Diaz. regula 358.
In eodem capitulo, in glossa, in uerbo, terminum peremptorium.
Sed an sufficiat una citatio, Felyn. hic dicit requiri trinam citationem, quod tamen limita 11. modis, & ipsum refert Diaz. regula 82.
In capitulo, insinuante, in glossa, in uerbo postmodũ est effectus.
Vide Diaz. regula 248.
In capitulo, super quæstionum, in §. porro, in summario §.
Vide Diaz. regula 34.
In eodem ca. in §. si uero sunt duo, in uerbo & unus committit.
Delegatus Papæ potest subdelegare, uide Diaz. regula 181.
In eo §. in glos. in uerbo, delegare.
Adde Diaz. regula 175. delegatus.
In cap. pastoralis, in §. præterea postulasti, in uerbo, appellationem uidentur.
Appellatio si est admissa, habet effectum, licet alias fuisset prohibita. Dec. consilio 97. in prin.

In c.cum in iure, in glos. in uerbo, iniungo, in uerbo glossa, ut si sententia lata fuerit.

Vide ad istam glossam Alexan. & addit. ad ipsum in l. qui in aliena, nu. 11. ff. de acquirenda hæreditate, & Dec. cons. 36. nu. 5.

In capitulo, cum olim abbas, in gl. in uerbo, protinus contradicit, in uerbo glossæ, tamen uidetur quod posset prorogare.

Vide Bened. Capram regula 64.

In capitulo, cum olim magister.

Ad materiam, & quę sit pęna dissigillantis acta vel aperientis literas priuatas alicuius, uide Franc. Marc. decisione 740.

In capitulo, coram dilecto, in summa cap. in uersiculo, delegatus.

Plene an delegatus principis possit subdelegare, & condelegatus teneatur subdelegatum admittere, per Bened. Capram regula 29.

In eod. cap. in glossa, in uerbo, absque literis de ratihabitione, in fi. glossæ, in uerbo, ibi, ex eo quod habet instrumenta ecclesiæ.

Existentia scripturarum penes aliquē inducit mandatum, saltem dubium, adde Capic. decisione 86. num. 16.

In capitulo, uenerabili, in glossa, in uerbo, suspectus.

Plenissime, quando suspectus de dilapidatione sit in totum remouēdus, vel ei dandus adiunctus, vide per Bened. Capram regula 72.

In eodem c. in §. porro idem.

Ad declar. uide Iac. Meno. d arb. iud. libro primo, quæst. 84. uum. 37.

In capitulo, significationibus.

Vide Diaz regula 354.

In c. Petro & G. in sum. c.

Secus tamen est in annexis iurisdictioni delegatę exemplum, vide per Affl. decis. 227.

In eod. capitulo, in glossa, in verbo prorogatio nulla.

Vide plene per tractat. sub reg. & fall. Benedic. Capr. in suis regulis, tomo 56.

In capitulo, cum vigesimum.

Cuius ętatis iudex esse debeat, & an in eo annus inceptus habeatur pro completo, vide Bened. Capr. regula 31.

In cap. quoniam Apostolicas.

Ad materiam totius, cap. vide glos. in constit. citationis, versiculo, non vt iudex, & ibi Bar. de Cap.

In eodem c. in §. is autem cui.

Ad declarat. uide Iac. Menoc. de arb. iud. lib. 1. q. 54. nu. 39.

In eod. cap in §. ceterum, in glo. in verbo, commissum, in verb gl. & nullam habent iurisdictionem.

Vide Diaz. regula 272 & plene an ille cui nudum ministerium committitur habeat coercendi, & excomunicandi potestatem in impedientes, vide per Bened. Cap. regula 38. ubi plene etiam, an id quod possim per me possim per alium.

In tit. de officio legati, in rub.

De quo legato loquatur iste titulus, vide Nigr. in clem. de vit. & honest. clericorum, in prin. num. 4.

In cap. studuisti, in sum. cap.

Adde Dec. consilio 137. num. 3.

In cap. nisi specialis.

Intellige tex. & glossam primam, de dilectione causata ex uirtutibus, quia per eam minuitur pęna, ut in l. ad bestias, ff. de pœn. vt per Abb. hic, & istam glossam, sequitur Alciat. de verborum significatione, libro primo, fol. mihi 17.

In cap. quod translationem, in verbo, quæ in signum priuilegij.

Ad declar. uide Iacobum Menoc. de arbitr. iudic. libro primo, quæstione 74. num. 37.

In cap. nouit ille, in summario ca. in uerbo, ita quod facta.

Vide capic. decis. 151. num. 8.

In titulo, de officio iudicis ordin. in capitulo in uerbo, & cū opus fuerit.

Vide Nigr. in cap. regni, subditorum numero 20. 137. & sequenti, uide etiam de imploratione Brachij Couar. prout, quæstio. capitulo, 10. & per istum textum, Oldrad. quoniā sequitur Marant. prima disputat. numero 26. per ista uerba dicebat, quod tunc demum debet inuocare iudex ecclesiasticus, brachium sęculare, quando prius fecit quidquid potuit, & postea non habeat quid vltra faciat alias secus.

In capitulo, quod sedem, in glossa, in verbo, committere in fi. glossę, in versicu. glos. Item satis potest dici.

Adde Deci. consil. 143. in prin.

In capitulo pastoralis, in glossa in verbo, inuitum, in versic. glossa ibi, sed nunquid idem iuris est.

An episcopus cognoscat de causis subditorum suorum pręlatorum, vide per Bened. Capr. regula 33.

In eodem capitulo, in §. præterea. in verbo, non potest per alium.

Excommunicatos, ab vno, alius non absoluit. vide Diaz. regula 263.

In cap. licet in corrigendis.

Quando ex rescripto videatur ordinarius effectus delegatus, uel videatur excitata iurisdictio, uide Afflict. in constit. authoritatem num. 4.

In capitulo fin.

Pro intellectu, uide Iacobum Menoc. de arbitrio iudicis, libro primo, quæstione 54. numero 43.

In tit. de maioritate, & obediētia, in c. solitæ benignitatis, in sum. capitulo in verbo, & ei obedire tenetur.

Iudex sęcularis non obedit ecclesiastico, nisi quando ecclesiasticus processit seruato iuris ordine Afflict. decis. 220. num. 9.

In capitulo, quod super his.

Ad materiam an canonici ecclesiarū cathedralium teneantur ire ad synodum episcopi, uide Petrum Duenium regula 86. canonici, & quid de clericis non habentibus curam animarum, sed tantum beneficia, uide eundem reg. 98. clerici, & an qui tenentur venire ad synodum possint cōparere per procuratorē, vide ibi reg. 126. cōparere, sed vtrū possit generale interdictum à sua diœcesi apponere contra suos subditos denegantes ei charitatiuum subsidium, uide ibi reg. 257. episcopus, & an possint excōicari non venientes ad synodum episcopi, uide eundem reg. 261. excommunicari.

In eodem capitulo, in uerbo aliqui statuendum.

Nota ergo quod episcopus in sua synodo pōt facere statuta, ad quod, uide Petrum Duenium regula 245. episcopus in sua; An autem possit dispensare cōtra statuta synodalia, uide ibi regula 246. episcopus potest, & in quibus casibus dispensare possit, uide ibi reg. 247. episcopus in quibus, & an possit dispensare contra conclusionem, uide ibi reg. 248. episcopus uel, & an possit facere statuta in præiudicium aliorum uide ibi regula 249. episcopus non & contra ius canonicū, ibi regula 250. & an possit statuendo adiuuare ius commune, ibi reg. 251.

In c. his quæ pro ecclesia in sum. c. in verbo, & vacante titulo.

Quid si vacat sedes Apostolica an succedat in eandem potestatem collegium Cardinalium, vide Capic. decisio 114.

In eodem capitulo, in verbo, manualem obedientiam.

Per obedientiam probatur subiectio, & ideo remota obedientia subiectio remota videtur, adde Dec. consilio 152. numero primo.

In titulo, de treuga & pace, in rubrica.

Tempus belli etiam in materia pœnali comprehendit sub se tempus treguę, vide text. infra de iudi. c. significasti.

In capitulo primo, in glossa, in verbo frangere, in versiculo glossæ, sed quod dicit hic hodie.

Nota singularis hæc Iser. ad id quod quotidie dicunt aduocati, qđ si lex ab initio non recipiat nullas vires habet, & ideo cōtrauenientes ad pœnā non obligantur, quia lex comprobatur per eius vsum & obseruātiam, vt hic dicit glossa, & dicit Alexand. & Ias. in l. si filius quia patre. per illum text. ff. de libr. & posthum. nec requiritur tempus ad inducendam præscriptionem, Sed sufficit binus, uel trinus actus in contrarium secundum Abb. hic nō agitur de præscriptione contra legem aliquo tempore obseruatam ad effectum ipsam tollendi sed de non inducendo ipsam, & differentia est inter consuetudinem per quam iuri scripto derogatur, & cōsuetudinem per quam ius scriptum non admittitur, vt declarat Decius consilio 11. num. 11. versic. 3. respondetur, & ad omnia prædicta, uide Afflictū in constitutione, cog de no-

de nobis numero septimo.
In titulo, de pactis.
In capitulo, cum pridem, in glossa, in uerbo, illicitæ pactionis, in versicul. glossa, sed videtur quod si compositio.
Adde Decium consilio 141. numero secundo.
In titulo, de transact. in capitulo primo in glossa, uerbo, anthoritate, in verbo ibi, per confirmationem.
Procedit quando Papa confirmat ex certa scientia. Decius consilio 142. num. 70.
In capitu. contingit, in verbo, si fuerit aliquot annis.
Addit. Decius consilio 182. numero 1. in fin.
In tit. de postulando, in cap. 1.
Concord. constitutio Reg. aduocatos, §. denius & ibi vide. Afflict. qui per conclusiones examinat, quando clericus possit esse aduocatus.
In titulo procurat. in capitulo primo, in verbo, testiumque subscriptionibus.
Vide Socinum regula 246. literis.
In capitulo, querelam, in verbo, cum non possit quis cogi.
Vide Capicium, decis. 123.
In cap. ex insinuatione, in gl. in uerbo, aliud canonicum.
Glossa sing. quod excõicatus spoliatus non restituitur, vide pro limit. Diaz regula 261. & Bened. Capr. regula 82.
In eodem capit. in gl. in verbo, probare potuerit, in verbo, ibi, vnde debet habere literas.
Vide quæ posui ad capitulum primũ, de reg. iuris in 6o.
In capitulo, in nostra præsentia, in glos. in verbo exceptio, in verbo ibi, est & alia exceptio.
Et an exceptio excommunicationis possit opponi post litem contestatã, vide Bened. Cap. regula 82.
In eadem, glossa, in uerbo, & non potest opponi post lit. contest.
Vide Bened. Cap. regula 57.
In capitulo, tua F.
Vide de materia Affli. in constit. maiestati nostræ libro 3.
In capitulo, dilectus filius. in glos. in verbo, generalis, in verbo ibi, imo quilibet tenetur.
Vidi Iser. constit. edictorum.
In capit. non iniuste, in versic. potuit quoque.
An procurator possit appellare a sententia cõtra ipsum lata, & an teneatur, appellare & appellationẽ prosequi, & eo casu quo nõ tenetur, ꝓsequi, si velit, sit admittendus, vide plen. Bened. Capr. regula 65.
In titulo, de ijsque vi metusue causa in capit. ad audientiam, in gl. in verbo repetendum, in verb. ibi quia iurauit.
Vide Gram. decis. 102. n. 93.
In capitulo fin. in verbo, per ipsum constiterit.
An in casu huius tex. facultas iuuan-
di transeat ad hæredes vide Diaz regula 392.
In titulo de in integr. restit. in capitulo auditis, in verbo, quod utraque ecclesia.
Vide Diaz regula, 219. ecclesia.
In eodem capitulo in glossa in verbo, ecclesia, fungatur iure minoris, in verbo, ibi, quod prælati ecclesiarum.
Vide Diaz dicta regula 219. uersiculo 14. similitudo.
In capitulo, ex literis, in uerbo, ipse cui alter coniudex.
Ad declar. uide Iac. Meno. de arbitr. iudic. libro primo, quæstio. 54. numero 46.
In capitulo, suscitata, in summario, capituli, in uerbo, fallit si contra petentem.
Vide Affl. decis. 356.
In eodem ca. in gl. in uerbo, postulauit, in uerbo, ibi unde procurator ad causam constitutus.
Limit. Vt per Roman. singu. 125. uolo tibi, & quod procurator sine speciali mandato petat restitutionem super incidenti tenet Afflictus, in constitutione, si quis in posterum, numero 4.
In capitulo, causa restitutionis.
Ad declar. uide Iacon. Menoch. de arbit. iudic. lib. 1. quæst. 74. num. 44.
In capitulo finali.
Nota quod restitutio in integrum, appellatur beneficium, concord. uide per Affiictum in constitutione patarenos, num. 54.
In titulo, de arbitris, in capit. dilecti filij, in glossa, in uerbo, per pœnam.
Pena conuentionalis quãdo per clericos possit exigi, vide Bened. Capr. regula. 70.
In eadem glossa, in verbo, ibi, sed numquid pena recepta potest.
Vide Bened. Capram regula 71.
In capitulo, cum tempore, in versic. cum & si sponte.
Nota quod de quibus alienatio non procedit, nec etiam compromissum fieri potest, Dec. consil. 4. numero secundo, & vide Capicium decisione 93. num. 3. Afflic. decisio. 138. & ideo sicut in alienatione rem minoris, & Ecclesia requiritur decretum, ita & in compromisso, tamẽ decretum debet interuenire in ipso compromisso, Afflict. deci. 285. num. 15.
In capitulo, cum dilectus, in verbo, cum arbitri iudicare.
Vide Barth. Brix. quæst. dom. 76.
In capit. per suas literas, in verbo, vt sine speciali mandato.
Vide Decium consil. 60. in princ.
In c. fin. in uerbo, promittentis hæredes.
Pro ampliat. & limit. quando compromissum transeat ad hæredes, vide Petr. Deun. regula 128. compromissum.
In titulo de iudicijs, in capitulo primo, in summario capituli.
Vide Petr. Duen. regula 153.
In eodem cap. in versi. nam adimi.
Et ideo pro vna contumacia non debet quis perdere ius suum. Afflic. in const. pena eorum, num. 4.
In capitulo, decernimus, in verbo, laicorum iudicio.
Vide Gramm. decis. 29. num. 10.
In capitulo, quanto diuina, in glos. in verbo, connexa spiritualibus causis, in verbo ibi, quia quæ religiosis ad hærent.
Vide Diaz regula 99. compositum.
In eodem capitulo, in verbo, quod non nisi ecclesiastico.
Limit. vt per Socin. regula 270.
In capitulo, & si clerici, in verbo, ita nec facta confessio.
Vide Socin. regula 72. confessio.
In capitulo, ceterum.
Adde Gramm. decis. 10. 3. num. 133.
In eodem capit. in glossa, in verbo, quamdiu parati fuerint, in verbo ibi, qđ si quęstio feudi vertitur.
Vide Cepoll. caut. 94. solent communiter.
In c. dilecti filij in uer. prouideatis.
Vide Marc. Mant. dialog. 28. æquitas.
In eodem capit. in glossa, in verbo, subtiliter, in uerbo ibi, cũ enim de bona fide.
Vide Petr. Duen. regula 335. limit.
In capitulo intelleximus, in summario capitulo.
Vide Petr. Duen. regula 268. excommunicatus.
In cap. cum non ab homine.
Vide Marcum Mant. dialog. 29. incorrigibili, & plene de huius textus materia & declarat, uide omnino Petrum à Plaz. epito. delict. lib. primo, capitu. undecimo. per textum, uide plene, quia hæc constitutio examinatur latè.
In capitulo, examinata, in uerbo, incongruentem.
Apta probatio, inepto libello, non suffragatur, uide Deci. consilio 83. numero 2.
In tit. de foro competen. in rub.
Fori incompetentia semper allegari potest, Petrus Duennius regul. 379. fori incompetentia.
In cap. primo, in summario cap.
Vide pro limitatione, Diaz regul. 97. clericus coram.
In cap. sane si episcopus.
Vide pro declaratione & limitat. Diaz regula 299. forum.
In cap. si quis contra clericum, in qui partes sibi mutuo.
Adde Capic. decis. 137. num. 10.
In capit. verum quoniam.
An iste textus procedat, in re emphyteutica quam clericus tenet a laico, vide Afflict. in constit. si quis clericus, num. 4.
In capitulo, cum sit generale.
Vide pro limit. Petr. Duen. regula 21. actor tenetur, & pro intellectu huius cap. vide Afflict. decis. 257.
In capitulo, quod clericis.
Vide omnino Soz. regula 40. causa quando de iure canonico, & adde Soz. regula 215. ius ciuile.

In cap. illoet ex suscepto, in gl. in verbo, vacante, in uerbo, ibi, alius est cum iudex.

Adde Isern. quib. modis feud. amit. num. 3. versiculo, idem esset.

In ca. ex tenore, in uer. nos igitur.
Vide Marc. Mant. dialog. 27.

In cap. si diligenti.
Fallit in casibus positis per consti. de personis, & glossa ibi, ubi uide Afflict. & sicut Papa potuit prouidere ne sui subditi volentes litigēt coram seculari; sic & Rex hoc potest inhibere suis vasallis ne litigēt coram ecclesiastico, Isern. in constitutione cum satis, & uide glossam, & Doctores, in constitutione, si quis clericus de materia, & constitutione de Burgensaticis, & de materia an clericus citatus si sua putauerit interesse, si comparuerit, & proposuerit sua iura, possit declarare forum, uide Grammaticum decisione 61. ubi etiam alia ad materiam, & an clericus declinet forum si agatur possessorio contra eum coram seculari, vide Grammaticum decisione 78. & ad dictā decisionem Grammatic. 61. adde Capic. decisione octaua; numer. tertio; quod autem si agatur possessorio in spiritualibus vel beneficialibus causis, an possit iudex laicus cognoscere, uide Afflict. decisione secunda, num. quinto, & Grammat. ad ipsum, & eundem Afflict. in decisione 24. Item adde quod illi qui expresse non possunt renunciare foro, nec etiam tacite per contumaciam, idem decisione 133. in fine. Item an clericus, uel ecclesia comparens, in causa pro suo interresse declinet forum, vide Afflict. decisione 380. & quid in iurisdictione voluntaria, an clericus possit illam prorogare, uide Dec. consil. 150. numero primo, ubi etiam ponit iudicem laicū posse cognoscere de causa contra clericum, quando de plano & absque contradictione procedit, ut quia clericus confiteatur, sed licet ibi alleget multos Doctores, idem tenentes, tamen cogita an sit verum, quia est ampla uia ut clerici possint cognosci à seculari, & ipse etiam ibi numero sexto, reprobat hoc.

In eodem capitulo, in versiculo manifeste patet.

Nec etiam Papa hoc potest, uide Grammatic. decis. 61. numero 10.

In c. postulasti, in summario cap. in verbo, priuando beneficio.
Vide Franc. Marc. decis. 730.

In capitulo, significasti, in uerbo, clerici tamen.
Vide Soz. reg. 56. clericus eorum.

In c. proposuisti, in verbo, ad petitionem cuiusdam aduersarij.

Not. quod ut ualeat citatio requiritur quod fiat parte requirente, uide Petr. Duen. regula 96. citatio ad hoc.

In titulo, de libelli oblatione in rubrica.

An si quid omittitur pon i in libello possit poni in articulis, quod sic tenent Mod. int. oper. Bar. de ca. constit. dilationis num. 1. & ibi vide aliqua de materia, & per Afst. ibi in quib. casib. requiritur libellus.

In cap. 1. in sum.
Vide Soz. regula. 233.

In capitulo, dilecti filij, in verbo quare sibi dicta pecunia.
Vide Soz. regula. 234.

In titulo, de mutuis petitionib. in cap. 1. in sum.
Fallit in duobus casibus positis per Soz. regula 41.

In d. cap. 1. in principio cap.
Circa materiam reconuentionis 53. quæ sit natura ipsius corā quibus, & de quibus causis possit opponi, uide Rob. Mar. plene in 4. parte suę practi. 6. distinct. & Rit. mag. cur. 67. & an per reconuentionem videatur prorogata iurisdictio vide, afflict. deci. 27. & ad materiam an clericus reconueniatur coram sæculari, uide Petr. Duen. regula 102. clericus, in causa, & an admittatur reconuentio de proprietate pēdente appellatione super possessorio retinendæ, uide Afflict. decis. 155. & quod clericus per reconuentionem efficiatur de foro seculari, vide addita ad Afflict. dicta decis. 27. vbi etiam de materia reconuentionis, & an clericus in causa ciuili possit reconueniri per laicum, coram iudice laico, Afflict. quod sic decisio. 173. ubi etiam ponit quod eo casu clericus non potest renuntiare reconuentioni, in præiuditium reconuenientis, ut conueniatur coram iudice suo, & in materia vide Iac. Meno. de arb. iud. casu 183.

In tit. de litis conicst. in c. primo, in verbo, quia tamen litis contestatio nem.
Adde Iser. de contr. inuest. num. 14. versiculo non enim.

In tit. vt lite nō contest. in verbo rub. vel ad sententiam diffinitiuam.
Quando hoc procedat in regula, vide Mar. in 4. parte suæ pract. 6. distin. uide num. 36. & num. 20. & an hodie in regno omissio litis contestationis facit processum nullum, vide per affi. decis. 283.

In capitu. primo, in glo. in verbo aduocatus.
Limit. ut per Mod. int. oper. Bart. de Cap. consti. humanitate num. 38. & Afflict. constit. dilationes num. 38.

In capitulo, accedēs in verbo. si tamen mille ei fuissent.
Non tenetur quis credere saluo conductu, vel securitati oblatæ, vt accedat in locum suspectū adde Afflictum decisio. 289. num. 20. & vide quæ pos. ad Bar. in l. sciendum, ff. de legatio.

In capitulo, quoniam frequenter, in verbo, regulariter verum esse.
vide pro limit. Soz regula 404. & 413.

In eodem capitulo, in verbo, vel absentia diuturna.

Quæ dicatur diuturna absentia in hac materia, vide Ia. Meno. de arb. iud. lib. 2. cent. pri. casu. 62.

In titulo, de dilationibus, in capitulo primo in glossa, in verbo, nimis breuem, in verbo, ibi hoc relinquo arbitrio iudicis.
Vide plene Iac. Menoc. de arbi. iudic. lib. 2. centu. prima casu. 52.

In titulo, de ferjs, in capitulo primo, in verbo, nec sacramenta.
Sed quid si est præstitum iuramentum die feriata, an teneat, ita quod iurans debeat illud obseruare regulpatre furioso, ff. de his q sunt sui vel alieni iur. facit quod sic, & ita tenet Hostien. in sum. infra de iure iur. §. quādo sed in contrarium faciunt no. per Lanfr. in c. quoniam. cont. in princ. numero 43. infra, de probatio. pro cuius opinione multum stringit. l. non dubium. C. de leg. & pro opin. Hostien. faciunt not. per Decis. in l. in ambiguis, §. non est nouum. ff. de reg. iur. num. 4. vsque ad fin.

In titulo, de ordine cognitionū, in capitulo, cum dilectus, in glossa, in verbo in modum exceptionis, in verbo, ibi sibi iustitiam fieri.
Sub hoc verbo, iustitiam fieri comprehenditur petitorium, & possessorium. Afflict. decis. 239. num. 3.

In c. tuam non credimus in sum.
Vide Marc. Mant. dialogo 42. spūalia.

In eo. cap. in verbo, ut puta quæ ad forum.
Vide Diaz regul. 361. iudex secularis, & regul. 373. iudex secularis.

In tit. de plus petitioni. in c. 1.
Quando debitum possit ante tempus peti, uide per Soc. regula 290. pecuniam.

In titulo, de causa posses. & propriet. in rubrica.
Super ista rub. uide Lanfr. hic.

In capitulo, cum ecclesia, in glo. in verbo ultimo, in uerbo, ibi quia licet quandoque.
Qui vltimo loco possidet, dicitur esse in possessione adde Dec. consil. 11. & consil. 127. & consil. 126. & quæ not. ad capitulum; cum de beneficio, de preb. in 6. & uide eundem consil. 129. num. 2. in fin. & consil. 134. in prin. & cons. 149. num. 3.

In ca. pastoralis officij, in sum. c.
Vide ad materiam Afflict. constit. iuris petitorum numer. 19. & pro intell. Cap. decis. 28. num. 2.

In capitul. cum dilectis, in verbo proprietas præualet
Proprietas præualet possessioni, Dec. cōs. 126. nu. 3. in fi. & cōs. 127. nu. 1.

In cap. cum olim.
Ad intell. vide Coua. Prac. q. c. 54. n. 2.

In tit. de restitut. spoliato. in cap. 1. in vers. quod si ita est.
Limita ut per Petr. Dūe. reg. 189. decr. 2. ampl. itē uide pro Limit. Luc. de Pen. l. si colo. q. 34. de agric. & cēsit. lib. 11. & reg. istam quod spoliatus est ante oia restituēdus, amplia 24. mod. & lim. 25, ut per Rip. l. natura liter.

Iter, §. nihil commune, num. 46. ff. de acquir. possess. & limit. vt per Cæpoll. caut. 28. regula est, & Cap. decis. 87.

In cap. solicite procuret, in summa, cap.

Vide pro declar. Capicium, decis. 69. num. 8.

In eodem, c. in principio text.

In terminis, huius tex. an obstabit iu ramentum, & pactum de non mo lestando spoliatorem, vide decis. Rot. 401. in nouis, & Ant. Cap. decis. 69. num. 7. & intellige hūc tex. vt non procedat quando renūciationes sunt, recipiendæ, vel quādo vltra renunciationem interuenit alius actus, seu concurrūt aliæ qualitates quæ non aderant in casu huius capituli, vt per Paris. consi. 10. num. 66. primo vol. vbi etiam ponit quod non procedit quando renunciatur in manibus superioris, & constat de notorio defectu renunciantis, & quod loquitur in beneficialibus, non in prophanis. & non procedit quando quis renunciat ex causa inimicitiarum, propter quas non potest ibi stare, nec etiam quando in instrumēto diceretur, sponte, & non metu, vel ex certa scientia, nec quando esset renūciatum possessorio, & omnibus iuribus, vel esset facta renunciatio coram superiore vel quando potest allegari aliquod propter quod deminuitur de præsumptione huius capituli, & consimil. iur. & quando longo tempore post renunciationem spoliatus acquieuit, vt ibi plene per totum, & pro intell. vide etiam eundem consilio 5. num. 182. 4. vol.

In eodem capit. in gl. in verbo, spoliatus.

V. de Luc. de Penn. in l. si coloni, questio. 20. de agric. & censit. lib. 11.

In capitulo, in literis suis.

Vide Socc. regula 379. spoliatus, & Afflictum constitutione, violentias, num. 19.

In eodem cap. in verbo, respondemus prius.

Contra agentem interdicto recuperandæ non admittitur exceptio dominij, adde Afflictum decision. 7. & quid in exceptione præscriptionis, vide Dec. consil. 56. & 57. in fi. & de exceptione dominii, quod non admittatur contra agentem interdicto recuperandæ, & quid si in promptu appareat, vide Afflictum decis. 116. & limit. hunc textum non procedere, quando parte tacente sunt admissæ probationes super proprietate, Affl. decisione 193. sed in agenti hoc remedio opponatur exceptio excōmunicationis, vide quæ pos. sup. in c. ex insinuatione, de proc.

In c. item cum quis, in summario capituli.

Vide de materia c. regni, 201. pro bono statu, & ibi doct.

In cap. cum venisset, in summario c. in verbo, adeo quod.

Adde Afflictum decisione 350.

In eodem c. in verbo, is possideat cuius nomine.

Scilicet si ratum habeat, Rota decis. 150. licet amicus, in nouis, Dec. l. contractus, n. 20. ff. de reg. iur.

In cap. ex conquestione, in sum. c. in verbo, suspenso petitorio.

An habeat locum in casu, de quo loquitur tantum, vide Cap. dec. 28.

In cap. grauis ad nos.

In materia huius c. an ille qui possedit 30. annis cum bona fide, excusetur a restitutione fructuum, Aff. decis. 240. nu. 1.

In cap. literas tuas.

Vide pro intell. Paris. consi. 78. nu. 40. & 180. 4. uol.

In eodem cap. in verbo, & probationes offeruntur in continēti.

Ad materiam, & quando exceptio dicatur requirere altiorem indaginem, vt sic non possit incontinenti probari, vide Iaco. Men. de arb. iud. lib. 2. centuria prima, casu vigesimo.

In c. ex parte M. in verbo, vnde ea recedente.

Adde, quod vxor recedens pōt propria authoritate à viro reuocari. Bal. in l. prima. C. ubi quis decur. vel cohar. quam sequitur Affl. in constitutione, iuris gentium, numero 16.

In c. olim inter, in verbo, vel prius etiam habuisset.

Nam prolata antiquiori possessione re ipsa dicitur spoliatio probata, Abbas hic, & Decius consilio 61. in princ.

In cap. sæpe contingit.

Vltra Rip. hic, vide de remedio huius capituli, Nigrum in capitulo regni, subditorum, numero 36. & quando locum habeat remedium huius capituli, vide Parisiens. consilio primo, numero 179. primo volum.

In c. pisanis, in summario.

Adde Rot. decis. 319. in nouis.

In titulo, de dolo, & contumacia, in cap. causa quæ, in gl. in verb. ad domum, in verbo, ibi, & amici sunt requirendi.

Vide Gram. consil. 1. numero 1. post decision.

In c. pro vt vobis, in gl. in verbo, diffinitiua sententia terminetis in vers. ibi, ideo nota.

Concord. constit. rei vendicatione.

In c. finem litibus, in vers. quia frequenter in glo. in verbo, expensas, in verbo, ibi, quidam dicunt quod sic.

Et ita est de iure regni, vt in const. exceptionis, vbi Affl. n. 8.

In eadem gl. in verbo, vtrum habuerit probabilem causam.

Iusta causa excusat ab expensis, uide per limit. Diaz. reg. 274.

In cap. cum dilecti, in verbo, uiua voce.

Et sic potest fieri citatio uiua uoce, sed limit. ut per Duen. Reg. 93.

In eod. cap. in glossa, in uerbo, expensas, in verbo, ibi, siue denunciationis.

Vide Gram. decis. 39.

In cap. ultimo. in verbo, & si non poteris inuenire.

Concord. const. citationis.

In tit. de eo qui mit. in possessione, in cap. 1.

Vide pro declar. Paris. cons. 101. nu. 26. 4. uol.

In cap. cum venissent.

Ad declarationem, vide Iacobum Menoch. de arbitrar. iudic. libro primo, quæstione 74. numero 47.

In tit. ut lite pendente nihil innouet: in rubi.

Quid possit fieri, vel non, lite pendente, uide Vital. tractat. claus. §. nil in no. lite pendente, fol. 142. & vide pro limitatione ult. Ias. in l. si ab arbitrio, penultima col. in princ. qui satisdare cogantur, Cot. in memor. in uerbo, lite pendente, & adde quod si uigore pacti, vel alias possum propria authoritate aliquid facere, tamē si pro eo adiui iudicem in præiudicium pendentiæ litis, non possum uariare. Grammaticus ad Afflictum decisione 131. item fallit hic titulus, in casu posito per Afflictum decisione 152. & adde quod iudicis officium debet implorari ne lite pendente quid innouetur, per Afflictum decisione 156. & quid si est innouatum post conclusionem uel ante, & est facta postea conclusio, uide Affl. ctum decisio. 352. & ibi uide, quæ lis pendere dicitur, donec non est lata sententia.

In cap. 1. in glossa, in verbo crucem deferre, in uersiculo, ibi, itē patet.

Etiam si possessio sit contra ius cōmune, & competat ratio priuilegij, Dec. cons. 97. nu. 1.

In cap. dilectus filius, in summario.

Vide Zoz. regula 216. ius superueniens.

In eod. c. in prin. tex.

Adde hic Capic. decis. 86. nume. 10 usque ad fin.

In eodem cap. in uerbo. licet in indulgentia.

Vide Grammaticum decisione 65. numero 17. Sed quid si instātia erat perempta, uide eundem decisione 103. num. 114. item quid si lis pendens erat nulla, uide Affl. ct. decis. 366. num. 10.

In tit. de probat. in c. 1. in summario capituli.

Vide Zoz. regula 111. & 112.

In c. ex literis tuis, in gl. in uerbo, promptiora, in uerbo, ibi, locū habet in dubiis.

Et procedit etiam quod aliquo respectu probationes actoris excedant, Deci. consilio 94. numero quarto, Panormitan. hic, & uide eundem consilio 119. numero primo, & quarto.

In capitulo, in præſentia, in ſummario, in verbo, nec ad inualidandum.

Minor ætas non impedit acquiſitionem, quę fit ex diſpoſitione iuris. Dec. conſ. 86. nu. 5. in fi.

In cap. licet cauſam, in verbo, quia tamen nolumus.

Ob præſumptam calumniam a iuris tramite non eſt deuiandum, vide pro limit. Afflict. deciſione 351. numero 7. & faciunt not. in deciſ. ſequent.

In cap. quoniam contra, in verſic. ſtatuimus.

An hoc ſit correctum in regno, vide Marant. in ſexta parte, in verbo, actorum editio, numero 14. & gloſſ. in conſtitutione, lite legitime, poſt princ. ibi, debent. n. & ibi Afflict. num. 31.

In eodem cap. in verbo, aut publicam ſi poteſt.

Acta non præſumuntur, vt hic, limitatur, vt per Dec. conſil. 36. nu. 2. & Grammaticum deciſione 24. num. 3.

In eodem cap. in verbo, per hoc poſſit veritas.

An de neceſſitate acta iudiciaria requirant ſcripturam, vel poſſint probari per teſtes, vide Vital. in tract. de clauſ. verſ. an reductioni, num. 56. fol. 631.

In eodem cap. in verbo, pro ipſis præſumatur.

Secus de iure Longobardo, vt per gloſſam fina. in conſtitutione, cordi nobis, vbi Afflict. numero decimonono.

In cap. ad noſtram, in verbo, quoque modo.

Quid importent iſta verba: uide Dec. conſil. 37. nu. 1.

In cap. cum cauſam, in ſum. in verbo, per libros.

Adde Afflictum, deciſione 324. numero 16. & de probatione. in antiquis, Iacob. Menoch. cent. ſecunda, caſu 115.

In eodem capit. in gl. 1. in verſic. ibi, item ſi reperiatur.

Decius conſilio 135.

In eod. cap. in verbo, famã, & quęcunque alia.

Decius conſilio 43. num. 9. & conſilio 135.

In titulo, de teſtibus & atteſtatio. in cap. 2.

Vide Soz. reg. 406. teſtium.

In capit. quoniam aliquæ, in gloſ. prima, in verbo, ibi, illud ſic intelligi debet.

Ad materiam an & quando mulier poſſit teſtificari in cauſa crim. vide Grammaticum conſilio duodecimo, numero 16. conſilio 42. numero tertio, conſilio 45. numero 20. & conſilio 59. num vndecimo, & Dec. in l. feminæ 33. ff. de regulis iuris, & quid in cauſa ciuili ardua, Iacobus in l. prima, numero 68. C. de ſumma trinitate, & uide Alc. de præſumpt. regula 1. præſumpt. 37. & Afflictum conſtitutione generalia iura, num. 14. & ibi additio ad ipſum, & quæ ſit cauſa ardua, eundem conſtitutione, proſequentes, num. 25. regulariter tamen in cauſa ciuili femina poteſt eſſe teſtis, Petrus Duenna reg. 313. femina de iure, ſed quid in teſtamento, uide ibi in regula 314. femina, & quid in cauſa criminali, uel matrimoniali, uide ibi regula 315. & Decium conſil. 133. numero 4. & conſilio 163. numero 7.

In cap. in omni negotio, in uerbo, ut in ore duorum uel trium.

Limitatur, ut per Afflictum deciſione, proſequentes, uide Grammaticum deciſione 73. numero octauo, & procedit etiam ſi agatur de crimine contra Papam, Dec. conſil. 100. in prin.

In cap. inſuper ſtatuimus.

Vide Soz. regula 408. teſtis prælatus.

In capitulo, ex parte A. in gloſſa, in uerbo, tacito, in uerbo, ibi, ſi enim interfuiſſet.

Et ideo ſi in promotione, quæ fieret ad dignitatem unius regni de regnicola alterius caderet ſuſpicio, admittitur exceptio domini temporalis, qui habet ipſum ſuſpectũ de perditione terræ ſuæ, uel conſiliorum, uel ſecretorũ ſuorum, & ultra Abbatem hic, uide, multas concordantias per Caſſ. in ſua gl. undecima parte, concluſione uigeſima ſecunda uerſiculo, facit quod dicit, uide Innocent. in cap. ſuper his, numero octauo, infra de accuſat. & Cott. in memor. in uerbo, epiſcopus electus.

In capitulo, ſi quis teſtium, in verbo tenes.

Intell. ut per Iac. Meno. de arb. iud. libro 2. centuria prima, caſu 60. num. 12.

In cap. ſicut nobis, in uerbo, non enim teſtimonium.

Vide Dec. conſ. 189. num 10.

In cap. ueniens ad nos, in gl. 1. in uerbo, ibi, remittere.

Remittere idem eſt quam donare, uide Afſl. deciſ. 232.

In eodem cap. in gloſſ. in uerbo, illorum.

An ſocius rixæ admittatur, uide Grãmaticum deciſ. 25.

In eadem gloſſa, in uerbo, ibi, quia fama cum alijs probat.

Adde, quod fama in antiquis plene probat, & ultra Felyn. hic, uide Alciat. de præſumpt. regula ſecunda. præſumptio. tertia, & addit. ad ipſum, & uide Decium conſil. 57. num. 3.

In eodem gloſſa, in uerſ. ſed non eſt uerum.

Adde Decium conſ. 163. nu. 7. & 12.

In eod. c. in uer. eo quod ille qui eodem erat.

Vide Soz. regula 425.

In eodem cap. in gl. in uerbo, nec unius teſtimonium.

Plene quãdo credatur teſtimonio unius, uide per Ant. Gab. lib. 1. de teſtibus, concl. 1. & quid ſi ſit epiſcopus, uide Dec. conſil. 91. nu. 1.

In cap. cum tu fili, in uerbo, nos dicta teſtium.

Vide Marc. Mant. dial. 59. teſtis.

In cap. fraternitatis.

Vide Soz. reg. 403. Afflict. conſtitutione, obſcuritatem, num. 13. & conſtitutione, iuris peritorum, & ibi eundem Afflict.

In eod. cap. in uerbo, ſuper nouis dumtaxat.

Adde Afflictum deciſ. 89.

In cap. Iudæi, ſiue Sarraceni in uerbo, cum illi aduerſus.

Vide Afflict. deciſ. 214. quidam Iudei, & conſtitut. ſi quis in poſterum, num. 51.

In cap. ſuper eo.

Vide pro intell. Pariſ. conſil. 15. n. 25. 27. 2. uol. uide etiam Dec. conſilio 163. num. 11. in materia.

In eod. cap. in uerbo, & ideo non eſſe aliquatenus.

Adde hic Iacobum Meno. de arbitr. iud. libro 2. centuria ſecunda, caſu 102. num. 5.

In cap. licet uniuerſis, in uerbo, in ore duorum, uel trium.

Caſum, in quo non ſufficiunt duo teſtes, uide in cap. 1. in fi. quot teſt. ſunt neceſ. ad prob. ingrat. in uſibus feudi, alium uide in conſtitutione regni, in cauſa depoſiti, itẽ alium in conſtitutione, inſtrumẽtorum robur, quartum uide in conſtit. quæſtiones omnes, & plures alios remiſſiue, uide per Petrũ Duennam reg. 84. cauſa quæ terminatur.

In capitulo, ſeries hic.

Vide pro intell. Pariſ. conſil. 122. nume. 17. 1. uol.

In cap. præterea cum quis.

Qualiter probetur adulterium, uide in conſtit. in quæſtionibus, & ibi Med. inter oper. Barth. de Cap.

In eod. c. in gl. in uerb. de auditu, in uer. ibi, & ſi fama publica.

Vbi uertitur difficultas probationis, fama ſola cum alijs adminiculis inducit plenam probationẽ, quæ ſufficit ad condemnandũ, Gramma. deciſ. 42. nu. 12.

In cap. cum a nobis, in uerbo, ſalua in omnibus.

Adde Iſern. qui ſucceſſ. ten. el primo, num. 15. & 16.

In cap. de teſtibus, in gl. in uerbo, publicatæ.

Adde Iſern. de contr. inueſt. num. 9. uerſ. poſtquam in guardiam.

In cap. præſentium.

Vide Cæpol. caut. 103. quãdo. Fallit in caſu conſtitution. probationũ incurſibus, & pro intell. & limit. huius tex. uide Petr. Duen. regula 383. limit. 7. item, uide pro limit. Grammat. ad Afflict. deciſ. 351. & uide Marant. in ſexta parte ſuæ pract. in uerbo, de teſtiũ repulſa, p totũ, & uide in materia repulſæ

teſtium

testium Iacob. Menoc. de arbitr. iu dic. lib. 1. quæst. 32.
In capitulo, ex tenore, in glossa, in verbo, admittendos.
Vide Capic. decis. 82. num. 6.
In eadem glossa, in verbo, ibi, sed alius est modus inducendi.
Et sic quod non licet una via, licet alia, de quo Broccardo, vide Afflictum in constitutione, si quis in posterum, num. 28.
In capitulo, significauerunt, in gl. in verbo, liquere.
An & quando dicatur liquere de causa vltra alios hic, uide Lucam de Penn. in capi. 140. ab illo inchoandum, nume. 32. & ibi Nigr. nume. 52. & Mod. inter oper. Barth. de Cap. num. 19.
In c. cum causam, in glossa, in verbo, tempore, in uerbo, ibi, cum enim testis.
Vide Gramma. decis. 34. nu. 41.
In eodem cap. in verbo, cum attestationes ipse.
Ad declar. uide Iacob. Menoch. de arbit. iudic. lib. 1. qu. 23. num. 9.
In capitulo, veniens ad Apostolicam, in glossa, in verbo, vtraque pars, in versiculo, ibi, præterea ad hunc ijdem.
Adde Isern. de contr. inuest. nume. 9. in fine.
In eodem capit. in glossa, in uerbo, canonicos, in uerbo, ibi, & quæ domi fiunt.
In subsidium, & quando per alios nō potest probari, admittuntur inhabiles, & domestici, ut hic, & in d. l. consensu, sed hoc procedit, quando ex natura ipsius actus, de quo agitur alij testes verisimiliter interuenire non potuerunt, alias secus. Dec. consi. 133. num. 6. & Hippol. sing. 73.
In eadem glossa, in uerbo, hic ideo absoluuntur ad cautelam.
Concordat capitulum Regni, ne per exceptionis.
In eodem capitulo, in uerbo, ab soluatis eosdem.
In capitulo, licet dilectus, in uerbo, ita quod ultra non liceat.
An si testes sint omni exceptione maiores, debeat concedi repulsa contra eorum personas, Afflictus cōstitutione, si quis in posterum, num. 29.
In capitulo, præsentata, in summ. c. in uerbo, an testes de nouo.
Vide Capicium decis. 47.
In capitulo, venerabilis, in glossa, in verbo, sigillatim, in uerbo, ibi, & ideo examinandi.
Vide Iacobum Menoch. de arbitrat. iud. lib. 1. q. 29.
In c. cum clamor.
Vide Afflictum constitutione, obscuritatem, num. 1. & Iser. consti. sancimus, tertio libro, uersicu. cautus.
In capitulo, testimonium.
Quando infamis admittatur, vel nō, vide per Soz. regula. 415. & 416. & Grammaticum decis. 11.

In capitulo, vltra tertiam.
Vide Cepoll. caut. 13. sumus.
In eodem capitulo, in uerbo, non debent testes.
Limitatur, nisi adsit impedimētum, Afflictus constitutione, exceptiones, num. 10.
In titulo de testibus cogendis, in capitulo, præterea, in uerbo, & se in continenti.
Testis an, & quando admittatur ad corrigendum suam depositionem in continenti, uel interuallo, ultra Doctores, hic uide Antonium Capacium decisione 61. & 142. nu. 3. & Nigrum in capitulo regni, frequens numero. 82. & Alciatum de præsump. regula secunda, præsum. 29. & uide pro intell. Rom. in l. qui bona, §. si quis stipulatus, ff. de dam. infect. & ibi Alex.
In capitulo, dilectorum, in uerbo, præter quam super criminibus.
Vide Soz. regula. 417.
In capitulo ultimo, in uerbo, eos nihilominus.
Baldus hic in fin. dicit similem textum, raro alibi reperiri, ad hoc quod testis corruptus potest produci contra corrumpentem, etiam quo ad plenam probationem, quam sequitur Thom. Grammat. alium tex. idem probantem, adducens consilio crimin. tertio, quod an indistincte, & generaliter procedat, late examinat Niger in capitulo regni, frequens, numero, 85. cum sequent. & Franc. Marc. decisione, 488. & Boer. decisione, 319. & Bald. si de inuest. int. dom. & vas. lis oriat. in princip. numero septimo, & Boss. de indic. & tortu. numer. 157. & Antonius Gabr. libro primo, de testibus, conclusione prima, num. 24.
In titulo, de fide instrumentorum, in capitulo. scripta uero, in uerbo, nisi per manum publicam.
Quam autem fidem faciat priuilegium, si est antiquum, & careat sigillo, uide Capicium decisione, 89. num. 3. & aliqua de materia sigilli, uide in capitulo regni, 232. in forma, & ibi per Doct.
In capitulo, ex litteris vestris.
Vide Afflictum decisione, 404. numero decimo.
In eodem capitulo, in glossa, in uerbo abrasæ sunt, in uerbo, ibi, sed narratione.
Nota quod abrasio in substantialibus instrumenti uitiat, quod ampl.a. & limita. ut per Soz. regula prima.
In capitulo, inter dilectos, in verbo, saluo in omnibus iure addendi.
De effectibus istius clausulæ, saluo iure, uide plene per Practic. Pap. in forma actionis realis, in glossa, saluo iure, folio mihi, 36. Pau. de Castr. in l. Nesennius, ff. de nego. gest. & Doctores in l. edita, C. de eden.

In eodem capitulo, in glossa, in uerbo, saluo in omnibus iure addendi, in uerbo, ibi, quia vsque ad lites.
Vide Diaz regula 440. libellus.
In eodem capitulo, in glossa, in verbo, dimidia.
Vide Dec. consi. 146. num. 14. uersicu. nec obstat priuilegium.
In eodem capitulo, in glossa, in uerbo, inter alios, in uerbo, ibi, imo quia ipse iudex.
Vide Antonium Gabr. de rerum alie. conclusio. 2. num. 20. lib. 3.
In eodem capitulo, in uerbo, quam uis ex forma petitionis.
Propter hoc dicit Bald. hic quod concessio priuilegij, & gratiæ intellitur secundum tenorem, & formā petitionis, & eum sequitur Deci. consil. 10. prope fin. consil. 33. nume. 1. & consil. 333. nu. 11. & consil. 137. num. 4. & circa id quod colligit glossa hic, quod sententia debet esse conformis libello, uide tu textum, expresse hoc dicentem in Clement. sæpe. §. uerum, de uerb. signifi. Lanfran. in ca. quoniam contra, titulo; de interlocution. & appellatio. nu. 16. Soz. regula 357. sententia, & Iason in §. curare, nume. 28. institutione de actio. & ad dictum Bald. hic, uide Bal. in l. prima, num. 5. ad l. Iul. maiestatis, & Decium consil. 61. numero secundo, Grammaticum consilio 103. num. 201. & Decium consilio 142. numero quinto, in fine. Item adde quod id quod concessum est attendimus, non quod supplicatum. Senat. Pedem. decisione 23. numero quarto, & ad prædicta adde Iserniam qui succes. feud. dare teneantur, num. 7.
In capitulo, cum dilectus, in uerbo, instrumenta etiam post publicationem.
Amplia, & limita, ut per Socinum regula 184. instrumenta, & non solum instrumenta, sed in eorum concomitantia testes possunt produci, etiam, post publicationem, sicut instrumenta, Robert. Mar. 6. parte, versic. instrumentorum productio, num. 27. Sed limita, ut per Afflict. const. exceptiones nu. 6. & & vide nu. 15. & in consti. litis legitimæ, & instrumenta produci debent coram iudice, adeo quod non sufficit ea eidem priuatim exhibere, ut ex eis sententiam ferre possit, immo nec etiam sufficit, ea coram iudice produci ante litis cō testationem ad articulum aliquē incidentem, nisi post in causa principali reproducantur, & aduersario denuncietur; Couarruuias uariarum resolutionū li. 1. ca. 1. nu. 5.
In eodem capitulo, in uerbo, antequam sit in causa conclusum.
Ad declarationem uide Iac. Men. de arbitr. iudic. lib. 2. centuria prima, casu 51. num. 20.

In eodem capitulo, in glossa, in verbo, approbata.
Not. valere consuetudinem, vel statutum, quod probatio imperfecta pro legitima, & plena habeatur vide Deci. consi. 36. num. 3. & vide Diaz. regula. 140. item valet statutum, quod sola fama plenam probationem faciat. Dec. consi. 88. numero, 2.
In capitulo, cum Ioannes, in verbo, cum iudex qui vsque ad prolationem.
Per istum textum practicatur, ne capiatur præsumptio pluralitatis actuum, (vt euitetur falsitas) quæ in dubio capienda est, vt fiat inter rogatio de vnitate actus, adde Decium consi. 101. Sed in contrariũ faciunt no. per Afflict. decis. 198.
In capitulo, imputari.
Ad regulam huius textus, quod allegans contraria non auditur, adde Couar. varia. reso. lib. 1. ca. 2. uersi. probauimus tandem.
In titulo, de præsumptionibus, in rub.
Adde, quod præsumptio debet allegari, quia id tantum præsumitur, quod ponitur, vt allegat glossa, in constitutione, iustitiarij nomẽ, in verbo, insultus, & ibi Afflic. nume. 13. & Afflic. constit. sancimus, nume. 19. lib. 3. & quando est præsumptio iuris dicitur liquidissima probatio. Dec. consil. 55. numer. 3. Item adde quod quando cõstat de veritate, cessat præsumptio. Afflic. decis. 107. num. 5. & an sit necesse præsumptionem allegari, & possit iudex in causa ciuili iudicare ex præsumptione non allegata, vide eundem decis. 179. nu. 15. & quod præsumptio debeat allegari, vide eundem decis. 347. num. 7.
In capitulo primo.
Ad declar. vide Iac. Meno. de arb. iud. casu. 360. nume. 36.
In capitulo, affert, in summario capituli.
Temperanda tamen est sententia, quando fertur ex præsumptione, maxime, ut non inferatur pœna corporalis, vt post Innocen. hic tenet Grammat. decis. 42. nume. 5. & 14. & decisio. 56. in fin. & decis. 96. num. 6. & Niger in cap. regni, 221. exercere volentes, numer. 18. & de probatione per coniecturas, indicia, & præsumptiones, uide Afflic. decis. 13. nume. 24. & per totum, & decis. 23. & ad primum dictum, vide Petrum Dnen. regula. 393. famulos, 1. limit. & Diaz. regula. 370 iudex quando, vide Marc. Mant. dialog. 19. præsumptio.
In capitulo nullus dubitat.
Vide Bart. de Cap. constitut. grandis.
In capitulo, nonne bene.
Limit. vt per Rom. in Leius, nu. 33. ff. si certum petatur.
In capitulo, quia verisimile.
Vide Marc. Mant. dialogo. 43. verisimile.

In eodem capitulo, in verbo, nisi communis loci fama.
In probatione eius quod habet præsumptionem in cõtrarium clariores probationes requiruntur. Abbas hic, & Dec. consi. 163. nume. 7. versic. 2. respondetur.
In capitulo, illud quoque, in glos. in verbo, vxorẽ tenuerit. in verbo, ibi, sed cano. non præsumit.
Fallit fauore filiorum, Dec. cons. 143. nu. 2. Item fallit quando sunt præsumptiones in contrarium. Deci. consil. 163. num. 2.
In capitulo, dudum archi. in verbo, cum prima facie præsumatur.
Vide Soz. regula. 39. bonus quilibet præsumitur. & Diaz. regu. 74. vide etiam de hac præsumptione Duen. regu. 75. bonus quilibet.
In titulo de iure iuran. in rub.
Quando possit peti, vt debeat concedi absolutio a iuramento, uide Vital. in tractat. claus. versiculo, sed videamus, quando possit peti. fol. 785. & an statutum, uel lex sæcularis possit disponere super iuramento, & quid operetur iuramentum super contractu inualido, de iure ciuili, uel canonico, & an quęstio iuramenti sit de foro sæculari, vel ecclesiastico, & alia plura ad materiam, vide dicto tractatu, versiculo, sed nunc restat uidere, numero quinto, vsque ad fi. fol. 749. & an sæcularis possit se intromittere super iuramento, uide ibi, in versiculo, superest, ut videamus, de pactis, numero vndecimo, folio. 526. & de effectibus iuramenti, & materia huius tituli, uide Cott. in in memo. in verbo iuramenti religio, cum pluribus sequentibus, & an in concedenda absolutione requiratur partis citatio, uide Diaz. regu. quinta, & absolutione, & an sit subreptitia, si non est facta mẽtio, quod fuit cum iuramento renunciatum absolutioni, & ea impetrata non uti, vide Gramma. decis. 66. numer. 11. vbi ponit multa de materia, & ex quibus absolutio iudicatur subreptiua, uide etiam Capic. decisione 139. num. 20. cum sequentibus, & ad materiam, an lite pendente coram ecclesiastico super absolutione possit coram sæculari procedi in facto principali, uide Afflict. decisione 30. & 31. & Grammaticum ad ipsum, & ibi etiam uide, an periurus possit impetrare absolutionem, & quid si est iuratum de non petendo absolutionem, an debeat peti absolutio à tali iuramento, & uide in materia quæ poss. ad Bart. in rubr. ff. eodem in titulo.
In capitulo, si vero aliquis, in verbo, quod non est solum.
Vide Soz. regula. 206. iuramentum, vide Afflictum in constitutione pacis cultum, numer. 33. & Grammaticum decisione, 103. numero. 60.
In eodem capitulo, in glossa, in verbo, proprium iuramentum.
Vide Afflictum decis. 263.
In eodem capitulo, in uerbo, ne eut hæres periurij.
Vide quid per hoc dicat Cepol. caut. 101. in multis contractibus.
In c. querelam, in glossa, in uerbo, non necessitate.
Adde Isern. quibus mod. feud. amitt. el primo num. 33.
In capitulo, veritatis amica, in summario capituli.
Vide Frecc. libr. 3. de subfeud. in diffe. feud. pact. versiculo, 24. & uide an iuramentum transeat ad hæredem, Capic. decis. 174. numer. 11. & Diaz. regula. 386. ubi pro ampl. & limit.
In cap. veniens ad præsentiam, in verbo, priori iuramento licite.
Iura aliena in iuramenti præstatione intelliguntur reseruata, uide Afflict. constitu. mulier dotarium, num. 25. & constitut. domini à vassallis, num. 18.
In ca. breui scifcitatus, in prima glossa.
An difficultas excuset à periurio, uide Afflict. constitut. generalia iura. numer. 4. & Gramma. ad ipsum decis. 182.
In capitulo, quanto, in glossa, in verbo, defraudata, in uerbo, ibi, claue tamen discriptionis præcedente.
Istam glossam dicit notab. Bald. & doctores hic, quos sequitur Iason. in l. rescripta, numero quarto, C. de prec. imp. off. ad hoc quod suprema potestas Papæ debet procedere cum grano salis.
In eadem gloss. in uerbo, ibi, quod ex causa iusta.
Adde Decium consilio. 151. numero vndecimo.
In capitulo, uenientes.
Vide caut. Cepoll. 37. uidistis.
In eodem capitulo, in uerbo, intelligi ius superioris.
Vide Marcum Mantuam dialogo trigesimoprimo superior, uide Diaz. regu. 391. & Bar. Brixien. quæstione domini. 39.
In eodem capitulo, in uerbo, ut ut possessionem ipsum.
Adde Decium consilio. 97.
In c. tua nos duxit.
Ad materiam, an facto diuortio inter coniuges subsequente conuentione iuramento firmata, possit iure maritus uxorem ad domum reuocare, non obstante etiam uoto continentiæ, uide Decium consilio. 140.
In capitulo, & si Christus, in uerbo, seruandum est quidem.
Nec licet authoritate propria conuenire, uide pro limitatione Diaz. regula quiquagesimasexta.
In

In capitulo nimis de iure, in prima glossa.
Adde Frecciam lib. 2. de subfeudis. in different. feudorum regal. versiculo 53.
In capitulo, petitio uestra, in glo. in uerbo, specialibus uestris, in uerbo, ibi, tamen contra se non tene-tur.
Vide Marcum Mantuam dialogo 32. loquens. & Gramma. decis. 12. nu. 16. & faciunt notata per Dec. consi. 104. num. 2.
In capitulo, intellecto, in uersic. quia cum teneatur.
Adde Isern. de his qui feud. da. possi. nu. 10. vers. dummodo, & qui success. tene. el 1. nu. 15. in fi.
In capitulo mulieri, in glo. in verbo, ibi, tali casu non dico.
Adde Dec. consi. 133. nu. 2.
In tit. de except. in cap. 1. in glo. in uerbo per sententiam terminetur, in verbo, ibi, sed si de falso ante sententiam.
Vide Affl. decis. 266.
In eodem capitulo, in glo. in uerbo, contingere.
Vide Diaz regula 126.
In c. cum Ecclesiasticæ, in uerbo, cum exceptionem illam.
De ratione, & intell. vide Rom. in l. cum mulier, numero 53. ff. soluto matrim.
In capitulo, cum inter priorem.
Vide Marcum Mantuam dialogo 24. excommunicamus.
In capitulo olim, & infra, in uerbo probare potuerit.
Quod operetur ista clausula, admitto si fuerit probatum, uide Vital. §. clausula alioquin admitto, fol. 10.
In c. dilecti filij, in glo. in uerbo, interlocuti fuerunt, in uerbo, ibi, quia excommunicato.
Adde Decium consi. 51. nu. 17.
In titulo, de præsumptionibus, in cap. ad aures nostras, in uersic. quia quadragenalis.
Vide ad hoc multa per Afflict. decis. 13. in princ.
In capitulo illud autem, in glo. in uerbo, interruptio, in uerbo, ibi, primo per libellum Principi.
Adde Afflictum decis. 374. in fi.
In capitulo si diligenti, in summario capituli, in uerbo, ibi, ni si habeat bonam fidem.
Adde Afflict. decis. 388. & Dec. consi. 144. num. 4.
In eodem capitulo, in glo. in uerbo iustus, in uerbo, ibi, ut ergo scias quando sit necessarius.
Adde quod ubi requiritur titulus, quod nec etiam longissima possessio ius tribuit, Alciat. de præsumptio. regula secunda, præsumpti. 4. ubi uide, quando procedat.
In cap. quoniam omne.
Vide Marcum Mantuam dialogo 44. mala fides; vide Cepol. caut. 36. videamus, & an præscribens post præscriptionem, sciens rem fuisse alienam, teneatur restituere, vide Isern. constitutione, violentia, colum. 3. & ibi Afflictum, num. 5. & limitat hunc textum non procedere quando princeps compulisset aliquem ad emendam bona alie-na, quia talis compulsio excusat emptorem à mala fide, & præscribit, ea non obstante, Chass. in sua glo. quinta parte, conclus. 24. num. 94.
In eodem capitulo, in glo. in uerbo, nulla temporis.
Vide Petrum Duennam regula 344. ampliat. quarta, uersiculo, sed est dubium.
In titulo de sentent. & re iudic. in cap. primo.
Vide textū in l. ingenuus, ff. de sta. hom.
In capitulo, iurgantium, in uerbo, cleri sententia.
De sententia breui tempore, & ex abrupto prolata, vide Iacob. Meno. de iud. lib. 1. quæst. 4.
In capitulo, inter ceteras, uerbo, si iniquitatem.
An iniquitas euidens impediat exequutionem sententiæ, vide Afflictum decisione 28. nume. 6. & vide eundem Afflictum decisione 39. nu. 5. & decisione 346. nume. 16. & 354. nu. 17.
In capitulo, tenor literarū, in uerbo, ne ad eam quam.
Adde Decium consi. 163. versiculo septimo allegatur.
In capitulo, cum inter uos, in uerbo, quod quantum ad litigantes.
Fallit vt per Soc. regula 365. sententia.
In c. quo ad consultationem.
Vide ad hunc textum, Macr. Mant. dialog. 7. sententia.
In captulo, in causis, in uersiculo, cum in similibus.
De argumētō à simili, vide Diaz. regula 52.
In capitulo, suborta, in gl. in uersi. reprobasse.
Sic & Princeps scienter faciens contra priuilegium, tollit illud, ita per hunc textum, tenet Chass. in sua glo. parte 5. conclusione 24. nu. 64. & vide Isern. in constitutione, in locis demanij, in fin. primo lib. & uide ad materiam.
Capic. desione 196.
In c. quamuis regulariter.
Vide ad intell. Couar. pract. quæst. ca. 13. nu. 8.
In capitulo, fin. in uerbo, nisi in causa fauorabili.
Idem in salario docto. Decius consilio 70. in finalibus verbis, & in Ecclesia Afflict. decisione 23. in fin.
In titulo, de appellat. in capitulo 1. in uerbo, famam, in uerbo, ibi, puta cum teste.
Vide Afflict. decisione 337. numero secundo.
In capitulo, ad hæc.
Faciunt ad text. quæ notauit Decius consilio 33. num. 4. & uide Capyc. decisione 147.
In capitulo, ex ratione, in gl. in verbo, impotentiam, in uerbo, ibi, & in his casibus.
Vide pragm. instantia.
In capitulo, cum teneamur.
Vide Decium consilio 34. nu. 5. & cōsilio 103.
In capitulo, cum parati, in glo. in verbo, tuus nuncius.
An nūcio credatur de citatione à se ipso facta, vide Marcum Mantuā dialogo primo.
In c. ad hæc, & infra.
Vide Bar. Brixien. quæst. domini. 36.
In c. postremo fraternitati.
Adde Capycium decisione 147.
In c. præterea requisiti fuimus.
Adde Decium consilio 145. nu. 2. vbi etiam an habeat locum in iudice delegato.
In capitulo, secundo requiris, in uerbo, uerba intentionis.
Ad hoc vide Mant. dialo. 2.
In capitulo, an sit deferendum.
Vide omnino ad istum textum Iac. Menoch. de arbitr. iud. libro secundo, casu 16.
In c. bonæ memoriæ.
De hoc remedio attentatorum, de quo in hoc textu, uide plene per Nigrum in c. regni, subditorum, num. 65.
In capitulo pastoralis officij.
Vide Cepol. caut. 80. uolo tibi.
In eodem cap. in §. uerum quia, in vers. nos itaque.
Excommunicatio trahit secum exequutionem, intellige quo ad effectus, qui de sui natura non expectat aliam extrinsecam exequutionem, & iudicis declarationem, secus autem quo ad effectum, in quo iudicis ministerium requiritur, ut per Decium consil. 145. nu. 4. Vide Cepoll. omnino caut. 80. uolo tibi.
In capitulo, ut debitus honor, in verbo absque rationabili.
Vide Capycium decisione 5. num. 10. & decisione 1. num. 20. cum seq.
In c. cum cessante.
Vide Petrum Duennam regula 82. causa cessante, & Decium consilio 86. num. 5.
In eodem capitulo, in glossa, in verbo, comminando, in verbo, ibi, non tamen quo ad iudicem.
Adde Decium consilio 143. numero quarto.
In capitulo, dilecto filio, in summario c. in verbo, nisi doceat.
Quia non appellatur à futuro grauamine nisi in casibus, vt per Diaz. regula quadragesimasecunda.
In capitulo, interposita, in uerbo, nisi hoc se offerens.
Vide pro limit. Petrum Duennam reg. 53. appellanti.
In eodem capitulo, in §. ille denique, in glossa, in uerbo, contradictione partis alterius, in verbo, ibi, huic fauori qui pro eo introducitur.

Vide

Vide Petrum Duen. regula 49. appellans potest renunciare.
In capitulo inquisitioni.
Vide Decium consilio 12. numero 55. Doctores in capit. 2. requiris, hoc eodem titulo.
In capitulo si iustus metus, in gl. in uerbo, coram iudice a quo.
Coram iudice a quo appellatio præsentari debet, si eius copia haberi potest, alias est nulla, uide Gram. decis. 36. num. 76.
In eodem capitulo, in uerbo, in præsentia bonorum.
Vide Cepollam, caut. 78. quia.
In eodem capitulo, in uerbo, protestatione super hoc.
Impeditus debet se protestari publice. adde glossam ubi posui, in cap. 1. supra, de rescrip.
In titulo de confirmatione utili, uel inutili, in rubr.
Quid operetur confirmatio, uide Afflictum constitutione, si quando, num. 8. & an tribuat ius, eod. decis. vlt. num. 4.
In capitulo examinata.
Laudum nullum nō potest homologari, ut hic, intellige, ut ualeat in uim laudi, quia ut ualeat in vim pacti, secus, uide Afflictum decisione 117. & an pactū homologās laudum nullum habeat exequutionem, sicut habuisset laudum validum, quod non, faciunt notata per Roma. cons. 155. & Aymonem cons. 29. num. 6.
In titulo de vita & honesta. cler. in rubr. in verbo clericorum.
Appellatione clericorum in materia restringibili non ueniunt canonici, secundum Panormitanum hic, quem refert Diaz. regula 91. ubi uide pro limitatione.
In capitulo, clericus neque.
Vide Marcum Mantuam dialogo 61. coma.
In capitulo, quoniam, ut ait, in gl. in uerbo, qui simul uiuunt.
Plenè utrum clerici teneantur viuere diuisim, vel in communi, uide Benedict. Capram reg. 93.
In capitulo, ex litteris Pontini, in verbo, cum facto priuilegium.
Clerici an omnia negotia sæcularia sint prohibita, vide Benedictum Capram regula 95.
In eodem capitulo, in glo. in uerbo, suis facultatibus, in uersic. ibi, & nota quòd dicit dum his se implicant.
Vide Benedict. Capram regula 96. & an clericus habeat priuilegium Ecclesiæ, pro sua persona, & suis contractibus dum litigat, si non sunt bona ecclesię, vide Afflictum in constit. iusti cultores, numero 5. & Iserniam in constitutione, statuimus, col. 1. vers. item clericus, & ibi Afflict. num. 11. cum sequentib. & num. 16. & uide eundem decis. 257. & Modern. inter oper. Bart. de Cap. constitutione, obscuritatem, nu. 10. Capyc. decis. 160. & cap. regni 205. quia nulla. & ibi Petr. Pice. & Doct.
In tit. de cohabitatione clericorū, & mulierum, in capitulo, uestra duxit, in uersiculo, ceterum aliud.
Vide Marcum Mantuam dialogo 15. notorium.
In titulo, de clericis coniugatis, in rubr.
In materia an clericus possit contrahere matrimonium, & si contrahat an censeatur laicus, & possit tenere beneficium, & compelli ad ferendum tonsuram, & gaudeat priuilegio clericali, uide plenè Bened. Cap. regula 97.
In capitulo primo, in glo. in uerbo, dimittere, in uerbo, ibi, & priuandi sunt.
An clericus, in minoribus contrahēs matrimonium cum cōsanguinea, contrahens matrimonium, an ipso iure priuetur beneficijs, & quid in clerico in sacris & homicida, uide Decium cons. 166. ubi etiam qua pœna punitur.
In capitulo, ex parte sua fuit.
Quo priuilegio gaudeant clerici coniugati, uide capit. regni 248. non exigi.
In titulo, de cleric. non resident. in rubr.
Papa quid possit facere contra non residentem in sua Ecclesia, & cōtra quid possit allegare non residens ut sit excusatus, & in quibus beneficijs habeat locum residentia, & alia in materia uide per Afflictum decis. 289.
In capitulo ex gestis, in uerbo, per annos quinque.
Vide pro intellectu Afflictum decis. 289. num. 14.
In capitulo, relatum est nobis, in uerbo, uel studio litterarum.
Quid si sine licentia accessit ad studium, uide Bartholomæum Brixiensem, q. dominicali 42.
In capitulo, ex tua deuotionis, in uerbo, qui se fraudulenter.
Quando liceat prælato a se beneficio absentare, uide plene Benedictum Capram regula 91.
In capitulo, cum ad hoc, in glo. in verbo, licentia, in uerbo, ibi, quia indulgentia.
Vide Afflict. pro declar. decisio. 128. num. 2.
In titulo, de præbendis. & dignitatibus, in cap. nisi essent viri, id glo. in uerbo, ex iussione.
Adde Decium cons. 141. nume. 2. & tertio, & quarto.
In capitulo, pro illorum, in glossa, in uerbo, inuestiuit.
Vide Afflictum decis. 299. & Iserniā, qui successor. feudum dare teneatur, num. 5.
In cap. de multa prouidentia.
Ad materiam quæstionis, quam tangunt hic Doctores, scilicet, an possit dici beneficium curatum illud, quod est curatum in habitu, & nō est in actu, uide Afflictum in constitutione regni, inconsutilem, nu. 46. de hæret. & adde quod iste textus procedit etiam in officijs, beneficijs, & honoribus temporalibus, ut per Cassan. plene in sua glo. parte prima, conclusione 61. ubi multa quando liceat habere duo officia, beneficia, uel honores, & pro ampliat. limit. reg. huius tex. uide Petrum Duen. reg. 71. beneficia plura, & plene an acceptatione beneficij iurati, & illius habita possessione, uacet primum, uide Bened. Capram reg. 90.
In capitulo, extirpandæ, in §. qui uerò, in uerbo, non per uicarium.
Quando quis possit seruire per vicarium, vide Bened. Capr. reg. 92.
In tit. de institutionibus, in capitulo, authoritate, in glo. in uerbo, instituatur, in uerbo, ibi, sed per hoc non adipiscitur.
Vide Afflic. decis. 299. nu. 2.
In capitulo, ad decorem.
Regulariter diœcesani, & nō alienigenæ in beneficijs per patronos sunt præsentandi, uide Petr. Duen. reg. 701. diœcesani.
In eodem capitulo, in uerbo, nec sanctuarium Dei.
Prælatus fit electione, non successione, And. de Isern. qui success. teneant. num. 1.
In capitulo, cum ad nostram, in vers. cum inter dantem.
Vide Marcum Mantuam dialog. 34. dans accipiens.
In titulo, de concessione præbendæ, in capitulo nulla ecclesiastica, in uerbo, antequam uacet.
Adde Afflict. decis. 292. & Isern. qui success. feu. da. ten. num. 13.
In capitulo proposuit, in uerbo, qui secundum plenitudinem.
Vide Marcum Mant. dialog. 10. magna est.
In capitulo, quia diuersitatem, in uerbo, confirmatione a se oppo.
Confirmatio in forma communi nullum ius tribuit, adde Dec. consilio 142. num. 7.
In eodem capitulo, in uerbo, sit tamen, ut tempus.
Vide Arium Pinell. in auth. nisi, nu. 46. de bonis maternis.
In capitulo, cum nostris, in summario cap. in uerbo, colorata.
Quid autem si in litteris sit clausula, amoto quolibet illicito detentore, uide Nigrum in capit. Regni 209. frequens, nu. 60.
In capit. cum super quæstione, in glossa, in verbo, posse, in uerbo, ibi. Solutio hic clericus ille iam erat receptus.
Adde Isern. & addit. ad ipsum qui success. ten. el primo, num. 18. versiculo, item in quantum ad uacaturas.
In capitulo, constitutus, in præsentia, in glo. in verbo, canonice, in uerbo, ibi sed pone quod episcopus

scepus ante collationem.
Adde Isern. & addit. ad ipsum qui succeff.ten.el primo,num.18.vers. item in quantum ad uacaturas.
In capitulo, ex tenore litterarum, in gl. in uerbo statuta,in uerbo, ibi,sed ibi soluitur plus.
Ad istam solutionem glo. uide addit. ad Iser. qui succeff. ten. el primo, num.18.in addit.incip.item quan tum ad uacaturas.
In capitulo, cum dilecta, in sum mario c.
Vide Petr. Duen. regula 283. existens.
In tit.ne sede vacante, aliquid in nou.in capitulo primo, in glo. in uerbo,sede vacante,in uerbo, ibi,quia vacatur optio episcopo.
Vide l.Iulianus,§.si quis colludente, ff.de act.empt.
In c.illa deuotionis.
An sede uecante possit capitulum cõ ferre beneficia, uide Franc. Marc. decis 93.ubi decisione præceden. vide an exerceat iurisdictionem.
In titulo,de ijs quæ fiunt a prælat. in cap.continebatur.
Ad intell.huius capituli, vide Bart. Brix.quæst.dom.78.
In capitulo, ea noscitur, in uerbo, nisi ex antiqua.
Facit textus, in capit.3.de consuet. in sexto.
In capit.tua nuper, in uerbo, tractatu.
Vide Capyc.decis.16.
In capit.& si membra,in uerbo,& eorum nuncij.
Vocatus ad synodum, potest comparere per procuratorem, uide Petrum Duennam regula 126. comparere.
In tit.de ijs quæ fiunt a maio.par. cap.in cap.1.
Pro limit. huius capituli, vide Barba.ad Bald.in l.fin. C. de author. præstand.in verbo,ab omnibus.
In c.ex ore sedentis,in glo.in verbo,mandatum.
Vide Affli ct.decis.299. num.2.
In tit.de reb. eccle. alie. uel non, in rubr.
An in alienatione rei Ecclesiæ requiratur subhastatio, uide Afflict. in constit.instrumentorum, num. 19. & an ex cursu temporis præsumatur quod interuenerit solẽnitas necessaria in istis alienationibus, vide Frec. de subfeud. secundo lib. q. 28. in materia assensus,nu.3.& Aymo.de antiq temp. tertia parte,in princ. & Capyc. decis.16.ubi etiam, uide an istæ solemnitates requirantur quando fit alienatio de motu Papæ, & q̃d si fiat in euidentem utilitatem Ecclesiæ, uide eundem decis. 113. & ad materiam uide Afflict. decisio. 17. An autem Ecclesia, possit concedere rem in emphyteusim, ut transeat ad hæredes extraneos, uide Afflict. decis.100. & ad materiam alienationis rei Ecclesiæ, vide ad eundem decisio. 107. & Iac.Meno.de arbit.iud. casu 172.
In c.nulli liceat, in uerbo,emphyteuticum perpetuum.
Adde Dec.cons.142.num.2.
In c.si quis presbyterorum,in glo. in uerbo,alienator.
Vide in l.cum vir.ff.de vsucap.
In eo.cap.in glossa in uerbo, prospexerit, in uerbo, ibi, ita qui male alienauit.
Etiam cum fructibus, Decium consi. 142.num.4.
In cap. ad aures, in uerbo, a quibus suos, vel parentum suorum.
Concord. constit. authoritatem, ubi Afflict.num.11. Sed an in casu huius capit. requirantur solemnitates requisitæ, uide Capyc. decisione 103.
In eodem cap.in glossa, in uerbo, hunc, in uerbo, ibi, & sic spectatur.
Bart.Brix.quæst.vener.60.
In capitulo,ut super aliqua, in verbo,de mensa.
Quando dicatur res de mensa, vide Afflictum constitutione, quisquis de burgensibus, numero 4. tertio libro, & Iserniam, & ibi additio. ad ipsum, Episcop. uel Abbas, in princip.
In eodem c.in §.possessiones.
Sed an, si res Ecclesiæ minus utiles cum ijs, quæ communi opinione reputantur utiliores, permutentur, & re uera non sunt,permutatio teneat, Anton. Cors. quod sic, in sing. in uerbo alienatio, & ad materiam adde quod si alienatio rei Ecclesiæ fit cum consensu Pontificis,præsumitur, quod sit utilis Ecclesiæ. Decius consilio 53. numero 3.
In capitulo,ad audientiam,in verbo,respondendum.
Ad materiam, quod quando rescinditur contractus, pretium restituitur,uide Afflict.constitutione, qui sciens,num.2.libro 3. & quid de fructibus, an debeant restitui, vide eundem decis.87.& uide eundem decis.278.num.2.
In c.ad nostram.
Pro intellectu, vide Arium Pinellũ, de rescindenda uenditione, l. 2. parte secunda, capit.4. num.14.& quæ dicatur læsio enormis, ut Ecclesia in integrum restituatur, vide Iacob.Menoch.de arbitr. iudic. libro secundo, casu 74. centuria prima.
In titulo, de precarijs, in cap. primo,in glossa,in uerbo,in quinquennium.
Vide Afflictum in constitutione, aduocatos,nu. 17.
In titulo,de emptione, & uendit. in c.cum dilecti.
Plene pro intellectu huius textus, vide Arium Pinellum, de rescindenda venditione,l.2. parte 3. c.3. num.15.
In cap.ad nostram, in summario c.in fi.summarij.
Quid in datione in solutum, uide Dec.consi. 18.num.3.
In eodem c.in prin.
De materia, vide Grammaticum decisione 66.
In eodem cap.in uerbo, quod patet ex eo.
Vide Marcum Mantuam dialogo 26. fœnus.
In titulo, de locat. & conduct. in capitulo primo.
Continet casum specialem, Afflictus decisione 236.
In c.propter sterilitatem.
Plenissime in materia, uide Bened. Capram regula 88.
In capitulo potuit.
Iste textus non procedit in feudo, sed in casu suo tantum, Decius consilio 138.num.4.16. sed tamen prædictis non obstantibus, & an iste textus habeat locum in contractu censuali, uide Capycium decisione 119. & adde quod concessio rei Ecclesiæ in emphyteusim. super qua non interuenit decretum Apostolicum, est nulla, Afflict. decisione 85. numero 5. item an habeat locũ in feudo, pro quo soluitur annuus census, Dec. quod non, consilio 138. nu.4. vbi etiam pro intellectu huius textus, & de materia. & vide eund. consi. 164. vide Marc. Mant. dialog. 36. emphyteutis.
In eod.cap.in uerb.uel cessando in solutione.
Intellige in cessatione culpabili Gram. decisio.57.nu.9.
In eo.cap.in uerb. nisi celeri satisfactione.
Pro declara. vide Iaco. Menoc. de arb. iud.lib.2.casu 7.num.5.
In eod.cap.in glo.in uerb.celeri, in uerb.ibi,& illi modicum considerabitur.
Vide Dec.consi.138.num. 7. & consi. 146.nu.1.
In eod. capitu. in glos. in uerb. expelli,in uerb.ibi. si solus prælatus.
An administrator præiudicet domino,vide Capyc.decisio.18.nu. 9. & Dec.consi.72.num.4. & ad glo.hic vide eund.consi.138. num. 4. & 7. in fi.
In eod.glo.in uersiculo.& si unus sit sacerdos.
Dec.consi.141.nu.5.
In titu.de rerum permut.in rub.
Vide ad mteriam Affl.decisio.17. vbi an temporalia possint cum spiritualibus permutari, & quæ debent concurrere.
In cap.quæsitum.
Vide Dec.consi.141.num.5.
In cap.ad quæstiones.
An permutatio possit fieri in spiritualibus.vide Bar.Brix. quæst. vener. 65.
In cap.cum olim.
De permutatione beneficiorum, vide

vide tract.Bened.Capr. in ſuis con cluſ.tit.124. ubi pleniſſime tractat materiam.

In tit.de feudis. in c.primo.

An procedat in feudo laici, & quid in emphyteuſi, vide Franc. Marc. deciſ.61.

In capitulo ex parte tua, in gloſſa prima.

Adde Iſern.qui ſucceſſ. feu. dar.ten. num.6.verſ.ſed hic eſt.

In eodem cap. in glo. in uerbo inueſtire,in uerb. ibi, quia aliud eſt alienare.

Iſto iure requiritur conſuetudo infeudandi.Iſern.qui ſucc. feud. dar. num.12.in fi.

In eod.cap.in uerb. libere ſi uideris expedire.

Solita concedi abſque ſolemnitate a prælato concedi poſſunt,adde Deci.conſi.142. num.1. & pro declarat. huius text. vide omnino Dec. conſi.131.& Iſer. de his qui feud. dare poſſunt.in princ. & Gui. Pap. deciſione 154. cum præcedent. & ſequen.

In tit.de pignoribus,in cap. ſignificante,in ſum.capit. in uerb.ſum. iuſte impeditus.

Iuſta cauſa excuſat a pœna priuationis,idem in emphyteuta non ſoluente canonem inf. diem ex iuſta cauſa, ut non priuetur Dec. conſil. 137.num.7.in fi.

In tit.de ſolutionibus.in c.1.

Vide Soc.reg.388.

In cap.Odoardus.

Capyc.deciſio.121. num.1. & de materia vide Affl.in conſtitut. ſi quis clericus num.6.& Iacob. Menoch. da arbitr. iud. lib.1. quæſt.88. nu. 8.& caſu 183.

In tit.de donationibus. in c.1.

Allegat hunc tex.Iſer.qui ſucceſſ.tenen.2.num.3.

In cap.fraternitatem.

Vide Petr.Duen. regula 220. donatio de re.

In c.per tuas litteras.

Pariſ.quæſt.64.num.56.1.uolum.ponit intell.ad hunc text.contra Ab. & alios.& num.57. adde contrarietatem Alex. in hac materia, & pro intell. vide Arium Pinel.de reſcind.uendit.l.2.par.3.c.2.nu.17.

In eod.ca.in gl.in uerb. inuenerunt, in uerb. ibi, ad menſurandum rem illam.

Vide pro intellect. huius glo. Couar. pract.quæſt.c.3.num.8.

In tit.de teſtam.in c. quia nos.

Vide Capyc.deciſ.98.

In c.cum eſſes.

Vide Marc.Mant.dialog.60.ſolemnitas, & ad materiam an teſtamentũ clerici factum ſine iudice contra formam conſtit. per manus tamen Notarij apoſtolici ſubſiſtat in regno,uide Capyc. deciſ. 161. & ibi vide an tale teſtamentum diſcutiatur in foro eccleſiæ vel ſæculari, & an ſtatuta requirentia inſinuationes, uel alias ſolemnitates in teſtamentis uel contractibus clerici ſeruentur in cauſa eccleſię etiã in foro ſæculari, & uide de intell. huius tex.Rom.in auth. ſimiliter. nu.94.ad l.Falc.& Dec. conſ.159. ubi plene an ualeat teſtamentum ad pias cauſas, ſi teſtator morte præuentus non poſſit illud complere in ſcriptis prout deſtinauerat, & quid ſi fuit incompletum ratione uoluntatis uel ſolemnitatis,uide omniuo quia multa dicit.

In eodem capit. in verb. perſonis idoneis.

Videtur quod iſti debeant eſſe omni exceptione maiores, & ad hoc facit,quia quando ſtatutum requirit minorem probationem contra ius commune,teſtes debent eſſe omni exceptione maiores. Dec. conſil. 57 num.8.& conſi.105.num.4.licet enim per ius canonicum diminutus ſit numerus teſtium,requiritur tamen quod ſint idonei, & ideo mulier non ſufficeret Petr. Duen.regu.314. limita.2. ſed quia in hoc multi tenent contrarium, conſidera ſi dici poteſt pro concord.ut in terris eccleſiæ ſufficiant teſtes etiam non omni exceptione maiores, & ſic femina poſſit eſſe teſtis in teſtamento, quia ius canonicum in teſtamentis non curat ſolemnitatem iuris ciuilis ſecundum Abb.hic, & Duen.d.reg. 314. limit.3. ſi uero ſumus in terris imperij,debeant tunc teſtes eſſe omni exceptione maiores quia & ſi diminutus ſit numerus a iure canonico,non tamen videtur ſublata alia qualitas a iure ciuili requiſita,cum non dixerit,nam ſi voluiſſet,dixiſſet,omiſit, haberi debet pro omiſſo & remanere cum diſpoſitione iuris communis.

In c.relatum eſt. in uerb. legitimis teſtibus.

Boer.deciſ.34.num.5.

In c.relatum eſt,lo ſecundo, in gl. in uerb.unus,in uerb.ibi, dicas quod non.

Adde quod idem eſt in rege, uno nõ debeat habere bona patrimonialia prædeceſſoris, cum illa ſint hæredum ipſius,Afflict. in conſtitu.inter multas, num.2. & cuius erunt fructus beneficij, mortuo beneficiato,iud.Capyc.deciſ.3.

In capitulo cum tibi.

Vide hic Couar. & intell. ut per Pariſ.q.83.num.30.2.uol.

In c.requiſiſti,

Panormitanus hic tradit ragulam, quod epiſcopo debetur quarta pars de legatis factis eccleſiæ, & de decimis,& his quæ obueniunt funeris occaſione, vide pro limit.Diaz. reg.237.epiſcopo.

In c.Raynutius.

Vide hic Marcum Mantuam dialog. 37.& Couar.plene.

In titu.de ſucceſſionibus ab inteſta.in cap.1. in uerſic. ſi autem ante.

In hoc conſtitu.reg. dohanæ ſecretis ſtatuit contrarium, ubi uide Afflict. numero 6. quid ſit ſeruandum.

In titu.de ſepulturis, in cap.relatum eſt in uerb. diſponere mediet atem.

Vide Diaz.reg.223.

In capit.de ijs qui, in uerb. dummodo de ægritudine.

In materia uid.aliqua per Affl. deciſ. 168.

In capitu.certificari,in uerſi. unaquæque prouincia.

Vide M Mant.dialog.56. prouincia.

In titu.de decimis,primitijs,& oblationibus,in cap.1.

Vide de materia decimarum conſtit. regni quanto ceteris, & ibi doct.

In capitu.nouum genus, in uerb. a clericis decimas.

An clerici teneantur ad decimas,vide Benedi.Cap.reg.99.

In capitu. dilecti filj, in uerb. uel cum ipſis amicam.

An valeat cõpoſitio de decimis, uide Pet.Duen.reg.127. compoſitio, & Benedic.Capr.regu.100.

In cap.ſuggeſtum eſt,in ſum.c.

Faciunt not.per Affl. deciſ. 290. nu. 7.& Dec.quæſt.151.nu.6.

In capitulo quamuis ſit graue, in in uerb.oblationemque.

Vide Dec.quæſt.148.3.dub.

In eod.capit.in gl.in verb.conceſſerit,in uerſic. ibi, fructus uero decimarum.

Vide Frec.de ſubfeud.lib.2.16.limit. conſtitu. regni conſtit. diuæ memoriæ,nu.44.

In c.non eſt in poteſtate.

A quibus decimis deducantur expenſæ vid.Capyc.deciſ.20.

In capitu.a nobis,in gl.in ueb. exemptus,in verb.gl.ibi,quod contra ius naturale.

Adde Dec.quæſt.113.nu.3. & quæſt. 147.nu.1.

In capitu.tua nobis, in uerb. quas Deus in ſignum.

Decimæ de iure diuino, vide Benedi. Cap.regul.98.

In cap.in quibuſdã,in §.ille quippe,in glo.in verb. loci conſuetudine.

Vide Bened.Capr.reg.98.nu.21.cum ſequent.

In titu.de regularibus.in rub.

An regularis poſſit eſſe iudex vel de leg. Papæ, uide Petr.Duen.regul. 78.canonicus regularis.

In capitu.ad noſtram,verb. & intra triduum.

Ad declar.vide Iac.Menoch.de arbit. iud.lib.2.centuria prima, caſu 57. nu.38.

In cap.ad apoſtolicam,in gl.in verbo anni, in verb. ibi, quando tamen ſtatuitur.

Profeſſionis religionis tempus quod ſit, vide Iac.Men.de arb.iud.lib.2. centuria prima,caſu 56.

In tit. de conuerſione coniugatorum, in cap.uerum poſt.

Vide

Vide pro intell. Parif. q.65. nume. 17. & 93.4. vol.
In capit. ex publico.
Vid. pro intell. Parif. q.65. num. 17. & 93. cum præced. 4. uol.
In eod. capitu. in verb. sufficienti cautione.
Arbitrio iudicis Meno. de arbitr. iud. centuria secunda, casu 142.
In eo. ca. in gl. in verb. consummatum, in uerb. ibi, dixit quod Papa per dispensationem.
In cap. ex parte tua, in uerb. in nullo casu possit dissolui.
Quid in Papa, uide Decium consi. 112. num. 2.
In titulo, de conuersione, infidelium, in capitulo, ex litteris suis in glossa, in uerbo, legitima coniunctio, in uersiculo ibi, & hæc est ratio.
Vide Marcum Mantuam dialog. 16. matrimonium.
In titulo de uoto, & uoti redemptione, in capitulo, licet vniuersis.
Vide in hac materia Roder. Suarez in l. quoniam, in prioribus in eudē. num. 20. C. de in offi. testam.
In eodem c. in glossa, in uerbo, priuandum.
An possit filius hæres institui sub cōditione, quod adimpleat uotum peregrinationis factum per patrē, & si non adimpleat priuetur hæreditate, uide Bart. Brixien. quæst. vener. 7.
In eadem glossa, in versiculo, vel melius dic.
Ad glossam adde Freccia de subfeudis, li. 2. in differen. feudorum. regal. versicul. 39. & libr. 3. in differ. feud. ex pact. versic. 19. Capic. decisione secunda.
In titulo, de statu monachorum, in c. cum ad monasterium.
Et ideo cum tria sint substantialia regulæ, Castitas, paupertas, & obedientia, inferas quod oblati, qui non portant habitum religionis, & retinent bona, & uxores non gaudent priuilegio religiosorum, vide capitu. regni 200. priuilegia, & ibi docti.
In eodem capitulo, in fine, in uerbo Summus Pontifex.
Papa non potest dispensare contra substātiam actus, intell. ut per Deci. consil. 112. num. 6.
In c. ea quæ pro religionis, in glo. in verbo, per abbatem loci.
Monachi claustralis correctio ad quē spectet ad Episcopum, vel Abbatem, vide Bened. Capram regula 84.
In titulo, de religiosis domibus in capitulo constitutus in glossa, in uerbo, iusta ratam, in uerbo, ibi, sed fuit censualis contractus.
Quid si est dubium, an fuit censualis, uel emphyteuticarius, an non soluendo qui priuetur iure suo, vide Decium, quod non. consi. 138. numero 4. ubi etiam sequitur gloss. & uide etiam eundem consilio 146. in prima qu. & consilio 164. numero secundo.
In titulo, de iure patronatus, in rubr.
De materia uide Couar. plene pract. quæst. capit. 36. & regula 232. edictum de in regnis, Petr. Duen.
In capitulo, prærerea quia.
De materia an rex habeat potestatem cō ferendi beneficia, in regno suo, si non habet potestatem à Pontifice. & multa ad hoc, uide per Afflictum in prælud. constitut one regni, quæstio. 81 & si habet Rex ius patronatus, uel potestatem conferendi quanto tempore præscribatur contra eum, uide ibi, qu. 19.
In capitulo, quia clerici.
Vide Affl. ct. constitutione uiolentia, num. 2. versic. 6. dicit.
In eodem capitulo, in glossa, in uerbo, filij, in uerbo, ibi filios autem satis credo.
Decius consil. 129. in prin.
In capitulo, ex literis in summario ca. in uerbo, summarij transit cum ipsa vniuersitate.
Adde Dec. consi. 127. & 149. n. 1.
In eodem c. in glossa, in uerbo, uel antequam, in uerbo, ibi, sed littera ista manifeste.
Sed quid si lite pendente factum est sequestrum iuris patronati penes tertium, an ille possit lite pendente præsentare, uide Franc. Marc. decis. 4. prima parte.
In capitulo, illud prætereundum, in glossa, in uerbo, impedire.
Adde Decium consi. 126. num. 4.
In eodem capitulo, in uerbo, & aliquis sine præsentatione.
Vide Diaz regula 339.
In cap. cura pastoralis, in glossa, in uerbo, legitima, in uerbo, ibi, sed eorum successores.
Vide Capic. decis. 4. num. 16.
In cap. cum sæculum, in glossa, in uerbo, emptorum, in uerbo, ibi, cum uniuersitate.
Vide Diaz. 401. & Barth. Brix. quæst. vener. 19.
In ca. ex insinuatione, in glossa, in uerbo, contulisset, in uerbo, ibi, uerius uidetur quod hic.
Vide ad istam glossam Afflict. constitu. constitutionem diuæ memoriæ, num. 8.
In ca. significasti, in glossa, in uerbo, præsentauerint, in uerbo, ibi, & clericum cuiuscunque.
Videtur quod magis sit præsentandus clericus suæ diœcesis quàm alterius, si ibi reperitur idoneus, uide Afflict. const. iudices ubique, numer 3. & uide Petr. Duen. regu. 201. diœcesani.
In capitulo, consultationibus.
Adde hic Petr. Duen. regula 201 existens.
In eodem capitulo, in uerbo, non debet ab ipsa.
Vide pro declarat. Nigr. in capit. 209. frequens, numero 38.
In eodem capitulo, in uerbo, ius patronatus Ecclesiæ.
Vide Dec. consil. 117. & consil. 126. & consil. 126. & consil. 134. & consil. 149. num. 3.
In capitulo, nobis fuit, in summario capituli.
Vide Petr. Duen. regu. 170. dans fundum, & reg. 231. dictum iuris.
In eodem capitulo, in glossa, in uerbo, capella, in uerbo, ibi, uidetur quod inuito patrono.
Vide Petr. Duen. regula 254. episcopus.
In capitulo, per nostras, in uerbo, quod nullus se potest.
Vide Barth. Brix. quæst. vener. 25.
In capitulo, cum propter, in uerbo, intra quatuor menses.
Adde Dec. consil. 135.
In capitulo, cum dilectus, in glossa, in uerbo, præsentare, in uerbo, ibi, sed nunquid legatus possit dare ecclesiam.
Vide ad hanc quæstionem. & pro declara. Dec. consil. 149. num. 6.
In capitulo, transmissæ, in glossa, in uerbo, ex ui, in uerbo, quia cum sit illud pena.
Pena non habet locum nisi lex expresse dicat, adde Deci. consil. 90. post princ. & consi. 138. num. 4. & consil. 164. nu. 2. uide etiam Marc. Mantuam dialo. 38. pena.
In titulo, de censibus, in cap. primo, in glossa, in uerbo, mansus, in uerbo, ibi, mansus dicitur in vulgari.
Adde Hern. de contr. inuest. nu. 12. & versicu. de manso.
In capitulo, cum apostolus, in verbo, uisitantes.
Visitatio est quedā inquisitio, Frecc. de subfeud. libr. 2. uersic. 35. authoritas ubi de materia.
In eodem capitulo, in §. prohibemus etiam, in uerbo, moderatum ab eis.
Ex quib. causis possit charitatiuum subsidium imponi, & à quo, & multa de materia, uide Gram. decis. 88. & ad materiam an episcopus possit petere charitatiuū subsidium pro expeditione bullarum suæ promotionis, uide Petrū Duē. regula 89. charitatiuum, & quæ sit hodie taxa charitatiui subsidij, & an possit exigi ultra taxam stante consuetudine, uide ibi regulā 90. & de charitatiuo subsidio præstando episcopo pro consecratione, uide Afflic. decis. 136. & ibi Gramm.
In eodem capitulo, in uerbo, archidiaconi uero.
Et sic inferior episcopo nō petit charitatiuum subsidium, uide Petr. Duen. reg. 91.
In capitulo significauit nobis, in uerbo à iuramento.
Iuramentum potest relaxari ab eo cui est præstitum sine metu periurij, uide Diaz. reg. 388.
In ti. de consecr. eccle. in c. cū sicut.
Vide

Vide Petr. Duen.regula 225.dos.

In eodem capitulo, in verbo, niſi de dote ei prouiſum.

Adde Decium conſil. 135.vbi etiam quomodo probatur eccleſiam fuiſſe dotatam.

In titulo, de baptiſmo, & eius effectu, in rubrica.

Baptiſmi vis quæ & quanta ſit, & de eius effectu, uide Decium conſilio 130. & an in dubio præſumatur quis baptizatus, uide Afflict. in conſtitutione, ſi damna; nu.48.

In capitulo, maiores noſtræ, in §. item quæritur, in uerbo, ſed inuitis, & contradicentibus.

An per vim compulſus ad baptiſmũ, recipiat characterem baptiſmi, uide Afflict. deciſione 151. numero & 11.

In titulo, de reliquijs, & vener. ſanct. in capitulo primo, in gloſſa, in verbo, miracula.

Adde Afflictum conſtitutione, legeſque, in fin. vbi etiam, uide quæ requirantur, ut ſit miraculum, & ad materiam, an ſolus Papa poſſit canonizare aliquem ſanctum ſine Cardinalibus, uide Caſſ. in ſua glor. tertia parte, conclu.47. & an epiſcopus poſſit decernere in ſua diœceſi aliquem ſanctum uenerari, & feriari, ſeu ſolemnitatem ipſius celebrare ſine populo, uide ibi, conclu. 48. quæ autem requirantur, ut quis poſſit canonizari, & in canonizatione, uide ibi concluſio.49. & 50.

In titulo de immunitate eccleſiarum, in rubrica.

Circa immunitatem, & exemptionem quam habent Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ à muneribus, pro ampliatione, & limit. vide Petrum Duennam regul.100. clerici, & perſonæ.

In capitulo, inter alia.

Vide Petrum Duennam regu.228. eccleſia habet, & uide in materia Alciatum, de pręſumpt. regula tertia, præſump.33.

In eodem capitulo, in verbo, non violenter.

Vide omnino Papienſ. in forma inquiſit. num.3.

In eodem capitulo, in gloſſ. in verbo, publicus latro, in uerbo, ibi, & ſic in caſu iſto.

In terris Eccleſiæ ſeruatur, ſed in terris imperij ſecus, uide Ang. in trac. maleſic. uerſicul. fama publica ibi, quarto quæro. an vbilibet liceat malefactorem, & uide plene Egidium Boſſ. titulo, de captura, numero 20.

In titulo, ne clerici, uel monachi, in rubrica.

Concordat conſtitutio regni, clerici, & quibus negotiationibus, & cõmercijs non liceat clericis de iure ſe immiſceri, vide Decium conſilium 115. in princ. & num.4.

In ca. ſed nec procurationes.

Intellige generaliter, quia ad vnam cauſam poteſt eſſe procurator laici, Decium conſil. 115. num.4.

In cap. ſicut te accepimus.

Concord. conſtitut. inſtrumentorum robur.

In eodem capitulo, in uerbo. tabellionatus officium.

Inſtrumenta tamen eorum tenent. Decius conſi.115. nu.4. uide etiam in materia huius tex. Decium conſilio 120. in princ.

In capitulo, ſententiam.

Vide Marcum Mantuam dialog. quadrageſimo; Eccleſia.

In titulo, de ſponſalibus, in capitulo primo.

Vide Diaz regula 137.

In capitulo, iuuenis.

Vide Marcum Mantuam dialogo 54. via tutior.

In capitulo, ex parte.

Vide omnino Afflict. conſtitutione, ſancimus, nume.8. lib.3.

In capitulo, cum locum, in gloſſa, in uerbo, metus, in uerbo, ibi minor tamen metus.

De intellectu huius gloſſæ, uide Dec. in l. feminæ, num.8. de regulis iuris, & de materia huius textus, an ualeat matrimonium metu contractum, & an ſit ſeparandum ſequuta copula carnali, & quis metus requiratur, uide Afflict. conſtitutione, peſſimam, num.5. & adde ad ipſum, & quis metus impediat matrimonium, & alia multa de materia uide per Vital. tract. clauſ. §. de metu matrimonij, per totum fol.460.

In eodem capitulo, in gloſſa, in uerbo, nihil timere.

Securus locus eſt domus matris ſine fideiuſſione de non offendendo, ſi filia eſt ſtuprata, Afflict. per illum tex. in conſtitutione, mulier dotarium, nume.17. & faciunt notata per eundem deciſione 183. nu.5.

In capitulo, requiſiui, in uerbo, quod libera.

An idem in teſtamento, uide Afflict. deciſ.350. num.10.

In capitulo, dilectus filius, in uerbo, furoris.

An idem ſit in mente capto. & ebrio, uide Dec. conſi.112. in princ.

In capitulo, ſi inter uerum.

Vide omnino hic Cepollam caut.61. multoties.

In titulo, de deſponſatione impub. in cap. continebatur.

Ad declar. uide Iac. Menoch. de arbit. iudi. lib.2. centuria prima, caſu 57. num.29. cum ſeq. & caſu 58.

In capitulo, atteſtationes, in uerbo, uel circa.

Ad quid referatur hæc dictio, circa, uide Franc. Marc. deciſ.567. & pro intellectu Iaco. Menoch. de arbitr. iud. lib.2. centuria prima, caſu 57. num.34.

In capitulo, ad diſſoluendum, in gloſſa, in uerbo, accuſari.

Adde Egid. Boſſ. titu. de delicto, numero 26.

In capitulo, tuæ nobis, in gloſſa, in uerbo, circiter, in uerbo, ibi, ad modicam.

Vide Iac. Monac. de arb. ind. lib.2. centuria prima, caſu 46. & centuria 57. num.29. & vide quæ poſui ad Bar. in authentico, de monach. §. ſi vero.

In titulo, de clandeſtina deſponſatione, in rubrica.

Ad materiam huius tituli, vide conſtitutionem regni, ſancimus, 3. lib. & ibi Doctores.

In capitulo, quod nobis, in verbo, verum ſi perſonæ.

Confeſſio coniugum attenditur, quã do agitur de matrimonio ſi non venit in præiudicium alterius matrimonij, adde Dec. conſil. 133. in princ.

In capitulo, cum inhibito, in verbo, ſit in vltimis tribus.

De ratione vide Iſer. & add. t. ad ipſum de his qui feud. dar. poſſ. §. hoc autem, in ſi. & vide eundem, in §. hoc quoque, num.23. eod. tit. & de ſucceſſ. feud. num.9.

In titulo, de ſponſa duorum, in capitulo, tuas dudum.

Vide ad intell. Bened. Capram regula ſexta, nu.33.

In titulo, de conditionibus appoſitis, in rubrica.

Si rogatus eſt teſtis, quod matrimonium, in quo interuenit teneat ſecretum, ex hoc probatur matrimonium clandeſtinum, & non libere contractum Afflict. conſtitutione, domini a vaſallis, nu.15.

In titulo, de eo, qui duxit in matrimonium, cap.1.

Vide pro intell. Pariſ. conſ.52. nu.16. 4. vol.

In capitulo, cum haberet.

An diſpoſitio iſtius textus, habeat locum in terris imperij, vide Afflict. in conſtitutione, dohanæ ſecreti, nu.10. & conſtitutione, quam plurium, nu.15. vbi vide ad materiam & Capic. deciſ.164.

In eodem c. in verbo, vt vterq; liberis ſuis.

Vide Mar. Mant. dialogo 25. ſpurius, vide eitam Petr. Duen. regul.367. filius ſpurius.

In titulo, de coniugio ſeruorum in ca. propoſuit.

Ad materiam an error in matrimonio noceat, & quot ſint errores, qui poſſunt in matrimonio committi, vide Vital. in tractatu clauſ. §. oſtenſo de errore iudicij, folio.367.

In titulo, de conſanguinitate, & affinitate, in capitulo, primo, ſi per teſtes circunſpectos.

Hoc procedit in caſu ſuo ſcilicet, quando agitur de dirimendo matrimonium, quia ſecus ſi agitur de eo probando, vt Dec. concludit in conſil.173. num.7. ibi.2. reſpondetur.

In capitulo, tua nos duxit, in uerbo, & nepote uidelicet fratris.

Impro

Improprie fratris filius, dicitur nepos secundum glossam, in constitutione, vt de successio. versiculo, nepotes, & ibi, adde ad eam., & Affl. ct. nu.37.
In cap. non debet, in verbo, quoniam ipse Deus.
Vide Marcum Mantuam dialogo 24. variatio.
In tit. de frigidis & malefic. in capitulo fi. in gl. in verbo, donec tam diu separentur, in ver. ibi, sed tutius est.
Adde Dec. consilio 145. columna 1. & fin.
In tit. qui filij sint legit. in capit. cum inter, in versic. ideoque sancimus.
Filij nati ex putatiuo matrimonio, vt legitimi, vide Dec. consilio 153. & 154.
In c. lator præsentium, in verbo, il lo sibi præsumpsit.
Non admittitur quis ad petendum pronunciari se legitimum esse nisi subsit quæstio bonorum, vel diffamationis, Capic. decisio. 7. num.7.
In cap. tanta est vis.
Vide Cæpoll. caut. 250. vide Marcum Mãtuam dial. 48. matrimonij vis, an autem natus ex filio naturalis legitimetur si ducatur concubina in uxorem vide Alciatum tractatu præsumptio. 1. parte, nu.10. & vide pro limit. huius c. Paris. cons. 25. nu.43. 2. vol.
In cap. per venerabilem, in summario capituli, in ver. in terris vero alienis.
Vide Afflic. decis. 386. nu.3.
In eod. cap. in gl. in verbo, non naturalibus, in verbo, ibi, plerumque enim illi.
Et ideo videtur quod non sit subreptitia legitimatio, in qua spurius vocatur naturalis cum largo sumpto vocabulo quilibet natus ex soluto, & soluta dicatur naturalis ut gl. hic sentit, sed vide Capic. decisio. 32. num.6.
In eod. cap. in vers. insuper cũ rex superiorem.
Vide Marc. Mant. dialog. 49. Rex Frãciæ.
In tit. de diuort. in c. seq.
Vide Iser. const. pœna carere.
In ca. porro de comite, in verbo. si etiam parentela.
Vide Rip. l. naturaliter, §. nihil cõe, ff. de acq. pos. n.34.
In c. ex literis suis.
Vide Bar. Brix. q. domin. 34.
In c. quanto te nouimus, in uer. inter fideles autem.
Intellige hoc in matrimonio consũmato Dec. cons. 112. nu.6.
In c. gaudemus, in uer. quid enim ad nos secundum apostolum.
Vide Marc. Mant. dial. 17. nihil.
In eodem cap. in gloss. in verbo, poterit, in uerbo, ibi, sed illud quæritur.
Potest quis accusari, & puniri pro dilectio cõmisso ante Baptismũ, uide Dec. cons. 130.
In c. Deus qui ecclesiam.
Vide pro intell. Paris. cons. 68, num. 256. 4. uol.
In tit. de donat. int. uir. & uxor. in c. plerumque, in uerb. iudicio ecclesiæ.
Adde Gram. ad Affl. decis. 30. & pro intell. Iac. Meno. de arb. iud. casu. 287. nu.13.
In c. nuper a nobis, in uerbo, nisi donationis.
Simile in c. primo, qui success. feud. dar. ten. ubi Iser. alleg. hunc text. num.6. uersiculo, sed hic est, & in uersiculo, & licet, & in uersiculo, in cap. uide ad declar. huius tex. & nu.11. & de contro. inuest. nu.7. uers. si ergo.
In cap. per uestras, in sum. cap. in uerb. deponitur dos apud mercatorem.
Adde Gram. decis. 103. nu.95.
In tit. de secundis nuptis, in c. cũ secundum.
An sint correctæ ll. prohibentes mulieres trahi infra annum luctus, uide Luc. de Penn. in l. mulieres, col.4. de incol.
In tit. de accus. in c. omnipotens, Deus in sum. c.
Quid in accusato an interim accusatione pendente possit promoueri, uide Barthol. Brixien. quæstio. uener. 19.
In c. de his criminibus.
Vide Dec. omnino in consilio 137. & limit. ut per Diaz. reg.6. absolutus.
In eod. cap. in glo. in uerbo, replicari, in uerbo, ibi, sed accusatio in iudicio.
Vide Dec. consilio 130.
In cap. cum P. in uerbo, qui a laicus erat.
In quibus casibus laicus possit accusare clericum; Vide Nigr. de uit. & honest. cler. in uersic. priuilegio. num.43. fol.7.
In c. super suis, in gl. in uer. impedit promouendum.
Faciunt notata per Affl. constit. nullus, num.1.
In eod. c. in gl. in uerbo. arbitriũ, in uerbo, ibi, & a tali pœna imposita.
Appellare licet a decreto lato per iudicem qui habet arbitrium, uide plene per Iac. Menoc. de arb. iud. lib.1. q.70.
In eod. cap. in glossa in uerbo, per procuratorem, in uerbo, ibi, sed ubi de crimine.
Quid sit pro crimine agere criminaliter, uel ciuiliter, uide Marcũ Mant. dial. 3. li.1.
In c. qualiter, & quando, in sum. c. in uer. super quibus recessit.
Vide Petr. Duen. reg. 298. fama.
In eodem c. in fi. c. in glo. in uerbo, facilius in uerbo, ibi, notare potes.
Qualiter ista gloss. procedat, uide Dec. consilio 161. in fin.
In tit. de simon. in rub.
Ad materiam adde, quod si quis pro beneficio obtinẽdo remittat obligationem naturalem, tantum, qua sibi est obligatus ad antidora, dicitur committere simoniam. Affl. in const. quanto ceteris, n.2. & ad materiam qua pœna, & ignominia crimẽ simoniæ plectatur, quid quandoue committatur, & quomodo probetur, uide per Dec. consilio 118. & an officia, & beneficia prohibeantur acquiri pecunia, uide Franc. Marc. decis. 749.
In cap. accusatum.
An accusatus debeat accusatione pẽdente ab officio & beneficio suspẽdi, & interdici sibi administratio, uide Fran. Marc. dec. 654. & 729.
In eod. c. in glossa prima, in fi. gl. in uerbo, ibi, non tamen quo ad alios.
Adde Dec. consil. 141. in fi. ubi quid si celebrat, non incurrit irregularitatem.
In cap. non satis.
Vide Mar. Mant. dial. 55. dos pro ingressu.
In c. & si quæstiones, in gl. in uerbo, muneribus, in uerbo, ibi, & hic consideratur quantitas.
Adde quod semper consideranda est persona dantis, & accipientis. Afflic. in prælud. constit. regni, constit. 24. nu.1. in fi.
In c. per tuas literas, in uerbo, & inimicitias capitales.
Inimicus etiam in criminibus exceptis repellitur, adde Aron. Solilo. q.55. inimicus.
In c. quoniam simonia, in gl. in uerbo, paupertatis, in uerb. ibi, possat dici quod si ita pauperes.
An possit monialis dare pecuniam monasterio, ut eã recipiat & Plura de materia, uide per Vit. in tra. clauis. §. de metu matrimonij, nu. 14. fol.460.
In titulo, de magistris, in c. quãto gallicana, in uerbo, & dignitate.
Vide Marcum Mant. dialog. 38. doctor.
In cap. super specula.
Vide Petr. Duen. regula 386. fructus.
in titulo, de iudæis, & saracenis, in c. iudæi, in gloss. in uerbo, a possessionibus.
Iudæus effectus Christianus, tenetur ad restitutionem usurarum, quas ante baptismum extorsit, uide Dec. cons. 130. nu.3.
in c. sicut iudæi, in uerbo onoris, & officij.
Vide ad declarat. Iacob. Menoch. de arbitrar. iudic. libro 1. quæst. 94. num.6.
in c. significauit nobis, in sum. c. in uer. & pacis appellationes.
Sed comprehenditur in tempore belli etiã in materia pœnali, uide Diaz. reg.59. belli tempus.

In c.ex speciali,in verbo, de in officijs publicis.

Concord.cap.regni 109.[Item statuimus,quod Iudæis,vbi vide Neap. & Nigr.

In titulo. de hæreticis, in cap. ad abolendam.

Ad intell. vide Iac. Meno. de arbitr. iud. casu 372.nu.7.

In eod.cap.in glossa. in ver. prærogatiua.

An clericus degradatus gaudeat priuilegio, vt illum percutiens incidat in canonem c. si quis suadente,vide Petr.a Plaz.epit. delict.li. 1.c.6.num.6.

In eodem c.in verbo, abiurare & satisfactionem.

Quod si abiuranti fuit pænitētia imposita,& postea pænitentiam sibi iniunctam non adimpleuerit, an possit contra ipsum,tanquam cōtra hæreticum,procedi, vide Dec. consil.137.nu.4.

In cap. si aduersus.

Vide Affl.constit.regni inconsutilē, n.43.eod.tit.

In tit.de apostatis, in c.1.

De materia quot sint species apostasiæ,an apostatans perdat priuilegium clericale, & multa alia.vide per gl.Iser.& Affl.in const. apostātes,per quem,vide in rub. quid differat ab hæretico.

In tit.de his qui filios occiderūt, in c.de infantibus.

De dormientis delicto & eius pœna, vide Iac.Menoch.de arbit.iud. casu 227.

In tit.de infantibus, & languidis expositis,in rub.

Ad materiam huius tituli, vide quæ pos.ad Bart.in l.patrem qui, C.de nupt.

In tit.de homic.vol.vel casuali,in c.cum iuramento.

Vide pro intell.Paris. consil.89. nu. 93.vol....

In c.sicut dignum,in §.illi etiam.

Pro ampliat. & limit. vide Diaz. regula 722. homicidio præstans opem.

In eod.§.in verbo, paulo minori debent.

Alleg. hunc tex.Iser.quib.mod.feud. amitt.el primo, nu.12. vers. item & si esset.

In cap. de cetero.

Vide Diaz regula 145.

Pro huius tex.intell. & plene quando,& in quibus casibus dominus teneatur de delicto familiæ consanguineorum, & amicorum eius contemplatione delinquentium, & qua pœna, vide Pet.a Plaz.epit. del.ct.li.1.c.14.

In c.significasti, in fi.in verbo, tū ratione instrumenti.

Ex qualitate instrumenti,cū quo fit percussio, præsumitur an percutiens habuerit animum occidendi,vide cōcord.& limit. per Diaz. regula 33.animum.

In c.postul.in summario c.

Vide Barth. Brix. quæst.11.

In tit.de adult.& stupr.in c.1. in summario c.

An stuprata possit agere contra stuprantem, vt sibi cōstituat dotem, vide Fran.Marc.decisio. 6. prima parte.

In eodem cap.in verbo,iuxta modum dotis.

Secundum cōsuetudinem regionis, quæ variatur secundum dignitatē puellæ.Panorm.hic, & Dec. cons. 26.n.4.& pro declar. huius c.cum seq.vide Paris. cons. 16. num. 12. cum seq.& num.20. vt intelligantur ista iura in illa,quæ honeste viuit,4.vol.

In titulo,de raptoribus,in c.excōmunicationis,in glossa,in verbo,subiacere.

No. istam gl. non incurrere pœnam aliquem ex facto rogatiuo vel negligentiæ, nisi præcedat monitio, vide plene Alex. in l. ita stipulatus,nu.13.ff.de verb. obli. & Dec. cons.37. num.9. & faciunt q̄ pos. ad const.constitutionem diuæ memoriæ,ad Iser.ibi, in ver. iure ꝓprio,& no.per Affl.dec.s.89. n.11. & 18. & vide Diaz.reg.474. & Afflict.decis.370. nu.9. vbi etiam q̄d in facto affirmatiuo secus, vide ēt Dec.cons.129.num.4. & cons.151. num.16.& 20.& num.21. & vide Bal.in l.qui crimen,num.2. C.qui accus.non poss. & sum.Syluest.in ver.pœna nu.13.

In cap. in archiepiscopatu.

An declar. vide Iac.Menoc. de arbit. iud.lib.1.q.54. num. 18.& q. 74. num.46.

In cap.cum causa.

In materia, & an vbi præcessit tractatus matrimonii,raptus dicatur pœnalis,vide consil. 105.2. uolu. cons.crim.

In tit.de vsur. in rub.

In materia vsurarum potius standū est doctoribus iuris canonici, quā sacræ Theologiæ magistris, Dec. consil.111.n.3,& an Papa possit dispensare super vsuris, ex causa, Dec.quod sic,consilio 112.num.5. in fin.

In c.primo,in sum. capit.fin.summarii.

Et aliis positis per Soz.reg.accipere aliquid ultra sortem.

In d.c.primo,in prin.

Ad materiam adde constit.regni, statuimus,& constit.vsurariorum,& ibi doct.

In c.cum tu manifestos, in versic. possessiones vero.

Adde hic Barth.Brixien.quæst.venera.75.

in cap.in ciuitate tua.

Pro declar.huius tex. & in quibus casibus salua conscientia, & absque fraude vsurarum venditio maiori pretio fieri potest,uide Dec.cons. 111. uide omnino, & vide eundem consil.119.n.5.

In c.c. in uer.nisi dubiū sit merces.

Not. quod casus dubius fortunæ facit licitum, quod alias reprobatur Dec.cons.115.nu.4. & vide eundē consil.123.in prin.

in c.conquestus in gl.in uerbo.de feudo,in uerbo, ibi, sed quasi interesse petuntur.

Et hoc interesse consideratur non solum ratione damni emergentis, sed etiam lucri cessantis, Dec.consil.39.num.4.primo volum.quod intelligitur procedere in solito negotiari.

in ead.gl.in uerbo,ibi, alias si modicum esset precium.

Adde Affl.decis.40.num.17. & decisione 65. & quæ ibi posui,& uide eundem decisione 339. & Dec.cōsil.137.vbi etiam an sit idem in datione in solutum,& multa per Francisc.Marc.decis.484. & an simulatio præsumatur ex modicitate precij, & pacto de retrouendendo, uide decisionem Senati Pedam.42. & plene quando contractus dicatur simulatus, vide per Bened.Cap. reg.87.

in cap.consuluit nos tua, in versi. date mutuum.

Vide Dec.cōsilio 116.per totum, vbi etiam ponit, an creditor,qui pecuniam mutuauit gratis,possit a debitore sponte soluente lucrum licite recipere, & dicit quod sic, si debitor illud vere faciat gratis, & sponte ita quod esset donatio, & creditor recipiens a princip. istā intentionem non habuisset, alias secus per istum textum.

in cap. quia frustra.

Vide Barth.Brix. q.uener.81.

in cap. salubriter.

Vide Afflict. decisione 368. & an si marito cui non fuit soluta dos ꝓmissa, fuerit facta promissio, ut acciperet certum quid pro dote, valeat,Ioan.Andr. hic tenet,quod non,& ipsum sequitur Dec. cons. 39.nu.5.an autem maritus,cui licitum est accipere certum quid ꝓ dotium usura, possit dictum iuscedere,uide Bald.in rub C.eodem num.5.& pro declar. ipsius; uide Paris.consil.64. num.13. & 14.4. volum. & ad primum dictū, uide Dec.cons.111. numero 8. & consilio 116.numero 2.& consil.119. num.3.

in c. nauiganti in uerbo, pro eo, quod suscipit.

Not. quod contractus mutui factus sub usuris non iustificatur ex eo, quod creditor in se periculum suscipiat,adde Decium consil. 121. quem uide omnino in materia huius textus.

in titulo, de crimine falsi in capitulo primo,in glo. in uerbo,iudici,in uerbo gl.ibi, & si conatus,non habuit.

Vide Affl. in constitut. qui falsitate, nu.1.lib.3.

in c.licet ad regionem.

Ad:

Ad materiam ex quibus præsumatur rescriptũ falsum, & alia de materia, vide Nigrum in Clemen.de vita & honest.cleric. in princip. numero 13.

In capitulo, quam graui.

Quos Papa vocet filios & quos fratres & quis sit effectus, vide Nigr. in Clem.de vita & honest.clericor.in princip.num.98.& ibi, nume.38.vide de quibus scribatur, dilecto filio in Christo, itẽ adde, quod falsum pręsumitur rescriptũ, in quo non præponitur nomen scribentis nomini eius ad quem scribitur additio, ad print.inst.in verbo, in nomine dñi.

In eodem capitu. in uerbo, tam in bulla.

V.de Marc.Mant.dialog.11.styli.

In cap.ad falsariorum.

Vide Afflict.decisio.404.num.21.vide Marc. Mantuam. dialogo.12. falsi, & Capic.decisione 30. & ad text. hic, quod maius delictum est facere falsas literas quam eis vti, vide Afflict.decis.21.vbi, num.4. vide pro intell.huius tex.

In capitulo, accedens, in verbo, cũ præsumi non debeat.

Adde Decium consi.151.num.22.versiculo, ad illud.

In titu.de collusione detegenda, in capitulo, crimina.

Vide ad materiam Afflict. in constitutione, sæpe contingit.

In titulo, de delictis puerorum, in cap.referente nobis.

Vide Decium consi.6.

In tit.de maledicis, in rubr.

Ad materiã, vide addit ad Bart.in l.itẽ apud, §. ait prætor, uerbo, aliqua differentia, ff.de iniur.

In tit.de clerico excommunicato, in capitulo postulastis, in summario capitulo.

Quid si fuit absolutus ab excommunicatione, & impetrauit beneficium, & postea reincidit in excommunicationem, an beneficio priuari debeat, uide Deci. consil. 145. in fin.

In titu.de excessibus prælat.in cap. ad hæc quoniam, in glossa, in verbo, consuetudines.

Quo ad officia, & dignitates ecclesiasticas potius, consuetudo quàm ius commune attenditur, adde Grammaticum decisio 64.num. 17.

In capitulo, quam sit graue, in verbo, cum malefecerit.

Adde capit.regni 251. ne quis de sua, & Iacob. Menoch. de arbit. iudic. casu 732.

In titulo, de operis noui nunciat. in capi.1.in glossa in verbo, adiuuantur, in verbo, ibi, ut etiam si canones deficiant.

Vide Marcum Mant.dialog.39.ius, & Isern.in constit. statuimus, in fin. de usur.& per gloss.in constit.vsurariorum, & adde, quod quando de iure ciuili est aliquid iudicis arbitrio commissum, & de iure canonico exprimitur quid certum tunc debemus sequi determinationem canonicam, & sic econtra, ut colligitur ex dictis Bart.in constitu. ad reprim.in verbo, per edictum, Soc. tract.de citatio.articu.23.colum.3. & glo.hic sequitur Iser. in constit. probationum incursibus, & vide ad prædicta eundem in constit.appellationum tempora, uersic.iuste habent; si uero lex ciuilis deuiat à canone quælibet lex seruabitur in foro sui, Capic.decis.201. & alia de materia, & uide Diaz reg. 434. & Dec.cons.131.num.3.& Bened. Capram regula 16. & Iac. Menoch, de arbit.iudic.quæst.o.30.numero 3.libro primo.

In titu.de priuilegijs, in rubr.

Quando priuilegia per superueniens delictum tollantur, uide Socinum regula 309. priuilegium, & quando concedens priu l gium possit illud reuocare, uide Afflict.in constitutione, instrumentorum robur, num.15. an autem priuilegium extendatur ex identitate rationis, vide Afflictum constitu. generalia iura, num. 15. & ex quibus causis reuocetur priuilegium, & alia ad materiam, uide per eundem constitu. cum concessiones, pee totum, & an priuilegiũ concessum subd to possit ad nutum regis reuocari nulla subsistente causa Capic.decis. 166. & uide de materia aliqua per Nigr. in capi.regni 200.priuilegia. Item adde quod licet priuileg um non expiret mortuo concedente, tamen eius confirmatio per nouum successorem consilii est. Affli.dec.128.

In cap.si de terra.

Vide Barth.Brix.quæst.domin.14.

In capitu.sane, in versiculo, temerarium.

Vide Bened. Vad. regula 72. priuilegia, post regulam Soz.

In cap. patentibus, in uerbo, quod non licet.

Adde Deci.consilio 148.in princ.

In capi.cum olim, in sum.capit.in verb.si deponunt.

Adde quod alias non probant, Affli. decis.72. numero 8. uersiculo, nec obstat.

In eodem capit.in glossa, in verbo diœcesani.

Adde Dec.consilio 152.num.1.

In eod.capi.in verb. & quod nulla in eis mentio.

Et quid debeat probare allegans scripturam, uel instrumentum deperditum, uide Afflict. decis. 274. & 302.

In capit.cum olim, in glo.in verb. restitutionem.

Not.quod quidquid acquirit canonicus regularis uel alius relig osus post promotionem ad episcopatum, acquirit secundæ ecclesiæ ad quam promotus est, & nõ proprio monasterio: regularis enim factus Episcopus, non per hoc habilitatur ad habendum proprium, & ad disponendum ad libitum de proprietate, quia licet in quibusdam concernentibus solemnitatem absoluatur remanent tamen in aliis substantialia regulæ Capic. decis. 200.num.5. post Abbat.hic.

In capit. cum capella, in glossa in verb. in quantum exempti, in glossa, in uerb. ibi, & est distinguendum.

An priuilegium extẽdatur ad postea quæsita uide Affli.constit.dignum, numero 10.

In c.quia circa, in fi.c. in uerbo, sed futuri.

Et sic priuilegium concessum super principali trahitur ad augmentum vide Petr. Dien. regula 75. beneficium concessum.

In c. vt priuilegia, in verb. eorum ordini sunt.

An isti oblati seu offerri gaudeant priuilegio, uide c. regni 200 priuilegia, & ibi doct.

In c.dudum inter, in sum.in uerb. impetrati possessas.

Adde Dec.consil.113.& cons. 147.nu. 2.in fin.

In titul.de purgatione canonica, in ca.prima, in sum.ca.in verbo, per iuramentum.

Vide Marant.6.par.uerb. iuramentũ, nu.17.

In eod. c. in gl. in uerb. ingenuus non est.

Iura sanguinis transeunt in monacham, uide Afflict. decis.320. numero 7.

In tit.de purgatione uulgari, in ca. dilecti filij.

Concord.constit.leges quæ, eodem titulo.

In tit.de pœnis, in c.tuæ discretionis.

Vide pro intell. Paris.consil.34.nu.33. primo uol. & cõs.19.nu.243.2.uol.

In c.tuam ad nos.

Intell.huius tex.examinat plene Rip. in l.4.§. cato, nu. 66. usq; ad 68.ff. de uerb.obl. & ibi Rom. nu.40.& uide Mar.Mant.dialog.45.pœna, & Dec.consilio 178.num.7.

In c.fin.in glo.in uerb.nobilitati.

Adde hic Affl.in procem.const.§.nos itaq. nu.7.& ultra Fely.in c.pastoralis, in prin.de off.del. pro lim.huius reg.uide Cassan.in sua gl.par.8. conc.33.ubi et uide concord.ad hãc reg.& adde quod iudex in pęnis infligẽdis debet considerare qualitatẽ personarũ, uide plene Affli.in cõst. qualitas personę uide etiam Gram. decis.23.nu.9.& decis.32. & Diaz. reg.193.dignitati, & pragm.10.in ordine quæ incip. & si per examinatorem. & quod in pœnis imponendis differentia sit inter nobilem, & plebeium, uide Petr. a Plaz. epit.delict.c.1. nu. 22. & 23.lib.1. ubi plene. Itẽ quod in pœna pecuniaria plus puniatur diues quã pauper, uide glo. not.instit. de furt.§. pœna manifesti, in uerb.nec manifesti, & uide ad prædict. Franc. Marc. deci. 675.

In tit.de pęn. & remiss. in c. omnis utriusq; in uerbo,& ut more periti medici.

Pro intel. vide Mar.Mant.dialog.46. vinum oleum.

In tit.de sen.excom.in rub.

Ad materiam,an excommunicatio liberet debitorem a debito, & vasallum a seruitio,vide addi. Afflict. in consti.pœna carere, nu.5.pęnas autem excommunicationis, vide per Petr.Duen.268.in fi.

In c.primo,in uerbo,quia eos ætas excusat.

Et ideo non videtur quod incurrat canonem latæ sententiæ, c. si quis suadente. iudex carcerans ex causa clericum,cum in eo non possit uiolentia considerari, vide Felyn. & doc.hic & sentit idem ipse in c.si vero.4.not.infra eod. Egid.Boss.tit. de cap.num. 35. cum seq. vbi vide quando laicus possit capere clericum.

In ca.monachi uero, in sum.cap.in uerb. absoluit abbas.

A quibus excommunicationibus possit absoluere abbas, vltra Panorm. hic,vide Diaz.regula 1.

In c.si uero aliquis,in uerbo, uel si hoc dubium fuerit.

Dispositio huius tex.bene procedit si verisimile est quod ignorauerit, alias iuramentum non sufficeret, vt tenet Anch. per illũ tex. in uers. alioqui,in c.ul.circa, nu.7. de elect. in 6 & glo.in c.præsumitur,de reg. iur.in 6. & in c. ꝓposuisti,in uerb. non probatur, prope.fi. 82. d. Ias.in §.sed iste, nu.92.de act.& And.Tiraq.in prin.l.si unquã, nu.36. C.de reuo.donat.& ad reg.quæ sumitur ex hoc tex.uide quæ pos. ad glo.in stit.de action.§.namque, ubi etiam uide Ias.

In capit.mulieres, in §.illi uero,in uerbo, cum is committat uere.

Vide pro intell.huius tex.Dec.consil. 604.nu.11.uide Mar. Mant. dialog. 63.mandans,& uide Per. Plaz.epi. delict.lib. 1.cap.14.num.5.uers.ubi si propter iniuriam.

In cap.cum desideres,in uerbo,nec episcopus nec alij.

Communicans cum excommunicato an incurrat excommunicationem, & mortale peccatum, uide Bened. Capram regula 81.

In c.ad eminentiam.

Vide pro limit.Diaz.reg.7.absoluere.

In cap. a nobis fuit.

Generalis dispositio non porrigitur ad casum,in quo quis nõ habet potestatem, uide Deci.consil.81.num. 1.& faciunt not. per Afflict. decis. 111. nume.8. & uide text. in l.cum unus, §.is qui ff. de bon. auth.iud. pos.& faciunt no. per Afflict.decis. 361.num.23.& 27.& uide Dec.consil.124.num.3.

In cap.nuper a nobis, in uerbo, in custodia detinent.

Vide Diaz. reg. 94. clerico uiolentia.

In eod.capit. in uerbo, quia tamen conditor canonis.

Vide Pet. Duen.regula 252. episcopus aliquem.

In capitulo, inter alias.

Ad materiam,an uir possit petere debitum ab uxore excommunicata,uide addit. ad Afflict. in constit.pœna carere,num.5.

In cap.sicut nobis,in glo.in uerbo, alio modo, in fin.glos.in uerbo, ibi, sed illud cum nulli sit.

Vbi agitur de præiudicio tertii sola præsumptio non sufficit, adde Afft. decis.345.num.6.

In capi.quantæ præsumptionis, in uerbo, facientes, & consentienti tes.

Vide pro limit. Afflict. in constit. in terra qualibet, in fin.lib.3.

In ca.sacro approbante, in summario ca. in uerbo, nisi competenti monitione.

Vide Diaz. regula 265.

In eod.c.in gl.in uerb.probari possit,in uerbo, ibi, tamen si non seruetur.

An excommunicatio iniusta possit respui, & liget. uide Afflict. constit.defensas, nu.10.

In c.si quem sub hac forma.

Quia hic text. habet multa contraria,ideo pro ipsius intell. Vide Deci. in reg.semper in obscuris, num.12. ff.de reg.iur.quem sequitur ibi Cagnol.usque ad fi.

In tit.de uer.sig.in c.Ioseph.in uer. primogenitum.

Primogenitus dicitur non post quem alius, sed ante quem nullus.

In c.intelligentia, in uerbo, quia non sermoni res.

Vide Marc.Mant.dialog.63. intentio.

In cap.nihil obstat, in uerbo, ubi eadem dicuntur.

Et ideo sufficit testes concordari in facto principali,licet in circũstantijs discordent,Gram. cons.41.nu. 12.& cons.47.num.8.9.& cons.33. nu.11.& seq.cons.19.nu.6.& dec. 43.num.1. & Deci.cons.100.nu.4. & 6.& cons.105.nu.2.

In c.forus, in uersic. iudex dictus.

Vide Marc. Mant. dialog.62. iudex.

In c.cum clerici, in uerb.episcopo tanquam.

Episcopus in Ecclesia sicut caput, & Ecclesia,in eo sicut in capite, Iser. qui success. ten.el primo, num.16. in fi.

In c.quid per nouale,in uer.ut nouale intellexerint.

Adde Dec.cons.147.num.3.

In capitul.ex parte dilectæ.in sum. ca.in uerb.uel offensa dubia.

Vide pro limit.Diaz. regu.259.

In capitu.abbate sancti.in summario in c.in uerb. uerbum secundum.

Vide omnino Gram.deci.59.num.21. & Dec.cons.169.num.4.

In titulo,de reg.iur. in c. qui scandalizauerit, in uerb. utilius.

Adde Dec.cons.133.in fin.

In capitulo,quod non est licitum, in sum.c.

Adde Afflict. in constit. usurarium, num.32.& constitutione, cultus iustitiæ, num.6.& constit. edscriptitios, nume.10.

In cap. quamuis causæ, in uersiculo, non potest.

Ignorantia etiam in facto alieno non excusat, quando quis inuestigare tenetur, Abb.hic & Deci.cons.160. numero 5.

Finis, laus Deo, Beatæque Mariæ.

D. ANDREAE ALCIATI

Additiones super Decretalibus.

IN PROOEMIO.

VErs.Rex.] Imperator etiam appellatur Rex. Alex.cons. 5.col.12. lib.5.

In glos.pudicas, & quod etiã in coniugatis sit castitas, vide Ale. in l.mulier. §. cum proponebatur ad Trebell.

In glos.contrarietate.] Vide glos.in cap.nouit.in vers. quicũq; de iud. vbi de hoc per Doctores.

De Sum. Trinit.

Cap Firmiter.

IN tex.in §.vna.Dic quod nõ tamen licitum est tollere rem vnius Ecclesiæ, & dare alteri. Felyn. in c. quę in Ecclesiarum,colum.29. versic, quarto limit.de constit.

De Constitut.

Cap.Cognoscentes.

IN glos.1.in vers.1.] Ponitur in prima quod ante istam compilationẽ decret.rubro scribebantur,vt dicit Ca. In cap. literas, de desponsat. impub. facit glos. c. mandata, De præsumpt.

In glos.dispendijs.[Nota quod retractatio dicitur damnum. Abbas cap. qua fronte.1.not.de appellat.

Cap. quæ in Ecclesiarum.

In gl. 1.ver.fori.An ius ciuile habeat locum in foro animæ, vide Dec.in cap.Si quando,inf.de prob.

Cap. cum M Ferrariensis.

In tex. versiculo consueuit. Vide Hypolitum de Marsilijs in eius singularibus,singulari 112.uel 123. Rocch. Curt.tract. de consuetudine in 7. col. vers.ex præmissa doctrina infero, vbi concludit,quod sufficiat consuetudo, etiam minor 10.annis, & in col.11. ver.Item nota. Fely. c. ex literis col. antep.cum trib.seq. de fide instr.Ale. consil.69. colum. fi.in 3. vol. & 127. columna 2.in 5.uol. Abb. capitulo 1. de precar.

In glo.1.] consortes possunt agere sine mandato,vide aliqua de materia in c.in præsentia, in 1. not. de prob. Rom.sing.619.in c. tu audisti.

Ibidẽ ver.& est speciale.] limita vt per Hypp.sing.177.uel 133.

In glo.receperunt ver. & not.] vide Fely.c.postulasti.col.3. de rescrip.

Ibidem uers. laicus potest habere præb.]Abb.c.tua nob.de Simon.in 2. not.Item decimam, in tit. & sic rem spiritualem, & nota quod taciturnitas præbendæ,non Canonicatus, reddit gratiam subrepititiã, uide Rot.2. de præb. in nouiss. & 499. in nouiss.

Item not.quod quis potest esse intitulatus in præbenda constituta super bonis alicuius Laici, quo mortuo expirabit, & non potest dici beneficium, vide Rot.vbi sup.in 11.dec.

In glo. nihil.] Pactum quod recipiendus nihil percipiat, Simoniacum est,uide glo.fi.c.quia nonnullis, inf. de magistris,& no.ex glo.quod Pactũ iuri communi consonãs non est simoniacum,vide Dec.cons.118.col.3,in.3. in 1.qui allegat Ant.de Butr. hic. super glo.

Cap.Ecclesia.

In glo.ab Ecclesia. in dubio autem censetur receptum.] Alex, cons.121. in fi.in 2.

In glo.nec cõfessi.ver. iudicamus.] limita ut per Abb. ca. 2. in 2. col. de præsumpt.

Cap. Quoniam.

In glo.futura:ver.constitutio naturalis.] constitutio respicit præterita, vide Abb.in c. pastoralis.§. verum,in 1.not.de app.Item constitutio quæ tollit consuetudinem respicit præterita, quia consuetudo notat tempus præcedens. Vide glo. not. in Clem. 2. uer. decernimus,de reb.eccl.non alien.

De Rescriptis.

Cap primum.

IN glo.1.vers.& priuilegium, circa med.]vide Dec. cons.147. col.2.ubi tenet istam esse communem opinionem.

Ibidem uers. nõ poterat similiter.] quis priuatur,ut audiatur.glo.in l.sed & fi.§. Ait prætor,super uer, decreto. ff.quibus ex causis maior.

In glo.mandatum uer.& optime.] uide Panor.c. plerumque, inf.eo.ubi etiam glo.

Cap. Ex parte.

In glo.1.uer.obseruari.]attenta tamen plus mente committentis, ut not.Fel.inf.eo.in c. cum dilecta.

Ibidem uer. Sed distinguo.] uide Abb.in c. licet. in 9. not. de pro. ubi Dec.in glo.

Ibidem uer. coniunctiui.] & nota unũ mirabile de ista copula,&, quod ponit Abb.in c.licet,in 10.not.de pro. & aliud per Ias. in l.1. in 6.col. solumat.uers.circa hoc, Dec.cõs.333.col. pen.

In gloss.condit. vers. in 2. scrip.secus in contractibus. Deci. in consilio 350.

Cap. Ceterum.

In tex. in fin.vers. condemnari per istos iudices.] ita gloss.fin.in cap.fin. isto tit.

Cap. Inter ceteras.

Inter quodcunque.] non referat ad exemptũ, cum dicit, quorũ vnum est verum, alterum falsum.

Cap. Eam te.

In tex.in fi ver. dedignari.] de hoc verbo,vide Deci.capitulo clerici in 1. de iud.

In glossa quia aliud est conferre, aliud mandare, vt conferatur,& iure receptio dicitur facti.] in hoc iur. Gem.capit.si capi.de concess.præben. in 6.

In glo.datum.ver.litterarum in 1.] limita vt per Rot.210. in nouiss.

Cap. Ad hæc.

In tex.ver.elegerint.] pars non eligit sibi iudicem. Rota.458. in nouiss.

In glo. 1.nota, quod commissio impetrata super causis motis, & mouentibus, intelligitur de tunc nõ post executis. Ita Rot. 148. in nouiss. & vide Rot.413. ubi dicit istũ text. non procedere cum procuratore ad futura negotia.

In glossa elegerint.]versic.coniunctiui in 1.]vide Felyn.capit.fin. colu. 1.de constit.

Ibidem in fin.uers.satis.] uide Felyn.c.cum inter. colum.3. de except. Alex. cons.3 col.2.in 5.uol.& not.ex ista glo. quod clausula ex certa scientia quæ paratur plenitudini potestatis,de quo uide aliquid per Dec.in c. si quando.supra eod.& not.etiam, quod princeps non potest tollere ius recusandi. quid autem in dubio, an præsumatur vti plenitudine potestatis, uide Mars.sing.84.incip. Princeps, & an Papa possit tollere ius recusandi, uide Abb.in c.ex transmissa.col.2.de for.compet. Deci.c.proposuit,2.in 1. not. de appel. & ut actus ualeat præsumitur uti plenitudine Põtifex. Dec. cons.140.col.2.& cons.191.colum.3. Fel.capit.1.col.9.de constit.& de ista clausula,Alex.cons.23.in 5.

Cap. Sedes.

In text.uers. obuiare.] uide Hypp. singul.177.

In glo. maiores.] an clausula generalis referatur ad maiora, uide Deci, capit.quoniam, not. 11. in uers.facit, de prob.

Ibidem ver.item.] uide Alex.consil.4.columna 1.in 4.

Cap. Ex tenore.

In gloss.1.vers.si ad eosdem.] vide Mars.sing.111.

Ibidem circa finem, ver.& generaliter in quibus casibus non requiratur mentio.] vide per Dec.ca.ceterũ, in 1.not.sup.eo.in fi.& in c.Abbate, in vlt.not.de app.

Ibidem in fin.] & glo. in c.suggestum, infra.de iure patron.

Cap. Cum adeo.

In glo.sufficiente, præbenda debetur secundum qualitatẽ personæ, & in hoc statur arbitrio iudicis, prout dicit Barb.hic, & uide glo.in ca.conquerente, inf.de Cler.non resid.Corsert.sing.incip.96.personæ Felyn.ca.cum omnes, col.18.ver.in gloss.pen. & c.cum M.col.12. de constit.in glo.ver.per industrias.

In glo.de præbenda: ver.aliter vide cap.fin.] Abb.in cap.causam,de testibus in vlt.not.

In glo.si dignus: ver.subintelligitur, & ideo non facit conditionem, sed monitiones.] vide Alex.consilio 718.visis,in 2.volum.

Cap. Cum dilecta.

In glo.discreta. Rescripta sunt strictè intelligenda.] idem not. glo.cap.significasti,inf.eo.

In gloss.iuris.vers.& precipuè] an sufficiat adimplere formam mandati per æquipollens. Vide Alex.consil.2.in 1.in 2.volum.

Cap. Postulasti.

In text.vers.deleui.circa fin.] vide Alex.consi.114.in 1.colum.in princ. & limita, ut per Felyn.cap.super litteris,col.4.sup.eod.

In glo beneficium.] Quid de pensione an sit beneficium, & de ea sit facienda mentio, uide Rot.11.de præb. in nouiss. & quòd quis possit promoueri ad Titulum Vicariæ perpetuæ, vide Felyn.in capi.6.perpetuus,colum.1.de fide instr. & an tamquam beneficium possit vniri. Vide Rot.273. in nouiss.& quando vicaria dicatur perpetua, uide Fely.cap.ex litteris,col.8. de constit.& de uicarijs castrorum in temporalibus, uide Dec.conf.341.

Cap. Nonnulli.

In text.vers. falsarius circa finem.] vide Rot.decis.12.titulo de procur.in nouiss. & limita, ut per Rot.175.in nouiss.

In glos.fecerint mentionem.] rescriptum contra ius debet illius facere mentionem. Alexan consilio 120. in 4.

In glo.siue speciali.vers.ad hoc respondeo.] vide Rot.dec.6. de procur. in nouiss. Alex.conf.135.in 2.

Cap. Capitulum.

In gloss.pen. uersi uso peruenit.] Quid in probationibus, u.de Roman. singul.43.

In glo.relaxetis.uers.proprie.] uide an idem uerbum proprie, & improprie capi possit. Dec.cap.quoniam Abbas. in princ.de off.deleg.

Cap. Ad audientiam.

Ibidem.uersicu.ad cautelam.] uide Felyn.c.ad apostolicæ.de excep.

In glo.1.quando Pensio dicitur beneficium.] uide Rot.11. de præben. in nouiss.

In glo. in irritum.uersic.sciuit,circa medium] uide Abb.in capi.1.col.3.de except.

Ibidem uersic. post repertæ] uide Rom.sing.195.

Ibidem uersic.& si ostendit.] uide Abb.cap.1.de accusat.

Ibidem uersic. iuramentum.] uide Rom.sing.206.tu scis.

Cap. Si proponente.

Minimum non attenditur.] uide ad quæstionem quam ponit Bald. hic de muliere dotata in uno nummo, an dicatur dotata, per Ias.in rubrica sol. matrim.col.6.

In gl.de hoc, uer.item si de terra.] an ualeat collatio facta forensi. Vide Felyn.cap.sicut de sim.

Cap. Quia nonnulli.

In tex.uers.exorte.] uide Rot.146. in nouiss. & 220. & 477.& limita in procuratore, ut per Rot.413.in nouiss.

Ibidem, uers.coram diuersis.] uide de materia Fel. cap.cum M.colum.3. uersic.extra glo. de constit.

In glo.prima. an ualeat commissio impetrata per falsum procuratorem, uide Rot.430.in nouiss.

In glos.super uers. sicut ille.] uide Fely.in d.c.ex tenore, columna 7.qui tenet contrarium, supra eo.

In gl.uel uers.alias.] uide Perus.c.cum parati,col.4.de app. Rom.sing. 367 Rot.342. in nouiss.

In glo.damnis,uersic.iudices, pœnam.] uide Perus. c. ex ratione, septimo articulo principali, uers.4.de ap. Rot.12.deci.de procur. in nouiss.Ale. cons.90.col.2.in primo uol.Fely.c.ex parte 2.col.6.sup. de rescript.

Ibidem, uersi.& si hoc ne.]& qui sint casus in quibus requiratur, partis petitio, uide Ias.in l.uniuersa.C.de pcib Imp.off.Dec.cap. licet causam in prima glo.colum.10.de prob.& ad gl. uide Abb.c.significauerunt, col.3.de except.Fel.c.sin autem,col.3.isto tit.

De Consuetudine.

Cap. Ex litteris.

IN tex.] An in apprehensione possessionis iuris canonicalis, uel præbendæ requiratur speciale mandatum, uide Rot.290.in nouiss. At an statutum possit transferre in hæredem possessionem absque apprehensione facta, uide Alexan.consil.24.col.1.in tertio uol.quod sic, & idem in donatione principis, cons.3.colum.2.in quinto Fely.cap.ne Dei, de sim.Dec.consi. 341.colum.penult.

Ibidem, uersicul ualetudine.] uide Mars.tract.de peste, fol.31.uers.16.

Ibidem.uer.uidentium.] uide Abb. in c.cum causam, col.6.de testib.

In glos.signum, uers.inuestituræ.] Alex.consil.88.col.2.in 5.Rot.deci.8. de restit. spoliat. in nouiss. & 275. in nouiss.& 277.Alexan.consi.28.& 83. colum.1.in 2.uolum.

Ibidem, uersicul.hoc tamen.] uide Ias in l.traditionibus, in pen.colum. C.de pact.Alexan.consil.82.columna 2.in 2.uolum. & consil.40. in 2.col. in tertio.

Cap. Quanto.

In glo.prima, uersi.etiam laico, circa med.] uide Abb. cap.nouit, in glo. uersic.consuetudine, de iudi.

Ibidem, uers.episcopalis, & hæc nõ possunt præscribi.] uide Abb.cap.auditis,de rescrip.

In glo. consuetudinem, uersic.præscriptibiles.] & licet, quæ sunt ordinis episcopalis præscribi non possint, possunt tamen acquirere libertatem. Abb.c.ueniens, de præs.in 5.not.

Cap. Cum olim.

In glo.fine, uers.non tamen.] uide omnino Dec cap.super eo, 2.not. de off.deleg & priuilegia, quod non sint interpretanda in alterius præiudiciũ, uide Ias.in leg. si quis quenquam. ff. Si quis cautionibus, l.fin.colum.3.ff. de constitu. princip. & hoc procedit etiam, si Princeps hoc concederet motu proprio, ut uult Dec. in capitu.1. col.8.in fi.de iud. & idem in statuto, potius enim toleratur, ut nihil operetur, quam alicui præiudicium inferat.l.fi.§.in computatione, ubi glo.& moder.C.de iure delibr. & de uerbo (uolo,) uide Dec.in rubr.de iud.colu. 6.in prima lect.& c. cum dilecto, col. 3.in fi.de confirm utili.

Cap. Cum venerabilis.

In tex.vers.corruptela.] vide Abb. c.quia nos, de appel.

In glo.1.in fi.an consuetudo excuset quem a pœna.] vide Rom.sing 19. Fel.in cap.1.colum. antep.de re iud. Dec.consil. 170.colum. penul. & 175. colum.10.& 197.columna 2. Alexan. consil.107.columna quarta, in fi.in 2. & columna fin.Fel.cap.ex tenore.col. 6.vers.ceterum, in fi de rescript.

Cap. Cum dilectus.

In tex.uersic.Ceterum.] quod statuta debeant interpretari secundum ius commune, modo aliquid operetur: uide Dec.in rubr. de prob.columna 13.uers.3.& col.17. uers. ex his, & c. causam quæ, in ult.col.de rescrip.ubi alij.

In glo.de iure.] & an, & quando quis simul possit uti iure communi, & priuilegio. vide Abb. in c.ueniens, col.5.de præscr.

In gl.constitutum, uers.quia hoc.] uide Alexand. consilio 106. colum.1. in 2.

Ibidem, uersicu. & sic patet.] uide Felyn. in capitu.de quarta, colum.7. de præscript.

Ibidem, uersic.uoluntate patroni.] uide Soc.consil.1.in tertio uolum Felyn.capitulo ex parte, il 2.colum.1.de rescrip.

In gl.interpres, ibi, & non requiritur, quod sit præscripta.] Dec.consil. 156.col.2.in fi.

In

In glo.a suspensis, in princ. vers. eligere.]uide Fel.c.apostolicæ,col.7. de except.

Ibid.uers.ut consueuit, uide Dec. in c.nam concupiscentiam,colum.1. de constit & consil.3.col.3. in fi. & cons.147.col.fi.Rot.1. de consuetud. in nouiss.

De Postul. Prælat.

Cap Gratum.

IN gl.niterentur, in fi.] uide Dec. c.ut nostrum,in 3.not. de app.

In gl.pauciores.uersic. tu dicas) ius eligendi an remaneat in uno, uide Dec.consil.151.col.pen. qui tenet, quod sic.Alexan.consil.70.colum.1. in quarto.

Cap Bonæ.

In gl.1.in princ.] Quando iudex supplet ex officio suo , uide Abb. in c.Raynut.in 9. not. de test.

In gl.generali.] quod Cardinales dicantur militare in sacro Palatio,tenet Dec.in l.centurio,de uulg.in notabilibus.

In gl.communem.) uide per Bar. in l.1.col.pen. sol. matr. ubi distinguunt,quando utilitas publica, præferatur, & est contra.

De electione.

Cap Nullus.

IN summario,uers.collegium.] cõtraria tamen posset induci cõsuetudo,ut per Abb.c.cum uenissent,2. not.de restit.in integ.

In gl.1. uers. homines decẽ faciũt collegium.]& quid in dubio,ubi sũt sex,uel septem simul uiuentes, an sint collegialiter, uel ne, uide Rot. 13.de præbend.in nouiss.quæ tenet, quod sic.

In gl.in congregatione,uers. tunc enim,in fi.]uide Alex. conf.70. col. 1.in 4.

Cap. Licet.

In tex.uers concilij.]dicitur tamẽ constitutio Papæ , non concilij , vt inquit Dec.consil,150. col.3. dixi c. ult.6 lib.paradox.

In glos.speciale, est forte speciale. quia in alijs requiritũr maior,& maior Pars, hic tantum dicitur de maiori.) uide Felyn.cap.cum omnes , columna 12. & sequenti , uers. tertiodecimo fallit, & uers. secundus casus,de constit.

In gl.recursus.] de hoc uerbo quid importet,uide Perus.c. dilecto , de app.q.56.

Cap Cum in cunctis.

In tex.uers.beneficiis, circa fin.illius ecclesiæ tantum.]ut in c.cõpromissarius,eo.tit.c. cum in cunctis.

In gl.tempore, a confirmatione usque ad tres menses episcopus debet consecrare.]quod si lapsus sit terminus,& res sit integra,an possit petere consecrationem,uide Rot.3. 28. in nouiss. quod sic.

In gloss.ad quem spectant, uersic. tamen dicitur,circa med. Qui dicatur mariti ecclesiæ,uide Panor. in c. dudum,in 9.col sup.eo.

In gl.Archidiaconatum, circa fin. uers.ubi dicitur.]uide Card. Alexandrinum c. perlectis,25. dist. qui late de hoc disputat, & Gem.21. dist.in Summa,& dictum Cardinalem c. ne mo,2.q.1.

In gl.promoti,in fi) nota istã gl. contra primum not.Panor.in c. eam te, de refer. quod electus dr̃ promotus,nisi dicas , quod hic intelligitur de infe[...]ioribus ab episcopo .

Cap Transmissam.

In fi.summ.]uide Fel.c.eam te,de rescrip.

In gl.de talibus,uers.ea uero quędam pertinent ad iurisdictionẽ quędam ad ordinem, & quædam etiã ad dignitatem.]quæ uide per Panor. in c.accedentibus,de exces. prxl.

Ibidem,uer. depositio.]an non possit pronunciare deponen. uide Fel,c.5.de re iud.

Cap Cum nobis.

In gl.ex officio : iudex potest supplere de fid. ,& per hoc uide , quod not.Aret.in c.constiterit, col. 3. in princ.uers.saluando,de accus.

In gl.procuratorem,uer.nũquid.] uide Rot.441.in nouis.

In gl.liberam.]uide de hoc uerbo Dec.cap.si pro debilitate , col.6.de off.del.& in c. reprehensibilis, secũdo not. de app.

In tex. uers. inhabilis.) uide Soc. cons.47.in 3.uol.

Ibid.uers.sufficienter.) uide Abb. in c.bonæ,col.pen de app.

Cap Cum inter.

In gl.recusatur,uers. amplius eligi.) an autem semel furiosus sẽper præsumatur furiosus nisi probetur contrarium,uide Alex.cons.141.col. 2,& 3.in 1.uol. & cons. 42. in 3.col. in 5. uol.

In gl.aliam in princ.) an electio sit facienda de aliena ecclesia . uide Fel.c.sicut.de simo.

In gl.confirmauit, circa fi. uersic, alius confirmat.) uide Abb.in c.literas,in fi.de præsumpt.

Cap Dudum.

In gl.numerus,dignitas non præfertur numero, ubi non est Par.)Sed an numerus suppleat deffectui, uide gl.in l.3.uer.numerus,de testib.quæ tenet,quod sic,& not.Imol. in l.qui testamento,in princip. de testam.de quo tamen,uide Dec. cap. licet. not. 9.& 11.in fi. de prob.

Cap Bona.

In tex. uers.Porro, uerbo citati,ui de Alex.cons.123.col. penul.in 2.& cons.136.col.4.eo.uol.

In gl.metuebant, uers. licet impsio,circa med.)uide Alex. cons.98.in 3 .uol.

In gl.presumitur,uers.sed hodie.) uid.Dec.i rub.de app.col.5. Alex. consil.21.in 2.& 105.in 5.

Ibidem, vers. si autem.] adde alios modos per Dec.ca. quoniam,in 1. gl.de prob.

In gl.singulares.] de testibus singularibus,vide Dec.c. licet n 9. not. versic.2.de prob.Hypp.Mars.sing. 114.vulgatum.

Ibidem,vers.negatiua.] & licet probatio super negatiua fieri non deberet,tamen facta tenet Fely. cap. pastoralis,col.6. de except. Alexa. consil.65.in 1.

Cap Querelam.

In tex.uers.consuetudine pertinet.] vide Alex.cons.98.col.1. in 5. uol.

In gl.querelam.]vide Abb.c.dilecto,col.111.de test.b

In gl.petens,vers.sic.n.condemnare.]vide Rot.in vit.decis.de iud. in nouiss.

In gloss.Oeconomi,vers. si enim, in princ.]vide Rom.sing.20.Rot.21. in fine,in nouiss. & vide Alexand. cõsilio 95.columna penult. in secundo volumine.

In gl.tempora,in fi.]vide Dec. cõsil. 136.col.1.in fi.

In gl.statutum,vers.sed ibi circa finem.] vide Dec.c. dilecti, col. pen. de iud.

Cap cum Vuintoniensis.

In gl.admiserat,circa fi.vers. & licet isti suspensi,&c. Vide Abb.c.apostolicæ,de except.col.3.

Ibid.in fi.vers.sustentationem.] limita vt per Abb.c.pastor.§. verũ, in gl.fi.de app.

In gl.tertia concurrebant,vers.sed obuiat.]uide Fel.cap.translato, col. 4.versic.in glo.11 de constitutionibus,ubi allegat istam gl. pro saluandis Testibus.

Cap Per inquisitionem.

In gl.recognouit,confessio extraiudicialis præiudicat .] vide plene per Aret.c.at si clerici, de iud.in pri. vbi probat, quod etiam si fiat coram priuato præsente,non facit nisi semi plenam probationem.

In glo.se indignum,vers. sed quare.]hanc gl.approbat Aret. in c.causam quæ primo,in 5.col.de testib.in vers. quarto adde.

Ibid.uer.si aliquis. Rot.in 11 decis.de confir. in nouis. Felyn. cap.1. col.4.de except.

Cap cum dilecti.

In tex.circa finem,uers. sententiã.] uide Felyn.c.lator.to.declarat, de re iud.

In gl.in ætate,uers.credo.]episcopus non potest in ætate, uel cum illegitimo dispensare,quando non potest contra concilium.Abb in c.At si clerici, in §.de adult. col.3. de iudic. uers.si uero, & ibi omnino Dec. col. 7.uer.quarto fallit, ubi etiã tenet,quod legatus de latere non possit contra concilium dispẽsare,c. dilectis 1.infra de præb Fely.c. nonnulli, col.4. de rescript.

In gl.& si tres,circa finem, uer.in defectum.] uide ad hoc Dec.in cap.

tertio loco in 1.not. de prob. Marſ. ſing.73.incip.plures.

Cap. Quia propter.

In tex.verſ.maior.) quid autem in reformatione prælati, vide Rom.ſingul.662.

Ibidem, verſ. per inſpirationem.) ratio eſt per capitulum, in diuerſitate, de præb.

In gl.mox, uerſ. intermedio, in princip.) uide aliam gloſſ.in cap.1. infra de mut. petit. & ibi. Abb. in col.7.Iaſ.in l.1.§.qui præſens, col.4. de uerb.obl.latius in l. fructus, in 1.col.ſol.matr.

In gl.vice omnium, in princ.) uide Dec.in c.conſtitutus, in 3.not. de appellationibus.

Cap. Quiſquis.

In gl fiant, uer.futuri, in princip.) uide quæ in contrarium adducit Felyn.ſup.in rub.de conſuet. colum.3. in fi.

Ibidē, uerſ.ſed nunquid.) An epiſcopus poſſit diſpenſare, contra concilium, uide ſupra in gloſſ. in ætate, c.cum dilecti, & Doc.& max. Dec.in c.at ſi clerici, §.de adult.col.4. verſic. 2.limitatur.de iud.& ſeq.

Cap. Dudum.

In gl.deceptę, verſ.in caſu iſto.) vide Fel.in c.ex parte A.col. 4. uerſ.2. fallit, de teſtibus.

In gl.per conceſſionem, verſ. ſed poſtea.) uide Rot.286.nouiſſ.

In gl.reſpōſionem, uerſ. uidetur, quod non.) & ita tene per ea quæ tradit Dec.in rub col.4. uerſ.4. contra, de iud.in 1.lect. & uide Rot. tit. de lite cont.in nouiſſ.

In gl.irritum, uerſic. & ita.) uide Rot.in nouiſſ. in tit. de lit. cont. & Dec.in conſ.99.in 1. columna. in 2. uolum.

In gl.idem.] intellige autē, quod idem iudicium ſit habendum de perſonatibus, & eccleſiis parochialibus, circa pluralitatem tantum ſcilicet, & non in alijs, & ita intelligit iſtum tex.glo.in cap. primo, ne clerici, uel monachi, in 6.uerſ. declaramus, alias obſtaret c.licet Canō.iun. gl.uerſ.parochialis, & d.c.penult.

In gl.retinere, in fi.] uide Fel.in d.cap.cum omnes, de conſtit.col.19. in gl.fin.

Cap. His quibus.

In gl.currit, in princip.] intelligē in præiudicium excommunicati, nō autem in præiudicium tertij, de quo uide Dec.c.ſuper eo.2.colum.pen.in fi.de app.

Ibid.uerſ interdicta ſit.] uide etiā Dec.c.cum ſit Romana, in 3.not. de app.Fel.c.1.col.5.de reſcr.

De Translat. Epiſcopi.

Cap. Inter.

IN tex.uerſic.ſicut ergo.] Aret.in c.meminimus, de accuſat. adducit iſtum tex.ad hoc, quod ante conſecrationem non dicitur epiſcopus, de quo uide plura per Dec. in c.cam te, col.2.de reſcript.

In gl.fortius, de differentiis inter ſpirituale matrimonium, & carnale, uide Card.& Imol.in c. tua, infra de ſponſal. ubi connumerant Differentias 22.

Cap. Licet.

In gl.prima, uerſic.immo hodie.] uide Aret.cap.ſuper literis, de accuſ. in 2.not.

In glo. ad parem.] facilius ad maiorem, quam ad parē, & licet diſpenſatio non trahatur de maiori ad minus, tamen trahitur ad conſecutiua. Ita tenet glo.in cap.quia in tantum, in fi.de præb.uide Fely.in cap.poſtulaſti, columna 13.de reſcript.& omnino Dec.in c.at ſi clerici, §.de adulterijs, 8.col.uerſ.ſucceſſiue, ubi multa reſpondet ad illam regulam, ſupra factam de iudic.

De renunciatione.

Cap. Ex tranſmiſſa.

AD tex.uide Dec.in cap.1. in primo notabili, in 3.columna, de reſcrip.

In gl.reſignauit, uerſ.eccleſiæ.) requiritur tamen ſentētia, vt per Rot. 3.de renunciat.in nouiſſ. & ibi in 1.deciſ.Felyn.cap.cum dilecta, in fi. de reſcript.

In tex.uer.ſed quaſi, in fi.) nota quod collatio prębendarum in eccleſia Collegiata, ſpectat ad prælatum & canonicos, non ad epiſcopum, ita per iſtum tex.tenet Rot. 8. de præb. in nouiſſi.

Cap. Admonet.

In tex.uerſ.dimit etc.) uide Fel. in cap.lator.in pen.colum de re iud. & in cap.quæ in eccleſiarum, col.6. verſ. ſed dominus Cardinalis de conſtit, & in c.per tuas, primo, de ſimo. & c.ſicut, col.3.eo.tit.

Ibidem, uerſ. Inconſulto,] uide Iaſ.in l.poſtquam liti, col.1. C.de pact.ubi Bar.in 2.lectur.circa finem, & an iſte tex. habeat locum in tabellione, uide Roman.ſing.352. An tabellio.qui tenet quod ſic, & ad tex. uide Rot 306.in nouiſſ. & an Capitulum ſede uacante, poſſit recipere reſignationem, uide Rot.311. in nouiſſ, ualet tamen renunciatio in eius præiudicium, licet nō fuerit admiſſa. Rot.752. & limita tex.ut p Rot. 398.in nouiſſ.

In gl.inconſulto, in princ.] ſecus eſt tamen in literis ad beneficia, ut not.Abb.in c.ad audiētiam, in 2.not. ſup.de reſcript.& an talis conſenſus requiratur in modum auctoritatis, an ſimplicis conſenſus, & an poſſit interuenire ex poſt facto, uide Alex. conſ.106.col.fi.in prin.

Ibid.uerſ.ad religionem,] differētias inter ſæculares, & regulares, uide per Fel.in c. tua nos. de iureiur. in princ.

Ibid.uerſ. quando prælatus,] ſed quid ſi eſſet conſuetudo, uide Abb.c. quia nos, de appell.

Cap. Super hoc quod.

In tex, uerſic. non ut,] ad dictum Innocentij, hic quod magis creditur duobus teſtibus de metu, quam centum de ſpontanea voluntate, vide Alex.conſ.156.col.1.in 5.uol.

In glo.veriſimile,) & quod præſumptio tacitæ renunciationis excludatur per quamlibet minimam præſumptionem, vide Bald.in l. fi.col.3. C.de dot.promiſſ.& declara iſtū tex. vt per Alex.conſ.91.col.fi.in 2.uol. & conſ.37.col.3.in 5.

In gl.reſignationis, uerſ.quia coacta voluntas, uoluntas eſt,) uide Dec.in c.ſi vero, de iureiur.

In gl.pecuniæ.) uide Fel.in c.dilectus, de ſimo.

In gl. negat.) negatiua interdum affirmatiuam in ſe continet, vide Abb.& Dec.in c.quoniam, in 2.not. de probat.

In gl.ad dignitatē, circa finē, uer. ſuper principali,) uide Fel cap.exceptione, col.13.de except.

Cap. In præſentia.

In tex. uerſ. præſumi,] uide Abb. c.2.2.col.de præſumpt.Alex.cōſ.21. in 2.& 105.in 5.

In caſu glo.uerſ & ipſe R.appellauit,] an autem pendente appellatione præſumatur pro ſententia, uide Abb.in d.c.quoniam, in gl.fi.qui tenet quod non, & hæc eſt * communis opinio.licet In. oia hic contrariū teneat, & Dec. comprobat eius opinionem, d.c.quoniam, col.18.de probat.& in rub. de appell. in 5.colum. & Abb. contrarius in cap. ſecundo, de ſequeſtr. & in ſententia arbitri, uide Alexan.conſil.119. colum.4.in 2.uolum.

In gl.præſumi,] limita ut p Abb. in c.1.col.2.de re iud.& in c.ea quę, in 2.col.eod.tit.

Ibidem, in fi. fallit. ubi cauſa requiritur.] Dec.cap. cum ſit Romana, 3.not.de appell.& limita, ut per eū, in cap. ſuper eod.ſecundo, in 2.col. de appell.

Cap. Quod in dubijs.

In tex.] nunquid auctoritas ſuperioris requiratur in renunciatione tacita ſicut in expreſſa, uide Felyn quod ſic, in cap.exceptionem, col.14. in princ.de except.dum tenet, quod in profanis renunciantes liti, intelligātur etiam renunciare iuri, ſecus in beneficialibus, uide Rot.306. in nouiſſ. ſed an renuncians ſit priuatus ipſo iure, uide Felyn. c. ex parte, colum. 1. de reſcript. qui tenet quod non, & in cap.in noſtra, de reſcript. correll.34.

Cap. Niſi cum pridem.

In uerſ.p.o defectu, uerbo neceſſaria,] uide Fely.c.ſi quādo, col.pen. de reſcript.

In uer.nec putes.] uide Fely.in c. nonne, col.1.in 3.fall.de præſ.

In gl.ſed dūtaxat, circa principiū,] ſimoniacus, & intruſus non habent titulum, uide Fel.c.in noſtra, correl. 20.de reſcrip.

In gl.manſeres, uel naturali,] uide Alex.conſ.60.col.3.in 2.uol.

In gloss. ficti.] vide Abb. sup. in prooemio, in vers. pudicos.

Cap. Veniens.

In gl. renunciasse, vers. nec aliquod ius.] uide Rot. 158. in nouiss. Abb. in ca. Capitulum, col. vlt. de rescrip. uide tamē Abb. in c. at si clerici, 5. de adul. colum. pen. uer. quæro ad declarationem, de iudic. vbi vult, quòd ille, cui debet beneficium cōferri, dicatur habere ius ad rem. ita colligit ibi Deci. col. 15. versic. & ex his, qui tamen per hanc gl. tenet contrarium uide Fely. ca. ad audientiam, 2. col. ver. 8. litteræ non dant ius, de rescrip.

In glo. intimis, circa finem, ver. & noto.] vide Rot. 28. in 1, addit. in nouiss.

De supplen. negl. prælat.

Circa istam rubr. vide Franc. Pauini in tract. de potest. Cap. sede vacan te, in 1. q.

Cap Primum.

In tex. uers. tertio.]uide Fely. ca. ex litteris, colum. 6. de consti. vers. fallit primo. Alex. consi. 80 in 4.

In gl. in fi.]uide Dec. c. eam te, in 11. colu. de rescrip. an æquiparentur Episcopi, & Abbates in hoc.

Cap. Sicut nobis.

In tex. vers. ordinare.]nunquid autem intelligatur etiam de prouentibus de quibus in Clem. 1 de iure patron. uide gloss. ibi, in uersicul. deuoluatur.

Cap. Licet.

In text. & nota quod iste Archiepiscopus, licet sit legatus natus, non tamen habet duo semestria, vnum tanquam Archiepiscopus, aliud tanquā legatus. vide Rot. 312. in nouiss.

In glos. à notitia. uers. scire potuit.] ita in beneficio sue d. œcesis tenet Deci. consi. 135. col. 11. in fi. ubi dicit, sufficere quod sit notum in loco beneficij per tex. in Clem. 1. in fi. de concess. præb.

De scrutinio in ord. fac.

Cap. Ex parte.

In text. verb. simpliciter.]uide Ias. de isto uerbo, in l. prima, colum. 2. de vulge.

In gl. æstimare, uers. Solutio. secus tamen est in iudicijs.]uide Abb. ca. 1. colum. pen. in fi. de iud. late per Deci. c. in præsentia not. 12. versic. Postremo, de probat. Abb. c. cum M. in fin. de testibus. Dec. ca. super litteris, in 9. uel 6 colum. de rescrip. Marsil. singu. 351. Fely. cap. auditis, colum. antepe. de præscrip.

De ord. ab episcopo qui renunc. episcopat.

Cap. Primum Requisiuit.

In tex. uersicul. simul.]uide de hoc Franc. Pauini in tract. de pote. Cap. sede vacan. in 3. q. col. 111.

In gl. ignorantia. uers. Respon.] & an primus ordo possit cōferri ab alio Episcopo, dicit Abb. c. ueniens, de præscrip. 6. not.

De ætate & qualitate.

Cap. Indecorum.

In gloss. 1. qui seipsos, uer. per ista quilibet sacer ordo liberat a patria potestate.] sed quid si quis ingrediatur religionem, an per ingressum liberetur. uide Alex. consi. 139. col. 1. in secundo uolum.

Cap. Eam te decet.

In gloss 1. an autem hoc procedat motu proprio.] uide Aret. in ca. causam, 1. colum. 3. de testibus, qui tenet quod non. uide Soc. consi. 111. in 4. colum. in 3. uolum.

In glo. pendeat uersi. Item si ecclesia.] & ita intellige. c. ex parte, 2. de rescrip. & aduerte, quia Abb. in ca. ad audientiam, in 3. col. de ecclesi. ædif. reprobat istam glos. in principio sui, illam sequitur Fely. in c. cum uenerabilis, col. 14. de excep. & in c. ex parte, 1. in princ. de rescrip.

Cap. Tuam in domino.

In gl. 1. uersic. & ideo, not.]de materia, uide Barba. in c. cum M. col. 42. sup. de constit.

Ibidem, uersi. loco pretij, circa fi.) contra hoc tamen uidetur quod notat Abb. in cap. tertio loco, in primo not. de proba. qui facit differentiam inter preces & pretium, quia licet inducere testem precibus, non tamen pretio.

Cap Accepimus.

In gl. reputari. uer. ad ordinem, circa med.]uide Felyn. in ca. postulasti, col. 16. uer. 3. limita de rescrip.

Ibidem, an dignus habitus in uno habeatur in alio.] uide per Felyn. ca. cum uenerabilis, col. pen. de excep. & ad glo. uide Rot. 415. in nouiss.

In gloss. in maiori ecclesia, ver. Sed quid.] vide Abb. in ca. Rodulphus, in 2. col. sup. de rescrip.

In gloss. exceptiones, uersi. non obstante.]uide Abb. & alios, in c. fin. de præsumpt. in fi.

De filijs presbyt.

Cap. Ex tua nobis.

In glo. 1. uersic. ius commune.]intellige, & nouum contra omnes qui istam glos. non intellexerunt, & nota differentiam inter responsionem ad consultationem, uel ad supplicationem, de quo uide Fely. in ca. 1. 2. char. de constitutionibus, & limita, nisi responderet in casu alias non determinato, ut per Deci. cap. ad aures, col. 2. de rescrip. & in c. inter ceteras, in prin. de rescrip.

In gloss. irritari, uer. ergo dispensatio, in princ.]uide Deci. consil. 137. in princ.

Cap. Ad extirpandas.

An iste tex. procedat in nepote.]uide Abb. in c. accedēs, in 1. no. de accu.

Ibidem, in text. uersicu. presbyterorum.] uide Fely. c. inter ceteras, in princ. de rescrip.

In gloss. 1. in fi.] filij legitimi non prohibentur habere beneficium in ea ecclesia, ut not. Caldei. consil. 1. isto titu.

In gloss. amouere.] & formam libelli, in isto casu ponit Anto. in c. ex parte, de testibus ubi Felyn. in tertio notabili, quod non sufficit dicere quòd pater ante obtinuit ecclesiam, sed quòd proximè ante obtinuit.

Cap Michael.

In glo. 1. uersic. publicè in domo.] uide Alex. consil. 157. in 5. uolum. & de ista probatione conditionali uide per Dec. in rubr. de prob. col. 20. & sequenti. & qualiter probetur filiatio. uide Bartol. & ibi notata, in l. filium, ff. de his qui sunt sui uel alieni iur. & Deci. in capitul. per tuas, de probatio.

De officio Archid.

Cap. Ad hæc nos dominus.

In text. uersicu. earum ordo, circa primum.]Nota quòd Archidiaconus de iure communi habet curam animarum, & ideo impetratio Archidiaconatus non est subreptitia, si de eo non fiat mentio, cum insit de iure communi. Rot. 13. de præben. in nouiss.

Ibidem, uersic. institutio, quam potest subdelegare.]Rot. 368.

In gloss. iurgia. uersi. c. perlectis.] & ibi uide per Cardinalem, qui pulchrè examinat hanc materiam. dist. 25. & uide Aret. consil. 23. Gem. 21. dist in. in summa. Fely. ca. cum uenerabilis, col. 11. de excep. Deci. in rubr. de offi. deleg. in 1. col.

Cap. Ut nostrum.

In gloss. examinentur, uersic. quia Episcopus. uide Rot. titu. de offic. Vicar. in nouiss. in 1. decisio. ubi tenet, quòd Episcopus teneatur de iniuria etiam illata per suum Vicarium, & uide Fely. ca. Petrus, colum. 3. de homicid.

In tex. uers. ponere.] an Archidiaconus cui ab Episcopo commissum est ut aliquem in possessionem reducat, possit hoc alteri subdelegare, Ro. 368. in nouiss. quæ tenet quod sic.

De off. pot. & iud. deleg.

Cap. De causis.

In gl. consensu partium, in prin.] & an consensus iudicis requiratur. uide Rot. 360. in nouiss.

In glos. prorogetur, & quòd idem sit in causa appellationis tenet Deci. in capitu. ex ratione, colum. 7. de appella.

Ibidem uersicu. quid si uide Fely. capitu. Rodulphus, column. 3. de rescript. Alexand. consil. 5. uel 51. in fi. in 1. uolu. & consil. 3. colum. penult. eod. uol.

] Ibi

Ibidem, verſ. quid ſi, vide Fely. ca. Rodulphus, colum. 3, de reſcri. Alex. conſil. 5. vel 51. in ſi in 5. vol. & conſil. 3. col. pen. eod. vol.

In glo. ea. delegatus, non poteſt diſpenſare. uide Rom. ſing. 77.

Cap. præterea.

In glo. ſimpliciter.] de hoc verbo, vide Iaſ. in l. 1. de vulg. 2. col.

In gl. ex eo. uide Hipp. ſing. 175. & 17. item conceſſo principali conceditur acceſſorium, ſed hoc non habet locum in prohibitis, vt not. Fely. in c. cum non ab homine, 1. not. de iud. & limita, vt per Deci. in rubr. de app. in 3. col. & in q. 77 col. 4. Fel. c. cum dilecti. verſ. amplia prædicta, Petr. ca. 1. de reſcr. & c. nonnulli, col. 29. verſ. 7. conclu. eod. titul. & in §. ſunt & alij. col. 11. in 2. fallen.

Cap. Significaſti.

In tex.] no. quod delegatus poteſt corrigere & iterare quod factum, vel non bene factum eſt in omnibus, prę terquam indefinitiuam. ita tenet Ro. 341. in nouiſſ.

Cap ex parte tua.

In tex. ver. nullæ.] ſed an tunc tollatur officium iudicis. uide collecta per Hypp. ſing. 88. ſtante, & ſing 75.

In gl. 1. in prin. uer. ordi.] facit lex ita nobis cordi pudor. ſecundum primam lect C. de adult.

Ibidem verſ. ſolutio. uide in gl. ex conqueſtione, infr. de reſtit. ſpoliat.

In gl. mille, ver. obſtante, uide Iaſ. l. poſtquam liti. in ſi. C. de pact.

Cap. Ex parte N.

In gl. omnino.] vide Rot. 6. in tit. de renunciat. in nouiſſ.

In glo. dimittere, uer. & etiam paſtum.] uide not. in ca. Iacobus. de ſimon. & vide Deci. in conſi. 142.

In gl. non obſtātibus, verb. reſtringuntur.] vide Felyn. ca. quoniam, in princ. de reſcrip.

Cap. Quoniam Abbat.

In glo. ſubſtitutum, verſ. quare dignitas, in prin. uide aliqua per Abb. in c. mandata, colum. 2 de præſump.

Ibidem, verſ. quia ſi duo.] no. quod datio tutelæ, exhæredatio, inſtitutio dubia, non valent. Idem in pluribus vxoribus. Not. Abb. in ca. gaudemus, in ſi. de diuort. & in inſtitutione, notat in c. cum vos, off. ord.

In gl. ſicut, verſi. in priuilegio.] vide Dec. conſi. 152. colum. pen. in ultimo, & conſil. 169. col. 3. in fin. & ſequen. Fely. cap. ex parte, colum. 5. de reſcrip.

Cap. Super eo.

In gloſſ. intentiones.] ſtatutum reſtringitur damnum tertio inferat, etiam ſi nihil operetur. Deci. conſil. 356. col. 2.

Ibidem, verſic. nullius.] iuri etiam ad rem, ita Rot. 244. in nouiſ. & 351. per totum. Fely. c. cauſam quæ, col. 9. de reſcrip. Alex. conſil. 23. in 5. vel 3. & 106. eo. vol. & amplia hanc regulam, etiam ſi motu proprio, aliquid concederet, ut no. Abb. c. cum in dięceſis, in 2. colu. de vſur. limita, ut per Dec. in ca. cum dilecta, col. 3. in ſi. de confir. vtil. & conſi. 191. col. 2. & amplia, etiam ſi eſſet clauſula, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, in conſi. 198. col. 4.

Cap. Gratum.

In text. in fin. verſ. receſſum.] vide alium caſum per Abb. in c. ſollicitudinem, in 6. not. de appell.

In gl. 1. verſ iuriſdictionem perpetuandam.] quid autem in propagatione, an fiat etiam per actum citra litis conteſtationem, vide Abb. in c. 1. in 5. colum. de iud. & no. quòd per decretum citationis perpetuatur iuriſdictio quo ad iudicem, non tamē quo ad partem.

Cap. Prudentiam.

In tex. in prin. verſ. à duobus tantum.] quid ſi appellatū ſit à tribus, & vnus tantum deferat, alij nihil dicunt, dic eſſe deuolutum ad curiam. ita tenet Rot. 9. de appell. in nouiſſ.

In gloſſ. non oſtenderit, ver. antequam.] uide Fely. in c. ſi. col. 14. ver. & not. de præſump. & Rot. 166. in nouiſ. & requiritur trina monitio, ſecūdum Rot. 192. c. 2. in nouiſſ.

In gl. canonicè, verſic. quòd teſtes, uide Rot. 1. de probat. in nouiſſ. vbi tenet, quod impetrans non poterit probare abſentiam, & uide ibi, in ti. de præſumptio. ibidem in fin. uide Rot. 243.

In glo. illa.] an iſta continuatio de lege ad legem, uel de uerſ. ad uerſiculum, ſit neceſſaria, uide Mod Grutor in ſe elacti. & per Deci. in 5. 6. in princ.

In gl. citra, uerſ. citatio.] vide an citatio ſit de proceſſu, Felyn in c. ceterum, col. 1. de reſcrip.

In gl. procedant, in ſi. uide Fely. in c. ſciſcitatus, col. 11. uerſ. eſt tamē caſus, vbi quinto ſignanter limitat, nō habere locum in beneficialibus, in quibus duo poſſunt abſque alio procedere, & hoc ſignat Roma. in ſing. 13. ſi cauſa committitur.

In gl. aliam.] etiam quòd non valeant litteræ de lite inchoata non facientes mentionem, uide latè Dec. in capit. ut debitus, in 6. columñ. de appellat.

Cap. Cum ſuper.

In text. circa fin. uerſic. ac poteſtate.] uide Abb. in c. cum ex officij, col. 8. de præſcrip.

In gloſ. 1. verſic. 5. prædictum, uide Abb. in c. 1. 2. not. inf. de iud. & in ca. cum ueniſſent, in 3. col. circa fin. eod. titulo.

In gl. appellatione, uerſ. contra ipſum.] not. ex gl. quòd vbi iudex oppoſita exceptione proceſſit ad vlteriora ad actum incompatibilem ipſi exceptione uidetur ipſam exceptionem reijcere. ita colligit Aret. in cap. ex parte, col. 4. circa med. de teſtibus, allegat Bart. in l. a procedente, ff. de dilat. de quo uide Fely. in ca. ſuborta. de re iudic.

In gloſ. cum noluerit.] uide Fel. in cap. nonnulli, §. ſunt & alij, col. 17. verſic. ſecundo fallit, de reſcrip.

Cap. Conſuluit.

In gl. citandus.] præcepti circumductio, & duo alia remedia competūt illi qui comparuit. uide Rot. 347. in nouiſſ.

In gl. gratiam in prin.] & idē circa terminum ad iurandum, uel recipiendum teſtes, tenet Rot. 172. in nouiſſ. & 241. ibidem, uerſi. not. enim, uide ad iſtam regulam Dec. c. ad hæc tertio, per totum, de appell.

In gl. terminum.] uide Dec. conſil. 95. 194. colum. 4. & ampliat iſtam gl. etiamſi requireretur trina monitio. ut Abb. notat in l. 1. in 4. no. de mutu. petit. & in c. 2. in 7. no. de teſtib. item in alio caſu notabili ponit ibi Aret. col. 3. in 6. fallent. quādo timetur potentia alicuius qui eſt citandus.

Cap Inſinuante.

In text. uerſicul. ante diffinitiuæ.] quid ſi poſt concluſum ſit in cauſa uide Rom. ſingular. 461.

Ibidem, verſ. familiarem, uide Abba. in cap. poſtremo, de app. Alexan. conſi. 154. col. 2. in prin. & an amicitia, uel familiaritas repellat teſtem. uide Fely. ca. quotiens. in 5. not. de teſtibus.

In gl. 1. uerſ. aduertas. fallit in caſu quem ponunt Doc. in c. ſuſcitatus, 2. quæſtio. de reſcrip. ubi Felyn. in ult. colum. in ſi.

In gloſſ. poſtrema. uer. dilatarit, in prin. uide Alex. conſ. 100 col. 3. in 5.

Cap. Super quæſtionum.

In tex. uerſ. ante iudicem.] uide Dec. conſi. 163. col. 6. in fine.

Ibidem, §. 3. uerſ. cauſam, uide Abba. ca. cum ex officij. col. 7. de præſcr.

Ibidem, §. ſi uerò. uerſ. nec poteſt uide Rot. 4. de app. in nouiſſ.

In glo. derogare, corrigens dicitur, quòd interpretatur. idem dicit gloſſ. in l. 1. uerſic. interpretationem de orig. iur.

In gl. quicumque, uide Abb. in ca. cum Bertoldus. in 6. col. de iud.

In gloſſ. transfert, uerſi. quia illam in princip. Abb. ca. cum Bertoldus. de re iud. col. 8.

Cap paſtoralis.

In tex. uer. executio.] uide Abb. in c. paſtoralis. in 3. col. de appel.

In gl. conceſſa.] ſed non poſſim. uide Rot. 443. col. 2. in nouiſſ.

In gl. exonerare. uer. ſed nunquid uide Deci. c. ſi pro debilitate. 3. not. & c. cum ſit Romana. in 3. not. de appel. Alex. conſil. 33. in 4.

Ibidem uerſ. ſed nunquid dubitat. contra gl. quod cauſa non præſumatur etiam in legato. tenet Soc. conſil. 96. col. 4. cum Alex. tenet gl. in l. 1. in princ. de off. eius. de quo uide Deci. ſup. in loco proxi. alleg.

In glo. ex certa.] quomodo probetur certa ſcientia, uide Dec. ca. ſuper eo in 2. not. ſup. eod.

In gl. diſcuſſa, circa finem, uerſi. in factum. uide Alexand. conſil. 111. in fin. in 5.

In gloſſ. etſi ſciat. uerſicu. mera. an

à tali

a tali mero executore possit appellari. Perus. cap. dilecto columna 2. de appell. & an per uiam nullitatis impediatur executio. vide Rot. 208. in nouiss. ibidem uers. mixta, & quomodo cognoscatur mixtus executor. uide Dec. consi. 198. colum. fin. in fi. & de executore ad beneficia, uide Abb. in c. fi. de prescript. ibidem circa finē uersiculo, refricare. uide aliqua ad declarationem, per Abb. in cap. nouit. de iud. colum. quarta, in fi. uers. iudicare.

Cap. Cum in iure peritus.

In gloss. iniungo.] & an credatur literis Cardinalis uide Fely. c. quod super, inf. de fide instrumentorum, colum. 3.

Ibidem uers. caueat.]sententiæ delegati non creditur, nisi commissio ostendatur, subcollectoris tamen commissio potest probari per testes Rot. 266. in nouiss. ei executor non tenetur mittere suam facultatem nisi petatur. Rot. 355. & an possit probari testibus. vide Rot. 397. in 2. dub. in nouiss.

Ibidem vers. ut nullæ. rescriptum est ins rendū fnīæ iudicis auctor. lat. vide Fel. in c. fi. 2. no. de fide instr.

Cap. cum olim.

In text. prope finem, in vers. cum procuratore ad illa solummodo.] vide Fely. in c. contingit. 2. col. de fide instr. uers. & dic.

In glo. protinus. in princ. quando procurator præiudicet domino, u de Alex. cons. 157. col. 3. in 2. & 184. in 5. ubi ponit de ista prorogatione ibidem in fi. uer. actor. Reus potest reconuen. re actorem etiam ad res non expressas in rescripto, & non actor. Felyn. rubr. de resc. col. 3. & an commissio ad certas causas, possit prorogari ad similes. vide Alex. consi. 153. col. 2. in fin. in 2. uolum. incip. Viso processu.

Cap. ceram dilecto.

In glos. 1. circa med. vers. credo.] Rot. 470.

In gl. suppressa, in f.] Felyn. c. ceterum, colum. 4. in 2. extensione. de rescript.

In gl. sententiam. uide Alex. consi. 111. in fi. in 3. uol.

Cap. cum contingat.

In glo. circa fi.]istam glo. reprobat ibi Abb. in c. licet. allegato in gl. & ut indistinctè fiat concordia, uide Felyn. ibi, qui tenet, quod ista glo. seruetur in practica in 2. col. uersic. tertia concl.

De offic. legat.

Cap. Nouit.

IN gl. 1. uer. sed ea, in princ.] limita ut per Rom. sing. 45. & 40.

Ibidē uers. hoc tamen.] vide Abb. cap. pastoralis §. quoniam, col. pen. in fi de rescript.

Ibidem uers. item extra, uide Rot. in 5. decis. de offic. uic. quæ tenet cum glo.

De offic. iud. ordin.

Cap. Perniciosam.

IN tex. uers. publicum.] vide Felyn. c. significasti, de offi. deleg.

In glo. perniciosam. in princ.] not. dictum Baldi hic, quòd habens liberam auctoritatem inquirendi, non potest tamen inquirere nisi fama præcedente. de quo uide Dec. consil. 57. in 2. in fi.

In glo. canones. uers. item crimen vsurarum.]de hoc uide Dec. consilio 170. col. pen.

In gl. præiudicandum. uers. & posset.]limita ut per Abb. in c. cum non ab homine, de iud.

Cap. cum ab ecclesiarum.

In gl. ecclesiastica. in uers. q quilibet.]vide de hoc per Dec. in ca. post cessionem. ubi etiam Abb. in 1. not. de prob. Rot. 216. in nouiss.

In glo. non relaxes. vers. sed pone. in princ.] vide Abb. in c. qua fronte. col. 4. de app. & in c. de cetero. col. 3. de re iud.

Cap. ad reprimendam.

In text. in fin. uers. reducere.] vide Dec. cap. quæstioni. 2. de appellat. & cons. 145.

In glo. in canonibus, uersic. variæ sunt pœnæ. in 1. quas uide per Abb. in cap. cum non ab homine. de iud. colum. 5.

In gl. suspendatur. in fi.]vide Abb. in rubr. de appell. col. 4. penis. & in c. ex parte, not. 8. eod. tit. Abb. in c. lator. col. 1. de re iud. c. consanguinei, col. pen. eod. tit. & d. ca. pastoralis, §. uerum. solut. 9. de app.

In ead. glo. uers. sed hoc] uide Rot. 301. in nouiss.

Cap. Duo.

In glo. consuetudo.] sed an consuetudo & priuilegium pariter procedant. uide Dec. ca. nouit. in glo. consuetudinem, de iudic. & competere alienis potest ex priuilegio, etiam potest ex præscriptione Abb. c. causam. de præscript. in 1. not.

Cap. Pastoralis.

In tex. circa princip. uers. exceptis quibusdam.]exemplum in suffragātes. ut dicit Fely. cap. cum ex officij. col. 4. de præscr. pt.

Ibidem §. præterea, circa fin. uers. honestis. vide Felyn. c. cum M. vers. noto 1. de const. t.

Ibidem vers. cautionem, uide Alexan. cons. 204. col. 2. in 2. uol.

In gl. exceptis. uers. appellatione, circa med.] intellige ut per Abb. in cap. dilectis. de app. 5. not.

In gl. ac præstare. vers. hoc intellige. vide pro opinione glo. Alexan. & Castr. in l. qui Romæ. in prin. de verbor. oblig. Bart. in l. acceptam in 1. q. C. de usur.

Cap. Licet.

In tex. circa medium, uers. esse debuit.]vide Abb. capit. cum ex officij. col. 7. de præs. r. Fel. c. nam concupiscentiam. col. 2. de consti.

In gl. mandati.] quid autem econtra si factus delegatus, pronunciat ut ordinarius, an illa sentētia teneat. vide Roman. in singul. 15.

Cap. irrefragabili.

In tex. circa principium, in vers. libere.]vide de hoc verbo Aret. cap. super his. de accusat. colum. antepen.

Ibidem vers. appellatio valeat.]intellige de appellatione interlocutoria, quæ impedit processum, & ita intelligit istum tex. Dec. in c. 1. sup. de rescrip. col. 2.

In glo. super. circa med. vers. episcopus bene.] vide Felyn. c. edoceri. col. 8. vers. omittitur. de rescrip.

De maiorit. & obed.

Cap. his quæ.

IN tex. vers. & clerici.] vide Fely. cap. cum venerabilis. col. 12. de except.

Ibidem vers. ecclesiæ, circa fin.] vide Abb. c. cum non liceat. in 4. not. de præscr.

In glo. pro bono pacis.] Capitulū sede vacante succedit episcopo in his quæ pertinent ad iurisdictionē non ad ordnem, limita, ut per Abb. in c. uerum. in 4. not. de foro compe. & de hoc vide Franc. Pauini. in tract. de potest. Cap. sede vacante. in 6 q Fely. c. cum omnes, colum. 4. de constitut.

De treuga & pace.

Cap. Treuga.

IN tex. circa medium, in vers. districte.]an quis possit denunciare excommunicatum ab alio. vide Doct. c. pastoralis. in fi. de appel.

In glo. treugas.] an appellatione guerræ ueniat treuga. uide Fely. c. significauit de iud.

In glo. frangere. uers. maioribus. circa fi. uide Fely. c. 1. col. 2. de re iud. Alexand. cons. 5. in 1. & cons. 132. 3. q. in 3.

In glo. funiculus uers. & ideo.] limita istam glo. ut per Ias. in l. 1. §. si quis ita. col. 2. circa med. de uerb. oblig. Alex cons. 66. in 3. uol.

De pactis.

Cap. cum pridem.

IN tex. in princ. uer. dicebat.] uide Felyn. in c. nonnullis. §. sunt & alij colum. 5. in 4. ampl. de rescrip.

In glo. illicitæ, circa fi. in uer. excusarent.]uide Dec. cons. 141. Felyn. ca. ad audientiam, 2. col. 2. uers. tertia concl. de rescri.

In glos. restitui faciatis. uers. arg. quod non.]in fi. uide gl. in c. ex tuæ. in fi. de cler. non resid.

De transactionibus.

Cap. veniens.

IN tex. uer. confirmatā.] uide Abb. c. præsentata in 1. not. de testib.

Ibidem

Ibidem uers. potius.] uide Rot. in nouiss.

In glo. confirmatam. uers. & ita, circa fin.] confirmatio Papæ ex certa scientia facit transactionem personalem reale. 250. in nouiss. Dec. cons. 58. in 2. uol.

De procuratoribus.

Cap alia quidem.

IN glo. 1. uers. per testes : in princ.] an mandatū possit probari per testes, uide Alex. cons. 149. col. pen. in 5. uol.

In gl. legaliter in princ.] prælatus non potest agere sine consensu Capituli, nec econtra, quod limita ut per Dec. qui latè prosequitur, in cap. causam quæ, colum. 3. de iudi. ubi Abb.

Cap querelam.

In glo. querelam.] an appellatione querelæ appellatio largo modo dicatur quòd sic, l. 3. C. quomodo & quando iudex, sed non propriè ut in c. concertationi, de app. in 6. Felyn. in cap. querelam, colum. 3. & seq. de iureiuran.

In glo. rationabili causa. vers. dicunt quidam.] in quibus casibus q̃s constituatur contumax, quo ad excommunicationem, & suspensionē, in prima citatione, uide gl. in c. 1. de decim. de condemnatione expensarum. uide Dec. cap. quoniam contra falsam. in glo. dilationes. de probat. col. 13. Fely. in c. licet Hely. colum. 3. de simon.

Ibi, vers. expensis,] limita istam glo. non procedere quando non fuit præmonitus. ita Abb. in cap. 2. de accus. in fi.

In glo. detentus. uers. ardua. post med.] uide Angel. in l. 2. §. 1. si quis cautionibus.

In glo. absoluere. in fi.] Dec. consi. 143. in fi.

Cap. ex insinuatione.

In text. versic. nequaquam.] uide Dec. consil. 20. col. 1. & Rot. 151. in nouiss.

In glo. clerici. uer. & erat reus uide Dec. consi. 43. colum. 1. Soc. consil. 37. col. 3. in 3.

In glo. canonicum. uers. excōicatio uel pactum] vide Dec. in cap. ex parte. 2. in 4. not. uers. quarto fallit, de off. deleg. & limita, ut per eū in c. ex parte 2. in fi. de rescr. & cōs. ult. col. fi. & Abb. in c. 2. 4. not. de except. & ualet pactū de non agēdo interdicto legis unde ui, p spoliatum, uide Rot. 306. col. 2. in nouiss. Soc. consil. 59. colum. pen. in 3. & an excommunicatus petat se restitui, uide Fely. c. dilectis, col. pen. de rescr.

Cap. in nostra.

In tex. circa fin. uers. falsi.] an exceptio falsi procuratoris possit opponi postquam est conclusum in causa, uide Dec. c. quoniam, colum. pen. vers. in 2. de probat. Alex. cons. 69. in 4. uol.

In glo. exceptio uers. post litem.] vide Felyn. cap. exceptione, col. 9. de except. 5. fall.

In glo. irritanda.] & an sententia possit ferri super nullitate parte nō citata, uide Perus. cap. dilecto. de appellat.

In text. circa finem. vers. criminalis.] vide Rot. decis. 10. de app. in nouis. quæ per hunc text. tenet, quod iudex appellationis in criminalibus non potest cognoscere de tali causa mixta, nec si etiam pœna ueniret applicanda fisco, quid si in causa criminali processum fuit per procuratorem, & non fuit opp. uide Rot. 151. in nouis.

In glo. tempus. quid debeat continere in libello accusationis. uide Aret. cap. super his in ult. not. col. 2. de accusat. Alex. cons. 212. in 2. & cons. 6. col. pen. in 3.

In glo. mixta.] querela de inoff. testamento est mixta, glo. l. in arenam. C. de inoff. testamento idem, sed an hoc iudicium dicatur mixtum. vide Dec. rubr. de iudic. col. 4. in 2. lect. & no. quòd accusatio ciuilis, uel criminalis non cognoscitur ex uerbis, sed ex conclusione libelli. Abb. c. series in 1. not. de accus. & quando maritus agit ad separationem tori potest interuenire procurator, licet agatur criminal. ciuiliter. Abb. c. in literis, 1. opp. de præsumpt. nisi ageret nomine mariti, vt ibi per eum, & aliqua per Alex. consil. 66. columna 1. in 1. Alium casum, uide per Fely. in c. inter ceteras. col. 3. uer. septima declar. de rescr. Cæpol caut. 252.

Cap. Non iniuste.

In tex. uer. futuras.] vide Rot. 145. in nouis.

Ibidem ver. reuocata.] vide Rot. 21. in nouiss. & 295.

Ibidem uer. & debuit.] uide Alc. cōs. 95. col. 3. in 2. & cons. 115. in. 5.

Ibidem uer. appellationē.] limita ut per Rot. 147. in nouiss. Alex. consi. 96. in 2. sed an procura. possit substituere alium ad appellandum, uide Rom. sing. 502.

In glo. appellare in prin.] ut per Rot. in hoc tit. decis. 2. in nouissi. idē in defensore tenet Rom. sing. 467.

De Restitut. in integ.

Cap Ex litteris.

IN text. circa fi. in uer. restituimus.] vide Rot. 224. in nouis.

In glo. supplicauit. uer. quantumcunque in princ.] uide Dec. c. pastoralis. 4. col. de app.

In glo. restituimus] in fi. uide Fel. in c. lator. de re iudi. q. 7.

Cap Tum Ex litteris.

In glo. instructus, in princip.] & quòd iudex non debeat ita accelerare sententiam quin saltem se de omnibus instruat. uide Abb. c. 2. in fi. & in c. cum Bertoldus. col. 11. in 2. lect. de re iud.

Ibidem uers. nec sufficit.] Dec. consi. 177. col. 2.

in glo. ex parte uestra, uers. Eugenius.] uide Abb. in c. cum uenerabilis, col. 9. de except.

Cap. Suscitata.

In text. circa fi. uers. cautionem.] limita ut per Rot. 435. in nouiss. & uide 446.

In glo. 1. uers. alibi.] de hoc dic ut per Abb. in c. licet, col. ult. de proba. ubi per Dec. qui tamen tenet cum gl. hic, cum alijs doc.

In glos. postulauit. uers. quando.] uide ad hoc Roma. singul. 125. Volo. Rot. isto tit. in nouiss. Felyn. c. a. nonnulli. §. sunt & alij. colum. 11. 2. fall. de rescr. & cons. 93. in 4. uol.

In glo. sententiæ, uer. nisi in continenti.] uide allegata per Dec. in ca. ex parte 2. in 7. col. uers. fallit 7. de officio deleg. & in c. an sit, de appel. 3. not.

Ibidem uers. malitiosè.] Fely. cap. exceptionem, col. 7. de except.

In glo. pensata in fi. uide Fely. c. 2. de re iud.

Cap. Constientus.

In tex. circa medium. uers. consuetudinem.] & ualet talis consuetudo, ut per Dec. consil. 88. colum. 2. Alex. consil. 51. col. 1. in 1. uol. & consil. 23. in 4. Ias. l. 2. col. 7. C. de iure emphyt. Dec. cons. 328. col. 1.

in glo. consuetudinem.] & hoc nunc seruatur de iure Ias. l. petens. C. de pact. col. 4.

Cap. Causa.

in tex. prope finem in uers. criminali, cap. fi.] nisi causa ciuiliter agatur, c. Quintauallis, de iureiur.

Ibidem in fine, uers. neque assumi.] sed incidenter sic. Roman. singul. 466.

In gl. incidenter.] Minores iudices principaliter non cognoscunt de restitutione, uide Abb. c. de cetero, col. 3. de re iud.

De Arbitris.

Cap. Dilecti.

In tex. circa fin. in uersic. iurisdictione.] uide Rot. 21. de præb. in nouiss.

Ibidem uer. presentia, uide Fely. c. nonnulli. col. fi. de præsumpt.

In glo. consuetudinem.] Bar. tamē in l. 1. de offic. eius cui mand. est iurisd. per illū tex. dicit, q̄ mulieres nō inducunt consuetudinem, etiam si millies istud agerent. sequitur Rom. sing. 42. & an ille qui habet iurisdictionem ex consuetudine, dicatur prælatus, uide Abb. col. 5. de iud.

Et ad tex hic, uide Dec. c. cum dilecta, col. 6. de confirm. util. & cons. 32. in fi. in 1. & 65. in 2.

Ibidem uers. uel melius.] de pœna quæ ponitur loco contumaciæ, uide Roma. & ibi adde sing. 345. & quòd pœna exigatur toties quoties fuerit con-

conuentum, tenet glo. in regul. bona fides, in fi. de regul. iur. in 6. & uide Alex. consi. 32. in 2. & quando apponitur facto consi. 67. col. prima, eod. volum. & in 19. colum. 4. eo. uolum. & quid in persona ecclesiastica, uide Felyn. c. 1. col. 12. uer. tertius casus, de constitut. Alex. consi. 46. in fi. in 4. & consi. 76. in fi. in 5. uol.

Cap. Cum dilectus.

In tex. in princ. in uers. (coram arbitris.) vide Fely. cap. cum inter, col. 12. in fi. de excep.

In gl. 1. quid autem in iudice delegato, & coram iudice prorogato, uide Rom. sing. 150. incip. Coram. vbi tenet quod sic, & uide Alex. consilio 119. colum. 11. in 2. ubi tenet, quod arbiter non cognoscit super compensatione, quare est quædam reconuentio.

Cap. per tuas.

In tex. circa fi. uer (& uno) uide in simili, quæ allegat Hypp. sing. 180. in gl. 1. uers. (mihi non) uide ad hoc Dec. in ca. si quando, in fi. sup. de off. deleg.

In glo. (ratam,) uers. fines mandati, in princip. uide Rot. 428. in nouiss.

Cap. Exposita.

In tex. ver. (vel sopitas,) vide Dec. consi. 198. col. 3. Fely. cap. super litteris, col. 10 reg. 7. de rescr.

In glo. compromisit. vers. licet incertum circa principium, uide Alex. cons. 22. col. 1. in 1. & consil. 94. in 2. col. 1. & cons. 161. & seq. & cons. 119. col. 11. in 2. uol.

In glo. reuocetis, vers. dicas ergo, circa princ. iniquum arbitrium etiã iuratum reuocatur, & an ordinarius sit iudex competens in reductione, vide Alex. cons. 131. in 2. uol.

Cap. Innotuit.

In gl. 1. vers. sed hic, circa princip. vide Abb. capit. cum ex officij, col. 6. de præscrip.

In glo. legali, uers. quare compromissum, circa princip. quid autem in arbitratore, uide Rom. singul. 164. tu habes.

Explicit Liber Primus, Incipit Liber Secundus.

LIBER SECVNDVS,

De Iudicijs.

Cap. Ceterum.

IN glo. 1. in princ. vasalli tenentur litigare sub domino, uide Soc. in cons. 27. in princip. in 3. uol. Alex. cons. 1. in 5. vol.

Ibidem, vers. tunc per alios vasal.] vide Alex. cons. 79. in princ. in 1. uol. Cæpol. caut. 94.

Ibidem, vers. tunc dominus non cognoscet, circa fi. limita, ut per Dec. in gl. iudicare, c. nouit, in fi. eod. nam tunc non cognoscit quando uasallus esset actor, quia tunc recurrimus ad Papam, quando non est alius superior suus, si uasallus sit reus.

Cap. Cum non ab homine.

In text. circa finem vers. cuiuscunque,] vide Alexan. consilio 210. in 2. volum.

In gl. post modum, in princ. ordo procedendi, contra clericum criminosum traditur.

In isto tex. contra clericum contumacem in criminalibus traditur in ca. fortè, 23. q. 4. in ciuilibus uero attenditur ordo c. quoniam frequẽter, ut lit. non contest.

Ibidem, uers. & sic intell. uel dic, quòd intelliguntur per hunc text. l. postulasti, ff. de leg.

Ibidem, uer. hæresis. Adde crimen assassinij, ut in c. 1. de homic. in 6.

Ibidem, ver. ubi uero, circa fi. istam distinctionem ponit etiam glo. in c. honoratus, dist. 74.

Cap. Nonne ille.

In glo. iurisdictionem nostram, circa fi. uers. quædam enim poss. c. fi. facit dictum no. Host. in summa, in tit. de sent. §. quòd dicit. uers. sed numquid, ubi dicit, quòd in multis casibus, in quibus episcopus non est iudex, dat tamen iudicem, quod pro singulari refert Roma. l. qui iurisdictioni, de iurisd. om. iud.

In gl. peccat, uer. alteri, ideo alteri, quare illa est denunciatio canonica quæ tendit tantùm ad correctionem ad quam tenemur etiam quod nos non læderet, sed ista de qua in text. est iudicialis, quæ ultra ad correctionem, tendit etiam ad restitutionem.

Cap. Exhibita nobis.

In tex. in fi. uer. procedatis super negotio etiã principali. Perus. c. dilecto. de app. col. 18. in gl. 1. & per istã clausulam, quòd dicitur mixtus executor, uide Dec. cons. 198. in fi.

In gl. inquirerent, uer. sed errauerunt, uide Fely. c. de cetero, col. 111. in fi. de re iudic.

In gl. excommunicationem, uer. cõtra ipsos, circa med. uide Felyn. cap. cum mater, col. 7. de except. Abb. in d. c. dilecti, col. 111. in princ.

Cap. Venerabilis.

In gl. 1. in princip. ver. instantia, in princ. an ualeat sententia iudicis pronunciantis subesse instantiam, de cõsensu partium, si in ueritate nõ subsit. vide Alex. cons. 811. in 3. uol.

In tex. circa princ. & quod tempus non currat impedito ex facto aduersarij. uide Dec. ca. ex ratione, col. 7. in 4. casu, de app. & uide Rom. consilio 220. col. 2. ubi ponit intellectum ad istum text. & vide Alex. cons. 42. col. 3. in 3. uol. & cons. 12. col. 1. eo. uol. & cons. 71. col. 1. in 5.

Cap. Significauerunt.

In text. circa med. in proprietate, uel quasi.] an appellatione proprietatis ueniat quasi proprietas, & sic de dominio. vide Dec. c. ceterùm, col. antepen. uer. sic cessiuè Abbas, supra eo. Alex. cons. 83. col. 1. in 3. uol.

De foro compet.

Cap. Licet ex suscepto.

IN gl. uacante, uer. alius est,] sed si iudex ecclesiasticus est renitens, non recurritur ad laicum, sed ad aliũ superiorem ecclesiasticũ, uide Alex. cõs. 8. col. 2. in 1. uol. & qua pœna punire debet negligens facere iustitiã, uide Alex. cons. 11. col. 1. in 1. uol. & ubi aliqui sunt inhabiles, alij de collegio possunt actum expedire. Alex. cons. 40. in 2. uol. & an requiratur trina requisitio, ut quis dicatur negligens, uide Fel. in c. ex litteris, col. 6. uer. fallit enim, in prin. de constitut. & ubi est negligens, non sufficit præuentio. uide Fely. in c. ex tenore, col. 4. uer. lex ubi acceptum, de iud. & rite qui succedit, debet procedere, prout ille debebat cui successit. Fely. c. dilectus, col. 15. uers. amplia septimo, de rescr. & uide Cæpol. caut. 234.

Cap. Si diligenti.

In tex. circa fi. uer. uoluntarij. cir. fi.] limita hoc non procedere in reuocatione uoluntaria, ut dicit Dec. cons. 150. col. 1. ubi tamen contrariũ tenet.

In glo. 1. uer. ipsi enim, circa med.] ista regula non est generaliter uera, per verbum, quidem, positum in d. c. laicos, 2. q. 7.

Ibidem, circa fin. uer. clerici. item possunt compromittere de rebus patrimonialibus in laicum, uide Fely. c. ecclesia, col. 5. de constit.

in gl. causam, & hæc pœna habet locum etiam in laico trahente clericum coram sæculari, ita Perus. c. dilecto, il 1. col. 22. de app.

in glo. perdant, uide ad istam glo. Fely. cap. 1. col. 6. de rescr. uers. & dixit Bal.

Cap. Proposuisti.

In text. uers. cap. r.] idem si desijt possidere alibi, cap. pen. colum. 3. de except.

ibidem in fi. uer. præuentus, limita, ut per Rot. in 1. decis. isto titulo, in nouiss.

In gl. 1. per solam citationem perpetuatur & præuenitur iurisdictio, sed intellige, ut per Rot. in 1. decis. de off. deleg. in nouiss. & uide Doct. in d. c. uidebimus. & max. Dec. qui dicit intellectum Goffredi in d. c. esse communem, & uide Felyn. c. gratis, col. 3. de offi. deleg. Spec. in tit. de rescripti præsentatione, in §. ratione autem causæ, ver. item quod est sublatum, & gl. in c. fi. sup. de offi. deleg.

In glo. fi. ibidem, in fi. uide glo. fi. in cap. præterea, de appell.

De Libelli oblat.

Cap. Significantibus.

IN text. de libello accusatoris, uide Alex. cons. 71. in 3.

In text. in quibus libellus generalis non procedat, etiam parte nõ opponente, uide Alex. cons. 31. col. 3. in 4. & quomodo debeat opponi, uide Cæpol. caut. 106.

In glo. 1. uers. aut enim, in princ.

& de

& de hoc uide Dec.in c.in præsentia, de probat.2.not.

Ibidem,uerſ.perſonali actione, circa med.uide Alex.conſ.182.lectio.in 2.uol.

Ibidem,uer. in generalibus, uide Alex.conſil.187.in hac,in 2.uol.

De Mutuis petitionibus.

Cap. Ex litteris.

In gl.ſuper,uer.ſic nota,]per reconuentionem quis ſit iudex qui aliàs iuriſdictionem non habet, & pro intellectu iſtorum duorum iurium, uide Dec.c.at ſi clerici, col. 14. uerſ. 1. pro iſta, & col.16.uerſ.ſed ad hoc, de iudic.

De Lite conteſt.

Cap Olim.

IN tex. an ſententia iudicis pronunciantis litē eſſe conteſtatam,ſi non ſit, ualidet proceſſum, uide Alex. conſ.811.in 3.qui tenet quòd non,& an mora inducat effectum litis conteſtationeis,uide Alex. in conſ. 100. in 5.

In glo. 1.uerſ.prout hic,circa med. uide Dec.conſ.99.col.4.in 2.

Ibidem,uer. & poteſt, uide aliam differentiam inter poſitiones, & interrogationes,in c.quoniā,de proba.

In gl.interrogationes, & de materia,Curt.in l.1.C.de iur.calum. uide Cæpol.caut.50.

Vt lite non conteſtata. Rubrica.

LImita iſtam rubr. & titulum, ut per Marſil.in ſing.102.

In gl.ſeruetur, uer ſpecialia, uide plura per Bal. Nouel. in tracta. de dote,q.4.

In gl.procuratoris, uer. idem propter delictū procuratoris, an noceat domino,uide in c.ſæpè.de appell.

Cap. Accedens,il 1.

In gloſ.teſtes,uer.& male.] an in poſſeſſorijs ordo iuris ſeruetur, uide allegata per Dec. in c. conſtitutionibus,col.4.uer. 5. de offi. deleg. & requiritur libellus. Alex. conſ. 2. in 3. uol.

In gl.ſubeſſe.]uerſ. propter dominum ſuſpectum recuſatur tota familia,] & idem iudicatur de adhærentibus, quod de capite. Dec.conſ.151.col. 9. in fi.uide Alex.conſ.118.col.2.in 1. uol.ubi de affinib.& an teſtis affinis repellatur,uide eum conſil. 122. col. 2.in 2.& 148.col.2.in 5.

In gl.propter.uerſ. nam eſſe ſecus ſi ageretur uia attentati Abb.c.bonę. col.5.de appell.

In glo. caſſauimus,] aliud eſt ſententiam caſſare, aliud nullam denunciare,uide Abb. & Fely.in cap. ex parte, in ult.not.de teſtibus, per illum tex.

Cap. Accedens il 2.

In tex. circa medium, in uerſ. de conductu,] uide Rota 315. in nouiſs.

Ibidem,uerſ.capitalibus,uide Dec. in cap.ex parte,de app.

In glo.oriundus,uide Abb. in cap. poſtremo,de appell.

In glo.nimis., ſed in arbitarijs iudex non poteſt recuſari,quamuis magis faueat uni,quàm alteri.Dec.c.cōſuluit 2.not.de off.deleg.

Cap. Quoniam frequenter.

In text.in fine,ante §. Porro, uerſ. vel aliæ.vide Aret.cap. fraternitatis, col.2.in princ.de teſtibus.

In §.porrò,ver.peremptoria, not. quòd requiritur,ut citatio peremptoria in totum præceſſerit ad hoc ut talis cōtumacia cauſari poſſit, in qua teſtes recipi poſſint lite non conteſtata. Ita paſſim lex tenet Aret.in c. 2.colum.4.de teſtibus,circa princ. & quādo ſit quòd teſtes recipi poſſunt ad æternam rei memoriā, uide Dec. conſi.99.col.3.in ſecundo.

In §.in alijs,uer.annum,] an autē expectetur annus,vide Dec. cap.conſultationibus, in 3. colum. de offic. deleg.

In §.quod ſi, circa fi. uerſ. uel immobilium. & hic ordo ſeruatur etiā in interlocutoria.Alex.conſ.5.in 2.

In gl.impedit,verſ.& ita,uide Fel. c.dilectus 2.col.3.concluſ.7. de reſcr.

In glo.præſumatur,uide Alex.conſi.115.in 4.volum.verſ. & not. quòd præſumptio. de probatio.de quo per Aret.in rubr. in eod. & de uiolenta præſumptione, uide late per Dec.in rubr.de probat.col.19.& ſeq.

In glo. inquiſitio,] an autem & quando in inquiſitione procedatur contra abſentem, uide per Aretin.in rubr.de iudic.in 1.col.

In gl.rebus.] not. quòd ubi agitur poſſeſſorio, nō nominatur dominus in iudicio,ita tenet Rot.in tit.de offic.archidiaconi,in nouiſs. Fely. cap. edoceri,de reſcr.

In gl.ad alteram,vide Abb.c.olim, de reſcr.in 1.not.

De Dilationibus.

Cap. Dilecti.

IN text.circa medium,in ver.aggrauari.] Not. quod a futuro grauamine in iudicio appellatur. Dec.cap. bonæ,col.4.d.ff.9.de app.

In glo.peremptorium,ver.cauſam appellandi,vide Abb. ca.præterea, in 3.not.de teſtibus.

In gl.plene,in prin. & an talis facultas debeat concedi ſi nō petatur, vide per Rot.355.in nouiſs.

Cap. Expoſuit.

In tex.uer.tam ardua,] vide Iaſ.in l.placet,C.de ſacroſanct.eccle. in primo not.

In glo.ſaluis,verſ.ſed certe.] vide Rot. 314. in nouiſs. Cæpol. cautel. 120,

De Ordi. cognitionum.

Cap. Intelleximus.

IN glo.cognoſcendum,in uer.incidens quæſtio. ſententia lata ſecundum ſignificationem, tam incidens, quam emergens in iudicio, dicuntur emergere,ut probat text. in c.fraternitatis, de teſtibus, uide Abb. in 3. not.

Cap Cum dilectus.

In tex.ver.iuſtitiam.]de iſta clauſula,uide Iaſ.in l.petens,in 1.not. in 2.col.C.de pact.Alex.conſi.38.col.1. in 3.uol.

ibidem,verſic. reſtitui quem, vide Dec.conſ.ult.col.2.

ibidem,uer.nos autem, uide Dec. in conſ.vlt.

in glo.ipſius, uer. ſed hic totius.] vide Felyn.in ca.accepimus, col.3.in 1.declar. de fide inſtru. Alex. conſ.5. col.4.in 5.uol.

in glo.eadem,uer. & unam uocat, circa fi.limita, ut per Abb. in d.ca.1. de mutuis petit.in 3.col.

In glo.reſtitutio.in prin.] ſed hoc Papa non attendit. ut per Abb. & alios, in c. tam litteris, de teſtibus, & per gl. uide Abb.in cap. ueniens, col.9. in princip.de præſcr. ſed uide Dec.conſ.181.uerſ. octauo, col. pen. ibidem,poſt med. uerſ. & ſic propter talem,uide Abb.in c.at ſi clerici. col. 10.in princ.adde in fi.de iudi. Alex. conſ.152.col.3.in 5.vol.

Cap. Tuam non.

In text.in fi.uer.expectes.]etiam abſque inhibitione.Alex.conſ.93.i 3.uolum.

in gl.dependentem,ver. quandoq; criminalis. No. quod iudex criminaliter puniens poteſt condemnare ad reſtitutionem rei licet non cognoſcat de cauſa ciuili. uide Felyn. in c. poſtulaſti,de Iudæis.

De cauſa poſſ. & propr.

Cap. Suſceptis.

IN glo. ſub uno, uer.non debet.] quid in appellatione in diuerſis articulis,an ſub eodem iudice debeat tractari,uide Dec.c.ſi duob. col.pen. de app. & Fel.ca.etiam ex officij,col. 6.& ſeq. de præſcrip.

In gl.diffinire,uer.quaſi.] an ſententia quę eſt interlocutoria dicatur diffinitiua, per iſta uerba, uide Fely. in rubr.de re iud.colum.2. qui tenet quod non.

ibidem,circa fi.uer.non confeſſos, limita duobus modis, ut per Abb.in c.cauſam quæ,de reſcr.in 1.not.

Cap Cum Eccleſia.

In glo.eos,uerſ.& in hoc,in fi.vide Rot.15.in nouiſs.

in gl.ult.cap.ſemel dominus ſemper præſumitur dominus, ſecus in poſſeſſore,ſed Rot.124. in nouiſs. tenet quod idem ſit in poſſeſſore.

In gloss. vacillasse, ver. varios, vide Alex. consi. 115. in 1. vol.

Ibidem, versi. verbis, & non re, vide Dec. consil. 163. col. 10. Alex. consi. 103. in fi. in 4. & consi. 156. colum. 3. in 5. vol.

In gl. in trium, vers. ter vtitur, vide Ias. in l. si certis annis, C. de pact. col. 2. vbi ad hoc allegat ca. primum, §. si non vasallus, quid sit inuestitura, & uide Rot. 416. col. 2. in nouiss. & quod idem tempus requiratur in introducenda consuetudine, & praescriptione, vide Rot. 460. col. 3.

In fine, sum. Alexan. consi. 76. in 2. vol. & 45. in 3. vol. & 130. in 5. vol. in tex. in fin. ver. praeualere, vide Abba. cap. significauerunt, colum. 3. de testibus.

In glo. 1. uer. se possidere, in princ. quod autem detur esse inter possidentem, & molest. vide Abb. in c. licet in gl. uti possidetis, ubi plenè per Deci. colum. 21. de prob.

De Restit. spol.

Cap. Licet.

In text. in fin. sum. Deci. consil. 84. colum. 3. Alexand. consil. 98. colum. 2. in 5.

In gloss. 1. vers. iste cecus, in princ. uide Aret. in ca. fraternitatis, col. 12. de testibus, & uide Felyn. in cap. exceptionem, colu. 8. de excep. ibidem, ver. quod dicit decte uide Dec. consi. 84. col. 2. in fin. & seq.

Cap. Sollicitè.

In text. verus. sponte.] uide Rot. 2. decis. de restitut. spol. in nouiss. in fi. & 401.

In glo. 1. in princ. licet non valeat renunciatio beneficij facta per spoliatum, tamen pactum de non agendo interdicto, unde vi, valet secundum Rot. 306. col. 2. in nouiss.

Cap. Audita.

In tex. ver. reuocaretur.] uide Fel. c. ceterum, colum. 6. de rescri. ver. ualet processus. Dec. ca. si duobus, col. 4. de app. Fely. c. pastoralis, colum. 5. de rescript. Alexand. consil. 146. & 185. in 5. uol.

In gloss. non intelleximus, vide Fely. & alios, in c. super eo. supra, de offi. deleg.

Cap. In litteris.

In tex. uers. praedo, in fi.] uide Deci. consil. 191. columm. 4. Alexan. consil. 78. in 3.

In glo. 1. in princ. uide Rot. 276. in nouis. & 439.

In gloss. praedo, uers. & hoc verum est. Deci. in ca. cum non ab homine, col. 2. allegat istam glos. ad hoc, quod non ualet argumentum de maiori ad minus in diuersa specie, sed illam sequitur in §. de adulterijs, colum. 8. ver. successiuè eo. tit. ubi ponit quod etiam in odiosis procedit argumentum a maiori. & ad text. in uers. praedo. uide Fely. c. quae in ecclesiarum, de constit. col. 5. vers. not. 2.

Cap. Cum venissent.

In tex. in fin. in uers. nomine, uide Rot. 150. in nouiss.

In glo. annuam, uers. pensionis, in princ. uide Abb. cap. bonae, colum. 4. de appellat.

In gl. cuius, in princ. idem probare uidetur tex. in c. ex parte, 2. de rescrip. ubi Doct.

Cap. Ex conquestione.

In gl. ante, uer. instanter, circa fi.] uide Fely. cap. exceptionem, col. 6. de excep.

In glos. post act. in c. ueniens, in 8. col. uer. pro ista, multum commêdat istam gl. ubi multa allegat quae conferunt ad declarationem, ibi uide, & ad hoc Dec. etiam plura adducit in c. ex parte, 2. in 4. not. uersic. 5. fallit, de offi. deleg. & Abb. in c. inter ceteros, de re iudi. & in c. pastoralis, col. 4. de accusat. & quod in notorijs receda tur a regulis iuris, uide Dec. in c. sollicitudinem, in 5. no. de appel. & Fely. c. cum dilectus, col. 4. fallen. 21. de fide instrum. Alexan. consil. 77. col. 3. in 3. & consi. 105. in 5. uol.

Cap. Olim causam.

In text. ver. pro se, & alijs, circa principium,] uide Abb. in ca. ueritatis, de iure ur. in fi.

In glo. restitutione, uide Dec. consil. 162. col. fi.

In gl. excessistis, quando quis puniatur de excessu, uide per Alexand. consil. 76. in prin. & consil. 109. col. 3. eod. uol.

Cap. Litteras in tex.

In text. post med. & prope finem, in uer. quod si, in uerbo recessit.] & cui incumbat onus probandi, quod sine causa recessit. uide Alex. consil. 101. in fi. in 2. uol. & aliqua in consi. 78. col. 1. in 5. uol.

In gl. 1. in prin. uide ad hoc Dec. in cap. proposuisti. in 1. not. de probat. Abb. in cap. Albericus, in 1. not. de testibus.

In gloss. diuertit. uer. pactum, uel compositio, circa med.] uide Deci. consil. 140.

In gloss. incontinenti, uer. qui dicunt, uide Fely. ca. exceptionem, col. 12. de except.

In glo. sufficiens, uer. satisdatio. in fin. de ista satisdatione, uel cautione, uide Calder. consil. 21. incip. monachus, in titu. de regularibus, & uide Fely. in cap. Apostolicae, colum. 2. de excep.

Cap. Cum ad sedem.

In fi. sum.] Rot. 438. in tex. uersic. nos prioris, uide Felyn. ca. inter ceteros, col. 3. de re iudic.

Ibidem, uers. praesumetur. circa fi. an appellatio tollat talem praesumptionem, uide Deci. in rub. de appel. in 5. col.

Ibidem, in fin. uer. cassantes, etiam lite non contestata, ut tenet Ro. 740. in nouiss.

In gloss. cum pertinentijs. uers. in fi. uide Dec. c. 1. colum. 26. in fi. & seq. uersi. ista solutio. in fin. de probatio.

idem in appellatione tenet Perus. in c. de priore, de app.

In glos. dicta, an autem notorium sit species probationis, uide Deci. in rubr. de probat. col. 3. in fin. qui tenet quod non, contra Bil.

In glo. interdictum, in princ. uide Dec. consil. 125. col. 1.

Ibidem, uer. sed nonne, uide Alex. consi. 1. col. 3. in 3.

Ibidem, uersic. sed hoc non est uerum, uide Alexand. consil. 84. colum. 2. in princip.

Ibidem, uersicu. & nota. uide Alexand. consil. 81. in 3. & 99. in prin.

Ibidem. uersi. diffinitiua, circa fin. & quid sit diffinitiua, uide allegata per Dec. in c. consultationibus, col. 4. uers. 4. de offic. deleg.

Cap. Pisanis.

In text. uers. plenè.] uide Rot. 319. in nouiss.

Ibidem, uers. sicut, nota secundum Anto. de But. hic, quod dictio, sicut, denotat similem in qualitate, & substantia.

In gloss. fuit, circa med. Not. quod propter confessionem factam in iudicio sustinetur iudicium quamuis nullum, de quo Perus. in cap. dilecto col. 3. de app.

De Dolo, & contumacia.

Cap. Causam.

In tex. uersi. procuratorem non.] uide Rot. 16. in nouiss.

In gl. ad domum, uide quando liceat citare aliquem ad domum, per Dec. in cap. gratum, in 2. not. de offi. deleg.

Cap. Finem.

in glo. etsi soluendo, in prin.] uide latè Doct. in capit. reprehensibilis, de appella.

in glo. expensas, circa fin. uer. iure actionis, uide Abb. c. sepè, col. pen. de appel. qui tenet contrarium.

Cap. Cum dilecti.

in uer. praeterea.] uide Fely. in ca. ex parte, colum. 13, uer. restringitur, de rescrip.

ibidem, uer. si enim.] nûquid terminus duplicetur, uide Deci. c. ex ratione, col. 9. de appel.

in gl. 1. uer. item aliud, uide Mod. in c. cum M. col. 4. de constit.

in gl. sub hac, uide Abba. in cap. licet, no. 9. de probat.

Cap. Veritatis.

In text. circa finem, ante uers. tandem, uer. ab omni officio.] uide Abb. in c. pastoralis, colum. penult. de appellatio.

in gl. probatum, circa principium, uers. nunquam.] quando procedatur contra absentem lite non contestata, uide Rom. sing. 405.

in gloss. defendendo, uersicul. sed hoc uerum est.]. uide Rot. 420. in nouiss.

De

De eo qui mitt. in possessione.

Cap. Cum venißent.

In text. ver. consuetudine.] uide Rocch um in tract. consuetudinis, uersi. 6. quæritur, colum. 2.

Ibidem, in fi. necessarias, uide Roma. in singul. 408. & seq.

In glo. obtulit, uer. sed contra. not. quod non renunciatur appellarioni si actus non fuit approbatus, uide Dec. in c. gratum, 4. no. de offi. deleg. Ias. l. postquam lit. in 3. no. C. de pac. & nota, quòd non obstante renunciatione appellationis, attētata post appellationem, sunt nulla ipso iure, de quo latè Perus. in c. consuluit, 2. in fi. de app. Rot. decis. 15. de app. in nouiss. Fely. c. Capitulum, col. 13. uersic. confirmatur, de rescrip.

Ibidem, uer. statim licuit.] vide Abba. in cap. consanguinei, colum. 3. de re iud.

Vt lite pendente nihil innouetur. Rubr.

Cap A memoria nostra.

Limita istam rub. vt per Alexand. consil. 105. colum. fi. in 3. uol.

In text. uer. de iur. in fin.] hoc est, priuilegio, de quo per Abba. in ca. licei, 2. not. de proba. vbi uide per Dec. qui ibi latè declarat.

Cap. Ecclesia S. Mariæ. il 2.

In glo. successerunt, vers. & est hic argumentum quod res quæ succedit in locum alterius eo. iure censetur.] limita istam regulam notabiliter, vt per Deci in ca. si pro debilitate, in 2. not. de offic. deleg. & amplia, vt per eum consi. 190. col. 3.

Cap. Dilectus.

In gloss. 1.] non valet rescriptum non faciens mentionem de lite iam coram inchoata, de quo latè Deci. in ca. vt debitus, col. 5. de app. & vtrum valeat priuilegium impetratum lite pendente, uide eundem in ca. 1. in 1. not. de confirmatione vtili. Ægid. quæst. 102.

De confessis.

Cap. Cum super.

In text. verbo. obligationem.] vide Dec. cons. 113. In gl. 1. ver. quia illud, in princ. hoc non habet locum in Papa, ut dicit Abba. in cap. tam litteris, de testibus.

Ibidem, uer. de quo non agitur.] circa fin. vide Abb. c. at si clerici, col. 12. in 1. addit. de iudici.

Cap Ex parte.

In text. prope finem, vers. per errorem, aliter probat.] uide Dec. consil. 146. col. 11.

In gloss. 1. versicu. suo iudice, post princ. secus coram arbitro. ita Alex. consi. 13. nu. 11. in princip. & 80 in 2. volum.

Ibidem, vers. item si aduersarius, & quod acceptet. uide Alexan. consi. 19. in 1. col. in 4. vol.

De Probationibus.

Cap. Ex litteris.

In glos. vices duorum.] quod dicit glos. hic in princ. de sorte, uidetur in contrarium facere quod not. Dec. ca. licet, in glos. possidetis, in pen. col. in fi. inf. eod. tit.

Ibidem ver. uel refert, cir. fin. non tamē per se, animus præsumitur mutatus, licet quis personam duorum sustineat. vt Aret. probat. in ca. insuper. col. 2. inf. de testibus.

In gloss. in liberali. vers. matrimoniali.] uide Alexand. consil. 152. colum. 1. in 5.

Ibidem circa finem, vers. & in dote.] & de dote tenet Ias. in l. 1. pen. char. col. 3. sol. matr.

Cap. In præsentia.

In gloss. dubium, vers. & est arg. quod verbū testis in dubio pro reo, & contra producentem interpretatur.] hoc tamē limita quando dictis suis visis verbum suum dubium potest declarari. Fely. ca. cuncta, col. 2. in prin. de testibus, ubi uide ad declarationem, glo. in 1. & 3. col. subseq. Ias. l. fructus, col. 4. solu. matri. Doct. cap. cum clamor, de testibus, & quid in libello, uide Rot. 179. in nouiss col. 2. In teste vide Alexan. consi. 152. col. 1. in 5. vol.

In gl. instituit. ver. sed quid si tradit, circa fin.] no. quod pia causa non est minus fauorabilis quam filij, & aliorum descendentium, præter legitimam, uide Alex. consil. 92. col. 2. & 7. in 3. uol. & quando substitutus excludat monasterium, uide Dec. consi. 55. in 2. uol. Alexan. consi. 21. in 2. & consil. 13. in 3. vol.

Cap Licet.

In tex. vers. examinare.] uide Rot. in 1. decis. de testibus in nouiss. quæ tenet quod sufficiat iurare in termino mensis, licet nō fuerint testes examinati.

In vers. expressis, uide Abb. in c. licet, in fi. de testibus.

Ibidem, ver. & citra. Rot. 259. in nouiss. & 316.

In gl. maliam, uide Fely. c. de cetero, in 4. col. de re iud.

In glos. titulum, in fi. vers. ad tempus, uide Alex. consi. 54. col. 2. & consil. 58. col. 1. in 5. uol.

Cap. Per tuas.

In gl. infirmare.] amplia istam regulam, ut per Mars. sing. 12. & limita, ut per Abb. in cap. litteras, in fi. de præsump.

In gl. consobrinus, uers. prę sumptiuè.] consanguinitas autem non potest directè per instrumenta probari, ut not. Abb. in c. series, in 2. col. infra de testibus.

Cap. Quoniam.

In text. uer. conscribant, &c.] not. quòd licet statutum dicat, quòd valeat petitio facta sine scriptis, ipsa tamen petitio est per Notarium scribenda, & ponenda in actis. ita tenet Alex. consil. 66. col. 3. in princ. & nota quod acta non probantur testibus, ubi notarij copia haberi potest. Ale. consil. 74. col. 4. in prin.

Ibidem uer. loca. uide Fely. in ca. 1. col. 3. de fide instrum.

Gl. recusationes, an præceptum iudicis sit necesse redigere in scriptis, uide Rot. de re iud. in 1. decis. in nouiss. quæ tenet quòd non. & Apostoli sunt de processu, uide Millis, in vers. processus, qui hoc tenet.

In glos. extraordinario.] iudicium inquisitionis est extraordinarium, de quo Dec. in rubr.

In gl. exceptiones, uer. in scriptis. uide Fely. in rub. de excep. col. 3.

Ibidem, vers. recusatio.] de ista recusatione, uide Aret. in cap. 1. infr. de accusa.

In glo. præsumatur, in fi.] uide Fely. in c. tenor, de re iud.

Cap. Cum causam.

In text. uer. per libros.] uide Deci. consil. 146. colum. 7. Ægid. Bell. conclusio. 70.

In glo. 1. uers. colum. circa fi.] uide Dec. consi. 135. col. 1.

In glos. adminicula, uer. multa iuuat.] uide Alex. cons. 10. in 4. uolu. & 150. vel 50. col. fi. in 5.

Cap Causam.

In text. uers. adhuc, circa fin. item uiros peritos, ut probat Aret. consil. 143. ex facto, in 4. dubio.

In gloss. mulieres, uers. malę famę, vide Abba. in capitul. 1. colum. 3. de excep.

Cap. Cum bona.

In tex. uersic. de contestatione, uide Abba. ca. cum causam, col. 11. de testibus.

In gl. alioquin, vers. iudicibus, circa fin. uide Abb. c. causam quæ, col. 2. de testib. qui tenet contrarium.

De Testibus.

Cap. Placuit.

In glo. idonei. fac. ratio, gl. quod si recipiantur testes omni exceptione maiores, quod non debeat probari illa qualitas, quare cum sit facti, inest & pręsumptiuè, ut Franc. Curt. dicit in consi. 55. & Fely. ca. cum Ioannes, de fide instrum.

Cap. 2.

In sum. uer. citatum, uide Dec. consil. 175. col. 2.

In text. uer. admonitio. limita. ut per Deci. consil. 54. colum. 2. uer. postremo.

In glo. noluerint uenire, uer. præsens, uide Deci. consil. 563. col. 7. ubi tenet quod quando non compareat, uidetur dedisse licentiam iudici de suscipiendo testes illo absente.

In

In gl. admonẽdus, limita regulã, ut per Rom. sing. 354.

Cap. 3.

In tex. vers. aliquid etiam minimum, vt tenet Dec. cons. 11. col. 3. & cons. 162. col. 2.

In gl. 1. idem in testibus ad pias causas, vide Dec. cons. 159. col. 1. Ale. cons. 99. col. 2. in 1.

Ibidem, ver. illud, vide Aret. in c. super his, il 2. col. 6. de accus. & Alexan. cons. 11 col. 2. in 1. Soc. cons. 54. col. 2. in 3. vol. Alex. cons. 24. col. 4. in 2. & consil. 113. in 4. & Dec. cons. 142. col. 1.

Cap. In omni negotio.

In tex. in princ. vers. ibi nota, vide Dec. cons. 142. col. 1.

In gl. vel trium, nec valet constitutio, quod stetur soli libro Hebræorum, Alex, cons. 3. col. si in 2.

Cap. Veniens.

In gl. illorum, vers. crimen exceptum, in prin. hoc est verum, quãdo simonia committatur in ordine, secus si in beneficio, vt hic, ita declarat hunc tex. Aret. in cap. 1. col. 2. de accus. in fi. & ideo non admittitur.

Ibidem, ver. nunquid per eum, in crimine vnus testis seu fama non probat, de quo vide Dec. in c. 1. col. pen. de appell. & consil. 133. col. 2. in fi. & consil. 163. col. 5. & fi. ubi hoc limitat, nam si adsint aliæ coniecturæ, & in consil. 175. col. fi. & ad glo. uide Alex. cons. 143. in 2. uol. col. 1. & cons. 66. col. fi. in 3. & qualiter probetur fama, consil. 70. col. 1. eod. uol. & quomodo probetur fama, consil. 24. in 4. & 116. in 5. uol.

Cap. De cetero.

In tex. an clericus in causa criminali sit idoneus testis contra laicũ, uide Alex. cõs. 85. in fi. in 2. uol. qui tenet quod non, nisi in subsidium.

Ibid. uers. laicos, amplia ut per Felyn. in c. 1. 1. not. in fi. de except. & uide Alex. cons. 64. col. penult. in primo uolum.

Cap. Cum tu fili.

In gl. nota quod testes debent cõcordari etiam per multiplicationem actuum. Felyn. cap. translato, col. 4. in gl. 2. item ut probet Alex. cõs. 24. col. 7. in 2. & 19. col. 1. in 4. & cons. 99. col. 2. in 5. uol.

Cap. Causam.

In gl. nouiter priuilegium impetratum super re litigiosa, non tenet, & quando lite pendente impetratus priuilegium non ualeat, uide Fel. in cap. 1. 12. col. uers. fallit 6. de rescr. Rot. 316. in nouiss.

Cap. Super eo.

In tex. uers. uel honore, uide Dec. cons. 107. in 1. col. in 2. uol.

In gl. 1. in causa matrimoniali pater & mater admittuntur in testes si sunt plures, & sufficiunt duo masculi, uel feminæ in probando matrimonio, Dec. cons. 63. col. 1. & ad dictum gl. hic uide ibi col. pen.

Ibidem, uer. uel modica, circa fin. uide Dec. in d. cons. 163. col. pen. & 107. in 2. uol. Alex. cons. 149. in 5. & 150. col. 3. eo. uol. & cons. seq. col. fi. & cons. 153. col. 3. & 154. colum. 1. eod. uolumine.

Cap. Licet uniuersis.

In tex. uer. conuersationis, uide Dec. cap. at si clerici, col. 21. de iudic. sed tamen.

In gl. duorum, an isti testes admittantur de iure naturali si sint infames, uide Abbat. & ibi Dec. in 11. colum. uer. successiue, in ca. dilecti, de iudic.

In gl. unius Junus tamẽ testis sufficit cum iuramento in renũciatione, ut Abb. tenet in ca. nomen, de iud. in not. & in not. casu quem refert Hypp. singul. 112. & Rom. sing. 356. Abb. cap. super e. col. 3. in princ. sup. eod.

Ibid. uers. non facit probationem Rom. sing. 616. alias 621.

Cap. In literis.

In gl. de familia, uers. soli domestici, & not. quod testes domestici sint admittendi ad probandam innocentiam. Alex. cons. 5. col. 3. in princ. & numerus domesticorum probat, ut ibi per eum, & de consanguineo, & quid de Amico. Alex. cons. 18. col. 3. in princ. & de colono, uide Alexan. cons. 32. col. 2. in prin. & de pedissequa, uide eund. consil. 35. eo. uolum. & quod appellatione domesticorũ ueniunt consanguinei, cons. 24. colum. 10. in 2. uolum. & de mercenario diurno & colono, uide Alexan. consil. 90. colum. fi. in 4. uol. & consil. 112. colum. pen. eod. uol. & in amico & subdito consil. 88. col. 3. in 5. Cautelam quomodo possint omnes isti testari, uide per Cæpoll. caut. 217. & de famulo, & paupere. Alex. cons. 148. col. 2. & 150. col. 5. & in amico, cons. 154. col. 3. eo. uol.

Ibidem, uers. dominicæ potestatis, Dec. consil. 133. col. 3. & consilio 163. col. 10. ubi loquitur de domesticis, & quis dicatur domesticus, Alexand. cons. 68. col. 2. in 1.

In gloss. probatæ essent uitæ, uer. præcipue, uide Dec. cons. 163. col. 5.

Cap. Cum uenisset.

In gl. postea egerit, uer. contradico, fac. capitulum fi. in §. officium, de off. del. & si delegatus ignoret, expirat iurisdictio, ut per Imol. in c. ceterum, col. 5. inf. de rescr.

Cap. Series.

In tex. in fi. uers. recipere cum iuramento illius qui producit de quo uide Hypp. sing. 128.

In gl. instrumentum, in princ. uide Dec. cons. 118. col. 2. in 2. uol.

Cap. Praeterea.

In tex. circa fi. uers. aptiora, in fi. uide Dec. c. licet not. 11. de probat.

In gl. 1. no. quod uerbum, scire, compatitur cum credere. Ita Aretin. allegat istum tex. in c. quoties, in 2. col. inf. eod.

In gl. auditũ, uers. loco probationis, post princ. uide Dec. in rub. de prob. col. 19. Alex. cons. 53. in 2. uol.

Cap. Præsentium.

Nota, quod licet satis sit obiicere crimina in genere, secus ubi statutũ diceret, omnia & singula, quare tũc requiritur specificatio indiuidua, ut de Fel. in c. si cautio, col. 11. de fide instr. in 10. limit.

Ibid. uers. firmauerit, uide Dec. cõsil. 189. col. 6. in fi.

ibid. uers. nisi forsan, uide Alex. cons. 152. col. 5. in 5. uol.

ibid. in fi. uers. non credatur, uide Rom. sing. 687.

in gl. iuramento, nec sufficit se esse paratum iurare, Alex. cons. 118. in 8. col. in 2. uol.

Cap. In nostra præsentia.

In gl. 1. uer. si vnus, in princ. vide Alexand. consil. 15. in 4. & cons. 154. col. 3. in 5.

Ibidem, uers. si vero, vers. quod nõ valent, vide de hoc Dec. in c. licet, de prob. nu. 9. & 11.

Ibidem, vers. sint pares, limita ut per gl. 81. d. c. clerici.

Cap. Tam literis.

In gl. fuisse, ver. nota ergo, vide Dec. in c. 3. loco, in 3. not. de prob.

In tex. circa fi. uers. denuncietis, sine monitione, ita Abb. in c. reprehensibilis, in 1. not. de appel.

Cap. Cum olim.

In tex. ver. procuratoribus earũ, vide Dec. c. ex parte, col. 2. inf. de app. & cons. 146. col. 7.

In gl. per exceptionẽ, circa med. quilibet potest agere pro ecclesia, ẽt aliis inuitis, & sine mandato, vt tenet Rota 734. in nouiss.

In gl. sententiam recepturæ, ver. de diffinitiua, circa princ. vide Alex. cons. 50. col. 1. in 2. uol.

Cap. Significauerunt nobis.

In gl. liquere, ver. non uidetur ex hoc, no. quod acta non faciunt notorium nisi post conclusionem in cã de quo uide Dec. in c. 11. in 4. not. in 11. col. de prob. Rom. sing. 352.

In gl. recursum, vers. iudiciũ proprietatis, circa princ. uide Rot. 405. in nouiss.

Cap. Causam quæ inter.

In glo. specie, ver. suspectus, vide Alex. cons. 90. col. 11. in 4. uol.

In gl. uoluerint, vers. sed si quis, ad hoc quod attendatur secundũ dictum, uide Abb. in c. per tuas, in ult. col. uer. 3. uide, de prob. ubi Dec. hoc limitat tribus modis.

Ibid. in fi. uide Alex. cons. 82. in ult. col. in 3. uol.

Cap. Veniens ad Apostolicam.

In tex. uer. ad cautelam, circa fin. uide Abb. in cap. Apostolicæ, in 1. not. de except.

In gl. incontinenti, uide Rot. 280. in nouiss.

In gl. pars, uer. sed si illi, uide Abbat. in c. 1. in 3. not. in fi de mutuis petit. Rot. 456. in nouiss.

In gl. canonicos, circa princ. ver. & sic quæ domi. amplia istud dictũ, vt etiam in casibus, in quibus testes omni exceptione maiores requirũtur.

tur, vt isti tales de collegio admittantur, ita ponderat Dec. tex. in cap. Tertio loco, in vlt. not. sup. de probat. & intellige, vt per eum cons. 133. col. fi. & Soc. consil. 54. col. 11. in 3. Alex. cons. 61. col. pen. in princ. & 24. col. 111. in 2. vol. & col. seq. & vbi probatio est difficilis sufficiunt coniecturæ. Alex. cons. 53. in 2. & intellige, ut per Dec. consil. 107. in 11. col. in 2. vol. & uide Alex. cons. 113. col. 111. in 4. & cons. 152. vel 52. col. 4. in 5. & cons. 156. col. 1. eo. vol.

Cap. Licet ex quadam.

In tex. ver. de auditu, vide Alex. consil. 82. col. 11. in princ. Dec. consil. 318. in 2.

Ibidem, ver. proprio iuramento, vide ad istum tex. Rom. in sing. 8. in: a char.

In gl. de auditu, in princ. dic idem de credulitate, vt per Abb. c. quoties, in col. 5. eo. an vero faciat indicium, vide Rom. sing. 339.

In gl. gradus, vers. Io. dixit, ad hoc vide in simili Dec. in cap. licet, nono. not. 1. vers. de probat.

Cap. Cum clamor.

In fi. sum. vide Alex. cons. 122. col. 1. vel 11. in fi. in 2. vol.

In glos. confuse, vers. dicas, vide Alex. cons. 147. col. fi. in 2. vol.

Cap. Testimonium.

In glo. emendatus, vers. sequatur infamia, circa med. Alex. consil. 132. col. 3. in 5. vol.

In gl. opinio, circa fi. ver. repulsus, vide Abb. c. at si clerici, col. 10. in 1. add. de iud. ubi Dec.

In gl. in hoc, in princ. limita, ut per Hypp. sing. 109.

Ibidem, uers. sacerdotem, circa princ. Alex. consil. 152. colum. 4. in quinto uol.

Ibidem, uers. unde si seruus, circa fi. uide Fel. in c. cum dilectus, in 6. col. de excep.

De testibus cogendis.

Cap. Venerabilis.

Ad tex. uide Dec. consil. 189. col. 6. in prin. ubi dicit procedere quando alias ueritas haberi non potest, & uide ibi in 5. col. quando socij criminis admittantur, & uide Alex. consil. 64. col. pen. in princ. & consil. 69. col. fi. in secundo, & 89. in tertio, & 152. col. 4. in 5. ubi dicit de testib. quod admittuntur in subsidium, & uide Dec. cons. 341. col. 1.

In gl. 1. in princ. uide Alex. consil. 111. col. fi. in 1. uol.

De Fide instrument.

Cap. Si scripturam.

In tex. in primis uerbis. & ista est probatio probata, ut dicit Soc. cons. 59. col. 11. in 3.

Cap. Inter dilectos.

In uersic. porro, uersic. nocumentum, uide Aretin. in cap. 11. in primo not. de test.

In gl. pertinere, de hoc uerbo, uide adducta per Ias. in l. licet, C. de pact. in ultimo not. col. 4. & in l. centurio col. pen. de uulg. Dec. c. bonæ, in pri. de app. Bar. cons. 25.

In gl. consumptum, uide Fel. in c. ceterum, colum. 4. in fi. 4. extensionis de rescr.

In gl. indictionis, uer. est enim indictio an sit de substantia in instrumento, uide Alex. in consil. 66. columna 11. in primo uolu. qui tenet, quod sic.

In gl. petitionis, uers. quod responsum, in princip. uide Alex. consilio 84. in fi. in primo Dec. consil. 10. columna 4. & 11. col. 5. & 33. in 1. & cons. 137. col. 4. & 142. col. 4. Alexan. cons. 75. col. 3. in 5.

In gloss. quo magis, in princip. & ne contradicat, ita allegat Dec. cons. 190. col. 4.

Cap. Cum dilectus.

In gl. conclusum. No. ex gl. quod conclusio in causa, & renũciatio probationum æquiparantur, de quo per Alex. in Auth. iubemus, C. de iudic. & differentiam ponit Abb. cap. pastoralis, columna 11. de causa poss. & prop. de materia ui. Dec. in cap. 1. 4. not. in 1. lect. de iudic. & uide Abb. c. series, 11. col. de testibus, ubi ponit alium intellectum ad tex. & Ias. in repetitione l. admonendi. char. 7. & seq. de iureiur. uide Dec. capit. licet, col. 12. uersic. 45. casus, de probat. Felyn. cap. pastoralis, col. 3. de excep. & col. 7. & per Rot. 5. in nouiss. & 165. Aegid. q. 745.

Ibidem, uers. renunciatum de iure quod superuenit post conclusum in causa, uide Alexan. consilio 150. col. pen. in 5. uol. & No. quod terminus datus ad probandum, & probationẽ habendam per omne genus probationis, habet uim conclusionis in causa, Dec. c. licet, col. 17. uers. 5. & ultimus, de prob. Alex. cons. 101. in secundo, & no. quod post conclusũ in causa iudex potest ex officio etiã deferre iuramentum in supplementum probationis, uide Alex. consil. 53. col. fi. in princ. & probatio, quæ fit per inspectationem oculorũ, nunquam intelligitur exclusa, cons. 116. in primo, & uide Felyn. in c. super literis, col. 12. uers. ad sextam, de rescr. & ad fundandum intentionẽ potest iudex interrogare Alex. consil. 42. in fi. in 4.

Cap. Si cautio.

In tex. uers. proponis, uide Roma. sing. 394. & Alex. consil. 4. in primo uolum.

In gl. indeterminate, in fi. uide Alex. cons. 159. in 2. uol.

In gl. sed si causam, uers. confiteatur se, circa fi. quid si sit geminata, uide Ias. in l. 1. col. 4. C. de pact. & ad gl. uide Alex. cons. 180. in causa, in 2. col. in 2. uol.

De Præsumptionibus.

Cap. Nonne.

In tex. uer. illata, uide Alex. cons. 75. in 3. col. in 5. uol.

In gl. tacendo, uers. de alio concedere, c. fi. limita, ut per gl. in Cle. 1. uers. præsidentes, de rescr. ubi Imo.

Cap. Mandata.

In tex. uersic. Siciliæ, nota, quod idem ius habet in Sardinia, c. si diligenti, de præscr.

Cap. Quosdam.

In sum. in fi. uide Fel. in c. in literis, in col. 2. in f. e.

In gl. 1. limita, ut per Alex. consil. 71. col. pen. in fi. in 1. uol.

Cap. Quare uerisimile.

In sum. in fi. uide Dec. consil. 94. col. 2.

In tex. quid dicatur uerisimile, uide Docto. in cap. bonæ, in fine, de appell.

Cap. Illud.

In sum. in fi. uide Rom. sing. 446.

In tex. uers. dubietate, circa fi. uide Decius consilio 107. col. fin. in secundo.

In glo. uxore, in fi. uersic. non præsumit, secus quo ad filios, uide Dec. consil. 153. col. 2. & consil. 163. columna 2.

Cap. Literis fraternitatis.

In tex. uers. lecto uincentem, uide Alexand. consilio 150. col. 3. in tertio uolum.

In glo. credebat, uers. sufficit ergo, & sic limita tex. in c. cum in iuuentute. de pur. canon. & l. si adulterij, C. de adult.

Cap. Literas uestras.

In tex. uers. in fratrem, circa med. uide Dec. cons. 142. col. 1.

In glo. de fratre, uers. si enim frater, quid de consanguineis, uide Alex. cons. 5. in 3. col. in 1.

In gl. purgando, uers. & ipse fratrem, cap. fi. uide Abb. cap. in literis, col. 2. de testibus.

In gl. uel si melius, & quod præsumptio tollat aliam præsumptionem, uide Dec. c. quoniã, col. 5. uers. successiue, de offi. del.

De iureiurando.

Cap. Si vero aliquis.

In tex. uers. a pluribus præ. dic quod idẽ potest Episcopus, ut tenet Abb. c. 1. col. 111. sup. eo.

In gl. salutis uestrum, contra salutem etiam uitæ temporalis directẽ non est seruandum, nec tunc citatus debet comparere, uide Abb. in ca. ex transmissa, col. 11. de præscr.

In gl. prõptum, uers. communior, nota quod iuramentum metu extortum est obligatorium, cons. 38. in tertio uol.

Cap. Ex rescripto.

In glossa prima, in princ. uide Rom. sing. 499.

In gl. & uxorem, circa princ. uers. Velleiani, uide Alex. cons. 27. col. 11. in princ. Dec. cons. 350. col. 1.

I gl. in iubeatis, &c. & quod isti nõ incidant.

incidant in periuriū quando per eos non stetit, uide Aret.cons.142.ex facto Ias.d.l.stipulatio ista, de verb.oblig. & de materia tradita uide Fel. in ultima colum.uide Dec.cons.11.col.fi. Soc. consil. 253. col. pen. Dec. consil. 18.col.5.in princ. uers.ult.

Cap. Querelam.

In tex.uers. sacramento firm. secus si fide tantum,ita Rot. de pact.in prima,in nouiss.

In glo.remouentes:in princ.an ipso iure,uel per sententiam, uide Dec. in c.cū non ab homine.in no.de iudi.

Ibid.uersic. nunciationis, capitulo fi.de querela qualiter accipiatur, uide Ias.in l.si ab arbitro, in fin.ff. qui satisd.cog.

Cap. Verum in ea.

In glo.absoluerint 1.no. quod absolutio requiritur in iuramento metu extorto, idem glo.in capitulo si uero. sup. eod. idem Petr. de Anch. consil. 383.incip.retento ordine, col.2. Cast. l.pactum quod dotali, col. 11. C. de coll.Ang.in l.si.C.qui satisd.cog.Dec. in cap.ad hæc.in secundo not.de app. & cons.168.col.111. Abb. c. Si uero, col.pen. sup.eod.

Cap. Breui sciscitatus.

In glo.prima,in princip. No. quod pœna apposita in periurio,non habet locum cessante dolo, ita tenet Fely.c. 1.col.13.uers.secundus casus, sup.eod & uide Alex.cons. 92. col. pen.in 1. uol.Fely. cap.ex parte,1.colum.14.§, restringere,uers.secundus casus,de rescri.& omnis causa etiam illegitima excusat a dolo. Alex. cons.212. uersi, col.3. in secundo, & in libello dolus non est allegandus, vbi actus est de natura sua malus Felyn. cap. cognoscentes,colum.11.de constitut.

Cap. Quanto personam.

In glo prima, vers. quid autem de pœna capitali, de qua hic per Doct. uide Ias.in l.diuortio, no.vltimo,sol. matr.& in l.transigere,colum.3.C.de transact. & an aurifex possit cudere monetā in domo, uide in tract.Fabia de monte,de empt.& uendi colum.5.

In glo.absolui,uer.7.dicit,quod ex causa uide Alexan.cons.38.col.171.in tertio.

Ibidem,uers.ubi uero no.quæ sunt de iure naturali Papa mutare non potest, uide glo.in cap. non est in fi.de uoto.

Cap Venientes.

In glo.ius superioris, uide Doct.in d.c.constitutis, de rescr. Dec.c. cum parati,col.3.de app.& c. ad hoc,in secundo,eo.tit.limita, ut per Fely.cap. quæ in ecclesiarum, col. 13.uers.sed caue,de constitut.

In gl.restituas.uer.unde patet,circa med.uide Dec.in consil.200.

Cap Ad nostram primo.

In glo.tex uers.publicæ, uide Rot. 444.in nouissimis.

In glos.repeteret. uersic.si iurauit, in princ.quid autem si remisit, uide Rodulph. tract. de usur. in quæst. 8. ubi tenet,quod non potest repellere.

In glo.ad testimonium.No. tamen quod ubi specialiter sciri potest,quod unius specialiter interest,tūc ille semper est citandus in specie,non peredictum Fel.c.cū inter.col.10. de excep. Ale.cons.83.col.111.in 2.uol.

Cap. Ad nostram secundo.

In gl.obseruandus. uers.alias, circa principiū, uide Ab.c.cum olim.col.6. de re iud Fely. ap. causam quæ,col. 1.de rescr.& tamē in notorijs requiritur saltem citatio, ita tenet Perus. in c.reprehensibilis, in secundo not. de app.

Ibidem,uer.& facta sibi fide,& isti testes non possunt deponere etiam parte non citata, de quo per Abb. in capitulo 2. in tertia columna supra de testibus.

In glo.requiritur,uers.sed certe ordo iudiciarius potest seruari in notorijs Fely.cap.causam quę de rescr,colum.1.

Cap Quintaualis.

In glos.exheredaret, uersicu.causæ uero, sed quid si maiorem inferat, quam istæ sint, idem dicendū est secundū Ang.in l.lex Cornelia in prin. ff.de iniur. rup. & irr. test. sequitur. Hypp.in sing 78.

Cap. Etsi Christus.

In tex. circa fi. uers.deficientibus, uide ad istū tex.Dec. in cap. tertio loco, col. 5. uers.in gl. 11. sup.de prob. Aret.consilio 98.columna 6. in secundo uolumine.

In glo.non.not.rationem, uide per Corsett. in repetitione capit. grandi, colum.11. de suppl.negl.in 6.

In glo.seruandum,uers.sicut iudex, uide ad hoc Dec.l.c.consuluit, col.pen. in glo.ex tunc,de officio deleg.

Cap Ex litteris uestris.

In gl.ueritate,uers.quare causa usurarum,circa princip.uide Abb.in capitulo cum sit, columna quinta de for. compet.

Ibidem, uers.quare æque, licet confessio de credulitate admittatur, non tamen probatio est, uide glo.& Doct. in l.testium, C. de testibus, quod declara, ut per Deci.in rubr.de probat.in colum.13.uers.& retenta.

Cap. Mulieri.

In glo.prima, & quod in causa matrimoniali non deferatur iuramentū, uide quæ ad hoc allegat Dec. in capit. si pro debilitate, in tertio not.de officio delega. & in consilio 133. in columna 11. & in consilio 163.columna quinta.

Cap. Clericus qui.

In tex.uers.obseruantia,circa fin.uide ad hoc, an iuramētum extendatur. Dec. in c.de causis, in 5.colum.de offi. deleg Ias.l. Gallus.§.idem credēdum, col.3.de lib. & posthum.

Cap. Iuramentum.

In text.circa fin.uers.reo. Dic etiam criginario, ut tenet Dec.consil.43.columna prima.

Ibidem,uer.deferendum,uide Abb. cap.in nostra,col.111.de testibus.

De Exceptionibus.

Cap. Denique.

IN text.uersic.confessi,uide ad istum tex.Fel.c.causam quæ primo, col.6. uers.sed contra istam,de testibus.

In glos. exhibenda, in princ.uersic. statim immo uidetur usque ad sententiam, ut hic dicitur,nisi terminus constitutus sit,& quòd etiam post sententiam crimen opp. possit in uno casu tenet Are.in c.licut, circa med.de testib.

In gloss.per sententiam, uersic.post appellationem, circa fin. contra istam glo.tenet Aret.cap.ex parte A.colum. pen. de testibus, quòd protestatio in causa principali non trahatur ad causam appellationis.

In glo.innocentes,uers.littera ista. Dec. hic reprobat istam expositionem glossa, & ostendit limitationem hanc non applicandam dicto superiori, & ad glo.hic uide omnino Aret.in capit. fraternitatis,colum.6.de testibus,uersic.illud etiam.

In glossa pœna, in fin. uide Abb.in capit.11.colum.111.de præsumpt.

In gloss.contingere, in fin. an uero hoc modo per uiam exceptionis, iudex laicus possit cognoscere de crimine clerici, uide Abb.capit.at si clerici, colum.6. circa fin. de iudic. ubi tenet quòd non.

Cap. Pastoralis.

In text.uers. nullatenus, uide Abb. in c.cum dilectus,col.2.de fide instrumentorum.Rot.300.in nouiss.

Ibidem in fin.uersic.peruenisse, nec sufficere offerre iurare Alexan. consil. 118.colum.3.in secundo, & not.quòd si iudex admiserit aliquem ad probandum, sub conditione ista, si iurauerit ad eius notitiam de nouo peruenisse, non sufficit probare, nisi etiam probetur,quòd ita sit.Felyn.capit.ex parte, columna 4.uersicu. clausula,si preces,de rescrip.

In glo.de nouo, versic.post lit.contest. circa principium, uide Alexand. consil. 100.in 5.uolum. colum.3.

In gl.prima est monitus, uers.iuramentum est, circa principium, uide Abb.c.ex ratione, quæstion.4. de app. in fin.

Ibidem,uers.non uidetur,uide Aret. in cap. 1.colum.2. de accus.qui tenet cum glo.limitando tamen.

Cap. Cum inter.

In sum.uers.excipere, non tamen super exceptione deponere,ita Abb.in c. tamen litteris, in fin.de testibus,& an possit defendere se, & consortem, uide Fely.c.cum.M.colum.6. uers. quarto limita,de constit.

In glo.remedium, in fi.& an possit petere restitutionem in integrum, ad appellandum.Rot.453.in nouiss.

Cap. Cum venerabilis.

In glo.bonæ fidei, versic.& quæ de æstimato, circa principiū, ista copula (&)hic locum non hēt,quare absolute actio præscriptis uerbis non est bonæ fidei,sed illa tantum quæ de æstimato. & permutatione datur,vt not. glossa

in §.actionū,ver.permutatione, Insti. de act. & hic no. per Dec.

Ibidem,uers.sed in contractibus bo. fid, circa med.Bal.in c.1.in vltima col. de plus petit. dicit,quod de iure canonico omnes actiones sũt bonæ fidei,ui de Ias.in l.posteaquam. C. de pact.

In glo.loco,in fi.uide Feder.in tract. permutationum.quæst.9.

In glo.confessus, in princip.uide tamen causarum, ubi excipiens videtur fateri intentionem aduersarii, sed non quo ad plenum præiudicium,in Auth. si dicat.C.de testibus,ubi Bal. hoc no. in princip.sequitur Aret.in cap.ex par te A. columna sexta uersic.tu vero, de testibus.

In glo.licet,uers.posset quis,uide in simili questione Abb. in c.accepimus, col.11.de fid. instrum.

In glo.comperta,uide ad istam glo. Dec.in c.licet,col.10.de probat.

Cap. Significauerunt nobis.

In glo.absoluit,uers.& sic ab eadem sententia,circa fi.uide Dec.de hoc, in cap.si duobus,in col.pen.de app.in fi. & Rot.353.in nouiss.

In glo.defensio, uers.& si transiret, circa med.& no. quod in his tantum casibus licet excommunicato appellare in quibus res transiret in iudicatum, & damnum esset irreparabile alias non, ita dicunt Doct. in l. de pupillo,§.fi.ff.de no.ope.nunciatione.

Cap. Exceptionem excommunicat.

In glo.prima, uers.exceptio vero pe rëmptoria,circa med. & in casib. quos not.gloss.fin.l.1.C.de iur.& fac.ignor. & glo.in l.eos.§.appellantur.

In glo.condemnandus,uers.sed per Deci.uide Imo.in c. super his, & ibi Aret.columna 5. versicu. adiungit, de accusat.

De Præscriptionibus.

Cap. Ad audientiam.

IN tex. uers.concessisse in princip.ui de Fely.c.cum venerabilis, col.1.de except.

Ibidem uers. nec credentes. circa fi. quod pro eo præsumatur,uide Deci.in capitu. quoniam contra, de probat. in 8. not.

In glo.libr.uers.publicum testimonium talis tamen scriptura,ex archiuo sumpta, non facit fidem extra territorium Alexan.consilio 138. colum.3.in primo, & consilio 23. columna 2. in 5.uolumine.

In glo.principaliter, circa med.præ scriptio contra exemptum non præiudicat Rot. ecclesiæ uide Abb.in cap. cum venissent,de iudic.

In glo.centenaria, idem in Camera principis tenet Alex.84.in 1.uol.

Cap. Si diligenti.

In glo.bona fides:No.unũ,quod ubi cunque dicitur,quod bona fides præsu mitur,intelligitur si allegetur,alias illa præsumptio nihil relevat, uide Fely. in cap.afferte in 11.not. supra de præsumpt. Alexan.consil.76.colum.fin.in 2.uolumine.

Ibidem in fin. uersic. conscientiam dubiam, uide in l.quamdiu. C.qui admit.ad bon.poss.

De sententia, & re iudic.

Cap. Inter ceteras.

IN glo.manifesta, qualiter error in sententia dicatur notorius, uide Perus.cap.dilecto,in tertia quęst.uers. secundo aduerte, de app.quem allegat Deci.in capit. quoniam, colum.21.de probat.versi. secundus casus, ubi facit differentiam, an error sit notorius,uel manifestus, & uide Alexan.consil.77. in tertio volumine.

Cap. Cum olim.

In glo.circumuentus, in principio. Dic idem in contractu facto à principe, ut tenet Dec. in cons.80. in secundo uolumine, & in consilio 89.in fin. eod.volumine.

Ibidem,uers.sed queritur,an autem quis teneatur citare, in impetratione gratiæ illos quibus præiudicium infertur, uide Deci.consilio 191. colum. 3.qui tenet, quòd non.

In glo.absenti, uersic.quare, de electione,uide glo.in capit.1.uers.absentia, de elect.in sexta & quando ualeat sententia sine citatione, uide Roman. singul.664.

Ibidem,in fin.vide Abb.cap.causam quæ,de rescrip.in primo no.ubi etiam Felyn. in uersicu.sicut credimus, circa med. Not.quòd credere habet se ad scire,& uide Abb.in cap.quotiens, in vltima colum. supra de testibus.

Cap. Cum inter vos.

In glo.sua vice, uide Abb.in c.significauit, in tertio not.in fin.de app.

In glo.iudicata qualiter dicitur sententia transijsse in rem iudicatam, dicit Dec.capit. quoniam,colum.20.versic.tertia de proba. ubi etiam ponit an pro ea præsumatur.

In glo. contra ius: & an sententia lata contra rationem legis, teneat, uide ibi latè per eum, & vide Roman. singul.212. & an possit peti restitutio. Alex.consil.3.col.11.in 5.uolum.

Cap. Sicut nobis.

In tex.in fine, uersic.legitimè, in fi. uide Ias.in rubr. C.qui admit.in 11.colum.in fin.in glo.de causis,versic.causam sui,in princip.& ad hoc,quòd dictum testis cum ratione alijs præferatur, uide per Dec.in rubr.de probat.in fin. uersic. secundo not. & in capitulo tertio loco, columna quarta, circa fin. eod.tit.& in cap.ad nostram, in secundo euidentiali.

Cap. Cum super.

In glo.non noceat,& quòd actus gestus à iudice noceat, etiã quoad alios, quo ad quale, quale præiudicium, tenet Alexan. consil.86.columna prima, in fin. ubi allegat istam glos.in secundo volumine.

Cap. Inter monasterium.

In glo.iubeundo, uersic. super hoc, uide Aret.in capit. primo, de accus.in primo no.& in cap.super his,in 6.col. in uers.adiungit eo.tit.

In glo.& processum,in fin.uide Felyn.in cap.ceterum,de rescrip.& Rot. in nouiss.214.

In glo.non obstante, & an facienda sit mentio de duabus sententijs, uide Rot. in 4. decis. sub titulo, de rescrip. in nouiss.

In glo.posthabita, uersic.quare non tenebat,in fin.contra intellectum vlt. glo.not. Aret.cap.fraternitatis,colum. 9.circa med. de testibus, in gloss.alioquin, in fin.uide Rom.in sing.195.

In glos.confirmantes, in princip.an ualeat sententia contra aliã,quæ transiuit in rem iudicatum, uide Felyn.in capit.inter ceteras, colum.111.sup.qui tenet quòd, sic quando est notorie iniusta,alias secus.

Ibidem,uers.item, ubi uide in nota bili casu Deci.consil.103. colum.11.in secundo volumine.

Ibidem,uersic.cum fcit aliquis,uide Felyn.cap.ad audientiam 2.colum.10. versic.omissum,de rescrip.

Cap. Cum I.& A.

In tex. versiculo processum, an appellatione processus ueniat sententia, uide Dec. capitulo quoniam columna 11.in fin.de probat.

In glos.dilata, uersic.idem est, circa fin.uide in simili Felyn.in cap. fraternitatis,columna tertia,de testi.

In glo.iuramenta,uersi.ante sententiam, circa fin. nunquid autem possit opponi in causa appellationis si fuerit etiam protestatus secundum regulam capituli, præsentium, de testibus, uide Aret.in capitulo ex parte A.in pen. columna.

In gl.si constiterit, quæ tenet,quòd non,de testibus.

In glo.potuerunt, circa fin.uers.tolerauerunt, uide Hypp.sing.77. & vide Aret. qui dicit tales non facere etiã iudicium, etiam si opponatur aliquid apertè,capit.ex parte A.in 5.colum.in fin. supra de testibus.

Cap. Ad probandum.

In glo.prima, uersic.si occulte limitat,ut per Dec. in capit.post cessionem, col.pen.uers.& his,de probat.

Cap. Quamuis.

In glo.quinta in princip.uide Aret. in capitulo ceterum, supra de iudic. ubi dicit esse speciale, in hoc casu, quòd tacens habeatur pro consentiente,& uide de materia, per Rot.410.in nouiss.

Ibidem,uersi.item in causa filiationis, de hoc uide Dec. conf.142.col.3.

De appellationibus.

Cap. Si duobus.

IN tex.in fin. uersic.non tenere, uide Felyn. in cap.1.colum.9.de constit. vers.3.declaratio.

In glo. nisi similiter sola scientia re uocationis impedit processum, de quo vide Imol. & moder.in cap.ceterum, colum.5.de rescript.& idem in omni actu scientiæ iudicis nocet,de quo vide Abb.in cap.2.in 5.col.vers.item, & secundo, & ibi addit.de testibus.

Cap.

Cap. Super eo.

In tex.uer.ita recusationi.an princeps possit tollere recusationem, uide Felyn.in cap.penult.in princip.de rescrip.qui tenet,quòd sic.

Ibidem in fin.uersic.recepisse,uide Rot.459. colum.2.in nouiss.

Cap. Cumparati.

In gl. in legatione regis,ver. solue an mandatum regis præualeat mandato prælati, uide Alex.cons. 124. in primo.

In glo.suus, in princ. uide Abb.in c.quoniam contra, in gl.vers.citationes, sup. de probat. ubi optime, per Dec.

Cap. Qua fronte.

In tex.vers. excommunicationem, idem in interdicto. uide Fely.cap.apostolicæ, col.4.de except. in prin.

In gloss.cautione, versic.forma.in prin.ista forma nō requiritur,ut quidam dicunt in absolutione ad tēpus, uel donec satisfaciat, ut probatur in Clem. 1. de decim.

Ibidem, uers.quod iuri, uide Dec. in c.prudentia, §.fi. de officio deleg. Abb.c.ad nostram primo,colum.pen. de iureiur.

Cap. Sæpe contingit.

In tex.circa principium,vers.expensarum,uide Alex.cons.125.in secundo uolumine.

Ibidem,uers.quare,uers.aperte, uide Rot.205.in fi.in nouiss.

Ibidem,circa fi. vers. conueniens, uide Fely.c. ex parte secundo. col.4.

Cap. Constitutis secundo.

In glo. magis, uers. sanctos, uide Card.Alex.in c.non satis, dist.96.

In glo. impotentiam, uers. sed hic, nunquid in electione habeatur magis ratio dignitatis quam paupertatis,uide plene per Corsettum in repetitione capituli,grandi,in 6.not.colum.6. de supp.negl.prælat.in 6. Fely.c. cum adeo,colum.3.de rescri.

Cap. Pastoralis.

In tex.vers.expresse uide Abb. in c. dilecto, in fi.de testibus.

Ibidem,§.1.circa fi. vers.ut ab alijs euitetur, uide Cæpol.in caut. 80.numero primo.

In glo.emendari: & hoc procedit etiam quod eius conscientiæ aliquid commissum fuerit: ut per Abb. in c. super his,colum.pen. de accus.

In gloss. excommunicatio secum, uers.ligat.in princip. uide Deci.cons. 145.col.fin.in primo Felyn.c. Rodulphus.char.pen.de rescrip.in uers.quar to limita.

Cap. Solicitudinem.

In tex.in fi. uers. audiendus, uide Dec.cons.44. in prima columna,in secundo uol Fely.capi.cum in. col.pen. vers.fallit secundo, de constit.

In glo.tanquam,uers. & hic est argumentum,circa medium, uide Dec. cons.187.in fi.

Cap. Ut nostrum.

In tex.uers.reuocauimus,uide Dec. cons.137.col.3. & an per commissionem Papæ de aliqua gratia confirmanda dicatur negotium ad se auocasse,uide Rot.6.de conces.præben.in nouiss.& 11.in nouiss.& 19.in secunda columna, & 76.in nouiss. & uide deci.181.ubi multa,& per solam commissionem causa censetur auocata à manibus prioris iudicis, uide Rot. 97.in nouiss.& limita tex.ut per Rotam 338.& 379.in nouiss.in notabili, & in executore, qui prouidit alicui de beneficio, ut non possit dare promissionem si causa postea pendebit in curia.Rot.411.in nouiss.

Cap. Oblata.

In sum. in fin.non habet locum in curia.Rot.104. in nouiss.

In text. nota tamen casum in quo quis potest præuenire terminum hominis, & ante dationem apostolorum impetrare commissionem, uide Rot. 367.in nouiss. & uide aliqua per Felyn.in cap. ex parte, colum.4. de rescri.

In glo.prorogari,contrarium tenet Dec.in c.cum sit Romana, col.6.

In glo.præcurrat.in fi.uide Alexan. consil. 19. col.7. in primo uolumine.

Cap. Vt debitus.

In tex.circa fi. vers.saluis,uide glo. in capit.quamuis,in uers.qualibus de elect.in 6.

Ibidem in fin.uide Felyn.cap.olim, col.pen.de except.

In glo.ante sententiam, uersic.non scripta, circa principium, ista uerba quæ dicunt, capitulo cordi,cod.titulo libro 6. quare uide an sit fortasse corrupta glo.

In glos.si dicat, uersic.super hoc, & quod de litis pendentia mentio debeat fieri, uide Felyn.in cap.super litteris, de rescrip.

In glo.ex rationabili,uers.in tali dubio,circa fi.uide Dec.cons.49.col.pen. in fin.& seq.& cons.356.col.1.

In glo.rationabiliter, uers. sed non potest, uide in cap.dilecto, in fin.ubi glo.optima,de testibus.

Cap. Cum cessante.

In text.in princ.uide multas fall.ad istam regulam per Hypp. singul. 179. Dec.cons.24.Fel.c.quæ in ecclesiarum col.11.uers.2. declaratio,de constitut. & quæ sit causa finalis, & impulsiua, in c.postulasti, col.3.de rescrip.

Cap. Cum speciali.

In glo.districto,uers.recusatus,uide Abb.c.præsentata, in vlti.col.de testib.

In gl.procedat quare tunc iudex debet citari,uide Dec.cōs.145.col.1.in fi.

Cap. Cum causam.

In glo. ea de uersic. uel saltem, uide Alex.cons.71.col.2.in 3.vol.

In glo.litis,an litis contestatio possit fieri per aduocatum, uide Dec.cap. pastoralis,in primo not.de iudic.

In glo.delegatus, uersic.est ergo,uide Rot.258. in nouiss.

Ibidem intelligi de eo,circa fin.uide ad istam glos.plene Dec.in cap.causam matrimonij, in quinta colum. & sequen. de offic.deleg. Rot.368.in nouiss. Alexan.consil.173.colum.3.in secundo volumine.

Cap. Interposita.

In text.in princ. an iste text.habeat locum in appellatione extraiudiciali, uide Rot.344.in nouiss.

Ibidem circa principium, versi.esse ueram,limita,ut per Abb.in cap. significauerunt,in 4.not.de testibus.

Ibidem, versic.si offerens,uide Fel. in c.olim, col.pen.de except.

Ibidem,uers.ille,uer.ad eum à quo, vide Rot.363. in nouiss. Felyn.cap.ex parte secundo,colum.4.de rescrip.

In glo.nisi, uersic.ex hoc enim uide Rot.344.in nouiss.

De Confirmatione vtili, vel inutili.

Cap. Si quis rei litigiosæ.

IN glo.prima, in princ.vide Fel.in c. dilecti, col.pen.de except.

In glo.confirmatione in princ.confirmatio nihil noui iuris addit. uide Rot. 230. in nouiss. alias 2. hoc tit.

Cap. Bonæ memoriæ A.

In glo. mentio in princ. uide Alex. cons.125.col.2.in 2.volum.

In glo.credit,uer.alias quæritur,circa fin.ad hoc vide glossam notabilem, in c.tibi qui,de rescri.in 6.& facit lex Imperator.ff.de in diem adiectione.

Cap. Cum dilecta.

In glo. similitudine, & quòd exceptio extendatur de simili ad simile, uide Aret. in capit. ex parte A.colum.4. circa med.de testibus.

In glos.procuratricem, uersic.sicut mites, post principium, uide Aret.in cap.licet, in quinto not. de accus.qui allegat ad hoc istam glo.quòd femina potest esse procuratrix,pro causa consortis eiusdem litis,sicut etiam monachus.Clem.religiosis,de procur.

Ibidem versic.uel delegare,& quòd delegans possit litigare coram suo delegato, uide Deci.consilio 143.columna secunda.

Cap. Venerabilis.

In glo.insertus, uers. certa scientia, uide Felyn.capit.inter dilectos,col.6. de fide instrumentorum.

In glo.sicut, uers.sed causatiuè, circa fin. uide Alex. consil.16.col.pen.in quinto volumine.

DECRETALIVM LIBER TERTIVS.

De Vita, & honest.cleric.

Cap. Clerici.

ISTE tamen text.non dicitur habere locum in foro ecclesiastico, in ordinario, quare potest habere familiam armatam, ut per Abb.& Deci.in cap. cum non ab homine, in ultimo not.de iudic.

Cap. Vt Quisque.

In glossa clericum, uide Felyn.in cap.fin. colum.4.

In glo. prima sub num. 10. uers. ex quibus colligit de præsumpt. qui sequendo Abb. tenet, quod clericus dicitur etiam esse intitulatus cũ rectore, in sua ecclesia, & uide Abb. in cap. fin. de cap. mon. & quid si fuerit ecclesia unita, quæ dicit habere rectorum, & capellanum, ex ordine testatoris, an illa cui est vnita debeat habere capellanũ, vide Fely. in cap. cum M. tertio not. de constit.

Cap. Quoniam.

In tex. uersic. plenariam, circa fi. de isto uerbo, vide Dec. in c. proposuisti, in secundo not. vers. sed est aduertendum, de probat.

Cap. Cum ab omni.

In tex. circa finem, uersic. uenales, uide Hypp. sing. 190.

In glo. præter, in princip. uersic. expensas, uide Dec. in c. prudentiam, in uers. ostenderit, de officio delegati.

Ibidem, uers. immo, & cum, uide Alexan. consil. 206. col. 4. in secundo.

Cap. Clerici.

In tex. uers. ad aleas, uide Dec. cons. 115. col. 2. & 3, uide Alexand. cons. 77. in fin. in 5. volum.

In gl. nisi, uide Dec. in c. ad nostrã, in vlt. no. de cõfir. vtili, qui sequit. gl.

Cap. Ex literis.

In summario, in fi. uide Alex. cõs. 58. in quarto volumine.

In tex. vers. tertio a te, vide Alexan. cons. 8. in primo volumine.

In glo. suis, vers. gaudebunt, uide Abb. capitul. cum sit, de foro compet. Roma. sing. 450.

De Cohabitatione clericorum.

Cap. Super eo.

IN tex. vers. series, & ad hoc quod non valeat gratia non enarrata serie facti, uide Fel. in c. postulasti, in 3. col. de rescri. Dec. in c. 1. super litteris, uers. in glo. ibi de rescrip. in 6. colum.

Cap. Vestra.

In tex. in fi. vers. fornicarij, vide Perus. ca. dilecto, in tertia col. de appell. & Bald. in capitul. ex parte A. de testibus, tenet, quod nullus potest accusare clericum etiam publice fornicariũ, præter patronũ, & parochianos.

In glo. notorium, uers. fama manifestum, & notorium, vide alia, de his per Rot. 327. in nouiss.

In glo. tolerant facto, quod not. gl. in cap. dudum secundo, in vers. decepte, de electione.

Cap. Quæsitum.

In tex. uers. confessionem, uide Perus. in c. dilecto, col. 3. de app.

Ibidem, vers. per sententiam, sententia inducit notorium, uide Fely. in c. inter ceteras, col. 4. de re iud.

In glo. ad se ipsum suspensus, quis potest esse pluribus modis, & not. quod etiam laicus potest suspendi, vt uult. Abb. in c. cum non ab homine, col. 5. in secundo, de iudic. in princip. & uide de hoc Dec. in c. at si clerici, col. 2 2. uers. 5, in fi. glo. de iudic.

De Clericis coniugatis.

Cap. Diuersis.

In glo. non per te, ver. ad hoc, male alienata quilibet potest reuocare, secus in beneficijs, & libertate, uide Rot. decis. 316. incip. notat glo. in nouiss. Fely. c. lator. col. 7. in 10. declaratione, circa med. de re iudic.

Cap. Cum olim.

In glo. votum, uers. & sic est argumentum, vide aliquos casus, in quib. natus ex Sacerdotio potest promoueri, per Dec. in c. inter ceteros, de rescri.

Ibidem, uer. quod aliquis in sacro, circa fi. contrarium tenet Dec. in cons. 112. col. 3. ubi refert Bal. ita tenere in l. rescripta, C. de precib. Imp. off.

De Clericis non residentibus.

Cap. Non liceat episcopo.

AD materiam, uide Ripam, in trac. de peste. fol. 24. uers. quinto pestis excusat.

In tex. uers. manifesta, an probatio quæ fit ex coniecturis dicatur manifesta, vide officio deleg. & Fely. in c. si autem, col. 1. rescrip.

Cap. Conquerente.

In tex. not. quod licet quis ob non residentiã priuari non possit, nisi præcedat monitio, vt volunt plura iura, in isto titulo tum si adest statutum in ecclesia de residentia facienda, illud habebit vim monitionis, ita dicitur in c. si autem, colum. 2. sup. de rescript. & in cap. prohibeas, de simon.

Cap. Ex tua.

Ad tex. dicit Mar. Soc. contrarium, colum. 7. seque olim disputasse 12. quæstiones in lectura istius capituli, de quibus ibi remissiuè. & uide Fely. c. ex parte, col. 2. de rescrip.

In glo. remoueat, in princ. & quòd ex speciali mandato legatus hoc possit, & non aliter, tenet Fely. cap. non potest, in 3. colum. de re iudic, qui allegat Dominicum ad hunc tex.

De Prebendis.

Cap. Quia in tantum.

IN glo. prima, uers. quia ex quo facto, glo. in c. hi qui, 15. quæstione vlt. & not. quòd dispensatio trahitur ad consecutiua, de quo uide quæ notaui ad capit. primum, de fil. presb. in 6. & de hoc uide Fely. in cap. postulasti, colum. 13. de rescrip. & Abb. in ca. cum supra cunctis, §. 1. colum. 3. de elect & de consecutiua etiam non necessaria, ut infra colligitur ex glos. in c. statutum, in uersic. dignitate, in fin. de rescript. in sexto ibidem, uersic. & sic, quòd idem vult glo. fin. in capitu. primatus, dist. 61. de quo uide Abb. in capi. postulasti, columna 1. de foro competenti, & Felyn. in d. c. dilectus, secundo, de rescrip.

Cap. Maioribus.

In text. in fin. uide Dec. consil. 141. vel. 142. in tertio dubio.

In glo. prima, uersic. quod idem, in princ. uide Deci. in c. de appellationibus, in secundo no. de app Ias. l. sciendum, columna tertia, qui satisdare cogantur, & in titu. qui feudum dare possunt, in secunda columna.

Ibidem, in fi. uide glo. in l. qui scit, in princ. ff. de usur. Ias. in l. qui sine, ff. de condit. sine causa.

Cap. Relatum.

In glo. prima, quid si habens canonicatum sine præbenda impetrat gratiam non facta mentione de canonicatu, an gratia dicatur subreptitia, dic quòd non, secus si haberet præbendam, & de illa taceret, & faceret mentionem de canonicatu, uide Rot. 2. de præben. in nouiss. & Not. quòd licet iste sic receptus debeat habere præbendam primo uacaturam, tamen Apostolici expectantes præferuntur, uide Rot. 244. in nouiss.

Cap. Significatum.

In tex. an ualeat statutum, de aliquid faciendo antequam quis in canonicum recipiatur, & an, posito quòd ualeat, possit deduci in pactum, uide Fely. in c. cum M. col. 10. uersic. sed ad unum de constitutione.

Cap. Præterea.

In glossa prima, in principio nunquid monachus possit esse canonicus in ecclesia cathedrali, uide Dec. in capitulo ad nostram, in prima columna de confirmatione utili, qui tenet, quòd sic.

Cum. Cum secundum.

In text. uersiculo de patrimonio, in principio quid si sit promotus ad titulum sui patrimonij, an debeat de illo fieri mẽtio in impetratione, uide Felyn. in capit. postulasti, colum. 9. de rescript.

Cap. Nisi essent.

In tex. uersic. ex pactione, uide Dec. in consilio 142.

In gloss. prima, an præsumatur pro iudice, uide Deci. in cap. quoniam, in 6. not. in fin. de probat.

In glo. ex arbitraria, uers. delegata, circa principium, uide Abb. in c. cum ex officij, colum. 6. de præscrip.

Ibidem circa fin. in sponsalibus, & matrimonio nõ interuenit arbitriũ, quod tamen intelligitur, ut per Panorm. in cap. ex parte, sup. de arbitris, in primo notabili.

In gl. prioratus, uers. fuisset realis, contrarium hic tenent Doct. & ratio est, quare ista cõfirmatio non habuit proprie uim cõfirmationis, sed potius fuit ad declarationem ordinationis.

Cap. Pro illorum.

In gloss. prima, uersic. secus, de isto verbo, tuæ vel suæ, uide Dec. in capit. quia V. in tertio not. de iudic.

Ibid. in fi. not. quòd uerba improprientur, ut actus potius ualeat quam pereat, de quo uide late per Deci. in rubr. de prob. in 3. col.

In gloss. contradictores, in fin. uersic. non de iure, uide Felyn. in capit. ex tenore, columna tertia, de rescrip. & in capit. causam in fin. & in capit. causam.

causam quę columna decima tertia, eodem titulo, & de materia quando aliquid intelligatur tā de facto, quā de iure, vide Dec. in capitulo suscitatus, columna secunda, de. rescr. & cap. in præsentia, in secundo euidentiali, de probat.

In gl. inuestiri, vers. nisi corporaliter. in princip. vide Ias. in l. traditionibus, col. 1. C. de pact.

In gl. recepisse, no. ex ista gl. quod contraueniens priuilegio non dicitur renunciare illi, si alia præsumptio potest capi quam renunciationis, per doct. Bal. in l. generaliter. C. de non numerata pec. & ita consuluit Alex. per hanc glo. in consil. 33. colum. 3. in secūdo, & intellige hoc quando est præsumptio continens necessitatem faciendi actum, contra priuilegium, secus si non, &c.

In gl in canonicum, in primo, ver sic. præiudicium, vide Dec. c. intelleximus, in secunda col. de iud. & Rot. 195. in nouiss. & 290. Fel. c. dilectus, secundo, in 2. columna, in 4. conclus. de rescr.

In tex. vers. recipiatur, circa fin. an talem actum possint delegare, vide Rot. 368. in nouiss. quod sic.

Cap. Accedens.

In tex. in fin. versic. inuestiri, uide Felyn. in cap. primo, col. pen. versic. quæro.

In gl. prima, in fi. vide Rot. 290. in nouiss.

Cap. Dilecto.

In tex. vers. biennium, vide Fel. in c. illud, in 4. col. de præs.

In gl. recepisti, circa fi. vers. talis patientia, vide Fel. in c. cum M. col. fi. in fi. de constit.

In gl. clausula, in fi. uers. decernatis, uide gl. & quod ibi scripsi in ca. statutum, in ver. committatur, de rescr. in 6. & vide Dec. in c. cum accessissent, col. 4. de constit. & in c. ceterum, in 5. col. de rescr.

Cap Dilectus.

Ad tex. vide Fel. in cap. constitutus, colūna pen. de rescr. an per istas literas acquiratur aliquod ius contra capitulum, uide etiam in cap. ad audientiam, secundo, columna 8. uer sic. literæ non dant ius, de rescrip. & ibi, qua pœna ueniant isti puniendi, qui contempserunt mandatum prioris.

In gl. receperunt, uersic. ab initio nulla, post principium, quod istæ literæ non ualeant, uide Dec. in capit. post cessionem, col. 10. uersic. prima conclusio, de probat. & aliqua in ultimo not. illius capituli, & uide Alexan, cons. 97. in 5.

Ibid. uer. nisi diceretur, nota quod plus ualet expressa inhibitio, quam simplex mandatum, ad quod uide gl in Clem. 2. in uers. inhibentes, de iure patr. in med. & in fi. Rot. 181. in secunda add. in nouiss.

Cap. De multa.

In tex. uers. uacationis, & sciētiæ, sub intellige. cap. quare diuersitatē, infr. de concess. præb. & ita in simili Card. Alex. supplet. cons. 99.

Ibidem, uersic. personas, circa finuide Felyn. in cap. cum adeo, col. 3. de rescr.

In gl. prouentibus, in quantū glo. uult. quod qui proprium non habet puniatur alia pœna, uidetur uelle innuere, quod si non habet in ære, luat in corpore, sed uidetur obstare, quod not. Bart. in l. in seruorum, ff. de pœn. qui dicit, istud habere locū in uiles personas, sed hic non potest intelligi, nisi in uiro maximæ dignitatis, ergo &c. potes tamen, dicere illud habere locum etiam in istis propter delicti enormitatem, ut est tex. apertus in tit. de pace iuramento firm. in § quæro, & ibi Iacob. de Aluarot.

In gl. in eadem, uersic. & pęna, circa fi. uide Dec. c. secundo requiris, colum. 3. uer. 6. de appell. Fel. cap. causam quæ, colum. 3. de rescr. in 1. limitatione.

Cap. Extirpanda.

In gl. perpetuum, uide Dec. in cap. postul. col. 1. de rescr. & Rot. 273. in nouiss.

In gl. priuatum, in princip. uide Dec. consil. 39. col. 5. circa med. ubi ad dictum Innoc. hic, allegat Alex. plenè in lege, ita stipulatus, in prima char. de uer. obl. & uide eundē Dec. cons. 15. in col. 10.

Ibidem, uers. etiam sic uidetur, an rigor, qui est positus in l. posteriori attendatur, & deroget æquitati, uide Dec. cap. quoniam contra falsam, in quinto not. uersic. tertio, ubi alios allegaui, de prob. Felyn. cap. secūdo, in princip. de re iudic. qui tenet cōtra istam gl.

Cap. Venerabilis.

In gl. generis, uide Corsettum in repet. capituli grādi, in 6. col. & seq. de suppl. negl. prælat. in 6. & an episcopus possit dispensare contra talē consuetudinem admittendo ignobilem uirtuosum, uide Rom. sing. 491. in c. heri fui interrogatus.

In gl. non multos, uers. sed uitæ meliores, uide Felyn. in c. cum adeo, col. fi. de rescr.

De institutionibus.

Cap. Non amplius.

IN gl. 1. uers. commode. No. ex gl. quod uerbum commode, & absq; penuria, sunt idem in isto tex. quod fac. pro his quæ notantur in c. cum M. in 1. col. de const. ubi Moder. uide Arch. in c. quamuis, de præben. in 6. Abb & alios in c. post. secundo not. de rescr. & ex choro præsumitur de num. ita Dec. cons. 71. in 3. col. in 2.

Cap Ex frequentibus.

In tex. uel officialium, uide Fely. in cap. ex parte, col. 3. uers. an autem, de constit.

Ibid. in fi. uers. pręsumatis, nūquid tales indigeant noua inductione in possessionem, uide Rot. in decis. 1. de restitut. spoliato. in antiquis, in fi. quæ tenet, quod sic. per istum tex.

In gl. 1. uers. instituere, nō cons. xre, Dec. cons. 121. col. 1.

Cap. Cum uenissent.

In tex. uer. ipse uero. uide Fely c. nonne, col. fi. de pręs. Alex. cons. 135. col. 4. in princip.

ibid. uers. uel per nos ipsos, circa fi. uide Rom. sing. 456.

In gl. probatum, uers. & licet persona, circa med. uide Alex. cons. 101. in fi. in 1. uol. & 191. col. 2. in 2. & cons 94. col. 4. in 5.

Cap. Cum ad nostram.

In glo. dantem, & recipientem, & idem in præsentatione, & confirmatione, quod simul non compatiantur, tenet Dec. in cons. 129. col. 5. limita, ut per Fel. c. cum uenerabilis, col. 14. in princ. de except. & in his quæ sūt uoluntarię iurisdictionis, idem pōt esse, & notarius, & iudex Alexan. dat multa similia, cons. 157. uel 15. in penul. col. in 2. & regulæ huius textus Papa non est subiectus, ut per Fel. in cap. 1. col. 10. uersic. sexta declaratio, de constitut.

De concess. præbend.

Cap. Nulla ecclesiastica.

IN tex. uers. in aliqua. idem de ipsa ecclesia, ut per gl. Clem. 1. uers. incerta, isto tit.

Ibid. uersic. in cuius locum, circa principium intellige remotiue, non transmissiue, quare sic teneretur pro debitis prioris beneficiati contra notata in c. fi. ne prælati uices suas, & ita hunc tex. allegat Bal. in l. 2. in 4. opp. C. de lib. præt. & limita istū tex. ut per Rot. 5. isto tit. in nouiss.

Ibidem, uers. per capitulum, not. quod ubi episcopus, uel capitulum prouidet de beneficio iure deuoluto non potest aliter prouidere quā si haberet natura beneficij, uel ordinatio testatoris, Fely. c. cū accessissent, col. 7. de constit.

In glo. uacent, uers. & sic uide qđ not. Abb. in cap. consultationibus, de don. Abb. cap. illud, columna 7. de iure patron. & nota, quod dispositio istius text. habet locum etiam quo ad officium. Soc. cons. 53. in 3.

In gl. infra, quando currat tempus sex mensium, uide Rot. 263. in nouiss.

Ibid. uers. generaliter, circa principium intellige etiam ob negligentiam, ut Bald. not. in l. quamdiu, C. qui admitti, & iste tex. non procedit in regularibus, quare negligēte pręlato deuoluitur ad episcopum, non ad capitulum, uide Rot. in nouiss. in tit. de supp. negl. præl. 1.

Cap. Proposuit.

In tex. uers. plenitudine, & qđ princeps in dubio præsumatur uti iure communi, uide Dec. in cap. 1. in princip. not. de prob. doc. in l. centurio, in notabilibus, de uulgari. Fel. capit. primo, col. 9. de constit. & de potestate Papæ, Fel. in c. quæ in ecclesiarū,

col.8.cum pluribus seq. de constit. & ibi col.15.vers.recipit modo.

Ibidem, vers. dispensare, vide Dec. cons.141.col.fi.

In gl. de vacaturis, vers. de vacatura, circa med. Papa potest dare ius ad vacaturam, intellige tamē hominis incerti, non autem certi, ita tenet Salyc. in l. fi. C. de pact. & sequitur ibi Ias. in quinta columna, vide tamen Alex. consil. 87. col. fin. in secundo volumine.

In glo. supra ius, in princ. vide Alexan. consil. 2. colum. fi. in primo volumine.

In glo. supra ius dispensare, in fi. vide bonam glo. in cap. a nobis, inf. de decim.

In gl. vacare, in fi. vide Abb. in c. cum aliquibus, in fi. de re iud. Fel. cap. ceterum, col. pen. vers. 8. restrictio, de rescr.

Cap. Quare diuersitatem.

In tex. in fi. vide Rot. 263. in nou.

In glo. beneficiorum, an delegatus possit priuare aliquē beneficiis, vide Dec. cap. primo in vlt. col. de off. deleg.

In gl. prima, communi, versic. qui confirmat, & vbi actus est nullus, confirmatio nihil operatur, Fely. ca. inter dilectos, col. 5. de fide instrumentorum, & cōfirmatio plura operatur quæ vide per Dec. in d. c. 1. in 4. col. de confir. vtil.

In gl. suspensionis, versic. non currit, in primo limita, ista in casu notabili, quem ponit Dec. in cap. de causis, columna 3. versic. & prædicta, de off. del. & quod non valenti agere non currat præscriptio. uide Dec. cons. 187. col. fi.

Ibidem, vers. non est negligēs, circa fin. vide ad hoc Doct. & maxime Dec. in cap. primo, in octauo not. in secunda lectio. de Iud. Fel. cap. 1. in 5. col. de præscr. & cap. cū inter, col. 10. in fi. & seq. de excep. Alex. cons. 58. in fi. in 5.

In gl. non tamē valuerit, & quod tempus non currat in impedimento iuris, tenet Abb. in c. super, il secondo, col. 3. in fi. de app.

In gl. præter, vers. fiscum ecclesiæ, circa fi. vide Fel. in c. excommunicatus, de hæret.

Cap. Cum nostris.

In gl. de facto, versic. pari ratione, vide Felyn. cap. in nostra, col. 5. de rescript.

In gl. plus habet possessio iuris, & facti multiplex, & casū in quo possessio, dat titulum, uide in gl. in regula 15. cancell. & uide Rot. 160. & 158. in nouiss.

Ne Sede vacante aliquid innouetur.

Cap. Nouis.

Circa istam rubr. vide Fr. Pauinū in 1. q. tract. de sede vac.

In gl. veniendo, in princ. de materia Petr. de Perusio in tract. de vnione, & de dismembratione. Dec. cons. 174. col. 2. Rot. 1. decisione de rebus eccles. non alien. in nouiss. vbi tenet, quod non requiritur tractatus, & nio non potest fieri sine consensu patroni. Soc. consil. primo, in tertio volumine, vbi etiam tenet, quod sit nulla, ratione subreptionis, & legatus potest vnire secundum Rot. 118. in nouiss. etiam collegiat, nisi sint reseruatæ, & per vnionem quis priuatur collatione, & de dismembratione 229. cum duabus seq. & de materia, Dec. cons. 71. in 2. vol. Alexand. 140. in 5.

Ibidem, versic. sin autem, an vicaria perpetua possit vniri, vide Rot. 273. in nouiss. & decis. 1. & 2. de excess. prælat. quod sic, & quæ statuta sint seruanda, vide Fel. in c. translato, col. 3. de constit. & ibi late de materia, & an subreptio vitiet ipso iure vnionem, vide Fel. in cap. postulasti, col. 7. de rescr. & de materia late in cap. in nostra coroll. 33. de resc. & quanto tempore probetur unio possessionis Alex. consil. 169. col. 3. in quinto.

In gl. sede, ver. & hoc etiam, vide de hoc Abb. in c. causam quæ, in ultima col. de iudic. & not. quod in ecclesia toleratur, vt iudicium claudicet sicut in pupillo, l. Iulian. §. si a pupillo, de act. empt.

Ibidem, uers. fauorem ecclesiæ, uide Abb. in cap. cum causa, in fi. de re iudic.

Cap. Illa.

In tex. vers. sede vacante, uide casus certos in quibus capitulum succedit sede vacante, per Felyn. in c. 1. col. 6. de iureiur. & ad tex. hic vide eundem in c. eam te, col. 15. versic. si Papa scribit, de rescr.

In gl. in collationibus, in princ. uide Abb. in cap. verum, col. 2. de foro compet.

De His quæ fiunt a prælato sine consensu capituli.

Cap. Continebatur.

In gl. 1. uers. contradicente, quando præsens, & non contradicens dicatur consistere, uide Ias. in l. secunda, §. uoluntate, in primo not. sol. matr. & ad gl. hic uide Fel. c. rōne, in pen. col. de præs.

In gl. non post multum, uers. imo non posset, uide Abb. in c. durum, in ult. col. inf. de decim. & in c. de quarta, in 2. col. de præscr.

Cap. Nouit.

In tex. uers. cōsilio, & nō sufficit, quod postea sequeretur, uide Fely. in c. ex parte, col. 4. uers. secundo limitā, de constit.

In gl. non decet, & uers. quando consilium debet requiri, si omittatur, an actus sit nullus, uide Abb. & ibi Dec. in cap. ex parte, primo, in 8. col. de off. del.

In gl. cauere, uers. concedi, uide Abb. in c. quod super, in 4. col. de fide instrumentorum.

Cap. Ea noscitur.

In tex. uer. libertate, uide Dec. cōs. 169. col. 2.

In gl. 1. uers. per literas, uide Fely. in c. ego enim, in 2. col. de iureiur. & Card. in Clem. frequens, in §. uerū, de excess. præl.

In gl. intelligi debet, uers. præsūptiue, & maxime interuentu longi temporis. uide Alex. consil. 79. col. 3. in princip.

In gl. maioris, & sanioris, ver. alias nisi, uide Fel. in c. cum omnes, col. 12. uers. fallit 13. de constit. cum declarationibus ibi seq.

Cap. Apostolica sedes.

In gl. alienare, cum res reuertitur ad naturam, suam nō requiritur ista solemnitas, Fel. in cap. cum omnes, col. 3. de constit.

De His quæ fiunt a maiori parte Capituli.

Cap. Cum in cunctis.

In Rubr. quando aliquid dicatur fieri capitulariter, uide Fel. in c. eā te, col. 11. in uerbo aliud, de rescr.

In tex. uer. contra utilitatem, uide Dec. in c. bonæ, col. 3. in 3. differētia, de app. Alex. cons. 72. col. 2. in 3. uol.

Cap. Ex ore.

In gl. renunciasse: not. tamen qđ etiam confessio rei de non iure in beneficio non tribuit ius actori. Fel. cap. 1. col. 4. de excep. & an ista tacita renunciatio debeat fieri in manibus superioris. Rot. 306. & capitulū instituendo aliquem uidetur tacite admisisse renunciationem. Rot. 311. in fi. in nouiss. & ad id quod supra dictum est in confessione rei, uide Rot. 408. in nouiss. & aliqua facientia ad casum. in decis. 415.

Vt Ecclesiastica beneficia.

Cap. Vt nostrum.

In tex. uers. & debemus, necessitatem important hæc uerba. Alex. cōs. 223. in 2. uol. col. fi.

In gl. occulta, uide Fely. in c. cum ex iniuncto, de sim.

Ibidem, uersic. occulta donatio, uide Dec. in c. consuluit, in 5. not. de off. deleg.

In gl. diuinare, & nota, quod licet non sit licitum diuinare, tamen ubi iura aliter ad concordiam non possunt reduci, toleratur intellectus diuinatiuus, ita Bar. in l. Marcellus, ante finem, ff. de fideicommiss. & in l. ita stip. col. 14. de uerb. obl.

In gl. carnalitate, uide Card. Alex. cap. peruenit, 1. q. 3. & in c. decenter. 89. distinct.

Ibidem, verf. fufpicioni, vide gl. in c. quòd clerici, de iure patr.

In glo. conftituat, verf. & fic patet, idem vult glof. in cap. fi perpetua debita, in uerfi. concedimus, de refcrip. in 6. & uide Fely. c. cum acceffiffent, col. 9. verf. & hoc faceret ad quæftionem de conftitut.

De rebus ecclefijs, non alienan.

In Rubrica, an prohibitus alienare, poffit alienare in ecclefiam, uide Alex. conf. 182. col. 11. in quinto, qui tenet, quòd non.

Cap. Nulli liceat.

In tex. verf. perpetuum, uide Deci. conf. 142. col. 11. & inftitutio dicitur alienatio. Alexan. confil. 55. in princ. in tertio volumine, & confi. 1. col. 4. in quarto.

Ibidem in fin. uidetur ergo, quòd conftitutio illa Imperatoris fit a Pontifice approbata, ex quo hic illam interferit allegando: iuxta no. per Fely. in ca. ecclefia fanctæ Mariæ, col. 1. verf. adde tamen de conftit. & in c. ex parte, primo col. pen. verf. liber pontificalis, de refcrip. ubi dicit, quòd valet ifta confequentia.

In gloff. prima, an obligatio perfonalis dicatur alienatio, uide per Ale. confil. 18. in quinto, quod non, & cafus in quibus prohibita eft alienatio, non tamen diuifio, uide Alexan. confi. 25. col. fi. in 5.

In gloff. alienationis, uerfic. largiffime, uide Roma. fing. 606. Alex. confil. 76. col. 3. in 5. uol. & uide Fely. in rubr. de fide inftrumentorum, in 11. col. & differentiam inter uendere, & alienare, uide per Soci. confil. 13. col. iii. in tertio, & idem in difmembratione, uide Rot. 229. in nouiff. & prohibita alienatione per contractum non intelligitur prohibita quæ fit in vltima uoluntate, titulo generali. Alexan. confi. 120. colnm. 11. in prin. & an conftituere vfumfructum, uide Rom. d. fing. 606. Alex. confil. 155. in fecundo uolumine, & pactum de nō petendo dicitur alienatio. Alexand. confil. 168. colu. 11. in fecundo, & ibi quòd in generali obligatione non ueniunt ea quæ quis prohibitus eft alienare, item fi fpecialiter eft prohibita alicuius fundi uenditio poteft ea tamen alienari, ut fatisfiat creditoribus teftatoris.

Cap. Si quis.

In gl. fubfcripferit, idem operatur fubfcriptio, quod tota fcriptura. Dec. c. quoniam, col. 18. de probat.

In gl. nullas, uer. ex hoc, uide Dec. confi. 142. & 174. maximè in fi.

In gloff. perfonis, verf. patronis, & quilibet particularis de ecclefia eft etiam excommunicatus, ita concludit Dec. confi. 159. colum. 10. uerfi. 3. & verf. fup. proximè, intellige tamen Rectore ecclefiæ negligente, vide in fimili Rot. in titulo de iudic. in prima decif. in nouiff. & an tunc requiratur monitio, vide Fely. c. fi autem, colum. 11. de refcrip. & de materia aliquid in c. edoceri, col. 3. de refcrip. & etiam fi rector alienans iuraffet nō cōtrauenire, uide Abb. in c. 11. in fi. de iureiur. Hypp. fing. 161. & etiam iudex fęcularis ex officio poteft inquirere de rebus ecclefiæ male alienatis. Abba. ca. ad noftram. de iureiur. col. 11. Rom. fing. 525. in c. Innocē. & quilibet poteft venire contra actum à fegeftum, etiam ipfo iure nullum.

De Solutionibus.

Cap. Ad hoc in Apoftolica.

In gl. debita, verfic. fecundum canones tamen, uide Mar. Soci. in ca. 1. in 10. cl. col. 41. & feq. de lib. obl. in verfi. 10.

Ibidem, verfi. ex delicto defuncti, dic etiam ex caufa contumaciæ ex delic. ita tenet Abb. in ca. primo, in primo not. de feq. poff.

In gl. neceffitate, verfic. & fic fucceffor, uide Rot. 1. ifto titu. in nouiff. & Rom. confi. 440. Fely. ca. cum dilecta. char. pen. de refcrip. Bar. l. prouidendum. C. de decur. lib. 10.

Cap. Odoardus.

In tex. verficu. relaxatis, uide Fely. in c. Apoftolici. in princ. de excep.

In gloff. recognofcentem, an quis poffit cum iuramento renunciare huic beneficio cedendorum bonorū, uide Rot. in 2. decif. de iureiur. in nouiff. quæ tenet, quòd fic, & uide ibi in fi. pro intellectu tex. & uide Fely. in c. ex refcripto, col. 3. de iureiur.

In glof. ad pinguiorem, verficu. fed non in totum, & de hoc, quòd clericus non poteft conueniri, nifi in quātum facere poteft, uide Fely. cap. cum ex officij, col. 1. de præfcrip.

Cap. Is qui.

In gl. 1. verfic. quale eft, in prin. & quod id, quod defalcatur ex falcidia fit debitum naturale, uide Iaf. in rubric. de verb. oblig. in 3. col. in fin.

De Donationibus.

Cap. Fraternitate.

In tex. verf. non dominus, uide Fely. c. conftiturus, col. 10 de refcrip.

Ibidem, uerf. non tenēt, uide Deci. conf. 174. per totum.

In gl. 1. uide tamen Dec. in c. ex litteris, in 2. no. de prob. & confi. 141. in fi. Fely. c. quæ in ecclefiarum, col. 15. verf. recipit modo, de conftitutionibus, & c. conftitutus, eod. t. t.

In gl. non dicit, in prin. uide Abb. in c. veniens, col. 7. de præfcrip.

Cap. Per tuas.

In gl. prima, & quod prælatus poffit donationem remuneratoriam facere, tenet Corfetus in repetitione, cap. grandi, de fuppl. negl. prælat. in 6. uide Dec. confi. 174.

In gloff. in poffeffione, uerfic. quis poffeffionem, uide Abba. in capitul. cum Bertoldus, fecundo not. de re iudi.

Cap. Cum dilecti.

In text. in fin. verf. pleniffim a uide Fely. in cap. caufam quæ, de refcrip.

In gloff. av fuperiorem, uerfi. quare plures, uide ad hoc Iaf. in l. tranfigere. C. de tranfact. ultim. colum. Alexand. confilio 48. in tertia columna, in primo uolumine, & 160. in fecundo uolumine.

Cap. Cum Paftoralis.

In gloff. prima, in princip. & quod donans intelligatur donare tantum ius, quod habet in bonis donatis, uide Dec. confil. 157. col. 7. & Fely. in c. inter dilectos, in fin. de fide inftrumentorum.

In gloff. cathedraticum, uerficulo femper intelligitur, uide Abb. c. cum inter, col. 3. de re iud.

Cap. Propter.

In tex. verfic. iniurias, an uerbalis iniuria fit fufficiens, uide Alex. conf. 203. in 2. volu.

In gloff. reuocare; & de reuocatione donationis uide aliqua per Deci. in ca. nouit, colum. 10. verfic. 4. fallit, de iudic.

De Teftamentis.

Cap. Quare ingredientibus.

In glof. forte, uide de hoc uerbo Deci. in capitulo fuper litteris, col. 6. in gl. nifi, de refcrip.

In gloff. competere, uerficul. ipfo enim ingreffu, uide Dec. confilio 86. colum. 5.

Cap. Nos quidem.

In tex. uerficul. commoneas, uide Dec. conf. 95. col. 2.

Ibidem, uerficul. tunc per te, uide Felyn. in cap. ficut Iudæi, de Iudæis. Cæpoll. caut. 207. poteft tamen etiā elapfo termino executorem compellere, uide Corfettum in repet. capituli grandi, colum. 12. de fupplen. negl. prælat.

In gl. inf. annum, an executor impeditus, propter impedimentum poffit petere fe reftitui, uide Fely. c. cum inter, col. 11. de excep. & quando requiratur monitio, uide Fely. in cap. fi autem, col. 2. de refcrip.

In gl. in loco, uerf. caufa religionis, uide ad hoc Iaf. in l. ita ftipulatus, in 4. opp. de uerb. oblig. & in l. 1. col. 8. fol. matri. ubi ponit in quibus cafibus inueniendo non reiteret.

Cap. Filius nofter.

In gl. alieni, verf. uel legatario, uide Fel. in ca. quæ in ecclefiarum, col. 27. uerf. ceterum, de confti. de intellectu autem tex. uide Abb. in repetitione ca. cum effes, colum. 6. & fequen infra eo.

Cap. Cum effet.

In tex. ueri. coram presbytero, uide Deci. confil. 81. columna tertia, in fecundo uolumine. Alex. confi. 107, colu. 4. in quarto, & confil. 166. col. 3. in quinto uolu.

Ibidem

Ibidem, versic. idoneis, & per hoc not, quòd mulier non potest esse testis in testamento, ita Alex. consi. 40. col. 6. in 2. volu. & 34. eod. & 177. viso, eod. volu.

In gl. improbamus: in testamentis ad pias causas sufficiunt duo testes, sed quæ dicatur pia causa, uide Deci. consi. 72. col. 3. & consi. 140. per totũ, ubi optime declarat, & uide no. casũ relatum per Soci. in l. 2. in 6. effectu. conclu. 2. de vulgar. & uerba enunciatiua probant ad pias causas, uide Dec. consil. 159. colum. 1. & legata ad pias causas non tenent quando institutio est nulla, uide Soci. consi. 50. in fin. in tertio uolumine, sed legata laicis tenent etiam coram duobus testibus, quando institutio principalis est ad pias causas. Alex. consi. 41. colum. 2. in princ. & quot testes sufficiant, in consil. 47. in secundo uolumine, columna prima, & isti testes debent esse omni exceptione maiores, uide Alexan. consil. 70. colum. 6. in secundo uolumine, & aliqua in consi. 146. eo. vol. ubi tenet, quod testamentum secundum, ad pias causas, cum duobus testibus derogat primo, ad pias causas cum septẽ testibus, & de omnibus latè in consi. 177. viso, in secundo volumine, & statutum, quod prohibet testamentum probari per testes, non habet locum in testamento ad pias causas. Alexan. consi. 103. in 4.

Cap. Relatum, il primo.

In te. versi. duobus legitimis, uide Dec. consi. 159. vel 150. col. 1. Alexan. consi. 70. col. pen. in secundo uolum. Paul. de Castr. consil. 327. in princip. ubi quod Abb. est idoneus testis monasterio.

In gloss. bona relictorum ad pias causas iudicium pertinet ad tribunal ecclesiasticum. Alexan. consil. 170. in prin. in 2. uolu.

Cap. Cum tibi.

In tex. in prin. an dispositio captatoria ualeat, uide Doct. & maximè Soci. in l. moribus, in notabilibus, de vulg. qui tenet, quòd sic, per istum tex. Bart. cons. 5. & consil. 25. Alexan. consi. 14. in fi. in 2. uolu.

Ibidem, uers. intestatus, in fi. quare tales habentur loco hæredum, uide Alex. consil. 45. colum. 3. in primo uolumine, & consi. 12. colum. 2. in 3. volumine.

In gl. dispositionem, uersi. & sicut nutu, testamentum factum nutu inter pias causas, valet inter liberos, vide quæ ad hoc allegat Ias. in l. licet, in quarto not. col. 2. C. de pact.

Cap. Raynutius.

In gl. relinquens, uers. & quod dicit, uide ad hoc Alex. in cons. 70. incipit uiso 950. in 3. col. in 2. vol. Ias. in rub. solut. matr. col. 7. Dec. consi. 105. col. 2. Alex. cons. 168. in secunda col. in 5. uolumine.

Ibidem, uersicul. tanquam posteriori, & idem in statutis tenet Fely. capit. 1. colum. 3. per istam gloss. de præscrip.

Cap. Tua nobis.

In tex. uers. prouidendum, dic etiã per viam inquisitionis, ut tenet Abba. in cap. ad nostram, secundo. col. 3. in fi. de iureiur.

In glo. interdicti, uers. immutare, etiam data libera facultate testandi. l. si quando, de inoff. testamento, nec etiam potest per directum. l. Seius, & Augerius, ad legem Falc. l. qui testamentum, de probat.

Cap. Raynaldus.

In tex. circa principium, uers. masculos, nisi hoc dixisset, de feminis etiam tunc intelligeretur, ita tenet Dec. in cons. 15.

In glo. neutra, uers. impediri, circa fi. uide Alex. consil. 56. colum. 2. in 5. volumine.

In gloss. uni. uers. & cum sit legatum, uide Dec. consi. 121.

In gloss. legauit, circa principium, multa in simili colligit Deci. in cap. quoniam, in princ. de offic. deleg.

In gloss. licet. in fi. uers. dimidiam, uide Alexan. consil. 65. in quarto uolumine.

In gl. cum nihil, uers. transfertur, circa fi. uide Fely. in c. ult. col. 5. in fi. de exceptionibus.

Cap. Ioannis.

In tex. versi. per diœcesan. c. fi. an coram ecclesiastico agi possit, contra laicum pro executione testamenti, uide Fely. in cap. fi. in 3. not. de fide, instrumentorum. Alexan. consi. 170. in princ. in secundo uolumine, & quod restitutio male ablatorum non possit fieri nisi per episcopum, uide Fely. in c. cum sit, de Iudæis.

De success. ab intestato.

Cap. Cum dilectus.

In tex. vers. uidisse, uide Alc. cons. 143. col. 1. in 2. uolu.

Ibidem, uers. confitente, & dic confessio extraiudicialis parte præsente probat. ita Deci. cons. 146. col. 2. uide Fely. in c. si cautio, col. pen. de fide instrumentorum, & uide Alexan. cons. 128. col. 2. in 2. uolu. Felyn. cap. olim, col. 3. de rescrip.

In glo. se, & sua. An talia uerba inducant testamentum, uide Bart. in l. tale pactum. §. fin. de pact. Ias. in l. licet, col. 2. C. eo.

In gl. unus testis, in prin. uide Ro. sing. & Abb. in l. Seius de testibus.

In gl. confitente, circa fi. uers. testes duos, ut Alex. dicit in consil. 39. in 5. uolumine.

In glo. compotem, in fi. uide Alex. consi. 141. col. 2. in prin.

In gl. impetitione, circa fi. uers. nisi quia. uide Deci. cons. 36. in secundo uolumine.

De Sepulturis.

Cap. Relatum.

In gl. decreuerit, ex quibus quarta non detrahatur, uide Clem. dudum, in §. verum, de sepultu. quæ uidetur velle, quòd etiam de his debeatur, & ibi gloss. in uers. de iur. & ista dicuntur ad piam causam. Alex. consil. 123. in 4. uolumine.

De Decimis.

Cap. Decimam.

In gl. In primitijs. uers. sed quid si tot. Not. quod ubi dispositio non potest habere locum in totum dicit tamen uerificari, pro parte, uide glo. in Clemen. prima, de vsur.

Cap. Ex multiplici.

In glo. prima, uers. intelligendum est, non sic tamen in præscriptione, de quo uide omnino Abb. in c. cũ cõtingat, in ult. not. infr. eod. & ibi glo.

In gl. quietas, iuri futuro quis non potest renunciare, sed pacisci, uide gloss. cap. 1. 18. quæstio. 2. & Rot. 287. in nouiss.

in gloss. intentionis. circa fi. uersi. quod si dixisset, uide Abba. in cap. ad hæc. in fi. de rescrip.

in tex. versicu. exceptis minutis, & quæ sint uide gl. c. cum inter, inf. eo.

Cap. Suggestum.

In text. uide Felg. qui arguit ex ratione huius text. in cons. 52. quidam, in secundo dubio, & Rom. in consil. 180 si admittimus, in tertio dubio.

in glo. prima, quot modis priuilegium amittatur, uide per Dec. in cap. nouit, col. 9. & seq. de iudic. & quod iste tex. non habeat locum in beneficijs, uide Roma. cons. 58. col. 4. in 2. volu. & quid instituto, uide eund. in consi. 335.

Cap. Quoniam.

In gl. tua parte, uers. hæc est quarta, quæ etiam debetur iure communi, licet glo. aliter senserit in d. c. cum contingat, & de hoc est text. apertis in c. conquerente, de offic. ord.

Cap. Parichianos.

In gl. quasi, de dictione quasi. uide glos. in l. tuæ, sup. de procur. & de dictione tanquam, uide per Abba. in c. ex parte, de sponsalibus.

Cap. De terris.

In gl. 1. ex hoc collige, quod quando materia potest conuenire Iudæis ueniunt in constitutione canonum, de quo uide Dec. in c. 1. col. 13. uersi. comprobatur, de probat. & per Alex. in consi. 75. in 1. uolu.

Cap. Quamuis.

In gloss. concesserit, uers. sed decimæ non circa principium, nisi quæ in feudum ab antiquo laicis sunt cõcessæ, ut no. gloss. in ca. fin. Inf. eo.

ibidem, c. fi. uers. & decimas ab antiquo, not. quòd laico aliquid potest competere ex priuilegio quod non ex præscriptione, uide Abb. in c. causam, de præscrip.

Cap. Prohibemus.

In glos. laicos, in uers. Ab antiquo, vide Dec. cons. 131. col. fin.

ibidem uers. nec dici possunt, circa fi. hoc intellige nisi dispensatiuè, sicut

sicut in iure patronatus, de quo vide Abb. in c. illud, prima op. de iure pat. & c. fi. inf. eo. in fine.

Cap Ex parte.

In glo. prima, idem priuilegium diuersificatur ratione personarum, secus tamen si decimæ darentur a laicis ipsis clericis, quia noualia eis non aecrescunt, de quo uide glo. fi. c. 2. de dec. c. cum seculum, & ibi q. 10. memor, de iure patr.

De Regularibus & transeuntibus ad religionem.

Cap Cum virum.

IN gl. nec obloquitur. versi. ergo si coactè, quod autem solus timor & reuerētia impediat ingressum monasterij, tenet Imol. in l. si cum dotē, §. eo autem tempore. sol. matr. per gl. quam reputat singularem in cap. præsens, uers. præsentem, 20. q. 3. & sequitur Dec. in c. in præsentia, not. 8. in fin. de probat. de quo tamen vide quæ ipse postea notaui in ca. causam matrimonij, columna ult. de offic. deleg.

Cap Licet.

In text. ver. arctiores, qualiter autem arct or uita iudicatur, uide Dec. in c. 3. de appell & quid si vult ingredi religionem parem, cuius licentia habenda, sit uide Rom. sing. 492.

Ibidem, vers. sub lege, circa princ. uide Fely. in procemi. decret. 1. §. rex. pacificus, col. 1.

In glo. licentia, uers. quid si aliquibus recessus sine licentia, an teneat, & an in clericis sæcularibus procedat iste text. uide Felyn. in c. tua nos, col. 1. de iureiur. & ca. cum dilecta, col. 17. uers. amplia decimo, de usur. & in c. nonnulli, col. 22. uers. ad euitandos, de rescr.

De Conuer. coniug.

Cap Expublico.

IN glo. infra duorum, uers. arbitrio iudicis, uide Dec. c. cum sit, col. 5. de appell.

In glo. consummatum, uer. quod matrimonij. uide Dec. consf. 112. col. 2. & per totum, & uide Fely. in cap. tertio loco, in colum. 2. in fi. de præsumpt.

Cap. Vxoratus.

In glo. 1. in fin. circa hoc quòd solemnitas qua requiritur ut post factum non reddat actum ipso iure nullum. uide Fely. qui allegat istam gl. ad hoc, in c. 2, col. 2. de testib.

Cap Ex parte il secondo.

In tex. ver. nos autem. vers in nullo casu limita, ut per Dec. con si. 112. col. 1. & 2.

In gl. falsa fit causa, uer. etiam dolus, circa fi. limita, ut per Dec. in c. in præsentia, no. 8. in fi. de probat.

Cap. Dudum.

In text. ueri. substantia ueritatis, circa fin. uide Ias. in l. 2. §. harum, in ult. not. de uerb. obl. & in l. diuortio, col. 8. solut. matr.

In glo. 1. ver. uotum, uide Alexan. cons. 70. col. 3. in primo.

In gl. calor. ver. Inconsultus calor. vide Roma. sing. 514. inc. volo commentare, & quòd ipse not. in l. cum mulier, sol. matr. col. 22. uers. aduerte tamen, ubi vult quòd si quis calore iracundiæ hominem occiderit, licet possit eadem pœna puniri, tamen iudex poterit sibi in mitiori pęna indulgere, & de calore iracundię. vide Ias. in l. si filiam, C. de inoff. testam. Fel. c. cum T. col. 3. de re iud. & in cap. sicut, de iureiur. & capit. cum Marth. de simo. Abb. in c. sicut litteris. de iureiur. ubi Fely.

In glo. substantia, uers. & est argumentum, uide Dec. cons. 400. col. 4. ver. 13. Alex. cons. 53. col. 2. in fi. in 1. uol. & cons. 24. col. fi. in 2. & consil. 47. col. 2. eo. lib. & cons. 122. col. 3. in 2. & consil. 156. col. 3. in 5. uol.

De Voto.

Cap Non est voti.

IN gl. adimplere, uer. absolutus, uide Felyn. cap quod super, col. 2. de fide instrum. & ad primum dictum gl. uide Felyn. c. quæ in ecclesiarum, de constit. col. 9. uer. demum.

Ibidem, circa fi. uers. non ualebit. Barb. reprobat istam gl. in c. quanto, de iureiur.

Cap. Licet vniuersis.

In glo. priuandum, uers. huiusmodi dignitatibus circa fi. an & quando feudum & dignitates possunt diuidi uel non, vide semper plenius, Soc. cons. 265. col. 7. & 8. & seq. & uide per Ias. in l. stipulationes non diuiduntur, in 6. char. in 4. col. uers. ultimo quærit Bart. de uerb. obl. Felyn. c. quæ in ecclesiarum, de constitu. in ult. col. uers. sexta declaratio. Dec. c. prudentiam. de offic. deleg. Alex. consi. 6. in 5. uol.

De Statu monach.

Cap. Monachi.

IN text. in uer. Monachi, istud capitulum non habet locum in canonicis regularib. Rot. 262. in nouis.

In gl. administratione, uers. ut habeat proprium, circa principium, an monachus possit habere pecuniam pro necessarijs, uide Fely. c. cum M. col. 14. uersic. ulterius tangit hic, de constitut.

In glo. non mutentur, in princip. uide Alex consil. 106. in 4. colum. in 2. uolum.

Cap. Recolentes.

In text. vers. oportebit nos, uide ad istum text Felyn. c. cum accessissent. col. 13. uer. tertia regula de constit. ubi per istum text. infert quòd qui abutitur priuilegio, caret debet commoditate ipsius.

Cap Quod Dei.

In text. uer. impetrauerunt, an per istam simpliciter petitionem dicantur acquirere ius patronatus, uide Dec. consil. 113. colum. 2. qui tenet quòd non.

Ibidem, uers. specialiter non caueatur, uide Rot. 262. in nouis.

In glo. regimen. dicunt quidam, in princip. uide Rota 262. in nouis.

Cap. In singulis.

In tex. uers. ordinetur. uers. denunciet episcopo, utrum autem capitulum ipsum possit ex consuetudine prælatum remouere, uide Dec. in cap. quia nos, de app.

In glo. illis, circa finem, ordinarius dicitur etiam ad unam causam tantum, uide glo. in l. 1. uers. specialiter, ne liceat potent allegat Dec. in c. ceterum, in princ.

Cap. Ea quæ.

In text. vers. si uero. vers. administrator. uide Abb. c. bonæ. colum. 3. de appell.

Ibidem uers. præcipimus, uer. uel uocem, uide Rom. sing. 656.

Ibidem, in fi. uers. quod articulos, uide Alex. consil. 106. columna 3. in 3. uolum.

In glo. absque personarum, uersic. cum omnes, & sic Abb. est subditus regulæ, sicut monachi. quia etiam ipse est monachus, ut dicit Aret. in c. causam quæ, de iudic. uide Felyn. cap. cum quidam, in prin. de iureiu.

De Religios. domibus.

Cap. Nunc autem.

IN glo. in princip. uers. tunc enim appellatur, ad hoc vide glo. in regula cancell. 7.

Ibidem, uersic. episcopus, uide ad hoc Aret. in c. meminimus, il primo de accusat. Dec. c. eam te, colum. 2. de rescript.

Cap. Constitutus.

In gl. a quocumque, uers. Ioannes dixit, per istam glo. tenet Alex. cons. 101. colum. 5. in 1. uolum. quòd inferior a principe potest tollere ius quæsitum tertio, & uide eum in consilio 190. col. 3. in 2. uol. de quo uide eum latius cons. 216. nec arguendi, in 2. uolum.

Ibidem, uers uerius, circa fin. & pro hoc facit, quia si princeps mandet, ut aliquid restituatur, intelligitur tamen cum causæ cognitione, de quo uide Dec. cap ex parte, columna 2. de rescript. Alexan. in rubr. C. qui admitti.

In glo. iusta, uers. imò satis, circa princip. uide ad hoc Dec. in c. 2. in 7. not. de off. deleg. & consult. col. fin. in fi. Fely. cap. inter dilectos, in prin. de fide instrum. Alex. conf. 177. uel 171. in 5. uol. in primo.

Ibidem

Ibidem, verſ. cenſualis contractus, de hoc uide Marſil. ſing. 95. & ad hoc contractus nominatur ab effectu no a forma verborum, vide Dec. conſ. 95. 32. colum. 2. & 164. colum. 3. & an non ſoluens cenſum cadat. vide Abb. ca. querelam, col. 1. de iureiur. Alex. conſ. 14. col. 2. in 2. vol. Ibid. circa princ. verſ. reuocatum rei. vide Alex. conſ. 52. in fi. in 2. uolum.

Ibidem, circa med. verſ. cenſum nō ſoluerit. vide Dec. conſ. 138. col. 2. & conſ. 146. colum. 1. & 164. colum. 1. & 2.

Ibidem, in fi. nota ex glo. quòd uerba impropriantur & latè interpretantur, in fauore libellantis, ut actus nō reddatur nullus. ita allegat Dec. iſtā gloſſ. conſuluit 2. in 2. colum. de appell. ubi alia.

De Capellis monach.

Cap. Dilectus.

IN gl. & petitorium, in princ. ver. eodē libello. & ſuper pluribus, dic ut in cap. ex parte 3. de reſcript. in 2. gloſ.

In glo. ſpontè confeſſus, & quando confeſſio prælati noceat eccleſiæ, uide Abb. c. ſi diligenti, in 3. not. de præſcr. & quid in confeſſione procuratoris, uide Abb. in c. ſuborta, in 1. not. de re iud.

In glo. generetur. verſ. vnde bene, vide Abb. cap. cum ueniſſet, in princ. de iudic. & in c. ad audientiam, de præſcr. in 3. colum.

Cap. Ex parte.

In gl. afferunt, de quo uide Abb. & alios in c. 1. colum. 2. de reſcr. & latè per Fely. in c. nonnulli, col. 15. verſ. limita 2. de reſcr.

De Iure patronatus

Cap. Quoniam.

IN gl. prima, uerſ. quia proinde eſt. uide Alex. conſ. 34. colum. 2. in 1. uol.

In glo. quòd maioribus, vide Dec. c. conſtitutis, in 1. colum. de appell. & conſ. 128. circa princ.

Cap. Quod autem.

In tex. uer. in caſu iſto, ſecus ſi a principio non teneret præſentatio, quia poſſeſſio non iuuaret, l. fi. ff. de cond. ſine cauſa, & uide quòd not. Abb. in c. ſuggeſtum, in prin. inf. eo. tit. de iur. pat.

In gl. 1. uerſ. hoc intellige, in princi. uide Rot. 112. in nouiſſ.

Cap. Quia clerici.

In gl. filij pater poteſt conferre beneficia filio. Ita no. Abb. ex iſta glo. in c. ſi de inſtitut. & conſil. 129. col. 1. uide in Dec. omnino ibi.

In glo. ſpoliando, in prin. uide ad hoc quod applicetur eccleſiæ. ꝑ Dec. in rubr. de iudic. in vlt. colum. in fi. in 3. lect.

Cap. Ex litteris.

In text. circa fi. uer. de temporalibus, vide per Dec. in cap. bonæ, col. 7. inf. de appell.

In glo. excepto, uerſ. item argu. in contrarium uidetur quod not. Abb. c. cum ſæculo, ſup. eo. tit. in princ.

Cap. Cum autem.

In gl. perſona, in fi. uerſ. uel quia clerici. & quòd uariatio damnetur etiam in Pontifice, uide Fely. in cap. ex parte decani, col. 8. uerſ. excipiuntur, de reſcript.

In glo. tempore, vide Hyppol. in ſing. 82.

Cap. Per ueſtras.

In glo. præſentare, circa fi. uerſic. Doctor præſentans poſſit approbare, uide per Dec. in cap. propoſuit, in 6. col. in uerſ. ex his, de probat. qui tenet quòd non, per dictam gl.

Cap. Tranſmiſſæ.

In glo. ex ui, in fi. uerſ. non debet faciat lex at ſi quis, §. Diuus. de relig. & ſump. fun. & vide Iaſ. in l. 1. in fi. C. de tranſ. & Bald. in auth. ex teſtamento, colum. fin. C. de ſecun. nupt. per tex. in §. cum igitur, in authē. de non eligendo, ſecundo nub. & Dec. conſ. 90. col. 2. Fel. c. querelam, col. j. de iureiur. Alex. conſ. 103. col. pen. in 1. uolum.

De Cenſibus.

Cap. Peruenit.

IN gl. cenſus ignorantia, uerſ. ſolutio, licet, ſeruitutis, quæ non ſint contra ius commune tempore acquiruntur, uide Fely. in rubr. de præſcr. in 2. colum. in 3. fallen. vide Abb. in cap. ad audientiam, in 2. not. de præſcr. & Hyppol. ſing. 192. Alex. conſil. 11. in primo.

Cap. Cum olim.

In gl. inſtrumenti, an fines diœceſis probentur per uerba enunciatiua, vide Dec. in cap. cum cauſa, 1. not. de probat. ubi tenet quòd non, ſed ꝙ glo. habeat tantum locum in finibus antiquis, uide Alex. conſil. 11. 4. uolum. in fi. & uide an uerba narratiua probent, per Abb. in cap. nonnulli, §. ſunt & alij, in 4. col. de reſcr. & in cap. ſeries, in 2. colum. de teſtibus, & Dec. conſ. 42. col. 7. & conſil. 146. colum. 7. Soc. conſil. 15. colum. 2. in 3. uolum. Alex. conſil. 89. uol. 5. in col. 2. in 2.

In gloſ. 1. uide de materia ſeruit. Fely. c. cum ex officij, 11. col. & ſeq. de præſcript.

De Baptiſ. & eius effectu.

Cap. Procurationes.

IN glo. in commune temporis, uerſ. verſ. intelligitur vnctus, circa principium, uide Felyn. ca. dilecta, col. 7. uerſ. amplia 11. de reſcr.

Ibidem, uerſ. & hoc dicunt, quæ dicantur etiam maiores cauſæ, not. glo. in capit. quod tranſlationem, de offic. deleg.

In glo. baptizatus, in princip. vide Dec. in cap. prudentiam, in 4. not. vbi plura allegat, de offi. deleg. & ubi aliquid requiritur de ſubſtantia, non ſufficit adimplere per æquipollens, de quo uide Dec. in ca. conſuluit, 2. de appell. & Mar. Soc. in c. ſignificantibus, col. 8. & ſeq. de lib. oblat. Fely. c. 1. col. 2. de fide inſtrum.

Cap. Maiores.

In glo. uero tota auctoritas, not. quòd lex non debet habere uarios intellectus, facit quòd not. Bart. in l. 1. ff. de reb. dub.

In glo perdurare, in princ. in contrarium facit c. ſi gratioſæ, de reſcrip. in 6. & limita niſi ex actibus ſeq. præſumatur contrarium, uide Mar. Soc. in cap. 1. in 8. char. in 4. articulo principali, Alex. conſil. 169. in 3. col. in 2. uol.

Ne Clerici vel monach. ſæcular. neg. ſe immiſc.

Cap. Sacerdotibus.

IN glo. 1. uerſ. procuratores. Quid autē ſi ſint procuratores prælatorum, uide Abb. in c. cum contingat. in 1. not. de foro comp.

Cap. Sicut te.

In text. uerſ. Tabellionatus. uide Dec. conſ. 17. & conſ. 115. colum. 3. & conſ. 120. col. 1.

In gloſ. an laicus poſſit conficere inſtrumenta ſuper rebus ſpiritualibus. vide Abb. in c. cum dilectus, in j. col. de fide inſtrum.

Cap. Super ſpecula.

In gloſſ. presbyteros, verſicu. credo de licentia priuilegij ſtudendi, vide Felyn. in cap. cum dilecta, colum. pē. de reſcr. vbi ponit de eo qui erat doctus in iure ciuili ante monachatum, quod de licentia Abbatis poteſt in eo doctorari.

In gl. ſpaciū, ver. ſed cum iſtam cō ſtit. circa fi. facit glo. in c. 2. de rebus eccl. non alien. in verſic. hactenus.

LIBER QVARTVS.

De Sponſalibus & matrimonio.

DE multis priuilegijs matrimonij, vide Felyn. in cap. 1. colum. 1. vt lite non conteſt. & per Doct. in l. 1. per totum, ff. ſol. matr.

Cap. Ex parte.

In tex. uer. habituum, vide Abb. in cap. quemadmodum, in 2. not. de iureiur.

Ibidem, affectione immenſa, & in lecto. vi. in c. illud, e præſump. Alex. conſ. 151. in 5. vol.

In gl. cogatis, in fi. ver. impedimentum, dic vel ſcandalum, & vide Alex. conſ. 212. viſis, colum. fi. in 2. vol.

Cap.

Cap. Cum locum.

In glo. 1. uide ad istam glo. Dec. in c. 1. in 2. not. in 3. colum. de offic. de leg. Roma. sing. 226. & uide Alex. in cons. 156. in 5. uol.

In gl. donec, circa med. vide Alex. cons. 161. col. 3. in 5.

Cap. Sicut ex.

In tex. uers. post fidem, uide Cæpol. caut. 215. & Alexan. cons. 152. uel 182. vel 12. col. 3. 5. uol.

Ibidem, vers. nisi metu. vide Alex. cons. 99. 5. uol.

Cap Veniens.

In tex. ver. iuramento, quando qs possit uenire contra iuramentum a se præstitum, uide per Alex. cons. 16. col. 2. in 3.

In glo. 1. uers. facturum, in fi. uide Socin. in cons. 26. in 5. Dec. cons. 330. col. 1. & 345. in fi.

Cap. Dilectus.

In sum. uer. furiosus, idem de men te capto tenet Dec. in cons. 142. col. 1. Alex. cons. 54. in princ. Soc. cons. 47. in 3. uol.

Cap. Cum frustra.

In text. ver. sponte, circa fi. limita, ut per Hypp. sing. 140.

In glo. persona, uers. est ergo. Dic, nisi suam, uel suorum iniuriam prosequantur, c. cum dilectus, ubi gl. de accusat.

In gl. de fama. Dic quod fama, potest probari per duos testes, ut tenet Abb. in c. tertio loco. ubi Felyn. in 4. char. de præsumpt.

Cap Is qui fidem.

In tex. ver. carnali, vide Alex. cons. 149. col. 3. in 5. uol.

Ibidem, uers. & cognoscat, uide Cæpol. cautela 215.

In glo. contra, uers. præsumptio iuris, quod contra præsumptionem iuris licet non admittatur probatio, tamen admittetur confessio. ita glo. not. in §. illud, in authen. de æqual. dot. & alia in lege, contractibus, §. illo, in vers. nullo modo. C. de non numer. pec. & uide Fely. in cap. quanto, in 2 colum. limit. 3. de præsumpt. & limita istum tex. ut per eum in c. cum Ioannes, col. 11. uers. secundus casus, de fide instrum.

Cap. Si inter.

In tex. uers. carnalis copula, uide Alex. consilio 149. in 5. uol.

Ibidem, illud est, in fi. vers. secundum matrimonium, uide Rot. 450. in nouiss. per Cæpoll. caut. 61.

De Desponsatione impuberum.

Cap. Litteras.

In glo. placere, in princ. facit quod not. Bal. in l. cum inter. C. de don. ante nuptias, quod eo ipso sponsalia transeunt in matrimoniũ quod spõsus ducit mulierem ad domum.

Ibidem, uer. ad ea quæ frequentius, circa med. & quòd probatio a communiter accidentibus ualeat, uide Dec. in c. in præsentia, 13. not. uer. tertio, nisi de probat.

Cap. Continebatur.

In tex. circa fi. uers. 12. anno uide Alex. consi. 77. in 5. uol.

In gl. proxima, circa fi. uersic. supplebat. vide Abb. ca. Raynutius, in 6. not. de testam.

Cap. Tua.

In gl. 1. uers. sub arbit. circa med. vide Dec. cons. 163. col. 2.

In gl. circiter. uers. ad modicam, vide Alex. cons. 149. col. fi. in 5. uol.

De Clandestina desponsatione.

Vide ad istam rubr. aliqua per Fel. in c. cum quid. de iureiur. & in cap. cum ex iniuncto de simo.

Cap. Quod nobis.

In tex. vers. uerum. vide Dec. cons. 133. col. 1. supra scr. vers. in concilio generali, dic, quod specialis derogatio requiritur ut per Fel. in cap. nonnulli, col. 4. de rescr.

Cap. Cum inhibitio.

In text. ibidem §. si quis, ver. coniugia. vide Dec. cons. 163. col. 3.

Ibidem, vers. pars. not. quòd non ualet rescriptum habilitans spuriũ, & incestuosum, nisi expresse derogetur huiusmodi cap. ex quo factum fuit in concilio generali, & ita consuluit Ioan. de Anania, & refert Fel. in c. nonnulli, col. 4. de resor.

In gl. uoluerit. vers. uidetur quòd non, circa med. uide Alex. consil. 23. col. 2. in 4. uol.

De Condit. appositis.

Cap Verum cum alij.

In tex. in prin. vide Abb. in ca. uerum, in pen. col. de foro compet.

In glo. conditiones, circa fi. uer. sic ergo cap. conditionem. vide de hoc uerbo conditio, quæ ponit Ias. in l. debitori. in 1. col. C. de pact.

In glo. debeat, circa fi. uers. alij, uide in simili Dec. cons 193. colum. 1. & consi. 349. col. 1.

Cap Si conditiones.

in textu in princ. not. ex isto text. quod limitatur, l. cum precario, ff. de precar. contra vult, ut quando aliquid opponitur contra substantiam contractus quòd illud potius uitiatur quam uitiet, quando conditionaliter appellatur contra istum lex.

De eo qui duxit in matr. quam per adult. polluit.

Cap. Propositum.

In gl. 1. uers. immo plus, uide Dec. c. inter ceteras, col. 3. de rescrip. & in cons. 153.

In gl. nisi, not. in correlatiuis non militat semper eadem ratio, ubi etiam diuersa dispositio iuris, ut in isto tex.

Cap. Cum haberet

In gl. secundum, uers. sed illa circa fi. de ista quæstione uide Dec. in c. clerici, in 1. not. de iudic. Alex. in cons. 74. in fi. 2. uol. & cons. 74. colum. 9. in 3. uol.

Cap. Significasti.

In gl. si petierit, uer. quia impœnitenti, &c. ualet tamen absolutio. ita tenet Perus. in c. qua fronte, in 6. col. uers. quinimò quæritur, de app. & ad istam glo. uide Abb. in c. Apostolicæ, in 1. not. de except.

De Coniugio lepros.

Cap. Quoniam.

In gloss. graui. An grauis infirmitas impediat uide Soc. cons. 8. in 3. uolum.

De eo qui cognouit consang. vxor. vel sponsæ suæ.

Cap. Super eo.

In glo. 1. uers. confessionem, licet non stetur confessioni alicuius in his quibus renunciare non potest, ui de tamen casum contrariũ in c. fi. de prob. ubi Abb.

Ibidem, uer. sed ut dixi speciale, circa prin. & quòd stetur confessioni utriusque in probando matrimoniũ, uide allegata per Dec. in cap. causam matrimonij, in 1. gl. in 11. col. de off. deleg. & consil. 133. in princip. & in cons. 163. in 1. col. uide aliqua per Roman. in sing. 62. nu. 2.

In gl. rumor, & an rumor & fama dent iustam causam credendi, uide Alex. cons. 113. col. 3. in 4.

Cap. Discretionem.

In glo. reatu. uers. & est hoc not. quòd adulterium cõmittitur sponsa nondum cognitas Felyn. in cap. tertio loco. in princip. supra de præsumpt.

In gl. nec affinitas, uers. fornicarium, uide Abb. & Dec. in. c. per tuas, de prob. in 2. not.

De Consanguinitate & affinitate.

Cap. Ex litteris tuis.

In tex. in fi. ver. non ignorent. uide Felyn. in cap. sciscitatus. col. 5. de re scr.

In glo. maiores, vide glo. ver. idoneos, in princ. §. item verborum Inst. de inut. stip. Dec. cap. at si clerici. col. 21. in gl. legitima probatur. de iudic. & ista qualitas requiritur ubi probatio fit tantum per duos testes, uide Ab. c. licet, de testib. & Dec. in cons. 163. col.

col.5.& Fely. c.cum Ioannes, col.13. uerſ.quinto,de fide inſtru.Alex.conſi.18.col.fin.in 1. uolum. conſi.146. colum. fina. & conſi. 116. colum.11. in 5.uol.

In glo. a conſanguineis, qualiter teſtes debeant deponere ad probandum conſanguinitatem, uide per Alex.in conſ.82.1.loco.

Cap. Super eo quod.

In glo.fama,no.alios caſus in quibus fama facit plenam probationẽ, per Dec.in c.1.col.4. de app. & hanc glo.uide allegatam, per Abb. ad hoc quod maior eſt fama,quàm grauatio opinionis dicit text.c.teſtimonium, col.6.in fi.de teſtibus.

De Frigidis & malefic.

Cap. Fraternitatis.

IN tex.circa principium, uerſ.aſſeruetur,ſed etiam per uerbum uidetur potuiſſe probare. ut Abb. not.in c.1.in 7.not.de iud.

In glo. per errorem, circa principium,uide ad hoc late Dec.in c.quoniam,col.20.& ſeq.de prob.

In glo.fornicario, circa finem. & quod in cauſis quę non tranſeunt, in rem iudic.non liceat tertio appellare.uide Abb.in c.lator.colum.2.de re iud.

Qui Filij ſint legitimi.

Cap. Cum inter.

AD text.vide Dec.in cap.inter ceteras,in 2.no.de reſcr.& glo.in regula cancel.17.

In glo.nutriantur,circa principiũ, uide Dec.conſ.153.col.1.

Cap. Tranſmiſſa.

In tex.ver.a uicinia,an publica fama inducat aliquem in poſſeſſione filiationis ſine alijs adminiculis, uide Dec.in c.per tuas,in 5.col.in fi.de probat.ubi tenet quod non.

in gl.ſpurius,qui dicantur ſpurij, vide Dec.c.in præſentia,colum.16.& ſeq.de prob.

in gl.mota, circa fi.uer. nunquam fuit,dic famam uiciniæ non inducere quem in poſſeſſionem filiationis, idem tenet Aret.in d.cap.per tuas,in 6.col de probat.Alex. conſil.21.col. pen.in 4.

in glo.& teſtibus, uerſ. quia præſumptio,circa fi.uide Dec. in c.quoniam,in 4.col.uer.ſucceſſiue, de offi. deleg.Felyn.c. inter ceteras,col.4.de re iudic.

Cap. Tanta.

in tex.in princip. uide Dec.conſi. 155.Cæpol.caut.247.& ſeq. & de priuilegijs matrimonij, uide Fel.in c.1, col.2,ut lite non conteſtata.

in gl.1.in princip.uide Rom. ſing. 222.circa fi.

ibidem, uerſ. omnia præcedentia, vide Hypp.ſing.121.

Cap. Per tuas.

in text.in princ.uer. maioris partis.an publica fama inducat aliquem in poſſeſſionem filiationis, vide Dec. c.per tuas,col.5. uerſ. & ad ſuperius, de proba.ubi tenet quòd non.& vide eum in conſ.54.

Ibidem.circa fi.uerſ.diſſimili. vide Abb. ca. cum ex officij in 8.col.in fi. de præſcript.

In gl.filium, uer. ſola nominatione,circa fin.vide ad hoc Dec. in c.per tuas,in 4.col.& ſeq.de prob.

Cap. Per venerabilem.

In textu uerſ.inſuper.uerbo ſubijcere,intellige quo ad exercitium,ſcilicet commiſſum antea ſibi.in uerſ. rationibus,uerſ.ad ſacerdotes, & hos quidam intelligũt Cardinales,per Capitulum fundamenta, §. decet namque,de elect.in 6.& in ducunt ad quęſtionem, quòd ſolus Papa in arduis nõ poteſt procedere ſine cõſilijs Cardinalium, de quo uide latè per Mod. in Rubr.de conſtitu. in fi. & per Panorm. in capi. 2. de clericis non reſiden.

In glo. adulterinis,uer. filijs presbyt.uide ad hoc Dec. in c. Inter ceteras. in 2.not.de reſcri. Alex. conſ. 2. colum 4.in princ.& conſ. 77.colum. 3.in 2. uolum.

In gloſſ.in minori, in princ. uide Dec.conſ.76.in fi.colum.2. & Fely.c. Poſtulaſti,colum.14.de reſcrip.

In gl.Regi,in prin. an habens poteſtatem legitimandi poſſit legitimare filium ſuum ſpuriũ, uide Dec. qui ad hoc multo allegat in ca.ex litteris,col.7.verſ. in ea. de prob. & tenet cum glo. ibi quòd non. vide Iaſ. in l.receptum, de iuriſdict. om.iud. Alex.conſ.pen.in 5.vol.quod requiritur cauſę cognitio, vt per textũ hic, quam ipſe non poteſt exercere.

Cap. Ex tenorem.

In glo.legitimum, ſufficit bona fides alterius ut filij dicãtur legitimi, vide Fely.in c.lator.col.5.in 6. concl. de re iud.Dec.in conſ.153.

In tex.in fi. uer. reputantes, uide in ſimili Soc.conſ.47.colum. 7. in 3. vol.

Qui matrimonium accuſare poſſunt.

Cap. Cum in tua.

IN tex.uer. tẽpore denunciationis, uide Fely. in c.exceptionẽ, col.1. de except.Rot.444.in nouiſſ.

In gl.non potuit. uer.remotis, & no.quòd etiã coniunctus abſens præſumitur ignorare facta ſui coniuncti, de quo uide allegata per Dec. conſ.38.col.pen.in fi.

In glo.publicè. & quòd ex publica uoce & fama præſumatur ſcientia, uide Dec.conſ. 134. Fely.c. cum contingat.col.fi.ver. tamen caue. de reſc.

In gl.iuramento.vide Rot. 444. in nouiſſ.& an ignorãtia poſſit probari iuramento. vide per Rot. ubi ſupra & eſt 19.de dolo & contu. in nouiſſ.

De Diuortijs.

Cap. Ex litteris.

IN gl.admonita,circa fin.uerſ.laborares,uide Abb.in c.olim,in ſecunda columna, in fine, de reſcrip.Rom. ſing.614.

Ibidem,in fin. vide Deciũ in cap. at ſi clerici. in ſecunda colum. uerſi. tertio limitatur, de iudic.& idem in confeſſione facta cauſa pietatis. uide Abb.in capit. ſecundo, in 5. not. de præſumpt.& Felyn. in capit. ſi cautio. columna tertia, de fide inſtrument.uerſic.ſexto fallit, & in cap.ſi non.columna tertia, de iureiuran.& de iuramento facto calore iracundiæ,uide Abb.capit. ſicut ex litteris, de iureiuran. & an confeſſio deliberata reuocari poſſit, plene in capit. cum uenerabilis,colum. ſecunda, de except.Roman. ſingul.514. Cæpoll. caut.69.

Cap. Gaudemus.

In text.circa princ. ver. quid enim ad nos, intellige ut per Decius in capit. conſuluit 3. in primo not. de appellat.

De Donatione inter virum & vxorem.

Cap. Plerumque.

IN gloſſ. dotalium, an mulier propter adulterium amittat bona paraphernalia.uide Dec.ca. paſtoralis colum. 3. de iud.qui tenet quod non, & quid ſi uidua,vide ibi per eum, & an per oſculum amittat dotem. vide eundem in rubric. de iudic. Iaſ. l.ſoluto.in ſecunda columna,ſoluto matrimo.& not.quòd lucrum, quòd facit maritus propter adulterium vxoris reſeruatur filijs, nec computatur in legitimam,Dec.conſ.142.col.fin. in 2.uol.

In glo.non ualebit. uerſ. præterea adulterium ex intentione iudicatur, uide in pulchra quæſtione Abb.in c. ſuborta,in fi.de re iud.

Cap. Nuper.

In text.uerſi.quo ad uixerit. uide Alex. conſi.173. in ſecundo uol. Fel. c.quæ in eccleſiarum,colum.29. uer, in ea.glo.de conſtit,uide Rot.199.in nouiſſ.

Cap. Per veſtras.

In text. circa fi. uer. honeſti lucri, intellige, ut per Dec. conſ.116. in 2. colum. & quòd talis dicatur contractus ſocietatis, uide per Alex. conſi. 191.col.2. in 2.uolum. & conſ.71. in 3.uolum.

In gl.honeſti, in 2.uer. ibi tamen, uide Rom.in ſing.

LIBER QVINTVS.

De accuſationibus.

Cap. Si legitimus.

IN glo 1.in prin. & quòd exiſtens in mortali non accuſet.vide per Abb.in ca.2.col.2. de except. & aſſiduus blapshemator non accuſat..vide Fely. in ca.2.de excep.in fine.

Cap. Omnipotens.

In ſum.in fin.uide Rom.ſing.438.

In tex.in princ.limita.ut per Fely. in c.eam te.col.12.de reſcrip. Alexan. conſi.152.col.3.in 5.

In gl.1.verſ.aliquis accuſatur, ampliatur etiam ſi tantum proteſtetur, vt in ca.meminimus,infr.eod. quem ita ad hoc inducit Aret.in ult.col.ibi.

Cap. Nullis.

In tex.in primo limita, vt per Fely.c.dilecti,col.3.de excep.

In gloſſ.1.in fi.vide ad iſtam gloſ. omnino Aret.in c.intimauit.in pen. char.de teſt.

Cap. De his.

In tex.in fi.ver.replicari.uide Deci.conſ.137.in prin.

In gl.1.in princ.uide Alex.conſil. 11.in 1.vol.

Ibidem,circa fi.verſ.accuſatio uide gloſ.in ca.5. de tempore ordi.& Deci. conſ.30.alias 130.

Cap. Repellatur.

In text.ver.inimicus, uide Hypp. ſing.178 Rom. ſing.412.Alex.conſ.99. in prin.

In gl.amicitiæ, uide de hoc an per amicitiam repellantur teſtes, uide Abb.in ca quotiens,de teſtibus,in 5. not.& ibi per Fely. de inimicitia.

Cap Euidentiæ.

In gloſ.non indiget clamore,circa fi.uerſ.ſententia. ſemper ſed,nec ſententia quo ad effectum iuris, vt not. Alex.in l.ſtcui bonis, in 3.colum.de verb.oblig.

Ibidem, in fine, idem in confeſſo. ut notat gl. in c.fi.de confeſſis.

Cap. Cum P.

In glo.1.uerſ.ſi clericus, not.quòd licet in exceptis criminibus infames admittantur,vnus tamen non eſt ſufficiens iudicium ad torturam. Ita Alex. in conſ.11.col.1.in 1.uol. & licet criminoſi repellantur ab accuſatione, non tamen a teſtificatione. Fely.c.2.in fin.de except. & clericus in criminalibus, non eſt idoneus teſtes contra laicum,& infames admittuntur contra infamem ad denunciandum,non ad teſtificãdum,ſecundum Bald.in c.ueniens, ubi Fely.in prin. de teſtibus.

Ibidem, uer. corporali tormento, vide Alex.in d.conſi.11.colum.1.in 1.vol.illud eſt circa fin.verſi.u. Vnde iſtam ſolutionem, gl. impugnat Are. in cap.ueniens, in 3.colum.in princ. de teſtibus.

In gl.cum tribus,in princ.an reus deficientibus probationibus ipſe admittatur in teſtem,uide Abb.in ca.fi. col.3.de teſtibus.

Ibidem,verſic.nunquid,de hoc an tempus poſſit minuere pœnam ſtatutam à Papa,uide per Doct.in ca.At ſi clerici.§.de adulterijs, in 3.col.verſi. aduertendum.de iudic.

Cap. Ex parte.

In tex.in princ.Rot.305.in nouiſſ. & 799. Bart.in trac.de alimentis,col. 1.in fi.Fely.cap. cum dilecta, col.21. de reſcrip.Ægid.q.88.

In gl.1.uerſ.eis expreſsè, uide aliquos ſimiles caſus in ſimili per Are. in c.ſi qui teſtium,colu.2.uerſ.prima concluſio de teſtibus.

In glo.liceat,uerſ.ſed bene, monachus agere poteſt etiam ſine mandato,Rot.334.in nouiſſ. & habet expẽſas, uide Deciſionem ibi ſequentem. 335.

In gl.in c.cum paſtoralis.2. q.7.in contrarium uide Rom.ſing.551.& in alio caſu, uide Fely.in c.quæ in eccleſiarum,de conſtitut. colum.31.uerſi. fallit quinto.

Cap Super his.

In gloſſ.accuſatione,dum tex.dicit quod excipiens non ſe inſcribit limita,ut per Fely.in c.contingit, colum. fi.de fide inſtrum.non habere locum quando qui vult redarguere inſtrumentum de falſo.

In gloſ.arbitrium.Dic quod in pœnis arbitrarijs iudex debet arbitrari de minori. Alex. conſ.5.1.uolu.in fi. & an poſſit ab ea appellari Fely. cap. paſtoralis, colu.2. de excep.colum.2. de excep.

Ibidem, ver.appellare princ. a pœna arbitraria licet appellare, uide in c.1.colum.4.de milit.uaſal.qui cont. Abb.c.potuit ſecundo,in 2.colum.de appel. Deci.cap.prudentiam, col.12. in fi.de offic.deleg. Rom.ſing 213.ut per Dec.in c.cum ſit, in ult.fallen.de appella. & in capit.ad hæc tertius,de appella.

Cap Cum dilecti.

In tex.uer.excuſationes ſuas. Bald. l.2.in fin. C. de cuſt.reorum, allegat iſtum tex. ad hoc, quod ſi inquiſitus reſpondit inquiſitioni, poteſt etiam ex interuallo ſecundum confeſſionẽ interpretari declarando, & ſequitur Alex.conſ.1.col.fin.in 3.uol. & uide Dec.conſ.52.col.2.in 2.

Cap. Inquiſitionis.

In gl.in accuſationis,ver.quod dicit.circa fi.not.ex text. quod ceſſante conſuetudine etiam in pœnis procedimus de ſimilibus ad ſimilia, de quo uide Dec.in c.cauſis,in 6.not.de off. deleg.

In gloſſ.alioquin uer.in alijs,not. quod ubi pœna eſt arbitraria iudici non eſſe maior quam permiſſum eſt de iure communi. uide Alex. conſil. 311.col.pe.in 1.uol.

In gl.præſumantur, & quod atterr datur primum dictum etiam non iuratum, uide Abb.in cap.per tuas.in ult.col.de probat. & ad text.hic uide Aret.in capitu.primo.in 1.not.de teſtibus.

Cap. Accedens.

In tex.uer.G.nepos,id eſt fratris filius, & quis dicat.

Cap. Qualiter.

In text.uer.clamorem, & famam intellige, quod de tali fama conſtet aliter quã ex aſſertione iudicis, alias inquiſitio fieri non poteſt,de quo ui de Dec. conſ.170.col.fi.in 2.

Ibidem, uer.odium mulierum.uide Dec.conſilio 2. uolum.in ſecundo volumi.

Ibidem, ver.criminalis, quæ non ex verbis,ſed concluſione libelli colligitur, ut not. Abba.in c.ſeries,in 1. not.de teſtibus.

In uerſ.debet ad iſtum text.an inquiſitor recipere poſſit teſtes parte non citata. uide Abb.in c.2. in 4.col. verſ. Tertius caſus, & ibi Add.de teſtibus, ubi probat quod non, & ibi Aret.in 2.col.in 3.fallen.ponit nouũ intellectum ad iſtum tex.uide Rom. ſin.264.in 2.fall. & an admittatur defenſor ſine mandato quando inquiritur ad priuationem beneficij tantum, uide Rot. 420. in nouiſſ. quod ſic.

Ibidem,in fi.uer.liberius.uide Abba.in c.quia nos,de appell.

In glo.redde rationem, & quando debeat quis vel teneatur reddere rationem,uide gl. & Doc.in ca.ſi quando,de reſcrip. & an æquiparatio tutoris,& prælati procedat, uide Deci.in c.reprehenſibilis, col.3.de app.

In gloſſ.a maleuolis,circa fin.licet ex infamia orta a maleuolis indicatur purgatio, non tamen ſufficiens, vt procedatur ad inquiſitionem, de quo uide per Deci. in ca.at ſi clerici, col.6.in 1.glo.de iudic.idem ſi teſtes non ſint omnino integri, uide Abb. in cap.teſtimonium, colum.5.de teſtibus ad primum, uide Roma. ſingu.482.

In glo.facilius, uerſ.clericorum, uide Dec.conſ.161.in fi.

De Simonia.

Cap. Tanta.

In glo.etiam uerſ.meretrix emendata ſcilicet ſecundum Aret.in ca.ueniens, in 3.col. uerſ.& propter prædicta, de teſtibus, quæ tamen etiam dicitur meretrix, l.palam, §.non ſolum, de ritu nupt. de quo uide latè per Dec. in c.1.col.37.uerſ.ad ſecundum de probat.

Cap. De hoc.

In gl confeſſio.in prin.uide Fely. in c.olim,col.2.de reſcr.

In gloſſ. manifeſtum, & quod ex huiuſmodi indicijs quis puniatur etiam pœna corporali, uide Fely.in ca. in 4.not.uer.ſed iſta.de præſumpt.

Cap. Ex inſinuatione.

In text. uerſi. ſed ijdem not.quod collatio præbẽdarum in eccleſia collegiata.

legiata spectat ad prælatum, & canonicos, non ad epm. Ita per hunc tex. tenet Rot. in 8. dec. de prob. in nouiss.

In glos. elegerunt, ver. quod capitulum, uide Fely. cap. 1. colum. 6. circa med. de iureiur.

Cap. Dilectus il 2.

In glo. dantes, vers. sunt præsentes, vide Abb. c. cum super. colum. 6. de re iud. & no. ex ista gl. quòd ualet sententia contra tertium qui fuit citatus, vide Deci. consi. 197. colum. 3. in prin. & etiam si non fuit citatus, quo ad præsumptionem, tenet Alex. in consi. 86. col. 1. in fi. & seq. in 2. vol.

Cap. Licet Hely.

In gl. forma, uer. & ita iudex. Non tamen semper sententia est cõformis libello, vt per Bart. in l. vinum, in pe. col. si cer. petat. & princeps. super nõ deductis in libello potest iudicare, vide Soci. in consil. 4. in colum. pen. in 3. volu.

Cap. Per tuas.

In text. vers. hæc omnia. vers. & si probante uide Fely. in cap. 1. in vlti. col. uers. 10. quæro, de iureiur.

Ibidem, circa fin. ver. sed ciuiliter. pro declaratione tex. uide Dec. in rubr. de iud. in pen. col. in 1. lect. Abba. c. ex parte, colum. 5. in fi. de testibus, & in cap. querelam, in 3. columna. de iureiur.

In gl. prauitate, uer. de alio crimine, istam gloss. non approbat Aret. in alio casu, quam in simonia, in ca. veniens in 111. columna. in fin. de testibus.

In gl. adminicula, & quod depositum, in causa principali, non habeat locum in adminiculis, uide per Deci. in c. 1. col. pen. de appel.

In glo. distinguenda, uide ad istam glos. Aret. in c. ueniens, in 111. col. de testibus.

In glo. inimicitias, & quod hic dicitur de testibus, idem probat de accusatoribus, in cap. cum P. ubi Abba. in ult. not. inf. de accus. & sindico, uide Dec. cons. 175. col. 111.

Cap. Sicut tuis.

In gl. ad Coloniens. in fi. uide Rot. 312. in nouiss.

In glos. anathematis, in princ. ver. excommunicare suos tantum nisi ex præscriptione, uide Abba. in cap. cum olim, in 111. col. de præscrip.

Ibidem, ver. interminatur. vide Fely. in ca. 11. de excep. col. 4.

Cap. Tua nos.

In tex. in prin. uer. ut illa postmodum uide Fely. cap. postulasti. colu. 9. de rescrip.

Ibidem, uer. si uero. uer. tibi liceat. vide Alex. in consil. 81. in primo.

In gl. culpabiles, circa fin. ibi sicut sola spes, uide Dec. in capit. ex parte, P. col. 11. de offic. delegat.

Cap. Ad Apostolicam.

In tex. uide ad istud cap. Roman. in sing. 348. incip. nunc habeo. & singu. 438. pone quod populus, Fely. in ca. cum M. col. 10. uers. in gl. perciperēt, de constitut.

Cap. Mandato.

In gloss. Abbate, vers. principis, & an dispensatio sit fauorabilis, vide Dec. in c. At si clerici, §. de adulterijs, col. 9. uers. sed aduertendum, de iudi. Fely. c. postulasti, col. 17. de rescrip.

In gl. affectu animi, in fi. uer. quòd aliquis, uide Fely. capitu. dilecto, colum. 3. de excep.

Ne Prælati vices suas, &c.

Cap. Quoniam primum.

In gloss. statuuntur, in princ. versi. iudicem, uide Rot. 378. in nouiss.

Ibidem, uers. vniuersitatis, uide Franc. Paulini in tract. de potest. Cap. sede vac. in 2. q. in prin.

Cap. Querelam.

In glos. termini. circa principium, An contractus prædecessoris liget successorem, vide Rot. 232. in nouiss. & an emphyteuta possit expellere conductorem ad nouennium. uide Alex. in l. si filiofamilias. §. si vir in quinquennium, solu. matri. & de inquilino & emptore, uide Doct. l. emptore, C. locati.

In glos. ecclesiam, in fi. facit gl. 21. q. 11. ca. præcipimus.

De Magistris.

Cap. Quanto.

In text. ver. dignitatem assumunt. Not. quòd doctoratus est dignitas, de quo uide Ias. In l. si quis in conscribendo. C. de pact. vnde Iudæus non potest esse Doctor. ut dicit Abb. in ca. Iudæi, in fi. de testibus, uide Dec. consil. 161. Alex. cõs. 94. col. 11. in 1. uolu.

De Iudæis & Sarracenis.

Cap. Multorum.

In gl. iuris seueritate, & an Iudæis sit seruanda æquitas, uide Ias. in l. si insulam, col. 1. in 3. not. de verbo. oblig. cuius tamen opinionem non puto ueram, quia gloss. hic loquitur in in isto casu spirituali tantum, & uide Dec. in c. consuluit 3. de appel.

Cap. In nonnullis.

In glo. animaduersionis, quid importat istud verbum animaduersionis, uide Dec. in c. præterea, in 2. not. in fi. de off. deleg. qui dicit quod potest mortem etiam importare, & allegat Anchar. consil. 15. qui allegat istum tex.

De Hæreticis.

Cap. Primum & secundum.

In tex. c. 1. uer. infidelis, an dubitatio inducat conscientiam erroneam, uide per Fely. in ca. fi. in colum. pen. de præs.

In c. 2. in glo. 1. uer. a peccato autē, vide Dec. c. cum non ab homine, in 4. col. in ver. secundus casus, de iudic.

Cap. Excommunicamus.

In tex. uers. credentes. vers. receptatores. No. quod quis præsumitur receptator ex auxilio post factum, uide Deci. cap. 1. colum. 12. vers. 5. de offic. deleg.

In glo. sit etiam hoc declara, ut per Dec. in cap. intelleximus, in 1. glos. de iudic.

In glo. iudicijs, & an ex sola suspitione possit inquiri contra aliquem de hæresi, etiam non præcedente infamia, uide Fely. in c. litteras, col. pe. in fi. de præsump. ubi tenet quod sic, sed condemnari per tex. hic.

Cap. Sicut.

In gl. deprehensi. uer. cõdemnati. an emendatio admittatur post cõndemnationem. uide per Deci. in c. at si clerici, colu. 24. uers. primus est, de iudic. & cons. 137. col. 2. in fi.

De Schismaticis.

Cap. Fraternitatis

In gl. prima, in princ. versi. dispensationem, uide Dec. in cap. si quando, in 2. colum. de rescrip. Alex. cons. 20. col. fi. in 3. uolu.

Ibidem, circa finem uersicu. postea accusari, uide Deci. consil. 137. in 1.

De Homicidio volunt. vel casuali.

Cap. Si perfodiens

Ad tex. in princi. uide Alex. consil. 140. colum. 3. in 2. uol. Dec. cons. 354.

In gloss. secularibus, vers. quidam quod sic. uide Alex. consi. 109. colu. 3. in 2. uolu.

Cap. Cum iuramento.

In gl. facturus, in fi. an uerba generalia ad iactantiam inducant dispositionem, uide Ias. in l. 1. §. si quis ita, in 3. colum. de uerb. obl. & in l. ita stipulatus, in 2. not. eod. titu. latius per Doct. in c. cum uenissent, de constit.

Cap. Sicut dignum.

In glos. mors. uide Alexand. consil. 109. colum. 1. in 1. uolum. & consil. 140. in 2.

In gloss. si. habent, circa fin. uersic. corporalis, uide Roma. singul. 24. & Fely. cap. exhibita, de iud. Perusin. capitul. reprehensibilis, columna 3. de appellatio.

In gloss. consilium, uers. præcepto, circa prin. an mandans homicidium fieri puniatur, vt faciēs, uide per Ale. cons. 62. in 4. uolu.

Cap. Significasti 1.

In gloss. si ita est. uer. conscientia. limita in delictis, in quibus præsumptio est contra delinquentem, nec statur eius iuramento, uide Fely. in ca. 1. in col. fi. de præsumpt. & c. pastoralis, col. 2. de excep.

Cap. Significasti 2.

In tex. uer. & quidem, uersi. credēdum, uide Deci. consi. 137. col. 4. in fi. Alex. consi. 15. in prin.

Ibidem,

Ibidem, vers. in hoc dubio, vide Alex. cons. 14. in 3. uol.

In versi filio, uers. inculpatæ, vide Marf. sing. 700. incip. occidens, & vide Dec. cons. 9.

In glo. tutelæ, in princ. versic. tamen, vide Alexand. cons. 109. col. 3. in princ. & consil. 75. in 3. vol. Aret. consil. 8.

De Vsuris.

Cap. Primum.

In tex. uer. absolutè, vide Ias. in l. diuortio, §. donationem, sol. matr. & vide quæ posuit in c. conquestus, inf. isto titulo.

Cap. Cum tu.

In gl. donec, an post restitutionẽ dicantur restituti, vide plene per Dec. in c. 1. col. 14. versic. ad secundum, de probat. Felyn. cap. quæ in ecclesiarum, col. 11. uersic. 2. declaratio. de constit.

in gl. siue, post vers. prohibitam, vide aliam solutionem per Abb. in cap. pastor. §. verum, in 1. not. de appell.

in gl. euidenter, ver. pœna punienda, vide Dec. consil. 170. col. 3. qui tenet quod vltra statutum non põt criminaliter puniri.

Cap. in ciuitate.

In sum. ver. solutum, vide Dec. cõsil. 111. vol. 3. Alexand. cons. 121. col. 2. in 5. vol.

in gl. 1. ver. quia licet, vide Dec. cons. 111. col. 1. & 115. col. 1.

In gl. ex tali forma, in fi. forma dat esse rei, facit gl. in l. adoptiuus, ff. de ritu nup. gl. in c. dilecto, inf. de præb. gl. in c. statutum, ver. committantur, de rescr. in 6.

Cap. Conquestus.

in gl. de feudo, vers. habes ergo ꝙ in feudo recipitur aliquid vltra sortem, & nõ est vsura, Rom. sing. 325. alios casus, vide probari in l. cum debitor. ex quibus caus. pig. tac. contra, & in l. si is qui, §. 1. ff. de pign. Practicus Papien. in forma libelli, in actione hypothecaria, circa fi. vers. quarum præmissa. Alex. consil. 117. & 119. in 4. vol. Cæpoll. cautel. 125. Alexan. consil. 121. in 5. & 141. col. 3. eod. vol.

ibidem, vers. sed quale interesse, vide Dec. consil. 139. col. 11, 183. col. 11. Alex. cons. 121. 2. vol. & cons. 26. col. 11. in 4. & 141. 5. uol.

ibidem, circa fi. vers. alias si modicum, vide Dec. cons. 167. in 1. uol. & cons. 105. in 2. col. in 2. vol. alias est 308. Alex. cons. 46. in 3.

ibidem, in fi. quod peti potest, uide Dec. cons. 39. vol 3.

Cap. Consuluit.

in tex. circa fi. uer. quæ taliter, uide Dec. cons. 111. uel cons. 3.

in gl. sperantes, ver. imo naturaliter, vide Fel. in c. ad audientiam, 2. in 9. col. de rescr.

Cap. Quia frustra.

In tex. in princ. uide Fel. in cap. 1. col. 12. vers. 7. de iudeis, ibid. ver. a nobis literas, idem in ordinario tenet Rom. sing. 336.

Cap. Cum in Diœcesi.

in tex. ver. accusator, vide Dec. in consil. 170. ubi infert quod criminaliter potest accusari.

ibid. uers. aliis argumentis, uide contra ad hoc allegat Ias. in l. cum te. in 11. col. C. de transac. & in hoc vnus testis sufficeret, secundũ Abb. c. præterea, in fi. de test. bus.

Cap. Salubriter.

in tex. uide ad istud capitulũ Ias. in l. de diuisione, in 1. not. ff. soluto matrim. Bald. Nouel. in tract. dotis, in 7. parte, in 3. speciali, Alex. consil. 141. in 5. uol.

Cap. Quanto.

in tex. uers. Iudæi, uide Alexand. cons. 60. in 3. uol.

In glo. 1. argumentum a contrario non ualere, vbi resultaret absurdum legis, uide quæ notantur in c. significauit, de foro comp. nec in legibus, neque statutis, Alex. cons. 191. col. 7. in 5.

Cap. Nauiganti.

In tex. in princ. uide Dec. consil. 123. col. 1. & Alexan. cons. 73. col. 3. in 2 uol.

ibidem, uers. ratione, uide Dec. cõsil. 111. col. 3. & per totum.

De Crimine falsi.

Cap. Falsidicus.

In tex. uers. occultat, hoc intellige in teste, seu in iudice, secus in parte, quæ nõ tenetur allegare ius quod aduersario competit, uide Dec. cap. si duob. col. 3. de app. & cõs. 189. col. 8.

in gl. 1. uer. obnoxius, uide Dec. in c. licet, col. 17. de prob. uers. 2.

Cap. Super.

Ad hoc uide Felyn. in cap. de cetero, col. 4. de re iudic. ubi dicit procedere istum textum, quando notorie appell.

Cap. Ad audientiam.

in tex. uer. custodiæ, nec debet accipi fideiussor. ut per Dec. cons. 143. in prin. in gl. degradatis, uersic. sed quæ, uide Abb. in cap. tam litteris, col. 3. de testibus.

Cap. Quam graue.

In tex. in 1. not. quod clausulæ insolitæ inducunt præsumptionem falsitatis, de quo uide allegata per Dec. in c. ex parte, in 3. not. de rescr. & Abb. in c. quod super in 3. not. de fide instrum.

ibidem, uer. consuetudinem, uide Hypp. sing. 118. & Fel. in c. Gregor. in prin. in procemio.

in gl. in plurali, uersic. Gregor. & uide alia iura allegata per Fel. in c. Ecclesiasticæ, in princ. de except. & sup. in procemio incip. Greg.

Cap. Ad falsariorum.

in tex. uide Fel. in cap. ex parte, in uers. stylus, col. 2. de rescr. & certos casus in quibus quis punitur tanq̃ falsarius, sed nõ pęna, leg. Corneliæ, uide Fel. in cap. nonnulli, §. sunt & alii, col. 9. uersic. amplia septimo, de rescr.

in gl. 1. in prin. uide Abb. in c. tam litteris, col. 3. de testibus.

in gl. dixerint, uel. inquirere, & tali casu ignorantia non excusat, uide Dec. in cons. 161. col. 4.

De Clerico percussore.

Cap. Si quis in aliqua.

In gl. si non emendauerit, uers. & est argumentum, uide per istam gl. quid dicat Fel. in cap. sicut, col. 2. in gl. adulterio, de testibus, quod peccatum prius commissum aggrauat secundum contra Aret. ibi.

De Maledicis.

Cap. Statuimus.

In gl. 1. in princ. sed peccatum in spiritum sanctum est, nunquam pænitere, ut declarat Bar. in l. qui ea mẽte, in 3. col. ff. de furtis.

ibidem, circa fi. uers. secundum leges blasphemãs punitur ultimo supplicio, & hoc ultra pœnam impositam a canone, ita intelligit istam gl. Aret. in c. de his, col. 2. de accus. uide Alex. cons. 175. col. pen. in 2. uol.

De Clerico excommunicato.

Cap. Si quis presbyter.

In gl. præsumpserit, uer. in med. uide Felyn. cap. Apostolicæ, col. 7. de except.

In glo. Regis, in princ. an ecclesia habeat pœnam ex l. j, uide Dec. in cap. cum non ab homine, col. antepen. de iud.

Cap. Clerici.

in gl. 1. uer. alius episcopis, circa med. no. quem per se deponi ab uno ordine tantum, uide aliam glo. in c. presbyterum, dist. 50.

ibidem, circa fin. uer. cum iniuste, & in simil. uide Dec. in c. ad præsentiam, in 1. not. de app. ubi tenet, q̃d non habet locum iste tex. quãdo sententia est nulla.

Cap. Latores.

in gl. multitudinem, uers. sed ista, uide Felyn. in cap. dilectæ, col. 4. de except.

in gl. ab officio, uersic. feratur sententia, uide Fel. in cap. apostolicæ, col. 7. de except.

Cap. Illud.

in gl. officia in fi. imo tenetur dicere officium secundum Fel. in cap. Apostolicæ, col. 7. de except.

in gl. in hoc, uers. sed dicta paucorum, uide ad materiam istius gloss. Fel. in c. cum cõtingat, col. 1. & seq. de rescr. per totum, & limita istum text. ut ibi per eum, col. fi.

Cap. Postulastis.

In tex. uers. in nodaris, & hoc procedit etiam si tãtum in minori esset excõmunicatione, ꝙ probatur in c.

 si ce-

ſi celebrat, in ſ. eod. hoc tamen fallit ſi haberet expectatiuã, de quo uide Rot. in deciſ. 8. in antiquis, & deciſ. ult. in antiquioribus, de ſent. excom.

ibidem, uerſic. conferri, circa principium, uide Dec. conſilio 145. in princ.

in gl. retinere, in contrarium uide gl. in Clem 2. uerſ. ſuppreſſus, de uita, & honeſt. cle. ſed hoc intellige, ut per Abb. in d. c. bonæ.

in gl. diſpenſatum, in fi. uide Abb. in cap. at ſi clerici, de adulteriis, col. 3. de iudic.

Cap. Apoſtolicæ.

in tex. uerſ. ignorantia, uide Dec. conſ. 164. col. 3.

in gl. ignorantia probabilis, uerſ. idem ergo an excommunicatus poſſit impetrare reſcriptum, uide per Rom. ſing. 724. & duo. in c. 1. de reſcr. in 6.

De exceſſibus prælat.

Cap. Quam ſit graue.

in gl. prima circa fi. confeſſio extraiudicialis quando præiudicet, uide per Abb. in cap. at ſi clerici, in 5. col. de iudic. & ibi Dec. col. 21. de ſuſpenſione, & Abb. in c. ſi cautio, col. 4. de fide inſtrum. & not. 180. in nouiſſ.

Cap. Inter dilectos.

in uerſ. nos igitur, uerſ. iuxta conſuetudinem, uide Dec. conſilio 170. col. penult.

in gl. irrita, uerſ. ipſo iure, uide Fel. c. querelam, colum. 2. & 3. de iureiur.

in tex. uerſ. inconſtantiam, in fi. uide Felyn. c. ex parte decani, col. 8. uer. ex hoc inferri, de reſcr.

Cap. Excedentibus.

in tex. uerſ. indulgentiarum, de hoc uide Franc. Pauini, in tract. de pot. c. ſede uac. q. 4.

in gl. dignitatis, uerſ. ad epiſcopũ, uide ad hoc Dec. c. propoſuiſti, in 1. not. de probat.

De Priuilegiis, & exceſſ. prælat.

Cap. Cum & plantare.

in gloſſ. uerſiculo in eccleſiis, ueratione, uide Dec. in c. bonæ, col. 7. de app.

in glo. pleno iure, in princ. uide Alexan. conſ. 89. col. 1. in quinto uolumine.

ibidem, uerſic. ſed a contrario, uide ad hoc Rot. deciſ. 21. de præb. in nouiſſ.

Cap. Cum olim.

in tex. uerſ. mentio, circa med. & quando non ſit opus facere mentionem, de iure ordinarij in literis exẽptionis, uide per Dec. conſil. 169. in tertia col.

in glo. ſine ipſo, not. quod ſi aliquis uult probare amiſſionem inſtrumenti quo modo fiat, de quo uide Abb. in c. 2. in fi. de prob. & qualiter tenore priuilegii poſſit probari per teſtes, uide Alex. in conſ. 169. uiſo teſtamento in ſecundo.

ibidem, uerſic. ſi quæris qualiter probetur amiſſio inſtrumenti, uide etiam Alex. conſilio 197. col. fi. in ſecundo. Fely. in rubr. de conſuetud. columna 4.

Cap. Accedentibus.

in tex. uerſ. tacite, circa fi. uide Felyn. c. cum acceſſiſſent, c. 13. tertio limita, de conſtit.

in gl. 1. uerſ. item uidetur de hoc Alexand. in conſ. 193. circa fi. in ſecũdo uolum.

ibid. circa fi. uerſ. niſi probetur, ꝙ quarta, uide Alex. conſ. 33. col. 1. in 5. uolum.

Cap. Cum capella.

in glo. prima, uerſ. ex hac deciſ. in prin. An priuilegium extendatur ad ea quæ de nouo acquiſita ſunt, uide Alex. conſ. 188. incip. in occurrẽti caſu. & conſ. 193. col. 3. in 1. uol.

ibidem, uer. quia illa, & eadẽ cauſa. circa med. facit lex etiam, ff. de iure dot. l. 1. ſol. matrim. & quod not. Alex. in leg. ſi ex toto, de leg. primo. Felyn. cap. cum olim, de maiorit. & obedient.

Cap. Ut priuilegia.

in glo. mutato, de iis oblatis, uide cap. in præſentia, in 6. not. de probat.

in gl. ſemel in anno, circa fi. quis non perdit priuilegium etiam ſi locum mutat, uide Fel. cõſil. 97. col. 2. in ſecundo uol. Felyn. in c. cum acceſſiſſent, uerſ. limita ſecundo, col. 11. de conſtitut.

De Purgati. canon.

Cap. inter ſollicitudines.

in gl. 1. circa principium modum procedendi in purgatione canonicã, uide per Aret. in c. ſuper literis, col. 6. in gl. ſup. de teſtibus.

in glo. oborta, uide ſimilem gl. in cap. ſuper his, uerſ. deiecit, in fi. de accuſat.

Cap. cum dilectis.

in tex. uerſ. ex errore relationis, an credatur litteris iudicum ſine ſubſcriptione, uide Abb. in cap. poſt ceſſionem, col. 111. de prob.

in gl. contumacem, uerſic. & ſic, circa fi. uide Abb. in cap. olim, in fi. de teſtibus.

in gl. iuris, uerſ. de ſubſtantia, uide Felyn. in capit. cum dilecto, col. 111. de reſcr.

in gl. apud uer. per hæc iura, uide Abb. in cap. cum in iuuentute, in fi. de præſumpt.

in gl. ordinarius, circa fi. uerſ. cauſam perdere uide Fely. in c. ex tenore, col. 7. de reſcr.

Cap. in noſtra.

in tex. in princip. an ex cauſa tale ſtatutum a principe poſſit reuocari, uide Alex. conſil. 101. col. 5. in primo uol. qui tenet, quod ſic, uide Felyn. c. quæ in eccleſiarum, col. 8. uer. pro iſta concluſ. de conſtit. & in eo. c. col. 20. uerſ. 2. nota.

in glo. prima, circa fi. uerſ. expenſæ, uide tamen Rom. in ſing. 653. incip. expenderes, ubi diſtinguit quid in iudicio, & quid in contractibus, & ad gl. uide Alexand. conſ. 168. in col. 2. uol. 2.

De Pœnis.

Cap. Suam ad nos.

in tex. uerſ. ſublata, & quod pœna exigi poſſit, uide per Alex. conſil. 6. col. 11. in 46. & conſil. 76. in fi. in 5. uol. & uide pro declaratione iſtius tex. Socin. conſil. 253. col. pen. Iaſ. in l. 4. §. Cato, in ult. opp. Bart. de uer. oblig. Maria. Socin. in conſil. 18. in 2. col.

in gl. prima, uerſic. nec eſt ſeruandus, circa med. & hoc procedit de iure canon. ut dicit Dec. in conſ. 138. colum. 111.

Cap. In quibuſdam.

in tex. uerſic. ſeueritatem, quid importet uerbum ſeueritas canonica, uide Dec. c. præterea, de offic. deleg. no. 11.

in gl. paſſus, in prin. quod pœna deuoluatur in dubio ad damnum paſſum, uide quæ allegat D. c. rubr. de iudic. in fi. 2. lect.

in gl. diſpẽſatum, quod epiſcopus poſſit diſpenſare, uide Fel. in c. at ſi clerici, §. de adulteriis, ubi Dec. col. 4. uerſ. limita, 2. de iudic.

De ſententia excommunicationis.

Cap. Parochianos.

in gl. prima, in princ. uide aliqua per Fel. in cap. 1. in 1. not. de appellationibus.

in gl. ſatisfaciunt, uerſ. datur læſo, an autem læſus ſit uocandus pro ſui ſatisfactione, uide Abb. in c. peruenit, primo, de appellat. in fi. quod tenet, quod ſic.

ibidem, uerſ. coram ipſo, uide Fel. in c. cum ſit, col. 5. de for. comp. uerſ. optime facit.

Cap. Cum deſideres.

in gl. ad cautelam, uerſ. & ſic iuramentum, uide Doct. in c. quæſtioni, in 1. not. de app.

in gl. præſtitum, in fi. limita, ut per Dec. in cap. prudentiam, in §. ſexta, in glo. uerſ. excommunicationis, de off. deleg. & de iuramento, uide ibi, in §. ſi uero.

in gl. ſi publica, an per ſolam famam poteſt probari excommunicatio, uide Abb. & alios, in c. prudẽtiã, in §. ſexta, in fi. de off. deleg.

in glo. niſi, uerſ. & ſic tenet abſolutio ſi iniuſta, uide de hoc Dec. & alios, in cap. qua fronte, de appel. in columna fin.

In gl. alio modo, verſ. nec ſufficit. No. gl. quod non creditur honeſtæ perſonæ in præiudicium alterius, vide quæ ad hoc allegat Dec. in cap. pruden.

prudentiam, colum.12.versic. sed tamen, de offic.deleg. Abb.capit.cum à nobis, de testibus, & in cap.constitutus, in fi.de app.& in cap.cum super, colum.fin.de fide instrumentorum.

Cap. Per tuas.

In tex.versic.absoluere, in princip. etiam non vocatis testibus partis, ut tenet Abb.in capitu. qua fronte in 3. colum. de appel.

Ibidem, versi.nos autem, vers.post appellationem in dubio autem, an videatur appellasse ante, vel post, uide Dec. in cap super eod. 11.in 1.not.de app.& uide casum, in quo valet excõmunicatio post appellationem per Abb.in ca.pastoralis, colum.3.de app.

In gl.intolerabilem, vers. talis sententia, an autem ad hoc, ꝙ sententia sit nulla, contra quam ius, requiratur ꝙ ille error sit patenter expressus, an autem sufficiat, ꝙ sit contra aliquam legem, uel canonem, uide Dec. in c. quoniam, col.21.vers. & secundum, de prob. ubi limitat istum textum habere locum in alijs casibus quam de excõicatione, quia de hoc specialiter est prouisum hic, de quo uide Abb. in c.inter ceteras, in 3.col.de re iudi.

Cap. Inquisitioni.

In tex.versic.quamuis, in princ.& quòd præualeat veritas præsumptioni iuris, uide Felyn.in capit.1.col.11. versic. hanc fallentiam, de constitut.

In gl.probabili, uers.quia publicè, & ꝙ fama præstet iustã cãm credendi, uide Abb.c.de 4.col.15.de præscr.

In tex.in fi.an differat forum canonicum contentiosum à foro pœnitentiali, uide Dec.c.nouit, in gl.iudicare de iudic. vers. secundo facto. Fely.c.si cautio.col.17.de fide instrumentorũ.

Cap. Sacroapprobante.

In tex.in 1.vers.admonitione præmissa. Not.in delegato est ipso iure nulla excõmunicatio monitione non præmissa, ita Rot.in nouiss.isto tit.3. decis. & an valeat quæstio inter partes, vt nõ facta solutione quis statim sine monitione possit excommunicari, uide Fely.cap.ex rescripto, colum. 111.in fin. de iureiur. ubi quòd non.

In gl.prima, de materia, uide Abb. in cap.1.& glo.4.col.de offi.deleg.

In gloss.probari, versic.& sic, & an præsumat ista monitio, uide Dec.d.c. quoniam, colum.24.de probat.

In glo.rationabili, quid si causa sit dubia, uide Abb.capit. ad nostram, 2. colum.2.de iureiur.

In glo.constiterit, uersic.præsente, & citata parte, uide D c.cõs.198.in fi.

Ibidem, circa fi.uers.si tamen, vide Abb. c.dilecti 1.in 11.col.de rescript.

In tex.vers.admonitione, in princ. etiam extraiudiciali, ut tenet Perus. in cap.qua fronte, in secundo not.de appel.uide Abb.in cap.tenor.colum. pen.de re iudic.

Cap. Si quem.

In tex.vers.maioris, limita, ut per Dec.in cap. cum non ab homine, col. 6.de iudic.per Abb.in cap.in præsentia, not.19.de probat.uide Felyn.cap. secundo, colum.4.de except.& c.dilectæ, col.11.eo.tit.c.fin.in fin.eo.tit.

De verborum significatione.

Cap. Intelligentia.

IN gl. prima, uide Dec.in c. secundo requ irit. inf.de appel. & in vltimis uoluntatibus magis attenditur mens testatoris quam uerba. Alex. consilio 130.in secundo uolumine.

In glo. rei vers. item arg.est unum verbum proprium, & impropriè accipitur diuersis respectibus, ut per gl. l.2 uer. manumitti, ff.de off.procons. & leg. Not. Fely.in c.inter alia, tertio no.de sent.excõicationis, lat per Ias. in l.si tibi pecuniã, in prin.si cer.pet.

Cap. Forus.

In text.versic commercijs, & circa immobilia, ut probatur in cap.pastoralis, supra de iure patron.

Ibidem, in fi.uer.cõmercium, vide Abb.in c.testimoniũ, col.11.de testib.

In glo.discutit, uers.iudicium, non tamen definit esse causa secundum Doct.quos refert Dec. in rub.de iud. col.4.ver.alia fuit definitio, in 1.lect.

In gl.iudicium, an antelitem contestatã sit iudiciũ, uide Doct.in rubr. C.de in ius voc.qui tenent, ꝙ sic, Ias. in l.postquã liti, in 11.col. C.de pac.

In glos.arg.vide Abb. in rubr.de probat.in princip.

In glo.non femina, versic.in criminali, uide Dec.consil.135.colum.6.in princ.Socin.consilio 54.columna 11. in 3.uolum Alex.consil.19.in princ.

Ibidem, in fin. uide Alex. consilio 17.in secundo uolumine.

Cap. Ex parte.

In tex.uers.ualet iussus, uide Fely. in capi. cum M.col.23.vers.5.conclusio, de constitut.

Ibidem, circa fin.uersic.nisi prius, limita, ut per Perus.in cap.qua fronte, columna 4 de appel.

In glo.pro contumacia, uersi.idem esset, circa med.contumacia ex crimine publico non relaxatur ante satisfactionẽ, uide ad hoc aliqua per Dec. & alios in c.prudẽtiã. §.fi.de off del.

In gl.si uero, uers.sententiando, vide Abb.in cap.peruenit, 2.in 3.col.de appel.est præceptum iudicis, non est sententia. Alex.consf.50.col.11.in secundo uolumine. Felyn.cap.ecclesia, col.11.versic.quarto not.de constitut.

Cap. Cum olim.

In tex.versic.vel probationem, & per instrumentum Alex.consilio 37. col.4.in fin. in secundo volumine.

In gl.confessionem, an actus in iudicio faciant notoriũ, uide quod no. ponit Deci.in capit.11. in primo not. vers.per istum, de prob Abb.c.significauerunt, col.111. de testibus Dec.c. ex insinuante. in fi.de appellationib.

Cap. Abbate.

In text.§.contra quos, in vers.causalis, uide Felyn.cap.ex parte, uersic. clausula si preces, col.3.de rescrip.

Ibidem, vers. potius quam perire, & hæc præualet, ut inquit Dec.in consil.140.col.11. & hoc etiam in odiosis, puta in rescriptis ad lites, de quo vide Deci.capit.quoniam, colum.12. versic.5.de offic.deleg.sed in teste vide Abb.in cap.cum clamor, in fin.de testibus, & limita, ut per Rot.432. in nouiss.

In gloss. fiat fides, uide Deci.consi. 152.colum.pen.in fin.ub. hoc limita non habere locum in priuilegio principis, uide eundem in consilio 169. colum.11.& sequen.

In glo.donec, versic.nec adhuc credo, circa fin. priuilegium non perditur ex impotentia non vtendi, uide Dec.in consil.67. in add t. bi, colum. 3.in secundo volumine. Felyn. capit. cum accessissent, col.1.de constit.

Cap Super quibusdam.

In tex.vers.Salinaria, an salinæ sint de reseruatis principi, uide Dec.consil.89.in secundo, columna prima.

In gloss.Imperatorum, in fin.uide Abb. in capit. cum non liceat, in fin. de præscrip.

In gl.non extat, vide Alex.cons.16. colum.5.in quinto volumine, & consuetudo cuius initij memoria nõ extat inducit priuilegium, pro quo uide Mars.sing.79. Abb.c. cum contingat.col.4. de foro compet. & c. a nobis.col.11. de præscr. & in reseruatis principi non potest allegari consuetudo, nisi cuius initij memoria non extat, ut hic, & uide Dec.consf.7.col. 11.Soc.consf.7.in secundo. Alex. consf. 16.vel.6.in princ.& consf.35. consilio 68.col.4.& consf.12.col. prima, in secundo, & in his quæ sunt contra publicam vtilitatem Alex. consf. 70.in 3. volumine.

Cap. Tua nobis.

In tex.in fi. uers. continentur. Not. quod appellatione beneficiorum veniũt omnia beneficia, & dignitates de proprietate uocabuli, & hoc firma per uerbum continentur, quod notat proprietatem, ut per Bar.in l. cui eorum. §.affinitates, de postul. sed in dubio non uenit præbenda, uel canonicum ius, si in illa ecclesia sint inferiora beneficia, non quod non ueniũt de proprietate uocabuli, sed quia intentio Papæ est semper in dubio uelle minus grauare ecclesiam quam potest, ut probatur in c.cum in illis, de præben. in 6.& c.fi.eo.tit.in antiq. Fely.c.postulasti, col.7. de rescri.

De Regulis iuris.

Cap. Qui scandalizauerit.

IN tex.uers.ueritas, 53.testis, uel iudicis, ita Abb.in c. officij, de pœnit. & remiss. de quo Deci. in capit. quoniam, in 4.not.de prob.ubi ponit tres notabiles effectus huius uerbi, & uide eundem in c.si duobus, col 3 in fi. de app.& limita, ut per Fely.c. 11. in 3. col.de præscript.

Finis adnotationum in quinque lib. Decretal.

ADDITIONES
D. PROSPERI CARAVITAE
Patricij Ebol. super Decreto.

PRIMA PARS DECRETI.

IN DISTINCTIONE I.

In can. ius naturale. vers. liberorum successio.



D intel. uide Minad. in constit. in aliquibus. in princ.

In distinct. IIII.

In can. erit autem in princ.

Vide. M. Mant. Dial. 103. lex.

An autem debeat esse generalis. uide Afflict. constit. priuilegia. nu. 40.

In eod. can. ver. nullo priuato. circa finem.

Vide Iser. constit. pena eorum colum. 5. uersi. vtrum autem, & qui succes. tene. el 1. nu. 15.

In can. in istis temporalibus. in princip.

Vide M. Man. dial. 104. de lege non disputata.

In Distinctione. V.

In cano. ad eius vero. in glos. in verb. quod vni.

Adde Iser. qui succ. feud. dar. ten. n. 11. uersic. quando specialia.

In Distinctio. XV.

In canone. sicut Sancti. in glo. in verb. præsumit.

Et vide Gram. cons. 2. post deci. nu. 16.

In distinctione XXII.

In can. de Constantinopolitana. in gl. in verb. nescio vers. sic videtur.

Vide Afflict. decis. 168.

In distinctione XXIII.

In can. in nomine Domini in glos. audientiam in uerb. sic habes casum.

Alios casus vide per Afflict. in constit. pœnam eorum. num. 42.

In eadem glo. in verb. non possit petere restitutionem.

Vide Cap. decis. 69. num. 10.

In can. communis filius. in glossa suorum infirmitate. in verb. nota quod in princip.

Et sic necessitas adiuuandi carnem suam facit licitum, quod alias erat illicitum, vide ad hoc per Afflict. multa, decis. 289. numero tertio, cum sequen.

In Distinctione XXXI.

In can. tenere debet. in gloss. tenere debet. in verb. ergo & nos. circa prin.

An liceat alicui laudare se ipsum. vide Afflict. in procem. constitut. regni. numero 7.

In can. habuisse te concubinam. vers. sed quia.

Adde Afflict. decis. 252. in fin.

In Distinctione XXXIIII.

In can. curandum in princ.

Vide Bart. Brix. quæst. 17.

In can. si cuius vxorem. in glos. si cuius. versic. dic ergo.

Vide Bart. Brix. quæstio. domin. 16.

In Distinctione XL.

In cano. si Papa in glos. a nemine in verbo. nisi ipse.

In quibus casibus possit Papa accusari, & quis sit iudex. vi. Dec. consil. 151. vbi plene de materia.

In gl. in verb. a fide. vers. item nunquid.

Dec. consil. 15.

In Distinctione XLVII.

In can. sicuta. in glo. in verb. esurientiũ.

Pauper implorat iudicis officium cõtra diuitem, vt ipsum alat. vide Affl. constit. leg. præsenti. nu. 6.

In Distinctione L.

In can. ponderet.

Vide Iac. Menoch. de arbi. iudi. libr. 2. centu. 4. casu 373. num. 1.

In can. fidelior. in glo.

Quomodo procedat glo. vide Afflict. in constit. iudices vbique num. 5.

In Distinctione LXIII.

In can. cum Adrianus in gloss. in verbo. & ad salutem versic. quod quisquis.

Adde Dec. consi. 64. nu. 6.

In distinctione LXXVII.

In can. Monachus. in glo in verb quorum vers. hoc. quod tantum.

Sequitur Dec. consi. 109. nu. 5.

In distinctione LXXXI.

In can. Maximianus in vers. dotali remoueantur.

Vide Petr. Duen. reg. 105. clerici propter.

In can. clerici. in gl. in verb. aliqui. versic. sed quid si duo.

Vide Petr. Duen. reg. 3. 3. 4. limi.

In distinctione LXXXVI.

In can. qui uenatoribus el. 3. uersi. qui donant.

Add. ad intel. Iser. quib. mo. feu am. el. 1. num. 11.

In distinctione LXXXVIII.

In can. fornicari. versic. negotiari.

In casu licito. Dec. consi. 111. nu. 2. uers. prædictæ conclusioni.

In can. eyciens Dominus vers. quicunque rem.

Vide omnino pro declaratione Dec. consil. 111. nu. 7.

In distinctione XCIII.

In can præcipimus. in verb. tunc enim.

Vide M. Mant. Dial. 107. vicegerens.

In distinctione XCVII.

In can nobilissimus.

Vide M. Mant. Dial. 107. cui credẽdũ. Ant. Gabr. consi. 3. lib. 1.

SECVNDA PARS DECRETI.

I. Quæst. I.

In can. sicut urgeri in uerb. sic. & ego.

Vide Mar. Mant. Dial 109.

In can. Marcion. uersi nec putemus.

Vide M. Mant. dialo. 110.

In can sunt nonnulli. in glo. in uerb. ab obsequio. uersic. & sic uidetur.

An famulo prelati licite possit cõferri beneficium sine suspicione simoniæ. Vide Fran. Marc. dec. 1121.

I. Quæst. IIII.

In can. turbatur nauicula in gl. in verb. omnis. vers. ignorantia proprij facti.

Vide Affl. cõstit. quisquis. in fi. lib. 3.

I. Quæst. VII.

In can. didici. in princip.

Ad intelligentiam uide Iaco. Men. de arbitr. iud. casu 272. num. 8.

II. Quæst. I.

In can. nos in quemquam in fine.

Vide Mar. Man. dialo. 111.

II. Quæst. III.

In can. si quis iratus in summar. in fine.

Vide M. Mant. dialo. 112. deliberatio.

II. Quæst. V.

In can. quanto a nobis. versi. quia sicut.

Adde Afflict. decis. 287.

II. Quæst. VI.

In can præsul in glo. vers. imo duo.

Soc. consil. 100. in prim. alfa. aure. in verb. testis. colum. 3.

II. Quæst. VII.

In can. nullus.

Vide Moder. int. oper. Bar. de Cap. constitut. prosequentes. in prin.

In can. laici.

Vide Mar. Man. dialo. 113. laici.

III. Quæ.

III. Quæst. I.

In can. reintegranda.

An remedium huius cap. detur contra singularem successorem, & pro quibus rebus detur, corporalibus, & incorporalibus, & an competat malę fidei possessori. uide Rip. in capitulo sæpe. numero 19. & sequ. extra de restit. spoliat. vbi plene de materia huius canonis. vide omnino. nigrum ad materiam in capitulo regni subditorum. numero 43. & sequen. ubi etiam habes numero 48. an possit appellari a sententia lata super remedio huius capituli & multa de remedio huius canonis, uide per Robertum Miran. in 4. par. suæ pract. 7. dist. iudicio. numero 50. & per Affli. decis. 364. & Nigrum dist. capi. subditorum. num. 69. an autem hoc remedium competat hæredi spoliati si intentatur ex persona defuncti. uide Cagno l. hæredem numero 22. ff. de re. iur. & de materia ui. M. Man. dialog. 114. spoliatus. & Afflict. in præfat. constit. regni quæst. 22. in fin. constit. violentias, & constitu. circa violentiam, & in omnibus Afflict. & an competat possidenti ex primo decreto. uide Afflict. constit. contumace num. 2. vide Deci. cons. 57. contrarium Dec. cons. 152. dicens com. esse opin. quod remedium huius capituli competat laicis pro rebus etiã prophanis. quæ autem sint necesse probari ad obtinendum in hoc remedio. uide eundem ibidem num. 2. & consi. 62. & an competat remedium huius capituli si quis fuit spoliatus aliqua iusta causa, & quid si aduersarius possidet cum titu. & bona fide vide Deci. consilio 57. alia remedia quæ competunt spoliatis pro recuperanda re, ponit Afflict. in rubr. constit. violentias, de violen. circa poss. an autem spoliato fit vtilius intentare remedium huius cap. uel remedium capi. sæpe de restit. spol. uide Rip. ibi numer. 10. quæ autem sint probanda ad obtinendum in hoc remedio, & an detur hoc remediũ contra titulo possidentem, uide Afflict. decis. 361. & quod competat laicis remedium huius cano. tenet Rip. in l. rem, quæ nobis numero 25. ff. de acquir. posses. dicens ita communiter teneri, & Bart. l. si coloni in fi. & ibi additio de agricol. & censit. libro 11. & de materia vide Deci. consil. 62. in princ. & pro limit. uide Capic. decis. 77. numero 11. & de remedio huius capituli vide Paris. consilio 31. numero 52. 4. uol. & consilio 1. numero 167. cum plur. sequen. 1. volum. & an requiratur in hoc remedio probatio doli. uide Deci. consil. 136. numero 2.

III. Quæst. IIII.

In can. Engeltrudam. in gl. in uerb. anathemate. uersi anathema.

Pro declaratione quid dicatur anathema, vnde dicatur, & quomodo fiat? uide Petrũ Duen. reg. 272. 1. limit.

III. Quæst. IX.

In can. indicas Hermannum uers. nos uni parti.

Nota non adhibendam fidem in alterius præiudicium concord. uide per Luc. d. Penn. Cap. reg. 56. item caueant. nu. 7.

In can. teste. §. de his in uerb. & pro confessione.

Vide Affl. decis. 105. in fi.

IIII. Quæst. I.

In can quidam. in glo. uersi. quis enim diceret.

Ad intell. glo. uide remis. Afflict. in constit. pœnam eorum nu. 4.

In can. quod autem. in glo. ab ecclesia uersi. nota.

Qualiter intelligatur hoc dictum vide text. cum sua gl. & ibi adde Ioa. And. in c. cũ contumacia, & cap. ut inquisitionis. in fi. de heret. in 6. gl. in c. fin. de poen. & per Correr. plenissime in tract. de hær. nu. 11.

VI. Quæst. III.

In can scriptum est. in summario. in fin.

Vide M. Mant. dialo. 116 falx.

VII. Quæst. I.

In can. præsentium in glo. in verb. in aliam ver. quod spoliatus.

Vide Dec. cons. 125. vbi etiam an petat restitutionem spoliatus a iudice incompetenti?

In can. scire debes.

Hoc c. alleg. Iser. qui succ. ten. el 1. numero 16. in fin.

In can. quam periculosum.

Vide Mar. Mant. dialo. 117. renunciat.

In can in apibus. in summar. in fine.

Vide Mar. Mant. dialo. 118. vnus.

In prin dicti c in apibus.

Vide Andr. in prælud. feud. quæst. 2. per totum.

VIII. Quæst. I.

In cano. Apostolica vers hæreditario iure.

Prælatus fit electione non successione Andre. qui succes. feud. date tene. nu. 1.

In cano. qui vos. in glo. in verb. qui præstantior. ver. dicunt.

Vide Petr. Duen. reg. 236. eligere.

IX. Quæst. III.

In can. cuncta in princ.

Vide M. Mant. dialo. 119. ordinarius.

X. Quæst. I.

In can. quia versi quæ fronte.

Vide Dec. consil. 148. in 5. dubio.

In can. hanc consuetudinem versi. vnquam vllo tempore.

Vide pro declarat. Deci. consilio 148. dubio.

XI. Quæst. III.

In cano. si quis a proprio uersiculo nec eum.

Imo poterit priuari beneficio, quod in alia ecclesia obtinet. Barto. Brix. quæstion. domin. 44.

In can. si quis vero in princ.

Vide Mar. Mant. dialo. 120. in bonam.

In can rursum. versi. si vero.

Intel. vt per Cepol. caut. 80. volo tibi.

XII. Quæst. II.

In can. fine exceptione.

Vide M. Mant. dialog. 112. alienatio.

In eod can. fine.

Ad materiam, & pro intellig. huius text. & cap. Terrulas. uide plene Pe. Reb. in compend. alien. renun. eccles. ubi plene uide etiam Ioan. de Anch. quæst. 52. & sequen. 2. par. & an possit fieri alienatio in coniunctum cum solemnitate huius capi. uide Iser. qui succes. feud. da. te. nu mero 12.

Adde Dec. consilio 124. num. 3. & Bar. Brix. quæst. domin. 78.

In can. cum Redemptor versic. tribus presbyteris. in fin.

Allegat. hunc tex. Iser. succes. ten. el 1. numero 16.

XIII. Quæst. III.

In can. plerique. in glo. in verb. negotiatoribus.

Not. quod reprobatur societas, in qua partem lucri, & de damno nihil quis sentire velit, & consulende late prosequitur Decius consil. 116. numero 1.

XIIII. Quæst. IIII.

In can quid dicam vers. hoc autem iure.

Adde Isern. qui succes. ten. 1. num. 13. uersiculo unde dic.

XV. Quæst. VIII.

In can. eum multa. in versicul. accipiet. circa fin.

Eccl. hodie non vtitur hoc iure, imo in contrarium. Iser. in constit. sicut accipimus in fine.

XVI. Quæst. I.

In can. ecclesia habet in princ.

Vide M Mant. dialo. 124. Senatus.

XVI. Quæst. VII.

In can. quod autem in glossa in verb. ecclesias. versi nisi autoritate Papæ circa fin

Papa potestatem cõferendi beneficia etiam laicis committere potest. addit. Deci. consilio 134. nume. 2.

In can. omnes. in princ.

Adde dec. consilio 152.

In can. decernimus. versiculo quod si spretis.

Collatio facta in prẹiud. ẹius, qui est in possessione iuris patronatus nõ valet. adde Dec. consilio 126. numero 4. usque ad fin.

XVII. Quæst. III.

In cano. si quis incognitus. versic. cum omnibus in medio.

Vide Bart. Brix in quæst. domin. 18.

XVII. Quæst. IIII.

In can. si quis suadente.

Roman, in rubr. ff. de arbit. numero 56. quẽ sequitur Hippol. sing. 204. percutiens. per text. in c. sciant cuncti. de elect. in 6. dicit ampliãdo dispositionẽ huius textus, quod per cutiens laicum consanguineum clerici respectu clerici incidit in excommunicationem huius capituli pro cuius dicti veritate. uide addit. ad Deci. in leg. omnibus causis in uerficulo clericus. & pro limita. ui de Cepoll. leg. 1 §. sed sciendum numero 48. de ædil. edict. & Hippol.

de Marsil. singul. 188. capitulum. an autem clericus vulnerans se ipsum incidat in pœnam huius text. vide Ias. in l. 1. numero 8. C. de seru. fugit. quid autem si aliquis includat clericum in aliquo loco, nec cum manibus tangat. vide Paul. in leg. sed eximend. numero tertio. ff. ne quis eum, & Ias. in leg. 1. §. quod prætor numero sexto eodem titul. An autem occidens clericum in facinore deprehensum incidat in hanc pœnam. vide Aretin. institut. de his qui sunt sui, uel alieni. §. in potestate. numero quinto, & de materia uide M. Mant. dialog. 125. clericus, & quomodo compescantur alij ne communicent cum tali excommunicato uide Cæpoll. cautel. 80. volo. an autem apostata perdat priuilegium huius text. vide Iser. in constitut. apostatantes & multas limit. ad hunc text. uide per Nigr. in clement. de vita, & honestate clericor. in uerbo, priuilegio. numero septimo. folio quarto, & plene an officialis carcerans clericum incidat in canonem latæ sententiæ uide per Steph. Aufre. in repetit. clemen. 1. de offic. ordina. in addit. post repetit. versiculo tertio reg. ubi etiam multa de materia, & pro ampliatione, & limitat. huius text. uide Petr. Duen. regul. 99. clericum percutiens, & an pœna huius tex. habeat locum contra iniuriantem verbis tantum, vide Pet. a Plaz. epito. delict. libro primo capitulo primo, in fin. & an pater percutiēs filium incidat in canonem. vi. Bartol. Brixien. quæstione venerab. 86.

In can quicunque vult. in summario, in fin.

Vide Mar. Mant. dialog. 126.

In text. in princ.

Vide pro intellect. Paris. consilio 72. numero 26. & consilio 73. numero 21. 3. uolumine.

XX. Quæst. IIII.

In can. eos qui.

Pro intell. vide Iser. in constitut. apostatantes post princ.

In can. constituit.

Ad declat. uide glo. fin. in capit. præterea. el primo de offic. deleg. & ibi Abb. num. 5.

XXII. Quæst. I.

In can. si quis per capillum. in addit. accusare.

Adde Nigr. in cap. regul 227. contingit nos.

XXII. Quæst. II.

In cano. faciat homo. versiculo non habere.

Princeps nō dicitur posse illud, quod cum peccato potest. Cap. decis. 166. numero 12.

XXII. Quæst. IIII.

In can. in malis.

Adde Iser. qui succes. feud. da. ten. numero 33. uersi. in malo.

In can vnusquisque in glossa in versiculo. quod ebrius. vers. ergo pro missio ebrij.

An valeat contractus ebrij. vide Dec. consil. 112. in prin.

XXII. Quæst. V.

In can. ille qui,

Procedit in persona priuata, non in persona publica. Socin. reg. 210. iurare faciens, sed contra facit. Affl. constitut. partes in iudicio. num. 9.

In can. iuramenti. in summ. in fi.

Vide Mar. Mant. dialo. 127 simplex. & Afflict. constit. questiones iurisperitorum. num. 3.

XXXI. Quæst. I.

In can. noli existimare in glossa in verb Hosti.

Vide Pet. Duen. reg. 16. prima. & 49. limitat.

In can. quid culpatur. in versi. vt suscipiendi.

Adde Iser. qui succes. ten. el primo, numero 18. & quibus caus. feud. amit. in principio. numero 3.

XXIII. Quæst. II.

In can. Dominus noster. in gloss. in verbo. Dominus. versic. idem dicas.

Et ratio potest assignari quia malitijs est obuiandum. l. in fundo ff. de rei vendic. capitulo sedes. de rescript. & ideo aduersus malitiam quis cum malitia resistere potest ut dicit glossa in capitulo cupientes in versiculo malignantium de elect. in 6. allegat text. in l. cum pater §. Titio in fin. de leg. 2. quoniam ad idem allegat Angel. in l. maritus ff. de vsur. & ad hoc bene faciunt no. per Bald. in rubr. capituli de fide instrument. numero 30. ubi tenet, quod si in veritate mutuum reddidi, possum cum iuramento affirmare mutuum non habuisse, sed postea intellige dummodo falsitas non oriatur, ut Bald. ibi dicit, & And. Barb. ad eum. Prædictis etiam adde Dec. l. ea est natura ff. de reg. iur. & quæ addidi ad §. si quis rem suam institut. de legat. & Affl. in constitut. regni. Aduocatos num. 3. & faciunt not. per Nigr. in capitulo regul. ad hoc numero 106. cum sequent. sed ad illud dictum Bald. vide Cepoll. caut. 60. si mutuaui, & caut. 76. numero tertio. nota secundum, & pro intellig. prædictorum vide Afflict. in constitut. Comes, Baro numero secundo.

XXIII. Quæst. V.

In can. eum homo. in glos. in versic. supplicium. versic. sed si dolo.

Qua pœna puniatur fideiussor sub cuius fideius. relaxatus est carceratus, qui aufugit, uide Iacobum Menochium de arbit. iudica. casu 304.

XXV. Quæst. I.

In can sunt quidam. summario in fi.

Vide M. Mant. dialo. 139. diuina.

XXV. Quæst. II.

In can. quod autem in glo. uersi & potest.

Vide Deci. consilio 132. numero primo. & tertio.

In can. dicenti. in glo. in uerb. cognoscatur. versic & si mista.

Vide Diaz. reg. 270. & 271.

XXVIII. Quæst. I.

In can. Iudæorum. in glo in versi. Iudæorum. versic Iudæis.

Plene de hoc vi. Affl. decis. 151.

In can. nullus. uersi. aut aliquem.

Limita non procedere in iudęo medico eminentis scientiæ Bart. de capi. constit. quia nunquam lib. 3. & addit. ad Affl. constitut. quisquis eo. lib.

In can. sæpe malorum in glo. in verb. publicis. corporaliter multari.

Ad declar. glo. vide consi. 79. nu. 25. & 29. 2. vol. cons. criminal.

XXIX. Quæst. I.

Quod autem. versi. error fortunæ.

Adde Dec. consil. 112. in prin.

XXX. Quæst. V.

In can. iudicantem. versic cuncta rimari.

Vide M Mant. dialo. 131. iudicantes.

XXXI. Quæst. II.

In Palea. in § item sacratio.

Couar. Var. resolu. cap. 11. lib. 4.

XXXII. Quæst. I.

In cano. quod autem. in glo in vers. pœnitentijs versic. sed post baptismum.

An possit quis puniri pro delicto cōmisso ante baptismum. vide Deci. consil. 130.

XXXIII. Quæst. II.

In can inter hæc. in glos. 1. versiculo ergo occidendo peccant.

Ad declar. gloss. vide Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. libro primo quæstione 90. numero 6.

De pœnitentia Distinctione I.

In can. si quis. in glossa prima. sed quid de eo.

Vide Diaz. regul. 94.

In can si peccatum in glossa 1. versic. declinare a bono.

Innocentius tertius in libro de contemp. mundi capitulo tertio dicit, quod delictum est non facere faciendum, & peccatum facere non faciendum.

Distinctio III.

In can. qui vult. versic. & eam.

Vide Not. per Afflict. decisione 290. in fin.

Distinctio VI.

In can sacerdos. in glossa prima. versiculo pone quod.

Quid in laico vide Afflict. constitut. Domini vasallis. numero decimo quinto.

XXXIII. Quæ-

XXXIII. Quæstio V.
In can. noluit, versic. si antequam persoluerit.
Quid si homo antequam nuberet vouit, & cum vult persoluere, vxor contradicat, vide Bart. Brix. quæst. domin.40.

XXXV. Quæstio I.
In can. cum igitur.
Vide pro intell. Parisien. consil. 68. num.344.4.volum.

TERTIA PARS DECRETI.

DE CONSECR. DIST. III.
In can. paruuli, versiculo qui fidem.

NOn distinguit, & ideo generaliter intelligendum est vt paruuli baptizentur in fide cuiuslibet offerentis, siue pater carnalis, siue spiritualis, vel quilibet alius fidelis offerat. Afflictus decisione 151. numero quinto, & octauo.

FINIS.

D. ANDREAE ALCIATI

Additiones ſuper Sexto Decretalium.

In Procemio.



N gl. epiſcopus. Not. qđ electus dicitur epiſcopus, licet adhuc non ſit conſecratus. Dec. in c. cũ te, col. 2. de reſcr.

In gl. ſcholaribus, an gaudeãt priuilegijs, inf. in l. 1. columna penult. ſoluto matrim.

Cap. Sacroſanctæ.

In gl. titulis, vide omnino, quæ ponit Iaſ. in Rubr. de act. Inſti. ſub num. 12. & 13. vbi multum not. hãc gloſſ. & limit. vt per eum, contra tamen videtur facere tex. in l. liberorum, §. quod tamen Caſſius, de leg. 3. & 12. q. 2 cap. ſunt autem. vide Bald. conſ. 34. lib. 5.

SEXTI DECRET.

LIBER PRIMVS.

De Conſtitutionibus. Tit. II.

Cap. Licet.

IN verſ. qui iura omnia, etiam ſpecialia intellige ſicut priuilegia inſerta in corpore iuris. Panorm. in c. 1. tertia par. 2. gl. de reſcript. per Felyn. in c. nonnulli, 2. reg. 9. fallent. eod. tit. col. 27.

Limit. dupliciter iſtum tex. vt per Iaſ. in l. 2. col. 3. l. ſi cõtra ius, vel vtilit. pub. vide Alex. conſil. 125. in fi. lib. 2. Bald. l. 2. C. quæ ſit long. conſ. de quo Fel. in c. 1. col. 2. de re iudic. Bart. l. 2. de confeſſis, vbi poſui. Panorm. conſ. 3. lib. 2.

In gl. habere, obliuio tamen præſumitur in ſummo Pontifice, vt præiudicium euitetur, Dec. c. ex parte, il primo, quarto not. de off. deleg.

Glo. reuocare, idem in teſtamentis, vide Dec. conſ. 60. & in verſ. non fiat mentio, non ſic in priuilegio, de quo per Card. conſil. 52. alias 62. uide Abb. in cap. veniens, tertia col. de præſcript.

Glo. noſcatur, vide Alex. conſilio 120. col. prima, & ſecunda lib. 4. in verſ. de reſcriptis, vide Panor. c. ad hæc, de reſcript. in verſ. ſcientia principis, vide Panor. c. 1. in gl. 2. in tertio intell. de reſcript. in verſ. & hoc veſo, vide Fel. in c. ſi quando, de reſcript. col. fi. in verſ. & ſi reſcriptũ contra ius aliquid concedat dicitur priuilegium. Fel. cap. cum inter, col. 2. de except. cap. 1. 3. col. de conſtit. præter ius, vel beneficium. Alexand. conſ. 160. lib. 2.

In gl. in verbo facti, in verſic. fieri mentionem, vide Alex. conſ. 62. col. 2. & col. penult. in fine, & conſ. 194. col. 3. lib. 2. & in verſ. & ſi contrariũ diceremus, vide Gemin. in cap. licet, il primo, de prob. in quinto not. & ſententia lata contra conſuetudinẽ tenet, quia eſt facti Abb. c. 1. col. 4. de re iud. in verſ. ſtatuta continentia ius cõe eſt iuris, & non facti, & conſuetudo diſponens idem, quod ius cõe illud fortius reddit, c. cum veniſſent, & ibi Panor. in ſecũdo not. de inſtit. ſublato iure communi tollitur etiam ſtatutum illi conforme. Alex. conſ. 5. col. 4. lib. 4. Io. And. in Rub. de teſtam. in addit. ad Spec. vide Barb. conſ. 23. col. 6. lib. 1. & col. 11. cum ſeq. & aliquid, conſ. 57. col. 12. lib. 2. Præpoſi. in c. eos eſt, col. 1. diſtin. 1. Alex. in l. 1. col. 4. ad leg. Falc. Barb. c. ex literis, col. 25. de conſtit. Fallit niſi eſſet confirmatum a ſuperiore, vt ibi per eum, & per Dec. c. 1. 10. col. de reſcr. & ſublato iure communi, non cenſetur ſublatũ ius ſpeciale illi conforme, vide Abb. in cap. cum olim, vlt. col. de præſcript. Felyn. in c. paſtoralis, il primo, de fide inſtr. Alex. conſ. 5. col. 2. lib 2 & 193. col. fin. eod. volum.

In dicto c. 1. in tex. in verſ. cõſuetudines, vide Fel. in c. ſuper literis, col. 7. verſ. 3. regula, de reſcr.

Et in verſ. ignorare. Not. quod allegans ſtatutum alterius territorij, debet illud actualiter producere. Alex. conſ. 39 columna 5. lib. 2. an autem lex tollens ſtatuta intelligatur iurata tollere, vide Felyn. in cap. conſtitutus, de reſcript. col. 3. limit. 2. & quod cõſuetudo aliquid addat, iuri communi facit tex in c. ſopitæ, de cenſ. l. mit. tex. niſi eſſent conſuetudines multum generales. Fely. in cap. 1. in ſecunda, col. de re iud. c. 2. in princ. de except.

In gl. rationabilia. Quid in dubio, vide per Dec. cap. ſicut, 4. col. de probat. Alex. conſ. 196. viſo, col. 3. 2. vol.

In gl. expreſſe, vide Rot. deciſ. 13. in nouiſſ. de reſcr.

In gloſ. derogare, ibi ſol. & non poteſt allegari Felyn. cap. 1. col. fin. de conſtit.

Cap. Vt animarum.

in verſ. ligari, uide Alex. conſ. 111. lib. 1. & conſ. 41. lib. 5.

in ver. extra territorium, not. caſum, in quo ſententia epiſcopi extẽdit vires ſuas etiam extra territorium, Abb. c. paſtor. col. fi. de appell.

Quid in ſtatutis, vide Alex. conſil. 128. lib. 1.

Et in confiſcatione bonorum mobiliũ, uide eundẽ, conſ. 109. col. 1. li. 4. in contractibus obligantibus, unũ pro alio, uide Dec. conſ. 359.

in gl. ſtatuta, vide omnino Iaſ. in l. 5. in 4. col. de uerb. obl.

in gl. commiſerit, an iſtud verbũ importet præteritum, vel futurum, vide Dec. c. fin. quarto not. de conſtitut. Alex. conſ. 101. col. pen. in fi. li. 1. & conſ. 190. col. 2. lib. 1.

in gl. cum extra, uide aliqua per Dec. c. nouit, gl. quicunque, de iud.

in gl. territorium, etiam in mari dicitur territorium, Dec. cap. licet, col. 2. de probat.

De Reſcriptis.

Cap. Primum.

QVod conſenſus partes non validet, uide Felyn. c. nonnulli, §. ſunt & alij, col. 13. in 3. fall. de reſcr. & col. ſequenti, quarta fall. vbi ponit materiam iſtius tex.

in verbo, ſi ab excommunicato, uide in ſimili Fel. in c. ſignificauerũt, col. 8. in fine, de except. c. ſi. eod. tit. c. dilectus, in fine, de reſcr.

in verbo impetratum, iſtud non habet locũ in auditore, in curia impetrato ita Milis: ĩ verbo, iudex auditor. Rota dec. 175. in nouis, & 362. Fel. in Rub. de reſcript. col. penul.

Et ad materiam huius tex. uide ẽt Felyn. in c. ſi. de excep. pro ampliat. tex. & unum uerbum ẽt per ipſum, in c. eccleſia, de reſcr. col. 3.

Glo. in verbo; proceſſus, uide pro concordia Dec. in cap. cauſam quæ, in tertio not. de iud. cap. edoceri, 2. quæſt. de reſcr.

ibidem, in uerſ. ſed etiam ratio. uide Abb. in c. dilectus, il primo, in fine, de reſcript.

In gl. in uerbo appellationis, an autem per querelam, uide Iaſ. in l. ſi ab arbitro, in fine, qui ſatiſdare co-

gant,

gant, qui tenet, quod non, & an prohibitus appellare possit dicere sententiam nullam, uide Abb. c. quo ad cōsultationem, in fine, de re iud. decis. Rotæ Rom. 453. in nouis.

Cap Cum in multis.

Vide ad id quod potest opponi, de causa matrimoniali, quæ nunquam transit in rem iudicatam. Innoc. in c. tenor, & ibi Abb. de re iud.

In uerbo, in princ. citatorio, uide decis. Rot. 419. in nouis.

Glo. 1. de infinitate, uide Alex. l. si finita, in prin. ff. de dam. infect. quæ licet reprobatur a iure, tamen in iuramento tantum conceditur. l. uideamus. §. iurare, & ibi gl. de in lit. iur. idem in feudo, ut in l. Corrad. §. similiter, & ibi gl. de l. Cora. in usib. feu. & in l. apostatarum. C. de apostat. vide tamen Alex. in consil. 145. in secundo volum.

Glos. in litteris. Quid autem in causis, quæ committuntur auditoribus Rotæ, uide Rot. in secunda decisione de rescript. in nouis. quæ tenet, quod non habet locum iste text.

Glos. uel quattuor in uers. per generalem clausulam ultra quattuor, &c. An isti debeant citari, cum clausula si sua putauerint interesse, uide Felyn. cap. cum inter, columna octaua, in fine, de except. & an isti quattuor nominati si sunt laici possint nominare clericos, vide decis. Rotæ 71. in nouis.

Cap Dispendia.

Ad text. uide Felyn. cap. cum M. columna 13. versic. extra glo. de constitutione.

In uerbo studeat impetrare, an sufficiat sola impetratio, uide Andr. Sicul. in capitulo ex tenore, de rescr. & ibi Dec. & sic differentiam inter impetrare, & agere, uide Abb. in capitulo causam quæ, in ultimo not. de iud. Alex. consilio 34. columna secunda, libro primo, Felyn. in capit. ceterum, in fine, de rescript. Bart. in l. neminem. C. de canon. frum. libro vndecimo, Alexand. consilio 87. libro quinto.

In verbo reus quoque, quid in actore, uide decisionem Rotæ 456. in nouis.

In glo. fecerit, not. quod non sufficit impetrare, nisi utatur bene Dec. capitulo ex tenore, de rescript. qui declarat, text. hinc, uide glos. capit. si diligenti, de foro competen. uersi. purgare in contrarium. vide Abb. in capit. ueniens, in sexta columna, de præscript. capitulo Raynaldus quinto not. de testamen. capitulo amputari, in secundo not. de fide instrumen.

In glo. omni, licet in princip. non videatur peccatum, tamen in odium omnes annullantur faciunt notata per Abb. in capit. constitutus, supra eodem.

In glo. processus. in fine, uide Felyn. in c. ceterum, octaua col. vers. limit. communem, in fine, de rescript. c. super his, colum. pen. eodem. tit. in 12. fall. Felyn. in c. nonnulli. §. sunt, & alij, columna 13. de rescri. in tertia fallent.

In glo. durante. limit. ut per Abb. in c. prudentiam. §. si uero, in gl. prima, de off. deleg.

In glo. conuentionis, an iste text. habeat locum in iudice sæculari, vide latè, per Dec. in c. & si clerici, colum. 14. vers. tertio, quod ista, & col. 16. vers. sed ad hoc, & seq. de iud.

Cap. Cum aliquibus.

Vide ad istum text. Felyn. in cap. cum ex officij 10. col. de præscript. c. constitutus, col. 4. de rescript. tertia limitat.

In verbo non obstantibus, nūquid clausula non obstante statuto, tollat aliquod statutum singulare, vel modos, & conditiones appositas in fundatione. Fely. in ca. nonnulli, colu. 1. versi. 8. quæro de rescrip. qui tenet, quod non.

in verbo, sed recipientium censeatur, uide omnino Fely. in c. ex officij. 13. col. vers. 3. casus, de rescrip.

in gl. firmitate, in vers. vinculo pęnæ, uide Fely. c. cum omnis, col. 7. de constitut.

in glo. concedimus, vers. præcipimus, uide de hoc verbo. Fely. in cap. te, de rescrip. & adde singularem, limit. Aret. in ca. 92. Iul. in 2. columna, in princ. de iud.

ibidem, vers. apostolica, vide Abb. ca. ex officij, in 6. col. de præscrip.

in gloss. auctoritate receptus, uide Abb. ca. cum dilecta, 6. col. de rescrip. & Deci. ca. cum nouit, in fine, de appellatio.

Cap. Si gratiose.

Facit optime ad istum text. quod dicit Roma. consil. 210. incip. circa principium.

in uerbo extinguitur, uide Deci. consil. 108. columna secunda. Fely. c. ex litteris, columna octaua de constitutio. in uersicu. secus autem, not. quod ubi aliquid potest esse, vel non esse perpetuum, in dubio præsumitur perpetuum, facit text. in l. sufficit, de cond. & indeb. l. iurisperitos, excusat. tuto. gloss. Clemen. secunda, in verbo dignitatis, de rescriptis, facit hoc ad illam notabilem quæstionem, de qua per Ias. in l. manumissionis, secunda colum. de iust. & iure, latius per Fely. cap. ex litteris, 6. colum. de rescrip.

in hac eadem c. in fine, uide aliqua per Aret. consi. 7. col. 2.

Cap Susceptum.

Vide limitationem, ad istum text. per dicta de Rota decisio. 9. in antiquis, in titu. de præbend. & ultra alios confer limitationem, contra regulam quam ponit. Fely. in capit. super litteris, secunda col. & capitu. ad audientiam, colu. 6. de rescript. quod vbi sup. verba ponuntur, sub uno cōceptu uerborum, tunc ponuntur taxatiuè, si uerò sub diuerso demōstratiuè, ut non habeat locum, in litteris, ad benefi. ia, pront optime probat tex. hic in princip. de quo, vide etiam, quod not. in l. quidam testamento delegat. 1. decis. Rot. 19. de præbend. in nouiss. & iste text. non habet locum in acceptatione, quia licet in modo uacationis erretur, non nocet modo constet, de corpore. Rot. decisio. 219. in nouiss. & 407. Fely. in c. ex parte, vers. copula, de rescrip.

in text. in uerba, per cessionem limit. ut per gl. in reg. Cancellariæ 17. in fine, text. quid si aliquis exprimat beneficium uacare pluribus modis, an sufficiat probare unum, uide Deci. Rot. 83. in nouiss. quid si nullus exprimatur. Fely. cap. in nostra fol. 37. corres. de rescrip. in sum. no. quod habens potestatem conferendi, beneficium vacaturum per resignationem, non potest acceptare resignationem. Rot. decis. 11. in titu. de renunciat. incip. utrum, ubi etiam dicit, quod executores gratiarum, non possunt acceptare resignationem.

in gloss. apostolica, not. quod iste tex. procedit etiam, in delegatis causarum, & licet re integra morte delegantis expiret iurisdictio, tamen fallit, ubi non est expressum nomē proprium, nam tunc nō expirat mortuo delegante, & re integra, ita Panorm. in c. quoniam Abb. col. 5.

in gl. humanis, in uers. ideò secus, uide quid eliciat, ex hoc tex. Fely. in rubr. de fide instrumen. col. 11. uersi. contrarium.

in gl. expresse, uide Soci. consil. 32. col. 4. & sequen. lib. 1.

in glos. non morte, uers. nunquid mors ciuilis naturali comparetur. Panor. in ca. nisi, de prob. 14. col. uide tamen Soci. consi. 5. nume. 3. lib. 5. & Alex. consil. 139. num. 2. lib. 2. & consil. 1. nume. 34. li. 5. & consi. 139. nu. 7. lib. 2. ubi ponit unum casum, in quo mors ciuilis, non operatur id quod mors naturalis.

Cap Gratia.

In tex. in fine, not. quod quis non potest acceptare, secundum beneficium, per quod detur vacatio primi, sine licentia superioris, de iure communi licet contrarium seruetur, de consuetudine Rot. decis. 460. col. 3.

in glo. uitiosam, uide Abb. c. super super litteris, colum. 3. de rescript. & ibi Fely. vers. 2. conclusio, colum. 3.

in glos. de iure, in uers. posset dici. An quis possit plura beneficia simul tenere, & de consuetudine, circa simplicia, uide Abb. ca. dudum, il secundo, 10. colum. de elect.

in dicta glo. in vers. per collationē uide gl. in reg. 11. circa fi. in reg. cōi.

in gloss. non potes. Not. quod licet aliquid non possit fieri de iure communi, non tamen tollitur dispensatio, uide plura per Deci. in §. de adulte. col. 6. versi. sed certe de iud.

Cap. Quamuis is cuius.

In text. an referri, uide Rot. decisio. 14. de rescrip. in nouiss.

In

In glo.cum tales,in verſ.reſtitutis, vide Card.d.ca.qui diligentia,ubi te net, quod quis reſtitutus non dicitur ad bona, in alium translata, niſi Princeps illū plenè dicat reſtituere. ſequitur Fely.c.de his,in fine,de accuſat.c.in omni,2.col. de teſt.ubi dicit, quod per uerbum, plenè recuperantur bona etiam, in fiſcum alienata,pro hoc uerbo, vide Dec.in c.ſciſcitatur, quarta col. de reſcrip. dd. in l. Gallus, §. & quid ſi tamen, de lib.& poſth.in ea glo.verſic.pen.Not.quod verba improoriantur, vt alteri præiudicium inferatur, uide Deci.& dicta,in ca.ſuper eo.2.no.de off.deleg.

Ibidem in dicta glo. in verſ.& no. quod hæc decret. uide per Abb.in §. de adulterijs, col.6.verſic.quæro Fely.ca.vergentis, de hæretic. Ægidius qu.343.col.2.& in uerbo, inuito patrono ad fin.ſequitur Rot. deciſ.331. col.3.in nouiſſ.

Cap. Si eo tempore.

Vide ad hunc text. notatā per Panor. in cap.dilectus, columna ſecunda,de præbend. Bald.in ca.cum adeo, columna ſecunda, eod. tit. Panorm. cap. ſuper litteris, colum.2.in primo notab. ſup.eod.& dum allegatur hic tex. quod ſubreptio in vno capitulo, non vitiat reſcriptum in totum. limit.vt per Fely.in capitulo,ad audiētiam, il primo, in ſecunda columna, in tertia ampliat. de reſcript. & vide per eum latè,in cap. ſedes, col.1.numero tertio,de reſcript. Et an habilitatio ſuperueniens conualidet actū, vide eundem in c.cum adeo, colu.2. eod.tit.

In gloſſ.1.uide Panorm.in ca.dilectus,il ſecundo,de præben. & aliqua pro declaratione in c.ſedes, colum.2. de reſcrip.& Fely.in cap. eam te,col. pen.eod.titu.

In gloſſ.idoneum,uide per Barbat. conſi.33.lib.2.

In gl.effectus,in prin. uide omnino Dec.in c.proceſſionem,in vlt.no. de probat.

In gloſ. beneficium limita, ut per Abb.in ca.ſuper litteris, in 2. colum. de reſcrip.& in ca.ex litteris,in fine, de fide inſtrument.

In glo.ætatem, in princ.vide Fely. in cap.ex inſinuatione, de ſim.potes etiam videre apoſtillam poſitam in c.quamuis, in gloſ.cum talis,vbi eſt eadem gloſſa.

Cap. Si propter.

Vide in ca.ſuſcepti, extrauag.communium,in tit.ne ſede vacante.

In glo.primi anni, in uerſic.prima die, uide Alexand.conſil.114.colu.4. lib.5.

In glo.vacabunt,uide Gemin.in c. ſuſceptum,in fine,hoc eod.tit.ibi. in verſic. propter permutationem.Rot. deciſ.17.in nouiſſ.

In gloſſ. impediri, in princip.ibi, ſecus ergo, uide Fely. ſup.in capitulo primo,4.colum.de reſcrip.in eadem gloſſ.in fine, uide Rot. deciſ. 217. in nouiſſ.

In gloſſ.ſpeciali,verſ.ſcilicet,quod hoc ſolum intelligitur,uide Dec.con ſil.156.col.2.

In glo.concedimus,uerſ.quia cum epiſcopus. An hoc ſit ſimpliciter uerum, uide no.ſup.c.cum acceſſiſſent, de conſtit.vbi Fely.col.9.

In gl.expreſsè.vide Dynum in l.1. C quom.& quan.iudex Fely.in cap. nonnulli 6. & 28.colum. de reſcrip. dicunt hoc eſſe ſpeciale,& inductum miſerationis cauſa, alias per talem Generalem clauſulam tollerentur, vide Dec.conſil.156.

Cap. Statutum.

Ad hoc tex.uide Barb. conſi.39.libro primo, Fely.ca.de cetero, colu.3. de reſcrip. Cardin.conſi.71.in primo dub. Item tex.iſte an habeat locum in executoribus gratiarum,vide Rot. deciſ.7.ſub lit.de reſcrip. quæ incipit vtrum in nouiſſ.quæ tenet quod nō, & an in executores ſententiarum Rot.deciſ.403.in nouiſſ.

In hoc eodem c. in §.cum uerò, in text.in verſ. per proprium iuramentum, contrarium tamen poteſt probari Fely.in c.paſtoralis, num.29.de excep.

In glo.prima,ad iſtum text.uide Rot.in deciſ.antiq.deciſ.31.& ſeq.in tit.de reſcrip.

In glo.ſede, hoc tenet Alex.conſil. 77.col.2.lib.2.num.6.

In gloſſ.dignitate, in princ.de qua autem dignitate poteſt intelligi,uide Deci.in cap.quoniam in col.5.in fin. de offi. deleg.an Primiceriatus ſit dignitas, uide Deci.c. cum acceſſiſſent, in 1.not. & Rot.deciſ.8. cum titu.de præbend. ubi volunt quod citra epiſcopum in Eccleſia Cathedrali nullus habeat dignitatem præter Archidiaconum, & Archipresbyterum, & vide Card. Alex.c.1.6.diſtinc.qui tenet quod in Eccleſijs Cathedral.non habeat dignitatem ſecus in collegiatis.Rot.deciſ.173. in nouiſ.& an executores gratiarum, & examinatores teſtium, debeant eſſe in dignitate, vide Rot.deciſ.369. & ſequen.in nouiſſ.& de Primiceriatu.Alex.in conſ. 77.in 2.col.lib.2. Fely.ca.poſtulanti, col.2.de reſcript.

An Decanatus, & præpoſitura ſint dignitates,uide Rot.deciſ.442.in nouiſſ. & an Papa committens cauſam Monacho videatur illum habilitate Fely.in cap. nonnulli,colum.3.de reſcript.& an Archidiaconatus Ægidius,q.9.

In gloſ.Canonicis, in princip.uide Fely.in c.cum M.colu.12.& ibi Barb. col.68.in princ.& ſequent.ad finem, de conſtitut.

In dicta gloſſ.in verſicu.niſi appareat, de certa ſcientia ratio eſt, quia iſte eſt defectus naturalis, in quo nō ſic facile diſpenſatur.l.ſi. C. de teſtamento milit. & an Monachis Eccleſiæ regularis,& Apoſtatis poſſint delegari cauſæ à Summo Pontifice,vide Abb.in cap.cauſam quæ, colum.4.de iud.& ibi latè diſputata per Deci.13.

column.& ad iſtam gloſ.facit regula quam Abb.ponit in ca.ſæpe, in 3.colum.circa medium, de reſtit.ſpol.Fely.in c. poſtulaſti,de reſcrip.colu.16. verſ.3.limit.

In verſ. quod hoc ſufficiat,uide ad iſtam gl. Barb.conſ.6.col.4.in ſecundo,& 34.colum.23.eod.vol.ubi dicit per iſtam gl. quod illud dicitur ſufficere, quod conficit actum, ita quod ad eius perfectionem nihil aliud requiratur, & vide gloſſ. in cap. ſufficiat.17.quæſtione ſecunda, & Gemi. & Fely.in c.1.in 7.not.de ſponſ.

In fine d. glo.in verſ. ſpectandum initium, vide allegata per Dec.in ca. eam te, 4.not. de reſcript. & aduerte, quia contra iſtam glo.facit quod no. glo.in Clement.ſecunda,verſ.conſtitutus de æta.& qualita. & fortius eſt exercitium,quam commiſſum,c.gratum,de offi.deleg. & initium confirmatur per ſequentem habilitatem, c.gratum,de offic.deleg.& uide eundem,in ca.poſt ceſſionem, in 10.col. de probat. & in ſimili Abb. in ca.teſtimonium, in 4.col.in ſi. de teſtam. Alex.conſ.75.in fi.in 3. volumi.uide etiam ad iſtam gl.Panor.conſ.93.col. 2.li.2.& in c. quoniam, col.5.ad fin. de off.deleg.& pro iſta gl.facit etiam l.ſi cognatis, ff.de rebus dub & ita Panor.conſ.329.& gloſ.in Clemen. ſecunda, & ibi Panormit.de reſcript. & uide Bald.in dic.capitul.quoniam, colum.2.

In gloſſ.litterarum, uide ad iſtam gl.Iaſ.in l.nec damnoſa.C.de precib. Imperat.offerend.ubi multum no.& vide dominum Alex. in l. centurio, in octaua col.de vulg.& pupill.& in conſil.77.col.2.ad fin.lib.2.& Bellameram,dec.81.

In gl.legatorum, uerba generalia, generaliter ſunt intelligenda in dubio, dicit ut per Bart. in l.2.§. nunciatio.de oper.noui nunciat.

In gloſſ. committantur, uide Bellameram deciſ.81. & not.in prin.gl. quod pars nō poteſt renunciare huic conſtitutioni, propter clauſulam decreti, & ita tenet gloſ.in cap.dilecto, in fine,de probat.de quo uide per Fely.cap.3.10.colum. de reſcript. & in ca.dilecta,13.col.eod.titu.Deci.c.cum acceſſiſſent, col.3.de conſtit.Iaſ.in l. pacta quæ contra, col.1. C.de pact.& in l.ſi quis,col.7.eod.tit. Fely.c.cum olim,de except.Alex.conſ.77.colu.2. li.2.Fely.in d.c.cū acceſſiſſent, col.3. & in c.nonnulli, col.2. de reſcrip.

In ea.glo.circa fin.uide Panormit. conſi.93.in prin.lib.1.& Fely.in cap. cum acceſſiſſent columna quarta, de conſtit.cap.ceterum, colum.12.ad finem,de reſcript.& in c.olim, colu.1. de except.Alex.conſi.73.col.2.libr.1. & Rom.conſi.401.ubi per hanc gloſ. dicit, quod diſpoſitioni habenti clauſulam annullatiuam, non poteſt per partes renunciari, & etiam in conſ. ſequenti, in quibus locis loquitur etiam quando eſſet adiecta clauſula. Non aliter, & ibidem inverſicu.non

ſolum

solum in fauorem, alias posset, si tamen in fauorem partium esset, ut Panorm. in c. fi. §. is, de off. deleg.

In glo. Ciuitatibus allegatur text. 80. distinctione ca. 1. de priuileg. sed melius facit capitulum Episcopus, de priuileg.

In glo. uel locis insignibus, in princip. quis dicatur locus insignis, uide Bart. in l. cum bonorum, ff. de bonor. poss.

In glo. copia. vide Rom. sing. 455. Ibidem, uers. quid si &c. An hoc sit uerum, vide Abb. & alios in c. pastoralis, in princ. de rescript. Ibidem ad arbitrium boni viri: not. quod ubi cõmittitur arbitrio boni uiri intelligitur iudicis ordinarij. Alex. cons. 106. l. b. 3. & in vers. ego credo, uide Abb. in c. super litteris, penult. col. uersic. sextus casus, de rescript. & in cap. sollicitudinem, de appell. Felyn. in c. litteras, in princ. de præsump. c. pastoralis, col. 1. de rescript. & in ca. super litteris, col. 17. uers. sexto fallit, eodem tit.

§. Cum uerò, in glo. non audens, uide Felyn. c. cum inter, col. 5. de rescript. & sic excommunicatus qui æquiparatur haberet cõmodum ex excommunicatione, de quo uide Bart. in l. secunda, si quis caut. Felyn. c. 1. 5. col. de præscr. Ibidem in fine, vers. relegatus, ex hoc ult. verbo colligitur, quod in contrahenda inimicitia uersatur iustitia, ut iniustitia. Felyn. in cap. repellatur, uersic. primo, de accusat.

In glos. merito, vide Aret. in cap. ueniens, in 10. colum. de accusat. & Rot. decis. 315. in nouiss. Aegidium quæstione 45.

In glos. unam dietam, circa medium, uers. satis uidetur, uide Alex. consi. 16. col. 2. in 1. uol Felyn. in ca. cum dilectus, il secondo, col. pen. de rescript. Alex. cons. 75. col. 2. libro 5. Dec. cons. 352.

In glo. per proprium iuramentũ, in princ. an hoc sit uerum, quod iuramentum sit legitima probatio: uide latè per Dec. in rubr. de probat. in 14. col. Rot. decis. 42. in nouiss.

§. Cum autem, in glo. recuset, pro hac glo. uide aliam gl. in c. dilecti. & ibi Abb. de foro compet. in 2. col. & in c. si quis clericum, eod. tit. Fely. in c. dilectus, secunda col. in uers. oriebatur, de rescr.

§. In nullo, uide Card. consil. 103. colum. fin. in uers. ad ultimum, & in consi. 71. & Fely. in c. pastoralis, col. 1. de rescript. & in c. cum R. Canonicus, col. 1. num. 2. de off. delegati.

In glo. deputatus, in uers. quod nõ citet extra locum limita, ut per Abb. in cap. constitutus, in tertio not. de fideiuss. uide decis. Rot. 321. col 2. in nouiss.

In glo. expressius, locus est de prorogatione, de persona, ad personam l. si quis ex contemptu, C. de episco. audient. uide Dec. in c. ceterum, il primo, de iudic. & an magis operetur contemptus expressus quam tacitus, uide eundem, in cap. indici, colum. pen. de iud. Felyn. in ca. eum quem, secunda columna, de re iud. & supra cap. pastoralis, col. 4. in fin. de except. Rot. decis. 80. in nouiss & 403. Item nota quod contemptus expressus nõ sufficit, quando locus non est assignatus fauore pœnæ, ita Ang. in l. fi. col. 2. de iurisdict. omnium iud. uide Modernos Papiens. in c. 1. in quarta oppos. prorogationis, de offi. deleg. & uide pro confirmatione, in simili Bal. in c. fi. col. 1. de off. deleg.

In gl. designatis, in prin. uide Dec. in cap. si per debitorem, de off. deleg. in secundo articulo.

§. Insuper, in glo. iudicium, quod appellatione iudicij veniat sentẽtia, uide Dec. in Rubr. de iudicijs, col. 7. in prima lect. uers. ex quo not.

in glos. consumi, in versi. numeri quantitatem, uide an iudici liceat accipere munera, Alex. cons. 200. libro secundo.

In glo. moderatus, circa medium, in uictore deducuntur expensæ quas domi facturus esset, secus in delegato, & an delegatus debeat habere expensas, uide Dec. c. prudentiam, col. 14. in gl. ostenderit, de off. deleg. Ibidem in vers. nec credo compensandas, uide Alex. in l. recusare. §. si fr. ad Trebell.

In gl. recipere. Nb. quod spontaneus dantis non excusat prohibitum recipere, de quo uide aliquid per Rom. cons. 466.

In gl. Pauperes. Paupertas in quibus casibus sit priuilegiata, uide Aret. cap. ex parte, in ult. col. de accus. plenius per Dec. cap. 1. colum. 31. de probat. uers. restringitur.

§ *Assessorem.*

In glo. conti.. e stiæ. Ista tamen conscientia dicitur. esse formata iuris ordine, ut Bal. dicit in l. nulli C. de episcop. & cler. & in rescriptis si dicatur, ut procedat secundum conscientiam, intelligitur quo ad processum remotum secundum conscientiam, intelligitur quo ad processum remotam secundum ius positiuum secus quo ad iudicandum, ita dicit Fely. in c. ex parte, il secondo, de off. deleg & talis debet iurare se habere talem cõscientiam Bs. in l. de pupillo. §. quibus, de oper. noui nunc.

In gl. relinquatur, in uers. referre quæstionem, u de Abb. in c. cum dilecti, de purg. canon. & in cap. super his, de accus. col. 4. Fely. cap. querelã, col. 4. de iureiur. Rot. decis. 343. Alex. cons. 2. lib 2. & cons. 218. eod. uolum. Ibidem, in uers. ergo solus Deus &c. vide Abb. in cap. pastoralis, 4. col. de appell. Fely. c. 1. colum. 186. uers. & si dicatur, de constit. in c. ex parte, in fi. eo. tit. Aegi. q. 15. uel 18.

In gl. suspectum, uide Abb. in ca. 1. 6. col. de iudi. Dec. in c. quoniam, in 9. not. de probat.

§ *Notorium.*

In gl. officium, circa medium delegatus moderatur salaria Notarijs in iudicialibus D. c. l. 31. col. de prob.

§. *Si quid.*

In gl. remissione. Not. quod si statutum prohibet notarium aliquid accipere vltra salarium prohibet etiã uolentem dare, uide Felyn. in Rubr. Gregor. col 2.

Cap. Tibi qui gratiam.

In tex. vide ad istam Decretal. Abb. in c. Capitulum, de rescripr.

In text. in fine, vers. notabilis negligentia, qualiter probetur, uide allegata per Dec. in c. si autem secunda col. 2. de rescript. Rot. in 1. decis. de concess. præb. in nouiss. Fely. in c. capitulum, de rescript. col. 3.

In glo. prima, in uers. quæritur, uide in simili decis. Rotæ 6. de consuet. in nouiss.

In glo. certo, in princip. uide dec. Rot. 458. in nouiss. facit glo. in cap. boni, de confir. ubi gl. cap. si super gratia, de off. delegat.

In glo. ante receptionem, uers. post præsentationem, uide Fely. in c. ceterum, col. 9. vers. uidetur processu, S. de rescript.

Cap. Si pro te.

In tex. in fine. uers. receptus, uide Rot decis. 303. in nouiss.

In gl. assensus, in vers. & aliud est consilium, uide Fely. in c. ex parte, col. 4. de constit.

In glo. Apostolicæ, uide gl. in reg. Cancell. 3. col. 5. in uers. sed uide, ubi aliter, uidetur sentẽtia.

In glo. mariti, uide in simili Abb. in c. significauerunt, col. ult. de test.

Cap. Duobus.

In tex. vers. ad quos spectat amplia istum tex. ut omnibus paribus præferatur cui gratia facta fuerit in ampliori loco, per c. quamuis, in §. vt glo. fi. inf. de præbẽ. Item si alius habet motu proprio, & alius non per reg. Cancell. 15. uide Abb. in c. capitulum in 3. col. de rescript. ubi hoc restringit quando impetrantur in eadem ecclesia, uide Dec. in c. 2. in 1. not. de off. deleg. Abb. in c. 1. de rescript.

In glo. duobus, ad istam gl. an dispositio facta vni trahatur ad plures, & econtra, uide Dec. in ca. prudentiam, col. 2. uers. ex isto de off deleg.

In glo. si non appareat, an attendatur hora, vel punctus, uide Dec. in c. pastoralis, col. 6. de rescrip. & eundem ad alium propositum allegantem istã glo. in c 2. col. 14. uers. octauo, de probat. Quid autem, in dubio, uide eundem in cap. prudentiam, in fine, princ. de off. deleg. & latè per Ias. in l. 1. solu. matrim. in secunda columna, & uide ad istam gloss. Dec. cons. 94. colum. 2. & an gratia possit probari testibus Fely. in Rub. de constit. vol. 14.

Ibidem, in vers. per confessionem partis, uide Gemi. in ca. 1. in 2. col. de eo qui mit. in poss. Fely. c. cum olim, col. fin. de rescript.

In glo. spectat. Quid si executori, vide Rot. decis. 100. in nouiss.

In

In gloss. teneantur, in uers. sicut igitur ad superiorem, in contrarium, videtur tenere in simili. Abb. c. 3. col. 2. circa medium. de iure patron.

Cap. Quia per ambitiosam.

In gl. perpetuas, ver. possit esse per petua, in fine, c. qui perpetuas, col. 1. de instrument. in cap. ex lit. col. 8. de constit.

In glo. in scholis, in fine, in uers. cum de eis solis, solus episcopus dispensat, ad studia, & quod inferiores episcopis non dispensent, nisi in casibus in iure expressis, uide Dec. in §. de adulterijs, in 12. col. vers. 3. Abb. de iud.

In gloss. vel dignitatibus, in fine, vers. quia non tantus, uide Dec. in capi. ad nostram, 11. colum. in fine, de confir. utili.

In glo. iudicamus, decet tamen ser uare facta prædecessoris, decis. Rot. 105. 165. col. 111.

De Consuetudine.

Cap. Consuetudinem.

IN tex. in vers. absque dispensatione, vide Felyn. in capitu. ex parte, colum. prima, de rescript.

In glo. non extitit. in vers. cap. 1. in fi. de præscript. nō intelligas, quod illa præsciptio, in cap. 1. de præscript. sit legitima, vt glo. videtur annuere, quia cum sit contra ius naturale, non potest dici legitima, sed dic quod nō procedit in ambitionis radice, vt ver sic ista.

In gloss. nisi vnicum vide aliqua per Panorm. cons. 96. col. 12. in 2. dub. libro 2. & Rom. cons. 328. Panorm. cons. 77. colum. fin. in vlt. dubio, & per Barb. in Rubr. de fide instrumen. colum. 33. Alexan. in l. de pupillo. §. qui non erat, ff. de oper. nou. nuncia. Panorm capit. referenti, ad fin. post gloss. ibi de præbend.

Cap. Non putamus.

In tex. in vers. Ne ab eodem limit. vt per Dec. cons. 143. col. 2. Amplia vt per Rotam decis. 313. in nouiss.

In gl. ab officiali. Rot. decis. 371. vide Abb. in cap. si quis contra, in 10. colum. de for. compet. & quid si non constat de eius iurisdictione, vide decis. Rot. 47. in nouiss. & limita istum tex. ut per Rot. decis. 350. & limita tex. procedere tamē quo ad iurisdictionalia, vt per Rot. decis. 397. in nouiss. & vide Rom. sing. 457. & ibi apostillam.

Ibidem, uers. quod de cōsuetudine poterat inducere licet consuetudo nō possit tollere substantiam actus potest tamen tollere exercitium ipsius actus, ita dicit Bald. in c. cum M. col. 1. de constit. sed tamen potest solemnitatem, ita Inno. in c. cū dilecti, ext. de consuet. Felyn. c. 1. in 4. col. de fide instr. & aliqua, uide per eum in d. c. cum M. vers. secunda conclusio, vbi per unam colum.

Ibidē, in fine, uide Abb. c. si diligenti, in 3. notab. de foro compet.

In glo. ab eodem, in fine, vers. ad episcopum, qui tenetur pro debito vicarij Rot. decis. 278. in nouis.

In glo. auditorium, uide Roman. sing. 75.

In glo. utriusque, quid autem in officiali constituto a Principe, uide Dec. c. 1. in 3. col. de iud. & quod in causa delegati, uide eundem in cap. quoniam Abbas, in 8. col.

Cap. Non est.

In text. an in consuetudine requiratur titulus, uide Alexan. cons. 122. col. 2. in 4. vol.

in glo. præscripta. uide Felyn. in c. auditis, de præscript. col. 5.

in glo. consuetudo, & gl. sequenti, quam allegat in Abbate aūt hoc pōt absque consuetudine, ut per Abb. & alios in cap. 6. in 4. not. de appell. & in d. gl. quam allegat vide Alex. consi. 12. col. 2. lib. 2. & consil. 112. lib 4. colum. 1.

In glo. teneatur, uide ad hoc Dec. in cap. si pro debilitate, de offi. deleg. col. 8. & cap. ad nostram, tertio notab. de appell. Fely. in c. ex parte, in fi. de constit.

Cap. Cum in tua.

In tex. non obstante, uide Rot. decis. 4. hoc eod. tit. de consuet. in nouis. & not. in tex. quod talis consuetudo optandi, non habet locum in beneficijs reseruatis, ita tenet Rot. decis. 23. in nouis. & an in beneficijs vacantibus, per permutationem, vnde ibidem in 6. addit. & in uacantibus in Curia, decis. 296. & an per clausulas derogatorias tollatur ius optionis decis. 300.

In glo consuetudo, in uers. decem annorum, uide Alex. cons. 125. in 2. col. in vers. accedit lib. 2. & de consuetudine contra ius, quod sufficiat tempus 40. annorum ad hoc, ut sit præscripta, & sufficiant duos actus, uide Decium cons. 134. numero 5. & quod consuetudo interpretatiua, nō requiratur quod sit præscripta, uide Dec. in cons. 156. col. 2. in fi. & quod ualeat consuetudo quod quis tantū possit optare minorem, uide Rot. decis. 226. & seq in nouis.

ibidem, vide Rom. singul. 101. & Rot. decis. 460. Alex. cons. 132. lib. 1. & 168. lib. 2. col. 3.

ibidem, in uersic. sufficit quod sit longæua, vide Decium in cap. 1. in 4. columna, de appellat. Felyn. in cap. cum olim, in fine, de præscript. & in c. in nostra, ultimo corollario, de rescript. Alex. cons. 50. col. 2. li. 5. Bellamera decis. 1. & 63.

ibidem, in vers. licet appellatione consuetudinis intelligitur de præscripta, fallit tamen in libello, ita Felyn. in cap. auditis, col. 2. de præscript. & consuetudo decem annorū, potest tollere consuetudinem 40. annorum Fely. cap. cum accessissent, col. 15. ver. septimo limit. de constit.

in glo. antiquiores, uers. militauerunt, uide glo. in cap. multis 15. dist. uide Dec. cons. 161. colum. 2. in prin. Felyn. cap. cum omnes, col. pen. de constit.

in gl. meliores, vers. quid si in talis, uide Rot. decis. 300. in nouis.

in gl. dumtaxat, circa finem, uide Alex. in l. fi. C. qui admit.

De Postul. prælat.

AD text. excōicatus, possit optare, vide Rot. 195. in nouiss. Quod sic, not. quod ubi præbendæ sunt omnino æquales non est locus optioni, vide Rom. sing. 487.

in glo. uera, ista diffinitio reprobatur ab Abb. in rubr. extra eod.

in glo. de cetero, uide Panor. cons. 77. col. 5. in 4. dub. lib. 2. Felyn. c. fin. col. 6. de constit. Cardin. cōs. 132. col. 2. Alex. cons. 91. col. 9. lib. 1. & Panor. in d. c. fi. in 2. col.

ibidem, in uers. maiorum sequutus errorē, an error uitiet, uide Abb. cap. causam quæ, in primo not. de rescript.

in glo. irritum, in ver. conualescit, uide Abb. in cap. cum super, in 1. glo de cau. poss. & propr.

in glo. prout. vide ad istam regulam & text. Dec. in cap. cum super de off. delegat. col. 6. Ias. in l. 1. §. si quis ita, de uerb. oblig.

in glo. sed, uers. & in priore parte, not. per istam glo. quod de §. ad §. est facienda continuatio, de qua vide Dec. in cap. prudentiam, in §. sexta, in prin. de off. deleg.

De electione, & electi potest.

Cap. Statuimus.

IN text. vers. qui defendit, speciale est ubi fit citatio, & aliàs non tenetur ire, Abb. capit. suggestum, de appell. 1. not.

In §. ad scientes, in fine, in uerbo condemnetur in text. Amplia, ut per Rot. decis. 361. in nouis.

in §. qui uerò, in uerbo a beneficijs, in text. quid si talis deficiens nō habeat beneficia qua pœna puniatur, uide Fely. in c. nonnulli, col. 37. vers. sed contra istum, de rescript.

in gl. impugnat, nota quod neganti qualitate extrinsecam, incumbit onus probandi Felyn. cap. fi. col. 6. de præscript.

in glo. formam, non potest tollere substantiam, Angel. cons. 187. pen. colum. sed tamen solemnitatem sic. Innoc. in c. cum dilectus, de consuet. & an differentia sit inter substantiā, & solemnitatem, uide & collige ex uerbis Inn. quod sic, in c. quod sicut, in 2. col. de elect. & electi pot. & de substantia, uide quæ posui ad Abb. in §. not. in c. quia propter, de elect. & quæ differentia sit inter formam substantialem, & accidentalem, vide Bal.

Bal.in rubr.C.de rescind. vendit. prima est quæ aduertit rei dum est in fieri, secunda rei quæ est in actu, uide eundem Bald.in l.etiam,col.1. C. de execut. rei iud.vbi sub nu.3, dicit, quod substantia est id quo primum res aliquid est; natura qua primū res talis est, solemnitas est, qua primum solemnis est.

In glo.propter hoc.in uers.non poterit appellans. Ad hoc facit quia exceptio de illegitimitate est dilatoria, ut not Abb.in cap.1.num.2. in 2. notab. de accusatione, & ad hoc facit quod dicit Angel.cons.87. incipiens pro decisione, vbi dicit quod nihil est de forma actus quod possit expediri post actum, sed secus si est de substantia sine qua actus non potest consistere.

In glo.opponit, in uer. quid si ille appellauit, facit quod de reo dicit Abb.in c.si autem, in fine, de rescript.

In gl. iter. an iste terminus comprehendat ut se præsentet, vide per Dec.in c. persona, 3. col. & an iudex possit statuere alium terminum, vide Rot.decis.114.in nouiss.

§. Sed si pars.

In gl.absentia, etiam tribus citatio omissis, ita Rot. decis.78. in nouiss. Ibidem, in uers. si processum fuerit ad aliquod. vide Felyn. in cap. exceptionem, col.4.de excep.circa finem, c.cum M.de constit.colum.6.uers.& hoc incidenter.

Ibidem, circa finem, vide Felyn. in cap.1.de accusat. Panormit. cap. edoceri, colum.3. in uers.cogantur, de rescrip.& ibi addo Panorm. in c. innotuit, in penult. not.de elect. & ad illa verba dict. glo.in fine, *ne iudex laboret in vanum, &c.* quod sñia interea mandatur executioni contra procuratorem ipsum falsum, qui asserebat se habere mandatū, ut l. Plautius, de procurat.secundum unum intellectum, quem ponit Panor. in cap.1.de procurat.in 1. notab. & contra hanc glos.facit tex.in l.filiusfamil.§.Adriani, ff.de procurat.arg.ibi a speciali, & contra hanc glos. tenet Salycet. in l. licet, C.de procurat.& Imola in l.inter quos, §.si alieno per illum tex. secundum intellectum Bart. ibi, ff. de dam.infecto & cap.cum iureperitus, sup.de off.delegat. & uide Felyn.cap. consultum, in fi.eo.tit. & uide Rom. cons. 67. ubi multa cumulat ad hoc. Ibidem sup.in versi.tamen iudex, uide Alex.cons.78.col.2. in 5.lib. Ibidem uers. credo tamen, uide Dec. in ccp. causam, quæ in secundo not. de iud. Aret.cap.1.de accusat.& not. melius Dec.in Rub.de probat. colum.8. vers.quarto etiam.

§. Qui verò.

In glo. defecerit, & an excipiens non appellans debeat condemnari, uide Abb. capit. super his, in fine, de accusat. Ibidem in uers. quia non interest appellanti. uide Abb. in c. sæpe, col.6.de appell.

In gl.ad quæ beneficia. An saltem habeat administrationem, uide Abb. in c.pastoralis, de appell.col.penult. qui tenet, quod non.

In glo.sufficiens, uide exemplum per Abb.in c.cum contingat, in prima gl.in prin.de rescrip.

Cap in electionibus.

In glo.oritur, uide Barb. cons. 30. col.6.uol.1.

In gl.incerta, incertitudo reprobatur, ut in c.ad hæc, de rescript. Ibidē uers. sed collatione, circa medium. uide Alex. cons.104. col.3. libro 3.& Aegid.q.16.

Cap. Vbi periculum.

In §.hoc sacro Concilio in text. in uers. nulli, utrum pari pœna puniatur prohibitus loqui qui litteras scribit, uide Ias.in l.1.in tertia columna, de uerb.oblig.

In tex.in fine, uers. frequentius, uide Fely. c.2. col.1. in uers. quinto limit.de constit.

In d.§.hoc sacro Concilio.

In glo. singulis, dictio, singulis, plus operatur quam dictio, omnes, & per istam gl. ualet statutum, quod requiratur consensus omnium, ut ait Dec.in cap.prudentiam, in prima glo. 13.colum.uers.secundo quod, de offic.deleg. sed contra hoc facit quod not. Abb.cap.1.in ult.not.de his quæ fiunt a maior. par. cap. nisi dicas qđ lex hic ita disponit, secus in consuetudine, uel statuto, uide. plura per. Fel.in c.non potest, col.6.de re iud. Alex.cons.124. lib.2. Felyn.cap.cum omnes, col.12. uers.12. fall. de constit. uide etiam allegata per Barbat. cōs.41.col.25.li.1.& cōs.8. col.5.li.2.

In glo.territorio, & quod territorium dicitur esse in mari, vide Dec. cap. licet, primo not. uers. secundo, de probat. ibidem circa finem, uide Felyn. in c. ad liberandum, de iud.

in glo.humana, uide Barb. consil. 1.col.36.uol.1.

Cap. Vtrirca.

In tex.in uerbo, singula exprimat, uide Rot.decis.27.in nouiss.

In tex.ver.aut personas, an statutū loquens de pluribus, habeat locum in uno Ias.in l.Gallus, §. quid si is, de lib.& posth. in prima col.

in tex.uersic. potestatem, intellige text.quando directè uellet obijcere, secus si indirectè uidelicet excipiendo de eadem materia, de qua poneret actor, uide Rot. tit. de except. tertia decis.in nouiss.& ibi ponitur, an talis exclusio habeat uim rei iudicatæ.

In glo.electiones, uers. eo ipso. uide Rot.decis.441.in nouiss.

In glos.aliorum, uers. sed contra quod indefinita, an, & quando æquipolleat uniuersali; & an idem sit in affirmatiua, uel negatiua, uide Fulg. in l.iuris gentium.§. sed si fraudādi, ff.de pact.glos.Clemen.1.uer.possessiones, & ibi Abb. de rebus eccles. non alien. & ubi est actio diuersa non æquipollet uniuersali, de quo uide not.in l. quæsitum §. illud, de legat.tertio, & ibi tex. & not. quod uerba indefinita cōprehendunt omnem casum licet maior ratio sit in uno, quam in alio, l.1. §.generaliter, de legat. præstan.l.1.§. quod autem, de aleat. & uide Dec. in c.tertio loco.colum.4. de præbend. & quod regula istud non procedat in testibus, uide Abb.in cap.auditis, tertia columna, de testibus.& limita, ut per Alex. cons. 118. columna secunda, in primo, & cons.14.& 25.lib.4.

In glo.aliqui, uers. Parochiani, uide Abb.cap.ex parte, columna quarta, & seq.de testibus. Dec. consil.151. columna 10.

In gl.proponendo, de materia obiectiua, uide Fely.cap.olim, col.pen. de rescript.

In glo.formam, secus si diceretur nullum ius habere, & se indebitè molestari.Rot.dec.s.267. in nouiss.

In glo.appellari, uers. & ista constitutio.not.ex hac glo. quod ius interpretans habet locum præterquam in casibus a iure specialiter interpretatis.

In glo.omnia, & quod per ista verba fieri debeat significatio criminū, uide Alex.cons.216. lib.2. & consil. 71. in prima columna, lib.3. Ibidem in fine, uide Card. cons.52. & præcipuè in col.2.& Barbat. consil.37. libro tertio.

In glo. coram uers. coram aliquo, uide Felyn. in prooem. Gregor. in fine.

In glo.corporali, uide Abb. in c.de testibus, col.fi.de test.

Ibidem in vers. quid si episcopus, an episcopus teneatur tangere euangelia, uide aliqua per Abb.in cap.fraternitatis, de testibus, in fine, uide etiam eundem consi.68. in princip. libro 2.

In glo.præstito circa medium, ver. offero me, vide Alex. cons.18. col.3. ver. secundo dico, lib.2.

In glo.probare, uers.contrarium, uide Fely.c.ex parte, uers. copula, col.2.de rescript.

In glo.ad hæredes, in fine, uide Alex. cons.101. in secundo uolumine, Aegid.quæst.9.

In glo.interdictam, in princ.parte opponente secus si tacente, uel nō appellante, ut Clemen. conditionem eod.tit. de quo uide Aret.in capit. in causis, in ultima columna, circa medium, de test.ibidem uers. & officio, uide gl.in cap.licet, in uers.se astrinxit, in fine, ubi Abb. de probat. Fely. c.ex parte, col.16.uers. secundo restringe de rescr.

In glos. per proprium, uide Abb. cap.pastoralis, colum. 3. de except. ibidem, uers. quod generalis procurator, uide Rom. in sing.8. in prima columna, & ibi apostillationem.

Cap. Auaritiæ.

In tex.uide Cardin.cons.51. col.2. ubi quærit, an iste tex. locum habeat si confirmatio est nulla.

In text.in uerbo, confirmationem, vide Fel.in c.ne Dei de simon.

In

In text. vers. confirmetur, uide Roma. consi. 330. colum. pen.

In glo. eo ipso, an consuetudo possit tollere istam pœnam, uide Rom. sing. 19. qui tenet, quod sic.

Cap Quasit ecclesijs.

In tex. an iste tex. procedat in qualibet ecclesia electiua, uide Rot. decis. 188. n nouiss.

In glo. mentem, in uers. & si dies aliqui lapsi erant, ita tenet Alex. consi. 42. tertia colum. lib. 3. & 114. col. 3. lib. 5. adde quod istam glo. reputat singularem Ang. & ibi sequitur Ias. Inst. de act. §. rursus, col. 4.

In glo. eo ipso, de hoc uerbo eo ipso, uide Ias. in l. centurio, col. antepenult. de vulg. Dec. consilio 138. in princip.

In glo. petere prope finem, uersic. sed pone, electus potest ratã habere confirmationem impetratam ab amico, uide Abb. in c. accedens, de præben. & quod in beneficialibus, quis possit etiam impetrare litteras, sine mandato, uide Felyn. cap. nonnulli, §. sunt, & alij, col. 9. uers. fallit, primo de rescript.

Cap Perpetuo.

In tex. in vers. subsequatur limita, ut per Dec. in c. constitutus, de appel. in fine.

In glo. priuetur, in uerbo, in mortali, uide Fel. in cap. dilect. colum. 2. de except.

Cap. Nulli.

In text. in fine, in uerbo proprio iuramento, uide Abb. in c. in præsentia, col. 1. de test. & in cap. pastoralis, de except. col. 4.

In glo. uerisimiliter, uide Abb. in d. cap. Pastoralis, columna quarta, de except.

Cap Siquando.

In glo. nullum, uide Abb. in c. testimonium, in 4. col. de testibus, in sexto. Cardin. Alex. in c. si quis, autẽ 19. distin. & per hoc infertur limitatio ad legem primam. ff. de rei uxor. act. de qua per Bart. in l. actor, pen. col. ff. rem rat. hab.

Cap Quamuis.

in tex. uide Card. Alex. in c. si quis autem, 19. distin. & per hoc infertur limit. ad l. 1. de rei uxor. act. de qua per Bart. in l. actor, col. pen. ff. rem rat. hab.

In text. ver. negotium deuoluatur, uide Rot. decis. 385. in nouiss.

in text. in uers. præsentasse, uide Rot. decis. 321. in nouiss.

Cap Si forte.

in tex. in uerbo subijciatur examini, uide Rot. decis. 443.

in glo. euidentem, uersic. non habeat locum, quia qualitas probari debet, quæ adiuncta est, de quo uide latè per istam glo. in allegat. in eo loco, & in cap. licet, in glo. se astrinxit, de probat. uide Dec. in cap. 2. in septima colum. de rescript. quid si astrinxit se ad utrumque probandum. ibidem, uers. probat electus, facit gl. uers. se astrinxit, in fine, in cap. licet, de probat. 9.

In gl. scientiæ, & an qualitas scientiæ, possit probari testibus, uide Rot. decis. 170. in nouiss.

Ibidem in vers. sed nota, &c. qualitas intrinseca, quæ præsumitur extrinseca debet probari, hoc tamen fallit, in iudice secundum Alex. in l. sciendum, col. 2. uers. item fallit, de uerb. oblig. per l. ab ea parte. in fine, de probat. & uide multa per Dec. in c. 1. in tertia colum. de iud. in secunda lect. Felyn. c. fina. sexta columna, de præsumpt. & de solemnitate, an ex longo tempore præsumatur, vide Abb. in cap. Albericus, ubi apost. de test. col. pen.

In gl. ante omnia, uers. illud, quod facilius, ad hoc uide text. & ibi Abb. in capit. auditis. in secundo not. de præscript.

In gl. opponentes, uide quod not. Aret. in capitulo primo, in secundo not. circa finem, de accus.

Cap. Sciant cuncti.

In glo. consanguineos, uide Dec. & Abb. in c. ecclesia, de constit. & in c. dilect. in 4. not. de appell. Fely. in c. litteras, col. pen. de præsumpt.

Ibidem, uers. sed nunquid, &c. Pœnalis constitutio est latè interpretanda, in fauorem ecclesiæ, sed dispositio pœnalis loquens de clericis, non extenditur ad laicos. vide Aret. in c. ex parte, col. 2. de accus.

Cap Generali constitutione.

In glo. 1. uers. quia si pater, de hoc articulo uide Ias. in l. Gallus, de lib. & posth. in 12. col. in princ.

In glo. de nouo, uers. ex antiqua consuetudine, uide Alexan. consi. 68. columna quarta, libro secundo, & de isto uerbo nouo, uide aliquid, per Felyn. in cap. ex officij, colum. 9. de præscript.

In glo. occupare, uide Dec. in l. inter ceteros, in secundo not. de rescri. & in cap. quia V. in princip. de iud. & quod uerbum occupare possit capi in bonam partem, facit tex. in cap. inter ceteras, de rescript. ubi Barbat. male dicit per illum, quod capiatur, in malam partem, nam ille Dec. in uerbo illicite probat contrarium, sed contra hoc est tex. in cap. inter ceter. de rescript. & glo. in cap. dilecti, in uerbo occupare, de sent. excommunicat.

In glo. inhibemus, vers. sed quæro, quæ sit pœna transgressionis canonis, &c. uide Fely. in c. 1. col. 3. de constitut.

Ibidem, in fine, limit. ut per Abb. in cap. 2. de appell. in tertio, not.

In glo. redditur, uersi. & no. uide Alex. in l. diuortio, col. 2. solu. matri. Marian. Socin. in capitulo secundo, in secunda col. de libell. oblat. uers. quinto, infertur.

Ibidem, versi. tu dic quod fructus. &c. uide ad hoc Abb. & Aret. in ca. si constiterit, in ultima columna, de accusat.

Cap. Licet canon.

In tex. in uerbo, authoritate prius tus. Rot. decis. 85. in nouiss.

Ibidem, in tex. in fin. Not. quòd dispensatus, ut ante ætatẽ possit obtinere curatũ, non tam cẽsetur dispensatus quo ad sacerdotium uitabit tamẽ pœnam huius capit. Felyn. cap. postulasti, colum. 16. uers. limit. tertio, & in colum. 20. vers. limit. sexto, de rescipt. & not. quod non sufficit decretalis detinuit beneficium curatum per annum non promotus nisi dicat. & canonicè tenuit Ægid. quæst. 735.

In tex. in uerbo, monitione, de qua uide Felyn. cap. si ante, colum. 2. de rescript. & in cap. Rodulphus. uersic. declaratoria, colum. 3. de rescript. & in cap. prohibitus, de simon. Aegid. quæst. 83. & 153. & 154. & 176. potest poni, hic. Apost. in glo. redditus, in fi.

In gloss. canon, prope finem, in uers nec fuit hoc. uide gloss. in reg. 1. Cancell.

In glo. parochialis, in uers. quid si Ecclesia, circa medium, contrarium tenet in cap. statutum, infra eod. sed an idem iudicetur de eo qui habet potestatẽ in habitu, & qui in actu, uide Dec. in cap. pastoralis. §. quoniam, in in 2. not. de rescript. Felyn. in rubr procemij, §. Gregorius, & col. penul. Barbat. consi. 33. col. 4. & seq. lib. 2.

In glo. de cetero, in vers. quid de pendentibus, vide Alex. consi. 96. lib. 2. Felyn. cap. si. de constit. & an posse, uel non posse appellare dicatur concernere modum procedendi, vel decisionem causæ, uide Alex. in Rub. de legat. secundo, in fine, Perus. cap. ut debitor, col. 7. uer. septimo quæritur, & in cap. si duobus, de appell. & an statutum de compromittendo dicatur respicere ordinem procedendi, Fely. in c. quoniam, nu. 22, de cõstit.

In glos. priuatus, an mora possit purgari, ubi apposita est dies legalis, uide Ias. l. si insulam. de uerborum oblig. 7. colum. uers. secundo, ubi allegat Decium tenere, quod non, vide Aret. in consilio 95. in pen. columna Ias. in l. si mora, in 6. colum. soluto matrim.

Ibidem, uer. licet. Not. ex hac glo. quod ubi imponitur pœna ipso iure, non est locus pænitentiæ, uide gl. similem, in Clemen. ne igitur, §. nos eorum, uers. ipso facto, de stat. reg. Idem vult glo. in c. cupientes, §. quod si per viginti, vers. expectari, infra eod.

Cap, Nemo deinceps.

In text. ad materiam huius tex. uide late per Barba. in cons. 2. lib. 2.

In glo. commendare, vers. primo quæro, in illum tamen transit delegatio, ut apparet, & his quæ allegat Dec. in ca. quoniam Abbas in 6. col. uers. & ista de off. deleg.

Ibidem vers. sed nunquid interim Dec. cons. 149. col. 4.

Ibidem, vers. sed nunquid facit. Commendatarius dicitur procurator, &

tor & nō facit fructus suos, ad quod vide eleganter tradita per Ioan. And. in tit. de dispensat. §. nunc videndum, versi illud, in add. Specular. & Alex. in l. huius depos. per Aret. in capit. si constiterit, in vltima colum. de accusa. & an per commendata expiret reseruatio Papæ, vide Rot. in 1. decisio. de præbend. in nouiss. & in materia istius glo. uide Rom. consi 550. Alex. consil 95. colum. 2. lib. 4. Guido Pap. quæst. 152.

Ibidem, vers. sed quæro an per ordinem, vide late per Aret. in ca. si constiterit, in pen. columna, & sequent. de accusat.

In gl. huiusmodi, vide Fely. c. Apostolicæ, col. 4. de except.

In gloss. durare, vers. sed nunquid commenda expirat, uide Fel. in tract. permut. quæst. 15.

Cap. Cupientes.

In glo. periculosis, in versi. cessante, vide Fely. c. cum nuncius, in princ. de testam. cap. postulanti, colum. 3. de rescrip.

In gl. malignantium, in versic. malitias aduersarij, vide Ias. in l. cum proponas, column. 2. C. de pact. in 4. not. Hyppol. sing. 177. & Fely. c. dilecti, col. fin. de excep. in c. olim, col. 1. de rescrip.

Ibidem, in fi. vide Alex. in l. qui totam, ff. ad Trebell. Fely. in c. accedēs, colum. 2. versic cum autem liceat in aliquo, vt lit. non contesta. & in cap. olim, ex litteris, colum. 1. in versicu. dudum Abb. de rescrip. & faciunt ad istam gl. no per Bartb. in l. vectigal. ff. de public.

In gl. notitiam, in ver. præsens, qui præsens est præsumitur scire, vide Alex. consi. 17. col. 2. lib. 3. & vide ad istam gloss. Fely. in cap. cum contingat. in 4 colum. ver. secunda conclu. de rescrip.

In glos. commodis, in prin. & not. quod in pœnalibus attenditur communis vsus loquendi, ita ad hoc allegat Rom. istam gl. cum multis alijs in Rubr. de oper. nou. nunciat. Felyn. in c. olim, col. 3. de excep.

Ibidem circa medium, vers. si non apparet Idem tenet Abb. d. c. nonnulli, in 2. col. de rescrip. Ibidem, circa finem, uide pro hoc quod allegat Deci. in ca. cum sit Romana, in 5. not. de appella. Felyn. cap. olim, colum. 3. de excep.

In glos. post lapsum, in uerbo, hæc est computatio Ægid. quæst. 723.

In gloss. expectati, in versi. u. sicut enim, idem vult gl. in Clemen. ne in agro uersicu. ipso facto, de stat. mon. Bald. in auth. habita, column. pen. C. ne fil. pro patre, uide gloss. in ca. licet canon, sup. eod. Barb. consi. 18 col. 9. lib. 1. Aret. consi. 93. col. pen. & Alex. consi. 14. col. 1. lib. 2.

Ibidem, uersi. nec purgatur. istam æquiparationem extollit Ias. in l. si insulam, in fi. ff. de verbo oblig. vide Deci. consi. 138.

In glo. comparere, vers. procuratorem audiendum, uide Fely. cap. cum Ioan in 11. col. de fide instru.

In glo. pe ere, uide Barbat. consi. 2. colum. 2. vol. 1. & consi. 28. eod. volu. Alexand. in l. Marcellus, colum. 2. ad Trebell. Ana. consi. 17. colum. & Alex. cons. 88. ad finem. lib. 1. & 137. volu. Aret. consi. 27. colum. fi. Ias. in l. emā cipati, col. 9 C. qui admit. Alex. consi. 25 col. 3. uolum. 5. Barbat. in c. super quæstionem, colum. 2. in 3. no. de officio dele.

Ibidem, in uers. nec obstat quod ad uerbium, uide Alex. d. consi. 88. col. 2. lib. 1.

Ibidem, in uers. quia per idem no. Hostiens. in summa de consti. §. qualiter, vers. sed per suppletionem.

In gl. proposita, in uerbo protestetur, vide Decium in c. licet in 11. col. vers. Tertius casus, de probat. Alexā. consi. 164. colum 2. lib. 2. & cons. 114. col. 11, li. 5. & ibi quod dicit esse repetita, & de protestatione late per Rip. in tract. de peste, fol 47. uersi 6. & limita, ut per Decium consi. 356. col. 2. Alex. cons. 163. lib. 2. Felyn. in cap. ex transmissa, col. 1. & 2. de præscrip. & in cap. 2. ad finem de mag. ubi ponit quotuplex dicitur esse interpellatio ad constituendum aliquem in mora, vide etiam Ias. in l. de pupillo, §. seq. ff. de nou. oper. nunciat.

Ibidem, in uersic. si tamen hora & loco competentibus, uide Alex. cons. 19. col. 2. lib. 1. Fely. c. cum M. colum. 16. versic. 2. not. de constitut. Alexan. consi. 80. lib. 4.

Ibidem in fine, vers. & in scriptis, hoc tamen non est necessarium Fely. c. cum M. col. 2. uers. circa tertium, de constit.

In glos. uidebitur, uide Federicum de Senis consi. 233.

In gl. fidem, & an sufficiat iuramētum, uide Dec. in Rub. de probat. col. 10. & 18. uers. 2. limi. qui habet quòd non. & ibi Fely. col. 3.

In gl. verisimilia. uers. non tamen, uide Fely. c. quia non est, colum. 2. de præscrip.

In gl. priuatos, circa finem, uersi. a pœna canonis non appellatur, sed ab eius declaratione sic, ita ex hac gloss. not. Rom. sing. 113. uide ad hoc Abb. cap. prouenit, infr. de appellat. Panor. cap. reprehensibilis, 2. no. eod. tit. Abb. ca. quo ad consultationem, 6. columna secunda, de constitut. & in cap. 2. de sponsal.

In gloss. concordare, sequitur hanc gloss. Abb. in cap. non potest, in 5. col. de re iud. contra Cardin. ibi vbi tenet istud procedere etiam quando actus fit collegialiter, uide Alex. cons. 124. in 1. col. 2. uolu. Fely. cap. 3. colu. 6. & seq. de re iud.

in gloss. contempserint, Alexand. consil. 41. colum. 1. lib. 2. & 110. col. 1. lib. 3.

Ibidem, in fi. Abb. capit. grati, columna fin. uersiculo, ulterius, de iureiur.

Ibidem, uide ad istam gloss. in cap. prudentiam, in princ. colum. pen. de offi. deleg. cap. præterea, 11. de appell. 11. not.

in gloss. priuentur, uide Alexand. cons. 103. colum. penul. lib. 1. & consilio 124.

In gloss. comparesnt. in uersi. idem obijciat, vide Aretin. capitulo primo de accusat.

in gl. alibi, uersic. omnia intelligit, ut per Fel. in d. c. accepimus, in prin. de fide instrum. Barbat. in Rub. de fide instrum. colum. 17. in prin.

in glos. qui culpabiles, uersic. quia si plures, uide Alexand. consil. 14. in 3. uolu.

in gl. excludentes, facit gl. in c. licet versic. astrinxit, in fi. vbi Abb. de probatio.

in gl. beneficijs, secus si ab officijs, uide Abb. in c. cum non liceat, col. 3. de præscrip.

ibidem, uersic. eligere, circa finem, uide Abb. cap. Apostolicæ, colum. 3. de excep.

in gl. suspensos. uide Abb. in cap. si diligenti, de foro compet. in 5. col. in fi. Rom. consi. 427.

ibidem, uers. furti n. quæstio. uide & declara, ut per Abb. in capitu. tam litteris, in ult. no. de testibus.

in gloss. perpetuo, an per hoc uerbum, perpetuo, tollatur dispensatio Episcopi, uide Deci. in §. de adul. 5. colum. uersicu. 2. fallit, & seq. de iud. Fely. ca. tua nos, colum. 4. de iureiur. & ca. ex litteris, uersic. secunda quæstio. de constit.

in glos. contumacia, uer. non gerit, uide quæ ad hoc allegat Deci. cap. si constitutus 1. no. de appellat. Rot. decis. 1. ut lit. pend. in nouiss. Fel. c. 1. 4. colum. uersic. quintum in medio, de iureiur. & in cap. licet causam, colu. 23. uers. 5. limit. de probat.

Cap. Fundamenta.

in tex. §. proinde, uersi. per omnia, uide de istis uerbis Deci. consilio 61. colum. 2.

In §. Quid plura.

in gl. Marchio. uide ad istam gloss. Anto. Corset. in repet. c. grati, 1. col. de suppl. neg. præl. isto lib. uide Deci. in consi. 193. col. 1.

Cap. Quamquam in casu.

in text. uersi. ipso iure, an collatio facta scienter indigno sit ipso iure nulla, uide Abb. in c. fi. de præsump. quid in ordinario tenet quod sic, secus si facta fuerit per commissarium Papæ.

In glo. deuoluetur. not. plenè materiā deuolutionis, & aduerte quod duplex est negligentia aliqua quæ sonat in culpam, & uitium & hæc non currit ignoranti, alia quæ capitur pro simplici cessatione, & in hanc rem percurrit, ita Castrens. in consilio 273. Fely. in Rubr. de præscrip. in princ.

ibidem, uers. ut igitur potestas conferendi Episcopatus, uel alia ad quos pertineat Abb. c. cum uenisset, de restit. in integ. 2. not.

Ibidem,

Ibidem, uersic. conferendi, uide Panormit. ca. ex frequentibus, in 1. not. de instit.

Cap. Is qui contra.

In gloss. 1. vel electi. not. quod ius nouum declaratorium iuris antiqui licet loquatur strictius, quam ius antiquum, tamen extenditur ad omnes casus comprehēsos in iure antiquo, ita allegat Gem. istam gloss. in capit. frequens, de restitutio. spol. infra eodem lib.

In gl. simpliciter, uide de isto verbo Bart. in l. 1. §. si quis simpliciter, in fi. vbi Ias. in fin. de verbo. oblig. & etiam in l. 1. in 2. col. de vulgar. & pupillar. substit.

Cap. Qui contra certam.

In glos. facta, uide glo. in 12. regula cancellariæ.

Cap. Sicut.

In gloss. formam, vide Cardinalem cons. 103. col. 2.

In gl. per vnum, vers. quia ratihabitio, limit. ut per Abb. c. 1. in 1. colu. in fi. de his quæ fiunt.

Cap. Statutum.

In gl. restringi, & per hoc no. iuncto capit. licet canon supra eod. quod verba prohibitionis sunt simpliciter intelligenda facit l. hoc legatum, ubi Bart. de legat. tertio, uide Soc. cons. 1. in 3. uol. & dispositio penalis, quamuis fauorabilis restringitur Rot. decis. 288. in nouiss.

in gl. collegiatus, circa principium, versi. si quæratur, uide Abb. in ca. postulasti, de concess. præb. cap. in nostra, 32. coroll. de rescrip. Alex. consi. 70. in 4. volu.

ibidem, uers. sed quæro, & quid in ciuitate diruta, uide Alex. consil. 43. lib. 1. Fely. multa ponit in ca. cum dilecta, col. fi. & ca. postulasti, col. 1. de rescript.

ibidem, uers. dico & breuiter, per mortem canonicorum nō desinit esse collegium, & in alia quæstio. uide Abb. cap. de multa, in fin. de presbyt. Deci. c. pastoralis, §. quoniam, 2. not. de rescript. Felyn. Rubr. proœmij, §. Gregorius, col. pen.

Cap. Si cui eligendi.

in gl. minorum, uide Abb. c. constitutus, col. 5. de appell.

in gloss. præter. uide ad istam glos. Fely. capit. cum omnes, colum. 13. de constitutiō. & in cap. causam quæ, de re iud.

in gl. concilium. Not. ex glos. quod ius declarans ius antiquum debet referri tamen ad casum comprehēsum in iure declarato, quod limita. ut per Gem. in capit. 2. colum. 3. in fin. supr. de rescript. & in gloss. 1. capit. is qui, sup. eod.

Cap. Quorundam.

In gloss. prædicatorum, institutio prædicatorum ceteris fuit antiquior & not. ex glos. quod ualet argumentum ab ordine litteræ, de quo per Deci. in cap. 2. de iudic. in cap. sedes, col. 4. de rescript. Ias. l. 1. solut. matrimo. colum. 1.

Cap. Vt quis duas.

Ad istum text. uide pro declaratione Rom. consil. 433. in 2. dub. in text. ex una fallit in instit. per Deci. capit. boni, 3. no. de appell. Fely. c. inter dilectos, colum. 10. in 3. fall. de fide instrument.

in gloss. ex una, uersicu. in contrarium uidebatur, uide Abb. ca. in nostra, col. 2. de rescrip. ubi Fely. colu. 2. & sequen.

in gloss. augetur. facit l. prætor ait, de iureiur.

ibidem, in fi. de probatione alternatiua, uide per Deci. in ca. tertio loco, in 4. not. de probat.

Cap. Si electio.

Ad istum tex. uide Rot. decisio. ulti. in titu. de senten. excommunic. in antiquis.

In gloss. renunciat, in uerbo, renunciare, uide Rot. decisio. 269. in nouiss.

ibidem, in uersic. ad superioris, uide Abba. in capitu. constitutus, in fi. de appell.

in gloss. integrum. Idem in semestri quod datur patronis laicis ad presentandum Rot. decisio. 269. in nouissime.

in gl. alia, not. tempora, quæ dantur in expeditionibus Ecclesiarum.

In gloss. fraudulenter, in fine, in uers. sed si beneficio, sed quod annus competat ipso iure non autem per restitutionem in integrum, secūdum Deci. ibi in 2. colum. in fin. in d. ca. ex ratione, de appellat. licet communis sit in contrarium, vt ipse ostendit ibi in 8. column. & ante impedimentum superueniens, in ultima die termini, attendatur uide ibi 13. col. in quinto casu. ubi etiam infert ad finem glossa hic.

Cap. Cum expediat.

in tex. in uerbo expediat, no. quod ut iura iuribus concordentur, non licet solum uerba impropriare, sed etiam addere, ut probatur in cap. inter ceteros, iuncta doctrina Panorm. in 1. no. de rescrip.

ibidem in uerbo, concordare, & per subdistinctionem, uide Alexand. consil. 141. lib. 2. & consil. 40. sine 48. lib. 3.

in glo. regularibus rationem quare non professus potest eligi in episcopum, non autem, in Abb. uide per Abb. in ca. causam quæ, in tertia col. in fine, de iud.

Cap. Cum non deceat.

In gloss. effectus. Fely. capitu. cum accessisset, col. 5. de constit.

ibidem, in uersic. quid si talem, uide Abb. in capit. 1. de his quæ fiunt à maiori parte cap. Fely. c. constitutus, de rescrip. ubi Abba. in 3. col.

ibidem uersicu. hæc decretalis, circa finem, uide Rom. singul. 7. qui extollit istam glo. & ibi additio, & in l. pacta nouissima, in princ. C. de pact. pact. Alex. consil. 27. colum. fin. in primo uolumine. & consilio 37. columna septima, lib. 2. & consil. 205. in fine, libro secundo, & 36. & 38. columna, 2. libr. 3. & consilio 30. column. 1. libro primo.

Cap. Ab eo.

In tex. uers. qualitas nequeunt, no. quod libellus probat contra libellantem, uide Deci. consil. 95. 199. 199. colum. 1. & Abb. in c. 2. in fine, de præsumptio.

in glo. uel eius, in fine, de ista qualitate, an in beneficialibus non probata obsit. Dec. cap. licet causam, col. 18. uersic. secundo, de probat. Fely. c. ex parte, col. 13. uers. restringe quinque mod. de rescript.

in glo. penitere, circa finem, quia si probetur inuito iudice, nō potest renunciare iuri suo, & ad istam gl. uide Fely. in c. ex parte, il primo, colu. 16. uersicul. restringe. secundo, de rescript.

Cap. Ex eo quod.

In gl. episcopi, & quod inferiores episcopis non dispensentur, nisi in casibus, in iure expressis, uide allegata per Deci. in §. de adultis, col. 12. uers. 3. Abb. de iudic.

in gloss. in tua. minor 14. annis est idoneus ad beneficia cathedra. ecclef. sed dispensatio hæc fuit, vt Archid. ait, & de hoc, uide Panor. in ca. super inordinata, in fine, de præb.

in glo. suffragium, in fine, præsentatus a pupillo præfertur præsentato a tutore. Feder. uidetur aliter sentire, in consil. 44. 64. ut not. Panor. in cap. fin. de concess. præben. Fely. in c. quoniam, de testibus, in fine.

in gloss. electionibus, uersicu. dico quod de iure communi, &c. & quod consuetudine possunt, uide Felyn. in c. apostolicæ, columna septima, de except. Rom. sing. 653. Fely. ca. cum M. col. 10. uersic. in ea gl. de constit.

ibidem, in fine, conuersus est ecclesiastica persona, an sed appellatione monachorum ueniat conuersus, uide Panor. c. non dubius, de sent. excommunicatio. melius in ca. 2. de insti. & an potest præscribere spiritualia, in c. cum causæ, de præscript.

Cap. Si postquam ab.

in gloss. mente, uers. quod erat, de mente, circa finem, uide Alex. consi. 75. col. 1. lib. 5.

Ibidem, in uers. recedere similiter, non dicitur recesisse, qui statim recessurus est Bal. in l. 4. ff. de seru. fug. Fely. in ca. in præsentia, in ulti. gloss. de probat. facit, l. quicquid calore, ff. de reg. iur. ubi gloss. & Doct.

In gl prouisione, uide Dec. in cap. non concupiscentiam, in 1. not. & in 1. & 2. lect. Ias. in l. transigere, in 5. colum. C. de transact.

ibidem, uersic. sed cum hodie, uide Deci. in c. secundo qui requiris, in 3. colum. versicu. sexto, de app. & quod æquiparatio in uno extenditur ad alia, uide Bart. in l. si seruo. Cod. de fur,

Cap. Cum ex eo.

In tex. litterarum studio, si Episcopus, cum capitulo facit statutū, quod absen-

absentes nil percipiant, de præbend. suis, præiudicet etiam absentib. causa studiorum, non obstante consuetudine quod etiam absentes percipiant præbendam, Fel. cap. cum omnes, colum. 20. vers. adde istis, de cōstit. & de monachis stantibus, in studio, vide cap. cum dilecta, de resc. & si pro dispēsatione Episcopus aliquid capiat tenetur restituere Fel. c. prohibeas, de mag.

ibidem, versic. non dispensabunt minores, quid in capitulo, vide Franc. de Paul. in tract. de sede vacante, quæst. 5.

Ibidem, in uer. decret. & si clerici, vide ibi Abb. §. de adult. colum. 6. & sequent. qui tenet contra glos. hic.

in gl. subiectas, in fin. vide Felyn. capitulo cum dilectus, col. 5. quæst. 9. de rescript.

In gl. septennium, vers. sed nunquid Episcopus, vide Rom. fin. 517. Abb. & alios in d. §. de adult. col. 4. vers. 2. memb. de iud.

ibidem, in fi. vide Dec. ca. cum sit, col. 6. de appell.

In gl. Christi, vide Dec. c. cū constitutus, in fi. de resc.

Cap. Commissa.

In tex. vers. vel per se stetit Rot. decis. 392. in nouiss. Aeg. q. 83.

In gl. tantum, an in isto casu Episcopus posset dispensare ad septennium, vide Rot. decis. 331. col. 3. uer. sexto in nouiss.

in gl. elapsus, vide quæ in simili not. Perus. in cap. sæpe, in fi. de app. Dec. cap. consuluit, de off. deleg. col. 3. in fi.

In gl. pacificari, & qualiter debeat probari talis possessio, an per famā, uide Rot. dec. 236. in nouiss.

ibidem, in vers. secus si maiorem, & tunc sufficit etiam quo ad vacationem primi curati, vt no. Bald. in c. Ecclesiæ, ad fin. de elec. vide Gem. cons. 121. vers. 3.

ibidem, vers. quid si postquam, & ista faciunt ad quæstionem in quātum tempus durat potestas delegati post sententiam, de quo vide Panor. in cap. pro illorum, 3. col. de præb. & quātum tempus requiratur vt quis pacifice possederit, vide Ioan. And. c. ex parte abbatissæ, de priuil. qui dicit de consuetudine curiæ sufficere mensem, & ita dicit Gem. in consil. 78. col. fin. & de momentanea possessione, vide Soc. in l. si tamen si cert. pet. in l. non solum, §. fin. de bon. quæ lib. & de pacifica possessione, vide Glos. in reg. 33. Cancellariæ, Dec. c. 1. 3. col. de confir. & Fel. c. cum Ioan. col. 9. ver. & istis adde, de fide instrum. & quod requirantur duo menses, vide Rot. decis. 61. in nouiss. & ibi in decis. 83. Fel. cap. in nostra, vers. 3. not. de resc.

in gl. per se stetit, vide Exēp. Rot. 111. de rer. perm. in nouiss.

In gl. iusto, in vers. tamen tutius, & honestius, not. pro limitatione, vltra collectas. per Fel. in c. Rodulphus, de rescr. in vers. sententia, qđ vbi factum est notorium, non requiritur sententia etiam declaratoria, de quo per Abb. in c. cum non ab homine, col. pen. de iud. vt illa regula nō habeat locum quo ad executionem, vide Rocch. de Cur. in tract. de iure patr. in vers. honorificum, q. 54.

Ibidem, in fine, vide ad hanc glo. Fel. in c. cum olim, col. 7. de re iud.

in gl. ludibrio, vide quod ex hoc ne leges ludibrio fiant decidit Rom. cons. 4. 9. in ult. dub.

Cap. Si Abbatem.

In gl. maius, vide Doct. in c. cum parati, de appell.

Cap. Si compromissarius.

in tex. prope finem, in verbo, restringitur, vide Abb. in cap. per inquisitionem, 3. col. eod. tit.

in gloss. compromissarius, uide in simili Dec. in c. prudentiam, §. adijcimus, col. 2. de off. del.

in gl. transtulerunt, vide Cardin. cons. 134. col. fi. & Alex. cons. 49. col. fin. libro 2.

in gl. consentire, versic. distinxerunt quidam, &c. aliud est prouidere, aliud est eligere ad istam glos. uide Dec. cap. cum literis, col. 5. de off. deleg.

in gl. restringitur, in fine, vide Abbatem cap. ad audientiam, primo not. de decim. cap. postulasti, columna 6. de foro compet. per Fel. cap. tua nos, colum. 5. de iureiur. per Ias. in simili in l. fin. col. 158. q. 13. de iure emphyt.

Cap. Procurator.

in tex. ad appellandum, secus si ad agendum, vide Rot. decisio. 254. in nouiss.

in glos. mandatarium, vide Felyn. cap. nonnulli, §. sunt & alij, col. 1. de rescript.

Cap. Si confirmatum.

in gl. infirmari, ver. satis videtur not. ex gl. verba generalia sententiæ debent limitari ex actis, ita not. Fel. in cap. de his, col. 3. de accus. uer. 6. fallit, & quando dubitatur de sentētia recurritur ad acta, ita Fel. c. inter cetera, col. 1. de re iud. & vide eum in c. pen. col. 2. de excep.

Cap. Quia sæpe.

in gl. reseruari, uide Card. cōs. 54. colum. fin.

ibidem, in fine, uers. & Arch. cōntra, & ita ad hoc allegat Aret. istum tex. in cap. si constiterit, in ult. col. de accusat.

in gl. beneficijs, in fine, vers. cum possit statim, &c. uide Abb. in cap. pastor. §. verum, de appellat. & Fel. in cap. apostolicæ, colum. 5. in fine, de except.

Cap. Is cui procuratio.

In gloss. spiritualibus, vide Abb. in capitulo relatum, de cleric. non resid.

In gl. immobilium, uide Fel. in cap. venerabilis, ad fin. de offic. delegat.

in gl. confirmatus, an autem iste tex. procedat in dispositione c. quoniam Abbas, de offi. delegat. uide Barb. cons. 11. 2. volum. qui tenet qđ sic, & in coadiutore tantum, Oldr. cons. 44. incip. quæritur.

Cap. Indemnitate.

in §. uerum, uers. vel accusationis, not. ex isto tex. quod mulier quæ regulariter prohibetur ab accusatione, si accuset suum prælatum admittetur, quia dicitur prosequi suā. uel suorum iniuriam, & in hoc admittitur, ita ex isto tex. colligit Aret. in cap. primo, 4. colum. de accus. uersic. & quia.

In §. supradicta, in uers. sibi nequeat, Alexand. consil. 106. col. 3. li. 3. in uers. sed procuratores, an autē Abbatissa possit agere nomine proprio, uide Marian. Socinum capitulo 1. 7. char. uersic. circa quintum casum, de libelli oblat. ubi tenet, quod sic, ext. istum casum, de quo hic in textu.

ibidem, in fine, in uerbo approbare. No. quod per hoc non gaudent priuilegio, cap. si quis suadente, ut quis illas uerberans sit excommunicatus, uide Rot. de sent. excomm. 2 decis. in nouiss.

in gl. non obstante, uide Fel. cap. pastoralis, col. 4. de except. ubi allegat istam glo. pro concordant, ad gl. final. in Clement. prima, de sequest. poss.

§. Si verò.

in gl. authoritate, casus in quibus quis ante confirmationem administrat, uide per Decium in capit. eamte, de rescript. columna 2. & sequen. & uide Abb. in cap. super his, in 2. not. de accusat.

§. Supradicta.

in gl. nequeat, in fine, uide Dec. c. Romana, 10. colum. uer. passim, de appellat. & c. ex ratione, col. 10. eod. tit. & in cōs. 46. Fel. in c. 3. loco, col. 3. de præs.

Cap. Prouide.

in gl. firmitates, in uer. credo, qđ consecratus a non suo Episcopo habet ordinem Episcopalem, sed non executionem, & de hoc uide allegata per Aret. in c. meminimus, 2. col. de accus. ubi tradit etiam quid in benedictione, an sit iterabilis.

Cap. Si eo tempore.

in gl. cathedralis, circa finem, uer. alias graue, uide Abb. in c. ut nostrū, de appell. & adducit glo. uide etiam Card. cons. 30. ad fi. col. fi.

in glo. prouisione, in fine, & probatur in capitulo si beneficia, inf. de præbend.

in gl. ignoranter, in fi. adde c. pen. de presb.

in gl. fi. postmodum, uer. fine eius mandato, nisi aliter esset de consuetudine, ut per Abb. d. c. meminimus, de accus. in 3. not.

Ibidem, in fine, adde cap. in distribuendis, de temp. ord. facit, l. 1. & ibi Bart. de off. conf.

Cap. Si quis iusto.

In textu, in §. Porro, vide aliqua per Felyn. in c. Apostolicæ, col. 5. de except. & vnde requiratur speciale mandatum, vide Rot. decis. 375. in nouiss.

in tex. ibidem, versic. nihil agit, limita vt in casu Abb. in cap. literas, in fine, de præscript. ubi Fel. columna 2.

ibidem, ver. nisi de certa, & tunc volente Capit. poterit etiam locum relinquere, vt not. Abb. in c. 2. in 4. columna de iudic. & vide Abb. & alios in cap. constitutis, de appellat. & ad quam pulchram quæstionem inducatur iste §. Porro, vide Panor. in cap. quamuis, de offic. del. Rom. singul. 16. 56. vbi addit, & ad hoc quod licet quis plures sustineat personas, animus tamen non præsumatur mutatus, vide Aret. c. insuper 2. colum. de testibus, & plura ad istum tex. per Decium c. quamuis, de offic. del. Abb. c. cum olim, col. 6. de re iud. ... de appel.

in gl. nominatus, uide Alexand. & Doct. in l. qui duos, ff. de lega. primo, & not. quę dicit Angel. in §. ęternum, in auth. de hæred. & Falcid. & quæ scripsi ad Bartol. in l. 1. ff. soluto matrim.

In §. absens, in gl. nolente, versic. sed inuito, vide Abb. c. constitutus, colum. 3. de appell. Felyn. cap. cum omnes, colum. 11. de constit. uers. 3. fallit.

In gl. notum, facit in simili, quod de stipulatione, scribit Bald. in l. 1. vbi Ias. de verb. obl.

in gl. exprimendum, versic. aliud per contrahere, aliud per dare mandatum ad contrahendum, Alex. consil. 76. col. pen. lib. 5.

Cap. Quoniam electione.

In tex. an electio facta non seruata forma istius c. in nō citādo quoscunque qui sua putauerint interesse, sit nulla, vide Cardin. cons. 31. & aliqua per Aegid. q. 126.

In tex. in uerbo, generaliter, quando citatio debeat fieri per edictum, vide Dec. in cap. gratum, in 2. no. de off. deleg. per Fely. in cap. exhibita, de iud. Not. tamen quod vbi specialiter cuius interest sciri potest, tūc illum specialiter esse citandum, non per edictum, Fel. capit. cum interesit, colum. 10. de except. & quod huiusmodi edicta debeant remanere fixa in ualuis Ecclesiæ, vide Rot. decis. 224. in nouiss. Bart. extrauag. ad reprimendum, ver. publicet.

In glo. electione, uide Barb. consilio 64. colum. 2. vol. 1. & 33. col. 7. lib. 2.

Ibidem, circa finem, de hoc, an exceptio facta ad vnum casum ad alium extendatur, ex identitate rationis, uide allegata per Dec. in cap. iurauit, colum. 2. in gloss. 1. de probationibus, & an iste tex. habeat locum in hospitali, vide Fel. c. de quarta, in 5. col. qui tenet quod sic, quando confertur in titulum.

In gl. pertinet, de hoc verbo, uide Ias. in l. centurio, col. antepen. de vulg. & pup.

in glo. celeritate, in quibus casibus desideratur celeritas in hoc statur arbitrio iudicis. Fel. cap. 2. de re iud.

in gl. inanes, versic. reuocari, uide Fel. sub rubr. de re iudicata, col. 6. & 9. in fi.

Ibidem, ver. si autem fiat sine causæ, &c. Nota quod sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ, reguletur in omnibus, secundum naturam diffinitiuæ, & in appellatione, & in non exprimendo causam, secundum Ioan. Andream in cap. peruenit, 11. de appellat. & vide Baldū. in l. minoribus, C. de his quibus vt indignis. Quod tamen limita vt per Fel. cap. quod ad consultat. 10. colum. de re iudic. & de hoc uide Alexand. in l. si finita, §. Iulianus, col. secunda, de re iud. & nota quod interlocutoria tribus modis dicitur habere vim diffinitiuæ, primo, ubi diffinit negotium principale iuris ordine non seruato, ita Bartol. l. si cum exceptione, §. primo, quod metus causa, secundo quando non diffinit negotium principale, sed post illam interlocutoriam nulla alia expectatur, ita Abb. dicto cap. peruenit 11. de appell. & Bald. in l. 3. in 5. & 6. quæst. C. de episcop. audien. Tertio quando infert damnum irreparabile, per sententiam diffinitiuā, Bald. l. per hanc, col. fi. C. de tempo. app. ita dicit.

ibid. in fi. vide Abb. c. constitutis, 4. col. de app.

in gl. generaliter, in uers. fraudē, & an excommun. per talem citatiōnem se possit opp. uide Fel. in c. cū inter, col. 9. de except. & c. ex parte decani, 104. de rescr.

in gl. peremptorio, vers. post hūc terminum, vide Dec. cons. 172. col. 11. & Abb. in c. quod sicut, in 7. not. de elect. Cæp. caut. 29. & 79.

in gl. fi. ver. non tamen credo hæc etiam in beneficio ad quod fit prouisio per electionem, sed non cōfirmatur post a superiore, quia non dicitur proprie beneficium electiuū: cum illud requirat confirmationē, cap. 3. de elect. & ita tenet Cardin. clem. quia constitit, §. vt autem, uersic. ut electionem, ubi glo. de relig. dom. Fel. cap. in nostra, de rescript. corol. 32.

De Renunciatione.

Cap. Quoniam.

In tex. uer. Apostolica statuit. Nota quod Papa potest etiam cogi ut renunciet Papatui pro sedādo schismate Fel. c. quæ in ecclesiarum, col. 17. uers. sed contrarium, de const. in tex. uer. statutum huiusmodi scriptura, quæ non est de substātia, uide Abb. cap. pastoralis, de fide instrum. col. 1.

In glo. fratribus, in fi. uide Felyn. in rubr. procœmij decretal. incip. Greg. col. 1.

in gl. statuit, uide Rom. sing. 126. 120. Dec. cons. 398. in 1.

Cap. Si se præbendam.

in tex. uer. ipse is qui, vide Dec. cons. 127. col. 4. in primo, Soc. consil. 53. in 3. uol.

Ad istū tex. similiter, vide Anch. consil. 389. quem refert, & sequitur Fel. in cap. quia verisimile, de præsumpt. in 1. col. ad fin. & Barb. cons. 31. col. 15. uol. 1.

in gl. proximo. uide Fel. in c. quia non est, de præs.

in glos. renunciet, versic. si in fraudem. & facit l. 1. §. si seruus, de quæst.

in gloss. coniecturas, dolus probatur ex coniecturis, de quibus, vide late Felyn. in cap. si autem, de rescrip.

De Suppl. negl. prælat.

Cap. Romana.

In gl. culpis, not. quod iurisdictio episcopi licet per negligentiam, nō tamen propter delictum ad superiorem deuoluitur, uide Abb. in capitulo 1. de foro compet. qui tenet contrarium, sed in capit. ueniens, in 6. colum. oppo. 11. de præsumpt. tenet cum gloss. & quod propter delictū transferatur iurisdictio, uide Perus. in reper. c. dilecto, de app 2. col. uers. hoc præmisso.

Cap. Grandi.

in glo. regis, in fi. not. ex hac gl. Aret. in cap. 111. de accusat. quod ille qui habet administrationem per successionem, remouetur per negligentiam, secus si habet ex collat. & ad gl. hic, uide Ias. in l. nemo potest, in prin. de leg. 1.

in gl. honorem, tanquam ius dicēti, de quo uide Dec. c. sane, in 1. not. de offic. deleg.

Cap. Si episcopus.

in textu, versic. donec, inter m... tamen non currit præscriptio in aliquibus, Felyn. cap. 1. col. 11. de præscrip.

in gl. sed capitulum, uersic. & sic no. & hoc procedit non in casibus expressis a iure, vt per gl. c. susceptū, de rescript.

in glos. mortem, de hoc vide Geminian. d. cap. susceptum, sup. de rescript.

in gl. spiritualibus, uers. quia circa fi. uide quædam quæ potest Capitulum sede uacante, per Fel. c. 1. 6. col. de iureiur.

ibid. in fi. uide Abb. in c. fraternitati, de cler. non resid.

in gl. debebit, uers. quod capitulum tale, facit quod not. Abb. in c. postulastis, col. 11. de concess. præb.

Cap.

Cap. Ecclesiæ.

In glo.aut perperam, uide Abb.in c.cum dilecta.in 3. not. de rescr.

In gl.præmissa,uide Felyn.in c.ex parte.col.10. uers. secunda limit. de constit.

In glo.legitimam,uers. ergo beneficia,uide Rot.31.in nouiss.

In gl.non potest,vers.verũ in visitatore, visitator ab alio quam a Papa non confert beneficia,episcopi, vide Fely.cap.dilectus filius, colum.11.de rescrip.

De Temp. ord. & qual. ordinand.

Cap. Sæpe.

IN glo.Italiæ,vers.vbi enim est eadem ratio. In oĩno similibus,eadẽ ratio pœnalis etiã militat,de quo vide per Bald.l.de quibus.col.13. de legib. Castr.cons.338.Præsens casu. Alexan. cons.75.videtur in quinto, gl. clem.1. ver.eligat, de elect. per Abb. not c.fi. 3.colum. de rescrip.& in §.de adulterijs,col.111.de iud. in fi. per Dec.cap. quoniã,col.10.in fi.de prob. & in c. qua fronte,col.11.de app.& c.secundo requiris,in princ.eo.tit.

Ibidem, uide Dec.cons. 15. col.3. Alex.cons.113.col.11. in fi. in secundo,& 115.col.pen. eo.uol. & vbi ratio est expressa, fit extensio, etiam in correctoris fit extensio, vide Dec.cõs. 81.col.1.& idem pene Fel.rub.proœmij Greg. col. 111. & ca. Rodulphus, col.3.de rescrip.Alex.cons.75.colum. 1.in 5.

In glo.clericum.non auditur ordinatus excipiens contra ordinantem, quod tempore ordinationis scire suos defectus,vide Felyn.c. cum uenerabilis,col.4. de except.

Cap. Eos qui cler.

In glo.scienter,uide de ignorantia, Fely.in c.11.in princ.de except. præsumitur scientia nisi probetur ignorantia, & qualiter ꝓbetur prouide Mod. c.cognoscentes,col.fi. de constit.

Ibidem,uer.iuramentum,intellige quo ad euitãdam pœnam,ut no.Aret. c.1.col.11.de accus.

Ibidem, in fi. in contrarium facit. gl.1.in c.fi. inf.ne cler.uel mona.

In gl.affectata,uers.& dico,quod si iurauit,& no.quod quando standum dicitur iuramento alicuius, intellige nisi cõtrarium probetur,ita ex ista gl. collige de quo uide Dec.c. proposuisti,in 3.not.de probat.& ibi uide Fel. col.1.& Rom cons.241.

Ibidem, in fin. uide Dec.cons. 160. col.5.in 1.

Cap. Cum nullus.

In glo. oriundus, & multos alios modos.uide per Abb.in c. postulasti, col.11.de iud.

In glo.remotis. in fi.uersi. hoc arbitrarium, uide Fely.c. quosdam,11. col.de præsumpt.

Cap.Nullus.

In gl.homini,uide Abb.c.ueniens, in 6.no.de rescript.

De Aetate & qualitate, & ordine præfic.

Cap.Unicum.

IN tex.uide Imol.cons.132.colum. secunda,cum sequent.

In glo.permittimus,uer. sed ad primum dictum, uide Panor.capit. cum Apostolica, de his quæ fiunt a præl. col.11.Dec.cons.38.col.111.Alex.cons. 17.in secundo.

In gl.dispensare,uer.& satis est eui dens,circa princ.uide Alex. cons.70. col.pen. in fi.in 3.uol.

De Filijs presbyterorum.

Cap.Is qui.

IN tex.in fin. uide Hypp.singu.173. vel 193.

In glo.defectum,quid si Papa proprio motu,& ex certa sciẽtia promouit spuriũ ad episcopatum an dicatur dispensare Bal. & Ang.in l. Imperialis.§.similes. per illum tex. cum gl. uers.oportet dicũt quod sic, sequitur Rom.consil.30.Felyn.capit.præterea, de testib.cog.facit ratio quia licet in dubio Papa non uideatur vti plenitudine potestatis,ut dicit Inno.in cap. innotuit, de elect.tamen fallit ubi actus aliter ualere non potest, ut not. dicit Castr.in l.ex imperfecto, in fin. C.de testa.& consil.28.in facto præsenti, Alex.in l.quãquam, C.de milit test.& ad hoc vide allegata per apost. ad Aret.in cap.ueniens, in 1.not.de accusat.& glo.c.11.eod.tit.in antiquis.

In gl.tale,de illa clausula in dispensatione apponi solita, si paternæ incontinentiæ non fuerit imitator, uide Rot. de spons.in fi. in nouiss.quæ etiam quòd non sonat in conditionẽ, sed potius dat instructionẽ No.quòd patiens defectũ ætatis, si fuit dispensatus ut possit habere curatum, non censetur dispensatus quo ad sacerdotium. Fely.cap. postulasti, colum.16. vers. limita 3.de rescrip.

In gl.odiosam,licet dispensatio sit odiosa, tamen quandoque est debita, ubicunque subest causa legitima dispensandi,ut no.50.dist.cap.domino sancto, & c.constitueretur, & etiam trahitur ad consequutiua, ut no glo. c.quia in tantum, de præb.de quo vide Fel.c.postulasti, col.13 de rescr.& uide Ias.in l.1.§.1. col.11.de vulg.qui tenet quòd dispensatio circa vnum effectum non habet locum circa duo, per tex. in l.si non lex.de hære.insti. Limita tamen hoc quod imò non sit odiosa quando conceditur motu proprio, Abb.c. cum in cunctis de elect.

Limita secundo, uersi. dispensatis, quia imò est quid fauorabile, ut per Abb §.de adult. & §.si uero,col. 111. ubi oĩno uide Dec.col.8.uer. successiuè,ubi multa adducit contra Moderniores hic,quod dispensatio,non trahatur ad casum habentem etiam maioritatem rationis, & uide in consil. 76.& 14.colum.4. & sequen. Rot.36. in nouiss.Felyn.capit. fin.de simo.

Ibidem, in fin vide glo.ca.fin.sup. de transl.præl.Dec.cons.76.col.fin.

Cap. Si omnes cum quo fuit

In tex.versic.valeat, an possit tale beneficiũ permutare, uide Rot. 339. in nouiss.

In tex.verisimile, uide Abb.cap.veniens, 4.colu.de præscrip.& ibi omnino Felyn.colum.1.

In glo.defectu. Not. quòd in legitimatione filiorum presbyteri, non sufficit mentio generalis quòd sit illegitimus, uide Alexan. consilio 87. colum. fin.in 3.volum.

In glo.momenti, uide Abb.in cap. quòd super, in 1.not.de fide instrum.

De Officio Vicarij.

Cap.Romana.

IN glos.rationabili, versic.officialis alium, uide Fely.cap.G. perpetuus, colum.1.de fide instrum.

Cap. Licet.

In text.in fin.uide Rom. sing.626. & Felyn.in cap.3. col.13.de re iud.

In text. inquirendi, limita ut per Fely.cap.non potest, col.4.de re iud. vide Abb.c.de cetero, eo.tit.1.no.

In gloss.officialem, uide gloss.cap. perlectis,25.distinct.Felyn.capit.fin. colum.11. de fide instrum.& rubr.de off deleg.colum.fin.

In gloss.generaliter,an autem in generali commissione possint delegari causæ quæ sunt meri imperi, uide Rot.416.

An autem Vicarius possit cognoscere de crimine digno depositione, ut referat superiori, uide Felyn.in c. dilectus filius, colum.11.de rescript.

In glo.committantur, uers.specialè, circa med. expresso primo speciali,cum clausula generali poterit omnia specialia, sed non maiora, per gl. c.fin.§.1.inf.de procu.facit cap.ad reprimendum,de offi.leg.Nec concesso vno speciali, intelligentur concessa alia similia, si materia sit exorbitans, vt colligitur ex dicto Abb. in c.quanto,11.colum.in fin.de iud.

In text.donare, pro conferre Abb. cap.dilecta,1.not.de test.

Ibidem, in fine,in uers.commissa, & tunc conferre potest etiã dignitates, ita Rot.isto tit.in 2.dec.in nouis.

Cap. Cum generali.

In glo. non possunt, vers.qui possunt confirmare, & instituere, ut per Rom. sing.601. sed hæc apostil. debet esse in cap.sequen.

Ibidem, uersi.& hæc sunt diuersa, & istam differentiam inter collationem,& institutionem facit Dec.consil.121.colum.1.& 128. vbi aliqua.& consil.149.in fin. & talis commissio potest probari testibus,vt idem tradit consil.169.col.11.& quid si episcopus est absens. uide Rom.sing.693. Nota etiam hanc glo. procedere si dicatur aliquem beneficia tantum ad se deuoluta posse conferre. ita sentiunt Cald. Imola, & Barb.in cap.dilectus filius,primo, & sup.de rescript.tum

allegant ibi istum text. & idem dic si haberet potestatem recipiendi beneficia ex causa permutationis tamen adhuc non posset ipsa permutare, ita Fel. in c. auditis, de præscrip. col. 6. & talis Vicarius etiã non posset dispensare, ut inhabilis promoueretur ad beneficia, ita Alex. conf. 7. col. pen. in fi. lib. 3. & uide Barb. cõs. 20. col. 6. lib. 2.

In glo. commissa, vers. sed generali ter Vicario. s. generali tantum, ut not. Abb. cap. constitutus, de concess. prçb.

De Officio, & potestate iudic. delega.

Cap. Statuimus.

IN gl. 1. vers. notorium, uide Abb. in c. si clericus laicum in 4. col. de foro compet. & in c. ad nostram, col. 3. de iureiuran. Fel. in c. super litteris, col pen. uers. 10. fallit de rescrip aliquid esse notorium sufficit allegare, & iudex ex se poterit informare, Dec. cons. 72. in add. in fi. in 2. vol. Vide tamen Alex. cons. 115. col. 2. in 4. vol.

Ibidem, uers. conseruator, in princ. & quando sunt delegati, uel non, ui de Abb. in c. si quis, in 6. not. in 6. col. de foro compet. Quod autem officiũ conseruatorum sit perpetuum, uide Cardin. consilio 74. in fin. qui tenet quòd sic.

Ibidem, circa finem, uerbo recusari conseruator non potest accusari, sed tamen laicus etiam in notorijs repellitur ab accusando clericum, ut per Aret. in cap. cum P. de accusat. & in c. cum ex parte, in 2. col. de testib. & aliquid esse notoriũ probatur per duos testes, Abb. in ca. tertio loco 7. not. de præsump. & tales testes super notorio recipi possunt parte non citata, Abb. cap. 2. de testib. in 3. colum.

Cap. Quia Pontifex.

In text. uide Felyn. qui ad istum tex. facit per regulam quando dignitati sit deferendum, in capi. pastoralis, in princ. de offic. deleg.

In glo. aliter, in fin. Felyn. cap. cum quidam, de iureiur. colum. 3.

Cap. Si contra vnum.

In tex. uer. idem no. istum tex. contra Dec. in cap. 1. de judic. in quæst. an propter suspectum Vicarium possit recusari ordinarius, iste text. facit quòd non.

In glo. probari. vers. collega, uide Barbat. capi. super eod. colum. 7. & 8. sup. eod. tit. in antiquis.

Ibidem, in versic. sed nonne honor est iudicem esse. Abb. in cap. ceterum, in 2. colum. in fine, de iud.

In glo. appellari, circa finem Abb. d. c. super eo, secundo, de appel. in 2. colum. Item ad hanc glos. uide Alex. consil. 89. colum. 1. & 2. lib. 1. & in l. quia poterat, ad Trebell.

Cap. Iudex.

In tex. uide Abb. in cap. si quis contra, in 5. columna de foro compet. & Dec. consi. 173. colum. 1. & 2. & Alex. consil.... in primo.

In glo. recusatoris, secus est in ordinario qui post recusationem potest commendare alteri & delegare absq; alterius consensu. Deci. capit. ad hæc. pen. nor. de appell.

Ibidem, clausula quòd si nõ esses, de qua uide Roman. in sing. 13. quęst. 5. limitat non habere locum in beneficialibus, uide allegata per Dec. in c. prudentiam, in 1. not. de offi. deleg.

Et gl. in c. secundo requiris, eo. tit.

Cap. Quamuis.

In textu, uide ad istum tex. Dec. in cap. significasti, in 2. colum. uersic. secunda conclus. de offic. deleg.

In glos. usus, & not. in casu in quo cępisset uti nõ posset renocare etiam volente subdelegato, ita Panorm. in cap. significasti, colum. 12. supra eod. & credo etiam non uolentibus partibus, quia priuati non habent iurisdictionem, l. priuatorum, de iurisd. omnium iudic.

Cap. Si delegatus.

In tex. versic. commisit, uide Deci. consilio 100. colum. 2.

In text. uersic. ad delegantem, uide Abbatem in cap. cum Bertoldus, in fi. de re iudic. an autem ad Papam, uide Rot. 307. in nouiss.

In tex. vers. donec, quid si appellatum fuit a tali subdelegato, & ipse detulit appellationem ad Papam. & postea delegatus reuocat vices suas, & vlterius procedit, an talis processus teneat. Rot. de appel. in nouiss. 21. tenet quòd non.

In glo. uti qualitercunque, limita in procuratore, ut per Rot. 414.

In glo. reuocandas, uide de reuocatione aliquid per Deci. in c. ceterum, pen. colum. de rescript. & 143. 113. vel 13. colum. 2.

In glo. tantum, delegatus potest sibi reseruare executionem sententiæ tantum; quid autem si reseruat sibi consiliũ, uide in d. c. si pro debilitate.

Cap. Cumplures.

Not. quòd nisi adsit talis forma rescripti, unus sine alio procedere non potest, & rationem ponit Abb. in ca. cum inter, 2. not. de except. & citatio alternatiua non tenet Rot. 110. in nouiss.

In tex. nunquid iste tex. & sequere prout infra in sig. *

In tex. ver. iusta causa, vide Abb. in c. dilecta, in 2. col. de testib.

In gl. forma. ver. quod si omnes, circa med vide in simili Rot. in 2. decis. de arb. in nouiss.

In glos. consimili. vide Rot. in 7. decis. de procur. in nouiss.

In gl. vno eorum, in fi. vide Rot. in d. decis. 2. de arb. in nouiss.

In gl. recusaret, ver. subdelegatum, vide Rot. 192. in fi. in nouiss.

Ibidem per actum nullũ non perpetuatur iurisdictio, limita ut per Rom. in sing. 140. incip. gl. ordinaria, & quod per actũ nullum iurisdictio non perpetuatur, allegat Fely. istam gl. in c. 1. colum. 2. vers. sexto quæro, de iureiur. in 2. fall, Et per actum nullum res nõ definit esse integra, Alex. cons. 161. col. 3. in 5. vol.

* In glos. quo potest, circa finem, vide allegata per Fel. in c. illud. col. 3. ad finem, de præscrip. & Rom. cons. 412. vbi adducit plura similia.

In tex. nunquid iste tex. habeat locum in expectatiuis, uide glo. 10. in regula Cancell. & not. quod potestas executorum est accessoria ad gratiam vnde infert Abb. capitulo 1. columna 6. de re iudicat. quod licet executor nondum prouiderit alicui de beneficio, iterum poterit prouidere per rationem, vt ibi per eum, vide insimili, Rotam. 4. de concess. prębendę in nouiss. & 205. in nouiss. & de materia pulchre dec. 349. & per istum tex. dicit Alex. consil. 170. col. 3. in 2. uol. quod mandatum non expirat morte mandantis, quando ipse tenebatur aliquid facere, Fel. in ca ad audientiam, 2. columna 14. verficul. fallit secundo, de rescrip.

In tex. limita istum tex. vt per Dec. in capitulo relata. 2. colum. vers. sub frequenter, de offic. delegat.

In gl. fi. uers. re integra, an mandatum expiret re integra, uide Hyppol. sing. 44.

Cap Si is cui.

In glo. durante, ver. undẽ si appellãt, an liceat alternatiue, appellare, ui de Abb. & alios in c. 2. in fi. de appel. Alex. cons. 101. in 2. uol. & 164. eod. & cons. 163. & 166. lib. 2.

Cap. Ab arbitris.

In tex. isti arbitri no eliguntur nisi in casibus a iure expressis, vide Abb. in cap. uerum, de foro compet. colum. 4. & nota quod isti arbitri iuris possunt eligi in omnibus casibus, in quibus ex eadem ęquitas quæ est in casibus a iure expressis, Felyn. cap. cum omnes, colum. 13. versic. sed maius dubium, & col. sequen. de constit. & appellatur ab eis, uide eum, in cap. quæ in ecclesiarum, colum. 17. uer. secundo, est considerandum, de constit. constit. & debent iudicare secundum ius commune, Cęp. caut. 99.

In glo. appellandum, uide Doct. in cap. pastoralis, in princ. de rescript. & uide rationem diuersitatis, per Aret. in cap. super his, columna quinta, de accusat. & isti dicuntur habere iurisdictionem, de quo uide Dec. in capit. de causis, columna septima, in fine, uersic. & ideo, de offic. deleg. iud. & intellige quod ab istis non appellatur metu pęnæ, sed soluta ea, bene potest appellari.

Cap. Is cui.

In tex. uers. committere, uide Rot. 443. col. 9. in nouiss.

In gloss. per alium, an delegatus ab alio quam a Principe possit subdelegare, si non habet speciale mãdatum, uide Abb. in cap. cum Bertoldus, colum. 2. de re iud. & Alexand. cons. 157. col. 3. in 2. uol.

Ad istum tex. uide aliqua per Roman. consil. 433, ubi ponit pulchrum contrarium.

Cap.

Cap. Statuimus.

In tex.uerſ. idoneum, uide Felyn. in cap.cum dilecta, columna 21.uerſicu.limita ſeptimo.de reſcript.

In tex.uerſic.idem, uide Mazarium Ripam in tract.de peſte fol.3. uer.15.

In gl.ſecure,& an ultra duas dietas, Felyn.c.nonnulli,colum.35. uerſ.undecimus,& ult.caſ.de reſcript.

Cap. Si a ſubdelegato.

In tex.uerſic.exceptionum, iſta exceptio non erat neceſſaria, ut Abb.concludit in cap. cum ueniſſet, col.3.de teſtib.

In gl.proceſſu.uerſ. ex quo delegauit,contrariũ not.Panor. in c.paſtoralis, 1. & in capitulo gratum,3.not.de off.deleg.

Cap. Hac conſtitutione.

In tex.uerſ.uerſ.not. quod in manifeſtis requiritur citatio, probatur ex iſto tex. iuncto cap.1.ſup. eod. de quo uide Dec. in cap. cum ſit Romana,in pen. colum.in fin. de appell.& Abb.in ca.cum olim,col.6. de re iud.

In uer.officium,uer ipſo iure, uide Abb.in c.cum ueniſſent,col.2. de teſtib.

Ibidem,uer.uolumus, vide Dec.in c.ſi duobus,col.4.in fi.de appell.

In gl.ipſo iure,vide Dec.in c.gratum, in fine,de offic.deleg.

In gl.omnino,in fine, uide ad hoc gloſſ.ſimilem,in l.ſi tibi,§.ſi pecunia ff.depoſit.

De Officio legati.

Cap. Officij.

IN glo.fratribus,an autem ſi legato non Card. in legatione ſua dictum ſit, ut habeat poteſtatem legati de latere poſſit conferre beneficia au thoritate ꝓpria,uide Dec.in cõſ.120. licet in caſu.& conſ.149.col.ſi in fin.

In glo.ampliori,uide Dec.conſilio 149.colum.pen.in primo.

Cap. Legatos.

In tex.uerſ.ordinarios, uide Card. in Clem.2.in fi.de off.ord.& limita, ut per Dec.conſilio 120.col.2.

In glo. proconſulum, uerſic.æquiparat.Bald.autem in l.grauia,C.Comminationes, uel epiſtolas æquiparat Epiſcopum Prætori, quod ad plura ibi infert. & de hoc uide Iaſ. in l. 5. col.5.& ſeq.de uerb.oblig.

Ibidem, uerſ.qui ex latere,an legatus de latere in totum æquiparetur, vide Dec.in capit.ſi pro debilitate, in 1.not.verſ.tertia concluſio, de offi.de leg. ubi ponit an poſſit ſubdelegare, & vide Abb.in c. cũ Bertoldus, col.6. de re iud.Alex. conſ.1.col.1.in 5.vol.

Cap. Præſenti.

In gloſſa finitur, uerſic.ſed reſeruationes beneficiorum ſunt odioſæ, limita,ut per Dec.conſil.166.

Ibidem, uerſic. quia Papa, circa finem, uide ad hanc glo. gloſſat.in regula Cancellar.10.in princ.

Cap. Deliberatione.

In tex.uerſ.per uiam electionis,uide Dec.conſil.149.colum.fin.

Ibidem,in §.prohibemus, limita hunc §. non habere locum in ordinario, uide Rot.5.deciſ.de conceſſ.preben.in antiquioribus,uide tamen de hoc Rot.392.in nouiſſ.

Ibidem, in fin.verſ.ad præterita,vide Felyn.in cap.fin.col.2. de conſtit.

In glo.eccleſias, uide gloſ.in clem. 1.in glo.fin de præb.quæ facit iſtam differentiã, Dec.conſ.355.col.2.in fi.

In glo.electionis, uerſ.ſed cum,vide quæ in ſimili allegat Dec. in c. ſane,in 3.not.de off.deleg.& glo.in regula 3.Cancell. & Rot.45. in nouiſſ.

In gl.cuicunque,uer facilius enim, circa finem, quomodo hoc intelligatur,uide Abb.cap.dilectus filius,in 1. not.de præb.

In text.uerſic. diſponendis, uide Petr.de Peruſ. in tractatu unionis,in 4.quæſtione.

De Officio ordinarij.

Cap Romana.

IN tex.uerſic. delegare ſimiliter,uide aliqua per Dec.ad iſtum text.in cap.paſtoralis,§.quoniam, col.pen. de reſcript.& ibi Felyn. colum.2.

In glo.conſuetudine, uide allegata Barbat.per conſ.8.colum.22.lib.2.

In glo.circa, uide Cepollam conſ. 19.col.2. ubi dicit per iſtam gl. quod ubi hæc dictio,circa, repetetur apposita ad loca, quam diſtantia importet relinquitur arbitrio iudicis, ſecundũ ſubiectam materiam.

In glo.non tenent, uerſic.maiores iuriſdictiones, uide Abb.in cap. non poteſt, colum.6.de re iud.

Ibidem, in fine, ſententia excommunicationis, etiam iniuſta ligat, Doct.c.qua fronte, de app.

In tex. perceperint, reſtituent, vide Felyn.in capit.poſtulaſti, colum. 10.de reſcript.

Cap. Si Canonici.

In glo.canonici, uerſi.edic.uide de hac indefinita, Dec.in cap.3.de prob. verſi.ſed tamen in 1.gloſ.uide etiam Fely.in c.auditis,col.14.de præſcrip. Deci.conſil. 61.colum.3. Felyn.capit. cum omnes, colum. 16.uerſicu.tertia declaratio, de conſtitut.

In gloſſa ceſſare,uide differentiam inter ceſſationem,& interdictum,uide Abb.in c.dilectis, de app.col.4.

In glo.damnis,verſ.dico autem ſecundo, qualiter æſtimetur iniuria Rot.152.in nouiſſ.

In gloſ.occaſionem, uide ad iſtam gl quæ in ſimili allegat Iaſ. in l.2.§. itẽ ſi in facto, ult.col.de uerb. oblig.

Cap. Ordinarij.

In tex. qui dicantur ordinarij, uide de hoc per Abb.in cap.poſt ceſſionem,in 1.not.ubi latè per Deci. de prob.& in c.cum olim,4.no.de preſc. Dec.conſ.117.col.2. & 121.col.1.

In glo.locorum, uerſic. quicunque inferiores, ſecus ſi dixiſſet diœceſani, quia tunc tales non comprehenduntur,uide glo.in clem.1.verſ.diœceſanis, de iure patron.

In gloſ.diſpenſationes, uerſic.nec obſtat, uide gloſ.fin.ſup.de tranſlat. prælat.& glo.pen.

In glo.exhiberi,uide Felyn.in cap. licet Hely, colum 3. de ſimon. imme ob crimen quis tenetur oſtendere iuramentum non obſtante quantumuis longa temporis præſcriptione. Aret.c.ex parte, de teſt.in 4.not.

In glo.eo ipſo requiritur citatio vt in cap.licet Epiſcopus,in fi.de præb.

In glo.libere, uerſ.non poſſet,uide Felyn.in cap.quanto, col.fin.de præſumpt.uerſ.fallit quarto,& cap.paſtoralis.col.2.de except.

In glo. æſtimare, uide etiam quæ not.Dec.in c. quanto, colum. fin.de præſumpt.2.1.not.de off.deleg.

In gl.nullius,uide in ſimili quę notat. Dec. in c. ex litteris, col.2.uer.ex his caſibus,de prob.

Cap. Vt litigantes.

In gl.expenſis, de conſenſu epiſcopi & partiũ Archiepiſcopus poteſt in aliena diœceſi cauſam audire,limita ut per Rom. fingul. 40. & ſeq. & Abb.in c.ſane,in 1.col.de foro comp. uide Felyn.in c.nonnull,col.1.de reſcript.

Ibidem,circa finẽ, uer. & ipſæ partes.uide Rot.371.in nouiſſ.

In glo.ſtatuimus,in uerſ.ſatis uidebatur, & quod idem ſit ratio legis, quod ipſa lex & eadem præſcriptio requiratur contra rationem legi ſicut cõtra leges,tenet Felyn.in cap.primo in 1.not.de re iudic.

Cap. Cum Epiſcopus.

Limita iſtum tex. duobus modis, ut per Dec.in c.cum te, in fi.de off.de leg.& uide Abb. in fi.in rub.de foro compet.& per Fely.in cap.nonnulli, col.1.de reſcrip.

In gl.in tota, uerſ.iuriſdictionum, uide Abb. in c.cum olim, in 4.not.de præſcript.

Cap Præſenti.

In tex.uerſ. epiſcopi, uide Abb.in c.cum venerabilis, in 6.no.de except.

Ibidem, uerſ. ſucceſſoribus, uide Dec.conſ.157. chart.95. Ito.tria ſunt uidenda, Rot.137.uel 37.in antiquis, Alex.conſ.15.in 2.uol.

Ibid.in uer.oneribus, uide ubi ſup.

In gloſſa reſeruari, quid ſi non obſtante ſtatuto de certa ſumma, quis impetret pinguius priuilegium baſtardi de ſtatuto nulla facta mentione uide Fely. in c.veniens, c.1.de præſcrip.

Ibidem,uerſ. vſufructuarius, uide Rot.232.in nouiſſ.

Ibidem,uerſ. ſi non ſit clericus faciat fructus ſuos,uide Alexan. in l.diuortio, ſol. matri.col.2.Panor.in cap. fin.de pecul.cler. qui tenet contra iſtã glo. & in d. cap. requiſiſti, per illum tex. & uide eundem qui optime declarat iſtam gl.in c.2.in 3.col.de decim. in c.3.in 3.col.de probat.& late in c. reprehenſibilis, in fin.de appel. ubi Doct.& plures remiſſiones dat Fely. in capitulo cum ex officij, columna ſecunda de præſcript. & uide Rot. 1.

de solut. in nouiss. Abb. in repet. ca. cum esses, 2. quæst. de testa. P. tr. de Peru. in tract. de success. ad intestato, in 2. regula, in 2. uol.

In eadem glo. circa medium, uide aliquas remissiones per Fely. in cap. ex officij, columna secunda, de rescript. & per Barbat. consilio. 157. col. 1. lib. 1. & cons. 259. lib. 2. Card. cōs. 100. in primo dub. Anch. consil. 87. & ibi addita. & Barb. in cap cum in. col. 28. & sequent. de constitut. Aret. consilio 36. Bald. consi. 313. lib. 2. Calder. consil. 2. in tit. de pecul. cleric. Barb. cons. 19. in primo dub. lib. 3.

De Pactis.

Cap. Pactum.

IN tex. vide ad istum tex. Felyn. in cap. vehemens, col. 3. de præscript.

Cap. Quamuis.

In tex. versic. pactum, idem dic per simplicem renunciationem cum iuramento, de quo uide Ias. in leg. 1. C. de pac. col. 4. & ad istum text. uide multas limitationes per Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta, de verbor. oblig. Socin. consil. 39. in fine, in tertio volumine. Felyn. cap. 1. colum. 2. in fine, de iureiur.

Ibidem, versic. iuramento. Alexan. cons. 20. in tertio vol. & seq. & consi. 100. in quinto, & ex hoc not. quòd aliter iudicantur boni mores, de iure canon. quam de iure ciuili. Bal. l. Pactum quod dotali, quest. 19. de collat. Imola, in ca. cum contingat, de iureiur. fac. c. licet, de iureiur. in fin.

Ad illam famosam quæstionem, an filia, quę fratribus, uel patri renunciauit cum iuramento hæreditati, si enormiter fuit læsa, possit contrauenire, uide pleniss. Dec. in c. præsentia, in vlt. not. de probat. ubi refert, communem opinionem esse, quòd possit, & uide aliqua per eum, in ca. causam matrimonij, col. 6. vers. & nono, de off. deleg. & in consil. 26. & 31. & 36. & 100. & seq. in princip. & consil. 62. in tertio, uel secundo uolumine.

Ibidem, in fine, ad hoc uide Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta, de uerbor. obligat. Rom. consil. 191. Alex. cons. 53. uol. 3. ubi ponit, an iuramentum dicatur dolo præstitū, quia interuenit magna læsio, & ita, in 5. colum. ponit, de quo dolo intelligat iste text. uidelicet de dolo re ipsa, uel in proposito: Ias. in auth. sacramenta puberum, colum. 10. cum duabus sequent. C. si aduers. uendi.

In glo. seruari, quid autem patre decedente ab intestato, uide Rot. 3. in hoc tit. in nouiss.

In glo. detrimentum, uide Dec. in consilio 101. columna 4. uers. ad hæc, & in fine, & Alexan. consilio 75. col. pen. in fine, in primo uolumine. Fel. capitu. cum M. columna 15. uersiculo fallit secundo, de constitut. uide & ibi not. in l. 1. §. denunciari, de uent. inspic. an & quando si principalis, uel secundarius, ubi bona appel. uide etiam Felyn. in capitulo fin. de maior, & obedien. ubi concordat hanc glossam & ad eā, uide scripta ad glossam in l. de unoquoque, in princ. ff. de re iudic. Alexan. consilio 175. col. 4. libro primo.

Cap. Qui ex eo.

In tex. guardianis, versic. nos is, uide Rom. Sing. 452.

De Procuratoribus.

Cap. Non indiscrete.

IN tex. vers. non potest, limita, in casū, de quo habes longam app. Corsetti, in cap. cum olim, de testib. in 6. col. scilicet, quando quilibet de ecclesia vult agere, pro rebus ecclesiæ male alienatis. quia tunc potest.

In gl. spritualibus, circa principiū, uide ad hoc ibi Fely. colum. 4. & seq.

In glo. ab eo. vers. scilicet, quod pro cur. vide Fely. in cap cum M. col. 6. de constit. vers. & hic incidenter.

In gl. litis, vers. instantię, vide Dec. de hoc verbo, in cap. eorum ratione. columna sexta, de appellat.

In glo. substituendi, vide Rot. 9. decis. isto tit. in nouiss.

Ibidem, vers. ab ipso, vide quid per hoc inferant Doc. in cap. post cessionē, vbi Dec. col. pen. vers. & ex ista, de prob.

In gl. certa, in fine, vide Alex. cons. 106. in fine, in secundo volumine.

Cap. Quamuis.

In glo. reuocari, an & talis reuocatio requirat cognitionem, uide. Rom. sing. 366. qui tenet, quod nō, & an sufficiat tacita reuocatio, uide Rot. 306. in nouiss. Fely. c. ex parte decani, col. fi. uers. not. ex glo. de rescrip.

Ibidem uers. si autem. Fely. c. ex parte decani. col. 10. uersic. fallit quinto, de rescrip.

In glo. inimicum, in fine, & quod capitales requirantur, uide Fely. in c. quoties. in tertio not. de testib. & tenet glo. in uers. inimicitiæ 4. q. 3. §. itē testium.

In glo. adesse collusionem, uel etiā in innouatione processus noui, ut per Barr. in l. mutari, in princip. ff. co. uide Rot. 21 in nouiss.

Cap. Qui ad agendum.

Ad tex. uide omnino Abbatem in c. sedes, in col. 2. de rescrip.

Ibidem, uersic. speciale mandatum, uide Dec. consilio. 120 colum 2. Fely. cap. nonnulli, col. 10. de rescrip.

Ibidem, uersi. sed si aliquis, uide ad hoc pulchram decisionem, per Felyn. in cap. quæ in ecclesiarum, col. 4. uers. secundus casus, de constitut. & aliqua per eundem, in c. sedes. colum. 7. uers. quarta declaratio, de rescript. & in quæst. sequen. & in §. sunt & alij, & c. nonnulli, col. 1. de rescript. Et an in istis casibus habeat locum ratihabitio. Felyn. in c. sicut, in fine, de simon.

Ibidem. ad non expressos limita, hoc non procedere, in casu capi. 2. in fine, de præb. & uide Dec. in cap. consuluit sedo, in 1. col. de app. ubi Peru. in gloss. non debet, vide, vide quæ in simili not. Dec. in cap. ex parte, secundo, in secundo not. uers. hæc conclusio, de off. deleg. Fely. cap. ad aures, de rescript. & Ias. in l. actionem, colum. 6. C. de transact. Rom. sing. 307.

In glo. non expressos, in fi. colum. fi. vide Dec. cons. 75. Alex. cons. 135. in secundo volumine.

In glo. vel pacisci, quæ sine speciali mandato procurator perficere non potest, & certos casus, vide per Alex. cōsi. 70. col. 3. in quinto volumine, & de materia Ægid. quæstione 5. Sed an possit permutare, vide Rot. quarta decis. in hoc tit. in nouiss. quæ tenet, quod sic, si habet mandatum cum libera, & an possit acceptare, vide ibi in 1. decis. An possit donare, vide Alex. consil. 22. columna secunda, in primo volumine, & quoties principalis posset incurrere in pœnam. Alexan. cons. 33. in fin. in secundo volumine, & in faciēda pace requiritur speciale mandatum, Ita Rom. sing. 40. vel. 46. & in specialibus, vide eundē sing. 613. vbi app. & ratificatio habet locum, in requirentibus speciale mandatum. Dec. cons. 70. col. 2. in 2. volum. & alium casum reqirentem speciale mandatū ponit Calde. cons. 4. in tit. de appel. lat. vide Fely. cap. ex. ea ratione, vers. tertio dicitur, de appellat. §. sed si aliquid pro te. Fely. cap. nonnulli. §. sunt & alij, col. 1. uers. ampliatio, extra, de rescript.

In glo. concessa, an autem possit, id quod dominus, & quo ad preiudicialia, vide Rom. in sing. 10. Alex. cons. 40. in fine. in quinto volumine.

Cap. Si duo.

Vide pro te, quæ pos. i l. pluribus. ff. eo. tit. de procurat. in vers. post occupationem. vide Roman. sing. 156. & Fely. in cap. secundo, col. 81. ad fin. de testibus.

Cap. Licet.

Vide aliqua ad istum tex. per Dec. in cap. post cessionem, in vers. sed tamen, col. 11. de prob. & in cons. 172. col 2. & Alexan. cons. 101. in 5. vol.

Cap. Si quem

In tex. reuocare, uide Rot 201. in nouiss. Alexan. consilio 61. columna prima, in quinto volumine.

Ibidem vers. coniecturis, uide Soci. cōs. 17. 2. col. 3. vol. Rot. 310. in nouiss.

In text. in fine, uide ad istum text. Rom. cons. 76. col. 2.

In glo. siue post, circa medium, uide ad istam gl. Fel. in c. ex parte Decani, col. pen. & sequenti, de rescript.

Cap. Procurator.

In text. vertic. ignorarent, circa finem, uide Felyn. in capi. ex parte decani, colum. 5. uersic. amplia primo, de rescrip. Et an possit contrahere matrimonium spirituale, scilicet, acceptando beneficia, uide Rot. in 1. deci. isto tit. in nouiss. quæ tenet, ꝙ sic, si habet mandatum cum libera.

In tex. in vers. ex facto tam arduo. Nota quod causa matrimonialis dicitur causa ordinaria, uide Soci. consil. 107. colum. 4.

In glo. matrimonium contrahendum, ad agendum, & defendendum sufficit generaliter Rot. 375. in nouiss.

In gl. speciale, vers. dico enim, vide Abb. in c. sedes, in 2. columna, de rescr. Fel. in cap. nonnulli, §. sunt & alij, col. 1. de rescr.

Ibidem, vers. expressa persona, vide Alex. consilio 146. col. 1. in quinto volum.

In glo. reuocatus, istam gl. ponderat Fely. in c. ex parte decani, in 7. col. de rescript. & allegat Albericum obtinuisse contra istam glo. sed pro ea, quod valeat actus contra iuramentum, licet ille sit periurus, vide Abbas in c. ueniēs, in quinto not. & ibi accumulata per Fel. in prima col. de prescrip. & Alex. qui illam sequitur cons. 10. 2. volumine, & consilio 16. col. 2. in tertio. Dec. consilio 61. col. pen. in secundo volumine, & quod quis possit reuocare procuratorem, non obstante iuramento, vide Dec. cons. 60. col. secunda, in secundo. Fel. c. cum accessissent, col. 5. de constitut. & in c. cum ma. col. 25. vers. secunda conclusio, eod. tit. in c. edoceri, col. 5. vers. amplia quinto, eo. tit. Alex. cons. 27. col. pen. in quinto volumine.

ibidem, versic. Item licet, quia ista est protestatio contra naturalia ætatis.

In gl. ignorent, in fine, vide Fely. cap. ex parte decani, col. 5. ad finem. de rescript. & vide quæ posui, ad Bart. in l. cum precario. & Fel. etiam in c. cum accessissent, col. 5. in verbo, & aduerte, de constit. Alex. consil. 18. lib. 2. col. 1. & col. fin. & cons. 16. col. 2. lib. 3. & cons. 29. col. 4. in 4. dubio, lib. 5.

De His quæ vi metusve causa fiunt.

In gl. reuocationem, vers. & reuocationem, vide tamen Petr. & alios, in cap. qua fronte, in 5. col. de app. in gl. extorta, uide Fely. in c. fi. col. 2. de constit.

In gloss. vacuamus, versic. quid in excommunicatio. vide Felyn. in cap. quod super, colum. fin. de fide instrum.

De Restit. in integ.

Cap. Ecclesia.

IN tex. & not. clausulam illam quæ solet apponi per Papam mandantem aliquid inuiolabiliter obseruari, quod tollit restitutionē in integrum. Dec. cons. 341. col. pen.

ibidem, vers. quadriennij, istud autem quadriennium currit tãtum, a die scientiæ, vide Alex. consil. 11. col. fi. in princ. & cons. 4. col. 6. in 2. volumine, & consilio 19. columna tertia, ubi apost. in secundo, & consil. 169. in fi. in secundo, & 31. in quinto.

In gl. contractum, versic. not. tamen, uide Alexand. consilio 21. in fine, in quinto. Abb. cap. 2. col. fi. de iureiur.

ibidem, vers. si autem, vide quæ allegat Hipp. sing. 161. vel 16. Emologato. Abb. c. si diligenti, col. 5. de fo. comp. Fel. c. 1. col. 6. de præscr.

ibid. in fine, vide Rom. cons. 123. col. pen. & Pan. c. si diligenti, col. 5. in fi. de foro comp. & Alex. cons. 21. col. fi. lib. 5.

In gl. per beneficium, fallit in c. quamuis, sup. de rescr.

In gl. manifeste, vide Fel. in c. accedimus, col. 3. de fid. instr. in 2. declaratione.

in gl. admittenda, vide Aret. cons. 63. col. fi. & consil. 100. col. 5. & Roman. cons. 407.

In gl. cap. uiuente prælato, non currit præscriptio, vide ad istam gl. Fel. in cap. 1. in 6. col. de præscript. & Abb. in ca. ex transmissa 11. col. 111. casu, de præs. & Fel. in cap. lator, in quinta col. in 7. q. in fi. de re iud. & Dec. consil. 36. in fine, & quod eo viuente, non currat, vide in simili Alexan. cons. 75. viso tit. col. 11. in secundo volumine, & cons. 9. in fine, in 3. & cons. 1. col. 3. in 4. & consilio 47. col. fi. in 5. & 10. eo. volum. Ad hanc glo. vide etiam Roman. sing. 271. & Rom. consilio 407. & vide omnino Angelum Instit. de act. in §. rursus, col. 5. ubi reputat singularem istam gl. vt per eum, & vide Soc. cons. 266. num. 42. & 43. lib. 1.

De Arbitris.

Cap. Si ex tribus.

In tex. omnes concordes. quid in teste, vide Alexand. cons. 10. col. 2. in primo volumine, & consil. 64. in secundo.

In glo. de summa minori, argumento contra, de cap. in præsentia, de probat. & limita, vt per Alex. consilio 10. col. 2. sup. primo volum. & 179. in 5.

ibidem, vers. in se continet, limita, vt per Fel. in cap. inter ceteros, colum. penul. vers. rescripto, de rescript. uide Ias. in l. inter pares, de re iud. Istam glos. hic in fi. reprobat. Alex. in l. 1. §. si stipulanti, de verbor. oblig. per glo. ibi, in verbo, non erit, sed ibi illam saluat Ias. in 6. col. & in scriptura ab eodem scripta si contineat in se repugnantia, quomodo concordetur, vide Alex. consilio 7. col. 3. in 1. volum. & in testibus plus altero dicentibus, consil. 215. in secũdo volumine.

In gl. legitime, vide Alex. consil. 129. col. fi. lib. 2.

Cap. Ut quæstionibus.

In glo. lex ciuilis, uersic. iurisdictionem, uide Dec. cap. si duobus, in ult. not. de appell.

In gl. potestatem, uers. non omnes, uide Rot. 2. decis. isto tit. in nouiss. uide etiam Alex. cons. 124. in 1. & 2. col. lib. 2.

in gl. pro præsente, vers. & per hoc dico, uide Alex. consil. 124. col. 1. in 2.

in gl. cura, distingue laicus, ut per Abb. in d. c. prudentia, secunda col. & limita istum tex. non habere locum, in arbitris necessariis, ut per Dec. in d. c. prudentia, in col. 11. uer. limitatur tamen.

LIBER II.

De Iudicijs.

Cap. Iuris esse.



IN tex. uerbo necessitas, uide Dec. ex parte 11. col. de sp... In gl. iudicem delegatum, uers. argumētum contra, uide Bar. & Alex. l. seruũ quoque, §. publice, ff. de pro... Rot. c. 11. de do. & cont. in antiquioribus.

in gl. criminalis, uers. sed quærebat, de hac quæst. uide per Aret. in c. ueniens, in fine, de accus. Rot. 51. in nouiss. Cæpol. caut. 250. uide etiam Felyn. in cap. sciscitatus, col. 3. de rescr.

Cap. Mulieres.

in gl. inuitas, contra d. c. quoniã, de testibus.

in gl. idoneas, uers. tabellio, uide Aret. cap. si quis testium, in ult. col. de testibus.

in gl. iure prohibente, hoc intellige, in causa ciuili, Fel. c. quoniam, in prima, gl. de test.

in gl. earundē, & quod iuri reuerentiali quis renunciare, non possit, tenet Fel. c. si quis testium, in 2. col. de test. & uide Rom. sing 16...

In tex. uide ad declarationem, Felyn. in cap. causam, col. fi. de præscr. Card. consil. 92. columna quinta, in fine.

Cap. Si annum.

In tex. uers. peregisti, uide Rot. 324. in nouiss.

ibidem, uers. pro te, uel pro procuratore. An hoc sit generaliter uerum, quod quicunque potest esse in iudicio possit idem procuratorē constituere, uide Dec. qui plura allegat capitulo intelleximus, colũmna 5. de iudic. & an filius possit impetrare commissionē, uide Rot. 175. in nouiss. Fel. c. nonnulli, §. sunt & alii, in fine, de rescr.

ibidem, uers. ad lites, uide Alex. cõsilio 122. in 1.

ibidem, in fine, uers. assensus, de hoc uerbo qualiter intelligatur, ui-

de Ias.in l.2.§.fi.secundo not.soluto matrim.

In glo.dependentibus, Dos depen det a matrimonio, & de hac iudicat etiam laicus, quia separabilis, de quo uide Alex. in l. 1. in 5. col. sol. matr. in causa decimarum, uide Rot. 46. in nouiss.

ibidem in fine, dic. gloss. uide Barb. consil. 46. columna 13. libro secundo.

In glo. eiusdem, an iudex laicus possit dare tutorem, uel curatorem clerico, Dec.consil.150. col.11. Rot. 178. in nouiss.

in glo.regulariter, in quibus minor agit, sine auctoritate patris, & an contra patrem, uide Abb.d.c. nō est, secundo not.de sponsal.& nūquid iuramentum obliget, sine consensu patris Mars. sing.40.& quid in sum marijs, uide Ias.l.1 col.5.C. qui admi. Alexan.consil.59.col.1. in secun do. Rom.sing. 613. & 615. ubi dicit istam gl. singularem.

De foro compet.

Cap. Romana.

In tex.§. contrahentes, uers.nisi, uide Fel.in c.1.in fine, de iureiu. Cepol.caut.70 170. Rom. sing.282.

ibidem, uer.bonorum, uide Abb. c.fi.col.2. de foro comp.

ibidem, uers.facere, uide Hyppol. sing.138.

ibidem uers. denunciatione, uide Abb.in c.postulasti, in fine, de foro compet.& cap. ad consultationem, col.pen.de re iud.

in uer.neque, in fine, uers. censuram, uide quid per hoc uerbum intelligatur, Dec.cap. praeterea 3. not. de off.deleg.

in glo.respondere, uers.uel dic ue rius, uiator in loco contractus non potest conueniri, uide gl.in l. 1.ff.si quis in ius uoc.non ier. Abb.c.quod clericis, in ult.not.eo. tit.

In gl.inuitos, uers.in criminibus, uide Ias.in l. si quis in conscribēdo, in princ.C.de pac.

Cap. Cum laicus.

In tex.an autem, si opp.de simila tione contractus, iudex saecularis po test cognoscere, super iuramento, ui de Felyn.in c.1.col.7.uer.posset ēt, de iureiur. An iudex saecularis possit cogere contrahentem, ad obseruā tiam iuramenti, uide Rom. singul. 492.& an etiam, in principali possit cognoscere uirtute iuramenti, uide per Dec.in rub.de iud.in princ.in prima lect.qui tenet, quod sic. Fel.c. 1.12.col.uers.6. quaero de iureiuran. Alex.cōs.58.in fine, in 1. & cons.63. & 65.in tertio.

ibidem, uers. ratione iuramenti, quid in haerede, uide Rom.sing.216. & 421. Abb.cap.ueritatis, col.fin.de iureiur.

in gl.iuramenti, not.tamen, quod iuramentum intelligitur sui subiectam materiā, Abb.c.1.col.9.de iud.

De Litis contestatione.

Cap. Exceptionis.

In tex.uer.nisi, de re iud. uide Perus.cap.dilecta, quaestione 41.de app.Fel.c.super litteris, de rescript. in fine. An autē quando agitur uirtute iudicati, uel transactionis, uel compositionis, requiratur libellus, uide Marian.Soc.cap. 1.de lib. obli. fall.23.qui tenet, quod sic, & de ma teria istius tex.uide eum, in c.1.in 3.char. de litis contest. ubi enumerat 33. exceptiones, quae impediunt litis ingressum, & not.quod exceptio periurij est exceptio litis finitae. Butr.in c.dilecti, ubi apost.ad Felyn.de except.Soc.consil.59.in 3.co lumna, 11. de exceptione praescript. Dec.consil.68, columna quarta, in 2. uolumine.

ibidem, uers.opposita, uide Peru. c.dilecto, 1.not. de app.

in glo. defensionis, uide Dec.qui aperit hanc glo. & facit differentiā, hanc inter defensionē, & exceptionem, tanquam inter genus, & speciem, in rubr. sup. de except. circa fi.col.

ibidem, uers. ut solutio, acceptilatio, uide Mar.Soc.d.c.§.in 4.char.in secundo, de except. de litis contest. Fel.d.cap.exceptionem, col.10. in fine, de except.

in gl. iuncta, uers. sed pone dicitur, uide Alex.cons.41.in 4.uol.

in glo.dicat, de except. tua nō interest, an possit opponi ad processū, uide Aret.c. super literis, in fine, de accusat.& de except. rei iud. uel iurandum, uide not. dictum Anchar. quod refert.Fel. in c.ceterum, 8.col. uersic. limita communem opinionem, de rescrip.11.limit. & idem, quod hic dicitur, in exceptione rei iud.habet locum in omni exceptione peremptoria notoria, de quo, uide Dec.c.super literis, col.6.in fi.uer sic.ex gl.de rescript.Iason.l.postquā liti, col.11. C. de pactis, & in exceptione notoria, in l.si creditori, Co. eod.& de except. praescr. uide Fely. rub.de praescr.in 4.col.in fine, & de notoria perempt. quod impediat litis ingressum.

De Iuramento calūniae.

Cap Si de calumnia.

In gl. tacite, ad hoc facit qđ not. Bal.in l.certa ratione, C.quādo prouoc.non est nec. De ineptitudine libelli, an sit tacita, uel expressa, quod in primo casu non uitietur processus alias sic, & not. quod hoc casu magis ualet tacitus quam expressus consensus, de quo uide Dec.c. clerici, penult.col.de iud. & in c.iurauit, col.fi.de prob.& uide Felyn. cap.fraternitatis, in 5.col.de test. Ias.l.1.in 3 col.C.qui admitti. Actus tamen taciti non sunt ita late interpretandi, ut expressi. Fel.c.cū accessissent, col. 13.uer.2.lim. de cōst.& aliā differē-

tiam ponit Alex.cons.59.col.5. in 3.volum.

In gl. vtile, quid si legitime quis intentionem suam probauerit. Bal. c.11.col.11.de prob. vbi Dec.1. not.

Cap. In appellationis.

In tex.uide Alex.consil.96.col.1. in 2.uolum.

In gl.1.uers.per primum dictum, & an hoc habeat locum in iuramento testis. Are.c.fraternitatis, de test. not.fi.tenet, quod non.

in gl.ab ipsis, uers. procurator sacramentum, uide Rot.decis.37. in nouiss.

in glo.malitiae. uers.malitiose.Fely.c.nullus, in fi.de praes.

Cap. Nullam.

in gloss.nullam, uers. iudex non esse, uide Fel.cap.dilectus, colum.1. de rescr.

in gl.iuramentum, uide Roman. sing.8.char.1.& Abb.cap. licet, col. 111.de test.

De Restitut. spoliat.

Cap. Frequens.

In tex.uers. spoliatus, 3. uers. solet, uide Rot. 438. in nouiss.

in gl.permittitur, uers.& sic expone, & est etiam peremptoria, ut no. Bar.in l.1 in fine, ff.uti possid. & an habeat locum in notoriis, uide Peru.in c.proposuit, in princ. de app.

in gl.is dierum, uide Abb. in cap. an sit, in fine, de app.& c. seq.eo.tit. in fine.

ibidē, in fine, idem in exceptione usuraria, tenet Rom. sing.46.

Cap. Ad decimas

in tex.uers.aliquādiu, uide Abb. c.si diligenti, col.4.de praescr. Alex. consilio 70.in tertio.

ibidem, uersiculo nisi euidenter, uide Hypp.sing.11.Rot 93.in nouiss. & 259.

ibidem, in summa, uide Abb.cap. cum ecclesia. columna penultima, de causa poss.& in capitulo, primo, in fine, eodem titulo, & in capitulo pastoralis, columna nona, uersiculo secundo casu, eodem titulo, ubi magna ampliatio, & in cap. item cum quis, de restit.spol.

in glo.eundem, uers.non tamen, uide Abb. cap. si diligenti, col.9. de praescript.

in glo.praesumatur, & not. quod qualitas iuris communis facit notorium, Felyn.capitulo primo, colūna 8.de praesumpt.uel praescript. & nota, quod ex longa possessione praesumitur bona fides, licet sit contra ius commune, Alexand.consilio 110.in princ. pen.col.

ibidem, uersiculo ius commune, & facit tex.quod decimę debeantur matrici ecclesiae, uide Abb.in capitulo ex literis, de praescr.

ibidem, uersic, & idem uidetur, utrum autem istud notoriū, debeat esse notorium praesumptionis, uel ueri notorij, uide Abb.cap.bonae, de app.

appel. & aliqua per Aret.cap. si contingat columna prima, de accus. & in columna 111. versic. saluando.

De Dolo, & cõtumacia.

Cap. Actor qui.

In gloss. ad terminum, not. tamen quòd in dubio semper intelligitur, de peremptorio, Abb. c. pastoralis, de excep. vlt. not.

In glo. venienti, an autem veniens post terminum, vel comparens possit procedere, sine noua citatione, vide Rot. 245. in nouiss. & an contra eum, qui impetrauit commissionem, & citationem, possit ad deffinitiuam in eius absentia, uide Rot. 402. in nouiss. & quid si actor comparuit, sed sed non accusauit contumaciam rei non comparentis, uide Alex. consil. 110. col. 11. in quinto vol. uide etiam Rom. consi. 54. col. 3.

In gloss. sufficienter, & quòd non sufficiat iuratoria, tenet Abb. cap. ad nostram, de iureiur. el primo.

In tex. uide Fely. in cap. cum causa, colum. 2. & seq. de re iud. Alexan. in l. qui Romæ, §. Seia, col. 2. de verb. obliga.

Cap Eum qui tua.

In tex. versicu. citare, limita, ut per Fely. capitu. cum causa, columna 3. de re iud.

ibidem, in fine, vers. debebit, immo talem frustratorie appellantem poterit mulctare. Abb. cap. sollitudinem, 1. not. de app.

in gl. grauamine, & nunquid talis appellatio, ab interlocutoria deuoluat totam causam ad iudicem, ad quem, uide Abb. ca. super eo. primo, de appel. in fine.

ibidem, versicul. ea ratione, uide Rot. in 11. decis. de lit. contest. in nouissi.

in glo. audiendam, & an talis contumacia impediat appellationem. Deci. cap. personas, colum. fi. in prin. de appel.

in glo. non tenent, versicu. factum narratur. Alex. consil. 82. colum. pen. in tertio.

ibidem, uersic. dic, quod sic. Citatio debet fieri in singulis actibus, nisi sit de longinquo, c. fin. de dilat. & ad dictam glo. hic, uide Abb. ca. significauit, colum. 11. de testibus, & quando pars non comparens potest excommunicari, uide Rot. 11. decisio. de lit. contest. in nouiss. ubi habetur, in quibus casibus nõ reuelet præsentia partis, & ad dictam gl. uide Alex. consil. 137. col. 111. in 2. uolu.

De Eo qui mittitur in possessio.

Cap. Eum qui super.

In tex. uersicu. non mittendum, limita, ut per Abb. c. dilectus, in primo not. de sequestr. poss. & fruc. & in ca. olim ex litteris, col. 3. de rescrip.

in glo. prima, versi. fit missio, an autem possit fieri sequestratio, uide Abba. in c. olim, col. 11. de rescrip. ubi late. Felyn. in primo, & in cap. capitulum, col. fi. eo. tit.

in gloss. uitiosus, vers. ex possessione. Hæc ex cõfessione. uide Rot. 408. in nouiss.

in gl. sine debito, uers. nec sufficit, vide Fely. c. licet Hely, de simon. col. 5. & c. cum uenerabilis, col 11. de excep. & in c. olim, col. 5. vers. ult. nota, de rescrip.

Vt lite pendente.

Vide casum, in quo non habet locum iste titulus per Rom. singu. 162. & Abb. c. dilecte, de except.

Cap. Dispendijs.

in tex. uersi. nullatenus, uide regulam Cancell. 27.

in tex. uersicu. cedant, uide Fely. in capitulo, in nostra. 3. corol. uersic. ceterum, de rescript. ubi ponit, an lite pẽdente possit quis cedere beneficio.

ibidem, uers. sanè uide Rot. 411. in nouiss.

ibidem, uers. nullatenus, uide Rot. in 4. decis. de restit. spol. in nouiss. & prima, & secunda, ut lite pendente, ibi. sed an hic text. habeat locum in actore, qui mortuo reo, & possessore apprehendit possessionem, uide Rot. 411. in nouiss. quæ tenet, quod sic.

in glo. finita, uers. eligere, uel uide glo. in reg. cancell. 27. in 4. col.

Cap. Si ij contra.

In gloss. prima, uide ad declarationem huius tex. Fely. in ca. cum olim, col. 7. de re iud.

De confessis.

Cap. Statuimus

In tex. uersicul. per confessionem. uide Hypp. in singu. 110. incip. communis Doct. & Curt. in suo tractatu, de iureiur. in breuiloquio 14. sed an per confessionem aduersarij, probetur titulus, uide Rot. 421. in nouiss. quæ tenet, quòd non ad petitorium.

in glos. prima, quid sit positio, vide de materia latè Franciscum Curt. in tractatu positionum, in titu. C. de iuram. calumniæ, & aliqua per Rot. 31. in nouiss. & an possit reuocare, per procuratorem, uide Rot. 260. & de positione obscura. Fely. in prohœmio, col. 2. & de materia, Alexan. consi. 11. col. 2. in 3. uolu.

ibidem, uers. resarcire, uide de hoc Doct. in cap. quoniam, in glos. pen. de probat.

ibidem, uers. quod uerum respondebit, an autem teneatur dicere ueritatem, propter iuramentum calumniæ, uel negare, uide Deci. ca. 1. col. 7. versicul sed quamuis, de prob. & no. quod positionibus cõtrarijs pars nõ tenetur respondere. Felyn. cap. pastoralis, colum. 6. in fin. de except.

Ibidem, uersi. faciet aduersarium, quid autem si aduocatus respondeat, uide Abb. in c. pastoralis, primo not. & in glo. de iud.

ibidem, uersic. caueat, quid si pars ponit unum, & testes sui ponunt alium, uide Alex. cons. 151. col. 1. in 5.

idem, uers. ut si agat, uide Alex. consil. 94. col. 2. in 2. uolu. & 103. & 105. in quinto uolu.

in gloss. aduersarij, & an confessio, sit probatio, uide Deci. in rub. de proba. col. 6. & seq. & in 10.

in gl. possint. uers. peccant tamen, vide Fely. in c. exceptionem, colum. 2. de excep.

ibidem, uers. cum æquitas, an æquitas præferatur rigori, uide latè per Dec. in cap. quoniam, in quinto not. de proba.

In text. circa princ. uide Cremens. not. 109.

Cap. Si post.

In tex. vers. confessio, an talis possit postea appellare, uide Dec. consil. 74. c. col. Cæp. caut. 100.

ibidem, uersicu. pro confesso, circa finem, uide Alex. consi. 100. uiso processu, col. 1. in 2. uolu.

in gloss. iussus, iussus non citatus habetur, pro confesso, si est contumax, vide Dec. in c. 2. in 7. no. de iud. prima lec.

in gloss. absque rationabili, quid si iurent, se nescire respondere positioni, an iudex possit cogere, uide Rom. sing. 1.

ibidem, uers. uel poterit, uide Ale. cons. 103. in 5. uol. col. fina.

ibidem, uersic. positionem negare, vide ad hoc Ias. in l. 1. §. sed si stipulanti, col. 5. de uerb. oblig. Fely. c. concupiscentiam, in fine, de constit. & in c. 1. col. 8. de iud.

ibidem, uersic. item si positio, positioni iuris non respondetur, sed extrauaganti sic. Fely. c. 1. colum. 6. de re iud. & idem si insit dubium. Fely. ibi in pen. col. uide. Abb. in c. sępe 4. not. de app. Fely. in c. pastoralis, in fin. de fide instrumentorum.

in glos. pro confesso, uers. per sententiam. uide Deci. in c. ex ratione, secundo not. de app. Fely. c. nonne, colum. 2. in fine, de præsumpt. uersicu. tertio fallit.

ibidem, in fine, uide Rot. in decis. 46. sub tit. de testib. in antiquis.

De Testibus.

Cap. Mediatores.

In tex. uide Alex. consi. 13 col. 5. in glo. mediatore, uersic. procinctè, uide Alex. consil. 141. colum. 4. in primo uolumine.

ibidem, uers. promissionem contrarium dicit tenere Doct. hic Aret. in c. veniens, col. secunda, circa mediũ, de testibus.

in gl. ad testimonium, socius tantũ criminis, non facit indicium. Dec. cõsil. 175. col. 2. ita declarat.

In

In glo.auctores, versic.inducuntur socij, idem in furibus tenet Bart.in l. reperi, §.1.de quæst.

In gloss.ciuiliter, & etiam in hoc casu requiritur, quod accusatus fuerit infamatus, secundum Aret.in ca. ueniens, in 4.colu.circa med. vers.tu verò, de testibus.

Ibidem, vers.mediator. Alex.consi. 120.in 2.volu.

Cap. Præsentium.

In tex. vers.eadem bulla. Ægid.q. 12.vel 123.

ibidem, versic.testes, versic.specificationem, & an indefinita æquipolleat vniuersali, in testibus, uide Abb. in c.auditis, in 7.col.de test. Fely.c.si cautio, colu.11.in 10.limitatione, de fide instrum.& Alex.consi.152.col.5. in 5.volu.

in glo.conuentum, versicu.& not. limita.vt per Abb.in c.si diligenti, in tertio not.de præscript. & in cap.fin. col.pen.& in fi.eo.tit.

ibidem, versi.speciale, circa finem, in quibus casibus absentes sint, & extende gloss.ad omnes casus consimiles, & arduos, vt vult Abba.in cap.1. de his quæ fiunt a maiori parte Capituli, vide latè Fely. in ca.cum omnes, colum.13.uersicu.sed maius dubium.de constitut. & in c.pastoralis, colum.1.de rescrip.

ibidem, circa finem, uide Card.con sil.100.in fine.

in glo.illos, uide Abb.in d.c.fin.de præscrip.

In gloss.sigillatim, versic.copulatiua, uide Ias.in l.1.§.sed si stipulanti, in fine, de verb.oblig. Fely.c.1.col.6. de re iud. Alex.consi.103.colum.fi.in tertio volu.

in gloss.quid sciat, versic.præsumptio, uide Deci. cap.licet in 6.not.de proba.

in gloss.iniurias, an confessio Syndici præiudicet, uide Alex.consil.60. colum.3.in 2.uolu.

In gloss. ad calendas, uersic.prorogare, idem si partes compromitterēt, istud tempus nō curreret, secundum Rot.306.in nouiss.

in gloss.interrogatoria, uerbo, non dicunt, circa finem, & quod interrogatoria non edantur parti, uide allegata per Deci.cap.1.colum.35.versic. nunc conclusio.de prob.& an si prætermissis interrogatorijs testes sunt examinati, dicta sint nulla, uide eundem, in c.licet, in primo not.de proba.qui tenet, quòd non, contra Abb. sed uide Alexand. consilio 104.in fine, in quinto.

In gloss.specificatione, & quando fieri debent, uide Abb.in ca.præsentium.col.2, eod.tit.

in glos.examinare, & an differentia sit inter recipere, & examinare, vide Deci.cap. licet, 7.not.de probat. in 12.column.uersicul.potest.eodem titulo.

in glos.iuramento, uersic.reprobauit, circa medium, uide Abb.in c.præsentium, col.2.de testibus.

Cap. Romana.

In summa, & hoc procedit, etiam quod procurator esset reuocatus, uide Rot.126.in nouiss. Quid de familiari ipsius procuratoris sollicitante, uide Rot.161.& 154.ad tex.uide Ale. consilio 134. colu.2. in secundo uolumine.

in glo.appellationis, uersic.in causa appellationis, in princip.uide Alexand. consilio 96. in secundo uolumine.

ibidem, uersic.in uno, de quo uide per Aret.in cap.insuper, in secunda columna, & seq.eo.titu.& ibi aliqua in simili, per Abb.in 4.colum.in fin. vers.quid si administrator.

in gloss. in testem, vers.bene, uide Dec.in c.postremo, de appell.& consil.197.col.10.in fin. Alex.consi.146. col.fi.in 5 uolu.

ibidem, uers.de consenso, uide Deci.cons.133.colum.4.& Alexand.consil.120.in secundo uolumine, & 150. col.1.in quinto, & 153.col.2.eo.uol.

De Iureiurando.

Cap. Contingit.

In text.vers.inter laicos, vers.iurauerunt, an sit differentia iurare simpliciter obseruare statuta, vel contenta in statutis, vel prout in statutis, vide Fely.ca.cum accessissent, colum.5. vers. vno casu fallit, de constit. & an iuramentum, de obseruandis statutis obstet. litteris, sibi concessis concedentibus aliquid contra statnta, vide eum ibi, colum.13.uersic.secundo limita, & aliquid.in ca.ex parte, in vlt. char.vers.leges infectæ, de rescrip.

ibidem, vers.quia uerò, uers.dumtaxat, circa finem, no.etiam quòd generalis confirmatio Papæ priuilegiorum, vel statutorum, non trahuntur ad illicita, iniusta, & libertati ecclesiasticæ contraria Alex. consil.59.colum.4.in primo uolumine. Dec.cons. 172 in fine.

ibidem, uers. fin.& uers.qualicunque, & an per ista uerba intelligatur, de idoneo iuramento, uide Deci. in rub.de prob. col.10. uers.ista conclusio, & in uers.seq.in fine.

Cap. Licet mulieres.

In tex.in fi.uers.compellendos, uide Fely. in c.1.col.6.in fi. de iureiur. ubi tenet, quod sicut sęcularis, potest cogere quem ad obseruationem iuramenti, ita potest illud relaxare. Abb. c.2.eo.tit.Rom.sing.492.in glo.proprio uer.siue per procuratorem facit lex, si autem, §.fi.de constit. pec.uide Alex.consil.88.col.3.in fin vbi sentit, quod tex.iste nō procederet, ubi acti tenderent in antiquis.

In gl.ius canonicum.uide Alexan. cons.27.col.4.in primo uolu.

in gl. compellendos, uers.quid dices, istam gl.allegat Alex.cons.16.attentis Fel.c.si diligenti, de foro com. pen.col.Ias.in l.non solum, §. mortis, colum.1.de oper.noui nunc. uide Bal.in l.duobus, §.fi.de iureiur. Alex. cōs.16.col.1. in 3.uol. Fely.c.cum M. col.pen.uers.fallit, quinto de consti.

ibidem, in fine, uers.sed contra declara, ut per Ioannem de Sylua, in 6. parte, in 4.colum.de iureiur.

Cap. Cum in positionibus.

in gl.datis, uers.an per instrumentum, de hoc uide Fely.c.cum in ecclesijs, de maiorit.& obed.

in gl.periuro, periurus etiam post pęnitentiam non admittitur in testem, fallit in casu not. quem ponit Fely.in cap.ueniens, primo, in princ. de test.

in gl.iusta, uers.dixit Ioannes, an, & quando quis positiones ponens reuocare, uide Alex.consi.92.col.fi.in quinto uolu.

ibidem, circa finem, uide Ias. in l. errore, in princip. C. de iur. & facti ignor.& Panor.consi.73.colu.2.lib.2. Barb.consi.43.in primo dubio, lib.2. & Aret.consi.71.col.2.

ibidem, in fine, uersi.satis uidetur, uide Alex.cons.74.in princ.& consil. 60.eo.uolum.colu.2.& limita, ut per eum, consi.100.col.1.in 3.uol.& consil.17.in quinto.

in glo.debebit, uers.non solum, & nor. ex gl.quod etiam in emergentibus pendente iudicio quis potest coram eo iudice puniri, de quo uide Fely.in cap.causam quæ, il pr mo, in 6. col.in fine, & seq.de test.bus, & in c. 1.col.4.de except.

De Exceptionibus.

Cap. Pia consideratione.

In tex.in princ.uide ad hoc ca. aliquid per Fely.in cap.fin. colum.3.& seq.de except.& in ca.edoceri, col.3. num.13.uersic. obstat nonum motiuum, de rescrip.ubi allegat hunc tex. & in cap.prudens, §.sexto, de offi.deleg.in antiquis.

in tex.in uersi. dum enim per malitiam, an, & quando maliiiose excipiens admittatur, uel repellatur, uide Abb.in c.licet, in 6.not.& ibi, per Deci.de proba.

ibidem, uers.si uerò, & uers.roborare, uide Fely.ca.exceptionem, col.15. de excep.

ibidem, uers.sed si post rem, idem post conclusionem in causa. Abb.ca. significauerunt, col.4.de except.

ibidem, in fine, uers.ex officio, Deci.capit.cum parati, de appellatio.secundo not.

in glo.periculum, & not.quod excommunicatus repellitur etiam, in extraiudicialibus, Abb.c.cum parati, de app.primo not.

In glos.ecclesiasticis, forma data a canone debet etiam seruari in foro ciuili, & hoc facit contra gloss.in Clement.dispendiosam, uersicu.usuris, de iudi.pro concordia uide Gem. in capitulo secundo penult.columna de iureiur. Deci.capitu. ecclesia. 22. colum.de constitut.nel dic, quod ista forma

forma ideo debet seruari, etiam in foro ciuili, quia ista est forma data, secundum ius commune, & de hoc nō est aliter prouisum a lege, illa uerò forma, in Clem. dispendiosam, est cōtra ius commune, ideo non debet extendi ad forum sæculare, & Fely. c. ecclesia, col. 18. uers. septima declaratio, & uer. seq. de constit.

In glo. opponit, uers. uel sæculari, uide Dec. de hoc, in c. prudentia, §. 6. 11. not. de off. deleg.

In gl. specie, vers. non ergo, & ista qualitas debet probari ab illo, qui opponit, uide Felyn. in cap. pen. in fine, & cap. fin. de except. & in cap. ceterum, col. 4. de rescript. & in similibus terminis, uide Abb. cap in præsentia per illum tex. de probat. in 8. not. & not. c. ad probandum, de sententia, & re iud. c. fraternitatis, in 8. colum. de testib. & uide Rot. 326. in nouiss.

In glo. nomen, uers. prudentiam, circa finē, uide ibi per Abb. & alios, §. sextam. in fine, & Rot. 400. in nouiss.

In gl. octo: quid si ultimus dies ēt fuerit feriatus, uide Felyn. dicto cap. fin. in fi. de except.

Ibidem, uers. sed primum uerius, vide Dec. in capitulo, cum sit, in quinto, & in quarta fall. de appell.

In glo. apertissimis. Nec sufficit iuramentum, de quo uide Dec. in rubr. de prob. col. 18. versi. 2. limitatur, & ad hoc uide Abb. cap. licet 13. not. de probat.

In glo. duraturis: Dec. cap. intelleximus, columna pen. de iud & cap. cum causam, in tertio not. eo. tit. vbi omnino uide, & aliqua in cap. post cessione, ubi Abb. col. pen. & seq. de probat. Felyn. c. cum inter, de except. colum. 10.

In glo. executionem, in fin. uide Abb. in capit. nouit, in fine, de appellat.

In glos. excommunicatus sit publicæ, uers. notorio, uide Alex. consi. 86. visis, colum. finali, in secundo volumine.

In glo. repellere, in fine, vide Aret. cap. primo, uers. item ex hoc, de accusat.

In text. Limita istum text. ut per Anch. in consilio 381. incipiente, retento ordine dubiorum, numero 8. & sequenti. & Felyn. in c. 2. col. 12. de appell.

Cap. Cum quadam.

In tex. uers. coerceantur, limita, ut per Fely. c. 1. col. 7. uers. posset, de iureiur. & intellige istum tex. in causa ciuili, secus in criminali. Doct. & ibi Fely. cap. de his, de accusat. final. col. ita declarat.

in glo. admitti intellige glo. secundum, quòd declarat Dec. c. at si clerici, col. 8. uers. in fi. glo. de iudic.

ibidem, vers. non obst. & quando ista exceptio non habeat locum, vide Abb. & alios, c. nouit, col. 6. & seq. in gl. in tertio iudicare, de iud.

De Præscriptionibus.

ISte tit. non habet locum quando præscriptio prohibetur a lege ita limitat Abb. in cap. cum ex officij, in 3. not. de præscript.

in tex. ad istum text. vide latè tradita per Fely. in c. si diligenti, col. 6. & seq. & præcipue sub nu. 12. 13. & seq. de præscript. & aliquid per Alex. cons. 116. lib. 5.

Cap. Episcopum.

In tex. vers. titulum, an autem in consuetudine requiratur titulus, vide Dec. in rubr. de consuet. in. 3. columna, in princip. qui tenet, quòd nō & ad istum tex. nunquid sufficiat titulus putatiuus, vide Abb. in cap. de quarta, columna secunda, eo. tit. vbi Fely. in princ. Abb. cap. auditis, col. 8. de præscrip. & an possidens contra ius, præsumatur bonę fidei. Abb. c. si diligenti, in 4. col. eo. tit. vbi Felyn. dat duas ampliationes, & nouem restrictiones ad istum tex. & limita vt per Dec. cons. 154. col. 3. in fine, & not. quòd bona fides præsumitur, quando allegatur, aliàs non, ita Fely. cap. afferte, 3. not. de præsumpt. Alex. consilio 76. in vlt. col. in secundo uolumine.

In gl. oportet, vers. necessitatem, vide Fely. c. si qui testium, col. 11. de testibus.

In glo. titulum, circa finem, vers. conclude ergo, vers. fundat, in contrarium, vide Abb. d. cap. si diligenti, col. 5. de præscript.

ibidem, ver. præsumptio, qualis autem debeat esse ista præsumptio, dicit Abb. d. cap. si diligenti, col. 5.

In gl. memoria, not. quòd ubi cōsuetudo reprobatur non ualet etiam illa cuius initij memoria non extat. Felyn. ca. cum causa, columna quarta, de re iud. prima fallent. secus in præscriptione. Dec. consil 67. colum. 11. in 2. & merum Imperium præscribi per spacium cētum annorum, Alex. cons. 24. col. 5. in tertio, uel 5. uol. & de probatione talis memoriæ, uide Bald. in suo tract. præscript. col. 16. & seq.

Ibidem, in vers. tanti temporis, vide plene ad declarationē Fely. c. cum omnes, col 4. & duabus sequentib. de præscript. Aret. cons. 37. col. pen. & Capram, cons. 97 ad finem.

Ibidem, vers. sed quo modo, & no. quod centum anni. non dicitur tempus de cuius initij & c. Fel. c. si diligenti, in fi. & quòd per tantum tempus potest probari titulus præsumptiuè, uide eundem, c. ex officij, col. 6. eo. tit.

Ibidem, vers. præscriptio, & talis præscriptio potest probari per solam famam. Abb. c. ueniens, pen. col. de testibus, il primo. ubi allegāt Innoc. c. cap. quòd per nouale, & alia causa non requiritur, ut not. Abb. in c. audientes, in 6. col. de præscript. Alex. cons. 6. 1. uol. & 198. in secundo.

ibidem, uers. uel audierunt Felyn. c. si diligenti, pen. col. de præscript. vbi dicit, quòd testes hęc duo debent probare, de auditu, & fama. Alexan. cons. 16. col. 5. in quinto.

ibidem, uers. quid ergo, Abb. licet, 10. not. de proba. Item ad rationem glo. facit, quia ista dicitur probatio uera, illa præsumpta, & tunc uera præponitur. Abb. c. super eo. de consang. & affin. & addictum glo. uide Alex. cons. 46. col. 11. in tertio, & 169. in fine, in quinto.

De Sent. & re iud.

Cap. Cum æterni.

IN text. in prin. uide pulchra uerba Barbatij, capit. 3. colum. 2. de offi. deleg.

in gl. in iudicio, in uers. in auditore, circa finem dictæ glo. de auditoribus Rotæ, an sint iudices, & quam iurisdictionem habeant, uide Fel. in c. circa, colum 5. in Rubr. de offi. deleg. vers. quæro utrum auditores.

in gl. officij, & hoc est regulariter, quod quis priuari non possit beneficio, & officio sibi concesso, non subsistente legitima causa. Romanus consilio 467.

Cap Ad Apostolicæ.

in tex. vers. & si dicerent, & uers. adhærentes, an idem sit iudicandum, de adhærentibus, quòd de principali, uide Dec. consi. 151. col 9. in fine, & Socin. consi. 27. in princip. in tertio volumine.

ibidem, uers. nos itaquè, in fine, vers. ipso facto, absque monitione Dec. ca. reprehensibilis, primo not. de appellationibus

in glo. promisissent, uide Roman. sing. 126. Sanctissime. Dec. cons. 198. in prin.

in glo. tutum, vers. paratam, & an requirat uerbum, in continenti, uide Aret. capit. ex parte A. colum. finali, de testibus.

in glo. deierauit, an ille qui multoties, & pluries deierat toties committit periurium, & de similib. vide Abb. Aret. & alios, in ca. sicut, in ultimo. de testib.

in vers. porro, vers. superuenienti, vide Rot. 176. in nouiss.

Ibidē, vers. præfatus, uers. expressa. Fely. cap. ex parte, colum. 19. uers. restringē 40. de rescript.

Cap Abbate.

In glo. domini, uers. ex iure. Alex. consil. 121. col. 11. in princ. & 202. in secundo, & consil. 95. in quarto, colum. 11.

Ibidem. uers. licet uenditor, uide Alexan. consilio 89. colum. 11. in 5. uolum.

In glo. non ualebat, ualet tamen institutio, de monasterio construendo, uide Bar. cons. 26.

In glo. ante, & quare ualeat sententia lata, hic uigore priuilegij impetrati, post litem contestatā, uide 310. col. 11. in nouiss.

In

In glo.censeretur, in instrumento locus contractus apponi debet Alex. cons. 59. col. 11. in fine, in secundo volumine.

In glo. non expressa. Alex, cons. 150.col.pen.in quinto volumine.

Cap.Et si sententia.

In tex. uers. scripti. Not.tamen, quòd licet sententia debeat ferri in scriptis, potest tamen probari testibus, vide Rot.409.in nouiss. & an error, in sententia possit probari, vide Alex.215.visis prima columna, in secundo, & an quis possit proferre sententiam per alium si ipse tãtum proferat condemno verbum, uel absoluo, uide Felyn..cap.suscitatus, colu. 5.uers.illiteratus, de rescript.

In glo.necesse, uers. sententia, Felyn.c.1.in ult.col.eo.tit.Perus.c.dilecto, in 8. quæst. de app. & an iudex possit errorem formæ, uel processus emendare, uide Rot. 341. in nouiss.

In gloss. illustrium, limita ut per Abb.in c.sicut nobis, in 6. not. de re iud.

Ibidem casus in quibus ualet sententia sine scriptis & super incidenti sentẽtia super scriptis ferri potest, ut not.Rom.sing.5. 6. in prima colum. & an in leuibus procedatur sine scriptis, dic, dec.secundum. Dec. in capi. quoniam, 6. not. de prob. ubi in fi. ostendit, quę sit leuis causa, & limita, ut per eum istum tex. in cap.suscitatus, in fine, de rescript. vt non habeat locum, in iudice illiterato, sed perito.

Ibidem, circa finem, ibi partes possunt, in totum renunciare ordini iudiciario, sed non in partem. De hoc uide doc.in auth.offeratur. C. de lit. contest.in l. properandum. C. de iudic. & in cap. in litteris, sup. de off. deleg. ubi Abb. in gl. in uersic. partium.

Ibidem, in fi.uers. non est uernm, uide Alex.cons.90.columna secunda, in primo.

De Appellationibus.

Cap.Cordi.

IN summa, appellans in causa beneficiali, si fuerit contumax in ea prosequenda, & sententia fertur contra eum, non poterit iterum appellare.Rot.384.in nouiss.

In text.uers.causa, quare causa sit exprimenda, uide Ias. in l. minoribus, de his quibus ut indig. & quid si ineptè, uide Dec.in cap.6. in fine, de app.& per Abb.in c.consuluit.eo. tit. & quid si appellauit uiua uoce, iudex tamen detulit, & pars consensit, dic quod nihilominus causa censetur deuoluta. Rota 18. isto titu. in nouiss.ita tenet, & idem si iudex nõ detulit, sed pars tantum consensit 16.& quid si exprimat per relationẽ, ad aliud, uide Alex.cons.80. col.5.in primo. Aegid.q.121.uel 12. uel 101.

Ibidem, in uers.in scriptis, & dic hoc procedere etiam si habeat priuilegium libere appellandi in causis suis, ita Bal.cap.1. col.2. de rescript.

Ibidem, uers.reuerentia, nunquid tunc uidetur fateri grauamen. Perus. cap.proposuit, colum.11.de app.

Ibidem, uersic. pecierit, uide Rot. 38.in nouiss.& 204.colum.51. & in fine, & seq.

Ibidem, uersic.finito, quid si iudex procedat, in principali, illo articulo appellationis omisso, parte contumace, dic quod processus ualet, si pars contumax fuit citata ad totam causã, secus aliàs.tenet Rot.8.isto ti. in nouiss. & uide in 11.ubi tenet, ꝙ auditor datus super vno art.non põt procedere in causa speciali, sine noua commissione.

In glo. vel extra, in fine, & hęc est communis sententia.

In glo.ad nos, versic. sed licet primum, uide in simili Abb.cap. ad audientiam, in prima glossa, eod.tit.

In glo.in scriptis, & an appellatio viua voca factam, deuoluat negotiũ ad Papam.Rot. 385. in nouiss. tenet, quod non, nisi iudex deferat, & licet dicit referri in scriptis, in ea tamen potest fieri fides per unum testem. Rot.909.

In glo. interlocutoria, & quid in interlocutorijs habentibus vim diffinitiuæ, vide Rot. 13.in nouiss.

Ibidem, versic. causam exprimere, vide Abb.& alios, cap.cum sit Romana, in secunda opp.eo.titulo.

In glo.petat, in dubio, de quibus apostolis intelligatur, vide Doct.in c. dilecti, de app.autem quando appellatur ad diffinitiuam, fit necesse pete re apostolos.Rot.366.in nouiss.

In glo.indulto, & nunquid iudex à quo, qui detulit appellationi, põt præfigere terminum appellanti, uide Dec. cap. cum sit Romana, columna 11. de app. & nunquid põt ex interuallo prorogare, vide Rot.14.isto.tit. in nouiss. quæ tenet, ꝙ sic, & 365.

In glo.petierit, in fine, vide Abb. cap.sæpè, colum. 111. versic. in eandem glo. de appellation. Dec. cap. ex insinuatione, col.11.eo.tit.

In glos. omisso. Hic tex.loquitur in Papa secundum Imol.in cap.1. de off.deleg.Castr.in l.1. in repet. C. de iurisd.omnium iudic.colum.ult.non enim potest secundum eos prorogari iurisdictio de causa, ad causã, & ideo ipsi reprobant.Innocen.cap.prudentiam, in princ.in tertia quæst. princ. de off.delegati.qui uolebat, quod ualeret processus agitatus per duos ex iudicibus delegatis datis, cum clausula quod si non omnes, per istum text. quia isto casu si partes non opponant, uidentur prorogare iurisdictionem illorum duorum, de casu in quo tertius se excusaret, ad casum in quo tertius non se excusasset, si nihil de hoc opponatur, quia uidetur permissum, per istum tex. sed Imola, Cast. & alij supra allegati sentientes contra Innocentium, in d. capitulo prudentiam, dicunt, quòd iste text. loquitur in Papa, & quòd oppositię Innocent. non est uera, quòd probãt ipsi sic, datis tribus iudicibus delegatis, cum clausula, quòd si non omnes, duo non habent iurisdictionem in exercitio, nisi ubi tertius se excusaret, ergo ante purificationem conditionis iurisdictionem non debent posse exercere cum non habeant ante, l. cedere diem, de verborum sig.

In glo.condemnandus. vertic.sed dic, uide Rot.251.in nouiss.

In glo.procedatur, an uerò requiratur noua citatio super principali, vide Abb.c.sæpè, col.4.de appell.

Cap Legitima.

In glo.per iudicem, uide Felyn.capit.pastoralis, columna sexta, de except.& istam glo.sequitur Abb. in c. secundo requiris, in pen. colum. de appell.

In glo.formam, & ista est communis opinio, quod nõ debent esse laici, sed clerici, ita dicit Imola, in cap. suspensionis, de offic. delegati dum tamen, ibi allegat, quod si quis recusans iudicem uti suspectum, protestatur, quod non vult super recusatione probanda producere clericos in testes, quod tum possint esse laici arbitri, id non mihi placet, cum principalis.causa sit odiosa, & ista ab illa dependeat, & ita seruat practica, & ita sent. Baldus consil. 26. colum.2. libro primo.

Cap.Romana.

In summa, uide aliqua per Dec. c. pastoralis, §.quoniam, in 11. colum. de rescript.

In text. vers.si uerò, uers.prohibere, uide Alexan.consilio 8. in quarto volumine.

Ibidem, uersiculo, quid si obijcere, vide Abb.capitulo dilectis 2.colum. penult.& seq. de rescript. Rot.11.in nouissimis, isto titulo, & 412. in nouissimis, & 344.isto titulo, & aliqua per Alex. consilio 91. columna 3.in quinto. Felyn. in d.cap. dilectus, columna finali. Vital. char. 14, versic. superest.

In versiculo, in alium, versic.uendicare, limita, ut per Perus.c.dilecto, col.21.uers.adde de appell.

In glo. generaliter, an ordinarius episcopi sit ordinarius, uel delegatus, & in vicario episcopi, uide Rot. 378. in nouiss.

In gl.mandetur, uersiculo causam rationabilem, ex ista glo. colligit Felyn.in c.de his, in princip. de appell. quod sententia lata in criminali transit in rem iudicatam, nisi condemnatus appellet, & an criminosus appellet, uide Fel.in cap.11. de re iud.

Ibidem, uide Abb.& alios, in c.ad nostram, in fine, de appell. & c. consuluit, eo.tit.in fine.

Ibidem, in fine. Abb. capitulo pastoralis, 4.de appell.

§ Si autem.

Vers.vel de quo, uide Barba.consi. 47.columna 24.libro 1 Rom.consilio 324.Aret.consilio 147. ubi habetur,

quod

quod confessio super crimine non potest reuocari, nisi allegato errore, & probato.

§. *In alium.*

In glo. alium, in fine, uide Dec. in d.c. cum teneamur, in fine.

§. *Debet autem.*

In glo. eos, limita, ut per Abb. cap. dilectis. in quinto not. de app.

In glo. iure alio, vide Dec. in c. ceterum, in 6. col. de iud.

§. *Sententias.*

In glo. reuocent, vide Abb. d.c. qua fronte, colum. 4.

Cap. Vt super.

In text. versic. ex tunc, uide Rot. 128. in nouissimis.

In glo. ex tunc vide Rot. 406. in nouissimis.

In glo. irritum, & tanquam attentatum debet reuocari, ita tenet Rot. in 111. dec. isto tit. in nouiss. & limita, nisi appellasset, non in scriptis, sed viua voce, quia tunc ualebit processus, cum appellatio tunc sit ipso iure nulla, ita tenet Rota 18. in fine, eo. tit. in nouiss. & uide ibi decis. 12. & Rot. decis. 19. in antiquis.

Cap. Cum appellationes.

In tex. appellatio friuola non deuoluit causam nisi virtute dilationis, & remissionis. Rot. 21. isto tit. in nouiss.

Ibidem, vers. condemnationem, vide Abb. in cap. finali, pen. colum. in fine, de rescriptis.

Ibidem, uersic. abdicauit, quid si detulit, & iterum in decennium, ab eadem sententia appellatur, nũquid iterum poterit deferre, & præfigere terminum, vide Rot. fi. isto tit. in nouiss. quæ tenet quòd non, & an post delationẽ partes redire possint. Rot. 363. in nouiss. tenet, quòd non. & an possit talem reuocationem, reuocare. Alex. consi. 73. colum. 4. tenet quòd non, limita tex. ut per Rot. 362.

Ibidem versic. totius, limita, in ordinario hoc non procedere. Abb. ca. cum teneamur, in fine, eod. titulo, & in alio casu Rot. 183. in nouissimis.

In tex. vers. remittenda, vide Fely. cap. olim, col. pen. de except.

In glo. deferend. vers. ratus, uide Abb. capit. de priore, 11. not. de appellatio.

In glo. non admittat, nec etiam executioni supersedere, ut probatur in cap. meminimus, de accus.

In glo. eadem, uide Abb. c. sæpè, in fi. de appell. Felyn. c. significauerunt, colum. 6. in fine, de except. Roman. sing. 586.

In gl. refutari, vers. cognoscit. Dec. cap. gratum, colum. 5. uersic. quinto limita, de off. deleg. & cap. ad hæc, secundo not. de appell. Abb. cap. ad aures, eod. tit.

In glo. remittenda, vide Cardin. consilio 32. colum. 2. & sequẽ. Anan. consi. 48.

In dicta gl. vers. ubi referre sequitur Dec. cap. cum sit Romana, quarto not. in fine, eo. tit. uide Abb. in c. cum causa, secundo not. de re iud. & c. sæpe, col. 7. eo. tit.

In dicta glo. remittenda, uers. ubi referre, sequitur Dec. cap. cum sit Romana, quarto not. in fine, eod. titulo, uide Abb. in capitulo, cum causa, secundo not. de re iud. & cap. sæpè, columna 7. eo. tit.

In glo. statuta, uersic. in appellatione, contra hoc facit l. 1. ff. eodem, ubi loquitur diffinitiua quæ coercetur appell. contra iniquitatem iudicantium.

Cap. Ab eo.

In glo. 30. dies: De isto termino petendi, uide Dec. capitulo, personas, columna sexta vers. sextus casus, supra eodem titulo, & quando currat istud tempus triginta dierum, uide Rotam, 29. in nouissimis. Et an commissio impetrata ante dationem Apostolorum ualeat Ægid. q. 100. Cæpol. caut. 45.

In gl. instanter iterata petitio habetur, pro una sola. Felyn. cap. si cautio, col. 11. in ult limit. in fine, de fide instr. & in cap. ex litteris, columna 6. versic. fallit enim primo, & col. seq. vers. fallit nono, & etiam nota ex ista glo. quod actus geminatus statim & in continenti nullo temporis interuallo adhibito habetur pro uno tantum actu, uide Archid. in cap. Lotharius, 31. q. 2.

Ibidem, uersic. iterum petere. Alexan. cons. 19. col. 11. in princ. & cons. 114. col. 11. in quinto.

In glo. loco, uers. nolle, uide Fely. cap. cum M. colum. 10. vers. 9. de constitut.

In glo. expresse quid si tacitè, vide Rot. 22. in nouiss. isto tit.

In tex. vide ad hoc Felyn. cap. veniens, col. 1. vers. in tex. ibi post appellationem, de testibus, & in cap. cum causa, col. 2. de re iud. Alex. cons. 89. lib. 1. in 2. dubio, col. fi. Item ad istũ tex. vide Cardinalem, c. ex parte. de rescr. & ibi Imol. & Doct. vbi dicunt, quod iste tex. procedit in attentatis, per odium, per ipsum appellantem, si ergo esset alterata, per appellationem, deberet sententia reuocari, & si vellet dicere causam suæ appellationis non fuisse veram, ad hoc, vt posset dicere fuisse reuocatam, atten to, quia causa suæ appellat. non erat vera, cum hoc casu vellet in fauorem suum allegare propriam turpitudinem, non esset audiendus. Abb. in c. dilectus, secundo, col. fin. de rescript. Felyn. cap. personas, colum. 3. de app. in antiq.

Cap. Non solum.

In tex. limita, vt non habeat locum, in exhumatione funeris. Rot. 5. dec. isto tit. in nouiss. & limita, vt in casu 12. dec.

Ibidem, & limita, ut per Abb. col. 11. c. d. lecte, de excep.

In summa quæ differentia sit inter titulum, vt lite penden. & tit. nil. nou. pend. app. vide per Dec. in cap. consuluit, secundo, eo. tit. col. 2.

In text. vers. reuocari, & tam in causa principali, quam connexa, de quo uide Abb. in cap. super eo. primo, de app. etiam si appellatio esset deserta, de quo Dec. in cap. consuluit, secundo, eo. tit. colum. fin. ubi tenet, quòd attentata sunt ipso iure nulla, & uide eum in consi. 200.

Ibidem, versic. medio tempore, an titulus, nil noui appell. pen. habeat locum respectu tertij, Dec. cap. super eo. 5. not. de off. deleg. & limita istũ tex. ut per Corsett. in sing. uersic. appellatio. Dec. cons. 198. col. 4. Aegid. quæstione 749.

In vers. illa, uers. non debent, fallit nisi terminum statuisset. Felyn. cap. causam, col. 111. de re iudic. uide ad text. Rot. 234. in nouiss. Felyn. cap. causam quæ, columna 7. de rescript. Rot. 344. & 461.

Ibidem, uers. canonicè, uide Rot. 412. isto titul. in nouiss. & 280. & 346.

Ibidem, uers. inhibitionem. Perus. de priore, in fi. eo. tit. Alex. 89. in primo col. 11.

In glo. a diffinitiua, & ad hoc nota aliam differentiam quam ponit Aret. c. si constiterit, col. 11. de accus. vers. & ideo.

In glo. ante omnia, & dicitur appellationem renunciare, de quo uide Dec. in cap. an sit, de app. in princip. Item subrogatus, qui nunquam habuit possessionem, an possit petere attentata reuocari, vide Rot. 42. in nouiss. Cautela est, quòd petens attentata, post appellationem reuocari, fateatur appellationem quatenus fac. pro. Ita not. Cardin. & Imo. in cap. ex parte, sup. de rescript. sequitur Dec. c. cum sit Romana, in quarto no. in fine, de app.

Item si appellans deserit appellationem, attentata an possint reuocari. Perus. c. sæpe q. 47. Rot. 1. decis. in nouiss. An sententia, super reuocatione attentatorum sit interlocutoria, uel diffinitiua. Rot. dec. 23. in nouiss. & ubi non constat de non iure agentis notoriè, non reuocatur. Rot. 14. in nouiss. & de expensis, in sententia attentatorum. Rot. 93. uel 99.

In glo. intra decennium, uers. vtiles vide Abb. c. quo ad consultationem, in notorijs, de re iud.

In glo. innouata, uide Alex. consil. 99. in quinto uolum. Sed an pendente iudicio super attentatis currat tẽpus ad appellandum. Perus. c. dilecto, col. 5. de app. qui tenet quòd non, & Rot. ca. 11. in nouiss. & not. quod remedium attentatorum est fauorabilius, quã restitutorium spoliationis. Dec. cons. vlt. col. 11. in fine, & non requiritur, quòd petens attentata reuocari, possideat, secus in alio. Rot. decis. de restit. spol. in nouiss. circa med. & tres sententiæ requiruntur super attentatis. Rot. 113. in nouiss.

Ibidem, vers. tunc enim, uide Dec. in rubr. in princ. eo. tit.

In

In glo. ante diffinitiuam, vide ad istam glo. Aret. in c. ex parte A. in fine, de testib.

Ibidem, uers. in euentu, uide Panor. in cap. super quæst. in glo. fi. sup. de off. deleg.

In glo. quicquid, uide Rot. 128. in nouiss. in prima addit. & nota dictionem uniuersalem recipere interpretationem ab alijs iuribus, & restrictionem.

In glo. reducendum, an hoc procedat in sententijs census, uide Rot. 379. in nouiss.

Ibidem, uers. ad contrarium fuit, limita, nisi esset datus cum clausula contradictores compescendo, quod tunc posset etiam in tertium procedere. Panor. c. pro illorum, col. 11. de præb. & istam gl. sequitur Abb. cap. cum teneamur, col. 2. eo. tit. ubi Dec. & ad primum dictum, uide Perus. c. dilecto, col. 3. in fine, de app. & quo ad tertium Rot. 4. de appellatione, in nouiss.

Ibidem, uersic. extraiudicalis. Abb. d. cap. bonæ, & nota quòd semiplena probatio sufficit, in reuocatione attentatorum. Rot. dec. 135. incip. item si rector. sequitur Dec. cap. primo, columna 111. de appel. & ad istam glo. hic uide Abb. in cap. consuluit. 2. eo. tit. dum facit differentiam inter appellationem iudicialem, & extraiudicialem, & an attentata sint ipso iure nulla, uide ibi Dec. in fine, & de materia, uide consil. 103. & iudex ex mero, & puro officio reuocare potest attentata. Rot. 13. & 14. in nouiss. & etiam, quòd non constet de iure petentis reuocationem. Alex. consilio 99. in secunda columna, in quinto uolumine.

Ibidem uerbo ipso indigno, etiam si uellet retractare attentata. Fel. cap. ex parte S. col. 3. de rescrip.

In text. uide Felyn. in cap. cum sit Romana, columna 4, supra eodem in antiquis.

Cap. Concertationi.

In text. vers. conditionem, uide Dec. in ca. Romana, colum. 1. & seq. eod. tit. & Perus. in c. consuluit. 3. in fine, eod. tit.

Ibidem, in fine, not. quod prohibitus appellare non prohibetur querelare, & an non prohibitus querelare possit, dicere sententiam nullam, uide Aret. cons. 65. qui tenet, ꝙ sic, & ad hoc uide eleganter per Frac. Pap. in for. M. executionis, colum. 1. Ias. in l. si ab arbitrio, in fine, qui satisdare cogan. Dec. consilio 335. columna fi.

In glo. grauatur, uers. quòd est circa med. Perus. c. dilecto, col. 2. eod. tit. & d. c. bonæ.

In glo. sciuerit, vers. & intellige, cons. 62. col. fi. Fely. c. 2. col. 2. de except. Alex. cons. 114.

Ibidem, in vers. per illum se grauatum, uide Fely. cap. quo ad consultationem, col. 16. num. 45. de re iud. Rom. consi. 34. colum. fin. & Alexan. 114. colum. 2. lib. 1. & non ab re Castren. cons. 350.

In glo. non consenserit tacitè lata, etiam dicit Perus. in d. c. Romana, in prima opp.

Cap. Appellatio.

In glo. lecta. uers. die feriato. Fely. cap. cum M. col. 20. uers. 2. conclusio, de constit. & relatio, etiam per nuncium, non potest fieri die feriato. Bal. c. fi. sup. de fer. & l. in minorum, C. ex quib. cau. rest. in integ.

Ibidem, uersic. exceptionibus, an exceptio debeat dari in scriptis, uide Dec. in dicto cap. quoniam, cap. 4. de probat.

Cap Si a iudice.

In tex. nota, quòd si iudex appellationis pronunciauit malè appellatum, & remisit partem ad primum, si pars appellat ab hoc grauamine, non potest illa reponere. Rot. dec. 7. de appell. in nouiss. & si iudex pronunciauerit appellationem desertã, potest partem appellantem deponere, si contrarium doceatur, de diligentia. Rota 170. in nouiss. & ad istum tex. uide etiam Card. consi. 45.

Ibidem, uers. suspensa. Felyn. cap. cum causa, col. 7. de re iud.

Ibidem verbo. reuocationem, Abb. cap. constitutus, columna 3. de appellat.

In gl. teneris, uide de hoc, Dec. in c. gratum, 4. not. de offic. deleg. hic allegatum.

Ibidem, uers. quæ ad unum, uide Abb. in c. cum tenemur, in princip. eod. tit. ubi alij, & uide quæ contra glo. allegat Dec. in capit. sollicitudinem, 6. not. eo. tit. pro glo. vide Rot. 15. isto tit. & 207. in nouiss.

Cap. A collatione.

In tex. not. tamen, quòd iure communi collatio præbendarum in collegiata ecclesia, spectat ad prælatum, non ad episcopum, ita tenet Rota de præb. in nouiss.

In glo. prælatus, ad istam glo. uide Felyn. capitulo tertio, de probatio. colum. 1.

In glo. superiore, in fine, & c. dilectis, vbi Dec. in 5. not.

In glo. potuisti, uide tamen limit. per Rot. 313. in nouiss.

Ibidem, vers. suspectus, vide in simili, Aret. in cap. insuper, columna secunda, de testib. Gem. cap. cum auaritiæ, in secunda oppos. de electio. in sexto.

Cap Licet.

In glo. emendari, uide Rot. dec. 11. de except. in nouiss.

In glo. appellatum, vers. sol. dico appellanti, ab interlocutoria 10. dies non dantur ad delib. Abb. c. sollicitudinem, in fine, de app.

In glo. reuocari, nec poterit condemnare in expensis, vide Peru. in c. sæpè, colum. 12. vers. 1. de appel. in fine, & vers. seq.

LIBER TERTIVS,

De Vita, & honest. cler.

Cap. Vnicum.


N tex. uersic. omni, in fine, uide Alex. cons. 50. in 4. vol.

In gloss. ioculatores, & not. quòd iste tex. cum sit pœnalis, nõ extenditur ad alia crimina etiam enormia, vide Alex. consil. 1. columna tertia, in primo volumine.

De Clericis coniugatis.

Cap. Clerici qui cum vnicis.

INtellige hunc text. vt procedat in criminalibus, ita tenet hic Ioan. Andr. & hanc esse communem attestatur Marian. Socin. cap. 1. in fine, de foro compet. licet Panorm. in cap. secundo, eod. tit. non sit ausus hoc firmare, vide quod dicunt moder. in dicto cap. 1. de foro compet. allegando Lapum allegaat. 118. incipient. quæritur, non leuiter, vide quod clericus coniugatus, in ciuilibus, licet possit coram Laico conueniri, nõ potest tamen in criminalibus coram iudice laico decerni, quod valde not.

In tex. uersic. canonis, vide Alexã. consilio 1. columna tertia, in primo uolumine, Rot. 202. in nouiss.

In glo. concilium, in fine, & intellige ciuiliter, vel criminaliter, vt per Abb. in capit. at si clerici, de iud. colum. 6.

De Clericis, non resid.

Cap. Consuetudinem.

IN tex. vers. distributiones, de materia distributionum, vide aliqua, per Dec. consilio 79. & cons. vlt. secundo uolumine, & not. quòd præsentes in ciuitate, sed non residentes, non sunt uocandi, in tractatibus electionum, & alienationum, de quo uide Felyn. in cap. cum omnes, columna 17. uers. sed maius, de constit. & not. ibi. columna 16. quod si quis est exul per iniustam causam, debet habere distributiones quotidianas, si erat solitus interesse diuinis.

In gl. improbantes, & non ualet consuetudo. Fely. c. cum omnes, col. 19. in fine, de constit.

In glo. adfuerint, uers. sed si præsens, uide quæ in simili allegat Dec. in ca. sciscitatus, de rescript. in 6. not. Alb. c. cum olim, de re iud.

In glo. receperit, uide de isto uerbo Alex. cons. 190. col. 1. in secundo, Fely. c. fi. de consti t. col. 1.

Ibidem, uersic. nunquid simonia, circa finem, qui principaliter vadit ad horas. pro denario, simoniam committit, uide ad hoc Dec. in cap. ex parte, prima colum. secundo uers. extra, de off. deleg.

Ibidem

Ibidem, in fine, uide Panorm. in c. significatum, de præbend. colum. fin. versic. sed vide.

De Præb. & dignitat.

Cap. Suscepti.

In gl. alios, not. quod verbũ alius, notat similitudinem, de quo vide Deci. in rubr. de prob. col. 10. uersi. 6. Aret. & ratio istius gloss. procedit attento iure communi, sed tunc, nec religiosi se intromittent de bonis, attento, quòd non de priuilegio prout hic est intelligendum, tam sic laici quam religiosi possunt se intromittere, & sic illa dictio, alios, poterit verificari etiam in laicis.

In text. vide ad istum tex. Cardin. consi. 117.

Cap. Licet.

In tex. versi. plenaria, quid importent ista verba, uide Alex. cons. 7. col. fi. in 1. volu.

Ibidem, versi. ius tribuere videtur, quòd hoc non sit possibile, vt duo sint domini eiusdem rei in solidum, per l. si vt certo, §. si duobus. ff. commodat. Respond. quod vnus erit dominus nudo nomine tantum, alius in effectu, nec est præterea inconueniens, ut unus sit dominus de iure speciali, alius de iure communi, l. in bello, §. si quis seruum, de cap. & vide gloss. in c. licet, in vers. eo modo de probat.

Ibidem, versic. vacantium, idem in reseruatis tenet Feder. in tract. permut. in 1. quæst.

In gl. dignitatum, & quòd appellatione dignitatis non veniat episcopatus, uide Deci. ubi ponit multa similia, in rubr. de prob. col. 12. vers. & retenta. Fely. c. cum venerabilis, in fi. de excep.

Ibidem. versi. dignitatum culmen; de hoc uide quæ not. Abb. c. dilecti, in primo not. de concess. præb. & in ca. 2. eod. titu. & idem in Papatu, ut not. in capitu. solitæ, de maioritate & obedient.

In glos. statuimus, versic. ius commune, imo speciale, & sic intelligitur gloss. in ca. sicuti, in uersic. numerandum, item per hanc reditur, ad ius commune.

Amplia istum text. in reseruatis à summo Pontifice, quod non ueniant in generali mandato, nisi de illis fiat expressa mentio, etiam quod non vacent in curia, & hoc not. per Rot. in decisio. 119. in nouiss. & dicunt, quod illud, quod hic dicitur de vacantibus in curia, dicitur exempli gratia, non quod idem non sit in alijs. Ad hoc enim videtur obstare istud verbum, in text. specialius ceteris, quasi secus esset in alijs, tamen eorum opinio communiter approbatur, & quod episcopus non conferat etiam si esset in curia, ante vacationem, uide Rot. 23. & 97. in nouiss.

In gl. specialiter & expressè, quid importent ista verba specialiter, & expressè, uide Bald. in l. si quando, §. & generaliter, de inoff. test.

In glos. collatio, dum allegăt, circa finem. capitulum, cum dilectus, facit contra glo. iste tex.

Ibidem, in fine, sed quamuis dispositio sit generalis, non debet comprehendere casum habentem specialem rationem, ca. si propter sua debita, de rescript. de hoc uide Fely. in ca. nonnulli, col. 24. supr. de rescrip. Alexan. consi. 10. in fin. in 4. volu.

Cap. Statutum.

Ad tex. uide Rot. 207. in nouiss. vbi dicit cap. istud fuisse reuocatum per Extrauagantem Bonifacij, quę incip. præ sollicitudinis, uide etiam Roma. sing. 50.

In glo. numerandum, circa principium huius glo. uide Card. cons. 117. & in ead. glo. in versi. in fauorem, facit gl. in l. uenia, in uersic. libertus, in fine, C. de in ius vocan. ubi depositio partim fauorabilis, partim odiosa est, odiosa restringere facit text. qui exceptionem, ff. de condict. indeb.

Ibidem, uersicu. diu hic improprie sumitur, nam diutius vacant quando spectant ad ordinarium.

Ibidem. uersic. item per hanc, uide Fely. in ca. cum accessissent, col. 3. de constitu. Alex. cons. 75. col. 1. in 5. uolu. & not. quod in correctorijs etiam fit extensio quando reducitur quid ad ius commune, & ad naturam suam, quia res de facili reuertitur ad naturam suam, uide Aret. consil. 75. col. fin. & cons. 97.

Ibidem, uers. & est ratio, ratio glo. non uidetur bona: quia, qui non est capax beneficij tanto minus pensionis; sed quando prouidetur de beneficio, quia habet onus annexum; nec obstat si diceretur, quare non prouidetur de curato, quod habet maius onus si intendit illum grauare: quia respondeo, quod hic est diuersa ratio propter periculum animarum.

Ibidem, uersic. à die, de dictione à, uide Deci. in ca. ex ratione, in primo not. de app. Alex. cons. 42. col. 2. in 3. & cons. 140. col. 1. in 5. uolu.

Ibidem, in fine, uers. impossibilis, quia non est alius superior Papa ad quem deuoluatur.

In glos. per se ipsos: ista geminatio denotat personam nostram, ut not. Bald. in cap. fi. de offi. delegati, de qua Mod. in l. 1. §. adipiscimur, de acqu. poss. & l. 3. §. 1. solu. matri. uide etiam Fely. c. 3. col. 4. de re iud.

Ibidem, uersic. procuratorem, immo uidetur, quod episcopus non potest constituere procuratorem in curia, ut vult gl. 1. in c. pen. de off. deleg. sup. eo. lib.

Ibidem, uersic. supr. cap. proxi. melius facit c. si à sede, inf. eo. ubi dicit, quod Papa concurrit cum quolibet ordinario.

Ibidem, uersic. dic, limita istam gl. nisi subsit impedimentũ, uide Fel. in ca. non potest, col. 4. in fine, de re iud.

In gloss. in remotis, uersic. licet in hoc, uide Rom. sing. 40.

In glos. id canonice, uide Rot. 397. in nouiss. in uersicu. in talium ergo.

In text. uide pro hoc quæ posui ad Panormit. in capitulo postulasti, col. 3. de rescript.

Cap. Quamuis.

In text. uersic. beneficijs fortius ad lites, ut no. Panor. in c. capi. col. 2. de rescript. uide Fely. in ca. causam quæ, de rescript.

Ibidem, uers. in pensione, uide Fely. in cap. postulasti, colum. 12. de rescript. & in cap. in nostra, in prima corol. eod. tit.

Ibidem, uers. cathedrali, uide tamẽ Rot. 247. in nouiss.

Ibidem, uersic. includi, idem dic, si aliquis habet gratiam expec. in aliqua ecclesia ad quodcunque officium etiam si dignitas requiratur, non intelligẽdum de dignitate principali ipsius ecclesiæ, ita Rot. 10. isto tit. in nouiss. & de materia tex. uide Fely. latè in ca. postulasti, colum. 1. de rescript. & in capi. in nostra corol. 31. eodem titulo.

in glo. usque, uide de hac dictione Bart. in l. protinus, §. 1. de leg. tertio. Fely. ca. causam quæ, 11. columna de rescript. & in capit. fin. columna 4. de præsump.

in gl. includi, uersic. sed fortè, uide Abb. in cap. Rodulphus, in secunda colum. de rescript.

ibidem, uersicu. litteræ iustitiæ, uide Fely. in capitu. postulasti, colum. 2. de rescript.

in gl. non extendit, uersic. satis, uide ad hanc gloss. Fely. in ca. in nostra 29. coroll. de rescrip.

ibidem, uersic. Cathedralibus, uide Fely. in cap. cum accessissent, col. 1. de constit. & in ca. nostra, coroll. 39. de rescript.

ibidem, circa finem, uide Felyn. in capit. cum accessissent, in princip. de constitut.

Cap. Cum de beneficio.

in text. uersic. consueto, uide Dec. consi. 142. colum. 2. in fi. & Rot. 32. in nouiss. & 416. in fine, & Fely. in cap. in nostra, coroll. 40. de rescript.

ibidem, uers. ab uno, uide Dec. consil. 134. col. 2.

ibidem, uers. continuè, uide Fely. in §. Rex pacificus, col. pen.

ibidem, uers. religiosos, uide Rot. 262. in nouiss.

ibidem, uersic. expressè, in fine, uide Deci. consi. 169. col. fi. etiam si motu proprio concessissent, uide Fely. c. ex litteris, in quinta column. 17. de clarat. de fide instru.

ibidem, in summa: uide aliqua per Deci. consi. 162. in princ.

in gl. institutis, uide Abb. cap. cum olim, quarto not. de causa proprietatis.

ibidem, uersicul. conductitij, ad hoc facit quòd Cald. not. in consilio primo, de consuet. & consilio 19. de præben.

In

In glos.legitima, in fine, vide Rot. 32.in nouiss. & nota, quod vbi agitur de inducendo nouo statu ecclesiæ requiritur præscriptio 40. ann. Alex. consil.70.col.1.lib.3. sub numero secundo,& tertio.

In gl. post uersic.administraiio, vide Fely.in cap.in nostra corol.40. de rescript. Alexan. consil.5.colum.3.in 5.volu.

In glo.sęcularis, in fine, in contrarium facit,tex.in c.ei cui.inf.eod.solutionem quære a Panorm.in c.dilectus secundo,sup. eo.

In text.in princ. uide Barb.in cap. possessiones,col.2.de rebus ecclesi.nō alienand.

Cap. Super.

In tex.versic.vnum imminet,uide Fely.in capit.ex parte, 5.colum.1.de rescript.

in glo.annexè, vtrum uicarius dicatur habere curam animarum, vide Fely.cap.postulasti, columna prima, de rescrip.

Cap. Si pro cleric.

In tex.uersic.licet nec. vide Rot.3. decis.in nouiss.

ibidem, vers.impugnare,uide Deci.cons.172. in fine.

in gl.alijs,in fi.idem gl.in c.a multis,de ætat.& qualit.

in gl.de defectu, vers.si non est, vide Abb.in c.5.in 8.colum.in fi. de re iud.qui tenet contrarium, & in cap. cum olim,in 4.col.eod.tit.

Cap. Mandato.

In tex.uersicu.primo,uide Fely.in cap.constitutus, colum. penul.de rescript.

in glo. ad te,scripturæ ordo seruandus est, facit gloss.in ca. si iustus metus, de appell. & ad hoc uide quæ allegat Dec.in c.quoniam Abb. de off. deleg.in 6.col.vers.quarta conclusio. vbi in fin. ad hoc dat pulchram limitationem,in vers.& ista.

Cap. Si clericus.

In gl.negligenter,uersic.execrabatur, Fely.capit.in nostra, corroll.36. versic.10.not.de rescrip.

ibidem, versicu.quando quis dicatur negligens, uide Abb.& Felyn.in capit. Capitulum,columna tertia, de rescriptis.

in gloss.aliam, uers.non peto,uide Rot.320.in nouiss.

Cap. Hi qui auctoritate.

in glo.antea.uersic. qui est potior in tempore, uide Fely.capit.Capitulum, colum.9. uers.fallit secundo,de rescrip.

in gl. specialiter, & quid operetur ista specialis expresse, uide Dec.in cap.clerici,4.col.de iudic.

ibidem, in uersi.sed tempore Alexandri quidam tenuerunt contrariū, uide Fely. cap.ex officij, colum.8.ad fin.& sequent. de præscrip. Barbat.c. Ecclesiæ. S. Mariæ.colum.12.in fi.de constitut.Fely.cap. de causis, colum. 2.vers.tenuit, de offic.deleg.

ibidem,circa fin.versicu.formæ,& quòd uariatio formæ aliquid operetur, vide Fely.in ca. de omnium,colum.5.uers.2.de off.deleg. & an prorogatio sit eiusdem formæ, cum primo termino, uide Fely.in ca.1.col.2. in princ. de iureiur. & additio inducit nouam concessionem Alex.consi. 19.col.3.in 5.

Cap. Si postquam.

In gl.contulimus, uers.mandauit, vide Abb.dilecti,col.2.in 2.not.eod. titulo.

in glos.postmodum,uide Soc.in l. si iam facta, ff. de condit. & demonstratio.

ibidem, uers. & ideo non obstante, quòd talis præbenda sit affecta, & illi debeatur ratione canonicatus, tamen si alius obtineret postea similem gratiam cum clausula anteferri, talis primo obtineret, uide Rot.9.de concess. præb. in nouiss. & ad istam glo.uide Fely.in cap.constitutis, col. prin.de rescript.

Cap. Dudum.

in tex.uers.nos igitur, uersicu.per speciem, uide in ca.1.colum.6.de rescrip. & consi.147.columm.3. vbi declarat istum tex.

in uersic.considerantes, uers.nihilominus, not. quod limitatur, quòd colligitur ex tex.5.quòd habetur pro expresso illud de quo, si Papa fuisset interrogatus,uerisimiliter concessisset, non habere locum in litteris ad beneficia, ut probatur in c. susceptū, de rescrip. 7.col.in princ.ultra alios.

in gl. eadem est maior.hoc procedit in beneficialibus, secus in rescriptis ad lites, ut probatur in ca. cum G.de offic.deleg. ubi Deci.in 1.not. in fi.hoc no.

in gl.beneficia, uide per Dec.consil.76. colum.2. & Rot.2.decisio.sub titulo de officio Vicarij,in nouiss.

in gloss.de pęna, uersic.ualent ergo, uide Fely. in capit.super litteris, columna secunda de rescrip. uersi.1. concludo.

Cap. Cum in illis.

In tex.§.illis verò,prope fi.in uersic. per electionem, uide Fely.in capitu.in nostra,de rescrip.in corol.32.

in gloss. intentionis, uide Deci.in capitu. postulasti, columna secunda, de rescrip. & limitari posset in casu capit.quamuis, in §.fin.supra eodem isto titulo, & nisi motu proprio cederetur.

in glos.electionem, uide Rot.440. in nouiss. Fely.in capit.sedes,colum. quarta, & columna penultima de rescriptis.

in gloss.cum alio. uide Socin.consil.1.in 3.uolu. & Cardin. consil.61. in primo.

Cap. Si tibi.

Ad intellectum istius tex. uide Abba.in cap.accedens, de præben.& ibi Imola, maximè colum.2.& Cardin. consil.33.

ibidem,uersicu.ut tuum,intellige, vt per Abb.in ca. quia, in ult.not.de iud.& Felyn.in cap.constitutus, columm.10.de rescript.& not. quòd ius etiam alteri quæsitum spe, tolli non potest.ut not. Bald.in l.si constante, per illum tex.C.de donat.ante nupt

ibidem, uers.nequiuit, uide Ias.in l.de... colum.2.C.de pact.

ibidem, uers.ordinate,uide de isto verbo, Dec.in capit.super eo, in 4.no de offic.deleg.

ibidem,uersic.lapsus sit,uide Ro 320.in nouiss.

in glos.habueris,uers.sed si specia lis,uide Fely.capit.2.colum.4.de co stitutio.

in glos.non acquiras, uers.teneb collatio, uide Deci. consil.43.colum na,3.in 2.

In glo.termini,in fi.& ratio, qu executio non est facta a iure,& quo purgatio moræ admittitur aliès no uide Anton. de Butr. de suppl. neg præla.

Cap. Eum qui.

In text.vers.iniustè, & de iniusta possessione debet fieri mentio, uid Fely.cap.postulasti,colum.penult.d rescript.de materia istius text.uide Fely.in c.in nostra, in 1.colum.infr de rescript.& in ca. ueniens,in 2.no de accusat.

In uers.inclusas, & an saltem is sit citandus, uide Fely.c.fin.in 9.col in 2.fallent.de præsump. & eunden in cap.de cetero, colum.penult.de r iudi.& limit, ut per Rot.3.de rerun permu. in nouiss. & an agens reme dio istius text. teneatur probare po sessionem, & titulum, uide Rot.14 in nouiss.& 393.in nouiss. & haben facultatem cōferendi beneficia iniu stè occupata poterit conferre gen raliter reseruata, Rot.119.in nouis & quod per iniustam possesionem de fide uacent priora beneficia, ten Rot.61.in nouiss. & de turbante a quem in possesione, quando tene tur, uide Alexan. consil.73.colum. in 3.uolu.

In tex.in fine, uers.amittant, ui Rot.393. in nouiss. in fin. & 417.c lumna secunda, Felyn.capitu.2,de monia.

In glos.existat,uide Cremens.n 17.in 2.char.

in tex.uide ad hunc text. Panor. ca.super litteris, colum.5.de rescr ubi limit.

Cap. Is cui.

In text.uersic. beneficiata, uide sufficiat generalis mentio in bene cijs,per Fely.in c.ad aures,colum. de rescript.& Abb.in ca.in nostra, ult.not.primo tit.

ibidem, uers. fine cura fallit, in ca Clem.si Romani,isto tit.

Cap. Si beneficia.

In tex.uersic.sublata difficultatē quacunque, intellige de difficulta facti,non iuris,uide Ægid.Boss.qu stio.590.

ibidem, uersic.libere, uide Fely. ca.uenerabilis,colum.3.in fin. de e cept.

in gl.certiores,uide Fely.in c.cu contingat,col.2.de rescrip.

Cap.

Cap. Non potest.

In tex. verſ. non obſtante, intellige vt per Panorm. in cap. ad aures, de reſcr. in 2. not.

In glo. modicum, verſic. multo fortius, Abb. d. cap. ad aures, col. 2. de reſcript.

in glo. curam, circa medium, verſ. nec etiam poteſt, contrarium tenent Mod. in cap. translato, col. penult. de conſtit.

ibidem, verſ. ſimile, vide Bald. de hoc uerbo, ſimili, in l. non poſſum, de legib. Dec. conſ. 329.

in gl. retinere, uerſic. dic ſecundum quæſt. intellige ſi fuerint equites, ſecus debet in maiori reſidere, ut not. Panor. in cap. extirpandæ, in repet. §. quod non, col. 1.

ibidem, circa medium, uide Angel. conſil. 169.

ibid. uerſ. comminationis, uide Rot. 231. in nouiſſ.

in gl. primis, uide multa ſimilia collecta per Iaſ. in l. diuortio, §. quod in anno, colum. penult. ſol. mat. Dec. conſ. 169. col. 2. Fel. cap. cum uenerabilis, de except. in princ. Alex. conſ. 15. in 4. uol.

in gl. ſubreptitiam, in contrarium, uide gl. in cap. officij, uerſ. abſolute, de teſtam. & uide omnino quod not. Dec. in cap. 3. in ult. col. uerſ. 4. not. de prob.

Cap. Si Apoſtolicæ.

in gloſſ. legationes, ſed uidetur quod non ſit opus confirmatione, ut probatur in cap. cum dilecti, de ure patr.

in gl. præferri, uerſ. & per hoc, uide gl. in reg. Cancel. 21. uide Ro. 274. in nouiſſ. Fel. in c. in noſtra, de reſcr. corol. 16.

ibid. in uerſ. nō poteſt, uide Rom. conſil. 105.

Cap. Si motu proprio.

in tex. not. quod licet motus proprius tollat quin poſſit dici de ſurreptitione, ex alio tamen impugnare reſcriptum uel gratia, ſi præiudicat iuri tertii, uide Fel. c. ceterum, col. 6. uerſ. ſeptimo, reſcrip. de reſcript. & in cap. ſi quando, col. fin. eod. tit. ubi de gemino reſcript. Sed iſta uerba, motu proprio, non excludunt illam tacitam conditionem, ſi preces ueritate nitantur, de quo uide Dec. in conſil. 27. col. fin. ubi tenet, quod nō operetur ubi agitur de præiudicio tertij, & de motu proprio intelligitur, etiamſi ſupplicatum fuit Soc. cōſ. 6. in 4. col. in 3.

in uerſ. ſecus, uerſ. alterius, no. q̄d iſta ſubreptitio alterius afficit gratiam, ſicut ſi idem ipſe pro quo beneficium impetratur ueritatem taceret, uide Rot. in 6. deciſ. de prob. in nou.

ibidem, uerſic. modicum, iſta eſt una qualitas requiſita a iure de qua eſt facienda mentio licet non ſit talis quæ poſſit mouere Papam ad nō ſic facile concedendo, ut requiritur in cap. poſtulaſti, de reſcript. de quo per Felyn. in cap. in noſtra, colum. 6. uerſic. datur theorica, de reſcript. & per Dec. in cap. ad aures, de reſcript. col. 6. ubi uide de clauſula motus proprij, in 4. colum. & uide Rot. 112. in nouiſſ. & 220. & illa ſunt exprimenda quæ ſunt expreſſa in iure, uide Rot. 331. in 2. colum. in fi. in nouiſſ. Fel. cap. conſtitutus, col. 4. in 4. limit. de reſcript.

ibidem, in fi. uerſ. in eadem, non obſtante petitione, ita tenet Dec. conſil. 41. col. 2. Fel. cap. ſi quando, in fi. de reſcript.

in gl. prima, limitatur per gloſſ. & Bart. & per Iaſ. ibi, in authētica quas actiones. C. de ſacroſanct. eccl. ubi ponit aliqua ad intellectum tex.

in gloſſ. beneficium, in uerſiculo diſpenſatum, uide Cardin. conſ. 96. columna 1.

in gl. taceat, ſubreptitio etiam ex ſimplicitate uitiat reſcriptum. Fel. d. cap. ſuper literis, col. 2. in c. ad aures, in 3. col. de reſcr.

ibidem, in fi. uide Rot. 19. in nouiſſ.

in gl. expreſſe, uide tamen Panor. in cap. ad hæc, in fi. de reſcript. & an per iſtam clauſulam intelligatur uel le alteri præiudicare, uide Abb. in c. 1. colum. 7. uerſ. tertia principalis, de iud. & Aret. omnino in clauſula motus proprij, in c. cauſam quæ, primo, in 6. colum. de teſtib. Abb. in cap. ad aures, colum. 2. de reſcript. gl. in reg. Cancell. 15. & an motus proprius poſſit probari teſtibus, uide Fel. in cap. cum inter, col. 2. de except. Rot. 332. in nouiſſ. & an clauſula geminata inducat motum proprium, uide Fel. in c. ſi quando, colum. fin. de reſcript. ubi etiam ponit an iſte tex. habeat locum in aliis quam in beneficialibus, & late in cap. ad aures, col. 4. de reſcript. & an ſcientia Papæ probetur tantum per litteras Aegid. quæſt. 746.

in tex. not. ad hunc text. quod poteſt dici fuiſſe collatum beneficium motu proprio, per Papam, etiam ſi ad illud conferendum fuerit rogatus, iuxta tradita per Fel. in cap. ſi quando, col. fin. ſub num. 23. uerſ. & nota, de reſcript.

Cap. Si pluribus.

in tex. uerſ. pleniſſima, non tamen in præiudicium tertij, de quo uide gl. in reg. Cancell. 15.

Cap. Cum in Eccleſia.

in gl. dictam, uerſiculo, conſuetudo an iſta conſuetudo extendatur ad beneficia diſſimilia, & ad alias eccleſias diœceſ. uide Roch. de Curt. tract. conſuetudinis, char. 15. 4. col. uerſic. per præmiſſa.

Cap. Si tibi conceſſo.

in gl. fructus, uide Fel. in c. in noſtra, in 1. corol. de reſcr.

in gl. uac. & licet quis habeat pacificam poſſeſſionem, iure non tamen uacat primum beneficium niſi poſt adeptam poſſeſſionem bonorum, licet in primo caſu currat ſibi tēpus de quo per gl. in cap. commiſſa, de elect. iſto tit. Fel. cap. cum autem, eo. C. de reſcript.

Cap. Cui de non.

in tex. uerſ. ac dimidiæ, uide Rot. 217. in nouiſſ. & 216. & ſeq.

ibidem, in §. idem, cui incumbat onus probandi illam ſcientiam certi ualoris, ut nō excedat, uel ſit minor. Rot. 6. de præbend. in nouiſſ. Et an impetratio facta de aliquo beneficio tanquam de dignitate, uitietur ſi reperiatur eſſe officium quod eſt minus, uide ibi in 19. dec. Fel. cap. ſi. colum. 3. de præſcript. & nota quod diſpoſita in d. §. non habeant locum quando ualor fuiſſet expreſſus non cauſa taxationis, ſed demonſtrationis, Card. conſ. 31. col. 2. Fel. cap. conſtitutus, colum. 2. uer. dum autem, in fi. de reſcript. & in cap. ſuper literis, colum. 3. uerſ. limita quarto, eodem tit. de reſcript.

ibidem, uide Dec. cap. conſtitutus, colum. 11. de reſcript. ad intelligentiam huius tex. & conſ. 76. & 144. columna 11.

in ſumma, in fi. uide Felyn. cap. ſi. col. 4. de præſumpt. & cap. poſtul. de reſcr. col. 13.

in gl. integra, uerſ. & ſic aliud, & an argumentum de maiori ad minus procedat in diuerſis ſpeciebus, uide allegata per Dec. in cap. cum non ab homine, de iud. col. 111. ubi apoſtillator quod nō licet ipſe teneat quod ſic, uide Rot. 136. in nouiſſ.

in glo. diligenti, quid ſi pinguius adimpleatur mandatum, an dicitur in forma adimpletum, uide Iaſ. in l. 1. §. ſi ſtipulanti, in 2. colum. in fi. de uerbor. oblig. ubi latius etiam in 5. col. in fine.

Cap. Licet epiſcopus.

in gl. enim uocato, facit ca. paſtor. de priuileg. ext. & uide Panor. in cap. accepta, de reſtitut. ſpol. c. ex ratione, in fi. de app. c. conquerente, col. 2. in fi. de reſt. ſpol. Fel. c. 1. col. 9. uerſ. limita prædicta, de iureiur.

ibidem, uerſ. iniuſto, circa princ. Dec. conſil. 191. colum. 111. & ſeq. Rot. 16. & 160. in nouiſſ. Alex. conſil. 5. in 2. uolum. & conſ. 83. columna 1. eod. uolum.

in tex. uerſ. conferre, non ſic in impetratione, ut not. glo. fi. in cap. fi. de offi. leg. hoc loco, & not. quod ad impediendam traditionem poſſeſſionis ab executore, ille ſolus dicitur legitimus contradictor, qui reperitur in poſſeſſione, Fel. ca. cum inter, col. 10. in princ. de except.

ibidem, uer. non debebit, uide omnino Fel. in c. fi. 9. col. uerſ. fallit ſecūdo, de præſumpt. ubi pulchra Hypp. Sing. 195.

ibidem, uerſ. non uocato, limita ut per Dec. in cap. cum ſit Romana, pen. colum. de appell. uide etiam ad declarationem Felyn. in cap. olim, col. 7. de re iud.

in ſum. Rot. 111. in nouiſſ. Fel. c. ex te, col. pen. de reſcr. c. nonnulli, col. 3. q. 9. eod. tit.

Cap. Ei cui.

In gloss. nondum, & vide ad hoc Dec. cap. post cessionem, in ult. not. de probat. & consilio 40. columna secunda.

In glo. ætate, versic. legitima, vide Abb. cap. per illorum, in 6. not. de præbend.

Cap. Si a sede.

In tex. vers. possidentis, vide Inno. in cap. innotuit, de elect. & gl. reg. 15. Cancell. causam, Felyn. cap. capitulum, char. pen. vers. de duabus, colla. de appell.

In gl. nec appareat, vers. primo, expedit interdum ponere horam in instrumento, & ad contrarium huius cap. vide Mod. in l. 1. col. 2. sol. matr. & vide gl. cap. si eo tempore. inf. de elect. Dec. c. pastoralis 6. col. de rescr. & cap. 11. in 2. not. de off. deleg. Fel. cap. 1. columna 4. in fi. de fide instr. & in rubr. de constitut. colum. 4. & d. cap. pastoralis, colum. 11. & c. capitulum, col. 6. vers. limita fallentiam hanc, de rescr.

ibidem, in fi. vide Dec. consil. 169. col. fin.

In gl. possidentis, Dec. c. causam quæ, col. 111. de iud. cap. edoceri, pen. col. in fi. de rescript. Iason. rub. C. qui admitt. in 6. colum. Alexan. cons. 19. in secundo.

in gl. neuter, circa finē, uide Card. cons. 69. in princ.

Cap. Cum singula.

in gl. prioratibus, & de ista clausula, uide Dec. in cap. prudentia, col. 14. versic. nuncium, de offic. deleg. Alexand. consil. 48. col. fin. in 1. uol. Fel. cap. causam quæ, col. 5. versiculo 7. limita, de rescript. Alex. consil. 42. in 3. col. 1.

In gloss. peruenerit, an constitutio principis liget ante duos menses a die scientiæ, vide in cap. cognoscētes, col. penult. de constitut. & ibi per Doctor.

§. Prohibemus.

in gl. non dependet, uide Aret. consil. 63. col. 2. ad finem.

Cap. Cum in Ecclesiis.

in gl. si commode, uide Bald. cons. 425. in 1. p. in fi.

Cap. Si cui nulla.

In tex. vide omnino Rot. 349. in nouiss.

ibidem, versiculo non expirat, vide Felyn. cap. pastoralis, col. penult. de rescript.

ibidem, in fi. ver. moriatur Abb. c. literis opp. 1. inf. de rescr.

in gl. moriatur, vide quando expirat mandatum Docto. cap. gratum, in fi. de offi. del. & omnino ibi Dec. in 2. col. uers. subsequenter, vbi limitat istum tex.

ib d. ver. & super hac differentia inter prouisionem factam, & faciendam aliam solutionem dat gl. in reg. Cancel. 10. circa principium.

Cap. Quamuis.

In tex. in fi. vide Mod. in c. 1. in 6. sol. de rescr.

in glos. in genere, vers. & idem est, vide rationem per Dec. in capitulo 5. in 4. columna in prima glo. de rescr. & declara ut per eum in consil. 147. columna 3.

Cap. Quodam.

in tex. uersic. ante fieri, uide Fely. cap. causam quæ, col. penult. de rescr. & in cap. capitulum, col. 7. uers. fallit tertio, de rescr.

ibidem, in tex. uers. ignoranti, & an decretum afficiat ignorantes, vide Dec. in cap. ceterum, in 5. col. de rescript.

ibid. in tex. uer. præbenda, uide Dec. cons. 147. col. 3.

ibidem, in fi. uersic. sublatum, vide Rot. fi. isto tit. in nouiss. & primā de concess. præb.

in gl. anteferri, in fi. uide Rot. 9. de conc. præb. in nouiss.

Cap. Mandatum.

in gl. collatio. uers. non ad rem facit l. quotiens, C. de rei uend. uide Rot. decis. 3. & 4. in tit. de conc. pręb. in antiquis.

De Clerico ægrotante.

Cap. Pastoralis.

In gl. non obstante, vide Abb. in cap. cum contingat, in 3. col. de foro compet. & in c. cum nobis, in 2. col. de præscript. qui tenet contra gl. vide Fel. in cap. cum dilectus, columna penult. de fide instrum. & nota quod in his quę reseruat Princeps in signū supremæ potestatis, non currit præscriptio, uide Fel. in cap. cum nobis olim, col. 1. & 2. de præscr.

De Institutionibus.

Cap. Et si Capitulum.

In tex. & an Capitulum sede vacāte, possit admittere resignationē beneficii ad episcopum spectantis, vide Rot. 311. in nouiss. qui tenet quod sic.

De Concess. præbendar.

In tex. §. dicebat, vide Rom. Sing. 60. ubi not. istum textum.

Cap. Quia Cunctis.

In tex. vero, vers. hoc ipso, vide de reuocatione literarum, per Abb. & alios, in cap. ceterum, columna 6. de rescript.

in vers. nec obstaret, vers. priuilegiis, vide Dec. cons. 169. vel 160. col. 3. Fel. cap. 2. colum. 3. vers. 3. limita, de constit.

in vers. adiiciebatur, vers. Prælatis, vide Fel. in c. ceterum, col. pen. uers. 1. rescriptio, de rescript. cap. ex parte Decani, colum. 12. uersic. fallit decimo, eod. tit.

ibidem, versiculo non valebat vide Rom. singul. 150. & an decretum afficiat ignorantes, vide Decium cap. ceterum, columna 5. de rescript. Fel. cap. 2. columna 4. uersic. 4. limita, de constit.

in vers. ex parte, vers. ex hoc n. vide Rot. 207. in nou.

ibidem, versiculo adimatur, uide Rot. 7. isto tit. in nouiss. & tot. in nouiss.

in uers. sed extitit, versic. conferre, not. tamen quod possit iste acceptare, & ille conferre ante præsentationem, & ante literas confectas, dummodo haberet signaturam, ita Rot. 14. decis. isto tit. in nouiss.

Cap. Detestanda.

In tex. ad materiam istius tex. uide regulam cum ampliationibus, & fallentiis quam posui ad Abb. in c. nulla, de concess. præb.

in gl. indirecte, ver. dico quod nō, uide Ioan. Mollini, in versiculo Canonicus.

ibidem, uers. tertio in isto tamen casu attenditur etiam mens Capituli, non tamen verba putare constat, illum voluisse recipere, in Canon. & postea prouideri de præbenda primo vacatura, ualebit receptio licet instrumentum diceret, quod illud reciperent, & quartam vacaturam, ita dicit Io. de Imola, in cap. dilecti, primo, de præb.

Cap. ne captanda.

In tex. licet ad rem, uide Dec. cons. 47. col. 3. & uide Rot. 9. de conc pręb. in nouiss. quæ tenet per istum text. quod Papa non intelligitur unquam tollere ius etiam ad rem, nisi exprimat de eo, prout fecit hic, & uide Rot. 244. in nouiss & Felyn. c. causā quæ, col. 14. de rescrip. in uer. clausula, anteferri, & an debeat fieri mētio de iure ad rem, uide etiam in cap. ad nostram, in 4. col. de rescr.

in tex. in fine, uide istum text. allegatum per Roman. Sing. 356. col. finali.

Cap. Quoniam.

in gl. distinctio, an in ecclesia non numerata ualeat impetratio, uide Abb. Felyn. & alios, in cap. constitutus, in 2. col. de rescript. & quando, de præbenda sit facienda mentio, uide Rot. 449. in nouiss. & ad gl. hic, uide Aegid. quæst. 13.

ibidem, uersiculo uelut impedimentum, circa finem, uide quæ ad hoc allegat Dec. in capit. edes, de rescript.

ibidem, uers. Papalis locum habet, uide Abb. in c. ex parte Decani, de concess. præb. in fi.

in gl. non exstit, an autem expectatiuæ sint ipso iure reuocatæ per mortem concedentis, uide gl. in reg. Cancell. 10. quæ tenet, quod non.

Ne Sede vacante.

Cap. Si ad episcopum.

In tex. no. quod de iure communi collatio prębendarum in ecclesia collegiata spectat ad prælatum, non ad episcopum, uide Rot. 1. de præbend. in nouiss. item impetrās ad collationem prælati potest obtinere beneficium spectans ad eius collationē cū consensu Capituli, uide Rot. ubi sup-

sup.in 10.decis. & de materia, uide aliqua per Felyn.in cap.eam te, de re scrip.col.15.in uersic.scriptam, & in uers.si Papa.

Ibidem,uers.præbendarum, & an in generali reseruatione Papæ ista cō prehendatur, uide Fely. in c.1. in 4. col.de præscrip.qui tenet quod non.

Ibidem,uer.intromittere, sed com mendare sic, uide Abb. in c. bonæ,6. col.de app.

Ibidem, uers.hoc uacante, circa finem,uide Roma.sing.693.

Ibidem,uersicul.remotis,uide Fel. in c.cum omni,colum. 15. uersic. secundo declara. de constit. & in cap. ex parte,columna 2.& 3.eod. tit.

In sum.quid. in feud. uide Abb.in c.ucrum 4.not. de foro compt.

In gl.mortuo, uide Fely. in c. non potest,in fi.de re iud.

In gl.assensu,uide Abb.in c.pastoralis,col.5.de rescrip.

In gl.imminere.uers.sol.uide Fel. in cap.ex parte,col.3.de constit.

De rebus ecclesię non alienandis.

Cap Dudum.

IN tex.uers.quia, vide Barb.c.1.hoc eod.tit.de reb.eccl.non alien.

Ibidem, uers. tractatus, no.tamen in unione in ecclesia non requiritur tractatus nisi fieret extra diœcesim, uel fieret sectio beneficij prout hic, ita tenet Rot.in nouiss.in prima dec. isto tit.& uide ibi in 6. & 4. decis.de unione,Si tamen crearetur noua dignitas in ecclesia & de bonis ipsius ecclesię constitueretur sicuti dos,isto casu requiritur solēnitas istius text. uide Felyn.capitulo cum accessissent, columna 6. uersiculo secundo declaratur de constitut.& an si in instrumento dicatur præcessisse tractatus credendū sit nisi aliter probetur, uide Abb.in c. sicut nobis, in 5.col. de re iud. qui tenet quod non, & talis tractatus propter antiquitatem an præsumatur, uide Dec.consi.36. qui tenet quod sic,colum.6.

Idem si in instrumento dicitur : causa cognita,cons.140.& non statur assertioni partium asserētium de vtilitate Dec.cons.142.col.4. in fi.

Ibidem, uers.necessitas, & utrum quod requiritur quod sit necessitas, & euidens utilitas, ut probatur per Dec.cons.142.uel 192.col.2.

In gl.capituli,uers.forma, an forma non seruata actus sit nullus, vide allegata per Dec.in c.nouit,colum.2. uers. quod tamen, de iudic. & uide etiam Aret.in c.2.in 6.not. de testib.

In gl.tenues, uer.Episcopus enim, uide ad hoc Fely.in c.cum M.col.12, uers.in gl. in uers. per industriam, ubi fortius tenet quod etiam potest tollere de una pbenda pingui unius canonicatus, & dare alteri tenui.

In glo.tractatus,circa principium, uide Alexan.cons.9. lib.3.

Ibidem, in uer.solet,uide Felyn.c. cum omnes,colum.15. uers. in ea gl. de constit.

Ibidem,uer.incorporatū,vide Fel. in c.ecclesia, colu.14.in prima limit. de constitut. vide Panorm. in cap.1. de rescript. licet non faciat mentio nem de ista Glos.vide Fel. cap.2.col. 19.de rescript.

Ibidem,ver.mentionem,uide Abb. & Fel.in c.super eo. col.2. de testib. primo,& in c.cum causam, in 4.col. de re iud.

Ibidem, in fi.& an collegialis, ut diuisim, uide Felyn.in ca. cum causam,col.5.6.fallen.de re iud.& quod non requiratur decretum tenet Rota 2.de rebus eccl.nō alienan.in nouiss. & an consensus tacitus sufficiat,uide Felyn.in cap.nonne,colum.pen.uers. septimo fallit,de præsumpt.uide etiā ad hanc.glos. in fine, Panor. in capi. edoceri,col.pen.ad fi.de rescrip. Lan francum in c.sine exceptione, quęst. 17.de rescrip.

In gl.defensore, in fi. uers.episcopus,an episcopus,possit alteri cōmittere,ut faciat tractatus,uide Rot.isto tit.in nouiss. quæ tenet quod sic. & no.quod alius est tractatus, & uerū quod requiritur,ut probat tex.in c. cum Apostolica, de his quæ fiunt a præl.& qualiter dicetur interuenisse causæ cognitio, uide Felyn. in cap. ecclesia, colum.1.uers.11. de constit. Alex.cons.10.col.3.in 5.uol.

Cap. Hac consultissima.

In gl.non modicum,uers.post autem,uide Alex.cons.16. in 4.uol.

In gl.præscribendi,uers.& minus, vide Fely.in cap.de quarta, in 7.col. de præscript.& ibi Abb.in 2.col.

In gl.hactenus, in fi. uide Fely. in cap.1.colum. 3. uer. secundo limita, de constit.

De Rerum permutat.

Cap. Licet.

IN tex.uers.expectent,secus si fuissent reseruata a Papa, de quo uide Fel. i c.in nostra,in 2.corol.de rescr.

Ibidem,uers.æquitatis,not.tamen quod licet in permutatione attendatur fauor permutantiū,tamen attenditur etiam multum fauor ecclesiarum,unde non possent taliter permu tantes propria authoritate remanere in suis prioribus beneficijs de consensu permutantium sine noua colla tione,ita tenet Rot.3.in tit.de rerum permut. in antiquioribus, & 23. in nouiss.& 69.& 339.idem,in regressu tenet Dec.352.& non habet locum,in beneficijs iuris patronatus,ita Ægid. q.177.& q.101.

In gl.diœcesi,uer.c. Rodulphus ibi Fely,col.6.in 3.declaratione.

In glos.authoritate, uide Rot.2. decis.de restit.spoliat.in nouiss.

In glossa collationem, uersiculo, satis, & quod a narratione non sumatur argumentum,uide Ias.in l.licet,colu.6.C.de pact.

Ibidem,uersic.& potius factum,& fit extensio per identitatem rationis, Alex.cons.105.col.11.in 2.uol.

Ibidem,uers.consensus qui habēt, uide ad hoc capitulum decernimus, 16.q.7.Fely.cap.cum Bertoldus,de re iud.Dec.consilio 174.in fine.

In gl.fraudem,uide Fel.c.quia uerisimile,in 1.& 2.col.de pręsumptio.

De Testamen. & vltimis voluntatib.

Cap. Si paterfamilias.

IN tex.in ver.præmissę in uerbo,directę,No.quod quoties fit mentio de substitutione in dubio intelligitur de substitutione directa, quod ēt tenet Bart.in Rubr.ff.de vulg. & pupil.uide etiam Alex.cons.15.in 4.col. lib.1.ad materiam præd. ft. versic.

In glo.instituit. idem si substituit, vide Bart.cons.15. col.2.& an institutio sit necessaria etiam de iure canonico,uide Ias.in Rubr.ff.solut.matr. colum.3 ubi tenet quod sic.

In gl.filiæ, vers.moreretur, uide Alex. cons.26.col.1.in 3.uel 6.uol.

In gl.pauperes,institutis pauperibus,de loco domicilij intelliguntur, vide Felyn.in cap.sicut, de simon.

In glo.verbis,versic.& post filius, uide Bartol consil.22.

In glo.potest, in fin.uide Alexan. consil. 12.col.1.in 7.volum.

Cap. Religiosus.

In tex.no. quod alio non existente hærede executor testamētarius tenet locum hæredis, Alex.cons.4.col.7.in 2.uol.& an talis executor possit compelli,ut exequatur,uide ibi,& an statutum laicorum per quod executores testamenti, dantur accumulatiuū episcopo ualeat, uide Fel.in cap.ecclesia,col.39.uersic.recipiunt tamen, de constit.uide etiam ad istum tex. Bar. consil.142.& Aret.consil.94.

Ibidem,in §.sane,uers.simpliciter. quid si in solidum, vide Dec. consil. 39.colum.2.in 2.uolum.

In gl.religiosus, circa principium, uide aliquid pet Castrens.cons.148.

In gl.obtenta,uide omnino Rom. in singul. 242.uel 241.Religiosus.

In glo.expresserit, in fi.& ibi glo. & Abb.in vlt.col.vide Panor. consil. 93.lib.2. & in ca.quoniam Abbas,in 4.colu.de off.delegati, ubi sentit expresse quod hæc glo.nedum habet locum in propinquo, sed etiam in amico, ubi uide quæ addidi.

In glo.adimplere, uide ad hanc gl. Socin.consil.11.lib.1.

De Sepulturis.

Cap. Is qui.

IN tex.§.mulier.uer.honorē,in fi.uide Abb.in c.sup.eo.col.2.de testib.

In summa, & not. quod is dicitur cōmuniter habitare in Ciuitate, qui etiam per annum stetit in uilla, uide Felyn.in §.Rex pacificus, colum.1.in procemio Decretalium.

In gl. ab Antiquis in uers. satis uideretur. uide de hac quaest. Abb. in c. 1. col. 2. eod. tit.

Cap. Licet.

In tex. uers. quamuis, no. ex isto tex. quod vbicunq; lex prohibet aliquē testari fauore alterius nunquam praetextu piae causae talis prohibitio cēsetur remissa, uide Felyn. in c. eccle sia, col. 78. de cōst. uer. nihilominus.

Ibidem, uers. iudicare, uide Ias. in l. senium, col. 4. C. qui test. fac. possunt.

In gl. uel in parochiali, in alternatiuis non semper datur electio, uide Fel. in c. cum dilecta, col. 6. de rescrip.

In glos. castrense, quid autem in clerico, uide Abb. in c. in praesentia, colum. 17. de prob. & ibi Dec. in 4.

In gl. iudicare. uide Dec. in rubr. in 5. col. uer. sed tamen, de iud. in 1. lec.

De Decimis.

Cap. Discretioni.

In gl. decimarum, circa principium uide quae posui ad Panor. in c. in ali quibus, col. 5. supra, de decimis.

Cap. Statuto.

In glo. possidebant, uers. idem, uide Abb. in c. ueniens, in 6. colum. de praescrip. Rom. sing. 593.

In gl. & pro ea, uide Fely. in d. c. veniens, c. 1. de praescrip.

In gl. de medietate, quę portio dicatur dimidia, vide Dec. cōs. 69. col. 1.

De Regularibus.

Cap. Is qui monasterium.

Vide ad istam Decret. Alexand. consil. 12. lib. 2. colum. pen.

In tex. circa finem, in uerbo, libere, uide glo. in cap. 1. chart. 15. extra de iudi. ubi declarat quomodo intelligat iste tex. in uerbo, libere, & fine licentia superioris, uel aliorum.

Cap. Non solum.

In glos. sub poena. Not. quod vbi princeps aliquid committat, ne ita fiat quod tamen inobediens non incurrit poenam cominatam, de quo vide glo. in capitulo primo, de sagit. Alexand. cons. 103. num. 17. lib. 1.

Cap. Constitutione.

In tex. vers. libere, vide Alex. cons. 12. in prin. in 2. vol. & cons. 96. col. 1. in 5. vol.

In gl. prorogamus, vers. dico enim, nota ex gl. quod quando duo aequiparantur in aliquo, & non in alijs, non valet argum. de vno ad alium.

De Voto.

Cap. Quod votum.

In gl. sacri ordines, circa principium vide Aret. cons. 59.

De Statu regularium.

Cap. Periculoso.

In glos. praesentes, uers. vel dic, religiosis strictior vita indici pōt, nō saecularibus, & de hoc vide Abb. & alios, in c. ad nostra, col. 2. de appellat.

In gl. absque penuria, vers. opposui vide quod not. Dec. in c. cum M. in 1. not. de constit. & glo. in c 1. de instit. Abb. cap. postulasti, 2. not. de rescript. Dec. ca. peruenit, tertio, de app. in vlt. not. Felyn. in d. c. postulasti, col. 2. vers. item, in princ. de rescript.

In gl. dominio temporali, an talis sit iudex necessarius in clericos vasallos, vide Dec. in c. ceterum, in 4. col. de iud.

In tex. §. porro, uer. procuratores, uide Fely. in c. edoceri col. pen. de rescript.

De Religiosis dom.

Cap. Religionum.

In gl. praesumptuosa, absque licentia principis non licet constituere nouum collegium, & an scribendo illi tanquam collegio, videatur illud approbare, uide Felyn. in rubr. prooemij Gregor. colum. 6.

In gl. habitum, singularis persona sorsum habitans potest induere nouum habitum, de hoc vide Card. cōs. 308. incip. Onorius, Dec. cap. in ecclesia, in 8. col. de cōstit. & ibi Fel. col. 1.

In gl. mendicantes, an autem Fratres Carmelitani dicantur mendicantes, uide allegata per Dec. in c. in praesentia. colum. 43. vers. ad praeb. cta. de prob. vbi tenet quod sic, secus autem in fratribus Seruorum.

In gl. domum, vide ad hanc glos. Alex. in l. apud Iulianum, §. fin. in 2. colum. ad fin. ff. de legat. 1. Fely. in c. praesentia, colum. 23. & sequenti, de probat. Barb. cons. 12. colum. 17. lib. 1. Felyn. cap. cum causa, colom. fin. de re iud. Alexand. cons. 8. volum. 2. & Card. cons. 66. in fine, & not. etiam quod aliquis non posset alienare ius suum emphyteusis ecclesiae, tanquā personae prohibitę, poterit tamen ecclesiae acquirere, ut illi alteri idoneo vendat, uide Alex. cons. 120. col. 3. in 1 volum. & 88. col. 1. in 2. uolum. vbi multa allegat ad istam glos. & uide eum in cons. 13. col. 2. in 2. uol. vel 3.

Ibidem, versiculo recipere, vide Oldra. consilio 190. vel 89. vel 193. & licet mendicantes sint incapaces bonorum immobiliū, Clem. Exiui, de uerb. sig. tamen possunt accipere ut vendant, uide Alex. in l. apud instrumentum, §. constat, de leg. 1. Bal. in l. conquestus. C. de leg. in fi. Abb. c. in praesentia, colum. 2. de prob. & omnino ibi Decium consilio 42. & sequitur Hyppol. Sing. 142. vel 131.

In glossa in solido, ex ista clausula non intelligitur reuocata per mortem, de quo in capit. si gratiosae, de rescript.

De Capel. Monach.

Cap. Presbyteri.

In text. uersic. perpetui, vide Rot. 21. de presb. in nouiss.

In dicto tex. in fi. vide Aret. consilio 63.

In gl. consuetudine, vers. & nor. vide ad quod allegat istam gl. Ias. in l. postquam, C. de pac. Dec. cons. 147. col. 2. circa med. alleg. quod per priuilegium posterius generale, non tollitur prius speciale.

De Iure patronatus.

Cap. Laicus.

In glo. ecclesiasticus, uers. quid dicens, in cōtrarium videtur quod no Abb. in cap. fin. in fi. eo. tit. & ad tex. facit quod Aret. not. in capitulo super his, colum. 8. de accus. uersic. secundo confirmatur.

Ibidem, uers. rem communem, uide Ias. in l. 1. in 1. not. C. de transact.

De Censibus.

Cap. Romana.

In tex. uers. notoria, uide Abb. in c. sollicitudinem, 4. not. de appell.

In glos. pia, in fi. quid de oratorijs, uide Dec. cons. 148. uel 140.

In gl. libere, de ista dictione libere uide aliqua per Alexan. cons. 12. lib. 2. in princ. & cons. 14. col. 1. eod. uolum. Panor. in cap. de multa, & quae ibi posui, columna 2. de praeband. & no. quod habens potestatem libere faciendi non deberet facere ci tatis partibus, quoties si faceret timeret de futuro scandalo, per id quod in simili consuluit Rapha. Cuman. cōs. 114. colum. 4. in prin. & uide Bart. & quae ibi posui in l. Centurio, colum. 7. de vulga. & pupilla. & quae posui ad glossa in Clement. dudum, de sepult. & Alexan. consil. 96. uolumine 5. colum. 2. & sequenti, in fin. & plene Barb. in c. 1. in 4. no. colum. 7. cum quatuor sequentibus, de off o d n.

In glos. in scriptis, in quibus casibus requiratur scriptura, vide Abb. in c. 2. in fi. de prob. & Fely. in c. tenor, in fi. de re iud.

Ibidem, vers. tertius, contrarium tenet Moder. in rub. extra de constit. sed cum gl. tenet Abb. in cap. ad audientiam, in 2. col. de praescrip.

Ibidem, vers. octauus, contrarium tenet Bart. in d. l. 1. C. de iur. episcop. in 2. col. sed cōmunis est cum gl. vide Alex. cons. 136. col. 4. in prin. & cons. 50. col. 2. in 5. Dec. cons. 729. col. 1.

Ibidem, versic. nonus, Alexand. cons. 16. in 4. volum.

Ibidem, versic. 16. adde alios casus per Rot. 723. in nouiss. de substantia autem obligationis non requiritur scriptura Alex. cons. 110. in 2. volum. Et quid si in istis casibus error committatur in scriptura, an uitietur, vide Alex. cons. 125. Visis, in volum. 2. & an valeat statutum. Alexan. cons. 68. in 3. & 76. in 5.

Ibidem, uers. & licet, circa fin. adde alios ut per Ias. in l. pactum quod bona fide, C. de pact. & an istis casib. substantia actus requirētis scripturā possit

poſſit probari per duos teſtes, u ide Abb. in cap. ſicut, de re iud. in 6. no. qui tenet, quod ſic.

In uerſ. procurationes de his procuration. vide Abb. in capitulo, cum ex officij. columna 6. de præſcrip.

Cap. Felicis.

In tex. verſ. adijcientes, an qui exercet duo officia debeat habere duplex ſalarium, uide Dec. in cap. 3. in fi. col. de prob.

Cap. Quamquam.

In tex. in fin. uer. plenarie, uide de iſto uerſic. Dec. in c. propoſuiſti. col. 2. uerſ. ſecundo limita de probat.

In glo. ipſarum, in fi. vide Abb. in c. ſi diligenti, in pen. col. in fi. de præſcrip.

De Conſecrat. Eccleſiæ.

Cap. Si Eccleſiam.

IN glo. contiguum, & not. quod habens gratiam in Eccleſia poteſt acceptare beneficium in Cęmiterio exiſtens, uel Capella contigua, vide Rot. prin. hoc 197. in nouiſſ.

De immunit. eccleſiæ.

Cap. Decet.

IN text. uerſic. ſeditionem, qualiter fiat, uide Dec. conſil. 52. in 2. vol.

In glo. ſęcularium, uide omnino Deci. in d. cap. qua fronte, in glo. proceſſus, pro glo. vide Abb. in c. ſi. de reſcrip. quid autē in arbitrio, uide Abb. in cap. Quintauallis, in diff. 17. de iureiur. & uide Fely n. in capit. cum M. colum. 2. verſ. 3. conclusio, de conſtit. an uero annullatio actus propriè dicatur pęna, uide Dec. in c. cognoſcentes, in 3. & 4. col. de conſtit. Gemi. in cap. fin. in 2. glo. de elect. Fel. 2. cap. in princ. de teſtib. & uide Abb. & alios, in c. qua fronte, in 1. no. de appel. Fel. d. c. cognoſcentes, col. 1. & in c. ceterū, col. 11. de reſcrip. uerſ. 2. reſtrictio.

In gloſſa deputandorum, uide ad iſtam glo. Fely. in ca. ceterum, colum. 11. ad fin. de reſcript.

Cap. Quoniam.

In tex. prope finem, uerſ. ſi quis verò, verſiculo ſubiacere abſque monitione, ita intelligit Dec. in capi. reprehenſibilis, in 1. not. de app. & in conſilio 138. in princ.

In glo. ſatisfactum, verſ. ergo non ſufficeret. vide Dec. in cap. 1.

In gloſ. in verbo, donec, in 2. dicto de Iudic.

Ne Clerici, vel Monachi.

Cap. Statutum.

IN tex. ver. inſtituantur, uide Fel. in c. cū venerabilis, col. 12. de except.

Cap. Epiſcopus.

In gl. poſſunt, poteſt quis per aliū, quòd non per ſe, & no. quòd iſte tex. multum obſtat, regula, c. ſane, de off. delega. quòd delegatus quidquid facit, facit iure delegantis, niſi dicas q̄ hic eſt lex quę punit, non epiſcopus; & quia iudex eccleſiaſticus committit cauſam ſanguinis laico eſt text. cū glo. in cap. Arianus, 63. diſt. & an clericus coniugatus poſſit eſſe epiſcopi Vicarius. In iſto caſu, uide Abb. in ca. 2. in 4. colum. de iudi. & quòd epiſcopus committat cauſas meri, & mixti Imperij, uide Rot. 416. in nouiſſ.

LIBER QVARTVS.

De Sponſalibus, & matrimonio.

Cap. Ex ſponſalibus.

IN glo. religioſis, & q̄ ex ſponſalibus omnino nullis oritur publica honeſtas, uide Abb. in c. ad audientiam, in 2. not. eod. tit.

In glo. derogatur, in fi. & no. quòd de ſponſal. de futuro oritur publicæ honeſtatis iuſtitia. de quo per Abb. in c. ſponſa. eod. tit.

In glo. conditionem, uer. conditionali, circa finem, uide Felyn. c. ex parte, col. 5. de reſcript. Ægid. queſt. 16.

Ibidem, circa medium, uide Felyn. in cap. 2. colum. 5. de reſcript.

De Deſponſat impub.

Cap. Si infantes.

IN tex. circa principium, uide Card. conſil. 100. circa finem, uide Fel. c. nōne, col. 3. ver. fallit, de p̄ſcriptio.

In §. idem quoque, in ſumma, uer. de futuro interdum eſt, ut per Abb. in c. ex parte, 6. not. de ſponſal.

Ibidem, uerſic. porrò, uerſ. obligatur limita ut per Hyppol. Sing. 147. Alex. conſ. 146. col. 1. in 5. uolum.

Ibidem, verſic. abſentes, an illis acquiratur ius ſuper dote ſi fuerint abſentes, uide Dec. conſ. 23. & ad hoc capitulum, uide Iaſ. in l. 1. §. ſi quis ita, in 7. colum. uerſic. 4. de verb. oblig. Dec. cap. cum ſuper, in 5. not. & ſeq. de off. deleg.

In gloſ. matrimonium, verſ. ſic notata, uide Abb. in capi. ex inſinuatione, in 2. not. de appel.

In gloſſ. contradixerint, uide quæ per hoc infert Dec. in c. cauſam matrimonij, in 6. col. de off. deleg. uerſi. circa fin. & limita ut per Abb. in cap. nonne, in pen. col. de pręſumpt.

LIBER QVINTVS.

De Accuſat.

Cap. Poſtquam.

IN tex. uerſ. confeſſus, ex hoc colligit Dec. in capit. at ſi clerici, in princ. de iudic. quod maiorem uim habet confeſſio quam aliæ probationes, & limitā iſtum text. ut ibi per eum, in 6. col. in fin. uerſ. 8. limitatur, & ad iſtum tex. uide Fely. c. cauſam quæ, primo, col. 6. in fi. de teſtib.

In d. glo. in princ. in verſ. ſed ſi ad petitionem alicuius prius de infamia poſtea de crimine inquirendum eſt, uide Marſ in Sing. 14. ad hoc & uide Roman. conſilio 110.

Cap. Si is cui.

In glo. fuerat, verſ. quia ſi Papa, in 5. col. verſ. priuilegium, de reſcrip.

De Hæreticis.

Cap. Quicunque.

IN glo. innodetur, uerſic. ſit innodatus, in fin. uide in contrarium gl. fin. in capit. 2. ubi Abb. in fin. de foro compet. & Abb. ca. ſi diligentes, in 5. col. in fi. de foro compet. pro glo. uide Alex. conſ. 103. col. pen. in 1. uol.

In glo. deſierint, ubi non poterunt illis vulgariter ſubſtituere, Iaſ. l. 2. de vulg. colum. 6.

Cap. Filij.

In tex. uerſ. admitti, uide Abb. in c. non eſt uerisimile, de præſumpt.

In glo. non ſanè, qualiter autem probetur quis non eſſe ſanę mentis, uide Alex. conſil. 54. in 1.

Cap. In fidei.

In text. licet iſtę omnes qualitates poſitæ in tex. requirantur in ſocio criminis, ſecus tamen in criminoſis tantum, nam ſufficiunt aliquæ legitimæ coniecturæ, ita dicit Aret. in cap. cum P. in 4. colum. de accuſat.

Cap. Cum contumaciam.

In tex. uerſ. abſtineat, uide Socin. conſ. 54. col. pen. in 3. vol.

In gloſſ. hæreticus, excommunicatus poſt annū habetur pro conuicto, & no. ex hoc tex. quod excommunicatus qui per annum in excommunicatione perſeuerat non poterit teſtari cum tunc habetur pro hęretico, & hæretici teſtari non poſſunt, c. excōicamus, § credentes, de hæret.

Cap. Accuſationes.

In §. eum, in glo. iudicaui, uerſ. in connexis. Dec. cōnexis idem eſt iudicium hadendum, uide Decium capi. quanto, in 6. not. de iudic. & ad materiam glo. uide Iaſ. in l. 1. in 2. not. C. de tranſact.

§ Sanè.

In gl. manifeſte, verſi. in dubio, vide Abb. in cap. ſi clericus laicum, in antepen. colum. de foro compet. Fel. c. ſuper litteris, col. pen. ver. fallit decimo. de reſcrip.

Cap. Nec aliqui.

In gloſ. 1. vide Abb. in c. cum I. & A. in col. 2. de re iud.

In gl. non cœpta, vide Felyn. in c. paſtoralis, §. quoniam, in uer. perpetuata. de reſcrip.

Cap. Vt officium.

In §. verū, verſ. duas quidem in omni graui cauſa. Abb. ca. cum cauſam, col. 2. de teſtib. uerſ. ad conſcribendas uerſic. officium, an notarius dicatur

 habere

habere officium, uide Dec.consf. 40. co. ... uersf.denique, uersf.brachij, uide Dec.in c. significant, in 3.col.de off.deleg.

In gl.separatim, Inquisitores hæreticæ prauitatis, separatim possunt procedere, vide omnino Abb.in d.c. causam matrimonij, in 2. uel 3. col. in fi.de off.deleg.& uide primam extrauagantem, super hoc, in isto tit. Nec ex locus præuentioni, vt inquit Felyn.in c.cum M. colum.13.uersf.3. gl.de constit.

In gl.præmissa, uer.quod veteres, uide Fely.in c.cum P.col.4.uersf.8.de fide instrum.

Cap. Contra.

In tex.uer.præcise, de uerbo isto, vide Abb.& alios in c.2.in vlt.not. da rescrip.

In glo.procedendum,in fi.uersf.ergo ipsorum.uide Soc.consf.52.in fin. in 3.uol.

Cap. Inquisitores.

In gl.Apostolicæ,uer.committere vide Fel.in c.non potest, in 6.col.de re iud.

In gl.expresse,& an expressum illud dicat, qd sub uerbis generalibus cōprehēdit, vide Iasf.l.§.col.de vulg. & in l.actione,in 6.col.C.de trāsa.& Perusf.in c.ad hæc,2.in fi.de app.late. Fely.in c.translato,2.de constit.

Cap. Per hoc.

In tex.uersf.uel delegat.uide Abb. in c.cum officij.col.6.de præscrip.

In gl.1.uersf.criminibus, in prin. uide Dec. consf.137.

In gl.delegata,quis potest uti ordinaria, & delegata potestate, & an quando iurisdictio datur inferiori, intelligatur data priuatiue uel accumulatiue, uide Dec. qui multa allegat ultra.Fely.in cap.ceterum, 4.col. de iud.

Cap. Vt inquisitionis.

In tex.uersfic.non obst. appellationibus, uide Abb.in c.pastoralis, in 4. colum. versf.ad quartam, de appellat. Fel.in capit.ad abolendam, colum.2. isto titulo.

Ibidem, uersfi. hoc crimine in alijs ergo sic, uide Fel.in capit.1.colum.8. versf.potest etiam,de iureiuran.

In glosf.tunc,an abolito tit.ipsius auctoris possent allegari leges ab eo conditæ,uide Felyn.in cap.translato, in princ.de constit.

In glo quoquomodo, uide Abb.in c.cum sit, in 7.col.de foro compet.

Cap. Cum secundum leges.

In tex.versic.episcopum loci,uide Rom.singulari 572.

Ibidem, in fin. versf.sententia,uide Abb.& alios,in c.peruenit 1.11.col.de app.& c.cum nobis,in 4.col.de rescri.

In glo.perdant, uide alium casum in cap.felicis, inf.de pœn.

In glo.certoque casu,uide Abb.ca. 2.colum.111.de sponsf.in cap.fin.col. colum.4.in princ.de præscrip.

Alex.consil.97.colum.11.in princ. & consil.41.in fin.in 4.uol umi.

Ibidem,uersf.non de diminutione, uide Felyn.cap. ecclesia,de constitut. col.2.versf.5.declaratio.

In glo. ipso iure,uide Felyn.in ca. Rodulphus, col.24. de rescrip.

In glo.declaratoriam, & an sufficiant quod declaratoria ista resultat ex ipso facto absque uerbis, uide Soc. consf.4.in 7.colum.uersf.ex alio in tertio, & quid operetur ista declaratio, & quomodo fiat, uide Fely.in cap.1. col.13.uersf.non obst.de constit.& ibi quod non requiratur in notorijs.

In glo.ecclesiasticam,nisi crimen esset notorium Abb.cap.cum non ab homine,colum.pen.de iud.& ibi per Dec.& in alio casu,uide Abb.in cap. uerum,col.pen.de foro compet.& an in notorijs ista declaratoria requiratur,uide Peru.& Dec.c.proposuit,11. not.de appel.quod non etiam ante requiratur tunc citatio partis, uide Perusf.c.reprehensibilis,11.not.de appel.& de ista declaratoria, uide Dec. consf.145.col.fin Fel.c.Rodulphus,de rescr.uersf.delaratoria.Alex.consf.103. col.fi.in 1.uol.Fel.c.susscitatus,col.1. de rescrip.Alex.consf.60.col.11.in 3.

Cap. Statuta.

In glo.figura,uer.in secundo,aliud est procedere sine strepitu, aliud sine figura,& quid si dicitur sola facti veritate inspecta,uide Rot.33.in nouisf.

Ibidem,versf.dici potest,nec potest clausula appel.non obstante Alexan. consil.223.in fin.in 2.uolum.

Ibidem,circa finem,in versi.prodita sunt appellationum remedia, similis est glosf.in Clem.sæpe, in verbo mandamus, de verb.signifi.& in cap. indēnitatibus,tertio,de elect.& quod hic dicitur,fuit originale dictum Speculat.in tit.de probat.§.superest,versic. nunquid, secundum Abb.consil. 108.incipiente, quanquam multa,& notat Salycet. in l.fin. C. de sentent. quæ & c. quod legatus de latere, etiā non potest committere causam appellatione remota, & ita tenet Imola,& Angelus de Aretio, in l.1.§.fin. quibus & a quo appell.non licet, & de hoc est Glosf.in c.trāslationem, in glossa magna, in fine,de offic.deleg. & latius Alexand. in l. nemo potest, sub numero tertio de legat.1. Limita tamen hoc, nisi subesset vrgens, & notabilis causa, prout limitat Alexan.in d.l.nemo potest, sub numero quarto in fine, & ita intelligitur procedere in clericis, secus in principibus sæcularibus, quia ipsi etiam possunt committere causas appellatione remota, ita Bald. in l.fin. C.quando appellat. non recipien.licet hoc non possit facere legatus de latere,Felyn. in capitulo primo columna prima in verb.legatus,de rescript.Cæpolla consilio 17.columna pen. Barbat.consil. 24.colum.4.lib.2. Alex.consf.101.nu. 5.lib.1.& in l.quamquam, sub num. 4.C.de testamen.milit.in quibus locis etiam dicit, quod inferior a Principe, non potest uti clausula, non obstante.Soc.consil.69.col.2.num.41. lib.1.vbi dicit, quod inferior a Principe,non potest ordinare, quod procedatur ordine iuris non seruato, & Barb.consil. 12.lib.3. ubi dicit quod inferior nō potest facere inuitis partibus, quod in causis ex sua parte summarijs procedatur ordinariè.

Ibidem,uer.& committat.circa fi. legatus nō potest cōmittere, causam de plano.uide Ang.ut ibi, & Alex.in l.nemo potest, de leg.1. quod non possit ponere clausulam,nō obstantibus iuribus in contrarium facientibus. Felyn. capitulo 1. columna 1. supr.de rescript. & limita istam gl. dupliciter, ut per Iasf. in d. l. nemo pōt,& uide gl.c.quod translationem de off.dele.& Marsf. Sing.102.Abb.l. pastoralis,col.11.de app.Soc.consf.27. in 6.colum.in 3.volum. Fely.cap.significauerūt,col.pen.in fi. de excep. Alex.consf.16.col.4.in 2.uol.& consf. 1.col.8.in 5.uol.

Ibidem, uersic.quibusdam,facit.c. nisi specialis, de off.leg.

In glosf.periculum, & ad hoc facit quod not. Abb. in cap. cum non ab homine,de iud.colum. pen. uersf. & non obst. quod ubi timetur periculum, testes possunt recipi lite non citata,& alios casus ponit in c.11.in 3.colum.pe testibus,ubi Aret.in 6.fallent, ampliant etiam quod requiratur trina citatio.

In glo.iudicijs,uersf.omitterentur, uide ad hoc Aret.cap.causam quæ,in princip.de testibus.& omissio publicationis, nō uitiat sententiam Abb. cap.cum l.& A.colum.6.de re iud.uide etiam ad hanc glosf.Felyn.in capitulo,licet causam, columna 17.fallentia secunda,de probat.& probationes testiū non sunt de substantia,quo ad ualiditatem sententiæ, Alexand.consilio.148.colum.fin.in 2.

De Homicidio.

Cap. Pro humani.

IN tex.§.cum igitur,uer.nos tanto, uide Aret.consf.164.col.10.

In tex.§.sacri uersf.quempiam, no. quod ista qualitas probari debet, de quo uide Alexan.consilio.172 Visis, colum.2.in 2.uolum.& consilio ult. eod.uolum.uide Felyn.in c.ita quorundam. de Iudæis,in princ.

Ibidem,uer.ipso facto,sine sententia iudicis,uide Dec.consf.138.in primo.

Ibid.uersf. argumentis, uide Dec. consf.189.colum.3. & Fel.in c.afferte,in 4.col.in 3. limit. de præsump.

In glo.præsertim, nota quod hæc dictio,præsertim,ubi iunguntur causæ,exponitur pro maxime.

In gl.prælatus possit c.a laicis,ut ait Barbat.in c.cū non ab homine, de iud.Abb.cap. at si clerici, colum. 16.in 2.addit eo.tit.

In gl.mandauerit, circa finem alia duo crimina per quæ quis incurrit priua.

priuationem beneficij ipso iure, vide per Felyn. in cap. 2. col. 4. in princ. de rescript.

In gl. libere, vide Fel. in cap. cum olim, col. 7. de iud.

Cap. Prælatis.

In tex. versic. querela, uide Felyn. in cap. querelam, col. 3. in fine de iureiur.

In gl. emendam, uide ad hoc allegata per Fel. in c. de cetero, in pen. columin fi. de test.

in gl. protestando, uers. & caute, & uide quod notaui in cap. cum P. ubi Abb. in 2. colum. de accusat. & aduerte, quod licet quis omisisset protestationem, & fieret irregularis, tamen non amittit priuilegium fori, ut not. Abb. in cap. cum non ab homine, in notabilibus, de iud. & an talis protestatio teneat si fiat in causa criminaliter mota, uide Fel. in cap. de cetero, in princip. qui tenet, quod non, quia est factum contra, ad istam glo. uide cum ibi, in fine.

Cap. Is qui.

In tex. uide ad istum tex. Dec. in c. 1. in 14. col. uersic. non obst. de off. deleg. Alex. cons. 140. in 2. uol. & not. quia ad istum tex. optime facit quod notat Felyn. in cap. quæ in ecclesiarum, col. 5. uersiculo, & istis adde, de constit.

De Vsuris.

Cap. Vsurarum.

In tex. utrum usurarius sit infamis, & nobilitatem amittat, uide Corset. in repet. capitulo Grandi, in 11. colum.

ibidem, uers. domus, uide Fel. in c. quia, de iud.

in gl. manifestos, & an confitens extorsisse usuras intelligatur publice, uide Dec. in cap. in præsentia, de præb. not. 13. uers. 3. ultra.

ibidem, in fi. uers. cum fama, uide Dec. consil. 163. colu. 5. ubi tenet per istam gl. quod fama cum uno teste probet in criminalibus quando sunt alia indicia.

in gl. ad fenus, uers. præsumantur, facit ad quæstionem de scholaribus, qui solent ducere meretrices, ut a uicinis non possint expelli.

in gl. tit. uers. translatione, uide Fel. in cap. cum uenerabilis, in prin. de except.

item ad hanc gl. uide Præpositū in c. lex est, col. pen. d. 1.

In gl. contrahere, uers. in uerbo, quia, uide Ias. in l. 2. in §. 1. in fi. de uerb. oblig.

Cap. Quamquam.

In tex. an istud capitulum, & præcedens habeant locum in Iudæo, uide Dec. in cap. 1. col. 10. uers. 3. quia, de præb. & in illo qui propter dilationem temporis carius uendit, uide in cons. 3. in 1. col.

item uide ad istum tex. Bal. in consil. 162. lib. 2.

ibidem, uerbo, receperant, quid si tantum dederat, uide Felyn. in cap. auditis, col. penult. in fi. de præscrip. & an si testator dicat mando omnia restitui illis qui probauerint accepisse sub usuris pecunias a me, an per talia uerba probet eum esse usurarium, uide Abb. in cap. ad nostram 2. col. 3. in fin. de iureiur. qui tenet quod non & an propter acceptationem usurarum probetur quem esse usurarium, uide Rom. Sing. 355. uolo, & de testatore qui confessus est se extorsisse usuras a tali in testamēto, uide Felyn. in cap. olim, col. 3. de rescript.

ibidem, uers. ad ecclesiasticam, circa finem, an autem stetur, iuramento solius sacerdotis dicentis se absoluisse huiusmodi usurarium, & euitat hanc pœnam si forte non simpliciter, uide Fel. in cap. 1. col. 3. in 1. de except. quod sic.

in gl. manifestus, & an ista pœna habeat locum in aliis usurariis, simpliciter, quod non sint manifesti, uide Dec. cons. 170. colum. 3. qui tenet quod non.

in gl. detegetur, uer. desperetur, uide gl. in c. accusauit, in §. porro, uers. extincto, sup. de hæret.

in gl. possint, uers. fin. an procurator acquirat domino personalem obligationem, uide plura per Dec. in c. at si clerici, uers. alia ratione, in fi. deinde Fel. c. olim, col. 2. de rescript.

in glo. loci ordinarius iudex, quis sit uide Dec. in capitulo post cessionem, in 1. not. de probat. Fel. ca. cum sit, de iud.

in glos. idonee, idonea cautio quę sit, uide de hoc Bart. & alios in l. prętoria, tertia, de præt. stip.

in gl. aliter, uers. in ultima uoluntate, secus in donatione causa mortis, uide Dec. cons. 196. in fi. & ad gl. uide Fel. in c. translato, de const. col. fi. uers. 3. not.

De Priuilegiis.

Cap. Volentes.

In tex. uers. ordinariis, uide Abb. in cap. cum contingat, col. 10. de foro compet.

in gl. certo, & iudex, & executor debet esse certus, uide Rot. 458. in nouiss.

in gl. quantum, uide Dec. consilio 152. col. 1.

in gl. resideant, uersic. uiatores, uide gl. per hoc infert Abb. col. 6. de foro compet.

Cap. Abbates.

in gl. expresso, uide Fel. in c. translato, col. 1. de constit.

in glo. indulto. Idem pōt ex præsumpt. uel præscriptione, ut per Abb. in cap. cum olim, in 8. not. de præscript.

in gl. Sedis Apostolicæ, uide Card. cons. 47. & 115.

Cap. Authoritate.

in gl. liberorum, & an pro liberis possit, uide casum in c. licet. ubi Abb. in ult. not. de prob.

ibidem, uers. alioquin, uide Dec. in c. dilectis, in 4. not. de app.

Cap. Cum persona.

in gloss. integraliter, uers. simplici lectura, circa finem, uide Fel. in c. cū venerabilis, col. antep. de except. & in proœmio Greg. col. pen.

in gl. ordinariis, uers. causa ecclesię reuocari tamen potest, ut per Abb. c. postremo, de app.

ibidem, uers. item ordinarius limita istam gl. ut per Abb. in cap. super literis, colum. 7. in 4. casu, de rescr. ubi late, & in capitulo ad audientiā, col. 2. de app. & in cap. sollicitudinē, col. 3. eod. tit. Fel. in dic. cap. super literis, colum 16. uersic. 4. fallit, de rescript.

in gl. turbetur, vide Abb. in c. 1. vt lite pend.

Cap. Exemptionem.

in tex. uide Dec. cons. 152. col. 3.

ibidem, uer. perpetuoque, uide Abb. in capitulo 2. colum. 2. de foro compet.

in gl. non autem, uide in contrarium iura allegata, per gl. in cap. licet, eo. uel cap. 3. in uer. amittūt, sup. uel inf. eo.

Cap. Si Papa.

in tex. uers. probata, uide Abb. in c. series, col. 2. de test. Dec. consil. 152. col. 1. & 2. in uers. & idem, uers. libera Rot. isto tit. in nouiss.

in gl. principaliter, uers. narratiua non assertiua, quæ non probatur Ias. tit. de act.

in gl. probata, uers. episcopatum, uide Abb. in cap. nonnulli, §. sunt & alij, in 4. col. de rescr. uide etiam ad hanc glos. Alexand. consil. 16. col. 8. libro 5. & Socinum 86. & 166. col. 1. libro 1.

ibid. in fi. uide Dec. cons. 42. col. 7. & cons. 109. col. 1.

in gl. afferat, in fi. uide Abb. in c. ad audientiam 2. col. de præscr.

in glo. debeant, in rescripto autē hoc non est semper necessarium, & no. Abb. in capit. causam, de rescript. Dec. in rubrica ibi, & hoc procedit etiam in pœnalibus. Soc. consil. 41. in fi. in 3. uolum. & limita nisi illud exprimatur quod tacite inerat, uide Alexand. cons. 23. colum. 2. in 1. uolum. & debent operari secundum naturam actus Dec. consil. 75. colum. 4. in 2. uolum. Fel. cap. 1. uers. priuilegium, de rescript. Alex. cons. 21. col. 3. in 5. uolum. & uerba æquiparari debent aliquid ubi possunt, alias nō, de quo uide Fel. in cap. super eo. de offi. deleg. Abb. cap. uerum, in fi. de condit. appos. Dec. cap. pastor. in 1. not. de appell.

De Pœnis.

Cap. Felicis.

In tex. uersic. consilium detulit, uide ad hoc Decium in col. 8. & seq. de

offic.deleg. & quod pœna istius con stitutionis,non dicatur infligi cõtra aliquam ciuitatem potentem, vide Felyn.in cap.Apostolicæ,colum.2.de except.

in ver.si qua,in verbo,ad ecclesias non ad fiscum,uide Alex. consil.27. col.3.in fi.in 1. vol.

In tex.ver.verum, Aret. in c.nulli Episcoporum,col.2. vers. sed contra istud dictum de accus. inducit istum Ias. iuncto princ. quod bannitus qui impune poterat occidi soluto banno potest agere pro offensa sibi facta tẽpore bãni, quod declarauit per eum, in cap.veniens,in 7.col. in princ. de accus.

In tex.uers.verum alium, in uerbo,licentia,in fi.vide Dec. in c. quæstioni,in 2.not. de appell.

in vers.illud,uerbo,nudo consilio, vide Dec.in loco sup.alleg.

In gl.ratum,in fine,vide Aret.consil.164.col.3.

in gl.& receptauerint,in fi. uide Felyn.in cap.literas,in pen. col.de præsumpt.

In glo.vicinarum,vide Fel.in cap. quosdam, de præsumptio. in primo, Alex.consil.51.col.fin.in 3.& consil. 21.in 4. uol.

in gl.ad minus,vers. per sæculare, vide Dec.cons.130.col.2. in fi. Fel.c. quod olim, de iudæ.

ibidem, vers.propter criminis.Immo,hoc est regulariter secundũ Anchar.in regula & quæ fiunt, in char. 16.de reg.iur. vt quoniam ex defectu iurisdictionis non potest imponi pœna conueniens recurratur ad illum, qui potest eam imponere,per l. 2. in fi.C.de spor.& Abb.clare in cap. at si cleric.in fi.§. 1. de iud. & vide quæ ad hoc annot.Dec. in cap.de causis, in antep.col.de offic.deleg. uer. subsequenter.

De Sententia excommunicationis.

Cap. Medicinalis.

In gl. medicinalis, tamen dicitur etiam pœna,vt in cap. corripiantur, 24.q.3.& vide Dec.in cap. consilia, col.11.de offic.deleg.& gl. intellige in foro animæ, secus in foro ciuili, in quo quis in dubio potius præsumitur non excommunicatus, Abb.c. cum tu,in fi.de testib.

ibidem,vers.suspendit, suspensio tamen aliquando infligitur in pœnam quo casu non dicitur medicinalis,vt per Abb.in c.sæpe,in 5. col. de app.& isto casu non requiritur monitio de qua in textu ibi.

in gl.non contendit,facit gl.not.c. nemo. 11.q.3.

in glo. scriptis, & an scriptura sit necessaria,vide Felyn.in rub.de constit.col.2.

in gl.causam,vers.& no. differentias inter sententias excommunicationum,& alias,vide Abb.in d. c. sicut,in 3.col. de re iud.

in gl.propter,ver.falsa, uide Abb. in c.ad nostram,2. col. de iureiur.

in gl.requisitus,circa finem,verbo clare tenetur, & quod editio actorũ debeat fieri etiam elapso termino, tenet Alex.in l.2.col.3.C.de eden.

Cap. Solet.

in tex.in princ. in uers.is qui se affert,intelligitur quando statuta offert se probaturum ut possit esse testis in iudicialibus, secus si ex interuallo,ita cap.literas,de restit.spolia. de materia uide Aegidium quæstio. 736. & 737.

in tex.circa medium a forma non debet recedi,& uide Barb. consil. 44. col.13.& seq.lib.1.uide Fel.in c.Apostolica,col.3.de except.in uers. & illi 8.dies,cum seq. col.7.

In tex.verbo,non neget,uide Abb. in c.Apostolica,in 1. not. de except. Rot.400.in nouiss. & limita, ut per Abb.in c.cum ex iniuncto, col.2. in fi.de conuers.coniug.& in c.cum contingat,in 1.& 2.not. de off. del.

ibidem,uer.uel competens, uide Fel.in capit.ad nostram,in 3.col.de iureiur.

ibidem,uer.ut actor.Dec.c.intelleximus,in 2.col. de iud.

ibidem,in fi.uers. admittatur etiã tanquam actor,ne differat a superiori casu.

in gl.per superiorem deleg. non absoluit ad cautelã,uide ad hoc Dec. in c.præterea,in ult.not. in uers. 20. concludo,de off.del.& in d.c.ad præsentiam,in 2.not. & de auditore,uide Rot.306.in nouiss.

in gl.huiusmodi, & quando excõmunicatus absoluetur ad cautelã defectu probationis, an statim postea reincidat, uide Dec. cons.146.

in gl. manifesta, uide Rot. 327. in nouiss.

in gl.emenda,uide Fel.in d.c. Apostolicæ,col.9. de except.

in gl.amittatur,in fi. uide Abb. in d.cap.pastoralis,in §.uerum,in 4.col. de appell.

Cap. Statuimus.

in tex.uersic.maiori, uide Cæpol. caut.80.

in gl.non teneat, & restringe istũ tex. in casu tantum de quo loquitur, in aliis non habet locum, Abb. cap. reprehensibilis, in 2. columna de appell.

Cap. Qui a periculis.

in glossa, superioribus, in fi.uersic.primatibus,de Card. uide Fely.in cap.cum super,col.4.de fid. instr.

in gl.suspensionis,uers.secus, uide Dec.in c.præterea,in ult.not.in 5.fallent.de off.del.& Fel.in c.quod super colum.4.in fi. de fide instrum.

Cap. Romana.

in tex.uers.præsentibus, excõmunicationum, sed suspensionum sic absque monitione, ita tenet Abb. in cap.reprehensibilis, in 1. not. de appell.

ibidem, futuris culpis, limita hoc quando periculum immineret, & ita intelligit Alex.l.filiusfam.§. Diui,in princ.in ult.col.de leg.1.uide Abb.in cap.P.& G.de offic.deleg. in 4.col.& uide omnino Abb. in capitulo ex literis, secundo,ubi gloss.penult. de spons.

ibidem,uersic. in uniuersitate,uide omnino Fel.in capit. dilecti, in princ.de except. & an statutũ loquẽs de personis, habeat locum in uniuersitate,uide Alexand. consil. 216. nec arguendi,col.3,in 2.uol. & de materia Fel.c.eam te, col.11.uersic. aliud sequenti,de rescrip.& an appellatione vniuersitatis veniat persona, vide Ias.in l.fi.2.col.C.de pact. Dec. cons. 44.in fi.

ibidem,vers.excommunicationes, quid in interdicto, vide Perus.c.qua fronte,in 3.not. de appel.

ibidem,in fi. ver promulgetur, vide Rot.in 1.decis.de dolo,& cont.in nouiss.

In glossa,futuris,versiculo, loquitur lex.Abb.cap. cum super quæstionum,de concess. præbend. colum. 1. in fine.

In gl.penitus,vide Abb. in cap.inter ceteras,in 3.colum. de re iud. Felyn.capit.dilecti, col.4. de except. & quod verbum penitus, non importet semper actum ipso iure nullũ, probat ista gl.ita allegat eam Aretin.in c.in causis,in fi.de testib. Perus.in c. qua fronte,In ulti.col.de app.Felyn. in d.cap.in causis, colum. fin.ad medium,de test.& sic sentiunt quod sententia excommunicationis lata in vniuersitatem,tenet.Contrarium tenet hic Gemin.& in capit.sicut, post Anch.ibi 7.quæst.1. & Panorm. in cap ab excommunicato, colum.2. de rescript. & sentiunt domini de Rota decis.1.in tit.de dolo & cont. in antiquis,& probatur ista opinio hic in tex.isto, & dicitur penitus quod est in totum priuatiua potestatis, ut per Gem.in c.1.de postul. præl.

Cap. Dilecto.

In summa, & not. quod regulariter p̃latus se debeat defendere prius gladio spirituali, tamẽ ubi agitur de iniuria propulsanda, licet etiam uti gladio temporali, de quo uide Dec. in cap.cum non ab homine, in pen. not. de iud. vbi ad hoc allegat istum tex.& in cap.significasti, col.pen. & seq.de off.deleg.

in glo.decano,vide Abb.in capitulo cum contingat, in 3. col. de foro compet.

in gl.vicino, vide quæ ad hoc allegat Dec.in c.1.in colum.8. uel 80.de offic.deleg.

Cap. Venerabilibus.

in tex.uersic. si ab ipsis, amplia in alio casu notabili, ut per Abb.in cap. in locis,in fi.de offic. deleg. ubi omnino Dec.

ibidem,uers.in querimoniam, uide Fel.in cap.cum inter, col.6. in fi. de except.

in uers.sed si excommunicatus,in fi.

fi.versic.sed ad eum, & eo non citato reuocari non potest Abb.capit.1. columna quarta, de eo qui mittit.in possess.

Ibidem, uersic.conueniendus, vide Deci.consi.43.in 1.

Ibidem, uersic.defendere, uide Perus.capitu.qua fronte, in vlti.not.de appell.

In uersiculo, idem est, versic.officio, vide Abb.dict.capitu.qua fronte, in quarta, colum.de appell.

In vers.secus, versic.manifesta, vide Deci.cap.prudentia, §.fin.de offi. delegati, Rot.72.in nouiss.

In uersicu.potest, in fi.uersicul.ad cautelam, & quando quis debeat ab solui ad cautelam, uide Abb.in capitulo, veniens, in penult.colum.de testibus.

In glo. pro alio, uide Abb in c.dilectis primo, de rescrip.in 2.colum. vbi Fely.

In glos.in iudicio, in fin .vers.Vnde, uide ad hoc Deci.in capit.consuluit, in 8.colum.in fi.uers.4.de offi. deleg. & Abb.& alios in cap.parati, colum.7.de app.

In glo.decennium, uers.Iudicem, vide Deci.consi.143.in fi.

In glo.competit, uers.iniusta, uide Perus.in cap.quæstioni, in 2.colum. de appel.Abb.c.qua fronte.colum.4. eo.tit.& uide Fely.in ca.quod super h.s,colum.pen.de fid.instru.

In glos.postquam, ver.appellatur, & quod ille qui dicit se excommunicatum post appellationem habeat hoc tempus probare, tenet Aret.in c. cum tu.in 3.colum.in 1.de testibus, & ibi Fely.in 3.colum.in prin.& in ca.Apostolica, colum.8.de except.& Roman.consil.353. ubi dicunt quod vbi quis elideret intentionem aduersarij ex prioritate, vel inferioritate temporis habet illam præstare per istam gloss.

ibidem, uersi.nec apparebat.quid autem in dubio, uide Deci.cap.super eo.secundo, in 1.not.de app. & in simili Rot.de præsumpt. in nouiss.vide Fely.cap. Apostolicæ, colum.4.de except.

Ibidem, uersicul.hoc necesse, uide Fely.in cap.pastoralis, column.3.de rescript.& no.quod forma actus est substantialis, de quo uide per Deci. In cap.nouit.in 3.not.pe iud.& plenius in c.in præsentia, in not.12. de proba.& Ias.in rubr.C.qui admitti, col.2. Fely.ca.auditis, penul.colum. de præscrip.

Cap. Decernimus.

In tex. uide Fely.c.fin.col.pen.de excep.& in c.veniens, col.1.de testa.

in gl.patrocinādo, quod est onus, ut per Abb.cap.post cessionem, in 4. not.de prob.& an repellatur a iuramento, uide Fel.c.cum inter col.12. de præben.

In gloss. & testificando, uersic.sed nunquid circa principium, uide Deci.cap.intelleximus, in 1.column.de iud. & Rot.195. in nouiss.& uide Card.in repet. cap. perpendimus, de senten.excom.q.38.Bart. Aret.in l.si quæramus, col.6.de test.Fely.c.cum uoluntate, de sent.excom.Ang.Aret. in §.1.Institu. quibus non est perm. fac.test. & limita, quando per annū perseuerarent in excommunicatione, quia tunc efficietur hæreticus c. cum contumacia, supra de heret. in fine, & uide Abb. in ca.pastoralis, in pen.col.de app.

Ibidem.instramentum excommunicati non notorij tenet.uide Cardi. in rep.d.ca.perpendimus, q.39.

Cap Constitutione.

In gloss.participatione, uers.nuncium, uel litteram, uide per Ias.in l. 1.in 3.col. de uerb.oblig.in princ.& Fely.in rub. de fide instr. in 1.col.& in cap. ego Nicolaus, de iureiur.colum.2.

Ibidem, circa finem, uide Barb.ca. cum M.col.84.de constit.

in gloss.uers.interdum, primo, limita glo. ut per Alex.in l.contumacia, de re iud.Felyn.cap.causam quæ, col.3.de re iud.

Cap. Præsenti.

In gloss.prima, ueri.in excommunicato, 9.uide pro ista differentia Fely.in c. Apostolicæ, col.3.

in gl.generaliter, uers.quid si, vide Rot.436.in nouiss.

in gl.non habere, uer.non valebit ipso iure, per uerbum aliquatenus, uide gl.in clem.1.de sequest.poss.in versi.nullatenus.

Cap. Si iudex.

In text.uersicu. ecclesiasticum, de hoc uide Alex.in l.Titia, colum.6.& seq.fol.mst. Dec.in antepen.colum. capituli decernimus, de iud.Ro.178. in nouiss. & 202. Fely.cap.super litteris, column.11.uers.an scientia sit iurisdictio, de rescri.& iudex laicus dicitur supersedere absque alia inhibitione. Alexan.consilio 63.in 3.uolumine.

ibidem, uersi.& si notorium, uide Cæpol.consil.10.

ibidem, vers.reddi debet ipse, cum socijs, & si sint laici, ita tenet per multa d.Hypo. Sing.180. & Fely.ca. p.4.col.de præscrip.

ibidem, in fi.uersicu.publicè.uide Alexand. consilio 63.colum.penult. in 3.uolu.

in gl.spirituali, & in dubio ecclesiasticus est iudex Perus.c.dilecto, de app.col.21.in fi.

in glos.notorium, & quod in notorijs facti clericus possit capi a iudice sęculari, uide Abb.in capi.at si, colum. 15.in fi.1.additionis, de iud. & quid si non deferat alter Alexan. consi.8.in fi.

in gloss. comprobatur, ex habitu colligitur qualitas personæ Dec. con fil.125.col.3.

Cap. Statutum.

In text.uersicu.solus in minorem uide Abb.in cap. peruenit, primo, de appel.& in ult.not.

In gl.aliter, uers.non præmissa in suspensione tamen pro delicto monitio non requiritur, ut tenet Abba. in ca.reprehensib.in 1.not.de appel.

Cap. Licet.

In tex.uersicu.infra tempus, uide Abb.in ca.testimonium, colum.9.de testibus.

ibidem, uersicu. legitimis, uide Deci. in cap.intelleximus, colum.2. de iud.

ibidem, uersic.nullitate, in fine, vide Deci.in capit.cum sit Romana, col.9. Quod etiam appellatione deserta iterum audiatur.

in gloss.excommunicationes iuersic. suspensiones, idem firmat Deci. in cap.cum sit Romana, colum.9.de app.& Abb.in ca.sæpè, col.4.in glos. vers.rata de appellat.

ibidem, in fi.uide ibi Fely.in col. pen. & Abb. in ca. inter ceteros, de re iudi.

in glo.legitimam, an isto casu excommunicatio stet in suspenso, uide Abb. in ca.pastoralis, §.uerum, in 4. col.de appell.

in gl.conualescat, uide Card.consilio 65.in fine.

in glo.ab homine, in fine, & uide Deci.in capi.personas, in ult.not.de appella.

in glo.nunciari, in princ.uide de hoc Abb.& alios, in ca.prudentia, §. sexta, extra gloss. de offic. deleg. & in cap.pastoralis, §.uerum, in 3.no. de appellat.

ibidem, in fine, uide Rot. 400. in nouiss.

in gl.docuerit, uers.istud, & quid si etiam deserta appellatione attentata post appellationem reuocetur, uide Deci.in cap.consuluit, secundo, in fine, de appellat.

Cap Si clericos.

In text.uersic.ne fugiant, uide Abb. in ca.dilectis primo not.& in quinto, de appell.

ibidem, uers.enormitas.Fely.cap. ex parte, de rescrip.uers.impetratur.

in gl.pena autem, in casu, in quo capi non possit deducatur ad iudicem, dicit relaxari, 17.quæst.4.cap. miror. Bart.l.fi. de quæst. Abb. cap. inter alia.

in glos.excedatur, vult ergo glos. quod si clericus resistit, possit etiam vulnerari.

in gloss.fideiussoriam scilicet, parendo iuri non autem restando mādata iudicis.

Cap. Si sententia.

in tex.uersic.dictum uel rectoris, uide Deci.c.sanè, in ult.not.de offic. deleg.

in gl.è conuerso, an appellatione populi veniat Clerus, & è conuerso, uide latè per Deci.in ca.ecclesia sanctæ Mariæ, in euidentibus, in 3.col. de constit.

in gl.careant, uide in simili Fely. in capitulo primo, in quinta colu. versic. priuilegium, de rescript.uide Abb.in ca.pastoralis, in secundo node appellat.

Cap.

Cap. Si Ciuitas.

In gloss. suburbia, in fine, an Castrum habeat pertinentias, vide Alexan. consi. 43. in 1. uolu.

in glo. prædictæ, in fine, & sic not. constitutionem quantum ad ius pęnale extendi, ne reddatur elusoria, de quo vide Ias. in l. 1. in 3. colum. de verb. obligat. Abb. c. Rodulphus, in 2. col. de rescript.

in gloss. continentibus, vide Fely. in capit. quosdam, de præscrip.

in text. vide aliquid per Felyn. in capitu. apostolicæ, columna sexta de except.

Cap. Is qui in ecclesia.

In glo. in iure, & not. quòd irregularitas est de iure positiuo, ita probatur ex tex. hic, & uide Abb. in capitu. ego Nicolaus, in fin. de iureiur.

Cap. Is cui est.

In tex, versicul. irregularis, limita, vt per Fely. in cap. apostolicæ, de except. in 6. cloum.

in glo. interdictus, secus si tantum inducta esset cessatio à diuinis, ita tenet Abb. in c. dilectis, in 4. colum. de appellat.

in gloss. in eam, uers. si igitur, vide Fely. in c. 2. col. de except.

in gl. sequentem, sed licet appellatio non suspendat sententiam censuræ, suspendit tamen eius præsumptionem, de quo uide Abb. in c. quoniam contra, colum. 11. in fine, de probat. & in rub. de appell. in 2. col. & suspendit eius declaratoriam, vt tenet Deci. in ca. reprehensibilis, in tertia colum. de appell. & uide Abb. in c. sæpe, in quinta col. uer. ex quibus, de appel. ubi ponit casum, an suspendatur, & in cap. pastoralis, §. verum. eod. titu.

ibidem, circa finem, versicu. a perceptione, uide Abb. in d. ca. pastoralis, in gl fi. de app.

ibidem, in fine, uide Abb. in d. ca. ad hæc, de appellat.

Cap. Religioso.

§. Quamuis, in uersicu. excommunicatio, an excommunicatio, & suspensio à pari passu procedant, uide Deci. in capitulo primo, in 6. not. in 3. lect. de iud.

Cap. Eos qui.

In tex. versi. recidere, uide Fely. in c. quid super col. pen. de fide instru. Rot. 399. in nouiss.

ibidem, uers. ipso iure, uide Deci. consi. 145. Fely. c. ad nostram, in prima col. de iureiur.

ibidem, in tex. uers. cum primum, an valeat talis citatio sine termino, uide Deci. in capit. cum parati, in 2. colum. de appellat.

Cap. Alma.

In text. in versic. in festiuitatibus, versic. diuinorum, uide gl. Clement. 1. versic. à iure, de sepul. uersic. ceteris, uersic. non obstantibus, vide Fely. in ca. nonnulli, col. 8. in 2. fall. de rescriptis.

in gl. admittatur, sanè etiam pęnitentibus non datur eucharistia tempore interdicti, etiam quæ sint excepta eo tempore dicit Abb. in c. nō est, de spons.

in glo. assumptionis, uide Fely. in c. consuluit, col. 2. de off. deleg.

in gl. concessis, & per hanc clausulam generalem, quòd exprimenda habeantur, pro expressis, uide Fely. in ca. in nostra, in noua corol. de rescript. & in c. nonnulli, in 6. colum. in prin. eod. tit.

De Verborum significa.

Cap. Constitutione.

In glos. statutum, uide Rot. 167. in nouiss. in fine, & plenè Barb. in cap. omnes, col. 23. versic. extra glo. & sequen. vsque ad finem, de constit. & cap. cum M. colum. 37. ad finem, eodem titulo.

ibidem, uersi. si non, in quibus Capitulum possit statuere, sine consensu episcopi, & not. quòd in his non sufficit maior pars, vt inquit Abb. in cap. ad materiam, in 2. col. 2. de app. & ad gl. uide Fely. in c. cum omnes, col. 4. de constit.

Cap. Priuilegium.

In text. not. quod si Papa reseruat beneficia suorum familiarium, etiā si postea desinant esse familiares, semper intelliguntur affecta, ita tenet Rot. 20. de præben. & an priuilegium concessum familiaribus extendatur ad familiares futuros, vel ad superinductos, uide Alex. consi. 170. in occurrenti casu, columna tertia, in 2. uolu. Fely. cap. in nostra, coroll. 21. de rescrip.

in gloss. commorantes. Aret. not. istam glos. in capitulo repellantur, in secunda columna, in fine, de accusa. quod etiam in materia priuilegiatiua ille dicatur habitare, qui est in loco ad tempus, allegat Bald. in l. 1. in penult. col. de statu hom.

De Reg. iur.

In continuatione incip. nō est nouum, facit gl. in rub. ff. de vsur.

ibidem versi. si quæratur, uide latè de hoc per Deci. in rubr. de proba. in prima col.

ibidem, uer. subtilitatibus, ad hoc, quod exceptio dicit esse de regula, uide Deci. in rubr. de prob. in 10. col. in fi. in uers. sed tu.

ibidem, uersi. & potior est, uide Deci. in c. 2. not. de prob.

Cap. Beneficium.

In tex. ad hunc tex. uide Fely. in c. cum M. col. fi. de constitu. vbi declarat hoc procedere, etiam, quod quis esset toleratus, & fructus percepisset.

in gl. 1. vers. sumitur autem, in ca. 2. not. quod non est eadem ratio, in materia larga, quam in stricta concessis facta, de beneficijs; comprehendit etiam curata, etiam quod de illis nulla sit facta mentio. Ita tenet Gem. per gloss. ibi, in ca. si gratiosè, columna tertia, in fine, de rescript. & an appellatione beneficij ueniat præbenda, uide Fely. in ca. postulasti, colum. 8. de rescrip.

in gloss. non potest, dictio potest quid differat negatiuè, vel affirmatiuè possit, uide Ias. in l. 1. in princ. de uerbor. obligat. Abb. cap. quanto, in princip. de præsumpt. Alex. consil. 77. in uolumine tertio. Galiaul. & Deci. in l. Gallus. in princip. numero 13. de lib. & posth. uide etiam ad istam glos. Panorm. in cap. si quis contra clericum, columna quinta, de foro compet. ubi reputat singularem, ut per eum, & uide Alexan. consil. 77. in 2. uolu. & Fely. in c. consuluit, col. 5. de off. delegati.

in gloss. licet, not. tamen quòd in beneficialibus potest haberi vera possessio, sine iusto titulo, licet non iusta, ut probatur in capitu. cum nostris, & ibi Abba. in quinto not. de concess. præb. Gem. in fine; C. de eo, qui mittitur in poss. in 6.

in glos. obtineri, uersic. sed secundum hæc, circa finem, an clericus teneatur ostendere titulum, uide quod not. Abb. in cap. cum nobis, in fine, de concess. præben. & in c. cum causam, columna tertia, ubi Deci. in fine, & Gem. in dicto capitulo primo, de eo, qui mittit. in poss. in fin. in 6. Abb. omnino, in cap. licet Hely, in fine, de accus. ubi plenè per Fely. quem uide in cap. illud, in tertia columna, in fine, de præsumpt. ubi tenet, quod possidens per triennium, possit probare titulum, per iuramentum. Rota. 3. in nouiss. sed an detur possessorium, in beneficialibus, sine titulata possessione, uide Rot. 14. in nouiss. quod non, & an per confessionem partis probetur titulus, uide Rot. 408. & an consuetudo det titulum. Rot. 460. in princip. & uide aliqua, per Fely. in ca. olim, de rescript. col. 5. & licet quis sit inhabilis ad titulum, tamen si spoliatur aget possessorio, uide Fely. capit. in nostra, coroll. ultimo, uersic. 6. de rescrip. & ibi an titulus possit præscribi.

Cap. Possessor.

In tex. an possessor malæ fidei faciat fructus suos, uide Fely. ca. cum causa, columna septima, de re iud. & scientia rei alienæ semper impedier initium præscriptionis. Alexan. consi. 46. colum. 2. in 3. volu. ubi ponit, quod error iuris non causat bonam fidem quo ad præscrip.

in gl. possessor, circa principium, idem in eo qui habet mandatum, ab auctore malæ fidei, & per Alexand. consil. 46. libr. 3. ubi plura circa hoc ponit, & maximè de eo, qui habet titulum legati, ab alio qui erat in mala fide, & Panor. cons. 94. col. 4. in quarto dubio, lib. 2.

in dicta glossa uersiculo abhorrent, & quod leges ciuiles sint correctæ tenet Alexand. consilio 185. Viso titulo columna vndecima secun-

secundo volum. & quòd ista regula habeat locum in possessione iurium.

Ibidem, uers. in his uide allegata per Dec. quæ faciunt, ad hanc glo. in cap. clericis, in primo not. de iud. Fel. capitulo, in causis, in secundo not. de testibus. Dec. cap. si duobus, in vlt. not. de app. & consi. 68. colum. 4. in 2. uol. Fel. cap. 1. col. 9. vers. tertia declaratio, de constit. Alex. cons. 34. in tertio, & sexto, in quarto, & 51. in quinto.

Ibidem, uers. fidem. Vt hic nisi esset in mala fide, & haberet auctoritatem sententiæ pro se, ut innuit Panorm. in cap. nisi de prob.

Ibidem vers. non solum, vide Panorm. in cap. cura Prælat. in secunda colum. de iure patr.

In glo. Præscribit, uerbo solutio, uide Dec. in cap. ex parte, secundo, in tertio not. de offic. legat.

Cap. Peccatum.

Ad tex. not. etiam, quòd iudex, ex officio potest cogere quem restituere rem, quam sine peccato retinere non potest, uide Abb. cap. primo, secunda col. in princ. de iureiur. An autem vsurarum repetitio possit remitti per eum, qui vsuras soluit, ita vt illi, qui recepit, non sit grauatus onere restitutionis Alex. cons. 91. in prima col. in secundo.

In § 1. vers. delictum non, in contrarium facit gloss. in l. 1. C. si aduer. delat.

Ibidem, uers. tenerentur, arg. non sic in remissione mulctæ, vt not. gl. sing. l. illicitas, in fine, de off. præsid.

Ibidem circa finem, uers. corporales, uide Rom. in sing. 24.

Ibidem in fine, Fel. in c. ad liberandum, de Iudæis.

In glo. restituatur, uers. satisfactũ, in princip. vide Roch. uel Rot. in 7. quæst. de usuris.

Ibidem, vers. cuius autem, uide gl. in summa 13. q. 2.

Cap. Nemo.

Ad text. not. quòd illud dicitur impossibile, quòd sine dispensatione, fieri non potest, & difficultas æquiparatur impossibilitati, uide de istis Felyn. in capit. ecclesia, columna 36. uers. confirmari pot est, de constit.

In glo. ibi impossibilitas triplex, & est etiam impossibilitas intellectualis, de qua Abb. in ca. P. & G. in 4. col. de off. deleg.

Cap. Priuilegium.

In tex. uide de materia istius regulæ, Dec. cons. 58. in 2. uol. Fely. in ca. quam sit, de Iudæis, & priuilegium concessum alicui in instrumento, non habet locum, nisi inter eos, inter quos confectum est instrumentum, non autem contra tertium, vide Alex. cons. 87. in ult. col. in tertio uolumine.

In glo. uers. si autem simpliciter, vide Dec. in simili. in capitulo ad nostram, in secunda columna, in fine, de confirmatione utili, & an priuilegium simpliciter concessum dicatur personale, uel reale. uide Bar. in l. pater filię, de seruit. leg. & in l. quia tale, sol. matr. Panorm. in c. cum capella, primo. no. de priuileg. & c. ex parte, de decim. Alex. cons. 86. in princ. & cons. 101. & 94. col. 4. in quinto.

Cap. Semel.

In tex. intellige in eodem contrahere mali, ita Alex. cons. 5. columna secunda, in primo uolumine, & quòd semel excommunicatus semper præsumatur excommunicatus, nisi probetur contrarium, uide Dec. in cap. post cessionem, in nona columna, circa finem, de prob. & aliqua facientia ad istam regulam per Mar. sing. 84. incip. tu habes, & an furiosus semper præsumatur furiosus Alex. cons. 141. in primo uolumine, & 92. in 5. columna tertia.

in glo. uers. & potest, circa princ. Triplex præsumptio, & not. quòd non tantum præsumitur in alijs, in eod. genere mali, sed etiam in diuersis, ut prob. tex. in cap. litteras, de proba. ubi propter periurium Papa præsumit illum hæreticum. in contrarium vide Felyn. in ca. 2. in 5. col. de præsumpt. & uide in cap. scriba, in 2. columna, eod. tit.

ibidem, vers. præsumptio iuris, de hac pręsumptione, uide plura per Dec. in rubr. de prob. in cap. 19. vers. secundo.

ibidem, vers. admittit, præsumptio admittit probationem in contrariũ, de hoc vide Aret. in cap. qualiter & quando, secundo de accusat. & Alex. in rubr. de acq. hære. Abb. ca. 1. in fine, de concess. præb. fallit, ubi uersaretur turpitudo, ut probatur in c. sed qui, de spons. & uide Doct. in auth. sed iam necesse, C. de donat. ante nupt.

ibidem, in uers. plenus, & non circa finem, in dubio quis præsumitur ignobilis. Bal. l. non ignorat, cap. qui accus. poss.

Cap. Ratum.

in text. limita istam regulã, ut per Rot. 377. in nouiss. & uide Fely. in c. ficut. col. fi. de simon.

Cap. Ratam haberi.

in tex. limita istam regulam, non habere locum, in his quæ medio tẽpore fiunt, ut not. Bart. in l. si indebitum. § 1. ff. rem ratam haberi, & limita in alio casu, ut per Hyppol. sing. 184. & Rot. 13. in nouiss. & 4. in antiquioribus, de rerum permut. & vide Alex. consilio 110. columna secunda, in primo uolumine, & 175. in secundo. & Dec. consilio 47. columna tertia, in secundo, & limita, ut per Felyn. in ca. nonnullis, §. sunt & alij, col. 3. in tertia ampliatione, de rescr. & uide etiam Felyn. in cap. ficut, columna finali, de simon. Alex. consil. 78. columna quarta, in quinto uolumine, & procedit regula etiam in his, quæ requirunt mandatum speciale, ita Alex. consi. 146. colum. 1. in quinto uol.

In glo. uers. unum nota, circa principium, uide Rot. 428. in nouiss.

Item ad hanc glo. circa finem, uide Alex. cons. 78. num. 20. 21. 22 & sequent. libro quinto, ubi ponit nonnullos casus, in quibus ratihabitio non trahitur retro, & etiam plura tradidit ad hanc regulam Bal. consilio 417.

Cap. In iudicijs.

In tex. limita istam regulam, in testibus, non habere locum, & in his quæ sunt de gratia, uide Dec. in c. nouit, in 7. not. de iud.

Ibidem, in text. uide Rot. 428. in nouiss.

In glo. & not. quòd etiam in facto proprio præsumitur ignorantia ad damnum eius tantum, ut not. Bart. in l. cum de indebito, § 1. de prob.

Ibidem, uers. error bene circa finem, uide Alex. cons. 172. uisis, columna prima, in secundo uol.

Cap. Cum quis.

in glo. uide notabile dictum Fely. in cap. finali, in tertia columna, de præscript. & in cap. si diligenti, in quarta columna, eod. titulo. Alexan. consilio 84. in primo volumine, & 39. col. 2. in secundo volumine.

Cap. Odia.

In tex. nec fit extensio ex maioritate rationis, vide Alexan. consilio 113. columna secunda, in fine, in secundo.

In glo. vers. & ideo, circa med. & idem in consuetudine tenet Dec. cons. 143. columna tertia, in princip.

Ibidem an præscribens visitationem acquirat procurationem, vide Felyn. in d. c. cum ex officij, in 7. col. de præscrip.

Cap. Decet.

In tex. in fine, vide Abb. in cap. fi. de off. deleg. & in capit. pen. de cler. non resid.

In glo. mansurum, versic. moderari, vide Dec. cons. 83. col. 2. in 2. vol. & intellige, in mero priuilegio, secus si per modum contractus esset cõcessum. Alex. cons. 1. col. 6. in 2. vol.

Ibidem, in fine, vide omnino Ale. cons. 216. nec arguendi, in secundo volumine, colum. quarta, vide etiam ad hanc glo. Alex. cons. 33. col. 3. libro quinto.

Cap. Non firmatur.

In tex. ista regula, non habet locum in Papa, vt not. Imol. in capit. 3. col. pen. de his quæ fiunt à prælat. Quia actum nullum potest conualidare, & in simili, uide Rom. in sing. 781. Fely. in c. cum ex officij, in charta fi. de præscript.

In gl. uers. ubi spectatur, circa principium, uide in simili Alex. cons. 171. col. pen. in fi. in secundo volumine, consilio 28. columna secunda, in quarto.

Ibidem, uers. sed nouo, circa med. quæ ab initio non ualent, per subsequentem consensum possunt conualescere, uide quod not. in c. cura, de iure patron.

Ibidem, versic. item in electione, nec-

nec per dispensationem, ut Abb. in §. de adulterijs, colum. pen. in fine, de iud.

Cap. Nullus.

In gloss. uers. & quod dicit, circa principium, uide Abb. in ca. pastoralis, col. 5. de except.

Ibidem, vers. licet autem, ex titulo duplicato, non agatur, tamen excipitur, vide Dec. cons. 67. in addit. col. 3. in secundo uolumine.

Ad text. not. quòd quis potest uti duobus remedijs possessorijs etiam, ad diuisum effectum tendentibus, Dec. cons. 99. col. 1. in 2. uol.

Cap. Mora.

In glo. in prin. uers. fortuito, uide Fely. in c. pen. col. 1. de except.

Ibidem, circa finem, uers. nisi eadem, uide Alex. cons. 14. col. 2. in 2. uol. & cons. 105. col. 3. in tertio uol. & 128. col. 3. in quarto uolum. Dec. cons. 38. col. 7.

Ibidem, circa finem, in uerb. pœnam imponente, uide Alex. cons. 6. in ult. col. lib. 3. uide aliquid per Fel. cap. personas, columna finali, de appellat.

In text. in pari mora, melior est conditio rei quam actoris. Alex. consi. 49. in 2. uol. col. 2. & ibi, quod mora non contrahitur ubi debitum nō est liquidum, & quando mora purgari non possit, consil. 158. in 2. uol. & ultima mora attenditur, consi. 72. col. 2. in 3. uol. & cons. 23. colum. 2. in quarto uolumine, cons. 76. col. 3. in quinto uolumine.

Cap. Eum qui.

In text. limita istam regulam, ut per Felyn. in capitulo finali, in secunda columna, in 7. fall. de fide instru. & Alex. cons. 27. columna secunda, quarto uol.

Cap. Non licet.

In text. istam regulam limita mirabiliter, ut per Dec. c. t. col. 25. vers. contra opinionem, de prob.

Cap. Generi.

In text. & quando aliquid specialiter deroget alteri minus speciali, & quomodo cognoscatur, uide Alexan. cons. 29. col. 1. in primo uolumine. & limita regulam, ut per Felyn. in §. quoniam, in princip. de rescript. cap. pastoralis.

In gl. circa med. uers. non tollatur expressè, uide Dec. cons. 147. col. 2. ubi tenet istam pro communi, nisi in princ. haberet quis ius tantum ad rem, non in re, & eundem, cons. 67. col. 3. in 2. uol. uide etiam Panorm. cap. 1. col. 3. de rescript.

Cap. Plus.

In gl. circa med. uers. solutio illud, uide ad hoc plura per Dec. c. constitutus, col. 2. de rescript.

Cap. Pro possessore.

In tex. uide ad istam regulam. Dec. in c. pen. de except.

Cap Vtile.

In text. vide ad istam regulam Ias. in l. 1. §. sed si tamen per totum, de verb. oblig. & per Hypp. sing. 196.

Cap. Ex eo.

In text. ad declarationem regulæ, vide Fel. in cap. capitulum, in 4. col. de rescript. & Aret. in cap. at si clerici, 3. in 6. colum. in princip. de iud. & Abb. in cap. ex parte, tertio, in quarto not. de rescript. Dec. cons. 114. in fine, in secundo uolumine, & Fel. in cap. super litteris, in 8. regula, de rescrip. & in cap. gratum, col. 4. de off. deleg. & Alex. in l. qui Romæ, §. Seia, col. 1. de uerb. oblig. Gemin. cap. cum impositionibus, col. 1. de iureiur.

In glo. circa principium, uers. impugnat testamentum, sed si quis impugnet instrumentum falsum productum, quia tunc in odium producētis potest se fundare in eo quod facit, contra producentem, ut not. Innocen. in ca. cum olim, de censib. Alex. cons. 133. col. 4. & consi. 183. in quinto uol.

Cap Cum quid.

In tex. in fine, & etiam omnia, per quę peruenitur ad illud, de quo uide Alexan. cons. 194. col. 3. in 2. uol. ubi dicit hoc procedere, ubi eadem est ratio.

Cap. Plurali.

In tex. in fine, nisi pluralis numerus præcesserit, ut probatur in capit. quia tantum, de præb.

In glo. in princ. uide Felyn. in cap. plerumque, de rescript. & Alex. cons. 84. in 4. uol. col. 1.

Cap. Imputari.

In gl. circa principium, uers. in eo, uide Alex. consi. 82. col. 3. in 1. uol.

Ibidem, circa medium, uers. & dicit lex, uide Fely. in c. si quòd testiū, in fine, de testibus.

Cap. Qui tacet.

In tex. uide latè per Abb. in d. cap. nonne, de præsumpt. Docto. in l. 1. §. qui præsens, & in rubr. de uerb. obl. Alex. cons. 79. in 4. uol.

Cap. Is qui tacet.

In text. quòd quando aliquis est præsens, & non contradicit, tunc habetur pro consentiente.

In glo. l. Gaius de pign. act. & hoc intellige, puta, quando aliquis vellet cōstituere aliqđ ius in re mea. & tunc non contradico, habeor pro cōsentiente, secus autem si quis uellet inducere obligationem personalem, nam tunc non dicor consentire, ita Bar. in l. quæ dotis, sol. matr. fac. tex. in l. filiusfam. §. inuitus, de procur. & uide Abb. in c. ex parte, tertio, in tertia col. de rescript.

Et limita istam regulam, ut per Felyn. in c. cum omnes, colum. 6. de constit.

In glo. vers. concupiscibili, circa finem, limita, ut in casu capituli secundi, de his quæ fiunt a prælatis.

Ibidem, in quibus taciturnitas habetur pro consensu, pro dicto gl. hic uide gl. in cap. sicut. de elect. isto libro, & aliqua per Dec. in cap. super eo, in quinta, uel tertia columna, de off. deleg. Abb. ca. ex parte decani, in 3. col. de rescript. Alexan. consil. 131. col. 2. in secundo uolumine.

Cap. qui in ius.

In glo. uers. item fallit in conuentionibus, amplia, ut per Abb. in cap. quia vult, in fine, de iud. etiam, quòd instantia esset cæpta.

Cap. Præsumitur.

In text. pro regula, uide Felyn. in capitulo secundo, de except. in princ. Abb. cap. pastoralis, columna tertia, in fine, eo. tit. Rot. 265. in nouiss. & probari poterit per iuramentum. Alex. consilio 71. columna 2. in princ. & uide Rot. 444. & 415.

Ibidem, uers. item nota, quòd ignorantia tribus modis probatur, & ꝙ probetur iuramento, vide Fely. cap. quosdam, secunda columna, de præsumpt. & latius, cap. 2. col. 6. ver. circa quartum, de constit.

Cap. Locupletari.

In text. limita istam regulam, ut per Fel. in cap. causam, in pen. col. de re iud.

Cap. In pœnis.

In tex. uers. benignior. Fely. in ca. inter, columna penult. de rescript. uide pulchrum exemplum per Alex. consi. 115. numero 9. libro tertio, ubi etiam, sub numero 15. dicit, quod quælibet iusta causa excusat a pœna, etiam si illa causa iusta plenè non probetur.

ibidem, vers. faciente, in fine, uide Felyn. in c. sicut, de Iudæ.

in glo. uers. item quia, uers. temporalem, contrarium tenet glo. in c. 2. de pœnis, in sexto.

Ibidem, uers. idem, ubi est tale, vide Dec. in cap. cum non ab homine, in 7. not. de iud. & vide Romanus sing. 2. in prima char. & Abb. in cap. nonnulli, §. sunt & alij, in tertia columna, de rescript. & ibi Felyn. columna 12. & Ias. in l. cū postea. in 3. not. C. de pac. Dec. cons. 166. col. 2. & 327. colum. 1.

In glo. benignior. id tamen attenditur, quod est uerisimilius, vt not. Abb. in cap. cum tu, in fine, de testibus. & in arbitrarijs, & de arbitrarijs, de minore intelligendum est. Alexan. cons. 5. in fine, in primo volumine.

Ibidem, in fine, in contrarium facit, c. pen. de sent. excom. solue ut ibi, & uide Rom. & cetera, dic ut dixi, sup. in gl. benignior.

Cap. Actus legitimi.

Vide Card. cōs. 103. col. 3. & Alex. 75. col. 1. libro primo. Bart. in l. etsi cō ditionalis, de auct. tutor.

Cap. Non præstat.

In tex. in fine, vers. effectum, uide Felyn. cap. ex tenore, columna 1. & seq. de rescrtpt. uide etiam Præpos. in capitulo audientiam, columna tertia, de spons.

In glo. in princ. uide Fely. in cap. tua nos, col. 3. de iureiur.

Cap. Cui licet.

In text. in princip. uidè limit. & declarat per Romanū consil. 436. in fine.

Cap.

Cap. Qui prior.

In glo. uerf. ex duobus. & præfertur, qui prius possessionem apprehendit. Alex. conf. 91. col. 1. in 3. uol.

Cap. Qui sentit.

In text. limita istam regulam, ut per Alex. consi. 32. in quinto vol.

Cap In re communi.

In gl. in princ. vide Dec. conf. 45. in secundo uol.

Ibidem, in fine, de quo uide Bart. in l. serui electione, de leg. 1. §. 1.

Cap Non est.

In tex. qualiter autem accipiantur boni mores. vide Ias. in l. pacta quæ contra, C. de pact. Alexan. consil. 21. col. 4. in 3. uol. sed tamen ualet pactum, de quo, in glo. licet sit contra bonos mores ciuiles, tantum, uide Alex. conf. 157. col. pen. in secundo, & quot modis quid dicatur fieri contra bonos mores. uide per Bald. in l. pactum quod dotali. C. de collat. Fel. cap. si diligenti, col. 12. de foro comp.

Cap. dolo facit.

In tex. regula ista habet locum etiã in petitorio, secundum Rot. 397. in fine, in nouis. & vide Alex. conf. 82. in fine, in 3. uol. uide etiam ad hanc regulam Bal. conf. 29. lib. 1. col. 2. & Alex. conf. 56. col. 3. in fi. & seq. li. 2.

In glo. in princ. uide Abb. & alios, in d. c. debitores, de iureiur.

Ibidem, verf. primo, vide Abb. in cap. pastoralis, col. 10. verf. concludo sic, de cau. poss. & propriet.

Cap Quæ contra ius.

In glo. verf. quæ prohibitio alia perpetua, alia temporalis est, & de hac glo. uide Abb. in c. 2. in ult. not. de testibus.

Cap. In pari.

In text. not. quòd ista regula non habet locum, ubi contractus fuit nullus, ut est text. in l. fin. ff. de condict. fine causa.

In tex vide Panorm. in cap. suffraganeis, col. 2. de elect.

Cap Quod alicui.

In gl. circa finem, verf. tractat aliena, & hoc not. Abb. quòd poterit etiã procurator, ad eligendũ, q͂n suo iudicio nõ eligit, ut in c. 2. 4. col. de iud.

Cap. Potest quis.

In glo. & not. quòd ista regula nõ habet locum in priuilegijs, ut not. Panorm. in cap. licet, de dec.

Ibid. verf. item Abb. & uide Abb. in c. ut famæ, de sent. excom. ubi tenet, quod etiam de mandato prælati laicus non possit torquere clericum.

Cap In alternatiuis.

In tex. uide late Felyn. in capitulo inter ceteras, col. 1. de rescript. & in cap. sicut, de iud.

In gl. verf. sunt tamen, uide Fely. Alternatiua ordine, & vide glo. in c. cum plures, supra de off. deleg. in isto libro.

Cap. Quid agenda.

In text. limita istam regulam, per Abb. in c. pastoralis, col. 10. uerf. concludo ego, de causa possessionis, & proprietatis, & per Hypp. sing. 187. & per Abb. ca. de actore, in tertia col. de iureiur. & per Innocent. in cap. inter dilectos, de except. prælat. & Felyn. c. accedens, in secundo not. de accus. & not. quòd etiam post pactũ de non agendo, quis potest opponere exceptionem, de nouo ortam. Fel. c. pastoralis, col. 7. in prin. de except.

Cap Qui facit.

In text. & quod quis potest facere per se ipsum an si faciat per alium, dicatur adimplere mandatum, uide Rot. 192. in nouis. & clausula, si nõ potest, intelligitur, per se, uel per alium, uide Felyn. in cap. sciscitantes, de rescript. in col. fi.

Cap. Factum legitime.

In tex. in fine, uide Dec. conf. 24. col. finali.

In glo. in imperio verbo, exempli, uide Abb in c. 1. col. 6. de iureiur.

Cap. Quod alicui.

In tex. in fine, uide Fely. in c. cum accessissent, col. pẽ. uerf. fallit, de cõst.

In glo. uerf. solutio delictum, uide Abb. in c. verum, in pen. col. de foro compet. & cap. si diligenti, in 8. colum. eo. tit.

Ibidem, uer. facultatem, uide Abb. in cap. ceterum. col. 2. in fin. de iud.

Ibidem, uerf. satis congruè, circa med. uerf. in iudicialibus, uide quæ in contrarium allegat Felyn. in cap. cum Ioannes, colum. 8. de fide instr. verf. sed posito, & uide eum in cap. cum uenerabilis, col. 4. de except. & in cap. ad audientiam, secundo, col. 13. uerf. secundo limitaretur, de rescript.

Cap Delictum.

Vide ad hanc regulam Cremenf. not. suo 124.

Cap Qui contra.

Vide aliqua per Abb. in cap. si diligenti, col. 1. de præscript. & an iste faciat fructos suos, uide Abbatem in cap. cum causa, de off. deleg. & Fely. in capit. cum causa, in pen. col. de re iud. & in capitulo nonnulli, §. sunt & alij. colum. 15. in quinta fallen. de rescript.

Cap. Cum quid.

Limita hanc regulam, nisi in secunda uia adesset iuramentum. Alexan. consi. 21. col. 4. lib. 3.

Cap. Infamibus.

In tex. an prouisio collationis, vel electio facta infami, sit ipso iure nulla, uide Felyn. cap. ex parte, colum. 1. cum tribus sequentib. de rescript. uide etiam ad hanc reg. Card. conf. 117.

In gl. verf. & quod dicit, uide Abb. in cap. querelam, col. 2. de iureiur. & quòd infamia etiam facti sufficiat. vide Dec. in cap. sciscitatus, in tertio not. de rescript. Alex. consil. 152. col. 3. in quinto volumine.

In glo. pontificatus, uerf. sicut nec archiepiscopus, nec episcopus nisi post consecrationem, vt not. Abb. c. tua, de his, quæ fiunt à prælat. beneficium tamen quis dicitur acceptasse, post confirmationem, licet sit consecrandus, uide Abb. in c. super his, in 2. not. de accus.

Ibidem, versic. item tunc non bullant, an ante coronationem dicatur Pontifex, uide latè Fely. in c. eam te, col. 1. de rescript.

In gl. quarto versic. post duos menses, circa principium, vide Abb. in c. pastoralis, col. 2. de fide instr.

Ibidem, verf. sed quòd illud tempus, an sufficiat publicatio in curia, vide Fely. in cap. 2. col. 3. de constit.

Finis Apostil. Super Sexto Decretalium.

ADDITIONES
D. PROSPERI CARAVITAE
Patricij Ebol. super Clementinis.

LIBRO PRIMO.

DE RESCRIPTIS.

In cap.& si in glo.in verb. obseruari. vers.hoc expresso.
Adde Gram.decis.59.nu.33.
In cap.auditor.
Vide M Mant.dialog.91.circuitus.
De electione,& electi potestate.
In cap.cum rationi.in glo. in uerbo, eligatur.vers.contrarium tamẽ.
Vide ad istam gl.Mantua. dialog.70. extensio.
In cap. ne Romani. in verb. quod lex.
Vide Mar.Mant.dialog.89. inferior.
In glo. in verb.non consonam ver siculo huic expresse.
Adde Capyc.decis.114.
In glo.diœcesim,§. sanè, versic.ad tales.
Adde Dec. consilio 146. numero 14. versiculo 2.non obstat.
In §.porro in glo.in uerb. omnes.
Sequitur Dec.cons.151.num.18.
In cap.causam in glo. in verb.com mode.vers.uenit et hoc.
Vide Iacob. Menoch. de arbitr. iud. casu 227.
De Supplenda negligentia prælatorum.
In cap.quia.
Pro intell. & an iste tex. habeat locũ in mandato, quod datum est ad præsentandum? vide Couar.pract. quæst.c.9.nu.8.
In eod.capit. in uerb. quæ consueuerunt.
Et est ratio, quia debent eligere eo modo,& forma, quibus illi eligebant, quorum loco ipsi nunc eligunt, ut per Dec.consilio 40. numero 4.
De ætate,& qualitate, & ordine pręficiendorum.
In cap.vt ij,qui.in glo.in uerb.con stitutus.versi.tu iudicas.
Not.glo.officialem electum sufficere esse habilem tempore exercitij licet tempore electionis sit inhabilis,& uide Dec.consilio 40. numero 2.& fac.not. per eundem consi. 129 numero 2.ibi nõ obstat illud, & vide tex.vbi pos.insti.qui testa men.dar.tutor.posses.§. furiosus.
In eadem gl.in verb.annexi. vers. dico tamen.
Adde Dec.cons.129.nu.5.

De Officio iudicis ordinarij.
In cap.vt clericum,in addi. restrin genda.in si.
Dec.cons.128.
De Procuratoribus.
In cap.religiosus.
Ad materiam an religiosus habens ad ministrationem sui beneficij possit esse in iudicio sine licentia superioris? vide Franç. Marc. decis. 374. ubi etiam uide de ratione, quare religiosus non possit agere sine licentia.
Vide pro limit.Diaz.reg.135.
In capitul. procuratorem. in summario.in fine.
Adde Frec.libro tertio.in diff. feud. quatern.vers.15.& Affl ct. pro limit.decis.128.num.8.
De Restitutione in integrum.
In cap. ab ecclesia in summario, in fine.
Vide Afflict.decis.175.& Dec. consi. 36.num.9.

LIBRO SECVNDO.

DE IVDICIIS.

In capitulo dispendiosam.in summario.in fine.
Vide M.Mantu.dialo.77. ordo iudiciarius,& Lanfran.hic.
In glo.in uerbo, vsuris, uers. satis est enim.
Adde Decius consilio 44. num.quinto,& consilio 57. & in principio, & consilio 62.numero 1. & consilio 136. in princip. & consil. 162. num.1.
De Causa possessionis.
In capitulo causa in uerb. suspendere.in fine.
An habeat locum in profanis. vide Capyc.decis.28.num.2.
Vt Lite pendente nil innouetur.
In cap.si duobus.
Adde Decium consilio 121. in princ. & consilio 169.nu.6.
In capitulo cum lite in uerbo in ea citatio.
An litis pendentia inducatur per solam citationem, vide Afflic. decis. 220. numero 13. ubi alleg.consilium Romani pro intellect. huius tex.& uide in materia eundem decis.366.

De Sequestratione possessionum, & fructuum.
In cap.ad compescendas.
Vide habuerit originem ista regula de triennali possessione, uide Paris.cons.81.num.1.4.uol.an autem effectus istius regulæ impediatur per decretum citationis non exequutæ vide ibi num. 2. & 12. & hæc regu.tum etiam pacifice possidentes in negligentium contumaciam, ibi num.3. sed debet intelligi de possessione habili per eund. consi.96.n.1.vol.4.& an habeat locum in spurio, & illegitimo, ibi num.2.6.& seq.reg.tamen ista solum tuetur a molestijs. ibi nu.5. sed an extendatur ad casus similes exceptuatis. vide ibi num. 20. & quando,& quo casu, & in quibus procedatur, vide eundem cons. 31. num.58.4.uol. & hæc regula tuetur possessorem triennalem. idem cons.47.num.10.sed declaratur nu mero 39.40. 4.uolum. & uide pro amplia. & limit. huius text. quod possidens pacifice per triennium potest molestari Pet.Duen.reg.70. beneficium ecclesiasticum.
In eod.cap. in uerb.dum tamen.
Vide M.Mantua.dial. 97. iurisdictio, & Affli.constit.excepitiones nu.3. & Dec.consi.38.num.7.& uide ad istam gl. Diaz.reg.251.exceptio. & pro limit. Decium consilio 107. in principio.
In glo.in uerb.definitiua in fine.
Vide Afflict. constitu. præsenti lege num.3.
In ead. glo.in uerb. non obstante uer.puto tamen quod.
Adde ad istam glo.Ant. Gabr. de statut.concl.3.lib.6.
De Probationibus.
In cap.litteris nostris.
Vide plene Ant.Gabr.conclusione 2. lib.1.& conclu.3.eo.lib.de probationibus,& Iser. qui succ.ten.el 1. numero 14.& ibi, & quid in facto alieno.
Vide ad hunc tex.omnino Affli. dec. 105.nu.14. an autẽ credatur Regi, si in priuilegio concessionis, quã facit alicui,dicat, quod ea ideo con cedit,quia Dominus fuit rebellis. vide Nigr. in c. regni nuper apud nu. 45. & Dec. consi. 445. nu. 62. consi.

consi.410.numer.9.& consil.606. Gram.decis.105.& decis.65.num. Loffredus consi.45.colu.7.& Cap. decis.166.nu.7.vide etiam de materia Mar.Mant.dia.79.verba narratiua, & an credatur Imperatori contra Papam in his quæ de iure spectat ad Pontificem, & econtra? vide Afflict.in prælud.consti.reg. quæst.18.& ad materiam quando credatur regi. vide Afflict.in constit. magistris procuratoribus nume.4.& consti. priuilegia num.2. & vide Frec.de subfeud.li.2.q.24. 153. Vita.in tract.clau. fol.258.& Chass.in sua glo.par.5.conclu.27. vbi quid de Imperatore, & Rege, qui est Monarcha & quid de verbis assertiuis priuilegij? vide Deci.consi.152.& plene in verbis narratiuis Papæ sit credendum, uide Fran.Marc.decis.1174.& in materia, & pro intell. uide Iaco. Men. de arbitr. iud.lib.3. q.76.procedit in Papa tantum, non alio. Gram. decis.15.numer.13.& vide Gram. decis.59.num.41.& deci.64.num. 11.decisio 65.num.6.& 10.& 58. cum sequ. & decis.81. num.1.vbi an credatur litteris episcopi asserētis,quem esse clericum, & quid in litteris Papæ,& de materia plene,& pro intell.& decla.vide eundem decis.105.num.227.& decis. 105.& decis.86. Capit.in princ.& vide ad tex.hic,& pro declaratione Deci.consi.114.nu.5.reg.huius tex.non procedit in his,in quibus Papa non habet liberam potestatem quia tractatur de præiudicio tertij. Deci.consi.151.num.22.versic.quod autem.

De Testibus.

In cap.testibus.

Ad hunc tex.vide omnino Bald.in l. ampliorem,nume.5.C.de appella. quem sequitur Alex. in l.4.§.hoc iudicium num. 13.ff.de damno infecto,vide etiam Rom. in rubr.ff. de arbit. nume.36.& Anto.Cor.in sing. ver. testis cautelam nouam, & Hyppo.omnino, in l.1.§.fi.numer.6.cum pluribus sequentibus, ff.de quæst. in consi 39.nume.14. consi 43. num.26. consi.60.nu.19. & consi.73.numer.22.& omnino Rob. Mar.in 4.p.suæ pract.contra distin.iud.num.28.& Ias.in l.vbi pactum,nume.14.C.de trans.Maran.in 6.p. verb.instrumentorum productio nu.27. & prag.reg.post cōclusionem,& ibi Mode.& quid in causa criminali, uide Affl.in cōstitu. terminum vitæ num.44.vbi multa de materia, & adde, quòd periti in arte possunt examinari post didicita testificata. Alex.consi. 148.eccell.Domine Vicar.circa fi. 2.uolum.quem sequitur Affic.d. constit.num.47.& limit.non procedere in examinatione facienda per ocularem inspectionem. Afflict.constitut.si quis in posterum nu.26.& 31.& vide Cap. decis.61. & cum hoc tex. concordat consti. iurisperitorum, vbi vide Afflict. nume.1.& per totum de materia, & uide plures limi. ad regulas huius tex.per eund Afflic.&.ad l.ad ipsum decis.33.

De Sententia,& re iudicata.

In capitul. vt calumnijs in summa.in fin.

Fallit.vt per Socin.reg.121.

In tex. in verb. vel alia quauis.

Pro declarat.vide Paris.consi.98.nume.21.3.uolu.& Couarr.pract.q. ca.25.vbi etiam ponit quando dicantur tres sententiæ conformes, & omnino ad materiam uide Iac. Men.de arbitr. iud.lib.2.casu 9.& Anto.Gabr.de excep.concl.4.li.2. & Bero.quæst.131.& Anto.Gabr. de execu.rei iudi.conclu.1.lib.2.

In eode.tex. in verb.ad agendum.

Nisi ex defectu iudicis nullitas peruenerit.Rober. Mar 4.p suæ prac. 16.distin.iud.nu.7.& Gram. consil.1.post decis.num.48.

In capitu.pastoralis,§.ceterum in verb.cum illa.

Vide M Mantu. dialo.98. defensio, & Afflict. constitut. item dura,& dira.Gram.decis.19.nu.15.& quod dicitur, hic defensionem non posse tolli, maxime in criminalibus limita, vt per eund. decis.36.nu. 50.& de citatione, an possit tolli? vide eundem decis.65. nume.3 & 49.57.& Cap.decis.69.num.26.& Pet.Duen.reg.43.lim.5.& Gram. ad Afflict.decis.361.in addit.3.

In gl.in verb. per violentam, versic.quod si captiuus.

Adde ad istam gl. Couar.uaria.resolu.lib.1.c.2.nume.7.

In ead.gl.in verb. de more.uersic. quidam contra.

Vide hoc late tractatum per Boss.in tracta. suo criminali in titul. de for.compet.num.50.51.

In ead.gl.in verb.homoque versi. nec videtur.

Ad le Capit.decis.162.nu.11.

In ea glo in uerb.non subfuit.

Adde Cap.decis.152.nume.12.

De appellationibus.

In cap.sicut in gl.in verb.a die.

Et ideo si concordia debet fieri in octo dies a die inchoati processus, si fuerit facta eodem die valet cum cedat lucro ipsius, licet illa dies non sit illorum octo dierum Bal.per istam gl.in l.cum anterioribus num.2.C.de temp.appel.sed contra hoc facit glo.in clem. præcuer.intra dictum, & Bal.in l.fi.nume.3.C.qui adm.dum alle Bart.in l.qui ante kalendas de uerb. obli. sed uide ibi Pau. de Cast.

In capit. appellanti in uerb.quam in appellatione.

Vide Cap.decis.1.num.21.

In eod.cap.in uerb.sed tantum.

Procedit in appell. ab interlocutoria Pet. Duen.reg.47.appell.ab interlocutoria, & uide Afflict.deci.79. num.9.

In glos.in uerb. alias.

Vide de hoc M. Mant.dial. 65.alleg. necessaria, & Afflict constitut ut vniuersis nu.10.& Diaz.reg.497. notorium.

In cap.Cum in glos.in uerb.super ea.versic.sed si posse.

Interlocutoria bis causa firmata per appellationem non potest amplius reuocari. uide Diaz.reg.351.

LIBRO TERTIO.

De vita,& honestate clericorum.

In c.Diœcesanis in glo.in uerb.3. uersi.nec uidetur.

Adde Afflict. decis.289.num.6.

In cap. quoniam in gloss.in uerb. sanctioni.

Et sic pœna apposita in principali dispositione non censetur repetita in additione,uide Deci.consi. 90. num.1.& prope finem.

De Præbendis,& dignitatibus.

In capit.si dignitatem. in gloss.in uer.uel alteri uer.teneatur etiā.

Domini de Rota tenent contrarium decis.292.in nou. quorum dec.limit.ut per Diaz.reg.61.

In tex. in uerb. ad quem non augendum.in fi.

Clausula posita pro faciliori executione,nō intelligitur alterare dispositum, seu contentum in principali dispositione.Dec.consil.90. nu.3.& faciunt not.per eund.consil.106.in fi.& uide eundem consi. 115.uersi.ult.non obstat, & consi. 142.in fi.

De Concessione præbendæ, & ecclesiæ non uacantis.

In c.cum, ei in gl.in uerb.notitia uersi.si procedat circa medium.

Vide Frec.li.2.de subfeud.q.11.f.136.

In ead.gl.in uerb. scire potuerit.

Adde Dec. consi.160. num.5.

De Rebus ecclesiæ non alienandis.

In cap.monasterium in gl.in uer. necessitas.

Adde Afflic.decis.289.num.33.

In ead.gl.in uerb.locationes.uers. quod locare.

Adde Dec.consi.142.num.3.

In ea gloss. in uerb. ad tempus in uerb.quod dicatur.

Vide plene Iac. Men.de arb. iudi.2. ii.casu 5.

De Rerum permutatione.

In c.ne concessione.in gl.in uerb. beneficia. uersic.illa vero.

Adde Afflict.decis.17.nume.1.

In ead.gl.in uerb. uolentib.uersi. tamen ipsa.

Adde Deci.consi.141.num.4.

De Sepulturis.

In ca.dudum, §.ac denique.in gl. in uerb. libere.

Verbum libere quid importet? vide Dec.consi.131.in prin.

In §.verum eiusdem cap.

Vide in hoc,§.Capic.dec.23.

In

In ead.gl.in uerb.uerb.uerf.quod valeat.
Vide Afflict.decif.253.
In ead. glof.in verb.pacta.
Adde Gram.decif.66.num.8.
De Decimis,primitijs,& oblationib.
In c. religiosi in gl. in ver.donec.
Adde Dec.consi.145.
In ca. si beneficiorum in glo.1.in verfi.3.de ijs in prin.
Vide Capit.decif.200.
De Statu Monachorum, vel canonicorum regularium.
In c.ne in agro, §.quia vero in gl. in ver.ipso facto. uer.fiue quia.
Non est locus pœnitentiæ quando pœna imponitur ipso facto.Deci.con fi.138.num.4.
In §.ceterum. in gl. in verb.rationabili causa.
Adde Afflict decif.289.nu.27.
Adde Nigr. in c.post commissum.
De Religiosis Domibus.
In ca. cum de quibusdam in glos. in verb. obedientiam, versic.& per hoc videtur.
Tres sunt ordines sancti Frãcisci approbati videlicet Ordo minorum. Ordo sororũ sanctæ Claræ, & Ordo tertij ordinis, uide Capic. decif.115.num.9.
In ca. quia contingit.in uerb.cum tamen.
Adde Dec.consi.72.nu 2.in fi.
In eod.cap.in verb.non ad alium.
Legatum ad certum vsum non potest ad alium cõuerti. vide Bened. Cap.reg.112.
De iure Patronatus.
In cap.plures.
Qualiter intelligatur iste text. uide Dec.consi.696.num.12.
De Baptismo,& eius effectu.
In c. præsenti in gl.in uer.regum uerfi.iam uideretur.
Vide Afflict. constit.scire num. 1.
In ead.gl.in uerb. liberi.uerfi.verius uidetur.
Ideo bastardi nõ includuntur in dispositione legali, ut hic quia affectio legis non est ad eos,qui proprie nõ dicuntur filij. verba enim legis ex nobili præsumptione de iusto filio intelliguntur,qui honestè potest filius nominari, qualis est legitimus, ut pleniffime per Chassa.in sua gl. 11.p.conclus.15. vbi plene de materia, in quibus comprehenduntur,vel non naturales, & a quibus prohibentur.

LIBRO QVARTO. De Consanguinitate,& Affinitate.

In ca. eos qui in fumm.in fine.
Vide Afflict.in constit.inconsultlem num.23.de hær.

LIBRO QVINTO. De Hæreticis.

In cap. multorum.in §.propter in uerb.aut inquisitor.
Vide Iac. Men.de arbi.iud lib. 1.qu. 43.nume.31.
In eo.§.in verb.uerũ si epis. opus.
Ad intell.uide Iac. Menoc.de arbit. iud.lib.1.q.54.num.40.
In ca.nolentes in gl. in uerb.ipsorum. uerfi.cum dicitur.
Adde Dec. consi.137.num.3.
De Vsuris.
In capit.ex graui, §. nos igitur in uerb.aut alij.
inferior non potest permittere, quę uetuit superior,uide Afflict.decif. 22.nume.4.ubi etiam vide de materia huius tex.
In §.sane in glo.in uerb.hæreticorum.uerf.ad.abolendam.
Et ideo pertinaciter asserens decimas non deberi prælato ecclesiæ, hæreticus est. Petr. de Anch. hic, & Afflict.in constit.reg.inconsutilem num.22.de hæret.
De Priuilegijs, & Excessibus priuilegiorum.
in cap.religiosi in gl.in uerb.non habita in fin.
Adde Dec.conf.137.nu.4.in fi.
De Verborum significatione.
In cap.exiui de Paradiso.
Adde M Man.dialo.102.fratres minores.
Et vide Petr. Duen. reg.381. fratres minores.
in §. item in uerb. nulla dubitatio est.
Adde Arnon. solito.6.
in cap.fæpe.
Vide decif.Rot 33 in nou.
Adde M.Mant. dialo.101. cognities & Lanf.hic.
in eod.ca.in uerb.fine strepitu.
Quis sit strepitus iudiciorum uide per Affl.ct.consti. peffimam nu.6. vbi etiam uide quod quando proceditur fine strepitu,iudex procedit in domo sua.
in eod.cap.§.citationem uero.
iuramentum de calumnia in causis, vbi iudex procedit suo arbitrio an sit necessarium,uide Iac.Menoch. de arbit.iud.lib.1.q.20.
in eod.cap.§.uerum.
Limit,ut per Soc.reg.357.sententia.
in eod.cap.§.sententiam.
An iudex qui suo arbitrio procedere potest, antequam sententiam proferat citationem peremptoriã facere teneatur.uide Iaco.Menoc. de arbitr.iud.lib.1.qu.591.
in gl.in uerb.mandamus.
Vide Diaz.reg.418.legatus.
in gl.in uerb.ad id non sufficit.
An citatio ad sententiam sit necessaria uide Capit.decif.1.nume.35.& Afflict.decif.283.
An conclusio in causa sit necessaria uide Afflict.in constitu. pacis cultum nu.54. & addi. quod licet in summarijs non requiratur conclusio, tamen si fuit facta operatur effectum suum, & non debet reuocari. Affl. decisio.272.nu.4.
in glo.in uerb. in scriptis.
An iudex arbitrarius teneatur sententiam in scriptis proferre. uide Iac.Men.de arbi.iudic.lib.1. q.60. vbi pro intell.tex.hic.

F I N I S.

ADDITIONES SVPER EXTRAVAGANTIBVS COMMVNIBVS, D. PROSPERI CARAVITAE Patr. Ebol.& Iureconsul.celeberrimi,

PRINCIPATVS PROVINCIAE CITRA, & Basilicatæ, Regij Aduocati fiscalis.

De Pœnitentijs,& remissionibus.
in cap.etsi Dominici.
Casus Papę reseruatos.uide per Chassan.in sua gl.24.consuetu.in fine, & vide inf.eod.tit.extrauag.final.
De Sententia excommunicationis.
In cap.prouide.
Pro intelle. & declarat.uide Petrum Duenn.regula 254.

F I N I S.

ADDITIONES D. PROSPERI CARAVITAE Patricij Ebolit. super Sexto.

IN PROOEMIO LIBRI PRIMI.

In cap. Sacrosanctæ. in gl. in vers. perfectus. versic. sex enim.



Vide Iacob. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 1. casu 57.

De cōstitutionibus.
In cap. licet. versic. circa omnia.
Vide Mar. Mant. dialog. 67. Papa omnia.

De rescriptis.
In cap. ipso iure.
Vide Diaz. reg. 330. impetratio.
In glo. in ver. processus.
Adde Marc. Mantua. dialog. 87. processus.
In cap. cum in multis.
Vide Marc. Mantu. dialog. 88. infinitas.
In cap. dispendia.
Vide Afflict. decis. 354. nu. 7.
In cap. si gratiose. in vers. per quē ipsius beneplacitum.
An concessio ad beneplacitum extinguatur morte. Vide Frecc. de subfeud. lib. 2. quæst. 27. in materia assensus num. 9. & Cap. decis. 116. & 136. & de materia, & pro intelligentia, vide Franc. Marc. decisio. 513. & Iacob. Menoc. de arbitr. iud. lib. 1. quæst. 69.
In eod. cap. in vers. per quem.
Et sic talis concessio dicitur pura, nō conditionalis. Dec. consil. 108. nu. 5. & ibi vide in materia.
In eod. cap. in ver. quia sedes.
Sic etiam regia dignitas non moritur. Affl. constit. probationum defectum. num. 20.
In gl. in ver. suæ.
An ista pronomina suum, & tuum designent personas, vide Capic. decis. 136. num. 2.
In c. susceptum, vers. si ille.
Adde Dec. cons. 144. num. 2.
In cap. quamuis.
Pro intelligentia huius cap. cum simili, vide Paris. consil. 11. nu. 82. 1. volum.
In glo. in verbo gratia.
Successor reuocat gratiam prædecessoris add. Isern. qui succ. feu. dar. ten. numero 13. uersic. item quantum.
in cap. si eo tempore.
Nōt. ex hoc text. quod concessio ex vno capite vero nō vitiatur ex alio capite subreptitio, vi. Gram. decis. 59. num. 54. vide tamen de veritate quæ pos. ad Bart. in l. si hæredi, ff. de condit. institu. & facit ad præfata. Affl. decis. 116. in fin. & an subreptio rescripti in uno, vitiet rescriptum in totum, ita quod alterum in eodem rescripto contentum non sit adimplendum, vide Bened. Cap. reg. 50.
In capitulo si propter. in summ. in fi.
Et vide Affl. decis. 361. nu. 28.
In gl. in ver. speciali versic. solutis debitis.
Faciunt nota per Dec. cons. 156.
In cap. statutum. in summario, vers. dignitatem.
Vide Pet. Duenn. reg. 83. causæ a sede, & ad declaration. uide Iac. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 1. casu 69. nu. 2.
In gl. in verb. canonicis. in uer. qđ hoc sufficiat.
Nota gl. de uerb. sufficit, ut cum lex dicit sufficiat talis probatio nihil aliud requirit, vide Dec. consil. 37. num. 1.
in ead. gloss. in eod. uerb. uersic. si tempore.
Adde Dec. cons. 129. num. 5. & nu. 2. uers. non obstat illud quod etiam pro maximo.
in ead. gl. in uerb. committantur, vers. quod ipso iure.
Quando in priuilegio adest hæc clausula decreti, etiam de consensu partium non potest renūciari, vt hic, tu adde, quod hæc clausula afficit etiam ignorantes, vide Capic. decisio. 9. numero decimoseptimo, & operatur tantam separationem iurisdictionis, quod etiam de consensu partium non potest renunciari, idem decis. 122. nu. 6.
in ead. gl. in uerb. copia. uers. quia alter.
Vide Iacob. Meno. de arbitr. iudic. casu 158.
in eod. cap. in fi. summarij. §. cum vero.
Vide pro intell. Franc. Marc. decisio. M. 93.
in eo. §. in uers. extra ipsas.
Extra quis potest extrahi extra suam diœcesim, uide per Benedic. Capr. reg. 53.
in eo. §. in gl. in uerb. unam dietā uers. ubi aliud.
Bald. in l. fin. num. 45. C. de edic. diui Adria. per istam gloss. tenet quod principalior est forus domicilij q̄ originis, & uide ad gloss. Afflict. decisi. 384. 7. 14. & constitut. quisquis de Burgensibus, num. 6. lib. 3. & Alex. ad Bar. in l. Assumptio. §. 1. in add. quæ incip. item in eo. ff. ad munic.
In §. in nullo eiusdem, cap. in uer. expressus.
Vide pro ampl. Affl. decisio. 354. numero 18.
In eodem cap. assessorem. in gl. in verb. relinquatur.
Ad gl. declar. & alia in materia, uide per Iacob. Menoch. de arbit. iudic. lib. 1. quæst. 70.
Conscientiæ alicuius, cum aliquid committitur, id per alium expediri non potest, Archid. in cap. fin. in fin. ubi bona addit. inf. de testam. & Dec. consil. 72. num. 2. Alex. & Ias. in l. a iudice, C. de iudi. & Ias. in l. quod quis numero 3. C. de procurat. & ibi Alexand. num. 7. & uide Petr. a Plaz. epito. del. libro 1. cap. 1. num. 8. similiter quando aliquid debet fieri propria manu alicuius, id per alium fieri non potest, vide Alexand. ad Bart. per illum text. in l. probatorias, de diuers. offic. libro 12. & ad primum dictum, uide Bartol. in l. 1. in fi. de præpos. agenti. in rebus libro vndecimo, & in l. 1. §. ne autem, ubi addit. C. de cadu. tollen. Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 68. num 9.
in cap. si pro te.
Varios huius tex. intell. uide per Paris. consil. 11. numero 72. cum seq. 1. uolum.
in capit. duobus.
Plene quando vnum rescriptum alteri præferatur, uel ratione datæ, uel ob prærogatiuam concedentis, aut alias, vide per Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. libro 2. centuria 1. casu 96.
in eo. c. in §. quod si forsan.
Intell. huius §. uide per Paris. consil. 117. num. 41. 4. uol.

In cap. quia in glo. in verb. perpetuas, vers. sed quid dices.
Adde Capic. 123. num. 2. & 4.
De consuetudine.
In cap. non putamus. in summ. in fi.
Vide M. Mant. colloq. 66. tribunal.
in eod. c. §. ne ab eodem.
Not. quod factum delegati reputatur factum delegantis, quod intellige quando iuste, non quando iniuste procedit. Dec. consilio 143. numero 3.
In cap. non est. in gl. in verb. quã allegat.
Et sic non sufficit allegare, nisi probetur, vide pro limit. Diaz. reg. 27. allegare.
In c. cum in tua. in gl. in verb. consuetudo, vers. nota igitur.
Vide Gram. decis. 64. num. 34. & Dec. cons. 134.
De postulatione Prælatorum.
In cap. perpetuo.
Vide pro intell. Bened. Cap. concl. 6. num. 27.
De electione, & electi potestate.
In cap. vbi periculum, in §. hoc sacro. ver. se nequaquam, & in gloss. intromittant in verb. an collegium.
Quid possit facere collegium Cardinalium sede vacante, & quid alijs collegiis, vide. Capic. decisio. 114.
In cap. quam sit in uerb. sed etiã.
Vide M Mant. dial. 72. experientia.
In cap. nemo. in gl. in uerb. commẽdare uers. & primo quæro.
Commendatarius non dicitur prælatus, uide Capic. decisio. 3. ubi multa de materia, & Dec. consilio 149. num. 5. ubi dicit quod licet ecclesia sit alicui commendata adhuc dicitur uacare. ex quo infert, quod collatio beneficij, quæ pertinebat ad ordinarium ante commendam factam per Papam, finita commenda redibit collatio ad ordinarium.
In cap. cupientes, in gl. in uer. priuato, uers. hanc constitutionem.
Vide Diaz. reg. 39. 40. & 41.
in cap. cum expediat concordare.
Vide M. Mant. dial. 71. concordia.
in cap. cum non deceat.
Concordat constit. mancipia.
In eo. c. gl. in uerb. effectus uersic. quid si talem.
Ad istam gloss. uide Modernos inter opera Bartol. de Capua constitutione, constitutionem Diuæ Memoriæ, num. 24. & Affl. constitut. quia frequenter, num. 9. libro tertio, & uide Diaz. regu 89. clausula non obstante, & Gramm. decisio. 12. num. 1. & Affl. decis. 307. num. 19. singul. gloss. secundum Afflict. decis. 5. quod dispositio generalis non includit iuratam, & concordat addit. in constitut. cum satis numero quarto, & decisione 111. num. 13.
In cap. si eo tempore.

Vide pro intell. Paris. cons. 19. nu. 21. 4. uolum.
in cap. si quis iusto, uersic. is qui primo.
Primo nominatus dicitur dignior, uide Grammat. decisio. 64. numero 28.
in cap. quoniam electione.
An confirmatio superioris suppleat defectum electionis, uide Franc. Marc. decis. 927.
De renunciatione.
De supplenda negligentia Prælatorum.
in cap. si episcopus uers. sed capitulum.
Vide multa per Affl. in rub. constit. peruenit.

De Temporibus ordinationum.
in capitulo nullus.
Licet infans non possit ordinari de prima tonsura, potest tamen fieri miles. Affl. in constit. terminũ uitæ, num. 56.
De filijs Presbyterorum, & alijs illegitime natis.
in capitulo is qui.
Sed an uideatur dispensatum ex promotione ad ordines, uel collatione beneficii, uide Gramm. decis. 81. num. 7.
in c. si is. in summario. in fi.
Vide M. Mant. dial. 74. dispensatio.
in eod. cap. in princ.
De materia an ualeat secunda dispensatio, quæ non facit mentionem de prima, uide Frecc. de subfeu. lib. 2. quæst. 22. fol. 151. & faciunt not. per Bald. in l. 2. num. 7. de pet. bon. subl. lib. 10. & Affl. in constit. ad legitima pondera. lib. 3. & uide Dec. consilio 55. num. 3. & num. 7. & regulam huius text. quod dispensatio non extenditur pro ampliatione, & limit. uide Diaz. reg. 195. dispensatio. & uide quæ pos. ad l. si te solum, ff. de hæred. instit. & ad primum dictum, uide Affl. decis. 220. num. 15.
De officio Vicarij.
in c. licet, §. nisi sibi.
Vide ad declar. Iacob. Menoc. de arbit. iud. li. 1. q. 43. nu. 28.
in c. cum in generali. in fi.
Adde Dec. cons. 128. & consilio 149. num. 6.
in gl. in uerb. non possunt uers. sed. quod possint.
Adde Dec. cons. 121. nu. 1.
in ead. gloss. eod. uerb. uersiculo & tamen.
Vide Gram. decis. 65. nu. 81.
De officio, & potestate Iudic. deleg.
in capitulo si contra in summario. in fin.
Pro intell. uide Couar. pract. quæst. cap. 26. num. 5.
in c. si delegatur, uers. nequaquam morte.
Per mortem non dicitur actus reuocari, licet cesset uoluntas, add. Dec.

consil. 108. num. 4. & pro intell. uide Iac. Menoch. de arbit. iud. lib. 1. q. 69 num. 23.
In cap. cum plures.
Limit. hunc text. ut per Rip. in l. hæredes, §. Peto. num. 5. ff. ad Trebel.
Ad materiam text. uide Rob. Mar. in 4. part. suæ pract. 16. distinctio. num. 5.
De officio Legati.
in cap. officij nostri.
Ad materiam, & quanta sit potestas legati de latere, & quam lata uide Deciũ. cons. 128. ubi etiam pro declarat. huius text. & an possit conferre beneficia spectantia ad iuspatronatus laicorum, uide eundem consil. 149. nu. 6.
Pro intell. uide Paris. cons. 17. nu. 6. 4. uolum.
in cap. legatos.
Licet legatus dicatur habere ordinariam iurisdictionem tamen respectu collationis beneficiorum, quæ competit legatis de latere, talis potestas conferendi, extraordinaria est, & odiosa, & restringi debet. Dec. cons. 128.
in glo. in uerb. præsides. uer. ergo & isti.
Vide Deciũ dicto consi. 128. nu. 1. & 149. in fin.
in capitulo præsenti. In gloss. in uerb. finitur, uersiculo, sed reseruationes.
Reseruationes beneficiorum sunt odiosæ, hoc non procedit, quando est facta reseruatio motu proprio, quia tunc fauorabilis dicitur. Deci. cons. 168. post prin.
In cap. deliberatione, vers. uiam electionis.
An iste text. habeat locum in quibuscunque ecclesiis. regu. 69. uel procedat in illis tantum, in quib. prouidet per electionem, uide Decis. consil. 149. num. 6. ibi secundo efficacius.

De officio ordinarij.

In capitulo Romana.
Vide de hoc text. Frecc. de subfeu. lib. 2. uers. 28. authoritas.
in cap. si canonici.
Quæ sit iusta causa ob quam cessare possunt clerici, uide Iacob. Menoch. de arbitrar. iudic. casu. 180.
in cap. ordinarij, uersic. pro facti qualitate.
Vide Iacob. Menoch. de arbitr. Iudic. casu 259.
in cap. cum episcopus, uers. personas ecclesiasticas.
Sed an possit capere, & carcerare laicos, uide Francisc. Marc. decisione 449.
In capitulo præsenti, in glossa in uerb. reseruari, uersiculo nam clericus.
Vide Affl. Decis. 168.
In eod. cap. §. alioqui. uersic. hoc de illis.

Adde Dec. consil. 157. uide omnino, & Fran. Marc. decis. 436.

De pactis.

Ad intell. uide Soc. reg. 150. Dec. consil. 26. nu. 3. consil. 31. cons. 180. & in l. fraudis ff. de reg. iur. & Romanus l. qui superstitis num. 3. ff. de acquiri. hered. & in l. stipul. nu. 28. ff. de uerb. oblig. & ad materiam Gram. decis. 57. & decis. 101. num. 72. & pro declar. uide Paris. consil. 8. num. 26. 4. uol. & pro intell. uide eund. consil. 27. num. 15. 54. & 69. 3. uol. & pro limit. eund. consil. 26. num. 23. 3. uol. & plene de materia huius c. uide Pet. Duen. reg. 330. cap. quamuis, & uide pro limit. Dec. consil. 86. num. 6. & quid si facultates sunt auctę an qui renunciauit possit agere, & an renunciatio facta per patrem, uel matrem noceat filijs, & alia in materia, uide per Rodo. Suar. in l. quoniā in declarat. l. reg. 4. limit. titu. 296. C. de in offic. testam. & pro ampliatione, & lim. & an iste tex. habeat locum, data enormi, vel enormissima lesione, vide Anto. Gabriel. de iur. dot. concl. 1. lib. 3.

In cap. quamuis. in summario in fin.

Vide Couar. hic.

In eod. cap. in versi. vi, nec dolo.

Vide Affli. deci. 322. num. 11. & Mar. Mant. dial. 80. Pact um successionis. & Capic. decis. 159. num. 20.

De procuratoribus.

In cap. non indiscrete §. licet in fin.

Vide Afflict. consti. generalia iura nu. 10.

In §. procurator eiusdem cap. in fin.

Limit. vt per Ias. in l. quod quis C. eo.

In cap. qui ad agendum.

Casus in quibus requiritur speciale mandatum, vide remissiue per Pet. Duen. reg. 123. in fin.

In eod. cap. in verb. constituitur procurator.

Vide Dec. consil. 76. nu. 2.

In eod. cap. §. sed si aliquis.

Materia est argum. ab exceptione ad reg. de quo, vide Nicol. Euer. in loco ab exceptione ad regulam, & Marc. Man. in hoc cap. colloquio. 65. lib. 3. An autem in dispositione generali veniat casus maiores ex pres. vide Bart. in l. sed & si quis §. Quæsitum num 2. ff. si quis cautio, & quid si in ea interueniat iuramentum, vide eundem ibi in fin. & Dec. consil. 27. num. 3. & vide aliquid de materia per gl. in Constit. super incisionibus in ver. nocturnis, circa medium, & an in generali mādato veniant feuda. vide Affl. in Constit. si quando nu. 2. vbi, nu. 3. vide causam in quo requiritur speciale mandatum, & alios, vide per eundem Constit. generalia iura nume. 2. & per Adde. ad ipsum in constitut. Beneficium num. 2, & per Decis. consil. 60. in princip.

In cap. si quem. in uerb. secus.

Vide pro declar. Dec. consil. 77. in fin. 1. uol.

De restitutione in integrum.

In cap. ecclesia in glo. in verb. contractum versic. si autem.

Adde Diaz. reg. 216. Ecclesia. uersicu: 4. fallit.

In eod. cap. in glo. in verb. causa, versic. vel multas nouas.

Ex mutatione Prælatorum ecclesiæ infertur ignorantia, ut de restitutio, uide Capic. decis. 4. num. 26.

De arbitris.

In cap. si ex tribus. versic. cum in illa. circa finem.

Pro intell. & declar. vide Couar. uariar. resolut. lib. 1. cap. 2. num. 6.

In cap. ut quæstionibus. in glo. in uerb. lex ciuilis. uers. sed quid dices. in fin.

Vide Ma. Mant. dial. 64. sunt quæque.

LIBRO SECVNDO.

De iudiciis.

In cap. mulieres, uersi. nec uirorum in prin.

Concordat constit. reg. mulieres. ubi Affl. ponit in quibus sint periores hominibus.

In eod. cap. in uersi. in expensis.

Vide Affl. constitu. lege presentium. 12. 13. & an officialis debet habere expensas cum proficiscitur in aliquem locum, vide Nigr. in clem. de vit. & hon. cler. in versi. priuilegio. num. 31.

In eod. cap. in uersi. iudex. seu, præfatus iudex.

Quid autem si est examinandus principalis, vt melius sciens veritatem & est absens, cuius expensis debeat examinari. vide Affl. decisio 177. & vide multa ad hoc per Iaco. Menoch. de arb. iud. casu 228.

In c. si annū. in ver. ac si maior.

Vide M Mā. dial. 78. patria potestas.

In glo. in uer. spiritualibus.

An si filia fam. per verba de præsenti promiserit contrahere matrimonium sine consensu patris, patre reluctante, vel etiam ipsa teneatur contrahere? & an hoc casu pater teneatur ei dotem assignare? & plene de materia an matrimonium possit fieri patre, vel parentibus contradicentib. & inuitis? vide per Chass. in sua glo. 12. p. consuetu. 36. vide oīno, & plenissime.

In eod. cap. si uero in uer. tibi curator.

Not. ex hoc tex. iuncta glos. quod iudex ecclesiasticus dat curatorem ad lites clerico minori litigāti pro bonis ecclesiasticis coram se, & id eo tutor datus a iudice seculari nō haberet potestatem in bonis spiritualib. vel ecclesiasticis, nec posset integrare personam pupilli clerici, vt post Ancha. hic tenet Dec. consil. 150. nu. 4. an autem iudex secularis possit dare curatorem ad lites clerico minori pro rebus patrimonialibus, vide in nu. 3. 7. & 8.

De foro competenti.

In cap. Romana, §. contrahentes.

Vide M. Mant. dialo. 75. forus.

Pro intell. huius §. & quando rationem contractus possit quis conueniri in loco, vbi contraxit, & quid operetur renunciatio fori in contractu destinatæ solutionis in aliquem locum? & quid si in renunciatione interuenit iuramentum? vide per Cauarr. in suis pract. quę. cap. 10. nu. 4. vbi plene, & vide repetit. huius §. Beluiso. quā habeo cum sua pract. crim.

In ca. cum C. laicus. in uer. ratione iuramenti.

Et ideo quia iuramentum spectat ad ecclesiā iudices sæculares non possunt sup eo disponere, vt per Doct. in cap. extra eod. tit. quod intellige ut per Affl. consti. constitutionem diuę memoriæ nu. 41. & vide eundem decis. 263.

In eod. cap. in uer. ut tenetur.

Iuramento acquiritur obligatio, & actio. vide Diaz. reg. 387.

De litis contestatione.

In cap. exceptionis. in summario in fi.

Vide constit. exceptione.

In eo. cap. In uersi. licet dicat.

Vide Gram. decis. 66. num. 29.

In glo. in uerb. finita, uersic. sed pone circa medium.

Adde Afflict. decis. 63.

In capit. si oblato. in uersic. nequaquam.

Vide Affl. consti. dilationes, num. 24.

De restitutione spoliatorum.

In cap. frequens.

Pro intell. huius text. uide Matthes. notat. 195. Bart. & Ias. in l. si te bonis C. de iure delib.

De remedio huius capit. & ipsius intell. uide Rob. Mar. 4. par. 7. distin. num. 48. & Nigrum in capit. regni subditorum num. 56.

Et uide omnino pro intellect. huius tex. & ad materiam. Affl. dec. 182. & Grammat. ad ipsum.

In eod. cap. in uers. dum enim.

Vide omnino Afflict. deci. 19 pro intellect huius cap.

In eod. c. in addi. sed quid si ille,

Intell. hoc quando potuit prouideri, quia si fuit feriatus ob ferias repentinas daretur restitutio l. sed & si §. si feriæ. ff. ex quibus caus. maior.

In glo. in versi. taxatione.

Adde Gram. decis. 85.

In cap. ad decimas in summar. in ver. quas se dicit.

Quia habet presumptionem iuris cōtra se, & uide Fran. Marc. decis. 17.

Vide omnino Affl. decis. 324. num. 3. & decis. 361. nu. 15. & 39.

De dolo, & contumacia.

In cap. actor.

Ad materiam vide Affl. constit. accusatorum temeritatem.

In cap.cum qui in fin. glo.
Vide Maran. 6.par. versi. appell.nu. 161.
In gl.in ver.non teneri,versicu. sed quid dicemus.
Vide Affl.constit.iurisperitorum nu. 34.
De confessis.
In cap.statuimus. in uers. statui mus.uersicu. scias autem.
Adde Iser.de conten.int. dom. & fidel. nume.15.uers.ut si petis.
In cap.si post.
Vide pro limit. Capic.decis.60.
In glo.in uers. reus. uers. quod hic respicit.
Sin. glo. quod dicta ratione maioris frequentiæ in uno non restringit dispositionem in alio, uide conco. per Frecc. in 1. libro de subfeud. in quæstio. si subfeu. habent uocem.in parla.nu.13.& ibi ampliat etiam in pœnalibus, & uide eundem lib.2.2.quæstio. num. 17.fol. 124.& uide glo.institu. de nuptijs in princip.in uerbo.uiripotentes.
De testibus & attestationibus.
In cap. præsentium. in gloss.in uerb. ipsorum. uersicu. speciale ergo.
Limita,ut per Diaz.regu.3.absentes, &uide Petr. Duen. reg.1. absentes.
In eo.ca.in tex.in uerb.in causa.
Adde Affl.decis.266.
In cap.Romana in gl.in testam.
Affinis pro affine non admittitur in testem.sed contra eum fortior,tūc uidetur sua depositio. Dec.consil. 163.nu.11.
In ead.glo. & eod. uerb. uersic. & sicut.
Vide Dec.consi. 133.nu.4.
De iureiurando.
In cap.licet.in add.in uerb.compellendos.uers. quid si dices.
An ualet actus factus contra iuramentum uide Vital.in tract.claus. §.superest ut uideamus de pactis. nu.37.fol.526.& actus factus cum iuramento contra primū iuramentum an, & quando sit nullus; uide Afflict.& Gram. ad ipsum decis.331.& uide omnino Diaz. reg. 479. mulier.
In cap.cum.versi. tibi tanquam.
Vide omnino Franc.de Aret.consilio 71. uersic. præterea si ponens.
In eodem capi.in versic.seu non reuocante.
Gestum a procuratore, & administratore præsumitur approbatum etiā quod excedat. adde Afflict.decisio. 82,num.3.
In glo.in uerb. iusta causa.
Adde Afflict.decis.83.num.3.
De exceptionibus.
In cap.pia consideratione.versi. octo dierum.
Et ideo quia ter ? datur a iure, testes debent iurare, & deponere in terminum, nec suffi it, quod iurent tantum prout in termino dato a iudice. Afflict. in constit. inquisitiones generales, numero 4.in fi. & constitut. exceptiones nu. 6. & facit Capic. decisio.83. in fin.
In eod.cap. in verb. prouiso.
Vide omnino glo.in constit.exceptiones, & ibi Afflict.num.2.
De præscriptionibus.
In capit. episcopum in summario.in medio. in uerb. alias debet.
Adde Dec.consil.134. nume.3.4.& 5. vbi pro intellect. huius text. & an habeat locum in consuetudine,vel quando adest consensus,uel patientia superioris.
In text.in uerb.nam licet.
Vide Aret.§.aquæ nume.14.de actio.
Vide limit.Soc.reg.307.præscriptio.
In eod.tex.uersic.nisi.
Nam ista præscriptio habet vim priuilegij, vt dicit Afflict. in prælu. constitut. reg.quæst. 2. numero 2. & tamen valet quantum potestas Principis, ut ad eum ibi dicit. addit.& firmat idem in constit.cum satis numero 3.5.& constitut. in locis demanij numero 6. & constitut. cum vniuersis numero 6. 3. lib. vbi uide de ista præscriptione, & an differat a centenaria, & ad. quod id quod potest fieri per priuilegium potest & fieri per istam præscriptionem, & econtra Afflic. constitut. si dubitatio numero 9. & constitutio consuetudinem prauam,num.23.cum sequent. & constit quadrigenalem num.5. & ibi. nu. 11.uide qualiter probetur ista præscriptio, & de effectu temporis immemorialis, & quod possit usus tanti temporis, cuius contrariū memoria non existat. uide per Chas.in sua.glo.par.8.consuetudine.20. & Frec. de subfeudis libro 2.uersi.secunda authoritas numero 32. in fin. fol. 175. & qualiter fiat ista probatio tanti temporis, in cuius contrarium hominum memoria nō existat, uide Ca. dec. 193.& Affl.decisio.324. ubi alia in materia.
De sententia & re iudicata.
In cap.cum æterni. in uersi. nil uendicet.
Concordat constit.reg. capitaneorū, ubi uide Affl. num. 21. & uide cō stitut.inter cetera.
In capit.Abbate in glo. in uerbo. dominij. uel quasi. uersi.& de sola consuetudine.
Ang.in l.ff.1.de public.
In tex.§. allegabatur. uersi. pro parte autem altera.
Vide Capic.decis.121.nu.12.
In eo.tex.§.sed ad hæc. in uerb. uel petijt in genere.
Vide Diaz.reg.437.libellus.
In cap. & si sententia in uerb. debeat a iudice in princ.
Vide Soc.reg.201.iudex.
In c.cordi nobis est. in uerb.uel si appellationi.
Vide Petr. Duen. 85. causæ de partibus.
In glo. in uerb. & nota.
Adde Decis. de Rota 70.in nouis.eo. titu.ubi additio.
In c.Romana.§.quod si obijciatur.in uerb. prohibere.
Vide Diaz. reg. 365. iudex ad quem.
In eod.cap.§.debet.
Adde hic Capic.decis.137.nu.13.
In eodem. c.§.in alium.
Vide pro limit.Affl.decis.354.nu.21.
In glo.in uerb. minus uersi. etsi male arbitraretur.
Vide Diaz.reg. 40.
In ead.glo.in uerb. notorio.
Vide pro declaratione Gram. decis. 56.nu.78.
In cap. cum appellationibus in uerb. non admittat. uersi. tradere tamen.
Rot.decis.70.1.not.
In cap.non solum. §. illa uero.
Vide de hoc remedio attentatorum Nigr. cap.reg. subditorum nu.65.
Adde quod non solum taliter innouata reuocant, sed etiam iudex tenetur lege Iul. de vi publ. text.est in l.lege Iul.ff.ad l. Iul.de ui publ. quem ad hoc allegat Guid. Papæ quæstio 436.uersic.z.quæro.
Item adde, quod attentata debent reuocari antequā tractetur negotiū principale,& prius debet prouideri super eis, quam super nullitate allegata. Afflic.decis.98.ubi etiam uide an remedium attentatorum cesset,si notorie constat de non iure petentis reuocationem;& an agenti remedio attentatorum obstet exceptio spoliationis, & alia ad materiam.Et an causa attentatorū īpediat quominus procedat in causa principali.uide eund.dec. 131.& ibi alia in materia. & utrū in remedio attentatorū cōcedatur repulsa, & quid seruetur in Curia Romana, uide Affl. decis. 351.
Item an hoc remedium competat, si fuit attentatum, lite pendente, ante sententiam,;& quid obstet notorius iuris defectus.uide eundem decisio 352. ubi alia in materia, & etiam in decisio.354.& an hoc remedium habeat locum in attentatis lite pendente nulliter. uide eundem deci.366.nu.12.item add. attentata non debere reuocari,si ille,contra quē reuocari petuntur de iure communi præsumatur verisimiliter ex causa possidere.Dec.cōs. 103.secus si est dubium,quia tunc nihil debet innouari, ut ibi nu.2.
In glo.in uerb.reducendum.versic.quod si lite uel appellatione.
Adde Dec.consil.103.
In capit.si a iudice.§.nec coram, in uerb.suspensa.
Per appellationem eximitur a iurisdictione.Vide Gram.dec.14.nu.7.
In gl.in uerb.cum effectu in fin.
Vide Moder.int.oper.Bar.de cap.constitu.constitutionem diuæ memoriæ, num.26.
In ca.a collatione. in gl.in uerb. prælatus. uersic. sed quando sedet.
No.gl.quod eps sedet post canonicos prius receptos, qñ ī se vt canonicus congre-

congregatur cum alijs, & sequitur Deci.consilio 161.in princ.& vide Iac.Men. de arbitr.iudi.lib. 2.centur.1.casu 68.num.23.

LIBRO TERTIO.

De vita, & honestate Clericorum.

In capit. clerici in verb. careant in fine.

Clerici an, & quando perdant priuilegium clericale, vide Bened.Cap. regul.94.

De Clericis coniugatis.

In capit.clerici.in summario. in verbo.clericali.

In reg.maxime hoc procedit, uide Gramma. decis.10.& uide in materia Capi.conclus.97.

De Clericis non residentibus. In ecclesia, vel præbenda.

In capi.consuetudinem in rubr.

Ad materiam quando Absens habeatur pro præsente, vt percipiat fructus, & gaudeat dignitate qua præsens? vide Boer.decis.17.Item an valeat consuetudo, ut clerici non residentes percipiant fructus beneficiorum, & an ex causa possit episcopus dispensare, ut clericus seruiat per substitutum, & in quibus casibus hoc possit episcopus dispensare cum clerico de non residendo in suo beneficio. vide Pet. Duen. regul. 134. Consuetudo, & pro intelligentia huius capit. uide Bened. Capr. conclus. 6. numero 27.

In summario in prin.

Vide Pet.Duen.regul. 206. Distributiones.

De præbendis, & dignitatibus.

In capit.licet versic. plenaria dispositio.

Non ergo beneficia sunt à iure diuino quia in eis Papa non haberet plenariam potestatem, uide Duen. regul.72. beneficia sunt.

In glo.in verb. dignitatum.versic.satis videtur.

Affl.ct.Decis.265.num.16.

In eadem glo. In verb.Collatio.

Adde Dec.consil.126.& num.& 4.

In eo.uerb uers.sed per literam.

Vide Diaz.reg.400.

In cap.Statutum.in verb.numerandum versic. Item per hanc.

M.Mant.dialo.80.fauor.

In cap.Quamuis.§.& ideo.

Appellatione beneficiorum non veniunt pensiones cum non habeant spiritualitatem vt hic, sed an pensiones beneficiorũ regulentur, vt fructus,seu ad instar ipsorum beneficiorum, vide Capic. decis.200.

In eod.cap.& eod.§.in versic.nolumus.

Intell.vt per Affl.Constit. ea quæ ad decus num.14.

In cap.cum de beneficio in ver. quod tanto tempore.

An sufficiat tempus 10.annorum,vide Dec.consil.126.num.4.& cons. 134.

In eo.cap.in verb. etiam si ante.

Quia vltimus status attenditur, vide Affli.decis.305.num.18. & contra pos.ad cap. Cum ecclesia Sutrina. in glo.supra de causa pos. & prop.

In eod.cap.§.nisi hoc in fine.

Vide Dec.consil.169. in fin.

In cap.Dudum.§.nos igitur.

Cum conceditur alicui iurisdictio non abdicat a se concedens potestatem concedendi, seu cognoscendi,quando uult.uide Gram.consil. 2.post decis.& Dec.consil.129.nu. 2.uersic.4.& ultimo. Item quando Princeps conceditCastrum, uel uillam inferiori, in dubio cẽsetur reseruatum ius superioritatis, & appellationis.Franc. Marc.decis.455. num 8.alleg. Ang.in l.1. §.fin.ff.de offic.eius cui.& Io.And. ad specul. in tit.de om.iud.uer. quę sunt meri imperij, & an in dubio iurisdictio intelligatur concessa cumulatiue uel priuatiue uide Ang. in l. testamenta,C. qui testa.facer.poss. & adde præd. Affl. de his qui feudar.poss.in prin.num. 18.

In glo.in uerb.de ipsa.

Gram.decis.66. num.34.

In c.non potest.§.illud. in uerb. de duobus.

Limita ut per Dec.cons.169.nu.1.

In glo.in uerb. Retinere. uersic. ambitiosæ enim.

Dec. consil.169.num.1.

In cap.Si Apostolica.

Pro declar.uide Paris.consil.79.num. 28.4.uolum.

In cap.si motu.in summario in fin.

Vide M. Mant. dialo.83. motus proprius.

In eod.cap.§. Secus.

Adde quod motus proprius non operatur quando agitur de præiudicio tertij, nec etiam excludit conditionem si preces ueritate nitantur. Dec.cons.33.nu.9.Item adde quod motu proprio dicitur facta concessio, si in ea id exprimitur, ut hic licet sit facta ad petitionem. Dec. cons.51. numero 3. & de hac clausula uide Franc.Marc. decis. 1102.

In eodem capitulo §.motu quoque.

Fallit, quando conceditur propter seruitia,ut per Gram.consil. crim. 58.num.13.

In cap. licet.in uerb. te non uocato.

Vide pro limit. Diaz.reg.62.

In cap.si a sede in uerb. erit potior.

Adde Dec.consi.169.nume.5.Iac.Me. de arbit.iudic.lib.2.centuria.1.casu 48.numero 10.

In eod.cap.§.si uero.

Limita hoc,ut per Rip.in l.si debitor num.10.ff.de pigno. & de materia huis cap.uide Nigr.in capit.Regni 209.frequens num.8.

Et quid in collatione facta a Prælato, & eius Vicario eadem die,quæ collatio præferatur prælati uel uicarij uide Fran.Marc. decis.999.

In glo.in uerb.Nec apparet.uersic.ut si probetur.

Vide Deci. dicto consil. 169. numero sexto.

In cap.cum singula §. circa eos. uersi.vt intra mensem.

Iac. Meno. de Arbit. Iud. casus 185. num.2.

In c.si cui.In summario in uerb. non expirat.

Adde capitulo decis.121.numero 10. & uide in materia Afflict. decis. 128.

In cap. si is.

Not. ex hoc text. successorem ad sui libitum reuocare gratiam factam per prædecessorem, & uide Gram. decis. 46. numero 5. & Pet. Duen. regul.293.factum. & Afflict.decis. 101.& vide ad prædicta, & pro limit. Affli.Decis. 128.& Decis.392. numero 16. & 26. & eundem in tertia rubrica feud. qui Succ. feud. dar.ten.in rubr.

De Clerico ægrotante,vel debilitato.

In cap. Pastoralis §. si vero.

Not. modum probandi fatuitatem, alios vide per Gramma.decis. 2. numero 1.

De concessione præbendę & Ecclesiæ non uacantis.

In cap.Quia cunctis. §. Præsertim.uersic.Nam si.

Priuilegium exemptionis eximit priuilegiatum a iurisdictione ordinarij, licet illi priuilegium notificatũ non fuerit Ancha.hic in 4.not. & Decium consilio 169. numero quarto.

In cap.ne captandæ.

Vide Affl.Decis.291.

In cap.si capitulo §. imo.in uers. ex tunc.

Adde Decium consilio 129. numero quarto.

De rebus ecclesiæ. Non alienandis.

In Rubrica in cap.Dudum.

Vide omnino,quæ pos.ad Bar.in rubrica ff.de reb.eorum.

In summario in uerb.non præcedenti.

Vide Dec. consil. 36.num.5. ibi.5.& nume. 8. ibi ultimo non obst. & quid si Notarius in instrumento dicat. interuenisse tractatũ, an ei credatur? Vide Gra.decis.79.num. 16. ubi etiam de materia, & not. ex hoc tex.duo copulatiue requiri in alienatione rerum ecclesiæ, uidelicet solennitatẽ, & iustã causam. Adde Deci. consilio 142. numero quarto.

In §.Quia etiam. in uerb. præsertim.

An sub causa necessitatis in hac materia comprehendatur causa utilitatis, & quid econtra.uide Affl. in Cõstitutione iusticiarios nu. 3.

An præsumatur in utilitatem ecclesię factus contractus. si res solita cõcedi ad tempus, fuit concessa in perpetuum, uide Dec.consil. 142. num.1.& 5.

In glo. ibi sed quærit hic.

Adde Iser. qui Succ.feud.dar. tenent. nu.12.versi.statuta Imperatorum, & ibi adde.

In capit.Hoc consultissimo. in verb.absque capituli.

Adde quod si Ecclesia concessit rem cum solennitate,& reuersa est ad ecclesiam potest ecclesia iterum rem illam concedere sine solemnitate, quod quomodo intelligatur, uide per Affl. in Const.Baiulos, & omnes num.85. & eundem Constitutione Constitutionem diuæ memoriæ nu.67.& decisi. 85.in fine.

De Testamentis, & vltimis voluntatibus.

In cap.si pater familias.in summario in verb. & substitutiones.

Vide M.Mantu. dialogo 100. Substitutio.

In fine summarij.

Pro intell. huius capit.uide Rip.in l. centurio numero 115. ff. de uulga. & pupil.

In §.Absque deductione.

Substitutio pupillaris expressa excludit matrem a legitima. Adde.Affl. decis.310.& dec.38.ubi uide de ratione.

De sepulturis.

In capit.licet pater.§. Quamuis. in uersic.præter.

Faciunt not.per Affl.decis.260.nu.3.

De Capellis Monachorum.

In capit. Presbyteri.in uerb.nisi per episcopos in fin.

Institutus in ecclesia parochiali, si detegatur criminosus quando, & per quem sit remouendus, uide per Bened.Capr. regula 73.

De iure patronatus.

An ius patronatus ecclesiæ possit donari laico sine consensu episcopi, sicut pōt donari ecclesiæ, & quid in legato,uide Fran.Marc.dec.473.

De censibus, exactionibus, & procurationibus.

In cap.Romana, §. Postquàm in glo.in uerb. in scriptis.

Adde hic Marc.Mantuam dialog. 68. scriptura, & adde quod acta iudicij requirunt scripturam constit. lite legitima ubi uide glo.& Affli. nume. undecimo, & trigesimo secundo.Item adde quod cum a iure requirit quod quid fiat in scriptis, illud non potest probari per testes glo. in versiculo iussione. In constit.in causa depositi, ubi alius casus, in quo requiritur scriptura. Alios casus in quib.requiritur scriptura ultra. Ias. in l. non solum §. morte.solum.undecima. de nou. oper.nun.uide Cassaneū in sua gl. supra par.consil. uigesimoquarto num. 61. & uide Luc. de Penn. in l.Prohibitū C.de iu. fis.post prin. & Cott.in memo.in uerb.iurisdictio ordinaria, & Frec.de sub feu. lib.secundo uersicul.quarto authoritas numero undecimo. An autē assensus super alienatione feudi requirat scripturā,uide Affli. dec. 243.num. tertio, & quid de gratia Principis uide eundem decis. 319. numero 10. & decis. 398.

In ead.glo. In scriptis.uersiculo tertius.

Adde Affl ct. decis.253.numero 3.

LIBRO QVARTO.

De Desponsatione Impuberum.

In cap.si infantes.in gl. in uerb. Matrimonium. uersi. si non ualet.

Limita ut per Diaz.regula 18. Actus si non.

In §.Porrò.

Vide Dec.consil.35.primo uolum.

LIBRO QVINTO.

De Accusationibus. Inquisitionibus, & denuntiationibus.

In capit.si is.in glo.in uerb.fuerat.in princ.

Ad gloss.hic, & eius declarat,uide Iaco. Meno.de Arbit.Iud.lib.primo quæstio.78.

De Hæreticis.

In ca.in fidei.in glo.in uerb.inquisitionibus.

Vide Alex.l.si Constante in princ.numero quinto & 6.ff. Solut. matr.

In cap. cum contumacia.in glo. in uerb.Hæreticis.

Vide omnino Afflict.in Constitutione patarenos numero 55. & constitut.pœnam eorum numero 1.

In cap.Accusatus.§.eum uero in glo.in uerb.iudicari. uersiculo illa locum habent.

Adde Affl ct.decis.285.num.5.

In §.sane. in summario in prin.

Quia eorum iurisdictio est limitata. Dec.consilio 137.numero 3.

In capit officium §.uerum quia. in uerb.seu tabellionis.

Notariatus est officium,uide Dec.consilio 40.

In cap.ut commissi. in uerb.nec non faciendi.

Vide pro intell. Couarru. pract.quæstio.cap.34.num.5.

In cap. per hoc.in gloss.in uerb. generaliter.

Adde Dec.consil.137.num.3.

In capit.cum secundum.§. confiscationis.

Licet quando pœna imponitur ipso iure non requiratur declaratoria quo ad effectus, qui trahunt secum executionem, & de sui natura non expectant aliā extrinsecam executionē, secus tamen est quo ad effectus,in quib.Iudicis ministerium requiritur in exequendo,ut in hoc text.& per Dec.consil. 144.num.4. & uide Pleni Anto. Gab. de crimi. conclus.12.lib.7.

In cap. statuta.in glo.in uers.figura.uersic.& committat.

Vide Diaz.reg.420. legatus.

De Schismaticis.

In capit.Ad succidendos.in glo. in verb. sede vacante.

Vide de hoc Capic. decis. 114.

De Homicidio.

In cap.Pro humani.

Vide Dec.consil.189.num.4.

Ad materiam huius cap. omnino, vide Nigrum in cap.regni.Frequens nu.64.cum multis sequentibus,& Ant.Capic.decis.155. & adde quod dans pecuniam assassino pro homicidio, eo non secuto, non punitur de homicidio, sed alia pœna.Ang. per illum text.in l.Item apud §.si curauerit ff. de iniurijs, uide Mar. Mantua. dialogo 76.Assassinus.An si mandatarius dicat quod non occidit hominem exequendo mandatum, sed propter suam principalem inimicitiam prosit mandāti. vide Cepoll.cautel.39. vidimus,& adde quod reuocans mandatum debet notificare reuocacionem illi, contra quem erat mandatum Bal. in l. mandatum in fin. C. manda. Et ad materiam, uide Afflict. in constitutione si quis aliquam numero vndecimo, & quod non secuto homicidio mandans puniatur pœna pecuniaria dicit fuisse decisum Gram.Deci.2.numero 25. & quid si reuocato mandato mandatarius exequatur delictum,uide Gram. decis.38.numero 7.& ibi vide an prosit mandanti, si mandatarius est absolutus, & quis dicatur assassinus, uide eundem consilio 1.post decis.numero 59, ubi de materia,& uide etiam in sequens, & demum, & an requiratur declaratio clericum esse assassinum, ut secularis possit procedere, & uide Capic.decis. 122. ubi alia & plene pro intell.huius cap. & quæ specialia concurrant del cto assassinij, & alia ad materiam,uide per eundem decis. 155. per totum, & Iodoc. in sua pract. capit.83. de assass.& pro intell.vide consilio 51.numero 36. primo uolumine consilio crimi.& de materia huius capit. & pro eius declar.limit.& amplia.vide Anto. Gabr. libro septimo conclusione prima, & Iac. Meno. de arbit.Iud. casu 360.numero 39.

In §.Sacri. in verb. ipso facto.

Hæc uerba denotant quòd ipso iure sit facta priuatio. Dec.consil.138.

In eod.§. in verb.probabilibus.

Constat de delicto per probabilia argumenta, quando de eo appareant indicia indubitata, Gram.consil.1. post decis.num.64. & 67.

In glo.in verb.Prælatus.

Cur. [illegible] consil.520. numero 43 & C[illegible] decis.112.

Et quantumcunque magnus Prælatus,uide Steph.Aufr.in rep.clem.1. de offic.ordinar.reg.1.18.limit.

In additio.Mandato.

Et Gram.decis....

In cap. is, qui.

[illegible] is text. uid. Gram. in [illegible] num.20.& Decium consi. 234.numero 9.& ad materiam, ui[illegible] Sibaitorum.nu [illegible] sequent.

Pro

Pro lim. huius tex. vide Sil. nup. li. 1. num. 96. & de materia vide Cott. in memo. in verbo, mandans homicidium, & plene pro intell. & declar. huius text. & totius materiæ, vide Petr. a Plaz. epitome delic. libro 1. capitulo 15. vide omnino.

De Vsuris.

In cap. vsurarum, in gloss. in verbo titulo, versiculo nam verborum.

An verbum concedo importet dominij translationem? & quid de verbo dare, vide Affl. decisio. 305. num. 2.

In cap. Quamquam.

Vide Marc. Mantu. dialog. 99. vsurarius.

An dispositio huius cap. habeat locum in vsurario ficto? in donatione causa mortis? & testamentis Iudæorum, vide per Curt. in l. eius numero tertio, cum seques, ff. si cert. petat. vbi vide multa ad materiam huius tex. & vide Grã. decis. 82.

In eodem cap versiculo aut seruo publico.

Tiraquel. de constit. par. 3. limit. 3. num. 44.

De Priuilegijs.

In cap. uolentes.

Pro intell. vide Couarr. pract. quæst. cap. 11. num. 6.

In §. in eos, in verb. ratione tamen.

Vide Capic. decis. 59. in causa magn. Io. Andreæ Caraccioli, & d. Frecc. de subfeu. lib. 1. titulo de officio magnifici Cancellarij, numero 31. Tom. 42.

In cap. cum persona.

Quando procedat iste text. vide dictũ Frecc. de subfeud. libro secundo, versicu. octauo, authoritas. numero secundo, & interim donec producatur priuilegium debet ab stineri ab eo, quod prætenditur vigore ipsius, idem ibi versic. 46. authoritas. num. 7. & pro lim. & ad materiam, vide Grammat. decisio. 67. numero 7. & ex hoc cap. inoleuit practica, quod quando in loco, seu territorio diffidato reperiuntur animalia, adeo quod non negatur dominium illius loci, sed fundat se ex aliquo priuilegio, con tractu, seu possessione, non debent sibi restitui animalia, nisi soluta fida. Capic. decisio. 45. & vide aliqua per eundem decisio. 77. numero sexto, & de materia, & pro declaratione, & intell. huius text. vide eund. decis. 189. Nigr. in Cap Reg. Grauamina nu. 95.

In eod. cap. versiculo ac ad legendum integraliter.

Et sic producenda est realiter scriptura dans exemptionem, sed vide Capic. decisio. 189. numero secundo.

In §. si autem.

Vide Affl. in Constit. iurisgentium, num. 28.

In c. Per exemptionem, uers. ecclesia, & ipsius monachi.

Dec. consil. 152. num. 3.

In capitulo si Papa, in verb. non propterea.

Adde Dec. cons. 152. num. 1. & 5.

In eodem capitulo. in verb. cum uerba.

Vide Mar. Mant. dial. 81. uerba operantur.

In §. Et est. in versiculo ecclesia sit libera.

Verba Ecclesia libera sit, plenam probant exemptionem, Dec. consilio 152. numero 1. uersic. 1. illa verba.

In gl. in verb. Probatæ, uersiculo quod statur.

Ad glos. adde Gramm. decisione 64. num. 11.

De Pœnis.

In cap. Degradatio. in verb. quod verbalis degradatio.

Vide Marc. Mantuã. dialo. 84. Degradatio.

In cap. Quamuis. in uerb. si subiectos tibi.

Iudex ecclesiasticus an possit punire laicum pęna perpetui carceris? vide Pet. a Plaz. epit. delict. lib. 1. capit. 11. in fi. & Egid. Boss. tit. de carcere num. 2. vbi etiam in quo carcere procedat iste tex. & ad primum, dictum, vide Bertach. in uer bo carceratus regulariter versiculo singular.

In eod. cap. §. Nos tamen. in verb. in perpetuum.

Concordat Constitutio hi, qui. secundum quam potest quis condemnari ad perpetuos carceres & ibi uide Affl. num. 9. an ualeat legatum factum talibus condemnatis.

in cap. Felicis recordationis.

Vide Affl. in Constit. ut participatio, num. 6. in fi.

An pœnæ statutæ in hoc cap. habeãt locum contra iniuriantem uerbis tantum Cardinalem, uide Petrum a Plaz. libro 1. epit. delict. capit. 1. in fine.

De sententia excommun. &c.

in c. cum medicinalis. §. Caueant. in uerb. quoniam.

Quando suspensi facientes cõtra interdictum incurrant irregularitatem, & quando nõ, uide plene per Bened. Capr. reg. 83.

in cap. Solet.

Vbi offensa est dubia absoluitur excommunicatus præstita cautione, uide pro limita. Diaz. regula 259.

in cap. Venerabilibus. §. Attamen. in fin.

Dec. consil. 143. num. 2.

In cap. Decernimus. in gloss. in uerb. & testificando, uersic. sed nunquid.

Vide Anton. Gabr. de testamentis cõclusione prima. libro quarto, & Moder. Neap. allegatio 25.

in cap. si ciuitas. in uerb. illorum suburbia.

Suburbia, & continentia ædificia quę dicantur? uide Iacob. Menoch. de Arbitr. Iudic. casu 155. centuria 2.

in cap. eos qui.

Vide pro intell. & declar. Dec. consil. 145.

De uerborum signific.

in cap. sicut. in gl. in uerb. Respondemus, uers. uolumus.

Quid importet uer. uolumus uide concor. per adde. ad constit. reg. Cordi nobis.

De regulis iuris.

in tit. de regul. iur. in glo. Non est nouum. in uerb. & potior est eius causa.

Nota in dubio præsumi pro regula, & ideo res certa dicitur pro eo, qui regulæ innititur, & secundum regulam pronũciandum est, nisi contrarium probetur, uide concor. per Dec. consilio 142. numero 4.

in cap. Beneficium, in uerb. sine institutione.

Et ideo Canonicam institutionem in beneficialibus quilibet probare tenetur. Petrus Duen. reg. 77. Canonicam, & faciunt not. per Affl. decisio. 324. Sed an ut quis mittatur in possessionem beneficij requiratur, ut ostendat titulum, vide Franc. Marc. decisione 1005.

in gl. uers. non potest. in uerb. hæc dictio. in princ.

Vide Diaz. reg. 487. negatio.

in glo. l. uerb. obtineri, uers. quod teneatur.

Vide Capic. decis. 6.

in cap. Possessor. in fin.

Vide hic Couarr. late.

in cap. Peccatum.

Vide Couarr. hic late.

Vide Domin. de Sot. de iustit. & iur. libro 7. quæstio. 6. & 7. per totum.

In cap Nemo potest.

Vide Guid. Papa hic.

In cap. priuilegium.

Vide quod posui ad Bart. in l. 1. ff. de constitut. Princ. & uide hic Guid. Papã & Iser. in cap. 1. num. 1. uers. est ratio de succes. feud. & ideo exceptio declinatoria fori competẽs principali non competit eius fideiussori. Affl. decis. 206.

in cap. Semel malus.

Vide M. Mant. collo. 89. lib. 5.

Vide ad hanc reg. not. per Affl. Consti. nullus tam pio. numero primo, & adde quod semel odiosus in vno, præsumitur odiosus in aliis si est odium rationabile. Vital. in tract. clau. §. de metu officialis. in fin. fol. 444. & uide Gram. decisio. 25. num. 7. & decisio. 28. num. 8. & Affl. decis. 13. num. 10. & addit. ad ipsum dec. 36. & ad istum tex. uide Guid. Papam hic.

In glo. prima in verb. & prima facies.
Vide Isern. constitut. cum vniuersis circa medium, & add. ad ipsum.
In cap. Ratihabitionem.
Vide pro lim. Neguf. 1. memb. 3. par. num. 38.
Ad reg. ratum, & ratihabitionem, vide plene Benedict. Capr. regula 54.
In cap. in iudiciis.
Vide Afflict. Constit. non sine nume ro 10. & concordat Constit. speciale.
In cap. ignorantia facti.
An, & quãdo ignorantia excuset delictum, vide Bartolum, & quæ ibi posui in l. Genero, ff. de infam. & quando præsumatur scientia, vide Affl. Constit. Iurisgentium, numero 25.
Et quando ignorantia iuris, vel facti excuset, vide Bar. Brixiẽ. in suis Brocar. num. 1.
In cap. odia.
Et ideo si statutum odiosum facit mẽtionem de notorio intelligitur de notorio facti, non iuris. Affl. constit. gratia. distinct. numero 19. sed limit. nisi versetur publica vtilitas Bartol. l. 2. §. exercitium, ff. de infa. cum alijs adductis per Affl. constitut. pœnam eorum, numero 15. verficulo in contrarium ad q̃d faciunt notata per eum ibi, numero 49. & vide in materia Pet. Duẽ. reg. 286. extensio, & reg. 287. extẽsio. & vide pro declaratione q̃d odia sunt restringenda, quæ poss. ad l. cum lege, ff. de testam. & Aflict. decis. 21. numero 5. & uide Isern. de his, qui feud. dar. poss. §. hoc autem. numero 17. uersic. sed per hoc.
In capit. decet. in glo. in add. idem Abb.
Idem tenet Andr. Tiraq. in tract. cess. cau. par. 2. lim. 4. numero 10. & plura adducit, & hodie ita seruatur in regia Cam. sum. vbi expediuntur istæ literæ immunitatis, sequitur hoc Dec. alia adducens in consilio 34. numero quinto, ibi quinto, & adde quod si fratri talis immunitas concessa sit, alter frater simul cum eo habitans ea gaudebit. Hippo. de Marsi. in consil. 84. numero 34. & vide latissime, de hoc Alcia. de præsumptio. regula 1. præsumptio. 36.
In cap. nullus.
Ad reg. huius cap. & vt procedat dũmodo non allegent contraria, vide Couar. variar. resolut. libro 1. capitulo 2. numero 3. & ad reg. facit Dec. consilio 152. verficulo sed prædictis non obstantibus, & an reg. procedat in actore, vide Affl. decis. 134. num. 3.
In cap. quod semel.
Vide M. Mant. dial. 94. mutatio.
In cap. non debet.
Fallit in casu constit. regni super incisionibus, & sequent.
In cap. sine culpa.
Vide Bart. Brixien. in suis Brocar. numero 2.
In cap. mora. in gl. in verb. & hoc est verum circa finem.
Adde Dec. cons. 138. num. 6.
In cap. ea quæ.
Adde Affl. decisio. 366.
In cap. scienti.
Et ideo si partes a principio sciant quale futurum sit arbitramẽtum, & compromittunt non poterit appellari ita singu. Bald. in l. venditor C. de rescind. vendit. quem sequitur Dec. consil. 60. numero 3. sed an per hoc prohibeatur quominus iudex pro interesse publico agere possit vide Gramm. decis. 37. numero 13. & ad reg. add. Iser. quib. mod. feud. am. el 1. vers. se exercuerit.
In cap. quæ a iure.
Vide M. Mantu. dialog. 92. specialitas.
In cap. quod omnes.
Vide Bar. Brix. in suis Brocar. num. 8. & 14.
In cap. generi.
Vide Affl. decis. 41. numero 2. vbi limita. nõ procedere in iurisdictionalibus.
Vide M. Mant. dial. 90. species, & uide ad materiam, & pro declarati. & limit. Affl dec. s. 106.
In cap. utile.
Vide M. Mantu. dialo. 96.
In cap. ex eo.
Vide Gram. decis. 103. num. 151.
Vide pro ampliat. & limit. Anton. Gabr. de regul. iur. conclus. prima, lib. 6.
In glossa circa fin. in verb. item nota.
Vide text. in l. Papinianus, §. si conditioni, & in l. fin. ff. de inoffic. testam.
In cap. accessorium.
Vide M. Mantua. dial. 93. accessoriũ, libro 5.
Vide pro limit. Afflict. decis. 139. numero 5.
In add. saltem. in fin.
Vide etiam Affl. pro limit. in prælud. constit. reg. quæst. 4. num. 8. post Iser. ibi.
In cap. inspicimus.
Adde Affl. decis. 44. 18. & 26. & decis. 68. num. 2.
In cap. præsumitur.
Concordat constit. eorum fraudibus.
Et limita. non procedere quando aliquid publice scitur, & est publice notum quia tunc præsumitur sciẽtia. Grammat. decis. 36. numero 16. & vide Affl. constit. iuris gẽtium, num. 25. Gram. omnino decis. 103. numero 31. cum seq. item limit. vt per Capic. decisio. 69. numero 15. item limita non procedere in facto proprio, in quo non præsumitur ignorantia licet in facto alieno, secus pos. ad gl. in l. verius, ff. de prob. & vide Bart. & addi. ad ipsum. in l. fin. num. 2. ff. pro suo. itẽ add. quod ex vicinitate loci præsumitur scientia. Decius consilio 85. num. 2. add. etiam quod scientia præsumitur in eo, qui respectu officii tenetur scire. Dec. consil. 135. in fi. & quando ignorantia præsumatur, & excuset, & quando non, item quando non probetur iuramento, vide Dec. consil. 160. num. 5. & ad primum dictum cum allego Gram. decis. 36. add. glo. in l. 1. ff. de recepta. glo. in cap. nulli, in verb. verisimiliter 5. de elect. hoc eodem libro, & gloss. cum sua additio. in l. final. de decretis ab ordin. faciend. ff. & adde quod in facto proposi. non præsumitur, nec admittitur, ignorantia regulariter. Benedict. Capr. reg. 79. & de probatione ignorantiæ, uide Iac. Menoc. de arbitr. iud. casu 186. & pro limit. & ampliat. vide Anton. Gabr. de regul. iur. conclusione 5. libro 6. & quod regula non procedit in ignorantia iuris, idem ibi conclusione 7.
In glo. in verb. vno modo.
Vide pro limit. Diaz. reg. 323.
In cap. in pœnis in glo. 1. in uerb. item vbi.
Adde Dec. cons. 166. uersic. sed qualiter.
In cap. non præstat.
Nota, quod actus nullus non producit effectum, vide per Cottam multa in memor. in uer. actus nullus, & Dec. cons. 126. num. 4. & vide quæ poss. ad glo. instit. de liber. §. serui, & ad Bar. in l. filium, §. si quis, ff. de leg. præstan. & vide Affl. decisio. 151. qui videtur contra.
In cap. cui licet.
Vide pro limit. d. Frecc. de subfeud. libro 2. quæstio. fol. 133. & quæstio. 9. fol. 135. & Gramm. decis. 4. num. 4. & intel. reg. in eo. genere. Andr. quibus modis feud. amitt. el 1. num. 8.
In cap. qui prior.
Vide omnino. Cæpol. caut. 124. vulgaris.
Vide ad istam regulã multa per Afflict. in rubr. constit. præsenti lege.
Et quid operetur prioritas temporis? & in quibus habeat locum? & in quibus limitetur? vide plenissime per Cassan. in sua glor. 12. par. conclusione 49. per totum, vide omnino de materia huius tex. & uide Negusant. de pign. 2. membro 5. par. & addit. quod regula non procedit, quando primus habet instru. confessionatum solum, & secundo cantat de vera numeratione. Cot. in memb. in verb. creditor prior, vbi ex hoc multa, & uide pro limit. Paris. consilio vndecimo, numero 16. primo volum. & Petr. Duen. reg. 168. creditor prior.

in

in cap.qui sentit.
Concordat constitutio mancipia.
in cap.in re communi.
Limit.multis modis per Parisconsi. 115.num.36.1.uol.
in cap.contra eum.
Facit Capit.decis.20.num.11.
in cap. non est obligatorium.
Vide Afflict. constit.constitutionem diuæ memoriæ.num.41.
in cap.dolo facit.
Vide Petr. Duenn. reg.209. dolo, & pro limita.Afflict.decisio.403.numero 18.
in cap.exceptionem.
An excipiens de legitimatione fateatur se fuisse bastardum, uide Afflict.constitu.scire uolumus nu.4. & ad materiam uide Couarr. uariar.resolut.lib.1.c.2.num.3.& an excipiens contra actorem uideatur agnoscere, uide And.de cōten. int.dom. & fide.nu.9. uersic.item dicunt.

in cap.in pari.
Vide omnino ad regulas cap. huius Nigr.in capitu.209. frequens, numero 8.
in cap.cum non stat.
Facit Capit. decis.14.nume.18. Deci. consi.70.num.3.
in cap.in malis.
Adde Iser.quib.mod.feu.amit.1.nume.3.item in bello.
in cap.in alternatiuis.
Vide ad materiam Gram.decisio.68. & limi. ut per Diaz.reg.32.
Et ad materiam cuius sit electio in alternatiuis, uide pulchram decis. Afflict.397.
Vide Paris. consi.53.num.33.4.uolu. & Bart. Brix.in suis. Brocar.nu.6.
in cap. qui facit.
Adde quod hæc regula qui facit, non procedit, quando l.loquitur in personam, ut si quis fecerit, uel si qs dixerit.Pet.a Plaz.lib.1.epit.delic. cap.1.num.8.

in add. Dy dicit in fine.
Vide Afflict.consti.citationis.nu.14. in capitul. in generali concessione.
Vide Afflict. constitut. beneficium, nume.2.
in cap.bona fides.
Pro limit. & ad materiam, uidè Afflic.decis.156.num.19.
in cap. infamibus portæ.
Adde Afflict.in constitu.reg. Paterenos. numer.39. Cap. decis.32. numero 7.
Et not.quòd dignitas, & honor dicitur habere ualuam, & portam, ut hic, & Andr. de his, qui feud.dat pos.num.9.uersic. honor.
in cap.data Roma.
An data sit de substantia in litteris, uide Iser.in capitul.primo.§.quoniam inter dominum. de prohib. feud.alien.per Lotha, & an inspiciatur tempus datę, uide Afflic.decisio.253.2.

FINIS.

D. ANDREAE ALCIATI

Additiones super Clementinas.

IN PROOEMIO.

N glos.prima, quæ est glo. quoniam, in fine, vide not. per Deci. in l.secunda, in quarta columna, C. si contr.ius, vel vtil.pub.

Ibidem, in gloss.de cetero, versic. hæc vera, & quod priuilegium insertum corpori iuris, reguletur secundum ius, vide Fely.capit.1.in 10.columna versic.fallit dicta regula, de rescrip.etiam contra gloss.vide Fely. in c.2.colum.4.vers. hanc limitationem, de constit.

In gloss. Pontificatus, versic.coronatus, vide Fely. in cad.eam te, col. pen.de rescrip.

In gloss.de summa, an autem constitutiones, quæ præcesserunt Clementinas sint correctę, vide Fely. in c.1.col.7.de re iud.

De Rescriptis.

Clem. Abbates.

In glos.præsidentes, nunquid Decanus, & capitulum, hoc possit, vide Abb.in ca.cum olim, in 4. colum.de testibus.

Ibidem, versicul. & licet, uide ad istam gloss. Fely.in ca.ex tenore, colum.6.versicul.ceterum, colum.1.de rescriptis.

Ibidem, circa finem, adde huic gl. similem gloss.in auth.cassa, & irrita, & in l.prima, C. de his qui ad ecclesiam confugiunt, & in l.prima, C.de rapt.virg. & dictum Ioan. And.in addit.ad Speculat.in titu. de locat.§. primo, versic.quid si colonus, & glo. in cap.puta pacta, in ploss.prima, de verborum sign ficat.& in cap.secundo, in verbo iuramentum, & in uerbo reus, de confess. in sexto, Ias.in auth.ex testamento, colum.antepen. ad finem, de collat.gloss.in authent. imo a debito, in uerbo, parentibus, C.de act.& oblig.& in l.aduersus, in gloss.finali, de arbit.& in l.si is qui. §.quod dicitur, ff.de iure dot.& in l. non impossibile, ff.de pact & in l.2. in verbo, filio, ff.de vulg. & pupill. & in l.4.in princ.in versi.uocabulo, ff.de leg. 1. Barb.in c. pastoralis, col. 6.de re iud.

Ibidem, in fine, dispositio loquēs de casu frequentiori non excludit minus frequentem, facit gloss. in l. in princip.C.de his, qui ad eccl.confug.ista tamen dispositio loquens de religiosis, non extenditur ad sęculares clericos, vbi agitur de restringendo, vel tollendo ius constitutum alteri, & not. gloss.in Clemen.1.de supp.neg prælat.in uersic.regularis, & ad istam gloss. uide quæ in simili allegat Ias.versic.1.colum.9.uersicu. sed attende solu.matrim. & in l.2.in 3.colum.in fine, de vulg.

In glos.liceret, an talis possit agere, uide Deci.in capit.ex litteris, columna quinta, versicul.3.& ulti.de proba. & quòd possit procuratorem constituere, uide Rot.221.in nouiss.

In gloss.uexare, in fi.uide Fely.ca. ex tenore, column.1.de rescrip.vide etiam ad hanc glos. Card.consil.25. colum.2.in fine.

in glos.ipso iure, uide alios casus, per Fely. in ca.ad audientiam, 2.col. 14.de rescriptis.

Clem. Et si principalis.

An monachus possit esse officialis, uel locum tenens Episcopi, sine licentia Abb. uide Rot.in 4. decis.de officio uicarij, in nouissimis, quæ tenet, quòd non, nisi abeunte, uel mortuo Abbate ex causa urgenti, & an monachus ecclesiæ cathedralis canonicus, possit esse delegatus Papæ, vide Dec.in cap.causam quæ, in tertia colum.de iud.

In glos. principalis, quid importet istud uerbum principalis, vide Gem.consi.36.incip. Casus, columna secunda.

in glos.episcopi, uersicu.sed quid, uide Fely. in capit.eam te, char.pen. uersic.mandato, de rescriptis.

in glos.conuentuale, in fine. Item frater prædicatorum, qui sit prior, potest esse delegatus, ut est tex.in suprascrip.in cap.cum olim, de maior. & obed.

ibidem, uersicu.possunt esse, uide Fely.in cap.ex litteris, colum.8.uersic.prima conclusio, de constitut.

in glo.per electionem. in uersicu. ex quo non sunt perpetui, uide Panorm. in ca. si quis contra clericum, col.5.de foro compet. Fely.in ca.postulasti, in primo not.de rescript.

in glo.delegatus, uersic.quod licet uide Fely.in c.eam te, col.4.uers.pro ista, de rescriptis.

in gl.foraneo, uers.de generali, uide Ab l c.dilecto in 3.col.de testib.

In gl.obseruari, uersi.expressa, limita, ut per Abb.c.ad hæc, de rescri. in fi.& in c. nonnullis in 3.col.in fi. eo, tit.& uide Abb.in cap.cum inter, in pen.no.de excep. ubi Fely.in princip. Bald.in prælud. feud.col.8.ad finem, Aret.in l.qui seruum, col.2.ff. de acquir. poss.& Gemin.in c.statutum, col.4.de rescri. in 6.uide etiam Aret.consi.58.col.1.& col.3.& Fely. in c.20.col.3.de off.deleg. Alex.in l. quanquam, C.de test.milit, Bal.in ti. per quos fiat inuest. & ibi addentes, in princ.de feud.

ibidem, uersi.in legato, uide Barb. c.cum omnes, de constit.col.pen.ubi sequitur. Imola & Antonius de Butrio hic, quòd licet legatus de latere, non possit in canone statuere, potest tamen dispensare, facit quòd no.Dominicus cap.1.§.penult.colum.fi.de fil.presb.in 6.

Clem Auditor.

In tex.not.quod secundus auditor potest exequi causam sibi commissam, sub nomine proprio, uide Rot. 10.in nouiss.incip. scribebatur, sub titulo, de rescrip.& auditor non habet tam latam facultatem sicut delegatus, quia non absoluit ad cautelam. Rot. 306.in nouiss.ad hanc Clemen. uide etiam pulchrum intellectum. Panormit. in capitulo super eo, circa finem, de officio delegati.

Ibidem, in fine, uersic.prouidere, idem instituere, & confirmare, ita Rot.212. sub tit. de iure patro.incip. secundum in nouiss.

In gl.1.uersi. & scias, quod hoc.uide Fely.in ca.cum causa, de re iud.in in princip.

Ibidem, uers.cauere tenentur, vide Frāc.Pani.in trac.de sede uac.in 2.q.

Ibidem, uers.ꝙ habent, uide Fely. in rub.de rescr.in 3.col.in fi.& Deci. in c.personas, col.6.de app. & in ca. ad præsentiam, in secundo not.eod. tit.Rot.341.in fine.

Ibidem, uersi.ordinaria, Fel.§.sūt, & alij, col.14.fall.4.de rescrip.

Ibidem, in uersic.definiendo, uide Felyn.in Rubr.de rescrip.col.3.& in Rubr.de off. delegati, uersicul.quem vtrum auditores.

In gl.in Romana, in princ.contrarium tenet Barb.in d.c.super eo, ad quem tamen respondet Deci, in fine.

Ibidem, in fi. Rot. 10.in nouiss.

In

In glo.beneficio, verf. largè, vide glo.in cap.fi pretiofe, de refcript. & ibi Gem. & Abb. cap. pen. de verb. fign. Alex.conf.190. columnâ finali, in fecundo volumine.

In glo.debitum, verf. fuum, vide Fely.in c.fi.in 3.col.de præft.

Ibidem.uerf. in contrarium, vide Rot.159.in nouiffimis.

In glo.poterit,in fine, vide Felyn. in cap.exceptionem,colum. 1. de ex cept.

In glo.prouidere, de intellectu hu ius capituli, vide Panor in c.fuper eo, de off.deleg.fup.in tertia colum.

Clem.Gratia.

In tex.& quomodo gratia dicitur, vide glo.in c. fedes, ubi Doct. de refcript. vide etiam ad hanc Clement. Rom.conf.356.ubi an habeat locum fi quis adipifcitur.

In glo.renunciare, ratio forte propter dubium euentum litis, & non uidetur habere plenum ius ad rem, ideò per adeptionem, primi uacat fecundum.

In glo.beneficium,verf. de fpecia li,uide Abb. in c.litteras,de conceff. præb.omnino,qui dicit. Ioan. Andr. reuocaffe iftam glo. in additionibus Speculatoris.

Clem.Litteras.

In tex,fed quid de beneficio creato, fed non confirmato,vide Rot. 17. de prælat.in nouiff.ita tenet,& in fimili, de teftam.in prima decif. & uide aliqua ad iftum text.per Alex.confil. 178.in occurrenti,columna finali,in fecundo,vide etiam ad hanc Clemen. Barbat.confil.57. columna octaua, libro primo.

In glo. prima intellige iftas tres glo.ut per Iaf.in Authen. quæ eft,in 7.col.C.de facrofect.eccl.

In glo.creatam, uerf. cap. cum acceffiffent,& ibi uide Dec.in fi.& Felyn.in colum.pen.& in c. confuluit, de Iudæis.

Ibidem,uerf. quòd illud prius, & quòd iftud tempus debeat probari, vide Dec.in cap.in præfentia, in not. 12.de prob.& in c.conftitutus, in ter tio not.de refcript.& Iaf.in rubr.C. qui admitti,in 3.col. Abb. c.auditis, in 10.col.de præfcr. & iftam glo. allegat Alex.conf.17.col.3.in 3.uol.& multa fimilia, in quibus difpofitio non trahitur ad futura, uide Fely.in c.fi.col.fi. de conftit. & uide eum in c.ad aures. De refcriptis,& in ca.paftoralis,col.3.eo.tit. & quid in deftinatis ad beneficium, vide eum, in c. cum adeo,col.1.de refcript. & in ca. conftitutus.col.pen.eo.tit. & an mutatio ftatus beneficij, noceat iuri ad rem quæfito.in c.in noftra,39.corol. uerf.fallit quinto,de refcrip.

Ibidem,circa finem,verf.quia etiã, vide Fely.in cap. fi.in 5. col. in fi. de præfumpt.

Ibidem, in fine, ita tenet Abb. in c.conftitutus, fup. eod. in tertio uel fecundo, not. uide etiam quæ ponit Iaf.in l.fi prius, col.5. de noui oper. nunc.uide tamen fimilem gl. in c.1. de clericis non refid.in fexto,in verbo,receperit.

In glo.ftatuimus, nota quod quoties aliqua lex ponit uerbum,ftatuimus, quod illa lex deducit ius noui tex. Idem eft in uerbo, fancimus,& verbo cenfemus, ut per Panormit. conf.57,colum.pen. ad finem,lib.2. Idem in verbo uolumus, ut per Fel. in rubr.de re iud. Panorm.in c.finali,in 2.col. ne cler.uel mon. & in c. uenerabilis,col.2. de iud.glo. in cap. litigãtes,in uerbo ftatuimus, de off. ordin.in fexto. Felyn. in capit. 2. ad finem,de iud. Bart. in extrauag. qui fint rebelles, col.3. ubi de uerbo,dicimus,& pronunciamus. vide etiam Aret. conf. 76. num.3. ubi de uerbo, liberè, & hanc glo. pro ualde fingulari exclamat. Ioan. de Imol. in l. fi uerò,§.de uiro,fol.matr.

De Electione.

Clem. Cum ratione.

IN tex.uerf. vel habitus.nota tamen, quod poteft effe eadem regula, & idem ordo, licet habitus fint diuerfi, ut in Cluniacenfibus, qui funt ordinis fancti Benedicti,ita exemplificat Rot.dec.12.in nouiff.in tit. de refcr. In ip Papa conceffit.

Ibidem, verf. cuiuslibet ratio, ꝙ conftitutio eft concilium rationis, contra quam, nec legatus poteft difpenfare.

In glo. de cetero, de ifta dictione, uide Alex. conf.2.col. fi. in feptimo. Ruyn.conf.98.fub num.3.lib.1. ubi colligit de hac glo. quod dictio, de cetero,refpicit futurum. Item de hac dictione,de cetero, uide Rom. conf. 379.circa primum.

In glo.eligatur,amplia, ut fiat extenfio etiam, quòd ratio non fit expreffa, fed una tãtum colligi poteft. Alex.conf.101.in 1.uol. facit glo. in l.quamuis C.de fideic.

Ibidem,uerf.a Papa, in princ. vide Rot.262.in nouiffimis.

Ibidem, uerf. contrarium not. ꝙ in correctorijs, & pœnalibus fit extenfio propter identitatem rationis, uide glo. in auth. ut hi qui oblig. & Alex.in l.Gallus §.& quid fi tantũ, in notabilibus, de lib. & pofth. Alexan.confi.24.in fine, in fecundo uolumine,& confi.50.col.3. eo. uol. & confi.115. col.pen. & 185. uifo titulo,col.11.& 190.colum.fin.eod. uol. uide Barbat.conf.2. col.8. libro 1.& Felyn.in Rubr.extra de re iud.col.5. idem Barb.conf.10.col.8.lib.2.& cõfi.28.col.3.eod. uol. & conf.3. col 3. & 243.col.7.eod. lib.2. Alex. in l.1. col.2.de leg.1. Imol. confil.35.col.4. in fine,Alex.in l.Marcellum,col.5.ff. ad Treb. & Barbar. in cap. ad noftrã, col.2.de empt.& in capit.1. col.2. de off.deleg.Aret.conf.163.colum.3.ubi uidetur limitare, nifi difpenfatio effet odiofa,& Alex. confil.2.col. fin. uolum.2. & confil.50. colum. 3. & 97. columna prima, eod.uolumine, ubi dicit hanc glo. & fimiles procedere,ubi eft eadem ratio, aliàs fecus, idem dicit, in confilio 115. colum. 2. ad finem. uolumine fecundo, & uide ipfum confilio 189.colum. quarta,libro fecundo,& 203. columna fecunda,eod.& 17.col.5.li.3. ubi generaliter dicit, quod ubi in lege correctoria eft expreffa ratio, poteft fieri extenfio, ex identitate rationis, & 64.col.2.uol.2.ubi loquitur in exorbitantibus,& 68.col.2.eod.tit. ubi loquitur in correctorijs, & 101. col. pen.lib.3. ubi pariter loquitur in correctorijs, & quando expreffa eft ratio.in ftatuto, uel unica tantum poteft affignari, cum habeatur pro expreffa,fit extenfio, ubi eft eadem ratio,de cafu expreffo, ad non expreffum, qui infpecta lata fignificatione uocabuli comprehenditur, fub expreffo,& confi.36.eo.uol. ubi etiam loquitur in correctorijs, & ubi tractatur,de fauore publico, & ubi eft eadem ratio,quę eft in cafu expreffo.

Ibidem, uerf. conftituentes, uide Felyn. in rub.de re iud in 5. col. Ale. conf.216. col. pen. in fecundo uolumine Fely.c. tranflatum,colum.fi.de conftit.Dec.conf.333.

In glof. fæcularis, uerf. nifi ex difpenfatione, uide Alex. conf.70. in tertio.

Ibidem,uerf. fęculares, circa finẽ, uide Alexan. conf.8. in fine, in pen. col lib.1.

Clem.Ne Romani.

In tex.uerf.quidquid poteftatis, ui de Fely in c.fuper litteris, col.12. de refcript.

Ibidem, uerfic. porrò allegat Dec. iftum text.in conf. 150. col.2. quòd etiam actus uoluntariæ iurifdictionis debet fieri coram iud. compet.& per iftum text.fic etiam intelligitur l.fi.de iurifd.omn.iud.

In glo.inferiore,uide Alexan. con filio 106.in fecundo uolumine.

In glof.tolli, not. quod epifcopus poteft facere circa,uel præter ius,uide Dec. conf.11. col.8. & confil.199. columna fecunda, & Felyn. in cap. cum P.in antepen.columna, in fine, de fide inftrument. Alexan. confilio 106.colum.6. in fecundo uolumine. Item Fely. in cap.1.col.17. & feq.de fponfal.

In glof.modificare, uide Roman. confilio 325. columna 2. & fin. in fine.

In glo. expirare, quid de uicecancellario,uide glo.in regulis Cancell.70.

In glo. quouis, de ifto uerbo uniuerfali,uide Dec.in c.fedes,colum.6. de refcript.in fi. & quod hæc dictio, quouis modo, non tranfeat ad infolita,uide Alex.conf.97. col.2.& fina. libro 3.

In glo.cetus,in fine,in uerfic.concordia, uide Abb.in c.non poteft, de re iud.col.4.

In gl.concorditer,uerf. unus ergo, uide Alexan.conf. 124. columna prima,

ma, in secundo uolumine, & similem glo. habes in cap. sapientes, §. ad hæc in uerbo, concorditer, eod. tit. de rescript. in 6. de quo uide Alex. in l. & tuum hære. §. hodie, ff. de procur. Felyn. in cap. non potest, sup. de re iud. per Roman. in consi. 512. & Alexan. consi. 224. in prima, & secunda col. libro 2.

In glo. moriente, mos ciuilis æquiparatur naturali, ubi operatur eundem effectum, de hoc uide Abb. in cap. nisi, de præb. in 4. col. Alex. consilio 1. col. 9. in 5. vol.

In glo. diœcesi, in vers. non mutatur, uide Dec. consi. 146. col. pen. Fel. in cap. quia iudicante, columna 3. de præsumpt. & Aret. cons. 77.

In glos. omnes, uers. aliquis, uide Dec. cons. 151. col. pen.

Clem. Causam electionis.

In text. uers. deuolui, uide Rot. 19. in nouiss.

Ibidem, uers. intimata, not. quòd intimatio appellationis habet vim citationis, & per talem citationem dicitur lis pendere, Rot. 310. in nouissimis.

Ibidem, uers. cathedralis, uide Rot. 82. in nouiss. Dec. 228.

Ibidem, uers. uel beneficio, uide Fely. in cap. dilectis 2. in 6. & 7. q. de rescript.

Ibidem, vers. loco aliquo, uide Fel. ca. cum dilecta, col. 21. uers. limita 2. de rescript.

Ibidem, uers. intimatio & ista fere seruatur, in vim act. grauis præiudicij, de quo Fely. in cap. 2. in fine, de præscript.

In uers. uide, de hoc uers. Dec. consilio 474.

In glo. si petita, uers. si ergo, uide Fely. in cap. cum M. columna 21. uel 22. uers. 4. conclusio, de constit.

In glo. in domo, de citatione ad domum, uide Rot. 48. in nouiss.

In gl. deuoluta, uide aliqua ad istã glo. per Fel. in c. cum dilecta, col. 14. de rescript.

Ibidem, circa finem, uers. solutio, appellato. vide Rot. 38. in nouiss.

In glos. appellatum, uide Ias. in l. non solum §. morte, in 15. col. de noui oper. nunc. ubi reperijt hanc glo. singulariter, ut per eum ibi.

In gl. plena, & certa, uers. quòd nõ, vide Fely. c. cum contingat, col. 4. de elect. & col. pen. Ægid. concl. 15. vel 10. Nota tamen, quòd ubi ille cui fit intimatio tenetur aliquid facere, non sufficit, quòd ipse sciat, sed requiritur necessario intimatio, uel denunciatio, ita Dec. cons. 74. in 2. colum. & Rot. 127. in nou. & ibi, an in intimatione requiratur mandatum, & qualiter dicatur fieri. Dec. 168. Alex. consi. 39. in 2. uol. & debent esse Authentica, cons. 45. col. pen. in 2. uol. & an sufficiat fieri procuratori. Fel. in cap. cum M. col. 2. uers. hac conclusione, de constit.

Ibidem, circa finem, uide Rot. in tit. de appel. decis. 18. in nouiss.

In gl. tempus, circa finem, vers. fictè contumax, uide Rot. 49. in nouiss.

In glo. in alijs casibus, uide Rom. cons. 410.

Clem. Constitutionem.

In tex. vers. audiendus, an per istud verbum tollatur officium iudicis, ipso iure, vide Aret. capitulo primo, columna 4. de accusat. versic. sed si statutum, & in melius, in cap. veniens, colum. 7. eod. titulo.

Ibidem, in fine, vers. confessionem, uide Perus. in cap. dilecto, in 3. col. de app. & an confessio, sit probatio, uide latè per Dec. in rub. de prob. in 8. col. & seq. & ad istum tex. in 11. vers. 6. & etiam. uide Feyn. in c. 1. colum. 2. de except.

In glo. opponentis, uide Aret. in cap. super litteris, in quinta colum. vers. confirmatur, de accusat. De isto interesse proprio, & Rot. 27. in nouissimis.

In glo. de nouo, in fine, vers. expedientius, uide Dec. cons. 37. col. 2. in fine, & facit, quòd, not. Felyn. in cap. ad aures, in 4. col. de rescript, & in c. cum ordine, col. 1. eo. tit.

In glo. nolle vti, vide Fely. in Rub. de rescrip. col. 1. in fine.

In glo. fides appellatione probationis intelligitur, de plena, vide latè, per Dec. in d. rub. de prob. colum. 18. vers. primo, igitur Limita hanc glo. ut per Iason. in l. qui accusare, C. de edend. & vide Fel. in Rub. de probat. col. 3. Aret. consilio 143. col. 9. & Ias. in l. posthumo, columna finali, C. de contra tab.

In glo. legitimè, not. ex glo. ualere confessionem licet acta sint nulla. de quo, vide Dec. in capit. at si clerici, col. 3. uers. 7. limita, de iud. & uide ad tex. hic Aret. in cap. primo, in quinta columna, de accusat. & in c. ueniens, col. 7. uers. si non. eo. tit. & in cap. causis, col. ult. circa medium, de testib. Rot. fi. de probat. in nouiss. & de except. ultima, in fi.

In glo. nam infirmat, in fin. facit glo. in l. reum criminis, C. de procuratoribus.

Clem. In plerisque.

In glo. & populo, uers. habens autem, uide in simili Rom. sing. 489. incip. statutum. Dec. cons. 9. col. 2. & pone istam apostillam, in glo. monasterij, & ista allegat Felyn. proposit. dictæ glo. in d. cap. nonnulli, vt ibi posui.

Ibidem, circa finem, uers. singula requiruntur, uide Dec. consilio 177. columna 2.

In glo. monasterij, vers. & per hãc, uide Felyn. in c. nonnulli, colum. 76. uers. amplia istam, de rescript. & uide quæ posui sup. in gl. populo.

In glo. uel aliquid, uide ad hoc gl. in c. prouidens, de elec. eo. tit.

Clem. Quodcirca.

In gl. quæ in facto, & q̃ uerba intelligãtur, tam de iure, quã de facto, uide Dec. in c. sciscitatus, de rescr.

Ibidem, in fine, uersic. unde idem uidetur, uide Fely. c. cum omnes, col. antep. de constit.

Clem. Statutum.

In glossa ex iurisdictione, uide Zanch. in cap. 1. de accusat. differentia 72.

In glo. uel secularis, uersic. temporalem, uide Franc. Pau. in tract. de sede uacante, in secũda quæst. ad finẽ.

In glo. consuetudine, uers. statutum, uide Felyn. in cap. 1. in 2. col. de iureiur. & Alexan. cons. 13. col. pen. in tertio uolumine.

Ibidem, in fine, uers. tollere noluit, in contrarium uide Alex. cons. 196. uiso testamento. col. 3. in secũdo uolumine.

Clem. Cum concessa.

In glo. prouisione Clem. fi. nomen prouisionis multa comprehendere potest, uide Fely. in c. in materia corol. 32. de rescript.

De Renunciatione.

Clem. Cum illusio.

IN tex. in uerbo, aut actio huius Clementinæ procedit in permutatione aliarum rerum, uide Bald. in c. ex parte, col. fi. de rescript. 2.

In glo. illusio, de illusione, vide Fely. in c. ex parte decani, col. 8. uers. excipiuntur, de rescr. & Barba. cons. 11. col. 18. & seq. lib. 1.

In gl. teneat, uers. distinguunt, uide Felyn. in ca. ex parte decani, col. 1. vers. fallit secundo, de rescript. & ibi per tres columnas, uide Ana. consilio 25. columna tertia.

In gl. manibus, in fine, uers. illum inuitum, uide Fel. c. lator, in 8 col. in 10. declaratione, de re iud. & in c. dilectus 2. col. uers. oriebatur, in fine, de rescript.

In glos. facienda, an autem si in mandato exprimitur persona, cum qua debet fieri permutatio beneficij sufficeret, quod notificaretur procuratori, uel illi, in cuius manibus fieret reuocatio, credo, quod non, sed quod immo, & opus esset, quòd fieret notificatio illi certæ personæ, cum qua deberet fieri permutatio, ita colligitur ex dictis, p DD maximè, in c. ex parte decani, de rescrip. maximè ibi per Fely. col. 12. uers. tertia regula.

in gl. perueniss e, uide Felyn. in c. cum contingat, col. pen. uers. 2. fallit, de rescript.

De Supplenda neglig. prælatorum.

Clem. Quia regulares.

IN tex. uers. suppleant. triplici tamẽ monitione præmissa, ut dicit Abb. in cap. si quis episcopus, in 4. not. de accusat.

ibidem, uers. consueuerunt, uide Rom. sing. 448. Fel. in c. cum accessissent, col. 7. de constit.

In

In glo. regulares, uide Felyn. cap. tua nos, de iureiur.

In glo. dispositione, uide Abb. in cap. cum uas, in tertia colum. de off. ordin.

In glo. locorum, uide Rom. cons. 361. per totum.

In glo. religiosis, in fine, uersic. Clericum uide Dec. cons. 40. columna finali.

In glo. de mensa, in uerbo uacare, uide Aret. cons. 63. col. 2. ad finem.

In gl. curam, uersic. ad hoc allegata, per Dec. in ca. consuluit, in primo not. circa finem, de off. delegat.

De Aetate & qualitate.

Clem. Vt ij qui diuinis.

IN tex. uers. uocem, & an ille, qui non habet uocem in capitulo possit admitti, cum mandato, de certo eligendo, uide Felyn. cap. apostolicę, columna quinta, de except. quòd sic: & an date uocem dependeat, ab ordine, uide ibi eum, columna septima, & sequen. & in rub. procœmij Gregor. columna quinta, ubi dicitur, an de iure prælatus habeat uocem: idem dicit, in cap. cum M. colum. 10. uers. in ea glo. de constit. ubi etiam tenet, an hoc ius possit pręscribi à conuersis, qui non sunt in sacris, & dispensatus ante ætatem, ad sacros ordines poterit dare uocem in capitulo Fely. in c. postulasti, col. 17. de rescript.

Ibidem, uers. illi uoc. an isti habeant uocem, de iure cõmuni in capitulo, uide Abb. c. cum olim, in tertia columna, de re iud. qui tenet, quòd non.

In glossa prima, sed & episcopi, uide Alex. cons. 160. columna 6. uers. 8. in secundo

Ibidem, in uerbo facere possunt, uide Alex. cons. 106. col. 5. lib. 2.

In glo. in posterum, circa finem, uers. sed futuris, uide Fely. in d. c. fi. col. 12. de constit.

In gl. concedatur, in fine, uide Dec. cons. 3. in 4. col. & consil. 8. in pen. col. uide etiam ad hanc glo. Ias. in l. 1. in 7. col. C. de Sum. Trinit. & fide cath. ubi refert multos tenere, hanc glo. pro singulari, & uide Rom. cons. 325. in tertio dubio.

In glo. constitutus, uers. & habens cõntrarium tenet Bar. in l. de pupillo, in princ. de noui oper. nunciat. & ibi uide Ias. & not. istam glo. quæ uidetur facere, contra ea, quæ ponit gl. in cap. statutum, in uersic. canonicis, in fine, de rescript. & ad concordiam, uide Dec. in cap. post cessionem, in ult. not. de prob. & Paui. in tract. de sede uacante, in uersi. officium, in 2. columna.

Ibidem, uersic. sed pone, uide Dec. cons. 40. colum. 2. & ad primum dictum glo. uide Felyn. in c. postulasti, de rescript. col. 6.

Ibidem, versic. tu dicas, & ad hoc vide Ang. in §. furiosus qui dar. tut. poss.

In glo. annexi, vers. intellige, vide Abb. in cap. dilecto, in tertio not. de testibus.

Ibidem, vers. nõ est dare, vide Dec. consilio 129. columna 4. & Felyn. in capit. postulasti, columna 16. de rescript.

In glo. in eisdem, in versic. vnde potest, circa med. Vide Franc. Paui. in tract. de sede vacante, vers. capituli.

Ibidem, vers. mihi tamen, vide Ias. in l. 1. in fine, C. de transact. Alex. cons. 15. col. pen. in fine, in secundo

Ibidem, in fine, uide Fely. in rubr. procœmij, columna quarta, & in cap. translato, columna tertia, de constit. Roman. consilio 150. Aret. consi. 29. col. 9. Alex. consi. 50. col. 3. libro 2. uide Ias. in l. 1. ad finem, C. de transact. ubi refert multos tenentes hanc glo. pro singulari

In glo. nullo, vide Felyn. in c. at si clerici, §. de adult. in 4. col. Ias. l. finali, de fer. & uide not. in l. fi. C. de testam. mil. Panorm. consilio 53. col. finali, lib. 2. Fely. cap. pen. colum. 5. de cõstit. Barb. consi. 29. aliàs 19. col. 7. & consi. 37. colum. 12. & cons. 39. col. 9. & duabus sequent. libro primo, & cap. fina. colum. 18. de constit. Ias. in l. pen. in fine, de testam. milit. & de hac dictione, nullo modo, & omni modo, uide Alex. consilio 10. col. 3. libro 2. & 13. colum. 3. eo. uolum. ubi quando sunt iuncta, cum uniuersali negatiua, & Roma. consil. 325. col. 2. ad fin. tertio dubio

In glo. pars dimidia, uers. cum per ordines, uide Felyn. in c. apostolicæ, col. 5. in fine, de except. & col. 6. ubi de istis distinct.

Clem. Generale.

In text. not. quòd si aliquis habet ætatem imperfectam, quo ad sacerdotium si fuit dispensatus, an possit habere beneficium curatum, non tamen censetur dispensatus, ut possit ordinari, ad sacerdotium, uide Fely. in c. postulasti, colum. 16 vers. limita tertio, de rescript.

In glo. in 10. uers. inchoato, uide Rot. 329. in nouissimis.

De Officio vicarij.

Clem Quæ de ecclesia.

IN tex. uers. perpetuis, uide Fely. in c. postulasti, col. 1. de rescript.

In glo. sacerdotum, uers. sed nunquid, uide Fely. in c. G. perpetuus, in princ. de fide instr. & Rot. 273. in nouiss. Sed an in dispensatione fiat extensio, uide Abb. in §, de adult. de iudi. in sexta col. & seq. ubi ponit intellectum istius glo.

In gl. uolumus, verbum uolumus indicat ius de nouo, vide Abb. & ibi apostil. in cap. sedes, in 3. col. in fine, de rescript. & in capit. ex ratione, in ult. de appel uide quæ posui ad glo. in Clement. fina. de rescript. & uide Panorm. in cap. ex actione, colum. 1. de appellat. Ias. in l. more, columna prima, & secunda, de iurisdict. omnium iudi. ubi dicit hanc glo. singularem.

De Officio, & potest. iud. delegati.

Clem. Vnica, Iudices super receptione.

IN text. in fine, uers. vices Rot. 369. In nouiss. & 443.

In glo. 1. uers. & not. de differentia inter iudicem, & examinatorem, vide Abb. in c. quoniam contra, col. 15. vers. ad vnum. de prob. & an tales sint delegati, uide Rot. 258. in nouiss. & 369. ubi tenet, quòd potest esse simplex clericus

Ibidem, uers. examinatis, & examinatio non potest committi priuato, nisi de consensu partium. Alex. consilio 213. in 2. uol. & 104. in quinto volumine

Ibidem, uers. feriato, uide Abb. in cap. fi. col. fi. de iud. & cap. quoniam, in fine principij, ut lite non contest.

Ibidem, uers. receptor, & an differentia, sit inter recipere, & examinare, uide Dec. in cap. licet, in 7. not. de probat. & an talis receptor possit testes punire, uide eundem, in ca. præterea, in 4. not. de off. deleg. & Abb. cap. cum Bertoldus, col. 6. de re iud. & in 8. & sequen. & Rot. 73. in nouiss. & 164. sed si commissio diceret, per te ipsum, informes, de tali non poterit substituere. Alex. cons. 218. col. fi. in 2. uol.

In glo. receperit, uers. sed nunqd, uide Alex. consilio 218. uisis, in secundo uolumine, & ibi an possit appellari

Ibidem, circa principium, uersic. clausula casus, qui sonat in monitione, non conditione. uide Abb. in c. fi. de præsumpt. & in c. 1. in pen. col. & seq. de re iud. ubi latè Felyn. per sex columnas, & an requiratur citatio, vide Fely. colum. antepen. de constit. & de istis clausulis. Alexan. cons. 70. col. 2. in tertio volumine, & consilio secundo, sub numero tertio, ubi ait, quod quando est commissa alicui causa, cum clausula sapiant monitionẽ, ualet expeditio illius actus, etiam clausula non purificata, & ibi pulchrè de hoc legitur

Ibidem, circa finem, uersi. non ualebit. Alex. cons. 30. columna secunda, in tertio

In glo. committere, uers. nudum, vide Abb. in cap. de cetero, de re iudi. columna 3.

De Officio ordinarij.

Clem. Vt clericorum.

IN glo. diffamatur, vide Alex. in l. Turpia, in 2. notab. ff. de legat. 1. vbi dicit, quod ubi non agitur criminaliter contra aliquem nõ consideratur

ratur vnde diffamatio orta sit, & vide Felyn.in c.at si clerici,in glo.1.de iud.

Clem. Et si ab.

In glo.specialis,ver.generalis,uide Fel.in ca.ad aures, colum.3. de rescr. & allegat Mar. cons.14. in fortiorib. terminis

In glo.quibuslibet,uers. facienda, nec impetrans debet facere mentionem de qualitate beneficij, quando impetrat ab ordinario,uide Fel. cap. ad aures,colum.fina. de rescrip. fallit nisi in casu capituli cum aliquibus, de rescrip.in 6. ubi Gemin. in 3. columna.

In glo.habentibus,uide Abb.ca.in nostra,corol.29.de rescr.

In gl.nolumus,ver. ergo collatio, vide Abb.in c.si quis,in 3.not.de foro comp.Dec.cons.7.col.10. & cons. 128.col.2.

De Procurat.

Clem. Instrumento.

IN text.uers. protestatione, not.tamen,quòd si aliquis constituat Titium præsentem suum procuratorē, & non dicat, & acceptantem, talis constitutio non ualet,quia tacens nō dicitur consentire in isto casu, uide Felyn.in c.nonne, in 2.colum. uers. secunda regula,de præsumpt.& in c. cum M.columna 17. uers. fallit, de constit.

Ibidem,vers.cogi,uide Rot.375.in nouiss.

Ibidem,uers.litteræ,uide Rot.162. in nouiss.

Ibidem, vers. ad omnia, intellige etiam si in contrarium protestetur in aliquo de contentis in litteris Rot.147.in nouiss.& 303.

Ibidem,uers.uidearis, uide Bart.in l.quomodo enim, ff. rem rat. haber. uers.est casus

In glo.uel litteris,uide Dec.in c.3. loco,de probat.in princ.

Ibidem,in fi.uide Abb. in c. significauit,in 1.not.de appel.& ca.1.col. pen.de fide instr.

In glo.protestatione, similem gl. habes in l.in causæ, ff. eodem tit. de procurat.

In gl.scienter,vide Felyn.in c.2.in 6.col.in fi. uers. item operari potest, de fide instrum. & nota, quod quis dicitur scire commissionem sibi factā,quando scit illius tenorem.Aret. cons.68.col.1.

In glo.receptis,vers.& recepit, an receptio litterarum præiudicet, uide Dec.in c.cum M.in 9. col. de constit. Soc.consi.27. in fi.in 3. uolum. 145. in nouiss.& 147.uel 149. Alex. consi. 78.in princ. & 747.colum.9. in fi.in 2. uolum. An autem ante receptas litteras si sciat se procuratorem constitutum,uide Rom.consilio 353.columna 2. ubi loquitur in executore gratiarum.

In glo. assensum, uide glo. in l. 1. de off.præf.prætor.& gl. in c.nosce, 26.distinct.

Clem. Non potest.

In glos.electi, uers. dicebat enim, circa med. & istum intellectum approbat.Abb in c.secundus,colum. 4. de rescrip.

In glo.grauiora,istam glo. optimè declarat Abb.in d.cap. secundus, in 6.colum.de rescript.& in quarta, sed illam non probat Dec.ibi., in quarta colum.

Clem Religiosus.

An religiosus possit esse arbitrator sine licentia superioris,uide Alexan. cons. 80. in 3. uolum. Item ad hanc Clement.uide Roman.singulari 274.

Ibidem,uers.conferte,uide pro intelligentia eorum quæ tangunt hic Doct.Fely.in c.cum M.col.9. uers.limita quarto,de constit.

In glo.1.uers.secus,uide Fely.in c. tua nos, col.2. de iureiur. & not. ex glo.quod claustrales non ueniunt ap pellatione prælatorum, de quo Fely. in cap.insuper,in primo not.de test. & an Abb.possit esse procurator, uide Dec. in capit. constitutus, de appellatione.

In glo.consorte, uide Aret. in cap. licet.in 5.no.de acusat.Dec.in 4.& 5. colum.in c.cum M.de constitu.Fely. in capitulo primo, in quarta colum. de præscript.& Abb.in cap.cum I. & A.de re iudic.

In glo. constituere, uers. quibus, quod,in princip. de hoc uide Dec. in capit. intelleximus, in 5. columna de iud.

In glos.commissum, circa princip. uide Bart.& Mod.in l.1.§.item acquirimus,ff.de acquir.poss.ubi singularem dicunt hanc glo.

Clem. Procuratorem.

In tex. uide de materia Doct. in cap.relatum,de off.deleg.& Misseni. in uers.mandatum, & Roman. consilio 374.Socin. consilio 8. in 3. uol.

Ibidem, uers. per mortem etiam ciuilem,Rot.376.in nouiss.Guid.Papę quæstione 547. qui tenet contrarium.

In glo.contestata,uers. in procuratore, quid in Oeconomo, uide Abb. in cap.1.in 2.columna, de præscript.

De Restitutione in integrum.

Clem. Ab Ecclesia.

IN tex.circa principium, vide Ias.in Auth.quas actiones.colum. 10. C. de sacrosanct.Eccles. ubi ponit rationem huius text. & refert dictum Baldi.in l.falsam, C. si ex fals. quod istud quadriennium, non currit probabiliter ignoranti.

In glo.ecclesia,in fi.uide Abb.in c. si diligenti,in fi.de præsumpt.

In glo.lapsum,in fi.uers.non competit in contrarium,uide Alex.cons. 71.colum.2.in 1.col.& cons.269. col. in 2.& cons.81.colum.fi.in 5. uolum.

In gl.finiri,uers.quidam,uide Roma.sing.212.

In glo.a tempore, & a morte prælati,secundum Rom.sing.268. & Fely.in cap.1.in 5.col.in fi. de præscri. & a tempore scientiæ, Alex.cons.71. col.si.in prin. & cons.89.col.7. in 2. & 169.in fi.eo.uol.

Ibidem,uers. non a die sententiæ, vide Rot.165.in nouiss.

De Iudicijs.

Clem. Dudum.

IN text. uers. affligendo, uide Rot. 224.in nouiss.Bar.in extrauaganti ad reprimendum,uer.publicè

Ibidem,uer.citatos,& an a tali edicto posset appellari infra dies a die notitiæ,uide Rot.364.in nouiss. quæ tenet quòd sic,& de citatione per edictum.uide Felyn. in cap.2. colum.5. de constit. & Fel.in c. ex parte Decani,col.4.uers. reuocatio, de rescript. Alex.cons.106.col.3.in 5.uol.

In glo.citationes, uers. an iudicialis,& quòd ea quæ sunt ante litis cōtestationem,non dicantur uel forma iudicij,uide plura per Dec.in rubr.de iud.in 1.lect.col.6.uers.iudicium, & quòd prima citatio tantum sit de iure nobili,uide Decium in c. ex parte, 2.colum.8.uers.octauo fallit, de offi. deleg.

In glo. quicunque, de isto uerbo, quicunque,& quomodocunque, uide in rubr.de probat. col.18. & seq. vide etiam ad hanc Clem. Barba.con si.36.col.4.lib.2.

In glo. specialiter, uide Ias. in l. actione,col.3.C de transact.

In glo.ex certa, circa finem, certa scientia requiritur ubi tollitur ius commune, & quomodo præsumatur certa scientia,uide Fely.in c.cum inter,in 1.de except.

Ibidem,uers.sunt antiqui, circa finem, uide ad hoc Dec. in c.consultationis,col.4.uers.3.de off.deleg.

In gl.personaliter,uers. ergo sicut, an talis citatio constituat quem taliter contumacem,ut possit excommunicari,uide Rot. 367. in nouiss. quòd non.

Clem Dispendiosam.

Verbo simpliciter. in text.84. Casus in quibus proceditur summariè non dato libello, uide per Mar.Soc. in c.1.de lib.obl.

in gl.beneficijs,uers. hospitalibus, Alex.cons.9.in prin.in 2.uol.

ibidem, uers. tamen per litteram, circa medium, imò quòd interdictū recuperandi habeat locum tenet Io. Andr.& Gemin. in d.cap.1. in 3.col. de eo,qui mittitur in posess.Rot.in tit.de causa possessionis,& propriet. in nouiss.

In glo.ecclesiasticis, in fi. uide Felyn.in cap.primo, in 1. colum.de fide instrum.

In

In gl.decimis, vide Mar.Soc.in ca. quoniam frequenter, col.15.vt lite non contest.

Ibidem. versic.ecclesias, vide Rot. 433. in nouissimis.

In glo.vsuris, Fely.in c.1.in fin.de iureiur.

Ibidem, versicu.quod forma, uide Deci.consi.40.col.2.

Ibidem, tamen circa medium, in contrarium facit gl.in c.1. versic.ecclesiasticis, de excep.in 6.& uide Abba.in d.c.cum sit, in 5.colum.& seq. de foro compet. uide Deci.consil.18. & Fely.in c.1.colum.9.uersicu.3.declaratio, de consti. & in cap.ecclesia, colum.34.uersi.tertius casus, eodem titulo.

In gl.valeat, versic.contradicentibus, uide Abb.in ca.ad nostram, tertio, in fi.de iureiur. Fely.c.exceptione, colum.1.in fi.de excep.& in ca.1. colum.17.uersi.fallit octauo, de constit.uide etiam ad hanc gl. Barb.consil.36.col.4.uol.2.

In gloss. pendentia.uersic.sint autem.uide Abb. in cap.fin.de constit. & ista vera, ut ibi per eum, colum.3. & præsertim, in quinta colum. versicu.limita tertio.

Ibidem, circa medium, uide Card. consil.65.colum.pen.

De Foro compet.

Clem. Quamuis.

In glo.iurisdictionem, uide in no. casu Deci.in ca.sanè, in ult.colum.de offi.deleg.

In gl. episcopis, idem iudicatur de electo, quod de episcopo, ubi est eadem ratio, uide Pet. Aret.in c.meminimus, de accus.in 1.colum. Deci.ca. eam te, col.2.de rescrip.

In glos.aut dictio, pars iuncta uerbo aliquo verificatur in quamtumlibet minima parte, uide Bart. in l. seruus, §. prætor ait, de acq. hæred. Ias.in l.1.C.de pact.in 3.no. Alexan. consil. 68.in 4.uolum. uide etiam ad hanc glos. Abb.in cap.super eo.in 2. no.de eo qui cogn.vxor.suæ cõsang. & Bald.in l.1.colum.fin. C de reuocand.donat. Barb.consil.33.colum.7. lib.1.& 51.colum.19.eod.uolu. Imola, in cap.1.colum.4.in fine, Capra. in consilio 38.ad fin. Soc.consil.112. colum.6.ubi dicit de dictione aliquo modo, & Soc.omnino consi.75.colu. 8.ubi pulchrè dat intelligentiam.

in gloss.præsumatur, versicu.& de iure ad hoc, uide Alex.in rub.de acq. hæred. & Bald. Nouell. in tract dotium Aret. in cap. qualiter & quando, secundo, de accusat.

in glos.subditos, uersic.per quam, idem facit in simili distinctio quam facit Deci.cap. licet, in 2, not.uersicu. unde, in fi.de præben.

ibidem, in fin.idem tenet Abba.in ca.dilectus filius, in 3. colum.de rescrip.& in cap.1.in fin. de foro compet.& uide Deci.in cap. ad nostram, 2.not.de appel.& consil.352.colu.1.

In glos.omnimoda, de isto uerbo, uide multa per Dec.in c.proposuisti, in 2.colum.versi.tertio fallit, de probatio.

Ad hanc glos. uide etiam Ias.in l. si nomine, §.1.in 2.colum. de vulga. vbi reputat singularem hanc glo.uide Fely.in capit.auditis, colum.3.de præscri.& Rom.consi.325.colum.3. ad fi.& Fely.in c.præterea, colum.1. de offic.delega.& in ca. qui sedes, columm.2.ad fin. & sequent.ff.de offi. ordin.

ibidem, uersicu.iurisdictio, an appellatione iurisdictionis in genere ueniat merum Imperium, vide Deci. in capit.licet, in 1.not.de præsumpt. qui tenet quòd sic, vbi ponit multa ad declarationem huius gloss. etiam & Fely.in ca. auditis, in 4.colum.de præscrip. & ueniunt etiam reseruata Principi, uide Deci. consilio 197.columna 3.

Ibidem, versi.iudicarent, Alexan. consi.41.in 5.col.2.

In gl.diœcesanis, uersi.diœcesanus episcopus, vide Fely.in ca.eum olim, de præscrip.

De Causa poss.

Clem. Causa.

In tex.an ista Clem.habeat locum in profanis, uide Abba.in cap.pastoralis, in pen.colum.eod.titul.& Rot. 205.in nouiss.& ibi an soluantur expensæ, si de possessorio reditur ad petitorium.

Ibidem, uersi.suspẽdere, not. quòd suspenso petitorio, suspensa etiam sunt omnia iura, & instrumenta illud spectantia, & ideo non sufficit illa perduxisse, in prima instantia, nisi etiam in secunda reproducatur, vide Rot. 393. in nouiss. & an ista Clem.procedat si tertius se opponat. quod non spoliauit, uide Rot. 438. in nouiss.

in gloss.adderem, in fi.idem tenet Abb.in d.ca.pastoralis, in pen.colu. & in cap.significauerunt, in 1.not.de testibus, vbi tenet quòd procedit etiam coram delegato.

in gloss.spoliantes, uersi.an intentari.uide Soc.in l.naturaliter, §.nihil commune, in 2.not.de acq. poss.vbi tenet quòd sic.

ibidem, uersi.si enim speciale, uide Abb.ibi in 3.colum. qui sequitur gl. hic quòd sit speciale, in possessorio nisi velit accumulare, quia tunc poterit proponere etiam petitorium cum possessorio, secus si vellet suspẽdere possessorium.

in glo.conclusionem, quid autem in renunciatione, an sit idem.vide Abb in d.cap.pastoralis.colum.2.eo. ti. & quod etiam post conclusionem in causa idem sit, uide ibi, in ultima colum.9.in 3.fall.de excep.

in glos.solo, uide Rot.14.in nouiss.& 393. & nota, quod suspenso petitorio, probationes receptæ super eo sunt nullæ. Rot. 16.colum.2. in nouissimis.

De Dolo & cõtumacia.

Clem Si ante.

In tex.versi.eius prima, uide Abb. in ca.inter monasterium, col.6.de re iud.& uide Rot.412.in tit.de appell. in nouiss.

In gl.debitum, uide Hypp.Singul. 87.& Rot.187.in nouiss.

in gl.appellare, geminatio appellationis non ratificat primam, uide Abb.in c.ueniens, 2.in 2.not.de testibus.

in glo.manifestè etiam quod citatus personaliter sit verus contumax, si non appellat infra decem dies, tenet Perus.in ca.bonæ, in 8.colum.de appel.& quod magis peccat, qui non comparet, quã qui non paret, tenet Deci.consi. 34. uolum.2. & uide aliqua per Rot.384. in nouiss.uide etiã ad hanc glos. Card.consi.32.in 2.col. & not. quod paria sunt non excipere, & non appellare a reiectione exceptionis.

ibidem, in uerbo, manifeste, uide Card.consil.63. & in uerbo, euidentem, uide Imola in consi.1.6.col.fin.

Vt Lite pendente.

Clem. Si duobus.

In tex.uersi.non possit, uide glos. in regula Cancell.27

In glos.collatio, circa principium, vide Fely. in c.cum Bertoldus.col.2. de re iud. & Gemin. in c.si postquã, in fine, de elect.in 6 & in uersi.uacatio vsque.uide Deci.in cap.2.de confirm.utili. in 4.colum. & consil.149. colum.4 & Fely.in ca.in nostra, coroll.37.uersic.ceterum, de rescrip.

ibidem, uersic.negotiorum gestor, uide Rot.296. in nouiss. Fely.in §. sunt & alij, colum.10.in prima fallen.de rescrip.

in gloss.ordinarium. uide Deci.in cap.post cessionem, in 1.not.de proba.Fely.c.olim, in princ.de præscrip. & Deci.consi.121.in princip.

in gloss.intersit, uide Ægid.consil.75.

in glo.prosequatur, uide Rot.411. in nouiss.

in glo. pertinebit, uide Hypp.Singular.25.uel 125.

Clem. Cum lite

In text. vide casum, ubi ante citationem iudex potest inhibere. Rot. de seq.poss.in prima decis.in nouiss. & uide in 2.decis.de appel.ubi ponit casum, vbi lis dicitur pendere ante executam citationem, & per intimationem appellationis lis dicitur pendere. Rot.310.in nouiss.& not. quòd prima citatio dicitur extraiudicialis, gl.in Clem 1.supra de iud.

Ibidem, uers.in ea citatio, & quod per solam citationem lis dicatur pendere,

dere. uide Deci. in capit. ut debitis, in 5. colum. de appel. Abb. cap. causam, de testibus.

Ibidem, ad partem limita, ut per Deci. in cap. 1. in fin. de rescrip. & an statim possit inhibere, uide Rot. de rescrip. col. 9. versi. limita 7.

In glo. 1. versic. quòd sine libello, vide Perus. in ca. consuluit, secundo, in 2. col. de app.

In gl. innouari, intellige in præiudiciū partis, alias secus, ita Rot. 310. & an per impetrationem dicatur aliquid innouari, uide Fely. in ca. ceterum, in 1. colum. de rescrip. vbi limitat text. loquens de citatione, vt intelligatur de citatione executa, alias non inducit litis pendentiam, & uide ibi in 2. limitatione, vbi ponit aliam limitationem, & intellige tex. de citatione valida, vt per Fely. in c. ex tenore, column. 2. de rescrip. uide etiam ad declarationem huius gloss. Alex. consil. 105. col. 7. in fine, & sequ. lib. 3. num. 29. & seq.

In glo. competenti, in princ. & an citatio debeat fieri ex spirituali commissione iudicis, uide Abba. in cap. quoniam, in versicul. citationes, de proba.

Ibidem, versic. quòd illa possit, vide Dec. in c. ex tenore, in 3. colum. de rescrip. & in cap. si duobus, in 3. not. de appell. Fely. cap. cum ordinem, in uersicu. ad allegandum, column. 2. de rescrip.

In gl. citatio, uide Aret. in cap. causam, 2. col. pen. de testib.

In glos. ad partem, per citationem perpetuatur, iurisdictio, uide Abb. in cap. gratum, in 2. not. de offic. deleg. uide etiam ad hanc glo. Fely. in c. ceterum. col. 2. de rescrip. & aliqua per eum in capit. illud, colum. 4. de præscrip. in uerbo, ueruntamen, & colu. 8. in uersic. secunda conclu. & Rom. consi. 330. colum. 2.

Ibidem, in fi. uide Rot. de offic. delegat. in nouiss.

In gloss. expressa, Aret. ca. licet, de accusat. in 2. colum. in fin. dixit hoc esse speciale, ut lis dicatur pendere, sed in alijs non est necesse exprimere allegat Bald. uel Bart. in l. consentaneum, C. quomodo & quando iudex, in prima char.

De Seq. poss.

Clem. Ad compescendas.

In tex. uers. diffinitiua, secus si interlocutoria habens vim diffinitiuę, Fely. rubr. de re iud. col. 4.

Ibidem, uers. triennio, uide Felyn. cap. illud, in 3. colum. in fin. de præsumptio.

Ibidem, uers. & nihilominus, an ista pœna habeat locum si prima sententia esset nulla, uide Rot. in prima decisio. isto titulo, in nouiss. quæ tenet, quòd sic.

In gloss. una, in fi. quæ requirit, ut sint tres, ut tales fructus restituantur, ita Rot. 417.

In gloss. quæ, uide Rot. 390. in nouiss.

In gloss. diffinitiua sententia dicitur duobus concurrentibus; Primo, vt principalem quæstionē diffiniat, vt per gloss. Secundo, ut in processu sit seruatus ordo iudiciarius, gl. in l. prolatam, C. de senten. & interlocut. Bart. in l. si qui a liberis, §. si quis ex his, de libe. agnos. Ideo in summarijs non dicitur diffinitiua, sed habens vim diffinitiuæ, Angel. in l. Imperium, colum. 3. de iurisd. omn. iud. & nota quòd omnis vox iudicis dicitur interlocutoria sententia, secundum glos. in authen. de litigios. §. ad excludendas, & l. cum clericus, C. de episc. & cler. & quæ dicatur diffinitiua, & quæ interlocutoria sententia, vide Fely. in Rubr. de sent. & re iud. colum. 1. & duabus sequent. Ana. consil. 43. & ibi addita a Barbat. in capit. Ecclesia, colum. 3. de constit. Aretin. consi. 20. col. 1.

Ibidem, versi. principium. hanc gl. reprobat Fely. in rub. de re iud. in 3. colum.

In glos possessorio, uide Rot. 477. vbi tenet, quòd requiruntur tres sententiæ, tam super possessorio, quā petitorio, & ibi quid si prima sententia super possessorio trāsiuit in rem iudicatam, an possit propria authoritate ingredi, & ad dictum glo. uide Alexan. consilio 79. in 1. colum. in 5. volum.

In glo. beneficium, uersi. iura ergo, vide Abb. in cap. 1. colum. 4. in fi. eo. ti. & quid de fructibus ante sequest. venditis, uide Ægid. quæstio. 428. & sequent.

In glos. antea, uersic. pacificè, uide similem gloss. in l. Lucius, §. tres hæredes, ad Trebel. super qua consuluit Alexand. consil. 52. in 2. uolum. uiso, & ad hoc. uide glo. in reg. 33. Cancel. incip. item statuit.

In glo. si quis, an tertius possit impedire saltem talem sequestrum, vide Rot. 390. in nouiss.

In glos. nullatenus, de isto uerbo, uide Deci. in cap. cum te, colum. 3. de rescrip. & hoc uerbum habet vim clausulæ decreti, Fely. cap. cum accessissent, col. 4. de constit. & ca. ex parte, col. 5. eod. tit.

Ibidem, uersic. in contrarium, vide Perus. in ca. qua fronte, in ult. colum. de appell.

In gloss. cecidisse, in fin. uide Fely. in c. non potest, de re iud. columna secunda.

In gloss. non obstante, in uersi. illa tamen, uide Bald. in l. rationes, C. de accus. Deci. ca. ex parte, 2. in 10. columna. octauo fallit, de offi. deleg.

Ibidem, uersic. quòd constet, uide Hyppo. Sing. 10. Tu scis. Fely cap. ea quæ, de re iud. Perus. cap. dilecto. qu. 52. 6. limit. de appel. Deci. consilio 8. penul. colum. & consil. 78. colum. 7. & consil. 105. in princ. Felyn. cap. pastoralis, colu. 3. in fin. de excep. Alex. consi. 77. in 4. colum. in 2. uolu. Fely. cap. sciscitatus, colum. 3. de rescript. Alexand. consil. 111. in 5. Deci. consil. 360. colum. 1.

De Probat.

Clem. Litteris.

In tex. ad hanc Clem. uide Fely. in capitulo ad aures, de rescript. Gem. in cap. ad Apostolicę, in fi. princ. de re iud. in 6. idem Fely. in capitu. quæ in ecclesiarum, col. 20. de constit.

In tex. uerisimilia, uide Fely. in §. sunt, & alij, column. 5. in 4. ampliat. de rescript.

Ibidem, uersic. fundatur, & potest declarare mentem suam esse contra ius tertij, de quo uide Deci. 114. colum. 4. & seq. 198. colum. fi. Alexand. consi. 6. in fi. in 1. uolum. & uide consil. 124. colum. 2. & nota, quod ista Clemen. 1. habet locum etiam in his qui non recognoscunt superiorem, vt tenet Soc. consi 4. column. 4. in 3. volum. & uide in consil. 27. in 2. col. vbi tenet non habere locum in Duce Mediolani.

In gl. intentio, limita, ut per Abb. in cap. dudum, circa med. de priuilegijs, Fely. c. ad aures, colum. 6. uersic. quartus casus, in fin. de rescript. uide Alex. consil. 20. col. pen. lib. 1. & 107. colum. 4. in fi. eod. uolu. Fely. in capitulo, cum uigesimum, colum. 2. de offic. delegati.

In gloss. fundatur, uersicu. narratiuis, qualitas narratiua in litteris Papæ. non est probanda, Felyn. cap. fin. colum. 13. de præsump. & uerba enarratiua non disponunt, uide tamen Imolam in ca. 2. in 2. uolu. uersic. aduerte tu, de constit, ubi tenet quòd facit ius, nisi probetur, & uide Deci. in cap. per tuas, in 5. colum. circa finem. uersicu. & ulterius de probat. & in capit. 1. de offic. deleg. in 1. not. Abb. cap. ad audientiam, colum. 3. de præscrip. & in cap. series de testibus Deci. consil. 152. column. 2. in fin. & 357. colum. 4. uerba tamen enunciatiua in contractibus inter partes inducunt præsumptionem, donec probetur contrarium, ut not. Bar. in l. ex hac scriptura, in ult. q. de dona. secus in odiosis, vt Bald. not. in l. 2. in fin. C. de necess. ser. hære. instit. facit Clemen. si Summus Pontifex, inf. de sen ten. excom. & nota, quod uerba narratiua geminata, probant. Fely. cap. si cautio, colum. 10. in ult. limit. de fide instr.

Ibidem, versic. Papalis, uide omnino Abba. in cap. nonnulli, §. sunt & alij, de rescrip. colum. 4. & Fely. cap. ad aures, culum. 6. uersic. quartus casus, de rescrip.

In gloss. fecisse, uersi. de facto suo, uide Alex. cons. 15. in 5. volum. col. 1. & 2. numer. 2. & 3. Socin. consil. 266. num. 27. 28. & 29. lib. 2. ubi ponit an stetur litteris Principis attestantis bona talis fuisse confiscata propter eius demerita.

Ibidem

Ibidem circa medium, uers. plenaria, & an per tale uerbum excludatur probatio contraria, uide Doct. in cap. proposuisti, in 3. not. in 2. limit. de probat. Alex. in d. cons. 112. in 4. vol. colum. 2.

Item nota ex ista glo. quod si statuto, uel aliqua dispositione caueatur, quod tali probationi adhibeatur plenaria, uel plenissima fides, quod contra illam non admittitur probatio, & intelligentia uerum hoc, secundum Imol. ut attendatur in sciente materiam, iuxta l. si uno, ff. locat. & uide plenè in cap. proposuisti, col. 2. de prob. & Barbat. cons. 20. colum. 3. lib. primo, & cons. 2. col. 5. libro 2. & aliquid cons. 17. col. 2. lib. 1. & Anan. cons. 14. Fel. c. cum Ioannes, col. 14. ad fi. de fide instr. & in c. præterea, col. 1. de off. deleg. pulchrè Aret. consilio 164. col. 2. & seq. & col. 5. & Bellamer. decis. 342. ubi declarat Barbat. cons. 13. col. 7. lib. 3.

Ibidem, uers. probare, ad quòd uide Dec. in c. ex parte 2. in 4. no. vers. sexto fallit, de off. deleg. & cons. 64. col. 3. Fely. c. cum Ioannes, uer. secundus casus, de fide instr. col. 11.

De Testibus.

Clem. Iudæi.

IN tex. uide ad hanc Clement. plene Felyn. in cap. cum a nobis, de testib. & aliquid in c. ad audientiam, col. 3. de præscript Card. cons. 128. col. 1. & seq. & cons. 142. col. pen. in fi. & 145. col. 2. & Aret. cons. 23. in 2. dubio.

In gl. uiri, uers. solutio, in iudicio non seruatur æqualitas inter testes, nec in his quæ sunt de gratia, ut no. Bart. in l. 1. in princ. de postulando, de quo uide Dec. in c. noui, col. 4. in 7. not. de iud.

In glo. exhortamur, circa fin. cons. Reuerentiæ est obediendum, uide ad hoc Dec. in c. nam concupiscentia, de constit. & in c. si pro debilitate, in 1. not. in 2. col. de off. deleg.

Clem. Testibus.

In tex. in sum. uide limitationem per Mars. in sing. 21. uel 28.

In gl. 1. uide mirabile dictum Bal. in l. ampliorem, in princip. C. de appellat. & refert Ias. in l. ubi pactum, C. de transact. colum. 5. ubi tradunt remedium, quomodo super didicitis testificatis possint testes produci.

In gl. ritè, uide Ias. in l. qui per salutem, de iureiuran. in 2. not. per totum, & Rot. 391. in nouiss. & Alex. cons 213. Viso, in 2. uol. col. fi. & consil. 83. in 4. uolum, & addita ad Ana. consilio 83. ad finem.

In gl. directo, vers. ibi dixi, & quòd directè possit opponi testes recipi super articulis directè contrarijs tenet Dec. in capit. licet, colum. 14. uersic. in gl. de probat. & limita, vt per Felyn. capitulo cum Ioannes, columna 10.

In gl. pendebat, de fide instrum. & limita, ut per Rot. 437. in nouiss.

De Iureiur.

Clem. Romana.

IN tex. in §. nos. eodem vers. tibi domino ex hoc apparet librum decreti fuisse approbatum, de quo vide Dec. in capit. ex parte, colum. pen. de rescript.

Ibidem, in ver. porrò, circa finem, vers. plenissimo, quid importet istud uerbum, uide Felyn. in c. auditis, col. 4. de præscript.

Ibidem, vers. quamcunque etiam voluntariam, ita Felyn. c. auditis, col. 4. in fi. de præscript.

In gl. existere, uide Fely. in c. quæ in ecclesiarum, col. 26. vers. sexta declaratio, de constit.

De Except.

Clem. Excommunicationis.

IN gl. peremptorio, vide Abb. in d. c. pastoralis, in 2. col.

In glo. non obstante, uers. nominatim, uide Felyn. in cap. pastoralis, col. 4. eo. tit. & in c. exceptionem, colum. 5. eo. tit.

Ibidem, in fi. uide Felyn. in c. cum dilecti, colum. 3. 9. limitat. de fide instrument.

De Sent. & re iud.

Clem. Vt salubre.

IN tex. vide Alex. cons. 77. lib. 2. & 185. col. fi. lib. 2. & Fely. cap. pastoralis, colum. 3. de except. Barbat. consi. 20. lib. 1. Felyn. in c. 2. col. 2. & seq. de re iud.

In tex. ver. beneficiali, amplia vt per Rot. 384. in nouiss.

Ibidem, vers. tres, vide Felyn. in cap. ea quæ, de re iud.

Ibidem, uers. nullitatem, fallit nisi nullitas resultaret ex actis, ita Felyn. in cap. inter ceteras, colum. 5. in fi. de re iudi. vide Perus. in cap. dilecto 9. 52. fallen. de appel. & limita, vt per Felyn. in c. exceptionem, colum. 5. de except Alex. consi. 186. colum. fin. in 2. uolum. limita etiam hunc text. ut habeat locum in tribus interlocutorijs quarum mera est executio, quæ possit fieri sine alia causæ cognitione, aliàs secus, uide Rot. in 1. decis. de except. in nouiss. & limita ut ibi per Rot. in 2. & 3. de sentent. & re iud. & nota hunc tex. non habere locũ quo ad tertium comparentem pro suo interesse. Felyn. ca. exceptionem, col. 8. de re iud.

In glo. quamuis, idem de dictione ista, uide gloss. in Clem. ne Romani, vers. quouis modo, supra de elect. & vide per Felyn. in cap. secundus, colum. 7. de rescript. ubi uide omnino Dec. in 6. colum. in 2. conclusione, & Alex. consil. 30. colum. fin. in 2. volum.

Item vide ad hanc glos. Felyn. in cap. de quarta, colum. 5. ad medium, de præscipt. Cæpoll. consil. 24. & 6. lib. 1. Barbat. cons. 14. & 12. columna 9. lib. 1. & 39. columna 10. in simili Felyn. in c. causam quæ, columna 1. supra eod. Barbat. consil. 2. columna 7. volum. 2. Alex. in l. si patronus, in simili, colum. 6. ff ad Trebel. & cons. 104. col. 2. lib. 1. Barbat. in capitulo fin. colum. 18. de confir. Felyn. capit. sedes, columna 7. versic. quarto declaro, de rescript. Barba. cons. 27. col. 3. uol. 1. Castrens. in l. si donationes, C. quod met. causa. in simili, Felyn. in capitulo uenerabili, de off. delegati Aret. cons. 104. colum. 4. Alex. cons. 30. in 6. dubio, colum. 4. volum. 5. in contrarium quod ista Clemen. non procedat respectu tertij, facit tex. in c. super eo. ff. de off. deleg. & quod tenet Aret. in cons. 96. incip. in præsenti confutatione, in 3. dubio, quod iuramentum interpositum super contractu simulato eo modo, & forma de qua per Imol. in l. nemo potest, in 4. quæst. Bart ff. de legat. primo, non generet præiudicium tertio, & quod in simili vult Bald. in authen. Ad hæc, C. de vsur. quod iuramento interposito. super contractu vsurario non præiudicet tertio, quem videatis ibi, in 2. colum.

Ad istam glos. vide Barbat. cons. 39. in 2. dub. li. j. Fel. in c. cum super, colum. 3. de re iud. & cap. cum inter, colum. 14. eod. tit. & pulchrè Alex. cons. 83. colum. finali, lib. 3. vbi plura exempla ponit.

In gl contra, vers. tertio, uide Alex. cons. 83. in penult. columna in tertio uolum.

In gl. sententias, appellatione sententiæ uenit etiam interlocutoria, uide de hoc Dec. in c. causam matrimonij, in 3. not. de off. deleg. & in cap. super eo. 2. in 4. not. de appel. & latè Felyn. in rub. isto titu. Alexan. cons. 50. colum. 1. in 2. uol.

In gl. agendum, vers. nullitate nisi esset notoria, ita Felyn. in c. pastoralis, colum. 4. de except. quia Clem. ista illam non tollit, nec except onẽ iurisdictionis, Alexan. cons. 77. in 2. uolum. columna 4. & cons. 77. in tertio uolum.

In gl. alicuius, circa fin. uers. 1. & 2. vide Fely. in capitulo ea quæ, de re iudic.

In gl. admittatur, uers. petat, uide Felyn. in capit. exceptionem, col. 4. de except.

Ibidem, Bald. in l. 1. C. ne liceat. tertio prouocare, limita istam Clem. in casu euidentis utilitatis, de quo per Modernos, in l. de pupillo, §. nouum opus, ff. de noui oper. nunc. sequitur Aret. in cap. ueniens, colum. 8. de accus. vide Dec. cap. 82. col. 6. uers. quinto fallit, de off. deleg.

In glos. plenariè, in fine, uide Rot. 737. in nouiss.

in gl. pendere, uers. ferre non uide Perus. in c. dilecto, in 52. q. 6. fallen. de app. Fel. cap. pastoralis, colum. 4. de except. Alexand. consi. 67. col. 4. in 2 uol.

in gl. impedire, uide Rot. 322. in nouiss.

Clem. Pastoralis.

in tex. potest ponere app. gl. sup. in uers. admittatur.

ibidem, uersic. assertorem, an illi credatur, uide Socin. consilio 27. in 3. uolum.

ibidem, uers. Imperatoris, an Imperator possit tollere citationes, uel exceptiones, uide Dec. in c. ex parte, 2. in 4. not. de off. deleg. Fel. c. quæ in ecclesiarum, col. 23. uers. limita sexto, de accus.

ibidem, uers. omnem, super plen. uide Alexand. consil. 195. col. fin. in 2 uolum.

ibidem, uersic. Imperialis, & nullus alius potest, ita Abb. in c. 1. col. 4. de transact.

ibidem, uers. notorium, uide Dec. consil. 175. col. 3. ubi tenet, quod Papa non possit arctare ut litiget quis coram inimico.

ibidem, uers. cum etsi, uersic. eorũ, uide Abb. in capitulo 1. 2. not. de præsumpt.

in uers. ceterum, uersic. suppletio, uide Fel. in cap. cum inter, col. 3. in fi. de except.

ibidem, uers. defensionis, de ista defensione, uide Dec. in cap. ad hæc, in 3. colum. de rescript. & in cap. 1. in primo not. de prob. ubi late declarat, an Imperator possit tollere ea quæ sunt iuris naturalis Fel. in cap. 1. in princ. de rescrip. Mars. sing. 79. & omnis exceptio declinatoria potest dici defensio, Abb. cap. cum inter, col. 4. de except. & de qua defensione sit intelligendum, uide eum in cap. dilecti, colum. pen. eod. tit. & in quibus casibus Papa possit ferre sententiam sine citatione, uide Rom. sing. 664. & ibi app. Soc. consil. 59. col. 6. in 3. uol. Felyn. cap. quæ in ecclesiarum, col. 9. de constit. & colum. 23. uersic. limita tertio, Alexand. consil. 105. in 3. uol. col. 2.

in gloss. subditis, an non subditus committat crimen læsæ maiestatis, uide Dec. in cap. 1. in 3. colum. uersic. postremo, de offic. deleg. qui tenet, quod non fallit, si cõmittitur simul cum subdito.

in gl. notorio, citatio ad locum nõ tutum, etiam sine appellatione, non ualet, uide Abb. in simili, in capit. si duobus, cap. 5. de app. & de sententia excommunicationis notorie iniusta, idem tenet in cap. inter ceteras, in 3. colum. de re iud. & late in d. cap. ex parte, de app. & de emphyteuta, qui non potuit propter locum non tutũ comparere, Dec. consi. 146. colum. 1. & an in facto notorio requiratur citatio, uide Soc. consi. 4. colum. 7. in 3. uolum. Dec. cap. peruenit, in fi. de appellationibus.

in gl. per uiolentiam, relaxatus cũ iuramento redeundi, non tenetur redire si inique detinebatur, de quo ui de Hypp. in sing. 177. Abb. cap. si nõ, in fin. colum. 4. de iureiur. Felyn. cap. dilecti, colum. 6. de except. & cap. 1. colum. 14. uersic. fallit, quarto, de constit.

in gloss. desperet, uide Barb. cap. fin. de foro competenti, qui intellectus accommodatur ad hunc uersic. desperet.

in gl. districtum, uers. totum orbem, uide Soc. consil. 27. in 1. colum. in fi. in 3. uolum. & licet sit dominus orbis in uniuersum, non tamen rerum priuatarum, Fel. in cap. quæ in ecclesiarum, col. 9. uers. tertia conclusio, de constit.

ibidem, in fi. uide Alexan. consi. 24. col. 1. in 5. uol.

in gl. de more, uers. iubemus, circa princ. uide Corset. in repet. c. grandi, in 5. col.

ibidem, circa finem, uers. iubendi, uel uide Aret. in c. cum non ab hoĩe, col. 3. de iud.

in gl. citatum, an autem ex causa tolli possit defensio, uide Alex. consi. 105. lib. 5.

in glo. homo, uers. legatus, circa finem, & tunc femina potest succedere, ut inquit Dec. consilio 139. in princ. uide Abb. in cap. eam te, de iureiur. Alexand. consi. 30. colum. 2. in 1. uolum. Aret. consi. 151. col. 2. Alexan. consi. 2. lib. 5. colum. 1. ubi ponit an in tali priuilegio succedat filia femina, uide quæ refert Ias. in l. de pupillo, §. si plurium, colum. fin. de noui oper. nunc. ubi dicit singularem hãc gloss.

in glo. subiecte, contrarium tene, ut per Abb. in cap. cum laici, de iure patron.

in gl. succedimus, uers. legati, uide Rom. sing. 412. idem tenet Barbat. in d. cap. licet ex suscepto, referens ita tenere Goff. & Cardin. in c. 3. de eo qui mit. in poss.

De Appell.

Clem. Si a iudicibus.

In tex. uersi. præsentia, uide Abb. & alios in ca. suggestum, eod. tit. ubi ponit, an ualeat appellatio in absentia iudicis.

in gl. appellandum, dictio forte an denotet causam finalem, uide Felyn. in c. cum contingat, col. 3. de off. del. Ias. in l. si pecuniam, ff. de condit. ob caus. col. 7.

in gl. maiori, in declaratione sufficit minor pars secundum Rot. in decis. 55. in antiquis, sub tit. de app. de quo tamen Fel. dubitat in c. cum omnes, col. 10. uers. 6. fallit de constitut. Rot. 9. in nouiss.

in gl. professiones, uers. intimaris, idem in prorogatione quam faciunt arbitri, tenet Alex. consi. 34. col. 3. in 1. uolum.

in gl. legitime, circa finem, uers. & ideo, & idem in appellatione extraiudiciali tenet Dec. in c. bonæ, col. 4. in 6. differentia, sup. eo. tit.

Clem. Quamuis.

in tex. uers. instanter, quid si non instanter, uide Rot. 351. in nou.

ibidem, uers. uno contextu, not. quod ad constituendum iudicem in mora, sufficit una interpellatio multiplicata, quæ habetur pro una de quo uide Fel. in cap. ex literis, col. 6. uers. fallit primo, de const.

in glo. tempore. terminus 30. dierũ datur iudici ad dandos apostolos, uide Rot. 319. in nouiss.

in glo. uno contextu, uide ad hoc Dec. in cap. cum causa, in ult. col. de offic. deleg. & d. uersic. simul uide Felyn. in c. translato, col. 4. uers. in gl. 2. de constit.

in gl. uidetur, quid si iudex detulit appellationi, & assignauit terminum, & iterum infra illum terminum docendi, iste appellet, an iudex poterit statuere alium terminum, ui de Rot. decis. fi. de app. in nouiss. & not. quod postquam iudex detulit, non posset amplius dare apostolos, uide Rot. 341. in nouiss. & iudex tenetur dare Apostolos, siue recipiat appellationem, siue non. Rot. 360. in fi. in nou. uel 366.

ibidem, uers. terminũ, & an iudex a quo, possit prorogare terminum, ui de Dec. in c. personas, col. pen. sup. eo. & ad quæstionẽ gl. uide Rot. 406. in nouiss.

in glo. uel infra, uide Dec. in cap. personas, col. 6. uersic. sextus casus, de app.

Clem. Sicut.

in tex. uer. appellatione, & intellige de prima, uel secunda, ut per Dec in c. bonæ, col. pen. eo. tit.

ibid. uers. & finire, uide Abb. c. ex parte, 1. de rescr. in 2. col. Hypp. sing. 51. Dec. c. personas, col. 6. e. tit. Rot. 1. isto tit. in nouiss. & 204. in nouis. ubi limitat tex.

in gl. a die, in princ. uers. appellantis, uide ad hoc Dec. in c. ex ratione, in primo not. eo. tit. Abb. c. super eo. col. 3. eo. tit. Alex. consi. 114. colum. 1. in 5. uol. Fel. in cap. 1. col. 2. de præscript.

ibidem, circa finem, uer. hanc partem, & hoc non est ius nouum, ut probat Dec. in d. c. ex ratione, in primo not. eod. tit.

in gl. a futuro, & de isto grauamine, uide aliqua per Abb. in c. consuluit, secundo, de app. Dec. cap. bonæ, & 10. differentia, eo. tit. Felyn. in cap. significauerunt, col. 4. uers. ex glo. & seq. de testibus.

in tex. uide Panorm. consi. 77. col 1. & 2. in secundo dubio, libro 2. Felyn. in

in cap. ex ratione, supra eod.colum. 2.vers.3.dum dicitur.

Clem. Quamdiu.

In text.uers.consensum, uide Alexand.consil.72. columine 2.in tertio uolumine.

Ibidem, versic. currere, uide Abb. in cap.ex ratione, colum.3. de appel. vers. sed circa hoc, ubi uide Dec. qui ponit tres limitationes ad istum tex. & Rot.360.in nouiss.Alex. consi.63. in fin.in 3.uolum.

In glo.currere, in vers. illius temporis, uide Roman. sequentem hanc glo. in consil 443. in primo dubio.

In tex.uide Aret. consi.107.Rom. consil.28. columna 3.Felyn.in cap.si quando, colu.2.de off.delegati. Aret. consil.106. in primo dubio.Felyn.in Rub.extra.de re iudic.col.2.& seq.& in c.inter ceteras,col.2.& seq.eo.tit. & Card.consil.72.in primo dubio.

Clem. Appellanti.

In text.not. quòd non haberet locum hic tex. quando interlocutoria haberet uim diffinitiuæ, ita glo.in c. fin.de elect. in 6.& hæc poterit iustificari etiam ex alijs causis non expressis,sicut in diffinitiua, ita Bald.in l.per hanc. C.de temp. appel. & in l. minoribus, ubi Ias. C.de his quibus vt indig.Perus.c.peruenit, secundo,de app.ubi alij Felyn.late in rubr.de re iud.in 2.colum.in fine,& in sequen. & limita istum tex. ut per eum, in c. exceptionem colum. 6. de except. & uide Rot.69. in tit de app. in nouiss. 13. in nouiss. ubi dicunt non habere locum in sententia attentatoria, & ibi quando dicatur habere uim inter locutoriæ, uel diffinitiuæ.

Ibidem, uers.expressas,an sufficiat si tacitè ex uerbis comprehendatur, licet in indiuiduo non sint expressæ, uide Felyn.c.translato,col.2. de constit.qui tenet quòd sic.& an pluribus causis expressis sufficiat probare vnam,uide ipsum, in cap.ex parte,in uers.copula,col.3.de rescript.& quare ista Cle. potius procedat, in interlocutoria, quam in diffinitiua, uide Rot.13.in nouiss.& ibi,nu.85.& 86.

Ibidem, uersic.de nouo, limita, vt per Roman.sing 399.

In glo.interlocutoria,circa principium, uide Alex. in l.hac consultissima,colum 3. C.de testam.& Fely.in cap. translato, col.3.de constit.Alex. consil.80. col.4.lib.1.& in l. pretor. ait.§.interdictum, lib.1.in apostillis ad Bart.ff.de noui oper.nunc. Domini de Rota, in tit.de appellat. decis. secunda,in nouiss.

In glo. iudicis, uers.licet enim, de hoc uide per Bart. & ibi not. in l. si adulterium, §. idem Pollioni, de adult. Felyn.capitul.prudentia, in 3. columna versicul. non obstat, de off. deleg. Ias.l.ex quacunque, colum.6. in fin.si quis in ius vocatus non iuerit.per Dec.in rub.de probat. colum. 6.in fine. Felyn.capit.fin.colum.5.in fin.& sequen.ee præs.Dec.cap.ex insinuatione,in fine, de appel.Rot.decis.7.in nouiss. Felyn.cap.2.in tertio not.de præsumpt.per totum, & in ca pit.olim,de except.

Ibidem,in fine,uide Abb.in cap.ex parte,in fin.de appel. Alex.cons.186. in fin.in secundo, & Felyn.in cap.ordinem, colum.8. de rescript. & fallit in loco notorie non tuto, Marzar.fol. 45.in tract.de peste.

In glos. nominatim, nec sufficeret facere relationem ad acta, de quo uide quæ allegat.Ias.in l.Gallus, §.credendum,colum.3.de lib.& posthu.& ad declarationem huius Clem.uide Dec.c.consuluit 2.colum.1.eod.tit.& aliqua per Fely.in cap. inter ceteras, colum. prima, de re iud.& ibi etiam in 6.col. & in c.cum venerabilis, col. 16.de except.Alex. cons.134.col.4.in prin.Fely.n.c.2.col.2.de constit.

In glo. nec processus appellatione, ergo processus non uenit sententia diffinitiua,de quo uide Barb.cons.13. colum.4.lib 3.

In glo.ex nouis, limita, nisi ex facto iudicis,in primo iudicio nō fuissent producta,ita Fel.in c.cum Ioannes,col.7.in 2.ampl. de fide instr.

Clem. Si appellationem.

Ad tex.uide Abb.in capit. ex parte secundo, colum.2.de rescript. & ibi Dec. in 3.colum. & proxime sequen.

Ibidem,uers.iudicatam, uide Abb. in cap.personas,in fine, sup.eo.& in c.sæpè,in 7.colum.eod.titulo.

In glo. deserta, & quando dicatur deserta, vide Abb.in cap.personas, in vlt.not.supra eo.& quid si quantum ad eum forent deserta, nisi appellatio nis impetrasset commissionem, vide Rot.295.in nouissimis.

In glo.desertam, vide Felyn.in cap. consuluit,colum. secunda, de off.de. leg.& Alex.cons. 166.libro 2.

In glo.appellatus, vide Alex.cons. 56.col.2.in quarto volumine, & con silio 104. in quinto, & consilio 115. eod.volum.

Ibidem, versic.item non valet,vide Alexand.cons.35.in 2.co .in 1. vol.& an partes possint venire, contra rem iudicatam, vide Dec. in c. quoniam, col.22.uer.quartus casus.de prob.

In glo.sententia,in fine vide Fely. in c.1.in fi.de re iud. Rot 361.

Clem.Cum a repulsione.

In glo.prima,in fine, vide Rot. in 2.decis. de except. in fine, in nouiss.

In gl.repulsione,in primo vers.idē tamen, vide Gem.in cap. 1. in 8. not. de restit.spoliat. in sexto.

Ibidem,uers.& per hanc, vide Marian.Soci. capitulo primo, in 6.car. vers.sexto quæro.de lite contest.

Ibidem,vers.ergo nec an a pari procedant absolutio, & condemnatio,uide Fely in c.non potest.de re iud.in princip.

Ibidem, in fine, uide Fely. in rub. de re iud.in 6.columna,& nota,quod sententia,lata super.nullitate processus,est difinitiua, ita istam glo. allegat.Rot.304. in nouiss.

In glo.sup.ea,in fine,ver.reuocare, vide Fely.in c.si cautio,col.11.in vlt. ampl.de fide instr.

In glo.super ea,circa, finē, vide Ias. in l.& si post tres, col.7.ff.si quis cautionib.

In gl.inepte,uide Hyp.in sing.119.

LIBER TERTIVS.

De Vita, & honest. cler.

Clem. Diœcesanis.

IN glo.& tria, vers. & noto.Abb. c.cum olim, de præscr.in 4.not.

In glo.publice,faciunt no.in c. lic. t, de decimis,& vide Ias. in l.2.in §.primo in primo not.sol.matr. & in l.si quis id quod. col. penul.ubi repu tat singularem hanc glo. ff. de iurisd. omnium iud.

In glo.tertio, vbi requiritur trina citatio, non sufficit vnum peremptorium, vide plene per Abb.in c. fi. isto tit.& in cap.secundo, ne Cler.vel Monachi,& limita istam glo.ut per Aret. in ca.2.in 6. fall. columna 9. de testibus,& ibi Abb.ponit aliam, in secundo no.& latius per Dec.in cap. consuluit.columna 10. & seq. de officio de leg.Alexan.consil.137.colum.4. in secundo,vel primo. Barb. in cap.ex litteris,columna septima, & sequen.de constit.ubi vult. per hanc glo. quod ubi agitur de priuando aliquem beneficio, semper requiratur tertia citatio, neque sufficiat unica peremptoria,& uide Rom. sing.719. & Fely.in c.cum caus. col.fi. de off. delegat. & in cap.ex litteris, de constit. & in ca. consuluit, col.4. uers. fallit secundo, eod.tit.& Alex.in l.contumacia, col. 2.de re iud.& Fel.in c. cum sit ratione,col.2.in fine,de appell.

Ibidem, vel aliquorum, uide quæ allegat Ias.in l.si certis annis. colu.2. C.de pac.

In gl.omnino vide Dec. de hoc verbo, in §.de adult. col. 6. uers.sed considerandi, de iud. & nota legem loquentem per verbū omnino, recipere declarationē ab alia lege, de quo uide Dec.in l.1.ff.de.leg.1. & Aret.in c.qualiter,& quando,de accus.

In gl.eo ipso, de hoc verbo, vide Ias.in l.Centurio,colum. antep.ff. de vulg.Abb.c.1.in ult.no.de re iud.& dicta dictio, & ipso,importat ipso iure.

Clem. Quoniam.

In gl.congruentibus, vers.clericos, uide Alex.cons.8.in fi.in 1. vol.

In gl. vtetur, uers. futurum, vide Fely.c.fi.col.12.uers.fallit quinto, de constit.

In gl.beneficiorū, vers.oīum, vide Fely c.Apostolicę, col.7.de except.

In gl.suspensus, vers.si tamen, vide Fely.in d.cap.Apostolicæ, colum.6. & nota quod pœna priuationis non habet locum nisi exprimatur. facit gl. pen.in c.fi. de iure patr.tradit Siculus cons.10.lib.2.

Ibidem, vers.fructus tempore, vide

Dec. in c. pastoralis. §. uerum, de app. Felyn. c. Apostolicæ, columna 6. de except.

In gl. inhabilis, ver. quod legatus, Felyn. c. tua nos, col. 6. de iuteiur.

In gl. lineum, not, ꝙ dispositio pœnalis extenditur ad limites rationis, vide Abb. in c. 1. in 4. col. de re iud.

In glo. quodcunque, uide Fel. in d. c. postulasti, col. 12. de rescript.

In gl. conuertendum, uide Cardin. cons. 12. col. 2. in fine.

In glo. sanctione, uide Dec. in c. secundo requiris, uers. sexto, de app. & cons. 90. col. fin. & Fel. c. causam quæ, col. 3, uer. limita primo, de rescript.

De Præben.

Clem. Si dignitatem.

IN text. vers. animarum, & quod de qualitatibus beneficij sit facienda mentio, uel saltem per uerba æquipollentia, uide Rot. 13. de præben. in nouiss. & in decis. 18. ubi tenet quòd impetratio dignitatis non intelligitur de curata.

Ibidem, uers. insertum. Rot. 84. in nouiss.

Ibidem, in vers. ad hoc, uide Card. cons. 50. & maximè 14. & 69. & 103.

Ibidem, vers. ad quam, vide in simili Gem. in c. 1. §. licet, de procur. in 6. Dec. cons. 2. in fin. & 38. col. 5. in fi. & 90. col. 3. & 106. in fi. & 185. in fi. & 193. col. fi. & 195. col. 3. in fin. Aegid. quæst. 225.

Ibidem, in fine, quod clausula executiua nihil operetur etiam in legitimatione, uide Alex. cons. 60. col. fi. in prin. in 2. uol. & ꝙ uerba quę supponūtur nihil disponunt, uide eum cons. 17. col. fi. in 2. uol. & 226. in 5. & de materia, uide casum notabilem per Dec. in cons. 102. col. fin. in 2. & enunciatiua non inducūt dispositionem, ita Dec. cons. 107. col. 2. in 2. vol. vide etiam ad hanc Clem. Aret. cons. 106. col. 4. in fi. & 165. col. 3.

In gl. uel alteri, uer. sicut nec habetur, uide Doctor. in cap. ad aures, de rescrip. Fel. in c. ad nostram, in 3. coroll. de rescript. & in c. fi. colum. 2. de præsumpt. & in c. super litteris, col. 2. de rescript.

In glo. nullius, vide Rot. 2. de reb. eccl. non alien. in nouiss. & quod sint nullæ ipso iure, tenet Abb. in cap. ad audientiam, in vlt. not. de rescr. Rom. cons. 199. & uide quæ posui ad glo. in l. in naue Saufeli, ad fi. ff. de locat. & Alex. cons. 87. col. 4. lib. 2.

In glo. momenti, aliquando tamen etiam in materia stricta ualet concessio facta de beneficijs, ut comprehendat etiam curata, non facta de illis mentione, uide glo. & ibi Gem. in c. si gratiose, col. 3. in fin. de rescript. in 6. Abb. c. pen. de uerb. sign.

In glo. animarum, circa fi. clausula posita in executione nō operatur in concessione, de quo vide Alex. l. moræ, 4. col. in prin. de iurisd. omn. iud. dic tamen quod licet ista clausula nō ampliet, tamen declarat mentem disponentis, Bal. in l. eam quam, col. 9. vers. sed pone, quæ de C. de fideicō. & adde, quòd ratio huius Clem. non haberet locum, ubi clausula executiua redderetur omnino superflua, uide quod ad hoc uoluit Alex. in l. 5. §. si is pro quo, in 4. not. ubi Decius, quod quisque iuris & pro clara intelligentia, uide Fely. in cap. licet, de off. ord. & in ca. senes, col. 3. & 4. de rescript. cap. in nostra, in 10. 31. & 32. coroll. de rescript. & uide Dec. in c. pastoralis, in 2. col. uer. pro opinione, de iud. ubi inducit illum tex. ad similem dispositionem.

In glo. si dignitaribus, vers. idē puto, vide Alex. cons. 124. col. 3. in 2.

In glo. de dignitate, circa fin. uide Ias. in l. Centurio, col. 21. uers. adde, de vulg. & not. quòd participiū præsentis temporis resoluitur per relatiuum, cum uerbo, præsentis temporis, & uide Alex. cōs. 124. col. pe. li. 2.

In gl. æquis, uers. uidi, uide Fely. in c. in nostra, coroll. 37. de rescript.

Ibidem, circa finem, uers. includi, & quòd includatur facit distinctio Doct. in ca. sedes, col. 6. de rescript. in 1. membro.

In glo. quamuis, in uerbo, adiectū, vide Imol. cons. 20. col. fi. & Cardin. cons. 103. col. 1. & Alex. cons. 60. col. 5. lib. 2. ubi omnes dicunt per hanc glo. quod verba apposita in executione gratiæ non implicant ipsum, & Card. ipse sequitur ibi hanc glo. inquantum loquitur. de elect. & uide Franc. Aret. cons. 106. col. 4.

In gl. incerta, uer. nisi unica, uide Fely. c. nostra, coroll. 24. de rescrip. Dec. cons. 315. col. 2. in fi. & mandatum, ut prouideatur de aliquo beneficio non intelligitur, ubi est unicum, uide Rot. 216. in nouiss. & 244.

Ibidē, in uers. sed de ecclesia, uide Card. cōs. 31. col. 4. & Imola. cōs. 115.

Clem. Per litteras.

In sum. vers. hospitalia, de materia hospitalium, uide Fely. in cap. de quarta, col. 2. & seq. de præscrip. c. in nostra, coroll. 22. de rescript. Pet. de Perus. in tract. de vnione, in 4. q. col. 6. & de intellectu huius Clem. vide Gabr. cons. 64. lib. 3.

In glo. ecclesias, uers. quid in dubio, & qualiter hoc probetur, vide Dec. in c. præterea, col. pen. in ult. glo. de off. deleg. & uide Rot. fi. de testa. in nouiss. & in simili, de præb. 3. Fel. cap. translato, de constit. col. 4.

Ibidem, uers. denominatio, uide Dec. consilio 174. col. 2.

In gl. decernimus, & de hoc vide Dec. in c. sedes, col. 4. de rescrip. qui hoc tenet.

In gl. Apostolicus legatus, non confert hospitale, uel ius patronatus, quod potest Papa, si hoc exprimat, de quo uide Abb. cap. dilectus, col. 2. de off. deleg. uide etiam ad hanc gl. Panor. cons. 20. Aret. in rubr. de iud. col. 3. Card. cons. 65. col. 2. & 69. & 96. col. 2. uers. quæro quo ad cau'am secundam, & 103. col. 1. & 136. in fi.

In gl. habens, in fi. Rot. 332. in nouiss.

Clem. Si Romanus.

Ad tex. vide quæ posui ad capitulū si motu proprio, sup. de præb. in 6.

In gl. obtinet, in fi. vide Felyn. c. in nostram, col. 4. de rescrip. vide Rom. sing. 419.

In gl. validam, ad ista glo. vide plenè per Felyn. in c. causam quæ, col. 2. & tribus sequent. de test. Barb. cons. 27. col. 9. lib. 2. & Card. cons. 116. in fi. & seq. & 14. col. pen.

In gl. validam, uers. inhabilitatem, vide glo. in contrarium in c. officij, in uers. absolutè, de testa.

Ibidem, in fi. limita istam gl. nisi concesserit motu proprio, ita Abb. in c. cunctis, §. cū nō, col. 3. de elect. & ad hoc uide Dec. in c. 3. in vlt. col. in uers. quarto nota, de probat.

Clem. Si de beneficio.

In tex. vers. ad nos, limita hoc, nō habere locum in vacantibus in Curia per c. 2. de præb. in 6.

In gl. episcopi, uers. executore, Fel. c. fi. col. 12. de præsumpt.

In gl. siue, circa finem, uers. ad quęstionem uide Dec. in ca. super, col. 5. vers. 4. effectus, de off. deleg.

De Conceß. præb.

Clem. Dum ei.

IN tex. uers. repertus, vide quid importent ista uerba, Fely. ca. fi. col. 13. de præsumpt. Aegid. q. 85. & q. 618.

Ibidem, ver. quia, ver. in euentum. Soc. consilio 117. in 5. vol. Rot. 383. in nouiss.

Ibidem, uers. duntaxat, & an & quando decretum recipiat suspensionem, vide Dec. in c. ceterum, colum. 5. de rescript. Rot. 95. in nouiss. Alex. consil 97. in 5. vol. & quod pendente inquisitione idoneitatis valeat collatio facta per ordinarium. vide Fely. in c. fi. in 13. col. uers. 3. aduerte, de præsumpt. vbi allegat Oldr. cons. 175. Thema. & si Papa confert motu proprio, ualet nō obstante tali reseruatione, uide Soc. cons. 3. in 4. col. in 3. uolum. & an legatus de latere impediat se de talibus reseruationib. uide Rot. 23. in nouiss. quòd nō, & vide decis. 181. ubi multa, & inductio possessionis habet uim collationis post acceptationem.

Ibidem, uers. ex tex. nota tamen, quòd pronunciatio super idoneitate non est necessaria, ita tenet Rot. 7. in nouiss. incip. verum sub tit. de rescrip. & uide ibi in decis. seq. de materia, & an acceptatio gratiæ, ante purificationem conditionis, uide in 8. decis. isto tit. & Rot. 317. in nouiss. & an acceptatio facta ante unū diē quā uacaret, ualeat, uide 431. & an requiratur citatio, Alex. cons. 18. in 2. uol.

Ibidem, uer. secus ad materiam istius possit tali decreto renunciare, vide Rot. infra de iureiu. in nouiss & quòd acceptatio possit fieri ante

æ expeditionem litterarum, vide Rot.4.de conceff. præb.in nouiff. & acceptatio non euanefcit,licet prouifio per longum tempus differatur, Rot.212.in nouiff.

Ibidem, in fi. uerf. impetrantem, idem in ordinario tenet Dec. conf. 335. in fi. contrarium tenet Rot. de præb.7.in nouiff.

In gl.reputatus,& nunquid poffit conftare per teftes, uide Rot. 270 in nouiff & talis examinatio poteft fub delegari,uide Rot.443.

In gl. inquifitionem, in prin. uide Aegid.conclus.668.

Ibidē.in fi.uide Rot.297. in nouif.

In gl.ex tunc,uide de ifta dictione, per Mod.in l.4.§.fi.de cond. & demo ftr.& per Abb.in c.preterea,2.in pen. col.de app.Aret.conf.168.Alex.conf. 83.col.2.ad fin.lib.2.Felyn.in c. dicet caufam,col.fi.de probat.

In glo.exiet,quid fi ftat per executorem,uide Rot.17.in nouiff.

In glo. cenfemus, uide Felyn.c.fi. col.6.uerf.fallit fecundo, de conftit. & Card.conf.105.col.5.

In gl.infra,quid fi ordinarius infra menfem conferat, & impetrans non acceptet infra mēfem an collatio ordinarij valeat, uide Gem. in c. ftatutum,in 2.col.fup de preb.in 6.& diffuse per Felyn in c.cum ex officij, in car.fi.de præfcript.& in fimili notcafum Rom.in fing.771. incip. iudex. & fing.57.incip.fuit quæftio.Soc. cōf. 117.in 3.col.Fel.c.Cap.col.4.de refcr.

Ibidem, uer.acceptantem, an tale decretum afficiat etiam poffeffionē, uide Rot.in 1.& 4.decif.de refti. fpol. in nouiff. & vide in 1. & 2. decif. ut lite penden. & 4. de præben. & 7. de conceff.præb.& quafi per totum; fed an acceptatio incerta ualeat, uide Rot. 407. in nouiff. & an poffit ratificari ultra menfem 428. & an talis teneatur acceptare beneficium, quod tantum de iure uacat, vide Fel.in c. in noftra,coroll. 36. uer.not.11.de refcrip. & an poffit expectans acceptari in ecclefia cathedrali.

Ibidem corol. 39. Ibidem, uer.ad decret.circa med.uide Fely. in c.capitulum,col.5 de refcript.

Ibidem.circa fi.uerf poft menfem, uide Rot. 328. in nouiff. Felyn.c. ad hæc,col.2.de refcrip.

In gl.notitia,uerf. tempore gratiæ, circa med. uide Dec.conf.71.col.3.in 2.uol.Fely.c.conftitutus, col. pen. de refcrip.Gem.c.fi propter, in fi.de refcript.in 6.

Ibidem,uer.notitia,Soc.in l.fi iam facta.de cōdit.& demonft.Oldr.conf. 310.Thema tale eft,Alex.conf.149.in 5.uol.Fel.in c.ad hæc, col.2.de refcri.

In glo.excutorem.uerf.acceptio,& quod fieri poffit acceptatio in abfentia excutoris, uide Rotam de fide inftrum.in nouif.ubi probat quod talis acceptatio poteft probari per litteras fui executoris, qđ cōmuniter confueuit fieri coram eis,ergo præfupponit quod etiam coram alijs fieri poffit, & not.quod excommunicatus poteft acceptare, ita tenet Rot.fi. in nouiff. de fent. excom.

In gl.præfentes, uer. procuratorē, uide Fely.c.nonnulli, §. funt, & alij, col.10.in 1.fall.de refcrip.

In glof.fine.uerf. imputatur, uide Dec.confil.135.col.2.in fi. & 160 col. 4.Felyn.c.2.col.2. in prin. de except.

Ibidem, uer. inquirendum, uide Rot.263. in nouiff. & 23. in 4.adddit.

De Rebus ecclefiæ non alienandis.

IN tex.an folemnitates requifitę in ifta alienatione rerum ecclefiæ præfumantur, ex interuentu decreti fuperioris,uide Fely. in c. quoniā contra,col 18.uerf.7. conclus.de preb.

Ibidem, uerf. neceffitate nūquid autem ftetur affertioni prælat.uide Corfet.repet.cap.grandi, de fuppl.negl. prælat.in 6.Dec.conf.60.col.2.qui tenet quod non.

In gl.aut utilitatis, an fufficiat utilitas de per fe,tenet Dec.confilio 124. col.3.in princ. quod fic, quia neceffitati comparatur, & confi.174 col.1.

In tranfactione in dubio præfumitur utilitas ecclefiæ,dato, quod nō probetur,uide Alexan. confil. 222.vifa,colum.4. in 2. uolum. contrarium tenet quod alterum non fufficiat,cōtra gl.hic tenet,Rodulphus, in repet. cap.fine,12.q.2.in 4.col.

In glof.non habeat, uerf. confenfus, circa fin.uide Deci.conf.42. col. 3.uerf. fecundo. non obftat.

Ibidem,in fi.uide Abb. in cap.1.de his quæ fiunt a prælat.

In gl.proprij,uerf.forfan.Alexand. conf.16.in 4. uolum. de ueritate huius gl. uide Modern.in cap. auditis in 2.& 3.colum.de præfcrip. Panor.cap. at fi clerici,§. de adult.uerf.an autem inferioribus, de iud. Abb cap. ftatuimus,de tranfac.Petr.de Vbal.in tract. permut.colum.6.uerfic. quid fi beneficij.

Ibidem,circa medium,uide Felyn. in capitu. auditis, columna 3.de præfcript.& in capit.cum olim, in princ. eod.tit.Barb.conf.4. col. 3. & feq.lib. 1.& in c.ad noftram,in 2.not.eod.tit. Aret.connf.63.& Alex.conf. 106.col. pen. lib.2.

In glof.locationes, uerf. modicum tempus,uide Dec.conf.142. col.2.

In glo. fructuum,in fi.uide Alexan. conf.118. col.3.in 5. uolum.

In glo. ad tempus, uerfic.arbitrio, uide Rot.232. in nouiff. Dec.confilio 89. colum.1.in 2. Alexan. conf.16. in 4.& 122.in 5.Socin.32. columna 1. in 1. uolum.

Clem. Si una ecclefia.

In tex.uerf.quod fi epifcopus,not. & quod in unione non requiratur, tractatus, uide Rot.1. ifto tit. & 3.& 4.ubi tenet,quod licet epifcopus,non poteft unire capitulo ecclefiam aliquam directe,ut hic, tamen indirecte poterit,uide ibi,in 3.& 4.decif. in nouiff.ifto tit.

Ibidem,uer. irritum, limita ut per Abb.in cap.unico,in fi.ut eccl.benef. fine dim.

Ibidem, uer.confuetudine uide Fel. cap.cum caufam.col.4.& duab feq.de re iud.

In glof.confentiente,uerf. præfcripta,uide ad iftam glof. omnino Fely. cap.cum caufa,in 4. colum.in fi. in 1. fallen.de re iud.

Ibidem,circa finē, quod epifcopus poteft abfque capitulo res ecclefiæ alienare, uide Alex.cōf.5.col.4.in 5. uol Panor.conf.106.in 2. dubio, col. fin.lib.2.& Card.conf.95.col.2.

In gl.uocans, uocari tamen debet ille cuius interfit, tenet glo. cancell. 21.ubi gl.in 2.par.in difmembratione,uel diffolutione, bene requiritur citatio,uide Dec.conf.81.in 2.uol.

Ibidem,circa finem, fi tamen ecclefię effent collegiatę, bene requireret confenfus, ita Bald. conf. fuo 1.in 1. parte fecundum materiale, ubi ponit pulchre ad hanc Clem.

In gl. defenfor. uer. fed poffeffio, idem in difmembratione tenet Rot. decif.229. in nouiff.

Ibidem, uerf. ad id. arg. de dote ad partem quando procedat, uide Iaf.l. qui fine,ff.de cōd.fine caufa, & in l. 4.§.Cato, pen.col.de uerb. oblig.ubi tenet,quod non procedit argu.gl.ubi eft diuerfa ratio, & uide gl. in l. qui hominem,in prin.ff. de folu.

In glo.menfe,in princ. vide aliqua per Aret.c.nuper.colum.1.de teftibus Card. cōf.131.Ale.conf.4.col.2.lib.3.

Ibidem uerbo proprio, uide Bald. in authen. hoc ius porrectum, C.de facrofanct.eccl. Fel. cap. cum acceffiffent,colum.9.uerf.fecundo,& cap. edoceri,col.8 §.enititur,de refcrip.& col.feq.Vide tamen certos cafus quos ponit Alexand. conf. 15. 2. uolum.& conf.79.col.2.& confil. 106. in princ. Gem. capit.cum auaritiæ, 11.opp.de elect.Alex.conf.29.col.pen. in 3.Pet. de Vbald. in tracta. vnionum, §. qui, colum.pen.

In gl.ecclefiam, ver. iuramentum, facit gl.in cap. paftoralis, de his quæ fiunt a prælato.

In gl.decernimus. in fi. vide Fely. cap.fi.col.8.de conftit.& ad hanc gl. vide Alexan.in l.fi mihi, & tibi,§.fi. 3.col.ff.de legat.1.& fequitur etiam in conf.192.& 195. in 2.uolum. Fel. in cap.2.colum.4.ad fin. de probat.& Panor.cap.fi.de conftit.

De Rerum permutat.

Clem. Ne concefsione.

AN in permutatione liceat pęnitere,uide Alex.conf.16.in 2.uol.

In gl. beneficia, uerf. includit, uide Fel.cap.de quarta,2.col. de præfcrip.

Ibidem, in uerf. quod de capitulo, uide Card.conf.36.in 2.dub.

In glo.conferantur.uerf. hoc tamē, uide Rot.in decif.quæ eft, nu.23.

ibid. verſ. quid de cap. vide Fely. c. cum omnes, col. 4. de conſt.

In gl. volumus, pro hoc vide Abb. c. ex ratione, in vlt. not. de app. Fel. rub. de re iud. col. 1. Barb. in cap. nam, & contra concupiſcentiam, col. 7. de conſtit.

De Teſtamentis.

Clem. Religioſis.

In gl. deputatis, circa finem, ver. geſtis, vide Fely. c. fin. col. 12. verſ. declaratio, de conſtit.

Ibidem, verſ. inutilis, Abb. c. paſtoralis, §. verum, 1. not. de app. Fel. c. 2. in fi. de conſtit.

In gl. obtenta, verſ. reprobata, vide Rom. ſing. 242. Religioſus.

In gl. tales, verſ. ſæcularibus, vide Fel. c. tua nos, in prin. de iureiur.

In gl. debita, vide Fel. in cap. fin. de iudic.

De Sepulturis.

Clem. Eos qui.

In tex. ver. præſumuntur; not. qđ ad euitandam hanc pænam ſtabitur iuramento ſacerdotis, qui talem vſurarium abſoluerit, vide Fel. c. 1. col. 3. in prin. de except.

In ſumma, dum gl. declarat verbū eos, vide Iaſ. l. Gallus, 12. in princ. de liberis, & poſth.

In gl. cœmeterijs, in contrarium, uide quod not. Abb. in cap. ſacris, in 4. not. eo. tit.

In gl. publice, verſ. non tamen, vide Fel. in cap. 2. colum. 2. in fi. & ſeq. de except. & Abb. in d. cap. exceptionem, in fi. eod. tit. & qui dicantur publice excommunicati, vide Abb. in cap. ſi quis contra, col. 5. in fine, de foro compet. vbi tenet per iſtam gl. quod plus valet notorietas facti quā iuris.

in gl. manifeſtos, circa finem, vide Anch. conſ. 161. col. 3. in 2. dub.

in gl. ſepelire, circa finem, verſ. ludibrio, vide quid inferat ex iſta glo. Fel. in c. translato, col. fi. de conſtit. verſ. 3. nota.

In gl. eis quibus, in verſ. exhumanda ſunt, vide Panor. conſ. 81. col. fi. in 2. dubio, lib. 2.

Clem. Dudum.

In verſ. verum, verſ. conſueuit, an conſuetudo in contrarium valeat, vide Alex. conſ. 196. viſo teſtamento, in 2. uolum.

ibidem, verſ. quartam, etiam vltra quartam poſſet præſcribere parochianus Fel. cap. de quarta, col. 1. in fi. de præſcript.

in verſ. in quibus, verſ. quod eos, vide Alex. conſ. 196. uiſo 2. uol.

ibidem. uerſ. & pacta, vide Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. 17. verſ. tertia declaratio de conſtit.

In gl. non habentur, not. glo. quæ vult, quod appellatione prælatorum, veniunt clauſtrales ſequitur Fel. in c. inſuper, in 1. not. de teſtibus, & vide et ipſum, in c. 2. in gl. fi. de iud. in fi. col.... & in c. cū ex. ff. de re iu. col. 6.

In gl. audire, abſolutio non præcedit pænitentiam, & an requiratur qđ ſit perfecta, vide Doct. in §, de adult. in penult. col, de iud.

In gl. deinde, per iſtam gl. reg. 17. & ſeq. cancell. tenet quod per ſolam aſſignaturam acquiratur ius impetranti.

in gl. præſentare, vide Abb. in c. cū parati, in vlt. not. de appel. Fel. cap. 3. col. 4. de re iud. & c. ego, col. 2. de iureiur. uide Rot. 12. in nouiſſ. & præſentatio debet fieri perſonaliter niſi talis ſit notus, de quo per Abb. in c. ea noſcitur, de his quæ fiunt a prælat. quis tamen dicitur præſens qui per procuratorem defenditur l. fi. de in integ. reſtit. Aret. cap. ueniens, c. 11. de accuſ. & de præſentatione, uide Fel. in c. cum omnes, col. 18. uerſ. ſed aduerte, de conſtit. & in cap. 3. col. 4. de re iud. & Panorm. conſ. 76. in 3. dub. lib. 2.

In gl. exigitur, uerſ. recurratur, Aret. cap. ſuper his, in pen. col. de accuſ. allegat iſtam gl. pro notabili, qđ poſſit ab arbitrio iudicis appellari, quando etiam procedit extraiudicialiter, ubi ad hoc plura.

in gl. quemquam, not. ex gl. quod etiam in odioſis maſculinum concipit femininum, de quo uide per Doctor. in l. ſi quis id quod, de iuriſd. omn. iud. & in l. ſi quis maior, C. de tranſact.

In gl. recuſarint, uerſ. quod locum, uide Aret. in c. 3. de accuſ. in 2. not.

ibidem, uerſ. doctrinam, uide Rot. 192. in nouiſſ. circa med. Fel. c. cum omnes, col. 6. de cōſt. c. ex literis, col. 6. uerſ. fallit primo, eo. tit.

In gl. libere, de hoc uerſ. uide Frāc. de Aret. conſ. 76. diligenter. Dec. conſil. 191. uel 131. & in c. ſi pro debilitate, col. 6. de offic. deleg, Alex. cōſ. 96. col. pen. in 5. uol. Barbat. conſ. 3. col. 7. lib. 1. & Ana. conſ. 62. col. 2. & Barbat. in c. quæ in eccleſiarum, col. 8. ad fin. & ſeq. de conſtit. & in cap. 1. de offic. ord. & in c. 1. de reſcript. Iaſ. in l. 1. C. de ſacroſanct. eccleſ. in 2. col. in 4. not. Gemin. in cap. 1. de reg. iur. in 6. Panor. in cap. de multa, in 4. not. de præb. Alex. in l. ſi mihi, & Titio, de uerb. obl. Barb. in c. 3. loco, col. 2. de off. deleg. Aret. conſ. 76. & gl. in Clemen. 2. de iure patr.

ibidem, uerſic. ſacerdotis, uide Felyn. in cap. 1. col. 8. uerſic. declara, de reſcript.

In gl. conceſſā, uerſ. item epiſcopus arctando poteſtatem curatorum arctat etiam fructum prædicatorum in contrarium facit quod not. Abb. in cap. penult. circa med. uerſ. item nota. de iure patr. ubi ponit declarationem ad l. fi. C. de ſacroſanct. eccleſ. gl. tamen, ipſe ſequitur, & declarat, in c. eas qui, in fi. de pænit. ſed contra gl. tenet in c. ſuper ſpec. in 3. col. ne cler. uel monachi.

in gl. funeralibus, uide Alex. conſ. 196. Viſo teſtamento, in 2. uol. uide Card. conſ. 90. col. 2.

in gl. uerbo, ualet gratia, & priui[...]gium ſine ſcriptura, uide Fel. in rub[...] de conſtit. colum. 4. uide Bald. in cap[...] conſtitutus, colum. pen. in fine, de [...]ſcript. & ibi Panor. col. pen. in fi. [...] in c. noſtra, col. pen. eod. tit. & Fely[...] in rubr. de conſtit. col. 3. & ſequen[...] Bald. in ca. 1. in fi. per quem fi. inueſ[...] Panor. in cap. diligenti, in ult. not. [...]ſim. & ibi Felyn. & Cardin. in proo[...]mio Clement.

in gl. pacta, nota, ex hac gl. quo[...] lex quæ tollit ius commune, non t[...]lit ius confirmatum, per conſenſu[...] partium, de quo uide Moder. in c. [...] deſcrip. col. pen. Roman. ſing. 7. in [...]char. Vbi idem dicit de pacto iurat[...] Fel. d. cap. 1. de reſcript. col. 4. Latiu[...] in cap. conſtitutus, colum. pen. eod[...] tit. Iaſ. in l. pacta nouiſſ. in princ. C[...] de pact. Dec. conſil. 142. colum. fin. [...] conſil. 198. colum. 3. Alex. conſ. 125[...] col. 9. in 2. Fel. cap. fin. columna 7. d[...] conſtit. & cap. ſuper literis, col. 11. i[...] decima reg. in fi. de reſcrip. Alexand[...] conſ. 120. col. 2. in 4. & conſ. 30. col. [...] in 5. & in l. 1. in princ. 7. col. in fine [...] ff. ad leg. Falcid. & conſil. 62. col. pen[...] lib. 1. Roman. conſ. 404. & 43. colum[...]na 3. Clem. ſing. 29. Barbat. conſil. 23[...] colum. 6. libro 1. & conſil. 4. col. 27[...] eod. uolum.

ibidem, in fi. Alex. conſil. 96. in 2[...] uolum.

in gl. præmiſſorum, uide Alexand[...] conſ. 120. col. 1. in 4. uol.

De Decimis.

Clem. Religioſi.

In gl. animalibus, uer. quę nutriūt[...] niſi eorum ſumptibus darent nutri[...]da, ut ibi per Abb.

in gl. 1. uerſ. per hoc in princ. pen[...] appoſita religioſis non habet locū i[...] ſæcularibus, uide tamen quod no[...] Abb. in c. nuper, circa fin. eod. tit. [...] gl. Clem. 1. ſup. de reſcr. uerſ. præſidē[...]tis, in fi. Fel. cap. tua nos, in princ. d[...] iureiur. c. ex tenore, col. 6. uer. ceterū[...] de reſcript.

in gl. familiarium, uide Abb. in 11[...] in 2. uol. de fo. comp.

in glo. gregibus, & quod extenda[...]tur prouiſio iſta, uide Alex. cōſ. 190[...] mature, col. fi. in 2. uol.

in glo. excolendas, circa fin. priui[...]legium datum terrę extenditur ad c[...]lonos Rot. in iſto tit. in nouiſſ. Soc[...] conſ. 168. per totum.

In gl. donec, uide aliam gl. ſimil[...] in Clem. poſſunt, uerſ. donec, pręſcr[...] 1. & uide ad hanc gl. Dec. in cap. 1. 6[...] not. de iud. in 1. lect. Innoc. c. ex literis, pen. col. de cōſtit. Dec. c. quæſtioni, 2. not. de app. cap. dilectis, not. 6[...] eod. tit. latius conſ. 145. Fel. c. ſi quis[...] de ſim. Panorm. in cap. 1. de iud. col. 3[...] Card. conſ. 132. col. 1. Contra tñ hanc[...] gl. tenent multi, ut per Moder. ubi ſu[...]pra, i d. c. 1. de iud. ad quos te remitto[...]

in gl. oblatos, uide Abb. in c. tuis[...]

quæ

quæstionibus in l. not. de testibus, c. in præsentia, de probat. 6. not.

Clem. Si beneficiorum.

In tex. vers. monetam, de varietate monetæ, vide per Abb. c. quanto, col. pen. & seq. de iureiur.

Ibidem, vers. collectores, de potestate collectorum, & subcollectorum, quæ sit, & an debeat constare per literas, vide Rot. 266. in nouiss.

In prima, ver. quas Papa, circa princip. an autem hoc possit de potestate ordinaria, vide Abb. in c. nouum genus, in fi. sup. eo. tit.

ibidem, vers. 1. vide Dec. consil. 165. colum. 2.

ibidem, vers. tertium, vide Gemin. 6. 1. 2. col. in fi. de eo qui mittitur in poss. & an habens pensionem teneatur pro rata, vide Bolenzi. in tract. de Charitatiuo subsidio, quæstio. 37. vel circa, & gl. extrauagantis. Suscepti. §. & alij. vers. aliis, de elect. Dec. cons. 155. statutum, Fel. c. de quarta, col. 5. vers. scias etiam, de præscr.

ibidem, vers. tu dic contra, circa fin. vide Dec. in rub. de rescript. in 3. colum.

In gl. taxationem, in impetratione beneficij valor illius est exprimendus, secundum communem cursum non secundum taxationem decimæ, vide Rot. 292. in nouiss. late Fely. de ista taxatione, in c. ad aures, col. antepen. q. 11. de rescr.

ibid. uersic. quibusdam, in prin c. teuthonici hoc faciunt ut not. Abb. c. in aliquibus, eo. tit. vide Felyn. in c. fi. col. 4. de præsump. & Io. And. in Spec. in rub. de conc. præb.

In gl. currentem, circa fi. vers. dummodo, vide Alex. consi. 104. col. 1. in prin. Aegid. q. 2.

De Regular. & transf. ad Relig.

Clem. Vt professores.

In gl. vicarios, Aret. in cap. 1. in 4. col. vers. sed quæritur de accusat. allegat istam gl. cum tex. ad hoc, quod dispositio facta de homine, respectu certæ qualitatis, vel officij trahitur ad habentem diuersam qualitatem nomine, sed eandem re, vt in l. ex facto, & ibi per Bal. de neg. gest. uide etiam ad hanc gl. Orian. in tract. de arbit. col. 8.

in gl. locum, de locum tenente uide multa per Iason. in l. si eadem. de off. assess.

in glo. priuilegio, vers. nec voluit Fely. cap. nonnulli, col. 7. vers. amplia sexto, de rescr.

De Statu Monach.

Clem. Ne in agro.

In tex. §. quia vero, versic. nos eorum in dictione, ipso facto, vide Dec. consil. 138. col. 1. Alex. cons. 14. vel 2. in 2.

in vers. Abbate, vers. deuoluatur, limita istum tex. & per Abb. in c. cum dilecto, 3. not. de rescr.

Vers. ceterum, versic. & si cura, vide Felyn. cap. postulasti, col. 1. de rescript.

Vers. sane, vers. expresse, uide Aeg. Bellam. contract. 76. & 161.

in gl. ipso facto, not. ex hac gl. ibi, in uers. pœnituit, quod vbi pœna imponitur a lege ipso iure non est locus pœnitentiæ, idem vult glo. in cap. cupientes, §. quod si per originem, vers. expectari, de elect. in 6. Barbat. in cap. dilecto, de rescript. post Bald. in auth. licêtia, C. ne filius pro patre, Aret. in c. at si clerici, §. de adulter. colum. 3. de iud. Roma. cons. 427. col. 2. & Aret. cons. 45. col. penult. & Alex. cons. 24. col. 1. lib. 2. limita tamen secundum Doct. Panor. in cap. de multa, col. 3. in primo casuū quos enumerat quando per acceptationē secundi beneficij, non vacat primū, hoc non habet locum, vbi quis deliquit calore iracundiæ, & sic limita omnes illas gl.

ibidem, vers. ex solo, uide Fel. c. 1. col. 3. 4. fall. de præs.

in gl. ordinarius, in prin. ver. Abbates, vide Fely. d. cap. auditis, col. 3. & seq. & an Abbas possit hoc præscribere, vide eundem ibi, in prin. vbi tenet quod sic, & ad hanc gl. vide etiā Card. cons. 47. col. 2.

In gl. seru. tutis, uide Fely. c. fi. col. 4, de præsumpt.

Clem. Attendentes.

in tex. uers. ordinaria, quid in dubio, uide Abb. in cap. cum ex officij, col. 7. de præscript. uers. uisitatores, de istis uide Fel. cap. dilectus, col. 2. de rescript.

in gl. alia, circa princ. uide Card. cons. 112. ad finem.

in gl. debeant, uide de hoc uerbo, Abb. in cap. intelleximus, col. 2. de iud. Ias. in l. Gallus, col. 6. de liber. & posthum. Alexand. consi. 223. col. fin. in 2. Felyn. cap. nam concupiscentia, colum. 1. in fi. de constit. & in ca. except. & Barbat. consil. 54. columna 7. lib. 1. Alex. in l. per totum, in princ. soluto matr. In gl. benedici, uer. simplex uidetur, per literas tamen augetur dignitas, & honor licet administratio non, l. 1. C. ut dignit. ord. seruet. quem tex. ad hoc allegat Aretin. in capitulo meminimus, de accusat. in 1. col.

ibid. in fi. uide Abb. c. cum inter, in fi. de re iud. Felyn. cap. eam te, col. 5. de rescript.

De Religios. domibus.

Clem. Quia contigit.

In uersu in quo, uers. pia loca, & ad hoc q̄d hospitale dicatur locus pius, uide multa quæ allegat Alex. consil. 209. statutis, in princ. 2. uol. uers. sed eorum, uers. administratione, uide Dec. cons. 6. in 2. col.

in gl. Sedis Apostolicæ, uide ad hoc Mars. Sing. 194. Incip. magna est differentia, Decium consil. 72. col. 1. & an in casu pio sufficiat adimplere per æquipollens, uide Socin. in l. qui Romæ, §. Flauius, de uerbor. obl. Alex. cons. 96. uiso, in ult. col. in 4. & consil. 2. col. fin. in princ. Rom. sing. 475. Alexand. cons. 87. colum. fi. in 2. uol. & an ualeat consuetudo contra dispositionem testatoris, uide Felyn. in c. cum omnes, col. 19. in gl. fin. de constit. & de materia glo. uide eum in cap. cum accessissent. colum. 7. uersic. pro istis de constit. Bald. Nouell. in tract. de dote, 6. parte, priuileg. 77. colum. 2.

in glos. negligentiam, uers. notoriæ, uide Dec. consil. 151. col. 10. ubi tenet, quod tunc non requiritur monitio.

in gloss. electionem, in fin. uide Felyn. in cap. in nostra, corol. 31. de rescript. Cardin. consil. 103. colum. 3. in princ.

in gl. annis, uersic. quod etiam, uide etiam ad hanc gl. Alexan. cons. 49. num. 3. lib. 2. ubi dicit quod ubicunque aliquis tenetur ad aliquid faciendum si nō fuerit apposita certa dies, non tenetur ad factum, nisi prius fuerit interpellatus.

in gl. altare, uers. authoritate, uide Alex. cons. 120. col. 2. in 1. uol.

De Iure patr.

Clem. Vt constitutio.

In gl. diœcesanis, appellatione diœcesanorum non ueniunt prælati inferiores, uide Abb. in c. cum olim, 4. not. de præscr. & ibi Fel.

in gl. inhibentes, uers. sed quæro acta contra mandatum tenent, cōtra decretum non, uide allegata per Dec. in cap. causam matrimonij, col. 4. in fi. de offi. deleg. uide Felyn. in c. pen. col. 3. in fine, de constit. Barb. consil. 43. col. 16. & seq. lib. 1. Rom. consilio 203. & Alex. in l. hac consultissima, col. 2. C. qui test. fac. poss. Castr. cons. 328. col. 1. in fi.

ibidem, uersic. per hoc uidetur, circa medium, uide ad istam glos. Dec. in cap. de causis, colum. 10. uers. in gl. de offi. deleg. & limita illum, ut per Perus. in cap. qua fronte, in pen. col. uers. 6. de app. Felyn. cap. ex parte, col. 4. uersic. secundo limita, de cōstit. & c. cum dilecta, col. 5. uers. limita 4. de rescript.

in glossa, oneramus, & quid important ista uerba, uide Alexand. consilio 218. uisis, in secundo uolumine.

ibidem, uersic. quæstio, uide Fely. capitulo querela, columna 4. de iureiur.

ibidem, uers. fateor, uide Felic. significasti, de homicid. Abb. cap. pastoralis, col. 4. uers. tertius effectus, de app. & Fel. c. 1. col. 18. de constit. uers. etsi dicatur Alex. consil. 86. col. 3. in 5. uol. Aegid. q. 18. Alex. consil. 118. col. 1. in 5.

In gloss. obseruetur, versic. si ergo, vide Abb. in capit. accedentes, oppos. de præscrip.

In text. in prin. uide Ana. consi. 13. & ibi addita. & Barba. in c. cum om nes, col. antepen. de constit.

Clem Plures.

In gl. liberè, g. o. ad hoc allegat Fely. in cap. quæ in ecclesiarum, in vlt. char. vers. 8. declaratio, de constitut. & colum. pen. ibi in uersic. ceteri.

In glo. præsentare, in fi. uide Abb. in cap. cum autem, sup. eo. tit.

De Censibus.

Clem. Cum sit natura.

In gloss. exemptionem, & quòd exempti non teneantur ad charitatiuum subsidium, uide Deci. consilio 352. col. 3. Fely. in c. accedentes, col. 3. de præscrip.

In glo. legitima, uers. præscriptio, vide Abb. c. accedentes, col. 3. de præscrip. Fely. in c. ex officij, colum. 8. in fin. de præscrip.

Clem. Ad nostrum.

In gl. compositiones, visitatio tolli non potest per compositionem, vide per Abb. in d. c. cum ex officij, de præsump. & ibi Fely. colu. 8.

In tex. vide Card. consi. 12.

In glo. proprijs, uide Fely. in ca. in præsentia, colum. 25. de probat. & in c. accedentes, col. 3. de præscrip.

Clem. Præsenti.

In glo. non negotiandi, Clem. fin. vitum, emptores. ad istam glos. uide plenè locum, quòd emptores non gaudeant priuileg. fisci, vel eccl. per Deci. in c. 1. col. 10. uer. vlt. de proba. & in consi. 48. col. 1.

In glo. constiterit, ver. uocata, uide Abb. in ca. cum non ab homine, col. pen. de iud. & in ca. peruenit primo, de appel. Dec. c. reprehensibilis, in 1. not. eod. tit. & consil. 199. in fi. Rot. 399. in nouiss. Alexan. 218. uisis, in 2. uolu. Fely ca. Rodulphus, col. pen. de rescrip. & in c. cum olim, col. 7. de re iud. & Aret. in ca. 1. col. 12. eod. tit. de re iud. quando ergo dicitur aliquid debere constare iudici, intelligitur parte citata, & uide Aret. consil. 164. colu. 6. ubi dicit hoc uerum etiamsi iudex procedat, ut inquisitor per gl. magnam, in fine Clemen. 1. de offic. deleg. & Panorm. in c. peruenit, lib. 1. columm. 2. de app. & Ias. in l. certum, colum. pen. C. de legi. & Rom. consi. 482. ubi declarat hanc glos.

De Celebrat. Missarum.

Clem. Dignum.

In glo. Pontificum, an electus non confirmatus, vel consecratus dicatur episcopus uel Pontifex, uide Deci. in c. eam te, colum. 2. de rescrip. & glos. non procedit in his quæ sunt iurisdictionis Barb. consil. 2. colu. 4. lib. 2.

In glos. licite, uersic. monachalem, nunquid autem hoc possit præscribi, vide Abb. in d. ca. cum olim, de præscrip. qui tenet, quòd sic, in 3. col.

In glo. indulgemus, not. quòd indulgentia dicitur gratia. Deci. c. 1. de rescrip. in princ.

De Baptismo.

Cap. Præsenti.

In gl. Regum, vers. Tyrannos, uide Soc. consi. 275. col. 3.

In glo. liberi, quid differant liberi à filijs, ad istam glos. uide quæ ponit Abb. & alij ibi, in c. in præsentia, in 4. col. & duab. seq. de prob. Deci. ibi, colum. 20. & consil. 95. col. 3. & 4.

Ibidem, uersi. naturalibus, in quibus casibus ueniant, vide Alex. consi. 60. col. 3. & seq. in 2. uolu.

Ibidem, versic. ad uenientem, uide Gem. in consi. 101. & 130. & pro eo facit cap. si gens. 56. dist.

In glos. præsentiam, uide allegata, per Fely. in proœm. decret. col. 6. & in ca. cum causa, col. 8. in fine, & seq. de testibus.

De Reliquijs.

Clem. Si dominum.

In glo. seipsum, an magis mereantur qui sponte ieiunant, quam qui ex uoto, uide Fely. in c. de hoc, de simon. & gloss. sequitur Abb. in c. cum quidam, col. 3. de iureiur. & vide Fely. in ca. 1. col. 5. de constit.

Ibidem, uers. Fely. circa finem, quæ tamen ab initio fuit spontanea.

In glo. orationes, versicu. patet tamen, uide aliqua de oratione Matthæs. sing. 61. in apostilla super uerbo oraueris.

De Immun. eccles.

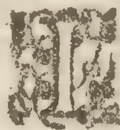
Clem. Quoniam.

In gl. pro infectis. Papa potest facere factum pro infecto, & quod possit tollere excom. sine appell. uide Abb. in c. pastoralis, §. verum, uersi. 8. solutionem, de appell. & ad gl. uide Deci. consi. 48. col. pen. in fi. in 2. Fely. c. 1. col. 7. uersic. Amplia secundo, de constit. & ca. fi. col. 3. uersic. mo lo restringe, de constit. ubi per duas columnas, & ibi declara, ut per eum, in ca. causam quæ, col. 9. de rescript. uersic. interpretatio priuilegij, uide eundem Fely. in c. ceterum, col. pen. de rescri. Barb. consi. 9. col. 7. libr. 1. & consil. 3. col. 4. lib. 2. & Aret. c. ad petitionem, col. 2. de accus. Anan. consi. 49 in 4. col. Barb. ca. quæ in ecclesiarum, col. 9. in fi. & seq. de constit. & Soci. cons. 266. colu. 19. libr. 2. vbi ait, quod talis clausula operatur, ut quicquid secutum sit ex eo facto, quod habetur pro infecto sit irritum, & nullum cum ipso facto, & uide Fely. c. super eo, de offic. deleg. ubi declarat Barb. consi. 33. col. 4. & seq. lib. 3.

LIBER QVARTVS.

De Consanguinitate, & Affinit.

Clem. Eos.



N gloss. si inter, uide Card. Alex. in cap. non dicit, in fine, de consanguinitate, & affinitate.

Ibidem, in uerbo, quid si contraxit, uide Card. consi. 132. columm. 1.

In gloss. contrahere, uersic. quid si non, in princi. vide Deci. c. nam concupiscentia, in primo not. in 2. lect. de constit. & idem in c. quanto, in 3. not. de iud. & in ca. iuraui, 6. not. de prob. Fely. in Rub. de sponf. col. 3.

Ibidem, vers. constitutio pœnalis, vide Fely. in ca. 2. loco, col. 4. de præsumpt. Dec. consi. 52. col. 3. in secundo volum.

In glo. & moniales, uide Alexan. consi. 75. col. 3. in princ.

De Magistris.

Clem. Cum sit.

In gl. Doctoratus, circa medium, vide Barb. in c. ex litteris, colum. 6. de constit.

LIBER QVINTVS.

De Hæreticis.

Clem. Multorum.



N gl. tormentis, uide glo. in dicta prima quæst.

In gl. contra eos, uersic. uidetur quod sic, uide Fely in ca. auditis, colum. 12. uersic. 4. declaratio, de præscript. & melius in ca. non potest, in princ. de re iud. ubi examinat istam gl.

In glos. sede, uersi. item, uide Fely. c. 1. col. 2. de præscrip.

In glo. capituli, uersi. item capitulum, circa finem, uide in simili Abba. in cap. verum 6. not. de foro compet. Rot. 311. in nouissimis. Fely. cap. cum omnes, colum. 5. uersi. 2. est aduertendum, de constit.

In gloss. requisierit, uersic. & puto, & hoc tenet Abb. in d. c. cum causa vbi vide omnino. Dec. & per Hyp. singu. 53. & Abb. capi. ego Nicolaus, columna secunda, in fine, de iureiur. Rom. sing. 424. uel 24. Fely. ca. ex litteris, columna quinta, & ca. consuluit, columna quarta, in uers. 6. fallit, de officio delegat. & Alex. in l. contumacia, colum. 2. in uersi. 5. fallit, de re iud.

In gloss. prima, de constitutione. Alexand. consilio 20. in quarto volumine.

In gloss. tacta, uersic. ut ego scripsi qualiter iuramentum deferatur, vide per

ue per Abb. in capit. fraternitatis, in fine, de testibus, & in capitulo tuis quæstionibus, colum. 3. eod. tit. & in rubr. de iureiur.

In gloss. excommunicationis, uide Abb. in capit. tam litteris, in ult. not. de testibus.

Clem. Nolentes.

In glo. ex tunc, uersic. ignorantes, uide Felyn. in capitulo secundo, columna quarta, uersiculo quarto limita, de constit. & not. glos. in quantum facit differentiam, inter annullationem actus, & pœnam, de quo vide modernos, in capit. cognoscentes, columna tertia, de constit. & uide Abb. in cap. pastoralis, colum. 2. de fide instrumentorum.

In gloss. ipsorum, uersicul. contra. versic. inquisitor, & quòd habeat delegatam, tenet Deci. in consil. 137. colum. 3.

Ibidem, circa finem, uersicu. affirmatiuè, uide Fely. ca. nonne, in 1. colum. versi. 6. fallit de præsump.

In glo. commissariis, hoc idem tenet Panormit. in cap. extirpandæ, §. quod non, column. 8. & uide text. & ibi Panormit. cap. sacerdos, de officio ordinarii.

Clem. Ad nostram.

In glos. secundo, & an vir iustus subsit legi, uide Fely. in §. Rex pacificus, colum. prima, sup. in procem. decret.

De Homicidio voluntario, vel casuali.

Clem. Si furiosus.

In text. licet occidere, uel mutilare, sint diuersa, vt patet in text. & licet abscisio membri, non sit pœna capitalis, ut tenet Bar. in l. 2. in 3. colum. de pub. iudic. Abscindens tñ, de iure dêt puniri pœna capitali, ut dicit Bal. c. 1. §. homicidiũ, circa principium, de pace iur. firm. in vsib. feud. & sequitur Aret. in capitulo accusasti, de accusat. & not. quòd iste noster tex. habet locum etiam in statutis loquentibus, de occidente, & an comprehẽdatur infans, vel furiosus. Ale. consi. 144. col. 2. in 2. uolu. & an furiosus presumatur furiosus, uide consil. 42. in 5.

In gl. infans, & not. ex glos. quòd ubi verba legis non possunt ex toto verificari, dicunt saltem habere locum pro parte. facit glos. in capitulo primo, de decim. in uersiculo primitias, & in not. casu tradit. Roman. in consil. 434.

In glos. non valens, uide Alexan. consil. 10. in primo uolum. Aretin. consil. 80.

Ibidem, circa finem, uersicul. circumstantias, & in probato hoc debeat statim absolui, uide Rom. singul. 28.

De Vsuris.

Clem. Ex graui.

In text. uersicul. per statuta, uide Alexan. consilio primo, secundo volumi. & consil. 107. in 4. colum. eod. volumine.

Ibidem, uersi. statuta occultè, tunc sufficit vnus testis, cum indicio. Abb. ca. præterea, in fine de testibus.

In gloss. de cetero. Alexand. consilio septimo, columna secunda, & in fine, in secundo uolumine, uide ad istam Clement. Fely. cap. fin. columna octaua, de constit. in uersicu. 4. limita, & uide Panormit. in dicto cap. finali, columna secunda, & ibi etiam Aret. columna secunda, & Alex. consilio secundo, in fine, libro secundo, & sic de causa penali, quo ad pœnam, non trahit ad præterita, & uide vnũ verbum Felyn. in capit. eccles. sanctæ Mariæ, col. 42. in princip. de constit.

In glo. facere, uersic. vltra, idem de dictione præter app. ad Abb. in c. litteras, colum. pen. de præsumpt. cler. consi. 87. columna secunda, in secundo, & ad glos. uide Rom. sing. 106. & incip. tu habes, qui per hanc glo. dicit, quòd argumentum a contrario non sumitur, vbi statuentes incidèrent, in pœnam, & Ias. l. actione, col. 2. C. de transact. Alexan. consilio 17. in secundo, columna secunda. Felyn. in c. ecclesia Sanctæ Mariæ, col. 23. de constitut.

In gloss. rationum, uide Cardin. consil. 19.

Ibidem, uersic. priuilegiatum, uide Abb. in d. c. primo, columna secunda, & in d. capitulo secundo, columna 7. de fide instrument. uersi. secundo casu.

In gl. censura, uersic. satis videtur circa finem, vide Alex. consil. 75. in quinto uolumine, & an pœna istius Clem. teneat in Iudæos, ut teneantur edere infra actori, uide latè per Dec. capitulo primo, col. 12. circa finem, uers. circa prima, de prob.

In compellendis, uers. in cedulis, & an teneatur edere totam cedulam, uide Dec. in d. cap. primo, de probat. columna 18. circa finem, uersiculo secundo. Quid in Hebræis, an habeat locum hæc glo. vide Aret. consi. 158. in secundo dubio, ad finem.

Ibidem, in uerbo perdidisse, uide Imolam. consilio 65. & Card. consil. 19. colum. 1.

Ibidem, in fine plus punitur auctor, quam factor, & vide, ibi Dec. in antepen. columna uersic. in quarto casu.

In glo. affirmare; Quid si habuerit istam opinionem in animo tacitè, uide Fel. in cap. 1. in 2. col. in tertia fall. de præsumpt.

De Excess. prælat.

Clem. Frequens.

IN text. in uers. quidam uerbo pleno iure, quid importent, ista verba, uide Fel. in cap. auditis, in 3. col. de præscript.

In glo. ad mensam, uers. quod vers. in princip. uide Alex. consilio 189. uiso, in sexta col. in secundo.

Ibidem, uers. infeudatio, uide Alexan. consi. 72. colum. 4. li. 1. ad finem, Barbat. cap. ac super, de rebus ecclesi. non alien.

Ibidem, vers. sed quæritur, quæ ecclesiæ proprie dicantur, de mensa, & quæ dicatur grossa mensa, uide glo. magnam, in c. unico, sup. de cler. non resid. in 6. & an in istis requiratur illa solemnitas in alienando, quæ requiritur in aliis bonis ecclesiæ, vide Alexan. consilio 79. columna tertia, in princip. & columna 6. uers. circa decimum. Abb. cap. super, de reb. eccles. non alienan. & quid in bonis communibus, uide Doct. in c. edoceri, de rescript.

Ibidem, versic. nõ tamen possunt, hoc tamen intellige secundum Doc. Panorm. in cap. de monach. in 3. col. sup. de præben.

Ibidem, versic. sed dico, uide aliqua per Rot. 273. in nouiss. ubi de isto uicario, an per unionem sit temporalis, & quòd ista beneficia monachalia non uacant.

In §. quidam, versic. non uacent, uide Felyn. in cap. cum accessissent, col. 1. de constit.

De Priuil. & excess. priuilegiat.

Clem. Religiosi.

IN tex. Lapus autem, in allegatione 26. incip. factũ limitat istã Clem. in casu necessitatis, ubi immineret periculum mortis, & Parochialis esset absens, ut sine licentia possit ministrare eucharistiam, nec pœnam incurrat, & pro eo, facit, quòd not. Andr. in ca. quantæ, in fine, de sentent. excom. Quod nunquam quis incurrat excommunicationem, sine dolo, & uide Summam Ang. in vers. excommunicatio. 7.

In glos. non habita, circa finem, vers. secus, uide Dec. consil. 137. col 4. in fine.

In gl. presbyteri. quis alteri committit, quòd ipse facere non potest, & not. quòd non presbyter potest constituere uicarium ecclesiæ Parochianum, uide Io. Mill. in vers. cura, Fely. c. eam te, col. 3. de rescript.

Ibidem, circa medium, uide Felyn. in cap. cum causa, colum. 3. de offic. deleg.

In glo. speciali, circa finem, uide Barbat. in cap. de causis, columna 3. de officio delegati.

In glo. a Canone, a sententia Canonis nullus absoluit, præter episcopum, sed hoc limita, ut per Abb. in c. at si clerici. §. de adult. col. 5. uers. an autem, de iud.

In glo. nunciari, in fine, & not. quòd licet episcopus, non possit aliquem excom-

excommunicare, potest tamen pronunciare istum excommunicatum. Fely.ca.non potest, columna secunda, de re iud.

De Pœnis.

Clem. Si quis suadente.

In glos. dispensauerit, de materia, vide Alex. consi.40.in 2.uolu.perspe ctis. M ...consi.160.in præsenti.

Ibidem, uersic.circa secundum, de Consilio, & de materia, uide Deci. in capitulo primo, columna quarta, & sequen. quasi per totum, de officio delegati.

In gloss. generationem secundam, quomodo autem imputari debet generatio, uide Alexand. in consil.125. colum.2.in 5.uolum.

In gl. in ciuitate, uide Fely.ca.tua nos.col.5.de iureiur.

In glos. quam cito commodè, versic. non crederentur, facit quòd not. Bart.in l.inter omnes, §.rectè, de furtis, de quo uide Deci.in cap.nouit, de iud.in vltim. columna uersiculo tertio Abbas.

Ibidem, versicu.fateor, uide Abba. cap. præsentium, columna prima, de testibus.

Ibidem, versicu.morosum, in fine. Abb.c.peruenit, primo de app.

Clem. Multorum.

In tex.versi.omnino, circa finem, vide Rot.370.in nouiss.

In glo.constiterit, uersi.vocata, uide Deci.consilio 198.in fine, uide ad hanc gl. aliquid per Panorm. consil. 68.column. fin.libro secundo, Barb. consil.28.colum.9.lib.1. Aret.in c.1. colum.12.de iud.& uide similem gl. in Clemen.prima, in uerbo commodè, ad finem, supra eodem, & clem. fin. in verbo constiterit, de cens. & Fely.in ca. Rodulphus, col. antepen. de rescrip. in uerbo citatur.

Clem. Cupientes.

In tex.uersic.pœnalia faciant, uide Fely.capit.cum omnes, de constitut. colum.6.

In gloss. suspensi, uersicul.& quia supra posui, circa finem, an suspensus ab officio sit suspensus à beneficio, uide Abb.cap.uestra, colum.3.de cohabit.cler. & cap. cum non liceat, colum.3.de præscrip.& c.pastoralis, circa finem, de app.& ca.apostolicæ, col.3.de excep.

In gloss.absoluendos, uide Fely.c. causam quæ. col.4.de rescrip. Deci.c. secundo requiris, de appell. in 3.col. versicul.6.

De Sent. excommunic.

Clem. Frequentibus.

In gloss. matricem, de quo, vide per Doct.in capit.ex parte, secundo, de rescrip.

In gl.cessantibus, in fi. uide Abb.in c. dilectis, col.4.de appel.

Clem. Si Summus Pontifex.

In text. & potest esse ratio, quia dispensatio debet esse expressa, vt per gl...de schismatic. & not. Ant. de Butr.c.significasti.in fine de offic. ordi. facit quòd pulchrè dicit Ang. in l.libertis, 2.de in ius uocan.& uide Deci.in c.si quando, col 3.de resc.

Ibidem, versi.nominet, uide Fely. in c.cum vigesimam, colu.3.de offic. delega. & in rubr. proœm j Gregor. colum.6.

In gl.literis, in fine, uide Fely.in rub.de fide instr.in 1.col.

In gl.nominet, an nominatio constituat quem in possessione, uide ad istam Clem. Deci.in c.per tuas, in prima gloss.colum.4 de prob. Fely.cap. nonnulli, §.sunt, & alij, colu.5.in 4. ampliat.de rescrip.& sicut per benedictionem Papa non censetur absoluere, ita per maledictionis clausulã, non dicitur excommunicare. Fely.c. veniens in princip.

De Verb. significa.

In tex.§. cum autem natura termini restrictiui excludit extraneam, concludit ad se pertinentia. Fely.ca. contingit, colum.2.de fide instr. uide ad hunc.§. Anna.cons.36.& Alexan. consil.130 colum.2.lib.1. & non ab re consi.18.colu.3.lib.5.

Ibidem, uersicul.præcepti, an præceptum, uel exhortatio uigeat uide Felyn. latè in c.nam concupiscentia, de constitut.

Ibidem, uersic.imperatiui, an uerba imperatiua obligent sicut præceptiua, uide Abb.ca.nouit, colu.11. de iud. Fely.d.c. nam cõcupiscentia, de constitu.& ibi an omnis conuentio regulæ obliget ad peccatum, in colum. pen. & an longa consuetudo excuset, uide ibi per eum.

In versicu. nos autem, licet fratres Minores sint incapaces bonorum temporalium, possunt tamen recipere, ut uendant, ita tenet gloss. not. in cap.1.uersicu.domum, de relig.dom. in 6.ad quam uide Alexan.in l.apud instrumentum, §.constat, de leg.1.& licet non possint iure actionis aliquid sibi relictum petere, possunt tamen officium iudicis implorare, de quo Ias.in l.1.in 5.colum. C.qui admitti, & Fratres Minores nullũ ius habent in suis ecclesijs, sed sunt Romanæ ecclesiæ, & valet legatum eis factum ad vtilitatem fabricæ suarum ecclesiarum, uide Bart.in consil.5.& de materia Dec. in cap.in præsentia, col.42.& seq. de prob. & in notabili casu Alex.consi.120.colu.3.in prin. & nota, quòd licet non possunt esse executores ultimarum uolũtatum, possunt tamen esse electores pauperum. Alex.cons.47.col.3.in secundo, & quòd habeantur pro mortuis, ita quòd euenisse dicatur conditio liberorum, uide Alex. consi.14.in tertio, & an possint accipere, ut uendant, uide eum ibi, colum.3.ubi uidetur hoc tantum procedere, in procuratoribus etiam Eremitanis, qui licet sint mendicantes, non tamen sunt sicut Fratres Minores, & de legatis factis fabricæ eorum, uide Deci.consi.96.column. finali, in secundo, & an possit committi exectio testamenti, cum consilio guardiani, uide Fely.cap.ex parte, col.6.de constit. & à guardiano constituto executore an istã constitutionem, an post eam possit exequi, uid Fely.c.fi.colum.13.uersicu. sub ista, de constitu.& ualet donatio facta Fratri Minori causa studij, etiã si ipse procurasset, uide eum in cap. dilecta, colum.antepen.de rescrip.& an possit esse arbitrator, uide Alex. consi.80.in quinto.

In uersi.cumque, uide c.in præsentia, col.42.& seq.de proba.uersi & si quidem, & sufficit, quòd sit maior respectu minorum partium, de quo ui de Fely.c.cum omnes, col.14.uers.2. not. de constitut. & est speciale in casu isto.

Clem. Sæpe.

In tex. versicu.committimus. uide Rot.358. in nouiss. ubi vult, quòd ad hoc requiritur expressa commissio, nec sufficeret si hoc supplicatum fuisset, dicere, audiat talis, uel talis iustitiam faciat, n si expressè committat, vt summariè procedat, & ista Clem. habet locum in executiuis, in quib. summariè proceditur. Alex.consilio 50.column.3.in secundo, & uide 84. casus in quibus proceditur summariè per Mar. Socin.in capit.1.de lib. oblat.

Ibidem, uersic. simpliciter nota, quod vbi agitur simpl citer, & de plano, iudex secularis potest cognoscere super causa spirituali cõtra Clericum puta, etiam si esset confessus, uide quæ ad hoc allegat Deci.consil. 150.colum. 1.sed ipse contrarium fir mat ibi, colum.3.in fine.

Ibidem, circa finem, uersic. diffinitiua, uide Felyn.in rubr.de re iud. in 8.col.

In gloss. & figura, quid autem de clausula, Sola facti ueritate inspecta, procedatis, uide Deci.c.dilecti, col.3. de iud.Rot.73.in nouiss.

Ibidem, uersic.in aliis, ergo quid si dicatur, talis procedat summariè, & uide Rot. 358.in nouiss.

In gl. mandamus: an qui secundũ æquitatem potest procedere, possit & summariè, uide Deci.ca.ex parte, secundo. in tertio not.de offic.deleg. & de uerbo mandamus, uide Corset. in repet.c.grandi, in 7.not.in 5.colu. de supp.negl. prælat, in 6.

In gloss.necessario, circa medium, vide Alex.consil.2001.libr. 2.ubi dicit, quod in causis in quibus procedítur summariè, simpliciter, & de plano, sufficit supplicatio pro libello. Bal.in l.fin.ff.de lib. & posth. vbi dicit, quòd in talibus causis non requiratur libellus, tamen requiritur petitio aptè concepta.

In glo.lites, primus actus habetur pro

pro litis contestatione, ut not. Bart. in l.multa, C.de procur.

Idem, circa principium, in uerbo, si petantur, uide Imol.in cap.de causis, de off.delegati, & est gl.in c.vxor felicis, 12.q.4.uide Fely. in c.prudentiam, §.sexta, de off. deleg.

In gl.non postulet, an in summarijs requiratur libellus, vide Abb.in c. quoniam, in glo.uers.petitiones, vbi tenet quòd sic, & quòd dicit, in scriptis, ut ibi per Dec.

In gl. an putet, uide notabile dictū Lapi, in alleg.82. quem sequitur Fel. cap.in causis, col 2.de testib.

In glo defensiones, uers. ad quæstionem, uide Alex. cons.216. uersic. arguendi, in secundo, in tertia col.& cons.74.in fine, in 4.

Ibidem, vers.decidant causam, circa finem, uide Fely.in c.1. col.19. de constit.

In glos. citationem, an autem sit de substantialitate iudicij, uidetur quòd sic, per Clem.pastoralis, supra, de re iud.

In glo.non excludit, uide Dec. in c.cum ecclesia, col.12.de constit.

In glo. pronunciatio, & specificatio rei facienda est, quo ad quartam, ita allegat Alex. hanc glo. cons. 118. col.fi.in secundo. Libellus generalis, nec exceptio releuat, si pars opponit, Alex.cons.31.col.3. in 4.uol.

In glo.si quid petere uoluerit, in princ.& quod etiam iura correctoria extendantur de actore ad reum, tenet Fely.qui allegat istam glo. ad hoc, in c.non potest, in princ.de re iud.& in rubr.procemij Gregor.col.3.

Ibidem, uers.uideatur, in fine, Fel. rubr.de rescript.in 2.col.

In gl.siue, & licet statutum dicat, quòd ualeat fieri petitio sine scriptis, illa tamen dicit per notarium redigi in scriptis.Alex.cons.66.col.fi. in princ.

In glo.partes.uers. peremptorium ex causa potest. Fely. c.pastoralis, de except.col.2.

In gl.post dationem, uers. non curit, in fine, an idem terminus possit assignari ad plures actus, uide Alex. in l. 2. in fine, de re iud.uide Bar. & Alex.cons.72.col.1.in 3.uol.

Ibidem, in uerbo articulum, uide aliqua per Felyn. in ca.licet causam, col.3.de probat.& col.4.in fine, & in c.cum inter R. col.11. de except.

Ibidem, in uerbo termino, uide Alex.cons.72.col.1.lib.3.& 71.lib.5. & Gemin.c.cupiētes, §. quod per 20. col.3.de elect.in sexto.

In gl.non obstante, uers. elapsus, uide Rot.30.in nouissimis.

Ibidem, uersic.tertij distinguunt, circa fi.uide Abb.d. c. cum dilectus, col.3.de fide instr. Felyn. c. pastoralis, col.2.de except.

In glo.interrogabit, uide Dec.qui allegat hanc glo. in c. 1. in 3. col. de iud.in 2.lectura, Alex.consi.147.col. fi.in secundo, & cons.83. col. fin. in 4.& cons. 105. in. 3. uol. uide etiam Barb.consil.30.col.2.& seq.lib. 1. & cons.31.col.3.in fine, lib.3.c.1.de iud. col.3.Alex.cons.147.ad fin.lib.2.

In glo.ad id, uers.exprimatur, uide Cumanum cons.7.uisis. in princ.uide etiam ad hanc glo. Felyn. in cap. consuluit, col.5.de off.deleg. in uersic.secundo nota, & ibi etiam Barb. in secunda col. & Alexand. consilio 105. colum. 2. libro quinto, ubi ponit, an ualeat citatio, ad audiendam uoluntatem.

In glo. non peremptoriè, in iudicialibus, non fertur diffinitiua sententia, nisi peremptorio præmisso. uel trina citatione, uide Dec. consil 198.colum.4.& Rot.245.in nouiss.& 342.vel 302.uel 32.

In gl.conclusione, vers. necessaria, vide Abb.cap.cum I, & A, col. 3. in fine, de re iud. qui tenet, quòd non.

Ibidem, vers. uel altera, vide Abb. in d.cap. pastoralis, in secunda col. de causa possessionis.

In glo. partibus, versic. sed forte, istam glo. allegat Castr. in l.si conuenerit, de iurisd. omn.iud. & consilio 25. super primo, columna quinta, & vide Dec. in capitulo clerici, in vltima columna, de iud.

Ibidem, circa finem, versi. in occurrentibus, vide Dec. in cap. quoniam, in fine, versic.sed illa glo.de prob.

Ibidem, versic. contradicere, vide quod per hanc gl.dicit Aelx.in l.si cōuenerit, in fine, de iurisd. omn. iud. Fely.c.cū dilecta, col.12.de rescriptis.

Finis Apostil. Clementinarum.

D. ANDREAE ALCIATI

Additiones super Extrauag. Com.

EXTRAVAGAN. Communium.

LIBER PRIMVS.

De Electione.



Sententia lata contra extrauagantem, an sit nulla, uide Abb. in cap. 1. col. 4. de re iud. in princip. qui tenet, quod sic fallit, si non sit inclusa in corpore iuris, quod tamen limitat non habere locum quando illa extrauagans esset vulgata, in illo loco, & de materia, vide ibi latius Felyn. col. 6. in 4. fall.

Cap. Iniuncta nobis.

In uers. si quis præterea, vers. scrutari, etiam si Papa in suis litteris appellet eum Clericum. ita Abb. in ca. fi. de præsumpt. col. 3.

Ibidem, ver. præsenti, in fine, vide Abb. in ca. 1. col. 2. de præscript. & c. ne det. de simon.

EXTRAVAGAN. Communium.

LIBER TERTIVS.

De Præben.

Cap. Execrabilis.

IN text. an ista constitutio sit generalis, & perpetua, uide glo. Cancell. prima regula.

Ibidem, in fine, uers. præsumpserit, not. quòd per talem clausulam quis poterit priuari beneficio, ita Fely. in c. ueniens, in 1. not. de præsumpt.

De Reb. eccl. non alien.

Cap. Ambitiosæ cupiditati.

IN text. de materia, vide Felyn. in cap. cum causam, in 4. col. & seq. de re iud. & facit capitulum ad Apostolicos, 12. q. 2. & istam extrauagãtem allegat Fely. in c. de quarta, secunda columna, circa finem, de præscript. quod not. cõtra eos, qui dicunt illam non obseruari, & an obstet cautela quam faciunt in instrumento, de affittando, de uno anno in alium, uide Soc. in l. si quis ante conduxerit, in prima glo. de acq. poss. qui tenet, quod non. & in simili. Bart. in l. modestinus, in fine, de donat. & melius per Alex. consil. 65. in secundo. Ias. in l. manumissiones, col. 3. de iureiur.

Ibidem, in fi. uers. indignationem, not. quòd per istam clausulam, quis potest priuari beneficio, ita tenet Fely. in c. veniens, in primo not. de præsumpt. in contrarium vide Ias. in l. 1. in 1. col. ff. si quis ius dicen. non obtemperauerit, pro primo, vide Alex. cons. 103. col. 2. in 1. vol. Fely. in cap. quid olim, de iudicijs.

De Decimis.

Cap. Declarationes.

IN tex. vtrum ab executoribus decimarũ possit appellari, vide Dec. in c. noui, in 5. not. de appell. ubi tenet quòd sic, & consuetudo, uel tolerantia Papæ excusat, vide Alex. con si. 57. in 4. uol. quod non.

Ibidem, uers. & quia nulli, uide glo. in Clem. 2. de dec. quæ sequitur istam Extrauagantem.

De immunitate eccles.

Ca. Primo.

TEx. reuocatur, infra, in Clem. prima, eod. tit.

LIBER QVINTVS.

De Simonia.

Cap Cum detestabile.

IN tex. versic. per electiones, potes intelligere istum tex. vt quis sit ipso iure priuatus beneficio propter simoniam, quando tractat de beneficio obtinendo, secus autem in iam adepto nam requiritur sententia, ita probatur, in cap. cum pridem, uer sic. propter conscientiam, de renunciat. vbi Ant. de Butr. & de materia, uide Fely. in c. sciscitatus, col. 1. de rescrip. & in c. ex parte, col. 4. eod. tit.

De Priuilegijs.

Cap. Inter cunctas.

IN tex. in princ. uide Abb. in capit. de cetero, in fi. de re iud.

Cap. Diuina.

In tex. prope principium, uers. pro sequendis. uide Abb. in c. dilecti, de app. & uide Felyn. in cap. cum ordinem, col. 4. uers. & dicit extrauagans, de rescript.

De Sentent. excommunicationis.

Cap. Excommunicamus.

IN tex. in princ. uide Abb. in cap. de cetero, in fi. de re iud.

Cap. Prouide.

In tex. circa medium, in uers. pro pecuniario, uide Abb. in ca. ex rescripto, in ult. not. de iureiurando.

Finis Apostill. super Extrauag. Commun.

MARCELLI FRANCOLINI
PRESBYTERI ET DOCTORIS BODIANI

AVCTORITATVM, QVAE IN GRATIANI DECRETO passim citantur, partim ex Sacris Scripturis veteris, ac noui Testamenti, partim ex Concilijs tùm Generalibus, tùm Prouincialibus, & partim ex Summis Pontificibus, SS. Patribus, alijsq; Auctoribus.

Index tripartitus.

CVM PRIVILEGIO.



VENETIIS, Apud Iuntas. MDCXV.

Cum Licentia Superiorum.

PRAEFATIO AD LECTOREM.





ARCELLVS FRANCOLINVS à Monte Bodio I. V. D. vt erat vtilitatis publicæ cupidissimus, cum videret Decreti, quod è multiplici Auctorum genere Gratianus conflauit, permagnum ac necessarium vsum esse, cum apud Ecclesiasticos homines, tum apud Sæculares; existimauit bene à se labores positum iri, si eius Libri faciliorem vsum, & commodiorem reddere conaretur. Cum igitur sæpè accidat, vt cupiamus scire, vtatur ne Gratianus, & vbi, & quo pacto vtatur loco aliquo, siue è sacris Literis, siue ex alijs Auctoribus, & aliquam non solum opportunitatem, sed etiam iucunditatem habeat, quæ vnius Auctoris sunt vnum in locum collecta, vno conspectu intueri, hoc addi à se posse ei operi censuit; vt testimonia, quibus sparsim, atque permixtim Gratianus vtitur, secernerentur, & separatim suis quæque fontibus redderentur. Itaque magno suo labore ac studio indicem tripartitum confecit. In prima Parte auctoritates omnes complectitur, quæ è sacris Literis afferuntur, seu insinuantur. In secunda, quæ è Concilijs tum Vniuersalibus, tum Prouincialibus. In tertia, quæ è Summis Pontificibus, Sanctis Patribus, & Auctoribus ceteris. Tuum est optime Lector commoditate, quæ studiosè offertur, vti libenter. Vale.

GLI Eccellentissimi Signori Capi dell'Eccelso Conseglio di X. Infrascritti, Hauuta fede dalli Signori Reformatori sopra il Studio di Padoua, per relation delli duoi à ciò deputati, cioè del Reuer. Padre Inquisitor, & del circonspetto Secretario del Senato Lorenzo Maßa, che nel libro intitolato Indice di tutti i luoghi, & auttorità citati nel Decreto di Gratiano, Auttore Marcello Francolino, non vi è in detto libro cosa contra Leggi, & è degno di stampa, concedono licenza, che possi esser stampata in questa Citta.

Da. à 6. di Nouembre 1603.

D Zuane Mal'piero.
D Nicolò Contarin.
D. Augostin Nani. K.
Capi dell'Eccelso Conseglio di X.

Excelsi Cons. X. Secret. Franciscus Girardus.

1603. à 8. Nouembre.
Registrato in libro.

Ant. Lauredanus Officij cont. Blasp.
coad. & Secr.

INDICIS PRIMA PARS TESTIMONIORVM SACRAE SCRIPTVRAE,

QVAE CITANTVR, VEL INSINVANTVR IN GRATIANI DECRETO.

GENESIS.

Ca.1. a.3.  Vssit Dominus,& factū est Cælum: Iussit Dominus,& facta est terra: Iussit Dominus,& facta sunt Maria: Iussit Dominus,& omnis creatura generata est.de consecr.dist. 2. c. panis est in Altari.

a.4. Cum scriptura in primo,& tertio,& quarto,& quinto,& sexto die,expletis operibus singulorū dixerit,Et vidit Deus quia bonū est. in ... omnino subtraxit 32.q.2. ...

b.10. Et vidit Deus, quia bonum est. 32.q.1. c. ...

c.24. Sexto die bestiæ sunt creatæ, dist.35.c.6.die, in princ.

d.27. Qui fecit eos ab initio masculum, & feminam, creauit eos, 32.q.5.c.puto. §. cum enim.

d.27. Dei similitudinem Adam in sui creatione accepit. de pen.d. 2.c.tolle.§.Adam.

d.27. Adā ex limo terræ ad imaginē Dei fact⁹. de pe.d.2.c.princeps.

d.27. Et fecit Deus hominem, ad imaginem Dei fecit illum, 33.q.5. c.hæc imago.

d.28. In Paradiso Deus coniuges benedixit.d.26.c.deinde.in princ.

d.28. Crescite,& multiplicamini,32. quæst.2. in princ.

d.31. Fecit Deus omnia bona, 24.q. 3.c. pen.§. Floriani.

Prætermissa.

a.1. Ad nutum præcipientis Domini repente ex nihilo substiterunt excelsa cælorum, profunda fluctuum,vasta terrarum. de cons. d.2.c.quia corpus.§.recedat.

a.5. In die Dominica mundus sumpsit exordium,di. 75.c.quod die.

a.6. Bene apud Moysem prius Cælum, deinde firmamentum factum esse dicitur.de pęnit. dist. 2.c.pen.§.vnde bene.

c.26. Similē Dei esse, est habere iustitiā, &c. de pęn.d.2. c. similem.

c.27. Qui Iudæū vel paganum occiderit, imaginem Dei exterminat, dist.50.c.qui verò.

c.27. Homo habet charagma Dei. d. 88.c.eijciens, in fi.

c.27. Deus masculum, & feminam propagādi generis causa nuptiali castitate cōiūxit, 31.q.1.c.pe.

c.27. Primus homo erat opus Dei recēs.de pę.d.2.c. primus homo.

c.27. Secundum hanc imaginem Adam ante peccatū depictus fuit. de pęn.d.st.2.c.illa anima.

d.29. Ab exordio conditionis humanæ nec carnibus vescebantur ... 35. ...

d. 29. Cum bestijs orta edendi potestas est,& vsus escarum.dist.35. c.6.die.in princ.

d.30. Vbi cibus cępit, ibi finis factus est mūdi: ibi cępit sua incremēta nescire, vbi cęperunt diuina opera cibo ... eum feriari. dist.35. c.6.die.in princ.

Ca.2. a.7. Pauperes, & diuites Deus de vno limo fecit.d.8. c. 1.

a. 7. Adā ex limo terræ ad imaginē Dei fact⁹. de pę.d.2.c.princeps.

a. 7. Primus vir factus est ex puluere,35.q.1.c. 1.in princ.

a. 7. Omnipotens Deus creator primū hominem de limo terrę formauit,de cons.d.1.c. si duo.

b.10. Flumina de fonte paradisi, sicut scriptura testatur,etiam foras largiter manauerunt de consecr.dist.4.c. ecclesia paradiso.

c.17. Primam in Paradiso legem constituit Dominus de ieiunio.dis. 35.capit.sexto die,§. 1.

c.17. Indictū ieiuniū,abstinētiæ lex a Domino Deo,d 35.c.6.die. §. 2.

d.21. Adam dum de latere eius vxor formabatur,dum in ecstasi raptus angelicæ curiæ intererat, dum euigilans futura Christi, & ecclesiæ sacramenta vaticinabatur, charitatem habebat. de pęn.dist. 2.c.tolle.§.Adam.

d.21. De ipsius Adæ costa facta est mulier.33.q.6.c.fin.

d.21. Primus vir factus est ex puluere,& coniux eius ex viri latere. 35.quæst.1.c. 1. in principio.

d.21. De latere viri culpa, quia culpa per feminam, de cons. d.2.c.in calicem.§. de latere.

d.22. Vna costa a principio ī vnā vxorē versa est,31.q.1.c.quomodo.

d.24. Protoplastus ille,radix & origo nostra detractam sibi costam in mulierem vidēs formatam, prophetico spiritu inter alia protulit,propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ; & erunt duo in carne vna.27.q.2.c. lex diuinæ.

d.24. Erunt duo in carne vna. 27.q. 2.c.sunt qui dicunt, in princip.

d.24. Erūt duo ī carne vna 30.q.4.c.1.

d.24. Vir & mulier caro vna effecti sunt.30.q.4. c. si quis ex vno.

d.24. Et erunt duo in carnem vnam. 31.q.1.c. quomodo.

d.24. Prima institutio cōiugij in Paradiso facta ē,32.q.2.c.2.§.his ita.

d.24. Erunt duo in carne vna. 35.q. 2.& 3.c.sanè.

d.24. Vir & vxor nō iam duo,sed vna caro sunt.35.q.2. & 3.c.si.vir.

d.24. Secundum diuinam sententiam ego,& vxor mea sumus vna caro.35.q.5.c. porrò.

d. 24. Quamobrē relinquet homo patrē suū, & matrē, & adhærebit vxori suæ,& erunt duo in carne vna.35.q.10. c.1.§. antequam.

d.24. Quamobrē relinquet homo patrē suū,& matrē, & adhærebit vxori suæ,& erunt duo in carne vna.35.q.10,c.1.§.deinde.

d.24. Vir & mulier vna caro sunt.35. q. 10.c.si cuius.

d.25. Nec Adam primus nudus erat, quando eum innocentia vestiebat.de pęn.d.2. c. sed nec.

Prætermissa.

b. 7. Extra Paradisum vir factus est, d.40.c. illud.

b.7. In Adā exēplū datū est,vt ex eo intelligatur, quia iam formatū corpus accipit animam, 32.q.2. cap. Moyses.

b.10. Quatuor Paradisi flumina.dist. 15.c.1. §.inter cetera.

c.17. Neq;.n.ī Paradiso arbor mala extitit,q̄ De⁹ homini ne cōtingeret iterdixit,11.q.3.c.quid ergo.

c. 17. Quicunque dicit, Adam primū

Marcelli Franc.

 homi-

a.24. De Cain septies, de Lamech septuagies septies vendicatum est. 31. quæst. 1. c. quomodo.

Prætermissa.

a.4. Quæ autem peperit Abel, & Enoch, & Noe, & Abrahã, ipsa peperit Moysem, & Prophetas tempore posteriores, 32. q. 4. c. 2. §. quæ autem.

a.5. Obrepserat quidem iam fraternæ prælationis inuidia, dist. 35. c. pen. § manebat.

a.5. neque ad Cain munera respexit Deus dist. 90. c. neque.

a.5. Quæ peperit Cain, & Cham, & Ismaelẽ, & Esau; eadem ipsa peperit & Dathã, & alios in eodẽ populo similes, 32. q. 4. c. 2. §. itẽ quæ peperit.

a.7. Peccasti? quiesce, de pæn dist. 1. c. sunt qui, §. nemo, iuxta. 70.

b.8. Abel esse renuit quem Cain malitia non exercet. 7. q. 1. ca. pen. §. cum autem.

b.8. Abel esse renuit, quẽ Cain malitia non exercet, 23. q. 4. c. hæc autem.

d.23. Lamech cum cęcus esset Cain interfecit, 15. quæst. 1. c. 2 §. sed obijcitur.

d.25. A filio Adæ, qui vocatus est Seth, 24. q. 3. c. pen. §. Sethiani.

Cap. 5. q.1. Homo ad similitudinem Dei creatus est. de pen. dist. 2. c. fi. §. hinc ei.

Prætermissa.

a.5. Nongẽtos & amplius annos ab Adam vsque ad Abraham vixisse homines legimus, d. 84. c. fi.

c.22. Quæ autem peperit Abel, & Enoch, & Noe, & Abraham; ipsa peperit Moysem, & Prophetas tempore posteriores, 32. q. 4. c. 2. §. quæ autem.

Cap. 6. a.2. filij Dei commisti filiabus hominũ, Deum ad iracundiam prouocauerũt. 35. q. 1. c. 1. §. hæc itaq;.

a.3. In Genesi legimus, centum viginti annos penitentię constitutos ante diluuium, de pæn. dist. 1. c. prædixerat.

a.5. Omnis ætas ab adolescentia in malum prona est, 12. q. 1. c. 1.

Prætermissa.

b.8. Quæ autem peperit Abel, & Enoch, & Noe, & Abrahã; ipsa peperit Moysem, & Prophetas tempore posteriores, 32 q. 4. c. 2. §. quæ autem.

Cap. 7. a.2 In arca Noe omnia animalia quæcunque bina ingrediuntur, immunda sunt, 32. q 4. c. nuptię.

a.1. In arca Neo bina ingrediuntur immunda, & septena, quæ munda sunt. 32. q 1. c. nuptiæ.

c.17 Aqua diluuij arcam quidem ad sublimiora sustulit, omnes aũt quos extra arcam inuenit, extinxit, 24. q. 1. c. quia ex sola.

d.21. Ius consuetudinis cum diluuio propter hominum raritatẽ videtur extinctum, d. 6. c. fi. § ius vero.

a.21. Dominus in diluuio genus deluit humanum, 23. quæst. 5. c. quid ergo.

d.21. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluuio, 24. q. 1. cap quoniam.

Cap. 8. d.20. Hæc hostia, & oblatio Dei in odorem suauitatis, de cons. di. 2. c. non oportet.

d.21. Omnis ętas ab adolescentia in malum prona est, 12. q 1 c. 1.

Prætermissa.

d.21. Procliuis cursus est ad voluptatẽ, & imitatrix natura vitiorũ, 20 quæst. 3. cap. 2.

Cap. 9. a.3. Post diluuium autem carnes in gestę sunt ad vescendum, di. 35. c. ab exordio.

d.20. Primus Noe vineam plantauit. dist. 35 c. sexto die, §. in princ.

d 21. Noe inebrietate nudauit fœmora, dist. 35. in principio.

d.22. Non infrunitũ, sed ponderatos filios Noe imitantes paternam de reliquo verecundiã contegatis, vt affluenti quemadmodũ, & illi benedictione repleri, moderante Domino mereamini, d. 96. c in scripturis.

d.22. Chã patris pudenda non operuit, sed magis deridenda monstrauit, 2. q 7. c. sententia.

d.22. Cham patris pudenda nõ operuit, sed magis deridenda monstrauit, 2. q 6. c. plerumque, §. de his etiam illud.

d.22. Cham solus vidit pudenda patris, quæ nõ cooperuit, sed ridẽda monstrauit, 2. q. 7 c. plerumque. §. item super hoc.

d.25. Non esset hodie seruitus, si ebrietas non fuisset, dist. 35. c. sexto die §. manebat.

d.25. Inter octo homines vnus reprobus inuentus est. dist. 47. c. pen.

d.25. Cham peccãte, Chanaã filius eius maledicitur. 1. qu æst. 4. c. ecclesia. §. item Cham.

d.25. Cham quia non operuit pudẽda patris, maledictus est. 2. q 7. c. qualis.

d.25. Chã maledictus est, qui patris verenda derisit, 15. q 5. c. 1.

d.25. Maledictus Chanaã, sit seruus fratrum suorum. 24. q. 3. c. cum ergo, § item Noe.

Prætermissa.

a.3. Vinum cum carnibus post diluuium dedicatum, dist. 35. c. 2.

b.6 Non humanum sanguinem fundat. 3 . q. 2 c. si quid.

d.21. Vinum cum carnibus post diluuium dedicatum, d 35. c. 2.

d.22. Læsa pietas est dum ridetur ebrietas. d. 35. c. pe §. manebat.

d.22. Quæ peperit Cain, & Cham, & Ismaelẽ, & Esau; eadem ipsa peperit & Dathan, & alios in eodem populo similes. 32. q. 4. c. 2. §. item quæ peperit.

Cap. 10. b 9. cępit Nemroth robustus venator esse corã Domino, dist. 6. ca. fin. §. ius verò.

Cap. 11. d.29. Abraham Sarai filiã fratris sui, sororem videlicet Loth in coniugẽ duxit. 35. q. 1. in principio.

d.29. Excusantur Abrahã, Isaac, & Iacob, & ceteri, qui de propria cognatione ducebant vxores, 35. q. 1. cap. 2. § hac itaque.

d.31. Ceteris idololatria lędatis, sola familia Heber in cultu vni' Dei remãsit, 35. q. 1. c. 1. § hac itaq;.

Cap. 12. a.3. Maledicam maledicentibus tibi, & benedicã benedicentibus tibi. 24. q. 3. c. cum ergo, §. sed q.

a.3. Maledicam maledicentibus tibi, 24. q. 3 c. cũ sãcta §. scriptura.

a.3. Promissum erat Abrahæ, quod in semine eius benedicerentur oẽs gentes, 32 q. 4. c 2. § his ita.

b.7 Promiserat Deus Abrahæ, se daturum semini eius terrã peregrinationis eius, 32. q 4. c. 2. §. his ita.

c.11 Noui, quod pulchra sis mulier, & quod cũ viderint te Aegyptij, dicturi sunt, vxor illius est, & interficiẽt me, & te reseruabũt. Dic ergo, obsecro te, ꝙ soror mea sis, vt bene sit mihi ꝑ te, & viuat anima mea ob gratiam tui. 22. q. 2 c. vtilem §. ecce.

d.17. Reges qui ignorantia ducti in Abraham deliquerant, non dici eodem orante sanari meruerunt, de pęn. dist. 1. c. voluissent, §. reges quoque.

Prætermissa.

a.1. Quæ autem peperit Abel, & Enoch, & Noe, & Abraham, ipsa peperit Moysen, & prophetas tempore posteriores, 32. q. 4. c. 2. §. quæ autem.

b.5. Abraham placuit in cõiugio. 32. q. 4 c. quis ignorat.

c.13. Quæritur cur Patriarcha mentiri voluit, vt diceret, Sarã sororem suam. & infra, sed veritatem voluit celari, non mendaciũ dici, 22. q. 2. c fi.

Cap. 13. c.13. Ad instar Sodomiticæ gentis fœdã vitã duxerit, d. 56. c. si gẽs.

c.13 Sodomitæ Ethnici erant, idest Gentiles, 1. q. 1. c. nonne.

c.13. Flagitia quæ sunt contra naturã vbiq; & semper detestãda, atque punienda sunt; qualia Sodomitarũ fuerũt. 32. q. 7. c. flagitia

Cap. 14. d.18. Fuerunt hęc ante aduẽtũ Christi, vt qdã typicè Reges simul, & Sacerdotes existerent; quod sanctũ Melchisedech fuisse sancta prodit historia, dist. 96. c. cũ ad verum in notat.

d.18 Melchisedech panem, & vinũ obtulit, de conse dist. 2. in calicem, in principio

d.18. Melchisedech summi Dei sacerdos panem, & vinũ offerens. de cons. dist 2. c. accipite.

d.23. Nihil suumam abs te. 23. quæst. 5. c. dicat

Prætermissa.

d.18 Melchisedech Sacerdotem Dei, 24. quæst. 3. c. pen. §. Melchisedechiani.

d.20. Decimas Deo, & Sacerdotibus Dei dandas Abraham factis & Iacob

Abraham

a.1. Abrahã à Deo tẽtatus legitur, cũ iussus est imolare filiũ. 22. q.2.c.si quælibet. §.quãdoque.
a.5. Sedete hic cũ asino: ego & puer illuc vsque pertransibimus; & cũ adorauerim⁹ reuertemur ad vos. 22.q.2.c.si quælibet. §.Abraham.
b.10. Abraham voluit filiũ nequaquã scelerate, sed obediẽter occidere. 23.q.5.c.si nõ licet §.quãdã.
b.10. Abraham in occidendo filio suo obsecundans famulantibus Deo obsecundans famulatus est. 23.q.5.c.lex æterna.
b.10. Abraham non solum homicida, sed etiã patricida effectus, magis Deo, magisque complacuit 23.q.8.occidit.
d.18. Promissũ erat Abrahæ, quod in semine eius benedicerẽtur omnes gentes, 22 q.4.c.2 §.his ita.

Prætermissa.

c.12. Non inijcias manum in puerũ, neque facias ei quidquam. 22. q.2.c.si quælibet, §.non enim.
c.12. Affectum tuum inquisiui, non factum exegi: tentaui mentem tuam, si etiam filio dilectissimo non parceres propter me. 22. q.2.c.si quælibet, §.affectum.

Cap. 23.
b.8. Dum Abraham a filijs Ephron, hoc est a filijs Seor, sepulchri terrã pretio ad humandum corpus coniugis postularet, premiũ accipere renuit. 13. q.2.capit. Questa est.
c.15. Pretio victus est Ephrom vt sepulchrũ venderet argẽto, licet cogente Abrahã, 13 c.2. postquã.

Prætermissa.

b.7. Intercedite pro me apud Ephrõ filium Seor, 13.q.2.c. quia alij, in secunda annotatione.
c.19. Ebron dicitur esse ciuitas quatuor virorum, quia in ea sepulti sunt tres Patriarchæ in speluca duplici cum tribus vxoribus suis, 13.q.2.c.2.

Cap. 24.
f.53. Honorantur parentes Rebeccæ muneribus, consulitur puella non de sponsalibus, sed de profectionis die, nec immeritò dilationem non attulit, 32. q.2.c. honorantur.
g.64. Cum veniret Rebecca, vidit Isaac ambulantem: & cum interrogasset, quis esset cognito, quod ipse esset cui duceretur vxor, descendit, & caput suũ obnubere cœpit, 30.q 5. c.nec illud.
g.67. Isaac Rebeccam in vxorem accepit, quæ erat filia consobrini matris suæ, 35.q.1.in principio.
g.67. Excusantur Abrahem, Isaac, & Iacob, & ceteri, qui de propria cognatione ducebant vxores, 35.q 5.cap.1.§.hac itaque.

Prætermissa.

a.1. Nullus alius prius appellatus est Presbyter, id est, senior, nisi Abraham, dist.84. cap.fin.

Cap. 25.
a.1. Post mortem Saræ Abrahã Cethuram duxit vxorem, 32. q.4. 28. in princ.
a.9. Abraham in ciuitate Arbeæ sepultus est, 13.q.2.c.vnaquæque, §.item Abraham.
c.22. In Rebeccæ vtero Esau, & Iacob bella gesserunt, 7.q.1.c. in apibus.
c.23. Per seipsã Rebecca eos parit, sicut Esau 32. q.4. c.2.§. sed cũ tales.
d.31. Iacob ius primogenituræ illo vendente ritè adiit, 22.q.2.c. fi. §.item opponitur.
d.32. Esau cedẽs iure suo & potestate, primatus suos perdidit, 7. q. 1 c. quàm periculosum.
d.34. Sanius quisque maluerit more Domini pisce vesci, quam lenticula more Esau. dist.41.c.1.

Prætermissa.

Cap. 25.
a.1. Abraham post mortem Saræ alteram duxit, 32.q 4.c 1.
a.2. Madai & alij, quos Abraham de Cethura genuit. 13.q.2. c. vnaquæque. §.item Abraham.
a.9. Ebron dicitur esse ciuitas quatuor virorum, quia in ea sepulti sunt tres Patriarchæ in spelunca duplici cum tribus vxoribus suis, 13.q.2.c.2.
c.22. Vetustius oriẽs interse populorum furor collisus. 24.q.1. c. quoniam. in principio.
c.23. Nulla iustitia est, vt maior seruiat minori, 33.q.5.c.est ordo.
c. 24. In istis tribus Abrahaã, Isaac, & Iacob inuenimus parere liberas, parere & ancillas: inuenimus & ibi partus liberarum, inuenimus ibi & partus ancillarum, 32.q.4.c.2. in principio.
d.25. Esau de Rebecca, & Isaac genitus, hispidus tam mente, quam corpore, dist.56 c.nasci.
d.25. Quæ peperit Cain, & Cham, & Ismaelem, & Esau: eadem ipsa peperit & Dathan, & alios in eodem populo similes. 32. q 4. c.2 §.item quæ peperit.
d.26. Sicut ex vtero Saræ Isaac, vel Rebeccæ Iacob, in nouã vitam & nouum testamentum nascuntur, 32.q 4.c.2. §.sed cũ tales.

Cap. 27.
d.27. Esau venator erat, d.86.c. Esau.
c.19. Iacob dicendo se esse Esau primogenitum, non est mentitus, 22.q.2. c.fin.§.item opponitur.
d.29. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus; & qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur. 24.q.3.c.cum ergo §.item Noe.
f.36. Iacob per supplantationẽ peruenit ad benedictionem, 1 q.1. c.nunquam.§.item obijcitur.
f.38. Pœnituit Esau, sed male, de pœn. dist.3.c. Iudas.

Prætermissa.

c.19. Veraciter non mendaciter Iacob se dixit Esau esse. 22.q.2.c. fi.§.veraciter.
d.27. Non benedicunt Sanctis ex vero cordis affectu, sicut Isaac, Iacob.1.q.1 c.multi.§ fi.in annot.

Cap. 28.
c.12. Iacob ascendentes, & descẽdentes Angelos vidit. dist.88.c.1.§. sic & Iacob.
c.12. Angelos Iacob vidit ĩ scala descẽdẽtes. 2 q.7.c plerũq. §.hos ẽt.

Prætermissa.

d.22. Decimas Deo, & Sacerdotibus Dei dandas Abraham factis, & Iacob promissis insinuat, 16.q. 7.c.decimas Deo.

Cap. 29.
c.23. Iacob non consenserat in Liã, sed in Rachel, septem siquidẽ annis pro Rachel seruierat. 29. q.1.in princip.§.sed obijcitur.
c.23. Iacob duas sorores, Liam videlicet, & Rachel filias Labã auũculi sui sibi matrimonio sociauit. 35.q.1.in princ.
c.23. Excusantur Abraham, Isaac, & Iacob, & ceteri, qui de propria cognatione ducebant vxores, 35.q.1.c.1.§.hac itaque.

Prætermissa.

d.32. In istis tribus Abrahã, Isaac, & Iacob inuenimus parere liberas, parere, & ancillas, inuenimus ibi, & partus liberarũ, inuenimus ibi & partus ancillarum, 32.q.4.c.in princ.

Cap. 30.
a.3. Iacob cũ ex Rachele filios habere nõ posset, ex ancilla eius filios sibi suscitauit, 32.q.4.in princ.
b.9. Iacob propter fecunditatem cessantem in vxore legitur intrasse ad ancillam Liæ, & ex ea genuisse filios, 32 q.4.in princ.

Prætermissa.

a.3. Vxoris voluntate adhibere aliã, vnde communes filij nascantur vnius commistione ac semine, alterius aũt virtute, ac potestate apud antiquos patres fas erat, 32.q 7.c.pen.
a.4. Non ergo Abraham, aut Iacob deliquit, quia pter vxorẽ filios ex ancilla quæsierit 32.q 4.c.2. §.non ergo.
a.4. Obijciũtur Iacob quattuor vxores 32.q.4.c.obijciuntur.
a.5. In istis tribus Abraham, Isaac, & Iacob inuenimus parere liberas, parere & ancillas, inuenimus ibi & partus liberarum inuenimus ibi & partus ancillarum 32 q.4.c.2.in princ.
a.5. Lia quidẽ vel Rachel iure cõiugali eos, sed per ancillarẽ vterũ parit. 32.q 4 c 2.§.sed cũ tales.

Cap. 31.
g.53. Laban iurauit per Deum Nachor, 22 q.1 mouet.§.alia ergo.

Cap. 34.
a.1. Dina si se cohibuisset, si inter suos remansisset, ab extraneo raptore corrupta non fuisset. de pœn dist.5.c 1 §.nam Dina.

Cap. 35.
c.19. Rachel, non in Ebron, sed iuxta Bethleẽ tumulata legitur, 13.13. q.2 c.vnaquæque, §.itẽ Iacob.
d.27 Isaac in ciuitate Arbeę sepultus ẽ.13.q.2 c.vnaquæq. §.itẽ Isaac.

Prætermissa.

d.27 Ebron dr esse ciuitas quattuor virorũ. q. ĩ ea sepulti sũt tres Patriarchæ ĩ spelũca duplici cũ trib⁹ vxoribus suis, 13. q.2. c.2.

Cap. 38.
d.18. Iudas Patriarcha concubuit cũ Thamar nuru sua, & ex illo cõcubitu

cubitu nati sunt Phares, & Zaran.d.56. c.Dominus.

Cap. 39. a.1. Eunuchus fuit, qui Ioseph comparauit 1.q.1.c.sicut eunuchus.

Cap. 42. a.2. Deus exercet fame Patriarchas etiam pios & religiosos, 5. q.5. c.2.§. quis nos.

c.15. Per salutem ph[arao]nis nō exibitis hinc, 22. q.1. c. mouet, §. sed obiicitur.

Prætermissa.

Cap. 44. d.15. Nesciebatis, quia augurio auguratur homo, qualis ego? 22. q.2.c.quod autem.

Cap. 47. e.22. Cum tempore famis cunctorū Aegyptiorum terram sibi emeret Pharao, atque sub eadē famе suæ seruituti cuncta subijceret, Sacerdotibus ita necessaria subministrauit, vt nec possessionibus, nec libertate nudarētur, 23.q.8.c. tributum.§. quamuis.

Cap. 49. a.6. In consensum, & in consiliū eorum non venit anima mea. 11. q.3.c.antecessor.

d.29. Iacob in ciuitate Arbeæ collocatus est.13.q.2.c. vnaquæque, §. item Iacob.

Prætermissa.

a.4. Ruben, qui maculauerat torum parentis, 24.q.3.c.si igitur.

d.28. Non benedicunt sanctis ex vero cordis affectu, sicut Isaac Iacob, & Iacob Patriarchis, 1.q.1.c.multi, §.fin.in annotatione.

d.31. Ebron dicitur esse ciuitas quattuor virorum, quia in ea sepulti sunt tres Patriarchæ in spelunca duplici cum tribus vxoribus suis, 13.q.2. c.2.

Cap. 50. a.2. Defuncto Iacob, pręcepit Ioseph pueris suis suis sepultoribus, vt sepelirent eum, & sepelierunt sepultores Israel. & repleti sūt ei 40. dies. Sic enim dinumerantur dies sepulturæ, & luxit cum Israel septem diebus, 13. q.2. c. quia alij.

d.24. Ioseph moriens in Aegypto rogauit fratres suos, vt tempore visitationis suæ ossa sua secum deferrent, & in sepulchro Patrum suorum ea collocarēt, 13. q.2.c.vnaquæque.§.itē Ioseph.

d.24. Ioseph in ciuitate Arbeæ sepultus est.13.q.2.c.vnaquæque, §. item Iacob.

Prætermissa.

b.10. Veneruntq ad arcā Adad, quæ sita est trans Iordanem: vbi celebrantes exequias plāctu magno atq; vehemēti, impleuerūt septem dies.13.q.2.c. quia alii. in secunda annotatione.

b.13. Ebron dicitur esse ciuitas quattuor virorum, quia in ea sepulti sunt tres Patriarchæ in spelunca duplici cum tribus vxoribus suis. 13. q.2.c.2.

EXODVS.

Cap. 1. d.21. Aedificauit Dominus obstetricibus domos.22. q.2.c. Si quælibet.

Prætermissa.

d.20. In Veteri Testamento minus quibusdam mendacium fortasse nocuit.22.q.2.c.si q̄s p̄ vetus.

Cap. 2. b.11. Cum Moyses vidisset Hebræū ab Aegyptio iniuriam accipientem, defendit ita vt Aegyptium prosterneret, atque in arena absconderet, 23.q.3.c.non in inferenda.

b.11. Moyses fratri compatiens, Aegyptium sabulo obruit. de pęn. dist.2.c.vt cognouerunt.§.item opponitur.

Prætermissa.

a.1. Moyses gentis Hebrææ primus &c. dist.7.c.1.

Cap. 3. b.5. Solue calceamentum pedū tuorum. de pęn.dist.1.c.sunt qui.§. dicimus.

b.6. Ego sum Deus Abrahā, & Deus Isaac, & Deus Iacob.32.q.4.c.2. §.1.

g.22. Præcepit Dominus filiis Israel vt exspoliarent Aegyptios auro, & argento. dist.in.37.c.legimus de beato, §.legitur.

g.22. Petat vir à proximo, & mulier à proxima vasa aurea, & argentea, & vestem, 14 q.5.c.dixit.

Prætermissa.

a.2. Quæ aūt peperit Abel & Enoch, & Noe, & Abraham: ipsa peperit Moysē, & Prophetas tpe posteriores.32 q 4.c.2.§ Quæ aūt.

Cap. 4. a.2. Virgam tenebat Moyses; proiecit eam, & facta est serpēs. Rursus apprehēdit caudā serpētis, & in virgæ naturā reuertitur d̄ cōsecr.dist.2.c.re vera.§.quātis.

c.14. Aaron fratri coadiutor datus est, vt eēt os ei⁹ ad populū, vt p̄ eum signa fierēt in Aegypto, de pęn.dist.2.c.vt cognouerunt,§. an charitatē nō habebat Aarō.

Prætermissa.

c.21. Aliquos à Deo aut traditos desideriis suis, aut obduratos legimus, 24.q.4.c.vasis.§ 1.

Cap. 7. a.3. Pharao ipsis flagellis est durior effectus: & periit.23.q.4.c. Nabuchodonosor.

b.10. Magi leguntur similia fecisse Moysi. qui virgam suam proiecit, & conuersa est in Draconē, proieceruntq. ipsi singulas virgas suas, quæ versæ sunt in Dracones: sed deuorauit virga Aarō virgas eorū.26.q.5.c.fi.§.nec iō.

b.11. Magi Pharaonis fecerūt similia Moysi.1.q.1.c.teneamus.

b.11. Magorum in tantum prodiere maleficiorū artes. vt etiā Moysi simillimis signis resisterēt, vertentes virgas in Dracones, & aquas in sanguinem. 26.q 5.c.fi. in principio.

d.20. Currebant Aegypti flumina puro aquarum meatu subito de fontiū venis sanguis cępit erumpere: non erat potus in fluuiis, de cōs.dist.2 c.reuera. § quātis.

d.22. Magi Pharaonis fecerunt similia Moysi. 1.q.1.c. teneamus.

Cap. 8. *Prætermissa.*

Ciniphes & ranas, quibus Aeg[yptii] sunt percussi. dist.37.c.legi[mus] de beato §. hinc etiā Orige[nes]

d.17. Ciniphes, & ranas, quibus [Ae]gyptij sūt percussi. dist.37.c[.legi]mus de beato §. hīc ēt orig[e]

Cap. 9. b.6. Peccato Aegyptiorū possessi[ones] eorum grandini traditæ, iu[uenta] & primogenita eorū mort[e con]sumpta sunt. 1.q 4.c. Eccle[sia.§.] item peccato Aegyptiorum

Prætermissa.

Cap. 10. g 28. Pharao libero contra Dei [mise]ricordissimā veritatē pug[nat] arbitrio. 23.q.4.c. Nabuch[odo]nosor.

Cap. 11. e.35. Præcepit Dominus filiis Is[rael] vt exspoliarēt Aegyptios a[uro] & argento. dist.37.c.legim[us de] beato. § legitur.

Cap. 12. a.3 Sunt enim in lege quædā m[ysti]ca, vtpote sacrificiorum pr[æce]pta, vt de agno, & alia sic [...] his dist.6.c.fin §.his itaqu[e]

b 7. Sanguis agni super vtrūque [po]stem ponitur, de cons. dist. [...] quid sit, in princ.

e.29. Peccato Aegyptiorum po[sses]siones eorum grandini trad[itæ] iuuenta & primogenita eo[rum] morte cōsū pta sunt 1. q.4. [c. Ec]clesia.§.itē peccato Aegypt

e.35. Filij Israel exituri de Aeg[ypto] à vicinis suis acceperunt [...] tuo vasa aurea, & argentea [...] q.5.c.Scriptum est §.contra

g 45. Dominus prohibet agnum [...] medi extra Catholicam Ec[cle]siam.24 q.1 c.audiuimus, §. cum Dominus.

g.46. In vna domo comedetur, [nec] efferetis de carnibus eius fo[ras.] 24 q 1.cap. quia ex sola.

g.46 Quicunque extra hanc dom[um] agnum comederit profanus [est.] 24.q.1.c.quoniam.

Prætermissa.

b.8. Nec de carnibus agni comed[i] debet.33.q.4 c.1.in prin.ipi[o]

b.8. Quo tempore carnes agni m[an]ducaturi sumus.33.q.4 c.1. §[...]

b 11. Hoc est enim Pasch, id est, tr[an]situs eius, d̄ cōs.dist.4 c per a[...]

e.31. Moyses in virtute signorū p[o]pulū de Aegypto eduxit de p[ęn.] dist.2 c vt cognouerunt.§.ite[m] opponitur.

e.35. Rerum alienarum raptus in [Ve]teri Testamento infirmis cōc[es]sus est.22 q.2 c.Si quis p̄ vetu[s]

f.36. Quid Moysen reprehendis, q[ui] expoliauit Aegyptios.23.q.5. [...] lex æterna in annotatione.

e 21. Circum lusus erat vndique p[o]pulus Hebręorū, hinc Aegypti[is] vallatus, inde mari [...] V[ir]gam leuauit Moyses: separau[it] se aqua, & in murorum specie[m] congelauit, atq inter vndas vi[a] pedestris apparuit, de cons[ecr.] dist.2.c.reuera. §.quantis.

f.25. Rex Pharao diu reluctatus, & [in] sua pfidia demoratus tādiu re[si]stere

sistere potuit, & præualere donec ad aquam veniret; quo cum venisset & uictus est, & extinctus, de consecr.dis.4.c.nec quenquā, §.quod si aliquis.

f.17. Dominus Aegyptios submersit fluctibus.23.q.5.c.quid ergo.

g.28. Pharao ipsis flagellis est durior effectus, & perijt. 23.q.4.c.Nabuchodonosor.

Prætermissa.

b.5. Præsciti ad mortem inter flagella deteriores sunt, sicut Pharao. 23.q.4.c.cū quisque. §.est & alia.

f.37. Sodomitas, Aegyptios, Israelitas in eremo temporaliter a Deo punitos dicit Hieronymus, de pen.distin.3.c.sunt plures.§.auctoritas.

c.20. Maria soror Aaron prima post transitum maris rubri. Sumpto tympano hymnum cantare meruit. q.7.cap.plerumque.§.item obijcitur.

d.23. Marath fluuius amarissimus erat, vt sitiens populus bibere nō posset; misit Moyses lignum in aquam, & amaritudinem suam aquarum natura deposuit. de cōsecr.dist.2.c.reuera, §.nonne.

b.4. Manna Deus pluit Patribus, & quotidiano celi pascebatur alimento. de consecr.dist.2.c.reuera.in principio.

b.4. Cum de cœlo manna deflueret. de consec.d.4.ca.nec quicquam, §.Spiritus.

c.18. Qui plus collegerat, non habuit amplius, neque qui minus parauerat, inuenit minus. de consec. dist.2.c.vbi pars.

c.18. Sine discrimine, vel sexus, vel ætatis Gomor singulis æqualiter colligebatur. de cons.dist.4. c.nec quenquam.§.Spiritus.

c.20. Manna corruptioni obnoxiū, si in diē alterum seruaretur.de consec.d.2.c. reuera in princip.

Prætermissa.

d.15. Manducauerunt illi manna, de consecr.dist.2.c.inquit.

d.15. Corporeum illud manna. de cōsecr.dist.2.c.corporeum.

c.11. Moyses orat, & donec ille orat, vincit populus eius: Si relaxauerit, & demiserit manus, populus eius vincitur, & fugatur.distin. 36.cap.fin.

Prætermissa.

b.6. Biberunt aliud illi, de cons.dist. 2.cap.inquit.

c.12. Et venit Aaron, & omnes Presbyteri de Israel manducare panē cum socero Moysi in conspectu Dei.de pen.dist.1.c.& venit.

a.5. Ego sum Deus Zelotes, qui visito peccata patrum in filios vsque in tertiam, & quartam generationem.1.q.4.c.homini.

a.5. Ego sum Dominus Deus Zelotes visitans peccata patrum in filios vsque in tertiam & quartā generationem, 23.q.4.c.hæc autem, §.in lege.

Cap. 21.

a.5. In lege populum ille rudis seruili timore pœnarum cogebatur, 23.q.4.c.hæc autem, §.in lege.

a.5. Ego sum Deus Zelotes visitans peccata patrum in filios vsq; in tertiam & quartā generationē. 24.q.3.in princip.§.his ita.

b.7. Nec enim insontem habebit Dominus eū, qui assumpserit nomē Domini Dei sui frustra, 22.q.4. c.necesse est.

b.13. Non occides.23.q.5.in princip.

b.13. Non occides.23.q.5.c. si non licet, §.neque enim.& §§.seqq.

b.13. Non occides, 23.q.5.c.pen.§.si ergo.

b.14. Non mechaberis.32.q.5.c.non mechaberis.

b.14. Non mechaberis, 32.q.6.c.fin.

b.16. Falsum testimonium non dices aduersus proximum tuum, 23.q. 5.c.si non licet, §.neque enim.

e.30. Inter cetera ornamenta Pontifex ferebat in pectore, in quo scribebatur manifestatio & veritas. dist.36.c.qui Ecclesiasticis, §.ecce.

Prætermissa.

b.7. Nomen Dei sui in vanum assumunt.22.q.2.c.2. §.cum ergo.

b.7. Reus fit, quia Dei nomen in vanū assumit. 22.q.5.c.quacūque.

b.13. Non occides. dist.6.c.fin. §.his itaque.

b.13. Homicidium lege vetitum. de pen.dis.1.c.homicidium.

b.24. Pœna criminis alterij ex tēpore legis est, quæ crimen inhibuit. 32.q.4.c.dixit.

b.14. Simplex etiam fornicatio in sacra Scriptura prohibetur, 32.q 4. c.sic non sunt.§.simplex.

b.14. In decalogo mœchiæ nomine nō videtur Dominus apertè meretrices prohibuisse, 32.q.4.cap. meretrices.

b.14. Nomine mœchiæ oīs illicitus concubitus, atque illorum membrorum non legitimus vsus prohibitus debet intelligi, 32.q.4.c. meretrices, §.sed si furti.

b.14. Mœchandū non est.32.q.8.c.1.

b.15. Nomine furti oīs illicita vsurpatio rei alienæ intelligitur. 14. q.5.c.dixit.§.item.

b.15. Non enim rapinam permisit, qui furtum prohibuit, sed vtique furti nomine in lege veteris Testamenti & rapinam intelligi voluit.14.q.5.c.pœnale.

b.15. Furti nomine bene intelligitur omnis illicita vsurpatio rei alienæ.32.q.4.c.meretrices, §.sed si furti.

c.17. Quia vobis ablata, nobis Dominus dedit, non ideo concupiscimus aliena, 23.q.7 c.2. §.si quis.

c.17. Nobis obijciunt, quod res eorū concupiscamus, 23.q.7.c. quod autem.in principio.

c.17. Desinant concupiscere aliena, 23.q.7.c.quod autem, in fine.

a.2. Si emeris seruum Hebræum.dis. 7.in principio.

c.12. Qui fecerit hoc, vel illud, morte moriatur, 23. q.4.c.hæc autē, §. in lege.

c.13. Quia Deus dedit eum in manus eius, 15.q.1.c.nec is.

c.16. Iuxta Diuinum oraculum contumelia parentis morte luitur. dist. 86.c.ceterum.

d.22. Quòd vero non formatū puerperiū noluit ad homicidiū pertinere, profecto nec hominē deputauit, quod tale in vtero geritur, 32.q.2.c.quod vero.

d.22. Si quis percusserit mulierē in vtero habentem, & abortiuerit, si formatum fuerit, det animam pro anima. Si autem informatū fuerit, mulctetur pecunia, 32.q. 2.c.Moyses.

e.24. Oculum pro oculo, 23.q.3.c.1.

e.24. Oculum pro oculo, dentē pro dēte. 23.q.4.c.hæc aūt, §.ex his.

Prætermissa.

e.23. Lex modum figens, pœnam talionis instituit, 14.q.1.c.2.

e.23. Retributio iniuriæ infirmis in veteri Testamento concessa est. 22.q.2.c.si quis per vetus.

e.28. Neque enim reus est Christianus, si bos eius aliquem feriēdo, vel equus calcem iaciendo aliquem occidat. 23.q.5. c.de occidendis.

Cap. 22.

b.8. Applica illum ad Deos, 11.q.1. c.Sacerdotibus.

c.18. Maleficos non patieris viuere, 23.q.5.c.reos, §.hinc apparet.

d.28. Dijs non detrahes, 11.q.1.c.Sacerdotibus.

d.28. Principi populi tui non maledices.23.q.1.cap.2.

Prætermissa.

a.1. Pecunia Ecclesiastica furata, vel rapta reddatur in quadruplum, populi vero duplicetur.17.q.4.c. pecunia.

c.16. Virgo in ciuitate deprehensa à viro, & illi per vim copulata, si voluerit pater eius, dotabit eā iste vir, quantum iudicauerit pater, & dabit pretium pudicitiæ eius. Filia prædicta deprehensa si non fuerit volūtas patris, trahet eam à prædicto viro, & tradet eam alij, & dotabit eam, & legitima erit ei. 36.q.2.cap.tria.

c.16. Legitimè post pœnitentiam peractam raptor poterit sibi copulare quam rapuit, nisi pater puellæ illam raptori detrahere voluerit. 36.q.2.c.fin.§.legitimè.

Cap. 23.

a.1. Non suscipies vocem mendacij, 2.q.7.c.accusatio Episcoporum.

c.15. Non apparebis in conspectu meo vacuus.de consec.dist.1. ca. omnis Christianus.

Cap. 25.

b.5. Vectes, quibus arca portabatur, iugiter annulis erant inserti, d. 36.c.6 Ecclesiasticis, §.hinc etiā vectes.

Cap. 28.

a.1. Moyses ex præcepto Domini Aaron in summum Pontificem, filios vero eius vnxit in minores Sacerdotes. d.21.in princip.

Aaron.

a. 4. Aaron ex omni multitudine filiorū Iſrael ſolus a Domino electus eſt, vt Pontificatu ante eum fungeretur. de pęn.d.2.c.vt cognouerunt.§.ante charitatē non habebat,quando ex omni.

a. 2. In veteri Teſtamento varijs veſtibus ex præcepto Domini Sacerdotes ornati leguntur.diſtin.40.in principio.

c.31. Secundum Aaron talarem veſtem induere, diſt.23.c.pen.

f.33. Tabernaculum Sacerdos ingrediēs tintinnabulis ambiatur. d.43.c.1.§.hinc Moyſi.

f.33. In Sacerdotis veſte tintinnabulis mala punica coniunguntur,diſt.43.c.1.§.hinc in Sacerdotis.

f.35. Vt audiatur ſonitus quando ingreditur,vel egreditur Sanctuarium in conſpectu Domini, & & non moriatur, diſt.43.cap.1.§.hinc Moyſi.

g.41. Moyſes ex præcepto Dñi Aaron in ſummum Pontificem, filios vero eius vnxit in minores Sacerdotes, diſt.21.in principio.

Cap. 29. a. 1. Moyſi præcipitur, vt eligat Preſbyteros,diſt.84.in fine.

a. 7. Sacraque vnctione exēplo Prophetarum, & Regum, capita eorum more Apoſtolorum & Moſis vngentes,diſt.75.c.1.

Cap. 10. c.19. Sacerdotes ingreſſuri tabernaculum,prius laudabantur in labro æneo. diſt.36.c. qui Eccleſiaſticis.§.vnde Sacerdotes.

Cap. 31. b. 7. Tabernaculum Moyſem Domino præcipiente feciſſe,& ſacraſſe cum menſa, & altari eius, & æreis vaſis, & vtenſilibus ad Diuinum cultum explendum legimus. de conſecr.diſt.1.cap.2. in principio.

Cap. 32. a. 4. Aaron poſt conflatum vitulum in ſummum Sacerdotem conſecratus eſt. diſt.50. cap.ſi poſt.§.Aaron.

a. 4. Idolum fabricatum atque odoratum eſt.24.q.1. cap. non afferamus.

a. 4. Aaron in cultura vituli conſenſum populo adhibuit. de pænit.diſtin.2.c.vt cognouerunt, §.an charitatem non habebat Aaron.

b. 7. Deſcēde, peccauit populus tuus, diſt.45.c.diſciplina, §.certè.

c.10. Dimitte me, vt iraſcatur furor meus contra eos, & deleam eos, faciamque te in gentem magnā. d.45.c.diſciplina,§.certè.

d.14. Legimus Moyſen rogaſſe,& impetraſſe, vbi erat præuaricatio voluntaria. de pæn.diſ.1.c.ſi Sacerdos,§.nam quomodo.

d.14. Veteris idololatrię peccatū Moyſe ſupplicante patribus fuerat dimiſſum de pęn.diſt.4.c.intermittentes.§ filijs.

d.19. Deſcendens Moſes de monte Sina tabulas legis abiecit atque confregit, diſt.76.cap.omnium quæ Sacramentum.

e.20. Moyſes vituli caput in puluerem cōminuit, atq; vt in ſeceſſum proijceretur, aqua miſtum Iſraelitis bibendum dedit. de pęnit.diſ.2.c.vt cognouerunt.§.an non diligebat.

f.27. Ponat vir gladium ſuum ſuper fęmur ſuum:ite & redite de porta vſque ad portam per mediū caſtrorum, & occidat vnuſquiſque fratrem,& amicum,& proximum ſuum: cecideruntque in die illo quaſi viginti tria millia hominum. diſt.45.c.diſciplina, §.certè.

f.27. Moyſes commiſſum ſibi populum ſanctè zelans, poſteaquam cognouit ad fabricandum & colendum idolū defluxiſſe in paucos eorum vindicās gladio mox feriri ſanxit.23.quæſt.4.ca.quid crudele.

f.27. Moyſes cultores idoli morte punit.23.quæſt.5.c.reos. §.item Moyſes.

f.27. Moyſes nonnullos ex vituli cultoribus gladio feriri præcepit. de pęnit.diſt.2.c.vt cognouerūt.§.an non diligebat.

f.28. Moyſes peccatum idololatriæ in paucos cultores vituli vindicauit.23.q.4.c.Guiliſarius.§.ſed & hic.

f.28 Idololatria gladio punita eſt,24.q.1.cap.non afferamus.

f.31. Moyſes reatum totius plebis apud Dominum ſuis precibus terſit,dumque ſe obicem obtulit, Diuinæ iracundiæ vim placuit. 23.q.4.c.vaſis, §.his omnibus.

f.32. Aut dimitte eis hanc noxam; aut ſi non facis,dele me de libro tuo quem ſcripſiſti,diſt.45.c.diſciplina.§.certè.

f.32. Si dimittis illis peccatum,dimitte: ſin autem dele me de libro tuo.23.q.4.c.quid crudele.

f.32. Aut dimitte eis noxam hāc,aut me dele de libro tuo. de pęn. d.2. c.vt cognouerūt, §.quomodo charitatem.

f.32. Moyſes offerendo ſe Domino pro plebis errore, etiam plebis peccata deleuit. de pęn. diſt.3.c.illud vero.

f.33. Si quis peccauerit ante me delebo eum de libro vitæ. de pęn.d.4.c.peccatum, §.eorum vero.

Prætermiſſa.

f.31. Moyſes pro peccatis populi petijt, nec tamen peccantibus veniam cum petiiſſet accepit. diſt.50.c.ſi quis præpropera.

Cap. 33. b. 7. Moyſes in ſæculo erat, cum crebro tabernaculum intraret, & exiret,diſt.88.cap.1.

c.11. Moyſes amicus Dei, cui facie ad faciem Deus locutus eſt. 8.q.1.c.Moyſes.

c.11. Moyſi Dominus facie ad faciē loquebatur,ſicut homo ſolet loqui cum amico ſuo. de pęn.diſ.2.c.vt cognouerunt.§.quomodo autem.

d.21. Apud ſe eſſe locum Dominus perhibet,de quo videatur.In tra Moyſes ponitur, vt Dei f ciem contempletur. 34.q.1.c quia ex ſola.

Cap. 34. a. 7. Qui reddis iniquitatem patr filijs, ac nepotibus. de pęn.d 4.cap.quid eſt.

a. 7. Reddis iniquitatem Patrum i lios,&c.de pęn.diſt.4.c.fin.§ le eſt.

b.16. Cum filij Iſrael intraturi t promiſſionis à Dño audirēt filias Chananęorum ſibi in res acciperent, nec ſuas eis ptui traderent;ſtatim ſubiu Dominus,Ne faciant vos rec re a Deo ueſtro, & fornicar Dijs alienis,31.q.1.c.1.§.hir cum filij.

Cap. 38. a. 8. Labrum æneum fecerat Mo ex ſpeculis mulierum. diſt c.qui Eccleſiaſticis. §. unde cerdotes.

LEVITICVS.

Cap. 2. c.12. IN Leuititico etiam primi mellis, ideſt dulcedinem manæ eloquentiæ Domino bemur offerre.diſtin.37.c.l mus de beato.§.in Leuitico.

Prætermiſſa.

d.13. Sal in cunctis operum noſtr ſacrificijs iubemur offerre. c conſecr.diſt.4.c.ſal celeſtis.

Cap. 5. c. 1. Anima quæ audierit uocem rantis falſum, &c.22.quæſt. hoc uidetur.

Cap. 8. a. 1. Qualiter hæc facta ſint, & q modo ipſa ſacra non alij qu Sacerdotes ſacra unctione c bati, Dominoque cum ueſt ſanctis ſacrati, & Leuitæ tra bant,ferebant, erigebant, & ponebant in ipſis inſtitutio quę iubente Dño conſcripta per Moyſen in lege Domini peritur. de conſec.diſt.1.ca.2 principio.

a. 3. Licet Dominus de conſtitue Principe præcepiſſet, & Do nus elegiſſet,tamen conuoca etiam Synagoga.8.q.1. c.lice go.in principio.

a. 4. Conuocauit Moyſes omnē nagogā. 8.q.1.c.licet ergo. §. tamen.

g.35. Moyſes & Aaron non diſce de tabernaculo Domini. di 36.c.fin.

Cap. 9. a. 3. Dominus permiſit filijs Iſ offerre animalia ſibi in ſac ficium.31.q.1. cap.ſi qua fu §.quędam.

Cap. 10. a. 2. Ignis eos cęleſtis abſumit, ſi Nadab & Abiu.de pęn. diſ 3.c.inter hæc.il primo.

b. 8. Miniſtri templi prohibentu num, & ſiceram bibere. diſt. in principio.

b. 8. Sacerdotes qui miniſtrant i plo Dei prohibentur uinum ſiceram bibere.diſt.35.c.[illegible] tum.in principio.

b. 8. Qui altari deſeruiunt,uinum ſiceram non bibant. diſtin. cap

c.violentum.§.fin.
d.16.Inter hæc hircum, qui oblatus fuerat exustum,&c. de pęni. distin.3.inter hæc.il primo, & il secundo.
d.18.Quemadmodũ præceptum est mihi,de pęnit.dist.3.inter hęc. il secundo.
g.44.Sancti estore,quoniam ego Sãctus sum Dominus Deus vester dist.31.c.tenere.
g.44.Sancti estote, qa & ego Sãctus sum Dominus Deus vester.dist. 82.c.2.§.est enim.
a.2. In lege pcipiebatur, vt mulier si masculum pareret, quadraginta; si vero feminam octoginta diebus à templi cessaret ingressu.d.5.in principio.
a.2. Cum enixa fuerit mulier, pro masculo triginta tribus, pro femina verò sexaginta sex diebus debet abstinere dist.5.c.1.
a.2. Masculus quadragesima, femina vero octogesima die ab ortu suæ natiuitatis secundum legis imperium cum hostijs in templum præsentatur.25.q.1. c.fin.§.sed sicut.
a.3.octaua die secundum legẽ puer circumciditur.25.q.1.c.fin.§. sed sicut.

Prætermissa.

a.2.Ipsa ratio conceptus, & partus iuxta legem cessari ab vsu temporibus his debere demõstrat, 33.q.4.c.si causa.
a.1.Moysi pcepit Dñs, vt lepra siue in cute, siue in domo, siue in veste, siue in crine, appareret. Sacerdoti ostẽderet, & iuxta eius arbitriũ separata ei⁹ iudicio cõtaminaret, vel mũdaret, de pę. d.1. voluissent, §.Moysi quoq;.

Prætermissa.

a.2. Grauioris lepræ immunditiam iuxta legem Sacerdoti pandamus, atq; ad eius arbitriũ qualiter, & quanto tempore iusserit purificari curemus, d.25.ca. vnũ.§.criminis.in annotatione.
a.1.Moysi præcipit Dominus, vt lepra siue in cute, siue in domo, siue in veste, siue in crine appareret; Sacerdoti ostenderetur, & iuxta eius arbitrium separata, eius iudicio contaminaretur, vel mundaretur, de pęn.di.1.c. voluissent,§ Moysi quoque.
a.2. Legimus in Leuitico de leprosis, vbi iubentur, vt ostendãt se Sacerdotibus, 11.q.3.c. quomodo in notat.
a.4.A mundandis offerendũ est munus à Moyse statutũ. de pæn.distin.1. c.quẽ pænitet, in princ.
a.2.Vir qui fluxum seminis patitur, immundus est, dist.43.c.1.§.vnde bene.
a.4.Quod tetigerit immũdus, immũdum erit.1.q.1.c.ventum est.
c.19.Mulier quæ menstrua patitur, immunda esse reputatur, dist.5. in princ.

Cap. 17.

d.31. Verecundos vel reuerentes facite filios Israel ab omni immunditia, 32.q.4.c.in eo.

Prætermissa.

a.3.Iudæi non in aliis quàm Deo dicatis locis munera Dño offerebãt, de cõsec.dis.1.c.2.§.Iudæi.

Cap. 18.

a.6.Omnis homo ad proximum sanguinis sui non accedet, vt reuelet turpitudinẽ eius, 35.q.8.c.2.
a.7.Turpitudinẽ patris tui, vel matris, vel sororis non reuelabis: turpitudo.n.tua est.30.q.3.c.2.
b.9. Turpitudinẽ sororis tuæ nõ reuelabis, 35.q.1.in pri.§.his ita.
d.29. Anima quæ fecerit quippiam ex istis peribit de medio populi sui, 35.q.8.c.2.

Prætermissa.

a.6. Coniunctiones consanguineorum fieri prohibere, quando has & Diuinæ, & sæculi prohibent leges, 35.q.2.& 3.c.2.
a.6.Sacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare, 35.q.2. & 3.c.quædam.in principio.
a.7. Si quis cum duabus fuerit sororibus fornicatus, aut cũ his psonis, de quibus sancta scriptura prohibet, 33.q.2.c.si quis cũ duabus.

Cap. 19.

c.12.Non peierabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui in vanum, 22.q.1.c.habemus.
c.12. Non peierabis, reddes autem Domino iuramenta tua, 22.q.1. c.si peccatum.
c.12.Nõ peierabis in nomine meo, nec pollues nomẽ Dei tui: ego Dñs, 22.q.4.c.non peierabis.
d.18. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum. 23.q. 4.c.cum in lege.

Prætermissa.

c.12.Periurium in lege & in prophetis, & in Euangelio prohibitũ est, 22.q.1.c.fin.

Cap. 20.

b.7. Sancti estote, quoniam Sanctus ego sum Domin⁹ Deus vester, dist.81.c.oportet.
b.7. Sancti estote, quia & ego Sanctus sum Dominus Deus vester, dist.82.c.2.§.est enim.
b.7.Sancti estote, quia & ego Sanctus sum Dominus Deus vester, dist.82.c.plurimos.
b.9. Iuxta diuinum oraculum contumelia parentis morte luitur, dist.86.c.cæterum.
b.10. Adulterio notatus immisericorditer lapidari iubetur, 23. q.5.c.reos. §.hinc apparet.
b.10. Si quis sponsam alterius violauerit.&c. 27.q.2. c.institutum. §.hinc & Beda.
c.15.Qui coierit cum iumento, morte moriatur, 23.q.5 cap.reos, §. hinc apparet.
c.16. Mulier quæ accesserit ad omne pecus ascendi ab eo, interficietis mulierem & pecus, morte moriantur rei sunt, 15.q.1.c. mulier.
d.18.Morte lex sacra ferit, si quis vir ad menstruatam mulierem accedat, dist.5.c.fin.
d.20. Quicunque dormierit cum cognata sua, sine filiis morietur, 35.q.7 c.1.
d.21. Qui despõsatam puellam proximi sui acceperit in coniugiũ secundũ legẽ Dei mori decernitur, 27.q.2.c.qui desponsatam.

Prætermissa.

b.10.Si quis cum duabus fuerit sororibus fornicatus, aut cũ his psonis de quibus sancta scriptura phibet, 33 q.2.c.si qs cũ duab⁹.
c.15.Sacræ legis auctoritate animalia iubentur interfici, non propter conscientiam peccati, sed quia refricant memoriam facti, 15.quæst.1.cap.firmissimè,§.finali.

Cap. 21.

c.17. Vitiosum nihil Deo prorsus offerri legalia præcepta sanxerunt, dist.36.c.1.
c.17. Loquere ad Aaron; homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offerat panes Domino Deo suo: nec accedat ad ministerium eius. Si cęcus fuerit, si claudus, si vel paruo, vel grandi, & torto naso, si fracto pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem incorpore vel ponderosus, dist.49. c.1. in principio.
c.18. Corpore sauciatum fortassis, aut debilem nequaquam Sãcta cõtingere lex Diuina permisit, dist.33.c.vsque adeo.
c.18.Torto naso, Sacerdotalis officij iudicatur indignus, dist.43.c.fi. §.fin.
d.21. Sacerdos in quo fuerit macula, non accedet offerre oblationes Domino, 1.q.1.cap.Sacerdotes.

Prætermissa.

a.6. Qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt.dist.81.c.Maximianus.
a.7. In veteri Testamento Sacerdotibus ac ministris generandi facultas legitur attributa, dist. 82.c.plurimos.

Cap. 22.

a.4. Qui tetigerit immundum, immundus erit, 1.q.1. c. Arianos, §. si vt legitur.

Prætermissa.

c.20.Vitiosum nihil Deo prorsus offerri legalia præcepta sanxerũt, dist.36.c.1.

Cap. 24.

b.9 In Veteri testamento prohibuit Dominus panes sanctos comedere filiis Israel, nisi tãtũmodo Aaron & filiis eius, 10.q.1.c.fin.
c.16. Blasphemiæ crimine notatus immisericorditer lapidari iubetur 23.q.5.c. reos; §.hinc apparet.
c.23. Ille q Israeliticis maledixerat punit⁹ ẽ, 23.q.5.c.qđ ergo.§.qtat.
c.23. Exemplo illius, qui Israelitas maledixerat, ostenditur parua peccata breuib⁹, & tẽporalibus sup-

ſuppliciis purgari, de pęn. diſt. 3. c. ignis. §. quod autem:

c.23. Ille in lege qui Iſraeliticis maledixerat punitus eſt de pęn. diſt. 3. c. quærat.

Prætermiſſa.

b.10. Iſte tamen, qui licet matre Iſraelitide, Aegyptio tamē patre progenitus eſt, exiit, & nominans nomen maledixit, 24. q.3. c. cùm aliquis. in annotatione].

Cap. 25. b.10. In Iubilæo plena remiſſio præſtabatur, de pęn. diſt. 1. c. quis aliquando. §. in Iubilæo.

Cap. 27. b.14. Qui domum ſuam, vel agrum Domino vouerit, vel conſecrauerit, non poteſt eam redimere niſi ſiclo ſanctuarij, Sacerdote quoque (non ipſo) ſupputante annorum numerum vſque ad Iubilæum, de pænit. diſt. 1. cap. quis aliqñ, § item in Leuitico.

d.30. Omnes decimæ terræ ſiue de frugibus, ſiue de pomis arborū, Domini ſunt, & illi ſanctificantur boues & oues, & capræ, quę ſub paſtoris virga tranſeunt; quidquid decimum venerit ſanctificabitur Domino. Non eligetur nec bonum, nec malum, nec altero commutabitur. Si quis mutauerit. & quod mutatū eſt, & pro quo mutatum eſt, ſanctificabitur Domino, & non redimetur, 16 q.7. c. oēs decimæ.

d.30. Iubemur etiam ab omnipotenti Deo omnium bonorum noſtrorum decimas dare, &c. de conſ. diſt. 5. c. Quadrageſima.

Prætermiſſa.

d.30. Decimas ipſe Deus dari conſtituit, 16. q 2. c. admonemus.

d.30. Decimas Deo & Sacerdotibus Dei dandas lex ſtatuit, 16. q 7. c. decimas Deo.

NVMERI.

Cap. 3. a.6. DE Leui Leuitæ exorti sūt, a quibus in tēplo Dei myſtici ſacri miniſteria explebantur, diſt 21. c. 1. §. Presbyter.

b.13. In ea die qua interfecero omne primogenitum Aegypti, ſanctificabo mihi omne primogenitū Iſrael. 15. q. 1. c. nec is.

Prætermiſſa.

a.6. Non ex alia, niſi ex tribu Leui quiſquā ad Dei miniſteriū fuerat præceptus admitti, diſt. 82. c. plurimos.

Cap. 5. b.12. Vir cuius vxor errauerit, maritumque contemnens dormierit cum altero viro, &c. vſq; in finem capitis, 2. q.5. c. in libro.

Prætermiſſa.

b.15. Propter ſacrificium Zelotypię, 2. q 5. c. conſuluiſti. §. hoc aūt.

Cap. 6. a.2. Sacerdotes, qui miniſtrant in templo Dei prohibētur vinum & ſiceram bibere, diſt. 35. c. vinolentum, in princ.

a.2. Qui altario deſeruiunt, vinum & ſiceram non bibant. diſt. 35, c. vinolentum, §. fin.

d.27. Vos ponite nomen meū ſuper filios Iſrael, ego Dñs benedicā eos. 1. q. 1. c. dictum eſt à Deo.

Cap. 7. a.1. Tabernaculum Moyſen Dño pcipiēte feciſſe, & ſacraſſe cū mēſa, & altari eius, & æreis vaſis, & vtenſilib. ad diuinū cultum explendū legimus: & nō ſolum Diuinis precib. ea ſacraſſe, ſed etiam ſancti olei vnctione, Dño iubente, pliniſſe nouimus, de conſec. diſt. 1. c. 2. in princ.

Cap. 8. a.5. Et locutus eſt Dñs ad Moyſen, dicens: Accipe Leuitas de medio filiorū Iſrael, & purificabis eos, & ita facies eius purificationē eorum, circūſperges eos aqua purificationis, de conſec. diſt. 4. c. nec quēquam, §. ſi fide.

d.24. Ab anno viceſimoquinto Leuitæ in Tabernaculo ſeruire mandantur, diſt. 77. c. in veteri.

Cap. 11. a.1. Pro peccato murmurationis, vel tentationis nonnulli puniti ſunt. 23. q. 4. c. Guiliſarius, §. ſed & hic.

c.16. Moyſi pcipitur, vt eligat presbyteros diſt. 84. c. fin.

d.17. De Moyſi ſpiritus Dñs accepit, & ſuper ſeptuaginta ſeniores Iſrael præpoſuit de pæn. diſtinct. 2. c. vt cognouerunt. §. an non charitatem.

Prætermiſſa.

a.1. Iſraelitæ recuſantes, & murmurantes tam diris flagellis à malo prohibebant, & ad terrā promiſſionis compellebantur. 23. q.4. c. diſplicet, §. na ſi uolūtas.

a.1. Maria ſoror Aaron poſtquam lepra percuſſa eſt, quia in Moyſen murmurauerat, acta pænitentia à peccato mundata, & ſanata eſt, diſt. 50. c. ſi poſt. §. e.

Cap. 12. a.1. Maria ſoror Aaron murmurās in Moyſem eo quod Aethiopiſſam duxerat in vxorem à Domino lepra percuſſa eſt, 2. q.7. cap. plerumque, §. item obijcitur.

a.1. Moyſes Aethyopiſſam vxorem ducit. Hanc copulā dum Maria reprehendit, lepra inficitur. 2. q.7. c. plerumque, §. ſic & illud.

a.1. Maria ſoror Aaron prophetiſſa, dū detractionis aduerſus Moyſem incurriſſet delictum, illico ſtigmate lepræ pfuſa eſt: cumq; peteret Moyſes, vt emundaretur, pręcepit eam Deus extra caſtra ſeptem diebus egredi, & poſt emūdationem rurſus eam in caſtra admitti. 33. q.2. cap. hoc ipſum.

Cap. 14. a.1. Cum propter exploratores Terræ ſanctæ ſeditio orta eſſet in populo, iuſſi ſunt montem non aſcendere, ſed per quadraginta annos longis à Terra ſancta circumire diſpendijs, vt exceptis duob. Chaleb, & Ioſue omnes in ſolitudine caderent. diſt. 76. c. Ieiunium quarti, §. in quinto.

f.32. Iſraelitarum cadauera Dominus proſtrauit in eremo. 23. q. 5. c. quid ergo in princ.

Prætermiſſa.

e.29. Sodomitas, Aegyptios, Iſrae[lit]as in eremo temporalite[r] Deo punitos docet Hiero[ny]mus. de pæn. diſt. 3. c. ſunt p[lu]res. §. auctoritas.

Cap. 15. d.36. Qui in Sabbato ligna colle[ge]rat, punitus eſt, 23. q. 5. ca. q[uid] ergo, §. quærat.

d.36. Exēplo illius, qui ligna in [Sab]bato collegerat, oſtenditur [qu]ua peccata breuibus, & tem[po]ralibus ſuppliciis purgari [de] pęnit. diſt. 3. c. ignis. §. quod au[tem].

d.36. Ille in lege, qui in Sabbato [li]gna collegerat, punitus eſt [de] pæn diſt. 3. c. quærat.

Cap. 16. a.1. Chore, & Dathan, & Abir[on] quia loci ſui miniſteriū tra[n]greſſi contra Aaron Sacer[do]tem, ſacrificandi ſibi licenti[am] vindicauerunt, diuinitus pe[rcu]ſſi, pœnas ſtatim pro illicitis [usurpatio]natibus rependerunt. 7. q. 1. [c.] denique. §. quod verò.

c.22. Vno peccante, contra om[nes] ira Dei deſæuijt. diſt. 50. c. ſi [quis] diaconus, § fin

d.26. Separamini à tabernaculis h[o]minum iſtorum duriſſimoru[m] & nolite tangere ab omni[bus] quæ ſunt ab eis, ne ſimul pe[rea]tis in peccato eorum. 1. q. 1. c. quisinquit, §. quare.

d.26. Recedite, exite inde, & imm[un]dum ne tetigeritis, 23. q. 4. c. [re]cedite.

d.26. Separamini à tabernaculis [ho]minum iſtorum duriſſimor[um] & nolite tangere ab omnib[us] quæ ſunt ab eis, ne ſimul per[ea]tis in peccatis eorum, 24. q. 1 didicimus, § inuenimus.

e.31. Paruuli peccato Dathā, & A[bi]rō viui deſcēderūt ad inferos [24.] q.4 Eccleſia. §. item paruulos

e.31. Schiſma tentatum hiatu terr[æ] ſepultis auctorib. viuis, & c[æ]teris cæleſti igne cōſumptis p[u]nitū eſt. 24. q. 1. c. nō afferamu[s]

e.31. Dathā, & Abirō auctores ſchi[ſ]matis fuerunt contra Moyſe[n] & Aaron; nec tantum ipſi ſol[ū] ſed omnis ſubſtantia eorum c[um] ipſis deſcendit ad inferos. 2[4.] q 3. in principio.

f.36. Et dixit Dominus ad Moyſe[n] & ad Eleazarum filium Aaro[n] Sacerdotem; Tollite thuribu[la] ærea è medio exuſtorū, & ign[em] alienū hūc ſeminate ibi, q[uia] ſa[n]ctificauerūt thuribula peccato[rum] rū horū ī aīabus ſuis: & fac ea [in] laminas ductiles circūpoſitio[] nē altari; qm̄ oblata ſunt ante Dūm, & ſanctificata ſunt, & fa[] cta ſunt in ſignum filiis Iſrae[l] de conſ. diſt. 2. c. & dixit.

f.37. Thuribula ipſa in quibus incē[n]ſum illicitè fuerat oblatū, iu[s]ſu Dñi cōflata, atq; igne purga[] ta in laminas ductiles produc[un]tur,

tur, & affiguntur altari, 7.q.1.c. denique, §.thuribula.

f.40. Memoriale filijs Israel, vt non accedat quisquã alienigena, qui non est ex semine Aaron, imponere incensum ante Dominum, vt non fit sicut Chore. 7.q.1. ca. denique, §.thuribula.

f.46. Moyses pro populo se obijciēs, illum ab interitu liberauit, de pęn. dist.2.c.vt cognouerunt, §. an non proximum.

f.46. Aaron pro populo cum thuribulo incendio se opposuit, & iram Dei placauit, de pęn.dist.2.vt cognouerunt, §.an charitatem non habebat quando pro populo.

Prætermissa.

a.1. Quæ peperit Cain, & Cham, & Ismaelē & Esau; eadem ipsa peperit & Dathan, & alios in eodē populo similes, 32.q.4.c.2.§.itē quæ peperit.

e.31. Quod comminatus per Moysē Dominus fuerat impleuit: vt quisque se a Chore & Dathan & Abyron non separasset, pœnas statim pro impia communione persolueret, 1.q.1.cap.si quis inquit. §.Quare.

e.31. Quod cōminatus per Moysem Dominus fuerat, impleuit; vt quisquis se a Chore, & Dathan, & Abyron non separasset pęnas statim pro impia communione persolueret. 24.q.1.c.didicimus, §.inuenimus.

e.31. Corporali legimus quosdā contemptores Dei cum suis omnibus, qui eiusdem impietatis participes non fuerunt, pariter interfectos, 24.q.3.c.1.in princ.& ibi in annotatione.

Cap. 18. a.2. Ex alia tribu, & præterquam ex semine Aaron ad Sacerdotium nullus accedere præcipiebatur, dist.31.c.tenere.

a.7. Ex alia tribu, & præterquam ex semine Aaron ad sacerdotium nullus fuerat præceptus admitti, dist.82.c.2.§.quibus.

d.24. Decimæ a Deo constitutæ sunt per Moysem, vt persoluerentur a populo filijs Leui, pro ministerio, in quo deseruiebant ei in tabernaculo.13.q.1.c.1.§.his ita.

d.31. Decimas a populo Sacerdotibus ac Leuitis esse reddendas Diuinæ legis sanxit auctoritas, 16.q.1.c.decimas.

d.21. Decimæ Deo mandante Sacerdotibus, & Leuitis separatæ sunt, vt de sorte Domini viuerent, qui in eius sorte connumerantur, 16.q.3.c.pen. §.item decimæ.

Prætermissa.

d.21. Decimæ a populo filijs Leui reddebātur pro ministerio, quo Domino seruiebant in tabernaculo, 16.q.1.c.cunctis, §.de his.

Cap. 19. b.11. Qui tetigerit cadauer hominis, & propter hoc septem diebus fuerit immundus aspergatur de hac aqua die tertio, & septimo, & sic mundabitur, de cōsecr.dist.4. c.nec quenquam, §. qui tetigerit.

b.12. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit humanæ animæ morticinum, & asper sus ex hac commistione nō fuerit, polluet tabernaculum Domini, & peribit ex Israel, quia qui aqua aspersus non est expiationis, immundus erit, & manebit spurcitia eius super eum, de consec. dist.4.c.nec quenquam, §.si fide.

d.22. Quod tetigerit immundus, immundum erit. 1.q.1. cap. ventum est.

d.22. Qui tetigerit immundum, immundus erit. 1.q.1.c. Arianos, §.si vt legitur.

Cap. 20. b.8. Iussit Deus Moysi, vt tangeret petram de virga, tetigit petram, & petra vndā maximam fudit, de consecr.dist.2. c.in calicem, §.iussit.

b.10. Nunquid de petra hac potero vobis educere aquam? de pœnit. distin.2.c.vt cognouerant, §.qui tamen.

b.11. Illis aqua de petra fluxit, de cōsecr.dist.2.c. re vera, in princip.

b.11. Sitiebat populus patrum: tetigit Moyses petram, & aqua de petra fluxit.de consec.dist.2.c.re vera.§.nonne.

b.12. Ad petram Oreb veniens Moyses, & pro aquæ exhibitione diffidens, repromissionis terrā ingredi Domino irascente nō potuit, 23.q.4.cap. vasis. §.his omnibus.

b.12. Quia non exaudistis vocem meam, ut glorificaretis coram filijs Israel, nō introduceretis populum hunc in terram, quam dedi eis, de pęn.dist.2.c.vt cognouerunt, §.quod nulli.

b.12. Aaron ad aquas cōtradictionis iram Domini aduersum se prouocauit, de pęn.dist.2.cap.vt cognouerunt, §.& tamen vt præmissum.

b.12. Moyses & Aaron ad aquā contradictionis offenderunt Deum, & terram repromissionis nō intrauerunt.de pœnit.dist.2. cap.si enim, § superfluum.

Prætermissa.

b.11. Biberunt aliud illi, de cons.dis. 2.cap.inquit.

Cap. 21. c.8. Serpentem æneū Deus fieri iusserat, ne serpentina morte populus interiret, dist.63.cap.quia sancta.§.verum.

d.21. Iusta bella gerebantur a filijs Israel contra Amorrhæos. Innoxius enim transitus denegabatur.23.q.2.c.fin.

Cap. 22. d.21. Cum Balaam ariolus iret ad maledicendum populum, Angelus Domini asinæ cui insidebat, in via se opposuit, euaginatoq; gladio eam ab itinere compescuit; quam dum ille uerberibus affligeret, in uocem prorupit, & prophetæ uesaniam redarguit, 2.q.7.ca. nos si incompetenter, §.item cum Balaam.

e.28. Subiugale mutum in hominis uoce loquens prohibuit Prophetæ insipientiam, 2.q.7.c.secuti, in principio.

Cap. 23. d.23. Non est auguriū in Iacob, neq; diuinatio in Israel. 1.q.1.c.nunquam.

Prætermissa.

b.8. Deus quando maledicit, meritū eius designat, cui maledicitur, 24.q.3.capitulo Deus.

Cap. 25. c.7. Phinees Iudæum coeuntem cū Madianita interfecit, 2.q.7.c.nos si competenter, §.tunc Phinees.

c.7. Phinees Iudæum cum Madianita coeuntem gladio transfixit, 23.q.5.c.reos.§.item Moyses.

c.7. Legi Syromasten Phinees, 23.q. 8.c.legi.

c.7. Occidit Phinees hominem, & reputatum est illi ad iustitiā, 23. q.8.c.occidit.

c.9. Pro fornicatione totius populi, una die uiginti quattuor millia perierunt, 23.q.4.c.Guilisarius, §.sed & hic.

c.10. Phinees reputatum est ad iustitiam, quia sacrilegos interemerat, 23.q.4.c. quod Christus.

d.13. Qui uocatur a Deo tanquam Aaron, 8.q.1.c.in scripturis, in principio.

Cap. 27. d.18. Potuit utique Moyses successores principatus filios suos facere, & posteris propriam relinquere dignitatem: sed extraneus de alia tribu eligitur Iesus, 8.q. 1.c. Moyses.

d.18. Deus dicit ad Moysen, assume ad temetipsum Iesum filiū Naue hominem, qui habet spiritū Dei in semetipso, & impones manus tuas super eum; & statues eum coram Eleazaro Sacerdote, & præcepta ei dato in conspectu totius synagogæ, & præcipe de ipso coram eis; & dabis claritatem tuam super illum, ut audiant illum filij Israel, 8.q.1. cap.si ergo.

Cap. 28. a.6. Iuge holocaustum ex lege offertur, 25.quæst.1.c.fi.§.sed sicut.

Cap. 30. a.4. Mulier si quidpiam uouerit & se constrinxerit iuramento, quæ est in domo patris sui, & in ætate adhuc puellari; si cognouerit pater uotū q̃ pollicita est, & iuramentum, quo obligauit animam suam, & tacuerit non rea erit, sed quicquid pollicita est & iurauit, opere complebit. Sin autem statim ut audierit contradixerit pater, & uota & iuramenta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur spōsioni, eo quòd contradixerit pater, 32.q.2.cap. mulier.

b.7. Nouit lex, mulierem aliquid uouere Deo aduersus anim ã suã, ut nom

vt non in aliqua rerum licitarũ atque concessarum abstinentia in eisdem votis feminæ valeat auctoritas, sed virilis. 33.quæst. 5.c.noluit.

b. 7. Nulla vota abstinentiæ, vel religiosæ conuersationis licet mulieri sine viri licẽtia Deo offerre, 33.q.5.c.fi.§.euidentissimè.

Prætermissa.

a. 4. Mulieres etiam virgines in scriptura solent appellari, 32.q.2. c.pen.

b. 7. Manifestum est, ita voluisse legem feminam esse sub viro, vt nulla vota eius quæ abstinentiæ causa vouerit, reddantur ab ea, nisi auctor vir fuerit permittendo, 33.q.5.cap.manifestum.

d.16. Ad peccatum viri pertinere voluit lex, si prius permiserit, & postea prohibuerit vxoris votũ. 33.quæst.5.cap.manifestum.§

Cap. 36. c.8. In lege pręcepit Dominus Moysi, vt nullus duceret vxorem, nisi de propria tribu & familia. 35. quæst.1.in princ.§.in lege.

DEVTERON.

Cap. 1. c.35. Panem illum, scilicet manna, qui manducauerunt, omnes mortui sunt, de consf.d.2.c.reuera, in principio.

c.14. Panem illum, scilicet manna, qui mãducauerunt, omnes mortui sunt, de cõsecratione dist.2. cap.reuera, in principio.

Cap. 4. c.20. Deus filios Israel de durissima seruitute Pharaonis, & fornace ferrea liberauit, 16.q.3.c.porro.

d.24. Ignis enim consumens est, de pen.dist.3.c.inter hæc, il primo.

g.41. Si quis per imprudentiam interfecerit negem, accipit impunitatis speciẽ refugij facultatẽ vt possit euadere, 15.q.1.c.illa cauenda.

Cap. 5. b.18. Non mœchaberis, 32.q.6.c.fin.

c.21. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. 32.q.5.cap. qui viderit.

Prætermissa.

c.21. Vnusquisque res non inuadat alienas, non agrum pauperi tollat, non vineam, non subuectorium aliquid, non famulos, non fructus, dist.93.c.Diaconi sunt, §.hinc propter.

c.21. Possent illi obijcere alienę rei cõcupiscentiã. 23.q.7.c.2.§.si qua.

c.21. Desinant concupiscere aliena, 23.q.7.c.quod autem, in fine.

Cap. 6. a.4. Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est, 24.q.3.cap.penul. §.Tritheitæ.

a.5. Diliges Dominum Deum tuũ, dist.3.cap.fin.

Cap. 7. a. 1. Deus per filios Israel voluit peccata punire Amorrhæorum, & Chananæorum, & aliarũ gentiũ, quarum terram Israelitis possidendam dedit; quibus etiam pręcepit, vt nemini eorũ parcerẽt, sed omnes morti traderent, 23. q.5.c.fin.§.per scientes.

a. 3. Non accipies vxorem filio tuo de filiabus alienigenarũ, ne traducat eum post Deos suos, & pereat anima eius, 28.q.1.capit.sic enim.§.tu vero.

a. 3. Cum filij Israel intraturi terram promissionis a Domino audirent, ne filias Chananæorũ sibi in vxores acciperent, nec suas eis nuptui traderent statim subiunxit Dominus, Ne faciant vos recedere a Deo vestro, & fornicari cũ Dijs alienis, 35.q.1.cap.1.§. hinc etiam cum filij.

c.14. Maledicta sterilis quæ non reliquerit semen suum super terrã, 32.q.4.c.2.§.vnde in lege.

Prætermissa.

d.22. Seniores Israel sciebant a Domino esse imperatum, vt delerent gentes terræ promissionis, 22.q. 4.cap.penult.§.sed notandum.

d.22. Seniores Israel non ignorabãt, gentes terrę promissionis ex pręcepto Domini esse delendas. 22. q.4.cap.fin.§.seniores.

Cap. 8. a. 3. Mirabile est, quod mãna Deus pluit patribus, de consec.dist.2. c.reuera, in principio.

Cap. 12. b.11. In loco quem elegerit Dominus Deus vester, vt sit nomen eius in eo, illuc omnia quæ præcipio conferretis, holocausta, & hostias, & decimas, ac primitias manuum vestrarum; & quidqd præcipuum est in munerib. vestris, quæ vouistis Domino. Ibi epulabimini corã Domino Deo vestro vos, & filij, & filiæ vestræ, famuli, & famulæ, atq; Leuita qui in vrbibus vestris commortur. Neque enim habet aliã partem atque possessionem inter vos, 13.q.1.cap.1.§.item cũ decimæ.

b.13. Vide ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in omni loco quẽ elegerit Dñs Deus tuus, de consf.dist.1.c.sicut.

c.17. Decimam frumẽti, vini, & olei tui, primogenita armẽtorum, & pecorum, & omnia quę voueris, & sponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum coram Domino Deo tuo comedes ea in loco quem elegerit Dñs Deus tuus, tu & filius tuus, & filia tua, seruus, & famula, atque Leuita qui manet in urbibus tuis, 13.q.1.cap.1.§.decimam.

Prætermissa.

b.13. Iudæi non in alijs quàm Deo dicatis locis, munera Dño offerebant, de consf.dist.1.c.2.§.Iudęi.

Cap. 13. a. 1. Etiãsi dixerint uobis, & ita euenerit, ne credatis eis, 26.q.2.c.illud quod.§.hoc autem.

a. 1. Si surrexerit in medio tui propheta, aut qui somnium dicat se uidisse, & prædixerit signum atque portẽtum, & euenerit quod locutus est, & dixerit tibi, eamus & sequamur Deos alienos, quos ignoras & seruiamus eis, non audies uerba prophetæ [illegible]lius, aut somniatoris, quia t[illegible] uos Dominus Deus uester, u[illegible] lam fiat, utrum diligatis eum [illegible] non in toto corde, & in tota [illegible] ma uestra Dominum Deum [illegible] strum sequimini, & ipsum t[illegible] te; mandata eius custodite, & [illegible] dite uocem illius, ipsi seruie[illegible] & ipsi adhærebitis, 26.quæ[illegible] cap.fin.§.fin.

a. 5. Auferte malum ex uobis, d[illegible] in sexta quæstione prima, c[illegible] tulo in canonibus, §.similit[illegible]

a.5. Auferte malum de medio ue[illegible] 27.q.1.c.2.§.fin.

b.6. Si frater tuus, & amicus, & u[illegible] quæ est in sinu tuo, depraua[illegible] uoluerit a ueritate, sit manus [illegible] super eos, & effunde sangu[illegible] eorum, 23.quæst 8.cap. legi[illegible]

c.12. Si audieris in una ex ciuit[illegible]bus, quas Dominus Deus t[illegible] dabit tibi inhabitare te illic, a[illegible]tes, eamus & seruiamus Dijs [illegible]nis, quos non nouisti, interf[illegible] necabis omnes, qui sunt in c[illegible]tate cæde gladij, & incende [illegible]uitatem igni, & erit sine ha[illegible] culo in æternum: non reædi[illegible]bitur etiam nunc, ut auerta[illegible] Dominus ab indignatione [illegible] suæ. Et dabit misericordiam [illegible]bi, & miserebitur tui, & mu[illegible]plicabit te, si audieris uocem [illegible]mini Dei tui, & obseruan[illegible] præcepta eius, 23.quæst.5.ca[illegible] audieris.

Prætermissa.

a. 1. Intelligi uoluit Dominus et[illegible] illa, quæ a diuinantibus no[illegible] cundum Deum dicuntur, si a[illegible] [illegible] quæ dicuntur, non acc[illegible]da [illegible], quæ præ[illegible] ab eis, aut colantur quæ co[illegible]tur ab eis, 26.quæst.2.capit.[illegible] telligi.

Cap. 14. d.27. Leuita qui tecum moratur [illegible] intra muros tuos habitat, co[illegible]det eas. 13.q.1.c.1.§.item c[illegible] decimæ.

Prætermissa.

d.27. Nec accipio partem inter ce[illegible]ras Tribus, sed quasi Leuita [illegible] Sacerdos viuo de decimis, 12 [illegible] 1.cap.clericus.

Cap. 16. a. 5. Dominus prohibet agnum [illegible] medi extra Catholicam ec[illegible]siam, 24.q.1.c.audiuimus, § [illegible] cum Dominus.

c.14. Leuita qui tecum moratur, [illegible] intra muros tuos habitat, co[illegible]det eas, 13.q.1.cap.1.§.item c[illegible] decimæ.

Cap. 17. b. 6. Duorum hominum testimo[illegible] uerum est. 2.q.4.in princ.

b. 6. Omne uerbum stabit in ore [illegible]rum, vel trium testium, 35.[illegible] cap.fin.§.quod autem:

c.12. Qui unquę Sacerdotibus [illegible] obtemperasset, aut extra ca[illegible] positus, lapidabatur a populo, [illegible] gladi[illegible]

gladio ceruice subiecta contemptum expiabat cruore, 11. quæst. 3. c. absit.

Prætermissa.

b. 8. Dans ei scientiam discernendi inter lepram, & lepram, dist. 20. in principio, §. sed aliud.

Cap. 19. a. 4. Si quis per imprudentiam intulerit necem, accipit impunitatis speciem, refugij facultatem vt possit euadere, 15. q. 1. c. illa cauenda.

c. 13. Non misereberis illius, 23. q. 4. c. est iniusta.

c. 14. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. 9. q. 2. c. 1.

d. 15. Duorum hominum testimonium verũ est, 2. q. 4. in princ.

d. 15. Omne verbum stabit in ore duorum, vel trium testium, 35. q. 6. c. fin. §. quod autem.

d. 15. Non vnus stet contra alium, sed in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum. 35. q. 6. c. fin. §. omnis.

Prætermissa.

d. 15. Nec vlla Diuina, humanaque lex vnius testimonio etiam idoneo quempiam condemnat vel iustificat, 33. q. 2. c. admonere, §. quoniam.

Cap. 22. b. 10. Non arabis in boue simul, & asino, 16. q. 7. c. in noua.

b. 13. Dicens aduersus vxorem vir testimonium vnde lapidaretur illa, si hoc verum esse demonstraretur, ipse tamen non vicissim non lapidaretur, si hoc falsum esse constiterit, sed tantummodo castigatur, & damnificatur, eique perpetuò iubetur adherere qua carere voluerat, 33. q. 5. c. satis hinc.

d. 23. Si quis sponsam alterius in agro oppresserit, morte moriatur; quia vxorem alterius violauit. 27. q. 2. c. omne itaque. §. item in Deuteronomio.

d. 23. Si quis cuiuslibet hominis desponsatam puellam in agro, vel in quolibet loco oppresserit, vel abduxerit in domum suam, moriatur; quia vxorẽ proximi sui violauit, 27. quæst. 2. ca. qui desponsatam.

d. 23. Si quis sponsam alterius violauerit, &c. 27. q. 2. cap. institutum, §. hinc, & Beda.

d. 23. Inuenies in libris Moysi, desponsatam viro, si in ciuitate fuerit oppressa, & non clamauerit, puniri quasi adulteram: si autem in agro oppressa sit, innoxiam esse à scelere, & violentum legibus subiacere. 34. q. 1. & 2. c. non satis.

d. 24. Virgo in ciuitate deprehensa à viro, & illi per vim copulata, si voluerit pater eius, dotabit eam iste vir quantum iudicauerit pater, & dabit pretium pudicitiæ eius. 36. q. 2. c. tria legitima.

d. 28. Puellæ pater illius, quæ vim concubitus nulli despõsata pertulerit, quinquaginta drachmas argenteas accipiet: ipsa autẽ in coniugio permanebit. 36. q. 2. c. denique.

Prætermissa.

b. 13. Manifesta patet ratio, quia suggerente Diabolo odij fomitem, vir vxorem exosam habuit, & iccirco eam dimittere mendacij falsitate molitur, 33. q. 1. c. 2.

Cap. 23. a. 3. Moabitæ, & ceteri non intrabũt Ecclesiã vsq; ad tertiã, & quartã generationem, 1. q. 1. c. citò.

b. 8. Qui in Deum idololatriæ errore deliquerunt, in quartam generationem videntur esse mulctati, 1. q. 1. c. citò.

c. 19. Neq; vsurã escarũ accipies, neq; omniũ rerũ. 14. q. 3. c. plerique.

d. 25. Per alienam messem transiens, falcem mittere non debet, sed manu spicas conterere & manducare. 6. q. 3. c. 1.

d. 25. Nemo mittat falcem in alienam messem. 13. quæst. 1. c. 1. §. quia ergo.

Prætermissa.

a. 1. Similiter qui seipsos abscindunt, sacris non possunt esse apti officijs. dist. 36. c. 1.

b. 10. Testimonium veteris legis hũc pollutum Domino dicit: & nisi lotum aqua etiam vsque ad vesperam intrare Ecclesiam non concedit, d. 6. c. 1. in princ.

c. 17. Meretrices esse, & ad meretrices accedere prohibet Dominus 32. q. 4. c. meretrices.

d. 21. Quod vouit Deo, debet & reddere, 20. q. 3. c. 1.

Cap. 24. a. 1. Post diluuium repudia concessa sunt duritiæ. dist. 35. c. ab exordio.

a. 1. Permittebatur quibuslibet dare libellum repudij. 31. q. 1. cap. si qua fuerit, §. sed obijcitur.

a. 1. Moyses hoc permisit, non pręcepit. 31. q. 1. c. hac ratione.

a. 1. Si acceperit homo vxorem, & habuerit eam, & non inuenerit gratiam in conspectu eius propter aliquam fœditatem, scribet libellũ repudij, & dabit in manus eius; & dimittet eã de domo sua. Cumque egressa adultera maritum duxerit, & ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudij, & dimiserit de domo sua, aut certè mortuus fuerit; non poterit prior maritus recipere eam vxorem, quia polluta est, & abominabilis facta est coram Domino: ne peccare facias terram tua quam Dominus Deus tuus tradidit tibi possidendam, 34. q. 1. & 2. capit. non satis.

Cap. 25. a. 4. Non alligabis os boui trituranti. 13. q. 1. c. 1. §. quia ergo.

a. 5. Olim iussus est frater pręmortui fratris vxorẽ ducere, vt nõ sibi, sed illi sobolem suscitaret, eiusque vocaret nomine quod inde nasceretur. Quod si recusaret, discalceatus vno pede conspui solebat in faciem, 8. q. 1. c. olim.

a. 5. Si aliquis absque liberis moreretur, pręcepit Dominus, vt frater eius vxorem defuncti sibi copularet, & ex ea semen fratri suo suscitaret. 35. q. 1. in principio, §. in lege.

Prætermissa.

a. 4. Laboribus boum, id est annunciantium Euangelium triturati estis. de consecrat. dist. 2. c. quia passus. in principio.

Cap. 27. b. 12. Vides quæ Tribus in monte Garizin constitutæ sint, vt benedicerent populo, & quæ in monte altero, vt maledicerent, 24. q. 3. c. si igitur.

b. 12. Dimidij iuxta mõtẽ Garizin cedũt, illũ, qui ad benedictionẽ electus est; dimidij iuxta mõtẽ Gebal incedunt, in quo maledictiones prolatæ sunt, 24. q. 3. c. cum ergo. in princ.

b. 12. Moyses ex pręcepto Dei duodecim Tribus filiorum Israel in duas partes diuisit, & sex Trib⁹ iussit, vt iuxta montẽ Gebal incedentes maledictionem transgredientium legem vociferarentur: alijs verò pręcepit, vt iuxta alium montem incedentes benedictiones obseruantium inclamarent, 24. q. 3. c. cum ergo. §. item sicut.

c. 13. Ruben qui maculauerat torum parẽtis, & Zabulon nouissimus Liæ filius, & ancillarum liberi in monte Heliel ponuntur, ut maledicant his qui maledictione sunt digni, 24. q. 3. c. si igitur.

c. 17. Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui, & dicet omnis populus, Amen. 12. q. 2. c. in legibus.

Prætermissa.

d. 22. Leges Diuinæ coniunctiones consanguineorum prohibent, & hoc agentes, & eos qui ex eis prodeunt non solùm eijciunt, sed, & maledictos appellant, 35. q. 2. & 3. c. 2.

Cap. 32. c. 22. Ignis succensus est, &c. de pęn. d. 3. c. ignis.

e. 35. Mihi uindictã, & ego retribuã, dicit Dominus, 23. q. 1. in princ.

Cap. 33. b. 9. Dicentes patri, & matri, Non noui uos, & filios suos nõ agnoscentes, dist. 93. c. Diaconi sunt. §. uirtutem.

Prætermissa.

a. 1. Non benedicunt Sanctis ex uero cordis affectu, sicut Isaac Iacob, & Iacob Patriarchis, & Moyses duodecim Tribubus, 1. q. 1. c. multi. §. fin. in annotatione.

Cap. 34. c. 8. Plãxerũt filij Israel Moysen diebus triginta, & consũmati sunt dies luctus, 13. q. 2. c. quia alij.

I O S V E.

Ca. 2. a. 1. Raab Hiericuntina quãuis esset meretrix. 32. q. 1. c. pe. §. sed obijcitur.

Ca.3. d. 15. Iordanis retrorsum conuersus contra naturam in sui fontis re uertitur exordium. de conse.d. 2.c.re vera,§.quantis.

Ca.5. a. 1. Deus per filios Israel voluit pec cata punire Amorrhæorum, & Chananæorum, & aliarum gen tium: quibus etiam præcepit, vt nemini eorum parcerent, sed omnes morti traderent,23.q.5. cap.fi.§. per scientes.

Ca.6. c. 17. Thesauri Hierico anathemati zati leguntur. 1.q.4. c. Ecclesia, §.item peccato ciuium.

c.21. Deus per filios Israel voluit pec cata punire Amorrhæorum, & Chananæorum, & aliarum gen tium: quibus etiam præcepit, vt nemini eorum parcerent, sed omnes morti traderent,23.q.5. cap.fin.§.per scientes.

d. 25. Rhaab Hiericuntina quamuis esset meretrix, tamen Principi de Tribu Iuda est copulata côiu gio.32.q.1.c.pe.§. sed obijcitur.

Ca.7. a. 1. Achã qui regulã aureã,& quæ dã alia pretiosa furatus est,de a nathemate dicitur tulisse, 1. q. 4.c.Ecclesia,§.itẽ peccato ciuiũ.

a. 5. Peccato Achan plebs Israelitica in manibus hostium tradita est 1.q.4.c.Ecclesia.§.item peccato, Achan.

b. 14. Præcepit Dominus Iosue, vt sortibus exquireret, quo pec cante populus in manibus ho stium cadere meruerat.26.q.2. in principio.

d. 21. Achan qui regulam auream, & quædam alia pretiosa fura tus est, de anathemate dicitur tulisse,1.q.4.ca. Ecclesia. §.item peccato ciuium.

Prætermissa.

b.11. Vno peccante, ira Dei super om nem populum venit.dist. 45.c. penult.

Ca.8. a. 2. Dominus iubet ad Iesum Naue, vt constituat sibi retrorsus insi dias, 23.q.2.c. 2.

Ca.9. c. 15. Mentis suæ deuotione inclina tus Iosue, vt crederet Gabaoni tis,testimonium disposuit, pa cem dedit, confirmauit societa tem. Sed vbi in terras eorum vẽ tũ est,deprehensa fraude, quod cùm essent finitimi, aduenas se esse simulauerant; circumscrip tum se populus patrũ indigna ri cœpit. Iosue tamẽ pacẽ quã dederat,reuocandã non censuit, quia firmata erat Sacramẽti Re ligione. & inf. Mulctauit tamẽ eos vilioris obsequio ministe rij.22.q.4.cap. fin.

c.18. Iosue Gabaonitas côtra præce ptum Domini nõ deleuit, quia Seniores Israel iuramento cum eis pacem firmauerant. 22.q.4. cap.pen. §.sed cum his.

Prætermissa.

a. 3. Venerunt Gabaonitæ (vt Histo ria refert) attritis calceamentis, & cum aridis panibus dicẽtes, Viri pacifici venimus de Terra longinqua;calceamenta sunt at trita in pedibus nostris; panis defecit in sitarcijs nostris: audi uimus Dominum esse vobiscũ, & venimus componere pacem. Quod verbum placuit Seniori bus Israel, & fecerunt pacem cum eis. Post diem verò tertium cùm filij Israel appropinquarẽt Gabaonitis,occurrerũt eis,qui bus iurauerant Seniores Israel. Illi autem videntes se esse de ceptos voluerunt delere eos;sed pepercit eis Iosue propter iu ramentum Seniorum Israel,22. q.4.c.pen.§. venerunt.

b. 7. Seniores Israel ignorabant Ga baonitas esse incolas Terræ pro missionis,22.q.4.c.fi.§. Senior.

c. 18. Animaduertat Gabaonitas ob solã Religionẽ contra Domini imperium reseruatos, 2. q.4.c. fin.§.hoc autem.

Prætermissa.

Cap. 13. b. 7. In filijs Iacob nõ obfuit illis q nati sunt de ancillis,quo minus tenerent Regnũ,& terrã repro missionis cũ fratribus ex æquo acciperẽt;nõ illis obfuerunt na tales ancillarum, sed præualuit semen paternum,32.q.4.cap.2. §.Inuenis.

b. 7. Filij Iacob de ancillis nati pos sederunt terram promissionis cum fratribus.32. q.4. cap.2.§. Vnde enim.

g.63. Quomodo Hiebusæus donec sę culũ stat, habitet cum filijs Iu da in Hierusalem, 11.q. 3.c.no lite recedere,in principio.

Cap. 15. g. 63. Non potuerunt filij Iudã di sperdere Hiebusæos, sed habita uerunt cum ipsis vsque in ho diernũ diẽ in Hierusalem. 11.q. 3.c.nolite recedere.§.audi.

Cap. 22. d. 20. Nõne Achor filius Zare præ terijt mandatum Domini,& su per omnem populum Israel ira eius incubuit. Et ille erat vnus homo,atq; vtinã solus perijsset in scelere suo.23. q.4.c.si ea.

I V D I C V M.

Ca.3. a. 7. Qvanto tempore seruierunt Baalim,tãto seruiunt Chu sarsaton,hoc est octo annis, de pen.d.1.c.vide.

b. 9. Cum clamauerunt ad Dominũ, tunc suscitauit Dominus Salua torem Israel,& saluauit eos, de pœnit.dist.1.c. vide.

Ca.4. a. 1. Propter idololatriam populi su scitauit Deus Iabin Regem Cha nanæorum, & Madianitas, vt Israel affligerent,& terram eo rum occuparent.23.q.5.c.fin.§. de quibus.

a. 4. Mulieres in veteri testamento populum iudicasse, quicunque librum Iudicum legerit, ignora re non potest.15.q.3. in princi pio,§.è contra,qui Iudicis.

c.15. Barach comitatus Delborã pro phetissam vxorem Lapidoth, Ia bin Regem Chananæorũ,& Z zaram Ducẽ exercitus sui cõt uit,23.q.5.c.fin.§.de quibus.

Ca.6. d. 21. Ad Hieroboal preces ignis d scendit de cœlo.1.q. 1.cap.c Scriptura.

Ca.7. g. 25. Gedeon Duces Madianitaru Oreb,& Zeb morti tradidit,a q.5.c.fi. §.de quibus.

Ca.8. e. 21. Gedeon Reges Madianitaru Zebee,& Salmana morti trac dit,23 q.5.cap.fin.§.de qu b

Cap. 11. a. 1. Iepte inter viros Sanctos A stoli voce numeratus, merei cis est filius.d 56.c. nasci.

f. 35. Miserabilis necessitas, q̃ sol parricidio.22.q.4.c. vnusqui

g. 39. Iepte filiã,q̃ patri occurrit,o dit, cũ se imolaturũ Deo id v uisset,quod ei redeũti de pr victori primitus occurrisset.2 q.q.5.c.si non licet.§. quasda

Cap. 16. g. 30. Sampson seipsum cum hostib ruina domus oppressit,23.q.5 si non licet.§.quasdam.

Cap. 20. c. 19. Cũ Tribus Beniamin in carn scelere fuisset obruta, collect omnis Israel vlcisci iniquita voluit; sed tamẽ semel, & ite in belli certamine ipse prostr tus est. Cõsulto enim Domin si ad vlciscendum ire debuisse iussum est, vt iret; qui iuxta I uinæ vocis imperium perexi & semel & secundo perdidit; tũc demũ peccatricẽ Tribũ va de feriens, pene funditus exti xit.3.q.7.c.qui fine.

R V T H.

Ca.2. a. 4. Dominus vobiscum.de co sec.d.1.c.hoc quoque.

Ca.4. d. 18. Nati sunt Phares & Zaram, i de postea Salmon qui fuit Du in deserto,inde Obeth, ide qu que Booz; inde postea Isai, q fuit pater Dauid,dist.56. capi Dominus.

R E G. P R I M V S.

Ca.1. d.24. Anna detulit secum Samu lem postquam ablactatu fuerat,in tribus vitulis, & tri bus modijs farinæ, & amphor vini, ad Domum Domini in S lo,1.q.2.in principio.

Prætermissa.

d.24. Anna Samuelem puerum natũ & ablactatum Deo cum pietat obtulit.20.q.1.c.quicunque.

Ca.2. b.9. Pedes Sanctorum suorum serua bit, & impij in tenebris conti scunt.d.49.c.1.§. cęcus.

c.12. Heli Sacerdos ipse Sanctus fui sed quia filios suos non erud uit in omni disciplina,& corre ptione,&c.d. 37.c. legant.

d. 17. Inde retrahunt homines à s crificio Dei. distinct. 50. cap.d his verò.

e.25. Sacerdos, si peccauerit, qu orabit pro eo, distinct. 50.ca alienum.

e. 25. Si Sacerdos peccauerit, qu orabit pro eo,de pẽn. dist.1.c. Sacerdos.

f. 29. Ho-

f.29. Honorasti filios tuos magis, quàm me. distin.47. cap. sicut. §. quod quia.

f.30. Viuo ego nisi eos, qui me glorificant glorificabo. 1. q. 1. c. eos, qui in notat.

Prætermissa.

d.18 Samuel & in ministerio tẽpli, quò à matre fuerat deputatus permansit, & vbi constitutus est deseruiuit. 20. q. 1. c. quicunque.

Cap. 4. b.10. Peccato filiorũ Heli populus in manu philistinorum corruit 1. q. 4. cap. Ecclesia, §. item peccato filiorum.

b.11. Peccato Israelitarum Arca Dñi Philistęs tradita est, 1. q. 4. c. Ecclesia. §. itẽ peccato Israelitarũ.

d.18. Heli Sacerdos supinus cecidit, & mortuus est, distinctio. 37. c. legant.

Prætermissa.

c.17. Quia Heli falsa pietate superatus delinquentes filios ferire noluit, sicut in libro Regum legitur, semetipsum cũ filijs crudeli damnatione percussit. dist. 47. c. sicut. §. quod quia.

Cap. 9. b.8. Saul ad Samuelẽ pro vaticinio expetendo non nisi cum munere ire præsumpsit, 1. q. 1. ca. placuit, vt de ordinatione, §. item opponitur.

b.8. Ecce inuenta est in manu mea quarta pars sicli pecuniæ, & dabo viro Dei, & annunciabit nobis viam nostram, 1. quæstio. 1. cap. Iudices.

Cap. 10. a.1. Sacraque vnctione, exẽplo prophetarum, & Regum, capita eorum, more Apostolorum, & Moysis vngentes, dist. 75. c. 1.

a.1. Habebat Saul sacramenti sanctitatem, 1. q. 1. cap. Dominus. §. quæro.

Prætermissa.

b.10. Prophetia in malis hominibus etiam fieri solet, vt in Saul, 1 q. 1. c multæ.

Prætermissa.

Cap. 12. c.14. In his erat sanctus Dauid, cui Dominus tam magnum perhibuit testimonium, 23. q. 1. c. noli, in principio.

Cap. 14. d.24. Saul cum esset pugnaturus cõtra Philistæos, iurauit, se interfecturum quicunque ante solis occasum comederet. 22. q. 2. ca. fin. §. robatur.

f.42 Saul forte deprehendit Ionathã filium suum mel comedisse quod sceptro acceperat. 26. q. 2. in principio.

Prætermissa.

d.27 Ionatas filius Saulis, nõ audito Regis iuramento cũ pugnando magnã hostiũ stragẽ dedisset, & salutẽ fecisset in Israel, fame laborãs, vidit fauũ mellis, quẽ Regia virga, quã gestabat in manibus accepit, & comedit, statim que oculi, qui ferè fames clauserat, aperti sunt. 22. quæst. 2. cap. fin §. Episcopus.

g.44 Saul voluit Ionathã dare neci, sed precibus, & pia populi supplicatione placatus mortis reuocauit sententiam ne interficeretur ille per quẽ salus data erat in Israel, 22. q. 2. c. fi. § fi.

Cap. 15. a.3. Peccato Amalechitarum anima lia eorum iussa sunt interfici. 1. q. 4 cap. Ecclesia, § item pecato Amalechitarum.

a.3. Pro peccato Amalechitarum nõ solum paruuli eorum, sed etiã bruta animalia vsque ad mingentem ad parietem iussa sunt à Domino deleri, 24. quæst. 3. in principio.

d.19. Saul cõtraxit offensã, qa miseratus est Agag hostium Regẽ, quem prohibuerat sententia Diuina seruari, 23. q. 4. c. est iniusta

e 22 Obedientia quippe victimis iure præponitur. 8. q 1. c. sciendũ. § obedientia.

e.23. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere; dist. 32 c. præter hoc, § ad hęc inquam.

e.23. Peccatum ariolandi est nõ obedire, & quasi scelus idololatriæ non acquiescere. distin. 81. cap. si qui sunt §. qui vero.

e.23 Nescis, quia peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere, 1. q. 4. cap. Ecclesia §. item peccato Amalechitarum.

e.23. Quasi ariolandi peccatum est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. 8. q. 1. cap. sciendum, §. tanto.

e.23. Inobedientiæ crimen quod est scelus idololatriæ 16 q 7 cap. si quis deinceps.

e.23. Saul cum à Domino esset reprobatus populum Dei iudicabat, & eius iudicium vniuersus populus expetebat, 3 q. 7. ca. fin. §. sed obijcitur.

g.32. Samuel Agag pinguissimũ Regẽ Amalech in frusta diuidendo cõscidit. 2. q. 7. c. nos si incõpetenter. §. tunc enim Samuel.

g.32. Samuel Agag pinguissimũ Regem in frusta conscidit, 23. q. 5. cap. reos. §. item Moyses.

Prætermissa.

a 3. Corporali pœna legimus quosdam contemptores Dei cũ suis omnibus, qui eiusdem impietatis participes non fuerunt pariter interfectos. 24 q 3. ca. 1. in princ. & ibi annotatione.

Cap. 16. a.1. Saul à Dño erat reprobatus. 2 q. 7. c. plerumque, §. item in libro.

a.1. Vsquequo luges super Saul? & ego abieci eum, de pæn. dist. 1. c præterea.

c.13. Super Dauid Spiritus Dñi à die vnctionis directꝰ est de pę. d. 2. c vt cognoscerẽt. § quid etiã.

d.23. Saul cum à spiritu maligno vexaretur, nõ poterat ad sanę mẽtis officiũ redire, nisi prius Dauid psalterium arriperet, & coram eo psalleret, & ita ab eius vexatione cessaret, diabolꝰ, de pę. d. 1. c. voluissent. §. Saul quoq;.

Prætermissa.

b.7 Deus cor interrogat, non manũ. 14. q 5 cap. si quis.

b 7. Cum magis sit inspector cordis Dominus, quam operis. 15. q. 6. c. 1. §. confessio ergo.

b.7. Amplius respicit Deus ad cogitationes, & spontaneas voluntates, q̃ ad actus, 15. q. 6. ca 1 §. fin.

b.7. Etiã cordis Dominus inspector est, 26 q. 6. c. si presbyter.

b.7. Cum sit Dominus cordis inspector. 26 q. 6. c. pen. § vera ergo.

b.7. Patet, Dominum ad cor respicere, de penit. dist. 1. c. quem penitet, §. vnde patet.

b 7. Patet, Deum ad cor respicere, de pęn. dist. 6. c. 1. §. tanta.

b.9 Manum suam mittet in Christũ Domini, 24. q. 3. c quisquis.

c.13. Dauid & Salomon in adolescẽtia vncti inueniũtur. d. 78. c. pen. §. hoc regulare.

Cap. 17. f.48. Monomachiam quosdam inijsse legimus, sicut Sanctũ Dauid, & Goliã. 2. q 5. c. Monomachiã.

Cap. 18. d.17. Ecclesiastica prelia sicut bellatores Domini fortiter dimicatis 23. q. 4. cap sicut excellentiam.

Prætermissa.

Cap. 19. d.23. Prophetauit & Saul malus Rex, & tũc prophetauit, cũ Dauid Sãctum persequeretur, 1 q. 1. cap. prophetauit.

Cap. 21. a.4. In vetere Testamẽto prohibuit Dominus panes sanctos comedere filijs Israel, nisi tantũmodo Aarõ, & filijs eiꝰ. 10. q. 1. c. si.

a.4. Panes propositionis nõ poterãt ab ijs qui vxores suas tetigerãt comedi. 33. q. 4. cap. 1.

a.4. Dauid ab Abimelech Sacerdote interrogatus, cum panẽ sibi ad comedendum posceret, si mundus esset a muliere, cum se mundũ ante triduũ pfiteret, panes ppositionis mãducauit, de cõs. d. 2 c. tribus gradibus. §. fin.

b.6. Abimelech quãdo venit ad eũ Dauid, dedit ei panes propositionis 25 q. 1. c. fin § sed sicut.

d.13. Dauid mutauit faciem suã corã Abimelech 22 q 2. c. vtilem.

Cap. 22. a.2. Omnis qui gemebat, & vexabatur à Saul, fugiebat, & veniebat ad Dauid. 7. q. 1 cap. omnis.

Cap. 24. a.4 Cũ Dauid fugeret à facie Saul, latuit in spelunca, in quã cum Saul diuertisset ad purgandum ventrem, Dauid pcidit orã chlamydis eius; quod se fecisse postea grauiter doluit, & vehemẽter pęnituit, 2. q. 7. c plerumq;, § item in libro.

a.4. Cum Saul diuertisset in speluncam ad purgandum ventrẽ, Dauid præcidit oram chlamydis eius. 2. q. 7. c. plerumq;, §. item per Saul em.

. 5. Dauid magna cura mādauerat fuit, vt Absalō quātū posset viuū, saluūque seruarent, 23. quæstione 5. cap. penult.
. 9. Absalon per iniua deserti patrē persequens quercui inhæsit, atque ibi suspensus interijt, dist. 47. cap. sicut, §. Absalon.
14. Aliter non meruit pacem habere domus Dauid, nisi Absalon filius eius in bello quod gerebat cōtra patrem, fuisset extinctus, 23. q. 5. cap. penult.

Prætermissa.

. 5. Magna cura mandauerat suis Dauid vt Absalon filium suum quantum possent viuum, saluūque seruarent, 23. q. 5. c. penult.
23. Dauid ferebatur manibus suis. de cons. dist. 2. cap. accesserunt. §. Dauid.
16. Dauid aquam male concupitam effudit, dist. 41. c. delitiæ.
16. Dauid aquam de Cisterna Bethleē suorū periculo sibi oblatā nō bibit, sed Domino libauit, de pœn. d. 2. c. vt cognouerunt, §. quo modo charitatem non habebat qui aquam.

Prætermissa.

16 Multos Dauid aquæ in se cōcupi[...] etiā castigauit, atque eā sibi a suis oblatam, ne desiderio suo ex ea satisfacere videretur, effudit, d. 41. c. 2. in annotatione.
. 1. Dauid populū numerauit, quo peccato gladius Domini desæuit in populum, [...] q. 4. c. Ecclesia. §. item Dauid.
. 10. Quam grauiter Dauid in populi dinumeratione deliquerit, ipsius delicti pœna indicauit. de pœnit. distinction. 2. capit. vt cognouerunt, §. & tamen quam grauiter.

Prætermissa.

15. Dauid cui venia per prophetam data monstratur, quam grauiter postea deliquerit, populi multitudo prostrata ostendit. de pœn. d. 3. cap. illud verò. §. ecce.

REGVM III.

. 5. Salomoni bis Deus fuerat reuelatus, de pœnit. dist. 2. cap. si enim. §. Salomon.
. 9. Salomon non diuitias, non longa tempora huius vitæ, sed sapientiam a Deo petijt & impetrauit, dist. 36. c. qui ecclesiastici s, §. Salomon.

Prætermissa.

11. In Daniele & Salomone ostendit Deus infidelibus, se totius auctorem sapientiæ, distinct. 37. c. legimus de beato, §. hinc, & Ambrosius.
20. Intempestæ noctis silentio. 26. q. 5. c. episcopi, §. illud.
. 1. Salomon filius Dauid, idipsum quod ipse facere optauerat, iubente, & auxiliante Deo perfecit, & templum cum Altari, & reliqua ad diuinum cultum peragendum consecrauit, de consecrat. d. 1. cap. 2. §. qualiter ergo.

Prætermissa.

a. 1. Templum Dei ex lapidibus insensatis erat constructum, primum quidem a Salomone, 16. q. 7. c. & hoc in principio.
d. 38. Salomon Deo templum construxerat. 32. q. 4. Salomon.

Prætermissa.

Ca. 7. g. 48. Diues in Iudæa templum, mensam, lucernas, thuribula, patellas, scyphos, mortariola, & cetera ex auro fabrefacta, 12. q. 2. ca. gloria, §. multi.
Ca. 8. d. 39. Qui solus nouit corda filiorum hominum, 2. q. 5. c. consuluisti.
g. 65. Fecit ergo Salomon in tempore illo festiuitatem celebrem, & omnis Israel cum eo multitudo magna ab introitu Emath vsque ad riuum Aegypti coram Domino Deo nostro, septem diebus, & septem diebus, id est quattuordecim diebus, & in die octaua dimisit populos. de cons. d. 1. c. 3. §. fecit ergo.
g. 65. Quod octo diebus Encænia sint celebranda, in libro Regum perfecta dedicatione templi reperietis. de consecr. d. 1. c. solennitates. il secundo.
Ca. 9. a. 2. Salomoni bis Deus fuerat reuelatus, de pœnit. dist. 2. c. si enim, §. Salomon.
Cap. 11. a. 1. Salomon cum amore muliercularum Deos gentium coleret, tamen vniuersa plebs Israelitica ad eius iudicium confluebat, 3. q. 7. c. fi. §. item Salomon.
a. 4. Salomon quia amator mulierū fuit, a Dei amore discessit. de pœ. d. 2. c. si enim. §. Salomon.

Prætermissa.

b. 7. Salomō immoderato vsu atque assiduitate mulierū ad hoc vsq; perductus est, vt tēplū idolis fabricaret, 32. q. 4. cap. Salomon.
Cap. 12. c. 13. Roboam filius Salomonis ideo perdidit regnum, quia noluit audire Presbyteros suos, 16. q. 1. c. ecclesia habet.
Cap. 13. d. 19. A tribu Iuda, & Beniamin decē tribus scissæ sūt, & relicto rege suo alterū sibi foris cōstituerūt 7. q. 1. c. denique in principio.
a. 1. Cū homo Dei ad Hieroboā missus esset, qui ei peccata sua exprobraret, atq; vltionē futuram prędiceret; panē quoque apud illos edere, & aquā bibere vetaretur. Quod cū nō custodisset, Diuina sententia idē rediens morsu Leonis in itinere interijt, 1. q. 1. c. si quis inquit.
a. 1. Cum homo Dei ad Hieroboam missus esset, qui ei peccata sua exprobraret, atq; vltionem futuram prędiceret, panem quoque apud illos edere, & aquam bibere vetaretur. Quod cùm non custodisset, & cōtra pręceptum Dei prandisset, statim diuinæ censurę maiestate percussus est, vt inde regrediens impetu, ac morsu Leonis in itinere necaretur, 7. q. 1. c. denique. §. & tanta.
e. 22. Non inferetur cadauer tuum in sepulchrum patrum tuorum. 13. q. 2. cap. vnaquæque, §. item dictum est.

Prætermissa.

f. 33. Tertius & quartus liber Regnorum alienum omnino a sacerdotio pronūciant eum, qui aliquā do dederit vel acceperit pecuniā, 1. q. 1. c. eos qui, §. nam & 29.
Cap. 14. a. 3. Vxor Hieroboam ad hominem Dei non nisi cum munere accessit, 1. q. 1. c. placuit, vt de ordinatione, §. item opponitur.
a. 2. Vxor Hieroboam infirmante filio pergit ad Achiam hominem Dei, & defert ei decem panes, & crustulam, & vas mellis, 1. q. 1. c. iudices, §. hoc ipsum.
g. 31. Obijt, & appositus est ad patres suos, 13. q. 2. c. vnaquæque, §. item de nonnullis.
Cap. 16. g. 31. Achab quamuis coleret Baal, tamen decem Tribus iudicabat. 3. q. 7. c. fi. §. sic & Achab.

Prætermissa.

g. 31. Ad culturam Baal stupro proprij corporis Iezabel nonnullos prouocabat, 23. q. 4. c. si illic, §. sed obijcitur.
Cap. 17. a. 7. Helias carnes comedit, d. 41. c. delitiæ.

Prætermissa.

a. 1. Precibus Heliæ clausum est Cœlū annis tribus, & mēsibus sex. 23. q. 4. cap. si illic, §. sed obijcit.
a. 6. Sancto Heliæ perceptio carniū non concupita non nocuit. dist. 41. c. 2. in annotatione.
a. 4. Occiderunt impij Prophetas, 23. q. 4. c. nimium, §. si semper.
Cap. 18. d. 21. Vsquequo claudicatis in duas partes. d. 49. c. fin.
f. 38. Peccante Helia ignis est missus, qui sacrificia consumeret. 1. q. 1. c. cum scriptura.
g. 40. Helias culturam Baal vindicauit, Sacerdotes, & Prophetas eius interficiendo, 23. q. 4. cap. Guilisarius, §. sed & hic.
g. 40. Occiderunt impios Prophetæ, 23. quæst. 4. capit. nimium. §. si semper.
g. 40. Persecutionem passi sunt pseudoprophetæ ab Helia. 23. q. 4. c. qui peccat, §. postremo.
g. 40. Helias mortem multos affecit propria manu, 23. q. 4. c. ea vindicta, §. magni.
g. 40. Legi austeritatem Heliæ, 23. q. 8. cap. legi.

Prætermissa.

e. 28. Legi Syromasten. 23. q. 8. c. legi, in prima annotatione.
Cap. 19. a. 2. Persecutionem passus est Helias a Rege iniquissimo, 23. q. 4. c. qui peccat, §. postremo.
d. 16. Sacraque vnctione exemplo Prophetarum, & Regum, capita eorum, more Apostolorum, & Mosis vngentes, d. 75. c. 1.
d. 21. Helisæus boues suos occidit, &

PARALIP. I.

a.2. SVbdiaconi apud Hebręos Nathinæi vocantur, di.21.cap.1. §.Presbyter.

.8. Quam grauiter in populi dinumeratione deliquerit Dauid, ipsius delicti pœna indicauit. de pæ. dist.2.c.vt cognouerunt, §. & tamen quàm grauiter.

.17. Grex iste quid fecit? fiat manus tua in me, & in domum patris mei de pęnit distin 3.c. illud verò.

'7. Qualiter Dauid Regum pijssimus templum Domino ædificare voluerit, sed propter multũ sanguinem, quem effuderat, prohibitus est; & ipse collegerat expensas in libro Regũ legitur. de consec.dist.1.cap.2.§. qualiter ergo.

.8. Non ædificabis mihi domum, quia vir sanguinum es, 1.q.7.c.2 §.noui rursus.

3. In templo anno vicis suæ habitare præcepti sunt Sacerdotes. d. 81.ca.2.§.est enim.

1. Dauid cum ministeria domus Domini ampliaret, Ianitores, & Cantores instituit, distinct. 21.in principio.

3. Non ædificabis mihi domum, quia vir sanguinum es.1.q 7 c. 2.§.noui rursus.

Prætermissa.

9. Amplius respicit Deus ad cogitationes, & spontaneas voluntates, quàm ad actus.15.quæst. 6.cap.1.§.finali.

PARALIP. II.

10. SAlomon non diuitias, non longa tempora huius vitę, sed sapientiã à Deo petijt, & impetrauit, dist.36 cap.qui Ecclesiasticis, §.Salomon.

8. Qui octo diebus Encęnia sint celebrandã, in libro Regum perlecta dedicatione templi reperietis, de consecr. distin.1. cap. solemnitates, il secundo.

Prætermissa.

5. Aliquos à Deo aut traditos desiderijs, aut obduratos legimus, aut relictos, 23.q.4 c.vasis, §. 1.

7. Iustum est quod Deus imperat; apud quem non est iniquitas, 23.quæst.2.cap. 2.

18. Dauid cum ministeria domus Domini ampliaret. Ianitores, & Cantores instituit, distin.21. in principio.

19 Ostiarij ijdem & Ianitores, qui in veteri Testamento electi sunt ad custodiam templi, vt nõ ingrederetur in illud immũdus in omni re, dist.21.c.1.in fine.

19 Ozias à Domino lepra percussus est, quia Sacerdotum officia vsurpare voluit, 2.q.7.c.nos si incompetenter, §. sicut ergo.

2. Scio Manassem per confessionem dimissam impietatẽ suã, 1.q.7.c.2.§.scio Manassem.

c.13. Manassem impijssimum Regẽ post captiuitatem Babylonicã in pristinam dignitatem liber dierum restitutum refert, de pęniten. dist 2, cap si enim, §. Manassem.

Cap. 35. d.22. Iosias vir sanctus in campo Mageddo ab Aegyptio Rege cõfoditur, de pæn. distinct.2.cap. si enim. §. Iosias.

ESDRÆ PRIMVS.

Cap. 10. b 11. ESdras Idumæus atque aliarum nationum mulieres, per quas filij Israel ibant ad Deos alienos, ab eis separari iussit, 35.q.1.c.1.§.hinc etiam Esdras.

Prætermissa.

Cap. 3. b 7. Templum Dei ex lapidibus insensatis erat constructum, primum quidem à Salomone, deinde reparatum ab Esdra.16.q. 6.c.ex hoc, in principio.

ESDRÆ II.

ESDRÆ III.

Cap. 3. .12. VEritas manet & inualescit in eternum, & viuit. & obtinet in se cula sæculorum. dist. 8.ca.consuetudo.

Prætermissa.

c.16. Non audeat alij inferre, quod sibi non vult fieri. d.45.cap. licet plerunque, in fine.

Cap. 4. c.16. Ne quid sibi fieri nolunt, alijs inferre præsumant.2.q.6.c. decreto § finali.

Cap. 9. d.18. Biduo, vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiãt, scilicet sponsi, 30.quæst. 5. cap. 1.in principio

ESDRÆ IIII.

TOBIAS.

Cap. 4. a.3 CVm acceperit Dñs animam meam corpus meũ sepelies & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius, & cũ ipsa compleuerit tempus suũ, sepelias eam iuxta me in vno sepulchro, 13.q 2.cap 2.

b.11. Eleemosyna à morte liberat. de pæn.d.1.c miror.

b.11. Eleemosyna à peccato liberat, de pæn d.1.c.medicina.

c.16. Quod tibi non vis fieri, alteri ne facias, distinct. quinquagesima, cap.ponderet.in princ.

c.16. Quod vobis non vultis fieri, alteri nolite facere, 2.quæstio. 1. cap.primo semper.

c.16. Quod nolit sibi fieri, alteri ne faciant, 10.q.1.cap.placuit.

c.16. Qualia vobis fieri non vultis, vobis inferre cauete, 13.q.1. ca. 1.§.quibus autem.

c.16. Malum quod tibi nolis accidere, nolis & proximo. de pæn.d.2. c.charitas est, vt mihi, § proinde.

c.16. Ius naturale est quod in Lege, & Euãgelio cõtinet, quo quisq; iubetur alij facere quod sibi vult fieri; & prohibetur alij inferre quod sibi nolit fieri; di. 1. in principio.

c.16. In Lege & in Euangelio naturale ius continetur, distinct.6.c. finali, §.his itaque

IVDITH.

ESTHER.

IOB.

Cap. 1. a.4. DE B.Iob legitur, quod pro filijs suis quotidiana offerebat Deo sacrificia, offerẽs holocausta per singulos, quos tanta charitatis perfectione in vnũ constrinxit, vt quisque eorum in suo die conuiuium fratribus pararet, & ad epulandum secum tres sorores suas pariter inuitarent, distin.47. cap. sicut. §.vnde de beato.

Cap. 2. c.9. Dic aliquod verbum in Deum, & morere.23.q.8.c.conuenior, § mandatur.

c.10. Tanquam vna ex insipientibus locuta es 23.q.8.c.conuenior, §. mandatur.

Cap. 4. d.17. Quid enim? nunquid homo coram Deo mundus est? aut in operibus suis sine macula vir? si contra seruos suos non credit, & aduersum Angelos suos prauum quid reperit; quantò magis habitantes in domibus luteis. de pænit. distin. 2. cap. si enim, § superfluum.

Cap. 7. a.1. Tentatio est vita hominis super terram. de pæn. dist.2.c.si enim §.superfluum.

a.1. Hæc vita tentatio dicta est super terram. de pęnit.d.4.c. si ex bono, in principio.

Cap. 9. c.20. Si fuero iustus, os meum impia loquetur; & si sine crimine, prauus inueniar. de pænit. dist. 2.cap.si enim, §. nos autem secundum. 70.

d.28. Sciens quod non parceres delinquenti. de pæni. dist.1.cap. si peccatum.§.sic enim in notat.

d.30. Si fuero purificatus in niue, & lotus mũdis manibus, satis me sorde tinxisti, & execratum est me vestimentum meum. de pænitent. distinct.2.cap.si enim.§. nos autem.

Cap. 12. c.14. Si destruxerit, nemo est qui ędificet. & si incluserit hominem, nullus est qui aperiat ei: si continuerit aquas, omnia siccabuntur; & si emiserit eas, subuertẽt terram. distin.40.cap.si Papa in notat.

Cap. 14. a.4. Nemo mundus à peccatis, nec infans, si vnius quidem diei fuerit vita eius. de pęnit. distinc. 2. cap.si enim. §. nos autem, secundum. 70.

a 4. Nec infans vnius diei absq; peccato super terram esse potest. de pęn. distin.3. c.adhuc.§.hunc magistrum, secundum 70.

Cap 15. b.15. B. Iob Angelos quoque & omnem creaturam peccare posse commemorat. de pæni. distin.2. c. si enim §.superfluum.

b.15. Astra non sunt munda in conspectu eius. de pęn. dist.2.c. fin. §.sicut ergo.

Inclina

.10.Inclinauit cœlos, & descendit, 2.q.7. cap. plerumque, §. de his etiam per Prophetam.

38. Persequar inimicos meos, & comprehendā illos;& non conuertar donec deficiant,23.q.4.c. si Ecclesia.

.5.In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum, dist.19. cap. ita Dominus.

c.13. Delicta omnia nullus intelligit. de pœn. dist.3. c. quærat. §. item illud.

e.14.Te deducent ad delictum maximum. de consecr. dist.5. cap. nunquam.

psal. 29.

b.8. Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Dei nostri inuocabimus,23. q.3.c.1.§. item vasa.

d.30.Nō prohibeat dispēsator manducare pingues terræ in mensa Domini,de consec.dist.2.c.non prohibeat.

psal. 30.

a.1. Dominus pascit me.& nihil mihi deerit,&c. de consecr.dist.2. c.in calicem. §.audi.

a.4. Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. dist.45. cap. disciplina, § hinc etiam.

psal. 31.

a.4. Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt, de consecr. dist.2.cap. in calicem, §.audi.

b.5.Parasti in conspectu meo mensam,&c.& proculum tuum inebrians quàm præclarum est. de consecr.distin.2.c. in calicem.§. audi.

a.1.Domini est terra, & plenitudo eius.dist.8.c.1.

a.1.Domini est terra, & qui habitant in ea.13.q.2.cap. in Ecclesiastico.

a.1. Domini est terra, & plenitudo eius,13.q.2. cap. vbicunque sepeliamur.

Prætermissa.

a.1.Domini est terra. 22.q.2.c.1.

a.1. Illius imperio, cuius sunt omnia,23.q.7.cap.2.§. si qua.

a.4. Innocentes manibus,& mundo corde.3.quæst.7.c.pen.§.fin.

a.4. Periurium in Lege,& in prophetis, & in Euāgelio prohibitum est.22.q.1.c.fin.

a.4. Aliud est falsum iurare, aliud iurare in dolo.22.q.2.c.2.§.sed aliud.

b.7. Delicta ignorantiæ nostræ ne memineris.30.q.1.cap.de his.

b.9.Dirigit mites in iudicio, qui docet mansuetos vias suas, 16.q. 1.c.vos autem.

Prætermissa.

b.7. Delicta iuuētutis.15.q.1.c.illa.

a.1. Iudica me Domine, quoniā ego in innocentia mea ingressus sū.de pænit.dist.2.c.vt cognouerunt,§.si charitatem non habebat qua temeritate.

a.1.Iudica me Domine, quoniā ego in innocentia mea ingressus sum,& in Domino non sperans non infirmabor. Proba me Domine, & tenta me; vre renes meos,& cor meū. de pœnit.dist. 2.c.si enim.§.ceterum.

psal. 32.

a.4. Non sedi in concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo. 24.quæst.3. cap.cum quibus.

psal. 33.

b.8. Domine dilexit decorem domus tuæ,& locum habitationis gloriæ tuæ.24. q.1. cap. omnibus.

psal. 34.

Prætermissa.

b.5. Absconditæ iniustorum tabernaculo.18.q.2.capit. perniciosam.

psal. 35.

b.7. Ego dixi in mea abundantia nō mouebor in æternum. 6.q.1.capit.imitare.

psal. 36.

c.8.Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.

c.10. Quæ vtilitas in sanguine meo dum descendo in corruptionē? 16.quæst.7.c.& hoc.§.nunc autem.

b.10. Venter pro interioribus quæ turbantur;quia defecit in dolore vita,7.q.1.c.pen. §.hinc idē in Psal.30.

Prætermissa.

c.16.In manibus tuis sortes, 26.q.2. cap.1.

a.1. Ipse docuit Propheta Dauid, quod remittantur iniquitates, tegantur peccata,non imputētur à Domino. de pœn.dist.3.c. illud verò.

a.3. Quoniam tacui,inueterauerūt ossa mea, dum clamarem tota die,de pœnit. dist. c.voluissent. § hinc pœnitens. psal. 40. psal. 37.

b.5.Dixi,confitebor,&c.17.q.1.c.fin. § quod verò.

b.5.Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.de pœnit.dist.1.c.dixi.

b.5 Dixi, confitebor, & tu remisisti impietatem peccati mei.de pœnit.dist. 1.c quis aliquando, §. item illud Prophetæ.

psal. 38.

b.5.Delictum meum cognitum tibi feci,& iniustitiam meam nō abscondi. Dixi,cōfitebor aduersū me iniustitias meas Domino,& tu remisisti impietatem peccati mei.de pœn.dist.1.c.fin.

psal. 39.

b.5. Delictum meum cognosco, & iniustitiam meam non operui. Dixi, pronunciabo aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem cordis mei.de pœn.dist.3. cap. illud verò.

psal. 40.

psal. 44.

b.6. In diluuio aquarum multarum ad Dominum non approximabitur.1.q.1 c.non sanat.

Prætermissa.

b.5. Magna pietas Dei, vt ad solam promissionem peccata dimiserit, nondum pronunciat ore, & tamen Deus iam audit in corde, de pœnit.dist. 1.cap. magna.

psal. 47.

Prætermissa.

a.5. Diligit misericordiam, & iudicium,23.q.3.c.ne amisso, in annotatione.

c.17. Vultus Domini super faciētes mala.de pœn.dist.4.c.pen.

c.15. Non sufficit abstinere à malo. nisi fiat quod bonum est, 22.q. 5.cap.de forma.

a.6.Fiant viæ illorum tenebræ,& lubricum,& Angelus Domini persequens eos,23. q 4.c. vasis, §. item Augustinus.

a.4. Noluit intelligere,vt bene ageret,dist.37.c.ideo.§ ait enim.

a.4 Noluit intelligere, vt bene ageret,11.q.3.c.excellentissimus.

a.5.Reuela Domino viam tuam. de pœn.dist.1.c.quis aliquā, §. item illud.Ioan. Chrysostomi.

c.23.Gressus hominis à Domino diriguntur,dist.47.c.sicut,§.cum enim.

c.27.Declina à malo,& fac bonū,de pœnit.dist.1.c.quis aliquando, §.imitabatur.

d.33.Nec damnabit illum, cum iudicabitur illi,24.q.3.cap. non in perpetuum.

Prætermissa.

c.26 Tota die,&c.14.q.3.in principio.

d.33.Etsi ad tēpus damnaris ab homine, alia est sella terrena, aliud tribunal cælorum,11.q.3. c.& si ad tempus.

Prætermissa.

b.9. Adiecit vt resurgat, dist. 81.c. fin. in principio.

a.6. Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ.de pœn.dist.3.cap. totam.

a.6. Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ, de pœnit.dist.4. c.fin. §. vnde propheta.

b.10.Gemitus meus à te non est absconditus.de pœn.dist.1.cap.in actione.

b.7.Opes congregat, quas in momēto, cui sit relicturus ignorat, dist.37.c.nonne.

b.5. Temetipsum in lacum miseriæ, & in lutum fæcis prohibitum deiecisti, 11. quæst.3.c. ita corporis.

b.9. Nūquid qui dormit,nō adiiciet vt resurgat? dist.50.cap. ponderet,§.nos verò.

c.10. Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate,32.q.5.cap.si Paulus,§.si autem.

d.17. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij; constitues eos principes super omnem terram, dist. 68. cap.fin.

a.1. Verè magnus Dominus.de cōs. dist.2.c.accesserunt,§.vere.

a.4.Cum sanctam Ecclesiam Dominus suscipit, in gradibus eius dignoscitur de pœ dist.2.c.cum sanctam, in principio.

b.8.Non

potest

potest fieri, in principio.
c.24. Manna Deus pluit patribus, & quotidiano cæli pascebantur alimento, de consec. dist. reuera in principio.
c.25. Panem Angelorum manducauit homo, de consec. dist. 2. c. reuera in principio. psal. 95.
c.25. Panis Angelorum factus est cibus hominum de consec. dist. 2. c. omnia, §. panem quidem. psal. 98.
d.31. Peccato plebis electi eorum sæpe sunt impediti. 1. q. 4. c. ecclesia, §. peccato. psal. 99.

Prætermissa. psal. 100.

c.23. Et mādabit Deus nubibus suis, vt pluant super eum imbrem. 16. q. 1. c. reuertimini in principio.
b. 6. Effunde iram tuā in gentes quæ te nō nouerunt, & in regna quæ non inuocauerunt nomen tuū, 23. q. 5. c. fi. §. hinc notandum.
d.10. Ne forte dicant in gentibus, vbi est Deus eorum? 23. q. 5. c. fin. §. hinc notandum. psal. 101.
a. 3. Sumete psalmum, & dare tympanum, 13. quæst. 1. c. 1. §. item Propheta.
b. 6. Ego dixi, Dij estis, dist. 17. c. 1.

Prætermissa.

a. 4. Ostendit Propheta, nec illos immunes a scelere esse, qui permiserunt Christum principibus interficere, 23, q. 3. c. fi. psal. 102.
a. 4. Eripite pauperem, 23. q. 3. c. fi. in annotatione.
a. 2. Deus quis similis tibi? de pen. dist. 1. cap. si Sacerdos, §. sed huiusmodi. psal. 103.

Prætermissa.

b.10. Populus Dei labim regē Chananæorum, & Zizaram ducem exercitus sui contriuit, 23. q. 5. c. fi. §. cum autem.
c.13. Gedeon Zebee, & Salmana reges Madianitarum, & Oreb. & Zeb. duces eorum morti tradidit, 23. q. 5. c. fi. §. cum autem. psal. 105.
b. 6. Quidam gradus in cordis ascensione sunt, de penit. dist. 2. c. cū sancta in principio.
d.12. Veritas de terra orta est, & iustitia de cælo prospexit, de pen. dis. 1. c. quis aliquando, §. idem in Psal.
d.12. Cum veritas orietur de terra. 35. q. 10. c. 1. §. deinde. psal. 106.
c.13. Et magna misericordia eius, de consecr. distin. 2. cap. accesserunt, §. verè.
c.11. Nunquid Medici resuscitabunt, & confitebuntur tibi, de pœnitē. distin. 1. c. conuertimini. §. hinc etiam Medici. psal. 108.
c.31. Si dereliquerint filij eius legem meam, & in iudicijs meis nō ambulauerint, de pœn. d. ff. 4. c. hanc societatem, §. in præsenti.
a. 4. Soluitur enim hesternus dies, de conse. dist. 4. c. quomodo. §. nam redire.
b. 7. A latere Dei dicuntur mille casuri, & decē millia a dextris eius, de pœniten. distin. 4. c. peccatum.

§. eorum vero.

Prætermissa.

d.13. Vel a Leone in impetu, vel a dracone in insidijs, 7. q. 1. c. penult. hinc idem ait in psal. 69.
a. 5. Omnes Dij gentium sunt dæmonia, 26. q. 2. c. qui fine.
a. 6. Confessio & pulchritudo coram eo. de pen. dist. 3. c. totam.
b. 6. Moyses & Aaron in sacerdotib. eius, d. 22. c. sacrosancta. §. inter.
a. 4. Introite portas eius in confessione, de pen. dist. 1. c. voluissent. §. hinc inde.
b. 5. Detrahentem proximo suo occulte hunc persequebar, 23. q. 4. c. nimium, §. si semper.
b. 5. Detrahentem decreto proximo suo, hunc persequebar, 23. q. 4. c. qui peccat, in principio. psal. 111. psal. 113.
b. 5. Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequebar, 23. q. 4. c. qui peccat, §. fin.
a. 4. Ossa id est fortes quorum frixorium sunt, qui scandalizant, 7. q. 1. c. penult. §. hinc Augustinus. psal. 114.
b. 10. Cinerem tanquam panem mānducabam, & potum meum cum fletu miscebam, dist. 50. c. si quis Diaconus, §. quod si. psal. 115. psal. 118.
a. 3. Benedic anima mea Domino, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, de consecr. dist. 2. c. iteratur.

Prætermissa.

a. 6. Faciens misericordias Dominus, 11. q. 3. c. qui iustitias.
b. 14. Producens fęnum iumentis, & herbam seruituti hominum. 13. q. 1. c. 1. §. quia ergo.
b. 15. Assumit panem qui confortat cor hominis, de consec. dist. 2. c. accipite.
c. 30. Phinees Iudæum coeuntem cū Madianita interfecit, & reputatum est ei ad iustitiam, 2. q. 7. c. nos si incompetenter, §. tunc Phinees.
c. 31. Phinees reputatum est ad iustitiam, 23. q. 4. c. quod Christus.
c. 31. Phinees reputatum est ad iustitiam, 23. quæst. 5. c. reos, §. item Moyses.
c. 31. Reputatum est illi ad iustitiā, 23. q. 8. c. occidit. psal. 121.
a. 9. Omnem animam saturauit bonis, etiam sedentem in tenebris & vmbra mortis, de pen. dist. 3. c. adhuc. §. quod autem. psal. 124.
d. 34. Terra Israelitarum in salsuginē versa est, 1. q. 4. c. ecclesia, §. sed & terra. psal. 127.
a. 6. Stat diabolus a dextris eius, de pen. dist. 2. c. si enim, §. Iesus. psal. 129.
a. 7. Et oratio eius fiat in peccatum. penit. dist. 3. c. nihil Iudas.
b. 9. Fiant filij eius orphani, & vxor eius vidua: commotus amoueatur, & filij eius & mendicēt, & eijciantur de habitationib. suis: scrutetur fęnerator omnem substantiam eius, & diripiant alieni labores eius, dist. 23. cap. 1. §. psal. 131. psal. 132.

quisquis.
b. 14. In memoriam redeat iniquitas patrum eius, de pen. dist. 4. in principio.
b. 14. Redijt iniquitas patrum eius in conspectu Domini, vt in eo et ipsa puniretur, & peccatum matris eius non deleretur, de pen. dist. 4. c. 1.

Prætermissa.

a. 7. Oratio vertitur in peccatum, dis. 81. c. si qui sunt.
b. 14. Redijt iniquitas patrum eius in conspectu Domini, vt in eo etiam ipsa puniretur, & peccatū matris eius non deleretur, de pen. dist. 4. c. 1.
b. 9. Dispersit, dedit pauperibus, dist. 86. c. fratrem, §. in ipsa.
a. 3. Iordanis retrorsum contra naturam in sui fontis reuertitur exordium, de cons. dist. 2. c. reuera. §. quantis.

Prætermiss.

a. 5. Deus misericors, & iustus est. de pen. distin. 1. cap. quem penitet. §. Deus enim.
a. 2. Omnis homo mendax, de pen. dist. 2. c. fi. §. sicut ergo.
Beth. 16. In iustificationibus tuis meditabor non obliuiscar sermones tuos, dist. 38. c. omnes.
Het. 62. Media nocte surgebam ad cōfitendum tibi super iudicia iustitiæ tuæ. dist. 91. c. 2.
Nun. 107. Incuruatus sum & humiliatus vsquequaque, dist. 49. cap. 1. §. gibbus.
Nun. 108. Voluntaria oris sui beneplacita fieri in cōspectu Dei obsecrat Psalmographus, 20. q. 3. c. præsens.
Sin. 163. Iniquitatem odio habui, & abominatus sum, 26. q. 7. cap. affectum.
Sin. 164. Septies in die laudem dixi tibi, dist. 91. cap. 2.

Prætermissa.

Beth. 11. Abscondi eloquia tua, dist. 43. c. fi. §. vnde, in expositione.
Samech. 113. Odio habeantur peccata, non homines, dist. 86. c. 2.
Tau. 176. Ne ouis quasi perdita, aut errans inueniatur, dis. 72. c. 1.
a. 1. Iucundatus sum in his quæ dicta sunt mihi in domum Domini ibimus, 24. q. 1. c. omnibus.

Prætermissa.

a. 3. Quoniam non relinquet Dominus, 11. q. 3. c. Imperatores, §. Iulianus.
a. 1. Succedit timor castus, de quo hic dicitur. 23. q. 6. c. fi. §. vnde Augustinus.
a. 1. De profundis clamaui ad te Domine. de pen. dis. 1. c. voluissēt. §. hinc Christus.
b. 9. Sacerdotes tui induantur iustitia, dist. 43. c. 1. §. vestimenta.
b. 9. Sacerdotes tui induantur iustitia, 1. q. 1. c. Dominus §. 1.
d. 16. Sacerdotes eius induam salutari, dis. 40. in principio.
a. 1. Ecce quam bonum, & quàm iucundum

ftituerunt patres, nemo iniuftè vfurpet alienum, 25.q.2.c.quæ ad perpetuam.

b.13. Percute filium tuum virga,& liberabis animam eius a morte.dist.45.c.cum beatus,§.Salomon.

b.14. Tu percutis eum virga, animam autem eius liberas à morte, 23.q.4.cap.displicet.§.nam si.

a.11. Eripe eum qui ducitur ad mortem, 23.q.3.cap. non inferenda.

b.16. Septies cadit iustus, & resurgit.de pen dist.3 c.septies.

c.21. Detractores Diuina auctoritate eradicandi sunt. 3.q.4.cap. Detractores.

b.8. Quæ viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito, ne postea emendare non possis cum dehonestaueris amicum tuum. 5.q.5.cap.fin.§.quæ viderunt.

c.21. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum;si sitit,potum da illi. 23.q.4.cap. hæc autem.§.hinc Paulus.

Cap. 10. a.2. Sicut auis in incertum volans, & passer quolibet vadens; sic maledictum frustra prolatum venit super eum qui misit illud, 11.q.3.c.illud,§.item Salomon.

Prætermissa.

b.12. Si iterato velut canes ad vomitum reuersi fuerint dist.50.c.hi qui altario.

b.11. Quorum perfidia frequenter ad vomitum redit.de consecr.dist.4.c.Iudæi.

a.6. Meliora sunt vulnera amici, quam voluntaria oscula inimici.5.q.5.c.2.in principio.

a.6. Dulciora sunt vulnera amici, quam voluntaria oscula inimici.5.q.5.c.non osculatur.

a.6. Meliora sunt vulnera amici, quàm blanda oscula inimici. 23.q.4.c.nimium.§.nō omnis.

c.19. Nihil incertius,quā vita adolescentium,12.q.1.cap.1.

d.33. Qui multum emungit, elicit sanguinem,dist.4c..fin.

Addenda.

a. Mihi vindictam,& ego retribuā dicit Dominus,23.q.1.in principio.

ECCLESIASTES.

Cap.1 a.2. Cuncta,quæ sub Sole sunt, vanitas vanitatū,de pen. dist.2.c.fin.§.fin.

Cap.2 c.14. Sensus sapiētis in capite eius. de consecr. dist.4. c. accepisti mysterium.

Cap.3 b.7. Tempus tacendi, tempus loquendi. dist.36 cap. qui Ecclesiasticis,§.hinc etiā Salomon.

Cap.4 b.9. Melius est enim duos esse simul quam vnum, dist.81.c.in omnibus.

c.10. Væ vni, quia si ceciderit, non est qui erigat eum.dist.81.c.in omnibus.

c.10. Væ soli, quia cū ceciderit,nō hēt subleuātem.7.q.1.c.illud.

c.10. Væ soli, quia cum ceciderit non habet subleuantem, de consecr.dist.1.c. nullus Eps.

Prætermissa.

Ca.5. a.3. Videat ne pollicitationē suam irritam faciat. Sed hoc quod Dño est pollicitus,fideliter custodiat,ne damnationem, sed præmium sibi acquirat,qm̄ satius est non vouere, quam votum, prout melius patet non perficere, 12.q.1.c.scimus,§.quicunque.

a.3. Melius est votum soluere,20.q.1.c.infans.

Ca.7. c.17. Noli esse nimium iustus. de pen.di.1.c.serpēs,§.nā pastor.

b.16. Noli esse nimis iustus, quia est iustus qui perit in iustitia sua,23.q.4.c.nō p̄t,§.precepta.

b.16. Noli esse nimis iustus,q̄a est iustus q̄ perit ī iustitia sua. 2.q.7.c.plerunq;,§.unde a Dño.

Prætermissa.

b.16. perit iustus sæpissimè pro impio.de consecr.d.1.c.in sācta.

a.5. Medicina misericordiæ tollit peccata magna. de pen. dist.1.c.medicina,secundum 70.

CANTICA CANTIC.

Ca.1. a.1. post oscula fratruellis,& spōsi. 32 q.5.c.si paulus,§.si autem.

c.10. Genæ sponsæ turturi comparantur,dist.43. in principio.

Ca.2. d.15. Christi vineam vulpes exterminant.24.q.1.c.quoniam.

Prætermissa.

a.4. Qui vult eleemosynam ordinate dare,à seipso debet incipere.de pen.dist 3.c.qui vult.

Ca.4. b.7. Domus Dei,sponsa pulchra sine macula,& ruga appellatur 24.q.1.c.omnibus.

d.12. Domus Dei hortus cōclusus, fons signatus, puteus aquæ viuæ, paradisus cum fructu pomorum appellatur.24.qu.1.c.omnibus.

Ca.5. d.12. Vbi fons signatus,& hortus ille conclusus sit.24.q.1.c.oib9.

c.12. Oculi assimilantur columbis, quæ resident iuxta fluenta plenissima,dist.36.c.qui Ecclesiasticis.§.hinc etiam in Cāticis.

Ca.6. c.8. Vna est columba mea,perfecta mea;vna est matri suæ, electa genitrici suæ. 24.q.1.c.loquitur. in principio.

c.8. Domus Dei vnica columba appellatur.24.q.1.cap.omnibus.

c.8. Vna est columba mea,24.q.1.c.pudenda.

c.8. Vna est columba mea, vna est matris suæ, de consecr.dist.4.c.aliud,§.per hanc.

Prætermissa.

c.8. Ad illam ouem, quæ etiam ex multis vna est.de consecr.dis.4.c.quomodo,§.non ob aliud.

Ca.7. b.4. Nasus tuus sicut turris quæ est in Libano,dis.49.c.1.§.paruo.

Ca.8. b.6. Valida est,vt mors,dilectio de pœnit.dist.2.cap.valida.

SAPIENTIA.

Ca.1. b.5. Spiritus enim Sanctus disciplinæ effugiet fictum,& infra,vt auferat se à cogitationibus,quæ sunt sine intellectu 1.q.1.c.p̄ Isaiā,§.spiritus sāctus.

b.5. Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictū.1.q.5.c.Saluator.§.igitur.

b.5. Sanctus n.spūs disciplinæ effugiet fictum.24.q.3.ca.de illis.

b.5. Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictū,de pœnit.distin.3.cap inter hæc,il secondo.

b.5. Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum.de cons distin.4.ca.ostendit,§.si ad baptismum.

b.5. Spiritus disciplinæ effugiet fictum,de consecr.dist.4.c.quomodo,§.his qui ficto.

b.5. Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum, de consec. dist.4. c.quomodo.§. his qui ficto.

c.11. Os enim quod mētitur occidit animam.22.q.2.c.si quis ad te.

c.11. Os quod mentitur occidit anīmam.22.q.5. c.iuramenti.

Prætermissa.

c.11. Quomodolibet mētitur quis, occidit animam,22. q.2.c. nec artificioso.

Ca.2. d.23. Et fecit Deus hominem, ad imaginem Dei fecit illum.33.q.2.c.hæc imago.

Prætermissa.

d.24. Antiqui hostis inuidia.2.q.5.c.habet hoc.

d.24. Inuidia ipsius diaboli vitium est.23.q.4.c.quam magnum.

Ca.3. c.11. Qui abiicit disciplinam infelix est.dist.40.c. si papa,in notatione.

d.16. Adulterorum filij abominatio sunt Domino.di.56.c.pen.§.quod autem.

d.16. Adulterorum filij in consummatione erunt, & ab iniquo toro semen exterminabitur. 32.q.4.c.dicat aliquis.

Ca.4. b.8. Canities hominum prudentia est.dist.84.c.si.secundum 70.

b.11. Ne malitia mutaret intellectū eorum,aut ne fictio deciperet animas eorum, de pen.dist.4.c.si ex bono,in principio.

b.11. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius,aut ne fictio deciperet animam eius. de pen dist.4 c. si ex bono, in principio.

b.11. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius,aut ne fictio deciperet animam eius. de pæn.dist.4.c.si ex bono,§.si.

Ca.5. d.21. Orbis terrarum pugnet cōtra eum.dist.23.c.1.§.quisquis.

Ca.6. a.7. potentes potenter tormenta patientur.8.q.1.c.illud.

Ca.7. a.2. primi homines postea iustè viuendo merito creduntur per Dñi sanguinē ab extremo iudicio liberati,de pæn.d.1.c.sicut.

Labo

d.19. Labores impiorũ iusti edẽt. 23.q.7.c.1.

d.19. Labores impiorum iusti edẽt. 23.q.7.c.2.

Cap. 12. d.19 Ideo iusti tulerunt spolia impiorũ.23 q.7.c.si §. si autem.

Prætermissa.

d.19 Ideo iusti tulerunt spolia impiorum.23. q.7. c.1. in prima annotatione.

Cap. 11. d.19. Corpus Christi tollit spolia impiorum 23.q.7.cap. fin.§.si corpus.

Prætermissa.

Cap. 11. c.21 Persecutionem patimini non à nobis, sed sicut scriptum est, ab ipsis factis vestris, 23.q 4.c. qui peccat, § restat ergo.

Cap. 14. b.12. Fornicatio animæ, idolorum est seruitus, 32. q.7.c. non solum. in principio.

Cap. 15. b 1 In Dei potestate est, quamdiu quisque in hac vita maneat, de pænit. dist. 4. c. si ex bono, in principio.

Cap. 16. c.20. Mãna Deus pluit patribus, & quotidiano cæli pascebantur alimento, de consecr. dist.2.c. reuera. in principio.

c.21. Manna secundum propriam voluntatem in ore cuiusque sapiebat, de cons. dist.2.c. quotidie. §. dixerit.

ECCLESIAST.

Cap. 1. d.32. ABominatio est peccatori Dei cultus, 21.q.4.c.1.

Cap. 2. a 1. Fili accedens ad seruitutem Dei, præpara te ad tentationem, de pœn. dist.2. c. si enim, §. liberi.

Cap. 3. b.11. Maledictio matris eradicat fundamenta, dist.40 c. si papa, in notat.

c.18. Est maledictus à Deo, qui exasperat matrem, dist.40 c. si papa, in notat.

Cap. 4. b.10. pupillis tuitionem etiam diuinitas iussit impendi, dist.87. cap.2

Prætermissa.

b.10. plus tamen viduarum, & Orphanorum causas, & impensius inducimus exsequendas, quas tueri à nobis vel ab omnibus diuina manifestat assertio, dist. 87. cap 1.

Cap. 7. d.37. Mortuo non prohibeas gratiã, 13.q.2. c. in Ecclesiastico.

Prætermissa.

d 39. Quoties infirmos tardius visitauerit d. si 25. c. vnum. §. si.

Cap. 10. a.2. pro meritis subditorum disponitur à Deo vita rectorum, 2. q 7.c.1.

Cap. 11. a 7. Antequam scruteris, ne reprehendas. Intellige prius, & tũc increpa, Antequam audieris, ne respõdeas 11.q 3.c. rorum, secundum.

a.8 priusquam audias, ne iudicaueris quenquam, 15 q.8. cap. fin.

Prætermissa.

d.33. Insidiator bona sæpissime solet conuertere in malum, & in electis ponit maculam, 2.q.7. cap.1.

Cap. 12. c.13. Quis medebitur incantatori vulnerato à serpente? de pœnit. distin. 1. cap. importuna, §. quod autem.

Prætermissa.

a.3. Assiduè peccanti, sicut scriptũ est, Deus non miseretur, dist. 93. c. Diaconi sunt, §. certe.

Prætermissa.

Cap. 17. a.1. Sæpe malorum consortia etiã bonos corrumpunt, 28. q.1.c. sæpè.

d.26. A mortuo perit confessio, velut ab eo qui non est. de pœni. d.1.c. Conuertimini, §. hinc etiam mediti.

d.26. A mortuo velut ab eo, qui non sit, perit confessio. de pœnit. dist.1. cap. voluissent. §. hinc Christus.

Cap. 18. d.30. post concupiscentias tuas non eas, dist.47. cap. virum.

Cap. 21. a.1. peccasti, quiesce, de pœn. dist. 1.c. sunt qui, § nemo.

Cap. 27. a.6. Vasa figuli probat fornax, homines autem iustos tentatio tribulationis, de pœnit. dist. 2.c. si enim, § liberi arbitrij.

Cap. 30. d.24. Miserere animæ tuæ, 33.q.2. cap. admonere. §. iccirco.

d.24. Miserere animæ tuæ placens Deo, de pœn. dist 3.c qui vult.

Cap. 33. b.13. Noli despicere bonitatem figuli tui, qui te plasmauit, & & fecit, vt voluit, dist.56. cap. nasci.

Cap. 34. c.21. Immolans ex iniquo, oblatio est maculata. 14.q 5.c.2. in pri.

c.23. Dona quippe iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes eorum; nec in multitudine sacrificiorum eorũ propitiabitur peccatis, 3 q 7.c. in grauibus.

c.23. Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum; nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi qui victimat filium in cõspectu patris sui. Panis egentium, vita pauperis est: qui defraudat illum, homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panẽ, quasi qui occidit proximum. Qui effundit sanguinem, & qui fraudẽ facit mercenario, fratres sunt, 14.q.5.c.2.§. dona.

c.23. Dona quippe iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes eorum; nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis, 14 q 5.c. scriptum est.

c.24. Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi victimat filium in conspectu patris, 1 q.1.c. non est putanda.

d.30. Baptizatur à mortuo, qui mũdatur fletibus à peccato; sed post baptisma mortuum [...] git, qui culpã post lachr[...] repet t, de pæn. dist.3. c.b[...] zatur.

d.30. Baptizatur à mortuo. de [...] dist.3. cap. nihil prodest [...] persona.

Prætermissa.

c.23. Eleemosyna R. demptor[...] stri oculis illa placet, qua[...] ex illicitis rebus, & iniqu[...] conuertitur; sed qua de [...] cõcessis & bene acquisiti[...] penditur 14 q 5.c. eleemos[...]

Cap. 39. c.21. Et vidit Deus, quia bon[...] 32.q.1.c. nuptiæ.

Cap. 40. b.11. Omnia quæ de terra sun[...] terram con ertuntur, 13. [...] c. in Ecclesiastico.

Hic liber citari solet à Patribu[...] pè sub nomine Salomonis [...] notatione, 11 q.3.c. eorum[...]

ISAIAS.

Cap. 1. b 5. OMne caput languidum[...] omne cor mœrens: à [...] ta pedis vsque ad verti[...] non est in eo sanitas, dist. [...] si Papa, in notat.

b.5. Omne caput languidum, & [...] ne cor mærens: à planta pe[...] vsque ad verticem non es[...] eo sanitas, 6 q.1.c. sunt pl[...] mi, § verum.

d.16. Lauamini, mundi estote, [...] pænit. dist.3.c. irrisor.

d 16 Lauamini, mundi estote, [...] pænit. dist 3.c. lauamini.

d.16. Lauamini, & mundi estote, [...] pæn. dist.3.c. nihil prodest, [...] ex persona.

c.21. Ne fiat obsecro ciuitas m[...] trix fidelis Sion, 32 q.5 ca[...] paulus. §. fi.

f.22. pecunia tua reproba est, ca[...] pones tui miscent vinum [...] aqua, dist.88. c eijciens, in [...]

Prætermissa.

b.4. Tolerauerunt prophetæ eo[...] contra quos tanta dicebant[...] 2.q. ... c. nimium, §. fin.

c.17. Plus tñ viduarũ, & orphano[...] rũ causas, & impensius duc[...] exsequendas, quas tueri à n[...] bis vel ab omnibus diuina ma[...] festat assertio, dist.87. c.1.

c.17. Pupillis tuitionẽ et diuinita[...] iussit impendi, dist 87 c.2.

Cap. 2. c.13. Cedri non fuerunt altiores i[...] lo in paradiso Dei, de pæn. di[...] 2.c. fin. in princ.

Cap. 5. c.13. propterea captiuus ductus e[...] populus meus, quia non habui[...] scietiã, & nobiles eius interie[...] runt fame, & multitudo eiu[...] siti exaruit. Propterea dilata[...] uit infernus animam suam; & [...] aperuit os suum absq; ullo te[...] mino, & descenderunt forte[...] eius, & populus eius & subli[...] mes gloriosiq; eius ad eũ; & [...] curuabitur hõ, & humiliabi[...] vir, & oculi sublimiũ deprime[...] tur, & exaltabitur Dñs exerc[...] tuũ in iudicio, & Deus sãctu[...]

san-

ſanctificabitur in iuſtitia, 11.q.3.
c. væ qui dicitis, §. propterea captiuus.
c.20. Væ qui dicunt dulce amarum, & amarum dulce: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, 11.q.3.cap ſi quis hominem.
c.20. Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum; ponentes tenebras lucem, & lucē tenebras, 11.q.3.c. væ qui dicitis.
c.20. Væ his, qui dicunt, quod nequā eſt, bonum: & quod bonum eſt nequam. 23.q.4.c. quiſquis vel quod poteſt.
b. 5. Immunditiam labiorum, & inquinamenta oris incurrunt, 24.q.3.c. qui negligunt.
c. 8. Quem mittam? & quis ibit nobis? Ecce ego mitte me. 8.q.1.c. in ſcripturis, §. quies.
c.10. Demonſtrat Dominus, & ipſos ſi conuertantur poſſe ſanari, qui in paſſione Domini vulnerati Cap.
ſunt, 24.q.1.cap. ſi Petrus. 19.

Prætermiſſa.

b. 7. Is qui mitti voluit, ante ſe per Cap.
Altaris calculum purgatum vi- 20.
dit. 8.q.1. in ſcripturis. in fine.

Prætermiſſa.

c.14. Cum præter naturā ſit ipſe Dominus Ieſus Chriſtus partus ex Cap.
virgine. de conſecr. diſt.2.cap. in 22.
quibus. §. fi.
c.14. Præter naturæ ordinem virgo Cap.
generauit. de conſ. diſt.2.c. reue- 28.
ra. §. ſed quid.
c.14. Cum præter naturam ſit ipſe Dñs Ieſus Chriſtus partus ex Virgine. de conſ. diſt.2.cap. reuera, Cap.
§. ſed quid. 29.
a. 1. Primo tempore alleuiata eſt terra Zabulon, diſt.15.c. ſancta, §. ce Cap.
terum. 30.
b. 6. Puer natus eſt nobis, 2.q.7.cap.
nos incōpetenter, §. magis ergo. Cap.
c. 3. Si hæc humiliatur, ad cuius con- 32.
fugietis auxilium? & vbi relique tis gloriam veſtram? 9.q.3.cap. aliorum.
a. 5. Virga furoris mei Aſſur, ipſe autem non cognouit, 23.q.5.c. fin.
§. hinc notandum. Cap.
d.15. Nunquid gloriabitur ſecuris 33.
contra eum qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contra eū qui trahit eam qui trahit eam? diſt. 21.c. inferior.
d.15. Nunquid gloriabitur ſerra con- Cap.
tra eum qui ſecat in ea? aut nun 34.
quid exaltabitur ſecuris contra
eum qui cędit in ea? 23.q.5.c. fi. Cap.
§. hinc notandum. 35.
a. 2. Spiritus quoque ſanctus, qui eſt Cap.
ſpūs ſapientiæ, de conſ. d.5. fi. 36.
a. 8. Cedri non fuerunt altiores illo in Paradiſo Dei; abietes nō adæquauerunt ſummitatem eius. de
pęnit. diſt.2.c. fi. in principio. Cap.
12. Lucifer ille qui ceciderat ſupra 38.
ſydera poſuit thronum ſuū, 24.q.1.c. quoniam.
12. Cum ipſo Lucifero auctore ſuo,
qui mane oriebatur, cadere me- Ca.40
ruerunt, 24.q.3.c. pen. §. Luciferiani.
c.12. Cecidit Lucifer, de conſecr. diſt. 2.c. ſi enim, §. ſuperfluum.
c.12. Altiſſima illa ſublimitas cecidit, de pęn. diſt.2. c. ſi enim, §. vnde & Saluator.
c.12. Angelorū decimus ordo per ſuperbiam corruēs, angelicum numerum minuit, & à fęlicitate Cap.
perturbauit, de conſec. diſt.1.ca. 41.
hi duo.

Prætermiſſa.

c.12. Angelus de cœlo peccando ceci
dit, diſt.40.c. qualibet. Cap.
c.12. Diabolum angelica poteſtate ſu 42.
blimem prophetica oracula fuiſſe teſtantur, 26.q.5.cap. fin. §. ſed
hoc. Cap.
c.12. Diabolus dicitur cecidiſſe a bea 43.
titudine, 27.q.2.cap. ſic quippe, §. ſic & Diabolus.

Prætermiſſa.

a. 1. Simulacrorum euerſionem Prophetæ Dei ſummi tanto ante prędixerant, 26.q.3.& 4.c.2.§. fi.
b. 6. Aegyptus a Nabuchodonoſor de
uaſtata eſt, quia filijs Iſrael con Cap.
tra Aſſyrios, & Caldæos prote- 45.
ctionis, & defenſionis auxilium Cap.
promiſit, 23.q.3. in principio. 47.
d.13. Manducemus & bibamus, de pęn. diſt.2.c. ſi enim, §. Petrus.

Prætermiſſa.

b. 7. Vino inebriantur, diſt.37. cap. vino.
d.13. Sine cauſa aūt colunt me, mandata & doctrinas hominum docentes, diſt.8 c. fi.
d.15. Cū conuerſus ingemueris, tūc
ſaluus eris, 26.q.6.c. his qui in Cap.
tempore, ſecundum 70. 49.
d.15. Cum conuerſus ingemueris, tūc
ſaluus eris, 26.q.6.c. pen. ſecun Cap.
dum 70. 50.
a. 6. Fatuus fatua loquetur, diſt.93.c. Cap.
legimus. 52.
d.17. Erit cultus iuſtitiæ ſilentium, 5.q.4.c. fin.
a. 1. Qui ſpernit Epiſcopos, & ipſe indubitanter ſpernetur a Domino, diſt.21.c. in nouo.
c.15. Qui excutit manus ſuas ab omni munere, 1.q.1.cap. ſunt nonnulli.
c.15. Qui excutit manus ſuas ab omni munere, iſte in excelſis habitabit, 11.q.3.c. qui rectè.
d.14. Ne ibi Dæmones ſaltent, & Sirenæ nidificent & hericij, 32.q.5.c. ſi Paulus. §. fin.
b. 5. Bonus Dominus refundit auditum, 24.q.1.c. ſi Petrus.
b. 6. Baculus arundineus rex Aegyptij ſuper quē ſi aliquis innixus fuerit, confringetur, & perfora
bit manum innitentis. 23.q.1. in Cap.
principio. 53.
a. 1. Ezechiam regem Iſaias dixerat
eſſe moriturum, & tamē ad pre- Cap.
ces Ezechiæ Dei ſententia com- 55.
mutata eſt, de pęn. diſtinc. 1. cap. quamobrem.
a. 1. Conſolamini, conſolamini, diſt. 15.c. ſancta, §. ceterum.
a. 2. Sacerdotes loquimini ad cor Hieruſalē, 1.q.1.c. eos qui. in notat.
a. 3. Parate viam Domino, de conſec. diſt.4.c. non regenerabantur.
b. 8. Verbum Domini manet in æternum, 35.q.10.c.1.§. ſed neque.
b. 9. Dic domui Iudæ, 32.q.4.cap.2. §. quia vero.
a. 4. Fecit Deus, quæ futura ſunt, de pęn. diſt.4.c. in domo, in princ.
c.22. Priora & nouiſſima annunciate mihi, & dicam quod Dij eſtis, 26.q.5. in princip.
a. 1. Ecce puer meus, 2.q.7 cap. nos ſi incompetenter, §. magis ergo.
d.22. Laqueus iuuenum omnes vos, 2.q.7.c. Paulus dicit.
d.26. Dic tu iniquitates tuas vt iuſtificeris. de pęnit diſt.1.cap. omnis qui non diligit, §. alij.
d.26. Dic tu iniquitates tuas, vt iuſtificeris, de pęn. diſt.1.c. ecce nūc.
d.26. Neceſſe eſt, vt iniqtates noſtras ſticamus, vt poſtea iuſtificemur, de pęn. diſt.1.c. voluiſſent, §. ex his.
a. 7. Ego Dominus creans mala, 24.q.3.c. pen. §. Colluthiani.
a. 1. Deſcende, ſede in terra virgo filia Babylonis; ſed in terra; non eſt filiæ Caldæorum thronus; non vocaberis vltra mollis, & delicata. Accipe molam, mole farinam, diſcooperi velamen tuū; denuda crura, tranſi flumina, reuelabitur ignominia tua, apparebunt opprobria tua. 32.q.5.c. ſi Paulus, §. ſi autem.

Prætermiſſa.

d.15. Nō poteſt nec debet mater obliuiſci filium ſuum, 2.q.6.cap. ad Romanam, il ſecundo.
a. 1. In peccatis veſtris dimiſi matrē veſtram, 35.q.1.c.1.§. eſt etiam.
a. 1. Conſurge, conſurge, diſt.15. cap. ſancta. §. ceterum.
b. 5. Verbum autem Domini blaſphematur, 33.q.5.c. cum caput.
b. 7. Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium pacem, euangelizantiū bona, 8.q.1.c. olim.
c.11. Recedite polluti, recedite, abite, nolite nos tangere, diſt.45.cap. recedite.
c.11. Mundamini qui fertis vaſa Domini. 1.q.1.c. neceſſe eſt.
c.11. Recedite, exite inde, & immundū ne tetigeritis, 23.q.4.c. ecce.
c.11. Recedite, exite inde, & immundum ne tetigeritis, 23.q.4. cap. recedite.

Prætermiſſa.

b. 7. Euangelizantes pacem annunciantes bona. diſt.93.c. Diaconi ſunt, §.1.
b. 7. Tanquam agnus coram condente, ſic non aperuit os ſuum, de pęn. diſt.2.c. ſi enim, §. eligat.
a. 1. Omnes ſitientes, diſt.15.cap. ſancta, §. ceterum.
b. 7. Derelinquat impius viam ſuā, & vir iniquus cogitationes ſuas, &c. de pęn. d.1. cap. quis aliquando.

do,§.imitabatur.

Cap. 56. c.7. Domus mea domus orationis vocabitur,16.q.7.c.& hoc.

d.10. Canes muti non valentes latrare,dist.43.c.1. hinc namque eos.

Cap. 57. d.17. Propter peccatum modicè conturbaui eum,& percussi eum,& auerti faciem meam ab eo: contristatus est,& ambulauit tristis & sanaui eum , & consolatus sum eum , de pęn. dist.3.c.talis, secundum 70.

Cap. 58. a. 1. Clama,ne cesses,quasi tuba exalta vocem tuam , dist.43.cap.1.§. hinc per Isaiam.

a. 4. Secundum legem in ieiunio cedere,& iurgari non licet,33.q.4. c.Christiano.

b. 6. Dissolue colligationes impietatis,15.q.6.c.2.

Prætermissa.

b. 6. Ieiunium magnum, & generale est abstinere ab iniquitatibus,& illicitis voluptatibus sæculi ; qđ est perfectum ieiunium,de cons. distinct.5.cap.ieiunium,in principio.

Cap. 60. a. 1. Surge , illuminare Hierusalem , dist. 15.c.sancta, §.ceterum.

Cap. 61. b. 6. Labores impiorum iusti edunt, 23.q.7.cap.1.

b. 6. Labores impiorum iusti edent, 23.q.7.c.2.

c. 8. Ego dominus odio habèns rapinam holocaustorum,de consecr. dist.5.c.non mediocriter.

c.10. Gaudens Gaudebo in Domino, dist.15.c.sancta.§.ceterum.

Prætermissa.

Cap. 62. a. 3. Vt intelligat se diademate regni, & sacerdotali dignitate potiri, de consecr. distin.4.cap. post baptismum.

a. 4. Dies iudicij in corde meo, 24.q. 3.cap.pen.§.Agnoitæ.

Cap. 63. d.16. Abraham pater noster nesciuit, 13.q.2.c.qui diuina , §.de mortuis.

Cap. 65. a. 5. Ne tangas me quoniam mundus sum, de pę.dist.2.c.si enim, in principio.

a. 5. Recedite polluti,recedite,abite, nolite nos tangere , dist.45.cap. recedite.

d.20. Maledictus puer centum annorum, 2.q.7.c.Paulus dicit.

d.20. Et qui moritur peccator centenarius maledictus erit, 2.q.7.c. Paulus dicit in annotatione iuxta.70.

d.20. Maledictus puer centum annorum , 2.q.7.c.qui nec regiminis,§.vnde scriptura .

Cap. 66. a. 3. Facinorosus , qui sacrificat mihi vitulũ quasi qui canem occidat; & qui coquit similaginem,quasi sanguinem porcinum,& qui offert thus in memoriam , quasi blasphemus, 1.q.1.c.per Isaiam.

g.24. Vermis eorum non moritur,& ignis non extinguitur, 19.q.3.c. quoniam.

HIEREMIAS.

Ca. 1. b. 5. Hieremias & Daniel ante iuuenilem ætatem spiritum prophetiæ accepisse leguntur , dist. 78.c.Presbyter,§.verum.

b. 6. A, a, a, Domine Deus nescio loqui, quia puer ego sum,8.q.1.c. in scripturis,§.quies.

b.10. Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes,& super regna, d.36.c.q ecclesiasticis, §.hinc etiam Dñs.

Cap. 2. c.13. Inter lacus contritos , qui non habent aquam , 24.q.1.cap.qm.

Cap. 4. a. 2. Et iurabis, viuit Dominus,in veritate , & in iudicio, & in iustitia , & benedicent eum gentes, ipsumque laudabunt, 22.q.1.ca. & iurabunt.

e.22. Principes populi mei me nõ cognouerunt.Filij enim sunt insipientes,& non intelligentes:sapiẽtes sunt ad malefaciendum, bene autem facere nesciunt, 16. q.7.c.& hoc,in fi.

Cap. 7. a. 5. Facere iudicium,& iustitiam,& & liberare de manu calumniatorum vi oppressos,& peregrinos, pupilloque & viduæ prębere auxilium.23.q.5.c.Regum.

a. 6. Nolite contristare,& sanguinem innocentem non effundatis in loco isto,23.q.5.c.Regum.

c.16. Ne ores pro populo hoc,quia nõ audiã te,de pę.dist.1.c.p̃dixerat.

Cap. 8. b. 4. Nunquid qui cadit,non adijciet vt resurgat ? & qui auersus est , non reuertetur? dist.50.c.ponderet,in notat.

b. 4. Nunquid qui cadit, non adijciet vt resurgat? dist.50.c.sacerdos.

Cap. 9. f. 21. Ne mors ingrediatur p̃ portas nr̃as, 16.q.2.c.1.§.vnde oportet.

Cap. 10. d.23. Nec sunt in homine eius viæ , dist.47.c.sicut,§.cum enim.

Cap. 11. c.15. Quid est quod dilectus meus fecit in domo in ea scelera multa? nunquid carnes sancta auferent a te malitias tuas ? de cons.dist. 2.c.qui scelerate.

Prætermissa.

b. 9. Super quam nomen Dei inuocatur,de cõs.d.4.c.non est aqua.

Cap. 15. d.17. Solus sedebam, quia amaritudine repletus sum, 11.q.3.c.quando ergo.

Prætermissa.

Cap. 17. b.10. Secretorum & cognitor Deus , & Iudex est , d.32.c.erubescant.

Cap. 18. a. 7. Repente loquar aduersum gentem,& aduersum regnum,vt eradicem,& destruam & disperdam illud.Si pęnitentiam egerit gens illa super malo suo quod locutus sum aduersus eam , agam & ego pęnitentiam super malo qđ cogitaui, vt facerem ei.22.q.4.c. incommutabilis.

a. 7. Si agamus pęnitentiã, Deũ quoque suæ pęnitebit snĩæ. Rursum iuxta eundem Hieremiam promittit prospera: si negligẽtia dissoluamur, & illũ pęnitebit sponsionis suæ,promissaq; mutabit. de pęn.dist.1.c.si agamus.

a. 7. In Hieremia loquitur Deus, se mala minari super gentem bona fecerit,minas clementi mutare. Rursum bona agen asserit polliceri , etsi male sit, dicit se suam mutare sen tiam,de pęn.dist.1.c.quão b.

b.11. Dic domui Iudæ, 32.quæs 2.§.quia vero.

Cap. 22. a.3. Facere iudicium & iustitia liberare de manu calumni vi oppressos, & peregrino loque,& viduę præbere au Nolite contristare, & san innocentem non effunda loco isto.23.q.5.c.Regum.

Cap. 23. a. 2. Errantem ouem non re stis,perditam nõ requisist q.4.c.displicet, §.nam si.

Cap. 29. b. 8. Pseudoprophetas & diuin accipere debemus , qui & 37.c.vino.§.secundum.

b.10. Prædixerat Hieremias se ginta annos desolationis pli;post quos rursus venir pulus in Iudæam, de pęn. c.prædixerat.

Prætermissa.

Cap. 31. f.30. Vuam acerbam comedit, 37.c.vino,in fine.

Cap. 36. c.23. Propheticus liber ira Reg tempteris incensus est.24. non afferamus .

Cap. 39. a. 2. Ieiunium quarti mensis il bitratur quando iuxta miam muri primum rupti ciuitatis.distin.76.cap.ieiu quarti,§.ieiunium.

Cap. 41. a. 1. In mẽse septimo occisus e dolias , & Iudæ tribus ac H salem reliquiæ dissipatæ,d c.ieiunium quarti.§.in sep

Prætermissa.

Cap. 50. d.25. Vasis iræ, &c.23.q.4.cap. in principio.

Cap. 52. a. 6. Mense quarto iuxta Hiere muri primũ rupti sunt ciu d.76.c.ieiuniũ quarti,§.iei.

c.12. Mense quinto a Nabuchoc sor templum Hierosolymi censum est atque destructu 76.c.ieiunium quarti. §.in

THRENI.

Cap. 1. a. 1. Quomodo sedet sola ci dis.c.15.sancta , §.cete

Prætermissa.

d.10. Quib.prohibeĩ ne sacrariũ d antur, de cons.d.2.c.per

Cap. 2. e.24. Prophetæ tui viderũt tibi & stulta, nec aperiebãt ini tuã, vt te ad pniam prouca 43.c.1.§.hinc rursus delinq

Prætermissa.

Cap. 3. d.27. In adolescentia iugum C collo suo imposuit. 16.q. clericatur,§.nunc monachi

d.28. Sedeat solitarius,& taceat, 1.c.placuit communi.

Cap. 4. c.15. Recedite,inquiunt,polluti dite,abite, nolite nos tange 45.c.recedite.

c.15. Recedite,exite inde,& imm ne tetigeritis.23.q.4.recedi

c.15. Ne tangas me,qm̃ mũdus de pęn.d.2,c.si enim,in pri

c.14. N

.f. c. 14. Nec in choro psallentium maneat, dist. 81. c. si quis à modo.

BARVCH.

.3. d.38. Exemplum Domini accipe conuersantis in terra, 12. q. 1. c. exemplum.

d.38. Conuersatus est in terra cum discipulis suis, de consec. dist. 5. c. ieiunium autem. §. fin.

EZECHIEL.

.1. b. 9. Pennata animalia cùm incedunt non reuertuntur, de pœnit. d. 2. c. pennata.

b. 9. Non reuertebantur cum incederent, de pœn. dist. 2. c. pennata.

b. 9. Non reuertebantur cum incederent, de pœn. dist. 2. c. non reuertebantur.

Prætermissa.

a. 1. Christus, & Ioannes Baptista, & Ezechiel, & nonnulli prophetarum non leguntur ante hoc tempus 30. annorum prophetasse vel prędicasse, dist. 78. cap. pen. §. hoc regulare.

c. 12. Potest discursus atque mobilitas spiritus sic intelligi, de pœn. dist. 2. c. potest.

2. a. 1. Sta supra pedes tuos, & loquar tecum, d. 50. c. quid est hoc.

3. c. 12. Ezechiel Propheta, visiones Domini in spiritu non in corpore vidit, 26. q. 5. c. Episcopi, §. si quidem.

d. 17. Meminimus quod timere debemus, qualiter comminetur Deus negligentiæ sacerdotum, 25. q. 1. c. nulli.

c. 18. Ne sanguis iniquorum à districto iudice de manu nostra requiratur, 1. q. 1. cap. ex multis. §. quapropter.

Prætermissa.

d. 17. Speculator est prępositus in Ecclesia, d. 21. c. 1. §. episcopatus.

7. g. 26. Perijt lex de sacerdote, & visio de prophetis, dist. 93. c. Diaconi sunt, §. nunc autem.

Prætermissa.

f. 23. Omnis iniquitas, & oppressio & iniustitia iudiciũ sanguinis est, de pę. d. 1. c. omnis iniquitas.

9. a. 1. Habet vasa interfectionis, 23. q. 5. c. qui malos.

a. 1. Habet vasa interfectionis, 23. q. 8. c. pen. in annotatione.

b. 4. Boni secundum prophetam Ezechielem gemunt, & mærent peccata quæ fiunt in medio eorum, quamuis non se inde corporaliter separent, 1. quæst. 1. c. per Isaiam.

b. 4. Nihil aliud bonis restat quam dolor, & gemitus, vt per illud signum quod Ezechieli sancto reuelatur illæsi euadere mereantur, 23. quæstione quarta, capit. non potest.

c. 6. A sanctis meis incipite, d. 50. ca. & purgabit.

Prætermissa.

a. 1. Habet vasa interfectionis, 23. q. 5. c. qui malos.

d. 23. Ezechiel Propheta visiones Domini in spiritu nõ in corpore vidit, 26. q. 5. c. Episcopi, §. si qdẽ.

Cap. 13. a. 5. Non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prelio in die Domini, d. 43. c. 1. §. hinc rursus quæritur.

a. 5. Oportet nos ex aduerso consurgere, & murum opponere pro domo Israel. 1. q. 3. cap. saluator, in principio.

a. 5. Prælati ex aduerso ascendant, & in die belli seipsos murum opponant pro domo Domini. 7. q. 1. c. pen. §. cum verò.

b. 10. Ipse ædificabat parietem, illi autem liniebant eum. dist. 46. cap. sunt nonnulli.

c. 18. Væ qui consuunt puluillos sub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis, dist. 46. capit. sunt nonnulli.

c. 19. Mortificabant animas, quæ non moriebantur, & viuificabant animas, quæ non viuunt, 11. q. 3. c. plerumque, §. sæpe fit.

Cap. 14. b. 6. Recedite, exite inde, & immundum ne tetigeritis, 23. q. 4. cap. recedite.

Cap. 16. c. 25. Diuaricabit pedes suos omni transeunti. 32. q. 5. cap. si Paulus. §. si autem.

c. 25. Ne instar fornicantis Hierusalem omni transeunti diuaricet pedes suos, de cons. dist. 5. capit. nunquam.

f. 52. Confundere, ò Iuda, & porta ignominiam tuam, dist. 50. cap. domino. §. Ezechiel.

f. 52. Iustificasti Sodomam, 1. q. 1. cap. nonne.

g. 55. Et tu, & filiæ tuæ reuertimini ad antiquitatem tuam, d. 50. c. Domino, §. Ezechiel.

Cap. 18. a. 4. Anima patris mea est, & anima filij mea est; anima quæ peccauerit ipsa morietur, 24. q. 3. c. 1. §. spiritalis.

a. 4. Et anima patris mea est, & anima filij mea est de consec. d. 4. c. quæris, in principio.

a. 4. Et anima patris mea est, & anima filij mea est. de cons. d. 4. c. quæris, §. anima.

a. 4. Anima quæ peccauerit ipsa morietur, de consec. dist. 4. ca. quæris, §. anima.

d. 20. Filius non portabit iniquitatem patris, 1. q. 4. c. Iudæi.

d. 20. Anima quæ peccauerit ipsa morietur, 1. q. 4. c. iam itaque.

d. 20. Verè vox Dei est, quoniam non moriuntur filij pro patribus, sed vnusquisque in peccato suo morietur, 1. q. 7. c. conuenientibus, §. item vere.

d. 20. Anima quæ peccauerit ipsa morietur: filius non portabit iniquitatem patris, neque pater iniquitatem filij, iustitia iusti super eum erit, & impietas impij erit super eum, 24. q. 3. in princ. §. his ita.

Marcelli Franc.

e. 21. Peccator in quacunque die conuersus ingemuerit, omnium iniquitatum illius nõ recordabor amplius, dist. 50. cap. ponderet. §. beatus.

e. 21. In quacunque hora peccator conuersus fuerit, &c. 26. q. 6. c. si aliquis excommunicatus, §. sed si necessitate.

e. 21. Quacunque die conuersus fuerit peccator, vita viuet, & non morietur, 26. q. 6. c. si Presbyter pęnitentiam.

e. 21. Si impius egerit pęnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit vniuersa pręcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam, vita viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius, quas operatus est non recordabor, in iustitia sua quam operatus est viuet, de pęnit. dist. 4. c. intermittentes, §. porrò.

e. 23. Deus non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat, de pęnit. dist. 1. cap. quia diuinitatis.

f. 24. Si auerterit se iustus à iustitia sua, de pę. d. 4. c. hanc societatem §. Dominus quoque.

f. 24. Si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem secũdum omnes abominationes, quas operari solet impius nunquid viuet? omnes iustitiæ eius quas fecerat non recordabuntur; in peccato suo morietur, & non erunt in memoria iustitiæ eius, quas fecit, de pęnit. dist. 4. cap. si auerterit.

f. 24. Si auerterit se iustus à iustitia sua, de pęn. d. 4. ca. intermittentes, §. porrò.

Prætermissa.

b. 8. Scriptura Diuina omnis rei aufert superabundantiam, vt plus non accipias, quàm dedisti, 14. q. 3. cap. 2.

Cap. 28. c. 12. Tu signaculum similitudinis Dei, plenus sapientia, & perfectus decore, in delitijs paradisi Dei fuisti. de pęnit. dist. 2. cap. si. §. hinc ei.

c. 13. Ille qui in paradiso deliciarum inter duodecim nutritus est lapides, vulneratus à morte Domini, ad inferna descendit, de pęnit. dist. 2. capit. si enim, §. superfluum.

c. 15. Omnis lapis pretiosus operimentum tuum, Sardius & Topazius, & Iaspis, Chrysolitus, Onix & Berillus, Saphirus, & Carbunculus, & Smaragdus, de pęn. d. 2. c. si. §. hinc est quod.

c. 13. Aurum opus decoris tui: & foramina tua in die qua conditus es preparata sunt, de pęn. d. 2. cap. fin. §. de cuius.

d. 14. Tu Cherub extẽsus, & ꝓtegẽs ĩ mõte sãcto Dei, & in medio lapidũ ignitorũ perfectus ambulasti, de pęn. d. 2. ca. fin. §. huius.

C b. 6. Bacu-

recedens, non ante regnũ recepit, quam conuersus Deum prędicauit. de pæn.dist.1.c.voluissent, §.Nabuchodonosor.

e.27. Nonne hæc est Babylō magnā, quam ego ædificaui in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria nominis mei? de pænit.d.1.c.quamobrem, §. dicamus.

f.30. Nabuchodonosor Rex cā superbiæ in bouem est ex homine commutatus, 17.q.4.ca. miror.

g.31. Nabuchodonosor post innumeras impietates flagellatus pęnituit, & Regnum quod perdiderat, rursus accepit, 23.q.4.c. Nabuchodonosor.

g.31. Nabuchodonosor manum Dei sentiens in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit, 23.q.4. Nabuchodonosor.

Prætermissa.

e.24. Pretio miserationis peccata redimas tua, d. 86.c.est probanda.

e.24. Cauendum est, ne quisquā existimet quotidie crimina pętrāda, & eleemosynis quotidie redimēda; In melius quippe est vita mutanda, & per eleemosynas de peccatis p̄teritis est ppitiandus Deus. de pęn d.3.c.sane.

e.24. Qui vult sua peccata redimere temporalium oblatione, caueat vt offerat mentem prius. de pę. d.5.c.1 §.semper offerat.

f.30 Immutauit Deus rationabilem mentem Nabuchodonosor, & induit eum ferina bestialitate, vt ab hominibus fugiens cum bestijs viueret, 23.q.5.c.fi.§.vnde cum Dominus.

g.30 Vltio Balthasar Regem percussit de consecr.d.1.c.vestimenta.

f.24. Nabuchodonosor scelus in Sanctum Danielem commissum iustissimè vindicauit, 23.q.5. ca.si propterea.

a.2. Prædixerat Hieremias septuaginta annos desolationis templi, post quos rursus veniret populus in Iudæā, & ædificaret Templū & Hierusalē Quę res Danielē non facit negligentē, sed magis prouocat ad rogandum. de pæn.d.1.c.prædixerat.

a.3. In cinere, & sacco postulat impleri Daniel, quod promiserat Deus. de pæn.d.1.c. prædixerat.

c.20. Plebs Israelitica ob culpā suæ transgressionis captiuitati tradita non ante liberari meruit, quàm sua peccata confitens Danielis, & aliorum Sanctorum precibus veniam accepit. de pæniten.distin. 1.cap.voluissent, §.denique.

Prætermissa.

f.23. Virum desideriorū spiritus, 1.q.1.c.eos qui, in annotatione.

f.23. O vir eorum desideriorum quæ sunt spiritus, 1 q.1.c.eos qui, in annotatione.

a.2. Non indureris sicut Anna, sed sicut Susanna, 33.qō.5.cap. quod Deo, in fine.

f.51. Presbyteros Daniel puer iudicat, 2.q.7.c.nō omnes Episcopi.

f.51. Daniel Iudices à populo constitutos de falso testimonio cōuicit, & conuictos damnauit, 2.q.7.cap. nos si incompetenter. §. item Daniel.

Prætermissa.

e.42. Deus omnipotens, cui nihil est absconditum, sed omnia ei manifesta sunt etiam antequā fiāt, 2.q.1.cap. pen.

e.42. Deus scit omnia antequā fiāt, 26 q.5.cap.fin. in fine.

Cap. 14. g.41. Nabuchodonosor scelus in sanctum Danielem commissum iustissimè vindicauit 23.q.5.ca. si propterea.

OSEAS.

Cap. 1. a.2. Oseę duodecim Prophetarū primus ex præcepto Domini coro hordei meretricem emit, q̄ sibi in coniugio sociauit, 32.q.1.c.pen.§. Osee.

a.2. Non est culpandus Osee propheta, si meretricem quam duxit, ad pudicitiam cōuertit, 32.q.1.cap.fin.

Cap. 2. a.2. In peccatis vestris dimisi matrē vestram, quasi adulteram & repudiatam, 35.q.1.c.1.§. est etiā.

a 6. Ecce ego sepiam vias tuas spinis, & muniā eas lapidibus quadris 23.q.4.c.vasis, § itē August.

d.23. Quæ peperit Abel, & Enoch, et Noe, & Abrahā, ipsa peperit & Apostolos, & Martyres nostros, & omnes bonos Christianos, 32 q.4.c.2.§.quæ autem.

d.24. Vocabo non plebem meā, plebē meam, 35.quęs.1.cap.1.§.est etiam.

Cap. 3. a.2. Osee coro hordei meretricem emit, quam sibi in coniugio sociauit, 32.q.1.c.pen.§. Osee.

Cap. 4. b.6. Tu scientiam repulisti, & ego repellam te ne Sacerdotio fungaris mihi, d.38.c.omnes.

b.8. Peccata populi comedunt, 1.q.1.cap.ipsi.

b.8. Peccata populi mei comedunt, 1.q.2.c.pastor.

b.8. Populi peccata comedunt, 3.q.1.cap.nulli.

c.13. Quapropter in filiabus vestris fornicabūt, & spōsę vestrę adulterę erūt. 27.q.2.c. quapropter.

Prætermissa.

Vę mihi, quoniā factus sum sicut q colligit stipulā in messe, & sicut q racemū in vindemia, cum nō sunt botri ad māducādū primogenita. Vę aīę meę, q̄a perijt timoratus à terra; & qui corrigat in hominibus non est, 16.q.7.c. & hoc, §. nunc autem.

c.12. A Deo recedentes fornicatæ sunt d 56.c.si gens.

Cap. 5. c.10. Transferūt Principes Iuda terminos, 24.q.3.c.transferunt.

Cap. 6. c.6. Misericordiam malo, quam sacrificium, de pænitentia distinctio.1.cap.libenter.

Prætermissa.

c.6 Dant eleemosynas, & sectari videntur humilitatē. Quæ ego si verè fiant, holocausta interpretor, Cum aūt scientiam Dei reliquerint, frustra trūcato capite fidei, cetera membra habere se iactant, 1.q.1.c. illi offerunt.

Cap. 7. a.2. Ne forte dicant in cordibus suis omnem malitiam eorum me recordatum; nūc circumdederūt eos adinuentiones suæ, corā facie mea factæ sunt, de pæn.dist. 4.c.ne forte.

d 13. Væ eis quoniā recesserūt à me; vastabuntur, quia præuaricati sunt in me, & ego redemi eos, et ipsi locuti sunt contra me mendacia, & nō clamauerunt ad me & in corde suo, sed vlulabāt in cubilibus suis. Sup triticum, & vinū ruminabāt, & recesserunt à me, & ego erudiui eos, & confortaui brachia eorū, & in me cogitauerūt malitiā; reuersi sūt vt essent absq; iugo, facti sunt quasi arcus dolosus; cadēt ī gladio Principes eorū a furore linguę suę. de pæn.dist.4.c.væ eis.

Prætermissa.

a.2. Ne cogitent quod pro veteribus peccatis patrū puniam eos, q̄a nunc, idest in præsenti pro malitijs suis quas inuenerunt, circundati sunt pęna, de pænit.dis. 4.cap.cum ita.

Cap. 8. a.4. Fecerunt sibi Regem, & non per me: Principem, & non per concilium meum, 8.quæstio.1.cap. audacter.

Prætermissa.

b.8. Qui Sacerdotes à Deo positi fuerant, & Prophetæ, id est Speculatores; isti vertuntur in laqueū tortuosum, in omnibus locis ponentes scandalum, 24.q.3.cap. transferunt.§. fin.

Cap. 9. a.4. Sacrificia eorum tāquam panis luctus, omnes qui manducant ea contaminabuntur, 1.q.1.c. si quis inquit, in fine.

a.4 Panis illius, panis luctus erat, 1.q.1.c.Dominus, §. pen.

a.4. Sacrificia eorum panis luctus, q̄cunque comederit ea contaminabitur. 1 q.1.c quod quidā. §. sic etiam Hieronymus.

a.4. Sacrificia eorum tamquā panis luctus, omnes qui manducāt ea contaminabuntur. 24 q.1.c.didicimus, §.inuenimus.

Prætermissa.

a.4. Sacrificia eorum panem luctus vocat, & infra. Quicunque comederit ex eo, contaminabitur, 1.q.1.quod quidam.§. fin.

Cap. 11. c.8 Sicut Adama faciam te, & sicut Seboim, de pæn.di.1.c. sed continuo.

c.8. Conuersum est cor meū in eo ipso conturbata est pænitentia mea; non faciam secundū ira-

eundem furoris mei. de pænit. dist. 1. c. sed continuo.

Cap. 12. b.7. Non afferamus stateras dolosas, 24. q. 1. c. non afferamus.

c.9. Adhuc sede e vos faciam in tabernaculis, sicut in diebus festiuitatis de pænit. distinctio. 1. cane forte.

d.14 Sanguis tuus super caput tuū, 33. q. 2 c. admonere, §. fin.

IOEL.

Cap. 1. c.13. QVi sanctus Sacerdos est, accingatur baltheo castitatis, de pænit. distin. 1. cap. qui sanctus.

c.13. Qui Sacerdos peccator est, cilicio accingatur; ingrediatur Ecclesiam, & cubet in sacco. de pænit. dist. 1. c. qui sanctus.

Cap. 2. c.12. Conuertimini ad me in toto corde vestro, de pænit. dist. 1. c. conuertimini.

c.12. Conuertimi ad me, &c. de pæn. dist. 1. c. quis aliquando, §. ita intelligitur.

c.13. Scindite corda vestra, & non vestimenta, de pænit. distinctio. 1. c. scindite.

c.13. Scindite corda vestra, & non vestimenta, de pæn. d. 1. c. quis aliquando, §. item scindite.

d.16. Egrediatur de cubili suo. 33. q. 4 c. qui in castigatione.

g.32. Qui inuocauerit nomen Domini, omnis saluus erit. de pæn. d. 3. c. adhuc. §. quod autem.

Prætermissa.

c.14 Quis scit, si cōuertatur, & ignoscat Deus, & relinquat post se benedictionem? de pænit. d. 1. c. voluissent. § Niniuitæ.

AMOS.

Cap. 1. a.3. SVper tribus sceleribus Damasci, & super quattuor nō cōuertam eum, de pænit. disti. 1. c. super tribus.

a.3. Super tribus sceleribus Damasci. &c. de pæn. dis. 2 c. super tribus.

Cap. 4. b.7. Pluit Dñs super vnam ciuitatē, & sup alteram non pluit, & eādem ciuitatē ex parte cōpluit, & ex parte aridam relinquit. de pæn dist. 3. cap. pluit.

b.7. Pluit Dñs sup vnā ciuitatē, &c. de pœ. d. 3. c. quærat, §. illud autem.

Cap. 5. a.2. Virgo Israel cecidit, & non est qui suscitet eam, 32 q. 5. c. si Paulus. §. caue.

f.21. Odi & proieci festiuitates vestras, & nō capiā odorē cœtuū vestrorum: qđ si attuleritis mihi holocaustomata, & munera vestra non accipiā, & vota pinguium vestrorum non respiciam, 24 q. 1. c. odi.

Prætermissa.

a.12. Quando vir Ecclesiasticus, & prudēs, atq; intelligens, multas impietates in ea q̄ vocatur domus Dei, esse cognouerit, & nō solū multas, sed & fortes, & q̄ opprimere possint iustitiam, & in tantum Doctorum rabiē peruenisse, vt accipiant pretium in iudicio, & omnia pro muneribus faciā, pauperes quoque depriment in portis, & audire contemnant, taceat in illo tēpore. 11. q. 3. c. quando ergo.

f.21. Odit Deus sacrificia Hæreticorum, & à se proijcit, & infra. Detestatur fœtorem eorū, & claudit nares suas, 1. q. 1. cap. odit.

Cap. 8. b.6. Non afferamus stateras dolosas, 24. q. 1. cap. non afferamus.

c.11. Famem & sitim populus patiat, non famem panis, neque sitim aquæ, sed famem audiendi verbum Domini. 8. quæstio. 1. cap. audacter.

d.13. Virgines bonæ deficient, 32. q. 5. cap. si Paulus, §. timeamus.

Prætermissa.

c.11. Fames pristina sermonis Dei, distinct. 76. cap. ieiunium quarti, §. iuxta.

ABDIAS.

IONAS.

Cap. 1. a.4. NAuicula Ionæ periclitatur, vt fugitiuus sorte deprehensus fluctibus immergeretur 1. quæst. 4. cap. Ecclesia, §. sic & nauicula.

b.7. Ionas cum a facie Domini fugeret, à nautis sorte deprehēsus, in mare deiectus, & à ceto est absorptus. 26. q. 2. in principio.

Prætermissa.

b.7. Non statim debemus sub exemplo Ionæ sortibus credere, 26. q. 2. cap. 2.

b.7. Non exemplo Matthiæ, vel qđ Ionas Propheta sorte deprehensus sit, indifferenter sortibus est credendum, 26. quæstio. 2. cap. non exemplo.

Cap. 3. b.4. Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur, de pæn. d. 1. c. voluissent. § Niniuitæ.

b.4 Niniuitis dictum est, Adhuc quadraginta dies & Niniue subuertetur; & tamen ad preces Niniue Dei sententia cōmutata est. de pæn d. 1. c. quamobrem.

b.5. Peccata Niniuitarum publica satisfactione expiata sunt. de pœ. dist. 1. c. quis aliquando, § peccata namque.

b.5. Habitatores Niniue, Iona interitum ciuitatis prædicante, ne Diuina ira denunciatum interitū sustinerent, peccatorum & impietatis pænitentiam egerunt de pæn. d 3. cap. Nahum.

c.7. Niniuitæ ex edicto Regis & principum pœnitentiam egerunt de pænit. distinct. 1. ca. voluissent. §. Niniuitæ.

d.9. Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus, & relinquat post se benedictionem? de pæn. dist. 1. c. voluissent, §. Niniuitæ.

d.10. Niniue ciuitas quæ peccato perijt, fletibus stetit: de pæn. d. 1. c. importuna.

d.10. Niniuitę humilitate satisfactionis imminentem subuersionem euadere meruerunt. de pænitent. distinctio. 1. cap. voluiss[...] §. Niniuitæ.

d.10. Niniuitæ de imminētibus s[...] plicijs liberati sūt. de pœn. d[...] c. si agamus.

d.10. Niniuitæ pænitentiam ege[...] in prędicatione Ionæ, & ex [...] ricordia Domini indulg[...] consecuti subuersionis in[...] tum subterfugere meruer[...] de pæn. distin. 3. c. sicut Ac[...] §. Niniuitæ.

d.10. Patet Niniuem prædicant[...] na ex pænitentia meruiss[...] niam, de pęnitent. distinct[...] cap. sicut ait.

MICHEAS.

Cap. 2. c.9. ECclesię Principes, qui [...] tijs affluunt, & inter e[...] atque latrocinias pudicitiā [...] re se credunt, prophet[...] mo describit, quod eijciēdi [...] de spaciosis domibus. dist. [...] Ecclesię, secundum 70.

Cap. 3. c.8. Cum exaudicro eos dabo ei[...] tutem spiritus mei, & im[...] eos iudicio meo & forti[...] ne, distin. 50. cap. cum exa[...] ro, secundum 70.

d.11. Iudices eius in muneribu[...] cabāt, & Sacerdotes eius in[...] cede iudicabāt, & Prophet[...] in pecunia diuinabāt, & [...] Dñm requiescebāt dicētes. [...] Dñs in nobis est? non ve[...] sup nos malā. Idcirco p[...] Sion quasi ager arabitur, & [...] rusalem, vt custodia por[...] erit. 1. q. 1. cap. iudices.

Cap. 7. a.1. Væ mihi, qm factus sum [...] colligit stipulā in messe & [...] q racemū in vindemia, ci[...] sunt botri ad manducand[...] mogenita. Væ animæ me[...] perijt timoratus à terra, [...] corrigat in hominibus no[...] 16. q. 7. c. & hoc. §. nunc a[...]

NAHVM.

Cap. 1. a.2. DEus zelans, & vlciscen[...] minus est, de pænit. d[...] cap. Nahum.

c.9. Qui contra Dominum cogi[...] ipse qui creauit mundun[...] consummationē eius faci[...] q. 5. c. quid ergo.

c.9. Non vindicabit Dominus [...] idipsum. distin. 81. c. Presb[...] secundum 70.

c.9. Non vindicat Deus bis in [...] sum, 13. q. 2. c. quæsitum, [...] dum 70.

c.9. Non vindicabit Dominus [...] idipsum in tribulatione, 2[...] c. quid ergo, secundum 7[...]

c.9. Non vindicabit Dominus [...] idipsum in tribulatione; [...] d. 3. c. quærat.

c.9. Non iudicabit Deus bis i[...] sum. de pænit. distin. 3. c. [...] rior, §. his auctoritatib[...] cundum 70.

c.9. Non iudicabit Deus bis, [...] pænitent. distin. 3. cap. s[...] zet, §. auctoritas.

c.9.

a. 9. Non iudicabit Deus bis in idipsum. de penit. d. 3. c. sunt plures, §. intelligitur.
c. 9. Non iudicabit Deus bis in idipsum, de penit. dist. 3. c. ignis. §. hoc contra.
c. 9. Non consurget duplex tribulatio. 23. quæstion. quinta, capit. quid ergo.
c. 9. Non consurget duplex tribulatio. de penit. dist. c. 3. c. sunt plures. §. intelligitur.

Prætermissa.

a. 1. Nahum prophetam ante aduentum Regis Assyriorum fuisse, Hebræorum traditio confirmat. de penit. dist. 3. capit. Nahum Prophetam.
c. 9. Diuina clementia dimissa peccata in vltionem redire non patitur. 23. q. 4. c. si illic.
c. 9. Diuina clementia dimissa peccata in vltionem vlterius redire non patitur. de penit. dist. 4. cap. fin.
Ca. 3. c. 10. In fine huius lectionis prædicti Regis Assyriorum aduentum idem Propheta Nahum annunciare monstratur. de penit. dist. 3. c. Nahum Prophetam.

HABACVCH.

Ca. 2. a. 5. IVstus ex fide viuit, 24. quæst. 1. c. vbi sana.

SOPHONIAS.

Prætermissa.

Ca. 2. c. 11. TEmplorum, & simulacrorum euersionem Prophetæ Dei summi tanto ante prædixerant. 26. quæst. 3. & 4. capit. 2. §. finali.
Ca. 3. a. 4. Sacerdotes mei contaminant sancta, & reprobant legem, dist. 81. c. oportet, secundum 70.

Prætermissa.

a. 4. Sacerdotes impiè agunt in legem Christi, 1. quæst. 1. capit. Sacerdotes.
a. 4. Dicuntur sacramenta mali polluere. 1. q. 1. cap. quod quidam, §. sicut redeunti.

AGGÆVS.

Ca. 1. b. 6. DE pertuso quippe sacculo aliunde exit quod aliunde immittitur, de penit. dist. 4. cap. de pertuso.
Ca. 2. c. 14. Quod tetigerit immundus, immundum erit, 1. q. 1. capit. ventum est.

Prætermissa.

b. 13. Sanctum quidem est quod offertur in Altari, sed non tam sanctificeris ex hostijs, quàm ex mortuis operibus pollueris, 1. q. 1. cap. O Propheta.
c. 14. Sic populus iste hæreticorum omnium est in conspectu meo dicit Dominus. Omne quod fecerint, quod mihi obtulerint, vel vota, vel pro salute, vel pacifica, vel pro peccato, vel pro delicto, vel in holocaustū, siue eleemosynas, siue ieiunia, siue victus continentiam, & corporis castitatem, contaminata erunt in cōspectu meo. Quāuis enim sancta videantur specie sui, quæ offeruntur a talibus, tamē quia tacta sunt ab eo, qui pollutus in anima est, omnia polluuntur. 1. quæst. 1. cap. sic populus.

ZACHARIAS.

Ca. 1. a. 3. COnuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. 26. q. 6. c. si aliquis excommunicatus, §. sed si necessitate.
a. 3. Conuertimini ad me in toto corde vestro, & conuertar ad vos, de penit. dist. 1. cap. conuertimini.
a. 3. Conuertimini ad me, &c. de penit. dist. 1. cap. quis aliquando, §. intelligitur.
Ca. 2. c. 8. Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. 2. q. 7. c. accusatio quoque, §. vnde, & Dominus.
Ca. 3. a. 1. Iesus filius Iosedech Sacerdos magnus post Sacerdotium sordidatus inducitur & stat diabolus a dextris eius, & candida illi deinceps vestimenta redduntur. dist. 50. cap. Iesus.
a. 1. Iesus filius Iosedech Sacerdos magnus, secūdum literam post Sacerdotium sordidatus inducitur, & stat Diabolus a dextris eius, & candida illi deinceps vestimenta redduntur. de penit. dist. 2. c. si enim. §. Iesus.
Ca. 8. c. 15. Cogitaui, vt bene faciam Hierusalem, & domui Iuda, dist. 76. capit. ieiunium quarti. §. hoc est igitur.
c. 17. Iuramentum mendax ne diligatis, 22. q. 4. cap. actione.
c. 19. Ieiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi, & ieiunium decimi domui Iudæ, & Hierusalem in dies festos vertetur, & gaudium veritatem tantum Deus quærit, & pacem, distinct. 76. cap. ieiunium quarti, in principio.

MALACHIAS.

Ca. 1. a. 3. IAcob dilexi, Esau autem odio habui, dist. 47. c. penult.
a. 3. Odium Esau transiuit ad Idumæos. 1. quæst. 4. cap. Ecclesia. §. odium.
b. 6. Sacerdotes nomen Domini despiciunt, & quantum ad se panem pollutum offerunt, distin. 49. c. fin. in principio.
b. 6. O vos Sacerdotes, qui fallitis nomē meum, & dixistis, in qua re fallimus nomen tuum? quibus responsum est, offerentes ad altare meum panes pollutos, distinct. 81. cap. oportet, secūdum septuaginta.
b. 7. Polluimus itaque panem, 1. q. 1. c. multi, §. polluimus.
c. 8. Si offeratis cœcum ad immolandum, nonne malum est? & si offeratis claudum, & languidum, nonne malum est? distinct. 49. cap. fi. §. si offeratis.
c. 10. Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus, & sacrificium non accipiam de manibus vestris, quia polluti estis. dist. 81. cap. oportet.
c. 10. Quis est in vobis qui claudat ostia, & incendat Altare meum gratuito. Non est mihi volūtas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra, 1. quæst. 3. in princip.
Ca. 2. a. 2. Maledicam benedictionibus vestris, dist. 81. cap. si qui sunt, §. si qui verò.
a. 2. Maledicam benedictionibus vestris, 1. q. 1. c. maledicam.
a. 2. Maledicam benedictionibus vestris. 1. quæst. 1. cap. multi, §. maledicam.
b. 7. Labia Sacerdotis custodient sciētiam, & legem requirent de ore eius; quia Angelus Domini exercituum est. distinct. 36. cap. qui Ecclesiasticis, §. hinc etiam Malachias.
b. 7. Labia Sacerdotis custodiunt sciētiam, & legem requirunt ex ore eius; quia Angelus Domini exercituum est, dist. 43. cap. 1. §. hinc per Malachiam.
b. 7. Labia Sacerdotis custodiūt sciētiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. 11. quæst. 1. capit. Sacerdotibus.

Prætermissa.

a. 2. Et maledicam, inquit, benedictionibus vestris, & inf. Et maledicam illis, & infra. Quoniam non posuistis super cor. 1. q. 1. cap. multi, §. maledicam, in annotatione.
Ca. 3. a. 3. Et purgabit filios Leui. dist. 50. c. & purgabit.
a. 4. Sicut dies sæculi, & sicut anni antiqui. distinct. 50. cap. & purgabit.
b. 7. Reuertimini ad me, & reuertar ad vos, dicit Dominus exercituum; & dixistis, in quo reuertemur? si affliget homo Deum, quia vos configitis me, & dixistis, in quo configimus te? In decimis, & primitijs. In penuria vos maledicti estis, & me configitis gens tota. 16. q. 1. ca. reuertimini.
b. 7. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. 26. q. 6. cap. si aliquis excommunicatus, §. sed si necessitate.
b. 8. Quia mihi non reddidistis decimas, & primitias, ideirco in fame, & penuria maledicti estis & vos me supplātatis, siue fraudatis atque priuatis gens tota. 16. q. 1. c. reuertimini.
c. 10. Hortor vos atque commoneo, ut inferatis decimas in horrea, hoc est in thesauros templi, & habeant Sacerdotes atque Leuitę qui mihi ministrant cibos; & probate me, si non tantas pluuias effudero, ut cataractæ cæli apertæ esse credantur, & effundam

secr. dist. 4. cap. venit.
d.16. Baptizata est caro Christi, de consec. dist. 4. c. si baptizata.
d.16 Spiritus Sāctus qui sup aquas baptismi salutifero descendit il lapsu. de cons. dist 5. ca 2.
Prætermissa.
c.11. Quos baptizauit Ioannes, baptizaui Ioānes: quos autem baptizauit Iudas, Christus baptizauit, de cons. di. 4 c. aliud est.
c.11. Non regenerabantur qui baptismo Ioannis baptizabantur, de consecr. distinct. 4. c. non regenerabantur.
c.12. Isto tempore granum cum palea trituratur, 1. quæst. 1. c. Spiritus Sanctus.
c.12. Neque propter paleam relinquimus aream Domini, 23. q. 7. cap. 1. § final.
c.12. Neque propter paleam relinquimus aream Domini. 24. q. 1. cap. quisquis.
c.12. Siue in aream in sua sterilitate permaneret, siue occasione tentationis tanquam vento extra tollatur, quod palea est, palea est, 32. q. 4. c. 2. §. itaque.
c.12. Ad aream Dominicam comportati estis. de cons. d. 2. c. quia passus, in principio.
c.12. In horreo seruabimini. de cōs. di. 2. c. quia passus, in principio.
c.12. Sed conuertentibus oculos ad interioris paleæ multitudinem de consec. dist. 4. c. quomodo. §. non ob aliud.
c.13. Christus Sacramenta quæ Ecclesiæ seruanda mandauit, primo in se ipso suscepit. 25 q. 1. ca. si §. in præmissis.
d.16. Nunquam aquæ Baptismi purgare peccata credētium potuissent, nisi tactu Dominici corporis sanctificatæ fuissent, de consecr. dist. 4 c. nunquam.
d.16 Post baptismum descendit columba de consec. d. 4. c. aliud, §. antequam, in annotatione.
Cap. 4. a.2. Vt sacer numerus quadraginta dierum adimpleatur, quē Saluator noster suo sacro ieiunio consecrauit. de cons. dis. 5. c. 40.
b.8. Quærat fructus dignos, etsi non dignos pænitentiæ. de pænit. d. 5. c. 1. §. fin.
b.11. Domino Angeli ministrauerūt, 12. q. 1. cap. exemplum.
c.17. Pænitentiam agite, appropinquabit enim Regnum cœlorū, 23 q. 4. c. hæc autem. §. in lege.
c.17. Penitētiam agite, appropinquabit enim Regnum cœlorum. de dist. 1. c. voluissent, §. hinc etiā beatus Ioannes.
c.19. Christus Petrum & alios Apostolos solo verbo vocauit, 23. q. 4. c. quis nos.
c.20. Qui quondam fuerunt diuites, postea verò omnia reliquerūt, vt Petrus & Matthæus, & Paulus, 1. q. 2 c. pastor, §. verum.
d.21. Ioannes Euangelista cū adhuc esset adolescens, à Domino in Apostolum electus, & cum alijs ad prædicandum missus inuenitur, dist. 78. c. Presbyter. §. verum.
Prætermissa.
b.7. Ne videlicet Deum videatur homo tentare, 23. q. 8. c. si nulla.
Cap. 5. a.3. Beati pauperes spiritu, Beati mites, Beati misericordes, quoniā ipsi misericordiam consequentur. 23. q. 4. c. hęc autē, §. in lege.
a.5. Beati tristes, quia gaudebitis. de pæn. d. 1. c. fleat.
a.6. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, de conse. dist. 2. c. accesserunt, §. fin.
a.9. Beati pacifici, quia filij Dei vocabuntur, 23. q. 1 cap. noli.
a.10 Beati qui persecutionem patiūtur propter iustitiam, distin. 43. cap. scimus.
a.10. Vos autem beati, qui persecutionem passi propter iustitiam, possidebitis Regnum cœlorum 23. q. 5. c. ad fidē, §. cum aliquid.
a.10. Beati sunt, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, 24. q. 1. c. à recta.
a.11. Beati estis cū maledixerint vobis homines, d. 93. c. Sacerdotes
a.11. Beati eritis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malū aduersus vos: gaudete in illa die, & exultate quoniam merces vestra copiosa est in cęlis, 23. qō. 4. cap. quod Christus, §. potest.
b.13. Vos estis sal terræ. d. 93. cap. Sacerdotes.
b.13. Vos estis lux mundi, vos sal terræ, 24. q. 1. cap. quoniam.
b.14. Infatuatum sal ad nihilum prodest, nisi vt proijciatur foras, & à porcis conculcetur, 2. q. 7. ca. non omnes Episcopi.
b.14. Sal infatuatum ad nihilum vtile esse dicitur in Euangelio, nisi vt proijciatur foras, & ab hominibus cōculcetur. 3. q. 7. c. si. §. item in Euangelio.
b.16. Vt videant opera vestra bona, & glorificēt Patrem vestrū qui in cęlis est. 12. q. 2. c. quatuor.
b.17. Dominus non venerat soluere legem, sed adimplere. de cōsec. dist. 4 c. si quis autem.
c.20. Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum, & Pharisæorum, non intrabitis in Regnum cœlorum, de consecr. distin. 4. cap. non dubito, §. sicut autem.
d.22. Euangelica admonitio iracundiam nec vsque ad verbum furentem prosilire permittit, ne si Racha fratri suo quis dixerit, reus sit gehennæ ignis, dist. 55. cap. finali.
d.28. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo, 32. q. 5. cap. sicut.
d.28. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo, 32. q. 5. c. si Paulus. §. timeamus.
d.28. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo, 32. q. 5. c. qui viderit.
d.28 Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo, 32. q. 7. c. non solum.
e.29 Si nos oculus, aut pes, aut dextera scandalizauerit manus, à compage corporis auferatur, quia melius est his in Ecclesia carere membris quàm cum ipsis in æterna ire supplicia, 24. q. 3. c. illud sanè.
e.29. Membrum quod eum scandalizat, fortiter amputabit, 28 q. 1. cap. vxor.
e.32. Excepta fornicationis causa vir vxorem dimittere nulla ratione conceditur, 27. quæst. 2. cap. Agathosa.
e.32. Dominus præcepit, vxorem à viro non discedere, nisi cā fornicationis, 27. q. 2. c. quod autem, §. item si coniuges.
e.32. Nemo debet dimittere vxorē excepta causa fornicationis. 27. q. 2. c. quod autem, §. item si coniuges, in notat.
e.32. Excepta causa fornicationis, 28. quæst. 1. c. idololatria, §. si infidelitas.
e.32. Præcepit Dominus vxorem nō debere dimitti, excepta cā fornicationis, 32. q. 5. c. præcepit.
e.32. Quisquis fornicationis causa vult abijcere vxorem, prior debet esse à fornicatione purgatus, 32. q. 6. c. 1.
e.32. Dominus permisit causa fornicationis vxorem dimitti, 32. q. 7. c Apostolus.
e.32. Dominus solius fornicationis causa à viro suo vxorē separari iubet, 35 q. 9. ca. 2. §. his ita.
f.33. Non peierabis, reddes autem Domino iuramenta tua, 22. q. 1. c. si peccatum.
f.34 Nolite omnino iurare; sit autē sermo vester, est, est, non, non. Quod autem his abundātius est, à malo est, 2. q. 5. cap. si quis Presbyter.
f.34. In nouo Testamento dictum est, ne omnino iuremus, 22. q. 1. cap. in nouo.
f.37. Sit sermo vester, est, est, non, non. Quod autem amplius est, à malo est, 22 q. 1. in principio
f.37. Iuramentum amplius est, quā est, est, non, non: & ideo à malo est 22. q. 1. cap. 2.
f.37. Sit autem sermo vester, est, est, non, non; quod autem amplius est, à malo est, 22. q. 1. c. ita ergo
f.38. Audistis, quia dictum est in lege, oculum pro oculo, dentem pro dente. Ego autē dico vobis, Nolite resistere malo. 23. q. 4. cap.

cap.hæc autem, §.ex his.

f.39 Q... percutit in vnam maxillã, pbe ei,& alterã,14.q.1.c.[2.

f.39. Si quis te percusserit in vnam maxillam, præbe ei & alterã, 23.q.1.in principio.

f.39. Ego autem dico vobis non resistere malo,23.q.4.c.qui peccat, §.postremo.

f.39.Non resistamus malo,23.q.5.c. de occidendis.

f.40.Si quis voluerit tunicam tuam tollere,& in iudicio tecum contendere,dimitte ei & pallium, 14.q.1.in principio.

f.40.Si quis abstulerit tibi tunicam, &c.14.q.1.c.1.§.illud verò.

f.41. Qui angariauerit te mille passus,vade cum eo duo millia,23.q.1.in principio.

g.44.Diligite inimicos vestros, benefacite ijs,qui oderunt vos, vt sitis filij Patris vestri, qui Solẽ suum oriri facit super bonos,& malos, & pluit super iustos, & iniustos, 23.q.4.cap.hæc autẽ; §.ex his.

g.44. Diligite inimicos vestros,bene facite his qui oderunt vos, & orate pro eis,qui vos persequũtur,23.q.4.cap.ea vindicta.

g.44.Orare pro persequentibus, & calumniãtibus vos; benefacite his qui vos oderunt, 24.q.3.c. certum,§.sed adhuc.

g.45.Qui solem suum oriri facit sup bonos,& malos,d.28.cap.fin.

g.45. Deus facit etiã super tales oriri Solem suum,de pæn. dist.3.c. in tantum.

g.45.Sol super omnes pari & æquali luce diffunditur.de conf. d 4.c. nec quenquam,§.Spiritus.

g.46 Reddere bona pro bonis Christus non arguit,sed plus oportere docet,quia & Ethnici hoc faciunt,23.q.3. cap.1.

Prætermissa.

a.3.Voluntariam paupertatem diligant, mansuetudinem sequantur, pro æternorum desiderio lugeant,esuriant,& sitiant iustitiam,misericordiam,munditiã cordis, & tranquillitatem pacis amplectantur,sed & pro obseruatione iustitiæ persecutionem pati non vereantur, de pę. d.2.c.quærendum.

a.10.Ista itaque beata est,quæ psecutionẽ patitur pter iustitiã,23. q.4.c.si ecclesia.§.ista itaque.

b.13. Petrus sal terræ, & mundi lumen,d.93.c.Sacerdotes.

b.16.Religiosus cultus tradatur, vt luceat,dist.61. c.non negamus, in principio.

b.19.Si quidem bene vixeris,& bene docueris,omnium Iudex es; si autem bene docueris, & male vixeris,tui solius cõdemnator eris.dist.40.c.fin.

d.21.Homicidium lege vetitum putabatur non aliud esse,nisi corporis peremptio. Aperuit ergo Dominus omnem iniquũ motũ ad nocendum fratri· in homicidij genere deputari.de pęn.d.1. c.homicidium.

d.28.Si cui etiã nõ contingat facultas concũbendi cũ hac coniuge aliena, planum tñ aliquo modo sit,id eum cupere, etsi potestas detur,facturũ esse; non minus reus est,q̃ si in ipso facto deprehenderetur,de pen.d.1.c.si cui.

e.31. Dato libello repudij licet infidelibus recedere ab inuicem, & alijs copulari lege fori, nõ lege poli,28.q.1.c.fi.§. hoc inter.

e.32.Non habet licentiam dimittere eam,si consensu amborum coniuncti sunt, excepta causa fornicationis,29 q.2 c 2.

e.32.Repudiatam dum viuente viro suo quicunque ducit in coniugium,committit adulteriũ, 31. q.1.c.2.§.1. auctoritas.

e.32,Omnis etiã męchia fornicatio. dicitur in scripturis,32. q. 4.c. meretrices,§.omnis.

e.32.Quidquid,excepta fornicatione cogitari põt vehemẽter horribile in vxore,vir p fide & societate sustineat .32. quęs.5.c.si vxorem.

e.32.Vxor nõ est, excepta cã fornicationis,rèijciẽda,32.q.5. c. pen.

e.32. Sibi coniuges sunt etiam separati,cum illis autem adulteriũ committunt,quibus etiam fuerint post suum repudium copulati.32.q.7.c.1.

e.32.Fieri potest,vt vir dimittat vxorem causa fornicationis, quam Dominus exceptam esse voluit. Iam verò nec illi nubere cõceditur,viuo viro a quo recessit; neq; huic alterã ducere, viua vxore quam dimisit, 32.q.7.c.fieri.

e.32.Est mechacio etiam eorum,qui aliàs ducunt vxores relictis pter fornicationem prioribus, 32.q.7.c.quemadmodum.

e.32.Quicunque causa fornicationis vxorem suam dimiserit, aliam illa viuente ducere non poterit; & si duxerit,reus adulterij erit. 32.q.7.c.quid in omnibus,§ his auctoritatibus.

e.32.Nisi causa fornicationis non licet viro vxorem dimittere, vel vxori a viro discedere, 33. q.1. in princ.§.his ita:

f.34 Intelligitur ita Dominum prohibuisse à iurãdo,vt q̃tũ i ipso est,q[uã non iuret.22.q.1.c. 2.

f.34.Præcepisse Dominum intelligitur,ne iuretur,22.q.1 c.ita ergo

f.34.Euangelium iurare nos prohibet.22.q.1.c.& iurabunt.

f.34.Considera, quod Saluator non per Deum iurare prohibuerit, sed per cœlũ,& terram, & Hierosolymam,& per caput tuum. 22.q.1.c.considera.

f.34.Dictum est,ne iuremus, 22,q.1. cap.quamuis.

f.34.Ipsum quidem iurare per creaturas malũ est,q a Deo phib... tum est.22.q.1.c.pen.§.sic eti...

Cap. 6.

f.34.Deus per creaturas iurare ph... buit.22.q.1 c pen.§ sed ...

f.34.Permissum in lege,& in proph... tis, & in Euangelio prohibit... est,... q.1.c.fin.

f.37.Amplius est,quam est,est,non nõ,sed quod amplius est,à m... lo est,22.q.1.c.si peccatum.

f.37.Simpliciter cum veritate, & p... ritate dicat est est,non non, 2... q.5.c.pen.

f.38.Rerum alienarum raptum, ... retributionem iniuriæ qu... infirmis in veteri testament... concessa sunt,cunctis liquet ... ta animaduersione veritas in... quit.22.q.2.c.si quis per vetu...

f.39.Neq. enim pbuit pcutienti al... rã partẽ,23.q.1.c.2.in princ. ...

f.40.In iudicio prohibentur conte... dere,14 q.1.c.1.§.sicut ergo.

g.44.Diligite inimicos vestros: ben... facite his qui oderunt vos, 2... q.4.c.cum in lege.

g.44.Iubemur diligere inimicos, ... misereri eorum,23.q.4.c.nõ p... test.§ in hoc ergo.

g.44. Qui pro persecutoribus iust... orare,24 q.3.c cũ ergo,§.sed ...

g.45. Deus distinctionem non faci... qui misericordiã suam pmi... omnibus,de pæn d.1.c.Deus....

a.2. Receperunt mercedem suã, ... pæn.d 3.c.cauendum.

b.9.Pater noster,qui es in cœlis, ... pænit.d.3.c.de quotidianis.

b.10.Fiat voluntas tua sicut in cœlo ... & in terra.Panem nostrum q... tidianum da nobis hodie,de c... secr.d.2.in calicem,§.fiat.

b.11. Panẽ nostrum super substa... tialem,de conf. dis. 2.c.in cal... cem,§ fin.

b.12.Dimitte nobis debita nostra; ... cut & nos dimittimus debito... bus nostris,de pæn.dis.1. c.tre... sunt,§.est etiam.

b.12.Dimitte nobis debita nostra, ... cut & nos dimittimus debito... ribus nostris,de pænit.dist.3. c... de quotidianis.

b.12.,Dimitte nobis debita nostra ... de pænit.dist.3.c.adhuc.§.qua... propter.

b.12.Dimitte nobis debita nostra,... cut & nos dimittimus debito... bus nostris,de consec.dist.2.c... panem cęlestem.

b.13.Dimitte nobis debita nostra ... de consec.di.2.c.iteatur.

b.13.Libera nos à malo,22.q.1.ca... ita ergo.

b.13.Oramus ne intremus in tent... tionem, & vt liberemur à m... lo,de pœnit.dist.2.c.si enim, ... si non peccamus.

d.14.Si dimitris, dimittetur tibi, ... conf.dist.2.c.panem cęlestem.

c.24.Duobus Dominis seruire nõ ... cet.dist.26 c.acutius.

c.24.Nemo põt Deo, & Mammo... seruire,1.q.1.c.eos,q.in nota...

c.24. Nemo,

c.24. Nemo potest duob. Dominis seruire, aut enim vnum odio habebit, & alterū diliget: aut vnum sustinebit, & alterū cōtemnet. 21 q.1.c.1.

c.24 Nemo duobus Dominis seruire potest, de pęn.dist 1.c.resuscitatus, § qui autē in Christo.

c.24. Nemo potest duobus Dominis seruire, aut enim vnum odio habebit, & alterū diliget, aut vnum sustinebit, alterumq́ue contemnet, de pęn.di.2.c.tolle.

c.24. Nō potestis duobus Dominis seruire, de pęn.dist.5.c.1.§. timeat illam.

d.34. Præcepit Dominus non cogitandum esse de crastino, 12.q.1.c.habebat.

Prætermissa.

a.4. Deus autem qui videt in occulto, 11.q.3 c.audi.§.alio.

a.7. Nunquid verborum multitudine flecti Deus, vt homo potest de consecr. dist.5.c.nō mediocriter.

b.9. Pater noster sine dubio Deus est, 12.q.2.c qui abstulerit.

b.14. Ea quæ in nos committuntur facile possumus dimittere, 23.q.4.c.si is qui.

p. a.1. Nolite iudicare, vt non iudicemini, in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, 2.q.1.c.pen. §.cuius exemplo.

a.1. Nolite iudicare, & non iudicabimini, 23.q.1.in princ.

a.3. Magna enim trabe vulneratos habentes oculos, eamque negligentes, festucam tenuem in aliorum conspiciunt oculis, quam dum incautè festinant auellere, erroris in foueā delabuntur. j.q.1.c.multi, in princ.

a.6. Ne margaritas nostras mittamus ante porcos, distin.43.c.in mandatis.

a.6. Nolite mittere sanctū canibus, neque margaritas vestras ante porcos; ne forte conculcēt eas pedibus suis, & conuersi elidant vos, 11.q.3. c.nolite recedere, §.mouet me.

a.6. Ne det sanctum canibus, & ne mittat margaritas ante porcos; qui conuersi conculcent eas, 11.q.3.c.quando ergo.

a.6. Canibus sanctum non demus, 23.q.4. c.quidam.

a.6. Sāctum dari canibus Diuina lex vetat, 24. quæst.1. cap.quia ex sola.

a.6. Nolite sanctum dare canibus; neque miseritis margaritas vestras ante porcos, de pæn.dist.1.c.nonnulli.

b.12. Ius naturale est, quod in lege, & Euangelio continetur: quo quisque iubetur alij facere qđ sibi vult fieri; & prohibetur alij inferre, quod sibi nolit fieri. Vnde Christus in Euangelio Omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis Hæc est enim lex, & prophetæ dist.1.in princ.

b.12. Qualia vobis fieri non vultis, nobis inferre cauete. 15.q.1. c.1. §.quibus autem.

b.12. Bonum quod tibi conferri vis, velis & proximo, de pęn.dist.2.c.charitas est vt mihi, §.proinde.

b.13. Augustum iter arripiūt, de pęnit dist.2.c.pen. §.sæpe enim.

c.22. In nomine tuo prophetauim⁹, 1.q 1.c.prophetauit.

c.22. Vis nominis Christi expulsionem dæmonum foris etiam operabatur, de cons dist.4.c.nullus autem, §.perfidus.

d.23. Non noui vos, &c.1.q.1.c.prophetauit.

d.29. Erat Iesus docens tanquā potestatem habens, 25.q.1. c.fi.§. hinc etiam.

Prætermissa.

a.4. Qua libertate corripere peccantem potest, cùm tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse quæ corripit, dist.25.cap fin.

a.6. Obseruare debet sacerdos, ne indignis, & nō intelligentibus secreta mysteria sua prædicatione reserare incipiat, dis.43.c.fi. §.pariter.

a.6. Qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, dist.81.cap. Maximianus.

a.6. Sancta indigno committenda non arbitreris, 11.q.3.c.si quis verò.

b.7. Petite & dabitur vobis, dist.41.c.non cogantur, in titulo.

b.12. In lege & in Euangelio naturale ius continetur. dist.6.c.fi. §.his itaque.

b.12. Naturale ius in lege, & Euangelio dicitur esse comprehensum, dist.5. in princ.

b.14. Appetitores arctissimæ viæ, distin.28. c.de iis.

c.15. Lupi qui sub specie ouiū subintrauerunt, 2.q.6.cap.decreto in fin.

c.15. Characterem multi & lupi, & lupis infigunt, qui videtur quidem intus esse, de consecr.distin.4.cap quomodo, §.non ob aliud.

c.17. Mala tollatur radix, ne malos fructus ferat, de pæn.dist.3.c. ille rex.§.fin.

d.26. Illa vtique fundamenta, quæ super arenam concupiscentiæ carnalis, seu humanæ præsumptionis probantur posita, dist.40.c.si Papa.in annotatione.

Cap. 8.

a.1. Legitur quod Saluator noster de montibus frequenter descēderit, in quos ascendebat 2.q.7.c.plerunque.§.aliud est.

a.1. Leprosus ille, quem Dñs descēdens de monte mūdauit, prius clamauit ad eū, Dñe, si vis, potes me mundare. de pęnit.dist.1.c.voluissent.§.leprosus.

a.3. Christus contra legis literā leprosum tangendo mundauit, 25 q 1 c.fin. §.sed sicut.

a.3. Dominus leprosum tangendo mundauit, & postea Sacerdoti sacrificium ex lege offerre pręcepit. de pæn.dist.1.c.conuertimini, §.hinc ēt, ut Dominus.

a.8. Non sum dignus, vt intres sub tectum meum, 23.q.1.c.noli.

a.8. Centurio dixit. Nō sum dignus, vt intres sub tectum meum de consecr.distin.2.c.quotidie.§. dixerit.

c.21. Quartum quoque mortuum discipulo nunciante Dominus audiuit, sed quia defuerunt viui qui pro eo præcarentur, resuscitari non meruit. de pæn.distin.1. c.voluissent. § tres quoque.

c.22. Dimite mortuos sepelire mortuos suos, 2.q 7. cap.placuit, in notat.

Prætermissa.

c.24. Turbatur nauicula Petri, 1.q.4.c.pen.

Cap. 9.

a.6. Christus legitur aliquorum mēbra paralysi dissoluta consolidasse, de pæn.distin.1. c.voluissent, §. Christus quoque.

b.12. Non est opus sanis Medicus, sed male habentibus. Nō enim veni vocare iustos, sed peccatores, 2 q.1.c.multi, §.unde & Dominus.

b.13. Nō veni vocare iustos, sed peccatores ad pænitentiam, 23.q.4.c.hæc autem, §.in lege.

b.13. Non veni vocari iustos, sed peccatores, de pænit.dist.1.c.libenter.

c.20. Mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur, post tergum Domini veniens, vestimēti eius fimbriam tetigit, atque statim ab ea sua infirmitas recessit. dist.5.c.fin.

c.25. Filiam Archisynagogi turbis eiectis Dominus suscitauit. de pæn. dist.1. c.quis aliquando, §.non sunt hæc.

c.25. Vna mors quasi in domo quā Dominus resuscitauit. de pęn.dist.2. c.sicut tribus.

d.29. Christus legitur aliquos illuminasse, de pęn.dist.1.c.voluissent, §.Christus quoque.

d.33. Laudatus est Dominus, qđ eiecto demonio locutus est mutus. de pæn.dist.3.c.sunt plures.

d.37. Videntes autem ipsi Apostoli messem esse multam, & operarios paucos, rogauerunt dominum messis, vt mitteret operarios in messem suam, dist.21.c. in nouo.

Prætermissa.

b.13. Potior est misericordia omnibus holocaustomatibus, & sacrificiis, dist.50.c.pōderet, §.fi.

Cap. 10.

a.4. Christus traditorem suum cum ceteris Apostolis ad prædicandum Regnum cœlorum misit. 1.q.1. cap.Christus.

a.4. Legi

Cir-

Circumcisionis, & Tépli excusauit,25.q.1.cap.fin.§.sed sicut.
a.2. Discipulos cū per segetes trāsiēdo vellerent spicas & ederent, ipsius Christi vox innocentes vocat. de consecr.dist.5. cap. discipulos.
a.3. Non legistis quid fecerit Abimelech, quando venit ad eum Dauid, & dedit ei panes Propositionis,de quibus non licebat edere, nisi solis Sacerdotibus, & comedit ipse & pueri eius;25.q.1.c.fi. §.sed sicut.
a.4. In veteri Testamento prohibuit Dominus panes sanctos comere filijs Israel, nisi tantummodo Aaron, & filijs eius,10.quæst.1. cap.fin.
a.5. Sacerdotes offerentes hostias in templo,litteram Sabbati soluūt, & sine crimine sunt,25.q.1.cap. fi.§.sed sicut.
a.8. Filius hominis est etiam Dominus Sabbathi ,25.q.1.cap.fin. §. sed sicut.
b.22. Dominus simul surdum & mutum à dæmonio liberauit. de pęnit.dist.3.c.sunt plures.
b.24. Blasphemauerūt,dicentes,Christum in Beelzebub eijcere dæmonia,1.q.1.c.eos qui.
c.30. Quicunque tecum non colligit, spargit,24.q.1.c.quoniam.
c.32. Si quis in Spiritum sanctū blasphemiam dixerit, neque in hoc sæculo remittetur ei, neque in futuro,dist.25.c.qualis.
c.32. Blasphemiam in Spiritum sanctum neque in hoc sæculo, neq; in futuro remittendam Dominus in Euangelio asseruit, de pęnit.dist.1.c.si Sacerdos, §.hęc est.
c.36. De paruis, minimisque peccatis fieri posse credendum est, sicut est assiduus otiosus sermo, dist. 25.c.qualis.
d.41. Viri Niniuitæ acta pænitentia ad prædicationem Ionæ condēnabunt eos,qui maiorē Iona Saluatorem audire contempserunt, 8.q.1.c.vereor.
d.41. Niniuitæ quos Dñs in Euangelio commendat pęnitentiam egerunt in prędicatione Ionę.de pæn.dist.3.cap.sicut Achab.§.Niniuitæ.
d.42. Regina austri veniens a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, iudicatura est homines temporis sui,8.q.1.c.vereor.

Prætermissa.

b.24. Qui Christū in Beelzebub eijcere dęmonia ore blasphemo dicebant,1.q.1.cap. eos qui,in annotatione.
c.32. Dicitur verbum contra Spiritū sanctum,1.q.1.cap.ita fit.
c.36. De fabulis otiosis in die iudicij ratio reddenda est, dist. 25.cap. vnum,§.fin.
c.36. Pro omni otioso verbo reddituri sumus rationem in die iudicij,22.q.5.c.quoties.

Cap. 13. a.8. Perfectionem cum his consecuti,qui centesimo fructu ditātur, dist.32.cap.præter hoc.
a.8. Ibi cespite terra fęcundo Dominici seminis puritatem cęteno fructu refert,24.q.1.c.quoniam.
a.8. Dominicum semen æqualiter seminatur, sed pro varietate terræ aliud absumitur, aliud in multiformem copiā, vel tricesimi, vel sexagesimi, vel centesimi numeri fructu exuberante cumulatur. de consec.dist.4.c.nec quenquā, §.Spiritus.
c.23. Perfectionem cum his consecuti, qui centesimo fructu ditantur,dist.32.cap.præter hoc.
d.29. Quis audeat, aut facere se posse credat, quod nec Apostolis concessit Dominus vt zizania à frumento putet se posse discernere?23.q.4.c.quantus.
d.29. De zizanijs non eradicādis Dominus præcepit.24.q.3. cap.notandum.
d.30. Christus in Euangelio zizania dixit esse toleranda vsq; ad messem, 11.q.3.cap.audi,§.hinc etiā Christus.
d.30. Sinite vtraque crescere: ne forte cum vultis eradicare zizania, eradicetis simul cum ipsis etiam triticum, 11.q.3.cap. nolite recedere.
d.30. Sinite vtraque crescere vsque ad messem, & tunc dicam messoribus,colligite zizania, & alligate in fasciculos ad comburrendū, 23.q.1.in principio.
d.30. Vt granū suum ad cælestia horrea perducat.de pęnit.dist.2.cap. cum sanctam, §.omnipotens.
f.45. Neque interiacens lōgitudo terrarum me a pretiosæ margaritæ potuit inquisitione prohibere. 24.q.1.c.quoniam.
f.47. Intra illa retia, vbi pisces boni cum malis vsque ad segregationem,quæ futura est in litore,idest, in fine sæculi, æquo animo tolerentur.2.q.1.c.multi, §.quia
f.49. Prænunciatum est, malos in Ecclesia permissos bonis vsque in consumationem sæculi,tempusque iudicii futuros, 23.q.4.cap. quidam, §.cum ergo.
g.58. De Domino dicitur,quod in patria sua nō poterat facere signū, propter incredulitatem eorum. 1.q.1.cap. Paulianistæ.§.vnde.
g.58. Dominus in patria sua pręsens, & verus affuit; non per malum ministrum, sed per seipsum nihil potuit, quia fidem non inuenit.1.qō.1.cap.quod quidam, §. item Dominus.

Prætermissa.

d.26. Etiam si videntur in Ecclesia esse zizania,nō tamen impediatur aut fides,aut charitas nostra: aut quoniam zizania in Ecclesia esse cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus, 23.q.4.cap.quidam.
d.29. Ne cum deuitamus zizania,Dominica videamur præterire frumenta,25.q.2.c.fin.§.præbent.
f.47. Cum bonorum malorum permistionē in Ecclesia demonstratam, seu prædictam esse perspexerint, 23.q.4.c.quidam.
f.47. Neq; propter pisces malos rumpimus retia Domini. 23. quæst. 7.cap.1.§.fin.
f.47. Neq; propter pisces malos rumpimus retia Domini,24.quęst.1. cap.quisquis.

Cap. 14. a.4. Non licet tibi habere vxorem fratris tui.dist.26.cap.vna tantum.
a.7. Herodes iurauit, quoniam quicquid petitū esset, daret filiæ Herodiadis.22.q.4.c.2.
a.7. Herodes saltatrici præmium turpiter promisit, crudeliter soluit, 22.q.4.c. vnusquisque.
b.19. Cum de quinque panibus quinque millia hominum vellet reficere,prius panes accipiens fregit, & postea discipulis dedit, & per eos demum turbis apposuit, d.36.c.qui Ecclesiasticis,§.vnde.

Prætermissa.

a.9. Herodes seruauit iuramentum, & perijt,22.quęst.4.c.actione,§. Tharasius.
a.11. Infertur disco Prophetæ caput, 22.q.4.cap.vnusquisque.
c.24. Non turbatur nauis, quæ Petrū habet, turbatur illa, quæ Iudam habet, etsi multa illic discipulorum merita nauigabant,24.q.1. cap.non turbatur.

Cap. 15. a.4. Dei traditio est, ut prius pascas parentes, dist.86.cap.ceterum.
b.9. Sine causa autē colunt me,mandata,& doctrinas hominum docentes, dist.8.c.fi.
b.12. Scis,quia Pharisæi,audito verbo hoc, scādalizati sunt,respondet, finite illos; cæci sunt, & duces cęcorum,11.q.3.cap.inter verba.
b.14. Cum per ignorantiam cęcati, alijs ducatum præstare cęperint, ambo in foueam cadunt, distin. 37.cap. ideo, §.vt itaque.
b.14. Si cæcus cæco ducatum pręstet, ambo in foueam cadunt, distin. 38.cap. quæ ipsis.
b.14. Ne ambo in foueam cadant. de pænit. dist.1.cap.quem pænitet, §. Quare.
b.14. Ne ambo in foueam cadant, de pęnit. dist.6.cap.1. in principio.
b.14. Ne si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadant. de pęnit.dist.6.ca.Sacerdos, §.quod autem.
b.19. Ex corde enim procedunt homicidia,adulteria,fornicationes, blasphemiæ.15.q.6.cap.1.§.confessio verò.
c.23. Apostoli Chananæam improbātis misericordiæ obtulerant. de pę. dist.6.c.1.§.Iudas enim.
c.24. Non sum missus, nisi ad oues quæ perierunt domus Israel, 2. quæst.7.c.testes,§.nunc demonstrandum.
c.26. Ne filiorum panem canes comedant.

ligantur, in cælo ligentur, & quæ soluuntur in terra, soluantur in cælo, 24.q.1.c. quodcunque ligaueris.

c.19. Beatissimus Petrus Apostolicũ à Domino accepit principatũ. 24.q.1.cap. cùm beatissimus.

c.19. Claues datæ sunt Ecclesiæ Dei. de pęn.dist.1.c.agite.

a.2. Dominus bis est transfiguratus cũ esset in carne. In vna transfiguratione sicut Sol, apparuit mirabilis, 1.q.1.c.quod quidã, §.quod vt planè.

a.5. Solus Christus audiendus est, dist.8.c.fin.

d.25. Tãquam filij summi Regis in omni Regno à terrenis exactionibus liberi sunt, 23.q.8.c.si in morte, §.ecce.

d.25. Dominus ipse cum tributũ se non dčret monstrasset, soluit tamen ne scandalizaret eos, 18. q.1.c.iam nunc, §.multa

d.27. Censum Dei Filius soluit, 11. q.1. c.magnum.

d.27 Ne forte scandalizemus eos, 11.q.3 c inter verba.

d.27. Non totum piscem iussus est dare Petrus, sed tantum staterem, qui in ore eius inuentus est. 23 q 8. c.tributum.

d.27. Mitte hamum, & eum piscẽ, qui primo ascenderit, tolle. 24. q.1. c.est aliud.

b.12. Nonaginta nouem pecudibus derelictis, vna ouicula, quæ remanserat, humeris boni pastoris aduehitur. de pænit. dist.1. cap. importuna.

b.15 Si viderint peccantem, primò secretò conueniant, post etiam duobus, vel tribus adhibitis, quòd si contempserit, & post hæc Ecclesiæ correctione non fuerit emendatus, de Ecclesia expulsum, velut Gentilem habeant & Publicanum, distinct. 45.cap. sed illud.

b.15. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solum, 2.quæst.1. c.si peccauerit.

b.15. Quãdo frater sic peccat . . . in fratrem de pęnit.dist. . .3.cap.nihil Iudæ.

b.16. Præcaue . . e quando nobis secundum Domini præceptum duos, aut tres testes adhibeamus, immo verò ne hoc Sãctæ Ecclesiæ dicamus, & de cetero fias cunctis sicut Ethnicus, & Publicanus, 11.q.3. cap.præcipuè, §.ceterum.

d.16. In ore duorum, vel trium testium stet omne verbum, 35.q. 6.c.fin.§.omnis.

c.17. Qui Ecclesiam contemnunt, Ethnici, & Publicani habentur, 1. q.1.ca.si quis inquit, §.si enim.

c.17. Dominus in Euãgelio tunc demum peccatorem dixit habendum sicut Ethnicum, & Publicanum, cum Ecclesiam audire contempserit. 11.q.3. c.audi. §. vnde Dominus.

c.17. Tanquam Ethnicus, & Publicanus ab omni Christianorũ Collegio separetur, 23. q.8. c.si quis membrorum.

c.17. Domum Dei si quis corripientem, corrigentemq; contẽpserit, fit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus, 24 q.1.c.omnibus.

c.17. Frater qui corripitur ab Ecclesia, & non obedit, fit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus, 24.q. 3.c.notandum.

c.17. Sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus, 26.q.7.c erga eum.

c.17. Si te non audieris, fit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus. 35.q. 8.c.fin.

c.18. Quæcunque solueritis in terra, erunt soluta, & in cælo, dis. 50.c.ponderet, §.errant.

c.18. Quæ ligaueritis super terram, &c. 24.q.2.c nec quisquam.

c.18. Per claues Regni cælorum nõ dubitatur fieri remissio peccatorum, 32.q.1. c.non erit.

c.18. Quæ solueritis in terra, soluta erunt, & in cælo, de pęn.dist.1. c.agite.

c.18. Quodcunque solueritis super terram, soluetur & in cælis. de pęn.dist 1.c.quem pęnitet, §.dixit enim.

c.19. Si duo ex vobis, vel tres conueniunt super terram in nomine meo, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo. dist. 20. c.fin.

c.19. Si duo ex vobis consenserint super terram ex omni re quãcunque petierint, &c. 24.q.1. audiuimus. §. vnde non n . . . c.

c.19. Dico vobis, quonia . . . ex vobis conu . . . n si duob . . . de omni r . . . enerit in terra, tis . . . quacunque petieri . . . contingèt vobis à patre meo, qui in cœlis est. Vbicunq; enim fuerint duo, aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum, 24.q.1.c. alienus.

c.20. Vbi fuerint duo, vel tres, ibi & ego sum, 1.q.1.cap.cum scriptura.

c.20. Vbi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum, 24.q.1.c. audiuimus, §. vnde non nisi.

c.22. Non solum septies, sed septuagies septies delinquenti peccata donantur, de pænit.dist.3.c. septies.

c.22. Vsque septuagies septies peccata remittere. de pænit. distinctio.3.cap. adhuc, §. hunc magistrum.

d.32. Serue nequam omne debitum dimisi tibi, de pęnit.distin.4.in princ.

d.32. Redire dimissa peccata, ubi fraterna charitas non est, apertissime Dominus in Euangelio docet, in illo seruo, à quo Dominus dimissum debitum petiuit, eo quod ille conseruo suo debitum nollet dimittere, de consecr. dist.4. ca.quomodo, §. nam redire.

d.34. Propter fraternum odium, etiã quæ dimissa sunt replicantur ad pænam. de pænitentia, dist. 3.c.quærat. §.illud autem.

d.34. Tradidit eum tortoribus, de pænit.distinct.4.capit.1. §.tradidit.

d.35. Si hoc quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus, & illud rursus exigitur, quod nobis iam per pęnitentiam dimissum fuisse gaudebamus, de pænitent. distinctione 4. capitul.2.

Prætermissa.

b.12. Diues pastor morbidam non contemnas ouem, de pęn. dist. 1.c.importuna.

b.12. Quem quæ foris errabat, id est venientem ad Christianæ vnitatis salutem ab errore corrigi, de consecr. dist.4. c.quomodo. §.non ob aliud.

b.15. Secundùm Domini nostri præceptum admoneãtur semel, & secundo, & tertio, qui si non emendauerint, anathematis vinculo feriantur, 16. q.7.c.omnes decimæ.

b.15 Iuxta præceptum Domini placet, vt fraterno amore conueniantur secundo, ac terti . . . qui si te non audietin . . . te Ecclesia . . . conuenien . . . nion . . . eos sacra commu . . . priuare, atque (si in sua obstinatione permanentes Sacerdotalia monita forte cõtempserint) ab Ecclesiæ compage sub anathematis interdictione resecare licentiam tribuimus, 17.q.4.c.de presbyterorũ.

b.15. Ferueat charitas ad corrigendum, ad emendandum, 23.q.5. c.non putes.

b.15. Tam Sacerdotes, quam reliqui fideles summam curam habere debent de his qui pereunt, quatenus eorũ redargutione, aut corrigantur à peccatis, aut si incorrigibiles apparuerint, ab Ecclesia separentur, 24. q.3.c. tam Sacerdotes.

b.16. Nec Euangelium, nec vlla Diuina humanaque lex vnius testimonio etiam idoneo quempiam cõdemnat, uel iustificat, 33. q 2. cap.admonere. §.qm.

c.17. Cæpisti habere fratrem tuum tanquam Publicanum. 11. q.3. c.cæpisti.

c.17 Quibus prodesse non potuerit correptio, nõ parcat abscissio. 24.q.3.c.illud.

c.18. Quæ solueritis in terra, soluta erunt & in cælo, distin 50.c.ut constitueretur.

c.18. Deus relaxandi licentiã Sacerdotibus suis sine vlla exceptione cõcessit. de pęnit.d.1.c.Deus.

d.35. Si

b. 8. Mercedem denarij non nisi qui intra vineam laborauerant, acceperunt. 24.q.1.c.quia ex sola.
b. 9. Accepturi sumus mercedem denarium.de cōsec.dist.5.c.ieiuniū autem.§.in hoc.
d.27. Quicumque desiderauerit primatum in terra, inueniet confusionem in cælo.dist.40.cap.te.§.quicunque.
d.28. Non veni ministrari, sed ministrare.9.q.3.c.nullus.
a. 8. Turba nuper ante passionē Domino obuiam processerat, & cū palmis & laudibus eum receperat.23.q.3.in princip.
a.12. Ipse Dominus negociatores è Templo verberatos flagellis asseritur expulisse.dist.88.c.2.
a.12. Et mensas nummulariorū subuertit. dist.88.c.eijciens, prope fin.
a.12. Redemptor noster ingressus in Templum cathedras vendentiū columbas euertit.1.q.1.cap.quibusdam,§.scimus.
a.13. Vos fecistis domum Patris mei domum negotiationis, & speluncam latronum.1.q.3.c.Saluator.§.ecce.
a.13. Domum orationis, domum negotiationis & speluncam latronum faciunt.16.quæst.7.in principio.
a.13. Domus mea, domus orationis vocabitur,16.q.7.cap.& hoc.
b.18. Cum esuriens Dominus veniret ad ficum, non inueniens fructū in ea, sua maledictione perpetua sterilitate ipsam damnauit, 24.quæst.3. cap. cum ergo, §.sed qui.
c.31. Scio meretrices, & telonarios per pænitentiam receptos, 1.q.7.cap.2.§.scio meretrices.
d.43. Auferetur à vobis Regnum Dei, & dabitur genti facienti iustitiā, 23.q.7.c.2.in principio.

Prætermissa.

a.12. Dominus expulit negotiatores de Templo, dist.88.c.quoniam, in fine.
a.12. Columbas in cathedris suis proponere, quas Dominus flagello subuertit,1.quæst.1.cap.Iudices, §.sed fac.
a.12. Sicut per columbarum venditores illi denotant, qui sacrā manus impositionem vendere conantur, sic per nummularios Ecclesiastici beneficij venditores designantur, qui domum Dei te ste Euangelio speluncam latronum efficiunt,1.q.3.cap.ex mulltis,§.nam sicut.
a.12. Vendentes, & ementes Templo eliminat Christus,1.q.3.cap.vēdentes.
a.12. Christus tunc visibiliter fecit, quod semper inuisibiliter agit; eijciens vendentes, & ementes de templo, & mensas nummulariorum euertens, & cathedras vendentium columbas, 16.q.7.cap.& hoc.§.hoc ergo.
a.12. Verbum de venditoribus colūbarum, 16.q.7.cap.& hoc, §.& arbitror.
a.12. Cathedras tantummodo appellauit Euangelista euersas esse ab Iesu, 16.q.7.cap.& hoc, §.& arbitror.
a.13. Domum orationis de lapidibus viuis constructam faciunt speluncam esse latronū, 16.q.7.cap. & hoc.§.nunc autem.
a.13. Fleuit Iesus super Ecclesiā ædificatam quidem vt esset domus orationis, factam autem propter turpia lucra, & luxus quorundā (quod vtinam non esset) principum populi, speluncam latronū, 16.q.7. c. & hoc. §.etsi rationabiliter.
d.43. A Iudæis ablatum est Regnum secundum verba Domini, & datum est genti facienti iustitiam, 23.q.7.c.2.in fine.

Cap. 22. a.2. Simile factum est Regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo, 23.q.4.cap. hæc autem, §.hinc etiam Gregorius.
a.7. Rex ille qui nuptias fecerat filio suo, missis exercitibus suis dicitur perditurus homicidas, 23.q.1.in principio.
a.9. Quoscumque inueneritis cogite intrare, 23.quæst.4.c.nimiū, §.putas.
a.10. Sponsus ille qui vocaturus erat ad nuptias bonos, & malos, &c. dist.56.cap.sponsus.
b.13. Eijciendi sunt in tenebras exteriores, vbi erit fletus, & stridor dentium, dist.35.c.Ecclesiæ.
b.14. Fuerunt ergo isti ex multitudine vocatorum; ex electorum autem paucitate non fuerunt. de pœnit.dist.4.cap.si ex bono.§.in bono.
c.21. Christus tributa Cæsari monet reddi, 23.quæst.1.cap. quid culpatur.
c.21. Reddite quæ Dei sunt Deo, & quæ Cæsaris Cæsari, 23.q.1.cap. militare.
c.21. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, 23.q.8.c.si in morte.§.ecce.
c.21. Quæ Dei Deo, quæ Cæsaris Cæsari, 23.q.8.cap.conuenior, §.allegatur.
c.30. In Resurrectione neque nubēt, neque nubentur, 31.q.1.cap.fin.
d.39. Dominus discipulos docuit, q.d. esset diligere proximum tanquā seipsum. 23.q.4.cap.ea vindicta, §.magni.
d.39. Debet homo diligere proximū tanquam seipsum, 23. quæst.4.cap.pen.
d.39. Diliges proximum tuum sicut teipsum.23. quæst.5.c.si non licet.§.neque enim.

Prætermissa.

a. 4. Qui ergo per tauros, nisi veteris testamenti Patres signantur? & infra. Quid vero per altilia, nisi Patres noui testamenti figurantur? 23.q.4.c.cum in lege.
b.19. Nummus habet charagma Cæsaris. dist.88.c.eijciens.in fine.
b.21. Deo decimas dabant, & Cæsari censum reddebant. 16 q.7. cap. maiores.
d.37. Duo quippe sunt præcepta Charitatis, Dei videlicet amor, & proximi, 8.q.1.c.in scripturis, §.duo quippe.

Cap. 23. a.2. Scribæ, & Pharisæi super Cathedram Moysi sedent, quæ dicunt, facite; quæ autem faciunt, facere nolite; dicunt enim & non faciunt.dist.19.cap.secundum.
a.2. Super Cathedram Moysi sederūt scribæ, & Pharisæi, &c.3.q.7.ca. fin.§.vnde & Dominus.
a.2. Gloriatur de Cathedris Moysi, in quibus sedent. 16.q.7.cap. & hoc,§.& arbitror.
a. 2. Qui in Cathedra Moysi sedent. de consec.dist.4. cap. Baptismus talis. §.ego dico.
a.2. Videte ergo Sacerdotes quomodo sedetis super Cathedram, dist. 40.cap.fin.
a. 3. Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite, 1.q.1.cap. omnia.
a.3. Legi Dei potius obtemperetur, quàm imitandi videantur illi, qui ea quæ dicunt non faciunt, 1.q.1.cap.significastis.
a.3. Quæcumque dixerint vobis, obseruate, & facite: secundum opera verò eorum nolite facere, 1.q.1.c.non quales.
a. 4. Alligantur autem onera grauia, & importabilia, &c. 26.q.7.c.alligant.
a. 4. Sacerdotes qui non prius se iudicant, & alios alligant. de pænit. dist.6.c.1.§.Sacerdos.
a. 6. Dum dominari magis quàm cōsulere subditis quærunt, placet honor, inflat superbia, dist.45.c. licet nonnunquam.
b.11. Qui maior est vestrum, erit minister vester, 9.q.3.c.nullus.

Prætermissa.

a. 3. Dicunt, & non faciunt, 26.q.7.c. alligant.
a. 4. Sicut non vult grauis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alij importabile pondus imponere, 2.q.6.c.qui scit.
a. 9. Omnibus nobis vnus est Pater in cælis, 29.q.2.c.1.
a. 9. Omnes vnum Patrem habemus in cælis, 29.q.2.c.si femina.
b.17. Stulti, Scripturæ sanctæ propter Deum sunt, non Deus propter Scripturas. 22.q.1.cap.si aliqua.
b.18. Diligenter caueant periurium non solum in Altari, seu Sanctorum reliquijs, sed etiam in cōi loquela. 22. q.1. cap. habemus.

Cap. 24. a. 5. Pseudochristi, & Pseudoprophetæ surgent, & multos seducent, & fideles in mundo multas habebunt pressuras, 1.q.3.cap.Saluator, in principio.

c.28. Vbi-

In quo tamen hunc ipsum bea tum Petrum Apostolorum Principē lapsum esse cognoscimus: sed post negationem pœnitentia secuta est, distinct.50. capit. quia sanctitas,in fine.

g.70. Omnipotens Deus eum quem cunctæ Ecclesiæ preferre disposuerat, ancilæ vocem pertimescere, & seipsum negare permisit,dist.50.capit. considerandum.

g.71. An Apostolus Petrus Christum non negauit, quia interrogatus ab ancilla: hominem se nescire respondit,11.q.3. cap. non solum abnegat, in fine.

g.72. Petrus negauit cum iuramento,& conuersus fleuit, & saluatus est.22.q.4. capit. actione.§. Tharasius.

g.75. Si Dominus statim post trinam negationem beatum Petrum Apostolum preceptorem nostrum iudicasset,non tantum ex eo fructum, sicut fecit recepisset,di.45.c. licet plerumque.

g.75. Beatum Petrum, quando amarissimas lachrymas fudit, vtique Dominum negasse pœnituit,& tamen Apostolus mansit dist.50.c.vt constitueretur.

g.75. Petrus fidem se perdidisse defleuit.dist.50.cap.fidelior.

g.75. Multi corriguntur,vt Petrus,2. quæst.1.cap. multi.

g.75. Petrus habuit de mendacij timore amarum dolorem,23.q.4. c.ipsa pietas.§.fin.

g.75. Multi corriguntur, vt Petrus. de pen.dist.1.cap. iudicet.§.fin.

a.3. Iudas penitens iuit ad Pharisæos de penit.distin.6. capit. 1.§.Iudas enim.

a.4. Peccaui tradens sanguinem iustum.de pen.dist.3.c.inter hæc. il primo.

a.4. Iudas pœnituit, sed male: laqueo namque se suspendit, de pen.dist.3.c. Iudas.

a.5. Iudas omnium Redemptorem vendidit,mox laqueo suspensus eandem Redemptoris gratiam non obtinuit,1. quæst. 1.capit. qui studet.

a.5. Iudas laqueo se suspendit, 23. quæstio.5.capit. si non licet, in principio.

a.5. Laqueo traditor perijt,23.quæst. 5.cap.tu dixisti.

a.6. Phatisæi dixerunt Iudæ. Quid ad nos?tu videris.de penit.dist. 6.cap.1.§.Iudas enim.

c.25. Sanguis eius super nos,& super filios nostros,1.q.4. c. Ecclesia, §.item Cham.

c.26. Flagellauerunt Iudæi Christum 23.q.4.ca.nimium,§.si semper.

d.34. Et cum gustasset,noluit bibere. de penit.dist.2.cap. pen.§.quod verò.

d.64. Ne fiat nouissimus error peior priore.de penit.distinct. 3. cap. inter hæc.il primo.

Prætermissa.

a.3. Etiam Iudas potuisset tanta Dei miseratione non excludi à venia, si pœnitentiam non apud Iudæos,sed apud Christum gessisset.de penit.dist.1. cap. ijs potestatis, §.quid mirum.

a.3. Nihil Iudæ profuit egisse penitentiam,de penit.distinct. 3. c. nihil Iudæ.

a.3. Iudam non penitentia reuocauit ad Dominum,sed desperatio traxit ad laqueum de penit.dis. 3.cap.sceleratior.

Cap. 28. d.19. Apostoli iubente Domino in in toto orbe dispersi Euangelium predicauerunt,dist. 21.ca. in nouo.

d.19. Euntes docete omnes gentes, 32.q 4.c.2.§.quia.verò.

d.19. Euntes ergo nunc docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris,& Filij,& Spiritus sancti,de conf.d.4. cap.proprie.§. ad cuius.

d.19. Sanctum est Baptisma per seipsum,quod datum est in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti:ita vt in eodem Sacramento sit etiam auctoritas traditionis per Dominum nostrum ad Apostolos.de consecr.distnct.4. cap.sanctum est.

d.19. Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. de consecr.d.4. ca.prima igitur.

d.19. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris,& Filij, & Spiritus sancti. de consecrat.dist.4.capit.si quis Presbyter.

d.19. Ite, baptizate omnes Gentes in nomine Patris,& Filij,& Spiritus sancti.de consecr. distin. 4. cap.multi sunt.

d.19. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, &c.d.73.c.1. in principio.

d.19. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.dist.73.cap. 1. §. ego inquam.

Prætermissa.

a.1. Post diem Sabbathi eius noctis, quæ lucescit in prima Sabbati, dist. 75.c.quod à Patribus.

a.1. In principio noctis quartæ feriæ,quæ lucescit in quarta feria vsque in diluculum quintæ feriæ: & similiter à cœnæ noctis sextæ feriæ,quæ lucescit in sexta feria. de consecr. distinct. 3. cap. de esu.

a.3. Albis induuntur vestibus ad mysterium resurgentis Ecclesiæ.de consecr.dist. 4.capit.post Baptismum.

d.19. Baptismus vtique in nomine Patris,& Filij,& Spiritus sancti perficitur,1.q. 1.c. Arianos.

d.19. Domine pascere, & docere nos docuit,16.quæst.1. c.nulli Episcoporum.

d.19. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sanctibaptizatus. dist. 68.c.Ecclesijs.

d.19. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti baptizatus. de consecr.distinct. 1.capit. Ecclesijs semel.

d.19. Baptisma datur in nomine Patris,& Filij,& Filij, & Spiritus sancti.de consecr. dist.4. cap. 3. §.firmissimè.

d.19. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti babtizantur. de consecr dist.4.c.quamuis.

d.19. Baptismus verbis Euangelicis consecratur.de consecrat.dist.4. cap.satis.

d.19. Sacerdos ad fontem vtitur verbis cœlestibus, celestia verba quæ Christi sunt. de consecrat. dist.4.cap.venit.

d.19. Illa certa Euangelica verba, sine quibus nō potest Baptismus consecrari. de consecr. distin.4. cap.si non sanctificatur.

d.19. Eodem modo, & in Patrem, & in Filium, & in Spiritum sanctum baptizamur.de consecrat. dist.4.c. eodem modo.

d.19. In nomine Patris, & Filijs, & Spiritus sancti baptizatus. de consecr.dist.4.c.in Synodo.

d.19. In Patre,& Filio, & Spiritu sancto esse baptizatos. de consecr. dist.4.c. de Arianis.

d.20. Donec sæculum finiatur, sursum est Dominus? sed tamen hic etiam nobiscum est veritas Domini.de conf.dist.2.cap.prima quidem.§.fin.

MARCVS.

Ca.1. a.3. Parate viam Domino. de consecrat.dist.4.cap.non regenerabantur.

a.8. Huius enim baptismus est, nō in aqua tantum, sicut fuit Ioannis, verum etiam in Spiritu sancto.de consecr. dist. 4. cap. non regenerabantur.

a.9. Christus in aqua baptizari voluit à Ioanne.de consecr.dist.4. c.non regenerabantur.

b.10. Nec Trinitatem descendisse in specie columbæ super Iesum baptizatum, sed tantummodo Spiritum sanctum.de consecr. dist. 3.cap. fin.

b.11. Tu es filius meus. de consecr. dist.3.c. fin.

d.40. Leprosus ille, quem Dominus descendens de monte mundauit, prius clamauit ad eum Domine,si vis,potens me mundare.de penit.dist.1.ca.voluissent. §.leprosus.

Ca.2. b.10. Christus legitur aliquorum membra paralysi dissoluta consolidasse.de pen.dist.1.c.voluissent.§. Christus quoque.

b.14. Scio meretrices, & telonarios per penitentiam receptos,1.q.7. cap.2. §.scio meretrices.

c.17. Medicum se vocat Dominus, & non sanis, sed male habentibus opportunum. de penit. dist.3.

d. 35. E

g.35. Et in Iesum Christum Filium eius, qui natus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine, de conse. distinct 4. cap. I. igitur, §. in hoc ergo.
g.79. Gressus nostros in via Domini dirigentes. 23. q. 4. c. quidam, in fine.
b.10. Nocte ab Angelo pastoribus Dominus nunciatus est. de consec. dist. 1. c. nocte.
b.13. Et subitò facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis laudantium Deum, & dicentiū, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, hominibus bonæ voluntatis. de consecratio. distinct. 1. cap. nocte.
b.14. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, de consecra distin. 1. cap. de hymnis.
b.14 Gloria in excelsis Deo. de consec dist. 1. c hi duo.
b.14. Gloria in excelsis Deo. de consec. d. 1. c. porro.
e.21. Christus legem carnaliter impleuit octaua die circumcisus. 25. q. 1. c. si §. sed sicut.
c.21. Dominus voluit circumcidi. de cons. d. 4 c. si quis autem
e.22. Christus legem carnaliter impleuit, quadragesimo die in Téplo cū hostijs præsentatus. 25. q 1. c. fin. § sed sicut.
e.24. Dominus voluit hostiā pro se emundationis offerri. de conse. d. 4. c. si quis autem.
e.36. Non indureris sicut Anna, 33. q. 5 c. quod Deo in fine.
g.46. Saluator noster prius in medio Doctorum sedit, audiens illos, & interrogans: & postea prædicare cœpit. d. 30. c. qui Ecclesiasticis, §. hinc etiam Saluator.

Prætermissa.

f.43. Parentes Domini coniuges fuerunt mente non carne, sicut & parentes, 27. q. 2. c. institutū, §. item Augustinus.
f.48. Ioseph pater Domini dictus est. 27. quæst. 2. c. institutum, §. ex quo.
g.48. Nec Christus filius Ioseph esse creditur, 27. q. 2. cap. inuenta, §. dico.

Cap. 3.

b.7. Ioannes Baptista Scribas, & Pharisæos, Sacerdotes & Leuitas Iudæorum ad se venientes aspera increpatione redarguit. 2. q. 7. c. fin §. item.
b.8. Venientibus ad se turbis beatus Ioannes non ait simpliciter, Facite pænitentiam, vel fructus pœnitētiæ, sed addidit, dignos. de pæn. d. 1. c. quis aliquando. §. vnde venientibus.
b.7. Isti sunt digni fructus pænitentiæ. de pæn. d 5. c. 1. §. isti sunt.
b.9. In fructuosæ arbori securis punitur ad radicem, 16. quæstio. 1. cap alia.
e.14. Neminem concusseritis, nulli calumniam feceritis, sufficiant vobis stipendia vestra. 23. q. 1. c. 2. in fine.
e.14. Neque Ioannes ab armis iubet recedere milites, 23. q. 1. c. quid culpatur.
e.14. Interrogauerunt Ioannem, & milites. Quid faciemus & nos? ait illis Ioānes. Neminē cōcutiatis neque calumni faciatis, sed contenti estote stipendijs vestris, 23. q 1. c. militare.
d.17. Aut ignorantur mali, aut tolerantur vt palea, quousq; in vltimo ventiletur area. de cons. di. 4. c. cum baptizat.

Prætermissa.

a.1. Christus, & Ioannes Baptista, & Ezechiel nō leguntur ante hoc tempus triginta annorum prophetasse, vel prædicasse, d 78. c. pen §. hoc regulare est.
b.8 Recōciliato sibi efficacis pœnitētibus Deo. de pę d. 1. c. facilius.
e.11. In singulis generibus hominū conueniens tribuit Sanctus Baptista Ioannes responsum, vnū oībus, ita Publicanis, ne vltra præscriptū exigant; militibus, ne calūniā faciant, ne pdā requirant, docens idcirco stipendia cōstituta militiæ, ne dū sumptus q̄ritur, prædo grassetur? Sed hæc & alia officiorum precepta propria singulorū misericordia cōmunis est vsus. Imò commune præceptū omnibus officijs, oībus ætatibus necessaria, & ab oībus deferēda. d. 86. c. i singulis
e.11. Omnes in commune admonentur, vt conferant non habenti. Misericordia enim plenitudo virtutū est, & ideo omnibus est pposita perfectæ forma virtutis, ne vestimentis, alimentisq; suis parcant. d. 86. c in singulis.
e.22. Descendit Christus, descēdit, & Spiritus sanctus. de consec. d. 4. c. per aquam. § descendit.
e.23. Dominus noster Iesus Christus tricesimo anno baptizatus est, & tunc prædicauit. d. 78. c. pen. in princ.
e.23. Christus & Ioannes Baptista, & Ezechiel non leguntur ante hoc tempus triginta annorum prophetasse, vel prædicasse. d. 78. c. pen. §. hoc regulare est.

Cap. 4.

d.25. Precibus Heliæ clausum est cælum annis tribus & mensibus sex. 23. q. 4. c. si illic, §. sed obijcitur.
f.38. Pro socru Petri prius rogatus est Christus, quam eam sanitati redderet de pæn. d. 1. c. voluissent § Luca.
f.38. Apostoli orauerant pro socru Petri febricitante. de pæn d. 6. c. 1. § Iudas enim.

Cap. 5.

a.6. Sagena summa piscatoris. d. 23. c. 1. §. nouit.
a 4. Etsi alijs imperat, vt laxent retia sua, soli tamē Petro dr. Duc in altum. 24. q. 1. c. non turbat.
c.12. Leprosus clamauit ad Dominū Domine si vis, potes me mūdare de pæn. d. 1. c. voluissent. §. leprosus.
e.14. Cum Dominus leprosum emundasset, dixit illi, Vade & monstra te Sacerdoti, & offer donū. d. 93. c. pen.
f.27. Scio meretrices & telonarios per penitentiam receptos. 1. q. 7. c. 2. §. scio meretrices.
f.28. Qui quondam fuerunt diuites postea vero omnia reliquerūt, vt Petrus & Mattheus, & Paulus, 1. q. 2. c. pastor. §. verum.
f.30. Dominus cū publicanis & peccatoribus manducauit & bibit. 23 q. 4. c. infideles.
f.31. Non habent opus sani Medico, sed male habentes. de pæn. d. 1. c, Ecclesia.
g.35. Tunc ieiunamus quando sponsus aufertur à nobis. d. 76. c. ieiunium quarti. §. iuxta.

Prætermissa.

a.3. Non turbatur nauis, quæ Petrū habet. 24. q. 1. c. non turbatur.

Cap. 6.

a.5. Filius hominibus est etiam Dominus sabbati. 25. q. 1. c. fin. §. sed sicut.
b.13. Deus de plebe Iudaica primū Apostolos elegit. 35. q. 1. c. 1. §. est etiam.
b.15. Legi zelum Simonis Chananęi 23. q. 8. c. legi.
c.21. Beati tristes, quia gaudebitis. de pæn. d. 1. c. fleat.
d.27. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderūt vos. 23. q. 4. c. cum lege.
d.27. Præcepta euāgelica de dilectione inimicorum. 23. q. 4 c. nō potest §. præcepta.
d.29. Qui te percutit in vnam maxillam, præbe ei & alteram 14. q. 1. cap. 2.
e.36. Estote misericordes sicut & Pater vester misericors est. 23. q. 4. c hæc autem. §. in lege.
e.36. Præcepta euangelica de misericordia impendenda proximis. 23. q 4 c non potest §. precepta.
e.37. Dimitte, & dimittuntur tibi. de pæn. d. 4. c. dixit Dominus.
e.37. Si dimittis, dimittetur tibi. de consecra. distinctio. 2. c. panem cœlestem.
f.40. Non est discipulus super magistrum, 2. q 4. cap. 2.
f.40. Non est discipulus super magistrum 6. q 1. c. oues.
f.42. Hypocrita primum eijce trabē de oculo tuo, & postea educes festucam de oculo fratris tui, 32. q. 6. in prin.

Prætermissa.

b.13 Christus duodecim Apostolos instituit. distinct. 21. in princ. §. simpliciter.
b.13. Non amplius quàm duos ordines īter discipulos Domini esse cognouimus, id est duodecim Apostolorū, & Septuagintaduorum discipulorum, d 68. c. pen.

b.13 Apostolos, id est Episcopos & Præpositos Dominus elegit. d. 93 c pen.

b.13. Quæ peperit Abel, & Enoch, & Noe, & Abraham, ipsa peperit Moysen, & prophetas tempore posteriores ante aduentum Domini: & quę istos ipsa & Apostolos, & Martyres nostros, 32. q. 4. c. 2. § quæ autem.

b.16. In Iudæ persona significati sūt in Ecclesia mali 24. q. 1. c. quodcunque ligaueris.

b.16 Perfidia proditoris eam agitabat, 24 q. 1. c. non turbatur.

c.17. Christus turbas sequentes non solum verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, distinct. 39. in principio.

Cap. 7. b.12. Flebat turba post filium viduę, de pænit. distin. 1. c. quem pęnitet. § fin.

b.12. Non fugisset turbā plorantē, quæ vnicum filium acquisierat viduæ. de pęn. dist 6. ca. 1. §. Iudas enim.

b.13. Christus motus viduæ lachrymis, quia plurimi pro ea flebāt, filium eius resuscitauit, de pęn. dist. 1. c. fleat.

c.15. Vna mors quasi iam prolata extra portam, quam Dominus resuscitauit, de pæn. d. st. 2. c. sicut tribus.

c.15 Quem mortuum bis suscitauit Dominus non filium viduæ, quem misertus matri reddidit, de pęn. d. 3. c adhuc, in princip.

c.35 Iustificata est Sapientia ab omnibus filijs suis, dist. 41. c. quod docet.

g.47 Cui plus dimittitur, plus diligit, de pæn d. 3. c. septies.

g.47 Dilexit multum, vt nimia charita e tegere quemuis posset errorem, de pęn. d. 3. c. illud vero.

Prætermissa.

b.12. Vt Ecclesia pacata dolore, & gemitibus, mortuis impetret veniam, de pęn. d. 5. c. 1. in fi.

f.37. Nouimus peccatricē prius Mariam, 1. q 7. c. 2. §. nouimus.

Cap 8. b.14 Semen autem, quod in spinis cecidit, hi sunt qui audiunt verbum, & a solicitudinibus, & diuitijs & voluptatibus vitę eūtes suffocantur, & non reserunt fructum, dist. 49 c. 1. §. gibb: s.

g 51 Filiam Archisynagogi turbis electis Dominus suscitauit: nō tamen nisi præsentibus patre & matre puellę, Petro quoq; Iacobo & Ioanne vitę reddita est, de pæn. d. 1. c. quis aliquando, §. non sunt hæc.

g.51. In resuscitatione filię Principis pauci interfuerunt, qui viderēt. Nondum enim erat sepulta, nōdum extra portam ciuitatis delata, nondū extra domū in notitiam deportata. Intus resuscitauit, quā intus inuenit, relictis solis Petro & Ioanne & Iacobo & patre, & matre puellæ, de pę.

d. 1. c. quem pęnitet, §. qui ergo.

Cap. 9. a.3. Dominus Iesus dimittēs ad euāgelizandū discipulos, misit eos sine auro, sine argento, sine pecunia, sine virga, 11. q 3. c ira.

a.5. Excutiendus pedum puluis, 24. q. 1. c. quæ dignior.

f. 49. Vis nominis Christi expulsionem dęmonum foris etiā operabatur, de cons. dist. 4. c. nullus autem, §. perfidus.

g.54. Vis dicamus, descēdat ignis de cælo, & consumat eos? Nescitis cuius spiritus estis. 23. q. 4. cap. tres personas, §. ecce.

g.54. Cum discipuli cęlesti igne Samaritanos vellent consumere, prohibiti sunt. 23. q 4. c. quid faciet, §. ecce.

g.54. Cum exemplum dedissent discipuli Domino, commemorantes quid ab Helia factum sit, vt etiam ipsis daret potestatē petēdi de cælo ignē ad consumēdos eos, qui sibi hospitium non prębuerat, reprehēdit in eis Dominus non exemplū prophetæ sancti sed vindicandi 23. q. 4. ca. ea vindicta, § magni.

g.55. Christus discipulos increpauit, quia ignē super eos descendere cupiebāt, qui ipsum nō receperant. 23. q. 4. c qd Christus.

g.55. Nescitis cuius spiritus estis. 23. quæstio 4 cap. quod Christus, §. potest.

g.59. Quartum quoque mortuum discipulo nunciante Dominus audiuit. Sed quia defuerūt viui qui pro eo precarentur, resuscitari non meruit, de pæn. dist. 1. c. voluissent, §. tres quoque.

g.62. Nemo mittens manum in aratrum & aspiciens retro, aptus est regno Dei, de pænit. d. 2. ca. pennata.

Prætermissa.

b.11. Christus turbas sequentes nō solum verbo docebat, sed etiā virtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat, distin. 39. in principio.

c.23. Seipsum sibi homo abneget, de pænitent. distinct. 1 c. Sunt qui, § facilius.

Cap. 10. a.1. Septuaginta in figuram septuaginta discipulorum dist. 16. ca. pen. in annotat.

a.1. Ab Apostolis electi sunt Septuaginta duo discipuli, d. 21. c. 2.

a.5. In quamcunque domum intraueritis in eadem manete edentes & bibentes quę apud illos sunt. Cum autem intraueritis primū dicite, Pax huic domui, 13. q. 1. c. 1. §. item Dominus.

a.7. Dignus est operarius mercede sua, d. 88 c. quoniam.

c.16. Qui Episcopos recipit, & verba eorum, Deum recipit; qui autē spernit eos, eū à quo missi sūt, & cuius legatione funguntur spernit, d. 21. c. in nouo.

c.16. Qui vos spernit, me spernit, 8.

q. 1. c. qui vos spernit.

c.18. Videbam Satanā, quasi ful[...] de cœlo cadentem. de pęnit[...] distinctio. 2. ca. si enim, §. v[...] & Saluator.

d.20. Vnde gaudebant, quia nom[...] eorum erāt scripta in cęlo, [...] 1. c. teneamus.

c.27. Dominus Discipulos doc[...] quid esset diligere proximū [...] quam seipsum. 23. q. 4. c. ea [...] dicta, §. magni.

c.27. Debet homo diligere proxi[...] tanquam seipsum, 23. q. 4. ca[...] pen.

c.27. Si tamen Deum charitate [...] fecta ex toto corde, ex tota [...] ma, & ex totis viribus dili[...] mus. de pænit. d. 2. cap. char[...] est, vt mihi. §. ergo.

f.34. Semiuiui illius vulneribus, [...] à Samaritano in stabulū duc[...] est, & vinum adhibetur & ol[...] distin. 45. cap. disciplina, §. h[...] est.

Prætermissa.

a.1. Ad formam septuaginta di[...] pulorum; distinct. 16. cap. sep[...] ginta.

a.1. Christus septuagintaduos d[...] pulos instituit, dist. 21. in p[...] §. simpliciter.

a 1 Ab Apostolis electi sunt sept[...] gintaduo discipuli, dist. 21. c[...] in nouo.

a.1. Chorepiscopi ad exemplum[...] & formam septuagintaduor[...] discipulorum esse noscunt[...] Presbyteri eandem gestant[...] guram, d 68 c. quamuis.

a.1. Non amplius quam duos o[...] nes inter discipulos Domini[...] se cognouim9, id est duodec[...] Apostolorū, & septuaginta [...] scipulorum, dist. 68. c. pen.

a.7. Præcepit Dominus Discip[...] suis, vt comederent & bibe[...] ea, q̄ apud auditores suos er[...] 13. q 1. c 1. §. item præcepit.

c.16. Dęmonium, Christi nomin[...] cluditur. de cons. d. st 4. c. [...] sanctificatur.

c.30. Princeps vitiorum omniū [...] mos parentes illis donis ac[...] tis bonis exspoliauit insupe[...] peremit. de pæ. d. 2. c. princ[...]

Cap. 11. a.8. Clauso cum seris ostio, med[...] cet nocte, ab amico panes a[...] cus accepit. de pænit. d. 1. [...] importuna.

c.17. Omne Regnum in seipso [...] sum non stabit, 25. q. 2. c. si [...]

c.19. Si ego in Beelzebub eijcio [...] monia, filij vestri in quo e[...] tur? dist. 21. in principio.

c.24. Reuertar in domum mean[...] de exiui. de pænit. distin. 4. [...] reuertar.

f.41. Quod superest date eleem[...] nam, & ecce omnia munda [...] vobis, 12 quæstion. 1. cap. [...] tua, in fine.

f.41. Quod superest date eleem[...] nam; & ecce omnia mūd[...] vob[...]

vobis,16.quæſt.1.cap.decimas à populo.

f. 41. Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. de pœnit.diſtinct.1.capit. medicamentum.

f. 41. Vtantur ſuperfluis, dent inopibus neceſſaria, diſt.41. cap. non cogantur.

Prætermiſſa.

a. 3. Iſte panis quotidianus eſt, accipe quotidie. de conſecr. diſt.2. cap. non iſte.

b. 15. Illi qui Chriſtum in Beelzebub eijcere dæmonia ore blaſphemo dicebant, 1.q.1.cap. eos qui, in annotatione.

c. 23. Qui diſpergit quæ non collegit, 12.q.2.cap. quiſquis.

c. 25. Relinquit domum cordis eius vacuam, 11.quæſt.3.cap. audi, §. quomodo.

Cap. 12. e. 35. Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris ... diſtinct. ... cap. qui ſanctus.

f. 47. Seruus qui neſcit voluntatem domini ſui, & facit digna plagis, vapulabit paucis; ſeruus autem qui ſcit voluntatem Domini ſui, & facit digna plagis, va... 23. quæſt.4.cap. ea vindicta.

f. 48. Seruus neſciens voluntatem domini ſui, & non faciens, dicitur vapulare paucis, diſt. 37. cap. ideo, §. licet.

f. 49. Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt ardeat. de pœnit.diſtinct. 2.cap. ſi ſermo, in notatione.

g. 52. Erunt quinque in vna domo, duo in tres, & tres diuidentur in duos, 28 quæſt.1. in princip. §. ſed è contra.

Prætermiſſa.

a. 5. Da veniam; tu carcerem, ille gehennam minatur, 11.q.3.cap. qui reſiſtit.

b. 10. Hoc autem ſancti Patres irremiſſibile peccatum, & blaſphemiam in Spiritum Sanctum dixerunt. de pœnit.diſt. 3. cap. inter hæc. il ſecondo.

c. 20. Opes congregat, quas in momẽto cui ſit relicturus ignorat, diſt.37.c. nonne.

e. 35. Et lucernas ardentes in manibus tenere, 11. quæſt. 3. capit. debent.

e. 42. Fidelis diſpenſator, & prudens exiſtens, diſt.40.cap. ſi Papa, in annotatione.

f. 47. Plagis multis in æternum vapulaturus, diſt.40.c. ſi Papa.

Cap. 13. d. 16. Non filiam Abrahæ legitur Dominus bis à dæmonio liberaſſe. de pœnit.diſt.3. capit. adhuc, in principio.

Prætermiſſa.

a. 3. Ni pænitentiam egeris, ſaluus eſſe non poteris, 23.q. 7. capit. fin. §. ſed hoc.

Cap. 14. e. 21. Exi in plateas, & vicos ciuitatis, & pauperes, ac debiles, cæcos, & claudos introduc huc, & ait ſeruus Domino, Factum eſt vt imperaſti, & adhuc locus eſt: & ait Dominus ſeruo: Exi in vias, & ſepes, & compelle intrare, vt impleatur domus mea, 23. q.4.c. diſplicet, §. fin.

e. 22. Domine factum eſt quod iuſſiſti, & adhuc locus eſt: exite, inquit, in vias, & ſepes, & quoſcunque inueneritis, cogite intrare, 23.quæſt.6.cap. 1. §. vnde & ipſe.

e. 23. Quoſcunque inueneritis, cogite intrare, 23.quæſ.4. cap. nimium. §. putas.

e. 26. Qui non odit patrem, aut matrem, aut vxorem, aut ſororem propter me, non eſt me dignus, 28.q.1. in princ. §. ſed è contra.

g. 34. Infatuatum ſal ad nihilum prodeſt, niſi vt proijciatur foras, & a porcis conculcetur, 2.q.7.cap. non omnes Epiſcopi.

Prætermiſſa.

d. 17. Inuitat Dominus ſeruos, & præparauit eis cibum ſeipſum. de conſ... c. inuitat.

e. 23. Qui inueniuntur in vijs, & ſepibus, id eſt in hæreſibus, & ſchiſmatibus coguntur intrare, 23. quæſt. 4. cap. ipſa pietas, §. ſi pe...

e. 23. Quos in vijs, & in ſepibus inuenimus, intrare cogimus, 23. q.4.c. ipſa pietas, §. fin.

e. 23. Qui inueniuntur in vijs, & ſæpibus, id eſt in hæreſibus, & ſchiſmatibus coguntur intrare, 23.q.6.c.1.§. fin.

e. 26. Suis ſe abneget qui ſeruire Deo elegerit, 12.quæſt. 1. capit. cui portio.

g. 33. Nec vllus fidelis qui non omnibus renunciaret quæ poſſideret ſpem apud Dominum haberet. diſt.16. cap. prima adnotatio. §. tertia.

Cap. 15. a. 4. Quærimus perditos, vt de inuentis gaudere poſſimus, 23. q. 7.c. fin. §. ſed hoc.

a. 5. Paſtor ille Euangelicus lapſam ouem vexiſſe legitur, non abieciſſe. de pœnit.diſt.1.ca. ſerpens, §. nam paſtor.

a. 5. Nonagintanouem pecudibus derelictis vna ouicula, quæ remanſerat, humeris boni paſtoris aduehitur de pœ. d.1.c. importuna.

b. 6. Conuocauit amicos ſuos, & vicinos, dicens, Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quam perdideram, 26.q.7.cap. pœnitentem.

b. 7. Gaudeo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente magis, quam ſuper nonagintanouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia, diſt. 50. cap. quia ſanctitas, §. ad fontem.

b. 7. Gaudeo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quam ſuper nonagintanouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia. 23. quæſt. quarta, capit. hæc autem. §. in lege.

d. 16. Filius ille prodigus, de ſiliquis quas porci manducabant, ventrem ſuum replere cupiebat, diſtinct.37.c. legimus de beato, §. hinc etiam filius.

e. 20. Chriſtus prodigum filium reuertentem lætus amplectitur. de pœn.d.1.c. importuna.

e. 20. Non filium diſſipatorem legitur bis ſuſcepiſſe Dominus. de pœn.d.3.c. adhuc. in princ.

e. 22. Stola illa prima iuſtitia eſt. de pœnitent.diſtinct.2. capit. quomodo.

g. 32. Mortuus erat frater, & reuixit, perierat & inuentus eſt, 23. q.7.c. fin. §. ſed hoc.

Prætermiſſa.

a. 4. Ouem perditam nonagintanouem non errantibus relictis in deſerto, humero pij paſtoris ad ouile reportatam Dominus ipſe teſtatur, diſt.50.cap. quia ſanctitas, §. ad fontem.

a. 4. Ne ouis quaſi perdita, aut errãs inueniatur, diſt.71.cap. 1.

a. 4. Pertinet ad diligentiam paſtoralem etiam illas oues, quæ non violenter ereptæ, ſed blande, leniterque ſeductæ a grege aberrauerint, & ab alienis poſſideri cœperint, inuentas ad ouile Dominicum, ſi reſiſtere voluerint, flagellorum terroribus, vel etiã doloribus reuocare, 23.q.6.cap. 1. §. an non pertinet.

b. 7. Si ſeducti in Eccleſiæ gremium reuocentur, blandius pia mater amplectitur, & de illis multò amplius, quam de illis, quos nunquam perdiderat gratulatur, 23.q 6.cap.1.§. 1.

c. 13. Profligato a ſobole mala patrimonio, 24.q.1.cap. quoniam.

f. 28. Non debent impij foris remanere, vt calumnientur, ſed intrare potius, vt iuſtificentur, 23.quæſt. 7. capit. finali, §. ſi corpus.

Cap. 16. b. 9. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, 14.q. 5. capit. pen. §. ſed hoc.

c. 13. Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire, aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vnum ſuſtinebit, alterumque contemnet. de pœnit. diſt. 2. ca. tolle.

f. 25. Recepiſti bona in vita tua. de pœnit. diſtinct. 3 capit. cauendum.

Prætermiſſa.

b. 9. Qui habetis de malo, facite inde bonum, 14.q.5.c. pen.

b. 9. Paſcendi ſunt pauperes ſancti, non perpetrando furta, ſed bene vtendo mammona iniquitatis, 32.q.4. c. ſic non ſunt.

c. 10. Qui in re minima, de qua ſibi familiarior dẽt cura ineſſe, fidelis nõ ẽ, quomodo in Eccleſia Dei,

Cap. 23. e.21. Crucifige, crucifige eum. de pæn.d,1.c.1.perniciosè.

e.34. Pater ignosce illis, non enim sciunt quid faciunt.d. 37 c. fin in notat.

e.34. Pater ignosce illis, quia nesciũt quid faciunt, 23.q.1.c.2.

f.42. Latro vnius momenti pænitentia meruit esse in Paradiso in hora vltima confessionis, 26 q. 6.c si Presbyter pænitentiam.

f.42. Latro cum esset in pena pænitũit, & per vnius sermonis professionem habitaculum Paradisi Deo promittente promeruit, 26.q 6 cap.pen.

f.43. Christus in Paradisum de cruce latronem intulit.de pæn.dist.1. c.importuna.

f.43. Hic ignis siccauit culpam latronis de pænit.distin. 3. cap.inter hæc.il primo.

f.43 Latro veniam meruit in fine de omni suo crimine.depæn.d. 7, cap.fin.in principio.

f 43 Hodie mecum eris in Paradiso. de conse d.4.c.Baptismi vicem, in prin.

g.53 Corpus Domini nostri Iesu Christi in sindone linea munda sepultum fuit.de conse.d. 1. ca. consulto.

Prætermissa.

e.34. Christus pro eis qui nesciẽtes aderant, etiã in cruce supplicauit, 1.q.1.c.nunquã, §.põt etiam

p. c.16. Christus vt peregrinus, & incognoscibilis de se dubitantibus ire longius se finxit, & ne agnosceret, oculos eorũ tenuit.1.q 1. c.quod quidã. §. quod vt planè.

f.42 Sanius quisque maluerit, more Dñi, pisce vesci.dist 41. cap 1,

g.45. Post resurrectionem illis sensum aperuit, & scripturas explanauit, d. 36.cap.qui Ecclẽsiasticis.§.sic etiam.

IOANNES.

a.3. Omnia per ipsum facta sunt, &c.26.q 5.c Epi,§. si qdẽ.

a.3. Sermone Christi facta sunt omnia, de consecr.d.2.ca.panis est in Altari.

a.9. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem veniẽtẽ in hũc mundum,d.2 .c.1.§.acolythi.

b.12. Quotquot crediderunt in eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri de pæn.d.4. c.hanc societatem,§.quod autem.

b.13. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sũt de conf.d. 4.c.si quis autem.

b.14 Plenum gratia omnium virtutum.de consecr.disti.2. cap.hoc est.§.caro.

b.17. Moyses gentis Hebreæ primus omnium Diuinas leges sacris literis explicauit, d.7.cap.1.

b.17. Lex per Moysem data est, per me gratia.de penit.distin.1.ca. libenter.

b.17. Nobis veritas patefacta est, & gratia per Iesum Christũ data est.de cõs d.1.c.2 §. Iudei ergo.

b.17. Gratia quæ per Christũ datur, de consec.d.4.cap.gratia.

d.29. Christus, qui est agnus tollens peccata mundi, de consecr.dis. 4.cap.nemo.

e.32. Non impetretis, nisi mansuetudini columbę.d.8.c 1.§.tolle, in annotatione.

Cap. 2.

e 33. Hic est, qui baptizat in Spiritu sancto, & igne.d.19 c secundũ.

e 33. Spiritus Filium Dei agnoscendi signum fuit, quod super eum descenderit & manserit Spiritus. de pęnit.d.2.c.quærendum.

e.33. Quid nouerat Ioãnes Baptista? Dominum; Quid non nouerat? potestatem Dominici Baptismi in nullũ hominem à Domino trãsituram.de conse dist 4.c.baptismus talis, in principio.

e 33 Hic est qui baptizat.de consec. distinct.4.cap.Baptismus talis. §.ego dico

e.33. Hic est qui baptizat. de consec. distin.4.cap.Baptismus talis §. non timeo.

e.33 Hic est qui baptizat.de conf. d. 4 c. cum baptizat.

e.33. Sup quẽ viderit Spiritũ descendentẽ sicut columbã, & manentẽ super eum, ipse est qui baptizat in Spiritu sancto. de conse. d.4.cap.aliud,§.per hanc.

Prætermissa.

a.1. Deum Verbum.24.q.3. c. penul. §.Alogij.

a.3. Illud Verbum, per quod cõstructum est cælum, & terra: per qđ denique omnia condita sunt elementa.dist.22.cap. 1.

a.4. Secũdũ Verbũ, quo viuunt oĩa. de consecr.d.2.ca.Christus.

b.17. Gratia per Dominum Iesum Christum de consec. dist.2.c.in calicem,§.de latere.

b.17. Gratia Dei per Iesum Christũ Dominum nostrum. de consec. dist.4.cap.pen.

d.29. Agnus Præcursoris digito ostẽsus depingitur.de consecr.dist. 3.c.penul.

e.32. Post baptismum descendit colũba, in qua cognouit Ioãnes quiddam proprium.de consecr. dist. 4.cap.aliud,§.antequam, in annotatione.

e.33. Christus est qui baptizat, 1.q. 1.c.sicut Christus.

e.33. Ipse est qui baptizat, 1.q. 1. ca. intra catholicam.

e.33. Ipse est qui baptizat.de cõs d. 2.c.vtrum,§.intra catholicam.

e.33 Potestatem baptizãdi Christus solus sibi tenuit.de conse. dist. 4.c.aliud §.per hanc.

e.33. Nec illius, nec illius baptismus esse cognoscitur, sed Christi.de consec.dist.4.cap.cum tantum, in principio.

f.42. Petro à Domino cõcessum est, vt Cephas, id est caput & principium teneret Apostolatus.di. 22.c.2.§ inter.

f.42. Omnium Apostolorum caput Petrus, vnde & Cephas appellatus est.d.22.c.2.§.inter.in annotatione.

f.42. Petrus Cephas dictus, eo quod in capite sit constitutus Apostolorum, dist 22.cap.2.§.inter, in annotatione.

e.14 Ipse Dominus negociatores è Templo verberatos flagellis asseritur expulisse.d.88.c.2.

c.14 Dominus singulariter vendentes.& ementes increpans, & flagellans de Templo eiecit, 1. q. 1.cap.qui studet.

c.15. Dominus flagello facto de funiculis male versantes in Tẽplo flagellauit, & de orationis domo eiecit.d.45. ca cum beatus, § hinc etiam Dominus.

c.15. Cum flagellis à Dei Tẽplo eiecti sunt, qui quæ Deo erant offerenda vendebãt, vel emebãt, 1.q.3.c.Saluator,§.ecce.

c.15. Humani generis Redẽptor oẽs ementes, & vendentes de Templo eijciens, cathedras vẽdẽtiũ columbas euertit, nummulariorum effudit æs, præcepti sui auctoritate denunciãs, & dicens. Nolite facere domum patris mei domũ negotiationis.1.q.3. c.ex multis,§ vnde.

c.15. Dominus facto flagello de funiculis verberãs omnes eliminauit de templo.1.q 3.c.ex multis, §.illud quoque.

c.15. Ipse Dominus proprio flagello peccantes sacerdotes a templo eiecit, 2.q.7 ca.accusatio quoq; in principio.

c.15. Dominus per seipsum, & non per alium vendentes, & ementes eiecit de templo, 2 q.47.c.accusatio quoque,§. vnde liquet.

c.15. Iudæos. flagellauit Christus. 23 q 4.c.nimium, §.Si semper.

c.15. Dominus Christus flagellatos expulit de templo improbos mercatores.23.q 4. c. qui peccat.§.Petilianus.

c.16. Nolite facere domũ Patris mei domum negotiationis, dist. 88. c.penul.

c.16. Nomine columbæ, Sancti Spiritus venditionem vel emptionẽ accipit venerabilis Augustinus, Sicut & omens huius euãgelici capituli tractatores, 1,q.3.c.Saluator.§ ecce.

c.16. Nolite facere domum patris mei domum negotiationis. 19 q.3.c.quoniam.

Prætermissa.

c.14. Columbas in templo Domini vendere non pertimescunt.1.q. 7.c.requiritis.

c.15. Simoniaci a Christo de templo eijciunt.1.q.1.c.cito,§.q ergo.

c.15. Christus corporaliter persecutus est eos, quos de tẽplo expulit.23.q 4.c ille gladiũ.§.porro

f.55. Ca[...]

f.55. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus, de consec.dist.2.c.quia corpus.
f.55. Sicut caro Dñi verè est cibus ita sãguis verè noster est potus, de consecr. dist.2. c.in quibus.§.idem est cibus.
f.55. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus, de consecr. dist.2.c.dupliciter.
f.55. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus verè est potus, de consecr dist.2.c.vtrum.
f.55. Caro mea verè esca est, & sanguis meus verè est potus. Qui edit carnem meã, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo, de consf.dist.2.cap.in Christo pater, §. de naturali.
f.55. Vera caro quam accipimus, & uerus eius sanguis est potus, de consf.dist.2.c.sicut verus.
56. Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo, de consec dist.2.c.quid est.
f.56. Qui edit carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo, de consf.distin.2. c.in Christo Pater. § qđ autem in nobis.
f.57. Qui manducat me, viuit propter me, de conse.dist.2.c.inuitat.
f.57. Qui manducat me, viuit propter me, de consf.dist.2.ca. qui manducat me.
f.57. Sicut misit me viuens pater, & ego viuo per Patrem, & qui manducauerit meam carnẽ, & ipse viuet per me, de consf.dist. 2.cap.in Christo pater, § quod autem in nobis.
f.58. panis ille qui de cælo descendit.33.q.4.c.1.
f.59. Hæc dixit in Synagoga docẽs in Capharnaũ. Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt Durus est hic sermo, quis potest eum audire? Sciens autem Iesus apud semetipsum, quia murmurabant de hoc discipuli eius, dixit eis. Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis filium hominis ascendentem, vbi erat prius? Spiritus est qui viuificat, caro autem non prodest quidquam. Verba quæ ego locutus sum vobis, Spiritus & vita sunt, sed sunt quidam ex vobis qui non credunt Sciebat enim ab initio Iesus, qui essent credentes, & quis traditurus esset eum, & dicebat, propterea dixi vobis, quia nemo venit ad me, nisi fuerit ei datum à patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro, & iã non cũ illo ambulabant, de pæn.dist.4.c.si ex bono, §.denique.
f.60. Durus est hic sermo, & quis potest eũ audire? 24.q.1.c.audiuimus, §.item cum Dominus.
f.60 Durus est hic sermo, de consec. dist.2.c.vtrum.§. nihil.
g.61. Durus est hic sermo, quis potest eum audire? de consecrat. dist.2. c.prima quidem.
g.61. Sciens autem Iesus ait. Hoc vos scandalizat, quia dixi, do vobis carnem meã maducare, & sanguinem meum bibere? Si ergo videritis filium hominis ascendentem vbi prius erat? de consec.distin.2.capit.prima quidem.
g.63. Spiritus est qui viuificat, caro nihil prodest: verba quæ locutus sum ad vos, spiritus & vita sunt, de consecr.distin.2.c.prima quidem.
g.65. Nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à patre meo, 23.q.4.cap.vasis, §.item Augustinus.
g.66. Discipulorum, qui retro abierunt, de pænit.dist.4.c.peccatum, §.eorum verò.
g.66. Non tulerũt sermonem Christi, Discipuli eius, sed audientes qđ carnẽ suã daret manducare, & sanguinem suum bibẽdum recedebant. de consf.dist. 2.c.forte.
g.67. Nunquid & vos vultis ire? 23. quæst.4.cap.displicet, §.repetis.
g.68. Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes: & nos credimus, 24.q.1.capit.quæ dignior.
g.68. petrus dixit. Verba uitæ æternæ habes; & ego à te quo recedam? de conse.dist.2.cap. forte.
g.70. Christus traditorem suũ, diabolum nominauit, 1.q.1.cap. Christus.
g.70. Nec Iudam Dominus cum esset mendax Discipulus, de numero Apostolorum eiecit, distin.28.c.fin.

Prætermissa.

d.38. Dei filius uenit facere uoluntatem patris, distinction.12.capit.1.
e.47. Credere in Iesum Christum, hoc est manducare panẽ viuũ, de consecr.dist.2.c.credere.
f.51. Cælestis panis qui vere Christi caro est, suo modo uocatur corpus Christi. de consf.dist.2. c.hoc est, §.fin.
f.53. Nulli est aliquatenus ambigendum, tum unumquemque fidelium corporis, & sanguinis Dominici fieri participem, quãdo in baptismate membrũ efficitur Christi. de conse.dist. 2. c.quia passus, §.fin.
f.53. Nulli est aliquatenus ambigẽdum, tũc unumquemque fidelium corporis, sanguinisq; Dominici participem fieri, quando in baptismate mẽbrũ Christi efficitur. de consf.dist.4.cap. nulli.
f.54 Corpus Christi edimus, ut uitæ æternæ possimus esse participes. de consecr.dist.2.cap.in quibus §.vnde.
g.63. Credere in eum, hoc est panem uiuum manducare. Qui credit in eum, manducat eum, de consecr.dist.2.cap. vt quid.
g.58. Si in Petri persona significati sunt in Ecclesia boni: in Iudæ persona significati sunt in Ecclesia mali. 24 q.1. c.quodcunque ligaueris.
g.70. Dominus noster Iesus Christus Iudam furem esse sciebat, 2 q.1. cap. nihil.
g.70. Dominus Iudam cũ fur esset, sciebat, 2. quæst.1.c.de manifesta.

Cap. 7.

g.70 Multi tolerantur, vt Iudas, 2. q.1.c.multi.
c.19. post diluuium autem cũ datione legis, quam implere nullus potuit, dist.35.c.2.
c.22. Et uos in Sabbatho circumciditis hominem, 25.q.1.c.fin. §. sed sicut.
d.23. Totum hominem Dominus sanauit in Sabbatho. de pæn.dist. 3.c.sunt plures.
f.37. Qui sitit veniat, & bibat. 33.q. 5.c.qui sitit.

Prætermissa.

c.18. Iusti ministri gloriã suam non quærunt. de consecr.dist.4.c aliud. §.fin.

Cap. 8.

a.6. Legitur, quod Saluator noster se inclinauerit, sicut quoniam digito scribebat in terra, 2.q.6. c.plerumque, § aliud est.
a.6. postulatus Dominus iudicare de peccatrice, non statim dat iudicium, sed prius inclinans se deorsũ, digito scribebat in terra, 3 q.7.c.postulatus.
a.7. Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat, 3.q.7. c.qui sine.
a.7. Qui sine peccato est vestrum, 3. q.7.c.postulatus.
a.7. Beatus Petrus homicidas, & adulteros, & cunctos criminalibus nexibus alligatos, ab Episcoporum vexatione, & accusatione (dicente Domino) prohibebat, 6.quæst.1. c.beatus Petrus.
a.7. Quicumque uestrum sine peccato est, primus lapidem in illam mittat, 32 q.6. in princ.
a.7. Quis uestrum absque peccato. de pænit.dist.2. cap.si enim, §. rursus.
a.7. Qui sine peccato est, primum in eam lapidem mittat. de pænit.dist.6.c.1 § Sacerdos.
a.11. Vade, & amplius noli peccare. dist.50.cap. ponderet, §.mundatur.
a.11. Nec ego te condemnabo; vade, deinceps noli peccare, 32. q.1.c.quod autem.
a.11. Vade, & amplius noli peccare. de pen.dist.2.in princ.

a.11. Va-

a.11. Vade, & amplius iam noli peccare de pæn.dist.3.cap.si Apostolus.

a.11. Vade, & amplius noli peccare. de pæn dist.3. cap.quamuis, §. hac auctoritate.

a.11. Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi cõtingat.de pæn. dist.3. cap.adhuc, in principio.

b.17. In lege vestra scriptum est, quõ duorum hominum testimoniũ verum est, 2.q 4 in princ.

b.18. Si duorum hominum testimonium verum est, quare testimonium meum & Patris non accipitis ? 2.q 4.in princ.

d.31. Si manseritis in verbo meo, verè Discipuli mei estis de pęnit.dist.4.c. si ex bono, §.denique.

d.31. Si manseritis in verbo meo, verè Discipuli mei estis. de pęn. dist.4. c.si ex bono, § nunquid non.

d.34. Qui facit peccatum, seruus est peccati. 1.quæst.7.c. secuti, §. quia ergo.

e.39. Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite: nunc autem quæritis me interficere hominem, qui veritatẽ locutus sum vobis. Hoc Abraham non fecit. Vos ex parte diabolo estis; & desideria patris vestri vultis facere, 22.q.2.capit.fin.§.sic & Iudæi.

e.39. Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.de pænit.dist 1.c. resuscitatus, §.qui autem. in Christo.

f.44. Iudæi ex patre diabolo, 1.q.1. cap. cito.

f.44. Iudæi dicuntur filij diaboli, 22.q 2.c.fin.§.sic & Iudæi.

f.44. Vos ex patre diabolo estis, quia opera patris vestri facere vultis, de pęn. dist.1.c.resuscitatus, § qui autem in Christo.

f.44. Diabolus in veritate stetisse negatur. de pęnit dist.2.c.pen. § hinc etiam.

f.46. Quis ex vobis arguet. me de peccato? 2.q.7.c.testes, § nunc demonstrandum.

g.59. Ipsumque Dominum fugisse insecutores luce clarius constat, 7 q.1.c [illegible].

g.59. Dominus abscondit se, & exiuit de Templo, quando Iudæi lapides tulerũt vt iacerent in eum, 7.q.1.cap. penult.§. hinc etiam idem.

g 56. Cum Dominus à Iudæis lapidibus peteretur, abscondit se, & exiuit de Templo.23.q.3. in princ.

Prætermissa.

d 34. Cum princeps vitiorum omnium h[illegible] abstulisset pudicitiam, continentiam, charitatem, immortalitatem, dominio suo eum obstrinxit. de pæn.distin.2. cap. princeps.

e.39. Mendacium est, Christianum se dicere, & opera Christi non facere, 22.q.5. c.cauete.

f.44. Diabolus non solum mendax est, sed etiam & pater, & inuẽtor ipsius mendacij est, 22.q.5. c.cauete. in annotatione.

Cap. 9. a.2. Rabbi quis peccauit, hic, aut parentes eius vt cæcus nasceretur? 24.q 3 in prin.§.his ita.

a.6. Prius ipse Iesus cæci nati oculos luto ex puto facto super liniuit, & sic ad aquas Siloe misit.de consecr dist.4. c.ante baptismum, §.prius.

d.21. Aetatem habet ipse pro se loquatur. de consecr.dist.4.c. cũ pro paruulis.

Prætermissa.

a.1. Vidit lauacrum, & vidit, & credidit.de pæn.dist.3.capit.illud vero.

Cap. 10. a.2. Nõ per ostium, id est, per Christum intrat, sed vt ipsa. Veritas testatur, fures sunt, & latrones, 1.q.1. c.ordinationes.

a.1. Furem dixit Dominus non intrare per ianuam, sed ascendere per aliam partem, 23.q.4 c. tres personas.

a.2. pastorem dixit Dominus, intrare per ianuam, 23.q.4. cap.tres personas.

b.11. Prælati animas suas ponant pro ouibus suis, 7.q.1.c.pen.§. cum verò.

b.11. Pastorem dixit Dominus animam suam ponere pro ouibus suis, 23.q.4.c.tres personas.

b 11. Christus animam suam posuit pro ouibus suis, 23. q.4.c. qui nos.

b.12. Nequaquam iam greges custodiæ pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt, quia veniente lupo fugiunt.distin.43 c.1.in princ.

b 12. Mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem, & deserit oues, & fugit.7.q 1.cap.pen.§.hoc tunc.

b.12. Mercenarius vocatur, qui videt lupum venientẽ, & dimittit oues, & fugit.23.q.3.cap.1. § hinc in Euangelio.

b.12. Mercenarium dixit Dominus lupum, vel furem si videat fugere, quia non est illi cura de ouibus: mercenarius est enim non pastor, 23 q 4. c.tres personas.

c.16. Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili. de pęnit. distin 4.c hãc societatem.§.oues namque.

e.22. Facta sunt Encænia in Hierosolymis, & hyems erat, & ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis. de consecrat. dist 1.c.solẽnitates, il secondo.

f.30. Ego & pater vnum sumus, 24. q.3.c. pen. §.Ariani.

Prætermissa.

a.3. Si ei ostiarius non aperuit [illegible] q.1. c.vt euidenter.

b.12. Quisquis. talis est, merce[illegible] rius est, 8 q. 1.c.sũt in Eccle[illegible]

Cap. 11. c.21. Non fugisset Mariam, & M[illegible] tham quæ vitam Lazaro im[illegible] trauerant.de pęnit.dist.6.c.[illegible] Iudas enim.

d.33. Fleuit Martha, & Maria su[illegible] plicantes pro fratre; flebat [illegible] iam turba, quæ Mariam fue[illegible] secuta, lachrymis Mariæ ad[illegible] nita.de pæn.dist.1. c.quem [illegible] nitet, §.fin.

e.35. Dominus non fleuit Lazaru[illegible] mortuum, sed ad vitæ hui[illegible] plorauit ærũnas resuscitand[illegible] 13.q.2. c.qui Diuina.

f.43. Lazare veni foras, 11.q.3.ca[illegible] tunc vera.

f.43. Tres mortuos audiuit Dom[illegible] nus, quos aliorum oration[illegible] bus reddidit vitæ. de pæn.di[illegible] 1.cap. voluissent. §.tres quo[illegible]

f.43. Vna mors quasi in sepulchr[illegible] iam putens, quam Dominus [illegible] suscitauit, de pæn.dist.2.capi[illegible] sicut.

f.44. Lazarus viuus de monume[illegible] to prodijt. de pæn dist.1.c.co[illegible] uertimini, §.hinc etiam Laz[illegible] rus.

f.44. Surgit defunctus, & solui i[illegible] bentur eius vincula, qui ad[illegible] huc in peccato est; tollit vela[illegible] men de facie eius, de pæn.dis[illegible] 1. c.quantuslibet.

f.44. Christus legitur aliquos susc[illegible] tasse a mortuis. de pæn.dist.[illegible] c.voluissent, § Christus quoq[illegible]

f.44. Lazarum de monumento ian[illegible] suscitatũ obtulit Dominus di[illegible] scipulis soluendum, de pæn.di[illegible] stinc.1.c.quem pænitet, §.Laz[illegible] rum.

f.44. Quem mortuum bis suscita[illegible] uit Dominus? non Lazarum quem dilexit. de pæn.dist.3.c adhuc, in princ.

f.47. Impij aduersus Christum con[illegible] cilium congregabant.de pęnit dist.1. c.quantuslibet.

g.49 Caiphæ traditio. & adinuen[illegible] tio Simonis à sancto Sacerdo[illegible] tio est aliena, 1.q.7. c.2 §. qu[illegible] per simoniam.

g.51. Hoc autem à semetipso non dixit, sed cùm esset princeps Sacerdotum anni illius propho[illegible] tauit, 1.q.1. cap. dictum est [illegible] Deo, §.quanta.

g.51. Quia Iesus erat moriturus pro gente, & non tantum pro gente, sed etiam vt filios Dei dispersos congregaret in vnum. de pæn.distin.4.c.si ex bono, §. nec nos moueat.

g.52. Vt filios Dei qui erãt dispersi congregaret in vnum. de pænit.dist.4.cap.hanc societatem. §.oues namque.

g.52. Vt filios Dei qui erant dispersi congregaret in vnũ. de pæn. distinct.

distinct.4.cap. hanc societatem, §.in præsenti.

Prætermissa.

c.39. Quantuslibet mortui fœtor sit, aboletur omnis. de pæn. dist.1. cap.quantuslibet.

c.43. Veniat itaque foras mortuus, 11.quæst.3.cap.plerumque, §.veniat.

f.44. Cuncta quæ de Lazaro resuscitato inducuntur. de pænit. dist. 1.capit.quis aliquando, §.item cuncta.

g.49. Solo Sacramento Sacerdos est, sicut fuit Pontifex Cayphas persecutor vnius, & verissimi Sacerdotis, 1.quæst.1.cap. Dominus, §.qui autem.

a.1. Iesus celebrata resurrectionis gratia lætus ad Cœnam venit, quam ei sua præparauit Ecclesia: in qua ille qui fuerat mortuus, vnus inter discumbentes cum Christo inuenitur.de pœnit.dist. 1.cap.quantuslibet.

a.6. Iudas cum fuerit sacrilegus atque fur, d.dist.49.cap.secundum.

a.6. Iudas ante traditionem Domini, nec loculis Dominicis fidem potuit exhibere, 1.quæst.1. cap. Christus.

a.6. Christus Iudam solus furem nouerat, 23.q.4. cap.Guilisarius, §.quod vero.

a.6. Dominus subleuauit indigētiam pauperum etiam ex his loculis, quos ex opibus implebat aliorum.23.quæst.4.c.duo ista, §.ita nulli.

a.6. Quare Dominus habuit loculos? 12.q.1.c.exemplum.

a.6. Quare Dominus furem admisit? 12.q.1.c.exemplum.

a.6. Ecce fur est Iudas, fur loculorū, 23.q.4.cap.quid ergo.

a.6. Nec Iudam Dominus cum esset mendax discipulus de numero Apostolorum eiecit, d.28.c.fin.

b.10. Impij Lazarum quoque interficere volebant. de pænit.dist. 1. cap.quantuslibet.

d.25. Timendo mortem carnis tuæ, mortem dabis animæ tuæ, 11.q. 3.cap. non solum abnegat, §.timendo.

c.28. Sonuit vox dicens. Et clarificaui, & iterum clarificabo,de consecr.dist.3.cap.fin.

Prætermissa.

c.1. Mortuos suscitasse Christum legimus,24.q.2.cap.2.

a.3. Quantuslibet mortui fœtor sit, aboletur omnis, vbi sacrum redoleuerit vnguentum, de pænit. dist...c quantuslibet.

a.4. Multi tolerantur, vt Iudas.de pœnit.dist.1.cap.iudicet, §.fin.

a.6. Dominus noster Iesus Christus Iudam furem esse sciebat, 2.q.1 cap.nihil.

a.6. Dominus Iudam cum fur esset, sciebat, 1.quæst.1.c. de manifesta.

a.6. Iudam Dominus quamuis sciret furem esse, tamen ad prædicandum misit, 7. quæst. 1. cap. pen. §.fin.

a.6. Christus Iudam cum sciret furem esse tolerauit, 23.quæst.4. cap.2.

a.6. Dominus Iudam cum fur esset, quia non est accusatus minimè abiecit,23.q.4. cap. si quis potestatem.

c.31. Falleret Principem mundi, 32. quæst.2.cap.1.

Cap. 13. a.5.Christus Discipulorum pedes lauit, dist.95.cap.ecce, §.sed oderunt.

a.5. Christus pedes suis lauare consueuit hospitibus, 24. q.1. cap. quæ dignior.

a.6. Dominus Petri pedes lauit. de pæn.distin.3.cap.adhuc, §.quapropter.

a.8. Non lauabis mihi pedes in æternum, 22. quæst.2. cap. Beatus Paulus.

a.8. Nisi lauero tibi pedes, non habebis partem mecum. de pœnit. dist.1.c.potest fieri, §.dicis.

a.10. Qui lotus est, non necesse habet vt iterum lauet. de pœniten. dist.2.cap.si enim, §.Petrus Apostolus.

a.10. Qui lotus est non indiget, nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. de consecr.dist.4.cap.quando ab Hierosolymis, §.respōdit.

a.10. Qui lotus est non indiget, nisi vt pedes lauet. de consecr. dist.4. cap.si eos.

c.26. Ipsa salus nostra buccellam Iudæ dedit; statim cum buccella non bonus, sed malignus spiritus intrauit, 1.quæst.1.ca. quod quidam, §.quamuis.

c.26. Intinctum panem alijs Christū præbuisse non legimus, excepto illo tantum discipulo, quem intincta buccella Magistri proditorem ostenderet. de consec.dist. 2.c.cum omne, §.illud verò.

c.26. Non enim mala erat buccella, quæ tradita est Iudæ à Domino. de consec.dist.2.c.& sancta.

c.27. Iudas cui bucellam tradidit Dominus, non malum accipiendo, sed male accipiendo locum in se diabolo præbuit.de consecr.dist. 2.c.sicut Iudas.

c.29. Habebat Dominus loculos, 12. q.1.cap. habebat.

d.33. Filioli adhuc modicum vobiscum sum. de pœn.dist.4. c.hanc societatem, §.in præsenti.

d.38. Domine animam meam pro te ponam. de pænit.dist.2.cap.qui vult, §.ipsam.

Prætermissa.

c.21. Dominus designauit Iudam traditorem suum, 24.q.2. cap.fin. §.Augustinus.

Cap. 14. a.2. In domo Patris mei mansiones multæ sunt: si quo minus, dixissem vobis: quia vado parare vobis locum: & si abiero, & parauero vobis locum, iterum venio, & accipiam vos ad meipsum, vt vbi ego sum, & vos sitis.de pæn. dist.4.cap.nouit, §.porrò.

a.2. In domo Patris mei mansiones multæ sunt.de pœn.dist.4.cap.in domo in principio.

a.2. Si quo minus de pœn.dist.4.cap. in domo, §.si quo minus.

a.3. Et si abiero, & parauero.de pœnit.dist.4.cap.in domo, §.si quo minus.

a.6. Ego sum Veritas, & Vita, dist.8. cap.si consuetudinem.

a.6. Ego sum Veritas, dist.8.cap.qui contempta.

a.6. Ego sum Veritas, 11. quæst.3.c. abijt.

a.6. Ego sum Via, & Veritas & Vita. de pœnit. dis.2.c.si enim, §.si peccauerimus.

a.6. Veritas Christus est. de consecr. dist.5.cap.penult.

a.6. Saluator qui & Veritas. de cons. dist.5.cap.fin.

b.16. In hac denique (die Dominica) promissus à Domino Apostolis Spiritus Sanctus aduenit, distin. 75. cap.quod die, in fi.in parte decisa.

b.17. Spiritus appellatus est Veritatis. de consecr.dist.5.cap.pen.

b.17. Siquidem Spiritus Veritatis est. de consec.dist.5.cap.fin.

b.17. Spiritus quoque sanctus, qui est Spiritus Veritatis. de consecr.d. 5.cap.fin.

c.19. Et hic mundus iam me non videt: vos autē me videbitis, quoniam ego uiuo, & vos viuetis: quoniā ego in Patre meo, & vos in me, & ego in vobis. de consecr.dis.2.cap.in Christo, §.quod autem in eo.

c.20. in Christo Pater, & Christus in nobis vnum in his esse nos faciunt.de consecr.dis.2.c.in Christo Pater, in principio.

c.20. Pater in Christo est, & ille in nobis. de consecr.dist.2.in Christo Pater, in principio.

c.21. Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. de consec. dist.2.c.species.

d.26. In hac denique (die Dominica) promissus à Domino Apostolis Spiritus Sanctus aduenit. dis. 75.cap. quod die, in fine, in parte decisa.

d.27. Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis, 23.q.1. cap.1.

d.30. Venit princeps huius mundi, & in nobis non habet quidquam, 23.q.8.cap. si in morte, §.ecce.

d.30. Ad Christū venit princeps mūdi istius, & inuenit in eo nihil. de pœn.dist.2.c.si enim, §.eligat.

Prætermissa.

a.2. In cælis sedes Angelorum legis esse dispositas. dist.95.cap.ecce, in fine.

a.6. Cum Christus Veritas sit.dist.8. cap.qui contempta, §.fin.

a.6. Ipsa Veritas quæ Deus est. 39. quæst.

Prætermissa.

c.19. Constat Apostolos biduo isto & in mœrore fuisse, & propter metũ Iudæorum se occuluisse. de cõsec. dist. 3. c. Sabbato.

f.13. Per Spiritum sanctum quisque ligatur, aut soluitur. 11. q. 3. ca. illuc.

g.27. Factus est discipulus dubitans & palpans testis veræ Resurrectionis, 27. q. 2. cap. sic quippe.

Cap. c.21. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum sanctum, 24 quæst. 1. cap. loqui tur. in principio.

f.22. Accipite Spiritum sanctũ, 24. q. 1. c. audiuimus, §. vnde non nisi.

f.22. Accipite Spiritum sanctum; si cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei, 1, q. 1. c. vt euidenter.

f.22. Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, &c. 24. q. 1. cap. audiuimus, §. sin autem.

f.23. Si cui dimiseritis peccata, remittũtur illi: si cui tenueritis, tenebuntur, 1. q. 1. cap. remissionem.

f.23. Quorum remiseritis, &c. de consec. dist. 4. cap. Ecclesiæ charitas.

f.23. Si cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei: si cui tenueritis, tenebuntur, 1 q. 7. c. etiam.

f.23. Quorum remiseritis peccata, &c. 11 q. 3. c. nihil, §. item.

f.23. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, de pæn. dis. 3. c. adhuc, § hunc Magistrum.

f.23. Si cui dimiseritis, dimittentur: & si cui tenueritis, tenebũtur, de consecr dist. 4. ca. quomodo, § quapropter.

f.23. Si cui dimiseritis peccata, dimittentur ei: si cui tenueritis, tenebuntur. de consecr. dist. 4. c. quomodo, §. non ob aliud.

f.23. Ecclesiæ charitas, eorum qui participes sunt, dimittit, qui non sunt, tenet de consecr. d. 4. c. Ecclesiæ charitas.

f.25. Discipulũ Dominus post Resurrectionem suam dubitare permisit, nec tamen in dubitatione deseruit, 27. q. 2. sic q ppe.

Cap. a.15. Petrus princeps Apostolorum factus est. distin. 50. c. si post, §. & vt.

c.15. Domine, tu scis, quia diligo te, 6 q. 1. c. imitare.

c.15. Trina confessione Dominicæ dilectionis penitus deleuit Petrus peccatum trinæ negationis. de pæn. dist. 1. cap. quis aliquando, § negationi.

Prætermissa.

c.15. Beatus Petrus postquàm trinæ negationis maculas confessione diluit amoris, non solum in gradu sui Apostolatus remansit, verum etiam in pastorem totius Ecclesiæ a Christo institui meruit, dis. 50. c. si qui altario, §. sed exemplo.

c.15. Petrus tanquam bonus pastor tuendum gregem accepit. dist. 50. c. fidelior.

c.15. Dñs pascere, & docere nos docuit, 16, q. 1. nulli Episcoporũ.

c.15. Beatissimus Petrus Apostolicum a Dño accepit principatũ, 24. q. 1. c. cum beatissimus.

IOANNES APOSTOLVS.

dist. 66. cap. 2.

17. q. 4. cap pen. §. beatus.

24. q. 1. ca. omnis qui. §. narrat. de consecr. dist. 3. c. 1.

In Natali ipsius, dist. 15. c. si. §. ceterum qui libri.

Cap. 22. c.17. Nec inter ipsos Apostolos par institutio fuit, sed unus omnibus præfuit. d. 80. c. 2. §. fi.

c.17. Simon Ioannis amas me? pasce oues meas, 8 q. 1. c. in Scripturis, in prin.

c.17. Beatissimus Apostolus Petrus trina admonitione mysticis sanctionib. imbuitur, ut Christi oues, qui Christum diligit pascat, 25. q. 1. c. 2.

d.20. Filius tonitrui, quem Iesus amauit plurimum, qui de pectore Saluatoris doctrinarum fluenta potauit. dist. 93. cap. legimus, §. clangat.

a.3. Dominus Iesus post Resurrectionem quadraginta diebus conuersatus est in terra cum Discipulis suis. de consec. dist. 5. capit. ieiunium autem, §. denarius.

b.8. Eritis mihi testes in Hierusalem, & omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad extremum terræ, 11. q. 3. cap. abijt.

d.23. Matthias à Beato Petro sorte in Apostolatũ, & Iudæ successor eligitur, 26. q. 2. in princ.

d.23. Sorte in Apostolatum Matthias eligitur, 26. q 2. c. 2.

d.26. Matthias sorte electus est, quẽ primũ per Apostolos legimus ordinatum, distinctione 21. ca. 1. in principio.

Prætermissa.

a.1. Sacerdos primũ imitando Christum, ipse debet facere, quæ postea populum doceat, dist. 42. in principio.

a.3. Saluator post Resurrectionem tota Quinquagesima cum hominibus commoratus est. dist. 76. cap. scire, §. instar.

d.16. Non exemplo Matthiæ indifferenter sortitus est credendum, 26. q. 2. c. non exemplo, in principio.

d.26. Si qui necessitate aliqua compulsi Deum putant sortibus exemplo Apostolorũ esse consulendum, videant hoc ipsos Apostolos nõ nisi collecto fratrum cœtu, & precibus ad Deũ fusis egisse, 26. q. 2. c. non exemplo, §. 1.

Cap. 2. 1. Nec nisi super congregatos in vnum die Pentecostes descendit Spiritus sanctus, 24. q. 1. c. audiuimus, §. vnde non nisi.

a.1. Quadragesimo die Dominus Iesus cum ascendisset in cœlum peractis decẽ dieb. misit mercedem Spiritus sancti. de cõse. d. 5. c. ieiuniũ autẽ, § denarius.

a.1. In hac denique (die Dominica) promissus à Domino Apostolis Spiritus sanctus aduenit, distinct. 75. quod die, in fin. in parte decisa.

a.2. Dominus Spiritum sanctum decem dieb. cõpletis post Ascensionem suam, desuper, vt promiserat misit, 23. qõ. 4. capit. ea vindicta, §. magni.

a.2. Nec Trinitatem die Pentecostes post Ascẽsionem Domini, sonitu facto de cælo, quasi ferretur flatus vehemens, & linguis diuisis velut ignis, sedisse super vnumquemque eorum, sed tantummodo Spiritum sanctum. de consecr. dist. 3. cap. fin.

a.3. Super pastores primos in linguarũ specie Spiritus sanctus insedit, d. 43. c. 1. §. hic est enim.

a.3. Apostolis Spiritus sanctus datus est in igneis linguis. de consec. dist. 4. c. venit.

c.15. Hora tertia super Apostolos Spiritus sanctus descendisse legitur. de conse dist. 1. ca. nocte.

d.22. Tunc eis Petrus annunciauit eũm colẽdum, quem crucifixerint. de consecr. distinct. 2. cap. tunc eis.

f.37. His auditis cõpuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos; Quid faciemus viri fratres? Petrus vero ad illos; Pænitentia, inquit, agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum, & accipietis donum Spiritus sancti. de consecr. dist. 4. c. proprie, § hoc autem.

f.38. Quid faciemus viri fratres? Pænitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum, 23. q 4. c. hæc autem, §. in lege.

f.38. Pænitentiam agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum. de pænit. dist. 1. ca. quis aliquando, §. item de eadem.

f.38. Si in nomine Sãctæ Trinitatis, vel tantum in Christi nomine. sicut in Actibus Apostolorum legimus, baptizati sunt. de cõsecr. dist. 4. cap. à quodam.

f.38. Agite pænitentiam, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine Domini Iesu Christi. de consec. dist 4. cap. agunt.

g.45. Diuidebatur singulis, prout cuique opus erat. dist. 32. cap. si qui verò.

g.45. Diuidebatur singulis, prout cuique opus erat, 12. qõ. 1. cap. quia tua, §. si qui verò.

Præ-

Prætermiſſa.

a.1. Pentecoſtes ex aduentu Spiritus ſancti ſacra ſolemnitas. de conſ.d.ſt.4. c.proprie,§.addit.

b 12. Apoſtol. auditori admirantib. ... nam ſuam condelectabã ... 32.q.4. c.obijciuntur.

f 41. Beatus Apoſtolus Petrus in eo die, quo omnium credentium numerum promiſſus Spiritus ſancti repleuit aduẽrus, trium millium populum ſua prædicatione conuerſum lauacro baptiſmatis conſecrauit,de conſecr.diſt.4.c.proprie,§.hoc autẽ.

f.42. Peracta conſecratione omnes cõueniunt, q òd noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus. Sic enim & Apoſtoli ſtatuerũt. de conſ diſt.2. c.peracta.

g.45. Apoſtoli prædia in Iudæa minime ſunt adepti, ſed pretia tã tũmodo ad fouendos agentes. 12.q.1. c.futuram, in princ.

Cap. 4.

f.32. Multitudinis autem credentiũ erat cor vnum,& anima vna,diſtin.8. in princ.

f.32. Multitudinis credẽtium erat cor vnum, & anima vna: nec aliquid eorum quæ poſſidebãt quiſque propriũ eſſe dicebat; ſed erant illis omnia communia: & ſinguli vendebant prædia ſua,& ponebant pretia eorum ante pedes Apoſtolorum, 1.q.2.in princ.

f.32. Erat multitudinis eorum cor vnum,& anima vna: nec quiſquam eorum aut noſtrum de his quę poſſidebat,aliquid ſuũ eſſe dicebat,ſed omnia illis,& nobis erant communia, 12.q.1. cap 2. §.iſtius.

f.32. Nullus eorum ex iis,quæ poſſidebat; aliquid ſuum eſſe dicebat,ſed erant illis omnia cõia, 12.q 1. c.quia tua, in princ.

f.32. Multitudinis autem credentiũ erat cor vnum, & anima vna; nec quiſquam eorum quæ poſſidebat aliquid ſuũ eſſe dicebat,ſed erant illis omnia cõia, 12.q.1 c ſcimus.

f.32. Multitudinis autem credentiũ erat cor vnũ, & anima vna,12. q.1.c.illi autem,§.de rebus.

f.32. Nulli aliquid erat proprium, ſed erãt illis omnia cõia, 12.q. 1.c.pen §.ergo.

f.34. Prędia ſua uendentes ponebãt pretia ante pedes Apoſtolorũ, vt eſſent omnia communia, 1. q.2.c.paſtor, §.verum.

g.34. Nec quiſque egens erat inter nos:omnes autem,qui domos, vel agros poſſidebant, uendebant eos,& pretia eorum,& reliquas res, quas habebant,afferebant, ponentes ante pedes Apoſtolorum,& diuidebantur ſingulis prout cuique opus erat,12 q 1.c.2.§ iſtius,cũ §.ſeq

g.31. Diuidebatur ſingulis, prout cuique opus erat. diſt.32. ca.ſi qui verò.

g.31. Diuidebatur ſingulis, prout cuiq; opus erat, 12. q.1.c. quia tua, §.ſi qui uerò.

Prætermiſſa.

g.34. Vt nemo in eis egens inueniat 12.q.1.c.videntes.§.ipſæ verò.

Cap. 5.

g.34. Apoſtoli prædia in Iudæa minimè ſunt adepti, pretia tantummodo ad fouendos egẽtes, 12.q.1.c.futurã, in principio.

a.1. Non enim fas eſt, Spiritui ſancto mentiri, ſicut Ananias, & & Sapphira mentiti ſunt,& ſtatim perierunt.diſt 27.c.nam ſi.

a.1. Ananias, dum partem ſibi reſeruaret,cum vxore ſua Sapphira ſententia maledictionis accepta, ante pedes Apoſtoli cecidit mortuus,1.q.2. in princ.

a.1. Ananias vir auſterus, & Saphira vxor eius, qui mentiti ſunt Apoſtolis de pretio agrorum ſuorum,quos vendiderant nobis præſentibus in conſpectu omnium circumadſtantium à cõſpectu Apoſtolorum propter peccatum eorum, & mendacium, quod fecerunt, mortui elati ſunt ambo, 12. q.1.c.2 §. Ananias.

a.1. Ananias pecunias Deo vouerat, quas poſt diabolica victus perſuaſione ſubtraxit,17.q.1. cap. Ananias.

a.3. Petrus Ananiam,& Sapphiram Spiritui ſancto metuentes mortis ſententia pertulit,23.q.4.c. qui Chriſtus,§ poteſt.

a 3. Spiritui ſancto mentiri, 27. q. 1.c.viduas,quæ ſpontanea.

a.5. Verbis Apoſtoli Petri Ananias, & vxor eius exanimes ceciderunt,23 q.4.c.ea vindicta,in fi.

a.5. Legi Petri ſeueritatem Ananiã, & Sapphiram trucidantis, 23. q.8. c.legi.

a.5. Petrus geminum fecit homicidium, fuit tamen opus ſpirituale quod factum eſt,23.q.8.cap. occidit.

a.5. petrus Ananiam,& Sapphiram mentientes morti increpando tradidit,23 q 8. Petrus.

f.29. Obedire oportet Deo magis, quam hominibus, 11. q.3.c. ſi Dominus

f.29. Moneant oportere Deo magis ſeruire, quam hominibus. 15. q.6. c. fin.

Cap. 6.

g.41 Gaudentes quoniam digni inueniebantur pro nomine Ieſu contumeliam pati. 23. q.3. in principio.

g.41 Petrus veniente deſuper Spiritu ita ſolidatus eſt,vt vires per ſequentium cæſus deſpiceret, & Redemptorem ſuũ liberè inter flagella prædicaret.de pęn. diſt.2.c.cum ſanctam,§.herba.

Prætermiſſa.

f.29. Scientes,obedientiã non ẽt ſeruanda prælatis in rebus illicitis, 11.q.3.c.qui iuſtus,§ idẽ ẽ.

f.29. Cum Dominus iubet ea, qu... ſunt contraria Deo,tunc ei ob... diendum non eſt,11.q.3.c.no... ſemper.

f.29. Magis obediat ſpiritus, quam corporis Domino,11.q.3.cap... Dominus.

a.2. Non eſt dignum, vt relinquen... tes verbum Dei, miniſtremu... menſis, diſt.93. cap. legimu... §.diſ...

a.3. Diaconi ſeptem eſſe debent, di... ſtinct 93 c.Diaconi ſeptem.

a.3 Diaconi iuxta Apoſtolorũ con... ſtituta ſeptem debẽt eſſe, diſ... 93. cap Diaconi qui.

a.3. Diaconi ſeptem eſſe debent... diſt.93.cap.Diaconi ſeptem.

b.5. Leuitas ab Apoſtolis ordina... tos legimus, quorum maxi... mus fuit beatus Stephanus... diſt.21. in principio.

b.5. Nicolaitæ dicti à Nicolao Dia... cono eccleſiæ Hieroſolymorũ... qui eum Stephano, & ceter... conſtitutus eſt à Petro,24.q... cap.pen.§. Nicolaitæ.

Prætermiſſa.

a.2. Sciant quare Diaconi conſtitu... ti ſint,legant acta Apoſtolorũ... diſt.93 c.legimus, §. ceterum...

a.2. Diaconos poſt aſcenſum Dom... ni in cælos Apoſtoli ſibi conſ... tuerunt,diſt.93.c.pen.

Cap. 7.

b.16. Abrahã à filiis Ephrõ hocẽ à... lis Seor, ſepulchri terrã preti... ad humandum corpus cõiug... poſtulauit,13.q.2.c.conſtit. e...

c.22. Moyſes,& Daniel omni ſcien... tia Aegyptiorum,& Chaldæo... rum eruditi fuerunt.diſt.37.c... gimus de b ato § ſed contra...

c.22. Moyſes omnem ſapientiã Ae... gyptiorũm didicerat,diſt.37.c... qui de menſa.

d.33. Solue calceamentum pedu... tuorum.de pænit.diſt.1.c. ſu... qui,§ dicimus.

g.58. paulus Stephanum lapidauit... diſt.50.c.ſi poſt.§ & ut.

g.58 Paulus Apoſtolus in adoleſcẽ... tia à Domino electus,& ad præ... dicandum miſſus aſſeritur,diſ... 78.c.Presbyter. §.uerum.

Prætermiſſa.

c.22. Alioquin nec Moyſes, & Da... niel ſapientia, uel litteris Ae... gyptiorum paterentur erudir... diſt.37.c.turbat.

Cap. 8.

b.9 Simon Magus fecit multa.1 q.1... c.teneamus.

c.13. Sacramentũ litterę ẽt Simõ M... gus hre potuit,1.q 1.c. multæ...

c.14. Sacerdotes nec Chriſmate fr... tẽ ſignant, nec Paraclitũ Spiri... tũ dãt, quod ſolis deberi Epi... lectio Actuum Apoſtolorũ de... monſtrat. d.21.c.1.§. presbyt...

d.18 Qui per ambitionem ad imita... tionẽ Simonis magi pecuniã o... tulerit d.33 c maritum.

d.18. Simon Magus donũ Dei pecu... nia uoluit emere,1.q 1. c. pla... cuit, ut nudus.

d.18. Ad-

d.18. Adinuentio Simonis à sancto sacerdotio est aliena, 1.q.7.c.2. §.Caiphæ.
d.18. Simon post baptismum immūdo spiritu inflatus est. de consec. dist.4.c.non dubito, §.melior.
d.20. Pecunia tua tecum sit in perditionem: cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiā itaque age ab hac nequitia tua; & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui: in felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse. d.27.c.nam si.
d.20 Damnationem Simonis, sacra lectio testatur, 1.q.1.c. quos constiterit.
d.20. Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti per pecuniam possideri, 1.q.1.c.accepERunt.
d.20. Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia donum Dei existimasti pecunia possideri, 1.q.1. cap.qui studet.
d.20. Petrus oblatam pecuniam cum offerente damnauit, 1.q.1.cap. Iudices.
d.20. Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia existimasti donum Dei pecunia possideri. 1.q.3.cap. Saluator, §.igitur.
d.20. Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia existimasti donum Dei pecunia possideri, 1.quæst. 4.cap.Ecclesia, §.in detestationē vero.
d.20. Pecunia tua tecum sit in perditionem, 24.q.3.c.cum ergo, §.in nouo.
d.20. Simoni Petrus maledixit, pro eo, quòd ab Apostolis Spiritus sancti gratia pecunia emere voluissent, 24.q.3.c.pen. §.1.
d.21. Non est tibi pars, neque sors in hac fide, quia cor tuum non est rectum apud Deum. 1.quæst. 1. Petrus.
d.21. Non est tibi pars, neque sors in sermone isto, quia existimasti donum Dei pecunia possideri, 1. q.1.cap.eos qui.
d.21. Non est tibi pars, neque sors in sermone isto, 1.q.1.c.eos, qui.in notatione.

Prætermissa.

b.9. Quæ peperit Cain, & Cham, & Ismaelem, & Esau, eadem ipsa peperit & Dathan, & alios in eo de populo similes, & quæ istos, eadem ipsa & Iudam Pseudoapostolum, & Simonem Magnum, 32. quæst. 4. cap. 2. §.item quæ peperit.
c.14. Manus impositionis Sacramentum tempore Apostolorum non ab alijs quàm ab ipsis Apostolis legitur, aut scitur peractum esse. de consect. d.5. cap. manus.
c.17. Ille manus impositione Pontificis accepit Spiritum Sanctum. de consecr. distinct.4. cap. catechumenum.
c.17. Eum vel illi per impositionem manus Spiritum sanctum acceperint. de consecr. dist.4. cap. ab antiqua.
c.17. Manus ei tantum imponatur, vt accipiat Spiritum Sanctum. de consec. dist.4.c.de Annis.
c.17. Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritū Sanctum post baptismum accipere debent. de consecr. dist.4.c.1.
c.17. A summo Sacerdote per impositionem manus Paraclitus traditur baptizato. de consec. distin. 5.c.nouissimè.
c. 17. Episcopi non nisi ieiuni per impositionem manuum Spiritū sanctum tradant. de consec. dist. 5.cap.vt ieiuni.
d.18. Simoniaca hæresis prima quæ Dei Ecclesiam diabolica prælatione subrepsit, & in ipso ortu suo zelo Apostolicæ vltionis percussa atque damnata est, 1.q.1.c. fertur. in principio.
d.18. Primo contra sanctam ecclesiā Simoniaca hæresis est exorta, 1. q.1. cap. quibusdam, §. & cum primo.
d.20. Qui donum sancti Spiritus vendere conati sunt, distin. 24. cap. quando.
d.20. Simoniaci Simonis damnatione inuoluuntur, 1.q.1.cap. cito, §.quia ergo.
d.20. Simoniaci à Petro in perditionem damnantur, 1.q.1.cap. cito, §.quia ergo.
d.20. Actus sanctorum Apostolorū alienum omnino à Sacerdotio pronunciant eum, qui aliquādo dederit, vel acceperit pecuniā, 1.q.1.c.eos qui. §.nam & vicesimusnonus.
d.20. Petrus Diuinus ille Apostolus deposuit eos, qui ob pecunias ordinauerunt, aut ordinati sunt, vt Simonem Magū, 1.q.1.c.eos, qui in annotatione.
d.20. Quisquis res Ecclesiasticas propter sua lucra vendit, vel emit, cum eodem Simone donum Dei pecunia possideri existimat, 1. q.3.cap. res.
d.20. Repellatur omnino a Sacerdotali honore, sicut Simon Magus a Petro, 1.quæst.7. cap.2. §.Tarasius.
f.23. Ad illam ouem, quòd etiam ex multis vna est, non pertinent. de consecr. dist.4.cap. quomodo, §.non ob aliud.

Cap. 9.

a. 4. Legis ipsum etiam primo Saulū, postea Paulum ad cognoscēdam, & tenendam veritatem magna violentia Christi cogentis esse compulsum, 23.q.4.cap. nimiū, §.putas.
a. 4. Paulus prostratus est, vt excæcaretur, 23.quæst.4.cap. displicet, §.nam si.
a. 4. Christus Paulum non solum voce compescuit, verum etiam potestate prostrauit, & corporis cęcitate percussit, 23.quæst.4.cap. quis nos.
a. 4. Cognoscant in Paulo prius cogentem Christum, & postea docentem; prius ferientem, & postea consolantem, 23.quæst.6.c. 1.in principio.
a. 6. Paulus cum Ecclesiam Dei persequeretur, in itinere cęcatus ad Deum cōuerti coactus est, 23.q. 6.in princip.
c.15. Beatissimi Pauli vasis electionis, dist.21.cap.quamuis.
c.15. Beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis, dist.22.c.1.in princ.
c.15. Paulus à Deo in Apostolatū electus est, dist. 50.cap.si post, §. & vt.
c.15. Paulus Apostolus vas electionis. 32. quæst.5.cap.si Paulus. in princip.
c.15. Paulus electionis vas. de pęnit. distinct.2.cap.si enim, §.si non peccamus.
c.15. Electionis vas, dist.43 .cap.fin. in princip.
c.18. Apostoli præter Apostolum Paulum, quando baptizati fuerint, ignoramus. de consec. dist. 4.cap.si eos.
d.24. Damasci psecutionē passus, vt possit euadere murum, funem, sportamque quæsiuit, seque latenter deponi voluit, 7.q.1.cap. finali.
d.25. Paulus à fratribus per murum submissus est in sporta, 7.q.1.c. pen.§ .hoc tunc.
g.40. Petrus Apostolus resuscitauit mortuum, 1.q.1.cap. teneamus.
g.40. Petrus Tabitham mortuā orando suscitauit, 23.q.8.c.Petrus.

Prætermissa.

a. 3. A Christo coactum ostendimus Paulum, 23.q.6.c.1.§.a Christo.
b. 8. Paulus apertis oculis nihil videbat, 23.q.4.cap. quis nos.
c.17. Quando Paulus apertis oculis nihil videbat, si eos saluos haberet, non ad impositionem manus Ananiæ, vt eorum aperiretur obtusus, tanquam squamas quibus clausus fuerat, inde cecidisse Scriptura narraret, 23.q.4. cap.quis nos.

Cap. 10.

a. 1. Aspiciamus Gentilem hominē Cornelium orationibus, atque eleemosynis vacantem, Angelū audientem per reuelationem, ipsumque Petrum videntem, distin.26.c.deinde, §.fin.
a. 1. Melior Centurio Cornelius nōdum baptizatus Simone baptizato. de consec. dist.4.c. non dubito, §.melior.
b.13. Petrus iubetur mactare, & manducare, 33.q.2.c. interfectores, §.in hoc.
f.34. In veritate cōperi, quia non est acceptor personarum Deus, 1.q. 7.cap. tali. §. huic Petrus.
f.35. In omni gente quicūque timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi, 32.quæst.4.cap.2. §.quia

§.quia vero.
g.44. Cornelius Céturio adhuc Ethni
cus dono S.Spiritus mudatur, 2.
q.7.c.non omnes Episcopi.
g.44. Centurio Cornelius & ante ba-
ptismum sancto Spiritu repletus
est.de consecrat. dist.4. cap. non
dubito,§.melior.

Prætermissa.

g.44. Spiritus sanctus quondam Apo
stolico in tempore visibilibus
apparebat operibus, 1.q.c.mul-
ti§.vnde.
Cap. 11. a.2. Cum Petrus intrasset ad Corne-
lium, conquesti fratres sunt,qui
qui erant in Iudæa, & reprehen-
derunt eum,qui ad Gentilem di
uertisset,2.q.3.cap.testes,§.item
cum Petro.
a.2. Petrus Apostolorũ primus,quæ-
rimoniæ,quæ eum à fidelibus fa
ctæ,cur ad gentes intrasset, ex ra
tione Diuinæ virtutis, qua Gen-
tiles acceperant Spiritum san-
ctum, respondit,2.quæst.7.cap.
Petrus.
d.26. In Antiochia primum nomen
Christianorum nouellæ gentis
exortum est,dist.22.cap.2.§.pri-
ma ergo.
Cap. 12. d.25. Aliqui & hic in æternum pu-
niuntur,vt Herodes.de pæn.dist.
3.cap.ignis,§.hoc quæ.
Cap. 13. a.2. In actibus Apostolorum diebus
Pentecostes, & die Dominico
Apostolum Paulum, & cum eo
credentes ieiunasse legimus, dis.
76.cap.pen.
a.2. Paulus Apostolus separatus in
Euangelium Christi,32. q.5.c.si
Paulus, in princ.
a.3. Ieiunantes ordinationem cele-
brent.dist.67.cap.1.
a.3. Ieiunantes, & orantes imposue-
runt eis manus, distinct.75.cap.
qui die.
b.10. Paulus magnum illum Thy-
mam, qui credituros à fide retra
hebat, cæcitate percussit,23.q.4.
c.quòd Christus, §.sic etiam.
b.11. Apostolus magum illum corpo
rali cæcitate damnauit, dist.45.
c.cum beatus. §. hinc etiam Apo
stolus.
b.11. Legi Pauli cõstantiam, qui Thy
mam magum vijs Domini re-
sistentem æterna cæcitate dam-
nauit,23.q.8.cap.legi.
d.22. Inueni virũ secundũ cor meũ,
qui faciet oẽs voluntates meas,
1.q.7.c.2.§.sed dicunt.
d.22. Inueni hominem secundũ cor
meum.de pœn.dist.2.c.vt cogno-
uerunt,§.nunquid etiam.
d.22. Dauid electus secundum cor Do
mini, qui omnes eius fecerat vo
luntates.de pœn.dist.2.c.si enim,
§.ceterum.
g.46. In cæcitate suæ perfidiæ Iudai-
ca plebe relicta, ad Gentes præ-
dicatio Euangelica translata est,
35.q.1.c.1.§.est etiam.
g.47. Quæ autem peperit Abel, &
Enoch,& Noe, & Abraham,ipsa
peperit & Apostolos, & Marty-
res nostros, & omnes bonos
Christianos,32.q.4.cap.2.§.quæ
autem.
g.48. Qui ordinati sunt in vitã æter-
nam.de pœn.,dist.4.c.si ex bono,
§.hi ergo.

Prætermissa.

d.22. In his erat sanctus Dauid, cui
Dominus tam magnum perhi-
buit testimonium, 23.q.1.c.no-
li, in principio.
Cap. 14. d.21. Oportet nos per multas tribula
tiones intrare in Regnum Dei.
1.q.3.c.Saluator, in principio.
Cap. 15. a.1. Postquam autem Christus ve-
nit.non circumcidimur, dist.35.
cap.ab exordio.
b.9. Omnia fide Christi purgantur,
15.q.8.cap.finali.
b.9. Fide mundans corda eorum. de
consec.dist.4. cap. verus baptis-
mus.
b.10. Post diluuium autem, cum da-
tione legis, quam implere nul-
lus potuit,dist.35.c.2.
e.29. Si quis carnem manducantur
ex fide cum religione,præter san
guinem, & idolo immolatum,
& suffocatum crediderit condẽ-
nandũ,anathema sit, dist.30.c.si
quis carnem.
Cap. 16. c.17. Femina ventriloqua verum te-
stimonium perhibuit Apostolis
Domini, 26.q.2.cap.illud quod,
§.hoc autem.
d.19. Traditi sunt Apostoli ab homi
nibus potestati humanæ, 23.q.
4.cap.nimium,§.si semper.

Prætermissa.

a.3. Egregium Apostolum Paulum
quædam fecisse dispensatorie le-
gimus,quæ postea reprobasse di
gnoscitur, 35.quæst.9. cap. sen-
tentiam.
d.18. Dæmonium,Christi nomine ex
cluditur de consec. dist.4.c.si nõ
sanctificatur.
Cap. 17. d.18. Ab huius mundi Sapientib. Præ
dicator egregius seminiuerbius
est appellatus, dist.43.c.1.§.vnde
ab huius.
f.28. In quo viuimus, mouemur, &
sumus,26.q.7.c.non obseruetis,
in fine.
Cap. 18. b.6. Sanguis tuus super caput tuum,
33.q.2.c.admonere, §.fin.
Cap. 19. a.5. Si in nomine Sanctæ Trinitatis,
vel tantum in Christi nomine,
sicut in Actibus Apostolorum
legimus, baptizati sunt. de con-
secr.dist.4.c.à quodam.
c.13 Exorcistæ inuocãt super catechu
menos, vel super eos,qui habẽt
spiritum immundũ, nomen Do
mini Iesu, adiurantes per eum,
vt egrediatur àb eis.,dist.21.cap.
1.in fine.
d.18. Credentes veniebant ad Aposto
los, annunciantes actus suos.de
pænit.dist.1.c.voluissent,§.hinc
etiam in actibus.

Prætermissa.

a.6. Spiritus sanctus quondam Apo-
stolico in tẽpore visibilibus
parebat operibus, 1.q.1. c.m
ti,§.vnde.
Cap. 20. b.7. In Actibus Apostolorum dieb
Pẽtecostes,& die Dominico A
stolum Paulum, & cum eo c
dentes ieiunasse legimus, d
76.cap.pen.
e.26. Mundæ sunt manus meæ a s
guine omniũ vestrũ; nõ.n.s
terfugi, quominus annuncia
omne consilium Dei vobis.d
43.c.Ephesijs.
e.26. Mundi sumus a sanguine,eo
1.q.1.c.eos qui in notat.
f.28. Attendite vobis, & cuncto g
gi,in quo Spiritus S. posuit E
scopos,vt regeretis Ecclesiã D
quam acquisiuit sanguine su
distinct.93.cap.legimus, §.vi
aliud.
f.28. Quos posuit Episcopos reg
Ecclesiam Dei, dist.91.cap. e
§.Presbyteri.
f.28. Attendite vobis & omni gre
in quo vos Spiritus Sanctus
stituit Episcopos regere Eccl
Dei, quã acquisiuit proprio s
guine, 7.q.1.c.suggestum.
g.33. Argentum & aurum, aut v
nullius concupiui,omnia ost
di vobis, quoniam sic laborar
oportet suscipere infirmos, b
tius existimans dare,quàm a
pere,16.q.1.cap.Prædicator.
g.34. Exemplo Apostoli,qui de la
re manaum viuebat,distinct.
in princ.
g.34. Ad ea,quæ mihi opus erant
his, qui mecum sunt, minist
uerunt manus istæ.21.q.1.ca

Prætermissa.

f.28. Qui eam suo sanguine acqu
uit.33.q.2. c.admonere, in f
f.29. Ne lupi sub specie ouium
intrauerũt,bestiali sæuitia qu
que audeãt lacerare. 2.q.6.c.
creto.§.si autem.
g.34. Apostolus necessaria sibi
manibus ministrabat, 1.q.2.c
pen. §.Apostolus tamen.
Cap. 22. f.25. Paulus aduersus iniuriosos c
Romanum se esse testatus est
stinct.10.cap.si in adiutoriur

Prætermissa.

a.3. Paulus Apostolus in populo
dæorum creuerat, atque in l
fuerat eruditus,23.q.1.c.2.§.
Paulus.
Cap. 23. a.3. Percutiet te Deus paries deal
te: sedes iudicare me secund
legem iubes me percuti, 23.q
cap.2.
a.4. Iniuriam facis Principi Sacer
tum, 23.q.1.cap.2.
a.5. Nesciui fratres quia Princ
est; Scriptum est enim Prin
populi tui non maledices, 23
1.cap.2.
c.12. De Paulo legitur, quòd cũ q
dam Iudæorum iurassent, se
comesuros panem, nisi eum
terficerent

perficerent, petijt milites à Prętore, quorum pręsidio illæsus seruaretur ab iniuria Iudæorũ, 23.q. 3.c.1.§.hinc de Paulo.

d. 17. Apostolus Paulus contra illos qui eum occidere conspirauerât consilium eorum Tribuno, vt prodereturur effecit, 23.quæstion. 3.capit.2.

d. 17. Apostolus Paulus satis egit, vt in Tribuni notitiam perferretur, insidias sibi à quibusdam perditis pręparari, 23.q.5. ca.de occidendis.

Prætermissa.

p. c.18. Per fidẽ dicuntur remitti peccata, 27.q.1.c.sic quippe, §. ex his.

p. c.14. B. Paulus Apostolus prędicaturus ad Italiam veniebat, & tamen veniens naufragium pertulit, 7.q.1.c.pen.in princ.

f. 33. In Actibus Apostolorum diebus Pentecostes, & die Dominico Apostolum Paulum, & cum eo credentes ieiunasse legimus, dist.76.c. pen.

AD ROMANOS.

.1. a. 1. Paulus Apostolus separatus in Euangelium Christi, 32. quæst.5.capit.si Paulus, in principio.

a. 8. Cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatam censui cõsulendum, 24.quæstio. 1. capit. quoniam.

a. 9. Testis enim mihi est Deus, cui seruio in spiritu meo, in Euangelio filij eius; quòd sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis, dist.22.c. sacrosancta.

b. 17. Iustus ex fide viuit, 24.q.1.ca. vbi sana.

b. 17. Ex fide viuit iustus. de pęnitent. dist.4.cap.in domo, §.ex has.

c. 22. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, dist.49.cap.1.§. albuginem.

d. 26. Vsum contra naturam Sanctus Apostolus & in feminis, & in masculis arguebat, 32. quæst.7. cap. vsus.

d. 32. Non solum quòd faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, dist.86.c. facientis.

d. 23. Non solum qui faciunt, rei iudicantur, sed etiam qui consentiunt facientibus, 17.q.4. capit. omnes Ecclesiæ.

d. 32. Quia non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, 17.quæst. 1.cap.2.§. finali.

Prætermissa.

a. 9. Testis est mihi Deus, 2.quæst.5. c.auditum, in annotatione.

a. 9. Testis est Deus, 22.q.1.c. si peccatum.

c. 24. Aliquos à Deo traditos desiderijs suis legimus, 23.q.4. ca.vasis, §.1.

d. 32. Consentiens pari pœna cum faciente puniendus est, 22.q.5. in princ.

Ca.2. a. 1. In quo enim alterum iudicas, temetipsum condemnas: eadem enim agis quæ iudicas, 32. q. 5. capit. 1.

a. 1. Iudicans alium, qui est iudicandus, condemnat seipsum. de pę. dist.6.cap.1. §. Sacerdos.

c. 14. Cum gentes legem non habeant, si naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, ipsi sibi sunt lex, 19.q.2.c.2.

c. 15. Qui habent legem Dei scriptam in cordibus suis, 19.q.2.c. 2.

c. 16. Inuenimus dictum ab Apostolo, Euangelium meum. de consecr. dist.4. cap.cum tantum, §. inuenimus.

d. 24. Verbum autẽ Domini blasphematur, 33.q.5.cap. cum caput.

d. 25. O tu Iudæe si circumcidaris, nec legem obserues, circũcisio tua præputium facta est: quomodo & præputium, si iustitias legis custodiat, in circũcisionem reputatur, 22.q.2.c.si.§. hinc idẽ.

Prætermissa.

a. 1. Quomodo potest potestatem Ecclesiæ auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit? dist.25.cap.fin.

Ca.3. d. 28. Romanos dum Apostolus redargueret, merito fidei probat affectuos remissionem peccatorum. de pęnit. dist. 2.capit.non est, §.Romanos.

Prætermissa.

b. 8. Sic non sunt facienda adulteria etiam voluntate generandi regenerandos, quemadmodũ nec furta facienda sunt, etiam voluntate pascendi pauperes sãctos, 32.q.4.c.sic non sunt.

Ca.4. b. 11. Circũcisio in populo Dei, quod erat tunc signaculum iustitiæ fidei. de cons.d.4.c.ex quo.

c. 17. Abraham placuit in coniugio. de pęnit.dist. 2.capit.si enim, §. ceterum.

Ca.5. a. 5. Per Spiritum sanctum quippe diffunditur charitas in cordibus nostris, 11.q.3. cap.illud.

a. 5. Spiritus sanctus datus omnibus sanctis sibi charitate cohærentibus. de consecr.dist.4. c. quomodo, §.cum malus.

a. 5. Charitas quæ per Spiritum sanctum diffunditur in cordibus eorum. de consecr. dist. 4.c.Ecclesiæ charitas.

c. 12. Adam, in quo omnes peccauerunt, 24.q.3. c.1.§.sed si tibi.

c. 12. Condemnatio per vnum hominem intrauit in mundum. de cons.d.4.c.quæris, §. fin.

c. 12. Sicut enim per primum hominem in peccato, & morte nascuntur, &c. de consecr.d.4.cap. quisquis ex concupiscentia.

c. 12. Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransijt, in quo omnes peccauerunt. de consecrat. distinction.4. capit. placuit, vt Marcelli Franc. quicunque paruulos.

c. 13. Primus homo, in quo omnes moriuntur. de pęnit. dist.2.cap. quomodo.

c. 14. Tenemur rei in similitudinem pręuaricationis Adæ. de pęnit. d.2.c.si enim, §. nos autem.

d. 18. Per vnius delictum in omnes homines ad condemnationem, &c. de cons.d.4. c. regenerante.

d. 21. Sic etiam gratia regnet per iustitiam in vitam æternam per Iesum Christum Dominum nostrum. de consecr. dist.4. capit. regenerantur.

Prætermissa.

b. 6. Perit iustus sæpissimè pro impio. de conse.d.1.ca.in sancta.

c. 11. Peccatum quod ex Adam contrahitur, temporaliter redditur quia omnes propter hoc moriũtur. de pęnit.d.4.c.peccatum.

d. 16. Ex Adam traxit, quod sacramenti illius gratia solueretur. de consecr.dist.4.cap. quæris, §. anima.

Ca.6. a. 3. An ignoratis, quia quicunque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. consepulti enim sumus cũ illo per baptismum in mortem: vt quomodo surrexit Christus à mortuis per gloriam Patris, simul & resurrectionis erimus. de consecr.d.4.c. proprie.

a. 3. An ignoratis, quoniam quicunque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. de conse.dist. 4. capit.vt ostenderet.

a. 4. Christo consepulti estis in baptismo. de consecr.dist.4.ca. postquam vos.

a. 4. Consepulti enim sumus illi per baptismum in mortem. de cons. dist. 4. cap. vt ostenderet.

b. 9. Christo mors vltra non dominatur, 27.q.1.capit. nuptiarum, §.proinde.

b. 9. Christus iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur, 27. q.1.cap.fin.§.quia ergo.

b. 9. Christus resurgens ex mortuis, tristitiam nostram in gaudium vertit. de consecrat. dist.1. capit. hi duo.

b. 9. Christus resurgens a mortuis, iam non moritur, & mors illi vltra non dominabitur. de cons. dist.2.cap. semel Christus.

b. 9. Christus resurgens ad vitam, mors ei vltra nõ dominabitur. de consecr.dist.2. cap.iteratur.

b. 9. Christus iam vltra non moritur. de consec.dist.2.capit.iteratur, §.iteratur.

b. 9. Christus resurgens a mortuis iam non moritur, & mors ei vltra non dominabitur. de consecrat.distinct.2. capit.quid sit, §. hæc salutaris.

b. 9. Ille iam mori non potest. de consecrat.dist.2. cap.quid sit, §. mysterium

dist.8.c.quoniam,in fine.
a.4. Finis autem legis Christus ad iustitiam omni credenti.de cõse.d.4.c.si quis autem.
c.10.Corde creditur ad iustitiã, ore autem confessio fit ad salutem, 11.q.3. c. nolite timere.
c.10.Corde creditur ad iustitiã, ore autem confessio fit ad salutem. de conse.dist.4. c. baptismi vicem,in princ.
c.10.Nec corde credere ad iustitiã, nec ore confiteri ad salutem.de consec distin.4. c. baptismi vicem,§. & sicut.
c.10. Nondum possunt corde credere ad iustitiam,& ore confiteri ad salutem. de conse.distinct.4. capit. baptismi vicem, §. sicut autem.
c.10. Nondum possunt corde ꝓprio credere ad iustitiam, nec ore proprio confiteri ad salutem. de consecrat.distinct.4 ca. Mater Ecclesia.
c.15. Quam speciosi pedes euangelizantium bona,8.q.1.c. olim.

Prætermissa.

c.15.Euangelizantes pacem,annunciantes bona,dist.93.c. Diaconi sunt,§. 1
b.13.Inuenimus dictum ab Apostolo,ministerium meum de cons. distinctio 4.cap.cum tantum,§. inuenimus.
d.29. Sine pænitentia sunt dona, & vocatio Dei.de conse.d.4.c. fine pænitentia.
d.32.Conclusit Deus omnia sub delicto,vt omnibus misereatur.de pæn.d.3.c.si enim,§ rursus.
d.32.Conclusit Deus omnia sub peccato,vt omnibus misereatur.de pen.d.3.c. totam.
d.33.Quam inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius.de pæn.d.4 c.si ex bono,in princ.
Cap. a.3. Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem,dist,43.c. 1. §. hinc Paulus ait,non plus.
a.3.Sapiunt plusquam oporteat, nõ sobrij,sed excedentes mensurã. de pæn d.3.adhuc.in prin.
b.4.Sicut enim in vno corpore multa membra habemus,omnia autem membra non eundem actũ habent,dist.89. c.1.
b.5. Christi corporis omnes mẽbra sumus,11.q 3.
c.13. Qui Apostolum secutus alios ad hospitalitatem debet imitare,d.42 inprinc.
c.13.Apostolus iubet hospitalitatẽ sectari,& necessitatibus sancto rũ virorũ cõmunicare,d.73.c.1.
c.14. Benedicite persequẽtibus vos, benedicite,& nolite maledicere,24 q 5. c.certũ,§ sed adhuc.
c.14.Benedicite, & nolite maledicere.24.q.3.cum ergo,§. in nouo.
c.14.Bñdicite, & nolite maledicere, 24.q.3.c.cũ sancti,§. scriptura.

c.14 Benedicamus,& non maledicamus,24.q.3.c Deus.
d.17. Prouidemus bona non solum coram Deo, sed etiam corã omnibus hominibus,12.q.1.c.nolo
d 17. Ne maledictus maledict a pro- nocemus 24 q.3.c.Deus.
d.18.Si fieri põt, quod ex vobis est, cum omnibus pacem habẽtes. 11 q.3.c.inter verba.
d.19.Non vos ipsos vindicantes charissimi,sed date locum iræ, 11. q.3.c. ira.
d.19. Non vos defendentes charissimi,sed date locum iræ. 23.q. 1. in princ.
d.19. Mihi vindictam, & ego retribuam,dicit Dominus,23.q.1.in principio.
d.19 Non vosmetipsos vindicantes, 23 q 1.c.1.
d.19 Non vosmetipsos defendentes charissimi,23.q 8. in princ.
d.20 Si esurierit inimicus tuus,ciba illum:si sitit,potum da illi, 23. q.4.c.hæc autẽ. §. hinc Paulus.
d.20. Exhortationes Apostoli de cibandis, uel potandis inimicis, 23. quæstio.4.cap. non potest,§. præcepta.

Prætermissa.

d.13.Bonus non rite iniuriæ vindictam peteret, quia malum pro malo redderet,23 q.3.in princ. §. sed è contra.
d.17. Non reddere mala pro malis, 23.q.3.c.1. in principio.
d.20.Inimicis & persecutoribus iubemur necessaria sub ministrare,17.q.4.c. fin.§. sed sicut.
Cap. 13. a.1.Omnis anima sublimioribus subdita sit,11.q.1.c.magnum,§. itẽ Apostolus.
a.1.Omnis potestas à Deo est, 22.q. 1.c.mouet,§. sed sciendum.
a.1.Non est potestas nisi à Deo,23.q. 1.c.quid culpatur.
a.1. Potestates à Deo fuisse concessas,23 q.4 c.quæsitum.
a 1. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, 23. q.5. c. prodest.
a.1.Et qui potestatem habet,omnis anima subdita esse debet,23. q. 8.in princ.
a.2.Qui resistit potestati,Dei ordinationi resistit,11.q.3.cap. qui resistit.
b.4.Non fine causa Iudex gladiũ portat,2.q.7. c. nos si incompetenter,§.sicut enim.
b.4. Propter vindictam noxiorum, gladium à Deo fuisse permissum,& Dei esse ministrum vindicem in huiusmodi datum,23. q.4.c quæsitum.
b.4.Non sine causa gladium portat. 23.q.8.in principio.
b.7.Reddite omnibus debita;cui tributum,tributum, cui vectigal, vectigal,23.q.8.c.si in morte,§. ecce.
c.10.Dilectio proximi malum non operatur,24.q.1.c.vbi sana.

d.13. Non in comessationibus, & ebrietatibus,d.44. in princip.
d 44. Induũt homines Christum aliquando de conse.d.4.c. quomodo,§.induunt.
d. 14. Carnis curam ne feceritis in concupiscentijs,&c. deconsf.d. 5.c.non mediocriter.

Prætermissa.

a.1.Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur debere esse subiecti,11.q. 1. c.magnum, in principio.
a.1. Per ordinatas, à Deo potestates cohiberi,atque corrigi,23.q.4. c.nimium.in princ.
a.1. Obsequium confessionis nostræ Regibus ministremus, quibus nos etiam subditos esse Sacræ Scripturæ præcipiunt,25.q 1.c. satagendum.
a.2.Dei accusat ordinationẽ,qui eos quòd ab eo constituuntur Sacerdotes accusat,6.q.1.c. Sacerdotes,§.Dei ergo.
b.4.Homines ministri sunt, & vltores iræ Dei in his qui malũ operãtur; vnde non sine causa gladiũ portant,23 q.5.c. non solũ.
b.4. Qui malos percutit in eo, ꝙ mali sunt,& habet vasa interfectionis,vt occidat pessimos, minister est Dñi,23.q.5 c.qui malos
b 4. Non sine causa gladium portãt, qui talia scelera dijudicant,23. q.5.c.sunt quædam.
b.4.Quicunque peutit malos in eo, quòd mali sunt, & habet causã interfectionis,minister Dei est 23.q 8.c. pen.
d.13. Indignum est, eos cubilibus, & impudicitijs deseruire.dist. 28.c.2.
Cap. 14. a.4. Tu quis es,qui iudicas alienum seruum?suo Domino stat,aut cadit,2 q.1.c. multi, §. non enim contrarium.
a.4. Tu quis es qui iudicas seruum alienũ?suo enim Domino stat, aut cadit,2.q.1.c.pen,§.si enim.
a.4.Tu quis es,qui iudicas alienum seruum?suo Domino stat,aut cadit.23 q.1.in principio.
a.4. Tu autẽ quis es ꝗ iudicas alienum seruũ?23.q 4.ca. si non ex fidei,§. breuiter.
a.4. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat, aut cadit,30.q.5.c.pen.
a 5. Vnaquæque Prouincia abundet in suo sensu,dist.76 cap. pen.§. nec hoc.
b.8. Siue ergo viuimus, siue morimur,Domini sumus: In hoc enim Christus mortuus est, & resurrexit,vt & viuorum, & mortuorũ dominetur,23.q.1.in prin.
c.13.Nolite iudicare inuicem, 23.q. 1.in prin.
d 21.Bonum est vinum non bibere, & carnes non comedere,di. 35. c.ab exordio.
d.22. Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod ꝓbat,28.q.1. c. omnes.

b.5.Trad[...]

b.5. Tradere Satanæ in interitum carnis, vt Spiritus saluus fit in die Domini Iesu. 16.q.1.c. alia.
b. 5. Paulus Corinthium illum fornicatorem, quia in Deum peccauerat, Satanæ ad vexandum tradidit, 23.q.4. c. quod Christus. §.sic etiam.
b. 5. Tradiderunt Apostoli homines potestati Satanæ. 23.q.4.cap. nimium, §. si semper.
b. 5. Satanæ tradidit Apostolus hominem in interitum carnis, vt Spiritus sit saluus in die domini Iesu. 23.q.4.cap. qui peccat, §. Petilianus.
b. 5. Apostolus tradidit hominem Satanæ in interitum carnis, vt Spiritus eius saluus sit in die Domini Iesu. 23.q.4.capit. quid crudele.
b. 5. Didicimus errantium Spiritus tradendos esse Satanæ, 24.q.3.c. Apostolicæ.
b. 5. Qui excommunicatur, ad hoc excommunicatur, vt Spiritus eius saluus fiat in die Domini. 24.q.3.c. notandum.
b. 5. Tradentes huiusmodi hominem Satanæ, vt Spiritus eius saluus sit in die Domini, 27.q.1.c. 2.§. fin.
c. 7. Immolatus est Christus, de consecr. d.2.c. semel immolatus est.
c. 9. Scripsi vobis in Epistola, non cōmisceri fornicarijs: Non vtique fornicarijs huius mundi, aut auaris, aut raptoribus, aut idolis seruientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exisse. 2.q.1.c. multi, §. cuiusmodi.
d. 10. Nemini fidelium commisceatur. 17.q.4.cap. quisquis, §. quis domum.
d. 10. Alioquin oportet nos de huius mundi partibus exire. 24.q. 2.cap. sane quod.
d. 11. Cum hæreticis nec cibum quidem sumere debemus. 1.q.1.ca. si quis inquit.
d. 11. Nunc scripsi vobis non commisceri, si quis frater nominatur in vobis, aut fornicator, aut idolis seruiens, aut auarus, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax; cum huiusmodi nec quidem cibum simul sumere. Quid enim mihi de his, qui foris sūt iudicare. Nonne de his qui intus sunt uos iudicatis? De his autem qui foris sunt, Deus iudicabit. auferte malum à vobis ipsis 2.q.1.c. multi. §. & ideo.
d. 11. Cum huiuscemodi hominibus nec cibum sumere. 6. q.1.c. illi.
d. 11. Cum eis nec cibum sumere. 6. q.1.c. omnes illi.
d. 11. Si quis frater nominatur fornicator, &c. 11.q.3.cap. audi. §. Apostolus.
d. 11. Si quis nominatus fuerit frater fornicator, aut auarus, aut ebriosus; cū huiusmodi nec cibū sumere. 11.q.3. cap. ad mensam.

d. 11. Si quis qui frater nominatur inter vos, fuerit fornicator, aut auarus, aut ebriosus; cum huiusmodi nec cibum sumere, 11.q. 3.c. ad mensam, in notat.
d. 11. Si quis frater, &c. 24.q.1.c. audiuimus, §. hinc etiam Apostolus.
d. 11. Si quis frater nominatur fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens; cum huiusmodi nec cibum sumere debetis, 24. q.3. in princ. §. his ita.
d. 11. Si quis frater nominatur fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens; cum eiusmodi nec cibum sumere. 26.q.5. in princ.
d. 12. Quid enim mihi attinet de his, qui foris sunt iudicare? de his enim Dominus iudicat, 23.q.4. c. cum in lege. §. de his.
d. 13. Quomodo enim potest Presses ecclesiæ auferre malum de medio eius? dist. 25. cap. fin.
d. 13. Auferte malum ex vobis ipsis. dist. 45. c. sed illud.
d. 13. Auferte malum ex vobis. 16.q. 1.c. in canonibus, §. similiter.
d. 13. Eos, qui foris sunt Dominus iudicabit. 24. q. 1.c. audiuimus. §. hinc etiam Apostolus.

Prætermissa.

a. 1. Fornicator ille, in quem sine examinatione sententia apostolica processerat, publice coram omnibus nouercam suam pro vxore habebat. 2. q.1 cap. pen. §. fornicator.
a. 1. Omnis mœchia etiam fornicatio dicitur in scripturis, 32.q. 4. meretrices, §. omnis.
d. 11. Tales ergo personæ à Christianorum communione sequestrētur, neque conuiuio cum Christianis communicent, 27. quæst. 1. capit. 1.
d. 11. Quod si emendare neglexerint, a communione, & omniū Christianorum conuiuio perpetuò sint separatæ, 27.q.1. ca. de viduis, & puellis.
d. 11. Ad nullius conuiuium Christianæ mulieris accedat, 27.q.1. c. deuotam.
d. 11. Cum vxoribus autem ipsis quæ peccauerint, non cibum sumant 33.q.2.c. placuit.
d. 11. Cum incestuosis nec cibum sumere vlli Christianorum, sicut Apostolus iussit, licebit. 35.q.2. & 3.c. de his.
d. 11. Incestuosi cum Christianis non sumant cibum nec potum. 35.q.8.c. si.

Ca.6. a. 1. Apostolus, Christianorum causas ad ecclesias deferri, & ibidem terminari præcipit. 11. q.1. c. relatum.
a. 1. Priuatorum Christianorum causas Apostolus etiam ad ecclesiam deferri, atque ibi determinari præcipit. 11.q.1.c. placuit ut quisquis.
a. 4. Sæcularia igitur iudicia, si habueritis, contemptibiles qui sunt Iudicis Franc.

in ecclesia constituite. 11. quæst. 1. capit. clericum, nullus. d.2.§. prohibetur.
b. 7. Sæcularia igitur iudicia si habueritis, omnino peccatum est in vobis. 14.q. 1. in prin.
b. 7. Magis iniuriam accipite, & magis fraudem patimini. 23.q. 1. cap. 1.
b. 7. Apostolus suadet Corinthijs, vt iniuriam & fraudem patienter ferat. 23.q.3. in prin.
b. 9. Iniqui Regnum Dei non possidebunt, 16.q.1.c. prędicator.
b. 9. Adulteri Regnum Dei non possidebunt. 30.q.5. c. qualis.
c. 10. De maledicis non de benedicis dicit Apostolus, quia Regnum Dei non possidebunt. dist. 71. c. denique.
c. 10. Neque maledici Regnum Dei possidebunt. distinct. 25. capit. vnum, §. fin.
c. 10. Maledici Regnum Dei non possidebunt. 24.q.3.c. certum, §. sed adhuc.
c. 12. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. 11. quæst. 1.c. aliud.
c. 12. Omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestate. 14.q.1. in prin.
c. 12. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt, de pen. dist. 1.c. aliud.
d. 15. Omnes credentes, secundum Apostolum, Christi corpus efficiunt. 11. quæst. 3. cap. si quis hominem.
d. 13. Fornicator tollit membra Christi, & facit ea membra meretricis. 32.q.4. cap. in eo.
d. 16. Copulatione coniugij, viri atque mulieris vnum corpus efficiuntur. 27. q.3.c. Agathosa.
d. 16. Vnum vtrorumque corpus, coniugij copulatione est factum, 27.q.2.c. quia Agatho.
d. 16. Erūt quippe duo in carne vna. 32.q.4. c. in eo.
d. 18. Qui fornicatur, in corpus suum peccat. 26.q.2. c. sed & illud.

Prætermissa.

b. 9. Ex delectatione fornicandi uaria gignuntur flagitia, quibus Regnum Dei clauditur. 32.q.7. c. non solum, in princ.
d. 15. Prostituerunt membra Christi, & mutauerunt templum sancti Spiritus in lupanar. 32. q.5.c. si Paulus. §. timeamus.
d. 15. Vitium fornicationis maximū scelus est, quia per carnis immunditiam templum Dei violat, & tollens membrum Christi facit membrum meretricis. 32.q.7.c. non solum. §. inter.
d. 16. Duorum copulatio vnum perficit corpus. dist. 40.c. sicut.
d. 19. Deo sacratarum feminarum corpora per votum propriæ spōsionis, & verba sacerdotis, Deo consecrata esse templa scripturarum testimonijs comprobantur.

fcit vir, si saluam faciet vxorẽ 28.q.1.cap.iam nunc.

d.20.Vnusquisque in quo vocatus est, in hoc debet manere, 21.q. 1.cap. 1.

e.25.De virginibus autem preceptũ Domini non habeo: consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus à Domino, vt fidelis essem, 28.q.1.c sic enim, § dicit tamen,

e.25.Preceptum Domini nõ habeo, consilium autem do.28.q.1. ca. sic enim, §. simile quidem.

e.25. Apostolus quædam consulẽdo addidit, quæ euangelicis prece ptis non inueniebãtur definita. 35.q.1.c.1.§.illud autem.

e.28. Si nupserit virgo non peccat. d.26. c.acutius.

e.28.Si nupserit virgo non peccat. d.27 c.si nupserit.

e.29.Oportet eos nec dimittere vxores, & quasi non habeant sic habere.d.31.c.lex.

f.36. Qui vult nubere nubat in Domino.29.q.2. in princ.

g.37.Seruet virginem suam. Det nuptui virginem suam. 32.quęs.2. c. pen.

g.38. Qui dat nuptum, bene facit. & qui non dat nuptum, melius 28.quæstio.1.capit. sic enim, §. ideo hic.

g.39.Mortuo viro mulier soluta est a lege viri; nubat cui vult. 2. q. 3.c.Euphemium, §. quod etiã.

g.39.Alligata est vxor legi quamdiu vir eius viuit; & viro defuncto soluta est a lege viri Et cui voluerit, nubat tantum in Domino.7.q 1.c.sicut alterius.

g.39. Mulier alligata est quam diu vir eius viuit; quod si mortuus fuerit vir eius, liberata est; cui vult nubat, tantum in Domino 28.q.1.c.sic enim, §.tu vero.

g.39.Mulier nubat cui vult, tantum in Domino, 29.q. 2. in princ.

g.39.Quod si dormierit vir eius.31. q.1.c.fin.

g.39.Nubat cui vult, tantum in Domino, 31.q 2.in prin.

g.39.Nubat, tantum in Domino, 31. q.2. c.1.

g.39.Si vult nubat, tantum in Domino.32.q.2.c.honerantur.

g.39.Putant hæretici aduersus Apostolum, post vxoris mortem crimen esse ducere vxorem, 32.q. 4.cap.1.

g.39.Sj vult nubat, tantum in Domino.32.q.7.c his vero.

g.39. Mulier quanto tempore viuit vir eius, alligata est lege ipsius. 33.q.1.in prin.

g.39.Mortuus est enim sibi vir eius. ex quo iudicio Ecclesiæ ab eo separata, ab eius lege soluta est. Vnde iuxta Apostolum nubat cui vult, tãtum in Domino. 33. q.2 in princ.

g.40.Beatior autem erit si sic permãserit, secundum cõsilium meũ, puto autem, quòd & ego Spiritum Dei habeam.28.q. 1. ca.sic enim, §.quoniam ergo.

g.40. Apostolus se sciebat Spiritum Dei habere.de pęn.d.3.c.adhuc §.quapropter.

g 40.Apostolus quædã consulendo addidit, quæ euangelicis prece ptis non inueniebantur definita, 35.q.1.c.1 § illud autem.

g.40. Beatior autem erit, si sic permanserit.31.q.1.cap fin.

Prætermissa

a. 1. Bonum est, mulierem non tangere distinct.32.cap. hospitiolum.§.fi.

a.3.Secũdũ verba apostolica, etiam si se vir continere voluisset, & tu noluisses, debitum tibi reddere cogeretur.33.q.5.cap.secundum

a.5.Vxor omnibus diebus vitæ, nisi ex consensu, & causa vacandi Deo, nunquam propter hominem separanda. 30. quæstio 5. cap qualis.

a.6. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium 35 q.8.c.1.

b.9. Concessam ab Apostolo licentiam nubendi auferre nõ possumus.d.28.c de ijs.

b.9. Qui se non possunt continere, sortiri vxores debent.12 q. 1.c. quia tua.

b.10.Si qua mulier derelicto viro discedere voluerit soluto vinculo coniugali, anathema sit.d.30. c.si qua mulier.il primo.

b.10 Nõ licet coniugibus ab inuicẽ discedere, excepta causa fornicationis; & sic discedentes oportet manere innuptos, aut sibi inuicem reconciliari.27. q. 2.c. quòd autem, §.ecce.

b.10.Mulier causa fornicationis a viro suo dimissa, aut ei reconciliabitur aut eo viuente innupta manebit 27.q.2. c. si quis sponsam, §.item mulier.

b.12. Sic enim recedere ab infidelibus vxoribus, vel maritis fideles viri, vel feminæ non prohibentur à Domino, vt neque iubeãtur, 28.q 1.c. sic enĩ, in prin.

b.12.Quoniam ab infideli fidelẽ, discedere nõ prohibet, nec iubet Dominus. ideo vt non discedat, Apostolus dicit, non Dñs.28.q. 1.c.sic enim, §.quoniam ergo.

e.29.Vt & qui habent, sint tanquam non habentes.d.32.c.1.

e.29 Quoniam tempus breuissimũ est.de pænit.distin.5.c.1. §. anxietur.

e.29. Quisquis compatiens infirmitati vxoris reddit, non exigit debitum, quisquis vẽdit quod nouit, qa & si maneret, beatũ non faceret. quisquis quod emit nouit, quia transiet; securus expectat diem nouissimum.33. q 5. cap.secundum.§ quisquis.

g.39.Viduis conceditur, vt si velint, denuo nubant.31 q.1 c quomodo, in fi.

g.39 Videant, me secũdas & tertias nuptias concessisse in Domino. 31 q.1.c aperiant.

Cap. 8. d.13. Ab idolothysis, & a qualibet esca Apostolus censet abstinẽdum potius, quam cum scãdalo fratrũ edamus, 23.q 3.in princ.

Prætermissa.

d.10.Satius est mori fame, quàm idolothytis vesci.32.q 4.c.sicut.

Cap. 9. a.4. Nunquid non habemus potestatem mãducandi, & bibendi? nũquid non habemus licentiam sororem mulierem circumducẽdi, sicut ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas? An ego solus & Barnabas nõ habemus potestatem hoc parandi? Quis militat suis stipendijs vnquam? Quis plantat vineas, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte eius non comedit? 28 quæst.1.ca.iam nunc, §.iam vero.

a.5. Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi, sicut fratres Domini, & Cephas? distinct.31. cap.omnino.

a.7.Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? 13.q.1. cap.1. §.quia ergo.

a.7. Quis militat stipendijs suis vnquam? Quis pascit gregem, & & de lacte eius non edit? 13.q 1. c.1.§.quia ergo.

b 9.Nunquid de bobus cura est Deo? 15.q 1.c. firmissime, § vnde etiã.

b.11. Si nos vobis spiritualia seminauimus magnum est, si nos carnalia vestra metamus? 13.q 1. cap. 1.§.quia ergo.

b.11.Apostoli habentes potestatem de euangelio viuere, laborabãt manibus suis, ne quem grauarent, & alijs tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia de cõsecr.distinct.5 c, nunquam.

b.12. Si alij potestatis vestræ participes sũt, quare nõ potius nos? 13.q.1.c.1.§ quia ergo.

b.12. Apostolus à sumptibus abstinet, ne aliquid offendiculum euangelio Christi præstaret.23. q.3.in prin.

b.12. Si alij potestatis vestræ participãt, quare non magis nos? Sed nõ vsi sumus hac potestate: sed omnia toleramus ne quid impedimentũ demus euãgelio Christi.28.q 1.c.iam nunc, §. fin.

13.Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt; & qui in altario deseruiunt, cum altario participant. ita & Deus ordinauit his, qui euangeliũ annũciãt, de euangelio viuere. Ego autẽ nullo horum vsus sum. expedit

e.23. Qui pridie quàm pateretur, in sanctis manibus suis accepit panem, respexit ad cælum, ad te sancte Pater omnipotens æterne Deus, gratias agens bene dixit, fregit, fractumq; Apostolis suis & discipulis suis tradidit dicens, Accipite, & edite ex hoc omnes: hoc enim est corp* meum quod pro multis cōfringetur. Similiter & calicem post quam cœnatum est, pridie quā pateretur, accepit, respexit ad cælum, ad te sancte Pater omnipotens æterne Deus, gratias agens benedixit, Apostolis & Discipulis suis tradidit dicens, Accipite, & bibite ex eo omnes, hic est enim sanguis meus. de consecr. dist. 2. c. panis est in altari, §. vis scire.

e.25. Similiter & calicem postquam cœnauit, dist. 15 c. Sancta. §. ceterum.

e.25. Hæc quotiescunque feceritis in meam commemorationem facite. quotiescunque ergo hūc panem sumitis, & bibitis hunc calicem, mortem Domini annunciabitis donec veniat. de cō secr. d. 2. c. iteratur, §. iteratur.

f.26. Quotiescunque enim ederitis panem, & calicem istum biberitis, mortem Domini annunciabitis quoadusque veniat. de consecr. dist. 2. c. 3.

f.26. Offerimus quidem, sed ad recordationem mortis eius, de consecr. dist. 5. cap. in Christo semel.

f.26. Annunciantes, secundum carnē mortem vnigeniti filij Dei, incruentam celebramus in ecclesijs sacrificij seruitutem. de consecr. d. 2. c. necessario.

f.26. Ille communicat eucharistiæ in commemorationem mortis Domini, de consecr. dist. 4. catechumenum.

f.24. Qui indigne comederit panem qui de cælo descendit, reus erit violati corporis, & sanguinis Christi. 31. q. 1. c. quomodo.

f.28. Probet se homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat, quia qui indigne manducat, & bibit, iudicium sibi manducat, & bibit. 11. q. 3. ad mensam, §. aliquando.

f.28. Probet se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. de consecr. dist. 2. cap. qui scelerate.

g.29. Qui manducat corpus Domini, & eius sanguinem bibit indigne, iudicium sibi māducat, & bibit. 1. q. 1. cap. neque potest. §. cum vita.

g.29. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit. 1. q. 1. c. per Esaiā, §. sacrificia.

g.29. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi māducat & bibit. 23. quæst. 4. cap. forte.

g.29. Qui māducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit. de consec. d. 2. ca. timorem.

g.29. Qui māducat panem, & bibit calicem Domini indigne, iudicium sibi manducat, & bibit, de consec. dist. 2. c. quid est.

g.29. Qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi māducat & bibit. de conse. d. 2. c. & Sancta.

g.29. Qui manducat indigne, iudicium sibi māducat, & bibit. de consecr. dist. 2. c. sicut Iudas.

g.29. Sibi iudicium manducant & bibunt, de consecr. dist. 4. cap. non in vobis, in fi.

g.31. Si enim nosmetipsos iudicaremus, a Domino non vtique iudicaremur, de pœn. dist. 1. cap. tres sunt, §. tertia.

g.31. Iudicet se ipsum homo in istis voluntate dum potest, ne cum iam non poterit, etiam præter voluntatem à Domino iudicetur, de pœn. dist. 1. c. iudicet.

g.33. Propter quod fratres cum conuenitis ad manducandum, inuicem expectate: si quis esurit, domi manducet, vt non ad iudicium conueniatis. de consecr. dist. 2. c liquido.

g.34. Cetera autem cum venero ordinabo, de consecr. dist. 2. cap. liquido.

Prætermissa.

e.24. Clerici iuxta Apostolum comam non nutriant. dist. 23. ca. prohibete.

d.16. Apostoli talem cōsuetudinem non habuerunt. 1. quæst. 1. cap. significastis.

e.24. Corpus & sanguinem Christi sumimus ad salutem spiritualem in memoriam pro nobis Dominicæ passionis. de conse. d. 2. capit. corpus & sanguinē. §

f.26. Cum frangitur hostia, dum sanguis de calice in ora fidelium funditur, quid aliud quàm Dominici corporis in Cruce immolatio, eiusque sanguinis de latere effusio designatur? de consec. dist. 2. c. cum frangitur.

f.26. Quia morte Domini liberati sumus, huius rei memores in edendo, & potando carnem, & sanguinem quæ pro nobis oblata sunt, significamus, de consecr. dist. 2. cap. quia morte.

g.29. Iudicium sibi manducant & bibunt 1. q. 2. cap. clericos.

g.29. Iudicium sibi manducant, & bibunt. 16. q. 1. c. fin.

g.29. Tantæ rei sacramentum ad iudicium suæ præsūptionis quotidie indifferenter accipit, de consec. d. 2. cap. qui discordat.

g.29. Qui scelerate viuunt in ecclesia, & communicare non desinunt putantes se tali cōione mūdari, discāt, nihil ad emundationē sibi proficere, de consecr. dist. 2. cap. qui scelerate.

g.29. Qui scelerate viuunt in ecclesia & communicare non desinunt putantes se tali communione mundari, discant, nihil ad emundationem proficere sibi. de consecr. d. 4. cap. qui in minimis, §. qui scelerate.

Cap. 12.

a. 1. De spiritualibus aut nolumus vos ignorare fratres, dist. 15. c. ceterum.

a. 3. Cum nemo possit dicere. Dominus Iesus, nisi in Spiritu Sancto. 24. q. 1. c. audiuimus, §. vnde Apostolus.

b.11. Omnia autem hæc operatur vnus atq; idem Spiritus, diuidens singulis prout vult. 1. q. 1. cap. multæ.

d.31. Charitatem, excellentiorem viam nominat Sanctus Apostolus. de pæn. dist. 2. cap. charitas est, vt mihi, §. hæc est.

Prætermissa.

b.12. Iuxta Sacræ scripturæ testimonium omnia membra caput sequuntur, dist. 12. c. 1.

b.16. Si totum corpus est oculus, vbi auditus? dist. 89. c. 1.

Cap. 3.

a. 1. Est æs sonans, aut cymbalum tinniens, martyrium, uel eleemosyna, quam nescit charitas. 1. q. 1. cap. quod quidam, §. sic etiam est æs.

a. 1. Scriptum est enim sine charitate neminem saluum esse. de pæn. dist. 7. cap. fi. §. oportet.

a. 2. Si habuero omnem fidem ita ut montes transferam, & si distribuero oēs facultates meas in cibos pauperum, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. de pænit. distin. 2. capit. si enim, §. euidenter.

a. 2. Si enim habeam (inquit) fidē, vt montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. de consecr. dist. 4. cap. solet, §. verumtamen.

b. 3. Si tradidero corpus meum, vt ardeam, charitatem autem nō habuero, nihil mihi prodest, de pœn. dist. 3. c. fin.

b. 7. Charitas Dei tolerat omnia. de pænit. distinct. 3. cap. fin. § hęc propter.

e. 8. Charitas nunquam excidit. de pænit. distinct. 2. capi. charitas nunquam.

Prætermissa.

a. 1. Charitas est maximū donū Spiritus sancti, sine quo non valēt ad salutē quęcunq; alia Sancta in homine fuerint. de consecr. dist. 4. c. quomodo, §. manus.

b. 3. Vide quantum bonum sit charitatis. si iā martyrium fecerimus, vt nostras velimus ab hominibus reliquias honorari, si opinionē vulgi sectātes intrepidi sāguinē fuderimus & substantiā nostram vsq; ad mendicitatem propriam dederimus, huic

ap. 11. a.2. Aptaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo. 27. quæst.1.cap. nuptiarum, §. qui hoc.

a. 2. Christus Ecclesiam vni desponsatam sibi, & intactam viginem seruet.dist.97.c.1.§.ipsa enim.

c.14. Ipse satanas transfigurat se in Angelum lucis. 26.q.5.cap.episcopi,§.si quidem.

c.14. Ipse Satanas träsfigurat se in Angelum lucis.26.q.5.c.fi §.porro.

c.14. Diabolus non nunquam se in Angelum lucis transformat. 29. q.1.in princ.§.aliter etiam.

d.23. Paulus Apostolus sustinuit nuditatem,ieiunia,famē, carceres, flagella supplicia.32.q.5.c.si Paulus,in princ.

g.29. Quis infirmatur,& ego non infirmor? 2.q.7.cap.plerumque, §.aliud.

g.29. Quis infirmatur,& ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uro? 7.q.1.cap.pen.§. est & aliud.

g.29. Quis infirmatur,& ego non infirmor? 24.quæst.1.cap.quæ dignior.

g.32. Damasci persecutionem passus vt possit euadere, murum,funē, sportamque quæsiuit. seque latenter deponi voluit, 7.q.1.cap. finali.

g.33. Paulus a fratribus per murum submissus est in sporta. 7.q.1.c. pen.§.hoc tunc.

Prætermissa.

f.24. Vno minus de quadraginta ictꝰ accipiat 11.quæst.1. c.nullus clericus alium.

g.31. Scit Christus sic esse in animo meo.22.q.1.c.si peccatum.

ap. 12. a. 2. Paulus non audet dicere, se raptum in corpore. 26.5.cap.episcopi, §.si quidem.

a. 4. Paulum ex viuis in paradisum raptum esse diuina scriptura testatur,13.q.2.cap.fatendum.

b.7. Angelus Satanæ profuit Paulo, de consec. dist.2.cap.& Sancta.

b. 8. Deus non aufert ab Apostolo stimulum carnis tertio rogatus, vt virtutem in infirmitate perficiat 5.q.5.cap.1.§.quis nos.

e.14. Nec debent filij thesaurizare parentibus, sed parentes filijs. 16. q.1.cap.prædicator.

p. 13. a. 1. In hore duorum,vel trium stabit omne verbum.2.q.4.in prin.

a. 1. Paulus,vt ipse testatur,ter in literis suis Corinthios correxit.de pen.distin.3.cap.adhuc, §. hunc magistrum.

a. 3. An vultus experimentum accipere eius, qui in me loquitur Christus? 28.q. 1.cap. sic enim, §.si ergo

Prætermissa.

a. 3. Ita ille.per quem loquitur Christus, ... ulus affirmat o ... n.19. cap. secundum.

AD GALATAS.

1. b. 8. Etiam si nos aut Angelus de cælo euangelizauerit vobis præterquam quod vobis euangelizauimus,anathema sit.11.q.3. §.si is qui præest.

b. 8. Si Angelus de cælo veniēs aliud euangelizauerit, anathema sit, 24. quæst.3. c.cum ergo, §.item Galatis.

b.10. Si hominibus placerem, Christi seruus non essem. distin.47. cap.fin.

d.18. Iacobus frater Domini secundum carnem,cui primum credita est Hierosolymitana ecclesia, de consecr.dist.1.cap.Iacobus.

Prætermissa.

d.19. Iacobus qui iustus dicebatur, & secundum carnem, Domini nuncupatus est frater, distinct. 66.cap.2.

d.20. Coram Deo.22.q.1. cap. si peccatum.

Cap. 2. c.21. Petrus,qui prius circumcidebat, cessit Paulo veritatem prædicanti,dist.8.c.qui contempta.

c.11. In faciem eius restiti.2.q.7.cap. Paulus Petrum. in notat.

c.11. Paulus Petrum reprehendit.2.q. 7.cap. Paulus Petrum.

c.11. Paulus Petrum reprehendit. 2.q. 7 cap.testes,§.item Paulus,

c.16. Galatas dum Apostolus redarguerat, merito fidei probat assecutos remissionem peccatorum, de pen.dist.2. cap.non est,§.Romanos.

Cap. 3. c.19. Lex canonum propter träsgressiones est tradita.19.q.2.c.2.

d.24. Populus ille rudis legem in pædagogum accepit, 23.q.4. c.hæc autem.§.in lege.

d.24.Omnia figuralia Apostolus probat ad tempus esse data, atque ideo veniente veritate affirmat illa non vltra esse seruanda. 35. q.1. cap. 1.§.illud autem.

d.27. Induunt homines Christum aliquando vsque ad sacramenti perceptionem, de consecr.distin.4. cap.quomodo,§.his qui induūt.

d.27. Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis, de consec. dist.4. c quomodo,§.h.s qui ficto.

d.28. In Christo enim Iesu nec est Iudæus,nec Græcus,nec seruus, neque liber.29.q.2.in princ.

d.29.Si autem Christi, ergo Abrahæ semen estis, 22.quæst.2.c.si.§.& quæ.

Prætermissa.

d.28. Neque liber, neque seruus.dist. 65.cap.constitutio.

d.28. Cum simus omnes vnū in Christo. 7.quæst.1.cap. nihil. §.cum enim.

d.28. In Christo enim Iesu nec est Iudæus, nec Græcus,nec seruus, neque liber.29. q.2. cap. si quis ancillam,§.his ita.

Cap. 4. a.3. Apostolus improbat elementis seruientes.24.q 3.c.pen. §.Hermogeniani.

a. 3. Omnia figuralia Apostolus probat ad tēpus esse data, atq; ideo veniente veritate affirmat illa non vltra esse seruanda, 35.q.1. c.1.§.illud autem.

a.4. Dominus qui factus erat ex muliere,sicut Apostolus ait,fieret & sub lege. de consec.dist.4. cap.si quis autem.

b.10.Dies obseruatis, & menses, & tēpora,& annos. Vnde timeo, ne forte sine causa laborauerim in vobis. 26.quæst.2.cap.1.§.vnde quibusdam.

b.10. Dies obseruare, & menses, & annos, & tempora. 26.q.7.cap. pen.in princ.

b.11. Timeo ne forte sine causa laborauerim in vobis. 26.q.7.c.pen. in princ.

b.11. Timeo vos, ne forte sine causa laborauerim in vobis. 26.q 7.c. pen.§.intelligat.

c.22. Homines in veteri testamento dicūtur serui, & filij ancillæ pertinentes ad Ismael; in nouo dicuntur liberi,& filij liberæ pertinentes ad Isaac. 23.q.6.cap.fin. §.item non accepistis.

d.26. Liberam quippe matrem nostram cælestem Hierusalem, idest veram Dei ecclesiam in sacra muliere dicit Apostolus fuisse figuratam.23.quæst.4.cap.fin.ecclesia.

d.29. Qui secundum carnem natus erat persequebatur spiritalem, 23.q.4.c.qui secundum.

d.30. Sara persecutionē faciebat ancillæ,23.q.4.cap.si ecclesia.

d.30. Eijce ancillam & filium eius; non enim erit hæres filius ancillæ cum filio meo Isaac. 32.q.2. cap.non omnis.

d.30. Eijce ancillam, & filium eius; non .n. heres erit filius ancillæ cū filio liberæ. 32. q.4. c. dicat aliquis.

Prætermissa.

b.10. Dies obseruatis, & menses, & tempora & annos 26. quæst.7. cap.pen. §.intelligat, in annotatione.

d.21. Hæreses, inuidiæ. 24 q.3. cap. hæresis.

d.29. Nec decet, nec ordo patitur, vt iniqui & carnales spirituales persequantur. 6.q.1.c.quiescite.

Cap. 5. a. 1. Postquam autem Christus venit, non circuncidimur. dist.35.cap. ab exordio.

a. 1. Apostolus inuehitur aduersus Ebionitas. hi enim semiiudæi sunt, & ita tenent euangelium, vt legem carnaliter seruent. 24. q.3.c.pen §.Ebionitæ.

a. 2. Ecce ego Paulus dico vobis, quia si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. 28. q.1.cap.sic enim,§.si autem alicubi.

a. 6. Fidem quæ per dilectionē operatur 28 q 1.c.vxor.

a. 6. Hæc est fides, vt definit Apostolus,quæ per dilectionem operatur, de pœnit. dist.2.cap. charitas est.

capitulo nonne.
c.22. Possitque iuxta Apostolum deponere veterem hominem secundum pristinam cõuersationem, qui corrumpitur secundũ desideria erroris, de consec.di. 4.cap.primum interrogatur.

Prætermissa.

a.3. Nec vnitatem spiritus, nec coniunctionem pacis obseruat. 7. q.1.c.Nouatianus, §.fin.
a.3. Vnum estote vos, diligẽdo vos, tenendo vnam fidem, vnam spem, indiuiduam charitatem, de consecr. distinct.2.cap. quia passus, §. quomodo.
a.4. Vnus Spiritus Sanctus, de conse. dist.4.cap. quaris, § potest.
a.5. Vna est fides catholica. 16.quęst. 7.cap.1.
a.5. Vnum baptisma. de pęn. dist.3. cap.2.
a.5. Vnus Deus, de consec distin.4. cap.eodem modo.
c.22. Nisi eum pęniteat vitę veteris, nouam non potest inchoare, de consecrat. distinct.4.cap.omnis qui iam.
c.23. Renouatio incipit a remissione omnium peccatorum, & intelligentia, & operatione spiritalium, de consecra d.stin.4.cap. non ex quo. in princ.
f.28. Necessitatem patientibus concurrat. dist.86. capi. fratrem.
g.31. Animi violenti, & indignationis internæ. de pęn.dist.3.capi. Iudas. iuncta annotatione.
Cap. 5. a.5. Auaritia est idolorum seruitus, 1.q.1.c.sicut vrgeri.
a.5. Auarus idolorũ cultor ab Apostolo nominatur. 26. quæst.5.§. in princ.
b.8. Fuistis aliquando tenebræ, nũc autem lux in Domino. de pęn. dist.4.capit.hanc societatem, §. oues.
d.16. Ab Apostolo monemur tempus redimere. 17.q.4.c.si.§. sed sicut.
d.18. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. dist.35.c. vinolentum.§ quidquid.
d.18. Implemini Spiritu Sancto loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, de consecr.dist.1.c. de hymnis.
d.18. Nolite inebriari vino, sed implemini Spiritu sancto de consecr.distin.2.cap. in calicem, §. quotiescunque.
d.19. Cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino. distin. 92.cap.1.
e.22. Mulieribus ab Apostolo indicitur verecundari, viro subditas esse. 15. quæstio.3. in prin.§. his ita.
e.23. Caput mulieris est vir, 32.qu. 6.cap.fin.
e.23. Vir est caput Mulieris, 33.quæstio. 5. capit. manifestum, §. ex præmissis.
e.23. Cum caput mulieris vir sit, caput autem viri Christus 33 qu. 5.c. cum caput.
e.23. Virum esse caput mulieris. 35. quæstio.5. capit. fin.§ euidentissime.
f.25. Vxor est, Apostolo præcipiente, sicut ecclesia a Christo diligenda. 32.q.5.cap.pen.
f.27. Romana Ecclesia non habens maculam, neq; rugam, nec aliquid huiusmodi. distin.21.cap. quamuis.
f.27. In corpore vnicæ columbæ incorruptæ, sanctæ, pudicæ, non habentis maculam, aut rugam. 1.q.1.c.sicut vrgeri.
f.27. Domus Dei, sponsa pulchra sine macula, & ruga appellatur. 24.q.2.cap.omnibus.
f.27. Ab illius ecclesiæ quæ est sine macula, & ruga, vnitate diuisus. 32.q.4.cap.2 §. itaque.
f.27. Ecclesia Christi gloriosa est, nõ habens maculam neque rugam aut aliquid istiusmodi, de pęn. dist.1.c. ecclesia.
f.28. Vxores suas sicut sua corpora diligant, dist 47.c.sicut, §. vnde Apostolus.
g.29. Nemo unquam carnem suam odio habet. 13.quęst.2.cap.non æstimemus.
g.32. Adam euigilans futura Christi & ecclesiæ sacramenta vaticinabatur, de pęn.dist.2.c.tolle, §. Adam.

Prætermissa

d.18. Luxuriam facit, & nutrit vini perceptio nimia, non natura, d. 35.c. luxuriam.
d.18 Luxuriosa res vinum. dist.35. cap.luxuriosa.
f.25. Viri diligite. 32. q.4. cap.pen. in notat.
Cap. 6. f.25. Per rectum maritus suam debet habere coniugem in dilectione. 35.q.6 c.fi.
g.32. Præter commistionem sexuũ non habent in se nuptiæ coniunctionis Christi, & ecclesiæ sacramentum. 27.q.2.ca. cum societas.
g.32. Societas nuptiarum sexuum coniunctionẽ habet in se Christi, & Ecclesiæ sacramentum. 27. quæst.2. cap. cum societas. in annotatione.
g.32. Tale Sanctum matrimonium, quod habeat in se Christum, & Ecclesiæ sacramentum. 27.q.2. c.institutum, §. iuxta.
a.4. Filios suos non ad iracundiam prouocent, sed enutriant illos in omni disciplina, & correctione Domini, dist.47.c.sicut, §. vnde Apostolus.
b.11. Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus astutias Diaboli 23.q.1.c.1.
c.16. Assumenda est fides tua tanquã scutum in quo possis omnia ignita iacula inimici extinguere, 11.q.3.c. qui resistit.

Prætermissa.

a.5. Subditi erunt propter Dñm æternum et Domino temporali. 11.q.3.c. Imperatores. in fi.
b.12. Sciens Apostolus nulla nobis iam vltra bella esse carnaliter peragenda, sed animæ certamina quæ spiritales aduersarios desudanda. 23 q 1.c.1.
e.17. Spiritualem gladium, quod est verbum Dei, exerce, 23.q.8. in princ.

AD PHILIPPENSES.

Cap. 1. a.1. PAulus, & Timotheus serui Christi Iesu omnibus Sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis cum Episcopis & Diaconis, dist.93. c.legimus, §. quæris.
b.15. Inuidos etiam bene Christum prædicare Paulus affirmat. dis. 19.c. secundum.
b.15. Quidam per inuidiam Christũ annunciabant. 23. q. 4.c. quam magnum.
c.21. Cui uiuere Christus est, & mori lucrum. 7.q.1.c.fi.
c.21. Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. de pæn.d.2.c.qui vult, §.si quis.
d.23. Cupio dissolui, & esse cum Christo, sed manere in carne necesse est propter uos. 7.q.1. cap pen. §.sed aliquando.
d.23. Ille egregius prædicator dissolui cupit, & cum Christo esse. 7.q.1.c fi.
d.23. Optabam dissolui, & esse cum Christo, multo magis optimũ manere in carne necessarium propter vos de pæn. dist.2.. ca. qui vult, §.si quis.

Prætermissa.

b.8. Testis est mihi Deus, 2. q. 5.c. auditum, in annot.
Cap. 2. a.3. Nihil per contentionem, 16 q. 6.q.1.
a.8. Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. de consecr.d 2.c.timorem.
c.21. Quærentibus singulis quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi. dis. 63.c.nosse.
c.21. Sua quærentes non quæ Iesu Christi, 8 q.1.cap. sunt in Ecclesia.

Prætermissa.

a.6. Obedientiam mediator Dei & hominum etiam in morte non deseruit, & ei se subiecit, qui per omnia erat patri æqualis. 11.q.3.c. quid ergo, in annotat.
a.8. Obedientiam mediator Dei, & h. Ium tenuit, & tenenda præcepit. 11.q.3.c quid ergo.
c.21. Quæ sua sunt quærunt, nõ quæ Iesu Christi dist.45. c. licet nõ nunquam.
Cap. 3. c.13. Vnum vero quę retro sunt oblitus, in ea quæ sunt anteriora extendens me sequor ad palmam supernæ vocationis. de pæn.dist.2.c.pennata.

mare dediscant. 24.quæst.8.cap. Apostolicæ.

a. 1. Obsecro igitur primum fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt, de consecr.dist.1. cap.de hymnis.

b. 5. Idem mediator Dei, & hominū homo Christus Iesus, dist. 10.ca. quoniam.

b. 5. Per fidem mediatoris Dei, & hominum, hominis Iesu Christi, de consec.dist.4.c.3.

b. 5. Persona mediatoris Dei & hominum, dist.15.c.2.§.quantum.

b. 7. Paulus gentium prædicator & Apostolus.28.q.1.c.sic enim,§.si hoc ergo.

c. 8. Vt mundas valeamus ad dominum leuare manus. dist.81.cap. oportet.

d. 11. Mulierem constat subiectā dominio viri esse,& nullam auctoritatem habere, nec docere enim potest, 33.q.5.c.mulierem.

d. 15. Tunc saluabitur mulier, si illos genuerit filios qui virgines permansuri sunt. 33.q.5.cap. tunc saluabitur.

Prætermissa.

a. 1. Nihil aliud quam laudes & gratiarum actiones sunt, aut certe obsecrationes,& fidelium petiones, de consecr.distin.2.cap. vtrū in fin.

a. 4. Vt omnes velimus saluos fieri. 24.q.3.cap.corripiantur.

b. 5. Idem mediator Dei, & hominū homo Christus Iesus, dist.96.ca. cum ad verum.

b. 5. Mediator Dei,& hominum homo Iesus Christus, de pæn.dist. 1.c.multiplex,in princ.

c. 9. Fucare pigmentis, quo vel rubicundior, vel cādidior appareat, adulterina fallacia est.&c. Nam verus ornatus maxime Christianorum, & Christianarum non tantum nullus fucus mendax, verum ne auri quidem, vestisque pompa, sed mores boni sunt, de consec.dist.5.c.fucare.

d. 12. Mulier quamuis docta & sancta viros, in cōuentu docere non præsumat, dist.23.c.mulier.

d. 12. Mulier quamuis docta, & sancta viros in conuentu docere, vel aliquos baptizare nō præsumat. de consecr.dist.4.c.mulier.

a. 1. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. 8.q.1.c.qui Episcopatum.

a. 1. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.23. q.4.cap. displicet,in princ.

a. 2. Oportet episcopum irreprehensibilem esse, dist. 25.c.vnum,§.ac primum.

a. 2. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse.dist.25.cap.fin.

a. 2. Vnius vxoris vir.distinct. 26. in princip.

a. 2. Vnius vxoris vir.dist.26.c.2.

a. 2. Vnius vxoris vir. dist.26.cap.fi.

a. 2. Vnius vxoris vir episcopus esse iubetur.dist.27.in princ.

a. 2. Cognoscamus non solum hoc de episcopo & presbytero Apostolum statuisse, dist.34.cap.cognoscamus.

a. 2. Vnius vxori virum. dist.26.cap. deinde,in princ.

a. 2. Sit sobrius qui ordinandus est, non vinolentus.dist.35.in prin.

a. 2. Oportet etiam ordinandum esse prudentem. dist.36.in princ.

a. 2. Oportet esse Episcopum ornatum, & hospitalem.distin.40.in princ.

a. 2. Hospitalem vero sacerdotem esse oportet.dist.42.in princ.

a. 2. Pudicus quoque debet esse sacerdos,dist.43.in princ.

a. 2. Vir unius vxoris nequaquam a sacerdotio repellitur. dist.56.c. dominus.

a. 2. Vnius vxoris virum. dist.82.c.2. §.sed fortasse.

a. 2. Hospitalitas vsque adeo Episcopis est necessaria. &c. distin. 85. in princip.

a. 2. Doctorem Episcopum oportet esse,dist.86.in princ.

a. 2. Paulus diuinus apostolus docet, oportere Episcopum esse sine crimine, temperantem, modestum, aptum ad docendum, continentem, sobrium, 1.quæst.1.cap.eos qui.in notat.

a. 2. Oportet episcopum irreprehensibilem esse, 1.quæst.7. capit.2. §.Episcopum.

a. 2. Vt secundum Apostolum possint Episcopi irreprehensibiles inueniri.2.q.7.cap.fin.

a. 2. Ne sit aliquo facinore infectus, vel illiteratus, vel bigamus, dist. 55.cap.1.§.ne sit.

a. 2. Nullus bigamum audeat ordinare,dist.55.cap.2.

a. 2. Omnes in vnum quem dignum sacerdotio viderint, & sine aliqua reprehensione consentiant. dist.63.cap. plebs Diotrensis.

a. 2. Monogamus Episcopus esse iubetur.dist.84.cap.cum de quorūdam,§.similiter.

a. 3. Vinolentus esse prohibetur qui ordinandus est, dist.35.in princ.

a. 3. Ordinandus uinolentus esse prohibetur dist.44.in princ.

a. 3. Non percussorem, distin.45. in princip.

a. 3. Non litigiosum. distinct.46. in princip.

a. 3. Cupidi ab Apostolo ordinari ꝓhibentur,dist.47.in princ.

a. 3. Oportet Episcopum nō esse percussorem,dist. 86.cap. qui clemētiam.§.similiter.

a. 3. Oportet Episcopū non esse percussorem. dist.86.c.tanta. §. vel percussor.

a. 3. Litigiosus quoq; prohibetur ordinari, dist.90.in princ.

a. 4. Suæ domui sit bene præpositus, dist.47.cap.sicut, §.necesse.

a. 4. Habentem filios sibi subditos in omni castitate.dist.47.cap.sicut, §.vnum cum Paulus.

a. 4. Habentem filios, dist.82. cap.2. §.sed fortasse.

a. 4. Domui quoque suæ oportet Episcopum bene esse præpositum, dist.89. in princ.

b. 6. Prohibetur etiam neophyti in Episcopos ordinari, distin.48.in princip.

b. 6. Ne elatus in superbiam, tanquā religio Christiana plurimum eo egeret, incidat in ruinam Diaboli.dist.48.in princ.

b. 6. Non neophytum, ne forte elatus, in iudicium incidat, & laqueum Diaboli,dist.48.ca.pr.

b. 6. Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in superbiam, dist.61.c.neophytus.

b. 7. Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, 8.q.1.cap.licet ergo.

b. 7. Iuxta Apostolum etiam testimonium vos oportet habere bonū ab his qui foris sunt. de consecr. dist.1.cap.iubemus.

c. 10. Si quis sine crimine est, distin. 81.cap.1.

Prætermissa.

a. 2. Oportet sacerdotem esse ornatū. dist.41.in princ.

a. 2. Debet esse sacerdos ornatus. dist. 41.c.fin.§.in incessu.

a. 2. Et ad Titum, & ad Timotheum de ordinatione Episcopi & Diaconi dicitur. distin.93. cap.legimus,§.fin.

a. 2. Te quidem oportet irreprehensibiliter viuere.11. quæst.1. cap. te quidem.

a. 2. Qui secundæ vxoris coniunctionem sortiti sunt,distin.51.c.fin. in princ.

a. 2. Bigamus in clerum eligi non potest.31.q.1.cap.quomodo,§.quā Sancta.

a. 3. Non percussores,dist.45.cap.1.

a. 3. Percussores ab episcopali officio remouentur,dist.45.c.duæ sunt, §.percussores.

a. 3. Percussor dicitur, distin.45.cap. pen.§.fin.

a. 3. Percussor ille dicitur doctor, dist. 45.cap.fin.

a. 3. Litigiosi prohibentur in Episcopos ordinari, distinct.46. cap.1. §.ecce.

b. 5. Qui domui suæ nescit præesse, in Episcopum ordinari prohibetur.dist.47.cap.sicut,§.hinc etiā Paulus.

b. 6. Qui neophyti, dist.51. cap.fi.in princip.

c. 8. Turpis lucri sectatores. 20.q.3. cap.fin.

d. 15. Columna Dei uiuentis, dist.23. cap.1.§.1.

d. 15. Arbitror templum Dei ex lapidibus uiuis constructum esse ecclesiam Christi, 16.q.7.capit. & hoc,§.nunc autem.

a. 2. Caute-

d. 19. No-

d. 19. Nouit Dominus qui sunt eius, de pœnit. dist. 4. cap. nouit.
d. 20. In magna domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, 23. quæst. 4. cap. qui secundum.
d. 20. Vos aurea vasa & argentea, hic testacea vasa, vel lignea, 24. q. 1. cap. quoniam.
d. 24. Seruum Domini non oportet litigare. 2. quæst. 7. capit. sicut sacerdotes.

Prætermissa.

a. 2. Militans Deo, minime se negotijs sæcularibus implicaret, dist. 10. cap. quoniam.
a. 4. Clerici sæcularia officia, negotiaque abijciant, dist. 23. capit. his igitur.
a. 4. Non conuenit militibus Ecclesiæ, militare sæculo, dist. 50. cap. clericum.
a. 4. Decreuit ergo sancta, & magna Synodus neminem horum deinceps, hoc est Episcopum, siue clericum, aut monachum conducere possessiones, aut misceri sæcularibus procuratoribus, di. 86. cap. fin.
a. 4. Decreuit sancta Synodus, nullum deinceps clericum, aut possessiones conducere, aut negotijs sæcularibus se miscere, dist. 88. cap. 1.
a. 4. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus nequaquam sæculares curas assumat, dist. 88. cap. episcopus aut presbyter.
a. 4. Neque in vlla aliqua occupatio ne prorsus inueniaris mundialis negotij occasione perplexus, 11. q. 1. cap. te quidem.
a. 4. Tibi impietatis crimen est, neglectis verbi Dei studijs, sollicitudines suscipere sæculares, 11. q. 1. cap. sicut enim.
a. 4. Prohibetur Episcopus sæculari bus negotijs occupari. 11. q. 1. c. clericum nullus. in secondo, §. illud autem.
a. 4. Neque alijs qualibuscunque negotijs se implicare, 16. q. 1. c. placuit communi.
a. 4. Neque sæculares aliquas attrectare actiones. 16. q. 1. capit. qui vere.
a. 4. Neque ecclesiastica, neque sæcularia negotia turbare, vel ijs se immiscere, 16. q. 1. cap. qui vere, in secunda annot.
a. 4. Seculares actiones attrectare prohibentur. 16. q. 1. cap. adijcimus, §. monachi.
a. 4. Nec sæcularibus causis occupentur. 16. q. 1. c. adijcimus, §. fin.
a. 4. Nec molestijs & negotijs sæcularibus alligentur, 21. q. 3. capit. pen.
a. 4. Non possunt simul Deo, & sæculo militare, 23. q. 8. cap. quicunque ex clero.
a. 4. Nec sæcularia negotia exercere debet pœnitens. 35. q 8. c. fin. in secunda annotatione.

d. 20. Neque propter vasa facta in contumeliam migramus de domo Domini, 23. quæst. 7. capit. 1. §. fin.
d. 20. Neque propter vasa facta in contumeliam migramus de domo Domini. 24. q. 2. cap. 2.

Ca. 3. a. 5. Habentes quidem speciem pietatis, virtutem tamen eius abnegantes, de consecr. distin. 4. cap. quamuis, in notat.
b. 6. Onerati peccatis ducentur varijs desiderijs, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. Quemadmodum autem Ioannes, & Mambres restiterunt Moysi, ita & isti resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem: sed vltra non perficient: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit, 26. q. 5. capit. fin. §. haruspicinæ.
c. 12. Omnes, qui volunt in Christo pie viuere, persecutionem patiuntur, 7. q. 1. cap. suggestum.

Prætermissa.

c. 12. Dęmones impugnantes eos, qui volunt pie viuere in Christo, dist. 36. cap. fin.

Ca. 4. a. 1. Testificor coram Deo & Christo Iesu qui iudicaturus est viuos, & mortuos, per aduentum ipsius & regnum eius, prędica verbum, insta opportune, importune, d. 43 cap 1. §. fin.
a. 2. Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina, d. 45. c. 1.
a. 2. Apostolus arguere, obsecrare, vel increpare in omni patientia pręcepit, distinct. 45. capit. cum beatis.
a. 2. Episcopum oportet opportune & importune atque sine intermissione Ecclesiam suam docere. 7 q. 1. capit. sicut vir, §. Episcopum.
a. 3. Ne aures habeat prurientes, 6. q. 1. c. ex merito.
a. 3. Sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros pruriētes auribus; & a veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur, 26. q. 5. cap. fin. §. harusp cinę.

Prætermissa.

a. 1. Ab ipso Domino Saluatore, qui iudicaturus creditur viuos, & mortuos, 24. q. 2. c. 2.
a. 2. Arguimus, increpamus, & obtestamur, 14. q. 6. cap. 1. in fi.
b. 7. Sancti qui consummare pium certamen gestiunt, & currere cursum salutis, de pęn. dist. 3. c. ille rex, § Sancti.

AD TITVM.

Ca. 1. b. 5. PRopter hoc reliqui te in Creta, vt quæ deerant corrigeres & constitueres presbyteros per ciuitates, sicut & ego tibi mandaui, si quis est sine crimine, vnius vxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ aut non subditos, oportet enim Episcopum sine crimine esse, quasi Dei dispensatorem d. 93. c. legimus, §. ac ne quis.
b. 5. Et constituas, d. 95. c. presbyteri, qui, §. item.
b. 6. Vnius vxoris virum, dist. 26. in princip.
b. 6. Vnius vxoris virum, d. 26. c. 1.
b. 6. Vnius vxoris vir, dist. 26. c. 2.
b. 6. Qui sine crimine est, vnius vxoris vir, tenetur ad legem sacerdotij suscipiendi, distin. 26. cap. fin.
b. 6. Vnius vxoris vir Episcopus esse iubetur, dist. 27. in princ.
b. 6. Cognoscamus non solum hoc de episcopo, & presbytero Apostolum statuisse, dist. 34. capit. cognoscamus.
b. 6. Vir vnius vxoris nequaquam à sacerdotio repellitur, dist. 56. cap. dominus.
b. 6. Vnius vxoris virum, distinct. 26. capit. deinde, in principio.
b. 6. Non in accusatione luxuriæ, distinct. 47. capit. sicut, §. vnum cum Paulus.
b. 6. Criminosi à sacris prohibentur ordinibus, dist. 51. in princ.
b. 6. Si quis sine crimine est, dist. 81. cap. 1.
b. 6. Nec laicus non virginem sortitus vxorem, aut bigamus ad clericatum potest ascendere, distin. 32. c. seriatim.
b. 6. Si bigami aliqui fuerint inuenti, ad sacros ordines ascendere non valent, distinct. 33. in principio.
b. 6. Si quis post acceptum baptisma secundis nuptijs fuerit copulatus, aut concubinam habuerit, non potest fieri Episcopus, non Presbyter, aut Diaconus, aut prorsus eorum qui ministerio sacro deseruiunt, distinct. 33. capit. 1.
b. 6. Maritum duarum post baptismum clericum non ordinandum, dist. 33. c. 2.
b. 6. Nec bigamum ad sacros ordines permittas accedere, dist. 34. c. pręcipimus.
b. 6. Bigami à sacris ordinibus prohibentur, distinct. 34. c. si laici, §. præmissis.
b. 6. Prohibentur etiam bigami à quolibet ordine clericatus, dist. 34. cap. si quis viduam, il primo §. prohibentur.
b. 6. Bigamus si forte necessitas sit, subdiaconus fiat, nihil autem supra, distinction. 34. capitul. lector.
b. 6. Nec sit aliquo facinore infectus, vel illitteratus, vel bigamus, distinct. 55. capitul. 1. §. ne sit.
b. 6. Nullus bigamum audeat ordinare, d. st. 55. cap. 2.
b. 6. Hominem de clero, qui nec vxorem habeat, nec filios, nec crimen

runt donum cœleste, & partici-
pes facti sunt Spiritus Sancti, gustaueruntque nihilomus bonum Dei verbum, virtutesq; sæculi futuri, & prolapsi sunt, renouari iterum ad pænitentiam rursus crucifigẽtes sibimetipsis filium Dei, & ostentui habentes, de pæn. dist. 2. cap. si enim, §. ad Hebræos.

a.4 Impossibile est eos, qui semel illuminati sunt, & gustauerũt donum cœleste, & post hæc omnia prolapsi sunt, rursus renouari ad pænitentiam, de pęn. disti. 2. cap. pen. §. quod verò.

b.9. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora, & viciniora salutis, tamen & si ita loquimur. Nõ enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministratis sãctis suis, & nunc ministratis, de pæn. d. 2. c. si enim, § ad Hebręos

b.10 Non est tam iniustus Deus, vt obliuiscatur operis vestri, &c. de pæn. d. 3. c. non est.

b.10. Non est tam iniustus Deus, vt propter mala multa, paucorum obliuiscatur bonorum, de pæn. dist. 3. c. si quando.

b.10. Apostolus etiam scribens ad Hebræos cum fidem & dilectionem, & bona opera eorum breuiter commemorasset, horum omnium mercedem, quã amiserant peccando post pænitentiã à Domino eos recepturos ostendit de pęn. d. 4. c. intermittẽtes, §. Apostolus etiam.

Prætermissa.

b.6. Dominum crucifigunt, 3. q. 1. c. nulli, §. fin.

b.6. Qui autem non ignari, iterum baptizati sunt, quasi iterum crucifixerint Christum, per septem annos pęniteant, de consec. d. 4. c. qui bis.

Cap. 7. b.7. Minor a maiori benedicitur, di. 21. c. denique.

b.7. Ille qui benedicit, maior est eo, cui benedicitur. 24. q. 1. c. audimus, §. hinc etiam Apostolus.

Cap. 9. a.4. In arca tabernaculi cum tabulis virga simul, & manna est d. 45. c. disciplina, §. hoc nimirum.

b.11. Christus assistens Põtifex futurorum bonorum. dist. 15. c. Sancta, §. ceterum.

b.12 Ipse enim Christus oblationis suæ sanguinem, in sanctũ, id est in cælũ in conspectu patris obtulit, de pæn. dist 3. c. inter hęc. il secondo.

c.13. Cinis vitulę sanguine aspersus populum sanctificabat, de cons. d 3. c. aquam.

c.14. Egit pęnitentiam ab operibus mortuis, 28. q. 1. c vxor.

c.14. Christus obtulit seipsum patri hostiam viuam, de conse. d. 2. c. semel immolatus.

c.14. Ille est qui hostiam obtulit nos mundantem, de conse. d. 2. c. in Christo semel.

c.16. Vbi enim testamentum, est. di. 15. c. sancta, §. ceterum.

g.28. Semel pro omnibus immolatus est Christus, de pæn. d. 1. c. potest fieri, §. fin.

g.28. Christus semel tantum in Cruce pependit, offerens seipsum patri hostiam viuã, passibilem, mortalẽ, viuorum, & mortuorũ redemptionis efficacem, de consec. d. 2. c. semel immolatus

g.28 Semel immolatus est Christus, de conse. dist. 2 c. semel immolatus.

g.28. Semel oblatus est Christus, de consec. d. 2. c. in Christo semel.

Prætermissa.

c.14. In humanitate se ꝑ nobis ꝑ passionem, & mortem suam acceptabile sacrificium Deo patri obtulit, de consecratio. distinc. 2. c. sacerdos.

g.28. Christus semel passus in carne, de consec. distinct 2. c. iteratur, in princ.

g.28. Christus semel passus est, de de consecrat. distin. 2. c. vtrum, §. iteratur.

Cap. 10. a.1. Vmbrã enim habens lex futurorum bonorum, di. 15. ca. sancta §. ceterum.

e.26. Volũtarie enim peccãtibus nõ relinquitur hostia pro peccato, de pæniten. distin. 3. c. inter hęc il primo,

e.26. Quis præuaricans legem Moysi, duobus vel tribus testibus conuictus; sine miseratione lapidabitur, 2. q. 4 in prin.

f.30. Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. 23. q 1. in princ.

g.34 Rapinam suorum bonorũ primi credentes cum gaudio suscipiebant. 23 q. 3. in princ.

Prætermissa.

a.1. Iudæi vmbræ legis deseruiebant, de consecra. distinctio. 1. c. 2. §. Iudæi.

f.30. Mihi vindictã, & ego retribuã, dicit Dominus, 23. q. 1. in princ. §. item cum in prouerbijs.

Cap. 11. e.24. Moysis fidem Apostolus in epistola sua ad Hebræos commendans, dignis præconijs eius merita prædicauit, dum se negauit esse filium filiæ Pharaonis, mallens affligi cum fratribus, quã perfrui iucunditate temporalis palatij. de pen d. 2. c. vt cognouerunt, §. item opponitur.

f 27. Moyses veritus animositatem Regis, Aegyptum reliquit, de pæn. dist. 2. c. vt cognouerunt, §. item opponitur.

f.32. Ipse inter viros sanctos Apostoli voce numeratus, distinct. 56. cap. nasci.

Cap. 12. b.6. Quem enim diligit Dominus corripit, flagellat autem omnem filium, quem diligit, 23. q. 4. c. ea vindicta.

d.12. Remissas manus & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, vt nõ claudicans quis erret, sed magis sanetur, d. 46 c. 1 §. claudus.

Prætermissa.

b.4. Vsque ad animam & sanguinẽ confirmare debet. 25. q. 1. c. sunt quidam.

b.6. Nõ osculat semꝑ pater filiũ, sed & aliquando castigat; Ergo quãdo castigatur, qui diligitur tũc circa eum pietas exercetur, 5. q. 5. c. non osculatur.

Cap. 13. a 2. Qui enim Apostolũ secutus, alios ad hospitalem debet inuitare, d. 42. in princ.

a.2. Abraham & Loth per hospitalitatis opera Deo placuerunt, & Angelos hospitio meruerũt recipere, distin. 42. in principio, §. ordinandus.

a.4. Honorabiles consessus nuptias, d. 31. c. Nicęna.

a.4. Immaculatus thorus & honorabiles nuptiæ. 32 q. 2. c. 2. §. his ita

b.9. Doctrinis varijs extraneis nolite abduci, d. 11. c. nolite.

IACOBI.

Cap. 1. c 17. Omne datum optimũ & omne donum perfectum de sursum est, descendens à patre luminum, 1 q. 2. c 2.

d.20 Ira enim viri iustitiam Dei nõ operãtur, 11. q. 3. c. Episcopus, §. ira enim.

d.22. Estote factores verbi, & nõ auditores tantum. Si quis auditor est verbi & non factor, iste similis est viro qui considerauit vultum natiuitatis suæ in speculo, considerauit illum, & statim recedens, oblitus est qualis sit, de pęn. d. 2. c. si n §. rursus.

d.26. Si quis. n. putat se religionem esse non refrenans linguam suã sed seducẽs cor suum, huius vana est religio. 5. q. 4. c. fin.

Prætermissa.

d.27. Sese immaculatos custodiant, d. 33. c. pen §. ceterum.

Cap. 2. b.10. Qui totam legem seruauerit, & peccauerit in vno, factus est omnium reus. de pæn. d. 2. cap. si enim, §. rursus.

b.10. In vno offendens, factus est omnium per ingratitudinem reus, de pæn d. 5. c. 1 §. defleat etiam.

b.10. In vno offẽdẽs, factus est per ingratitudinem reus. de pęn. di. 5. c. 1. §. etiam alio modo.

b.10. qui totam legem obseruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus, de pænit. dist. 5. c fin.

c.13. Iudicium sine misericordia erit illis, qui nolunt facere misericordiam deliquentibus, 2. q. 7 c. pleiumque, § vnum a Domino.

c.13. Iudiciũ sine misericordia erit ei, qui non fecit misericordiã, 23. q. 4. c. non potest, §. precepta.

F 2 d.19. Et

c. 8. Diabolus ficut leo rugiens circuit quærens quem poffit deuorare, 6. quæft. 1. c. funt plurimi, §. verum.

PETRI II.

Ca. 2. a. 5. NE fides, & difciplina Domini blafphemetur, dift. 54. capit. generalis, §. magnis.

b. 9. Nouit Dominus pios de tentatione eruere, de pœnit. dift. 2. ca. fi enim, §. Petrus.

c. 15. Secuti funt viam Balaam, & Bofor, qui mercedem iniquitatis amauit, correptionem verò habuit fuæ vefaniæ. Subiugale mutum in hominis voce loquens prohibuit prophetæ infipientiam, 2. quæft. 7. capit. fecuti, in principio.

d. 17. Hi funt fontes fine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum referuatur, 2. quæft. 7. c. fecuti, §. fed & nomen.

d. 17. Hi funt fontes fine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum referuatur. Superbia, enim vanitatis loquentes pellicient in defiderijs carnis luxuriæ eos, qui paululum effugerant, & ad errorem reuerfi funt, de pen. dift. 2. cap. fi enim. §. Petrus.

d. 20. fi refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini noftri, & Saluatoris Iefu Chrifti, his rurfus implicati fuperantur, facta funt eis pofteriora, deteriora prioribus; melius enim erat illis non cognofcere viam iuftitiæ, quàm poft agnitionem retrorfum conuerti ab eo quod illis traditum eft fancto mandato, de pœnit. dift. 4. capit. fi refugientes.

d. 22. Tanquã canes, ac fues ad vomitus priftinos, & volutabra redeuntes, 33. quæft. 2. cap. de his.

d. 22. Contingit illis illud veri prouerbij: canis reuerfus ad fuum vomitum, & fus lota in volutabro luti, de pœnitent. dift. 3. capit. pœnitentiam agere, §. ficut qui.

d. 22. Canis reuerfus ad vomitum eft pœnitens ad peccatum, de pœn. dift. 3. c. irrifor.

Prætermiffa.

d. 19. Cum Princeps vitiorum omnium homini abftuliffet pudicitiam, continentiam, charitatem, immortalitatem, dominio fuo eum obftrinxit, de pœnit. dift. 2. cap. Princeps.

d. 22. Si iterato velut canes ad vomitum reuerfi fuerint, & veluti fues in volutabris luti iacuerint, diftinctione 50. capit. hi qui altario.

d. 22. Si iterato velut canes ad vomitum reuerfi fuerint, & veluti fues in volutabro luti iacuerint, 15. q. 8. c. 2.

d. 22. Ad proprium vomitum funt reuerfi, de pœn. diftinct. 5. capit. fi qui vero.

IOANNIS I.

Ca. 1. d. 8. NOn ait fi quis fine peccato eft, hoc enim, fi diceret, omnis homo reprobaretur. diftinct. 81. c. 1.

Ca. 1. d. 8. Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipfi nos feducimus, veritas in nobis non eft. Si confiteamur peccata noftra, fidelis, & iuftus eft, vt remittat nobis peccata noftra, & mundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus, quia non peccauimus, mendacem facimus eum, & verbum eius non eft in nobis, de pœnit. dift. 2. cap. fi enim, in principio.

d. 8. Negant enim veritatem feducti, qui fe abfque peccato audẽt iactare, de pœnit. dift. 3. c. adhuc, §. hunc magiftrum.

d. 8. Si dixerimus quod peccatum non habemus, ipfi nos feducimus, & veritas in nobis non eft de confecrat. diftinct. 2. cap. iteratur.

Prætermiffa.

d. 8. Veritas in te non eft, nifi te ita dixeris peccatorem, vt etiam omne cognofcas, 22. quæftione. 2. capit. cum humilitatis.

Ca. 2. a. 1. Filioli mei hæc fcribo vobis, vt non peccetis, fed & fi quis peccaueris, Aduocatum habemus apud Patrem, Iefum Chriftum iuftum: & ipfe eft propitiatio pro peccatis noftris, non pro noftris autem tantum, fed etiam pro totius mundi: & in hoc fcimus, quod cognouimus eum, fi mandata eius obferuemus. Qui dicit fe noffe Deum, & mandata eius non cuftodit, mendax eft, & in eo veritas non eft. Qui autem feruat verbum eius, verè in hoc charitas Dei perfecta eft, in hoc fcimus, quoniam in ipfo fumus; Qui dicit, fe in ipfo manere, debet ficut ille ambulauit, & ipfe ambulare, de pœnit. diftin. 2. cap. fi enim in principio.

a. 1. Et fi quis peccauerit, Aduocatum habemus apud Patrem, Iefum Chriftum iuftum: & ipfe eft propitiatio pro peccatis noftris, non pro noftris autem tantum, fed etiam pro totius mundi, de pœnitent. dift. 2. capit. fi enim, §. fi verum.

a. 4. Qui dicit fe noffe Deum, & mãdata eius non cuftodit, mendax eft, & in eo veritas non eft, de pœnit. dift. 2. capit. fi enim, §. fi peccauerimus.

a. 6. Qui dicit fe in ipfo manere, debet ficut ille ambulat & ipfi ambulare, de pœnit. dift. 2. capit. fi enim, §. fi peccauerimus.

c. 17. Mundus peribit, & concupifcentia eius, 1. q. 4. cap. Ecclefia, §. animalia.

Indicis Franc.

c. 19. Ex nobis exierunt, fed non fuerunt ex nobis: fi enim fuiffent ex nobis, manfiffent vtique nobifcum, 23. quæft. 4. capit. valis, §. hi autem.

c. 19. Ex nobis exierunt, fed non erãt ex nobis: quod fi fuiffent ex nobis, manfiffent vtique nobifcũ, de pœnit. dift. 4. cap. fi ex bono, §. & funt rurfus.

c. 19. Exierunt ex nobis, fed non erãt ex nobis: nam fi fuiffent ex nobis, manfiffent vtique nobifcũ, de pœnit. dift. 4. cap. in domo, §. iuxta hanc.

c. 19. Ex nobis exierunt. de conf. dift. 4. c. folet, §. veruntamen.

Prætermiffa.

c. 18. Quos quid aliud, nifi Antichrifti Prædicatores dixerim? de confecrat. diftinct. 3. capit. peruenit.

d. 27. Vnctio inuifibilis Spiritus fanctus eft, de pœnit. d. 2. ca. vnctio.

Ca. 3. a. 4. Omnis qui facit peccatum, & iniquitatem facit peccatum eft iniquitas, de pœnit. dift. 3. cap. ille rex, §. peccatum.

b. 9. Qui natus eft ex Deo non peccat, de pœn. d. 1. capit. qui natus.

b. 9. Omnis, qui natus eft ex Deo, peccatum non facit, quoniam femen ipfius manet in eo, & non poteft peccare, quia ex Deo natus eft, in hoc enim manifefti funt filij Dei, & filij Diaboli de pœnit. dift. 2. cap. vt cognouerunt, §. cui fententiæ.

c. 14. Omnis qui non diligit in morte manet, d. pœn. dift. 1. c. omnis qui non diligit.

c. 14. Omnis qui non diligit, odit, de pœnit. dift. cap. tolli.

c. 15. Omnis qui detrahit fratri fuo, homicida eft, & omnis homicida non habet partem in Regno Dei, 6. q. 1. c. fumma.

c. 15. Per homicidas, id eft per eos qui oderunt fratres, de confecra. diftinction. 4. capit. quomodo, in principio.

Prætermiffa.

c. 15. Et qui occidit fratrem fuum, & qui odit, & qui detrahit et pariter homicida eft monftratur, de pœnit. diftin. 1. capit. homicidiorum.

c. 16. Si quis tantam habuerit charitatem, vt paratus fit etiam pro fratribus mori, perfecta eft in illo charitas, de pœn. dift. 2. cap. qui vult. §. fi quis.

Ca. 4. b. 8. Deus charitas eft. 11. quæft. 3. c. abijt. c. 16.

d. 18. Perfecta charitas foras mittit timorem. 23. q. 4. cap. quis nos.

d. 18. Perfecta charitas foras mittit timorem. 23. q. 6. ca. 1. in princ.

d. 18. Timor non eft in charitate, fed perfecta charitas foras mittit timorem, 23. quæft. 6. capit. fin. §. item Ioannes.

d. 18. Timor non eft in charitate, fed perfecta charitas [illegible] mittit

timorem de pœnit. distinct. 1. c. qui vult, §. ipsum.

Prætermissa.

b. 9. Discant qua charitate Christus diliex ... qui pro ... mori dignatus est, cui omnes vicem de bonis respondere charitatis, quia ad hoc nos prior dilexit. de cons. d. 2. c. iteratur. § fin.

d. 18. Incipit excludi timor à charitate. 23. q. 6. c. fin. & §. fin.

d. 18. Crescit charitas, minuitur timor, & econuerso. de pœn. dist. 2. c. sicut seta.

d. 18 Timor primo occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intrauit, vt introduceret charitatem. de pœn. dist. 2. c. sicut seta. in annotatione.

d. 18. Maior charitas, minor timor: minor charitas maior timor. de pœnit. dist. 2. c. sicut seta. in annotatione.

Ca. 5. a. 4. Fides est quæ hunc mundum vincit, 15. q. 8. c. fin.

b. 8. Hæc tria vnum sunt in Christo Iesu. de consecr. dist. 2. cap. non oportet.

d. 16. Est peccatum ad mortem, quis orabit pro eo? de pœnit. distin. 1. capit. importuna, §. quæ autem.

d. 16. Est peccatum ad mortem, &c. de pœnit. dist. 1. c. si sacerdos, §. potest etiam.

d. 16. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, vt roget quis. de pœn. dist. 1. cap. si sacerdos, §. ait enim.

d. 18. Omnis qui natus est ex Deo, non peccat, sed generatio Dei conseruat eum, & malignus nõ tangit eum. de pœnit. distin. 2. capit. vt cognoscerent, §. cui sententiæ.

d. 18. Omnis qui natus est ex Deo, non peccat. & à Diabolo tentari non potest. de pœnit. dist. 2. ca. si enim. in princ.

d. 21. Filioli custodite vos a simulachris, de pœnit. distinct. 2. cap. si enim in princip.

Prætermissa.

b. 7. Pater, & Filius, & Spiritus sanctus vnius, eiusdemque substantiæ inseparabili æqualitate diuinam insinuant vnitatem. de cõsecr. dist. 3. c. fin. in princ.

b. 7. Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sicut inseparabiles sunt, ita inseparabiliter operantur. de consecr. d. 3. c. fi. in fine.

IOANNIS II.

Ca. 2. a. 1. PResbyter Electæ dominæ, & filiis eius, quos ego in veritate diligo, dist. 93. cap. legimus. §. clangat.

c. 7. Abijciatur sicut Antichristus inuasor, & destructor totius Christianitatis, distinct. 23. cap. 1. §. quod si quis.

c. 9. Omnis qui recedit & non permanet in doctrina Christi, Deũ non habet, qui permanet in doctrina Christi, hic, & Patrem, & filium habet; si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue communicat eius malignis operibus, 24. q. 1. cap. omnis qui.

Prætermissa.

c. 7. Qui aliorsum sentiunt, Antichristi sunt, 35. q. 5. cap. porrò.

d. 10. Nec aue eis dicat, 11. q. 3. c. excommunicatos.

d. 11. Non osculentur incestuosi, nec salutentur a Christianis, 35. q. 8. c. fin.

d. 12. Os ad os loquamur, 35. quæst. 8. cap. 1.

IOANNIS III.

Ca. 1. a. 1. PResbyter Caio charissimo, quem ego diligo in veritate. dist. 93. c. legimus, §. clangat.

c. 9. Ioannes Euangelista in Epistola sua quendam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de Ecclesia eijciebat. dist. 42. cap. 1. §. hinc etiam.

Prætermissa.

IVDÆ.

Ca. 1. b. 9. MIchael non fuit ausus Diabolo iudicium inferre blasphemiæ, 24. quæst. 3. capit. si igitur.

c. 19. Ab eo, quod vnum est, semetipsos segregantes, 24. quæst. 1. cap. schisma, in princ.

c. 19. Spiritum non habentes. 24. q. 3. cap. de illis.

c. 19. Animales spiritum non habentes. de consecrat. distinct. 4. cap. quamuis.

c. 19. Qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes, 24. quæst. 3. cap. de illis. in prima annotatione.

Prætermissa.

APOCALYPSIS.

Ca. 1. a. 4. BEatus Ioannes in Apocalypsi sua ad septem scribens Ecclesias, dist. 9. c. fi.

c. 10. Statim fui in spiritu, 26. q. 5. ca. Episcopi, §. si quidem.

d. 20. Diaconi sunt, quos in Apocalypsi legimus, septem Angeli Ecclesiarum: hi sunt septem candelabra aurea, dist. 93. cap. Diaconi sunt, in princip.

Ca. 2. a. 1. Et Angelo Ecclesiæ Ephesi scribe, 9. q. 3. c. Episcopo.

a. 1. Ioannes quia Episcopum Ephesiorum vidit paratum ad corrigenda vitia subditorum, sine eius auctoritate illos corrigere noluit, 9. quæst. 3. capit. final. §. Ioannes.

a. 2. Scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam, &c. & quia sustinuisti propter nomẽ meũ, & non defecisti: sed habeo aduersum te, quod charitatem tuam primam reliquisti, memor esto, vnde cecideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Sin autem veniam tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco, nisi pœnitentiam egeris. de pœnit. distinct. 2. c. si enim. §. Ioannes.

a. 5. Memento: vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. dist. 50. cap. quia sanctitas, §. quis.

a. 5. Memor esto, vnde cecideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac, alioquin veniam tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco eius, dist. 50. capit. Domino, §. Ioannes.

a. 5. Memento, vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac, de pœn. d. 1. c. minor.

b. 6. Sed hoc habes, quod odisti facta Nicolaitarum, 24. q. 3. capit. pen. §. Nicolaitæ.

c. 10. Ecce missurus est Diabolus ex vobis in carcerem, vt tentemini, de pœnit. dist. 2. capit. si enim, §. Ioannes.

d. 13. Scio vbi habitas, vbi sedes est Satanæ, de pœn. dist. 2. c. si enim, §. Ioannes.

f. 23. Et scient omnes ecclesiæ, quia ego sum scrutator renis, & cordis, de pœniten. distinct. 1. capit. nunquid.

g. 24. An ignoratis altitudinem Satanæ? 26. quæst. 5. capit. nec mirum, §. sed hoc.

Prætermissa.

a. 5. Recordatur, vnde lapsus sit, atque vnde exciderit, de pœn. dist. 1. cap. sunt qui, § fin.

g. 27. Hic testacea vasa, vel lignea, virga ferrea, & æterno operiuntur incendio, 24. quæstio. 1. capit. quoniam.

Ca. 3. a. 3. In mente habe, qualiter acceperis, & audieris, & serua, & pœnitentiam age, de pœn. dist. 2. cap. si enim, §. Ioannes.

a. 4. In Sardis paucos habere se dicit Ioannes Apostolus, qui non coinquinauerunt vestimenta sua, & ambulaturi sunt cum eo in albis, quia digni sunt, de pœnit. dist. 2. cap. si enim, §. Ioannes.

d. 18. Collyrio inunge oculos tuos, vt videas, dist. 49. cap. 1. § lippus.

Ca. 4. a. 2. Statim fui in spiritu, 26. quæst. 5. c. Episcopi, §. si quidem.

Cap. 10. a. 3. Diaconi sunt voces tonitruorũ, d. 93. c. diaconi sunt, in prin.

Cap. 12. a. 4. Angelorum decimus ordo per superbiam corruens, angelicum numerum minuit, & a felicitate perturbauit, de consecr. dist. 1. cap. hi duo.

Prætermissa.

c. 10. Accusatorem habere non nisi illum, qui accusator fratrum in Apocalypsi appellatur, ... q. 1. c. ... Lothar...

Cap. 17. d. 15. Videmus in aqua populum intelligi, de consecratio. distin. ... omne ... quod.

Ca. 19. a. 1. Alleluia, de cons. d. 1. c. hi duo.

c.11. Iustus iustior fiat, & sordibus sordescat adhuc. distinct. 47. ca. pen.

Cap. 22. c.13. Christus venit in fine temporum, & Omega reuoluit ad alpha, & extremitatem retraxit ad principium, d. 35. c. 2.

d.17. Qui audit, dicat. Veni d. 36. ca. qui ecclesiasticus. §. hinc idem.

Prætermissa.

c.15. Magis dicendus est canis impudicus, quam Episcopus. distin. 83. cap. 2.

GLOSSA ORD.

GENES.

Cap. 1. a.6. Super verbo fiat firmamentū, de pœniten. dist. 2. cap. pen. §. accepit.

Cap. 10. b.6. Super verbo venustus venator, d. 6. c. fin. §. ius.

Cap. 19. a.3. Super verbo compulit illos. di. 42. in princ. ordinandus.

Cap. 19. c.14. Super verbo egressus itaque. 27. q. 4. c. egressus.

Cap. 25. d.33. Super verbo, iurauit ei, de cōs. d. 5. c. quinque modis.

Cap. 46. d.32. Super verbo, & sunt viri pastores, 33. q. 5. c. est ordo.

EXOD.

Cap. 34. a.7. Super verbo, qui reddis iniquitatem de pœn. distin. 4. cap. quid est.

Cap. 3. c.11. Super verbo ac mellis, dist. 37. cap. legimus de beato, §. in leuitico.

LEVIT.

Cap. 5. a.1. Super verbo si peccauerit anima, 22. q. 5. c. hoc.

Cap. 10. d.16. Super verbo inter hac hircum ex Adamantis. de pœn. d. 3. c. inter hæc, il secondo.

Cap. 17. b.17. Super verbo si statim ab anno, de pœn. d. 1. cap. quis aliquando, §. in iubileo.

Cap. 7. c.24. Super verbo in iubileo, de pœn. dist. 1. ca. quis aliquando, §. non enim sicut.

Cap. 11. c.25. Super verbo requieuisset, 32. q. 2. c. connubia.

NVMER.

Cap. 30. a.5. Super verbo iuramentū quo obligauit, 32. q. 2. cap. pen.

Cap. 30. b.7. Super verbo si maritum. 33. q. 5. cap. noluit.

Cap. 30. c.11. Super verbo vxor in domo viri, 33. q. 5. c. manifestus.

DEVTER.

Cap. 6. a.5. Super verbo non poteris, 24. q. 1. cap. audiuimus, §. item cum Dominus.

Cap. 2. b.3. Super verbo si duxerit vir vxorem, 33. q. 5. c. satis hinc.

Cap. 2. c.22. Super verbo ignis succēsus est, de pœn. d. 3. c. ignis.

Cap. a.8. Super verbo tradit eos in manus, de pœn. d. 1. c. vide.

IVDICVM.

Cap. a.1. Super verbo addiderunt que. 8. q. 1. c. audacter.

PRIMVS REG.

Cap. a.4. Super verbo Saul. 2. quæst. 7. cap. plerumque, §. item in libro.

2. PARAL.

Cap. 9. g.29. Super verbo reliqua vero, de pœn. d. 2. c. multi.

PSALM.

Cap. 9. d.13. Super verbo dixit enim in corde suo non requiret, 23. q. 4. ca. 2.

Cap. 21. d.30. Super verbo manducauerunt, de consecra. dist. 2. cap. non prohibeat.

Cap. 30. b.10. Super verbo conturbatus. 7. q. 1. c. pen. §. hinc idem in psal. 30.

Cap. 31. b.5. Super verbo dixi, confitebor, 17. q. 1. c. fin. §. quod verò.

Cap. 31. b.5. Super verbo dixi, confitebor, de pœn d. 1. c. dixi.

Cap. 31. b.5. Super verbo dixi, confitebor, de pœn. d. 1. c. quis aliquando. §. ita & illud Augustini.

Cap. 32. a.5. Super verbo diligit misericordiam, 23. q. 4. c. ne amisso.

Cap. 37. c.17. Super verbo dum commouentur, 5. q. 5. c. fin. §. si aliquando.

Cap. 54. b.7. Super verbo sicut columbæ, 7. q. 1. cap. pen. §. hinc idē in psal. 54.

Cap. 54. b.8. Super verbo ecce elongaui, septima quæstio. 1. cap. pen. §. hinc etiam Augustinus ait.

Cap. 68. b.16. Super verbo neque vrgeat, de pœn. dist. 1. c. voluissent, §. hinc Christus.

C. 69. In præfatione. Super verbo in rememoratione, 7. q. 1. c. pen §. hinc idem ait.

Cap. 70.

Cap. 75. c.17. Super verbo mirabilia, de pœn. dist. 1. c. resuscitatus.

Cap. 81. c.12. Super verbo vouete & reddite, 17. q. 1. c. 1.

Cap. 101. a.4. Super verbo eripite pauperem, 23. q. 3. c. fin.

Cap. 103. a.4. Super verbo ossa mea, 7. q. 1. ca. pen. §. hinc Augustinus.

Cap. 108. a.3. Super verbo qui tegis aquis, de pœn. d. 1. c. charitas. est aqua.

Cap. 118. a.4. Super verbo pro eo vt me diligerent, 23. q. 3. c. 1.

Cap. 118. Beth. 11. Super verbo abscondi, dist 43. c. fin. §. vnde.

Cap. 118. Sade. 137. Super verbo Sade. de pœn. d. 3. c. 1. consolatio.

Cap. 127. a.1. Super verbo beati omnes, 23. q. 6. c. fin. §. fin.

EZECHIEL.

Cap. 9. a.1. Super verbo appropinquarūt visitationes, 23. q. 5. cap. qui malos.

Cap. 9. a.1. Super verbo appropinquauerūt visitationes, 23. q. 8. cap. pen. in princ.

Cap. 18. b.8. Super verbo & amplius non acceperit. 14. q. 3. c. 2.

OSEÆ.

Cap. 7. a.2. Super verbo & ne forte, de pœ. dist. 4. c. pen.

MATTH.

Cap. 5. d.22. Super verbo omnis, qui irascitur, de pœn. d. 1. c. homicidium.

Cap. 5. e.31. Super verbo libellum repudij, 31. q. 1. c. hac ratione.

Cap. 14. a.7. Super verbo cum iuramēto, 22. q. 4. c. si aliquid, il primo.

Cap. 14. a.7. Super verbo cum iuramento, 22. q. 4. ca. non est

Cap. 16. e.19. Super verbo & quodcunque ligaueris. 24. q. 1. c. quicunque ab vnitate.

Cap. 19. b.9. Super verbo & aliam duxerit, 32. q. 1. c. 2. §. & quia.

Cap. 27. a.5. Super verbo & abiens ex Hieronymo, de pœn d. 3. c. nihil Iudę.

Cap. 27. a.5. Super verbo & abiens, ex Leone Papa, de pœn. d. 1. c. sceleratior.

MARC.

Cap. 5. d.41. Super verbo Talitha cumi, de pœn. dist 1. c. voluissent, §. quartum quoque.

Cap. 5. d.41. Super verbo Talitha cumi, de pœn. d. 1. ca. quis aliquando, §. ex publica.

Cap. 15. d.46. Super verbo Ioseph autem, de conse. d. 1. c. consulto.

LVC.

Cap. 3. c.14. Super verbo neminem concutiatis, 23. q. 1. c. militare.

Cap. 8. g.56. Super verbo quibus præcepit, de pœn. d. 1. c. quis aliquando, §. & publica.

IOANN.

Cap. 3. a.5. Super verbo nisi quis, de cons. d. 4. c. 1. in princ.

Cap. 3. a.5. Super verbo ex aqua, & spiritu, de cons. d. 4. c. 1. §. renascitur.

Cap. 6. f.51. Super verbo & panis, quem ego dabo, de cons. d. 2. c. Christus.

Cap. 13. c.29. Super verbo quia loculos habebat, 12. q. 1. c. habebat.

Cap. 14. a.2. Super verbo in domo, de pœn. d. 4. c. in domo, in princ.

Cap. 14. a.2. Super verbo si quo minus, de pę. d. 4. c. in domo, §. si quo minus.

Cap. 20. f.23. Super verbo quorum remiseritis, de cons. d. 4. c. Ecclesiæ charitas.

ROM.

Cap. 8. d.21. Super verbo quia, & ipsa creatura, de pœn. di. 4. c. hanc societatem, § hinc etiam.

Cap. 9. e.23. Super verbo vt ostenderet, de pęn. d. 4. c. peccata, §. eorū vero.

Cap. 11. d.29. Super verbo sine pœnitētia, de cons. d. 4. c. sine pœnitentia.

Cap. 14. d.23. Super verbo nō est ex fide, 28. q. 1. c. omnes, §. vnde Ambrosius

Cap. 14. d.23. Super verbo, omne autem qđ non est ex fide, 28. q. 1. c. omnes, §. item Augustinus.

Cap. 14. d.23. Super verbo omne autem quod non est ex fide, 28. q. 1. c. omnes, §. vnde Augustinus.

I. COR.

Cap. 5. d.10. Super verbo alioquin, 23. q. 4. c. infideles.

Cap. 6. d.18. Super verbo omne peccatum, 32. q. 1. c. in coniugio.

Cap. 7. a.1. Super verbo de quibus, 27. q. 2. in princ. § sunt enim.

Cap. 7. a.1. Super verbo de quibus, 27. q. 2. in princ. §. fuit enim.

Cap. 7. a.1. Super verbo de quibus, 27. q. 2. c. initiatur, il primo, § nō enim.

Cap. 7. a.1. Super verbo de quibus, 29. q. 1 in princ.

Cap. 7. b.11. Super verbo quod si discesserit, 32. q. 7. c. vxor.

Cap. 7. b.11. Super verbo quod si discesserit. 32. q. 7. cap. quod proposuisti, §. sed illud.

Finis Primæ Partis.

MAR

MARCELLI FRANCOLINI INDICIS PARS SECVNDA.

Auctoritatum quæ ex Concilijs referuntur.

IN GRATIANI DECRETO.

AFRICANVM.

Dist.65.c.fi.in annotatione.
11.quæst.3.c.placuit.
11.q.3.c.nō debet ex his.
12 q.2.c. non habenti.
16. quæstio.7.capit. peruenit. iuxta Polyc.
24.q.3.c.notandum, §.si hæretici.
27.quæst.2.cap. quod conditio.
27.quæst.2.cap.quicunque.
Cap.4. de consecr. dist.2.c.in sacramento corporis.
5. distinct.81.cap.Clerici.
6. distinct 99 cap primæ.
8. de consec.dist.1.cap.sacramenta.
10. 26.quæst 6.cap. fin.
11. 26.q.7.cap.pænitentibus.
12. de consec. distinct.2.cap. pen.
de consec.distinct.4.cap.ægrotantes.
14. 1.q.4.cap.placuit.
15. 11.q.1.cap. petimus.
24.quæst.3.c.de illicita, §.de peremptorio.
de consec. dist.4.c.non licet fieri.
17. distinct.23.cap.illud.
20. 16.quæst.1.cap.multis.
24. 1.quęst.4.cap.qui apud.
1.q.4.cap.homini, §. cum ergo.
26. 2.q.6.cap.statutum.
37. distinct.84.cap.cum de quorundam.
Ibidem distinct.32.cap. placuit.
39. de consecr.dist.4.cap.plecuit de infantibus.
40. de consec.di.3.c.placuit, vt dies.
41. 7.q.1.c.constitutum.
42. 23 quæst.3.cap.pen.
44. 24. quæst.3.cap. de illicita, §.de peremptorio.
46. 11.quæst.3.cap rursus.
47. distinct.58.cap.2.
50. de consecr.distin.1.cap placuit.
53. distinct.18 cap.1.
57. distinct 72.cap.fin.
60. 23.q.3.cap.nostri.
62. 4.quæst.5.capit.1.§.sin autem, in annotatione.
63. 2.q.6.cap.si autem.
69. 32.q 7.cap.placuit.
71. 11.quæst.1. cap. placuit, vt quicuaque.
76. de consecrat.distinct.4.cap placuit igitur.
distinct.93. Diaconi ita, in annotatione.
77. de consecrat.dist.4.cap.placuit, vt quicunque paruulos.
78. de consecrat.dist 4.c.antepen.
79. de consecr. dist.4.cap.pen.
80. de consec.dist.4.cap.fin.
83. 7.q.1. c.placuit, vt nemini.
84. 24.q 2.cap.fi.§. multi Episcopi.
87. 16.quæst.6.cap.2.
88. 16 q.3.c.placuit, vt quicunque.
89. 2.q 6.cap à Iudicibus.
2.quæst.6 cap.sane.
92. 2.quæst.6.cap.placuit, vt Presbyteri.
11.quæst 3.cap.Presbyteri.
93. 20.quæst.1.cap penult.
95. 4.quæst.1.cap.1 in principio.
96. 4.quæst.1.cap.1.§.omnes.
97. 3.quæst.10.cap.1.
98. 4.quæst.2.& 3.cap.1.
99. 6.quæst.2.cap. finali.in princ.
100. 6.quæst.2. capit. finali, versic. quamdiu.
101. 2.quæstion.2.capit.si quis Episcopus.
11 quæst 3.c.si Episcopus quis.
distin.16.cap. prima adnotatio.§. octaua, & ibi dicitur quod statuit Canones 105.
distin.20. cap.1. & ibi in secunda annotatione.

Insertum in Codice Canonum.

de consecrat distin.4.capit.ægrotantes in annotatione.
Cap. 43. dist.18.cap.placuit, il secondo.
57. § Lucianus, & §. Alypius, dist.18.c.placuit, il secondo, §.quod si in annotatione.

Græcum.

Cap. 105. 32. quæst.7.cap.placuit.
dist.20.cap.1.in 2.annotatione.

Agathense.

dist.50.cap. in capite.
dist.86.cap penult.
dist.90 c.si quis Monachus, iuxta Burch.& Iuo.
dist 9 .cap.iuxta Decretales.
2.quæst.5.cap.si legitimi.
Cap. 2. 14.quæstione tertia, cap. finali.
distinct.50.cap. contumaces.
3. 11.quæst.3. cap.Episcopi.
4. 13.quæst.2. cap.Clerici.
6. 12.quæst.3.cap.penult.
7. 10.quæst.2.cap.1.
10.quæst.2.cap.1.huiusmodi, §. quod si necessitas.
12.q 2.c.si quos de seruis.
8. 21.q 5.cap.1.
12. de consecr.distin.3.c.placut, ut omnes.
13. de consecr.dist 4 c.Symbolum.
14. de consecr. d.1. cap. altaria placuit.
15. dist.50.cap.pænitentes.
16. dist.77.c.Episcopus, in princ.
17. dist.77.c. Episcopus, §. presbyterorum.
18. de consecr.d 2.c.sæculares.
19 20.q.1.c.sanctimoniales.
20. dist.23.cap.clerici.
21. de consecr.d.1. c.si quis etiam.
22. 12.q.2.c.statuimus.
23. dist.74.cap.Episcoporum.
25. 33.q.2.cap.1.
26. 12.q.2.cap. si quis de clericis, il primo.
12.quæst.2.c.si quis de clericis, il secondo.
27. 16.q.1.c.Monachi vagantes.
18. q.2.c.de Monachis.
20.q.4.c.fi.in princip.
28. 18.q 2. c. Monasteria puellarũ.
20 q.4.c.fi.§. item Clericis.
29. dist.87.cap.libertos.
30. de consecr.d.5.c.conuenit.
31. dist.90 cap.placuit.
32. 5 q.6.cap.fi.
11.q.1.c.clericũ nullus, il primo.
11.q.1.c.clericum nullus, il secundo.
33. 12.q.2.c. Episcopus qui filios.
34. de consecr.dist.4.c.Iudæi.
35. dist.18.c.si Episcopous.
Ibidem dist.18.c. si quis Episcoporum.
36. 1.q.2.cap fi.
37. 24.q.3.cap itaque.
39. dist.34.c.pen.
40. 28.quæst.1.c.omnes.
41. dist.35.cap.fi.
42. 26 q.5.cap.al quanti.
43. 26.quæst. 6. cap. ministrare, in principio.
44. 26 q.6.c. ministrare, §. benedictionem.
45. 12.q.2.cap.terrulas.
46. 12.q 2.cap.fugitiui.
47. de consecr dist.1.ca. Missas die
48. 12.q 1.c.Episcopi.
12 quæst.1.c.præcipimus, §. cum ergo.

49. 12.

4. 26.

libet,§.interemptoris.
51. dist.91.c.clericus quantumlibet, in princ.
52. dist.91.ca. clericus vinctum, in principio.
53. dist.91.c. clericus quātumlibet, §.omnes.
54. dist.46.c.clericus inuidens.
55. dist.46.c.accusatores.
56. dist.45.c.clericus qui.
57. dist.46.c.clericus maledicus.
59. dist.90 cap.1.
60. dist.49.c.clericum.
61. 22.q.1.c.clericum,in princ.
62. 22.q.1.c.clericū,§.inter epulas.
64. 26.q.7.c.Sacerdos,§.die autem.
65. de consecr.d.3.c.Paschæ.
66. 11.q.3.c.clericus qui.
67. dist.46 c.seditionarios.
68. dist.50.c.ex pænitentib.in princ.
69. d.50.c.ex pænitentib §. simili.
70. 24.q.3.c.clericus,in princ.
71. 24.q.3.c.clericus,§.eorum.
72. 24.q.3.c.clericus, §.cum eis.
73. 11.q.3.c.qui communicauerit.
74. 26.q.7.c.Sacerdos,in princ.
75. 26.q.2. c. Sacerdos, §. negligentiores.
76. 26.q.6. c. is qui pænitentiam in princip.
78. 26.q.6.c.is qui pænitentiam, §. pænitentes.
79. 26.q.7.c.Sacerdos,§. penitētes.
80. 26.q.7.Sacerdos,§.omni autem.
81. 26.q.7.c.Sacerdos,§.& mortuos.
82. 26.q.7.c.Sacerdos,§.diebus.
84. de consecr.dist.1.c.Eps nullum.
85. de consecr.d.4.c. baptizandi nomen.
86. de consecr.dist.5.c.neophyti.
87. 2.q.6.c.Catholicus.
88. de consecr.d.1.c.qui die.
89. 26.q.5.c augurij.
90. & de consec.d.5.c.omni die.
93. dist.90.c.2.in prin.
94. dist.90.c.2.§.dona.
dist.90.c.eorum.
95. 13.q.2.c.q.oblationes,il primo.
13.q.2.clerici.
96. 2 q.7.c.quærendum.
97. 18 q 2.c.qui religiosis.
98. dist.23.c.mulier,§ laicus.
99. dist.23.c.mulier,in prin.
99.& 100.de consec.d.4.c. mulier.
102. dist.81.c.pen.
103. dist.81.c.fi.
vlt.27.q.1.cap.1.

Carthaginense quintum.

2.q.6.c.statutum.
2. 21.q.5.c.si quis cuiuslibet.
Cap.1 3. dist.32.c.placuit.
dist.84.c.cum de quorundam.
4. 17.q.4.c.nullus res ecclesiæ.
5. 17.q.1.c.placuit vt nemini.
6. de cōsec.d.1.c.solemnitates,il.ro.
de consecr.d.4.ca. placuit de infantibus.
7. de consec.d.3.c.placuit vt dies.
8. 7.q.1.c.constitutum.
9. 23.q.3.cap.pen.
23.q.3.c.nostri.
10. dist.18.c.placuit,il secundo.
11. dist.50.c.confirmandum.
12. 11.q.3.cap.rursus.
13. dist.58.c.2.
14. de consecr.dist.1.c.placuit.
Carthaginense sextum ad quod Zozimus Papa Faustinum Potentinæ Ecclesiæ Episcopum, Philippum,& Asellam Legatos misit,& habitū est Honorio Duodecimo, & Theodosio Octauo Coss. Quo anno quæ Pelagij,& Cœlestij hæresum quędam sunt definita.
dist 93 c.Diaconi ita se, in annot.
In Capitulis Nicenæ Synodi a Teilone,& Therasio versis,c.1.dis. 55.c.si quis a Medicis.
Cap. 1. Carthaginense septimnm, cui interfuit Faustinus Romanæ Ecclesiæ Legatus.
4 q.1. c.1.in prin.
2. 4.q 1.§ omnes.
prope finem 4.q.6.c.2.
3. 3.q 10.cap.1.
4. 4 q.2.& 3.cap.1.
5. 6.q.2.cap.fi.
Carthaginense octauum, quo nomine intelligitur Concilium Mileuitanum.
11.q.1.c.placuit, vt quicunque,
Chalcedonense, quod est quartum generale 630. Sacerdotum, sub Leone Papa I.
dist.15.c.1.§ quarta Synodus.
dist.15.cap.2.
dist.15.c.fi.in prin.
dist.15.cap.fi.in prin.
distin.16.cap.quoniam,§ confirmamus.
dist.16.cap.sancta.
distin.16.cap.6.Synodus,§.4.
dist 16.capit.1.autem,§.4.
Ibi dr̄, quod statuit Canones 27.
dist 20.cap 1.
dist.21.cap.finali.
dist.25 capi Ioannes Chrysostomus. verf.ibas.
distin 25.cap quia sanctitas.
dist.65.cap.fin.in annotatione.
1.quęst.7.cap. conuenientibus, §. item Tarasius Episcopus dixit, quid dicitis
24.quæst.1.cap.3.
dist 99 cap.fin.in annotatione.
11.quæst.3.cui est illata, in annotatione.
16.quæst 7 cap sane.
24.quęst.3.c.cum quibus,§.recte.
24 quæst 3.cap pen.§. Acephali, & Thedosiani.
30.q.5.cap. penult. §. notandum.
30.quæst.4.cap. secundo.
Actio tertia in multis libellis, qui habentur,distin.99.capit.fin.in annotatione.
Actio 4.in epist. Archimādritarum ad ipsum Concilium pro rehabilitatione Dioscori, 23.q.5.ca. non vos,§ qui à communione.
Actio 5.dist. 21.cap.fin.in fine.
Actio 6.dist.96 cap.2.
Ibid.in fin.dist.96.cap.3.
Actio 14. Proclus ad Domnum.3.q. 5.cap omnes.
Ibid.in fin.3.q.5.c,fi.§.veniamus.
Ex Attico Constantinopolitanæ vrbis Episcopo, ad finem Concilij,dist.73.in princ.
Epist. Eporum Aegyptiacæ Diocesis ad Anatoliū, post Conciliū Chalcedonense, 24.q.1.c,fi.in princ.in 2.annotatione.

Canones.

Cap. 1. 25.q.1.cap. à Sanctis.
2.q.1.cap.si quis Episcopus.
1.q.1.cap.cito, §.quia ergo.
1.quæst.1.capit. quod quidam, §. de his ergo.
1.quæstio.3.cap si quis obiecerit, §.nullus igit̄, in annotatione.
1.q 3.cap.Saluator.§. alioquin.
1.q.3.cap.Saluator, §.nomine.
1.quæst.3.cap.ex multis,§.Chalcedonense.
1.q.3.cap.ex multis, §.fin.
1.q.7.cap.2.§.quicunque per pecuniam dispensationem.
1.quæst.7.capit.conuenientibus, §.veruntamen.
3. distinct.86.cap.fin.
distinct 88.cap 1.
21.quæst.3.cap 1.
4. 2.q.7.c.placuit,§.item in Concil.
16.quæst.1.cap. qui vere.
16.quæst.1.cap peruenit.
16.quæst.1.cap iuxta.
18.q.2.cap.quidam, in principio.
5. 7.quæst.1.cap.propter eos.
6. distinct.70 cap.1.
dist.71.cap. fraternitatem, in annotatione.
7. 20.q.3.cap. eos qui.
8. 18.quæst.1.cap. quidam, §.clericum in prochijs.
18.quæst.2.cap. quidam, §.Clerici,qui pauperum.
9. 11.quæstio. 1.cap.fi. Clericus.
10. 21.quæst.1.cap.2.
21.quæst.2. cap.si quis.
12. distinct.101.cap.1.
13. dist.71.cap.extantaneo.
14. dist.32.cap.quoniam.
15. 27.quæst.1.cap. Diaconissam.
16. 27.quæst.1.cap. virginem.
27.quęs.1.cap.si quis sacro,§.hoc perpetrantes.
27.quæst.1.cap. si qua virgo.
17. 16 quæstio.3.cap.1.
18. 11.quæst.1.cap. coniurationum.
11.quæst.1.cap. si qui Clerici.
11.quæst.1.cap.si Clerici.
19. dist 18.cap.peruenit.
20. dist.71.cap.Clericos.
7.q.1.cap. si quis Presbyter.
21. 2.q.7.cap.clericos,aut laicos.
22. 12.quæst.2.capit. non liceat clericis.
12.q.2.cap.illud.
23. 16.q.1.cap.quidam.
24. 19.q 3.cap.quæ semel.
25. distinct. 75.cap.2.
26. dist.89.cap.quia.
9.q.3.cap.cum simus.
16 quæst.7. cap. quoniam in quibusdam.
16.q.7.cap.in nona.
27. 36.quæst.2.cap.1.
36.q.2.cap.de puellis.

Concilia Synodi.

Dist.12.cap.illa, in principio.
distin.

Romanu

Romanum sub Gregorio II.
in Basilica Sancti Petri.
36.q.2.c.si quis virginem.
Cap. 12. 26. q.5.cap.1.
17. d.23.cap.si quis.
Romanum sub Gregorio III.
35. q.6.cap. de parentela il primo.
35. q.6.cap. illud.
35. q.6.c. ab isto il primo.
35. q.6. cap. fin.
Romanum sub Zacharia.
Ca.3. 21. q.4.c.Episcopi.
4. dist.93.cap.iuxta.
9. 26. q.7.cap. si quis Kalendas.
13. de cons.dist.1.cap. nullus Episcopus,in principio.
14. de cons.d.1.cap. nullus Episcopus,§.cum vero.
Romanum sub Hadriano.
3. q.5.cap.accusationes.
3. q.6.cap. neminem.
3. q.6.c.pen.iuxta aliam lectionem.
3. q.7.cap. 1.
Ca.5. 5. q.3. cap. 1.
Vide supra Lateranense.
Romanum sub Eugenio II.
d.81.cap.si quispiam.
Ca.7. 12. q.1.cap. necessaria.
13. 14.q 2. cap. 2.
16. 12. q.1.cap.penult.
21. 16. q.1.cap. monasterio.
29. 27. q.1.cap.mulieres.
36. 27. q.2.cap.si vir.
Vide supra Lateranense.
Romanum sub Leone IIII.
Cap. 12. 21. q.4.cap. penult.
21. 16.q 7.c Monasterium.
Romanum sub Nicolao.
35. q.2.& 3.cap. 1.
Ca.1. dist.63.cap.sacrorum,§.nunc autem, iuxta aliam lect.
2. 11. q.3.c. Teugualdum.
Ibidem d.63.cap. Episcopos.
Vltimo.3.q.4.ca.fin.in annotatione.
De Metēsi Synodo penitus abolēda.
25.q.2.cap. si quis dogmata.
Quod Concilium impressum est Romæ post ipsius epistolas: in quo Thietgandum, & Guantarium Episcopos deposuit.
Romanum sub Leone Nono.
dist.32.c.præter hoc,§.quicunque.
Romanum sub Nicolao II.
113.Episcoporum,in Basilica Constantiniana.
d.32.c.præter hoc,§. & rogantes.
de cons.d.2.c. ego Berengarius.
Ca.1. dist.63.c.sacrorum.§.nunc autem.in fine,d.79.cap.si quis pecunia.
Omnib.Episcopis,d.32.c. nullus.
Epistola in qua Concilium à se habitum refert Nicolaus Secundus, 1.q.1.c.de cetero.
Ibidem paulò superius, 1.q.1.c. erga simoniacos.
Ibidem cap.1.dist.79.cap.1.
V de supra Lateranense.
Romanum sub Gregorio VII.
dist.37.cap.de quibusdam.
Romanum sub eodem,
Lib. 5. Registri epistolarum eiusdem.
11.q.3.cap.quoniam.
15. q.6.cap.penult.

Romanum sub eodem.
Lib.6.Registri,c.12.anno Domini. 1080.alias.1078.die 19.Nouembris, Pontificatus eius anno sexto.
dist.83.cap.1.
Ca.1. 12. q.2.cap.quicunque militum.
4. 1.q.3.cap.si quis Episcopus.
5. 1.q.1.cap. ordinationes.
6. de pœnit.dist.5.cap.falsas.
7. 16.q.7.cap.1.
8. de cons.d.5.c.quia dies.
10. 1.q.1.c. nullus Episcopus.
13.de cons.d.1.c.omnis Christianus.
Romanum sub Vrbano II.
Ca.5. 1.q.5.cap.1.in princip.
6. 1.q.5.cap.1. §. illi verò.
7. 1.q 5.cap.1.§ si qui tamen.
Romanum sub Innocent. II.
Ca.2. 1. q.3.cap. finali.
5. dist 28.cap.decernimus.
7. §.vt lex,27.q.1.cap.vt lex.
9. 16.q 7.cap.1.
10. dist.60. cap. innouamus.
11.q.2. cap.fin.
16. 8 q 1.cap.Apostolica.
19. dist.56.in princip.
22. 18 q.2.c. perniciosam, §. simili modo.
de pœnit.d.5.ca.fin.
26.& 27.28.q.2 cap. perniciosam.
28. dist.63 cap. penult.
Rothomagense.
7. q.1.cap.sanctum.
11. q.3.cap.debent.
16. q.7.cap. omnes decimæ.
16. q.7. cap. nullus, iuxta vnam lectionem.
18. quæst.2.cap.non semel, iuxta Panorm.
de cons.dist.4.c.si qui apud, iuxta Iuo.
Sabellij damnatrix Synodus.
24.q.1.cap.2.§.hic Sabellium.
Salegustadiense.
Quod habetur in fine collectionis Burchardi.
Ca.2. dist.76.cap.de ieiunio.
Ibid.d.76.c.2.in annotat.
3. 33. q.4.cap.non oportet à Septuagesima.
7. 2.q.5.cap. interrogatum.
12. 12.q.1.cap. nulla ædificia.
14. 2.q.5.cap penult.
Salonitanum.
dist.74.cap.2.
In Templo Sapientiæ.
Vide supra Constantinopolitanum & Sardicense.
1.dist.8.cap. mala.
Ca.4. 6. q. 4.c. finali.
Ibid.dist.17.c. multis,§.maiores.
5. dist.65.cap. finali.
7. 2.q.6.cap.si quis episcopus.
Ibid.dist. 17.c.multis,§.maiores.
8. 23.q.8.c.si vobis.
13. dist.61.cap Osius.
17. 11.q 3.c. si Episcopus quis.
Ibid.11.q.3.c.non debet, §.ex his.
18. dist.71.cap.1.in principio.
Ibidem dist.16.c.prima adnotatio, §.quarta,in annotatione.
Ibid.dist.71.cap.Primatus.
19. dist. 71.cap.1.§. Osius.
Indicis Franc.

d.16.c.quoniam,§. confirmamus.
d.16.c.prima adnotatio, §.quarta.
Et ibi dicit quod statuit Canones 21.
dist.17.cap. finali.
dist.20.cap. 1.
dist.63.c.fin. in annotatione.
Sardicense Græcum.
Cap. 14. 11.q.3.c.si Episcopus quis.
Ca.5. dist.65.cap. fin.in annotatione.
In codice Canonum.
dist.65.cap.finali,in annotatione.
Secundum generale.
Vide supra Cōstantinopolitanum primum.
dist.16.cap.placuit, §. item.
Septima Synodus, quæ est secunda Nicena,350 Episcoporum.Vide supra Nicæna secunda.
1.q.1.cap. qui per pecunias, iuxta aliam lectionem.
Epistola Tharasij Patriarchæ Constantinopolitani ad Ioannem Presbyterum, quæ est ante ipsam septimam Synodum, 1.q.7. cap.2.§.omnis Episcopus.
Ex Patribus, qui in septima Synodo conuenerant,dist. 16. cap. quoniam.
Actio prima,1.quæst. 7. cap. conuenientibus.1.q.7. cap. si qui voluerint.
In septimo Anathematismo,1.q.7. cap.2.in principio.
Ibid.1.q.7. c. conuenientibus, §. veruntamen.
Epistola Cyrilli Alexandrini ad Maximianum Diaconum Antiochenum,1.q.7.c. didici.
Epistola eiusdem ad Gennadium Presbyterum, & Archimandritam, 1. quæstio. 7.capit.dispensationes.
Actione secunda, epistola Hadriani Papæ ad Tharasium Patriarchā, dist.6.cap.sextam, de consecra. dist.3.cap. penult.
Actione,4.22.q.4.cap.actione.
In verbis Petri Episcopi Nicomediæ, ac Tharasij Patriarchæ,dist. 16.cap.habeo, in principio.
Actione 6. dist. 16.c.habeo,§.sancto. de cons.dist.3.cap. venerabiles.
Ca.2. dist.38.cap.omnes.
3. dist.63. cap omnis.
1. q.7.c.2.§.qui per sæculares.
4. 16.q.1.cap.prædicator.
5. 1.q.1.cap. qui per pecunias.
1.q.7.cap. 2.§. Tharasius.
1.q.7.c.cōuenietib.§.veruntamē.
6. dist.18.cap. quoniam.
10. 21.q.2.cap.1.
11. 9.q.3.c.cum simus.
12. 12.q.2. cap. quisquis.
13. q.3.cap. quoniam.
14. dist. 69.cap.1.
15. 21.q.1.cap.1.
16. 21.q.4. cap.1.
20. 18.q.2.cap diffinimus.
Vltimo,di.81.cap. in omnibus.
Epistola Tharasij Patriarchæ Constantinopolitani ad Hadrianum Papam, quæ est in fine septimæ Synodi,1.quæst. 1. capit. qui per pecunias.

21. de consecr.d.1.de hymnis.
25. 10.q.1.ca. relata.iuxta lib.quendam M S.
18. dist.51.c.qui in aliquo.
19. dist.77.cap.in veteri.
23. 12.q.1.c. 1.
24. dist 38.cap 1.
25. dist.38.c. 2.
26. dist 28.cap. quando.
27. 11.q.3.c.episcopus.
28. 26.q 5.c.si quis Episcopus.
32. 23 q 8.c sepe.
3. 10.q 1.c.nouerint.
16.q 1.c. constitutum.
16.q.1.c.possessiones,§. sed illud.
16.q.3.c quicunque,in secunda annotatione.
33. 16 q.3.c.quicunque.
34 16.q.5.c.2.
16.q 3 in principio.
16.q 3.c.sicut.
35. 10.q.1 c.Episcopum.
16.q 3.c quicunque in scda anno.
36. 12.q 2.c.quicunque Episcopi.
37. 16.q.7.c.quicunque fidelium.
38. dist 93.c.nonnulli.
39. dist 25.c.vnum.
42. dist 81.cap. quidam.
44 23.q 8.ca. clerici.
48. 20.q 1 c.Monachum.
49. 19.q 1 cap. 1.
50. 18 q.2.cap. 1.
18 q. 2. c. Abbas pro humiliatione,§.ecce.
55. 20.q 3.c.2.§.viduæ.
56. dist.45.c.de Iudæis.
58. de consf.dist.4.c.plerique.
59. 28.q.1.c. Iudæorum.
60. 1 q 4.c.Iudæi.
61. 28 q.1.c.sæpe.
62. 28 q.1.c.Iudæi.
63. 2.q.7.c.non potest.
64. 17.q 4 c.constituit.
66. 12.q 2.c. & si illi.
67. 12.q.2.ca. Episcopus qui mancipium.
69. 12.q 2.c.liberti Ecclesiæ,qui nunquam.
12.q.2.c. longinquitate.
70. 12.q.2. c. liberti Ecclesiæ qui ab eius.
71. dist.87.c penultimo.
72. dist 54.cap.quicunque.
In subscriptionibus,10 q.3. ca. inter cetera.in prima annotatione.

Toletanum Quintum.

a.2. 12.q.2 c.lõginquitate.in annotat.

7. *Toletanum Sextum.*

a.1. & 3. 12.q.2.c.longinquitate.in anno.
a.5. 12 q.2.c. sæpe fit.
6. 20.q.3.c.2.
7. 12 q 2.c.longinquitate,in annot.
8. 33.q 2.c.finali.
19. 12.q 2.c.longinquitate.
11. 3.q.9.cap.dignum est.
18. 12.q.2.c.longinquitate,in annot.
In subscriptionibus,10 q.3.ca. inter cetera.in prima annotatione.

Toletanum Septimum.

7.q.1.c.nihil.
2.4. 10.q.3.c.inter cetera.

Toletanum Octauum.

dist. 13.c.primo.
2. 22.q.1.cap.1.
22. quæst.2.c.ne quis,§.duo sunt.
22.q.4.cap 1.
22. quæst 4.c.2.
22. quæst.4.cap.in malis.
22. quæst.4.c.incommutabilis.
22 quæst.4.c. non semper.
22. q.4.c.non est.
22. q 4. cap.necesse est, iuxta Rabanum, & Burch.
22.quæst 4.c.non peierabis, iuxta vnam lectio.
3. 1.q.1.ca.reperiuntur.

Toletanum nonum.

Ca. 1. 16.q.7.c. filijs.
2. 16 q.7.c.decernimus.
4. 12.quæst.3.c.2.
12.q 4.c primo.
5. 12.q.2.c.pen.
6 12.q 3.cap fin.
8. 16.q.3.c.si sacerdotes.
10. 15 q.8.c cum multæ.
11. dist.54.c.qui ex familijs.

Toletanum decimum.

Ca.3. dist.89 cap. decenter.
4. 20.q.1.c.fin.
5. 27 q 1.cap.omnes.
6. 20.q 2.cap.1.

Toletanum Vndecimum.

5.q.4.c. fin.
Ca. 1.3. dist.12.cap. de his.
3. 23.q.8.cap.his a quibus.
8. 1.q.1.c.quidquid.
10. dist.23.c.quam umque.
14. 7.q.1. cap.illud.
de conse.distin 1.c.vt illud.

Toletanum duodecimum.

Ca.4. 16.q.1.cap.Felix.
5. de consecr dist.2.c.relatum.
6. dist.63.cap cum longe.
8. 32 q.5.cap præceptum.
9 dist 54.cap. & si.
10. 17 q.4.cap.diffiniuit.

Toletanum tertiodecimum.

Ca.7. Missum ex Hispania.
26.q.5.cap.quicunque.

Toletanum decimumsextum.

Habitum æra.731.missum ex Hispania.
Ca. 4. 10.quæst.3.cap vnio.
dist 18 cap fin.
8. 22.q.5.c.si quis laicus.

Toletanum decimumseptimum.

Ca.5. missum ex Hispania.
26.quæst.5.c.quicunque,§.pleriq;
Apud Trecas à Paschali Secundo habitum.
16.q.7.ca.si quis clericus, in annotatione.
Trecatense sub Ioanne Octauo corã Ludouico Tertio Imperatore, cum 53. Episcopis.
17.quæst.4.c.quisquis, in prima annotatione.
Triburiense tẽpore Arnulphi Regis dist 54 cap.2.
1.q 1.cap. dictum est solere.
2.q.5.cap.nobilis.
10.q.1.c.relata, iuxta Burch. & Iuo.
11 q.3.c. certum.
12.q.5.cap. fin.
13.quæst 2 cap.vbicunque tempus.
17.quæst 4.c. si quis in atrio.
17.quæst.4.c.vt presbyteri.
18. quæst.1.c.si quis Abbas.
20. quæst.1.c. quem primogenitores.
20. quæst.4.c.primo.
23.quæst.8.c.quicunque clericus.
27.quæst.1.c. virginem.
27.quæst.1.c. hi ergo.
27.q 1.c.virginibus.
27.quæst.2.c.si quis dispensauerit. il secondo,iuxta Poly.
27.quæst.2.c. quidam.
27.quæst.2.c.si quis sponsam.
29.quæst.2.c.pen.
31.quæst.1.c relatum.
31.q.1.c. si quis viuente.
32.q.7.c.si quis cum nouerca.
34 q.1.& 2.c.in lectum.
34.q.1 & 2.c.si quis cum duabus.
34.q.1.& 2.c.pen.
34.q.1 & 2.c.fin.
de conse.dist 1.c. Missarum.
Ca. 3. de conse.dist 1.c. concedimus.
23 q 5.c.qui malos.
31 q 1.c.relatum iuxta Burch.
4. 11.q 1 c.testimonium.
17.q 4.c. si quis in atrio.
17.q 4.c.omnes presbyteri.
de conse. dist.1.c.Missarum,iuxta Burch & Iuo.
de conse.di.1.c.concedimus.iuxta Burch & Iuo.
5. 17.quæst.4 ca.omnes presbyteri.
6. 17.q.4.c si quis in atrio.
27.q.1.cap.impudicas.
7. 12.quæst.2.cap.1.
9. dist.94.c.2.
34.quæst.1.& 2.c.si quis cum duabus,iuxta Burch.
10. 2.q.5.cap.nobilis.
3 quæst.8.c.2.
11 dist.81.c.presbyter.
Ibid.circa finem,dist.50.c.si quis viduam.
12. de consf.dist.4.c. non ratione.
15. 13.q.2.ca. vbicunque tempus.
16.q.1.ca. vbicunque.
16. 13.q.2.c. in ecclesiastico.
17. 13.q.2.c.quibus.
18. de conse.dist.1.cap.vasa.
20. 17.q.4. c.si quis contumax.
21. 2 q.5. ca. si quis presbyter.
22.q.4.c.si aliquid, il primo.
22. 2.q.1.cap.pen.
23. 27.q.1.c.impudicos.
27.q.1.ca.si quis sacro.
24. 20.q 2 c.secundo.
25. 27.q 1.c.viduas autem.
26. 20.q.4.c. 1.
29. dist.54 c.nulli.
dist 54 cap.pen.
30. dist.19.c in memoriam.
31. 13.quæst.2.cap pen.
26.q 6.cap. pen.
32. 16.q.7.c. si plures.
33. dist.55. ca.qui partem.
d.55.c si quis a medicis.
distin.55.cap.si quis in infirmitate.
36. dist.50.cap.si duo.
38. & 39 32.q.2.ca. non omnis.
39. 28.q.2.cap.primo.
40. 31.q.1 ca relatum.
43. 34.q.1.& 2.cap.fin.
44. 35 q 2.& 3 ca si homo.
45. 34.q.1.& 2.ca si quis cũ duabus.

Finis Secundæ Partis.

MARCELLI FRANCOLINI INDICIS

PARS TERTIA.

Summorum Pontificum, Patrum, reliquorumque Auctorum, ex quibus confirmantur, vel emendantur, quæ in GRATIANI DECRETO afferuntur.

ABDIAS.

Spar-

C

3.q.9.cap.absente eo.
3.q.9.cap.testes.
56. 3.q.3.cap.3.
57. 3.q.5.c.accusatores vel testes.
58. 3.q 9.cap.pura.
59. 3.q.5.cap.canonica.
62. 3.q.5.cap.nullus seruus.
3.q.8.cap. 1.§.absens.
3.q.9.cap.omnia.
3.q 9.cap.absens vero.
63. 2.q.7.c.nullus monachus.
3.q.2.cap.2.
65. 2.q.7.cap.alieni.
66. 11 q.3.cap.præcipue.
67. 2.q.1.c.penult.
30.q.5.cap.penult.
68. 2.q.1.cap.primates.
69. 3.q.6.cap.irritam.
70. 2.q.1.cap.multi.
71. 11.q.3.c.si Episcopus quis.
73. 2.q.6.cap.non ita.
74. 3.q.11.cap.1.
75. 4.q.4.cap.1.
15.q.3.cap.finali.
77. 3.q.6.cap.2.
3.q.6.cap.peregrina.
79. 2.q.5.c.presbyter vel quilibet.
3.q.4.cap.hi qui.
3.q.4.cap.non liceat.
80. 3.q.6.cap.vnaquaque.
82. 25.q.1.generali.
84. 3.q.2.cap.si Episcopus.
11.q.3.cap.iniustum.
85. q.7.cap.si quis erga.
86. 3.q.10.cap.finali.
87. 25.q.1.cap.omne quod.
88. dist.10.cap.constitutiones.
2.q.6.cap.1.
2.q.6.cap.penult.
2.q.7.cap.placuit.
5.quæst.1.cap.1.
5.quæst.3.cap.2.
5.q.6.cap.delatori autem.
6.q.1.cap.qui crimen.
9.q.3.cap.nullus.
11.q.1.cap.clericus siue laicus.
11.q.1.cap.penult.
89. 2.q.3.cap.si quis natus.
5.q.4.cap.finali.
92. 2.q.3.c.si quis Episcopus.
3.q.11.cap.non est.
5.q.6.cap.1.
93. 2.q.1.cap.in primis.
95. 11.quæst.1.cap.de persona.
97. 3.q 9.cap.1.
107. dist.96.cap.2.
distinct.96 cap.3.
23.q.5.cap.administratores.
108. 11.q.1.c.quicunque litem.
11.quæst.1.c.omnes itaque.
11.q.1.cap.volumus.
109. 11.q.1.cap.continua.
113. 2.q 3.cap.Paulum.
115. 2.q.7.c.clericos, aut laicos.
116. 5.q.6.cap.finali.
21.q.1.cap violatores.
118. 3.q.3.cap.2.
119. 3.q.3.cap.2.
120. 5.q.1.cap.2.
121. 4.quæst.6.cap.1.
15.quæst.7.cap Felix.]
122. 4.quæst.5.cap.1.
123. 2 q 6.cap.sane.
15.q.7.c.si autem.

151. 21.q.3.cap.placuit.
Vltimum dist.19.c.in canonicis.
dist.2.cap.1.

Liber quartus.

Ca. 1. 25.quæst.2 cap.1.
2. 12.q.1.cap.necessaria.
25.quæst 2.cap.2.
25.q.2.c.priuilegia, il terzo.
3. 11 q.3.cap.priuilegium.
5. 25.q.2.c.institutionis.
6. 25.q.2.cap.de ecclesiasticis.
7. 25.q.2.cap.cum piæ.
9. 25 q.2.cap.ecclesiastica.
35.quæst.9.cap.1.
11. dist.10.c.certum.
12. dist.96.cap.si Imperator.
14. 23.q.8.c.in qualibet.
16. 25.q.2.cap.quicumque.
20. 16.q.3.c.placuit huic sanctæ.
26. 25.q.2.cap.si quis dogmata.
27. 16.q.3.c.post quingentos.
29. 12.q.2.c.non liceat Papæ.
30. 17.quæst.4.cap.1.
32. dist.96.cap.Constantinus, il primo.
distin.96.cap. Constantinus, il secondo.
35. dist.63.c.ego Ludouicus.
36. dist.63.cap.tibi Domino.
37. dist.63.cap.constitutio.
38. 16.q.3.c.penult.§.vniuersas.
39. 9.quæst.3.cap.nemo.
40. 25.q.1.cap.generali.
42. dist.11.cap.consuetudinem.
43. dist.11.cap.in his.
16 q.1.cap.quia iuxta.
45. 16.quæst.3.cap.fin.
46. dist.65.cap.mos antiquus.
47. 25.q.1.cap.omnia.
53. dist.29.cap.regulæ.
58. dist.9.cap.noli frater.

Liber quintus.

Principium.

Ca. 2. dist 81.cap.sacerdos.
24.quæst.1.cap.alienus.
3. 24.q.1.cap.omnibus.
4. dist.41.cap.nolite,§.satis.
de consec.dist.1.c.basilicas.
5. de consecr.dist.1.c.præcepta.
8. 16.quæst.7.cap.rationis.
16. q.7.cap.considerandum.
de consec.dist 1.c.certum est.
9. 16.q.5.cap.1.
16. quæst.7.cap.non placuit.
16. quæst.7.cap piæ mentis.
11. 16.q.7.cap Frigentius.
12. distinct.61.cap.fin.
13. de consecr.dist.1.c.si motum.
14. de consec.dist.1.c.placuit.
16. de consec.dist.1.c.tribus.
17. q.4.cap.si quis ecclesiam.
19. 13.quæst.2.cap.1.
22. de consecr.dist.1. c.ecclesiam Arrianorum.
23. 24.quæst.1.c.qui dignior.
24. 16.q.1.cap.postquam.
de consecr.dist.1. cap.solemnitas, il primo.
de consecr.dist.1.cap.solemnitas, il secundo.
26. 16.q.3.cap.1.
de consec.dist.1.c.Arrianorum.
27. 16.q.5.cap.fin.
28. 21.q.3.cap penult.

21.quæst.1.cap.fin.
29. de consec.dist.1. c.vestimenta.
30. 1.q.1.cap.non est putanda.
17.q.4.c.sicut qui ecclesiam.
32. 12.q.1.cap.habebat.]
12.quæst.2.cap.fin.
34. 16.q.1.c.decimæ tributa.
35. 12.q.1.cap.res ecclesiæ.
36. 12.q.2.cap.prædia.
38. 17.quæst.4.cap 2.
40. de consec.dist.1.cap. omnis Christianus.
41. 12.q.2.cap.in legibus.
42. 1.q.3.cap.saluator.
de consecr. dist.1.c.ecclesia id est.
44. 16.q.1.cap.in canonibus.
45. 16.q.1.cap.statuimus.
17.q.4.c.nullus res ecclesiæ.
46. 16.q.1.c.in sacris.
47. 16.q.1.cap.possessiones.
48. 12.q.2.cap.& sacrorum.
18.q 2.cap.pridem.
50. dist.63.cap.plebs.
53. 16.q.1.cap.de decimis.
54. 16.q.1.cap.qui vere.
55. 13.q.2. c.placuit, §. & secundum Leonem.
16.quæst.7.cap.1.
57. 16.q.1.cap.questi.
58. 18.quæst.2.cap.quam fit.
60. 19.q.3.cap.quæ semel.
63. 24.q.1.cap.qui contra.
64. 12.q.2.c.mos est.
18.q.2.cap.peruenit ad me.
65. 18.quæst.2.cap.dudum.
66. 12.q.2.cap.de reditibus.
16.q.1.cap. 1.
16.q.1.cap.Agapitus.
67. 16.q.1.c.de monachis.
16.q.1.cap.ad hoc.
68. 12.q.2.cap.quattuor.
69. 12.q.2.cap.fine exceptione.
70. 12.q.2.cap cognouimus.
71. 16 q.7.cap.si plures.
73. 13.q.1.cap.1.
74. 17.quæst.4.c.sicut antiquitus.
75. 15.q.1.cap.placuit communi.
16.q.4 cap.2.
76. dist.42.cap.1.
77. dist.42.ca.non oportet ministros.
78. d.42 .c.non oportet in basilicis.
de consec.dist. 1.cap.sacerdotum.
80. de consec.dist.1.c.de locorum.
81. de consec.dist.1.cap.de fabrica.
83. de conf.dist.1. c.omnes basilicæ.
87. 16.q.3.cap.si episcopus.
90. 16.q.7.cap.nemini.
vltimum 16.q.1.cap.peruenit.

Liber sextus.

Ca. 1. dist.79.cap.si quis Papa.
dist.79.cap.pen.
2. dist.91.c.miramur, §.principatus.
4. dist.64.cap.1.
6. dist.63.cap.sacrorum.
7. dist.63.cap.constitutio.
8. dist.63 cap.omnis.
dist.63.cap.non licet.
9. dist.28.cap.priusquam.
dist.47.cap.de Petro.
8.q.1.cap.nec nouum.
11. dist.61.cap.nec emeritis.
dist.79.cap.nullus Pontif.
12. dist.63. cap.non licet.
13. dist.39.cap.1.

dist.63.

20.dist.50.c.ex penitentibus.
dist.50.c.quicunque penitens.
dist.50. cap.illud.
21. dist.50.cap.quicunque penitens.
22.dist.33.cap.maritum.
dist.50.cap.si ille.
23.dist.50.c.ex penitentibus.
dist.98.cap.1.
24.dist.98.cap.2.
25.dist.54.cap admittuntur.
dist.98.cap.afros.
26.dist.33.cap.maritum.
28.dist.54.cap.1.
29.dist.33.cap. laici.
dist.54.cap.ex antiquis.
30.dist. 54.cap. frequens.
31.dist.50.cap.penult.
33.dist.61.c.quod proderit.
34.dist.33.cap. laici.
35.dist.34.c.precipimus.
dist.55.cap.qui partem.
36.dist.55.c. si quis à Medicis.
37.dist.55.cap.si quis abscidit.
39.dist.55.cap. penult.
42.dist.28.cap. de his.
dist.34.c.precipimus.
43.dist.75.cap.ordinationes presbyterorum Leuitarumque.
44.dist.75.c.quod à patribus.
45.dist.75.c. fin.
46.dist.55.c.1.
1.q.1.cap.pueri.
47.dist.77.capit. si quis.
49.dist.77.cap.2.
52.dist.23.cap.Diaconus.
53.dist.23.cap. presbyter.
dist 23.capitulo Psalmista.
54.dist.23.cap.ostiarius.
55.dist.23.cap. lector.
57.dist.23.c.exorcista.
58.dist.23.cap.acolythis.
59.dist.23.cap. subdiaconus.
dist.76.cap.finali.
60.dist.23.cap.diaconus.
61.dist.75.cap.pen.
62.dist.93.cap.Diaconi ita.
63.dist.93.cap. Diaconos.
65.dist.93.c.non opus, il primo.
66.dist.93.cap.à subdiacono.
dist.93. cap. presente.
dist.93.c.diaconus.
67.dist.93.cap. sacerdotes.
68.dist.34.c.fraternitatis.
69.dist.92.cap.2.
dist.93.cap.diaconi qui.
70.dist.92.cap.1.
72.dist.93.cap. diaconi sunt.
73.dist.34.cap.fraternitatis.
74.dist.93.cap.peruenit ad nos.
75.dist.74.cap.penult.
76.dist.25.cap.audire.
77.dist.89.cap.diaconum.
78.1.q.1.cap.filium.
79.1.q.1.cap.latorem.
8. dist.25.c.vnum.
dist.71.c.fraternitatem.
81.dist.25.cap. audire.
83.dist.23.cap.non oportet lectores.
85.dist.24. cap.Presbyteri.
86.dist.25.cap.vnum.
87.dist.93.cap.legimus.
88.dist.23.cap.quamquam.
dist.23.cap. ministrum.
89.dist.24.cap. 2.

dist.24.cap. presbyteri.
90.d.23.c.non oportet subdiaconos.
91.20.q.1.cap.iuuenculas.
93.dist.24.cap. presbyteri.
94.dist.63.cap.principali.
95.dist.78.cap. presbyter.
96.dist.77.c.placuit.
dist.84.cap. fin.
16.q.1.cap.in parochia.
98.21.quæst.1.cap. 1.
101.3.q.7.cap.finali.
16.q.1.c.monachos quoque.
102.dist.74.cap. fin.
104.distinct.68.cap.1.
105.dist.70.cap. 1.
106.dist.28.cap.quando.
107.7.q.1.cap. si qui vero.
108.dist.38. cap. nulli.
dist.89.cap.1.
109.dist.38.cap.quæ ipsis.
dist. 71.cap.clericos.
1.q.5.cap. 1.
111.de cons.distin.1.c.inuenimus.
113.dist.38.cap.2.
114.dist.38.cap. 1.
115.dist.68.cap.2.
119.dist.38.cap.si in laicis.
121.dist.95.cap. esto.
122.dist.68.cap.quamuis.
123.dist.68.cap.chorepiscopi.
16.q.1.cap. alia.
127.dist.95.cap.olim.
128.dist.95.cap.ecce.
16.q.1.c. Monachus nõ docetis.
130.11.q.3.cap.quomodo.
132.dist.31.cap.hic ergo.
133.dist.32.cap.interdixit.
de cons.dist.1. ca.nullus Presbyter missus.
134.dist.31.ca.tenere.
135.d.31.cap.lex.
136.dist.81.cap.Archidiaconum.
de cons.d.1.c. hoc quoque.
137.dist.32.cap. 1.
138.dist.32.c. multorum.
27.q.2.cap.multorum.
144.dist.21.cap.denique.
145.18.q.2.cap. penult.
146.8.q.1.c.sunt in Ecclesia.
147.dist.81.q.1.cap. clericus.
148.dist.81.cap.quidam.
149.dist.47.cap.curam.
dist.81.cap.fœminas.
14.q.4. cap.nec hoc.
150.dist.46.cap.fin.
151.dist.81.cap. clerici.
153.dist.47.cap.quoniam.
14.q.4.cap. nullus.
159.11.q.1.cap. statuimus.
161.2.q.7.cap.si quid in Ecclesia.
162.dist.71. cap.extraneo.
21.q.4.cap.penult.
163.dist.46. cap.clericum.
16.q.1.cap.Presbyteros.
165.dist.91.cap.1.
168.dist.93. cap.illud.
169.13.q.2.cap. quia alij.
170.7.q.1.cap.si quis Presbyter.
13.quæst.2.cap.tempus.
171.13.q.2.cap. habeat.
173.24. q.3.si quis de potentibus.
174.18.q.2.cap. Abbatem cuilibet.
de cons.dist.1.c. nocte.
182.19.q.3.c. quia ingredientibus.
Indicis Franc.

183.18.q.2.cap. peruenit ad nos.
184.dist.54. cap. penult.
18.q.2.c.cognouimus.
185.18.q.2.cap.nullam.
186.20.q.1.cap. Monachum.
187.20.q.3. cap. 1.
23.q.8.cap. clerici.
188.dist.18.c. placuit.
dist.95.cap. fin.
27.q.1.cap.impudicas.
190.20.q 1. cap.deuotis
191.dist.18.ca. Episcopus ad Synodū.
193.16.q.1.cap. Probinum.
196.dist.54.cap.generalis.
10.quæstio.3. c. inter cetera.§.hi. enim.
197.19.q.3.cap.Monasterijs.
200.27.q.1. cap. viduas autem.
202.dist.37.cap.1.
dist.41.cap.fin.
240.dist.23.cap.sacratas.
Finis.
16.q.1.cap.moderamine.
16.q.1.cap. ex auctoritate.
16.q.1.cap. sunt nonnulli.
Liber octauus.
Ca.1. 16. q.6.cap. de lapsis.
2. dist.81.cap.ministri.
3. dist.50.cap.vt constituerentur.
5. dist.84.cap.quisquis.
6. 20.q.1. cap. Monachum.
7. 1.q.1.cap.qui per pecunias.
8. dist. 82.cap.2.
9. dist.82.cap. si quispiam.
13.dist.24.cap. fin.
dist.81.cap.si qui fine.
15.dist.81.cap. Maximianus.
17.11.q.1.cap.si quis Sacerdotum.
18.11. q.1.c.conspirationum.
11.q.1.cap.si clerici.
20.dist.50.cap. peruenit.
dist.50. cap. absit.
21.dist.50.cap. accedens.
25.dist.50.cap.postquam.
26.dist.50.cap. Presbyterum.
27.11.q.3. cap. Episcopus.
28.dist.50.cap.de eo.
32.dist.50.cap. si quis preproperat.
35.dist.50. cap.1.
36.2.q.3.cap.Euphemium.
37.dist.50.cap.Domino.
33.q.2.cap.hoc ipsum.
39.1.q.7.cap.1.
40.17.q.4.cap.quisquis.
Liber nonus.
Ca.1. De cons.dist.2. c.1.
2. de cons.dist.1.c.consulto.
3. de cons.dist.1.c. sacram.
4. de cons.dist.2.cap.2.
5. de cons.dist.1.cap.vt calix.
6. dist.8.cap.fin.
de cons.dist.2.ca. in quibus.
7. de cons.dist.2.cap. in quibus.
9. de cons.dist.3.cap.quotidie.
11.de cons.dist.2.cap.sicut Iudas.
12.de cons.dist.4.c.baptizandi sibi.
13.de cons.dist.4.c.non ratione.
15.de cons.dist.4.c.si nulla.
18.1.q.1.cap. Arianos.
19.de cons.dist.4. cap. non plures.
23.de cons.dist.4. cap. nulli est.
de cons.dist.5.cap. 1.
24.1.q.1.cap. manus.
27.de cons.dist.4.c. nullus autem.

Ex dictis ipsius, dist. 38. c. qui ipsis.
dist. 50. c. qui sub gradu iuxta.
11 q. 3. c. quisquis, §. vterque iuxta Burch.
23. q. 5. c. reos iuxta Burch. & Iuo.
26. q. 5. c fin. iuxta Burch.
26 quæst 7. c. erga eum iuxta Burch. & Iuo.
de pæn. dist. septima, cap. 2. iuxta Burch. & Iuo.
In Glos. ordinaria ad Psal. 21. super verb. manducauerunt & adorauerunt, de cons. dist. 2. cap. non prohibeat.
Ad Psalm 30. super verb. conturbatus est ira, 7. q. 1. cap. pen. §. hinc idem, in Psal. 30.
Ad psal. 31. super ver. dixi cōfitebor de Pen. dist. 1. c. magna.
Ibid. de pen. 1. ca. quis aliquando, §. magna.
Ad psalm. 54. super ver. sicut columbæ, 7. q. 1. cap. pen. §. hinc idem in psal 54.
Ad psal 58 super ver. neque vrgeat, de pen di. 1. c. voluissent, §. hinc Christus.
Ad psalmum. 69. in præfatione sup ver. in commemoratione, 7. q. 1. c. pen. §. hinc idem ait.
Ad psalm. 70. vers. Deus docuisti, in ver. mirabilia, de pæn. dist 1. ca. resuscitatus.
Ad psal. 101. super ver. ossa mea, 7. quæstion. 1. cap. penult. §. hinc Augustinus.
Mar. 5. super verb. Talethà cum, de pæn dist. 1. c. quis aliquando, §. & publica.
Luc. 8. sup ver. quibus præcepit, de pen. dist. 1. cap. quis aliquis aliquando, §. & publica.
1. Cor. 7. super ver. quod si dormierit, 31. q. 1. cap. fin.
1. Cor. 11 super ver. reus erit corporis, distin. 25. cap. vnum, §. hinc etiam.
2. Cor. 6 super ver. propter quod, 7. q. 1. c. pen §. idem ait.
2. Cor. 11 super ver & sic effugi, 7. q. 1. c pen. §. vnde Augustinus.
1. Tim. 5 super ver. habentes damnationem, d. 27. c. vouentibus.
In Glos. interlin. ad psalm. 54. super ver. ecce elongaui 7. q. 1. c pen. §. ecce elongaui.
Ad psal. 68. super verbum Puteus, de penit. dist 1 c. voluissent, § hinc Christus.
Lib. de Corpore Domini, 1. q. 1. cap. intra Catholicam.
Lib. de sacramento altaris, de cons. d. 2. c. verum, iuxta Algerum.
Ibidem, de cons. d 2 c. corpus Christi, iuxta Algerum.
De fide pactionis, & consensus, 27. q. 2. cap. fin.
Opuscula ipsius, dis. 15. c. fin. §. item opuscula Beati Augustini.
In Concil. Carthaginēsi quarto, cui interfuit, d 23. c. 1. § fin.
Tom. 1.
In vita ipsius apud Possidonium, d. 81. cap. legitur.

Retractationum, lib. primo, c. 13. q. 1. in prin. §. sed hoc.
Lib. eod. 15. 15. q. 1. in princ. §. est autem.
Ibidem. 15 q. 1. in princ. §. idem, in eodem.
Lib. 2. cap. 18. de consecr. dist. 4. cap. baptismi vicem, §. & sicut.
Lib. eod. cap. 22. 32. q. 7. cap. vsus, in annotatione.
Confessionum, lib. 3. cap. 8. di. 8. ca. quæ contra.
Ibidem, 32. q. 7. c. flagitia.
Lib. 4. cap. 3. 26. q. 2. cap. illos.
Lib. 8. c. 3. 27. q. 2. c. institutum.
Lib 9. cap. 9. 11. q. 3. cap. iniustum, §. homini.
Cap. 11. 13. q. 2. c. vnaquæque.
De libero arbitrio, lib. primo, cap. 5. de pæn. d. prima, cap. si cui.
Lib. eod. cap 4. 23 quæst. 5. cap. si homicidium, in princ.
Cap. 5. 31. quæst. 5. cap. de pudicitia, in princ.
Lib. 3. c 23. de consec. dist. 4. ca. illud
Lib. de vera Religione, c. 14. 15. q. 1. in princ §. cui sententiæ.
Cap. 31. dist 4. c. in istis.
Cap. 49. & 50. dist. 38 cap locutio.
De Genes. contra Manicheos, lib. 1. c. primo, 24. q 3. cap. fin.
Regula 1. cap. 4. 12. q. 1. cap. non dicatis. §. huius, vers certum est.
Regula tertia, 5. q. 5. c. 1.
Regula 3. cap. 8. dist. 42. c. pen.
Ibidem, d. 42 cap. fin.
Regula, 18 quæst. 2. c. perniciosa.
Tom. 2.
In Epistolis, 24. q. 2. cap. fin §. multi, & §. ...
Epist. 5. ad Marcellinum, 23. q. 1. c. 2.
Epist. 9 ad Hieronymum, di 9. si c. ad scripturas.
Epist. 19. ad Hieronymum, dist. 9. ca. ego solis.
Ibid. prope fin. 2. q. 7. c. quanquam
Epist. 23. ad Bonifacium, prima q. 4. cap. iam itaque.
Ibidem, de cons. dist. secunda, c. hoc est, §. sicut.
Ibidem, de consec. dist. secunda, c. semel immolatus.
Ibidem, de cons. d. 4. c. non illud.
Ibidem, de cons. d. 4. ca. nihil.
Ibid de cons. d. quarta, c. quæris.
Epist. 9. ad Hieronymum, de pen. d. 2. cap. charitas, in quibusdam.
Epist. 34. 7. q. prima, c. non autem.
Epist. 45. ad Armentarium, & Riparium, & Paulinam, 23. quæstione quinta, capitulo vna sola.
Epist. 48. ad Vincentium contra Donatistas, dist. 9. cap. noli frater.
Ibid. ad Vincentium Donatistā, 1. q. prima, capitulo, ex catholica.
ibidem, prima quæstione prima, c. vilissimus, §. pater.
ibidem, prima, q. quarta, capitu. 1.
ibidem. prima, q. quarta, c. 2.
ibidem, ad Vincentium Donatistā & Rogatistam, 5. q 1. c. 2.
ibidem, 23. q. 4. c. quam magnum.
ibidem, 23. q. 4. capitulo nimium.
ibidem, 23. q. 4. ca. non inuenitur.

ibidem, 23. q. 6. capitulo vides.
ibidem, 23 q 7. c. primo.
ibidem, 24. q prima, cap. quisquis.
ibidem, 24. q prima, capitulo subdiaconus, §. sed illud.
ibidem, de pæ. d. 1. capitulo nemi.
ibidem, ad Donatistas, 1. ad Vincētium Donatistam, de consecra. d. quarta, capitulo non in vobis
Epist. 50. ad Bonifacium comitem, distinctione nona, cap. 1.
ibidem ad Bonifacium, distinctione, 50. cap. vt constitueretur.
ibidem, d. 50. c. ponderet, §. erant.
ibidem, d. 50. capitulo bene vale.
ibidem, d. 50. capitulo sacerdos.
ibidem, distinctione 50. capitulo domino, § quicunque.
ibidem, 12 q prima, capitulo fin.
ibidem, 23. q. tertia, cap secundo
ibidem, 23. q. 4. capit. ipsa pietas
ibidem, 23 q. quarta, c. si ecclesia.
ibidem, 23. q. quarta cap quis nos
ibidem ad Bonifacium, de coercē dis hæreticis, 23. q 5 cap. pen.
ibidem, 23. q. sexta, capitulo 1.
ibidem, 23 q 7. c. quod autem.
ibidem, 23. q septima, capitulo fi
ibid. 24. q. 1. c. fin. §. si vera.
ibidem, de consecr. dist. quarta, c non in vobis, §. isti autem.
Ad Bonifacium, dist 50. cap bene.
ibidem, dist. 50. c. sacerdos.
Epist. 52 ad Macedoniū, 23. q. 4. c. pe
Epist. 54. ad Macedonium, d 50. capitulo quamuis.
ibidem, 11. q. tertia cap non licet
ibidem, 14. q. quarta capitulo pen
ibidem, 14 q. quinta, capitulo fin
ibidem, 14. q sexta, capitulo 1.
ibidem, 23 q quinta. cap. prodest
ibidē, 23. q. 5. c. non est iniquitati
ibidem, 23. q. 5. cap. non frustra.
ibidem, 23. q. 5. cap. cum homo.
ibidem, de pen. d. 3. cap. quamuis
ibidem, d pen. d. 3. c. in tantum.
Epist. 64. ad Aurelium Episcopum dist 44. capitulo primo.
Epist. 66. 11. quæstione prima, capitulo, sacerdotibus, §. ecclesiastica
Epist. 70. ad Bonifaciū comitem, 1 quæstione secunda, capitulo
Epist. 73. ad Possidium, & qui cū e sunt fratres, de conse. distinctione quinta, capitulo fucare.
Epist. 75 ad Auxilium Episcopum prima, q 4. ca. non imputantu
Ibidem, 24. q. tertia, capitulo 1.
Epist. 76. ad Aurelium, 16. quæstio prima, capitulo legi.
Epist 81. ad Eudoxium, 16. quæstione prima, capitulo vos autem
Epist. 86. ad Casulanum, distinctione, 11, capitulo in his.
Ad Casulanum, 11. q 3. c quisquis.
Ibidem, 11. quæstione, tertia, capitulo nemo peritorum.
Epist 89 28 quæstione prima, capitulo si infidelis.
Ad consulta Hilarij, 28 quæstio prima. si infidelis, iuxta Beda
Epist 108 ad Seleucianam, de pæ dist. prima, capitulo tres sun
ibidem, de conse. dist. 4. c. agunt
Ibid

Ibid.

Lib.de

Lib. de vnitate Ecclesiæ, cap. 3. q. z. c. fin. §. Augustinus ait, & §. quo modo.
Cap. 17. 23. q. 4. c. qui peccat, §. de persecutione.
Ibid. 23. q. 5. c. si vos.
In Breuiculo in collatione primi diei, & secundi, 23. q. 5. capit. 1. in 1. annot.
Lib. post collationem cõtra Donatistas, cap. 24. distinct. 18. c. placuit, il secondo, §. quod si in annotatione.
Lib. 2. cap. de nuptiis, & concupiscentia ad Valerium contra Iulianum, de consecr. distin. 4. c. ex quo.
Cap. 19. & 20. 32. q. 7. c. vsus.
Contra duas Epistolas Pelagianorum ad Bonifacium, lib. 1. cap. 22. de consecr. d. 4. cap, in Ecclesia.
Contra Iulianum lib. 1. 32. q. 1. c. non enim.
Lib. 2. 32. q. 1. c. non. n. iuxta Iuo. ibid. in fi. 15. q. 1. cap. si concupiscentia.
Lib. 5. 32. q. 7. c. vsus iuxta Iuo.
Cap. 8. li. 5. ad Claudium, contra Iulianum, 32. quæst. 4. cap. sic non sunt.
Cap. vltimo 32. quæst. 1. cap. non enim.
Lib. 6. cap. 4. contra Iulianum Pelagianum, de consecr. d. 4. baptismi vicem, §. alienum,
Cap. 5. de consec. dist. 4. cap. si ad matris.
Cap. 6. de consecr. dist. 4. capit. si quidquid.
De Anima, & eius origine, lib. 3. ad Vincentium Victorem, c. 9. de consecr. d. 4. c. si eos.
Lib. 4. ad eundem, cap. 1. dist. 9. cap. negare.
Lib. de Prædestinatione, & gratia, cap. 15. 23. quæst. 4. c. Nabuchodonosor.
ibid. 23. q. 4. c. vasis.
Lib. de Bono perseuerantiæ, c. 14. 23. quæst. 4. capit. vasis, §. de Tyriis.
Lib. de prædestinatione Dei, inter opera ipsius, 23. q. 4. c. vasis, §. duæ sunt.
Lib. de prædestinatione, 23. q. 4. c. vasis § duæ sunt, iuxta Burch. & Iuo.
Lib. de gratia & libero arbitrio, ad Valentinum, c. 14. de consec. d. 4. c. gratia.
Cap. 17. de pen. d. 2. c. qui vult.
Lib. de correptione, & gratia, c. 5. 23. q. 4. c. sicut non est.
Cap. 6. de pen. d. 2. c. Apostolus, §. an adhuc.
Cap. 7. de penit. dist. 2. c. super tribus, § quicumque.
ibid. de penit. d. 2. c. firmum.
Cap. 8. de penit. dist. 2. cap. mirādum.
ibid. de penit. d. 4. cap. si ex bono in principio.
Cap. 9. de pen. d. 2. c. nullus.
ibid. de pen. d. 2. c. talibus.
ibid. de pen. d. 2. cap. Apostolus, in princ.
ibid. de pen. d. 3. c. Apostolus, §. in bono.
ibid. de pen. d. 4. c. si ex bono, §. nec nos moueat.
ibid. de pen. d. 4. c. hanc societatem, § de his enim.
Cap. 12. de pen. d. 1. c. si sacerdos, § potest etiam.
Cap. 13. de pen. d. 2. c. Apostolus, §. propter huius.
Cap. 15. 24. q. 3. c. corripiantur.
Ad articulos sibi falsos impositos, c. 12. q. 4. c. vasis, §. hi autem.

Tomo octauo.

in Psal. 5. ad uer. perdes omnes qui loquuntur mendacium, 22. q. 2. c. ne quis.
ibid. 22. q. 2. c. penult. §. sed quæritur.
Psal. 10. ad uer. iustus autem quid fecit, 1. q. 1. c. Christus.
ibid. 23. q. 4. c. 2.
Psal. 21. in præfatione secundæ expositionis de consecr. dist. 2. c. semel Christus.
Psalm. 23. Domini est terra, 22. quæstione secunda, capitulo primo.
Psalm. 30. ad ver. Conturbatus est in ira, septima, quæstione prima, capit. fin. §. hinc idem in Psalm. 30.
ibidem concione 2. ad vers. in manibus tuis sortes, 26. quæst. 2. cap. 1.
Psalm. 31. ad uersic. Dixi confitebor, 17. quæst. prima, capitu. fin. §. quod uero.
ibidem, de penit. dist. 1. c. magna.
ibidem, de pœnitentia, distinctione prima, capi. quis aliquando, §. magna.
Psalm. 32. 23. quæstione quarta, cap. ne amisso.
Psalm. 33. de consecratione, distinctione secunda, capitu. accesserunt, in princ.
ibid. concione prima, de consecratione, distinctione secunda, ca. accesserunt. §. Dauid.
Psalm. 36. ad ver. Tota die, 14. quæst. 3. capit. 1.
ibid. concione tertia, dist. 18. cap. placuit, il secondo, §. quod si in annotatione.
ibidem concione tertia ad uersi. nec damnabit eum, 11. quæst. 3. cap. etsi ad tempus.
Psalm. 37. ad vers. quoniam in te spe raui, 11. quæst. 3. cap. custodi.
ibid. ad uer. quia dixi, 5. quæst. 5. ca. fin. §. si aliquando.
Psalm. 42. de consecr. dist. 2. cap. credere. §. ad Altare.
Psalm. 44. dist. 68. cap. fin.
Psalm. 45. ad Iudæos, de consecrat. distin. 2. cap. accesserunt, § iam & securi.
Psalm. 50. ad ver. quoniam iniquitatem meā ego cognosco, de pœnit. distinctione prima, c. quis aliquando, §. de hac iterum.
Psalm. 54. de consecratione distinctione secunda, capitulo prima quidem.
Ibidem, de consecratione distinctione secunda, capit. accesserunt, §. vide
ibidem, ad uerb. quis dabit mihi pennas, 7. quæst. 1. cap. penult. §. hinc idem in Psalm. 54.
ibidem ad uerb. ecce elongaui fugientes.
7. quæstio. 1. capit. penult. §. hinc etiam Augustinus ait.
Psalm. 56. de pœnitentia distinct. 1. cap. perniciose
Psalm. 63. de pœnit. distinct. 1. capit. perniciose
Psalm. 65. de consecr. distinct. 2. c. accesserunt, §. ipsum.
Psalm. 69. in Præfatione 7. quæst. 1. cap. pen. §. hinc idem ait.
Psalm. 70. ad uers. quoniam non cognoui, dist. 88. cap. quoniam.
ibidem concione 2. de pœnit. dist. 1. cap. resuscitatus.
Psalm. 77. de pœnitentia distinctione quarta, ca. peccatum, § hinc Augustinus.
Psalm. 81. 23. quæstione tertia, c. fi.
Psalmum 84. ad uer. ueritas de terra orta, de pœnitentia distinctione prima, cap. quis aliquando, § idem in Psalmo.
Psalm. 98. de consecrat. distinctione 2. cap. prima quidem, §. descendentibus.
ibidem, de consecratione distinctione 2. capi. accesserunt, §. de carne.
Homil. in Psalm. eiusdem, de consecratione distinctione secunda cap. hoc.
Psalm. 101. ad uer. & ossa mea. 7. q. 1. c. penult. §. hinc Augustinus.
Psalm. 102. ad uersic. faciens misericordiam, dist. 86. cap. qui uenatoribus, il primo.
ibidem paulò inferius, distin. 86. cap. qui uenatoribus, il 2.
ibidem, 11. quæstione 3. capit. qui iustus est.
Psalm. 103. ad uer. qui legis aquis. 1. q. 1. cap. prophetauit.
ibid. de pœnit. distinct. 2. capitu. charitas est aqua.
Psalm. 108. 23. q. 3. capit 1.
ibidem, de pœnit. dist. 4. cap. fin. §. tale est.
Psalm. 124. ad uer. quoniam non derelinquis, 11. q. 3. capit. Imperatores, §. Iulianus.
ibidem. 11. q. 3. c. Iulianus.
Psalm. 127. ad uers. uxor tua, 23. q. 6. cap. fin. §. finali.
Psal. 135. 23. q. 4. cap. infideles, §. hinc etiam.
Psalm. 147. dist. 86. c. uident.
ibid. 33. q. 5. cap. secundum uerba. §. quisquis.
Psalm. 149. in extremo, 33. q. 5. cap. 1.

Tomus nonus.

Super Ioannem contra Donatistas, dist. 32. ca. præter hoc. §. porro.

Super

17,quæ-

Ibid.

hitur in Hincmarum Rhemensem Archiepiscopum, qui Rothandum Episcopū Sedem Apostolicam appellantem damnare ausus est, secunda quæstione sexta, cap. arguta.
In Epis. eiusdem ad Episcopos in Cōcil. apud Conuicinum congregatos qui incipit Nicolauus Seruus Seruorum Dei, distinctione decima, cap. primo.
ibidem 31. quęstione secunda, cap. fin. in annotatione.
In Epist. eiusdem ad Episcopos Galliæ, 11. quæstione Prima, capit. si quæ causæ.
In Epistol. eiusdem ad eosdem, incipientem, quamuis singulorum, 16. quæstione tertia, capit. post quingentos.
Tom. 7 de pœn. distinctione septima, cap. secundo, in annotatione.
Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus, & Apostolicæ Sedis Legatus, & Mart.
16. quæst. 1. capit. quia, iuxta in secunda annotatione.
de consecr. distin. 1. capi. vasa, § de quibus.
Ex dictis siue ex gestis illius, dist. 4 c. cap. si Papa.
Epist. M. S. Ecbildobaldo Regi Anglorum, distinctione 56. cap. tulo si gens.
Epist. Zachariam Papam, qui incipit paternæ, quæ habetur in uita ipsius per Laurētium Surium edita & habetur etiam manu scripta emendatior, 11. quæst. 3. capit. antecessor.
ibid. 35. quęst. 2. & 3. cap. nulli ex propinquitate.
Epist. ipsius secunda ad Zachariam Papam, quæ habetur in Tomis conciliorum, 26 quæst. 7. capit. si quis Kalendas, in annotatione.
In uita ipsius per Surium edita, 7. q. 1. cap. petijsti.
ibidem in epist. 1. ad Zachariam Papam, 15 quęstione quarta, capit. 2. in annotatione.
Bonifacius Papa.
dist. 97. in princip.
distinctione 78. cap. primo.
30. q. 2. cap pen. in annotatione.
12. quæstione secunda, capit. cum deuotissimam.
Ex decretis ipsius, distinct. 86. capite penult. iuxta Barch. & luc.
ibid 12. quæst. 2. cap. nulli liceat.
ibidem 16, quęstione prima, capit. sunt nonnulli.
ibidem 16. quæstione septima, capit. si quis vult.
ibid. 17. quæst. 2. cap. fin.
Epist. 1. ad Honorium Augustum, distin. 97 cap. 1.
Epist. secunda ad Episcopos Galliæ, 3. quæst. 9. cap. decernimus.
ibid 6. quæst. 4. cap. si inter.
ibid 11 quęstione prima, capitulo nullus episcopus.
Omnibus Carthaginæ ecclesiæ cænobitis, prima, quęstione secunda, capit. 2.
ibid. 1. quæstione secunda, capi. sicut, § auctoritate.
Ruffo & ceteris episcopis per Thessaliam constitutis, 9. quæ. 3. cap. patet, §. nemo.
Epist. Episcopis per Thessaliam, 9. quæst 3. capit. patet, §. nemo, in annotatione.
Ex epist. ipsius, 9. quæstione secunda, capit nullum episcoporum, iuxta suo.
In Rescripto Honorij Augusti ad Bonifacium Papam, distinct. 79. capit nullus.
ibid. distin. 92. cap. 2.
In Pontificali in uita ipsius, distinct. 56. cap. 2.
Bonifacius Secundus.
Epist. ad Eulalium, distinctione 89. cap. fin.
In vita ipsius in antiquis pontificalibus, 24. quęstione secunda, capit. fin. §. Romanorum, in annotatione.
Bonifacius Tertius.
Ex concilio ipsius, distinctione 79. cap nullus Pontifice.
ibid. distinctione 79. cap. si quis ex sacerdotibus.
Bonifacius Quartus.
Ex concilio ipsius, 16. quæstione prima, cap. sunt nonnulli.
Ex decreto ipsius, 16 quæstione prima. capit. sunt nonnulli.
Braulius Episcopus Cæsaraugustanus.
In uita Sancti Isidori, 22. quæstio. 4. cap. in malis, in annotatione.
Breuiarium.
In Natali Domini tres lectiones, in primo Noct. de Isaia prima lectio. Primo tempore alleuiata est terra Zabulon. secunda Cōsolamini, consolamini. Tertia Consurge, consurge, distin. 15. c. si §. si.
In Epiphania tres lectiones in primo noct. de Isaia prima lectio omnes Sitientes, Secunda surge illuminare Hierusalem, Tertia Gaudens Gaudebo in Domino, dist. 15. c. si. §. si.
In Cœna Domini tres lectiones in primo noct. de lamentatione Hieremiæ, quomodo sedet sola ciuitas, in secundo noct tres lect. de tractatu sancti Augustini, in Psal. 54. Exaudi Deus orationem meam & ne despexeris: in tertio noct. tres lectiones de Apostolo in epistola ad Cor. Prima lect. Conuenientibus uobis in vnum. Secunda similiter & calicem postquam cœnauit. Tertia de spiritualibus autem nolumus uos ignorare fratres, dist. 15. c. si §. si.
In Parasceue tres lect. in secundo noct. de tract. sancti Augustini in Psalmum 63. Exaudi Deus orationem meam cum deprecor: in tertio noct. de Apostolo in epistola ad Hebræos. Prima lectio Christus assistens Pōtifex futurorum bonorum: secunda. Vbi enim testamentum est. Tertia Vmbram enim habens lex futurorum bonorum, distinctione 15. ca. si. § si.
Illum hymnum ab hominibus cōpositum quotidie publico priuatoque officio in fine omniū psalmorum dicimus Gloria & honor Patri & Filio & Spiritui sancto in sæcula sæculorū. Amen.
de consecr. distinct. prima, capit. de hymnis.
Bricius Episcopus Turonensis Discipulus S. Martini.
4. quæstione 2. & 3. cap si §. si.
Bzdeus.
distinct 3. cap pen.
Buchardus
Decretum.
Lib. Primus.
distin. 21. cap in nouo.
Ca. 1. 2. distinctione 62 cap. primo.
3. distin 99. cap. primo.
4 distin. 80. cap. episcopi.
5. distinctione 32. cap. primo.
6 distin. 23. cap. illud.
7. distin. 61. cap. nullus.
distin. 63 cap cleri.
8. distin. 23. cap secundo.
9. distinct. 24. cap. episcopi.
10. distinct. 63. cap. non licet.
11. 1. q. 1. cap. si qui clerici.
12. 6. q 3 cap. pen.
13. dist. 83. c. 2. §. episcopus.
2. q 7. cap qui nec regiminis.
15. dist 64 cap 2.
dist 66 cap 2.
dist. 75. cap. primo.
18 dist. 59. cap. si.
21. 1. q. 1. c. benedictio.
1. q. 1. cap. quibusdam.
1. q. 7 cap. cauendum.
22. 1. q. 1. c. quos constituerit.
25. dist. 75. c. secundo.
dist. oo cap 1.
26. dist 65 c. fin.
27. dist. 61. cap. Osius.
dist 64. cap primo.
28. dist. 64. c. comprouinciales.
dist 66 cap. primo.
29 dist 74. cap. ubi ista.
11. quæst. 3 c. [illegible]
30 dist 64 c. de abiectione.
32. dist 80. cap. illud.
33. 16 q. 1. cap Felix.
16 q prima c. multis.
35. dist 101. c. primo.
36. dist. 92. cap si qui episcopi.
37. distinct 9. cap. si quis episcopus per manus.
39. distinct. 92. c. si quis episcopus vacans.
40. dist 92 c. si quis ordinatus.
41. dist. 92. c. si quis episcopus ordinatus.
43. dist. 18 c. secundo.
44. dist 18. c. propter, il primo.
47. dist. 18. cap. non opus.
49 distin 18 c. si episcopus.
50. dist. 18. c. si autem.
51. distin 18. c. episcopus ad Synodum, 5 q 1 c. primo.
55. dist. 18. c. primo.

57. 6. q. 4.

162, diſt.

144.16.q

144.16.quæst.1.cap.in canonibus.§. si quis obligata.
145.16.q.1.capit.in canonibus, §.si quis obligata.
146.10.q.1.cap. decretum.
147.16.q.5.cap.2.
16.q.3.cap.sicut.
148.16.q.3.cap.1.
149.13.q.2.cap.1.
16.q.3.c.2.§. illud.
152.13.q.2.cap.quibus.
153.q.2.cap.cum grauia.
159.13.q.2.cap.precipiendum.
160.13.q.2.c.2.in princip.
161.13.quæstio.2.cap.2.§.quos coniunxit.
162.13.quæst.2.cap. vnaquæque, in princi.
[illegible].13.q.2.c.vnaquæque,§.soror.
165.10.q.2.c.2.§.sed,& permutare.
166.12.q.2. c.precariæ.
167.10.q.2.cap. precariæ à nemine, in princip.
168.10.q.2.c. precariæ,§.decreuit.
169.10. q.2. capit. precariæ de quinquennio.
170.12. q.2.capit. sine exceptione,§. irrita.
172. 10.quæst.2. cap. precariæ à nemine, §.nec commutationes.
174.12.q.2.cap.iniustum.
176.12. q.2. capit. Episcopus mancipium.
178.12.q.2.cap.non habenti.
12.q.2.cap.placuit.
179.dist.50.cap.si quis Presbyter.
181.10.q.2.cap.fin.
183.12.quæ.2.cap. si quis de clericis, il primo.
184.12.quæstio.2. cap. liberti Ecclesiæ qui ab eius.
186.dist.87. cap.penult.
189.12.quæstio.2.c. & si illi.
19.17.quæst.4. cap. id constituimus, in princip.
191.36.q.1.cap. fin.
131.17.quæst.4.cap.id constituimus, §. seruus.
194.17.q.4.cap.reum.
195.17.quæst.87.cap.eos.
196.17.q.4.c.si quis in atrio.
197.17. quæst. 4.capit. si quis contumax.
199.5.quæst.1. cap.fin.
201.dist.87. cap. fin.
203.10.q.1.cap.nouerint.
16.q.1.cap. constitutum.
204.17.quæstion.4. capit. si quis Ecclesiam.
209.1.q.1.cap.non opus.
214.de consecration. dist.1.capitu.in sancta.
215.dist.23.cap.sacratas.
216.de consecrat.dist.1.capit. Altaris palla.
de consecr.dist.1. capit. nemo per ignorantiam, §.pallas.
220.dist.15. cap. sancta,in princ.
dist.21.cap. quamuis.
221.dist.15.c.sancta, §.in primis.
222. distinctio. 15.capitul. sancta, §. quidam.
223.de cons.dist.1.c.vasa.
226.de cons.d.2.cap.fin.

228.de cons.dist.1.cap.necesse.
230. de cons.dist.1.capit.nullus Episcopus,§.cum vero.
231.de cons.dist.1.capit.nullus Episcopus, in princip.
232.de cons.dist.1.cap.corpora.
233.13.q.2.cap.nullus.
237.13.q.2.capit.vbicunque temporum.
241.16.q.1.c.si quis laicus.

Liber quartus.

Ca.2. De consecrat.distinct.4. cap.duo tempora.de cons. distinct.4. capit.si qui necessitate.
3. de cons.dist. 3.cap.celebritatem.
4. de cons.dist.4.c.baptizandi sibi.
5. de cons.d.4.cap.non ratione.
7. de cons.dist.4. cap.venerabilis.
8. de cons.dist.4.cap ante viginti.
9. de cons.dist.4.c.baptizandos.
10.de cons.dist.4.capit. paruuli.
11.de cons.distinct.4.cap. baptizandi nomen.
12.de consecrat.distinction. 5.capit. Neophyti.
13.de cons.dis.4. c.omnis Presbyter.
16.de cons.distinct.4.capit. catethumenum.
23.de consecrat.distin.4. cap. si quis Presbyter.
24.de cons.dist.4.c.in Catechismo.
25.de cons.dist.4.c. non plures.
26.de cons.dist.4.cap.in baptismate.
29.de cons.dist.4.c. symbolum.
32.dist.5.cap. baptizari.
34.de cons.dist.4.cap.placuit,vt quicunque paruulos.
36.de consecrat.distinctio. 2. capit. pen.de consecrat.dist.4.capitul. ægrotantes.
38.dist.90.cap.2.in princip.
39.dist.90.cap.2.§. dona.
de cons.dist.4. cap.si qui apud.
42.de cons.dist.4.c.hi de quibus.
43.dist.57.cap. 1.
de cons.dist.4. cap.retulerunt.
44.de cons.dist.4. cap.si nulla.
45.de cons.dist.4.c. placuit de infantibus.
47.de cons.dist.4. cap.quicunque.
48.26.q.7.cap.2.
50.de cons.dist.5. c. dictum est.
51.de cons.dist.4.c. qui bis.
57.dist.93. cap.Diaconos.
60.de cons.dist.4.c.Presbyteris seu. de cons.dist.5.c. vt ieiuni.
61.de cons.dist. 5.c.3.
63.de cons.dist.5.capit. manus quoque.
66.de cons.dist.5.cap. 1.
67.de consecrat. distinct. 5.capit. vt Episcopi.
70.de cons.distinct.5.capit. Presbyteri baptizatos.
71.1.q.1.cap. baptizandis.
72.de cons.dist. 4.cap.si quis de alio.
73.de consecrat.dist.4.capitu.nullus ministrorum.
74.1.q.1.cap.si Presbyter.
76.dist.95.cap. Presbyteri qui.
de consecrat.dist.4. cap.Presbyteri qui.
81.de cons.dist.4.c. Iudæi.
82.de cons.dist.45.cap.Iudæis.

83.28.q.1.cap. Iudæorum.
84.28.q.1.cap. sæpe.
85.de cons.dist.4.c. plerunque.
86.dist.54.cap.etsi.
88.dist.54.cap. præsenti.
93.1.quæstion.1. capit. statuimus.vt sicut.
94.de consecrat.distin. 4. cap.si quis voluerit.
98.dist.26. cap.deinde.
28. q.1.cap.1.
99.1.q.7 cap.qui in qualibet.
de cons. dist.4.c. eos quos.
100. 1.quæst. 1.cap. si quis per ignorantiam.
101. 1.quæstio.1. capitul.dictum est solere.

Liber quintus.

Ca.1. De cons.dist.2.c. cum omne.
3. de cons.dist.2. cap. in Sacramento Corporis.
4. de cons.dist. 2.cap.in Sacramento Corporis.
5. de cons.dist. 2.cap. 1.
de cons.dist.2.c.nihil.
10.de cons.dist.2. c.Presbyter.
11.de cons.dist.2. c. tribus gradibus.
13.dist.93.cap. præsente.
14.de cons.distin. 2.cap. quotidie,in princip.
16.de cons.distin. 2.cap. quotidie,§. dixerit.
17.de cons.distinct. 2. capit.etsi non frequentius.
18.de cons.dist.2.c.quotiescunque.
de cons.dist.2.ca.si non sunt.
20.de cons.dist.2.cap. in cena.
21.de consecrat.dist.2. cap.pro dilectione.
22.de consecrat.distinctio.2.capitul. omnis homo.
23.de consecrat. distinction. 2.capit. sæculares.
26.dist.93.c.peruenit ad Sanctum.
30.de cons.dist.2. c.peruenit.
34.dist.24. cap.1.
39.dist.90.cap.eorum.
40.dist.50.c. presbyteros.
41.dist.50.cap. presbyteros.
43.dist.6.capit. 1.
dist.6.cap. 2.
44.dist.95.cap. fin.
46.de consecrat. distin.2.capit. si per ebrietatem.
47.de consecrat.distin.2. capit.si per negligentiam.
51.de cons.dist.2. c.qui bene.

Liber sextus.

Ca.5. 17. quæstio.4. capitul.qui subdiaconum.
7.17.q.4.c.qui Presbyterum.
10.17.q.4.c.vt presbyteri.
11.17.q.4.c. omnes presbyteri.
19.dist.50.c.si qua.
21.dist.50.capit. sæpe.
22.dist.50.cap. si duo.
25.15.quæst.1.cap. penult.
27.5.q.6.capit.delator si quis.
29.24.quæst.3.capit.itaque.
31.de pænit.dist.1.c. perniciose.
33.dist.50.cap. qui vero.
37.33.q.2. capit. quicunque.
40.33.quæst.2.cap.admonere.
41.31.q.1.cap. si qua mulier.

ſunt,& 10. quæſtione. 1. capit. 2.iuxta vnam lectionem, & capit. nouerint. & capitul.de his, & capitul. antiquos,& cap.placuit, & cap.pen.& 10. quæſt. 2. capit.1.& 10. quæſtio.3. capit. 2.& cap. vnico in principio, & §. quod ſi. & capit. inter cetera,in fine,& 11. q.1. cap. iſtud, & cap.ſicut enim, §. ex his, & cap.ſtatuimus, §. quia ergo, & §.è contra, & capit. ſi quis cum clerico,§. fin. & cap.ſi clericus, in princip. & 11. quæſtion. 3. capit.penult.& capit.final.& 12. quæſtion. 2. capitul. Apoſtolicos bis, & capit. ſacrorum, & cap. ſacrorum, & cap.cognouimus,& cap.ſtatuimus, & cap.ſi quis qualibet, §.item, & capit. 8.& capit.de libertis, & cap. liberti,& 13.quæſtion.2. capitul. precipiendum,& 14. quæſtion. ſecunda, in principio, & capit. 1.& 14. quæſtio. 4. capit. Canonum ſtatutis,& 15.q.3.in princip.& c.pe.§.cum autem quinquies.& §.ſed ſicut.& §. vnde, & 15.q.5.cap. 1. & 15. quæſt.7. cap.1. in fine & capit. fin.& 16. quæſtio.1. capit. moderamine, & cap.& Epiſcopis, & cap. frater,§.de nequiſſimo, & capitul. precipimus, & cap. in ſacris, in princip.& in fine,& cap.ſimiliter,& cap.fin.& 16. quæſt. 3.c. inter,& cap.placuit, vt quicunque,§.in canonibus, & 16.q.6. cap.fin.& 16.quæſt.7.in princ. & cap.omnes Baſilicæ, & c.nullus omnino,& cap.conſtitutiones,& cap.ſicut,& cap.in nona & 17. q.4.cap.qui Presbyterum & cap. conſtituit, §.verum,& c. diffiniuit,& ca. id conſtituimus & cap.queſti,& cap. pen. §. ſed notandum,& 18.q.1.cap. 1. & 18.quæſt.2.capit.1. in princip. & §.quod ſi. & capit. quidam, §.eos, & §.final.& capit. pernitioſam,& 19.quæſt.2.c.2.& 19. q.3.cap.quæ ſemel,& 20.q.4.c. fin.in princip.23. quæſt.8. cap. quicunque ex Clero. & capitul. quo auſu, & capit. final. & 24. quæſtion.2. capit. 2. bis, & 24. quæſtion.3. capit. de illicita,in principio. & §. & hanc ſententiam, in vltima annotatione,& capit. cum quibus, & 25 q.1.in princ.& cap.violatores ter,& c. generali,in annotatione,& cap. omnia,& capit. hac conſona.& cap.fin. in princip.& §. ſi ergo bis, & §. his ita ter. & §. hinc etiam,& §. quemque ter.& 25. quæſtione ſecunda,cap.1.in annotatione,& cap. igitur,& cap. ſeruatis,cap.priuilegia,il terzo, & 26.q.5.capit.ſortes, in annotatione,& 26.q.6.ca. his qui in tempore, §. quod ſi aliqua, & 27.q.1.cap.de viduis, & puellis, & cap.viduas autem,in princip. & 30.quæſtion prima,cap.noſſe.& 31.quæſtion.1. capit.illud & 31.quæſtion.2.capit.1.ter.& 32.quæſtione ſeptima, capitul. quid propoſuiſti, §. ſed illud,& 33.quæſt.2. & cap. ſiue. & cap. placuit, §.nunc autem,& capit. hoc ipſum, in princip.& de pœnitentia diſtinctione 1. capitul. multiplex, §.final.& cap. menſuram, in principio, & in fine, & de pœnitent. diſtinction. 6. cap.Sacerdos, §. quod autem,& 35.quæſt.2.& 3. cap. nulli, in annotatione,& 25.q.5.capit. ad ſedem, in principio, bis, & per totum. caput ſæpiſſime, & 36. quæſtio.2.in principio, de conſecratione diſtinct.1. capit.2.§. & hoc,& capit. precepta bis. & capit.Baſilicas, §.cum enim, & de conſecra. diſtinctione ſecunda,capit.cum omni, §.namque, quod, & cap. ego Berengarius, §. quod ſi ego, & de conſecrat. diſtinction.4.cap. qui bis,& de conſecrat.diſtinct.5.cap.in omnibus,& cap.nullus.

Principium diſtinctio.3. in princip. & cap.1.& cap.2.§.porrò,& diſtinctione 4.capit.fin. §. finali, & diſtinctione 9. cap. quis neſciat, & cap. noli, & diſtinctio. 10.cap.conſtitutiones,& diſtinctio.11.cap.nolite,& diſt.15.ca. 1.in principio, & diſtinctio.16. cap.habeo,in annotatione,& c. quoniam,in principio.in annotatione,& diſtinct. 17.cap.2.& cap.nec licuit,in fine,& diſt.18. cap.ſi Epiſcopus,& diſt.19.cap. primo,§.ideo,& capitul.ſecundum,& diſtinct. 20,in princip. & cap.primo,& cap.fin.& diſt. 21.in principio, & cap.penult. & diſt.22.cap. qua traditione, & diſt.24.cap.Presbyteri, & di. 27.c.nam ſi.& c. pen.& d. 30.c. pen.& diſt.31.c.Nicæna, & ca. quoniam,in princ. & §.ſi quis, & diſt.32. c.nullus. in annotatione,& cap. preter hoc,§.porrò.& diſtin.33. cap.pen.§.ceterum,diſt.40.cap.ſi Papa, in annotatione.

Canones Apoſtolorum.

Ca.6. Diſt.28.cap.ſi quis docuerit.
dist.30. in princip.
al. 5. diſt.31.c.quæcunque, §.poteſt.
diſt.31.cap. quoniam.
7. diſt.88. cap. Epiſcopus, aut Preſbyter.
10.de conſecr.diſtinct. 1.cap.omnes fideles.
11.11.q.3.c. ſicut Apoſtoli.
11.q.3.c. excommunicatos.
14.16.q.3.cap.quicunque,in ſecunda annotatione.
16.1.quæſt.7.cap.2. §. & ſi in fornicatione.
17.diſt.33.cap.1.
18.diſtin.34.capit. ſi quis viduam,il ſecondo.
diſt.50.cap. ſi quis viduam.
Iudicis Franc.
21.diſt.55.cap. Eunuchus.
22.diſtin. 55. cap. ſi quis abſcidit,in principio.
23.diſtin.55.cap. ſi quis abſcidit,§.ſi quis cum clericus.
25.diſt.81.cap.Presbyter.
diſt.82.cap. fin.
26.1. quæſt.7.capit. ſecundo, §.ſimiliter.
28.diſt.86.cap.pen.
1.quæſt.7.cap.2.§.ſimiliter, iuxta priſcam verſionem,diſt.45.cap. Epiſcopatu.
29.1.q.7.cap.2. §. qui per ſæculares. 1.quæſt. 1.cap.eos qui,§.nam, & viceſimusnonus.
30.1.q.1.cap. qui per pecunias.
1.q.7.cap.2.§.ſed quid hoc.
1.q.7.c.2.§.Tharaſius.
31.diſt.63.c. omnis.
1.quæſt.7.capit.2. §.qui per ſæculares.
16.q.7.cap.ſi quis Epiſcopus.
16.quæſt. 7.cap.ſane, §.cum Dioſcorus.
16.q.7.ca.ſi quis clericus.
32.23.q.5.c. de Liguribus, §.nolite.
24.q.1.cap.miramur.
34.9.quæſtion.3.cap. 2. §. quapropter.
9.q.3.c.Archiepiſcopus.
24.q.1.c.miramur.
37.diſt.18.capit.propter, il primo,§. 2.in annotatione.
39.12. quæſt.2.cap.quiſquis, §.omnium.
40.12.q.1. cap. ſint manifeſtæ.
12.quæſtio.1.capit.precipimus,§. cum ergo.
41.10.q.1.cap.quæcunque.
12.q.1.cap.ex his.
12.q.1.c.precipimus,in princip.
12.q.1.c.precipimus, §.cum ergo.
42.diſt.35. cap.1.
43.diſt.35.cap. 1.
44.diſt.47.cap.1.
45.diſt.32.capit.preter hoc, §.ſciendum.
46.diſt.32.c.preter hoc,§.ſciendum.
47.diſtinction.32. capit. preter hoc, §. ſciendum.
50.de conſecrat.diſtin. 4. cap.ſi quis Presbyter.
54.diſtinct.44.cap.non opum Clericos.
69.28.q.1.cap.nullus.
Lib. Canonum Apoſtolorum Apocryphi, diſtinct. 15.capit. fin.§. è quibus,& diſt.16. cap. 1.& c. Clementis.
Canones Apoſtolorum per Clementem Romanum tranſlati. aliàs prolati ſunt quinquaginta,diſt. 16. in principio.
Sunt 65.aliàs 75.aliàs 55. & recipiendi,diſt.16.cap.2.
Sunt 55.non Apocryphi,diſt.16.cap. Clementis.
Sunt octogintaquinque,diſt. 16 cap. placuit,in princip. & cap. quoniam,§. placuit.
Sunt auctentici,diſt.16.ca. placuit,in principio,§.1.& 2. & diſt.32.c. preter,§.ſciendum.

L. ad

Liber

Iustino

Epist.

Epist. 31. Eulogio Alexandrino, & Anastasio Antiocheno, distinctione 22. c. Constantinopolitanæ, in annot.
ibidem, 4. q. 1. c. 2. in prima annot.
Epist. 35. seu cap. 199. Domino episcopo Messaleni, 12. q. 2. c. & sacrorum.
ibid. 12. q. 2. c. sicut omnino.
Epist. 37. Eulogio Alexandrino, dis. 21. c. 1. §. ordo, in annot.
Epist. 39. siue cap. 203. Mariniano episcopo Rauennati, dist. 50. capit. postquam.
Epist. 40. seu cap. 204. Mariniano episcopo Rauennati, 16. q. 1. ca. nec pro cuiuslibet.
ibidem, 18. q. 2. c. dudum.
Lib. 7. indict. 1. epist. 1. Sabiniano, 27. q. 8. c. si in morte.
Epist. 2. Petro episcopo Corsicæ, alias Chrysanto episcopo, 1. q. 1. cap. latorem.
Epist. 5. Brunichildæ Reginæ Francorum, d. 100. c. 2.
ibid. 23. q. 4. c. si quos igitur.
Epist. 8. Leoni episcopo Catanēsiū, aliàs Catinensi. 16. q. 1. c. ad hoc.
Epist. 9. Vitaliano Sipontino episcopo, 27. q. 1. c. si custos.
epist. 10. Sergo defensori, 27. q. 1. c. si homo.
Epist. 11. episcopis Siciliæ de lege Mauritij Augusti, d. 53. c. 1.
Epist. 13. 35. q. 9. c. 2.
Epist. 17. Bonifacio Primo defensori, 25. q. 2. c. institutionis.
Epist. 18. Mariniano episcopo Rauēnati, dist. 58. c. 1.
ibidem, 18. q. 2. c. quam sit.
ibidem, 18. q. 2. c. Abbas pro humiliatione, §. ecce.
ibidem, 18. q. 2. c. visitandi.
Epist. 24. Faustino defensori, de cons. d. 4. c. ne quid absit.
Epist. 24. Sabiniano episcopo, dis. 50. c. Presbyterum.
Epist. 28. Ioanni episcopo Syracusano, d. 93. c. peruenit ad nos.
ibidem, 35. q. 9. c. 2.
Epist. 30. Eulogio Patriarchæ Alexandrino.
Epist. 31. Secundino episcopo Tauromitano 16. q. 7. c. rationis.
Epist. 33. Ioanni episcopo Scillaceno 17. q. 4. c. questi.
Indict. 4. Epist. 1. Ianuario episcopo, d. 86. c. tanta.
ibidem, 1. q. 7. c. tanta.
ibidem, 2. q. 7. c. Paulus dicit.
ibidem, 2. q. 7. c. qui nec regiminis, §. quibus.
Epist. 7. Ianuario Caralitano episcopo, 19. q. 3. c. quia ingredientibus
ibidem, 25. q. 2. c. imperiali.
Epist. 8. Innocentia. & reliquis episcopis Sardiniæ, 2. q. 7. cap. Metropolitanum.
Epist. 10. 23. quæst. 5. cap. de Liguribus.
Epist. 14. Demetrio, & Valeriano Clericis firmauit, 12. quæst. 2. c. sacrorum.
Epist. 14. Romano defensori, 14. q. 6. ca. hi qui.
Epist. 25. Fortunato episcopo Neapolitano, dist. 61. c. obitum, §. commonemus, vers. prouisurus.
Epist. 39. dist. 81. c. legitur.
ibidem, 18. q. 2. c. in nullo.
Epist. 47. Antiocheno episcopo, 1. q. 1. c. cum Paulus.
ibidem, prima q. 1. capit. fertur, §. cum ergo.
Epist. 48. dist. 15. c. fin. § ceterum qui in libris, in annotatione.
epist. 49. Mariniano episcopo Rauennæ, 7. q. 1. cap. qualiter.
epist. 53. Secundino incluso, dist. 50. c. quia sanctitas.
ibidem, di. 50. c. Sacerdos, §. & beatus, & c. domino, §. quicunque.
ibidem, dist. 17. cap. nec licuit, in annot.
epist. 55. Ianuario episcopo Sardiniæ 13. q. 2. c. questa est.
epist. 58. Fantino defensori, 14. q. 6. cap. 2.
epist. 60. Præfecti illustri, 25. q. 2. ca. Ecclesiasticæ.
ibidem, 35. q. 9. cap. 1.
epist. 63. Ioanni episcopo Syracusano, distinctione 22. c. de Cōstantinopolitana, in princ.
epist. 64. Ioanni episcopo Syracusano, distinctione 22. c. de Constātinopolitana, §. nam quod.
epist. 65. Vitali defensori Sardiniæ, 18. q. 2. c. cognouimus.
epist. 66. Ianuario Caralitano episcopo, d. 89. c. indicatum.
ibidem, 16. q. 5. c. contra.
epist. 79. Mariniano episcopo Rauennæ, 2. q. 5. c. quæ de causa.
ibidem, 6. q. 5. c. 2. §. fin.
epist. 80. Castorio Notario Rauennæ 2. q. 5. c. quanto.
ibidem, 6. q. 5. c. 2. §. fin.
epist. 81. Maximo Salonitano, dis. 12. cap. quemadmodum.
epist. 110. Syagrio episcopo Augustodunensi, & alijs episcopis Galliæ, d. 47. ca. bonorum.
ibidem, d. 48. c. sicut.
ibidem, 1. q. 1. c. 2.
ibidem, 1. q. 1. c. benedictio.
ibidem, 1. q. 1. c. quisquis.
ibidem, 1. q. 1. cap. cum liqueat.
ibidem, 1. q. 1. c. cito, § quia ergo.
ibidem, 1. q. 1. c. non est putanda.
ibidem, 1. q. 1. c. fertur, § cū ergo.
ibidem, 1. q. 3. c. ex multis, §. constituimus.
ibidem, 1. q. sexta, cap. fin.
ibidem, 11. q. 3. c. eorum in annot.
ibidem, 14. q. 5. c. eleemosyna.
Epist. 111. Aregio episcopo Francorum, d. 23. c. communis.
ibidem, dist. 100. c. in ea.
ibidem, 13. q. 2. c. habent.
Epist. 112. Syagrio episcopo Augustodunensi, d. 17. c. fin.
ibidem, dist. 100. c. Rationis.
Epist. 113. Brunichildæ Reginæ Francorum. d. 61. c. 1.
Epist. 114. Theodorico, & Theodoberto Regibus Francorum d. 86. cap. facientis, in princ.
ibidem, 1. q. 1. c. fertur.
Epist. 115. Virgilio Arelatēsi, 25. q. 2. c. cum piæ.
Epist. 117. Siagrio episcopo Augustodunensis in M. S. distinctione 83. capitulo consentire.
Epist. 126. Recaredo Regi, 3. q. 7. c. in grauibus, §. scriptum.
ibidem, 7. q. 1. c. pen. in princ.
ibidem, 14. q. 5. c. rescriptum est.
Lib. 8. epist. 6. Sabino Subdiacono, 17. q. 4. c. sacrilegium.
Epist. 9. Mariniano episcopo, 27. q. 1. cap. peruenit.
Epist. 11. Romano defensori, dist. 88. c. perlatum.
Epist. 12. Guidilcalio, 11. q. 3. c. illa.
Epist. 23. Fortunato episcopo Neapolitano, 19. quæstione 3. capit. Monasterijs.
Epist. 30. Constantio Mediolanensi Archiepiscopo, 11. quæstione 3. cap. graue.
Epist. 35. Eulogio, 24. q. 3. cap. pen. §. Agnoitæ, in annotat.
Epist. 40. Clero, & nobilibus ciuibus Neapolitanis, distinct. 28. c. priusquam.
ibidem, d. 39. c. 1.
ibidem, d. 47. c. de Petro.
ibidem, dist. 61. c. studij.
ibidem, dist. 63. c. fin.
ibidem, 8. q. 1. c. nec nouum.
Epist. 42. Eulogio, 24. q. 3. cap. pen. §. Agnoitæ, in annotatione.
Epist. 45. Palladio Presbytero, 11. q. tertia, c. inter verba.
Epist. 50. 2. q. 1. c. sicut.
Epist. 65. Mediolanensibus, 9. q. 1. capitulo fin.
Lib. 9. epist. 9. Seuero Episcopo Massiliensi, de cons. d. 3. c. perlatum.
Epist. 10. 13. q. secunda, capitulo vltima voluntas.
ibid. 13. q. 2. c. illud, §. quia ergo.
Epist. 32. Romano defensori Siciliæ, 11. q. 1. c. peruenit.
Epist. 39. Theoctistæ Prouinciæ, dist. 10. c. 1. §. lex.
ibidem, 2. q. 7. c. Petrus.
ibidem, 6. q. 1. c. sunt plurimi.
ibidem, 7. q. 1. c. pen. §. vnde Gregorius.
ibidem, 27. quæst. 2. cap. sunt qui dicunt.
ibidem, de pæn. dist. 3. c. 1.
ibidem, de pænit. dist. 3. c. pænitentiam agere, §. sunt qui.
Epist. 41. Anatolio Constantinopolitano Diacono, septima quæstione prima, c. 1.
ibidem, 7. q. 1. ca. sicut vir, §. sed illud. & §. si vero.
Epist. 44. Hadriano Panormitano Notario, 27. q. 2. c. Agathosa.
Epist. 47. Hadriano Notario, 26. q. 5. cap. peruenit.
Epist. 48. Desiderio Episcopo, distin. 37. c. turbat, §. vnde.
ibidem, dist. 86. ca. cum multa
Epist. 49. Virgilio Episcopo Arelatēsi, 2. q. 7. c. pen.
Epist. 53. Theoderico Regi, 1. q. 1. ca. cum omnis

Epist. 50.

Epist.

Ibidem

15. de

dist

132. dist.

101. 27.

319. di.

319. distinctione 30. capitulo primo.
320. distinctione 30. capitulo quæcumque.
321. distinctione 30. capitulo hæc autem.
distinctione 41. capitulo parsimoniam.
322. 36. quæstione secunda, capitulo primo.
323. distinctione 23. capitul. mulier, §. laicus.
324. distinctione 23. capitulo mulier, in princip.
327. distinctione 81. cap. fin.
328. 33. quæstione secunda, capitulo primo.
329. 32. quæstione quinta, cap. præceptum.
330. 26. quæstione quinta, cap. liceat, §. mulieribus.
332. 32. quęstione septima, cap. si quis fuerit.
333. 33. quæstione secunda, cap. inter hæc.
334. 31. quæstione secunda, capitulo finali.

Nona Pars.

Cap. 6. 35. quæstione secunda, & tertia, cap. quædam.
35. quæstione quinta, capitulo ad sedem.
22. 35. quæstione secunda, & tertia, cap. secundo.
23. 2. quæstione tertia, capit. Euphemium, §. hinc colligitur.
3. quæstione quarta, capitulo consanguineorum.
25. 35. quæstione secunda, & 3. capit. de incestis.
26. 35. quæstione secunda, & tertia, cap. nec eam.
35. quæstione secunda, & tertia, capit. progeniem.
32. 35. quæstione sexta, cap. pen.
33. 35. quæstione sexta, capitulo notificamus.
34. 30. quæstione tertia, capit. 1.
35. 30. quæstione quarta, capitulo primo.
36. 33. quæstione secunda, cap. si quis cum matre.
38. 35. quæstione decima, capitulo primo.
39. 35. quæstione secunda, & tertia, capit. in copulatione.
40. 35. quæstione secunda, & tertia, cap. de incestis.
41. 35. quæstione octaua, capitulo finali.
42. 35. quæstione octaua, capitulo secundo.
43. 35. quæstione secunda, & tertia, capit. qualiter.
44. 35. quæstione secunda, & tertia, cap. sane.
49. 35. quæstione quinta, capitulo primo.
48. 35. quæstione secunda, & tertia, cap. nulli ex propinquitate.
49. 35. quæstione secunda, & tertia, cap. nullum in vtroque.
51. 35. quæstione secunda, & tertia, capit. primo.
52. 35. quæstione sexta, cap. si. §. item cum Ilerdensi.
53. 35. quæstione sexta, capitulo si duo.
54. 35. quæstione secunda, & tertia, capit. pen.
55. 35. quæstione secunda, & tertia, capit. quædam.
56. 35. quæstione secunda, & tertia, cap. quædam.
57. 35. quæstione sexta, cap. primo.
61. 35. quæstione sexta, capitulo de parentela, il primo.
62. 35. quæstione sexta, capitulo illud.
63. 35. quæstione sexta, capitulo ab isto, il primo.
64. 35. quest. quinta, cap. fin.
65. 23. quæstione quinta, capitulo incestuosi.
69. 27. quęstione secunda, cap. qui dormierit.
32. quęstione septima, capitulo qui dormierit.
71. 32. quęstione septima, capitulo si quis viduam.
72. 34. quęstione prima, & tertia, capitulo penult.
73. 35. quæstione secunda, & tertia, cap. si homo.
76. 34. quæstione prima, & secunda, capitulo fin.
77. 32. quæstione, septima, capitulo si quis viduam.
80. 30. quæstione prima, capitulo secundo.
81. 30. quæstione prima, capitulo dictum est.
82. 30. quæstione prima, capitulo de eo.
96. 30. quæstione quarta, capitulo qui spiritualem.
97. 30. quęst. tertia, cap. fin.
100. 27. quæstione secunda, capitulo quidam.
105. 32. quęstione septima, capitulo flagitia.
106. 32. quęstione septima, capitulo visus.
108. 15. quęstione prima, capitulo mulier.
110. 32. quęstione septima, capitulo adulterij.
111. distinctione sexta, capitulo primo, §. sed est in eadem.
112. distinctione sexta, cap. fin.
115. 32. quęstione septima, capitulo offerebat.
116. 15. quęstione prima. cap. inebriauerunt.
117. distinctione 14. cap. 1.
124. 33. quęstione quinta, capit. mulier si sine.
128. distinctione 26. cap. quia sunt, in principio.
127. 33. quęst. 5. cap. 1.

Decima Pars.

Cap. 1. 23. q. quinta, cap. de occidendis.
4. 23. q. quinta, cap. si non licet.
7. 23. q. quinta, cap. tu dixisti.
9. 17. q. 4. cap. qui subdiaconum.
10. 17. q. 4. c. qui occiderit.
11. 23. q. 5. cap. sunt quędam.
15. 2. q. 5. cap. Mennam, §. purgationem,
2. q. 5. cap. super causa.
18. 25. q. 2. cap. fin.
20. 17. q. 4. cap. de presbyterorum.
22. dist. 50. cap. si qua.
24. dist. 50. cap. studeat.
25. dist. 50. cap. eos vero.
27. 2. q. 5. cap. consuluisti.
38. 24. q. 3. cap. itaque.
39. distinct. 50. capit. si quis voluntarie.
51. dist. 50. cap. miror.
54. 23. quęstione 5. cap. excommunicatorum.
55. 32. quęstione secunda, capitulo aliquando.
56. 32. q. 2. cap. quod vero.
57. 32. quęst. 2. cap. Moyses.
58. 32. q. 2. cap. sicuti femina.
59. 23. q. tertia, cap. 2.
23. q. 5. cap. pen.
23. q. 6. cap. primo.
60. 23. q. 4. cap. ea vindicta.
61. 23. q. 4. capit. quisquis Christianum.
62. 23. q. 4. cap. pen.
64. 23. q. 6. cap. secundo.
65. 23. q. 8. cap. occidit.
67. 23. q. 8. cap. Petrus.
70. 23. q. 8. cap. preterea.
72. 23. q. 8. cap. legi.
75. 1. q. 1. c. neque in homine.
23. q. 3. cap. pro membris.
23. q. 4. cap. qui peccant.
23. q. 5. cap. ad fidem.
23. q. 5. cap. si propterea.
23. q. 5. cap. si vos.
23. q. 7. cap. secundo.
76. 23. q. 5. cap. non putes.
77. 23. q. 5. c. non est innocentię.
79. 23. q. 5. cap. qui vitijs.
80. 23. q. tertia, cap. nostri.
83. 23. q. 8. cap. igitur.
84. 23. q. 8. cap. scire.
87. 23. quęstione quinta, capitulo omnium.
23. quęstione octaua, capitulo omni.
90. 23. quęstione octaua, capitulo v[...] pridem.
91. 23. quęstione octaua, capitulo ho[...] tatu.
93. 23. quęstione octaua, capitulo [...] nulla.
94. 23. quęstione quarta, capitulo quęstum.
23. quęstione quarta capitulo illud in fin.
95. 23. quęstione quinta capitulo n[...] vos.
96. 23. quęstione quinta, capitulo re[...] debet.
97. 23. quęstione tertia, capitulo fortitudo.
98. 23. quęstione quinta, capitulo milles.
99. 23. quæstione quarta, capitulo quando.
101. 23. quęstione quinta, capitulo [...] homicidium.
23. q. 5. c. de pudicitia, in princ.
103. 23. q. 5. c. cum minister.
105. 23. q. prima, c. pen.
106. 23. q. 5. cap. officia.
107. 23. q. 5. c. non est iniquitatis.

108. 23. q.

319. distinctione 30.c.primo
320. dist.30.c.quæcunque
321. dist.30.cap.hæc autem
dist.41.cap.parsimoniam
322. 36.q.secunda,c.primo
323.dist.23.c.mulier,§.laicus
324. dist.23.c.mulier,in prin.
327.distinctione 81.cap.si.
328. 33.q secunda.c.primo
329. 32.q.quinta,c.præceptum
330. 26.q.5.c liceat, §.mulieribus
332. 32.q.7.c si quis fuerit
333. 33.q.secunda,c.inter hæc
334.31.q.secunda,c.si.

Nona Pars.

35.q 2.& 3.cap.quædam
6. 35.q.5 c.ad sedem
22. 35.q.2.& 3.c.secundo
23. 2.quæstione tertia, cap. Euphemium,§.hinc colligitur
3.quæstione quarta,cap. consanguineorum
25. 35.q.2.& 3.c.de incestis
26. 35.q.2.& 3.c.nec eam
35.q.2.& 3.c.progeniem
32. 35.quæstione 6.c.pen.
33. 35.q.sexta,cap.notificamus
34. 30 q.3 cap.primo
35. 30.q 4.c.primo
36. 33.quæstione secunda, c.si quis cum matre
38. 35.quæstione 10.c.primo
39. 35.q.2.& 3.c.in copulatione
40. 35.q 2.& 3.c.de incestis
41. 35.q.octaua,c si.
42. 35.quæstione 8.c.secundo
43. 35 q.2.& 3.c.qualiter
44. 35.q.2.& 3.c.sane
49. 35.q.quinta,c.primo
48. 35 quæstione secunda,& tertia, c.nulli ex propinquitate
49. 35.quæstione secunda & tertia, c.nullum in utroque
51. 35.q.secunda,& tertia. c.primo
52. 35.quæstione sexta,ca.si §.item cum I erdensi.
53. 35.q.6.cap.si duo
54. 35.quæstione 2.& 3.c.pen.
55. 35.q.2.& 3.c.quædam
56. 35.q 2.& 3.c.quædam
57. 35.q.sexta.c primo
61. 35.q 6.cap. de parentela,il primo
62. 35.q sexta,c.illud
63. 35.q.sexta,c.ab isto,il primo
64. 35.q.quinta,c. si.
65. 23.q.quinta,c.incestuosi
69. 27 q.secunda, c.qui dormierit
32.q.7.c.qui dormierit
71. 32.q.septima, c si quis viduam
72. 34.q.prima,& tertia.c.pen.
73. 35.q.secunda,& 3.c.si homo
76. 34.q prima,& secunda,c si.
77. 32.q septima.ca.si quis viduam
80. 30.q.prima, c.secundo
81. 30.q prima,c.dictum est
82. 30.q.prima,c d eo
96. 30.q.4.c.qui spiritualem
97. 30.q.tertia,c.si.
100. 27.q secunda,c.quidam
105. 32.q.septima,c.flagitia
106. 32.q.septima,c.vsus
108. 15.q.prima,c.mulier
110. 32.q.septima,c.adulterij
111. dist.6.c.primo,§.sed est in eadem
112. distinctione sexta,c.si.
115. 32.q.septima,c.offerebat
116. 15.q.prima,c.inebriauerunt
117. distinctione 14.c.primo
124. 33.q.quinta, c.mulier si sine
126 dist.28.c.quia sunt,in prin.
127. 33.q.quinta,c.primo

Decima Pars.

23.q.quinta,c.de occidendis
Ca.I. 4. 23.q.quinta,c.si non licet
7. 23.q.quinta,c.tu dixisti
9. 17.q.4.c.qui subdiaconum
10. 17 q.quarta,c.qui occiderit
11. 23.q.quinta,c.sunt quædam
15. 2.q quinta,cap.Mennam,§.purgationem
2.q.quinta,c super causa
18. 25.q.secunda,c.si.
20. 17.q 4 c de presbyterorum
22. distinctione 50.c.si qua
24. distinctione 50.c.studeat
25. distinctione 50.c.eos uero
27. 2.q.quinta,c.consuluisti
38. 24.q.3.c.itaque
39. distinctione 50. cap.si quis uoluntarie
51. distinctione 50.c.miror
54. 23.quæstione quinta, c. excommunicatorum
55. 32.quæstione secunda, cap. aliquando
56. 32.q.secunda, c.quod vero
57. 32.q secunda,c.Moyses
58. 32.quæstione secunda,cap.sicuti femina
59. 23.q tertia,c.secundo
23.q.quinta,c.pen.
23 q.sexta,cap.primo
60. 23.q.4.cap.ea vindicta
61. 23.quæstione 4. capitu.quisquis Christianum
62. 23.q 4 cap.pen.
64. 23.q 6 cap.2
65. 23.q.8.cap occidit
67. 23.q 8.cap.Petrus
70. 23 q.8.cap præterea
72. 23.q.8.cap.legi
75. 1.quæstione prima,cap neque in homine
23.q.3.cap pro membris
23.q 4.cap. qui peccant
23.q.5.cap.ad fidem
23 q.5 cap si propterea
23 q.5 cap si uos
23.q.7 cap.2
76. 23. quæstione quinta, capit. non pures
77. 23.quæstione quinta,cap.non est innocentiæ
Ca.I. 79 23 q 5.cap.qui vitijs
80. 23 q .cap nolli
83. 23 q.8 cap.igitur
84 23 q.8.cap.scire
87. 23. quæstione quinta , capitulo omnium
23.q.8 cap.omni
90. 23.q.8 cap.vt pridem
91. 23.q.8.cap.hortatu
93. 23.q.8.capit. si nulla
94. 23.q.4.cap quæsitum
23.q.4.cap.illud, in fin.
95. 23.quæst.5.capit. non uos
96. 23. quæstione 5.cap res debet
97. 23.q.3.capit.fortitudo
98. 23.quæstione quinta, cap miles.
99. 23.quæstione quarta,c. quando.
101. 23.quæstione quinta, cap.si homicidium.
32.quæ.5.c.de pudicitia,in princ.
103 23.quæstione quinta,capi.cum minister.
105. 23.quæstione prima,cap pen.
106. 23.quæstione 5.cap.officia
107. 23.quæstione quinta,capit.non est iniquitatis
108. 23.q 5.cap.non frustra
23.q.5.cap.cum homo
110. 23.q.4.cap.ille gladium
111. 23 quæstione quinta, capit.non solum
112. 23.quæstione quinta, capit.non est crudelis
113 23.q.5 cap.si quis
114. 23.q.5.cap. qui malos
23.q.8 cap.pen.
115. 23.q.5.cap.iudex
23.q.5.cap.homicidas
116. 23.quæst.2.cap primo
119. 23.quæst.2.cap.fin.
124. dist.53.cap.primo
125. 23.q.1.cap. militare.
126. 23.q.1.cap noli
134. 17.quæstione quarta, capit. qui Subdiaconum
136. 17.quæstione quarta, capit.qui presbyterum
139. 17.quæstione quarta , capitulo vt presbyteri
140. 17.quæst.4.cap. omnes presbyteri
144 dist.50. cap.eos vero
148. dist.50.cap.si qua
150 dist.50.cap.sæpe
151. dist.50.cap si duo
154. 15.quæst.1.cap.pen.
156. 5.quæst.6.cap.delator si
157. de pœniten. distinct.1.cap.omnis iniquitas
158. 24.quæst.3.cap.itaque
160. de pœnit. distin.1. capit.perniciose
162 dist.50 cap.qui uero
166. 33.quæstione secunda, capitulo quicunque
169. 31. quæstione 1. capitulo si qua mulier
170. 23.quæst 8.cap.fin.
171. 23.quæstione 8 cap. pen.
173. 33.quæst.2.cap.latorem
180. dist.50.cap. sacerdotes
188. 23.quæst.5.cap placuit.

Vndecima Pars.

26.q 5.cap primo
Ca.I. 2. 26.q.5 cap.secundo
3. 26.q.5.cap.non oportet
4. 26.q.5.cap.aliquanti.
5. 26.q.5.cap si quis episcopus
8 26 q.5.cap sortes
10. 26 q.2.cap.intelligi
11. dist.46.c.clericus maledicus
13. 26.q.2.cap. illud quod
15. 26.q.7.cap pen.§.intelligat
17. de consecr.dist.4.capit.uos ante omnia
19. 26.q.7.cap.pen.in princ.
20. 26.q.2.cap.illos

21.26.quæ-

Decimaquarta Pars.

3. 11. quæstione tertia, capitulo ipse ligandi.
11. quæstione tertia, capitulo iudicare
11. quæstione tertia, capitulo tunc vera.
11. quæstione tertia, capitulo plerumque.
4. 24. quſtione tertia, cap cum ſancti.
5. 11. quæſtione tertia, capitulo cœpiſti.
24. quæſtione tertia, capitulo cum ſancti.
6. 11. quæſtione tertia, capit. ſi quis dixerit.
7. 11. quæſtione tertia, capitulo quomodo.
8. 11. quæſtione tertia, capitulo cui eſt illata.
9. 11. quæſtione tertia, capitulo ſecundum.
10. 11. quæſtione tertia, capitulo temerarium.
11. 11. quæſtione tertia, capit. quid obest.
12. 11. quæſtione tertia, capit. ſenti.
13. 11. quęſtione tertia, capitululo etſi ad tempus.
14. 11. quæſtione tertia, capitulo cuſtodi.
15. 11. quæſtione tertia, capitulo ſi epiſcopus quis.
16. quæſtione tertia, capitulo Epiſcopi.
17. 24. quæſtione tertia, capitulo ſecundo.
20. 24. quæſtione tertia, capitula non in perpetuum.
21. 24. quæſtione tertia, capit. de illicita.
22. diſtinctione 93. cap. 1.
11. quæſtione tertia, capitulo inimicus.
23. 11. quæſtione tertia, capit. excommunicatos.
27. 11. quæſtione tertia, capitulo ſecundo.
28. 11. quæſtione tertia, cap. qui communicauerit.
11. quæſtione tertia, capitulo qui merito.
30. 11. quæſtione tertia, capitula ſi quis laicus.
35. 11. quæſtione tertia, capitulo penultimo.
40. diſtinctione 19. capitulo penult.
41. 2. quæſtione prima, capitulo nemo.
43. 11. quæſtione tertia, capitulo quoniam.
44. 24. quæſtione tertia, cap. 1.
45. 11. quæſtione tertia, cap. fin.
46. 11. quæſtione tertia, capit. excellentiſſimus.
48. 11. quæſtione tertia, capit. nemo contemnat.
49. 24. quæſtione tertia, capitulo certum.
50. 11. quæſtione tertia, capitul. cum omnis.
51. 3. quæſtione quarta, cap. fin.
53. 11. quæſtione tertia, capit. nihil, §. item Hieronymus.
57. 24. quæſtione prima, capitulo audiuimus.
58. 24. quæſtione prima, capitulo ait Cæleſtinus.
59. 24. quæſtioue prima, cap. aperte.
60. 24. quęſtione ſecunda, capitulo primo.
62. 24 quæſtione ſecunda, capit. fin. in princip
63. 24. quæſtione ſecunda, capit. fin. §. ſufficiunt.
64. 27. quęſtione ſecunda, cap. Atho.
65. 11. quæſtione tertia, capitulo curæ ſit.
68. 24. quæſtione ſecunda, capit. ſanè quod.
69. 4. quæſtione prima, capit. primo in principio.
70. 4. quæſtione prima, capit. primo in principio.
72. 9. quæſtione prima, cap. 1.
9. quæſt. tertia, cap. nullus.
74. 9. quæſt. 1. cap. primo.
11. quæſtione tertia, capitulo quibus Epiſcopi.
76. 11. quæſtione tertia, capitulo debent.
80. 11. quæſtione tertia, capit. nemo Epiſcoporum.
81. 11. quæſtione tertia, capitulo Epiſcopi.
82. 6. quæſtione tertia, cap. pen.
87. 12. quæſtione ſecunda, capit. nulli liceat.
88. 12. quæſtione ſecunda, capitulo primo.
12. quæſtione ſecunda, capitul qui abſtulerit.
89. 17. quæſtione quarta, capit. omnes Eccleſiæ.
95. 11. quæſtione tertia, capit. cum excommunicato.
96. 11. quęſtione tertia, capit cum excommunicato.
11. q. 3. cap. ſi quis frater.
27. quæſt. 4. capit. quiſquis, §. ſi qui Monaſteria.
100. 11. q. 3. c. ſeruetur.
101. 11. q. 3. cap. 2.
102. 11. q. 3. c. excommunicatos.
107. 11. q. 3. c. qui merito.
108. 11. q. 3. c. qui communicauerit.
109. 6. q. 3. cap. fin.
110. 11. q. 3. c. qui conſentit.
111. 11. q. 3. c. quicumque intra.
112. 11. q. 3. cap. qui vero.
113. 11. q. 3. cap. curæ ſit.
114. 11. quæſtione 3. cap. ſi Epiſcopus ante.
26. quæſt. 6. cap. ſi aliquis excommunicatus.
116. 18. quæſt. 1. c. 1. in annot.
122. 11. q. 3. cap. certum.
124. 13. q. 2. cap. quæſitum.

Quintadecima Pars.

Ca. 1. De pænit. diſt. 3. cap. 11
2. 26. q. 6. cap. Aurelius.
4. 26 q. 6. cap. fin.
5. diſtinct. 50. cap. ex Pænitentibus.
6. 26. q. 7. cap. Sacerdos.
7. 26 q. 7. cap. Sacerdos.
8. 26. q. 7. cap. is qui pænitentiam, in principio.
10. 26. quæſtione ſexta, capit. is qui penitentiam, §. pæniten
12. 26. q. 7. cap. Sacerdos.
13. 26. q. 7. cap. Sacerdos.
14. 33. q. 4. cap. finali.
17. diſt. 50. cap. pænitentes.
18 diſt. 81. cap. ſi Diaconus.
20. 16. q. 6. cap. de lapſis.
22. de penitentia diſtin 7. c. 2.
23. de pænit. diſt. 1. c. in actione.
24. diſt. 50. cap. quamuis.
de pænit. diſt. 1. c. iudicet.
de pænit. diſtinct. 3. c. quamuis.
25. 14. q. 6. cap. primo.
26. 26. quæſtione ſexta, cap. penult. §. vera ergo.
29. 26. quæſtione ſexta, cap. his qui in tempore.
30. 26. quæſtione ſeptima, capit. pænitentibus.
31. 26. quæſtione ſexta, capitulo de his vero.
36. 26. q. ſeptima, cap. 1.
38. 26. quæſtione 6. c. Presbyteri de occultis.
39. 26. quæſtione ſexta, capitulo qui recedunt.
40. de conſecratione diſtinctione 3. cap. de pænitentibus.
43. 26. quæſtione ſexta, cap. ſi Presbyter pænitentiam.
44. 26. quæſt. ſexta, capit. penult. in principio.
45. diſt. 50. cap. in capite.
49. de penitentia diſtinct. 1. cap. menſuram.
55. 26. quæſt. ſeptima, capitulo pænitentem.
56. 26. q. 7. cap. his qui.
57. diſt. 50. cap. Domino.
65. diſt. 50. cap. illud.
71. 33. quęſtione ſecunda, capitulo de his.
78. 26. quæſtione ſeptima, capitulo ergastum.
80. de penit. diſtinctione 5. cap. contrarium.
81. diſt. 50. cap. fin.
84. 26. q. ſexta, cap. fin.
85. diſtinctione 50. capit. confirmandum.
86. diſtinctione 50. capitulo Domino.
87. diſtinctione 50. capitulo hi qui altario.
15. quæſtione octaua, capitulo ſecundo.
91. diſtin. 50. cap. quicumque dignitatem.
33. quęſt. ſecunda, cap. hoc ipſum.
93. diſtinctione 50. capitulo qui ſub gradu.
107. de penitentia diſtinctione quinta, cap. qualitas.
117. 11. quæſtione prima, cap. ſi quis Epiſcopus, aut Abbas.
24 quęſt. 1. cap. pen.
121. 23. q. quinta, cap. reos.
123. 33. q. 4. cap. finali.
124. 12. q. 2. cap. animæ.
135. de penit. diſt. 1. cap. penitentia.
136. diſt. 42. cap. 1.
139. 13. q. 2 cap. habent.
140. 23. q. 5. cap placuit.
155. de pænit. diſt. 1. cap. fin.

167. de

Laurен-

Missarum

Missarum solemnia non ubique, sed in locis ab episcopo consecratis uel ubi ipse permiserit celebranda esse censemus, de consecratione distinctione prima, c. Missarum.

Missas celebrare non licet nisi in his locis in quibus episcopus proprius iusserit, de consecratione distinctione prima, cap. hic ergo.

Nullus Presbyter Missas celebrare præsumat nisi in sacratis ab Episcopo locis, de consecrat. distinct. 1. capi. nullus Presbyter Missas.

Ecclesiam in qua paganus sepultus est non liceat consecrare, neq; Missas in ea celebrare, de consecrat. distinct. 1 capitu. Ecclesiam primo.

In Altari in quo Episcopus Missam cantauit Presbyter eodem die aliam celebrare non præsumat, de consecratione distinctione 2. cap finali.

Cum Sacerdos ad solemnia Missarum accedit aut per se Deo sacrificium oblaturus aut Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini nostri IESV CHRISTI sumpturus, non aliter accedat quam orario, vtroque humero circumseptus, &c. distinctione vigesima tertia, cap. Ecclesiastica.

Sacerdos vtrunque humerum orario ambit, Diaconus vero sinistrum tantum, dist. 25. cap audire, § Sacerdos.

Alibi nullus dies intermittitur, quo non offeratur, alibi Sabbato tantum & Dominico, Alibi tantum Dominico, dist. 12. cap. illa autem. § alia uero.

Nocte sancta Natiuitatis Domini Saluatoris Missas celebrent Presbyteri, & hymnum Angelicum in illis solenniter decantent quoniam & eadem nocte ab Angelo Pastoribus nunciatus est & infra. Et subito facta est cum Angelo multitudo militiæ cœlestis laudantium Deũ, & dicentium Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis Reliquis vero temporibus Missarum celebrationes ante horam diei tertiã minime sunt celebrandæ, de consecratione distinctione prima, cap. nocte.

Aliqua erroris uerba per imperitiã precator effundit, de consecratione distinctione 4. cap si non sanctificatur.

Multi quippe irruunt in preces nõ solum ab imperitis loquacib. sed etiam ab hæreticis compositas & per ignorantiæ simplicitatem eas non ualentes secernere vtuntur eis arbitrantes quod bene sint. de consec. dist. 4 cap. si non sanctificatur.

Pro his qui suspenduntur in patibulis Missæ sunt celebrandæ, 13. quæst 2. c. quæsitum.

De Missis defunctorum, & in Missalibus Ambrosianis, 13. quæstione secunda capit. quia alij, in prima annotatione.

Missam pro requie defunctorũ promulgatam fallaci voto pro viuis student celebrare hominibus, 26 quæst 5. capi. Episcopi, § nonnulli.

Ad idem 26. quæstione quinta, c. penult. § plerique.

Vsque ad Missam tantum Catechumenorum in Ecclesia admittantur, 35. quæst. 2. & 3. capitulo de his.

Feria quarta quattuor Temporũ Aduentus in oratione, ut & præsentis vitæ subsidia & æternæ charitatis præmia à Deo percipiat, distinctione 42. in prin. § ordinandus.

In Sabbato Quattuor Temporum Septembris in fine Missæ oratur, & dicitur post oficiant in nobis quæsumus Domine tua sacramenta quod continent, ut quod nunc specie gerimus, rerum ueritate capiamus, de consecratione dist. 2. c species.

In Octaua Apostolorũ Petri & Pauli in oratione Deus cuius dextera Beatum Petrum ambulantẽ in fluctibus, &c. addi- in quibusdam in fine, 23. q. 8 cap igitur, in annotatione.

Hymnum quotidie publico priuatoque officio in fine omnium Psalmorum dicimus Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui sancto in sæcula sæculorum amen, de consecratione distin. 1. c. de hymnis, §. & quia.

Hymnum quem natò in carne Christo Angeli cecinerunt Gloria in excelsis DEO, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis; rel. quaquæ ibi sequuntur Ecclesiastici Doctores composuerunt, de consecr. dist. prima, cap. de hymnis, § nam & ille.

Hi duo solum hymni ab Angelis in nouo testamento reperiuntur decantati Alleluia, atque Gloria in excelsis Deo quos pariter in sæpe usque intermittimus, de consecratione distinctione 1. c. hi duo.

Gloria in excelsis Deo ab Episcopis in cœna Domini inter Missarum solemnia more nostro dicenda est, de consecra. distinctione 1. c. porro.

Cum pluraliter ab eo scilicet Presbytero dicitur Dominus vobiscum, & illud in secretis orate pro me, de consecratione distinctione prima capitulo hoc quoque.

Vt populus ad id quod plane intelligit dicat Amen, dist. 38. c. sedulo.

In ipsa hebdomada solemni Pentecostes propter solemnitatem Spiritus sancti Diaconi Dalmaticis induantur & Alleluia cantetur, & flectamus genua non dicatur, dist. 76. c. de ieiunio, §. & hoc.

Die Pentecostes vacãte ieiunio laus dicitur Deo Alleluia cãtatur, distinctione 76. c. scire, §. hunc numerum.

Secunda Synodus Constantinopolitana prima consubstantialem Patri & Filio & Spiritum sanctũ demonstrauit dans symboli formam quam tota Græcorum, & Latinorum cõfessio in Ecclesijs prædicat, distinct. 15. cap 1. §. secunda Synodus.

Tunc demum, ut aures habeamus ad Dominum, Diaconus acclamat, dist. 93. c Diaconi sunt, §. ita enim.

Sacerdos ante orationem præfationi promissa parat fratrũ mentes dicendo, Sursum corda, ut dum respõdet plebs habemus ad Dominum, admoneatur nihil se aliud quam Dominum cogitare debere, de consecr. dist. 1. c quando.

Antiquis nouem præfationibus decima, addita est in Concilio Vrbani Secundi Placentiæ habiti quæ ita se habet æquum, & salutare, & te in ueneratione vel assumptione B. Mariæ collaudare benedicere & prædicare quæ & vnigenitũ tuum Sancti spiritus obumbratione concepit, & Virginitatis gloria permanente lumen æternum mundo effudit IESVM CHRISTVM Dominum nostrum, distin 70. c. 2. in fine.

Inuenimus has nouem præfationes in sacro cathalogo tantummodo recipiendas quas longa retro uetustas Romana Ecclesia seruauit. Prima unam in Albis Paschalibus, aliam de Ascensione Domini, tertiam de Pentecoste, quartam de Natali Domini, quintam de Apparitione Domini, sextam de Apostolis septimam, de Sancta Trinitate, octauam de Cruce, nonam de ieiunio in Quadragesima tantummodo dicendum, de cõsecr. dist 1. c. pen.

In præfatione Dominicæ quintæ post Epiphaniam in præfationibus antiquis, uel in præfatione, quæ per totum orbem Latine decantatur, & habetur in Missali Ambrosiano in præfatione dictæ Dominicæ singuli accipiunt Christum Dominũ, & singulis portionibus totus est nec per singulas minuitur, sed integrũ se præbet in singulis, de consecr. dist. 2 c singuli.

Quæ scriptura trifariã digesta super panẽ & calicẽ prolixæ orõnis, uel cõsecrationis verba commendauit.

Ibid.

Ibidem,

§.hic

Super

69. 10.quæstione secunda, cap. preca riæ de quinquennio.
70. 10.q.2.cap.de precarijs.
71. 11.q.prima,cap.2.
72. 11.quæstione prima, cap. nullus clericus alium.
73. 11.quæst.1.cap.quæcumque contentiones.
74. 11.quæstione 1.cap.clericum nullus, il secondo.
75. 11.q.tertia,cap.qui vero.
76. 11.q.tertia,cap.ridiculum.
77. 12.q.secunda,cap.sancimus.
78. 12.q.secunda,cap.iniustum.
79. 13.q.secunda,cap.pen.
80. 13.q.secunda,cap.fin.
81. 14.q.5.cap.nemo.
82. 14.q.quinta,cap.rapinam.
83. 16.q.2.cap.admonemus.
84. 16.q.2.c.præcipimus.
85. 16.q.2.cap.nullus.
86. 16.q.7.cap.secundo.
87. 16.q.7.cap.secundo.
88. 17.q.4.cap.secundo.
89. 17.q.4.cap.si quis ecclesiam.
90. 17.q.4.cap.pecunia.
91. 17.q.4.cap.si quis clericus.
92. 17.q.4.cap.qui presbyterum.
93. 17.q.4.c.vt presbyteri.
94. 17.q.4.c.omnes presbyteri.
95. 17.q.quarta,cap.pen.
96. 20.q.1.cap.infans.
97. 20.q.1.cap.illud.
98. 21.q.tertia,cap.1.
99. 22.q.secunda,cap.si quis ad te,iuxta aliam lectionem.
99. 23.q.5.cap.hoc tamen.
100. 23.q.octaua,cap.non pilla.
101. 27.q.prima, cap.viduæ si priusquam.
102. 27.q.2.cap.omnis res.
103. 27.q.2.c.quod conditio.
104. 27.q.2.cap.quicumque.
105. 27.q.2.cap.lex diuinæ.
106. 27.quæst.secunda,cap.fin.
107. 30.q.tertia,cap.pen.
108. 31.q.prima,c.si qua mulier.
109. 31.q.secunda, cap.2.
110. 35.q.sexta,cap.secundo.
111. 35.q.nona,cap.penult.
112. de consec.dist.1.c.vt illud.

Palladius.

In vita Apollo Abbatis, de consecratione distinctione tertia,cap ieiunia sanè

Pannormia Iuonis.

Prologus,Præfatio.

Ca. 8. Distinctione quinquagesima,cap.vt constitueretur.
12. Dist.14.cap.2.
13. 23.q.quarta,c.cum quisque.
23.quæstione quarta, cap.ipsa pietas,§.si inquiunt.
14. 23.q.4.cap quisque.
15. 23.q.4.cap.non potest.
16. 23.q.4.cap.non potest.
17. 23.q.4.cap.non potest.
19. 1.q.1.c.quod pro necessitate.
23. 1.q.7.c.didici,in princ.
24. 1.q.7.c.didici,§.vt autem.
25. 1.q.7.cap.dispensationes.
29. dist.56.cap.2.§.felix.
32. dist.50.cap.Ioannes.
35.q.nona,cap.penult.

Liber primus.

Ca. 7. De consecratione distinctione 3.capit.finali.
8. de consecratione distinctione 4. cap.3.in principio.
9. de consecratione distinctione 4. cap.3.§.firmissime.
10. de consecratione distinctione 4. cap.quod autem.
11. de consecratione distinct.quarta, cap.ex quo.
12. de consecratione distinct. quarta, capitulo illud.
14. de consecratione distinctione 4. c.ægrotantes.
15. de consecratione distinctione 4. cap.cum paruulis.
16. de consecratione distinctione 4. c.non ratione.
17. de consecratione distinctione 4. capitulo duo tempora.
18. de consecratione distinctione 4. capitulo si quis autem.
19. de consecratione distinctione 4. capitulo si qui necessitate.
20. de consecratione distinctione 4. capitulo de catechumenis.
21. de consecratione distinctione 4. cap.venerabilis.
23. de consecratione distinctione 4. capitulo constat.
25. de consecratione distinctione 4. capitulo mulier.
26. de consecratione distinctione 4. capitulo in necessitate.
28. de consecratione distinctione 4. capitulo quamuis.
29. de consecratione distinctione 4. capitulo a quodam.
30. de consecratione distinctione 4. capitulo si inter.
31. de consecratione distinctione 4. cap.Baptismus talis.
32. de consecratione distinctione 4. capitulo nunc autem.
33. de consecratione distinctione 4. cap.cum tantum.
34. de consecratione distinctione 4. capitulo satis ostendimus.
35. de consecratione distinctione 4. capitulo omnis qui iam.
36. de consecratione distinctione 4. cap.agunt.
37. de consecratione distinctione 4. cap.nec quod absit.
38. de consecratione distinctione 4. capitulo ante Baptismum.
39. de consecratione distinctione 4. capitulo ante viginti.
40. de consecratione distinctione 4. capitulo Catechismi.
41. de consecratione distinctione 1. capitulo postquam se.
42. de consecratione distinctione 4. capitulo nostis.
43. de consecratione distinctione 4. capitulo postea signatur.
44. de consecratione distinctione 4. c.ex hinc iam.
45. de consecratione distinctione 4. capitulo sal Cælestis.
46. de consecr.dist.4.c. hinc iterum.
47. de consecratione distinctione 4. capitulo Sacerdotes.
48. de consecratione distinctione 4. cap.propter gloriam.
50. de consecratione distinctione 4. c deinde a Sacerdote.
51. de consecratione distinctione 4. cap.venisti.
52. de consecratione distinctione 4. capitulo deinde a sacerdote, §. consecratur.
de consecratione distinctione 4. cap.si non sanctificatur.
53. de consecratione distinct.4. cap.si non sanctificatur.
54. de consecratione distinct. 4. cap. non est aqua.
55. de consecratione distinct. 4. cap. prima igitur.
56. de consecratione distinct.4. cap. nihil.
57. de consecratione distinctione 4. cap.postquam nos.
58. de consecratione distinctione 4. cap.si quis Presbyter.
59. de consecratione distinctione 4. cap.propter vitandum.
60. de consecratione distinct. 4. cap. de trina.
61. de consecratione distinct.4. cap. eodem modo.
62. de consecratione distinct.4. cap. si reuera.
de consecratione distinct. 4. cap. multi sunt.
63. de consecratione distinct. 4. cap. in Synodo.
64. de consecratione distinctione 4. cap.hi vero.
65. de consecratione distinct. 4. cap. retuleruut.
66. de consecratione distinct. 4. cap. postquam ascenderit.
67. de consecratione distinct.4. cap. emersisti.
68. de consecratione distinct.4.cap.accepisti mysterium.
70. de consecratione dist.4.cap. accepisti post Baptismum.
71. de consecratione distinct.3. cap. Iudæi.
72. dist.45.cap.de Iudæis.
73. 28.q.prima,cap.Iudæorum.
74. 28.quæst.1.cap.sæpè.
75. de consecratione distinctione cap.plerique.
76. de consecratione distinct. 4. cap. interrogatur.
77. de consecratione distinct. 4. cap. in Catechismo.
78. de consecratione distinct.quarta, cap.non plures.
79. de consecratione distinct.4. cap.in baptismate.
80. de consecratione distinctione 4. cap.non licet Abbati.
81. de consecratione distinct. 4. cap. Monachi.
82. de consecratione distin.4.cap.vos ante omnia.
83. de consecratione dist.4. cap. non licet fieri.
84. de consecratione distin.4.cap. rebaptizare.
85. de consecratione distin.4.cap.siue hæreticus.

87. 1.quæ-

Liber secundus.

143.dist.

143. diſt.81.c.ſi quis clericus.
144. diſt.81.c Romanus.
145. diſt.50.c.1.
146. diſt.50.c.Presbyterum.
147. diſt.50 c.quia ſanctitas.
148. diſt.50 c.ponderet, §. errant.
149. diſt 50 c.Domino.
150. 15.q.8.c. ſi quis.
152. 15.q.8.c. 1.
152. diſt.50.c.de his vero.
153. diſt 50.c.clerico.
155. diſt.50.c.quia te.
156. diſt 47.c ſi quis.
157. diſt.47.c.1.
158. 14.q 4.c.nullus.
159 14.q.4.c.ſi quis clericus.
160. 14.q 3.c.2.
161. 14.q.3.c.finali.
162. 14.q.4 c.quicunque.
163. diſt.54.c.de ſeruorum.
164. diſt.54.c.ex antiquis, §. actores.
165. diſt.54.c.frequens, §. nuper.
167. diſt.54.c.Epiſcopum.
168. 23.quæſt. 8. cap.quicunque ex clero.
169 26.q 5.c.ſi quis Epiſcopus.
170. diſt.35.cap.1.
172. diſt.46.c.clericum.
173. diſt.46.c.clericus qui.
174. 16.q.1.c qui vere.
18.q.2.c.quidam.
175. 16 q.1.c.ſi cupis.
176. 16.c.monachus non docentis.
178. de conſecr.diſt.5.c.nunquam, §. facito.
179. 16.q.1.c.vos autem.
180. 16.q.1.c.legi, § cum ex eis.
181. 18.q.2.c.Abbatem cuilibet.
18.quæſtio.2.cap.quam ſit, §.de functo.
182. 20 q.3.c.1.
183. 17.q 2 c.1.
184. 17.q.2.c.finali.
186. 20.q.2.c.2.
189. 20.q.1.c.deuotis.
190. 20.q.1.c.penultimo.
192. diſt.27.c.ſi nupſerit.
193. diſt.27.c.finali.
194. 20.q.2.c.penultimo.
197. 27.q.2.c.viduas autem.
198. 27.q.1.cap. viduas quæ ſpontanea.
199. 27.q.1.c. viduitatis.
202. 27.q.1.c.omnes.
203. 27.q.1.c.neque viduas.
204. 27.q 1.c. 2.
205. diſtinct. 27, ca. quid interrogaſti.
206. diſt.27.c.nam ſi.
207. 27.q.1.c ſciendum.
215. 18 q.2.c.non ſemel.

Liber Quartus.

Ca.1. diſt.96 ca.Conſtantinus, il ſecundo, §. Beato Syluestro.
2. diſtinctione 22, c.ſacroſancta, in principio.
3. diſt.21.c.quamuis.
4. diſtinct.22.c. ſacroſancta, §. prima ergo.
5. 9.q.3.c.nemo.
6. diſt 21.c.nunc autem.
diſt.21.c.finali.
7. 9.diſt.21.c. finali.
8. 9.q.3.c.aliorum.
9. 9.quæſt.3. cap. cuncta per mundum, il primo.
10 17.q.4.c.nemini.
11. 9.q.3.c. patet.
13. diſt.18.c.2.
15. diſtinct. 18.cap. propter, il primo.
17. diſt.18.c.ſi Epiſcopus.
18. diſtinct.18.cap.ſi quis Epiſcoporum.
19. 5.q 3.c. primo.
20. diſt.18 c.primo.
22. 6.q.4.c. ſi inter.
23. diſt 99.c.1.
24. 6.q 3.cap.2.
25. diſt.99 cap.2.
26. 9.q.3.c.ſi autem.
27. 9.q.3.c. nullus.
28. 9 q.2.c.nullus primas.
29. 9.q.3.c.conqueſtus.
30. 11.q.prima, c.nullus clericus, vel Diaconus.
31. 11.q.1.c.clericum cuiuslibet.
33. 3.q 6.c.vltra.
35. 2.q.7.c. ſi quis erga.
36. 6 q.1.c. oues.
37. 2.q.7.cap.1.
39. 2.q.7.c.oues.
43. 2.q.2.c.fin.
44. 3 q.ſecunda, cap.ſi Epiſcopus, in principio.
45. 2. q ſecunda, capitulo in ſcripturis.
46. 2.q.2.c.nulli poteſt.
47. 2.q.2.c.primo
12.q.2.c.in legibus.
48. 3.q.ſecunda, cap.ſi Epiſcopus, §. præſul vero.
49. 2.q.ſecunda, cap.nullus Epiſcoporum.
50. 3.q.2.c.tamdiu.
53. 2.q.8.c.fin.
54. 3.q nona, c.abſente aduerſario.
55. 2.q.8.c.fin.
56. 5.q.3.c.2.
57. 2 q.7.c.quærendum.
58. 2.q.ſeptima, c.accuſatio quoque in princip.
59. 2 q.7.c.ſi qui ſunt.
60. 3.q 4 c.2.
61. 2.q.7.c.ſicut Sacerdotes.
63. 2.q.7.c.Pagani.
64. 3.q.10.cap.1.
66. 6.q.1.c. infames.
67. 3.q.11.c.1.
69. 15.q.3.c.fin.
70. 3.q.4.c.1.
71. 3.q.4.c.nullus.
72. 4.q.prima, c.1.
74 2.q.3.c.ſi quis iratus.
75. 3 q.6.c.fin.
76. 2.q 8.c.quiſquis.
78. 3.q 7.c.1.
80. 4.q.4.c.2.
81. 4.q.4.c.1.
82. 2.q.1.c.in primis, §. quia ergo.
83. 4.q.2.& 3.c.1.
84. 3.q.5. c. 2.
85. 3.q 5. capitulo 1.
86. 2.q.7.c.teſtes
88. 3.q.quarta, c. 1.
89. 11.q.1.c.teſtimonium.
91. 2.q.4.c.2.
92. 3.q.quarta, c.pen.
93. 3.q.nona, ca.teſtes.
97. 2.q 4.c.prima.
98. 3.q.tertia, c.primo.
100. 2.q.6 c.non ita.
101. 3.q.3.c.fin.
102. 3.q 3.c.2.§.induciæ.
103 3.q.3.capitulo tertio.
104. 30.q quinta, c.fin.
106. 4.q quinta, c.primo.
4.q.ſexta, c.1.
106. 11 q 1.c.iudices.
111. 2.q.1.c. 2.
112. 2.q.1.c.primo ſemper.
114. 11 q.3 c.quamuis.
115. 2.q.1.c.nihil.
116. 2.q.1.c.penultimo.
117. 2.q.1.c.de manifeſta.
118. 15.q ſexta, c.primo.
119. 30.q 5.c.fin.
120. 2.q.ſexta, capitulo ſi quis Iudicem.
121. 2.q.ſexta, c.primo.
122. 2.q.6.c.liceat etiam.
123. 3.q 6.c.pulſatus.
124. 2.q.6.c.omnes Epiſcopi.
125. 2.q ſexta, c.ad Romanam, il primo.
3.q.6.c.accuſatus.
126. 2.q.ſexta, c.ſi quis putauerit, il primo.
2.q.ſexta, ca. ſi quis putauerit, il ſecondo.
127. 2.q. 6. capitulo propter ſuperfluam.
128. 2.q.ſexta, c.ab eo.
129. 2.q ſexta, c.quicunque.
130. 2.q.6. capit. quoties poſt auditam.
131. 2.q.ſexta, c.omnino.
132. 2.q.ſexta, c. quiſquis.
2.q.ſexta.c.à Iudicibus.
133. 2.q.ſexta c. hoc etiam.
134. 3.q.6.c.quamuis.
135. 2.q.1.c.primates.
136. 3.q ſexta, c.quamuis.

Liber quintus.

Ca.1. 2.q.5.c.ſi legitimi.
2. 2.q.quinta, cap.Presbyter ſi a plebe.
3. 2.q 5.c omnibus,
24.q 3.c penultimo.
4. 2.q.quinta, c.auditum.
24.q.3.c penultimo.
5. 2.q 5.c.habet hoc,
24.q.4.c penultimo.
6. 2.q quinta, c.Mennam, in principio.
7. 2.q.5.c.ſuper cauſa.
8. 2.q.quinta.c.Mennam, §. purgationem.
9. 2.q.quinta, c.Presbyter, vel quilibet.
10. 2.q.5.ca.ſi quis Presbyter.
11. 22.q.5.c.penultimo.
12. diſt.28.c.fin.
13. 15.q.octaua, c.finali.
23. 11.q.1.c.omnes itaque.
28. 2 q.7.c.ſi hæreticus.
34. 2.q 7.c.accuſatio quoque, §. ſed ſi quis.
45. 2.q.ſeptima, c.placuit.
78. 11 q.3.c.plerumque, in prin.
79. 11.q.3.c. ipſe ligandi.
11. quæſtione tertia, capitulo plerum-

63. 35. q. gi.

ibid.

dist. 51.

distin.51. cap.designata.
distin.54.cap.primo
distin.54.c.nulli.
distin.54.c.quicumque.
distin.54.c.ex antiquis.
distin.54.c.frequens.
distin.quinquagesimaquarta, c. si seruus absente.
distin.55.cap.1.
distin.55.c.qui partem.
distin.quinquagesimaquinta, c. si quis à Medicis.
distin.55.c.penultimo.
distin.55.c.finali.
distin.56.c.Dominus.
distin.57.c.primo.
distin.70.c.primo.
distin.74.c.finali.
distin.98.c.primo.
distin.98.c.secundo.
distin.98.c.Afros.
1.quæst.1.c.ventum est.
16.quæst.prima,c.monachos quoque.
32. distin.23.c.Presbyter.
distin.23.c.Diaconus.
distin.23.c.Subdiaconus.
distin.23.c.acolythus.
distin.23.c.exorcista.
distin.23.c.lector.
distin.23.c.ostiarius.
distin.23.c.psalmista.
16.quæst.1.c.in parochia.
33.distin.74.c.secundo.
distin.74.c.vbi ista.
36.distin.63.cap.primo.
11.quæst.3.c.Episcopus.
37.1. quæstione prima,c si quis Episcopus.
2. quæstione quinta,capit. quæ de causa.
9. quæst.1.cap.primo.
38. distin.nonagesimatertia,c.Diacon. qui.
1. quæst.1.c.ordinationes.
9.quæst.1.c.penultimo.
39.distin.93.c.Diaconi ita.
distin.93.c.præsente.
distin.93.c.Diaconi sunt.
distin.93.c.legimus.
distin.95.c.olim.

Liber Tertius.

Tit. 1. 16.quæst.1.c.qui vere.
2. de consecratione distin. 1. capit. nemo Ecclesiam.
3. dest.n.vndecima, cap.nolite, §. satis.
18.q.2.c.cognouimus.
de consecratione distin.1.c.omnes basilicæ.
de consecratione distin. prima, ca. basilicas.
4. de consecratione distinct.1. cap. Ecclesias per congrua.
de consecratione distin.prima, ca. Ecclesias Arrianorum.
de consecratione distin. prima, c. Arrianorum.
de consectione distin 1.c. altaria placuit.
5. de consecratione distin. 1. cap. si motum.
6. de consecratione distin. 1. c. de fabrica.
7. distin.40.c.1.
distin.40.c.nos qui.
distin.40.c.non loca.
8. distin.40.c.non est.
9. distin.23.c.sacratas.
10.q.1.c.quia Sacerdotes.
10.q.1.cap.penultimo.
10.q.1.c.finali.
de consecratione distin. prima, c. in sancta.
de consecratione distin.pirima, c. consulto.
de consecratione distin. secunda. c.primo.
de consecratione distin.secunda, c. secundo.
de consecrat.distin. 2. capitu. cum omne.
de cosecratione distin.2.c. comperimus.
de consecratione distinctone secũda,capitu.vtrum,§.intra Catholicam.
Cap.vltimo distin.33.capit. vsque adeo.
10. distin.19.c.secundum.
distin.93.c.Diaconos.
distin.95.c.1.
2.quæst.1.c.si iustus.
1.quæst.1.c.ex Catholica.
1.quæst.1.c.nec foris.
1.quæst.1.c.multæ.
1.quæst.1.c.remissionem.
1.quæst.1.c.sicut vrgeri.
1.quæst.1.c.hi qui.
1.quæst.1.c.manus.
26.quæst.7.c.2.
de consecr.distin.secunda, c. quia passus,§.nulli.
de consecrat.distin.tertia.ca. celebritatem.
de consecratione distin.4.cap.quicunque.
de consecrat.distin.quarta, c. non illud.
de consecratione distin.quarta, c. catechumenum.
de consecrat.distin.4. capit. his de quibus.
de consecratione distinctione quarta,cap.nullus autem, in principio.
de consecratione distinctione quarta,capit.nullus autem, §. hæretici.
de consecratione,distin.4.cap.quo modo.
de consecratione distin.4.c.non in vobis.
de consecratione distin.4.c.ab antiqua.
de consecratione distin.4.cap. siue paruuli.
de consecratione distin. quarta, c. de trina.
de consecratione distin.4.cap. non plures.
de consecrat.distin.quarta,capit. si nulla.
de consecratione.distin.4.c.Presbyteri qui.
de consecratione distin. prima, c. quæris.
de consecratione distinctio.quarta,c.nulli est.
de consecratione distinctio.5. cap. primo.
de consecratione distin.quinta, c. secundo.
de consecratione dist. quinta.cap. tertio.
de consecratione distin 3.c.manus quoque.
de consecratione distin.quinta, c. vt Episcopi.
11. 1.quæst.3.c.peruenit.
1.quæstione tertia capitulo penultimo.
10.quæst.1.c.de his.
12.quæstione secunda, capitulo quattuor.
16.quæstione prima, capitulo de decimis.
16.quæst.prima, cap. decimæ tributa.
16.quæst.7.c.1.
16.quæst.7.c.peruenit.
16.quæst.septima, ca. omnes basilicæ.
12. 2.quæst.septima,c.si quid in Ecclesia.
10.quæst.1.c.nouerint.
12.quæst.2.c.statuimus.
12.quæst.secunda,c. Episcopus qui filios.
12.quæst.2.c.abbatibus.
12.q.2. c. liberti Ecclesiæ, §. quia nunquam.
16.quæst.1.c.possessiones.
16.quæst.3.c.1.
16.quæst.3.c.2.
16.quæst.3.c.sicut.
16.quæst.3.c.quicunque.
16.quæst. tertia, cap. placuit huic sanctæ.
16.quæst.6.c.2.
15.quæstione septima, capitulo frigentius.
16.quæst.7.c.rationis.
16.quæst.7.c.nemini.
16.quæst.7.c.si quis vult.
17.quæst.4.c.2.
17.quæst.4.c.sacrilegium.
13. distin.87.c.finali.
12.quæst.2.c. Episcopus qui mancipium.
12.quæst.2.c.ecclesiasticis.
14. 10. quæst. 2. cap. precariæ à nemine
15. 16.quæst.1.c.Presbyteros.
18.quæst.secunda,c.Abbatem.cuilibet.
18.quæst.2.c.quam sit.
18.quæst. 2. capitulo peruenit ad me.
18.quæst.2.c.dudum.
19. quæst.1.c.1.
19.quæst.3.c.quæ semel.
25. quæstione secunda, capit. instrumentis.
25.q.2.c. de ecclesiasticis.
25.quæstione secunda,capit. cum piæ.
25.quæstione secunda,capitu. am- [illegible]
16. [illegible]
de consecratione distin.prima, c. sicut.

de

20.q.tæ-

Liber septimus.

Ibidem

Ibidem de consecratione distinct. 4.c.primum interrogatur.
Cap.28. de consecratione distin.4. cap. deinde à Sacerdote, §. consecratur.
Ibidem de consecratione distinctione quarta, capit. postquam ascenderit.
Cap.29. de consecratione distinctione quarta, capit. postquam ascenderit.
Cap.29. de consecratione distinctione quarta, capitulo post baptismum.
Cap.30. de consecratione distinct. 5.cap.nouissime.
Cap.31. de consecratione distinct. 2.c.si non sunt.
Cap.vltimo, de consecratione distinctione secunda, c.triforme.
Lib.2. cap.58. 24. quæst.3. capit. penultimo.
In pænitentiali, ad Heribaldum, cap.1. distinctione 50. cap. quia sanctitas.
Ibid.distinctione 50.capitulo domino.
Ibid. distinctione 50. cap. presbyteros,§.possunt.
Ibid.distinctione 50. capit. de his vero.
Ibid. distinctione 50.capit.hi qui altario.
Ibidem distinctione 81. capit. qui sine.
Ibidem distinctione 81.cap. Presbyter.
Ibidem 3.quæstione 10.c.1.
Ibidem 4.q.2.& 3.c.1.
Ibidem 15.q.8.cap.1.
Ibidem 15.q.8.c.secundo.
Ibidem 33. quæstione 2.cap. hoc ipsum.
Cap.10. 22.quæstione 4.cap. qui sacramento.
Cap.14. dist.50.c.si qua.
Cap.16. 23.q.4.cap.quæsitum.
Cap.21. 22. quæstione 4. capit.necesse est.
Ibidem 22.quæstione 4. cap. non peierabis.
Cap.22. dist.87.c.eos.
Ibidem 17. quæstione 4. capit.id constituimus.
Cap.23. 26.quæst.5.c.2.
Ibidem 26. quæstione 5. cap.non oportet.
Ibid.26.quæstione 5.cap. si quis Episcopus.
Ibidem 26.quæstione quinta cap. aliquanti.
Cap.27. distinctione 44. cap. non oportet ministros.
Cap.28. dist.35.cap.1.
Ibidem distinctione 44. capit.penultimo.
Cap.29.distinctione 31.capit. Episcopos.
Cap.30. 23. quæstione 8.capit. his a quibus.
Cap.32. distinctione 47. capitulo quoniam.
Ibidem 14. quæstione 4. capitulo nullus.
Cap. 33. distinctione 50. capitulo finali.
Cap.38. 26. quæstione 6.capit. penultimo.
Lib. de pressuris Ecclesiasticis, distinctione 37. capit. legimus de Beato.
Ibid.24. quæstione 3. cap.non in perpetuum.
Libello de magorum præstigijs, quem ipse ex varijs. Augustini & Isidori locis collegit, & Grãnus citat sępe sub Augustini nomine vt dicitur, 26. quęst.3. & 4.cap.1.in annot. & 26.quęst.5. capit.fin.in prima annotatione, 26.quęst.1.c.1.
Ibidem 26.q.2.c.qui fine.
Ibidem 26. quæstione 3. & 4.capitulo 1.
Ibidem 26.quęstione 3.& 4.c.2.
Ibidem 26.q.5.cap.fin.
Lib.de Sacramento Eucharistiæ, cap. 3. de consecratione distinct. 2. cap.omnia.
Cap.12. de consecr.dist.2.cap.Corpus Christi.
Cap.22. de consecr. distin.2. cap. iteratur.
Cap.43. de consec.distin.2.cap.vbi pars.
Dispersè de consecr.distinct.2. cap. vtrum.
Nota quod idem liber est inscriptus Rabani & Paschasij nomine,vt not.in d.cap.vtrum, de pęnit. distin.4. capitulo primo, §.tradit.

Radulphus de riuo Tungrensi.

Lib.de obseruantiā Canonum propositione 10.de consecrat.distinct. 4.cap.in die.

Remigius Episcopus Antissiodorensis.

In Cano.Missę, de consecrat.distinctione 2.cap.quid sit,§.tanta.

Rhebaldus Cardinalis qui tempore Paschalis Pontificis clarust.

In lib. de pęn. publice non iteranda,distinctione 50.cap.in capite, in annotatione.

Rheginus Germanus.

Lib.2. chron.2.quęst.5. capit. monomachiam.
Ibidem 3.quęst.4.capit.fin.in annotatione.
Ibidem 3. quęstione 6. capit. hęc quippe.
Ibidem 11. quęstione 3. cap.pręcipue.
Ibidem 11.q.3.c.Teugualdum.
Ibidem num.875. 2.quęstione 1. cap.fin.
Ibidem idest libro 2. chronographię, 33. quęstione secunda, cap.siue.
Lib.11. Chronicorum de Nicolao Primo loquēs,distinctione 99. cap. fin.in annot.
In ea ętate qua Ioannes Octauus Romę Ecclesię pręfuit, distinct. 100.cap.optatum,in annotat.

Rhenanus.

In annotationibus in Tertulliano, de pęnit.distinctione prima,cap. mensuram.
Ad finem Tertulliani operum, 32 q.2.c.latorem,§.si autem.

Rhetorica.

distinct.37.cap.legant.
distin.37. cap. legimus de Beato, §.in Leuitico.
distinct.37.c.legimus, de Beato, §.denique.
distinctione 38. capit.sedulo, in principio.

Rhigobertus Episcopus Rhemensis.

In vita ipsius, 16.quęstione prima, capit.quia iuxta, in secunda annotatione.

Romulus rex Romanorum.

distinct.7.cap.primo.

Ruffinus.

Lib.1. histor. cap.2. distinctione 96. capitulo satis, §.sed & Theodosius.
Lib.eo.cap.14.1.q.1.cap. Spiritus sanctus,§.vnde.
Lib.3.histor. Ecclesia.cap.31. 13.quęstione 2.cap. vnaquęque, §.item in nouo.
Lib.10.cap.2. 11.q.1. cap. continua, §.Constantinus.
Lib.10. cap 6. de pęnitentia distinctione 5.capit.si qui vero,in annotatione.
Lib.eod. cap.14. 1.q.1. cap. Spiritussanctus,§.vnde.
Lib.11.cap.18.11.q.3.c.cum apud.
Lib.de institutis Monachorum D.Basilij, & in regulis breuioribus eiusdem, ex versione Ruffini vide supra Basilius.
distinctione 15. capit.fin. §. item Ruffinus.

Sacramentorum Liber.

distinct.38.c.quę ipsis.
dist.50.c.in capite. ibi clerus non persequatur eos scilicet pęnitentes cum Responsorio in sudore vultus tui vesceris pane tuo, &c.
11.quęstione tertia, cap.debent. ibi debent duodecim Sacerdotes Episcopum circumstare & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusione anathematis vel excommunicationis proijcere debent in terram, & conculcare pedibus.
11.q.3.c.cum aliquis ibi Episcopus apprehensa manu eius dextera in Ecclesia illum introducat, & communioni Christianę reddat & septem Psalmos pęnitentiales decantet cum istis precib. Kyrie eleison. Pater noster, saluum fac seruum tuum .oratio, pręsta quęsumus Domine huic famulo tuo dignum pęnitentię fructum, vt ecclesię tuę sanctę a cuius integritate deuiauerat peccando admissorum veniam consequendo reddatur innoxius per Dominum.
dist.23. cap.fin.ibi,Sponsus & sponsa cum benedicendi sunt a sacerdote

FINIS.

